OTTO BÖHTLINGK

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

I. BAND

Die Vocale

1959

AKADEMISCHE DRUCK- U. VERLAGSANSTALT

G R A Z

VORWORT ZUM NEUDRUCK

Zahlreiche Vertreter der Indogermanistik und der vergleichenden Sprachwissenschaft haben in den letzten Jahren an unser Verlagshaus die Anregung gerichtet, eines der Sanskrit-Wörterbücher des großen Indologen Otto Nikolaus von Böhtlingk (1815-1904) neu zu drucken, nachdem die Werke seit langem vergriffen sind und zu den Rarissima im wissenschaftlichen Buchhandel gehören.

Wir standen nun vor der Alternative, entweder das große "Petersburger Wörterbuch" oder aber das später erschienene "Sanskritwörterbuch in kürzerer Fassung" neu herauszugeben. "Beide Werke", schreibt Prof. W. Kirfel (Neue deutsche Biographie, Bd. II, S. 396-97), "bilden wohl noch auf Jahrzehnte hinaus nicht nur eine unentbehrliche Grundlage für die indische Philologie, sondern auch ein wertvolles Hilfsmittel für die vergleichende Sprachwissenschaft." Im gleichen Sinne äußerte sich Prof. R. Hauschild im 1. Teil des "Handbuches des Sanskrit" von A. Thumb (Heidelberg 1958), indem er beide Werke als "bis heute unübertroffen" bezeichnete. Er wies aber auch darauf hin, daß das "Sanskritwörterbuch in kürzerer Fassung" zwar knapper, aber vollständiger sei. Dies bedeutet, daß Böhtlingk darin zwar die umfangreichen Listen der Belegstellen zu den einzelnen Wörtern weitgehend wegließ, dafür aber zahlreiche neue Stichwörter in das Lexikon aufnahm.

Diese Tatsache und auch die Überlegung, das ein handlicheres und damit auch nicht so kostspieliges Werk unseren Kunden willkommener wäre als etwa das riesige "Petersburger Wörterbuch", gab schließlich den Ausschlag. Wir legen nun allen Fachleuten den fotomechanischen Nachdruck des kürzeren Werkes vor; das rege Interesse für dieses Unternehmen bestärkt uns in der Meinung, daß unsere Entscheidung richtig war.

Graz, September 1959

Der Verlag.

VORWORT.

Neben dem vor wenigen Jahren vollendeten sogenannten Petersburger Wörterbuch in sieben Bänden schien es angemessen, eine kürzere Bearbeitung herzustellen, welche dem Bedürfniss der Anfänger und solcher Benützer entspräche, für welche der dort gegebene Apparat zu reich ist. Dieses war zugleich eine Gelegenheit, für das Wörterbuch selbst die im Augenblick möglichen Ergänzungen und Verbesserungen zu geben. Als der Unterzeichnete diese Absicht seinen Freunden Roth, Kern, Stenzler und Weber kund that, wurde er von ihrer Seite nicht nur dazu ermuntert, sondern erhielt auch die Versicherung, sie wollten gern dem neuen Unternehmen auf jegliche Weise Vorschub leisten. Das gegebene Versprechen haben sie glänzend gelöst, indem sie mehr verbesserten und Neues hinzuthaten, als ich erwarten konnte und durfte. An Verbesserungen hat es Keiner von ihnen fehlen lassen, des Neuen spendeten aber Roth und Kern am meisten. Aber auch andere Gelehrte beeilten sich ihre grösseren oder kleineren Beiträge zu liefern. Mit Dankbarkeit gedenke ich der Herren C. Cappeller, B. Delbrück, R. Garbe, K. Geldner, J. Jolly, A. Leskien, J. Muir, R. Pischel, A. Schiefner, Leopold Schröder und W. O. E. Windisch; der grösste Dank gebührt aber immer den zuerst genannten vier Freunden.

Das neue Wörterbuch sollte also nicht das ältere verdrängen, sondern in einem mehr oder weniger abhängigen Verhältniss von diesem auftreten. Es sollte verbessern, wo Etwas zu verbessern war, und hinzufügen, wo Etwas fehlte, dagegen aber durch Weglassung aller dort gegebenen Citate und Stellen stets daran mahnen, dass das grössere Wörterbuch die Hauptquelle bleiben müsse. Jeder wird bald selbst gewahr werden, ob er mit dem kürzeren Werke sich begnügen könne, oder ob er auch nach dem ausführlicheren zu greifen habe; wer aber dieses besitzt, wird das andere nicht entbehren wollen, weil es, wie schon vorhin bemerkt wurde, berichtigt und ergänzt, weil es das an verschiedenen Orten Zerstreute zusammenfügt und endlich, weil es beim Gebrauch viel handlicher sein wird.

Accentuirt sind nur diejenigen Wörter, die in accentuirten Texten vorkommen. War der Accent eines in einem accentuirten Texte erscheinenden Wortes nicht zu bestimmen, weil dieses hier nur im Vocativ steht, dann wurde das Buch, in dem das Wort zuerst auftritt, stets genannt. Ein Wort, eine Bedeutung, eine Construction oder ein Genus, die bis jetzt nur von Grammatikern oder Lexicographen aufgeführt werden, sind mit * bezeichnet worden. Wenn aber der Grammatiker oder Lexicograph nicht einfach überliefert oder vielleicht nur ad hoc von ihm erfundene Wörter oder ganze Sätze uns vorführt, sondern als selbstständiger Autor ein Wort verwendet, so ist ein solches Wort als ein in der Literatur belegtes betrachtet worden. Das hier und da citirte Bhaṭṭikâvja hat als blosse Exemplification von Pâṇini's Grammatik keinen Anspruch auf den Namen eines selbstständigen Literaturwerkes. Ein früher angeführtes Citat wird man in der Regel nur dann wiederholt finden, wenn es zu einer anderen Bedeutung des Wortes gestellt oder verbessert worden ist. Hier und da ist ein Citat nur ein scheinbar neues, insofern nur eine bessere Ausgabe oder ein mehr zugängliches Buch an die Stelle gesetzt wurde; in der Regel geschieht dieses aber nur dann, wenn Misstrauen zur abermaligen Prüfung einer Stelle Veranlassung gab. Dass oft nachgeprüft worden ist, davon wird man sich bald überzeugen können; dass aber nicht alle Stellen noch einmal angesehen worden sind, brauche ich wohl kaum zu erwähnen. Bei Büchern, die vollständige Indices haben, sind die Zahlen nicht ohne Noth beigefügt worden, insbesondere in den späteren Bogen. Die mangelnden Belege für neu aufgenommene Composita findet man im grösseren Werke entweder unter dem ersten oder unter dem zweiten Worte. Wörter, in denen व und व oder श, ष und स wechseln, werden nur in der älteren oder besser beglaubigten Schreibart aufgeführt.

Dass die Nachträge so stark geworden sind, erklärt sich zum grössten Theil daraus, dass dieser und jener mir seinen Beitrag zu spät zustellte, dass ein Buch nicht zu rechter Zeit mir zur Hand war, und endlich daraus, dass ein dem Setzer abgewonnener Vorsprung mich verleitete, bis dahin ganz unberücksichtigt gebliebene oder nicht vollständig ausgebeutete Werke für das Wörterbuch zu verwerthen.

Zum Schluss lasse ich das Verzeichniss der in diesem ersten Theile citirten Werke folgen. Zwei Zahlen ohne Angabe eines Buches verweisen auf die zweite Auflage meiner Chrestomathie. Der am Ende eines Titels in Klammern stehende Name bezeichnet den Gelehrten, der die Beiträge für dieses Wörterbuch aus dem angegebenen Buche ganz oder zum grössten Theile geliefert hat.

Âçv. Çr. = Âçvalâjana's Çrautasûtra in der Bibl. ind.
Âçv. Gṛhj. = Âçvalâjana's Gṛhjasûtra; Ausg. von Stenzler.
Âçv. Gṛhj. Pariç. = Pariçishṭa zu Âçv. Gṛhj. in der Bibl. ind.
Agni-P. = Agnipurâṇa in der Bibl. ind.
Ait. Âr. = Aitarejâraṇjaka in der Bibl. ind. In der Regel citirt nach Seite und Zeile (Kern und Roth).
Ait. Br. = Aitarejabrâhmaṇa, Ausg. von Haug.
Ait. Up. = Aitarejopanishad in der Bibl. ind.
AK. = Amarakoça, Ausg. von Loiseleur Deslongchamps.
Âçârâdarça, Benares 1921 (Stenzler).
Amṛt. Up. = Amṛtabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Ânandag. = Ânandagiri, Glossator zu Çaṁkarâćârja's Comm. zu Bṛh. Âr. Up. in der Bibl. ind. (Kern).
Anukram. zu RV. = Anukramaṇikâ zu RV. im Comm. Sâjaṇa's.
Âpast. = Âpastamba's Dharmasûtra, Ausg. von Bühler.
Âpast. Çr. = Âpastamba's Çrautasûtra, Hdschr. (Garbe und Roth).
Ârjabh. = Ârjabhaṭa, Ausg. von Kern (Kern).
Ârjav. = Ârjavidjâsudhâkara, Bombay 1868 (Kern).
Ârsh. Br. = Ârshejabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell.
Âruṇ. Up. = Âruṇejopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Âtmopan. = Âtmopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
AV. = Atharvaveda, Ausg. von Roth und Whitney (Roth).
AV. Ǵjot. = Ǵjotisha zum AV., Hdschr. (Roth).
AV. Paipp. = AV. der Paippalâda-Schule, Hdschr. (Roth).
AV. Pariç. = Pariçishṭa zum AV., Hdschr. (Roth).
AV. Prâjać. = Prâjaćitta zum AV., Hdschr. (Roth).
Bâdar. = Bâdarâjaṇa's Brahmasûtra in der Bibl. ind.
B. A. J. = Bombay Asiatic Journal (Geldner).
Bâlar. = Bâlarâmâjaṇa, Benares 1869 (Kern).
Beitr. z. K. d. ig. Spr. = Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen.
Benf. Chr. = Benfey's Chrestomathie.
Bhag. = Bhagavadgîtâ, Ausg. von Schlegel.
Bhâg. P. = Bhâgavatapurâṇa. Die 9 ersten Skandha nach Burnouf's Ausgabe, wenn nicht ausdrücklich ed. Bomb. hinzugefügt wird; die letzten Skandha nach der ed. Bomb. In Klammern eingeschlossene Zahlen verweisen auf ed. Bomb.
Bhar. Nâṭjaç. = Bharatîjanâṭjaçâstra am Schluss von Daçar. in der Bibl. ind.
Bhâshâp. = Bhâshâpariććheda in der Bibl. ind.
Bhaṭṭ. = Bhaṭṭikâvja, Calcutta 1828.
Bhâvapr. = Bhâvaprakâça, Calcutta 1875 und Hdschr. (Roth).
Bhavishjott. P. = Bhavishjottarapurâṇa nach Citaten in andern Werken.
Bhoǵa-Ćar. = Bhoǵaćaritra, Madras 1862 (Stenzler).
Bhoǵa-Pr. = Bhoǵaprabandha, Benares 1925 (Kern).
Bibl. ind. = Bibliotheca indica.
Bhâg. = Bhâgaganita, Calcutta 1846 (Kern).
Brahmabindûp. = Brahmabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Brahma-P. = Brahmapurâṇa nach Citaten in verschiedenen Werken.
Brahmas. = Bâdar.
Brahmop. = Brahmopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Bṛhadd. = Bṛhaddevatâ.
Bṛh. Âr. Up. = Bṛhadâraṇjakopanishad in der Bibl. ind.
Bühler, Rep. = Detailed Report of a Tour in search of Sanskrit Mss. made in Kâsmir, Rajputana, and Central India. By G. Bühler. Bombay 1877.
Bühl. Guz. = Catalogue of S. Mss. from Guzerat etc. by G. Bühler. Bombay 1871—1873 (Roth).
Burn. Intr. = Burnouf, Introduction à l'histoire du Buddhisme indien.
Çabdać. = Çabdaćandrikâ, nach Goldstücker.
Çâk. = Çâkuntala, Ausg. von Böhtlingk, wenn nicht ausdrücklich Pisch. (Pischel) oder Premać. (Premaćandra) hinzugefügt wird.
Çaṁk. = Çaṁkarâćârja als Commentator verschiedener Upanishad.
Çând. = The Aphorisms of Śâṇḍilya in der Bibl. ind.
Çâṅkh. Br. = Çâṅkhâjana's Brâhmaṇa (Weber).
Çâṅkh. Çr. = Çâṅkhâjana's Çrautasûtra (Weber).
Çâṅkh. Gṛhj. = Çâṅkhâjana's Gṛhjasûtra, herausg. von Oldenberg in Ind. St. 15.
Çânt. = Çântanava's Phitsûtra, Ausg. von Kielhorn.
Çârṅg. Paddh. = Çârṅgadhara's Paddhati, Hdschr. im Asiatischen Museum der Kais. Ak. d. Ww. in St. Petersburg.
Çârṅg. Saṁh. = Çârṅgadhara's Saṁhitâ, Bombay 1853 (Roth).
Çat. Br. = Çatapathabrâhmaṇa, nach Weber's Index.
Cat. C. Pr. = A Catalogue of S. Mss. existing in the Central Provinces. Ed. by F. Kielhorn. Nagpur 1874 (Roth).
Cat. NW. Pr. = A Catalogue of S. Mss. in private libraries of the North-Western Provinces. I. Benares 1874 (Roth).
Çatr. = Çatruṁǵajamâhâtmja, Ausg. von Weber.
Childers = Childers' Pali-Wörterbuch.
Chr. = Böhtlingk's Sanskrit-Chrestomathie, 2te Aufl.
Çiç. = Çiçupâlavadha, Calcutta 1815.
Çira-Up. = Çiraupanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Colebr. Alg. = Colebrooke, Algebra with Arithmetic and Mensuration u. s. w. London 1817.
Colebr. Misc. Ess. = Miscellaneous Essays by H. T. Colebrooke. London 1837.
Çrîp. = Çrîpati.
Çulbas. = Çulbasûtra in der Zeitschrift The Pandit IX. X und New Series I (Cappeller).
Çvetâçv. Up. = Çvetâçvataropanishad in der Bibl. ind.
Daçak. = Daçakumâra, Ausg. von Bühler (Cappeller).
Daçar. = Daçarûpa in der Bibl. ind.
Daiv. Br. = Daivatabrâhmaṇa, Calcutta 1875 und Ausg. von Burnell, Mangalore 1873 (Roth).
Devatâdhj. Brâhm. = Daiv. Br.
Dhammap. = Dhammapada, Ausg. von Fausböll.
Dhanv. = Dhanvantari's Wörterbuch, Hdschr. (Roth).
Dhâtup. = Dhâtupâṭha, Ausg. von Westergaard.
Dhjânab. Up. = Dhjânabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Dhûrtan. = Dhûrtanartaka, Hdschr. (Cappeller).
Dhûrtas. = Dhûrtasamâgama in Lassen's Anthologie.
Dh. V. = Dhanaṁǵajaviǵaja, Calcutta 1871 (Cappeller).
Divjâv. = Divjâvadâna, Hdschr. (Schiefner).
Ǵâbâlop. = Ǵâbâlopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Ǵaim. = Ǵaimini's Mîmâṁsâdarçana in der Bibl. ind.
Ǵaim. Bhâr. = Ǵaimini's Bhârata, nach Citaten in Ind. St.
Gal. = Galanos' Wörterbuch, Abschrift von Weber; vgl. Monatsbericht der Kön. Pr. Akad. der Wissensch. 1876, S. 801. fgg. (Cappeller).
gaṇa im Gaṇapâṭha zu P.
Ganar. = Ganaratnamahodadhi, nach der im Druck befindlichen Ausg. von Eggeling. Nur ein paar Mal gelegentlich citirt.
Ganit. = Ganitâdhjâja in Bhâskara's Siddhântaçiromaṇi, Benares 1866 (Kern).
Ganit. Adhim. = Ganita, Adhimâsanirṇaja (Kern).
Ganit. Bhagaṇ. = Ganita, Bhagaṇâdhjâja (Kern).
Ganit. Grah. = Ganita, Grahâṇajanâdhjâja (Kern).
Ganit. Pratjabd. = Ganita, Pratjabdaçuddi (Kern).
Ganit. Tripr. = Ganita, Tripraçnâdhikâra (Kern).
Garbhop. = Garbhopanishad in Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Gaudap. = Gaudapâda, Commentator der Sâṁkhjakârikâ.
Gaut. = Gautama's Dharmaçâstra, Ausg. von Stenzler.
Git. = Gîtagovinda, Ausg. von Lassen.
Gobh. = Gobhila's Gṛhjasûtra in der Bibl. ind. (Roth).
Golâdhj. = Bhâskara's Golâdhjâja (Kern).

Gold. = Goldstücker's Wörterbuch.
Gop. Br. = Gopathabrâhmana in der Bibl. ind. (Roth).
Govindân. = Govindânanda, Glossator zu Çaṁkarâkârja's Comm. zu Bâdar. (Kern).
H. = Hemakandra's Abhidhânakintâmani, Ausg. von Böhtlingk und Rieu.
Halâj. = Halâjudha's Wörterbuch, Ausg. von Aufrecht.
H. an. = Hemakandra's Anekârthasaṁgraha.
Hâr. = Hârâvalî.
Harisv. = Harisvâmin.
Hariv. = Harivaṁça. Mit einer Zahl die ältere Calc. Ausg. gemeint, mit drei Zahlen die neuere lithographirte.
Harshak. = Harshakarita, Calcutta 1876 (Kern).
Hâsj. = Hâsjârnava, Bombay 1757 und Hdschr. (Cappeller).
Haug, Acc. = Haug, Ueber das Wesen und den Werth des vedischen Accents. München 1874.
Hemâdri = Hemâdri's Katurvargakintâmani in der Bibl. ind.
Hem. Jog. = Hemakandra's Jogaçâstra in Z. d. d. m. G. 28. Aus einem hdschr. Comm. hat Windisch manche Berichtigung und Erklärung mir bereitwilligst zukommen lassen.
Hem. Pr. Gr. ed. Bomb. = Hemakandra's Prâkrit-Grammatik, Bombay (Stenzler).
Hid. = Hidimbavadha, Ausg. von Bopp.
Hit. = Hitopadeça, Ausg. von Schlegel und Lassen.
Hit. ed. Johns. = Hitopadeça, Ausg. von Johnson, London und Hertford 1847.
Jâgñ. = Jâgñavalkja's Gesetzbuch, Ausg. von Stenzler.
J. A. O. S. = Journal of the American Oriental Society.
Ind. Antiq. = Indian Antiquary (Roth).
Ind. St. = Indische Studien von Weber.
Jogas. = Jogasûtra.
Jogat. Up. = Jogatattvopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Jolly, Schuld. = Jolly, Ueber das indische Schuldrecht, in Münchener philos.-philol. Abh. 1877, S. 287. fgg.
J. R. A. S. = Journal of the Royal Asiatic Society (Kern).
Kâç. = Kâçikâ Vṛtti in der Zeitschrift The Pandit VII. fgg.
Kâd. = Kâdambarî, Calcutta Saṁvat 1919 (Kern).
Kakr. = Kakradatta, Commentator von Karaka und Suçruta, Hdschr. (Roth).
Kâlak. = Kâlakakra, Hdschr. (Schiefner).
Kâm. Nîtis. = Kâmandakîjanîtisâra in der Bibl. ind.
Kan. = Kanâda's Vaiçeshikadarçana in der Bibl. ind.
Kând. = Kândûpâkhjâna in LA.
Kandak. = Kshemîçvara's Kandakauçika (Pischel).
Kap. = Kapila's Sâṁkhjapravakana. Einen vollständigen Index hat Windisch zur Verfügung gestellt.
Kâr. = Kârikâ.
Karaka = Karakasaṁhitâ, Calcutta 1929 und 1877 und Hdschrr. im Besitz von Roth (Kern und Roth).
Karmapr. = Karmapradîpa (Stenzler). Steht unter dem falschen Titel Kâtjâjanasmṛti im Dharmaçâstrasaṁgraha, Vol. I, S. 603—644.
Kâṭh. = Kâṭhaka (Weber).
Kathâs. = Kathâsaritsâgara, Ausg. von Brockhaus.
Kâtj. Çr. = Kâtjâjana's Çrautasûtra, nach Weber's Index.
Kâtj. Dh. = Kâtjâjana's Dharmaçâstra (Stenzler).
Kâtj. Snânas. = Kâtjâjana's Snânasûtra (Stenzler).
Kauç. = Kauçika's Sûtra zum AV., Hdschrr. (Roth und Weber).
Kaurap. = Kaurapaṅkâçikâ, Ausg. von Boulen.
Kaush. Âr. = Kaushîtakâranjaka (Weber).
Kaush. Up. = Kaushîtakibrâhmanopanishad in der Bibl. ind.
Kautukar. = Katukaratnâkara, Hdschr. (Cappeller).
Kâvjapr. = Kâvjaprakâça, Calcutta 1866. Nach Ullâsa und Sûtra citirt, wenn nicht S. (Seite) und Z. (Zeile) hinzugefügt werden.
Kenop. = Kenopanishad in der Bibl. ind.
Khandom. = Khandomangarî, herausg. von Brockhaus in Berichte über die Verhandlungen der Kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. Phil.-hist. Kl. Bd. VI, 1854.
Khând. Up. = Khândogjopanishad in der Bibl. ind.
Kir. = Kirâtârgunîja, Calcutta 1814.
Kṛshis. = Parâçara's Kṛshisaṁgraha, Calcutta 1862 (Roth).
Kshitîç. = Kshitîçavaṁçâvalikarita, Ausg. von Pertsch.
Kshurikop. = Kshurikopanishad in der Bibl. ind.
Kull. = Kullûka, Commentator des Manu.
Kumâras. = Kumârasaṁbhava, Ausg. von Stenzler.
Kumârasv. = Kumârasvâmin, Commentator des Pratâpar. (Pischel).
Kusum. = Kusumâñgali, Ausg. von Cowell.
Kuvalaj. = Kuvalajânanda, nach zwei lithogr. Ausgg.
LA. = Lassen's Anthologie 3te Ausg.
Laghuk. = Laghukaumudî, Ausg. von Ballantyne, Benares 1867 (Cappeller).
Lalit. = Lalitavistarapurâna in der Bibl. ind. (Kern).
Lâṭj. = Lâṭjâjana's Çrautasûtra in der Bibl. ind.
Lîlâv. = Bhâskara's Lîlâvatî, Calcutta 1846 (Kern).
L. K. = Laghuk.
Lot. de la b. l. = Burnouf, Lotus de la bonne loi.
M. = Mânavadharmaçâstra.
Madanav. = Madanapâla's Madanavinoda, Benares 1869 und Hdschr. (Roth).
Mâdh. Kâlan. = Mâdhava's Kâlanirnaja (Weber).
Mahâbh. = Mahâbhâshja, lith. in Benares.
Mahâbh. (K.) = Kielhorn's Ausg. des Mahâbhâshja.
Mahâvîrak. = Mahâvîrakarita, Ausg. von Trithen.
Mahîdh. = Mahîdhara, Commentator der VS.
Maitrjup. = Maitrjupanishad in der Bibl. ind. Die Accente, die wegen ihrer Fehlerhaftigkeit oft weggelassen oder durch (!) als verdächtig bezeichnet wurden, hat Schröder einer Hdschr. entnommen.
Maitr. S. = Maitrâjanî Saṁhitâ, zur Herausgabe vorbereitet von L. Schröder. Da die accentuirten Hdschrr. nicht gleich zu Anfang zur Hand waren, konnten einige Accente erst in den Nachträgen angegeben werden (Schröder).
Mâlatîm. = Mâlatîmâdhava, nach zwei Ausgaben, Calcutta 1830 und Bombay 1876.
Mâlav. = Mâlavikâgnimitra, Ausg. von Tullberg.
Mând. Çikshâ = Mândûkî Çikshâ (Weber).
Mân. Grhj. = Mânavagrhjasûtra, nach einer Hdschr. in der Universitätsbibliothek zu Bombay (Schröder).
Mân. K. S. = Mânavakalpasûtra, nach Citaten bei Gold.
Mantrabr. = Mantrabrâhmana, Calcutta 1872 (Roth).
Mârk. P. = Mârkandejapurâna in der Bibl. ind.
Mat. med. = The Materia medica of the Hindus compiled from Sanskr. medical works by Udoy Chand Dutt Civil Medicinal Officer. With a Glossary of Indian Plants by Ge. King Superint. R. Bot. Garden Calc. and the author. Calcutta 1877.
Mayr, Ind. Erb. = Das indische Erbrecht von Aurel Mayr, Wien 1873.
MBh. = Mahâbhârata, citirt nach Parvan, Adhjâja und Çloka der Bomb. Ausg. Die ältere Calcuttaer Ausg. mit zwei Zahlen wird nur dann angeführt, wenn sie eine abweichende Lesart bietet.
Med. = Medinîkoça.
Med. avj. = Avjajânekârthavarga am Ende des Medinîkoça.
Megh. = Meghadûta, Ausg. von Stenzler.
Mit. = Mitâksharâ. Bei zwei Zahlen ist der Vjavahârâdhjâja, Calcutta 1829, gemeint, bei zwei Zahlen mit folgendem *a* oder *b* nebst Angabe der Zeile — das vollständige Werk in 4to.
M. K. S. = Mân. K. S.
Mṛkkh. = Mṛkkhakatika, Ausg. von Stenzler. Comm. zu Mṛkkh. sind die Auszüge in den Anmerkungen zu meiner Uebersetzung dieses Schauspiels.
Mudrâr. = Mudrârâkshasa, nach zwei Ausgaben, Calcutta 1831 und 1926 (Cappeller).
Nâgân. = Nâgânanda, nach zwei Calcuttaer Ausgaben (Cappeller).
Naish. = Naishadhakarita.
Nâr. = Nârada's Dharmaçâstra (Jolly).
Nigh. Pr. = Nighantuprakâça (Roth).
Nil. = A rational Refutation of the Hindu Phisosophical Systems, by Nehemiah Nilakantha S'ástrí Gore. Translated etc. by Fitz-Edward Hall. Calcutta 1862.
Nilak. mit einer Zahl = Nil.
Nîlak. = Nîlakantha, Commentator des MBh.
Nîlar. Up. = Nîlarudropanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Nir. = Nirukta, Ausg. von Roth (Roth).
Njâjam. = Gaiminîjanjâjamâlâvistara, Ausg. von Goldstücker und Cowell (Kern).
Njâjas. = Gotama's Njâjadarçana in der Bibl. ind. Die Ausg. Calcutta 1828 wird durch Beifügung von (1828) bezeichnet. (Kern).
Nj. K. = Nyâyakoça or Dictionary of the technical Terms of the Nyâya Philosophy, by Bhîmâchârya Jhalakîkar. Bombay 1875.

Nṛs. Up. = Nṛsiṁhatâpanîjopanishad, herausg. von Weber in Ind. St. 9 und in der Bibl. ind.
P. = Pâṇini.
Paṅkad. = Paṅkadaṇḍakkhattraprabandha, herausg. von Weber.
Paṅkar. = Nârada's Paṅkarâtra in der Bibl. ind.
Paṅkat. ohne nähere Angabe = Paṅkatantra, vollständige Ausg. von Kosegarten. Mit Beifügung von ed. Bomb. — die Ausg. von Bühler und Kielhorn.
Parâç. = Parâçara's Dharmaçâstra (Stenzler).
Pâr. Gṛhj. = Pâraskara's Gṛhjasûtra, Ausg. von Stenzler.
Paribh. = Paribhâshâ in Paribhâshenduçekhara, Ausg. von Kielhorn.
Pat. zu P. = Patañgali zu Pâṇini.
Piṇḍop. = Piṇḍopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Pischel, de Gr. pr. = Pischel, de Grammaticis prâcriticis. Vratislaviae 1874.
Prab. = Prabodhakandrodaja, Ausg. von Brockhaus.
Praçnop. = Praçnopanishad in der Bibl. ind.
Prâjaçittat. = Prâjaçittatattva (Roth).
Prajogar. = Nârâjanabhaṭṭa's Prajogaratna (Stenzler).
Prasannar. = Gajadeva's Prasannarâghava (Kern).
Pratâpar. = Pratâparudrîja.
Prij. = Prijadarçikâ, Calcutta 1874 (Cappeller).
Procc. A. S. B. = Proceedings of the Asiatic Society of Bengal.
Pushpas. = Pushpasûtra (Weber).
R. = Râmâjaṇa. Das 1ste und 2te Kâṇḍa nach der Ausg. von Schlegel, das 3—6te nach der von Gorresio, das 7te nach der Bomb. Ausg., wenn nicht ausdrücklich eine andere Ausgabe genannt ist. Eine eingeklammerte Zahl bezieht sich auf ed. Bomb.
Râgan. = Râganighaṇṭu, Hdschr. (Roth).
Râgat. = Râgataraṁgiṇî. Die 6 ersten Bücher nach der Ausg. von Troyer. Die Beiträge aus dem 7ten und 8ten Buche von Kern.
Ragh. = Raghuvaṁça, Ausg. von Stenzler, wenn nicht ed. Calc. hinzugefügt wird.
Ratnam. = Ratnamâlâ (Roth).
Roxb. = Flora indica or description of Indian plants. By the late William Roxburgh. Serampore 1832 (Roth).
Rtus. = Ṛtusaṁhâra, Ausg. von Bohlen.
RV. = Ṛgveda (Roth).
RV. Prât. = Prâtiçâkhja zum Ṛgveda.
Saddh. P. 4 = das 4te Kapitel des Saddharmapuṇḍarîka, lithographirt in Parabole de l'Enfant egaré. Par Ph. Éd. Foucaux. Paris 1854.
Sâh. D. = Sâhitjadarpaṇa in der Bibl. ind.
Sâj. = Sâjaṇa.
Sâmav. Br. = Sâmavidhânabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell.
Saṁhitopan. = Saṁhitopanishad, Ausg. von Burnell.
Sâṁkhjak. = Sâṁkhjakârikâ, Ausg. von Wilson.
Saṁnj. Up. = Saṁnjâsopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Saṁsk. K. = Anantadeva's Saṁskârakaustubha, obl. fol.
Sâras. = Sârasundarî, ein Commentar zu AK.
Sârâv. = Sârâvalî, citirt bei Utpala zu Varâh. Brh.
Sarvad. = Sarvadarçanasaṁgraha in der Bibl. ind. (Kern).
Sarvopan. = Sarvopanishatsâra in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Sâv. = Sâvitrî, herausg. von Bopp.
Shadv. Br. = Shadviṁçabrâhmaṇa (Weber).
Siddh. Çir. = Siddhântaçiromaṇi (Kern).
Spr. = Indische Sprüche, herausg. von O. Böhtlingk. 2te Aufl. Von 7614 an in Mélanges asiatiques, T. VIII, S. 217. fgg. Ebendaselbst S. 203. fgg. stehen die durch «zu Spr.» bezeichneten Varianten.
S. S. S. = Saṁgîtasârasaṁgraha, Calcutta 1932 (Cappeller).
Subhâshitar. = Subhâshitaratnâkara, Bombay 1872.
Suçr. = Suçruta (Roth).
Suparn. und Suparnâdhj. = Suparnâdhjâja, herausg. von Elimar Grube in Ind. St. 14.
Sûrjad. = Sûrjadevajaǵvan (Kern).
Sûrjas. = Sûrjasiddhânta in der Bibl. ind.
SV. = Sâmaveda (Roth).
SV. Âr. = Âraṇjaka zum SV. (Roth).
Taitt. Âr. = Taittirîjâraṇjaka in der Bibl. ind.
Taitt. Up. = Taittirîjopanishad in der Bibl. ind.
Tâṇḍja-Br. = Tâṇḍjabrâhmana in der Bibl. ind. Im grossen Wörterbuch als Paṅkav. Br. citirt.
Tarkas. = Tarkasaṁgraha, Allahabad 1849 (Roth).
Tattvas. = Tattvasamâsa, Mirzapore 1850 (Roth).
TBr. = Taittirîja Brâhmaṇa (Roth).
Trik. = Trikâṇḍaçesha.
TS. = Taittirîjasaṁhitâ (Roth und Weber).
TS. Prât. = Prâtiçâkhja zur TS., Ausg. von Whitney.
Uǵǵval. = Uǵǵvaladatta, Commentator der Uṇâdisûtra.
Uṇâdis. = Uṇâdisûtra, herausg. von Aufrecht.
Uttarar. = Uttararâmakâritra, nach zwei Ausgaben, Calcutta 1831 und 1862.
Vâgbh. = Vâgbhaṭa's Âjurvedadarçana (Roth).
Vaǵras. = Vaǵrasûkî, Ausg. von Weber.
Vaidjabh. = Vaidjabhâshja (Roth).
Vaitân. = Vaitânasûtra, Ausg. von Garbe.
Vâju-P. = Vâjupurâṇa, nach Citaten in andern Werken.
Vâlakh. = Vâlakhilja, die zwischen RV. 8,48 und 49 eingeschobenen Lieder (Roth).
Vâmana = Vâmana's Kâvjâlaṁkâravṛtti, Ausg. von Cappeller.
Vaṁçabr. = Vaṁçabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell (Roth).
Varâh. Brh. = Varâhamihira's Bṛhaǵǵâtaka (Kern).
Varâh. Brh. S. = Varâhamihira's Bṛhatsaṁhitâ (Kern).
Varâh. Jogaj. = Varâhamihira's Jogajâtrâ, herausg. von Kern in Ind. St. 10. 14 und 15.
Varâh. Lagh. = Varâhamihira's Laghuǵâtaka. Die zwei ersten Adhjâja herausgegeben von Weber in Ind. St. 2.
Vârtt. = Vârttika.
Vâs. = Vâsantikâ, Hdschr. (Cappeller).
Vâsav. = Vâsavadattâ in der Bibl. ind.
Veṇîs. = Veṇîsaṁhâra, Ausg. von Grill (Cappeller).
Verz. d. B. H. = Weber, Verzeichniss der Berliner Handschriften.
Verz. d. Oxf. H. = Aufrecht, Verzeichniss der Oxforder Handschriften.
Vet. = Vetâlapañkaviṁçati in LA.
Viddh. = Viddhaçâlabhañǵikâkhjanâṭikâ in der Zeitschrift Pratnakamranandinî (Cappeller).
Vikr. = Vikra[illegible]ravaçî, Ausg. von Bollensen.
Vikramâñkañ. = Vikramâñkadevañkarita, Ausg. von Bühler.
Vishnus. = Vishnusûtra, zur Herausgabe vorbereitet von J. Jolly (Jolly).
VP. = Vishnupurâṇa, ed. Bomb.
VP.[2] = 2te Auflage von Wilson's Uebersetzung des Vishnupurâṇa, herausgegeben von Hall.
VS. = Vâǵasanejisaṁhitâ (Roth und Weber).
VS. Prât. = Prâtiçâkhja zu VS. in Ind. St. 4.
Weber, Ǵjot. = Weber, Ueber den Vedakalender, Namens Ǵjotisham.
Weber, Krshnaǵ. = Weber, Ueber die Krshnaǵanmâshṭamî. Berlin 1868.
Weber, Nax. = Weber, Die vedischen Nachrichten von den naxatra. Berlin 1860.
Wilson, Sel. W. = Select Works of H. H. Wilson.
Wise = Commentary on the Hindu System of Medicine, by T. A. Wise. Calcutta 1845.
Z. d. d. m. G. = Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesellschaft.

Jena, den 1sten Mai 1879.

O. Böhtlingk.

Kâ = Kâvjâdarça
Rî = Ratnaśrîjñâna

1. अ Pron. der 3ten Person. Davon अस्मै, अस्यै, अस्मात्, अस्यास्, अस्य, अस्मिन्, अस्याम्, आभ्याम्, एभिस्, आभिस्, एभ्यस्, आभ्यस्, एषाम्, आसाम्, एषु, आसु. *Diesem, diesem hier* u. s. w. Unbetont Subst. *ihm, ihr* u. s. w. — Vgl. अयम्, अया, इदम्, इम, इयम्, एन, एना.

2. अ° vor Consonanten, अन्° vor Vocalen = अ, अव priv. अब्राह्मण *kein Brahman*, अनध्याय *kein Lesen*, अस्वेद् *schweisslos*, अनङ्ग *körperlos*, अशुचि *unrein*, अनर्ह *unwürdig*, अकृत्वा *nicht gethan habend*, अनर्चितुम् (selten) *nicht ehren*, अस्पृक्षत्ति (Buâg. P. Çiç. 15,33) *sie begehren nicht*.

3. *अ Interj.

4. *अ m. 1) Vishṇu. — 2) fingirter Mannsname.

अऋणिन् Adj. *frei von Schulden*.

अंश m. 1) *Theil*: स्वांशतस् 139,1. — 2) *Antheil, Erbtheil*. — 3) *Einsatz bei Wetten* RV. 5,86,5. Tândja-Br. 25,13,3. — 4) *Partei*. — 5) *Grad eines Kreises*. — 6) *Tag* Gal. — 7) N. pr. eines Âditja.

अंशक 1) m. *a*) *Theil* Ind. St. 10,165. — *b*) *Grad eines Kreises*. — 2) *n. *Tag*.

*अंशकरण n. *Theilung*.

अंशकल्पना f. *Bestimmung —, Zumessung eines Antheils, — Erbtheils* 195,18.

अंशप्रकल्पना f. dass. M. 8,211.

अंशप्रदान n. *Gewährung eines Erbtheils* 201,15.

अंशभागिन् Adj. *einen Antheil habend*: गोत्रारिक्थांश° 198,20.

अंशभाज् Adj. *Theil habend, — nehmend*: धर्मस्य Gaut. 11,11. मखांश° Chr. 98,13.

अंशभू m. *Theilhaber, Parteigenosse* TS. 6,4,8,2.

अंशभूत adj. *einen Theil von* (Gen.) *bildend, — seiend* 106,22.

*अंशय्, अंशयति *theilen*.

अंशहर Adj. *ein Erbtheil empfangend*.

अंशावतरण n. *die Herabkunft der Theile* (der Götter).

अंशिता f. *das Erbesein, — Erhalten eines Erbtheils*.

अंशी Adv. mit कर् *theilen*.

अंशु m. 1) Soma-*Stengel* (Kâtj. Çr. 9,4,20) und *-Saft*. — 2) *Strahl* 93,5. 102,13. 170,27. — 3) N. pr. eines Mannes.

अंशुक n. 1) *Gewand, Ueberwurf, Tuch* 252,9. 326,2. Spr. 7813. — 2) *Band am Rührstab*.

अंशुकान्त m. *Zipfel eines Gewandes, — Tuches* 296,10 (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

*अंशुधर m. *die Sonne*.

अंशुधान n. N. pr. eines Dorfes.

अंशुनदी f. N. pr. eines *Flusses*.

अंशुपट् n. *eine Art Zeug*.

*अंशुपति m. *die Sonne*.

*अंशुमत्फला f. *Musa sapientum*.

अंशुमत् 1) Adj. *a*) *reich an* Soma-*Pflanzen* oder *-Saft*. — *b*) *faserig*. — *c*) *strahlenreich*. — 2) m. *a*) *die Sonne* 250,18. — *b*) N. pr. α) verschiedener Männer 106,18. — β) eines Berges. — 3) f. °मती *a*) *Hedysarum gangeticum*. — *b*) N. pr. eines Flusses.

अंशुमालिन् m. *die Sonne*.

*अंशुल m. N. pr. = चाणक्य.

अंशुविमर्द m. *ray-obliteration* Sûrjas. 7,19.

*अंशुहस्त m. *die Sonne*.

अंस m. 1) *Schulter* 112,1. 129,11. — 2) *Ecke eines Vierecks* Çulbas. 1,34. 40. — 3) Du. *die beiden oberen Arme des Altars*.

अंसकूट m. 1) *Achsel* 135,31. — 2) *Buckel am Buckelochsen*.

अंसत्र n. *Panzer*.

अंसत्रकोश Adj. *einen Panzer zum Fass habend*.

अंसधी f. *ein best. Geräth zum Kochen*.

अंसपृष्ठ n. *Achsel* 136,25.

अंसफलक n. *Schulterblatt*.

*अंसभार m. *Schulterlast*. *°भारिक Adj. *auf der Schulter eine Last tragend*.

अंसमूल n. *Schulterhöhe* Râgan.

अंसय्, °यति mit वि 1) *unschädlich machen, abwehren*. — 2) *enttäuschen*.

अंसल Adj. *kräftig, stark*.

*अंसभार m. und *°भारिक Adj. = अंसभा°.

(अंस्य) आंसिक Adj. *an den Schultern befindlich*.

*अंह्, अंहते *gehen*. — Caus. अंहयति *schicken*. — Desid. अञ्जिघिषते *gehen wollen*.

अंहति f. 1) *Bedrängniss, Noth*. — 2) **Krankheit*. — 3) **Gabe, Geschenk* (auch *अंहती).

अंहस् n. 1) *Bedrängniss, Noth* 1,10. 6,18. अंहस् am Versschluss = अंहसम् RV. 6,3,1. — 2) *Sünde*.

अंहसस्पति und अंहस्पति m. *Herr der Noth*, N. des Schaltmonats.

*अंहिति f. *Gabe, Geschenk*.

अंहीयस् Adj. *enger*.

अंहु 1) *Adj. *eng*. — 2) n. *Drangsal*.

अंहुभेद् Adj. (f. ई) *engspaltig*.

अंहुर Adj. *bedrängt*.

अंहूरण 1) Adj. (f. आ) *eng*. — 2) n. *Drangsal*.

अंहोमुच् Adj. *aus der Noth befreiend*.

अंहोयु Adj. *bedrängend*.

अंह्रि m. 1) *Fuss*. — 2) **Wurzel*.

*अंह्रिप m. *Baum*.

*अंह्रिशिरस् n. = अंह्रिस्कन्ध Gal.

*अंह्रिस्कन्ध m. *der obere Theil des Fussblatts*.

1. अंक n. 1) (*Nichtfreude*) *Leid, Schmerz* TS. 5,3,3,1. — 2) **Sünde*.

2. अक m. *das Suffix* aka 238,6. 239,3. 4.

*अकच m. Ketu, *der niedersteigende Knoten*.

अकटुक Adj. *unverdrossen*.

*अकटुफल m. *eine best. Pflanze* Gal.

अकठोर Adj. *nicht hart, zart* Viddh. 72,11.

अकडम und °चक्र n. *ein best. Diagramm*.

अकण्टक Adj. (f. आ) 1) *dornenlos*. — 2) *frei von Feinden*. — 3) *unbehindert, ungehemmt*.

अकण्ठ Adj. *keinen Hals habend* Spr. 2.

अकण्ठतालव्योष्ठ Adj. *nicht mit der Kehle, nicht mit dem Gaumen und nicht mit den Lippen hervorgebracht* Ind. St. 9,33.

अकत्थन n. *das Nichtprahlen*.

अकथम् Adv. *ohne vieles Reden, ohne Weiteres*.

अकथह und °चक्र n. *ein best. Diagramm*.

अकथित Adj. *unerwähnt, unbesprochen* 221,10.

अकनिष्ठ 1) Adj. pl. *von denen keiner der jüngste ist*. — 2) m. pl. *eine best. Klasse von Göttern* (bei

den Buddhisten).

*अकनिष्ठग m. *ein Buddha.*

अकन्या f. *keine Jungfrau mehr.*

अकपीवत् m. N. pr. eines der sieben Ṛshi unter dem vierten Manu.

अकम्पन m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Râkshasa.

अकम्पित 1) Adj. *nicht zitternd, fest* 111,26. — 2) *m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

अकर Adj. *steuerfrei* Gaut. 10,11.

1. अकरण n. *das Nichtthun, Unterlassen* 254,21. Gaut. 12,27. 18,32.

2. अकरण Adj. 1) *nicht durch Kunst erzeugt, natürlich* Spr. 4103. — 2) *unthätig* oder *ohne Organe* Ind. St. 9,165.

*अकरणि f. *Nichtvollbringung* (als Verwünschung).

*अकरणीय Adj. P. 6,2,160, Sch.

*अकरा f. *Phyllanthus Embelica.*

अकरुण Adj. *nicht mitleidig, grausam, unbarmherzig.* °म् Adv. R. 2,78,8. Nom. abstr. °त्व n. Spr. 3.

अकर्कर m. N. pr. eines Schlangendämons.

अकर्कश Adj. *nicht hart, weich, zart.*

अकर्ण Adj. (f. आ) 1) *nicht langohrig* TS. 6,1,6,7. Çat. Br. 3,3,1,16. — 2) *taub* 288,12. — 3) *ohne Steuerruder.* — 4) *ohne eine ausspringende Unebenheit, — Zapfen.* — 5) *ohne* Karṇa (den Sohn der Kunti) Veṇis. 97.

अकर्णक Adj. (f. °र्णिका) 1) *ohrenlos.* — 2) *ohne Steuerruder.*

*अकर्ण्य Adj. P. 6,2,156, Sch.

*अकर्तन m. *Zwerg.*

अकर्तर् Nom. ag. *kein Thäter, — Handelnder* 273,5. 19.

अकर्तव्य Adj. *was nicht gethan werden darf;* n. *Unthat* 87,30.

अकर्मक Adj. *kein Object habend, intransitiv* 225,21.

*अकर्मकृत् Adj. *den Geboten einer Secte entgegen handelnd* Gal.

अकर्मण्य Adj. 1) *Nichts zu leisten im Stande seiend* R. 2,64,33 (34). — 2) *womit Nichts mehr zu machen ist, unrettbar verloren.* — 3) *einem Ritus nicht entsprechend* Verz. d. Oxf. H. 60,*a*,7.8.

अकर्मधारय m. *kein* Karmadhâraja P. 6,2,130.

1. अकर्मन् n. *Unthätigkeit.*

2. अकर्मन् Adj. 1) *Nichts thuend, faulenzend* Spr. 4. — 2) *kein gutes Werk übend, ruchlos.*

अकर्मशील Adj. *unthätig, faul.*

अकल Adj. *ohne Theile.*

अकलङ्क 1) Adj. *fleckenlos* zu Spr. 2468. — 2) m. N. pr. eines Gaina.

अकल्कक Adj. *ohne Falsch, ehrlich* MBh. 3,82,11. 13,23,29. 53.

अकल्कता f. *Ehrlichkeit.*

*अकल्कन Adj. *ohne Falsch, ehrlich* H. 490.

*अकल्का f. *Mondschein.*

अकल्प Adj. (f. आ) 1) *nicht geeignet zu* (Acc.). — 2) *nicht im Stande seiend, — vermögend;* die Ergänzung im Loc., Inf. oder im Comp. vorangehend. Spr. 7614. Bhâg. P. 3,30,13. 14. 31,8. 4,3,21. 5, 14,25. 7,12,23.

अकल्मष Adj. (f. आ) *fleckenlos* MBh. 3,221,20. Kâṇḍ. 28.

अकल्माष m. N. pr. eines Sohnes des vierten Manu.

अकल्य Adj. (f. आ) *nicht gesund, krank* 213,14. 22. Gaut. 9,28.

अकल्याण Adj. (f. ई) *unfreundlich, unwirsch* AK. 1,1,5,18.

अकव Adj. *nicht karg* (subj. und obj.)

अकवच Adj. *panzerlos.*

अकवारि Adj. (f. ई) *nicht geizig.*

अकवि Adj. *nicht weise.*

अकस्मात् Adv. *ohne wahrnehmbare Veranlassung, unerwartet, mir Nichts dir Nichts* 111,22. 121,19. 125,17. 251,21. Gaut. 9,7. 51.

अकाण Adj. (f. आ) *nicht einäugig* TS. 6,1,6,7. Çat. Br. 3,3,1,16.

अकाण्ड Adj. *ohne wahrnehmbare Veranlassung erscheinend, unerwartet.* अकाण्डे *ohne wahrnehmbare Veranlassung, unerwartet, plötzlich.*

*अकाण्डतिक्त m. *ein best. Baum* Gal.

अकाम Adj. (f. आ) 1) *keine Neigung —, keine Liebe zu Etwas* oder *zu Jmd habend, nicht gern Etwas thuend* 29,23. Gaut. 15,19. — 2) *mit Unlust verbunden, unfreiwillig.* — 3) Bez. eines best. Samâdhi.

अकामकर्शन Adj. *die Wünsche nicht schmälernd.*

अकामतस् Adv. *unfreiwillig, unabsichtlich.*

अकामता f. *das Freisein von Neigung, — Liebe.*

अकामकृत Adj. *nicht von Liebe getroffen, frei von Begierden* Çat. Br. 14,7,1,35.

अकाय Adj. *körperlos.*

अकायस्थ m. *kein Schreiber* Spr. 3591.

अकार m. *der Laut* अ 20,20.

अकारक Adj. *der Etwas nicht erreicht, zu Etwas nicht gelangt* 233,11. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

1. अकारण n. *kein Grund.* °णात्, °णेन und °णे (305,22. 317,2. 325,11) *ohne Veranlassung, — Grund.* अकारण° dass. 177,23.

2. अकारण Adj. *grundlos* Suçr. 1,310,4. °णम् Adv.

अकारणपूर्वक Adj. *nicht schon in der Ursache enthalten* Z. d. d. m. G. 29,246.

*अकारिन् Adj.

अकारुणिक Adj. *mitleidlos* Nâgân. 83,9.

अकार्पण्य n. *das nicht kläglich Thun, — nicht Jammern* Gaut. 8,23. MBh. 14,38,2.

अकार्य Adj. 1) *was nicht gethan werden kann* oder *darf;* n. *Unthat, eine unerlaubte Handlung* 41,25. 26. 46,10. 181,23. 315,32. °तम *was vor Allem nicht gethan werden darf.* — 2) *der nicht zur Thätigkeit angetrieben werden kann.* Davon °त्व n. Nom. abstr.

अकार्यकरण n. *das Thun dessen, was man nicht thun sollte,* Spr. 17.

अकार्यकारिन् Adj. *der eine unerlaubte Handlung begangen hat.*

अकाल m. *Unzeit:* °ले *zur Unzeit, ausser der Zeit;* °लतस् dass. 170,18. अकाल° dass. ebend.

अकालचर्या f. *unzeitiges Handeln* Spr. 21.

अकालजलद m. N. pr. eines Dichters.

अकालजलदोदय m. 1) *das Aufsteigen von Wolken ausser der Zeit.* — 2) *Nebel.

अकालभव Adj. *vor der Zeit erfolgend.*

अकालमृत्यु m. *frühzeitiger Tod,* N. pr. eines mythischen Wesens.

अकालवेला f. *Unzeit, ungewöhnliche Zeit* Spr. 5279.

अकालसह Adj. *nicht lange sich zu halten vermögend.*

अकालहीनम् Adv. *ohne Zeitverlust, alsbald* Mâlav. 71,10. Veṇis. 100,12.

अकालिकम् Adv. dass. MBh. 4,27,7. 5,32,22. Auch 1,105,46 ist wohl so zu lesen st. अकालिकः.

अकासार m. N. pr. eines Lehrers.

अकिंचन Adj. *Nichts besitzend, arm.*

अकिंचनता f. und अकिंचनत्व n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

अकिंचित्कर Adj. *Nichts zu Wege bringend, zu Nichts nutze* Spr. 7785. Veṇis. 44,16. Paṇḍat. 187,24.

अकितव m. *Nicht-Spieler.*

अकिल्बिष Adj. *fehlerlos.*

अकीर्तन n. *das Nichterwähnen* Veṇis. 10,22.

अकीर्ति f. *Unehre, Schande* Spr. 7710 (Pl.). °कर Adj. *Schande bringend* Chr. 160,17.

अकीर्तित Adj. *unerwähnt* 225,12. 17.

अकुटिललेख Adj. *geradlinig* Çulbas. 2,33.

अकुण्ठ Adj. *nicht stumpf, scharf* (eig. und übertr.).

अकुतश्चिद्भय Adj. *von keiner Seite her gefährdet.*

अकुतस् Adv. in Verbindung mit अपि *von kei-*

ner Seite her.

अकुतोभय und अकुत्रचभय Adj. = अकुतश्चिद्भय.

अकुत्रा Adv. *dahin wohin es sich nicht gehört.*

अकुत्सित Adj. *tadellos* Spr. 5929.

(अकुर्य्यक्) अकुर्धिअक् Adv. *ziellos.*

*अकुप्य n. *Gold und Silber* und auch = कुप्य.

अकुप्यत्त् Adj. *nicht aufwallend* AV. 20,130,8.

अकुमार m. *kein Knabe mehr.*

अकुर्वत्त् Adj. *nicht thuend, unterlassend* 170,23.

अकुल Adj. *von niedrigem Geschlecht* 161,22. Davon °ता f. Nom. abstr.

अकुली v. l. für अङ्कुली.

अकुलीन Adj. dass. Spr. 34.

अकुशल 1) Adj. (f. आ) *a) unerspriesslich, unheilvoll, schlimm:* कर्मन् Bhag. 18,10. गति Bhâg. P. 2,10,40. — *b) dem es schlimm ergeht, unglücklich.* — *c) ungeschickt, unerfahren* Ind. St. 1,45. 10,62. — 2) n. *a) Unheil, Uebel.* — *b) ein unheilvolles, — böses Wort.*

अकुसुमित Adj. *nicht blühend* Mâlav. 47.

अकुहक m. *kein Charlatan* Suçr. 1,30,3.

अकूट Adj. (f. आ) 1) *nicht ungehörnt* TS. 6,1,6,7. — 2) *nicht trügerisch* (Waffen) Jâgñ. 1,323. *nicht falsch* (Münze) 2,241.

अकूपार 1) Adj. *nirgend eine Grenze habend, unbegrenzt.* — 2) m. *a) Meer:* °वत् 170,2. — *b) Schildkröte.* — *c)* N. pr. einer Schildkröte. — *d) *ein* Âditja. — *e)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer Âñgirasî. — कू = कु Pron. interr.

*अकूर्च m. *ein* Buddha.

अकृत 1) Adj. (f. आ) *a) ungethan, unvollbracht* 32,33. 38,15. 161,24. 163,8. — *b) unbearbeitet, unzubereitet.* — *c) unausgebildet, unvollkommen, unreif.* — *d) ungeschaffen, von Ewigkeit her bestehend.* — *e) unaufgefordert.* — 2) n. *eine bisher ungethane, — unerhörte That.*

अकृतकत्व n. *das Nichtgemachtsein* Tattvas. 17.

*अकृतकाम् Adv. *auf eine Weise, wie es früher nicht gethan worden ist.*

अकृतज्ञ Adj. *undankbar* Spr. 36.

अकृतपूर्व Adj. *früher nicht gethan* 315,4. Spr. 7733.

अकृतप्रयत्न Adj. *der sich nicht angestrengt hat* Mahâbh. Einl. 17,*a*.

अकृतबुद्धि Adj. *von unreifem Verstande* 60,22. M. 7,30. Jâgñ. 1,354. Davon °त्व n. Nom. abstr.

अकृतव्रण m. N. pr. verschiedener Männer.

अकृतसंहित Adj. *noch nicht in die* Saṁhitâ *umgesetzt* RV. Prât. 4,7.

अकृतात्मन् Adj. *von ungebildetem Geiste* 65,14. 67,21. 94,10. M. 6,73. 7,28.

अकृतान्न n. *unzubereitete Nahrung* Gaut. 16,48.

अकृतार्घ Adj. *dem der* Argha *nicht erwiesen wird* Pâr. Gṛhj. 1,3,31.

अकृतार्थ Adj. (f. आ) *unbefriedigt* 108,2. Çâk. 34.

अकृतास्त्र Adj. *der sich nicht in den Waffen geübt hat* MBh. 3,239,14.

अकृताह्निक Adj. *der die Tagesgebräuche unterlässt* MBh. 3,289,17.

अकृत्तनाभि Adj. *dessen Nabelschnur noch nicht abgeschnitten ist* Çat. Br. 11,8,3,6.

अकृत्तरुच् Adj. *von unverkürztem Glanze* RV.

अकृत्य Adj. *nicht zu thun, zu unterlassen;* n. *ein zu unterlassendes Werk, Unrecht* Suçr. 1,86,4. Spr. 40. fg. 1879. fg. Sâh. D. 1,14. Pañkat. 128,12. °कारिन् MBh. 3,269,22.

अकृत्रिम Adj. (f. आ) *ungekünstelt, nicht durch Kunst erzeugt, natürlich* Spr. 6964. 7290.

अकृत्स्न Adj. (f. आ) *unvollständig* 32,2. 33,12.

अकृपण Adj. *nicht kläglich thuend* 158,1.

अकृश Adj. *nicht mager.*

अकृशाश्व m. N. pr. eines Sohnes des Saṁhatâçva.

अकृषीवल Adj. (f. आ) *den Acker nicht bebauend.*

अकृष्ट 1) Adj. *a) ungepflügt,* Subst. *ungepflügter Boden* Çat. Br. 7,2,2,5. — *b) wildwachsend* Spr. 47. — 2) m. Pl. Bez. bestimmter Ṛshi MBh. 12,166,25. अकृष्टा माषाः desgl. Hariv. 11533.

अकृष्टपच्य Adj. (f. आ) 1) *auf unbestelltem Boden wachsend, wildwachsend.* — 2) *ungepflügt Getraide wachsen lassend:* पृथिवी VP. 1,13,50.

अकृष्णकर्मन् Adj. *der keine schwarze That vollbracht hat, unschuldig.*

अकृष्णतेजस् m. *der Mond* Weber, Gjot. 35,2.

अकेतु Adj. *formlos, ununterschieden.*

अकेश Adj. (f. आ und ई) *haarlos.*

अकेशव Adj. *ohne* Keçava d. i. Kṛshṇa Veṇis. 87.

अकैतव Adj. *nicht geheuchelt:* कोप Çâk. 69,2.

*अकोट m. *Areca Faufel* oder *Catechu.*

अकोप m. N. pr. eines Ministers des Daçaratha.

अकोविद् Adj. (f. आ) *nicht kundig, unbekannt mit* (Gen.).

*अकौशल n. = आकौशल.

*अक्का f. *Mutter.*

अक्त 1) Partic. von अञ्ज् und अञ्च्. — 2) f. ई *Nacht.*

अक्तु m. 1) *Licht, Glanz* 2,18. — 2) *Dunkel, Nacht.* अक्तुभिस् *bei Nacht* 9,25.

अक्त्र Partic. von अच्.

अक्लोपन Adj. *nicht nässend* Nir. 7,14.

1. अक्र Adj. *unthätig.*

2. अक्र m. *Banner* 2,26.

अक्रत 3. Pl. Med. von 1. कर्.

अक्रतु Adj. 1) *unmächtig, kraftlos.* — 2) *unverständig.* — 3) *frei von Verlangen.*

1. अक्रम m. *gestörte Ordnung, Ungehörigkeit, Verkehrtheit* Spr. 1103. Bhâg. P. 4,16,7. अक्रमात् *gegen alle Ordnung, widernatürlich.*

2. अक्रम Adj. *nicht allmählich —, mit einem Male erfolgend.*

अक्रविहस्त Adj. *keine blutigen Hände habend.*

अक्रव्याद् (AV.) und °द् Adj. *kein Fleisch essend.*

अक्रान्त Adj. *nicht verdoppelt* RV. Prât. 6,14.

अक्रिया f. *das Nichtthun, nicht zu Wege Bringen von* (Gen.), *Unterlassung* 252,15. Gaut. 19,2.

अक्रीडत्त् Adj. *nicht spielend.*

अक्रूर 1) Adj. *nicht rauh, weich, zart.* — 2) m. *a)* N. pr. verschiedener Männer. — *b)* mystische Bez. des Anusvâra.

अक्रूरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

1. अक्रोध m. *das Nichtzürnen, sich nicht dem Zorn Hingeben* Gaut. 10,51.

2. अक्रोध Adj. *dem Zorn sich nicht hingebend* R. 4,26,12. Spr. 7427.

अक्रोधन 1) Adj. *dem Zorn sich nicht hingebend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,20,3.

अक्रोधमय Adj. *dessen Wesen nicht Zorn ist* Çat. Br. 14,7,2,6.

*अक्लिका f. *Indigopflanze.*

अक्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Augenkrankheit.*

अक्लिष्ट Adj. 1) *nicht abgenutzt, frisch, integer* Çâk. 115. 147. — 2) *nicht zu Schanden werdend:* व्रत R. 1,34,1. वचन 38,6.

अक्लिष्टकर्मन् (R. 1,34,17) und °कारिन् (MBh. 3,41,42. 43,10. R. 1,77,19) Adj. *unermüdlich thätig.*

अक्लिष्टभाव m. *Lebhaftigkeit* R. 5,1,61.

अक्लीव Adj. *männlich.* Davon °ता f. *männliches Benehmen.*

अक्लेद्य Adj. *nicht feucht zu machen* Bhag. 2,24.

अक्लेश m. *keine Beschwerde* (Abl. *ohne Anstrengung*) Spr. 50. 7748.

अक्ष्, *अक्षति und *अक्ष्णोति, Partic. अष्ट. 1) *erreichen, erlangen:* आक्षाणीं. — 2) *durchdringen, erfüllen.* — Mit निस् *entmannen, verschneiden.* — Mit सम् (अक्षसे) *durchdringen.*

1. अक्ष m. 1) *Würfel* 224,7. — 2) **Würfelspiel.* — 3) Bez. *der Zahl fünf.* — 4) *Terminalia Bellerica (die Pflanze* und *die Nuss).* — 5) **der Same von Elaeocarpus Ganitrus* u. *einer anderen Pflanze.* — 6) auch n. *ein best. Gewicht* = कर्ष.

2. अक्ष m. 1) *Wagenachse.* — 2) *das auf zwei Stützen ruhende Querstück, an welches eine Wage gehängt wird.* — 3) *Schlüsselbein.* — 4) *Schläfe-*

bein. — 5) *geographische Breite.* — 6) *ein best. Längenmaass,* = 104 Aṅgula Çulbas. 1,11. — 7) **Rad.* — 8) **Karren.*

3. अक्ष 1) m. n. *Sinnesorgan.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. ई) = अक्षि *a) Auge* 163,2. 174,5. 175,25. 184,1. 186,6. — *b) Masche.* — 3) m. *Seele* Ind. St. 14,382.

4. अक्ष m. N. pr. verschiedener Männer.

5. *अक्ष m. 1) *Schlange.* — 2) Bein. Garuḍa's. — 3) *Process.* — 4) *Kenntniss.* — 5) *ein Blindgeborener.*

6. *अक्ष n. 1) *Sochalsalz.* — 2) *blauer Vitriol.*

अक्षक 1) m. oder n. wohl *Schlüsselbein.* — 2) *m. *Dalbergia ougeinensis.* — 3) f. ई *eine best. Schlingpflanze.*

अक्षकाम Adj. (f. आ) *Würfel liebend.*

*अक्षकितव m. *Würfelspieler* Ind. St. 13,472.

अक्षक्षपण und °क m. N. pr. eines Würfelspielers.

अक्षचरण m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षज m. 1) *Donnerkeil.* — 2) Bein. Vishṇu's.

अक्षण m. n. *Ungelegenheit, Verdruss* Lalit. 344,5. 456,13. 458,13.

1. अक्षण्वत् Adj. *mit Augen versehen.*

2. अक्षण्वत् Adj. *nicht verletzend, — beschädigend.*

अक्षत 1) Adj. *a) unverletzt, unbeschädigt* 149,11. °योनि Adj. 199,9. — *b) ungemahlen.* — 2) n. Sg. und m. Pl. *unenthülstes Korn.* — 3) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. — 4) f. आ *a) eine unverletzte Jungfrau* Jâgñ. 1,67. — *b) eine best. Pflanze.*

अक्षत्र Adj. *ohne Kriegerkaste.*

*अक्षदर्शक und *अक्षदृश् m. *Richter.*

अक्षदृक्कर्मन् n. *operation for latitude* J. A. O. S. 6,310.

*अक्षदेविन् und *अक्षद्यू m. *Würfelspieler.*

अक्षद्यूत n. *Würfelspiel.*

अक्षद्रुध Adj. *von den Würfeln gehasst, im Spiel Unglück habend* oder *mit Würfeln schadend, ein betrügerischer Spieler.*

*अक्षधर m. *Trophis aspera.*

अक्षधुर् und °धुरा f. *Zapfen der Achse.*

*अक्षधूर्त m. *Würfelspieler.*

*अक्षधूर्तिल m. *Bulle.*

अक्षन् n. 1) *Auge.* In der klassischen Sprache nur अक्षणा (230,18), अक्षणे, अक्षणाम् (Spr. 7620), अक्षणि und अक्षिण (अक्षन् in der älteren Sprache), अक्षणोस् (Spr. 7696), अक्षणाम् (98,11). Im RV. अक्षाणि und अक्षभिस्. — 2) *Sinnesorgan:* अक्षभिस् Bhâg. P. 4,29,5.

अक्षपटल n. *Archiv.*

अक्षपद m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षपरि Adv. *mit Ausnahme eines Würfels.*

अक्षपराजय m. *Niederlage im Würfelspiel.*

*अक्षपाटक m. *Richter.*

अक्षपाद m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षपिण्ड m. = अक्षपीड.

अक्षपीड 1) m. *Chrysopogon acicularis.* — 2) f. *आ *eine best. Pflanze.*

अक्षप्रपातन n. *Wendung des Auges* Hariv. 9141.

अक्षभङ्ग m. *Achsenbruch* Ind. St. 5,371.

अक्षभा f. *shadow of latitude* J. A. O. S. 6,250.

अक्षभूमि f. *ein Platz zum Würfelspiel.*

अक्षभेद् m. *Achsenbruch* Ind St. 5,353.

अक्षम Adj. (f. आ) 1) *einer Sache nicht gewachsen, nicht vermögend, unfähig;* mit Loc., Inf. oder am Ende eines Comp. 179,32. — 2) *missgünstig.*

अक्षमा f. *Missgunst, Neid* 223,12.

अक्षमाला f. 1) *ein Rosenkranz aus den Samenkörnern des Elaeocarpus Ganitrus.* — 2) Bein. der Arundhati 189,23. — 3) N. pr. der Mutter Vatsa's.

अक्षमालिका f. 1) = अक्षमाला 1) 119,13. — 2) Name einer Upanishad.

अक्षमालिन् Adj. *mit einem Rosenkranz versehen.*

अक्षय 1) Adj. (f. आ) *unvergänglich* 88,26. 96,16. — 2) f. आ *der 7te Tag eines Mondmonats, der mit einem Sonn- oder Montag beginnt,* oder *der 4te Tag eines solchen, der mit einem Dienstag anhebt.*

अक्षयता f. *Unvergänglichkeit:* स्त्रीषु *unerschöpfliches geschlechtliches Vermögen* Suçr. 2,159,18.

अक्षयतृतीया f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des Monats* Vaiçâkha.

अक्षयत्व n. *Unvergänglichkeit.*

अक्षयमति m. N. pr. eines Buddhisten.

अक्षयसेन m. N. pr. eines Fürsten. उक्षसेन v. l.

अक्षयिणी f. *die Unvergängliche,* viell. Bez. der Durgâ.

अक्षय्य Adj. *unvergänglich, unerschöpflich* Megh. IX. अक्षय्यम् als Glückwunsch an einen Vaiçja so v. a. *mögest du nie Mangel haben* MBu. 13,23,36.

अक्षय्यनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

अक्षर 1) Adj. *nicht zerrinnend, unvergänglich* 284,32. — 2) n. *a)* (ausnahmsweise auch m.) *Wort; Silbe; die heilige Silbe* ओम्; *Laut; Vocal.* — *b) Schriftstück, Urkunde* Spr. 4235. — *c) Wasser.* — *d) die höchste Gottheit, der letzte Grund alles Seins.* — *e) Seele.* — *f) *Luft, Atmosphäre.* — *g) *Befreiung der Seele von ferneren Wiedergeburten.* — *h) *Kasteiung.* — *i) *Gesetz, Recht.* — *k) *Opfer.* — *l) *Achyranthes aspera.* — 3) m. *a) *Schwert.* — *b) *Bein. Vishṇu's und Çiva's. — Vgl. अक्षरा.

अक्षरक n. *Vocal.*

*अक्षरकोश m. *Birkenrinde und andere Stoffe, auf denen man schreibt,* Gal.

*अक्षरचञ्चु, *°चण und *°चुञ्चु m. *Schreiber.*

अक्षरच्छन्दस् n. *ein nach der Zahl und nach der Quantität der Silben gemessenes Metrum.*

*अक्षरजननी f. *Schreibrohr.*

*अक्षरजीवक, *°जीविक u. *°जीविन् m. *Schreiber.*

*अक्षरतूलिका f. *Schreibrohr.*

*अक्षरन्यास m. *Schrift.*

1. अक्षरपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

2. अक्षरपङ्क्ति Adj. *eine Fünfzahl von Silben enthaltend.*

अक्षरप्रकृति Adj. *von unvergänglicher Natur* und *Laute zur Voraussetzung habend* Ind. St. 14,386.

अक्षरभाज् Adj. *Antheil an einer Silbe habend.*

अक्षरमाला (Spr. 7827) und °मालिका f. *ein* (vom Schicksal Einem an die Stirn geschriebener) *Buchstabenkranz.*

*अक्षरमुख m. *Anfänger, Schüler.*

अक्षरमुष्टिका f. *Fingersprache.*

अक्षरयमक n. *Aufeinanderfolge von zwei gleichlautenden Silben* Comm. zu Vâmana 4,1,2.

अक्षरवर्जित Adj. *analphabet* Spr. 4778.

अक्षरविन्यास m. *Schrift.*

अक्षरव्यक्ति f. *deutliche Aussprache der Laute.*

अक्षरशस् Adv. *silbenweise.*

*अक्षरसंस्थान n. *Schrift.*

अक्षरसंहिता f. *die* Saṁhitâ *in Bezug auf das Zusammenfliessen von Silben* TS. Prât. 24,2. 4.

अक्षरसमाम्नाय m. *Alphabet.*

अक्षरसंपद् f. *das Zutreffen der Silbenzahl.*

अक्षरा f. *Rede, Worte.*

अक्षराङ्ग n. *ein zum Vocal gehöriger Theil.*

अक्षराज m. *König der Würfel.*

*अक्षराधार m. = अक्षरकोश Gal.

अक्षर्य Adj. (f. आ) *der Silbenzahl entsprechend.*

*अक्षवती f. *Würfelspiel.*

*अक्षवाट m. *Kampfplatz für Ringer.*

*अक्षशौण्ड Adj. *den Würfeln ergeben.*

अक्षसूक्त n. *das Würfellied,* Bez. der Hymne RV. 10,34.

अक्षसूत्र n. = अक्षमाला *Rosenkranz.*

अक्षह्रत Adj. *im Würfelspiel abgenommen* Ind. St. 13,472.

*अक्षाग्रकील und *°क m. *Achsennagel.*

अक्षातिवाप m. wohl = अक्षावाप MBh. 4,70,7.

अक्षानड्वह् Adj. *an die Achse gebunden.*

अक्षाप्ति f. *Missgunst, Neid.*

अक्षारलवण n. *Nicht-Gesalzenes.*

अक्षारलवणाशिन् Adj. *nichts Gesalzenes essend* 38,10. अक्षाराल° v. l.

अक्षावँपन n. *Spielbrett* Çat. Br. 5,3,1,10.

अक्षावाप m. *ein best. Beamter, der das Würfelspiel leitet* oder *überwacht*, ebend.

अँक्षि n. 1) *Auge.* Davon nur अक्षि (230,20), अक्षिणी, अक्षिभ्याम्, अक्षीणि (auch अक्षँी in der älteren Sprache), अक्षिभिस्, अक्षिभ्यस्, अक्षिषु; auch am Anf. eines Comp. Vgl. अक्षन् und अक्षी. — 2) Bez. *der Zahl zwei.* — 3) *Sinnesorgan.* — 4) Name einer Upanishad.

*अक्षिक m. *ein best. Baum.*

*अक्षिकनीनिका f. *Augenstern* Gal.

अक्षिकूट n. *der Vorsprung über dem Auge, Rand der Augenhöhle* Jâgñ. 3,96. Suçr. 2,93,1. 273,9. 359,3. 376,12. *°क n. dass.

अक्षिगत Adj. 1) *vor Augen seiend.* — 2) *ein Dorn im Auge seiend.*

अक्षिगम्य Adj. *den Augen zugänglich, wahrnehmbar* Verz. d. Oxf. H. 259,*b*,8.

अक्षिगोचर्य्, °यति *Jmd* (Acc.) *ansehen, des Anblickes würdigen.*

*अक्षिज्ञाक् n. = अक्ष्णो मूलम्.

अँक्षित 1) Adj. *a) unverletzt.* — *b) unvergänglich.* — 2) n. *a) 100000 Millionen.* — *b) *Wasser.*

अँक्षितावसु Adj. *unvergänglichen Reichthum besitzend.*

अँक्षिति 1) f. *Unvergänglichkeit.* — 2) Adj. *unvergänglich.*

अँक्षितोति Adj. *unvergängliche Hülfe gewährend.*

अक्षिनिमेष m. *Augenblick* Suçr. 1,19,2.

अक्षिपक्ष्मन् n. *Augenwimper.*

अक्षिपँत् Adv. *klein wenig* 19,6.

अक्षिपाक m. *Augenentzündung* Suçr. 1,361,7. 2,305,21. 312,7.

*अक्षिब m. n. = अक्षीब.

अक्षिभूँ Adj. *vor Augen seiend, augenscheinlich.*

*अक्षिभेषज n. *eine best. Pflanze.*

अक्षिभ्रुव n. *die Augen und die Brauen.*

अँक्षियत् Adj. *keinen festen Wohnsitz habend, unstät.*

अक्षिरोग m. *Augenkrankheit* Comm. zu Kâtj. Çr. 20,3,14.

*अक्षिलोमन् n. *Augenwimper.*

*अक्षिविकूणित n. *Seitenblick.*

अक्षिसंतर्जन *eine best. mythische Waffe.*

अक्षी f. *Auge.* Davon अक्ष्यौ AV. Ait. Br. Çat. Br. Pâr. Grhj. 2,6,12. अक्षीभ्याम् ṚV. AV. अक्ष्योस् VS. अक्ष्यौस् (अक्षोस् gewiss fehlerhaft) AV. — Vgl. अक्षि.

अँक्षीण 1) Adj. *a) nicht erschöpft, nicht zu Ende gehend.* — *b) nicht abnehmend* (vom Monde). — *c) nicht an Gewicht verlierend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

*अक्षीब 1) Adj. *nicht berauscht, nüchtern.* — 2) n. *Hyperanthera (Guilandina) Moringa.* — 3) n. *Meersalz.*

अँक्षीयमाण Adj. *nicht vergehend, unvergänglich* 3,7. *unerschöpflich.*

अँक्षु m. *eine Art Netz.*

अक्षुण्ण Adj. 1) *unverletzt:* विधि 176,28. ब्रह्मचर्य R. 1,8,9. — 2) *nicht abgedroschen, neu* Mâlatîm. 51,7 (49,5). — 3) *ununterbrochen, dauernd* Venis. 2.

अक्षुद्र Adj. (f. आ) 1) *nicht gering,* — *unbedeutend* Spr. 3593. — 2) *nicht gemein,* — *niedrig* MBh. 2,5,18.

अँक्षुध् f. *Nicht-Hunger, das Sattsein.*

अक्षुध्य Adj. *keinen Hunger zulassend.*

1. अक्षेत्र n. *kein Feld, unbeackerter Boden.*

2. अक्षेत्र Adj. *ohne Felder, unbebaut.*

*अक्षेत्रज्ञ Adj. P. 7,3,30.

अँक्षेत्रविद् Adj. *der Gegend unkundig.*

अक्षेत्रिन् Adj. *kein eigenes Feld habend* 191,11.15.

*अक्षैत्रज्ञ्य n. = अक्षे° P. 7,3,30.

*अक्षोट, अक्षोड und *अक्षोडक m. *Wallnussbaum.*

*अक्षोभ m. *ein Pfosten zum Anbinden eines Elephanten.*

अक्षोभ्य 1) Adj. *unerschütterlich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अक्षौहिणी f. *ein vollständiges Heer* = 10 Anikini. °पति *Heerführer* Venis. 14,19.

अक्ष्ण Adj. = अक्षण Uggval.

अक्ष्णयाँ Adv. 1) *in die Quere; diagonal* Çulbas. 3,85. — 2) *in verkehrter, sündhafter Weise* Çat. Br. 14,4,3,26.

अक्ष्णयादँश् m. *Zwischengegend* Çat. Br. 8,1,4,2.

अक्ष्णयाउँह् Adj. *ungeschickt kränkend.*

अक्ष्णयापच्छेदन n. *diagonale Theilung* Çulbas. 3,65.

अक्ष्णयारज्जु f. *Diagonale* Çulbas. 1,45. fgg.

अक्ष्णयावँन् Adj. *in die Quere gehend.*

अक्ष्णयास्तोमँीया Adj. f. Bez. *best.* Ishṭakâ TS. 5,3,3,1. Çat. Br. 8,4,4,3.

अक्ष्यामयँ m. *Augenkrankheit.*

अक्ष्यामयिन् Adj. *augenkrank.*

*अक्ष्वट् m. *Buchanania latifolia.*

*अक्ष्वट्टि m. *Grille, Laune.*

अक्षण्ड Adj. *ungetheilt, ganz, untheilbar.* तिथि *ein lunarer Tag, der ganz in einen bürgerlichen Tag fällt.* °द्वादशी *der 12te Tag in der lichten Hälfte des Monats* Mârgaçîrsha.

*अक्षण्डन m. *Zeit.*

अक्षण्डानन्दमुनि und अक्षण्डानुभूति N. pr. zweier Männer.

अक्षण्डित Adj. *unverletzt.* Mit einem Abl. *unzerbrechlicher als* 111,30. *unverletzt* in übertr. Bed. so v. a. *ununterbrochen, ungestört:* प्रेमन् Kumâras. 7,28. °उद्दामधैर्य Adj. Kathâs. 84,68. ब्रह्मचर्य Bhâg. P. 1,3,6. *unabgelenkt:* °धी Adj. 3,31,37.

*अक्षण्डितर्तु Adj. *die Jahreszeit nicht verletzend,* d. i. *sie einhaltend, ihr entsprechend.*

अँक्षनत् Adj. *nicht grabend.*

अँक्षर्व 1) Adj. *unverstümmelt.* — 2) *अक्षर्वा f. *eine best. Pflanze* Gal.

अँक्षात 1) Adj. *nicht vergraben.* — 2) *n. *a) ein nicht gegrabener, ein natürlicher Teich.* — *b) Höhle* Gal.

अक्षादत् Adj. *nicht zerkauend* Pâr. Grhj. 2,10,15.

अँक्षिद्र Adj. (f. आ) *nicht schlaff, nicht kränklich, frisch.*

अँक्षिद्रयामन् Adj. *unermüdlichen Ganges.*

अक्षिल Adj. (f. आ) *ohne Lücke, ganz, sämmtlich, all;* n. *Alles* 253,11. अक्षिलेन *ganz, vollständig.*

*अक्षेटिक m. *Jagdhund.* — Vgl. आक्षेटिक.

अक्षेद् m. *Nichtermüdung, das Frischbleiben* 123,23.

अक्षेदिष्ण n. *das nicht ermüdend Sein.*

अक्ष्वल्ल Interj. der Freude und Ueberraschung. अक्ष्वल्ली mit कर् *diesen Freuderuf ausstossen:* °कृँत्य Absol. 15,23.

1. *अग m. 1) *Schlange.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Wasserkrug* (wegen अगस्ति).

2. अग 1) *Adj. *nicht gehend, sich nicht bewegend.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) Berg.*

*अगच्छ m. *Baum.*

अगज 1) n. *Erdharz. — 2) f. आ Bein. der Pârvatî (*die Berggeborene*) Subhâshitar. 3,1.

अगणित Adj. *für Nichts angeschlagen* VP. 4,4,44.

अगणेय Adj. *unzählbar, unberechenbar.*

अगण्य Adj. dass. Spr. 7688. 7745.

अँगत 1) Adj. *noch nicht gegangen* TBr. 2,1,3,3. — 2) n. *das noch nie betretene Gebiet* (des Todes) AV.

अगति f. 1) *Unmöglichkeit irgendwohin zu gehen, — zu gelangen.* — 2) *das seinem Weibe Nichtbeiwohnen.* — 3) *das nicht zum Ziele Gelangen, das nicht zu Stande Kommen* (von Wünschen).

अगतिक Adj. (f. आ) 1) *keinen Ausweg habend, nicht wissend was zu thun.* — 2) *kein anderes Mittel neben sich habend.* गति so v. a. *das allerletzte Mittel.* — 3) *mit keiner Präposition oder mit keinem sich eng anschliessenden Adverb verbunden.*

अगतीक Adj. (f. आ) *nicht zu gehen, nicht zu wandeln.*

1. अगद् m. *Nicht-Kranksein, Gesundheit.*

2. अगद 1) Adj. *frei von Krankheit, gesund.* — 2) m. *Arzenei*, insbes. *Gegengift.*

*अगदंकार m. *Arzt.*

*अगद्य्, °यति 1) *gesund sein* oder — *werden.* — 2) *heilen.*

अगन् 2te und 3te Sg. Imperf. von गम्.

अगन्तव्य Adj. *worauf man nicht treten kann* Ind. St. 9,164.

अगन्ध Adj. *geruchlos.*

अगम 1) Adj. *a) unbeweglich.* — *b) unzugänglich.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) *Berg.*

अगम्य Adj. 1) *unzugänglich.* — 2) *zu dem man nicht gehen soll* Spr. 58. — 3) f. आ *der man nicht beiwohnen darf.* — 4) *unverständlich* 181,32.

अगम्यागमन n. *das Beiwohnen einer Frau, der man nicht beiwohnen darf.* Davon °गमनीय Adj. *darauf bezüglich, darin bestehend.*

अगम्यागामिन् Adj. *einer Frau beiwohnend, der man nicht beiwohnen darf,* Gaut. 15,18.

*अगरी f. *Andropogon serratus.*

*अगरु m. n. = अगुरु 2) *a).*

अगरुसार m. = अगुरुसार Vidḍh. 86,3.

अगर्तमित् Adj. *nicht in eine Grube versenkt.*

अगर्भा Adj. f. *nicht trächtig.*

अगर्हित Adj. 1) *nicht getadelt, nicht geringschätzig behandelt.* — 2) *untadelhaft.*

अगव्यूति Adj. *ohne Weideland, unfruchtbar.*

अगस्ति m. 1) N. pr. eines alten Ṛshi. Die Sage lässt ihn aus dem in einen Wasserkrug gefallenen Samen von Mitra und Varuṇa entstehen und das Meer austrinken. Er steht in besonderer Beziehung zum Süden. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) *der Stern Canopus.* — 3) *Agati grandiflorum Desv.* Suçr. 1,223,8.

*अगस्तिद्रु m. = अगस्ति 3).

*अगस्ती f. *das Weib des* Agastja.

*अगस्तीय Adj. von अगस्त्य.

अगस्त्य und अगस्तिय m. = अगस्ति.

अगस्त्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अगस्त्याय्, °यते *dem* Agastja *gleichen.*

अगस्त्यार्घ m. *ein dem Canopus bei seinem heliakischen Aufgange dargebrachter* Argha.

अगस्त्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha Verz. d. Oxf. H. 66,*a*,26.

अगस्त्योदय m. (*Aufgang des Canopus*) *der 7te Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Bhâdra.

*अगा ved. Adj. *nicht gehend.*

अगाग्र n. *Berggipfel* 87,2.

अगातर् Nom. ag. *schlechter Sänger* Tâṇḍja-Br. 13,10,8.

अगात्मजा f. Bez. der Pârvatî.

अगाध 1) Adj. (f. आ) *nicht seicht, tief* (eig. und übertr.) 128,2. °हृदय Adj. Spr. 7617. 7643. — 2) m. *a) *Grube.* — *b)* Bez. *eines best. Feuers.*

1. अगाधजल n. *tiefes Wasser* Spr. 59.

2. *अगाधजल 1) Adj. *mit tiefem Wasser.* — 2) m. *ein tiefer See.*

अगार m. (selten) und n. *Behausung, Haus.*

अगारदाहिन् Adj. *der ein Haus in Brand steckt, Brandstifter* Gaut. 15,18.

अगारिन् Adj. *ein eigenes Hauswesen habend;* m. *Hausherr* so v. a. *Laie* bei den Gaina.

अगावह् m. N. pr. verschiedener Männer.

*अगिर् m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.* — 3) *ein* Rakshas.

अगीरिराकस् Adj. *der sich durch kein Lied zum Verweilen bringen lässt.*

अगु 1) Adj. *der keine Kühe hat.* — 2) m. Bez. Râhu's (*strahlenlos*).

1. अगुण m. *schlechte Eigenschaft, Untugend* 184,17.

2. अगुण Adj. 1) *ohne Qualitäten.* — 2) *der Vorzüge ermangelnd, werthlos.*

अगुणज्ञ Adj. *Verdienste nicht schätzend* Mudrâr. 61,3.

अगुणत्व n. *Qualitätslosigkeit.*

अगुणवत् Adj. *qualitätslos* Kân. 1,1,16.

अगुणिन् Adj. *ohne Vorzüge* Spr. 3544.

अगुणीभूत Adj. *nicht zu etwas Untergeordnetem geworden* 226,16.

अगुप्त Adj. *ungehütet* Mṛkkh. 113,6.

अगुरु 1) Adj. *a) nicht schwer, leicht.* — *b) prosodisch kurz.* — 2) m. n. *a) Amyris Agallocha, Aloeholz* (sehr wohlriechend). — *b) *Dalbergia Sissoo.*

अगुरुप्रयुक्त Adj. *nicht vom Lehrer angewiesen* Gobh. 3,1,33.

*अगुरुशिंशपा f. *Dalbergia Sissoo.*

*अगुरुसार m. *ein best. Parfum.*

अगूढ Adj. *nicht versteckt* Kâvjapr. 2,13.

*अगूढगन्ध n. *Asa foetida.*

अगृभीत Adj. *unergreifbar, unbezwinglich.*

अगृभीतशोचिस् Adj. *von unfassbarem Glanze.*

अगृह्य Adj. *unfassbar* Çat. Br. 14,6,11,6.

अगृह्यमाणकारण Adj. *bei dem keine eigennützigen Motive wahrgenommen werden.*

अगोःप्रापणम् Adv. *so dass eine Kuh es nicht erreicht* Kâtj. Çr. 5,10,18.

अगोचर Adj. *nicht im Bereich von Etwas seiend, unzugänglich für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). वाचाम् so v. a. *nicht zu schildern* Spr. 6408. दृष्ट्यगोचर *für's Auge unerreichbar* Pañkat. 106,13.

अगोचरता f. *das nicht im Bereich Liegen von* (Gen.) Spr. 4475.

अगोता f. *Mangel an Kühen.*

अगोत्र Adj. *ohne Geschlechtsnamen* Çat. Br. 14, 6,8,8.

अगोपा Adj. *ohne Hirten, ungehütet.*

अगोरुध Adj. *die Kühe nicht von sich fern haltend* d. i. *sie zulassend.*

(अगोह्य) अगोह्य Adj. *nicht zu verhüllen.*

*अगोहस् m. 1) *Vogel.* — 2) *Löwe.* — 3) *das* शरभ *genannte Thier.*

अग्रधादु Adj. *Ungegessenes essend.*

*अग्नामरुत् m. Du. Agni *und* Marut.

अग्नायी f. 1) Agni's *Gattin.* — 2) **das zweite Weltalter, das* Tretâjuga.

अग्नाविष्णु m. Du. Agni *und* Vishṇu AV.

अग्नि m. 1) *Feuer.* — 2) *der Gott des Feuers.* — 3) *Feuersbrunst.* — 4) *das Brennen des Arztes.* — 5) *das Feuer im Magen, Verdauungskraft.* — 6) *Schichtung des Feueraltars* Ind. St. 13,217. — 7) *Feueraltar* Çulbas. 2,1. — 8) **Galle.* — 9) *Semecarpus Anacardium* Suçr. 2,119,18. **Plumbago zeylanica* und **Citrus acida.* — 10) Bez. *der Zahl drei.* — 11) mystische Bez. *des Lautes r.* — 12) Bez. *der Nominalstämme auf* इ *und* उ.

अग्निक m. 1) wohl *Semecarpus Anacardium*, n. *Acajounuss.* — 2) *eine best. Schlangenart.* — 3) **Coccinelle.*

*अग्निकण m. *Feuerfunken.*

अग्निकर्मन् n. 1) *Feuergeschäft* (*Schichtung des Feuers* u. s. w.) Çat. Br. 6,6,1,4. 7,3,1,4. 4,1,42. 9,2,3,6. 13,8,1,11. — 2) *das Brennen* (des Arztes). — 3) Agni's *Thätigkeit.*

अग्निकल्प Adj. *feuerartig* Çat. Br. 6,1,1,10.

*अग्निकश्यपीय Adj. *über* Agni *und* Kaçjapa *handelnd.*

*अग्निकारिका f. *Anlegung des heiligen Feuers.*

अग्निकार्य n. 1) dass. — 2) *die dabei hergesagten Gebete.*

*अग्निकाष्ठ n. *Aloeholz.*

*अग्निकुक्कुट m. *Feuerbrand.*

अग्निकुण्ड n. 1) *ein Becken mit glühenden Kohlen* R. 5,10,16. Spr. 62. — 2) *eine Höhlung in der Erde zur Aufbewahrung des heiligen Feuers.*

अग्निकुमार m. 1) *eine best. Mixtur.* — 2) N. pr. eines Mannes.

अग्निकेतु 1) Adj. *Feuer zum Wahrzeichen habend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

*अग्निकोण m. *Südost* (unter Agni's Herrschaft).

अग्निकोतुक n. *eine durch Feuer hervorgebrachte*

absonderliche Erscheinung.

अग्निक्रिया f. *Feueranlegung, Sorge um's Feuer.*

अग्निक्षेत्र n. *der für den Feueraltar bestimmte Platz* Ind. St. **13**,235.

अग्निगर्भ 1) Adj. (f. आ) *Feuer im Schoosse bergend.* — 2) m. *a)* **der Stein* Sûrjakânta. — *b)* **Krystall* Gal. — *c)* **ein best. aus dem unterseeischen Feuer entstandener schaumartiger Stoff auf dem Meere.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 3) **f.* आ *eine best. Pflanze.*

अग्निगृह n. 1) *der Ort, wo das heilige Feuer aufbewahrt wird.* — 2) *ein zum Dampfbad eingerichtetes Gemach.*

अग्निग्रन्थ m. Titel einer *Schrift.*

अग्निचक्र n. *Feuerbereich* Ind. St. **14**,137.

अग्निचय m. 1) *das Schichten des Feueraltars* Çulbas. **1**,1. — 2) *ein brennender Scheiterhaufen.*

अग्निचयन n. *das Schichten des Feueraltars* Ind. St. **13**,217.

अग्निचित् Adj. *der den Feueraltar schichtet.*

अग्निचित्या f. *Schichtung des Feueraltars.*

***अग्निचित्वत्** Adj. *reich an* Agnikit's.

अग्निज 1) Adj. *feuergeboren,* von Vishṇu. — 2) **m.* = अग्निगर्भ 2) *c).*

***अग्निजन्मन्** Adj. *feuergeboren,* m. Bein. Skanda's.

अग्निजा Adj. *feuergeboren.*

***अग्निजार** und ***°जाल** m. = अग्निगर्भ 2) *c).*

अग्निजिह्व Adj. *den* Agni *zur Zunge habend, durch's Feuer die Opfer verzehrend.*

अग्निजिह्वा f. 1) *Feuerzunge, Feuerflamme.* — 2) **Methonica superba.*

अग्निजीविन् Adj. *durch Feuer seinen Lebensunterhalt habend* (wie z. B. ein Schmied) Ind. St. **10**,319.

अग्निज्योतिस् Adj. *flammend* Kâtj. Çr. **4**,14,13.

अग्निज्वलिततेजन Adj. *mit einer im Feuer glühend gemachten Spitze versehen.*

अग्निज्वाला f. 1) *Feuerflamme.* — 2) **Grislea tomentosa.* — 3) **Commelina salicifolia* (und andere Species) *Roxb.*

अग्नितप् Adj. *sich am Feuer wärmend.*

अग्नितपस् Adj. *wie Feuer glühend.*

अग्नितप्त Adj. *feuerglühend.*

अग्नितरा f. *das Feuersein.*

अग्नितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अग्नितेजस् 1) Adj. *mit* Agni's *Schärfe (zerstörender Kraft) versehen.* — 2) N. pr. eines der 7 Ṛshi im 11ten Manvantara.

अग्नित्रय n. und **अग्नित्रेता** f. *die drei heiligen Feuer.*

अग्निद Adj. *Feuer anlegend, Brandstifter.*

अग्निदग्ध und **अग्निदग्ध** Adj. *durch Feuer gebrannt, — verbrannt.* — 2) m. Pl. Bez. best. Manen.

अग्निदत्त 1) m. ein Mannsname. — 2) f. आ ein Frauenname.

***अग्निदमनी** f. *Solanum Jacquini.*

अग्निदायक Adj. = अग्निद.

अग्निदाह m. 1) *Brandwunde.* — 2) *brandähnliches Glühen* (des Horizonts) Hariv. 8287.

अग्निदिश् f. *Südost* Ind. St. **14**,320.

अग्निदीपन Adj. (f. ई) *die Verdauung fördernd.*

अग्निदीप्त 1) Adj. *feuerglühend.* — 2) **f.* आ = अग्निज्वाला 3).

अग्निदीप्ति f. *Thätigkeit der Verdauung.*

अग्निदूत Adj. Agni *zum Boten habend, von A. überbracht.*

अग्निदेवत Adj. Agni *zur Gottheit habend* Çat. Br. **14**,6,9,25.

***अग्निदेवा** f. und **अग्निदैवत** (Varâh. Bṛh. S. 71,6) = अग्निनक्षत्र.

अग्निध् m. *der mit dem Anzünden des heiligen Feuers beauftragte Priester.*

***अग्निधमनी** f. *eine best. Pflanze* Gal.

अग्निधान n. *Feuerbehälter.*

अग्निधारा f. N. pr. eines Tîrtha.

अग्निनक्षत्र n. Agni's *Mondhaus,* d. i. Kṛttikâ Çat. Br. **2**,1,2,1.

अग्निनयन n. = अग्निप्रणयन.

अग्निनामन् n. *ein Name* Agni's Çat. Br. **5**,3,5,8.

अग्निनित्यधारिन् Adj. *stets das Feuer unterhaltend* Kâtj. Çr. **4**,10,16.

अग्निनिधान n. *das Einsetzen des Feuers* Kâtj. Çr. **6**,2,2. **16**,1,4. **17**,7,5.

***अग्निनिर्यास** m. = अग्निगर्भ 2) *c).*

अग्निनुद Adj. *durch Feuer (einen Blitzstrahl) vertrieben.*

अग्निपद Adj. *dessen Tritte Feuer sind,* Beiw. und als m. Name *des Rosses.*

अग्निपरिक्रिया f. *Pflege des heiligen Feuers.* Richtiger **°परिष्क्रिया**.

अग्निपरिच्छद m. *das zu einem Feueropfer erforderliche Geräthe.*

अग्निपरिष्क्रिया f. *Pflege des heiligen Feuers.*

अग्निपरीक्षा f. *Feuerprobe* (als Gottesurtheil).

अग्निपर्वत m. *ein feuerspeiender Berg.*

अग्निपात m. *Sprung in's Feuer.*

अग्निपानीयव्रत n. *die Observanz, zuerst in's Feuer und dann in's Wasser sich zu stürzen,* Comm. zu Hâla 188. 215.

अग्निपुच्छ n. *der Schwanz des in Vogelgestalt geschichteten Feueraltars.*

अग्निपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. आ Agni's *Burg* Çat. Br. **6**,3,3,25.

अग्निपुराण n. Titel eines Purâṇa.

अग्निप्रणयन n. *das Herbeibringen des Feuers auf den geschichteten Altar* Ind. St. **13**,279. **°प्रणयनीय** Adj. *darauf bezüglich.*

अग्निप्रदान n. *das dem Feuer Uebergeben* Pañkat. 188,1.

अग्निप्रभा f. *ein best. giftiges Insect.*

अग्निप्रवेश m. und **°प्रवेशन** n. *das Besteigen des Scheiterhaufens, freiwilliger Tod im Feuer.*

***अग्निप्रस्तर** m. *Feuerstein.*

अग्निप्रायश्चित्त n. (Ind. St. **13**,233) und **°प्रायश्चित्ति** f. (Çat. Br. **6**,6,4,11. 14) *Sühnungsceremonie beim Schichten des Feuers.*

अग्निबाहु m. 1) **Rauch.* Vgl. अग्निवाहु. — 2) N. pr. eines Sohnes des ersten Manu und des Prijavrata (VP. **2**,1,7).

अग्निबिन्दु m. ein Mannsname.

अग्निबीज n. 1) **Gold.* — 2) Bez. *des Lautes r.*

***अग्निभ** n. *Gold.*

अग्निभू (*aus Feuer entstanden,* Agni's *Sohn*) 1) m. *a)* **ein* N. Skanda's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) **n.* **°भु** *Wasser.*

***अग्निभूति** m. ein Mannsname.

अग्निमन्थाजस् Adj. *von feurigem Glanze.*

***अग्निमणि** m. *der Stein* Sûrjakânta.

***अग्निमन्** m. *das Feuersein.*

अग्निमत् Adj. 1) *am Feuer befindlich.* — 2) *das heilige Feuer unterhaltend.* — 3) *mit guter Verdauung begabt.*

अग्निमन्थ m. *Premna spinosa.*

अग्निमन्थन n. *das Erzeugen von Feuer durch Reibhölzer.* **°मन्थनीय** Adj. *darauf bezüglich.*

अग्निमय Adj. (f. ई) *feurig.*

अग्निमाठर m. N. pr. eines Lehrers VP. **3**,4,18.

अग्निमान्द्य n. *träge Verdauung.*

अग्निमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

अग्निमिन्ध m. *der mit dem Anzünden des Feuers beauftragte Priester.*

अग्निमुख 1) m. *a)* **Gottheit.* — *b)* **ein Brahman.* — *c)* **Plumbago zeylanica.* — *d)* **Semecarpus Anacardium.* — *e)* N. pr. einer Wanze. — 2) **f.* ई *a) Semecarpus Anacardium.* — *b) Methonica superba.*

अग्निमूढ Adj. *durch Feuer (einen Blitzstrahl) verwirrt.*

अग्नियुत oder **अग्नियूप** m. N. pr. des Verfassers von RV. **10**,116.

अग्नियोजन n. *das Anschirren des Feueraltars* (eine best. Ceremonie) Ind. St. **13**,289.

***अग्निरक्षण** n. *Pflege des heiligen Feuers.*

*अग्निरङ्ग m. *Coccinelle.*

अग्निरहस्य n. *das Geheimniss des Feuers*, N. des 10ten Kâṇḍa im Çat. Br.

अग्निराजन् Adj. Agni *zum Fürsten habend.*

अग्निराशि m. *ein brennender Scheiterhaufen* Ind. St. **14**,16.

*अग्निरुहा f. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

अग्निरूप Adj. *feuerfarbig.*

अग्निरेतस् Adj. *aus* Agni's *Samen entstanden.*

अग्निरोहिणी f. *eine best. Krankheit.*

अग्निलोक m. Agni's *Welt.*

*अग्निलोचन m. Bein. Çiva's Gal.

अग्निवत् Adv. *wie beim Schichten des Feuers* Kâtj. Çr. **22**,1,45.

अग्निवत् Adj. 1) *am Feuer befindlich.* — 2) *mit einem* (andern) *Feuer verbunden*, Beiw. Agni's TS. **2**,2,**4**,6.

अग्निवर्चस् m. N. pr. eines Lehrers VP. **3**,6,16.

अग्निवर्ण 1) Adj. (f. आ) *a) feuerfarbig. — b) glühend heiss.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*अग्निवर्धक und *°वर्धन Adj. *die Verdauung befördernd.*

*अग्निवल्लभ m. *Shorea robusta* und *das Harz derselben.*

अग्निवादिन् m. *Verehrer des Feuers.*

अग्निवार्त्त Adj. = अग्निहोत्रिन् Varâh. Brh. S. 17,13.

अग्निवासस् Adj. *mit feuerfarbenem Gewande.*

*अग्निवाह् m. *Rauch.*

अग्निविधा f. *Weise des Feuers* Çat. Br. **13**,8,**1**,17.

अग्निविमोचन n. *das Ausspannen des Feueraltars* (eine best. Ceremonie) Ind. St. **13**,289.

अग्निविहरण n. *Feuervertheilung, das Wegnehmen der Feuerbrände vom* Gârhapatja *und Vertheilung derselben auf die Feuerplätze des* Sadas.

*अग्निवीर्य n. *Gold.*

अग्निवेताल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. **14**,130.

अग्निवेला f. *die Zeit, da man die Feuer zu entzünden pflegt, Nachmittag.*

अग्निवेश m. N. pr. eines Arztes und anderer Männer.

अग्निवेश्मन् m. *der 14te Tag des* Karmamâsa Ind. St. **10**,296.

अग्निवैश्य m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *der 22te* Muhûrta Ind. St. **10**,296.

अग्निशरण n. *der Ort, wo das heilige Feuer aufbewahrt wird.*

अग्निशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अग्निशाल m. und °शाला f. = अग्निशरण.

अग्निशिख 1) Adj. *dessen Spitze wie Feuer brennt*, von Pfeilen. — 2) m. *a) *Pfeil. — b) *Lampe. — c) *Carthamus tinctorius* und *Crocus sativus. — d)* ein Mannsname. — 3) *n. *a) Gold. — b) Safran* und *die Blüthe von Carthamus tinctorius.*

अग्निशिखा f. 1) *Feuerflamme.* — 2) *Gloriosa superba* und *Menispermum cordifolium.*

अग्निशुश्रूषा f. *aufmerksame Pflege des Feuers.*

*अग्निशेखर n. *Safran.*

अग्निशेष m. 1) *Feuerrest.* — 2) *Nachtrag zu dem die Anlegung des heiligen Feuers betreffenden Theile der* TS.

अग्निश्री Adj. *von der Pracht des Feuers.*

अग्निश्रोणि f. *Schenkel des Feueraltars* Kâtj. Çr. **17**,2,11.

अग्निष्टुत् m. 1) *der erste Tag des* Agnishṭoma (Agni *verherrlichend*). — 2) N. pr. *eines Sohnes des* Manu Ḱâkshusha Hariv. **1**,2,18 (अग्निष्टुभ् die ältere Ausg.). VP. **1**,13,5.

अग्निष्टुभ् m. = अग्निष्टुत् 2).

अग्निष्टोम m. 1) *eine best. liturgische Handlung, die eine* Samsthâ *des* Ǵjotiḥshṭoma *bildet.* °सामन् Ind. St. **10**,353. Vaitâna 25. — 2) *ein darauf bezüglicher* Mantra oder Kalpa.

अग्निष्टोमसद् Adj. *den* Agnishṭoma *begehend* Çat. B. **4**,2,**4**,7. Dazu Nom. abstr. °सद्य n. 12.

अग्निष्टोमसाम und °सामन् n. *das* Sâman *des* Agnishṭoma Çat. Br. **13**,5,**1**,1. 2. **4**,10. 20.

अग्निष्टोमहोत्र (oder °होत्र) n. Titel eines vedischen Buchs.

अग्निष्ठ 1) m. *a) der unter den 21* Jûpa *beim* Açvamedha *dem Feuer zunächst stehende mittlere (11te)* Jûpa. — 2) *Pfanne* oder *Feuerbecken.* — 3) f. आ *die unter den 8 Ecken des* Jûpa *dem Feuer zugewandte Ecke.*

अग्निष्ठिका f. *Feuerbecken.*

अग्निष्वात्त Adj. *vom Feuer verzehrt*, Bez. *der Manen* und später m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

अग्निसंस्कार m. *das mit Feuer vollzogene Sacrament, Verbrennung eines Verstorbenen.*

अग्निसंकाश Adj. *wie Feuer glänzend.*

अग्निसङ्ज्ञा f. etwa *Stockung der Verdauung.*

अग्निसंदीपन Adj. *die Verdauungskraft erregend.*

*अग्निसंभव m. 1) *Chylus.* — 2) *wilder Safflor.* — 3) = अग्निगर्भ 2) *c).*

अग्निसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

अग्निसव m. *Weihe des Feuers* TS. **5**,6,**2**,1. Çat. Br. **9**,3,**4**,7. 9. **10**,1,**5**,3.

*अग्निसखाय m. *wilde Taube.*

अग्निसात्कृत Adj. Agni *zum Zeugen habend.*

अग्निसात् Adv. mit कर् *verbrennen* 121,22.

अग्निसाद् m. *Nachlass der Verdauung* Suçr. **1**,53,8.

*अग्निसार n. *ein aus Kupfervitriol und Curcuma bereitetes Kollyrium.*

*अग्निसिंह m. N. pr. des Vaters des 7ten schwarzen Vâsudeva bei den Ǵaina, °नन्दन N. des 7ten schwarzen Vâs.

*अग्निसुत m. Agni's *Sohn*, d. i. Skanda Gal.

अग्निस्तम्भ (Ind. St. **14**,4) m. und अग्निस्तम्भन n. *Stillung des Feuers* (durch Zaubermittel).

*अग्निस्तोक m. *Funke* P. **2**,1,65, Sch.

अग्निस्थल n. *Feuerplatz* Ind. St. **13**,276.

अग्निस्मृति f. Titel eines Werkes.

अग्निस्वामिन् m. ein Mannsname 121,7.

अग्निहवन n. *Brandopfer* Gaut. 2,4.

अग्निहुत् Adj. *im Feuer geopfert.*

अग्निहोतर् Adj. Agni *zum Opferer habend.*

1. अग्निहोत्र n. 1) *Feueropfer, Brandopfer* und *das dabei Geopferte* (227,11.12). — 2) *geheiligtes Feuer.*

2. अग्निहोत्र 1) Adj. Agni *opfernd.* — 2) f. ई *eine zum Feueropfer bestimmte Kuh* Çat. Br. **11**,3,**1**, 1. 5. **2**,1. 5,**3**,2. 5. अग्निहोत्रीवत्स m. **12**,4,**1**,11.

अग्निहोत्रस्थाली f. *Feueropfertopf* Çat. Br. **12**, 4,**1**,11.

अग्निहोत्रहवणी f. *Feueropferlöffel.*

अग्निहोत्रहुत् Adj. *Feueropfer darbringend.*

अग्निहोत्रहोम m. *Feueropferspende* Kâtj. Çr. **4**, 2,17. 6,11. 5,6,35.

अग्निहोत्रायणिन् Adj. *der bloss das Feueropfer darbringt* Kâtj. Çr. **4**,6,11.

अग्निहोत्रावत् f. *das blosse Feueropfer ohne Sprüche* Kâtj. Çr. **26**,6,20.

अग्निहोत्राहुति f. *Feueropferspende.*

अग्निहोत्रिन् Adj. *Feueropfer darbringend, das heilige Feuer unterhaltend.*

अग्निहोत्रेष्टि f. *Feueropferdarbringung* Kâtj. Çr. **4**,15,29.

अग्निहोत्रोच्छिष्ट und °होत्रोच्छेषण (TS. **2**,5,**3**,6) n. *Ueberrest vom Feueropfer.*

अग्नीत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अग्नीध् m. *der mit dem Anzünden des heiligen Feuers beauftragte Priester.*

अग्नीध्र m. 1) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata VP. **2**,1,7. eines der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara. — 2) Pl. v. l. für अग्नीत्य.

अग्नीन्द्र m. Du. Agni *und* Indra.

अग्नीन्धन n. *das Anzünden des heiligen Feuers* Gaut. 23,20.

अग्नीपर्जन्य m. Du. Agni *und* Parǵanja ṚV.

*अग्नीय Adj. *auf* Agni *bezüglich.*

*अग्नीवरुण m. Du. Agni *und* Varuṇa.

अग्नीश्वर् m. *eine Statue des* Agni.

अग्नी॓षोम m. Du. Agni *und* Soma. अग्नीषोमाणाम् Kâtj. Çr. 14,1,13. अग्नीषोमप्रणयन n. *das Hinüberbringen des Feuers und des* Soma Ind. St. 10,367.

अग्नीषोमभूत Adj. Agni *und* Soma *seiend* 102,1.

अग्नीषोमात्मक Adj. *die Natur* Agni's *und* Soma's *habend.*

अग्नी॓षोमी॓य Adj. *dem* Agni *und* Soma *geweiht* u. s. w. Davon अग्नीषोमीयत्व n. Nom. abstr.

अग्नीकरण n. *Brandopfer* Cit. im Comm. zu Kâtj. Çr. 4,1,7.

अग्न्यगार् m. *Aufbewahrungsort des heiligen Feuers.*

अग्न्यत्त m. *Rand des Feueraltars* Çulbas. 2,24.

अग्न्यन्वाधान n. *das Hinzulegen von Brennholz* Kâtj. Çr. 2,1,2.

अग्न्यागार् m. = अग्न्यगार्.

अग्न्यात्मक Adj. (f. °त्मिका) Agni's *Natur habend.*

अग्न्याधान und अग्न्या॓धेय n. *das Anlegen des heiligen Feuers.* अग्न्याधेयव्रत॓ n. Çat. Br. 11,1,1,7. °शर्करा॓ f. 13,8,1,11. °कृ॓त्वस् 10,1,5,1.

अग्न्याधेयिक Adj. (f. ई) wohl fehlerhaft für आ° Comm. zu Kâtj. Çr. 4,11,13.

*अग्न्यालय m. wohl = अग्न्यगार्.

अग्न्याहित Adj. *der das heilige Feuer angelegt hat.*

अग्न्युक्थ n. Agni-*Spruch* Kâtj. Çr. 18,3,3.

*अग्न्युच्छिष्ट n. *Asche* Gal.

अग्न्युत्पात m. *eine feurige Erscheinung* Kâraka 1,8.

अग्न्युत्सादिन् Adj. *der das heilige Feuer ausgehen lässt.*

अग्न्युपस्थान॓ n. *Verehrung des Feuers.*

अग्न्ये॓ध॓ m. *Feuerentzünder.*

*अग्मन् n. *Kampf, Schlacht.*

1. अ॓ग्र n. (ausnahmsweise m.) 1) *Spitze, äusserstes Ende, Gipfel* 93,10. — 2) *das Oberste, Oberfläche.* — 3) *Anfang, Anbruch.* — 4) *das Vorzüglichste, Beste.* — 5) **Menge; *ein best. Gewicht; *best. Almosen.* — 6) अग्रम् mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *vor, vor — hin:* नोतस्तैर्नृपस्याग्रम् 128,25.24. (मम) चक्षुषो ऽग्रं प्राप्तः *vor Augen* R. 6,36,72. — 7) अ॓ग्रेण *a) vorn* Çat. Br. 3,3,2,5. — *b)* mit Acc. *vor* Çat. Br. 4,4,5,9. — 8) अग्रे *a) vorn, voran, vor sich* 290,7. Spr. 7618. भू *sich voranstellen* Chr. 323,25. Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *vor, vor — hin, zu — hin* 151,16. In der Reihenfolge von Gesprochenem oder Geschriebenem ist अग्रे *unten, später.* — *b) vor* so v. a. *in Gegenwart von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 144,10. 165,3. 310,15. — *c) am Anfange, zuerst, zuvörderst* 19,18. 20. 27,26. 38,5. 47,18. — *d)* nach einem Abl. α) *von — an* (आ *bis* folgt) Çat. Br. 2,3,1,1. 3,1,3,19. 12,6,1,41. — β) *vor* (zeitlich) Ait. Up. 4,3. M. 3,114. 2. अग्र 1) *Adj. *der erste; der beste; überschüssig.* — 2) f. आ *measure of amplitude.*

अग्रकर् m. *Finger* und zugleich *der erste Strahl* 132,27. Çiç. 9,34.

*अग्रकाय m. *Vorderkörper.*

अग्रग Adj. *vorangehend.* Am Ende eines Comp. *durch das Ende von — gehend.*

अग्रगण्य Adj. *würdig an der (die) Spitze von* (Gen.) *gerechnet (gestellt) zu werden.*

अग्रगामिन् Adj. *vorangehend.*

अग्रच्छद् m. *Blattspitze* Vidjâd. 64,4.

अग्रज 1) Adj. *zuerst geboren.* — 2) m. *a) ein älterer Bruder.* — *b) ein Brahman.* — *c) *eine Krähenart* Dravjav. — 3) *f. आ *eine ältere Schwester.*

*अग्रजङ्घा f. *Schienbein.*

अग्रजन्मन् m. 1) **ein älterer Bruder.* — 2) *ein Brahman.* — 3) **ein Mann aus einer der drei oberen Kasten.*

अग्र॓जा Adj. *zuerst geboren.*

*अग्रजातक und *°जाति m. *ein Brahman.*

अग्रजिह्व॓ n. *Zungenspitze.*

अग्रज्या f. *the sine of amplitude.*

अग्रणी 1) Adj. (Nom. °णीस्, n. °णि) *anführend, der erste, vorzüglichste* 126,18. — 2) m. Name eines Agni.

अ॓ग्रणीति f. *die erste Darbringung.*

अग्रत॓स् 1) Adv. *a) vorn, voran, vor sich, vor sich hin* 294,17. 308,31. 311,33. कृ vor *sich kommen lassen; voranstellen, vorangehen lassen* (eig. und übertr.). — *b) am Anfange, zuerst, zuvörderst.* — 2) Praep. mit Gen. *a) vor, vor — hin* 40,1. — *b) in Gegenwart —, im Beisein von* 98,4. 180,5. 214,10.

*अग्रतःसर Adj. (f. ई) *vorangehend.*

अग्रतीर्थ m. N. pr. eines Fürsten.

अग्रदानिन् Adj. *vorher für Andere bestimmte Gaben annehmend.*

अग्रदिधिष॓ m. = अग्रेदिधिष.

अग्रद्वीप N. pr. einer *Insel.*

अग्रनख *Nagelspitze* Spr. 86.

अग्रनासिका f. *Nasenspitze; Schnabelspitze* Ind. St. 8,376 (adj. Comp. f. आ).

अग्रपयोधर् m. *Brustwarze* (adj. Comp. f. आ).

*अग्रपर्णी f. *Carpopogon pruriens.*

अग्रपा Adj. *zuerst von Etwas trinkend.*

अग्रपाक m. *die Erstlinge einer Frucht* Kâtj. Çr. 4,6,1.

अग्रपाद् m. *Fussspitze* Çiç. 18,51.

अग्रपूजा f. *die erste Ehre, Vorrang, Ehrengabe.*

अग्रपेय n. *Vorrang im Trinken, der erste Trunk.*

अग्रप्रदायिन् Adj. *zuerst reichend* MBh. 5,40,35.

अग्रप्रशीर्ण॓ Adj. *am Gipfel zerbrochen* Çat. Br. 11,1,8,6.

*अग्रबीज Adj. *durch Ableger sich fortpflanzend.*

अग्रभण॓ Adj. *ungreifbar, unfassbar.*

अग्रभाग m. *Obertheil, Spitze, Gipfel.*

अग्रभुज् Adj. *zuerst essend.*

अग्रभू Adj. *an der Spitze stehend.*

अग्रभूमि f. *oberstes Stockwerk* Megh. 68.

अग्रमहिषी f. *die erste, vornehmste Gemahlin eines Fürsten.*

अग्रमांस n. 1) **Herz.* — 2) *Leberanschwellung.*

अग्रयातृ Nom. ag. *vorangehend.*

*अग्रयान n. *das Hinaustreten vor das Heer in der Absicht den Feind herauszufordern.*

अग्रयायिन् Adj. *vorangehend; der beste unter —.*

अग्रयो॓धिन् Adj. *vorangehend.*

अग्रयो॓धिन् Adj. *vorkämpfend, Vorkämpfer.*

*अग्रलोहिता f. *eine dem Spinat verwandte Gemüsepflanze.*

अग्रवक्त्र n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

अ॓ग्रवत् Adj. *zuoberst befindlich.*

अग्रवीर् m. *Hauptheld.*

अग्रवेग m. *Hauptströmung* Kâraka 1,8.

अग्रशस्॓ Adv. von *Anfang an.*

अग्रसंध्या f. *Morgenröthe.*

अग्रसर Adj. *vorangehend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

1. अग्रक् Adj. vielleicht *das Beste zerstörend.*

2. *अग्रक् m. *ein Brahman auf der 5ten Lebensstufe.*

अग्रकृण Adj. *nicht ausdrücklich erwähnt, — genannt.*

अग्रकृस्त m. 1) *Finger.* — 2) *Spitze des Elephantenrüssels.*

*अग्रकायण m. *der Anfang des Jahres, der Monat* Mârgaçirsha. — Vgl. आ°.

अग्रकार m. *ein mit bestimmten Vorrechten an Brahmanen verliehenes Grundstück.*

अग्राक्षन् n. *Seitenblick.*

अग्राह्न् Adj. *zuerst essend* RV.

अग्रानीक n. *Spitze des Heeres, Vordertreffen.*

अग्राम्यभोजिन् Adj. *keine im Dorfe bereitete Speise geniessend* Gaut. 3,28.

*अग्रायणीय n. Titel der 2ten der 14 älteren Schriften der Gaina.

अग्राशन Adj. *vor Jmd* (Abl.) *essend.*

अग्रासन n. *Ehrensitz* Ind. St. 13,406.

अग्राह्यिन् Adj. *nicht fassend* (von Werkzeugen und Blutegeln).

अग्राह्य Adj. 1) *nicht zu packen, — fassen:* मूर्धन्येषु Mṛkkh. 122,23. *nicht fassbar* Spr. 75. — 2) *nicht wahrnehmbar* 86,21. *nicht begreifbar* Spr. 75. — 3) *nicht anzuerkennen* MBh. 13,163,9.

अग्राह्यक Adj. *unfassbar, unerkennbar* MBh. 12,81,1.

अग्राह्यत्व n. *Unwahrnehmbarkeit* Schol. zu Gaim. 1,3,22.

अग्राह्यनामक f. *einen unbegreiflichen Namen führend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Durgâs. 75,1.

अग्रि m. ein zur Erklärung von अग्नि erfundenes Wort Çat. Br. 2,2,4,2. 6,1,1,11.

अग्रिम 1) Adj. (f. आ) *a) voranstehend, der vordere.* In der Reihenfolge von Gesprochenem oder Geschriebenem so v. a. *folgend.* — *b) der erste.* — *c) *der älteste.* — 2) *f. आ *die Frucht der Anona reticulata.*

अग्रियं 1) Adj. *a) an der Spitze stehend, der erste.* — *b) vorzüglich;* n. *das Beste.* — *c) erstgeboren.* — 2) °यम् Adv. *vorn an* RV. 4,34,3. — 3) *m. *ein älterer Bruder.*

*अग्रीय 1) Adj. *vorzüglich.* — 2) m. *ein älterer Bruder.*

अग्रु Adj. (f. अग्रू) *ledig, unverheirathet.* Pl. f. Bez. *der Finger.*

अग्रेग und °गा (TBr. 2,4,3,6) Adj. *voran gehend.*

अग्रेगू Adj. *sich vorwärts bewegend.*

अग्रेणी Adj. *vorangehend, Anführer.*

अग्रेतन Adj. *vorn befindlich, nächst folgend.*

अग्रेत्वरी Adj. f. *voran gehend.*

अग्रेदिधिषु 1) m. *ein Mann, der in erster Ehe mit einer Wittwe verheirathet ist,* Gaut. 15,16 (°षू). Angeblich *ein Vater, der eine jüngere Tochter vor einer älteren verheirathet.* — 2) f. °षु und °षू *eine vor der älteren Schwester verheirathete jüngere Schwester.*

अग्रेपा und °पू Adj. *voran —, zuerst trinkend.*

*अग्रेधू Adj. etwa *voran —, zuerst sich drehend.*

*अग्रेवण n. *Waldrand.*

अग्रेवध Adj. *treffend was vor Einem steht.*

अग्रेसर Adj. (f. ई) 1) *voran gehend:* मरणाये° *im Tode.* — 2) **vorzüglich.*

*अग्रेसरिक Adj. *voran gehend.*

अग्रेसरी Adv. mit कर् *an die Spitze stellen.*

अग्रोपकरणीय Adj. *bezüglich auf das, was zuerst anzuwenden ist* (bei einem Kranken).

अग्र्य 1) Adj. (f. आ) *an der Spitze stehend* so v. a. *vorzüglich, der vorzüglichste* 91,21. 98,17. 130,30. Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *der vorzüglichste, beste, erste unter* — 66,7. 97,12. Mit einem Loc. *ausgezeichnet in Etwas.* — 2) *m. *ein älterer Bruder.* — 3) *f. आ *die drei Myrobalanen* Vaidjabh.

अग्र्यतपस् m. N. pr. eines Muni.

*अग्लास्नु Adj. *gesund* Gal.

अघ 1) Adj. *a) schlimm, gefährlich.* — *b) mit Sünden beladen, verunreinigt.* — 2) n. *a) Uebel, Gefahr, Schaden.* — *b) Sünde, Schuld* 104,27. Spr. 7678. — *c) Unreinheit* (in rituellem Sinne). — *d) *Schmerz, Leid.* — 3) f. आ Pl. *das Sternbild* Maghâ.

अघकृत् Adj. *Schaden zufügend.*

अघटितघटित Adj. *schlecht zusammengefügt* Spr. 79.

अघटिस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

अघदेव m. N. pr. eines Mannes.

*अघन Adj. *nicht dick, flüssig.*

अघमर्षण 1) Adj. *Sünden vergebend;* n. (sc. सूक्त) *ein best. Gebet* (wohl RV. 10,190) Gaut. 19,12. 24,10.12. — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von RV. 10,190. Pl. *seine Nachkommen.*

अघमार Adj. *schlimmen Tod bringend.*

*अघय्, °यति *sündigen.*

अघरुद् Adj. *hässlich heulend.*

अघर्मधामन् m. *der Mond.*

अघल Adj. (f. आ) *schlimm.*

*अघवत् Adj. *schuldvoll.*

अघविघातकर्तर् Nom. ag. *Sünden —, Schuld tilgend* 104,27.

अघविनाशिन् Adj. dass. Spr. 7853.

अघविष Adj. (f. आ) *gefährliches Gift führend.*

अघवृद्धिमत् Adj. *mit einem Wachsen der Sünde verbunden* Verz. d. Oxf. H. 272,*b*, No. 644.

अघशंस Adj. *Böses wünschend, auf Unheil bedacht, böswillig.*

अघशंसकृन् Adj. *Böswillige vernichtend.*

अघशंसिन् Adj. *eine Schuld bekennend* R. 2,64,19.

अघहार m. *ein schlimmer Räuber, Räuberhauptmann.*

अघात m. *Nichtverletzung.*

*अघातिन् und अघातुक (Maitr. S. 1,4,7. 6,4) Adj. *nicht schädigend, unschädlich.*

अघापक् Adj. *Sünden tilgend;* n. N. pr. eines Liṅga.

अघाय्, °यति *Schaden zufügen wollen.* — Mit अभि dass.

अघायु Adj. *der Schaden zufügen will, boshaft.*

अघारिन् Adj. *nicht salbend* (die Haare).

1. अघाश्व Adj. *ein schlimmes Pferd habend.*

2. अघाश्व (अघ + श्व von श्वस्) m. wohl *eine best. Schlangenart.*

अघासुर m. N. pr. eines Asura.

अघाह्न् n. *Unglückstag* Çâṅkh. 4,15,11.

अघृण Adj. *ohne Mitleid, hartherzig* 165,23.

अघोर 1) Adj. *nicht grausig.* — 2) m. *eine Form Çiva's.* — 3) f. आ *der 14te Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Bhâdra.

अघोरघण्ट m. *ein Verehrer der* Devî *in einer best. Form.*

अघोरघोररूप Adj. *von nicht grausiger und zugleich grausiger Gestalt,* von Çiva.

अघोरचक्षुस् Adj. *kein grausiges Auge —, keinen bösen Blick habend.*

अघोररुद्र m. *eine Form des* Çiva Verz. d. Oxf. H. 44,*b*,15.

अघोरशिवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. अघोष m. *Tonlosigkeit* (bei der Aussprache der harten Consonanten u. der verschiedenen Hauche).

2. अघोष Adj. *tonlos* (von Lauten).

अघोषमहाप्राणप्रयत्नवत् Adj. *mit Tonlosigkeit und starkem Hauche articulirt.*

अघोषवत् und अघोषिन् Adj. = 2. अघोष.

*अघोस् Voc. von अघवत्.

अघ्नत् Adj. *nicht tödtend, — verletzend* Gaut. 12,45.

अघ्न्य und अघ्निय, अघ्न्या und अघ्निया m. *Stier;* f. आ *Kuh.*

अघ्राणत्व n. *Geruchlosigkeit* (act.) Tattvas. 35.

अघ्रातर् Nom. ag. *nicht riechend* (trans.) Maitrjup. 6,11.

अघ्रेय Adj. *woran man nicht riechen darf.*

*अङ्क्, अङ्कते (लक्षणे, गत्यां लक्ष्मणि).

अङ्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Haken.* — 2) *Biegung zwischen Arm und Hüfte, Brust, Schooss* 90,11. 97,9. 126,11. 184,29. — 3) *Seite, Nähe* 25,4. — 4) *ein best. Theil des Wagens.* — 5) *Mahl, Zeichen, Mahlzeichen, Brandmahl* 119,22. 249,3. अङ्कदा 118,5. — 6) *Zahlzeichen, Ziffer; Anzahl; Coefficient.* — 7) *die Zahlen eins und neun.* — 8) *Act* (im Schauspiel) 297,21. — 9) *eine besondere Art Schauspiel.* — *10) *Schmuck; Linie; Platz, Stelle; Vergehen; Körper.* — 11) Du. N. pr. zweier mythischer Wesen TS. 1,1,3,2. Tâṇḍja-Br. 1,7,5. Pâr. Gṛhj. 3,14,6.

अङ्ककरण n. *Brandmarkung* Gaut. 12,47.

अङ्ककार m. *ein von einer Partei zur Entscheidung einer Sache erwählter Kämpfer* Bâlar. 214,3. 5. 216,13. Davon °त्व n. Nom. abstr. 214,9. °कारी Adv. mit कर् *zu einem solchen Kämpfer erwählen* 17.

अङ्कच्छेद m. *Abschluss eines Actes* Bhar. Nâṭjaç.

18, 26. 28. 29.

अङ्कतन्त्र n. Titel eines Werkes.

अङ्कति m. 1) *Feuer. — 2) *Wind. — 3) *ein Brahman; *ein Brahman, der das heilige Feuer unterhält. — 4) N. pr. eines Mannes. — Vgl. अङ्गति.

अङ्कधारणा f. *Geradehaltung der Brust* Âçv. Çr. 1, 1, 9.

अङ्कन 1) Adj. (f. आ) *Zeichen machend*, — 2) n. *Aufdrückung eines Mahls* (auch bildlich); *Brandmarkung.*

अङ्कपात m. *Conto* Spr. 3038.

*अङ्कपालि und *°का f. *Umarmung.*

अङ्कपाली f. 1) dass. Ind. St. 14, 156, 2. — 2) *Amme. — 3) *Medicago esculenta.

अङ्कबन्ध m. *Aufdrückung eines Mahls.*

अङ्कभाज् Adj. *in den Schooss kommend, zufallend.*

अङ्कभृत् Adj. *auf dem Schooss haltend.*

अङ्कमुख n. *Exposition im Schauspiel.*

अङ्कय्, °यति *kennzeichnen, ein Mahl einbrennen, brandmarken* Ind. St. 13, 466, N. 1 (दक्षिणास्फालि शूलम्). अङ्कित *gekennzeichnet, gebrandmarkt* Chr. 99, 4. 11. 30. 115, 14. 118, 15. 174, 26.

अङ्कलक्षण n. *Mahl, Brandmarke.*

अङ्कलोढ्य m. *eine best. Pflanze.*

अङ्कस् n. *Biegung, Krümmung.*

अङ्कस् *Seite, Weiche* (beim Rosse).

अङ्काङ्क n. *Wasser.*

अङ्कावतरण n. und अङ्कावतार m. *Uebergang zu einem andern Acte, Vorbereitung der Zuhörer am Schlusse eines Actes zum folgenden Acte.*

अङ्कास्य n. *diejenige Schlussscene eines Actes, welche, indem sie eine Unterbrechung herbeiführt, den Uebergang zum folgenden Acte vermittelt.*

अङ्किन् 1) Adj. *einen Haken habend.* — 2) *m. *eine Art Tamburin.* — 3) *f. °नी Collectivum.

*अङ्की f. = अङ्किन् 2).

*अङ्कुट und *अङ्कुटक m. *Schlüssel.*

अङ्कुप n. *Wasser.*

अङ्कुर (adj. Comp. f. आ) m. 1) *junger Schoss, Sprössling* 63, 9. 183, 4. *junges Gras.* — 2) *Warze;* vgl. मांसाङ्कुर. — 3) *eine best. Frauenkrankheit.* — 4) *Haar. — 5) *Wasser. — 6) *Blut. — 7) *Beryll* Gal.

*अङ्कुरक m. *Vogelnest.*

अङ्कुरण n. *das Aufschiessen, Aufgehen, Sprossen* (auch übertr.).

अङ्कुरय् *aufschiessen.* अङ्कुरित *aufgeschossen, aufgegangen, gesprosst:* नयेनाङ्कुरितं शौर्यम् so v. a. *von Klugheit begleiteter Heldenmuth* Spr. 3390.

अङ्कुरवत् Adj. *mit jungen Trieben versehen.*

अङ्कुराय्, °यते *aufschiessen, sprossen* 186, 2.

अङ्कुली f. *Katze* Tândja-Br. 7, 9, 11. अकुली v. l.

अङ्कुश 1) m. *n. *a) Haken*, insbes. *zum Antreiben eines Elephanten* 185, 12. — *b)* in übertr. Bed. so v. a. *Sporn, Reizmittel*, oder auch *Mittel gegen Etwas.* — *c) eine best. Stellung der Hand.* — *d) *Clitoris* Gal. — *e) *Riegel* oder *Schlüssel* Gal. — 2) *f. आ oder ई N. pr. einer Göttin bei den Gaina.

अङ्कुशग्रह m. *Elephantentreiber.*

*अङ्कुशदुर्धर m. *ein auch mit dem Haken schwer zu leitender Elephant.*

अङ्कुशित Adj. *mit einem Haken angetrieben.*

अङ्कुशिन् Adj. *mit einem Haken versehen* so v. a. *an sich ziehend.*

अङ्कूयत्त् Partic. *Krümmungen —, Seitenwege suchend.*

*अङ्कूर = अङ्कुर 1).

अङ्कूरय्, °यति = अङ्कुरय्.

*अङ्कूष m. *Ichneumon.*

अङ्कूशय Adj. *auf Jmdes Schoosse liegend, — sitzend.*

अङ्कोट, अङ्कोठ, अङ्कोल्ल und *अङ्कोलक m. *Alangium hexapetalum.*

*अङ्कोलिका f. *Umarmung.*

अङ्कोल्ल m. = अङ्कोट u. s. w.

अङ्कोल्लतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*अङ्कोल्लसार m. *ein best. Pflanzengift.*

1. *अङ्क्य m. *eine Art Tamburin.* Vgl. अङ्किन्.

2. अङ्क्य Adj. *zu zeichnen, zu brandmarken.*

अङ्क्ष्, °यति (Partic. अङ्क्ष्यत्त्) *umrühren, vermengen.* — Mit परि Med. *durcheinandermengen, zerstören* RV.

अङ्ग्, अङ्गति *gehen.* — Vgl. पत्यङ्ग्.

1. अङ्ग Part. 1) *gerade, nur*, ein nächst vorhergehendes oder nur durch हि oder ईम् getrenntes, in der Regel am Anfange eines Stollens (anders 11, 21) stehendes Wort hervorhebend 6, 11. 19, 27. 20, 5. — 2) anrufend oder auffordernd 236, 9. — 3) किमङ्ग *wievielmehr* Spr. 2706.

2. अङ्ग m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes und Landes (auch Sg.) 220, 7. — 2) verschiedener Männer.

3. अङ्ग (adj. Comp. f. ई) n. (m. verdächtig) 1) *Glied des Körpers, Körpertheil* 167, 30. 172, 3. 230, 18. मुखाङ्गानि 251, 27. acht Körpertheile 136, 16. 137, 30. sieben Kâṭh. 14, 6. — 2) *männliches Glied.* — 3) *Körper* 47, 24. 94, 16. 95, 8. 125, 15. अङ्गं प्रदा *sich* (einem Manne) *hingeben* Ind. St. 14, 155, Çl. 33. — 4) *Glied —, Theil eines Ganzen, Bestandtheil* 98, 17. 206, 27. — 5) *unwesentlicher, secundärer Theil* Daçar. 1, 11. — 6) *Anhang, ergänzendes Werk*, insbes. die sechs zum Veda (शिक्षा, व्याकरण, छन्दस्, निरुक्त, कल्प und ज्योतिष) 72, 20. Daher — 7) *die Zahl sechs.* — 8) Name *der heiligen Texte der Gaina.* — 9) *Hülfsmittel* 152, 13. 285, 23. — 10) in der Grammatik *Thema, Stamm* (aber nicht vor allen Suffixen) P. 1, 4, 13. 15. 17. — 11) *Geist.

*4. अङ्ग Adj. 1) *mit Gliedern versehen.* — 2) *nahe, anstossend.*

अङ्गक n. = 3. अङ्ग 1) 3) (Spr. 7645. 7657).

अङ्गग्रह m. *Gliederschmerz* Suçr. 2, 232, 7.

अङ्गग्लानि f. *Erschlaffung des Körpers* Megh. 69. Spr. 1637.

*अङ्गचय m. *Perinaeum* Nigh. Pr.

अङ्गज 1) Adj. *a) im, am, aus dem Körper entstanden, daran haftend, körperlich. — b) *schön, hübsch.* — 2) *m. *a) Sohn. — b) Kopfhaar. — c) Geschlechtsliebe, der Liebesgott. — d) Trunkenheit. — e) Krankheit.* — 3) *f. आ *Tochter.* — 4) *n. *Blut.*

अङ्गजनुस् m. *Sohn.*

अङ्गजात m. *Sohn;* Pl. *Kinder.*

अङ्गज्वर् m. *Gliederschmerz.*

अङ्गण n. *Hof.*

अङ्गणादेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4, 112.

अङ्गता f. Nom. abstr. zu 3. अङ्ग 1) Nâgân. 87, 12.

*अङ्गति m. 1) *Feuer.* — 2) *ein Brahman; ein Brahman, der das heilige Feuer unterhält.* — 3) Bein. Vishṇu's. — Vgl. अङ्कति.

अङ्गत्व n. Nom. abstr. zu 3. अङ्ग 3), 5) und 6) (Ind. St. 13, 453, N. 2).

अङ्गद 1) m. N. pr. verschiedener Männer und eines Affen. — 2) f. आ *a) *N. pr. des Weibchens des Weltelephanten des Südens. — *b)* Name der 14ten Kalâ des Mondes. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *ein am Oberarm getragenes Geschmeide.*

अङ्गदिन् Adj. *ein Geschmeide am Oberarm tragend* Ind. St. 13, 383. Suçr. 2, 170, 18.

अङ्गदीय Adj. *dem* Aṅgada *gehörig.*

अङ्गदेव m. N. pr. eines Mannes.

अङ्गद्वीप m. N. pr. einer der kleineren *Weltinseln.*

अङ्गन 1) n. *a) *Gang, Bewegung. — b) Hof. — c)* N. pr. einer Stadt. — 2) f. आ *a) Frau, Frauenzimmer. — b) Weibchen eines Thieres:* गजाङ्गना, हरिणाङ्गना, भृङ्गाङ्गना (297, 18), पिकाङ्गना Spr. 7697. — *c) die Jungfrau im Thierkreise. — d) *N. pr. des Weibchens des Weltelephanten des Nordens oder des Südens.

*अङ्गनाप्रिय m. *Jonesia Asoca.*

अङ्गबन्धन n. *das Einfangen:* विहंगानाम् Spr. 7814.

*अङ्गबलिन् m. *Büffel* Nigh. Pr.

*अङ्गभ m. *eine Reisart* Gal.

*अङ्गभङ्ग m. = अङ्गचय Nigh. Pr.

अङ्गभञ्जन n. *Seitenschmerzen.*

अङ्गभाग m. *Körpertheil* Ind. St. 14,390.

अङ्गभू m. *Sohn* Çiç. 1,1.

अङ्गभेदँ m. *Gliederreissen.*

अङ्गमन्त्र m. *ein unwesentlicher, secundärer Spruch* Ind. St. 13,101. — Vgl. मूलमन्त्र.

*अङ्गमर्द, *°मर्दक und *°मर्दिन् m. *der das Gliederreiben als Geschäft betreibt.*

अङ्गमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung.*

अङ्गमेजयत्व n. *das Zittern des Körpers.*

अङ्गयष्टि f. *ein schlanker Körper.*

*अङ्गरक्त m. *eine best. Pflanze.*

अङ्गरक्षक m. *Leibwächter.*

*अङ्गरक्षणी f. *Panzer.*

अङ्गरक्षा f. *Leibwache.*

*अङ्गरक्षिणी = अङ्गरक्षणी.

अङ्गराग m. (adj. Comp. f. आ) *Puder, Salbe, Schminke* 127,22. n. R. ed. Bomb. 2,118,18.

*अङ्गराज् m. *König der* Aṅga, Bez. Karṇa's.

अङ्गरुह् n. 1) *Haar am Körper; Fell.* — 2) *Feder.*

अङ्गलोक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

अङ्गलोध्र m. *Amomum Zingiber.*

*अङ्गवस्त्रोत्था f. *Kleiderlaus* Gal.

अङ्गविकार m. *Gebrechen des Körpers* 230,16.

*अङ्गविकृति f. *Ohnmacht.*

*अङ्गविक्षेप m. *Körperstellung.*

अङ्गविद्या f. *Chiromantie* M. 6,50.

*अङ्गवैकृत n. *Wink, Zeichen.*

अङ्गव्यथा f. *körperlicher Schmerz* Kṛshis. 6,8

अङ्गशँस् Adv. *in Theile* Çat. Br. 3,8,3,10. 37.

*अङ्गस् n. *Vogel.*

अङ्गसंस्कार m. und *°संस्क्रिया f. *Pflege des Körpers.* °संस्कारकर्म करु *sich putzen, sich schmücken.*

अङ्गसंहिता f. *die* Saṁhitâ *in Bezug auf das Verhältniss zwischen Consonant und Vocal in einem Worte* TS. Prât. 24,2.

अङ्गस्पर्श m. *Körperberührung* (सह् *mit*) 154,23.

अङ्गहार (Kâthas. 97,33) und *°हारि m. *Gesticulation.*

अङ्गहीन 1) Adj. *dem ein Glied fehlt.* — 2) *m. *der Liebesgott (körperlos).*

अङ्गहीनत्व n. Nom. abstr. von अङ्गहीन 1).

अङ्गहोमँ m. *ein den Körpertheilen geltendes Opfer* TBr. 3,8,13,4.

अङ्गाङ्गिभावसंकर m. in der Rhet. *fehlerhafte Vermengung von Haupt- und Nebenbegriffen* Kuvalaj. 166,*a* (199,*a*).

*अङ्गाधिप m. *Oberherr der* Aṅga, Bez. Karṇa's.

अङ्गानुकूल Adj. (f. आ) *dem Körper angenehm* Mrgh. 31.

अङ्गारँ 1) m. und ausnahmsweise n. *Kohle* (sowohl glühend, als kalt) 179,21. °निकर m. *Kohlenhaufe* Spr. 7751. — 2) *m. *der Planet Mars.* — 3) *m. *ein best. Heilmittel.* — 4) m. N. pr. eines Mannes, Pl. eines Volkes MBh. 6,9,60.

अङ्गारक 1) m. *a) Kohle* 176,17. — *b) der Planet Mars.* — *c) das Männchen des Vogels* Kâlikâ. — *d) *weisser oder gelber Amaranth und Eclipta prostrata.* — *e)* N. pr. eines Mannes, eines Rudra, eines Asura und *eines Piçâka (Gal.). — 2) *f. °रिका *a) Zuckerrohrstengel.* — *b) Knospe der Butea frondosa.* — 3) n. *ein best. gegen Fieber angewandtes öliges Präparat.*

अङ्गारककर्मान्त m. *Kohlenbrennerei.*

अङ्गारकचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag* Verz. d. B. H. 134,2 v. u.

अङ्गारकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अङ्गारकदिन n. *der 14te Tag in der dunklen Hälfte des* Kaitra.

*अङ्गारकमणि m. *Koralle.*

*अङ्गारकर्कटी f. *eine Art Gebäck* Gal.

अङ्गारकर्मान्त m. = अङ्गारककर्मान्त MBh. 12, 146,11.

अङ्गारकारक und °कारिन् m. *Kohlenbrenner.*

*अङ्गारकित Adj. von अङ्गारक.

*अङ्गारकुष्ठक m. *ein best. Heilmittel.*

अङ्गारकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अङ्गारगर्ता f. N. pr. eines Flusses.

*अङ्गारग्रन्थि m. *eine best. Pflanze* Gal.

अङ्गारजीविका f. *Kohlengewerbe, d. i. ein Gewerbe, bei dem man Kohlen braucht.*

*अङ्गारधानिका, *°धानी und *°धारिका (Nigh. Pr.) f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारपरिपाचित Adj. *auf Kohlenfeuer geröstet.*

अङ्गारपर्ण 1) m. Bein. Kitraratha's. — 2) *f. ई *Clerodendrum Siphonanthus R. Br.*

*अङ्गारपात्री f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारपुष्प m. *Terminalia Catappa.*

*अङ्गारपूरिका f. *Brodkuchen, Laib* Nigh. Pr.

*अङ्गारभक्तक m. *der Vogel* Kakora Gal.

*अङ्गारमञ्जरी und *°मञ्जी f. *Caesalpina Bonducella.*

*अङ्गारमणि m. *Koralle* Gal.

*अङ्गारमण्डक m. *eine Art Gebäck* Gal.

अङ्गारवती f. N. pr. einer Tochter des Asura Aṅgâraka.

*अङ्गारवल्लरी und *अङ्गारवल्ली f. *eine Karañja-Species, rother Abrus precatorius und Clerodendrum Siphonanthus R. Br.* Nigh. Pr.

अङ्गारवार m. *dies Martis.*

*अङ्गारवृक्ष m. *Terminalia Catappa* Nigh. Pr.

*अङ्गारशकटी f. *ein Kohlenbecken auf Rädern.*

*अङ्गारसद्म n. *Kohlenpfanne* Nigh. Pr.

*अङ्गारसार m. *Dalbergia Sissoo Roxb.* Nigh. Pr.

अङ्गारावक्षेपण n. *Kohlenschaufel* oder *Kohlenzange* Çat. Br. 14,9,6,19.

*अङ्गारि f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारित 1) Adj. *verbrannt.* — 2) f. आ *a) Kohlenbecken.* — *b) Knospe.* — *c) Schlingpflanze.* — 3) n. *das Hervorbrechen der Knospen der Butea frondosa.*

अङ्गारिन् 1) Adj. *so eben von der Sonne verlassen.* — 2) *f. °रिणी *a) Kohlenbecken.* — *b) Schlingpflanze.*

*अङ्गारीय Adj. *zu Kohlen bestimmt.*

*अङ्गार्या f. *Kohlenhaufe.*

*अङ्गिका f. *Frauenjacke.*

अङ्गिन् Adj. 1) *mit Gliedern versehen;* m. *Besitzer von Gliedern* oder *Körpertheilen* 230,18.252,5. *ein mit Gliedern versehenes —, ein lebendes Wesen.* — 2) *mit allen Gliedern versehen.* — 3) *mit Hülfsmitteln versehen* 152,13. *von Hülfsmitteln begleitet* 286,15. — 4) *der wichtigste, Haupt-.*

अङ्गिर् m. N. pr. eines Mannes.

अङ्गिरँ m. 1) = अङ्गिरस् 1) 3). — 2) *Rebhuhn* Nigh. Pr.

अङ्गिरस् m. 1) Bez. höherer Wesen, die als Vermittler zwischen Göttern und Menschen auftreten. Agni heisst der erste unter ihnen. — 2) Pl. Bez. des Atharvaveda. — 3) N. pr. eines Ṛshi. — 4) *der Stern ε im grossen Bären* 218,22. — 5) *der Planet Jupiter* Ind. St. 14,315. — 6) अङ्गिरसामयनम् *ein best.* Sattra Ind. St. 10,393.

अङ्गिरस m. = अङ्गिरस् 3).

अङ्गिरस्तम Adj. (f. आ) *der würdigste unter den* Aṅgiras.

अङ्गिरस्वँत् Adv. *wie* Aṅgiras oder *die* A.

अङ्गिरस्वत् Adj. *von den* Aṅgiras *begleitet.*

अङ्गिरोवत् Adv. *wie* Aṅgiras Verz. d. B. H. 56,2.

अङ्गी (von 3. अङ्ग) Adv. mit करु Act. mit Acc. 1) *sich aneignen, Gewalt bekommen über.* — 2) *sich mit Jmd* oder *Etwas einverstanden erklären, sich gefallen —, über sich ergehen lassen, einwilligen* 135,9. — 3) *versprechen, zusagen, sich zu Etwas verpflichten* 163,6. — 4) *einräumen, zugestehen, annehmen.* — 5) *berücksichtigen, beherzigen.* — Caus. mit doppeltem Acc. *bewirken, dass Jmd einwilligt.*

अङ्गीकरण n. *Einräumung, Zugeständniss, Annahme* 277,20. 279,30.

अङ्गीकार m. dass. 277,30. 281,28.

*अङ्गीकृति f. dass.

*अङ्गीय Adj. *auf die* Aṅga *bezüglich.*

अङ्गुरि und *°री f. *Finger, Zehe.*

*अङ्गुरीय und अङ्गुरीयक n. *Fingerring.*

अङ्गुल 1) m. n. *die Breite des Daumens als Längenmaass,* = 1/24 Hasta 103,8. 217,16. = 14 Aṇu Çulbas. 1,4,5. — 2) *m. *Finger, Daumen.* *n. *Finger des Elephantenrüssels* Gal. — 3) *m. N. pr. eines Ṛshi, = Kâṇakja, = Kâtjâjana (Gal.).

अङ्गुलक am Ende eines adj. Comp. = अङ्गुल 1).

अङ्गुलि und अङ्गुली f. 1) *Finger, Zehe.* — 2) *Finger am Elephantenrüssel.*

अङ्गुलिका f. *eine Ameisenart.*

*अङ्गुलित्र m. *Fingernagel* Gal.

*अङ्गुलितोरण n. *die zum Packen in Form eines Thorbogens gestellten Finger* Gal. — Vgl. अर्धचन्द्र.

अङ्गुलित्र und °त्राण n. *eine Art Fingerhut der Bogenschützen zum Schutz vor dem Anstreifen der Bogensehne.*

अङ्गुलिपर्वन् n. *Fingergelenk.*

अङ्गुलिप्रक्षालन n. *Waschwasser für die Finger.*

अङ्गुलिमुख n. *Fingerspitze* Çiç. 9,64.

अङ्गुलिमुद्रा und *°मुद्रिका f. *Siegelring.*

*अङ्गुलिमोटन n. *das Knacken mit den Fingern.*

अङ्गुलिविन्यास m. *Fingerstellung* Verz. d. Oxf. H. 217,*a*, N. 5.

*1. अङ्गुलिषङ्ग m. *Berührung mit den Fingern.*

*2. अङ्गुलिषङ्ग Adj. (f. आ) *mit den Fingern berührt.*

*अङ्गुलिसंदंश (so zu lesen Hâr. 203) m. *zangenartig zusammengelegte Finger.*

अङ्गुलिस्फोटन n. *das Knacken mit den Fingern.*

*अङ्गुलीक n. *Fingerring.*

*अङ्गुलीग्रन्थि m. *Fingergelenk* Nigh. Pr.

अङ्गुलीपर्वन् n. dass. Kâtj. Çr. 3,4,9.

*अङ्गुलीफला f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

*अङ्गुलीभव m. *Fingernagel* Nigh. Pr.

अङ्गुलीमुद्रा f. *Fingerabdruck, Fingerspur* 114,28.

अङ्गुलीय 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *Fingerring.*

अङ्गुलीयक n. 1) *Fingerring.* — 2) **Zehenring* Gal.

*अङ्गुलीसंभूत m. *Fingernagel.*

अङ्गुल्यग्र n. *Fingerspitze* Çat. Br. 8,1,3,9. Spr. 87.

अङ्गुल्यग्रनख m. *Fingernagelspitze* Spr. 86.

अङ्गुल्यन्तर n. *Zwischenraum zwischen den Fingern* Kâtj. Çr. 9,4,11.

अङ्गुष्ठ m. 1) *Daumen; grosse Zehe.* — 2) = अङ्गुल 1).

अङ्गुष्ठपर्वन् n. *Daumengelenk* 73,29.

अङ्गुष्ठमूल n. *Daumenwurzel, der unterste Theil des Daumens* M. 2,59.

अङ्गुष्ठाग्र n. *Spitze des Daumens* Schol. zu TS. Prât. 23,17.

अङ्गुष्ठिका f. *ein best. Strauch.*

अङ्गुष्ठ्य Adj. *am Daumen befindlich.*

अङ्गेष्ठा Adj. *in einem Gliede sitzend.*

*अङ्गोत्क m. und *अङ्गोत्कन n. *Handtuch* Gal.

अङ्गोषिण् Adj. *tönend, rauschend* (?).

(अङ्ग्र) आङ्ग्रिय Adj. *in den Gliedern befindlich.*

*अङ्ग्, अङ्गते (गत्यादिषु).

*अङ्ग und अङ्गस् n. *Sünde.*

आङ्गारि m. N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters.

आङ्घ्रि m. 1) *Fuss* 104,7. 132,29. — 2) *Fuss eines Sessels.* — 3) *Stollen* (metrisch). — 4) *Wurzel.*

*आङ्घ्रिकारक m. *Carissa Carandas Lin.* Nigh. Pr.

*आङ्घ्रिकवच n. *Schuh* Nigh. Pr.

*आङ्घ्रिग्रन्थिक n. *Wurzel des langen Pfeffers* Nigh. Pr.

आङ्घ्रिप m. *Baum* Veṇis. 45.

*आङ्घ्रिपर्णी *Hedysarum lagopodioides.*

*आङ्घ्रिपिच्छ m. *Taube* Gal.

*आङ्घ्रिवल्लिका f. = आङ्घ्रिपर्णी.

*आङ्घ्रिसंधि m. *Fussknöchel* Râgân.

*आङ्घ्र m. dass. Nigh. Pr.

अच्, अञ्च्, आञ्चति, °ते, आञ्चति, °ते 1) *biegen.* अञ्चित *gebogen; kraus, lockig.* — 2) *gehen.* संकोचमञ्चति त्वयि (d.i. सरसि) *kommen in, theilhaft werden* Spr. 7734. — 3) *verfahren, zu Werke gehen* Comm. zu TBr. 2,1,4,3. — 4) *in Ehren halten.* अञ्चित *ausgezeichnet, ausserordentlich.* — 5) अञ्चितम् Adv. *behutsam, aufmerksam.* °ाञ्चित häufig fehlerhaft für °ाचित (चि mit आ). — Caus. अञ्चयति *erregen, bewirken* Gît. 10,11. — Mit अनु *nachgehen, folgen.* — Mit अप *fortdrängen, vertreiben.* — Mit अव, Partic. अवाञ्चित *gesenkt.* — Mit आ *biegen, krümmen.* Absol. आच्य 37,28. Partic. आक्त. — Mit उद् 1) *aufheben, in die Höhe ziehen; ausschöpfen, leeren.* Partic. उदक्त. — 2) *erregen, bewirken* Prasannar. 136,1 v. u. — 3) *sich erheben* Bâlar. 203,8. *ertönen.* — Caus. 1) *in die Höhe ziehen; erheben* Bâlar. 208,4 v. u. — 2) *ertönen lassen.* — Mit व्युद् Caus. (°अञ्चयति) *erheben* Viddhaç. 76,13. — Mit समुद् *in die Höhe heben.* Partic. समुदक्त. — Caus. °अञ्चयति *erregen, bewirken.* — Mit उप *schöpfen.* — Mit नि 1) *niederbiegen.* Partic. न्यक्त und न्यक्त. — 2) *sich beugen, sich senken, herabhängen* Bâlar. 64,2 v. u. 204,4. 208,3 v. u. — Mit उपनि *hinbiegen* Çat. Br. 11,4,2,4. — Mit परि *herumbiegen, umwenden* 19,4. — Mit प्रति Pass. *sich anschliessen an* Ait. Âr. 1,4,1. Partic. प्रत्यञ्चित *geehrt.* — Mit वि *auseinanderbiegen; ausweiten, ausbreiten.* — Mit सम् *zusammenbiegen, zusammendrängen.* Partic. समक्त.

अचक्र Adj. (f. आ) 1) *räderlos.* — 2) *der Räder nicht bedürfend, von selbst sich bewegend.*

अचक्रिवंस् Adj. *an einer* Kṛtjâ *unschuldig.*

1. अचक्षुर्विषय m. *dem Auge sich entziehender Bereich* 93,20.

2. अचक्षुर्विषय Adj. *dem Gesichtskreis entzogen, mit dem Auge nicht zu bemeistern.*

अचक्षुष्क Adj. *augenlos* Çat. Br. 14,6,8,8.

*1. अचक्षुस् n. *ein böses —, unglückbringendes Auge.*

2. अचक्षुस् Adj. *augenlos* 273,5. 288,12. so v.a. *blind* Spr. 5760.

*अचण्डी f. *eine fromme (nicht böse) Kuh.*

*अचतुर Adj. *ohne Vier* und *ungeschickt.*

अचर und अचरत् Adj. *sich nicht von der Stelle bewegend, unbeweglich.*

अचरण n. *unrichtiges Benehmen* Çat. Br. 2,6,1,3.

अचरम Adj. *nicht der letzte, auf den stets ein Anderer folgt.*

अचर्मक Adj. *hautlos.*

अचल 1) Adj. (f. आ) *unbeweglich* (eig. und übertr.) 56,5. 93,12. 219,15. 286,33. Spr. 7837. — 2) m. *a) Berg* 219,16. 220,11. — *b) *Nagel, Bolzen.* — *c)* N. pr. *des ersten der 9 weissen Bala bei den Gaina, eines Dichters und eines Lexicographen. — 3) f. आ *a) die Erde* 219,15. — *b)* Bez. *einer der 10 Stufen, die ein* Bodhisattva *zu ersteigen hat, bevor er* Buddha *wird.* — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's und N. pr. einer Râkshasî.

*अचलकीला f. *die Erde.*

*अचलत्विष् m. *Cuculus indicus.*

अचलधृति f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,318. fg.

अचलन n. 1) *das sich nicht Bewegen, Verbleiben an einem und demselben Orte* Pañkat. 214,16. — 2) *das nicht Ablassen von* (Abl.) 137,16. Daçar. 2,12.

अचलत् Adj. *sich nicht fortbewegend von* (Abl.) Sarvad. 13,13.

अचलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अचलभ्रातर् m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

अचलमति m. N. pr. eines Mâraputra Lalit. 394,16.

अचलस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,4,5.

अचलासप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte*

des Âçvina und Mâgha.

अचलेश m. *eine Form des* Çiva.

अचषाल Adj. *ohne* चषाल LÂṬJ. 8,5,7.

अचानुष Adj. *nicht wahrnehmbar* KAP. 1,60.

अचाण्डाल m. *kein Kâṇḍâla* ÇAT. BR. 14,7,1,22.

अचामर Adj. *ohne Fliegenwedel* SÂH. D. 340,10.

***अचार** m. *kein Weg* GAL.

***अचारु** Adj. P. 6,2,160.

अचाल्य Adj. *nicht von der Stelle zu rücken* MBh. 13,35,20.

अचिकित्वंस् Adj. *sich auf Etwas nicht verstehend.*

अचिकित्स्य Adj. *unheilbar, nicht wieder gut zu machen* GAIM. S. 628, Z. 8.

***अचिक्काण** Adj. *nicht glatt, rauh.*

1. **अचित्** f. *Nicht-Geist, Materie* SARVAD. 46,3. 4.

2. **अचित्** Adj. *unverständig* 14,4.

अचित Adj. *ungeschichtet* ÇAT. BR. 7,2,1,15.

अचित्त Adj. 1) *ungesehen, unbemerkt.* — 2) *vernunftlos, unverständig, dumm* Ind. St. 13,480.

अचित्तपाज्ञम् und **अचित्तमनस्** m. N. pr. zweier Ṛshi KÂṬH. 9,12. MAITR. S. 1,9,1. 5. — Vgl. अच्युतपाज्ञम् und अच्युतमनस्.

अचित्ति f. 1) *Thorheit, Verblendung.* — 2) *ein Verblendeter.*

अचित्र n. *das Dunkel.*

अचित्ता f. *das Nichtdenken an Etwas* 161,19.

अचिन्तित Adj. *unerwartet* 145,22.

अचिन्तेन्द्रवर (?) m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,54,16.

अचिन्त्य Adj. *mit den Gedanken nicht zu erreichen, wovon man sich keine Vorstellung machen kann* 300,31. Spr. 7620.

अचिर 1) Adj. *nicht lang, kurz* (von der Zeit). **अचिरम्** (am Anf. eines Comp. अचिर) Adv. *vor Kurzem; in Kurzem, bald; in kurzen Zwischenräumen, wiederholt* 187,19. **अचिरेण** und **अचिरात्** (65,16. 124,23. 139,6. 320,24) *nach kurzer Zeit in Kurzem, bald.* — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

अचिरद्युति, °प्रभा, °भास्, *°रोचिस्, *अचिरांशु und ***अचिराभा** f. *Blitz* (*von kurzem Lichte*).

***अचिरोढा** f. *junge Ehefrau* GAL.

अचिष्टु Adj. *beweglich.*

अचेतन Adj. (f. आ) *vernunftlos, unverständig, seines Verstandes nicht mächtig, bewusstlos.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अचेतयितव्य Adj. *nicht denkbar* Ind. St. 9,165.

अचेतस् Adj. *unverständig* 67,3. *bewusstlos.*

अचेतान Adj. *bethört, verblendet.*

अचेष्ट Adj. *regungslos.* **अचेष्टम्** Adv. Spr. 91.

अचेष्टता f. *Regungslosigkeit.*

अचेष्टमान Adj. *sich nicht bewegend, Nichts thuend* Spr. 91, v. l.

अचैतन्य n. *das Fehlen der Intelligenz, — des Bewusstseins* MBh. 12,184,17.

अचोदक Adj. *keine Anweisung enthaltend* GAIM. 2,2,18.

अचोदन n. und °ना f. *keine Anweisung* GAIM. 4,2,23. 1,2,27. 3,6,27. 5,3,16.

अचोदर्त् Adj. *nicht antreibend.*

अचोदस् Adj. *unangespornt.*

अचोदित Adj. *nicht angewiesen* GAIM. 3,2,2. 5,2,17. Davon Nom. abstr. °त्व n. 3,8,35.

अचोद्यमान Adj. *unangetrieben* 162,3.

1. **अच्छ** (ausnahmsweise) und **अच्छा** Adv. *nahe dabei, coram* RV. 8,33,13. In Verbindung mit Verben der Bewegung, des Redens und Hörens *zu, zu — hin, versus.* Als Präp. mit Acc. (Loc. nur einmal).

2. **अच्छ** 1) Adj. *a) klar, durchsichtig; blank, rein* (auch übertr.). — *b) lauter* (*ohne Zusatz*) KARAKA 1,13. — 2) *m. *a) Krystall.* — *b) eine best. Pflanze.*

3. ***अच्छ** m. = **ऋक्ष** *Bär.*

अच्छन्दस् n. *kein vedisches Lied* LÂṬJ. 3,1,31.

अच्छन्दसम् Adv. *ohne das Wort* छन्दस्.

***अच्छभल्ल** m. *Bär.*

अच्छम्बट्कार m. *das nicht Etwas Fehlenlassen* ÇAT. BR. 11,5,6,9. 13,4,1,12. MAITR. S. 1,5,5.

अच्छल n. *kein Betrug, Wahrheit* MUDRÂR. 46,12. °वादिन् Adj. *wahr redend* HARIV. 11638.

अच्छाच्छ Adj. *vollkommen klar, — durchsichtig.*

अच्छादीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

अच्छाय Adj. *schattenlos.*

अच्छावाक m. *der Einlader*, N. eines best. Priesters, eines der drei Gehülfen des Hotar, Ind. St. 10,144. **अच्छावाकचमस** KÂTJ. ÇR. 9,12,13. °विग्रह 14,16. 22,10,3. °वाद् m. *der Ort wo der A. ruft* VAIT. 18. °शस्त्र n. Titel eines Werkes. °सामन् n. TÂṆḌJA-BR. 18,11,10.

अच्छावाकीय Adj. *auf den Akkhâvâka bezüglich, ihm gehörig.* — 2) n. *das Geschäft —, Amt des Akkhâvâka.*

अच्छिद्यमान Adj. *nicht splitternd, nicht brechend.*

अच्छिद्र 1) Adj. *a) unbeschädigt, unversehrt, fehlerlos.* — *b) ununterbrochen.* **अच्छिद्रम्** und **अच्छिद्रेण** *ohne Unterbrechung, von Anfang bis zu Ende.* — 2) n. N. eines Sâman.

अच्छिद्रकाण्ड n. N. eines Prapâṭhaka im TBr.

अच्छिद्रता f. *Vollständigkeit* TÂṆḌJA-BR. 18,5,4. 21,7,5.

अच्छिद्रयामन् Adj. *von ununterbrochenem Gange.*

अच्छिद्रोक्थ Adj. *dessen Sprüche lückenlos sind* AIT. BR. 2,38.

अच्छिद्रोति Adj. *vollkommenen Schutz gewährend.*

अच्छिद्रोधी Adj. f. *ein unversehrtes Euter habend.*

अच्छिन्न Adj. 1) *nicht abgeschnitten* PÂR. GṚHJ. 1,16,3. — 2) *unversehrt.*

अच्छिन्नपत्त्र Adj. 1) *mit unversehrten Schwingen versehen.* — 2) *unversehrte Blätter habend.*

अच्छिन्नपर्ण Adj. *unversehrte Blätter habend.*

***अच्छुप्ता** f. N. pr. einer Vidjâdevî.

अच्छूरिका f. *Schild* oder *Rad.*

अच्छेत्त Adj. *genaht.*

अच्छेदन n. *das Nichtabschneiden* KÂTJ. ÇR. 6,1,23.

***अच्छेदिक** Adj. *nicht verdienend abgehauen u. s. w. zu werden.*

अच्छेद्य Adj. *nicht abzuhauen* BHAG. 2,24.

अच्छोक्ति f. *Anrede.*

अच्छोद 1) n. N. pr. eines Sees. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अच्युत und **अच्युत** (ÇAT. BR. von Agni und einer ihm geweihten Gabe) 1) Adj. *a) nicht umfallend, feststehend, unerschütterlich* (eig. und übertr.). — *b) beständig, unvergänglich.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's 104,24. 105,5. 269,14. — *b)* Bhauma, *ein best. Erdgenius.* — *c)* N. pr. eines Arztes und eines Dichters.

अच्युतकृष्णानन्दतीर्थ m. N. pr. eines Autors.

अच्युतक्षित् Adj. *auf unerschütterlichem Grunde ruhend.*

अच्युतचरित n. Titel eines Gedichts.

अच्युतच्युत् Adj. *Unerschütterliches erschütternd.*

***अच्युतज्ञ** m. Pl. Bez. einer Klasse von Göttern bei den Gaina.

अच्युतज्ञल्लकिन् m. N. pr. eines Autors.

अच्युतठक्कुर m. N. pr. eines Mannes.

***अच्युतदत्त** und ***अच्युतत्त** m. N. pr. eines Mannes.

अच्युतपाज्ञम् m. N. pr. eines Maharshi TAITT. ÂR. 3,5,1. — Vgl. अचित्तपाज्ञम्.

अच्युतभट्ट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,106,8.

अच्युतमनस् m. N. pr. eines Maharshi TAITT. ÂR. 3,5,1. — Vgl. अचित्तमनस्.

अच्युतमूर्ति m. Bein. Vishṇu's.

अच्युतस्थल n. N. pr. eines Ortes.

***अच्युताग्रज** m. Bein. Balarâma's und Indra's.

अच्युताश्रम m. N. pr. eines Mannes.

अञ्, अञ्जति und **अञ्जते** (selten) 1) *treiben, antreiben; wegtreiben.* **आञ्जिम्** *einen Wettlauf anstellen.* — 2) *schleudern.* — Mit **अति** *hinübertreiben* LÂṬJ. 3,6,2. — Mit **अप** *wegtreiben* 1,12. — Mit **अभि** 1) *hintreiben.* — 2) *vereinigen, verbinden.* — Mit **अव** *herabtreiben.* — Mit **आ** 1) *herbeitreiben.* —

2) *fahrend herbeikommen.* — Mit अभ्या *herantreiben.* — Mit उद् 1) *heraustreiben* 3,17. — 2) *herausholen.* — Mit उप *herantreiben.* — Mit निस् *heraustreiben.* — Mit प्र *antreiben.* — Mit वि 1) *vertreiben.* — 2) *durchfurchen.* — Mit सम् 1) *zusammentreiben.* — 2) *feindlich zusammenbringen.* — 3) *zu Paaren treiben.*

1. अज 1) m. *a*) *das Treiben, Zug.* — *b*) *Treiber.* एकपाद् *der einfüssige,* ein Genius des Sturmes. — *c*) *Ziegenbock* Spr. 7698. — *d*) *Widder im Thierkreise.* — *e*) **penis* Gal. — *f*) Pl. N. pr. α) eines Volkes. — β) einer Klasse von Ṛshi MBh. 1,211,5. — *g*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ *a*) *Ziege* 31,19. 191,9. 239,13. 258,30 (gedeutet als *die Ungeborene, die Natur*). — *b*) *eine best. Pflanze, deren Knolle einem Ziegeneuter gleicht.*

2. अज 1) Adj. *ungeboren, von Ewigkeit her da seiend* 284,32. Çat. Br. 14,7,2,23. — 2) m. *a*) *der Ungeborene, Ewige,* Bez. eines uranfänglichen, ungeschaffenen göttlichen Wesens. Später Bez. Brahman's, Vishṇu's, Çiva's und *Kâmadeva's. — *b*) (in Folge einer gezwungenen Erklärung) *eine Art Getreide.* — *c*) *die Zeit.* — *d*) **der Mond.* — 3) f. आ *die unerzeugte, ewige Natur.* Auch als Mâjâ gedeutet. — 4) n. आयवम् Name eines Sâman.

अजक m. N. pr. eines Asura und eines Fürsten (VP. 4,7,3).

अजकर्ण m. 1) *Ziegenohr.* — 3) *Pentaptera tomentosa.*

*अजकर्णक m. *Shorea robusta.*

*अजकव n. = अजकाव 3) Gal.

अजका f. 1) **eine junge Ziege.* — 2) **Ziegenwamme* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,2,6. — 3) *eine best. Krankheit des Augensterns.*

अजकाजात n. = अजका 3).

अजकावि 1) Adj. *mit einer wammenähnlichen Verzierung versehen.* — 2) m. oder n. *ein best. giftiges Thierchen,* etwa *Scorpion.* — 3) m. n. *Çiva's *Bogen.*

अजकूला f. N. pr. einer Stadt.

*अजक्षीर n. *Ziegenmilch.*

अजगन्धा f. *Ocimum villosum* Râǵan. 4,180. *Carum Carvi* Ratnam. 104.

*अजगन्धिका f. *Ocimum villosum.*

*अजगन्धिनी f. *Odina pinnata.*

अजगर 1) m. *a*) *eine grosse Schlange, Boa.* — *b*) N. pr. eines Asura. — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

अजगल्लिका f. *eine best. Kinderkrankheit.*

अजगव 1) m. N. pr. eines Schlangenpriesters. — 2) n. *a*) *Çiva's *Bogen.* — *b*) *das mittlere Drittel der Mondbahn.* — Vgl. आजगव.

*अजगाव n. Çiva's *Bogen.*

अजघन्य Adj. *nicht der letzte, — schlechteste, der vorzüglichste.*

अजघुषी Adj. f. *die nicht getödtet hat.*

*अजजीवन (Gal.) und *अजजीविक m. *Ziegenhirt.*

*अजटा f. *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,92.

अजड 1) Adj. (f. आ) *nicht geistesschwach, bei Verstande* 134,6. °धी Adj. *verständig, klug* Bhâg. P. 7,5,46. — 2) *f. आ *Carpopogon pruriens* und *Flacourtia cataphracta.* — Vgl. अजटा und जटा.

*अजतुन्द n. P. 6,1,155, Sch.

1. अजत्व n. = अजात्व.

2. अजत्व n. *das Ungeborensein* Ind. St. 9,153.

*अजदुग्धा f. *gelber Jasmin.*

*अजदण्डी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,134.

*अजदेवता f. *das 25te Mondhaus, Pûrvabhadrapadâ.*

1. अजन 1) *Adj. *treibend.* — 2) m. Bez. Nârâjaṇa's. — 3) *n. *das Treiben.*

2. अजन Adj. *menschenleer;* n. *Einöde* 29,27.28.

अजनजन्मन् m. Bez. Prâǵâpati's (*von* Nârâjaṇa *erzeugt*). °जन्मर्क्ष n. *das Mondhaus* Rohiṇî Bhâg. P. 10,3,1.

अजननि f. *das Nichtgeborensein* (bei Verwünschungen).

अजनयोनि m. Bez. Brahman's.

अजनाभ Bez. Bhâratavarsha's.

*अजनामक m. *eine best. mineralische Substanz.*

*अजनाशन m. *Wolf* Râǵan. 19,9.

*अजनि *Bahn.*

*अजन्य n. *ein Unglück verheissendes Naturereigniss.*

1. अजप m. *Ziegenhirt.*

2. अजप 1) Adj. (f. आ) *a*) *keine Gebete kennend* Gaut. 6,13. 15,18. — *b*) *ohne Murmeln der* Vjâhṛti Ait. Âr. 5,1,4. — 2) *m. *ein Brahman, der ketzerische Werke liest.* — 3) *f. *ein best. Zauberspruch,* = कृसमत्व.

*अजपथ m. vielleicht = अजवीथी.

*अजपद् und *°पाद् Adj. *ziegenfüssig.*

अजपार्श्व m. N. pr. eines Sohnes des Çvetakarṇa.

अजपाल m. 1) *Ziegenhirt.* — 2) N. pr. des Vaters von Daçaratha.

अजबभ्रु? AV.

अजबस्त m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 55,*b*,23. — Vgl. अजवस्ति.

*अजभक्त m. und *°भक्ता f. (Gal.) *eine best. Pflanze mit langen Stacheln* Râǵan. 8,37.

*अजभद्र m. *eine best. Pflanze* Gal.

अजमायु Adj. *wie ein Ziegenbock meckernd.*

*अजमार m. vielleicht N. pr. eines Mannes.

अजमीढ und °मीळ्ह m. N. pr. eines Mannes. Angeblich auch ein Bein. Judhishṭhira's. Pl. Name einer Völkerschaft.

अजमुखी f. N. pr. einer Râkshasî.

अजमोद् m. und °मोदा f. *Carum Carvi* (*Kümmel*), *Apium involucratum* (*Eppich* Roxb. 2,97) und *Ligusticum Ajowan.*

*अजमोदिका f. *Ligusticum Ajowan.*

*अजम्भ m. *Frosch.*

1. अजय m. *Niederlage* in जयाजयौ.

2. अजय 1) m. *a*) Bein. Vishṇu's. — *b*) N. pr. eines Lexicographen, = °पाल. — *c*) *N. pr. eines Flusses in Râḍha. — 2) *f. आ *a*) *Hanf.* — *b*) N. pr. einer Freundin der Durgâ.

अजयगर्ह m. N. pr. eines Mannes.

अजयपाल m. N. pr. zweier Männer.

अजयान Adj. AV. 18,2,53 fehlerhaft für अज्रेयान.

अजय्य Adj. 1) *unbesiegbar.* — 2) **ungewinnbar.*

अजर 1) Adj. (f. आ) *nicht alternd, sich nicht abnutzend, ewig jung* 162,5. — 2) *f. आ *a*) *Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. *Flacourtia cataphracta* 90. *Argyreia speciosa* 3,106. — *b*) Bein. des Flusses Sarasvatî Nigh. Pr.

अजरत्व n. *das Nichtaltern* Ind. St. 9,153.

अजरत्नु (f. °त्नी), अजरयु und *अजरस् Adj. *nicht alternd.*

अजरामरत्व n. *ewige Jugend und Unsterblichkeit* Ind. St. 14,384.

अजरेय 1) Adj. *nicht alternd, — vergehend.* — 2) n. *Freundschaft.*

अजर्षभ m. *Ziegenbock.*

*अजलम्बन n. *Antimonium.*

अजलोम *Ziegenhaar* Çat. Br. 6,5,1,4.

अजलोमन् 1) n. dass. Çat. Br. 6,4,4,22. 7,5,2,13 (könnte überall auch °लोम n. sein). — 2) *m. *Carpopogon pruriens.*

अजलोमी f. = अजलोमन् 2).

अजवस् Adj. *nicht rasch.*

*अजवस्ति m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*अजवाक् N. pr. einer Gegend.

अजवीथी f. *Ziegenbahn,* Bez. der Strecke der Mondbahn, welche die Mondhäuser Hasta, Kitrâ und Viçâkhâ (oder Mûla, Pûrvâshâḍhâ und Uttarâshâḍhâ) umfasst.

अजशृङ्गी f. *Odina pinnata* und = कर्कटशृङ्गी Bhâvapr. 2,67,17.

*अजश्री f. *Alaun* Nigh. Pr.

*अजस्तुन्द n. N. pr. einer Stadt.

अक्षत्र Adj. (f. आ) *nicht ermattend, ewig frisch* 20,13. अक्षत्रम् (44,21. Am Anfange eines Comp. अक्षत्र 98,14. 99,24) und अक्षत्रेण Adv. *ununterbrochen, beständig, wiederholentlich* (mit einer Negation *niemals*).

अक्षत्स्वार्थ Adj. (f. आ) *seine ursprüngliche Bedeutung nicht aufgebend.* — Vgl. अक्षत्लक्षणा.

अक्षत्लक्षणा f. *eine Etwas mittelbar ausdrükkende Bezeichnungsweise mit Nichtaufgabe der ursprünglichen Bedeutung des Wortes* 279,10.14.

*अक्षत्क्षिङ्ग Adj. *sein ursprüngliches Geschlecht nicht aufgebend.*

*अक्षाकृपाणीय Adj. *nach Art der Ziege und der Scheere geschehen.*

*अक्षाक्षी f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,136.

अक्षातीर् n. *Ziegenmilch* Çat. Br. 14,1,2,13.

*अक्षागर् m. *Verbesina prostrata.*

अक्षागलस्तन m. *die* (zu Nichts nutzende) *Zitze* (d. i. Wamme) *am Halse der Ziege.*

अक्षाग्रत् Adj. *ohne Wachen, nicht wachend* Ind. St. 9,131.

अक्षाङ्गल n. *feuchte Gegend* Suçr. 2,135,11.

अक्षाजि und अक्षाजी f. *Kümmel.*

*अक्षाजीव m. *Ziegenhirt.*

अक्षात Adj. *nicht geboren, noch nicht geboren.*

*अक्षातककुद् Adj. *dem der Buckel noch nicht gewachsen ist.*

अक्षातपक्ष Adj. *dem die Flügel noch nicht gewachsen sind* 77,10.

अक्षातरोम Adj. *noch unbehaart* MBh. 3,112,3.

अक्षातलोम्नी Adj. f. dass. so v. a. *noch nicht mannbar.*

अक्षातव्यञ्जन Adj. *dem der Bart noch nicht gewachsen ist.*

अक्षातव्यञ्जनाकृति Adj. *bei dem sich noch keine Spur von Bart zeigt* MBh. 1,157,35.

अक्षातशत्रु 1) Adj. *keine Feinde habend; dem kein Gegner gewachsen ist.* — 2) m. Bein. Judhishṭhira's und N. pr. verschiedener Männer.

अक्षातशोक Adj. *kummerlos* Çat. Br. 12,3,1,9.

अक्षातसार Adj. (f. आ) *kraftlos* R. ed. Gorr. 1,39,17.

*अक्षातारि m. Bein. Judhishṭhira's.

अक्षातुष Adj. *nicht klebrig* Suçr. 1,101,13.

*अक्षातोत्त्वलि m. *Ziegen-*Taulvali als Neckname.

अक्षात्व n. Nom. abstr. von अक्षा *Ziege.*

*अक्षाद् m. N. pr. des Hauptes eines Kriegerstammes.

*अक्षादनी f. *eine Art Nachtschatten.*

अक्षानत् Adj. *nicht kennend, Etwas nicht wissend, unbekannt mit* (Acc.) 120,21. Spr. 99. fg.

अक्षानि und *अक्षानिक Adj. *unbeweibt.*

अक्षानुसम Adj. *höher oder niedriger als das Knie.*

*अक्षानेय 1) Adj. *furchtlos.* — 2) m. *ein Pferd von edler Race.* — Vgl. अक्षानेय.

*अक्षाक्षी f. *Convolvulus argenteus.*

अक्षापयस् n. *Ziegenmilch.*

*अक्षापाल (Gal.) und *अक्षापालक m. *Ziegenhirt.*

अक्षामि Adj. 1) *nicht verschwistert, nicht verwandt.* — 2) *Geschwistern nicht geziemend.* — 3) *nicht gleichartig, — parallel.*

*अक्षामिकृत् *Brühe* Gal.

अक्षामिता f. und अक्षामित्व n. *Nichtgleichförmigkeit, Abwechselung.*

अक्षामिल m. N. pr. eines Mannes.

अक्षाव्रि m. Pl. (31,20) und अक्षाविक n. Sg. (191, 23. 195,23. 24) *Ziegen und Schafe.*

1. *अक्षाश्व n. *Ziegen und Pferde.*

2. अक्षाश्व Adj. *Ziegen zu Rossen* (d. i. *zum Gespann*) *habend.*

अक्षासुत m. *Zicklein* Bhâvapr. 2,9,18.

*अक्षिका f. *junge Ziege.*

अक्षिगमिषत् Adj. *zu gehen nicht beabsichtigend* Sarvad. 19,4.

अक्षिज्ञासु Adj. *nicht wissbegierig* Tattvas. 37.

अक्षित 1) Adj. *unbesiegt.* — 2) m. *a) ein best. mächtiges Gegengift* (auch अक्षितं सर्पिः genannt). — *b) ein best. zu den Mäusen gezähltes giftiges Thier* (v. l. अक्षिर). — *c)* ein N. Vishṇu's. — *d)* Pl. N. einer Klasse von Göttern. — *e)* N. pr. einer der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara und vieler anderer Personen. — 3) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

अक्षितकेशकम्बल m. N. pr. eines Mannes.

*अक्षितबला f. N. pr. einer Göttin bei den Ǵaina.

अक्षितभृत्य Adj. *der seine Diener nicht im Zaum zu halten vermag.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 120.

अक्षितविक्रम m. Bein. Kandragupta's des Zweiten.

अक्षितशान्तिस्तव m. Titel eines *Lobliedes.*

अक्षितात्मन् Adj. *der sich nicht beherrscht.*

अक्षितापीड m. N. pr. eines Fürsten.

अक्षितेन्द्रिय Adj. *der seine Sinne nicht beherrscht* 93,18.

अक्षिन 1) n. *Fell* 22,15. 37,4. 94,1. *ein Schlauch* oder *Beutel von Leder.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Havirdhâna VP. 1,14,2.

*अक्षिनपत्रा, *°पत्रिका und *°पत्री f. *Fledermaus.*

*अक्षिनफला f. wohl *eine best. Pflanze.*

अक्षिनयोनि 1) m. f. *die Stätte der Felle,* d. i. *Alles was Felle liefert.* — 2) *m. *Antilope.*

अक्षिनवासिन् Adj. *in ein Fell gekleidet.*

अक्षिनसंधि m. *Kürschner.*

अक्षिनावती f. N. pr. einer Vidjâdharî.

*अक्षिनिन् m. *Brahmanenschüler* Gal.

अक्षिर 1) Adj. (f. आ) *rasch, beweglich.* अक्षिरम् Adv. — 2) m. *a) eine Mausart* (v. l. अक्षित). — *b) eine best. Verfluchungsceremonie.* — *c)* N. pr. eines Schlangenpriesters. — 3) *f. आ ein N. der Durgâ. — 4) n. *a) Hof* (am Ende eines adj. Comp. f. आ). — *b) *Sinnesobject.* — *c) *Frosch.* — *d) *Wind.*

अक्षिरवती f. N. pr. eines Flusses.

अक्षिरशोचिस् Adj. *mit beweglichem Feuerschein.*

अक्षिराधिराज m. *der rasche Oberkönig.*

अक्षिराय् °यते *rasch sein, eilen* Ṛv.

*अक्षिरीय Adj. von अक्षिर.

अक्षिक्ष 1) Adj. (f. आ) *nicht krumm, gerade; redlich* (von Personen und Thätigkeiten). अक्षिक्षम् Adv. *gerade aus* Gaut. 23,10. — 1) *m. *a) Fisch.* — *b) Frosch.*

अक्षिक्षाग 1) Adj. *geradaus gehend.* — 2) m. *Pfeil.*

अक्षिक्षाग्र Adj. *mit einer geraden Spitze versehen.*

*अक्षिक्ष m. *Frosch.*

अक्षिक्षिका f. N. pr. einer Râkshasî MBh. 3, 280,45.

*अक्षीकव n. Çiva's *Bogen.*

अक्षीगर्त m. N. pr. eines Ṛshi.

अक्षीत Adj. *unversehrt; unverwelkt, frisch.*

अक्षीतपुनर्वसव n. *Ungeschundenheit oder Wiedergewinnnng* (*des Geraubten*).

अक्षीति f. *Unversehrtheit.*

अक्षीर्ण n. *Unverdaulichkeit, Indigestion.*

*अक्षीर्णहरण n. *eine Art Curcuma* Nigh. Pr.

अक्षीर्णभुक्त Adj. *der Gegessenes nicht verdaut hat* Bhâvapr. 1,91,15.

अक्षीर्णिन् Adj. *an Indigestion leidend.*

अक्षीर्ति f. *Unverdaulichkeit.*

*अक्षीला f. *das Weibchen einer Affenart* Gal.

अक्षीव Adj. *leblos* Bhâg. P. 3,29,28.

अक्षीवन Adj. *ohne Lebensmittel.*

अक्षीवनार्ह Adj. *nicht würdig zu leben* R. 2,38,7.

*अक्षीवनि f. *Nichtleben, Tod* (bei Verwünschungen).

अक्षीवत् Adj. *nicht lebend, — leben könnend, sich nicht ernähren könnend.*

अक्षीवित n. *Nichtleben, Tod* MBh. 1,158,33.

अक्षुगुप्सु Adj. *keinen Widerwillen gegen Etwas habend, nicht wählerisch* Ind. St. 10,63.

अक्षुर und अक्षुर्य (auch अक्षुरिय) Adj. *nicht alternd, unvergänglich.* °यम् Adv. Ṛv. 1,146,4. 5,69,1.

अनुष्ट Adj. *unangenehm, widerwärtig, unheimlich.*

अनुष्टि f. *Unzufriedenheit.*

अनुक्षत् Adj. *nicht opfernd* TBr. 1,4,9,1.

अनूर्यत् Adj. *nicht alternd.*

अनेय 1) Adj. *unbesieglich.* — 2) m. *a) *Terminalia Arǵuna* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *ein best. Gegengift.*

अनेकप m. = अनेकपद् und अनेकपार्त्त.

अनेकपद् (Nom. °पाद्) und *°पाद् m. = अज एकपाद् (s. 1. अज 1, *b*) als N. eines Rudra und Bein. Vishṇu's.

*अनेकपाद्दैवत्य (Gal.) und अनेकपार्त्त n. *das unter Aǵaikapad stehende Mondhaus Pûrvabhadrapadâ.*

*अनेडक n. *Ziegen und Schafe.*

*अनोदुम्बरफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

अनोष Adj. *kein Genüge habend, unersättlich.*

(अनोष्य) अनोषिम Adj. *nicht beliebt, — willkommen.*

*अञ्जुका f. *Hetäre* (im Drama) Daçar. 2,65.

*अञ्कटा f. *Flacourtia cataphracta.* — Vgl. अञ्जटा.

*अञ्कल m. *Kohle.*

अञ्ज 1) Adj. *a) unwissend, einfältig, dumm, unerfahren* 152,25. 159,12. 162,7. 258,15. 272,7. Spr. 7684. *keinen Verstand habend,* von Thieren und Unbelebtem. — *b)* angeblich *allwissend.* — 2) °म् Adv. *unvermerkt* Cit. im Comm. zu TBr. 3,580,3 v. u.

*अञ्जक Adj. (f. आ und अञ्जिका) *recht unwissend.*

अञ्जता f. *Unwissenheit, Dummheit* 187,5.

अनज्ञात Adj. *unbekannt* 141,28. 281,4. Spr. 7622. *ungekannt als* Chr. 199,3. °भुक्त *was man ohne zu wissen gegessen hat.* अज्ञातम् Adj. *ohne Wissen von* (Gen.) 61,6. 73,10.

*अज्ञातक Adj. *recht unbekannt.*

अनज्ञातकेत Adj. *unbekannte Absichten habend.*

अज्ञातयक्ष्मन् m. *verborgene Krankheit* (Ind. St. 9,400).

अज्ञाति m. *kein Blutsverwandter.*

1. अज्ञान n. 1) *das Nichtwissen; Unwissenheit, Unverstand* 211,32. 257,14. Spr. 110. 7853. अज्ञानात् und अज्ञानतस् *ohne Wissen* 43,9. 153,25. 28. — 2) Bez. *der Urmaterie als der letzten materiellen Ursache.* Je nachdem sie als ein Gesammt- oder als ein Einzelding betrachtet wird, steht ihr als ein von ihr bedingter Intellect der allwissende Gott oder der sogenannte Vernünftige (प्राज्ञ) gegenüber. 258,11. fgg.

2. अज्ञान Adj. *unklug, unerfahren* Spr. 112.

अज्ञानपूर्वम् Adv. *ohne Wissen* Gaut. 20,8.

अज्ञानबोधिनी f. Titel einer Schrift.

अज्ञानवत् Adj. *unwissend* Ind. St. 14,386.

अज्ञानाध्यापन n. *Unwissenheit und das Nichtunterrichten* Gaut. 21,12.

अज्ञानार्थ Adj. *nicht die Bedeutung «wissen» habend* 235,16.

अनज्ञास् Adj. *keine Verwandte habend.*

अज्ञेय Adj. *nicht zu wissen, nicht erkennbar* 120,11. Ind. St. 1,19.

अञ्म m. und अञ्मन् n. *Bahn, Zug.*

अनज्यानि f. *Unversehrtheit.*

अज्येयंता f. *Ununterdrückbarkeit* Çat. Br. 11,5,3,1. Ind. St. 10,60. fgg.

अज्येष्ठ Adj. 1) *nicht der älteste* 201,20. Pl. *von denen keiner der älteste ist.* — 2) *nicht der beste* 195,32.

अज्येष्ठवृत्ति Adj. *sich nicht wie ein ältester Bruder betragend* 195,6.

अज्यैष्ठिनेय Adj. *nicht der älteste aus der ersten Ehe des Vaters* Gaut. 28,16.

अञ्र m. *Ebene, Flur, Gefilde* 7,18.

(अञ्र्य) अञ्रिय Adj. *auf der Ebene befindlich.*

अञ्विन् Adj. *sich treibend, sich bewegend* Âçv. Çr. 6,5,2.

1. अञ्च् s. अच्.

2. °अञ्च् Adj. (*gebogen*) *gerichtet nach, zu.*

*अञ्चति m. 1) *Wind.* — 2) *Feuer.*

*अञ्चन n. 1) *das Biegen.* — 2) *Fussfessel für ein Pferd* Gal. — R. 6,98,24 wohl fehlerhaft für अञ्चल; ed. Bomb. 115,33 दृत्तानां चैव पी° st. नयनाञ्चनपी°.

अञ्चल m. *Saum —, Borte —, Zipfel eines Gewandes* oder *Tuches* Spr. 5502. 7813. — Vgl. नयनाञ्चल und लोचनाञ्चल.

*अञ्चितभू f. *Weib* Râǵan. 18,5.

अञ्जु bei den Grammatikern Bez. von 2. °अञ्च् 231,26.

अञ्ज्, अनक्ति und अङ्क्ते 1) *salben, bestreichen, beschmieren;* Med. *sich salben, sich Salbe überstreichen* 13,16. 237,18. घृताक्त 192,1. रुधिराक्त 101,22. — 2) *schmücken, ausrüsten;* Med. *sich schmücken.* — 3) *verherrlichen, ehren.* — 4) *an den Tag legen.* — Caus. *bestreichen.* — Mit अनु *bestreichen* 30,32. — Mit अन्तर् *in sich aufnehmen.* — Mit अभि 1) *salben, bestreichen;* Med. *sich salben, sich bestreichen* 237,18. तैललवणाभ्यक्त 218,4. — 2) *schmücken.* — Mit आ 1) *salben.* — 2) *glätten, ebnen.* — 3) *verherrlichen, ehren.* — Mit समा *gemeinsam salben* Kauç. 79. — Mit उद् (अनक्ति) *in die Höhe heben* RV. 4,6,3. Gehört der Bed. nach zu अच्. — Mit उप *einschmieren.* — Mit नि 1) *einsalben.* — 2) Med. *hineinschlüpfen in* (अन्तर्). न्यक्त *in einem Andern enthalten, inhärirend.* — Mit प्रति 1) *bestreichen.* — 2) *schmücken.* — Mit वि 1) Med. *durchsalben.* — 2) Med. *sich salben, — herausputzen; sich ein Ansehen verschaffen.* — 3) *offenbaren, an den Tag legen* Spr. 7820. व्यक्त (s. auch bes.) *offenbar, sinnlich wahrnehmbar, verständlich.* व्यक्तम् Adv. *offenbar, deutlich; sicher, gewiss* 38,23. 180,2. 319,26. 326,7. — Caus. *offenbaren, an den Tag legen, klar machen* 190,18. Ind. St. 9,20. — Mit अनुवि *deutlich —, klar werden* (!) Comm. zu AV. Prât. 4,107. — Mit अभिवि Pass. *an den Tag treten, erscheinen* 267,30. अभिव्यक्त *offenbar, deutlich hervortretend.* °म् Adv. *offenbar.* — Mit सम् 1) *besalben, schmücken* 37,20. 21. — 2) *zubereiten, ausrüsten, ausstatten.* — 3) *verherrlichen.* — 4) *zusammenfügen, vereinigen.* — 5) *belecken, verzehren;* Med. *sich nähren mit* (Instr.), *geniessen.*

अञ्जक m. N. pr. eines Sohnes des Viprakitti VP. 1,21,11.

अञ्जन 1) n. *a) das Salben, Bestreichen, Beschmieren.* — *b) das Offenbaren, Klarmachen,* insbes. *der Bedeutung eines mehrdeutigen Wortes* Kâvjapr. 2,19. — *c) Salbe.* — *d) schwarze Augensalbe* und *die dazu verwandten Stoffe,* wie z. B. *Antimonium* 53,11. — *e) *Dinte.* — *f) *Nacht.* — *g) *Feuer.* — *h) *Bein. Çiva's* Gal. — 2) m. *a) *Hauseidechse.* — *b)* N. pr. α) eines Weltelephanten. — β) einer mythischen Schlange. — γ) eines Fürsten von Mithilâ VP. 4,5,12. — δ) eines Berges. — 3) f. आ *a) *eine Eidechsenart.* — *b)* N. pr. einer Frau und einer Aeffin (der Mutter Hanumant's). — 4) f. ई *a) *eine bossirte weibliche Figur;* vgl. अञ्जलिकारिका. — *b)* *N. *zweier Pflanzen* Râǵan. 4,189. 6,132. — *c)* N. pr. der Mutter Hanumant's Bhâvapr. 1,101,2 v. l.

अञ्जनक 1) *Adj. *das Wort* अञ्जन *enthaltend.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) f. *अञ्जनिका *a) eine Eidechsenart.* — *b) eine Mausart* (fehlerhaft für अञ्जलिका).

अञ्जनकेश 1) Adj. (f. ई) *eine Mähne so schwarz wie Augensalbe habend.* — 2) *f. ई *ein best. vegetabilischer Parfum.*

*अञ्जनकेशी (°केशी?) f. *eine best. Pflanze* Gal.

अञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Spr. 3468. — Vgl. कृष्णाञ्जनगिरि.

अञ्जनचूर्ण n. *pulverisirtes Antimonium* 217,5.

*अञ्जनत्रय und *°त्रितय n. *die drei Arten Kollyrium* Râǵan. 22,12

अञ्जननामिका f. *Auswuchs am Augenlide.*

अञ्जनपर्वत m. N. pr. eines *Berges* Pañkat. 120,9.

अञ्जनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अञ्जनप्रभ m. *Moringa pterygosperma Gaertn.* Râǵan. 7,28.

अञ्जनवृक्ष m. *ein best. Baum:* °दारुमय *aus dem Holze dieses Baumes gemacht* Pañkat. 10,7.

*अञ्जनागिरि, अञ्जनाचल und अञ्जनाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

*अञ्जनाधिका f. *eine Eidechsenart.*

*अञ्जनान्वय m. *ein Elephant mit besonderen Kennzeichen* Gal.

अञ्जनाभ m. N. pr. eines Berges.

*अञ्जनावती f. N. pr. des Weibchens des Weltelephanten Supratîka oder Aṅǵana.

*°अञ्जल = अञ्जलि.

अञ्जलि m. *die beiden hohl und offen an einander gelegten Hände, zwei Handvoll* (auch als *best. Hohlmaass*) 37,9. °पान Adj. *aus den Händen trinkend,* मूषिकाञ्जलि *die an einander gelegten Vorderpfötchen einer Maus,* कुसुमाञ्जलि *zwei H. Blumen* 290,4. उदकाञ्जलि 107,23. अञ्जलिमात्र n. Çat. Br. 4,5,10,7. Die Hände hohl an einander legen und dieselben zur Stirn führen ist ein Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit. 96,12. अञ्जलिं कर् Spr. 7690 (Med.). Chr. 70,31. 176,25. बन्ध् 314,13.

अञ्जलिक 1) m. *eine Art von Pfeilen.* — 2) *f. आ *eine junge Maus.*

अञ्जलिकर्मन् n. *das Aneinanderlegen der hohlen Hände* (als Zeichen der Ehrerbietung).

*अञ्जलिकारिका f. 1) *eine bossirte menschliche Figur;* vgl. अञ्जन 4) *a).* — 2) *Mimosa pudica.*

अञ्जलिपात m. = अञ्जलिकर्मन्.

*अञ्जलिशुक्ति f. *zweischalige Muschel* Râǵan. 13,132.

अञ्जली Adv. mit कर् *die Hände hohl an einander legen.*

अञ्जस् 1) n. *a) Salbe, Mischung.* — *b)* Name eines Sâman Ârsh. Br. 2,1,1. — 2) Acc. Adv. *rasch, plötzlich, alsbald.* — 3) अञ्जसा Instr. Adv. *a) stracks, gerades Weges, geradeaus.* — *b) alsbald, sogleich.* — *c) in Wahrheit, der Wahrheit gemäss.*

अञ्जस 1) *Adj. *gerade, ehrlich.* — 2) f. ई *die Rasche,* N. eines in den Lüften gedachten Stromes.

अञ्जसायन Adj. (f. ई) *geradeaus gehend, — führend.*

अञ्जसीन Adj. (f. आ) dass.

अञ्जस्पा Adj. *alsbald trinkend.*

अञ्जःसव m. *beschleunigte* Soma-*Kelterung* 24,32. Çat. Br. 12,3,3,6. fgg.

*अञ्जासा f. *eine kleine Traubenart.*

अञ्जि 1) Adj. *a) salbend* (ein Opfer). — *b) schlüpfrig* (vom penis). — 2) m. f. n. *Salbe, Farbe, Schmuck* 13,16.

अञ्जिक m. N. pr. eines Sohnes des Jadu.

अञ्जिग m. N. pr. eines Dânava.

अञ्जिमत् Adj. *gesalbt, geschmückt.*

अञ्जिवि Adj. *schlüpfrig, glatt.*

*अञ्जिष्ठ und *अञ्जिष्ठु m. *die Sonne.*

अञ्जिसक्थ Adj. *gefleckte Hüften habend.*

*अञ्जिक्रीषा f. *Verlangen zu gehen.*

अञ्जीर m. *Feigenbaum.*

अञ्जोयान (Conj.) Adj. *stracks zum Ziele führend.*

अञ्जोवैरूप n. N. eines Sâman.

अञ्ज्येत Adj. *schwarzweiss gefleckt.*

अट्, अटति *einen Streifzug unternehmen, herumschweifen, umherlaufen, durchirren.* भिक्षाम् *betteln gehen.* — Intens. अटाट्यते *hinundher irren, durchirren.* — Mit परि *herumschweifen, umhergehen, lustwandeln, durchirren* 107,27. Gaut. 9,35.

*अटज m. n. = उटज Gal.

अटन n. *das Hinundhergehen, Herumschweifen.*

अटनि und °नी f. *das eingekerbte Ende des Bogens* 145,25. — Vgl. आटनी.

अटमान m. N. pr. eines Fürsten.

अटरूष, °रूष und °रूषक m. *Adhatoda Vasica Nees.* oder *Gendarussa vulgaris Nees.*

*अटवि und अटवी f. *Wald* 107,11.27. 119,27.

अटविक m. *Förster.* Wohl fehlerhaft für आटविक.

अटवीबल n. *ein aus Waldbewohnern bestehendes Heer* Spr. 3610.

अटवीशिखर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

*अटा, *अटाटा und *अटाट्या f. *das Herumschweifen, Umhergehen* (als Bettler).

*अटाट्, °यते *herumschweifen, umhergehen.*

*अट्, अटते *überschreiten; tödten.* — Caus. *अटयति *geringschätzen.*

1. *अट् Adv. *laut.*

2. अट् 1) *Adj. *trocken.* — 2) m. *a) Wachtthurm.* — *b) Marktplatz.* — *c) *Uebermaass.* — *d)* N. pr. eines Jaksha. — 3) *f. आ Vârtt. zu P. 3,1, 17. — 4) n. *Speise.*

*अटक m. *Thurm.*

*अटट् Adv. *laut.*

अटट्टहास m. *lautes Lachen* Mârk. P. 89,21. अट्टाट्ट° v. l.

*अटन n. *eine scheibenförmige Waffe.*

अटपतिभाग m. *Marktherrnantheil,* Bez. *einer best. Steuer* in Kaçmîra.

*अटस्थली f.

अटहसित n. *lautes Lachen.*

1. अटहास m. dass. 111,24.

2. अटहास 1) *Adj. *laut lachend.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Jaksha. — *c)* N. pr. eines Berges. — *d)* *= अटहासक Gal. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

*अटहासक m. *Jasminum hirsutum Lin.*

*अटहासिन् m. Bein. Çiva's.

अटहासेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अटहास्य n. *lautes Lachen.*

अट्टाट्टहास m. *lautes Lachen.* अट्ट° v. l.

*अट्टाय्, °यते.

अट्टाल und °क 1) m. *Wachtthurm.* — 2) f. अट्टालिका *a) *königlicher Palast.* — *b)* N. pr. einer Gegend.

अट्टालिकाकार m. *Maurer* (als Sohn eines Malers und einer unzüchtigen Çûdra-Frau).

*अट्टालिकाबन्धम् Adv.

अट्टिलिका f. N. pr. einer Stadt.

अट्टारि m. N. pr. eines Mannes.

अट्या f. *das Umherschweifen, Sichherumtreiben.*

*अठ्, अठति und °ते *gehen.*

अठिर् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,64.

*अड्, अडति *sich anstrengen.*

°अड *Stachel, Spitze.*

अडकवती f. N. pr. einer mythischen Stadt Lalit. 247,10.

*अडगज m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अडिनी f. *Zehenschmuck* Gal.

*अडु, अडुति (अभियोगे, समन्ताद्योगे, समाधाने).

अडुचल m. *ein best. Theil des Pfluges.*

*अडुन n. *Schild.*

*अण्, अणति *tönen.* अणयते *athmen.*

*अणक Adj. *klein, gering, verachtet.*

*अणकीय Adj. von अणक.

*अणव्य Adj. *mit Panicum miliaceum besäet.*

*अणि und *अणी m. f. 1) *Achsennagel.* — 2) *Ecke eines Hauses.* — 3) *Grenze.*

अणिकर्तर् m. *das Subject im Nicht-Causativum* 225,21.

अणिमन् 1) m. *a) Dünne, Feinheit* Çat. Br. 14, 7,1,20. — *b) Magerkeit.* — *c) die feinsten Bestandtheile von Etwas.* — *d) die Zauberkraft sich unendlich klein zu machen.* — 2) अँणिमन् n. *das kleinste Stück.*

अणिमत् Adj. *kleiner, kürzer* Çulbas. 1,55.72.87.

अणिष्ठ Adj. *der feinste, kleinste; sehr fein, sehr klein.*

अणीचिन् m. N. pr. eines Mannes.

अणीमाण्डव्य m. N. pr. eines Ṛshi.

अँणीयंस् Adj. *feiner, kleiner; sehr fein, sehr klein, sehr gering.*

अणीयस Adj. = अणीयंस्.

अणीयस्क॑ Adj. *feiner, dünner, kleiner.*

अणीयस्त्व n. Nom. abstr. von अणीयंस्.

*अणीव gaṇa शुभ्रादि.

अ॒णु 1) Adj. f. (अ॒णवी) *fein, dünn, schmal, sehr klein, von geringem Umfange* 64,22. 162,9. Çat. Br. **14**,7,**2**,11. *sehr gering, unbeträchtlich; fein, subtil* in übertr. Bed. अ॒णु Adv. *schwach.* अणुतर *sehr schwach.* — 2) m. *a) Panicum miliaceum.* — *b) Atom* Ind. St. **14**,366. — *c) ein überaus kleiner Zeittheil,* = 2 Paramâṇu = $^1/_3$ Trasareṇu Bhâg. P. **3**,11,5. — *d) Spruch.* — *e)* *Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Jajâti; vgl. अनु. — 3) f. अ॒णवी *die Zarte, Feine,* Bez. des *Fingers.* — 4) n. *der vierte Theil einer Mora.*

अणुक 1) Adj. (f. आ) *a) überaus klein, — wenig.* — *b)* **geschickt.* — 2) m. oder n. *Atom.*

अणुजङ्घ Adj. *kleinbeinig* Mantrabr. 2,5,6.

अणुता f. *Dünne, Verengerung.*

अणुतैल n. *eine Art Oel.*

अणुत्व n. *Kleinheit, Feinheit, atomistische Natur.*

*अणुभा f. *Blitz.*

अणुभाष्य n. Titel eines Werkes.

अणुमध्यबीज m. Titel einer Hymne.

अणुमात्रा f. *eine Viertel-Mora.*

अणुमात्रिक Adj. 1) *aus feinen Atomen bestehend.* — 2) *eine Viertel-Mora habend* Comm. zu TS. Prât. 19,4.

अणुमुख Adj. (f. ई) *kleinmäulig* 217,8.

अणुरक्त Adj. *fein und roth* Kshurikop. 8.

*अणुरेवती f. *Croton polyandrum.*

अणुवेदान्त m. Titel eines Werkes. °रसप्रकरण n. desgl.

अणुव्रत n. *eine kleine Pflicht* oder — *Gelübde* bei den Gaina.

अणुव्रतिन् (Conj.) m. *ein Mann, der diese Gelübde hält.*

*अणुव्रीहि m. *eine best. feinkörnige Reisart.*

अणुशस् Adv. *fein, in kleine Stückchen.*

अणुक् m. N. pr. eines Sohnes des Vibhrâga.

अणूभाव m. *das Fein—, Dünn—, Schwachwerden.*

*अणठ्, अणठते *gehen.* °रुगणिठत Suçr. 2,455,11 wohl fehlerhaft für °रुगन्वित.

अण्ड 1) *m. n. *a) Ei* 52,1.2. 152,1. 268,17. — *b) Hode* 148,9. — *c)* **Hodensack.* — *d)* **männlicher Same.* — *e)* **Moschus.* — 2) m. Bein. Çiva's.

अण्डक n. 1) *Ei.* — 2) **Hode.*

अण्डकटाह m. *die Schale des Weltei's* VP. **2**,4,96.

*अण्डकोटरपुष्पी f. *Convolvulus argenteus.*

अण्डकोश m. 1) **Hodensack.* — 2) *das Weltei, Weltall* Spr. 7761.

*अण्डकोशक m. *Hodensack.*

अण्डगत Adj. *im Ei steckend* 75,29.

अण्डज 1) Adj. *aus einem Ei geboren* 268,12.17. — 2) m. *a) Vogel* (अ॒ण्डज Ind. St. **14**,3,2 fehlerhaft für अण्डाज). — *b)* **Schlange.* — *c)* **Eidechse.* — *d)* **Fisch.* — *e) eine best. Constellation* (= विकृत) Varâh. Bṛh. 12,3.5. — 3) *f. आ *Moschus.*

अण्डजेश्वर m. *Gebieter der Vögel,* Bein. Garuḍa's.

अण्डधर m. Bein. Çiva's.

*अण्डर und davon *अण्डराय्, °यते.

*अण्डवर्धन n. und अण्डवृद्धि f. *Anschwellung der Hoden.*

*अण्डसमुद्भवा f. *eine Eidechsenart* Gal.

*अण्डाल्लु m. *Fisch.*

अण्डिन् Adj. *hodensackähnlich* Bhâvapr. **6**,173,24.

*अण्डिर m. *Mensch* Gal.

*अण्डीर 1) Adj. *a) uncastrirt.* — *b) kräftig.* — 2) m. Bein. Indra's Gal.

अण्यत्त Adj. *nicht mit dem Character des Causativs* इ *versehen* 225,23.

अ॒ण्व n. *feiner Zwischenraum in der* Soma-*Seihe.*

अ॒ण्वत्त m. *eine Frage mit einer feinen, spitzfindigen Lösung* Çat. Br. **14**,6,**10**,1.

अण्वी s. u. अ॒णु.

अ॒त्, अ॒तति, °ते *gehen, wandern, laufen* 10,19. — Mit *अभि *besuchen, einkehren.* — Mit *अव *hinabgehen.* — Mit सम् *sich hinbegeben zu.*

अतच्क्षेपत्व n. *das nicht Ergänzung Sein davon, Selbstständigkeit.*

अतट m. *ein jäher Abhang, Abgrund* Çâk. 137.

अतत्त्व n. *Unwirklichkeit.* °तस् *nicht in Wirklichkeit, nur scheinbar* 274,11.

अतत्त्वज्ञ Adj. *die Wahrheit nicht kennend* Spr. 124.

अतत्पर Adj. *nicht das bezweckend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Daçar. 4,36.

अतत्संस्कारार्थ Adj. *nicht zu dessen Förderung dienend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,4,45.

अ॒तथा Adj. *nicht «ja» sagend, verneinend.*

अतथोचित Adj. *nicht so gewohnt, nicht gewohnt an* (Gen.).

अतथ्य Adj. *unwahr* Spr. 125.

अतदर्थ Adj. *nicht dazu dienend* Gaim. 1,2,1.

अतद्गुण 1) Adj. *nicht von dessen Eigenschaften.* Davon Nom. abstr. °त्व Gaim. 6,7,16. — 2) m. *eine rhetorische Figur, in der an einem Dinge eine bei ihm erwartete Eigenschaft* oder *Zustand negirt wird,* Kâvjapr. 10,52.

अतद्धर्मन् Adj. *nicht von dessen Eigenthümlichkeit.* Davon Nom. abstr. °र्मत्व n. Kap. 1,52.

अतद्विकार m. *keine Modification davon* Gaim. 6,5,47.

*अतन und *अतनवत् Adj. *laufend, wandernd.*

अतनु 1) Adj. *nicht gering, — unbedeutend* Çâk. 105. Spr. 4472, v. l. 7623. — 2) m. *der Liebesgott, Geschlechtsliebe* Spr. 7623.

अतन्त्र n. *Nebensache, das worum es sich nicht handelt, das worauf es nicht ankommt.*

अतन्त्री Adj. f. *saitenlos.*

अ॒तन्द्र Adj. (f. आ) *unermüdlich.*

अतन्द्रचन्द्रक n. Titel eines Schauspiels Hall in der Vorrede zu Daçar. 30.

अतन्द्रित (91,18. 207,25) und अतन्द्रिन् Adj. *unermüdlich, unverdrossen.*

अतन्निमित्तत्व n. *das nicht Ursache Sein davon* Gaim. 1,1,24.

अतप m. Pl. Name einer Klasse von Göttern bei den Buddhisten.

अतपस् und अतपस्क Adj. *keine Kasteiungen übend.*

अ॒तप्ततनू Adj. *dessen Körper (Masse) undurchglüht (roh) ist.*

अ॒तप्यमान Adj. *kein Leid empfindend.*

अतमआविष्ट Adj. *nicht von Finsterniss erfüllt* Maitrjup. 6,24.

अ॒तमस् Adj. *ohne Finsterniss* Çat. Br. **14**,6,**8**,8.

अतमस्क Adj. *ohne die Qualität* तमस् Ind. St. **9**,165.

अ॒तमेरु Adj. *nicht schlaff.*

अतर्क Adj. *von spitzfindigen Erwägungen sich fern haltend* MBh. **13**,23,29.

अतर्कित Adj. *an den* oder *woran man nicht gedacht hat, unerwartet* 123,14.

अतर्क्य Adj. *undenkbar, unbegreiflich* Spr. 4463.

अतल n. Name einer Hölle 268,4.

*अतलस्पर्श, *°स्पृश् und *अतलेस्पर्श (Gal.) Adj. *unergründlich.*

अ॒तव्यस् Adj. *nicht stärker, schwächer.*

1. अ॒तस् Adv. 1) als Abl. von 1. अ *dieser* sowohl in subst. als in adj. (würde hier unbetont sein) Bed. Mit एकैक 32,3. भूयस् 33,10. अधिक 182,22. उत्तर 24,20. पर 48,12. 328,7.32. अतो ऽर्थात्, अतः स्थानात्. — 2) *von da, — hier* (örtlich und zeitlich); *darauf; von hier an, von nun an* 18,10. 27,10. 110,29. 24,20. 26,22. 35,20. 216,27. 247,24. अत ऊर्ध्वम् *nach dieser Zeit, darauf, alsdann, von da an, von nun an* 25,3. 37,2. 38,9. 199,32. अतः परम् dass. 191,26. 213,12. 216,11. *noch immer* 291,8. — 3) *in Folge dessen, daher, darum, also* 40,29. 79,8. 91,30. 95,24. 113,28. 153,13. 278,27. 279,30.

2. अतस् *das Suffix* अतस् (z. B. in दक्षिणातस्) 232,5.

अतस 1) *m. *a) Wind. — b) Geschoss. — c) Seele. — d) ein Gewand aus Bast.* — 2) f. ई *Linum usitatissimum* (auch *Crotolaria juncea*). — 3) n. *Gebüsch, Gestrüpp* RV.

(अतसाय्य) अतसायिय Adj. *zu erbetteln, zu erbitten.*

अतसि m. *Bettler.*

अतसुच् = 2. अतस् 232,6.

अतापकर Adj. *keine Hitze —, keine Qual verursachend* Spr. 7639.

अतापस m. *kein Asket* Çat. Br. 14,7;1,22.

अतार् n. *einer der 8 Gegensätze der* Siddhi im Sâṁkhja Tattvas. 37.

अति 1) Adv. *a) vorbei, vorüber. — b) über das gewöhnliche* oder *gehörige Maass: überaus, sehr, vorzüglich, in hohem Grade* (2,18); *allzu, allzusehr, allzuviel.* — 2) Praep. mit Acc. *über, über — weg, über — hinaus* (im Raume, in der Zeit, an Zahl, an Macht, an Intensität einer Thätigkeit u. s. w.) 1,16. 4,25. 5,14. Mit Gen. (selten) *über, oben an.* — Mit Abl. (?) *über.* — 3) Adj. *darüber hinausgehend* Çat. Br. 6,6,1,1.

*अतिकठिनतण्डुल m. *eine Reisart* Gal.

अतिकठोर Adj. *sehr rauh* (Wind) Pañkat. 93,1.

*अतिकण्ट und *°क m. *Tribulus lanuginosus* und *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr.

*अतिकथ Adj. 1) *übertrieben, unglaublich.* — 2) *für den kein Gesetz mehr besteht.*

*अतिकथा f. *übertriebene, unwahre Erzählung.*

*अतिकन्द (Gal.) und *°क m. *ein best. Knollengewächs.*

अतिकर्शन n. *zu grosse Abmagerung* Suçr. 1,322,1. °कर्षण gedr.

अतिकल्यम् Adj. *zu früh am Tage.*

अतिकल्याण Adj. (f. ई) *unschön.*

अतिकश Adj. *der Peitsche nicht mehr gehorchend.*

अतिकष्ट Adj. (f. आ) *überaus streng* (व्रत) Prab. 52,9. *schlimmer:* ततस् Spr. 7717.

*अतिकामुक m. *Hund* Râgan. 19,12.

अतिकाय 1) Adj. *a) einen sehr grossen Körper habend, von starkem Körperbau* Suçr. 2,397,13. — *b) von grossem Umfange* überh. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

*अतिकारक Adj. = अतिक्रान्तः कारकान्.

*अतिकारीषगन्ध्य Adj. Ind. St. 13,418.

अतिकिरिट (°किरीट Comm.) Adj. *zu kleine Zähne habend* TBr. 3,4,1,19.

*अतिकुत्सित Adj. *sehr verachtet.*

अतिकुपित Adj. *sehr erzürnt* 162,11.

अतिकुत्व und °कूत्व *allzu kahl.*

अतिकृच्छ्र m. *eine best. zwölftägige Kasteiung.*

अतिकृत Adj. 1) *zu weit getrieben, übertrieben.* — 2) *ausserordentlich, überaus gross.* °प्रमाण Adj. (= अतिकृश Comm.) MBh. 3,112,4.

अतिकृतार्थ Adj. *überaus geschickt, — gewandt* MBh. 3,86,15.

अतिकृति f. *Uebermaass* Venis. 138.

अतिकृश Adj. *allzu mager.*

अतिकृष्ण Adj. *allzu* oder *sehr dunkelfarbig.*

अतिकेसर m. *Trapa bispinosa.*

1. अतिकोप m. *heftiger Zorn* MBh. 3,286,14.

2. अतिकोप Adj. *dessen Zorn vergangen ist.*

अतिकोपसमन्वित Adj. *heftig zürnend, sehr ergrimmt* 108,3.

अतिक्रम m. 1) *das Hinüberschreiten.* — 2) *Ueberschreitung des Maasses.* — 3) *das Verstreichen, Vorübergehen* (der Zeit) 297,7. — 4) *das Sichvergehen, Versehen, Missgriff* 184,13. Gaut. 12,17. — 5) *Uebertretung, Verletzung* (eines Gelübdes), *das Sichnichtkümmern um Etwas* Gaim. 5,4,6. — 6) *Nichtbeachtung, Vernachlässigung* (einer Person). — 7) *fehlerhaft für अभिक्रम.

अतिक्रमण n. 1) *das Vorübergehen* Çat. Br. 11,4,2,3. — 2) *das Ueberschreiten des Maasses, Zuvielthun.* — 3) *das Verstreichen* (der Zeit) 70,2. — 4) *das Ueberschreiten.* — 5) **das Zubringen der Zeit.*

°अतिक्रमिन् Adj. *übertretend, verletzend.*

अतिक्रान्तभावनीय Adj. Bez. *eines* Jogin *auf einer best. Stufe.*

अतिक्रान्तयोगिन् Adj. *mit dem* (factisch) *vorübergegangenen* (Monde) *in* (theoretische) *Conjunction tretend.*

अतिक्रुष्ट n. *heftiges, verzweifeltes Geschrei.*

अतिक्रूर Adj. *überaus furchtbar, — schrecklich* 53,17.

अतिक्लेश m. *grosse Beschwerde* Spr. 128.

*अतिखट्व Adj.

अतिखर Adj. *sehr rauh, — scharf* (von Tönen).

°अतिग Adj. 1) *hindurchgehend, hinübergehend über, überschreitend, überwältigend* 62,6. — 2) *überschreitend* so v. a. *zuwiderhandelnd.*

*अतिगण्ड Adj. 1) *dickbackig.* — 2) m. *eine best. Constellation.*

*अतिगन्ध 1) m. *Michelia Champaca, eine Jasminart* und ein *duftendes Gras* (भूतृण). — 2) n. *Schwefel.*

*अतिगन्धक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अतिगन्धालु m. *eine best. Pflanze.*

अतिगम्भीर Adj. *überaus tief, unergründlich* (dem Charakter nach).

अतिगर्व m. *grosser Hochmuth* Sâh. D. 139.

अतिगर्वित Adj. *überaus hochmüthig* Mârk. P. 88,24.

*अतिगव Adj. = गामतिक्रान्तः.

अतिगहन Adj. (f. आ) *überaus tief* Spr. 1047.

अतिगहनत्व n. *Dichtigkeit* Sâh. D. 12,5.

अतिगाढ Adj. *sehr bedeutend* (गुण) Sâh. D. 304,13. °म् Adv. *zu sehr* MBh. 4,4,36.

*अतिगार्ग्य m. *ein vorzüglicher* Gârgja Pat. zu P. 6,2,191.

अतिगुण Adj. *ausserordentlich, ausgezeichnet.* °ता f. Nom. abstr. Spr. 4824.

अतिगुप्त Adj. *gut versteckt* Spr. 6089, v. l.

अतिगुरु Adj. *überaus gewichtig, gewichtiger als* (Abl.) Spr. 7857.

*अतिगुहा f. *Haemionites cordifolia Roxb.*

*अतिगो f. *eine vorzügliche Kuh.*

अतिग्रह m. 1) *der mächtigere Ergreifer,* Bez. der den acht Graha entsprechenden Objecte oder Functionen Çat. Br. 14,6,2,1. — 2) *das Ueberflügeln, Uebertreffen.*

अतिग्राह m. = अतिग्रह 1).

अतिग्राह्य m. (sc. ग्रह) *haustus insuper hauriendus,* Bez. dreier Füllungen des Bechers, welche beim Soma-Opfer geschöpft werden, Ind. St. 9, 235. Lâṭj. 3,6,11. Davon °त्व n. Nom. abstr. TS. 6,6,8,1 und °ग्राह्यवत् Adj.

अतिग्लान m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. अभि° v. l.

अतिघन Adj. *überaus dicht:* °तर Pañkat. 148,5.

अतिघोर Adj. *überaus furchtbar* Kauç. 46. Venis. 63.

अतिघ्री f. *die höchste Stufe* Çat. Br. 14,5,1,22.

(अतिघ्र्य) अतिघ्रिय Adj. *am höchsten stehend* AV. 11,7,16.

अतिचण्ड 1) Adj. *sehr heftig* (Wind) Varâh. Bṛh. S. 32,24. — 2) f. आ N. pr. einer Nâjikâ der Devî.

अतिचतुर Adj. *überaus rasch* 136,2.

अतिचन्द्र m. N. pr. eines Daitja.

अतिचन्द्रार्कभास्वर Adj. *leuchtender als Mond und Sonne* Hariv. 8971.

*अतिचमू Adj.

अतिचरण Adj. (f. आ) = प्राक्चरण.

*अतिचरा f. *Hibiscus mutabilis.*

अतिचापल्य n. *ausserordentliche Beweglichkeit.*

अतिचार m. 1) **das Ueberholen.* — 2) **vorzeitiger Eintritt eines Planeten in ein anderes Sternbild.* — 3) *Uebertretung.*

अतिचारिन् Adj. *sich vergehend* Gaut. 22,35.

अतिचारु Adj. *überaus lieblich* Hâsj. 33.

अतिचिरम् Adv. *sehr lange* Lâṭj. 10,16,11.

अतिच्छत्र 1) *m. *Pilz* und Name *zweier anderer Pflanzen.* — 2) f. आ *Anethum Sowa* oder *gemeiner Anis*; **Asteracantha longifolia Nees.*

अतिच्छत्रक 1) *m. Name *zweier Pflanzen.* — 2) f. आ *Anethum Sowa* oder *gemeiner Anis.*

अतिच्छन्द m. vielleicht *Rechthaberei.*

अतिच्छन्दस् 1) Adj. *frei von Verlangen* Çat. Br. 14,7,1,22. — 2) f. *a*) Bez. *zweier Reihen von Versmaassen.* — *b*) *ein best. Backziegel bei der Schichtung des Feueraltars* Ind. St. 13,262. — 3) n. = 2) f. *a*).

अतिच्छान्दस m. *ausgezeichneter Metriker* Ind. St. 8,279.

अतिच्छेद् m. *das Splitterrichten.*

अतिजगती f. *ein Versmaass von 4×13 Silben.*

अतिजन n. *jenseits menschlicher Wohnsitze gelegener Raum.*

*अतिजर् und *जरस् Adj. *von hohem Alter.*

1. अतिजव m. *ausserordentliche Geschwindigkeit.*

2. अतिजव Adj. *sich sehr rasch bewegend.* Davon Nom. abstr. °ता f. *grosse Eile* Mudrâr. (a. A.) 45,4.

अतिजवनता f. *grosse Eile* Mudrâr. (n. A.) 76,2.

1. अतिजागर m. *zu langes Wachen* Ambr. Up. 27.

2. *अतिजागर m. *der schwarze Reiher.*

अतिजात Adj. *mit Vorzügen* (im Vergleich zu den Eltern) *geboren* Spr. 2378. fg.

अतिजीवि Adj. *überaus lebenskräftig.*

अतिजीवन्मृतक Adj. *mehr todt als lebend* 106,8.

अतिज्वलत् Adj. *über dem Leuchtenden stehend* Ind. St. 9,155.

अतिडीन n. *schneller Flug* MBh. 8,1900. °डीनक n. dass. MBh. 8,41,27.

अतितपस्विन् 1) Adj. *überaus asketisch* 71,29. — 2) *f. °नी *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

अतितमाम् Adv. *in sehr hohem Grade* Schol.

अतितर° Adv. *überaus* Spr. 3801.

अतितराम् 1) Adv. *a*) *stärker, heftiger, besser.* — *b*) *überaus, in hohem Grade* 97,32. 170,9. — *c*) *ganz und gar* 285,9. — *d*) *mehr.* कान्त *lieblicher als* (Abl.) Spr. 6044. — 2) Praep. mit Acc. *über* (dem Range nach).

अतितर्पित Adj. *zu stark mit* तर्पण *behandelt* Bhâvapr. 2,153,21.

अतितानव n. *grosse Schmächtigkeit, — Magerkeit* Spr. 85.

अतिताम्र Adj. *dunkelroth* Taitt. Âr. 191,6.

अतितारिन् Adj. *hinübersetzend, — führend* 22,14.

अतितार्य Adj. *zu überwältigen.*

अतितितीर्षु Adj. *über Etwas hinwegzukommen wünschend.*

अतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*अतितीव्रा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

अतितृप्ति f. *Uebersättigung.*

अतितृष्ण Adj. *von heftigem Durst gequält.*

अतितृष्णा f. *zu heftige Begierde* Spr. 129.

*अतितेजनी f. *eine best. Pflanze* (त्रिपर्णी) Nigh. Pr.

अतितेजस् 1) Adj. *überaus glanzvoll; von gewaltiger Kraft, — Macht* Spr. 6902. 1435. — 2) f. *a*) *Blitz* Suçr. 1,39,10. — *b*) *die 14te Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

अतितेजस्विन् Adj. = अतितेजस् 1) 106,1. Spr. 130.

*अतित्यद् und *अतित्वम् Adj.

अतित्वरत् Adj. *sehr eilend* R. 4,15,18.

अतिथि m. 1) *Gast.* — 2) am Ende eines Comp. *obliegend; gelangt —, gekommen zu.* कर्णपथातिथि *zu Ohren gelangt* Râǵa-Tar. 7,1264. Vikramâṅkaḱ. 6,9. — 3) N. pr. eines Fürsten.

अतिथिक्रिया f. *die einem Gaste zukommende Ehrenbezeigung, Bewirthung.*

अतिथिग्व m. N. pr. verschiedener Männer.

अतिथिता f. *Gastverhältniss* Naish. 22,45.

अतिथित्व n. 1) *Gastverhältniss.* — 2) am Ende eines Comp. Nom. abstr. von अतिथि 2): श्रवणपथातिथित्वमेति so v. a. *gelangt zu Ohren von* (Gen.) 302,28.

अतिथिदेव Adj. *den Gast verehrend.*

अतिथिधर्म m. *die gerechten Ansprüche eines Gastes.*

अतिथिधर्मिन् Adj. *Ansprüche auf den Namen eines Gastes habend.*

अतिथिन् 1) Adj. *wandernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अतिथिपति m. *Gastwirth, hospes.*

अतिथिपूजन n. und °पूजा f. *ehrenvolle Aufnahme eines Gastes.*

अतिथिमत् Adj. *das Wort* अतिथि *enthaltend.*

अतिथिव्रत Adj. *stets Gastfreundschaft übend* MBh. 13,31,12.

अतिथिसंविभाग m. *Gastfreundschaft.*

अतिथिसत्कार m. *Bewirthung eines Gastes.*

*अतिथ्यर्चा f. dass. Gal.

अतिदग्ध Adj. *übermässig gebrannt* Suçr. 2,47,19.

अतिदत्त m. N. pr. zweier Männer.

अतिदत्तुर Adj. *zu sehr hervorstehende Zähne habend* TBr. 3,4,1,19.

1. अतिदर्प m. *grosser Uebermuth, arge Frechheit* Spr. 135.

2. अतिदर्प m. N. pr. einer Schlange.

अतिदर्शिन् Adj. *weit sehend.*

अतिदातर् Nom. ag. *gar zu freigebig* Spr. 174.

अतिदान n. 1) *zu grosse Freigebigkeit* Spr. 136. fg. — 2) *eine sehr grosse Gabe.*

अतिदात्त m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 2,59,58. अरिदात्त v. l.

अतिदारुण Adj. 1) *sehr hart* Suçr. 2,349,2. — 2) *sehr schrecklich* Ind. St. 8,459. °म् Adv. R. 2,64,51.

अतिदारुणता f. *ausserordentliche Heftigkeit* (der Hitze) Prij. 5,19.

अतिदाह m. *heftiges Brennen* 185,26.

*अतिदीप्ति f. *weiss blühende Vitex Negundo* Nigh. Pr.

*अतिदीप्य und *°क (Gal.) m. *Plumbago rosea.*

अतिदीर्घ Adj. *allzu lang.*

अतिदुःखान्वित Adj. *sehr betrübt* 69,18.

अतिदुःखित Adj. dass. Râǵa-Tar. 5,246.

अतिदुर्गामनु m. *ein best. Spruch.*

अतिदुर्बल Adj. *überaus schwach, — elend* Spr. 1478.

अतिदुर्मनायमान Adj. *sich stark grämend* Mâlatîm. 69,13.

*अतिदुर्लम्भ Adj. *sehr schwer zu erlangen.*

अतिदुर्वह Adj. *überaus schwer zu ertragen.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Veṇis. 42,1.

अतिदुर्वृत्त Adj. (f. आ) *sich sehr schlecht betragend* 140,6. R. 2,37,21.

अतिदुःश्रव Adj. *überaus unangenehm zu hören* Veṇis. 133.

अतिदुष्कर Adj. *überaus schwierig* 162,19. Spr. 4096, v. l. Veṇis. 19,18.

*अतिदुष्ट m. *Asteracantha longifolia* Nigh. Pr.

अतिदुस्तर Adj. *überaus schwer zu passiren* MBh. 3,283,24.

अतिदूर Adj. *sehr weit* Spr. 138. *zu weit entfernt* 3554. °त्व n. *weite Entfernung* 7849.

अतिदेव m. *ein mächtiger Gott.*

अतिदेविन् Adj. *leidenschaftlich Würfel spielend.*

अतिदेश m. *Uebertragung, Ausdehnung auf* 243,6.7. Njâjam. S. 7. 7,1,1. fgg.

अतिदेशक Adj. *übertragend, ausdehnend auf* Comm. zu Njâjam. 7,3,20.

अतिदेशन n. *das Uebertragen, Ausdehnen auf* Njâjam. 7,3,8.

अतिदेश्य Adj. *zu übertragen, auszudehnen auf* Njâjam. 7,2,1. Davon Nom. abstr. °त्व n. S. 7.

अतिदेष्टव्य Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 7,1,10. 8,1,15.

अतिद्युम्न Adj. *sehr ausgezeichnet, — bedeutend* Ait. Âr. 315,12.

अतिद्वितीयम् Adv. *mehr als zweimal* Gaut. 18,8.

अतिधनलुब्ध Adj. *sehr habsüchtig* Ind. St. 8,376.

अतिधन्वन् m. N. pr. eines Mannes.

अतिधूसर Adj. *dunkelgrau* H. 1327.

अतिधृति f. *ein Versmaass von 76 Silben* und später *von 4×19 Silben*. Daher auch Bez. *der Zahl 19*.

*अतिधेनु Adj.

अतिधैर्य n. *übertriebener Ernst* MBh. 4,4,37.

अतिननामिन् Adj. *über dem* nanâmin *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिनामन् m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 6ten Manvantara.

अतिनाष्ट्र Adj. *den Gefahren entronnen.*

अतिनिचृत् f. *ein best. Metrum.*

अतिनिद्र Adj. *überaus tief schlafend.*

*अतिनिद्रम् Adv. *über die Zeit des Schlafens hinaus.*

*अतिनिद्रा f. *Schlafsucht* Gal.

अतिनिद्रालु Adj. *sehr schlafsüchtig* MBh. 3, 286,20.

अतिनिर्दय Adj. *ohne alles Mitleid* Pañkat. 214,25.

अतिनिर्बन्ध m. *grösste Angelegentlichkeit.* °र्बन्धेन und °र्बन्धतस् *angelegentlichst, auf's Dringendste* 106,26. Kathâs. 26,161.

अतिनिर्मथन n. *heftiges Quirlen* MBh. 1,18,41.

अतिनिर्वमुत्व n. *grösste Armuth* Râga-Tar. 6,49.

अतिनिवृत् f. fehlerhaft für अतिनिचृत्.

अतिनिष्करुण Adj. *über die Maassen grausam* Çâk. 180.

अतिनिष्णात Adj. *sehr erfahren* Benf. Chr. 190,19.

अतिनीचैस् Adv. *in überaus geneigter Stellung, gar zu ehrerbietig* Spr. 3555.

अतिनीला f. N. pr. einer buddhistischen Göttin.

अतिनृसिंह Adj. *über* Nṛsiṁha *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिनैरन्तर्य n. *Ununterbrochenheit im strengsten Sinne des Wortes* Comm. zu Ragh. 3,58.

*अतिनौ Adj. *aus dem Schiff gestiegen, ausgeladen*

अतिपक्व Adj. *überreif, überständig* Bhâvapr. 2, 42,21.

अतिपञ्चगुण Adj. *mehr als fünffach* Gaut. 12,36.

*अतिपतन n. *das Ueberschreiten.*

°अतिपत्ति f. *das Verstreichen.*

*अतिपत्र m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,80.

*अतिपत्रक m. *Tectona grandis* Râgan. 9,130.

अतिपद् Adj. *mit einem überschüssigen Versfuss.*

अतिपद्म Adj. *mit grossen rothen Flecken versehen.* अभिपद्म v. l.

*अतिपन्थास् Nom. m. *ein guter Weg.*

अतिपर Adj. (f. आ) *auf* अति *folgend* Ind. St. 8,467.

अतिपरिक्लिष्ट Adj. *sehr leidend* R. 4,24,17.

अतिपरिक्षत Adj. *stark verwundet* M. 7,93.

अतिपरिचय m. *zu nahe Bekanntschaft, zu grosse Vertrautheit* Spr. 139. fg. 7722.

अतिपरुष Adj. *überaus rauh, — stechend.*

अतिपरोक्ष Adj. *sehr dem Auge entzogen, überaus dunkel.*

अतिपात m. 1) *das Weiterhinausweichen* Ait. Br. 4,18. — 2) *das Verstreichen.* — 3) *Versäumniss, Vernachlässigung.* — 4) *Angriff auf;* s. गुणाति° und प्राणाति°.

अतिपातक n. *Todsünde* MBu. 13,63,16.

अतिपातिन् Adj. 1) *einen schnellen Verlauf habend, acut.* — 2) *überholend* 97,18. — 3) *versäumend, vernachlässigend* 213,15.

अतिपार् m. *das Zuweitgehen, Ueberschreiten.*

अतिपादनिचृत् f. *ein best. Metrum.* °निवृत् fehlerhaft.

अतिपार (Conj.) Adj. *zu breit.*

अतिपार्य Adj. *übersetzend, errettend.* Wohl zu lesen अतिं पार्यो नः.

*अतिपिच्छिल 1) m. *eine Batate.* — 2) f. आ *Aloe perfoliata* Nigh. Pr.

अतिपितर् Adj. *den Vater übertreffend.*

अतिपितामह Adj. *den Grossvater übertreffend.*

अतिपीडन n. *heftiges Drücken* Kathâs. 18,370.

अतिपीडित Adj. *von einem Unglück verheissenden Gegenstande stark bedeckt* Varâh. Bṛh. S. 53,81.

अतिपुण्य Adj. *vollkommen rein, — unschuldig* Spr. 7678.

अतिपुण्यवत् Adj. *sehr glücklich* Kathâs. 44,13.

अतिपूत Adj. *zu sehr gereinigt.*

अतिपूरुष m. *ein grosser Held.*

अतिपूर्व Adj. *lange vergangen* Spr. 7233, v. l.

अतिपेशल Adj. *überaus geschickt, — gewandt* Spr. 125, v. l.

अतिप्रकाश Adj. *allgemein bekannt.*

अतिप्रगे Adv. *allzu früh am Morgen.*

अतिप्रचण्ड Adj. *überaus ungestüm.*

अतिप्रणय m. *zu grosse Vertraulichkeit.*

अतिप्रणयन Adj *einem Andern* (Abl.) *entnommen* Comm. zu Lâṭj. 2,2,22.

अतिप्रताप m. *grosse Hitze* Suçr. 2,372,3.

अतिप्रपीडित Adj. *zu stark gedrückt* Suçr. 2, 201,19.

अतिप्रबन्ध m. *Ununterbrochenheit* 99,9.

अतिप्रमाण Adj. (f. आ) *von aussergewöhnlicher Grösse* 42,11. R. ed. Gorr. 1,29,8. Kathâs. 11,44.

अतिप्रयुक्त Adj. *sehr häufig gebraucht* Vâmana 5,1,13.

अतिप्रवरण n. *das Berufen in zu grosser Anzahl, Uebertreibung des* Pravara.

अतिप्रवर्तिन् Adj. *zu sehr den Lüsten fröhnend* MBh. 1,140,70; vgl. 9,60,21.

अतिप्रवृद्ध Adj. 1) *sehr vorgerückt* (Alter) 49,13. — 2) *allzu übermüthig* 208,9.

अतिप्रश्न m. *eine die Grenzen überschreitende Frage.*

अतिप्रसक्त Adj. *zu sehr an Jmd* oder *Etwas hängend* Spr. 3556.

अतिप्रसक्ति f. und °प्रसङ्ग m. 1) *zu starkes Hängen an, — Fröhnen.* मृगयातिप्रसङ्गतस् *im grossen Jagdeifer* 112,14. — 2) *zu weite Anwendbarkeit, zu weite Ausdehnung* (einer Regel). — 3) (°प्रसङ्ग) *das Zuweitgehen, übertriebene Weitschweifigkeit* Veṇis. 4,2. Râga-Tar. 4,54. 307.

अतिप्रसङ्गिन् Adj. *zu sehr den Lüsten fröhnend* MBh. 9,60,21; vgl. 1,140,70.

अतिप्रसिद्ध Adj. *allgemein bekannt* AK. 3,4,28,220.

अतिप्रस्ताव m. *eine recht passende Gelegenheit.*

अतिप्रहार m. *starker Schlag, — Schuss* MBh 8,51,38.

अतिप्रांशु Adj. *überaus hoch* Prab. 21,10.

अतिप्राकृत Adj. *ganz gewöhnlich, — gemein, — ungebildet* 270,30.

अतिप्राचीन Adj. *sehr alt* Ind. St. 2,251.

अतिप्राप्ति f. *zu weites Zutreffen* Comm. zu TS. Prât. 3,1.

अतिप्राणप्रिय Adj. *theurer als das Leben.*

अतिप्रेषित n. *die Zeit nach den* Praisha's.

अतिप्रौढयौवन Adj. (f. आ) *in der Blüthe der Jugend stehend* 146,2.

अतिप्लवन n. *das Hinübersetzen über* (Gen.) Mârk. P. 74,10.

अतिबल 1) Adj. *überaus stark, — mächtig* 166, 11. — 2) m. N. pr. eines Fürsten, eines Wesens im Gefolge Skanda's und einer buddhistischen Gottheit. — 3) f. आ *a) Sida cordifolia* und *rhombifolia.* — *b) ein best. Zauberspruch.* — *c)* N. pr. einer Tochter Daksha's.

अतिबलिन् Adj. *überaus kräftig* Kathâs. 38,132.

अतिबर्हिर्मुख Adj. *sehr abgeneigt* Comm. zu Bhâg. P. 10,33,7.

अतिबहु Adj. *sehr viel* Varâh. Bṛh. S. 51,29. Kathâs. 30,93. Comm. zu Kâtj. Çr. 88,16.

अतिबहुप्रलाप Adj. *sehr geschwätzig* Bhâvapr. 1,85,16.

अतिबाल 1) Adj. (f. आ) *überaus jung.* — 2) *eine zweijährige Kuh* Prâjaçittat.

अतिबाहु m. N. pr. eines Gandharva und eines der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara.

*अतिबीज m. *Mimosa arabica* Nigh. Pr.

अतिबीभत्स Adj. *überaus ekelhaft, — widrig, — schlimm* R. 3,1,21. Mâlatîm. 159,20. Veṇis. 68,6. Mârk. P. 16,18.

अतिबृंहण Adj. *zu feist machend* Bhâvapr. 1, 40,12.

*अतिबृहत्फल m. *Brodfruchtbaum* Nigh. Pr.

अतिब्रह्मचर्य n. *übertriebene Enthaltsamkeit, — Keuschheit.*

*अतिब्राह्मण m. *ein vorzüglicher Brahman* Ind. St. 13,342.

अतिभद्र Adj. *über dem* bhadra *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिभय n. *grosse Gefahr* AK. 2,8,2,68.

*अतिभवती f.

अतिभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

1. अतिभार m. *schwere Last* 152,26. चिन्ता° *von Sorgen* 311,11. so v.a. *eine zu schwere Arbeit* Spr. 1926. 3307. 3557. R. 3,74,30. 6,23,22 (अतिभाव gedr.). नास्ति वचनस्यातिभारः so v. a. *eine ausdrückliche Bestimmung ist mächtiger als Alles.*

2. अतिभार 1) Adj. *sehr schwer* Çat. Br. 3,4,4,8, v.l. — 2) N. pr. eines Fürsten. °मार v. l.

*अतिभारग m. *Maulthier.*

अतिभाव fehlerhaft für अतिभार.

*अतिभी f. *Blitz.*

अतिभीरु Adj. *gar zu furchtsam.*

1. अतिभीषण Adj. *gar fürchterlich* 107,12.29. MBh. 1,177,24. Spr. 5906.

2. अतिभीषण Adj. *über dem* bhîshaṇa *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिभू Adj. *Alle überragend.*

अतिभूमि f. *Höhepunkt, hoher Grad.* °मिं गतो न शक्यते निवर्तयितुम् *zu weit gegangen* Kâd. 178.

अतिभूरि Adj. *ausserordentlich viel* 220,30.

अतिभैरव Adj. *überaus grausig* 54,12. Veṇis. 73,18.

अतिभोजन n. *zu vieles Essen.*

अतिभ्रू Adj. *starke Brauen habend* Suçr. 2,314,20.

*अतिम Adj.

*अतिमङ्गल्य m. *Aegle Marmelos.*

*अतिमञ्जुला f. *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

1. अतिमति f. *Uebermuth.*

2. अतिमति Adj. *überaus klug.*

अतिमध्यंदिन n. *gerade die Mittagsstunde.*

अतिमनोरम Adj. (f. आ) *sehr reizend* Mârk. P. 97,19.

अतिमनोहर Adj. dass. R. 1,9,55.

अतिमर्त्य Adj. *übermenschlich.*

*अतिमर्याद Adj. *übermässig.*

अतिमलिन Adj. *sehr schmutzig, — gemein* 162,15.

अतिमहत् Adj. *über dem* mahant *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिमहा° Adj. *überaus gross* Suçr. 2,397,14.

अतिमांस Adj. *zu fleischig.*

अतिमात्र Adj. *übermässig; keine Grenzen kennend.* °मात्रम् (am Anf. eines Comp. °मात्र) Adv. *über die Maassen, überaus, sehr* 175,30. 217,9. 316,8. °शस् dass.

अतिमान m. *Hochmuth, Uebermuth* Spr. 145.

*अतिमानवत् m. *Taube* Gal.

अतिमानिन् Adj. 1) *hochmüthig.* — 2) *zartes Ehrgefühl besitzend* zu Spr. 3443.

अतिमानुष Adj. *übermenschlich* MBh. 1,154,1. 3,270,10. Râga-Tar. 7,329.

अतिमार m. N. pr. eines Fürsten. °भार v. l.

अतिमारुत m. *heftiger Wind.*

अतिमिमिर Adj. *stark blinzelnd* TBr. 3,4,1,19.

अतिमुक्त 1) Adj. *a) *frei von aller Begierde. — b) *zeugungsunfähig.* Vgl. मुच् mit अति. — 2) *m. *Gaertnera racemosa, Diospyros glutinosa* (Nigh. Pr.) und *Dalbergia ougeinensis.*

अतिमुक्तक 1) m. = अतिमुक्त 2) und *Premna spinosa.* — 2) n. *die Blüthe einer dieser Pflanzen* Hariv. 2,89,29.

अतिमुक्तकमाला f. ein Mädchenname Lalit. 331,18.

अतिमुक्ति f. *vollständige Befreiung.*

अतिमुखर Adj. *überaus geschwätzig* 181,22.

अतिमुद् f. *übergrosse Freude* Hâs.

अतिमूढ Adj. *sehr thöricht* 261,32.

अतिमूत्रल Adj. *viel Urin erzeugend* Bhâvapr. 2,65,6.

अतिमूर्ति f. *eine best. Ceremonie.*

अतिमूर्धम् Adv. *übermässig* Amṛt. Up. 21.

अतिमृत्यु Adj. *den Tod besiegend.*

अतिमृत्युमृत्यु Adj. *über dem* mṛtjumṛtju *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिमृदुगमना f. N. pr. einer buddh. Göttin.

अतिमेमिष Adj. *die Augen aufreissend, stier blickend* TBr. 3,4,1,19.

अतिमैथुन n. *allzu häufiger Geschlechtsgenuss.*

अतिमोक्ष m. *vollständige Befreiung.*

अतिमोक्षिन् Adj. *sich losmachend, entrinnend.*

*अतिमोदा f. *Jasminum heterophyllum Roxb.*

अतियत्न m. *grosse Bemühung, — Anstrengung* Spr. 147.

अतियम m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

अतियव m. *eine Gerstenart.*

अतियश Adj. (f. आ) *von grossem Ruhm* MBh. 3,60,4.

अतियशस् Adj. dass.

अतियाज्ञ Adj. *fleissig verehrend, fromm.*

अतियुक्तता f. *grosse Geschicklichkeit* Sarvad. 13,13.

*अतियुवन् m. *ein beginnender Jüngling.*

*अतियूयम् Adj.

अतियोग m. *Uebermaass, Ueberfülle.*

अतिरंहस् Adj. *von ausserordentlicher Geschwindigkeit.*

*अतिरक्त 1) n. *Zinnober* Nigh. Pr. — 2) f. आ *eine der 7 Zungen des Feuers.*

अतिरक्तता f. *zu grosse Geneigtheit zu* (Loc.) Spr. 2238.

*अतिरक्ताङ्ग m. *ein best. Fisch* (चिल्लिचीम) Gal.

अतिरत्न n. *kostbarer Edelstein* Spr. 5910.

अतिरथ m. *grosser Kriegsheld.*

अतिरमणीय Adj. *sehr angenehm, — anmuthig, — schön* Spr. 148.

अतिरम्य Adj. dass. 104,23.

1. अतिरस m. *zu starker Grundton* (in einem Kunstwerke) Daçar. 3,29.

2. अतिरस 1) Adj. (f. आ) *sehr wohlschmeckend* Çiç. 5,65. — 2) *f. आ *Sanseviera ceylanica Roxb.* und *eine andere Pflanze.*

*अतिराजकुमारि Adj. *eine Prinzessin übertreffend.*

*अतिराजन् m. *ein vorzüglicher König* und Adj. *einen König übertreffend.*

*अतिराजय्, °यते *sich vornehmer als ein König gebärden.*

अतिरात्र 1) Adj. *übernächtig* 16,1. — 2) m. *a) übernächtiger Opferdienst,* Bez. einer der Grundformen des Soma-Opfers Ind. St. 10,352. — *b)* Bez. *der überschüssigen Tage im Sonnenjahr im Vergleich zum Jahre von 360 Tagen* Ind. St. 10,309.

अतिरिक्तता f. *Uebermaass.*

अतिरुच् f. *Fessel beim Pferde.*

अतिरुचिरा f. *ein best. Metrum.*

अतिरुष् Adj. *überaus zornig, wüthend* Spr. 7045.

*अतिरुक्मा f. *eine best. Pflanze* (रोहिणी) Nigh. Pr.

*अतिरूढ m. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

1. अतिरूप n. *grosse Schönheit* Spr. 149.

2. अतिरूप Adj. (f. आ) *schön, hübsch* 121,8.

अतिरेक m. 1) *Ueberschuss, Ueberbleibsel.* — 2) *Uebermass, hoher Grad.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अतिरेखा f. *ein best. Metrum.*

*अतिरै Adj. (n. °रि).

*अतिरोग m. *Schwindsucht.*

अतिरोगिन् Adj. *schwindsüchtig.*

अतिरोदन Adj. *heulerisch* Bhâvapr. 1,87,2.

अतिरोप्य Adj. *zu verpflanzen, verpflanzt werdend* Suçr. 1,196,14.

*अतिरोमश *wilde Ziege* oder *eine Affenart.*

अतिरौद्रता f. *sehr ungestümes Wesen.*

*अतिल und *°क Adj. *keinen Sesam erzeugend* Mahâbh. 6,82,*a.*

*अतिलक्ष्मी Adj.

अतिलङ्घन n. *übertriebenes Fasten.*

°अतिलङ्घिन् Adj. *überschreitend, ein Versehen machend bei.*

अतिललाटंतप Adj. *stark die Stirn erhitzend* Viddh. 82,11.

अतिललित Adj. *überaus anmuthig, — lieblich* 188,1.

अतिलाघव n. *grosse Leichtigkeit, — Gewandtheit* Ind. St. 14,381.

अतिलिक्षा f. *ein best. Metrum.*

अतिलुब्ध Adj. *überaus gierig, — habsüchtig* 169,26. Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 328.

अतिलोभ m. *heftiges Verlangen, Habgier* Spr. 150.

अतिलोभता f. dass. Spr. 328, v. l.

अतिलोम Adj. (f. आ) *überaus haarig.*

अतिलोमश 1) Adj. (f. आ) *allzu behaart.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

अतिलोल Adj. *überaus schwankend* Çâk. 10.

अतिलोहित Adj. *dunkelroth* Kumâras. 3,29. Çâk. 119. f. °लोहिनी Chr. 229,5.

अतिलौल्य n. *zu heftiges Verlangen, zu grosse Gier* 161,17.

अतिवक्तृ Nom. ag. 1) **geschwätzig.* — 2) *tadelnd, mit Worten beleidigend.*

अतिवक्र Adj. *in einem best. Stadium der rückläufigen Bewegung begriffen* (Planet). n. *eine solche Bewegung.*

*अतिवयम् Adj.

अतिवर्तन n. *das Entgehen, Freikommen von.*

अतिवर्तिन् Adj. 1) *überschreitend, übersetzend* (mit Acc.). — 2) *übertretend, verletzend.* — 3) *nicht beachtend.* — 4) *überschlagend, aussetzend.*

*अतिवर्तुल m. *eine Erbsenart.*

अतिवर्त्तव्य Adj. *zu übergehen, — vernachlässigen.*

अतिवर्ष m. n. (MBh. 2,33,5) und °वर्षण n. *zu viel Regen.*

अतिवल्लभ Adj. (f. आ) *überaus lieb* Kathâs. 36,113. Davon Nom. abstr. °त्व n. Venis. 36.

अतिवात m. *heftiger Wind* Gobh. 3,3,28.

अतिवाद् m. 1) *hartes Wort, liebloses Urtheil, Lästerung* Spr. 151. fgg. — 2) *Machtwort, ein die Sache entscheidender Ausspruch* MBh. 3,31,7. — 3) liturgischer Name *des Verses* AV. 20,135,4.

अतिवादिन् Adj. *im Disputiren den Sieg davontragend.* भवति तेनातिवादी (so lese ich) Mund. Up. 3,1,4.

अतिवाह्य n. *das Verbrachtwerden.* निशाति° Kathâs. 18,106.

अतिविकट 1) Adj. (f. आ) *ungeheuerlich, scheusslich* Sarvad. 178,11. — 2) m. **böser Elephant.*

अतिविद्धभेषज Adj. (f. ई) *Stichwunden heilend.*

अतिविधुर Adj. *in einem sehr kläglichen Zustande sich befindend* 187,27.

अतिविपुल Adj. *sehr gross, — umfangreich* Ind. St. 8,391.

अतिविलक्षण Adj. (f. आ) *ganz anders als sonst* Viddh. 62,4.

अतिविशुष्क Adj. *sehr trocken* Suçr. 2,349,2.

अतिविश्व m. N. pr. eines Muni.

अतिविषम Adj. *überaus gefährlich, — bösartig.* Mit Abl. *noch gefährlicher als* Spr. 6214.

अतिविषा f. *Birke* und *Aconitum ferox.*

अतिविषादि m. N. pr. eines Arztes.

अतिविष्णु Adj. *über* Vishṇu *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिविसारिन् Adj. *umfangreich.*

अतिविस्तर m. *grösstes Detail, übertriebene Weitschweifigkeit* 290,15. Vikr. 3,6. Varâh. Brh. S. 1,8. °तस् *ganz ausführlich* Chr. 320,25.

अतिविस्तार m. *grosser Umfang.* °विस्तीर्ण *zu umfangreich* Pañkat. 245,24.

अतिविस्मयनीय Adj. *grosses Staunen erregend* Lalit. 295,13.

अतिवीत Adj. *über und über verhüllt* Ait. Âr. 468,20.

अतिवीर Adj. *über dem* Vira *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिवीर्यपराक्रम Adj. *von ausserordentlicher Tapferkeit und Macht* 105,28.

अतिवीर्या f. N. pr. einer buddhistischen Göttin.

अतिवृत्त Adj. *längst vergangen.*

अतिवृत्ति f. 1) *Ueberfluss, zu starker Erguss* (des Blutes). — 2) *Uebertretung, Nichtbeachtung.*

अतिवृद्ध Adj. *sich stark hervorthuend durch* (Instr.) R. 1,28,8.

अतिवृद्धि f. *starkes Wachsen, starke Zunahme.*

*अतिवृषल m. *ein vorzüglicher* Çûdra Ind. St. 13,342.

अतिवृष्टि f. *Uebermaass von Regen* 220,21.

अतिवेग m. *grosse Geschwindigkeit, — Hast* Râgat. 3,406.

अतिवेगित Adj. *mit stark beschleunigter Bewegung* Sûrjas. 2,10.

अतिवेगिन् Adj. *sehr geschwind, reissend* Mârk. P. 74,10.

अतिवेदन Adj. (f. आ) *sehr schmerzhaft* Karaka 1,17.

अतिवेपथु Adj. *heftig zitternd* VP. 1,15,44.

अतिवेलम् Adv. *über die Maassen.*

अतिवोढृ Nom. ag. *der über Etwas* (Acc.) *hinüberführt.*

अतिव्यक्तम् Adv. *zu deutlich* TS. Prât. 17,8.

अतिव्यथन n. *das Verursachen von heftigen Schmerzen.*

*अतिव्यथा f. *heftiger Schmerz.*

अतिव्यय m. *Verschwendung* Spr. 154.

अतिव्याधिन् Adj. *durchbohrend, verwundend.*

अतिव्याप्ति f. *das Umfassen von zu Vielem.*

अतिव्रत Adj. *überaus —, zu fromm* Spr. 174.

अतिशंसना f. *das Weiteraufsagen* Ait. Âr. 1,4,1.

*अतिशकटि Adj.

*अतिशक्तिता f. *Besitz überaus grosser Kraft.*

अतिशक्र Adj. *über* Indra *hinausgehend, wie es nicht einmal bei* Indra *sich findet* MBh. 3,168,41. Am Anf. eines Comp. Adv. Ragh. 19,30.

अतिशक्वरी f. *ein Metrum von 60 Silben; später ein Metrum von 4×15 Silben.*

अतिशङ्कित Adj. *sich sehr scheuend vor* (Abl.) Mṛkkh. 116,12.

अतिशय 1) Adj. (f. आ) *hervorragend, besser, vorzüglicher als* (Abl.). — 2) m. *a) Ueberschuss, Ueberfluss, ein Mehr von Etwas* 249,24. वीर्यातिशय° 99,18. 210,6. 211,28. 323,19. कस्यापि को ऽप्यतिशयोऽस्ति so v. a. *Einer hat immer Etwas vor einem Andern voraus* Spr. 7805. अतिशयेन und अतिशय° *in höherem —, in hohem Grade, überaus* 177,21. 187,19. 304,28. — *b) Macht über* (Gen.) so v. a. *die Macht Etwas aus sich zu erzeugen* Comm. zu Brahmas. 2,1,18.

अतिशयन 1) Adj. (f. ई) *vorzüglich, ausgezeichnet.* — 2) *n. = अतिशय 2) *a).*

अतिशयवत् Adj. *die Macht besitzend, Etwas aus sich zu erzeugen.* Davon Nom. abstr. °वत्त्व n. Comm. zu Brahmas. 2,1,18.

अतिशयिन् Adj. = अतिशयन.

अतिशयोक्ति f. *Uebertreibung, Hyperbel* Kâvjapr. 10,14.

अतिशयोपमा f. *ein übertriebenes Gleichniss* (term. techn.) 248,18.

अतिशर्वर n. *Tiefe —, Mitte der Nacht.*

अतिशस्त्र Adj. *Waffen übertreffend.*

अतिशाक्वर Adj. *im Metrum* Atiçakvarî.

अतिशायन 1) Adj. *übertreffend.* — 2) = अतिशय 2) *a).*

अतिशायिन् 1) Adj. *a) übertreffend; gesteigert.* — *b) steigernd.* — 2) f. °नी *ein best. Metrum.*

अतिशिशिर Adj. *sehr kühl* Spr. 543.

अतिशीघ्र Adj. *überaus rasch, — schnell.*

अतिशीघ्रकारिन् Adj. *allzu rasch wirkend* Ḱaraka 1,12.

*अतिशीतम् Adv. *über die Kälte hinaus.*

अतिशीतल Adj. (f. आ) *sehr kalt* Suçr. 2,397,10.

अतिशुक्र Adj. *allzu hell.*

अतिशुक्रल Adj. *stark auf Samenerzeugung wirkend* Bhâvapr. 2,8,9.

अतिशुक्ल Adj. *überaus weiss* H. 1309.

अतिशुद्ध Adj. *vollkommen rein* (eig. und übertr.) 147,13. Spr. 155.

अतिशुष्क Adj. *ganz ausgetrocknet, — dürr* Hâsj.

*अतिशूक m. *Gerste* Nigh. Pr.

*अतिशूकज m. *eine Weizenart* Nigh. Pr.

अतिशून्य n. *gesteigerte Leere*, Bez. *eines best. geistigen Zustandes beim* Jogin.

अतिशूर m. *ein gar zu Heldenmüthiger* Spr. 174.

अतिशेष m. *Ueberbleibsel.* अतिशेषेण Ḱhând. Up. 8,15 fehlerhaft für अवि°.

*अतिशोभन Adj. *überaus prächtig, — schön.*

अतिशौच n. *zu grosse Reinlichkeit* Spr. 156.

अतिश्रम m. *grosse Ermüdung* Spr. 1493.

*अतिश्री Adj.

अतिश्रेष्ठ Adj. *der allervorzüglichste.* Davon Nom. abstr. °त्व n. *Vorzug* (mit Abl.).

अतिश्लक्ष्ण Adj. *zu zart* TBr. 3,4,1,19.

*अतिश्व Adj. (f. ई) *einen Hund übertreffend; mehr als hündisch.*

अतिश्वन् (?).

अतिषङ्ग m. इन्द्रस्य N. verschiedener Sâman.

अतिष्कन्द् f. *Ueberspringung, Ueberschreitung* 17,14.

अतिष्कन्दरी Adj. f. *überspringend, überschreitend.*

अतिष्ठत् Adj. 1) *nicht stehen bleibend, rastlos sich bewegend.* — 2) *nicht Stand haltend, sich einer Sache* (Loc.) *entziehend* 213,26.

अतिष्ठा 1) Adj. *darüber stehend, hinüberragend.* — 2) f. *Vorstandschaft, Vortritt.* °काम Adj. Kâtj. Çr. 21,1,1.

अतिष्ठावन्, °ष्ठावत् Adj. *überragend, vorstehend.*

अतिसक्ति f. 1) *grosse Nähe von.* — 2) *innige Neigung zu.*

अतिसक्तिमत् Adj. *zu sehr hängend an* (Loc.) Spr. 4450. 6802.

अतिसखि m. *grosser Freund* Spr. 7683.

अतिसंकुद्ध Adj. *sehr erzürnt* 59,3. 7. R. 6,72,47.

अतिसंक्षेप m. *zu grosse Kürze.*

अतिसंचय m. *zu grosser Vorrath* 145,27. 28.

अतिसंधम् Adv. *gegen die festgesetzte Ordnung.*

अतिसंधान n. *das Betrügen* und अतिसंधित Adj. *betrogen.* Schlecht für अभि°.

अतिसंधेय Adj. *ganz beizulegen, — zu dämpfen.*

अतिसंनिधान n. *allzu grosse Nähe* 144,2.

अतिसमीपता f. dass.

अतिसंबाध Adj. *gedrängt voll* R. ed. Gorr. 2,4,16.

अतिसंभ्रम m. *heftige Aufregung* 325,6. Bhâg. P. 10,81,5.

अतिसर् m. *Anlauf, Anstrengung.*

अतिसरस Adj. *sehr schmackhaft*, mit Abl. *schmackhafter* 187,17.

अतिसर्ग m. 1) *Verleihung, Gewährung, Bewilligung* 51,24. — 2) *Abtretung* Nir. 3,4.

अतिसर्जन n. 1) *Freigebigkeit.* — 2) **Mord.*

अतिसर्पण n. *heftige Bewegung.*

अतिसर्व Adj. 1) *mehr als vollständig.* — 2) *über Alles* oder *Alle erhaben.*

अतिसर्वतोमुख Adj. *über dem* sarvatomukha *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिसहसा Instr. Adv. *in allzu grosser Uebereilung* 50,26.

अतिसांवत्सर Adj. (f. ई) *überjährig, über ein Jahr hinausgehend* Gaut. 3,35. 12,30.

अतिसाधस n. *grosse Bestürzung; allzu grosse Scheu vor* (Gen.) Spr. 4914.

*अतिसाम्या f. *der Saft der Rubia Manjith.*

अतिसायम् Adv. *zu spät am Abend.*

अतिसार m. *Durchfall* 220,14.

*अतिसारकिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

*अतिसारघ्नी f. *Birke* Nigh. Pr.

अतिसारिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

अतिसाहस n. *eine sehr verwegene, unbesonnene Handlung* 162,19. Mṛḱḱh. 64,24.

*अतिसिक्त Adj. *zu stark begossen;* n. impers. P. 1,4,95, Sch.

अतिसिद्धि f. *eine grosse Vollkommenheit.*

अतिसुकुमार Adj. *überaus zart* Bhâg. P. 5,5,31.

अतिसुख 1) Adj. *höchst angenehm* R. 2,63,19. — 2) n. *übergrosse Freude* Dhûrtan.

अतिसुन्दरा f. *ein best. Metrum.*

अतिसुरभि Adj. *überaus wohlriechend* Çiç. 6,67.

अतिसुलभ Adj. *sehr leicht zu haben* zu Spr. 553.

अतिसूक्ष्म Adj. (f. आ) *überaus fein* 247,4. 260,17.

अतिसृज्य Adj. *zu beurlauben* Çat. Br. 1,9,3,2.

अतिसृष्टि f. *eine höhere Schöpfung* 31,27.

अतिसेन m. N. pr. eines Mannes.

अतिसेवा f. *zu häufiger Gebrauch, Missbrauch.*

अतिसौपर्ण Adj. *über das — des* Garuḍa *gehend.*

*अतिसौम्या f. *eine best. Pflanze* Gal.

अतिसौरभ 1) Adj. *sehr wohlriechend* AK. 2,4,3, 14. — 2) *n. *Mangofrucht* Nigh. Pr.

अतिसौहित्य n. *Uebersättigung.*

*अतिस्कन्धा f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

अतिस्तन Adj. *von der Brust entwöhnt.*

अतिस्तब्ध (Ausg. °स्वच्छ) Adj. *zu steif, — spröde* Bhâvapr. 2,88,13.

अतिस्तुत Adj. *sehr* oder *zu stark gelobt* Schol. zu P. 1,4,95. 6,2,144.

अतिस्तुति f. *überschwängliches Lob.*

*अतिस्त्रि Adj. *ein Weib übertreffend.*

*अतिस्थिर Adj. *überaus fest, — dauerhaft.*

अतिस्थूल Adj. *allzu dick, überaus dick, allzu plump.*

अतिस्नेह m. *zu grosse Anhänglichkeit* R. 6,21,34.

अतिस्पर्श m. *zu starke Berührung.*

अतिस्पष्टम् Adv. *zu deutlich* Comm. zu TS. Prât. 17,8.

*अतिस्फिर Adj. *sehr beweglich.*

*अतिस्रवा f. *Sanseviera Roxburghiana* Nigh. Pr.

अतिस्वप्न n. (!) *übermässiger Schlaf.* अतिस्वप्नातिजागरम् Ind. St. 9,34.

अतिस्वल्प Adj. *ganz klein, — unbedeutend* Pañḱat. 118,23.

अतिस्वार् und °स्वार्य m. *ein best.* Svara.

*अतिहसित n. *anhaltendes* oder *lautes Lachen.*

*अतिहस्तय्, °यति *die Hände ausstrecken* und *einen Elephanten überholen.*

*अतिहास m. *anhaltendes* oder *lautes Lachen.*

अतिह्रस्व Adj. *allzu kurz.*

अतिह्रेषण Adj. *sehr beschämend* Kâd. 159. 178.

अतीकाश m. 1) *Schein.* — 2) *Oeffnung, Zwischenraum.*

अतीक्ष्ण Adj. 1) *nicht scharf, stumpf* P. 6,2,161. — 2) *nicht scharf, — streng, milde.* Spr. 5143. R. 1,7,12.

अतीक्ष्णाग्र Adj. *stumpf auslaufend* Çat. Br. 5,2,1,7.

अतीत m. Pl. N. einer Çiva'itischen Secte.

अतीतत्व n. *das Vorübersein* Nj. K.

अतीतरी Adj. f. *übertretend, ausschlagend.*

अतीन्द्रिय 1) Adj. *a) übersinnlich* 98,8. — *b) Uebersinnliches schauend.* — 2) n. *Geist, Seele.*

अतीन्द्रियत्व n. *Uebersinnlichkeit* Kap. 5,41. Njâjas. 2,1,34.

अतीरेक m. *Ueberschuss* Çat. Br. 4,5,10,8.

अतीर्थ n. 1) *ungebräuchlicher Weg, etwas Ungebräuchliches* Anupadas. 1,8. अतीर्थेन *nicht auf die gebräuchliche Weise* Çat. Br. 11,4,3,14. Lâṭj. 3,4,5. — 2) *unpassende Gelegenheit, Unzeit* Bhâg. P. 5,26, 24. — 3) *ein Theil der Hand, der nicht* Tîrtha *heisst*, Gobh. 1,2,17. — 4) *eine unwürdige Person* MBh. 12,34,5.

अतीव 1) Adv. *über die Maassen, in hohem Grade,*

sehr. शान्तिं न च गच्छत्यतीव *erlöscht nicht ganz* MBh. 3,270,11. कारणं श्रुत्वा वैरस्यातीव so v. a. *den wahren Grund* R. 4,8,29. अतीव स ज्ञायते so v. a. *alsbald* MBh. 5,33,120. मन्ये *ich glaube fest* Çâk. 137, v. l. (Paṅkat. 43,2 falsche Lesart). — 2) Praep. *a*) mit Acc. *über, vor, im Vorzug vor.* — *b*) mit Abl. *im höheren Grade als* Spr. 4589.

अतीवाद् m. = अतिवाद् 3) Vaitân. 32.

अतीषङ्ग m. Name eines Sâman.

अतीसार m. *Durchfall.*

*अतीसारकिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

अ॒तुर Adj. *nicht reich.*

अतुल 1) Adj. (f. आ) *unvergleichlich, sonder Gleichen* 52,27. 165,27. zu Spr. 3140. — 2) m. *a*) **Sesamum orientale.* — *b*) *das Jahr von 360 Tagen.* — 3) *f. आ Bein. der Gaurî Gal.

अतुल्य Adj. *sonder Gleichen* (Schmerz) Suçr. 2, 470,18.

अतुल्यत्व n. *Ungleichheit* Gaim. 2,2,26. 3,2,35.

अतुष Adj. *ohne Hülsen* Çat. Br. 2,5,2,14.

अतुष्ट Adj. *unzufrieden* Kâm. Nitis. 13,48.

अतुष्टि f. *das Nichtbefriedigtsein* (neun Arten im Sâmkhja) Tattvas. 20. 36.

अतुष्टिदान n. *das Nichtbefriedigen der Wünsche eines Andern* Spr. 196, v. l.

अ॒तू॑तुजि Adj. *nicht rasch bei der Hand, säumig.*

1. अ॒तूर्त Adj. *unüberwältigt, unbesiegt.*

2. अ॒तूर्त 1) Adj. *unübertroffen, unübertrefflich.* — 2) n. *der unüberschrittene Raum, das Unendliche.*

अतूर्तदक्ष Adj. *dessen Kraft unübertroffen ist* ṚV.

अ॒तूर्तपन्थाम् Adj. Nom. *dessen Pfad nicht überschritten wird, unnahbar.*

अतूलपूर्ण Adj. *nicht mit Baumwolle gefüllt* MBh. 11,23,19.

अतृण n. *etwas Anderes als Gras* Spr. 7848.

अतृणात् 3te Sg. Imperf. von तर्द्.

अ॒तृणाद् Adj. *noch kein Gras fressend* Çat. Br. 14,4,2,5.

*अतृणया f. *Mangel an Gras.*

अ॒तृदिल Adj. *nicht löcherig, — porös.*

अतृप् Adj. *unzufrieden mit* (Instr.).

अ॒तृप्णुवत् Adj. *unersättlich.*

अतृप्त Adj. *ungesättigt, unbefriedigt* Kathâs. 9,46.

अतृप्तता f. *das Ungesättigt —, Unbefriedigtsein.*

अतृप्यत् Adj. *nicht satt werdend* Kathâs. 26,237.

अ॒तृषित Adj. *nicht gierig.*

अतृष्ण Adj. *begierdenlos* Vens. 4.

अ॒तृष्णज् Adj. *nicht durstig.*

अतृष्य् Adj. *dem Durst unzugänglich.*

अ॒तृष्यत् Adj. *nicht gierig.*

*1. अतेजस् n. *Abwesenheit von Licht, Schatten.*

2. अ॒तेजस् und अ॒तेजस्क Adj. *lichtlos, glanzlos.*

अतेजोमय Adj. *nicht aus Licht bestehend* Çat. Br. 14,7,2,6.

अतोनिमित्तम् Adv. *aus dem Grunde, dadurch* MBh. 3,61,34.

अतोऽर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck, deshalb* R. 3,8,15.

अ॒त्क m. 1) *Gewand, Hülle, Mantel.* — 2) *Blitz.* — 3) **Reisender.* — 4) **Körpertheil.* — 5) N. pr. eines Mannes.

अत्कील m. N. pr. eines Mannes.

अ॒त्तर् Nom. ag. *Esser, Verzehrer.* f. अ॒त्त्री TS. 6,4,10,4. 5.

अत्तव्य Adj. *zu essen, zu geniessen.*

*अत्ता f. 1) *Mutter.* — 2) *ältere Schwester.* — 3) *der Mutter ältere Schwester.*

अ॒त्ति 1) Adj. *essend, verzehrend.* — 2) **ältere Schwester* (im Drama).

*अत्तिका f. = अत्ति 2).

अ॒त्तिच्छन्दस् f. etym. Spielerei Çat. Br. 8,6,2,13.

अ॒त्तु Nom. act. अ॒त्तवे *zum Essen, Geniessen.* अ॒त्तुम् Infin.

*अत्त्र m. *die Sonne.*

अ॒त्य und अ॒तिअ Adj. *eilend, rennend;* m. *Renner; Ross;* f. आ *Stute.*

अ॒त्यंसल Adj. *allzu kräftig, — feist* TBr. 3,4,1,19.

अत्यंकु m. N. pr. eines Mannes.

अ॒त्यंकुस् Adj. *über jede Noth hinweg.*

अत्यग्नि m. *allzu rasche Verdauung.*

अत्यग्निष्टोम m. *eine der sieben Grundformen des Soma-Opfers.*

अ॒त्यग्र Adj. *dessen Spitze übersteht.*

अत्यङ्कुश Adj. *über den Haken hinaus, nicht mehr sich damit lenken lassend.*

*अत्यङ्ग Adj. *der das Land der Aṅga passirt hat.*

*अत्यङ्गुल Adj. *mehr als eine Daumenbreite messend.*

अत्यच्छ Adj. *überaus durchsichtig, — rein* (auch übertr.) Spr. 165.

अत्यद्भुत 1) Adj. *überaus wunderbar* 63,12. MBh. 3,72,25. — 2) m. N. pr. des Indra im 9ten Manvantara VP. 3,2,21. — 3) n. *grosses Wunder* R. 3,15,9.

अत्यध्वन् m. *zu vieles Reisen.*

अत्यनिलोग्रवेग Adj. *rascher als der Wind* MBh. 3,269,6.

अत्यन्त 1) Adj. *a*) *bis zu Ende während, fortwährend, ununterbrochen* 227,19. — *b*) *vollständig, vollkommen* 242,1. — *c*) *übermässig, sehr bedeutend.* — 2) अत्यन्तम् und अत्यन्त° Adv. *a*) *bis zu Ende, das ganze Leben hindurch, auf immer, fortwährend, beständig* 200,30. — *b*) *vollständig, durchaus.* — *c*) *in hohem Grade, überaus* 83,16. 86,3. 26. 162,21. 175,20. 324,31. 327,28. — 3) *अत्यन्ताय *für immer, stets.*

*अत्यन्तग Adj, *sehr viel gehend.*

अत्यन्तगत Adj. *für immer fortgegangen.*

*अत्यन्तगामिन् Adj. *sehr viel gehend.*

*अत्यन्तपद्मा f. = कमलिनी Nigh. Pr.

*अत्यन्तर् Adj. *sehr befreundet* Bhar. zu AK.

अत्यन्तशंकरी f. Bein. der Dâkshâjaṇî.

*अत्यन्तशोणित n. *Röthel* Nigh. Pr.

अत्यन्तसुकुमार m. *Fennich, Panicum italicum.*

अत्यन्ताभाव m. *vollkommenes Nichtsein, — Negation.*

अत्यन्तिक n. *zu grosse Nähe.* सत्त्वात्यन्तिके.

*अत्यन्तीन Adj. *viel gehend.*

अत्यपतर्पण n. *zu strenges Fasten* Suçr. 1, 370,6.

अत्यमर्षण (MBh. 1,154,30) und °मर्षिन् (Bhâg. P. 3,1,37) Adj. *sehr ungehalten.*

अत्यम्बुपान n. *zu vieles Wassertrinken* Spr. 170.

अत्यम्ल 1) Adj. *überaus sauer.* — 2) *f. आ *wilder Citronenbaum.* — 3) *n. *Spondias mangifera.*

*अत्यम्लपर्णी f. *eine best. Schlingpflanze.*

*अत्यम्लरसा f. *eine best. Pflanze* Gal.

अत्यय m. 1) *Hinübergang.* — 2) *Vorübergang, das Verstreichen, zu Ende Gehen* 84,9. 16. — 3) *das in Gefahr —, in eine bedenkliche Lage Gerathen* oder *sich darin Befinden* 137,16. 123,16. *periculum in mora* Jâgñ. 2,12. — 4) *Leiden, Beschwerden.* — 5) *Vergehen, Versehen.* — 6) **Tod.* — 7) **Strafe.*

*अत्ययिन् Adj. P. 3,2,157, Sch.

अत्यरति m. N. pr. eines Mannes.

*अत्यर्क m. *die weisse Calotropis gigantea* Râgan. 10,29.

अत्यर्थ 1) *Adj. *übermässig, heftig.* — 2) अत्यर्थम् und अत्यर्थ° Adv. *über die Maassen, in hohem Maasse, heftig, überaus* 54,16. 313,8.

अत्यर्थानुराग Adj. (f. आ) *sehr geliebt* AK. 3,4,76.

अत्यर्द् m. etwa *Bedrängniss* im Namen eines Sâman Ârsh. Br. 1,448.

अत्यर्ध 1) Adj. *mehr als halb.* — 2) m. विश्वामित्रस्य Name eines Sâman.

अत्यल्प Adj. *sehr klein, — wenig* Spr. 171. *zu klein, — wenig.* °त्व n. *grosse Unbedeutendheit* Ind. St. 8,434.

अ॒त्यवि Adj. *über die Schafwolle rinnend.*

1. अ॒त्यशन n. *Uebermaass im Essen.*

2. अत्यशन m. *der 12te Tag im* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

अत्यश्नत् Adj. *zu viel essend* Bhag. 6,16.

अत्यष्टि f. *ein Metrum von 68 Silben; später ein Metrum von 4×17 Silben.* Daher Bez. *der Zahl siebzehn* Comm. zu Ârjabh. S. 50.

अत्यष्टिसामन् f. Titel eines Werkes.

अत्यङ्म् Adj. *über dem Ich stehend* Ind. St. 9,155.

*अत्यङ्ग Adj. *über einen Tag während.*

*अत्याकार m. *Verachtung, Geringschätzung.*

अत्याकुल Adj. *sehr verworren* Mṛkkh. 130,8.

अत्यागिन् Adj. 1) *nicht verlassend, — im Stich lassend, — verstossend* Gaut. 21,1. — 2) *nicht verzichtend* Bhag. 18,12.

अत्यादर m. *grosse —, allzu grosse Rücksicht* 162, 23. °पर *recht vorsichtig* Spr. 172. अत्यादरेण *überaus dringend.*

अत्यादान n. 1) *ein Wegnehmen im Uebermaass.* — 2) *= अत्याधान 2) Gal.

अत्यादित्य Adj. *die Sonne übertreffend.*

अत्याधान n. 1) *das Darüberlegen, Auflegen.* — 2) **Vergehen.*

1. अत्यानन्द m. *übermässige Geilheit* Çat. Br. 6,2,2,6.

2. अत्यानन्द Adj. (f. आ) *überaus geil* Suçr. 2,397,6.

अत्यापत्ति f. *volle Erreichung* AV. 11,7,22.

*अत्यामर्द m. *Kampf* Gal.

*अत्याय m. Nom. act. P. 3,1,141.

अत्यायत Adj. *hoch aufgeschossen* Mṛkkh. 34,5.

(अत्यायम्) अतिआयम् Absol. *mit Ueberschreitung.*

अत्यायुस् Adj. *sehr alt* Venis. 194.

अत्यारूढि f. *zu hohes Steigen.*

अत्यार्य Adj. *zu ehrenhaft* Spr. 174.

*अत्याल m. *ein best. Strauch.*

अत्याश m. *Uebermaass im Essen.*

अत्याशा f. *übertriebene Hoffnung, — Erwartung.*

अत्याश्चर्य Adj. *überaus wunderbar* 162,19.

अत्याश्रमिन् Adj. *über die vier* Âçrama *erhaben.*

अत्यासन्न Adj. *gar zu nahe* Spr. 176.

*अत्यासम् Absol. *mit Ueberspringung von.*

अत्यासारिन् Adj. *übermässig zuströmend.*

अत्याहार m. *Uebermaass im Essen* Ind. St. 9,34.

अत्याहित Adj. *widerwärtig, unerwünscht;* n. *Widerwärtigkeit, Unglück.*

अत्युक्त n. und अत्युक्ता f. *ein best. Metrum.*

अत्युक्ति f. 1) *vieles Reden.* — 2) *Uebertreibung* Spr. 177.

अत्युक्था f. = अत्युक्ता.

1. अत्युग्र 1) Adj. (f. आ) *überaus gewaltig, über die Maassen stark, — grausig* 143,23. Kathâs. 18,381. — 2) *n. *Asa foetida.*

2. अत्युग्र Adj. *über dem* ugra *stehend* Ind. St. 9,155.

*अत्युग्रगन्धा f. *Sanseviera guineensis* Nigh. Pr.

अत्युच्चगामिन् m. N. pr. eines Buddha.

*अत्युच्चैस् Adv. *überaus hoch, — laut.*

अत्युच्छ्रय m. *das Hochaufrichten* MBh. 1,63,20.

अत्युच्छ्रित Adj. *zu hoch gestiegen* Spr. 178.

अत्युत्कट Adj. *übermässig, sehr bedeutend* Spr. 2642, v. l.

अत्युत्साह m. *gesteigerte Kraft, — Energie.*

अत्युत्सेक (Conj.) m. *allzu grosser Hochmuth* Spr. 179.

अत्युदात्त Adj. *überaus hervorragend* 162,25.

अत्युन्नत Adj. *überaus hoch* Spr. 181. 183.

अत्युन्नति f. *hoher Standpunkt, hohe Stellung* 185, 2. Spr. 182 (Conj.).

*अत्युपध Adj. *auf die Probe gestellt, ehrlich befunden.*

अत्युर्वीश m. *Oberkönig* Varâh. Bṛh. 19,3.

अत्युल्बण Adj. *übermässig, sehr heftig, — stark.*

अत्युष्ण Adj. *sehr heiss.*

*अत्यूमशा Adv.

अत्यूर्ध्वात्त Adj. *mit hoch emporgerichteten Augen* Taitt. Âr. 191,7.

अत्यूर्मि Adj. *überwallend.*

अत्यूह्य 1) m. *Pfau* Karaka 1,27. दात्यूह्य v. l. — 2) *f. आ *Nyctanthes arbor tristis.*

1. अत्र und अत्रा (metrisch im Veda) Adv. 1) als Loc. zu अ Subst. und Adj. *an —, in —, auf ihn, — diesen* 16,22. 231,33. 289,23. आरुह्य 111,21. लोलुपा बुद्धिः 107,21. *unter diesen* 69,32. 131,27. कृते 13,19. 39,26. 44,18. 65,27. 110,13. 111,28. अत्तरे so v. a. *inzwischen* 142,15. 145,20. 150,13. — 2) *hier, da, daselbst* 1,4. 3,12. 67,12. 77,33. 87,7. 111,7. *hierher* 150,17. 151,17.19. 153,13. *da hinein* 67,7. 78,7. 110,1. — 3) *hierbei, in diesem Falle, in dieser Sache, in Bezug darauf* 34,26. 35,7. 48,23. 53,3. को ऽत्र हेतुः 180,24. — 4) *hier im Leben* 174,14.180, 2. 182,16. — 5) *da, damals, dann* 7,5. 8,5. 15,21.

2. अत्र (अत्त्र etym.) m. *Fresser.*

3. अत्र (अत्त्र etym.) n. *Nahrungsstoff.*

4. अत्र Adj. *keinen Beschützer habend.* Etym. Spielerei.

अत्रत्य Adj. *hiesig, hier wohnend.*

अत्रदृश् Adj. (f. आ) *bis dahin reichend.*

अत्रप Adj. (f. आ) *schamlos.*

अत्रभवत् Adj. (f. °भवती) *verehrungswürdig.* Im Drama ehrenvolle Bez. einer anwesenden dritten Person: *der Herr —, die Dame hier.*

अत्रस्थ Adj. *hier befindlich, — weilend* Pañkat. 136,6.

अत्रसु Adj. *nicht erbebend, — furchtsam.*

अत्रासित Adj. *nicht erschreckt* Venis. 96.

अत्रि (etym. अत्त्रि) 1) Adj. *Alles verzehrend.* — 2) m. *a*) N. pr. eines alten Ṛshi 11,22. Aus seinen Augen entspringt der Mond Spr. 7620. 7828. Pl. Atri's *Nachkommen.* — *b*) *der Stern δ im grossen Bären* 218,22. — 3) f. अत्री angeblich Atri's *Gattin* Anasûjâ MBh. 13,17,38.

अत्रिकाश्रम n. N. pr. eines Tîrtha.

अत्रिचतुरह m. *ein best. Opfer.*

1. अत्रिज्ञात m. *der Mond* (Atri's *Sohn*).

2. अत्रिज्ञात m. *ein Angehöriger einer der drei oberen Kasten (nicht dreimal geboren).*

*अत्रिदृग्ज m. *der Mond.*

अत्रिन् (etym. अत्त्रिन्) Adj. *gefrässig.*

*अत्रिनेत्रज, *°नेत्रप्रसूत und *°नेत्रभू m. *der Mond.*

*अत्रिभरद्वाजिका f. *eine eheliche Verbindung zwischen den Nachkommen* Atri's *und* Bharadvâga's.

अत्रिवत् Adv. *nach Art des* oder *der* Atri.

अत्रीश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

अत्र्यार्षेय Adj. *keine drei* Ṛshi-*Stammbäume habend* Gaim. 6,1,43.

अत्वक्क und अत्वच् Adj. *hautlos, rindelos.*

अत्वर Adj. *ohne Hast, bedächtig* Jâgñ. 1,239.

अत्वरत् (MBh. 12,138,90.91) und *अत्वरमाण *nicht eilend.*

अत्वरा f. *Nichtübereilung, Bedächtigkeit* Spr. 186.

अत्सरुक Adj. *ohne Stiel.* चमस Kâtj. Çr. 24,4, 40. Tândja-Br. 25,4,4. Lâṭj. 10,12,13.

अथ (अथा metrisch im Veda) Adv. 1) *darauf, dann, alsdann, da.* Insbes. nach einem Relativum, einer Temporal- oder Conditional-Partikel (यदु, यदा, चेदु). *darauf* so v. a. *dafür, in Anbetracht dessen* 17,6. — 2) anreihend: *und, sodann, ferner.* शतशो ऽथ सहस्रशः 84,9. Statt des einfachen अथ auch अथापि. — 3) am Anfange eines Werkes, eines Abschnittes und bei den Lexicographen am Anfange eines neuen Artikels so v. a. *von hier an, jetzt.* Statt des einfachen अथ auch अथातः. — 4) *und dennoch* 29,6. — 5) *aber, jedoch, dagegen* 21,26. 31,25. 32,15.32. 82,30. 179,4. 241,31. Bisweilen folgt noch तु, पुनर् oder च. — 6) *wenn aber* 79, 17. 218,2. — 7) = अथ वा *oder* 177,5. — 8) bedeutungslos zur Completirung des Verses 196,9. — 9) अथो (अथ-उ) = अथ 1) 2) 3) (bei den Lexicographen) 4). — 10) अथो वा = अथ वा *oder auch.* — 11) अथ वा und अथ — वा *a*) *oder auch, oder* 66, 1. 67,9. 147,22. Spr. 7703. अथ वा — अथ वा *entweder — oder* MBh. 1,139,13.14. न — अथ वा und

न — अथ वा न *weder — noch.* अथ वा können das zu ihnen gehörende Wort auch zwischen sich nehmen. Gleichbedeutend mit अथ वा ist वाथ (Spr. 5538), अथ वापि (Chr. 66,3), अथापि वा, अथापि — वा, वाप्यथ. — *b) jedoch* 143,10. 145,21. 152,5. 313,8. — *c) oder wenn* MBh. 3,72,17. अथ वा च dass. 12,128,27. — *d) sogar, selbst.* — 12) अथ किम् *wie denn anders? so ist es, allerdings.*

अथर्वी f. etwa *Spitze (eines Pfeils* oder *einer Lanze).*

*अथर्यु, अथर्यति (गतिकर्मन्).

अथर्य (VS.) und अथर्युं Adj. *Spitzen (Pfeile* u. s. w.) *zeigend, — werfend.*

अथर्व 1) Adj. st. अथर्य in derselben Formel. — 2) m. N. pr. = अथर्वन्.

अथर्वण 1) m. *a) der* Atharvaveda. — *b)* *Bein. Çiva's. — 2) Adj. *zum* Atharvan *in Beziehung stehend* Ind. St. 9,90. 120.

*अथर्वणि m. schlechte Form für आ°.

अथर्वन् m. 1) *Feuerpriester.* — 2) N. pr. des ersten Feuerpriesters; Pl. *sein Geschlecht.* — 3) Sg. und Pl. *die Zaubersprüche* Atharvan's, der Atharvaveda. Nach einer Aut. auch n. — 4) Bein. Çiva's und Vasishṭha's.

अथर्वभूत Adj. Atharvan *seiend,* Bez. best. Maharshi.

अथर्ववत् Adv. *wie der* oder *die* Atharvan.

अथर्वविद् Adj. *den* Atharvaveda *kennend* Ind. St. 10,138.

अथर्ववेद m. *die vierte der vedischen Liedersammlungen.*

अथर्ववेदिन् Adj. *den* Atharvaveda *kennend, — lehrend.*

अथर्वशिखा f. Name verschiedener Upanishad.

अथर्वशिरस् n. 1) desgl. — 2) Bez. *best. Backsteine* Comm. zu TBr. 1,5,8,1.

अथर्वशीर्ष Adj. *den* Atharvaveda *zum Haupt habend* MBh. 13,17,91.

अथर्वहृदय n. Name eines Pariçishṭa zum Atharvaveda.

अथर्वाङ्गिरस् 1) m. Pl. *a) die Geschlechter des* Atharvan *und* Añgiras. — *b) die ihnen zugeschriebenen Sprüche;* speciell *die des* Atharvaveda 34,15. — 2) m. Sg. Añgiras *in seinem Bezug zum* Atharvaveda MBh. 5,18,6.

अथर्वाङ्गिरस 1) Adj. (f. ई) *von* Atharvan *und* Añgiras *stammend.* — 2) m. *a)* Sg. und Pl. *die Lieder des* Atharvaveda. — *b)* = अथर्वाङ्गिरस् 2) MBh. 5,18,7.

अथर्वाण *die Lieder des* Atharvaveda. °विद् MBh. 12,342,100. °शिरस् Ind. St. 9,16.

अथर्वी f. Adj. etwa *von einer Spitze (einem Pfeil* u. s. w.) *getroffen.*

अथर्व्यु Adj. wohl fehlerhaft für अथर्यु.

अथा und अथो s. u. अथ.

1. अद्, अत्ति (अदस्व ausnahmsweise) *essen, verzehren* (auch uneig.), *geniessen* 30,13. 108,2. 245,1. Nâjam. 3,5,35. — Caus. आदयति und °ते *essen lassen* 225,31. *füttern, auffüttern.* — Mit अपि *abfressen.* — Caus. *mehr zu fressen geben.* — Mit अव *abspeisen.* — Mit आ *essen.* — Mit प्र *verzehren.* — Mit प्रति *dagegen —, zur Vergeltung —, zur Ausgleichung essen.* — Mit वि *zerfressen, benagen.* — Mit सम् *verzehren, aufzehren.*

2. °अद् und °अद Adj. *essend, verzehrend.*

अदत्त Adj. (f. आ) *nicht rührig, träge, faul* MBh. 10,3,20.

1. अदक्षिण Adj. (f. आ) 1) *nicht recht, link.* — 2) *unerfahren, einfältig.* — 3) *unliebenswürdig, ungefällig* 319,30. R. ed. Bomb. 5,9,72.

2. अदक्षिण Adj. *kein Geschenk —, keinen Lohn gebend; von keinem G.* oder *L. begleitet.*

अदक्षिणात्व n. *das von keinem Geschenk* oder *keinem Lohn Begleitetsein.*

अदक्षिणीय Adj. *eines Geschenkes* oder *Lohnes unwürdig.*

अदक्षिण्य Adj. *zu einem Geschenk* oder *Lohn sich nicht eignend* TS. 1,5,1,2.

अदण्ड्य Adj. *der Strafe* (auch *Geldstrafe*) *nicht unterworfen; keine Strafe verdienend* 209,26. 212,1.

अदत्क Adj. *zahnlos.*

अदत्त Adj. (f. आ) 1) *nicht gegeben.* — 2) *nicht zur Ehe gegeben* (von einem Mädchen). — 3) *nicht definitiv gegeben* von einer Gabe, die noch zurückgenommen werden kann. — 4) *nicht gegeben habend.*

अदत्तदान n. *das Nichtspenden* Spr. 189.

अदत्तफल n. *der Lohn dafür, dass man nicht gespendet hat* 180,10.

अदत्तादान n. *das Nehmen dessen, was Einem nicht freiwillig gegeben wird,* Gaut. 2,17.

अदत्त्वा (etym. °त्तया) Adv. *ohne Lohn, umsonst.*

अदद्त् Adj. *nicht gebend* 200,30. *nicht wiedergebend* Jâgñ. 2,36.

*अदद्यङ् Adj.

अदधि n. *Anderes als saure Milch* Gaut. 17,14.

अदन n. 1) *das Essen, Geniessen.* — 2) *Futter.*

1. अदत् Adj. *essend, geniessend.*

2. अदत् Adj. *zahnlos.*

1.*अदत्त m. 1) *Eber.* — 2) *Vogel* Gal.

2. अदत्त Adj. *auf kurzes* अ *auslautend* 223,8.

अदन्तक (TS.) und अदन्तक Adj. (f. आ) *zahnlos* Çat. Br. 11,4,1,5.12.

अदन्तजात Adj. *dem die Zähne noch nicht gewachsen sind* Âçv. Grhj. 4,4,24.

अदन्तत्व n. *Zahnlosigkeit* Gaim. 3,3,45.

अदन्ताघातिन् Adj. *nicht an den Zähnen anstossend* (शब्द) Lâṭj. 6,10,18.

*अदन्त्य 1) Adj. *nicht dental.* — 2) n. *Zahnlosigkeit.*

अदब्ध Adj. 1) *unversehrt, ungefährdet; unverletzlich.* — 2) *ungetäuscht.* — 3) *nicht täuschend, zuverlässig, treu.* — 4) *lauter, rein.*

अदब्धचक्षुस् Adj. *dessen Auge sich nicht täuscht* AV. 13,2,44.

अदब्धनीति Adj. *dessen Führung zuverlässig ist.*

अदब्धव्रतप्रमति Adj. *um die unverrückte Ordnung besorgt.*

अदब्धायु Adj. *der die Menschen nicht schädigt* VS. 2,20.

अदब्धासु Adj. *dessen Leben ungefährdet ist.*

अदभ Adj. *nicht schädigend, wohlwollend.*

अदभ्र Adj. *nicht wenig, viel.*

*अदमुयङ् Adj.

1. अदम्भ m. *Nichtverstellung, Aufrichtigkeit.*

2. अदम्भ Adj. *ehrlich.* °वृत्ति Adj. Hariv. 4137.

अदय Adj. *unbarmherzig.* °यम् Adv. so v. a. *heftig* (umarmen).

*अदरक m. N. pr. eines Mannes.

*अदर्श m. 1) *Neumondstag* (richtig दर्श). — 2) *Spiegel* (richtig आदर्श).

1. अदर्शन n. 1) *das Nichtsehen, Nichtwahrnehmen* 163,1. Gaim. 1,1,13. — 2) *das Nichtprüfen* 209,24. — 3) *das Nichtbesuchen, Sichfernhalten von Jmd.* — 4) *das Nichterscheinen, Nichtvorkommen, Nichtsichtbarsein, Unsichtbarkeit* 222,3. अदर्शनात् *ausserhalb des Gesichtskreises von* (Abl.). — 5) **Finsterniss* Gal. (m.!).

2. अदर्शन Adj. *unsichtbar.*

अदर्शनपथ m. *ein Bereich, wohin Jmdes* (Gen.) *Auge nicht reicht,* MBh. 3,42,31.

अदर्शनी Adv. mit भू *unsichtbar werden.*

*अदर्शनीय Adj. *unsichtbar.* °यम् Paṅkat. 138,24 fehlerhaft für °यत्वम् oder °यताम्.

*अदल 1) m. *Barringtonia acutangula Gaertn.* — 2) f. आ *Aloe indica Royle.*

अदशन् *nicht zehn.*

अदशमास्य Adj. *noch nicht zehn Monate alt.*

अदशरात्र Adj. *ohne* Daçarâtra-*Feier* Lâṭj. 6,2,30.

अदस् 1) Nom. und Acc. Sg. n. *jenes; es* 128,24. Vgl. अमी, अमु und अमि. — 2) Acc. Adv. *dort* 29, 19. *dorthin.*

अदस्त Adj. *nicht abnehmend, unerschöpflich.*

*अदस्यु, °स्यति Denom. von अदस्.

अदाक्षिणात्य m. Pl. *keine Südländer* so v. a. Gauḍa's Kâvjâd. 1,80.

अदातर् Nom. ag. 1) *nicht gebend; geizig, karg* 176,6. — 2) *keine Zahlung leistend, zur Z. nicht verpflichtet.* — 3) *ein Mädchen nicht verheirathend* 188,13.

1. अदान Partic. *gegessen —, gefressen werdend* 7,21.

2. अदान n. *das Nichtgeben, Vorenthalten* 212,21. Spr. 7140.

3. अदान Adj. *nicht spendend* und *keinen Brunstsaft entlassend* Spr. 6753.

अदान्त Adj. *ungezähmt, ungebändigt* Gaut. 2,28. MBh. 10,3,20. Bhâg. P. 7,5,30.

अदान्य Adj. *nicht schenkend.*

अदाभ्य und अदाभिय 1) Adj. *dem man Nichts anhaben kann, unverletzbar, unvertilgbar.* — 2) m. *ein best.* Graha (*Becherfüllung*) *beim* Soma-*Opfer.*

अदाभ्यत्व n. *Unantastbarkeit* Maitr. S. 4,7,7.

1. अदामन् Adj. *keine Gaben spendend.*

2. अदामन् Adj. *ungebunden.*

अदायाद Adj. (f. ई und später आ) *nicht erbend, nicht erbberechtigt* 198,6. Çat. Br. 11,5,3,11.

अदायिक Adj. *wozu keine Erben da sind.*

अदायिन् Adj. *nicht gebend.*

अदार Adj. *unbeweibt.*

अदारसृत् 1) Adj. *in keine Spalte gerathend.* — 2) n. Name eines Sâman. Davon Nom. abstr. °सृत्व n. Tâṇḍja-Br. 15,3,7.

अदारुण Adj. *nicht hart, — unbarmherzig, mild* 181,27.

अदाशु, अदाशुरि und अदाश्वंस् Adj. *den Göttern nicht huldigend.* Compar. vom letzten अदाशूष्टर.

अदास m. *kein Sclave, freier Mann.*

अदाह्यक Adj. *nicht brennend, — sengend* Maitr. S. 1,8,9.

अदाह्य Adj. *unverbrennbar* Bhag. 2,24.

अदिक्क Adj. *keine Weltgegend für sich habend.*

1. अदिति f. *Mangel an Besitz, Dürftigkeit.*

2. अदिति 1) Adj. *schrankenlos, ungebunden, unendlich; unaufhörlich, unerschöpflich.* — 2) f. *a) Ungebundenheit, Unendlichkeit, Unvergänglichkeit.* — *b)* personificirt als Mutter der Âditja. Später Mutter aller Götter. — *c) Milchkuh.* — *d) Milch.* — *e) Weib.* — *f)* Bez. *des Todes* Çat. Br. 10,6,5,5. — *g) *Erde.* — *h) *Rede, Stimme.* — *i) *Du. Himmel und Erde.*

*अदितिज m. *ein Gott.*

अदितित्व n. 1) *Unvergänglichkeit.* — 2) *das Wesen der* Aditi Çat. Br. 10,6,5,5.

*अदितिदेवत्य n. *das Mondhaus* Punarvasu Gal.

*अदितिनन्दन und *अदितिपुत्र (Gal.) m. *ein Gott.*

अदितिवन n. N. pr. eines *Waldes.*

अदितीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अदित्सत् und अदित्सु (195,22) Adj. *nicht geneigt zu geben.*

*अदिव्यगन्ध m. *Schwefel* Gal.

अदीक्षित Adj. *ungeweiht.*

अदीक्षितायन n. *eine best. Begehung* Ind. St. 2,299.

अदीन Adj. *nicht niedergedrückt, wohlgemuth.*

अदीनमनस् (MBh. 3,166,12), अदीनसत्त्व (Chr. 46,2. MBh. 3,165,7. R. 4,29,25) und अदीनात्मन् (MBh. 3,54,27. R. 1,1,16) Adj. *wohlgemuth.*

अदीयमान Adj. *nicht gegeben werdend;* f. आ *zur Ehe* 193,31.

अदीर्घ Adj. *nicht lang* 273,15.

अदीर्घसूत्र Adj. *nicht saumselig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अदुःख Adj. *frei von Leiden, heilbringend.*

अदुःखनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada.

अदुग्ध Adj. *unausgemolken; unausgesogen.*

अदुच्छुन Adj. *kein Unheil mit sich führend.*

अदुरुक्त Adj. *nicht falsch —, nicht verletzend gesprochen* Tâṇḍja-Br. 17,1,9.

अदुर्ग Adj. *ohne Burg* Spr. 193.

अदुर्मख Adj. *unverdrossen.*

अदुर्मङ्गल Adj. (f. ई) *kein Unglück bringend.*

अदुष्कृत् Adj. *nicht übelthuend.*

अदुष्ट Adj. 1) *untadelhaft, wogegen sich Nichts sagen lässt, gut* 43,6. — 2) *unschuldig* R. 5,91,2.

अदुष्टत्व n. Nom. abstr. zu अदुष्ट 1) 215,30.

अदुष्प्राप Adj. (f. आ) *nicht schwer zu erreichen* 113,12.

अदुहाना Adj. f. *keine Milch gebend* Kâtj. Çr. 25,1,18.

अदूढ Adj. *gabenlos* (?).

अदूदून Adj. *ungequält, unbeschädigt.*

अदूर 1) Adj. *nicht fern, nahe, benachbart.* — 2) n. *Nähe.* अदूरे, अदूरात् und अदूरतस् *in der Nähe, nahe bei* 114,5. 232,10.

अदूरकोप Adj. (f. आ) *zum Zorn geneigt* Kâd. 160.

अदूरगामिन् Adj. *nicht weit weg gehend* Lâṭj. 6,8,8.

*अदूरत्रिंश Adj. Pl. *gegen 50* P. 2,2,25, Sch.

अदूरभव, °वर्तिन् (Ragh. 1,87) und °स्थ Adj. *in der Nähe befindlich; nahe bevorstehend.*

अदूषण n. *das nicht zu Grunde Gehenlassen* Kâm. Nîtis. 14,17.

अदूषित Adj. 1) *untadelhaft, gut* 206,5. — 2) f. आ *nicht verunehrt, — geschändet* Hariv. 8544.

अदूषितकौमारा Adj. f. *deren Jungfräulichkeit nicht verletzt ist* Kathâs. 26,180.

*अदृक्पथ m. = बुध Gal.

अदृपित und अदृप्त Adj. *nicht verblendet, besonnen, aufmerksam.*

अदृप्तक्रतु Adj. *aufmerkend, besonnen.*

अदृप्यत् Adj. *aufmerkend.*

*अदृश् Adj. *blind.*

अदृश्य 1) Adj. *a) unsichtbar* 88,6. 157,10. 30. *nicht zum Vorschein kommend, versteckt.* — *b) unansehnlich, hässlich* MBu. 3,173,66. — 2) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

अदृश्यकरण n. *das Unsichtbarmachen.*

अदृश्यत् 1) Adj. *unsichtbar* MBh. 1,210,19. — 2) f. °ती N. pr. der Gattin Çakti's MBh. 1,177,11.

अदृश्यमान Partic. *ungesehen* AV. 10,8,13.

अदृश्यरूप Adj. (f. आ) *unsichtbar* Sûrjas. 2,1.

अदृश्याञ्जन n. *eine unsichtbar machende Salbe* Spr. 6978.

अदृश्यीकरण n. *ein Mittel sich unsichtbar zu machen.*

अदृष्ट und अदृष्ट (Çat. Br.) 1) Adj. *a) bis dahin nicht gesehen, unbekannt.* — *b) dem Auge entrückt, unsichtbar* 163,3.4. — *c) unvorhergesehen, unerwartet, unverhofft* 39,1. — *d) nicht gutgeheissen, — vorgeschrieben, unerlaubt.* — *e) erst später —, nach dem Tode sich zeigend.* — *f) übernatürlich.* — 2) m. *dem Auge sich entziehendes giftiges Gewürm.* — 3) n. *a) *eine unvorhergesehene Gefahr.* — *b) Schicksal.* — *c) eine sittliche* oder *unsittliche Handlung als Ursache künftiger Wirkungen.*

अदृष्टकारित Adj. *durch eine unsichtbare höhere Macht bewirkt* 219,12. Suçr. 1,21,10. Kan. 5,2,17.

अदृष्टदर्शन n. *Schauen von Nichtgesehenem* Sâmav. Br. 3,4,1.

अदृष्टनर und अदृष्टपुरुष Adj. *ohne Mittelsperson abgeschlossen* (संधि *Bündniss*).

अदृष्टपूर्व Adj. (f. आ) *früher nicht gesehen, — gekannt.*

अदृष्टरज्जस् Adj. *blank* (Spiegel) Sâmav. Br. 3,4,4.

अदृष्टरूप Adj. (f. आ) *von unbekanntem Aeussern* R. 2,55,29.

अदृष्टवत् Adv. *unerwartet, in Folge guter oder böser Handlungen* MBh. 12,204,5.

अदृष्टहन् Adj. *dem Auge sich entziehendes* (giftiges Gewürm) *tödtend.*

*अदृष्टि und *अदृष्टिका f. *ein Blick des Missfallens.*

अदृष्टिदान n. *das Sichnichtzeigen, das Nichtvorlassen* Spr. 196.

अदेय Adj. *nicht zu geben, was nicht gegeben zu werden braucht, was man nicht geben mag* 96,22. Spr. 7764.

अदेव 1) Adj. (f. ई) *den Göttern feindlich.* — 2) m. *Nichtgott* 207,32. *ein* Asura.

अदेवक Adj. (f. आ) *an keinen Gott gerichtet.*

अदेवता f. *keine Gottheit.*

अदेवत्र Adj. *den Göttern nicht zugewandt.*

अदेवयत् und अदेवयु Adj. *die Götter nicht liebend.*

अदेवर m. *ein Anderer als ein Schwager* Gaut. 18,7.

अदेवघ्नी Adj. f. *den Schwager nicht tödtend.*

अदेश m. *unrechter Ort.*

अदेशकाल *unrechter Ort und unrechte Zeit.*

अदेश्य Adj. *nicht am Orte befindlich, der bei einer Sache gar nicht zugegen gewesen ist.*

*अदेष्ण m. *der Liebesgott* Gal.

अदैन्य n. *gehobene Stimmung, guter Muth* MBh. 12,274,18.

अदैव Adj. *wobei die Götter nicht betheiligt sind.*

अदैवकृत Adj. *nicht vom Schicksal bewirkt* MBh. 3,65,40.

अदोमद् und अदोमघ Adj. *keine Beschwerden verursachend.*

अदोमय Adj. *aus Jenem gebildet, Jenes enthaltend.*

अदोमूल Adj. (f. आ) *darin wurzelnd* R. 1,53,25.

1. अदोष m. 1) *kein Uebel, — Missstand* Kâtj. Çr. 25,5,25. — 2) *kein Vergehen, keine Sünde* Gaut. 23,29.

2. अदोष Adj. (f. आ) *schuldlos* 120,18. Ragh. 14,34.

अदोषगुणात्मता f. *das Freisein von Fehlern und Vorzügen* Sâh. D. 246,20.

अदोषता f. *Fehlerlosigkeit* Sâh. D. 603.

अदोह m. *das keine Milch Geben.*

अदौर्बल्य n. *kein Gefühl der Schwäche* Karaka 1,16.

अद्ग m. 1) etwa *Rohrstab, Stengel.* — 2) **aus Reismehl gebackener Opferkuchen.*

अद्धा Adv. *fürwahr.* अद्धातम Adj. *ganz deutlich, — offenbar* Ait. Âr. 47,16. अद्धातमाम् Adv. *ganz sicher.*

अद्धाति m. *der im Besitz der Wahrheit ist, Weiser.*

अद्धाबोधेय m. Pl. Name einer Schule.

अद्यालोकर्ण (vielleicht अध्या°) Adj. *ganz rothe Ohren habend.* अधिवृठाकर्ण v. l.

अद्भिस् Instr. Pl. von अप् *Wasser.*

अद्भुत und einmal अद्भुत 1) Adj. (f. आ) *a) unsichtbar.* — *b) geheimnissvoll; wunderbar* 38,8. 51,21. 65,6. — 2) m. *a) das Wunderbare* als poetischer Rasa. — *b) eine best. künstliche Schreibart.* — *c)* N. pr. des Indra im 11ten Manvantara. — 3) n. *Wunder, ein ausserordentliches Naturereigniss* 220,32. Spr. 7861. °तम n. *ein sehr grosses Wunder.*

अद्भुतकृत् Adj. *geheimnissvoll wirkend.*

अद्भुतगीता f. Titel eines Werkes Bühl. Guj. 4,36.

अद्भुततरंगिणी f. desgl. Cat. C. Pr. 222.

अद्भुतत्व n. *Wunderbarkeit.*

अद्भुतधर्म m. *die wunderbare Natur,* Bez. eines der 9 buddhistischen Aṅga Childers s. v.

अद्भुतपुण्य m. N. pr. eines Dichters.

अद्भुतब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

अद्भुतरामायण n. Titel zweier Werke.

अद्भुतविधि Adj. *wunderbar verfahrend* Kathâs. 18,267.

अद्भुतविवेक m. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 174.

अद्भुतशान्ति f. Titel eines Pariçishṭa zum Atharvaveda.

अद्भुतसागर m. Titel eines Werkes Bühl. Guj. 4,114.

अद्भुतसार m. 1) **das Harz der Mimosa Catechu.* — 2) Titel eines Werkes.

*अद्भुतस्वन m. Bein. Çiva's.

*अद्भुताध्यापक m. *ein Mann, der die über Wunder handelnden Bücher lehrt.*

अद्भुतार्थ Adj. (f. आ) *wunderbare Dinge enthaltend* Kâvjâd. 1,38.

अद्भुतावह Adj. (f. आ) *Staunen erregend* Râgat. 7,552. 570.

अद्भुतैनस् Adj. *an dem kein Fehler wahrzunehmen ist.*

अद्भुतोत्तरकाण्ड n. Titel eines Nachtrags zum Râmâjaṇa.

अद्भुतोपम Adj. *einem Wunder gleichend* MBh. 3,166,41.

अद्भुतोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ein Wunder, etwas Unmögliches, vorausgesetzt wird,* 248,22.

अद्भ्यस् Dat. und Abl. Pl. von अप् *Wasser.*

अद्मन् n. *Speise, Mahl.*

*अद्मनि m. *Feuer.*

*अद्मर Adj. *gefrässig.*

अद्मसद् m. *Tischgenosse.*

अद्मसद्य n. *Tischgenossenschaft.*

अद्मसद्वन् m. *Tischgenosse.*

अद्य und selten अद्यस्, auch अद्या (ved.) Adv. *heute; jetzt.* अद्यैव *schon heute, alsbald* 48,16. 163,7. अद्यापि *noch heute, noch jetzt* 128,28. Spr. 7705. 7726. *schon heute, — jetzt.* अद्यापि mit einer Negation im Satze *noch immer nicht* 43,12. 163,5. 250,5. *jetzt noch nicht; jetzt nicht mehr.* अद्य पूर्वम् und अद्य यावत् (142,2) *bis jetzt.* अद्य प्रभृति und अद्यारभ्य *von heute an, von jetzt an* 146,29. 155,30. अद्येदानीम् = अद्य = इदानीम्.

अद्यतन 1) Adj. *a) heutig, jetzig; jetzt lebend.* — *b) am selben Tage erfolgend.* — 2) f. ई *Aorist.*

अद्यतनीय Adj. *heutig.*

अद्यतस् Adv. *von heute an* Dhûrtan.

अद्यत्व n. *Jetztzeit.*

अद्यदिन n. und अद्यदिवस m. *der heutige Tag.*

अद्यश्व Adj. *das Heute und Morgen enthaltend* Tândja-Br. 9,4,18.

*अद्यश्वीन Adj. 1) *was heute oder morgen erfolgen kann.* — 2) f. आ *unmittelbar vor der Niederkunft sich befindend.*

अद्यसुत्या f. Soma-*Kelterung innerhalb eines und desselben Tages* Kâtj. Çr. 12,6,26. Âçv. Çr. 6,11,15. Lâṭj. 1,4,15.

अद्याह्न n. *das Heute und Morgen.*

अद्याहृत Adj. *heute herbeigeholt.*

अद्यु Adj. *nicht brennend.*

अद्युत् Adj. *glanzlos.*

(अद्यूत्य) अद्यूतिम्न n. *unglückliches Spiel.*

अद्रव Adj. *nicht flüssig* Kâç. zu P. 4,1,54.

अद्रवपायिन् Adj. *nichts Flüssiges trinkend* Suçr. 1,239,8.

1. अद्रव्य n. *ungeeigneter Gegenstand, untaugliches Subject* Mâlav. 14,23.

2. अद्रव्य Adj. *besitzlos.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,1,10.

अद्रष्टृ Nom. ag. *nicht sehend* Maitrjup. 6,11.

अद्रि m. 1) *Fels, Berg* 7,13. 10,4. 99,19. *Gebirge.* — 2) *Schleuderstein.* — 3) *Stein zum Schlagen des* Soma. — 4) *Wolke.* — 5) Bez. *der Zahl sieben* (wegen der *sieben Hauptgebirge*). — 6) N. pr. eines Sohnes des Vishvagaçva MBh. 3,202,3. — 7) **Baum.* — 8) **die Sonne.*

*अद्रिकदली f. *eine Species der* Kadalî Gal.

*अद्रिकर्णी *Clitoria Ternatea Lin.*

अद्रिका f. 1) **Koriander* Nigh. Pr. — 2) N. pr. einer Apsaras.

*अद्रिकीला f. *die Erde.*

अद्रिकृतस्थली f. N. pr. einer Apsaras.

*अद्रिज 1) n. *Erdharz.* — 2) f. आ *a) eine Pfefferart* Râgân. 6,18. — *b) die Göttin* Pârvatî.

*अद्रिजतु n. *Erdharz* Nigh. Pr.

अद्रिजा Adj. *felsgeboren.*

अद्रिजूत Adj. *durch die Presssteine beschleunigt.*

अद्रितनया f. 1) *die Göttin* Pârvatî. — 2) *ein best. Metrum.*

अद्रिदुग्ध Adj. *mit Steinen gemolken, — ausgepresst.*

*अद्रिद्विष् m. Bein. Indra's.

*अद्रिधन्वन् m. Bein. Çiva's Gal.

*अद्रिनन्दिनी f. *die Göttin* Pârvatî.

अद्रिबर्हस् Adj. *felsenfest* RV. TBr. 2,7,13,2.

अद्रिबुध्र Adj. *Felsen zum Boden habend, auf Felsen gegründet.*

अद्रिभिद् 1) Agj. *Felsen spaltend.* — 2) *m. Bein. Indra's.

*अद्रिभू f. *Salvinia cucullata.*

अद्रिभेदन n. 1) *das Entzweigehen eines* Soma-*Steines* Kâtj. Çr. 25,12,15. — 2) *das Spalten der Felsen* Spr. 7616.

अद्रिमातृ Adj. *den Felsen zur Mutter habend, felsentsprossen.*

*अद्रिमाष m. Pl. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

अद्रिमूर्धन् m. *Berggipfel* MBh. 12,321,44.

*अद्रिराज् und अद्रिराज (MBh. 3,42,24) m. *Fürst der Berge,* Bein. des Himâlaja.

अद्रिवत् Adj. (Voc. °वस्) *mit Schleudersteinen versehen* RV.

*अद्रिशय्य Adj. *auf dem Berge ruhend,* Beiw. Çiva's.

अद्रिषुत Adj. *mit Steinen gekeltert.*

अद्रिसंकृत Adj. *mit Steinen zermalmt.*

अद्रिसानु Adj. *auf Bergesrücken weilend* RV.

*अद्रिसानुजा f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

*अद्रिसार m. *Eisen.*

अद्रिसारमय Adj. *eisern* MBh. 3,173,55.

*अद्रीश m. *Fürst der Berge,* Bein. des Himâlaja und Çiva's.

अद्रुत Adj. *nicht beschleunigt* TS. Prât. 23,20.

अद्रुह् Adj. (Nom. अद्रुग्) *nicht schädigend, wohlwollend.*

अद्रुहाण und अद्रुह्वन् Adj. dass. RV.

*अद्रेष्क m. *Melia sempervirens* Nigh. Pr.

अद्रोगधृ Nom. ag. *nicht übelwollend.*

अद्रोघ und अद्रोघ Adj. *arglos, wohlwollend.* अद्रोघम् Adv. *ohne Gefährde.*

अद्रोघवाच् Adj. *dessen Rede arglos ist.*

अद्रोघावित Adj. *Arglosigkeit liebend.*

1. अद्रोह् m. *keine Feindseligkeit, Wohlwollen.* अद्रोहसमयं कृ *Friede geloben.*

2. अद्रोह् Adj. *nicht feindselig* Spr. 3591.

अद्रोहिन् Adj. dass.

°अद्वन् Adj. *essend.*

अद्वय 1) Adj. *nicht zweierlei, zweitlos, einig* 258,7. 284,33. — 2) m. *a) *ein Buddha. — b)* N. pr. = अद्वयानन्द्. — 3) n. *Nichtdualismus, Monismus.*

अद्वयतारक Titel einer Upanishad.

अद्वयत्व n. *das nicht zweierlei Sein, Einheit* 288,16.

अद्वयत् Adj. *nicht doppelzüngig, aufrichtig, ergeben.*

*अद्वयवादिन् m. *ein* Buddha.

अद्वयस् Adj. = अद्वयत्.

अद्वयानन्द् 1) Adj. *dessen Wonne die Einheit ist* 253,15. — 2) m. N. pr. eines Lehrers 253,15.

अद्वयामृतपति m. N. pr. eines Mannes B.A.J. 10,54.

अद्वयाविन् und अद्वयु Adj. = अद्वयत्.

अद्वार् f. *was keine Thür —, kein Thor ist* Çat. Br. 11,1,1,3. MBh. 13,123,11.

अद्वार् n. 1) dass. Çat. Br. 14,6,7,9. Kâtj. Çr. 8,4,26. 21,4,28. — 2) *nicht die rechte Ausgangsgegend* Ind. St. 14,321.

1.*अद्विज m. *ein Brahman, der durch das Ausgehenlassen des heiligen Feuers seiner Kaste verlustig gegangen ist.*

2. अद्विज Adj. *keine Brahmanen habend.*

अद्वितीय Adj. *zweitlos* 282,25. 286,8.

अद्वियोनि Adj. *nicht aus zwei* (Vocalen) *hervorgegangen, nicht diphthongisch* RV. Prât. 11,2.

अद्विरुक्तत्व n. *das nicht zweimal Gesagtsein* Gaim. 3,6,2.

अद्विर्वचन n. *keine Wiederholung* Gaim. 2,4,16.

(अद्विषेण्य), अद्विषेणिअ und अद्वेष Adj. *nicht übelwollend, wohlwollend.*

अद्वेषरागिन् Adj. *frei von Ab- und Zuneigung.*

अद्वेषम् Adv. *ohne Abneigung, in friedlicher Gesinnung.*

अद्वेष्टृत्व n. *Wohlwollen* 289,3. 6.

1. अद्वैत n. *Nichtdualität, Einheit* 288,27. अद्वैतेन *mit Ausschluss eines Andern, einzig und allein.*

2. अद्वैत 1) Adj. *ohne Dualität, zweitlos, einig* 261,7. 284,25. — 2) m. N. pr. = अद्वैतानन्द्.

अद्वैतकौस्तुभ m., °चन्द्रिका f., °चिन्तामणि m. und °ज्ञानसर्वस्व n. Titel von Schriften.

अद्वैतत्व n. Nom. abstr. zu 2. अद्वैत 1) Ind. St. 9,154.

अद्वैतदर्पण m., °दीपिका f., °ब्रह्मसिद्धि f., °मकरन्द् m. und °रत्नरक्षण n. Titel von Schriften.

*अद्वैतवादिन् m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

अद्वैतविद्याविनोद् m. und °सिद्धि f. Titel von Schriften.

अद्वैताचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. अद्वैतानन्द् m. 1) *die Wonne über den Monismus.* — 2) Titel einer Schrift.

2. अद्वैतानन्द् m. N. pr. eines Lehrers.

अद्वैतामृत n. Titel einer Schrift.

अद्वैतोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अद्वैधम् Adv. *gleichmässig* R. ed. Bomb. 2,118,3.

अध und अधा (älter als अध्, अध्या) Adv. 1) *darauf, dann, alsdann, da.* Insbes. nach einem Relativum, einer Temporal- oder Conditional-Partikel. — 2) *und, sodann.* अध — अध *sowohl — als auch* 30,13. अध — अध वा *entweder — oder.* — 3) *aber, dagegen, jedoch.* — 4) *darum, deshalb.*

अधउपासन n. euphemistische Bez. des *Beischlafs* Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. 6,4,2.

*अधःकर m. *der untere Theil der Hand* (vom Handgelenk bis zu den Wurzeln der Finger).

अधःकरण n. *das Unterordnen* Sâh. D. 296,10.

अधःकृष्णाजिनम् Adv. *unter das schwarze Fell.*

अधःक्रिया f. *Erniedrigung, Geringschätzung.*

अधःखनन n. *das Untergraben* Spr. 1516.

*अधःपटु m. *Kampher* Gal.

अधःपात m. 1) *ein Fall nach unten* (auch uneig.) Spr. 2887. — 2) = अधःपातन Bhâvapr. 2,99,19.

अधःपातन n. *das Fällen* (in der Chemie).

अधःपिण्ड Adj. *mit den Knöpfchen nach unten* Kâtj. Çr. 17,4,2.

*अधःपुट n. *Nuss der Buchanania latifolia* Nigh. Pr.

*अधःपुष्पी 1) *Pimpinella Anisum.* — 2) *Elephantopus scaber.* — 3) *Phlomis esculenta* Râgân. 4,88.

अधःप्रदेश m. *Schamtheile* Hariv. 8735.

अधःप्राङ्गामिन् (richtig अधःप्राक्शा°) Adj. *auf dem Erdboden, nach Osten gewendet, schlafend.*

अधन Adj. *keinen eigenen Besitz habend, besitzlos; unbemittelt, arm* 147,22. zu Spr. 2939.

अधन्य Adj. (f. आ) 1) dass. Vielleicht aber fehlerhaft für अधान्य *keine Getraide habend.* — 2) *unglücklich* Prij. 23,1.

अधप्रिय Adj. *jetzt erfreut* RV.

अधम 1) Adj. (f. आ) *a) der unterste. — b) der niedrigste, am Tiefsten stehende, geringste* 104,31. 161,16. 163,11 (auch in der 1ten Bed.). 13. पन्नगाधम *der niedrigste unter* 46,9. कुरुकुलाधम 59,14. अधमः पदीष्ट *sinke auf die tiefste Stufe.* विश्वस्मात् *niedriger als Alles.* समोत्तमाधमाः *Gleiche, Stärkere, Schwächere.* — 2) m. *eine Art Nebenmann.* °प्रभव Adj. (पुत्र) Sârâvalî bei Utpala im Eingange zu Varâh. Bṛh. 23(21). — 3) f. आ *eine best. Heroine.*

अधमचेष्ट Adj. *von der niedrigsten Handlungsweise* 104,33.

*अधमद्विज m. *ein mit Idolen herumgehender Brahmane* Gal.

अधमधी Adj. *von ganz geringem Verstande* 165,16.

अधमयोनिज Adj. (f. आ) *von einer ganz niedrigen Mutter stammend* 189,23.

अधमर्ण und अधमार्णिक m. *Schuldner.*

*अधमशाख m. und *°शाखीय Adj.

*अधमाङ्ग n. *Fuss.*

अधमाधम Adj. *unter Allen am Tiefsten stehend* Spr. 2379.

***अधमार्ध** m. *der unterste Theil* und ***अधमार्ध्य** Adj. *zu unterst befindlich.*

अधर 1) Adj. (f. आ) *a) der untere.* **अधरं कर्** *sich unterwerfen, überwältigen* 3,19. **अधरः पद्** *unterworfen werden.* — *b) niedriger —, tiefer stehend.* **मद्** *als ich.* — *c) *in einer Disputation* (Gal.) oder *in einem Process unterliegend.* — 2) m. *a) Unterlippe;* Sg. collect. *die Lippen* 167,29. 219,17. 251, 21. 23. Spr. 7627. fg. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *eine Reisart* Gal. — *c)* *auch n. *pudendum muliebre.* — 3) *f. आ *Nadir.* — 4) *n. *der untere Theil.*

***अधरकण्टक** 1) m. *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr. — 2) f. °कण्टिका *Asparagus racemosus* Râgân. 4,118.

अधरकण्ठ m. *der untere Hals; der untere —, hintere Theil der Kehle.*

***अधरतस्** Adv. *unten.*

***अधरमधु** n. *Lippenhonig, Speichel.*

अधरमूल Adj. *mit nach unten gehenden Wurzeln* Çat. Br. 1,3,2,10.

अधरय्, °यति *übertreffen, beschämen* Prasannar. 33,1.

अधरसपत्न Adj. *der seine Nebenbuhler besiegt hat* Maitr. S. 3,4,10.

***अधरस्तात्** und ***अधरस्मात्** Adv. *unten.*

अधरहनु f. *der untere Kinnbacken.*

अधराचीन, (अधराच्य) **अधरांचि** und **अधराञ्च्** (f. °राची) Adj. 1) *nach unten gerichtet.* — 2) *nach Süden gerichtet, südlich.* **अधराक्** Adv. *von Süden her.*

अधरात् und **अधरात्तात्** Adv. *unten.*

अधरारणि f. *das untere Reibholz* (bei der Erzeugung des Feuers) 31,1.

अधरी Adv. mit **कर्** *sich unterwerfen, besiegen, übertreffen.* Mit **भू** *unterliegen.*

***अधरीण** Adj. *unterliegend.*

***अधरेण** 1) Adv. *unten.* — 2) Praep. mit Acc. und Gen. *unterhalb.*

***अधरेद्युस्** Adv. *den Tag zuvor, vorgestern.*

अधरोत्तर 1) Adj. *a) unterliegend oder gewinnend.* — *b) vorangehend und nachfolgend, früher und später.* — 2) n. *a) eine niedrigere und höhere Stufe, Rangordnung.* — *b) ein Drunter und Drüber, ein Durcheinander.* — *c) Anrede und Entgegnung.*

***अधरोरुक** n. vielleicht *ein bis zum Unterschenkel reichendes Gewand* (vgl. **अधोरुक**) Ind. St. 13,471.

अधरोष्ठ und **अधरौष्ठ** n. 1) *Unterlippe.* — 2) *Unter- und Oberlippe, die Lippen.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई.

अधर्म m. *Ungesetzlichkeit, Unrecht; Schuld* 182, 11. 203,28. 221,16. **अधर्मेण** *auf eine ungerechte —, ungesetzliche Weise* 41,31. 163,15. Erscheint personificirt.

अधर्मज्ञ Adj. *das Gesetz —, das Recht nicht kennend* M. 8,59.

अधर्मदण्डन n. *ungerechte Bestrafung* M. 8,127.

अधर्मय Adj. *nicht aus Recht bestehend.*

अधर्मिष्ठ Adj. *das Rechte nicht thuend; ungesetzlich.*

अधर्मशरण Adj. *nicht auf das Gesetz sich stützend* Spr. 464.

अधर्म्य Adj. = **अधर्मिष्ठ**.

अधर्षण (MBh. 13,17,52) und °णीय Adj. *dem man nicht zu nahe treten darf.*

***अधवा** f. *Wittwe.*

***अधश्चर** m. *Dieb.*

अधश्चरणावपात m. *das sich Jmden zu Füssen Werfen* 184,15.

***अधश्चौर** m. *Dieb.*

अधःशय Adj. (f. आ) *auf der Erde liegend.*

अधःशय्य Adj. *auf dem Erdboden schlafend.*

अधःशय्या f. *das Schlafen auf dem Erdboden.*

अधःशय्यासनिन् Adj. *auf dem Erdboden schlafend und sitzend* Gaut. 2,21. 14,37.

***अधःशल्य** m. *Achyranthes aspera* Râgân. 4,90.

अधःशायिता f. *das Schlafen auf dem Erdboden* Gaut. 19,15.

अधःशायिन् Adj. *auf dem Erdboden schlafend* 38,10.

अधःशिरस् 1) Adj. *mit nach unten gerichtetem Kopfe.* — 2) m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4.

अधःशीर्ष Adj. = **अधःशिरस्**.

अधस् 1) Adv. *a) unten* 19,11. 22. 80,12. 106,28. 173,28. *auf dem Erdboden* 35,32. 299,21. **अधो ऽधो विद्यमानानाम्** *tiefer und tiefer gelegen* 268,4. — *b) hinunter, hinab* 67,6. 152,23. 168,28. 170,27. 173, 16. 180,12. 290,10. **अधः कर्** *nach unten thun* 163, 9. auch so v. a. *übertreffen* Kâd. 202. — 2) Praep. *a) unter, unterhalb.* α) mit Acc. (gewöhnlich nur auf die Frage *wohin*) 56,10. verdoppelt 227,6. — β) mit Gen. (gewöhnlich auf die Frage *wo*) 56,19. 110,25. 111,7. — γ) mit Abl. (auf die Frage *wo*). — δ) am Ende eines Comp. (auf die Frage *wo*) 154,22. — *b) vor* (zeitlich) mit Abl. Cit. im Comm. zu Gobh. 1,4,29.

अधस्तन Adj. 1) *der untere.* — 2) *vorangehend* (in einem Buche).

अधस्तरां Adv. *sehr niedrig, nahe der Erde.*

°**अधस्तल** n. *die unter Etwas ausgebreitet Fläche, — Stelle.*

अधस्तात् 1) Adv. *a) unten; auf dem Erdboden* 154,12. 169,13. — *b) hinunter, hinab.* — *c) von unten her* 35,22. — *d) in Unterwürfigkeit* 32,21. — *e) vorher* Jâgñ. 1,106. — 2) Praep. *unter, unterhalb* (auf die Frage *wo* und *wohin*). *a)* mit dem Gen. 160, 2. — *b)* mit dem Abl. — *c)* am Ende eines Comp.

अधस्ताद्दिश् f. *Nadir.*

अधस्तान्निर्बाधम् Adv. *mit den Knöpfchen nach unten* Çat. Br. 7,4,1,10.

अधस्पद् 1) Adj. (f. आ) *unter den Füssen befindlich, unterwürfig.* °**पदं कर्** *unter die Füsse treten; überwinden.* °**पदम्** Adv. *unter den Füssen, — die Füsse.* — 2) n. *Ort unter den Füssen* (des Unterworfenen).

अधःस्थ Adj. (f. आ) *unten befindlich, — liegend* Spr. 224. Bhâvapr. 2,100,23.

अधःस्थानासन n. *das Niedrigerstehen oder -sitzen* Gaut. 2,27.

अधा s. **अध**.

***अधामार्गव** m. *Achyranthes aspera.*

अधारणक Adj. *unerträglich.*

अधार्मिक Adj. *ungerecht, seine Pflichten nicht erfüllend.*

अधार्य Adj. 1) *nicht zu tragen, zu schwer zum Tragen.* — 2) *nicht zurückzuhalten, — aufzuhalten* MBh. 13,35,20. — 3) *dem man obzuliegen nicht vermag.*

1. **अधि** 1) Adv. *a) in der (die) Höhe.* — *b) in hohem Grade.* — *c) inwendig* 19,20. — *d) ausserdem, überdies* 8,12. — 2) Praep. *a)* mit Acc. α) *über, oberhalb* 227,5. — β) *auf — hin, über — hin* Spr. 4035. Auch verdoppelt. — γ) *hin — zu, an — heran* Gaut. 12,41. 13,27. — δ) *in.* — ε) *in Bezug auf.* — *b)* mit Instr. *über — hinweg.* — *c)* mit Abl. α) *über* (örtlich und im Vergleich). — β) *von — herab, von — her* (örtlich und zeitlich), *von — hinweg, aus — hervor* 8,11. 14,12. 16,13. — γ) *nach* (zeitlich) Ait. Up. 4,3. — δ) *um — willen.* — ε) *anstatt* RV. 1, 140,11. — ζ) *in Bezug auf.* — *d)* mit Gen. *nach* (zeitlich). — *e)* mit Loc. α) *über* (der Zahl und dem Range nach). **über* und zugleich *unter* (der Stellung nach) 228,10. 11. — β) *auf, auf — hin, in, an* 8,9. 14,17. 15,27. — γ) *gegen, in Bezug auf* 36, 22. *wider* VS. 20,17. — *f)* am Ende eines Comp. *über* (der Zahl nach).

2.*अधि 1) m. = **आधि** *Seelenleiden.* — 2) f. = **अवि** *eine Frau zur Zeit der Katamenien.*

अधिक 1) Adj. (f. आ) *a) überschüssig, den Ueberschuss bildend, hinzukommend, mehr seiend.* — *b) das gewöhnliche Maass überschreitend, überfliessend, mit einem Ueberschuss versehen, mehr* oder *grösser als gewöhnlich, gesteigert, ausserordentlich* 40,4. 303,14. 310,17. Spr. 7818. Das den Ueberschuss oder Ueberfluss ausdrückende Wort steht im Instr. (Spr. 6681, v. l.) oder geht im Comp. voran Chr. 99,31. 193,19. 233,23. 235,4. एकमधिकं शतम् = एकाधिकं शतम् 101 MBh. 3,72,9. — *c) der höchste, beste* Spr. 6089. — *d) überwiegend, überlegen, höher stehend, mehr, grösser, stärker, heftiger, vorzüglicher, mehr geltend* 130,22. 230,7. गुणतम् *überlegen an*, सत्त्वाधिक desgl. Vet. in LA. 29,1. Das beim Vergleich Zurücktretende steht im Abl. (63,25. 168,23. 176,14. 182,22. 197, 30. 228,7. Spr. 7687), Instr. oder Gen. oder geht im Comp. voran (51,27. 122,27. 171,30). शताधिका *über das Hundert hinausgehend* 75,2. In dieser Bed. auch अधिकतर Spr. 2316. — *e) darüber* (Abl.) *hinaus liegend, entfernter* (von der Zeit) Suçr. 2, 295,5. द्व्यधिके ततः *zwei* (Jahre) *später* M. 2,65. — *f) *dem Maasse nach niedriger stehend, kleiner als* (Abl.). — 2) अधिकम् und अधिक° Adv. *a) mehr als gewöhnlich, in hohem Grade, sehr* 165,6. 175, 21. 319,3. — *b) mehr, in höherem Grade, stärker* 96,26. Das beim Vergleich Zurücktretende im Abl. oder im Comp. vorangehend 126,20. 113,26. अधिकतरम् dass. — 3) n. *a) Ueberschuss.* — *b)* in der Rhetorik *das Uebermaass —, Grössersein* u. s. w. *des Enthaltenden* (Beispiel Spr. 1764) *oder des Enthaltenen* Vâmana 4,2,11. Kâvjapr. 10, 42. Sâh. D. 723.

*अधिककण्टक m. *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44.

अधिकक्रोध Adj. *überaus erzürnt* Ragh. 12,90.

अधिकगुण Adj. *vorzügliche Eigenschaften besitzend* Suçr. 1,187,17. Davon Nom. abstr. °ता Mṛkkh. 20, 1.

अधिकत्व n. *das Zuviel.* Am Ende eines Comp. *des Ueberwiegen —, Vorherrschen von.*

अधिकदत्त m. *Ueberzahn* Suçr. 2,127,4.

अधिकमास m. *Schaltmonat.*

अधिकरण n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Substrat, das worauf Etwas bezogen wird.* — 2) *Stoff, Substanz.* — 3) *Fach, Zweig, Branche* Spr. 6926. — 4) *ein einem speciellen Gegenstande gewidmeter Abschnitt, Artikel, Paragraph.* — 5) *Gericht, Gerichtshof.* — 6) in der Gramm. *das worauf, worin, woran, wo oder wann Etwas geschieht* oder *Statt findet, der Begriff des Locativs* 224,13. 233,3. 237,23. 238,17.

अधिकरणकौमुदी f., °चन्द्रिका f. und °चुलक m. Titel von Schriften.

अधिकरणन्यायमाला f. Titel einer Schrift.

अधिकरणमण्डप *Gerichtshalle* Kâd. 98.

अधिकरणमाला f. und °रत्नमाला f. Titel von Schriften.

अधिकरणलेखक m. *Gerichtsschreiber* Kâd. 98.

अधिकरणसिद्धान्त m. *eine Hauptwahrheit, aus der andere Wahrheiten sich von selbst ergeben,* Njâjas. 1,1,30. Karaka 3,8.

अधिकरणिक m. *Richter.* Vgl. आधि°.

*अधिकर्द्धि Adj. = समृद्ध.

अधिकर्मकर und °कर्मकृत् m. *Oberaufseher über die Arbeiter.*

अधिकर्मकृत m. *Oberaufseher, Verwalter, Schaffner.*

*अधिकर्मिक m. *Oberaufseher über einen Markt.*

अधिकल्पेन् Adj. etwa *Uebervortheiler* (im Spiele).

अधिकवयस् Adj. *in vorgerückten Jahren* Veṇis. 85.

*अधिकषाष्टिक Adj. *über sechzig werth* u. s. w.

अधिकष्ट n. *grosses Elend, grosser Jammer.*

*अधिकसप्ततिक Adj. *über siebzig werth* u. s. w.

अधिकाक्षर Adj. (f. आ) *eine überschüssige Silbe habend* Nir. 7,13.

अधिकाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *ein überzähliges Glied habend.* — 2) m. n. **eine auf dem Panzer über die Brust getragene Schärpe.*

अधिकाधिक Adj. *stets wachsend, — zunehmend* 175,28.

अधिकार m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Oberaufsicht, Verwaltung, Amt* 149,3. — 2) *Berechtigung, Anspruch, Befähigung zu* (Loc.). — 3) **Prärogative eines Fürsten.* — 4) *das Trachten nach* (Loc.). — 5) *das worauf Etwas bezogen wird;* am Ende eines adj. Comp. *bezüglich auf.* — 6) *ein der Besprechung eines bestimmten Gegenstandes gewidmeter Abschnitt in einem Lehrbuch, das Kapitel von* (geht im Comp. voran) 239,8. — 7) bei den Grammatikern *der an die Spitze eines neuen Abschnittes gesetzte Gegenstand, über den von da an gehandelt werden soll und der in allen folgenden Regeln bis zu einem neuen Abschnitte in derselben grammatischen Form, in der er am Anfange auftritt, zu ergänzen ist.* 221,6. 226,25.

अधिकारक Adj. *einen Gegenstand vorführend, einleitend* TS. Prât. 22,6.

अधिकारपुरुष m. *Beamter.*

अधिकारमाला f. und °संग्रह m. Titel von Schriften.

अधिकारस्थ Adj. *in einem Amte stehend.* पुरुष *Beamter* Spr. 7638.

अधिकारिता f. und **अधिकारित्व** n. *Oberaufsicht über* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

अधिकारिन् 1) Adj. *a) ein Amt bekleidend; die Oberaufsicht über Etwas* (geht im Comp. voran) *habend* 109,25. — *b) Ansprüche auf Etwas* (geht im Comp. voran) *habend; zu Etwas geeignet, tauglich* 253,28. 254,3. 256,24. — 2) *m. *Mensch.*

अधिकार्थवचन n. *Uebertreibung.*

*अधिकार्म.

अधिकृत m. *Haupt, Aufseher, Verwalter, Chef, Beamter* (das Amt im Loc. oder im Comp. vorangehend).

°**अधिकृतत्व** n. *das über Etwas Gesetztsein, das Bestimmtsein zu.*

*अधिकृष्णम् Adv. *in Bezug auf* Kṛshṇa.

*अधिक्रम m. *Angriff.*

अधिक्षित् m. *Beherrscher.*

अधिक्षेप m. *Beschimpfung, Verspottung.*

अधिगन्तर् Nom. ag. *Finder* Gaut. 10,38.

अधिगन्तव्य Adj. 1) *zu erlangen, zu gewinnen* 191, 32. — 2) *zu erreichen, zu ergründen* Spr. 1339. — 3) *zu studiren.*

अधिगम m. 1) *Auffindung, Erlangung, Antreffung, Habhaftwerdung* Gaut. 10,39. — 2) *Gewinn.* — 3) *Erfahrung, Erleidung.* — 4) *Gewinnung einer Ueberzeugung, Erkenntniss* Gaut. 11,23. — 5) *Studium, das Lernen, Lesen.*

अधिगमन n. 1) *das Erlangen, Antreffen, Habhaftwerden.* — 2) *Studium, das Lesen.*

अधिगम्य Adj. 1) *wohin man zu gelangen hat* Bhâg. P. 5,10,10. — 2) *zugänglich.* — 3) *erkennbar, fassbar.* — 4) *zu studiren.*

(अधिगर्त्य) अधिगर्तिभ Adj. *auf dem Wagensitze befindlich.*

अधिगव Adj. *vom Rind —, von der Kuh kommend* AV. 9,6,39.

अधिगुण Adj. *mit hohen Eigenschaften begabt.*

अधिगोप्तर् Nom. ag. *Hüter.*

अधिचङ्क्रम Adj. (f. आ) *über Etwas kriechend* AV. 11,9,16.

अधिचर Adj. *überschüssig.*

अधिचरण in स्वधि°.

*अधिज्ञ Adj.

अधिज्ञनन n. *Geburt.*

अधिज्ञानु Adv. *auf das Knie.*

अधिजिह्व m. *Ueberzunge, Geschwulst an der Zunge.*

अधिजिह्विका f. 1) dass. — 2) **Zäpfchen im Halse* Nigh. Pr.

आधिज्य Adj. *mit aufgezogener Sehne* Çat. Br. 14,

6, 8, 2. अधिज्यधन्वन् Adj. *an dessen Bogen die Sehne aufgezogen ist* 9,1,1,6. Chr. 96,2. अधिज्यता f. Nom. abstr.

अधिज्योतिषम् Adv. *in Bezug auf das Leuchtende.*

अधित्यका f. *Bergebene, Bergplateau* Çiç. 4, 40.

अधिदण्डनेतर् m. *der oberste Richter,* Jama Bhâg. P. 3,16,10.

अधिदत्त m. *Ueberzahn.*

अधिदिन n. *überschüssiger Tag.* Pl. *die höhere Zahl der Lunartage im* Ahargaṇa *im Vergleich zu den Solartagen* Siddh. Çir.

अधिदीधितिभाष्य m. Titel einer Schrift.

अधिदेव m. *ein höchster Gott.*

अधिदेवम् Adv. *in Bezug auf die Götter.*

अधिदेवता f. *eine höchste Gottheit, Schutzgottheit.*

अधिदेवन n. *Spielbrett beim Würfelspiel.*

अधिदैव n. *die den Agens einer Thätigkeit leitende Gottheit* Gop. Br. 1,4,2.

अधिदैवत n. *Schutzgottheit* und = अधिदैव.

अधिदैवतम् Adv. *in Bezug auf die Gottheit, — das göttliche Princip.*

अधिदैवत्य n. *die oberste göttliche Stellung unter* (Abl.) Maitrjup. 4, 4.

अधिनाथ m. 1) *Oberherr.* — 2) N. pr. eines Autors.

अधिनिर्णिज् Adj. *in ein Prachtgewand gehüllt.*

अधिप m. *Gebieter, Herr, Oberhaupt; Regent* in der Astrol.

अधिपति m. 1) dass. — 2) *Wirbel auf dem Kopfe.*

अधिपतिवती Adj. f. *den Herrn in sich enthaltend* Maitrjup. 6, 5.

अधिपत्नी f. *Oberherrin.*

अधिपथम् Adv. *über einen Pfad hinweg.*

अधिपा m. *Gebieter, Herrscher.*

अधिपांसुल Adj. *überaus staubig.*

अधिपाश m. *Knebel* Kauç. 49.

अधिपुरुष m. *der höchste Geist* Gaim. 6,2,16.

अधिपूतभृतम् Adv. *über dem den gereinigten* (Soma) *enthaltenden* (Kübel).

अधिपूरुष m. *der höchste Geist* VP. 1,12,59.

अधिपेषण Adj. *worauf Etwas zermalmt wird.*

अधिपौरुष n. *die höchste Manneskraft* MBh. 13, 16, 18.

अधिप्रजम् Adv. *in Bezug auf die Nachkommenschaft, — Familie.*

अधिप्रज्ञम् Adv. *in Bezug auf die Erkenntniss* Kaush. Up. 3, 8.

अधिप्रष्टिपुग n. *das Joch am* Prashṭi-*Pferde.*

अधिप्लवन n. *das Hinüberspringen über* (im Comp. vorangehend).

अधिफाणित Adj. *mit verdicktem Zuckerrohrsaft übergossen* MBh. 13, 64, 26.

अधिबल n. 1) *das Ueberbieten* (Rede durch Rede). — 2) in der Dramatik *hinterlistiger Anschlag.*

अधिबाधितर् Nom. ag. *Belästiger, Quäler.*

अधिबुभूषु Adj. *der die Oberhand bekommen will.*

*अधिभू m. *Herrscher, Gebieter.*

अधिभूत n. *das Gebiet* oder *Object des Agens.*

अधिभूतम् Adv. *in Bezug auf die Wesen* Kaush. Up. 3, 8.

अधिभोजन n. *Zugabe.*

अधिमखम् Adv. *bei Gelegenheit eines Opfers.*

अधिमन्थ m. *eine best. Krankheit des Auges.*

अधिमन्थन 1) Adj *womit gerieben wird.* — 2) n. *das* (harte) *Holzstück, welches auf dem* (weichen) *gerieben wird.*

अधिमांस und °क n. *von Speichelfluss begleitete schmerzhafte Anschwellung des Zahnfleisches in der Gegend des Weisheitszahnes.*

अधिमांसार्मन् n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge* Suçr. 2,310,9.

अधिमात्र Adj. *übermässig* Jogas. 2, 34. Davon Nom. abstr. °त्व n. 1,22.

अधिमात्रकारुणिक (अतिमात्र°?) n. N. pr. eines Mannes.

अधिमात्रम् Adv. *in Bezug auf die Lautmaasse.*

अधिमास und °क m. *Schaltmonat.*

अधिमासदिन n. = अधिदिन Comm. zu Siddh. Çir.

अधिमित्र n. in der Astrol. *gelegentlicher Freund* Varâh. Bṛh. 13,1. Davon Nom. abstr. °ता f. Utpala zu 22,3.

अधिमुक्ति f. *Neigung, starker Zug nach; Vertrauen* (buddh.).

अधिमुक्तिक 1) m. Bein. Mahâkâla's. — 2) am Ende eines adj. Comp. = अधिमुक्ति Lalit. 312,2.

*अधिमुक्तिका f. *Perlmutter* Nigh. Pr.

अधिमोक्ष m. buddh. = अधिमुक्ति.

1. अधियज्ञ m. *das höchste Opfer.*

2. अधियज्ञ Adj. *auf das Opfer bezüglich.* °यज्ञम् Adv. *in Bezug auf das Opfer.*

*अधियाग n. = अधिकाङ्ग 2).

अधियोग m. *eine best. Constellation* Varâh. Bṛh. 13,2.

अधियोध R. Gorr. fehlerhaft. युधि यो ed. Bomb. 6,48,24.

अधिरज्जु Adj. *einen Strick mit sich führend.*

अधिरथ 1) Adj. *a) auf dem Wagen stehend, zu Wagen seiend;* m. *Kämpfer zu Wagen, Wagenlenker.* — *b) durch einen Wagen vermehrt, nebst einem Wagen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *Wagenlast.*

अधिरथीय n. कुत्सस्य Name eines Sâman.

अधिराज् und °राज् (137,29. 139,6) m. *Oberherrscher, Oberhaupt.*

अधिराजता f. *Oberherrschaft über* (Gen.).

अधिराजन् m. *Oberherrscher, Oberhaupt.*

अधिराज्य n. 1) *Oberherrschaft.* — 2) N. pr. eines *Reiches.*

अधिराज्यकुशाग्र m. N. pr. eines Reiches MBh. 6, 9, 44.

अधिराष्ट्र n. N. pr. eines *Reiches.*

अधिरुक्म Adj. *Goldschmuck an sich tragend.*

अधिरूढाकर्ण Adj. v. l. zu अध्यारूढकर्ण Maitr. S. 3,13,5.

अधिरोढव्य n. impers. *zu steigen auf* (Loc.).

अधिरोपण n. *das Aufsteigenlassen, Aufsetzen auf* (im Comp. vorangehend).

अधिरोहण 1) n. *das Steigen auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Besteigen* Çat. Br. 7,3,2,17. — 2) *f. ई *Leiter.*

*अधिरोहिणी f. *Leiter.*

अधिलोक m. *die höchste Welt.*

अधिलोकम् Adv. *in Bezug auf die Welten.*

अधिवक्तर् Nom. ag. *Fürsprecher* oder *Segner.*

अधिवङ्ग n. N. pr. eines Waldes.

*अधिवचन n. *Beiwort, Name, Benennung.*

अधिवत्सर n. *das Jupiterjahr von 361 Tagen.*

अधिवपन n. *das Aufstreuen.*

अधिवर्चस् n. *Abtritt* Gobh. 1,4,10. °वर्च n. v. l.

अधिवर्तन n. *das an's Feuer Rücken.*

अधिवसति f. *Wohnstätte, Wohnung.*

अधिवस्त्र Adj. *mit Gewändern bekleidet.*

अधिवाक् m. *Fürsprache* oder *Segen.*

अधिवाज्यकुलाग्र m. N. pr. eines Reiches MBh. 6,352.

अधिवाद् m. *Beleidigung mit Worten* Maitr. S. 3,2,2.

1. अधिवास m. 1) *Bewohner.* — 2) *Nachbar* 215, 6. 11. — 3) *Wohnung, Wohnort, Sitz* 216, 23 (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

2. अधिवास m. *Ueberwurf, Decke.*

3. अधिवास m. *Parfüm* MBh. 3,43,17. Davon Nom. abstr. °ता Spr. 2562.

अधिवासन n. 1) *das Parfümiren* 246, 23. — 2) *Einweihen* (einer Götterstatue). °मण्डप *die Festhütte, in der dieses geschieht.*

अधिवासना f. *Willfahrung* (buddh.).

अधिवासभूमि f. *Wohnort.*

*अधिवासित n. *Wohnung* Gal.

*°अधिवासिन् Adj. *wohnend, wachsend in.*

अधिवाह् m. *Aufseher über das Gespann.*

अधिवाकृन m. N. pr. eines Mannes.

अधिविकर्तन n. *ferneres Zerschneiden.*

अधिविज्ञान n. *höchstes Wissen.*

अधिविद्यम् Adv. *in Bezug auf das Wissen.*

अधिवृक्षमूर्ध Loc. *zur Zeit, wo nur noch die Baumwipfel von der Sonne beschienen werden.* Am Anf. eines Comp. °मूर्ध° Gaut. 5, 40.

अधिवेत्तव्या Adj. f. *durch eine zweite Frau hintanzusetzen* 193, 10. 14.

अधिवेदन n. *das Heirathen einer zweiten Frau bei Lebzeiten der ersten* Verz. d. Oxf. H. 85, *a*, 27.

अधिवेदम् Adv. *in Bezug auf den* Veda.

*अधिवेदिका und *°वेदिनी f. *eine zweite Frau bei Lebzeiten der ersten* Gal.

अधिवेद्या Adj. f. = अधिवेत्तव्या 193, 1.

अधिवेश्म Adv. *im Hause.*

अधिशय m. *Zuschuss* Lâṭj. 6, 5, 13. 18. 19. 23. 24. 28.

अधिशिरम् Adv. *über den Kopf* Kauç. 27.

अधिश्रयण 1) n. *das auf's Feuer Setzen.* — 2) *f. ई *Ofen.*

अधिश्रयणीय Adj. *auf das* Adhiçrajaṇa *bezüglich.*

अधिश्रयितवै Dat. Inf. *auf's Feuer zu setzen.*

अधिश्री Adj. *auf der Höhe des Glücks stehend.*

अधिश्रोत्रम् Adv. *an den Ohren.*

अधिषवण 1) Adj. *zum Pressen* (des Soma) *dienend.* — 2) n. *a*) *Presse*, namentlich Du. *die beiden Theile derselben: der Deckel und der durchlöcherte Trog.* — *b*) *das Fell, auf welchem der ausgepresste* Soma-*Saft läuft.*

(अधिषवण्य) अधिषवणिन्ध्र m. Du. *die beiden Theile der* Soma-*Presse.*

अधिष्ठातर् Nom. ag. (f. °त्री) *Vorsteher, der über Jmd oder Etwas gesetzt ist.* Davon Nom. abstr. °तृत्व n.

अधिष्ठान n. 1) *Standort, Grundlage, Sitz, Platz* 106, 12. — 2) *Standplatz des Kriegers auf dem Wagen* Sâmav. Br. 3, 6, 4. — 3) *Residenz.* — 4) *Anwesenheit* Hâsj. — 5) *Herrschaft, hohe Stellung, Macht.* — 6) *Segen* (buddh.).

अधिष्ठानवत् Adj. *auf fester Grundlage ruhend.*

अधिष्ठायक Adj. *über Etwas stehend, beaufsichtigend.*

अधिष्ठेय Adj. *zu beherrschen; was beherrscht wird.*

अधिष्ण्य und °वत् (Vaitân. 18) Adj. *keinen* Dhishṇja *genannten Nebenaltar habend.*

अधिसीमकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten VP. 4, 21, 3.

अधिसेनापति m. *Oberheerführer.*

*अधिस्त्रि Adv. = स्त्रियाम्.

अधिस्त्री f. *eine hochstehende Frau.*

अधिस्पर्शम् Adv. *in Bezug auf die Berührung.*

*अधिकरि Adv. = करौ.

अधिकस्ति Adv. *auf einem Elephanten.*

अधिकस्त्य n. *ein in der Hand gehaltenes Geschenk, mit dem man vor seinem Lehrer u. s. w. erscheint.*

अधीक् *die Wurzel* इ, एति *mit* अधि 235, 20.

अधीकार m. 1) *Oberaufsicht, Verwaltung* (mit Loc.). — 2) *Befähigung.*

अधीतवेद (!) Adj. *der den* Veda *durchstudirt hat* Çat. Br. 14, 6, 11, 1.

अधीति f. 1) *Erinnerung.* — 2) *Studium.*

अधीतिन् Adj. 1) *belesen, bewandert in* 233, 8. — 2) *mit dem Studium der heiligen Schriften beschäftigt.*

अधीन Adj. (f. आ) meist am Ende eines Comp. 1) *liegend auf* Spr. 6012. — 2) *Jmdn gehörig.* — 3) *untergeben, untergeordnet, abhängig von.*

अधीनत्व n. *Unterthanenschaft, Abhängigkeit.*

अधीमन्थ m. = अधिमन्थ.

1. अधीर 1) Adj. (f. आ) *a*) *nicht fest, beweglich.* — *b*) *unentschlossen, wankelmüthig, ängstlich, kleinmüthig.* Eine solche Heroine geschildert Spr. 7028. — 2) *f. आ *Blitz.*

2. अधीर Adj. (f. आ) *unverständig.*

अधीरता f. *Kleinmuth.*

अधीराक्ष Adj. *mit beweglichen Augen* 249, 31.

1. अधीवास m. *Wohnung, Wohnort, Sitz.*

2. अधीवास m. *Ueberwurf, Mantel.*

1. अधीवासस् n. dass. Vaitân. 36.

2. अधीवासस् Adv. *über dem Kleide.*

अधीश m. *Oberherr, Fürst, Gebieter.* Davon Nom. abstr. °ता f. 139, 19.

*अधीशितर् Nom. ag. *Gebieter* so v. a. *Gatte, Geliebter.*

*अधीश्वर m. 1) *Oberkönig.* — 2) *ein* Arhant *bei den* Gaina.

अधुना Adv. *jetzt.*

अधुनातन Adj. *jetzig.*

*अधुर Adj. *unbelastet.*

अधूमक Adj. *rauchlos.*

अधृत Adj. *sich nicht ruhig verhaltend* TS. 5, 3, 2, 1. Auch als Beiw. Vishṇu's.

अधृति f. 1) *Unruhe, Unbehaglichkeit.* — 2) *Wankelmuth.*

अधृष्ट Adj. 1) *unwiderstehlich, unbezwinglich* 11, 9. 18, 2. — 2) *nicht keck, bescheiden, schüchtern* Pañkat. III, 193.

अधृष्य 1) Adj. *a*) *an den man sich nicht wagt.* — *b*) **stolz.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अधेनु f. *eine nicht milchende Kuh* Gaut. 9, 19. Uebertr. so v. a. *etwas Unfruchtbares.*

अधैर्य n. *Wankelmuth, Kleinmuth.*

अधोअक्ष Adj. *nicht bis zur Achse reichend.*

*अधोऽशुक n. *Untergewand.*

अधोक् 3. Sg. Imperf. vom दुह्.

अधोऽक्षज Adj. *unter einer Achse geboren;* m. Bein. Vishṇu's.

अधोऽक्षम् und °क्षेण Adv. *unter der Achse.*

अधोगत Adj. 1) *untergegangen* und *tief sich verneigend* Spr. 3076. — 2) *nach unten verschoben* (eine Art des Beinbruchs) Çârṅg. S. 1, 7, 58. Bhâvapr. 5, 125.

1. अधोगति f. *Gang nach unten* (auch *zur Hölle*), *das Sinken.*

2. अधोगति Adj. *nach unten gehend; zur Hölle fahrend.*

अधोगमन n. *das Abwärtsgehen* Tattvas. 32.

*अधोघण्टा f. *Achyranthes aspera.*

अधोजानु Adv. *unterhalb des Knies* Çat. Br. 13, 8, 3, 12. Kâtj. Çr. 21, 4, 18.

*अधोजिह्विका f. *Zäpfchen im Halse.*

*अधोदारु n. *Säulenstuhl von Holz.*

*अधोदिश् f. *Nadir.*

1. अधोदृष्टि f. *Blick zur Erde.*

2. अधोदृष्टि Adj. *den Blick nach unten gerichtet.*

अधोदेश m. *der untere Theil des Leibes* Mahidh. zu VS. 29, 58.

अधोनयन n. *das Herunterbringen.*

अधोनिलय m. *Hölle* Spr. 5177.

अधोनिवीत Adj. *mit heruntergestreifter Opferschnur* Âçv. Gṛhj. 4, 2, 9.

अधोपक्रास m. *ein Spiel in den unteren Regionen* so v. a. *Beischlaf.*

अधोबिन्दु Adj. *dessen Tropfen nach unten laufen* Jogat. Up. 9.

अधोभक्त m. *nach dem Essen genommene Arzenei.*

अधोभग्न Adj. = अधोगत 2) Bhâvapr. 5, 125.

अधोभाग m. 1) *der untere Theil; Tiefe.* — 2) *der untere Theil des Leibes* 217, 8.

*अधोभुवन n. *Unterwelt.*

*अधोभूमि f. *unten —, am Fusse eines Berges gelegenes Land.*

*अधोमर्मन् n. *After.*

अधोमुख 1) Adj. (f. ई) *a*) *mit nach unten gerichtetem Gesicht* 65, 17. 27. — *b*) *nach unten gerichtet* 99, 8. 317, 7. zu Spr. 1519. — 2) m. *a*) *eine best. Hölle* VP. 2, 6, 17. — *b*) *Bein. Vishṇu's. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा. — 4) *f. ई *ein best. Vogel* Gal.

अधोराम Adj. *unten am Leibe dunkelfarbig.*

अधोलम्ब m. *Senkrechte* Colebr. Alg. 68.

*अधोलोक m. *Unterwelt.*

*अधोवदन Adj. 1) *mit nach unten gerichtetem Gesicht.* — 2) *nach unten gerichtet.*

अधोवर्चस् Adj. *nach unten taumelnd, zu Boden sinkend.*

अधोवायु m. *Farz.*

अधोऽवेक्षिन् Adj. *zur Erde blickend* Spr. 989, v.l.

अधोऽश्वम् Adv. *unter das Pferd.*

अधौत Adj. *ungewaschen* Pâr. Gṛhj. 2,6,20.

अध्यंस Adj. *auf der Schulter liegend.*

अध्यक्ष 1) Adj. (f. आ) *a) mit eigenen Augen sehend, Augenzeuge.* — *b) wahrnehmbar.* — 2) m. *a) Aufseher* 19,27. — *b) *Mimusops Kauki.*

अध्यक्षरम् Adv. *in Bezug auf die Silben.*

अध्यग्नि Adv. *über dem Feuer* (bei der Trauung).

*अध्यञ्च् Adj. *nach oben gerichtet.*

अध्यर्णमात्रिक Adj. *um ein Viertel einer Mora länger* Comm. zu TS. Prât. 22, 13.

अध्यर्णडा f. *Carpopogon pruriens* und *Flacourtia cataphracta.*

अध्यधिक्षेप m. *frecher Tadel.*

अध्यधीन Adj. *vollkommen abhängig, Sclave.*

अध्यक्षेन Instr. Adv. *in die Nähe von, dicht zu — hin* 30, 1.

अध्ययन n. *Studium, das Lesen* (insbes. der heiligen Schriften); *das Lernen von Jmd* (Abl.)

अध्ययनदानिक Adj. *in der Unterweisung im Studium bestehend* Suçr. 1, 8, 6.

अध्ययनसंप्रदान n. *Unterweisung im Studium.* Davon °दानीय Adj. *darauf bezüglich* Suçr. 1,8,2.

अध्ययनादान n. *Empfang von Unterricht von Jmd* (Abl.)

*अध्ययनीय Adj. *zu studiren, zu lesen.*

अध्यर्ध 1) Adj. (f. आ) *anderthalb.* — 2) f. आ *ein Backstein von best. Grösse* Çulbas. 3,58.121. 127.

*अध्यर्धक Adj. *für anderthalb gekauft* u. s. w.

*अध्यर्धकंस 1) m. *anderthalb* Kaṁsa (*ein best. Maass*). — 2) Adj. *so viel enthaltend.*

*अध्यर्धकाकिणीक Adj. *anderthalb* Kâkiṇî *werth* u. s. w.

*अध्यर्धकार्षापण 1) m. *anderthalb* Kârshâpaṇa. — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धकार्षापणिक Adj. = अध्यर्धकार्षापण 2).

*अध्यर्धखारीक Adj. *anderthalb* Khârî *enthaltend.*

*अध्यर्धपण्य Adj. *anderthalb* Paṇa *werth* u. s. w.

*अध्यर्धपाद्य Adj. *anderthalb Viertel werth* u. s. w.

*अध्यर्धप्रतिक Adj. *anderthalb* Kârshâpaṇa *werth* u. s. w.

*अध्यर्धमाष्य Adj. *anderthalb* Mâsha *wiegend.*

*अध्यर्धविंशतिकीन Adj. *dreissig werth* u. s. w.

*अध्यर्धशत 1) n. *hundertundfünfzig.* — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धशतमान 1) m. *anderthalb* Çatamâna. — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धशत्य Adj. *hundertundfünfzig werth* u. s. w.

*अध्यर्धशाण 1) m. *anderthalb* Çâṇa. — 2) Adj. *so viel wiegend.*

*अध्यर्धशाणिय Adj. = अध्यर्धशाण 2).

*अध्यर्धशातमान Adj. = अध्यर्धशतमान 2).

*अध्यर्धशूर्प 1) m. n. *anderthalb* Çûrpa. — 2) Adj. *so viel enthaltend.*

*अध्यर्धसहस्र 1) n. *tausendfünfhundert.* — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धसाहस्र Adj. = अध्यर्धसहस्र 2).

*अध्यर्धसुवर्ण 1) m. n. *anderthalb* Karsha *Gold.* — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धसौवर्णिक Adj. = अध्यर्धसुवर्ण 2).

अध्यर्धड Adj. *anderthalb* Iḍâ *enthaltend.* n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 10,11,1. सोमसामन् n. dass.

अध्यर्बुद n. *Uebergeschwulst, Uebergewächs.*

अध्यर्हणीय Adj. *hoher Ehren werth.*

अध्यवसान n. (adj. Comp. f. आ) *das Gewinnen einer festen Ansicht, das sich für Etwas Bestimmen.*

अध्यवसाय m. 1) dass. — 2) *Beschlussfassung, fester Vorsatz.* — 3) buddh. *blosse Meinung* Sarvad. 22,17.

अध्यवसायक m. = अध्यवसाय 2).

अध्यवसायित Adj. *fest beschlossen.*

अध्यवसायिन् Adj. *sich zu Etwas entschliessend* 105,29.

अध्यवसिति f. *Voraussetzung.*

अध्यवसेय Adj. buddh. *was man sich bloss vorstellt* Sarvad. 22,16.

अध्यवहनन Adj. *worauf gedroschen wird.*

अध्यशन n. *das Zusichnehmen von Speisen, bevor die vorangegangene Mahlzeit verdaut ist.*

*अध्यश्व Adj. *zu Pferde sitzend.*

अध्यस्थि n. *Oberfläche eines Knochens.*

अध्यस्थि n. *Ueberknochen.*

अध्याण्डा f. *eine best. Pflanze* (vgl. अध्यण्डा).

अध्यात्म 1) Adj. *der Person angehörig, persönlich eigen.* — 2) n. *a) die höchste Seele.* — *b) die Seele als Agens einer Thätigkeit.*

अध्यात्मकल्पतरु m. und °चिन्तामणि m. Titel von Schriften.

अध्यात्मम् Adv. 1) *in Bezug auf die Person, — das Selbst, — die Allseele.* — 2) *zu sich hin; an sich, am Leibe* Gop. Br. 2,5,2.

अध्यात्मप्रदीपिका f., °बोध m., °मीमांसा f., °रामायण n., °विधोपदेशविधि m., °शास्त्र n. und °सुधातरंगिणी f. Titel von Schriften.

अध्यात्मिक Adj. *auf den höchsten Geist* oder *auf die Seele bezüglich.* Richtiger आध्या°.

अध्यात्मोत्तरकाण्ड n. *das letzte Buch des* Adhjâtmarâmâjaṇa.

अध्यापक m. *Lehrer.*

अध्यापन n. *das Unterrichten.*

अध्यापय्, °यति Caus. von इ, एति mit अधि.

अध्यापयितर् Nom. ag. *Lehrer.*

अध्याप्य Adj. *zu unterrichten.*

अध्याय 1) *Adj. *studirend, lesend, belesen.* — 2) m. *a) Studium, das Lesen* (insbes. der heiligen Schriften. — *b) die für das Studium der heiligen Schriften angemessene Zeit.* — *c) grösserer Abschnitt in einem Werke, lectio.*

अध्यायशतपाठ m. Titel eines Werkes.

अध्यायिन् Adj. *studirend, lesend.*

अध्यारोप m. (257,31. 258,3) und अध्यारोपणा f. *falsche Uebertragung.*

अध्यारोह m. *das Aufsteigen* (auch uneig.).

अध्यावाप m. *das Aufstreuen, Aufschütten.*

अध्यावाहनिक n. *das aus dem elterlichen Hause mitgebrachte Vermögen einer Frau* 200,13.

अध्याशय m. buddh. *Neigung, Gesinnung* Lalit. 10,18. 11,5. 15,2. 215,7.

अध्यास m. 1) *das Aufsetzen, Aufstellen.* — 2) *falsche Uebertragung.* — 3) *Anhang, Zusatz.*

अध्यासन n. *Sitz, Aufenthaltsort.*

अध्यासभाष्य n. Titel einer Schrift.

अध्यासित n. *das Sitzen auf* Ragh. 2,52.

अध्यासितव्य Adj. *zu übernehmen.*

अध्यासिन् Adj. *sitzend auf* Spr. 4829.

अध्यास्या f. *eine anzuhängende* Ṛk Lâṭj. 3,6,29.

*अध्याहरण n. *das Erwägen, Betrachten.*

अध्याहर्तव्य Adj. *zu ergänzen* Comm. zu Njâjam. 2,1,38.

अध्याहार m. 1) *Aufbürdung, Zuschiebung.* — 2) *Ergänzung, Supplirung.* — 3) *Erwägung, Betrachtung.*

अध्याहार्य Adj. *zu ergänzen.*

अध्युष्ट Adj. *viertehalb.*

*अध्युष्ट्र m. *ein mit einem Kamel bespannter Wagen.*

अध्यूढ 1) Adj. *reich. — 2) m. *a) ein Sohn, mit welchem die Mutter schon schwanger war, als sie heirathete.* — *b) Bein. Çiva's. — 3) f. आ *eine Frau, deren Mann nach ihr wieder geheirathet hat.* — Vgl. ऊढ् mit अधि.

अध्यूढ्न m. = अध्यूढ 2) *a*).

अध्यूधी f. *ein best. über dem Euter gelegener Körpertheil.*

अध्येतर् Nom. ag. (f. °त्री) *Student, Leser.*

अध्येतव्य Adj. *zu studiren, zu lesen.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अध्येय Adj. dass.

अध्येषण 1) n. und °णा f. *Bitte, Aufforderung.* — 2) f. *Ehrenerweisung* Nj. K.

अध्योढ m. = अध्यूढ 2) *a*).

अ॑धि Adj. *unaufhaltsam* AV. 5,20,10 (अ॑न्धि gedr.).

अ॑धिगु 1) Adj. *unaufhaltsam vordringend.* — 2) m. *a) eine best. Thieropferformel, die das Wort* अधिगु *enthält.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

अधि॑ज्ञ Adj. *unaufhaltsam.*

*अधियमाण gaṇa चार्वादि.

अ॑ध्रुव Adj. (f. आ) 1) *nicht am Ort verharrend, beweglich* Çat. Br. 8,2,1,2. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 1,281,*b*. — 2) *nicht beständig, schnell vergehend* Çat. Br. 10,2,6,19. Chr. 183, 22. — 3) *nicht bestimmt, ungewiss.* — 4) *ablösbar* (von einem Theile des Körpers, dessen Verlust nicht den Tod herbeiführt.)

अध्रुष m. *eine schmerzhafte harte und rothe Anschwellung in der Gegend des Gaumens.*

अध्रौव्य n. *das Nichtverharren am Orte* Mahâbh. 1,282,*a*.

°अध und °अधक m. = अधन्.

*अधनमिन् m. *Vogel* Nigh. Pr.

अधर्ग 1) Adj. (f. आ) *auf dem Wege befindlich.* परलोकाधग *zur anderen Welt* Spr. 2204. — 2) m. *a) Reisender, Wanderer, Spaziergänger* 133, 18. 176, 28. 234, 7. Spr. 3713. — *b)* **Kamel.* — *c)* **Maulthier.* — *d)* **Vogel* Nigh. Pr. — 3) *f. आ *die Gaṅgâ.*

अधृगत् Adj. *einen Weg zurücklegend, wandernd.*

*अधगभोग्य m. *Spondias mangifera.*

*अधगमन n. *das Reisen.*

*अधङ्गा f. *eine best. Pflanze.*

अ॑धन् m. 1) *Weg.* — 2) *Reise, das Reisen, Wandern* 34,21. 127,4. — 3) *Wegemaass, Entfernung; Längenmaass, Länge* 227,19. 231,23. — 4) *Reise in's Jenseits:* दुर्मरं पुरुषेणेह मन्ये त्वधन्यनागते so v. a. *wenn man noch nicht sterben will* MBh. 14,80,24. — 5) *Schule* (eines Veda). — 6) *Zeit* Lalit. 101,1. — 7) **Luft.* — 8) *= संस्थान, अवस्कन्द् (अवस्कन्ध, स्कन्ध).

अधनीन m. *Reisender* Râǵat. 7,1011.

अधन्य 1) *Adj. *zur Reise geeignet.* — 2) m. *Reisender, Wanderer* 177,9.

अधप m. *Wegemeister, ein mit der öffentlichen Sicherheit betrauter Beamter.*

अधपति m. 1) *Herr der Wege* VS. — 2) = अधप.

अधर्॑ 1) Adj. *nicht zu Fall bringend,* — *schädigend* AV. 7,58,1. TS. 3,1,9,2. — 2) m. *a) religiöse Feier, Opferfest;* Soma-*Opfer.* — *b)* **Luft.* — *c)* N. pr. α) *eines Vasu. — β) verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* Bhâvapr. 1,170,21. — *b)* Bein. der Dâkshâjaṇî.

अधरकर्म॑न् n. *jede zum* Soma-*Opfer gehörige Ceremonie* Çat. Br. 7,3,1,4.

अधरकृ॑त् Adj. *Opfer verrichtend.*

अधरग Adj. *zum Opfer bestimmt.* सोम MBh. 3, 269,21.

अधरतत्त्व n. Titel einer Schrift.

अधरत्व n. *das Wesen der Opferfeier* Maitr. S. 3,6,10.

*अधरथ m. *Reisewagen.*

अधरदीक्षणीया f. *zum* Soma-*Opfer gehörige Weihe.*

अधरधिष्ण्य॑ m. *Nebenaltar beim* Soma-*Opfer* Çat. Br. 9,4,3,5.

अधरपद्धति f. Titel eines Werkes.

अधरप्रायश्चि॑त्ति f. *die zum* Soma-*Opfer gehörige Sühnceremonie.*

अधरमय Adj. Bez. der Mahânâmnî-Verse Ârsh. Br. 2,26.

अधरर्चवत् Adj. *das Wort* अधर् *enthaltend.*

अधरर्॑चे Adj. *das Opferfest verschönend.*

अधरर्॑स् Adj. = अधर् Çat. Br. 1,7,3,15.

अधरसमिष्टयजुस् n. *ein zum* Soma-*Opfer gehöriger Schlussopferspruch (sammt Spende).*

अधरक्षेत्र n. bei den Maga so v. a. अग्निक्षेत्र der Brahmanen.

अधरीय्, °र्॑यति *den Opferdienst besorgen.*

अधरेष्ठा Adj. *bei der Opferfeier ausharrend.*

अधर्य्, Partic. अधर्॑र्यत् *den Opferdienst besorgend.*

अधर्यु॑ m. *dienstthuender Priester* 16,4. Bez. *eines best. beim Cultus thätigen Priesters.* In der ältesten Zeit tritt neben ihm noch der Hotar auf, später ausser diesem noch der Brahman und der Udgâtar (oder Âgnîdhra) 24,9. 36,7. Sein Ritual ist der Jaǵurveda, woher der Pl. des Wortes zur Bez. dieses Veda dient. Der Du. umfasst den Adhvarju und den Pratiprasthâtar. अधर्युविकार Kâtj. Çr. 5,5,26. °ब्राह्मण n. (Sây. zu ṚV. 10,61) und °सूत्र n. Titel von Schriften.

*अधशल्य m. *Achyranthes aspera.*

अधस्मन् Adj. *unbefleckt, unverdunkelt.*

अधाधिप m. = अधप.

1. अधान m. = अधन् *Weg, Reise.*

2. अधान m. *Lautlosigkeit, das Stummsein* Mṛkkh. 77,3.

*अधात्तशात्रव m. *Bignonia indica.*

अधेश m. = अधप.

1. अन् ° s. 2. अ°.

2. अन्, अ॑नति und अ॑नीति 1) *athmen* 19,17. — 2) *nach Luft schnappen, lechzen.* — 3) **gehen.* — Mit अप *ausathmen, aushauchen.* — Mit अभ्यप *anathmen.* — Mit अव *einathmen.* — Mit व्यव *dazwischen athmen* Maitr. S. 4,7,7. Tândja-Br. 7,1,9. — Mit उद् (उदानिति fehlerhaft für उदनिति). — Mit उद् 1) *hinausathmen.* — 2) *ausathmen.* — Mit अभ्युद् *anathmen, anhauchen.* — Mit *परा und *परि. — Mit प्र 1) *einathmen.* — 2) *athmen* 32,2. — 3) *leben.* — 4) *wehen.* — Caus. *athmen machen, beleben.* प्राणित 1) *am Leben erhalten.* — 2) *beseelt, von Verlangen erfüllt Etwas zu thun* (Inf.). — Mit अनुप्र *nachathmen, hinterher athmen.* — Mit अभिप्र *einathmen; beeinathmen.* — Mit वि 1) *athmen.* — 2) *den Athem durch den Körper durchathmen.* — Mit अभिवि *behauchen, durchathmen.* — Mit सम् *athmen, leben.* — Mit अनुसम् *darnach athmen* Ait. Br. 4,30.

1. अन Pron. der 3ten Person *dieser, dieser hier.* Davon nur अ॑नेन, अ॑नया und अनयोस् (260,26. 281,27). — Vgl. अ॑नी.

2. अ॑न m. *Hauch, Athem.*

3. *अन Adv. *nicht.*

अनंश Adj. *keinen Erbtheil erhaltend* 200,27.

*अनंशुमत्फला f. *Musa sapientum.*

*अनक 1) Adj. = अणक. — 2) m. = आनक *Trommel* Gal.

*अनकदुन्दुभ m. N. pr. des Vaters von Vasudeva.

*अनकस्मात् Adv. *nicht plötzlich,* — *unerwartet.*

अनकाममार Adj. *nicht unerwünscht tödtend* Ait. Âr. 250,14.

अ॑नक्त Adj. *ungesalbt* Çat. Br. 2,6,2,6. 3,4,3,20.

अ॑नक्ष् (Nom. अ॑नङ्क्) und अनक्ष Adj. *augenlos, blind.*

अनक्षर Adj. 1) *lautlos, stumm* Spr. 6434. °म् Adv. *ohne Worte* Kâd. 161. — 2) **was nicht gesagt werden dürfte.*

अनक्षमङ्गम् (Maitr. S. 3,9,2) und अ॑नक्षस्तम्भम् Adv. *so dass die Wagenachse nicht gehemmt wird.*

*अनक्षि n. *böser Blick.*

अनक्षि॑क Adj. *augenlos.*

*अनगाध Adj. *nicht tief, flach* Gal.

*अनगार m. *ein Einsiedler, der sein Haus verlassen hat.*

अनगारिका f. *das Leben eines religiösen Bettlers.*

अनग्न 1) Adj. (f. आ) *nicht nackt; — entblösst* (Speise) Jâgñ. 1,106. Davon Nom. abstr. अनग्नता f. — 2) *f. आ *die Baumwollenstaude* Nigh. Pr.

अनग्निभावुक Adj. *sich nicht* (schamlos) *entblössend.*

1. अनग्नि m. *Nicht-Feuer, etwas Anderes als Feuer.*

2. अनग्नि Adj. 1) *kein Feuer unterhaltend.* — 2) *wobei kein Feuer angewandt wird.* — 3) *wobei kein* अग्निचयन *Statt gefunden hat.* — 4) *unverheirathet, caelebs.* — 5) *an Verdauungslosigkeit leidend.*

अनग्निक Adj. *ohne Feuer, nicht mit Feuer in Berührung kommend* Gop. Br. 1,2,23. Çulbas. 2,7. Spr. 3471.

अनग्निचित् Adj. *der das Feuer nicht schichtet* Çat. Br. 13,8,4,11. Kâtj. Çr. 21,4,11.

अनग्निचित्य Adj. *wobei kein* अग्निचयन *Statt gefunden hat* Kâtj. Çr. 8,3,3.

अनग्निचित्या f. *das Nichtschichten des Feuers* Çat. Br. 6,6,4,1.13.

अनग्निमत्रा Adj. *kein Feuer pflegend.*

अनग्निदग्ध 1) Adj. *nicht im Feuer —, nicht auf dem Scheiterhaufen verbrannt.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse verstorbener Väter.*

अनघ 1) Adj. (f. आ) *a) nicht schadhaft, makellos.* — *b) keinen Schaden nehmend, unbeschädigt* Ragh. 5,7. — *c) *gefällig, hübsch.* — *d) frei von Schuld, unschuldig* 166,23. Häufig in der Anrede 46,18. 50, 32. 51,21. *frei von Schuld in Bezug auf Jmd* (Gen.). — 2) m. *a) *weisser Senf* Gal. — *b) *Bein. Çiva's. — *c)* Bein. Skanda's — *d)* N. pr. eines Gandharva, eines Sâdhja, eines Sohnes des Vasishṭha (VP. 1, 10,13) und des Surodha. — 3) f. आ *a)* Pl. *ein best. Mondhaus,* = अघा und मघा. — *b)* N. pr. einer Göttin.

अनघाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

अनङ्कुरित Adj. *nicht hervorgesprossen, — gewachsen.* Bart Spr. 7631.

अनङ्कुश Adj. *dem Leithaken nicht gehorchend, unbändig, auf Nichts hörend.*

1. अनङ्ग n. *kein unwesentlicher Theil* (einer Opferhandlung) Gaim. 4,4,19. Davon Nom. abstr. °त्व n. 6,3,30.

2. अनङ्ग 1) Adj. *gliedlos, körperlos* 52,16. — 2) m. *a) der Liebesgott* 130,11. 296,15. — *b) Geschlechtsliebe* Spr. 5776. — *c)* in der Astrol. *das 7te Haus* Varâh. Bṛh. 9,2. — 3) f. आ *a)* Name der Dâkshâjaṇî. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *a) Luft, Luftraum.* — *b) der Geist.*

*अनङ्गक m. *der Geist.*

अनङ्गक्रीडा f. 1) *Minnespiel* 147,3. — 2) *ein best. Metrum* Ind. St. 8,321. fg.

अनङ्गत्रयोदशी f. *ein best. dreizehnter Tag.*

अनङ्गत्व n. *Glied —, Körperlosigkeit* 296,15.

अनङ्गद Adj. *Liebe spendend* und *ohne Armband* Vâs.

अनङ्गदनिष्काधृक् Adj. *kein Armband und keinen Brustschmuck tragend* R. ed. Bomb. 1,6,11.

अनङ्गद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

अनङ्गपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनङ्गभीम m. N. pr. eines Fürsten.

अनङ्गमञ्जरी f. N. pr. einer Tochter Anaṅgodaja's.

*अनङ्गमेजय Adj. *die Glieder —, den Körper nicht bewegend.*

अनङ्गरङ्ग m. Titel einer *erotischen* Schrift.

अनङ्गरति f. N. pr. einer Tochter Vîradeva's 130,12.

अनङ्गलेखा f. N. pr. einer Tochter Balâditja's.

अनङ्गविद्या f. *ars amandi* Bhag. Chr. 180,6.

अनङ्गशेखर m. *ein best. Metrum.*

अनङ्गसुन्दरी f. ein Frauenname Ind. St. 14,104.

अनङ्गसेन 1) m. ein Mannsname. — 2) f. आ ein Frauenname.

अनङ्गहीन Adj. *dem kein Glied fehlt* Ind. St. 10,147.

अनङ्गापीड m. N. pr. eines Fürsten.

*अनङ्गामुक्तृ m. Anaṅga's *Feind* d. i. Çiva.

अनङ्गोकार m. *Nichteinräumung* Sarvad. 2,11.

अनङ्गीकृत Adj. 1) *womit man sich nicht einverstanden erklärt hat* Kathâs. 7,58. — 2) *nicht beherzigt, — berücksichtigt* Kathâs. 18,326.

अनङ्गुरि Adj. *fingerlos.*

अनङ्गुलीयक Adj. *ohne Fingerring* Mṛkkh. 89,24.

अनङ्गुष्ठ Adj. *ohne Daumen* Gaut. 1,46.

अनङ्गोदय m. N. pr. eines Fürsten.

*अनच्छ Adj. *nicht klar, trübe.*

*अनज्ञका und *अनज्ञिका f.

*अनज्ञन n. *Luft.*

अनञ्जित Adj. *ungesalbt* Spr. 239.

अनट् Adj. *ohne Augment* (अट्) AV. Prât. 14,86 (अनड्ढ gedr.).

अनडुच्छत n. *hundert Stiere.*

*अनडुज्जिह्वा f. *Elephantopus scaber.*

*अनडुत्क Adj.

अनडुत्पुच्छ n. *Stierschwanz.*

अनडुद Adj. *einen Stier schenkend.*

अनडुद्दत n. N. zweier Sâman.

अनडुह् 1) m. am Ende eines copul. Comp. *Stier.* — 2) f. ई *Kuh.*

*°अनडुहम् Adv.

*अनडुह्य, °ह्यति = अनडुानिवाचरति.

अनड्वह् 1) m. (अनड्वान्, अनड्वत्, अनड्वाहम्, अनड्वाहा, अनड्वाह्याम्) *Stier.* — 2) f. अनड्वाही *a) *Kuh.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

अनण 1) Adj. *nicht fein.* Adv. *stark, laut* Sâh. D. 235,15. — 2) n. *grobes Korn* (Erbsen u. s. w.).

अनत Adj. *nicht in einen cerebralen Laut verwandelt* RV. Prât. 4,11.

अनतिकृच्छ्रेण Instr. Adv. *ohne grosse Beschwerde* Vikr. 45.

अनतिकृष्ण Adj. *nicht zu dunkel, — schwarz* Lâṭj. 1,1,7.

अनतिक्रम m. *das Nichtüberschreiten* Çat. Br. 3,3,4,5.

अनतिक्रमण n. dass. Mit. 150,9.

अनतिक्रमणीय Adj. 1) *unvermeidlich* Spr. 6625. — 2) *nicht zu übergehen, — ausser Acht zu lassen, — zu vernachlässigen, zu berücksichtigen* (von Personen und Sachen) 42,30. Mṛkkh. 49,16. 50,3. Çâk. 22,12. 29,20. 95,19. 99,21.

अनतिक्रामत् Adj. *nicht übertretend, — dawider handelnd* Gaut. 23,25.

अनतिक्रुद्ध Adj. *nicht gar zu sehr erzürnt auf* (Gen.) Çâk. 112,9.

अनतिक्षार m. *das Nichtüberfliessen* Tâṇḍja-Br. 13,7,9.

अनतिथि m. *Nicht-Gast* Gaut. 5,43.

अनतिदग्ध Adj. *nicht ganz ausgedörrt* Çat. Br. 1,4,4,14.

अनतिदाह m. *nicht zu heftiges Brennen* Çat. Br. 6,7,4,15. 16. 26.

अनतिदूरे Loc. *nicht in zu grosser Entfernung* Pañkat. 174,10.

अनतिदृश्य Adj. *undurchsichtig.*

अनतिद्रुत Adj. *unübertroffen.*

अनतिनेद् m. *das Nichtüberschäumen* Maitr. S. 3,10,4.

अनतिपक्व Adj. *nicht sehr reif, — gesetzt* Bhag. Chr. 195,13.

अनतिपात्य Adj. *nicht zu versäumen, — vernachlässigen* Çâk. 60,17.

अनतिपृथु Adj. *nicht zu umfänglich, — gross* Kâtj. Çr. 2,5,20.

अनतिप्रकाशक Adj. *nicht in hohem Grade erleuchtend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 260,5.

अनतिप्रयुक्त Adj. *nicht sehr häufig gebraucht* Comm. zu Vâmana 5,1,13.

अनतिप्रश्य Adj. (f. आ) *in Bezug worauf eine die Grenzen überschreitende Frage unangemessen ist.*

अनतिभोग m. *nicht zu starke Benutzung* Gaut. 12,39.

अनतिमानिन् Adj. *keine zu hohe Meinung von*

sich habend Çat. Br. 5,3,5,19.

अनतिरात्र m. *kein* Atirâtra Çat. Br. 5,1,2,2. Lâṭj. 8,12,9.

अनतिरिक्त Adj. *nicht überschüssig, — zu viel* Çat. Br. 3,9,2,15. 7,3,1,39. 13,8,1,15.

अनतिरिक्ताङ्ग Adj. *kein Glied zu viel habend* Lâṭj. 1,1,7.

अनतिलम्बिन् Adj. *nicht sehr weit herabhängend* Mâlav. 82.

अनतिवाद् m. *das Nichtniederdisputiren* Tâṇḍja-Br. 11,3,6.

अनतिवादन (Kâṭj. 31,12), अनतिवादिन् (Tâṇḍja-Br. 11,3,7) und अनतिवादुक (TS. 6,4,5,2) Adj. *nicht niederdisputirend* (mit Acc.)

अनतिविस्तीर्ण Adj. *nicht sehr umfangreich* Kâvjâd. 1,18.

अनतिवृत्ति f. *das Nichthinübergehen über* P. 2, 1,6, Schol.

अनतिवेलम् Adv. *nicht in gar zu langer Zeit* Bhâg. P. 4,21,39.

अनतिव्याध्य Adj. *unverwundbar, stichfest.*

अनतिशंस m. *das Nichtüberpreisen* Gop. Br. 2,4,15.

अनतिशङ्का f. *keine allzu grosse Furcht* R. 2,23,6.

अनतिशङ्क Adj. *kein grosses Misstrauen erregend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,3.

अनतिशयनीय Adj. *unübertrefflich* Kir. 5,52.

अनतिश्वेत Adj. *nicht allzu weiss* Lâṭj. 1,1,7.

अनतिसृष्ट Adj. *keine Erlaubniss habend, nicht autorisirt* AV. 15,12,8. 11.

अनतीत Adj. *nicht verstrichen* 37,2.

अनत्यन्तगत Adj. *nicht ganz zutreffend, — genau* Nir. 12,40.

अनत्यन्तगति f. *das nicht zum Abschluss Kommen* P. 5,4,4.

1. अनत्यय m. *das Nichthinübergehen* Çat. Br. 13, 8,4,1.2.

2. अनत्यय Adj. *nicht abgehend* (Klystier) Bhâvapr. 2,125,6.

अनत्याश m. *kein Uebermaass beim Essen* Gaut. 5,37.

अनत्युच्च Adj. *quo superior dici non potest.*

अनदत् Adj. *nicht essend, — verzehrend.*

*अनदम् Nom. Sg. n. *nicht Jenes* P. 1,1,15, Vârtt., Sch.

अनद्धा Adv. *ungewiss, unsicher, unbestimmt.*

अनद्धापुरुष m. *Scheinmann, kein wirklicher Mensch.* (*Thor* Gal.).

अनद्भुत Adj. *nicht wunderbar* oder n. *kein Wunder* Spr. 240.

अनद्यतन m. *der nichtheutige Tag, nicht derselbe Tag* 240,25. P. 3,3,15. 5,3,21. भूतान° *nicht derselbe Tag in der Vergangenheit,* भविष्यदन° *nicht derselbe Tag in der Zukunft* Chr. 243,33. Spitzfindig erklärt als *den heutigen —, denselben Tag nicht enthaltend* 240,27. 28. °वत् Adv. 243,30.

अनधःपतन n. *das Nichtherabstürzen* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17,4,2.

अनधस् Adv. *nicht unten.*

अनधिकार m. *Nichtberechtigung* Verz. d. Oxf. H. 276,*b*,7.

अनधिकृत Adj. *nicht als zu behandelnder Gegenstand vorangesetzt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 7,15.

अनधिगत Adj. *nicht erreicht* 163,17.

अनधिगमनीय Adj. *nicht erreichbar von* (Gen.) Paṇkat. 203,10.

अनधिश्रयण n. *das nicht auf's Feuer Stellen* Kâtj. Çr. 4,15,25.

अनधिष्ठान n. 1) *das Nichtstehen auf* Kâtj. Çr. 15,8,29. — 2) *Abwesenheit* Spr. 466.

अनधिष्ठित Adj. *nicht besetzt, — eingenommen* Kap. 6,60.

*अनधीन (Trik. 3,3,317) und °क Adj. *unabhängig.*

अनधीयत् Adj. *nicht studirend* Ait. Âr. 469,9.

अनध्यत Adj. *nicht wahrnehmbar* Bhâshâp. 48.

अनध्ययन n. *Unterlassung des Studiums* M. 3, 63. Spr. 2991.

अनध्यवसाय m. *falsche Auffassung* Nj. K.

अनध्यात्मविद् Adj. *den höchsten Geist nicht kennend* M. 6,82.

अनध्याय m. *Unterlassung —, Einstellung des Studiums* M. 2,105. fg. 4,103.

अनध्यायिन् Adj. *nicht studirend* Spr. 6270.

अनध्यास Adj. (f. आ) *ohne Anhang, — Zusatz* Lâṭj. 6,3,18.

अनधीन्य Adj. *unbewandert in* (Loc.) Spr. 242.

*अनन n. *das Athmen, Leben.*

अननुध्याति f. *das Nichterschauen* Maitr. S. 4,7,5.

अननुतिष्ठत् Adj. *nicht ausführend* Râǵat. 1,79.

अननुदर्शन n. *das Nichtanweisen, Nichtlehren* Comm. zu AV. Prât. 1,8.

अननुध्यायिन् Adj. 1) *Nichts vermissend* Ait. Br. 3,47. — 2) *nicht nachstellend* TBr. 2,1,4,3.

अननुनासिक Adj. *nicht nasal* Comm. zu AV. Prât. 1,8. °म् Adv. *nicht näselnd* Suçr. 1,13,5.

अननुप्रज्ञान n. *das Nichtauffinden* Çat. Br. 6, 3,1,31.

अननुबन्धक Adj. *ohne grammatischen* Anubandha.

अननुभावक Adj. *unverständlich.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bhâshâp. 83.

अननुभाषण n. *das Schweigen zu einem dreimal formell ausgesprochenen Argument des Gegners* Njâjas. 5,2,17.

अननुमेय Adj. *nicht zu erschliessen* Kull. zu M. 1,5.

अननुयाज Adj. *ohne Nachopfer.*

अननुयोग m. *das Nichtrügen* (eines vorgebrachten Arguments) Comm. zu Njâjas. 5,2,22.

अननुरागिन् Adj. *nicht zugeneigt* Sâh. D. 76,21.

अननुरूप Adj. *nicht angemessen* Çâk. 6.

अननुवषट्कृत n. *Nichtwiederholung des schliessenden Einladungsrufes zu einem Opfer* Âçv. Çr. 6,11,3.

अननुवृत्ति f. *Ungehorsam gegen* (Gen.) Kull. zu M. 9,62.

अननुव्रत Adj. (f. आ) *ungehorsam, nicht ergeben.*

अननुष्ठान n. *Vernachlässigung* Kap. 1,8. Hit. 4,13.

अननुसंधान n. *das aus dem Auge Lassen* Kâvjapr. S. 199, Z. 7.

अननुसरण n. *das Nichtnachgehen* (um Dienste zu leisten) Spr. 7722.

अननुहार m. *das Nichtgleichen* Kâvjapr. 10,52.

अननूक Adj. *nicht studirt* (beim Lehrer).

अननूक्ति Adj. *der den* Veda *nicht studirt hat.*

अननूचान Adj. *nicht gelehrt.*

अननूयाज Adj. *ohne Nachopfer* TS. 6,1,5,3.

अनन्त 1) Adj. (f. आ) *endlos, unendlich* 2,10.34, 24.56,17.165,28. — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's 104, 29.105,4. Rudra's oder Çiva's, *Baladeva's, *Agni's (Gal.), Çesha's (des Fürsten der Schlangen) 56,19. *Vâsuki's (eines andern Schlangenfürsten). — *b*) N. pr. α) eines der Viçvedevâs. — β) *des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — γ) verschiedener Männer. — *c*) **Vitex Negundo.* — *d*) mystische Bez. *des Lautes* आ. — 3) f. आ *a*) **die Erde.* — *b*) Bein. der Pârvati. — *c*) N. pr. α) *einer buddhistischen Göttin. — β) der Gattin Ǵanameǵaja's. — *d*) **ein best. Fisch.* — *e*) *Hemidesmus indicus RBr.*, **Alhagi Maurorum Tournef.*, **Agrostis linearis L.*, **Terminalia citrina Roxb.*, **Emblica officinalis*, **Cocculus cordifolius DC.*, **Premna spinosa*, **Piper longum*, **Jussiaea repens* und *= विशल्या. — 4) *n. *a*) *Luft, Luftraum.* — *b*) *Talk.*

अनन्तःपादम् Adv. *nicht innerhalb eines Stollens* P. 3,2,66.

अनन्तक Adj. *unendlich.*

अनन्तकर Adj. *unendlich machend.*

अनन्तकाय (?) Hem. Joc. 3,6.46.

*अनन्तग Adj. *in's Unendliche fortgehend.*

अनन्तगण्य m. N. pr. eines buddh. Heiligen.

अनन्तचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

अनन्तचारित्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनन्तजित् m. N. pr. des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

अनन्तता f. *Unendlichkeit.*

अनन्ततीर्थ 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*अनन्ततीर्थकृत् m. = अनन्तजित्.

अनन्ततृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

*अनन्तदृष्टि m. Bein. Çiva's.

अनन्तदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

अनन्तनाथ m. N. pr. eines Lehrers (= शेष).

अनन्तनाथकथा f. Titel einer Gaina-Schrift.

अनन्तनारायण m. N. pr. eines Mannes.

अनन्तनेमि m. N. pr. eines Fürsten von Mâlava.

अनन्तपद् n. Vishṇu's *Pfad, der Luftraum* Spr. 7632.

अनन्तपार Adj. *womit man nie zu Ende kommt* Spr. 243.

अनन्तपिङ्गल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अनन्तपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनन्तपुरी m. N. pr. eines Lehrers.

अनन्तभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten B. A. J. 4, 116. °दीपिका f. Titel einer Schrift.

अनन्तभट्टीय Adj. *von* Anantabhaṭṭa *verfasst.*

अनन्तमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनन्तमूली f. *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr.

अनन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) Nichts im Innern habend. — b) durch keinen Zwischenraum getrennt, unmittelbar angrenzend, — folgend, zunächst gelegen, der nächste* 74,17. 199,31. 226,20. Ind. St. 10,411. Mit Abl. — *c) ohne Verzug an Etwas* (Loc.) *gehend* MBh. 3,280,7. — *d) zu einer unmittelbar folgenden niederen Kaste gehörig.* — 2) अनन्तरम् Adv. *a) unmittelbar daneben. — b) unmittelbar darauf, alsdann* 107,21. 142,26. *unmittelbar nach;* die Ergänzung im Abl. (96,4. 97,23. 29), Gen. oder im Comp. vorangehend.

अनन्तरज्ञ 1) Adj. *a) der nächstälteste* 83,7. — *b) geboren aus der Verbindung eines Mannes aus einer höheren Kaste mit einer Frau aus einer unmittelbar darauf folgenden.* — 2) f. आ *jüngere Schwester* Ragh. 7,29.

अनन्तरज्ञात Adj. = अनन्तरज्ञ 1) *b*).

अनन्तरज्ञ Adj. *keinen Unterschied kennend* Spr. 1301.

*अनन्तरन्धका f. *ein poröser Kuchen aus Reismehl* Nigh. Pr.

अनन्तरय m. *keine Unterbrechung, — Hemmung* Tândja-Br. 4,1,6.

अनन्तराम m. N. pr. eines Mannes.

अनन्तरायम् Adv. *in ununterbrochener Folge, nach einander.*

अनन्तराशि m. *eine unendliche Grösse.*

अनन्तरित Adj. 1) *nicht getrennt, — geschieden* Çat. Br. 7,5,1,28. 12,3,3,3. fgg. *durch* (Instr.) Vop. 3,18, Sch. — 2) *nicht vermittelt durch* (im Comp. vorangehend) Sâh. D. 10,10.

अनन्तरिति f. *Nichtausschliessung, Nichtübergehung* TS. 5,2,3,6. Ait. Br. 1,22.

अनन्तरीय Adj. in Verbindung mit *Sünde* so v. a. *Todsünde* (buddh.).

अनन्तर्गर्भ Adj. *keinen Schössling in sich habend* Kâtj. Çr. 2,3,31. Âçv. Gṛhj. 1,3,3.

अनन्तर्भाव m. *das Nichtenthaltensein* Sarvad. 4,19.

अनन्तर्वासस् Adj. *ohne Untergewand* Bhâg. P. 9,8,6.

अनन्तर्हित Adj. 1) *durch Nichts getrennt, unmittelbar zusammenhängend, — folgend* Ind. St. 10,418. — 2) *unbedeckt* Gobh. 2,6,3. *bloss* (Erde). — 3) *nicht mit Andern versetzt, rein.*

अनन्तवत् 1) Adj. *kein Ende habend, unendlich* Khând. Up. — 2) m. Bez. *des 2ten Fusses* Brahman's ebend.

अनन्तवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनन्तविक्रमिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

अनन्तवीर्य 1) m. N. pr. *a)* *des 23ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi. — *b)* eines Autors. — 2) f. आ N. pr. einer buddh. Göttin.

अनन्तव्रत n. *ein dem* Vishṇu *geheiligter Festtag am 14ten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdra. °कथा f. Titel einer Schrift.

अनन्तशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

अनन्तशयन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*अनन्तशीर्षा f. N. pr. der Gattin Vâsuki's.

अनन्तसुषुम्न Adj. *von unendlichem Ungestüm.*

अनन्तानन्द m. N. pr. eines Lehrers. °गिरि m. und °रघुनाथयति m. desgl.

अनन्तेवासिन् m. *kein Schüler.*

अनन्तेश्वर N. pr. eines Heiligthums.

अनन्तोदात्त Adj. *nicht auf der letzten Silbe betont* TS. Prât. 16,5.

अनन्त्य 1) Adj. *nicht der letzte* Ind. St. 10,410. — 2) n. *Unendlichkeit.*

अनन्द् m. Pl. N. pr. einer Welt.

अनन्ध Adj. *nicht blind* 43,10.

अनन्धता (!) f. *Nichtblindheit* Ind. St. 14,1.

अनन्न n. *Nichtspeise, verbotene Speise.*

1. अनन्य Adj. *nicht verschieden von* (Abl.) RV. Prât. 6,10.

2. अनन्य Adj. (f. आ) *nur auf einen Gegenstand* (Loc.) *gerichtet.*

अनन्यकारित Adj. *nicht durch ein anderes* (Wort) *hervorgerufen* RV. Prât. 10,7.

अनन्यकार्य Adj. *dem es um nichts Anderes als um* (Loc.) *zu thun ist.*

अनन्यग Adj. (f. आ) *nicht ehebrüchig.*

अनन्यगति Adj. *an den Ort gebunden* Bhâvapr. 1,34,6.

अनन्यगतिक Adj. *keine andere Zuflucht habend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Mṛkkh. 71,9.

अनन्यचित्त Adj. (f. आ) und अनन्यचेतस् (104,17) Adj. *dessen Gedanken auf keinen andern Gegenstand als* (Loc.) *gerichtet sind.*

अनन्यज 1) Adj. *nicht unehelich erzeugt* Spr. 3593. — 2) *m. Bein. Kâma's.

अनन्यता f. *Identität* Sâh. D. 31,7.

अनन्यथा Adv. *nicht anders* Tarkas. 21.

अनन्यदेव Adj. *keine andern Götter habend.*

अनन्यपरायण Adj. *keinem* oder *keiner Anderen zugethan* Çâk. 67.

अनन्यपूर्व Adj. 1) m. *früher mit keiner Anderen vermählt.* — 2) f. आ *früher mit keinem Andern vermählt.*

अनन्यमनस् Adj. *an keinen Andern* oder *an keine Andere denkend* Nâgân. 36.

अनन्यमानस Adj. (f. आ) dass. MBh. 3,46,4.

अनन्ययोगम् Adv. *nicht in Folge eines andern* (Wortes) RV. Prât. 11,13.

अनन्यराधस् Adj. *nach nichts Anderem strebend* Bhâg. P. 9,21,17.

अनन्यरुचि Adj. *an nichts Anderm Gefallen findend* Mâlav. 54.

*अनन्यविकृति Adj. = एकाग्र Gal.

अनन्यविषय Adj. *auf nichts Anderes sich beziehend, nichts Anderm zukommend.*

*अनन्यवृत्ति Adj. *nur mit einem Gegenstande beschäftigt.*

अनन्यसंतति Adj. *ohne andere Nachkommenschaft* Râgat. 3,83.

अनन्यसम Adj. (f. आ) *keinem Andern* (*keiner Anderen*) *gleichend, unübertroffen* 126,19.

अनन्यसाधारण Adj. (f. ई) *mit keinem Andern gemein, k. A. gehörig.*

अनन्यसामान्य Adj. *unübertroffen* 130,6.

अनन्यादृश Adj. *nicht nach der Art Anderer, aussergewöhnlich.*

अनन्यानुभव m. N. pr. eines Lehrers.

अनन्यार्थ Adj. *nicht eines Andern wegen daseiend* Ind. St. 1,15.

अनन्याश्रित Adj. *nicht auf einen Andern übergegangen* Jâgñ. 2,51.

अनन्वाभाव m. *das Nichtnachkommen* Maitr. S. 3,8,5.

अनन्वय m. *eine Redefigur, in welcher ein Gegenstand, weil ihm nichts Anderes gleichkommt, mit sich selbst verglichen wird*, Kâvjapr. 10,5.

अनन्ववचार् m. *das Nichtnachschleichen.*

अनन्ववज्ञय m. *das Nichtgewinnen nach* — Maitr. S. 3,9,5. 10,6.

अनन्ववायन n. *das Nichtnachschleichen.*

अनन्वागत Adj. *unbetroffen von* (Instr.).

अनन्वाभक्त Adj. *unbetheiligt bei* (Loc.) Çat. Br. 1,5,2,4.

अनन्वारूढ Adj. *nicht von hinten angefasst habend* oder *seiend* Kâtj. Çr. 4,2,27.

अनन्वित Adj. *nicht richtig getroffen, — gemeint* Nir. 1,14.

अनन्वितार्थत्व n. *das Nichtgemeintsein der Bedeutung* P. 3,1,40, Sch.

*अनप Adj. *wasserlos.*

अनपकर्मन् n. *Nichtablieferung.*

अनपकारिन् Adj. *Niemanden Etwas zu Leide thuend, — gethan habend* 38,27.

अनपकृत n. *keine Beleidigung* MBh. 3,63,5.

अनपक्रम m. *Nichtweggang.*

अनपक्रमिन् Adj. *nicht fortgehend, bleibend, treu anhängend.*

अनपक्राम m. *das Stehenbleiben auf der Stelle.*

अनपक्रामुक Adj. (f. आ) *nicht entlaufend* Maitr. S. 4,2,4. Tândja-Br. 6,10,10.

अनपक्रिया f. *Nichtablieferung.*

अनपग Adj. (f. आ) *sich nicht fortbewegend, — trennend von* (Abl.); *nicht weichend von* (im Comp. vorangehend).

अनपचित Adj. *ungeehrt* Lâtj. 9,10,2.

अनपच्युत Adj. *sich nicht ablösend, fest haftend.*

अनपजय्यम् Adv. *so dass es nicht wieder erobert werden kann.*

अनपत्य 1) Adj. (f. आ) *kinderlos* 43,6. 200,5. 201,27. — 2) n. *Kinderlosigkeit.*

अनपत्यता f. *Kinderlosigkeit* Kâd. 70.

अनपत्यवत् Adj. *kinderlos.*

अनपत्रपणीय Adj. *vor dem man sich nicht scheut.*

अनपदेश m. *kein Grund* Kân. 3,1,7. 15.

अनपदेश्य Adj. *nicht zu bezeichnen, von zweifelhaftem Geschlecht* Gaut. 17,17.

अनपत्यता f. wohl fehlerhaft für अनपत्यता.

अनपनय m. *Nichtwegnahme.*

अनपनिकिर्तम् Adv. *ohne Etwas wegzulegen, — wegzulassen.*

अनपनोद् m. *Nichtzurückweisung.*

अनपप्रेषित n. *das Nichtverreistsein.*

अनपभ्रंश m. *Nichtfall, Nichtsturz* Tândja-Br. 17,4,2.

*अनपयति Adv. *früh am Morgen.*

अनपर् Adj. *Keinen hinter sich habend.*

अनपराद्ध 1) Adj. *a) unfehlbar, fehlerlos* Çat. Br. 2,1,2,19. — *b) der Niemanden Etwas zu Leide gethan hat* MBh. 3,284,12. — 2) अनपराद्धम् Adv. *ohne Schaden für* (Gen.).

अनपराध 1) Adj. *schuldlos, unschuldig* Nir. 10,11. — 2) अनपराधम् Adv. *unfehlbar* Çat. Br. 1,3,5,10.

अनपराधत्व n. *Schuldlosigkeit* Nir. 11,24.

अनपराधिन् Adj. *Niemanden Etwas zu Leide thuend, — gethan habend* 46,7.

अनपरोध m. *Nichtverwehrung.*

*अनपलाषुक Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनपवर्ग m. *Nichtabschluss* Mahâbh. in Z. d. d. m. G. 29,184.

अनपवाचन Adj. *nicht wegzusprechen, — abzuwehren.*

अनपवाद् Adj. *unbestreitbar* Karaka 1,12.

अनपवृक्त Adj. 1) *nicht abgeschlossen* Mahâbh. in Z. d. d. m. G. 29,184. — 2) *nicht ausgebraucht* Kâtj. Çr. Comm. 1066,18.

अनपवृत्य Adj. *nicht zu Ende zu bringen.*

अनपव्यत् Adj. *nicht ablassend.*

अनपश्रित Adj. *unverhüllt* Lâtj. 2,6,2. Ait. Âr. 468,1 v. u.

अनपसर् Adj. *von einer früheren Aussage nicht abgehend* (?).

अनपसरण n. *das auf seinem Platze Bleiben.*

अनपस्पश् Adj. *sich nicht weigernd.*

अनपस्फुर्, अनपस्फुर (f. आ) und अनपस्फुरत् Adj. *sich nicht sträubend, nicht ausschlagend.*

अनपकृतपाप्मन् Adj. *nicht übelfrei* Çat. Br. 2,1,3,4.7,4,1,1.

अनपाकरण n. = अनपाकर्मन् Gold. u. अपाकरण.

अनपाकर्मन् n. *Nichtablieferung.*

अनपानयितव्य Adj. *kein Object des* Apâna *bildend* Ind. St. 9,165.

1. अनपाय m. *das Jmdn* (Abl.) *Nichtentzogenwerden* Gaim. 3,5,46.

2. अनपाय 1) Adj. *ohne Hindernisse —, glücklich von Statten gehend.* — 2) m. Bein. Çiva's.

अनपायित्व n. Nom. abstr. von अनपायिन्.

अनपायिन् Adj. *sich nicht fortbewegend, am Platz verharrend, sich nicht trennend, beharrlich, beständig.*

अनपावृत् Adj. *unabgewandt, unablässig.*

अनपिनद्ध Adj. *ungebunden.*

अनपिहित Adj. *nicht verdeckt* Çat. Br. 7,4,2,37.

अनपेक्ष Adj. 1) *keine Rücksicht nehmend, auf Nichts achtend.* — 2) *unabhängig.*

अनपेक्षत्व n. *Unabhängigkeit.*

अनपेक्षम् Absol. *ohne sich umzusehen* Çat. Br. 12,9,2,8. 14,3,1,28. Kâtj. Çr. 5,10,23.

अनपेक्षमाण Adj. *sich nicht umsehend* Çat. Br. 13,6,2,20.

अनपेक्षा f. 1) *keine Rücksicht* 284,24. — 2) *Unabhängigkeit von* Comm. zu TS. Prât. 14,18.

अनपेक्षित Adj. *unberücksichtigt* M. 8,309. Mṛkkh. 147,12.

अनपेक्षिन् Adj. *keine Rücksicht nehmend auf* (Gen.).

अनपेत Adj. 1) *nicht vergangen.* — 2) *sich nicht entfernt habend von* (Abl.) MBh. 11,23,32.

अनपोढ Adj. 1) *nicht weggeschoben* Ragh. ed. Calc. 16,6. — 2) *nicht aufgegeben, — fahren gelassen* Ragh. 12,31.

अनपोह्यार्थ Adj. *wovon Nichts weggenommen werden darf.*

अनप्त Adj. *nicht wässerig.*

अनप्रम् Adj. *ohne Habe, inops.*

अनफा f. = ἀναφή.

अनभिगत Adj. *nicht aufgefasst, — begriffen* Çat. Br. 1,4,3,9. 4,6,2,19.

अनभिगमनीय Adj. *unzugänglich für* (Gen.).

अनभिघात m. *Nichthemmung.*

अनभिघारित Adj. *nicht besprengt* TBr. 2,1,2,3. Kâtj. Çr. 25,10,7.

अनभिचरणीय Adj. *nicht zu behexen* Kull. zu M. 11,197.

अनभिज्ञात Adj. (f. आ) *unedel, gemein* Mudrâr. 35,11 (62,1).

अनभिजित Adj. *noch nicht gewonnen.*

अनभिज्ञ Adj. *unkundig, sich nicht verstehend auf* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Spr. 246. Davon Nom. abstr. °ज्ञत्व n. Kull. zu M. 2,125.

अनभिज्ञेय Adj. *nicht wiederzuerkennen* Kâd. 173.

अनभितप Adj. *keinen Hass hegend gegen* (Loc.) Gaut. 13,2.

अनभिदाह m. *das Nichtanbrennen* Tândja-Br. 8,7,6.

अनभिद्रुह् Adj. *nicht befeindend.*

अनभिद्रोह m. *Nichtbeleidigung, Nichtkränkung* Spr. 3167.

अनभिधर्ष m. *das Nichtbewältigen* Tândja-Br. 14,2,6.

अनभिधान n. *das Nichtaussagen, Nichtaus-*

drücken 210,31. Sâh. D. 575.

अनभिधायक Adj. *nicht besagend, — ausdrückend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अनभिध्या f. *das Nichtbegehren nach* (Loc.) Spr. 247.

अनभिध्येय Adj. *an den man nicht denken mag* MBh. 1,30,12.

अनभिनिकृत Adj. *sich nicht berührend mit* (Instr.).

अनभिनीत 1) Adj. *nicht von Gesten begleitet.* Davon °म् Adv. Suçr. 1,13,6. — 2) *unwahrscheinlich* Mahâbh. 3,95,*a*.

अनभिपरिष्कार m. *das Nichtumfahren.*

अनभिप्राप m. *das Nichthinanreichen* Kauç. 7.

अनभिप्रापण n. *das nicht zum Schluss Kommen* Ind. St. 8,120.

अनभिप्रेषित Adj. *nicht anbefohlen.*

अनभिभवगन्ध Adj. (f. आ) *keine Spur von Geringachtung verrathend* Spr. 4253, v. l.

अनभिभाषिन् Adj. *nicht anredend* 38,21.

अनभिमत Adj. *unerwünscht* Hit. 9,8.

अनभिमानुक Adj. *nicht nachstellend* (mit Acc.).

*अनभिम्लात m. N. pr. eines Mannes. °म्लान v. l.

अनभिम्लातवर्ण Adj. *von unverwischter —, frischer Farbe.*

*अनभिम्लान m. s. अनभिम्लात.

अनभिरूप Adj. 1) *nicht entsprechend.* — 2) *ununterrichtet, ungelehrt* Ind. St. 13,380.

*अनभिलाष m. *Mangel an Appetit* Râgân. 20,18.

अनभिलुलित Adj. *unberührt* Çâk. 61.

अनभिवात Adj. (f. आ) *nicht krank* Lâṭj. 8,5,3.

अनभिवाडुक Adj. *nicht grüssend* Gop. Br. 1,3,19. Vaitân. 11.

अनभिवाद्य Adj. *nicht zu begrüssen.*

अनभिव्यक्त Adj. *matt leuchtend* Vikr. 40,2.

अनभिशङ्क्य Adj. *dem man nicht misstrauen kann.*

अनभिशस्त, अनभिशस्ति, अनभिशस्तेन्य und *अनभिशस्त्य Adj. *unbescholten.*

अनभिषङ्ग m. *das Nichthängen an den Dingen* Suçr. 1,312,19.

अनभिषेचनीय Adj. *der Weihung nicht würdig.*

अनभिष्ठान n. *das Nichttreten auf* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,8,30.

अनभिषङ्ग m. *das Nichthängen an* (Loc.).

अनभिसंहितम् Adv. *ohne Absicht* 107,5.

अनभिसंधान n. *keine Rücksicht auf einen Vortheil.*

अनभिसंधिपूर्वक° Adv. फल° *ohne Rücksicht auf irgend einen Vortheil* Comm. zu Mṛkkh. 1,17.

अनभिसंबन्ध m. *kein Zusammenhang* Gaim. 4,1,5. Kâç. zu P. 1,4,88.

अनभिस्नेह Adj. *kein Verlangen habend nach* (Loc.).

अनभिहित Adj. 1) *nicht befestigt, — gebunden.* — 2) *nicht ausgedrückt, — bezeichnet* 226,24. fgg.

अनभीक्ष्णा° Adv. *selten.*

अनभीशु Adj. *ohne Zügel.*

अनभ्यक्त Adj. *ungeschmiert* TS. 7,1,1,3.

अनभ्यनुज्ञा f. *keine Erlaubniss.*

अनभ्यनुज्ञात Adj. *nicht die Erlaubniss habend von* (Instr.) M. 2,229.

अनभ्यसनशील Adj. *faul im Studiren* R. 5,19,22.

अनभ्यागमिष्यत् Adj. *zu besuchen nicht beabsichtigend.*

अनभ्यारूढ Adj. 1) *unerstiegen* AV. 11,5,23. — 2) *unerreicht* Çat. Br. 2,4,3,7. 12,2,3,10.

अनभ्यारोह m. *das Nichthinaufsteigen.*

अनभ्यारोह्य Adj. *nicht zu erklimmen.*

अनभ्यावर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend.*

अनभ्यावृत्ति f. *Nichtwiederkehr.* Instr. *nicht wiederum* Spr. 4697.

*अनभ्याशमित्य Adj. *in dessen Nähe man nicht gehen soll.*

1. अनभ्यास m. *Nichtbeschäftigung mit* (Gen.), *das Nichtobliegen* Spr. 248.

2. अनभ्यास Adj. *ohne Wiederholung* Lâṭj. 2,10,19.

अनभ्युत्कृष्ट Adj. *nicht durch lauten Zuruf ermuntert.*

अनभ्युत्थायिन् Adj. *sich nicht vor Jmd erhebend.*

अनभ्युदृष्ट Adj. *bei dessen Opfer der Mond gar nicht sichtbar geworden ist.*

अनभ्युपगम m. *Nichteinräumung.*

अनभ्युपाय m. *kein geeignetes Mittel* Mahâbh. Einl. 10,*b*. 11,*a*.

अनभ्र Adj. (f. आ) *ohne Wolke* 316,10.

अनभ्रक m. Pl. N. pr. einer Klasse buddh. Götter.

अनभ्रि Adj. *ohne Spatel hervorgebracht.*

*अनम m. *ein Brahman.*

अनमस्यु Adj. *sich nicht beugend* RV. 10,48,6.

अनमामि Indecl. *vor dem man sich (ich mich) nicht verneigt (verneige)* Ind. St. 9,148.

*अनमितंपच Adj. *geizig.*

अनमित्र 1) Adj. *frei von Feinden, unangefeindet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Feindlosigkeit.*

अनमित्रलाभ m. *das Nichtbekommen von Feinden* 166,28.

अनमीव 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Leiden, gesund, munter* 6,19. — 2) *kein Leid bringend* 12,18. 13,5. — 2) n. *Wohlsein.*

अनमुत्र Adj. *für den es kein «dort» giebt.*

अनम्बर m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.*

अनम्बूकृत Adj. *nicht von Speien begleitet.*

अनम्भस् n. *kein Wasser* Kâtjâpr. S. 297, Z. 2.

अनम्र Adj. *sich nicht beugend, widerspänstig* Spr. 249.

अनम्ल Adj. *nicht sauer.*

1. अनय m. *unkluges Benehmen.*

2. अनय m. 1) *Missgeschick, Unglück, Elend.* — 2) **Gang zur Linken* (der Figuren in einem best. Spiele).

अनयसिन्धु m. N. pr. eines fingirten Fürsten Hâsj.

अनरक und अनरकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

1. अनरण्य n. *Nichtoede.*

2. अनरण्य m. N. pr. verschiedener Männer.

अनरवत् Adj. *ohne Speichen.*

अनराल Adj. *gerade.*

अनरिप्रतिष्ठित Adj. *bei einem Feinde nicht vorkommend* Ind. St. 13,457.

अनरुस् Adj. *nicht wund, heil.*

अनर्गल Adj. *ungehemmt frei* 98,3.

1. अनर्घ m. *falscher Preis* Jâgñ. 2,250.

2. अनर्घ Adj. = अनर्घ्य Kathâs. 24,148.172.

अनर्घराघव n. Titel eines Schauspiels.

अनर्घेय Adj. = अनर्घ्य.

अनर्घ्य Adj. *unschätzbar an Werth* 110,4. 121,9. Spr. 7621. Davon Nom abstr. °त्व n. Spr. 6928.

अनर्घ्यराघव n. = अनर्घराघव.

अनर्चित Adj. 1) *ungeehrt* M. 3,100. 4,28.29. — 2) *nicht mit Ehrerbietung gereicht* Gaut. 17,21. M. 4,213.

1. अनर्थ m. 1) *Unnützes, Ungehöriges, Unsinn.* — 2) *Nachtheil, Schaden, Uebel* 94,3. 163,19. 164,26.

2. अनर्थ Adj. 1) *unnütz.* — 2) *unglücklich.* — 3) *Unheil bringend.* — 4) *bedeutungslos.*

अनर्थक Adj. 1) *unnütz* 214,17. *werthlos.* — 2) *unglücklich* Spr. 3577. — 3) *bedeutungslos.*

अनर्थज्ञ Adj. *den Sinn nicht kennend.*

अनर्थदण्ड und °क m. (?) Hem. Joc. 3,73.113.

*अनर्थनाशिन् Adj. *Unheil zu Nichte machend,* von Çiva.

अनर्थपण्डित Adj. *auf Unheil sich verstehend* 182,16.

अनर्थबुद्धि Adj. 1) *auf Unheil sinnend* R. 1,2,32. — 2) *dem der Verstand Nichts nützt, einfältig.* Davon Nom abstr. °ता f. R. 5,85,5.

अनर्थलुप्त Adj. *von allem Unnützen befreit.* °म् Adv.

अनर्थान्तर n. *keine andere —, dieselbe Bedeutung* 214,30. 221,8.

अनर्थित्व n. *das Nichtbegehren, Nichtverlangen* Spr. 256.

अनर्थिन् Adj. *keine Bedeutung für Jmd* (Gen.) *habend* R. 2,41,16.

अनर्घ्य Adj. *zu Nichts gut, unnütz* 28,23.

अनर्घ्यक Adj. *keine* (speciellen) *Wünsche erfüllend* Gobh. 1,1,18.

अनर्पण n. *das Nichtweggeben.*

अनर्व Adj. (f. आ) *unangefochten, unwiderstehlich, schrankenlos.*

अनर्वण 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Gottes.

अनर्वन् Adj. = अनर्व. Loc. अनर्वन् *in Sicherheit.*

अनर्विश् Adj. *dessen Wohnung der Wagen ist.*

अनर्शनि m. N. pr. eines Mannes.

अनर्शराति Adj. *der keine verletzende Gabe giebt.*

अनर्‌ Adj. (f. आ) 1) *unwürdig; sich nicht eignend für* (im Comp. vorangehend) 119,18. — 2) *Etwas nicht verdienend* (in gutem Sinne); *der Nichts verschuldet hat.*

अनर्‌ता f. *das Nichtgeeignetsein, Nichtvermögen* 281,17.

अनर्‌त्य Adj. *unwürdig* MBh. 3,269,20.

अनल 1) m. *a) Feuer.* — *b) der Gott des Feuers* und als solcher einer der acht Vasu. — *c) das Verdauungsfeuer.* — *d) *Galle.* — *e) *Wind.* — *f) *Plumbago zeylanica* und **rosea, *Semecarpus Anacardium.* — *g)* mystische Bez. *des Lautes r.* — *h)* *Bein. Vasudeva's. — *i)* N. pr. eines Affen. — 2) f. आ N. pr. eines mythischen Wesens und einer Tochter Mâljavant's.

अनलंकरिष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनलंकृत Adj. *nicht geschmückt* Sâh. D. 44,10.

अनलंकृति Adj. *ohne rhetorischen Schmuck* Kâvjapr. 1,4.

अनलदीपन Adj. *die Verdauung fördernd.*

*अनलप्रभा f. *Cardiospermum Halicacabum Lin.*

*अनलप्रिया f. Agni's *Gattin.*

अनलम् Adv. *nicht im Stande zu* (Inf.) Çiç. 7,10.

अनलवाट N. pr. einer Stadt.

*अनलविवर्धनी f. *Gurke* Nigh. Pr.

अनलस Adj. *nicht träge, fleissig* Gaut. 9,65.

अनलसाद् m. *Schwäche der Verdauung.*

अनलाय्, °यते *wie Feuer sich benehmen.*

*अनलि m. *Agati grandiflora Desc.*

अनल्प Adj. *nicht wenig, viel* Kathâs. 18,293.

अनवकर् Adj. *wohin man nichts wegschüttet* Tândja-Br. 1,6,5.

अनवकाश Adj. (f. आ) *keinen Platz findend, nicht zur Anwendung kommend* P. 1,4,1, Sch. Davon Nom. abstr. °ता n.

अनवकाशित Adj. *zu den* Avakâça *genannten Sprüchen nicht zugelassen* Harisv. zu Çat. Br. 4,5,6,5.

अनवकॢप्त Adj. *nicht entsprechend, — richtig* 35,23.

अनवकॢप्ति m. *Unwahrscheinlichkeit.*

अनवगत 1) Adj. *nicht erlangt.* — 2) *unverstanden* Nir. 4,1.

अनवगम m. *Nichtverständniss* Sâh. D. 214,18.

अनवगाढ Adj. *nicht tief gehend.*

अनवग्रह Adj. *dem* Avagraha (Gramm.) *nicht unterliegend* Ind. St. 4,199.

अनवग्रह m. *kein* Avagraha (Gramm.).

अनवजाग्रत् Adj. *nicht erschlaffend* AV. 4,4,7.

अनवच्छित्ति f. *Ununterbrochenheit.*

अनवच्छिन्न Adj. 1) *ununterschieden.* — 2) *nicht bestimmt, — definirt, — begrifflich begrenzt* Spr. 2789. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 84,21.

अनवच्छेद m. *das Unbestimmtsein, Unbestimmtheit* Sâh. D. 17,13.

अनवतप्त m. N. pr. 1) eines Schlangenfürsten Lalit. 249,14. — 2) eines Sees (wohl = रावणह्रद).

अनवतप्तपरिपृच्छा f. Titel einer Schrift.

अनवतृष्ण Adj. *nicht durchlöchert* Çat. Br. 11,1,6,33.

*अनवत्त्र n. *das mit Leben Begabtsein.*

अनवद्‌नोर्य Adj. *nicht zur Theilung geeignet* TBr. 1,3,8,4.

अनवद्य (einmal अनवद्‌र्य) 1) Adj. (f. आ) *tadellos, makellos.* — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras.

अनवद्यता f. und अनवद्यत्व n. *Untadelhaftigkeit.*

अनवद्यरूप Adj. (f. आ) *von tadellosem Aeussern.*

अनवद्याङ्ग Adj. (f. ई) *von tadellosem Körper* 70,28.

अनवद्राण Adj. *nicht einschlummernd.*

(अनवधर्ष्य) अनवधर्षिण्य Adj. *dem man nicht trotzen kann.*

1. *अनवधान n. *Unachtsamkeit.*

2. *अनवधान Adj. *unachtsam.*

*अनवधानता f. *Unachtsamkeit.*

अनवधारण 1) Adj. *nicht fest bestimmend* Ind. St. 10,419,8. — 2) n. *keine feste Bestimmung* ebend. 23.

अनवधारणीय Adj. *nicht genau zu bestimmen.*

*अनवधि Adj. *unbegrenzt.*

अनवधृत Adj. *nicht genau bestimmt.* °म् Adv. so v. a. *nach eigenem Gutdünken.*

अनवधृष्य Adj. *dem man nicht zu nahen wagt.*

अनवन n. *das Nichtbeschützen, Nichtbeherrschen* P. 1,3,66.

अनवनामितवैजयन्त m. N. pr. einer Welt (buddh.).

अनवनिक्तपाणि Adj. *der sich nicht die Hände gewaschen hat* Ind St. 10,17.

अनवपात m. *Nichtherabfall.*

अनवपृक्त Adj. *ungetrennt.*

अनवबद्ध Adj. *nicht stockend* Suçr. 2,184,15.

अनवबोध m. *das Nichterkennen.*

अनवब्रव Adj. *wider den man Nichts sagen kann.*

अनवभास m. *das Nichterscheinen* 285,9.

अनवभ्राधस् Adj. *bleibenden Lohn gebend.*

अनवम Adj. (f. आ) 1) *nicht der niedrigste, hoch* MBh. 3,268,11. — 2) am Ende eines Comp. *nicht schlechter als* Ragh. 9,11.

अनवमत Adj. *nicht geringgeschätzt* Karaka 1,11.

अनवमर्शम् Adv. *ohne zu berühren.*

अनवमृश्य Adj. *unberührbar, unantastbar.*

अनवमेकनीय Adj. *nicht zu bepissen* so v. a. *höher als bis zum penis reichend* (Wasser) Gobh. 3,3,15.

अनवर् Adj. *nicht niedriger, — geringer, höher als* (Abl.).

अनवरत Adj. und °म् Adv. *ununterbrochen, beständig* 106,28. 284,14.

अनवरथ m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,16.

*अनवरार्घ्य Adj. *der vorzüglichste.*

अनवरुद्ध Adj. *nicht erlangt auf seinen Theil, Jmdn* (Gen.) *nicht gegeben, — zukommend* Çat. Br. 1,6,4,10. 3,2,2,22. 4,6,9,20. 5,2,2,3.

अनवरोध्य Adj. *nicht zu Etwas anzuhalten, — zu zwingen* Gaut. 13,4.

अनवलम्बन n. *das Sichnichtklammern an, Fahrenlassen* 286,19.22.25.29.

अनवलेप Adj. *ungesalbt* und zugleich *frei von Hochmuth* Çiç. 9,51.

अनवलोक्य Adj. *nicht anzusehen.*

अनवलोप m. etwa *das Nichtzukurzkommen* Tândja-Br. 6,3,13. = अविनाश Comm.

अनवलोभन n. *das Nichtabgehen der Leibesfrucht,* Bez. einer best. Ceremonie während einer Schwangerschaft. Alter Fehler für अनवलोपन.

अनवस् Adj. *keinen Halt machend, rastlos.*

अनवसर m. *nicht die rechte Gelegenheit, ungünstiger Augenblick, das nicht am Platz Sein* Spr. 4011. °प्रवेश Hit. 53,11.

अनवसर्ग m. *das Nichtloslassen* Gaim. 5,2,8.

अनवसित 1) Adj. = अनवस्. Davon Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,376.

*अनवस्कर् Adj. *nicht besudelt, rein.*

अनवस्थ 1) Adj. *unbeständig.* — 2) m. Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Kaulika.

अनवस्था f. *das kein Ende Nehmen, regressus in infinitum* 216,12. Njâjas. 4,2,25. Comm. zu TS. Prât. 14,22.

1. अनवस्थान n. *Unbeständigkeit* Njâjas. 2,2,63.

2. *अनवस्थान 1) Adj. *unbeständig.* — 2) m. *Wind.*

अनवस्थायिन् Adj. *unbeständig, schwankend*

Suçr. 1,335,21. Njâjas. 3,2,45. Davon Nom. abstr. °यित्व n. 2,2,54.

अनवस्थित Adj. *unbeständig, schwankend.* राज्ञो भाव: R. 5,51,10. Von einer Person so v. a. *rathlos* Kathâs. 80,10 (zulesen तत्रानवस्थितस्ति°). Von einer Frau so v. a. *leichtsinnig, untreu.* Von einem Begriff so v. a. *relativ.* °विद्ध *unsicher geschlagen* (Ader) Suçr. 1,362,5.

अनवस्थितचित्त Adj. *unbeständigen Sinnes* Spr. 258. fg.

अनवस्थितत्व n. 1) *Unstätigkeit, Unbeständigkeit* Kâç. zu P. 2,1,47. — 2) *Unbestimmtheit.*

अनवस्थिति f. 1) *kein Stillstand, keine Ruhe.* — 2) *Unstätigkeit.* — 3) = अनवस्था Nj. K.

अनवस्यत् Adj. *nicht ablassend, — aufgebend.*

अनवक्षेण n. *das Nichtwegwerfen.*

अनवक्षित °Adv. *unaufmerksam* Vens. 153.

अनवक्ष्र Adj. *ränkelos, redlich.*

अनवानत् Adj. *keinen Athem holend* Çat. Br. 1,3,5,13. fgg. 4,6,1,5. 11,1,6,31. 13,8,3,4.

अनवानम् Adv. *ohne Athem zu holen, ohne Pause.*

अनवाप्त Adj. *nicht erlangt, — erreicht* 201,11. Spr. 4153.

अनवाप्ति f. *Nichterlangung.*

अनवाप्य Adj. *nicht zu erlangen, — erreichen* 163,21.

अनवार्य Adj. *nicht weichend, — aufhörend.*

अनविप्रयुक्त Praçnop. 5,6 fehlerhaft für अनतिप्र°.

अनवीकृत Adj. *nicht erneuert, — in eine neue Form gekleidet, — anders gesagt* Kâvjapr. 7,8.

°अनवेक्षक Adj. *keine Rücksicht nehmend auf.*

अनवेक्षण n. *das Nichtaufpassen, Sorglosigkeit* Spr. 2991. 6607.

अनवेक्षम् Adv. *ohne sich umzusehen.*

अनवेक्षमाण Adj. *sich nicht umsehend* Âçv. Gṛhj. 4,4,9.

अनवेक्षा f. *Rücksichtslosigkeit.*

अनवेक्षितम् Adv. *ohne darauf zu blicken* Gobh. 1,2,19.

अनशन n., अनशनता f. und *अनशना (Gal.) f. *das Nichtessen, Fasten.*

अनशनार्य Adj. *keinen Hunger empfindend.* Davon Nom. abstr. अनशनार्यत्व n. Ind. St. 9,154.

अनशित Adj. *nicht gegessen* 35,25.26.

अनशितुम् Infin. *nicht zu essen* Kâṭh. Up. 4, 10,3.

अनश्नत् Adj. *nicht essend.* अनश्नत्संगमन: Bez. *des in der* Sabhâ *befindlichen Feuers.*

अनश्नान Partic. (f. आ) dass. MBh. 5,191,22.

अनश्रु Adj. *thränenlos.*

1. अनश्व m. *Nicht-Pferd, etwas Anderes als ein Pferd.*

2. अनश्व Adj. *rosselos.*

अनश्वदा Adj. *keine Rosse gebend.*

अनश्वन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनश्वर Adj. *unvergänglich* Spr. 2578.

अनष्टक Adj. *die* Ashṭakâ *vernachlässigend* Âçv. Gṛhj. 2,4,11.

अनष्टपशु Adj. *von dessen Heerde Nichts verloren geht.*

अनष्टवेदस् Adj. *von dessen Habe Nichts verloren geht.*

अनष्टापदी f. *kein achtfüssiges* d. i. *kein trächtiges Mutterthier* Çat. Br. 4,5,2,12.

अनस् n. 1) *Wagen, Lastwagen* 6,7.9. 8,7.8. — 2) **gekochter Reis.* — 3) **Mutter.* — 4) **Geburt.* — 5) **lebendes Wesen.*

**°अनस n. = अनस् 1).

अनसूय 1) Adj. *nicht murrend, — ungehalten,* insbes. *über das Glück Anderer.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. verschiedener Frauen.

अनसूयक Adj. (f. °सूयिका) = अनसूय MBh. 3, 122,29.

अनसूयत् Partic. dass. MBh. 1,140,76.

अनसूया f. *das Nichtmurren, Nichtungehaltensein,* insbes. *über das Glück Anderer.*

अनसूयातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अनसूयितर् Nom. ag. = अनसूय 1) MBh. 1,140,71.

अनसूयु Adj. = अनसूय.

अनसूरि m. *kein Unweiser, ein Weiser.*

अनस्त Adj. *nicht geschleudert* Çat. Br. 3,7,2,2.

अनस्तमित Adj. 1) *noch nicht untergegangen* (von der Sonne). — 2) *unaufhörlich.*

अनस्तमितके Loc. *vor Sonnenuntergang.*

अनस्थ, अनस्थक (Maitr. S. 3,7,5), अनस्थन्, अनस्थि, अनस्थिक (TS. 7,5,12,2) und अनस्थिक Adj. *knochenlos.* अनस्थि Subst. *ein knochenloses Thier.*

अनस्वत् 1) Adj. *mit einem Wagen verbunden, an einen Wagen gespannt.* — 2) f. अनस्वती *Wagenzug, Heereszug.*

अनहंवादिन् Adj. *nicht nur von sich redend, nicht eingebildet.*

अनहंकर्तव्य Adj. *kein Object des Ichbewusstseins bildend* Ind. St. 9,165.

अनहंकृत Adj. *uneigennützig.*

*अनहंकृति f. *Nichthochmuth, Bescheidenheit.*

अनहम् Nom. *Nicht-Ich* Ind. St. 9,148.

अनहर्जात Adj. *an einem unglücklichen Tage geboren.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अनक्ष Adj. s. अनड्.

अनाँ Adv. *je, je und je;* mit einer Neg. *nie.*

अनाकम्प Adj. *unerschütterlich.*

अनाकर्णितकेन Instr. *mit einer Miene, als ob man Nichts gehört hätte,* Prasannar. 21. 38. 113.

अनाकाङ्क्ष Adj. *keiner Ergänzung bedürfend* Nj. K.

अनाकाल 1) *Unzeit.* — 2) *schlechte Zeit, Hungersnoth.* °भृत *in schlechter Zeit unterhalten.*

1. अनाकाश n. *kein freier Raum, erfüllter Raum* R. 3,29,7.

2. अनाकाश Adj. *ätherlos.*

अनाकुल 1) Adj. (f. आ) *unverworren, unverwirrt* (eig. und übertr.) 214,20. 118,25. *sicher vom Ganges.* — 2) *f. ई *ein best. Knollengewächs* Gal.

अनाकृत Adj. 1) *ungetrieben, ungerufen.* — 2) *nicht gewartet, — gepflegt.*

अनाकृष्ट Adj *nicht angezogen, — fortgerissen* Ragh. 1,23.

अनाक्ताक्ष Adj. *an den Augen nicht gesalbt* AV. 20,128,6.

अनाक्रमणीय und °क्रम्य Adj. *nicht zu besteigen.*

*अनाक्रान्ता f. *Solanum Jacquini Willd.*

अनाक्षित् Adj. *nicht ruhend.*

अनाख्यात Adj. *nicht angezeigt, — angegeben.*

अनाख्येय Adj. *nicht mitzutheilen, — zu sagen.*

अनाग Adj. (f. आ) *schuldlos, sündlos.*

अनागच्छत् Adj. *nicht kommend* Sarvad. 13,7.

अनागत Adj. 1) *noch nicht angekommen, — angelangt* 142,26. MBh. 14,80,24. — 2) *bevorstehend, zukünftig* 105,26. 161,11. अनागतं कर् *für die Zukunft sorgen* Spr. 263. — 3) *noch nicht erreicht.* — 4) *nicht anzutreffen, — zu finden* R. 3,56,18 (50,9).

अनागतयोगिन् Adj. *mit dem* (factisch) *noch nicht erschienenen Monde in* (theoretische) *Conjunction tretend.*

अनागतवत् Adj. *die Zukunft betreffend* Spr. 266. fg.

अनागतविधातर् Nom. ag. 1) *Vorkehrungen für die Zukunft treffend.* — 2) N. pr. eines Fisches.

अनागतविधान n. *das Treffen von Vorkehrungen für die Zukunft* Spr. 270.

अनागतार्तवा Adj. f. *noch nicht die Katamenien habend.*

अनागम m. *das nicht Herbeikommen, — Erscheinen* Gaim. 1,1,13.

अनागमक Adj. *ohne* Âgama (gramm.).

अनागमिष्यत् Adj. *der nicht herbeikommen wird.*

1. अनागस् Adj. *schuldlos, sündlos* 71,1.10.

2. अनागंस् Adj. *unschädlich* RV. 10,165,2.

अनागा f. N. pr. eines Flusses.

अनागामिन् m. *der nicht Wiederkehrende*, bei den Buddhisten Bez. der 3ten Stufe auf dem Wege zum Nirvâṇa.

*अनागामुक Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनागास्त्व n. *Schuldlosigkeit, Sündlosigkeit* 11,5.

अनागूर्तिन् Adj. *der die* Âgur *nicht verrichtet hat.*

अनागोहत्या f. *Mord an einem Schuldlosen.*

अनाग्नेय Adj. *dem* Agni *nicht zuständig.*

अनाघात Adj. *woran man nicht gerochen hat* Spr. 271. °पूर्व Adj. *nie früher gerochen* Kâd. 162.

अनाचरण n. *das Nichtbewerkstelligen, Unterlassen* Kull. zu M. 6,92.

अनाचार m. 1) *kein Brauch* Lâṭj. 10,1,15. — 2) *ungewöhnliche Erscheinung.* — 3) *schlechtes Betragen, Unsitte* Ind. St. 10,98.

अनाचारूप Adj. (f. आ) *von ungewöhnlichem Aussehen.*

अनाज्ञानत् Adj. *nicht inne werdend.*

अनाज्ञिगमिषु Adj. *zu kommen nicht beabsichtigend* Mahâbh. 1,87,*b*.

अनाज्ञा f. *Nichterlaubniss* 200,24.

अनाज्ञात Adj. *unbekannt, unbemerkt.* अनाज्ञातम् Adv. *auf unbekannte —, unerklärliche Weise.*

अनाज्ञाताज्ञातकृत Adj. *auf erklärliche oder unerklärliche Art vollbracht* Vaitân. 23.

अनाज्यलिप्त Adj. *nicht mit Opferschmalz gesalbt* Kâtj. Çr. 4,4,10.

अनाढ्यतर Adj. *nicht sehr wohlhabend* Çat. Br. 9,5,1,16.

*अनाढ्यंभविष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

*अनातङ्क Adj. *gesund* Râgan. 20,46.

अनातत Adj. *nicht angespannt.*

1. *अनातप m. *Schatten.*

2. अनातप Adj. *schattig* 172,20.

अनातपत्र Adj. *ohne Sonnenschirm* Sâh. D. 340,9.

अनातुर Adj. 1) *unversehrt, gesund.* — 2) *unverdrossen.* — 3) *nicht von Liebe gequält* Spr. 272.

अनात्त Adj. *nicht genommen, — entzogen* Kâtj. Çr. 9,5,12.

अनात्मक Adj. *ohne Substanz, unreal* (buddh.).

अनात्मज्ञ Adj. (f. आ) *unverständig, einfältig.*

अनात्मत्व n. *das nicht Seele Sein* 272,27.31.

1. अनात्मन् m. 1) *was nicht Seele (Geist) ist* 273,8. — 2) **nicht selbst, ein Anderer.*

2. अनात्मन् Adj. *ohne Geist, — Verstand.*

अनात्ममुख Adj. (f. ई) *nicht zu sich gekehrt* Mahîdh. zu VS. 12,62.

अनात्मवत् Adj. *seiner nicht mächtig, sich nicht zügelnd, — gehörig haltend* (von einem Kranken)

अनात्मश्लाघाकर Adj. *sich nicht selbst rühmend* Sâh. D. 32,21.

अनात्मसंपन्न Adj. *geistlos, dumm* Spr. 437.

अनात्मसात्कृत Adj. *nicht sich angeeignet* Comm. zu Mṛkkh. 113,6.

अनात्मीय Adj. *was Einem nicht angehört.*

अनात्म्य 1) Adj. *unpersönlich.* — 2) n. *Thorheit* Bhâg. P. 4,4,29.

अनात्रेयी f. *eine Frau, welche nicht eben das Reinigungsbad nach den Katamenien vollzogen hat,* Gaut. 22,17.

अनाथ 1) Adj. (f. आ) *schutzlos, hülflos.* °वत् Adv. 66,23. — 2) अनाथ n. *Schutzlosigkeit, Hülflosigkeit.*

अनाथपिण्डद् und °पिण्डिक m. Bein. Sudatta's.

अनाथपुरी m. N. pr. eines Autors.

अनाथशरण Adj. (f. आ) *an Niemanden einen Schutz habend* Kaurap. 21.

अनाद् m. *Ton —, Klanglosigkeit.*

1. अनादर m. *Nichtachtung, Mangel an Rücksicht, Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) 173,15. 233,22. अनादरात् *ohne Weiteres, mir Nichts dir Nichts* Spr. 6012.

2. अनादर Adj. *Nichts hoch anschlagend* Çat. Br. 10,6,3,2. Kând. Up. 3,14,2.

अनादरण n. *das Nichtbeachten, das sich gleichgültig Verhalten.*

अनादरवत् Adj. *Gleichgültigkeit verrathend.*

अनादरोक्ति m. in der Rhet. *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch an den Tag legt, dass man sich zur Sache gleichgültig stellt.*

अनादवत् Adj. *keinen Laut von sich gebend* Ind. St. 9,12.

अनादातर् Nom. ag. *Nichts nehmend, — empfangend.*

अनादातव्य Adj. *nicht zu greifen* Ind. St. 9,164.

अनादि Adj. *ohne Anfang* 104,26. Davon Nom. abstr. °ता f. Nil. 35.

अनादिमत् Adj. dass. Çvetâçv. Up. 4,4, (°मांस्त्वं zu lesen).

*अनादिवार्ता f. *Ueberlieferung.*

अनादिष्ट Adj. 1) *unaufgezeigt, unbestimmt.* — 2) *nicht angewiesen, — angegeben, — vorgeschrieben* Lâṭj. 1,1,5. — 3) *keinen Befehl habend* Spr. 274.

अनादृत Adj. 1) *nicht —, gering geachtet* (Jmd). — 2) *unbeachtet, unberücksichtigt* (Etwas). Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 213,4.

अनादेय Adj. 1) *was man nicht nehmen darf* Spr. 275. fg. — 2) *nicht anzunehmen, unzulässig* 213,4. 215,27.

1. अनादेश m. *das Fehlen einer Anweisung, — Vorschrift.*

2. अनादेश Adj. आकूपारम् N. eines Sâman.

अनादेशकर Adj. *eine Anweisung nicht ausführend* Bhâg. P. 8,20,14.

1. अनाद्य Adj. 1) *was nicht gegessen werden darf.* — 2) *den man nicht aussaugen darf.*

2. अनाद्य Adj. *ohne Anfang* Brahmabindûp. 9.

अनाद्यनन्त Adj. *ohne Anfang und ohne Ende.*

अनाद्यन्त Adj. (f. आ) dass. Spr. 277. Ârjabh. 3,11.

अनाद्युदात्त Adj. *nicht auf der ersten Silbe betont* TS. Prât. 8,10.

अनाधि Adj. *sorgenlos* Ragh. 9,54.

अनाधृष् Adj. *Niemanden Etwas anhabend.*

अनाधृष्ट Adj. *an den* oder *woran sich Niemand heranwagt, unangreifbar, unantastbar* Çâṅkh. Br. 27,5. Ait. Âr. 386,11.12.

अनाधृष्टि m. N. pr. verschiedener Fürsten.

अनाधृष्य Adj. = अनाधृष्ट Çâṅkh. Br. 27,5. Chr. 54,12. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अनाध्यान n. *kein wehmüthiges Zurückdenken.*

अनानत 1) Adj. *ungebeugt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

अनानन्दयितव्य Adj. *nicht das Object der Wollust bildend* Ind. St. 9,164.

अनानार्ष m. *kein neuer Satz* Ind. St. 4,155.

अनानुकृत्य Adj. *unnachahmlich.*

अनानुजा f. *keine jüngere Schwester* TS. 4,3,11,3.

अनानुद Adj. *nicht nachgebend.*

अनानुदिष्ट Adj. *unaufgefordert.*

अनानुपूर्व्य n. *gestörte Reihenfolge* ṚV. Prât. 2,43. 11,8.

अनानुभूति f. *nicht dienstbereit, ungehorsam.*

अनापद् f. *Nicht-Noth.* अनापदि *ohne Noth, in normalen Verhältnissen.*

अनापान m. N. pr. eines Fürsten.

अनापि Adj. *ohne Freunde* oder *Verwandte.*

अनापूपित Adj. *nicht stinkend* Çat. Br. 1,1,3,5.

अनाप्त Adj. 1) *nicht hinanreichend* 36,21. — 2) *unerreicht, unerreichbar* Çâṅkh. Br. 27,5. Ait. Âr. 386,12. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13. — 3) *ungeschickt.*

अनाप्ति f. *Zielverfehlung* 206,14.

अनाप्य und अनापिय Adj. *unerreichbar* Çâṅkh. Br. 27,5. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अनाप्रीत Adj. *nicht mit den* Âprî-*Versen besprochen* Çat. Br. 6,2,1,37.

अनाप्लुताङ्ग Adj. *der sich nicht gebadet hat* MBh. 3,43,5.

अनाबयु m. *eine best. Pflanze* AV. 6,16,1.

अनाबाध Adj. *unbelästigt, ungehemmt* (Weg).

अनाभयिन् Adj. *furchtlos* RV.

अनाभू Adj. *nicht dienstfertig, ungehorsam.* Rudra Maitr. S. 1,8,5.

अनाभ्युदयिक Adj. *Unheil bringend.*

अनामक 1) m. *Schaltmonat.* — 2) *n. *Hämorrhoiden.*

अनामत्व n. *Namenlosigkeit.*

अनामन् 1) Adj. *namenlos.* — 2) *m. *Ringfinger.*

अनामन् *eine best. Krankheit.*

अनामय 1) Adj. (f. आ) *a) nicht verderblich* AV. 9,8,13. — *b) gesund, in gutem Wohlbefinden, dem Nichts fehlt.* — *c) wo Wohlergehen herrscht.* — *d) Gesundheit schaffend* 166,27. — *e) verschont von* (Abl.) 79,20. — 2) m. Bein. Çiva's. — 3) n. *Gesundheit, Wohlergehen.*

अनामयत्न् Adj. *nicht wehe thuend, — schmerzend.* °यता Instr. *in vollkommenem Wohlbefinden.*

अनामयित्नु Adj. *nicht krank machend, heilend.*

*अनामा und अनामिका f. *Ringfinger.*

अनामिन् Adj. *sich nicht beugend, unbeugsam.*

अनामृण Adj. *unverletzlich.*

अनामृत Adj. *nicht vom Tode berührt* TS. 5,2,3, 1. 2. Mantrabr. 1,5,11.

अनाम्नात Adj. *nicht überliefert, — gelehrt.*

अनाम्नाय m. *Nichtüberlieferung* Spr. 278.

अनाम्य Adj. *sich nicht biegen lassend* Spr. 3578.

अनायक Adj. (f. आ) *führerlos.*

अनायत Adj. *nicht angebunden.*

1. अनायतन und अनायतन n. *nicht der entsprechende —, nicht der heimatliche Platz.*

2. अनायतन und अनायतनवत् Adj. *keinen entsprechenden —, keinen eigenen Platz habend.*

*अनायत्तवृत्तिता f. *Unabhängigkeit, Freiheit.*

1. अनायास m. 1) *Nichtanstrengung.* — 2) *Unermüdlichkeit* MBh. 5,34,72.

2. अनायास Adj. *keine Anstrengung —, keine Mühe verursachend* MBh. 12,242,13.

अनायुध Adj. *ohne Opfergeräthe.*

अनायुवान Partic. *nicht ansichziehend* (die Flügel) Çat. Br. 4,1,2,26.

अनायुषा f. N. pr. einer Tochter Daksha's.

अनायुष्य Adj. *dem Leben nicht zuträglich, das Leben verkürzend.*

अनायुस् f. = अनायुषा.

अनारत Adj. und °म् Adv. *unaufhörlich, beständig.*

अनारभ्य Adj. 1) *nicht zu beginnen* Spr. 280. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Çr. 20,8,27. — 2) *unmöglich* Comm. zu Gaim. S. 215,1 v. u.

अनारभ्यवाद् m. *eine nicht ad hoc gegebene, sondern allgemeine Bestimmung* Gaim. 3,6,14. Davon Nom. abstr. °त्व n. 6,6,3.

अनारभ्यविधि m. und अनारभ्यविधान n. dass. Comm. zu Kâtj. Çr. 1, 3,30. 16,1,1.

अनारभ्यविहित Adj. *nicht ad hoc vorgeschrieben* Comm. zu Çat. Br. 809,9.

अनारभ्यसमधीत (Comm. zu Kâtj. Çr. 19,6,2) und अनारभ्याधीत Adj. *ohne einen besondern rituellen Zweck recitirt.*

अनारम्भ Adj. *ohne Stütze* Khând. Up. 2,9,5.

1. अनारम्भ m. 1) *das Nichtgehen an* (Gen.), *das Nichtbeginnen* Bhag. 3,4. Spr. 281. — 2) *das Nichtgründen eines eigenen Haushalts* Kap. 4,12.

2. अनारम्भ Adj. *Nichts unternehmend* MBh. 12, 246,24.

अनारम्भण Adj. *woran man sich nicht halten kann.*

अनारम्भिन् Adj. *Nichts unternehmend* Gaut. 3,25.

अनाराधस Adj. *ohne die* नाराशंस *genannten* Soma-*Becher* Gop. Br. 2,4,15.

अनारूढ Adj. 1) *nicht enthalten in, — liegend in* (Loc.) Comm. zu Kap. 1,87. — 2) *sich nicht begeben habend, nicht gerathen in* (Acc.) Venis. 106.

अनारोग्य Adj. *der Gesundheit nicht zuträglich.*

अनारोग्यकर Adj. dass. Karaka 3,3.

अनार्जव n. 1) *unehrliches Benehmen* 189,11. — 2) *Krankheit.*

अनार्त Adj. *nicht krank, gesund.*

अनार्तव Adj. *der Jahreszeit nicht entsprechend.*

अनार्ति f. *Leidlosigkeit.*

अनार्य Adj. (f. आ) und Subst. *unehrenhaft, kein* Ârja, *sich nicht wie ein* Ârja *betragend, für einen* Ârja *sich nicht schickend, nicht arisch* 105,1. 179, 18. 204,18.

*अनार्यक n. *Aloeholz.*

अनार्यकर्मिन् Adj. *der Werke eines Nicht-*Ârja *vollbringt.*

*अनार्यज n. *Aloeholz.*

अनार्यजुष्ट Adj. *woran Ehrenhafte keinen Gefallen finden* Bhag. 2,2. R. 2,82,13.

अनार्यता f. *Unehrenhaftigkeit.*

अनार्यतिक्त m. *Gentiana Chiraita Wall.*

अनार्यवृत्त Adj. *von unehrenhaftem Betragen* Spr. 282.

अनार्ष Adj. *nicht von den* Ṛshi *herstammend, nicht der* Saṁhitâ *entsprechend; keinem* Ṛshi *zukommend, nicht an den Namen eines* Ṛshi *gefügt* (Suffix).

अनार्षेय Adj. *nicht von den* Ṛshi *stammend.*

अनार्ष्यविलोप m. *keine Nichtstörung der* Saṁhitâ d. i. *Störung der* Saṁhitâ RV. Prât. 11,28.

अनालपन n. *keine Unterhaltung mit* (Gen.) Çiç. 7,10.

अनालब्ध Adj. 1) *nicht angefasst, — berührt* MBh. 5,48,102. — 2) *nicht geschlachtet* Çat. Br. 13,1,3,1.

अनालभ्य n. *das nicht die Bedeutung von* आलभ् *Haben* Mahâbh. 3,95,*a*.

अनालम्ब 1) Adj. *ohne Stütze, — Halt.* — 2) *f. ई Çiva's *Laute.*

अनालम्बनम् Adv. *ohne Haltpunkt, phantomartig* Prab. 71,1.

अनालम्बुक (!) und अनालम्भुक Adj. (f. आ) *unberührbar.*

अनालस्य n. *Unverdrossenheit* Spr. 2183.

अनावगस् Adj. *keine Empfängniss zu Stande bringend* AV. 7,90,3.

अनावरण Adj. *unverhüllt* (buddh.).

अनावरणज्ञानविशुद्धगर्भ und अनावरणस्वरमण्डलमधुरनिर्घोषगर्भ m. N. pr. zweier Bodhisattva.

अनावरणिन् m. Pl. N. pr. einer buddh. Secte.

अनावर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend* Spr. 284.

अनावह् Adj. *nicht hervorbringend, — bewirkend* Sâh. D. 249,20.

अनाविद्ध Adj. 1) *unverwundet; undurchbohrt* Spr. 271. *unversehrt.* — 2) *keine langen Composita enthaltend* Vâmana 1,3,25.

अनाविल Adj. 1) *nicht trübe, klar, durchsichtig.* — 2) *gesund,* von Personen (Spr. 2140) und Gegenden.

अनाविष्कृत Adj. *nicht an den Tag gelegt* Kumâras. 7,35.

अनावृत् Adj. *nicht wiederkehrend* 30,12.

अनावृत Adj. 1) *unverhüllt* Çat. Br. 14,5,5,18. — 2) *ungeschlossen* R. 2,88,19. Spr. 285. *uneingezäunt* Gaut. 12,21. *nicht gedeckt, — verschanzt* (Heer) R. 2,88,20.

अनावृत्त Adj. *unbetreten.*

अनावृत्ति f. *Nichtwiederkehr* (zu einem neuen Leben).

अनावृष्टि f. *Mangel an Regen, Dürre.*

अनाव्याध Adj. (f. आ) *unerbrechbar, fest.*

1. अनाव्रस्क m. 1) *Nichtabfall* TS. 3,1,5,1. — 2) *Unversehrtheit.*

2. अनाव्रस्क Adj. *nicht abfallend.*

अनाशक n. *das Nichtessen, Fasten; das zu Tode Hungern.*

अनाशकायन n. *das Fasten.*

अनाशस्त Adj. *auf den man nicht vertrauen kann.*

अनाशास्य Adj. *was man sich nicht wünscht.*

अनाशित Adj. *hungrig* R. 5,17,34. 24,31.

1. अनाशिन् Adj. *nicht essend.* Davon Nom. abstr.

°शित्व n. *das Nichtessen.*

2. अनाशिन् Adj. *nicht verloren gehend.*

अनाशिष्ठ Adj. *der langsamste* Ait. Br. 4,9.

अनाशिस् Adj. *nicht erwünscht* Râǵat. 7,1377.

अनाशीर्दा Adj. *die Erwartung nicht erfüllend.*

1. अनाशु Adj. *nicht schnell, langsam.*

2. अनाशु Adj. *keine raschen Rosse besitzend.*

अनाश्रम m. *keiner der* 4 oder 3 Âçrama Jâǵn. 3,241.

अनाश्रमिन् Adj. *zu keinem* Âçrama *gehörend.* Davon Nom. abstr. °मित्व n.

1. अनाश्रय m. *Unabhängigkeit von* (Gen.) ṚV. Prât. 11,36.

2. अनाश्रय Adj. *keinen Halt gewährend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kull. zu M. 3,180.

अनाश्रव fehlerhaft für अनास्रव.

अनाश्रित Adj. *sich nicht an Jmd* oder *Etwas haltend, unabhängig, keine Rücksicht nehmend auf* Gaupâp. zu Sâṁkhjak. 10. Bhag. 6,1. R. 3,10,6. Bhâg. P. 1,13,42. — पाषण्डानाश्रिताः Jâǵn. 3,6 wohl ein alter Fehler für पाषण्डमाश्रिताः.

अनाश्यंस् Adj. *nicht gespeist habend* 240,16. TS. 1,6,3,3. TBr. 1,1,4,2.

अनाष्ट्र Adj. *keiner Gefahr unterworfen* 36,12.

अनास् Adj. *ohne Mund* oder *Antlitz.*

अनासन n. *das Nichtsitzen* Kâtj. Çr. 25,4,7.

अनासन्न Adj. *nicht nahe bei* (Gen.) Lâṭj. 5,10,20. Âpast. 1,6,21.

अनासाद्य Adj. *unerreichbar* 96,2.

अनासिक Adj. (f. आ) 1) *nasenlos.* — 2) *nicht nasal* Ind. St. 9,32.

अनास्तिक Adj. *ungläubig, gottlos* MBh. 1,74,96.

अनास्तिक्य n. *Unglauben, Gottlosigkeit* MBh. 1,212,17.

अनास्तीर्ण Adj. *unüberdeckt, bloss* Vens. 28,11.

अनास्था f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Ragh. 2,57. Kumâras. 6,12. 63. Vâs. 2. Sarvad. 22,8.

अनास्थान Adj. *keinen Standpunkt gewährend.*

अनास्रव Adj. *frei von sündhaften Neigungen, — unreinen Leidenschaften* Lalit. 303,7.

अनास्रावि Adj. *kein Gebrechen bewirkend.*

अनास्वादित Adj. *nicht geschmeckt* Spr. 274. °पूर्व Adj. *früher nicht geschmeckt* R. 1,9,36. Chr. 99,2.

अनाहत 1) Adj. *a) nicht angeschlagen, nicht geschlagen* (ein musik. Instr.). °हता दुन्दुभयो विनेदुः MBh. 5,182,24. 14,80,55. शङ्ख *nicht geblasen* Siddh. K. स्या *nicht gespannt* MBh. 5,48,102. *nicht angeschlagen,* von einem Laute. — *b) *beim Waschen nicht geschlagen, nicht gewaschen, neu* (von Zeugen). — *c) *nicht multiplicirt.* — 2) n. *der 4te von den 6 mystischen Kreisen am Körper.*

अनाहनन n. *das Nichtaufschlagen.*

अनाहवनीय m. *kein* Âhavanîja-*Feuer* Çat. Br. 12,9,3,13.

1. अनाहार m. *das nicht zu sich Nehmen von Speise.*

2. अनाहार Adj. *keine Speise zu sich nehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Lalit. 320,20. 321,1.

अनाहार्य Adj. *nicht herbeizuschaffen.*

अनाहिताग्नि Adj. *der kein heiliges Feuer angelegt hat, — unterhält.* Davon Nom. abstr. अनाहिताग्नित्व.

अनाहुति f. 1) *Unterlassung der Opferspenden.* — 2) *ungeeignete Opferspende.*

अनाहूत Adj. *ungerufen, unaufgefordert* MBh. 1,136,18. Spr. 287. fg.

अनाह्रियमाण Adj. *nicht herbeigeschafft werdend* Lâṭj. 2,5,19.

अनाह्वान n. *das Nichtherbeirufen* Lâṭj. 1,4,16. Spr. 289. *das Nichtcitiren vor Gericht* Chr. 213,6.

अनिकामम् Adv. *ungern.*

अनिकृत्तन n. *das Nichtabschneiden* Pâr. Gṛhj. 2,10,24.

अनिकेत 1) Adj. *wohnungslos.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bhâg. P. 11,3,25. — 2) m. Bez. *eines best. Krankheitsdämonen* Hariv. 9360.

अनिक्षिप्तधुर (°धूर gedr.) m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनिक्षु m. *Saccharum spontaneum Lin.*

अनिखात Adj. *nicht eingegraben* Çat. Br. 3,6,1,14.

अनिगड Adj. *wo* (nur) *die Ketten fehlen* 134,6.

अनिगद् Adj. *ohne* Nigada Kâtj. Çr. 6,10,25.

अनिगीर्ण Adj. *nicht verschluckt, — unterdrückt* Sâh. D. 17.

1. अनिग्रह m. 1) *Nichtzügelung* Spr. 248. — 2) *kein Versehen im Beweise* Njâjas. 5,2,22. 23.

2. अनिग्रह Adj. *ohne Handgriff* Suçr. 1,24,11.

अनिघ Adj. *unverletzt* Lalit. 438,5.

अनिङ्ग Adj. *unlösbar, untrennbar* AV. Prât. 4,12.

अनिङ्गन n. *das Nichtschütteln* Kâtj. Çr. 10,1,6.

अनिङ्गयत् Adj. *nicht lösend, — trennend* ṚV. Prât. 13,11.

अनिङ्ग Adj. = अनिङ्ग ṚV. Prât. 5,20. 9,13. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu AV. Prât. 4,76.

अनिङ्गमान Adj. *nicht berührt —, nicht geschüttelt werdend.*

अनिचय Adj. *keine Vorräthe habend* Gaut. 3,11.

अनिच्छत् Adj. *Etwas nicht wollend* MBh. 13,16,20. Chr. 121,14.

अनिच्छा f. *das Nichtwollen, Abneigung* 289,11. Instr. *ohne es zu wollen.*

अनिज्या f. *kein Opfer* Gaim. 4,4,2.

अनित n. *das Nichtabgehen, — Nichtabweichen von* (Abl.) Çâṅkh. Br. 1,4. 8,2. 18,10. 29,3.

अनितभा f. N. pr. eines Flusses.

अनितरेतरकारण Adj. (f. आ) *nicht gegenseitig verursacht* Kan. 8,1,10.

अनित्थंविदंस् Adj. *so nicht wissend* Çat. Br. 7,2,1,9.

अनित्य 1) Adj. *a) nicht ewig dauernd, vergänglich* 163,23. 183,17. 255,23. — *b) nicht beständig, vorübergehend, zufällig* oder *gelegentlich zur Erscheinung kommend.* — *c) ungewöhnlich, extraordinär.* — *d) unbeständig, wankelmüthig.* — *e) dessen Ausgang sich nicht bestimmen lässt.* — 2) °म् Adv. *nicht beständig, nur dann und wann.*

अनित्यता f. *Vergänglichkeit, Unbeständigkeit* 225,28.

अनित्यत्व n. 1) dass. 255,27. 273,6. — 2) *Zufälligkeit, Ungewissheit.* — 3) *Unbeständigkeit, Wankelmuth.*

अनित्यसम m. *eine auf die Vergänglichkeit sich stützende Einwendung* Njâjas. 5,1,32. Sarvad. 114,12.

अनिदंविद् Adj. *dieses nicht kennend* Nir. 2,3. Ait. Âr. 469,14.

अनिद्र Adj. (f. आ) *schlaflos, wach.*

अनिद्रा f. *Schlaflosigkeit.*

अनिध्म Adj. *ohne Brennstoff, dessen nicht bedürfend.*

अनिन Adj. *unkräftig, feig.*

अनिन्द् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अनिन्दित् Adj. *nicht tadelnd* Gaut. 9,59.

अनिन्दा f. *nicht tadelnde Worte* AV. 11,8,22. Spr. 295.

अनिन्दित Adj. *tadellos*

अनिन्द्य und अनिन्दिय 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. einer Einsiedelei.

अनिन्द्र Adj. (f. आ) Indra *nicht verehrend, ihm feind.*

अनिन्द्रक Adj. *des* Indra *beraubt.*

1. अनिन्द्रिय n. *Geist.*

2. अनिन्द्रिय Adj. *keine Sinne habend* Ind. St. 9,165.

अनिपद्यमान Adj. *sich nicht zur Ruhe legend.*

अनिपान n. *das Nichttrinken, Durst* Bhâg. P. 5,26,8.

अनिपुण Adj. (f. आ) *ungeschickt, tactlos* Vens. 25,18.

अनिबद्ध Adj. 1) *unangebunden.* — 2) *nicht gebunden an, sich nicht kümmernd um* (Loc.). गुरुशास्त्रे MBh. 1,29,21. — 3) *nicht gebunden, — durch einen vorangehenden Act zu Etwas verpflichtet*

Gaut. 13,4. 8. M. 8,76. — 4) *unzusammenhängend, ungereimt.* °प्रलापिन् Jâgñ. 3,135. Mit वाचा wohl dass. MBh. 13,163,9. — 5) *einfach, einförmig* Vâmana 1,3,28. 30.

अनिबाध m. *Unbedrängtheit, Freiheit.*

अनिभृत Adj. 1) *nicht fest, beweglich, unruhig, unstät* Nir. 10,4. Megh. 67. Kir. 13,66. — 2) *unbescheiden* Bhar. Nâṭjaç. 34,119.

अनिभृतत्व n. *Beweglichkeit* Nir. 10,4.

अनिभृष्ट Adj. *nicht erliegend, — erlahmend.*

अनिभृष्टतविषि Adj. *von nicht erlahmender Kraft.*

अनिमान Adj. *unermesslich.*

1. अनिमित्त n. *kein Grund, keine Ursache* Gaim. 1,1,4. अनिमित्ततस् (Bhar. Nâṭjaç. 34,106) und अनिमित्त° *ohne Grund, ohne Veranlassung.*

2. अनिमित्त 1) Adj. (f. आ) *a) das Ziel verfehlend* R. 6,91,26. — *b) wofür keine Vorzeichen sind, nicht im Voraus bestimmbar* 161,25. — *c) grundlos.* — *d) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Grund, ohne Veranlassung* Bhâg. P. 3,15,31.

अनिमित्तनिमित्त Adj. *uneigennützig.* धर्म Bhâg. P. 3,15,14.

अनिमिष 1) Adj. *a) die Augen nicht schliessend, wachsam* 4,30. Bhâg. P. 3,20,12. — *b) nicht blinzelnd, sich nicht schliessend* (von den Augen) R. 3,60,10. Kathâs. 18,13 (zu lesen ऽनिमिषे). — 2) °षम् Adv. *rastlos.* — 3) m. *a) ein Gott.* — *b) *Fisch.* — *c) die Fische im Thierkreise.* — *d)* N. pr. α) eines Kinderdämons Pâr. Gṛhj. 1,16,23. — β) eines Sohnes des Garuḍa.

अनिमिषदृश् m. *Fisch* Spr. 4376.

अनिमिषत्व् Adj. *die Augen nicht schliessend, wachsam* 2,28.

अनिमिषम् und अनिमिषा Adv. *wachsam.*

*अनिमिषाचार्य m. Bein. Bṛhaspati's.

अनिमिषीय fehlerhaft für नैमिषीय.

1. अनिमेष m. *das Nichtblinzeln, Nichtsichschliessen* (der Augen) 98,11. °विलोकनीय Ind. St. 14,366.

2. अनिमेष 1) Adj. *nicht blinzelnd, sich nicht schliessend.* — 2) m. *a) ein Gott* Bhâg. P. 6,10,1. — *b) *Fisch.*

अनिमेषता f. *das Nichtblinzeln, Sichnichtschliessen* Çiç. 9,11.

अनिमेषम् Adv. *wachsam.*

अनियत Adj. 1) *ungebunden, unbeschränkt, nicht fest bestimmt* Varâh. Bṛh. S. 5,5. 11,15. — 2) *nicht hergebracht, ungewöhnlich, auffallend.* वेष MBh. 3,260,12. — 3) *nicht unbetont, betont* ṚV. Prât. 11,26.

अनियतपुंस्का Adj. f. *keinen bestimmten Mann habend, sich mit verschiedenen Männern abgebend* Ind. St. 13,423.

अनियतवृत्ति Adj. *keinen bestimmten Lebensunterhalt habend* Pat. zu P. 5,2,21.

अनियतात्मन् Adj. *den Geist nicht in der Gewalt habend* Spr. 3052.

अनियम m. 1) *Nichtbeschränkung, das so aber auch anders sein Können* Gaut. 6,6. — 2) *das Sichgehenlassen* Spr. 7336.

अनियमोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem es unentschieden bleibt, ob nicht noch etwas Anderes zur Vergleichung herbeigezogen werden könnte,* 248,14.

अनियम्य Adj. *nicht zu bändigen.*

अनियामक Adj. *nicht bestimmend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 16,14.

अनियुक्त Adj. *nicht beauftragt, nicht speciell angewiesen* 197,7. 210,25. 26. Jâgñ. 3,288. Hariv. 7338. R. Gorr. 2,62,2. 95,16. Kathâs. 60,112. *nicht betraut mit* (Loc.) Spr. 299.

अनियुज्यमान Adj. *was Jmden nicht aufgetragen wird* Kull. zu M. 9,259.

अनियोग m. 1) *Nichtverwendung* Lâṭj. 8,1,9. — 2) *unpassender Auftrag* MBh. 12,327,47. R. ed. Gorr. 2,68,17.

अनियोग्य R. 2,66,7 fehlerhaft für अनियोग.

अनियोज्य Adj. *nicht aufzutragen* (ein Geschäft).

अनिर Adj. *kraftlos, matt.*

अनिरवसित Adj. *nicht aus der Gemeinschaft verstossen* Ind. St. 13,358.

अनिरशित Adj. *nicht aufgegessen* Çat. Br. 2,5,3,16.

अनिरा f. *Entkräftung, Siechthum.*

अनिराकरण n. *das Nichtsondern* Sarvad. 10,1.

*अनिराकरिष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनिराकृत Adj. *nicht abzubringen.*

अनिरुक्त Adj. 1) *nicht ausgesprochen, — unmittelbar verständlich, — von selbst sich ergebend, was oder worin Etwas erst zu erschliessen ist* 38,16. Ait. Br. 6,27. Tâṇḍja-Br. 17,1,8. VS. Prât. 4,192. अनिरुक्तगान *eine best. Art den Sâmaveda zu singen.* °त्व n. Nom. abstr. Sâj. zu Çat. Br. 1,3,5,10.

अनिरुद्ध 1) *Adj. *a) ungehemmt, frei* Med. (चानर्गले zu lesen). — *b) beweglich.* — 2) m. *a)* N. pr. α) eines Sohnes des Kâmadeva. Bez. des ersten aus dem goldenen Weltei entstandenen Wesens, betrachtet als 4ter Vjûha Vishṇu's (Sarvad. 54,2) und identificirt mit dem Ahaṁkâra Golâdhj. 2,1, Comm. — β) eines Bhikshu und eines Autors. — *b)* Bein. Çiva's. — 3) f. ई Titel eines Werkes des Aniruddha. — 4) *n. *Strick.*

अनिरुद्धचम्पू f. Titel eines Werkes.

*अनिरुद्धपथ n. *Luftraum.*

*अनिरुद्धभाविनी f. Aniruddha's *Gattin* Ushâ.

अनिरुप्त Adj. *nicht vertheilt* Gaim. 6,5,16.

अनिर्घात m. *Nichtentreissung* TS. 3,1,8,3. TBr. 1,8,9,1.

अनिर्घात्य Adj. *nicht herauszuschaffen.*

अनिर्जित Adj. *nicht erobert* Mṛkkh. 113,6.

अनिर्णिक्त Adj. *nicht gereinigt* (eig. und übertr.) M. 11,189.

अनिर्दश Adj. (f. आ) *aus den zehn Tagen* (nach einer Geburt oder einem Sterbefall) *noch nicht heraus* Gaut. 17,22.

अनिर्दशाह Adj. (f. आ) dass.

अनिर्दिष्ट Adj. *nicht angegeben, — genannt, — näher bestimmt* 226,26. Çâṅkh. Çr. 8,15,14. M. 5,11.

अनिर्दिष्टकारिन् Adj. *der nicht thut, was ihm aufgetragen wird,* MBh. 12,247,17.

अनिर्देश m. *keine nähere Bezeichnung* Gaim. 3,5,34.

अनिर्देश्य Adj. *nicht anzugeben, — näher zu bestimmen* Gaut. 21,7. Vikr. 59. Bhâvapr. 2,32,3.

अनिर्बन्धरुष् Adj. *dessen Zorn nicht anhält* Ragh. 16,80.

अनिर्भिन्न Adj. *ununterbrochen* und *ununterschieden* Spr. 300.

*अनिर्मात्या f. *Trigonella corniculata Lin.*

अनिर्वचनीय Adj. *nicht in Worte zu fassen, — näher zu bestimmen* 258,11. Kap. 5,54.

अनिर्वर्णनीय Adj. *nicht zu betrachten* Çâk. 64,8.

अनिर्वाच्य Adj. = अनिर्वचनीय Spr. 300.

अनिर्वाण 1) Adj. *a) nicht erloschen, noch nicht zu Ende gegangen* (Tag). — *b) noch nicht beruhigt, noch wild* (Elephant). — 2) *m. *Phlegma, Schleim* Nigh. Pr.

अनिर्वृत्त Adj. *nicht erfolgt, — zu Stande gekommen* 192,4.

अनिर्वेद m. *Nichtverzagung, Selbstvertrauen, moralischer Muth* Spr. 301. fgg.

अनिर्वेदित Adj. *nicht an den Tag gelegt* Mṛkkh. 50,9.

अनिर्वेश Adj. *der seine Sünden nicht gesühnt hat.*

अनिर्कृत Adj. *nicht verjagt von* (Abl.) Çat. Br. 9,1,1,23.

अनिर्ह्रादिन् Adj. *nicht schallend, — laut* 301,11.

अनिल m. 1) *Wind* 104,5. 219,11. — 2) *der Gott des Windes* 76,24. 219,21. Wird zu den Marut und zu den Vasu gezählt. *Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (49 an der Zahl). — 3) *der Wind im Körper* (einer der drei Rasa desselben). — 4) mystische Bez. *des Lautes j.* — 5) N. pr. *a)* eines Sohnes des Tamsu VP. 4,19,2. — *b)* *des 17ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi. — *c)* eines Râkshasa.

*अनिलकुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

*अनिलघ्नक m. *Terminalia Bellerica Roxb.* Râgan. 11,238.

अनिलज m. Bein. Hanumant's.

*अनिलनिर्यास m. *Terminalia tomentosa* Nigh. Pr. Wohl fehlerhaft für नील°.

अनिलप्रकृति m. *der Planet Saturn.*

अनिलम्भ m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अनिलय Adj. (f. आ) *nicht rastend, ruhelos.* प्रजापतेस्तनू: Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अनिलयन n. *keine Zufluchtsstätte* Taitt. Up. 2,6. 7.

*अनिलसख und अनिलसारथि (MBh. 1,15,1) m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

अनिलात्मक Adj. *rheumatisch* Karaka 1,17.

*अनिलान्तक m. *Terminalia Catappa.*

अनिलायन n. *Luftweg.*

अनिलाकृति f. *Windstoss* 294,26.

अनिवर्तक Adj. *nicht umkehrend, — fliehend.*

अनिवर्तन Adj. *keine Rückkehr gestattend* Bhâg. P. 6,5,21.

अनिवर्तनीय Adj. *nicht rückgängig zu machen, — zu hemmen.*

अनिवर्तित्व n. *Nichtumkehr, tapferer Widerstand.*

अनिवर्तिन् 1) Adj. *a) nicht umkehrend, — fliehend, tapfern Widerstand leistend. — b) nicht rückgängig zu machen, — zu hemmen* Hariv. 4836. अभिवर्तिन् (wohl besser) v. l. — 2) m. N. pr. eines Mannes Lalit. 392,6.

1. अनिवारण n. 1) *das Nichtabhalten, Nichtzurückhalten* 210,31. — 2) *Unvermeidlichkeit* Sarvad. 7,13.

2. अनिवारण Adj. = अनिवार्य Bhâg. P. 3,15,35.

अनिवारित Adj. *ungehemmt* Venis. 140.

अनिवार्य Adj. *nicht abzuhalten, — abzuwehren, — zurückzuhalten, unhemmbar, unwiderstehlich.*

अनिविशमान Adj. (f. आ) *nicht rastend* 12,23.

अनिवीर्य (!) Adj. *nicht impotent.*

अनिवृत Adj. *nicht zurückgehalten.*

अनिवृत्त 1) Adj. *nicht umkehrend, — fliehend* MBh. 7,140,12. Bhâg. P. 6,10,33. — 2) °म् Adv. *ohne dahin zurückzukehren* Gaut. 3,15.

अनिवृत्तमांस Adj. *des Fleischgenusses sich nicht enthaltend* Uttarar. 72,5.

अनिवृत्ति f. 1) *Nichtumkehr, tapferer Widerstand* Gaut. 10,16. — 2) *das Nichtaufhören, Nichtunterbleiben* Gaut. 14,46. Kâtj. Çr. 22,2,14. 3,51. — 3) Bez. *der 9ten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Seligkeit führen.*

अनिवेदन n. *das Nichtkundthun* R. 5,15,38.

अनिवेशिन् Adj. (f. आ) *keine Einkehr gestattend.*

अनिशम् Adj. *ununterbrochen, beständig* Spr. 7634. अनिश° dass. 104,28.

अनिशित Adj. und अनिशितम् Adv. *rastlos.*

अनिशितसर्ग Adj. *rastlos sich ergiessend.*

1. अनिश्चय m. *Unentschiedenheit* Mudrâr. 34,13 (59,11).

2. अनिश्चय Adj. *unentschieden, unsicher* Tattvas. 37.

अनिश्चित Adj. *unentschlossen* Spr. 305.

अनिश्चित्य Adj. *unergründlich.*

अनि:शस्त Adj. *nicht abgewiesen.*

अनि:शेषित Adj. *nicht vollständig vernichtet* Venis. 26.

अनिषङ्ग Adj *ohne Wehrgehäng, unbewehrt.*

अनिषव्य Adj. (f. आ) *Pfeilen nicht zugänglich* 18,1.

अनिषुचारिन् Adj. *nicht mit Pfeilen* (sondern mit Schlingen auf die Jagd) *gehend* Gaut. 17,17.

अनिषेङ्ग Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

अनिष्कषाय Adj. *nicht frei von Schmutz, — schlechter Leidenschaft.*

अनिष्कृत Adj. *ungeschmückt.*

अनिष्कृति Adj. *für den es keine Sühne giebt.*

1. अनिष्ट 1) Adj. *a) unerwünscht, unlieb, unangenehm;* n. *Unerwünschtes* u. s. w. 58,15. 139,25. 189,19 (mit Gen.). 217,15. 254,18. — *b) unheilvoll, schädlich;* n. *Unheil.* — *c) verboten, verrufen* 208,7. — 2) *f. आ *Sida alba Lin.*

2. अनिष्ट Adj. 1) *nicht geopfert.* — 2) *dem nicht geopfert worden ist.*

अनिष्टकृ Adj. *ohne Backsteine* Çat. Br. 9,5,1,57.

अनिष्टकर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनिष्टका f. *kein wirklicher Backstein* Çat. Br. 6,2,1,10. Çulbas. 2,39.

अनिष्टयज्ञ Adj. *dessen Opfer nicht* (mit Erfolg) *dargebracht ist* Gop. Br. 1,5,25.

अनिष्टिज्ञ Adj. *die Aussprüche einer Autorität nicht kennend* Mahâbh. 8,46,*b*.

अनिष्टिन् Adj. *der nicht geopfert hat.*

अनिष्टुत Adj. *nicht abgeschüttelt, unvertrieben.*

अनिष्ठुर Adj. *nicht rauh, — hart, — roh* 158,2. Laute, Worte Buâr. Nâṭjaç. 18,125. Kâvjâd. 1,69.

अनिष्ठ Adj. *uneingeweiht, ungebildet* R. 3,17,29.

अनिष्पत्तम् Adv. *so dass die Federn des Pfeils nicht herausstehen, so dass der Pfeil sammt den Federn eindringt.*

अनिष्पन्द MBh. 6,8,13 fehlerhaft für °ष्यन्द.

अनिष्पन्न Adj. *nicht gerathen, — reif geworden* 243,24. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अनिष्यन्द Adj. *schweisslos* MBh. 6,8,13.

*अनिस्तब्ध Adj. *ungehemmt.*

अनिस्यन्दिन् Adj. *keine Flüssigkeit träufelnd, — durchlassend.*

अनिक् Adj. *für den es kein «hier» giebt* Âpast. 2,21,10.

अनिकृत Adj. *nicht getödtet* Venis. 106,11.

अनिकृत्त Adj. 1) *nicht niedergesetzt —, hingestellt* Kâtj. Çr. 9,13,36. 11,1,15. — 2) *nicht consonantisch auslautend* (अनिकृत्तम् st. अनिकृत्ते zu lesen) VS. Prât. 5,29.

अनीक n. 1) *Angesicht* eig. und übertr. *acies, Vorderseite, Front* Çulbas. 3,57.167. = मध्य (Comm.) *Mitte* 2,72. — 2) *Glanzerscheinung* Agni's. — 3) *Schärfe* (eines Beils), *Spitze* (eines Pfeils). — 4) *Reihe, Zug.* — 5) *Heer* 98,32. — 6) *Schlacht.*

अनीकपति m. *Herrführer* LA. 89,4.

अनीकवत् Adj. *glanzvoll* (von Agni).

अनीकविदारण m. N. pr. eines Bruders des Gajadratha MBh. 3,265,12.

*अनीकस्थ m. 1) *Kämpfer.* — 2) *Leibwache.* — 3) *Abrichter von Elephanten.* — 4) *Kriegstrompete.* — 5) *Zeichen.*

अनीकाग्र n. *Spitze des Heeres* R. 6,3,16.

अनीकाधिपति m. *Heerführer* Ind. St. 10,313.

*अनीकिनी f. *Heer* und *der 10te Theil eines vollständigen Heeres* (अक्षौहिणी).

अनीच Adj. (f. आ) *nicht niederen Standes* Daçar. 2,59.

*अनीचदर्शिन् m. N. pr. eines Buddha.

अनीचानुवर्तिन् Adj. *nicht Gemeinem sich hin gebend* MBh. 3,73,14.

अनीजान Adj. *der nicht geopfert hat.*

अनीड, अनीळ Adj. *nestlos.*

अनीत Adj. *nicht hingebracht* Çat. Br. 4,5,10, 7. Kâtj. Çr. 25,11,7. 12,26.

अनीति f. *unkluges Benehmen, dummer Streich.*

अनीतिज्ञ Adj. *der es nicht versteht sich klug zu benehmen* 156,4.

अनीप्सित Adj. *unerwünscht, unlieb* 225,4.

अनीर्षु MBh. 12,230,13 fehlerhaft für °र्ष्यु.

अनीर्ष्य (Spr. 3592) und अनीर्ष्यु (MBh. 12,8441. Spr. 310) Adj. *nicht neidisch, — eifersüchtig.*

अनील m. N. pr. eines Schlangendämons.

1. अनीश 1) Adj. (f. आ) *nicht Herr, nicht im Stande* oder *kein Recht habend über Etwas* (Gen.) *zu verfügen.* — 2) f. आ *Ohnmacht, Gefühl der Nichtigkeit.*

2. *अनीश Adj. *keinen Herrn über sich habend,* Bein. Vishṇu's und Çiva's.

अनीशत्व n. Nom. abstr. zu 1. अनीश 1).

अनीशान Adj. *machtlos* Ait. Âr. 171,8.

1. अनीश्वर Adj. (f. आ) = 1. अनीश 1) Spr. 3561. Mit Inf. *nicht vermögend zu.*

2. अनीश्वर Adj. 1) *herrenlos, keinen Herrn über sich habend* Kumâras. 2,9. — 2) *dem höchsten Wesen nicht zukommend.*

अनीश्वरत्व n. Nom. abstr. zu 1. अनीश्वर 260,1.

अनीक m. N. pr. eines Fürsten.

अनीक्षा f. *Genügsamkeit, Zufriedenheit.*

अनीक्षित Adj. *nicht erstrebt, — gewünscht* 187,25.

1. अनु 1) Adv. *a) hinterher, nach Andern* R. 2,109, 9. — *b) später, darauf.* — *c) wiederum.* — 2) Praep. *a) entlang, über — hin, längs, an,* mit Acc. und *Gen. — *b) durch — hin,* mit Acc. — *c) zu — hin, nach — hin,* mit Acc. — *d) hinter, hinter — her,* mit Acc. und *Abl. — *e) zur Zeit von, um* (mit Uebergang in die distributive Bedeutung), mit Acc. — *f) unmittelbar nach, nach, auf* (zeitlich), mit Acc. Abl. und Gen. — *g) nach* (in der Reihenfolge), mit Acc. Lâṭj. 9,2,29. — *h) gemäss, nach Art, entsprechend,* mit Acc. — *i) für* (Gegensatz *gegen, wider*), mit Acc. — *k) in Betreff von, in Bezug auf,* mit Acc. — *l) in Folge, wegen,* mit Abl.

2. अनु m. 1) im ṚV. Bez. *nicht-arischer Leute.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

अनुक 1) Adj. (f. आ) *a) *hinter Etwas her, begierig. — b) abhängig.* — 2) *m. *Liebhaber* Gal.

अनुकच्छम् Adv. *am Ufer* Megh. 21.

अनुकथन n. 1) *spätere Erwähnung. — 2) *Berichterstattung.*

*अनुकदली f. *eine Art Musa.* Nigh. Pr.

अनुकनखलम् Adv. *über Kanakhala* Megh. 50.

*अनुकनीयस् Adj. *der nächst jüngste.*

अनुकम्पक 1) Adj. am Ende eines Comp. *Mitgefühl habend mit.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अनुकम्पन n. *Mitleiden, Mitgefühl.*

अनुकम्पनीय Adj. *bemitleidenswerth.*

अनुकम्पा f. *Mitleid, Mitgefühl mit* (Gen. und Loc. oder im Comp. vorangehend) 40,19. 157,27.

अनुकम्पिन् Adj. *Mitgefühl habend mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

अनुकम्पोक्ति f. *Beileidsbezeugung* Spr. 6253.

अनुकम्प्य Adj. 1) *bemitleidenswerth* Spr. 490. — 2) **rasch, ungestüm.*

अनुकर 1) Adj. *nachthuend.* — 2) m. *Handlanger, Gehülfe.*

अनुकरण n. *Nachahmung* 294,31. Spr. 6282. Kâvjapr. 7,11.

अनुकरणशब्द m. *Klangwort* Ind. St. 13,107.

अनुकर्तर् Nom. ag. *Nachahmer, Darsteller.*

अनुकर्मन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

अनुकर्ष 1) m. *a) das hinter sich Herziehen.* In der Gramm. *Heranziehung* (aus dem Vorangehenden). — *b) Boden eines Wagens.* — *c) Vorrathsstück zu einem Wagen.* — 2) n. (!) *das in Schulden Stecken* (nach Nilak.) MBh. 2,13,13.

अनुकर्षण 1) Adj. (f. ई) *an sich ziehend* Karaka 1,13. — 2) n. *a)* = अनुकर्ष 1) *a)* in der gramm. Bed. 239,19.22. — *b)* fehlerhaft für अनुतर्षण.

*अनुकर्षन् m. = अनुकर्ष 1) *b).*

अनुकर्षिन् Adj. *nach sich ziehend* Spr. 3590, v. l.

अनुकलम् Adv. *auf je ein Sechzehntel* Çat. Br. 12,8,3,13.

1. अनुकल्प m. *eine secundäre Vorschrift, die an die Stelle der primären tritt, wenn diese nicht zum Vollzuge gelangen kann,* 211,5.

2. अनुकल्प 1) Adj. *allen Forderungen entsprechend* MBh. 5,46,15. — 2) °म् Adv. *nachträglich* Gobh. 1,5,20.

अनुकाङ्क्षिन् Adj. *nachstrebend* 94,11.

1. अनुकाम m. *Verlangen, Begehr.*

2. अनुकाम Adj. *dem Wunsche entsprechend.* °मम् Adv. *nach Wunsch.*

अनुकामकृत् Adj. *die Wünsche erfüllend.*

अनुकामिन् Adj. *begierig.*

*अनुकामीन Adj. *nach seiner Neigung verfahrend.* Davon *°ता f. N. abstr.

अनुकार 1) Adj. *gleichend* 313,18. — 2) *m. *Nachahmung.*

अनुकारक Adj. *gleichend* Durgâtan. 17.

अनुकारिन् Adj. 1) *nachahmend, gleichend, ähnlich* 106,20. *darstellend.* — 2) *sich richtend nach* Spr. 3162. *einschlagend* (einen Weg) 2903.

1. अनुकार्य Adj. *darzustellen* Daçar. 4,36.

2. अनुकार्य n. *ein später zu vollbringendes Werk.*

अनुकालम् Adv. *immer zu seiner Zeit* Spr. 4639.

अनुकीर्तन n. *das Hersagen, Nennen* 215,7. *Weitererzählen.*

अनुकीर्त्य Adj. *auf —, herzuzählen.*

अनुकूल 1) Adj. (f. आ) *a) am Ufer wohnend, — gelegen. — b) *abschüssig. — c) günstig* (Wind, Schicksal, Vorzeichen) Spr. 7635. fg. — *d) entsprechend, zusagend, geeignet, angenehm* 186,12. — *e) gut mit Jmd stehend* Spr. 6648. — *f) treu ergeben, nur Eine liebend.* — 2) Adv. अनुकूलम् *a) am Ufer* Spr. 6634. — *b) dem Zuge —, dem natürlichen Laufe entsprechend* AV. 5,14,13. — 3) f. आ *a) *Croton polyandrum.* — *b) ein best. Metrum.* — 4) n. eine best. rhetorische Figur: *Darstellung von Unangenehmem, das zu Angenehmem führt.* Beispiel Spr. 1799.

*अनुकूलका f. *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

अनुकूलज m. *ein am Ufer wachsender Baum.*

अनुकूलता f. 1) *Geneigtheit* (des Schicksals). दहनस्य *zu brennen.* — 2) *das Gutstehen mit Jmd.*

अनुकूलत्व n. *Geneigtheit, Günstigkeit.*

अनुकूलन n. *Geneigtmachung, das Freundlichthun, Schmeicheln.*

अनुकूलय्, °यति 1) *Jmd* (Acc.) *geneigt, — freundlich sein, schmeicheln.* — 2) *weiter erhärten* Ânandag. in Bṛh. Âr. Up. S. 759.

अनुकूलवत् Adj. wohl fehlerhaft.

अनुकूलवेदनीय Adj. *als angenehm empfunden werdend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

*अनुकूलिनी f. = अनुकूलका Nigh. Pr.

अनुकृति f. 1) *Nachahmung, nachahmende Darstellung.* तदनुकृति Adv. *dem entsprechend* 21,13. — 2) *Willfahrung.*

अनुकृत्य Adj. *nachahmenswerth.*

अनुकृष्टत्व n. *das Herangezogensein, aus dem Vorangehenden Ergänztwerden* P. 8,4,55, Sch.

अनुकृति f. *Eigenthümlichkeit.*

अनुक्त Adj. *nicht ausgesprochen, nicht ausgedrückt, unbesprochen* Kâtj. Çr. 19,7,13. Njâjas. 5,1,22. Chr. 226,26. 253,8. Davon Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 5,1,22.

अनुक्तसिद्धि f. *ein feines und verstecktes Compliment bei guter Gelegenheit.*

अनुकथ्य Adj. 1) *liederlos, nicht spruchkundig.* — 2) *nicht von* Uktha *begleitet* Ait. Br. 6,13.

अनुक्रम m. 1) *Reihenfolge.* °क्रमेण (218,23) und °क्रमात् (101,4. 211,18) *der Reihe nach.* — 2) *Stammtafel.* — 3) *Verzeichniss, Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्रमण 1) n. *das Aufzählen der Reihe nach.* — 2) f. ई *Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्रमणिका f. *Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्री adj. *nachträglich gekauft;* m. *ein best.* Ekâha.

अनुक्रोश 1) m. *Mitleid, Mitgefühl mit* (प्रति Loc. Gen. oder im Comp. vorang.) 45,18. — 2) n. इन्द्रस्य N. eines Sâman.

अनुक्रोशवत् Adj. *mitleidig.*

अनुक्रोशाक्षेप m. in der Rhetorik *eine durch Bedauern an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

अनुक्रोशात्मता f. *Mitleidigkeit* 61,15.

अनुक्षणम् Adv. *in Einem fort* 149,20.

अनुक्षत्तर् m. *Diener des Thürstehers.*

अनुख्यातर् Nom. ag. *Verkündiger.*

अनुख्याति f. *Erschauung.*

अनुगँ 1) Adj. (f. आ) *a) nachgehend, nachfolgend* Tâṇḍja-Br. 2,8,2. 11,11,8. 15,6,3. *dem Manne im Tode* Chr. 155,16. — *b) sich richtend nach, entsprechend* 197,6. — 2) m. *a) Begleiter*, Sg. (Râǵat. 7,1742) und Pl. (Chr. 113,6) *Gefolge.* — *b) *Geliebter, Gatte.*

अनुगङ्गम् Adv. *an der* Gaṅgâ Ind. St. 13,377.

*अनुगणितिन् Adj. *der durchgezählt hat* (mit Loc.).

अनुगण्डिका f. *Hügelkette* MBh. 6,7,28.

*अनुगत n. *der gemässigte Tact.*

अनुगति f. 1) *das Nachgehen, Folgen.* — 2) **Einwilligung.* — 3) *das Erlöschen.*

अनुगन्तृ Nom. ag. (f. °त्री) *nachgehend, nachfolgend* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 15,6,3.

अनुगन्तव्य Adj. *dem man nachgehen —, nachwandeln soll, zu begleiten* 163,28.

अनुगम m. 1) *das Nachgehen, Folgen.* — 2) *das Sichhingeben.* — 3) *das Eindringen in Etwas, Erfassung.* — 4) *Folgerung.*

अनुगमन n. 1) *das Nachgehen, Folgen* (auch übertr.) Gaut. 7,2. 14,31. *dem Manne im Tode.* — 2) *das Erlöschen.*

अनुगम्य Adj. *dem man nachgehen —, folgen soll.*

अनुगर m. *die an den Recitirer ergehende Aufforderung* 223,32.

*अनुगव Adj. *so weit entfernt als Kühe gehen.*

*अनुगवीन m. *Kuhhirt.*

*अनुगादिन् Adj. *nachsprechend* P. 5,4,13.

अनुगान n. *Nachgesang.* Davon °शस् Adv.

अनुगामिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend; folgsam,* mit Acc. — *b) sich hingebend, — ergebend.* — 2) m. *Begleiter, Diener.*

*अनुगामीन Adj. *schnell, feurig* (Ross) Gal.

अनुगामुक Adj. *nachgehend, folgend.*

अनुगिरम् Adv. *am Berge.*

अनुगीता f. *Nachgesang*, Titel eines Parvan im MBh.

अनुगीति f. *ein best. Metrum.*

*अनुगु Adv. *hinter den Kühen.*

अनुगुण 1) Adj. (f. आ) *von entsprechenden Eigenschaften, entsprechend, gleichartig* 256,17. 284,14. Davon °त्व n. Nom. abstr. — 2) °म् Adv. *je nach den Verdiensten.*

अनुगुणित Adj. *angepasst, entsprechend* Bhâg. P. 3,28,31.

अनुगुणी Adv. Vikr. 49 schlechte Lesart für शतगुणी.

अनुगेय Adj. *nachzusingen* Gobh. 3,3,8.

अनुगोप्तृ Nom. ag. *Schützer, Helfer.*

अनुग्र und अनुग्रँ 1) Adj. *nicht gewaltig, schwach* Ind. St. 9,148. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

*अनुग्रधन्वन् m. Bein. Indra's Gal.

अनुग्रह 1) m. *a) Gunst-, Gnadenbezeugung, Genügethun, Willfahrung, Gefallen* 45,19. 107,22. 137,11. 181,9. 216,18. 290,19. Gaut. 3,24. 28,51. — *b) Förderung einer Sache, Beitragen zu Etwas* RV. Prât. 11,10. — *c) das Insichenthalten, Miteinschliessen* Ǵaim. 4,1,47. 6,7,20. — *d) das Ichbewusstsein.* — *e)* mystische Bez. von ग्रा. — *f) ein best. Schöpfungsact* VP. 1,5,22. °सर्ग m. dass. Tattvas. 45. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

अनुग्रहकृत् Adj. *Genüge thuend, genehm* Jâǵñ. 2,253.

अनुग्रहण n. = अनुग्रह 1) *a).*

अनुग्रामम् Adv. *in ein Dorf* Lâṭj. 9,2,24.

अनुग्राहक Adj. (f. °हिका) 1) *Genüge thuend, Hülfe leistend, zu Jmdes Partei stehend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 154,18. °त्व n. Brahmabindûp. 22. — 2) *Etwas begünstigend, — fördernd, zu Etwas beitragend* Njâjam. S. 1, Çl. 3. Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 758. Mit. 3,45,*a*,10.

अनुग्राह्य Adj. *dem man eine Gunst —, einen Gefallen erzeigen will* Gaut. 6,24. *begünstigt werdend, in Gunst stehend bei* (Gen.) R. 4,7,2. 6,106,11. Kâd. 68,3 v. u. Davon °ता f. Nom. abstr.

अनुघटन n. *das Fortsetzen* (einer Erzählung) Kâd. II,2.

अनुघण (!) Adj. *hinterher schlagend* Taitt. Âr. 2,4,1.

अनुचर 1) Adj. (f. ई) *nachgehend, folgend* 141,22. — 2) m. *a) Begleiter, Diener.* Pl. *Gefolge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Folgestrophe.* — 3) f. ई *Begleiterin, Dienerin.* °राजातीय Adj. Kâtj. Çr. 20,2,11.

अनुचरण n. *das Wandern* Kauç. 43.

अनुचारक m. *Diener*, °रिका f. *Dienerin* Bhar. Nâṭjaç. 34,56.

अनुचित Adj. 1) *woran man nicht gewohnt ist* 121,4. — 2) *unpassend, ungebührlich* 115,2. 152,3. 157,2. Spr. 7637. — 3) *nicht gewohnt an.*

अनुचितार्थ Adj. *eine ungewöhnliche* oder *unpassende Bedeutung habend* Kâvjapr. S. 133, Z. 8. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Sâh. D. 212,9. 213,3.

अनुचिन्तन (284,14) n. und °चिन्ता f. *das Sichbeschäftigen der Gedanken mit Etwas, das Nachsinnen über.*

अनुच्च Adj. = अनुदात्त *unbetont* AV. Prât. S. 261 (II, 3).

अनुच्चलत् Adj. *sich nicht entfernend von* (Abl.) Çâk. 28.

अनुच्चार m. *das Nichtaussprechen, Nichthörbarmachung* Vop. 1,2, Sch.

अनुच्चारक Adj. *nicht aussprechend, — hörbar machend.*

अनुच्चारण n. 1) = अनुच्चार Comm. zu TS. Prât. 4,23. — 2) *das Stillschweigen zu Etwas* Njâjas. 5,2,17.

अनुच्छ्वार् m. *ein best. Vorgang bei Anlage eines Gewebes.*

अनुच्छित्तिधर्मक (Çaṁk. zu Khând. Up. 3,12,9) und अनुच्छित्तिधर्मन् Adj. *nicht der Vernichtung unterliegend* Çat. Br. 14,7,3,15.

अनुच्छिद्यमानता f. *das nicht Unterbrochenwerden, — Gehemmtwerden* Sâh. D. 75,2.

अनुच्छिन्न Adj. *nicht unterbrochen, — gehemmt* Sâh. D. 76,9.

1. अनुच्छिष्ट n. *kein blosser Rest* Ragh. 12,15.

2. अनुच्छिष्ट Adj. *an dem kein Speiserest haftet, rein.*

अनुच्छेदात्मक Adj. (f. °त्मिका) = अनुच्छित्तिधर्मक Çaṁk. zu Khând. Up. 3,12,9.

अनुच्छ्वसत् Adj. *nicht athmend* R. 1,64,20. Spr. 7614.

अनुज 1) Adj. (f. आ) *nachgeboren, jünger* 83,2. 191,27. 193,19. — 2) m. *jüngerer Bruder* 91,22. — 3) f. आ *a) jüngere Schwester.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 4) *n. *ein best. Parfum.*

अनुजन्मन् m. *jüngerer Bruder.*

अनुजात 1) Adj. s. u. जन्. — 2) f. आ *jüngere Schwester.*

अनुजिघृक्षा f. 1) *das Verlangen Jmd zu willfahren.* — 2) *das Miteinschliessenwollen* Njâjam. 6,7,10.

अनुजिघ्र Adj. *anschnuppernd.*

अनुजीविन् 1) Adj. *von einem Andern lebend.* Subst. *Untergebener* 148,18. — 2) m. N. pr. einer Krähe.

अनुजीव्य Adj. *wonach man zu leben hat.*

अनुज्ञा f. 1) *Einwilligung, Erlaubniss.* Davon °त्व n. Nom. abstr. Ind. St. 9,134. — 2) *Einwilligung zum Fortgehen, Entlassung.*

अनुज्ञापेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch an den Tag legt, dass man seine Einwilligung dazu giebt.* Beispiel Spr. 3237.

अनुज्ञातृ Nom. ag. *Einwilliger, Erlaubnisstheiler* Ind. St. 9,133. Davon °तृत्व n. Nom. abstr. 134.

अनुज्ञान n. 1) *Einwilligung, Erlaubniss* Gop. Br. 2,2,5. — 2) *Entlassung, Freilassung* Gaut. 12,52.

*अनुज्येष्ठ Adj. *der nächst älteste.*

अनुज्येष्ठम् Adv. *dem Alter nach.*

अनुतटम् und अनुतट° *am Ufer* Megh. VIII.

अनुतप्ता f. N. pr. eines Flusses VP. 2,4,11.

अनुतमाम् Adv. *am Meisten.*

*अनुतर m. *Fährgeld.*

*अनुतर्ष m. 1) *Durst.* — 2) *Verlangen, Begierde.* — 3) *Trinkschale,* insbes. *für berauschende Getränke.*

*अनुतर्षण n. = अनुतर्ष 3).

अनुतर्षुल Adj. *Durst —, Verlangen bewirkend.*

अनुताप m. 1) *Reue* Spr. 7782. — 2) *Leid, Weh.*

अनुतापन Adj. *Leid —, Weh bewirkend.*

*अनुतिलम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुतिष्ठासु Adj. *im Begriff stehend Etwas* (Acc.) *auszuführen.*

*अनुतूलय्, °यति = तूलेनानुकुलयति Kâç. zu P. 3,1,25.

अनुतोद् m. *Nachstoss* so v. a. *Wiederholung* (im Gesang) Tâṇḍja-Br. 8,9,13. गौतमस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,337.

अनुत्कर्ष m. *Nichtaufschub, Nichtverzögerung* Gaim. 6,5,38.

अनुत्त Adj. *nicht zu verrücken, unbezwinglich.*

1. अनुत्तम Adj. *nicht der letzte* (im Varga) d. i. *kein Nasal.*

2. अनुत्तम 1) Adj. (f. आ) (*nichts Höheres über sich habend*) *der höchste, vorzüglichste, stärkste, heftigste* 90,16. Beiw. Çiva's. — 2) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

अनुत्तमन्यु Adj. *dessen Grimm nicht zu verscheuchen ist.*

अनुत्तमाम्भसिका f. im Sâṁkhja *Hingabe an Sinnengenuss ohne Rücksicht auf das für Andere daraus entstehende Weh.*

1. अनुत्तर 1) *Adj. *a) der untere.* — *b) südlich.* — *c) niedrig, schlecht.* — 2) n. *das Nichtantworten.*

2. अनुत्तर 1) Adj. *a) *ohne Höheres, der vorzüglichste.* — *b) *fest.* — *c) keine Antwort gebend.* — *d) wogegen man Nichts erwiedern kann.* — 2) *m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

अनुत्तरोपपातिक Adj. in Verbindung mit दश Pl. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

अनुत्तान Adj. *nicht flach* Suçr. 1,45,12.

अनुत्तुण्डित Adj. *nicht mit der Spitze hervorragend* Suçr. 1,100,15.

अनुत्थान n. *Mangel an Energie* Râgat. 5,252.

अनुत्पत्ति f. 1) *Nichtentstehung* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 10. — 2) *das nicht ausdrücklich Erwähntsein* Gaim. 4,3,36.

अनुत्पत्तिक Adj. (f. ई) *noch nicht entstanden* (buddh.).

अनुत्पत्तिसम m. *eine auf das Nichtentstandensein sich stützende Einwendung* Njâjas. 5,1,12. Sarvad. 114,11.

अनुत्पन्न Adj. *nicht entstanden* Sarvad. 15,20.21.

अनुत्पाद् m. 1) *Nichtentstehung* Sarvad. 21,9.12. — 2) *das nicht zum Vorschein Kommen* 177,5.

अनुत्पाद्यत्व n. *das Nichterzeugtwerden* Tattvas. 17. 18. Gaudap. zu Sâṁkhjak. 10.

अनुत्सन्न Adj. *nicht verschwunden, — abhanden gekommen* Çat. Br. 7,3,1,42.

अनुत्साकृता f. *Mangel an Thatkraft.*

अनुत्सिक्त Adj. *nicht aufgefüllt.*

अनुत्सुकता f. *Anspruchlosigkeit.*

अनुत्सृप्त Adj. *nicht aufgegangen* (Sonne).

अनुत्सृष्ट Adj. *kein zum Opfer bestimmtes Thier freilassend* Âçv. Gṛihj. 4,8,37.

अनुत्सेक m. *Nichtüberhebung, Bescheidenheit* 179,15.

अनुत्सेकिन् Adj. *sich nicht überhebend* Çâk. 93.

अनुदक् 1) Adj. (f. आ) *wasserlos* Gaut. 20,4. *wozu kein Wasser gegossen ist, wobei k. W. angewandt wird* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,35. — 2) अनुदकम् Adv. *ohne Wasser zu berühren* und *ohne Wasser hinzugiessen.*

अनुदरिणि *Rückgrat.*

अनुदपान n. *kein Wassertrinken, Durst* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,26,7.

अनुदय m. *das nicht zum Vorschein Kommen* 177,6.

*अनुदर Adj. (f. आ) *keinen starken Bauch habend.*

अनुदर्श m. *Vorstellung, Ermahnung.*

अनुदर्शन n. *das in Betracht Ziehen, Erwägung.*

अनुदर्शिन् Adj. *in Betracht ziehend, erwägend.*

अनुदात्त 1) Adj. *a) nicht erhaben, gewöhnlich, gemein* (Sprache). — *b) nicht erhoben, gesenkt* (Ton); m. *der gesenkte Ton.* — *c) mit dem gesenkten Tone gesprochen.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

अनुदात्ततर m. *der gesenkte Ton vor einem* Udâtta *oder* Svarita P. 2,1,40, Sch.

अनुदात्तत्व n. Nom. abstr. zu अनुदात्त 1) *b).*

अनुदानयितव्य Adj. *nicht das Object des* Udâna *bildend* Ind. St. 9,165.

1. अनुदार Adj. *unedel.*

2. अनुदार Adj. *in der Gewalt seines Weibes stehend.*

अनुदासीन Adj. *nicht gleichgültig gegen* (प्रति) Mudrâr. 35,20 (63,4).

1. अनुदित Adj. *nicht aufgegangen* (Sonne).

2. अनुदित Adj. 1) *nicht besprochen.* अनुदितप्राय Adj. *so zu sagen n. b.* Bhâg. P. 1,5,8. — 2) *nicht auszusprechen, nefandus* Chr. 30,6.

अनुदिनम् und अनुदिन° Adv. *Tag für Tag* 104,24. 105,2. 315,4. Kâd. 120,16.

अनुदिवसम् Adv. dass.

अनुदीर्ण Adj. *sich nicht überhebend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. MBu. 12,274,18.

*अनुदृष्टि f. ein Frauenname.

अनुदेय 1) n. *Geschenk* RV. 6,20,11. — 2) f. अनुदेयी etwa *Mitgabe.*

अनुदेश m. 1) *eine nachfolgende, zu einer vorangehenden in Bezug stehende Aufzählung* 228,2. — 2) *Anweisung, Belehrung.*

अनुदेशिन् Adj. 1) *in einem* Anudeça *erscheinend* Vâmana 4,3,17. — 2) *am selben Orte wohnend* Âçv. Gṛihjas. 1,23,20.

अनुदेश्य Adj. *womit man auf Jmd hinweist.*

अनुदेक्षम् Adv. *im Rücken, von hinten.*

अनुद्गृह्णत् Adj. *nicht aufhörend* Ait. Âr. 311,9 (अनू° gedr.).

अनुद्घाटन n. *das Nichteröffnen* Kuvalaj. 6,*a* (7,*b*).

अनुद्घात m. *kein Ruck, — Stoss* Çâk. 192. Ragh. 2,72 (vgl. ed. Calc.).

अनुद्धत Adj. *nicht hochfahrend* 180,26.

अनुद्धान n. *das Nichtverlassen* Tâṇḍja-Br. 5,5,3. 18,10,10.

अनुद्धृत 1) Adj. *nicht herausgenommen,* vom Âhavanîja-Feuer, *wenn es noch nicht aus dem* Gârhapatja *herausgenommen ist.* — 2) *nicht ausgelesen, — im Voraus für sich genommen* 195,18.

अनुद्धृताभ्यस्तमय m. *Untergang der Sonne, ehe der* Âhavanîja *aus dem* Gârhapatja *herausgenommen ist.*

अनुद्भट Adj. (f. आ) 1) *nicht leidenschaftlich, ruhigen Charakters* Bhâr. Nâtjaç. 34,46.49. — 2) *voller Vertrauen, nicht argwöhnisch.*

*अनुद्य Adj. *nicht zu sagen* P. 3,1,101, Sch. (अनूद्य fehlerhaft).

अनुद्यम m. *keine Anstrengung* zu Spr. 3306.

अनुद्यमान Adj. *nicht gesprochen werdend* Çat. Br. 4,2,2,11.

अनुद्यूत n. *Fortsetzung des Würfelspiels.*

अनुद्योग m. *keine Bemühung, — Anstrengung* Spr. 3306.

अनुद्योगिन् Adj. *sich nicht anstrengend, träge* Spr. 7769.

अनुद्र Adj. *wasserlos.*

अनुद्रष्टव्य Adj. *zu erschauen.*

*अनुद्रुत n. *ein best. Tact,* = ½ Druta = ¼ Mâtrâ.

अनुद्वमत् Adj. *nicht ausspeiend* d. h. — *entwischen lassend* (Dampf) Karaka 1,14.

अनुद्वात Adj. *nicht verlöscht.*

अनुद्विग्न Adj. *nicht aufgeregt, — erschrocken.* °म् Adv. Mṛicch. 142,22.

अनुद्वेग m. *keine Aufregung, Ruhe des Gemüths* MBh. 12,274,18. R. 3,14,20. Sâh. D. 38,14.

अनुद्वेगकर् Adj. *nicht aufregend, — in Angst versetzend* 211,11.

अनुद्वेजक Adj. *nicht aufregend, keinen Anstoss erregend bei* (Gen.). Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 63,2.

अनुद्वेजयत् Adj. *nicht aufregend* Mṛkkh. 141,12.

1. अनुधावन n. *das Nachlaufen, Nachrennen.*

2. अनुधावन n. *das Abwaschen, Reinigen.*

अनुध्या f. *Sorge* AV. 7,114,2.

अनुध्यान n. 1) *das Gedenken, Denken an.* — 2) *religiöse Betrachtung* Gop. Br. 2,2,5.

अनुध्येय Adj. *dessen man gedenken muss.*

अनुनय 1) Adj. *freundlich* (Rede). — 2) m. *a) Zufriedenstellung, Versöhnung, Gewinnung für sich* 151,14. 171,14. — *b) freundliches Benehmen, Freundlichkeit.* — *c) *Begrüssung.*

अनुनयवत् Adj. = अनुनय Comm. zu R. ed. Bomb. 4,27,33.

अनुनाद् m. 1) *Nachklang.* — 2) *Klang* Çiç. 7,18.

अनुनादिन् Adj. *nachtönend, widerhallend.*

अनुनायन Adj. *versöhnend.*

अनुनायिका f. *Heroine zweiten Ranges.*

*अनुनाश m. gaṇa संकाशादि.

अनुनासिक 1) Adj. *a) von einem nasalen Klange begleitet, nasal.* — *b) näselnd.* Davon °त्व n. Nom. abstr. — 2) n. *das Näseln.*

अनुनासिक्य Adj. = अनुनासिक 1) *a*).

अनुनिधानम् Adv. *nach der Lage* d. h. — *Reihe* Gobh. 1,4,7.

अनुनिर्वाप्य 1) Adj. *hinterdrein herauszunehmen, — zu vertheilen* TS. 2,5,3,1. — 2) f. आ *eine best. Ceremonie.*

अनुनिशम् Adv. *jede Nacht.*

अनुनिष्पादिन् Adj. *in zweiter Reihe Etwas zu Wege bringend* Njâjam. 4,1,18.

अनुनेय Adj. *zufrieden zu stellen, zu versöhnen.*

अनुन्मादित Adj. *nicht toll.*

अनुन्माद् m. *das Nichttollsein* Maitr. S. 3,1,2.

अनुन्यास m. Titel einer gramm. Schrift.

अनुपकरण Adj. *mittellos* Karaka 1,11.29.

अनुपकारिन् Adj. *keinen Dienst erweisend* oder *zu erweisen vermögend* 140,30. Kathâs. 22,28.

अनुपक्रान्त Adj. 1) *nicht ärztlich behandelt* Karaka 1,18. — 2) *nicht begonnen* Gaim. 6,2,14.

अनुपतित Adj. *unvergänglich.*

अनुपगीतम् Adv. *so dass kein Anderer mitsingt.*

अनुपघात m. *kein Ungemach* Gaim. 3,4,29, v. l.

अनुपघातिन् Adj. *nicht beschädigend, — verletzend.*

अनुपघ्नत् Adj. *nicht beeinträchtigend* 201,9.

अनुपचार्युक्त Adj. *nicht aufgeputzt, — geschmückt* R. 5,13,69 (9,72).

अनुपजात Adj. *nicht entstanden, — zum Vorschein gekommen* Çaṃk. zu Khând. Up. 1,10,1.

अनुपजीवनीय Adj. 1) *ohne Lebensunterhalt.* — 2) *keinen Leb. gewährend.*

*अनुपठितिन् Adj. *der wiederholt hat.*

अनुपतप्त *nicht unwohl, gesund* Kâtj. Çr. 22,3,23.

अनुपति Adv. *hinter dem Gatten her.*

अनुपत्तिका f. etwa *Brief.*

अनुपत्यक Adj. *freistehend* (Haus) Karaka 1,15.

1. अनुपथ m. *ein nach Jmd betretener Weg.*

2. अनुपथ 1) Adj. *a) den Weg entlang gehend.* — *b) hinter Jmd hergehend* Bhâg. P. 10,87,22. — 2) m. *Diener.* — 3) अनुपथम् Adv. *am Wege.*

अनुपद् 1) Adj. *auf dem Fusse folgend.* — 2) °म् Adv. *a) *am Fusse.* — *b) bei jedem Schritt.* — *c) auf dem Fusse, unmittelbar hinter her, — hinter* (Gen.). — *d) unmittelbar nachher, — nach* (Gen.). — *e) wiederholentlich* 187,19. — 3) *m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.* — 4) n. Titel eines zum SV. gehörenden Upâṅga. वसिष्ठस्य Name eines Sâman.

अनुपदवी f. *ein nach Jmd betretener Pfad.*

अनुपदसूत्र n. Titel eines zum SV. gehörenden Werkes.

अनुपदस्य und अनुपदस्वत् Adj. *unerschöpflich, unversiegbar.*

अनुपदाह्वत् Adj. *nicht anbrennend* Gobh. 3,7,7.

अनुपदामुक Adj. *nicht ausgehend.*

अनुपदिन् 1) Adj. *auf dem Fusse folgend, suchend.* — 2) *m. *Nachsteller, Feind* Gal.

अनुपदिष्ट Adj. *nicht gelehrt* Sarvad. 4,22.

*अनुपदीना f. *Stiefel.*

अनुपदेशक Adj. *keine Anweisung enthaltend.* Davon °त्व n. Comm. zu Gaim. S. 217, Z. 7.

अनुपधान n. *das Nichthinzufügen* Comm. zu Lâṭj. 7,9,9.

अनुपधि m. *Nichthinzufügung* Lâṭj. 7,9,9.

अनुपन्यस्त Adj. *nicht auseinandergesetzt, — dargelegt* Jâǵñ. 2,19.

अनुपपत्ति f. *das Nichtzutreffen, Unstatthaftigkeit, Unmöglichkeit.*

अनुपपद्यमान Adj. *nicht zutreffend* Lâṭj. 10,8,5.

अनुपपन्न Adj. *nicht zutreffend, — passend, unstatthaft* Lâṭj. 6,2,5. Çâk. 111,1. Mâlav. 57,8. Davon °ता f. Nom. abstr. Comm. zu TS. Prât. 4,23.

अनुपपन्नार्थ Adj. (f. आ) 1) *dem Sinne nach nicht zutreffend* Nir. 1,15. — 2) *in Wirklichkeit nicht bestehend* Bhâg. P. 5,14,5.

अनुपपात m. *kein Unfall* Gaim. 3,4,29.

अनुपपादक m. *eine best. Klasse von* Buddha's.

अनुपबार्ध Adj. (f. आ) *unbedrängt* Çat. Br. 8,5,1,3.

अनुपभोग m. *Nichtgenuss* Kap. 6,40.

अनुपभोग्य Adj. *ungeniessbar* 85,20.

अनुपम 1) Adj. (f. आ) *unvergleichlich, unübertrefflich.* — 2) f. आ N. pr. *a) *des Weibchens eines Weltelephanten.* — *b) eines Frauenzimmers.* — *c) einer Stadt.*

अनुपममति m. N. pr. eines Mannes.

अनुपयत् Adj. *nicht beiwohnend* (einer Frau) 188,13.

अनुपयुक्त Adj. *nicht anwendbar, sich zu Etwas nicht eignend, untauglich* 156,24. Çâk. 97,3. Kathâs. 72,113. Ind. St. 1,16,10.

अनुपयुज्यमान Adj. *zu Nichts nütze* Uttarar. 73,16 (95,1).

अनुपयोगिन् Adj. *nicht zu Etwas dienend.* Davon Nom. abstr. °गित्व n.

अनुपरत Adj. *unermüdlich* Çat. Br. 1,3,1,6.

अनुपरिक्रमण n. *das der Reihe nach Umschreiten* Ait. Âr. 409,7.

अनुपरिक्रामम् Adv. *der Reihe nach umhergehend* Çat. Br. 11,8,3,6. Pâr. Gṛhj. 1,16,16.

अनुपरिधि Adv. *an den um das Altarfeuer gelegten grünen Hölzern.*

अनुपरिपाटिक्रम m. *regelmässige Reihenfolge* Varâh. Bṛh. S. 107,13.

अनुपरिश्रित् Adv. *an den kleinen Steinen, mit denen der Altar umlegt wird.*

अनुपरोध m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung* (einer Person oder Sache) Pâr. Gṛhj. 2,17,6.

अनुपलक्षण n. *kein Bezeichnen* Gaim. 3,2,30.

अनुपलक्षित Adj. 1) *nicht bloss angedeutet, ganz eigentlich* Bhâg. P. 5,17,1. — 2) *unbemerkt.*

अनुपलब्धि f. *Nichtwahrnehmung, Nichtwahrnehmbarkeit* Njâjas. 5,1,29.30. Sarvad. 8,18. TS. Prât. 23,7. Kuvalaj. 196,*b* (164,*a*).

अनुपलब्धिसम m. *eine auf den Nichtwahrnehmbarkeit sich stützende Einwendung* Njâjas. 5,1,29. Sarvad. 114,12.

अनुपलभमान Adj. *nicht wahrnehmend* Kuvalaj. 196,*b*.

अनुपलभ्यमान Adj. *nicht wahrgenommen werdend* P. 6,3,80, Sch.

अनुपलम्भ m. *Nichtwahrnehmung* Kap. 1,156. Njâjas. 5,1,29. Sarvad. 7,20. °स्वात्मकत्व n. *Nicht-*

wahrnehmbarkeit Njâjas. 5,1,30.

अनुपलाभ m. *Nichterhaschung.*

अनुपलाल m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons. पलालानुपलालौ AV. 8,6,2.

अनुपशान्त m. N. pr. eines Mannes Lalit. 393,2.

अनुपश्य Adj. *erschauend.*

अनुपसंहारिन् Adj. *nicht Alles Andere ausschliessend* Tarkas. 41.

अनुपसन्न Adj. *nicht genaht* (um Belehrung zu erhalten) Nir. 2,3.

अनुपसर्ग Adj. *nicht mit einer Präposition verbunden* 237,3.

अनुपसर्जन n. *kein in einer Zusammensetzung oder in einer Ableitung seine ursprüngliche Selbstständigkeit einbüssendes Wort* P. 4,1,14.

अनुपसृष्ट Adj. *ohne Einschübe* Ind. St. 13,146.

अनुपसेचन Adj. *ohne Beguss, — Brühe.*

अनुपसेवन n. *das Sichenthalten* (einer Speise u. s. w.) Karaka 1,11.

अनुपस्तीर्ण Adj. *unbelegt, unbedeckt* Âpast. 2,22,3. °शायिन् Adj. *auf der blossen Erde schlafend* MBh. 12,176,13.

अनुपस्थकृत Adj. *nicht mit angezogenen Beinen sitzend* Âpast. 1,6,14.

अनुपस्थान n. 1) *das Sichnichthinstellen zu* Lâṭj. 2,7,3. — 2) *das nicht zu Diensten* oder *zu Willen Sein* R. 6,72,49.

अनुपस्थापन n. *das nicht gegenwärtig —, nicht zur Hand Haben* Hem. Jog. 3,114. 116.

अनुपस्थित Adj. *unvollständig* Çat. Br. 2,3,1,13.

अनुपस्थिति f. *Unvollständigkeit* ebend.

अनुपस्पृशत् Adj. *nicht berührend* Vaitân. 3.

अनुपकृत Adj. *mit keinem Uebel behaftet, gesund* Karaka 3,5.

अनुपकृतकर्णेन्द्रियता f. *die Eigenschaft ein mit einem Uebel nicht behaftetes Gehörorgan zu besitzen* Lot. de la b. l. 603.

अनुपकृतकृष्ट Adj. ebend.

अनुपकृतात्मक Adj. *nicht niedergeschlagen, wohlgemuth* Kathâs. 27,130.

अनुपकृत Adj. *unbedingt* 261,5. 270,18.

अनुपकृत Adj. 1) *nicht eingeladen.* — 2) *wozu nicht eingeladen worden ist.*

अनुपकृयमान Adj. *nicht eingeladen werdend* Maitr. S. 2,2,13.

अनुपाकृत Adj. *ungeweiht* M. 5,7. Jâǵñ. 1,171.

अनुपाक्त Adj. *nicht geschmiert* TS. 2,6,3,3.

अनुपाख्य Adj. *nicht unmittelbar wahrzunehmen* P. 6,3,80.

अनुपाङ्ग m. *das Nichtschmieren* (eines Wagens) Karaka 3,3.

अनुपात m. 1) *das Nachgehen, Folgen* Spr. 5027 (Conj.). — 2) *Proportion* (mathem.).

अनुपातक n. *eine einer Todsünde gleichkommende Sünde.*

अनुपातिन् Adj. *nachgehend, folgend.*

अनुपात्त Adj. 1) *nicht aufgefangen* (Feuer) Nir. 7,23. — 2) *nicht erwähnt, — ausdrücklich genannt* Sâh. D. 217,6.

अनुपादान n. *Nichterwähnung, Unterdrückung eines Wortes* Kâvjapr. S. 173, Z. 15.

अनुपाधि m. *keine Voraussetzung, — Bedingung.* °रमणीय *unbedingt reizend.*

अनुपान n. *das Trinken* und *der Trunk* (zu einer Speise oder Arzenei) Suçr. 1,236,16. 2,134,19. Varâh. Brh. S. 76,4.

अनुपानत्क Adj. *unbeschuht* Kâtj. Çr. 15,8,30.

अनुपानमञ्जरी f. Titel einer Schrift.

अनुपानीय 1) Adj. (f. आ) *zum Trunk gehörig, ihn begleitend.* — 2) n. *in der Nähe befindliches Wasser* Çaṁk. zu Khând. Up. 1,10,3.

अनुपाय m. *kein rechtes Mittel* MBh. 2,17,5.

अनुपालक Adj. *wahrend, hütend.*

अनुपालन n. *das Wahren, Beobachten.*

अनुपालम्भ m. *kein Vorwurf, — Tadel* Nir. 1,14. Ǵaim. 1,2,45.

अनुपालिन् Adj. 1) = अनुपालक. — 2) *Jmd die ihm gebührende Achtung erweisend.* Dazu Nom. abstr. °लिता Lalit. 23,10.

अनुपाल्य Adj. *zu wahren, — hüten.*

अनुपावृत्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

*अनुपुरुष m. 1) *ein Mann, von dem die Rede war.* — 2) *ein nachfolgender Mann.*

*अनुपुष्प m. *Saccharum Sara Roxb.*

अनुपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) je einem Vordern nachstehend.* °दीक्षा Çat. Br. 12,1,1,10.11. — *b) regelmässig, symmetrisch.* — 2) अनुपूर्वम् und अनुपूर्व° Adv. *a) nach einander.* — *b) vorwärts.* — *c) nach wie vor* Spr. 6706.

अनुपूर्वज Adj. *je das nächste Mal geboren* Kâtj. Çr. 15,3,25.

अनुपूर्ववत्स Adj. (f. आ) *ein Kalb nach dem andern werfend.*

अनुपूर्वशस् Adv. *der Ordnung nach, nach der O. der* (Gen.).

अनुपूर्व्य und °पूर्विय (RV. Conj.) Adj. (f. आ) 1) *sich an Mehreren hin bewegend.* — 2) = अनुपूर्व 1) *a).*

अनुपृष्ठम् Adv. *hinter dem Rücken* Gobh. 2,2,2.8,3.

अनुपृष्ठ Adj. (f. आ) *der Länge nach genommen* Kâtj. Çr. 16,8,7.

अनुपेत (Çat. Br. 11,4,1,9. 2,20) und अनुपेतपूर्व Adj. *der sich noch nicht zum Lehrer in die Lehre begeben hat* 38,15.

अनुपोढ Adj. *nicht vorgeschoben* (Riegel) Ragh. 16,6 fehlerhaft für अनपोढ.

अनुपोप्त Adj. *worauf nicht aufgeschüttet ist* TS. 6,5,2,2.

अनुप्रदातर् Nom. ag. *Vermehrer.*

अनुप्रदान n. *Vermehrung, das Hinzukommende* TS. Prât. 2,8. 23,2. Ind. St. 4,356. m. (!) AV. Prât. 1,12.

अनुप्रपत्तव्य n. impers. *zu folgen, sich anzuschliessen.*

*अनुप्रपातम् und *अनुप्रपाद्म् Absol. गेहं गेहमनु°, गेहमनु° अनु° und गेहानु° *von Haus zu Haus gehend.*

अनुप्रमाण Adj. *dem Maasse u. s. w. entsprechend.*

अनुप्रयोक्तव्य Adj. *hinzuzufügen.*

अनुप्रयोग m. 1) *Hinzufügung.* — 2) *Nachahmung.*

अनुप्रोक्ष m. *nachfolgendes Aufschiessen* Ǵaim. 6,5,36.

*अनुप्रवचन n. *das Lernen des* Veda *bei einem Lehrer.*

अनुप्रवचनीय Adj. *zum* अनुप्रवचन *gehörig, — erforderlich* 38,6.7. Gobh. 3,2,49. °होम *das Opfer, welches der Lehrer vollzieht, wenn er einen Abschnitt der* Veda-*Recitation mit dem Schüler beendet hat.*

अनुप्रवण Adj. (f. आ) *entsprechend.*

अनुप्रवेश m. 1) *Eintritt, das Eindringen* 97,2. Kâd. 168,12. — 2) *Erforderniss, Motiv* Çaṁk. zu Bâdar. S. 74, Z. 5.

*अनुप्रवेशन n. = अनुप्रवेश 1).

अनुप्रवेशनीय Adj. *auf das Hereintreten bezüglich.* विशिखानु° *in's Krankenzimmer d. i. in die Praxis* Suçr. 1,29,18.

*अनुप्रवेशम् Absol. गेहं गेहमनु°, गेहमनु° अनु° und गेहानु° *Haus für Haus betretend.*

अनुप्रविशिन् Adj. *eindringend* Mantrabr. 2,5,1.

अनुप्रवेष्टव्य Adj. 1) *zu betreten* Suçr. 1,30,4. — 2) *weiter zu verfolgen, — auszuführen* Lalit. 168,11. 169,18.20.

अनुप्रशमन n. *das Beruhigen, Beschwichtigen.*

अनुप्रशान्ति Adj. *vollkommene Beruhigung im Gefolge habend.*

अनुप्रश्न m. *Frage, Erkundigung nach* (Gen.) Gaut. 5,41.

अनुप्रसक्ति f. *Anschluss.*

अनुप्रसर्पिन् Adj. *nachschleichend* Ǵaim. 3,5,52.

अनुप्रक्रीण n. *das Werfen in's Feuer.*

अनुप्रहारम् Adv. *mit einem Schlage* Ind. St. 3,371.

अनुप्रहृतभाजन n. *was die Stelle des* Anupraharaṇa *vertritt* Çat. Br. 3,4,3,21.

अनुप्रहृत्य Adj. *in's Feuer zu werfen.*

अनुप्राण n. *das Beleben, Verstärken.*

अनुप्रास m. *Alliteration* Vâmana 4,1,8. fgg. Kâvjapr. 9,2.

अनुप्रेषण n. *das Nachsenden.*

अनुप्रेष m. *nachträgliche Aufforderung* Çat. Br. 12,8,3,20.

अनुप्लव m. *Begleiter, Gefährte.*

अनुबन्ध 1) m. *a) das Anbinden. — b) das Hängen an, Anhänglichkeit. — c) zusammenhängende Reihe, ununterbrochene Folge, Fortdauer, stete Wiederholung* 293,11. 306,20. 308,20. 325,16. Gaut. 12,51. Benf. Chr. 195,8. Ind. St. 10,415. *— d) Folge, die Folgen* 163,29. Spr. 318. fg. 4059. 4525. *— e) Grund, Motiv, Absicht* MBh. 3,298,28 (Sâv. 6,28). Spr. 2937. *— f) Anhängsel, Alles was zu Einem gehört, Weib und Kind* R. 2,7,28. 97,27. *— g) begleitende Krankheitsursache, — Affection. — h)* im Vedânta *Erforderniss* (deren vier) 253,24.28. *— i)* in der Gramm. *ein stummer Buchstab* oder *eine stumme Silbe, die an eine Wurzel, ein Thema, Suffix* u. s. w. *gefügt werden, um eine Eigenthümlichkeit derselben zu bezeichnen. — k) *Anfang. — l) *ein Bischen. — m)* *=प्रकृत्यादि. *— n)* *=मुख्यानुयायी शिष्यः. — 2) *f. ई *a) Durst. — b) Schluchzen, singultus.*

अनुबन्धन n. = अनुबन्ध 1) *c).*

°अनुबन्धित्व n. *das Verbundensein mit.*

अनुबन्धिन् Adj. 1) *sich weithin erstreckend, — ausbreitend.* — 2) *während, lange —.* — 3) am Ende eines Comp. *zusammenhängend —, verbunden mit* 214,21. 254,24.

अनुबन्ध्य Adj. 1) *begleitend* Kâkr. zu Suçr. 1,83. — 2) wohl nur fehlerhaft für अनू°.

अनुबल n. *Nachtrab eines Heeres.*

अनुबिम्ब n. *Gegenbild.*

*अनुबोध m. *Wiedererregung eines verflüchtigten Geruchs.*

अनुबोध्य Adj. *zu erkennen.*

अनुब्राह्मण n. *ein* Brâhmaṇa*-ähnliches Werk.*

अनुब्राह्मणम् Adv. *laut dem* Brâhmaṇa.

अनुब्राह्मणिक (Comm. zu Lâṭj. 6,9,1) und °ब्राह्मणिन् Adj. *ein* Anubrâhmaṇa *studirend* Vaitân. 17.

अनुभ Adj. Du. *keiner von Beiden* MBh. 12,239,6.

अनुभय Adj. *keines von Beiden* Sarvad. 147,14.

अनुभयात्मन् Adj. *weder von dieser, noch von jener Art.* Davon Nom. abstr. °त्मता f. Sâh. D. 603.

अनुभर्तर् Nom. ag. etwa *eindringend.*

अनुभव m. 1) *Empfindung, Gefühl* 285,15. 270,31. 272,30. 273,7. Spr. 7627. Ind. St. 9,163. Sarvad. 16,9. — 2) *Geist* R. 4,42,9. Kâd. 196,16.

अनुभवपञ्चरत्नप्रकरण n., अनुभवप्रदीपिका f. und अनुभवादर्शार्या f. Titel von Schriften.

अनुभवानन्द m. N. pr. eines Lehrers.

अनुभाव (am Ende eines adj. Comp. f. आ) m. 1) *Genuss, Sinn für* Kathâs. 3,37. — 2) *Macht, Gewaltigkeit, Kraft* R. 4,63,20. 51,9. Ragh. 1,37. 2,75. Kathâs. 4,117. Bâlar. 258,12. — 3) in der Rhetorik *das einem Gemüthszustande entsprechende und denselben verrathende Symptom* Kâvjapr. 4,28. — 4) *=सतां मतिनिश्चयः und *=निश्चय.

अनुभावन n. *das Erregen der* Anubhâva *genannten Symptome.*

अनुभाविन् Adj. *Augen-* oder *Ohrenzeuge* Âpast. 1,10,6.

अनुभाव्य Adj. *zu empfinden, empfunden werdend* Sarvad. 16,9.

अनुभाषण s. अननुभाषण.

अनुभाषितर् Nom. ag. *zu Jmd sprechend, — sagend.*

*अनुभास m. *eine Krähenart* Nigh. Pr.

अनुभित्ति Adv. *der Matte entlang.*

°अनुभू Adj. *wahrnehmend.*

अनुभूताख्या f. *Erzählung des Wahrgenommenen, — Erlebten.*

अनुभूति f. *Gewinnung eines Begriffs, — einer Vorstellung von Etwas* Ind. St. 9,154.162.

अनुभूतिप्रकाश m. Titel eines Werkes.

अनुभूतिस्वरूपाचार्य m. N. pr. eines Grammatikers.

अनुभोग m. *Genuss.*

अनुमत n. *Einwilligung.* °मते *mit E. von* (Gen.).

अनुमति f. 1) *Einwilligung, Zustimmung, Einverständniss.* Als Genie personificirt. — 2) *der Mond einen Tag vor dem Vollmond.* Personif. als Tochter des Añgiras und der Smṛti VP. 1,10,8.

*अनुमध्यम Adj. *auf den mittlern* (Bruder) *folgend.*

*अनुमनन n. *das Einwilligen, Zustimmen.*

अनुमन्तर् Adj. *einwilligend, zustimmend.*

अनुमन्तव्य Adj. *wozu die Zustimmung erforderlich ist.*

अनुमरण n. *das Hersagen eines Spruches an* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 27,5.8.

अनुमरण n. *das Nachsterben, im Tode Folgen; insbes. Selbstverbrennung der Wittwe* 105,26.29. 155,12.

अनुमरु m. Pl. N. pr. einer Gegend.

अनुमर्शम् Absol. *greifend, anfassend* Çat. Br. 4,5,2,1.

अनुमल्ल N. pr. einer Gegend.

अनुमा f. *Schluss, Folgerung.*

अनुमातव्य Adj. *zu schliessen, — folgern.*

अनुमाद्य und अनुमादिन्य Adj. *dem man zujauchzen muss.*

1. अनुमान m. *Einwilligung, Erlaubniss.*

2. अनुमान n. (fehlerhaft auch m.) 1) *das Schliessen, Folgern, Beweismittel einer Schlussfolgerung* Gaim. 1,3,2. 3.15. Njâjas. 2,1,28. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend. °अनुमानतम् *gemäss.* — 2) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,31. Beispiel Spr. 3065.

अनुमानखण्डतर्क m., °चिन्तामणि m., °चिन्तामणिदीधिति f., °जागदीशीक्रोड m., °तत्त्वचिन्तामणि m. und °दीधिति f. Titel von Werken oder Abschnitten in denselben.

अनुमानन n. *das Bereden, zu gewinnen Suchen.*

अनुमानपरिच्छेद m., °प्रकाश m., °प्रामाण्यव्यवस्थापन n., °प्रामाण्यरहस्य n., °मणिदीधिति f., °मयूख m., °माथुरी f., °मूलरिष्पणी f. und °शिरोमणि m. Titel von Schriften.

*अनुमानोक्ति f. *Logik.*

अनुमापक Adj. *durch eine Schlussfolgerung beweisend für.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,3,17.

अनुमार्ग m. *das Hinterhersein.* Instr. *hinter* — (Gen.) *her* Kathâs 86,85 (°मार्गणास्याः zu lesen). 104. Kâd. 170,6.

अनुमार्जन n. Titel best. zum Veda gehöriger Vorschriften.

अनुमालिनीतीरम् Adv. *am Ufer der* Mâlinî Çâk. 7,10.

*अनुमाषम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुमिति f. *Schluss.* Davon °त्व n. Nom. abstr.

अनुमितिदीधिति f., °परामर्शकारणविचार m., °परामर्शवाद m., °परामर्शविचार m., °मानसवाद m. und °लक्षणावतरण n. Titel von Werken.

अनुमित्सा f. *die Absicht, einen Schluss zu machen,* Kusum. S. 4, Z. 16.

अनुमृग्य Adj. *was man sucht, wonach man trachtet.*

अनुमृत् Adj. *im Tode folgend.*

अनुमेय Adj. *zu erschliessen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 18,14. °त्व n. 47,5.

अनुमोदन n. *das Sichfreuen über.*

अनुम्लोक m. wohl Bez. eines verderblichen Agni AV.

अनुम्लोचती und अनुम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

अनुयज्ञम् Adv. *dem Spruche gemäss.*

*अनुयवम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुयी Adj. *nachfolgend.*

*अनुयाग m. P. 7,3,62, Sch.

अनुयाज् m. *Nachopfer.*

अनुयाजवत् Adj. *von Nachopfern begleitet.*

अनुयातर् Nom. ag. *Begleiter.*

अनुयातव्य Adj. *dem man nachgehen muss.*

अनुयात्र n. und °त्रा f. *Geleit, Gefolge* 132,26.

अनुयात्रिक m. Pl. *Gefolge.* Vgl. अनु°.

अनुयान n. *das Nachgehen, Folgen.*

अनुयायिन् 1) Adj. *nachgehend, folgend* (eig. und übertr.); m. *Begleiter*, Pl. *Gefolge.* Davon °यायिता f. Nom. abstr. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*अनुयुक्तिन् Adj. gaṇa इष्टादि.

अनुयुगम् Adv. *je nach dem Weltalter.*

अनुयुञ्जक Adj. *gern rügend.*

अनुयू Adj. *abhängig.*

*अनुयूपम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुयोक्तर् Nom. ag. *Befrager, Lehrer*, insbes. *ein bezahlter.*

अनुयोक्तव्य Adj. *zu befragen.*

अनुयोग m. 1) *Befragung, Erkundigung nach, das Ausfragen.* — 2) *Rüge* Nâjâs. 5,2,23. P. 8,2,94.

अनुयोगद्वारसूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes Ind. St. 10,285.295.

*अनुयोजन n. *Frage.*

अनुयोज्य Adj. 1) *zu Jmdes Befehlen stehend.* — 2) *zu befragen.*

अनुरक्ति f. *Zuneigung, Anhänglichkeit* Spr. 6480, v. l.

अनुरज्जु Adv. *nach der Schnur.*

अनुरञ्जन n. *das für sich Gewinnen, Sichverpflichten.*

अनुरणन n. *das Widerhallen.*

अनुरथ m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,16.

*अनुरथम् Adv. *hinter dem Wagen* P. 2,1,6, Sch.

अनुरथ्या f. *Rand der Strasse, Fussweg.*

अनुरस m. *Beigeschmack.*

*अनुरहसम् Adv. P. 5,4,81.

अनुराग (am Ende eines adj. Comp. f. आ) m. 1) *Färbung.* — 2) *Röthe.* — 3) *Zuneigung* 96,9. *Wohlgefallen an.* — 4) *Zufriedenheit* Spr. 5665.

अनुरागवत् 1) Adj. *a) roth.* — *b) verliebt, ein Liebesverhältniss habend mit* (सक्) 156,18. — 2) f. °वती N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुरागशृङ्गारवत्यौ Nom. Du. f. Anurâgavatî und Çṛṅgâravatî Kathâs. 123,336.

अनुरागिता f. *Zuneigung.*

अनुरागिन् Adj. 1) *zugeneigt* (einer Person oder Sache), *verliebt* 123,12. — 2) *lieblich* Kathâs. 18,328.

अनुरात्रम् Adv. *zu nächtlicher Weile.*

अनुराध 1) *Adj. *unter dem Mondhause* Anurâdhâ *geboren.* — 2) m. *a)* Pl. *ein best. Mondhaus.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) ein best. Mondhaus.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुराधपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनुरुद्ध m. N. pr. eines Vetters des Çâkjamuni.

अनुरुध् Adj. *anhänglich.* Vgl. अनूरुध्.

*अनुरुन्धा f. *eine Cyperus-Art* Nigh. Pr.

अनुरूप 1) Adj. (f. आ) *a) entsprechend, angemessen, gleichkommend* 39,3. 58,5. 71,12. 72,13. °अनुरूपम्, °अनुरूपेण und °अनुरूपतस् *entsprechend, gemäss.* — *b) fähig, einer Sache* (Gen.) *gewachsen.* — 2) m. *Antistrophe.*

अनुरूपक Adj. *entsprechend, angemessen.*

*अनुरोचनी oder *अनुरोचती f. *Croton tiglium* Râgan. 6,161.

अनुरोध m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *Willfahrung, Rücksicht* (auf Personen und Sachen) 115,9. 129,13.

अनुरोधन n. 1) *Rücksichtnahme, Bevorzugung* Spr. 4326. — 2) *Mittel Jmd zu gewinnen.*

अनुरोधिता f. = अनुरोधन 1).

अनुरोधिन् Adj. *Rücksicht nehmend, Etwas beobachtend.*

अनुरोह m. *Nachstieg, Nachwuchs* Tâṇḍja-Br. 1,10,10.

*अनुरोहत् m. N. pr. eines Mannes.

अनुलम्ब Adj. (f. आ) *abhängig, untergeordnet* Tâṇḍja-Br. 18,9,16. 20,12,5.

*अनुलाप m. *Wiederholung des Gesagten.*

*अनुलासक m. *Pfau* Râgan. 19,94.

अनुलेप m. 1) *Salbung.* — 2) *Salbe* R. 3,3,19 (अनुलेपश्च zu lesen).

अनुलेपन n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *das Salben.* — 2) *Salbe.*

*अनुलेपिका f. gaṇa मल्लिष्यादि.

°अनुलेपिन् Adj. *eingesalbt, gesalbt mit.*

अनुलोम 1) Adj. (f. आ) *a) dem Haarwuchs —, dem Strich —, einer natürlichen* oder *vorgezeichneten Richtung* oder *Ordnung folgend.* f. *zu einer niedrigeren Kaste gehörig als der Mann, mit dem sie sich verheirathet.* — *b)* = अनुलोमज Gaut. 4,16. — *c) gütlich.* संभाषा Karaka 3,8. — 2) *m. N. pr. eines Mannes*, Pl. *seine Nachkommen.* — 3) f. आ *ein best. Zauberspruch.* — 4) अनुलोमम् und अनुलोम° Adv. *in der natürlichen Richtung* oder *Ordnung, von oben nach unten* u. s. w. 218,5. — 5) अनुलोमेन *freundlich* Spr. 324.

अनुलोमकल्प m. Titel eines Werkes.

अनुलोमज Adj. *aus der Verbindung eines Mannes höherer Kaste mit einer Frau niederer Kaste geboren.*

अनुलोमता f. *entsprechendes —, richtiges Verhältniss, Angemessenheit* Karaka 1,16. Sarvad. 21,10.17.

अनुलोमन 1) Adj. *in die rechte Richtung bringend, fördernd;* insbes. *Winde abführend.* — 2) n. *Förderung, Abführung.*

अनुलोमय्, °यति 1) *in die richtige Lage bringen* Suçr. 1,368,18. — 2) *abführen* (Winde).

अनुलोमिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *fördernd, abführend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.*

अनुल्बण Adj. (f. आ) *das Maass einhaltend, nicht zu gross und nicht zu klein, nicht zu viel und nicht zu wenig, correct* Vâmana 4,1,9. Davon °ल्ब n. Nom. abstr. Daçar. 2,33.

अनुल्लङ्घित Adj. *nicht übertreten.* शासन Kathâs. 56,162. VP. 4,24,5. Bhâg. P. 5,26,6. 12,1,9.

1. अनुवंश m. 1) *Reihenfolge des Geschlechts, genealogische Zusammenstellung.* — 2) *Neben-, Seitengeschlecht.*

2. अनुवंश 1) Adj. (f. आ) *ebenbürtig.* — 2) °म् Adv. *dem Geschlecht nach.*

अनुवंश्य Adj. (f. आ) *auf die Genealogie bezüglich.*

अनुवक्तव्य Adj. *zu lehren, mitzutheilen.*

अनुवक्र Adj. (f. आ) Bez. *einer best. Bewegung eines Planeten.* n. *diese Bewegung.* In °ग Adv.

अनुवचन n. 1) *das Nachsprechen, Wiederholen, Hersagen* Gaut. 1,53.55. — 2) *Abschnitt, Lection.*

*अनुवचनीय Adj. von अनुवचन.

अनुवत्सर m. *das vierte Jahr im fünfjährigen Cyclus.*

*अनुवनम् Adv. *nach der Richtung des Waldes hin* P. 2,1,15, Sch.

°अनुवन्दिन् Kathâs. 11,52 wohl fehlerhaft für °अनुवर्तिन्.

अनुवर्तन n. 1) *Fortdauer.* — 2) *Nachgeltung eines Wortes in einem nachfolgenden* Sûtra Comm. zu TS. Prât. 9,9. 10,14. 13,16. — 3) *das Willfahren; Folgsamkeit* Spr. 4813. — 4) *das Sichfügen in, Sichschicken zu* (Gen.) Karaka 1,13.

अनुवर्तनीय Adj. 1) *dem man folgen muss, nach dem man sich zu richten hat.* — 2) *dem man sich hinzugeben hat, wozu man sich entschliessen muss.*

अनुवर्ति Adj. *begleitet von* (Instr.) AV. Paipp. 1,15.

°अनुवर्तित्व n. *das Willfahren.*

अनुवर्तिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend* (eig. und

übertr.). Mit Acc., gewöhnlich aber am Ende eines Comp. — 2) *folgsam, gehorsam.* — 3) *gleich, ähnlich.*

1. अनुवर्त्मन् n. *ein von einem Andern schon gewandelter Weg.*

2. अनुवर्त्मन् Adj. *nachfolgend, dienend.*

अनुवर्त्मम् Adv. *den Weg entlang* Kâtj. Çr. 15,6,31.

अनुवर्त्य Adj. 1) *dem man folgen muss, wonach man sich zu richten hat.* — 2) *aus dem Vorhergehenden zu ergänzen.*

1. अनुवश m. *Gehorsam.*

2. अनुवश Adj. *zu Jmdes Willen seiend.*

अनुवषट्कार m. und अनुवषट्कृत n. *Wiederholung des schliessenden Einladungsrufes zu einem Opfer.*

अनुवक्र m. *eine der 7 Zungen des Feuers.*

अनुवाक m. 1) *das Nachsprechen; Wiederholung.* — 2) *Lection, Abschnitt* 227,27.

अनुवाकसंख्या f., अनुवाकानुक्रमणी f. und अनुवाकानुनयविवरण n. Titel von Schriften.

अनुवाक्य 1) Adj. *a) zu recitiren.* — *b) nachzusprechen* Gobh. 3,3,8. — 2) f. आ *der von dem* Hotar oder Maitrâvaruṇa *zu recitirende Vers, in welchem die Gottheit von der ihr bestimmten Gabe in Kenntniss gesetzt und dazu eingeladen wird,* Ind. St. 9,189.

अनुवाक्यावत् und अनुवाक्यावत्त् (Âçv. Çr. 1,5,30) Adj. *von einer* Anuvâkjâ *begleitet.*

अनुवाच् f. = अनुवाक्या.

अनुवाचन n. *das Veranlassen von Seiten z. B. des* Adhvarju, *dass z. B. der* Hotar *seine Formel recitirt.*

*अनुवाचनीय Adj. von अनुवाचन.

अनुवात m. *vom Rücken her blasender Wind.* °म् Adv. *vor dem Winde.*

अनुवाद् m. 1) *Wiederholung* 209,22. *abermalige Besprechung, das Zurückkommen auf einen schon besprochenen Gegenstand* (insbes. zur Erhärtung und Bestätigung einer Aussage) Bhâg. P. 5,10,15. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Njâjam. 2,2,5 und Comm. — 2) *Uebersetzung* Comm. zu Mṛkkh. 163,20. — 3) **Schmähung.*

अनुवादक Adj. *wiederholend* (zur Erhärtung oder Bestätigung) Njâjam. 2,2,6. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 3,34.

अनुवादिन् Adj. 1) *nachsprechend, wiederholend.* — 2) *übereinstimmend, gleichkommend* 205,28.

अनुवाद्य Adj. *zu wiederholen* Kâvjapr. S. 183, Z. 8. Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 214,4.

अनुवास m. *öliges Klystier.*

अनुवासन 1) m. und n. *öliges Klystier,* n. *das Setzen eines öligen Klystiers* Karaka 10,4. — 2) n. *ein best. mit Mineralien vorgenommener Process.* — 3) n. **das Beräuchern.*

*अनुवासनीय Adj. von अनुवासन.

अनुवासरम् Adv. *Tag für Tag.*

°अनुवासिन् Adj. *sich aufhaltend.*

अनुवास्य Adj. *dem ein öliges Klystier zu setzen ist.*

अनुविवित्ति f. *Auffindung.*

अनुविविद्वंस् Adj. *gefunden habend* AV. 12,2,38.52.

अनुविध Adj. *sich nach Jmd richtend, an Jmd hängend.*

अनुविधातव्य Adj. *einer Anordnung gemäss zu thun.*

अनुविधान n. *das Sichrichten nach Etwas, Gemässheit* Kaṭh. zu Karaka 1,13. Abl. am Ende eines Comp. *gemäss.*

अनुविधायिन् Adj. 1) *sich wonach richtend.* — 2) *gehorsam, folgsam.*

अनुविधेय Adj. 1) *wonach man sich zu richten hat* Spr. 4354. — 2) *in Uebereinstimmung mit* (Instr.) —, *gemäss vorzuschreiben.*

अनुविन्द् m. N. pr. eines Fürsten MBh. 2,31,10.

अनुविश्व m. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,31.

अनुविष्टम्भ m. *allmähliches Sichfestsetzen,* — *Platzgreifen.*

अनुवृत् Adj. *nachwandelnd* Tândja-Br. 1,10,9.

अनुवृत्त 1) Adj. *rundlich, gewölbt.* — 2) n. *Gehorsam* Spr. 3093.

°अनुवृत्तत्व n. *das Begleitetsein von* Nj. K.

अनुवृत्ति f. 1) *Fortdauer* 142,2. 288,22. 23. — 2) in der Gramm. *Nachgeltung eines Wortes in einem nachfolgenden* Sûtra 240,15. — 3) *Wiederkehr, Wiederholung.* — 4) *Willfahrung.* — 5) *das Sichrichten nach Etwas, Berücksichtigung, das Entsprechen.* — 6) *das Nachgehen, hinter Etwas her Sein* Sâh. D. 54,21.

अनुवेदान्तरसप्रकरण n. s. अणुवेदान्त°.

अनुवेदि Adv. *längs der Opferstätte.*

अनुवेद्यन्तम् Adv. *längs der Grenze der Opferstätte.*

अनुवेध m. *das Besetztsein mit* so v. a. *Enthalten von.*

अनुवेलम् Adv. *von Zeit zu Zeit, gelegentlich.*

अनुवेल्लित n. *eine Art von Verband.*

अनुवेश m. *das Hereintreten.*

अनुवेश्य m. wohl nur fehlerhaft für आनु°.

अनुवैनेय Adj. Lalit. 277,7.

अनुव्यञ्जन n. *ein secundäres Merkmal* (buddh.) Lalit. 114,10.

अनुव्यम् Adv. mit अस् *unterliegen,* mit भू *hinterher folgen.*

अनुव्यवसाय m. *richtiger Begriff* Nj. K.

अनुव्याख्या f. Titel einer Schrift.

अनुव्याख्यान n. *eine best. Klasse von exegetischen Texten.*

अनुव्याकरण n. *wiederholtes Hersagen.*

अनुव्याकार m. *Verfluchung.*

अनुव्याकारिन् Adj. *verfluchend, schmähend.*

*अनुव्रजन n. *das Nachfolgen, Begleiten.*

अनुव्रजम् Adv. *in Schaaren.*

अनुव्रज्या f. *das Begleiten eines Fortgehenden* Gaut. 5,38. Râgat. 7,762.

अनुव्रत Adj. (f. आ) *nach Gebot handelnd, gehorsam, ergeben* (mit Acc. und Gen.). — n. fehlerhaft für अणुव्रत.

अनुशंस Adj. *Uebles nachredend* Taitt. Âr. 2,4,1.

*अनुशतिक Adj. P. 7,3,20.

अनुशब्द् m. *Nachruf, Nachhall* Dhûrtan. 16.

अनुशय 1) m. *a) Reue.* — *b) Rückgängigmachung* (eines Kaufes oder Verkaufes) 212,22. — *c) unüberwindlicher Hass* MBh. 6,95,15. R. Gorr. 1,2,13. — *d) Eindruck im Geiste, Vorstellung* Bhâg. P. 10,87,22. — *e) der in der anderen Welt nicht verbrauchte Rest der Folgen der Werke, der die Seele wieder zur Erde führt.* Davon Adj. °वत् *mit einem solchen Rest behaftet* Bâdar. 3,1,8. Eine ähnliche Bed. hat das Wort अनुशय bei den Buddhisten. — 2) f. ई *Geschwür auf der Oberfläche des Fusses.*

अनुशयाक्षेप m. in der Rhetorik *eine durch Reue an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 621.

अनुशयाना f. *eine nach dem Verlust des Geliebten der Reue sich hingebende Heroine.*

अनुशयिन् Adj. 1) *treu anhängend.* — 2) *Reue empfindend* Spr. 5528, v. l. — 3) am Ende eines Comp. *mit der Vorstellung von — behaftet* Jogas. 2,7.8.

*अनुशर m. *ein* Râkshasa.

अनुशस्त्र n. *ein die Stelle eines chirurgischen Instruments vertretender Gegenstand.*

*अनुशाय m. wohl fehlerhaft für अनुशय.

*अनुशायिन् Adj. *sich erstreckend.*

अनुशात्व m. N. pr. eines Daitja.

अनुशासन n. *Unterweisung, Lehre.* Auch Bez. *einer Klasse von Texten.*

अनुशासनीय Adj. 1) *zu unterweisen.* — 2) *zu bestrafen* Vens. 23,9.

अनुशासितर् Nom. ag. 1) *Lenker, Regierer.* — 2) *Unterweiser, Lehrer.*

अनुशासिन् Adj. *züchtigend, strafend.*

अनुशास्ति f. *Unterweisung.*

अनुशिक्षिन् Adj. *erlernend, sich übend in* R. 2, 64, 56.

अनुशिख m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tâṇḍja-Br. 25, 15, 3.

*अनुशिवम् Adv. *nach* Çiva.

अनुशिष्ट Adj. (f. gleich) *von Jungen* (*Füllen* u. s. w.) *begleitet.*

अनुशीलन n. 1) *Uebung, Studium.* — 2) *das Nachthun, Nachleben.*

अनुश्रुषा f. *Gehorsam.*

अनुशोचन n. *das Wehklagen.*

अनुशोचिन् Adj. *wehklagend um.*

*अनुशोणम् Adv. *am Flusse* Çoṇa.

अनुशोभिन् Adj. *prächtig, schön.*

*अनुश्रोत (°श्रोत) m. *das Beträufeln* Gal.

*अनुश्रव m. *Ueberlieferung.*

*अनुश्राद्ध n. *Manenopfer* Gal.

अनुश्लोक m. Name eines Sâman.

*अनुषक् Adv. neben आनुषक्.

अनुषङ्ग m. 1) *das Hängenbleiben —, Haften an* (Loc.). — 2) *das Hängen mit den Gedanken —, das Denken an* Spr. 2416, v. l. 2488. 2522, v. l. Katuâs. 22, 258. — 3) *unmittelbare Folge.* — 4) *Anhängsel, Refrain.* — 5) *der im* Dhâtupâṭha *dem consonantischen Auslaut einiger Wurzeln vorangehende Nasal.* — 6) *Herbeiziehung eines Wortes aus der Umgebung zur Ergänzung* Comm. zu VS. Prât. 4, 173. — 7) **Mitleid.*

अनुषङ्गिन् Adj. 1) *anhaftend.* — 2) *nothwendig folgend, — sich ergebend* Comm. zu Njâjas. 1, 30. — 3) *im* Dhâtupâṭha *vor dem consonantischen Auslaut einen Nasal habend.*

अनुषञ्जनीय Adj. *aus der Umgebung als Ergänzung herbeizuziehen.*

*अनुषट् Adv. gaṇa चादि und स्वरादि.

*अनुषण्ड Bez. oder N. pr. einer Gegend.

अनुषत्यम् Adv. *der Wahrheit gemäss, aufrichtig.*

*अनुषूक m. *Nachtrieb der Reispflanze* Comm. zu TS. 2, 3, 2, 2.

अनुष्टुक् Nom. in TS. st. अनुष्टुप्.

अनुष्टुति f. *Lob, Preis.*

अनुष्टुपर्मिण Adj. *mit einer* Anushṭhubh *geschehend* Çat. Br. 8, 6, 2, 3.

अनुष्टुप्शिरस् Adj. *die* Anushṭubh *zum Kopf habend.*

अनुष्टुप्शीर्षन् Adj. dass. Ait. Âr. 2, 6.

अनुष्टुप्संपद् f. *Herstellung einer* Anushṭubh.

अनुष्टुब्गर्भा f. *ein best. Metrum.*

अनुष्टुभ् 1) Adj. *nachjauchzend* RV. 10, 124, 9. — 2) f. *a) Lobgesang.* — *b) *Rede.* — *c) ein Metrum von 4×8 Silben.* — *d)* Bez. *der Zahl acht.*

अनुष्टोभन n. *das Nachträllern* Daiv. Br. 3.

अनुष्ठा Adj. Pl. *auf einander folgend.*

अनुष्टातर् Nom. Ag. *Ausführer, Vollführer.*

अनुष्ठान 1) n. *das Obliegen, Verrichten, Ausführen* 244, 2. 254, 4. 282, 20. 283, 22. Gaut. 8, 16. — 2) f. ई *Ausführung, Handlung.*

अनुष्ठानपद्धति f. Titel einer Schrift.

अनुष्ठानशरीर n. *der zwischen dem feinen und dem groben Körper angenommene Körper.*

अनुष्ठापन n. *das Obliegen-, Verrichtenlassen.*

अनुष्ठायज्ञयज्ञीय n. Name eines Sâman.

अनुष्ठायिन् Adj. *obliegend, verrichtend.*

अनुष्ठितव n. *das Ausgeführtsein* TBr. Comm. 1, 126.

अनुष्ठु und अनुष्ठुया Adv. *sogleich.*

अनुष्ठेय Adj. *zu verrichten, auszuführen* 156, 6. 158, 27. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 6, 1, 3.

अनुष्ठ्या Adv. *unmittelbar* (*persönlich*), *sofort.*

अनुष्ण 1) Adj. (f. आ) *a) nicht heiss, kalt* 42, 26. 43, 9. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Tarkas. 48. — *b) *apathisch, träge.* — 2) *m. *Thor* Gal. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6, 9, 24. — 4) *n. *die Blüthe der Nymphaea coerulea.*

अनुष्णगु m. *der Mond.*

*अनुष्णवल्लिका und *°वल्ली (Gal.) f. *Panicum dactylon* Râgân. 8, 108.

अनुष्णाशीत Adj. *weder warm noch kalt* Tarkas. 14.

अनुष्पन्द् m. *Hinterrad.*

अनुषधर्म् Adv. *nach Wunsch, gern.*

अनुषाप्यम् Absol. *fortschlafend.*

अनुसंधान n. *das Besuchen der Reihe nach.*

अनुसंवत्सर m. *Jahr.*

*अनुसंवरण n. gaṇa अनुशतिकादि.

अनुसंसर्पम् Adv. *nachschleichend.*

अनुसंहार m. *Zurückziehung, Aufhebung.*

अनुसंहितम् Adv. *nach der* Saṁhitâ.

अनुसकथम् Adv. *den Schenkel entlang* Lâṭj. 8, 8, 31.

*अनुसंचरण n. v. l. für अनुसंवरण.

अनुसंतति f. *Fortsetzung* Maitr. S. 2, 2, 8.

अनुसंतान m. *Sprössling, Sohn* Gaut. 15, 28.

अनुसंधान n. 1) *das Untersuchen, Richten der Aufmerksamkeit auf Etwas.* — 2) *die Anwendung, der 4te Theil im Syllogismus.*

*अनुसंधि m. *Vereinigung.*

अनुसंधेय Adj. *worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat.*

अनुसमय m. *das der Reihe nach Vorsichgehen* Njâjam. 5, 2, 6. 7. Gaim. S. 557. fgg.

अनुसमापन n. *Vollendung, Schluss.*

*अनुसमुद्रम् Adv. *am Meere.*

अनुसमेतव्य Adj. *der Reihe nach abzumachen* Comm. zu Njâjam. 5, 2, 8. 10.

अनुसर Adj. (f. ई) *nachgehend, sich richtend nach.*

अनुसरण n. *das Nachgehen, Folgen, Verfolgen* 151, 24. 156, 30. 157, 2. *das hinter Etwas her Sein* Sâh. D. 54, 21. तदनुसरणाक्रमेण *stets hinter ihm her.*

अनुसर्ग m. *secundäre Schöpfung.*

अनुसर्तव्य 1) Adj. *dem man nachgehen muss.* — 2) n. impers. *gemäss zu verfahren* Kâtjapr. S. 171, Z. 14.

अनुसर्प m. *schlangenartiges Geschöpf.*

अनुसर्पण n. *das Nachgehen, Suchen.*

अनुसवनम् Adv. 1) *bei jedem* Savana Gaut. 26, 10. — 2) *beständig, in Einem fort.*

अनुसहायीभाव m. *das zum Gehülfen Werden, Beitragen zu Etwas.*

°अनुसाधिन् Adj. *zu Stande bringend.*

*अनुसामम् Adv. P. 5, 4, 75.

*अनुसायम् Adv. *jeden Abend.*

अनुसार m. 1) *das Nachgehen, Folgen, Verfolgen.* — 2) *Gemässheit* 209, 18 (Jâgñ. 2, 1). 210, 1. — 3) *gesetzliche Vorschrift.*

°अनुसारक 1) *nachgehend, trachtend nach.* — 2) *sich richtend nach.*

अनुसारिता f. (Sarvad. 21, 17) und °रित्व n. *das sich Richten nach, Gemässsein* Comm. zu TS. Prât. 13, 16.

अनुसारिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend* 106, 31. — 2) *nachgehend* so v. a. *trachtend nach, zu erreichen sich bestrebend* Spr. 1656. 5403. — 3) *anhängend, Anhänger* (einer Schule). — 4) *sich richtend nach, entsprechend, gemäss seiend.* — 5) *klebend, haftend an.*

*अनुसार्यक *ein best. wohlriechendes Moos* Nigh. Pr.

अनुसीतम् Adv. *der Furche nach.*

*अनुसीरम् Adv. *dem Pfluge nach.*

*अनुसू 1) N. pr. eines Mannes oder einer Frau. — 2) Titel eines Werkes.

अनुसूयक Adj. und अनुसूया f. fehlerhaft für अन°.

अनुसृति f. 1) *das Nachgehen, Verfolgen.* — 2) *N. pr. eines Frauenzimmers.

*अनुसृष्टि f. N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुसेवा f. *Dienst, Aufwartung.*

°अनुसेविन् Adj. *obliegend.*

*अनुसैन्य n. *Hintertreffen.*

अनुसोमम् Adv. *wie beim* Soma.

*अनुस्कन्दम् Absol. गेहं गेहमनु°, गेहमनु° अनु° und गेहानु° *in jedes Haus springend.*

अनुस्तरण 1) m. *erst in zweiter Reihe zu schlach-*

tendes Opferthier Ind. St. 9,246. 10,348. — 2) अनुस्तरणी f. *eine bei einem Todtenopfer geschlachtete Kuh, mit deren Gliedern der Leichnam Glied für Glied belegt wird.*

अनुस्तरणिकी f. = अनुस्तरणी.

अनुस्तोत्र n. Titel einer Schrift.

अनुस्फुर् Adj. *hinschnellend.*

अनुस्मरण n. *das Gedenken.*

अनुस्मृति f. 1) *das Gedenken* Lalit. 34,20. fgg. — 2) Titel einer Schrift.

°अनुस्यूतत्व n. *das sich Hindurchziehen durch* 266,6.

अनुस्रयामन् Adj. *nicht bei Tageslicht ausgehend.*

अनुस्रोतस् Adv. *mit der Strömung.*

अनुस्वान m. *Widerhall.*

अनुस्वार m. *das nasale Lautelement eines nasalirten Vocals.*

अनुस्वारवत् Adj. *mit einem* Anusvâra *versehen.*

अनुस्वारी Adv. mit भू *zu einem* Anusvâra *werden.*

अनुह m. N. pr. eines Mannes VP. 4,19,12.

अनुहरण n. *das Nachtragen* Kâtj. Çr. 5,8,23. 14,1,16.

अनुहरत् m. N. pr. eines Mannes.

अनुहर्व् m. *Nachruf, Zurückruf.*

*अनुहार m. 1) *Nachahmung.* — 2) *Gleichheit.*

°अनुहारक Adj. *gleichend.*

*अनुहार्य m. = अन्वाहार्य.

*अनुहोड gaṇa अनुशतिकादि.

अनुहोम m. *Nachspende* Vaitân. 19. Kâtj. Çr. 23,2,20.

अनुह्रद m. N. pr. eines Bruders des Anuhrâda.

अनुह्राद und अनुह्लाद m. N. pr. eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu.

अनूक 1) m. n. *Rückgrat,* insbes. *dessen oberer Theil.* — 2) m. *der den Rückgrat des Feueraltars bildende Streifen.* — 3) *aufsteigende Linie.* त्रिपुरुषानूकम् Adv. *drei Generationen hinauf.* — 4) n. **Geschlecht, Familie.* — 5) m. **ein vorangehendes Leben* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 68,103 und zu Bṛh. 25(23),13. — 6) n. *Temperament, Charakter* Varâh. Bṛh. S. 68,103. Bṛh. 25(23),13. — 7) f. आ N. pr. einer Apsaras.

अनूकाश m. 1) *Schein, Beleuchtung.* — 2) *das Sichtbarsein.* — 3) *Hinblick, Rücksicht.*

अनूकाशिन् Adj. *beschauend.*

अनूक्त n. und अनूक्ति f. (Njâjam. 2,3,34) 1) *Nacherwähnung, wiederholte Erwähnung.* — 2) Veda-*Studium.*

अनूक्य und अनूकिय 1) Adj. *im Rückgrat befindlich.* मज्जन् *Rückenmark* Çat. Br. — 2) n. *Rückgrat.*

अनूखर falsche Schreibart für अनूषर.

अनूचान Adj. 1) *gelehrt.* — 2) **bescheiden.*

अनूचानपुत्र m. *der Sohn eines Gelehrten* Çat. Br. 10,6,1,3.

अनूचानर्विज् Adj. *einen gelehrten Priester habend* Kâtj. Çr. 7,1,18.

अनूची s. u. अन्वच्.

अनूचीन Adj. *auf einander folgend* Çulbas. 1,67. 3,85. °म् Adv. *der Länge nach* 259.

अनूचीनगर्भ Adj. *nach einander geboren.*

अनूचीनत्व n. *Aufeinanderfolge.*

अनूचीनाह्नम् Adv. *an aufeinanderfolgenden Tagen.*

1. अनूच्य Adj. *zu studiren.*

2. अनूच्य n. *Armlehne eines Sessels.*

अनूजावरी f. = अनु°.

अनूढा 1) Adj. f. *unverheirathet* 93,3. — 2) Subst. *Concubine.*

अनूति f. *Nicht-Hülfe.*

अनूदक n. *Mangel an Wasser, Dürre.*

अनूदय m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अनूदर 1) Adj. *bauchlos.* — 2) v. l. für अनूदय.

अनूद्देश m. eine best. rhetorische Figur: *entsprechende Anweisung für jeden einzelnen Fall.*

*अनूद्य Adj. *nachzusprechen.*

अनूधस् Adj. *euterlos.*

अनून 1) Adj. (f. आ) *a) woran Nichts fehlt, vollständig, voll, ganz.* — *b) nicht schlechter* —, *nicht geringer als* (Abl.). — 2) Adv. am Anf. eines Comp. *überaus, sehr* Spr. 181. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

*अनूनक Adj. = अनून 1) *a*).

अनूनवर्चस् Adj. *vollständigen Glanz habend.*

अनूप 1) *Adj. *am Wasser gelegen, wasserreich.* — 2) m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *a) wasserreiche Gegend, Sumpfland.* — *b) Wasserbecken.* — *c) Gestade, Ufer.* — *d)* N. pr. eines best. *Küstenlandes.* — *e)* *(statt आनूप) *Büffel.* — *f)* N. pr. eines Ṛshi. Auch = अनूपरिंक्ष.

अनूपज्ञ 1) Adj. *in der Nähe von Wasser wachsend.* — 2) *n. *Ingwer.*

अनूपराम und अनूपविलास m. Titel von Werken.

अनूपसदम् Adv. *bei jeder* Upasad-*Feier.*

अनूपरिंक्ष m. N. pr. eines Fürsten.

*अनूपालु m. *ein best. giftiges Knollengewächs* Gal.

*अनूपोत्थ n. *frischer Ingwer* Gal.

(अनूप्य) अनूपिय Adj. *in Teichen oder Sümpfen befindlich.*

अनूबन्ध m. = अनु° *Fortdauer, Ununterbrochenheit* Ind. St. 10,418.

अनूबन्ध्य Adj. (f. आ) *nachträglich anzubinden d. i. zu schlachten.* Auch Subst. m. f. mit Ergänzung von पशु oder वशा.

अनूयाज m. = अनुयाज *Nachopfer* TS. 6,1,5,3.4.

अनूराध 1) Adj. *Gelingen schaffend.* — 2) m. f. (आ) Pl. *ein best. Mondhaus,* = अनुराध.

अनूरु m. *Morgenröthe,* person. als *Wagenlenker der Sonne* Spr. 7671. Râgat. 8,50. als *Bruder d. S.* 3242.

अनूरुध् Adj. *folgend, anhänglich.*

अनूरुसारथि m. *die Sonne.*

अनूर्ध्वभास् Adj. *dessen Licht nicht in die Höhe strebt.*

अनूर्मि Adj. *vorwärts drängend,* — *eilend.*

अनूला f. N. pr. eines Flusses.

अनूवृज् Du. *ein best. Körpertheil.* Vgl. वृक्क.

अनूषर Adj. *nicht salzhaltig* Âçv. Gṛhj. 2,7,2.

अनूष्मन् Adj. *nicht aspirirt.*

अनूष्मवत् Adj. *keine Spirans enthaltend* TS. Prât. 4,15.

अनूह्य Adj. *unbegreiflich* Maitrjup. 6,17.

*अनृक्क (so st. अनृच्क zu lesen) Adj. *keine Lieder enthaltend.*

अनृक्तर Adj. *ohne Spitzen, dornenlos.*

अनृग्यजुस् Adj. *weder mit dem* Ṛg —, *noch mit dem* Jagurveda *vertraut* MBh. 12,60,44.

अनृच् Adj. 1) *keine Lieder enthaltend.* — 2) *nicht mit dem* Ṛgveda *vertraut.*

अनृच 1) Adj. = अनृच् 2). — 2) °म् Adv. *nicht an die* Ṛk. *sich haltend.*

*अनृचवत् Adj. *reich an Männern, die nicht mit dem* Ṛgveda *vertraut sind.* Compar. *अनृचीयस्.

अनृजु 1) Adj. *a) nicht gerade, rückläufig* (Planet) Siddh. Çir. — *b) unredlich.* — 2) *n. *Tabernaemontana coronaria* Nigh. Pr.

अनृजुगामिन् Adj. *nicht gerade gehend* Karaka 1,14.

अनृण Adj. (f. आ) *schuldlos, sch. an, in Bezug auf* (Gen.) 42,6. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

अनृणाकर्तोस् Gen. Inf. (in Verbindung mit ईश्वर) *von der Schuld zu befreien* Ait. Br. 1,14.

अनृणिन् Adj. *schuldlos* Spr. 7741.

अनृण्यता f. *Schuldlosigkeit.*

अनृत 1) Adj. (f. आ) *a) unrecht, unwahr.* — *b) der Unwahrheit ergeben, Lügner.* — 2) n. *a) Unwahrheit, Lüge, Betrug.* Personif. als Sohn Adharma's und der Himsâ. — *b)* Bez. *eines best. mystischen Geschosses.* — *c) *Ackerbau.*

अनृतदूत m. *ein lügnerischer Bote* Âpast. bei Sâj. zu Çat. Br. 5,3,1,11.

अनृतदेव Adj. *unwahre Götter habend* (Grassmann bleibt bei *falscher Spieler*).

अनृतद्विष् Adj. *Lüge hassend.*

अनृतपशु m. *Thierfigur* Kâṭh. 36,6.

अनृतपूर्वम् Adv. *unwahr* 41,1.

अनृतमय Adj. *unwahr, lügenhaft.*

अनृतवाच् und अनृतवादिन् Adj. *unwahr redend.*

अनृताभिशंसन n. *falsche Beschuldigung* Gaut. 21,10.

अनृताभिशस्त Adj. *fälschlich angeklagt* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,29.

अनृताभिसंध Adj. *unwahr redend* Khând. Up. 6,16,1.

अनृतिक und अनृतिन् Adj. *lügnerisch*, m. *Lügner.*

अनृतो Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *zum Lügner machen* R. ed. Gorr. 2,21,3.

अनृतु m. 1) *unrechte Jahreszeit.* — 2) *unrechte Zeit zum Beischlaf.*

अनृतुपा Adj. *ausser der Zeit trinkend.*

अनृतुभव Adj. (f. आ) *ausser der Jahreszeit erfolgend* Varâh. Brh. S. 46,38.

अनृतेष्टका f. *kein richtiger Backstein* Çat. Br. 6,2,1,38.

अनृतदर्शिन् Adj. *keinem Tanze zuschauend* Âpast. 1,3,11.

अनृत्विज् m. *kein Priester* Çat. Br. 2,1,4,4.

अनृध्यमान Adj. *nicht gedeihend* Çat. Br. 3,6,2,24.

अनृशंस Adj. (f. आ) *nicht boshaft, wohlwollend.* Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

अनृषि m. *kein* Ṛshi Ind. St. 13,337.

अनृषिकृत Adj. *nicht von einem* Ṛshi *verfasst* Ind. St. 1,44.

अनेक Adj. *mehr als Einer, vielfach;* Pl. *mehrere, verschiedene, viele.*

अनेककर्मन् Adj. *verschiedene Thätigkeiten bezeichnend* Nir. 4,19.

अनेककाम Adj. *Mannichfaches wünschend.*

अनेककृत् Adj. *Mannichfaches thuend*, von Çiva.

*अनेकज्ञ m. *Vogel.*

अनेकत्र Adv. *an vielen Orten* Viddh. 26,11.

अनेकत्व n. *Vielheit* 239,19.20.

अनेकधा Adv. *in viele Theile, auf vielfache Weise.*

अनेकप m. *Elephant.*

अनेकपद् Adj. *viele* (mehr als vier) *Worte enthaltend* VS. Prât. 1,157.

अनेकपितृक m. Pl. *Enkel mit verschiedenen Vätern* Jâgñ. 2,120.

अनेकरूप Adj. (f. आ) *mannichfaltig* Spr. 6739.

*अनेकलोचन m. Bein. Çiva's.

*अनेकवर्ण m. *Feldmaus* Gal.

अनेकवर्णसमीकरण n. *eine Gleichung mit mehr als einer unbekannten Grösse.*

अनेकवर्षशतिक Adj. *viele hundert Jahre alt* R. ed. Gorr. 2,1,25. 3,73,26.

अनेकविकल्प Adj. *mannichfach.*

अनेकविजयिन् Adj. *der öfters gesiegt hat* Spr. 6740, v. l.

अनेकविध Adj. *mannichfach* 43,29. Davon Nom. abstr. °त्व n. 209,20.

अनेकशफ Adj. *kein Einhufer* Vârtt. zu P. 1,2,73.

अनेकशब्द Adj. *durch mehrere Wörter bezeichnet, synonym.*

अनेकशस् Adv. *vielfach, in grosser Anzahl* oder *Menge, von verschiedener Art, zu wiederholten Malen* 107,27. 140,6.

अनेकशाखिपद्धति f. Titel eines Werkes.

अनेकसंस्थान Adj. *von mannichfachem Aussehen, mannichfach verkleidet* 204,20.

अनेकसहस्ररश्मि Adj. *Tausende von Strahlen habend* (Mond) R. 5,11,1.

अनेकाकिन् Adj. *nicht allein, begleitet von* (Instr.).

अनेकात्तर Adj. *mehrsilbig* AV. Prât. 4,15.

अनेकान्त m. *kein absoluter Fall, der Fall, dass Etwas so und auch anders sein kann*, Suçr. 2,356,7. 559,2 (अनेकोर्थः gedr.). Sarvad. 41,20. 43,1. Davon Nom. abstr. °त्व n. 45,6.

अनेकान्तवाद m. *Skepticismus.* °प्रवेशक n. Titel eines Werkes.

*अनेकान्तवादिन् m. 1) *ein* Gaina. — 2) *ein* Arhant bei den Gaina.

अनेकार्थ Adj. *mehr als eine Bedeutung habend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 1,1. 8,8. अनेकार्थकोश m. (auch bloss अनेकार्थ), °तिलक n., °धनिमञ्जरी f., °संचय m. und °समुच्चय m. Titel von Wörterbüchern.

अनेकीभवत् Adj. *nicht zu Eins werdend, geschieden bleibend* ṚV. Prât. 13,15.

*अनेकीय Adj. von अनेक.

*अनेड Adj. *dumm.*

*अनेडमूक Adj. 1) *taubstumm.* — 2) *blind.* — 3) *böse.*

(अनेन्य) अनेदस् Adj. *untadelig.*

अनेन Adj. *ohne Hirsche.*

अनेनस् 1) Adj. *fehlerlos, schuldlos, sündlos.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

अनेनस्य n. *Schuldlosigkeit.*

*अनेमन् Adj. = प्रशस्य.

अनेवंविद् und अनेवंविदंस् Adj. *so* oder *Solches nicht wissend.*

अनेवम् Adv. *nicht so* Bâdar. 3,1,8.

अनेष्टृ 1) Adj. *a) unerreichbar, unvergleichlich.* — *b) unbedroht, sicher.* — 2) m. *Zeit* Bâlar. 84,14. — 3) n. *Sicherheit, Schutz.*

अनैकान्तिक Adj. *so und auch anders sein könnend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 5,1,22.

अनैकात्म्य n. *Nicht-Absolutheit, das so und auch anders Seinkönnen* Sarvad. 30,6. Spr. 3955 (अनैकात्म्यात् die richtige Lesart).

अनैडक Adj. (f. ई) *nicht vom Thiere* Eḍaka *kommend.*

अनैन्द्र Adj. *nicht an* Indra *gerichtet* Gaim. 3,2,27.

अनैपुण n. *Ungeschicklichkeit, Unerfahrenheit.*

अनैमित्तिक Adj. *nicht gelegentlich, — der erste beste* Kauç. 67.

अनैश्वर्य n. *Nichtherrschaft.*

*अनो Adv. *nicht.*

अनोकह m. *Baum.*

अनोकृत Adj. *nicht von* ओस् *begleitet.*

अनोजस् Adj. *kraftlos, schwach* Spr. 4739.

अनोरथ m. Pl. *Last- und Streitwagen.*

अनोवाह Adj. *einen Wagen ziehend.*

अनोवाह्य Adj. *auf Wagen zu fahren.* °म् Adv. *fuderweise.*

अनौचित्य n. 1) *Unangemessenheit.* — 2) *Ungewöhnlichkeit* Comm. zu Mṛkḥ. 44,14.15.

अनौजस्य n. *Mangel an Energie.*

अनौद्धत्य n. *Nicht-Hoffart.*

अनौषध n. *kein Heilmittel* Spr. 7666.

अन्त m. (selten n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Rand, Saum, Grenze, Endpunkt, Ende im Raume* 26,6. दिशो ऽप्यन्तात् *vom Ende der Welt sogar* 291,5. °अन्तम् Adv. *bis zu* (im Raume). — 2) *Ende eines Gewebes, Zettelende, Leiste, Saum.* — 3) *unmittelbare Nähe.* अन्ते *bei, neben* 30,22. 110,25. *in Gegenwart von.* — 4) *Ende, Ausgang, Schluss* 96,31. 100,17. 103,11. 104,5. 119,29. 138,10. 106,22 (n.). 172,4. 283,4. 290,15. अन्ते *schliesslich* 139,8.20. अन्तम् Adv. *bis zur Erlernung* 38,5. Am Ende eines adj. Comp. *schliessend mit* 38,14. 166,21. 185,29. 220,4. 262,20. M. 1,50. — 5) *Lebensende, Tod* 108,4. — 6) *Endsilbe, Endung, Auslaut* 229,16. 235,7. *das letzte Wort* 227,4. — 7) *Pause.* — 8) *Höhepunkt, das non plus ultra von* (Gen.) Kâd. 139,11. — 9) *Lösung, Entwirrung.* — 10) *Abrechnung* 33,18. — 11) *100,000 Millionen.* — 12) *Zustand.* — 13) *das Innere.* °अन्ते (auf die Frage *wo*) und °अन्तम् (auf die Frage *wohin*) *in.* — Nach den Lexicographen und Grammatikern noch *Theil* und *Entschluss* und als Adj. *nahe; lieblich* (Çiç. 4,40 so erklärt).

अन्तःकरण n. *das innere Organ* 263,27.29. 266,17. 287,33. 289,12. *Herz* Spr. 7642. °प्रबोध m. Titel einer Schrift.

*अन्तःकुटिल m. *Muschel.*

अन्तःकृमि m. *Wurmkrankheit.*

*अन्तःकोटरपुष्पी f. = अण्डकोटरपुष्पी.

अन्तःकोप m. *innerer Groll* Spr. 1876.

अन्तःकोश m. *das Innere einer Vorrathskammer u. s. w.*

अन्तःक्रतु Adv. *während eines Opfers* Gaim. 6,2,29.

अन्तःपञ्चमकारयजन n. *das im Innern Opfern der fünf* म (मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन).

अन्तःपद्म्, °पदे und अन्तःपद° *innerhalb eines Wortes.*

अन्तःपरिधि Adv. *innerhalb der* Paridhi *genannten Hölzer.*

अन्तःपरिमार्जन n. *innerlich gebrauchtes Heilmittel* Karaka 1,11.

अन्तःपर्शव्य n. *das an den Rippen befindliche Fleisch.*

अन्तःपवित्र *der innerhalb der Seihe sich befindende* Soma.

अन्तःपशु Adv. *zur Zeit, da das Vieh im Stall ist.*

अन्तःपात m. 1) *ein in der Mitte der Opferstätte eingeschlagener Pflock.* — 2) Bez. eines best. Saṁdhi: *Einschiebung eines Consonanten.*

°अन्तःपातित्व n. *das Enthaltensein in.*

अन्तःपात्य = अन्तःपात 1).

अन्तःपात्र n. *der innere Raum eines Gefässes* (vielleicht *der hohle Leib*) AV. 11,9,15.

अन्तःपादम् Adv. *innerhalb eines Stollens.*

अन्तःपार्श्व्य n. *das an den Seiten befindliche Fleisch.*

अन्तःपाल m. *Haremswächter.* अन्तपाल v. l.

अन्तःपुर n. 1) *königliche Burg.* — 2) *Harem, Gynaeceum, Frauengemach* 42,19. — 3) Sg. und Pl. *die Bewohnerinnen des Gynaeceums.* Sg. *Gattin* Râǵat. 8,1. collect. *Frauenzimmer, das schöne Geschlecht* Varâh. Bṛh. S. S. 7, Z. 5. 6.

अन्तःपुरचर m. *Diener im Harem* R. 2,78,10. Spr. 336.

अन्तःपुरजन m. Sg. *die Frauen im Harem.*

अन्तःपुरवृद्धा f. *alte Dienerin im Harem* Kâd. 66,20.

*अन्तःपुराध्यक्ष m. *Aufseher des Harems.*

अन्तःपुरिका f. *eine Frau im Harem* Kâd. 69,24. 70,6. °जन m. *die Frauen i. H.* 100,13.

अन्तःपुरीय्, °यति *wie im Harem sich benehmen.*

अन्तःपूजा f. *innere d. i. stille Verehrung.*

अन्तःपेय n. *das Einschlürfen, Trinken.*

अन्तःप्रकृति f. Pl. *die constitutiven Elemente des eigenen Staates mit Ausnahme des Fürsten* Pañkat. ed. orn. 38,16.

अन्तःप्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach innen gerichtet ist.*

अन्तःप्रतिहारम् Adv. *innerhalb der* Pratihâra *genannten Silben* Lâṭj. 6,10,25.

अन्तःप्रवेश m. *das Hineinschlüpfen* Suçr. 2,22,16.

अन्तःप्रसवा Adj. f. *schwanger* Hariv. 1348.

अन्तःप्राणिन् m. *Wurm* VP. 3,11,16. अणुप्राणिन् v. l.

1. अन्तक m. *Saum, Rand.*

2. अन्तक 1) Adj. *das Ende bereitend, den Tod bringend.* — 2) m. *a) der Endemacher, Tod; der Todesgott* (Jama) 85,25. 150,8. Spr. 7644. — *b) ein best. Fieber.* — *c)* N. pr. zweier Männer.

3. °अन्तक Adj. 1) *auslautend auf* Trik. 3,5,21. H. 242. — 2) *enthaltend* Trik. 2,1,5.

अन्तकज्वर m. *ein best. Fieber* Verz. d. Oxf. H.

अन्तकदूत f. *Unhold (Dämon) des Todes.*

अन्तकर Adj. *das Ende —, den Tod bereitend.* Gewöhnlich am Ende eines Comp. 84,5. f. आ R. 3,43,28 fehlerhaft.

अन्तकरण 1) Adj. dass. 74,25. — 2) n. *Vernichtung* (Conj.).

*अन्तकारिन् Adj. = अन्तकर.

अन्तकाल m. 1) *Todesstunde* Spr. 7644. — 2) *Ende der Welt* Ind. St. 9,133.

अन्तकृत् 1) Adj. *das Ende bereitend.* जीवितान्त°. — 2) *Tod, der Todesgott.*

अन्तकृद्दश m. Pl. Titel eines Gaina-Werkes.

अन्तग Adj. 1) *bis zum Ende von — gehend.* — 2) am Ende eines Comp. *vollständig vertraut mit.*

अन्तगत Adj. 1) *zu Ende gegangen* Tândja-Br. 4, 9,17. Spr. 2506. — 2) *am Ende stehend, auslautend.*

अन्तगति Adj. *mit dem es zu Ende geht.*

अन्तगमन n. 1) *das zu Ende Kommen mit* (Gen.). — 2) **das Sterben.*

अन्तगामिन् Adj. *zum Tode gehend.*

°अन्तचर Adj. *an den Grenzen von — lebend.*

अन्तचार m. Pl. N. pr. eines Werkes.

अन्ततस् Adv. 1) *vom Ende* (von den Enden) *aus.* — 2) *am Ende, — Umkreise; aus der Nähe von* (Gen.) Çat. Br. 12,4,3,3. — 3) *am Schluss von* (Gen.); *schliesslich* 32,22. 33,1. Spr. 7703. 7781. — 4) *in der letzten, schlechtesten Weise.* — 5) *wenigstens.* — 6) *innerhalb* Çulbas. 3,199. 207.

अन्तत्वाष्ट्री f. Name eines Sâman.

अन्तद्वीप N. pr. eines Landes. °द्वीपिन् m. *ein Bewohner dieses Landes.*

अन्तपात m. in Verbindung mit दृशोस् so v. a. *Seitenblick* Durgâs. 48. नयनान्त° dass. 29.

अन्तपाल m. 1) *Grenzwächter.* — 2) = अन्तःपाल R. ed. Bomb. 2,37,26.

अन्तबल N. pr. einer Oertlichkeit.

अन्तभाज् Adj. *am Ende stehend, auslautend.*

1. अन्तम Adj. 1) *der nächste.* — 2) *sehr nahe stehend* so v. a. *befreundet; überaus lieb.*

2. अन्तम Adj. 1) *der letzte.* In °चारिन् Adv. *zuletzt.*

अन्तमस्था f. *ein Metrum von 46 Silben.*

अन्तर 1) Adv. *innen, innerhalb; zwischen durch; in's Innere, hinein* 166,11. 248,25. 304,27. 310, 13. — 2) Praep. *a)* mit Loc. *innerhalb, in, zwischen, unter, inmitten; in — hinein.* अन्तरा *inmitten.* — *b)* mit Acc. *zwischen.* — *c)* mit Gen. *in, innerhalb, zwischen, inmitten* 76,10. 137,20. 299,26. 304,23. Spr. 7646. 7732. *aus — heraus* Çiç. 3,77. — *d)* am Ende eines Comp. *in, innerhalb* 135,32. *in — hinein.*

अन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) nahe, ganz nahe* RV. Çat. Br. 3,5,1,15. — *b) nahe stehend* so v. a. *befreundet, überaus lieb.* अन्तरतर *Jmd* (Gen.) *sehr n. st.* 32,7. TS. 6,2, 2,7. अन्तरतम *am Nächsten verwandt* (von Lauten). — *c) (dem Mittelpuncte nahe) im Innern befindlich, der innere* 217,17.20. Çvetâçv. Up. 1,7. Von Kleidungsstücken so v. a. *Unter-.* Mit einem Abl. *mehr nach innen befindlich als* (von Kleidungsstücken *dem Körper näher liegend*) Çat. Br. 3,2, 1,11. 5,2,1,8. Kâtj. Çr. 7,3,26. 14,5,4. *innerhalb von — befindlich* Çat. Br. 14,6,2,7. fgg. — *d) ein anderer, verschieden von* (Abl.). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Innere:* अविद्यायामन्तरे *mitten in der Unwissenheit.* मुनिमन्तरमाविशत् *drang in den Muni.* अन्तरम् *hinein, in — hinein.* अन्तरात् *aus — heraus.* अन्तरे *in, hinein, in — hinein* 127, 6. °अन्तरेषु dass. 297,19. अन्तर° dass. 133,14. 181,14. — *b) Zwischenraum.* अन्तरमन्तरम् so v. a. *Platz gemacht!* अन्तरम् mit Gen. oder am Ende eines Comp. *zwischen* (auf die Frage *wohin*). अन्तरे *dazwischen* 290,4. *unterwegs.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. *zwischen, unter.* — *c) Entfernung, Abstand.* लक्षान्तरे 173,1. — *d) Loch, Oeffnung.* — *e) Eingang.* नाप्नोति खेदो ऽन्तरम् 132,4. शोकस्य नान्तरं दातुमर्हसि R. 4,6,13. LA. 52,15. — *f) Zwischenglied, was sich zwischen zwei Gegenständen befindet.* — *g) Zwischenzeit, Zeitraum* Pañkat. 183,3. एतस्मिन्नन्तरे *inzwischen, mittlerweile* 39,16. 43,21. 45,2. तस्मिन्नन्तरे, अत्रान्तरे (142, 15. 145,20. 150,13) und तत्रान्तरे (106,24) dass. किं चित्क्षणान्तरम् *eine kleine Weile.* क्षणान्तरे *nach einer Weile* 114,22. कतिपयदिनान्तरे 106,1. निमिषान्तरात् *einen Augenblick darauf.* कालान्तरेण *nach Verlauf einiger Zeit* 41,27. कथान्तरे *während der Erzählung* 117,15. — *h) Periode.* — *i) Gelegenheit.* — *k) Gelegenheit zum Angriff, Blösse,*

Schwäche. — *l) Unterschied* 145,1. 171,2. 181,2. त्वया समुद्रेण च 152,2. Pañcat. 167,6. — *m) Unterschied zwischen zwei Grössen, Rest bei einer Subtraction.* — *n) Besonderheit, Species* 165,7. अस्मिन्नवस्थान्तरे *in dieser eigenthümlichen Lage* Spr. 4012. उरगत्वग्ब्रह्मसूत्रान्तर Adj. *eine Schlangenhaut als eine besondere Art von Brahmanenschnur tragend* Çiç. 170, v. l. — *o) Klausel.* — *p) Verschiedenheit.* देशान्तराणि *andere Gegenden* 121,26. 124,24. नरान्तर *ein anderer Mann* 150,12. 151, 6. 158,26. अन्यत्स्थानान्तरम् *ein anderer Ort.* सभान्तरेषु *in verschiedenen Sälen* Kâd. 70,18. — *q) Abwesenheit, Entfernung.* — *r) Bürgschaft.* — *s) Bezug, Rücksicht.* °अन्तरे *in Bezug auf* R. 2,90,16. *wegen* 16,15. MBh. 3,268,15. — *t) *Seele.* — *u) *Untergewand.*

अन्तरगत Adj. 1) *steckend in* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 120,25. R. 5,31,9. 83,7. — 2) *entfernt* Spr. 5801. अल्पान्तरगत *nicht weit entfernt* R. 4,18,17.

1. अन्तरग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

2. अन्तरग्नि Adj. *im Feuer befindlich.*

1. अन्तरङ्ग n. 1) *ein innerer Körpertheil.* — 2) *Herz* 176,4.

2. अन्तरङ्ग Adj. 1) *das Innere —, das Wesen einer Sache betreffend, wesentlich, vor allem Andern in Betracht kommend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Jmd nahe stehend, mit Jmd vertraut, wohlbekannt.* — 3) in der Gramm. *das Thema betreffend, — berührend.* Comp. °तर und °तरक, Nom. abstr. °त्व n.

अन्तरचक्र n. *Alles was zu den* (32) *Zwischenräumen* (der Windrose) *gehört* Varâh. Bṛh. S. 87, Unterschr.

°अन्तरचारिन् Adj. *steckend in* MBh. 1,153,25.

अन्तरज्ञ Adj. *zu unterscheiden verstehend, die Menschen gut kennend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 8,43.

अन्तरण n. *das Uebergangenwerden.*

अन्तरतस् 1) Adv. *im Innern, innerhalb* Çulbas. 3,199.208. fg. — 2) Praep. mit Gen. *innerhalb.* Am Ende eines Comp. *aus — hervor.*

अन्तरदिशा f. *Zwischengegend.*

अन्तरन्त[:]स्थ Adj. *in der Mitte einen Halbvocal enthaltend* Ind. St. 13,457.

अन्तरपूरुष m. *Seele.*

अन्तरप्रभव Adj. *dazwischen (aus der Vermischung zweier Kasten) geboren.*

अन्तरप्रेक्षिन् Adj. *auf eine Blösse lauernd* MBh. 1,128,30. 7,117,5. R. 3,52,13. 5,9,46.

अन्तरभावना f. *composition by the difference* Colebr. Alg. 171.

*अन्तरयण n. *Hinderniss.*

*अन्तरयन m. N. pr. einer Gegend.

अन्तरलग्नासु m. Pl. *equivalent respirations of the interval* J.A.O.S. 6,268.

अन्तरवचारिन् Adj. *sich einschleichend, eindringend.*

अन्तरवयव m. *der innere Theil.*

अन्तरस्थ 1) Adj. (f. आ) *im Innern von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *befindlich* 103,5. MBh. 3,165,2. *der innere* Spr. 3809. — 2) m. *Bürge.*

°अन्तरस्थित Adj. *stehend innerhalb von* 133,14.

अन्तरा 1) Adv. *a) mitten inne, darin, dazwischen; hinein.* Mit स्था *sich dazwischenstellen.* — *b) unterweges.* — *c) in der Nähe.* — *d) beinahe.* — *e) in der Zwischenzeit.* — *f) dann und wann.* अन्तरान्तरा dass. Kâd. 65,9. *hie und da* 136. अन्तरा — अन्तरा — अन्तरम् *das eine Mal, d. andere M., d. dritte M.* 133,1. — 2) Praep. *a) zwischen,* mit Acc. und Loc. — *b) während,* mit Acc. Sâh. D. 425. — *c) ohne, mit Ausnahme von,* mit Acc. R. ed. Bomb. 2,11,18.

अन्तरांस m. *Brust.*

अन्तराकाश m. *Station in der Luft* Ind. St. 9, 252. 360.

अन्तरागमन n. *das dazwischen Durchgehen* Kâtj. Çr. 25,4,17. M. 4,126.

अन्तरागार n. *das Innere eines Hauses.*

अन्तराग्नि m. = 1. अन्तरग्नि Garbhop. 2.

अन्तरात्मक Adj. (f. ई) *der innere* Maitrjup. 6,1.

अन्तरात्मन् m. *Seele, Herz, das Selbst.*

अन्तरात्मेष्टकम् Adv. *zwischen dem Mittelkörper des Agni und den Backsteinen.*

अन्तरादिश् f. *Zwischengegend.*

अन्तराधान Adj. *aufgezäumt.*

अन्तराधि m. *Rumpf* Suçr. 1,125,12.

अन्तरान्वेषिन् Adj. *auf eine günstige Gelegenheit wartend* Çiç. 101,11.

अन्तरापण m. (Ende eines adj. Comp. f. आ) etwa *Budenreihe auf dem Markte.*

*अन्तरापत्या Adj. f. *schwanger.*

अन्तराभक्त n. *eine Arzenei, die zwischen zwei Mahlzeiten genommen wird,* Suçr. 2,555,4.

अन्तराभर Adj. *herbeischaffend, mittheilend.*

अन्तराभव m. *Zwischenexistenz* (zwischen Tod und Wiedergeburt) AK. 3,4,135.

अन्तराय m. 1) *Hinderniss.* — 2) *Zwischenzeit.*

अन्तरायाम Adj. *am Innern seine Freude habend.*

अन्तराल 1) *Adj. (f. आ) *dazwischenliegend.* — 2) n. *a) Zwischenraum* Çulbas. 1,68. °ले *unterweges.* — *b) Zwischenzeit.* अङ्गान्तराल Bhar. Nâṭjaç. 18,53. °ले *inzwischen* Âpast. 2,1,18. Mṛkkh. 146,21, v. l. — *c) Vermittelung* Çâṇḍ. 37. — *d) Zwischenkaste.*

*अन्तरालक n. *Zwischenraum.*

अन्तरालभू f. *der zwischen* (Gen.) *gelegene Raum.*

अन्तरालव्रत n. *Zwischenobservanz* Ind. St. 10, 338.

अन्तरालो Adv. mit कर् *Etwas als Vermittelung gebrauchen* Comm. zu Çâṇḍ. 37.

*अन्तरावेदी f. *Veranda.*

अन्तराभ्रङ्गम् Adv. *zwischen den Hörnern.*

अन्तरिक्ष 1) n. *a) Luftraum.* — *b)* Name eines Sâman. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP. 3,3,14 (आन्त °). 4,22,3.

अन्तरिक्षक्षित् Adj. *im Luftraum wohnend* Khând. Up. 2,24,9.

अन्तरिक्षग 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend* 52,19. — 2) m. *Vogel* MBh. 3,53,21.

अन्तरिक्षचर Adj. (f. ई) *durch den Luftraum wandelnd* MBh. 1,152,30.

*अन्तरिक्षज्ञ n. *Regen* Gal.

अन्तरिक्षप्रा Adj. *die Luft durchziehend.*

अन्तरिक्षप्रुत् Adj. *die Luft durchschwimmend.*

अन्तरिक्षलोक m. *die Luft* (als besondere) *Welt.*

अन्तरिक्षसंशित Adj. *durch die Luft angetrieben.*

अन्तरिक्षसद् Adj. *in der Luft sich aufhaltend.*

अन्तरिक्षसद्य n. *Aufenthalt in der Luft.*

अन्तरिक्षायतन Adj. *die Luft zum Sitz habend* Çat. Br. 4,5,2,13. 8,3,1,12.

(अन्तरिक्ष्य) अन्तरिक्षिय Adj. *in der Luft befindlich.*

अन्तरित 1) Adj. s. इ mit अन्तर्. — 2) f. आ *eine Art Räthsel* Kâvjâd. 3,102.

अन्तरिति f. *das Ausschliessen* Maitr. S. 4,3,4.

अन्तरिन्द्रिय n. *inneres Organ* 269,15. 286,8.

अन्तरी Adv. mit कर् *zwischen sich nehmen.*

अन्तरीक्ष n. 1) *Luftraum.* — 2) *Talk. — Richtiger अन्तरिक्ष.

अन्तरीक्षग und अन्तरीक्षचर schlechte Lesarten für अन्तरिक्ष°.

*अन्तरीक्षजल n. *das Wasser im Luftraum.*

अन्तरीक्षन् m. N. pr. = अन्तरिक्ष.

अन्तरीक्षावचर m. *dessen Gebiet die Luft ist* Lot. de la b. l. 354.

*अन्तरीप n. *Insel.*

*अन्तरीय n. *Untergewand.*

अन्तरुष्य m. *Station.*

*अन्तरुष्का f. *das weisse* Dûrvâ-*Gras* Râǵân. 8,112.

अन्तरेचर Adj. *im Innern* (des Hauses) *sich tummelnd.*

अन्तरेण 1) Adv. *dazwischen.* — 2) Praep. mit

Acc. *a) innerhalb. — b) zwischen.* Auch am Ende eines Comp. — *c) während. — d) ohne* 209,12. — *e) ausser, mit Ausnahme von* 39,10. — *f) in Bezug auf, wegen.* Auch mit Gen.

*अन्तर्गडु Adj. *untauglich, unnütz.* काव्यान्तर्गडुभूत Śāk. D. 646 ist काव्यान्तर् गडुभूत.

अन्तर्गतमनस् Adj. *in sich gekehrt.*

अन्तर्गर्भ und °र्भिन् Adj. in अनन्त°.

अन्तर्गलगत Adj. *im Halse steckend* Pañkat. 265,10.

अन्तर्गिरि m. N. pr. eines Landes.

अन्तर्गिर्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अन्तर्गृह n. *inneres Gemach.*

*अन्तर्घण und *अन्तर्घर्न m. 1) *Platz vor dem Hause.* — 2) N. pr. eines Dorfes.

*अन्तर्घात m. P. 3,3,78, Sch.

अन्तर्ज Adj. *im Innern entstehend, — lebend.*

*अन्तर्जठर n. *Magen.*

अन्तर्जम्भ m. *das Innere des Rachens.*

अन्तर्जलचर (R. 4,40,21) und °र्जलनिवासिन् (219, 9.) Adj. *im Wasser lebend.*

अन्तर्जलमुप्त Adj. *im Wasser schlafend* Kathās. 18,310.

अन्तर्जलौघ m. *innere Wassermasse* Megh. 60.

अन्तर्जानु 1) Adj. *die Hände zwischen den Knieen haltend.* — 2) Adv. *zwischen den Knieen.*

अन्तर्ज्योतिस् Adj. *der sein Licht nach innen gekehrt hat.*

*अन्तर्दधन n. *Ferment.*

अन्तर्दशा f. *Zwischenperiode in Jmds Loose.*

अन्तर्दशाह m. *Zwischenraum von zehn Tagen.*

अन्तर्दाव m. *Mitte des Brandes.*

अन्तर्दाह m. *innere Gluth.*

अन्तर्दिवाकीर्त्य Adj. *einen Kāṇḍāla bergend* Pār. Gṛhj. 2,11,4.

अन्तर्दुःख Adj. (f. आ) *im Innern betrübt* Kathās. 18,256.

अन्तर्देश m. *Zwischengegend.*

अन्तर्देह 1) *Eingeweide. — 2) m. *eine Art Fieber* Bhāvapr. 3,79,12.

*अन्तर्द्वार n. *innere Thür.*

अन्तर्द्वीपिन् m. v. l. für अन्तद्वीपिन्.

अन्तर्धन n. *innerer Schatz* Spr. 7371.

*अन्तर्धा f. *Verhüllung, Verbergung.*

अन्तर्धान 1) n. *a) das Bedecken. — b) das Verschwinden, Unsichtbarwerden.* °धानं गम् (107,13), इ, त्रस् (63,20) *verschwinden. — c)* etwa *ein versteckter, abgelegener Raum* MBh. 13,104,49. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

अन्तर्धानकर n. *Deckelgefäss.*

अन्तर्धानचर Adj. *unsichtbar gehend* R. 6,19,48.

अन्तर्धि m. 1) **das Dazwischentreten.* — 2) *Verbergung, Verhüllung* 222,3. अन्तर्धि गम् *verschwinden.* — 3) *Zwischenzeit.* — 4) = अन्तर्धान 2).

अन्तर्धिन् Adj. etwa *im Hause beschäftigt* Āpast. 1,3,41.

अन्तर्नख Adj. *soviel man zwischen den Nägeln (mit den Fingerspitzen) fassen kann.*

अन्तर्नगर n. *Burg, Palast des Königs.*

अन्तर्निधन n. *ein in der Mitte befindliches* Nidhana Tāṇḍya-Br. 7,6,13.

अन्तर्निर्कित Adj. *hineingelegt* Mālav. 29.

अन्तर्न्यस्त Adj. dass. AK. 2,2,3.

1. अन्तर्बाष्प m. *verhaltene Thränen* 308,23.

2. अन्तर्बाष्प Adj. *die Thränen verhaltend.*

अन्तर्बाष्पशीतल Adj. *unter Dampf erkaltet* Bhāvapr. 3,16,13.

अन्तर्भवन° Adv. *im Hause, in's Haus* Megh.

अन्तर्भाव m. *das Enthaltensein in* (Loc.) 263,31.

अन्तर्भावित Adj. *in Etwas enthalten.*

अन्तर्भूतत्व n. *das Enthaltensein in* (Loc.) 230,24.

अन्तर्भूमिगत Adj. *unter die Erde gegangen, u. der E. befindlich* MBh. 1,210,8. 3,172,8.

अन्तर्भौम Adj. *unterirdisch.*

अन्तर्मदावस्थ Adj. *dessen Brunst noch im Innern ist, — noch nicht äusserlich hervorgetreten ist* Ragh. 2,7.

*अन्तर्मनस् Adj. *in sich gekehrt, betrübt.*

अन्तर्मलिनचेतस् Adj. *eine schwarze Seele habend* Pañkar. 1,2,38.

*अन्तर्मक्षानाद् m. *Muschel* Rāgān. 13,124.

अन्तर्मातृका f. (?) Verz. d. Oxf. H. 93,*a*,4 v. u.

अन्तर्मुख 1) Adj. *in den Mund gehend.* — 2) f. ई *ein best. Fehler der weiblichen Scham* Śāṅg. Saṁh. 1,7,102. — 3) n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

अन्तर्मुखता f. Sarvad. 17,16 fehlerhaft; vgl. Pandit 9,216,*a*.

अन्तर्मुद्र m. *eine best. Andachtsform.*

अन्तर्मृत Adj. *im Mutterleibe gestorben.*

*अन्तर्य Adj. *innerlich.*

अन्तर्यज्ञन n. *inneres Opfer.*

अन्तर्याग m. 1) dass. — 2) Titel eines Werkes.

*अन्तर्याणीय Adj. Vop. 26,4.

अन्तर्यामं und अन्तर्यामग्रह m. *eine* Soma-*Füllung unter Einhaltung des Athems.* अन्तर्यामग्रहण n. Nom. act. अन्तर्यामपात्र n. *das dazu gebrauchte Gefäss.*

अन्तर्यामिन् m. *der innere Lenker* 259,1.

अन्तर्योग m. *innere Versenkung.*

अन्तर्लम्ब Adj. *spitzwinkelig.*

अन्तर्लापिका f. *ein Räthsel, das zugleich die Lösung enthält.* Beispiel Spr. 7803. fg.

अन्तर्लोम Adj. *mit den Haaren nach innen gekehrt.*

अन्तर्वंशिक m. *Aufseher im Harem.*

*अन्तर्वक्र m. *Muschel* Gal.

*अन्तर्वण Adj. *im Walde gelegen.*

अन्तर्वत् Adj. (f. अन्तर्वती und अन्तर्वत्नी) *schwanger* 105,24.

*अन्तर्वमि m. *Indigestion.*

अन्तर्वर्त m. *das Ausfüllen von Ritzen mit Gras* TS. 6,2,10,7.

अन्तर्वर्तिन् Adj. *drinnen befindlich, latent.*

अन्तर्वसु m. *ein best. dreitägiges* Soma-*Opfer.*

अन्तर्वस्त्र n. *Untergewand.*

अन्तर्वाणि Adj. *gelehrt* Spr. 7645.

अन्तर्वावत् Adv. *innen.*

अन्तर्वास m. *Station* Ind. St. 9,360.

अन्तर्वासस् n. *Untergewand.*

अन्तर्वासिक m. = अन्तर्वंशिक Pañkat. ed. Bomb. 3,58,1 v. u.

अन्तर्विकारागम Adj. *im Innern einen* Vikāra *oder* Āgama *zeigend* VS. Prāt. 4,22.

*अन्तर्विगाहन n. *das Hineindringen.*

अन्तर्विद्वंस् Adj. *genau kennend, internoscens.*

अन्तर्विष Adj. (f. आ) *im Innern Gift enthaltend* Spr. 7643.

अन्तर्वेग Adj. *in Wirksamkeit befindlich* Bhāvapr. 3,49,8.

अन्तर्वेदि 1) m. Pl. *die Bewohner von* Antarvedi. — 2) f. ई (*°दि) *das Land zwischen der* Gaṅgā *und der* Jamunā. — 3) °वेदि Adv. *innerhalb der Opferstätte.*

*अन्तर्वेशिक (Gal.) und *अन्तर्वेश्मिक m. = अन्तर्वंशिक.

*अन्तर्कर्णान n. Nom. act. P. 8,4,24, Sch.

*अन्तर्कर्नन m. N. pr. eines Dorfes.

अन्तर्कस्तम् Adv. *in der Hand.*

अन्तर्कस्तीन Adj. *in der Hand befindlich.*

अन्तर्कास m. *verhaltenes Lachen.*

अन्तर्कित Partic. von धा, दधाति mit अन्तर्.

अन्तर्कितात्मन् Adj. *verborgenen Geistes* (Çiva).

अन्तर्कितिं f. *Verborgenheit.*

अन्तर्कृदय Adj. *in sich gekehrt* Maitrjup. 6,30.

अन्तर्लीला f. Titel eines Werkes.

अन्तवत् Adv. *wie ein Auslaut.* Davon Nom. abstr. अन्तवत्त्व n. und अन्तवद्भाव m.

अन्तवत् Adj. 1) *endlich, vergänglich.* — 2) *ein Wort in der Bedeutung von* अन्त *enthaltend* Ait. Br. 5,1. Ind. St. 9,284.

अन्तवास m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*अन्तवासिन् m. *Schüler.*

अन्तविपुला f. *ein best. Metrum.*

अन्तवेला f. *Todesstunde.*

*अन्तशय्या f. 1) *Lager auf der Erde.* — 2) *Todtenbahre.* — 3) *Friedhof.* — 4) *Tod.*

अन्तश्चर Adj. *im Körper sich bewegend.*

अन्तश्चाण्डाल Adj. *einen Kâṇḍâla bergend* Âpast. 1,9,15.

अन्तश्चैतन्य Adj. = अन्तःसंज्ञ Kull. zu M. 1,49.

अन्तःशर् m. *inneres Rohr* TS. 5,2,6,2. 6,1,3,5.

अन्तःशरीरवृत्ति Adj. *im Körper weilend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 3,2,27.

अन्तःशरीरस्थ Adj. dass. MBh. 3,291,28.

1. अन्तःशल्य n. *ein Pfeil* (bildlich) *im Herzen* Spr. 7685.

2. अन्तःशल्य Adj. *einen Pfeil* (bildlich) *im Herzen tragend.*

अन्तःशव Adj. *eine Leiche enthaltend* Pâr. Gṛhj. 2,11,4. Gaut. 16,19. Âpast. 1,9,14. 16,20.

अन्तःशिला f. v. l. für अन्त्यशिला.

अन्तःशैलज m. *ein Bewohner von* Antargiri.

अन्तःश्मि Adv. von einer best. Aussprache.

अन्तःश्मश्रु m. (Maitr. S. 2,8,12) und °श्मश्रुण n. *das Gerüste, wodurch Etwas getragen wird.*

अन्तसत्क्रिया f. *die letzte Ehre* (die man einem Verstorbenen bezeigt) Râǵat. 7,1738.

1. अन्तस्ताप m. *innere Gluth* Mâlatîm. 50,4.

2. अन्तस्ताप Adj. *im Innern Gluth empfindend.*

अन्तस्तारम् Adv. *in den Augensternen* Vidḍh. 75,3.

अन्तस्तोय Adj. *Wasser bergend.*

अन्तस्त्य n. *Eingeweide.*

अन्तस्थ Adj. *am Ende stehend.* — Vgl. अन्तःस्थ.

*अन्तस्थीय (अन्तःस्थीय?) Adj. gaṇa गह्यादि.

अन्तस्पथ Adj. *auf dem Wege befindlich.*

अन्तस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der Endsilbe habend.*

अन्तःसंज्ञ Adj. *das Bewusstsein verhaltend, kein B. äussernd,* von Pflanzen Gaut. 8,2. M. 1,49.

1. अन्तःसत्त्व n. *inneres Wesen* Spr. 867.

2. *अन्तःसत्त्व 1) Adj. (f. आ) *schwanger.* — 2) f. आ *Semecarpus Anacardium.*

अन्तःसदस् m. Adv. *innerhalb des* Sadas.

अन्तःसलिल Adj. (f. आ) *mit verhülltem Wasser* 96,8.

अन्तःसलिलम् Adv. *im Wasser* Vaiś. 89,1,2. °सलिलस्थ Adj. *im Wasser stehend* Pañkat. 257,3.

अन्तःसानु Adv. *im Bergrücken* Kir. 5,36.

अन्तःसाम Adv. *innerhalb eines* Sâman Lâṭj. 7,8,5.

1. अन्तःसार n. *innerer Gehalt* (eig. und übertr.) Spr. 350. zu 867.

2. अन्तःसार Adj. 1) *im Innern Kraft* (oder *Wasser*) *besitzend.* — 2) *im Innern hart, — fest.*

अन्तःसुख Adj. *am Innern seine Freude habend.*

अन्तःस्तोभ Adj. Stobha *enthaltend* Ârsh. Br. 1 am Ende.

अन्तःस्तोमभाग् Adv. *innerhalb der* Stomabhâgâ *genannten Backsteine* Çat. Br. 8,6,1,4.

अन्तःस्थ 1) Adj. *im Innern befindlich* Çat. Br. 1,1,3,8. *dazwischen befindlich* Ind. St. 9,253. Bhag. 8,22. *stehend —, befindlich in* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Chr. 112,1. Spr. 7828. — 2) f. आ *a) Zwischenzeit* Tâṇḍja-Br. 12,13,21. — *b) Halbvocal.* — Gewöhnlich defectiv अन्तस्थ geschrieben.

अन्त[:]स्याक्षरम् n. *eine best. Klasse von Metren.*

अन्त[:]स्थीभाव m. *Uebergang in einen Halbvocal.*

*अन्तःस्नेक्फला f. *Solanum diffusum* Nigh. Pr. — Vgl. निःस्नेह°.

अन्तःस्पन्द्य Adj. *innerhalb der Schnur gelegen* Çulbas. 3,82.

अन्तःस्पर्श Adj. *im Innern Gefühlssinn habend* (Pflanzen) Bhâg. P. 3,10,18.

अन्तःस्मित n. *verhaltenes Lachen* Kâdab. 14.

*अन्तःस्वेद m. *Elephant.*

*अन्तादि m. Du. *Anfang und Ende.*

अन्तावसायिन् m. 1) *ein* Kâṇḍâla Gaut. 20,1. f. °नी 20,1. 23,32. — 2) * *Barbier.* — 3) *N. pr. eines Mannes.

1. अन्ति 1) Adv. *a) gegenüber, davor.* — *b) Angesichts, in Gegenwart, nahe.* — 2) Praep. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *in der (die) Nähe von, zu.*

2. *अन्ति f. im Schauspiel *ältere Schwester.*

अन्तिक 1) *Adj. *nahe.* — 2) *f. आ *a)* im Drama *ältere Schwester.* — *b) eine best. Pflanze.* — *c) Ofen* Gal. — 3) n. *Nähe.* अन्तिकम् *in die Nähe, herbei; zu — hin, auf — zu, vor — hin;* mit Gen. und *Abl. oder am Ende eines Comp. (so auch bei den folgenden Casus). अन्तिकेन *nahe bei.* अन्तिकात् *aus der Nähe; in der (die) Nähe, dicht bei* 54,7. 78,25. *von (z. B. kaufen)* 199,5. अन्तिके *in der Nähe, dicht an; in Gegenwart von.* अन्तिक° *in der Nähe.*

*अन्तिकादागत Adj. *aus der Nähe gekommen* P. 6,3,2, Sch.

*अन्तिकाश्रय m. *Stütze.*

अन्तिकी Adv. mit भू *nahe kommen.*

अन्तिगृह् m. *Nachbar.*

*अन्तितम Adj. *sehr nahe.*

अन्तितस् Adv. *aus der Nähe.*

अन्तिदेव Adj. *die Götter um sich habend.*

अन्तिनाथ m. N. pr. eines Fürsten.

अन्तिम Adj. 1) *der letzte.* — 2) am Ende eines Comp. *unmittelbar folgend auf.* — 3) * *sehr nahe.*

अन्तिमित्र Adj. *Freunde um sich habend.*

अन्तिवाम Adj. (f. आ) *Werthes nahe bringend.*

अन्तिषद् angeblich ved. Adj.,

अन्तिसुम्न Adj. *mit Huld nahe* AV. 7,112,1.

*अन्ती f. *Ofen.*

*अन्तेगुरु Adj. P. 6,3,11, Vârtt.

अन्तेऽवसायिन् m. *ein am Ende der Stadt* oder *des Dorfes Wohnender, ein Mann aus niedrigstem Stande.*

अन्तेवास m. *Nachbar, Gefährte.*

*अन्तेवासि Adv. gaṇa हिदण्ड्यादि. Fehlt in Kâç.

अन्तेवासिन् 1) *Adj. *am Ende —, an der Grenze sich befindend* oder *lebend.* — 2) m. *a) Schüler.* Dazu Nom. abstr. °सित्व n. Dhûrtan. 11. — *b)* * = अन्तेऽवसायिन्.

अन्तोदात्त Adj. *oxytonirt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अन्त्य 1) Adj. (f. आ) *a) am Ende befindlich, der letzte.* — *b)* am Ende eines Comp. *unmittelbar folgend auf.* — *c) der niedrigste, unterste, elendeste.* — 2) m. *a) ein Mann aus der niedrigsten Kaste.* — *b)* * *Cyperus hexastachyus communis Nees.* — 3) f. आ *a) eine Frau aus der niedrigsten Kaste.* °गमन Râǵat. 5,399. — *b) day-measure, radius ± the sine of ascensional difference.* — 4) n. *a) die Zahl 1000,000,000,000,000.* — *b) die Fische im Thierkreise.*

*अन्त्यक m. = अन्त्य 2) *a).*

अन्त्यकर्मन् n. *letzte Handlung, Leichenverbrennung.*

अन्त्यज (f. आ), अन्त्यजन्मन् und अन्त्यजाति Adj. *in einer niedrigen Kaste geboren.* Auch Subst.

अन्त्यजातिता f. Nom. abstr. von अन्त्यजाति.

अन्त्यपत् Adj. *auf das Aeusserste fallend* (Donnerkeil) Maitr. S. 2,1,8.

अन्त्यपद् n. *last root* Colebr. Alg. 363.

अन्त्यभ n. 1) *die Fische im Thierkreise.* — 2) * *das Mondhaus* Revati.

अन्त्यमूल n. = अन्त्यपद्.

अन्त्ययोनि Adj. *von der niedrigsten Herkunft.*

*अन्त्यवर्ण m. *ein* Çûdra.

अन्त्यविपुला f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,297. fgg.

अन्त्यानुप्रास m. *Endalliteration.*

अन्त्यावसायिन् m. = अन्तेऽवसायिन्.

अन्त्याश्रमिन् Adj. *auf der letzten Lebensstufe stehend.* Fehlerhaft für अन्त्याश्रमिन्.

(अन्त्यूति) अन्तिऊति Adj. *mit Hülfe nahe.*

अन्त्येष्टि f. *Todtenopfer.* °पद्धति f., °प्रयोग m. und °विधि m. Titel von Werken.

अन्त्र 1) n. *Eingeweide.* — 2) * f. ई *Ipomoea pes caprae Roth.*

अम्लकूज m. *Kollern im Leibe.*

*अम्लगुण m. *Mastdarm.*

*अम्लंधमि *Indigestion.*

अम्लपाचक *eine best. Pflanze* (deren Harz giftig ist).

अम्लवर्धन् n. und °वृद्धि f. *Leistenbruch.*

*अम्लवल्लिका f. *eine* Soma-*Pflanze* Râgân. 3,88.

अम्लविकूजन n. = अम्लकूज.

अम्लशिला f. N. pr. eines Flusses. v. l. चित्रशिला und अम्नःशिला.

*अम्लाद् m. *Eingeweidewurm* Nigh. Pr.

*अम्लिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्ब्, अम्बति *binden.*

अम्बु (Çiç. 20,51) und *अम्बू f., *अम्बुक und *अम्बूक m. *Kette,* insbes. *Fusskette* (auch als Frauenschmuck).

अम्बोलन n. *das Schwingen.*

*अम्बोलय्, °यति *schwingen.*

अम्बुक m. N. pr. v. l. आर्द्रक.

अन्ध 1) Adj. (f. आ) *a) blind.* Am Ende eines Comp. *geblendet* (in übertr. Bed.), *berauscht durch* 176,16. परिमलान्ध Kâd. 33,2. 212,9. *getrübt durch* (vom Geiste) Chr. 127,23. — *b) blind* so v. a. *trübe, beschlagen* (von einem Spiegel) 86,10. — *c) blind* so v. a. *stockfinster* Spr. 7647. 7750. — 2) m. N. pr. *a)* eines Flusses. — *b)* Pl. eines Volkes MBh. 6,357. अन्ध ed. Bomb. — 3) m. n. **Finsterniss.* — 4) **n. trübes Wasser* und *Wasser* überh.

अन्धक 1) Adj. *blind.* — 2) m. *a) Koriander* Bhâvapr. 1,169,9. *= अन्धपुष्पिका Dhanv. 4,88. — *b)* N. pr. α) eines von Çiva erschlagenen Asura. — β) verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — 3) f. *a)* अन्धका *das Mondhaus* Invakâ. — *b)* *अन्धिका α) *Nacht.* — β) *ein best. Spiel.* — γ) *krankes Auge.* — δ) *Frauenzimmer.* — ε) = सर्षपी und सिद्धा.

अन्धकघातिन् und अन्धकरिपु (Spr. 7620) m. Bein. Çiva's.

*अन्धकवर्त m. N. pr. eines Gebirges. *°वर्तीय m. Pl. *die Bewohner desselben.*

अन्धकार 1) Adj. (f. आ) *finster, dunkel.* — 2) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *Finsterniss* 104,27. Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 39,21. 54,2.

अन्धकारक N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant, n. des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,48. — 2) m. eines Berges VP. 2,4,50.

अन्धकारमय Adj. *finster.*

अन्धकारि m. Bein. Çiva's.

अन्धकारित Adj. *verfinstert, in Finsterniss gehüllt* Kâd. 32,14. 38,4. 56,2. 71,12. 91,10. 116,18.

*अन्धकामुत्कृद् m. Bein. Çiva's.

अन्धकूप m. *blinder —, verdeckter Brunnen* 128,2.

*अन्धंकरण Adj. (f. ई) *blind machend.*

अन्धतमस n. *dichte Finsterniss.*

अन्धता f. *Blindheit.*

*अन्धतामस n. = अन्धतमस.

अन्धतामिस्र 1) m. *dichte Finsterniss* (des Geistes) Tattvas. 34. तामिस्रो ऽन्धसंज्ञितः st. dessen Mârk. P. 47,15. VP. 2,5,5. — 2) n. *eine best. Hölle.*

अन्धत्व n. *Blindheit.*

*अन्धपुष्पिका f. *eine best. Pflanze* Dhanv. 4,88.

अन्धपूतना f. N. pr. eines den Kindern verderblichen Dämons.

*अन्धमूषिका f. *Lepeocercis serrata Trin.*

*अन्धंभविष्णु und अन्धंभावुक Adj. *blind werdend.*

अन्धय्, °यति *blind machen.*

1. अन्धस् n. *Finsterniss.*

2. अन्धस् n. 1) *Kraut,* insbes. Soma-*Kraut* und *der daraus gepresste Saft.* — 2) *Rasenufer.* — 3) *Saft, Flüssigkeit.* — 4) *Speise* MBh. Bhâg. P. Spr. 7826, N.

*अन्धाक m. = अन्धपुष्पिका Dhanv. 4,88.

*अन्धातमस n. = अन्धतमस.

अन्धालजी f. *ein blinder (sich nicht öffnender) Abscess im Auge.*

अन्धाहि 1) m. *eine best. ungiftige Schlange.* — 2) m. f. **ein best. Fisch.*

अन्धी Adv. mit कर् *blind machen,* mit भू *blind werden* 40,29.

अन्धीगु m. N. pr. eines Ṛshi.

अन्धु m. *Brunnen* Râgat. 8,2417.

*अन्धुल m. *Acacia Sirissa Buch.*

अन्धूकभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

अन्ध्र m. N. pr. 1) eines Volkes MBh. 6,9,49. — 2) einer Mischlingskaste. °जातीय VP. 4,24,12. Bhâg. P. 12,1,20.

अन्ध्रभृत्य m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP. 4,24,13.

अन्न 1) *Adj. *gegessen.* — 2) n. *a) Speise, Nahrung;* insbes. *Reis* (gekocht oder roh). न त्वान्नं मन्ये so v. a. *ich achte dich weniger als ein Reiskorn* 230,1. — *b) *Wasser.* — *c) *Wolke* Gal.

अन्नकाम Adj. *nach Speise verlangend.*

अन्नकाल m. *der Zeitpunkt, wo der Appetit* (bei einem Kranken) *sich wieder einstellt,* Bhâvapr. 3, 37,16. 40,10.

*अन्नकोष्ठक m. *Kornkammer.*

अन्नगति m. *Speiseröhre.*

*अन्नगन्धि m. *eine Species von Durchfall.*

अन्नजा f. *eine Species des singultus* Çârṅg. Saṃh. 1,7,18.

अन्नजित् Adj. *Speise ersiegend* Çat. Br.

अन्नजीवन Adj. *von Speise lebend.*

अन्नतम m. Maitrjup. 3,5 und °माम् Adv. Ait. Âr. 96,4 v. u. wohl fehlerhaft.

अन्नतेजस् Adj. *dessen Lebenskraft Speise ist.*

अन्नद 1) Adj. *Speise gebend.* Auch von Çiva. — 2) f. आ *eine 16jährige nicht menstruirende Jungfrau, die bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

अन्नदाकल्प m. Titel einer Schrift.

अन्नदातृ Nom. ag. *Geber von Speise, Brodherr* Spr. 2328.

अन्नदान n. *das Geben von Speise.*

अन्नदोष m. *Versehen beim Genuss von Speisen, Genuss unerlaubter Speisen.*

अन्नपक्ति f. *Zubereitung von Speisen* M. 9,11.

अन्नपति m. *Herr der Speise.* Bein. Savitar's, Agni's und Çiva's.

अन्नपतीया f. wohl Bez. *des Verses* VS. 11,83 Pâr. Gṛhj. 3,1,5.

अन्नपत्नी f. *Herrin der Speise.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अन्नपत्य n. *Herrschaft über Speise* Maitr. S. 1,6,1.2.

*अन्नपाकतोद् und *°पाकशूल m. *Cholik* Gal.

अन्नपाश m. *Speiseband* (das Leib und Seele zusammenhält) Mantrabr. 1,38. Gobh. 2,3,21.

अन्नपू Adj. *Speise reinigend.*

अन्नपूर्ण 1) wohl *ein mit Speise gefülltes Gefäss.* — 2) Titel einer Upanishad. — 3) f. आ *a) eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

अन्नपूर्णाकल्पलता f. und °पूर्णापटल m. n. Titel von Werken.

अन्नपूर्णाभैरवी und अन्नपूर्णेश्वरी f. *eine Form der* Durgâ.

अन्नपेय n. als Erkl. von वाजपेय.

अन्नप्रद Adj. *Speise verleihend* Çat. Br. 11,2,1,5.6.

अन्नप्रसवीय Adj. Umschreibung von वाजप्र° Çat. Br. 9,3,1,1.

अन्नप्राशन n. *erste Fütterung des Kindes mit Reis.* Auch Titel eines Pariçishta zum SV.

अन्नभट्ट m. N. pr. eines Autors Tarkas. 59. Auch अन्नंभट्ट geschrieben.

अन्नभाग m. *Speiseantheil.*

अन्नभुज् Adj. *Speise geniessend,* von Çiva.

अन्नमय Adj. *aus Speise gebildet, daraus bestehend* 268,32. 269,7. Davon °ल n. Nom. abstr.

अन्नमल n. 1) **Excremente.* — 2) *eine Ausscheidung des Reises* Kull. zu M. 11,93. **Arack.*

अन्नंभट्ट s. अन्नभट्ट.

अन्नयोनि *Arack.*

अन्नरक्षा f. *Schutz der Speisen* (vor Gift u. s. w.).

अन्नरस n. Sg. und m. Pl. *Speise und Trank.*

अन्नरसमय Adj. *aus Speise und Trank gebildet, daraus bestehend.*

अन्नवत् Adj. *mit Speise versehen.*

अन्नविकार m. 1) *Umwandelung von Speise.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 269,7. — 2) **männlicher Same.*

अन्नविद् Adj. *Speise erwerbend.*

अन्नसंस्कर्तर् Nom. ag. *Speisebereiter, Koch* Âpast. 2,6,16.

अन्नसंस्कार m. *Zubereitung der Speisen* MBh. 3,67,3.

अन्नहोम m. *Speiseopfer (ein best. Opfer).*

अन्नाकाल m. fehlerhaft für अनाकाल.

अन्नाद Adj. (f. ई und आ) *Speise essend.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13. Von अन्नादी f. Superl. अन्नादितमा Adj. f. *am meisten essend,* als Bez. *des Zeigefingers.*

अन्नादिन् Adj. dass.

अन्नाद्य n. 1) *das Zusichnehmen von Speisen; Nahrung.* °काम Adj. *nach Nahrung verlangend.* — 2) **das Blatt der Flacourtia cataphracta* Gal.

अन्नाभिरुचि f. *Appetit* Suçr. 2,136,9.

अन्नायु Adj. erfunden zur Erklärung von वायु.

अन्नावधु Adj. *an Speise sich erlabend.*

अन्नाहार m. *der die Speisen aufträgt* Kauç. 92.

अन्नियत् Adj. *nachSpeise verlangend.*

1. अन्य (ausnahmsweise अनिय) Adj. (f. आ, n. अन्यद्) 1) *ein anderer, der andere.* Wie पर im Gegens. zu आत्मन् und स्व. Wiederholt und auf dasselbe Subst. bezogen *immer wieder ein anderer.* Am Anfange eines Comp. in substantivischer Bed. auch im f. अन्य. अन्यच्च *und etwas Anderes* so v. a. *ferner.* अन्यः कश्चित् oder कश्चन (ausnahmsweise auch क allein) *irgend ein anderer.* अन्य (oder एक und क mit चिद्) — अन्य *der eine — der andere.* Bei einer mehr als zweifachen Theilung werden noch अपर und die Ordinalia zu Hülfe genommen. Das zweite अन्य fehlt 94,28. Oft müssig, indem der Gegensatz sich von selbst versteht. — 2) *ein anderer als, verschieden von,* mit Abl., Instr. (? 193,23), अन्यतस्, अन्यत्र, ऋते, विना, मुक्त्वा, °वर्जम् und °वर्जितम्. In dieser Bed. auch im Comp. nachstehend. — 3) *ein anderer* so v. a. *ein zweiter* (bei Vergleichen) 300, 27. — 4) in Verbindungen wie अन्यस्मिन्कृते so v. a. *ein* (als unbestimmter Artikel). — 5) *gewöhnlich, gemein* 183,27. — 6) अन्यत्करोषि *du machst etwas Anderes* so v. a. *einen Fehler* Ind. St. 13,404.

2. अन्य 1) Adj. (f. अनिया) *nie versiegend.* — 2) n. *Unerschöpflichkeit.*

अन्यक Adj. *ein anderer.*

अन्यकर्तृक Adj. *einen andern Agens habend* 222,27.

अन्यकाम Adj. (f. आ) *einen Andern liebend.*

*अन्यकारुका f. *ein in Excrementen lebender Wurm.*

अन्यकृत Adj. *von Andern gethan.*

अन्यक्षेत्र n. *fremdes Gebiet.*

अन्यगत Adj. *auf einen Andern sich beziehend* 314,14 (im Prâkrit).

अन्यगामिन् Adj. *ehebrüchig.*

अन्यगोचरा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अन्यङ्गश्वेत Adj. *ganz weiss.*

अन्यचित्त Adj. (f. आ) *an einen Andern (eine Andere) denkend* 169,20.

अन्यचेतस् Adj. *zerstreut* 302,12.

अन्यच्छायायोनि Adj. *entlehnt.*

अन्यजन्मन् n. *das künftige Leben* Spr. 7855.

अन्यजात Adj. *von einem Andern gezeugt, — hervorgebracht.* m. *Bastard.*

अन्यतःपर्णी Adj. f. *auf einer Seite bunt* VS. 24,8.

अन्यतःकर्णोत् Adj. *von einer Seite scharf.*

अन्यतःप्लक्षा f. N. pr. eines Lotusteiches.

अन्यतम Adj. (f. आ) 1) *einer von Mehreren, entweder der eine oder der andere;* mit Gen. (st. dessen auch अतस्) oder am Ende eines Comp. — 2) *ein anderer* so v. a. *ein zweiter* (bei Vergleichen).

अन्यतर Adj. (f. आ) *einer von Zweien* (Gen.). अन्यतर — अन्यतर *der eine — der andere.* अन्यतरस्याम् *auf die eine oder die andere Weise.*

अन्यतरतस् Adv. 1) *auf einer von zwei Seiten.* — 2) *auf die eine oder die andere Weise.*

अन्यतरतोदत Adj. (f. आ) *nur auf einer Seite Zähne habend.*

अन्यतरतोनमस्कार Adj. *nur auf einer Seite* नमस् *habend* Çat. Br. 9,1,1,20.

अन्यतरतोयुक्त Adj. *nur von einer Seite bespannt.*

अन्यतरत्र Adv. *auf den einen oder andern von Zweien.*

*अन्यतरेद्युस् Adv. *an dem einen oder an dem andern Tage.*

अन्यतःशितिबाहु Adj. *dessen Vorderfüsse nur von einer Seite weiss sind* VS. 24,2.

अन्यतःशितिरन्ध्र Adj. *dessen Ohrhöhle nur von einer Seite weiss ist* VS. 24,2.

अन्यतस् 1) Adv. *a)* = Abl. von अन्य oder अन्या Sg. und Pl. 171,17. 197,15. — *b)* = Loc. von अन्य oder अन्या Sg. und Pl. 166,15. — *c) auf der einen Seite, nach einer Seite hin.* अन्यतस् — अन्यतस् *auf der einen Seite — auf der anderen Seite.* — *d) anderswoher* 184,32. — *e) anderswo* Spr. 85. — *f) anderswohin* 77,11. 173,18. 297,24. — 2) Praep. mit Abl. *ausser* Âçv. Grhj. 4,5,7, v. l.

अन्यतस्त्यजायिन् Adj. *Gegner überwindend.*

अन्यता f. *Verschiedenheit.*

अन्यतोघातिन् Adj. *nach einer Seite hinschlagend.*

अन्यतोज्योतिस् Adj. *nur auf einer Seite Licht — und — einen Gjotis-Tag habend* Çat. Br. 12,2,2,1.

अन्यतोदत् Adj. *nur auf einer Seite bezahnt.*

अन्यतोमुख Adj. *nur auf einer Seite ein Gesicht habend.*

अन्यतोऽरण्य n. *Land mit Wald nur auf einer Seite.*

अन्यतोवात m. *eine best. rheumatische Krankheit des ganzen Auges* Suçr. 2,314,20. Çârng. Saṃh. 1,7,97.

अन्यत्काम Adj. *nach etwas Anderm verlangend.*

*अन्यत्कारक P. 6,3,99.

अन्यत्र Adv. 1) ohne Casus. *a)* = Loc. von अन्य oder अन्या 134,1. — *b) anderswo.* Abwechselnd mit क्व चित् und अपरत्र. — *c) bei einer anderen Gelegenheit, in einem andern Falle, sonst.* — *d) anderswohin.* — 2) mit einem Abl. *a) anderswo —, anders —, in einem andern Falle als in; anders, als wenn* (Partic.); *mit Ausnahme von, ausser durch, — von, — vor, — in, — auf.* — 3) mit विना *anderswo als.* — 4) am Ende eines Comp. *zu einer anderen Zeit als.*

अन्यत्रमनस् Adj. *mit den Gedanken anderswo seiend.*

अन्यत्व n. *das Anderssein, Verschiedenheit.*

अन्यत्स्थानगत Adj. *an anderer Stelle befindlich* Lâṭj. 2,10,21.

अन्यथय्, °यति *ändern.*

अन्यथा Adv. 1) *anders.* अन्यथा — अन्यथा *anders — und wieder anders* 164,1. fgg. Mit भू *anders werden, eine Aenderung erfahren* 60,1. 73, 23. Mit या dass. Mit कर् *anders handeln; ändern* 43,16. 61,9. *etwas Anderes mit Etwas thun* 251, 24. *zuwiderhandeln, vereiteln.* अन्यथा कृत्वा *aus einem andern Grunde* Mahâbh. Mit अतस्, इतस् oder ततस् *auf eine davon verschiedene Weise.* — 2) *andernfalls, sonst* 42,10. 73,24. — 3) *in Folge einer anderen Veranlassung.* — 4) *anders als es sich in Wirklichkeit verhält, fälschlich* 153,21. Mit कर् *fälschlich verfahren, Etwas nicht so machen, wie es sein sollte,* 202,29. 210,27. 213,31. *falsch auffassen* 115,16. *als falsch erweisen.*

*अन्यथाकारम् Adv. *auf andere Weise.*

अन्यथाख्याति f. *die Behauptung, dass ein Ding*

nicht das sei, als was es erscheine, Kap. 5,55. Als Titel eines Werkes = °तत्त्व n.

अन्यथाजातीयक Adj. *anders geartet.*

अन्यथात्व n. *Verschiedenheit.*

अन्यथादर्शन n. *falsche Prüfung* (eines Processes) 209,25.

अन्यथाप्रथा f. *das Anderswerden* 274,10.11.

अन्यथाभाव m. 1) *Veränderung.* — 2) *Verschiedenheit.*

अन्यथाभिधान n. *falsche Aussage* (vor Gericht) 210,31.

अन्यथाभूत Adj. *verändert.*

अन्यथावाद m. Titel einer Schrift.

अन्यथावादिन् Adj. 1) *für falsch erklärend.* — 2) *eine Klage in anderer Weise als ursprünglich vorbringend.* Davon Nom. abstr. °दित्व n. 214,14.

अन्यथावृत्ति Adj. *verändert* Megh. 3. Kathâs. 77,39.

अन्यथासिद्ध Adj. *falsch bewiesen.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अन्यथासिद्धि f. *falscher Beweis.* °विचार m. Titel eines Werkes.

अन्यथास्तोत्र n. *ironisches Lob.*

*अन्यदर्थ P. 6,3,100.

अन्यदा Adv. 1) *zu einer anderen Zeit, sonst* Spr. 368. — 2) *eines Tages, einst.*

*अन्यदाशा f., *अन्यदाशिस् f., *अन्यदास्था f. und *अन्यदास्थित Adj. P. 6,3,99.

अन्यदीय Adj. *einem Andern gehörig, — eigen.*

*अन्यदुत्सुक Adj. und *अन्यदूति f. P. 6,3,99.

*अन्यदुर्वचलोखनी f. *eine best. Fertigkeit* Gal.

अन्यदेवत, °दैवत्य (Çat. Br. 12,7,2,16. Maitr. S. 2,4,2) und °दैवत Adj. *an eine andere Gottheit gerichtet, einer anderen G. geweiht.*

*अन्यद्राग m. P. 6,3,99.

अन्यधर्म Adj. *von anderer Eigenthümlichkeit.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kap. 1,53.153.

अन्यैनाभि Adj. *von anderer Sippe* AV. 1,30,1.

अन्यपदार्थप्रधान Adj. *wobei die Bedeutung eines andern (nicht im Compositum befindlichen) Wortes die Hauptsache ist* (wie im Bahuvrihi) Schol. zu P. 2,2,24.

अन्यपुष्ट m. *der indische Kuckuck.* f. आ *das Weibchen desselben.*

अन्यपूर्वा Adj. f. *die mit einen Andern früher versprochen* oder *verheirathet war* oder *geschlechtlichen Umgang gepflogen hat* R. 5,13,68.

अन्यपूर्विका Adj. f. dass. Satja bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 18,20.

अन्यबीजज Adj. *aus dem Samen eines Andern entsprossen* 199,19.

अन्यभाव m. *Veränderung.*

*अन्यभृत् m. *Krähe.*

अन्यभृत m. = अन्यपुष्ट Ind. St. 4,108. f. आ.

अन्यमनस् Adj. 1) *an Anderes* oder *Andere denkend.* — 2) *etwas Anderes meinend* Ait. Br. 2,6.

अन्यमनस्क Adj. (f. आ) = अन्यमनस् 1) Paṅkad. 20.

अन्यमातृज m. *der Sohn von einer anderen Mutter.*

अन्यमानस Adj. (f. आ) = अन्यमनस् 1).

अन्ययुक्त Adj. *mit etwas Anderm verbunden.*

अन्ययोग m. *Verbindung mit etwas Anderm.*

अन्यराजन् Adj. *einem Andern unterworfen.*

अन्यराष्ट्रीय Adj. *aus einem andern Königreiche.*

1. अन्यरूप n. (adj. Comp. f. आ) *eine andere (fremde) Gestalt.*

2. अन्यरूप (f. आ) und अन्यरूपिन् Adj. *anders gestaltet, von veränderter Gestalt.*

*अन्यर्हि Adv. = अन्यदा.

अन्यलिङ्ग und °क Adj. *das Geschlecht eines andern Wortes annehmend, adjectivisch.*

अन्यलोक Adj. *für eine andere Welt bestimmt* 105,8.

*अन्यलोहन् n. *Messing* Nigh. Pr.

अन्यवत् Adv. (dem Geschlecht nach) *wie ein anderes (Wort), d. i. adjectivisch* Med. dh. 42.

अन्यवर्ण Adj. (f. आ) *andersfarbig.* Davon Nom. abstr. f. ता MBh. 13,77,23.

अन्यवादिन् Adj. = अन्यथावादिन् 2) 214,15.

अन्यवाप m. *der indische Kuckuck.*

अन्यविषय Adj. (f. आ) *ein anderes Object habend, auf etwas Anderes gerichtet, — sich beziehend, Anderes betreffend.*

अन्यव्रत Adj. *Andern ergeben, ungetreu.*

*अन्यशाखक m. *ein zu einer anderen Schule übergegangener Brahman.*

अन्यस्त्रीग Adj. *der Frau eines Andern beiwohnend, Ehebrecher.*

अन्यादृत्त, °दृश् und °दृश (f. ई) Adj. *anders aussehend, — geartet.*

अन्यापदेशशतक n. Titel einer Schrift.

अन्याय m. *ungebührliches —, unrechtmässiges Verfahren* 184,23. 210,29. °वर्तिन् und °वृत्त (Gaut. 28,10) Adj. *sich ungebührlich betragend.*

अन्यायसमास m. *unregelmässiges Compositum* VS. Prât. 5,39.

अन्याय्य Adj. *ungesetzlich* 212,17.

1. अन्यार्थ m. *eines Andern Sache* Gaim. 6,2,8.

2. अन्यार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) einen andern Zweck habend* Gaim. 2,3,29. Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b) einen andern Sinn habend, zweideutig* Daçar. 3,18. — 2) n. *Gebrauch eines Wortes in nicht herkömmlicher Bedeutung.*

अन्यार्थवत् Adj. *von anderer Bedeutung.*

अन्यून Adj. (f. आ) *nicht zu wenig, hinreichend.* दशतस् *nicht weniger als zehn.*

अन्यूनाङ्ग Adj. *kein Glied zu wenig habend* Lâṭj. 1,1,7.

अन्यूनातिरिक्त (Çat. Br. 11,2,3,9) und अन्यूनाधिक Adj. *nicht zu wenig und nicht zu viel.*

अन्येद्युष्क Adj. *andertägig.*

अन्येद्युस् Adv. 1) *am andern, folgenden Tage.* — 2) *eines Tages.*

अन्योक्तस् Adj. *nicht an seinem Sitze befindlich.*

अन्योक्ति f. 1) *variirender Ausspruch über einen und denselben Gegenstand.* — 2) *allegorischer Ausspruch.* — 3) Titel einer Schrift. °परिच्छेद m. Pl. desgl.

अन्योढा Adj. f. *mit einem Andern verheirathet.*

अन्योदर्य 1) Adj. *einem andern Mutterleibe entsprossen.* — 2) m. = अन्यमातृज.

अन्योऽन्य (Çat. Br.) 1) Subst. nur in den obliquen Casus des Sg. (Pl. R. 5,74,36. Çiç. 18,32) im Gebrauch, mit Unterscheidung des weiblichen Geschlechts am zweiten Gliede. *Einer den Andern* u. s. w. अन्योऽन्यम् und अन्योऽन्य° Adv. *gegenseitig, im Verhältniss zu einander.* — 2) n. *eine best. rhetorische Figur, bei der zwei Dinge als auf gleiche Weise auf einander einwirkend vorgestellt werden,* Kâvjapr. 10,34.35.

अन्योऽन्यता f. *Gegenseitigkeit.*

अन्योऽन्यधर्मिन् Adj. *Einer des Andern Eigenthümlichkeiten habend* MBh. 14,23,21.22.

अन्योऽन्यभाव m. *Wechsel des Einen mit dem Andern* Spr. 1111.

अन्योऽन्याभाव m. *gegenseitiges Nichtsein.*

अन्योऽन्याश्रय Adj. *Eines vom Andern abhängig.*

*अन्योऽन्योक्ति f. *Unterhaltung.*

अन्योऽन्योपमा f. *ein Gleichniss von der Formel: a gleicht b und b gleicht a.* 248,10.

*अन्योपभुक्तपतिका f. *die Frau eines ehebrecherischen Mannes* Gal.

अन्वक्त 1) *Adj. *nachfolgend.* — 2) °म् Adv. *hinterher, unmittelbar darnach* Gaut. 14,9.

अन्वक्तरक्त und अन्वक्तरसंधि m. *ein best. Samâdhi* RV. Prât. 4,12 nebst Comm.

अन्वक्स्थानिन् und °स्थानीय Adj. *an Würde nachstehend* Âpast. 1,6,29.34.

अन्वग्भानु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*अन्वग्भावम् Adv. *in freundlicher Weise.*

अन्वङ्गम् Adv. *für jeden Theil einer Handlung.*

अन्वञ्च् 1) Adj. (f. अनूची und अनूची) *a) hinterher folgend* (mit Acc.). — *b) der Länge nach genommen.* — 2) Adv. अन्वक् *a) hinterher* 132,3. *hinter* — (Acc.) *her.* — *b) *mit भू sich geneigt erweisen.*

अन्वध्यायम् Adv. *dem heiligen Text gemäss.*

अन्वन्तरापणम् Adv. etwa *längs den Budenreihen am Markte* R. ed. Bomb. 2,57,15. Der Comm. trennt अनु als selbständiges Wort.

अन्वय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Nachkommenschaft.* — 2) *Geschlecht, Familie* 113,13. 124,27. — 3) *Verbindung, Zusammenhang.* — 4) *grammatischer Zusammenhang der Wörter, grammatische Construction; logischer Zusammenhang.* — 5) *Anziehungsmittel* Kâm. Nitis. 5,61.

अन्वयबोधिका und °बोधिनी f. Titel von Commentaren.

अन्वयवत् Adv. *in Gegenwart eines dabei Betheiligten (des Besitzers u. s. w.).*

अन्वयव्यतिरेकिन् Adj. *mit Etwas zusammenhängend und auch davon ausgeschlossen* Tarkas. 37.

अन्वयागत Adj. *ererbt* Spr. 7652. Paṇḍat. ed. Bomb. 3,70,4.

अन्वयार्थप्रकाशिका f. Titel eines Commentars.

अन्वयिन् Adj. 1) *zur selben Familie gehörig.* — 2) *mit Etwas zusammenhängend, sich aus Etwas ergebend.* Dazu Nom. abstr. °यिता f. Verz. d. Oxf. H. 229,*b*,20. °यित्व n. 34.

अन्वर्तितर् (metrisch für अनुव°) Nom. ag. *Bewerber.*

अन्वर्तिष्ये AV. 14,1,56 metrisch für अनुव°.

अन्वर्थ Adj. (f. आ) *der Sache entsprechend, von selbst verständlich* 132,18. 222,20.

अन्वर्थमुक्तावली f. Titel einer Schrift.

अन्ववचार m. in अनन्ववचार.

अन्ववलम्ब Adj. *entlang hängend* (mit Acc.) Gobh. 1,2,2.3.

अन्ववसर्ग m. 1) *Abspannung, Erschlaffung.* — 2) *Gewährung.*

अन्ववसायिन् Adj. *sich anschliessend an, abhängig von* (Gen.) Çat. Br. 11,4,2,13.

अन्ववाय m. *Geschlecht, Familie* MBh. 1,209,2.

अन्ववायन n. in अनन्व°.

अन्ववेक्षण n. *das Sehen nach, Aufsicht über* (Gen).

अन्ववेक्षा f. *Rücksichtnahme.*

अन्ववेक्षिन् Adj. *sich umschauend, bedächtig* Spr. 538.

अन्वष्टका f. *der Tag nach der* Ashṭakâ. Auch °की (?).

अन्वष्टक्य n. *die an den* Anvashṭakâ *stattfindende Ceremonie.*

अन्वह्नम् Adv. *Tag für Tag.*

अन्वा (für अनुवा) f. *das Nachwehen* Tâṇḍja-Br. 1,9,8. Gop. Br. 2,2,13 (zu lesen प्रवास्यन्वासि).

अन्वाकर्षक Adj. *aus dem Vorangehenden heranziehend* Comm. zu TS. Prât. 1,34. 10,17.

अन्वाकृति f. *Nachbildung, bildliche Darstellung.*

अन्वाख्यान n. 1) *eine* (dem Text) *sich anschliessende Erklärung.* — 2) *genaue Angabe.*

अन्वाख्यायक Adj. *genau angebend.*

अन्वाचय m. *Anreihung einer Nebensache an eine Hauptsache.*

*अन्वाञ्चे Adv. in Verbindung mit कर्.

अन्वादेश m. *Zurückverweisung.*

अन्वादेशक Adj. *zurückverweisend* TS. Prât. 22,5.

अन्वाधान n. *das Hinzulegen,* in अग्न्यन्वाधान.

अन्वाधि m. *ein Gegenstand, den man einer Person übergiebt, damit sie ihn einem Dritten einhändige,* Gaut. 12,42.

अन्वाधेय und °क n. *Besitz, zu dem eine Frau nach ihrer Verheirathung gelangt ist.*

अन्वाध्य m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

अन्वाभ्य Adj. *in den Eingeweiden befindlich.*

अन्वापदीन m. N. pr. eines Fürsten. अल्लापदीन v.l.

अन्वायात्य Adj. *was angereiht —, supplirt wird.*

अन्वारभ्य Adj. *von hinten anzufassen.*

अन्वारम्भ m. und अन्वारम्भण n. *das Anfassen von hinten.*

अन्वारम्भणीया f. *Eingangsceremonie.*

अन्वारोह m. Pl. Bez. *best.* Gaṇa *bei Soma-Libationen* TS. 3,2,1,1. Personif. Ind. St. 3,459,2.3.

*अन्वारोहण n. *das Besteigen des Scheiterhaufens nach dem Gatten.* Davon *°णीय Adj.

अन्वालभन und °लम्भन (?) n. etwa *Griff, Handhabe.*

अन्वावर्तम् Adv. *in Bezug auf die Reihenfolge* Çat. Br. 8,4,4,1. 6,1,23.

1. अन्वासन n. 1) *das Sichsetzen nach einem Andern.* — 2) *das Bedienen, Aufwarten* Spr. 4546. Auch *f. आ Gal. — 3) **Werkstube eines Künstlers.* — 4) **Trauer.*

2. अन्वासन n. *öliges Klystier.* Vgl. अनुवासन.

अन्वासेचन n. *das Besprengen.*

अन्वास्थान n. (Comm.) und °स्थाय m. *Erreichung* Tâṇḍja-Br. 16,11,16.

अन्वाहरण n. und °हार m. *Fortsetzung.*

अन्वाहार्य 1) m. *Reisspeise, welche an den* Darça-Pûrṇamâsa-*Feiern dem* Ṛtvig *als Geschenk gereicht wird.* — 2) n. *das an jedem Neumondstage zu Ehren der Manen gefeierte Todtenmahl.* Auch °क

अन्वाहार्यपचन m. *das südliche Altarfeuer.*

अन्वाहार्यवत् Adj. *mit dem* अन्वाहार्य *genannten Todtenmahl verbunden* Gobh. 1,1,5.

अन्विति f. 1) *Nachfolge.* — 2) **Verbindung.*

अन्वीतक Adj. (f. °तिका) *besorgt um.*

अन्वीक्षण n. *das Untersuchen, Nachforschen* Njâjas. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

अन्वीक्षा 1) *das Schauen.* — 2) *Untersuchung, logische Prüfung* Njâjas. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

अन्वीक्षितव्य Adj. *im Auge zu behalten, zu bedenken.*

अन्वीत Adj. = अन्वित *begleitet von* Bâlar. 172, 6 v. u. Kir. 12,55.

अन्वीपम् Adv. *den Strom entlang* Maitr. S. 4,4,1.

अन्वृचम् Adv. *in der Reihenfolge der Verse.*

अन्वृजु Adj. *in richtigem Lauf sich bewegend,* Beiw. Indra's Maitr. S. 2,2,10.

अन्वेतवै Dat. Inf. *um — (Acc.) entlang zu gehen* RV. 7,44,5.

अन्वेतव्य Adj. *worauf Etwas* (Instr.) *folgen muss* Comm. zu Njâjam. 6,1,1.

अन्वेष m. *das Suchen, Forschen nach.*

अन्वेषक Adj. *suchend, forschend nach.*

अन्वेषण n. (106,26. 172,7. 310,19) und °णा f. (Kap. 1,122) = अन्वेष.

अन्वेषणीय Adj. *zu suchen* so v. a. *bedenklich, fraglich.*

अन्वेषिन् Adj. und अन्वेष्टर् Nom. ag. *suchend.*

अन्वेष्टव्य Adj. *zu suchen, ausfindig zu machen* Megh. XII. *zu durchsuchen* Mârk. P. 22,2.

अन्वेष्य Adj. 1) dass. 40,26. — 2) = अन्वेषणीय.

1. अप् *thätig sein, arbeiten.* अपो यदग्ने वनेषु RV. 3,6,7.

2. अप् *Werk.* Gen. अपस् (abhängig von धुरि) RV. 1,151,4. Vgl. अपुर्.

3. अप् f. Pl. (im Veda auch Sg.) 1) *Wasser, Gewässer.* — 2) *der Stern δ Virginis.* — 3) **Luft.*

1. अप Adv. 1) *ab, fort, weg* (Gegens. उप) in Verbindung mit Verben und Substantiven. *Praep. mit Abl. *von — weg, mit Ausschluss von.* — 2) *hinab* (= अव und im Gegens. zu उद्).

2. °अप = 3. अप्.

*अपकर् m. N. pr. einer Gegend. Davon *°क Adj. *daselbst gebürtig.*

अपकर्तर् Nom. Ag. *Beleidiger.*

अपकर्मन् n. *Ablieferung,* in अनप°.

अपकर्ष m. 1) *Abzug, Abnahme* (z. B. der Bogensehne). — 2) *Abnahme* (Gegens. *Zunahme*), *Schmälerung, Verminderung, Verschlechterung.* — 3) *Auf-*

hebung, Ungültigmachung Mahâbh. 3,113,*a*. — 4) *das Vorgreifen, Anticipation* Njâjam. 5,1,23.27.31. Chr. 232,3.

अपकर्षक Adj. *schmälernd, vermindernd.*

अपकर्षण 1) Adj. dass. — 2) n. *a) das Fortschleppen, Entfernen, Wegschaffen, Entziehen* MBh. 12, 157,5. — *b) das Herunterziehen* (Gegens. उत्कर्षण). — *c) das Erniedrigen* Spr. 6. — *d) das Aufheben, Ungültigmachen.* — *e) das Vorgreifen, Anticipiren* Njâjam. 5,1,28.

अपकर्षसम m. im Njâja *das Sophisma: a und b haben eine Eigenschaft gemein, folgt fehlt auch Beiden eine andere Eigenschaft.* Njâjam. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

अपकर्षिन् Adj. *fortziehend* Spr. 2177.

अपकल्मष Adj. *frei von Sünde.*

अपकाम 1) m. *Unlust, Verdruss, Tort* AV. 9,8,8. — 2) °मम् Adv. *wider den Willen.*

अपकार m. 1) *Schadenzufügung, Beleidigung, Beeinträchtigung* 161,4. — 2) *Verschmähung, Zurückweisung* Ind. St. 10,166,1. — Fehlerhaft für अपचार Spr. 2841, v. l.

*अपकारगिर् f. *ein beleidigendes Wort.*

अपकारता f. = अपकार 1) MBh. 3,73,13.

अपकारशब्द m. = अपकारगिर्.

अपकारिन् Adj. *Jmd zu nahe tretend, Schaden —, Leid zufügend.*

अपकीर्ति f. *Schande, Schmach* Pañkad. 15.

अपकीर्त्य Adj. (f. आ) *unehrenhaft* Râgat. 7,874.

*अपकुक्ति P. 6,2,187.

अपकुञ्ज m. N. pr. eines Schlangendämons. अपकर्तृ v. l.

अपकृत n., °कृति f. und °कृत्य n. = अपकार 1).

*अपकृष्ट m. *Krähe.*

अपकोश Adj. *aus der Scheide gezogen* Bhoǵa-Kar. 5,1.

1. अपक्रम m. 1) *Weggang.* — 2) **Flucht.* — 3) *Declination* (astron.) Siddh. Çir. Ârjabh.

2. अपक्रम Adj. *nicht in der gehörigen Reihenfolge stehend.* n. in der Rhetorik Bez. *eines best. Fehlers* Vâmana 2,2,22.

अपक्रमण n. *das Weggehen, Entkommen.*

अपक्रममण्डल n. *Ekliptik* Comm. zu Ârjabh. 4,1.

अपक्रमिन् Adj. *fortgehend,* in अनप°.

अपक्रान्तमेध Adj. *ohne Saft und Kraft* Çat. Br. 1,2,3,9.

अपक्रान्ति f. *Weggang* Maitr. S. 1,8,4.

अपक्राम m. *das Entlaufen,* in अनप°.

अपक्रामुक Adj. (f. आ) *entlaufend, davongehend* TS. 5,7,3,2. Tândja-Br. 18,5,16.

अपक्रिया f. 1) *Ablieferung,* in अनप°. — 2) = अपकार 1) Spr. 7748. — 3) *eine verkehrte Weise zu verfahren* Spr. 2229.

*अपक्रोश m. *Schmähung.*

अपक्व Adj. (f. आ) 1) *ungebrannt* Spr. 394. — 2) *unverdaut.* — 3) *unreif* (auch von Geschwüren). — 4) *unreif* so v. a. *unausgebildet.* — 5) *nicht reif zu sterben, noch nicht dem Tode verfallen.*

अपक्वता f. *Unreife, Unfertigkeit.*

अपक्षत Adj. 1) *unbeflügelt* AV. 11,5,21. Çulbas. 2, 20. — 2) *ohne Anhang* MBh. 1,146,27.

अपक्षपुच्छ Adj. *ohne Flügel und Schwanz* Çat. Br. 13,8,1,18. Çulbas. 2,21.

अपक्षय m. *Abnahme.*

अपक्षलोप (Vikr. ed. Piscu. 43) und अपक्षसाद (Vikr. ed. Boll. 44) m. *Nichtverlust der Flügel.*

अपक्षिगणासंपात Adj. *wo sich keine Vögel zeigen* R. 7,34,27.

*अपक्षित m. N. pr. eines Mannes.

अपक्षीयमाणपर्व m. *die zweite Hälfte des Monats, da der Mond abnimmt,* Çat. Br. 11,1,3,4.14,9,1,19.

अपक्षेपण n. v. l. für अवक्षेपण, z. B. Tarkas. 55.

अपख्याति f. *Unehre, Schande* Bhoǵa-Pr. 66,14.

अपग Adj. (f. आ) *sich abwendend von* (Abl.).

अपगम m. und अपगमन n. *Fortgang, Schwund, das Weichen, Scheiden, Verstreichen.*

अपगर m. *Tadler* (ein Amt bei einem Opfer) Lâṭj. 4,3,2.

अपगर्जित Adj. *donnerlos.*

अपगल्भ Adj. *unkeck, verzagt, verlegen, beschämt.*

*अपगा f. = आपगा *Fluss.*

*अपगारम् Absol. *schmähend, tadelnd.*

अपगुण Adj. *ohne Vorzüge.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 603. Die richtige Lesart ist aber अदोषताय गुणाता.

अपगोरण n. *das Bedrohen.*

*अपगोरम् Absol. = अपगारम्.

अपगोर्ह m. *Versteck.*

अपग्राम Adj. *aus der Gemeinde gestossen.*

1.*अपघन m. *Körpertheil.*

2. अपघन Adj. *wolkenlos* 106,28.

अपघाटिला f. *ein best. musikalisches Instrument.*

अपघात m. *Abwehr, Verscheuchung* Çat. Br. 11, 5,5,1.

अपघातक Adj. *abwehrend, verscheuchend.*

अपघृण Adj. *mitleidlos, grausam* Spr. 7782.

*अपच Adj. *nicht kochend, nicht kochen könnend.*

अपचय m. 1) *Abnahme, Verminderung* Gaut. 10, 35. 27,12. — 2) in der Astrol. *das 1te, 2te, 4te, 5te, 7te, 8te, 9te und 12te Haus.*

अपचरित n. *Vergehen.*

अपचायिन् Adj. *schmälernd, beeinträchtigend; Jmd die gehörige Achtung versagend.* Oefters mit उपचायिन् verwechselt.

अपचार m. 1) *das Fehlen, Mangeln* 38,12. Comm. zu Njâjam. 6,3,5.12. — 2) *Hingang, Tod.* — 3) *Vergehen, Versehen* Gaut. 25,8. — 4) *das Misslingen, Missrathen.*

अपचारिन् Adj. 1) *abgehend —, abfallend von.* — 2) *ein Versehen begehend.* — 3) *untreu* (von einer Gattin).

*अपचिकीर्षा f. *die Absicht, Jmd zu nahe zu treten.*

अपचित् f. *ein best. schädliches Insect.*

अपचिति f. 1) *Vergeltung* (im Guten und im Bösen) 46,6.15. अपचितिकाम Adj. Tândja-Br. 19,8,1. Kâtj. Çr. 22,10,28. — 2) *Sühne.* — 3) **Verlust.* — 4) **Ausgabe.* — 5) *ein best.* Kratu Tândja-Br. 19, 8,1. Kâtj. Çr. 22,10,28. Âçv. Çr. 9,8,21 (Comm. m.). Vaitân. 40. — 6) N. pr. einer Tochter Marki's.

अपचितिमत् Adj. *geehrt.*

अपची f. *scrophulöse Knoten am Nacken* u. s. w.

अपच्छत्र Adj. *ohne Sonnenschirm.*

अपच्छिद् f. *Abschnitzel* Çat. Br. 5,3,4,9. Tândja-Br. 11,11,2. 13,6,2. 14,6,1. 18,6,23.

अपच्छेद m. 1) *das Abschneiden* Çulbas. 3,73.157. — 2) *Ablösung, Trennung* (von einer geschlossenen Reihe) Gaim. 6,5,56. Comm. zu Njâjam. 6,5,21.

अपच्छेदन n. 1) *Theilung* Çulbas. 1,11. 3,65. — 2) = अपच्छेद 2) Njâjam. 6,5,21.

अपच्यव m. *das Hinwegstossen.*

*अपजग्ध m. N. pr. eines Mannes.

अपजय्य s. अनप°.

अपजिघांसु Adj. *abzuwehren beabsichtigend.*

अपजिहीर्षा f. *das Verlangen zu rauben.*

अपजिहीर्षु Adj. *zu rauben beabsichtigend.*

*अपज्ञान n. *das Abläugnen, Verheimlichen.*

अपज्य Adj. *ohne Bogensehne.*

अपज्वर Adj. *fieberlos* 62,3.13.

अपञ्चम m. *kein Nasal* VS. Prât. 4,160.

अपञ्चीकृत und °भूत n. Pl. *die noch nicht unter einander gemischten feinen Elemente* 263,13. 274,17.

अपटान्तेप m. schlechte Lesart für अपटीक्षेप.

*अपटान्तर Adj. *unmittelbar anstossend.*

*अपटी f. *Schirm um ein Zelt.* Vgl. पटी.

अपटीक्षेप m. *das Nichtwegschieben des Vorhanges.* °क्षेपेण प्रविश् so v. a. *unerwartet und ungestüm auf der Bühne erscheinen.*

अपटु 1) Adj. *a) nicht scharf, — stechend,* von Strahlen 219,26. — *b) untauglich, unfähig* Spr.

7002. — *c*) **krank.* — 2) *m. *Mutterblutfluss* Gal.

अपटुत्व n. *Unfähigkeit* 287,32.

*अपठ Adj. *nicht lesend, nicht lesen könnend.*

अपण्डित Adj. *ungelehrt, ungebildet, dumm* 187, 6. Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 7163.

अपण्य Adj. *was nicht verkauft werden darf;* n. *eine Waare, die nicht verkauft werden darf,* Gaut. 7,8.

अपतनधर्मिन् Adj. *was nicht abzufallen pflegt* Suçr. 1,117,19. Davon Nom. abstr. °र्मित्व n. ebend.

अपतन्त्रक m. *ein best. Starrkrampf.*

अपतरम् Adv. *weiter weg* Maitr. S. 1,4,12.

अपतर्पण n. *das Sichnichtsattessen, Beobachtung von Diät.*

अपतानक m. *Starrkrampf.* °किन् Adj. *damit behaftet.*

1. अ॒पति m. *kein Gatte.*

2. अपति (Gaut. 18,4) und अपतिका Adj. f. *ohne Gatten,* d. i. sowohl *unverheirathet,* als auch *die den Gatten verloren hat.*

अ॒पतिघ्नी Adj. f. *den Gatten nicht tödtend.*

अपतित Adj. 1) *nicht herabgefallen, — herabgesunken* (Brüste) MBh. 3,281,18. — 2) *nicht aus der Kaste gestossen* Gaut. 21,1. M. 8,389. Mṛkkh. 131, 20. — 3) *nicht zu spät kommend, — verscherzt* Gaut. 1,12.

अपतितान्योऽन्यत्यागिन् Adj. *Einer den Andern verlassend, ohne dass Einer aus der Kaste gestossen wäre,* Jâgñ. 2,237.

अपतिव्रता Adj. f. *dem Gatten untreu* 189,17.

अपतुषार Adj. *frei von Nebel.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अ॒पतूल Adj. (f. आ) *ohne Wedel, — Rispe.*

*अपत्ता f. *Capparis aphylla* Nigh. Pr.

अपत्नीक Adj. 1) *keine Gattin habend* Spr. 7623. — 2) *wobei die Gattin fehlt.*

अ॒पत्य n. 1) *Abkömmling, Nachkommenschaft, Kind* (von Menschen und Thieren). — 2) *ein patronymisches Suffix.*

*अपत्यञ्जीव und *°क m. *Putranjiva Roxburghii* Râgân. 9,145.

*अपत्यदा f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

अपत्यपथ m. *Scheide* (des Weibes).

अपत्यप्रत्यय m. *Patronymicum.*

अ॒पत्यवत् Adj. *mit Nachkommenschaft gesegnet.*

*अपत्यवल्लिका f. Soma-*Pflanze* Râgân. 3,89.

*अपत्यशत्रु m. *Krebs.*

अपत्यसाच् Adj. *von Nachkommenschaft begleitet.*

*अपत्यसिद्धिकृत् m. = अपत्यञ्जीव Nigh. Pr.

अपत्यात्त m. *Patronymicum* AK. 3,6,37.

अपत्रपण n. und °त्रपा f. *Scham, Verlegenheit.*

*अपत्रपिष्णु Adj. *schamhaft, verschämt.*

*अपत्राप्य Adj. P. 3,1,126.

*अपत्रिगर्तम् Adv. *mit Ausnahme von* Trigarta P. 6,2,33, Sch.

अपथ्, °पथि, °पन्थन्, °पन्था m. = 1. अपथ.

1. अ॒पथ n. 1) *Nichtweg, Wegelosigkeit.* अपथेन *nicht auf dem gewöhnlichen Wege.* — 2) *Abweg* (eig. und übertr.); *unrechter Ort* Spr. 5001.

2.* अपथ Adj. (f. आ) *wegelos, schlechte Wege habend.*

*अपथकल्पना f. *das Bauen von Luftschlössern* Gal.

अपथ्य Adj. *nicht förderlich, — zuträglich, — heilsam* Gaut. 7,12. Spr. 396.

°अपथ्यकारिन् Adj. *gegen Jmd Ränke schmiedend* Mudrâr. 25,10. 27,14. 28,4. Davon Nom. abstr. °रित्व n. 27,16.

अ॒पद् (f. अ॒पद् und अ॒पदी) und अ॒पद Adj. *fusslos.*

1. अ॒पद् n. 1) *kein Aufenthaltsort.* — 2) *unrechter Ort.*

2. अपद् Adj. *fusslos* Spr. 7655.

अपदक्षिणाम् Adv. *nach links hin.*

अपदश Adj. *ohne Verbrämung, — Fransen.*

अपदमुक्त Adj. *nicht an der richtigen Stelle abbrechend* Kâvjapr. S. 181, N. 101. Statt dessen im Text 7,9 weniger gut अपदयुक्त.

*अपदरुहा und *°रोहिणी f. *Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

अपदस्थ Adj. *nicht an, auf seinem Platze seiend* MBh. 1,146,27. Kâvjapr. 7,6.

अपदान n. *glorreiche That.*

अपदान्तर 1) *Adj. *unmittelbar anstossend.* — 2) °म् Adv. *ohne Verzug, alsbald.*

*अपदिशम् Adv. *in einer Zwischengegend.*

अ॒पदुष्पद् f. *sicherer Tritt* ṚV. 10,99,3.

अपदेश m. 1) *Anweisung, nähere Bezeichnung* Gaim. 3,4,2. — 2) *Bezeichnung, Benennung.* — 3) *Vorwand* 170,16. — 4) *Schein* R. 1,63,12. — 5) *Verläugnung* Karaka 1,29. — 6) *Argument, Grund* Kan. 9,2,4. *das zweite Glied in einem Syllogismus* Njâjas. 2,1,25. — 7) **Ziel.* — 8) **Ort.*

°अपदेशिन् Adj. *den Schein —, das Aussehen von Etwas annehmend.*

अपदेश्य Adj. *anzugeben, anzuzeigen.*

अपदोष Adj. *fehlerlos.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अपद्म Adj. (f. आ) *ohne Lotusblüthe* Mṛkkh. 82,20.

अपद्रव्य n. *schlechte Waare.*

अपद्वार n. *Seitenthür, Hinterthür* Gal.

अ॒पधा f. *Versteck.*

अ॒पधुरम् Adv. *weg von —, neben den Jocharmen.*

अपधूम Adj. *rauchlos.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अपध्यान n. *Missgunst, Bosheit.*

अ॒पधंस् m. 1) *Verborgenheit.* — 2) *Sturz, Entwürdung.* °ज m. *ein Kind aus gemischter Ehe.*

अपधंसिन् Adj. *zu Nichte machend.*

अपध्वान्त Adj. *misstönend.*

1. अपनय m. 1) *Wegnahme.* — 2) *Vertreibung, Verscheuchung.* — 3) *Entziehung* Gaim. 3,2,30.31. 5,44. 8,33. 5,4,16. 6,5,2.11. — 4) *das Abbringen* (von einer Meinung).

2. अपनय m. *unkluges Benehmen* 74,26.

अपनयन 1) Adj. *wegnehmend, raubend* Spr. 5609. — 2) n. *a*) *das Wegschaffen, Fortbringen an einen andern Ort.* — *b*) *das Vertreiben, Verscheuchen, Entfernen.* — *c*) *das Escamotiren* Njâjas. 5,2,5. — *d*) *das Eliminiren* Colebr. Alg. 207.

अपनयिन् Adj. *sich unklug benehmend.*

अ॒पनाभि Adj. *ohne Nabel.*

अपनाम m. *Biegung* Çulbas. 3,114.141.156.159.

*अपनामन् n. P. 6,2,187.

अपनिरु Adj. *aufgeblüht.*

अपनिधि Adj. *schatzlos, arm.*

अपनिनीषु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu vertreiben beabsichtigend* Kâd. 35,16.

अपनिर्वाण Adj. *noch nicht zu Ende gegangen.*

अपनीत 1) Adj. *schlecht ausgeführt, verpfuscht* MBh. 5,39,54. — 2) n. *unkluges —, schlechtes Benehmen.*

अपनीति f. *Entziehung* (mit Abl. der Person) Njâjam. 3,5,29.

°अपनुद् Adj. *vertreibend, verscheuchend.*

अपनेतर् Nom. ag. *Verscheucher.*

अपनेतव्य Adj. *fortzuführen.*

अपनेय Adj. *zu verscheuchen, — entfernen* Spr. 399.

अपनोद् 1) *Adj. *verscheuchend* in शोकापनोद् Mahâbh. 3,64,*b*. — 2) m. *a*) *Forttreibung, Abweisung, Zurückweisung.* — *b*) *Verscheuchung, Entfernung* Spr. 7765. so v. a. *Sühnung.*

अपनोदन 1) Adj. *vertreibend, entfernend.* — 2) n. *das Vertreiben, Verscheuchen, Entfernen.*

अपनोद्य Adj. *fortzutreiben, zurückzuweisen.*

अपन्थदायिन् Adj. *nicht aus dem Wege gehend, den Weg für sich in Anspruch nehmend* Gobh. 3,2,16.

अपन्थन् und अपन्था s. अपथ्.

अ॒पन्नगृह Adj. *dessen Haus nicht gefallen ist.*

अपन्नद् Adj. *dem die Zähne noch nicht ausgefallen sind* Gaut. 17,31.

अ॒पन्नदत्त् Adj. (f. °दती) dass. TS. 2,1,2,7. TBr. 1,3,4,5.

अपन्याय्य Adj. *ungeziemend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâtj. Çr. 25,4,9.

अपपाठ m. 1) *Verstoss beim Recitiren.* — 2) *fal-*

scher Wortlaut, falsche Lesart.

अपपात्र (Âpast. 1,3,25) und °पात्रित Adj. *vom Gebrauch der Geschirre ausgeschlossen.*

अपपादत्र Adj. *ohne Fussbekleidung.*

अपपित्व॑ n. *Trennung, Entfernung.*

अपपीडा f. *plötzlicher und lebensgefährlicher Krankheitsanfall* Râgat. 8,2000.

*अपपूत n. P. 6,2,187.

अपप्रजाता Adj. f. *die eine Fehlgeburt gemacht hat.*

अ॒पबर्हिस् Adj. *ohne* Barhis-*Abschnitt.*

अपभय Adj. (f. आ) *furchtlos.* प्रजापतेस्तनू: Âçv. Çr. 8,13,13.

अपभ॒रणी f. Pl. *das letzte Mondhaus.*

अपभर्तृ Nom. ag. *Hinwegnehmer.*

अ॒पभर्त॑वे Dat. Inf. *hinwegzunehmen* RV. 10,14,2.

*अपभाषण Adj. *eine falsche* d. i. *fremde Sprache redend.*

अपभी Adj. *furchtlos.*

अ॒पभूति f. *das Nichtgerathen.*

अपभ्रंश m. 1) *Herabfall, Sturz.* — 2) *falsche sprachliche Form.* — 3) *ein best. gering geachteter Dialect.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

अपभ्रष्ट Adj. *verdorben* (Sprache), *provinciell.*

अपम॒ 1) Adj. *der entfernteste, letzte.* — 2) m. *Declination eines Planeten.*

अपमङ्गल (Conj.) Adj. *Unheil bringend.*

अपमज्या f. *Sinus der Declination* Golâdh. 7,47.

अपमण्डल n. *Ekliptik.*

अपममण्डल n. dass. Golâdh. 6,9. 7,16.

अपमर्ण n. विश्वोरूप° Name eines Sâman.

अपमर्द m. *feuchter Schmutz.*

अपमर्श m. (adj. Comp. f. आ) *Berührung.*

अपमल Adj. *rein* Spr. 4019, v. l.

अपमशिञ्जिनी f. = अपमज्या Ganit. Tripr. 46.

अपमान m. und weniger gut n. *Verachtung, Geringschätzung.*

अपमानिन् Adj. *geringachtend, verschmähend.*

अपमारि॑न् Adj. *wegsterbend, hinsiechend.*

1. अपमार्ग m. *Abwischung.*

2. अपमार्ग m. *Seitenweg.*

अपमार्जन 1) Adj. *abwischend, entfernend, zu Nichte machend.* — 2) n. *a) das Abwischen, Reinigen* Gaut. 2,2. — *b) Reinigungsmittel* Suçr. 2,357,7.

अपमि॑त्य und *अपमित्यक n. *Schulden.*

*अपमुख P. 6,2,186.

अपमूर्धन् Adj. *kopflos.*

अपमृग Adj. *wildlos* 107,11.

अपमृत्यु m. *grosse Todesgefahr.*

अपमेघोदय Adj. *ohne Wolkenaufzug* Kumâras. 6,54.

अपयशस् n. *Unehre, Schande* 184,20. Venis. 11,2.

अपयस्य Adj. *ohne Milchknollen.*

अपयातव्य n. impers. *aufugiendum.*

अपयान n. 1) *Rückzug, Flucht.* — 2) *das Weichen, zu Schanden Werden.* — 3) *Declination* (astron.) Comm. zu Ârjabh. 1,6. 4,1.

अपयोधरसंसर्ग Adj. (f. आ) *wobei keine Berührung der Brüste stattfindet* Ragh. 12,65.

अपट्यदीक्षित m. v. l. für अप्पदी°.

1. अ॒पर 1) Adj. (f. आ) *a) der hintere, weiter gelegen.* — *b) der spätere* M. 9,99. — *c) der folgende.* — *d) westlich.* ततस् *westlich davon* 218,21. — *e) nachstehend, geringer, niedriger.* — *f) ein anderer.* किमपरम् *was Anderes?* und auch so v. a. *was thut dieses zur Sache? gleichviel. Ein anderer als* (Abl.; ausnahmsweise Gen. Spr. 7036); *der andere, ein anderer, — zweiter* (bei Vergleichungen); im Gegens. zu स्व *ein fremder.* Gegenüber von एक, अन्य oder क mit चिद् *der eine — der andere. Entgegengesetzt.* Gegenüber von अशुचि so v. a. *rein* Spr. 6522, von महीयस् so v. a. *geringer* 5692. — *g) absonderlich, aussergewöhnlich* 176,1. — 2) m. *Hinterfuss des Elephanten* Çiç. 5,48. — 3) f. आ *a) *Westen.* — *b) *Hintertheil des Elephanten.* — *c) Nachgeburt* (v. l. अवरा). — *d) *Uterus.* — 4) *n. *Hintertheil des Elephanten.*

2. अ॒पर n. und अ॒परी f. *Zukunft.*

*अपरकान्यकुब्ज m. N. pr. eines Dorfes *im Westen von* Kânjak. Adj. *dort befindlich.*

अपरकार्य n. *ein später zu vollbringendes Geschäft* Spr. 5012.

अपरकाल Adj. *von späterer Zeit.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Çr. 5,4,30. 9,13,10.

*अपरकाशकृत्स्न m. Pl. *die im Westen wohnenden Schüler des* Kâçakṛtsna.

अपरकाशि m. Pl. *die westlichen* Kâçi MBh. 6,9,42.

अपरकुन्ति m. Pl. *die westlichen* Kunti MBh. 6,9,43.

*अपरकृष्णमृत्तिका f. N. pr. eines Dorfes.

अपरगण्डिका m. Pl. N. pr. einer Hügelkette MBh. 6,6,35.

अपरगोदानीय m. N. pr. eines Dvîpa.

अपरचीन m. Pl. *die westlichen* Kîna.

अपरज॑ Adj. *später geboren.*

अपरजन m. Sg. und Pl. *die westlichen Völker* Gop. Br. 2,6,16.

अपरजलधि m. *der westliche Ocean* Kâd. II,37,4.

अपरतस् Adv. 1) *an einem andern Orte.* — 2) *auf der Westseite* Çulbas. 3,71.

अपरताल N. pr. einer Gegend.

*अपरति f. = अवरति.

अपरत्र Adv. 1) *an einem andern Orte, anderswohin* Bhâvapr. 2,97. — 2) *im andern Falle.*

*अपरत्रिगर्तक Adj. Mahâbh. in Ind. St. 13,372.

अपरत्व und °क n. in der Phil. *das Nichtfernsein.*

अपरधा Adv. *anders.*

*अपरदक्षिणम् Adv. *südwestlich.*

अपरदिश् f. *Westen* Spr. 7639.

अपरनन्दा f. N. pr. eines Flusses.

अपरपक्ष॑ m. *die zweite Hälfte eines Mondmonats.* Davon Adj. *अपरपक्षीय.

*अपरपश्चाल m. Pl. *die westlichen* P.

*अपरपर Adj. Pl. = अपरे च परे च.

अपरपर्यट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अपरपर्वत m. Pl. v. l. für अपरपर्यट.

*अपरपाञ्चालक Adj. von अपरपञ्चाल.

अपरपुरुष॑ m. *Nachkomme* Çat. Br. 10,3,5,11.

अपरबल्लव m. Pl. *die westlichen* Ballava MBh. 6,9,62.

अपरभाव m. *Folge.*

1. अ॒परम् Adv. 1) *in der Folge, künftighin* 29,1. *darauf, nachher* 40,8. ततो ऽपरम् 25,17. — 2) *ferner, überdies, noch.* अपरं च 140,23. — 3) *westlich von* (Abl.).

2. अपर॑म् Adv. *künftig.*

*अपरमागधक Adj. Mahâbh. in Ind. St. 13,384.

*अपरयायात n. Titel einer Erzählung.

अपरयोग Adj. *ohne andere Zuthat, unvermischt* Âpast. 1,17,20.

अपररात्र॑ m. *die zweite Hälfte der Nacht.*

अपरवक्त्र n. *ein best. Metrum.*

अपरवृ॑त्त Adj. *ohne ein Folgendes.*

*अपरविदेह m. Pl. *die westlichen* Videha.

अ॒परप्रुवृक्ण Adj. *nicht mit einem Beile abgehauen* TS. 5,1,10,1. Çat. Br. 6,6,3,5.

अपरशैल m. Pl. N. pr. einer buddh. Schule.

अपरश्वस् Adv. *übermorgen* Gobh. 4,2,1.

अपरसकथ॑ n. *Hinterschenkel.*

अपरसद् Adj. *hinten sitzend* Tândja-Br. 1,5,2.

*अपरसमम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि in der Kâç.

*अपरस्पर Adj. Pl. *ununterbrochen.*

अपरस्परसंभूत Adj. *nicht Eines aus dem Andern entstanden.*

*अपरहैमन Adj. *auf die zweite Hälfte des Winters bezüglich* u. s. w.

अपराग m. *Abneigung, feindliche Gesinnung.*

अपराग्नि m. Du. *das westliche und südliche Feuer.*

अपराङ्ग n. *Theil eines Andern.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 4,276.

अपराङ्मुख Adj. *nicht den Rücken kehrend.*

अ॒पराजयिन् Adj. *niemals verlierend* (im Spiele).

अपराजित 1) Adj. (f. आ) *a) unbesiegt, unbesiegbar, unüberwindlich.* — *b)* दिश् *Nordosten.* — 2) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* *Bein. Vishṇu's und Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — δ) eines Wesens im Gefolge Padmapâṇi's. — ε) *Pl. einer Klasse von Göttern bei den Gaina. — ζ) eines mythischen Schwertes. — 3) f. आ *a) *Clitoria Ternatea Lin., Marsilea quadrifolia Lin., Sesbania aegyptiaca Pers.* — *b) ein best. Metrum.* — *c) die 10te Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — *d) eine Form der* Durgâ. — *e) ein zehnjähriges nicht menstruirendes Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.* — *f)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — *g)* N. pr. der Burg Brahman's Khând. Up. 8,5,3. — 4) n. = 3) *g)* Kaush. Up. 1,3.5.

अपराजिष्णु Adj. *niemals unterliegend.*

*अपराद्धपृषत्क Adj. *dessen Pfeil das Ziel verfehlt, ungeschickt im Bogenschiessen.*

अपराद्धि f. *Versehen, Missgriff.*

*अपराद्धेषु Adj. = अपराद्धपृषत्क.

अपराध m. (adj. Comp. f. आ) *Vergehen, Versehen, Fehler, Schuld; Beleidigung.*

अपराधभञ्जनस्तोत्र n. Titel einer *Hymne.*

*अपराधय gaṇa ब्राह्मणादि.

अपराधिक Adj. = अपराधिन् und zugleich *ohne* Râdhikâ Spr. 7765.

अपराधिता f. Nom. abstr. von अपराधिन्.

अपराधिन् Adj. *eines Vergehens schuldig, der Jmdn beleidigt hat.*

अपराधीन Adj. *von keinem Andern abhängig* Çat. Br. 11,5,3,1.

अपरान्त 1) Adj. *im äussersten Westen wohnend, — befindlich.* — 2) m. *a) das Land im äussersten Westen.* Pl. *die Bewohner desselben.* — *b) Ende, Schluss.* — *c) Tod.* — *d) Untertheil des Hinterfusses eines Elephanten* Çiç. 11,7. Kir. 7,37.

अपरान्तक 1) m. Pl. *die Bewohner des äussersten Westens.* f. अपरान्तिका. — 2) f. °न्तिका *ein best. Metrum.* — 3) n. *ein best. Gesang.*

अपरापरज्ञ Adj. *ohne Nachkommenschaft* AV. 12,5,45.

अपरापरोत्पत्ति f. *Entstehung Eines nach dem Andern* Njâjas. 3,2,11. Comm. zu 15.

*अपरापकारणा f. gaṇa अज्ञादि in der Kâç.

अपराभाव m. *das Nichtunterliegen, Nichtverkommen.*

अपराभूत Adj. *nicht unterlegen, — verkommen.*

अपरार्क m. N. pr. eines Commentators und eines Werkes.

अपरार्ध n. *die andere Hälfte* Çrut. 8.

अपराशा f. *Westen* Ind. St. 14,328.

अपरासिक्त Adj. *nicht verschüttet, — vorbei gegossen.*

अपराकृत Adj. *unvertrieben* AV. 18,4,38.

अपराह्ण m. *Nachmittag.*

*अपराह्णक m. ein Mannsname.

*अपराह्णतन und *अपराह्णेतन Adj. *nachmittägig.*

अपरिक्रम Adj. *der nicht umhergehen kann* R. 2,63,40.

अपरिक्रामम् Absol. *ohne umherzugehen.*

अपरिक्लिष्ट 1) Adj. *nicht leidend, — schwächlich* (Kuh) Jâgñ. 1,208. — 2) °म् Adv. *nicht ungern, gern* MBh. 3,2,62.

अपरिक्लेश m. *Wohlergehen* Mudrâr. 24,14. 25,1.

अपरिक्षत Adj. *unverletzt* Çâk. 72.

अपरिगणित Adj. *nicht aufgezählt, — aufgeführt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अपरिगण्य Adj. *nicht zu berechnen, — genau anzugeben.*

अपरिगत Adj. *unbekannt, unerforschlich* Kâd. 90,19.

1. अपरिग्रह m. 1) *das Nichtumfassen, Nichteinschliessen* Comm. zu TS. Prât. 16,29. — 2) *Besitzlosigkeit* 285,28.

2. अपरिग्रह Adj. 1) *besitzlos.* — 2) *unbeweibt* Kumâras. 1,54.

अपरिचारक Adj. *ohne Pfleger.*

अपरिचित Adj. *unbekannt, mit Jmd nicht vertraut* Kâd. 117,3. 119,1. Mallin. zu Kir. 3,2. 21.

अपरिच्छद Adj. *ohne Gefolge, — Reisezeug* 169,15.

अपरिच्छिन्न Adj. *unbegrenzt* 261,23. Spr. 300.

अपरिच्छेद m. *Mangel einer Entscheidung* Çâk. 106.

अपरिज्ञात Adj. *unreif geboren, nicht lebensfähig zur Welt gekommen.*

अपरिज्ञातपूर्व Adj. *früher nicht gekannt* MBh. 13,23,20.

अपरिज्यानि f. *das nicht zu Schanden Werden.*

इष्टापूर्तस्य *eine best. Spende.*

अपरितोष Adj. *unbefriedigt.*

अपरित्याग m. *das Nichtaufgeben, das Nichtfahrenlassen* 279,13.

अपरित्याज्य Adj. *nicht aufzugeben, — fahren zu lassen* Kathâs. 3,37.

1. अपरिनिष्ठान n. *das nicht ganz fest Fixirtsein* J. R. A. S. 1863.

2. अपरिनिष्ठान Adj. *ohne Endziel* Comm. zu Njâjas. 3,2,42.

अपरिपक्व Adj. *nicht ganz reif* (Frucht, Geschwür, Verstand).

अपरिपर Adj. *keinen Umweg machend* Maitr. S. 3,7,7. 4,8,5.

अपरिपादिन् Adj. *dem Nichts zustösst* (von einem Schiffe) Mantrabr. 2,5,14.

अपरिपूत Adj. *ungereinigt* (Korn) M. 8,330.

अपरिभक्त m. *das Nichtumgéhen Jmds beim Essen,* N. einer best. Begehung Lâṭj. 3,2,1.

अपरिभिन्न Adj. *nicht zerbröckelt* Çat. Br. 5,3,3,7.

अपरिमाण n. *Unbegrenztheit* Gaim. 6,4,36.

अपरिमित Adj. *ungemessen, unbegrenzt, von unbestimmtem Maasse* u. s. w. Çulbas. 1,99.

अपरिमितधा Adv. *in unzählbaren (-bare) Theilen (Theile).*

अपरिमितविध Adj. *unbestimmt wie vielfach* Çat. Br. 10,2,3,17.

अपरिमितालिखित Adj. *unbestimmt mit wie viel Strichen versehen* Çat. Br. 8,7,3,17. Kâtj. Çr. 16,4,25.

अपरिमेय Adj. *unzählbar, unzählig* Mâlatîm. 49,5.

*अपरिम्लान m. *rother Kugelamaranth.*

*अपरियाणि f. *das Nichtumhergehenkönnen* (als Verwünschung).

अपरिलोप m. *Nichteinbusse* RV. Prât. 1,26(16).

अपरिवर्गम् Adv. *ohne Ausnahme.*

अपरिवाद्य Adj. *nicht zu tadeln* Gaut. 8,13.

अपरिविष्ट Adj. *nicht umhüllt.*

अपरिवीत Adj. dass.

अपरिवृत Adj. *unumfangen, unumschlossen; uneingehegt* Gaut. 12,28.

अपरिशङ्कित Adj. *nicht geahnt* Spr. 194.

अपरिशुद्ध Adj. *ungereinigt, unrein* (eig. und übertr.) Suçr. 2,190,11.

अपरिशेष Adj. *ohne Rest, allumfassend.*

अपरिश्लथम् Adv. *recht stark, — fest* (umarmen) Uttarar. 108,18 (147,8).

अपरिसंवत्सर Adj. (f. आ) *kein volles Jahr bestehend* Âpast. 1,10,11.

अपरिसंख्यान n. *Unzählbarkeit, unendliche Verschiedenheit* Njâjas. 3,1,15.

अपरिसंख्येय Adj. *unzählbar, unendlich verschieden* Comm. zu Njâjas. S. 1, Z. 10. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अपरिसमाप्तिक Adj. *endlos.*

*अपरिस्कन्दम् Absol. *ohne umherzuhüpfen* Bhaṭṭ. 9,75.

अपरिहृत Çâk. 69,12 fehlerhaft für अपरिक्षत.

अपरिहार m. *Nichtvermeidung* 279,21.

अपरिहार्य Adj. *nicht zu vermeiden* Gaut. 8,13. Karaka 1,11. Spr. 2383.

अपरिहित n. *ein noch nicht getragenes, reines*

Kleid Âpast. 1,16,30.

अपरिक्वत Adj. *nicht vermieden* Çâk. 69,12 (Conj.).

अ॒परिक्वत Adj. *unbeschädigt, ungefährdet.*

अपरीक्षित Adj. *unüberlegt, unbesonnen* (von Sachen und Personen). °कारक n. Titel des 5ten Buches im Pañkat. nach der ed. Bomb.; °करणीय und °करित n. (wohl °कारित्र) bei Kos.

अ॒परीत 1) Adj. *unbezwungen, unbezwinglich.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अ॒परीवृत Adj. *unumschlossen* RV. 2,10,3.

अपरुष् Adj. *frei von Zorn.*

अपरुष Adj. (f. आ) *nicht barsch, — roh.*

अ॒पवपु Adj. *Missgestalt, Missgeburt.*

अ॒परेण Praep. *hinter; westlich von* (mit Acc.).

*अपरेतरा f. *Osten.*

अपरेद्युस् Adv. *am folgenden Tage.* संप्राप्ते *nachdem der folgende Tag gekommen war.*

*अपरेषुकामशम Adj. Ind. St. 13,393.

अपरोक्ष 1) Adj. *vor Augen liegend, wahrnehmbar.* — 2) °म् Adv. *im Angesicht von.* — 3) अ॒परोक्षात् *vor aller Augen, offenbar.* — 4) अपरोक्षे *in Jmds Beisein* 242,15.

अपरोक्षत्व n. *das vor Augen Stehen* 276,9.

अपरोक्षय्, °यति *sich von Etwas* (Acc.) *durch Augenschein überzeugen* 43,8.

अपरोक्षानुभव und अपरोक्षानुभूतिसुधार्णव m. Titel einer Schrift.

अपरोक्षकृ॒ Nom. ag. *Abhalter.*

अपरोध m. *Ausschluss, Verbot,* in अनप°.

अपरोधक Adj. *abhaltend* Maitr. S. 2,2,1.

अपर्कर्कपृष्ठ m. *ein best.* Ekâha Çâñku. Çr. 10,8,33.

अ॒पर्ण 1) Adj. *blattlos.* — 2) f. आ Bein. der Umâ.

1. अपर्तु m. *nicht die rechte Jahreszeit* Gaut. 16,10.24. Âpast. 1,11,27.31.39.

2. अपर्तु Adj. *unzeitig; nicht der Jahreszeit entsprechend.* Adv. *ausserhalb der Jahreszeit* Gaut. 3,21.

*अपर्ण्, अपर्णति Denom. von अपर्.

अ॒पर्यग्निकृत Adj. *den der Feuerbrand nicht umkreist hat* Çat. Br. 12,9,3,9.

अपर्यन्त Adj. 1) *unbegrenzt* 43,28. — 2) *mit Etwas nicht zu Ende (Stande) kommend* Lalit. 167,12.

अपर्यागत Adj. *kein Jahr alt* (Korn) Suçr. 1,199,17.

अपर्याप्त Adj. *nicht genügend, — ausreichend.*

अपर्याप्तवत् Adj. *nicht vermögend* (mit Inf.) Ragh. 16,28.

अपर्युषित Adj. 1) *ganz frisch, — neu* (eig. und übertr.) Veṇis. 84,10. 89,17. — 2) *nicht alt geworden, alsbald getilgt* (Sünde) MBh. 1,170,21.

अ॒पर्वक Adj. *ohne Gelenk.*

अपर्वतनदीवृत्त Adj. *ohne Berge, Flüsse und Bäume* R. ed. Bomb. 4,43,19.

*अपर्वदृण्ड m. *ein best. Rohr* Râgân. 8,78.

अ॒पर्वन् n. 1) *eine Stelle, wo kein Gelenk ist,* 1,10. — 2) *kein natürlicher Haltepunkt in einer Erzählung* Kâm. Nîtis. 5,44. — 3) *ein Tag, der kein* Parvan *ist, ein gewöhnlicher Tag.* — 4) *die Zeit, da keine Sonnen- oder Mondfinsterniss Statt finden sollte,* MBh. Mâlav. Bhâg. P.

अपर्वभङ्गनिपुण Adj. Kâm. Nîtis. 11,40 vielleicht fehlerhaft für आपर्व°.

*अपल n. *Keil.*

अपलताभवन Adj. (f. आ) *ohne Lauben.*

अपलाप m. 1) *Läugnung, Verneinung.* — 2) **Zuneigung.* — 3) *Achselhöhle* Bhâvapr. 1,58.

अपलापिन् Adj. *verschweigend, verhehlend.*

अपलाल m. N. pr. eines Râkshasa.

अपलाश Adj. *unbelaubt.*

*अपलाषिका f. *Durst.*

*अपलाषिन् und *अपलाषुक Adj. *frei von Verlangen.*

अ॒पलित Adj. *nicht ergraut.*

*अपलुपम् Acc. Inf. *abzureissen.*

अ॒पल्पूलनकृत Adj. *ungebeizt.*

अपवक्तृ॒ Nom. ag. *Abwehrer.*

अपवक्त्र und °क n. *ein best. Metrum.*

अपवत्स Adj. (f. आ) *kalblos.*

*अपवन n. *Park.*

अ॒पवत्त् Adj. *wässerig.*

अपवमान m. *kein* Pavamâna *genanntes* Stotra. Loc. *ausser beim* P. St. Kâtj. Çr. 11,1,27.

अपवरक m. n. *Schlafgemach.*

अपवर्ग m. 1) *Abschluss, Ende* 227,25. — 2) *die letzte Befreiung der Seele, endliche Erlösung* 83,28. — 3) *der Ort, wo die endliche Erlösung Statt findet,* Bhâg. P. 5,20,45. — 4) *plötzliches zu Nichte Werden.* — 5) *Gabe, Geschenk.* — 6) *Beschränkung* (einer Regel) Çulbas. 2,50.

अपवर्जन n. 1) *das Beschliessen, Beendigen.* — 2) *das Abtreten, Geben* (z. B. einer Tochter zur Ehe). — 3) **das Verlassen.* — 4) **die letzte Befreiung der Seele.*

अपवर्ण Adj. *fehlerhaft dem Laute nach.*

अपवर्त m. 1) *der zur Reduction angewandte Divisor, der grösste gemeinschaftliche Divisor zweier Grössen.* — 2) *Reduction durch Division ohne Rest* Bîgag. 39. 40.

अपवर्तन n. 1) **Umkehr, Flucht.* — 2) *das Wegrücken, Entfernen.* — 3) *das Entziehen.* — 4) und 5) = अपवर्त 1) und 2) Colebr. Alg. 153.

अपवर्तिका f. *Schurz.*

अपवर्त्य Adj. *durch Division auf die geringsten Grössen zu reduciren* Bîgag. 46.

अपवाचन n. in अनप°.

अपवाद् m. 1) *Widerlegung* 257,31. — 2) *Aufhebung, Zurücknahme; Ausnahme* 227,15. 228,11. 29. 238,19. — 3) *Tadel, üble Nachrede.* — 4) *Befehl, Geheiss* Kir. 14,27.

अपवादक Adj. *aufhebend, annullirend* Comm. zu TS. Prât. 14,5.6. तदपवादकत्व n. Nom. abstr. ebend.

°अपवादिन् Adj. *tadelnd.*

अपवाद्य Adj. *was aufgehoben, — annullirt wird* Comm. zu TS. Prât. 14,5.

*अपवारण n. *das Verbergen, Verstecken.*

अपवारितम्, °तकेन und °वार्ग (307,25) Adv. im Drama *im Geheimen, so dass es nur die zunächst betheiligte Person hört* oder *sieht.*

अ॒पवास् m. 1) *das Verlöschen.* — 2) **eine best. Pflanze,* = पवास.

अपवाक्तृ॒ m. 1) *Abfluss.* अपवाक्तृ॒तस् *auf der Seite des Abflusses.* — 2) *Wegführung.* वसिष्ठस्य oder वसिष्ठाप° N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) *Abnahme, Verminderung.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) Pl. N. pr. eines Volkes.

अपवाक्तृक m. = अपवाक्तृ 3).

अपवाक्तन n. 1) *das Wegführen.* — 2) *Abnahme, Verminderung.*

अपवाक्य Adj. *wegzuführen.*

अपविक्षत Adj. *unverletzt.*

अपविघ्न Adj. *frei von Hindernissen* Ragh. 3,38. कच्चित्तातापविघ्नं ते *geht es ohne Hindernisse bei dir her?*

अपविद्ध Partic. von व्यध् mit अप.

*अपविषा f. *Kyllingia monocephala Lin.*

*अपवीण P. 6,2,187.

अ॒पवीरवत् Adj. *nicht mit einem Speere bewaffnet.*

अपवृक्तत्व n. *das Fertigsein, Nichts mehr zu thun Haben* Comm. zu Kâtj. Çr. 493,24. 528,19.

अपवृज्य Adj. in अनप°.

1. अपवृत्त n. *Ekliptik* Golâdh. 8,69. 11,3.

2. अपवृत्त Adj. *von schlechtem Benehmen* 106,18.

अपवृत्ति f. *das Ablaufen, Abrutschen* Spr. 52.

अपवेध m. *fehlerhafte Durchbohrung.*

अपव्याख्या f. *falsche Erklärung.*

अपव्यापार Adj. *ohne Beschäftigung, — Amt.*

अ॒पव्रत Adj. 1) *ungehorsam.* — 2) *das gewohnte Thun aufgebend.*

अपशङ्कम् Adv. *furchtlos.*

अपशब्द् m. 1) *üble Nachrede* Spr. 2911. 7854. — 2) *verdorbene Wortform, ungrammatische Sprache* ebend.

अपशब्दखण्डन n. Titel eines Werkes.

अपशव्य Adj. *für das Vieh nicht dienlich.*

अपशशितिलक Adj. *ohne Mond als Stirnmahl.*

अपशस्त्र Adj. *waffenlos.*

अपशिरस्, अपशीर्ष und अपशीर्षन् Adj. *kopflos.*

1. अपशु m. *zum Opfer untaugliches Vieh* Njâjam. 1,4,43. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend.

2. अपशु Adj. *ohne Vieh, — Opferthier* Âçv. Grhj. 4, 8,38.

अपशुघ्नी Adj. f. *kein Vieh tödtend.*

*अपशुच् m. *die Seele.*

अपशुष्क Adj. (f. आ) *abwendig* (Comm.).

अपशूद्र m. *kein* Çûdra Gaim. 6,1,33.

अपशूल Adj. *ohne Spiess.*

अपशोक 1) Adj. *kummerlos.* — 2) *m. *Jonesia Asoka Roxb.*

अपश्चाद्ध्वन् und अपश्चाद्ध्वन् Adj. *nicht zurückbleibend, — zu kurz kommend* Maitr. S. 3,9,4.

1. अपश्चिम Adj. *nicht der letzte.*

2. अपश्चिम Adj. *der allerletzte, äusserste.* °म् Adv. *zum allerletzten Mal* Mṛkkh. 155,12.

अपश्य Adj. *nicht sehend.*

अपश्यना f. *das Nichtsehen* (buddh.).

अपश्यत् Adj. *nicht sehend* Mṛkkh. 111,3.

अपश्रय m. *Polster.*

अपश्री Adj. *der Schönheit beraubt.*

अपश्रुति Adj. *den Ohren unangenehm.*

*अपष्ठ m. n. *Spitze des Wiederhakens, mit dem ein Elephant geleitet wird.*

अपष्ठु 1) *Adj. *a) entgegengesetzt. — b) der linke.* — 2) Adv. *a) in verkehrter Weise, falsch* Çiç. 15,17 (अपष्ठु प° zu lesen). — *b) *tadellos.* — *c) *schön, reizend.* — 3) *m. *Zeit.*

*अपष्ठुर und *अपष्ठुल Adj. *entgegengesetzt.*

1. अपस् n. 1) *Werk, Handlung,* insbes. *das heilige Werk am Altar.* — 2) *bewegliche Habe.*

2. अपस् 1) Adj. *werkthätig, werkkundig.* — 2) f. Pl. *a) die Finger.* — *b) die drei Göttinen der heiligen Rede.*

3. अपस् Adj. *aquosus.*

अपसद् m. *ein Ausgestossener, der Schlechteste unter.* विकङ्कापस° *ein niederträchtiger Vogel* Kâd. 218,21. — Pl. *Kinder aus gemischten Ehen, wenn der Vater einer niedrigeren Kaste als die Mutter angehört.*

*अपसमम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि. v. l. अपरसमम्.

अपसर m. 1) wohl *das Abgehen von Etwas* (in अनप°). — 2) *Entfernung, Distanz* Golâdh. 13,26.

अपसरण n. *das Fortgehen, Rückzug* Spr. 408. °तस् Çat. Br.

*अपसर्जन n. 1) *das Verlassen.* — 2) *das Spenden.* — 3) *die letzte Befreiung der Seele.*

अपसर्प m. *Späher* Bâlar. 13,2.

अपसर्पण n. *das Fortgehen, Sichentfernen, Weichen.* Mit प्रति *das Zurückkehren nach.*

अपसर्पिणी f. = अवसर्पिणी.

अपसलवि und अपसलम् Adv. 1) *nach links hin.* — 2) *mit der Stelle zwischen Daumen und Zeigefinger.*

अपसव्य Adj. 1) *nicht der linke, der rechte.* °म् mit कर् *Jmden* (Acc. und Loc.) *die rechte Seite zukehren* und *die heilige Schnur auf die rechte Schulter hängen.* — 2) in der Auguralkunde *von rechts nach links gerichtet, zur Linken stehend, nach links sich bewegend.* Dazu Adv. °म् und °सव्येन *zur Linken, von rechts nach links.* — 3) *entgegen gesetzt (= 2).

अपसव्यवत् Adj. *wobei die heilige Schnur auf der rechten Schulter hängt.*

अपसार m. *Ausgang, Ausweg.*

अपसारण n. *das Entfernen, Fortlassen.*

अपसारिन् Adj. *abnehmend, sich vermindernd.*

अपसार्य Adj. *fortzuschicken, zu entfernen.*

*अपसार्वसेनि Adv. *mit Ausnahme von* Sârvaseni Kâç. zu P. 6,2,33.

अपसिद्धान्त m. *eine Behauptung* oder *ein Dogma im Widerspruch mit dem eigenen System* Njâjas. 5,2,1.24. Sarvad. 13,4.

अपसी s. 2. अपस्य.

*अपसीर P. 6,2,187.

अपसृति f. *Entfernung, Distanz* Golâdh. 13,27.

अपसृप्ति f. *Fortgang, Weggang aus* (Abl.).

*अपसौवीरम् Adv. *mit Ausnahme von* Sauvîra Kâç. zu P. 6,2,33.

अपस्कम्भ m. *Befestigung.*

अपस्कर m. 1) *Theil eines Wagens.* Auch n. — 2) *Excremente* LA. 4,6. — 3) *Schamtheile.*

अपस्खल m. *das Ausgleiten.*

अपस्तम्ब und °स्तम्भ m. *ein luftführendes Gefäss an der Seite der Brust* Bhâvapr. 1,58.

अपस्नान n. 1) *Wasser, in dem sich ein Anderer gebadet hat.* — 2) *Abwaschung nach einem Todesfall.*

अपस्पति m. N. pr. eines Sohnes des Uttânapâda.

अपस्पर्श Adj. (f. आ) *unempfindlich.*

1. अपस्पृश् Adj. *nicht hart berührend, — wehe thuend.*

2. अपस्पृश् Adj. *sich nicht berühren lassend,* in अनप°.

*अपस्फिग n. P. 6,2,187.

अपस्फुर, अपस्फुर (in अनप°) und अपस्फुरत् (in अनप°) Adj. *wegschnellend, ausschlagend.*

अपस्मय Adj. *ohne Hochmuth.*

अपस्मार m. (*Verlust des Bewusstseins*) *Besessensein; Fallsucht* Karaka 2,8.8,8.

अपस्मारिन् Adj. *besessen; von Fallsucht behaftet.*

अपस्मृति Adj. 1) *keine Erinnerung von Etwas habend.* — 2) *an Etwas nicht denkend, zerstreut.* — 3) *kein klares Bewusstsein habend, ausser sich.*

अपस्य, °स्यति *thätig sein.*

1. अपस्य 1) Adj. *geschäftig.* — 2) अपस्या f. *Geschäftigkeit, Thätigkeit.*

2. अपस्य 1) Adj. अपसिन्न (f. अपसी) *aquosus.* — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

अपस्यु Adj. *geschäftig.*

अपस्वान m. *Orkan* Âpast. 1,11,30.

°अपह Adj. (f. आ) *abwehrend, vertreibend, zu Nichte machend* 72,18. 101,12. Spr. 7853.

अपहतपाप्मन् Adj. *vom Uebel befreit* Çat. Br. 2,1,3,4. 6,2,2,19.

अपहति f. *Abwehr, Vertreibung.*

अपहनन n. *das Abhalten,* in अनप°.

अपहर्तृ Nom. ag. (f. °हर्त्री) *Abwehrer, Vertreiber.*

अपहरण n. 1) *das Forttragen, Entwenden.* — 2) *das Weiterbefördern* (eines Flüchtlings) Mṛkkh. 111,9. — 3) *das Entfernen, Vertreiben, zu Nichte Machen.* अमाप° *der Müdigkeit* Kâd. II,36,18.

अपहरस् Adj. *nicht verderblich* Tândja-Br. 12, 13,4.

अपहर्त m. = अपहर्तर्.

अपहर्तर् Nom. ag. 1) *Hinwegführer.* — 2) *Wegnehmer, Entwender.* — 3) *Entferner, zu Nichte Macher.* — 4) N. pr. eines Schlangendämons.

अपहर्तव्य Adj. *hinwegzuführen* 152,2.

अपहर्ष Adj. *keine Freude verrathend* (Blick) Kâd. II,60,19.

*अपहल P. 6,2,187, Sch.

अपहस्त m. *Stoss mit der Hand* (*Rücken der Hand* Comm.).

अपहस्तय्, °यति *von der Hand schlagen, von sich stossen, zur Seite schieben, abschütteln, zurückweisen* Sarvad. 124,7. °हस्तित Partic. Kâd. 227,15. 262,20.

अपहानि f. *das Schwinden.*

अपहार m. 1) *das Fortreissen, Mitsichreissen.* — 2) *Fortnahme, Entwendung, Raub.* — 3) *Verscheuchung, Entfernung.* — 4) *Verheimlichung, Verläugnung* Çâk. 13,21.22. — 5) *Vorenthaltung.* — 6) *ein abgerissenes Stück.* — 7) *Verlust.*

अपहारक Adj. 1) *entwendend, stehlend, Dieb.* — 2) *verheimlichend, verläugnend.*

अपहारण n. *das Wegführenlassen* Spr. 7312, v. l.

अपकारवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अपकारिन् Adj. 1) *mit sich fortreissend* (auch in übertr. Bed.). — 2) *wegnehmend, entwendend.* — 3) *entfernend, zu Nichte machend.* — 4) *verheimlichend, verläugnend.*

अपकास m. 1) *spöttisches Lachen.* — 2) **Lachen ohne Veranlassung.*

अपकास्य Adj. *zu verlachen, — verspotten.*

अपिकिंकार Adj. *ohne Silbe* किङ्.

अपकृति f. *das Fortnehmen, Entfernen* Spr. 7759.

अपक्रव m. 1) *Läugnung, das in Abrede Stellen* 242,1. — 2) *Verhüllung, Einkleidung.* — 3) *Genugthuung* Çat. Br. — 4) **Zuneigung.*

अपक्रुति f. *Läugnung* und auch *Verhüllung, Einkleidung* (als eine best. rhet. Figur) Vâmana 4,3,5.

अपक्रोतर् Nom. ag. *Läugner, etwas in Abrede stellend.*

अपक्राम m. *Verminderung.*

अपक्रेपण n. *das Beschämen.*

अपांवत्स m. *ein best. Stern.*

अपाक् s. अपाञ्च्.

1. अपाक Adj. *von fern kommend, aus der Ferne sichtbar.*

2. अपाक m. *Unverdaulichkeit.*

3. अपाक Adj. *unreif* (Geschwüre u. s. w.).

अपाकचक्षस् Adj. *fernglänzend.*

अपाकज Adj. (*nicht gereift*) *ursprünglich, natürlich.*

अपाकरण n. 1) *das Wegtreiben.* — 2) *das Abliefern, Abtragen* (einer Schuld).

अपाकरिष्णु Adj. *übertreffend* (mit Acc.) Spr. 5896.

*अपाकर्तोस् Abl. Inf. mit पुरा *vor dem Wegtreiben.*

अपाकर्मन् n. *Ablieferung, Abtragung,* in अनपा°.

*अपाकशाक n. *Ingwer.*

अपाकै Adv. *fern.*

अपाकात् Adv. *aus der Ferne.*

अपाकिन् Adj. 1) *unverdaulich.* — 2) *unreif* (Geschwüre u. s. w.).

अपाकृति f. *Fernhaltung.*

अपाकेस्थ Adj. *fern stehend.*

अपाक्तात् Adv. *von hinten.*

*अपाक्त Adj. = अध्यक्त, प्रत्यक्त.

*अपाग्भव Adj. = अपाचीन Gal.

अपाङ्क्य und अपाङ्क्त्र (Gaut. 17,18. 21,11) Adj. *nicht würdig mit andern geachteten Personen an Etwas Theil zu nehmen.* Dazu Nom. abstr. अपाङ्क्यत्व n.

अपाङ्ग 1) *Adj. *glied —, körperlos.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) der äussere Augenwinkel.* — *b) gefärbtes Mal auf einem Körpertheile.*

*अपाङ्गक m. *Achyranthes aspera.*

*अपाङ्गदर्शन n. und अपाङ्गदृष्टि f. (Spr. 3395) *Seitenblick.*

*अपाङ्गदेश m. = अपाङ्ग 2) *a).*

अपाङ्गनेत्र Adj. (f. आ) *zur Seite blickend.*

अपाङ्गप्रेक्षित n. und अपाङ्गमोक्त m. *Seitenblick.*

अपाचक Adj. *nicht für sich selbst kochend* MBh. 12,12,10.

*अपाचीतरा f. *Norden.*

अपाचीन Adj. 1) *rückwärts —, westlich belegen.* — 2) **südlich.* — 3) **umgekehrt.*

अपाच्य, अपाचिय Adj. 1) *westlich.* — 2) *südlich.*

अपाञ्च् 1) Adj. (f. अपाची) *a) rückwärts —, westlich gelegen, — gewandt* AV. 3,3,6. — *b)* **südlich.* — 2) Adv. अपाक् *im Westen.* — 3) *f. अपाची *Süden.*

*अपाञ्चस् P. 6,2,187.

*अपाटव n. *Unwohlsein.*

अपाणि Adj. *ohne Hände.*

अपाणिनीय Adj. *nicht* Pâṇini *eigen* Ind. St. 13,149.

अपाणिपाद Adj. *ohne Hände und Füsse* 273,15.

अपाण्डव Adj. *ohne* Pâṇḍava Veṇis. 87.

अपातक n. *kein Verbrechen* 120,16. Gaut. 5,24.

अपात्त Partic. von दा, ददाति mit अपा.

*अपात्यय m. *das Abläugnen, Verheimlichen.*

1. अपात्र m. (selten) und n. *unwürdige Person* 172, 30. 184,14.

2. अपात्र Adj. *ohne Gefäss.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,34. °ता Comm. ebend.

अपात्रकृत्या f. *eine Handlung, die Jmdn zu einer unwürdigen Person macht.*

अपात्रवर्षण n. *das Spenden an Unwürdige* Spr. 413.

अपात्रवर्षिन् Adj. *Unwürdigen spendend* 158,2.

अपात्रीकरण Adj. *zu einer unwürdigen Person machend.*

अपाद् 1) Adj. *ohne Stollen, nicht metrisch* Kâvjâd. 1,23. — 2) *f. आ = वल्गुली Gal.

अपादक Adj. *fusslos.*

अपादातर् Nom. ag. *Wegnehmer.*

अपादादि m. *nicht der Anfang eines Stollens* VS. Prât. 2,17.

अपादान n. 1) *das bei einer Trennung am Platz Verbleibende* (der Begriff des Ablativs). — 2) *das wovon ein Stück abgeschnitten worden ist, das zurückgebliebene St.* Comm. zu Njâjam. 6,4,1. Dazu Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अपाध्य Adj. (f. आ) Bez. *bestimmter* Ishṭi.

*अपाधन् P. 6,2,187.

अपान m. 1) *der eingezogene, von oben nach unten sich bewegende Hauch im Körper* 264,20.24. अपानव्रप n. Çat. Br. 11,2,7,27. — 2) *After* 44,27.28. — 3) Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 5,4,2. वसिष्ठस्य अ° desgl.

अपानदा Adj. *den Einhauch schenkend.*

*अपानपवन m. = अपान 1).

अपानपा Adj. *den Einhauch schützend.*

अपानभृत् Adj. Bez. *best. Ziegeln.*

अपानृत Adj. *frei von Lüge, wahr.*

अपानोदार m. *Farz* Spr. 2259.

अपात्तरतमस् m. N. pr. eines alten Weisen.

*अपांनप्तर् m. = अपां नपात्.

*अपांनप्त्रिय und °नप्तीय Adj. P. 4,2,27.28.

*अपांनाथ m. 1) *das Meer.* — 2) Bein. Varuṇa's.

अपांनिधि m. 1) *Bein. Çiva's. — 2) Name eines Sâman.

अपाप Adj. (f. आ) *nicht schlecht, unschuldig* 105,6. Mṛkkh. 154,1.2. 155,11.

अपापकाशिन् Adj. *nicht hässlich aussehend.*

अपापकृत् Adj. *nicht Böses thuend.*

अपापचेतस् Adj. *von guter Gesinnung, unschuldig* MBh. 3,63,17.

अपापपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

अपापवस्यस n. *keine verkehrte Ordnung, kein Wirrwarr.*

अपापविद्ध Adj. *nicht mit Fehlern behaftet.*

अपामंभविष्णु (अपामनंभ°?) Adj. *nicht krätzig werdend* Maitr. S. 3,6,8.

अपामार्ग m. *Achyranthes aspera.* अपामार्गतैल n. Mat. med., अपामार्गतण्डुल m. und अपामार्गक्षीर m.

अपामार्जन n. *das Abwischen, Wegkehren, Abwehren.* °स्तोत्र n. Titel einer *Hymne.*

अपामीव n. und अपामीवन् m. n. Name eines Sâman (auch आदित्यस्य, इन्द्रस्य).

अपांपति m. 1) *das Meer.* — 2) Varuṇa.

*अपांपित्त n. *Feuer.*

अपाय m. 1) *Weggang, das Sichentfernen.* — 2) *das Entzogenwerden von* (Abl.) Njâjam. 3,5,29. — 3) *Ausgang, Ende.* — 4) *Verfall.* — 5) *Vergehen* LA. 25,17. — 6) *Nachtheil, Schaden, Gefahr* ṚV. Prât. 11,34.

अपायति f. (?) Kâṭh. 28,3.

अपायन n. *das Weggehen, Sichentfernen.*

अपायिन् Adj. *abgehend, mangelnd.*

1. अपार् m. *diesseitiges Ufer.*

2. अपार् Adj. (f. आ) 1) *unbegrenzt, unermesslich.* अपारे so v. a. *auf hohem Meere.* — 2) *auf hohem Meere befindlich.*

अपारपार Adj. *über das unermessliche Meer* (des Lebens) *hinüberführend* VP. 1,15,56.

अपारयत् Adj. *nicht vermögend, — könnend* Kâd.

259,24. II,42,14.

अपार्ण Adj. *entfernt von* (Abl.).

अपार्थ Adj. 1) *zwecklos, unnütz.* °म् Adv. *ohne eigennützige Motive* Gaupap. zu Sâṁkhjak. 60. — 2) *sinnlos.*

अपार्थक 1) Adj. (f. अपार्थिका; अपार्थका fehlerhaft) = अपार्थ 1) und 2). n. *Unsinn* Njâjas. 5,2,10. °म् Adv. *in uneigennütziger Weise* Sâṁkhjak. 60.

अपार्थिव Adj. *nicht irdisch* Ragh. 8,34.

अपार्धक्षेत्र Adj. *nur ein halbes Feld einnehmend* Ind. St. 9,442. 10,287.

अपार्ध्य m. Pl. N. pr. der Verfasser eines Mantra Ind. St. 3,458.

अपाल 1) Adj. (f. आ) *ohne Hüter, — Hirten* R. ed. Bomb. 2,14,54. Bhaṭṭ. 5,66. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Atri's.

*अपालङ्क m. *Cathartocarpus fistula.*

अपालम्ब m. *ein vom Wagen herabhängendes Holz zum Hemmen desselben.*

अपालयत्न् Adj. *nicht schützend* Spr. 6416.

अपावृत् in अनपावृत्.

अपावृति f. *Verschluss.*

अपावृत्त* n. *das Sichwälzen eines Pferdes.*

अपावृत्तक Adj. *flüchtig geworden.*

*अपावृत्ति f. = उद्वर्तन.

अपाव्य Adj. als Bez. bestimmter Götter und Mantra. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâṭh. 30,9.

*अपाश्या f. P. 6,2,156, Sch.

अपाश्रय m. 1) *Rücklehne* Daçak. 90,13. — 2) *Stütze, Halt.* — 3) etwa *Zelt* R. 5,11,19. — 4) *Gitter, Geländer.*

अपाश्रयण n. *das Sichanlehnen* Gaut. 2,14.

अपाश्रयवत् Adj. *eine Stütze habend an* (Instr.).

°अपाश्रयिन् Adj. dass.

अपाषण्ड Adj. *nicht ketzerisch* Bhâg. 5,26,22 (अपाषाण्ड Burn., अपाखण्ड ed. Bomb.).

अपाष्टि f. in अपोऽपाष्टि = अपाष्ठ, अपाष्ठि.

अपाष्ठ m. (adj. Comp. f. आ) *Haken.*

अपाष्ठवत् Adj. *mit Haken versehen.*

अपाष्ठिक् und °क्न् Adj. *mit den Krallen tödtend* Çat. Br. 12,7,1,6. 2,15.

अपासङ्ग m. 1) von unbekannter Bed. Kâṭh. 25,2. — 2) *= उपासङ्ग *Köcher.*

अपासन n. 1) *das Wegwerfen, Weglegen.* — 2) **Mord.*

अपि 1) Praep. mit Verben oder in Verbindung mit einem Loc. (im RV.) *dicht an, hinein in, in, bei.* — 2) Adv. *a) dazu, auch, ferner, desgleichen.* अपि च, चापि, अपि चैव, चैवापि und तथैवापि dass. अपि — अपि (oder च) *sowohl — als auch.* ये ऽपि — ते ऽपि *auch diejenigen, welche.* न केवलम् — अपि *nicht nur — sondern auch* 96,28. 97,20. वापि und अपि वा *oder auch.* वापि — अथ वा — वापि *entweder — oder — oder auch.* यदि वा — यदि वापि — यदि वापि mit Potent. *sei es, dass — oder dass — oder auch dass.* न — नापि — न चैव (auch ohne Wiederholung der Negation) *weder — noch — noch auch.* — *b) auch* so v. a. *sogar, selbst, obgleich.* अपि च dass. यद्यपि, अपि कु यदि (27,20) und यदि चेत् *selbst wenn.* तथापि *dennoch.* In einem negativen Satze *nicht einmal.* अपि च — न चापि *sogar — nicht aber* so v. a. *lieber — als.* — *c) aber,* insbes. beim Wechsel des Subjects. — *d) nur.* — *e) wenigstens, doch, tamen.* — *f)* giebt einem Interrogativum die Bed. eines Indefinitum. — *g)* nach Zahlwörtern so v. a. *alle.* Eben so अपि च und अपि चैव. अन्ये ऽपि und परे ऽपि *die übrigen.* Pleonastisch nach उभ, उभय, सर्व und अशेषतस्. — *h)* am Anfange eines Satzes Fragepartikel. — *i)* am Anfange eines Satzes mit einem Potent. *ach wenn doch.* — *k)* अपि नाम am Anfange eines Satzes *ob wohl, vielleicht.* — *l)* न च — अपि तु *nicht — sondern* Spr. 5257. — *m)* *vor einem Imperat. bei einer freundlichen Aufforderung. — *n)* *सर्पिषो ऽपि स्यात् = सर्पिषो बिन्दुरपि स्यात्.

अपिकक्ष m. 1) *die Gegend der Achselgruben und Schulterblätter.* — 2) N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

(अपिकक्ष्य) °काक्षिक Adj. *in der Gegend der Achselgruben befindlich.*

अपिकर्ण m. *die Gegend des Ohres.*

अपिगुण Adj. *vorzüglich, vollkommen.*

*अपिगृह्य (ved.) und *आह्य Adj.

*अपिच्छा f. *ein best. Vogel* Gal.

अपिज्ञ Adj. *nachgeboren, hinzugeboren.*

अपित् Adj. *versiegt, vertrocknet.*

अपितर् m. *Nicht-Vater* Çat. Br. 14,7,1,22.

अपितृक Adj. *vaterlos* Âpast. 1,11,2.

अपितृदेवत्य Adj. *nicht an die Manen als Gottheit sich richtend* 35,26. Çat. Br. 11,1,3,3.

अपित्र्य Adj. *nicht väterlich* 201,4.

अपित्व n. *Betheiligung, Antheil* 28,13.

अपित्विन् Adj. *betheiligt, Antheil habend.*

अपिदृष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Aufseher* Ind. St. 10,144.

अपिधान 1) n. *a) das Bedecken.* — *b) Bedeckung, Hülle, Decke.* — *c) Verschluss.* — *d) Schloss, Riegel.* — 2) अपिधानी f. etwa *Teppich.*

अपिधानवत् Adj. *verdeckt.*

अपिधि m. *dargereichte Gabe.*

अपिनद्धमुख Adj. *dessen Maul verbunden ist* AV. Paipp. 19,8.

अपिनेतर् Nom. ag. *Hingeleiter zu* (Gen.) Çat. Br. 12,4,4,1.

अपिपक्ष m. *Seitengegend.*

अपिपास Adj. *durstlos, kein Verlangen mehr empfindend.* Davon अपिपासत्व n. *Durstlosigkeit* Ind. St. 9,154.

अपिप्राण Adv. (f. ई) *jeden Athemzug begleitend.*

अपिभाग Adj. *Antheil habend.*

अपिमन्त्र Adj. *Rede stehend* Kâṭh. 13,1.

अपिवत्न् Adj. अपि *enthaltend.*

अपिवान्यवत्सा f. = अभिवान्यवत्सा.

अपिवाय m. Bez. *eines best.* Puroḍâça.

अपिव्रत Adj. *an einer religiösen Feier betheiligt, blutsverwandt.*

अपिशर्वर 1) Adj. *in die Nacht reichend, nächtlich.* — 2) n. *Nachtzeit.*

अपिशल m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

अपिशसम् Abl. Inf. mit पुरा *ohne wegzuschneiden.*

अपिष्ट Adj. *ungemahlen* Çat. Br. 2,6,1,5.

अपिहित Partic. von धा, दधाति mit अपि.

अपिहिति f. *Verschluss* Maitr. S. 2,4,2. Tâṇḍja-Br. 18,5,4. 21,7,5.

अपी f. s. अप्य.

अपीच्य, अपीच्य Adj. 1) *geheim, verborgen.* — 2) *sehr schön, reizend.*

अपीजू Adj. *antreibend.*

अपीडयत्न् Adj. 1) *nicht anstrengend, — ermüdend* Spr. 441. — 2) *nicht beeinträchtigend, nicht brechend* (व्रतम्, धर्मम्).

अपीडा f. *Nichtschädigung, Nichtbeeinträchtigung* MBh. 12,87,32.

अपीडित Adj. 1) *nicht gepresst, — gedrückt* Spr. 3590. — 2) *unverletzt, unversehrt* Gaut. 1,25.

अपीडितवर्णम् Adv. *ohne einen Laut zu quetschen* Suçr. 1,13,5.

1. अपीत Adj. *eingegangen in* (Acc.), *sich vereinigt habend mit* Çat. Br. 10,5,2,15. Khând. Up. 6,8,1.

2. अपीत Adj. 1) *nicht getrunken* Spr. 442. — 2) *noch nicht getrunken habend* MBh. 2,52,44.

अपीति f. *das Eingehen in Etwas, Verschwinden.*

अपीनस m. *verstopfte Nase, Schnupfen.*

अपीव्य Adj. v. l. für अपीच्य 2).

अपुंश्चलीय Adj. *kein Hurenkind* Spr. 3591.

अपुंस् s. अपुमंस्. अपुंस्त्व n. *Unmannheit.*

अपुंस्का Adj. f. *gattenlos* Bhaṭṭ. 5,70.

*अपुच्छा f. *Dalbergia Sissoo Roxb.*

अपुण्यभाज् Adj. *unglückselig* Kâd. II,82,2.

अपुण्यवत्त् Adj. dass. KÂD. II, 89, 9. 123, 13.

1. अपुत्र m. *Nichtsohn.*

2. अपुत्र (f. आ) und अपुत्रक (f. अपुत्रिका) *sohnlos.*

अपुत्रता f. *Sohnlosigkeit.*

अपुत्रिक Adj. *der keine Tochter hat, die er an Sohnes Statt annehmen könnte.*

अपुत्रिन् (108, 6), अपुत्रिय und अपुत्र्य Adj. *sohnlos, kinderlos* MANTRABR. 1, 4, 2. ÇÂÑKH. GṚHJ. 1, 18.

अपुनःपराजय m. *das nicht wieder Verlieren.*

अपुनर् Adv. 1) *ein für allemal.* — 2) mit भू *noch nicht wieder zusichkommen* ÇAT. BR. 12, 7, 1, 10.

अपुनरुपगम m. *das nicht wieder Fortgehen.*

अपुनरावर्तन n. *Nichtwiederkehr* (in's Leben) SAṂNJ. UP. 3.

अपुनरावृत्ति f. dass. und auch so v. a. *Tod.*

अपुनरुक्त 1) Adj. *nie zu viel, wovon man nicht genug haben kann* KÂD. II, 69, 8. 127, 1. 142, 22. — 2) n. (NJÂJAS. 5, 2, 15) und °रुक्ति f. *keine unnütze Wiederholung.*

*अपुनर्गेय Adj. *nicht zum zweiten Mal zu singen* Ind. St. 13, 485.

अपुनर्जन्मन् Adj. *nicht wiedergeboren werdend.*

अपुनर्दर्शन n. *das Nichtwiedersehen.*

अपुनर्दीयमान Adj. *nicht zurückgegeben werdend* AV. 12, 5, 44.

अपुनर्निवर्तम् Absol. *ohne Wiederkehr* TÂṆḌJA-BR. 4, 3, 10.

अपुनर्भेद्य Adj. *nicht wieder zu geniessen* TBR. 3, 2, 8, 11.

अपुनर्भव m. 1) *Nichtwiederkehr* (z. B. von Krankheiten). — 2) *das Nichtwiedergeborenwerden, endliche Erlösung.*

अपुनर्भाव m. = अपुनर्भव 2).

अपुनर्भाविन् Adj. 1) *nicht wiederkehrend, der letzte* VEṆIS. 115. — 2) *nicht wiedergeboren werdend.*

अपुनःसंभव Adj. (f. आ) *nicht wieder erstehend.*

अपुमंस् m. *Nichtmann, Eunuch* BHAR. NÂṬJAÇ. 34, 53.

अपुरस्तात् Adv. *nicht von Osten* KÂTJ. ÇR. 21, 4, 10.

अपुरुषाभिवीत Adj. *nicht von Menschen angetrieben* ÇAT. BR. 4, 5, 8, 11.

अपुरोगव Adj. *führerlos* AIT. BR. 6, 35.

अपुरोडाश Adj. (f. आ) *ohne* Puroḍâça KÂTJ. ÇR. 25, 3, 23.

अपुरोऽनुवाक्यक Adj. *ohne* पुरोऽनुवाक्या.

अपुरोरुक्क Adj. *ohne* पुरोरुच्.

1. अपुरोहित m. *kein* Purohita ÇAT. BR. 6, 6, 3, 12.

2. अपुरोहित Adj. *ohne* Purohita AIT. BR. 8, 24.

अपुवाय्, °यति *schlecht werden, verderben.*

अपुष्कल Adj. *nicht zutreffend* VEṆIS. 70, 22.

अपुष्ट Adj. 1) *nichtssagend, überflüssig* KÂVJAPR. 7, 7. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) **leise.*

अपुष्टार्थ n. in der Rhetorik *ein gesuchter und dabei nichtssagender Ausdruck.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

अपुष्प 1) Adj. (f. आ) *blüthenlos.* — 2) *m. *Ficus glomerata* NIGH. PR.

*अपुष्पफलद् m. *Artocarpus integrifolia* und *Ficus glomerata* (NIGH. PR.).

*अपुस् n. v. l. für वपुस् NAIGH. 3, 7.

अपूजित Adj. *ungeehrt* Spr. 445.

अपूज्य Adj. *unehrenwerth* Spr. 446. fg.

अपूत Adj. 1) *ungereinigt.* — 2) *unrein* GAUT. 25, 6.

अपूप m. 1) *Kuchen, feines Brot.* — 2) *Honigwaben.* — 3) * *Weizen.*

अपूपक m. und अपूपिका f. *Kuchen.*

अपूपनाभि Adj. *dessen Nabel (Mitte) durch einen Kuchen gebildet ist.*

*अपूपमय Adj. *aus Kuchen bestehend.*

अपूपवत् Adj. *von Kuchen begleitet.*

अपूपशाला f. *Bäckerei.*

अपूपापिधित Adj. *mit Kuchen bedeckt.*

अपूपोय्, °यति *Kuchen wünschen* KÂTJ. ÇR. 12, 2, 12.

*अपूपोय und *अपूप्य Adj. *zu Kuchen dienend.*

*अपूप्य m. *Weizenmehl.*

अपूरण 1) Adj. *unersättlich* Spr. 124. — 2) *f. ई *Salmalia malabarica Sch. u. End.*

अपूरुष Adj. *unbelebt.*

अपूरुषघ्न Adj. *nicht Männer tödtend.*

अपूर्ण 1) Adj. *a) nicht voll.* एकेन *woran nur Eins fehlt* 91, 2. — *b) nicht ganz, gebrochen* (Zahl). — 2) n. *Anakoluth.*

अपूर्ति f. *Nichterfüllung der Wünsche* MBH. 12, 285, 26.

अपूर्यमाण Adj. *nicht voll werdend* KÂTJ. ÇR. 24, 1, 4.

1. अपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) keinen Vorderen —, kein Vorderes habend.* — *b) keinen Vorgänger habend* P. 4, 2, 13. *noch nicht dagewesen, ganz neu* GAIM. 3, 8, 31. प्रजापतस्तेनूः ÂÇV. ÇR. 8, 13, 13. *unvergleichlich.* — 2) m. (sc. यज्ञ) mit oder ohne प्रजापतेस् *ein best. Opfer* TÂṆḌJA-BR. 17, 10, 4. VAITÂN. 39. — 3) n. *die wunderthätige Wirkung einer religiösen Handlung* NJÂJAM. 2, 1, 1. fgg. Comm. zu GAIM. 2, 1, 1. fgg.

2. अपूर्व Adj. अ *zum vorangehenden Laut habend.*

अपूर्वकरण n. bei den Gaina Bez. *der achten zur Erlösung führenden Stufe.*

अपूर्वता f. 1) *das keinen Vorderen —, kein Vorderes Haben* Comm. zu TÂṆḌJA-BR. 17, 10, 4. — 2) *Neuheit* 282, 28.

अपूर्वत्व n. 1) *das keinen Vorderen —, kein Vorderes Haben.* — 2) *Neuheit* 283, 18. GAIM. 6, 5, 5.

अपूर्वदर्शन Adj. *früher nie gesehen* KÂD. 215, 9.

अपूर्वपति Adj. f. *die früher keinen Gatten gehabt hat, zum ersten Mal verheirathet* Ind. St. 13, 469.

अपूर्वपद् Adj. *ohne vorangehendes Wort, nicht am Ende eines Compositum stehend* P. 4, 1, 140.

अपूर्ववाद् m. Titel eines Werkes.

अपूर्विन् Adj. *der Etwas früher nicht gethan hat* Spr. 450.

अपूर्वैषा Adv. *nie zuvor.*

(अपूर्व्य) अपूर्विम Adj. (f. आ) 1) *dem Nichts vorangeht, der erste.* — 2) *der vorzüglichste, unvergleichlich.*

अपृक्त Adj. *aus einem einzigen Vocal* oder *Laute bestehend.* °पूर्व Adj. VS. PRÂT. 4, 184. °मध्य Adj. 181.

अपृणाक् 3. Sg. Imperf. von पर्च्.

अपृणात् Adj. *nicht spendend, geizig.*

अपृथक्त्व n. *das Nichtgesondertsein.*

अपृथक्त्विन् Adj. *der kein Gesondertsein annimmt* MBH. 12, 320, 176.

अपृथक्श्रुति Adj. *nicht einzeln hörbar* ṚV. PRÂT. 13, 16.

अपृथग्दर्शन Adj. *keine Verschiedenheit sehend in* (Loc.) MBH. 12, 239, 8.

अपृथग्धर्मिन् Adj. *keine gesonderten Eigenschaften habend* MAITRJUP. 6, 22.

अपृथग्विवेक्य Adj. *nicht als gesondert zu unterscheiden* ebend.

अपृथात्मज्ञ Adj. *ohne* Arǵuna VEṆIS. 97.

अपृश्नि Adj. *nicht scheckig* KÂTJ. ÇR. 14, 2, 12.

अपृष्ट Adj. *ungefragt* GAUT. 13, 5. Spr. 3594. अपृष्टे *wenn nicht gefragt worden ist* 289.

अपृष्टशमन Adj. *ohne* पृष्टशमनीय KÂTJ. ÇR. 24, 6, 14.

अपृष्टशमनीय Adj. dass. LÂṬJ. 10, 17, 19.

अपेक्ष 1) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. उपेक्ष v. l. — 2) f. आ *a) das Sichumsehen, Lauern auf Etwas.* — *b) Beachtung, Berücksichtigung, Betracht, Rücksicht* 238, 8. 285, 8. Instr. *in Betracht von* so v. a. *im Vergleich zu* 266, 11. 20. तदपेक्ष Adj. *darauf Rücksicht nehmend* GAUT. 8, 7. — *c) Erwartung, das Verlangen, Erforderniss* 279, 1. 2. 280, 4. निमित्तापेक्षत्व n. *das Erfordern einer Ursache* Comm. zu TS. PRÂT. 9, 22.

अपेक्षण (Conj.) Adj. *hinschauend auf.*

अपेक्षणीय Adj. *zu berücksichtigen* Spr. 3093, v. l. Dazu Nom. abstr. °त्व n.

अपेक्षाबुद्धि f. *Relativitätsbegriff* SARVAD. 107, 11. fgg.

अपेक्षाव्याख्यान n. Titel eines Commentars.

अपेक्षितत्व n. *das Erwartetwerden, das Erfor-*

derlichsein 282,20. Kaṇ. 9,2,5.

अपेक्षिता f. *Erwartung.*

अपेक्षिन् Adj. 1) *berücksichtigend, beachtend.* — 2) *erwartend, abwartend.*

अपेक्ष्य Adj. *auf den man Rücksicht zu nehmen hat* Kathâs. 12,132 (अप्रेक्ष्य gedr.).

अपेतप्रजनन Adj. *nicht mehr zeugungsfähig* Kâtj. Çr. 22,4,7.

अपेतप्राण Adj. *verstorben* 107,6.

***अपेतराक्षसी** f. *Ocimum sanctum.*

अ॒पेन्द्र Adj. *wovon* Indra *ausgeschlossen ist.*

अपेय Adj. *nicht trinkbar* Spr. 2130. *zu trinken verboten* Gaut. 17,24.

अपेशल Adj. *ungeschickt, unpassend* Comm. zu Gaim. S.216, Z.10.

अपेश॒स् Adj. *gestaltlos.*

अपेषण n. *das Nichtmahlen* Kâtj. Çr. 8,2,18.

***अपेक्किटा** (besser अपेक्कटा Kâç.), ***अपेक्षितीया**, ***°प्रघसा**, ***°वाणिज्या** und ***°स्वागता** f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

अपैशुन n. *keine Hinterbringerei* Bhag. 16,2.

अपोगण्ड Adj. 1) *nicht unerwachsen.* — 2) **jugendlich.* — 3) **sehr furchtsam.* — 4) **ein Glied zu viel oder zu wenig habend.* — 5) **runzelig.*

अपोढ Partic. von वह् mit अप.

अ॒पोदक Adj. (f. आ) 1) *wasserlos, — dicht.* — 2) *nicht wässerig, — flüssig* AV. 5,13,2.6.

***अपोदिका** f. = उपोदिका *Basella cordifolia Lam.*

अपोदि॒त्य n. impers. *abzugehen von* (Abl.).

अपोद्धार्य in अनपोद्धार्य.

***अपोनप्तृ** = अपां नपात् P. 4,2,27.

अपोनप्तिय und °नप्तीय Adj. *den* अपां नपात् *betreffend, ihm geweiht.*

अपोम्भन n. *Hemmung, Fessel.*

अपोह m. 1) *Vertreibung, Verdrängung, Entfernung* Sarvad. 13,18. Comm. zu Njâjas. 5,1,37. — 2) *Bestreitung, Absprechung, Negirung.*

***अपोहकटा** und ***अपोहकर्दमा** f. gaṇa मयूरव्यंसकादि in der Kâç.

अपोहन 1) Adj. (Conj.) *vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Vertreiben, Entfernen* Bhag. 15,15. — *b) das Bestreiten, Absprechen, Negiren.*

अपोहनीय und **अपोह्य** Adj. *zu vertreiben, zu verscheuchen, zu entfernen.*

अपौरादर° *ohne Bemühung der Bürger* Kumâras. 6,41.

अपौरुषेय Adj. *nicht von Menschen kommend, — herstammend.*

अ॒पौल्कस n. *kein* Paulkasa Çat. Br. 14,7,1,22.

अप्कृत्त्र m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अप्चर m. *Wasserthier.*

अप्त Adj. in अनप्त.

***अप्तम्** n. *Werk, Handlung* Uṇâdis. 4,208.

अ॒प्तृ (अ + प्तृ von पत्) 1) Adj. *federleicht, winzig* Maitr. S. 3,9,1. — 2) *m. *Körper.*

अप्तृमत् Adj. *das Wort* अप्तृ *enthaltend* Maitr. S. 3,9,1.

अ॒प्तृर् Adj. *geschäftig, emsig.*

(अ॒प्तू॒र्य) **अप्तू॒रि॒त्र** n. *Geschäftigkeit, Emsigkeit.*

अप्तोर्याम und °र्यामन् (Tândja-Br. 20,3,5. Lâtj. 9,5,12) m. *eine best. Art das* Soma*-Opfer zu feiern.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Tândja-Br. 20,3,5.

(अ॒प्त्य) **अप्तिय** Adj. *wässerig.*

अप्रराज् Adj. *über Besitz gebietend.*

अ॒प्रवान m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) **Arm.*

अ॒प्रस् 1) n. *a) Besitz, Habe, Reichthum. — b) Werk. — c) *Nachkommenschaft. — d) *Gestalt.* — 2) Adj. *thätig, emsig.*

अ॒प्रस्वती Adj. f. *einträglich, ertragreich.*

अप्रःस्थ m. *Gutsherr.*

अप्पइदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्पति m. 1) Varuṇa. — 2) **Meer* Gal.

अप्पदीक्षित (die richtige Form) und **अप्पय्यदीक्षित** m. N. pr. des Verfassers des Kuvalajânanda.

***अप्पित्त** n. *Feuer.*

अप्पिदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्पूर्वम् Adv. *nach vorangegangener Wasserdarbringung* Âçv. Gṛhj. 4,7,13.

अ॒प्य und **अ॒पिप्र** Adj. (f. आ und अ॒पी) *im Wasser befindlich, von ihm stammend, zu ihm gehörig.*

अप्ययदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्यय m. 1) *das Eingehen in Etwas, Verschwinden; das Vergehen, Ende,* im Gegens. zu प्रभव, भव oder उत्पत्ति. — 2) *Einmündung, Zusammenfluss* Tândja-Br. 25,10,15. — 3) *Zusammenstoss, Fuge, Verbindungsstelle* Çulbas. 3,52. 87. 129. — 4) N. pr. eines Mannes.

अप्ययदीक्षित und **अप्पय्य** m. = अप्पदीक्षित.

अ॒प्यर्धम् Adv. *in der Nähe von* (Gen.).

अप्यायदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्रकट Adj. (f. आ) *nicht zu Tage liegend.* °म् Adv. *unbemerkt.*

अप्रकटीकृत Adj. *nicht an den Tag gelegt* Spr. 460.

अप्रकम्प Adj. *nicht bebend, unbeweglich.* °म् Adv. *fest.*

अप्रकम्पिन् Adj. dass. Ait. Âr. 405,11.

अप्रकरण n. *kein Gegenstand der Rede* Gaim. 2,3,12. 3,4,20. 6,35.

अप्रकरणोत्पत्ति Adj. *ohne Gegenstand der Rede oder ausdrücklich erwähnt zu sein* Kâtj. Çr. 1,3,28; vgl. Gaim. 4,3,34.35 und उत्पत्तिवाक्य.

***अप्रकाण्ड** m. *Strauch, Busch* Gal.

अप्रकाश 1) Adj. (f. आ) *a) nicht hell, dunkel. — b) versteckt, heimlich, von Andern nicht gesehen* Mṛkkh. 61,8, v. l. — 2) °म् Adv. *im Geheimen.* — 3) m. *a) Dunkel* 272,13. — *b) *geheime Mittheilung.*

अप्रकाशक Adj. 1) *nicht erhellend* Tattvas. 26. — 2) **versteckt, geheim* Gal.

अप्रकाशन n. *das Nichtoffenbaren, Nichtverrathen* Spr. 496.

अप्रकाशत् Adj. *unsichtbar* 52,9.

अप्रकाश्य Adj. *nicht vor die Oeffentlichkeit zu bringen, — zu zeigen.*

अप्रकीर्णप्रसृत Adj. *nicht verworren und nicht weitschweifig.* Davon Nom. abstr. °त्व n. H. 68.

अप्रकीर्ति f. *Unberühmtheit* Nilak. zu MBh. 12,158,5.

अप्रकृत Adj. *wovon nicht die Rede ist, nicht hingehörig* Karaka 1,29. 3,8. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 2,2,10.15. Kâtj. Çr. 6,7,2, v. l.

अप्रकृति Adj. *nicht im normalen Zustande befindlich* Jolly, Schuld. 308.

अप्रकृतिक Adj. *ohne Stamm, — Thema, — Wurzel.*

***अप्रकृष्ट** m. = अपकृष्ट *Krähe.*

अप्रक्लृप्तत्व n. *Nichthingehörigkeit, Unwesentlichkeit.*

अप्रकेत Adj. *nicht unterscheidbar, unerkennbar.*

अप्रक्षालित Adj. *ungespült* Gop. Br. 1,3,12. Vaitân. 7.

अ॒प्रक्षित Adj. *unerschöpflich.*

अप्रख्यता f. *Unberühmtheit, Unansehnlichkeit* MBh. 12,158,5.

अप्रगल्भ Adj. (f. आ) *feig, ängstlich, verzagt* 86,28. 181,30. Spr. 461. 7002. Çâk. 26,10. Veṇis. 31,15.

***अप्रगुण** Adj. *verwirrt.*

अप्रगृह्य Adj. (RV. Prât. 1,16) und **अप्रयच्** m. (TS. Prât. 15,6) *kein* प्रगृह्य *genannter Vocal.*

अ॒प्रचङ्कश Adj. (f. आ) *ohne Sehkraft.*

अ॒प्रचेतस् Adj. *unverständig.*

अप्रच्छिन्न Adj. *nicht gespalten* Âçv. Gṛhj. 1,3,3.

अप्रच्छेद्य Adj. *nicht zu spalten.*

अप्रच्याव m. *das Nichtzusammenstürzen* Tândja-Br. 9,2,1.

अप्रच्यावुक Adj. (f. आ) *nicht hinfällig.*

अ॒प्रच्युत Adj. 1) *unerschüttert.* — 2) *nicht abfallend von* (Abl.), — *untreu werdend.*

अ॒प्रच्युति f. *das Nichthinfälligwerden.*

अ॒प्रज Adj. (f. आ) 1) *kinderlos.* मैथुन so v. a. *unfruchtbar.* — 2) f. *nicht gebärend, das Kind im*

Mutterleibe zurückhaltend.

1. अप्रज्ञाशि Adj. *nicht zeugungskräftig.*

2. अप्रज्ञाशि Adj. *unkundig.*

अप्रज्ञान Adj. *nicht zeugend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaut. 3,3.

अप्रज्ञानिष्णु Adj. *nicht zeugungsfähig* Maitr. S. 1, 6,10.

अप्रज्ञस् und अप्रज्ञास् Adj. *kinderlos.*

अप्रज्ञस्ता f. und अप्रज्ञस्य n. *Kinderlosigkeit.*

अप्रज्ञाता Adj. f. *niemals niedergekommen* MBh. 5,86,8.

अप्रज्ञास्त्व n. *Kinderlosigkeit.*

अप्रज्ञ Adj. *nicht erkennend.*

अप्रज्ञात Adj. *ungekannt* M. 1,5.

अप्रज्ञात्र Adj. *sich verirrend, fehl gehend.*

अप्रणाश m. 1) *das Nichtverschwinden* Tândja-Br. 14,2,6. — 2) *das Nichtzugrundegehen.*

1. अप्रणीत Adj. *nicht zum Altar hingetragen* M. 9,317.

2. अप्रणीत n. *eine Begehung, bei der kein heiliges Wasser gebraucht wird,* Âçv. Çr. 1,1,5.

अप्रणेय Adj. *nicht abzuweisen* Gaut. 17,3.

अप्रतर्क्य Adj. *wovon man sich keine Vorstellung machen kann.* क्वाप्यप्रतर्क्यो ययौ so v. a. *er gieng, man wusste nicht wohin,* 120,25.

अप्रतो Loc. Adv. *ohne Entgelt, umsonst.*

अप्रति Adj. *unwiderstehlich.*

1. अप्रतिकार m. *kein Entgelt.* Instr. *ohne E.*

2.*अप्रतिकार Adj. 1) *vertrauend.* — 2) *des Vertrauens würdig.*

अप्रतिकर्मन् Adj. *von unvergleichlichen Thaten.*

अप्रतिकार Adj. *wogegen sich Nichts thun lässt* Veṇis. 154.

अप्रतिकारिन् Adj. *keine Gegenmittel anwendend, sich nicht ärztlich behandeln lassend.*

अप्रतिकूल Adj. (f. आ) *sich Jmd* (Gen.) *nicht widersetzend* Ind. St. 5,301. *willig zu* (Loc.).

अप्रतिकृत Adj. *wogegen Nichts gethan worden ist* Veṇis. 119.

अप्रतिकृष्ट Adj. *unverknittert* Âpast. 1,30,13.

अप्रतिख्यात Adj. *nie gesehen.*

अप्रतिगृह्य Adj. *von dem man Nichts annehmen darf.*

अप्रतिग्रहण n. *das Nichtannehmen, Zurückweisen.*

अप्रतिग्राहक Adj. *Nichts annehmend.*

अप्रतिग्राह्य Adj. 1) *was nicht angenommen werden darf.* — 2) *von dem man Nichts annehmen darf* Sâmav. Br. 1,7,2.

अप्रतिघ Adj. *nicht zurückzuschlagen, unwiderstehlich, überall hindringend.*

अप्रतिघात m. *Unbehindertheit* Njâjas. 3,1,46.

अप्रतिघातक Adj. *auf keinen Widerstand stossend.*

अप्रतिचक्र Adj. 1) *einen unvergleichlichen Discus besitzend.* — 2) *dem kein anderer Discus gewachsen ist.*

अप्रतिज्ञा f. *Nichteinwilligung in* (Loc.).

अप्रतिज्ञात Adj. *nicht genehmigt* Kâtj. Çr. 4,11,1.

अप्रतिद्वंद्व und °द्वंद्विन् Adj. *ohne Nebenbuhler, unangefochten, unanfechtbar.* Dazu Nom. abstr. °द्वंद्वता f.

अप्रतिधुर् Adj. *keinen würdigen Deichselgenossen habend.*

अप्रतिधृष्टशवस् Adj. *von unwiderstehlicher Kraft.*

अप्रतिधृष्य Adj. *nicht auszuhalten* Ait. Âr. 386, 13. प्रजापतेस्तनूः Âçv. Çr. 8,13,13.

अप्रतिनोद् n. *Nichtzurückweisung.*

अप्रतिपत्ति f. 1) *das Nichtkennenlernen.* शब्दानाम् Mahâbh. Einl. 18,*a*. — 2) *das Nichtverstehen, Nichtbegreifen* Njâjas. 1,1,60. 5,2,19. — 3) *Unentschlossenheit, Verblüfftheit, Rathlosigkeit* Daçar. 4, 12. Sâh. D. 173. 33,21. Kâd. 180,1.

अप्रतिपद् Adj. *verblüfft, rathlos.*

अप्रतिपद्यमान Adj. *sich nicht einverstanden erklärend mit* (Acc.) Çâk. 119.

अप्रतिपादक Adj. *nicht zukommen lassend, — spendend an* (Loc.).

अप्रतिपादन n. *das Nichtzukommenlassen, Vorenthalten* 184,14.

अप्रतिपालन n. *Mangel an Schutz.*

अप्रतिपूरुष Adj. *seines Gleichen nicht habend.*

अप्रतिप्रसव m. *kein Gegengeheiss* Gaim. 2,4,28.

अप्रतिबद्ध Adj. *nicht fern gehalten, zum Gefolge gehörend* Kâd. II,102,20.

1. अप्रतिबन्ध m. *Abwesenheit eines Hindernisses.*

2. अप्रतिबन्ध Adj. *unbehindert, ungehemmt.*

1. अप्रतिबल Adj. *einer Sache nicht gewachsen.*

2. अप्रतिबल Adj. *dem Niemand gewachsen ist.*

अप्रतिबुद्ध Adj. *nicht erleuchtet, dumm* Spr. 7662.

अप्रतिबुद्धक Adj. dass. MBh. 12,308,4.

अप्रतिबोध° *um nicht wieder zu erwachen* Ragh. 8,57.

अप्रतिब्रुवत् Adj. *nicht widerredend.*

*अप्रतिभ Adj. *verblüfft.*

अप्रतिभा f. 1) *das Nichterscheinen, Ausbleiben* Gaut. 13,28. — 2) *das Nichtanstehen, Nichtpassen.* — 3) *Verblüfftheit* Njâjas. 5,2,1. 19.

अप्रतिम Adj. (f. आ) *unvergleichlich.*

अप्रतिमन्यूयमान Partic. *unfähig, den Zorn gegen Jmd geltend zu machen.*

अप्रतिमान und अप्रतिमेय Adj. *unvergleichlich.*

अप्रतिमुक्त Adj. *nicht beurlaubt* Kâd. II,48,5.

अप्रतियत्नपूर्व Adj. (f. आ) *nicht künstlich erzeugt* Çiç. 3,54.

अप्रतियोगिन् Adj. *nicht correlativ; in keinem Gegensatz stehend zu* — Bhâshâp. 68. Davon Nom. abstr. °गित्व n. Tarkas. 45.

अप्रतियोधिन् Adj. *dem Niemand zu widerstehen vermag.*

अप्रतिरथ 1) Adj. *keinen ebenbürtigen Gegner habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi, eines Sohnes des Indra. — *b*) eines Sohnes des Rantinâra VP. 4,19,2. — 3) n. *die von* Apratiratha *verfasste Hymne.* Dazu Nom. abstr. अप्रतिरथत्व n. Maitr. S. 3,3,7.

1. अप्रतिरूप Adj. (f. आ) 1) *unangemessen, unpassend.* — 2) *hässlich, widerlich.*

2. अप्रतिरूप Adj. (f. आ) *ohne Gegenbild, unvergleichlich.*

*अप्रतिरूपकथा f. = संगणिका.

अप्रतिरूप्य n. fehlerhaft für अप्राति°.

(अप्रतिवाच्य) °वाचिन्य Adj. *dem man nicht zu widersprechen vermag* Pâr. Gṛhj. 3,13,4.

अप्रतिवातम् Adv. *nicht gegen den Wind* Âpast. 1,6,23.

अप्रतिवाद् m. *Widerspruchslosigkeit* Ait. Âr. 459,5.

अप्रतिवादिन् Adj. *nicht widersprechend, fügsam.*

अप्रतिवार् Adj. *unabwehrbar* Suçr. 1,307,8.20.

1. अप्रतिवारण n. *das Nichtabwehren, Nichtwiderstehenkönnen.*

2. अप्रतिवारण Adj. *nicht abzuwehren.*

अप्रतिवार्य Adj. *nicht abzuwehren, unaufhaltsam.*

(अप्रतिवाश्य) °वाशिन्य Adj. = अप्रतिवाच्य Pâr. Gṛhj. 3,13,4, v. l.

अप्रतिवाश्यमान Adj. *nicht zubellend, — zublökend* u. s. w. Lâṭj. 9,8,17.19.

अप्रतिविधेय Adj. *gegen den* oder *wogegen nicht anzukämpfen ist* Kâd. 70,22.

अप्रतिवीर्य Adj. *dem Niemand gewachsen ist.*

अप्रतिशंसत् Adj. *nicht entgegenrufend* Çat. Br. 11,5,5,9.

अप्रतिशर् m. *das Nichtzerbrechen* (intrans.).

अप्रतिशस्त Adj. *nicht entgegengerufen* Çat. Br. 11,5,5,10.

अप्रतिशीन Adj. *nicht erkältet* Comm. zu Njâjas. 5,2,10.

अप्रतिषिक्त Adj. *nicht begossen* Maitr. S. 1,8,3.

अप्रतिषिद्ध Adj. *nicht verboten* Suçr. 1,330,8.

अप्रतिषेक्य Adj. *nicht zu begiessen* Maitr. S. 1,8,3.

अप्रतिषेध m. *ungültige Einwendung* Njâjas. 2,

1,53. 5,1,5. 8.

अ॒प्रतिष्कुत Adj. *unaufhaltsam.*

*अप्रतिष्कृत Adj. *dem man Nichts entgegensetzt* Nir. 6,16.

अप्रतिष्टब्ध Adj. *nicht gestützt auf* (Instr.) Âpast. 1,6,16.

अप्रतिष्ठ 1) Adj. *nicht fest stehend, keinen Bestand habend, beständigem Wechsel unterliegend, Gefahren aller Art ausgesetzt* (von Personen und Sachen) M. 3,180. MBh. 1,227,11. 13,26,45. Bhag. 6,38. — 2) m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,5.

अ॒प्रतिष्ठान Adj. *ohne festen Ort* AV. 11,3,49.

अप्रतिष्ठायुक Adj. *keinen Halt habend* Maitr. S. 4,1,12.

अ॒प्रतिष्ठित Adj. 1) = अप्रतिष्ठ. — 2) *unbegrenzt* Bhâg. P. 3,10,11.

अप्रतिसंक्रित Adj. *nicht gegenseitig verknüpft* Comm. zu Njâjas. 3,2,42.

अप्रतिसंख्यानिरोध m. *unbewusste Vernichtung* (buddh.) Bâdar. 2,2,22.

अप्रतिसङ्गिन् Adj. *auf kein Hinderniss stossend, unwiderstehlich.*

अप्रतिसंचर m. *keine Rückbewegung.*

अप्रतिसंधान n. 1) *das nicht wieder in's Bewusstsein Rufen* Comm. zu Njâjas. 3,1,14. — 2) *das Nichtwiedergeborenwerden* Comm. zu Njâjas. 4,1,64.

अप्रतिसंधि m. *Nichtwiedergeburt* Comm. zu Njâjas. 3,2,72.

अप्रतिसंधेय Adj. *unwiderstehlich.*

अप्रतिसमाधेय Adj. *nicht gut zu machen* Comm. zu Gaim. 6,1,42.

अप्रतिसंबद्ध Adj. *in keinem Zusammenhang stehend* Njâjas. 5,2,7. 10.

*अप्रतिस्खलित Adj. *an Nichts hängen bleibend* Nir. 6,16.

*अप्रतिस्तब्ध Adj. *ungehemmt* Bhaṭṭ. 9,89.

अप्रतिहत Adj. 1) *ungehemmt, ununterbrochen, unbeschränkt, unverwehrt, unangefochten, unaufhaltsam, unwiderstehlich. Ungehemmt* so v. a. *nicht vermieden* Çâk. 69,12, v. l. — 2) *nicht abgelaufen, — verstrichen* Pâr. Gṛhj. 2,1,2.

अप्रतिहतनेत्र m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,11.

अप्रतिहातव्य Adj. *nicht aufzugeben, — zu scheuen* Comm. zu Njâjas. 1,1,2.

1. अप्रतिहार m. *das Nichtzuhalten* Tâṇḍja-Br. 24,1,12.

2. अप्रतिहार Adj. (f. आ) *ohne die* Pratihâra *genannten Silben* Lâṭj. 7,2,6. 3,13.

अप्रतिहार्य Adj. *unwiderstehlich.*

अप्रतीकार Adj. 1) *sich nicht widersetzend.* — 2) *wogegen es keine Abhülfe giebt, unheilbar* Kâd. 36,24. 173,21.

अ॒प्रतीक्षम् Adv. *ohne zurückzublicken.*

अप्रतीघात m. = अप्रतिघात Comm. zu Njâjas. 3,1,46. 50.

अ॒प्रतीत Adj. 1) *unwiderstehlich.* — 2) *nicht allgemein verständlich* Vâmana 2,1,8. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 213,6. — 3) *nicht froh, traurig.*

अप्रतीति f. *das nicht allgemein verständlich Sein, das sich nicht von selbst Ergeben* 279,1.

अप्रतीतिक Adj. = अप्रतीत 2).

अ॒प्रतीत्त Adj. *nicht zurückerstattet.*

अप्रतीप 1) *sich nicht widersetzend.* अप्रतीपेन *ohne Widerrede.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अप्रतीभा f. *das Nichtverfallen auf Etwas* Âpast. 2,9,4.

अप्रतीवाप Adj. *ohne Beimischung.*

अप्रत्ता Adj. f. *unverheirathet* Gaut. 28,24. Nir. 3,5.

अप्रत्यक्ष Adj. *nicht vor Augen liegend, — sichtbar* Kaṇ. 4,2,2. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अप्रत्यक्षित Adj. *nicht mit eigenen Augen geschaut* Kâd. II,111,15.

अप्रत्यभिघारण n. *das Nichtwiederbegiessen* Kâtj. Çr. 5,6,22.

अप्रत्यभिज्ञान n. *Nichtwiedererkennung* Njâjas. 3,2,5. 7.

1. अप्रत्यय m. 1) *Misstrauen* Verz. d. Oxf. H. 216,*b*, 12. — 2) *kein Suffix* P. 1,1,69.

2. अप्रत्यय Adj. 1) *Misstrauen setzend in* (Loc.). — 2) *Misstrauen erweckend* Spr. 7700.

अप्रत्ययक Adj. (f. °यिका) *ohne Suffix.*

अप्रत्यवरोक्तृ Adj. *sich nicht vom Sitz erhebend.*

अप्रत्यवाय m. *keine Sünde* Gaim. 6,3,10.

अप्रत्यवेक्षण n. *das Sichnichtkümmern um —, Vernachlässigung.*

अप्रत्याख्यायिन् Adj. *nicht abweisend* 38,5. 6.

अप्रत्याख्येय Adj. 1) *nicht zurückzuweisen* Cit. im Comm. zu Mṛkkh. 63,2. — 2) *nicht zu läugnen* Comm. zu Njâjas. 3,1,27. — 3) *unheilbar.* Davon Nom. abstr. °ता.

अप्रत्याम्नातव्य Adj. *nicht zu verwerfen.*

अप्रत्याम्नाय m. *keine Gegenbestimmung* ṚV. Prât. 1,15 (25).

अ॒प्रत्यालभमान Adj. *sich nicht zur Wehr setzend* Çat. Br. 1,6,3,33.

अप्रत्युच्चारण n. *das Nichtergreifen des Wortes zur Erwiederung* Njâjas. 5,2,17 (nach der richtigen Lesart).

अप्रत्युच्चार्यवत् Adj. *nicht das Wort ergreifend zur Erwiederung* Comm. zu Njâjas. 5,2,17.

अप्रत्युत्थायिका Adj. *gegen den man sich nicht erhebt* Gop. Br. 1,3,19. Vaitân. 11.

अप्रत्यूत Adj. *keinen Widerstand findend an* (Loc.) Nir. 4,27.

अप्रथित Adj. *nicht ausgebreitet* Nir. 1,14.

अप्रदक्षिणम् Adv. *nach links* Kâtj. Çr. 4,13,12, v. l. Jâgñ. 1,232.

अ॒प्रदग्ध Adj. *nicht verbrannt* Çat. Br. 11,1,6,33.

अप्रदातृ Nom. Ag. 1) *nicht gebend.* — 2) *eine Tochter nicht verheirathend* Spr. 1699, v. l.

अप्रदान n. *das Nichtgeben, Nichtgewähren* Jâgñ. 3,79.

अप्रदानवत् Adj. *nicht spendend, geizig.*

अ॒प्रदाह m. *das Nichtverbrennen.*

अप्रदीप Adj. (f. आ) *ohne Leuchte* Garga in Varâh. Bṛh. S. 2,9.

अ॒प्रदुग्ध Adj. *nicht ausgemolken.*

अ॒प्रदृपित Adj. *nicht achtlos.*

अप्रधान Adj. *nicht obenan stehend, eine untergeordnete Stellung einnehmend* Spr. 453. 464. P. 2,3,19 (könnte hier auch n. *etwas Untergeordnetes* sein).

अप्रधानकाल Adj. *nicht zur eigentlichen Zeit gehörig* Kâtj. Çr. 1,7,15.

अप्रधानकालीन Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,15.

अप्रधानता f. (Hit. 52,1) und अप्रधानत्व n. *das Untergeordnetsein, untergeordnete Stellung.*

अप्रधृष्य Adj. *dem man Nichts anhaben kann.*

अप्रनष्ट Adj. *nicht verschwunden* MBh. 12,293,13.

अ॒प्रपदन n. *schlechter Zufluchtsort.*

अ॒प्रपाद् m. *kein vorzeitiges Abgehen des Fötus.*

अ॒प्रपाडुक Adj. *nicht vorzeitig abgehend* (Fötus) Maitr. S. 3,7,5.

अप्रबोध m. 1) *das Nichterwachen.* — 2) *Unwissenheit.*

अप्रबोधिता f. *Nichterwachen, spätes Erwachen* MBh. 12,248,15.

अप्रभव m. *keine Quelle —, kein Veranlasser von* (Loc.) Gaut. 28,51.

अप्रभविष्णु Adj. *unvermögend, machtlos.*

अप्रभात Adj. (f. आ) *noch nicht hell geworden, — dem Tageslicht gewichen* Kâd. II,67,8.

अप्रभाव Adj. = अप्रभविष्णु. Davon Nom. abstr. °त्व n. Spr. 4436.

अ॒प्रभु Adj. dass. Mit Loc. eines Nom. act. Als m. *nicht Herr von* (Gen.). अप्रभुरस्यात्मनः सीदति मे हृदयम् Kâd. 39,20. Davon Nom. abstr. अप्रभुता f. (R. 2,23,38) und अप्रभुत्व n. MBh. 12,228,73.

अ॒प्रभूती Instr. *ohne Anwendung von Gewalt.*

अप्रध्वंश m. *das Nichtkommen um Etwas* (Abl.)

अप्रमत्त Adj. *nicht fahrlässig, aufmerksam, achtsam.* Davon Nom. abstr. °त्व n. RÂGAT. 6,362.

अप्रमय Adj. *unvergänglich.*

अप्रमा f. *falscher Begriff* BHÂSHÂP. 125. TARKAS. 53.

अप्रमाण n. *keine Autorität* MBH. 13,163,25. ÇÂK. 121. *etwas Nichtssagendes* TARKAS. 50.

अप्रमाणविद् Adj. *die Bedeutung einer Sache nicht kennend* BHÂG. P. 8,9,13.

अप्रमाणप्रभ und अप्रमाणाभ m. Pl. *zwei Klassen von Göttern* (buddh.) LALIT. 171,4. 2.

अप्रमाणी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *nicht als Autorität behandeln* KÂD. 11,17. 221,15.

1. अप्रमाद् m. *Aufmerksamkeit, Sorgsamkeit* MBH. 14,1,14.

2. अप्रमाद् Adj. = अप्रमत्त. Davon Nom. abstr. °ता f.

अप्रमाद्म् Absol. 1) *aufmerksam, sorgfältig* AV. 12,1,7. 18. — 2) *unablässig, unverändert.*

अप्रमादिन् und अप्रमाद्यत् (NIR. 4,19) Adj. = अप्रमत्त.

अप्रमायुक Adj. *nicht plötzlichen Todes sterbend.*

अप्रमीय Adj. *was nicht zu Grunde gehen sollte.*

अप्रमुदिता f. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit* (असिद्धि).

अप्रमूर Adj. *besonnen.*

अप्रमृष्य Adj. *unvertilgbar, unverwüstlich.*

अप्रमेय Adj. 1) *unmessbar, unergründlich.* — 2) *unbeweisbar* M. 1,3.

अप्रमेयात्मन् Adj. *von unergründlichem Wesen* (Çiva).

अप्रमोद् m. *keine Freude, — Lust* M. 3,61.

अप्रमोदमाना f. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit* (असिद्धि).

अप्रयच्छत् Adj. 1) *nicht abliefernd* JÂGÑ. 2,256. — 2) *ein Mädchen nicht verheirathend* GAUT. 18,22.

अप्रयत Adj. *nicht innerlich und äusserlich zu einer ernsten Handlung vorbereitet, unrein* ÂPAST. 1,14,18.20. 16,21.22. auch von einer Speise 21.

1. अप्रयत्न *keine Anstrengung.* अप्रयत्न° *ohne A.* 181,9.

2. अप्रयत्न Adj. *sich nicht bemühend um, gleichgültig gegen* (Loc.).

अप्रयाज Adj. *ohne* Prajâga TS. 6,1,5,4.

अप्रयाणक n. *Unterbrechung einer Reise.*

*अप्रयाणि f. *das Nichtaufbrechen* (als Drohung).

*अप्रयापणि f. *das Nichtaufbrechenlassen* (als Drohung).

अप्रयावन् Adj. wohl fehlerhaft für अप्रयावम्.

अप्रयावम् Absol. *achtsam.*

अप्रयास m. *keine Anstrengung.* Instr. *ohne A.*

अप्रयुक्त Adj. *unangewandt, ungebräuchlich* Z. d. d. m. G. 29,189. fg. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. SÂH. D. 213,3.

अप्रयुच्छत् Partic. *nicht lässig, achtsam.*

अप्रयुत und अप्रयुवन् Adj. *nicht lässig, achtsam.*

अप्रयोग m. *Ungebräuchlichkeit* MAHÂBH. Einl. 16,*a.*

1. अप्रयोजक Adj. *Etwas nicht veranlassend, — bewirkend* GAIM. 4,1,25. Davon Nom. abstr. °त्व n.

2. अप्रयोजक Adj. *unmotivirt, zwecklos.*

*अप्रलम्बम् Adv. *ohne Zögern.*

अप्रवक्तर् Nom. ag. *nicht unterrichtend, untauglich zum Unterricht* AIT. ÂR. 370,18. Spr. 6608.

अप्रवर्ग्य Adj. *ohne* Pravargja ÇAT. BR. 14,2,2,48. 3,2,30. KÂTJ. ÇR. 8,2,16.

अप्रवर्तिन् Adj. *unbeweglich* ÇAT. BR. KÂND. UP.

अप्रवात n. *windstiller Ort* KÂRAKA 1,13.

अप्रवाद् MBH. 14,13 fehlerhaft für अप्रमाद्.

अप्रवासगमन n. *das Verbleiben in der Heimath* Spr. 1943.

अप्रवासिन् Adj. *nicht in die Fremde ziehend* Spr. 3009.

अप्रवीण Adj. *ungeschickt, untüchtig* MAHÂBH. Einl. 17,*a.* Comm. zu AV. PRÂT. 4,107.

अप्रवीता Adj. f. *ungeschwängert, unbelegt.*

अप्रवृत्ति f. 1) *Unwirksamkeit* SUÇR. 1,23,14. — 2) *das nicht mehr am Platz Sein, kein ferneres Fortgelten* KÂTJ. ÇR. 4,3,22. 7,5,25.

*अप्रवृद्ध Adj. gaṇa प्रवृद्धादि.

अप्रवृद्धि f. *das Nichtwachsen* H. 63.

अप्रवेद Adj. (f. आ) *nicht aufspürend* (in feindlicher Absicht).

अप्रव्रज्य n. *das Nichtausziehen in die Fremde* MBH. 5,27,17.

1. अप्रशस्त Adj. 1) *nicht lobenswerth, tadelhaft.* — 2) *verrufen, Unglück verheissend.* — 3) *mangelhaft, schadhaft* KATHÂS. 49,19. — 4) *unrein,* n. *Unrath.*

2. अप्रशस्त Adj. = अप्रशस्त 1).

अप्रशान्त Adj. *nicht zur Ruhe des Gemüths gelangt* MBH. 12,247,16.

अप्रशीर्णाग्र Adj. *dessen Spitze nicht abgebrochen ist* KÂTJ. ÇR. 2,3,31.

अप्रश्न m. *keine Frage* NJÂJAS. 4,2,11.

अप्रसक्त Adj. *aus etwas Vorangehendem nicht folgend* Comm. zu TS. PRÂT. 14,4.

अप्रसक्ति f. *das Nichthängen an* (Loc.).

अप्रसङ्ग m. *keine Anwendbarkeit auf Etwas.*

अप्रसन्न Adj. 1) *nicht klar, trübe* GAL. — 2) *nicht beruhigt* (Sinne) R. GORR. 2,15,7.

अप्रसव m. *kein Keltern von* Soma KÂTJ. ÇR. 10,7,13.

अप्रसवधर्मिन् Adj. *nicht die Eigenschaft des Fortpflanzens besitzend* TATTVAS. 17. 18.

अप्रसह्य Adj. *unerträglich, nicht auszuhalten, unwiderstehlich.*

अप्रसाद् m. 1) *Getrübtheit* (der Sinne) SUÇR. 2,47, 21. — 2) *Ungunst, unfreundliches Benehmen* Spr. 466.

अप्रसादित Adj. *nicht klar gemacht* Spr. 442.

अप्रसाक् Adj. *keiner Macht unterworfen, in Allem Herr seiner selbst.*

अप्रसिद्ध Adj. 1) *nicht zu Stande gekommen* KUMÂRAS. 3,19. — 2) *unbekannt* Comm. zu TS. PRÂT. 13,14.15. *nicht allgemein bekannt, — verständlich* KAṆ. 3,1,15. *unerhört* Chr. 215,16.18.

1. अप्रसूत Adj. 1) *keine Erlaubniss habend* ÇÂÑKH. ÇR. 14,7,2. — 2) *unerlaubt* ÇAT. BR. 4,1,4,3.6.

2. अप्रसूत Adj. (f. आ) *nicht geboren habend, unfruchtbar* Spr. 2055. BHÂVAPR. 2,9.

अप्रसृत Adj. 1) *nicht gäng und gäbe, ungewöhnlich.* — 2) *nicht weitschweifig;* s. अप्रकीर्णप्रसृत.

अप्रस्तावय Adj. *mit keinem* Prastâva *zu versehen.*

अप्रस्तुत Adj. 1) *nicht löblich, unpassend* R. 6,5,6. — 2) *nicht in Rede stehend, warum es sich nicht handelt, nicht dahin gehörig.*

अप्रस्तुतप्रशंसा (VÂMANA 4,3,4) und अप्रस्तुतस्तुति f. in der Rhet. *mittelbare* oder *implicirende Redeweise.*

अप्रकृत Adj. 1) *unbearbeitet, unbebaut.* — 2) *nicht abgedroschen, — plattgetreten* KÂD. II,98,11.

अप्रकृन् Adj. *nicht beschädigend.*

अप्रकर्ष m. *Betrübniss, Leidwesen.*

अप्रकाण n. *das Nichtaufgeben, Nichtfahrenlassen* Comm. zu NJÂJAS. 1,1,22.

अप्रकावरी Adj. f. *nicht schwindend* MAITR. S. 4,4,1.

अप्रकित Adj. 1) *nicht angetrieben.* — 2) *nicht ausgesandt.*

अप्रकृत Adj. *womit kein Schlag ausgeführt wird* ÇAT. BR. 3,7,2,2.

अप्रकृष्ट Adj. *nicht erfreut, — froh.*

अप्राकरणिक Adj. *nicht zu dem in Rede stehenden Gegenstande gehörig.*

अप्राकृत Adj. (f. ई) *nicht ursprünglich, secundär* GAIM. 6,5,19.

अप्रागल्भ्य n. *Nichtüppigkeit* Comm. zu GAIM. 6,3,39.

*अप्राग्र्य Adj. *untergeordnet.*

अप्राज्ञ Adj. *unverständig, dumm.* Davon Nom. abstr. °ता M. 4,167.

अप्राण Adj. *ohne Athem, unbelebt* 273,5.

अप्राणात् Partic. *nicht athmend, unbelebt* LÂṬJ.

2,7,16.

अप्राणयितव्य Adj. *nicht durch den* Prâṇa *zu erreichen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अप्राणिन् Adj. *unbelebt.*

अप्राणिभव Adj. *nicht von einem lebenden Wesen kommend, durch ein Instrument bewirkt* (Ton) S.S.S. 21.

अप्रातराश Adj. *kein Frühstück einnehmend.*

अप्रातिकूल्य n. *Nichtwidersetzung.*

अप्रातिरूप्य n. *Unvergleichlichkeit.*

अप्रातिलोम्य n. *kein feindseliges Entgegentreten.*

अप्रादेशिक Adj. *nicht nachzuweisen, — zu belegen.*

अप्राधान्य n. *das nicht die Hauptperson* (*Hauptsache*) *Sein* 209,24. 230,13.

अप्राप्त Adj. 1) *nicht angelangt bei* (Acc.) Çat. Br. 5,3,4,13. Ragh. 12,96. — 2) *noch nicht gekommen, — da seiend* Hit. 54,8. — 3) *nicht erlangt* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 62. *nicht erfahren* Kumâras. 7,50. — 4) *nicht zum Abschluss gekommen* Jâǵñ. 2,243. — 5) *was aus keiner Regel folgt, — sich ergiebt* P. 8,2,33, Schol. — 6) *keine Geltung habend* Ǵaim. 1,2,9. — 7) *unerwachsen* 193,26.

अप्राप्तकाल 1) Adj. *dessen Zeit noch nicht gekommen ist* (von Personen und Sachen) Spr. 468. 3595. — 2) n. *Nichtbeobachtung der gehörigen Reihenfolge* (in einer Disputation) Njâjas. 5,2,1.11.

अप्राप्तवयस् Adj. *unerwachsen* MBh. 1,157,35.

अप्राप्तविकल्प m. *eine Wahl zwischen Zweien, ohne dass das Eine sich aus irgend einer Regel ergäbe.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 226,14.

अप्राप्तावसर Adj. *ungelegen* (Wort) Hit. 54,11.

अप्राप्ति f. *das Nichtzutreffen* Kâtj. Çr. 9,13,25.

अप्राप्तिसम m. *ein Sophisma, bei dem der Zusammenhang zwischen dem Beweisgrunde und dem zu Beweisenden fehlt,* Njâjas. 5,1,7. Sarvad. 114,11.

अप्राप्नुवत् Adj. *nicht findend* MBh. 10,16,11.

अप्राप्य Adj. *nicht zu erreichen.* Superl. °तम.

अप्राप्यकारिन् Adj. *wirkend ohne in unmittelbarer Berührung mit dem wahrgenommenen Objecte zu stehen* Comm. zu Njâjas. 3,1,44.47. Davon Nom. abstr. °रित्व n. 45.

अप्राप्यग्रहण n. *Wahrnehmung ohne unmittelbare Berührung mit dem wahrgenommenen Objecte* Njâjas. 3,1,44.

अप्रामाणिक Adj. *auf keiner Autorität beruhend.*

अप्रामाण्य n. *das keine Autorität Sein* Kap. 1,1,8. Njâjas. 2,1,8. *das Mangeln eines Beweises* Chr. 267,21.

अप्रामिसत्य Adj. *ewig wahr* ṚV.

अप्रायत्य n. *nicht gehöriges Vorbereitetsein zu einer ernsten Handlung* Âpast. 1,11,25.

अप्रायश्चित्त n. *keine Sühnung* Kâtj. Çr. 7,5,10.

अप्रायश्चित्तिकृत् Adj. *eine Sühnung unterlassend* Çat. Br. 11,1,5,1.

अप्राय Adj. *unablässig.*

अप्रायुस् Adj. *nicht lässig, eifrig.*

अप्रार्थक Adj. *sich nicht bewerbend* (um ein Mädchen).

अप्रार्थित Adj. *ungebeten* Spr. 7663.

अप्रावृत Adj. *unverhüllt* Çat. Br. 7,5,2,41.

अप्राशन n. *das Nichtessen, Nichtgeniessen* MBh. 12,180,33.

अप्राशितर् Nom. ag. *nicht essend, — geniessend* MBh. 12,34,24.

अप्राशित्रिय Adj. *ungeeignet für die* प्राशित्र *genannte Speise* TS. 2,6,8,5.

अप्रिय 1) Adj. *unlieb, widerwärtig;* n. *etwas Unangenehmes, Widerwärtigkeit, eine unangenehme Nachricht* u. s. w. 71,19. 140,22. 319,26. — 2) m. *a) Feind. — b)* N. pr. eines Jaksha. — 3) *f. आ *Silurus pungentissimus.*

अप्रियंवद् Adj. (f. आ) *unfreundlich redend, grob* Jâǵñ. 1,73.

अप्रियकर Adj. *unerfreulich* M. 7,204.

अप्रियभागिन् Adj. *reich an Widerwärtigkeiten* Spr. 3150.

अप्रियवादिन् Adj. = अप्रियंवद्.

अप्रीति f. *Feindschaft* Mṛkkh. 131,14.

अप्रीतिकर Adj. *keine Freude bewirkend* M. 12,28.

अप्रेक्षणीय Adj. *nicht sehenswerth, hässlich anzuschauen* 47,28.

अप्रेक्षाकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Daçar. 4,28.

अप्रेक्षापूर्वकारिन् Adj. dass. Râǵat. 4,610. Davon Nom. abstr. °रिता f. 58.

अप्रेक्ष्य Adj. *unsichtbar.* — Kathâs. 12,132 fehlerhaft für अपेक्ष्य.

अप्रेत Adj. *noch nicht fortgegangen* Çat. Br. 2,3,1,9.

*अप्रेतरात्तसी f. = *अपेतरात्तसी.

*अप्रेमन् Adj. *unfreundlich.*

अप्रोक्षित Adj. *unbesprengt, ungeweiht* Çat. Br. 4,2,1,13. Kâtj. Çr. 9,10,5.12. Âpast. 1,15,12.

*अप्रोष्ठ m. *Lerche* Nigh. Pr.

अप्रोदित Adj. *unausgesprochen* TS. 2,2,9,5.

अप्रोषित Adj. *nicht verreist, — abwesend* Kâtj. Çr. 3,4,29. Veṇis. 18.

अप्रोषिवंस् Adj. *nimmer weichend, am Orte verweilend.*

अप्लव Adj. (f. आ) 1) *nicht stark genug um zu* (Inf.) Râǵat. 7,1462. — 2) *schüchtern* Spr. 1396.

अप्लवत् (f. आ) und अप्लववत् (MBh. 12,236,18) *ohne Schiff, wo es kein Schiff giebt.*

अप्लुत Adj. *nicht auseinandergezogen* (Vocal) AV. Prât. 1,97. 4,120.

अप्वा, अप्वा f. *eine best. Krankheit.* Auch personif.

अप्सर m. *Wasserthier* M. 7,72, v. l.

*अप्सरःपति m. Bein. Indra's.

अप्सरस् und अप्सरा f. Bez. weiblicher Wesen geisterhafter Art, die als Weiber der Gandharva erscheinen. In der epischen Poesie werden sie auf Bitten der Götter von Indra auf die Erde gesandt, um Büsser in ihren Kasteiungen zu stören.

अप्सरस्तीर्थ n. N. pr. eines mythischen *Teiches.*

अप्सरापति m. *Herr der* Apsaras.

*अप्सरायते *sich wie eine* Apsaras *benehmen.*

अप्सरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अप्सव Adj. *Wasser spendend.*

अप्सव्य Adj. *im Wasser befindlich* u. s. w. Beiw. Varuṇa's Maitr. S. 2,3,3.

अप्सस् n. *Stirn, Gesicht* überh.

अप्सा Adj. (*Nass spendend*) *erquickend, stärkend.*

अप्सुक्षित् Adj. *in den Gewässern wohnend.*

अप्सुज und °जा Adj. *in den Wassern geboren.*

अप्सुजित् Adj. *in den Wassern siegend.*

अप्सुदीक्षा f. *Weihe im Wasser* Ind. St. 10,358.

*अप्सुमति P. 6,3,1, Vârtt. 6.

अप्सुमत् Adj. 1) *dem die Bezeichnung* अप्सु *zukommt,* d. h. *im Wasser erscheinend* Maitr. S. 2,1,9. Çat. Br. 12,4,4,4. AV. Prâjaçk. 2,7. — 2) *das Wort* अप्सु *enthaltend.*

अप्सुयोग m. *die bindenden Kräfte im Wasser.*

अप्सुयोनि Adj. *aus den Gewässern stammend.*

अप्सुवह् Adj. *im Wasser fahrend.*

अप्सुषद् Adj. *im Wasser wohnend.*

अप्सुषोम m. *ein mit Wasser gefüllter Becher.*

अप्सुसंशित Adj. *in den Wassern erregt.*

अप्सुहोम्य m. N. pr. eines Mannes.

अफल 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Frucht. — b) fruchtlos, unfruchtbar, keinen Nutzen bringend, ohne Erfolg, vergeblich* 71,26. 75,8. Gaut. 9,46. Spr. 424. 479. Dazu Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,79,14. — *c) entmannt, castrirt* 88,13.30. — 2) *m. *Tamarix indica.* — 3) *f. आ *Aloe indica Royle* und *Flacourtia cataphracta Roxb.*

अफलप्रेप्सु Adj. *keinen Lohn verlangend* Bhag. 18,23.

अफलयुक्त Adj. *mit keinem Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,2,4.

अफलाकाङ्क्षिन् Adj. *keinen Lohn erwartend* Bhag. 17,11.

अफल्गु Adj. *kostbar* Çiç. 3,76.

अफालकृष्ट Adj. *nicht auf gepflügtem Acker wachsend* Jâǵñ. 3,46.

*अफुल्ल Adj. (f. आ) *unaufgeblüht* Gal.

1. अफेन Adj. (f. आ) *schaumlos* 42,26.

2. *अफेन n. *Opium.*

अबंएड Adj. (f. आ) *unverkrüppelt* Çat. Br. 3,3,1,16.

अबद्ध Adj. 1) *nicht gebunden, — angebunden* Kull. zu M. 8,342. — 2) *ungereimt, sinnlos.*

*अबद्धक Adj. = अबद्ध 2).

*अबद्धमुख Adj. *ein loses Maul habend.*

अबद्धमूल Adj. *nicht fest wurzelnd* Suçr. 1,88,10.

अबद्धवत् Adj. *fehlerhaft, ungrammatisch* Bhâg. P. 1,5,11.

अबधा f. *Segment der Basis eines Dreiecks* Lîlâv. 140.

अबधिर Adj. *nicht taub.*

*अबध्य Adj. = अबद्ध 2).

अबन्द्र (अबन्ध्र) Adj. *bandlos, auseinanderfallend.*

अबन्धक 1) Adj. *wobei kein Pfand gegeben wird* Mit. bei Gold. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

अबन्धन Adj. *nicht angebunden.*

अबन्धु Adj. *ohne Verwandte, — Genossen.*

अबन्धुकृत् Adj. *Mangel an Genossen verursachend.*

अबन्ध्य Adj. *der nicht gefesselt* oder *gefangen gesetzt werden darf* Gaut. 8,13.

अबन्ध्र s. अबन्द्र.

*अबर्बर = शबल Gal.

अबर्ह Adj. *noch ohne Schwanzfedern* 77,8.

1. अबल n. *Schwäche, Unbedeutsamkeit* u. s. w., in बलाबल.

2. अबल 1) Adj. (f. आ) *kraftlos, schwach.* — 2) m. *a) *Crataeva Roxburghii R. Br. — b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *a) Weib* 92,28. 108,4. — *b)* v. l. für अचला in der Bed. 3) *b).* — *c)* ein Frauenname.

अबलधन्वन् Adj. *dessen Bogen kraftlos ist.*

अबलवत् Adj. *schwach* Venis. 18,2.

अबलाबल Adj. *ohne Kraft und Schwäche* (Çiva).

अबलासं Adj. *nicht Schleim erzeugend.*

अबलीयस् Adj. *schwächer.*

अबल्य und अबल्य n. *Schwäche, Krankheit.*

*अबष्कयणी f. = बष्कयणी Sâras. zu AK.

अबहिर्धा Adv. *nicht ausserhalb.*

अबहिष्कार्य Adj. *nicht auszuschliessen* Gaut. 8,13.

अबकवादिन् Adj. *nicht geschwätzig* Gobh. 1,5,23.

अबकश्रुत Adj. *nicht sehr gelehrt.*

1. अबाध m. *das Nichtvorhandensein eines Widerspruchs.*

2. अबाध Adj. *ungehemmt, ungeplagt, ungequält.*

अबाधक Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

अबाधकर Adj. *keinen Schmerz —, keine Leiden verursachend* Suçr. 1,130,7.

अबाधकव्रत n. *eine best. Begehung.*

अबाधित Adj. 1) *ungehemmt.* — 2) *nicht verboten, erlaubt.* — 3) *wogegen sich Nichts einwenden lässt.*

अबान्धव Adj. *ohne Angehörige* M. 10,55. Suçr. 2,79,12.

अबान्धवकृत Adj. *nicht durch Angehörige bewirkt* Çâk. 92.

अबालसत्त्व Adj. *nicht den Charakter eines Knaben habend* Çâk. 101,21.

अबालिश Adj. *nicht kindisch, — dumm.*

अबालेन्दु m. *Vollmond.*

1. अबाह्य Adj. *nicht äusserlich, innerlich.*

2. अबाह्य Adj. *Nichts ausser sich habend.*

अबिन्धन Adj. *Wasser zum Brennstoff habend.* वह्नि *das unterseeische Feuer* Ragh. 13,4.

अबिभीवंस् (अबिभ्युस्) und अबिभ्यत् Adj. *furchtlos.*

1. अबीज n. *schlechter Same, schlechtes Korn* 206,15.

2. अबीज 1) *a)* Adj. *ohne Samen* Spr. 3597. — *b) zeugungsunfähig* 193,7. — 2) *f. आ *Rosine ohne Kerne* Nigh. Pr.

अबीजक Adj. *unbesäet* M. 10,71.

अबीभत्स Adj. (f. आ) *nicht widerlich, einen angenehmen Eindruck machend* MBh. 5,30,38.

अबुद्ध Adj. *dumm, thöricht.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

1. अबुद्धि f. 1) *Unverstand, Thorheit* MBh. 12,204,4. — 2) *keine Absicht.* Instr. *ohne A.*

2. अबुद्धि Adj. *unverständig, thöricht.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,3023. Râǵat. 1,79.

अबुद्धिपूर्व 1) Adj. *a) unbeabsichtigt* MBh. 3,77,13. — *b) mit Nichtintellect beginnend* Vâju-P. bei Gold. — 2) °म् Adv. *ohne Vorbedacht* Âpast. 2,26,18. MBh. 1,161,7.

अबुद्धिपूर्वक Adj. 1) *unbeabsichtigt* Vâju-P. bei Gold. — 2) *mit Nichtintellect beginnend* VP. 1,5,4.20.

अबुद्धिमत् Adj. *dumm, einfältig* 153,6.

अबुद्धिस्थ Adj. *dem Geiste nicht gegenwärtig* Kull. zu M. 3,266.

अबुध् und अबुध Adj. *unvernünftig, thöricht.*

अबुध्न Adj. *bodenlos.*

अबुध्य Adj. *nicht zu wecken.*

अबुध्यमान Adj. *nicht erwachend.*

अबुभुत्समान Adj. *nicht zu kennen wünschend* Comm. zu Njâjas. 4,2,39.

अबोद्धव्य (!) Adj. *nicht mit dem Verstande zu erreichen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

1. अबोध m. 1) *Unkenntniss* Njâjam. 1,3,22. 27. — 2) *Mangel an Einsicht, Unverstand* Spr. 4488.

2. अबोध Adj. 1) *keine Einsicht habend, unverständig* Spr. 641. 3677. — 2) *unkenntlich* Bhâg. P. 8,7,11.

अबोधक Adj. *nicht belehrend, — begreiflich machend* Njâjam. 1,1,19. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm.

अबोधपूर्वम् Adv. *ohne es zu wissen* Spr. 5715.

अब्ज्, अब्जति *zu einer Lotusblume werden.*

अब्ज 1) Adj. *wassergeboren.* — 2) m. *a) Muschel.* — *b) der Mond* Golâdh. 10,3. — *c) *Barringtonia acutangula Gaertn.* — *d)* Bein. Dhanvantari's. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Viçâla. — 3) n. *a) Lotusblume* 297,17. Ragh. 4,61. — *b) die Zahl 1000,000,000.* — *c) diejenige Constellation, bei der die Planeten promiscue in den vier* Kendra *stehen.*

*अब्जकर्णिका f. *Samenkapsel der Lotusblume* Nigh. Pr.

अब्जज m. Bein. Brahman's.

अब्जनाभ m. Bein. Vishṇu's.

अब्जपाणि m. N. pr. eines Buddha, = पद्मपाणि.

*अब्जबान्धव m. *die Sonne.*

*अब्जबीजकृत् m. *weisser Oleander* Nigh. Pr.

अब्जभव m. Bein. Brahman's.

*अब्जभोग m. *Lotuswurzel.*

*अब्जयोनि m. Bein. Brahman's.

*अब्जवाकृन m. Bein. Çiva's.

*अब्जम् n. *Gestalt.*

अब्जसंभव m. Bein. Brahman's.

अब्जसरस् n. *Lotusteich* 133,19.

*अब्जहस्त m. *die Sonne.*

अब्जा Adj. *wassergeboren.*

अब्जाद् m. *Gans, Schwan.*

अब्जासन n. *eine best. Art zu sitzen,* = पद्मासन.

अब्जिन् Adj. *Wasser gewinnend.*

अब्जिनी f. *Lotuspflanze; Lotusteich.*

अब्जिनीपति m. *die Sonne.*

*अब्जिनीबन्धु m. dass. Gal.

अब्द् m. 1) *Jahr.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Wolke Bhatt. 2,30. — 3) *Cyperus hexastachyus Nees.* — 4) *N. pr. eines Berges.

°अब्द्क Adj. *—jährig.*

अब्दतन्त्र n. Titel eines astronomischen Werkes.

अब्दप und अब्दपति m. *der planetarische Jahresregent* Ganit. Pratjabd. 1. 13.

*अब्दमुक्ता f. *eine Perlenart* Gal.

अब्दया Instr. Adv. *aus Lust zur Wasserspende.*

अब्दारकृत्य n. Titel eines Werkes.

*अब्दवाकृन m. Bein. Çiva's.

*अब्दसार m. *eine Art Kampher.*

अब्दाधिप m. = अब्दप Ganit. Pratjabd. 11.

अब्दिमँत् Adj. *wolkenreich.*

अब्दैवत Adj. *die Wasser zur Gottheit habend.*

अब्धि m. 1) *Meer* Spr. 7671. — 2) **Teich, See.* — 3) Bez. *der Zahl vier.* — 4) Titel eines Werkes.

अब्धिकन्या f. Patron. der Lakshmî Spr. 3719.

*अब्धिकफ m. *os sepiae.*

*अब्धिज 1) m. *a) ein edles Pferd* Gal. — *b) os sepiae* Nigh. Pr. — *c)* Du. *die beiden* Açvin. — 2) f. आ *Branntwein.*

अब्धिजीविन् m. *Fischer.*

अब्धितनय m. Du. *die beiden* Açvin.

*अब्धिद्वीपा f. *die Erde.*

*अब्धिनगरी f. *die Stadt* Dvârakâ.

*अब्धिनवनीतक m. *der Mond.*

*अब्धिफल n. *ein best. Arzneimittel* Râgân. 6,219.

*अब्धिफेन m. *os sepiae.*

*अब्धिमण्डूकी f. *Perlenmuschel.*

*अब्धिवल्लभ m. *Koralle* Gal.

*अब्धिवस्त्रा f. *die Erde* Gal.

*अब्धिशयन m. Bein. Vishṇu's.

*अब्धिसद्मन् m. Bein. Varuṇa's Gal.

*अब्धिसार m. *Perle* Râgân. 13,147.

*अब्धिसेतुकृत् m. Bein. Râma's Gal.

*अब्ध्यग्नि m. *das unterseeische Feuer.*

अब्बिन्दु m. *Wassertropfen.*

अब्भक्ष 1) Adj. *nur Wasser geniessend* Gaut. 26, 20. Jâgñ. 3,286. — 2) *m. *Schlange.*

अब्भक्षण n. *Genuss blossen Wassers* Bhâg. P. 9,4,40.

अब्रह्मचर्य Adj. *unkeusch.*

*अब्रह्मचर्यक n. *geschlechtliche Nichtenthaltsamkeit.*

अब्रह्मण्य 1) Adj. *Brahmanen nicht hold.* — 2) n. *Gewalt und Unrecht,* insbes. als Ausruf eines Brahmanen, dem Gewalt angethan wird.

अब्रह्मँता f. *unheilige Gesinnung.*

अब्रह्मदत्त m. *kein* Brahmadatta Ind. St. 13,379.

1. अब्रह्मँन् n. *nicht das* Brahman TBr. 3,12,8,2.

2. अँब्रह्मन् m. *ein Anderer als ein Brahman* Çat. Br. 12,6,1,38.

3. अँब्रह्मन् Adj. 1) *von keiner Andacht* u. s. w. *begleitet.* — 2) *ohne Brahmanen.*

*अब्रह्मबन्धूक Adj. *ohne* ब्रह्मबन्धू Kâç. zu P. 6, 2,173.

1. अँब्राह्मण 1) m. *kein Brahman.* — 2) f. अब्राह्मणी *keine Brahmanin* Ind. St. 10,87.

2. अब्राह्मणँ und अब्राह्मणक Adj. *ohne Brahmanen.*

अब्राह्मण्य n. 1) *Verletzung des für Brahmanen gültigen Gesetzes* Âçv. Çr. 9,3,20.—2)=*अब्रह्मण्य 2).

अब्रुवत् Adj. *nicht aussagend* Jâgñ. 2,76.

अब्लिङ्ग 1) n. Pl. Bez. *der Verse* RV. 10,9,1—3. — 2) f. आ Pl. dass. Gaut. 25,7.

अँभक्त Adj. 1) *nicht zugetheilt.* — 2) *keinen Theil von Etwas bildend, nicht zu Etwas gehörig* Mahâbh. 6,57,*a.* Davon Nom. abstr. °त्व n. P. 7,2,43, Sch. — 3) *nicht zugethan, — ergeben* Spr. 4469. 6806. mit Loc. der Person Bhâg. P. 6,10,29.

अभक्तच्छन्द m. *Mangel an Appetit.*

अँभक्षित Adj. *nicht verzehrt.*

अभक्ष्य Adj. *nicht zu essen, — geniessen* Âpast. 1,17,38.

अभगँ Adj. (f. आ) 1) *unglücklich.* — 2) *unschön* Gobh. 1,3,17.

अभग्नकाम Adj. (f. आ) *dessen Begehren nach* — (Loc.) *von* — (Instr.) *nicht gestört wird* Ragh. 5,7.

अभग्नमान Adj. *wobei die Ehre nicht leidet* Spr. 5023.

अभग्नयोग Adj. *dessen Meditation nicht gestört wird* MBh. 13,18,80.

अभङ्ग m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

अभङ्गश्लेष m. *eine Zweideutigkeit ohne verschiedene Zerlegung eines Wortes* Kâvjapr. S. 226, Z. 3.

अभङ्गुर Adj. (f. आ) 1) *eben* (Boden). — 2) *unvergänglich, dauerhaft.*

अभद्र Adj. *unheilvoll;* n. *Unheil* Gaut. 9,20. Âpast. bei Kull. zu M. 4,139; anders der gedr. Text 1,31,13.

1. अँभय 1) Adj. (f. आ) *ohne Gefahr, sicher.* वाच् *Sicherheit versprechend* MBh. 4,67,6. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dharma und eines natürlichen Sohnes des Bimbisâra. — 3) f. आ *a) Terminalia Chebula.* — *b)* Bein. der Dâkshâjaṇî. — 4) n. *a) Sicherheit der Person* (adj. Comp. f. आ) 128,25. अँभयतम n. *grösste Sicherheit.* — *b) ein auf die Sicherheit der Person gerichteter Opferspruch.* — *c) *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

2. अभँय Adj. *keine Furcht kennend.*

अभयगिरिवासिन् m. Pl. Bez. einer Schule des Kâtjâjana.

अभयंकरँ und अभयंकृत् Adj. *Sicherheit schaffend.* इन्द्रस्याभयंकरम् Name eines Sâman.

*अभयज्ञात m. N. pr. eines Mannes.

*अभयडिण्डिम m. *Kriegstrommel.*

अभयत्व n. *Gefahrlosigkeit* Ind. St. 9,154.

अभयद् 1) Adj. *Sicherheit gewährend.* — 2) m. *a) *ein* Arhant bei den Gaina. — *b)* N. pr. eines Fürsten VP. 4,19,1.

अभयदक्षिणा f. *Sicherheitsversprechen.*

अभयदत्त m. N. pr. eines Arztes Mudrâr. 45(76),17.

अभयदान n. *Gewährung von Sicherheit.* °सार Titel eines Werkes.

अभयदेव m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,361.

अभयदेवद् m. Bein. Avalokiteçvara's.

अभयप्रद् 1) Adj. *Sicherheit gewährend* 51,10. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Padmapâṇi's.

अभयप्रदान n. = अभयदान.

अभययाचना f. *das Bitten um Sicherheit der Person* Ragh. 11,78.

अभयवचन n. und अभयवाच् f. *Sicherheitsversprechen.*

अभयसँनि Adj. *Sicherheit schenkend.*

अभयाकरगुप्त und अभयानन्द् m. N. pr. zweier Männer.

अभव m. *Vernichtung.*

अभवन्मतयोग und अभवन्मतसंबन्ध m. in der Rhet. *fehlerhafte Construction.*

अभव्य Adj. *wie Jmd nicht sein sollte.*

*अभव्यहंस m. *ein Schwan mit schwarzen Flügeln* Gal.

*अभस्त्रका und *अभस्त्रिका f.

अभागँ Adj. *ohne Antheil, — Erbtheil.*

अभागधेय Adj. *dem Etwas nicht zu Theil werden soll* Spr. 3599.

अभागिन् Adj. *an Etwas nicht betheiligt, von Etwas ausgeschlossen* Gaim. 1,2,5. *zu Etwas* (Gen.) *nicht berechtigt* Comm. zu Mṛkkh. 22,25.

अभाग्य 1) Adj. (f. आ) *unglücklich* MBh. 3,281, 20. — 2) n. *Unglück.*

अभाजन n. *kein Gefäss für* (Gen.), so v. a. *nicht würdig* Kâd. 68,23. 75,9.

अभान n. *das Nichterscheinen* 285,17.

अभार्य Adj. *ohne Gattin.*

अभाव m. 1) *das Nichtdasein, Fehlen, Unterbleiben, Abwesenheit.* — 2) *das Nichtsein.* — 3) *Vernichtung, Tod.*

°अभाववत् Adj. *Etwas nicht habend, ermangelnd* Tarkas. 19. 40.

अभाववाद् m. Titel eines Werkes.

अभाविन् Adj. 1) *nicht geschehen sollend* 159,1. — 2) *wie Jmd nicht sein sollte* Hariv. 11190.

अभाषमाण Adj. *Nichts sagend* MBh. 4,66,25.

अभाषितपुंस्क Adj. *kein entsprechendes Masculinum habend* P. 7,3,38.

अभास्वर Adj. *nicht glänzend.*

अभिँ 1) Adv. *a) herbei. — b) darüber hinaus.* — 2) Praep. *a)* mit Acc. α) *zu — her, zu — hin, nach — hin, gegen.* — β) *in — hinein* Çat. Br. 6,7,1,7. — γ) *um, für, zur Gewinnung von.* — δ) *über —*

hinaus. — ε) *um — willen.* — ζ) *gegen, in Bezug auf, auf, über.* — η) *in distributiver Bed., die aber schon im wiederholten Acc. liegt. — b) mit Abl. α) *mit Ausschluss von, ohne* RV. 1,139,8. 10, 25,3. — β) *hervor — aus* Spr. 3573 (wohl fehlerhaft für अधि).

अभिक Adj. *begierig, lüstern.*

अभिकर् m. *der Ausführende* Gop. Br. 1,5,24.

अभिकरण s. स्वप्नाभिकरण.

अभिकाङ्क्षा f. *Verlangen, Begehren nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिकाङ्क्षिन् Adj. *verlangend, begehrend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

1. अभिकाम m. *Liebe, Zuneigung; Verlangen nach, Wunsch.*

2. अभिकाम Adj. (f. आ) *in Liebe zugethan; hingezogen zu, verlangend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिकाल m. N. pr. eines Dorfes.

अभिकृति f. *ein best. Metrum.*

अभिकेवरी f. *eine Art Hexe.*

अभिक्रतु Adj. *übermüthig.*

अभिक्रन्द् m. *das Anschreien, Anbrüllen.* इन्द्रस्य Name eines Sâman.

अभिक्रम m. 1) *das Herantreten* Lalit. 231,1. — 2) **muthiger Angriff.* — 3) *Unternehmung.* — 4) *Bewältigung* Tândja-Br. 20,1,2. — 5) **das Hinaufsteigen.* — 6) *das erste Glied der* Krama-*Recitation.*

अभिक्रमण n. *das Hinzutreten* Gaut. 2,26. Gaim. S. 233, Z. 3. Njâjam. 3,1,20.

अभिक्रान्त n. = अभिक्रान्ति Tândja-Br. 20,1,2.

अभिक्रान्ति f. *Bewältigung* Tândja-Br. 20,1,2. Gaut. 25,5.

अभिक्रान्तिन् Adj. *der mit Etwas* (Loc.) *begonnen hat.* Superl. °क्रान्तितम Lâṭj. 8,6,1.

अभिक्रामम् Absol. *hinzutretend.*

अभिक्रोशक m. *Anschreier, Schelter.*

अभिक्षत्तर् Nom. ag. *Vorleger, Vorsetzer* (von Speisen), *Wirth.*

अभिक्षदा Adj. *ohne Bitte gebend.*

अभिक्षित Adj. *nicht angebettelt* Çat. Br. 11,3,3,7.

अभिख्या f. 1) *Anblick.* — 2) *Schein, Glanz, Schönheit.* — 3) *Klarheit, Deutlichkeit* Comm. zu TS. Prât. 23,7. — 4) *Berühmtheit.* — 5) *Name, Benennung.* — 6) **Einsicht, Verstand.* — 7) **Bericht, Erzählung.*

अभिख्यातर् Nom. ag. *Aufseher, Hüter.*

अभिगत्तर् Nom. ag. 1) *Nachsteller.* — 2) *Beischläfer.* — 3) *Begreifer, Versteher.*

अभिगत्तव्य Adj. *aufzusuchen* Spr. 6761. Varâh. Brh. S. 2,11.

अभिगम m. 1) *Herbeikunft.* — 2) *Besuch* Megh. 49. — 3) *Beschlafung.* — Wird mit अधिगम verwechselt.

अभिगमन n. 1) *das Herankommen, Herbeikommen, Annäherung, das Hingehen zu* Gaut. 18,15. — 2) *das Besuchen, Aufsuchen.* — 3) *das Beschlafen* Gaut. 12,2. — 4) *das Reinigen und Bestreichen (mit Kuhmist) des Weges zu einer Götterstatue.*

अभिगम्य Adj. 1) *adeundus, zu besuchen.* — 2) *zugänglich, einladend.*

अभिगर् m. 1) *beifälliger Zuruf* (in der Liturgie). — 2) *eine best. beim Opfer fungirende Person, welche einen beistimmenden Zuruf zu sprechen hat,* Maitr. S. 1,9,1. Lâṭj. 4,3,4. 10,20,12.

अभिगर्जन n. *wildes Geschrei.*

अभिगर्जिन् (Conj.) Adj. *anbrüllend.*

अभिगामिन् Adj. *beschlafend.* Mit Acc. VP. 2,6,12.

अभिगुप्ति f. *Bewahrung, Behütung.* आत्माभि° MBh. 12,299,7.

अभिगूर्ति f. *Lobgesang.*

अभिगृध्र Adj. *heftig nach Etwas verlangend.*

अभिगोष्ठ Adj. *zurufend.*

अभिगोप्तर् Nom. ag. *Bewacher, Hüter.*

अभिग्रह m. 1) *das Anfassen.* — 2) **Angriff, Herausforderung.* — 3) **Raub.* — 4) **Ansehen, Autorität.*

*अभिग्रहण n. *das Rauben, Raub.*

अभिग्रहीतर् Nom. ag. *Ergreifer* Maitr. S. 1,3,12.

अभिग्लान m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. अतिग्लान v. l.

अभिघात 1) m. *a) Schlag, Anprall.* — *b) unangenehme, schädliche Einwirkung* M. 12,77. Kathâs. 17,38. Sâṁkhjak. 1. — *c) krankhafte Veränderung* Suçr. 2,125,11. — *d) Entgegenwirkung, Niederdrückung.* आधिभौतिकस्य दुःखस्य रत्नादिना Gaupâp. zu Sâṁkhjak. 1. इच्छा° Comm. zu einem Jogas. bei Gold. — *e) eine best. Aussprache* VS. Prât. 1, 31. — 2) n. *unerlaubte Consonantenverbindung.* — 3) Adj. (f. आ) *beschädigt.*

अभिघातक Adj. *entgegenwirkend, entfernend.*

अभिघातिन् 1) Adj. *treffend.* — 2) m. *Feind.*

अभिघार m. 1) *Besprengung.* — 2) *Bestreuung, Mischung* Gobh. 4,2,13. — 3) **geklärte Butter.*

अभिघारण n. *das Besprengen, Begiessen.*

अभिघ्राण n. = अभिजिघ्रण Comm. zu Gobh. 2,8,25.

अभिचक्षण 1) n. *Besprechung.* — 2) f. आ *Umblick, Ausblick.*

अभिचक्षे Dat. Inf. *um zu sehen* 2,9.

अभिचक्ष्य Adj. *conspicuus* RV. 8,4,7.

अभिचन्द्र m. *der 6te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

*अभिचर् m. *Begleiter, Diener.*

अभिचरणीय Adj. 1) *zum Behexen geeignet* Lâṭj. 6,2,10. Tândja-Br. 8,1,1. — 2) *zu behexen,* in अनभि°.

अभिचरित (Conj.) n. *Behexung* Kâṭh. 37,14.

अभिचरितवै Dat. Inf. *zu behexen* (praedicativ) TBr. 1,7,3,5.

अभिचरितोस् Gen. Inf. in Verbindung mit ईश्वर *zu behexen* Kâṭh. 37,14 (Conj.).

अभिचार m. *Behexung, Bezauberung.* °कल्प m. Titel eines Werkes.

अभिचारक und °चारिक Adj. *auf Behexung bezüglich.*

अभिचारिन् Adj. *behexend, bezaubernd.*

*अभिचार्य Partic. fut. pass. von चर् mit अभि.

अभिचेष्टा f. *Thätigkeit* Kap. 2,46.

अभिच्छायम् Adv. *in der Schattenlinie.*

अभिजन m. 1) *Abstammung, Herkunft* Lâṭj. 8, 6,1. — 2) *edle Abstammung, Adel der Geburt* Spr. 2388. — 3) *Geschlecht, Familie.* — 4) **Familienhaupt.* — 5) **Geburtsort der Vorfahren; *Geburtsort* überh. — 6) *guter Ruf* Râgat. 7,317.

अभिजनन n. *das Geborenwerden* Spr. 5960, v. l.

अभिजनवत् Adj. *von edler Herkunft.*

अभिजनितोस् Abl. Inf. (abhängig von निरवधीत् *hielt ab, verwehrte*) *zur Welt zu kommen als* (Acc.).

अभिजय m. *Besiegung.*

अभिजात 1) m. *der 11te Tag im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — 2) n. *edle Abstammung* Spr. 4395. 6101.

अभिजातता f. *Adel der Geburt* Spr. 4284.

अभिजाति f. *Herkunft, Geburt.*

अभिजिघ्रण n. *das Küssen auf* (Loc.) Gobh. 2,8,25.

अभिजित् 1) Adj. *siegreich.* — *b) *unter dem Sternbild* Abhigit *geboren.* — 2) m. *a) ein best. eintägiges* Soma-*Opfer.* अभिजिदिद्मज्जितौ Çat. Br. 12,2,2,21. — *b) das 20te (22te) Mondhaus* 220,9. — *c) die 8te Stunde des Tages, Mittagsstunde* AV. Gjot. 1,8. R. 6,112,70. — *d)* N. pr. des Sohnes oder des Vaters (VP. 4,14,4) des Punarvasu.

अभिजित m. 1) = अभिजित् 2) *b)* MBh. 13,64,27. — 2) = अभिजित् 2) *c)* MBh. 1,123,6. Hariv. 3248. 3317.

अभिजिति f. *Sieg, Erkämpfung.*

अभिज्ञ 1) Adj. (f. आ) *kundig, erfahren, vertraut mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). शापाभिज्ञां करोति माम् *lässt mich erfahren,* so v. a. *empfinden* Kâd. 160,17. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) f. आ *a) das Gedenken, Sicherinnern.* — *b) höhere, übernatürliche Kenntniss und Macht*

eines Buddha.

अभिज्ञान n. 1) *das Erkennen, Wiedererkennen Jmdes.* — 2) *Kenntniss.* — 3) *Erkennungszeichen, Erkennungsmahl.* — 4) *Zeichen, Beweis für* (प्रति oder Loc.). — 5) *Erinnerungen* R. 5,68,1.43. — 6) = अभिज्ञानशकुन्तल.

अभिज्ञानशकुन्तल n. Titel eines Schauspiels.

अभिज्ञापक Adj. *zur Erkenntniss bringend.*

अभिज्ञायम् in यथाभिज्ञायम्.

अभिज्ञु Adv. 1) *knielings, kniend.* — 2) *bis an's Knie.*

अभिज्ञेतर् Adj. *unbekannt mit Etwas.*

अभिज्ञेय in अनभिज्ञेय.

अभितरम् (Maitr. S. 1,4,12) und **अभितराम्** Adv. *näher hinzu.*

अभितश्चर m. Pl. *Gefolge.*

अभितम् Adv. Praep. 1) *herbei, hinzu* MBh. 3, 295,11. *zu — hin,* mit Acc. — 2) *nebenbei, daneben, nahebei, coram* Spr. 1269. *in der Nähe von* (Gen.); *im Angesicht von* (Acc.) so v. a. *gleichzeitig* Spr. 76. — 3) *auf —, zu beiden Seiten von* (Acc.) Spr. 5844. — 4) *vor und nach* (Acc.) Gaut. 16,40. — 5) *von allen Seiten, ringsum; um — herum,* mit Acc. — 6) *hinter,* mit Acc. R. 2,103,21. — 7) *durchaus, vollkommen.* तेषां कालो ऽभितः प्राप्त इक्षोपयातुम् so v. a. *es ist die höchste Zeit, dass* MBh. 3,266,7. क्षीणदोषमकं मन्ये चाभितस्त्वाम् 216,16. गुणवत्तः R. ed. Bomb. 1,7,18. — 8) **schnell.*

अभितःसर Adj. *zu beiden Seiten laufend* Nîlak. Up. 25.

अभिताप m. 1) *Hitze* 324,31. Çiç. 9,1. — 2) *Schmerz* (des Körpers oder der Seele).

अभितापन Adj. *Hitze* oder *Schmerz bereitend* Suçr. 2,362,12.

अभिताम्र Adj. (f. आ) *dunkelroth.*

अभितिग्मरश्मि Adv. *zur Sonne hin.*

अभितृषवत् Adj. *Ableitungen von* तर्ड् *mit* अभि *enthaltend* Ait. Br. 6,11. Gop. Br. 2,2,20.

अभितृप्ति f. *Eröffnung für sich, Gewinnung* Kâṭh. 25,4.

अभितोदेवयजनमात्रदेश Adj. *dessen Platz nach allen Seiten hin zu einer Opferstätte hinreicht* Kâtj. Çr. 7,1,14.

अभितोभाविन् Adj. *auf beiden Seiten befindlich* P. 6,2,182.

अभितोरात्रम् Adj. *gegen die Nacht hin.*

अभितोऽस्थि Adj. *von Knochen umgeben.*

अभित्ति f. *das Nichtbersten.*

अभित्रास m. *Einschüchterung* Âpast. 1,8,30.

अभित्रिपिष्टपम् Adv. *über den Himmel* (Herr).

अभित्सार m. *Beschleichung, Erwischung* Kâṭh. 27,9.

अभिदक्षिणाम् Adv. *rechtshin* Lâṭj. 5,12,20.

अभिदर्वि m. *in Opferschmalz schwimmendes Mus* TS. 6,6,3,2.

अभिदर्शन n. *das Erblicken* oder *das sich dem Auge Darbieten* 205,13. 212,13.

अभिदिप्सु Adj. *feindselig, arglistig.*

अभिदूति Adv. *an eine —, zu einer Botin* Çiç. 9,56.

अभिदेवन n. *Würfelbrett* MBh. 9,15,8.

अभिद्रुक् Adj. *feindselig.*

अभिद्रोह m. *Beleidigung, Kränkung.*

अभिधर्म m. *die Metaphysik der Buddhisten.* °कोश m., °धर्मप्रज्ञान n., °पिटक m. und °समुच्चय m. Titel verschiedener Werke.

***अभिधर्षण** n. *das Besessensein.*

अभिधा 1) Adj. *umgebend.* — 2) f. *a) Name, Benennung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die ursprüngliche Bedeutung eines Wortes* Sâh. D. 252. 267. — *c)* **Laut* Çabdar. bei Gold.

अभिधातर् Nom. ag. *sagend, sprechend* Çiç. 13,62.

अभिधातव्य Adj. *zu sprechen, zu sagen* MBh. 13,23,36.

अभिधान 1) n. *a) Zusammenlegung, Verknüpfung.* °तस् Loc. (v. l. °तस्) *enger zusammen.* — *b) das zur Sprache Bringen, Aussagen, Kundthun* 209,15. — *c) einfache Aussage* (keine Vorschrift) Gaim. 2,1,31. — *d) Nennung, Benennung* Bâdar. 1,1,24.25. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 2,1,13. — *e) Name.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 126,19. — *f) Wort* M. 2,33. — *g)* **Rede.* — *h) Wörterbuch.* — 2) f. °धानी *Halfter.*

अभिधानकोश m. *Wörterbuch.*

अभिधानचिन्तामणि m., °चूडामणि m. und °तत्त्व n. Titel von *Wörterbüchern.*

अभिधानमाला f. *Wörterbuch* und Titel eines best. *Wörterbuchs.*

अभिधानरत्नमाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

अभिधायक Adj. *bezeichnend, besagend, ausdrückend.*

अभिधायम् in गोत्राभिधायम्.

अभिधायिन् Adj. 1) *aussagend, lehrend.* पृष्टाभि° *auf eine Frage Bescheid zu geben wissend.* — 2) *sagend, sprechend.* — 3) *bezeichnend, besagend.*

अभिधावक Adj. *herbeilaufend.*

अभिधावृत्तिमातृका f. Titel eines Werkes Ind. St. 14,179. 404.

अभिधित्सा f. *der Wunsch zu bezeichnen, — auszusagen* Kâvjapr. 10,20.

अभिधृषु Adj. *bewältigend, beherrschend* (mit Acc.).

अभिधेय 1) Adj. *a) zu bezeichnen, — besagen, auszudrücken; was besagt —, ausgedrückt —, benannt wird.* — 2) n. *a) Sinn, Bedeutung* 215,19. — *b) das näher Bezeichnete, Gemeinte* so v. a. *Substantiv.* °वत् (dem Geschlecht nach) *wie das dazu gehörige Substantiv,* d. i. *movirt* Med. dh. 3.

अभिधेयत्व n. *Benennbarkeit.*

अभिध्या f. 1) *Begehren, Verlangen.* — 2) **Begehren nach fremdem Gute.*

अभिध्यान n. 1) *das Richten der Gedanken auf* (Gen.). — 2) *Begehren, Verlangen nach* (Loc.) M. 12,5.

°**अभिध्यायिन्** Adj. *seine Gedanken richtend auf.*

अभिध्येय Adj. *worauf man seine Gedanken richten soll.*

अभिनन्द m. 1) *Wollustgefühl.* — 2) *Verlangen nach.* — 3) *der erste Monat* Ind. St. 10,298. — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 235. — 5) N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित.

अभिनन्दन m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 211. — 2) N. pr. zweier Männer.

अभिनन्दनीय Adj. *zu beloben, anzuerkennen.*

°**अभिनन्दितर्** Nom. ag. *Erfreuer, Zufriedensteller* MBh. 12,231,1.

अभिनन्दिन् Adj. *seine Freude an Etwas habend, verlangend nach.*

अभिनन्द्य Adj. = अभिनन्दनीय.

अभिनभस् Adv. *zum Himmel* Ind. St. 14,385.

अभिनभ्यम् Adv. *in Wolkennähe.*

अभिनम्र Adj. (f. आ) *stark geneigt.*

अभिनय 1) m. *Pantomime; theatralische Darstellung.* — 2) v. l. für अधिबल und अभिबल. — Fehlerhaft für अभिनव (so ed. Bomb.) Pañkat. 127,22.

अभिनव 1) Adj. (f. आ) *ganz neu,* — *frisch.* — 2) m. N. pr. zweier Männer.

अभिनवकालिदास m. *der moderne K.* = माधवाचार्य.

अभिनवगुप्त m. N. pr. eines Autors.

अभिनवचन्द्रार्घविधि m. *die Darbringung des* Argha *an den Neumond,* Titel eines Abschnittes im Bhavishjott. P.

अभिनवचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

अभिनवतामरस 1) n. *ein best. Metrum.* — 2) f. आ Titel eines Werkes.

अभिनवनृसिंहभारती m. N. pr. eines Lehrers.

अभिनवयौवन (Hit. ed. Johns. 1336) und **अभिनववयस्क** (Chr. 148,12) Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

अभिनववृत्तरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

अभिनवशाकटायन m. *der moderne* Çâk.

अभिनवसच्चिदानन्दभारती m. N. pr. eines Lehrers.

अभिनवी Adv. mit भू *sich erneuern* Comm. zu Bhaṭṭ. bei Gold.

अभिनह्न n. *Binde* (z. B. über die Augen).

अभिनासिकाविवरम् Adv. *zu den Nasenlöchern hin.*

अभिनिधन n. Name verschiedener Sâman.

अभिनिधान 1) n. *das Darüberlegen* Kâtj. Çr. 5, 1,31. 25,3,13. — 2) n. und m. *Annäherung* (der Laute in der Aussprache).

अभिनिपात m. = अभिनिधान 2).

अभिनिम्लोचन n. *das Untergehen der Sonne darüber* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,3,24. 25.

°अभिनियम m. *das Bestimmtsein je nach* Âpast. 2,16,7.

*अभिनिर्याण n. *Auszug gegen den Feind.*

अभिनिर्वृत्ति f. *das Zustandekommen, Gelingen.*

अभिनिलीयमानक Adj. *Angesichts eines Beobachters sich in sein Nest legend* (Vogel).

अभिनिवर्तम् Absol. *sich wieder zurückwendend zu* (Acc.) TS. 6,4,11,4. Kâṭh. 27,9.

अभिनिविष्टता f. *Hartnäckigkeit* Sâh. D. 184.

अभिनिवेश m. 1) *Hang —, Drang zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 224,23. Kâd. 165,2. — 2) *das Festhalten an Etwas* Gaut. 28,52. *Bestehen auf* (Loc.), *Hartnäckigkeit* Kumâras. 5,7. Ragh. 14, 43. Prab. 67,14. — 3) *Lebenslust, Lebensdrang.* — 4) *Betriebsamkeit* Varâh. Bṛh. S. S. 4, Z. 19.

अभिनिवेशन n. *Hang zu Etwas.* तत्त्वाभि° Adj. Kâraka 3,8.

अभिनिवेशिन् Adj. 1) *einen Hang zu Etwas habend.* Davon Nom. abstr. °शित्व n. Kâd. 215,5. — 2) *hartnäckig auf Etwas bestehend.*

अभिनिष्कारिन् Adj. *der es auf Jmd abgesehen hat.*

अभिनिष्क्रमण n. *das Verlassen des Hauses um Mönch zu werden* (buddh.).

अभिनिष्टान m. *Endlaut*, insbes. *Endvocal* und Visarga.

अभिनिष्पत्ति f. *das Hervortreten, Erscheinen.*

अभिनिष्यन्द m. *das Träufeln.*

*अभिनिस्तान m. = अभिनिष्टान.

अभिनिहित Partic. von धा, दधाति mit अभिनि.

अभिनिह्नव m. Name eines Sâman.

अभिनील Adj. *sehr dunkelfarbig* Lalit. 120,15.18.

अभिनृम्ण Adj. (f. आ) *überaus heilbringend.*

अभिनेतर् Nom. ag. *Herbeiführer* ṚV. 4,20,8. Çat. Br. 10,1,2,4.

अभिनेतव्य und °नेय Adj. *aufzuführen, darzustellen.*

अभिन्न Adj. 1) *nicht durchbohrt, — verwundet* Spr. 2605, v. l. — 2) *nicht durchdrungen* Çâk. 37. — 3) *unverletzt.* — 4) *nicht zerbrochen* Çat. Br. 6,6,4,8. — 5) *ganz* (von einer Zahl). — 6) *nicht unterbrochen, zusammenhängend* ṚV. अभिन्न AV. — 7) *ungetheilt, einheitlich.* — 8) *nicht verschieden, identisch, derselbe; nicht verschieden von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) 281,4.

अभिन्नगति Adj. *seinen Gang nicht ändernd* Çâk. 14.

अभिन्नतरक Adj. *gar nicht verschieden* Mahâbh. 2,307,*a*.

अभिन्नत्व n. *das Einssein, Uebereinstimmung* R. 5,82,7.

अभिन्नवेल Adj. *die Schranken nicht durchbrechend* Spr. 489.

अभिन्नास्थिति Adj. dass. Çâk. 107.

अभिन्यास m. *eine best. Form des Fiebers* Bhâvapr. 3,77.96.

अभिपतन n. *das Herbeifliegen* Spr. 392.

अभिपत्ति f. *das Erfassen.*

अभिपन्न Adj. *mit rothen Flecken auf der Haut versehen.*

अभिपरिहार in अनभि°.

अभिपात m. *das Herbeieilen* Kâd. II. 137,13.

अभिपातिन् Adj. 1) *herbeieilend* Spr. 4525. — 2) *beispringend.*

अभिपाल m. *Hüter, Wächter.*

अभिपालन n. *das Hüten, Schützen.*

अभिपित्व n. 1) *Einkehr.* — 2) *Abend.*

अभिपुष्प Adj. *mit Blüthen bedeckt.*

अभिपूरण n. *das Füllen, Ausfüllen.*

अभिपूर्त n. *Erfülltes* AV. 9,5,13.

अभिपूर्व 1) Adj. *in der bestimmten Reihe folgend* Tâṇḍja-Br. 18,4,9. — 2) अभिपूर्वम् und अभिपूर्वेण (Tâṇḍja-Br. 17,2,2) Adv. *der Reihe nach.*

अभिप्रक्रम्य Adj. *zu beschreiten* Tâṇḍja-Br. 20,11,6.

अभिप्रचेत्ते Dat. Inf. *um zu sehen* ṚV. 1,113,6.

अभिप्रतारिन् m. N. pr. eines Mannes.

अभिप्रदक्षिणम् Adv. *rechtshin.* Mit कर् und Acc. *Jmd r. umwandeln.*

अभिप्रदर्शन n. *das Zeigen, Vorführen.*

अभिप्रधर्षण n. *das Anthun eines Leides.*

अभिप्रभङ्गिन् Adj. *zerbrechend.*

अभिप्रमुर् Adj. *zermalmend.*

अभिप्रयायम् Absol. *hinzutretend.*

अभिप्रयायिन् Adj. *herbeikommend.*

अभिप्रव m. = अभिप्लव Kâṭh. 33,8.

अभिप्रवर्तन n. *das Austreten* (des Schweisses).

अभिप्रवेश m. *das Betreten* (eines Ortes).

अभिप्रष्टिन् Adj. *fragelustig.*

अभिप्रसारण n. *das Ausstrecken der Beine gegen Jmd* (Gen.) *hin* Âpast. 1,6,4.

अभिप्रातर् Adv. *gegen Morgen.* Nach einem Comm. *am vierten Tage in der Frühe.*

अभिप्रापण n. in अर्थाभि°.

अभिप्राप्ति f. *Ankunft.*

अभिप्राय m. 1) *Ziel.* कर्त्रभिप्राय Adj. *dessen Ziel der Agens ist* P. 1,3,72. — 2) *Absicht, Wille* 302,6. 328,11. Spr. 490. 492. — 3) *Meinung, Ansicht.* — 4) *Sinn, Bedeutung, Inhalt.* — 5) *Auffassung —, Betrachtung als* 258,19.22. 259,20. — 6) *blosser Schein; Erscheinung, Phantom.* — 7) in der Dramatik *Darstellung einer Unmöglichkeit als solcher an einem Gleichniss.* — 8) = विवक्ष्यभिप्राय ṚV. Prât. 14,11.

अभिप्रीत Adj. *erfreuend.*

अभिप्रीति f. *Befriedigung* Tâṇḍja-Br. 6,4,15.

अभिप्रेप्सु Adj. *verlangend nach* (Acc.).

अभिप्रेरण n. *das in Bewegung Setzen.*

अभिप्लव m. *eine best. sechstägige* Soma-*Feier.* पृष्ठ्याभिप्लवौ.

अभिबल n. = अधिबल 2).

अभिबाधितर् Nom. ag. *Belästiger, Quäler.*

अभिबुद्धि f. *eine Function des Intellects.*

अभिभर्तृ Adv. *am Gatten, in Gegenwart des G.*

अभिभव 1) Adj. *übermächtig.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Uebermacht* Bhag. 1,41. Pañkat. 224,15. — *b) das Ueberwältigtwerden, Unterdrücktwerden, Unterliegen durch* (Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend) 325,15. Njâjas. 3,1,42. Ragh. 4,21.9,4. Kumâras. 5,43. Çâk. 40. Mâlav. 86. Sâṁkhjak. 7.12. Kathâs. 10,43. 19,93. — *c) Erniedrigung, Geringachtung* Spr. 4401.

अभिभवन n. 1) *das Ueberwältigen* Lalit. 6,6. — 2) *das Ueberwältigtwerden* M. 6,62.

अभिभा f. *Unglückszeichen.*

अभिभार Adj. *belastet, schwer.*

अभिभावक Adj. *überwältigend* Comm. zu Njâjas. 2,2,14.

°अभिभाविन् Adj. dass. Kâd. 192,4.

अभिभाषण n. *das Anreden, Reden.*

अभिभाषिन् Adj. *redend, sprechend.*

अभिभाष्य Adj. *anzureden.*

अभिभु und °भू 1) Adj. *übermächtig, überlegen* (mit Acc.). Compar. °भूतर. — 2) m. °भु *ein best. Monat.* — 3) m. °भू *a) ein best. Würfel.* — *b)* N. pr. eines Schlangenfürsten Pâr. Gṛhj. 2,14,16.

अभिभूति 1) f. *a) Ueberlegenheit, Uebermacht.* — *b) * Erniedrigung, Geringachtung.* — 2) Adj. *übermächtig, überlegen* ṚV. 4,41,4.

(अभिभूत्यौजस्) °भूतिऔजस् Adj. *von überlegener Kraft.*

अभिभूय n. *Ueberlegenheit.*

अभिभूवरी Adj. f. *überlegen.*

अभिमति f. *das in Beziehung Bringen der Objecte zum Ich.*

अभिमनस् Adj. *strebend —, verlangend nach.*

*अभिमनाय्, °यते *streben —, verlangen nach.* — *Desid. अभिमिमानयिषते.

अभिमन्तर् Nom. ag. 1) *Bedroher* Gop. Br. 1,3,20. — 2) *der die Objecte in Beziehung zu sich bringt* Ind. St. 9,162.

अभिमन्तव्य Adj. *zu halten —, anzusehen für* 146,18.

अभिमन्तोस् Gen. (von ईश्वर abhängig) Inf. *Jmd* (Acc.) *Etwas anzuhaben.*

अभिमन्त्रण n. 1) *das Anrufen, Anreden.* — 2) *das Besprechen, Einsegnen.*

अभिमन्थ m. = अधिमन्थ.

अभिमन्थन n. *das Drehholz bei der Feuerreibung* Kauç. 69.

अभिमन्यु m. N. pr. verschiedener Männer 228, 18. परिक्षिदभिमन्युज: 57,11. 58,18. °पुर n. N. pr. einer *Stadt.* °स्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

*अभिमर m. 1) *Todtschlag.* — 2) *Kampf, Schlacht.* — 3) *Aufstand des Heeres.* — 4) *Fesselung.*

अभिमर्द m. 1) *Gewaltthat* MBh. 3,269,8. — 2) **Kampf, Schlacht.* — 3) **berauschendes Getränk.*

°अभिमर्दिन् Adj. *bedrückend, Gewalt anthuend.*

अभिमर्श m. (adj. Comp. f. आ) *Berührung, Antastung.*

अभिमर्शक Adj. *berührend, antastend.*

अभिमर्शन 1) Adj. dass. — 2) n. *das Berühren* Gaut. 1,38.

अभिमा f. *Maass* (in die Breite) Maitr. S. 1,4,11.

अभिमाति 1) f. *a) feindlicher Anschlag, Nachstellung.* — *b) Nachsteller, Angreifer.* — 2) Adj. *nachstellend, feindlich.*

अभिमातिजित् Adj. *Nachsteller besiegend.*

अभिमातिन् Adj. *nachstellend.*

अभिमातिषह् und °षाह् Adj. *Feinde überwindend.* Dazu Nom. abstr. (°षाह्य) °षाहिम n.

अभिमातिहन् Adj. *Gegner schlagend.*

अभिमाद्यत्क Adj. *ein wenig angeheitert.*

अभिमान m. 1) *feindliche Absicht, Nachstellung.* — 2) *Selbstgefühl, Hochmuth, Stolz.* — 3) *Selbstgefühl,* so v. a. *das in Beziehung Bringen der Objecte zum Ich.* — 4) *Voraussetzung bei sich; die falsche Meinung, dass man Etwas besitze.* — 5) *Voraussetzung,* insbes. *eine falsche.* — 6) *Zuneigung* Spr. 1060.

अभिमानवत् Adj. 1) *Selbstgefühl besitzend, stolz* Spr. 496. — 2) am Ende eines Comp. *bei sich voraussetzend, zu besitzen wähnend.*

*अभिमानित n. *geschlechtliche Vermischung.*

अभिमानिता f. *Selbstgefühl* Spr. 6063.

°अभिमानित्व n. *das Sichhalten für* 264,9. 268,28.

अभिमानिन् 1) Adj. *a) eingebildet, stolz, hochmüthig.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *bei sich voraussetzend, zu besitzen wähnend.* — β) *sich haltend für, sich einbildend zu sein.* — γ) *geltend für, vorstellend.* — 2) m. *ein best.* Agni VP. 1,10,14. Bhâg. P. 4,1,59.

अभिमानुक Adj. *nachstellend* (mit Acc.).

*अभिमाय Adj. *verwirrt, confus.*

अभिमारुतम् Adv. *gegen den Wind* Spr. 6122.

अभिमिक्ष्य Adj. *zu beharnen.*

अभिमुख 1) Adj. (f. ई; *in einigen Fällen auch आ) *a) mit zugewandtem Gesicht, zugewandt* (die Ergänzung im Acc., Dat., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) Jmd* (Gen., Instr.) *geneigt, es mit Jmd haltend.* — *c) nahe bevorstehend* Vikr. 28. — *d)* am Ende eines Comp. *einem best. Zeitpunkt nahe* (यौवनाभि°, पाकाभि°); *im Begriff stehend zu* (Nom. act.); *bedacht auf* (मङ्गलाभि°). — 2) °म् und अभिमुख° Adv. *entgegen* 133,9. °कृत und °निकृत so v. a. *von vorn* R. 4,23,12. Spr. 499. इतो ऽभि° *hierherwärts.* Mit Acc., Gen. oder am Ende eines Comp. *nach der Richtung von, gegen* (feindlich), *gegenüber von, zu — hin, nach — hin* 153,4. 291, 26. — 3) °खे *gegenüber* (mit Gen. oder am Ende eines Comp.). — 4) *f. ई Bez. *einer der 10 Stufen, die ein* Bodhisattva *zu ersteigen hat, bevor er* Buddha *wird.*

अभिमुखी Adv. mit भू *sich Jmd zuwenden, sich als günstig erweisen* (Schicksal) 291,6.

अभिमुखीकरण n. *das Sichzuwenden zu Jmd* Pratâpar. 25,*b*,9.

अभिमेथिका f. Pl. *Schimpfreden.*

अभियष्टव्य Adj. *mit Opfern zu begehen* Gobh. 1,5,5.

अभियाचन n. *Bitte,* in सत्याभि°.

अभियातर् Nom. ag. *Angreifer.*

*अभियाति und *°यातिन् m. *Feind.* — Vgl. °माति, °मातिन्.

अभियान n. 1) *das Herankommen.* — 2) *feindlicher Angriff.*

अभियायिन् Adj. 1) *herankommend, —ziehend.* — 2) *sich hinbegebend zu* (Acc. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7383. — 3) *losgehend auf, angreifend.*

अभियुग्वन् m. und अभियुङ्ग् f. *Angreifer.*

अभियोक्तर् Nom. Ag. 1) *Angreifer.* — 2) *Ankläger.*

अभियोक्तव्य Adj. *anzuklagen.*

अभियोग m. 1) *Anwendung, häufige A.* — 2) *Bemühung, Anstrengung, Fleiss; Richtung der Thätigkeit auf, das Sichhingeben, Bemühung um* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *feindlicher Angriff.* — 4) *Anklage* 213,23.

अभियोगिन् Adj. *anklagend.*

अभियोजन n. *nachträgliches Anschirren.*

अभियोज्य Adj. *anzugreifen, angreifbar.*

अभिरक्षण n. und °रक्षा f. *das Schützen, Hüten.*

अभिरक्षितर् Nom. ag. *Beschützer, Hüter.*

अभिरति f. 1) *Freude an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) N. pr. einer Welt (buddh.).

अभिराज् Adj. *ringsum herrschend.*

अभिराधन n. *das Zufriedenstellen Jmds* (Gen.).

1. अभिराम 1) Adj. (f. आ) *erfreulich, angenehm, Wohlgefallen bewirkend für* oder *durch* (im Comp. vorangehend). °अभिरामम् und °अभिराम° Adv. — 2) m. *a) Lust —, Freude an* (im Comp. vorangehend). — *b)* N. pr. eines Scholiasten des Çâkuntala.

2. अभिराम n. *eine auf* Râma *bezügliche Dichtung.*

अभिरामपशुपति m. N. pr. eines Dichters.

अभिराममणि n. Titel eines Schauspiels.

अभिराष्ट्र Adj. *Reiche bewältigend.*

अभिरुचि f. *Gefallen an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kâd. II,140,23.

अभिरुचित m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

अभिरुचिर Adj. *prächtig.*

अभिरुत n. *Gesang* R. Gorr. 1,9,15 (17 Schl.). *Geschrei* 6,70,19.

अभिरूप 1) Adj. (f. आ) *a) entsprechend, angemessen.* — *b) hübsch, schön* 230,8. — *c) gebildet, gelehrt* Gaut. 10,44. — 2) *m. *a) der Mond.* — *b)* Bein. Vishṇu's, Çiva's und Kâma's.

अभिरूपक Adj. *unterrichtet* Ind. St. 13,348.

अभिरूपता f. *feine Bildung, Wohlerzogenheit* Kâd. 233,16.

अभिरूपवत् Adj. *hübsch, schön.*

अभिरोद्धर् Nom. ag. *Abwehrer* Maitr. S. 2,2,13.

अभिरोरुद Adj. *zu Thränen rührend.*

अभिलक्ष्य Adj. *erkennbar an* (im Comp. vorangehend) 292,18.

अभिलक्ष्यम् Adv. *nach dem Ziele hin* 93,22.

अभिलङ्घन n. 1) *das Hinüberspringen über* (Gen.). — 2) *das Uebertreten, Zuwiderhandeln.*

°अभिलङ्घिन् Adj. *übertretend, zuwiderhandelnd.*

अभिलप्य Adj. *auszudrücken,* in निरभि°.

अभिलषणीय (Spr. 1769) und °लष्य (Spr. 503) Adj. *zu dem* oder *wozu man sich hingezogen fühlt, begehrenswerth.*

अभिलषित n. *das Begehrte, Gewünschte, Wunsch.*

°चिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

अभिलाप m. 1) *Rede, Ausdruck.* — 2) *Ankündigung* Kâd. 202,22.

*अभिलाव m. *das Abschneiden, Mähen.*

अभिलाष m. (adj. Comp. f. आ) *Verlangen, Lust nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend). In der Poetik *die erste Regung der Liebe.*

अभिलाषक Adj. *verlangend nach* (Acc.).

अभिलाषिन् Adj. *verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 108,6.

अभिलाषुक Adj. (f. आ) *verlangend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिलूता f. *ein best. spinnenartiges Insect.*

*अभिलोटक m. = लोटुल.

अभिवदन n. *Anrede.* — Auch fehlerhaft für °वादन.

अभिवँस् Adj. *das Wort* अभि *enthaltend.*

अभिवन्दन n. *ehrfurchtsvolle Begrüssung.*

अभिवँयस् Adj. *erlabend* Maitr. S. 3,12,4.

अभिवर्णन n. *Beschreibung, Schilderung.*

अभिवर्तिन् Adj. 1) *herankommend* Hariv. 2,31, 56. — 2) *entgegengehend.*

अभिवर्धन n. *das Verstärken, Vermehren* Kâd. II, 56,16.

अभिवर्ष m. *Regen.*

अभिवर्षण n. *das Beregnen, Regnen.* कामाभि° so v. a. *das Gewähren von Wünschen* Bhâg. P. 12,10,33.

अभिवर्षिन् Adj. *regnend.*

अभिवह्न n. *das Herbeifahren.*

अभिवाञ्छा f. *Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

अभिवात Adj. (f. आ) *siech, krank* Lâṭj. 8,5,3.

अभिवातँम् Adj. *gegen den Wind.*

अभिवाद् m. 1) *Begrüssung* Gaut. 6,5.6. — 2) = अति° *harte Worte.*

अभिवादक Adj. 1) *begrüssend, Begrüsser* Kull. zu M. 2,125. *salutaturus* (mit Acc.). — 2) **höflich.*

अभिवादन n. *Begrüssung* Lâṭj. 2,4,17. Gaut. 9,45.

अभिवादनीय Adj. 1) *der Begrüssung würdig.* — 2) *zur Begrüssung in Beziehung stehend, bei der B. gebraucht* (Namen).

अभिवादयितृ Nom. ag. *Begrüsser* Kull. zu M. 2,123.

अभिवादिन् Adj. 1) *erklärend, Erklärer.* — 2) *Etwas aussagend, besagend.*

अभिवाद्य 1) Adj. *zu begrüssen, begrüssungswürdig* Lâṭj. 2,6,17. n. impers. *zu grüssen,* mit Dat. der Person Âpast. 1,14,14.15.18. — 2) m. Bein. Çiva's.

अभिवान्यवत्सा und अभिवान्या f. *eine Kuh, die ein angewöhntes (fremdes) Kalb nährt.*

अभिवास m. (Njâjam. 5,1,31) und °वासन n. (Comm. zu TS. 1,142,12 und zu Njâjam. 5,1,31) *Bedeckung.*

1. अभिवासस् n. अङ्गिरसाम् Name eines Sâman.

2. अभिवँसस् Adv. *über dem Kleide.*

अभिवँस्य Adj. *zu bedecken.*

अभिवाह् m. *das Heranfliessen.* °तँस् TS. 6,6,5,4.

अभिवाह्य n. *das Hingeführtwerden.*

अभिविक्रम Adj. *von grossem Muth.*

अभिविधि m. *das Allumfassen, das «bis inclusive» Sein.*

अभिविषण्यु Adj. etwa *von allem Getriebe fern.*

अभिविमान Adj. *den Jedermann bei sich voraussetzt.*

अभिविवृद्धि f. *grösseres Gedeihen, Segen.*

अभिविशङ्किन् Adj. *sich fürchtend vor* (Abl.) Spr. 4013.

अभिवीर Adj. *von Helden umgeben.*

अभिवृत्ति f. *das Herankommen.*

अभिवृद्धि f. *Wachsthum, Zuwachs, Gedeihen.*

अभिवेग m. *das Schwanken.*

अभिवेधिन् Adj. *durchschneidend* Comm. zu Ârjabh. 4,19.

अभिवोढृ Nom. ag. *Zuführer* Karaka 1,12.

अभिव्यक्ति f. *Offenbarwerdung, Erscheinung* Njâjas. 3,1,42.

अभिव्यञ्जक Adj. 1) *offenbarend, zur Erscheinung bringend.* — 2) *symbolisch bezeichnend.*

अभिव्यादान n. *das Verschlingen, Verschlucken* (eines Vocals) ṚV. Prât. 14,27.

अभिव्याधिन् Adj. *verwundend.*

अभिव्यापक und °व्यापिन् Adj. *allumfassend.*

अभिव्याप्ति f. *das Allumfassen.*

अभिव्याप्य Adj. *was mit umfasst wird, in Etwas enthalten ist.*

अभिव्याहरण n. (Durga zu Nir. 1,10) und °हार m. *das Reden, Aussprechen.* Letzteres auch *Ausspruch.*

*अभिव्याहारिन् Adj. *sprechend.* कोकिलाभि° *wie.*

अभिव्रश्च m. *das Umdrehen, Wegschleudern.*

अभिशंसन n. 1) *Beleidigung durch Worte.* — 2) *Beschuldigung,* in अनृताभि° und मिथ्याभि°.

अभिशंसिन् Adj. *beschuldigend,* in मिथ्याभि°.

अभिशङ्का f. 1) *Misstrauen gegen* (Gen.). — 2) *Besorgniss.*

अभिशङ्किन् Adj. *misstrauend, nicht glaubend an.*

अभिशङ्क्य Adj. *dem man misstraut, woran man nicht glaubt.*

*अभिशपन n. *Verleumdung.*

अभिशँस् f. *Verwünschung.*

अभिशस्तक Adj. 1) *verklagt, bescholten.* — 2) *aus Fluch entsprungen.*

अभिशस्ति f. 1) *Verwünschung, Fluch.* — 2) *das durch Fluch herbeigeführte Unheil, Unglück.* — 3) *Verwünscher, Flucher.* — 4) *Tadel.* — 5) *Beschuldigung,* in मिथ्याभि°. — 6) **schlechter Ruf, böser Leumund.* — 7) **das Bitten, Betteln.*

अभिशस्तिचँातन Adj. *Fluch abwehrend.*

अभिशस्तिपँा und °पँावन् Adj. *vor Fluch schützend.*

अभिशस्तेन्य und °शस्त्य Adj. in अनभि°.

अभिशाप m. 1) *Fluch.* — 2) *schwere Beschuldigung.* — 3) **Verleumdung.*

अभिशिरस् Adj. *den Kopf richtend nach* (Acc.).

अभिशिरोऽग्र Adj. (f. आ) *mit zum Kopf gerichteten Spitzen* Gobh. 2,9,14.

अभिशुन Adj. *im Vortheil befindlich* (Ringer).

अभिशोक m. *Gluth.*

अभिशोचँ Adj. *glühend, leuchtend.*

अभिशोचन n. *Qual.*

अभिशोचयिष्णु Adj. *Hitze* oder *Qual verursachend.*

अभिश्नथस् Abl. Inf. *vor dem Durchbohren* (sich fürchten) ṚV. 10,138,5.

अभिश्रव m. *Erhörung.*

अभिश्रिष् f. *Binde* ṚV. 8,1,12.

1. अभिश्री 1) Adj. *a) sich aneinander schliessend, — lehnend* ṚV. 1,144,6. AV. 8,2,14. — *b) ordnend,* mit Acc. TBr. 2,4,3,11. — 2) m. *Anreiher, Ordner.* Auch f. ṚV. 10,130,5.

2. अभिश्री f. *Beimischung* ṚV. 9,79,5. 86,27.

अभिश्वसस् Abl. Inf. *vor dem Herblasen* (sich fürchten) ṚV. 10,92,8.

अभिश्वास m. *Anhauchung, Anfachung.*

अभिषङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hang zu, Gefallen an* Bhâg. P. 10,90,11. — 2) *Verwünschung.* — 3) *das Besessensein;* vgl. भूताभि°. मनस: so v. a. *Trübung des Geistes.* — 4) *Niederlage, erlittene Demüthigung.* — 5) **Schwur.* — 6) **Verleumdung.* — 7) *Umarmung.*

अभिषङ्गिन् Adj. *eine Niederlage beibringend, demüthigend.*

अभिषँच् (stark °षाच्) Adj. 1) *folgend, begleitend.* — 2) *anhänglich, zugethan.*

अभिषव m. 1) *das Keltern* (des Soma). — 2) **Gährungsmittel.* — 3) **vorgeschriebene Abwaschung.* — 4) **Opfer.* — 5) **saurer Reisschleim* Halâj. 2,163; vgl. 2).

अभिषवण 1) n. *das Keltern* Nir. 4,16. — 2) f. °षँवणी Pl. *Kelter.*

*अभिषक् m. = निग्रक् Gal.

अभिषिषेणयिषु Adj. *im Begriff mit seinem Heere heranzurücken.*

अभिषुक m. *eine best. Pflanze mit ölhaltigem Samen.*

अभिषुत *n. *saurer Reisschleim.*

अभिषेक m. 1) *Besprengung, Weihung durch Besprengung mit Wasser* (namentlich zum Königthum). — 2) *Weihwasser.* — 3) *vorgeschriebene Abwaschung* 92,15. Kâd. 42,6.

अभिषेक्तर् Nom. ag. *Besprenger, Weiher.*

अभिषेक्तव्य Adj. *zu weihen.*

अभिषेक्य Adj. *zur Weihung bestimmt, der W. würdig.*

अभिषेचन n. 1) *das Besprengen, Uebergiessen.* — 2) *das Weihen* (insbes. zum Königthum).

अभिषेचनीय 1) Adj. *a) der Weihung würdig.* — *b) zur Weihung gehörig, — bestimmt.* — 2) m. *Weihungsfeier.* °वत् Adv. Kâtj. Çr. 18,6,15.

अभिषेच्य Adj. *zu weihen.*

अभिषेणा Adj. *Geschosse richtend.*

अभिषेणान n. *Kriegszug gegen* (im Comp. vorangehend).

अभिषेणय्, °यति *Jmd* (Acc.) *mit Krieg überziehen* Spr. 441. Veṇis. 52.

अभिषेतर् Nom. ag. *der den* Soma *auspressende Priester.*

अभिष्टनि m. *Getöse.*

अभिष्टव m. *Lob, Preis.*

1. अभिष्टि m. Adj. *überlegen, siegreich.*

2. अभिष्टि f. *Hülfe, Förderung.*

अभिष्टिकृत् Adj. *Hülfe schaffend.*

अभिष्टिद्युम्न Adj. *an Hülfe reich.*

अभिष्टिपा(सि) RV. 2,20,2 nach Grassmann für अभिष्टी पासि.

अभिष्टिमत् Adj. *hülfreich.*

अभिष्टिशवस् Adj. *kräftigen Beistand gewährend.*

अभिष्ठान n. *das Betreten,* in अनभि°.

अभिष्णात m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

अभिष्यत् oder °त्त m. N. pr. eines Sohnes des Kuru MBh. 1,94,50.

अभिष्यन्द m. 1) *das Träufeln.* — 2) *Triefäugigkeit, Augenentzündung.* — 3) *Ueberfülle, Ueberschuss.*

अभिष्यन्दिन् Adj. 1) *träufelnd, flüssig.* — 2) *auflösend, laxativ.* — 3) *zu Blutandrang reizend, congestiv* Mat. med. 6.

अभिषङ्ग m. *Zuneigung, das Hängen an* (Loc. und Instr.).

अभिषङ्गिन् Adj. *auf Etwas versessen* Maitrjup. 7,10.

अभिसंयोग m. *Verbindung, Relation* Gaim. 6,1,3.

अभिसंरम्भ m. *Wuth.*

अभिसंराधन n. *das Befriedigen, Zufriedenstellen.*

अभिसंवर्धन n. *Wachsthum.*

अभिसंश्रय m. 1) *Verbindung, Zusammenhang.* — 2) *Zuflucht.*

अभिसंसारम् Absol. *in Menge hinzueilend.*

अभिसंस्कार m. 1) *Bearbeitung, Zubereitung.* — 2) *Bildung, Formation.* — 3) *Conception, Gedanke, Idee* (buddh.).

अभिसंस्तव m. *höhere Berechtigung* Gaim. 4,1, 24. 4,30.

अभिसंस्थम् Adv. *nach der Reihe, — Ordnung* Gop. Br. 2,3,1.

*अभिसंक्षेप m. *Einschrumpfung.*

अभिसंख्य Adj. *ersichtlich* Comm. zu Gaim. 6,7,40. Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,7,40.

अभिसंख्या f. *Zahl, Anzahl.*

अभिसंख्येय Adj. *zu zählen.*

अभिसंचारिन् Adj. *wandelbar.*

अभिसंज्ञित Adj. *benannt, geheissen.*

अभिसत्कार s. u. सत्.

अभिसत्वन् Adj. *von Mannen umgeben.*

अभिसंदेक्ष n. Du. *penis et vulva.*

अभिसंदोक्ष n. v. l. für अभिसंदेक्ष.

°अभिसंधक Adj. *betrügend.* Nach den Erklärern *schmähend.*

अभिसंधा f. *Aussage, Rede,* in अनृताभि° und सत्याभि°

अभिसंधान n. 1) *das Zusammenhalten, Verbundensein.* — 2) *Aussage, Rede,* in सत्याभि°. — 3) *bestimmte Absicht, Interesse an einer Sache.* — 4) *das Betrügen.*

अभिसंधि m. 1) *Absicht, Beabsichtigung.* — 2) *Anschlag, consilium* Daçar. 1,37. Sâh. D. 375. — 3) *Intention, Meinung* (eines Autors). — 4) **Meinung, das Dafürhalten* Bhaṭṭ. bei Gold. — 5) *Bedingung* Çâk. ed. Pisch. 64,3. Mâlav. 9,5.

*अभिसंधित Adj. in Verbindung mit पुत्री so v. a. *an Sohnes Statt angenommen* Gal.

°अभिसंधिन् Adj. 1) *aussagend, redend,* in सत्याभि°. — 2) *betrügend,* in सर्वाभि°.

अभिसंधिपूर्व Adj. *beabsichtigt* Gaut. 25,7.

अभिसंधिपूर्वकम् Adv. *in einer bestimmten Absicht* 107,5.

अभिसमय m. 1) *Verabredung, Uebereinkommen.* — 2) *klare Erkenntniss* (buddh.).

अभिसंपत्ति und °संपद् f. *das Werden zu Etwas, das Gleichwerden.*

अभिसंपराय m. *Loos im Jenseits* Lalit. 101,8.

*अभिसंपात m. *Zusammenstoss, Kampf.*

अभिसंप्लव m. *das Ineinanderfliessen* Comm. zu Njâjas. 1,1,3.

अभिसंबन्ध m. *Verbindung, Relation, das in Zusammenhang Stehen mit* (Instr.) Gaim. 6,2,8. 3,3. 6,10.11. *das zu Etwas Gehören.*

अभिसंबाध Adj. *gedrängt voll* R. 2,5,16.

अभिसंबोधन n. *Erlangung der* Bodhi (buddh.).

अभिसंभव m. *Erreichung* und °न n. *das Erreichen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,5. 6.

अभिसंमुख Adj. (f. आ) *mit dem Antlitz zu Jmd* (Acc.) *gerichtet, ehrerbietig.*

अभिसर m. (adj. Comp. f. आ) *Gefährte.*

अभिसरण n. *Besuch in Liebesangelegenheiten* Sarvad. 9,6. Kâd. 183,16.

अभिसर्ग m. *Schöpfung, Schöpfungsperiode.*

*अभिसर्जन n. 1) *das Spenden.* — 2) *Mord.* — Vgl. अतिस°.

अभिसर्तर् Nom. ag. *Angreifer.*

अभिसर्पण n. 1) *das Herankommen, Annäherung.* — 2) *das Aufsteigen* (des Saftes im Baume).

अभिसान्त्व m. *gute, — beschwichtigende Worte* R. 5,56,44.

अभिसायम् Adv. *gegen Abend.*

अभिसार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Angriff.* — *b) Angriffstruppen.* — *c) Besuch in Liebesangelegenheiten, Stelldichein.* — *d) Lohn für Meldung* (buddh.). — *e) *Gefährte.* — *f) *= साधन. — *g)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई N. pr. einer Stadt MBh. 2,25,19.

अभिसारस्थान n. *Ort zum Stelldichein* Sâh. D. 47,14.

अभिसारिका f. *ein Mädchen, das sich zum Stelldichein begiebt.*

अभिसारिन् 1) Adj. *sich wohin begebend; f. zum Geliebten sich b.* Vikr. 68,6. — 2) °f. णी *ein best. Metrum.*

*अभिसावकीय्, °यति Denom.

*अभिसुसूस् Adj.

अभिसेवन n. *Ausübung, Gebrauch.*

अभिस्कन्दम् Absol. *herbeispringend.*

अभिस्थिरम् Adv. *sehr nachdrücklich.*

अभिस्नेह m. *Hinneigung zu, Verlangen nach.*

अभिस्यन्द m. und °स्यन्दिन् Adj. s. °ष्यन्द und °ष्यन्दिन्.

*अभिस्यन्दिरमण n. *Vorstadt.*

अभिस्रवत् Adj. *strömen lassend* MBh. 13,14,309.

अभिस्वयमातृण्णाम् Adv. *auf den* Svajamâtṛṇṇâ *genannten Backstein.*

अभिस्वर् f. *Zuruf.*

अभिस्वरे Loc. Praep. *hinter* (mit Gen.).

अभिस्वर्तर् Nom. ag. *Anrufer, Sänger.*

अभिकृति f. 1) *Anprall* (eines Pfeils) Kâd. II,134,5. — 2) *Multiplication* und *das Product zweier mit einander multiplicirter Zahlen* Lîlâv. 147. Bîgag. 123.

अभिकरण n. *das Herbeibringen.*

अभिकर्तर् Nom. ag. *Entwender, Entführer.*

अभिकर्तव्य Adj. *herbeizubringen, was herbeigebracht wird.*

अभिकव m. *Ausgiessung des Opfers* Mân. K. S. bei Gold.

अभिकार m. 1) *Herbeibringung.* — 2) *Raub.* — 3) **feindlicher Angriff.* — 4) **Anstrengung.* — 5) *Untermengung* Karaka 1,11.

अभिकास m. *Scherz, Kurzweil.*

अभिकिङ्कर् s. u. किङ्.

अभिकिङ्कार m. *der Laut* किङ् *mit dem Gapa* (भूर्भुवः स्वरोम्).

अभिकित Partic. von धा, दधाति mit अभि.

अभिकितता f. *das Gesagtwordensein* Sarvad. 22,7.

अभिकितव n. *das Genanntwordensein* Çaṁk. zu Bâdar. 1,25.

अभिकूति f. *Herbeirufung.*

अभिकोतवै Dat. Inf. *zu opfern* Cit. bei Kumârila nach Gold.

अभिकोम m. = अभिकव Kumârila bei Gold.

अभिकुत्, अभिकुति und अभिकृति 1) Adj. *zu Fall bringend.* — 2) f. *Fall, Niederlage.*

अभिक्वार् m. *ein Ort, an dem man in's Wanken kommt, — fällt.*

अभी Adj. *furchtlos.*

1. अभीक 1) n. *das Zusammentreffen.* — 2) अभीके Loc. *a) gleichzeitig, gerade da, zumal.* — *b) zu rechter Zeit, gelegen.* — 3) m. *Liebhaber* Viddh. 63,4.

2. अभीक Adj. *furchtlos.*

3. *अभीक 1) Adj. *grausam.* — 2) m. *a) Herr.* — *b) Dichter.*

अभीक्ष्णम् Adv. *a) jeden Augenblick, wiederholt, beständig.* — 2) *sofort, alsbald* Spr. 6128. — 3) *sehr, in hohem Grade.* अभीक्ष्ण° Râgat. 7,1052.

अभीक्ष्णाशस् Adv. *beständig, ununterbrochen.*

अभीचार m. *Behexung* Âpast. 1,29,15.

अभीत Adj. (f. आ) *furchtlos.* °वत् Adv. Spr. 2550.

अभीति f. *Anlauf, Angriff* RV. 2,33,3.

अभीवरी Adj. f. *anlaufend, anstürmend.*

अभीषतस् Adv. *zutreffend, zu rechter Zeit.* Vgl. समीप.

अभीषद् m. N. pr. eines Ṛshi. °षाद् v. l.

°अभीप्सिन् Adj. *verlangend —, begehrend nach.*

अभीप्सु Adj. dass., mit Acc.

अभीमान m. = अभिमान, in निरभी°.

अभीमानिन् m. = अभि° *ein best.* Agni.

अभीमोदमुद् Adj. *fröhlich zujubelnd.*

*अभीर fehlerhaft für आभीर.

अभीराजी f. *ein best. giftiges Insect.*

अभीरु 1) Adj. *a) furchtlos.* — *b) nicht furchtbar, harmlos.* — 2) m. *a)* euphem. Bein. Bhairava's. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. अभीरू (*°रू) *Asparagus racemosus.*

अभीरुणा Adj. *Nichts zu befürchten habend, arglos.*

*अभीरुपत्नी f. = अभीरु 3).

अभीलापलम्प Adj. *klagewimmernd.*

अभीवर्ग m. *Bereich.*

अभीवर्त 1) Adj. *Sieg verleihend.* — 2) m. *a) siegreicher Angriff, Sieg.* — *b)* Name verschiedener Sâman, insbes. *das Lied* ṚV. 10,174. Lâṭj. 8,12, 12. 10,8,6 (°स्तोत्रीय).

अभीवृत् Adj. (nach Sâj.) *herankommend, in der Nähe befindlich.* Besser अभीवृत Partic.

अभीशाप m. *schwere Beschuldigung.*

अभीशु m. 1) *Zügel.* — 2) *Lichtstrahl* Çiç. 1,22. — 3) **Finger;* **Arm.* — 4) N. pr. eines Ṛshi.

अभीशुमत् Adj. *strahlend.*

*अभीषङ्ग = अभिषङ्ग *Verwünschung.*

अभीषह् 1) Adj. *übergewaltig.* — 2) f. *Gewalt.*

अभीषाह् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 7,157, 29. 8,5,38.

अभीष्ट 1) n. *Wunsch* 130,7. — 2) *f. आ *Piper Betle Lin.* Çabdak. nach Gold.

अभीष्टता f. *Beliebtheit* Spr. 7712.

अभीष्टतृतीया *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

अभीष्टदेवता f. *Herzensgottheit.* Ihrer gedenkt man, wenn es an's Sterben geht.

अभीष्मद्रोण Adj. *ohne* Bhîshma *und* Droṇa Veṇis. 79.

अभुक्त Adj. *ungenossen* Spr. 507.

अभुक्तपूर्व Adj. *früher nicht genossen* MBh. 12, 180,32.

अभुक्तवत् Adj. *noch nicht gegessen habend, nüchtern* MBh. 2,52,44. Suçr. 1,330,7.

अभुङ्ग् Adj. *der Etwas nicht genossen hat.*

अभुजिष्या f. *ein unabhängiges Frauenzimmer.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अभुञ्जत् Adj. *nicht zu Theil werden lassend, karg.*

अभुञ्जान Adj. *keine Speise zu sich nehmend* Gaut. 23,21. R. 1,64,20.

अभुर् m. v. l. für अकुर Gobh. 2,10,29.

अभुव n. = अभ्व *Ungethüm* Maitr. S. 4,1,12.

अभूत Adj. *nicht gewesen* Kân. 9,1,9. *was sich nicht zugetragen hat* Kâm. Nitis. 13,48. °त्व n. *Unmöglichkeit* Comm. zu Kâvjâd. 2,38.

अभूततद्भाव m. *das zu dem Werden, was Jmd oder Etwas früher nicht gewesen ist.*

अभूतदोष Adj. *schuldlos* Spr. 4851.

अभूतपूर्व Adj. *früher nicht dagewesen* R. 1,9,20. Veṇis. 37. Kuvalaj. 197,*a* (164,*a*).

अभूतरजस् m. Pl. N. pr. einer Klasse von Göttern im 5ten Manvantara VP. 3,1,21.

अभूतलस्पर्श Adj. *den Erdboden nicht berührend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Çâk. 169.

अभूतार्थ m. *etwas Unmögliches.*

अभूताकरण n. *das Bringen einer falschen Nachricht, das Irreleiten.*

अभूति f. 1) *das Nichtsein.* — 2) *Schwäche, Armseligkeit.* — 3) *Unheil, Unglück* MBh. 1,74,113. 2,81,24.

अभूतोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem etwas Unmögliches vorausgesetzt wird,* 249,20.

अभूमि f. 1) *irgend Etwas mit Ausnahme des Erdbodens.* — 2) *ein ungeeigneter Boden, kein Bereich für* (Gen.) Kâd. 49,24. 250,7.

अभूमिज्ञ Adj. *auf ungeeignetem Boden gewachsen.*

अभूमिसाक्ष्य m. *Lippe.*

अभूयःसंनिवृत्ति f. *Nichtwiederkehr* Ragh. 10,28.

अभूयिष्ठ Adj. *nicht zahlreich* Spr. 2821.

अभूष Adj. *schmucklos* Bhaṭṭ. 3,37.

अभृत Adj. *keinen Lohn beziehend.*

अभृत्यात्मन् Adj. *sich nicht als Diener benehmend, ungehorsam gegen* (Loc.) Kâd. II,54,20.

अभेत्तर् Nom. ag. *kein Durchbrecher* (der Schranken) 97,11.

1. अभेद् m. 1) *Ungetrenntheit, Ungetheiltheit* 163,2. Spr. 509. — 2) *kein Unterschied, Nichtverschiedenheit* 260,26.31. 285,17.

2. अभेद् Adj. *nicht verschieden, ein und derselbe* 104,3.

अभेदक Adj. *keinen Unterschied bewirkend* Mahâbh. 1,49,*a.b.*

अभेदिन् Adj. = 2. अभेद् Sarvad. 18,1.

अभेद्य 1) Adj. *nicht spaltbar, undurchdringlich.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *n. *Diamant.* *m. Gal.

अभोग m. *Nichtgenuss* Spr. 3754. Megh. 109.

अभोगघ्न् Adj. *den Kargen schlagend.*

अभोग्य 1) Adj. *ungeniessbar* Megh. 109, v. l. von einem Frauenzimmer, *der man nicht beiwohnen kann* MBh. 13,93,132. — 2) n. *Atom, Urstoff.*

अभोजन n. (auch Pl.) *das Nichtessen, keine Nahrung zu sich Nehmen* Lâṭj. 8,8,40.

अभोज्य Adj. 1) *zu essen verboten* 107,20. Gaut. 17,8. 23,23. 24,3. — 2) *dessen Speise man nicht geniessen darf.*

अभोज्यान्न Adj. = अभोज्य 2) M. 4,221.

अभौजिष्य n. *Nichtsclaverei, Freiheit* Suparṇâdhj. 12,2.

अभौतिक Adj. *nicht aus den Elementen hervorgegangen, — materiell* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 54.

Comm. zu Njâjas. 3,1,30. 31. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अभ्यग्नि 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) Adv. *in's Feuer.*

अभ्यग्र Adj. (f. आ) 1) *ununterbrochen* Âpast. 1, 11,25. — 2) *schnell.* — 3) *frisch.* — 4) **nahe.*

**अभ्यङ्क Adj. (f. आ) *vor Kurzem gekennzeichnet* (Vieh) Kâç. zu P. 2,1,14.

अभ्यङ्ग m. 1) *Salbung, Bestreichung mit fetten Stoffen* Spr. 7711. — 2) *Salbe.*

अभ्यङ्गक Adj. *salbend, einreibend.*

अभ्यञ्जन, अभिअ्यञ्जन n. 1) *das Einreiben mit fettigen Stoffen.* Neben आञ्जन so v. a. *das Salben der Füsse.* — 2) *ölige Salbe, Oel.* — 3) **Rahm* Nigh. Pr. — 4) *Schmuck.*

अभ्यञ्जन्य Adj. *dem die Fusssalbung zukommt.*

अभ्यञ्ज्य Adj. *zu salben, einzureiben.*

अभ्यधिक 1) Adj. (f. आ) *a) überschüssig, hinzukommend, mehr seiend. — b) das gewöhnliche Maass überschreitend, vorzüglich, ausserordentlich* 31,25. — *c) überlegen, vorangehend, mehr geltend, höher stehend, mehr, grösser, stärker, heftiger, vorzüglicher.* Ein Abl., Instr. oder ein in Comp. vorangehendes Wort bezeichnet entweder den Ueberschuss (शतमभ्यधिकं षष्टितः *hundertundsechzig* 221,2. कतिपयतृणेभ्यधिकं मुष्टिम् Kumârila bei Gold.) oder das Uebertroffene (शरीराभ्य° *lieber als die eigene Person* 112,12). In Congruenz mit einem Adj. so v. a. das Adj. im Compar. Spr. 3277. — 2) °म् Adv. *in hohem Grade, ausserordentlich, sehr.*

°अभ्यध्ययन n. *das Studium an* (einem Orte) Gaut. 1,61.

अभ्यधम् Adv. *nach dem Wege hin, auf den W.*

अभ्यध्वं Loc. *auf dem Wege.*

अभ्यनुज्ञा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zustimmung, Gutheissung* (eines Arguments) Njâjas. 3,2,12. — 2) *Ermächtigung, Erlaubniss* Âçv. Gṛhj. 4,7,21. Ṛv. Prât. 15,6. — 3) *Entlassung, Beurlaubung.*

अभ्यनुज्ञान n. 1) *das Zustimmen, Gutheissen* (eines Arguments) Comm. zu Njâjas. 1,1,40.42. — 2) *Ermächtigung, Erlaubniss.*

अभ्यनुज्ञापन n. *das Veranlassen Etwas gutzuheissen* 244,6.

अभ्यनुज्ञेय Adj. *anzuerkennen, gutzuheissen* Comm. zu Njâjas. 3,2,14.

अभ्यन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) der innere, innerlich, im Innern sich befindend, enthalten in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) eingeweiht in, vertraut mit* (Loc.) Megh. 28. — *c) der nächste, ein Angehöriger* Spr. 2618. — *d) geheim.* — 2) n. *a) das Innere.* °म् *hinein, hinein in* (im Comp. vorangehend) 297,10. 317,25. नासाभ्यन्तरचारिन् *in der Nase.* — *b) Zeitraum.* °रे *zwischen durch* (zeitlich) Mṛkku. 48,23. षण्मासाभ्यन्तरे *in einem Zeitraum von sechs Monaten.*

अभ्यन्तरतस् Adv. *im Innern, einwärts.*

अभ्यन्तरदोषकृत् Adj. *im Lande Aufruhr stiftend, Staatsverbrecher.*

अभ्यन्तरायाम m. *eine best. von Krämpfen begleitete Nervenkrankheit.*

अभ्यन्तरी Adv. mit कर् 1) *dazwischensetzen, einfügen.* — 2) *einweihen in* (Loc.). — 3) *zu seinem Nächsten machen* Spr. 2618.

अभ्यन्तरीकरण n. *das Einweihen in* (Loc.).

अभ्यन्तरीकरणीय Adj. *einzuweihen in* (Loc.) Kâd. 114,3.

**अभ्यमन n. *Bedrängung, Plage.*

**अभ्यमनवत् Adj. *bedrängend, plagend.*

अभ्यमित्रम् Adv. *gegen den Feind* Veṇis. 154.

**अभ्यमित्रीण* (Bhaṭṭ. 5,47), **अभ्यमित्रीय, *अभ्यमित्र्य (Bhaṭṭ. 5,46) und **अभ्यमिन्* Adj. *muthig den Feind angreifend.* °त्रीणता f. *eine günstige Gelegenheit den Feind anzugreifen* Râǵat. 7,1318.

अभ्यय m. 1) *Herbeikunft, Eintritt* (der Finsterniss). — 2) *Untergang* (der Sonne).

अभ्ययोद्यम् Adv. *gegen* Ajodhjâ Bhaṭṭ. bei Gold.

अभ्यरि Adv. *gegen den Feind.*

अभ्यर्कबिम्बम् Adv. *gegen die Sonnenscheibe.*

अभ्यर्चन n. *Verehrung, Anbetung.*

अभ्यर्चनीय und अभ्यर्च्य (Varâh. Bṛh. S. 2,21) Adj. *hoch zu ehren.*

अभ्यर्ण 1) Adj. *nahe* (örtlich und zeitlich) 313,10. — 2) n. *Nähe, Nachbarschaft* 133,21.

अभ्यर्णता f. *Nähe* Kâd. 140,12.

अभ्यर्थन n. (Spr. 1985) und °ना f. *das Bitten, Betteln.*

अभ्यर्थनीय Adj. *mit einer Bitte anzugehen* Spr. 3379.

अभ्यर्थित n. *Bitte* Jâǵñ. 2,88.

°अभ्यर्थिन् Adj. *bittend um.*

अभ्यर्ह्य Adj. = अभ्यर्थनीय Spr. 4354.

(अभ्यर्धयज्वन्) अभिअर्ध° Adj. *besondere Opferer habend, — Opfer empfangend.*

अभ्यर्धस् Adv. *abseits —, gesondert von* (Abl.) Maitr. S. 2,5,4. TS. 2,3,3,1.

अभ्यर्कण n. *Ehrenbezeugung, Verehrung.*

अभ्यर्कणीय Adj. *ehrenwerth, ehrwürdig* Spr. 1960. Davon Nom. abstr. °ता f.

अभ्यर्दितव n. *das Mehrgelten als* (Abl.) Comm. zu Njâjam. 1,3,7.

**अभ्यवकर्षण n. *das Herausziehen.*

अभ्यलंकार m. (adj. Comp. f. आ) *Schmuck.*

अभ्यल्प Adj. *recht klein.*

अभ्यवकाश m. *freier Raum, das Freie.*

अभ्यवदान्य (Çat. Br.) Adj. *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Gen.) *bringend.*

**अभ्यवस्कन्द* m. und **°न n. *Ueberfall.*

अभ्यवहरण n. 1) *das Hinabschaffen, Fortschaffen.* — 2) *das Zusichnehmen von Speise und Trank.*

अभ्यवहार m. = अभ्यवहरण 2) Gaut. 1,44.

अभ्यवहारिन् Adj. *essend,* in सतृणाभ्य°.

अभ्यवहार्य 1) Adj. *essbar, geniessbar.* — 2) n. *Speise.*

अभ्यवायन n. *das Hinabgehen.*

**अभ्यशन n. *das Erreichen.*

अभ्यसन n. *das Obliegen, das Sichbeschäftigen mit Etwas* Spr. 2054.

अभ्यसनीय Adj. *dem man obzuliegen hat, dessen man sich zu befleissigen hat.*

अभ्यसितव्य Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 2,4,1.

अभ्यसूयक Adj. *unwillig* Bhag. 16,18.

अभ्यसूया f. 1) *Unwille, Zorn* Megh. 39. — 2) *Neid, Missgunst.*

अभ्यस्तम् Adv. mit इ oder गा *über Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *untergehen* (von der Sonne) Ait. Br. 1,3. Çat. Br. 3,2,2,27. 9,2,8. 12,4,4,6. अभ्यस्तमित Adj. *der bei Sonnenuntergang schläft* Gaut. 23,21.

अभ्यस्तमय m. s. अनुद्गताभ्यस्तमय.

अभ्यस्य Adj. = अभ्यसनीय.

अभ्याकर्ष m. *das Ansichziehen.*

**अभ्याकाङ्क्षित n. *falsche Anklage.*

अभ्याकारम् Absol. *unter Heranlockung* Ait. Br. 3,5.

अभ्याक्रामम् Absol. *unter wiederholtem Zurückkehren.*

अभ्याख्यान n. *falsche Anklage.*

अभ्यागत m. *Gast.*

अभ्यागम m. 1) *Annäherung* Kâd. II,33,6. — 2) *Besuch.* — 3) *das Theilhaftigwerden* Njâjas. 3,2,41. — 4) **Nähe.* — 5) **Schlag.* — 6) **Kampf.* — 7) **Feindschaft.*

अभ्यागमन n. *das Herankommen, Herankunft.*

अभ्यागामिन् Adj. *herankommend* Ind. St. 8,369.

अभ्यागारम् Adv. *zum Hause hin* Çâṅkh. Br. 17,8.

**अभ्यागारिक Adj. *für sein Haus Sorge tragend.*

अभ्याघात m. 1) *Ueberfall.* — 2) *Anstoss, Unterbrechung* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 14,9,30.

**अभ्याघातिन् Adj. *zu überfallen pflegend.*

अभ्याघात्य Adj. *mit Anstoss* (d. h. Unterbrechung

und Wiederholung) *gesprochen werdend* TÂṆḌJA-BR. 14,9,30.

अभ्याचार् m. 1) *feindlicher Angriff.* — 2) *Unfall* ÇÂṄKH. BR. 9,4.

अभ्याज्ञापय् m. *Anweisung, Befehl.*

अभ्याततिf. *Bestrickung* Comm. zu TS. III,261,10.

अभ्यातान् m. Pl. Bez. *best. kriegerischer Sprüche.* Davon Nom. abstr. °त्व् n. TS. 3,4,6,2.

अभ्यात्मम् Adv. *gegen sich, zu sich hin.* Compar. अभ्यात्मतरम् *näher zu sich hin* ÂÇV. ÇR. 5,5,12.

अभ्यात्माग्र Adj. *mit zu sich hin gekehrten Spitzen* ÂÇV. GṚHJ. 1,17,8.

अभ्यादान n. *Beginn.*

अभ्याधान n. *das Hinzulegen.*

अभ्यानन Adj. *mit zugekehrtem Gesicht.*

अभ्यात्त Partic. praet. pass. von अद् mit अभि.

अभ्याप्ति f. *Erreichung, Erlangung* AIT. ÂR. 1,4,2.

*अभ्यामर्द् m. *Kampf, Schlacht.*

अभ्यायंसैन्य Adj. *der sich herbeiziehen lässt.*

अभ्यार्म् Adv. *zur Hand, bereit.*

अभ्यारम्भ् m. 1) *Anfang, Beginn.* — 2) *Wiederbeginn, -holung* TÂṆḌJA-BR. 13,10,2. 14,4,2.

अभ्यारोह् m. 1) *das Hinaufsteigen.* — 2) *Zunahme.* — 3) *das Beten bestimmter Gebete.*

अभ्यारोहणीय m. *eine best. Ceremonie* ÂÇV. ÇR. 9,3,2. LÂṬJ. 9,1,2. 7. 8. 3,13. MAÇ. 4,7.

अभ्यारोहक Adj. *besteigend* MAITR. S. 3,8,10.

अभ्यारोह्य Adj. *zu erklimmen,* in अनभ्या°.

अभ्यावर्तम् Absol. *unter Wiederholung, wiederholentlich.*

अभ्यावर्तिन् 1) Adj. *wiederkehrend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अभ्यावृत्ति f. *Wiederholung* GAIM. 5,2,3.

अभ्याश 1) Adj. *nahe, — bevorstehend.* — 2) °म् Adv. *in der Nähe, zur Hand* TÂṆḌJA-BR. 9,5,2. AIT. ÂR. 315,11. — 2) m. *a) Erlangung, Erreichung.* — *b) wahrscheinliches Ergebniss, — Folge.* — *c) Nähe* 54,18. Mit Gen. oder Abl. 232,29. 233,7.

*अभ्याशी Adv. mit भू *nahe kommen.*

अभ्यास m. 1) *Hinzufügung* ÇULBAS. 2,4. — 2) **Waffenübung.* — 3) *Wiederholung* 282,28. 283,12. — 4) *Reduplication* (gramm.). — 5) *Refrain.* — 6) *Multiplication.* — 7) *das Obliegen, Uebung, anhaltende Beschäftigung mit Etwas, wiederholte Anwendung, Gebrauch, Gewohnheit;* insbes. *wiederholtes Recitiren, Studium.*

अभ्यासङ्ग Adj. *mit einem Vorangehenden zu verketten* TÂṆḌJA-BR. 21,13,9. 22,3,1. 6. 16,1. 18,1. VAITÂN. 41.

अभ्यासवत् Adj. als Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe.*

अभ्यासाकूपार् n. Name eines Sâman.

*अभ्यासादन n. *Ueberfall.*

अभ्यासादयितव्य Adj. *was man in die Nähe kommen lassen darf.*

अभ्यासारिणी Adj. f. = अभिसारिणी KÂṬH. 25,5.

अभ्यासिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *obliegend, nachgehend* GAUT. 21,1. — 2) = अभ्यासवत् SARVAD. 178,21.

अभ्याहनन n. *Anstoss, Unterbrechung* Comm. zu TÂṆḌJA-BR. 14,9,30.

अभ्याहार् m. 1) *Herbeischaffung.* — 2) **Raub.*

अभ्याहित Partic. praet. pass. von धा, दधाति mit अभ्या. *°पशु m. Bez. *eines best. Geschenkes.*

अभ्युक्षण n. *das Besprengen* LÂṬJ. 4,4,16. 5,4,7.

अभ्युच्चय m. *Vermehrung, Zunahme.*

अभ्युच्छ्रयवत् Adj. *hoch, höher als* (Abl.).

अभ्युज्जयिनि Adv. *nach* Uǵǵajinî *hin.*

अभ्युत्थान n. 1) *das sich vor Jmd vom Sitze Erheben* (eine Höflichkeit) Spr. 7665. — 2) *Erhebung, Aufbruch.* — 3) *das Emporkommen, Erreichen einer hohen Stellung, — eines hohen Grades, zur Geltung Gelangen.* अभ्युत्थानेन दैवस्य so v. a. *durch die Macht des Schicksals.*

अभ्युत्थायिन् Adj. in अनभ्यु°.

अभ्युत्थितार्श्व m. als N. pr. eines Fürsten fehlerhaft für व्युषितार्श्व.

अभ्युत्थेय Adj. *vor dem man sich zu erheben hat.*

अभ्युत्पतन n. *das an Jmd Hinaufspringen.*

अभ्युत्सेक m. fehlerhaft für अत्युत्सेक; vgl. Spr. 179.

अभ्युदय m. 1) *Aufgang der Sonne, während Etwas noch geschieht,* KÂTJ. ÇR. 25,3,20. GAIM. 6,5,1. — 2) *Beginn, Anfang, Eintritt, Anbruch* 85,9 (der Finsterniss). — 3) *glücklicher Erfolg, Glück, Heil* R. 4,26,8. 62,24. Pl. Chr. 291,16. — 4) *Festlichkeit;* insbes. *ein Manenopfer bei freudigen Anlässen* M. 3,254. — 5) *das Obenaufsein, gesteigertes Selbstgefühl.* — 6) *fortune, Vermögen, Reichthum.*

अभ्युदयन in मायाभ्युदयन.

अभ्युदयिन् Adj. *sich einstellend* Spr. 552.

अभ्युदाचारिन् Adj. *sich auflehnend gegen* (Acc.).

अभ्युदित 1) n. *das Aufgehen über (während) einer Handlung.* — 2) f. आ *eine best. Ceremonie, die in einem solchen Falle zu vollziehen ist.*

अभ्युदितशायिता f. *das bei Sonnenaufgang noch Schlafen.*

अभ्युदितेष्टि f. *eine Ceremonie, über die der Mond bereits aufgegangen ist.*

अभ्युद्ग PAT. zu P. 8,3,38.

अभ्युद्गतराज m. *ein best.* Kalpa (buddh.).

अभ्युद्गता f. in der Tonkunst *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

अभ्युद्गम m. und *°न n. = अभ्युत्थान 1).

अभ्युद्दृष्टा und अभ्युद्दृष्टेष्टि f. *eine Ceremonie, die erst nach dem Sichtbargewordensein des Mondes beginnt.*

अभ्युद्द्रवण n. *das Hinauslaufen.*

अभ्युन्नति f. fehlerhaft für अत्युन्नति; vgl. Spr. 182.

अभ्युपगन्तव्य 1) n. impers. *zu gehen an* (Dat.). — 2) Adj. *a) einzuräumen, zuzugeben.* — *b) anzuerkennen, anzunehmen* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,10. Comm. zu NJÂJAM. 2,1,2.

अभ्युपगम m. 1) **Annäherung.* — 2) *Einräumung, Eingeständniss* 308,12. — 3) *Annahme* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,10. — 4) *Zusage, Versprechen* 223,27.

अभ्युपगमवाद् m. *ein Streit in versöhnlichem Geiste.*

अभ्युपगमसिद्धान्त m. *ein Dogma, das man argumenti causa zugiebt,* NJÂJAS. 1,1,31.

अभ्युपपत्तर् Nom. ag. *Beispringer, Helfer.*

अभ्युपपत्ति f. 1) *das Beispringen, zu Hülfe Kommen, Sichannehmen Jmds.* — 2) *Anerkennung* Comm. zu NJÂJAS. 3,2,78.

अभ्युपाय m. 1) *Mittel* GAUT. 11,23. °तस् *mit allen Mitteln, nach besten Kräften.* सूक्ष्मेणाभ्युपायेन oder अतीक्ष्णेना° *auf ganz zarte Weise.* — 2) **Einwilligung, Versprechen.*

अभ्युपायन n. *Geschenk.*

अभ्युपेतव्य Adj. *anzuerkenuen, anzunehmen* Comm. zu NJÂJAM. 2,1,18.

अभ्युपेतकान n. *das Aufgeben von etwas früher Angenommenem* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,7.

अभ्युपेत्याशुश्रूषा f. *Kündigung des Dienstverhältnisses nach eingegangener Verpflichtung.*

*अभ्युष n. *nur ein wenig geröstetes Korn u. s. w.* Davon *Adj. अभ्युषीय und अभ्युष्य.

अभ्युषम् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) *zu verbrennen* KÂṬH. 26,1.

अभ्युष्टमिश्र Adj. *halb angebrannt* ÇAT. BR. 11,2,3,23.

अभ्यूढि f. *das Hinfahren zu.*

अभ्यूष m. = अभ्युष, °खादिका f. *ein best. Spiel.*

*अभ्यूषीय und *अभ्यूष्य Adj. von अभ्यूष.

अभ्यूह् m. 1) *Vermuthung* MÂLATÎM. 7,8 (10,4). — 2) *Erschliessung; das Schliessen, Folgern.*

अभ्यूहितव्य (NIR. 1,3) und अभ्यूह्य Adj. *zu erschliessen.*

*अभ्येष m. und *Adj. अभ्येषीय, अभ्येष्य gaṇa अपूपादि.

*अभ्येषण n. und *अभ्येषणीय Adj. bei Sâj. zur Erklärung von अभिष्टि.

*अभ्योष m. und *Adj. अभ्योषीय, अभ्योष्य = अभ्युष u. s. w.

*अभ्र्, अभ्रति *umherirren.*

अभ्र 1) m. (selten) und n. *trübes Wetter; Gewölk, Gewitterwolke, Wolke.* — 2) n. *Luftraum* Çiç. 9,3. — 3) n. Bez. *der Null* Ganit. 1,21. Ârjabh. S. 58, Z. 4 v. u. — 4) n. *Staub* (?). — 5) n. *Talk* Mat. med. 76. — 6) n. **Gold.*

अभ्रंलिह् 1) Adj. *bis an die Wolken reichend.* — 2) m. *Wind.*

अभ्रक n. *Talk* Bhâvapr. 2,104.

अभ्रगङ्गा f. *die himmlische Gañgâ* Kâd. 157,18.

अभ्रंकष 1) Adj. *bis an die Wolken reichend* Kâd. 36,14. 97,11. — 2) *m. *Wind.*

अभ्रच्छाया f. *der* (schnell vorübergehende) *Schatten einer Wolke* Spr. 514. fgg.

अभ्रजा Adj. *durch Dünste veranlasst.*

अभ्रतरु m. *eine best. Lufterscheinung.*

*अभ्रनाग m. *Weltelephant.*

*अभ्रपथ m. *Luftraum, Atmosphäre.*

*अभ्रपिशाच und *°क m. Bez. Râhu's.

अभ्रपुष्प n. 1) *Wasser-* oder *Luftblume* (als Unding) Naish. bei Gold. — 2) **Calamus Rotang.*

अभ्रप्रुष् f. *das Sprühen einer Wolke.*

*अभ्रमतङ्गज m. Indra's *Elephant.*

*अभ्रमांसी f. *eine kleinere Species der Valeriana Jatamansi Jones* (im Gebirge Kedâra) Râgan. 12,104.

*अभ्रमातङ्ग m. Indra's *Elephant.*

अभ्रमु f. N. pr. des Weibchens von Indra's Elephanten Bâlar. 140,19.

*अभ्रमुप्रिय und *अभ्रमुवल्लभ m. Indra's *Elephant.*

अभ्रयन्ती Adj. f. *Gewitterwolken bildend;* als Subst. Name einer der 7 Kṛttikâ.

*अभ्रलोह् n. *Beryll* Râgan. 13,194. *अभ्रलोह् m. n. Gal.

*अभ्रलिप्त Adj. (f. ई) *hier und da mit Wolken bezogen.*

अभ्रवर्ष Adj. *aus dem Gewölk regnend.*

*अभ्रवाटिक m. *Spondias mangifera.*

*अभ्रविलिप्त Adj. (f. ई) = अभ्रलिप्त Kâç. zu P. 4,1,51.

अभ्रवृक्ष m. = अभ्रतरु.

अभ्रसंनि Adj. *Wolken verschaffend.*

*अभ्रसार m. *Kampher* Nigh. Pr.

अभ्राङ्ग n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 2,23,6. Sâmav. Br. 2,1,6.

अभ्रातर् Adj. f. *bruderlos.* अभ्रात्री in einem Citat in Nir.

अभ्रातृक Adj. (f. आ) dass. Gaut. 28,20.

अभ्रातृघ्नी Adj. f. *nicht den Bruder tödtend.*

अभ्रातृमती Adj. f. = अभ्रातर्.

अभ्रातृव्य 1) Adj. (f. आ) *ohne Nebenbuhler* Ṛv. 8, 21,13. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13. — 2) n. Name eines Sâman.

अभ्रानध्याय m. *Einstellung des Studiums wegen trüben Wetters* Gobh. 3,3,16.

*अभ्राय्, °यते *Wolken erregen.*

अभ्रावकाशिक und अभ्रावकाशिन् Adj. *sich dem Regen aussetzend.*

अभ्रि und *अभ्री f. *Hacke, Spate.* अभ्रिवत् *wie es bei der Hacke geschehen ist.*

अभ्रिखात Adj. *mit der Hacke ausgegraben* AV.

अभ्रित Adj. (f. आ) *mit Wolken bezogen.*

अभ्रिय und अभ्रियं 1) Adj. *aus der Wetterwolke kommend, zur W. gehörig.* — 2) m. n. *Gewitterwolke.*

अभ्रीय Adj. *auf Talk bezüglich.*

अभ्रूणाकृन् Adj. *kein Tödter einer Leibesfrucht.*

अभ्रूविलास Adj. *nicht mit den Brauen spielend* Spr. 517.

अभ्रेष m. *das Nichtfehlgehen, in Ordnung Sein* Vaitân. 33.

*अभ्रोत्य n. Indra's *Donnerkeil.*

*अभ्र्य Adj. von अभ्र.

अभ्रु, अभ्रं (AV.) und अभ्रुं (Çat. Br.) 1) Adj. *ungeheuer, unheimlich.* — 2) n. *a) ungeheure Grösse, — Macht.* — *b) Unheimlichkeit, Grauen.* — *c) Ungethüm.* — *d) *Wasser; *Wolke.*

1. अम्, *अमति, *अमिति (गत्यादिषु, गतौ शब्दे संभक्तौ) und अमीति *festmachen, festsetzen.* — दुःअमुषम् Acc. des Partic. perf. *schädlich, verderblich.* — Caus. आमयति *Schaden leiden, schadhaft —, krank sein.* — Mit अभि Act. und Med. *gegen Jmd* (Acc.) *andringen, plagen.* *अभ्यमित und *अभ्यात्त *krank.* — Mit परि *bedrängen, plagen* Kâṭh. 13,1. — Mit *वि Partic. ved. व्येमान. — Mit सम् Med. 1) *sich Jmd verbinden.* — 2) *sich verbünden.* — 3) *unter sich festsetzen.*

2. *अम् Adv. 1) *schnell.* — 2) *ein wenig.*

1. अम Pron. *dieser.* Von den Commentatoren als प्राण gedeutet.

2. अम 1) m. *a) Andrang, Wucht, Ungestüm.* — *b) Betäubung, Schrecken.* — *c) *= आम *Krankheit.* — 2) *Adj. = आम *unreif.*

अमङ्गल 1) Adj. *unheilbringend.* — 2) *m. *Ricinus communis L.* — 3) n. *Unheil* Veṇis. 3,6. 8.

अमङ्गल्य 1) Adj. *unheilbringend* Pushpadanta im ÇKDr. — 2) n. *Unheil* Bhâg. P. 4,23,24. °वादिन् *U. verkündend* Nâgân. 67,8.

अमङ्गोक m. *marklos.*

*अमण्ड m. = आमण्ड, मण्ड *Ricinus communis L.*

1. अमत Adj. 1) *unempfunden, unvermuthet* Khând. Up. 6,1,3. — 3) *nicht gebilligt, — gutgeheissen.*

2. *अमत m. 1) *Krankheit.* — 2) *Tod.* — 3) *Zeit.* — 4) *Staub.*

अमतपरार्थ Adj. *eine zweite nicht zu billigende Bedeutung habend.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

1. अमति f. 1) *Schein, Schimmer, Erscheinung;* = रूप Naigh. 3,7. — 2) **Zeit.* — 3) **der Mond.*

2. अमति f. 1) *Armuth, Dürftigkeit.* — 2) *dürftig, arm.*

3. अमति f. *das Nichtwissen.* Instr. *ohne es zu wissen, absichtslos* Gaut. 23,2. 33.

अमतीवन् Adj. *dürftig, arm.*

1. अमत्र Adj. *fest.*

2. अमत्र (Ṛv. 3,36,4) und अमत्रक n. *Krug, Trinkschale; Gefäss* überh.

अमत्रिन् Adj. *mit einer Trinkschale versehen.*

अमत्सर Adj. *uneigennützig, nicht an seine Person denkend* 211,3. M. 3,231. Kathâs. 16,114.

अमद् Adj. *freudlos* Bhaṭṭ. 7,58.

अमद्यप Adj. *keine berauschenden Getränke trinkend* Suçr. bei Gold.

अमधव्य Adj. *der Süssigkeit* (*des* Soma) *nicht würdig.*

अमधु n. *keine Süssigkeit* Çat. Br. 6,2,2,39.

अमध्यम Adj. Pl. *von denen keiner der mittlere ist.*

अमनःप्रयोग Adj. *gedankenlos* TS. Prât. 23,6.

1. अमनस् n. *kein geistiges Vermögen.*

2. अमनस् Adj. 1) *ohne geistiges Vermögen* Mund. Up. 2,2. — 2) *unverständig.*

अमनस्क 1) Adj. *a) ohne geistiges Vermögen* Sarvad. 35,7. fgg. — *b) unverständig.* — *c) nicht aufgelegt, — guter Dinge* Kâd. II,66,23. — 2) n. = °योगविवरण.

अमनस्कयोगविवरण n. Titel einer Schrift.

अमनस्कलय m. = शून्याशून्य, परापर.

*अमनि f. Uṇâdis. 2,103. = गति Uggval.

अमनो Adv. mit भू *sich von seinem* Manas *befreien.* Davon Nom. act. अमनीभाव m. Maitrjup. 6,34.

अमनुष्य m. 1) *kein Mensch, ein anderes Wesen als ein Mensch* Kâtj. Çr. 1,6,17. नामनुष्ये भवत्यग्निः *kein Feuer ohne Menschen.* — 2) *Unhold.*

अमनोज्ञ Adj. *unangenehm* Kâtj. Çr. 25,11,20.

अमन्तर् Nom. ag. *nicht denkend* Maitrjup. 6,11.

अमन्तव्य Adj. *dem* Manas *nicht zugänglich* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अमन्तु Adj. *ohne Berather, rathlos, unberathen.*

1. अमन्त्र n. *kein Zauberspruch* Spr. 7666.

2. अमन्त्र Adj. (f. आ) 1) *von keinem* Veda-*Spruch begleitet.* — 2) *die* Veda-*Sprüche nicht kennend.*

1. अमन्त्रक n. *kein vedischer Spruch* Varâh. Bṛh.

S. 1,3.

2. अमल्लक Adj. (f. अमल्लिका) = 2. अमल्ल 1).

अमल्लतल्ल Adj. *ohne Zauberspruch und Beschwörungsformel* Spr. 6898.

1. अमल्लत्व n. *das kein* Veda-*Spruch Sein* Gaim. 2,1,34.

2. अमल्लत्व n. Nom. abstr. zu 2. अमल्ल 1) Gaim. 3,2,27.

अमल्लवत् Adj. *von keinem* Veda-*Spruch begleitet* Aruṇ. Up. 2.

अमल्लविद् 1) Adj. *die* Veda-*Sprüche nicht kennend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अमन्द् 1) Adj. *a) nicht träge, munter.* — *b) reichlich* Spr. 6757. Rāgat. 1,24. n. *Vieles, Grosses* Spr. 2294. — *c) klug* LA. 88,5. — 2) Adv. अमन्दम् und अमन्द° *heftig, stark* Bhaṭṭ. 11,11. 2,31. Çrut. 22. — 2) *m. *Baum.*

अमन्दता f. *das Klugsein, Verständigsein* Spr. 4714.

अमन्यमान Adj. *sich einer Sache nicht versehend.*

अमन्युत Adj. (f. आ) *keinen Groll hegend.*

अमम 1) Adj. *a) ohne Selbstgefühl.* — *b) gleichgültig, unbekümmert um* (Loc.). — 2) m. *a) der 25te* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *b)* *N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

अमभि Adj. *unsterblich.*

अमर् 1) Adj. (f. आ und ई) *unsterblich, unvergänglich.* °वत् Adv. 162,5. — 2) m. *a) ein Gott.* — *b)* Bez. *der Zahl 33* Ganit. 2,2. — *c)* **Quecksilber.* — *d) Euphorbia Tirucalli L.* und **Tiaridium indicum Lehm.* — *e)* mystische Bez. *des Lautes* उ. — *f)* N. pr. α) eines Marut. — β) = अमरसिंह. — 3) f. आ *a)* **Nachgeburt.* — *b)* **Nabelschnur.* — *c)* **Hauspfosten.* — *d)* **Panicum dactylon,* **Cocculus cordifolius DC.,* **Coloquinthen-Gurke,* **Aloe perfoliata L.* und *indica Royle* u. s. w. Nach dem Rudrajâmala: Dûrvâ-*Gras, Vitex Negundo L., schwarzes Basilienkraut.* — *e)* *Indra's *Stadt.* — 4) *f. ई *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7.

अमरक m. N. pr. eines Fürsten.

अमरकण्टक n. N. pr. eines Gebirges.

अमरकोश m. Titel eines *Wörterbuches.*

अमरगर्भ m. *ein Götterkind* 47,5.

अमरगुरु m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Kâd. 6,23.

अमरचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

*अमरज्ञ m. *ein der Acacia Catechu Willd. verwandter Baum.*

अमरंजय Adj. *die Götter besiegend.*

अमरतटिनी f. *die* Gaṅgâ Spr. 1525.

अमरतरु m. *ein best. Baum* Spr. 7667.

अमरता f. (Sâh. D. 213,2) und अमरत्व n. *das Gottsein, Zustand eines Gottes.*

अमरदत्त m. ein Mannsname.

*अमरदारु n. *Pinus Deodora Roxb.* Nigh. Pr.

*अमरदेव m. = अमरसिंह.

*अमरद्विज m. *Tempelhüter.*

अमरद्विष् m. *ein* Asura.

अमरप und अमरपति m. Bein. Indra's.

अमरपतिकुमार m. Bez. Gajanta's Kâd. 80,20.

अमरपर्वत m. N. pr. eines *Berges* MBh. 2,32,11.

अमरपुरी f. *die Residenz der Götter.*

*अमरपुष्प m. *Saccharum spontaneum L., Pandanus odoratissimus* und *Mangifera indica.*

*अमरपुष्पक 1) m. *Saccharum spontaneum L.* — 2) f. °ष्पिका *Anethum Sowa Roxb.*

अमरमङ्गल m. = अमरसिंह.

अमरमय Adj. *aus Göttern bestehend.*

अमरमाला f. Titel eines Wörterbuches.

अमरमृगीदृश् f. *eine* Apsaras.

अमरंमन्य Adj. *für einen Gott geltend* oder *sich f. e. G. haltend.*

*अमररत्न n. *Krystall.* Vgl. अमलरत्न.

अमरराज् und °राज m. Bein. Indra's.

अमरराजमन्त्रिन् m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 5,14.

अमरराजशत्रु m. Bein. Râvaṇas.

अमररामायण n. Titel eines Werkes.

अमरलिङ्ग n. N. pr. einer Oertlichkeit.

अमरलोक Adj. *die Welt der Götter bewohnend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

*अमरवल्लरी f. *Cassyta filiformis L.*

अमरविनोद् m. Titel eines Werkes.

अमरशक्ति f. N. pr. eines Fürsten.

अमरसदस् n. *Götterversammlung* 219,14.

अमरसरित् f. *die* Gaṅgâ.

अमरसिंह m. N. pr. eines Lexicographen.

अमरागार n. *Tempel* Kâd. 83,21.

अमराङ्गना f. *eine* Apsaras.

अमराचार्य m. Bez. Bṛhaspati's Bhâg. P. 6,7,15.

अमराद्रि m. N. pr. eines *Berges,* = अमरपर्वत. Auch *Bein. des Sumeru.

अमराधिप m. Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

अमरापगा f. *die himmlische* Gaṅgâ Kâd. 147,18.

अमरारि m. 1) *ein Feind der Götter.* — 2) *ein* Asura.

अमरारिपूज्य m. Çukra, *der Planet Venus.*

अमरावति f. = अमरावती 1).

अमरावती f. 1) *die Götterstadt,* Indra's *Residenz.* — 2) N. pr. einer Stadt in Berar.

अमरी Adv. mit भू *unsterblich werden,* so v. a. *in den Himmel kommen, im Heldenkampfe fallen* Bâlar. 73,13.

अमरु, अमरू oder अमरूक m. N. pr. eines Erotikers. अमरुशतक n. heissen seine *hundert* Strophen. Z. d. d. m. G. 27,7.

अमरेज्य m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 23,14. Ind. St. 14,317.

अमरेन्द्रमुनि m. N. pr. eines Mannes.

अमरेश m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Indra's.

अमरेश्वर 1) m. Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Indra's. — 2) n. N. pr. eines Liṅga.

अमरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अमर्त Adj. *unsterblich.*

अमर्त्य, अमर्तिय 1) Adj. *a) unsterblich.* — *b) unvergänglich, göttlich.* — 2) *m. *ein Gott.*

अमर्त्यभाव m. *Unsterblichkeit* Ragh. 7,50.

*अमर्त्यभुवन n. *Götterwelt, Himmel.*

अमर्धत् Adj. 1) *nicht lässig werdend.* — 2) *nicht ermüdend.*

1. अमर्मन् n. *keine gefährliche Stelle am Körper* Spr. 6018.

2. अमर्मन् Adj. *ohne gefährliche Stelle am Körper.*

अमर्मवेधिन् Adj. *nicht die gefährlichen Stellen am Körper treffend.* Davon °वेधिता f. Nom. abstr. in übertr. Bed. H. 69.

अमर्याद Adj. *keine Grenzen habend, alle Schranken überschreitend.*

1. अमर्ष m. 1) *das Nichtdulden, Nichtleiden.* तर्षामर्ष *unerträglicher Durst* Spr. 2924. — 2) *das Ungehaltensein, Unmuth, Aerger, Zorn* 152,21. 210,6. 223,11.

2. अमर्ष m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,4,47.

अमर्षण 1) Adj. *a) der Nichts hingehen lässt, sich Etwas nicht gefallen lässt.* — *b) Etwas nicht erwarten könnend, mit Ungeduld verlangend nach.* रणामर्षण Voc. R. 4,22,5. — 2) m. N. pr. = 2. अमर्ष. — 3) n. *das Sichauflehnen gegen* (Gen.) MBh. 13,35,18.

अमर्षित Adj. = अमर्षण 1) *a)* 54,6. 106,5.

अमर्षित्व n. *das Nichtruhighinnehmen einer Beleidigung* Kâm. Nitis. 8,10. Veṇis. 30,9.

अमर्षिन् Adj. = अमर्षण 1) *a)* 60,23.

अमल 1) Adj. (f. आ) *fleckenlos, makellos, rein, hell, klar, lauter* (eig. und übertr.) 104,18. नभस् 250,21. कर्मन् 103,15. मति 105,4. Tattvas. 17.18. — 2) m. *a) Bergkrystall.* — *b)* *Bein. Nârâjaṇa's Gal. — *c)* N. pr. eines Dichters. — 3) *f. आ *a)* = अमरा *Nabelschnur.* — *b) Emblica officinalis Gaertn.* und = समला. — *c)* Bein. der Lakshmi. — 4) *n. *a) Talk.* — *b) Schwefelkies* Nigh. Pr.

*अमलगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

अमलभास्कर m. *klare Sonne* Karaka 1,13.

*अमलमणि m. 1) *Krystall* Râgan. 13,204. — 2) = कर्पूरमणि Nigh. Pr.

अमलय्, °यति *rein, — weiss machen.*

*अमलरत्न n. = अमररत्न *Krystall* Râgan. 13,204.

अमलश्रीगर्भ m. = अमलगर्भ.

अमलसंयुत Adj. *an dem kein Flecken haftet* MBh. 12,261,18.

*अमलाङ्कटा f. *Emblica officinalis Gaertn.*

*अमलातक und *अमलानक n. = अम्लान *Kugelamaranth.*

अमलानन्द m. N. pr. eines Mannes.

अमलिन Adj. *rein* Spr. 4019. °धी Adj. *lauteren Geistes* 4143.

अमली Adv. mit कर् *läutern* Varâh. Bṛh. S. S. 4, Z. 20.

अमलीमस Adj. *nicht unlauter* Râgat. 8,48.

अमलोदरी f. N. pr. einer Dichterin.

अमवत् 1) Adj. *a) ungestüm, mächtig vordringend. — b) gewaltig, kräftig, tüchtig.* — 2) अमवत् Adv. *ungestüm.*

अमविल्लु (मू = मीव्) Adj. *unbeweglich* RV. 10,94,11.

*अमस m. 1) *Krankheit.* — 2) *Thor.* — 3) *Zeit.*

अमसृण Adj. *hart, rauh* AK. 3,4,28,219.

अमस्तु Adj. *ohne Buttermilch.*

*अमकृत्तर m. *ein* Çûdra Gal.

अमकृत् Adj. *nicht gross* Comm. zu Njâjas. 2,1,34.

अमकात्मन् Adj. *nicht hohen Sinnes* Spr. 1092.

अमकाधन Adj. *nicht sehr reich* MBh. 12,119,14.

अमकीयमान Adj. (f. आ) *niedergeschlagen, betrübt* Tândja-Br. 7,5,1.

अमकीयु m. N. pr. eines Ṛshi.

1. अमा Adv. 1) *daheim, heimwärts; bei uns, euch u. s. w.* Mit कर् *zu sich nehmen, bei sich haben.* — 2) **zusammen.*

2. अमा f. = अमावास्या.

3. अमा f. *keine Autorität* Njâjam. 1,3,10.

1. अमांस n. *kein Fleisch.*

2. *अमांस Adj. *mager, schwach.*

अमांसक Adj. *fleischlos.*

अमांसभक्ष (Kathâs. 7,37) und अमांसाशिन् (Çat. Br. 14,1,1,29. Kâtj. Çr. 22,7,19. Pâr. Gṛhj. 2,8,2) Adj. *kein Fleisch essend.*

अमात्रिक Adj. *nicht von Bienen kommend.*

अमाङ्गलिक Adj. *infaustus.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Bâlar. 41,17.

अमाजुर् Adj. f. *daheim alternd, ledig im Vaterhause bleibend.*

अमात् Abl. Adv. *aus der Nähe* oder *von Hause.*

अमातर् f. *keine Mutter* Çat. Br. 14,7,1,22.

*अमातापुत्र° Adj. *weder Mutter, noch Sohn habend, d. i. in seinem Eifer um das Allernächste unbekümmert.*

अमातृक Adj. *mutterlos* Âpast. 1,11,1.

अमात्य, अमातिग्र m. 1) *Hausgenosse, Eigener, Angehöriger.* — 2) *Gefährte des Fürsten, Minister.*

1. अमात्र Adj. 1) *maasslos, unermesslich.* — 2) *kein prosodisches Maass enthaltend.*

2. अमात्र Adj. *das Maass von* अ *habend.*

अमात्रालोप m. *kein Wegfall einer Mora* Lâṭj. 6,10,21.

अमात्व n. *das keine Autorität Sein* Njâjam. 1,3,6.30.

अमाधुर्य n. *Unlieblichkeit* S. S. S. 197.

1. अमान n. = 3. अमा Njâjam. 1,4,1.

2. अमान m. *keine Ehrenerweisung* LA. 11,10, v. l.

अमानता f. = अमात्व Njâjam. 1,3,13.

अमानन n. *Geringachtung* Spr. 196, v. l.

अमानव Sg. Collect. *Nichtmenschen, Himmelsbewohner* MBh. 3,3,56.

*अमानस्य n. = आमनस्य.

अमानित Adj. *nicht hoch angeschlagen* Spr. 4299.

अमानित्व n. *Bescheidenheit, Demuth* 289,3. Bhag. 13,7.

अमानिन् Adj. *bescheiden, demüthig* MBh. 13,141, 72. 14,19,3.

1. अमानुष 1) Adj. (f. ई) *a) nicht menschlich, übermenschlich, göttlich, himmlisch* 35,17. Kâd. 145,17. Dazu Nom. abstr. °ता f. 148,19. — *b) unmenschlich.* — 2) m. *kein Mensch* 24,14. 206,2. Spr. 48. — 3) f. ई *ein weibliches Thier* Gaut. 22,36.

2. अमानुष Adj. (f. आ) *menschenlos.*

अमानुषलोक m. *Himmelswelt* Kâd. 156,12.

*अमामसी und *अमामासी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

अमाय Adj. 1) *ungeschickt, nicht schlau* Çat. Br. 13,5,1,12. Ind. St. 9,346. — 2) *nicht der* Mâjâ *entrückt* Ind. St. 9,165.

अमाया f. *keine Hinterlist.* Instr. *mit Offenheit, ehrlich* M. 2,51. Spr. 4188.

अमायिक Adj. *kein Blendwerk seiend.*

अमायिन् Adj. *kein Blendwerk anwendend, nicht hinterlistig verfahrend* MBh. 3,34,4.

अमार m. *Nichttödtung* Râgat. 5,64.119.

अमारक Adj. *nicht tödtend* Sâj. zu ṚV. 1,84,4.

अमार्ग m. *unrichtiger Weg* (eig. und übertragen) Kathâs. 105,18. Râgat. 5,379. Instr. *auf unredliche Weise* MBh. 2,59,6.

अमार्गप्रसृत् Adj. *auf einem Irrwege befindlich* Karaka 1,11.

अमार्जित Adj. *ungewaschen* MBh. 3,65,46.

अमार्तण्डीय Adj. *nicht von der Sonne kommend* Bâlar. 53,20.

*अमावसी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

अमावसु m. N. pr. eines Fürsten.

अमावस्या f. = अमावास्या *Neumondsnacht* Kâṭh.

अमावासी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

1. अमावास्य 1) n. *Nachbarschaft.* — 2) f. आ *a)* mit oder ohne रात्रि *Neumondsnacht, — tag.* — *b) Neumondsopfer* Z. d. d. m. G. 9,LVI, N. — *c)* Bein. der Akkhodâ.

2. अमावास्य 1) *Adj. (auch °क) *in einer Neumondsnacht geboren.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Vaṃçabr. 2.

*अमाष Adj. *keine Bohnen erzeugend* Mahâbh. 6, 82,*a.*

अमाकृक 1) m. *eine best. Erscheinung an der Sonne.* — 2) n. *ein bei dieser Gelegenheit den* Maga *zu verabfolgendes Geschenk.*

अमाकृकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अमाकृठ m. N. pr. eines Schlangendämons.

अमित 1) Adj. *a) ohne bestimmtes Maass, an kein Maass —, an keine Zahl gebunden. — b) unermesslich, unzählbar, ungeheuer.* — 2) अमितम् Adv. *unermesslich.* — 3) m. wohl = अमिताभ 2).

अमितक्रतु Adj. *von ungemessenem Muth.*

अमितगति m. N. pr. 1) eines Vidjâdhara. — 2) eines Autors.

अमितगुण Adj. *mit unzähligen Vorzügen* Spr. 7668.

अमिततेजस् Adj. *von unermesslichem Glanze* 76,26.

अमितत्व n. *Unermesslichkeit.*

अमितद्युति Adj. = अमिततेजस् Ind. St. 9,84.

अमितधन्न m. N. pr. eines Sohnes des Dharmadhvaga VP. 6,6,6.

अमितप्रभव m. N. pr. eines Scholiasten.

अमितबुद्धिमत् Adj. *von ungeheuerem Verstande* 72,25.

अमितरुचि m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

अमितवीर्य Adj. *von ungemessenen Kräften* AV.

अमितात्तर Adj. *von unbeschränkter Silbenzahl.*

अमितात्मन् Adj. *von unermesslichem Geiste* MBh. 3,166,8.

अमिताभ m. N. pr. 1) Pl. einer Klasse von Göttern im 8ten Manvantara VP. 3,2,15. — 2) eines Dhjânibuddha.

अमितायुस् m. = अमिताभ 2).

अमिताशन 1) Adj. *essend ohne Maass.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अमिति f. *keine Autorität* Njâjam. 1,3,4.

अमितोदन m. = अमृतोदन.

अमितौजस् 1) Adj. *von unermesslicher Thatkraft, — Macht.* — 2) m. *a*) Name von Brahman's Ruhebett Kaush. Up. 1,5. — *b*) *N. pr. eines Mannes.

1. अमित्र 1) m. *Feind.* Das n. Spr. 522 verdächtig. °वत् Adv. *nach Feindes Art* Chr. 55,14. — 2) f. आ *Feindin* 82,9.

2. अमित्र Adj. *keinen Freund habend* Spr. 641.

*अमित्रक m. *Feind* Gal.

अमित्रकर्षण Adj. *Feinde peinigend* 170,25.

अमित्रखादृ Adj. *Feinde verschlingend.*

*अमित्रघात 1) Adj. ved. *Feinde erschlagend* Mahâbh. 3,70,*a*. — 2) m. Bein. Bindusâra's.

अमित्रघातिन् und अमित्रघ्न Adj. *Feinde erschlagend.*

अमित्रजित् m. N. pr. eines Sohnes des Suvarṇa Vgl. मित्रजित्.

अमित्रतपन Adj. *Feinde plagend* Ait. Br. 8,23.

अमित्रता f. *das Feindsein.*

अमित्रदम्भन Adj. *Feinde beschädigend.*

अमित्रयत् und अमित्रयु Adj. *feindselig.*

अमित्रवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अमित्रसह् m. N. pr. v. l. für मित्रसह्.

अमित्रसाह् Adj. *Feinde bewältigend.*

अमित्रसेना f. *Feindesheer.*

अमित्रहन् Adj. *Feinde schlagend.*

अमित्रहू Adj. *Feinde herbeirufend* Saṃhitopan. 7,1.

अमित्राय्, °यते *sich wie ein Feind benehmen* Spr. 2103. अमित्रायत् Partic.

अमित्रायुध् Adj. *Feinde bekämpfend.*

अमित्रिन् und अमित्रिय Adj. *feindlich.*

अमिथित Adj. *nicht geschmäht, ungereizt.*

अमिथ्या Adv. *nicht unwahr, der Wahrheit gemäss.*

अमिथ्यार्थधी Adj. *die Dinge richtig anschauend* Bhâg. P. 6,2,38.

*अमिन् Adj. *krank.*

अमिन Adj. *ungestüm, stürmisch.* Nach den Commentatoren *unermesslich, unvergleichlich, unverletzlich.*

अमिनत् Adj. 1) *nicht versehrend.* — 2) *nicht fehlend, — aus der Ordnung kommend.*

*अमिरी f. *Basella lucida* oder *rubra* Gal.

*अमिलातक und *°लानक 1) n. *die Blüthe von* Amlâna. — 2) *f. °लातका *Rosa moschata* Nigh. Pr.

अमिश्र Adj. *ungemischt; ohne Theilnahme Anderer.*

*अमिष n. = आमिष.

अमी Nom. m., अमीभिस्, अमीभ्यस्, अमीषाम् und अमीषु Pluralformen zu अदस् *jener.*

अमीतवर्ण Adj. *von unveränderter Farbe.*

अमीमांस्य Adj. *keiner Erwägung bedürfend, nicht zu beanstanden.*

अमीव 1) n. *Leid, Schmerz.* — 2) f. अमीवा *a*) *Plage, Drangsal.* — *b*) *Dränger, Plagegeist.* — *c*) *Krankheit* (auch persönlich gedacht).

अमीवचातन Adj. (f. ई) *Plage* oder *Krankheit verscheuchend.*

अमीवहन् Adj. *Leiden —, Plage tilgend.*

अमु Pronom. *jener*, in अमुम्, अमूम्, अमुना, अमुया, अमुष्मै, अमुष्यै, अमुष्मात्, अमुष्यास्, अमुष्य, अमुष्यास्, अमुष्मिन्, अमुष्याम्; अमू, अमूभ्याम्, अमुयोस्; अमूस् f., अमूनि, अमून्, अमूभ्यस् f., अमूषाम् f., अमूषु f. Auch *dieser* 136,10. Vgl. अदस्, अमो und असौ.

अमुक Pron. (f. आ) *der und der*, die Stelle eines Namens vertretend und unserem *N. N.* entsprechend.

अमुकीय Adj. *N. N. gehörig.* f. आ so v. a. *Gattin des N. N.* So ist wohl zu lesen st. अमुकीदा Ind. St. 5,370 und अमुकिदा bei Gold.

अमुकुटिन् Adj. *mit keinem Diadem geschmückt* R. 1,6,9.

अमुक्त Adj. 1) *nicht fahrengelassen, — aus der Hand gelassen, — fortgeschleudert.* — 2) *nicht freigelassen, gehalten von* (Instr.) Sâh. D. 214,10. मानसैर्दुःखैः MBh. 12,320,150. — 3) *nicht erlöst* (von der Wiedergeburt) Tattvas. 37.

अमुक्तकुस्त Adj. (f. आ) *nicht verschwenderisch.*

अमुख (TS.) und अमुख (Çat. Br.) Adj. *mundlos* Spr. 7655.

अमुख्य Adj. *haud principalis* Comm. zu TS. Prât. 13,14.

अमुग्ध Adj. *nicht verwirrt, — verkehrt.*

अमुच् f. *keine Befreiung.*

अमुचो f. *die Nichtloslassende* als Bez. eines best. dämonischen Wesens.

अमुञ्चत् Adj. *nicht fahren lassend, — aufgebend.* पदात्पदम् Kathâs. 18,345. मौनम् 69,79.

अमुतःप्रदान n. *Darbringung von dort her* TBr. 2,2,7,3. 11,5.

अमुतस् Adv. 1) = अमुष्मात् u. s. w. *von jenem.* — 2) *von dort, dort; von hier* 136,11. — 3) *von dort* so v. a. *vom Himmel her.* — 4) *darauf, alsdann.*

अमुत्र Adv. 1) = अमुष्मिन् Kathâs. 24,208 (hier so v. a. अस्मिन् *in diesem*). — 2) *dort.* — 3) *dort und dort* 240,21. — 4) *dort oben, im Jenseits.* — 5) *dorthin.* — 6) *in's Jenseits* 67,27. 164,10. — 7) *dort, da, im Vorhergehenden, im angegebenen Falle.*

अमुत्रभूय n. *der Eingang in's Jenseits.*

अमुत्रार्थम् Adv. *für's Jenseits* M. 7,95.

अमुत्था Adv. *auf jene Weise, so.* Mit अस् so v. a. *verloren sein.*

अमुदा Adv. *alsdann* LA. 116,3 v. u. (lies भूवामुदा°).

अमुद्र Adj. *ohne Gleichen* Kathâs. 74,213. Bâlar. 47,8.

*अमुद्यच् und *अमुमुयच् Adj. *dorthin gerichtet.*

अमुयु Adv. *hin, caput, fertig.* In Verbindung mit अस् und भू so v. a. *dahin —, verloren sein.* पापयामुयु *heillos schlecht, — übel.*

अमुर्हि Adv. *zu der Zeit, dann, damals.*

अमुवत् Adv. *wie der und der.*

अमुष्टि m. f. *keine geballte Faust* Âçv. Çr. 1,7,6.

*अमुष्यकुल n. *das Geschlecht des und des.*

*अमुष्यपुत्र m. *der Sohn des und des.*

अमुह्यत् Adj. *das Bewusstsein nicht verlierend* Sâmav. Br. 3,7,1.

अमूढ 1) Adj. *nicht verwirrt, klaren Bewusstseins.* Davon Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,274,18. — 2) n. Pl. *die Urelemente.*

*अमूदृत्, *अमूदृश् und *अमूदृश Adj. *jenem —, dem und dem ähnlich.*

अमूर Adj. (f. आ) *scharfsinnig.* RV. 7,36,1 ist अमूराः zu verstehen.

अमूर्त Adj. 1) *unkörperlich.* — 2) *nicht als ein Ganzes erscheinend, in kleinere Theile zerfallend* Sûrjas. 1,10.

अमूर्तरजस्, °रजस, °रयस् (MBh. 3,95,18. VP. 4, 7,3), °रयस (MBh. 12,166,75) und अमूर्तिमत् (VP.^{2} 4,15) m. N. pr. eines Fürsten.

अमूल 1) Adj. (f. आ) *a*) *unbewurzelt, ohne Halt.* — *b*) *auf keinem Grundtext beruhend* Mit. bei Gold. — 2) f. आ *a*) etwa *Zwiebelpflanze* AV. — *b*) **Methonica superba Lam.*

अमृक्त Adj. *unversehrt.*

अमृक्षित Adj. *nicht abgewaschen, — entfernt* Bhâg. P. 5,24,26.

अमृडय Adj. *unbarmherzig.*

*अमृणाल n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

अमृत 1) Adj. (f. आ) *a*) *nicht gestorben* MBh. 1, 159,17. 13,1,23. — *b*) *unsterblich.* — *c*) *unvergänglich.* — *d*) **schön, lieblich.* — 2) m. *a*) *ein Gott.* — *b*) Bein. α) Çiva's. — β) *Dhanvantari's. — *c*) **Phaseolus trilobus Ait.* — *d*) **Yamswurzel.* — 3) f. आ *a*) *eine Göttin.* — *b*) *Cocculus cordifolius DC., Panicum dactylon* Spr. 6959. **Emblica officinalis Gaertn., *Terminalia citrina Roxb., *Piper longum L., *Ocimum sanctum, *Koloquinthengurke, *Halicacabum cardiospermum* u. s. w. — *c*) **ein berauschendes Getränk.* — *d*) *die erste* Kalâ *des*

Mondes. — *e*) Bein. der Dâkshâjaṇî. — *f*) N. pr. α) der Mutter des Parîkshit. — β) einer Schwester Amṛtodana's. — 4) n. *a*) *Gesammtheit der Unsterblichen.* — *b*) *Welt der Unsterblichkeit, das ewige Reich.* — *c*) *das Nichtwegsterben* ṚV. 1, 159,2. 7,57,6. — *d*) *Unsterblichkeit.* — *e*) *die letzte Befreiung.* — *f*) *Unsterblichkeitstrank*, ἀμβροσία, *Nektar.* Häufig so v. a. *der Gipfel aller Genüsse.* — *g*) *Süssigkeit* R. 7,7,3. — *h*) *ein best. Heilmittel; Arzenei* überh. — *i*) *Ueberbleibsel eines Opfers;* vgl. Bhag. 4,31. — *k*) *unerbetteltes Almosen.* — *l*) *Wasser* Spr. 7806 (zugleich *Nektar*). — *m*) *Milch* Spr. 2986. **warme Milch.* — *n*) **geklärte Butter.* — *o*) **gekochter Reis.* — *p*) **Speise.* — *q*) **Birne* Madanav. 68,57. — *r*) **Gold.* — *s*) **Quecksilber.* — *t*) **Gift* überh. und **ein best. Gift.* — *u*) *Strahl.* — *v*) **Eigenthum.* — *w*) *ein best. Metrum.* — *x*) N. pr. eines Sitzes der Götter im Norden.

अमृतक n. *Unsterblichkeitstrank* Kâṇḍom. 144.

*अमृतकन्द m. *Cocculus cordifolius* Nigh. Pr.

अमृतकर m. *der Mond* Kâd. II, 134,21.

अमृतकल्परस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 81.

अमृतकिरण m. *der Mond* Kâd. II, 87,1.

अमृतकुम्भ m. Titel eines Werkes.

अमृतकेशव m. N. pr. eines Heiligthums.

*अमृतक्षार m. *Salmiak* Nigh. Pr.

अमृतगति f. *ein best. Metrum.*

अमृतगर्भ m. *Kind der Unsterblichkeit.*

अमृतचन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors.

अमृतचिति f. *Unsterblichkeitsschichtung* (von Backsteinen beim Agnikajana).

*अमृतजटा f. *Valeriana Jatamansi Jon.*

*अमृतजा f. *Terminalia citrina* Nigh. Pr.

*अमृततरंगिणी f. *Mondschein.*

अमृततेजस् m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

अमृतत्व n. 1) *Unsterblichkeit.* — 2) *das Ambrosiasein* Spr. 908.

अमृतदीधिति (Kâd. 54,7) und *अमृतद्युति m. *der Mond.*

अमृतधायिन् Adj. *Ambrosia schlürfend* 102,17.

अमृतधारा f. *ein best. Metrum.*

अमृतनादोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अमृतप 1) Adj. *Nektar trinkend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

1. अमृतपर्ण m. *unsterblicher Flügel.*

2. अमृतपर्ण Adj. als Erklärung von हिरण्यपर्ण.

अमृतपायिन् Adj. *Nektar schlürfend*, so v. a. *schöne Reden hörend* Spr. 531.

अमृतपुट m. *eine Tüte mit Ambrosia* und wohl auch *ein best. Metrum*, = अमोघपुट.

अमृतप्रभ 1) m. N. pr. eines Vidjâdhara. — 2) f. आ ein Frauenname.

अमृतप्राशन 1) Adj. *von Ambrosia sich nährend.* — 2) m. *ein Gott* R. 1,16,4. 6,4,7.

अमृतप्राशिन् 1) Adj. *von Ambrosia sich nährend* R. Gorr. 1,48,9. — 2) m. *ein Gott* ebend. 20,4.

अमृतफल 1) m. *a*) *Birnbaum* (n. *Birne*) Mat. med. 291. — *b*) **Trichosanthes dioeca Roxb.* (n. *die Frucht*). — 2) *f. आ *Weinstock* und *Emblica officinalis Gaertn.*

अमृतबन्धु m. 1) *Genosse der Unsterblichkeit.* — 2) **Ross* Nigh. Pr.

अमृतबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अमृतभल्लातकी f. *eine best. Mixtur* Mat. med. 142.

अमृतभवन n. N. pr. eines Klosters.

अमृतभाषण n. Pl. *nektarsüsse Reden* Spr. 3069.

*अमृतभुज् m. *ein Gott.*

अमृतभोजन Adj. 1) *von Ambrosia sich nährend* R. Gorr. 1,48,6. — 2) *von Ueberbleibseln sich nährend* M. 3,285.

अमृतमति (so zu lesen) f. = अमृतगति.

अमृतमय Adj. (f. ई) 1) *unsterblich.* — 2) *nektarartig* 171,28. 175,17. *aus Nektar bestehend.* °शरीर Adj. vom Monde Spr. 551. 1168.

अमृतयज्ञ m. *ein Unsterblichkeit verleihendes Opfer* Kâṭh. bei Gold.

अमृतयोग m. *ein best. astrol.* Joga.

अमृतयोनि m. *Schooss der Unsterblichen* Çat. Br. 12,9,3,11. 12.

अमृतरश्मि m. *der Mond* 126,22.

अमृतरस 1) m. *Nektar.* — 2) *f. आ *dunkle Weintraube.*

अमृतलता f. 1) *eine Nektar spendende Liane* Spr. 3608. — 2) **Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,1.

अमृतलतिका f. = अमृतलता 1).

अमृतलोक m. *die Welt der Unsterblichen* Ait. Br. 3,46.

अमृतवटी f. *best. Pillen* Mat. med. 83.

अमृतवपुस् Adj. *einen unsterblichen Leib habend.*

अमृतवर्धन m. N. pr. eines Dichters.

*अमृतवर्षिणी f. *Zunge* Gal.

*अमृतवल्ली f. *Cocculus cordifolius.*

अमृतवाका f. *ein best. Vogel.*

अमृतशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

*अमृतसंगम m. *Galmei* Nigh. Pr.

अमृतसंभव 1) Adj. *aus Nektar hervorgegangen* MBh. 13,77,25. — 2) *f. आ = अमृतवल्ली.

*अमृतसकोदर m. *Pferd* Nigh. Pr.

*अमृतसारज m. und *°जा f. (Nigh. Pr.) *Candiszucker.*

*अमृतसू m. *der Mond.*

*अमृतसोदर m. *Pferd.*

*अमृतस्रवा f. *eine best. Pflanze* (im Kîṭrakûṭa). Auch *°स्रवी Gal.

अमृतस्राव m. *fliessendes Wasser.*

अमृतक्रीतकी f. *eine best. Mixtur* Mat. med. 162.

अमृतह्रद m. *Nektarteich* Çâk. 100,17.

अमृतांशु m. *der Mond* 116,17.

अमृताकर m. N. pr. eines Mannes.

अमृतात्तर n. *Unsterbliches und Unvergängliches.*

अमृतात्मन् Adj. *aus Nektar bestehend* Spr. 537.

अमृतानन्द m. N. pr. eines Mannes.

*अमृतान्धस् m. *ein Gott* AK. 1,1,1,3.

*अमृताफल n. = अमृतफल 1) *b*).

अमृताभिषिक्त Adj. *mit Nektar besprengt* Çat. Br. 9,4,4,8.

अमृतायु, °यते 1) *wie Unsterblichkeit erscheinen* Spr. 6507. — 2) *Nektar gleichen.* — 3) *zu Nektar werden* Kâd. 19,23.

अमृतायन Adj. *nektarähnlich.*

अमृताश (MBh. 12,299,7) und *अमृताशन m. *ein Gott.*

*अमृताश्म m. (?)

अमृताष्टक n. *eine Verbindung von acht Stoffen, unter denen* अमृता (*Cocculus cordifolius*) *vornan steht* Mat. med. 136. 192.

अमृताष्टमीव्रतपस् n. Titel eines Werkes.

*अमृतासङ्ग n. und *°संगम m. (Nigh. Pr.) *blauer Vitriol.*

अमृतासु Adj. *eine unsterbliche Seele habend.*

अमृताहरण 1) *m. Bein. Garuḍa's. — 2) n. Titel eines Pariçishṭa zum Sâmaveda.

अमृताहुति f. *eine best. Opferspende* Ait. Br. 2,14.

*अमृताह्व n. *Birne.*

अमृतिका f. N. pr. eines göttlichen Weibes.

अमृतिन् Adj. *unsterblich.*

अमृती Adv. mit भू *unsterblich werden* Spr. 6823.

अमृतीकरण n. *das Verwandeln in Nektar.*

अमृतेश m. Bein. Çiva's.

अमृतेशय Adj. *im Amṛta ruhend* Hariv. S. 927, Z. 4 v. u.

अमृतेश्वर m. 1) Bein. Çiva's. °लिङ्ग n. — 2) *eine best. Arzenei* Bhâvapr. 4,73.

अमृतेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine* (beim Agnikajana) Çat. Br. 9,1,2,43.

*अमृतोत्थ n. *Kupfervitriol* Gal.

*अमृतोत्पन्न 1) n. desgl. Râǵan. 13,107. — 2) f. आ *Fliege.*

अमृतोदधि m. *Nektarmeer* Comm. zu Çat. Br. 1133,3.

अमृतोदन m. N. pr. eines Sohnes des Simhahanu.

*अमृतोद्भव und *अमृतोपम (Nigh. Pr.) n. *Kupfer-*

vitriol.

*अमृतोपकिता f. *Smilax China Lin.* Nigh. Pr.

अमृत्पात्रप Adj. *nicht aus einem Thongefäss trinkend* Maitr. S. 2,5,9.

1. अ॑मृत्यु m. *Nichttod.*

2. अ॑मृत्यु 1) Adj. *unsterblich.* — 2) *m. *ein Gott* Gal.

अ॑मृध्र Adj. (f. आ) 1) *unablässig, unermüdlich.* — 2) *unaufhörlich.*

अमृन्मय Adj. *nicht irden* Çulbas. 2,39. Mit Ergänzung von पात्र *Geschirr* Kâtj. Çr. 4,2,34. 7,4,33. 8,2,1.

अमृन्मयप (Tândja-Br. 16,6,14) und अ॑मृन्मयपात्रिन् Adj. *aus keinem irdenen Geschirr trinkend* Çat. Br. 14,1,1,30. Pâr. Grhj. 2,8,2.

अ॑मृषा Adv. *in Wahrheit, fürwahr.*

अमृषोद्य n. *wahre Rede, Wahrheit* Bhatt. 6,57.

अमृष्ट Adj. *ungewaschen, unrein* R. ed. Bomb. 1,6,10.

अमृष्टभुज् (R. 1,6,8) und अमृष्टभोजिन् (R. ed. Bomb. 1,6,11) Adj. *keine leckere Speise geniessend.*

अ॑मृष्यमाण Adj. *nicht geduldig ertragend, — leidend* Çat. Br. 12,5,1,1-3. MBh. 2,58,19.

अमेत्तण Adj. *ohne Rührstab* M. K. S. bei Gold.

अमेघोपप्लव Adj. *nicht mit Wolken bezogen* Suçr. 1,113,18.

अमेदस्क Adj. *fettlos.*

*अमेधस् Adj. *dumm, einfältig.*

अमेध्य 1) Adj. *nicht opferfähig* oder — *würdig, unrein, unheilig, nefastus.* — 2) n. *Unreinigkeit, etwas Unreines;* insbes. *Excremente.*

अमेन Adj. *unbeweibt.*

अमेनि Adj. *nicht schleudernd, unfähig zu schleudern.*

अमेय Adj. *unermesslich, unergründlich.*

अमेष्ट Adj. *daheim geopfert.*

अ॑मेक् m. *Harnverhaltung.*

अमोक्य Adj. *unlöslich.*

अ॑मोघ 1) Adj. (f. आ) *nicht irrend, — fehl gehend, — eitel, — vergeblich, einschlagend, das Ziel erreichend.* — 2) m. *a) das Nichtirren, Nichtfehlgehen* Çat. Br. — *b)* Bein. Çiva's und Skanda's. — *c)* *N. pr. eines Flusses. — 3) f. आ *a)* *Bignonia suaveolens Roxb., *Embelia Ribes* und *Terminalia citrina.* — *b)* mit oder ohne रात्रि *die nichtvergebliche,* d. i. *das Leben kürzende, Nacht.* — *c)* mystische Bez. *des Lautes* त. — *d)* *Bein. der Durgâ. — *e)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Gattin Çamîtanu's. — γ) eines Speers.

अमोघकिरण m. Pl. Bez. *einer best. Form der Sonnenstrahlen* Varâh. Bṛh. S. 28,18.

अमोघक्रोधहर्ष Adj. *der nicht vergeblich zürnt und sich freut* R. 2,1,17. Spr. 538.

अमोघदण्ड Adj. *nicht vergeblich strafend,* von Çiva.

अमोघदर्श m. wohl = अमोघदर्शिन्.

अमोघदर्शन 1) Adj. (f. आ) *dessen (deren) Erscheinen nicht vergeblich ist,* d. i. *Glück bringt* 296,25 (im Prâkrit). Nâgân. 72,8. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

अमोघदर्शिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

अमोघनन्दिनी f. Titel einer Çikshâ Ind. St. 14, 160. अमोघान° Procc. A. S. B. 1875, S. 76.

अमोघपतन Adj. *nicht vergeblich fallend, das Ziel treffend* Râǵat. 6,181.

अमोघपाश m. 1) *eine sicher festhaltende Fessel* (buddh.). — 2) N. pr. eines Lokeçvara bei den Buddhisten.

अमोघराघव Titel eines Schauspiels Hall in der Vorrede zu Daçar. 30.

अमोघरात्र m. N. pr. eines buddh. Bettlers Lalit. 1,19.

अमोघवचन Adj. *dessen Wort nicht vergeblich ist* 138,14.

अमोघवती f. N. pr. eines Flusses.

अमोघवर्ष m. N. pr. eines Fürsten. °वर्ष्य B. A. I. 1,217.

अमोघविक्रम Adj. *dessen Kraft nicht vergeblich ist,* von Çiva.

अमोघसिद्धि m. N. pr. eines Dhjânibuddha.

अमोघाक्षी f. Name der Dâkshâjaṇî.

अमोघाचार्य m. N. pr. eines Autors.

*अमोघातनय m. Bein. des Flusses Brahmaputra Gal.

अमोघानन्दिनी s. अमोघनन्दिनी.

अमोच्य Adj. *nicht frei zu lassen* 99,23.

अमोतं Adj. *daheim gewebt.*

अमोह् Adj. *nicht dem Irrthum ausgesetzt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,154.

अमौक्तिक Adj. *keine Perlen enthaltend* Spr. 539.

अमौत्रधौत Adj. *nicht mit Beize gewaschen* Kâtj. Çr. 7,2,18.

अमौन n. *das nicht* Muni *Sein* Çat. Br. 14,6,1,1.

अ॑म्मस् Adv. *unversehens.*

*अम्ब्, अम्बति (गतौ); अम्बते (शब्दे).

*अम्ब Adj. = अम्ल. — Vgl. अम्बा.

अम्बक n. 1) *Auge* Bâlar. 259,11. 289,2. Beide Male von Çiva's *Auge;* vgl. त्र्यम्बक. — 2) *Kupfer. — Vgl. अम्बिका.

अम्बगा f. *Mütterchen.*

अ॑म्बर (Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) n. *Umkreis, Umgebung, Nähe.* — 2) n. *Umwurf, Kleidung, Gewand.* — 3) m. (selten) und n. *Luftraum, Himmelszelt* 162,29 (zugleich *Gewand*). — 4) n. Bez. *der Null.* — 5) Bez. *des 10ten astrol. Hauses* Varâh. Bṛh. 22(20),2. Ind. St. 14,315. — 6) n. *Lippe* Prasannar. 39,10. — 7) n. *Baumwolle.* — 8) n. *Safran.* — 9) n. *Talk.* — 10) n. *Ambra.* — 11) m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,27. Sg. eines Landes Verz. d. Oxf. H. 39,*a*,33.

अम्बरखण्ड m. n. *Lappen* und zugleich *Wölkchen* Spr. 5544.

अम्बरचर 1) Adj. *in der Luft wandelnd.* — 2) m. *a) Vogel* (vgl. °मार्ग). — *b) ein* Vidjâdhara.

अम्बरचरमार्ग m. *Luftraum* Spr. 4379.

अम्बरचारिन् m. *Planet* Spr. 7780.

*अम्बरद m. *Baumwolle* Dhanv. 4,67.

अम्बरनगरी f. N. pr. einer Stadt.

अम्बरपथ m. *Luftpfad* Spr. 7734.

अम्बरप्रभा f. N. pr. einer Prinzessin.

अम्बरमणि m. *die Sonne* Bâlar. 78,13.

अम्बरमाला f. ein Frauenname Vidḍh. 36,2.

*अम्बरस्थली f. *die Erde.*

अम्बराधिकारिन् m. *Aufseher über die Kleider* (ein Hofamt) Râǵat. 7,366.

*अम्बरिष n. *Bratpfanne.*

अम्बरीष 1) m. n. *Bratpfanne* TS. 5,1,9,4. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) m. *Thier junges. — 4) m. *die Sonne.* — 5) n. *Luftraum* Uǵǵval. — 6) m. n. *Kampf. — 7) m. *Reue. — 8) m. *Spondias mangifera.* — 9) m. *eine best. Hölle. — 10) m. Bein. *Vishṇu's, *Çiva's und Ganeça's.

अम्बरीषक m. *Bratpfanne.*

*अम्बरीषपुत्र m. Ambarîsha's *Sohn.*

अम्बरौकस् m. *ein Gott.*

*अम्बर्ग्, °र्गति *zusammentragen.*

अम्बष्ठ 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes* MBh. 7,93,62. fgg. — *b) der Sohn eines Brahmanen von einer Frau aus der dritten Kaste* Gaut. 4,16. — 2) f. आ (Kull. zu M. 10,15) und ई f. zu 1) *b).* — 3) f. आ *gehörnter Sauerklee, Clypea hernandifolia W. u. A.* Suçr. 1,130,19. *Jasminum auriculatum Vahl.* und *Hibiscus cannabinus* (Râǵân. 4,79).

*अम्बष्ठकी f. *Clypea hernandifolia Vahl.*

*अम्बष्ठिका f. dass. und *Clerodendrum Siphonanthus R. Br.*

अ॑म्बा f. 1) *Mutter, Mütterchen.* Voc. ved. अम्बे und अ॑म्ब, klassisch nur अम्ब. अम्ब oft zu einem blossen Ausruf (etwa *ach*) abgeschwächt; so z. B.

auch Âçv. Çr. 2,18,13. — 2) Name einer der 7 Kṛttikâ. — 3) *Hibiscus cannabinus Râǵan. 4, 79. — 4) Bein. der Durgâ. — 5) N. pr. der Tochter eines Fürsten von Kâçi MBh. 1,102,64.

अम्बाजन्मन् n. N. pr. eines Tîrtha.

*अम्बाडा, अम्बायवी (Kaush. Up. 1,3), *अम्बाला und अम्बाली (TS. 7,4,19,1.2. Ind. St. 5,51) f. *Mütterchen.* *अम्बाला auch *Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,79.

अम्बालभाण m. Titel eines Schauspiels.

अम्बालिका f. 1) *Mütterchen* VS. 23,18. — 2) **Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,79. — 3) N. pr. der Tochter eines Fürsten von Kâçi.

अम्बि und अम्बी f. *Mutter, Mütterchen.* Superl. Voc. अम्बितमे.

अम्बिक m. N. pr. eines Mannes.

अम्बिका f. 1) *Mütterchen* VS. — 2) **die jüngste Schwester* Gal. — 3) *Herbst* Kâṭh. — 4) **Wrightia antidysenterica* und **Hibiscus cannabinus* (Râǵan. 4,79). — 5) Bein. der Pârvatî und der Lakshmî (Ind. St. 9,98). — 6) N. pr. *a)* einer Schwester Rudra's und eines best. Rudra. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c)* *einer Göttin bei den Ǵaina. — *d)* der Tochter eines Fürsten von Kâçi und anderer Frauen. — *e)* einer Oertlichkeit.

अम्बिकाखण्ड m. oder n. Titel eines *Abschnittes* im Skandapurâṇa.

अम्बिकापति m. Bez. Rudra's oder Çiva's Taitt. Âr. 10,18. Kathâs. 66,161. Kâd. 163,6.

अम्बिकावन n. N. pr. eines *Waldes.*

*अम्बिकासुत m. Bez. Dhṛtarâshṭra's Gal.

अम्बिकेय m. Metron. 1) Dhṛtarâshṭra's. — 2) *Gaṇeça's. — 3) *Kârttikeja's. — Vgl. die richtige Form आम्बिकेय.

*अम्बिकेयक m. = अम्बिकेय 2).

अम्बिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अम्बु n. 1) *Wasser.* — 2) *eine Andropogon-Art* Varâh. Bṛh. S. 51,15. Bhâvapr. 4,123. — 3) *ein Metrum von 90 Silben.* — 4) = अम्बुयन्त्र *Wasseruhr* Ind. St. 10,204. — 5) Bez. *der Zahl vier* Varâh. Bṛh. 22(20),2.

*अम्बुक m. *Asclepias gigantea* und *Ricinus* Nigh. Pr.

*अम्बुकण m. *feiner Regen.*

*अम्बुकणटक und *अम्बुकिरात m. *Alligator.*

*अम्बुकन्द m. *Trapa bispinosa* Nigh. Pr.

*अम्बुकीश m. *Delphinus gangeticus.*

अम्बुकुक्कुटी f. *Wasserhuhn.*

*अम्बुकूर्म m. *Delphinus gangeticus.*

*अम्बुकृष्णा f. *Commelina salicifolia* Nigh. Pr.

*अम्बुकेसर m. *Citronenbaum.*

अम्बुग Adj. *im Wasser lebend.*

*अम्बुघन m. *Hagel.*

*अम्बुचत्वर n. *ein viereckiger Teich* H. an. 4,216.

*अम्बुचामर n. *Blyxa octandra Rich.*

अम्बुचारिन् 1) Adj. *im Wasser lebend;* m. *Wasserthier.* — 2) *f. णी *Hibiscus mutabilis* Nigh. Pr.

अम्बुज 1) Adj. *im Wasser lebend.* — 2) m. *Muschel* R. 7,7,10. — 3) m. n. *eine sich am Tage öffnende Lotusblüthe.* — 4) m. **Barringtonia acutangula Gaertn.* und **Calamus Rotang* (Nigh. Pr.). — 5) n. *Indra's *Donnerkeil.*

*अम्बुजन्मन् n. = अम्बुज 3).

अम्बुजबान्धव m. *die Sonne* Spr. 2655.

अम्बुजभू m. Bein. Brahman's.

अम्बुजात Adj. (f. ई) *lotusäugig* Vâs. 27.

अम्बुजानना f. N. pr. einer Göttin.

*अम्बुतस्कर m. *die Sonne.*

*अम्बुताल m. = अम्बुचामर.

अम्बुद 1) m. *a) Wolke.* — *b) Cyperus hexastachyus communis Nees.* — 2) *n. *Talk.*

अम्बुदारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

अम्बुदेव, अम्बुदैव und *अम्बुदैवत्य (Gal.) n. *das Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ.

अम्बुधर m. 1) *Wolke.* — 2) **Cyperus pertenuis* Nigh. Pr.

अम्बुधि m. 1) *Meer.* — 2) Bez. *der Zahl vier.*

*अम्बुधिस्रवा f. *Aloe perfoliata.*

अम्बुनिधि m. *Meer* Spr. 7744.

अम्बुनिवह m. *Wolke.*

अम्बुप m. 1) Bez. Varuṇa's. — 2) **Cassia alata* oder *Tora L.*

अम्बुपक्षिन् m. *Wasservogel.*

अम्बुपति m. 1) Bez. Varuṇa's. — 2) *Meer* Spr. 4517.

*अम्बुपत्रा f. = अम्बुद 1) *b).*

*अम्बुप्रसाद m. und °प्रसादन n. *Strychnos potatorum L.*

अम्बुभक्ष्य Adj. *von Wasser sich nährend* Saṃnj. Up. 2,4.

*अम्बुभव m. *Lotusblüthe* Nigh. Pr.

*अम्बुभृत् m. 1) *Wolke.* — 2) = अम्बुद 1) *b).*

अम्बुमत् 1) Adj. *wasserreich.* — 2) f. °मती N. pr. eines Flusses.

अम्बुमात्रज्ञ Adj. *nur im Wasser lebend.*

अम्बुमुच् m. *Wolke.*

अम्बुयन्त्र n. *Wasseruhr.*

अम्बुरय m. *Strömung* 95,2.

अम्बुराशि m. *Meer.*

अम्बुरुह 1) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* 170,28. — 2) *f. आ *Hibiscus mutabilis.*

अम्बुरुहिणी f. *Lotuspflanze.*

अम्बुलीलागेह n. *ein im Wasser stehendes Lusthäuschen.*

*अम्बुवल्लिका f. *Momordica Charantia* Râǵan. 7,179.

*अम्बुवल्ली f. *Commelina salicifolia* Nigh. Pr.

अम्बुवाची f. *die 4 Tage vom 10 ten bis zum 15 ten in der dunkelen Hälfte des Monats* Âshâḍha. °प्रद् m. heisst *der 10te,* °त्याग m. *der 15te Tag.*

*अम्बुवासिनी und *अम्बुवासी f. *Bignonia suaveolens.*

अम्बुवाह् m. 1) *Wolke.* — 2) *= अम्बुद 1) *b).*

अम्बुवाहिनी f. 1) **ein Geschirr zum Wasserschöpfen.* — 2) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,27.

अम्बुवीच m. N. pr. eines Fürsten.

अम्बुवेग m. *Strömung* Bhag. 11,28.

अम्बुवेतस m. *eine Rohrart* Mat. med. 290.

*अम्बुशिरीषिका f. *eine best. Pflanze.*

अम्बुशीता f. N. pr. eines Flusses.

अम्बुसंप्लव m. *Wasserfluth.*

*अम्बुसर्पिणी f. *Blutegel.*

*अम्बुसेचनी f. = अम्बुवाहिनी 1).

*अम्बुस्पृहा f. *Durst* Gal.

अम्बूकृत 1) Adj. *a) von Speien begleitet.* — *b) mit fest geschlossenen Lippen ausgesprochen.* — 2) n. *a) ein best. Fehler der Aussprache;* insbes. *der Vocale.* — *b) von Speichelfluss begleitetes Brüllen.*

अम्बेक m. N. pr. eines Scholiasten.

अम्ब्यम् d. i. अम्बिअम्, Acc. von अम्बी.

*अम्ब्ल = अम्ल, आम्ल.

*अम्भ्, अम्भते (शब्दे).

अम्भःपति m. Bein. Varuṇa's Ind. St. 14,329.

अम्भण n. *der Bauch der* Viṇâ Ait. Âr. 364,8.

अम्भःश्यामाका f. *Wasserhirse* Karaka 1,27.

अम्भस् 1) *Wasser.* — 2) *die Wasser oberhalb des Himmels* Ait. Up. 1,2. — 3) *Furchtbarkeit, Macht.* — 4) Pl. Bez. *der Götter, Menschen, Manen und Ungötter* TBr. VP. 1,5,28. — 5) *Du. *Himmel und Erde.* — 6) Bez. *der Zahl vier.* — 7) *ein Metrum von 82 Silben.* — 8) mystische Bez. *des Lautes* व.

अम्भसा Instr. *am Anfange eines Comp. P. 6,3,3.

*अम्भःसार n. *Perle.*

*अम्भःसू m. *Rauch.*

अम्भिणी f. N. pr. einer Lehrerin der Vâk. — Vgl. अम्भृणी.

अम्भृणी 1) Adj. *furchtbar.* Nach Naigh. *gross,* nach Sâj. *fürchterlich schreiend.* — 2) m. *a) Kufe.* — *b)* N. pr. des Vaters der Ambhṛṇi. — 3) f. अम्भृणी Bez. der Vâk als Tochter Ambhṛṇa's.

अम्भोज 1) *m. *a) Lotusblüthe* und *Calamus Rotang* Nigh. Pr. — *b) der indische Kranich.* — 2) *f. आ *Süssholz* Nigh. Pr. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal. — 4) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* 248,9.30. °गर्भ 319,8. कृद्म्भोज 119,12.

*अम्भोजखण्ड n. *Lotusgruppe.*

अम्भोजजन्मन् m. Bein. Brahman's.

अम्भोजन्मन् n. = अम्भोज 4). °जन्मजनि m. Bein. Brahman's Bhâg. P. 10,13,15.

अम्भोजयोनि m. Bein. Brahman's.

अम्भोजिनी f. *Lotuspflanze.* °वन n. Spr. 544.

अम्भोद् m. 1) *Wolke.* — 2) **Cyperus hexastachyus communis Nees.*

अम्भोधर् m. 1) *Wolke.* — 2) * = अम्भोद् 2).

अम्भोधि m. *Meer* 167,16. Spr. 7672.

*अम्भोधिपल्लव (Râgan. 13,161) und *अम्भोधिवल्लभ m. *Koralle.*

अम्भोनिधि m. *Meer* 163,6. 219,6.

*अम्भोबोज n. *Hagel* Gal.

अम्भोमुच् m. *Wolke* Kâd. II,70,11.

*अम्भोराशि m. *Meer.*

अम्भोरुह् n. = अम्भोज 4).

अम्भोरुह् 1) m. *a) *der indische Kranich.* — *b)* N. pr. eines der Söhne des Viçvâmitra. — 2) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) = अम्भोज 4) 248,3.

अम्भोरुहमय Adj. *voller Lotusblüthen* Spr. 7674.

अम्मय Adj. (f. ई) *aus Wasser bestehend, wässerig.*

अम्यक् 3. Sg. Aor. von म्यक्ष्.

*अम्र m. = आम्र.

*अम्रात m. = आम्रात.

अम्रातक m. = आम्रातक *Spondias mangifera* Varâh. Brh. S. 55,11.

अम्ल 1) Adj. *sauer.* — 2) m. *Sauerklee* und **Sauerampfer.* — 3) f. *ई *Sauerklee.* — 4) n. *Buttermilch* Suçr. 2,365,11.

*अम्लक 1) m. *Artocarpus Locutscha Roxb.* — 2) f. अम्लिका *a) saures Aufstossen.* — *b) Tamarindus indica, eine Art Sauerampfer* und *eine best. Schlingpflanze.*

अम्लकाञ्जिक n. *saurer Reisschleim* Karaka 1,27.

*अम्लकाण्ड n. *eine Grasart.*

*अम्लकामिका und *अम्लकुञ्चिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लकेसर m. *Citronenbaum.*

*अम्लगोरस m. *Buttermilch* Nigh. Pr.

*अम्लचुक्रिका f. und *अम्लचूड m. *eine Art Sauerampfer.*

*अम्लजम्बीर m. *Citronenbaum.*

अम्लता f. *Säure.*

*अम्लवच् m. *Buchanania latifolia* Nigh. Pr.

अम्लरव m. *saurer Fruchtsaft* Bhâvapr. 3,97.

*अम्लनायक m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लनिम्बूक m. *Citronenbaum.*

*अम्लनिशा f. *Curcuma Zerumbet Roxb.* und *Meriandra bengalensis* (Nigh. Pr.).

*अम्लपञ्चक (Nigh. Pr.) und *अम्लपञ्चफल n. *eine Verbindung von fünf best. sauren Vegetabilien.*

*अम्लपत्त्र 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. आ *eine Art Sauerampfer* und *eine best. Schlingpflanze.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लपत्त्रक 1) m. *Bauhinia tomentosa* Râgan. 9,39. — 2) f. °त्त्रिका *Oxalis* Nigh. Pr.

*अम्लपनस m. *Artocarpus Locutscha Roxb.*

*अम्लपाद्प m. *Garcinia purpurea* Nigh. Pr.

अम्लपित्त n. *status gastricus* Bhâvapr. 4,57.

*अम्लपूर n. = अम्लबीज.

अम्लफल 1) *m. *Mangifera indica.* — 2) n. *Tamarindenfrucht.*

*अम्लबीज n. *die Frucht der Spondias mangifera.*

*अम्लभेदन m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लरुक्षा f. *eine Art Betel.*

अम्ललोणिका und अम्ललोणी f. *Oxalis corniculata Lin.* Mat. med. 124.

*अम्लवती f. *eine Art Sauerampfer.*

अम्लवर्ग m. *die Gruppe der sauren Stoffe* Suçr. 1,157,4.

*अम्लवल्ली f. *Pythonium bulbiferum Schott.*

*अम्लवाटिका f. *eine Art Betel.*

*अम्लवाटी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लवास्तूक n. *Sauerampfer.*

*अम्लविषा f. *eine best. Pflanze,* = षड्ग्रन्था Gal.

*अम्लवृत n. = अम्लबीज.

अम्लवेतस 1) m. *Rumex vesicarius.* — 2) *n. *Fruchtessig* H. 417.

*अम्लशाक 1) m. *eine Art Sauerampfer.* — 2) n. *a)* = अम्लबीज. — *b) Fruchtessig.*

*अम्लसार 1) m. *Rumex vesicarius, Citronenbaum* und *Phoenix paludosa Roxb.* — 2) f. आ *Piper Betle L.* Gal. — 3) n. *saurer Reisschleim.*

*अम्लसारक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लस्तम्भनिका f. *Tamarinde* Nigh. Pr.

*अम्लहरिद्रा f. *Curcuma Zerumbet Roxb.*

*अम्लाङ्कुश m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लातक 1) m. *Kugelamaranth.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

अम्लाध्युषित n. *eine durch Genuss saurer Speise erzeugte Augenentzündung* Wise 293. Suçr. 2,305,8. 315,1.

अम्लान 1) Adj. *a) unverwelkt, nicht verwelkend* MBh. 13,42,14. Hariv. 7008. R. ed. Bomb. 5,10,31. Kathâs. 13,84. Pañkar. 1,11,37. Spr. 7675. — *b) ungeschwächt, frisch,* von Personen MBh. 4,4,44. °मनस् Adj. *frischen Muthes* 7,10,45.23,45. °दर्शन Adj. *ein scharfes Auge habend* Kathâs. 18,133. °मुखच्छाय Adj. 39,49. °माना Adj. Spr. 1106. °लक्ष्मी Adj. Bhâg. P. 2,2,10. — 2) *m. *Kugelamaranth.*

*अम्लानिनी f. *eine Gruppe von Kugelamaranthen.*

अम्लिकावटक m. *Tamarindenklösschen* Bhâvapr. 2,19.

अम्लीका f. 1) *saures Aufstossen.* — 2) **Tamarindus indica.*

*अम्लीय m. *Sauerampfer* Nigh. Pr.

*अम्लोटक m. *Bauhinia tomentosa.*

*अम्लोद्गार m. *saures Aufstossen.*

अय् s. इ.

अय m. 1) am Ende eines Comp. *Gang.* — 2) *Lauf, Umlauf.* In Verbindung mit गवाम् Bez. *eines best. periodischen Opfers* MBh. 13,106,46. 151,50. — 3) *in einem best. Spiele mit Figuren *Gang zur Rechten.* — 4) *gutes Geschick, Glück.* — 5) *Würfel.* — 6) Bez. *der Zahl vier.*

अयःकण्टक m. *eine best. eiserne Waffe* MBh. 1,227,25.

अयःकाय m. N. pr eines Daitja.

*अयःकिट्ट n. *Eisenrost* H. an. 3,230.

अयःपिण्ड m. n. *ein Klumpen Eisen, eine eiserne Kugel.*

*अयःप्रतिमा f. = सूमरी Gal.

अयक्ष्म 1) Adj. (f. आ) *a) nicht krank, gesund.* — *b) heilsam.* — 2) n. *Gesundheit.*

अयक्ष्मंकरण Adj. (f. ई) *gesund machend.*

अयक्ष्मता f. und अयक्ष्मत्व n. *Gesundheit.*

अयक्ष्यमाण Adj. *kein Opfer zu veranstalten beabsichtigend* Gaim. 5,4,8.9.

अयजमान Adj. *kein Opfer veranstaltend* VS. 12,62. Âçv. Çr. 9,3,13. Lâṭj. 10,16,7.

अयज्ञीय्क Adj. *ohne Opferspruch.* °म् Adv. TBr. 3,2,8,8.

अयज्ञीयकृत Adj. *mit keinem Opferspruch geweiht.*

अयज्ञुस् n. *kein* Jagus. Instr. *ohne Opferspruch* Maitr. S. 3,6,8.

1. अयज्ञ m. 1) *kein wirkliches Opfer* TBr. 2,1,5,6. — 2) *das Nichtvorsichgehen eines Opfers* Lâṭj. 2,8,30. Gaut. 5,43.

2. अयज्ञ Adj. *nicht opfernd.* Auch अयजन्न zu lesen.

अयज्ञसच् (stark °साच्) Adj. *keinen Opfern obliegend.*

अयज्ञिय und einmal अयज्ञिय Adj. 1) *nicht zum*

Opfer taugend (act. und pass.). — 2) *nicht verehrungswerth, unheilig.*

अयज्ञोपवीत Adj. *ohne Opferschnur* Ind. St. 9,149.

अयज्यु und अयज्वन् Adj. *nicht Götter verehrend, unfromm.*

अयत Adj. *ungezügelt* Çat. Br. 3,2,1,18. 13,3,3,5. 14,1,1,25. In übertr. Bed. Kan. 6,2,7.

अयतत् Adj. *nicht Seite an Seite gehend.*

अयति m. 1) *kein Asket* Bhag. 6,37. — 2) N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

अयत्न m. *keine Anstrengung.* अयत्नेन, अयत्नात् (Pañkat. 176,8), अयत्नतस् (Chr. 289,7. Kathâs. 18,850) und अयत्न° (Chr. 170,11. 183,3) *ohne Mühe.*

अयत्नवालव्यजनी Adv. mit भू *ohne Bemühung zum Fliegenwedel werden* Ragh. 16,33.

अयथ n. 1) *Fuss.* — 2) Pl. *Gutes, Erspriessliches* Pâr. Gṛhj. 1,5,11.

अयथाकृत Adj. *nicht recht gemacht.*

अयथातथम् Adv. *nicht so wie es sein sollte.*

अयथादृष्ट Adj. *nicht so aussehend wie sonst.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kan. 2,2,19.

अयथादेवतम् Adv. *nicht der Gottheit entsprechend.*

*अयथापुरम् Adv. *nicht wie ehemals.*

अयथापूर्व 1) Adj. *nicht so seiend wie ehemals.* — 2) °म् Adv. *nicht in richtiger Folge.*

अयथाभिप्रेत Adj. *unerwünscht, unangenehm* P. 3,4,59.

अयथामात्रम् Adv. *nicht nach der Quantität.*

अयथायथम् Adv. *nicht wie es sein soltte, unangemessen.*

अयथार्थ Adj. (f. आ) *unrichtig, unwahr* Tarkas. 53.

अयथार्थवादिन् m. ein Mannsname (*unwahr redend*) Hâsj.

अयथावत् Adv. *unrichtig, falsch* Bhag. 18,31.

अयथास्थित Adj. *in Unordnung gerathen* Kâd. II,68,4. 123,2.

अयथेष्ट Adj. *unbeliebt, nicht beabsichtigt* Mahâbh. 8,26,*a*.

अयथोक्तम् Adv. *gegen die Anweisung.*

अयथोचित Adj. *ungebührlich, unpassend* Spr. 6283.

अयन 1) Adj. *gehend, kommend* VS. 22,7. — 2) n. *a*) *Gang, Weg.* In der Astr. *das Vorrücken.* — *b*) *Lauf, Umlauf.* Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. Bez. *bestimmter ein Jahr und länger dauernder* Soma-*Opfer* Lâṭj. 10,13,2. Gaim. 2,3,5. — *c*) *der Lauf der Sonne nach Süden* oder *Norden, die Zeit von einem Solstitium zum andern, Halbjahr.* — *d*) *Solstitium.* — *e*) *Zufluchtsort, Ruhestätte* M. 1,10. — *f*) *Vorgang, Art und Weise.* — *g*) **Bestechung* Gal.

अयनकला f. Pl. *the correction, in minutes, for ecliptic deviation* J. A. O. S. 6,310.

अयनग्रह m. *the planet's longitude as corrected for ecliptic deviation* ebend.

अयनचलन n. *Verrückung der Solstitialpuncte* Goladhj. 6,18.

अयनदृक्कर्मन् n. *operation for ecliptic deviation* J. A. O. S. 6,310.

अयनांश m. *degree of the* Ajana J. A. O. S. 6,249.

अयनान्त m. *Solstitium.*

अयन्त्र n. *kein lenkender Zügel.*

अयन्त्रण Adj. *ungebunden, frei.*

अयन्त्रित Adj. *ungezügelt, frei einhergehend* R. 2,88,19. *seinen Lüsten freien Lauf gewährend.*

अयभ्या Adj. f. *non futuenda.*

अयम् Nom. Sg. m. *dieser.* अयं लोकः परश्चैव 60,17. द्विपो ऽयम् *dies ist ein Elephant* R. 2,64,14. को ऽयमायाति *wer kommt da?* Chr. 144,1. सो ऽयं देवदत्तः *dies ist jener* Dev. 276,7. अयं स कालः संप्राप्तः प्रियो यस्ते *dies ist jene Jahreszeit, welche* 85,17. अयमस्मि *da bin ich* 39,26. अयमकमागत एव मकरन्दोद्यानम् 204,10. अयमस्मिन्कूपे पतितो ऽहम् 40,28.

अयमित Adj. *nicht in Ordnung gehalten;* von Nägeln so v. a. *unbeschnitten* Megh. 89. XII.

1. अयव m. *die dunkele Monatshälfte.*

2. अयव 1) *Adj. *keine Gerste erzeugend* Mahâbh. 6,82,*a*. — 2) m. *ein best. Eingeweidewurm.*

*अयवक Adj. = 2. अयव 1) Mahâbh. 6,82,*a*.

अयवन् m. = 1. अयव.

अयवत् Adj. *glücklich.*

अयवाक् (oder आय°) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,45.

1. अयशस् n. *Unehre, Schande.*

2. अयशस् Adj. *kein Ansehen geniessend* Kâṭj. Çr. 15,3,38.

अयशस्कर Adj. (f. ई) *Unehre machend* 59,6.

अयशस्य Adj. dass.

अयश्चूर्ण n. *Eisenfeilicht.*

अयःशङ्कु m. 1) *eiserner Nagel.* — 2) N. pr. eines Asura.

अयःशय Adj. (f. आ) *im Erz —, im Eisen ruhend.*

अयःशिप्र Adj. *eherne Backenstücke am Helm habend.*

अयःशिरस् m. N. pr. eines Asura.

अयःशीर्षन् Adj. *mit ehernem Haupte* RV. 8,90,3.

*अयःशूल n. *eiserner Wurfspiess,* übertr. so v. a. *gewaltsames Mittel.*

अयस् n. 1) *Erz, Metall,* insbes. *Eisen.* — 2) *eisernes Werkzeug, Schwert, Messer.* — 3) **Gold.*

°अयस n. = अयस् 1).

*अयस्कंस m. *eiserner Becher.*

*अयस्कर्णी f. und *अयस्काण्ड n.

अयस्कान्त m. *Magnet.*

*अयस्काम m. *Eisenschmied.*

अयस्कार m. *Grobschmied* Ind. St. 13,358, N. 3.

*अयस्कुम्भ m, *अयस्कुम्भी f. und *अयस्कुशा f.

अयस्कृति f. *Herstellung von Eisenpräparaten.*

अयस्ताप Adj. *Eisen glühend.*

अयस्तुण्ड Adj. *mit einer eisernen Spitze versehen.*

अयस्पात्र n. *chernes* oder *eisernes Gefäss.*

अयस्मय 1) Adj. (f. ई) *chern, eisern.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

अयःस्थूण 1) Adj. *auf chernen Säulen ruhend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.* °गृहपति Adj.

अया Instr. Adv. *auf diese Weise.*

अयाचक MBh. 12,342 fehlerhaft für अपाचक.

अयाचत् Adj. *nicht um Etwas bittend* MBh. 13,60,10.

अयाचित 1) Adj. *nicht erbeten, — erbettelt* Taitt. Âr. 10,48. अयाचिताहृत *ungebeten dargereicht* Jâgñ. 1,215. — 2) *m. N. pr. eines Ṛshi, = Upavarsha. — 3) *n. *das Aehrenlesen* Gal.

*अयाचितवल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अयाचिन् Adj. *nicht bittend, — bettelnd.*

अयाच्यमाना Adj. f. *um die nicht geworben wird* MBh. 3,293,31.

अयाज्य Adj. 1) *für den nicht geopfert werden darf* 22,3. Lâṭj. 2,10,9. — 2) *was nicht geopfert werden darf.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. bei Gold.

अयाड्डार m. *das Aussprechen von* अयाट् Çat. Br. 1,7,3,12.

अयातयाम 1) Adj. *nicht erschöpft, — vergeblich, — ohne Erfolg, wirksam.* — 2) n. Pl. Bez. *best.* Jagus 102,25.

अयातयामता f. und अयातयामत्व n. *ungeschwächte Kraft, Wirksamkeit.*

अयातयामन् Adj. (f. °मी) = अयातयाम 1).

अयातु m. *kein Dämon.*

अयात्रा f. *Unpassirbarkeit* (des Meeres) R. 4,27,16.

अयात्रिक m. ein Mannsname Hâsj.

*अयाथातथ्य n. = अपथातथ्य.

*अयाथापुर्य n. = अपथापुर्य.

*अयान n. *natürliche Beschaffenheit, Natur.*

*अयानग 1) m. *eine best. Stellung in einem best. Spiele mit Figuren.* — 2) n. *Glück oder Unglück, Schicksal.*

*अयानयीन Adj. von अयानय 1).

*अयान्वित m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

अयाम m. *Tagesstunde.* Loc. Pl. so v. a. *am hellen lichten Tage* Vidḍh. 82,1.

अ॑यामन् n. *keine Kriegsfahrt* ṚV. 1,181,7. Vâlakh. 4,5.

1. अयाव Adj. *nicht aus Gerste bereitet* Kâtj. Çr. 5,12,5.

2. अ॑याव und °न् m. *Monat* TS. 5,6,4,1.

अयावन n. *keine Mischung* ṚV. Prât. 11,12.

*अयावस् v. l. im gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç.

अयाशय Adj. v. l. für अयःशय Maitr. S. 1,2,7.

अयाशु॑ Adj. *unfähig zur Begattung.*

अयास्॑ 1) Adj. (auch dreisilbig) *unermüdlich, sich nicht abnutzend.* — 2) *indecl. *Feuer.*

अयासोमीय n. Name eines Sâman.

अयास्य॑ und अयासि॑स्य 1) Adj. *unermüdlich.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi 24,9.

अयि 1) Interj. in Verbindung mit einem Voc. (304, 32. 315,32) oder diesen vertretend. — 2) Fragepartikel.

*अयुकङ्कट m. *Alstonia scholaris R. Br.*

अयुक्त 1) Adj. *a) nicht angespannt, ledig.* — *b) unbespannt, unangeschirrt.* — *c) unverbunden.* — *d) nicht beigefügt, fehlend, zu ergänzen* H. an. 7,34. Med. avj. 48. — *e) nicht angestellt* R. 3,37,7. 10. 41,2. — *f) nicht hängend an* (Loc.) Spr. 1224, v. l. — *g) unandächtig, nicht gesammelt, nicht ganz bei einer Sache seiend* Bhag. 2,66. 18,28. R. 4,31,4. — *h) unverständig* Bhâg. P. 10,73,11. — *i) nicht am Platze seiend, unangemessen, ungehörig, unpassend* 117,2. 9. °बुद्धि Adj. *nicht die gehörige Einsicht habend zu* (Loc.) R. 3,37,23. — 2) n. *eine unangemessene Metapher* 232,4.

अयुक्तत्व n. *das Nichtamplatzesein* 278,19.

अयुक्तरूप Adj. *unangemessen, unpassend.*

अयुक्ति f. *Unangemessenheit, Unrichtigkeit* Sarvad. 18,4. °युक्त *unrichtig angewandt* Bhâvapr. 2,59.

*अयुकपलाश m. = अयुकङ्कट.

अयुकपादयमक n. *Paronomasie im ersten und dritten Stollen* Comm. zu Bhaṭṭ. 10,10.

अयुग n. *kein Paar*, so v. a. *Eins* Varâh. Bṛh. S. 5,28.

अयुगपद् Adv. *nicht gleichzeitig* Kaṇ. 5,1,16. Njâjas. 3,2,6.

अयुगपद्भाव m. *keine Gleichzeitigkeit* Njâjas. 3,2,34.

अयुगपद्भाविन् Adj. *nicht gleichzeitig bestehend* Comm. zu Njâjas. 1,1,41.

*अयुगिषु m. Bein. Kâma's.

अयुगू f. *ein Mädchen als einziges Kind einer Mutter* Gobh. 3,5,4.

अयुगधातु Adj. *unpaare Bestandtheile habend* Kâtj. Çr. 1,3,14.

अयुग्म Adj. (f. आ) *unpaar.*

*अयुग्मकङ्कट m. = अयुककङ्कट.

अयुग्मनेत्र m. Bein. Çiva's.

*अयुग्मपत्र und *अयुग्मपर्ण m. = अयुककङ्कट Nigh. Pr.

अयुग्मपादयमक n. = अयुकपादयमक Comm. zu Bhaṭṭ. 10,10.

अयुग्मलोचन m. Bein. Çiva's Kâd. 146,21.

अयुग्मशर m. Bein. Kâma's.

अ॑युङ्ग Adj. *unpaar.*

*अयुङ्नेत्र m. = अयुग्मनेत्र.

अयु॑न्न् Adj. *unpaar.*

अयु॑ज्ञ Adj. 1) *ohne Genossen, ohne Gleichen.* — 2) *unpaar.*

अयुञ्जिन् Adj. *unpaar* Tâṇḍja-Br. 3,9,3.

1. अ॑युत 1) Adj. *ungehemmt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Râdhika.

2. अ॑युत 1) m. n. *Myriade.* °दक्षिण Adj. Kâtj. Çr. 22,11,6. — 2) am Anfange eines Comp. als Ausdruck eines grossen Lobes.

अयुतजित् m. wohl nur fehlerhaft für अयुताजित्.

अयुतनायिन् m. N. pr. eines Fürsten MBh. 1,95, 20. Davon Nom. abstr. °यित्व n. ebend.

अयुतशस् Adv. *myriadenweise* MBh. 3,43,8.

अयुतहोम m. *ein best. Opfer* Verz. d. Oxf. H. 35,*a*,19.

अयुताजित् m. N. pr. zweier Fürsten VP. 4,13,2.

अयुतायु m. desgl. VP. 4,20,3. 23,3.

अयुताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,4,18.

अ॑युद्ध 1) Adj. *unbekämpft, unwiderstehlich.* — 2) n. *kein Kampf.*

अ॑युद्धसेन Adj. *dessen Geschoss unwiderstehlich ist.*

अ॑युद्ध्वी Absol. *ohne zu kämpfen.*

अयुध्य॑ Adj. *nicht zu bekämpfen.*

अयुध्यमान Adj. *nicht kämpfend* MBh. 7,29,22.

अयुपित Adj. *nicht verstört* Maitr. S. 1,1,2.

अयुवमारिन् Adj. *wo keine Jünglinge sterben* Ait. Br. 8,25.

अये Interj. 187,16. 290,20. 291,24. 26. 312,18.

अ॑योअग्र Adj. (f. आ) *eisenspitzig* ṚV. 10,99,6.

1. अयोग m. 1) *Trennung;* insbes. *das Nichtzusammenkommen von Geliebten* Daçar. 4,47. — 2) *ungenügende oder unrichtige Anwendung.* — 3) *schlechte Beschaffenheit* 218,8. — 4) *das Nichtamplatzesein* 251, 32. 252,4. — 5) *Unmöglichkeit* 271,21. Mallin. zu Kumâras. 3,14. — 6) **heftige Anstrengung.* — 7) **eine schlechte Constellation.* — 8) Bez. *einer best. Constellation.*

2. अयोग 1) m. = अयोगू, आयोगव MBh. 12,296,9. — 2) n. Bez. *der letzten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

अ॑योगक्षेम m. *keine Wohlfahrt, Ungemach.*

अयोगवाह m. Pl. Bez. *des Anusvâra, Visarga, Jihvâmûlîja, Upadhmânîja und der Jama.* Sie heissen *ohne Anschirrung Ziehende*, weil sie, ohne in's Alphabet eingereiht zu sein, als vollberechtigte Laute anerkannt werden.

अयोगवे M. 10,32 wohl fehlerhaft für अयोगुवि (von अयोगू).

अयोगिन् m. *kein Mönch.*

अयोगुड m. *eiserne Kugel.*

अयोगू॑ f. (wenn M. 10,32 °गुवि gelesen wird) und auch wohl m. (VS.) *eine best. Mischlingskaste.*

अयोग्य Adj. 1) *unbrauchbar, untauglich* Kâtj. Çr. 22,4,11. Spr. 735. 7666. *sich zu Etwas nicht eignend, nicht befugt* Jâgñ. 2,235. *Jmd* (Loc.) *nicht gewachsen* Veṇis. 120. — 2) *sinnlich nicht wahrzunehmen* Kap. 5,44.

अयोग्यत्व n. *das sich zu Etwas Nichteignen* Kap. 5,47.

*अयोऽग्र und *°क n. *Mörserkeule.*

अयोघन m. *eiserner Hammer.*

*अयोच्छिष्ट n. *Eisenfeilicht* Nigh. Pr.

1. अयोजाल n. *eisernes Netz* R. ed. Bomb. 3,35,35.

2. अ॑योजाल Adj. *mit einem eisernen Netze versehen.*

अ॑योदंष्ट्र Adj. *mit eisernem Gebiss versehen.*

*अयोदंष्ट्री f. *die Eisenzähnige*, wohl N. pr. einer Unholdin Kâç. zu P. 5,4,143.

अयोदर्वि f. *ein eiserner Löffel* Bhâvapr. 2,90.

1. अयोद्धृ Nom. ag. *nicht kämpfend* Spr. 3009, v. l.

2. अयोद्धृ॑ Adj. *unüberwindlich.*

अयोध्य॑ 1) Adj. (f. आ) *nicht zu bezwingen.* — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. °काण्ड n. Titel des 2ten Buchs im Râmâjaṇa.

1. अ॑योनि m. f. 1) *etwas Anderes als die weibliche Scham* Gaut. 25,7. — 2) **Mörserkeule.*

2. अयोनि Adj. 1) *ohne Ursprung, — Anfang* Kumâras. 2,9. — 2) *geringen Ursprungs* MBh. 13,27,20. — 3) *nicht entlehnt, originell.*

अयोनिक Adj. *ohne den Spruch* एष ते योनिः (VS. 23,2).

अयोनिज Adj. (f. आ) *keinem Mutterleibe entsprossen* MBh. 1,67,69. Kaṇ. 4,2,5. 10. Feuer Spr. 277. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kaṇ. 4,2,5.

अयोनिजतीर्थ und °जेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

(अ॑योपाष्टि), अ॑योअपाष्टि Adj. *eiserne Krallen habend.*

अयोबाहु m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अयोमय Adj. (f. ई) *eisern.*

*अयोमल n. *Eisenrost* und *Eisenfeilicht* Nigh. Pr.

अयोमुख 1) Adj. *a) mit einem eisernen Maul* oder *Schnabel versehen. — b) mit einer eisernen Spitze versehen.* — 2) m. *a) Pfeil.* — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Berges.

अयोरजस् n. *Eisenrost* und *Eisenfeilicht* Nigh. Pr. Kauç. 8.

अयोरस m. *Eisenrost, Abgeschabtes vom Eisen.*

अयोकृत Adj. *aus Erz* oder *Eisen getrieben.*

अयोहनु Adj. *mit ehernen Kinnbacken versehen*

अयोहृदय Adj. *dessen Herz von Eisen ist* Ragh. 9,9.

अयौक्तिक Adj. *unpassend, ungereimt.*

अयौगपद्य n. *Nichtgleichzeitigkeit* Njâjas. 2,1,24.

*अयौधिक Adj. Kâç. zu P. 6,2,160.

अर्च्याजीभृ m. N. pr. eines Scholiasten.

अर्, ईर्ति, ऋणोति, ऋणवति 1) *bewegen, aufregen, aufwirbeln, erregen, erheben* (die Stimme). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *ein Leid anthun* Çat. Br. 7,3,2,14. — 4) *sich in Bewegung setzen, sich erheben.* — 5) *rinnen, zerrinnen.* — 6) *stossen auf, treffen, gerathen in* oder *auf, erreichen, erlangen.* — 7) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — Caus. अर्पयति 1) *schleudern, werfen.* — 2) *durchbohren.* — 3) *hineinstecken, hineinlegen, anstecken, befestigen, infigere* 44,18. — 4) *aufsetzen, auflegen, auftragen* 113,22. 176,2. 315,27. अर्पित *besetzt mit* (Instr.) MBh. 13,50,20. — 5) (Blicke, Gedanken) *richten auf* Spr. 7765. — 6) *darreichen, hingeben, übergeben* 296,31. Spr. 7623. — 7) *zurückgeben, wiedererstatten* 109,13. — 8) *aufgeben, fahren lassen* Sâh. D. 12,12. — *Intens. अरार्यते *umherirren; zu Jmd* (Acc.) *sich hinbegeben.* — Mit अनु 1) Med. *nach Jmd sich erheben.* — 2) **folgen.* — Mit अप *öffnen, aufschliessen.* — Mit अभि *hineilen zu* (Acc.). — Mit आ 1) *einfügen, einsetzen.* — 2) *herbeibringen, schaffen.* — 3) *besetzen, erfüllen mit* (Instr.) — 4) *Jmd* (Acc.) *Etwas anthun.* — 5) *herbeieilen.* — 6) *gerathen in* (Unglück). — Vgl. आर्त. — Mit उद् 1) *aufregen, auftreiben, erheben.* — 2) Act. Med. *sich erheben.* — Caus. *emporbringen, gedeihen machen.* — Mit उप 1) *hingehen zu* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen.* — 3) *zu nahe treten, beleidigen.* — 4) *anstossen, ein Versehen machen.* — Mit नि 1) *niederlegen, niedersetzen.* — 2) *einfügen in* (Loc.), *verleihen.* — 3) *unterliegen* RV. 4,16,9. — Caus. *niederwerfen.* — Mit निस् 1) *hinfällig machen* RV. 1,119,7. — 2) *absondern* AV. 10,2,2. — 3) *verlustig gehen* (mit Abl. oder Gen.). — Caus. *auseinandergehen machen, auflösen.* — Mit प्र 1) *in Bewegung setzen, erregen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen.* — 3) *sich in Bewegung setzen, vordringen.* — Caus. *in Bewegung setzen, anregen.* — Mit प्रति *einfügen.* — Caus. 1) *entgegenwerfen.* — 2) *befestigen, anfügen, auflegen* Çat. Br. 10,5,4,4. — 3) *übergeben.* — 4) *zurückgeben* 215,2. *von Neuem geben.* — Mit वि 1) *aufschliessen, erschliessen.* — 2) *sich öffnen.* — Mit सम् 1) *zusammenfügen, zu Stande bringen.* — 2) *zusammenraffen.* — 3) *zu Stande kommen.* — 4) *zusammenlaufen, — kommen, — hineilen zu* (Acc. oder Loc.), — *treffen mit* (Instr.), *sich zusammenfügen.* — Caus. 1) Act. Med. *schleudern, treffen.* — 2) *zusammenstossen lassen* Çat. Br. 13,3,3,7. — 3) *befestigen, hineinstecken, hineinlegen.* — 4) *auflegen, auftragen* 96,20. — 5) *übergeben.* — 6) *wiedergeben.* — 7) *absenden* Spr. 6989. — Partic. समर्पित *erfüllt von* Lalit. 97,9. — Mit अभिसम् *treffen, ergreifen.*

1. अर 1) m. und *n. *Radspeiche.* — 2) m. *speichenähnlicher Theil an einem radähnlichen Altar* Çulbas. 3,182. — 3) m. bei den Gaina *Speiche im Zeitenrade,* deren zwölf angenommen werden. — 4) m. *N. pr. eines Arhant und eines Kakravartin bei den Gaina.

2. अर m. Name eines Meeres in Brahman's Welt.

3. *अर Adj. *schnell, geschwind.*

अरक m. 1) = 1. अर 1). — 2) = 1. अर 2). — 3) **Blyxa octandra Rich.* und *Gardenia enneandra Koen.*

अरक्षत् Adj. *nicht schützend* M. 8,304. 307.

अरक्षस् Adj. *nicht schädigend, harmlos, treu.*

अरक्षित Adj. *ungehütet* 188,16. 189,1. MBh. 12,82,4. Spr. 567.

अरक्षितर् Nom. ag. *kein Schützer* 89,6. Spr. 568. 1699. 6609.

अरक्ष्यमाण Adj. *ungeschützt* Spr. 569.

अरगरा ? AV. 6,69,1.

*अरग्वध m. = आरग्वध.

अरघट्ट m. 1) *Schöpfrad.* — 2) *Brunnen* Râgat. 6,48.

*अरघट्टक m. = अरघट्ट 1).

अरंकृत् Adj. *zurecht machend, ein Opfer zurichtend.*

अरंकृति f. *Dienst.*

अरंगम Adj. *hülfreich, förderlich.*

अरंगर m. (?) AV. 20,135,13.

अरङ्गिसत्त्व m. Pl. *eine best. Götterordnung* (buddh.).

अरंघुष Adj. *laut tönend, vernehmlich.*

अरजस् 1) Adj. *a) staublos.* — *b) ohne Leidenschaft* MBh. 14,46,25. — 2) f. *ein noch nicht mannbares Mädchen.*

अरजस्क Adj. *ohne die Qualität* Raǵas Ind. St. 9,165.

अरजा f. N. pr. einer Tochter des Uçanas.

*अरजाय्, °यते Denom. von अरजस्.

अरज्जु f. *kein Strick.*

अरज्जुबद्ध Adj. *nicht angebunden* Kâtj. Çr. 7,6,14.

*अरटु m. *Calosanthes indica Bl.*

अरट्टु m. N. pr. eines Mannes.

*अरण्डु m. = अरटु. Davon Adj. *अरण्डुक.

1. अरण Adj. (f. ई) *fern, fremd.*

2. अरण n. 1) **das Hineingehen, Sichhineinfügen.* — 2) *Zuflucht.*

1. अरणि 1) *m. und f. (auch अरणी) *Reibholz.* — 2) m. *Premna spinosa.* Auch *f. ई Gal. — 3) *die Sonne.*

2. अरणि f. *Unbehagen.*

*अरणिका f. *Premna spinosa* Nigh. Pr.

अरणिमत् Adj. *in den Reibhölzern enthalten.*

*अरणीकेतु m. *Premna spinosa.*

अरण्य 1) n. *a) Ferne, Fremde.* — *b) Wildniss, Wald.* °वत् Adv. 154,25. — 2) m. *a) *ein best. Baum,* = कट्फल. — *b)* N. pr. eines Sâdhja, eines Sohnes des Manu Raivata und eines Lehrers.

अरण्यक n. *Wald.*

*अरण्यकणा f. *wilder Kümmel* Nigh. Pr.

*अरण्यकदली f. *wilde* Kadali.

*अरण्यकर्पासी f. *wilde Baumwollenstaude* Gal.

*अरण्यकाक m. *Waldkrähe* Nigh. Pr.

अरण्यकाण्ड n. Titel des 3ten *Buches* im Râmâjaṇa.

*अरण्यकार्पासी f. *wilde Baumwollenstaude.*

*अरण्यकुलत्थिका f. *Glycine labialis L.*

*अरण्यकुसुम्भ m. *Carthamus tinctorius L.*

*अरण्यकेतु m. *eine best. Pflanze* Gal.

अरण्यगज m. *wilder Elephant.*

*अरण्यघोली f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*अरण्यचटक m. *wilder Sperling.*

अरण्यचर Adj. *im Walde lebend, wild.*

*अरण्यज Adj. *im Walde lebend,* — *wachsend.*

*अरण्यजार्द्रका f. *wilder Ingwer.*

*अरण्यजीर m. *wilder Kümmel.*

*अरण्यजीव Adj. = अरण्यचर.

*अरण्यतुलसी f. *Ocimum adscendens* Nigh. Pr.

अरण्यद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

अरण्यधर्म m. *wildes Wesen, Wildheit.*

*अरण्यधान्य n. *wilder Reis.*

अरण्यनृपति m. *König des Waldes,* Bein. des *Tigers.*

अरण्यपर्वन् n. Titel des 1ten *Abschnitts* im 3ten

Buch des MBh.

अरण्यभव Adj. *im Walde wachsend.*

अꣳरण्यभाग Adj. *einen Theil des Waldes bildend* Çat. Br. 13,2,4,3.

*अरण्यमक्षिका f. *Bremse.*

अरण्यमार्जार m. *wilde Katze.*

*अरण्यमुद्ग m. *eine Bohnenart.*

*अरण्यरजनी f. *Curcuma aromatica* Nigh. Pr.

अरण्यराज् m. *König des Waldes*, Bein. des *Löwen* und *Tigers.*

अरण्यराज्य n. *Herrschaft über den Wald* 155,29.

अरण्यरुदित n. *ein Weinen im Walde*, so v. a. *vergebliches Klagen* Spr. 283 (Pl.). 570.

*अरण्यवायस m. *Rabe.*

अरण्यवास m. *der Wald als Aufenthaltsort* 92,32.

अरण्यवासिन् 1) Adj. *im Walde lebend* MBh. 3, 267,17. m. *Waldthier* Chr. 156,1. — 2) *f. ॰नी *eine best. Schlingpflanze.*

*अरण्यवास्तुक (Gal.) und *॰वास्तूक m. *Melde.*

*अरण्यशालि m. *wilder Reis.*

*अरण्यशूरण m. *ein best. Knollengewächs.*

*अरण्यश्वन् m. 1) *Wolf.* — 2) *Schakal.*

अरण्यषष्टिका f. *eine best. Begehung* Comm. zu Mṛkkh. 54,16.

अरण्यषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Gjeshṭha.

अरण्यकुल्दी f. *Curcuma aromatica* Bhâvapr. 1,177.

अरण्याधीति f. und अरण्याध्ययन n. *das Studium im Walde* Sâj. in der Einl. zu Taitt. Âr.

अरण्यानिꣳ und अरण्यानीꣳ f. 1) *Wildniss, grosser Wald.* — 2) *die Genie der Wildniss.*

अरण्यायन n. *das Sichzurückziehen in den Wald.*

*अरण्यीय Adj. von अरण्य.

अरण्येगेय Adj. *im Walde zu singen* Lâṭj. 7,5,13. Saṃhitopan. 27,6. 29,1.

*अरण्येतिलक m. Pl. *im Walde wachsende* Tilaka, so v. a. *was keinen Nutzen bringt.*

अरण्येऽनुवाक्य Adj. *im Walde herzusagen.*

अरण्येऽनूच्य m. *eine best. Spende.*

अरण्यौकस् m. *Waldbewohner, Eremit.*

अरतत्रप m. *Hund.*

1. अरतिꣳ m. *Diener, Gehülfe, Verwalter, administer.*

2. अरति f. 1) *Gefühl des Unbehagens, Verstimmtheit.* — 2) **Aufregung; *Ungeduld, *Sehnsucht.*

अरतिक Adj. *der* Rati (*Gattin des Liebesgottes*) *ermangelnd.*

अरतिज्ञ Adj. *Lust nicht kennend* Bhâg. P. 4,25,38.

अरत्नालोकसंहार्य Adj. *durch den Glanz von Edelsteinen nicht zu Nichte zu machen* Spr. 571.

1. अरत्निꣳ m. 1) *Ellbogen.* f. Bhâg. P. — 2) *Elle, die Entfernung vom Ellbogen bis zur Spitze des kleinen Fingers, = 2 Prâdeça oder 24 Aṅgula* Çulbas. 1,16. — 3) *Winkel, Ecke.*

2. अरत्निꣳ Adj. *ungenügsam, unzufrieden* Ṛv. 8,69,8.

अरत्निक m. *Ellbogen.*

अꣳरत्निन् Adj. *keine Kostbarkeiten besitzend.*

1. अरत्निमात्रꣳ n. *eine Entfernung von nur einer Elle* Çat. Br. 6,3,1,30.

2. अरत्निमात्रꣳ Adj. (f. ई) *eine Elle lang.* अरत्निमात्राङ्गी Adj. Kâtj. Çr. 7,9,27.

अरथꣳ Adj. *ohne Wagen.*

अꣳरथी m. *kein Wagenlenker.*

अꣳरध Adj. *nicht willig, — gehorsam.*

अरनेमि m. Brahmadatta, N. pr. eines Fürsten.

अरत्नुक n. N. pr. eines Tîrtha.

अरपꣳ Adj. *unbeschädigt.*

अरपचन m. Name einer Dhâraṇî des Maṅgughoshâ.

अरपꣳस् Adj. 1) *unbeschädigt, heil.* — 2) *nicht beschädigend.*

अꣳरम् Adv. 1) *passend, gemäss, angemessen, entsprechend* (mit Dat.). — 2) *genug, hinreichend.* — Vgl. कर्, करोति und भू mit अरम्.

अꣳरमणम् Adj. *dem Willen folgend.*

1. अꣳरमति 1) f. *Ergebenheit, Genie der gehorsamen Frömmigkeit.* — 2) Adj. *geduldig* Ṛv. 10,92,4. 5.

2. अꣳरमति (Ṛv. 2,38,4. 8,31,12) und अꣳरममाण Adj. *nicht rastend.*

अꣳरमिष् Adj. *herbeieilend.*

*अरर 1) n. *Hülle, Deckel.* — 2) m. f. (ई) und n. *Thürflügel.*

*अरर्क 1) m. *a*) N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि. — *b*) Pl. *die Nachkommen der* Araraká Mahâbh. 6,48,*b*. — 2) f. आ ein Frauenname ebend. Ind. St. 13,389. fg.

अरलि m. 1) *Thürflügel* Râgat. 7,809. 1085. द्वारारलि 1086. — 2) **eine best. Pflanze* Gal.

अरलिन्द n. 1) *ein best. bei der* Soma-*Bereitung gebrauchtes Werkzeug.* — 2) **Wasser.*

अꣳरलिवंस् (schwach अꣳररुस्) Adj. *missgünstig, feindlich.*

अꣳररु 1) Adj. dass. ein Asura Maitr. S. 4,1,10. TBr. 3,2,9,4. — 2) *m. *Geschoss.*

*अररे Interj.

*अरर्य्, ॰र्यति (आराकर्मणि).

अरलु und ॰क m. *Colosanthes indica Bl.*

*अरवत् Adj. *mit Speichen versehen.*

अरविन्द 1) n. *die am Tage blühende wohlriechende Blüthe von Nelumbium speciosum* oder *Nymphaea Nelumbo.* Davon Nom. abstr. ॰ता f. 251,27. ॰त्व n. Tarkas. 43. — 2) **Kupfer.*

*अरविन्ददलप्रभ m. *Kupfer* Nigh. Pr.

अरविन्दनाभ m. Bein. Vishṇu's.

अरविन्दिनी f. *Nelumbium speciosum* Râgat. 7, 1516. Kâd. II,88,22.

अरश्मꣳन् Adj. *ohne Strang* oder *Zügel.*

अरश्मिक Adj. *ohne Zügel.*

अरसꣳ Adj. (f. आ) 1) *geschmacklos, unschmeckbar* Ind. St. 9,164. — 2) *ohne Geschmackssinn.* — 3) *kraftlos, matt.*

अरसज्ञ Adj. *keinen Geschmack —, keinen Sinn für Etwas habend* MBh. 12,180,30.

अरसयितर् Nom. ag. *Nichtschmecker* Maitrjup. 6,11.

अरसाश m. *Nichtgenuss von Säften* Kauç. 141.

अरसाशिन् Adj. *keine Säfte geniessend* Kauç. 42.

अरसिक Adj. *keinen Geschmack für das Schöne besitzend* 167,26.

अरसीठक्कुर m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 27,8.

अरक्षस्यम् Adv. *in Gegenwart Anderer* MBh. 13, 123,12.

*अरा f. = आरा *Ahle.*

अरातस Adj. *von* Râkshasa *befreit* MBh. 3, 284,16.

अराग Adj. *ohne Leidenschaft, — Zuneigungen* Veṇis. 4.

अरागिन् Adj. 1) *nicht farbig* Suçr. 2,343,5. — 2) = अराग Spr. 3593.

अराजꣳक 1) Adj. *königslos* Spr. 3616. fgg. — 2) n. *Anarchie* Spr. 561.

अराजता f. *Königslosigkeit.*

अꣳराजन् m. *Nichtkönig.*

अराजन्यꣳ Adj. *ohne die Kriegerkaste* Çat. Br. 4, 1,4,6.

अराजान्वयिन् Adj. *zu keinem königlichen Geschlecht gehörend* Râgat. 3,488.

अराडꣳन् Adj. *glanzlos, dunkel.*

अराटकी f. *eine best. Pflanze.*

अराड्य Adj. *langhörnig.*

अराणꣳ Partic. Aor. von अर्.

अराणि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,257. v. l. अरालि.

अꣳराति 1) f. *a*) *Missgunst, Feindseligkeit.* — *b*) *Ungemach, Unheil, Leid.* — *c*) *Feind, Gottloser.* — *d*) *Unhold, Unholdin.* — 2) m. *Feind* 105,28.

अरातिꣳदूषण und ॰दूꣳषि Adj. *Unheil zu Schanden machend.*

अरातिय्, अरातियꣳति = अरातीय्.

अरातिꣳकृ Adj. *Unheil vernichtend.*

अरातीय्, °यति *feindselig gesinnt sein* (mit Dat.).

अरातीयु und अरातीवन् Adj. *feindselig gesinnt.*

अराद्धि f. *Misslingen, Ungemach.*

अराधस् Adj. *nicht wohlthätig, — freigebig, eigennützig, geizig.*

1. अराय Adj. *geizig, karg.*

2. अराय m. und अरायी f. *eine best. Gattung von Dämonen.*

अरायत्नयण n. *ein Mittel Unholde zu vernichten.*

अरायचातन n. *ein Mittel Unholde zu verscheuchen.*

अराल 1) Adj. *gebogen, krumm, kraus* (von Haaren). — 2) m. *a) eine best. Stellung der Hand.* — *b) *Harz der Shorea robusta.* — *c) *ein brünstiger Elephant.* — *d)* N. pr. eines Lehrers. — 3) *f. आ und ई *a) ein unkeusches Weib.* — *b) ein bescheidenes Weib.* — *c)* ein Frauenname. — 4) n. *a) *der gekrümmte Anfang des Elephantenschwanzes* Gal. — *b) eine Art Tanz* S.S.S. 260.

अरालखटकामुख m. *eine best. Stellung der Hände* Verz. d. Oxf. H. 202,*a*,28.

अरालकस्त m. *eine best. Stellung der Hand* ebend. 86,*a*,28. 202,*a*,8.

अरालि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,58. अराणि v. l.

*अरालु n. ein von Nilak. erfundenes Wort.

*अरालुक m. *Calamus Rotang* Nigh. Pr.

1. अरावन् Adj. *feindselig.*

2. अरावन् m. = अर्वन् *Ross* ṚV. 7,68,7.

अराष्ट्र n. *kein Reich, — Volk* Çat. Br. 9,4,1,5. 13,4,2,17.

1. अरि Adj. *treu, anhänglich;* m. *ein Getreuer.*

2. अरि (auch अरी AV.) 1) Adj. *feindlich, missgünstig* ṚV. 6,13,5. 10,42,1. — 2) m. *a) Feind.* — *b) Feind* in astrol. Sinne. °गृह und °भ n. *das Haus eines feindlichen Planeten.* — *c) das 6te astrol. Haus.* — 3) f. **eine Mimosa-Art* Râgân. 8,30 (आरि Hdschr.).

3. अरि m. = अरिन् *Rad* Spr. 5349, v. l.

अरिकर्षण Adj. *Feinde hart mitnehmend.*

अरिक्त 1) Adj. *nicht leer* Kâtj. Çr. 5,6,31. — 2) *n. *berauschendes Getränk* Gal.

अरिक्थभाज् (Mit. bei Gold.) und अरिक्थीय (M. 9,147) Adj. *keine Ansprüche auf ein Erbtheil habend.*

अरिगूर्त Adj. *von Treuen gepriesen.*

अरिजन n. *Schaar der Feinde* 112,10.

अरिजित् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa von der Bhadrâ.

अरितर् Nom. ag. *Ruderer.*

1. अरित्र 1) Adj. *treibend.* — 2) m. *Ruder* Çat. Br. 4,2,5,10.

2. अरित्र n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *Ruder* AV. 5,4,5.

*अरित्रगाध Adj. *rudertief* Kâç. zu P. 6,2,4.

अरित्रपरण Adj. (f. ई) *durch Ruder übersetzend.*

अरिदात्त m. N. pr. eines Fürsten. अतिदात्त v. l.

अरिधायस् Adj. *treulich nährend.*

अरिन् n. *Rad; Discus.*

अरिनन्दन Adj. *Feinde erfreuend,* so v. a. *der Feinde Schadenfreude erweckend* Hit. II,6.

अरिंदम 1) Adj. *Feinde im Zaum haltend.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. zweier Männer.

अरिप्र Adj. *fleckenlos* (eig. und übertr.).

अरिफित Adj. *nicht in r übergehend* ṚV. Prât. 1,17(27). 2,9. 4,14. VS. Prât. 7,6.

*अरिमर्द m. *Cassia Sophora.*

अरिमर्दन 1) Adj. *Feinde zermalmend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Çvaphalka. — *b)* eines Eulenkönigs.

अरिमेजय m. N. pr. eines Schlangenpriesters (Tâṇḍja-Br. 25,15,3) und verschiedener Fürsten.

अरिमेद m. 1) **Vachellia farnesiana W. u. A.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

अरिमेदक m. *ein best. Insect.*

*अरिष्म m. wohl N. pr. eines Mannes. अरोश्म v. l.

अरिषण्य und अरिषण्यत् Adj. *nicht fehlend, sicher, zuverlässig.*

अरिष्ट 1) Adj. (f. आ) *a) unversehrt.* — *b) unverletzlich.* — *c) keiner Gefahr ausgesetzt, sicher.* — *d)* (euphem.) *Unglück bringend, — verheissend.* गृहोत्तम so v. a. *Unglücksgemach* R. 2,42,22. — 2) m. *a) Unheil, Unglück.* — *b) *Reiher.* — *c) *Krähe.* — *d) Sapindus detergens Roxb.* (oder *emarginatus*), *Seifenbaum; Azadirachta indica A. Juss.* und **Knoblauch.* — *e) Liqueur, weinartiges Getränk.* — *f)* N. pr. α) eines in Gestalt eines Stieres auftretenden Asura. — β) eines Mannes VP.^{2} 3,240. दिष्ट v. l. — 3) f. आ *a) Binde, Verband.* — *b) *eine best. Pflanze.* — *c) eine Form der* Durgâ. — *d)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. — 4) n. *a) Glück, Heil* MBh. 4,66,22. Jogat. Up. 15. — *b)* (euphem.) *Unheil, Unglück.* — *c) ungünstiges Symptom, Anzeichen des Todes.* — *d) *Gemach einer Wöchnerin.* — *e) *Buttermilch.* — *f) *Liqueur.* — *g)* Name eines Sâman.

अरिष्टक 1) m. *Seifenbaum.* — 2) f. अरिष्टका und अरिष्टिका *eine best. Pflanze.*

अरिष्टकर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,12.

अरिष्टगातु Adj. *einen sichern Wohnplatz habend.*

अरिष्टगु Adj. *dessen Heerden unversehrt sind.*

*अरिष्टगृह n. *Gemach einer Wöchnerin.*

अरिष्टग्राम Adj. *dessen Schaar unversehrt ist.*

अरिष्टताति 1) f. *Unversehrtheit, Sicherheit.* — 2) *Adj. *Glück bringend.*

अरिष्टनवनीत m. (!) Titel eines Werkes.

अरिष्टनेमि 1) Adj. *dessen Radfelge unversehrt bleibt.* — 2) m. N. pr. eines Gandharva und verschiedener anderer Personen.

अरिष्टनेमिन् m. N. pr. eines Bruders des Garuḍa, eines Muni und *eines Arhant bei den Gaina.

*अरिष्टपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अरिष्टफल m. *Azadirachta indica A. Juss.* Gal.

अरिष्टभर्मन् Adj. *sichern Schutz gewährend* ṚV.

अरिष्टमथन m. Bein. Çiva's (eig. Vishṇu's).

अरिष्टरथ Adj. *dessen Wagen unversehrt ist.*

अरिष्टवर्ग m. *Reihe von Heilsprüchen* Sâmav. Br. 2,1,5.

अरिष्टवीर Adj. *dessen Mannen unversehrt sind.*

अरिष्टशय्या f. *Lager einer Wöchnerin* 96,19.

*अरिष्टसूदन und *अरिष्टहन् m. Bein. Vishṇu's.

*अरिष्टाश्रितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अरिष्टासु Adj. *dessen Lebenskraft unversehrt ist.*

अरिष्टि f. *Unversehrtheit.*

अरिष्टुत Adj. *eifrig gepriesen.*

अरिष्यत् Adj. *keinen Schaden nehmend.*

अरिसिंह m. N. pr. eines Autors.

अरिसोम m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

अरिह m. N. pr. zweier Fürsten.

अरिहन् Adj. *Feinde vernichtend.*

अरीळ, अरीळ्ह Adj. *ungeleckt.*

अरीति und °क n. *ein best. Fehler des Ausdrucks: das Nichtstilgemässe.*

*अरीश्म m. wohl N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4,2,80. अरिष्म v. l.

*अरीहण P. 4,2,80.

1. अरु = अरुस् in अरुंतुद.

2. *अरु m. 1) *die Sonne.* — 2) *roth blühender* Khadira.

अरुंषिका f. *Kopfgrind.*

अरुग्ण Adj. *ungebrochen.*

अरुच् Adj. *lichtlos.*

अरुचि f. 1) *Mangel an Appetit, Ekel.* — 2) *Widerwille, Abneigung gegen* (उपरि) Kâd. 165,3.

अरुचित Adj. *nicht zusagend, — schmeckend* Çat. Br. 14,1,3,33.

अरुज् Adj. *schmerzlos.*

अरुज 1) Adj. (f. आ) *a) schmerzlos* Suçr. 2,300, 14. 309,8. 20. — *b) nicht krank, gesund* 183,13. 217,30. — *c) wohl auf* R. 7,84,16. — 2) m. *a) *Cassia fistula.* — *b)* N. pr. eines Dânava.

अरुणँ 1) Adj. (f. आ, ved. auch ई) *a) röthlich, hellbraun, goldgelb.* तुषारारुण *in Folge von* 86,9. धूमारुण 83,18. सिन्दूरारागारुण 292,22. — *b) *verwirrt. — c) *stumm.* — 2) m. *a) Röthe, rothe Farbe. — b) Morgenröthe*, personif. als *Wagenlenker der Sonne* 32,20. — *c) die Sonne. — d)* Pl. Bez. *bestimmter* Ketu. — *e) ein best. kleines giftiges Thier. — f) *Rottleria tinctoria. — g) *eine Art Zucker. — h) *eine Art Aussatz. — i)* N. pr. verschiedener menschlicher und übermenschlicher Personen. अरुण Çat. Br. 14,9,4,33. — 3) f. आ *a) eine Birkenart, indischer Krapp, Ipomoea Turpethum R. Br., Abrus precatorius, Koloquinthengurke,* = मुण्डितिका und = श्यामा. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई *a) eine röthliche Kuh. — b) Morgenröthe.* — 5) n. *a) Röthe. — b) Gold. — c) Rubin.*

*अरुणाकमल n. *rothe Lotusblüthe.*

अरुणाकर m. *die Sonne* Kâd. 28,8.

अरुणाकिरण m. dass. Varâh. Brh. S. 5,55.

अरुणाकेतुब्राह्मण n. *das* Brâhmaṇa *der* Aruṇâḥ Ketavaḥ (s. u. केतु) Ind. St. 3,394.

*अरुणाचूड m. *Hahn* Nigh. Pr.

अरुणाज्योतिस् m. Bein. Çiva's.

अरुणाता f. *Röthe.*

अरुणादत्त m. N. pr. eines Autors.

अरुणादूर्वा f. *röthliches Fennichgras.*

*अरुणानेत्र m. *Taube* Nigh. Pr.

अरुणपुष्प n. *eine röthliche Blume* Çat. Br. 4,5, 10,2.3. *die Blüthe eines best. Grases* (Comm.) Kâtj. Çr. 25,12,18.

*अरुणापुष्पी f. *Pentapetes phoenicea* Nigh. Pr.

अरुणाप्रिया f. N. pr. einer Apsaras.

अरुणाप्सु Adj. *von röthlichem Aussehen.*

अरुणाबभ्रु Adj. *rothgelb.*

अरुणाय्, °यति *röthen* Kâd. 198,7. 254,5. अरुणित *geröthet* Çiç. 6,32.

अरुणायुञ् Adj. *mit röthlichen Strahlen angethan.*

अरुणालोचन 1) Adj. *rothäugig* Mârk. P. 83,7 (vor Zorn). — 2) *m. *Taube.*

*अरुणाशतपत्री f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अरुणासारथि m. *die Sonne.*

अरुणास्मृति f. Titel eines Werkes.

अरुणाचलस्थल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*अरुणात्मज m. Bein. des Gaṭâju.

अरुणादित्य m. *eine der zwölf Formen der Sonne.*

अरुणानुज m. Bein. Garuḍa's Kâd. 34,12.

*अरुणाभ n. *eine Art Stahl.*

अरुणाम्नायविधि m. Titel eines Abschnittes im Kâṭhaka Ind. St. 3,392. 394. Vgl. अरुणीयविधि.

अरुणार्चिस् m. *die aufgehende Sonne.*

*अरुणावरज्ञ m. Bein. Garuḍa's.

अरुणाश्व Adj. *mit röthlichen Rossen fahrend.*

अरुणि m. N. pr. eines Muni. Vgl. आरुणि.

अरुणिमन् m. *Röthe* Bâlar. 21,5. Comm. zu Njâjam. 3,1,10.

अरुणी Adv. mit कर् *röthen* Kâd. 255,8.

अरुणीयविधि m. = अरुणाम्नायविधि Sâj. in der Einl. zu Taitt. Âr.

अरुणोद n. N. pr. eines Sees VP. 2,2,24.

अरुणोदयसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

*अरुणोपल m. *Rubin.*

अरुतकनु Adj. *dessen Kinnbacken nicht zerschlagen ist.*

अरुंतुद Adj. (f. आ) *auf eine Wunde schlagend, eine wunde Stelle* (eig. und übertr.) *berührend; qualvoll.*

अरुन्धती f. 1) *eine best. heilkräftige Schlingpflanze.* — 2) N. pr. der Gattin Vasishṭha's (83, 15; zugleich in der Bed. 3) und Dharma's. — 3) *der kaum sichtbare Stern Alkor im grossen Bären* 83,15. fgg. 218,24. Wer den nicht sieht, soll dem Tode verfallen sein. Später in dieser Verbindung als *Zunge* gefasst. — 4) *eine best. übernatürliche Kraft.*

*अरुन्धतीजानि und *अरुन्धतीनाथ m. Bein. Vasishṭha's.

अरुन्धतीवट N. pr. eines Tirtha.

अरुन्धतीसहचर m. Bein. Vasishṭha's.

अरुन्मुख m. Pl. Bez. *bestimmter* Jati Kaush. Up. 3,1. Die richtigere Form ist अरुर्मघ.

अरुर्मघ m. Pl. Bez. *best. habsüchtiger Dämonen.*

अरुष n. Name eines Tantra.

अरुषशङ्कु m. *Stöpsel* oder dgl. *am Ausguss eines Fasses.*

1. अरुष् Adj. *nicht erzürnt* Spr. 6898, v. l.

2. *अरुष्, अरुषति und अरुष्यति (गतिकर्मन्).

अरुष 1) Adj. (f. अरुषी) *roth, feuerfarben.* — 2) m. *a)* Pl. *die rothen Hengste* Agni's, *die Flammen. — b) die Sonne, der Tag.* — 3) f. अरुषी *a) Morgenröthe. — b) eine rothe Stute.* Als Gespann Agni's so v. a. *Flammen.* — 4) *n. = रूप.

अरुषस्तूप Adj. *einen rothen Haarbusch habend.*

*अरुष्क m. *Semecarpus Anacardium L.*

अरुष्कर 1) Adj. *wund machend.* — 2) m. *Semecarpus Anacardium L.*, n. *die Nuss dieses Baumes* Suçr. 1,214,2.

अरुष्कृत Adj. *verwundet* Çat. Br. 13,3,3,6.

अरुष्यत् Adj. *nicht zürnend* Spr. 577.

अरुस् 1) Adj. *wund.* — 2) n. *Wunde.* — 3) *die *Sonne.* — 4) *indecl. *Gelenk.*

अरुःस्राण n. *ein best. Wundmittel.*

*अरू Adv. mit कर् *verwunden.*

अरूक्ष Adj. *weich.* Davon Nom. abstr. अरूक्षता f. *Weiche.*

अरूक्षित und अरूक्ष्ण Adj. *weich, geschmeidig.*

अरूप Adj. (f. आ) 1) *gestaltlos* Tândja-Br. 24,1,3. — 2) *missgestaltet.* — 3) *farblos*, so v. a. *dem Auge nicht zugänglich* Ind. St. 9,164.

अरूपक Adj. *gestaltlos, unkörperlich* MBh. 3, 189,35.

अरूपपक्ष Adj. *die Gestalt —, die Farbe nicht unterscheidend* Çat. Br. 14,7,2,2.

अरूपण n. *keine bildliche Bezeichnung* 252,5.

अरूपत्व n. 1) *das Missgestaltetsein.* — 2) *Blindheit.* — 3) *Nichtbesitz einer besonderen Eigenthümlichkeit* Gaim. 2,2,13.

अरूपवत् Adj. *unschön, hässlich.*

अरूपिन् Adj. *gestaltlos, unkörperlich* Kan. 4,1,12.

*अरूष m. 1) *die Sonne.* — 2) *eine Schlangenart.*

अरे tonlose Interj. *der Anrede* VS. Prât. 2,16.

अरेणु 1) Adj. *a) staublos. — b) nicht irdisch, himmlisch.* — 2) m. Pl. *die Götter.*

अरेतस् Adj. *keinen Samen empfangend.*

अरेतस्क Adj. *samenlos.*

अरेपस् Adj. *fleckenlos.*

अरेफज्ञात Adj. *ohne irgend ein r* Ind. St. 9,32.

अरेफवत्त् Adj. *kein r enthaltend* RV. Prât. 4,16.

अरेफिन् Adj. *nicht in r übergehend* RV. Prât. 4,10.

अरेरे (wohl अरे ऽरे) Interj.

*अरेवत m. *eine best. Pflanze,* = रेवत Gal.

*अरोक Adj. *dunkel, schwärzlich.*

*अरोकदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*अरोकदत्त 1) Adj. *schwarzzähnig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

1. अरोग m. *Gesundheit* Spr. 6449.

2. अरोग 1) Adj. (f. आ) *gesund.* — 2) f. आ Name der Dâkshâjaṇî in Vaidjanâtha.

अरोगण Adj. *von Krankheit helfend.*

अरोगता f. (Bhâvapr. 1,125), अरोगत्व n., अरोगिता f. und अरोग्यता f. *Gesundheit.*

अरोचक 1) Adj. *nicht glänzend.* — 2) m. (n. Gal.) *Mangel an Esslust, Ekel.*

अरोचकिन् Adj. 1) *an Appetitlosigkeit leidend* 229,7. — 2) *wählerisch, feinsinnig* Vâmana 1,2,1.

अरोचमान 1) Adj. *a) nicht glänzend. — b) nicht zusagend, — schmeckend* Spr. 5108. — 2) *m. (संज्ञायाम्) Kâç. zu P. 6,2,160.

अरोमश n. *das Vermeiden einer best. fehlerhaften Aussprache der Sibilanten* Mând. Çikshâ 5,4.

अरोकपूर्व Adj. *wobei die Töne nicht aufsteigen* Saṁhitopan. 17,2.

अरोहिणीक Adj. *ohne* Rohiṇ.

अर्क m. 1) *Strahl.* — 2) *Blitzstrahl.* — 3) *die Sonne, der Sonnengott* (100,10). *Pl. als Gottheiten eine Unterabtheilung der Gjotishka (bei den Gaina). — 4) Bez. *der Zahl zwölf.* — 5) *Sonntag.* — 6) *Feuer.* — 7) *Krystall* R. 2,94,6. — 8) **Kupfer.* — 9) *das aufgerichtete Glied.* — 10) *Calotropis gigantea.* — 11) *eine best. Ceremonie.* — 12) *Lobgesang, Lied.* Auch vom *Rauschen* der Winde und dem *Gedonner* Indra's. अर्केः, इन्द्रस्य u. s. w. अर्कः (auch अर्कम्) Namen von Sâman. — 13) *Preisender, Sänger.* दिवो अर्काः heissen die Marut RV. 5, 57,5. — 14) *Bein. Indra's. — 15) **Gelehrter.* — 16) **älterer Bruder.* — 17) **Speise* (auch n.). — 18) N. pr. eines Arztes.

*अर्ककान्ता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

अर्ककाष्ठ n. *Holz von der Calotropis gigantea* Kâtj. Çr. 18,1,1.

अर्ककुण्डतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अर्ककोशी f. *Knospe der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कक्षीर n. *Milchsaft der Calotropis gigantea* Suçr. 2,282,8.

अर्कक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit in Orissa.

अर्कग्रह m. *Sonnenfinsterniss* Varâh. Bṛh. S. 5,8.

अर्कग्रीव m. Name eines Sâman.

*अर्कचन्दन n. *rother Sandel* Râgân. 12,21.

अर्कचिकित्सा f. Arka's *Heilkunde.*

अर्कज 1) Adj. *von der Sonne kommend, zu ihr in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) der Planet Saturn. — b)* *Du. Bez. der Açvin.

अर्कतनय 1) m. *a) der Planet Saturn. — b)* Bez. *Karṇa's. Im MBh. (angeblich) auch des Jama, Manu Vaivasvata und Manu Sâvarṇi. — 2) f. आ Bez. der Flüsse Jamunâ und Tapatî im MBh. (angeblich).

अर्कत्व n. Nom. abstr. von अर्क in unbest. Bed.

*अर्कदल m. *Calotropis gigantea.*

अर्कधानी f. Pl. *Samenkörner der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कनन्दन m. 1) *der Planet Saturn.* — 2) *Bein. Karṇa's.

अर्कनयन m. N. pr. eines Asura.

1. अर्कपत्र n. *Blatt der Calotropis gigantea* 40,22.

2. *अर्कपत्र 1) m. *Calotropis gigantea.* — 2) f. आ *Aristolochia indica.*

1. अर्कपर्ण n. *Blatt der Calotropis gigantea* Çat. Br. 9,1,1,4.9.42. 10,3,4,3.5. Kâtj. Çr. 18,1,1.

2. *अर्कपर्ण m. 1) *Calotropis gigantea.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*अर्कपर्याय (Gal.) und *अर्कपादप m. *Azadirachta indica Juss.*

अर्कपुत्र m. 1) *der Planet Saturn.* — 2) *Bein. Jama's Gal.

अर्कपुष्प n. 1) *Blüthe der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5. — 2) Name eines Sâman.

अर्कपुष्पाद्य n. Name eines Sâman.

*अर्कपुष्पिका f. *Gynandropsis pentaphylla DC.*

अर्कपुष्पी f. 1) *Hibiscus hirtus* Nigh. Pr. Suçr. — 2) **eine best. stachelige Wasserpflanze* Mad. 27,270.

अर्कपुष्पोत्तर n. Name eines Sâman.

अर्कप्रकाश 1) Adj. (f. आ) *hell wie die Sonne.* — 2) n. Titel zweier Werke.

अर्कप्रभातताल n. *Sonnenstrahlen* 84,10.

*अर्कप्रिया f. *Hibiscus rosa sinensis L.*

*अर्कबन्धु und *अर्कबान्धव m. Bein. Çâkjamuni's.

*अर्कभक्ता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

*अर्कमार्ग m. *Himmelsraum* Gal.

अर्कमूल n. *Wurzel der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

*अर्कमूला f. *Aristolochia indica.*

*अर्कय्, अर्कयति (स्तवने, तपने).

अर्करिपु m. Bez. Râhu's Kâd. 2,12.

*अर्करेतस् m. Bein. Revanta's.

*अर्कलवण n. *Salpeter* Nigh. Pr.

अर्कलिन् m. *Sonnenstrahl* Ait. Âr. 342,10.

*अर्कलूष m. N. pr. eines Mannes.

अर्कवत् Adj. *den Blitzstrahl haltend.*

*अर्कवल्लभ m. *Pentapetes phoenicea L.*

अर्कविध Adj. Arka-*artig* Çat. Br. 10,6,2,10.

अर्कविवाहप्रयोग m. Titel eines Werkes.

*अर्कवेध m. *eine best. Pflanze.*

अर्कव्रत n. *die Weise der Sonne* 207,12.

अर्कशशिशत्रु m. Bez. Râhu's.

अर्कशिरस् n. Name eines Sâman.

अर्कशोक m. *Strahlengluth.*

अर्कसमुद्ग m. *Knospenspitze der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कसाति f. *Liederfindung, dichterische Begeisterung.*

अर्कसावन Adj. *der wahren Sonnenzeit entsprechend* Ganit. 1,20.

*अर्कसुत 1) m. *Bein. Karṇa's* Gal. — 2) f. आ *a)* Bein. der Jamunâ Gal. — *b) Clitoria ternatea* Nigh. Pr.

अर्कसूनु m. 1) *der Planet Saturn* J. R. A. S. 1870, S. 454. — 2) *Bein. Jama's.

*अर्कसोदर m. Indra's *Elephant.*

*अर्काक्रिता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

अर्काग्रा f. *the sun's measure of amplitude* Sûrjas. 3,23. Ârjabh. 4,30.

*अर्काश्मन् m. *der Stein* Sûrjakânta und *Krystall.*

अर्काश्वमेध* n. Sg. (Kâç. zu P. 2,6,4) und °धौ m. Du. *die Begehung* Arka *und das Rossopfer* AV. 11,7,7. Çat. Br. 9,4,2,18. 10,6,5,8. °धवत् Adj. *den A. u. d. R. erhaltend* TS. 2,2,2,5. °धिन् Adj. *den A. u. d. R. begehend* 5,7,5,3.

अर्काष्ठीला f. *Fruchtkorn der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

*अर्काह्व m. 1) *der Stein* Sûrjakânta. — 2) *Pinus Webbiana* Nigh. Pr.

अर्किन् Adj. 1) *strahlenreich.* — 2) *gesangreich, lobsingend.*

*अर्कीय Adj. von अर्क.

*अर्कोपल m. *der Stein* Sûrjakânta.

अर्क्य n. Name eines Çastra und eines Sâman TS. 5,3,4,7. 7,5,9,1. Tâṇḍja-Br. 16,7,4. 11,11.

*अर्द्, ऋद्णोति (हिंसायाम्).

अर्ग m. N. pr. eines Ṛshi.

अर्गट m. 1) **Barleria caerulea* Nigh. Pr. — 2) N. pr. eines Dichters.

अर्गड in सार्गड = अर्गल.

अर्गल 1) m. f. (आ) und n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. *a) Riegel* Ragh. 5,45. — *b) Hinderniss, Hemmschuh.* — *c) *Welle.* — 2) m. oder n. *eine best. Hölle.*

अर्गलानिर्गम m. Titel eines astrol. Tractats.

अर्गलास्तुति f. und अर्गलास्तोत्र n. Bez. eines dem Devîmâhâtmja vorangehenden und dasselbe *verschliessenden Lobgesanges.*

*अर्गलिका f. Demin. von अर्गल 1) *a).*

अर्गलित Adj. *verriegelt, verschlossen* Kâd. II, 82,17.

*अर्गलीय und *अर्गल्य Adj. von अर्गल.

अर्घ्, अर्घति *einen Werth haben* Spr. 3969. *Etwas einbringen* Pañkat. 228,10.

अर्घ m. 1) *Preis, Werth.* अर्घापचयेन *billiger* Gaut. 10,35. — 2) *feierliche Aufnahme eines Gastes.* Häufig mit अर्घ्य verwechselt. — 3) *eine Anzahl von 20 Perlen, die zusammen ein* Dharaṇa *wiegen.*

*अर्घट n. *Asche.*

अर्घपात्र (richtiger अर्घ्य°) n. *eine Schüssel, in der einem Gaste das Wasser gereicht wird.*

*अर्घीश m. Bein. Çiva's.

अर्घेय in अनर्घेय.

अर्घेश्वर m. Bein. Çiva's B. A. J. 1,218.

अर्घ्य 1) Adj. *a) schätzbar,* in अनर्घ्य. — *b) eines*

ehrenvollen Empfanges würdig, ehrenvoll aufzunehmen (als Gast) Pâr. Grhj. 1,3,1. — *c) zum Empfang eines Gastes dienend.* — 2) n. *a) das beim Empfang eines Gastes dargereichte Wasser* Gaut. 5,32. Ragh. 11,69. — *b) *eine Art Honig;* vgl. आर्घ्य.

अर्घ्यपात्र n. s. अर्घपात्र.

*अर्घ्यार्क m. *Pterospermum suberifolium* Râgân. 10,105.

1. अर्च्, अर्चति und *अर्चति 1) *strahlen, glänzen.* — 2) *singen, lobsingen, besingen.* — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anpreisen.* — 4) *Jmd ehren, seine Achtung erweisen; Etwas achten.* Ausnahmsweise auch Med. अर्चित *geehrt, dem Verehrung erwiesen worden ist, in hohem Ansehen stehend; mit Achtung gereicht.* — 5) *schmücken.* अर्चित *geschmückt* R. 1,2,29. — Caus. अर्चयति 1) *strahlen machen.* — 2) *Jmd ehren, seine Achtung erweisen.* Auch Med. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *zujauchzen.* — Mit अभि Act. Med. 1) *singen, besingen, preisen.* — 2) *ehren, verehren, seine Achtung erweisen.* अभ्यर्चित wird mit अभ्यर्थित verwechselt. — Mit समभि *ehren, verehren, begrüssen.* — Mit प्र 1) *vorleuchten.* — 2) *anheben zu singen.* — 3) *besingen.* — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anpreisen.* — 5) *ehren.* — *Caus. *ehren.* — Mit अभिप्र *besingen.* — Mit प्रति 1) *entgegen strahlen.* — 2) *einen Gruss erwiedern.* — Caus. *einzeln begrüssen.* — Mit सम् 1) *feststellen.* — 2) *ehren, verehren.* — 3) *schmücken.* — Caus. *ehren.*

2. अर्च् Adj. *strahlend.*

अर्चक Adj. *verehrend,* m. *Verehrer.*

अर्चत्र Adj. *singend, donnernd.*

(अर्चत्र्य) अर्चत्रिय Adj. *zu preisen.*

अर्चद्धूम Adj. *glänzenden Rauch habend.*

अर्चन 1) *Adj. (f. ई) *preisend, lobsingend.* — 2) n. und f. आ *Ehrenerweisung, Verehrung.*

अर्चनमणि m. *Ehrenschmuck* Spr. 7105.

अर्चनानस् m. N. pr. eines Ṛshi.

अर्चनीय Adj. *zu ehren, verehrungswürdig.*

अर्चत्त् m. N. pr. eines Mannes.

अर्ची f. 1) *Verehrung.* — 2) *ein zur Verehrung bestimmtes Bild, Götterstatue.*

अर्चि m. 1) *Strahl, Flamme.* f. AV. 8,3,23. — 2) N. pr. eines der 12 Âditja.

अर्चितृ Nom. ag. *Verehrer.*

*अर्चितिन् Adj. *der Jmd* (Loc.) *seine Verehrung bezeigt hat.*

अर्चिन् 1) Adj. *singend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*अर्चिनेत्राधिपति m. N. pr. eines Jaksha.

अर्चिमत् und अर्चिवत् Adj. *strahlenreich, flammend.*

अर्चिष्मत् 1) Adj. dass. — 2) m. *a) Feuer, Gott* Agni. — *b) Flamme.* — 3) *f. मती Bez. *einer der 10 Stufen, die ein* Bodhisattva *zu ersteigen hat, bevor er* Buddha *wird.*

अर्चिस् 1) n. (nur dieses in der ältesten Sprache) und f. (Çat. Br. 2,3,2,12. Chr. 44,28. 80,13). *Strahl, Flamme.* नवार्चिषस् Pl. 251,13. दृतार्चिषस् Pl. 253,4. — 2) f. N. pr. der Gattin Kṛçâçva's Bhâg. P. 6,6,20.

अर्घ्य Adj. *zu verehren, verehrungswürdig.*

अर्क्, अर्चति. Nur in den Präsensformen vorhanden. 1) *auf Jmd* oder *Etwas stossen, begegnen, gerathen in* oder *auf, erreichen, theilhaftig werden* (meist zum Schaden). MBh. 4,32,23. नाशमर्च्छति 3,2,38. — 2) *feindlich entgegentreten, angreifen; beleidigen* TBr. 2,1,2,9. Auch Med. — 3) *treffen, zu Theil werden* (von einem Uebel). — 4) **gehen, sich hinbewegen.* — 5) *अतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु. — Mit *अप, अपार्कति. — Mit अभि, अभ्यर्कति 1) *zu Jmd* (Acc.) *kommen, heimsuchen* (von einer Jahreszeit). — 2) *gegen Etwas* (Acc.) *anstreben, zu bewältigen suchen.* — Mit अव, अवार्कति *zu Fall —, zu Schaden kommen.* — Mit आ *in Etwas* (Schaden) *gerathen, erlangen, theilhaftig werden.* Ohne Acc. *Schaden nehmen* Çat. Br. 6,6,4,8. 12,6,1,2. — Mit उद् *herfallen über* AV. 5,14,11. — Mit *उप, उपार्कति. — Mit नि *hinfallen, zu Grunde gehen.* — Mit निस् *dahinfahren.* — Mit संनिस् *verlustig gehen,* mit Abl. Gop. Br. 2,2,2. — Mit *प्र, प्रार्कति. — Mit वि *auseinandergehen.* — Mit सम् Med. *zusammenstossen* Çat. Br. 13,3,3,7. Kauç. 77.

1. अर्ज् 1) अर्जति *sich verschaffen* Naish. Bhatt. — 2) *अर्जते (गतिस्थानार्जनोर्जनेषु, auch स्थैर्य st. स्थान und उपार्जन st. ऊर्जन). — Caus. अर्जयति und °ते 1) *sich verschaffen, erwerben, erlangen.* — 2) = *सतो गुणान्तराधाने. — Mit अति 1) *hinüberschaffen, zulassen.* — 2) *weyschaffen, beseitigen.* — Mit अप्यति *hinzufügen zu.* — Mit अभ्यति *hinüberschaffen in, übertragen auf* (Acc.). — Mit अनु *loslassen.* — Mit अपि *hinwerfen.* — Caus. dass. Gobh. 1,8,28. — Mit अव *entlassen.* — Mit अन्वव 1) *entlassen nach einer best. Richtung.* — 2) *heimsuchen.* — Mit समव *zusammenlassen.* — Mit समा Caus. समार्जित *erworben, erlangt.* — Mit उद् *herausschaffen.* — Mit उप *hinzubringen, zulassen.* — Caus. Act. Med. *sich verschaffen, erwerben, erlangen.* — Mit समुप Caus. *verschaffen* Bhâvapr. 3,30. — Mit प्र Caus. *verschaffen.*

2. अर्ज्, ऋञ्जति, °ते s. ऋञ्ज्.

अर्जक 1) Adj. *sich verschaffend, erwerbend.* — 2) *m. *Ocimum pilosum* Râgân. 10,159.

अर्जन n. *das Sichverschaffen, Erwerben, Erlangen, Einsammeln.*

अर्जनीय Adj. *sich zu verschaffen, zu erwerben, — erlangen.*

*अर्जल m. *ein schlechtes Pferd* Gal.

अर्जुन 1) Adj. (f. ई) *a) weiss, licht, silberfarben.* — *b) silbern.* — 2) m. *a) *Pfau.* — *b) Terminalia Arunja W. u. A.* — *c) *eine best. Hautkrankheit.* — *d)* Bein. Indra's. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Pâṇḍu und des Kṛtavîrja und auch verschiedener anderer Personen. Pl. Arǵuna's *Nachkommen.* — *f) *der einzige Sohn einer Mutter.* — 3) f. ई *a)* Du. und Pl. *ein best. Mondhaus* (= फल्गुनी). — *b) Kuh.* — *c) eine Schlangenart.* — *d) *Kupplerin.* — *e)* *Bein. der Ushâ, der Gemahlin Aniruddha's. — *b)* *Bein. des Flusses Karatojâ. — 4) n. *a) Silber.* — *b) *Gold.* — *c) eine Krankheit des Weissen im Auge.* — *d) ein best. Gras* (ein Surrogat für die Soma-Pflanze) Tândja-Br. 8,4,1. 9,5, 7. AV. Prâjaçk. 6,4. — *e)* * = द्रुप Naigh.

अर्जुनक m. 1) N. pr. eines Jägers. — 2) **ein Verehrer* Arǵuna's.

अर्जुनकाण्ड Adj. *mit weisslichen Absätzen versehen* (Pflanze).

अर्जुनगीता f. Titel eines Werkes.

अर्जुनताल m. *ein best. Tact* S.S.S. 226.

अर्जुनदेव m. N. pr. eines *Fürsten* Spr. 4894, v. l.

*अर्जुनधज m. Bein. Hanumant's.

*अर्जुनपाकी f. *eine best. Pflanze* und *deren Frucht.*

अर्जुनपाल m. N. pr. eines Fürsten.

अर्जुनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अर्जुनमिश्र m. N. pr. eines Scholiasten.

*अर्जुनस Adj. *mit* Arǵuna *bewachsen.*

*अर्जुनसखि m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

अर्जुनसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

अर्जुनास्त्र n. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 78.

अर्जुनार्चनकल्पलता f. und °र्चपारिजात m. Titel zweier Werke.

*अर्जुनाव N. pr. v. l. आर्जुनाद्.

*अर्जुनाह्व m. *ein best. Baum.*

अर्जुनीया f. N. pr.

अर्जुनेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*अर्जुनोपम m. *Teakbaum.*

*अर्ण्, अर्णोति und अर्णुते, ऋणोति und ऋणुते (गतौ).

अर्ण 1) m. n. *Rinnsal, Strom.* RV. 1,174,2 अर्णा, nicht mit Padap. अर्णाः. — 2) m. *a) Buchstab, Silbe.* — *b) ein best. Metrum.* — *c) *Teakbaum.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ *Fluss* Gal.

अर्णव 1) Adj. *a) wallend, wogend.* — *b) aufbrau-*

send, unruhig. — 2) m. *a) Woge, Fluth.* — *b) wogende See, Meerfluth; Meer.* Auch n. — *c)* Bez. *der Zahl vier.* — *d) Luftmeer, Wolkenmeer.* Auch als *Dämon* aufgefasst. — *e)* Name *zweier Metra.* — *f)* Titel eines Werkes.

*अर्णवज्ञ m. *os sepiae.*

अर्णवनेमि f. *die Erde.*

अर्णवपति m. *Ocean* Bâlar. 291,18.

*अर्णवभव m. *Muschel* Gal.

*अर्णवमन्दिर m. Bein. Varuṇa's.

*अर्णवमल n. *os sepiae* Nigh. Pr.

अर्णवयान n. *Schiff* Ind. St. 14,319.

*अर्णववर्णन n. Titel eines Werkes.

अर्णवसरिदाश्रित m. (im Comp.) *Anwohner des Meeres und der Flüsse* 220,21.

*अर्णवोद्भव m. = अग्निगर्भ 2) c).

अर्णस् n. 1) *Woge, Fluth, Strom.* — 2) *Meerfluth, See.* — 3) *Luftmeer.* — 4) *Fluss.* — 5) *Wasser.* Am Ende eines adj. Comp. अर्णस्क Bâlar. 290,19. — 6) Name *verschiedener Metra.*

अर्णस् Adj. *wogend, wallend.*

अर्णसाति f. *Gewinnung der Ströme.*

*अर्णस्वत् Adj. *fluthenreich.*

*अर्णोद् m. 1) *Wolke.* — 2) *Cyperus rotundus.*

अर्णोदर m. N. pr. eines Lehrers. ऊर्णोदर v. l.

अर्णोनिधि m. *Meer* Bâlar. 38,12.

*अर्णोभव m. *Muschel.*

अर्णोवृत् Adj. *die Fluthen einschliessend.*

*अर्त् scheinbar in (ताम्) अन्वर्तिष्ये (verkürzt aus अनुवर्तिष्ये; vgl. अन्वर्तितर्) *ich werde (ihr* Acc.) *nachgehen* AV. 14,1,56 und in अभ्यर्तिढम् (fehlerhaft für अभ्यर्थिढम्) Tândja-Br. 7,8,2.

*अर्तगल Adj. = आर्तगल.

अर्तन 1) Adj. etwa *schmähend* (= दुःखिन् Schol.). — 2) *n. *Tadel.*

अर्ति f. 1) = आर्ति *Schmerz.* — 2) *= आर्ती *Bogenende.*

*अर्तिका f. *ältere Schwester* (im Drama).

अर्तुक Adj. *herausfordernd, streitlustig.*

अर्थ s. अर्थय्.

अर्थ m. (in der späteren Sprache) und n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. 1) *Geschäft, Arbeit.* अर्थम् mit इ und गम् *an eine Arbeit gehen, eine Arbeit treiben.* Mit कर् *arbeiten für* (Gen.) 191,16. — 2) *Ziel, Zweck.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *bezweckend, dienend zu.* °अर्थम् (Çat. Br. 14, 3,2,21) und °अर्थ° (Gaut. 20,1) *zum Behuf von, wegen, für, um.* अर्थेन mit Gen., अर्थाय und अर्थे mit Gen. oder am Ende eines Comp. dass. — 3) *Grund, Veranlassung.* — 4) *Vortheil, Nutzen, das Nützliche, utile.* *Mit Dat. oder Gen. der Person als Wunsch so v. a. *möge es ihm zum Vortheil gereichen.* — 5) *Lohn* Spr. 3587. — 6) *das Zuthunhaben mit, Bedürfen von* (Instr.). वरार्थी *der es um einen Gatten zu thun ist* Bhâg. P. 3,8,5. — 7) *Gut, Besitz, Reichthum, Vermögen, Geld.* — 8) *das 2te astrologische Haus, das Haus des Reichthums* Ind. St. 14,314, Çl. 18. — 9) *Sache, Gegenstand, Ding, Object.* — 10) *Sinnesobject.* — Daher 11) Bez. *der Zahl fünf.* — 12) euphem. *penis.* — 13) *Sache, Angelegenheit.* अयम् so v. a. *dieses* 67,26. कमर्थम् *was?* 39,28. कं चिदर्थम् *Etwas* 11. भाव्यर्थ *etwas Zukünftiges* 82,18. अवश्यभाविन् *was nothwendig erfolgen muss* 165,30. प्रतिपन्न *etwas Versprochenes* 123,16. — 14) *gerichtliche Sache, Klage* 212,33. 213,26. 214,12. — 15) *Sinn, Bedeutung.* अर्थात् so v. a. *nämlich, scilicet.* — 16) **Art und Weise.* — 17) **das Aufhören, Unterbleiben.* — 18) **Preis* (fehlerhaft für अर्घ). — 19) personif. als Sohn des Dharma und der Buddhi Bhâg. P. 4,1,51.

अर्थक 1) m. *Bedeutung* AK. 3,3,32,*d.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *die Bedeutung von — habend* AK. 2,8,2,62. 3,2,59. 3,32,*b.*

अर्थकर Adj. (f. ई) *nützlich* Spr. 600.

अर्थकर्मन् n. *eine Handlung ad hoc* Gaim. 4,2,21. Comm. zu Kâtj. Çr. 3,7,18. 8,4,14. Davon Nom. abstr. °र्मता Nâjâm. 4,2,12. °र्मत्व n. 7.

1. अर्थकाम n. Sg. (R. 2,86,6. m. Du. ed. Bomb.), m. Du. (M. 4,176) und Pl. (M. 2,23) *utile et dulce.*

2. अर्थकाम Adj. 1) *Andern nützen wollend* Spr. 3648. 7148. — 2) *nach Reichthümern verlangend* Spr. 3408.

अर्थकारक m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant.

°अर्थकारणात् Abl. *zum Behuf von, wegen* R. 1, 15,22. 3,4,19.

अर्थकाशिन् Adj. *nur scheinbar Gewinn bringend* Bhâg. P. 4,29,47.

अर्थकृच्छ्र n. *verwickelte Sache, schwieriger Fall.*

अर्थकृत् Adj. *Nutzen bringend.*

अर्थकृत 1) Adj. *a) einem best. Zweck angepasst* Gaim. 5,1,6. °त्व n. Nom. abstr. Comm. ebend. — *b) eigennützig.* — *c) durch die Bedeutung bewirkt, auf dieser beruhend.* — 2) °अर्थकृते Loc. *zum Behuf von, wegen* MBh. 3,296,25.

अर्थकृत्य n. und °त्या f. *Ausführung einer Angelegenheit, — eines Geschäftes.*

अर्थकोविद Adj. *sachkundig* R. ed. Bomb. 6,4,8.

अर्थकोश m. *Schatzkammer* Ind. St. 14,319.

अर्थक्रम m. *Zusammenhang der Worte dem Sinne nach* Ind. St. 13,485. N. 1.

अर्थक्रिया f. 1) *eine Handlung mit einem best. Zweck* Sarvad. 9,11. fgg. — 2) *Dienstfertigkeit, Behülflichkeit* Lalit. 183,9. 218,16.

*अर्थगत Adj. = गतार्थ.

अर्थगति f. *das Sichergeben des Sinnes.*

अर्थगुण m. *Vorzug in Betreff der Bedeutung* Vâmana 3,2,1. Kâvjapr. 8,8.

अर्थगृह् n. *Schatzkammer.*

अर्थग्रहण n. 1) *das Wegnehmen von Geld* Spr. 7687. — 2) *das Meinen —, Gemeintsein der Bedeutung* 228,26. 231,15.28.

अर्थघ्न Adj. (f. ई) 1) *Schaden bringend* Verz. d. Oxf. H. 216,*b*,24. — 2) *verschwenderisch.*

*अर्थचम्पिका f. *Galläpfel auf Rhus succedanea* Nigh. Pr.

अर्थचिन्त Adj. *auf Reichthümer bedacht* Spr. 7780.

अर्थचित्र n. *Wortspiel* Kâvjapr. 6,1.

अर्थचिन्तक Adj. *Kenner des Nützlichen.*

अर्थचिन्तन n. und °चिन्ता f. *Sorge um die Angelegenheiten* (insbes. des Staates).

अर्थजात n. Sg. und Pl. 1) *Geld* Mṛkkh. 33,3. — 2) *Sachen, Gegenstände.*

अर्थज्ञ Adj. 1) *die Sache —, das Wesen verstehend, sich auf Etwas —* R. ed. Bomb. 3,73,1. — 2) *den Sinn —, die Bedeutung verstehend* Spr. 4824. °ता f. Nom. abstr. ebend.

अर्थतत्त्व n. 1) *das wahre Sachverhältniss.* — 2) am Ende eines Comp. *der wahre Sinn.*

1. अर्थतत्त्व n. *die Lehre vom Nützlichen*

2. अर्थतत्त्व Adj. *sich vom Vortheil bestimmen lassend.*

अर्थतस् 1) *eines Zweckes wegen, für Etwas* Sâṁkhjak. 13. Mahâvîrak. 1,12. Spr. 3186. Am Ende eines Comp. *wegen* 3187. — 2) *des Vortheils wegen* Mudrâr. 7,1. — 3) *in der That, in Wahrheit.* — 4) *dem Sinne nach* 253,15.

अर्थतृष्णा f. *Geldgier* 104,33. Bhâg. P. 7,6,10.

°अर्थत्व n. *das Dienen zu* 211,33.

अर्थद् Adj. 1) *Nutzen bringend.* — 2) *freigebig.*

अर्थदत्त m. N. pr. *reicher Kaufleute.*

*अर्थदर्शक m. *Richter* Gal.

अर्थदर्शन n. *das Beurtheilen einer Sache* Mâlav. 64.

अर्थदान n. *Geschenke* 72,13.

अर्थदूषण n. *Geldverschleuderung* und *ein Angriff auf fremdes Eigenthum.*

अर्थदृश् f. *ein Auge für das Wahre.*

अर्थदृष्टि f. *das Erblicken eines Gewinnes* Bhâg. P. 4,29,47.

अर्थदोष m. *Fehler in Betreff der Bedeutung* Kâvjapr. S. 173, Z. 1.

अर्थद्योतनिका f. Titel eines Werkes.

अर्थद्रव्यविरोध m. *Widerspruch zwischen Zweck*

und (vorgeschriebenem) *Stoff* Gaim. 6,3,39. Kâtj. Çr. 1,4,16.

अर्थना f. *Bitte.*

अर्थनाश m. *Verlust des Geldes* Spr. 583.

अर्थनिबन्धन Adj. *durch Gewinn bedingt* MBh. 1,131,8.

अर्थनिर्देश m. *das Bezeichnen —, Meinen des Sinnes* 229,3.

अर्थनिर्वृत्ति f. *Erfüllung des Zweckes* Kâtj. Çr. 1,5,2. R. 5,59,10.

अर्थनिश्चय m. 1) *Entscheidung einer Sache* R. 4, 31,32. — 2) *bestimmte Ansicht in einer Sache* AK. 3,4,32,12.

अर्थनीय Adj. *zu erlangen, —fordern von* (सकाशात्).

अर्थन्यून Adj. *arm* MBh. 3,82,15. 13,107,3.

अर्थपञ्चकनिरूपण n. Titel eines Werkes.

अर्थपति m. 1) *reicher Mann, grosser Herr* Spr. 583.762.2029. — 2) *König.* — 3) *Bein. Kubera's. — 4) N. pr. des Grossvaters des Dichters Bâṇa Kâd. 3,14.

अर्थपद n. (nach dem Schol.) Bez. *der* Vârttika *zu* Pâṇini's Sûtra R. 7,36,45.

अर्थपरिग्रह Adj. *vom Gelde abhängig* MBh. 3,33,29.

अर्थपाल m. N. pr. eines Mannes.

अर्थपुनरुक्त n. *Wiederholung derselben Sache mit andern Worten* Nj. K.

अर्थपुष्टि f. *Erweiterung des Sinnes, grössere Bedeutsamkeit.*

अर्थपूर्वक Adj. *einen best. Zweck habend.* °त्व n. Nom. abstr.

अर्थप्रकाशक Adj. *den Sinn erläuternd.*

अर्थप्रकृति f. Bez. *der fünf Hauptmomente im Drama.*

अर्थप्रदीप m. *ein den Zweck einer Lampe erfüllender Gegenstand.*

अर्थप्रयोग m. *das Ausleihen von Geld auf Zinsen* Spr. 5246.

अर्थप्रसंख्या f. *Zweckerwägung* Kâtj. Çr. 1,10,3.

***अर्थप्रसादनी** f. *Helicteres Isora* Nigh. Pr.

अर्थप्राप्ति f. 1) *Erwerbung von Reichthümern* MBh. 1,157,24. — 2) *das Sichvonselbstverstehen.*

अर्थबन्ध m. *bedeutungsvolle Worte.*

अर्थभ्रंश m. 1) *Verlust des Vermögens* Varâh. Bṛh. S. 45,8. — 2) *das Misslingen einer Sache* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,19,40.

अर्थमात्र 1) n. und f. आ *Besitz, Geld.* — 2) n. *nur die Sache selbst.*

अर्थय्, अर्थयते (seltener °ति, episch auch अर्थते) 1) *sich Etwas vornehmen, streben —, verlangen nach.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *angehen, sich Etwas erbitten von* (Abl. 138,14), *bitten zu* (Inf.). — 3) *einen Sinn geben, erklären* Comm. zu Mṛkkh. 85,23. — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc., Dat., Loc. oder °अर्थम् 108,7) *angehen, Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Acc.) *fordern.* Vgl. u. अर्त्. — Mit प्र 1) *begehren —, verlangen nach* (Acc.), *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc. oder Loc.) *angehen, sich Etwas erbitten von* (Abl.), *begehren zu* (Inf.), *Jmd bitten zu* (Inf.), *werben um* (ein Mädchen) 291,14. 324,17. — 2) *in Anspruch —, zu Hülfe nehmen.* — Mit अभिप्र *begehren.* — Mit संप्र *bitten, Jmd bitten zu* (Inf.). — Mit *प्रति *herausfordern.* — Mit सम् 1) *bereit machen.* — 2) *abschliessen, beendigen* AK. am Schluss. — 3) *Etwas mit Etwas* (Instr.) *in Verbindung setzen; grammatisch construiren.* — 4) *urtheilen, bei sich denken.* — 5) *inne werden, wahrnehmen, hinter Etwas kommen.* — 6) *auf Etwas sinnen, in Betracht ziehen.* — 7) *beurtheilen, halten für.* — 8) *für gut halten, beschliessen.* — 9) *aufrichten, aufmuntern.* — सम्पर्यति mit समर्पयति verwechselt.

अर्थयुक्त Adj. *bedeutsam* Kumâras. 1,13.

अर्थयुक्ति f. *Gewinn, Vortheil* Spr. 589. 3678. 5679.

अर्थरुचि Adj. *geldgierig, habsüchtig* 180,31. Mudrâr. 24,13 (44,6).

अर्थरूप n. *Ding, Etwas* Mahâbh. (K.) Einl. 1,6.

अर्थलोप m. *Wegfall des Zweckes* Gaim. 3,1,9. Kâtj. Çr. 4,3,22.

अर्थलोलुपता f. *Geldsucht* Spr. 591.

अर्थवत् Adv. *dem Zwecke gemäss.*

अर्थवत्ता f. und °वत्त्व n. (210,32) *Bedeutsamkeit.*

अर्थवत्सूत्रवाद m. Titel eines Njâja-Werkes.

अर्थवत् 1) Adj. *a) zweckdienlich, —mässig.* — *b) begütert, reich.* — *c) bedeutungsvoll, bedeutsam, einen verständlichen Sinn habend* 214,20. — 2) *m. *Mensch.*

अर्थवर्गीय Adj. Bez. *best. buddhistischer Sûtra.*

***अर्थवर्जन** n. *Geldausgabe, Verschwendung* Gal.

अर्थवर्जित Adj. *bedeutungslos.*

अर्थवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अर्थवाद m. 1) *Erklärung des Zweckes* Njâjas. 2, 1,63. Chr. 282,28. 283,31. Gaim. 1,2,43. 2,3,17. 3, 4,29. 4,4,16. 24. 6,7,25. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Njâjam. 1,2,8. — 2) *Lob.*

अर्थवादिन् Adj. *Thatsachen berichtend* Pañkat. 161,19.

***अर्थविज्ञान** n. *Erkenntniss der Dinge.*

अर्थविद् Adj. *den Sinn —, die Bedeutung kennend* 96,32.

अर्थविद्या f. *die Kenntniss des practischen Lebens* MBh. 7,7,1.

अर्थविनाश m. *Verlust der Habe.*

अर्थविनाशन Adj. *Schaden bringend* 83,12.

अर्थविनिश्चय m. Titel eines buddh. Sûtra.

अर्थविपत्ति f. *das Misslingen einer Sache* R. 2,19,40.

अर्थविपर्यय m. *Verarmung, Armuth* Spr. 1804. 2826.

अर्थविवर्जित Adj. *arm* Ind. St. 14,324.

अर्थवैकल्य n. *ungenaues Sachverhältniss* M. 8,95.

अर्थव्यक्ति f. *Deutlichkeit des Sinnes* Vâmana 3, 1,21. 2,13. Kâvjapr. S. 218, Z. 3. S. 220, Z. 2. Kâvjâd. 1,41. 73.

अर्थव्ययनाश° *Ausgabe oder Verlust des Geldes* Bhâg. P. 5,26,36.

***अर्थव्ययमकृ** Adj. *verschwenderisch.*

अर्थव्यवहार m. *Geldprocess* 215,1.

अर्थशालिन् Adj. *reich, ein Reicher.*

अर्थशास्त्र n. *ein das praktische Leben —, die Politik behandelndes Lehrbuch* 210,1.14. Ind. St. 10,165.

अर्थशैथिल्य n. *Unbescholtenheit in Geldangelegenheiten* Kâm. Nîtis. 5,16.

अर्थश्री f. *grosser Reichthum* Kathâs. 54,163.

अर्थसंशय m. *eine Gefahr, das Vermögen zu verlieren,* MBh. 5,178,54.

अर्थसंग्रह m. 1) *das Sammeln von Reichthümern* Ragh. 17,60. — 2) **Schatzkammer* Hal. 4,54. — 3) Titel eines Werkes der Pûrvamîmâṁsâ.

अर्थसंग्रहिन् Adj. *Reichthümer sammelnd.*

अर्थसंचय m. Sg. und Pl. *Vermögen, Besitz, Reichthum* MBh. 12,87,31. Spr. 1797.

अर्थसंदेह m. *ein zweifelhafter —, kritischer Fall* Hit. 10,11, v. l.

अर्थसंन्यासिन् Adj. *jeglichem Vortheil entsagend.*

अर्थसंपादन n. *das in Ordnung Bringen einer Sache* M. 7,168.

अर्थसंबन्ध m. *Besitz von Reichthümern* Mudrâr. 24,13 (44,6).

अर्थसंबन्धिन् Adj. *bei einer Sache betheiligt.*

अर्थसाधक 1) Adj. (f. °धिका) *eine Sache fördernd, nützlich, erspriesslich.* — 2) m. *a)* **Putranjiva Roxburghii* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. eines Ministers des Daçaratha.

अर्थसाधन n. *das Zustandebringen von Etwas, ein zum Ziele führendes Mittel* Ragh. 1,19. Kathâs. 15,59.

अर्थसार m. n. *bedeutender Reichthum* Spr. 4741.

अर्थसिद्ध 1) Adj. *selbstverständlich* 213,7.25. — 2) m. *a) der 10te Tag des* Karmamîmâṁsa Ind. St. 10, 296. — *b)* Name Çâkjamuni's als Bodhisattva.

***अर्थसिद्धक** m. *Vitex Negundo L.*

1. अर्थसिद्धि f. 1) *Erwerbung eines Vermögens* Spr. 592. Karaka 3,8. — 2) *das Gelingen einer Sache* R. 2,50,5. Mṛkkh. 47,4. Ragh. 2,21. — 3) *das Klarwerden des Sinnes.* — 4) *eine best. magische Kraft.*

2. अर्थसिद्धि m. N. pr. eines Sohnes des Pushja (Pushpa).

अर्थक्षानि f. *Verlust des Vermögens.*

अर्थक्षारक (f. °रिका) und °क्षारिन् Adj. *Geld entwendend.*

अर्थातिप्त Adj. *durch irgend einen Grund hervorgerufen* (buddh.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,19.

अर्थागम m. *gutes Einkommen* Spr. 600. Pl. MBh. 3,2,42.

अर्थातुर Adj. *von Geld gequält, habsüchtig* Spr. 602.

अर्थात्मन् m. *das wahre Wesen* Spr. 533.

अर्थादि m. *das erste Wort in einem Satze* Ind. St. 10,413.

अर्थाधिकार m. *Geldverwaltung* Hit. 61,7.

अर्थानवत्तर्य n. *eine durch den Sinn erforderte Wiederkehr eines oder mehrerer Wörter in der Folge* Ind. St. 4,275.

अर्थानभिप्रापण n. *das nicht zum Abschluss des Sinnes Gelangen* Ind. St. 8,120.

अर्थान्तर n. 1) *etwas Anderes.* Mit Abl. 231,29. Njâjas. 5,2,7. — 2) *eine andere Bedeutung.*

अर्थान्तरन्यास m. *Beibringung eines analogen Falles* Vâmana 4,3,21. Kâvjapr. 10,23.

अर्थान्तरापेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch zu erkennen giebt, dass man eine ähnliche Erscheinung bei einem andern Dinge beibringt.*

अर्थापत्ति f. 1) *Selbstverständlichkeit, Plausibilität.* — 2) *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Spr. 7386.

अर्थापत्तिसम Adj. *ein best. Sophisma, wobei man einem Dinge wegen einer Eigenschaft, die es mit einem andern Dinge gemein hat, auch andere Eigenschaften des letztern zuschreibt,* Njâjas. 5,1,21. Sarvad. 114,11.

*अर्थापय्, °यति Denom. von अर्थ.

अर्थाभाव m. *Zwecklosigkeit* Kâtj. Çr. 22,6,6.

अर्थाभिनिर्वृत्ति f. *das Gelingen einer Sache* MBh. 5,134,10.

अर्थाभिप्रापण n. *das zum Abschluss des Sinnes Gelangen* Ind. St. 8,120.

अर्थार्जन n. *Erwerb von Habseligkeiten* 140,1.

अर्थार्थ Adj. *für den eigentlichen Zweck bestimmt* Gobh. 1,4,20.

अर्थार्थतत्त्वज्ञ Adj. *sich gründlich auf Etwas verstehend* R. 3,76,1.

अर्थार्थम् Adv. *des Geldes wegen* Kathâs. 121,78. 256,10.

अर्थार्थिता f. *das Begehren nach Reichthümern* Spr. 3865.

अर्थार्थिन् Adj. *eigennützig* Spr. 608. fgg. 1666.

अर्थालंकार m. in der Rhetorik *ein Schmuck der Rede in Betreff des Sinnes.*

अर्थावमर्द m. *Geldverschleuderung* Spr. 1681.

अर्थावृत्ति f. in der Rhetorik *Wiederkehr gleichbedeutender Worte.*

अर्थाशा f. *Verlangen nach Geld* Spr. 7580.

अर्थाकरण n. *das Zusammenbringen von Geld* und zugleich *das Herbeiholen von Bedeutungen* Spr. 7689.

अर्थिक 1) Adj. *der Etwas braucht* Spr. 3648. कन्यार्थिक *den es nach einer Jungfrau gelüstet* 4833. — 2) *m. *ein den Fürsten weckender Barde.*

*अर्थित n. *Wunsch* Vop. 5,26.

अर्थितव्य Adj. *petendus, aspirandus* MBh. 3,78,9.

अर्थिता f. 1) *Zustand eines Bittenden* Kâd. 159, 6. 167,19. — 2) *Begehr, Verlangen nach* (Instr.); *Bitte, Gesuch* Spr. 3154.

अर्थित्व n. 1) *Zustand eines Bittenden.* — 2) *Bitte, Gesuch.*

अर्थिन् Adj. Subst. 1) *seinen Bedürfnissen* oder *Wünschen nachgehend, geschäftig, emsig.* — 2) *der Etwas braucht, — bedarf, Verlangen habend nach* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Jmd* (Gen.) *mit einer Bitte angehend, Bittsteller, Bettler* Karaka 3,8. — 4) *werbend um* (ein Mädchen), *Bewerber* 130,28. — 5) *brünstig, geil* 87,11. — 6) *Betender, Flehender.* — 7) *Kläger* 211,20. 214,10. 12. Ragh. 17,39. — 8) **Diener.* — 9) **Gefährte.*

अर्थिभाव m. *Stand eines Bettlers* Ind. St. 14,317.

अर्थिसात् Adv. mit कर् *einem Bittenden Etwas* (Acc.) *gewähren.*

अर्थ्य Adj. *emsig, eilig.*

अर्थेप्सुता f. 1) *Verlangen nach Reichthümern* MBh. 1,157,24. — 2) *Begehr, Verlangen* Nilak. zu MBh. 1,34,13.

अर्थैकत्व n. *Einheit des Sinnes und der Sache* Gaim. 2,1,46. 3,1,12.

अर्थैक्य n. dass. Comm. zu Njâjam. 2,1,29.

अर्थोत्पाद m. in der Rhetorik *eine künstliche Construction der Wörter, in Folge deren ein anderer Sinn herauskommt.*

अर्थोपपत्तिक Adj. *die Sache andeutend, dem Verständniss zu Hülfe kommend.*

अर्थोपपत्तिपण n. *das Andeuten einer Sache.*

अर्थोपम n. *ein selbstverständliches Gleichniss ohne Beifügung des tertium comparationis.*

अर्थ्य m. *Menge von Habseligkeiten* MBh. 3,

अर्थ्य 1) Adj. *a) zweckmässig, angemessen, passend* Kathâs. 54,240. — *b) reich.* — *c) *petendus, aspirandus.* — *d) *klug, verständig.* — *e)* = ध्रुव. — 2) *n. *Erdharz.*

अर्द्, ऋद्नति (RV.), अर्दति und *ऋणाति 1) *zerstieben.* — 2) *aufregen* Viddh. 82,14. — 3) *beunruhigen, bedrängen, quälen, hart mitnehmen.* अर्दित hierher oder zum Caus. — 4) *Jmd mit einer Bitte angehen.* — Caus. अर्दयति 1) *in Unruhe versetzen, aufregen, erschüttern.* — 2) *verzerren.* — 3) *beunruhigen, bedrängen, quälen, hart mitnehmen.* — 4) *schlagen, verwunden, tödten, vernichten.* — Mit *अति *stark bedrängen.* — Mit अभि *bedrängen, peinigen, quälen.* — Caus. dass. — Mit उद् *aufschlagen* (von einer Woge). — Mit नि, Partic. न्यर्ष *aufgelöst, hinschwindend.* — Mit निस् *ausströmen.* — Mit प्र Caus. 1) *fliessen machen.* — 2) **aufreiben.* — Mit प्रति Caus. Act. Med. *einen Andrang* u. s. w. *erwiedern* (mit Acc. der Person). — Mit वि 1) *wegfliessen.* — 2) **bedrängen, peinigen.* — Caus. *zerstieben machen, vernichten.* — Mit सम्, Partic. *समर्ण. — Caus. *verwunden.*

अर्दन 1) Adj. *a) *unruhig sich bewegend.* — *b) *bedrängend, peinigend, hart mitnehmend.* — *c) zu Nichte machend.* — 2) *f. आ *Bitte.* — 3) n. *Aufregung, Unruhe.*

*अर्दनि m. 1) *Krankheit.* — 2) *Bitte* (°नी f. Gal.). — 3) *Feuer.*

अर्दित n. *Kinnbackenkrampf* oder *Hemiplegie.*

अर्दितिन् Adj. *mit dem eben genannten Leiden behaftet.*

*अर्दिधिषु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu vermehren wünschend* Bhaṭṭ. 9,32.

अर्ध्, Präsensstamm ऋधे, ऋध, ऋध्य्, ऋणोध् (ऋन्ध्) und ऋधु. 1) *gedeihen, Gelingen finden.* — 2) *fördern, gelingen machen, zu Stande bringen.* Pass. *gedeihen, in Erfüllung gehen.* — Partic. ऋद्ध 1) *reich, wohlhabend, mit Allem wohl versehen* 233,10. — 2) *voll* (von einer Stimme) MBh. 3,64,59. — Caus. अर्धयति *befriedigen.* — Mit अधि (in einer Etym.) *sich ausbreiten.* — Mit अनु 1) *vollführen.* — 2) *herbeischaffen.* — Mit आ *befriedigen, erfüllen.* — Desid. ईर्त्सति *erlangen —, eintreiben wollen.* — Mit उप Desid. *beharrlich bleiben, ausdauern.* — Mit वि Pass. *verlustig gehen* (mit Instr.) — व्यृद्ध *verlustig gegangen* (mit Instr.); *vergeblich.* — Caus. *verlustig gehen lassen, bringen um* (Instr.). — Desid. *vereiteln wollen.* — Mit सम् *gedeihen, einen Aufschwung nehmen.* — Pass. 1) *in Erfüllung gehen, gelingen, zutheil-*

werden. — 2) *theilhaft werden* (mit Instr.) — समृद्ध 1) *erfüllt, gelungen, vollständig, vollkommen.* — 2) *theilhaft, versehen —, ausgerüstet mit* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *reich, wohlhabend* 135,8. — 4) *reichlich, viel* 290,14. — Caus. 1) *erfüllen, gelingen machen.* — 2) *theilhaft machen, versehen mit* (Instr.). — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *verleihen.* — Desid. *vollenden wollen* SV. Âr. 3,7. 1. अर्ध 1) Adj. *halb, hälftig, die Hälfte ausmachend.* अर्धे मार्गे *auf halbem Wege* LA. 17,15. घट *ein halbvoller Krug.* अर्ध — अर्ध und नेम — अर्ध *der Eine — der Andere,* Pl. *die Einen — die Andern.* — 2) m. n. *Hälfte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *Mitte* Çâk. 9. — 4) *Partei.* अर्धं कर् *Jmd* (Acc.) *auf gleiche Weise theilnehmen lassen an* (Gen.).

2. अर्ध m. 1) *Seite, Theil.* — 2) *Ort, Platz, Gegend.*

अर्धऋच m. = अर्धर्च VS. 19,25.

अर्धक 1) Adj. *a) hälftig* Bhâvapr. 3,17. — *b)* Adj. und n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.* — 2) *m. *Wasserschlange* Nigh. Pr. Eher अन्धक.

*अर्धकंसिक Adj. = आर्ध°.

अर्धकघातिन् Adj. von Rudra. Wohl fehlerhaft für अन्धक°; AV. Paipp. liest अघग°.

अर्धकथन n. *das nicht zu Ende Erzählen* Venis. 39.

अर्धकथित Adj. *halb erzählt* ebend. v. l.

अर्धकपिश Adj. (f. आ) *in's Braune fallend* Spr. 6238.

अर्धकर्ण Adj. ? Ind. St. 3,470,2.

अर्धकलास m. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

अर्धकाय Adj. *mit einem halben Leibe* Ind. St. 14,327.

*अर्धकाल m. Bein. Çiva's.

अर्धकोल n. N. pr. eines Tîrtha.

*अर्धकुड्यक n. *Beinhaus* Gal.

*अर्धकूट m. Bein. Çiva's.

अर्धकृष्ट Adj. *halb herausgezogen.* तृणार्ध° *aus dem Köcher* Çâk. 131.

अर्धकेतु m. N. pr. eines Rudra.

अर्धकेश Adj. LA. 4,12 fehlerhaft für ऊर्ध्वकेश.

अर्धकैशिक Adj. (f. ई) *halb haarbreit* Suçr. 1,27,19.

अर्धकोटी f. *fünf Millionen* 135,13.

*अर्धकौडविक Adj. = आर्ध°.

अर्धक्षेत्र n. Bez. *best. Mondhäuser* Ind. St. 10,306.

*अर्धखार n. und °री f. *eine halbe* Khârî.

*अर्धगङ्गा f. Bein. des Flusses Kâverî.

अर्धगर्भ m. *Halbsprössling.*

अर्धगुच्छ m. *ein Perlenschmuck aus 16 (*24) Schnüren.*

अर्धघन Adj. *halb eingedickt* Bhâvapr. 1,143.

*अर्धचक्रवर्तिन् und *°चक्रिन् m. Bez. der 9 schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

अर्धचतुर्थ Adj. Pl. *viertehalb* Suçr. 2,167,11.

अर्धचन्दनलिप्त Adj. *halb mit Sandel bestrichen* MBh. 13,14,295.

अर्धचन्द्र 1) m. *a) Halbmond.* — *b) *das Auge im Pfauenschwanz.* — *c) *eine mit einem Fingernagel hervorgebrachte halbmondförmige Verletzung.* — *d) Pfeil mit halbmondförmiger Spitze.* — *e) die zum Packen halbmondförmig gebogene Hand.* °चन्द्रं दा *Jmd am Halse packen.* — *f)* Bez. des Anusvâra. — *g) eine best. Constellation.* — 2) *f. आ *Convolvulus Turpethum.*

अर्धचन्द्रक 1) m. = अर्धचन्द्र 1) *e).* — 2) *f. °चन्द्रिका *Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3,125. *Convolvulus Turpethum* Nigh. Pr. — 3) n. *halbmondförmige Pfeilspitze.*

अर्धचन्द्रकुण्ड n. *eine best. mystische Figur.*

अर्धचन्द्रभागिन् Adj. *am Halse gepackt* Pañkat. 29,8.

अर्धचन्द्रमुख Adj. *mit einer halbmondförmigen Spitze versehen* Ragh. 12,96.

अर्धचन्द्रार्धभास्कर m. *Mittagszeit in der Mitte eines Monats* R. 3,55,33.

अर्धचारिणी f. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

*अर्धचोलक m. *kurzes Wamms.*

अर्धजरतीय n. *Inconsequenz in der Argumentation.*

*अर्धजाह्नवी f. Bein. des Flusses Kâverî.

अर्धजीवका und अर्धज्या f. *Sinus* Comm. zu Âryabh. S. 28. fgg.

अर्धज्वलित Adj. *halb brennend* Pañkat. 254,20. 21.

अर्धतिक्त 1) *Adj. *halb bitter.* — 2) m. *Gentiana Chirata* Bhâvapr. 1,173. Râgân. 9,15. Auch *°क Gal.

अर्धतूर m. *ein best. musikalisches Instrument.*

अर्धतृतीय Adj. Pl. (f. आ) *drittehalb* Âçv. Çr. 12, 5,19. Ait. Âr. 415,7 v. u. R. 2,92,10.

अर्धत्रयोदश Adj. Pl. (f. आ) *12½* Ait. Âr. 415,6 v. u. Bhâvapr. 2,115. Jâgñ. 2,165. 204 (°दशान् v. l. besser). v. l. °दशन्.

अर्धदग्ध Adj. *halb verbrannt* Pañkat. 254,25.

अर्धदण्ड m. *halbe Strafe* M. 8,243.

अर्धदिवस m. *Mittagszeit.*

अर्धदेव m. *Halbgott.*

*अर्धद्रोणिक Adj. = आर्ध°.

अर्धधार m. *einschneidiges chirurgisches Messer.*

अर्धनारीनर m. *halb Weib halb Mann.*

अर्धनारीनटेश्वर (Verz. d. B. H. No. 1339), *°नारीश und °नारीश्वर m. *eine Form* Çiva's.

*अर्धनाव n. *halbes Schiff.*

अर्धनिगृहीत Adj. Bez. *einer best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

अर्धपक्व Adj. *halbreif* Bhâvapr. 2,30.

अर्धपञ्चन् (Varâh. Bṛh. S. 73,4) und °पञ्चम (Pl. Gaut. 16,2. Âpast. 1,9,3. M. 4,95) Adj. *fünftehalb.*

*अर्धपञ्चमक Adj. Mahâbh. 1,91,*b.*

अर्धपञ्चाशत् f. *fünfundzwanzig* M. 8,268.

अर्धपण m. *halber* Paṇa M. 8,404.

अर्धपथ m. *Hälfte des Weges.*

अर्धपद n. *Hälfte eines Stollens* Lâṭj. 7,7,5.

अर्धपद्या f. *ein Backstein von der Grösse eines halben* Pada Kâtj. Çr. 17,1,15. 11,7.

अर्धपर्यङ्क m. *eine best. Art zu sitzen* Lalit. 177,2.

*अर्धपाञ्चालक Adj. Mahâbh. in Ind. St. 13,379.

अर्धपाद m. *Fussspitze.*

अर्धपादभाग m. *Achtel* Ind. St. 13,239.

*अर्धपादा f. *Phyllanthus Niruri* Nigh. Pr.

अर्धपादिक Adj. *mit einem halben Fuss.*

*अर्धपारावत m. 1) *eine Taubenart.* — 2) *Rebhuhn.*

अर्धपिष्ट Adj. *halb gemahlen* Kâtj. Çr. 5,1,11.

अर्धपीत Adj. *halb getrunken* Çâk. 173.

अर्धपुरुष m. *halbe Manneslänge* Kâtj. Çr. 16,8, 4. 7. 11.

अर्धपुरुषीय Adj. *von halber Manneslänge* Kâtj. Çr. 16,8,8. 16.

*अर्धपुष्पा f. *Sida rhomboidea* Râgân. 4,110.

अर्धपूर्ण Adj. *halb gefüllt* Kâtj. Çr. 9,6,26.

*अर्धप्रस्थिक Adj. = आर्ध°.

अर्धप्रकारिका oder °कारिका f. (?) Verz. d. Oxf. 86,*a*,43.

अर्धबृगल n. *halbes Stück* 31,15.

अर्धबृकती f. Bez. *best. Backsteine* Ind. St. 13,242.

अर्धभक्षित Adj. *halb verzehrt* 66,32.

अर्धभाग m. *Hälfte.*

अर्धभाज् 1) Adj. *die Hälfte von Etwas* (Gen.) *erhaltend, — enthaltend* Tâṇḍya-Br. 2,15,3. — 2) m. *Theilhaber, Genosse.*

अर्धभास्कर m. *Mittagszeit.*

अर्धभूमि f. *Hälfte des Landes, — Reiches.*

अर्धभेद m. *Hemiplegie* Suçr. 2,377,8.

अर्धभोगिन् Adj. *einen halben Antheil geniessend.*

*अर्धभोजन n. *halbe Mahlzeit* Gal.

*अर्धमागधक Adj. Mahâbh. 1,174,*b.*

अर्धमागधी f. *Art des Mâgadhî-Dialects.*

*अर्धमाणव und °क m. *Perlenschmuck von 12 Schnüren.*

1. अर्धमात्र 1) n. *Hälfte, Mitte.* — 2) f. आ *halbe Mora.*

2. अर्धमात्र 1) Adj. *von einer halben Mora* TS. Prât. 22,13. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 1,34. — 2) m. Bez. *eines best. Lautes.*

अर्धमात्रिक Adj. *von einer halben Mora.*

अर्धमात्रिका f. *halbe Mora.*

अर्धमार्ग m. *Hälfte des Weges* 114,1. Ragh. 7,42.

अर्धमास m. *halber Monat.* °मासभाज् Adj. Çat. Br. 10,4,4,4. °मासलोक m. Pl. 3,19. °मासमक्त n. 4,4.

*अर्धमासतम Adj. *halbmonatlich.*

अर्धमासशस् Adv. *halbmonatlich.*

अर्धमासिक Adj. *einen halben Monat während.*

अर्धमुक्त Adj. *halb befreit aus* (Abl.) R. 5,28,17.

*अर्धमुष्टि und *°क (Gal.) m. *halb geschlossene Hand.*

अर्धय्, °यति *halbiren* Lilâv. 18,2.

अर्धयाम m. *halbe Wache* Bhâvapr.

अर्धरथ m. *halber Kriegsheld* MBh. 5,168,7. 13.

अर्धराज्य n. *Hälfte der Herrschaft* LA. 28,19.

अर्धरात्र m. *Mitternacht.*

अर्धरात्रार्धदिवस m. *Aequinoctium* R. 3,55,33.

अर्धरूढ Adj. *halb hervorgewachsen* Megh. 21.

अर्धरूप Adj. *hälftig.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 18,21.

अर्धरेचित m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanze.*

अर्धर्च m. *n. *Halbvers.* अर्धर्चोत्तर n. Kâtj. Çr. 6,8,17. °शस्य Adj. *in Halbversen zu recitiren* Vaitân. 26.

अर्धर्चशस् Adj. *halbversweise.*

अर्धर्च्य Adj. (f. आ) *in Halbversen zu recitiren* Ait. Âr. 429,1 v. u. 448,3 v. u.

*अर्धलक्ष्मीकरि m. *halb* Lakshmî *halb* Vishṇu.

अर्धलिखित Adj. *halb gemalt* Çâk. 86,17.

अर्धवारिक Adj. *hälftig Wasser* Bhâvapr. 2,47.

*अर्धवाक् m. gaṇa वेतनादि in der Kâç. °न n. v. l.

अर्धविचारिन् Adj. *die Hälfte von* (Gen.) *durchstreifend* Varâh. Bṛh. S. 11,31.

अर्धविधु m. *Halbmond* Bâlar. 252,20.

अर्धविसर्ग m. *der* Visarga *vor* क, ख, प *und* फ.

*अर्धवीक्षण n. *Seitenblick.*

*अर्धवृद्ध Adj. (f. आ) *von mittlerem Alter* AK. 2,6,1,17.

अर्धवृद्धि f. *Hälfte der Zinsen* M. 8,150.

अर्धवैनाशिक m. Bez. *eines Anhängers des* Kaṇâda.

अर्धव्याम m. *halbe Klafter* Kâtj. Çr. 7,2,3. 16,7,29.

अर्धव्रत n. *halbe Portion Milch* Çat. Br. 3,6,3,4. 9,2,1,18. Kâtj. Çr. 8,3,17. 6,30.

अर्धशत n. *150* M. 8,267. 311 (*50* Kull.).

*अर्धशन n. = अर्धाशन.

*अर्धशफर m. *ein best. Fisch.*

अर्धशब्द Adj. *halbwegs redend* (von Thieren).

अर्धशस् Adv. *halbweise* Kâtj. Çr. 12,1,15.

*अर्धशृङ्ग Adj. *mit halb ausgewachsenen Hörnern* Gal.

अर्धशेष Adj. (f. आ) *zur Hälfte übriggeblieben* R. 5,14,51. 15,20.

अर्धश्याम Adj. *halb schwarz, — bewölkt* Çâk. 60.

अर्धश्रुत Adj. *halb gehört* Venis. 39.

अर्धश्लोक m. *Halb-Çloka.*

अर्धसंजात Adj. *halb hervorgewachsen* MBh. 3,76,52.

अर्धसप्तदश Adj. Pl. *16½* Kâtj. Çr. 8,3,10.

अर्धसप्तशत 1) Adj. (f. आ) Pl. *550* R. 2,34,13. — 2) n. Pl. dass. R. 2,39,36.

अर्धसम Adj. *zur Hälfte gleich,* Bez. *der Metra, in denen die Stollen 1 und 3 und 2 und 4 gleich sind.* °मुक्तावली f. Titel eines Werkes.

*अर्धसक्थ m. *Ohreule* Nigh. Pr. Fehlerhaft für अन्ध°.

*अर्धसार n. = न्याय्य.

अर्धसिद्ध Adj. 1) *halb vollendet* Spr. 624. — 2) *halb gar* Mârk. P. 51,33.

अर्धसीरिन् m. *Ackerbauer, der die Hälfte des Ertrages (Pfluges) für seine Arbeit erhält.*

अर्धसुप्तक Adj. (f. °प्तिका) *halb schlafend* Weber, Kṛshṇaj. 273.

अर्धसोम m. *Hälfte des* Soma Kâtj. Çr. 9,1,5.

अर्धसौकित्य n. *das Halbsattsein.*

अर्धस्थान n. *die Stelle, an der halbirt werden soll.*

अर्धस्पृष्ट Adj. *halb berührt, mit halber Thätigkeit ausgesprochen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu VS. Prât. 1,72.

अर्धस्फोटित Adj. *halb gespalten.*

अर्धस्रगनुलेपिन् Adj. *halb bekränzt und gesalbt* MBh. 13,14,295.

अर्धस्विन्न Adj. *halb gedämpft* Bhâvapr. 2,30.

अर्धहार m. *Perlenschmuck aus 64 (*40) Schnüren.*

अर्धह्रस्व Adj. *eine halbe Mora lang* P. 1,2,32.

अर्धाक्षि n. *Seitenblick* Mṛkkh. 131,23.

अर्धाङ्गी Adv. mit कर् *zu einem halben Körper machen* Spr. 7763.

अर्धाङ्गुल m. n. *halbe Breite des Daumens* Ind. St. 8,218.

अर्धाचित Adj. *halb* (mit Juwelen) *besetzt* Ragh. 7,10 = Kumâras. 7,61.

अर्धाणुमात्रा f. *Achtel einer Mora.*

अर्धाधीत Adj. *halb erlernt* Spr. 625.

अर्धानूक *Hälfte des den Rückgrat des Feueraltars bildenden Streifens* Kâtj. Çr. 17,6,10.

अर्धात्तरैकपदता f. *Verstellung eines einzelnen Wortes in einen andern Vers.*

अर्धाम्बु Adj. *halb mit Wasser versetzt* AK. 2,9,53. H. 409.

अर्धायाम m. *halbe Länge* Kâtj. Çr. 8,6,7.

अर्धार्ध Adj. *Viertel* Spr. 232, v. l.

अर्धार्धभाग m. dass.

अर्धार्धहानि f. *ein jedesmaliger Abzug einer Hälfte* Jâgn. 2,207.

अर्धार्धिका f. *jedesmalige Halbirung* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,10,21. 15,3,45. 16,7,24.

*अर्धालिग m. *Wasserschlange* Nigh. Pr. Fehlerhaft für अन्धा°.

अर्धावलीढ Adj. *halb beleckt* Çâk. 7.

अर्धावशेष Adj. *zur Hälfte übrig geblieben* R. 5,14,49.

अर्धाविष्ट Adj. *halb stockend* (Stimme) Kathâs. 14,46.

*अर्धाशन n. *halbe Mahlzeit* Gal.

अर्धासन n. *Hälfte des Sitzes* (wird dem Gaste als Ehrenbezeugung angeboten).

अर्धास्तमय m. *halber Untergang* (der Scheibe der Sonne oder des Mondes).

अर्धिक Adj. *die Hälfte betragend.* तदर्धिक *davon.*

अर्धिन् Adj. 1) *hälftig.* — 2) *den halben Opferlohn gebend* Lâṭj. 9,1,11. — 3) *d. h. O. empfangend* Comm. zu Njâjam. 3,7,26.

अर्धी Adv. mit कर् *halbiren.*

अर्धुक Adj. *gedeihend.*

अर्धेडा f. *halbe* Iḍâ, d. i. *die in gewisse* Sâman *eingeschobene Silbe* उप्, Tândja-Br. 8,9,14. fgg. 13,12,11.

अर्धेन्दु m. = अर्धचन्द्र 1) *a*) (Naish. 6,25), **c*), **d*), **e*), *g*) (Varâh. Bṛh. 12,17) und * = अतिप्रौढस्त्रीयोन्यङ्गुलियोजन.

अर्धेन्दुमौलि m. Bein. Çiva's Megh. 55. Bâlar. 88,13.

अर्धेन्द्र Adj. *halb dem* Indra *gehörig* TS. 5,4,8,3. Çat. Br. 9,3,2,9.

अर्धेष्टका f. *halber Backstein* Çulbas. 3,47.50.52.

अर्धोक्त Adj. *halb gesagt, nicht zu Ende gesprochen, — aufgezählt* MBh. 8,45,35. Chr. 293,32. Çâk. 12,11. 15,3.

अर्धोदय m. *halber Aufgang* (der Sonne oder des Mondes).

अर्धोदित Adj. *halb aufgegangen* Pañkat. 256,22.

अर्धोद्यत Adj. *halb erhoben* Hariv. 6300.

अर्धोन Adj. (f. आ) *um eine halbe* (Mora) *geringer* RV. Prât. 1,7(17).

अर्धोरुक 1) *Adj. *bis zur Mitte der Schenkel reichend.* — 2) n. *kurzer Ueberrock* Râgat. 7,924.

1. (अर्ध्य) अर्धिय Adj. *zu vollbringen, zu erreichen.*

2. अर्ध्य Adj. *die Hälfte von* (Gen.) *ausmachend* Çulbas. 3,44.

अर्पण 1) Adj. (f. ई) *a) verschaffend. — b) übergebend, übertragend* Spr. 3813. — 2) n. अर्पण *a) das Schleudern, Werfen. — b) das Einstossen, Durchbohren. — c) das Hineinstecken, Anheften. — d) das Aufsetzen. — e) das Darreichen, Darbringen* (auch einer Opfergabe), *Hingeben, Uebergeben. — f) das Zurückerstatten.*

अर्पणमीमांसा f. Titel eines Werkes.

अर्पणीय Adj. *hinzugeben, zu übergeben.*

अर्पय्, °यति Caus. von ऋ.

*अर्पितोष्ण Adj. gaṇa राजदन्तादि.

*अर्पिस m. *Herz.*

*अर्ब्, अर्बति (गतौ हिंसायां च).

अर्बुक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,31,14.

अर्बुद 1) m. अर्बुद *Schlange.* — 2) m. अर्बुद *ein best. dämonisches Schlangenwesen* mit dem Metron. Kâdraveja. — 3) n. *das Lied* RV. 10,94 Âçv. Çr. 5,12,9. — 4) m. n. *länglich runde Masse; insbes. vom Fötus im zweiten Monate.* — 5) m. n. *Geschwulst, Knoten, Polyp.* — 6) अर्बुद *m. n. *die Zahl 10,000,000.* — 7) m. N. pr. eines Berges. — 8) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अर्बुदशिखर m. N. pr. eines Berges 149,5.

*अर्बुदाकार m. *Cordia Myxa* Nigh. Pr.

अर्बुदाचलखण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke.

अर्बुदारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

अर्बुदि m. *ein best. dämonisches Schlangenwesen.*

अर्बुदिन् Adj. *mit Geschwulst u. s. w. behaftet.*

अर्बुदोदामर्षणा f. Name *eines best. Pfades bei einem Opfer* 21,14.

अर्बुध m. = अर्बुद 2).

अर्भ 1) Adj. (f. आ) *klein.* अर्भ AV. — 2) m. *Knabe.*

अर्भक 1) Adj. *a) klein. — b) schwach. — c) schwach an Zahl, wenig. — d) *mager. — e) *ähnlich.* — 2) m. *a) Knabe* 184,29. Spr. 7712. — *b) Thierjunges.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Kâd. 29,22. — *c) *Thor, Einfaltspinsel.*

अर्भग Adj. *jugendlich.*

अर्म m. *n. 1) Pl. *Trümmer, Ruinen.* — 2) *= अर्मन्.

अर्मक Adj. *trümmerhaft* oder n. *Trümmerstätte.*

अर्मकपाल m. n. (Taitt. Âr. 5,2,13) und °कपालिका f. *Scherbe aus einer Trümmerstätte.*

अर्मण m. n. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण Suçr. 2,420,21.

अर्मन् n. Bez. *verschiedener Krankheiten des Weissen im Auge.*

1. अर्य (einmal अरिय) Adj. 1) *gütig, hold.* — 2) *treu, ergeben, fromm* (auch von einem Gesange). — 3) *der beste.*

2. (अर्य) अरिय Adj. *hold.*

3. अर्य m. und अर्या f. *ein Mann —, eine Frau aus einer der drei oberen Kasten,* insbes. *der dritten.*

*अर्यी f. *Frau eines Mannes der dritten Kaste.*

अर्यक m. N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 9562.

अर्यजारा f. *Geliebte eines Ariers.*

अर्यपत्नी f. *rechtmässige Gattin.*

*अर्यमदत्त m. ein Mannsname.

*अर्यमदेवा f. und *°दैवत n. (Gal.) = उत्तरफल्गुनी.

अर्यमन् m. 1) *Busenfreund, Gefährte, Kamerad.* — 2) *Brautwerber.* — 3) N. pr. eines Âditja. Steht an der Spitze der Manen. अर्यम्णां पन्थाः *die Milchstrasse.* अर्यम्णो ऽयनम् *eine best. Feier* Âçv. Çr. 12, 6,21. अर्यम्णामिति च व्यृचम् M. 11,254. — 4) *die Sonne.* — 5) *eine best. Pflanze.*

अर्यमभूति und अर्यमराध m. N. pr. zweier Lehrer.

अर्यमाख्य n. *das Mondhaus* Uttaraphalgunî Ind. St. 14,321.

*अर्यमिक, *अर्यमिय und *अर्यमिल m. Hypokoristika von अर्यमदत्त.

(अर्यम्य) अर्यमिश्र Adj. *innig befreundet.*

अर्यल m. N. pr. eines Mannes.

*अर्यश्रेत m. N. pr. eines Mannes. आर्य° v. l.

*अर्याणी f. 1) *Herrin.* — 2) *Frau eines Mannes der dritten Kaste.*

*अर्व्, अर्वति (हिंसायाम्).

अर्व und अर्वण in अनर्व und अनर्वण.

1. अर्वन् 1) Adj. *rennend, eilend, schnell.* — 2) m. *a) Ross und Mann.* — *b) *N. pr. eines der Rosse des Mondes.* — *c) *Bein. Indra's.* — *d) *Spanne des Daumens und kleinen Fingers.*

2. *अर्वन् Adj. *niedrig, gemein.*

1. अर्वत् 1) Adj. *rennend, eilend.* — 2) m. *a) Renner, Rennpferd, Ross.* — *b) Rosselenker.* — *c) ein best. Theil der Opferhandlung.* — 3) f. अर्वती *a) Stute.* — *b) *Kupplerin.*

2. *अर्वस् Adj. = 2. अर्वन्.

*अर्वनस् Adj. *mit einer Pferdenase.*

अर्वनानस् m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tândja-Br. 8,5,9. Fehlerhaft für अर्च°.

अर्वरीवत् m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha. उर्वरीवत् v. l.

अर्वश und अर्वश Adj. *rennend, eilend.*

अर्वाके Loc. *in der Nähe.*

अर्वाक्कालिकता f. *das der Zeit nach uns näher Liegen.*

अर्वाक्कत्वारिंश Adj. Pl. *unter 40* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाक्तन Adj. (f. आ) *nicht hinanreichend.*

अर्वाकपञ्चाश Adj. Pl. *unter 50* Çat. Br. 10,2,6, 8. 11,5,5,6.

अर्वाकशत Adj. Pl. *unter 100* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाकषष्ट Adj. Pl. *unter 60* ebend.

अर्वाकसामन् m. *ein best.* Soma-*Opfertag.*

अर्वाकस्रोतस् m. Bez. *des herwärts (zur Erde) gezogenen Menschen* VP. 1,5,22.

अर्वागशीत Adj. Pl. *unter 80* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाग्गति f. MBh. 14,400 fehlerhaft für अवाग्गति.

अर्वाग्बिल Adj. *die Mündung herwärts habend.*

*अर्वाग्भाग Adj. *niedergebogen* (Ast) Gal.

अर्वाग्वसु 1) Adj. *Güter entgegenbringend.* — 2) m. = अर्वावसु 1) *a)* Gop. Br. 2,1,1.

अर्वाग्विंश Adj. Pl. *unter 20* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाचिन् Adj. *hergewandt* Kâtjây. Âr. 2,14.

अर्वाचीन und अर्वाचैन 1) Adj. (f. आ) *a) hergewandt, zugewandt* (meist in freundlichem Sinne). — *b) diesseits —, unterhalb von* (Abl.) *befindlich.* — *c) uns näher liegend* (zeitlich). — *d) verkehrt* Spr. 3360, v. l. Richtiger अवाचीन. — 2) अर्वाचीनम् Adv. Praep. *a) diesseits, von* (Abl.) *an* (im Raume oder in der Zeit). — *b) weniger als* (Abl.).

अर्वाञ्च् 1) Adj. (f. अर्वाची) *a) hergewandt, zugekehrt, entgegenkommend. — b) *diesseitig,* vom Ufer. — *c) unterhalb befindlich, nach unten gerichtet.* — 2) अर्वाक् Adv. Praep. *a) herwärts. — b) diesseits, von — aus, von — an, vor* oder *nach* (je nachdem von etwas Bevorstehendem oder Vorangegangenem die Rede ist). Mit Abl. oder Instr. — *c) unterhalb. — d) in der Nähe von* (Loc.).

अर्वादेवी f. ein Frauenname.

अर्वावत् f. *Nähe.*

अर्वावसु m. 1) N. pr. *a)* eines Hotar oder Brahman der Götter. — *b)* eines Sohnes des Raibhja. — 2) Bez. *eines der 7 Strahlen der Sonne* VP.² 2, 297. सर्वावसु v. l.

*अर्श und अर्शस् n. *Hämorrhoiden,* Pl. *Hämorrhoidalknoten.*

अर्शस Adj. *an Hämorrhoiden leidend.*

अर्शसान Adj. *zu schaden suchend, boshaft.*

*अर्शिन् Adj. = अर्शस.

अर्शोघ्न 1) Adj. *Hämorrhoiden vertreibend.* — 2) *m. *a) Amorphophallus campanulatus Blume.* — *b) ein Theil Buttermilch mit drei Theilen Wasser.* — 3) *f. ई *Curculigo orchioides L.*

*अर्शोघ्नवल्कला f. *Xanthoxylon Rhetsa* Nigh. Pr.

*अर्शोयुज् Adj. = अर्शस.

अर्शोवर्त्मन् n. etwa *Gerstenkorn* (am Auge).

*अर्शोहित m. *Semecarpus Anacardium L.*

1. अर्ष्, अर्षति 1) *dahin schiessen.* — 2) *schnell fliessen, strömen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *herbeiströ-*

men. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *nachströmen.* — Mit अभि 1) *hinströmen zu* (Acc.). — 2) *Etwas* (Acc.) *herbeiströmen.* — Mit परि 1) *rings strömen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *umströmen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *von allen Seiten herbeiströmen.* — Mit प्र 1) *hervorströmen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *hervorströmen.* — Mit वि *Etwas* (Acc.) *durchströmen.* — Mit सम् 1) *zusammenkommen mit Jmd* (Instr.). — 2) *gemeinsam kommen zu* (Acc.).

2. अर्ष्, ऋषति 1) *stechen, stossen.* — 2) *vollstopfen, füllen* Mantrabr. 1,7,5. — 3) *गतौ. — Mit अधि, Partic. अध्यृष्ट *der auf einen Andern gestossen ist* Ait. Âr. 52,14. — Mit उद् *aufspiessen.* — Mit उप, उपर्षति und उपा° *anstechen, anspiessen, stacheln.* — Mit नि 1) *hineinstecken, — stopfen; verstecken.* — 2) *verstopfen, füllen.* — Mit परि *ringsum stopfen, umstécken, umfangen* (zur Stütze) Ait. Âr. 405, 11. पर्यारिषन् = पर्यार्षन् Tândja-Br. 4,5,11. — Mit *प्र, प्रार्षति. — Mit वि *spiessen, durchbohren.*

*अर्षण und *अर्षणिन् Adj. *fliessend, beweglich.*

अर्षणी f. *stechender Schmerz* AV. 9,8,13. 16. 21.

अर्ष्टर् Nom. ag. (= आर्तिं गच्छन् Comm.).

अर्ह्, अर्हति (ep. auch अर्हते) 1) *Ansprüche —, ein Recht auf Etwas* (Acc.) *haben.* Mit Infin. *dürfen.* — 2) *verpflichtet sein zu, unterliegen, verdienen* (ein Uebel), *verfallen in* (Acc.). Mit Inf. *müssen.* अर्थना भवद्भिः कर्तुमर्हति *muss von euch erfüllt werden.* — 3) *werth sein, aufwiegen.* न तच्छंसितुमर्हति *verdient nicht gepriesen zu werden* 164,24. — 4) *einer Sache* (Acc.) *fähig sein.* Mit Infin. *vermögen, können.* — Caus. अर्हयति *Jmd Ehre erweisen, mit Etwas* (Instr.) *beehren, — beschenken.* — Mit अति *besonders werth sein.* — Mit अभि, अभ्यर्हित Partic. Caus. *sehr hoch geehrt* Kâd. 234,22. *höher geehrt* II,72,5. *würdiger, höher in Ansehen stehend, grösseres Gewicht habend als* (Abl.) Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,1. — Mit प्र Med. *sich auszeichnen.* — Mit सम् Caus. *Jmd Ehre erweisen.*

अर्ह 1) Adj. (f. आ) *a) verdienend, würdig, Ansprüche —, ein Recht habend auf;* die Ergänzung im Acc., Infin. oder im Comp. vorangehend. *स्तोतुम् *gelobt zu werden.* — *b) verdienend* (ein Uebel), *unterworfen, unterliegend;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — *c) dürfend,* mit Infin. नार्हो मत्पुरुषैर्नेतुम् *darf nicht fortgeführt werden* MBh. 3,297,16. — *d) passend, angemessen für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *e) gestattet, erlaubt* Njâjam. 6,3,7. — 2) *m. Bein. Indra's. — 3) f. आ *a) Ehrenbezeugung.* — *b) *Ficus heterophylla* Nigh. Pr. nach Râgân. 5,55, wo jedoch मङ्गल्यार्हा als ein Wort zu fassen ist. — 4) n. Pl. *Ehrenbezeugung.*

अर्हच्चन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors.

अर्हण 1) Adj. *Ansprüche habend auf* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a) Ehrenbezeugung, Verehrung.* — *b)* अर्हणा Instr. *nach Verdienst,* — *Gebühr* Mantrabr. 2,8,1. — 3) n. *a) das Verdienen, Werthsein.* — *b) Ehrenbezeugung, Verehrung.* — *c) Ehrengeschenk.* — *d) kostbarer Edelstein* (Comm.).

अर्हणीय Adj. *einer Ehrenbezeugung würdig.* °तम MBh. 2,36,27.

*अर्हत् m. *ein* Buddha Gal.

°अर्हत्व n. *Würdigkeit.*

अर्हत्त्व n. *Würde eines* Arhant.

अर्हत्तु 1) Adj. *a) verdienend, Ansprüche auf Etwas* (Acc.) *habend.* — *b) vermögend, dürfend.* — *c) würdig, ein Würdiger.* अर्हत्तम Superl. — *d) *gepriesen.* — 2) m. *a) ein* Buddha. — *b)* Bez. *der höchsten Würde in der buddh. Hierarchie.* — *c) Obergott* bei den Gaina.

अर्हत्त 1) *Adj. *würdig.* — 2) m. *a) *ein* Buddha. — *b) *ein buddh. Mönch.* — *c)* Bez. Gina's. — *d)* *Bein. Çiva's.

अर्हरिष्णु Adj. *ausgelassen, tobend.*

अर्हसे Dat. Infin. *um aufzuwiegen* (mit Acc.) RV. 10,77,1.

*अर्ह्य Adj. *würdig.* स्तोतुम् *gelobt zu werden.*

*अल्, अलति (भूषणपर्याप्तिवारणेषु).

*अल n. 1) *Stachel des Scorpions.* Vgl. अड in आड. — 2) = आल, हरिताल *Auripigment.*

अलक 1) m. n. *Haarlocke, lockiges Haar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *= अलर्क *toller Hund.* — 3) m. Pl. N. pr. *a)* eines Volkes. — *b)* der Bewohner von Alakâ (Kubera's Stadt). — 4) f. आ *a) *ein junges Mädchen von 8 bis 10 Jahren.* — *b) *Fett* Nigh. Pr. — *c)* N. pr. α) der Residenz Kubera's Spr. 7792 (zugleich *Locke*). — β) einer Stadt der Nishadha.

अलकनन्दा f. 1) *junges Mädchen.* — 2) N. pr. eines Quellstroms der Gaṅgâ VP. 2,2,32. 34. 8, 114. fg. Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 1,170,22.

*अलकप्रभा f. N. pr. der Residenz Kubera's.

*अलकप्रिय m. *Terminalia alata.*

अलकम् Adv. *vergeblich, umsonst.*

*अलकाधिप und अलकाधिपति m. Bein. Kubera's.

*अलकाह्वय m. *eine best. Pflanze,* = कैडर्य Râgân. 9,13.

अलकेश्वर m. Bein. Kubera's.

अलक्त m. *rother Lack,* namentlich *der in Wasser aufgelöste.* °रस m. dass. Bhâvapr. 1,76.

अलक्तक m. n. (dieses selten) dass. und *mit solchem Lack getränkte Baumwolle.*

1. अलक्षण n. *Unheil verheissendes Zeichen.*

2. अलक्षण Adj. (f. आ) 1) *ohne Merkmale.* — 2) *ohne glückliche Merkmale, Unheil bringend.*

अलक्षित Adj. 1) *ungezeichnet, ohne Merkmale.* — 2) *unbemerkt* 110,32. 126,12. 127,13. 157,30. Ragh. 2,27.

1. अलक्ष्मी f. 1) *böses Geschick* (auch personif.) AV. Paipp. 16,21,10. Spr. 7816. — 2) *Noth, Armuth.*

2. अलक्ष्मी Adj. *Unheil bringend.*

अलक्ष्मीक Adj. 1) dass. Subst. *ein Ort wo kein Segen ist.* — 2) *unglückselig* Spr. 576 (Superl.).

अलक्ष्य 1) Adj. *a) unsichtbar, unbemerkt* 83,19. — *b) unansehnlich.* — *c) was nicht mittelbar ausgedrückt wird.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 30,21. — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Spruch.*

अलक्ष्यजन्मता f. *das von unansehnlicher Geburt Sein* Kumâras. 5,72.

अलखान m. N. pr. eines Fürsten von Gurgára.

अलगर्द 1) m. *eine Schlangenart* oder *ein best. Schlangendämon* Ind. St. 14,21. — 2) f. आ *eine Blutegelart.*

*अलगर्ध m. = अलगर्द 1).

अलङ्गम् (अलङ्गलम् der Text) Adv. *unzusammenhängend.*

अलघु Adj. 1) *schwerfällig* Mâlav. 65,15. अलस v. l. — 2) *langsam* Mṛkkh. 110,1. — 3) *prosodisch lang.*

अलंकरण n. 1) *das Zurüsten, Schmücken.* — 2) *Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अलंकरणिन् Adj. *mit einem Schmuck versehen.*

अलंकरिष्णु 1) Adj. *a) putzsüchtig.* — *b) *mit Acc. schmückend, putzend* 238,27. — 2) m. *a) *Schmuck* Gal. — *b)* Bein. Çiva's.

*अलंकर्तर् Nom. ag. *Schmücker.*

*अलंकर्मीण Adj. *einem Geschäft gewachsen.*

अलंकार m. 1) *das Schmücken.* — 2) *Schmuck* TBr. 2,3,10,2. 4. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Schmuck der Rede.*

अलंकारक m. *Schmuck.*

अलंकारकारिका f., °कौस्तुभ m., °क्रममाला f., °चन्द्रिका f., °चूडामणि m. (Kumârasv. zu Pratâpar.), °मञ्जरी, °माला und °मुक्तावली f. Titel *rhetorischer* Werke.

अलंकारवती f. Titel des 9ten Lambaka im Kathâs.

अलंकारविमर्शिनी und अलंकारवृत्ति f. Titel *rhetorischer* Werke.

अलंकारशास्त्र n. *Lehrbuch der Rhetorik.*

अलंकारशील m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

अलंकारशेखर m., °कारसर्वस्व n. und °सुधानिधि m. (Kumârasv. zu Pratâpar.) Titel *rhetorischer* Werke.

अलंकारसूर m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अलंकारावतार m. Titel eines Werkes.

अलंकारोपाध्याय m. N. pr. eines Mannes.

अलंकार्य Adj. *zu schmücken, was geschmückt wird.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

*अलंकाल m. = अलंकार *Schmuck.*

*अलंकुमारि Adj. Mahâbh. 1,199,*b.*

अलंकृति f. 1) *Schmuck.* — 2) *Schmuck der Rede.*

अलंक्रिया f. 1) *das Schmücken.* — 2) *Schmuck der Rede.*

अलंगामिन् Adj. *gehörig nachgehend, hütend.*

अलङ्घनीय Adj. *nicht zu ereilen* Çâk. 8.

अलङ्घित Adj. 1) *unbetreten, unangetastet* Mṛkkh. 66,10, v. l. — 2) *über den man sich nicht hinweggesetzt hat.*

अलङ्घितात्मन् Adj. *der sich nicht zu vergessen pflegt* Spr. 843.

अलङ्घ्य Adj. 1) *nicht zu passiren* (Fluss) Kathâs. 18,350. — 2) *unbetretbar, unantastbar* Mṛkkh. 66,10. — 3) *unübertretbar* (Befehl) Bhâg. P. 4,4,14.

अलर्ज m. *ein best. Vogel.* अलर्जचित्त् und °चित (Çulbas. 3,153) Adj. *in der Form dieses Vogels geschichtet.*

अलर्जि und अलर्जी f. *eine best. Augenkrankheit.*

अलज्ज Adj. *schamlos* MBh. 3,94,9.

अलज्जा f. *Schamlosigkeit* MBh. 3,94,8.

*अलञ्जर m. = अलिञ्जर.

*अलंजीविक Adj. *zum Lebensunterhalt hinreichend.*

अलंतुष Adj. *genügend, hinreichend.*

*अलति f. *eine Art Gesang* Uggval.

अलत्तम Adj. *gar wohl vermögend* (mit Infin.).

*अलंधूम m. *dicker Rauch.*

अलपद्म und °क m. *eine best. Stellung der Hand.*

अलपत्त् Adj. *nicht schwatzend, — irre redend.*

अलब्ध Adj. *nicht erlangt, — erreicht* 165,21. 203,32.

अलब्धनिद्र Adj. *nicht zum Schlafen kommend* Bhâg. P. 4,13,47.

अलब्धभूमिकत्व n. *das Nichterreichen irgend einer Stufe* (der Vertiefung) Jogas. 1,30.

अलब्धवत् Adj. *nicht erlangt habend* (mit Acc.) 71,4.

अलब्धोपवास Adj. Âpast. 1,24,17 fehlerhafte Lesart.

अलभ्य Adj. *nicht zu erlangen, — haben, dessen man nicht theilhaftig werden kann* oder *darf* MBh. 1,281,21. Kumâras. 5,43.

अलम् Adv. *zur Genüge, gehörig, wie es sich gebührt, in hohem Grade, assez* Spr. 7708. Bâlar. 172,19. अलं धैर्यम् *der Muth genügt, es kommt nur auf den Muth an.* — 1) mit Dat. *a) genügend —, hinreichend für; Jmdn* oder *einer Sache gewachsen.* तस्मै — यदु mit folgendem Condit. oder Optativ Çat. Br. — 2) mit Loc. eines Nom. act. *gewachsen.* — 3) mit Instr. *genug des, lass' ab von.* ममाप्यलं त्वया *auch ich will Nichts von dir wissen* 101,21. अलमेभिरनुसृतैः *stehe davon ab ihnen nachzugehen* 106,7. — 4) mit Gen. *hinreichende Menge von* Tândja-Br. 18,5,9. — 5) mit Infin. *a) genügend zu.* — *b) im Stande seiend, vermögend.* — *c) genug des, lass' ab von.* — 6) mit Absol. *genug des, lass' ab von.* — 7) *mit Fut. *im Stande Etwas zu thun.* — 8) mit भू *hinreichen, genügen.* — 9) mit कर् *a) zurecht machen.* — *b) bewirken, hervorbringen.* — *c) schmücken.* Med. auch *sich schmükken.* — *d) Gewalt anthun,* mit Gen. M. 8,16. — *e)* mit vorangehendem अभि, उप und सम् *schmücken.*

अलमर्थता f. und अलमर्थत्व n. *das Haben der Bedeutung von* अलम् Mahâbh. 3,95,*a.*

*अलमातर्दन Adj. *leicht zu durchbohren* Nir. 6,2.

अलम्पट Adj. *nicht lüstern, keusch.*

अलंपशु Adj. *Vieh zu halten im Stande.*

*अलंपुरुषीण Adj. *für einen Menschen hinreichend.*

अलंपूर्व Adj. *dem* अलम् *vorangeht* Mahâbh. 1,199,*b.*

अलंप्रजनन Adj. *zeugungsfähig.*

अलम्बम् Adv. *ohne Aufenthalt.*

अलंबल Adj. *jeder Kraft gewachsen* (von Çiva).

अलम्बुष 1) m. *a) die Hand mit ausgestreckten Fingern.* — *b) eine best. Pflanze.* — *c)* N. pr. eines Râkshasa. — 2) f. आ *a) Barriere.* — *b) eine der Mimosa pudica ähnliche Pflanze* Bhâvapr. 1, 220. 4,176. *Sphaeranthus hirtus* Ratnam. 39. — *c) eine best. Ader.* — *d)* N. pr. einer Apsaras.

*अलंबुस Adj. *reich an Spreu* Ind. St. 13,483, N. 2.

*अलंभूष्णु Adj. *vermögend, gewachsen.*

अलम्म m. N. pr. eines Ṛshi.

अलंमद Adj. *gehörig berauscht* Dhûrtan. 9.

अलंमनस् Adj. *befriedigt.*

1. अलय m. *das Nichtzugrundegehen, Bestand* R. 3,71,10. v. l. अनय ed. Bomb. 3,66,12.

2. अलय Adj. *rastlos.*

अलर्क m. 1) *toller Hund.* — 2) *ein best. fabelhaftes achtbeiniges Thier.* — 3) *Calotropis gigantea alba.* — 4) N. pr. eines Fürsten.

अलर्ति 3. Sg. und अलर्षि 2. Sg. Intens. von अर्.

अलर्षिराति Adj. *ungeduldig in Betreff des Gebens.* अनर्शराति v. l.

अललाभवत् Adj. *munter rauschend.*

*अलवण Adj. *nicht salzig* P. 5,1,121.

अलवम् barbarische Aussprache für अरयम् (von अरि). अलयम् Mahâbh. 1,6,*a.*

*अलवाल und *°क m. = आलवाल.

अलष्टिका f. *eine best. Methode die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

अलस 1) Adj. (f. आ) *a) träge, müde, matt, stumpf, ohne Energie.* Am Anfange eines Comp. als Adv. — *b) *nicht blühend* Gal. — 2) m. *a) Geschwüre —, Schrunden zwischen den Zehen.* *n. Gal. — *b)* = अलसक Bhâvapr. 4,25. — *c) ein best. kleines giftiges Thier.* — *d) *eine best. Pflanze.* — 3) *f. आ *Vitis pedata Wall.*

अलसक m. *Trommelsucht* oder *eine andere Form von Flatulenz.*

अलसगमन Adj. (f. आ) *trägen Ganges* Megh. 79. Spr. 7618.

अलसाला f. AV. 8,16,4.

अलसी Adv. mit भू *müde werden* Bhâvapr. 4,25.

अलसेक्षण Adj. (f. आ) *matten Auges* Râgat. 5,408.

अलाञ्छन Adj. *fleckenlos* Bâlar. 142,10.

अलाएडु m. *eine Art Gewürm* AV. 2,31,2.

अलात n. *Feuerbrand.*

अलातशान्ति f. Titel des 4ten Prakaraṇa von Gauḍapâda's Commentar zur Mâṇḍukjopanishad.

अलातादी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अलातृण Adj. *karg, geizig.*

अलाबु f. (auch °बू) *Flaschengurke;* m. n. *die Frucht* und *ein daraus verfertigtes Gefäss* (auch zum Schröpfen gebraucht).

अलाबुक n. *Flaschengurke (die Frucht).* *अलाबुका f. *die Pflanze* Nigh. Pr.

अलाबुकेश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

अलांबुगन्धि Adj. *nach Gurken riechend* AV. Paipp. 17,3,1.

*अलाबुनी f. = अलाबुका Nigh. Pr.

अलाबुपात्र n. *als Gefäss verwandte Flaschengurke.*

अलाबुमय Adj. *aus einer Flaschengurke gemacht.*

अलाबुवीणा f. *eine Laute in Gestalt einer Flaschengurke.*

*अलाबुसुकृद् m. *Sauerampfer* Nigh. Pr.

*अलाबूकट n. *Blüthenstaub der Flaschengurke.*

अलाभ m. 1) *Nichterlangung.* — 2) *Ermangelung.* — 3) *Verlust.*

अलाभकाल m. *nicht die geeignete Zeit zur Erlangung von Etwas* Spr. 3653.

अलायुध m. N. pr. eines Râkshasa MBh. 7,176,1.

(अलाट्य) अलाविय m. wohl Bein. Indra's.

*अलार् 1) m. *eine Aloeart* Gal. — 2) n. *Thür.*

अलास m. *Zungengeschwulst.*

अलास्य Adj. *nicht tanzend.*

1. अलि m. 1) *Biene* 220,19. 248,25. Spr. 7691. — 2) **Scorpion.* — 3) *der Scorpion im Thierkreise* (könnte auch अलिन् sein). — 3) **Krähe.* — 4) **der indische Kuckuck.* — 5) **Branntwein.*

2. *अलि m. Apabhraṁça-Form für अरि *Feind.*

अलिंश m. *ein best. dämonisches Wesen.*

अलिक m. = अलीक *Stirn* Bâlar. 63,6. °फलक n. *Stirnplatte* 175,15. °लेखा f. Kâd. 67,16.

अलिकातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अलिकुल n. *Bienenschwarm* 220,12.

*अलिकुलप्रिया f. *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

*अलिकुलसंकुल 1) m. *Trapa bispinosa.* — 2) f. आ *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

अलिक्कव m. *ein best. Aasvogel.*

*अलिगन्ध m. *Michelia Champaka Lin.* Gal.

*अलिगर्द् und *अलिगर्ध m. = अलगर्द.

*अलिगु m. N. pr. eines Mannes.

1. अलिङ्ग n. *kein entscheidendes Merkmal* Comm. zu Njâjas. 2,2,29.

2. अलिङ्ग Adj. 1) *ohne Kennzeichen* Mund. Up. 3, 2,4. — 2) *geschlechtslos* (gramm.). — 3) *ohne feinen Körper.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâg. P. 1, 15,31.

अलिङ्गग्रहण n. *keine specielle Angabe* Kâtj. Çr. 15,2,11.

*अलिजिह्वा und *°जिह्विका f. *Zapfen im Halse.*

अलिञ्जर m. *grosser Wassertopf* MBh. 3,187,11.

*अलिदूर्वा f. *eine best. Pflanze.*

अलिन् 1) m. *a) Biene.* — *b) *Scorpion.* — *c) der Scorpion im Thierkreise.* — 2) f. °नी *a) Bienenweibchen* Çiç. 6,72. °नाथ m. *Bienenmännchen* Prasannar. 107,14. — *b) Bienenschwarm* Spr. 5896.

अलिन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अलिन्द m. 1) *Terrasse vor der Hausthür.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*अलिन्दक m. = अलिन्द 1).

*अलिपक्क m. 1) *Biene.* — 2) *der indische Kuckuck.* — 3) *Hund.*

*अलिपत्रिका f. *Boerhavia procumbens.*

*अलिपत्री f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अलिपर्णी f. *Tragia involucrata Lin.*

अलिपि Adj. *unbefleckt* und zugleich *ungeschrieben* Ind. St. 14,386.

*अलिप्रिय 1) n. *rothe Lotusblüthe.* — 2) f. आ *Bignonia suaveolens.*

*अलिमक m. 1) *Biene.* — 2) *Frosch.* — 3) *der indische Kuckuck.* — 4) *Bassia latifolia.* — 5) *Staubfäden einer Lotusblüthe.*

अलिमद्दलिन् Adj. *mit Blüthenblättern versehen, auf denen Bienen sitzen,* Spr. 2340.

अलिमत् Adj. *mit Bienen versehen* Spr. 2340.

अलिमाला f. *Bienenschwarm* Mâlatîm. 1,7.

*अलिमोदा f. *Premna spinosa.*

*अलिमोक्षिनी f. *eine best. Pflanze,* = केविका Râgân. 10,118.

*अलिम्पक m. = अलिमक 2) 3) 4) 5).

*अलिम्बक m. = अलिमक 1) 2) 3) 5).

*अलिवल्लभा f. *Bignonia suaveolens* Nigh. Pr.

*अलिसमाकुल m. *Chrysanthemum indicum* Nigh. Pr.

अलीक 1) Adj. *a) widerwärtig, unangenehm* AV. n. *etwas Unangenehmes.* — *b) unwahr, falsch, nicht in Wirklichkeit Etwas seiend;* n. *Unwahrheit, Falschheit* 186,11. 324,18. — *c) *wenig.* — 2) n. *a) Stirn* Spr. 1670. 2606 (an beiden Stellen zugleich *Falschheit*). — *b) *Kopf* Gal. — *c) *Himmel.*

अलीकनिमीलन n. *erheucheltes Schliessen* (der Augen) Spr. 7110.

अलीकपण्डित Adj. *afterweise* Spr. 7285.

अलीकमत्स्य m. *Betelblatt mit Bohnenmehl in Oel geschmort* Bhâvapr. 2,20.

अलीकमन्त्रिन् m. *falscher —, kein redlicher Minister* Kathâs. 68,110.124.

अलीकयु m. N. pr. eines Mannes.

अलीकवादिन् Adj. *lügend* Nâgân. 72,9.

अलीकसुप्त (127,3) und °क (Kathâs. 68,9. 77,57) n. *erheuchelter Schlaf.*

*अलीकाय्, °यते *getäuscht werden.*

*अलीकिन् und *अलीक्य Adj. von अलीक.

*अलीगर्द् m. = अलगर्द.

*अलीष्ट m. *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,43.

*अलु f. = आलु *kleiner Wasserkrug.*

अलुप्त Adj. *nicht zu Nichte geworden, — verloren, — dahin.*

अलुप्तसत्त्वकोश Adj. *einen vollen Schatz an Muth besitzend* Spr. 646.

अलुब्ध Adj. *nicht habsüchtig* Gaut. 28,48.

अलुभ्यत् Adj. *nicht in Unordnung gerathend.*

अलूत Adj. *nicht rauh, weich, sanft.*

अलूतात्व n. *keine rauhe Nachbarschaft* TBr. 1,1,6,6.

अलून Adj. *nicht abgepflückt* Spr. 271.

अलेपक Adj. *unbefleckt, rein* 284,33.

1. अलोक m. 1) *Nichtwelt, Untergang der Welt.* — 2) *Nicht-Leute.* — 3) **die übersinnliche Welt.*

2. अलोक Adj. *nicht Raum habend, keine Stelle findend.*

अलोकसामान्य Adj. *nicht den gewöhnlichen Menschen eigen* Mâlatîm. 6,8.

अलोक्य Adj. (f. आ) 1) *ungewöhnlich, unstatthaft.* — 2) *um die andere Welt bringend, zur Hölle führend* Spr. 3645.

अलोक्यता f. *Verlust der anderen Welt.*

अलोचन Adj. (f. आ) *ohne Fensteröffnung* Kâraka 1,14.

अलोप m. 1) *kein Schwund* Lâtj. 6,10,15. TS. Prât. 11,2. — 2) *Schwund von* अ VS. Prât. 4,40.

अलोपाङ्ग Adj. *dem kein Glied fehlt.*

1. अलोभ m. 1) *Nichtverwirrung, richtiger Gang.* — 2) *Nichthabsucht, Genügsamkeit.*

2. अलोभ Adj. *nicht habsüchtig* zu Spr. 716.

अलोमक, अलोमक (f. °मका und °मिका) und अलोमन् Adj. *unbehaart* Gaut. 17,28.

अलोल 1) Adj. *nicht unbeständig* oder — *gierig* Spr. 716. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,390.

अलोलत्व n. *Beständigkeit* Bhag. 16,2.

अलोलुप 1) Adj. *frei von aller Begierde* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अलोलुपत्व und अलोलुप्त्व n. *das Freisein von aller Begierde.*

अलोलुप्यमान Adj. *nicht gierig* Gaut. 2,41.

*अलोक् m. N. pr. eines Mannes.

अलोहित (TS.) und अलोहित (Çat. Br. 14) 1) Adj. *blutlos.* — 2) *n. *rothe* (!) *Lotusblüthe.*

अलौकिक Adj. (f. ई) *nicht im gewöhnlichen Leben vorkommend, ungewöhnlich, ungebräuchlich.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 44.

अल्ग m. Du. *die Leisten, Weichen.*

अल्प Adj. (f. आ) *klein, gering, schwach, wenig;* n. *Kleines, Weniges.* अल्पम् Adv. *ein wenig, in geringem Grade.* अल्पेन *für ein Weniges, billig; leicht, schnell* Spr. 514. *अल्पात् *leicht, schnell.* अल्पेन und अल्पात् werden in dieser Bedeutung mit einem Partic. praet. pass. componirt 232,19. Compar. अल्पीयस् (*weniger* Kâtj. Çr. 2,7,13. *ganz gering* Spr. 649. n. *etwas ganz Unbedeutendes*) und अल्पतर, Superl. *अल्पिष्ठ.

अल्पक 1) Adj. (f. अल्पिका) dass. m. *elender Wicht* Spr. 3919. n. *Weniges.* अल्पकम् Adv. *ein wenig.* अल्पकात् *bald darauf.* — 2) m. **Hedysarum Alhagi* und **Premna herbacea* (Nigh. Pr.). — 3) f. *अल्पिका

f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

अल्पकण्ठ Adj. *eine schwache Stimme habend.*

अल्पकालत्व n. *Kürze der Zeit* 215,21.

*अल्पकेशी f. *eine best. Pflanze.*

अल्पक्रीत Adj. *billig gekauft* Prab. 61,2.

*अल्पगन्ध m. *rothe Lotusblüthe.*

अल्पचेतस् Adj. *von geringer Einsicht* R. 5,85,15.

अल्पज्ञ Adj. *Weniges wissend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 260,1. 275,6.

*अल्पतनु Adj. *klein von Wuchs* AK. 2,6,1,48.

अल्पतेजस् Adj. *des Feuers ermangelnd, schwächlich* 101,15.

अल्पता f. und अल्पत्व n. (215,22) *Geringheit, Geringfügigkeit; Kürze* (eines Tages) Spr. 5567.

अल्पदक्षिण Adj. *mit geringem Opferlohn* M. 11, 39. 40.

अल्पदर्शन Adj. *kurzsichtig* (übertr.) MBh. 1,151, 38.

अल्पदुःख Adj. *wenig Leid erfahrend.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,173,8.

अल्पदेह Adj. *klein an Leib* Bhâvapr. 2,12.

अल्पद्वारा Adj. f. *eine enge Scheide habend* Suçr. 1,290,14.

अल्पधन Adj. *wenig begütert, arm* M. 3,66. 11,40.

अल्पधी Adj. *von geringer Einsicht* 142,3.

अल्पनिष्पत्ति Adj. *selten vorkommend* (Worte) Nir. 2,2.

*अल्पपक्षिका f. *Desmochaeta atropurpurea* Râgân. 4,94.

*अल्पपत्री f. *eine Art Basilienkraut, Curculigo orchioides* und *Anethum Sowa* Nigh. Pr.

*अल्पपद्म n. *rothe Lotusblüthe.*

अल्पपशु Adj. *wenig Vieh besitzend.*

अल्पपायिन् Adj. *wenig, — schlecht saugend* (Blutegel) 217,28.

अल्पपुण्य Adj. (f. आ) *der wenig Gutes gethan hat, der Manches auf seinem Gewissen hat* MBh. 3,67,17. R. 6,95,20.

*अल्पपुष्पिका f. *gelber Oleander* Nigh. Pr.

*अल्पप्रमाणक m. *eine Gurkenart.*

अल्पप्रयोग Adj. *von seltenem Gebrauch* Nir. 1,14.

1. अल्पप्राण m. *schwacher Hauch* (gramm.).

2. अल्पप्राण Adj. 1) *kurzathmig,* so v. a. *nicht ausdauernd.* — 2) *mit schwachem Hauche ausgesprochen* Kâvjâd. 1,43.

अल्पबलप्राण Adj. *schwach und kurzathmig* (Pferd) MBh. 3,71,15.

अल्पबहुत्व n. *Geringheit und (oder) Vielheit.*

अल्पबाध Adj. 1) *geringen Schaden bringend.* — 2) *wenige Leiden habend.*

अल्पबुद्धि Adj. *geringen Verstandes* M. 12,74.

अल्पभाग्य Adj. (f. आ) *unglücklich* (Person) 66,18. R. 2,53,24. Davon Nom. abstr. °त्व n. R. 6,74,11.

अल्पभुज्ञातर् Adj. (f. आ) *schmalbrüstig* Vikr. 112.

अल्पमति Adj. *von geringer Einsicht* Suçr. 1,35,6.

*अल्पमारिष m. *Amaranthus polygamus L.*

अल्पमूर्ति Adj. *von geringer Masse* (Stern). Davon Nom. abstr. °त्व n. Sûrjas. 2,10.

अल्पमूल Adj. *schmal an der Basis* Bhâvapr. 5,98.

अल्पमेधस् Adj. *von geringer Einsicht.*

*अल्पंपच Adj. *wenig kochend.*

अल्पय्, °यति *verringern* Bâlar. 136,1. *um sein Ansehen bringen* Spr. 549.

अल्पकृच्छ्र und °कृत्र Adj. *nicht schmerzhaft* Bhâvapr. 5,93. 99.

अल्पवयस् und *°वयस्क (Gal.) Adj. *jung* (von Pferden) H. 1233.

*अल्पवर्तिका f. *eine Wachtelart,* = वर्तीरि Madanav. 125,44.

अल्पविद् Adj. *Weniges wissend* Khând. Up. 7,5,2.

अल्पविद्य Adj. *wenige Kenntnisse besitzend* M. 11,36.

अल्पविषय Adj. (f. आ) *von geringem Umkreis* (Verstand) Ragh. 1,2.

अल्पव्याहारिन् Adj. *wenig redend* Lâṭj. 9,8,7.

अल्पशःपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

अल्पशक्ति Adj. *von geringer Kraft, schwach* Hit. 15,9.

अल्पशयु m. *ein best. lästiges Insect.*

अल्पशरीर Adj. *klein von Körper* R. 5,35,31.

अल्पशस् Adv. 1) *in geringem Maasse, wenig.* — 2) *selten.*

अल्पशेष Adj. *woran wenig fehlt, beinahe vollendet, — zu Ende* R. 5,37,29. Kâd. 41,21. 52,8.

अल्पसत्त्व Adj. *wenig Muth habend, feig* Bhâr. Nâṭj. 34,57. Kathâs. 18,131. 25,98.

अल्पसंनिचय Adj. *geringe Vorräthe habend, arm* R. 1,6,7.

अल्पसंभार Adj. *wenig Zubehör habend, unbemittelt.* Superl. Gobh. 4,1,18.

अल्पसर्वतोभद्रमण्डल n. *ein best. mystischer Kreis.*

अल्पसार Adj. 1) *schwach.* — 2) *werthlos, unbedeutend* Spr. 7692.

अल्पसुखित Adj. *wenig Freude habend* R. 5,86,7.

अल्पस्पर्श Adj. (f. आ) *unempfindlich* v. l. zu Suçr. 2,397,20. 398,10.

अल्पस्व Adj. *wenig besitzend* Gop. Br. 1,3,17. Vaitân. 14.

अल्पस्वर Adj. 1) *mit schwacher Stimme, kleinlaut* Kathâs. 62,75. — 2) *wenige Vocale habend.* Compar. Ind. St. 10,420.

अल्पाङ्ग Adj. *einen kleinen Körper habend.* Davon Nom. abstr. °त्व 301,11.

अल्पाज्य Adj. *mit wenig Opferschmalz* Çat. Br. 11,4,2,18.

अल्पाङ्गि Adj. *fein gefleckt.*

अल्पात्यय Adj. *geringe Leiden verursachend* Suçr. 1,353,14. 2,189,17.

अल्पान्तरगत Adj. *ganz in der Nähe befindlich* R. 4,18,17.

अल्पाम्बुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अल्पायुस् 1) Adj. *ein kurzes Leben habend.* — 2) *m. *Ziege.*

अल्पाल्प Adj. *ganz wenig.*

अल्पाल्पभास् Adj. *von ganz geringem Glanze* Megh. 78.

अल्पावशिष्ट Adj. *wenig übriggeblieben.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 65,26.

अल्पावशेष Adj. dass. R. 3,32,2.

*अल्पास्थि n. *Frucht der Grewia asiatica* Râgân. 11,112.

अल्पाहार Adj. *wenig Nahrung zu sich nehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Lalit. 320,9.

अल्पी Adv. mit भू *sich verringern.*

अल्पीयःखा Adj. f. *eine sehr enge Scheide habend* Suçr. 1,296,20.

अल्पेच्छु Adj. *genügsam* Spr. 650.

अल्पेतर Adj. *gross, bedeutend.* °त्व n. *Grösse* Ragh. 5,22.

अल्पेशाख्य Adj. *von niedriger Herkunft* (buddh.).

अल्लम und °प्रभुदेव m. N. pr. eines Mannes.

*अल्ला f. *Mutter.*

अल्लाड und °नाथ m. N. pr. eines Mannes.

अल्लापदीन m. N. pr. = العابدين.

अल्लाल und °सूरि m. N. pr. eines Mannes.

अल्लालदेश m. N. pr. eines *Landes* Bhoǵa-Pr. 73, 17. 23. 74,4. 11.

अल्लोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अव्, अवति 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *darbringen* (ein Loblied). — 3) *Jmd fördern, begünstigen, wohl wollen.* — 4) *laben, erquicken, sättigen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *zu Etwas* (Dat. Loc.) *verhelfen.* — 6) *beschützen, behüten.* — 7) *beherrschen, regieren.* — 8) *Etwas gern haben, — annehmen.* — Caus. *verzehren.* — Mit अनु *erfrischen, aufmuntern.* — Mit अभि *erquicken.* — Mit उद् 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *fördern, unterstützen.* — 3) *gnädig annehmen.* — 4) *lauern.* — Mit उप 1) *liebkosen.* — 2) *erfrischen.* — 3) *zustimmen, ein-*

stimmen. — Mit प्र 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *fördern, unterstützen.* — 3) *laben, erquicken.* — 4) *gern annehmen.* — Mit संप्र *behülflich sein.* — Mit सम् 1) *zusammentreiben, feindlich an einander bringen.* — 2) *laben, erquicken.*

1. अव in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Nominibus *ab, herab.* Mit Abl. *von — herab* AV.

2. अव m. *Gunst, Huld.*

अवक्षति f. = अवर्ति.

1. अवंश m. *niedriges Geschlecht* Spr. 653.

2. अवंश n. *das Balkenlose*, d. i. *der Luftraum.*

अवंश्य Adj. *nicht zur Familie gehörig.* Davon Nom. abstr. °ता n. Mahâbh. 4,56,1.

*अवकट P. 5,2,30.

*अवकटिका f. *Verstellung.*

अवकर m. *Kehricht* Gaut. 20,4. 23,13. Spr. 5220. °कूट *Kehrichthaufen* Kâd. II,129,21. °स्थान n. *der Ort wohin man den Kehricht bringt.*

अवकरितव्य Adj. *zustreuen* Comm. zu Gaim. 5,1,4.

अवकर्णय्, °यति *Etwas in den Wind schlagen.* Kâd. II,115,4.

अवकर्त m. *Abschnitt.* वस्त्राव° MBh. 3,62,22.

अवकर्तन n. *das Abschneiden* MBh. 3,62,16.

°अवकर्तिन् Adj. *ab-, beschneidend.*

°अवकर्तृ Nom. ag. *Ab-, Beschneider.*

अवकल्कन n. *das Mischen, Zusammenrühren.*

अवकल्प m. *das Machen zu, Erklären für* (geht im Comp. voran) Viddh. 7,11.

*अवकल्पितिन् Adj. = अवकल्पितं येन सः.

अवका f. *Blyxa octandra Rich.*

अवकाद् Adj. *die Blyxa fressend.*

अवकाश m. (Adj. Comp. f. आ) 1) *freier Platz, Raum, Stelle.* — 2) *Zwischenraum.* अवकाशेन *dazwischen* Tândja-Br. 18,9,6. — 3) *Zwischenzeit.* — 4) *Platz für, Gelegenheit zu* (Gen.). °काशं कर् oder दा *Platz machen, Raum —, Gelegenheit geben, Einlass gewähren* (mit Dat. und Gen.). °काशं लभ् oder आप् (mit und ohne Präp.) *Platz —, Gelegenheit finden, sich Eingang zu verschaffen wissen.* °काशं रुध् *hemmen, hindern.* — 5) *freie Zeit, Musse* Spr. 6240. — 6) Bez. *gewisser Sprüche, bei deren Recitation auf gewisse Gegenstände geblickt wird.*

*अवकाशक m. *Platz, Stelle* Gal.

अवकाशद् Adj. *beherbergend* 205,8.21. Jâgñ. 2,276.

अवकाशवत् Adj. *geräumig.*

अवकाश्य Adj. *zu den Sprüchen* अवकाश *zuzulassen.*

अवकिन् Adj. *mit Avaka bewachsen.*

अवकिरण n. *Kehricht* Kâraka 3,3.

अवकीर्णिन् Adj. *der sein Gelübde der Keuschheit gebrochen hat.*

अवकीलक m. *Pflock, Nagel.*

अवकुञ्चन n. *Krümmung, Zusammenziehung.*

*अवकुटार P. 5,2,30.

*अवकुटारिका f. *Verstellung.*

अवकुण्ठन n. vielleicht fehlerhaft für अवगुण्ठन.

अवकेश Adj. *mit herabhängenden Haaren.*

*अवकेशिन् Adj. *unfruchtbar.*

*अवकोकिल Adj. = अवकुष्टः कोकिलया Mahâbh. 2,355,*b*.

अवकोल्ब Adj. (f. आ) *von Avaka umhüllt.*

अवक्तर् Nom. ag. *nicht redend* Maitrjup. 6,11.

अवक्तव्य Adj. *unsagbar* Ind. St. 9,164. Sarvad. 41,8. 9.

अवक्त्र Adj. (f. आ) *ohne Mündung.*

अवक्र Adj. *nicht krumm, — schief.*

अवक्रन्दिन् Adj. *herabstürmend.*

अवक्रन्द् m. *das Brüllen, Wiehern.*

अवक्रमण n. *descensio in uterum, Empfängniss* Lalit. 39,18.

अवक्रय m. 1) *Vermiethung, Verpachtung.* — 2) *Pachtgeld.*

अवक्रयकुटी f. *Marktbude.*

अवक्रान्ति f. *das Hinabsteigen*, in गर्भाव°.

अवक्रामिन् Adj. *entfliehend.*

*अवक्लिन्नपक्व Adj. *vor Reife triefend.*

अवक्लेद m. *das Triefen.*

°अवक्षपण n. in अङ्गाव°.

अवक्षाम Adj. *abgemagert, mager.*

अवक्षायम् Absol. *verscheuchend* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 666,6.

अवक्षालन n. *das Abwaschen durch Eintauchung.*

अवक्षेप m. *Verspottung, Verhöhnung.*

अवक्षेपण 1) m. *a) das Hinabwerfen, Niederdrängen* Kan. 1,1,7. Tarkas. 3. — *b) das Verspotten, Verhöhnen.* — 2) *f. ई *Zügel.*

अवखण्डन n. *das Zertheilen, Zersplittern, Zerstückeln* Kâd. 206,7.

अवखाद् m. *Aufzehrung.*

अवगण Adj. *allein stehend* MBh. 3,82,15. अवगुण v. l.

*अवगणन n. *Geringachtung.*

*अवगण्ड m. = पुवगण्ड *Blüthe auf dem Gesicht.*

अवगति f. *das Kommen auf Etwas, das Erkennen, Errathen.*

*अवगध Adj. *der sich früh Morgens gebadet hat.*

अवगध m. *Kraut* Ait. Âr. 136,5 v. u.

अवगन्तर् Nom. ag. *der da erkennt* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,28.

अवगन्तव्य Adj. *zu beurtheilen, aufzufassen; zu erkennen, — erschliessen aus* (Abl.) Comm. zu Ârjabh. 2,2.

अवगम m. und °न n. *Verständniss, Erkenntniss, das Kennenlernen, Erfahren.*

अवगमयितर् Nom. ag. *der zu Etwas verhilft.*

अवगमिन् Adj. *erkennend.*

अवगम्य Adj. *erkennbar.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,28.

*अवगत्भ्, °त्भते und *अवगत्भाय्, °यते Kâç. zu P. 3,1,11.

अवगाण m. Pl. *die Afghanen* Varâh.

*अवगाद् m. v. l. für अवगाह् *Eimer.*

अवगाह् m. 1) *Eintauchung, Waschung, Baden.* — 2) *Eimer.*

अवगाहन n. *das Eintauchen, Baden* Âpast. 2,2,9.

*अवगाहितव्य n. impers. *einzutauchen* Kâç. zu P. 3,4,14.

°अवगाहिन् Adj. *sich einlassend auf, sich zu schaffen machend mit* Tarkas. 52.

*अवगाह् ved. Dat. Inf. *einzutauchen* Kâç. zu P. 3,4,14.

अवगुण Adj. *der Vorzüge ermangelnd.* अवगण v. l.

अवगुण्ठन n. 1) *das Verhüllen.* कृतावगुण्ठन Adj. *verhüllt* 312,27. *eingehüllt in* (Instr.). कृतशिरोऽव° Adj. Kâd. 183,10. — 2) *Hülle, Schleier* 314,9. — 3) *eine best. mystische Fingerverbindung.* — 4) **das Kehren.*

अवगुण्ठनवत् Adj. *verhüllt, verschleiert* Mâlav. 73,13.

*अवगुण्ठिका f. *Hülle, Schleier.*

अवगूरण n. *das Tosen* Uttarar. 57,11.

*अवगूलिका f. *Hure* Gal.

अवगूहन n. 1) *das Verstecken.* — 2) *das Umfangen, Umfassen.*

अवगृह्य Adj. *trennbar* (Compositum).

अवगोरण n. *das Bedrohen* Gaut. 21,20. Comm. zu Gaim. 324,9 und zu Njâjam. 3,4,19.

*अवगोर्य Adj. *zu bedrohen.*

अवग्रह m. 1) *Hemmniss, Hinderniss.* — 2) *Regenmangel, Dürre.* — 3) *die im* Padapâṭha *übliche Abtheilung der* Pada, *Aufhebung des* Saṃdhi Comm. zu Njâjas. 2,2,55. — 4) *die Pause zwischen in solcher Weise abgetheilten* Pada. — 5) *die Silbe* oder *der Laut, nach denen diese Abtheilung erfolgt.* — 6) *ein auf diese Weise abgetheiltes* Pada, insbes. *das vorangehende.* — 7) **natürlicher Zustand.* — 8) **Fluch* (eher *ein best. Fluch*). — 9) **Elephantenstirn.* — 10) **Elephantenheerde.*

*अवग्रहण 1) n. *a) das Hemmen, Hindern.* — *b) Geringachtung.* — 2) f. ई = गृहावग्रहणी *Thürschwelle* Gal.

अवग्रक्शकम् Indecl. Titel eines Pariçishṭa zum SV.

अवग्रक्षत्र n. = अवग्रक् 4) ṚV. Prât. 1,6(16).

अवग्राक् m. 1) *Hemmniss, Hinderniss (als Fluch). — 2) *Dürre* Râgat. 8,1237. — 3) *Elephantenstirn. — 4) *Eimer.

अवग्राक्म् Absol. *mit Abtheilung der Worte* Ait. Br. 2,19.

अवघटिका f. *ein best. musik. Instrument.*

*अवघट् m. *Grube.* Vgl. अवघात.

अवघट्टन n. *das Berühren, Betasten, Anstossen an.*

अवघट्टित n. *das Anstossen* Hariv. 4720.

अवघषण n. *das Abreiben.*

अवघात m. 1) *Schlag. — 2) das Entfernen der Hülsen durch Stampfen in einem Mörser* Gaim. 483,8. — 3) *= अवघट् *Grube.* — 4) *grosse Todesgefahr.*

अवघातिन् Adj. *durch Stampfen (Hülsen) entfernend.*

अवघूर्ण Adj. *sich hinundher bewegend, schwankend.*

अवघोष m. *Verkündigung.*

अवघ्राण n. *das Beriechen, Riechen.*

अवघ्रायम् Absol. *beriechend* Kâtj. Çr. 5,9,13.

अवघ्रेय Adj. *zu beriechen.*

अवच Adj. *der niedere*, in उच्चावच.

*अवचक्षणाम् Adv. gaṇa गोत्रादि.

अवचक्षे Dat. Inf. *zu erblicken von* (Instr.) ṚV. 4,58,5.

अवचनुक N. pr. einer Gegend.

1. अवचन 1) Adj. *Etwas nicht ausdrückend* Gaim. 1,1,24. — 2) n. *das Fehlen einer bestimmten Angabe.*

2. अवचन Adj. (f. आ) *sprachlos, nicht sprechend.*

अवचनकर Adj. *Jmds Rath nicht befolgend* Spr. 1865.

अवचनीय Adj. *nicht zu sagen.*

अवचन्द्रमस् n. *das Verschwinden des Mondes.*

अवचय m. *das Abpflücken, Lesen.*

°अवचर m. *Tummelplatz, Gebiet* (buddh.).

अवचरत्रिका Adj. f. *herabtrippelnd.*

अवचायिका f. *Lese.*

अवचायिन् Adj. *abpflückend, lesend.*

अवचारण n. *das Anwenden* (medic.)

अवचूड m. *herabhängender Büschel.*

अवचूरि und °का f. *Glosse, Erklärung.*

अवचूर्णन n. *das Bestreuen.*

अवचूर्णय्, °यति *bestreuen.* °चूर्णित *bestreut.*

अवचूल m. = अवचूड Kâd. 126,7. 128,3.

*अवचूलक n. *Fliegenwedel.*

अवच्छद् m. *Decke.*

अवच्छित्तत्व n. *das Bestimmtsein* Nj. K.

*अवच्छुरित und *°क n. *lautes Auflachen.*

अवच्छेद् m. 1) *Abschnitt* (eines Kleides). — 2) *Abschnitt* (einer Recitation u. s. w.) Âçv. Çr. 1,2,25. — 3) *Trennung, Absonderung.* — 4) *genaue Bestimmung.*

अवच्छेदक Adj. *genau bestimmend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवच्छेद्य Adj. *was getrennt —, gesondert wird.*

अवज्ञप m. *Ersiegung, Besiegung.*

अवज्ञा f. *Verachtung, Geringachtung* (das Obj. im Loc. oder Gen.). अवज्ञया *geringschätzig*, so v. a. *ganz gleichgültig.*

अवज्ञान n. dass.

अवज्ञानगस्तोत्र n. Titel eines Stotra.

अवज्ञेय Adj. *zu verachten, gering zu achten.*

अवद्योतन n. *das Beleuchten.*

अवद्वलन n. *das Anzünden.*

अवट् m. 1) *Grube.* °कोम Kâtj. Çr. 8,8,13. — 2) *Grube am Körper.* — 3) *Zahnhöhle.* — 4) *Nacken* Gal. — 5) *Taschenspieler. — 6) N. pr. eines Mannes.

*अवटकच्छप m. *eine Schildkröte in einer Grube*, bildlich von *einem Manne, der die Welt nicht kennt.*

अवटनिरोधन m. *eine best. Hölle.*

*अवटि m. = अवट *Grube.*

*अवटीट 1) Adj. (f. आ) *herabhängend* (von einer Nase), *mit einer herabhängenden Nase.* — 2) n. *eine herabhängende Nase.*

अवटु m. oder f. 1) *Nacken.* — 2) *Grube und *Brunnen.* Auch n. — 3) *ein best. Baum.*

अवटोदा f. N. pr. eines Flusses.

अवट्य Adj. *in einer Grube befindlich.*

*अवटङ्क m. *Markt.*

*अवटा n. = तिलपर्णी Gal.

अवतं m. *Brunnen.*

अवतंस 1) m. n. *Kranz, reifenförmiger Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. N. pr. eines Berges Ind. St. 10,281.

अवतंसक m. n. 1) = अवतंस 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Titel einer buddh. Schrift.

*अवतंसन n. *Diadem* Gal.

अवतंसी Adv. mit कर् *als Kranz verwenden* Kâd. 162,3.

अवतक्षण n. *Zerschnittenes, Häckerling.*

अवततधन्वन् Adj. *mit abgespanntem Bogen.*

*अवततनेनकुलस्थित n. *das Stehen eines Ichneumons auf erhitztem Boden*, bildlich von *der Beweglichkeit und Unbeständigkeit eines Menschen.*

अवतमस n. *abnehmende Finsterniss.*

अवतरण n. 1) *das Hinabsteigen, — schiessen, — fahren* 294,13. — 2) *das Zustandekommen, Gelingen* Bigag. 117 (127).

अवतरणमङ्गल n. *feierliche Bewillkommnung* Kâd. 105,9.

अवतरणिका f. *Vorrede, Einleitung.*

अवतरम् Adv. *weiter weg.*

अवतरितव्य n. impers. *descendendum.*

अवतर्द् m. *Durchbohrung, Spaltung* Kaush. Âr. 1,8.

अवतर्पण n. *Linderungsmittel.*

अवतान m. 1) *Decke von Schlingpflanzen.* — 2) *Abspannung des Bogens* als Bez. *der Verse* VS. 16, 54-63 Çat. Br. 9,1,1,21. 27. — 3) *N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 2,4,67.

अवतापिन् Adj. *von oben her von der Sonne erwärmt.*

अवतार m. 1) *das Herabsteigen, Herabkunft.* Insbes. *das Herabkommen überirdischer Wesen auf die Erde in veränderter Gestalt*, so wie *die Erscheinung selbst.* — 2) *Erscheinung, Offenbarwerdung, das zu Tage Treten.* — 3) *Gelegenheit zu* (Gen.) Çaṃk. zu Bâdar. 4,2,21. — 4) buddh. *Blösse.* °रं लभ् *Jmd beikommen können.* — 5) *heiliger Badeplatz, Tîrtha.* — 6) Titel eines buddh. Werkes.

अवतारक Adj. *auftretend, betretend*, in रङ्गाव°.

अवतारण n. 1) *das Absteigen —, Herabkommenlassen.* — 2) *das Ablegen* Kâd. 130,17. — 3) *das Herabsteigen, — fahren.* — 4) *das Verehren. — 5) *das Besessensein.* — 5) *Saum eines Kleides.*

अवतारप्राद्भाव m. Titel eines Werkes.

अवतारमन्त्र m. *ein Zauberspruch, mittels dessen man sich aus der Luft herablässt*, Kathâs. 20,180.

अवतारवादावली f. Titel eines Werkes.

अवतारसौष्ठव n. Titel eines Abschnitts im Ṭoḍarânanda.

अवतारिन् Adj. 1) *auftretend, betretend*, in रङ्गाव°. — 2) *erscheinend.* आलोकपथाव° Mâlatîm. 76, 13 (68,17). *auf der Erde erscheinend als.*

अवतितीर्षु Adj. *herabsteigen wollend.*

*अवतूलय्, °यति = तूलैरवकुन्त्तति.

अवतोका Adj. f. *die eine Fehlgeburt gemacht hat.*

अवत्क n. *ein best. Heilmittel.* AV. Paipp. 19,8,2 fälschlich अवतक.

अवत्त Partic. von दा, यति mit अव.

अवत्तरम् Adv. *lieber* TS. 4,6,1,2; vgl. jedoch VS. 17,6.

°अवत्तिन् Adj. (in so und so viele Theile) *zertheilend.*

अवत्सार् m. N. pr. eines Mannes.

*अवत्सीय Adj. *Kälbern nicht zuträglich.*

अवदंश m. 1) *Reizmittel, Gewürz, Zukost.* — 2) *Meerrettig* Nigh. Pr.

अवदत् Adj. *nicht redend* ṚV. 10,117,7.

*अवदत्त m. *Kind* Nigh. Pr.

अवदरण n. *das Aufbrechen, Bersten.*

*अवदाघ m. gaṇa न्यङ्कादि.

अवदात Adj. 1) *rein* (eig. und übertr.). — 2) *weiss.* — 3) *klar, deutlich, verständlich.* — 4) **reizend, angenehm.*

*अवदातकर m. *der Mond* Gal.

अवदातता f. *die Weisse* Spr. 7708.

अवदातव्य n. impers. *abzuschneiden* Comm. zu Njâjam. 3,4,35. 6,4,1 und zu Gaim. 1,4,30.

1. अवदान n. 1) *das Abschneiden, Zerstücken, Zerschneiden.* — 2) *Abschnitt, Stück.* °कोम Kâtj. Çr. 1,1,16.

2. अवदान n. *Heldenthat.* °शतक n. Titel einer buddh. Legendensammlung.

3.*अवदान m. = अवदाक.

अवदानक n. = 1. अवदान 1) Njâjam. 5,2,6.

अवदानीय Adj. *was einen Abschnitt* oder *Theil bilden soll.*

*अवदान्य Adj. gaṇa चार्वादि.

*अवदाय m. Vop. 26,37, v. l.

अवदार m. *Durchbruch.* °रम् इ *durchbrechen.*

*अवदारक Adj. *grabend.*

अवदारण 1) Adj. *bersten machend, zertrümmernd.* — 2) n. *a) das Zerspalten, Zertrümmern.* — *b) das Aufbrechen, Bersten.* — *c) *Spaten.*

*अवदालक m. *eine Art Wels* Gal.

अवदावद् Adj. *unbestritten.*

*अवदाह, *°दाहेष्ट und *°दाहेष्टकापथ m. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

अवदेय Adj. *abzutheilen* Comm. zu Njâjam. 1,4,55.

अवदोल m. *das Schaukeln.*

*अवदोह m. *Milch.*

अवद्य 1) Adj. *a) tadelnswerth, schlecht.* — *b) *unangenehm.* — 2) n. *a) Tadelnswerthes, Mangel, Unvollkommenheit, Fehler.* — *b) Tadel, Schmähung.* — *c) Schande, Schmach.*

अवद्यगोहन Adj. *Fehler —, Mängel verdeckend* RV.

अवद्यभी f. *Scheu vor Tadel, Ehrgefühl.*

अवद्यवत् Adj. *schmählich, beklagenswerth.*

°अवद्योतक Adj. *verdeutlichend* Comm. zu Njâjas. 5,2,7.

अवद्योतन n. *das Verdeutlichen* Comm. zu Njâjas. 2,1,15.

°अवद्योतिन् Adj. *beleuchtend, verdeutlichend.*

*अवद्रङ्ग m. *Markt.*

1. अवध m. 1) *kein Schlagen* Gaut. 2,42. — 2) *keine Tödtung.*

2. अवध्य Adj. *unzerstörbar.*

अवधर्ष Adj. in अनव°.

अवधातव्य n. impers. *aufzupassen, aufzumerken.*

अवधान n. *das Aufpassen, Aufmerksamkeit, Andacht.*

*अवधानिन् Adj. *aufpassend, aufmerkend.*

अवधारक Adj. 1) *begreifend, verstehend* Bhar. Nâṭjaç. 34,98. — 2) *beschränkend* TS. Prât. 22,6.

अवधारण 1) n. *a) Bestätigung, Bejahung.* — *b) genaues Bestimmen, das Beschränken auf etwas Bestimmtes mit Ausschliessung alles Andern.* — 2) *f. आ *Grenze* Gal.

अवधारणीय Adj. 1) *für ausgemacht anzusehen.* — 2) *zu beschränken auf* (Instr.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,1. — Vgl. अनव°.

*अवधारितिन् Adj. = अवधारितमनेन.

अवधार्य Adj. 1) *womit man sich vertraut zu machen hat* Spr. 2122. — 2) *zu begreifen, — verstehen,* in दुरवधार्य.

अवधि m. 1) **Aufmerksamkeit.* — 2) *Grenze, Grenzpunkt* Çat. Br. 8,7,2,12. *das Non plus ultra* Prasannar. 57,17. Bâlar. 253,13. Kâd. 139,12. II, 42,14. *Frist, Termin* Bhâvapr. 3,17. Megh. 84. °अवधि Acc. und अवधेस् (nach einem Gen. oder am Ende eines Comp.) Abl. Adv. *bis.* मासत्रयावधि Adv. *drei Monate lang.* — 3) *Umgegend* P. 4,2,124. — 4) **Höhle.* — 5) **Zeit.*

अवधिज्ञानिन् m. Pl. Bez. eines best. Gefolges des Vîra.

अवधित्व n. *das Grenzpunktsein* Comm. zu Taitt. Pr. 4,23.

अवधिमत् Adj. *begrenzt, dessen Grenze bestimmt wird.*

अवधीरण n. und °णा f. *Zurückweisung, Verschmähung.*

अवधीरय्, °यति 1) *zurückweisen, verschmähen, nicht beachten.* — 2) *übertreffen* Spr. 7756. — Mit सम् *nicht beachten* Kâd. 203,16.

°अवधीरिन् Adj. *übertreffend.*

अवधूत 1) m. N. pr. eines Philosophen Ind. St. 14,404. — 2) n. *das Vonsichstossen* MBh. 4,13,27.

अवधूतगीता, अवधूतानुभूति und अवधूतोपनिषद् f. Titel von Werken.

अवधूनन n. 1) *das Schütteln.* — 2) *das Beben* (der Erde) Karaka 1,12.

अवधूलन n. *das Bestreuen* Bhâvapr. 5,89.

अवधूलित Adj. *bestreut.*

अवधृत n. Pl. im Sâṁkhja *die Sinnesorgane* Tattvas. 15.

अवधृति f. = अवधारण 1) *b).*

अवधृष्य Adj. in अनव°.

अवध्य Adj. *unverletzbar.*

अवध्यता f., अवध्यत्व n. und अवध्यभाव (153, 22) m. *Unverletzbarkeit.*

अवध्यान n. *Geringachtung.*

अवध्यायिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *gering achtend.* — 2) *gering geachtet* Saṁhitopan. 25,2.

अवध्याश्व m. N. pr. fehlerhaft für वध्यश्व.

अवध्येय Adj. *gering zu achten* Bhâg. P. 4,13,23.

अवध्र Adj. *unzerstörbar.*

अवध्रंस m. 1) **Bestreuung.* — 2) *Staub, Mehl.* — 3) **in Stich Lassung.* — 4) **Verachtung.*

अवन 1) n. *a) Begünstigung, Gunst.* — *b) *Labung, Erquickung.* — *c) Beschützung, Behütung.* — *d) *Freude, Wohlgefallen.* — *e) *Wunsch.* — *f) *Eile.* — 2) *f. ई *Ficus heterophylla* Râgan. 5,56.

अवनक्षत्र n. *das Verschwinden der Gestirne.*

अवनति f. 1) *Niedergang, Untergang* (eines Gestirns).. — 2) *Erniedrigung.* — 3) *Parallaxe in Breite.*

अवनद्ध* n. *Trommel.*

अवनम्र Adj. (f. आ) *gebeugt, geneigt.*

*अवनय m. = अवनाय.

अवनयन n. 1) **das Niedersetzen* Gal. — 2) *das Hinabgiessen.*

*अवनाट Adj. (f. आ) und n. = अवटीट.

अवनामिन् Adj. *sich beugend, — neigend.*

*अवनाय m. *Niedersetzung.*

अवनि 1) *Lauf* oder *Bahn eines Flusses, Strombett.* — 2) *Strom, Fluss.* — 3) *die Erde, Erdboden, Platz auf dem Erdboden, Platz* überh. — 4) *Pl. *die Finger.*

अवनिज m. *der Planet Mars.*

अवनिप, °पति, °पाल und °पालक m. *Fürst, König.*

अवनिरुह m. *Baum.*

अवनिसुत m. *der Planet Mars.*

अवनिःसरण n. *das Sichfernhalten von* (Abl.) Lalit. 216,21.

अवनी f. *die Erde.* — Vgl. u. अवन.

अवनीधर und °ध्र m. *Berg.*

अवनीपति und °पाल m. *Fürst, König.*

अवनेय Adj. *abzugiessen.*

अवनीश und °नीश्वर (Varâh. Bṛh. S. 5,27) m. *Fürst, König.*

अवनेग m. *Abwaschung,* in प्रातरवनेग.

अवनेगय Adj. *zum Abwaschen dienend* Çat. Br. 1,8,1,1.

अवनेज m. *Abwaschung.*

अवनेजन 1) Adj. (f. ई) *abwaschend, zum Abwaschen dienend.* — 2) n. *a) das Abwaschen, Abspülen.* — *b) Waschwasser.*

अवनेज्य in पादावनेज्य.

अवनेय Adj. *abzuführen.*

अवत्त् m. N. pr. eines Mannes.

अवत्त m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa Hariv. 1,36,25. आवत्त v. l.

अवन्तक m. Pl. N. pr. 1) eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,12. — 2) einer buddh. Schule.

अवन्ति m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *N. pr. eines Flusses.

अवन्तिका f. 1) *die Stadt* Avanti. °खण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke. — 2) *die Sprache der* Avanti.

अवन्तिदेव und अवन्तिन् m. N. pr. eines Fürsten.

अवन्तिनगरी f. *die Stadt* Uǵǵajinî Kâd. II,102,11.

अवन्तिपुर 1) n. *a) die Stadt* Uǵǵajinî. — *b)* N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums. — 3) f. ई *die Stadt* Uǵǵajinî.

*अवन्तिब्रह्म m. *ein Brahman bei den* Avanti Kâç. zu P. 5,4,104.

अवन्तिभूपाल m. Bein. des *Fürsten* Bhoǵa.

अवन्तिमातृ und °मातृका f. Pl. *die göttlichen Mütter der* Avanti Kâd. II,102,12. 106,7.

अवन्तिवती f. ein Frauenname.

अवन्तिवर्धन m. ein Mannsname.

अवन्तिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten und eines Dichters.

अवन्तिसुन्दरी f. ein Frauenname.

अवन्तिसेन m. ein Mannsname Kâd. II,103,14.

*अवन्तिसोम m. *saurer Reisschleim.*

अवन्तिस्वामिन् m. N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums.

अवन्ती f. 1) Uǵǵajinî, die Hauptstadt der Avanti. — 2) *eine Fürstin der Avanti. — 3) N. pr. eines Flusses.

अवन्तीनगर n. = अवन्तिनगरी Kâd. 259,8.

अवन्तीश्वर m. N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums.

अवन्तीसरस् n. N. pr. eines Tirtha.

*अवन्त्यक m. Pl. AV. Par. 56 wohl fehlerhaft für आव°.

*अवन्त्यश्मक n. Sg. und m. Pl. *die* Avanti und Açmaka. आवन्त्य° v. l.

अवन्ध्य 1) Adj. *nicht unfruchtbar, — fruchtlos, — vergeblich* 97,16. — 2) m. (oder n.) und f. आ N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) f. आ *Momordica mixta* Râǵân. 7,183.

अवन्ध्यरूप Adj. *dessen Schönheit nicht vergeblich ist.* Davon Nom. abstr. °ता Kumâras. 5,2.

अवपतन n. *das Herabfallen.*

अवपाक Adj. *ohne Netzhaut (omentum)* Kâtj. Ça. 21,2,5.

अवपाटिका f. *Zerreissung der Vorhaut.*

अवपात m. 1) *Herabfall, Niederfall.* — 2) *Herabflug.* — 3) *das Sichbegeben auf* Spr. 5563. — 4) *Fanggrube.*

अवपातन n. 1) *das Niederfällen, Niederwerfen, Umwerfen.* — 2) in der Dramatik *eine Scene, in der eine Person erschrocken die Bühne betritt und am Schluss in froher Stimmung die Flucht ergreift.*

अवपात्रित Adj. *von der Gemeinschaft der Geschirre ausgeschlossen.*

अवपाद् m. *das Fallen.*

अवपान n. 1) *das Trinken, Trunk.* — 2) *Tränke.*

अवपाशित Adj. *über den eine Schlinge gezogen worden ist.*

अवपीड m. 1) *Druck.* — 2) *ein best. Niese- oder Kopfreinigungsmittel.*

अवपीडक m. = अवपीड 2).

अवपीडन 1) n. *a) Druck; das Zudrücken* (des Auges) Comm. zu Njâjas. 3,1,11. — *b) Niesemittel.* — 2) f. आ *Verletzung.*

अवपोथिका f. *Steine u. s. w., die man von den Mauern einer Stadt auf den Feind herabwirft.*

अवप्रज्ञन n. *Ende eines Gewebeaufzuges.*

अवबधा f. *Segment der Basis eines Dreiecks.*

अवबन्ध und °क m. *Lähmung,* in वर्त्मावo.

अवबाहुक m. *Krampf im Arm.*

अवबोद्धव्य Adj. *zu beherzigen.*

अवबोध m. 1) *das Wachen, Wachsein.* — 2) *Wahrnehmung, Erkenntniss* 219,21. 289,6.

अवबोधक Adj. *erweckend.*

अवबोधन n. *das Unterweisen, Lehren.*

अवबोधनीय Adj. *zu erkennen an* (Instr.) Kâd. II,53,24.

अवब्रव in अनवब्रव.

अवभङ्ग m. 1) *das Zerbrechen, Entzweigehen.* — 2) *das Einfallen* (der Nase).

अवभञ्जन n. *das Zerbrechen, Abreissen.*

अवभर्त्सन Adj. *röstend,* so v. a. *zu Nichte machend.*

अवभाषण n. *das Reden.*

अवभास m. 1) *Glanz, Schein, Aussehen.* — 2) *das Erscheinen, Zutagetreten* 285,10. — 3) *Bereich.* अवणाव° *des Hörens* (buddh.)

अवभासक Adj. *erhellend, zur Erscheinung bringend* 289,12. Davon Nom. abstr. °त्व n. 259,6. 260,1.

अवभासकर m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,10.

अवभासन n. 1) *das Scheinen* Bhâvapr. 1,69. — 2) *Erscheinen, Zutagetreten.* — 3) *das Erhellen, Erleuchten* 281,16.17.

*अवभासनशिखिन् m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

अवभासप्रभ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

अवभासप्राप्त m. N. pr. einer Welt (buddh.).

अवभासिन् Adj. 1) *glänzend, schimmernd* 219,26. — 2) *erhellend, zu Tage treten lassend.* Davon Nom. abstr. °सिता f. Njâjam. 1,1,17.

अवभास्य Adj. *zu erleuchten, erleuchtet werdend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,28.

अवभृति f. N. pr. eines Flusses.

अवभृथ (°भृथ्य AV.) m. 1) *Reinigungsbad für die Opfernden und die gebrauchten Gefässe.* °थेष्टि f. Lâṭj. 2,12,9. Kâtj. Ça. 19,5,12.7,12. °स्नपन n. °सामन् n. Name eines Sâman Lâṭj. 2,12,1.7. °न्यङ्ग m. 5,1,8.10. 10,12,1. °न्यङ्गस्थान 5,4,6. — 2) *Ende.* °जीवितावo *Lebensende* Gobh. 1,3,13.

अवभेदक und °भेदिन् Adj. *zerspaltend.*

अवभ्र in अनवभ्र.

*अवभ्रट Adj. (f. आ) und n. = अवटीट.

अवम 1) Adj. (f. आ) *a) der unterste* (örtlich und im Range). अवमतम *der allerniedrigste* Maitr. S. 4,7,6. — *b) der nächste* (zeitlich und dem Verhältnisse nach). — *c) der letzte, jüngste.* — *d)* nach einem Zahlwort *um — weniger.* — 2) m. Pl. Bez. *best. Manen* Tâṇḍja-Br. 1,5,9. Lâṭj. 2,5,14. — 3) n. *ein bei der Zeitausgleichung auszuscheidender Tag* Comm. zu Golâdhj. 4,12. gew. Pl. *der Unterschied zwischen einem Mond- und einem* Sâvana-*Monat;* insbes. *der zu 24 Stunden angewachsene Unterschied, welcher bei der Ausgleichung abgezogen wird.* °दिवस m. Comm. zu Ârjabh. 3,6 und °रात्र m. Ind. St. 10,309 dass.

*अवमताङ्कुश m. *ein hartnäckiger Elephant, der des Hakens spottet.*

*अवमति m. *Herr, Gebieter.*

अवमत्तृ Nom. ag. *Verächter, verachtend,* mit Acc. Bâlar. 110,6.

अवमत्तव्य Adj. *gering zu achten, zu verachten.*

अवमन्थ und °क m. *eine Beulenkrankheit.*

अवमन्यक Adj. *gering achtend, verachtend, verschmähend* 101,17.

अवमर्द m. 1) *Aufreibung, hartes Mitnehmen.* — 2) *eine best. Art von Eklipse.* — 3) N. pr. einer Eule.

अवमर्दन 1) Adj. *aufreibend, hart mitnehmend.* — 2) n. *a) das Reiben.* — *b) das Aufreiben, hartes Mitnehmen.*

अवमर्दिन् Adj. *aufreibend, hart mitnehmend.*

अवमर्श m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Berührung.* — 2) *das Bedenken, Erwägung.*

अवमर्शन 1) n. = अवमर्श 2). — 2) *f. आ *Verwünschung* Gal. (अवमर्षणा).

अवमर्शम् Absol. *unter Berührung* Çat. Br. 1,2,5, 24.26.

अवमान m. (adj. Comp. f. आ) *Geringachtung; Schimpf, Schande.*

अवमानन n. und °ना f. *Geringachtung, Verachtung; Beschimpfung* Bâlar. 57,5.

अवमानिन् Adj. *gering achtend, verachtend, verschmähend.* Davon Nom. abstr. °नितां LA. 30,3.

अवमान्य Adj. *gering zu achten, zu verachten.*

अवमार्जन n. 1) *das Abwischen, Wegkehren.* — 2) *das Abgeriebene, Abgestreifte.*

अवमुक्तशैव s. अविमुक्त°.

अवमूत्रण n. *das Bepissen* Kâraka 1,18.

*अवमूर्धशय Adj. *mit herabhängendem Kopfe ruhend.*

अवमृश्य Adj. in अनवमृश्य.

अवमेकन n. *das Bepissen.*

अवमोचन n. *Station, Aufenthaltsort.*

अवमोटन (f. ई) und °टिन् Adj. *verdrehend* Bhâvapr. 4,157.

अवयज्ञन n. 1) *Sühnung, Reinigung.* — 2) *Sühnungsmittel* Tândja-Br. 1,6,10.

अवयव m. (adj. Comp. f. आ) *Glied, Theil.*

अवयवधर्म m. *die Anwendung von pars pro toto* 230,19.

अवयवयोग Adj. (f. आ) *in der Beziehung von «ein Theil davon» stehend.*

अवयवरूपक n. *ein Gleichniss, in dem aus den verglichenen Theilen zu bestimmen ist, womit das Ganze verglichen wird,* 251,24.

अवयवशस् Adv. *gliedweise, Theil für Theil* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,15.

अवयविन् Adj. *aus Gliedern* oder *Theilen bestehend;* Subst. *ein Ganzes.*

अवयविरूपक n. *ein Gleichniss, in dem aus dem verglichenen Ganzen zu bestimmen ist, womit die einzelnen Theilen verglichen werden,* 251,28.

अवयवी Adv. mit भू *zu einem Bestandtheile werden* Comm. zu Mṛkkh. 3,16. fgg.

*अवयस = आवयस fehlerhaft für अयवस und आयवस.

अवयोज् (nur Nom. °यौस्, viersilbig zu sprechen) f. *Opferantheil.*

*अवयात n. N. pr. eines Tîrtha gaṇa धूमादि in der Kâç.

अवयातर् Nom. ag. *Abwender, Besänftiger.*

अवयातकेऊस् Adj. *dessen Groll besänftigt ist.*

अवयान 1) *das Heruntergehen.* — 2) *Rückzug* Lalit. 178,16. — 3) *Besänftigung.*

अवयास m. N. pr. eines Plagegeistes in Jama's Welt.

अवयुन Adj. *unkenntlich, dunkel.*

अवर 1) Adj. (f. आ) *a) der untere.* Compar. अवरतर. — *b) niedrig, gering, wenig geachtet.* — *c) näher.* — *d) der hintere, nachstehend, nachfolgend, später, jünger.* — *e) vorangehend* (mit Abl.). — *f) westlich.* — 2) f. आ *a) Nachgeburt.* — *b) *Hintertheil eines Elephanten.* — *c) *Bein. der Durgâ.* — 3) n. *a)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *das Mindeste, das niedrigste Maass, der niedrigste Betrag.* त्रयवरम् Adv. *wenigstens dreimal.* — *b) *Hintertheil eines Elephanten.*

अवरङ्गसाह् m. N. pr. *Aurungzeb.*

अवरज 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig geboren.* — *b) nachgeboren, jünger.* — 2) m. *a) ein* Çûdra. — *b) jüngerer Bruder* (mit Abl.). — 3) f. आ *jüngere Schwester.*

*अवरतस् Adv. *unterhalb* u. s. w.

*अवरति f. *das Nachlassen, Aufhören.*

अवरपर 1) Adj. (f. आ) *vorangehend und nachfolgend* Ait. Âr. 327,5.4 v. u. — 2) °रम् Adv. *nach —, auf einander.*

अवरपुरुष m. *Nachkomme* Khand. Up. 4,11,2.

अवरवयस् Adj. *jünger an Jahren* Âpast.

1. अवरवर्ण m. *niedrige —, verachtete Kaste.* °ज = 2. अवरवर्ण.

2. *अवरवर्ण und *°क *ein* Çûdra.

*अवरव्रत m. *die Sonne.*

अवरशैल m. 1) *der westliche Berg.* °संघाराम m. Name eines darauf belegenen *Klosters.* — 2) Pl. Name einer buddh. Schule.

*अवरस्तात् Adv. = अवरतस्.

अवरस्पर Adj. *der hintere voran, verkehrt.*

*अवरहस n. P. 5,4,81.

अवरार्ध 1) m. *a) Untertheil.* °तस् Adv. *von unten her.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. *das Mindeste, Minimum.* — 2) °म् Adv. *mindestens.*

अवरार्ध्य 1) Adj. *a) auf der unteren (näheren) Seite befindlich.* — *b) von unten anfangend.* — *c) die mindeste Zahl seiend* Lâṭ. 9,11,4. — 2) am Ende eines adj. Comp. *das Mindeste, Minimum.*

अवरावपतन n. *das Abgehen der Nachgeburt* Pâr. Gṛhj. 1,16,2.

अवरावर Adj. *der allerniedrigste* R. 5,53,24. 69,21.

*अवरिका f. = अवारिका.

*अवरीण Adj. *getadelt.*

अवरीयस् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Sâvarṇa.

अवरुणद्ध Adj. *nicht* Varuṇa *gehörig, nicht ihm verfallen* Çat. Br. 3,2,4,18. 6,4,3,8. 5,2,13.

अवरुद्धि f. *Erlangung, Erreichung.*

अवरुद्धिका f. *eine Frau im Harem* Râgat. 7,726.

अवरूप Adj. (f. आ) *ungestalt, ausgeartet.*

अवरेण Instr. Praep. *unter,* mit Acc.

अवरोकिन् Adj. (weiss) *durchscheinend,* d. i. *weiss gefleckt.*

अवरोक्त Adj. *zuletzt genannt* Kâtj. Çr. 1,10,5.

अवरोचक m. *Mangel an Appetit.*

1. अवरोध m. 1) *Bewegung nach unten, Senkung.* — 2) *Senker, Wurzeltrieb.*

2. अवरोध m. 1) *Hemmung, Unterdrückung, Beseitigung.* — 2) *Störung, Beeinträchtigung.* — 3) *Einsperrung* Âpast. 1,9,25. *Gefangensetzung* Chr. 214,5. — 4) *Einschliessung, Belagerung.* — 5) *Gewinnung, Erlangung* Njâyam. 1,2,6. — 6) *Verbergung. — 7) *Harem,* Pl. *die Frauen eines Harems.* — 8) *Palast eines Fürsten.*

3. अवरोध Suçr. 1,89,4. 90,3 fehlerhaft für अवबोध.

अवरोधक Adj. *im Begriff einzuschliessen, zu belagern* (mit Acc.).

अवरोधगृह n. Sg. und Pl. *Harem.*

1. अवरोधन n. *absteigende Bewegung, das Absteigen.*

2. अवरोधन n. 1) *Einschliessung, Belagerung.* — 2) *das Einsperren* Âpast. 2,28,4. — 3) *verschlossener Ort, innerstes Heiligthum.* — 4) n. *Harem,* Pl. *die Weiber eines Harems* Spr. 2418.

अवरोधशिखण्डिन् m. *Hauspfau* Kâd. 93,22.

*अवरोधिक m. *Aufseher in einem Harem.*

°अवरोधिन् Adj. *einschlieesend, verdeckend* Kâd. II,88,24.

अवरोपण n. *das Pflanzen.*

अवरोह m. 1) **das Herabsteigen.* — 2) *absteigendes Verhältniss, Herabstimmung; Uebergang von einem höhern Tone zu einem tiefern* Comm. zu Mṛkkh. 44,14.15. — 3) **das Aufsteigen.* — 4) *Luftwurzel* (des indischen Feigenbaums). — 5) **Himmel.*

*अवरोहक 1) m. in अश्वाव°. — 2) f. °हिका *Physalis flexuosa L.*

अवरोहण 1) Adj. (f. ई) *herabsteigend.* — 2) n. *a) das Herabsteigen, Sichherablassen von.* — *b) absteigendes Verhältniss, Herabstimmung; Uebergang von einem höhern Tone zu einem tiefern* Comm. zu Mṛkkh. 44,14.15. — *c) Absteigeort.*

*अवरोहु m. *Ficus infectoria Willd.* Gal.

अवरोहवत् Adj. *mit Luftwurzeln versehen.*

*अवरोहशाखिन् m. *Ficus infectoria* Râgân. 11,125.

*अवरोहितीय Adj. von अवरोहित.

अवरोहिन् 1) *niedersteigend* Varâh. Bṛh. 8,6. *ab-*

steigend (von Tönen) S. S. S. 34. — 2) *m. *indischer Feigenbaum.*

अवर्चस् Adj. *energielos, schwächlich.*

अवर्जनीय Adj. *unvermeidlich.* Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Gaim. 6,4,17. Comm. zu Njâjas. 2,1,22).

अवर्जुषी Adj. f. *nicht vorenthaltend.*

1. अवर्ण m. *Vorwurf, Tadel.* °भाज् Adj. Râgat. 8,614.

2. अवर्ण m. *der Laut* अ *oder* आ.

3. अवर्ण Adj. 1) *keine Erscheinungsform habend.* — 2) *farblos.*

अवर्णसंयोग m. *kein Zusammenhang mit einer Kaste* Âpast.

अवर्ण्य Adj. 1) *nicht zu beschreiben* Âtmopan. 3. — 2) *nicht auszusagen, — zu prädiciren* Comm. zu Njâjas. 5,1,4.

अवर्ण्यसम m. *ein best. Sophisma, das auf der Verwechselung des zu beweisenden mit dem beweisenden Beispiele beruht,* Njâjas. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

अवर्तमान Adj. *im Augenblick nicht vorsichgehend, nicht gegenwärtig.*

अवर्ति f. *Herabgekommenheit, Mangel, Noth.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Z. d. d. m. G. 29,183.

अवर्त्र Adj. *ungedämmt, ungehemmt.*

*अवर्धमान (संज्ञायाम्) gaṇa चार्वादि.

अवर्मन् Adj. *ohne Rüstung.*

*अवर्ष्, °यति Denom. von अवर्.

अवर्ष und °ण (Spr. 729) n. *Mangel an Regen, Dürre.* अवर्षा f. MBh. 13,94,33, das nach dem Comm. gleichbedeutend sein soll, ist verdächtig; vgl. ebend. 93,30.

अवर्षशतिक Adj. *noch nicht hundert Jahre alt.*

अवर्षुक Adj. *nicht regnend.*

अवर्ष्य Adj. *bei regenlosem Wetter thätig.*

*अवलक्त Adj. *weiss.*

अवलगित n. *ein Hors d'oeuvre im Prolog.*

अवलग्न m. n. *Taille.*

*अवलत्तिका f. (?) Uṇâdis. 4,139.

अवलम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend.* — 2) m. *a) das Hängen an* Megh. 69. — *b) Halt, Stütze* Spr. 6641, v. l. 7740. — *c) *senkrechte Linie.*

अवलम्बक 1) m. *Senkrechte* Âryabh. 4,23. Comm. zu 2,13. Bhâg. 113. — 2) n. *ein best. Metrum.*

अवलम्बन 1) Adj. (f. ई) *sich an Etwas hängend* Bhâvapr. 1,35.36. — *haltend, — lehnend.* — 2) n. *a) das Herabhängen. — b) das Hängen —, Sichanhalten —, Sichheften an, Sichstützen auf* (eig. und übertr.). — *c) Halt, Stütze. — d) das Verweilen, Bleiben.*

अवलम्बितव्य Adj. *woran man sich zu halten hat* 159,9.

अवलम्बिन् Adj. 1) *herabhängend, sich neigend.* — 2) *sich haltend an, — stützend —, — lehnend auf* (eig. und übertr.), *beruhend auf, abhängig von* Çaṁk. zu Bâdar. 3,5,52. — 3) *sich befindend an.*

*अवलिन्द् m. = उपरिकुटी.

अवलिप्तता f. und °लिप्तत्व n. *Hochmuth.*

अवलिप्स m. *Bez. eines best. Amulets* AV. Paipp. 1,14,4.

*अवलीढा f. *Geringachtung.*

अवलीला f. *Scherz, Spiel.* Instr. so v. a. *mit der grössten Leichtigkeit.*

अवलुञ्चन n. 1) *das Ausreissen.* — 2) *das Zerreissen, Aufgehen* (einer Naht).

अवलुण्ठन n. *das Berauben.*

अवलुम्पन n. *Ansprung, Ansatz* MBh. 1,140,45.

अवलेख 1) m. *Abschabsel.* — 2) f. आ *das Zeichnen, Malen.*

अवलेखन 1) n. *das Bürsten, Kämmen* Sâmavidh. Br. Gaut. 9,32. Âpast. — 2) f. ई *Bürste, Kamm.*

अवलेप m. 1) *Klebrigkeit* Trik. Suçr. 1,155,1. — 2) *Salbe, Teig* H. an. Med. — 3) *Schmückung. — 4) Hochmuth.*

अवलेपन n. 1) *Salbe* Ṛtus. 5,5. — 2) *hochmüthiges Benehmen.*

अवलेह m. 1) *das Ablecken.* — 2) *Extract* (Mat. med. 10), *Latwerge, Paste mit Zucker u. s. w.*

अवलेहक 1) *Adj. *beleckend.* — 2) f. °हिका = अवलेह 2).

अवलेहन n. 1) *das Belecken* Spr. 5748. — 2) *Paste* u. s. w. Bhâvapr. 2,20.

अवलेहिन् Adj. *leckend, Leckermaul.*

अवलोक m. 1) *Betrachtung, Beschauung, Musterung.* — 2) *Blick.* — 3) *Gesichtskreis.* °केषु नारीणाम् *im Angesicht von Frauen.* °मार्ग m. dass. — 4) Titel eines Werkes, = दशरूपावलोक Hall in der Einl. zu Daçar. 3. 4.

अवलोकक Adj. *spectaturus* (mit Acc.).

अवलोकन 1) n. *a) das Sehen, Erblicken, Gewahrwerden. — b) das Betrachten, Beschauen, Mustern. — c) Blick. — d) Ansehen, Aussehen.* — 2) f. आ *aspectus* (planetarum) Varâh. Bṛh. S. 5,62.

अवलोकनीय Adj. *betrachtenswerth* Lalit. 59,11.

अवलोकयितर् Nom. ag. *Betrachter, Beschauer* 261,22. 24.

अवलोकयितव्य Adj. *zu beobachten* Varâh. Bṛh. S. S. 7, Z. 13.

अवलोकित 1) m. *a) ein best. Tact* S. S. S. 235. — *b)* = अवलोकितेश्वर. — 2) f. आ ein Frauenname. — 3) n. *das Hinschauen.*

अवलोकितक n. *das Hinsehen.* Instr. *hinsehend* Bâlar. 148,4. 227,9.

अवलोकितव्रत m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

अवलोकितेश्वर m. N. pr. eines Bodhisattva Kâd. 234,21 (आर्याव° zu lesen).

अवलोकिन् Adj. *schauend, blickend auf.*

अवलोक्य Adj. *anzusehen.*

अवलोगित n. *eine Art* Prastâvanâ Çâk. ed. Premaṁ. 3, Note. Vgl. अवलगित.

अवलोप m. *Unterbrechung, Störung.*

*अवलोप्य Adj. *abzureissen.*

अवलोभन in अनवलोभन.

*अवलोम Adj. P. 5,4,75.

*अवल्क m. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

अवल्गुज m. *Vernonia anthelminthica Willd.*

अवल्गुली f. *ein best. giftiges Insect.*

अववद् in दुरववद्.

अववदन n. *übles Nachreden.*

अववदितर् Nom. ag. *der das letzte Wort hat, der Entscheidende.*

अववर्तिन् Adj. *wiederkehrend.*

अववर्षण n. *das Beregnen.*

अववाद् m. 1) *üble Nachrede. — 2) *Befehl. — 3) *Vertrauen. — 4) Unterweisung* Lalit. 307,7.

अववश्र m. *abgetrenntes Stück.*

अववश Adj. (f. आ) 1) *keinem fremden Willen unterthan, unabhängig, frei, sich frei gehen lassend.* — 2) *keinen eigenen Willen habend, wider Willen gehorchend, invitus* 125,1. 135,9.

अवशग Adj. *nicht in Jmds* (Gen.) *Gewalt stehend* 184,2.

अवशंगम n. *ein best.* Samâdhi.

अवशंस् f. *unrechtes Verlangen.*

अवशा f. *Nichtkuh, schlechte Kuh.*

अवशातन n. *das Welken, Einschrumpfen.*

अवशित्व n. *das sich nicht in der Gewalt Haben* MBh. 14,36,15.

अवशिन् Adj. *seines Willens nicht mächtig, invitus* Spr. 5800. *unselbständig* Âpast.

अवशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach unten.*

अवशिष्टक n. *Ueberbleibsel, Rest.*

अवशीर्षक Adj. = अवशिरस्.

अवशेष n. *Ueberbleibsel, Rest.* भस्माव° Adj. *von dem nur Asche übrig geblieben ist* Spr. 7626. पीताव° Adj. *bis auf einen kleinen Rest ausgetrunken* Spr. 3123. कृत्ताव° Adj. Chr. 299,21. Davon Nom. abstr. अवशेषता f.

°अवशेषम् Absol. *bis* (excl.) *auf* Benf. Chr. 188,14.

अवशेष्य Adj. *übrig zu lassen, zu bewahren.*

अवश्यकर्मन् n. *nothwendige Verrichtung* Ait. Âr. 410,8.

अवश्यभाविन् Adj. *was nothwendig erfolgen muss* Spr. 670.

अवश्यम् und अवश्य° (insbes. vor einem Partic. fut. pass.) *nothwendig, jedenfalls, durchaus.*

अवश्यंभाव m. *Nothwendigkeit* Comm. zu Kâtj. Çr. 38,2 v. u. Vielleicht richtiger अवश्यभाव.

अवश्यंभाविन् Adj. vielleicht unrichtig für अवश्यभा°. Davon Nom. abstr. °विता n. Bhâvapr. 2,167 und °विता f. Comm. zu Mṛkkh. 163,25.

*अवश्यविषय m. *Gattin* Gal.

*अवश्या f. *Reif, pruina.*

अवश्याय m. 1) dass. 132,25. Kâd. 28,16. — 2) *Hochmuth.

*अवश्यायपट m. *eine Art Zeug.*

*अवश्यायबिन्दु m. *Reiftropfen*, so v. a. *Unding.*

अवश्रयण n. *das vom Feuer Nehmen.*

अवश्रेषे (so wohl zu lesen) Dat. Inf. *um wegzublasen* AV. 4,37,3.

अवषट्कार (Kâtj. Çr. 5,10,7) und अवषट्कृत (Çat. Br. 4,6,7,6) Adj. *ohne Ruf* वषट्.

अवष्टभ्य Adj. *aufzuhalten, festzuhalten.*

अवष्टम्भ m. 1) *das Sichaufstützen, Sichanlehnen an.* — 2) *das Greifen zu Etwas, Anwendung* Pañkat. 21,20.24. Sâh. D. 333,19. — 3) *Entschlossenheit, Muth.* — 4) *Anfang. — 5) *Uebung im Bogenschiessen* Gal. — 6) *Pfosten. — 7) *Gold.*

अवष्टम्भन n. = अवष्टम्भ 2).

अवष्टम्भमय Adj. *von Entschlossenheit —, von Muth zeugend* Ragh. 3,53.

*अवष्वाण m. *geräuschvolles Essen.*

1. अवस् n. 1) *Förderung, Gunst, Beistand.* — 2) *Labung, Erquickung.* — 3) *Lust, Behagen.* — 4) *Lust, Verlangen, Wunsch.*

2. अवस् (vor म einmal अवर्) 1) Adv. *herab.* — 2) Praep. *a) herab von*, mit Abl. und Instr. — *b) unter*, mit Instr.

अवस n. *Nahrung, Zehrung, Wegzehrung.* पद्दत् so v. a. *das Vieh.*

*अवसक्थ्य f. (Gal.) und °का (Gaut. 2,14) f. *ein Tuch, welches beim Sitzen über die Lenden geschlagen wird.* °कां कर् *ein Tuch über die Lenden schlagen.*

*अवसंचद्य Adj. *zu meiden* Mahâbh. 2,405,*a.*

अवसञ्जन n. *die über die Schulter hängende Brahmanenschnur.*

*अवसथ m. 1) *Wohnung.* — 2) *Dorf.* — Vgl. आवसथ.

अवसन्नता f. *Verlegenheit, Rathlosigkeit.*

अवसभ Adj. (f. आ) *von einer Versammlung ausgeschlossen.*

अवसर m. 1) *Regen. — 2) *Gelegenheit, Veranlassung, günstiger Augenblick* 176,7. — 3) *das am Platze Sein, das irgendwobei Zuthunhaben.* — 4) *Jmds Reihe.* — 5) = मत्स्यभेद. — 6) *Jahr. — 7) N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217.

अवसर्ग m. 1) *das Loslassen*, in अनवसर्ग. — 2) *Willensfreiheit.

अवसर्जन n. *Lösung.*

*अवसर्प m. *Späher.*

अवसर्पण n. 1) *das Herabsteigen; der Ort, von dem Jmd herabgestiegen ist.* — 2) *das auf die Strasse Gehen.*

अवसर्पिन् 1) Adj. *eine Abnahme bewirkend* VP. 2,4,13. — 2) f. °णी *eine herabsteigende Zeitperiode* Arjabh. 3,7.

अवसलवि Adv. = अपसलवि.

अवसवि Adv. *nach links hin.*

*अवसव्य Adj. *nicht der linke, der rechte.*

अवसा 1) *Rast, Einkehr*, in अनवसा. — 2) *Lösung, Befreiung.*

अवसातर् Nom. ag. *Löser, Befreier.*

अवसाद m. 1) *das Sichsenken* Suçr. 1,109,8. — 2) *das Sinken, Abnahme.* — 3) *Abnahme der Kräfte, Mattigkeit.* — 4) *Niederlage* Mâlav. 12,14. — 5) *das Sinken des Muths, Rathlosigkeit.

अवसादक Adj. *zum Sinken bringend, vereitelnd.*

अवसादन n. 1) *das Entmuthigen.* — 2) *Gedrücktheit* Karaka 3,1. — 3) *künstliche Erzeugung von Schorf.*

*अवसादिनी f. *eine best. Pflanze* Gal.

1. अवसान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ort der Einkehr, Ruheort.* — 2) *das zu Ende Gehen, Schluss, Ende.* — 3) *Lebensende, Tod.* — 4) *Grenze.* — 5) *Ende eines Wortes; der letzte Bestandtheil eines Compositums; Ende eines Satzes, Pause.* — 6) *Ende einer Verszeile* und *die dadurch gebildete Verszeile selbst.* — 7) *N. pr. einer Oertlichkeit.

2. अवसान Adj. *unbekleidet.*

°अवसानक Adj. (f. °निका) *sein Ende erreichend —, absterbend mit.*

अवसानदर्श Adj. 1) *auf seinen Bestimmungsort oder Aufenthalt blickend.* — 2) *das Ende von* (Gen.) *schauend* Tândja-Br. 11,5,19.

अवसानभूमि f. *Höhepunkt, das Non plus ultra* Kâd. 139,14.

°अवसानिक Adj. *den Schluss von Etwas bildend.*

अवसान्य Adj. *zur Verszeile gehörig.*

*अवसाम P. 5,4,75.

अवसाय m. 1) *das Haltmachen, Sichniederlassen*, in यत्रकामावसाय. — 2) *Beschluss, Ende. — 3) *Rest. — 4) *Beschluss, Entscheidung.*

°अवसायिन् Adj. *Halt machend, sich niederlassend.*

अवसित n. *Wohnplatz.*

अवसितत्व n. *das Abgemachtsein* Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 182.

अवसिति f. *Schluss, Ende* Ind. St. 8,322.

अवसेक m. 1) *Begiessung, Guss.* — 2) *Einspritzung* (eines Klystiers) Suçr. 2,201,10. — 3) *Blutentziehung* (durch Blutegel) Suçr. 1,41,21 (Chr. 217,29).

*अवसेकिम m. *eine Art Gebäck.* *°सेकित Gal.

अवसेचन n. 1) *das Begiessen.* — 2) *das Baden.* — 3) *Wasser zum Begiessen.* — 4) *das Aufstreuen.* — 5) *das Blutentziehen.*

अवसेय Adj. 1) *zu erschliessen, — errathen* Comm. zu Kâvjâd. 2,72. — 2) *zu erlernen* Comm. zu Ârjabh. S. 2, Z. 11. fgg.

अवस्कन्द m. *Ueberfall, Angriff.* स्कन्दावस्कन्दागिन् Adj. Bâlar. 109,16.

अवस्कन्दन n. 1) *das Herabsteigen.* — 2) *das Baden.* — 3) *Beschuldigung.*

अवस्कन्दिन् Adj. 1) *bespringend* Çat. Br. — 2) *angreifend.*

*अवस्कन्दीय Adj. v. l. im gaṇa गह्वादि in der Kâç.

अवस्कर m. 1) *Excremente. — 2) *Schamtheile — 3) *Ort, wohin die Unreinigkeiten getragen werden; Abtritt.* — 4) * = अपस्कर *Wagentheil* Gal.

*अवस्करक m. etwa *Spulwurm.*

अवस्करमन्दिर n. *Abtritt.*

अवस्कव m. *ein best. Wurm.*

अवस्तरण n. 1) *das Bestreuen.* — 2) *Bettdecke* Âpast.

अवस्तात् 1) Adv. *a) unten.* — *b) diesseits, vorher.* — 2) Praep. mit Gen. *a) unter.* — *b) westlich von* Çulbas. 3,90.

अवस्तात्प्रपदन Adj. *wohin man von unten her gelangt.*

अवस्तार m. *Streu.*

अवस्तु n. 1) *werthlose Sache.* — 2) *Unding, das Unreale* 258,3.9. 274,5. Dazu Nom. abstr. °ता n.

अवस्त्र Adj. *unbekleidet.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,62,16.

अवस्थ 1) m. *penis.* — 2) f. आ *a) das Erscheinen vor Gericht. — b) Bestand. — c) Lage, Lebenslage, Zustand, Verhältniss. — d) Grad, Stufe, Altersstufe. — e)* in der Dramatik *ein einzelner Erfolg, der alle übrigen nach sich zieht. — f) vulva.*

अवस्थातव्य n. impers. *zu verbleiben, sich aufzuhalten* Kâd. II,31,6.

अवस्थान n. 1) *das Auftreten* R. 5,5,18. — 2) *Stellung, Lage* Pañkat. 9,14. — 3) *das Weilen, Verweilen, Verharren* 284,25. 285,9. Sâh. D. 75,2. —

4) *das Standhalten, Bestand.*

अवस्थापन n. *das Ausstellen* (von Waaren).

अवस्थापिन् Adj. 1) *einen Platz einnehmend, sich aufhaltend in* Kâd. II, 49, 8. *aufgestellt.* — 2) *in einem best. Zustande verharrend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,19. Dazu Nom. abstr. °पित्व n. ebend.

अवस्थायिन् Adj. *Stand haltend* TS. 5,5,10,2. 4.

अवस्थासंग्रह m. Titel eines Werkes.

अवस्थिति f. 1) *Aufenthalt.* — 2) *das Verbleiben, Verharren.*

अवस्थितिचापल n. *Unbeständigkeit* Spr. 5563.

अवस्पर्तर् Nom. ag. *Erretter* RV.

अवस्फूर्जथु m. *das Rollen des Donners* Kaṇ. 5, 2,9, v. l.

अवस्फोटन n. *das Knacken mit den Fingern* Gaut. 2,15. 9,51.

अवस्यत् Partic. *Beistand suchend.*

*अवस्यन्दन n. und davon Adj. *°नीय gaṇa गह्वादि.

अवस्यन्दित n. in der Dramatik *das Umdeuten der eigenen Worte.*

*अवस्यन्दी f. und davon Adj. *°य gaṇa गह्वादि Kâç. zu P. 4,2,138.

अवस्यु 1) Adj. *Beistand oder Gunst suchend.* Auch °स्यू. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

अवस्रसम् Abl. Inf. *vor Herabfall, ne decidat* RV. 2,17,5.

अवस्वत् Adj. *strebend, begierig.*

*अवह m. *kein Weg* Gal.

अवहनन n. 1) *das Dreschen, Aushülsen* 229,1. — 2) *Lunge.*

अवहर्तर् Nom. ag. *der niederschlägt, abwehrt, vertreibt.*

अवहरण n. *das Wegwerfen.*

अवहसन n. *das Verlachen, Verspotten.*

*अवहस्त m. *Rücken der Hand.*

अवहार m. 1) *Zurückziehung der Truppen, Einstellung des Kampfes.* — 2) *Aufschiebung, Hinausschiebung.* — 3) **Einladung.* — 4) **Dieb.* — 5) **ein best. grosses Wasserthier.* — 6) *= धर्मान्तर. — 7) *= अपनेतव्यद्रव्य oder उपनेतव्य°.

*अवहारक m. = अवहार 5).

अवहारिक n. *Beute.*

अवहार्य Adj. 1) *der anzuhalten ist, Etwas* (Acc.) *zu erstatten, — bezahlen.* — 2) *was man erstatten lassen muss.*

*अवहालिका f. *Hecke, Zaun.*

अवहास m. 1) *Scherz, Spass.* — 2) *Verspottung, Spott.*

अवहास्य Adj. *zu verspotten, dem Spotte ausgesetzt, lächerlich.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अवक्षित Partic. von धा, दधाति mit अव.

अवक्षितपाणि Adj. *Etwas in der Hand haltend* Âpast.

अवक्षित्य 1) m. *eine best. Stellung der Hände.* — 2) n. und f. आ *das Verbergen einer inneren Aufregung.*

अवक्षित्यक m. = अवक्षित्य 1).

अवक्षेल *n. und f. °ला *Geringschätzung.* °क्षेल-या so v. a. *mit der grössten Leichtigkeit, ohne alle Anstrengung.* विसकाण्ड° *mit einer Leichtigkeit, als wenn es ein Lotusstengel wäre.*

अवक्षेलन* n. *Geringschätzung.* f. ना dass. Spr. 7043 (Conj.).

अवक्षेर in अनवक्षेर.

अवक्षेश m. *penis* Sâmav. Br. 2,6,11.

अवाक् von अवाच् und अवाञ्.

अवाका f. *die untere Eihaut* (?) TS. 4,6,1,1.

अवाकिन् Adj. *nicht redend.*

1. अवाक्क Adj. *sprachlos.*

2. अवाक्क Adj. (f. आ) *abwärts gerichtet.*

*अवाकपुष्पी f. *Anethum Sowa Roxb.*

अवाकफण Adj. *mit der Haube nach unten* (Schlange) LA. 83,9.

अवाकफल Adj. *schlimme Folgen habend* MBh. 2,63,6.

अवाकशेष m. *kein weggebliebenes Wort* Gaim. 1,3,13.

अवाकशाख Adj. *mit nach unten gerichteten Zweigen.*

अवाकशिरस् Adj. 1) *mit dem Kopf nach unten.* — 2) *mit dem obern Ende nach unten.*

अवाकशीर्ष Adj. *mit dem Kopf nach unten.*

अवाकशृङ्ग Adj. *mit einem Horn nach unten* (Mond).

*अवाकश्रुति Adj. *taubstumm.*

अवाकसर्ग m. *Schöpfung der abwärts strebenden Wesen.*

अवाकस्रोतस् Adj. *abwärts strebend* MBh. 14, 36,25.

अवाग्गति Adj. *Gang zur Hölle.*

अवाग्गमनवत् Adj. *sich abwärts bewegend* 264,24.

अवाग्ज Adj. *nicht aus der Stimme (dem Laut) entspringend* Dujânab. Up. 18.

*अवाग्भाग m. *der untere Theil, Boden.*

*अवाग्र Adj. *krumm.*

अवाग्वदन Adj. *mit dem Gesicht nach unten.*

अवाङ्ग्र Adj. *mit der Spitze nach unten* Âpast. Ungrammatisch für अवाग्ग्र.

अवाङ्नाभि Adv. *unterhalb des Nabels.*

अवाङ्निरय Adj. *Hölle unter der Erde.*

अवाङ्मनस Adj. *dem Worte und dem Geiste sich entziehend* Bhâg. P. 5,1,21.

अवाङ्मनसगोचर Adj. dass. 253,10.

अवाङ्मनोगोचर Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,134.

अवाङ्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) mit dem Gesicht nach unten.* — *b) abwärts gekehrt* Ind. St. 14,383. — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

अवाच् Adj. *sprachlos, stumm.*

अवाचक Adj. *Etwas nicht ausdrückend,* — *besagend* Kâvjapr. 7,2. Ind. St. 8,313. Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवाचनीय Adj. *nicht zu lesen* Bâlar. 156,6.

अवाचाल Adj. *nicht geschwätzig,* — *grossprecherisch* Spr. 3391.

अवाचीन 1) Adj. (f. आ) *abwärts gerichtet, unterhalb von* (Abl.) *befindlich.* Mit अर्वाचीन verwechselt Spr. 5360. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अवाचीनशीर्षन् Adj. (f. °र्ष्णी) *mit dem Kopf nach unten.*

अवाच्य Adj. 1) *nicht anzureden.* — 2) *nicht zu sagen,* — *auszusprechen* 126,10. — 3) *nicht unmittelbar ausgedrückt.*

अवाच्यता f. *Schmähung.*

अवाच्यत्व n. *das nicht unmittelbar Ausgedrücktsein.*

अवाच्यदेश m. *vulva.*

अवाजिन् m. *schlechtes Ross.*

अवाञ्च् 1) Adj. (Nom. m. अवाङ्, f. अवाची) *a) abwärts gerichtet, der untere, unterhalb von* (Abl.) *gelegen.* दिश् *Richtung nach dem Boden hin.* — *b)* nach einem Zahlwort *um — abnehmend.* — 2) *f. अवाची *Süden.* — 3) अवाक् Adv. *nach unten, in die Tiefe.*

अवाञ्चम् Adv. *abwärts* Çulbas. 3,85.

1. अवात Adj. (f. आ) *nicht eingetrocknet, frisch, vollsaftig* MBh. 2,17,28, v. l. für अवान.

2. अवात Adj. (f. आ) *unangefochten, sicher.*

3. अवात 1) Adj. *windstill* RV. 1,38,7. — 2) n. *Windstille.*

अवातल Adj. *nicht blähend.*

अवान Adj. 1) *nicht eingetrocknet, frisch, vollsaftig* MBh. 2,17,28. — 2) *nass* Kâd. II,72,17. — 3) **trocken.*

अवान्तर Adj. 1) *dazwischen liegend* TS. 7,5,2, 1. Çat. Br. — 2) *je ein anderer,* — *verschiedener* 255,11. 270,8.9. Sarvad. 18,8.

अवान्तरदिश् f. *Zwischengegend* Çulbas. 3,307. °दिक्सन्धि Adj. Kâtj. Çr. 5,8,21.

अवान्तरदिशा f. dass. Maitr. S. 3,14,7.

अवान्तरदीक्ष (Çat. Br. 3,4,3,2) und *°दीक्षित्

(Mahâbh. 5,20,*a*) Adj. *der eine dazwischen geschobene Weihe vollzieht.*

अवान्तरदेश m. *ein Ort, der in der Richtung einer Zwischengegend liegt.*

अवान्तरभेद m. *Unterabtheilung* Kap. 2,38. 3,41.

अवान्तरम् Adv. *dazwischen* Çat. Br. 12,8,3,31.

अवान्तरेडा f. *eine dazwischen geschobene* इडा Âçv. Çr. 1,7,3. 8. Ind. St. 9,225. fg.

अवाप in डुरवाप.

*अवापितधान्य Adj. *nicht gesäetes* (d. i. *verpflanztes*) *Korn.*

अवाप्तव्य Adj. *zu erlangen.*

अवाप्ति f. 1) *Erlangung, Erreichung.* — 2) *Quotient* Bîgag. 148.

अवाप्य Adj. *zu erlangen.*

अवाम Adj. *nicht der linke, der rechte* Hem. Pr. Gr. ed. Bomb. 38,*b*,7.

अवामराज्य m. *kein* Vâmarathja Kâtj. Çr. 10, 2,21.

अवाय m. 1) *das Hinabsteigen.* उदकावाय *in's Wasser* Kâtj. Çr. 8,5,5. — 2) *das Weichen,* in अनवाय.

अवायु Adj. *ohne Wind* Çat. Br. 14,6,8,8.

अवार् m. n. *das diesseitige Ufer, Diesseits* AV. Paipp. 2,4,4. अवारतम् Adv. *nach diesseits.*

अवारणीय Adj. 1) *unaufhaltsam, unwiderstehlich.* — 2) *von unheilbaren Krankheiten handelnd.*

*अवारपार m. *Meer.* Davon Adj. *°पारीण.

*अवारिका f. *Coriandrum sativum L.*

*अवारीण Adj. von अवार्.

अवारुण Adj. *nicht* Varuṇa *gehörig* Kâtj. Çr. 4,5,3.

1. अवार्य Adj. *diesseitig.*

2. अवार्य Adj. 1) *nicht zurückzuhalten, — aufzuhalten.* — 2) *unheilbar.* Davon Nom. abstr. °ता f.

(अवार्यक्रतु) अवारिय° Adj. *von unwiderstehlicher Kraft.*

अवालेय m. *kein* Vâleja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अवावट m. *ein Sohn, den ein Mann mit einer Frau aus seiner Kaste zeugt, die vorher mit einem andern Manne gelebt hat.*

*अवावन् Adj. (f. °वरी).

अवाशृङ्ग Adj. *dessen Hörner nach unten gebogen sind.*

*अवासस् Adj. *unbekleidet.*

*अवासिन् Adj. gaṇa प्रास्थादि.

अवास्तु Adj. *heimathlos.*

अवाहन Adj. *ohne Gespann, nicht fahrend.*

अवि 1) Adj. *zugethan, günstig.* — 2) m. *a) Schaf.* — *b)* Soma-*Seihe.* — *c) *Beschützer.* — *d) *die Sonne.* — *e) *Wind.* — *f) *Berg.* — *g) *Wall.* — *h) *Decke von Mäusefellen.* — 3) f. *a) Schafmutter.* — *b) *ein Frauenzimmer zur Zeit der Katamenien.*

अविक 1) *m. Schaf. — 2) f. आ *Schafmutter* 191,9. — 3) *n. *Diamant.*

*अविकट m. *Schafheerde.*

*अविकटोद्रण m. *eine für den Beschäler einer Schafheerde erhobene Abgabe.*

अविकत्थन *nicht ruhmredig* Spr. 4350.

अविकत्थयत् Adj. *keine unnützen Reden führend* Âpast.

अविकर्ष m. *keine Auseinanderziehung* ṚV. Prât. 17,30.31.

अविकल Adj. *woran Nichts fehlt, nicht mangelhaft, vollständig* Spr. 1624. *correct* Çiç. 11,10.

अविकल्प Adj. 1) *ununterschieden* Ind. St. 9,133 u. s. w. Bhâg. P. 3,9,3. — 2) *sich nicht lange besinnend.* °म् Adv. *ohne sich lange zu besinnen, ohne Bedenken* Kâd. II,61,1.

1. अविकार m. *keine Veränderung, — Umänderung, — Entstellung* Gaut. 27,10. Gaim. 1,1,16.

2. अविकार Adj. *keiner Veränderung unterliegend.*

*अविकारसदृश Adj. gaṇa चार्वादि.

अविकारिन् Adj. *keiner Veränderung unterworfen.* Davon Nom. abstr. °रित्व n. Ind. St. 9,159.

अविकृत Adj. 1) *unverändert* TS. Prât. 5,39. — 2) *nicht zubereitet, — zugerichtet, unverarbeitet, in natürlichem Zustande befindlich* Gaut. 1,18. Âpast. — 3) *unentwickelt* Çat. Br. 3,1,3,3. — 4) *nicht verunstaltet, — von ungewöhnlicher Gestalt* Gaut. 17,36.

अविकृताङ्ग Adj. *mit unentwickelten Gliedern* Çat. Br. 4,5,2,6.

अविकृति f. *Unveränderlichkeit* Ind. St. 9,15.

अविकृष्ट Adj. *nicht auseinander gezogen* ṚV. Prât. 3,18.

अविक्रम m. *das Nichtunterbleiben der Umwandlung des* Visarga *in einen* Ûshman ṚV. Prât. 11,22.

अविक्रिय Adj. 1) *keiner Veränderung —, keinem Wandel unterworfen.* — 2) *keine Miene verziehend.* — 3) *ganz gleich.*

अविक्रियत्व n. *Unveränderlichkeit* Kull. zu M. 6,92 (अविक्र° gedr.).

अविक्रिया f. *kein Wandel.* °त्मक Adj. *keinem W. unterworfen* 285,1.

अविक्रीत Adj. *der nicht verkauft hat.*

अविक्रेय Adj. *nicht verkäuflich* 89,25.

अविक्लव Adj. (f. आ) *unbefangen, unverwirrt, sicher* (Person, Geist, Rede, Gang) MBh. 1,54,4.

अविक्षत Adj. *unverletzt* MBh. 12,97,24.

अविक्षित् m. N. pr. eines Fürsten.

अविक्षित Adj. *unvermindert.*

अविक्षिप 1) *Adj. P., Sch. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1917.

अविक्षीण Adj. *unvermindert.*

अविक्षुब्ध Adj. *nicht aus der Ordnung gebracht.*

अविख्यातदोष Adj. *der kein offenkundiges Verbrechen begangen hat* Gaut. 24,1.

अविख्यापयत् Adj. *nicht ausposaunend, — zur Schau tragend* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,50.

*अविगन्धिका f. *Ocimum villosum* Râgân. 4,180.

अविगान Adj. (f. आ) *einstimmig* Râgat. 7,133.

अविगीत Adj. *sich gegenseitig nicht widersprechend* Çaṁk. zu Bâdar. 1,4,14.

अविगुण Adj. *nicht krank, normal* Bhâvapr. 4,153.

*अविग्न m. *Carissa Carandas L.* Vgl. अविघ्न.

अविग्रक् m. *Unselbständigkeit eines Wortes, das Erscheinen desselben in einem Compositum* ṚV. Prât. 4,12.

अविघात m. *Nichtverhinderung* Njâjas. 3,1,47.

अविघ्न 1) Adj. *ohne Hinderniss, — Störung.* — 2) *f. आ *Carissa Carandas* Râgân. 11,214. — 3) n. *Abwesenheit jedes Hindernisses, Ungestörtheit.*

अविघ्नेन *ohne Hinderniss, ungestört.*

अविघ्नकरणव्रत n. *eine best. Begehung.*

अविघ्नविनायकचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag.*

अविघ्नव्रत n. = अविघ्नकरणव्रत.

अविघ्नित Adj. *ungestört* 90,27.

अविचक्षण Adj. *nicht scharfsichtig, einfältig, dumm.*

अविचर्त्य Adj. *unlöslich.*

अविचल Adj. 1) *sich nicht von der Stelle bewegend, nicht wankend, beharrlich, beständig.* — 2) *nicht abschweifend* (von den Sinnen).

अविचलित Adj. *unverwandt* (°मनस् Adj.) Mâlatîm. 74,6. *nicht abweichend von* (Abl.) Comm. zu TS. Prât. 5,2.

अविचाचल, अविचाचलत् und अविचाचलि Adj. *nicht schwankend, fest stehend.*

1. अविचार m. *Mangel an Ueberlegung.*

2. अविचार Adj. *nicht überlegend.* °म् Adv. *ohne sich lange zu bedenken.*

अविचारज्ञ Adj. *keine Ueberlegung kennend* 120,18.

अविचारण 1) n. *kein Ueberlegen, — Bedenken.* — 2) f. आ *Nichtrevision* Hâsj.

अविचारणीय Adj. *keiner Erwägung bedürfend.*

अविचारयत् Adj. *Etwas nicht erwägend, ohne sich zu bedenken* 205,6. 26. Spr. 677.

अविचारित 1) Adj. *a) nicht überlegt.* — *b) keinem Bedenken unterliegend.* — 2) °म् Adv. *ohne Bedenken.*

अविचार्य Adj. *keiner Erwägung bedürfend* 118,14.

अविचालिन् Adj. 1) *nicht weichend von* (Abl.). — 2) *unwandelbar.*

अविचाल्य Adj. *nicht von der Stelle zu rücken.*

अविचिकित्सत् Adj. *nicht in Ungewissheit über Etwas seiend* Çat. Br. 4,3,1,20.

अविचिकित्सा f. *kein obwaltender Zweifel* Âpast.

अविचिन्तन n. *das Nichtdenken an Etwas* MBh. 3,2,23.

अविचिन्तितर् Nom. ag. *an Etwas* (Gen.) *nicht denkend.*

अविचित्य Adj. 1) *wovon man sich keine Vorstellung machen kann* MBh. 3,189,31. — 2) *nicht ausfindig zu machen, nicht vorhanden* R. ed. Gorr. 2,96,22.

अविच्युत्य Adj. *unlöslich.*

अविचेतन Adj. *unverständlich.*

अविचेतस् Adj. *thöricht.*

अविच्छिन्दत् (f. °दती) Adj. *nicht von einander trennend* Âçv. Gṛhj. 1,7,13. mit Ergänzung von अञ्जलिम् Ind. St. 5,384.

अविच्छिन्न Adj. *ununterbrochen.*

अविच्छेद m. *Ununterbrochenheit, ungestörte Fortdauer.* °दात् *ohne Unterbrechung* Kâd. II,118,14. °देन dass. Comm. zu Njâjas. 2,2,36.

अविजाता Adj. f. *nicht geboren habend.*

अविजानत् Adj. *nicht verstehend, — wissend, — kennend, unwissend* Kenop. 11. M. 3,97. Jâgñ. 2,258.

अविजितिन् Adj. *nicht siegreich.*

अविजेय Adj. *unbesieglich.*

अविज्ञ Adj. *keine Einsicht habend.* °ता f. *Dummheit* Spr. 4874.

अविज्ञात 1) Adj. *unerkannt, unbekannt; zweifelhaft* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anala Hariv. 1,3,43.

अविज्ञातगति 1) Adj. *dessen Gang unbekannt ist* Bhâg. P. 1,13,24. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anila Hariv. 156.

अविज्ञातगर् Adj. *unverständlich redend.*

अविज्ञातर् Nom. ag. *nicht erkennend* Khând. Up. 7,9,1. *unwissend.* Auch als Beiw. Vishṇu's.

अविज्ञातार्थ n. *Nichtverständniss der Worte des Gegners* (ein निग्रहस्थान) Njâjas. 5,2,1. 9.

1. अविज्ञान n. *das Nichtwissen.* °नात् *ohne es zu wissen.*

2. अविज्ञान Adj. 1) *keine Kenntniss von Etwas habend.* — 2) *unerkennbar.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,162.

अविज्ञानवत् Adj. *nicht mit Erkenntniss ausgestattet.*

अविज्ञेय Adj. *nicht erkennbar* Gaim. 1,2,38.

अविडीन n. *das Entgegenfliegen der Vögel.*

अवितत्करण n. bei den ekstatischen Pâçupata *das Verrichten allgemein für unziemlich geltender, ihnen aber anders erscheinender Handlungen.*

अवितथ 1) Adj. *nicht unwahr, wahr.* °म् Adv. *der Wahrheit gemäss.* °थेन dass. Saṃhitopan. 32,1; vgl. Spr. 4992. — 2) n. *ein best. Metrum.*

अवितथाभिसंधि Adj. *dessen Anschläge gelingen* Bhâg. P. 8,7,8.

अवितथी Adv. mit कर् *wahr machen, erfüllen.*

अवितद्भाषण n. bei den ekstatischen Pâçupata *das Führen von allgemein für Unsinn geltenden, ihnen aber anders erscheinenden Reden.*

अवितर् Nom. ag. *Gönner, Förderer, Schirmer.* f. अवित्री.

अवितर्क m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

अवितवे Dat. Inf. *um zu laben, — erquicken* RV. 7,33,1. Çat. Br. 6,4,1,9.

अवितास्रिन् Adj. *nicht vorübergehend, dauernd.*

अविवित्ति f. 1) *das Nichtfinden.* — 2) *Armuth.*

*अविवित्यज्ञ m. n. *Quecksilber.*

अविवियुर् Adj. *nicht wankend* Âçv. Çr. 3,1,17.

*अविवीय Adj. *Schafen zuträglich.* f. आ vielleicht *eine best. Pflanze.*

अविदग्ध Adj. 1) *nicht verbrannt.* — 2) *nicht im Magen zerkocht, unverdaut.* — 3) *nicht reif.* शोण Bhâvapr. 5,117. — 4) *nicht sauer geworden.* — 5) *nicht klug, — gewandt* Spr. 3786.

अविदस्यु Adj. *unerschöpflich.*

अविदात्त m. N. pr. eines Sohnes des Çatadhanvan.

अविदासिन् Adj. *nicht versiegend.*

अविदित Adj. *ungekannt, nicht erkannt* Çat. Br. 10,6,1,4. fgg. Kenop. 3. अविदितम् Adv. *ohne dass man es weiss* Mṛkkh. 108,1.

अविदोधयु Adj. *nicht zaudernd.*

*अविदुग्ध n. *Schafmilch.*

अविदुष्टर् Adj. *unwissender, ganz unwissend* RV. 10,2,4.

अविदूर 1) Adj. *nicht sehr weit entfernt, nahe.* — 2) n. *Nähe.* °रम् *in die Nähe von, zu — hin.* °रे (MBh. 3,280,1), °र°, °रात् und °रतस् *in der Nähe.*

*अविदूस n. *Schafmilch.*

अविदोष Adj. *ohne Schuld, — Fehl* Lâṭj. 6,5,30.

अविदोह m. *kein verkehrtes Melken* Maitr. S. 2,4,2.

अविद्ध Adj. 1) *undurchbohrt, undurchstochen.* — 2) *unbeschädigt, unabgenutzt, in voller Kraft* Bhâg. P. 3,9,3. 8,3,4. — 3) *natürlich* Bhar. Nâṭjaç. 34,118.

*अविद्धकर्णा und *°कर्णी f. *best. Pflanzen.*

अविद्य Adj. *ungebildet* Spr. 684. 7833. *ohne Wissen* 685.

अविद्यमान Adj. *nicht daseiend, — vorhanden* Kâtj. Çr. 2,3,18. 3,8,26. Lâṭj. 1,7,21. 10,17,11. Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Njâjas. 2,2,12.

अविद्या f. 1) *Unwissenheit.* Auch als Çakti. — 2) buddh. *Unwissenheit* und zugleich *Nichtsein.*

अविद्यामय Adj. *in Unwissenheit bestehend.*

अविद्विषे Adj. *nicht berstend, unzerstörbar.*

अविद्वस् Adj. *unwissend, Etwas nicht wissend* Âpast.

अविद्विषाण Adj. *nicht in Feindschaft lebend* Kâtj. Çr. 25,14,26. Lâṭj. 1,11,14.

अविद्विषे Dat. Inf. *auf dass keine Feindschaft bestehe.*

अविद्वेष m. *keine Feindschaft.*

अविधवा f. *Nichtwittwe.*

*अविधा Interj.

अविधान n. *das Nichtvorgeschriebensein* Kâtj. Çr. 1,7,8. 9,5. 9,11,16. 19,4,4. °नम् *nicht der Verordnung gemäss.*

अविधायक Adj. *nicht vorschreibend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,4,2.

अविधायिन् Adj. *unfolgsam* Bhâvapr. 1,132.

अविधि m. *keine Vorschrift.* °ना *nicht der Vorschrift gemäss* Âpast.

अविधुर Adj. *nicht allein stehend.*

अविधृति Adj. *ohne die* Vidhṛti *genannten Halme* Kâtj. Çr. 5,8,31.

अविधेय Adj. *unfolgsam* Bhâvapr. 1,132.

*अविन m. *ein best. Opferpriester.*

अविनय m. *ungebührliches —, unanständiges Benehmen.*

अविनयवत् Adj. *ungesittet* Spr. 691.

अविनाभाव m. und °भावित्व n. *Unzertrennlichkeit, Zusammengehörigkeit.*

अविनाभाविन् Adj. *unzertrennlich verbunden* Comm. zu Njâjas. 2,2,1.

अविनाभाव्य Adj. *unzertrennbar.*

अविनामित Adj. *nicht mit dem ersten* Svara *beginnend und mit dem zweiten endend* Saṃhitopan. 17,3.

*अविनायिन् Adj. gaṇa आक्षादि.

अविनाश m. *Nichtverderbniss, — verwesung* Kâd. II,100,18. 110,17.

अविनाशित्व n. *Unvergänglichkeit.*

अविनाशिन् Adj. 1) *unvergänglich.* — 2) *der Verderbniss —, der Verwesung nicht ausgesetzt* Kâd. II,88,3.

अविनाश्य Adj. *nicht zu Grunde zu richten.*

अविनिपात n. *das Nichtfehlgehen.*

अविनिपातिन् Adj. *nicht fehlgehend.*

अविनियुक्त Adj. *nicht bestimmt zu* (Loc.) Mahidh. zu VS. 33,55. Davon Nom. abstr. °त्व n.

अविनिर्णय m. *Unentschlossenheit in Bezug auf* (Gen.) MBh. 14,36,12.

अविनिर्भाग m. *Unzertrennlichkeit.* °भेन *unzertrennlich* Comm. zu Njâjas. 1,1,21.

अविनिवर्तिन् Adj. *nicht umkehrend, — fliehend* Spr. 3906.

अविनीत 1) Adj. *ungezogen, schlecht gezogen, von schlechter Aufführung, ungesittet* (von Menschen und Hausthieren). * f. आ *ungesittete Frau.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 5,134.

अविनोद् m. *Langeweile* Vikr. 45.

अविन्ध्य 1) m. N. pr. eines Ministers des Râvaṇa. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अविपक्व Adj. *unverdaut* Bhâvapr. 3,12.

अविपक्वकरण Adj. *mit unreifen Werkzeugen* Jâgñ. 3,141.

अविपक्वकषाय Adj. *dessen Schlacken noch nicht ausgeglüht sind, an dem noch Sünde haftet* Bhâg. P. 1,6,22. 11,18,41.

अविपक्वबुद्धि Adj. *unreifen Geistes* Bhâg. P. 1, 18,42.

अविपक्वभाव Adj. *bei dem Etwas noch nicht zur Reife gelangt ist* Çând. 79.

*अविपट् n. = अवीनां विस्तारः.

अविपरिक्रीत Adj. *unvertauscht,* so v. a. *identisch* Ait. Âr. 305,5.

अविपरीत Adj. *nicht verkehrt, richtig* Comm. zu Njâjas. 5,1,6.

अविपर्यय्, °यति *nicht fehlschlagen.*

अविपर्यय m. 1) *keine Umstellung.* — 2) *kein Irrthum.* °यात् *ohne Irrthum, ganz gewiss.*

अविपर्यासम् Absol. *so dass keine Vertauschung stattfindet* Çat. Br. 3,7,1,22.

अविपश्चित् Adj. *unverständig, unerfahren.*

1. अविपाक m. *mangelhafte Verdauung.*

2. अविपाक Adj. *an mangelhafter Verdauung leidend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविपाल m. *Schafhirt* Çat. Br. 4,1,5,4.

अविप्र Adj. *nicht begeistert.*

अविप्रकृष्ट Adj. *nicht weit von einander entfernt, nahe stehend* P. 2,4,5. 5,4,20.

अविप्रकर्षण n. *das Sichnichtentfernen* Âpast.

अविप्रगीत Adj. *worüber Einstimmigkeit herrscht* Comm. zu Gaim. 2,3,3.

अविप्रणाश m. *das nicht spurlos Vorübergehen.*

अविप्रतिपत्ति f. *keine Meinungsverschiedenheit.*

अविप्रतिपन्न Adj. *nicht abgewichen von* (Abl.) Âpast. 1,1,12.

अविप्रतिषिद्ध Adj. 1) *nicht im Widerspruch stehend* Kâtj. Çr. 4,3,19. Âpast. — 2) *keinen Widerspruch hervorrufend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,2.

अविप्रतिषेध m. *kein Widerspruch* Gaim. 5,4,15.

अविप्रयुक्त Adj. *nicht abgelöst, — abgetrennt* Gaut. 3,20.

अविप्रलब्ध Adj. *ehrlich gemeint* Bhâg. P. 5,10,10.

अविप्रलम्भक Adj. *nicht täuschend, — betrügend.*

अविप्रवास m. *keine Abwesenheit vom Orte.*

*अविप्रिय 1) m. *Panicum frumentaceum.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

अविप्लव Adj. (f. आ) 1) *ununterbrochen* Jogas. 2, 26. — 2) f. *nicht unsittlich, keusch* MBh. 1,54,4, v. l.

अविप्लुत Adj. 1) *nicht in Unordnung gerathen, unerschüttert, unverletzt* (Gelübde, Wandel). — 2) *nicht vom richtigen Wege abgekommen, seinem Gelübde treu.*

अविबुध Adj. *unverständig.*

अविभक्त Adj. 1) *ungetheilt* Lâṭj. 1,9,12. *nicht vertheilt.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,2. — 2) *keine Theilung vorgenommen habend, in Gütergemeinschaft lebend.* Auch so v. a. *ein nächster Verwandter, gesetzlicher Erbe.* — 3) *ununterschieden.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,6,8.

अविभक्तिन् Adj. = अविभक्त 2) Kauç. 69.

अविभवत्व् Adj. *nicht vorhanden* Kâtj. Çr. 12,1,12.

अविभाग m. 1) *keine Theilung* Gaut. 28,46. — 2) *keine Trennung, — Sonderung, — Unterscheidung, untheilbare Einheit* Bâdar. 4,2,16. Z. d. d. m. G. 29, 184. Sarvad. 16,20 (°भागे zu lesen).

अविभागिन् Adj. *nicht getrennt, — gesondert.*

अविभाग्य Adj. *nicht zu theilen* Lâṭj. 7,7,10. 31.

अविभावित Adj. *nicht deutlich vernommen* Bâlar. 107,23.

अविभाव्यमान Adj. *unbemerkt bleibend* Kâd. II, 4,12.

अविभु Adj. *nicht allgegenwärtig* und zugleich *nicht unumschränkt* Comm. zu Njâjas. 5,1,4.

*अविभुज् m. *Wolf* Râgân. 19,9.

अविभू Adj. *nicht allgegenwärtig* MBh. 3,189,35. v. l. अभिभू besser.

*अविभूति f. *Geringachtung* Gal.

अविभूषणपरिच्छद् Adj. (f. आ) *ohne Schmuck und Hausgeräthe* M. 9,78.

अविभेदन Adj. *nicht durchbohrend,* so v. a. *nicht verfinsternd.*

अविभ्रंशिन् Adj. *nicht zerbröckelnd.*

1. अविभ्रम m. *Besonnenheit, kaltes Blut* MBh. 4, 58,63.

2. अविभ्रम Adj. *nicht erheuchelt, — erkünstelt.*

*अविमत्त m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

अविमनस् Adj. *nicht zerstreut* Âpast.

अविमत्त् Adj. *Schafe besitzend.*

*अविमरीस n. *Schafmilch* Vârtt. zu P. 4,2,36.

अविमर्श Adj. *ohne Ueberlegung, einfältig.*

अविमान m. *Verehrung.*

अविमुक्त 1) Adj. *nicht gelöst, — abgespannt* Çat. Br. 1,9,3,32. 3,4,1,4. — 2) m. N. pr. eines Tîrtha bei Vârâṇasî. अविमुक्तेश m. *eine Form* Çiva's. अविमुक्तेशमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*अविमुक्तक 1) m. = मधुमाधवीपुष्प Nigh. Pr. — 2) f. आ *Diospyros glutinosa* Nigh. Pr. — 3) n. ein Name von Kâçî Gal.

अविमुक्तचक्र Adj. (f. आ) *dessen Bereich nicht verlassen worden ist, stets bewohnt* Pâr. Gṛhj. 1, 15,8; vgl. Âçv. Gṛhj. 1,14,7.

अविमुक्तशैव m. *ein* Çaiva-*Mönch best. Ranges* Kâd. 255,15 (अवमुक्त° gedr.).

अविमुक्तापीड m. N. pr. eines Fürsten.

अविमूढ m. Pl. Bez. *best.* Ṛshi MBh. 1,28,5.

अविमृश्यकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Bâlar. 23,24.

अविमृष्ट Adj. 1) (*nicht rein*) *trübe* (Gesicht) Bhâg. P. 4,26,25. — 2) *unklar, undeutlich* Sâh. D. 574.

अविमोक्य Adj. *unlöslich.*

अविमोचन n. *das Nichtbefreien, Nichtzuhülfekommen* Gaut. 21,19.

अवियुक्त Adj. *ungetrennt* Venis. 131. von (Instr.) Vikr. 78,19.

अवियोग m. *Nichttrennung, das Nichtverlustiggehen* (mit Instr.).

अवियोगतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

अवियोगव्रत n. *eine best. Begehung.*

अवियोगिन् Adj. *keiner Trennung unterworfen* MBh. 12,242,13.

अविरण m. *das Vergehen aller Lust.*

अविरत Adj. 1) *nicht ablassend von* (Abl.). — 2) *ununterbrochen.* °म् Adv.

अविरति f. *das Hängen an den Sinnesobjecten.*

अविरमत् Adj. *nicht ablassend von* (Abl.) Kathâs. 45,96.

अविरल Adj. (f. आ) 1) *dicht.* °म् Adv. — 2) *dicht anschliessend.* °म् Adv. *fest* (binden, umarmen). — 3) *ununterbrochen, häufig* 300,26. — 4) *stark, heftig* Kâd. 247,20.

अविरविकन्याय m. = अव्यविक°.

अविरुद्धित Adj. *nicht verlassen, stets begleitet von* Kâd. 47,1.

अविराधयत् Adj. *nicht uneins werdend.*

अविराम m. *das Nichtaufhören* Z. d. d. m. G. 29,183.

अविरुद्ध Adj. *nicht im Widerspruch stehend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 210,1. 214,22. 276,33. 280,10. 288,1. Gaut. 11,20. Kâtj. Çr. 5,11, 25. Davon Nom. abstr. °ता f.

अविरूक्ष Adj. (f. आ) *nicht rauh, — hart* (Rede).

अविरोद्धर् Nom. ag. *nicht kämpfend* Spr. 3009.

अविरोध m. *kein Wiederspruch, — Conflict mit, — Nachtheil für* (geht im Comp. voran) 169,22. 210,3. °प्रकाश m. Titel eines Werkes, °प्रकाश-विवेक m. Titel eines Commentars dazu.

अविरोधिन् Adj. 1) *nicht störend, wohlthuend* Spr. 471, v. l. — 2) *nicht im Widerspruch stehend, — beeinträchtigend* (die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend) 214,23. Gaut. 3,10.

अविलग्नम् Adv. *ohne hängen zu bleiben.*

अविलङ्घ्य Adj. *unüberwindbar.*

1. अविलम्ब m. *kein Zögern.* °म्बेन *ohne Verzug* Spr. 7695.

2. अविलम्ब Adj. *nicht zögernd.* °म् Adj. *ohne Verzug* Spr. 7636.

1. अविलम्बन n. *das Nichtzögern, rasches Vorsichgehen* MBh. 1,132,17.

2.*अविलम्बन Adj. *nicht zögernd, rasch zu Werke gehend.*

अविलम्बित Adj. 1) dass. °म् Adv. *ohne Verzug* 320,18. — 2) *nicht langsam ausgesprochen* Lâṭj. 6,10,18. TS. Prât. 23,20.

*अविला f. *Schafmutter.*

*अविलालित Adj. *frei* Gal.

*अविलिख Adj. P. 6,2,157. 158, Sch.

अविलुप्त Adj. *nicht geschwunden, unversehrt.*

अविलुप्य Adj. *unzerstörbar, unverwüstlich* Spr. 7178.

अविलोप m. *keine Störung, — Unterbrechung, — Beeinträchtigung.*

अविलोमन् n. *Schafwolle* Mahâbh. 1,283,*b*.

अविवक्षत् Adj. *zu sprechen nicht beabsichtigend* Sarvad. 19,4.

अविवक्षा f. *das für unwesentlich Erachten* Mahâbh. 1,282,*a*.

अविवक्षित Adj. *nicht ausdrücklich gemeint, unwesentlich, worauf es weiter nicht ankommt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 1,282,*a*.

अविवदिष्णु Adj. *zu keinem Streit Anlass gebend.*

अविवर्ण Adj. *nicht verfärbt, von natürlicher Farbe* Suçr. 1,45,8.

अविवश Adj. *nicht willenlos, — in der Gewalt von Etwas stehend.*

अविवाक्य Adj. *wobei kein Streit obwaltet,* Bez. *des 10ten Tages einer best.* Soma-*Feier.*

अविवाद Adj. *unbestritten, worüber Alle einig sind* Comm. zu Njâjas. 1,1,18. 24.

अविवादिन् Adj. *nicht im Streite liegend mit* (अभि).

अविवाह Adj. *keine Ehe eingehend* (Vieh) 22,17.

अविवाहप्रयोजक Adj. *keine Ehe veranlassend* Saṁsk. K. 180,*b*. 181,*a*.

अविवाहिन् Adj. *mit dem man sich nicht durch Heirath verbindet.*

अविवाह्य Adj. 1) f. *die man nicht heirathen darf.* — 2) *mit dem man sich nicht verschwägern darf.*

अविविक्त Adj. *ungesondert, ungeschieden* 261,14.

अविविदिषा f. *Mangel an Wissbegierde.*

अविविदिषु Adj. *nicht wissbegierig.*

*अविवृत्त m. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

अविवृत Adj. *nicht aufgedeckt, ungekannt, verborgen* Çat. Br. 14,6,8,8. Bhâg. P. 5,12,15. *seine Blössen nicht zeigend* Spr. 1401.

1. अविवेक m. 1) *Nichtsonderung, Nichtunterscheidung* Kap. 1,55. 57. 3,68. 6,12. — 2) *Mangel an Urtheilskraft* Kathâs. 3,37.

2. अविवेक Adj. *ohne Urtheilskraft.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविवेकिन् Adj. 1) *ungetrennt, aneinander stossend* Spr. 7696. — 2) *nicht gesondert, ununterschieden* Sâṁkhjak. 11.14. Dazu Nom. abstr. °कित्व n. Wilson, Sâṁkhjak. S. 58. — 3) *nicht richtig urtheilend, keine richtige Einsicht habend* Spr. 693. 7696. — 4) *keine urtheilsfähigen Menschen habend* Kathâs. 24,225.

अविवेचक Adj. *nicht richtig unterscheidend, keine Urtheilskraft besitzend.*

अविवेनत् Adj. *sich nicht verschmähend abwendend* RV. 4,24,6.

अविवेनम् Adv. *nicht abgeneigt, wohlgeneigt.*

अविशङ्क Adj. *sich nicht bedenkend, nicht zögernd.*

अविशङ्का f. *keine Scheu, kein Bedenken.* Instr. *ohne Zögern.*

अविशङ्कितम् Adv. *ohne Zögern* Suçr. 1,13,5.

अविशङ्किन् Adj. MBh. 8,3505 fehlerhaft für अभिशङ्किन्.

अविशद् Adj. 1) *undeutlich* 294,25. — 2) *steif, starr* Kâd. II,37,13.

अविशस्तर् Nom. ag. *schlechter Zerleger, unkundiger Schlächter.*

अविशाख Adj. (f. आ) *unverästet, ungegabelt* Kâtj. Çr. 6,5,7.

अविशिष्ट Adj. 1) *nicht unterschieden, gleich* MBh. 1,170,47. °ता f. und °त्व n. *das Nichtverschiedensein von* (im Comp. vorangehend) Sarvad. 30,11.7. — 2) *niedriger stehend* Comm. zu TS. Prât. 21,1.

अविशुद्ध Adj. 1) *unrein* (auch in übertr. Bed.) Bhâg. P. 6,16,41. — 2) *nicht genau untersucht* Kâm. Nîtis. 15,16.

अविशुद्धि f. *Unreinheit.*

1. अविशेष m. *keine genauere Angabe, Ununterschiedenheit, keine Verschiedenheit.* °षात् (so stets Kâtj. Çr. Gaim. 4,3,27. Gaut. 25,6. Çulbas. 3,182. 218), °षतस् und °षेण (Âpast. Chr. 210,12. 238,9) *ohne genauere Angabe, — Unterschied.* °षेण *unter allen Umständen* Khând. Up. 8,13 (अतिशेषेण Text). Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,18. 2,18. °षात् *gleicherweise, gleichfalls* Comm. zu Njâjas. 2,1,18. अविशेषोपदेशात् = अविशेषेण उ° Kâtj. Çr. 2,6,20 u. s. w. अविशेषश्रुतेः 7,5,23. अविशेषचोदना Lâṭj. 9,7,3.

2. अविशेष 1) Adj. *ununterschieden.* — 2) n. Pl. *Atome, Urstoffe.*

अविशेषज्ञ Adj. *keine Urtheilskraft besitzend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविशेषवत् Adj. *keinen Unterschied machend zwischen* (Loc.).

अविशेषसम m. *ein best. Sophisma, wobei man einwendet, dass Alles ununterschieden wäre, wenn aus der Uebereinstimmung zweier Gegenstände in Bezug auf eine Eigenschaft Gleichartigkeit gefolgert würde,* Njâjas. 5,1,23. Sarvad. 114,11 (fälschlich वि°).

अविशेषित Adj. *nicht genauer angegeben, — specificirt* Pat. zu P. 1,1,52. Çaṁk. zu Khând. Up. S. 133.

अविश्रम Adj. *nicht aufhörend, — nachlassend.*

अविश्रम्भ m. *kein Vertrauen, Misstrauen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 215,10.

अविश्रम्भिन् Adj. *misstrauend.*

अविश्रान्त Adj. *nicht aufhörend, — nachlassend* Çâk. 89,10.

अविश्राम Adj. 1) *nicht ausruhend.* °म् Adv. *ohne auszuruhen.* — 2) *nicht aufhörend, — nachlassend.*

अविश्व n. *nicht das All* Bhâg. P. 3,9,3.

अविश्वमिन्व Adj. (f. आ) *nicht allbefassend.*

अविश्वविन्न Adj. (f. आ) *nicht überall enthalten.*

अविश्वसनीय Adj. *kein Vertrauen verdienend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविश्वसत् Adj. *nicht trauend, misstrauisch* Spr. 7697.

1. अविश्वास m. *Misstrauen.*

2. अविश्वास 1) Adj. *misstrauisch.* °म् Adv. Spr. 695. — 2) *f. आ *eine Kuh, die nicht regelmässig kalbt.*

अविश्वासिन् Adj. *misstrauisch* Megh. 109.

1. अविष n. *kein Gift* Spr. 696.

2. अविष 1) Adj. (f. आ) *ungiftig.* — 2) *m. *Meer.* — 3) *f. आ *Curcuma Zedoaria.* — 4) *f. ई *Fluss.*

अविषक्त Adj. 1) *nicht an Etwas hängend* Spr. 5108. — 2) *nicht hängen bleibend,* so v. a. *unaufhaltsam* Kir. 13,24.

अविषम Adj. (f. आ) 1) *nicht ungleich, gleich.* — 2) *nicht unwirsch, freundlich.* °म् Adv. (blicken).

1. अविषय m. 1) *kein Bereich.* रवेरविषये so v. a. *da wohin die Sonne nicht dringt, wo sie nicht scheint* Spr. 4439. 5507. — 2) *nicht Jmds Sache* oder *Fach, etwas Unausführbares* oder *Unerlaubtes* MBh. 13, 38,6. Çâk. 55,20. Kathâs. 17,138. — 3) *kein geeignetes Object für* (Gen.) Mâlatîm. 17,2. Venis. 21,20.

2. अविषय Adj. *kein Object habend* Ind. St. 9,165.

अविषयमनस् Adj. *dessen Geist nicht auf die Sinnenwelt gerichtet ist* Mâlav. 1.

अविषयीकरण n. *das Etwas* (Gen.) *nicht zum Objecte Machen* 283,18. 19.

अविषह्य Adj. 1) *nicht tragbar.* — 2) *unerträglich* 315,7. — 3) *unbezwingbar, unwiderstehlich.* — 4) *unausführbar.* — 5) *unzugänglich.* चक्षुषाम् so v. a. *unsichtbar.* — 6) *unbestimmbar.*

अविषाण Adj. *ungehörnt.*

अविषाद् m. und °दित्व n. *Unverzagtheit, guter Muth.*

अविषादिन् Adj. *unverzagt.*

अविष्टम्भ m. (Comm. zu Njâjas. 3,1,47) und °न n. (Maitrjup. 2,2) *Nichthemmung.*

अविष्ठ Adj. Superl. *sehr gern annehmend.*

अविष्यत् Partic. 1) *gern helfend.* — 2) *begierig* (mit Acc. Loc. oder Infin.).

अविष्या f. *Begierde, Trieb, Hitze.*

अविष्यु Adj. *gierig, Rache suchend.*

अविसंवाद् m. *kein Widerspruch.*

अविसंवादक Adj. *seinem Worte treu bleibend.*

अविसंवादन n. und °वादिता f. *das Worthalten.*

अविसंवादिन् Adj. *übereinstimmend, entsprechend, zutreffend.*

अविसदृश् Adj. *entsprechend.*

अविसर्गिन् Adj. *nicht intermittirend* Bhâvapr. 3,109.

अविसर्जयितव्य Adj. *kein Object der Entleerung bildend.* Ind. St. 9,164.

अविसर्पिन् m. *eine best. Hölle* Taitt. Âr. 1,19.

अविसृष्ट Adj. *nicht beseitigt, — fortgelassen* Lâṭj. 1,12,10. Saṁhitopan. 17,4.

*अविसोढ n. *Schafsmilch.*

अविस्तर Adj. *von geringem Umfange.*

अविस्तीर्ण Adj. dass. Kâd. 265,20.

अविस्थल n. N. pr. einer Stadt.

अविस्पन्दित Adj. *nicht zuckend.*

अविस्पष्ट Adj. (f. आ) *nicht klar, — deutlich* 323, 22. °म् Adv.

अविस्मित Adj. *nicht stolz* Bhâg. P. 6,9,21.

अविस्यन्दित Adj. Kumâras. 3,47 fehlerhaft für °स्पन्दित.

अविस्र Adj. *keinen Fleischgeruch* u. s. w. *habend.*

अविस्रंस m. *das Nichtauseinanderfallen, das Zusammenhalten* (intrans.) Tândja-Br. 13,4,13.

अविस्राव्य Adj. 1) *nicht abfliessen zu lassen.* — 2) *ohne Blutentziehung zu behandeln* Suçr. 1,45, 9. — 3) *was zergeht, — aufgelöst wird.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

अविस्वर Adj. *nicht misstönend.* °म् Adv.

अविकृत Adj. 1) *unaufgehalten, ungehemmt.* — 2) *an dem Nichts auszusetzen ist.*

अविकृतक्रतु Adj. *dessen Wille sich nicht abwenden lässt* RV.

अविकृत्त Adj. *nicht ungeschickt, erfahren in* (Loc.).

अविकिंसक Adj. *Niemanden ein Leid zufügend.*

अविकिंसन n. und °सा f. *das Nichtzufügen eines Leides.*

अविकिंस्र Adj. *kein Leid zufügend, keinen Schaden bringend.*

अविकित्त Adj. *nicht vorgeschrieben, verboten* Âpast.

अविकित्तसिद्ध Adj. *unerkünstelt* Uttarar. 113, 16 (154,3).

अविकुत Adj. *ungebeugt, unbeschädigt.*

अविक्लरत् Adj. *nicht gleitend, — fallend.*

अविक्लव Adj. (f. आ) *ungebeugt, wohlgemuth* 111,6.

*अवी f. (Nom. °स्) *ein Frauenzimmer zur Zeit der Katamenien.*

अवीत्तित् und °त्तित m. N. pr. = अवित्तित्.

अवीङ्गित Adj. *unbewegt* TBr. 1,1,8,6.

अवीचि 1) *Adj. *wellenlos.* — 2) m. *eine best. Hölle.* Auch *अवीची f. Gal.

अवीचिमत् Adj. *wellenlos.* नरक = अवीचि 2) Bhâg. P. 5,26,28.

अवीत Adj. *unangetastet, unberührt.*

1. अवीर Adj. (f. आ) 1) *unmännlich, schwächlich.* — 2) *kinderlos.* — 3) f. *gattenlos.* Adj. und Subst. *kinder- und gattenlos, eine solche Frau; Wittwe* Bhâg. P. 6,19,25. — 4) *heldenlos* Bâlar. 116,18.

2. अवीर Adj. *männerleer;* n. *eine solche Gegend* 29,27.28.

अवीरघ्न Adj. *Männern nicht zusagend* Mṛkkh. 147,14, v. l.

अवीरता f. *Kinderlosigkeit.*

अवीरपुरुष m. *Schwächling* Kathâs. 18,337.

अवीरहन् Adj. (f. °घ्नी) *Männern nicht verderblich.*

अवीर्य Adj. (f. आ) *schwach, machtlos.*

अवृक 1) Adj. *nicht schädigend; ungefährdet, harmlos.* — 2) n. *Sicherheit.*

अवृक्त (R. ed. Bomb. 4,43,28) und °क Adj. *baumlos.*

अवृजिन Adj. *nicht ränkevoll.*

अवृणाक् 2te und 3te Sg. Imperf. von वर्ज्.

1. अवृत Adj. *unbeschränkt, ungehemmt.*

2. अवृत Adj. *unerwählt, uneingeladen* Gaut. 9,54.

1. अवृत्त Adj. 1) *nicht erfolgt, — stattgefunden* Kathâs. 33,214. — 2) *nicht verstorben, noch am Leben seiend* R. 6,8,10.

2. अवृत्त Adj. *von schlechtem Betragen* R. ed. Bomb. 1,6,12.

1. अवृत्ति f. *kein Lebensunterhalt, Nahrungssorgen* Gaut. 12,48. 21,15. Âpast. Spr. 701. fg.

2. अवृत्ति Adj. *nicht vorkommend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवृत्तिक Adj. 1) *keinen Lebensunterhalt habend.* — 2) *k. L. gewährend.*

अवृद्ध Adj. 1) *nicht alt an Jahren* Spr. 3392. — 2) *nicht gesteigert* (gramm.) Ind. St. 1,47.

अवृद्धिक Adj. *frei von Zinsen* Jâgñ. 2,63.

अवृध Adj. *nicht freudig erregend, — labend.*

अवृत्तक Adj. *stiellos.*

अवृषण Adj. *hodenlos* 88,23.

अवृषणी Adv. mit कर् *hodenlos machen* R. ed. Gorr. 1,50,6.

*अवृषल m. *kein Çûdra* Mahâbh. 6,61,*b.*

*अवृषलक Adj. *ohne Çûdra.*

*अवृषलीक Adj. *ohne Çûdra-Frauen* Kâç. zu P. 6,2,173.

अवृष्टि f. *Mangel an Regen, Dürre* 220,28.

अवृष्य Adj. *nicht auf die Potenz wirkend.*

अवृक्ष m. Pl. Bez. *best. Götter* (buddh.) Lalit. 171,6.

अवेकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

°अवेक्षक Adj. *die Aufsicht über Etwas habend.*

अवेक्षण n. 1) *das Hinsehen, Hinblicken auf* Gaut. 9,32. 15,24. — 2) *das Richten der Aufmerksamkeit auf Etwas, Vorsorge.* — 3) *aspectus planetarum.*

अवेक्षणीय Adj. *auf den Rücksicht zu nehmen ist.*

अवेक्षा f. *Vorsorge, Sorgfalt, Rücksicht auf* (Loc.) 82,3.

अवेक्षितव्य Adj. *aufmerksam zu beobachten.*

अवेक्षिन् Adj. 1) *hinsehend, hinblickend.* — 2) *seine Aufmerksamkeit auf Etwas* (Acc.) *richtend.*

अवेद्य Adj. *auf den* oder *worauf man zu achten hat.*

*अवेगगमन Adj. *langsam gehend* (Pferd) Gal.

अवेणि *ein Ding für sich* Lot. de la b. l. 648.

अवेद् m. Pl. *Nicht-Veda* Çat. Br. 14,7,1,22.

1. अवेदन n. *das Nichtkennen* M. 5,60.

2. अवेदन Adj. *schmerzlos* Suçr. 1,88,12.

अवेदविद् (Gop. Br. 1,3,15) und °विदंस् (MBh. 12, 247,17) Adj. *den Veda nicht kennend.*

अवेदविहित Adj. *nicht im Veda vorgeschrieben* M. 5,43.

1. अवेदि f. *Unkenntniss* Bṛh. Âr. Up. 4,4,14.

2. अवेदि Adj. *ohne Opferbank* Kâtj. Çr. 15,10,10.

अवेदिन् Adj. *keine Erkenntniss besitzend.*

अवेदोक्त Adj. *im Veda nicht gelehrt* MBh. 13,93,2.

1. अवेद्य 1) Adj. *nicht zu erkennen.* — 2) f. आ im Sâṁkhja *die Nichtanerkennung des* Ahaṁkâra.

2. अवेद्य Adj. (f. आ) *nicht zu ehelichen* (Weib).

3. *अवेद्य m. *Kalb.*

अवेद्यवेदकाकार Adj, (f. आ) *nicht in der Form von zu Erkennendem oder Erkennendem auftretend* Sarvad. 17,5.

अवेध्य Adj. *nicht zu durchbohren.*

अवेनत् Adj. *nach Nichts verlangend.*

*अवेल 1) m. *Verheimlichung, Läugnung.* — 2) f. आ *gekauter Betel.*

अवेलम् Adv. *zur Unzeit.*

अवेला f. *Unzeit* Lâṭj. 4,11,6.

अवेशसदृश Adj. *der Prostitution nicht entsprechend* Mṛcch. 123,18.

अवेष्टि f. *Befriedigung* oder *Sühnung durch Opfer* Gaim. 2,3,3. Njâjam. 2,3,4.

अवैकार्य n. *keine Umgestaltung.*

अवैक्लव्य n. *Unverzagtheit, guter Muth.*

अवैगुण्य n. *keine mangelhafte Beschaffenheit* Gaim. 6,3,22.

अवैदग्ध्य n. *Mangel an Scharfsinn, Dummheit* Spr. 3656.

अवैद्य Adj. *ungelehrt* Gaut. 5,34. 28,30.31. Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,1,37.

अवैध Adj. *nicht ausdrücklich vorgeschrieben.*

अवैधर्म्य n. *keine Ungleichartigkeit.*

अवैधव्य n. *kein Wittwenstand.*

अवैयाकरण m. *kein Grammatiker* Nir. 2,3.

अवैरकृत्य n. *kein Männermord.*

अवैराग्य n. *Empfänglichkeit für die Aussenwelt* Tattvas. 7.

अवैरिनुष्ट Adj. *wozu sich auch ein Feind nicht entschliesst* Mṛcch. 147,14.

अवैश्य m. *kein* Vaiçja Kâtj. Çr. 14,1,1.

अवैषम्य n. *keine Noth, Wohlfahrt.*

अवोक्षण n. 1) *das Begiessen.* — 2) *das Sichbegiessen, Sichbespritzen* Gaut. 2,2. Cit. im Comm. zu Gobh. 1,1 (S. 36).

अवोचत्, °चम्, °चस् Aor. von वच्.

अवोढृ Nom. ag. *Nichtgatte.*

*अवोद् Adj. *triefend, nass* Trik. 3,1,8.

अवोदेव Adj. *die Götter herablockend.*

अवोष m. wohl N. pr. eines Ameisenkönigs.

*अवोषीय und *अवोष्य Adj. von अवोष.

अवोस् wohl = अवयास् vom Pron. इ.

अव्य Adj. *vom Schaf herrührend* (Soma-*Seihe*); Subst. *eine solche* Soma-*Seihe.*

अव्यक्त 1) Adj. *a) nicht zur Erscheinung gebracht, sinnlich nicht wahrnehmbar; undeutlich.* °म् Adv. *undeutlich.* — *b) unbenannt.* — *c) undeutlich redend.* — 2) m. *a) die Allseele.* — *b) Bez. Vishṇu's, Çiva's und Kâma's.* — *c) *Thor, Narr.* — *d)* Titel einer Upanishad. — 3) *f. आ *Sanseviera guineensis* Nigh. Pr. — 4) n. *das nicht zur Erscheinung Gekommene, der Urstoff* oder *Urgeist.*

अव्यक्तगणित und °बीज n. *Algebra* Bîg. 2.

अव्यक्तरूप Adj. *undeutlich, unentschieden.* गर्भ *eine Leibesfrucht von unbestimmtem Geschlecht* 71,9.

अव्यक्तलक्षण Adj. *mit unerkennbaren Merkmalen,* Beiw. Çiva's.

अव्यक्तव्यक्त Adj. *nicht sinnlich wahrnehmbar und zugleich s. w.,* Beiw. Çiva's.

अव्यक्तानुकरण n. *schallnachahmendes Wort.*

अव्यग्र Adj. (f. आ) 1) *unverwandt* Âpast. *auf ein ganz bestimmtes Ziel gerichtet, entschieden* (Rede, Vorhaben). — 2) *ruhig und besonnen zu Werke gehend.* °म् Adv. *in aller Ruhe.* — 3) *unbeschäftigt, Nichts zu thun habend.* — 4) *ungefährdet, sicher.*

1. अव्यङ्ग Adj. *vollgliederig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

2. अव्यङ्ग 1) m. oder n. *Gürtel* (bei den Maga). — 2) *f. आ = अव्यण्डा.

अव्यङ्गाङ्ग Adj. (f. ई) *vollgliederig.*

अव्यचस् Adj. *nicht geräumig.*

अव्यञ्जन Adj. (f. आ) 1) *bartlos, ohne Pubes* Spr. 765. — 2) *ohne Consonanten* Ind. St. 9,32.

*अव्यण्ड 1) m. *Asteracantha longifolia* Nigh. Pr. — 2) f. आ *Flacourtia cataphracta* und *Carpogon pruriens* Nigh. Pr.

अव्यतिक्रम m. *Nichtübertretung, Erfüllung* (eines Vertrags), *das Nichtentgegenhandeln* Âpast.

अव्यतिचार m. *Nichtumwechselung.*

अव्यतिमोक्ष m. *keine irrthümliche Verwechselung.*

अव्यतिरेक m. 1) *Nichtausgeschlossenheit, Ausnahmslosigkeit, das Nichthinaustreten aus dem Kreise von* Gaim. 1,1,5. Njâjas. 3,1,52. Comm. zu 55. 60. — 2) *Ununterschiedenheit* Comm. zu Njâjas. 4,1,38.

अव्यतिरेकिन् Adj. *unfehlbar.* Davon Nom. abstr. °कित्व n. Kusum. 28,11.

अव्यतिषक्त Adj. *nicht untereinandergemischt* Çat. Br. 12,7,3,15.16.

अव्यती Partic. f. *den Beischlaf nicht wollend.*

अव्यथ 1) Adj. *a) ohne zu schwanken, unverzagt* Spr. 6146. — *b) schmerzlos.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâvapr. 3,49. — 2) *m. *Schlange.* — 3) *f. आ *a) Terminalia citrina Roxb. — b) Hibiscus mutabilis L.*

अव्यथमान Partic. *nicht wankend* TS. 5,3,2,1.

अव्यथा f. *Schwankungslosigkeit.*

अव्यथि 1) Adj. *a) nicht schwankend, sicher schreitend, unverzagt. — b) sicher* (Hülfe). — 2) *m. *Ross* Gal. — 3) f. *sicherer Gang, Unverzagtheit.*

*अव्यथिन् Adj. P. 3,2,157.

*अव्यथिष 1) m. *a) die Sonne. — b) Meer.* — 2) f. ई *a) die Erde. — b) Nacht.*

*अव्यथिष्ये ved. *um nicht zu schwanken* u. s. w.

अव्यथ्य Adj. *unerschütterlich.*

(अव्यनत्) अविध्यनत् Adj. *nicht athmend.*

अव्यपदेश m. *keine Bezeichnung, kein Gemeintsein* Âpast. 2,8,13.

अव्यपदेशरूपिन् Adj. *für dessen Erscheinungsform es keine Bezeichnung giebt* Bhâg. P. 5,18,31.

अव्यपदेश्य Adj. 1) *nicht zu bezeichnen.* — 2) *wogegen man Nichts vorzuschützen vermag* Njâjas. 1,1,4.

अव्यपाय m. *das Nichtaufhören, Fortdauer.*

अव्यपाश्रयजीविन् Adj. *sich im Leben auf Niemand verlassend* MBh. 13,60,11.

अव्यपेक्षण n. *das Nichtberücksichtigen.*

अव्यपेत Adj. *nicht getrennt, unmittelbar auf einander folgend* Kâvjâd. 3,1.

अव्यपोह्य Adj. *nicht zu läugnen.*

1. अव्यभिचार n. 1) *das Nichtfehlgehen, Unumgänglichkeit, absolute Nothwendigkeit.* °रात् und °रेण *unumgänglich, nothwendig.* — 2) *eheliche Treue.* — 3) *Nichtübertretung, Nichtverletzung.*

2. अव्यभिचार Adj. *unwandelbar, beständig.*

अव्यभिचारवत् Adj. *unumgänglich, nothwendig erfolgend.*

अव्यभिचारिन् Adj. 1) *nicht fehlgehend* Njâjas. 1, 1,4. *sich als wahr bewährend.* — 2) *treu anhängend.* — 3) *unwandelbar, beständig.*

1. अव्यभीचार m. *eheliche Treue* 194,19 (Conj.).

2. अव्यभीचार Adj. *sich Nichts zu Schulden kommen lassend.*

1. अव्यय und अव्यय (selten) Adj. *vom Schaf herrührend, in Schafen bestehend.*

2. अव्यय m. *das Nichtverausgaben* 165,31.

3. अव्यय 1) Adj. (f. आ) *a) unveränderlich, unver-*

gänglich. Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b*) *Nichts ausgebend, Knicker* Spr. 7689. — 2) m. *a*) *der höchste Gott:* *Vishṇu, Çiva. — *b*) *Pl. *eine best. Klasse von Göttern,* = तुषित Gal. — *c*) N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata und eines Schlangendämons. — 3) n. (*m.) *Indeclinabile* Spr. 7689. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 3,69,*b*.

4. अव्यय m. häufig fehlerhaft für अप्यय.

अव्ययमान Adj. *sich nicht ergehend, unbeweglich* Maitrjup. 2,2.

अव्ययवत् Adj. *ein Indeclinabile seiend.*

अव्ययात्मन् Adj. *von unvergänglichem Wesen* 104,26. 105,7.

अव्ययीभाव m. *adverbiales Compositum.* °समास m. dass.

*अव्याण Adj. *unangefochten* Bhaṭṭ. 9,19.

अ॒व्यर्धुक Adj. *nicht verlustig gehend* (mit Instr.).

अव्यलीक Adj. 1) *ohne Leiden, wohl auf* MBh. 5,23,14. — 2) *ohne Falsch, ehrlich, wahr.* °म् Adv.

अ॒व्यवच्छिन्न Adj. *ununterbrochen* Çat. Br. 1,3,5, 13.16. 7,2,4. 7,4,2,20.

अ॒व्यवच्छेद् m. *Ununterbrochenheit.*

1. अव्यवधान n. 1) *das Nichtdazwischentreten von Etwas, Nichtunterbrochenwerden durch Etwas* 244, 2. Çâṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 94. Comm. zu Njâjas. 2,1,30. — 2) *Nichtsonderung, Nichtscheidung.*

2. अव्यवधान Adj. 1) *unbedeckt, nackt, bloss* (Boden) Kâd. 170,11. — 2) *ununterbrochen.*

अव्यवलम्बिन् Adj. *nicht gestützt, — fest stehend.*

अव्यवसायवत्, °सायिन् und °सित (R. 4,26,13) Adj. *unentschlossen, Nichts unternehmend.*

अव्यवस्त Adj. *nicht gebunden, — gewunden.*

अव्यवस्थिति f. *das keinen festen Wohnsitz Haben* MBh. 12,274,18. Es kann übrigens auch व्यव° gemeint sein.

अव्यवस्रंस m. *das Nichtauseinanderfallen.*

अव्यवहार m. 1) *ungebührliches Verfahren* Hâsj. — 2) *Nichtgebrauch eines Ausdrucks* Kap. 1,120.

अव्यवहार्य Adj. *womit man sich nicht befassen kann* Mâṇḍ. Up. 7.

अव्यवहित Adj. 1) *nicht getrennt, unmittelbar anstossend, — folgend.* — 2) *durch nichts Anderes unterbrochen, ganz auf Jmd* oder *Etwas gerichtet* (भक्ति) Bhâg. P. 3,29,12. — 3) *durch* अ *getrennt* VS. Prât. 3,64.

अव्यवहृत Adj. = अव्यवहार्य Bhâg. P. 5,1,21.

अव्यवाय m. 1) *das Nichtdazwischentreten* Lâṭj. 1,2,15. — 2) *das Ungetrenntsein, ununterbrochener Zusammenhang* Gaim. 5,1,31. 3,17. Njâjam. 5,3,11.

अव्यविकन्याय m. *die Weise von* अवि *und* अविका, so v. a. *Wandelbarkeit der Wortformen je nach Umständen.*

अव्यवेत Adj. 1) *nicht getrennt durch* (Instr.) RV. Prât. 5,25. — 2) *durch* अ *getrennt* VS. Prât. 3,64.

अव्यसन und °निन् Adj. *keine tadelnswerthen Passionen habend.*

अव्यस्त Adj. *nicht auseinandergerissen* Lâṭj. 6, 10,18.

अ॒व्याकृत Adj. *ungesondert, ungetheilt* MBh. 12, 242,13. Vgl. Mahîdh. zu VS. 40,9 und Comm. zu Çat. Br. 14,7,2,13.19. 8,6,1.

अव्याक्षेप m. *Nichtzerstreutheit, Geistesgegenwart.*

1. अव्याज m. *kein Betrug, — Täuschung.* Am Anfange eines Comp. *ohne Betrug, — angewandte Künste.*

2. अव्याज Adj. *nicht simulirt, natürlich, wirklich* Mâlatîm. 77,15 (69,15). Bâlar. 16,20.

*अव्याद् m. Bein. Jama's Gal.

अव्याधित Adj. *nicht krank, gesund* Ind. St. 13,196.

अव्याध्य Adj. *nicht zu schlagen* (Ader) Suçr. 1,362,5.

अव्यानयितव्य Adj. *nicht mit dem* Vjâna *zu fassen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अव्यापत्ति f. *die Nichtverwandlung des* Visarga *in den* Ûshman.

अव्यापद् f. *kein Fehler* Bhâvapr. 3,27.

अव्यापन्न Adj. *nicht gestorben* Megh. 10. 98.

अव्यापाद् m. *das Freisein vom Verlangen Andern zu schaden* Lalit. 36,5.

अव्यापार m. 1) **Musse.* — 2) *eine Einem nicht zukommende Beschäftigung.*

अव्यापिन् Adj. *nicht allumfassend.*

अव्याप्त Adj. *nicht erfüllt von, — versetzt mit* (Instr.) Spr. 966.

अव्याप्ति f. *das Nichtallumfassen.*

अव्याप्यवृत्ति Adj. *nicht stets sich vorfindend, an bestimmte Bedingungen geknüpft, nur relativ Geltung habend* Z. d. d. m. G. 29,246. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 2,2,18.

अव्यायत Adj. *nicht getrennt* RV. Prât. 14,19.

अव्यायाम m. *keine körperliche Anstrengung, — Uebung.*

अव्यावहारिक Adj. (f. ई) *womit man sich nicht befassen kann* Bhâg. P. 10,85,14.

अ॒व्यावृत Adj. 1) *ungeschieden, ununterschieden* Comm. zu Njâjas. 3,2,42. — 2) *gleichzeitig* TS. 6, 4,8,3. TBr. 1,1,8,1.

अव्यावृत्ति f. *das Sichnichtabwenden, nicht den Rücken Kehren* Lâṭj. 1,2,15.

अव्याकृत Adj. 1) *ungehemmt, ungehindert.* — 2) *nicht im Widerspruch stehend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. H. 66.

*अव्याहारिन् Adj. *nicht sprechend.*

अव्याहृत n. *das Nichtsprechen, Schweigen* Spr. 708.

अव्युच्छित्ति f. *Nichtunterbrechung.*

अव्युच्छिन्न Adj. *ununterbrochen.*

अव्युच्छेत्तृ Nom. ag. *nicht unterbrechend, — störend.*

अव्युत्थान n. *das Nichtnachgeben, das Bestehen auf Etwas.*

अव्युत्पन्न Adj. 1) *nicht erfolgt* Veṇis. 10,14. — 2) *nicht entstanden,* so v. a. *grammatisch nicht zu zerlegen, keine Etymologie habend.* — 3) *ungebildet, roh.* °मति Adj. Spr. 6783.

अ॒व्युष्ट Adj. *noch nicht leuchtend.*

अ॒व्युष्टि f. *die Zeit vor Tagesanbruch* TS. 1,5,3,5.

अ॒व्यूढ Adj. *nicht auseinandergerückt* Çat. Br. 5,1,3,13. 5,4,33.

अव्यूह m. 1) *Untheilbarkeit* Njâjas. 4,2,22. — 2) *keine Auflösung von Halbvocalen* oder *zusammengeflossenen Vocalen.*

अ॒व्यूढ Adj. *ungeschmälert* Çat. Br. 12,3,5,13.

अ॒व्यूढि f. *das Nichtmisslingen.*

अ॒व्येष्यत् Adj. *nicht verschwindend, sich nicht verlierend.*

अव्रण Adj. *unverletzt* (eig. und übertr.).

1. अव्रत n. *das Nichtbeobachten der religiösen Vorschriften.*

2. अ॒व्रत 1) Adj. (f. आ) *a*) *gesetzlos, ungehorsam, ruchlos.* — *b*) *die religiösen Obliegenheiten nicht erfüllend* Gobh. 1,9,19. MBh. 12,228,72. Spr. 3285. — 2) *m. *ein* Daitja Gal.

अव्रतवत्, अव्रतिक und अव्रतिन् Adj. = 2. अव्रत 1) *b*).

अ॒व्रत्य Adj. *den religiösen Vorschriften nicht entsprechend* Âçv. Çr. 12,8,19. Gobh. 1,6,7. Ait. Âr. 469,2.

*अव्राजिन् Adj. gaṇa प्राच्यादि.

अ॒व्रात्य m. *kein* Vrâtja.

*अव्रीड m. N. pr. eines Mannes.

1. अश्, अ॒श्नाति und अश्नुते 1) *gelangen zu* (Acc.), *erreichen; einholen.* ककुभः so v. a. *nach allen Weltgegenden hin sich zerstreuen.* — 2) *erlangen.* — 3) *treffen, über Jmd kommen.* — 4) *bewältigen.* — 5) *darbringen, darreichen.* — 6) *geniessen* Spr. 3067. — 7) **durchdringen, erfüllen.* — 8) **anhäufen.* — Mit अनु 1) *gleichkommen.* — 2) *erlangen.* — Mit अभि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — 3) *bewältigen.* — Mit आ *erreichen.* — प्रा-

यमाशिष्ये und — आशितुम् fehlerhaft für — आसिष्ये und आसितुम्. — Mit उद् 1) *gelangen zu, erreichen* Çat. Br. 4,2,1,26. — 2) *gleichkommen.* — 3) *beherrschen.* — Mit उप *erlangen, theilhaftig werden* (auch eines Uebels). — प्रायमुपाशिष्ये fehlerhaft für — उपासिष्ये. — Mit समुप *theilhaftig werden* Spr. 6426. — Mit परि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — Mit प्र 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — 3) *zu Theil werden.* — Mit प्रति, Partic. प्रत्यष्ट etwa *Jmdn* (Loc.) *zu Theil geworden* Kauç. 106. — Mit वि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen, theilhaftig werden.* — 3) *zu Theil werden.* — 4) *Jmdes habhaft werden.* — 5) *durchdringen, erfüllen.* — Mit अनुवि *erreichen.* — Mit सम् 1) *gelangen zu.* — 2) *erlangen, theilhaftig werden.* — 3) *zu Theil werden, treffen.* — 4) *erfüllen, erhören* RV. 8,40,3. — Mit अनुसम् *erlangen.* — Mit उपसम् dass.

2. अश्, अश्नाति 1) *essen, verzehren, zu sich nehmen* (Speise und Trank), mit Acc. und Gen. (in der älteren Sprache). — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed. — Caus. आशयति *essen lassen, speisen,* mit doppeltem Acc. 225,30. आशित 1) *gespeist, gefüttert, gesättigt, satt.* — 2) *zum Essen dargereicht.* — Desid. आशिशिषति *essen wollen.* — Mit अति *vor einem Andern* (Acc.) *essen.* — Mit उप 1) *essen, verzehren.* — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed. — Mit समुप *kosten, geniessen.* — Mit निस् in अनिराशित. — Mit परि *früher als ein Anderer* (Acc.) *essen, Jmd beim Genuss von Etwas* (Instr.) *übergehen.* — Mit प्र *essen, verzehren, zu sich nehmen.* — Caus. *essen lassen, zu essen geben, speisen;* mit doppeltem Acc. — Mit अभिप्र *etwas Anderes nach Etwas* (Acc.) *essen* (um den früheren Geschmack zu verlieren) Khând. Up. 6,13,2. — Mit वि *aufessen.* Mit — सम् 1) *essen, verzehren.* — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed.

*अशक m. *Boerhavia diffusa* Nigh. Pr.

अशकुन n. (adj. Comp. f. आ) *böses Omen.*

*अशकुम्भी f. *Pistia Stratiotes L.*

अशक्त Adj. *nicht könnend, unvermögend* 94,27. Die Ergänzung ein Infin. (94,28), ein Nom. act. im Loc. (81,25.30) oder Dat. (28).

अशक्ति f. *Unvermögen, Schwäche.*

अशक्नुवत् Adj. *nicht könnend, unvermögend,* mit Infin. Mṛkkh. 158,1.

*अशक्नुवान Adj. dass. Bhaṭṭ. 3,6.

अशक्य Adj. 1) *unmöglich, unthunlich.* वचस् *unausführbar.* वेदशास्त्र *unverfassbar.* अशक्यो ऽपाक्रष्टुम् *unentfernbar* Ragh. 12,17. स्थातुं नियोक्तुर्यदशक्यमत्र *weil es unmöglich ist zu verbleiben* 2,56. Dazu Nom. abst. °ता f. und °त्व n. mit einem Infin. — 2) *unüberwindlich.*

अशग m. N. pr. eines Autors.

अशङ्क Adj. *furchtlos, ohne Scheu* Spr. 4295. °म् Adv.

अशङ्कनीय Adj. *nicht zu vermuthen, — zu befürchten, — anzunehmen.*

अशङ्का f. *keine Furcht, — Scheu.* Instr. *ohne Scheu.*

अशङ्कित 1) Adj. *a) unbesorgt, kein Misstrauen habend.* — *b) nicht beanstandet, — verdächtig.* — 2) °म् Adv. *a) ohne Scheu, — Bedenken* Kâd. 170, 15. — *b) wider alles Erwarten, plötzlich.*

अशङ्क्य Adj. 1) *kein Misstrauen erregend.* — 2) *nicht zu erwarten, — anzunehmen.*

अशठ Adj. (f. आ) *nicht falsch, — hinterlistig, ehrlich.*

अशठक्रोध Adj. *ohne Falschheit und Zorn* MBh. 12,293,12.

अशत n. *kein volles Hundert* Çat. Br. 4,3,4,3.

अशतदक्षिण Adj. *wobei der Lohn weniger als Hundert beträgt* ebend.

अशत्रु 1) Adj. *a) ohne ebenbürtigen Gegner.* — *b) unvermögend sich zu vertheidigen* RV. 5,2,12. — 2) *m. *der Mond.* — 3) n. *Feindlosigkeit.*

अशन् m. 1) *Stein, Fels.* — 2) *Schleuderstein.* — 3) *Himmelsgewölbe* RV. 1,164,1. 173,2. 10,27,13.

1. *अशन Adj. *erreichend, hinüberreichend.*

2. अशन n. 1) *das Essen, Speisen.* — 2) *Essen, Speise.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अशनकृत् Adj. *Speise bereitend.*

अशनक्रिया f. *das Zusichnehmen von Speisen.* °क्रियां कर् Pañkat. 236,22.

अशनपति m. *Speiseherr* Çat. Br.

*अशनवत् Adj. *speisereich.*

अशना f. = अशनाया Çat. Br. 11,7,3,3. Khând. Up. 6,8,3.

अशनानशन n. *das Essen und Fasten* 35,20.

1. अशनाय्, °यति *nach Speise verlangen, hungrig sein* Çat. Br. *°यित *hungrig.*

2. अशनाय् *den Donnerkeil vorstellen.* °यितम् n. impers. Dh. V. 22,5.

अशनाया und अशनाया f. *Hunger.* अशनायापिपासे *Hunger und Durst* Çat. Br. 14,6,4,1.

अशनायावत् (271,21) und अशनायुक Adj. *hungrig.*

अशनि 1) f., später auch m. *Donnerkeil, Blitzstrahl.* Auch अशनी f. अशन्यत्त Adj. Çat. Br. 11,2,3,25. — 2) f. *Pfeilspitze.* — 3) f. als Naturerscheinung *eine Species der* Ulkâ. — 4) m. ein Name Rudra's. — 5) *m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*अशनिक Adj. = अशनौ कुशलः.

अशनिग्रावन् m. *Diamant* Spr. 6850.

अशनिन् Adj. *mit einem Donnerkeil versehen.*

अशनिप्रभ m. N. pr. eines Râkshasa.

अशनिमत्त् Adj. *blitzschleudernd.*

अशनिकृत Adj. *vom Blitz getroffen.* दुःखाशनि° Kathâs. 19,27.

*अशनीय्, °यति *nach Speise verlangen.*

अशपत् Adj. *nicht fluchend, — verwünschend.*

अशब्द Adj. 1) *lautlos* Çat. Br. 14,6,8,8. Âpast. TS. Prât. 23,6. — 2) *im* Veda *nicht gelehrt, unvedisch* Gaim. 6,3,29. Dazu Nom. abst. °त्व n. 5,2,18.

अशम् Indecl. *Unheil.*

अशमरथंभावुक Adj. *in einen nie ruhenden Wagen sich wandelnd* TBr. 1,3,5,4.

अशम्य Adj. = अवृत्त Cit. im Comm. zu TS. II, 694 und zu Njâjam. 4,1,28. अमव्य v. l.

1. अशरण n. *Schutzlosigkeit.*

2. अशरण Adj. (f. आ) *schutzlos* Âpast.

अशरणी Adv. mit कर् *schutzlos machen* Spr. 5807.

अशरण्य Adj. 1) *keinen Schutz gewährend.* — 2) *keines Schutzes bedürfend.*

अशरव्य Adj. (f. आ) *Pfeilen nicht zugänglich.*

अशरीर (!) 1) Adj. (f. आ) *körperlos* Çat. Br. 14,7,2, 10. Âpast. *ohne festen Körper* Ait. Br. 2,14. *körperlos* von einer Stimme, so v. a. *aus keinem sichtbaren Wesen heraustönend.* — 2) m. *der Liebesgott.* — 3) n. in der Rhetorik *das Fehlen des Verbums in einem Satze.*

अशरीरिन् Adj. = अशरीर 1).

1. अशर्मन् n. *Leid, Unglück* Kir. 12,26.

2. अशर्मन् Adj. *freudlos* Âpast.

*अशल्क = भीरु Gal.

अशल्यविद्ध Adj. *nicht gesprungen, — beschädigt* Hariv. 7773.

अशवाग्नि m. *kein Leichenfeuer.*

अशस् Adj. *verwünschend, hassend.*

अशस्त Adj. *infaustus.*

अशस्तवार Adj. *unaussprechliche Schätze besitzend.*

अशस्ति f. 1) *Verwünschung, Hass.* — 2) *Verwünscher, Hasser.*

अशस्तिकृत् Adj. *Verwünscher tödtend.*

1. अशस्त्र Adj. (f. आ) *keinen Anruf habend.*

2. अशस्त्र Adj. *schwertlos, unbewaffnet* MBh. 12,95,5. Bhag. 1,46. Mṛkkh. 102,4.

अशस्त्रकृत्य Adj. *nicht mit dem Messer zu behandeln* Suçr. 1,362,5.

अशस्त्रपाणि Adj. *kein Schwert in der Hand habend* Veṇis. 74. 92.

अशस्त्रपूत Adj. *nicht durch das Schwert* oder *Messer geläutert, — geheiligt* Mâlatîm. 77,15 (69, 15). Venis. 31,16.

अशस्त्रबद्ध (wohl so zu lesen) Adj. *mit keinem Schwert bewaffnet* Kâm. Nîtis. 7,57.

*अशाखा f. *eine best. Grasart.*

अशान्त Adj. 1) *unbändig, heftig, wild.* — 2) *der heiligen Ordnung nicht unterworfen, ungeweiht, unheilig.*

*अशान्तगन्धाख्या f. *Curcuma* Nigh. Pr.

अशान्तता f. *Mangel an Gemüthsruhe, Leidenschaftlichkeit.*

अशान्ति f. *das Nichtnachlassen, Nichtaufhören* Suçr. 2,47,21.

अशान्तिकर Adj. *Unheil bringend.*

अशाब्द Adj. *auf keinem vedischen Texte beruhend* Gaim. 5,1,5.

अशाब्दिक Adj. *nicht mit den Worten vertraut, kein Grammatiker* u. s. w.

अशाम्य Adj. *nicht zu beschwichtigen, unversöhnlich* Hariv. 1,48,7.

अशाय्, अशायते *gelangen zu* (Acc.) Ṛv. 10,92,1. — Mit वि Act. *bewältigen* Ṛv. 6,33,2.

अशाश्वत Adj. (f. ई) *nicht beständig, — ewig.*

अशासत् Adj. *nicht bestrafend* 204,5.

अशास्त्र Adj. (f. आ) *auf keiner Vorschrift beruhend* Gaim. 6,2,18.

अशास्त्रचक्षुस् Adj. *nicht mit dem Auge der Lehrbücher schauend* Spr. 719.

(अशास्यँ) अशासिꣳ Adj. *untadelig.*

अशि Bez. *der Wurzel* 2. अश्. अश्यर्थ Adj. *die Bedeutung «essen» habend* 224,29.

अशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. अशिकेश Varâh. Bṛh. S. 11,56, v. l.

अशिक्षित Adj. 1) *nicht erlernt.* — 2) *nicht unterwiesen, — gelehrt* (auch von Thieren). Die Ergänzung im Loc. (120,19) oder im Infin.

अशिख Adj. 1) *ohne Haarbusch* Ind. St. 9,149. — 2) *mit Ausnahme des Haarbusches* Kâtj. Çr. 2,1,9.

अशित n. 1) Adj. *gegessen* 35,25. 26. 264,30. — 2) **der Ort wo Jmd gegessen hat* 238,20.

*अशितंगवीन Adj. = आशितं°.

अशितृ Nom. ag. *Esser.*

अशितव्य Adj. *zu essen.*

अशितावत् Adj. *gegessen habend* AV. 9,6,38.

अशित्र n. *Nahrung.*

अशिथिल Adj. (f. आ) *nicht locker, — schlaff, fest.*

अशिथिलंभाव m. *das Festwerden.*

*अशिन् Adj. *weitreichend, dauernd.*

अशिपद् Adj. (f. आ) *die Çipada genannte Krankheit verscheuchend.*

अशिमिद् Adj. (f. आ) *nicht verderblich wie die Çimidâ.*

अशिमिविद्विष् Adj. als Beiw. der sieben Parǵanja vielleicht *Werke nicht anfeindend.*

*अशिर 1) m. *a) Feuer. — b) die Sonne. — c)* N. pr. eines Râkshasa. — 2) f. आ N. pr. der Frau des Açira. — 3) n. *Diamant.*

अशिरस् und °स्क Adj. *ohne Kopf.*

अशिल्पिन् m. *kein Künstler, — Handwerker* Gaut. 17,7.

अशिव 1) Adj. (f. आ) *unheilvoll, schlimm* 82,21. — 2) m. N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 2, 109,76. — 3) n. *Unheil.* °शंसिन् 74,20.

अशिशिर Adj. (f. आ) *heiss.* °ता f. *Hitze* Megh. 81.

अशिशिरकर m. *die Sonne* Kâd. 16,18.

अशिशिरकिरण m. dass. Kâd. 14,12. 28,3. 91,7. 130,14.

अशिशिषु Adj. *essen wollend, hungrig.*

1. अशिशु m. *kein Kind* MBh. 3,189,42.

2. अशिशु Adj. (f. ebenso und अशिश्वी) *kinderlos, ohne Junge.*

अशिश्नत् 3. Sg. Aor. von श्नथ्.

*अशिश्विका Adj. f. *kinderlos, ohne Junge.*

1. अशिष्ट Adj. *ungebildet, ungesittet* Âpast.

2. अशिष्ट Adj. *nicht übrig.*

अशिष्ट Adj. *am meisten essend.*

अशिष्य Adj. 1) *nicht zu lehren* (eine Sache). — 2) *nicht zu unterweisen.*

1. अशीत Adj. *der 80ste.*

2. अशीत Adj. *nicht kalt* Tarkas. 14.

अशीततनु Adj. *einen heissen Körper habend* TS. 1,1,13,3. TBr. 1,2,1,25.

अशीतम Adj. *am meisten essend* VS. 2,20.

अशीतरुचि m. *die Sonne* Viddh. 40,4.

अशीतल Adj. (f. आ) *nicht kühl, warm.*

अशीति f. *achtzig.* अशीतिष्टक Adj. Çat. Br. 10, 4,2,9. अशीतिशतेष्टक Adj. 6. अशीत्यक्षर Adj. Maitr. S. 3,2,5.

अशीतिक Adj. 1) *das Maass von 80 habend.* — 2) *achtzigjährig.* अशीतिकावर Adj. *mindestens achtzigjährig* Gaut. 6,10.

अशीतितम Adj. *der 80ste.*

अशीतिभाग m. *der 80ste Theil.*

अशीर्ततनु Adj. *einen unzerstörbaren Körper habend* Kâṭh. 1,12.

अशीर्य Adj. *unzerstörbar.*

अशीर्षक, अशीर्षन्, *अशीर्षिक und *अशीर्षिन् (Kâç. zu P. 5,2,116) Adj. *kopflos.*

1. अशील n. *schlechte Gewohnheiten, Unsittlichkeit.*

2. अशील Adj. (f. आ) *schlechten Gewohnheiten fröhnend, unsittlich.*

अशीलिन् Adj. dass.

अशुकादृष्ट Adj. *nicht von Papageien angefressen* MBh. 2,17,28.

*अशुकाख्य n. = तमालपत्र Gal.

अशुक्ल Adj. (f. आ) *nicht weiss, — weisslich.*

अशुक्लवत् Adj. *nicht das Wort* शुक्ल *enthaltend* Çat. Br. 6,2,2,14.

अशुचि Adj. *unrein* (auch in rituellem Sinne), *unlauter.* Davon Nom. abstr. °त्व n. zu Spr. 328.

अशुचिकर Adj. *verunreinigend* Âpast.

अशुचिभाव m. *Unreinheit* 43,8.

अशुचिलिप्त Adj. *verunreinigt* Âpast.

अशुच्यायतन Adj. *auf unreiner Feuerstätte befindlich* Kâtj. Çr. 25,4,34.

अशुद्ध Adj. 1) *unrein.* — 2) *fehlerhaft.*

अशुद्धि f. *Unreinheit.*

अशुन AV. 14,2,16 fehlerhaft; vgl. Ṛv. 3,33,13.

अशुभ 1) Adj. *a) hässlich.* — *b) nicht angenehm, — zusagend, unerfreulich.* — *c) Unheil verheissend, infaustus* LA. 13,12. — *d) schlecht* (in ethischem Sinne). °मति Adj. 105,1. — *e) unrein* (Beschäftigung). — 2) m. N. pr. eines Lexicographen. — 3) n. *a) Weh, Unheil, Unglück.* — *b) Böses, böses Werk, Sünde.*

अशुभदर्शन Adj. *hässlich.*

अशुभोदय m. *der Aufgang eines ungünstigen Planeten.*

अशुश्रूषा f. *Ungehorsam.*

अशुश्रूषु Adj. 1) *nicht lernbegierig* Gop. Br. 2,3,18. — 2) *ungehorsam gegen* (Gen.) MBh. 12,228,73.

अशुष Adj. *verzehrend, gefrässig.*

अशुष्क Adj. (f. आ) *nicht ausgetrocknet, — trocken, — dürr.*

अशुष्काग्र Adj. (f. आ) *keine trockene Spitze habend* Kâtj. Çr. 4,2,4. 6,1,8.

*अशूकमुण्ड m. *eine Art Gerste* Gal.

अशूद्र m. *kein Çûdra.*

अशूद्रेाच्छिष्टिन् Adj. *nicht in Berührung mit Çûdra und Ueberbleibseln kommend* Çat. Br. 14, 1,1,31.

अशून Adj. *nicht geschwollen.*

अशून्य 1) Adj. (f. आ) *a) nicht leer, — unbesetzt.* अशून्यां गुहां कर् *eine Höhle nicht verlassen.* — *b) nicht eitel, — vergeblich.* — *c) nicht unausgeführt.* नियोगमशून्यं कर् *einen Auftrag ausführen* und *ein Amt erfüllen* (Kâd. II,5,18). — 2) n. *Nichtleere, das Besetztsein mit Menschen.*

अशून्यता f. *das Vollwerden.*

अप्रूच्यशयन n. *der Tag, an welchem* Viçvakarman *sich dem Schlaf hingiebt,* und *die an diesem Tage stattfindende Begehung.*

अप्रूच्योपस्था Adj. f. *deren Schooss nicht leer bleibt,* so v. a. *verheirathet* Mantrabr. 1,1,10. Pâr. Gṛhj. 1,5,11.

*अप्रूला f. *Vitex alata Roxb.*

अप्रृङ्ग Adj. (f. ई) *ohne Hörner* Tâṇḍja-Br. 21,1,7. Râgat. 5,460.

अँप्रृणवत् Adj. *nicht hörend, — hören mögend* TS. 7,5,12,1. Spr. 721.

अँप्रृत Adj. *ungekocht.*

अँप्रृथित Adj. *nicht locker werdend.*

अँशेव Adj. (f. आ) *unlieb, verhasst.*

1. अशेष m. *kein Rest.* अशेषेण und अशेषतस् *vollständig, ganz.*

2. अशेष Adj. (f. आ) *ohne Rest, ganz. vollständig, gesammt, all.* °म् Adv.

अशेषकुलवल्लरी f. Titel eines Werkes.

अशेषगुरु Adj. *aus lauter langen Silben bestehend* Ind. St. 8,467.

अशेषता f. und °त्व n. (Gaim. 3,5,5. 6,7,8) *Vollständigkeit, Totalität.*

अशेषय्, °यति *vollständig zu Ende bringen.* अशेषित *vollständig vernichtet* Vṛṣ. 130.

अँशेषस् Adj. *ohne Nachkommenschaft.*

अशेषसाम्राज्य Adj. *über Alles herrschend* (Çiva).

अशैक्ष m. *ein* Arhant (bei den Buddhisten).

अशैल Adj. *ohne Felsen, — Berge* R. 4,44,35.

अँशोक 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Gluth. — b) keinen Kummer bereitend* Lalit. 178,11. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,154. — *c) keinen Kummer empfindend.* — 2) m. *a) Jonesia Asoka Roxb.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ *a) Helleborus niger L.* — *b)* ein Frauenname und N. pr. einer Göttin bei den Gaina. — 4) n. *a)* Açoka-*Blüthe.* — *b) Quecksilber.*

अशोककर 1) m. N. pr. eines Vidjâdhara. — 2) f. ई ein Frauenname.

अशोकचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

अशोकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अशोकत्रिरात्र m. *eine best. Feier.*

अशोकदत्त m. ein Mannsname.

अशोकद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

अशोकपूर्णिमा f. *eine best. Vollmondsnacht.*

अशोकभाण्ड und °क n. *ein Kleinod, das man seiner erwählten Braut verehrt,* Lalit. 161,11.14. 17. 162,5. fgg.

अशोकमञ्जरी f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) Titel eines astron. Werkes.

अशोकमाला f. ein Frauenname.

अशोकरोहिणी f. *Helleborus niger L.*

अशोकवनिका f. Açoka-*Wäldchen.*

*अशोकवर्तिका f. *ein best. Gericht* Gal.

अशोकवर्धन m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,8.

अशोकवेग m. ein Mannsname.

अशोकव्रत n. *eine best. Begehung.*

अशोकषष्ठी f. *der sechste Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

अँशोकात्तर् Adj. *nicht mit Kummer untermischt* Çat. Br. 14,7,1,22.

अशोकारि m. *Nauclea Kadamba Roxb.*

अशोकाष्टमी f. *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

अशोकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अशोकोत्तंसिका f. *ein best. Spiel.*

*अशोच Adj. = अनक्रंकृति.

अशोचनीय Adj. *nicht zu beklagen* Kâd. II,115,18.

अशोच्य Adj. dass. Spr. 722. fgg.

अँशोण Adj. AV. 19,60,1 wohl fehlerhaft für अशीर्ण.

अशोभन 1) Adj. *a) unschön* Utpala zu Varâh. Bṛh. 3,8. — *b) den Erwartungen und Wünschen nicht entsprechend, nicht gut, schlecht.* — *c) infaustus.* — 2) n. *Leid, Weh, Böses.*

*अशोभमान (संज्ञायाम्) gaṇa चार्वादि.

अशोष्य Adj. *nicht trocknend, — versiegend.*

अशौच n. *Unreinlichkeit* Spr. 328. *Unreinheit* (in rituellem Sinne). °निर्णय m. Titel eines Werkes.

अशौटीर् Adj. = अशौण्डीर्.

अशौटीर्य n. = अशौण्डीर्य MBh. 12,97,25.

अशौण्डीर् Adj. *kein Selbstgefühl verrathend, unmännlich.*

अशौण्डीर्य n. *Mangel an Selbstgefühl.*

अशौभ्रेय m. *kein* Çaubhreja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अँश्म m. 1) *Stein.* — 2) N. pr. eines Dämonen.

अश्मयी SV. wohl fehlerhaft.

*अश्मीतपिबता f. *eine Aufforderung noch mehr zu essen und zu trinken.*

*अश्मीतपिबतीय्, °यति *zum fernern Essen und Trinken auffordern wollen.*

अश्मुष्णि Adj. *den Essenden brennend.*

°अश्म = 2. अश्मन् *Stein.*

अश्मक 1) m. *a)* N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha und der Madajantî 108,8. — *b)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes MBh. 6,9,44. — 2) f. ई N. pr. verschiedener Frauen.

अश्मकदली f. *eine *Species der* Kadalî.

अश्मकसुमन्तु m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 12,47,5.

अश्मकुट् und °क Adj. *mit einem Stein zermalmend* (Körner).

*अश्मकेतु m. *eine best. Pflanze.*

अँश्मगन्धा f. *eine best. Pflanze.*

अश्मगर्भ und *°ज n. *Smaragd.*

अश्मघनस्वेद् m. *künstliche Schweisserzeugung durch Liegen über einer erhitzten Steinplatte.*

*अश्मघ्न m. *Coleus scutellaroides* Râgan. 5,37.

अँश्मचक्र Adj. *mit einer Scheibe von Stein versehen.*

अश्मचित Adj. *mit Steinen besäet* Tâṇḍja-Br. 14,3,13. अश्माचित Comm.

अश्मचूर्ण m. n. *fein zerriebener Stein* Kâtj. Çr. 16,3,19.

*अश्मज n. 1) *Erdharz.* — 2) *Eisen.*

*अश्मजतुक n. *Erdharz.*

*अश्मजित् m. = अश्मघ्न Nigh. Pr.

अश्मता f. *das Steinsein, Härte eines Steines.*

*अश्मदारण m. *Brechstange.*

अँश्मदिघ्नु Adj. *Steine oder Donnerkeile zu Geschossen habend.*

1. अँश्मन् m. *Esser.*

2. अँश्मन् m. 1) *Fels, Gestein, Stein.* Einmal अश्मँन् Çat. Br. — 2) *Werkzeug aus Stein.* — 3) *Donnerkeil.* — 4) *Himmel.* — 5) N. pr. eines Brahmanen.

अश्मनगर m. N. pr. der von den Kâlakeja bewohnten *Felsenstadt.*

अश्मन्त 1) *Adj. *a) unheilvoll.* — *b) schrankenlos.* — 2) m. *a) *Bauhinia tomentosa* Râgan. 9,40. — *b)* N. pr. eines Marutvant. — 3) *n. *a) Ofen.* — *b) Feld.* — *c) Tod.*

अश्मन्तक 1) m. *Bauhinia tomentosa* (Râgan. 9, 39) und *Oxalis corniculata* (Bhâvapr. 2,67). — 2) m. n. *a) Ofen.* — *b) *Lampenschirm.*

अश्मन्मँय Adj. (f. ई) *steinern, aus Fels gemacht.*

अँश्मन्वत् Adj. *steinig.*

अश्मपरान्त N. pr. einer Oertlichkeit.

अश्मपुरा f. *Felsenburg* Çat. Br. 3,1,3,11.

*अश्मपुष्प n. *Benzoe-Harz.*

अश्मपृष्ठ N. pr. eines heiligen *Steines* in Gajâ.

*अश्मभार m. *eine Last Steine* gaṇa वंशादि.

*अश्मभाल n. *eine Art Mörser.*

अश्मभिद्, *°भेद् und °भेदक m. *Coleus scutellarioides Benth.*

अश्ममँय Adj. (f. ई) *von Stein, steinern.*

अश्ममूर्धन् Adj. *einen Kopf von Stein habend* 27,20.

*अश्मयोनि m. *Smaragd.*

*अश्मरथ m. N. pr. eines Mannes.

अश्मरी und °रि (metrisch) f. *Blasenstein.*

अश्मरीघ्न m. **Crataeva Roxburghii R. Br.* und *Capparis trifoliata* (Mat. med. 115).

*अश्मरीकर m. *eine best. Kornart.*

अश्मल m. Pl. N. pr. eines Volkes. Die richtige Lesart ist अश्मक.

*अश्मलाक्षा f. *Erdharz* Râgân. 13,70.

*अश्मलोह् m. *Eisen* Gal.

अश्मवत् Adj. *steinig.*

अश्मवर्मन् n. *steinerner Wall* oder *Schild.*

अश्मवर्ष n. *Steinregen* MBh. 3,167,33. 12,281,18.19.

अश्मवृष्टि f. dass. R. 3,38,8.

अश्मन्वत्र Adj. *in Fels eingesperrt.*

अश्मश्रु Adj. *unbärtig* Gop. Br. 1,3,9.

अश्मश्रुमुख Adj. *keinen Bart im Gesicht habend* Ind. St. 8,314.

अश्मसार 1) m. n. *Eisen.* — 2) m. **Sapphir.*

अश्मसारमय Adj. *eisern.*

अश्मसारिन् m. N. pr. eines Mannes.

अश्मह्न्मन् n. *Schlag des Donnerkeils.*

अश्मान्तक m. = अश्मन्त 2) *a*).

अश्मापिधान Adj. *mit einem Steine zugedeckt* Tândja-Br. 19,7,1.

*अश्मार्म n. *Trümmerhaufen von Steinen.*

(अश्मास्य) अश्मासिन्य Adj. *dessen Mündung ein Fels ist, aus einem Felsen fliessend.*

*अश्मीय Adj. von 2. अश्मन्.

*अश्मीर m. n. = अश्मरी.

*अश्मोत्थ n. *Erdharz.*

अश्येताक्ष Adj. (f. ई) *keine röthlich weissen Augen habend* Kâtj. Çr. 7,6,14.

अश्र am Ende eines adj. Comp. = अश्रि.

अश्रद्दधान Adj. *kein Vertrauen zu Etwas habend, ungläubig* Çat. Br. 12,4,1,10. MBh. 12,35,47. Bhag. 4,40. mit Gen. 9,3.

अश्रद्ध Adj. dass.

अश्रद्धा f. 1) *Mangel an Vertrauen, Unglaube.* — 2) **Appetitlosigkeit* Gal.

अश्रद्धित Adj. *kein Vertrauen habend, ungläubig* Bhâg. P. 8,20,14.

अश्रद्धेय Adj. *unglaublich* Kâd. II,100,19. 109,4. *unglaubwürdig* Venis. 81,2. Davon Nom. abstr. °त्व n.

1. अश्रम m. *Nichtermüdung.*

2. अश्रम und अश्रम Adj. *unermüdlich.*

1. अश्रमण Adj. dass.

2. अश्रमण m. *kein Bettelmönch.*

अश्रमिष्ठ Adj. *nimmer ermüdend.*

अश्रवण n. 1) *das Nichterwähntsein in einem heiligen Texte* Lâṭj. 10,11,5. — 2) *das Fehlen, — Mangeln eines Wortes, Suffixes* u. s. w. 279,1.

अश्रवणीय Adj. *nicht hörbar.*

अश्रात Adj. *ungekocht.*

अश्राद्ध n. *eine nicht für ein Todtenmahl bestimmte Speise* Âpast. 1,10,28.

*अश्राद्धभोजिन् Adj. *an keinem Todtenmahl theilnehmend.*

अश्राद्धिन् Adj. *kein Todtenmahl veranstaltend.*

अश्राद्धेय Adj. *zu einem Todtenmahl sich nicht eignend.*

अश्रान्त Adj. *unermüdlich.* °म् Adv. Spr. 2065. 3274.

अश्राव्य Adj. *unhörbar, was man nicht hören darf.*

अश्रि f. *scharfe Kante, Ecke, Schneide.* Auch अश्री Shadv. Br. 4,4. Am Ende eines adj. Comp. अश्रि und अश्रिक (118,9).

अश्रित Adj. *nicht haftend an* (Loc.).

अश्रिमत् Adj. *kantig.*

अश्री f. *Missgeschick, die Göttin des Unglücks.*

अश्रीक Adj. *aller Pracht* oder *Wohlfahrt baar* MBh. 3,173,64.

अश्रीमत् (R. ed. Bomb. 1,6,16) und अश्रीर (f. आ) Adj. *nicht schön, hässlich.*

अश्रु n. (ausnahmsweise auch m.) *Thräne.* Mit कर् (Spr. 3664), मुच् (Chr. 59,11. 82,27), वर्तय् und आवर्तय् *Thränen vergiessn.*

अश्रुकण्ठ Adj. *mit Thränen im Halse* R. 2,74,28.

अश्रुकर्मन् n. *das Thränenvergiessen* Spr. 3664.

अश्रुत 1) Adj. *a) ungehört* 283,32. — *b) vom Lehrer nicht gehört, nicht gelehrt* Gaim. 4,4,34. — *c) keine Gelehrsamkeit besitzend, ungelehrt* Spr. 727. 1520. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa und desgl. des Djutimant (VP.^{2} 1,152). — 3) f. आ N. pr. der Gattin des Aṅgiras.

अश्रुतवत् Adv. *wie nicht gehört.*

अश्रुतश्रवण m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant VP.^{2} 1,152.

1. अश्रुति f. 1) *Vergessenheit.* — 2) *kein vedischer Text.*

2. अश्रुति Adj. *unvernehmlich.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अश्रुतिधर Adj. *nicht in's Gehör fallend.*

अश्रुधारा f. *Thränenstrom* Pañkad. 32.

अश्रुनिपात m. = अश्रुपात 1).

अश्रुपात m. 1) *Thränenfall, herabstürzende Thränen* MBh. 14,56,13. — 2) *ein best. Theil des Pferdekopfes.*

अश्रुपातक m. = अश्रुपात 1) Samañj. Up. S. 36, Çl. 4.

अश्रुप्रमार्जन n. 1) *das Abwischen der Thränen, so v. a. Weinen* Spr. 117. — 2) *das Trösten.*

अश्रुप्रवाह् m. *Thränenstrom.*

अश्रुप्लावित n. *Thränenfluth* Kâd. II,81,23.

अश्रुमुख 1) Adj. (f. ई) *mit Thränen im Gesicht.* — 2) m. Bez. *des Vaters, Grossvaters und Urgrossvaters* Brahma-P. in Prajogar. — 3) n. Bez. *einer der fünf Weisen, auf welche der Planet Mars seinen Rücklauf beginnt,* Varâh. Brh. S. 6,2.

अश्रुलोचन und अश्रुविलोचन Adj. *mit Thränen im Auge.*

अश्रेयस् 1) Adj. *schlechter, niedriger stehend.* — 2) n. *Unheil, Unglück.*

अश्रेयस्क Adj. *unheilvoll.*

अश्रेष्मन् Adj. *ohne Band.*

अश्रोतर् Nom. ag. *nicht hörend* Khând. Up. 7,9,1. Maitrjup. 6,11.

अश्रोत्र Adj. *ohne Ohren* Çat. Br. 14,6,8,8.

अश्रोत्रिय Adj. *mit der heiligen Schrift nicht vertraut.*

अश्रौतयाज्ञक Adj. *der nicht die Çrauta-Handlungen verrichtet* Ind. St. 10,100.

अश्लाघा f. *Bescheidenheit, Zurückhaltung.*

अश्लाघ्य Adj. *nicht rühmenswerth, schimpflich* Mṛkkh. 152,15.

अश्लीक Adj. *unheilvoll.*

अश्लील Adj. (f. आ) *unschön, hässlich, nicht fein, unanständig* (Worte) Vâmana 2,1,15. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

*अश्लीलदृढरूप Adj. (f. आ) *von hässlicher, aber kräftiger Gestalt* P. 6,2,42.

अश्लीलनामन् Adj. *einen hässlichen Namen habend* Weber, Nax. 1,309.

अश्लीलपरिवाद m. *üble Nachrede.*

*अश्लीलरूप Adj. (f. आ) *hässlich* Gal.

अश्लेष m. *das Nichthaften* Bâdar. 4,1,13.

अश्लेषा f. Sg. und Pl. = आश्लेषा.

*अश्लेषाभव und *°षाभू m. *der niedersteigende Knoten.*

अश्लोण Adj. (f. आ) *nicht lahm.*

*अश्व्, अश्वति *sich wie ein Pferd gebaren.*

अश्व und अश्वस्र 1) m. *a) Ross, Pferd,* insbes. *Hengst.* Auch collect. °वत् Adv. *wie ein Ross.* अश्वशत n. Çat. Br. 13,4,2,5. अश्वप्रोक्षण n. Kâtj. Çr. 20,6,7. °संज्ञपन n. 10. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c) Springer im Schachspiel* Pañkad. 14. — *d) der Schütze im Thierkreise* Varâh. Brh. 17,9. — *e)* **Bez. eines best. Liebhabers.* — *f)* N. pr. α) eines Lehrers mit dem Patron. Sâmudri Çat. Br. 13,2,2,14. — β) eines Sohnes des Kitraka. — γ) eines Dânava. — 2) f. अश्वा *Stute.*

अश्वक 1) m. *a) Rösslein, Hengstlein* (spöttisch). — *b) *Sperling* Nigh. Pr. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. अश्मक v. l. — 2) *f. अश्विका *eine kleine Stute.*

*अश्वकन्थरिका f. *Cactus Opuntia* Râgân. 5,114.

*अश्वकन्दिका f. *Physalis flexuosa L.*

1. अश्वकर्ण m. *Pferdeohr.*

2. अश्वकर्ण 1) Adj. *pferdeohrig* als Bez. *einer best. Art von Knochenbruch.* — 2) m. *a) Vatica robusta W. u. A.* — *b)* N. pr. eines Berges. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

अश्वकर्णक 1) Adj. = 2. अश्वकर्ण 1). — 2) m. = 2. अश्वकर्ण 2) *a).*

अश्वकशा f. *Pferdepeitsche* Nir. 9,19.

*अश्वकिनी f. *das Mondhaus* अश्विनी.

अश्वकुटी f. *Pferdestall.*

अश्वकेश m. Pl. N. pr. eines Volkes Mârk. P. 58,37.

अश्वक्रन्द m. *ein best. mythisches Wesen* (Jaksha Nîlak. zu MBh.) Ind. St. 14,21.

अश्वक्रान्ता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

*अश्वखरज्ञ m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

अश्वखुर 1) m. *a) Pferdehuf.* °वत् Adv. 217,33. — *b) ein best. Parfum.* — 2) *f. ई *Clitoria Ternatea L.*

अश्वगति f. *Pferdegang* als Bez. *eines best. Metrums.*

अश्वगन्धा f. *Physalis flexuosa L.*

अश्वगुप्त m. N. pr. eines Lehrers (buddh.).

अश्वग्रीव m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Sohnes des Kitraka.

अश्वघाम m. N. pr. eines Ortes.

अश्वघास m. 1) *Pferdefutter.* — 2) N. pr. eines Mannes Râgat. 8,631.

अश्वघोष m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*अश्वघ्न m. *Nerium odorum* Râgân. 10,11.

अश्वचक्र m. N. pr. eines Mannes.

अश्वचर्या f. *das Hergehen hinter einem* (zum Opfer bestimmten) *Rosse* R. 1,40,6.

अश्वचलनशाला f. *Reithaus.*

अश्वचिकित्सा f. *Veterinärkunde,* Titel eines Werkes des Gajadatta.

अश्वजघन Adj. *von hinten ein Pferd seiend.*

अश्वजित् 1) Adj. *Rosse erbeutend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.). v. l. für विश्वजित् VP.^{2} 4,140.

*अश्वजीवन n. *Wicke* Nigh. Pr.

अश्वतर 1) m. *a) Maulthier.* — *b) *ein besserer Hengst.* — *c) *männliches Kalb.* — *d)* N. pr. α) *eines Gandharva. — β) eines Schlangendämons. — 2) *f. आ *eine bessere Stute.* — 3) f. ई *Maulthierweibchen.* Eine Leibesfrucht soll ihm den Tod bringen.

*अश्वतराश्व m. N. pr. eines Mannes.

अश्वतरीरथ m. *ein mit Maulthierweibchen bespannter Wagen.*

अश्वतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अश्वत्थ 1) m. *a) Ficus religiosa L.* Aus dem Holze dieses Baumes wird das männliche Reibholz genommen. — *b) *Thespesia populneoides Wall.* — *c) ein best. Mondhaus,* = श्रोणा. — *d)* Bein. *der Sonne* MBh. 3,3,21. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. अश्वत्था *Vollmondstag im Monat* Âçvina. — 3) f. अश्वत्थी *der kleine* Pippala-*Baum* Râgân. 11,123. — 4) *Adj. *zum Mondhaus* Açvattha *in Beziehung stehend.*

*अश्वत्थक 1) Adj. *zur Fruchtzeit des* Açvattha *abzutragen* (Schuld). — 2) f. °त्थिका = अश्वत्थी Râgân. 11,124.

*अश्वत्थकुणा m. *Fruchtzeit des* Açvattha.

*अश्वत्थभेद् m. *Ficus benjamina.*

अश्वत्थल m. *ein best. Baum.*

*अश्वत्थसंनिभा f. = अश्वत्थी Râgân. 11,123.

*अश्वत्थाम Adj. *die Kraft eines Rosses habend* Mahâbh. 4,38,*a.*

अश्वत्थामन् 1) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Droṇa. — *b)* eines der sieben Ṛshi unter Manu Sâvarṇi. — 2) *Adj. von अश्वत्थामन् m.

*अश्वत्थिक (f. ई), *अश्वत्थिल und *अश्वत्थीय Adj. von अश्वत्थ.

अश्वत्रिरात्र m. *eine best. Begehung* Lâṭj. 2,12,6.

अश्वत्व n. Nom. abstr. von अश्व *Ross* Çat. Br. 13,3,1,1. Çâṅk. zu Taitt. Up. S. 66.

अश्वत्थ m. N. pr. eines Mannes.

अश्वद् Adj. *Rosse schenkend.*

*अश्वदंष्ट्रा f. = श्वदंष्ट्रा *Tribulus lanuginosus L.*

अश्वदा und °दावन् (RV.) Adj. *Rosse schenkend.*

अश्वदूत m. *Bote zu Pferde* Lalit.

अश्वद्वादश Adj. Pl. (f. आ) *eilf Kühe und als zwölftes ein Ross* Kâtj. Çr. 22,3,16. Lâṭj. 8,7,6.

अश्वनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

अश्वनाप m. *Rosshirt.*

*अश्वनाशक m. *Nerium odorum* Râgân. 10,11.

*अश्वनासिका f. *Nüster des Pferdes* Gal.

अश्वनिबन्धिक m. *Reitknecht.*

अश्वनिर्णिज् Adj. *mit Rossen geschmückt.*

*अश्वत्त Adj. und m. wohl fehlerhaft für अश्मन्त.

अश्वप m. *Rosshirt.*

अश्वपति m. 1) *Rossegebieter.* — 2) N. pr. eines Asura und verschiedener Männer.

अश्वपतिन् m. N. pr. = अश्वपति.

अश्वपद् n. *Fussstapfe eines Pferdes* Kâtj. Çr. 16,2,21.

अश्वपर्ण 1) Adj. *durch Rosse beflügelt.* — 2) f. अश्वपर्णी N. pr. eines Flusses.

(अश्वपस्त्य), °पस्तिम्र Adj. *Rosse im Stall habend.*

अश्वपाद् 1) *Adj. *pferdefüssig* (in übertr. Bed.). — 2) m. N. pr. eines Siddha.

अश्वपाल 1) m. *a) Rosshirt, Reitknecht* 299,23. — *b) Hüter des Opferrosses.* — 2) *f. ई wohl *Rosshirtin.*

*अश्वपुच्छक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. °च्छिका = अश्वपुच्छा Nigh. Pr.

*अश्वपुच्छा f. *Glycine debilis Ait.* Râgân. 3,18.

*अश्वपुत्री f. *Boswellia thurifera* Nigh. Pr.

1. अश्वपृष्ठ n. *Pferderücken.* Spr. 728. °पृष्ठे समतः so v. a. *ein guter Reiter* R. 1,19,19.

2. अश्वपृष्ठ Adj. *auf Rosses Rücken getragen.*

*अश्वपेय m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4, 3,106. °पेत्र v. l.

अश्वपेशस् Adj. *mit Rossen geschmückt.*

अश्वप्रणीत Adj. *durch ein Pferd hingebracht* Çat. Br. 7,3,2,4.

*अश्वप्रपतन n. und davon *°पतनीय Adj.

अश्वप्लुत n. *Sprung eines Pferdes* Spr. 729.

अश्वबन्ध und °क (R. 2,91,58) m. *Reitknecht.*

1. अश्वबन्धन n. *das Anbinden der Pferde.*

2. अश्वबन्धन Adj. (f. ई) *zum Anbinden der Pferde dienend.*

अश्वबला f. *Trigonella foenum graecum.*

अश्वबाहु m. N. pr. eines Sohnes des Kitraka.

अश्वबुध्न Adj. (f. आ) *von Rossen getragen.*

अश्वबुध्य Adj. *auf Rossen beruhend.*

*अश्वब्रह्मचर्यक n. *Keuschheit des Hengstes,* so v. a. *verdienstlose K., K. aus Mangel an Gelegenheit* Gal.

*अश्वभक्षका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अश्वभार m. *Pferdelast* गण वंशादि.

अश्वमन्दुरा f. *Pferdestall* Kâd. II,100,14.

*अश्वमहिषिका f. *Feindschaft zwischen Pferd und Büffel.*

*अश्वमातर् f. Bein. der Lakshmî Gal.

अश्वमार und °क m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वमित्र m. N. pr. eines Mannes.

अश्वमिष्टि Adj. 1) *Rosse wünschend.* — 2) *R. verschaffend.*

अश्वमुख 1) Adj. (f. ई) *pferdeköpfig.* — 2) m. *a) ein best. mythisches Wesen* Ind. St. 14,21. *ein* Kiṁnara Kâd. II,22,11. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. श्यमुख v. l. — 3) f. ई *Weib eines* Kiṁnara Kumâras. 1,11.

1. अश्वमेध m. *Rossopfer.* °अश्वमेधवत् Adv. *wie beim R.* Kâtj. Çr. 21,1,14. °त्व n. Nom. abstr. Çat. Br. 10,6,5,7. °याजिन् Adj. अश्वमेधकाण्ड n. Titel des 13ten *Buches* im Çat. Br. अश्वमेधत्रिरात्र m.

2. अश्वमेध m. N. pr. eines Mannes.

अश्वमेधक oder °मेधज्ञ m. N. pr. eines Fürsten Bhâg. P. 9,22,38 (39).

अश्वमेधदत्त m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,21,3.

अश्वमेधवत् Adj. *ein Rossopfer erhaltend* Maitr. S. 2,2,9.

अश्वमेधिक 1) Adj. *vom Rossopfer handelnd.* — 2) *m. *ein zum R. sich eignendes Ross.*

अश्वमेधिन् Adj. *ein Rossopfer darbringend* Tândja-Br. 21,4,3.

*अश्वमेधीय m. = अश्वमेधिक 2).

अश्वमेधेश्वर m. N. pr. eines Fürsten.

अश्वमेध्य R. 1,12,37 fehlerhaft für अश्वमेध.

*अश्वमोक्क m. *Nerium odorum* Nigh. Pr.

*अश्वय्, °यते = अश्वतरमाचष्टे.

अश्वयज्ञ m. *Opfer für das Gedeihen der Rosse* Gobh. 3,6,13.

अश्वया f. *Wunsch nach Rossen.*

अश्वयु Adj. *Rosse begehrend.*

अश्वयुक्त Adj. *auf das Ross Bezug habend* Kâtj. Çr. 20,4,1.

अश्वयुक्सेन m. N. pr. eines Mannes.

अश्वयुज् 1) Adj. *a) Rosse anschirrend.* — *b) mit Rossen bespannt.* — *c) *unter dem Sternbilde Âçvajug geboren.* — 2) *der Monat Âçvina.* — 3) f. Sg. und Du. *ein best. Mondhaus.*

अश्वयुज m. 1) *der Monat Âçvina.* — 2) **eine Reisart* Gal.

अश्वयूप m. *der Pfosten, an den das Opferross gebunden wird.*

अश्वयोग Adj. *Rosse schirrend,* so v. a. *zum Schirren der R. veranlassend.*

*अश्वरक्त m. *Stallknecht.*

1. अश्वरथ m. *ein mit Rossen bespannter Wagen.*

अश्वरथदान n. Titel eines Pariçishṭa zum AV.

2. अश्वरथ 1) Adj. *auf einem mit Rossen bespannten Wagen sitzend.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अश्वराज m. *Rossefürst,* Bez. des Rosses 1) Uk-kaiḥçravas. — 2) des Çâkjamuni Lalit. 256,4. 287,11. 292,2.

अश्वराधस् Adj. *Rosse zurüstend.*

अश्वरिपु m. *Büffel* Bhâvapr. 5,105.

*अश्वरोधक m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वल m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) * = अनीकस्थ.

अश्वललित n. *ein best. Metrum.*

*अश्वलाला f. *eine Art Schlange.*

*अश्ववक्त्र m. *ein Kiṁnara.*

*अश्ववडव n. Sg. oder m. Du. *Hengst und Stute.* m. Pl. *Hengste und Stuten* Kâç. zu P. 2,4,27.

अश्ववदन m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

अश्ववत् 1) Adj. *rossereich.* — 2) m. N. pr. = अविदित्. — 3) f. अश्ववती N. pr. *a)* eines Flusses MBh. 13,166,25. — *b)* einer Apsaras VP.^{2} 2,82. — 4) n. *Besitz von Rossen.*

*अश्ववह् m. *Reiter zu Pferde.*

1. *अश्ववार m. = अश्ववाल 1).

2. अश्ववार m. 1) *Reiter zu Pferde.* — 2) **Stallknecht.*

*अश्ववारक m. *Stallknecht.*

*अश्ववारण m. *Bos Gavaeus.*

अश्ववाल m. 1) *Haar aus dem Rossschweif.* — 2) *Saccharum spontaneum L.*

अश्ववाह् m. *Reiter zu Pferde.*

*अश्वविक्रयिन् m. *Pferdehändler.*

1. *अश्ववित् Adj. *sich auf Pferde verstehend.* m. Bein. Nala's.

2. अश्ववित् Adj. *Rosse verschaffend.*

अश्ववृष m. *Hengst.*

अश्वव्रत n. Name eines Sâman.

अश्वशकृत् 1) n. dass. — 2) f. N. pr. eines Flusses.

अश्वशङ्कु m. N. pr. eines Dânava.

*अश्वशत्रु m. *Büffel.*

अश्वशफ m. *Pferdehuf* Çat. Br. 13,3,4,4. °शफमात्र Adj. 1,2,2,10.

*अश्वशाखोट m. *eine best. Pflanze.*

अश्वशाला f. *Pferdestall.*

अश्वशास्त्र n. *Hippologie* und Titel eines Werkes des Nakula. *°वित् m. Bein. Nakula's Gal.

1. अश्वशिरस् n. *Pferdekopf.*

2. अश्वशिरस् 1) Adj. *pferdeköpfig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Fürsten.

अश्वशिश्न n. *equi penis* Kâtj. Çr. 20,6,16.

अश्वश्रुन्द्र Adj. *mit Rossen glänzend.*

*अश्वषा, अश्वसनि und अश्वसा Adj. *Rosse gewinnend, — herbeischaffend.*

अश्वसाद् und °सादिन् m. *Reiter zu Pferde.*

अश्वसार m. Titel eines Werkes.

अश्वसारथ्य n. *Dressur der Pferde und Wagenlenkerei.*

अश्वसूक्त 1) *m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tândja-Br. 19,4,10. — 2) n. Name eines Sâman Sâmav. Br. 2,1,7. Comm. zu Lâṭj. 3,4,16.

अश्वसूक्तिन् m. N. pr. eines Veda-Dichters.

अश्वसूत m. *Rosselenker* MBh. 4,12,4. 5.

अश्वसूत्र n. *ein Sûtra über die Rossekunst.*

अश्वसूनृत Adj. (f. आ) *an Rossen sich freuend* RV.

*अश्वसृगालिका f. *Feindschaft zwischen Pferd und Schakal.*

अश्वसेन m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) *des Vaters des 23ten Arhant der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

*अश्वसेननृपनन्दन m. Patron. Sanatkumâra's.

अश्वस्तन Adj. *ohne morgen, für den folgenden Tag Nichts habend* MBh. 12,31,3.

अश्वस्तनविद् Adj. *das «morgen» nicht kennend.*

अश्वस्तनविधातर् Nom. ag. *der sich um das «morgen» nicht kümmert.*

अश्वस्तनविधान n. *das Sichnichtkümmern um das «morgen».*

अश्वस्तनिक Adj. = अश्वस्तन.

अश्वस्तोमीय n. Bez. *der Hymne* RV. 1,162 Çat. Br. 13,3,6,1. fgg.

1. अश्वस्थान n. *Pferdestall* Jâgñ. 1,278.

2. *अश्वस्थान Adj. *im Pferdestall geboren.*

*अश्वस्य्, °स्यति *nach dem Hengste verlangen.*

अश्वस्रवण n. *das Abfliessen des Wassers von einem nass gewordenen Pferde* Kâtj. Çr. 20,2,5.

अश्वकनु m. N. pr. eines Mannes.

अश्वकत्तर् m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वकर्ण Adj. *Rosse antreibend.*

अश्वकर्विस् n. *eine best. Opferhandlung* Maitr. S. 2,3,3.

अश्वकारक m. *Pferdedieb* M. 11,51.

अश्वकुदया f. Bein. der Apsaras Rambhâ Kâd. 90,11.

*अश्वाक्त m. *eine Art Senf.*

अश्वाक्षिणी f. *Pferdepeitsche.*

अश्वाध्यक्त m. *Aufseher über die Pferde.*

अश्वानीक n. *Reiterheer* Mâlav. 71,2.

अश्वानुसरण n. *das Hergehen hinter dem Opferrosse* MBh. 14,73 in der Unterschr.

अश्वानुसार m. dass. MBh. ed. Calc.

*अश्वान्तक m. *Nerium odorum* Râgan. 10,11.

अश्वापद् f. *ein dem (Opfer-) Rosse zustossender Unfall* Kâtj. Çr. 20,3,12.

अश्वाभिधानी f. *Pferdehalfter* Çat. Br. °धानीकृत Adj.

अश्वामघ Adj. *an Rossen reich.*

अश्वाय्, Partic. °यत् *nach Rossen verlangend.*

अश्वायुर्वेद m. *Veterinärkunde.* Wird dem Bhoga zugeschrieben B.A.J. 10,130.

अश्वायुस् m. N. pr. eines Fürsten.

*अश्वारि m. *Büffel.*

अश्वाढ Adj. *reitend* 133,22.

अश्वारोह 1) m. *Reiter zu Pferde.* — 2) *f. आ *Physalis flexuosa L.*

*अश्वालु m. *eine best. Pflanze.*

*अश्वावतान m. N. pr. eines Mannes.

अश्वावत् 1) Adj. *rossereich.* — 2) f. अश्ववती N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Besitz an Rossen.*

*अश्वावरज m. *Maulthier* Gal. Vgl. अश्वतरज.

*अश्वावरोक m. und *°रोहिका f. *Physalis flexuosa L.*

*अश्विक Adj. (f. ई) von अश्व.

अश्विन् 1) Adj. *a) mit Rossen versehen, aus R. bestehend. — b) zu Rosse sitzend.* — 2) m. *a) Rossebändiger, Rosselenker. — b)* Du. Bez. zweier Lichtgötter, die zuerst am Morgenhimmel erscheinen. Sie sind die Aerzte der Götter. अश्विनोः संयोजनम्, साम und व्रतम् Namen von Sâman. अश्विनोस्तीर्थम्. — *c)* Du. *das Mondhaus* Açvinî, *dessen Gottheit die* Açvin *sind. — d)* Bez. *der Zahl zwei.* — *e)* Du. = अश्विमुतौ d. i. Nakula *und* Sahadeva. — 3) f. अश्विनी *a)* N. pr. der Gattin oder (später) der Mutter der beiden Açvin. — *b)* Sg. und Pl. *das erste Mondhaus.* Metrisch auch अश्विनि. — *c) Nardostachys Jatamansi* Nigh. Pr. — 4) n. *Reichthum an Rossen.*

अश्विनकृत Adj. *von den* Açvin *ausgeführt.*

*अश्विनिनी f. = अश्विनी *b)* Gal.

अश्विनीकुमार m. *Sohn der* Açvinî (zeugt den Arzt).

*अश्विनीपुत्र m. Du. *die* Açvin.

*अश्विनीभेषज n. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

*अश्विनीसुत m. Du. *die* Açvin.

*अश्विमत् Adv. *das Wort* अश्विन् *enthaltend.*

अश्विय n. Pl. *Rossschaaren.*

*अश्वीय्, °यति *sich Rosse wünschen.*

अश्वीय 1) *Adj. *dem Pferde zuträglich.* — 2) n. *Reiterschaar* Prij. 9,18. Kâd. 91,15. fgg.

अश्वेषित Adj. *von Rossen getrieben.*

अश्वैकविंश Adj. Pl. (f. आ) *zwanzig* (Kühe) *und als einundzwanzigstes ein Ross* Kâtj. Çr. 22,2,18.

1. अश्व्य und अश्विय 1) Adj. *zum Rosse gehörig. — b) aus Rossen bestehend.* — 2) n. *Besitz an Rossen, Rossheerde.*

2. (अश्व्य) अश्विय m. Patron. von अश्व.

*अष्, अषति und °ते (गतिदीप्त्यादानेषु).

*अषट्त्र Adj. = अतिकुत्सित Gal.

*अषडक्षीण Adj. *nicht unter sechs Augen verhandelt, geheim.*

अषडङ्गविद् Adj. *mit den sechs* Vedâṅga *nicht vertraut* R. ed. Bomb. 1,6,15.

अषतर Adj. Compar. *annehmbarer.*

अषाढ oder अषाळ्ह 1) Adj. *a) unüberwindlich. — b) *unter dem Mondhause* Ashâḍhâ *geboren.* — 2) m. *a) *der Monat* Âshâḍha. — *b) *ein bei besondern Gelübden getragener Stab aus* Palâça-*Holz.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — *d) *das Gebirge* Malaja. — 3) f. *a)* अषाढा *ein best. Backstein.* अषाढावेला Kâtj. Çr. 17,11,9. 12,10; vgl. Çat. Br. 8, 5,4,1. — *b)* अषाढा Sg. und Pl. Name *zweier Mondhäuser* (पूर्वा und उत्तरा). — *c)* अषाढा N. pr. einer Tochter des Uçanas.

*अषाढक m. *der Monat* Âshâḍha.

अषाढिन् Adj. *einen Stab aus* Palâça-*Holz tragend* Kâd. 22,17.

अषाढशिक Adj. *nicht mit dem sechzehntheiligen* Stotra *verbunden.*

अष्ट 1) Partic. von अत् (in 1. अष्टकर्ण) und 1. अश्. — 2) am Ende eines adj. Comp. = अष्टन्. — 3) m. v. l. für अष्टक 2) VP.^{2} 4,27.

अष्टक 1) Adj. (f. आ) *a) achttheilig.* f. अष्टिका Çulbas. 1,49. — *b) *der die acht Bücher* Pâṇini's *studirt hat.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 3) f. आ *a) der achte Tag nach dem Vollmonde,* insbes. *in den Monaten* Hemanta *und* Çiçira; auch *das an diesen Tagen dargebrachte Manenopfer. — b)* Bein. des Flusses Akḳhodâ. — 4) n. *Oktade.*

अष्टकटुरतैल n. *eine best. Mixtur zum Einreiben* Mat. med. 244.

*अष्टकपाल Adj. = अष्टाक°.

1. अष्टकर्ण Adj. *am Ohr durch einen Einschnitt gekennzeichnet.* f. ई *eine solche Kuh.*

2.*अष्टकर्ण m. Bein. Brahman's *(achtohrig).*

अष्टकवर्ग m. *die aus den 7 Planeten und dem* Lagna *bestehende Gruppe.* °बिन्दुफल n. Titel eines astrol. Werkes.

*अष्टकाङ्ग n. *achttheiliges Würfelbrett.*

*अष्टकिक Adj. von अष्टका.

अष्टकृत्वस् Adv. *achtmal.*

*अष्टकोण m. *Achteck.*

*अष्टक्य Adj. von अष्टका.

अष्टखण्ड m. Titel einer Schrift.

*अष्टगव n. Sg. *acht Kühe.*

1. अष्टगुण m. im Comp. *acht Eigenschaften.*

2. अष्टगुण Adj. *achtfach.*

अष्टगृहीत Adj. = अष्टागृहीत Kâtj. Çr. 8,2,26. 16,2,7.

अष्टचत्वारिंश Adj. *der 48ste.*

अष्टचत्वारिंशत् f. *achtundvierzig.*

अष्टतय n. *Oktade.*

अष्टताल m. *ein best. Tact* Gît. S. 41. f. ई S.S.S. 227.

अष्टत्रिंश Adj. *der 58ste* MBh. ed. Bomb.

अष्टत्रिंशत् f. *achtunddreissig* MBh.

*अष्टत्व n. Nom. abstr. von अष्टन्.

अष्टदंष्ट्र m. N. pr. eines Dânava.

अष्टदल 1) Adj. *acht Blüthenblätter habend.* — 2) n. *achtblätterige Lotusblüthe.*

अष्टधा Adv. *achtfach, in acht Theile (Theilen).*

अष्टधाविक्रित Adj.

अष्टन् *acht.* Nom. Acc. अष्टौ, अष्टा und अष्ट; अष्टाभिस्, अष्टानाम्, अष्टासु.

अष्टनवत Adj. *der 98ste.*

अष्टनवति f. *achtundneunzig.*

अष्टनवतितम Adj. *der 98ste.*

अष्टनिधन n. प्रजापतेरष्ट° Name eines Sâman.

अष्टपञ्चाश Adj. *der 58ste.*

अष्टपञ्चाशत् f. *achtundfünfzig.*

अष्टपञ्चाशत्तम Adj. *der 58ste.*

अष्टपत् (!) Adj. n. zu अष्टपदी f. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपत्र 1) Adj. *achtblätterig* Ind. St. 9,109. — 2) n. *achtblätterige Lotusblüthe.*

अष्टपत्नी Adj. f. *acht Gatten habend* Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपद् 1) *m. (Nom. °पात्) *a) Spinne. — b) ein fabelhaftes achtfüssiges Thier.* — 2) f. °पदी *eine Strophe mit acht Cäsuren* Verz. d. Oxf. H. 129,*b*,1.

अष्टपद Adj. (f. आ) *achtstollig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अष्टपदिका f. *Vallaris dichotomus Wall.*

अष्टपाद् 1) Adj. *achtfüssig.* — 2) *m. *a) eine Art Spinne. — b) das fabelhafte Thier* Çarabha Râǵan. 19,4.

अष्टपादिका f. = अष्टपदिका.

अष्टपुत्र Adj. (f. आ) *acht Söhne habend* AV. 8,9,21. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपुरुष Adj. *aus acht Personen bestehend* Taitt. Âr. 1,8. 15,1. 18,1.

अष्टपुष्पिका f. *ein aus achterlei Blumen bestehender Kranz* Kâd. 255,20.

अष्टभाग m. *Achtel.*

अष्टम 1) Adj. *a)* oxyt. (f. ई) *der achte. — b) den achten Theil von* (Gen.) *betragend* Gaut. 10,24. Çulbas. 3,123. — 2) m. *Achtel.* — 3) f. ई *a) der achte Tag in einem Halbmonat. — b) *eine best. Pflanze* — 4) n. = अष्टमभक्त Spr. 739.

अष्टमक 1) Adj. *der achte.* — 2) f. °मिका *ein best. Gewicht,* = मुक्ति.

अष्टमकालिक Adj. *nur jede achte Mahlzeit geniessend.*

1. अष्टमङ्गल n. Sg. *acht glückbringende Dinge.*

2.*अष्टमङ्गल m. *ein Pferd, bei dem Schweif, Brust, Hufe, Mähne und Gesicht weiss sind.*

अष्टमदेश m. *Zwischengegend.*

अष्टमभक्त n. *die achte Mahlzeit* (so dass sieben übersprungen werden).

अष्टमान n. *ein best. Hohlmaass,* = कुडव.

अष्टमीव्रतविधान n. Titel eines Werkes.

अष्टमूर्ति m. Bein. Çiva's.

अष्टमूली f. *eine Gruppe von acht Wurzeln ver-*

schiedener Pflanzen.

अष्टयोनि Adj. (f. ई) *acht Geburtsstätten habend* AV. 8,9,21. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टरत्न n. *acht Juwelen* als Titel einer Spruchsammlung.

अष्टरस m. *ein best. Präparat aus verschiedenen Metallen* Mat. med. 61.

अष्टरूप Adj. (f. आ) *achtgestaltig* Ind. St. 9,12.

अष्टर्च m. *eine Strophe* oder *Lied von acht Versen.*

*अष्टलोहक n. *eine Gruppe von acht Metallen.*

1. *अष्टवर्ग m. *eine Gruppe von Achten*, insbes. **von acht Arzeneien.* = अष्टकवर्ग Ind. St. 14,323.

2. अष्टवर्ग Adj. *in Reihen von acht bestehend* Kâtj. Çr. 9,4,19.

अष्टवर्गज्ञातक n. Titel eines Werkes.

अष्टवर्ष Adj. (f. आ) *achtjährig* M. 9,94.

अष्टविकल्प Adj. *achtartig* Sâṁkhjak. 53.

अष्टविकृतिविवरण n. Titel eines gramm. Werkes des Madhusûdana.

अष्टविध Adj. *achtfach, achtfältig* 140,11. °शस्त्रकर्मण्य Adj. *über die achtfache Anwendung des Messers* u. s. w. *handelnd* Suçr. 1,91,20.

अष्टवृष Adj. *acht Stiere habend* AV. 5,16,8.

अष्टवे Dat. Inf. *zu erreichen* RV. 4,30,19.

अष्टशत n. 1) *hundertundacht.* — 2) *achthundert* Jâgñ. 1,302.

अष्टशतक n. = अष्टशत 1) MBh. 3,3,28.

अष्टशतसाहस्र Adj. *aus 800,000 bestehend* MBh. 4,10,9.

अष्टशलाक Adj. *acht Rippen habend* (Sonnenschirm) MBh. 12,235,21.

*अष्टश्रवण und *°श्रवस् m. Bein. Brahman's *(achtohrig).*

अष्टषष्ट Adj. *der 68ste.*

अष्टषष्टि f. *achtundsechzig.*

अष्टषष्टितम Adj. *der achtundsechzigste.*

अष्टसप्तति f. *achtundsiebzig.*

अष्टसप्ततितम Adj. *der 78ste.*

अष्टसाहस्रक Adj. (f. °स्रिका) *aus achttausend bestehend* Burn. Intr. 51.

अष्टस्तना Adj. f. *achtzitzig.*

*अष्टहायनी f. *achtjährige Kuh* Gal.

अष्टाकपाल Adj. *auf acht Schalen vertheilt.*

अष्टात्र 1) Adj. (f. आ) *achtsilbig* Çat. Br. 5,2,4,5. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अष्टात्रव्याख्या f. Titel eines mystischen Tractats.

*अष्टागव Adj. *mit acht Kühen bespannt.*

अष्टागृहीत Adj. *achtmal geschöpft* Çat. Br. 6,3,1,13.

1. अष्टाङ् am Anf. eines Comp. *acht Bestandtheile.* Eines Heeres MBh. 2,5,63. Vgl. अष्टाङ्क.

2. अष्टाङ्ग Adj. (f. आ) *achtgliederig, achttheilig* MBh. 15,5,8.

अष्टाङ्क Adj. (f. °ङ्किका) dass. रथा नागा हया योधाः पत्तयः कर्मकारकाः । चारा दैशिकमुख्याश्च धन्यिन्यष्टाङ्किका मता ॥ Nîlak. zu MBh. 2,5,63.

अष्टाङ्गदण्डवत् Adv. *mit acht Körpertheilen wie ein Stock* (zu Boden fallen als Zeichen höchster Verehrung).

अष्टाङ्गपात m. in साष्टाङ्गपातम्.

अष्टाङ्गहृदय n. Titel eines med. Werkes des Vâgbhaṭa und eines philos. Tractats.

अष्टाङ्गावलेह m. *eine best. Latwerge* Bhâvapr. 3,61.

अष्टाचक्र Adj. (f. आ) *achträderig.*

अष्टाचत्वारिंश Adj. 1) *der 48ste.* — 2) *aus 48 bestehend.* m. *ein aus 48 Versen best.* Stoma Ind. St. 9,266.

*अष्टाचत्वारिंशक Adj. *ein 48jähriges Gelübde begehend.*

अष्टाचत्वारिंशत् f. *achtundvierzig.* अष्टाचत्वारिंशदक्षर Adj. (f. आ) *aus 48 Silben bestehend* Çat. Br. 6,2,2,32. fg. अष्टाचत्वारिंशदिष्टक Adj. 10,4,2,13.

*अष्टाचत्वारिंशिन् Adj. = अष्टाचत्वारिंशक.

अष्टातय n. Pl. *achterlei Dinge.*

अष्टात्रिंश Adj. 1) *der 38ste.* — 2) *um 38 vermehrt.* °शं शतम् *hundertachtunddreissig* Çat. Br. 10,4,2,18.

अष्टात्रिंशत् f. *achtunddreissig.* °शद्रात्र Adj. Kâtj. Çr. 24,2,35.

अष्टादंष्ट्र m. N. pr. eines Mannes Âçv. Çr. 12,11, 1. Wohl fehlerhaft für अष्टा°.

अष्टादश Adj. 1) *der achtzehnte.* — 2) *mit einem achtzehntheiligen* Stoma *verbunden* Tâṇḍja-Br. 16,15,3.

अष्टादशधा Adv. *achtzehnfach* 212,18.

अष्टादशन् (Nom. °दश) Adj. *achtzehn.* अष्टादशदीक्ष Adj. Kâtj. Çr. 24,3,36. अष्टादशारत्नि Adj. 8,6,4. अष्टादशाक्षर Adj. *achtzehnsilbig.*

*अष्टादशभुजा f. Bein. der Durgâ.

अष्टादशम Adj. *der achtzehnte.*

*अष्टादशविवादानुशासन n. = धर्मशास्त्र Gal.; vgl. M. 8,3. fgg.

1. अष्टादशशत n. und °शती f. *achtzehnhundert* Ind. St. 9,468. fg.

2. अष्टादशशत Adj. *aus 1800 bestehend* Ind. St. 9,469.

अष्टादशशत्य Adj. (f. आ) *aus 118 bestehend* Kâtj. Çr. 17,7,25.

अष्टादशसाहस्र Adj. (f. ई) *aus achtzehn Tausend* (Çloka) *bestehend.*

अष्टादशाङ्गकाथ m. *ein best. aus 18 Ingredienzen bestehendes Decoct.*

अष्टादशात्मक Adj. *achtzehnartig* R. 1,13,30.

अष्टाध्यायी f. *ein aus acht* Adhjâja *bestehendes Buch.*

अष्टानवति f. *achtundneunzig* Çat. Br. 10,2,3,11.

अष्टानुवाक n. Sg. *acht* Anuvâka's Kâtj. Çr. 18,5,1.

अष्टापक्ष Adj. (f. आ) *mit 8 Seitenpfosten versehen.*

अष्टापञ्चाशत् f. *achtundfünfzig.*

अष्टापद् 1) Adj. (Nom. °पात्, f. °पदी) *a) achtfüssig. — b) achttheilig.* — 2) *m. *a) Spinne* Gal. — *b) das fabelhafte Thier* Çarabha Gal. — 3) f. °पदी *a) trächtiges Mutterthier. — b) achttheilige Strophe. — c) *eine Jasminart.*

अष्टापद 1) m. *a) *Spinne. — b) *Raupe, Wurm. — c) *das fabelhafte Thier* Çarabha. — *d) *eine Jasminart. — e) *Keil. — f)* *Bein. des Berges Kailâsa. — 2) m. n. *a) ein getäfeltes Brett mit acht mal acht Feldern zum Würfelspiel.* °व्यापार m. *Würfelspiel* Kâd. 99,6. — *b) Gold.* — 3) f. आ *eine achtzeilige Strophe.*

*अष्टापर्ण Adj. wohl *achtblätterig.*

अष्टापाद्य Adj. *achtfach* Gaut. 12,15.

अष्टायोग m. *Achtgespann.*

अष्टार Adj. *mit acht Speichen* Ind. St. 9,109.

*अष्टारचक्रवत् m. Bein. des Mañguçrî.

अष्टारत्नि Adj. *acht Ellen lang* Çat. Br. 3,6,4,20.

अष्टारथ m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmaratha.

अष्टार्धार्ध n. *die Hälfte der Hälfte von acht*, d. i. *zwei* Prâtâpar. 61,*a*.

अष्टावक्र 1) m. N. pr. eines Mannes. °गीता, °संहिता und °मुक्तिदीपिका f. Titel von Schriften. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

अष्टावक्रीय Adj. Aṣṭâvakra *betreffend.*

अष्टावन्धुर Adj. *mit acht Wagensitzen.*

अष्टाविंश Adj. 1) *der 28ste.* — 2) *aus 28 bestehend.* m. *ein aus 28 Versen best.* Stoma Ind. St. 9,276.

अष्टाविंशति f. *achtundzwanzig.* अष्टाविंशतिरात्र n. Kâtj. Çr. 24,2,22. अष्टाविंशतिशत n. *hundertundachtundzwanzig.* °शतमान Adj. Tâṇḍja-Br. 18, 3,2.

अष्टाविंशतिधा Adv. *28fach.*

अष्टाविंशद्विध Adj. *achtundzwanzigfach.*

अष्टाशत n. *hundertundacht.*

अष्टाशफ Adj. *achtklauig.*

अष्टाशीति f. *achtundachtzig.* °शतानि *hundertundachtundachtzig.* °सहस्राणि *180 Tausend* Ind. St. 13,483.

अष्टाशीतितम Adj. *der 88ste.*

अष्टाश्रकुण्ड n. *eine best. achteckige mystische Figur.*

अष्टाग्नि Adj. *achteckig* Çat. Br. 3,6,4,27. 7,1,28. 5,2,1,5. अष्टास्नि MBh. 3,134,15.

अष्टाषष्टि f. *achtundsechzig.*

1. अष्टाष्टक n. *acht Oktaden, vierundsechzig.*

2. अष्टाष्टक Adj. *aus 64 bestehend.*

अष्टासप्तति f. *achtundsiebzig.*

अष्टाह् m. *achttägiges Soma-Opfer.*

अष्टाह्निकमहोत्सव m. und अष्टाह्निकव्याख्यान n. Titel von Werken.

1. अष्टि f. *Erreichung.*

2. अष्टि f. 1) *ein 64silbiges Metrum.* Später *ein Metrum von 4×16 Silben.* — 2) Bez. *der Zahl sechzehn.*

3. अष्टि f. *Samenkorn.*

अष्टिन् Adj. *achttheilig, achtsilbig.*

अष्टेड Adj. *acht* इडा *enthaltend.* पङ्क्तोभ m. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 13,5,21.

अष्टोत्तर Adj. *plus acht* 212,28.

अष्ट्रा f. *Stachel zum Antreiben des Viehes* (das Zeichen des Ackerbauers).

अष्ट्रादृष्ट m. N. pr. des Verfassers von RV. 10,111.

अष्ट्राविन् Adj. *dem Stachel gehorchend.*

*अष्टि f. = 3. अष्टि.

अष्ठीला f. 1) *Kugel* 73,12.26. — 2) *runder Stein, Kiesel.* — 3) *Ambos* Bhâvapr. 6,16,11. — 4) *Obstkern.* — 5) *kugelige steinharte Anschwellung im Unterleibe.*

अष्ठीलिका f. *eine Art von Eitergeschwüren.*

अष्ठीव n. = अष्ठीवत् in ऊर्वष्ठीव.

अष्ठीवत् m. (*n.) *Knieschеibe, Knie.*

1. अस्, अस्ति. Med. 2. Sg. से zu belegen in der älteren Sprache nur im umschriebenen Futurum von medialen Verben 30,22. TS. 2,6,2,3 (1te Sg.?). Nur in den Formen vom Präsensstamme und im Perfectum आस. 1) *sein, da —, vorhanden sein, existiren; Statt finden, geschehen, sich ereignen.* अयमस्मि *da bin ich* 39,26. Mit न *a) nicht da sein.* सो ऽपि नास्ति यथा तथा *und auch dieser ist so gut wie nicht da* 66,17. नास्ति *es ist Nichts da, ich habe Nichts.* Damit wird ein Bittender abgewiesen Spr. 7615. — *b) verloren —, hin —, nicht mehr zu retten sein.* — 2) *weilen, sich aufhalten, sich irgendwo* oder *irgendwobei* (Loc.) *befinden.* — 3) mit Gen. oder Dat. *esse alicui, Jmd gehören, da sein —, geben für.* अस्ति मे *ich besitze Etwas, ich bin reich.* तवास्मि *ich gehöre dir, ich bin dein Gefangener.* कस्यासि *wem gehörst du?* so v. a. *wessen Gattin —, wessen Tochter bist du?* MBh. 3,64,118. Mit Loc. *sich bei Jmd befinden, angetroffen werden, Jmd eigen sein* 102,23. — 4) *bereit —, gegenwärtig —, Jmd* (Dat.) *zur Hand sein.* — 5) *hinreichen, genug sein für* (Gen.) 74,27. *einer Sache* (Dat.) *gewachsen sein, vermögen* 34,23. — 6) *Jmd* (Dat.) *zu Etwas* (Dat.) *gereichen, — behülflich sein.* — 7) *sein* (copula). का तवास्मि *was bin ich dir?* 180,6. Bildet mit Participien verschiedene Arten von Aussageformen. Mit Adverbien *sein, sich verhalten.* तथैव *wie zuvor* 57,18. एवमस्तु *so sei es,* so v. a. *einverstanden.* स्यादेवमपि mit Potent. *es könnte auch sein, dass.* — 8) आस mit dem Acc. eines Nom. act. auf आ bildet umschriebene Perfecta Ait. Br. 7,17. — 9) *werden.* Mit Gen. *Jmd zu Theil werden, zufallen* 59,26. आमीच्च मे मनसि so v. a. *und es tauchte in mir der Gedanke auf* Kâd. 35,4. 160, 1. 198,19. — 10) अस्ति *so ist es* (vollständig अस्त्येतत्). Am Anfange eines Satzes mit einem andern Verbum finitum (ist es wieder अस्ति, so fällt es weg) *es ist (war) der Fall —, es kommt vor, dass; zuweilen* Mṛkkh. 49,17. Mahâbh. 1,67,*b*. 185,*a*. 294,*a*. अस्त्यत्र कां चिद्गां पश्यसि (fragend) 211,*a*. *Fragend in Verbindung mit einem Fut. *kommt es wirklich vor, dass?* अस्मि mit einer 1. Sg. *ich bin in dem Falle, dass ich* Kathâs. 25,187. Cit. bei Mallin. zu Kir. 3,6. असि mit einer 2. Sg. *du bist in dem Falle, dass* Vâmana 5,2,82. — 11) अस्तु *es geschehe,* so v. a. *gut, einverstanden.* यदस्तु *es geschehe, was da wolle.* यदस्तु मे *was mir auch geschehen möge.* अस्तु und सतु mit einem folgenden Nom. *um nicht davon zu reden* Spr. 6790. — Mit अति *übertreffen* (mit Acc.). — Mit *व्यति Med. *mehr sein, überwiegen.* — Mit अनु 1) *dabei sein* (mit Acc.). — 2) *bereit sein, sich darbieten.* — 3) *gelangen zu* (Acc.), *erreichen.* — Mit *व्यत्यनु Med. — Mit अप *sich fern halten.* — Mit अपि 1) *sein, sich befinden bei* oder *in.* — 2) *zu Theil werden, zufallen.* — 3) impers. mit Gen. der Person *theilhaben an* (Loc.). — Mit अभि 1) **zufallen, auf Jmds* (Gen.) *Theil kommen.* — 2) *darüber sein, übertreffen, beherrschen, bewältigen; Jmd* (Gen. oder Dat.) *mehr gelten als* (Abl.) RV. 5,33,3. — Mit उप *sein —, sich befinden in* (Acc.). — उपास्ति st. उपास्ते von आस्. — Mit नि *dabei sein, Theil haben an* (Gen.). — Mit परि 1) *überholen.* — 2) *über* (einen Zeitpunkt) *hinaus gehen,* (e. Z.) *nicht einhalten* RV. 7,103,7. — Mit प्र *voran sein, in ausgezeichnetem Maasse sein, vorwiegen, hervorragen.* — Mit प्रति *Jmd gleichkommen, mit Jmd wetteifern.* — Mit *वि. — Mit सम् 1) *Jmd* (Acc.) *gleich sein.* — 2) *vereinigt sein mit* (सह). — 3) *sein, geben, existiren* Sarvad. 9,15. — समस्तु MBh. 13,1323 fehlerhaft für ममास्ति.

2. अस्, अस्यति 1) *schleudern, werfen, schiessen auf* (Loc., Dat. oder Gen.); *schleudern mit* (Instr.). — 2) *vertreiben, verscheuchen.* — 3) *von sich werfen, ablegen, fahren lassen.* Nur im Partic. अस्त am Anfange eines adj. Comp. 104,14.21. — 4) अस्त *beendigt. — Mit अति 1) *niederschiessen.* Vielleicht fehlerhaft für अभि. — 2) *अत्यस्त *über Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *hinweg gebracht, Etwas hinter sich habend.* — Mit व्यति, Partic. व्यत्यस्त *umgestellt, in eine umgekehrte Lage gebracht.* — Mit अधि 1) *darüber werfen.* — 2) *fälschlich übertragen* Çâṁk. zu Bâdar. 4,1,5. 6. *missverstehen.* — Caus. Partic. अध्यासित *mit Etwas* (Nom. abstr. im Instr.) *gemeint, unter — verstanden.* — Mit अनु, Partic. अन्वस्त *durchschossen, durchflochten.* — Mit अप 1) *wegschleudern, wegstossen, wegwerfen, abwerfen, ablegen* (Kleid, Schmuck); *niederlegen auf* 297, 1. — 2) *verlassen* (einen Ort) 124,21. *Jmd im Stich lassen* 75,28. *Etwas aufgeben, fahrenlassen* 299,25. *bei Seite lassen.* अपास्य mit Acc. *mit Hintansezzung, trotz* Bâlar. 39,14. 102, 13. समरम् so v. a. *ausser im Kampf* Spr. 3238. — 3) *entziehen, an sich ziehen* 93,5. — 4) *subtrahiren* Bîag. 34. — 5) *zurückweisen, widerlegen.* — Mit उद्प *ganz aufgeben, — unterlassen.* — Mit अपि *einfügen.* — Mit अभि auch असति und °ते. 1) *hinwerfen, zuwerfen.* — 2) *schleudern* (Pfeile) MBh. 1,138,41. — 3) *hinzufügen* Çulbas. 2,9. — 4) *obliegen, betreiben, besorgen, verrichten, studiren.* — 5) *wiederholen, verdoppeln.* अभ्यस्त *verdoppelt, reduplicirt* Spr. 7615. — 6) *multipliciren.* — Caus. *Jmd obliegen lassen, beibringen, lehren.* — Mit समभि *obliegen, betreiben, üben.* — Mit अव *hinwerfen* RV. 1,140, 10. — Mit अन्वव *Etwas bringen auf* (Dat.). — Mit अभ्यव *auf Etwas hinwerfen.* — Mit आ Med. 1) *hingiessen, fliessen lassen.* — 2) *an sich —, in die Hand nehmen* Çat. Br. 1,5,2,1. — Mit उद् 1) *hinaufwerfen, in die Höhe heben.* — 2) *hinauswerfen.* — 3) *sich erheben von* (Acc.) Çâk. 34,1. — Mit अनूद् *nach Jmd hinaufwerfen.* — Mit पर्युद् *beseitigen, ausschliessen.* — Mit व्युद् 1) *umherstreuen.* — 2) *aus sich entlassen* Gaut. 9,12. — 3) *fahren lassen, aufgeben.* — Mit अभिव्युद् *vollständig fahren lassen, — aufgeben.* — Mit उद्युद् dass. — Mit उप *unter Etwas werfen, zu Etwas hinwerfen.* — Mit व्युप *dazwischen hinwerfen.* — Mit नि auch असति. 1) *niederwerfen, — setzen, — legen, ablegen* 93,27. प्रोह्यान् *Steckreiser pflanzen* Bâlar. 147,13. — 2) *legen —, setzen —, absetzen —, einsetzen —, aussetzen in, auf* (Loc.), *stecken an, in* 113,17. 218,6, *schütten —, giessen auf, in* 169,11. मनसि चि-

त्मातिभारम् so v. a. *sich viele Gedanken machen* 311, 11. शिरस्याज्ञाम् *auf's Haupt legen*, so v. a. *mit Ehrerbietung entgegennehmen* Spr. 1876. पथि *auf die Strasse werfen*, so v. a. *ablegen, aufgeben*. — 3) *schleudern* (einen Fluch) *auf* (Loc.). — 4) *auftragen* (Salbe, Zeichen) *auf* (Loc.). — 5) *heften* (den Blick) *auf* (Loc.) Spr. 7758. — 6) *Jmd* (Loc.) *Etwas* oder *Jmd übergeben, übertragen, anvertrauen* 292,4. 326,33. — 7) *aufgeben, fahren lassen* (प्राणान्, जीवितम्, देहम्). — 8) *vorbringen, zur Sprache bringen*. — 9) न्यस्त *a) hingestreckt, ausgestreckt.* क्रयाय *zum Verkauf ausgestellt*. — *b)* von einem Vocale α) *niedrig betont*. Compar. ṚV. Prât. 3,17. — β) *kurz* Çrut. 27. — Caus. *niederlegen* —, *niedersetzen heissen*. — Mit अभिनि *niederdrücken*. — Mit उपनि 1) *hinlegen, hinsetzen* R. 4,4,17. — 2) *Jmd* (Acc.) *Jmd* (Dat.) *anmelden* MBh. 3,158,28. — 3) *vorbringen, zur Sprache bringen* 250,3. — Mit समुपनि *vorbringen, zur Sprache bringen*. — Mit परिनि, Partic. °न्यस्त *ausgestreckt, hingestreckt*. — Mit प्रतिनि *für Jmd besonders hinlegen*. v. l. प्रवि. — Mit विनि auch असति. 1) *auseinanderlegen, ausbreiten, hinlegen, hinstellen*. — 2) *legen* —, *setzen auf* (Loc.) 304,32. 310,4. 320,8. *stecken in* 175,31. — 3) *auftragen* (Salbe, Zeichen) *auf* (Loc.) 115,17. — 4) *Etwas durch Etwas bezeichnen* Megh. 84. — 5) *richten, heften* (den Geist, den Blick) *auf* (Loc.). — 6) *Jmd* (Loc.) *Etwas* oder *Jmd übergeben, anvertrauen*. — Mit संनि auch असति. 1) *zusammen niederlegen, zusammenlegen*. — 2) *niederlegen, ablegen*. — 3) *legen* —, *setzen auf* (Loc.) 43,21. *Jmd* (Loc. oder Gen.) *in Verwahrung geben, anvertrauen*. — 4) *Etwas aufgeben, fahren lassen, sich von Etwas lossagen*. — 5) *allem irdischen Treiben entsagen und sich ganz dem beschaulichen Leben widmen*. — 6) संन्यस्त *hingestreckt, ausgestreckt, ausgebreitet, hingelagert*. — Mit उपसंनि in उपसंन्यास. — Mit निस् 1) *ausreissen*. — 2) *hinauswerfen, verbannen aus* (Abl.) 128,31. *verstossen, entfernen, verjagen, verscheuchen*. — 3) *abwehren*. — 4) *zurückweisen, abweisen* (einen Bewerber). — 5) *zu Nichte machen, vertilgen*. — 6) **abschiessen*. — 7) *कुस्तो Act. Med. *ausstrecken*. — 8) **von sich abstreifen*, Act. Med. — 9) *zurückweisen, widerlegen*. — 10) निरस्त *ausgestossen*. *a)* von der Aussprache der Laute श, ष, स und कृ. — *b)* von einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale. — Caus. *ausreissen*. Partic. निरसयत् (!) zu Spr. 1171. — Mit अभिनिस् *hinwerfen nach*. — Mit परा 1) *wegwerfen, bei Seite werfen*. — 2) *hinwerfen*. — 3) *verstossen, aussetzen* (ein Kind). — 4) *verlassen* (einen Ort). — 5) *zurückweisen, widerlegen*. — Mit परि 1) *hinundher werfen*, — *bewegen, umhergehen lassen* (die Augen). — 2) *umwerfen, niederwerfen*. पर्यस्त *umgeworfen, umgestürzt, niedergefallen auf* (Loc.). — 3) Med. *ringsherum anlegen, umlegen* 21,16. — 4) *umringen, umgeben, umstricken*. — 5) *sich umdrehen*. पर्यस्य Absol. Spr. 1622. — 6) *sich ausbreiten*. पर्यस्त *ausgebreitet um* (im Comp. vorangehend). — 7) *aufreihen*. पर्यस्त *aufgereiht auf* (im Comp. vorangehend). — 8) पर्यस्त *verkehrt* Spr. 5560. — Mit विपरि 1) *umkehren, umwerfen* Gaut. 20,3.4. *umwechseln, vertauschen*. विपर्यस्त *umgekehrt, verstellt, verkehrt* 236,14. — 2) *eine verkehrte Ansicht haben* Spr. 2596. — 3) विपर्यस्त *herumstehend* 128,14. — Caus. *bewirken, dass Etwas* (Acc.) *sich verkehrt* Bâlar. 271,4. — Mit संपरि s. संपर्यास. — Mit प्र 1) *fortschleudern, hinschleudern, hinwerfen, werfen in* (Loc.) 34,23. 162,1. अंशम् *einen Einsatz machen, wetten*. — 2) *umwerfen*. — Mit अनुप्र *nachwerfen*. — Mit अभिप्र *hinwerfen auf* (Acc.). — Mit प्रतिप्र *daraufwerfen*. — Mit प्रति 1) *zuwerfen, hinwerfen*. — 2) *umschlagen, einbiegen*. — 3) *abwerfen, ablegen, fahren lassen*. — Mit वि 1) *auseinanderwerfen, zersprengen, zertrennen, zerstreuen, sondern*. व्यस्त *zerstückt, auseinandergerissen, getrennt, zerlegt, zertheilt, gesondert, vermannichfacht* 251,16. 259,28. 263,24. 293,11. 304,24. 321,6. व्यस्ते काले *hin und wieder, bisweilen* MBh. 3,305,6. — 2) व्यस्त **verwirrt*. — Mit प्रवि *hinlegen, hinstellen auf* (Loc.) R. ed. Bomb. 2,40,15. — Mit सम् *verbinden, aneinanderreihen, zusammenlegen, — fügen, — thun* Çulbas. 1,50. 2,12.76. Pass. *zusammengesetzt werden* (gramm.) *mit* (Instr.). समस्त *a) verbunden, vereinigt, eine Einheit bildend* 259,28. *componirt* (gramm.) 251,16. — *b) ganz, alles, alle insgesammt* 104,8. 169,4. 215,25. 292,4. 297,1. — Mit अनुसम् *noch hinzulegen, vollends beifügen*. — Mit उपसम् 1) *darauflegen*. — 2) *hinzufügen* Çulbas. 1,68. — 3) उपसमस्त *mit einem andern Worte componirt*.

3. °अस् Adj. *werfend, treffend*, in कृत्स्वस्.

4. *अस्, °असति, °ते (गतिदीप्त्यादानेषु).

असंयत Adj. 1) *nicht zusammengehalten*. — 2) *ungezügelt, ungehemmt*. — 3) *unaufmerksam hergesagt* Saṁhitopan. 8,7.

असंयत्त् Adj. *nicht eingehend, — zusagend*.

असंयम m. *Nichtzügelung*.

असंयाज्य Adj. *mit dem man nicht an einem Opfer Theil nehmen darf*.

असंयुक्त Adj. *unverbunden, nicht zusammenhängend* Gaim. 3,3,11.

असंयुत 1) Adj. *unverbunden, nicht zusammengefügt*. — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

1. असंयोग m. 1) *das Unverbundensein, Nichtzusammenhängen* Gaim. 3,3,16. 5,1,27. 6,3,9. — 2) *keine Doppelconsonanz* P. 1,2,5.

2. असंयोग Adj. *mit dem man keinen Verkehr haben darf* Âpast.

असंरम्भ m. *keine innere Aufregung, kein Aufwallen* MBh. 14,38,2. = निर्भयत्व Nîlak.

असंरोध m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung Jmdes* MBh. 14,46,24.

असंरोह m. *das Nichtzusammenwachsen, Nichtzusammenlaufen* (von Wegen).

असंलक्ष्य Adj. *nicht wahrnehmbar*.

असंवत्सरभृत Adj. *kein Jahr hindurch getragen*.

असंवत्सरभृतिन् Adj. *kein Jahr hindurch getragen habend*.

असंवत्सरवासिन् Adj. *noch kein Jahr* (beim Lehrer) *weilend* Ait. Âr. 370,18.

असंवर्तमान Adj. *sich nicht zusammenthuend* (in coitu).

असंवार्य Adj. *nicht zurückzuhalten, — abzuwehren*.

असंवाह्य Adj. *nicht an den Tag zu legen, nicht zu äussern*.

असंविज्ञात Adj. *nicht einverstanden* Gaut. 4,13.

असंवित्ति f. *das Nichterkennen* v. l. in Bhâvapr. für असंप्राप्ति Suçr. 1,331,13.

असंविद् Adj. *bewusstlos*.

असंविदान Adj. *nicht einig* —, *uneins seiend* Çat. Br. 10,6,1,2. Khând. Up. 8,7,2.

असंविभागिन् Adj. *nicht mit Andern theilend*. Nom. abstr. °गित्व n.

असंविवादिता f. fehlerhaft für अविसंवादिता.

असंवृत 1) Adj. *unverdeckt, unverhüllt* Çat. Br. 14,5,5,18. 6,8,8. *unbedeckt, bloss* (Erde). °गुद् Adj. *dessen After nicht mehr schliesst* Bhâvapr. 3,148. — 2) n. *eine best. Hölle*.

असंवृत्ति f. *Nichtvollendung* Âpast. 1,14,5.

असंवेशन n. *kein geschlechtliches Beiwohnen* Âpast.

असंव्यवहार्य Adj. *mit dem man nicht verkehren darf*. Nom. abstr. °त्व n.

असंव्याय m. *das nicht aus der Lage Kommen*.

*असंव्याहारिन् Adj. gaṇa ग्राह्यादि.

असंव्रय m. *das Nichtzusammensinken*.

असंशब्द्य Adj. *nicht erwähnenswerth*.

1. असंशय m. *kein Zweifel*, Nom. absolut so v. a. °येन *ohne Zweifel, ganz sicher*.

2. असंशय Adj. *keinen Zweifel habend*. °म् Adv. *ohne*

Zweifel.

असंश्रवणे und °श्रवे Loc. *in einer Entfernung, aus der Jmd* (Gen.) *Etwas nicht vernehmen kann.*

असंश्रावम् Absol. *unhörbar für* (Gen.).

असंश्राव्य Adj. *nicht hörbar für* (Gen.).

असंश्लिष्ट 1) Adj. *a) nicht fest anliegend, — unmittelbar sich berührend* Tâṇḍja-Br. 13,4,6. — *b) nicht gemischt, von einer Qualität, durchaus gut* (eine Handlung) MBh. 12,360,12. — 2) m. Bein. Çiva's.

असंश्लेष m. 1) *das Nichthaften* Bâdar. 4,1,14. — 2) *keine Berührung, kein Contact.*

असंसक्त Adj. *unzusammenhängend* Bhâvapr. 3,12.

असंसर्ग m. *Nichtberührung, kein Verkehr mit* (Gen.) Spr. 248.

असंसव m. *kein gleichzeitiges* Soma-*Opfer zweier benachbarter Gegner* Kâtj. Çr. 25,14,23.

असंसारिन् Adj. *dem Kreislauf des Lebens nicht unterliegend* 261,24.

असंसूक्तगिल् Adj. *Ungekautes schlingend.*

असंसृष्ट Adj. 1) *in keiner näheren Berührung mit Jmd stehend, fremd, unbekannt* MBh. 12,103,48. — 2) *nicht vermischt mit* (Instr.) Kâtj. Çr. 3,3,29. Âçv. Çr. 2,3,18. — 3) *frei von* (Instr.) 106,21. — 4) *an ungehöriger Stelle unterbrochen* (Recitation) Saṃhitopan. 8,7.

असंसृष्टि f. *Nichtvermengung* Maitr. S. 1,4,13.

असंस्कार m. *Mangel einer Verzierung, — Pflege, natürliche Beschaffenheit* Çâk. 182. Kâd. II, 88,20.

असंस्कृत Adj. 1) *nicht zugerüstet.* — 2) *nicht geweiht* (Vieh, Jüngling mit der heiligen Schnur, Mädchen bei der Hochzeit). — 3) *ungeschmückt, unverziert; ungebildet, roh* (Sprache) Spr. 4434.

असंस्कृतालकिन् Adj. *mit ungeschmückten Locken* Kâd. 67,16.

असंस्तव Adj. = असंस्तुत.

असंस्तुत Adj. *unbekannt, fremd* Kir. 3,21. Kâd. II, 77,5. Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,34.

असंस्थान Adj. *verunstaltet* R. 3,73,18.

असंस्थित Adj. 1) *nicht stille stehend, unstät, ruhelos* Çâk. 33, v. l. — 2) *nicht an einem Platz vereinigt, zerstreut* (Truppen) Spr. 2821. Kâm. Nîtis. 18,52. — 3) *unvollendet* AV. 6,50,2.

असंस्पर्श m. *das Nichtinberührungkommen mit Etwas* MBh. 12,180,33.

असंस्पृशत् Adj. *nicht berührend* Âpast. In astr. Sinne Varâh. Bṛh. S. 24,29.

असंस्यन्दमान Adj. *nicht zusammenlaufend* Kâtj. Çr. 2,5,26.

असंस्वादम् Absol. *ohne zu schmecken* Gobh. 3,8,16.

असंकृत 1) Adj. *a) nicht zusammengeballt, — dick.* Blut Suçr. 1,45,8. faeces Bhâvapr. 2,113. Wind Karaka 1,12. — *b) unverbunden* Bhâg. P. 2,5,32. — *c) allein stehend* MBh. 13,107,4. — *d) uneinig* Spr. 1424. — 2) m. *eine best. Art der Truppenaufstellung* Kâm. Nîtis. 18,41.

असंकृनन n. *das Unverbundensein, Freisein von* (Instr.).

असंकार्य Adj. *nicht abzubringen, — zu verleiten, unbestechlich.*

असंकृत Adj. *unverbunden* RV. Prât. 1,14 (24). VS. Prât. 1,156. Taitt. Prât. 21,5.

असकल Adj. (f. आ) *nicht ganz, — vollständig.*

असकृत् Adv. *nicht einmal, oftmals.* संवत्सरस्य *öfter als einmal im Jahr* Pâr. Gṛhj. 1,3,31.

असकृत्समाधि m. *eine best. Meditation* (buddh.).

असकृद्व m. *Zahn* Varâh. Bṛh. S. 77,34.

असौ Nom. Sg. m. f. mit vorangehendem यः: oder यका *der (die) da, welcher (welche)* VS. 23,22.23.

असक्त 1) Adj. *a) nicht hängen bleibend an, keinen Widerstand findend an* (Loc.) MBh. 3,39,52. *auf keinen Widerstand stossend, Alles durchbohrend* (Pfeile) 14,75,15. — *b) an Nichts gebunden, frei* Sâṁkhjak. 40. — *c) an den Dingen nicht hängend, mit dem Herzen unbetheiligt* Ragh. 1,21. Bhâg. P. 1,6,28. 3,3,19. — 2) °म् Adv. *a) ohne auf Widerstand zu stossen.* रथो याति Hariv. 2,113,19. बाकुमसिना चिच्छेद R. 3,75,6. — *b) ohne sich einer Sache hinzugeben, mit Bewahrung seiner Unabhängigkeit von Etwas* Kâm. Nîtis. 7,57.

असक्ति f. *das Nichthängen an den Dingen.*

*असक्थ und *असक्थि Adj. *keine Schenkel habend.*

असक्र Adj. *nicht versiegend.*

*असखि m. *ein schlechter Freund.*

असगोत्र Adj. (f. आ) *nicht gesippt mit* (Gen.) Gobh. 3,4,4.

असंकर m. 1) *keine Vermischung der Kasten* Gaut. 8,3. — 2) *keine Verwirrung* Njâjas. 1,1,3.

असंकलितरूप Adj. *einförmig* Comm. zu Vâmana 1,3,30.

असंकल्प n. (!) *das Nichtwollen, Nichtbegehren.*

असंकल्पयत् Adj. *Nichts begehrend* Kauç. 42.

असंकल्पित Adj. *nicht beabsichtigt, — gewollt* R. 2,22,24.

असंकसुक Adj. *nicht unschlüssig, festen Sinnes.*

असंकीर्ण Adj. *nicht verunreinigt, rein* Suçr. 1, 45,12.

*असंकुल m. *breiter Weg.*

असंकेतित Adj. *mit dem (der) man keine Verabredung getroffen hat.* °त्व n. *das Nichtfestgesetztsein durch Uebereinkunft.*

असंक्रान्तिमास m. *ein Monat, in dem die Sonne in kein neues Sternbild tritt,* Ganit. Adhim. 6.

असंक्रुद्ध Adj. *nicht erzürnt* R. 2,98,1.

असंक्लिष्ट Adj. *nicht mitgenommen, — abgenutzt* R. ed. Bomb. 2,118,19.

असंक्लेश m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung.*

असंक्षिप्त Adj. *nicht zusammengedrängt, ausführlich* Kâvjâd. 1,18.

असंखादत् Adj. *nicht zerkauend* Lâṭj. 4,11,13.

असंख्य 1) Adj. (f. आ) *ohne Zahl, unzählbar.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

असंख्यात Adj. *ungezählt, zahllos.*

असंख्येय 1) Adj. *unzählbar, unzählig.* — 2) n. *a) unzählbare Menge. — b) eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. असङ्ग m. 1) *das Nichthängenbleiben, Nichtanstreifen.* — 2) *das Nichthängen an den Dingen.* Abl. so v. a. *nach Laune, — Belieben* Bâlar. 62,15.

2. असङ्ग und असङ्ग 1) Adj. *a) nicht hängen bleibend, keinen Widerstand findend an* (Loc.), *sich frei bewegend. — b) ungebunden, frei* Ind. St. 9,146. 164. fg. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 159. — *c) an den Dingen nicht hängend.* Dazu Nom. abstr. °ता R. ed. Gorr. 1,67,15. — 2) m. N. pr. zweier Männer.

असंगत Adj. P. 5,1,121. 1) *unverbunden* Bhâg. P. ed. Bomb. 2,5,32. — 2) *nicht zusammenpassend, unpassend* Spr. 1066.

1. असंगति f. *eine rhetorische Figur, bei der zwei zu einander nicht stimmende Erscheinungen als Ursache und Wirkung dargestellt werden,* Kâvjapr. 10,38.

2. असंगति Adj. *mit Niemanden verkehrend* MBh. 12,363,4.

असंगम m. *kein Verlangen nach* (Loc.), *das Nichthängen an den Dingen*

असंगर Adj. *nicht kämpfend.*

असङ्गवत् R. 3,37,23 fehlerhaft für सङ्गवत्.

असङ्गिन् Adj. 1) *nicht an den Dingen hängend.* Nom. abstr. °ङ्गित्व n. MBh. 12,274,18. — 2) *frei von allen Gelüsten* (योग).

असङ्गिसत्त्व m. Pl. *best. göttliche Wesen* (buddh.).

असंघट्ट m. *kein Zusammenstoss, keine Collision.* °मुखम् Adv. Ragh. 14,86.

असचद्विष् Adj. *Ergebene nicht anfeindend* RV.

असच्छाखा f. *Scheinglied* (?).

असच्छास्त्र n. *schlechte —, falsche Lehre.*

असज्ञात Adj. *nicht blutsverwandt.*

असज्ञाति Adj. *nicht von derselben Kaste* 193,22.

असज्ञात्य Adj. (f. आ) *ohne Blutsverwandtschaft.*

असज्ञान m. 1) *Bösewicht* Spr. 7699. — 2) *ein übelwollender —, missgünstiger Mensch* Kâd. 2,4.

असज्ञमान Adj. *nicht anstehend, — zögernd* Spr. 5625.

असज्ञातिमिश्र m. ein Mannsname.

असंचय (MBh. 13,31,11), °वत्त् (Taitt. Âr. 1,32,2) und असंचयिक (M. 6,43, v. l.) Adj. *keine Vorräthe habend.*

असंचर m. *kein Durchgang, ein Platz, den Niemand betritt.*

असंचरत्त् Adj. *sich nicht ergehend* Çat. Br. 14, 4,3,29.32.

असंचार m. *das nicht von der Stelle Geschobenwerden.*

असंचार्य Adj. *unzugänglich für* (Instr.).

असंचित Adj. *nicht vollständig geschichtet.*

असंछन्न Adj. *nicht verdeckt, — umhüllt* Çat. Br. 8,7,4,19.21.

असंज्ञ Adj. 1) *bewusstlos* Bhâvapr. 4,42. — 2) *kein klares Bewusstsein habend.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 14,36,15.

असंज्ञप्त Adj. *nicht getödtet* (Opferthier) Çat. Br. 13,6,2,12.

असंज्ञा f. 1) *Uneinigkeit, Zwietracht.* — 2) *kein Appellativum und kein Nomen proprium* P. 4,3,149.

असंज्ञिसत्त्व m. Pl. v. l. für असङ्गिसत्त्व.

असंज्वर Adj. *keine innere Gluth —, keinen Kummer empfindend.*

*असतीज (Gal.), *असतीपुत्र (Gal.) und *असतीसुत m. *der Sohn einer unzüchtigen Frau.*

असतीपोषण n. bei den Gaina *das Füttern von allerhand unnützen Geschöpfen.*

असत्कार Adj. *nicht im Stande Etwas zu bewirken.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

असत्कल्पना f. *falsche Voraussetzung* Çâk. 66,3.

असत्कार m. *schlechte Behandlung, Beleidigung* MBh. 1,166,28.

असत्कार्य n. *eine unerlaubte Beschäftigung.*

असत्कृत 1) Adj. *schlecht behandelt* MBh. 3,70, 12.74,29. — 2) n. *angethanes Unrecht, Beleidigung* MBh. 3,76,31.

*असत्ता f. *das Nichtsein.*

असत्त्रोत्थान Adj. *ohne Auseinandergehen vom Sattra* Kâtj. Çr. 23,5,31.

1. असत्त्व n. 1) *das Nichtdasein, Abwesenheit* Njâjam. 9,1,11. — 2) *das Nichtsein* Ind. St. 9,159.

2. असत्त्व Adj. *muth-, energielos.*

1.*असत्पथ m. *schlechter Weg.*

2. असत्पथ Adj. *nicht auf dem richtigen Wege seiend.*

असत्पुत्र Adj. *keinen Sohn habend* 197,29.

असत्प्रमुदित n. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit.*

असत्प्रलाप m. *leeres Geschwätz* Spr. 749.

असत्प्रवृत्ति f. *schlechte Handlungsweise* 105,1.

असत्य 1) Adj. *unwahr, trügerisch.* — 2) n. *Unwahrheit, Lüge* 180,12. Spr. 7700.

असत्यता f. *Unwahrheit.*

असत्यशील Adj. (f. आ) *der Lüge ergeben* Spr. 751.

असत्यसंध Adj. *auf dessen Wort man sich nicht verlassen kann.*

असत्सङ्ग m. ein Mannsname.

*असद्ध्येतर् m. *ein Brahman, der ketzerische Werke studirt.*

असदाग्रह Adj. = असद्ग्रह 1).

असद्गृह Hariv. 15479 fehlerhaft für असद्ग्राह m.

असदृश Adj. *ungleich, unähnlich, unebenbürtig* Mṛkkh. 51,20. *ungebührlich* MBh. 3,279,17. Mṛkkh. 125,16. Nom. abstr. °त्व n.

असदृशोपम n. *ein unähnliches Gleichniss.*

असद्ग्रह 1) Adj. *auf etwas Schlechtem bestehend, einer thörichten Grille nachgehend.* — 2) m. *ein schlechter Gedanke, auf dem man besteht, eine thörichte Grille* 105,27. *böse Neigung* Kâd. 119,19.

असद्ग्रहिन् Adj. fehlerhaft für असद्ग्राहिन्.

असद्ग्राह Adj. und m. = असद्ग्रह.

असद्ग्राहिन् Adj. = असद्ग्रह 1).

असद्धर्म m. *schlechter Brauch* Spr. 753.

असद्बुद्धि Adj. *thöricht.*

असद्भाव m. 1) *das Nichtdasein, Fehlen, Abwesenheit* 285,18. — 2) *Unwirklichkeit, Unwahrheit* Comm. zu Njâjas. S. 1, Z. 2 v. u.

असद्यस् Adv. *nicht an demselben Tage, — sogleich.*

असद्वाच् Adj. *unwahr redend, Lügner.*

असद्वाद m. *Irrlehre.*

असद्वृत्त Adj. *nicht schön rund* und zugleich *nicht von gutem Betragen* Spr. 7701.

असद्वृत्ति Adj. *auf unrechtem Wege sich befindend* zu Spr. 7200. Bhâg. P. 3,5,44.

असन् n. *Blut.* Zu belegen nur असृक्, असृज् und असृज्. (Maitr. S. 3,9,6). Vgl. असृज्.

1. असन 1) n. *das Schleudern, Schiessen, Schuss.* — 2) f. असनी *Geschoss, Pfeil.*

2. असन m. *Terminalia tomentosa W. u. A.*

*असनपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

असनाम Adj. (f. आ) *nicht gleichnamig* 68,26.

*असनि und *असनिक gaṇa ऋष्यादि.

1. असत् 1) Adj. (f. असती) *a) nicht daseiend, — vorhanden, fehlend, nicht seiend* Taitt. Up. 2,6. — *b) wie Jmd oder Etwas nicht sein sollte:* α) *unwahr.* — β) *schlecht; untreu, unzüchtig* (von einem Weibe) zu Spr. 3319. असती auch Subst. — 2) *m. Bein. Indra's. — 3) n. *a) Nichtseiendes, Nichtsein. — b) Unwahrheit, Lüge. — c) Böses.*

2. असत् m. in der Personification असन्पांसवः nach der Etym. des Çat. Br. *werfend, ausstreuend.*

असंतत Adj. *unterbrochen.*

असंताप Adj. (f. आ) 1) *keinen Schmerz —, keinen Kummer empfindend* Kull. zu M. 4,185. — 2) *keinen Schmerz —, keinen Kummer verursachend.*

असंतुष्ट Adj. *unzufrieden, ungenügsam* Spr. 755.

असंतोष m. *Unzufriedenheit, Ungenügsamkeit* Spr. 757.

असंतोषवत्त् Adj. *unzufrieden.*

असंत्याग m. *das Nichtaufgeben, das Sichnichtlossagen von* (Gen.) Spr. 758.

असंत्यागिन् Adj. *nicht aufgebend.*

असंत्याज्य Adj. 1) *nicht im Stich zu lassen.* — 2) *nicht zu vermeiden.* — 3) *nicht zu versäumen.*

असंदधत् Adj. *nicht verbindend, keinen* Saṁdhi *eintreten lassend* ṚV. Prât. 11,22.

असंदधान Adj. *nicht Frieden schliessend, sich nicht vertragend* Spr. 759.

असंदर्शन n. 1) *das Nichtsehen von Menschen, kein Verkehr mit M.* MBh. 12,180,33. — 2) Loc. *ausserhalb des Gesichtskreises von* (Abl.) Âçv. Gṛhj. 4,8,12.

असंदिग्ध Adj. 1) *nicht undeutlich, klar* MBh. 12, 230,6. — 2) *keinem Zweifel unterliegend* Mahâbh. 6,85,*b*. °म् Adv. *ohne Zweifel.*

असंदित (M. 8,342 nach der richtigen Lesart) und असंदिन Adj. *ungebunden, unbeschränkt.*

असंदृश्य Adj. *unsichtbar für* (Gen.) Uttarar. 45, 2 (59,1).

असंदेह m. *kein Zweifel, keine Ungewissheit* Mahâbh. (K.) 1,14.22. Abl. *ohne Zw.*

असंधिज Adj. *nicht durch* Saṁdhi (gramm.) *entstanden.*

असंधित M. 8,342 schlechte Lesart für असंदित.

असंधेय Adj. 1) *mit dem man keinen Frieden (kein Bündniss) schliessen kann* oder *darf.* Davon Nom. abstr. °ता f. Veṇis. 11,3.4. — 2) *nicht wieder in Ordnung zu bringen, — gut zu machen.*

असंन्न Adj. *rastlos.*

असंनद्ध Adj. 1) *nicht angelegt* (Panzer) MBh. 12, 95,7. — 2) *dessen man noch nicht theilhaftig geworden ist* Spr. 4083. — 3) **sich für gelehrt haltend.* — 4) **stolz.*

असंनिकृष्ट Adj. *nicht in unmittelbarer Nähe befindlich* Nîlak. 172.

असंनिधान n. 1) *Abwesenheit* Kâvjâd. 1,5. Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,1. — 2) *das Nichtdasein, Nichtvor-*

handensein Spr. 1317.

असंनिधि m. 1) *Abwesenheit* Gaut. 2,40. Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,1. — 2) *das Nichtdasein* Gaim. 2,4,17.

असंनिपात m. *das Nichtzusammenfallen, Nichtzusammentreffen* Kâtj. Çr. 1,7,15.

असंनियम m. *keine absolute Bestimmtheit* Gaim. 1,3,12.

असंनिवृत्ति f. *Nichtwiederkehr.*

असन्मति f. 1) *kein Sinn für* (Loc.). — 2) *eine falsche Ansicht.*

असन्मल्ल m. *unwahre Rede.*

1. असपत्न m. *kein Nebenbuhler.*

2. असपत्न 1) Adj. (f. आ) *ohne Nebenbuhler, unangefochten.* — 2) f. आ *ein best. Backstein.* — 3) n. *unangefochtener Zustand, Frieden.*

असपिण्ड Adj. *so nahe verwandt, dass er nicht am* Piṇḍa *für die Manen theilnehmen sollte,* Gaut. 14,20.44.

असप्तविध Adj. *nicht siebenfach* Çulbas. 2,21.

असप्तशफ Adj. (f. आ) *nicht siebenklauig* TS. 6, 1,6,7. Çat. Br. 3,3,1,16.

असबन्धु Adj. *nicht verwandt.*

असभ Adj. *ohne Gesellschaft, — Gefolge.*

असभ्य Adj. 1) *nicht in gute Gesellschaft passend, ungebildet, unanständig.* — 2) *unwürdig Richter zu sein* Nâr. 1,60.

1. असम 1) Adj. *a) ungleich, unebenbürtig* Gaut. 17, 20. Spr. 761. fg. — *b) unpaar.* — 2) m. *ein best. Tact* S.S.S. 233.

2. असम Adj. (f. आ) *ohne Gleichen, unvergleichlich, einzig.*

असमक्षम् Adv. *hinter dem Rücken.*

असमग्र Adj. *unvollständig* 52,12. *nicht voll* (Mond) 252,28. °म् und असमग्र° Adv. *nicht vollständig, — ganz* Mâlav. 31.

असमञ्ज und °म् (106,16) m. N. pr. eines Sohnes des Sagara.

असमञ्जस Adj. und °म् Adv. *nicht richtig, — wie Jmd oder Etwas sein sollte, unpassend, ungehörig.*

असमत्व n. *ungleiches —, unfreundliches Benehmen.*

असमद् f. *Eintracht.*

असमन Adj. (f. आ) 1) *nicht zusammenbleibend, auseinanderstrebend.* — 2) *uneben.*

असमबाण m. *der Liebesgott.*

असमय m. 1) *keine übernommene Verpflichtung* Âpast. — 2) *Unzeit* Kathâs. 18,2. Veṇis. 166.

असमर m. *kein feindlicher Zusammenstoss.*

असमरथ Adj. *einen unvergleichlichen Wagen habend.*

असमरम् Adv. *ohne Anstoss.*

असमर्ति f. *das Nichtschadennehmen.*

असमर्थ Adj. (f. आ) 1) *unfähig.* Die Ergänzung im Infin. (155,26), Dat. (81,27), Loc. oder im Comp. vorangehend (281,16). Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *nicht die beabsichtigte Bedeutung habend* Kâtjâpr. 7,2.

असमवकृतम् Adj. *nicht zusammentreffend* Çat. Br. 9,4,2,15.

असमवायिन् Adj. *nicht inhärent.* Dazu Nom. abstr. °यित्व n.

असमवेत Adj. 1) *nicht unzertrennlich verbunden* Comm. zu Njâjam. 9,1,17. — 2) Pl. *nicht alle vereint* Gaut. 13,5.

असमष्टकाव्य Adj. *von unerreichter Weisheit.*

असमसम Adj. *ohne Gleichen, unvergleichlich* Lalit. 114,9.

असमसायक m. *der Liebesgott.*

असमस्त Adj. *nicht zusammengesetzt* (gramm.) 251,15.

असमाति 1) Adj. *einzig in seiner Art.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 10,33. — AV. 6,79,1 wohl fehlerhaft für असमर्ति.

(असमात्योजस्) असमातिओजस् Adj. *von unvergleichlicher Kraft.*

असमान 1) Adj. (f. आ) *ungleich* Gaut. 4,27. Spr. 7702. — 2) n. *eine nicht entsprechende Lage* Mṛkkh. 109,5.

असमानकारण Adj. *nicht dieselbe Ursache habend.*

असमानग्राम Adj. *nicht aus demselben Dorfe* Gaut. 5,40.

असमानजातीय Adj. *ungleichartig* Comm. zu Njâjas. 1,1,23.

असमानयन n. *das Nichteingiessen.*

असमानयितव्य Adj. *kein Object des* Samâna *bildend* Ind. St. 9,165.

असमापत्ति f. *das Sichnichtfügen, Bestehen auf seinem Kopfe* Âpast.

असमाप्त Adj. *nicht vollendet* Spr. 760. 6576. °कलुष Adj. *dessen Schmutz noch n. v. ist,* so v. a. *noch ferner sündigend* (von einer best. Stufe der Seele bei den Çaiva) Sarvad. 86,8.

असमाप्ति f. *Nichvollendung* Kâtj. Çr. 1,4,4.

असमायिन् Adj. *nicht für Viele gleichzeitig zu erreichen.*

असमालम्भन n. *das Nichtberühren* Gobh. 2,7,23.

असमावृत्तक und °वृत्तिक Adj. *der seine Lehrzeit noch nicht vollendet hat und noch nicht heimgekehrt ist.*

असमास m. *kein Compositum* Ṛv. Prât. 15,9.

असमासाङ्गयोग m. *eine andere Verbindung als die von Theilen eines Compositum* Ṛv. Prât. 1,23(33).

असमाहित Adj. *nicht gesammelt, — aufmerksam* Kan. 9,1,13.

असमिद्ध Adj. *nicht entzündet* Mârk. P. 15,38.

असमिश्र Adj. *sich nicht mischend, — verbindend.*

असमीक्षितकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Ind. St. 14,379.

असमीक्ष्यकारिन् Adj. dass. Hit. 43,22. Davon Nom. abstr. °रिता f. Nâgân. 66,23.

असमीरित Adj. *nicht erregt* (Wind) Spr. 3179.

असमुद्यम m. *keine Bemühung, — Anstrengung* (mit Loc.) 184,27.

असमुन्नद्ध Adj. *bescheiden* Spr. 588.

असमृद्ध Adj. *nicht zum Ziele gelangt, dem* oder *woran noch Etwas fehlt.*

असमृद्धि f. *das Misslingen, Verunglücken, Misserfolg* MBh. 5,134,11.

असमेत Adj. *nicht gekommen,* so v. a. *fehlend* Ragh. 9,70.

*असमेषु m. *der Liebesgott.*

असमौजस् m. N. pr. eines Mannes.

असंपन्न Adj. *unvollkommen, mangelhaft* Çâṅkh. Br. 8,4. 5. Bhâg. P. 1,4,30.

असंपरायाभिमुख Adj. *nicht an den Tod denkend* Bhâg. P. 4,25,38.

असंपाठ्य Adj. *mit dem man nicht zusammen studiren darf.*

1. असंपात m. *kein Raum zum Durchgehen, Gedrängtheit* R. ed. Bomb. 5,21,26.

2. असंपात Adj. (f. आ) *nicht zur Hand seiend.*

असंपादयत् Adj. *nicht zu Stande bringend* Spr. 764.

असंपूर्ण Adj. *nicht vollständig, mangelhaft* Saṁhitopan. 8,6. *woran Etwas* (Instr.) *fehlt* 38,3.

असंपृक्त Adj. *nicht in Berührung kommend* Çat. Br. 3,7,4,11. Kâtj. Çr. 6,4,3.

असंप्रति Adv. *dem Augenblick —, den Verhältnissen nicht entsprechend.*

असंप्रत्त Adj. *nicht übergeben* TS. 2,6,9,2.

असंप्रत्यय m. 1) *Misstrauen.* — 2) *keine richtige Vorstellung, das Ungewisssein über Etwas* Mahâbh. 4,40,*a.* Vârtt. zu P. 1,1,71.

असंप्रदत्त Adj. *nicht freiwillig gegeben* (ein Mädchen zur Ehe) Hariv. 11006 (S. 709).

असंप्रदान n. *das Nichtherausgeben, das Zurückhalten einer Gabe.*

असंप्रमाद् m. *keine Sorglosigkeit.*

असंप्रमोष m. *das Nichtvergessen.*

असंप्राप्त Adj. 1) *nicht angelangt, — zum Ziele gelangt* MBh. 14,75,14. — 2) *noch nicht erschienen, — da seiend* Spr. 765. — 3) *nicht erreicht, — an-*

gelangt bei Mahâbh. 2,381,*a*. — 4) *nicht erlangt* (Wunsch) 53,33.

असंप्रीति f. *Unlust.*

असंबद्ध Adj. 1) *unverbunden, einzeln* R. 3,31,20. — 2) *in keiner näheren Beziehung stehend, fern stehend, Nichts mit Jmd* oder *Etwas zu schaffen habend.* — 3) *unzusammenhängend, ungereimt.* °प्रलापिन् Adj. Veṇis. 49,19. °प्रलापित्व n. Kâm. Nitis. 14,59, v. l. *unsinnig* (Handlung) Kâd. II, 43,15. — 4) *Ungereimtes sprechend* Mṛkkh. 146,6.

1. असंबन्ध m. *kein Zusammenhang, keine nähere Beziehung* Gaim. 5,1,32.

2. असंबन्ध Adj. (f. आ) *in keiner näheren Beziehung stehend* M. 2,129. Kâm. Nitis. 14,59. Vielleicht nur fehlerhaft für असंबद्ध.

असंबाध 1) Adj. (f. आ) *a) unbeengt, geräumig, weit, gross.* — *b) unbehindert* 247,22. — *c) leer, wenig besucht* Kâd. II, 36,5. — 2) f. °धा *ein best. Metrum.* — 3) n. *Unbeengtheit, offener Raum.*

असंबोध m. *Nichterkenntniss, Nichtverständniss.*

असंबोध्य Adj. (f. आ) *wobei es keinen Angeredeten giebt* Comm. zu Mṛkkh. 32,17.18.

1. असंभव m. 1) *das Vergehen, Vernichtung.* — 2) *das Unterbleiben.* — 3) *das Nichtdasein, Fehlen, Mangeln* Gaut. 28,50. Chr. 211,13. — 4) *Unmöglichkeit, Unstatthaftigkeit, Ungereimtheit* 210,21. 215,21. 280,3.

2. असंभव Adj. 1) *nicht wieder entstehend, — geboren werdend.* — 2) *nicht vorkommend, — vorhanden, unmöglich, ungereimt* Ind. St. 1,41,19. Spr. 766. fg. — 3) *ohne groben (materiellen) Körper* Bhâg. P. 1,15,31.

असंभव्यम् Adv. *um nicht wieder aufzukommen.*

असंभावना f. 1) *das Nichtfürmöglichhalten* Kâd. II, 7,20. — 2) *Geringachtung, Mangel an Respect* Bâlar. 21,15. 78,1. 80,10.

असंभावनीय Adj. *nicht vorauszusetzen, undenkbar.*

असंभावयत् Adj. *nicht für möglich haltend* Kâd. 248,7.

असंभावित Adj. 1) = असंभवावनीय Kâd. 110,12. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâvjâd. 2,39. — 2) *unwürdig,* mit Gen. Kâd. 75,11.

असंभावितोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem Unmögliches vorausgesetzt wird,* 249,22.

असंभाव्य 1) Adj. *nicht vorauszusetzen, undenkbar* MBh. 13,5,10. Spr. 768. Kâd. 197,1. — 2) °म् Adv. *auf nicht wieder gut zu machende Weise.*

असंभाषण n. *das Nichtzureden* Kâd. 264,18.

असंभाषा f. *keine Unterredung mit* (Instr.) Pâr. Grhj. 2,8,3.

असंभाष्य Adj. *mit dem man sich nicht unterreden darf.*

असंभिन्न Adj. 1) *undurchbrochen* (Schranken) Spr. 6563. MBh. 15,12,2. — 2) *nicht verbunden, getrennt, abgesondert.*

असंभूति f. *das Vergehen, Vernichtung.*

असंभेद m. *das Nichtineinanderfliessen, Getrenntsein.*

असंभेद्य Adj. *nicht in Verbindung zu setzen.*

असंभोग m. 1) *Nichtgenuss.* — 2) *kein Liebesgenuss.*

असंभोज्य Adj. *mit dem man nicht zusammen speisen darf.*

असंभ्रम Adj. *keine Aufregung verrathend, ruhig und besonnen.* °म् Adv.

असंभ्रान्त Adj. dass. °म् Adv. Mṛkkh. 142,22.

असंमत 1) Adj. *a) nicht geschätzt, — in Ehren stehend.* — *b) nicht bevollmächtigt, — die Erlaubniss zu Etwas habend.* — 2) n. *Nichteinwilligung.*

असंमताद्दायिन् Adj. *ohne Einwilligung* (des Besitzers) *Etwas nehmend.*

असंमति f. *Unehre* P. 3,1,128.

असंमान m. dass.

असंमित Adj. *ungemessen, maasslos.*

असंमुख Adj. (f. ई) *mit abgewandtem Gesicht.*

असंमुग्ध Adj. *nicht verirrt.*

असंमूढ Adj. *nicht verwirrt, das volle Bewusstsein habend.*

असंमृष्ट Adj. *ungescheuert, ungereinigt* Spr. 442.

असंमोष m. buddh. wohl = असंप्रमोष.

असंमोह m. *klares Bewusstsein, Besonnenheit.*

असम्यक् Adv. *nicht auf die richtige Weise, falsch.*

असम्यक्कारिन् Adj. *falsch verfahrend* 204,15.

असम्यक्कृतकारिन् Adj. *seine Sache schlecht machend* Spr. 3667.

असम्यक्प्रयोग m. *unrichtige Anwendung* Karaka 1,15.

असम्यग्दर्शिन् Adj. *keine richtige Einsicht habend.*

असम्यग्वचन n. *falscher Ausspruch* Tattvas. 37.

असरण n. *das Nichtgehen* Kâtj. Çr. 18,6,25.

*असरु m. *Blumea lacera DC.*

असर्पभूत Adj. *keine Schlange seiend* 258,3.

असर्व Adj. *nicht vollständig.*

असर्वक्रतु m. *kein beliebiges Opfer.*

असर्वग Adj. *nicht überall befindlich, — allgegenwärtig.*

असर्वभक्ष Adj. *was nicht ganz aufgegessen wird.*

असर्वविभक्ति Adj. *nicht alle Casus habend* P. 1,1,38.

असर्ववीर Adj. *seine Leute nicht voll beisammen habend.*

असर्वशस् Adv. *nicht allgemein, — stets, — überall.*

असर्वहोम m. *das Nichtopfern bis zum letzten Rest.*

असवर्ण Adj. (f. आ) 1) *zu einer anderen Kaste als* (Gen.) *gehörig* Çâk. 11,10. — 2) *nicht homogen* (Laut).

असव्य Adj. 1) **der rechte.* — 2) *der linke.* — 3) = अवृत्त Cit. im Comm. zu Gaim. 4,1,36. अशम्य v. l.

असश्चत्, असश्चत् (f. °श्चती) und असश्चिवंस् (f. °श्चुषी) Adj. *nicht stockend, — versagend, — versiegend.* Pl. f. असश्चतस् *nie versiegende Ströme.*

असस्वप्न् Adj. *nicht schlummernd.*

असस्थान Adj. *nicht an derselben Stelle des Mundes hervorgebracht.*

असस्य Adj. (f. आ) *nicht mit Korn bestanden* Hariv. 2,15,11.

असह् 1) Adj. (f. आ) *a) nicht im Stande Etwas* (Acc.) *zu tragen.* — *b) nicht im Stande Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu ertragen.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 9,21. *das Nichtzulassen* Sâh. D. 258,1. — *c) nicht vermögend, — im Stande seiend* (mit Infin. oder am Ende eines Comp.) Kathâs. 26,237. — *d) die Geduld verlierend, ungeduldig.* — *e) nicht bei der Hand seiend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâvapr. 1,146. — 2) *n. *Mitte der Brust.*

असहज Adj. *nicht angeboren, künstlich erzeugt* S. S. S. 254.

असहन 1) Adj. (f. आ) *a) nicht im Stande Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu ertragen.* °ता f. *Schwäche* Kâd. II, 74,11. — *b) missgünstig, eifersüchtig* 315,6. Spr. 1512. — 2) *m. *Feind.* — 3) n. *das Nichtertragen, Sichnichtgefallenlassen.*

असहत्त् Adj. (f. °त्ती) *nicht vermögend zu* (Inf.) R. ed. Gorr. 1,39,16.

असहभाव m. *das sich gegenseitig Ausschliessen* Comm. zu Njâjas. 1,1,23.

असहस्रद् Adj. *weniger als Tausend* (Kühe) *gebend* R. 1,6,15.

असहाय 1) Adj. *ohne Genossen* 169,15. *alleinstehend, isolirt.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *ein best. Schauspieler* Gal.

असहायवत् Adj. *ohne Genossen.*

असहित Adj. in der Astr. *nicht in Conjunction stehend.*

असहिष्णु Adj. 1) *Etwas* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend) *nicht ertragen könnend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *Nichts ertragen könnend, sich Nichts gefallen lassend, unverträglich, missgünstig.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

असह्य Adj. (f. आ) 1) *nicht zu ertragen, — auszuhalten, dem man nicht zu widerstehen vermag.*

— 2) *nicht zu vollbringen, unmöglich.* दृष्टम् *nicht sichtbar* Ind. St. 9,10.

असङ्ख्यनविधि (!) m. Titel einer Schrift.

असांवत्सर (Varâh. Bṛh. S. 2,9), °क und °रिक Adj. *keinen Astrologen habend.*

असांशयिक Adj. *nicht zweifelhaft, sicher.*

असांकृत Adj. *nicht durch* Samâdhi *bewirkt.*

असाकाङ्क्ष Adj. *nicht in Correlation stehend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 319,2.

असाक्षिक Adj. *ohne Zeugen.* °कृत *geschlagen.*

असाक्षित्व n. *das nicht Zeuge Sein.*

असात्म्य Adj. *nicht zuträglich.*

असाद् Adj. 1) *nicht reitend.* — 2) *nicht erschlaffend, — müde werdend.*

असादन n. *das Nichthinsetzen, — stellen* Kâtj. Çr. 12,6,21.

असादृश्य n. *Unähnlichkeit.*

असाधक Adj. *Etwas nicht zu Ende —, nicht zum Ziele führend, nicht abschliessend, — befriedigend, ungenügend* Gaim. 6,1,2. VP. 1,5,7.11.14.

1. असाधन n. *kein Mittel, — Requisit* Kap. 4,8.

2. असाधन Adj. 1) *ohne Mittel, ganz auf seine Person angewiesen* MBh. 3,82,15 (vgl. 13,107,4). 5,46, 16. Spr. 772. — 2) *unausführbar, unmöglich.*

असाधारण Adj. (f. ई) *besonder, speciell; einzig in seiner Art, ganz ungewöhnlich.*

असाधारणोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ein Gegenstand als mit keinem andern, als nur mit sich selbst, vergleichbar erscheint,* 249,18.

असाधारण्य n. *Ungleichheit* Kap. 5,112.

असाधु Adj. *a) nicht gut, schlecht, böse* (von Personen und Handlungen), *schlecht gegen Jmd* (Loc.) 233,10. — *b) falsch.* — 2) m. *kein Biedermann, schlechter Mensch.* — 3) n. *a) Böses, ein böses Wort* 82,32. साधुसाधुनी *Gutes und Böses.* — *b) Unfreundlichkeit, Ungunst.* — 4) Adv. *schlecht, pfui* als Ausruf.

असाधुजन m. *kein Biedermann, schlechter Mensch.*

असाधुत्व n. *Schlechtigkeit, Unehrenhaftigkeit.*

असाधुदर्शिन् Adj. *keine richtige Einsicht habend.*

असाधुवाद् m. *Bezeugung des Missfallens.*

असाधुवृत्त Adj. *schlechtgesittet.*

असाध्य Adj. *mit dem* oder *womit man nicht fertig wird:* 1) *nicht in seine Gewalt zu bringen, mit dem man nicht zurechtkommen kann, nicht zu bemeistern* Spr. 774. fg. — 2) *nicht wieder gut zu machen, unheilbar* 217,10. 218,7. — 3) *nicht zu Stande zu bringen* 181,28. — 4) *nicht zu ermitteln, — constatiren, — beweisen* 215,17.20.21.

असाध्यता f. Nom. abstr. zu असाध्य 1) 2).

असाध्यत्व n. Nom. abstr. zu असाध्य 2).

असानाह्य n. *kein Beistand, keine Hülfe.*

*असांतापिक Adj. *nicht zu erhitzen vermögend.*

असांनाय्य Adj. *ohne die Spende* Sâmnâjja Kâtj. 25,5,8. °वत् Adj. dass. Comm. ebend.

असांनिध्य n. *das Nichtdabeisein, Abwesenheit* Gop. Br. 2,2,5 (असान्निध्य gedr.). Chr. 242,1.

असामञ्जस्य n. 1) *Unrichtigkeit.* — 2) *Ungebühr, Ungebührlichkeit* Bâdar. 2,2,37.

1. असामन् n. *Mangel* Khând. Up. 2,1,1. असाम नो बत *ach! es geht uns schlecht* 3.

2. असामन् Adj. 1) *ohne Gesang,* — Sâman Çat. Br. 1,4,1,1. — 2) *nicht mit dem Sâmaveda vertraut* MBh. 12,60,44.

3. असामन् n. *unfreundliche Weise* Khând. Up. 2,1,2.

असामन्य Adj. *unfreundlich, unwirsch (parteiisch* Sâj.).

असामयिक Adj. *nicht rechtzeitig.*

1. असामर्थ्य n. *Unvermögen, Unfähigkeit.*

2. असामर्थ्य Adj. *unvermögend, im Absterben begriffen* (Baum) MBh. 13,5,19.

असामान्य Adj. *von nicht gewöhnlicher Art, absonderlich.*

असामि Adj. und Adv. *nicht halb, ganz, vollständig.*

असामिधेनीक Adj. *ohne* Sâmidhenî-*Verse.*

असामिशवस् Adj. *vollkräftig.*

असांप्रत Adj. 1) *ungebührlich, unpassend.* °म् Adv. — 2) *nicht der Gegenwart angehörig.*

असांप्रतिक Adj. *sich ungebührlich benehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bâlar. 153,17.

असांप्रदायिक Adj. *nicht auf der Ueberlieferung beruhend.*

असाम्य n. *Ungleichheit.* — Adj. Hariv. 2711 fehlerhaft für अशाम्य.

असार 1) m. n. in सारासार *Tauglichkeit oder Untauglichkeit.* — 2) Adj. *a) untauglich, werthlos, nichtig.* — *b) *leer* Gal. — 3) m. **Ricinus communis.* — 4) *f. आ *Musa paradisiaca* Nigh. Pr. — 5) n. **Aloeholz.*

असारता f. *Untauglichkeit.*

असारत्वपता f. *Untauglichkeit, Nichtigkeit* und zugleich *Leerheit* Spr. 6233.

असारस्वत Adj. *nicht an der* Sarasvatî *vor sich gehend* Kâtj. Çr. 13,4,5.

असार्थक Adj. *von keinem Nutzen.*

असार्वत्रिक Adj. *nicht allenthalben gültig, — allgemein.*

असालतिखान m. N. pr. eines *Fürsten.*

असालतिप्रकाश m. Titel eines Wörterbuchs.

असाहचर्य n. *das Nichtzusammensein, Ungleichzeitigkeit* Comm. zu Njâjas. 3,1,56.

असाहस n. *keine Uebereilung, — Verwegenheit* Spr. 3669.

असाहसिक Adj. *nicht verwegen, — tollkühn, — unbesonnen zu Werke gehend.*

1. असि m. *Schlachtmesser, Schwert* 136,20. 139,17.

2. असि und असी f. N. pr. eines Flusses bei Benares.

3. असि 2. Sg. Praes. von 1. अस्.

असिंहासन Adj. *ohne Thron* Mṛkkh. 33,2.

असिक 1) m. N. pr. eines Volkes oder Landes. — 2) *n. *die Vertiefung zwischen Unterlippe und Kinn.*

*असिक्किका f. Demin. von असिक्की *Dienerin im Harem.*

असिक्की s. 2. असित 4).

*असिगण्ड m. *kleines Kopfkissen.*

1. असित Adj. *ungebunden* Spr. 781.

2. असित 1) Adj. (f. असिता und असिक्की) *dunkelfarbig, schwarz* 84,8. 184,1. Spr. 781. Dazu Nom. abstr. °ल n. Varâh. Bṛh. S. 5,2. — 2) m. *a) der Planet Saturn.* — *b) ein best. zu den Mäusen gerechnetes giftiges Thier.* — *c)* N. pr. α) eines Herrschers des *Dunkels* und Zauberers, sowie auch verschiedener Männer. — β) eines Berges. — 3) f. असिता *a) *Dienerin im Harem.* — *b) *die Indigopflanze.* — *c)* N. pr. einer Apsaras. — 4) f. असिक्की *a) Dunkel, Nacht.* — *b) *Dienerin im Harem.* — *c)* N. pr. α) einer Gattin Daksha's. — β) eines Flusses im Pendschab, Akesines. Auch असिक्नी.

3. असित m. 1) *schwarze Schlange* und N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *ein best. gegen Schlangen wirkender Spruch* MBh. 1,58,23.

असितग्रीव 1) Adj. *dunkelnackig.* — 2) m. *Pfau.*

असितजानु Adj. (f. ऊ) *mit dunkeln Knien.*

*असितद्रुम m. *Xanthochymus pictorius* Nigh. Pr.

असितपक्ष m. *die dunkle Hälfte eines Monats* Spr. 2863, v. l.

असितपीतक Adj. (f. °तिका) *dunkelgelb* 217,7.

असितमुष्कक m. *Schrebera Swietenioides* Suçr. 1,32,7.

असितमृग m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.*

असितवर्ण Adj. *dunkelfarbig* TS. 3,1,11,4.

*असितवल्ली f. *Panicum Dactylon* Nigh. Pr.

*असितसार und *°क m. *Diospyros glutinosa* Nigh. Pr.

असिताङ्ग Adj. *einen dunkeln Körper habend.* m. und °भैरव m. *eine Form* Çiva's.

*असिताञ्जनी f. *dunkelfarbige Baumwollenstaude* Râgân. 4,189.

*असिताभ्रशेखर m. N. pr. eines Buddha.

*असितार्चिस् m. *Feuer.*

*असितालु m. *ein best. Knollengewächs.*

असिताश्मन् m. *Sapphir.*

असितोत्पल n. *eine blaue Lotusblüthe* Spr. 1365.

असितोद् n. N. pr. eines mythischen Sees.

असिद् m. *Sichel.*

*असिदंष्ट्र und *°क m. Bez. des Makara.

असिद्ध Adj. 1) *unvollkommen* Ind. St. 9,163. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 162. — 2) *ungültig.* — 3) *keine Zaubermacht besitzend.*

असिद्धान्त m. *kein feststehender Satz* Suçr. 1, 149,14.

असिद्धार्थ Adj. *der seinen Zweck nicht erreicht hat.*

असिद्धि f. 1) *Verfehlung des Ziels* Gaut. 21,5. — 2) *das sich nicht als richtig Herausstellen, Unbewiesensein* Kap. 1,34. 37. 92. 111. 5,127. Njâjas. 4,2,32. Vâmana 5,2,37. — 3) im Sâṁkhja *Unvollkommenheit.*

असिद्धिद् Adj. *keinen Erfolg verleihend.*

असिद्धिनिरूपणव्याख्या f. Titel eines Werkes.

असिद्वितीय Adj. *nur von einem Schwerte begleitet* Ind. St. 13,356.

असिधारा f. *Schwertklinge* Spr. 782. °व्रत n. so v. a. *ein über die Maassen schwieriges Vorhaben.* *°व्रतिन् Adj. *der etwas ü. d. M. Schwieriges vorhat* Gal. — असिधार Kathâs. 17,91 fehlerhaft für आसि°.

असिधारक Adj. in Verbindung mit व्रत = असिधाराव्रत Einschiebung nach Varâh. Bṛh. S. 76,12.

*असिधाव und *°क m. *Schwertfeger.*

असिधेनु und °का f. *Messer.*

असिन्वँ (f. आ) und असिन्वत् Adj. *unersättlich.*

1. असिपत्र n. *Schwertklinge.* °व्रत n. so v. a. असिधाराव्रत Gaim. Bhâr. 1,45. 53. 13,145. 29,48. 37,34.

2. असिपत्र m. 1) *Scirpus Kysoor Roxb.* — 2) *Zuckerrohr. — 3) *eine best. Hölle.*

*असिपत्रक m. *Zuckerrohr.*

असिपत्रवन n. *eine best. Hölle.*

असिपथँ m. *Bahn des Schlachtmessers.*

असिपाणि Adj. *ein Schwert in der Hand haltend* MBh. 12,101,5.

*असिपुच्छक m. *Delphinus gangeticus.*

*असिपुत्रिका und *°पुत्री f. *Messer.*

असिबद्ध Adj. *mit einem Messer umgürtet* Çâṁkh. Çr. 14,22,20.

*असिभरिता f. *eine Art Tonleiter* Gal.

असिमँत् Adj. *mit Messern oder Dolchen versehen.*

असिमुसल n. Bez. *einer der 5 Weisen, auf welche der Planet Mars seinen Rücklauf beginnt.*

*असिमेद् m. *Vachellia farnesiana W. u. A.*

असिर m. *Geschoss.*

असिलता f. *Schwertklinge* Prab. 3,9.

असिलोमन् m. N. pr. eines Dânava.

*असिशिम्बी f. *Schwertschote, ein Dolichos* Râgan. 7,178.

असिष्ठ Adj. *am besten schiessend.*

*असिकृत्य n. *Schwertkampf.*

*असिकेति Adj. *mit einem Schwerte bewaffnet.*

असीमकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten Bhâg. P. 9,22,38.

असीमन् Adj. *unbegrenzt* Bâlar. 7,14.

असु 1) m. *a) Lebenshauch, Leben.* Pl. (nur dieses in der späteren Sprache) *Lebensgeister. — b) Geisterleben. — c)* 1/360 Muhûrta Ganit. 1,17. — *d) *= प्रज्ञा. — 2) *n. *a) Trauer. — b) der Geist.*

असुकर Adj. *nicht leicht auszuführen.*

*असुकस् Nom. Sg. m. *jener.* Vgl. असुक.

*असुक्तणा n. v. l. für असूर्तणा.

असुख 1) Adj. (f. आ) *a) unangenehm, schmerzlich. — b) unglücklich. — c) nicht leicht zu* (Inf.) Kir. 5,49. — 2) n. *Herzeleid, Pein, Kummer* Spr. 7703.

असुखदुःख Adj. *weder Freude noch Leid kennend* Ind. St. 9,163.

असुखसंचार Adj. (f. आ) *wo man sich nicht behaglich ergeht, nicht einladend.*

असुखावह Adj. (f. आ) *kein Wohlbehagen bringend.*

असुखिन् Adj. *sich nicht behaglich fühlend, traurig, unglücklich.*

असुखोदर्य und असुखोदर्क Adj. *keine Freuden —, kein Glück verheissend.*

1. असुगन्ध m. *übler Geruch.*

2. असुगन्ध Adj. *nicht wohlriechend, — parfümirt.*

असुगम Adj. *nicht leicht gangbar.*

असुत Adj. *nicht ausgepresst, — gekeltert.*

असुतार im Sâṁkhja 1) n. *das Sichverhören* Tattvas. 37. — 2) f. आ *das Jagen nach Sinnesobjecten* Tattvas. 36.

असुतृँप् Adj. *unersättlich.*

असुतृप Adj. *das Leben geniessend, ganz den Lebensgenüssen ergeben.*

असुत्याग m. *das Aufgeben des Geistes.*

*असुधारण n. *das Leben.*

असुनियम m. *Hemmung des Athems* Ind. St. 9,140.

असुनीत n. *Geisterreich* oder m. *Geisterherr* (Jama).

असुनीति f. *Geisterleben, Geisterreich.* Auch personificirt als Gottheit.

असुनेत्रा f. im Sâṁkhja *das Jagen nach Reichthümern, als wären diese unvergänglich.*

असुन्दर Adj. *nicht gut, — richtig.*

असुन्वँ (f. आ) und असुन्वत् Adj. *keinen Soma auspressend, unfromm.*

असुपारा f. im Sâṁkhja *das Hüten und Pflegen der Sinnesobjecte* Tattvas. 36.

असुप्त Adj. *nicht schlafend* Çat. Br. 14,7,1,12.

असुप्राप्य Adj. *nicht leicht zu erlangen.*

असुब्रह्मन् m. *kein guter Brahman.*

*असुभगंभविष्णु Adj. etwa *nicht beliebt werdend.*

असुभिक्ष n. *Theuerung, schlechte Zeiten* Varâh. Bṛh. S. 5,71.

असुभृत् m. *lebendes Wesen, Mensch.*

असुमति m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,129.

असुमत् Adj. *mit Leben begabt,* m. *belebtes Wesen.*

असुमरीचिका f. im Sâṁkhja *das Hängen an sinnlichen Genüssen.*

असुम्न Adj. *widerwärtig.*

असुंभर Adj. (f. आ) *nur das Leben erhaltend, nur für d. L. sorgend.*

असुर 1) Adj. *geistig, unkörperlich, göttlich.* — 2) m. *a) Geist, der höchste Geist* (insbes. von Varuṇa). — *b) böser Geist, Gespenst, Dämon, Widersacher der Götter. — c)* Bez. Râhu's. — *d) *die Sonne. — e) *Wolke. — f)* Pl. N. pr. α) *eines Kriegerstammes. — β) einer Schule. — 3) *f. असुरा *a) Nacht. — b) Zodiakalzeichen.* — 4) f. असुरी *a) ein weiblicher Unhold. — b) *Sinapis ramosa Roxb.*

असुरकाण्ड m. oder n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke.

*असुरकुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

असुरतृँपण und असुरतृप्ति Adj. *Dämonen vernichtend.*

असुरगुरु m. Çukra, *der Planet Venus* Kâd. II, 110,4.

असुरतमस् n. *das Dunkel der Dämonen* Çat. Br. 4,3,4,21.

असुरत्व n. 1) *Geistigkeit, göttliche Würde.* — 2) *das ein* Asura (*Widersacher der Götter*) *Sein* Maitr. S. 4,2,1.

*असुरद्विष् m. Bein. Vishṇu's.

असुरब्रह्मन् m. *Priester der Dämonen* Çat. Br. 1,1,4,14.

असुरभि Adj. *übelriechend* Tattvas. 13. Tarkas. 14.

असुरमाया f. *dämonisches Blendwerk* Tândja-Br. 13,12,5.

असुररक्षस् n. 1) Sg. *ein dämonisches Wesen, das sowohl ein* Asura *als auch ein* Rakshas *ist.* — 2. Pl. Asura *und* Rakshas.

असुरराज् m. *Fürst der* Asura MBh. 1,160,4.

*असुरारि m. Bein. Vishṇu's.

असुरलोक m. *die Welt der Dämonen* Kâṭh. 14,9)

असुरसंहिता f. *die Saṁhitâ der* Asura Saṁ-

HITOPAN. 7,4.

*असुरसा f. *Basilicum pilosum Benth.*

असुरसूदन m. Bein. Vishṇu's.

असुरहन् Adj. (f. असुरघ्नी) *Dämonen vernichtend.*

*असुराचार्य m. *der Planet Venus.*

असुराधिप m. *Fürst der* Asura.

असुरारि m. *Feind der* Asura, Bein. Vishṇu's KÂD. 44,20.

*असुरार्ह n. *Messing.*

असुरेज्य m. *der Planet Venus.*

असुरेन्द्र m. *Fürst der* Asura VP. 5,36,2.

*असुर्ण्ण n. v. l. für असूर्ण्ण.

असुर्य und असुरिय 1) Adj. *a) geistig, himmlisch, göttlich. — b) geisterhaft, dämonisch, asurisch.* — 2) n. *a) Geistigkeit, göttliche Lebensfülle, Göttlichkeit. — b) Geister —, Götterwelt.*

असुलभ Adj. (f. आ) *nicht leicht zu haben, selten.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

असुवर्ग्य Adj. = अस्वर्ग्य TS. 5,2,10,7.

असुविलास m. *ein best. Metrum.*

असुव्यय m. *Hingabe des Lebens* PRAB. 64,12.

असुषिरत्व n. *das Nichthohlsein* MAITR. S. 3,10,2.

असुषुप्त Adj. *nicht in tiefen Schlaf versunken* Ind. St. 9,131.

असुषि Adj. *keinen* Soma *auspressend, unfromm.*

असुसमाप्त Adj. *unvollkommen.*

असूस m. *Pfeil* KIR. 15,5.

असुस्थ und असुस्थित Adj. *unwohl.*

असुस्थिरादर Adj. *beständig um sein Leben besorgt* RÂGAT. 1,360.

असुक्षित *nicht satt, hungrig.*

1. असुहृद् m. 1) *kein Freund.* — 2) *Feind.*

2. असुहृद् Adj. *keinen Freund habend.*

असू Adj. f. *nicht gebärend, unfruchtbar.*

*असूत्रण n. v. l. für असूर्ण्ण.

असूचीसंचार Adj. *so dicht, dass keine Nadel durchgeht,* Spr. 785. RÂGAT. 8,1378.

*असूत Adj. in °जारती *nicht geboren habend, unfruchtbar.*

असूति f. *Nichtentstehung, das Sichnichteinstellen* KIR. 2,56.

असूतिका Adj. f. = असूत.

असूत्रित Adj. *nicht in die Form eines* Sûtra *gebracht* Comm. zu TS. PRÂT. 24,6, v. l.

असूय्, °यति und °यते *murren, ungehalten —, unzufrieden sein* (mit Dat. oder Acc.) KÂD. 121,22. — Caus. असूपयति 1) *Jmd reizen* MBH. 3,66,17. — 2) *seinen Unwillen gegen Jmd* (Acc.) oder *Etwas* (Acc.) *an den Tag legen, grollen.* Auch mit Gen. der Sache MBH. 14,20,5.

असूय 1) Adj. *murrend, grollend, ungehalten über.* — 2) f. आ *das Murren, Ungehaltensein, Unlust, Unwille,* insbes. *über die Verdienste oder das Wohlergehen Anderer, Missgunst* ÂPAST.

असूयक Adj., असूयितर् Nom. ag. und असूयु (in अनसूयु) Adj. *murrend, ungehalten,* insbes. *über die Verdienste oder das Wohlergehen Anderer.*

असूर्रे Loc. *Nachts.*

*असूर्त्तण n. *Geringachtung.*

असूर्त्त Adj. *unbetreten, unbekannt.*

असूर्तरजस m. N. pr. v. l. für असूर्तरजस्. Vgl. ṚV. 10,82,4.

1. (असूर्य) असूरिय Adj. *unbetretbar, unbekannt.*

2. असूर्य Adj. *sonnenlos.* °म् Adv. *Nachts* SHADV. BR. 4,1.

असूर्यग Adj. *nicht zur Sonne hin sich bewegend* RAGH. 3,13.

असूर्यंपश्य 1) Adj. *die Sonne nie sehend* VIDDH. 82,12. Ind. St. 13,470. — 2) f. आ *Gemahlin eines Fürsten.*

असूसु Adj. *nicht gebärend, unfruchtbar.*

*असृक्कार m. *Chylus.*

असृकत्व n. Nom. abstr. von असृज् 1) *a)* MAITR. S. 4,2,9.

*असृकप m. *ein* Rakshas.

असृकपथोपग Adj. *in's Blut übergehend* Ind. St. 14,317.

असृकपात m. *Blutspur.*

असृकपावन् Adj. *Blut saugend.*

असृग्ग्रह m. *der Planet Mars.*

असृग्दर m. *Bluterguss, Blutung.*

*असृग्धरा f. 1) *Haut.* — 2) *Chylus* GAL.

असृग्धारा f. 1) *Blutstrom.* — 2) **Haut.*

*असृग्बिन्दुच्छदा f. *eine best. Pflanze* GAL.

असृग्भाजन Adj. *Blut als Antheil erhaltend* ÇÂÑKH. BR. 10,4.

असृञ्जप Adj. (f. ई) *aus Blut gebildet* ÇIÇ. 18,71.

असृञ्जिह्व Adj. *mit blutigem Gesicht.*

असृज् 1) n. *a) Blut.* Acc. असृजम् (st. असृक्) HARIV. 9296. असृद् vor द TS. 7,4,9,1. — *b) *Saffran.* — 2) m. *a) der Planet Mars* GAṆIT. 2,2. — *b) *ein best. astrol.* Joga.

असृणि Adj. *ungezügelt, unbändig.*

*असृपाट m. und *°टी f. *Blutspur.*

*असेचन und °क Adj. *entzückend.*

असेचनीय Adj. *geeignet Entzücken zu erregen* LALIT. 59,12.

(असेन्य) असेनिय Adj. *nicht treffend, — verwundend.*

असेवित Adj. *nicht besucht* Spr. 788.

असेव्य Adj. 1) *nicht zu besuchen, — betreten für* (Gen.). — 2) *dem man nicht dienen soll.*

असोढ Adj. *was man nicht zu überwinden vermag* 221,22.

1. असोम m. 1) *kein* Soma-*Saft* KÂTJ. ÇR. 22,6,3. — 2) *kein* Soma-*Opfer* KÂTJ. ÇR. 6,5,23.

2. असोम Adj. *ohne* Soma-*Saft* Spr. 5988.

असोमप, असोमपीथ und असोमपीथिन् Adj. *keinen* Soma *trinkend, zum* Soma-*Trank nicht zugelassen.*

असोमयाजिन् Adj. *der kein* Soma-*Opfer dargebracht hat* ÇAT. BR. 1,6,4,10. 11.

असौ Nom. Sg. m. f. *jener, jene.* Vergl. अदस्, अमी, अमु.

असौनामन् Adj. *den und den Namen führend.*

असौभाग्य n. *Unbeliebtheit* Spr. 2290.

असौम्य Adj. 1) *nicht ansprechend, unangenehm.* — 2) *Unglück verheissend.*

असौयज्ञ m. *ein best.* Praisha.

असौरभ Adj. *übelriechend, stinkend.*

असौवर्ण Adj. *nicht von Gold* Spr. 539.

असौक्षित्य n. *Nichtsättigung* SÂMAV. BR. 1,3,8.

असौहृद n. *Feindschaft.*

अस्कन्द m. *Nichtverspritzung, Nichtverschüttung.*

अस्कन्दत्व n. dass. MAITR. S. 1,8,3.

अस्कन्दयत् Adj. 1) *nicht verschüttend, — vergiessend* ÂPAST. — 2) *nicht versäumend, — unterlassend.*

अस्कन्दित Adj. *nicht versäumt, — unterlassen.*

अस्कन्दिन् Adj. *nicht gerinnend.*

अस्कन्न Adj. 1) *unverspritzt, unverschüttet.* Dazu Nom. abstr. अस्कन्नत्व n. MAITR. S. 3,9,7. — 2) *nicht mit Samen bespritzt, — belegt.*

अस्कम्भन n. *keine Stütze.*

अस्कृधोयु Adj. *nicht knapp, reichlich.*

अस्खलित 1) Adj. *a) nicht strauchelnd, sicher* (Gang). — *b) nicht stecken bleibend, ununterbrochen sich fortbewegend* 106,12. — *c) ununterbrochen, ungehemmt, ungestört.* — 2) n. *a) das Nichtstraucheln. — b) das Nichtsteckenbleiben* UTTARAR. 16,6 (22,8).

अस्त 1) n. *Heimat, Heimatstätte.* अस्तम् Adv. *heim, heimwärts. Heimwärts gehen* bedeutet *a) untergehen* (von Gestirnen, insbes. der Sonne). — *b) zur Ruhe eingehen, aufhören, vergehen, sterben.* — 2) m. *Untergang.* — 3) N. pr. eines mythischen Berges im Westen, hinter dem Sonne und Mond beim *Untergang* verschwinden sollen, 297,1. — 4) m. *das siebente astrologische Haus* VARÂH. BṚH. 25,4. 8. Ind. St. 14,312, Çl. 2.

अस्तंयँत्त् und अस्तंयात्त् Adj. *untergehend.*

अस्तक 1) n. *Heimat, Haus.* — 2) *m. *Eingang in die ewige Ruhe.*

अस्ततितिभृत् m. = अस्त 3) 311,13.

अस्तगमन n. *Untergang* (der Sonne) MBh. 1, 155,17.

अस्तगामिन् Adj. *untergehend* Hâs. 44.

अस्तगिरि m. = अस्त 3).

अस्तंगच्छत्त् n. *westlicher Horizont* Sûrjas. 13,13.

अस्तंगत Adj. 1) *untergegangen* (Gestirne). — 2) *zur Ruhe gelangt, aufgehört, hingegangen, gestorben.*

अस्तंगमन n. *Untergang* (der Sonne).

अस्तंगमित Adj. *vernichtet.*

अस्ततति f. *Heimatstätte.*

अस्तनिमग्न Adj. *untergegangen.*

अस्तब्ध Adj. 1) *beweglich, rührig.* — 2) *anspruchlos* Spr. 790. fg.

अस्तब्धता f. und अस्तब्धत्व n. *Anspruchlosigkeit.*

अस्तभवन n. *das 7te astrologische Haus.*

*अस्तमती f. *Desmodium gangeticum DC.*

अस्तमन n. *Untergang* (der Sonne), *heliakischer —.*

अस्तमय m. 1) dass. — 2) *Untergang* in übertr. Bed., *Hingang, Schwund.*

अस्तमयन n. *Untergang* (der Sonne).

अस्तमस्तक m. n. *der Gipfel des Berges* Asta 311,17.

अस्तमित Adj. 1) *untergegangen, heliakisch* — Varâh. Brh. S. 6,6. 7,19. °ते (sc. सूर्ये) *nach Sonnenuntergang* Chr. 38,7. — 2) *zur Ruhe gelangt, aufgehört, hingegangen, gestorben* Vens. 106,10. 105,2.

अस्तमितोदिता f. (sc. पौर्णमासी) *der Tag, an welchem der Mond nach Sonnenuntergang voll aufgeht,* Gobh. 1,5,10.

अस्तमीके Loc. *daheim.*

अस्तमूर्धन् m. = अस्तमस्तक.

अस्तमेष्यत्त् Adj. *im Begriff unterzugehen.*

1. *अस्तम्भ m. *eine best. Kunst* Gal.

2. अस्तम्भ Adj. *anspruchlos* Râgat. 8,83.

अस्तम्भनीय Adj. *nicht zu hemmen.*

अस्तर् Nom. ag. *Schleuderer, Schütze.*

*अस्तरण n. gaṇa व्युष्टादि. आस्तरण Kâç.

अस्तराशि m. *das 7te astrol. Haus.*

*अस्तर्त्तृण n. v. l. für अमूर्त्तृण.

अस्तर्य Adj. *nicht niederzustrecken.*

अस्तलग्न n. *westlicher Horizont* Comm. zu Sûrjas. 13,13.

अस्तवे Dat. Inf. *um zu schleudern* VS. 16,3.

अस्तशिखर m. n. *der Gipfel des Berges* Asta.

अस्तशैल m. = अस्त 3).

अस्तसमय m. *Augenblick des Untergangs* (eig. und übertr.) Çiç. 9,5.

1. अस्ता Adv. v. l. zu अस्तम्.

2. अस्ता f. *Wurfgeschoss, Pfeil.*

अस्तांश m. Pl. *Zahl der Grade beim heliakischen Untergange eines Planeten* Sûrjas. 9,6.

*अस्ताग m. N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

*अस्ताघ Adj. *überaus tief.*

अस्ताचल (40,24) und अस्ताद्रि m. = अस्त 3).

*अस्तार् Adj. = अस्ताघ Gal.

अस्ति f. N. pr. einer Tochter Garâsaṁdha's.

अस्तिकाय m. *Kategorie* Sarvad. 35,4. °त्व n. Nom. abstr. 36,6.

*अस्तिक्षीरा Adj. f. *Milch habend.*

अस्तिता f. und अस्तित्व n. *wirkliches Dasein, Existenz* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,33. Sarvad. 42,11.

अस्तिति Tâṇḍja-Br. 22,17,3 fehlerhaft für अस्तृति.

अस्तिप्रवाद् m. Titel eines Gaina-Werkes.

*अस्तिबल Adj. gaṇa पत्ताादि in der Kâç.

*अस्तिमत्त् Adj. *wohlhabend.*

*अस्तुंकार m. *ein abgedrungenes Ja.*

अस्तुत Adj. 1) *ungepriesen* Ait. Br. 3,42. — 2) *unbeliebt.* — 3) *nicht vorgetragen, — gesungen.*

अस्तुति Adj. *Niemand lobend* MBh. 12,246,24.

अस्तुत्य Adj. *nicht zu preisen, — lobenswerth* Spr. 298.

अस्तुविद् Adj. *wissend, dass Etwas gethan werden muss,* Râgat. 7,1542 (अस्त्रविद् gedr.).

अस्तृत Adj. *unüberwunden, unüberwindlich, unverwüstlich.*

अस्तृतयज्वन् Adj. *unermüdlich* oder *unübertrefflich opfernd.*

अस्तृति (so Hdschr.) f. *Unüberwindlichkeit* Tâṇḍja-Br. 22,17,3.

अस्तेन m. *kein Dieb, — Räuber.*

अस्तेनमानिन् Adj. *sich für keinen Dieb haltend.*

अस्तेय n. *das Nichtstehlen* 285,28.

अस्तोक Adj. *nicht gering, — unbedeutend.*

अस्तोतर् Nom. ag. = अस्तुति.

अस्तोत्रस्थान n. *keine Veranlassung zu einem Stotra* Lâṭj. 10,3,5.

अस्तोपगत Adj. *untergegangen.*

अस्तोभ Adj. 1) *ohne Träller* u. s. w. Lâṭj. 6,11, 7. 7,2,2. — 2) *kurz und bündig.*

*अस्त्य n. *Haus.*

*अस्त्यान n. *Geringschätzung.*

अस्त्र n. (selten m.) 1) *Wurfwaffe, Geschoss, Pfeil;* auch *Bogen.* — 2) *ein best. Spruch aus einem für heilig gehaltenen Buche, den man vor dem Beginn des Lesens dieses Buches hersagt.* — 3) *ein best. beim Anzünden des Feuers gesprochener Spruch.* — 4) Bez. *der mystischen Silbe* फट्.

*अस्त्रकण्टक m. *Pfeil.*

*अस्त्रखदिर m. *rother* Khadira Râgân. 8,27.

अस्त्रग्राम m. *eine Menge verschiedener Geschosse* Vens. 114.

*अस्त्रजित् n. *eine best. Pflanze.*

अस्त्रबन्ध m. *ununterbrochene Reihe von Pfeilen* R. 5,44,13.15.

अस्त्रभृत् m. *Schütze* R. 5,43,2.

अस्त्रमन्त्र m. 1) *ein über Pfeile gesprochener Spruch.* — 2) *ein best. Spruch bei den* Maga.

*अस्त्रमार्ज m. *Schwertfeger.*

अस्त्रविद् Adj. *auf Geschosse sich verstehend, guter Schütze.*

अस्त्रवृष्टि f. *Pfeilregen* 99,9.

अस्त्रवेद m. *Bogenkunde* Dh. V. 15,3.

*अस्त्रसायक m. *eiserner Pfeil.*

अस्त्रागार n. *Waffenkammer.*

अस्त्राप्, *°पते *zu einer Waffe wenden.* °पित Partic. Bâlar. 239,10.

अस्त्रिन् m. *Schütze* Çiç. 18,71.

अस्त्री f. 1) *kein Weib.* — 2) *kein Femininum, so v. a. Masculinum und Neutrum* 244,27. 245,5.26.

अस्त्रीजित Adj. *nicht in der Gewalt eines Weibes stehend.*

अस्त्रीसंभोगिन् Adj. *keinem Weibe beiwohnend* Kull. zu M. 6,26.

अस्त्रैण Adj. *ohne Weiber.*

अस्त्रोपसंहारमन्त्र m. *ein Zauberspruch, mit dem man abgeschossene Pfeile wieder an sich zieht,* Verz. d. B. H. No. 909.

अस्त्र्युपायिन् Adj. *keinem Weibe beiwohnend* Kâtj. Çr. 22,7,18.

°अस्थ n. = अस्थि *Knochen.*

अस्थन् und अस्थि n. 1) *Knochen.* — 2) *Kern —, Stein einer Frucht.*

अस्थन्वत्त् Adj. *mit Knochen versehen.* Subst. *ein solches Thier* Gaut. 22,20.22.

अस्थ Adv. etwa *sogleich.*

*अस्थाग und *अस्ताघ Adj. *überaus tief.*

1. अस्थान n. 1) *keine Dauer* Gaim. 1,1,7. — 2) *ungeeigneter Ort für* (Gen.) Kâd. 50,4. Loc. अस्थाने und अस्थान° *am unrechten Orte, zur unrechten Zeit, mit Unrecht.*

2. *अस्थान Adj. *überaus tief.*

अस्थानयुक्त Adj. *am unrechten Orte angebracht.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अस्थानसमास m. *ein ungeeignetes Compositum.*

अस्थानस्थपद् Adj. *wo ein Wort nicht an seiner Stelle steht* Kâtjapr. S. 165, Z. 10.

अस्थानस्थसमास Adj. *wo ein Compositum nicht am Platz ist* Kâvjapr. S. 166, Z. 4.

अस्थानिन् Adj. *nicht am Platz —, — an der Reihe seiend, — hingehörig.*

*अस्थाय (!) Adj. *überaus tief.*

अस्थायिन् Adj. *unbeständig, nicht von Dauer.* Davon Nom. abstr. °यित्व n.

*अस्थार् Adj. = *überaus tief.*

अँस्थि s. अस्थन्.

अस्थिक n. *Knochen* Spr. 7322. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अस्थिकुण्ड n. *eine mit Knochen angefüllte Grube in der Hölle.*

*अस्थिकृत् n. *Fett.*

अस्थिकेतु m. *ein best. Komet* (?).

अस्थिच्छलित n. *eine best. Art Knochenbruch.*

अस्थिज 1) Adj. *in den Knochen entstanden.* — 2) m. *a) Donnerkeil;* vgl. MBh. 1,33,20. — *b) *Mark.*

अस्थित Adj. *nicht verweilend, momentan* ṚV. Prât. 13,3.

अस्थिति f. *schlechte Institution, Unordnung* Kâd. II, 55,3.

*अस्थितुण्ड m. *Vogel.*

*अस्थितेजस् n. *Mark.*

अस्थिदन्तमय Adj. *aus Knochen oder Elfenbein gemacht.*

*अस्थिधन्वन् m. Bein. Çiva's.

*अस्थिपञ्जर m. *Gerippe.*

अस्थिबन्धन n. *Sehne* R. 5,42,20.

*अस्थिभक्ष m. *Hund.*

अस्थिभङ्ग m. 1) *Knochenbruch.* — 2) **Vitis quadrangularis Wall.*

*अस्थिभुज् m. *Hund.*

अँस्थिभूयस् Adj. *vorzugsweise aus Knochen bestehend, dürr.*

अस्थिमत् Adj. *mit Knochen versehen.*

अस्थिमय Adj. (f. ई) *aus Knochen bestehend, voller Knochen.*

अस्थिमाला f. Titel eines Werkes.

अस्थियज्ञ m. *Knochenopfer* (eine best. Ceremonie beim Todtenritual).

*अस्थियुज् m. *Vitis quadrangularis* Madanav. 31,315.

अँस्थिर Adj. 1) *nicht fest, unstät, beweglich* MBh. 14,23,23. — 2) *von keinem Bestand.* — 3) *nicht standhaft, wankelmüthig, unzuverlässig.* — 4) *zweifelhaft, nicht glaubwürdig.*

अस्थिरत्व n. 1) *Unbeständigkeit, Vergänglichkeit* MBh. 3,79,12. — 2) *Wankelmüthigkeit, Unzuverlässigkeit.*

अस्थिरी Adv. mit भू *abnehmen, geringer werden.*

अस्थिवर्षण n. *Knochenregen* Ind. St. 1,40,4 v. u.

*अस्थिविग्रह m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*अस्थिशृङ्खला f. *Vitis quadrangularis.*

अस्थिशेष Adj. *von dem nur die Knochen übrig geblieben sind.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 72,136.

*अस्थिशैथिल्य n. *Runzeln* Gal.

अस्थिसंयोग m. *Gelenk* Karaka 1,11.

*अस्थिसंहार m. und *°री f. *Vitis quadrangularis.*

अस्थिसंहारक m. 1) dass. Madanav. 31,315. — 2) **ein best. Aasvogel, der calcuttische Adjutant.*

अस्थिसंचय m. *Beinhaufen, Knochenstätte* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,8,2.

*अस्थिसंधानकर m. *Lauch* Nigh. Pr.

अस्थिसंधि m. *Gelenk* Karaka 1,11.

अस्थिसंभव 1) Adj. *aus Knochen gebildet* MBh. 1,33,20. — 2) *m. *Mark.*

1.*अस्थिसार m. *Mark.*

2. अस्थिसार Adj. *bei dem die Knochen vorwalten, knochig* Varâh. Lagh. 2,13.

अस्थिस्थूण Adj. *Knochen zum Gerüste habend* M. 6,76.

*अस्थिस्नेह und *°संज्ञक m. *Mark.*

अस्थिस्रंसिन् Adj. *die Knochen auseinanderfallen machend.*

अस्थूरिँर् Adj. *nicht einspännig, — einseitig* Kâṭh. 22,9.

अँस्थूल Adj. (f. आ) *nicht grob, — dick, — gross, — massiv, schmächtig.*

अँस्थेयस् Adj. 1) *nicht sehr hart, — fest.* — 2) *nicht standhaltend.*

अस्थैर्य n. 1) *Unbeständigkeit, Wechsel.* — 2) *Unbestand, Vergänglichkeit.*

अस्नात Adj. *nicht gebadet.*

अस्नातँर् Adj. *nicht badelustig, das Wasser scheuend, kein Schwimmer.*

अस्नावँक Adj. *sehnenlos.*

अस्निग्ध Adj. *nicht weich, rauh.*

*अस्निग्धदारुक m. *eine best. Fichtenart* Râgân. 12,29.

अस्नेँह Adj. *ohne Fett* Çat. Br. 14,6,8,8.

अस्नेहन und अस्नेहवत् Adj. *keine Zuneigung empfindend.*

अस्नेह्य Adj. *nicht mit Fett zu behandeln* Suçr. 2,558,6 (अस्नेय्य gedr.).

अस्पन्द Adj. 1) *nicht zuckend, unbeweglich.* अस्पन्दासु Adj. so v. a. *mit unterdrücktem Athem* Bhâg. P. 12,6,9. — 2) *unwandelbar.*

अस्पन्दन und अँस्पन्दमान Adj. *nicht zuckend.*

अस्पन्दयत् Adj. *nicht zucken lassend, — bewegend.*

अस्पर्धितमनस् Adj. *nicht neidisch* MBh. 14,46,14.

1. अस्पर्श m. *das Unberührtbleiben, Nichtbehaftetsein mit* (Instr.) MBh. 3,116,17.

2. अस्पर्शँ Adj. 1) *keinen Gefühlssinn habend* Çat. Br. 14,6,8,8. — 2) *nicht fühlbar* Âpast. Ind. St. 9,164. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 2,2,23.

अस्पर्शन n. *das nicht in Berührung Kommen mit Etwas* Comm. zu TS. Prât. 4,23. 14,4.

अस्पर्शपर Adj. *worauf keine Muta folgt* VS. Prât.

अस्पष्ट Adj. *nicht deutlich wahrzunehmen, — ersichtlich, unklar.* °कीर्ति Adj. *unberühmt* Bhâg. P. 4,23,34.

अस्पष्टोपाधि Adj. *dessen Bedingendes unklar ist.* Davon Nom. abstr. °ता 260,5.

अँस्पृत Adj. *nicht entrissen.*

अस्पृशत् Adj. *nicht berührend.* चित्तानि Spr. 1892.

अस्पृश्य 1) Adj. *a) nicht zu berühren.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b) nicht fühlbar.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Unberührbarkeit* Bhâg. P.

अस्पृष्ट Adj. 1) *nicht berührt, womit man nicht in Berührung gekommen ist, wohin man nicht gelangt ist* Spr. 517. Bhâg. P. 4,29,47. 6,3,15. — 2) *nicht behaftet mit* (Instr.) Cit. im Comm. zu Vâmana 1,2,11. — 3) *unberührt* heisst das hervorbringende Organ (करण) der Vocale, des Anusvâra und des Ûshman. Dazu Nom. abstr. °ता.

अस्पृष्टपुरुषान्तर Adj. *keinem Andern zukommend* Kumâras. 6,75.

अस्पृह Adj. *frei von allem Begehren.*

अस्पृहा f. *kein Begehren* Gaut. 8,23.

अस्प्रष्टृ Nom. ag. *nicht fühlend* Maitrjcp. 6,11.

अस्फुट Adj. (f. आ) 1) *undeutlich, unklar* Kâvjapr. 5,1. °म् Adv. °त्व n. Nom. abstr. — 2) *ungenau, incorrect, approximativ* Sûrjas. 5,7. Nom. abstr. °ता f.

अस्फुटालंकार m. *undeutlicher Redeschmuck.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 4,21.

अस्फुटित Adj. *nicht gesprungen, — rissig.*

अस्फूर्ति f. *das nicht zu Tage Treten, — Offenbarwerden.*

*अस्फोटक m. *Calotropis gigantea* Gal.

1. अस्मँ Pron. der 1ten Person Pl. Davon अस्मँान्, अस्मँाभिस्, अस्मँभ्यम्, अस्मँत् (auch am Anf. eines Comp.), अस्मत्तस् (59,30. Mudrâr. 8,13 oder 25,5). अस्मँे Dat. Loc. ved., अस्मँाकम्, अस्मँासु.

2. अस्म Pron. der 3ten Person Sg. Davon अस्मँै und अँस्मै, अस्मँात्, अस्मिँन्. Als Substantiv unbetont.

अस्मत्प्रेषित Adj. *zu uns getrieben* Çat. Br. 6,3,2,5.

अस्मत्रँा Adv. *bei —, unter —, zu uns.*

अस्मत्रीञ्च् Adj. *uns zugewandt.*

अस्मत्सखि Adj. (Nom. °खा) *uns zu Gefährten habend.*

अस्मत्संग्रसनव्यात्तव्यालतुण्डाय्, °यते *den in der Absicht uns zu verschlingen geöffneten Rachen eines Tigers darstellen.*

अस्मदीय Adj. *unser* 290,27. 321,9.

अस्मद्दात Adj. *von uns gegeben.*

अस्मद्रुक् Adj. *uns nachstellend, — feindlich.*

(अस्मर्द्यञ्च्) अस्मद्र्यञ्च् Adj. *uns zugewandt.* Adv. °अक् und °द्र्यक्.

अस्मद्वत् Adv. *gleich uns.*

अस्मद्विध Adj. *einer von unseres Gleichen* 58,2. 59,21.

*अस्मय्, °यति Denom. von 1. अस्म.

अस्मयु Adj. *uns zustrebend, — liebend.*

अस्मरण n. *das Sichnichterinnern, Nichtgedenken Jmdes* (Gen.).

अस्मरत् Adj. *sich auf Etwas nicht besinnend* Lâṭj. 9,2,7.

अस्मर्तव्य Adj. *dessen man nicht zu gedenken braucht.*

अस्माक Adj. *unser, der unserige.*

अस्मिता f. *Egoismus.*

*अस्मिमान m. *Selbstbewusstsein.*

अस्मृत Adj. 1) *vergessen.* — 2) *nicht erwähnt.*

अस्मृतधु Adj. *das Verlangen nicht täuschend* Ṛv. 10,61,4.

1. अस्मृति f. 1) *Nichterinnerung, das Vergessen* MBh. 3,116,17. 12,180,32. — 2) *Gedächtnissschwäche* MBh. 14,36,13.

2. अस्मृति Adv. *unachtsam.*

अस्मेर Adj. (f. आ) 1) *nicht schmollend, zutraulich.* — 2) *nicht lächelnd, — heiter, betrübt* Bâlar. 40,21.

अस्मोक्ति f. *Auftrag für uns.*

अस्यग्र n. *Messerspitze* Çâṅkh. in Ind. St. 5,331.

अस्यवामीय n. *das Lied* Ṛv. 1,164.

*अस्यसि Adv. *Schwert gegen Schwert* Vop. 6,33.

अस्याकृति Adj. *schwertförmig* Kâtj. Çr. 1,3,39.

*अस्युद्यत Adj. *mit erhobenem Schwerte.*

1. अस्र 1) Adj. *schleudernd.* — 2) n. *a) Thräne.* — *b) *Blut.*

2. *अस्र m. *Kopfhaar.*

*अस्रकण्ठ m. *Pfeil.* Vgl. अस्रकण्टक.

*अस्रखदिर m. *eine rothblühende Mimosa.*

अस्रग्विन् Adj. *unbekränzt.*

*अस्रघ्न m. *Xanthoxylon Rhetsa* Nigh. Pr.

*अस्रज (Râgân. 17,1) und *°जन्मन् (Gal.) n. *Fleisch.*

*अस्रप 1) m. *ein* Rakshas. — 2) f. आ *a) Blutegel.* — *b) eine* Ḍâkiṇî.

*अस्रपत्रक m. *Abelmoschus esculentus W. und A.*

*अस्रफला f. *Weihrauchbaum.*

*अस्रबिन्दुच्छदा f. *ein best. Knollengewächs.*

*अस्रमातर् (Gal.) und *°मातृका f. *Chylus.*

*अस्ररेणु m. *Mennig* Nigh. Pr.

*अस्ररोधिनी f. *Mimosa pudica L.*

अस्रव fehlerhaft für आस्रव.

अस्रवत् Adj. *nicht leck.*

अस्राम Adj. (f. आ) 1) *nicht lahm.* — 2) *nicht welk.*

*अस्राय्, °यते *weinen* gaṇa सुखादि.

अस्रायमाणक Adj. *weinend* MBh. 3,297,87.

*अस्रार्जक m. *eine Art Basilienkraut.*

अस्राव m. *das Nichtausfliessen* Bhâvapr. 1,22.

अस्रिध् und अस्रिधान Adj. *nicht fehlgehend, — irrend.*

*अस्रिन् Adj. *weinend* gaṇa सुखादि.

अस्रीवीयस् n. (Çat. Br. 8,3,3,5) und अस्रीवि m. oder f. von unbekannter Bedeutung.

अस्रुत Adj. 1) *unversieglich* Çat. Br. 14,9,4,26. Pâr. Gṛhj. 1,16,18. Andere Texte st. dessen अस्तृत. — 2) *nicht eingeweicht* Bhâvapr. 2,15.

अस्रेधत् Adj. *nicht fehlgehend, — irrend.*

अस्रेमन् Adj. *fehlerlos, vollkommen.*

अस्व Adj. *besitzlos* MBh. 12,246,22. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 121,35.

*अस्वक Adj. (f. अस्वका und अस्विका) Adj. dass.

अस्वग Adj. *nicht zum eigenem Heerde gehend, ohne Heimat.*

अस्वगता f. *Heimatlosigkeit.*

*अस्वच्छन्द Adj. *keinen eigenen Willen habend, abhängig.*

अस्वजाति Adj. *von einer anderen Kaste.*

अस्वतःप्रामाण्य n. *das nicht von sich aus Autoritätsein* Comm. zu Gaim. 1,3,13.

अस्वतन्त्र Adj. (f. आ) *nicht selbstständig, unfrei, abhängig* Gaut. 18,1. Bhâg. P. 1,6,7. *nicht Meister seiner selbst.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Kâd. 160,12.

अस्वदित Adj. *nicht schmackhaft gemacht* Çat. Br. 1,4,1,15.

अस्वदृश् Adj. *nicht die Seele schauend.*

अस्वन Adj. *keinen hellen Klang habend.*

अस्वन्त Adj. *nicht gut auslaufend, Unglück bringend.*

अस्वपत् Adj. *nicht schlafend* Ind. St. 14,22.

1. अस्वप्न m. n. *Schlaflosigkeit.*

2. अस्वप्न 1) Adj. *a) nicht schlafend, wachsam.* — *b) nicht träumend.* — 2) *m. *ein Gott.*

अस्वप्नज् Adj. *nicht schläfrig, schlummerlos.*

अस्वयंकृत Adj. *nicht mit eigener Person betrieben* Gaut. 10,5.

अस्वर Adj. 1) *nicht laut, halblaut, undeutlich.* Dazu अस्वरम् Adv. — 2) *vocallos* Ind. St. 9,24. — 3) *tonlos, accentlos.* — 4) **eine unangenehme Stimme habend.*

अस्वरक Adj. = अस्वर 3).

अस्वरादि Adj. *nicht vocalisch anlautend* Ind. St. 10,420.

अस्वरित Adj. *nicht mit dem* Svarita-*Accent versehen.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 228,3.

अस्वर्गयोग्य Adj. *sich nicht für den Himmel eignend, des Himmels unwürdig* 107,2.

अस्वर्ग्य Adj. *nicht zum Himmel führend* Gaut. 21,20.

अस्वल्प Adj. (f. आ) *gross, geräumig* Vidḍh. 9,14.

अस्ववेश Adj. *kein eigenes Haus habend, heimatlos.*

अस्वश्लाघान्यनिन्द् Adj. *kein Selbstlob und keinen Tadel Anderer enthaltend.* Davon Nom. abstr. °ता f. H. 68.

अस्वस्थ Adj. (f. आ) 1) *unwohl, krank, sich unbehaglich fühlend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. 309,25 (im Prâkrit). — 2) *nicht natürlich, — in seinen Fugen.*

अस्वस्थशरीर Adj. *unwohl* Kâd. 238,4.

अस्वातन्त्र्य n. *Unselbstständigkeit, Abhängigkeit.*

अस्वाधीन Adj. (f. आ) 1) *nicht frei, abhängig.* — 2) *worüber man nicht selbst verfügen kann.*

*अस्वाध्याय Adj. *den* Veda *nicht studirend.*

अस्वामिक Adj. *herrenlos* Gaut. 10,36.

अस्वामिन् m. *Nichtherr, Nichtbesitzer* M. 8,4.

अस्वास्थ्य n. *das Unwohlsein, krankhafter Zustand.*

अस्वाकृत Adj. *nicht durch* स्वाकृ *den Göttern geweiht* Çat. Br. 4,5,2,17. 6,6,3,17.

अस्विन्न 1) Adj. *nicht durchgesotten.* — 2) n. *keine Anwendung von Schweissmitteln* Suçr. 1,45,14.

अस्वेदन Adj. *nicht schwitzend.*

अस्वेद्य Adj. *nicht mit Schweissmitteln zu behandeln* Karaka 1,14.

1. अक्रु nur im Perf. आक्रु u. s. w. 1) *sagen, sprechen,* mit Dat. oder Acc. der Person und Acc. der Sache. — 2) *von Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *sagen.* — 3) *aussagen, ausdrücken, bedeuten, bezeichnen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *beilegen.* — 5) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwie* (Acc.) *nennen, Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *für Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *halten, ansehen, erklären.* Der prädicative Acc. wird bisweilen durch इति hervorgehoben. — 6) *anerkennen, annehmen, aufstellen, statuiren.* — 7) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zusprechen, Etwas für Jmdes Eigenthum erklären.* — Mit अधि *für Jmd* (Dat.) *sprechen.* — Mit अनु 1) *hersagen, vorsprechen*

37,29. — 2) *nachsprechen, nacherzählen.* — Mit अभि 1) *sprechen zu* (Acc.), *antworten.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *mittheilen.* — Mit निस् *aussprechen, aussagen, ausdrücken.* — Mit परा *gegen Jmd* (Acc.) *sprechen, Jmd Unrecht geben.* — Mit परि *umher,* d. h. *der Reihe nach* oder *zusammen sagen.* — Mit प्र 1) *aussagen, ansagen, ankündigen, verkündigen, sprechen, sagen.* Mit Dat. oder Acc. der Person und Acc. der Sache. — 2) *angeben, überliefern.* — 3) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwie* (Acc.) *benennen, Jmd* oder *Etwas für Etwas halten, ansehen.* Der prädicative Acc. kann durch इति hervorgehoben werden. — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *gegenüber Etwas* (Acc.) *aussprechen, zu Jmd sagen.* — 2) *erwiedern, antworten* (mit Acc. der Person). — Mit वि *eine abweichende Ansicht kund geben, streiten, disputiren.*

2. *अक्, अङ्क्ति (व्याप्तौ).

1. अञ्च् Part. 1) *gewiss, sicher, ja, wohl, gerade.* — 2) *nämlich.* — 3) *zwar, freilich, wenigstens.* — 4) oft einfach durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben.

2. अञ्च् n. *Tag.* Davon अञ्का (= अञ्कानि 8,1) und अञ्कानाम्. Häufig am Ende eines Comp. und zwar meistens m.

अकंयाति m. N. pr. eines Sohnes des Samjâti MBh. 1,95,14.15. VP. 4,19,1.

अकंयु Adj. *stolz, hochmüthig.*

अकंरहित Adj. *frei von der Meinung, dass man das Ich sei,* Bhâg. P. 10,38,11.

अकंवाद m. = अकंश्रेयस् Comm. zu Kaush. Up. 2,14.

अकंवादिन् Adj. in अनकं°.

अकंश्रेयस् und °श्रेयस (Kaush. Up. 2,14) n. und *अकंश्रेष्ठिका (Gal.) f. *ein für sich in Anspruch genommener Vorrang.*

अकंमन Adj. *für sich haben wollend* RV.

*अकःपति m. = अकर्पति.

*अककम् Demin. von अकम् *ich* Pat. zu P. 1,1,29.

अकंकरण n. *das Meinen, dass man das Ich sei.*

अकंकर्तव्य Adj. *das Object des* Ahaṁkâra *seiend.*

अकंकार m. 1) *Ichbewusstsein.* — 2) *Selbstsucht* Spr. 810. — 3) *Selbstbewusstsein, Dünkel, Hochmuth.* — 4) N. pr. eines Mannes.

*अकंकारवत् Adj. *von sich eingenommen, dünkelhaft.*

अकंकारिन् Adj. dass. Daçar. 2,5.

अकंकार्य Adj. 1) *das Object des* Ahaṁkâra *seiend* 269,15. — 2) n. *persönliche Angelegenheit* MBh. 3,148,6.

अकंकृत Adj. 1) *ein Bewusstsein von seinem Ich habend.* — 2) *egoistisch* VP. 1,5,10. — 3) *stolz, hochmüthig.*

अकंकृति f. 1) *die Meinung, dass man das Ich sei.* — 2) *hohe Meinung von sich, Dünkel.*

अकंक्रिया f. in निरकं°.

अकंचन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors Sarvad. 27,20.

अञ्कत 1) Adj. *a) nicht geschlagen, unverletzt.* — *b) nicht geschlagen* (Trommel). — *c) beim Waschen nicht geschlagen, ungewaschen, neu* (Kleid) 37,4. — *d) nicht zu Grunde gerichtet,* — *dahin.* — 2) n. *ein ungewaschenes* —, *neues Kleid.*

अकतता f. *Unversehrtheit* Gop. Br. 2,3,9.

अञ्कतवासस् Adj. *ein neues Kleid anhabend* Çat. Br. 14,9,4,12. Kâtj. Çr. 5,1,22. 21,4,24.

अञ्कति f. *Unversehrtheit.*

अञ्कन् und अञ्कस् (अञ्कर्) n. 1) *Tag.* Du. im RV. *Tag und Nacht.* अञ्कश्च कृष्णमञ्करर्जुनं च so v. a. *Nacht und Tag* RV. 6,9,1. अञ्करकः *Tag für Tag.* — 2) *Tagewerk, Tagesabschnitt* (in einer Opferfeier). — 3) *der Tag* personif. als einer der 8 Vasu. — 4) N. pr. *a)* eines Âṅgirasa. — *b)* eines Tîrtha.

अकनी RV. 1,123,4 mit falscher Betonung st. अञ्का Instr.

अकर्तर् Nom. ag. *kein Vernichter.*

अकर्ता f. *das Gefühl des Ich.*

अञ्कति f. = अकति.

अञ्कत्य Adj. *untreffbar, unverwundbar* TS. 4,5,2,1.

1. अकत्व Adj. dass. Kâṭh.

2. अकत्व n. *das Ichsein* Ind. St. 9,155.

अकंधी f. *die Meinung, dass man Ich sei.*

अकंनामन् Adj. *Ich heissend* 31,8.

(अकन्य) अकनिंय Adj. *diurnus, täglich.*

अकन्यमान Adj. *nicht geschlagen* —, *nicht getroffen werdend* Âpast. Bhâg. P. 3,17,25.

अकंभून m. N. pr. eines Ṛshi TS. 4,3,3,2.

अकंम् 1) Nom. Sg. *ich.* सोऽकम् so v. a. *ich, wie ich hier vor dir* u. s. w. *stehe,* 30,10. 33,20. — 2) *das Ich* Pindop. 3. — 3) *die Meinung, dass man Ich sei.* Gen. अकमस्, Loc. अकमि. Mit कर् *sich für Ich halten.*

अकम m. *eine best. Personification.*

*अकमयिका f. = अकंश्रेयस्.

अकमद m. N. pr. = احمل.

अकमकमिका f., अकमुत्तर् n. und अकमुत्तरत्व (Conj.) n. = अकंश्रेयस्.

*अकंपुरुषिका f. *Selbstüberhebung* Gal. Vgl. अको°.

अकंपूर्व Adj. *begierig, der Erste zu sein.*

अकंपूर्विका und अकंप्रथनिका f. = अकंश्रेयस्.

अकंबुद्धि f. 1) *die Meinung, dass man Ich sei.* — 2) *Selbstbewusstsein, Hochmuth.*

अकंभङ्ग n. = अकंश्रेयस्.

अकंभाव m. und अकंमति f. *die Meinung, dass man Ich sei.*

अकंममता f. *das Gefühl des Ich und des Mein.*

अकंममाभिमान m. *die falsche Voraussetzung, dass es ein Ich und ein Mein gebe,* Comm. zu Çat. Br. 14,9,2,7 (ungedr.).

1. अकंमान m. 1) *die Meinung, dass man Ich sei.* — 2) *Selbstsucht* VP. 6,7,7.24.

2. अकंमान Adj. *meinend, dass man Ich sei,* VP. 1,5,10.

अकंमानिन् Adj. in सर्वाकं° *Alles für Ich haltend* Ind. St. 9,162.

*अकंमुनि m. *ein* Gina Gal.

अकर् s. अकन्.

अकर m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Sohnes des Manu. अहर् v. l.

अकरकःकर्मन् n. *tägliche Beschäftigung* Çat. Br. 9,4,4,17.

अकरागम m. *Tagesanbruch* Bhag. 8,18.19.

अकरिक Adj. (f. आ) *nicht das Wort* करि *enthaltend* Lâṭj. 3,1,18.

अञ्करित Adj. *nicht gelb.*

अकरीत n. Name eines Sâman.

अकर्गण m. 1) *eine Reihe von Tagen,* insbes. *Opfertagen* Gaim. 6,5,56. 7,14. — 2) *die Anzahl von solaren Tagen, welche zu einer bestimmten Zeit von einem best. Zeitpuncte an verflossen sind.* — 3) **Monat.*

अकर्जरम् Adv. *bei schwindenden Tagen, im Laufe der Tage* Mantrabr. 2,6,4. Taitt. Up. 1,4,3.

अञ्कर्जात Adj. *am Tage geboren, nicht dämonisch.*

अञ्कर्दिव 1) Adj. (f. आ) *tagtäglich.* — 2) अकर्दिवम् Adv. *Tag für Tag.*

अञ्कर्दिवि Loc. *Tag für Tag.*

अकर्दृश् Adj. *den Tag sehend, lebend.*

अकर्निश 1) n. νυχθήμερον. — 2) °म् Adv. *Tag und Nacht, beständig.*

*अकर्निशव्यापक m. *Händler* Nigh. Pr.

अकर्पति m. 1) *Herr des Tages.* — 2) *die Sonne.* — 3) Bein. Çiva's.

*अकर्बान्धव m. *die Sonne.*

अञ्कर्भाज् Adj. *am Tage Theil habend* (von einem Backstein).

*अकर्मणि m. *die Sonne.*

*अकर्मुख n. *Tagesanbruch.*

अञ्कर्लाका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine.*

अकर्विद् Adj. *der Tage kundig.*

अकर्व्यत्यासम् Adv. *mit Umstellung der Tage* Kâtj. Çr. 16,6,5.

अकर्व्यास m. *Tagdiameter, das Doppelte des Tag-Sinus.*

अकर्षण n. *kein Reiz zum coitus* Karaka 8,13.

अकर्षमय Adj. *nicht aus Freude bestehend.*

*अकल und *अकलि Adj. *pfluglos.*

अकल्या f. N. pr. 1) der Gattin Gautama's oder Çaradvant's. — 2) *einer Apsaras. — 3) *eines Sees.

अकल्याजार und अकल्यापति m. Bein. Indra's Bâlar. 261,12. 124,22.

अकल्याह्रद m. N. pr. eines *Sees.*

अकल्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अकल्लिक m. etwa *Schwätzer* Çat. Br.

अकविर्याज्ञिन् Adj. *nicht mit* Havis *opfernd* Âpast.

अकविष्य m. oder n. *nicht zur Opfergabe geeigneter Reis* u. s. w. Âpast. 2,15,17. 18,3.

अकविस् Adj. *nicht opfernd.*

अकव्यवट् Adj. (Nom. °वाट्) *kein Opfer bringend.*

अकश्शस् Adv. *tagweise.*

1. अकःशेष m. *Rest des Tages* M. 11,204.

2. अकःशेष Adj. *den Rest des Tagewerkes vollbringend* Saṁhitopan. 44,4.

अकस् s. अकन्.

अकस्कर m. *die Sonne* Râgat. 7.1219. Bâlar. 79,18.

अकस्त Adj. (f. आ) *handlos.*

अकस्ताभरण Adj. *ohne Handschmuck.*

अकःसंधिमत् Adj. *wobei ein Zusammentreffen zweier Tage stattfindet.*

अकःसहस्र n. *tausend Tage* Çat. Br. 10,4,4,4.

अकःसामन् n. *ein am Tage zu singendes* Sâman Çat. Br. 11,5,5,6.

अकह und *अकहा Interj. *der freudigen oder traurigen Ueberraschung.*

अकाण्यपत् Adj. *nicht verlierend* (im Spiele) Kaṭhâs. 121,72.

*अकारिन् Adj. gaṇa यान्त्यादि.

अकार्य 1) Adj. *a) was nicht fortgenommen werden darf* oder *kann, unnehmbar, nicht stehlbar.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Spr. 6928. — *b) unabänderlich, unerschütterlich.* — *c) unbestechlich.* — 2) m. *a) *Berg.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,137.

अकालेय m. *kein* Hâleja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अकावस् Interj. in einem Sâman.

अहि m. 1) *Schlange, Natter.* — 2) *die Schlange am Himmel, der Dämon* Vṛtra. — 3) *Wolke. — 4) *Wasser. — 5) *die Sonne. — 6) *Bein. Râhu's. — 7) *Reisender. — 8) *Nabel. — 9) *Blei. — 10) Bez. *der Zahl acht* Ganit. 2,10. — 11) N. pr. verschiedener Ṛshi.

अहिंसक und अहिंसत् Adj. *Niemand verletzend.*

अहिंसा f. 1) *das Niemand Etwas zu Leide Thun.* Personif. als Gattin Dharma's. — 2) *Unverletztheit.*

अहिंसान Adj. *nicht verletzend.*

अहिंस्य Adj. *dem man kein Leid zufügen darf.*

अहिंस्यमान Adj. *nicht verletzt werdend.*

अहिंस्र 1) Adj. *nicht verletzend, harmlos* Gaut. 9,72. *ungefährlich.* — 2) f. आ *Capparis sepiaria* Mat. med. *Cactus Opuntia* Bhâvapr. 1,144. Nigh. Pr. und **Momordica cochinchinensis Spreng.* — 3) n. *kein verletzendes —, mildes Wesen.*

*अहिका f. *Salmalia malabarica Sch. u. Endl.*

*अहिकान्त m. *Wind.*

*अहिकुटिन् m. *Feldlerche* Nigh. Pr.

*अहिकोश m. *eine abgestreifte Schlangenhaut.*

अहिक्षत्र N. pr. eines Landes MBh. 3,254,9.

अहिक्षेत्र n. v. l. für अहिच्छत्र.

*अहिगन्धा f. *die Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

अहिगोप Adj. (f. आ) *von der Schlange bewacht.*

अहिघ्न n. *Tödtung der Schlange.* — अहिघ्नी s. u. अहिहन्.

अहिङ्कार und अहिङ्कृत Adj. *nicht vom Ausruf* हिङ् *begleitet* Lâṭj. 2,10,23. 1,12,8.

अहिचक्र n. *ein best. Diagramm.*

*अहिचुम्बक m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *°चुम्बकायनि Ind. St. 13,414.

अहिच्छत्र 1) m. *a) *ein best. vegetabilisches Gift* und * *Odina pennata L.* — *b)* N. pr. eines Landes. *Pl. *seine Bewohner.* — 2) f. आ *a) *Zucker.* — *b) *eine best. Pflanze* Gal. — *c)* N. pr. der Hauptstadt von Ahikkhattra.

अहिच्छत्रक n. *eine Art Staubpilz.*

अहिजम्भन n. *ein Schlangen vernichtendes Mittel* Mantrabr. 2,1,4.

*अहिजाक m. *Eidechse* Nigh. Pr.

*अहिजिह्विका f. *Asparagus racemosus* Nigh. Pr.

अहिठान m. N. pr. eines Kâjastha-Geschlechts.

अहिण्डुका f. *ein best. kleines giftiges Thier.*

अहित 1) Adj. *a) ungeeignet, untauglich.* — *b) nicht erspriesslich, — frommend, nachtheilig, schädlich* M. 3,20. Chr. 171,18. *Böses im Schilde führend, feindselig* 136,28. — 2) m. *Feind.* — 3) f. अहिता N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,21. — 4) n. *Schaden, Nachtheil, Böses* Âpast. Chr. 164,30. 172,27.

अहितकारिन् Adj. *Schaden bringend, nachtheilig, schädlich.* Davon Nom. abstr. °रित्व n.

अहिततनामन् Adj. *noch unbenannt.*

*अहितुण्ड (Gal.) und *°तुण्डिक m. = आहि°.

*अहिदन्त Adj. *schlangenzähnig.*

अहिदेव und अहिदैवत n. *das Mondhaus* Açleshâ.

*अहिद्विष् m. 1) *Ichneumon.* — 2) *Pfau.* — 3) Bein. *a)* Garuḍa's. — *b)* Indra's.

*अहिनकुलिका f. *die Feindschaft zwischen Schlange und Ichneumon* Mahâbh. 4,74,*a.*

*अहिनस् Adj. *schlangennasig.*

अहिनामन् Adj. *was Schlange heisst.*

*अहिनामभृत् m. Bein. Baladeva's.

अहिनिर्ल्वयनी f. *eine abgestreifte Schlangenhaut.*

अहिपताक m. *eine best. ungiftige Schlange.*

*अहिपुत्रक m. *ein Boot von best. Form.*

*अहिपुष्प m. *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr.

अहिपूतन m. und °ना f. *Geschwüre am After* (bei Kindern).

*अहिफल 1) n. *Schlangengurke* (die Frucht) Nigh. Pr. — 2) f. आ *a) Schlangengurke* (die Pflanze) ebend. — *b)* = ऐरावती (*eine best. Pflanze*) ebend.

*अहिफेन m. *Opium.*

अहिबलचक्र n. Titel eines Werkes.

*अहिबीज n. *Mohnsamen* Nigh. Pr.

*अहिब्रध्न m. fehlerhaft für अहिर्बुध्न्य.

*अहिभय n. *Furcht eines Fürsten vor seinen Unterthanen.*

*अहिभयदा f. *Flacourtia cataphracta Roxb.*

अहिभानु Adj. *glänzend wie eine Schlange* RV.

*अहिभुज् m. 1) *Pfau.* — 2) *die Ichneumonpflanze.* — 3) Bein. Garuḍa's.

*अहिभृत् m. Bein. Çiva's.

अहिम Adj. (f. आ) *ohne Kälte, nicht kalt, warm.*

अहिमकिरण m. *die Sonne.*

अहिमत्विष् m. dass. Prasannar. 130,15.

*अहिमत् Adj. *schlangenreich.* Vgl. आहिमत.

अहिमन्यु Adj. *grimmig wie eine Schlange.*

अहिमरश्मि m. *die Sonne.*

*अहिमर्दनी f. *die Ichneumonpflanze.*

अहिमांशु m. *die Sonne* Spr. 7804.

अहिमाय Adj. *reich an Blendwerken wie eine Schlange.*

*अहिमार und *°क (Gal.) m. = अहिमेदक Râgan. 8,41.

*अहिमुक्ता f. *eine Perlenart* Gal.

*अहिमेद und *°क m. = असिमेद Râgan. 8,41.

अहिरण्य Adj. *ohne Gold* Âpast. 1,11,34.

अहिरण्यवत् Adj. *kein Gold besitzend* AV. 20, 128,6.

*अहिरिपु m. *Pfau.*

*अहिर्बुध्र m. fehlerhaft für °बुध्न्य.

अहिर्बुध्न्य (zwei selbstständige Worte) Nom. m. 1) *der Drache der Tiefe,* d. i. *des Dunstmeeres.* — 2) N. pr. eines Rudra MBh. 1,123,68. Hariv. 1,3,52. 2,12,41. 69,24. Pl. (अहिर्बुध्न्यास्) Bez. *der* Rudra's

MBh. 5,114,4. — 3) आहिर्बुध्य n. *a) ein best.* Veda-*Vers* (RV. 1,186,5 oder 6,50,14) Çâṅkh. Br. 16,7. — *b)* fehlerhaft für आहि°.

*आहिर्बुध्यदेवता f. Pl. und *°देवत्य n. (Gal.) *das Mondhaus* Uttarabhadrapadâ.

आहिर्बध्न und °र्बध्य fehlerhaft für °बुध्य.

*आहिलता f. 1) *die Ichneumonpflanze.* — 2) *Betel.*

*आहिलोचन m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*आहिलोलिका f. *Flacourtia cataphracta* Nigh. Pr.

आहित्या f. schlechte Schreibart für अहल्या.

*आहिवल्ली f. *die Betelpflanze* Nigh. Pr.

*आहिविषापहा f. *die Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

आहिष्मस्वत् Adj. *dessen Mannen wie Schlangen zischen.*

अहिहत्य n. *Erschlagung der Schlange (des Dämons* Ahi).

अहिहन् Adj. (f. °घ्नी) *Schlangen —, den Dämon* Ahi *tödtend.*

अहिह्रद m. *Schlangensee,* N. pr. eines mythischen Sees Ind. St. 14,109.

अही m. 1) *Schlange.* — 2) *ein best. schlangenartiger Dämon.* — 3) *Du. अही *Himmel und Erde.*

1. अहीन Adj. *über mehrere Tage sich erstreckend,* m. *eine mehrtägige Feier.* Bei Kull. auch n.

2. अहीन 1) Adj. *a) ungeschmälert, vollständig, voll, üppig, reichlich.* — *b) nicht ermangelnd, sich einer Sache* (Instr.) *nicht entziehend, obliegend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,9,8.

अहीनकर्मन् Adj. *keinen niedrigen Beschäftigungen obliegend* oder *die* (vorgeschriebenen) *Handlungen nicht unterlassend* Gaut. 18,29.

अहीनगु m. N. pr. eines Fürsten.

अहीनर m. desgl. VP. 4,21,4.

अहीन्द्र m. Bein. Patañgali's.

*अहीर m. = अभीर *Kuhhirt.*

*अहीरणि m. *eine zweiköpfige Schlange.*

*अहीवती f. (संज्ञायाम्) gaṇa शरादि.

अहीशुव m. N. pr. eines von Indra bekämpften Dämons.

अहृ Adj. = अंहृ in परोऽहृ.

अहृत 1) Adj. *a) nicht geopfert, — dargebracht, noch nicht geopfert.* — *b) dem nicht geopfert worden ist.* — *c) worin* (Feuer) *nicht geopfert worden ist* Âpast. 2,7,15. — *d) nicht eropfert, — durch Opfer erlangt.* — 2) m. *ein leise hergesagtes Gebet* M. 3, 73. 74.

अहृतार्ह Adj. *nicht vom Geopferten geniessend, dem nicht gebührt vom Opfer zu essen,* oder *Nichtgeopfertes essend* TS. 5,4,5,2.

अहृताभ्युदिते Loc. *wenn die Sonne aufgegangen ist, bevor geopfert worden ist,* Kâtj. Çr. 25,4,10.

अहृताश m. *kein Feuer.*

अहृर m. *das Feuer im Magen* Gobh. 2,10,29. Mantrabr. 1,6,21.

अहूत Adj. *ungerufen, unaufgefordert.*

अहृणान Adj. *nicht grollend, freundlich.*

अहृणीयमान Adj. dass. °म् Adv. *ohne zu grollen,* so v. a. *gern* TBr. 3,1,2,5.

अहृत Adj. *nicht hingerissen von* (Instr.) Ragh. 8,68.

अहृदय Adj. *ohne Herz* Çat. Br. 14,6,10,17.

अहृदयङ्गम Adj. *dem Herzen nicht zusagend.*

अहृष्य Adj. *nicht mundend.*

अहे Interj. Vgl. TS. 3,2,2,4.

अहेऊत्, अहेऊमान und अहेऊयत् Adj. *nicht unwillig, geneigt.*

अहेतु m. 1) *keine Ursache, — Veranlassung* MBh. 12,285,27. — 2) *kein gültiger Grund, ein untaugliches Argument* Njâyas. 5,1,30. Comm. zu 1,1,37. — 3) *eine best. rhetorische Figur.*

अहेतुक Adj. *unbegründet.*

अहेतुत्व n. *das keine Ursache —, — Hauptursache Sein.*

अहेतुरुज् Adj. *ohne Anlass schmerzend* Bhâvapr. 5,93.

अहेतुसम m. *ein best. Sophisma, wobei man die Tauglichkeit eines Argumentes zu bestreiten sucht wegen dessen Unzulänglichkeit für die drei Zeiten,* Njâyas. 5,1,18. Sarvad. 114,11.

अहेध्म m. पैट्वस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

*अहेरु m. *Asparagus racemosus Willd.*

अहेला f. *kein Spass, voller Ernst* Spr. 5135.

अहैतुक 1) Adj. (f. ई) *a) keine Ursache habend, unbegründet.* — *b) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Anwendung eines andern Mittels, durch seine eigene Kraft.*

अहो Interj. *des freudigen* oder *traurigen Staunens, des Entzückens* oder *der Trauer, der Freude* oder *des Unwillens, des Lobes* oder *Tadels.* अहो नु (Spr. 7717), अहो धिक्, धिगहो, अहो बत. Wo der das ओ noch ein folgender Vocal erleiden irgend eine euphonische Veränderung.

अहोतर Nom. ag. *kein Opferer, zum Opfern ungeschickt.*

*अहोपुरुषिका f. = आहो°.

अहोबल N. pr. 1) m. eines Scholiasten. — 2) einer Oertlichkeit.

अहोबलशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors.

अहोम m. *keine Spende* Çat. Br. 12,4,2,2.9.

अहोमसंयुक्त Adj. *mit keiner Spende verbunden* Kâtj. Çr. 1,3,36.

*अहोरत्न n. *das Juwel des Tages, die Sonne* Kâç. zu P. 8,2,68.

*अहोरथंतर n. Vârtt. zu P. 8,2,68.

अहोरात्र m. n. νυχθήμερον.

अहोरात्रवृत्त n. *Tagkreis* Goladhj. 6,27.

*अहोरूप n. Vârtt. zu P. 8,2,68.

अहोवीर्य m. N. pr. eines Mannes.

अह्न m. am Ende einiger Compp. = अहन् *Tag.* Dat. अह्नाय 1) **ehemals.* — 2) *alsbald, sogleich.*

(अह्नवाय्य) अह्नवाह्य Adj. *nicht zu läugnen, — beseitigen.*

*अह्नि f. N. pr. einer Frau Comm. zu Taitt. Âr. 2,12.

अह्निज Adj. *am Tage entstehend, — erscheinend.*

अह्नय n. *Tagereise* (der Sonne).

अह्वर्षु m. wohl *ein best. Vogel.*

अह्रय Adj. 1) *keck, kühn.* — 2) *üppig, reichlich.*

अह्रयाण Adj. *üppig, keck, kühn.*

अह्रस्व Adj. *nicht kurz* Çat. Br. 14,6,8,8.

अह्रि Adj. = अह्रय.

1. अह्री f. *Schamlosigkeit* MBh. 3,94,8.

2. अह्री Adj. *schamlos, zudringlich.*

*अह्रीक m. *ein Buddhist.*

अह्रुत Adj. 1) *nicht schwankend, — strauchelnd, geradeaus gehend.* — 2) *ungekrümmt, gerade.*

अह्रुतप्सु Adj. *geraden —, aufrechten Aussehens.*

अह्रुला f. 1) *das Nichtschwanken, Nichtstraucheln, Festigkeit.* — 2) **Semecarpus Anacardium L.*

---

1. आ 1) Adv. *a) heran, herbei.* — *b) dazu, ferner, auch.* — *c)* das vorangehende Wort steigernd und hervorhebend: *gerade, recht, zumal.* Oft nur durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben. — 2) Praep. *a)* mit vorangehendem Acc. *zu — hin, bis an, — zu.* — *b)* mit folgendem Acc. *mit Ausschluss von.* — *c)* mit vorangehendem Abl. α) *von — her, — aus, — weg, — an.* — β) *aus, von, unter* (zur Hervorhebung eines Einzelnen unter Mehreren). — *c)* mit folgendem Abl. α) *bis zu* (einem best. Orte, Zeitpunkte oder Eintritt eines Falles). — β) *von — an.* — *d)* mit vorangehendem Loc. *an, auf, in, bei, zu.* — 3) am Anf. eines Comp. *a)* eines adj. *bis zu — sich erstreckend.* — *b)* eines adv. *bis zu.* — *c)* vor einem Adj. oder Subst. *etwas, ein wenig, kaum; gering.*

2. आ Interj., insbes. als Ausruf eines sich auf Etwas Besinnenden.

3. *आ 1) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) Grossvater.* — *c) Rede.* — 2) f. Bein. der Lakshmi.

*आंश m. Patron. von अंश.

*आंश्य Adj. von अंश.

आंहस्पत्य Adj. *unter* Aṁhaspati *stehend.*

आकण्ठम् und आकण्ठ° Adv. *bis zum Halse* zu Spr. 1753. Ind. St. 14,137. Paṅkad. 48. Kathâs. 30, 97. Spr. 7773.

आकत्थन Adj. *ein wenig prahlend.*

*आकत्य n. Nom. abstr. von अकत.

आकनिष्ठम् Adj. *bis zum kleinen Finger* AK. 2, 6,2,32.

आकपिल Adj. *bräunlich* Kâd. 11,6.

आकम्प m. *das Erzittern, zitternde Bewegung.*

आकम्पन 1) m. N. pr. eines Daitja. — 2) n. *das Erzittern.*

आकम्पित n. *das Erzittern.*

आकर 1) m. *a) Ausstreuer, freigebiger Verleiher.* — *b) Anhäufung, Ansammlung, Menge.* — *c) Mine, Fundgrube, Fundort* (auch in übertr. Bed.). — *d) Herkunft* Spr. 845. — *e)* N. pr. eines Landes. — *f)* Titel eines Werkes. — 2) *Adj. *der beste.*

आकरज 1) Adj. *mineralisch* Tarkas. 8. — 2) *n. *Edelstein* Râgan. 13,147.

*आकरण n. und *°णी f. fehlerhafte Lesart für आका°.

आकरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आकराकर m. *Berg, Gebirge* Gal.

आकारक Adj. *in einer Mine beschäftigt,* m. *Bergmann* Kâç. zu P. 4,4,69.

आकारिन् Adj. *aus Minen herstammend.*

आकर्णन n. *das Hören, Vernehmen* 118,1. Ind. St. 14,388.

आकर्णनीय Adj. *zu hören* Prasannar. 2,13.

आकर्णम् und आकर्ण° Adv. *bis zum Ohr* R. 3,69,16.

आकर्णमूलम् Adv. *bis zur Ohrwurzel* R. 4,9,106.

आकर्णय्, °यति *das Ohr hinhalten, hinhorchen, Etwas hören, vernehmen.* — Mit उप *hören, vernehmen.* — Mit सम् dass.

आकर्ष m. 1) *Ansichziehung, Heranziehung* (auch als Zauberkunst). — 2) *das Schleppen.* — 3) **das Spannen* (eines Bogens). — 4) **Krampf.* — 5) *Würfelspiel* MBh. 2,63,6. — 6) **Würfel.* — 7) **Spielbrett.* — 8) *ein best. anziehender* oder *klebriger Körper* Kâtj. Çr. 13,3,21. MBh. 5,40,9. — 9) **Sinnesorgan.* — 10) **Boot* Gal. — 11) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,34,11. Sg. (wohl N. pr. *ihres Fürsten*) ed. Calc.

आकर्षक 1) *Adj. = आकर्षे कुशलः. — 2) m. *Magnet* VP. 6,7,30. — 3) °र्षिका f. N. pr. einer Stadt.

*आकर्षकारिका f. *Pech* Nigh. Pr.

आकर्षक्रीडा f. *ein best. Spiel.*

आकर्षण 1) Adj. (f. ई) *heranziehend* Paṅkad. 37. — 2) *f. ई *ein Haken zum Ansichziehen eines Astes.* 3) n. *a) das Ansichziehen, Anziehung, Herbeiziehen* (auch als Zauberkunst). — *b) das Ziehen an* (geht im Comp. voran). — *c) das Spannen* (eines Bogens).

*आकर्षश्च m. = आकर्षः श्वेव.

*आकर्षिक Adj. (f. ई) = आकर्षेण चरति.

आकर्षिन् 1) Adj. in मलाक°. — 2) *f. °णी = आकर्षणी.

*आकलन n. = बन्धन (विबन्ध), परिसंख्या (°ख्यान) und आकाङ्क्षा.

आकलनीय n. impers. *aufzufassen* Comm. zu Mṛkkh. 63,2.

*आकली f. *Sperlingsweibchen* Nigh. Pr.

1. आकल्प m. 1) *Nom. act. = कल्पन. — 2) *Schmuck, Putz, Zierat.*

2. आकल्प° Adv. = आकल्पम्. °स्थायिन् *bis zum Ende der Welt dauernd* Kâd. II, 46,19.

3. आकल्प n. fehlerhaft für आकल्य.

*आकल्पक m. = उत्कण्ठा (उत्कलिका), चिन्ता कर्मणि, मुद्, मोह, तमस् und ग्रन्थि.

आकल्पम् und आकल्पान्तम् (329,8) Adv. *bis zum Ende der Welt.*

आकल्य n. 1) **Unwohlsein, Krankheit.* — 2) *Liebesqual* Kâd. II, 36,22 (आकल्प gedr.).

*आकल्ल m. *Anemis pyrethrum* Nigh. Pr.

*आकशापेय m. Patron. von अकशाप gaṇa प्रुश्रादि in der Kâç.

*आकषक und *आकषिक Adj. v. l. für आकर्षक und आकर्षिक.

आकस्मिक Adj. (f. ई) *unvorhergesehen, plötzlich, zufällig.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आकाङ्क्ष 1) Adj. *eine Ergänzung erfordernd.* — 2) f. आ *a) Verlangen, Wunsch.* — *b) das Erfordern einer Ergänzung.*

आकाङ्क्षण n. *das Erfordern, Nichtumhinkönnen* Comm. zu Njâjam. 10,1,12.

आकाङ्क्षावाद m. Titel eines Njâja-Tractats.

°आकाङ्क्षिन् Adj. *verlangend, wünschend, erwartend* Kâd. II, 49,15.

आकाङ्क्ष्य 1) *Adj. *was man erwartet, das Complement von Etwas bildend,* in दृशा°. — 2) n. *das Erfordern einer Ergänzung.*

*आकाय m. *Scheiterhaufen.*

(आकाय्य) आकाङ्क्षिय Adj. *begehrenswerth.*

1. आकार m. (adj. Comp. f. आ) *Form, Gestalt, äussere Erscheinung, Aussehen.* आकारमुद्वह् *eine wichtige Miene machen, sich in Positur setzen.* Mit einem Verbum in der Bed. «*verbergen, verstecken*» so v. a. *sich verstellen.*

2. आकार m. *der Laut* आ 238,6.

*आकारकरभ m. = आकल्ल Nigh. Pr.

आकारण n. *das Herbeirufen.* Auch *f. आ.

आकारणीय Adj. *herbeizurufen.*

आकारवत् Adj. 1) *gestaltet, leibhaftig.* — 2) *wohlgeformt.*

*आकारिक Adj. fehlerhaft für आकारिक.

°आकारित Adj. *die Form von — habend, in d. F. von — gekleidet* 280,30. 281,10.

आकाल m. Loc. *gerade um die Zeit von* (Gen.).

आकालम् Adv. *bis zu derselben Zeit am folgenden Tage* Âpast. Gobh. 3,3,17. Sâmav. Br. 2,4,8.

1. आकालिक 1) Adj. (f. आ und ई) *a) *nur einen Moment während.* — *b) bis zu derselben Zeit am folgenden Tage während* Gaut. 16,22.47. M. 4,103. 105. 118. — *c) in ferner Zukunft liegend* (?) Gaim. 1,2,14. — 2) *f. ई *Blitz.*

2. आकालिक Adj. (f. ई) *nicht zur rechten, gewöhnlichen Zeit eintreffend* LA. 52,21.

आकाश m. (in der älteren Sprache) und n. (adj. Comp. f. आ) 1) *freier Raum* 260,30.31. — 2) *Luftraum.* — 3) *die unbewegte Luft* als *das feinste Element* 262,13.32. 263,4. 267,30. — 4) Die Worte, die eine Person auf der Bühne an eine abwesende richtet, und die Antwort, die sie darauf zu vernehmen vorgiebt, werden durch die scenische Bemerkung आकाशे bezeichnet. Bei den Poetikern heisst auch *diese Unterredung* schlechtweg आकाश n. — 5) n. **Talk* Râgan. 13,116.

*आकाशकक्षा f. *Horizont.*

आकाशखण्डन n. Titel eines Tractats.

आकाशग 1) Adj. (f. आ) *im Luftraum sich bewegend, — befindend.* — 2) m. *Vogel.*

आकाशगङ्गा f. *die noch im Luftraum fliessende* Gaṅgâ.

आकाशगत Adj. *aus dem Luftraume kommend* (Stimme) Kathâs. 18,180.

आकाशगति f. und °गमन n. *Gang —, Fortbewegung im Luftraum.*

आकाशगर्भि (°गर्भ?) m. N. pr. eines Bodhisattva.

आकाशगामिन् Adj. *im Luftraum sich fortbewegend.* Davon Nom. abstr. °मित्व n.

आकाशचक्र n. *Luftbereich* Ind. St. 14,137.

*आकाशचमस m. *der Mond.*

आकाशचारिन् 1) Adj. = आकाशग. — 2) m. *Vogel* 78,10.

*आकाशजननिन् m. *Schiessscharte.*

*आकाशदीप m. *eine Laterne, die zu Ehren der* Lakshmi oder Krshṇa's *an besondern Tagen in freier Luft an einen Dachbalken gehängt wird.*

आकाशदेश m. *freier Platz* MBh. 3,66,10.

*आकाशपटल n. *Talk* Nigh. Pr.

आकाशपथ m. *Luftweg* Kathâs. 25,214.

आकाशपथिक m. *der Wanderer im Luftraum*, Beiw. der Sonne.

आकाशपोलि m. N. pr. eines Dichters.

आकाशप्रतिष्ठित m. N. pr. eines Buddha.

आकाशभाषित n. *die fingirte Unterhaltung einer Person auf der Bühne mit einer abwesenden* Comm. zu Mṛkkh. 32,17. 18.

आकाशमय Adj. *aus Luft* (als Element) *bestehend.*

*आकाशमांसी f. *Narde.*

आकाशमुखिन् m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte.*

आकाशमुष्टिहननाय, °यते *widersinnig sein wie das Schlagen der Luft mit den Fäusten.*

*आकाशमूली f. *Pistia Stratiotes.*

आकाशयान n. *Gang —, Fortbewegung im Luftraum.*

आकाशयोगिनी f. N. pr. einer Göttin.

आकाशरक्षिन् m. *Wärter auf einer Warte.*

आकाशवत् Adj. 1) *geräumig.* — 2) *ausgespreizt* Âçv. Çr. 5,5,9.

आकाशवर्त्मन् n. *Luftweg.*

*आकाशवल्ली f. *Cassyta filiformis L.*

आकाशवाणी 1) *f. *eine Stimme aus dem Luftraum, — vom Himmel.* — 2) m. N. pr. eines Autors.

आकाशवाद und °वादार्थ m. Titel eines Werkes.

आकाशव्यभिचारिन् m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,126. 135.

आकाशशयन n. (adj. Comp. f. आ) *das Schlafen unter freiem Himmel* 86,7.

*आकाशसलिल n. *Regen.*

*आकाशस्फटिक m. *eine Krystallart.*

आकाशात्मन् Adj. *luftartig* Çat. Br. 10,6,3,2.

आकाशानन्त्यायतन n. N. pr. einer buddh. Welt.

आकाशास्तिकाय m. *die Kategorie des Raumes* (bei den Gaina) Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,33.

आकाशीय Adj. *der Luft* (als Element) *eigen.*

आकाशेश 1) Adj. *nur über die Luft verfügend, ganz hülflos* M. 4,184. — 2) *m. Bein. Indra's.

*आकाशोदक n. *Regen* Nigh. Pr.

आकाशोपन्यास m. Titel eines Werkes.

*आकाश्य Adj. *in der Luft befindlich.*

आकिंचन्य n. *Mangel an jeglichem Besitz.*

*आकिदृत्ति m. N. pr. eines Fürsten. *°दृत्तीय m. Pl. N. pr. des von ihm beherrschten Stammes. Kâç. liest °दृत्ती f.

आकीटपतंगपिपीलकम् Adj. *bis auf das Gewürm, Alles was fliegt und die Ameisen* Khând. Up. 7,2,1. 8,1.

आकीम् Praep. *von — (Abl.) her.*

आकीर्ण Partic. von कॄ, किरति mit आ.

आकुञ्चन n. *das Biegen, Beugen, Zusammenziehen.*

आकुटिल Adj. *etwas gekrümmt* Çâk. 184. *etwas kraus* Kâd. 32,20.

आकुड्मलीकृत Adj. *halb geöffnet* Prasannar. 53,21.

आकुमारम् Adv. *bis zu den Knaben* MBh. 3,35,28.

आकुर्वती f. N. pr. eines Felsens.

आकुल 1) Adj. (f. आ) *a) in Verwirrung* oder *Unordnung gerathen, verworren, aus seinem natürlichen Zustande gebracht, verwirrt* (auch in übertr. Bed.). — *b) dicht besetzt, erfüllt —, voll von, überhäuft mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 213, 14. 15. — 2) n. *a) ein mit Menschen erfüllter Ort.* — *b) Verwirrung.*

आकुलक Adj. = आकुल 1) *a).*

आकुलकृत् m. *Anthemis pyrethrum* Bhâvapr. 3, 97,8. Vgl. आकल्ल.

आकुलता f. und °त्व n. 1) *Verwirrung, Verwirrtheit.* — 2) *Fülle, Menge.*

आकुलय, °यति *in Verwirrung* oder *Unordnung bringen.* Partic. आकुलित 1) *in Verwirrung* oder *Unordnung gebracht, verwirrt.* — 2) *getrübt* (Wasser).

आकुलागमतन्त्र n. Titel eines Werkes.

आकुलि m. N. pr. eines Asura-Priesters. Vgl. Tândja-Br. 13,12,5.

आकुली Adv. 1) mit कर् *a) verwirren.* — *b) erfüllen mit* (Instr.) Kâd. 63,16. धूमाकुलीकृत Chr. 219,25. — 2) mit भू *verwirrt werden.*

आकुलीकरण n. *das Verwirren.*

आकुलीभाव m. *das Verwirrtwerden.*

आकूत n. *Absicht, Vorhaben, Wunsch.*

आकूति f. 1) dass. MBh. 5,158,2. Auch personif. — 2) Name eines Kalpa.

आकूतिप्र Adj. *das Vorhaben erfüllend.*

आकूपार n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 7,2,1.

*आकूवार m. = अकूपार *Meer.*

आकृति 1) f. *a) Bestandtheil.* — *b) Form, Gestalt, äussere Erscheinung, Aussehen.* — *c) schöne Gestalt.* — *d) Art, Unterart, Species.* — *e) ein Metrum von 88 (4 X 22) Silben.* — *f)* Bez. *der Zahl 22* Ganit. 2,7. — 2) m. N. pr. eines Mannes MBh. 2, 4,31. 31,61.

आकृतिगण m. *eine zu einer grammatischen Regel gehörige Sammlung von Worten, von denen nur ein Theil als Species aufgeführt wird.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâç. zu P. 4,1,96.

*आकृतिच्छत्रा f. *Achyranthes aspera.*

आकृतिमत् Adj. *gestaltet, leibhaftig.*

आकृतियोग m. *eine best. Klasse von Constellationen.*

आकृती f. = आकृति 1) *b).*

आकृष्ट m. Pl. als Bez. best. Ṛshi fehlerhaft für अकृष्ट.

आकृष्टि f. 1) *Anziehung, Ansichziehung* (einer Bogensehne), *Herbeiziehung* (auch als Zauberkunst). — 2) *der zur Herbeiziehung eines Abwesenden dienende Zauberspruch.*

आकृष्ण Adj. *schwärzlich* AV. Pariç. 52,10.

आकृष्णपूर्व Adj. *mit* आ कृष्णेन (RV. 1,35,2) *beginnend* Ind. St. 14,327.

आकृष्णीया f. (sc. ऋच्) *der Vers* RV. 1,35,2. Âçv. Gṛhj. Pariç. 1,7.

आके Loc. Adv. 1) *in der Nähe.* — 2) **in der Ferne.*

आकेकर Adj. *ein wenig schielend* Kâd. 90,22.

आकेनिपे Adj. 1) *in der Nähe* — (?). — 2) *= मेधाविन्.

आकोकोर m. = αἰγόκερως.

आकोप m. *ein Anflug von Zorn.*

आकौशल n. *Unerfahrenheit, Unbeholfenheit* Spr. 4194.

आक्तात्त Adj. *dessen Augen gesalbt sind* AV. 20, 128,7.

आक्ताक्ष्य m. N. pr. eines Mannes.

आक्त Partic. von अच् mit आ.

आक्रन्द् m. 1) *Geschrei, Kampfgeschrei, Wehgeschrei.* — 2) *Freund, Beschützer.* — 3) *der natürliche Freund eines im Kriege begriffenen Fürsten (der Nachbar seines Nachbarn).* Auch von Planeten beim Planetenkampfe. — 4) **Schlacht, Kampf.*

आक्रन्दन n. *das Wehklagen.*

आक्रन्दनीय Adj. *zu Hülfe zu rufen.*

*आक्रन्दिक Adj. (f. ई) *auf einen Hülferuf herbeieilend.*

°आक्रन्दिन् Adj. *in klagendem Tone anrufend.*

आक्रम m. *Anschritt, Aufstieg, Angriff.*

आक्रमण 1) Adj. *heranschreitend, beschreitend.* — 2) n. *a) das Beschreiten, Auftreten, Aufsteigen; Aufstieg* TS. 6,6,4,2. — *b) das Angreifen, Angriff* (auf eine Person oder ein Land). — *c) das Sichverbreiten, Sichausbreiten nach* (Loc.) Kathâs. 18,46.

आक्रमणीय und आक्रम्य in अनाक्र°.

आक्रय m. und °यी f. *Handel, Kram.*

आक्रष्टव्य Adj. *hinzuschleppen.*

आक्रान्ति f. 1) *Betretung, Besteigung.* — 2) *das Aufsteigen, Emporkommen.*

आक्रीड 1) m. n. *Spielplatz, Lusthain, Garten.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kurûtthâma.

आक्रीडपर्वत m. *ein zum Spielen dienender Berg.*

आक्रीडभूमि f. *Spielplatz.*

*आक्रीडिन् Adj. P. 3,2,142.

आक्रोश m. 1) *Anfahrung, Schmähung, Beschimpfung* Gaut. Âpast. — 2) N. pr. eines Fürsten.

आक्रोशक Adj. *schmähend, schimpfend* Spr. 1520.

*आक्रोशन n. *das Anfahren, Schmähen.*

आक्रोशिन् Adj. und आक्रोष्टृ Nom. ag. = आक्रोशक.

*आक्क्री Adv. in Verbindung mit अस्, कृ und भू.

*आक्क्रोद् m. Nom. act.

1.*आक्त n. *ein aus der Rinde der Terminalia Bellerica bereitetes berauschendes Getränk* Gal.

2. आक्त Adj. *von der geographischen Breite* Comm. zu Sûrjas. 4,24.25.

आक्तकी f. = आक्तिकी.

*आक्तद्यूतिक Adj. *durch Würfelspiel entstanden.*

आक्तपटलिक m. *Archivar*, in मक्ताक्त°.

*आक्तपाटिक m. = अक्षपाटक *Richter.*

*आक्तपाद m. *ein Anhänger des Philosophen* Gautama.

*आक्तभारिक Adj. von अक्षभार.

आक्षरसमाम्नायिक Adj. *zum Alphabet gehörig; Laut, Buchstab.*

आक्षाणँ Partic. perf. von अक्ष्.

आक्षार n. Name eines Sâman.

*आक्षारणा f. *eine auf ein geschlechtliches Vergehen bezügliche Schmähung.*

आक्षाराक्ष Adj. पौधाक्षयम् Name eines Sâman.

आक्षि 1te Sg. Aor. med. von 1. अक्ष् Taitt. Âr. 2,3,1.

आक्षिक 1) Adj. *a) auf Würfelspiel beruhend* u. s. w. — *b) aus den Früchten der Terminalia Bellerica bereitet.* — *c) *= अक्षान्कृति, वकृति oder आवकृति.* — 2) *m. *Morinda tinctoria.* — 3) f. ई *ein aus den Früchten der Terminalia Bellerica bereitetes berauschendes Getränk.* आक्षकी v. l.

आक्षिन्वत् Adj. *wohnend.*

आक्षिप्तत्व n. *das Angedeutetsein* Comm. zu Âçv. Çr. 1,1,1.

आक्षिप्तिका f. *ein Gesang, der von einer der Bühne sich erst nähernden Person gesungen wird.*

*आक्षीब m. = अक्षीब 2).

आक्षील n. Name eines Sâman.

आक्षुस् 3te Pl. Aor. von 1. अक्ष्.

आक्षेप m. 1) *das Aufwerfen, Aufreissen* (der Erde durch den Pflug) Spr. 7725. — 2) *Ansichziehung, Zuckung* Kâd. 14,17. — 3) *das Auflegen, Auftragen* (einer Salbe). — 4) *das Abwerfen, Ablegen, Entfernen.* — 5) *Schwenkung* (der Hände) Paṇḍ. 19. bei der Aussprache des Svarita RV. Prât. 3,1; vgl. AV. Prât. 1,16. — 6) *das Hinreissen, Fortreissen, Entzükken* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 5560. Kâd. II, 118,20. 121,9. — 7) *Hinweisung auf* (im Comp. vorangehend) 216,4. *Andeutung* (auch als Bez. *eines best. Gleichnisses*) Vâmana 4,3,27. Kâvjapr. 10,21. Vgl. आक्षेपोपमा. — 8) *Schmähung, Beleidigung* Spr. 3379. 7725. — 9) *Einwurf, Einwendung, eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei,* Suçr. 2,559,5. Insbes. *Berichtigung der eigenen Rede.* — 10) *Herausforderung* (zum Streit). — 11) N. pr. eines Mannes VP.² 4,96.

आक्षेपक 1) Adj. *a) vor Augen habend, es zu thun habend mit* Comm. zu Jogas. 2,54. — *b) hinweisend auf, andeutend* Nâjâm. 6,3.5. — *c) *schmähend, beleidigend.* — 2) m. *Convulsion.*

आक्षेपण 1) Adj. (f. ई) *hinreissend, entzückend* Mâlatîm. 160,14. — 2) n. *a) das Stossen, Anstossen.* — *b) das Einwerfen, Einwenden* Karaka 3,8.

आक्षेपवृत्तक n. = आक्षेपोपमा 252,39.

आक्षेपवलन n. *das Hinundhergehen* (der Arme) 304,24.

आक्षेपसूत्र n. *ein Faden zum Aufreihen von Perlen.*

°आक्षेपिन् Adj. 1) *vor Augen habend, es zu thun habend mit* Jogas. 2,51. — 2) *hindeutend, anspielend auf.*

आक्षेपोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem das womit Etwas verglichen wird, nur angedeutet wird,* Sâh. D. 276,15.

आक्षेप्तृ Nom. ag. *der Etwas zurückweist.*

आक्षेप्य Adj. 1) *wogegen man einen Einwurf zu erheben hat.* — 2) *herauszufordern.*

*आक्षैत्रिय n. Nom. abstr. von अक्षेत्रज्ञ.

*आक्षोट und *आक्षोड m. = अक्षो°.

*आक्षोदन n. v. l. für आक्ष्वेदन.

आक्ष्यत् Adj. in Verbindung mit अहन् Bez. *best. Schlusstage in der Feier des* Ajana *der* Âditja *und* Aṅgiras. आर्क्ष्यत् v. l.

आख m. *Fanggrube* (Comm.); vielleicht *Ziel oder Schussweite.*

आखण m. *Zielscheibe.*

*आखण्डयितृ Nom. ag. *Zerbrecher, Zerstörer.*

आखण्डल Adj. 1) dass. als Beiw. Indra's RV. Später m. Bein. Indra's und ausnahmsweise auch Çiva's. — 2) (f. आ) *dem* Indra *gehörig* (z. B. Osten).

आखण्डलचाप m. n. *Regenbogen* Kâd. 88,4.

आखण्डलधनुस् n. dass. Prasannar. 130,22.

आखण्डलाशा f. *Osten* Prasannar. 150,4.

आखण्डलीय Adj. *Indra gehörig* Prasannar. 56,11.

*आखण्डिक m. wohl *ein best. Handwerker.* *°शाला f.

*आखन m. P. 3,3,125.

*आखनिक m. 1) *Dieb.* — 2) *Schwein.* — 3) *Maus.*

*आखनिकबक m. *ein Reiher einer Maus gegenüber, so v. a. Bedrücker der Schwachen.*

आखर m. *Höhle, Bau eines Thieres.*

आखरेष्ठ Adj. *im Bau sich aufhaltend.*

*आखा Adj. oder f. P. 3,2,101, Vârtt.

आखाटीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आखात n. = अखात 2) *a).*

*आखान m. = आखन.

आखु m. (*f. ebenso P. 4,1,44, Sch.) 1) *Maulwurf.* — 2) *Maus* 180,14. — 3) *Schwein. — 4) *Dieb.* — 5) *Lipeocercis serrata Trin.

आखुकरीष n. *Maulwurfshaufen.*

*आखुकर्णपर्णिका f. = आखुकर्णी Nigh. Pr.

*आखुकर्णी f. *Salvinia cucullata Roxb.*

आखुकिर m. *Maulwurfshaufen* Maitr. S. 1,6,3.

*आखुग m. Bein. Gaṇeça's.

*आखुनवी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*आखुपर्णिका und *°पर्णी f. = आखुकर्णी und आखुफला (Nigh. Pr.).

*आखुपाषाण m. *Magnet.*

*आखुफला f. *eine mit Croton Tiglium zusammengestellte Pflanze* Nigh. Pr.

*आखुभुज् m. *Katze.*

*आखुरथ m. Bein. Gaṇeça's.

आखुवग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Râgat. 4,677.

*आखुविषहा und *°विषापहा (Nigh. Pr.) f. *Lipeocercis serrata Trin.* und *eine best. Cucurbitacee.*

*आखुशुति f. = आखुकर्णी Nigh. Pr.

आखूत्कर m. *Maulwurfshaufen.*

*आखूत्थ m. आखूनामुत्थानम्.

आखेट m. *Jagd* 134,18.

आखेटक m. 1) dass. — 2) *Jäger* Spr. 861. fg.

आखेटकारवी und आखेटभूमि f. *Wildpark.*

*आखेटशीर्षक n. = आखोट°.

*आखेटिक m. 1) *Jagdhund.* — 2) *Jäger.*

*आखोट m. = अक्षोट *Wallnussbaum.*

आखोटकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आखोटशीर्षक n. *eine Art Estrich* (कुट्टिम).

*आख्यम् m. = प्रजापति.

आख्या f. 1) *Benennung, Name.* Instr. *mit Namen* 123,28. 130,29. 138,21. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *heissend.* — 2) *Zeitdauer* M. 2,134. MBh. 3,188,27. — 3) *Aussehen.*

आख्यात n. *Verbum finitum.*

आख्यातदीधिति f. Titel eines Werkes.

आख्यातृ Nom. ag. *der Etwas mittheilt, berichtet, erzählt* Gaut. 10,45.

आख्यातवाद m. Titel eines Werkes. °टिप्पणी f., °टीका f., °विवेचन n. und °व्याख्यासुधा f. Titel von Commentaren dazu.

आख्यातविवेक m. dass.

आख्यातवृत्तिटीका f. Titel eines gramm. *Commentars.*

आख्यातव्य Adj. *mitzutheilen, zu erzählen.*

आख्याति f. 1) *Mittheilung, Erzählung, Verbreitung einer Nachricht.* — 2) *Benennung, Name.*

आख्यातिक Adj. (f. ई) *verbal* Comm. zu Gaim. 2, 1,4 und Njâjas. 2,2,60.

आख्यान n. 1) *das Mittheilen, Erzählen, Berichten* 160,17. 249,16. Kap. 1,107. In der Dramatik *das Mittheilen eines vorangegangenen Ereignisses.* — 2) *Erzählung, Legende.*

आख्यानक 1) n. *eine kleine Erzählung* Kâd. 12, 24. — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

आख्यानय्, °यति *mittheilen, berichten.*

आख्यापक (!) Adj. *verkündend.*

आख्यापन n. *Aufforderung zum Erzählen.*

आख्यायिका f. *eine kleine Erzählung.* Auch आख्यायिक (des Metrums wegen) MBh. 2,11,36.

आख्यायिन् Adj. *erzählend, berichtend.*

आख्येय Adj. *mitzutheilen, zu erzählen, — berichten, einzugestehen.*

आग = आगस् in अनाग.

आगण्ड° Adv. *bis zu den Wangen* Çâk. 145. Megh. 88.

आगत 1) m. *Ankömmling, Gast* Çat. Br. 3,4,1,3. — 2) n. *Eingetroffenes, Erfolgtes* Çat. Br. 2,3,1,24. 27.

आगतत्व n. 1) *das Gekommensein* Comm. zu Mṛkkh. 72,1. — 2) *das Herkommen, Herstammen.*

*आगतनन्दिन् (°नर्दिन् Kâç.), *आगतप्रकारिन्, *°मत्स्य (°मत्स्या Kâç.), *°योधिन्, *°रोहिन् und *°वह्निन् Adj. gaṇa युक्तारोह्यादि.

आगतागम Adj. *der sich die Kenntniss von Etwas* (Gen.) *erworben hat* MBh. 3,28,1.

आगति f. 1) *Ankunft, Wiederkunft.* — 2) *das Herkommen, Herstammen.* — 3) *Entstehung.* — 4) *das Hinzukommen, Sichhinzugesellen.*

आगत्तृ Nom. ag. als Fut. *wird kommen* Çat. Br. 1,8,1,4.

आगत्तव्य n. impers. *veniendum* 110,26. 153,13.

आगत्तु Adj. 1) *herankommend, herbeikommend;* m. *Ankömmling, Fremdling, Gast* Ragh. 5,62. — 2) *hinzukommend, sich anhängend, angehängt.* — 3) *zufällig.*

आगत्तुक Adj. 1) 2) 3) = आगत्तु 1) (als m.), 2) und 3). — 4) *verlaufen, verirrt* (Vieh); *eingeschlichen, nicht hingehörig* (Lesart).

आगत्तुज Adj. *zufällig entstanden.*

आगत्तोस् Gen. Inf. mit Ergänzung von इयर्: *er könnte wiederkommen* Çat. Br. 12,5,1,1.

आगम 1) Adj. (f. आ) *hinzukommend, hinzutretend* AV. 19,35,3. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Ankunft.* — *b) Herkunft.* — *c) Eintreffen, Eintritt* (eines Zeitpunktes, Zustandes). — *d) Lauf* (eines Wassers), *Ausfluss.* — *e) Erwerb, Besitz.* — *f) das Lernen, Erlernen.* — *g) erlangte Kenntniss, Wissen, Kunde.* — *h) überlieferter Wortlaut, überlieferte Lehre, Ueberlieferung; Gesetzsammlung.* — *i) Hinzutritt, Zusatz.* — *k) Augment* (gramm.). — *l) eine best. rhetorische Figur.* — 3) n. *ein* Tantra.

आगमकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

आगमकृसर m. Kṛsara *zum Willkommen* Kauç. 34.

आगमन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Ankommen, Ankunft; das Wiederkommen.* — 2) *das Eintreffen.* — 3) *Entstehung.* — 4) *Bestätigung* Sâh. D. 397.

आगमवत् Adj. 1) *sich fleischlich vermischend.* — 2) *mit einem Augment* (gramm.) *versehen.*

आगमशष्कुली f. Çashkuli *genanntes Backwerk zum Willkommen* Kauç. 23.

आगमशास्त्र n. *ergänzende Lehre,* Titel *eines Supplementes* zur Mâṇḍûkjopanishad von Gauḍapâda, Weber, Lit.² 178.

आगमश्रुति f. *Ueberlieferung.*

आगमसार m. oder n. und °सारोद्धार m. Titel eines Werkes.

आगमापायिन् Adj. *kommend und gehend.*

आगमिक Adj. *durch Ueberlieferung erlangt* Comm. zu Njâjas. 2,1,19.

आगमिन् Adj. *ein Augment* (gramm.) *erhaltend.*

आगमिष्ठ Adj. *gern kommend zu* (Acc.) TBr. 3, 1,1,6.

आगर् wohl = आगार.

आगरिन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

*आगवीन Adj. *der so lange arbeitet, bis ihm die dafür versprochene Kuh übergeben wird.*

आगस् n. 1) *Aergerniss, Anstoss, zugefügtes Leid.* — 2) *Vergehen, Sünde.*

आगस्कारिन् Adj. *der sich gegen Jmd* (Gen.) *vergeht* oder *vergangen hat, Uebelthäter* MBh. 1, 113,27.

आगस्कृत् Adj. dass. MBh. 1,113,25.

आगस्कृत Adj. dass. MBh. 3,207,1.

आगस्ती s. आगस्त्य.

*आगस्तीय 1) Adj. = अगस्तये हितम्. — 2) m. Pl. *die Nachkommen des* Agasti.

आगस्त्य 1) Adj. *a)* (f. आगस्ती) *den* Ṛshi Agasti *betreffend, ihm geweiht* u. s. w. — *b) von der Pflanze Agati grandiflora herrührend.* — 2) m. *a)* Patron. von अगस्ति. Pl. MBh. 3,26,8. *f. आगस्ती. — *b) Agati grandiflora.*

आगा f. *Intonation, Sangweise, Melodie.*

आगातर् Nom. ag. *Ersinger.*

*आगाध Adj. = अगाध.

आगान n. *das Ersingen, Erlangen durch Singen.*

*आगान्तु m. = आगन्तु.

आगामिक Adj. (f. आ) *auf die Zukunft bezüglich.*

आगामिन् Adj. 1) *kommend, hinzukommend.* — 2) *künftig, bevorstehend* 110,24. — 3) *wandelbar, beweglich* (in der Auguralkunde).

आगामुक Adj. *kommend, zu kommen pflegend nach* (Acc.) Maitr. S. 3,1,5. 2,2. Chr. 238,28.

आगार n. *Gemach, Wohnung.*

आगारगोधिका f. *Hauseidechse.*

आगारधूम m. *eine best. Pflanze.*

आगावप m. Patron. auch im Pl.

आगावीय n. *das mit den Worten* आ गाव: (RV. 6,28) *beginnende Lied.*

आगुर f. *zustimmender Ausruf,* Bez. *best. Formeln in priesterlichen Responsorien.*

आगुरण n. *das Aussprechen der* Âgur.

आगुरव Adj. (f. ई) *vom Aloeholz herrührend.*

आगूर्ण und आगूर्त (Comm.) n. = आगुरण.

आगूर्तिन् Adj. *der die* Âgur *vollbringt* Çat. Br. 11,2,4,10.

आगेय Adj. (*zart, leise*) *anzustimmen* Tâṇḍja-Br. 13,10,8.

आगोपाल Adj. *bis zu den Kuhhirten herabgehend* MBh. 2,13,18.

आगोमुच् Adj. *von Schuld befreiend* Maitr. S. 3,5,11.

आग्नापौष्ण Adj. *dem* Agni *und* Pûshan *gehörig.*

आग्नाविष्णव Adj. *dem* Agni *und* Vishṇu *gehörig.*

आग्निक 1) Adj. (f. ई) *zur Schichtung des Feuers —, zum Feueropfer gehörig* Âpast. Çr. 15,33. 16,8. — 2) m. N. pr. eines Geistes Pañkâd.

*आग्निदत्तेय Adj. von अग्निदत्त.

*आग्निपद् Adj. = अग्निपदे दीयते कार्ये वा.

आग्निपाक्षीवती f. (sc. ऋच्) *der Vers* RV. 1,22,9 Çâṅkh. Br. 28,3.

आग्निपावमानी f. (sc. ऋच्) *der Vers* RV. 9,66,19 Tâṇḍja-Br. 16,5,9. 19.

आग्निमारुत 1) Adj. *dem* Agni *und den* Marut *gehörig.* — 2) *m. Patron. Agastja's. — 3) n. *Litanei an* A. *und die* M.

*आग्निमारुति m. Patron. Agastja's Trik. 1,1,89.

*आग्निवारुण Adj. (f. ई) *dem* Agni *und* Varuṇa *gehörig.*

आग्निवेशि m. Patron. von अग्निवेश.

आग्निवेशी s. आग्निवेश्य.

आग्निवेश्य 1) Adj. (f. °वेशी) *dem* Agniveça *gehörig.* — 2) m. Patron. von अग्निवेश.

आग्निवेश्यायन und °वैश्यायन 1) Adj. von Agniveçja *stammend.* — 2) m. Patron. eines Grammatikers TS. Prât. 14, 32.

आग्निशर्मायण und *आग्निशर्मि m. Patron. von अग्निशर्मन्.

*आग्निशर्मीय Adj. von आग्निशर्मि.

आग्निष्टोमिक Adj. 1) *zum* Agnishṭoma *gehörig.* — 2) **mit dem* A. *vertraut.*

आग्निष्टोम्य n. Nom. abstr. von अग्निष्टोम 1) Lâṭj. 8,1,16.

आग्नीध्र 1) Adj. *vom Feueranzünder herrührend, ihm gehörig.* — 2) m. *a) Feueranzünder* (ein best. Priester). — *b) Feuer* (!) Bhâg. P. 5,1,25. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Manu Svâjambhuva und des Prijavrata. — 3) **f.* आग्नीध्रा *die Sorge um das heilige Feuer.* — 4) n. *a) der Platz des Feueranzünders, der Feueraltar sammt Umfassung.* आग्नीध्रगत Çat. Br. 12,6,1,16. आग्नीध्रवेलौ 9,2,3,15. — *b) das Geschäft des Feueranzünders.*

आग्नीधक m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 12ten Manvantara Bhâg. P. 8,13,29.

आग्नीध्रीय 1) Adj. *im* Âgnîdhra 4) *a) befindlich.* — 2) m. *a) das im* Â. *befindliche Feuer.* — *b) der Feuerheerd im* Â.

आग्नीध्य Adj. (f. आ) *dem* Âgnîdhra 2) *a) gehörig.*

आग्नेन्द्र Adj. (f. ई) *dem* Agni *und* Indra *geweiht.*

आग्नेय 1) Adj. (f. ई) *a) dem Feuer* oder *Feuergotte gehörig, — geweiht, zu ihm in Beziehung stehend* 106,3. 220,5. 27. — *b) *der* Agnâji *gehörig, — geweiht.* — *c) südöstlich.* — 2) m. *a)* Patron. α) Skanda's. — β) *Agastja's. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. आग्नेय v. l. — 3) f. आग्नेयी *a) eine Tochter* Agni's und Gattin Urû's Hariv. 73. VP. 1,13,6. — *b) *Agni's *Gattin.* — *c) Südost.* — *d) *der erste Tag einer Monatshälfte* Gal. — 4) n. *a) *Blut.* — *b) geklärte Butter.* — *c) *Gold.* — *d) *die Stelle der Hand an der Wurzel des Mittel und Ringfingers* Gal. — *e) das Mondhaus* Kṛttikâ. — *f)* Name eines Sâman. — *g)* *N. pr. einer Gegend.

आग्नेयपावमानी f. = अग्निपावमानी Maitr. S. 1,5,6.

आग्नेयपुराण n. = अग्निपुराण.

आग्नेयास्त्र n. *ein best. Spruch.*

आग्नेयैन्द्र Adj. Agni *und* Indra *gehörig* Daiv. Br. 1.

आग्नेय्यैन्द्री f. (sc. ऋच्) *ein an* Agni *und* Indra *gerichteter Vers* Tândja-Br. 15,6,1. 3.

आग्न्याधेयिक Adj. (f. ई) *zum Anlegen des heiligen Feuers gehörig.*

आग्रयण n. *das Schürzen, Umbinden* (eines Gürtels) Ragh. 19,41.

आग्रन्थम् Absol. in पुनरा°.

*आग्रभोजनिक Adj. *dem man zuerst das Essen reicht.*

आग्रयण 1) m. *a) Erstling, eine* Soma-*Libation beim* Agnishṭoma. — *b) eine Form des* Agni. — 2) f. आग्रयणी *Erstlingsopfer.* — 3) n. *Erstlingsopfer von Früchten am Ende der Regenzeit* 85,21. Gaut. 8,19.

आग्रयणक n. = आग्रयण 3) Cit. im Comm. zu Kâtj. Çr. 347,4. Am Ende eines adj. Comp. Chr. 85,22.

आग्रयणपात्र n. *der zur Darbringung der* Âgrajana-*Libation bestimmte Becher.*

आग्रयणाग्र Adj. *mit der* Âgrajana-*Libation beginnend* Çat. Br. 4,5,9,2. 13.

आग्रयणेष्टि f. *Ernteopfer.*

आग्रह m. *das Sichklammern an Etwas, Bestehen —, Versessensein auf, Hartnäckigkeit, Grille.* Abl. und Instr. *mit Beharrlichkeit, — Hartnäckigkeit, auf Etwas bestehend.* Nach den Lexicographen 1) = ग्रह oder ग्रहण. — 2) = आक्रम oder आक्रमण. — 3) = आसङ्ग, सक्ति (शक्ति fehlerhaft) oder आसक्ति (आशक्ति fehlerhaft). — 4) = अनुग्रह oder स्नेह.

आग्रहायण 1) *m. = अग्रहायण. — 2) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Mârgaçirsha 231, 24. *Am Ende eines adv. Comp. °णि oder °णम्. — *b) ein best.* Pâkajagńa Gaut. 8,18. — *c) *das Sternbild* Mṛgaçiras.

*आग्रहायणक Adj. *am Vollmondstage im Monat* Mârgaçirsha *zu bezahlen.*

*आग्रहायणिक Adj. *zum Vollmondstage im Monat* Mârgaçirsha *in Beziehung stehend, an diesem Tage zu bezahlen.*

*आग्रहारिक Adj. von अग्रहार.

1. आग्रायण m. Patron. verschiedener Männer.

2. आग्रायण n. im Kâtu. = आग्रयण n.

आग्रावसत्रीय (?) Adj. Ind. St. 3,259.

आग्रेय m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 3,254, 20. आग्रेय v. l.

आग्ला f. (?) Gop. Br. 1,2,21.

*आघट्क m. *Desmochaeta atropurpurea DC.*

आघतन (!) n. = आघातन *Schlachthaus.*

आघमर्षण n. Patron. von अघमर्षण.

*आघर्षण 1) n. *das Reiben.* — 2) f. ई *Reiber, Bürste.*

आघाट 1) m. 1) *Cymbel, Klapper.* — 2) *Grenze.* — 3) **Achyranthes aspera.* — 4) = आघात am Ende einiger Comp.

आघाटि m. oder f. = आघाट 1).

आघात m. 1) am Ende eines Comp. *Schläger.* — 2) *Anschlag, Schlag mit* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *Tödtung.* — 4) *Verhaltung* (von Harn u. s. w.). — 5) **Trübsal, Leiden.* — 6) *Richtplatz, Schlachthaus.*

आघातकाल m. *kritische —, gefährliche Zeit* Kâraka 2,7.

आघातन und आघातस्थान n. *Schlachthaus, Schlachtstätte.*

आघार m. 1) *Sprengung von Fett in das Opferfeuer.* — 2) **geklärte Butter.* — 3) *= आघाट *Grenze* Gal.

आघृण Adj. *wankend, schwankend.*

आघृणि Adj. *glühend, gluthstrahlend.*

आघृणीवसु Adj. *gluthreich* ṚV.

आघोष m. 1) *Anruf* Nir. 5,11. — 2) *das Posaunen, Prahlen.*

आघोषणा f. *öffentliches Ausrufen, — Bekanntmachen.*

आघ्राण 1) n. *a) das Riechen* (trans.) Gaut. 23,6. — *b) *das Sattsein.* — 2) *Adj. *satt.*

आघ्रात n. *eine der zehn Weisen, auf welche eine Eklipse* (angeblich) *erfolgt.*

आघ्रेय Adj. *zu riechen.*

आङ् gramm. Bez. von 1. आ.

*आङ्कुशायन Adj. von अङ्कुश.

आकृति m. N. pr. eines Mannes. आकृति v. l.

1. आङ्ग m. *ein Fürst der* Aṅga, f. ई *eine Prinzessin der* A.

2. आङ्ग 1) *das Thema* (gramm.) *betreffend.* — 2) *n. *ein zarter Körper.*

*आङ्गक Adj. *die* Aṅga *betreffend* u. s. w.

आङ्गदी f. *die Residenz* Aṅgada's.

आङ्गरिष्ठ m. N. pr. eines Mannes.

*आङ्गविद्य Adj. *mit der Chiromantie vertraut.*

*आङ्गार n. *Kohlenhaufen.*

आङ्गारक m. Patron. von अङ्गारक.

आङ्गारिक m. *Kohlenbrenner, Köhler* Spr. 4843.

आङ्गि m. Patron. des Havirdhâna.

आङ्गिक 1) Adj. *mit dem Körper —, mit den Gliedern bewerkstelligt.* — 2) *m. *Trommelschläger.*

आङ्गिरस 1) Adj. (f. ई) *von* oder *von den* Aṅgiras *stammend, ihnen gehörig, sie betreffend.* — 2) m. *a)* Patron. verschiedener Männer, insbes. Bṛhaspati's. f. ई. — *b) der Planet Jupiter.*

आङ्गिरसेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आङ्गीरस Adj. (f. ई) und Patron. = आङ्गिरस.

आङ्गुलिक Adj. (f. ई) von अङ्गुलि *Finger.*

आङ्गूष m. n. *lauter Preis, Loblied.*

(आक्रूर्ष्य) आक्रूर्षिँय Adj. *laut preisend, schallend.*

आक्रेय m. *ein Fürst der* Aṅga, f. ई *eine Prinzessin der* A.

*आक्रेय Adj. von 2. oder 3. अक्र.

आच् Bez. *des Suffixes* आ *in Adverbien wie* दक्षिणा u. s. w. 231,26.

आच m. N. pr. eines Mannes.

आचक्रि Adj. *Etwas* (Acc.) *in Etwas* (Acc.) *verwandelnd.*

*आचनुस् Adj. Uṇṇval.

आचञ्चल Adj. *sich langsam hinundher bewegend, flatternd* Prasannar. 95,8.

आचतुरँस् Adj. *bis zum vierten Gliede* Maitr. S. 1,7,3.

*आचतुर्य n. Nom. abstr. von अचतुर.

आचन्द्रतारकम् Adv. *bis auf Mond und Sterne.*

आचपराच Adj. (f. आ) *hin- und zurückgehend* Tâṇḍja-Br. 2,2,3.

आचमन n. 1) *das Einschlürfen von Wasser, Ausspülen des Mundes* Âpast. — 2) *Wasser zum Einschlürfen oder zum Ausspülen des Mundes.* Auch f. ई.

*आचमनक n. = आचामनक.

आचमनीय 1) m. *ein Gefäss zum Ausspülen des Mundes.* — 2) n. *Wasser zum Ausspülen des Mundes.*

*आचमनीयक n. = आचमनीय 2).

आचय m. *Ansammlung, Fülle.*

*आचयक Adj. = आचये कुशलः.

आचर् in डुराचर्.

आचँरण n. 1) *Herfahrt, Ankunft.* — 2) *das Thun, Verrichten, Bewerkstelligen* Kâd. 263,13. — 3) *Wandel, Benehmen.* — 4) *Wagen, Karren.* Nach dem Comm. m.

आचरणीय Adj. *zu thun* Spr. 6922.

आचरित n. 1) *das Herbeikommen, Herbeikunft* Pâr. Gṛhj. 2,11,6. — 2) *Herkommen, Brauch.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Pâr. Gṛhj. 11,17,18. — 3) *Betragen, Benehmen.* — 4) *der herkömmliche Weg* (zur Eintreibung einer Schuld). Dieser besteht darin, dass man die Frau, den Sohn und das Vieh des Schuldners fortnimmt und sein Haus belagert. Vgl. Jolly, Schuld. 316.

आचरितव्य 1) Adj. *zu thun.* — 2) n. impers. *nach hergebrachter Sitte zu verfahren.*

*आचर्य Adj. 1) *adeundus.* — 2) *zu thun.*

आचान्ति f. *das Einschlürfen* Bâlar. 143,5.

आचान्तोदक Adj. *der Wasser eingeschlürft hat* Gobh. 1,1,2.

आचाम m. 1) *das Einschlürfen von Wasser, Ausspülung des Mundes.* — 2) *das Wasser —, der Schaum von gekochtem Reise* u. s. w. Kâtj. Çr. 19,1,20.

*आचामक Adj. P. 7,3,34, Sch.

*आचामनक m. *Spucknapf.*

*आचाम्य n. = आचमन 1).

आचार 1) m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *a) Wandel, Benehmen, Betragen.* — *b) guter Wandel, gutes Betragen.* — *c) Herkommen, Brauch, hergebrachte Sitte, Observanz.* Am Anf. eines Comp. vor einem Subst. *wie der Gebrauch es verlangt, herkömmlich.* — *d) bestimmte Verhaltungsweise, Diät.* — *e) Richtschnur* MBh. 3,3,36. = अन्तर्यामिन् Nilak. — *f)* bei den Buddh. *die Erklärung, dass man mit dem vom Lehrer Gesagten einverstanden sei.* — 2) *f. ई *Hingtscha repens Roxb.*

आचारचक्रिन् m. Pl. *eine best. Vishṇu'itische Secte.*

आचारचन्द्रिका f., °चिन्तामणि m., °तत्त्व n. (buddh.), °दीप m., °दीपिका f. und °प्रदीप m. Titel von Werken.

आचारभेद m. *Verletzung der hergebrachten Sitte* P. 8,1,60, Sch.

आचारमय Adj. *voller Observanz, ganz in Etiquette aufgehend* Kâd. 100,22.

आचारमयूख m., °माधव, °माधवीय und °रत्न n. Titel von Werken.

आचारवत् Adj. *von gutem Betragen, tugendhaft.*

आचारविवेक m. Titel eines Werkes.

*आचारवेदी f. Bein. Âryâvarta's.

आचारव्यपेत Adj. *vom Herkommen abweichend* Jâgñ. 2,5.

आचारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

आचाराङ्ग n. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

*आचारातिक्रम m. = क्रिया Halâj.

आचारादर्श m. Titel eines Werkes.

आचारापेत Adj. = आचारव्यपेत 211,29.

आचारार्क m. Titel eines Werkes.

आचारिक n. *bestimmte Verhaltungsweise, Diät.*

आचारोल्लास m. Titel des 1ten Theils des Paraçurâmaprakâça.

आचार्य 1) m. *a) Lehrer,* insbes. *ein Brahman, der seinen Schüler mit der heiligen Schnur umgürtet und ihn in die heiligen Schriften einführt.* आचार्यज्ञायाँ Çat. Br. 11,3,3,7. आचार्यान्तेवासिनाँ 10,1,3. 10. आचार्यकुल n., °दार m., °पुत्र m. Âpast. °शुश्रूषा Saṁhitopan. 36,5. — *b)* Bein. Droṇa's, des Lehrers der Pâṇḍava. — 2) *f. आचार्या *Lehrerin.*

आचार्यक n. *Lehreramt, Lehrmeisterschaft* Mâlatîm. 49,3. Bâlar. 42,17. 111,23.

आचार्यकल्प m. *die Vorschriften der Lehrer* AV. Prâjaçc. 6,8.

आचार्यकारिका f. Bez. *einer best.* Kârikâ.

आचार्यकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

आचार्यचरितचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

आचार्यचूडामणि m. Titel eines Werkes.

आचार्यता f. und °र्य n. *Lehreramt, Lehrerberuf.*

आचार्यदेशीय Adj. *an einen Meister anstreifend, dem M. nahe kommend,* Bez. Patañgali's bei Kaij.; vgl. Ind. St. 13,316. fg.

*आचार्यभोगीन Adj. *zum Wohl des Lehrers gereichend.* भोगशब्दः शरीरवाची Kâç.

आचार्यमतरहस्य n. Titel eines Werkes.

आचार्यवचस् n. *das Wort des Lehrers* Çat. Br. 11,3,3,6.

आचार्यवत् Adj. *einen Lehrer habend* 283,23.

आचार्यसव m. *ein best.* Ekâha.

आचार्याधीन Adj. *vom Lehrer abhängig.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaut. 3,5.

*आचार्यानी f. *die Frau eines Lehrers.*

आचिख्यासा f. *die Absicht, Etwas auszudrücken.*

आचिख्यासु Adj. *auszudrücken beabsichtigend* 249,7.

आचिख्यासोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem man es im Ungewissen lässt, ob man bei der Vergleichung zweier Dinge ihre guten oder ihre schlechten Eigenschaften meint,* 249,8.

आचित् f. *das Merken auf* (Gen.).

आचित n. *Wagenlast (ein Gewicht von 20 Tulâ).*

*आचितिक (f. ई) und *आचितीन (f. आ) Adj. *eine Wagenlast bildend.*

आचिदोक् (आचिदोक् Ind.) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आचूषण n. *das Saugen, Aussaugen;* auch vom *Saugen der Schröpfköpfe* u. s. w.

आचेश्वर m. N. pr. eines von Âka erbauten Heiligthums.

आचोपच Adj. *schwankend.*

आच्छत्त्र f. *Hülle.*

आच्छत्त्रिधान n. *Schutzvorrichtung, Bedeckungsmittel.*

आच्छाद m. *Gewand, Kleidung.*

आच्छादक Adj. *verhüllend, verbergend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 259,12.

आच्छादन n. 1) *das Verdecken, Verhüllen, Verbergen* Gaut. 3,18. — 2) *Bekleidung, Kleidung* Âpast. — 3) *Betttuch.* — 4) *First, Söller.*

*आच्छादनफल m. *die Baumwollenstaude* Nigh. Pr.

आच्छादनवस्त्र n. *Untergewand* Paṅkat. 226,17.

°आच्छादिन् Adj. *verdeckend, verhüllend.*

आच्छुक m. = आत्तिक *Morinda tinctoria.*

आच्कुरित *n. 1) *eine mit den Nägeln bewirkte Musik.* — 2) *Hohngelächter.*

*आच्कुरितक n. 1) *eine best. Verletzung durch Fingernägel.* — 2) *Hohngelächter.*

आच्क्रेत्तर् Nom. ag. *Abschneider.*

*आच्क्रोट m. (Gal.) und *आच्क्रोदन n. *Jagd.*

आच्यादोक् n. v. l. für आज्यादोक् Ârsh. Br. Tâṇḍja-Br. 21,2,5. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

*आच्युतत्ति m. Pl. und *°त्तीय m. v. l. für आच्युदृत्ति.

*आच्युतिक Adj. (f. ई) von अच्युत N. pr.

*आच्युदृत्ति m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°दृत्तीय m. *ein Fürst desselben.*

आज 1) Adj. *von der Ziege herrührend, caprinus.* — 2) m. *a) *Geier.* — *b)* Patron. Auch im Pl. — 3) f. आजी ein zur Erklärung von अजी *Ziege* erfundenes und diesem gleich gesetztes Wort Çat. Br. 3,3,3,9. — 4) n. *a) das unter* Aǵa Ekapad *stehende Mondhaus* Pûrvabhâdrapadâ 220,1. — *b) *ein mit einem Ziegenfell geschlossener Korb* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,55,18.

*आजक n. *Ziegenheerde.*

*आजकरीषा Adj. P. 4,2,78, Sch.

*आजकार m. Çiva's *Stier.*

*आजक्रन्दक Adj. von आजक्रन्द Kâç. zu P. 4,2,125.

*आजक्रन्दि m. Patron.

आजगर Adj. (f. ई) *einer Boa gehörig, ihr eigen, sie betreffend, wie sie verfahrend.*

आजगव n. Çiva's *Bogen.*

आजगाव oder आज° m. N. pr. eines Schlangendämons Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

*आजधेनवि m. Patron.

आजनन n. *Geburt, Ursprung.*

आजनि f. *Treibstock.*

आजन्म Adv. *von der Geburt an* Ragh. 1,5. Kathâs. 2,29. Spr. 7725. °वैखानस Bâlar. 32,20. °सात्म्य n. *Zuträglichkeit durch's ganze Leben* Vâgbh. 1,10,7.

*आजन्मसुरभिपत्र m. *eine Art Ocimum.*

*आजपथिक Adj. von अजपथ.

आजपाद् n. *das Mondhaus* Pûrvabhâdrapadâ Ind. St. 14,320.

*आजबन्धवि m. Patron. von अजबन्धु Kâç. zu P. 4,1,96.

आजमायव n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*आजमार्य m. Patron. von अजमार.

आजमीढ oder °मीळ्ह m. Patron. von अजमीढ.

*आजमीढक Adj. von अजमीढ.

*आजमीढि m. Patron. von अजमीढ Mahâbh. 4,60,*b.*

*आजयन n. Nom. act. zur Erklärung von आजि.

आजरसम् Adv. und °साय Dat. *bis zum hohen Alter.*

आजर्जरित Adj. *etwas zerschlagen, — zerfetzt* Kâd. II, 74,22.

*आजवन n. Nom. act. zur Erklärung von आजि.

*आजवस्तेय m. Patron. von अजवस्ति.

*आजवाह und *°क Adj. von अजवाह.

आजस्रिक Adj. *beständig —, täglich geschehend.*

आजातशत्रव m. Patron. von अजातशत्रु.

आजाति f. *Geburt.*

*आजाद्य m. *zum Stamm der* Aǵâda *gehörig.*

आजान 1) n. *a) Geburt, Abkunft. — b) Geburtsort.* — 2) *m. *Götterwelt* Çaṃk. zu Taitt. Up. 2,8. — 3) f. आ *Ort der Empfängniss* Ait. Âr. 103,1.

आजानज Adj. *schon von Geburt Etwas seiend.*

आजानदेव m. *ein Gott von Geburt.*

आजानि f. 1) *Geburt, Abkunft.* — 2) *edle Abkunft.*

*आजानिक्य n. *Unbeweibtheit.*

आजानुबाहु Adj. *dessen Arme bis an die Kniee reichen* R. 1,1,12.

आजानुलम्बिन् Adj. *bis an die Kniee reichend* Kâd. 33,8.

आजानुसम Adj. *kniehoch* Suçr. 2,215,19.

आजानेय 1) Adj. (f. ई) *von edler Abkunft.* Am Ende eines Comp. (buddh.) *von der und der Abkunft, — Art.* — 2) m. *ein edles Pferd* MBh. 3,270,10.

आजानेय्य Adj. dass.

*आजायन m. Patron. von अज.

आजाविक Adj. *aus Ziegen- und Schaffellen* oder *-Haaren gemacht.*

आजि m. f. 1) *Wettlauf, Wettkampf, Kampf* überh. Acc. mit अज्, इ, धाव् und सर् *einen Wettlauf anstellen.* आजौ *im Kampfe,* आजिमध्ये *mitten im Kampfe* MBh. 5,182,12. — 2) *Rennbahn.* — 3) *= क्षण. — 4) *= आक्षेप.

आजिकृत् Adj. *einen Wettkampf anstellend.*

आजिग n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 15, 9,6. Lâṭj. 1,6,46.

आजिगमिषु Adj. in अनाजि°.

आजिघृक्षु Adj. *anzupacken beabsichtigend* Kâd. 70,6.

आजिजित्या f. *Sieg im Wettlauf* Tâṇḍja-Br. 14, 3,11. 15,9,6.

आजिज्ञासेन्या f. Pl. *ein best. kurzer Abschnitt der* Kuntâpa-*Lieder.*

आजितुर् Adj. *in Kämpfen siegend.*

*आजिनीय Adj. von अजिन.

आजिपति m. *Herr des Kampfes* Vâlakh. 5,14.

आजिपथ m. *Kampfweg,* so v. a. *der Weg, auf dem Räuber sich zurückziehen,* Âpast. 1,24,21.

आजिमुख n. *Vordertreffen* 321,8.

*आजिरि von अजिर.

*आजिरेय m. Patron. von अजिर.

आजिशिरस् n. *Vordertreffen* MBh. 3,289,15.

आजिसृत् Adj. *einen Wettlauf anstellend.*

आजिक्षीन m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.*

आजिक्षीर्षु Adj. *Etwas* (Acc.) *herbeizubringen beabsichtigend.*

आजिह्मित Adj. *etwas seitwärts gezogen.* °लोचनम् Adv. Kâd. 73,21.

*आजीकूल N. pr. einer Gegend. Davon *°क Adj.

आज्ञी° v. l.

आजीगर्त n. Name eines Sâman.

आजीगर्ति m. Patron. von अजीगर्त.

आजीव m. 1) *Lebensunterhalt.* — 2) *ein buddh.* oder Gaina-*Bettler.*

आजीवक 1) m. = आजीव 2). — 2) *°विका f. *Lebensunterhalt* Gal.

आजीवन n. *Lebensunterhalt.*

आजीविनिक Adj. *einen Lebensunterhalt suchend* Kâd. II, 103,16.

आजीवम् Adv. *lebenslang.*

आजीविक m. = आजीविन् Varâh. Bṛh. 15,1.

आजीवितान्तम् Adv. *lebenslang* 179,11.

आजीविन् m. *eine best. Art Bettler.*

आजीव्य 1) Adj. *zum Lebensunterhalt geeignet, einen L. gewährend.* — 2) n. *Lebensmittel* MBh. 3, 92,11 (= भृत्यादय: Nîlak.).

*आजुर f. = विष्टि.

आजेय m. Patron. des Nandivardhana.

आज्ञप्ति f. *Anordnung, Befehl.*

आज्ञा f. 1) dass. — 2) *Autorität, unbeschränkte Gewalt* Bâlar. 17,19. 23,16. — 3) Bez. *des 10ten astrol. Hauses* Varâh. Bṛh. 9,1.

आज्ञाकर 1) m. *Diener.* Davon Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. ई *Dienerin.*

आज्ञाचक्र n. *ein best. mystischer Kreis am Körper.*

आज्ञाचक्र n. = आज्ञाचक्र.

आज्ञातकौण्डिन्य m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

आज्ञातर् Nom. ag. *Bestimmer, Anordner.*

आज्ञादान n. *das Ertheilen eines Befehls* Râǵat. 5,3.

आज्ञान n. *das Erkennen, Verstehen.*

आज्ञानकौण्डिन्य m. v. l. für आज्ञात°.

आज्ञापक Adj. (f. °पिका) *anweisend.*

*आज्ञापत्र n. *ein geschriebener Befehl.*

आज्ञापरिग्रह m. *das Empfangen eines Befehls* Râǵat. 5,3.

आज्ञापालन n. *das Befolgen der Befehle* VP. 1,13,24.

आज्ञाप्य Adj. *zu Jmds* (Gen.) *Befehlen bereit.*

आज्ञाभङ्ग m. *Verletzung —, Nichtausführung eines Befehls* Spr. 878. °कर Adj. *einen Befehl nicht ausführend* 877. °कारिन् Adj. dass. Chr. 101,19.

आज्ञायिन् Adj. *erkennend*, in मनसाज्ञायिन्.

आज्ञासंपादिन् Adj. *Befehle ausführend, gehorsam.*

1. आज्य und आज्ञिअ n. 1) *Opferschmalz; am Feuer zerlassene und gereinigte Butter, welche in die Flamme gegossen oder zum Schmälzen und Salben verwendet wird.* — 2) *Oel, Milch und andere Stoffe, wenn sie statt des eigentlichen Opferschmalzes verwendet werden.* — 3) *ein best.* Çastra *bei der Frühspende und zwar je eines für den* Hotar *und seine drei Gehülfen.* — 4) *das in diesem* Çastra *enthaltene* Sûkta. — 5) *ein mit diesem* Çastra *verbundenes* Stotra.

2. *आज्य m. Patron. von अज्ञ.

आज्यग्रह m. *ein Becher Opferschmalz.*

आज्यदोह n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 21,2,5. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

आज्यधानी f. *Opferschmalzbehälter.*

आज्यपत्त m. *Ziel eines Wettlaufs.*

आज्यप 1) Adj. *Opferschmalz trinkend.* — 2) m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

1. आज्यभाग m. *Theil* (*Portion*) *des Opferschmalzes.* Gewöhnlich Du. von *den zwei Theilen für* Agni *und* Soma Lâṭj. 5,2,4.

2. आज्यभाग Adj. (f. आ) *das Opferschmalz als Antheil habend.*

*आज्यभुज् m. Bein. Agni's.

आज्यलिप्त Adj. *mit Opferschmalz bestrichen* Çat. Br. 1,3,1,24. 9,3,3,14.

आज्यलेप m. *Salbe von Opferschmalz.*

*आज्यवारि m. *das Meer mit Opferschmalz statt Wasser.*

आज्यविलापनी f. *Schmalzpfanne* Çat. Br. 3,5,3, 13. 5,2,1,1.

आज्यस्थाली f. *Schmalztopf* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,7,24.

आज्यकविस् Adj. *Schmalzspende habend* Çat. Br. 3,4,4,6. Ait. Br. 1,25.

आज्येष्टि m. *Schmalzopfer* Gaut. 23,20. 27,5.

आज्योदोह n. = आज्यदोह Ârsh. Br.

आज्याकृति f. *Schmalzspende* Gaut. 25,3. 26,14.

आञ्ज्, आञ्जति *ziehen, zerren.*

आञ्जन n. *das Ziehen, Zerren* Bâlar. 205,6.

1. आञ्जन 1) n. *a) Salbe*, insbes. *Augensalbe.* — *b) Fett* überh. — 2) f. आञ्जनी *eine Schachtel mit Augensalbe.*

2. आञ्जन Adj. *die Farbe von Augensalbe habend.*

आञ्जनगन्धि Adj. (f. ebenso) *nach Salbe riechend* 20,9.

आञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Kâṭh. 23,1. Vgl. अञ्जन°.

आञ्जनाभ्यञ्जन 1) n. Du. *Augen- und Fusssalbe.* — 2) f. आ Pl. *ein best. 49 tägiges* Sattra.

आञ्जनाभ्यञ्जनीय n. Sg. und °या f. Pl. (Âçv. Çr. 11,6,5) = आञ्जनाभ्यञ्जना.

*आञ्जनिक्य n. Nom. abstr. von अञ्जनिक.

आञ्जनीकारी f. *Salberin* oder *Salbenbereiterin.*

आञ्जनेय m. 1) *Metron. Hanumant's.* — 2) N. pr. eines Autors.

आञ्जन्य Adj. *für welchen Augensalbe gehört.*

*आञ्जलिक्य n. Nom. abstr. von अञ्जलिक.

आञ्जस Adj. (f. ई) *unmittelbar, direct* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,8.

आञ्जस्य n. Abl. und Instr. *unmittelbar, ohne Weiteres.*

आञ्जिक m. N. pr. eines Dânava.

आञ्जिग m. Patron. des Svapas oder N. pr. eines Dânava Ârsh. Br.

*आञ्जिनेय m. *eine Eidechsenart.*

*आञ्जीकूल N. pr. einer Gegend. Davon Adj. *°क Kâç. zu P. 4,2,127. आजी° v. l.

आट् onomatop. vom Quaken der Frösche.

आट 1) am Ende einiger Compp. Nom. ag. oder act. von अट्. Auch आटक (f. °टिका). — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

*आटरू, *आटरूष und *°क m. = अटरूष *eine best. Pflanze* Gal.

आटविक 1) Adj. *zu einem Walde in Beziehung stehend.* सैन्य n. *ein aus Waldbewohnern bestehendes Heer* Spr. 3712. — 2) m. *a) Waldbewohner* Mâlav. 69,1. — *b) Förster.*

आटविन् m. N. pr. eines Lehrers.

आटवी f. N. pr. einer Stadt.

आटव्य m. N. pr. v. l. für आटविन्.

आटि f. *Turdus Ginginianus* Pâr. Gṛhj. 1,19,11.

*°शाला f. gaṇa क्षत्र्यादि.

आटिकी f. N. pr. einer Frau. Nach Çaṁk. Adj. f. *noch nicht mannbar* (zu lesen अनुपज्ञातपयोधरादिस्त्रीव्यञ्जना). Nach einer anderen Erklärung f. von आटिक *sich umhertreibend* Ind. St. 1,255.

आटिक्य (?) Adj. *auf der Wanderung begriffen.*

*आटीकन n. *das Springen der Kälber.*

*आटीकर m. *Stier.*

आटीमुख n. *ein best. beim Aderlassen gebrauchtes Instrument.*

*आटीमेद् m. *ein best. Vogel* Gal.

आटोप m. 1) *Aufbauschung, Anschwellung.* — 2) *Fülle, Menge, Uebermaass.* — 3) *Aufgeblasenheit des Leibes, Flatulenz.* — 4) *Stolz.*

*आटूस्थलीक Adj. von अटूस्थली.

आटूर 1) m. Patron. von अटूर. — 2) *Adj. *wanderlustig.*

आठक m. = आढक 1).

आडम्पर R. 5,13,51 fehlerhaft für आडम्बर (so ed. Bomb.).

आडम्बर m. 1) *eine Art Trommel* R. ed. Bomb. 5,10,45. — 2) *Lärm, Getöse* Spr. 3785. — 3) *lärmvolles Benehmen, das Posaunen, vieles Reden, Wortschwall.* — 4) *Trompetenstoss. — 5) *Elephantengebrüll* Kâd. 128,16. — 6) Am Ende eines Comp. *Riesenmässigkeit, das Non plus ultra —, die Krone von* Uttarar. 36,12. Kathâs. 26,89. Bâlar. 271,6. 307,21. Prasannar. 23,7. 145,22. — 7) *Freude. — 8) *die Augenwimpern.* — 9) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

आडम्बरवत् Adj. *viel Lärm machend* Spr. 3771.

आडम्बराघात m. *Trommelschläger.*

*आडारक m. N. pr. eines Mannes. अण्डारक v. l.

आडि f. 1) *ein best. Wasservogel*, = आति. — 2) *ein best. Fisch.*

आडिबक und आडी° Adj. *zwischen den Vögeln* Âḍi und Baka (d. i. *zwischen* Vasishṭha *und* Viçvâmitra) *vor sich gegangen* (Kampf).

आडीविन् m. N. pr. einer Krähe Kathâs. 62,8.

*आडु in *आढ्याडु Adj. *Reiche beneidend.*

*आडू *Floss, Boot.*

आढक 1) m. n. (adj. Comp. f. ई) *ein best. Hohlmaass*, = 4 Prastha. — 2) f. ई *a) Cajanus indicus Spreng. — b) *alaunhaltiger Thon* und *Alaun* Nigh. Pr.

*आढकजम्बुक P. 4,2,120, Sch.

*आढकिक (f. ई) und *आढकीन (f. आ) Adj. *einen* Âḍhaka *enthaltend* u. s. w.

*आढकीफल m. *Rohr* Gal.

*आढीलक n. = आटीलक.

आढ्य (aus अर्ध्य) 1) Adj. (f. आ) *a) wohlhabend, begütert, reich*; Subst. *ein Reicher. — b)* mit Instr. oder am Ende eines Comp. *reich an, strotzend von, reichlich versehen —, vermischt —, getränkt mit. — c) vermehrt um* (Instr.) Golâdhj. 7,22. — 2) *f. आ *die Erde* Gal. Vgl. आर्या.

*आढ्यक n. *das Reichsein.*

*आढ्यकुलीन Adj. *aus einem reichen Geschlecht.*

*आढ्यंकरण Adj. (f. ई) *reich machend.*

आढ्यता f. *das Reichsein.*

*आढ्यपदि Adv. gaṇa द्विपद्यादि.

*आढ्यपूर्व Adj. *ehemals reich gewesen* Pat. zu Vârtt. 1 zu P. 1,1,29.

*आढ्यंभविष्णु und *°भावुक Adj. *reich werdend.*

आढ्यरोग m. *Rheumatismus, Gicht.*

आम्वरोगिन् Adj. *rheumatisch, gichtisch* Karaka 1,14. Suçr. 2,207,4.

आम्ववात m. *rheumatische Lähmung der Lenden.*

आणाक Adj. = अणाक *fein, klein, winzig* Spr. 119.

आणाव 1) Adj. *a) fein. — b) *mit Panicum miliaceum bestanden* Gal. — 2) *n. *Feinheit, Dünnheit.*

*आणावय्, °यति Denom.

*आणावीन Adj. = आणाव 1) *b*).

आणि m. und *f. 1) *der in der Nabe laufende Zapfen einer Achse.* — 2) **Achsennagel, Lünse.* — 3) *der unmittelbar über dem Knie liegende Theil des Beines.* — 4) **Hausecke.* — 5) **Grenze.* — 6) **Kampf.*

*आणीवेय m. Patron. von आणीव.

आण्ड 1) n. *Ei.* — 2) m. Du. *die Hoden.* — 3) f. ई *Hode.*

आण्डकपाल n. *Eierschale.*

आण्डकोश m. *Ei.*

आण्डज 1) Adj. *aus einem Ei geboren.* — 2) m. *Vogel* Ind. St. 14,2.

*आण्डवत् Adj. *mit Eiern* oder *Hoden versehen.*

आण्डादु m. *Eierfresser* (ein Dämon).

*आण्डायन Adj. von आण्ड.

आण्डीक Adj. *Eier —, eiartige Früchte tragend.*

*आण्डीर Adj. = अण्डीर.

*आण्डीवत oder *°वत् gaṇa कर्णादि. Davon *°वतायनि.

आत् Adv. 1) *darauf, dann, da;* insbes. im Nachsatz nach यदु, यदा, यदि. — 2) *dann, ferner, auch, und.* — 3) nach einem Fragewort *dann, doch.*

आत s. आता.

आतक m. N. pr. eines Schlangendämons. Vgl. आट.

आतङ्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *körperliches Leiden.* — 2) **Fieber.* — 3) *Leiden der Seele, Unruhe, Angst, Furcht* 299,23. 310,18. — 4) **der Laut einer Trommel.*

*आतङ्कक m. *Fieber* Gal.

आतङ्कदर्पण m. Titel eines Werkes.

आतङ्कप्रतिमा f. *bildliche Darstellung einer Krankheit.*

आतङ्क in प्रतातङ्क.

आतञ्चन n. *Lab.* Nach den Lexicographen = प्रतिवाप (प्रतो°), आप्यायन (प्रापण) und ज्ञवन (पवन).

आतत Partic. von तन् mit आ.

आततायिन् Adj. 1) *einen gespannten Bogen habend.* — 2) *mit bewaffneter Hand Jmdes Leben* oder *Gut bedrohend, nach Jmdes Leben* oder *Gut trachtend.*

आततायिन् Adj. = आततायिन् 1) TS. 4,5,2,1.

आततीकरण n. *das Spannen* (einer Bogensehne).

आतनि Adj. *durchdringend.*

आतप् s. आतपस्.

आतप 1) Adj. *Weh verursachend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Gluth, Hitze* 185,11.23. *Sonnenhitze, — schein.*

आतपति Loc. Partic. *im Sonnenschein.*

आतपत्र n. (adj. Comp. f. आ) *Sonnenschirm.*

*आतपत्रक n. dass.

*आतपत्रपत्त्रा f. *eine best. Pflanze* Gal.

आतपत्राय् *einen Sonnenschirm darstellen.* °यित Partic. *e. S. darstellend.*

आतपन Adj. *erhitzend* (Çiva).

आतपवत् Adj. 1) *von der Sonne beschienen.* — 2) m. *der 24te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

आतपवर्ष्य Adj. (f. आ) *von einem Sonnenregen herrührend* Kâtj. Çr. 15,4,35.

आतपवारण n. *Sonnenschirm.*

आतपस् Abl. Inf. (abhängig von वर् *wehren*) *zu brennen, — versengen* RV. 5,73,5. 8,62,8.

आतपात्यय m. *Schwund der Tageshitze, abendliche Kühle* Ragu. 1,52.

आतपाय m. *Ablauf der heissen Jahreszeit, Beginn der Regenzeit* R. 2,93,9. 6,15,24. 79,56.

आतपाय्, °यते *zur Sonnenhitze werden* Kâd. 248,14.

*आतपीय Adj. von आतप.

आतपोदक n. *ein in der Sonnenhitze als Wasser erscheinende Luftspiegelung.*

आतपोवनम् Adv. *bis zum Büsserwald* Kathâs. 10,208.

आतप्य Adj. *im Sonnenschein befindlich.*

आतमाम् superl. Steigerung der Präposition आ (vor व्या).

आतर m. 1) *das Setzen über einen Fluss* Râgat. 8,1508. — 2) *Fährgeld.*

आतर्द m. *durchbohrte Stelle, Loch.*

आतर्दन n. in *अलमातर्दन.

*आतर्पण n. 1) = प्रीणन. — 2) = आलिम्पन, मण्डोदक, मङ्गलालेपन.

*आतव m. N. pr. eines Mannes. Davon *°वायन m. Patron.

आता f. (Instr. Pl. आताभिस् und आतिस्) *Umfassung, Rahmen einer Thür;* bildlich auch *Rahmen des Himmelsraumes.*

आतान m. *ausgespannte Schnur, Strick* u. s. w. VS.

आतापिन् 1) Adj. *von Eifer beseelt* Lalit. 296,3. — 2) m. *a)* * = आतापिन्. — *b)* N. pr. eines Daitja.

*आतापिन् m. *Falco Cheela* (चिल्ल).

आताम्र Adj. (f. आ) *röthlich* 248,3. 294,29. LA. 90,4. Compar. °तर. Nom. abstr. °ता f. Chr. 314,19.

*आतार m. 1) = संसारतीरं प्राप्यापि पुनरावर्तनम् Ind. St. 2,41. — 2) = आतर 2).

आतार्य Adj. *zum Übersetzen behülflich.*

*आतालो Adv. in Verbindung mit अस्, कर् oder भू.

आति und आती f. *ein best. Wasservogel.* **Turdus ginginianus* H.

आतिच्छन्दस n. *der 6te Tag in der 6tägigen Pṛshṭhja-Feier.*

(आतिथिग्व) °गुअ m. Patron. von अतिथिग्व.

आतिथेय 1) Adj. (f. ई) *hospitalis.* — 2) *m. Patron. von अतिथि. — 3) f. ई (Bâlar. 18,21. 19,1) und n. *Bewirthung, gastliche Aufnahme, Gastfreundschaft.*

आतिथ्य 1) Adj. *für einen Gast bestimmt, gastlich.* — 2) *m. *Gast.* — 3) f. आ = 4) *b*) Lâṭj. 1,3,1. 6,22. 5,6,4. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Gastverhältniss, gastliche Aufnahme, Gastfreundschaft.* क्षत्रातिथ्यम् Name eines Sâman. युद्धातिथ्यं कर् oder दा *mit einem Kampfe bewirthen,* so v. a. *eine Herausforderung zum Kampfe annehmen.* श्रवणायोरातिथ्यं या so v. a. *zu Ohren gelangen* Prasannar. 6,1. — *b)* im Ritus *der Empfang des* Soma, *wenn er zum Opferplatz gebracht wird.*

आतिथ्यरूप Adj. *das* आतिथ्य 4) *b) darstellend.*

आतिथ्यवत् Adj. *von Gastfreundschaft redend, das Wort «Gast» enthaltend* Ait. Br. 1,17.

आतिथ्येष्टि f. = आतिथ्य 4) *b)* Mahidh. zu VS. 19,14.

आतिदेशिक Adj. von अतिदेश.

आतिरश्चीन Adj. (f. आ) *ein wenig zur Seite gewandt* Benf. Chr. 198,23.

आतिरात्र्य n. Nom. abstr. zu अतिरात्र 2) *a)* Lâṭj. 8,1,16.

आतिरेक n. *das Zuvielsein, Ueberschuss.*

आतिवाहिक Adj. in Verbindung mit शरीर *der feine Körper, der die Seele in eine fernere Geburt hinüberführt,* Kap. 5,103. Bâdar. 4,3,4. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend.

आतिविज्ञान्य Adj. *über das Erkennen hinausgehend.*

आतिशायनिक und °शायिक Adj. *Steigerung ausdrückend; ein solches Suffix.*

*आतिश्वायन Adj. von अतिश्वन्.

आतिष्ठ n. *das Obenanstehen.*

*आतिस्वायन Adj. von अतिस्वन् gaṇa पक्षादि in der Kâç. zu P. 4,2,80.

आतीषादीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 7,8,13. Tândja-Br. 12,11,15. 16.

*आतु m. *Floss.* Vgl. आडू.

आतुञ्च् f. *das Dunkelwerden.*

आतुड्रि Adj. *auf Etwas losstürzend.*

आतुड्रे Dat. Inf. *herbeizuschaffen.*

आतुर Adj. (f. आ) 1) *leidend, krank.* Am Ende eines Comp. *gequält —, gepeinigt von* 58,22. 122, 29. — 2) mit Inf. *heftig verlangend* MBh. 3,63,36.

आतुरसंन्यासविधि m. Titel eines Werkes.

आतुरान्तक m. fingirtes N. pr. eines Arztes (*Kranke tödtend*) Hâsj.

आतृष Partic. von तर्ड् mit आ.

आतृतीयम् Adv. *bis zum dritten* Lâṭj. 9,8,17. 19.

आतृदस् Abl. Inf. mit पुरा *ohne zu spalten* (mit attrahirtem Abl.) ṚV. 8,1,12.

*आतृप्य m. *Anona reticulata;* n. *die Frucht.*

आतोदिन् Adj. *stossend, stechend.*

आतोद्य n. *ein geschlagenes musik. Instrument.*

आत्कील m. Patron. von अत्कील.

आत्त Partic. von दा, ददाति mit आ.

आत्तकर्षण n. = अतिस्वर Saṃhitopan. 17,6.

आत्तकान्ति Adj. *des Glanzes beraubt* Prab. 13,10.

आत्तगन्ध Adj. *dem Gewalt angethan worden ist* Ragh. 13,7.

आत्तगर्व Adj. *gedemüthigt.*

आत्ततेजस् Adj. *der Kraft beraubt.* Speisen Âpast.

आत्तमनस् (Lalit. 182,8) und °मनस्क Adj. *hingerissenen Herzens.*

आत्तलक्ष्मि Adj. *der Herrlichkeit beraubt* MBh. 3,269,5.

आत्तवचस् Adj. *der Sprache beraubt.*

आत्तविद्य Adj. *der sein Wissen von* — (Abl.) *erlangt hat* Vop. 5,20.

आत्तविभव Adj. *zu Reichthum gelangt* Kathâs. 10,180.

आत्तवीर्य Adj. *der Kraft beraubt.* Speisen Gaut. 9,58.

आत्तसार Adj. (f. आ) 1) *der Macht beraubt* Bhâg. P. 6,10,29. — 2) *der Schätze beraubt* Ragh. 5,26. — 3) *gehaltlos* (Rede) Bhâg. P. 3,15,23.

आत्तसोमपीथ Adj. *um den* Soma-*Trunk gekommen* Çat. Br. 13,5,4,19.

आत्थ 2. Sg. Perf. von अत्ति.

आत्म am Ende einiger Compp. = आत्मन्.

आत्मक Adj. (f. आत्मिका) 1) *zum Wesen —, zur Natur eines Dinges gehörig* MBh. 15,34,7. — 2) am Ende eines Comp. *das Wesen —, die Natur —, die Eigenthümlichkeit von Etwas habend, bestehend in, aus.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. 264,3. 265,20.

आत्मकाम Adj. (f. आ) 1) *Eigenliebe besitzend.* — 2) *die Weltseele liebend.*

*आत्मकामेय m. Pl. N. pr. eines Stammes. Davon Adj. *°क *von ihnen bewohnt.*

आत्मकीय Adj. *dem eigenen Selbst gehörig.*

आत्मकृत Adj. 1) *gegen sich selbst begangen.* — 2) *selbstbegangen, — verschuldet.*

आत्मक्रीड Adj. *mit der Allseele spielend* Ind. St. 9,149.

आत्मगत 1) Adj. *auf —, in ihm selbst befindlich* MBh. 11,19,20. Chr. 172,13. — 2) °म् Adv. *für sich* (als scenische Bemerkung) 295,17. 304,16.

आत्मगति f. 1) *der eigene Weg.* °तिं गम् *seiner Wege gehen* R. 1,76,24. — 2) *Eigenmacht.* Instr. *von selbst, ohne Zuthun eines Andern.* — 3) *das Leben des Geistes.*

*आत्मगन्धक m. *Myrrhe* Nigh. Pr.

*आत्मगन्धिकुरिण्डा f. *Curcuma Amada* Nigh. Pr.

आत्मगुण n. *Seelentugend* Gaut. 8,22. 24. 25.

आत्मगुप्ता f. *Mucuna pruritus Hook.*

आत्मगुप्ति f. *Versteck eines Thieres.*

आत्मघातक und °घातिन् (Kâd. 195,22) Adj. *sich selbst tödtend, Selbstmörder.*

*आत्मघोष m. 1) *Krähe.* — 2) *Hahn.*

*आत्मचतुर्थ Adj. *selbviert* Mahâbh. 6,87,*a.*

*आत्मचिन्तन n. *das Nachdenken* Gal.

आत्मच्छन्दतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आत्मज 1) Adj. *selbsterzeugt* MBh. 12,329,28. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Sohn;* auch *Nachkomme.* Du. auch *ein Sohn und eine Tochter.* — *b)* astrol. *das fünfte Haus* Ind. St. 14,313. — 3) f. आ *a) Tochter.* — *b)* * *Vernunft.*

आत्मजता f. Nom. abstr. von आत्मज *Sohn* Kâd. II, 110,9.

1. आत्मजन्मन् n. *Geburt (Wiedergeburt) seiner selbst,* d. i. *Geburt eines Sohnes.*

2. आत्मजन्मन् m. *Sohn.*

आत्मज्ञ Adj. 1) *sich selbst kennend* MBh. 12,329, 19. — 2) *die Allseele kennend* 288,29.

आत्मज्ञान n. 1) *Selbsterkenntniss.* — 2) *Kenntniss der Allseele* 283,22.

आत्मज्ञानोपदेशप्रकरण n. und °देशविधि m. Titel von Werken.

आत्मज्ञानोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका T. eines Commentars dazu.

1. आत्मज्योतिस् n. *das Licht der Allseele* MBh. 12, 174,51.

2. आत्मज्योतिस् Adj. *durch sich selbst Licht empfangend* Çat. Br. 14,7,1,6. MBh. 12,26,16.

आत्मतत्त्व n. 1) *das eigene Wesen, die eigene Natur* Spr. 888. — 2) *das wahre Wesen der Allseele.* °प्रदीप m., °प्रबोध m., °विवेक m., °विवेककल्पलता f. und °विवेकदीधिति f. Titel von Werken.

1. आत्मतन्त्र n. *die Grundlage des Selbst* MBh. 13,93,4.

2. आत्मतन्त्र Adj. *von sich selbst abhängig, unabhängig, frei.*

आत्मता f. *Wesenheit* Bhâg. P. 10,14,24. fg. अनुक्रोशात्मता *Mitleidigkeit* Nom. abstr. von अनुक्रोशात्मन् Chr. 61,15.

आत्मतृप्त Adj. *sich selbst genügend* Bhag. 3,17.

आत्मत्याग m. 1) *Selbstvergessenheit* Suçr. 1,192,6. — 2) *Selbstmord.*

आत्मत्यागिन् Adj. 1) * *selbstvergessen.* — 2) *sich selbst tödtend, Selbstmörder.*

आत्मत्राण n. *ein Mittel, sich zu retten,* R. 5,47, 27. Bhâg. P. 1,7,19.

आत्मत्व n. *Wesenheit.*

आत्मत्वजातिविचार m. Titel eines Werkes.

आत्मदक्षिणा Adj. *wobei die eigene Person als Opferlohn gegeben wird* Tâṇḍja-Br. 4,9,19.

आत्मदर्श m. *Spiegel.*

°आत्मदर्शन n. *das Sichselbsterblicken in.*

आत्मदा Adj. *Athem —, Leben gebend.*

आत्मदान n. *Selbstaufopferung.*

आत्मद्वेषि Adj. *die Seele verderbend.*

आत्मद्वेष m. *Hass gegen sich selbst* Spr. 889.

आत्मन् m. 1) *Hauch.* — 2) *Seele* (als Princip von Leben und Empfindung). — 3) *das Selbst, die eigene Person.* Häufig in der Function eines Pron. reflex. आत्मना — अकरोत् *ipse fecit* Kâd. 27,21. II, 112,18. संस्तम्भयात्मानमात्मना *ipsum ipse* R. Gorr. 2,53,38. आत्मन् Loc. mit धा oder कर् *in sich aufnehmen, sich aneignen.* — 4) *Wesen, Natur, Eigenthümlichkeit.* — 5) *der Leib im Gegensatz zu den Gliedern, Rumpf.* — 6) *Leib, Körper.* — 7) *Verstand, Intelligenz.* — 8) *die Allseele, Weltseele.* — 9) abgekürzt für आत्मोपनिषद्. — 10) * *Anstrengung.* — 11) * = धृति. — 12) * *die Sonne.* — 13) * *Feuer.* — 14) * *Sohn.* — Im Epos wird der Anlaut nach र् und ओ nicht selten elidirt.

आत्मनातृतीय Adj. *selbdritt* 125,4. Çâk. 6,17.

*आत्मनादशम Adj. *selbzehnt* Mahâbh. 6,87,*a.*

आत्मनाद्वितीय Adj. *selbander* Spr. 6604.

आत्मनापञ्चम Adj. *selbfünft* R. 4,5,9. 5,89,47.

आत्मनासप्तम Adj. *selbsiebent* MBh. 17,1,25.

आत्मनिका f. ein Frauenname.

आत्मनित्य Adj. *an's Herz gewachsen* MBh. 1, 155,39. = स्ववश Nilak.

आत्मनिन्दा f. *Selbsttadel* Spr. 896.

आत्मनिष्क्रयण Adj. *sich loskaufend* Çat. Br.

आत्मनीन 1) Adj. (f. आ) *der eigenen Person entsprechend, — frommend.* — 2) * m. *a) Sohn.* — *b) ein lebendes Wesen.* — *c) Bruder der Frau.* —

d) der Spassmacher im Drama.

आत्मनीय Adj. (f. आ) = आत्मीय Lalit. 377,17.

आत्मनेपद् n. *die Verbalsuffixe des Mediums.*

आत्मनेपदिन् Adj. *die Medial-Endungen habend.*

आत्मनेभाष 1) Adj. = आत्मनेपदिन् Mahâbh. 6, 87,*a*. — 2) f. आ = आत्मनेपद्.

आत्मन्य Adj. (f. आ) *zur eigenen Person in Beziehung stehend* Tâṇḍja-Br. 16,1,9.

आत्मन्वॅत् und आत्मन्विॅन् Adj. *beseelt, belebt.*

आत्मप Adj. *Hüter —, Wächter der eigenen Person.*

आत्मपक्ष m. *die eigene Partei* 156,15.

*आत्मपञ्चम Adj. *selbfünft* Kaij. zu P. 6,3,5.

आत्मपराजितॅ m. *der sich selbst verspielt hat.*

आत्मपात m. *Herabsturz der Seele*, so v. a. *Wiedergeburt* Bhâg. P. 2,1,39.

आत्मपुराण n. Titel einer Schrift, °दीपिका f. desgl.

आत्मपूजा f. *Eigenlob* Spr. 896. 5794.

आत्मप्रकाश 1) Adj. *durch sich selbst hell* Ind. St. 9,149. — 2) m. Titel eines Commentars zum VP.

आत्मप्रतिकृति f. *das eigene Abbild.*

आत्मप्रत्ययिक Adj. *was man selbst lernen muss* MBh. 12,247,13.

आत्मप्रत्यर्थिनामवत् Adj. *mit dem eigenen und mit dem Namen des Verklagten versehen* 214,26.

आत्मप्रबोध m. Titel einer Upanishad.

आत्मप्रयत्न m. *das Sichangelegenseinlassen der eigenen Person, Selbstzucht* VP. 6,7,31.

आत्मप्रयोजन Adj. *eigennützig* Âpast. 1,3,35.

आत्मप्रवाद् 1) m. *Bekenner der Allseele, Metaphysiker* Nir. 13,9. — 2) *n. Titel eines Gaina-Werkes.

आत्मप्रशंसक Adj. *sich selbst lobend, Prahler* MBh. 12,141,82.

आत्मप्रशंसा f. *Eigenlob* Âpast. 1,7,24. Spr. 902.

आत्मप्रशंसिन् Adj. = आत्मप्रशंसक.

1. आत्मबोध m. 1) *Kenntniss der Allseele.* — 2) Titel eines Werkes. °प्रकरणविधि m. Titel eines Commentars dazu. °बोधोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

2. आत्मबोध Adj. *die Allseele kennend* Spr. 6445.

1. आत्मभव m. *das Erscheinen seiner selbst* MBh. 3,57,36.

2. आत्मभव 1) Adj. *von der eigenen Person herrührend, selbstverschuldet* R. 2,64,69. — 2) m. *der Liebesgott.*

आत्मभाव m. 1) *das Dasein der Seele* Çvetâçv. Up. 1,2. — 2) *das eigene Sein, Persönlichkeit* Spr. 2306. Bei den Buddhisten dass. und *Körper.*

आत्मभू m. *der durch sich selbst Entstandene*, Bez. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) *des Liebesgottes.*

आत्मभूत Adj. *des andern Selbst seiend, ganz ergeben.*

आत्मभूय n. *Eigenthümlichkeit, Natur.*

आत्ममध्य n. *Mittelkörper, Rumpf* Ind. St. 13,254.

आत्ममय Adj. (f. ई) *aus dem eigenen Selbst hervorgegangen.*

आत्ममिथुन Adj. *mit der Allseele sich paarend* Ind. St. 9,149.

आत्ममूर्ति Adj. *dessen Leib die Seele ist.*

*आत्ममूली f. *Alhagi Maurorum Tournef.*

आत्मंभरि Adj. *nur auf seinen Unterhalt bedacht, nur an seine Person denkend, selbstsüchtig* Kaṇḍak. 100,2. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आत्मयाजिन् Adj. 1) *für sich selbst opfernd.* — 2) *sich selbst zum Opfer bringend* (uneig.).

आत्मयूप Adj. *dessen Opferpfosten die eigene Person ist* Âpast. 2,26,2.

आत्मयोग m. *Vereinigung mit der Allseele.*

आत्मयोनि m. Bez. 1) Brahman's. — 2) *Çiva's. — 3) *des Liebesgottes.*

आत्मरक्षक Adj. *Leibtrabant* Ind. St. 10,313.

आत्मरक्षण n. *das Schonen der eigenen Person* Spr. 904.

*आत्मरक्षा f. *Trichosanthes bracteata.*

आत्मरति Adj. *an der Allseele sich erfreuend* Ind. St. 9,149.

आत्मरामयोगेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

आत्मरुक् Adj. *auf ihm selbst wachsend.*

आत्मलाभ m. 1) *eigener Gewinn, — Vortheil* 178, 10. — 2) *das in's Leben Treten* Comm. zu Njâjas. 1,1,47. 4,2,12. 5,1,37. *Geburt* Kâd. II,1,10. — 3) *Gewinn der Allseele* Âpast.

आत्मलाभीय Adj. *auf den Gewinn der Allseele bezüglich* Âpast. 1,22,3.

आत्मलिङ्गपूजापद्धति f. Titel eines Werkes.

आत्मवञ्चक Adj. *sich selbst betrügend, — um den Lohn bringend.*

आत्मवत् Adv. = आत्मानमिव *wie sich selbst* 140,26.

आत्मवत्ता f. *Selbstbeherrschung.*

आत्मवध m. und °वध्या f. *Selbstmord.*

आत्मवत् Adj. 1) *beseelt* Ind. St. 9,159. — 2) *Selbstbeherrschung übend* Âpast. Gaut. 9,62. — 3) *wohlgesinnt.* — 4) *die Person betreffend.* ज्ञान n. so v. a. *Menschenkenntniss* Ragh. ed. Calc. 8,85.

आत्मवर्ग m. *die eigene Partei* Spr. 906.

आत्मवश Adj. *was von Einem selbst abhängt.*

आत्मवाद् m. Titel eines Werkes.

आत्मविक्रय m. *Verkauf seiner selbst, — seiner Freiheit.*

आत्मविॅद् Adj. *die Allseele kennend.*

आत्मविद्या f. *Kenntniss der Allseele.*

आत्मविधित्सा f. *Selbstsucht* Spr. 145.

आत्मविलास und आत्मविवेक m. Titel von Werken.

*आत्मवीर् m. 1) *ein mächtiger Mann.* — 2) *ein lebendes Wesen.* — 3) *Sohn.* — 4) *Bruder der Frau.* — 5) *der Spassmacher im Schauspiel.*

आत्मवृत्ति f. *der Zustand, in dem man sich befindet.*

आत्मशंसा f. *Selbstlob* Spr. 5794, v. l.

आत्मशक्ति f. *eigene Kraft.* Instr. *nach Kräften* Spr. 1255.

*आत्मशल्या f. *Asparagus racemosus Willd.*

आत्मश्लाघ (Venis. 50,4) und °श्लाघिन् Adj. *sich selbst lobend, Prahler.*

आत्मषट्कभाष्य n. und °षट्कोपनिषद् f. Titel von Werken.

आत्मसंयुक्त Adj. *im Körper befindlich* Âpast. 1, 10,23.

आत्मसंयोग m. *die Beziehung zur eigenen Person, persönliches Interesse an Etwas* Âpast. 1,8,6.

आत्मसंस्थ Adj. (f. आ) *an der Person haftend* Mâlav. 15.

आत्मसॅद् Adj. *in mir wohnend.*

आत्मसंनि Adj. *Lebenshauch spendend.*

आत्मसंतान m. *Sohn.*

आत्मसंदेह m. *Lebensgefahr* 139,24.

आत्मसम Adj. *dem eigenen Selbst gleich* Ind. St. 14,366. Davon Nom. abstr. °ता f. °तां नी *Jmd* (Acc.) *sich selbst gleich machen* Chr. 329,1.

आत्मसमर्पण n. *das Sichhingeben* (einer Gottheit).

आत्मसंपन्न in अना°.

आत्मसंभव 1) m. *a) Sohn.* — *b) der Liebesgott* Kâd. II,136,16. — 2) f. आ *Tochter.*

आत्मसंभावना f. *Eigendünkel* Kâd. 224,13.

आत्मसंमित Adj. 1) *der Person entsprechend* Çat. Br. 6,6,2,12. 7,2,2,17. 5,1,1,14. 9,2,2,2. 10,4,1,3. — 2) *der Allseele gleichend* Khând. Up. 6,10,1.

आत्मसाचिॅन् Adj. *der eigene Begleiter* Suparṇ. 25,2.

आत्मसात् Adv. mit कर् 1) *auf sich legen.* — 2) *sich zu eigen machen, an sich ziehen, für sich gewinnen.* — 4) *zur Allseele machen* Ind. St. 9,159.

आत्मसुख m. N. pr. eines Mannes.

आत्मस्तव m. 1) *Selbstlob* R. 3,35,22. — 2) Pl. Bez. *der den Geist preisenden Hymnen* Bṛhadd. 2,18.

आत्मस्थ Adj. *in der Seele befindlich* Çira-Up. 5.

आत्मस्पॅरण Adj. *die Person rettend.*

आत्मकृत्या f. *Selbstmord.*

आत्मकृत् 1) Adj. *a) die Seele tödtend, nicht an die Wohlfahrt der Seele denkend. — b) sich selbst tödtend, Selbstmörder.* — 2) *m. *Aufseher eines Heiligthums.*

आत्मात्मीय Adj. *der eigenen Person gehörig.*

आत्माधिक Adj. (f. आ) *lieber als das eigene Ich* Kathâs. 15,23.

आत्माधीन 1) Adj. *von der eigenen Person abhängig, worüber man selbst verfügen kann* Âpast. 1,15,22. Spr. 908. — 2) *m. *a)* = प्राणाधार. — *b) Sohn.* — 3) *Bruder der Frau.* — 4) *der Spassmacher im Schauspiel.*

आत्मानन्द Adj. *an der Allseele seine Wonne habend* Ind. St. 9,149.

आत्मानन्दव्याख्या f. Titel eines Werkes.

आत्मानपेक्ष Adj. *auf sich keine Rücksicht nehmend, uneigennützig* 137,14.

आत्मानात्मविचार m., आत्मानात्मविवेक m. und आत्मानुशासन n. Titel von Werken.

आत्मापकार m. *Verstellung.* °रं कर् *sich verstellen* Çâk. 13,21.

आत्मापकारक (M. 4,255) und °कारिन् (Spr. 5619) Adj. *sich um sich selbst bringend, sich verläugnend, — verstellend.*

आत्माभिमानिता f. *hohe Meinung von sich* MBh. 3,313,94.

आत्मामिष m. *ein mit dem Opfer des eigenen Heeres erkauftes Bündniss* oder *Friede* Spr. 7329.

आत्मायास m. *Selbstquälerei* Nâgân. 68,9.

आत्माराम 1) Adj. *am eigenen Selbst* oder *an der Allseele sich erfreuend.* — 2) m. N. pr. eines Autors.

आत्मार्थम् (121,13) und °र्थे (74,30) Adv. *für sich.* °र्थेषु *im eigenen Interesse* Âpast.

आत्मावबोध m. Titel eines Werkes.

आत्मावास्य Adj. *von der Allseele erfüllt* Bhâg. P. 8,1,10. Vgl. Îçop. 1.

*आत्माशिन् m. *Fisch.*

आत्माश्रयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आत्मी Adv. mit कर् *sich aneignen, in Besitz nehmen* Kâd. 131,11.

आत्मीभाव m. *das Aufgehen in der Allseele* Spr. 1450.

आत्मीय Adj. (f. आ) *dem Selbst gehörig, eigen.*

आत्मेच्छा f. *das Verlangen nach der Allseele* Spr. 6275.

आत्मेय् m. Pl. und आत्मेयत्व n. Nom. abstr. = आत्म्य und °त्व n. Maitr. S. 4,1,9.

आत्मेश्वर m. *Herr seiner selbst.*

आत्मोत्कर्ष m. 1) *das Mehrgelten der eigenen Person* Spr. 924. — 2) *Selbstüberhebung* Spr. 6736.

आत्मोद्भव 1) m. *Sohn.* — 2) *f. आ *Glycine debilis Roxb.*

आत्मोपजीविन् Adj. *zum Lebensunterhalt nur seiner eigenen Person bedürfend* Gaut. 10,32.

आत्मोपदेश und °विधि m. Titel eines Werkes.

आत्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आत्मौपम्य n. *Gleichheit mit sich selbst.* Instr. *in dem man sich zum Maasstab macht, — Jmd nach sich beurtheilt* 140,22. 24. Spr. 926.

आत्म्य् m. Pl. *eine best. Götterordnung.* Davon Nom. abstr. आत्म्यत्व n. TBr. 3,2,8,11. Vgl. अना° und ऋतदा°.

आत्यन्तिक Adj. (f. ई) 1) *bis an's Ende dauernd, für immer gültig, unabänderlich* 107,23. 224,11. — 2) *vollständig, absolut.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आत्ययिक Adj. *wobei Gefahr im Verzug ist, dringend* Gaut. 13,30.

आत्र n. Name verschiedener Sâman.

1. आत्रेय् 1) m. *a)* Patron. von Atri. N. pr. eines Arztes Bhâvapr. 3,7. Pl. MBh. 3,26,8. als Volksstamm 6,9,68. — *b) ein best. Priester.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d) *Chylus.* — 2) f. ई *a) ein weiblicher Nachkomme des* Atri Gaut. 22,12 (oder zu *b*). — *b) eine Frau, die eben das Reinigungsbad nach den Katamenien vollzogen hat,* Âpast. Nach den Lexicographen **ein Frauenzimmer während der Katamenien.* — *c) *Chylus* Gal. — *d)* N. pr. eines Flusses. — 3) n. Name zweier Sâman.

2. आत्रेय Adj. (f. ई) *von* Âtreja *herrührend.*

*आत्रेयायण m. Patron. von 1. आत्रेय.

*आत्रेयिका f. *ein Frauenzimmer während der Katamenien.*

आत्रेयीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*आत्रेयीय Adj. von 1. आत्रेय.

आथर्वण् 1) Adj. (f. ई) *von* Atharvan oder *den* Ath. *herrührend, ihnen gehörig* u. s. w. वेद Âpast. 2,29,12. — 2) m. *a) ein Abkömmling* Atharvan's oder *der* Ath. — *b) ein mit dem* AV. *vertrauter Brahman, Beschwörer* Spr. 4216. — *c) der* Atharvaveda, = आथर्वणवेद m. Auch *ein zum* AV. *gehöriges Werk.* — 3) n. *a)* Name verschiedener Sâman. — *b) *das Gemach, in dem der Opferpriester dem Veranstalter eines Opfers das Gelingen desselben meldet.*

आथर्वणारुस्य n. Titel eines Werkes.

आथर्वणशिरस् n. Titel einer Upanishad.

आथर्वणिक 1) Adj. (f. ई) = आथर्वण. — 2) m. *ein Kenner* oder *Anhänger des* AV.

आथर्वणीयरुद्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आथर्विक Adj. *zum* AV. *in Beziehung stehend.*

आथार्विणी f. *eine best.* Mûrkhanâ Haug, Acc. 59.

°आद् Adj. *nehmend, empfangend.*

आदंश m. *Biss, Bisswunde.*

आदघ् Adj. *bis an den Mund reichend.*

आदत् 3. Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदर्दि Adj. mit Acc. 1) *verschaffend.* — 2) *erlangend, empfangend.* — 3) *eintreibend* (eine Schuld).

आदर्दृभे Dat. Inf. *Etwas* (Acc.) *zu verkümmern* RV. 8,21,16.

आदम् 1te Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदमघान m. N. pr. eines *Chans.*

आदर m. *die einer Person* oder *Sache* (Loc., °अर्थम् oder im Comp. vorangehend) *gewidmete Rücksicht, — Beachtung, Bemühung um, das Augenmerk Haben auf, Lust zu* Daçak. 19,5. आदरं कर् mit Infin. *sich bemühen* Kâd. 171,18. Instr. und Abl. *mit der gehörigen Rücksicht, sorgfältig, alles Ernstes, von ganzer Seele, sollicite.*

आदरण n. *das Beachten.*

आदरणीय Adj. *zu berücksichtigen, — beachten.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Comm. zu Njâjam. 1,3,20).

आदरवत् Adj. *bemüht, eifrig besorgt um* (Loc.) Kâd. 71,9.

आदर्तव्य Adj. = आदरणीय Comm. zu Gaim. 1,3,1.

आदर्दिर् Adj. *zermalmend.*

आदर्श m. 1) *Wahrnehmung mit dem Auge.* — 2) *Spiegel.* °बिम्ब m. n. *ein runder Spiegel.* — 3) am Ende von Büchertiteln so v. a. *Beleuchtung.* Auch आदर्श allein als Titel eines Werkes. — 4) *Spiegelbild, Abbild* (in übertr. Bed.) Kâd. 5,4. — 5) *Abschrift.* — 6) N. pr. *a)* eines Sohnes des 11ten Manu. — *b)* eines Berges. — *c)* einer Landschaft.

आदर्शक 1) m. *Spiegel.* — 2) Adj. von आदर्श 6) *c*).

आदर्शमण्डल m. *eine Schlangenart.*

आदर्शमय Adj. *ganz und gar Spiegel seiend* Kâd. 94,10.

आदस् 2te Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदहन n. *Verbrennungsplatz.*

आदातर् Nom. ag. *Empfänger.*

आदातव्य Adj. 1) *was ergriffen —, angefasst wird* Praçnop. 4,8. — 2) *zu nehmen.*

1. आदान n. 1) *das Ergreifen, Anfassen* 269,14. — 2) *das Ansichziehen, Fürsichnehmen* Kap. 4,13. *Empfangen, Wegnahme, Entziehung.* पाञ्चभौतिक *das Ansichziehen der fünf Elemente.* रुधिरादान *Blutentziehung* Spr. 7687. — 3) in der Dramatik *kurze Angabe der Haupthandlung.* — 4) *Krankheitsursache Râgân. 20,67.

2. आदान n. 1) *das Zerstückeln, Zermalmen, Klein-*

machen Gaim. 4,2,6. — 2) *Theil.* आदान Webber, Gjot. 56. 58. 74.

3. आदान n. 1) *das Binden, Gebundensein.* — 2) * *Pferdeschmuck.*

आदानवत् Adj. *empfangend, gewinnend.*

आदानसमिति f. bei den Gaina *die Lebensregel des* (vorsichtigen) *Anfassens* (so dass dabei keinem lebenden Wesen ein Leid geschieht).

*आदानी f. *eine grosse Cucurbitacee* Râgân. 7,171.

आदापन n. *Aufforderung zum Ergreifen* Âçv. Çr. 3,4,2.

आदाम 1te Pl. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

*आदायचर Adj. (f. ई) P. 3,2,17.

आदायिन् Adj. 1) *Gaben zu empfangen geneigt.* Am Ende eines Comp. *Etwas für sich nehmend.* — 2) fehlerhaft st. आधायिन्.

आदार m. 1) *Rücksicht.* — 2) *eine best. den* Soma *vertretende Pflanze.*

आदारसत् fehlerhaft für अदार°

आदारिन् Adj. *aufbrechend.*

आदारिबिम्बी f. *eine best. Pflanze.*

1. आदि m. 1) *Anfang, Beginn.* आदौ *am Anfange, zuerst.* आदि (metrisch) कर् *Jmd* (Acc.) *vorangehen lassen.* — 2) *Erstling.* — 3) *Anlaut.* — 4) am Ende eines adj. Comp. (häufig mit angefügtem क, f. का) *mit dem beginnend, der und die folgenden.* गर्भिणी द्विमासादिः *eine Frau, die zwei Monate oder länger schwanger ist.* पञ्चादिका दशपरास्तत्राङ्काः *mindestens fünf und höchstens zehn Acte.*

2. आदि Adj. *mit* आ *beginnend.*

*आदिकर m. Bein. Brahman's.

आदिकर्तर् Nom. ag. *Urschöpfer.*

*आदिकर्णी f. *eine best. Pflanze.*

आदिकर्मन् n. *eine beginnende Handlung.*

*आदिकवि m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vâlmîki's.

आदिकाण्ड n. Titel des *1ten Buchs* im Râmâjaṇa.

आदिकारण n. 1) *Urgrund.* — 2) *Analysis, Algebra.*

आदिकाल m. *Urzeit.*

आदिकालीन Adj. *der Urzeit angehörig* Comm. zu Kâvjâd. 1,5.

आदिकाव्य n. *das erste Poem,* Bez. des Râmâjaṇa.

आदिकृत् m. *Schöpfer* VP. 6,4,4.

आदिकेशव m. Bein. Vishṇu's.

आदिगदाधर m. N. pr. eines in Gajâ verehrten Gottes.

आदिग्रन्थ m. Titel des heiligen *Buches* der Sikhs.

आदितस् Adv. *von Anfang an, am Anfang, im Beginn, zuerst.* Mit कर् *voranstellen.* Am Ende eines Comp. *von — an.*

आदिताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 207.

आदितेय m. 1) *Sohn der* Aditi. — 2) **ein Gott.*

1. आदित्य, आदितिय 1) Adj. *der* Aditi *gehörig, geweiht* u. s. w.; *von ihr stammend.* — 2) m. *a) Sohn der* Aditi. Pl. *eine besondere Götterklasse,* deren Zahl mit Beziehung auf die Monate später auf zwölf angegeben wird. — *b)* Pl. *die obersten Götter* überh. — *c) der Sonnengott, die Sonne.* — *d)* *Du. = 4) *a).* — *e)* **Calotropis gigantea.* — *f)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आदित्या *die Sonne* VS. 4,21. — 4) n. *a) das unter* Aditi *stehende Mondhaus* Punarvasu. — *b)* Name eines Sâman.

2. आदित्य Adj. 1) *den* Âditja *gehörig, ihnen zugerechnet, von ihnen stammend.* — 2) *in Beziehung zum Sonnengott stehend.*

*आदित्यकान्ता f. *Polanisia icosandra* Nigh. Pr.

आदित्यकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

आदित्यगति f. *Bewegung der Sonne* Mahâbh. in Ind. St. 13,484.

*आदित्यगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

आदित्यग्रह m. *ein best. Becher* Soma *bei der Abendspende* Çat. Br. 4,3,5,16. 23.

आदित्यज्ञात Adj. *von den* Âditja *gefördert* RV. 8,46,5.

आदित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आदित्यतेजस् m. oder f. 1) *Polanisia icosandra* Nigh. Pr. — 2) *Herpestes Monniera* ebend.

आदित्यत्व n. Nom. abstr. von आदित्य *Sonne* Maitrjup. 6,35.

आदित्यदास m. N. pr. eines Mannes.

आदित्यदेव m. desgl.

आदित्यदेवत Adj. *dessen Gottheit die Sonne ist* Çat. Br. 14,6,9,21.

आदित्यनक्तविधिव्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यनामन् n. *ein Name der Sonne* Çat. Br. 5,3,5,9.

*आदित्यपत्र m. *Calotropis gigantea.*

*आदित्यपर्णिका f. (Nigh. Pr.), °पर्णिन् m. und °र्णिनी f. *Polanisia icosandra.*

आदित्यपाक Adj. *in der Sonne gekocht.* तैल *ein best. Medicament* Mat. med. 27. गुग्गुलु 136.

आदित्यपात्र n. *der Becher, mit dem der* Âditja-graha *geschöpft wird,* Çat. Br. 4,3,5,6. 9. 5,5,8. 12.

आदित्यपुराण n. Titel eines Upapurâṇa. Davon Adj. °णीय.

*आदित्यपुष्पिका f. *Calotropis gigantea.*

आदित्यप्रतापसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

आदित्यप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

आदित्यबन्धु m. Bein. Gautama's und Çâkjamuni's.

*आदित्यभक्ता f. *Polanisia icosandra.*

आदित्यमण्डल n. *Sonnenscheibe* 261,22. °मण्डलविधि m. *eine best. Ceremonie.*

आदित्ययशस् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,362.

आदित्यलोक m. Pl. *die Welten der Sonne* Çat. Br. 14,6,6,1.

आदित्यवत् Adv. *wie die Sonne* 44,2.

आदित्यवनि Adj. *die* Âditja *gewinnend.*

आदित्यवत् Adj. *von den* Âditja *umgeben.*

आदित्यवर्ण 1) Adj. *sonnenfarbig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आदित्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*आदित्यवल्लभा f. *Polanisia icosandra* Nigh. Pr.

आदित्यवार m. *Sonntag* Ganit. S. 7, Z. 19. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यव्रत n. 1) *eine best. Begehung* Gobh. 3,1,28. 30. — 2) Name eines Sâman.

*आदित्यव्रतिक Adj. *das* Âditjavrata *begehend.*

आदित्यशयन n. *der Schlaf der Sonne.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यसंवत्सर m. *Sonnenjahr.*

आदित्यसूक्त n. *eine best. Hymne.*

आदित्यसूनु m. *Sohn der Sonne.*

आदित्यसेन m. N. pr. eines Fürsten Kathâs. 18,69.

आदित्यस्थाली f. *der Kessel, aus dem der* Âditja-graha *geschöpft wird,* Çat. Br. 4,2,2,16. 3,5,9.

आदित्यस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,11.

आदित्यहृदय n. Name eines Stotra. °स्तोत्रमन्त्र m.

आदित्याचार्य m. N. pr. eines Autors.

आदित्यानुवर्तिन् Adj. *der Sonne folgend* Suçr. 2,172,2.

आदित्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आदित्येष्टि f. *ein best. Opfer* Çat. Br. 11,5,2,4.

आदित्व n. Nom. abstr. von 1. आदि 1).

आदित्सु Adj. *zu nehmen —, zu erlangen verlangend* (mit Acc.), *habsüchtig* Kâd. II, 54,21.

आददीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,22.

आददेव m. *Urgott,* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) des Sonnengottes. — 5) Gaṇeça's. — 6) Dhanvantari's.

आददैत्य m. Bein. Hiraṇjakaçipu's.

1. आदिन् Adj. *essend, fressend* Âpast. *verspeisend.*

2. °आदिन् Adj. ganz ausnahmsweise = 1. आदि am Ende eines adj. Comp.

आदिनव *Unglück* (im Würfelspiel) AV. 7,109,4.

आदिनवदर्श Adj. *auf des Mitspielers Unglück es absehend.*

आदिनाथ m. 1) Bein. Âdibuddha's und eines Gina. — 2) N. pr. eines Autors.

आदिनान्तम् Adv. *bis zum Ende des Tages* Kathâs. 18,122.

आदिपर्वत m. *Hauptberg, — gebirge* Kâd. 131,23.

आदिपर्वन् n. Titel des *1ten Buches* im MBh.

आदिपितामह m. Bein. Brahman's.

आदिपुराण n. = ब्रह्मपुराण und Titel eines Werkes über die Gaina-Religion.

आदिपुरुष m. 1) *Urahn.* — 2) *Urgeist.*

आदिपूरुष m. *Urgeist*, Bein. Vishṇu's.

आदिप्लुत Adj. *dessen erster Vocal* pluta *ist* Vaitân.

आदिबल n. *Zeugung.*

आदिबुद्ध 1) Adj. *im Anfange erkannt.* — 2) m. Bez. *der obersten Gottheit bei den nördl. Buddhisten.*

आदिभव Adj. *zuerst entstanden.*

आदिभवानी f. *die* Çakti *des* Paramapurusha.

आदिभूत Adj. *der erste unter* (Gen.) *seiend* 102,16. VP. 4,1,6.

आदिम 1) Adj. (f. आ) *der erste.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,133. — 2) *f. आ *die Erde* Râgân. 2,2.

आदिमध्यान्तलुप्त Adj. *eines Anlauts, Inlauts oder Auslauts verlustig gegangen* Ind. St. 4,310.

आदिमत् Adj. *einen Anfang habend* Çaṃk. zu Bâdar. 4,4,17. Davon Nom. abstr. °मत्त्व n. Njâjas. 2,2,14.

आदिमूल n. (adj. Comp. f. आ) *Urgrund.*

आदियामल n. Titel eines Tantra.

आदियोगाचार्य m. Bein. Çiva's.

आदिरसश्लोक m. Pl. Titel eines dem Kâlidâsa zugeschriebenen Gedichtes.

आदिराज m. 1) *ein Fürst der Urzeit.* — 2) Bein. Manu's und *Pṛthu's. — 3) N. pr. eines Sohnes des Avikshit.

आदिरूप n. *Anzeichen —, Symptom einer Krankheit.*

आदिलीला f. Titel eines Werkes.

आदिलुप्त Adj. *des Anlauts verlustig gegangen* Nir. 10,34.

आदिवंश m. *Urgeschlecht.*

आदिवक्तर् m. *Urverkünder, Gründer einer Lehre* Sûrjad. in der Vorrede zu Âryabh. 3.

आदिवत् Adv. *wie ein Anlaut.* Davon Nom. abstr. °वत्त्व n.

आदिवराह m. *Ureber*, Bein. Vishṇu's Kâd. 24,5.

आदिवातुलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

आदिवाराह Adj. *auf den Ureber bezüglich.*

आदिवाराहतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आदिविपुला f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,297. fgg.

*आदिवृत्त m. *Bauhinia tomentosa* Nigh. Pr.

आदिश् f. 1) *Anschlag, Absicht.* — 2) Pl. Bez. *bestimmter Puncte in der Windrose.*

आदिशरीर n. *Urkörper* MBh. 3,183,76.

आदिशाब्दिक (so zu lesen) m. *ein Grammatiker der ältesten Zeit* Vop. in Ind. St. 13,398.

आदिशे Dat. Inf. *zu zielen auf* (Acc.), *auf's Korn zu nehmen* ṚV. 9,21,5. 6. *in bestimmter Absicht* 6, 48,14. präd. *zu treffen* 56,1.

आदिष्ट 1) m. *ein bestimmter Friede* oder *Bündniss.* — 2) n. *a) Anweisung, Geheiss, Verhaltungsbefehl* Kull. zu M. 5,88. — *b) *Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*

आदिष्टदक्षिणा f. *ein best. Lohn, — Geschenk* Çat. Br. 6,2,2,40.

आदिष्टिन् Adj. *der die Verhaltungsbefehle* (von seinem Lehrer) *erhalten hat, Noviz.*

आदिसर्ग m. *eine primitive Schöpfung.*

आदिसूर m. N. pr. eines Fürsten.

आदिसृष्टि f. *der blosse Gedanke an eine That.*

आदिस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der ersten Silbe habend.*

*आदीध्यक Adj. und *आदीध्यन n. Nom. act.

आदीनव m. 1) *Leiden, Noth, Elend* Lalit. 254,2. — 2) *Fehler.* — 3) *= डुरन्त.

आदीपक m. *Brandstifter.*

आदीपन n. 1) *das Anzünden.* — 2) = आतर्पण, आलिम्पन, मण्डोदक.

आदीर्घ Adj. *länglich* Spr. 935.

आदीश्वर m. N. pr. eines Fürsten.

आडुरि Adj. *achtsam* ṚV.

आदृत्य Adj. *auf den* oder *worauf man Rücksicht zu nehmen hat, zu beachten* Ait. Âr. 47,9 v. u.

आदृष्टिगोचरम् Adv. *so weit das Auge reicht.*

आदृष्टिप्रसरम् Adv. dass. Spr. 937.

आदेय Adj. 1) *zu nehmen, sich anzueignen;* so v. a. *abzupflücken* Spr. 2153. — 2) *zu nehmen*, so v. a. *anzuwenden.* — 3) *zu entfernen, — entsetzen.* — 4) *zuzuwenden, zu schenken* Spr. 6706 (vielleicht आधेय zu lesen).

1. आदेव Adj. (f. ई) = अदेव *den Göttern feindlich.*

2. आदेव Adj. (f. ई) *den Göttern zugethan.*

आदेवन n. *Spielplatz.*

आदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bericht, Mittheilung, Aussage, Ausspruch.* — 2) *Lehre.* — 3) *Wahrsagung* 291,14. — 4) *Anweisung, Vorschrift, Geheiss.* — 5) (in der Gramm.) *Substitut* 240,2.

आदेशक m. *Wegweiser* Kâd. II, 33,6. Im Comm. zu TS. Prât. 1,23 fehlerhaft für अन्वादेशक.

आदेशन n. *das Angeben, Angabe, Mittheilung.*

आदेशिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *anweisend, gebietend.* — 2) *das wofür Etwas substituirt wird* Vârtt. 7. 8 zu P. 1,1,56.

आदेश्य Adj. *anzugeben, mitzutheilen.*

आदेष्टर् Nom. ag. 1) *Lehrer.* — 2) *Veranstalter eines Opfers* H. 817.

आद्धम् (defectiv आधम्) 2te Pl. Imperf. von आस्.

1. आद्य, आदि 1) Adj. (f. आ) essbar, *geniessbar;* n. *Nahrung.* — 2) n. *Korn.*

2. आद्य 1) Adj. (f. आ) *a) am Anfange befindlich, der erste.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *den und den zum Ersten habend*, so v. a. *der und die übrigen.* — *b)* am Ende eines Comp. *unmittelbar vorangehend.* — *c) früher, älter* Bhâg. 162. 166. — *d) voranstehend, einzig in seiner Art, unvergleichlich.* — 2) m. Pl. *eine Klasse von Göttern unter* Manu Ṥâkshusha Hariv. 1,7,31 (v. l. आप्य). VP. 3,1,27. — 3) f. आ *a) eine best. Form der* Durgâ. — *b) *die Erde* Râgân. 2,2.

*आद्यकवि m. Bein. Vâlmîki's. Vgl. Ragh. 15,41.

आद्यकालक Adj. (f. °लिका) *nur auf das Heute gerichtet.*

आद्यगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

आद्यन्त n. Sg. und m. Pl. (283,4. Lâṭj. 2,2,6) *Anfang und Ende.* आद्यन्त° *am Anfange und am Ende* Lâṭj. 3,9,8. 7,5,22. Am Ende eines adj. Comp. *beginnend und schliessend mit* M. 3,205.

आद्यन्तयमक n. *gleichlautende Silben am Anfange und am Schluss eines* Çloka, z. B. Bhaṭṭ. 10,21.

आद्यन्तवत् Adj. *Anfang und Ende habend.*

*आद्यबीज n. *Urgrund.*

*आद्यमाषक m. *ein best. Gewicht,* = 5 Guṅgâ.

आद्यर्त्विज् m. *Oberpriester* Ind. St. 10,143.

आद्यर्धसम Adj. (f. आ) *in den beiden ersten Stollen gleich* Ind. St. 8,302.

*आद्यवसान n. Du. *Anfang und Ende* gaṇa दधिपयआदि.

आद्याद्य Adj. *der je vorangehende* M. 1,20.

आद्युदात्त Adj. *den Acut auf der ersten Silbe habend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आद्यून Adj. *gefrässig* Spr. 2140. Râgat. 8,893.

*आद्योत m. *Licht.*

आद्रव (?) m. N. pr. eines Mannes.

आद्रिसार Adj. *eisern.*

आद्वादशम् Adv. *bis auf zwölf.*

आधमन n. *das Verpfänden.*

आधमर्ण्य n. *das Schuldnersein* 239,3.

°आधर in डुराधर.

*आधर्मिक Adj. *Unrecht thuend.*

आधर्ष्य n. *das Unterliegen —, Verlieren im Process.*

°आधर्ष in डुराधर्ष.

आधर्व m. 1) *Aufrüttler, Erreger.* — 2) *gerüttelte*

Masse.

*आधवन n. *das Schütteln, Rütteln.*

आधवनीय m. *ein Gefäss, in welchem der* Soma *geschüttelt und gereinigt wird.*

आधातर् Nom. ag. 1) *der das heilige Feuer angelegt hat* Njâjam. 6,6,9.—2) *Geber, Verleiher, Zutheiler* Spr. 4029.

आधातव्य Adj. *beizulegen, zuzutheilen* Comm. zu Njâjam. 10,2,13.

आधान n. 1) *das Anlegen, Zulegen, Daraufiegen.* — 2) = अग्न्याधान *das Anlegen des heiligen Feuers* Çat. Br. 2,1,4,29. — 3) = गर्भाधान *Befruchtung, eine der Befruchtung vorangehende Ceremonie.* — 4) *das Mondhaus der Befruchtung* AV. Gjot. 10,1.11,2. — 5) *das Hinzufügen.* — 6) *das Bewirken, Hervorbringen* MBh. 13,96,5. Megh. 3. Ragh. 1,24. Mahâvîrak. 92,16. Sâh. D. 10,13. Chr. 235,26. — 7) *Verpfändung.* — 8) *Behälter.* — 9) *Zaum, Gebiss.* — 10) verwechselt mit आधार Kathâs. 67,25.

आधानकारिका (vgl. आधारका°) f., आधानपद्धति f. und आधानविधि m. Titel von Werken.

*आधानिक n. *eine der Befruchtung vorangehende Ceremonie.*

°आधायक Adj. *verleihend, bewirkend, verursachend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

°आधायिन् Adj. dass. Râgat. 8,305. Dazu Nom. abstr. °यिता f. Oefters fälschlich °आदायिन् geschrieben.

आधार m. 1) *Stütze, Halt, Unterlage, Grundlage* (eig. und übertr.). — 2) *Behälter, Behältniss.* — 3) *Wasserbehälter, Teich.* — 4) *eine Vertiefung um die Wurzel eines Baumes, in die das für den Baum bestimmte Wasser gegossen wird.* — 5) *Deich, Damm.* — 6) *Boden —, Gebiet einer Wirksamkeit* oder *Thätigkeit* P. 1,4,45. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *sich beziehend auf, betreffend.* — 7) *Subject, Träger einer Eigenschaft.* — 8) N. pr. *a)* eines Teiches. — *b)* eines Autors.

आधारक am Ende eines adj. Comp. *Unterlage.*

आधारकारिका f. Titel einer Kârikâ. Vgl. आधानका°.

आधारचक्र n. *ein best. mystischer Kreis am After.*

आधारण n. *das Tragen, Halten.*

आधारता f. Nom. abstr. von आधार 3) Kumâras. 6,67.

आधारत्व n. Nom. abstr. von आधार 1) Kap. 2,42.

आधारवृषा f. *ein Halsschmuck von best. Form* MBh. 3,112,3.

आधाराधेयभाव m. *das Verhältniss zwischen Behälter und dem darin Enthaltenen* Spr. 4760.

*आधार्मिक Adj. = अधार्मिक.

आधार्य Adj. *in Etwas enthalten.*

आधावँ m. Pl. *das Geschüttelte, durch Schütteln Gereinigte.*

1. आधि m. 1) *Behälter.* — 2) *Grundlage* (bildlich) Njâjam. 1,1,21. — 3) *Pfand.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 4) *Miethgeld* Âpast. 1,18,20. — 5) *nähere Bestimmung, Epitheton u. s. w.*

2. आधि m. 1) *Gedanken, Sorge, Seelenleiden.* Gewöhnlich Pl. — 2) *das Nachdenken über die Pflichten.* — 3) *Erwartung, Hoffnung.* — 4) *Unglück.* — 5) *ein um die Familie besorgter Mann.*

आधिकरणिक m. *Richter.*

आधिकारिक 1) Adj. *die Hauptsache —, die Hauptperson betreffend.* — 2) *der oberste Herrscher, der höchste Geist* Bâdar. 4,4,18.

आधिक्य n. *Ueberschuss, Ueberfluss, Uebermaass, grosses Maass, hoher Grad, das Vorwalten, Uebergewicht, Ueberlegenheit, höhere Bedeutung.*

*आधिज्ञ Adj. 1) *mit Seelenleiden vertraut.* — 2) *krumm.*

आधिदैवत und °दैविक Adj. *zu den Göttern in Beziehung stehend, von ihnen kommend.*

आधिपत्य n. *Oberherrlichkeit,* mit Loc. 156,2.

आधिभोग m. *Niessbrauch eines Pfandes* Gaut.

आधिभौतिक Adj. 1) *in Bezug zu den Wesen stehend, von der Aussenwelt kommend.* — 2) *in Beziehung zu den Elementen stehend, aus ihnen gebildet.*

*आधिमन्यु m. Pl. *Fieberhitze.*

आधिरथि m. Patron. von अधिरथ.

आधिरथीय n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

आधिराज्य n. *Oberkönigthum* Bâlar. 268,6.

आधिवेदनिक n. *ein Geschenk, das ein Mann bei seiner Wiederverheirathung der hintangesetzten Frau macht.*

1. आधी f. *Sehnsucht, Sorge.*

2. आधी Adv. mit कर् *verpfänden* Mit. zu Jâgñ. 2,61.

आधीकरण n. *das Verpfänden.*

आधीत n. *Gegenstand des Sinnens, das Beabsichtigte, Gehoffte* Maitr. S. 1,4,14. 9,1.

आधीतयजुस् n. *ein Opferspruch, den man im Sinne hat.*

आधीति f. *das Sinnen, Beabsichtigung* Maitr. S. 1,3,36. 4,14.

आधीन Adj. = अधीन *abhängig von* (Loc.).

आधीपर्ण Adj. (f. आ) *mit Sehnsucht beflügelt.*

आधुनिक Adj. *jetzig.*

आधूपन und आधूमन n. *das in Rauch* (oder *Nebel*) *Hüllen.*

आधूम्र Adj. *rauchfarbig* Vârah. Brh. S. 5,55.

आधृषस् Abl. Inf. mit पा *vor Angriff schützen.*

आधृषीय Adj. *bis zur Wurzel* धृष् *gehend.*

आधृषे Dat. Inf. *anzugreifen.*

आधृष्टि f. und आधृष्य Adj. in अनाधृ°.

*आधेनव n. *Mangel an Milchkühen.*

आधेय 1) Adj. *a) anzulegen* 238,30. — *b) niederzulegen, zu deponiren.* — *c) zuzutheilen, zukommen zu lassen, zu gewähren.* — *d) enthalten —, gelegen in* 227,15. 278,10. Bâlar. 41,23. 95,3. *haftend an.* — *e) fälschlich zugeschrieben werdend* Bâlar. 44,12. — 2) n. *a) das Anlegen, Aufsetzen.* — *b) Prädicat, Aussage.*

आधोरण m. *Elephantentreiber.*

आध्मान 1) n. *a) das Sichaufblähen.* — *b)* Bez. *verschiedener Krankheiten mit Blähungszuständen.* — 2) *f. ई *eine best. wohlriechende Rinde* Râgân. 12,163.

आध्मापन n. *das Daraufblasen.*

आध्यक्ष्य n. *Aufsicht.*

*आध्यश्व m. von अध्यश्व. Davon Adj. *°श्वीय.

*आध्या f. = आध्यान.

आध्यात्मिक Adj. (f. ई und आ) 1) *zum Selbst —, zum Subject in Beziehung stehend, subjectiv.* — 2) *zur Allseele in Beziehung stehend.*

आध्यान n. *wehmüthiges Zurückdenken.*

*आध्यापक m. = अध्यापक *Lehrer.*

आध्यायिक Adj. *dem Studium obliegend.*

आध्रि Adj. *dürftig, ärmlich, gering.*

आधनिक Adj. *auf der Reise sich befindend.*

आधम् defectiv für आह्वम्.

आधर m. N. pr. eines Mannes.

*आधरायण m. Patron. von अधर.

आधरिक Adj. *zum* Soma-*Opfer gehörig.*

आधर्यव 1) Adj. *zum* Adhvarju (d. i. Jagurveda) *in Beziehung stehend.* — 2) n. *der Dienst beim Opfer,* insbes. *die Function des* Adhvarju.

आन m. 1) *Gesicht.* — 2) *Hauch.*

आनंश 3te Sg. Perf. von 1. अञ्.

आनक m. 1) *eine Art Trommel.* — 2) *Donnerwolke.*

आनकदुन्दुभि m. Bein. Vasudeva's.

*आनकस्थलक Adj. von आनकस्थली.

*आनकस्थली f. N. pr. einer Gegend.

*आनकि von आनक.

आनर् 2te und 3te Sg. Aor. von 1. अञ्.

आनडुह् 1) Adj. *vom Stier stammend, taurinus* Âpast. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha. आनडुह् v. l.

*आनडुहक n. (संज्ञायाम्).

*आनडुह्य m. Patron. von अनड्वह्.

*आनडुह्यायन m. Patron. von आनडुह्य.

*आनडुह्यायनि von आनडुह्य.

आनत Partic. von नम् mit आ.

*आनतज्ञ m. Pl. *eine best. Gruppe göttlicher Wesen* (bei den Gaina).

आनति f. 1) *Verneigung.* — 2) *Unterwerfung, das zu Willen Werden* Gaut. Njâjam. 10,2,9. Comm. zu Kâtj. Çr. 8,1,6 und zu Tâṇḍja-Br. 18,1,24.

आनद्ध *n. *ein mit Fell bezogenes musik. Instrument.*

आनद्धत्व n. *Verstopfung* Bhâvapr. 3,130.

आनद्धवस्ति Adj. *dessen Blase verstopft ist.* Davon Nom. abstr. °ता f.

आनन n. (adj. Comp. f. आ) *Mund, Gesicht* (von Menschen und Thieren).

आननान्त m. *Mundwinkel.*

आननान्तम् Adv. *bis zum Munde hinaus* nach Spr. 7791.

आनन्तर्य n. *unmittelbares Darauf, — Nachher.*

आनन्तर्यतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

आनन्त्य 1) n. *Endlosigkeit, Ewigkeit.* — 2) Adj. *a) unendlich, ewig. — b) endlosen Lohn verleihend* Ârsh. Br. S. 71.

आनन्द् 1) m. *Lust, Wonne; Wollust.* Häufig Pl. bisweilen auch n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. in der Dramatik *Eintritt des Erwünschten.* — 3) m. *eine Art Flöte* Ś. S. S. 196. — 4) n. *eine Art Haus* Gal. — 5) m. n. *das 48te Jahr im Jupiter-Cyclus* Varâh. Bṛh. S. 8,15. — 6) m. *der 16te* Muhûrta Ind. St. 10,296. — 7) m. Bein. Çiva's. — 8) N. pr. *a)* eines der 5 Lokeçvara bei den Buddhisten. — *b)* *des 6ten der 9 weissen Bala bei den Gaina. — *c)* verschiedener Männer. — *d)* einer Oertlichkeit. — 9) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 10) *f. ई desgl.

आनन्दक 1) Adj. *erfreuend, erheiternd* Kâd. 155, 18. — 2) n. N. pr. eines Sees.

आनन्दकन्द m. 1) *die Wurzelknolle der Wonne.* — 2) N. pr. eines Autors. — 3) Titel eines medic. Werkes. — 4) N. pr. einer Oertlichkeit.

आनन्दकलिका f. Titel eines Werkes.

आनन्दकाननमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Vâjupurâṇa.

आनन्दकोश m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

आनन्दगिरि m. N. pr. eines Glossators des Çaṁkarâkârja und Verfassers des Çaṁkaradigvigaja.

आनन्दघन Adj. *aus reiner Wonne bestehend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,132.

आनन्दचतुर्दशी f. *ein best. 14ter Tag.*

आनन्दचिद्घन Adj. *nur aus Wonne und Geist bestehend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,163.

आनन्दचिद्रूप Adj. *als Wonne und Geist erscheinend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,66.

आनन्दचोल m. N. pr. eines Lehrers.

आनन्दज्ञ 1) m. desgl. — 2) *n. *männlicher Same* Gal.

आनन्दजल n. *Freudenthränen.*

आनन्दज्ञान und °गिरि m. = आनन्दगिरि.

आनन्दता f. Nom. abstr. von आनन्द 1) Çat. Br. 14,6,10,5.

आनन्दताण्डवपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

आनन्दतीर्थ m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दथु m. *Lust, Wonne* Dhûrtan. 49.

आनन्ददीपिका f. Titel eines Werkes.

आनन्ददेव m. N. pr. eines Dichters.

आनन्दन 1) Adj. *erfreuend* Spr. 7785. — 2) *n. *freundliche Begrüssung.*

आनन्दनाथ m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दनिधि m. Titel eines Commentars.

*आनन्दपट m. *das Gewand einer Neuvermählten.*

आनन्दपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

आनन्दपूर्ण m. N. pr. eines Gelehrten.

*आनन्दप्रभव m. *männlicher Same.*

आनन्दबाष्प m. *Freudenthränen* Spr. 7730.

आनन्दबोधपरमहंस, °बोधयति, °बोधेन्द्र und °बोधेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दभुज् Adj. *Wonne geniessend* Mând. Up. 5.

आनन्दभैरव m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Lehrers der Haṭhavidjâ.

आनन्दभैरवरस m. *eine best. Mixtur.*

आनन्दभोग m. *Genuss von Wonne* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,125.

आनन्दमय Adj. (f. ई) Adj. *aus Wonne bestehend, wonnevoll* 259,12. 272,6. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आनन्दमाला f. Titel eines Werkes.

आनन्दयितर् Nom. ag. (f. °त्री) *Erheiterer, Erfreuer.*

आनन्दयितव्य Adj. *als Wollust empfunden werdend.*

आनन्दयोग m. *ein best. astrol.* Joga.

आनन्दराय m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दरूप Adj. *als Wonne erscheinend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,137.

आनन्दलहरि und °री f. Titel eines Gedichtes. °रीतरी f. Titel eines Commentars dazu. °रीस्तोत्र n. Titel eines Gedichtes.

आनन्दवन 1) m. N. pr. eines Scholiasten. — 2) *n. Bein. der Stadt Kâçî Gal.

आनन्दवर्धन 1) Adj. *Wonne fördernd.* — 2) m. N. pr. eines Dichters und eines Rhetorikers (Kumârasv. zu Pratâpar. 56,7).

आनन्दवल्ली f. Titel des 2ten Theils der Taitt. Up.

आनन्दविमल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,97.

आनन्दवेद् m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दश्रावकसंधि m. Titel eines Werkes.

आनन्दाचल m. N. pr. = आनन्दगिरि.

आनन्दात्मन् 1) Adj. *dessen Wesen Wonne ist* Çat. Br. 10,3,5,13. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

आनन्दामृत n. *Wonnenektar* Nṛs. Up. S. 158. °रूप Adj. 156.

आनन्दाश्रम m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दाश्रु n. *Freudenthränen* Daçak. 23,24.

*आनन्दि m. *Lust, Wonne.*

आनन्दित m. N. pr. eines Thürstehers Lalit. 378,11.

आनन्दिन् 1) Adj. *a) wonnig, lusterfüllt, glückselig. — b) erfreuend* Spr. 7645. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आनन्देश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आनन्दोत्सव m. *Freudenfest* 252,10.

आनपत्य Adj. *von Kinderlosigkeit herrührend.*

आनभिज्ञात m. Patron. von अनभिज्ञात.

*आनभिज्ञान m. Patron. von अनभिज्ञान.

आनम in दुरानम und स्वानम.

*आनम्य Adj. = आनाम्य.

आनम्र Adj. *gebogen, geneigt.*

*आनय m. *Einführung beim Lehrer.*

आनयन n. 1) *das Herbeibringen, — führen, — schaffen* 106,32. 129,16. इह् *hierher* 291,16. — 2) *das Schaffen, Bewirken.* — 3) *das Berechnen.*

आनयितव्य Adj. 1) *herbeizubringen, — führen.* — 2) *zu berechnen* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

*आनयुग n. Trik. 3,5,5.

आनर्त 1) m. *a) *Bühne. — b) *Kampf. — c)* Pl. N. pr. eines Volkes in Guzerat. — *d) ein Fürst der* Ânarta und auch N. pr. eines angeblichen Stammherrn. — 2) n. *das Reich der* Ânarta.

*आनर्तक Adj. von आनर्त 1) *c).*

आनर्तन n. *das Tanzen, Tanz.*

आनर्तीय Adj. *vom Volksstamm der* Ânarta.

आनर्थक्य n. *Zwecklosigkeit* Gaim. 1,2,1. Kap. 4,15.

आनर्दम् Absol. *unter Gebrüll* MBh. 5,141,47.

आनर्दित n. *Gebrüll* R. 2,42,20.

आनल n. *das unter* Anala *stehende Mondhaus* Kṛttikâ.

आनलवि m. N. pr. eines Lehrers.

आनव 1) Adj. *a) den Menschen zugethan. — b) menschlich.* — 2) m. *ein fremder Mann.*

आनशुस्, आनशुसम्, आनशुस्, आनशुस und आनशुषाम् Perfect-Formen von 1. अश्.

आनस् Adj. *zum Lastwagen gehörig.*

1. आनाक° Adv. *bis zum Himmel* Ragh. 1,5.

2. आनाक m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

आनाघ्य n. *Schutzlosigkeit.*

आनाभि Adv. *bis zur Nabe.*

आनामन n. *das Geneigtmachen, Gewinnen.*

*आनाम्य Adj. *zu beugen.*

आनाय m. *Netz, Fischernetz.*

आनायाय्, °यते *ein Netz darstellen.*

आनायिन् m. *Fischer.*

*आनाय्य m. *das aus dem* Gârhapatja *genommene südliche Altarfeuer.*

आनाश 3te Sg. Perf. von 1. अश्.

आनाह् m. 1) *Verstopfung des Leibes.* — 2) **Länge.*

आनाह्निक Adj. *bei Verstopfung des Leibes anwendbar.*

*आनिचेय m. Patron. *f. ई.

आनिङ्ग्य n. *Regungslosigkeit* Lalit. 439,15. 440,16.

आनिधन Adj. त्वाष्ट्रीसामन् n. Name eines Sâman.

*आनिधेय m. Patron. *f. ई.

आनिन्द्ययोनि Adv. *bis zur verachteten Geburtsstätte* Çând. 78.

आनिरुक्त्य n. N. abstr. von अनिरुक्त Comm. zu Lâṭj. 8,9,1.

*आनिरुद्ध m. Patron. von अनिरुद्ध.

आनिर्कृत Adj. *von unvernichtbarer Art.*

आनिल n. und *°ली f. *das unter* Anila *stehende Mondhaus* Svâti.

*आनिलि m. Patron. Hanumant's.

आनीकवत Adj. (f. ई) *zu* Agni antikavant *in Beziehung stehend* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,3,4.

आनीति f. *Herbeiführung.*

आनील 1) Adj. *schwärzlich* Vikr. 146. Sâh. D. 294, 14. — 2) *m. *Rappe* Gal. — 3) *n. *Zinn* Nigh. Pr.

*आनुकल्पिक Adj. = अनुकल्पमधीते वेद वा.

*आनुकूलिक Adj. = अनुकूलं वर्तते.

आनुकूल्य n. 1) *Geneigtheit, Gunst.* — 2) *Annehmlichkeit.* °तस् *wie es Einem zusagt.* — 3) *freundschaftliches Verhältniss, Einverständniss.*

*आनुखड्य Adj. von अनुखड्म् gaṇa परिमुखादि in der Kâç.

*आनुगङ्ग्य Adj. von अनुगङ्गम्.

*आनुगतिक Adj. von अनुगत.

*आनुगादिक Adj. = अनुगादिन्.

*आनुगुणिक Adj. = अनुगुणमधीते वेद वा.

आनुगुण्य Adj. *Gleichartigkeit.*

*आनुग्रामिक Adj. von अनुग्रामम्.

*आनुचारक Adj. von अनुचारक.

आनुजावर् Adj. 1) *nachgeboren* Maitr. S. 2,5,6. — 2) *gemein, ganz niedrig.*

आनुडुह् m. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 2,39,62. Richtiger v. l. आनडुह्.

*आनुतिल्य Adj. von अनुतिलम्.

*आनुदृष्टिनेय und आनुदृष्टेय m. Metron. von अनुदृष्टि.

आनुदेशिक Adj. (f. ई) zu अनुदेश 1) Vârtt. 6 zu P. 1,1,56. Saṃhitopan. 27,1.

*आनुनाश्य von अनुनाश.

आनुनासिक्य n. *Nasalität.*

*आनुपथ्य Adj. von अनुपथम्.

*आनुपदिक 1) Adj. *auf dem Fusse folgend.* — 2) *das* Anupada *studirend.*

*आनुपद्य Adj. von अनुपदम्.

आनुपूर्व n. (Gaut.), °पूर्वी f. und °पूर्व्य n. (Âpast.) *Reihenfolge von vorn (oben) nach hinten (unten).* Instr. °पूर्वेण, °पूर्व्या, °पूर्व्येण und Abl. °पूर्व्यात् *der Reihe nach.*

आनुमतँ Adj. *der* Anumati *gehörig, an sie gerichtet.*

*आनुमति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आनुमानिक Adj. 1) *auf einem Schluss beruhend* Âpast. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Schlüsse machend.*

*आनुमाष्य und *आनुयव्य Adjj. von अनुमाषम् und अनुयवम्

आनुयात्रिक m. *ein Mann aus dem Gefolge, Diener.*

*आनुयूप्य Adj. von अनुयूपम्.

*आनुरक्ति f. = अनुरक्ति.

आनुरूप्य n. *Angemessenheit.*

*आनुरोहति m. Patron. von अनुरोहत्.

आनुरोहिणी Adj. f. als Beiw. des Mondhauses Rohiṇî.

*आनुलेपिक Adj. von अनुलेपिका.

*आनुलोमिक Adj. = अनुलोमं वर्तते.

आनुलोम्य 1) Adj. = अनुलोमज. — 2) n. *a) gerade oder natürliche Ordnung.* — *b) das in gehöriger Ordnung Sein, das gut von Statten Gehen.* — *c) das Bringen in die richtige Lage.*

*आनुवंश्य Adj. von अनुवंशम्.

आनुवासनिक Adj. *zu einem öligen Klystier geeignet.*

*आनुविधित्सा (!) f. *Undankbarkeit.*

आनुवेश्य m. *ein Nachbar zur Seite.*

*आनुशातिक Adj. von अनुशतिक.

आनुशासनिक Adj. *auf Unterweisung bezüglich, davon handelnd.*

आनुश्रव, °श्रविक und °श्राविक Adj. *auf Ueberlieferung beruhend.*

आनुषँक् Adj. *in stetiger Folge, nach der Reihe.*

आनुषङ्गिक Adj. (f. ई) 1) *sich anschliessend, hinterherfolgend, sich anreihend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *bleibend, constant* Râgat. 7,1447. — 3) *nothwendig auf Etwas* (Gen.) *folgend, — sich ergebend.* — 4) *zufällig, unwesentlich.*

*आनुषण्ड und *°क Adj. von अनुषण्ड.

आनुषूकँ Adj. *nachgetrieben.*

आनुष्टुभ Adj. (f. आ und ई Vaitân.) *aus* Anushṭubh *bestehend, der A. gleichartig, z. B. aus vier Theilen zusammengesetzt.*

आनुष्टुभौष्णिक् Adj. *aus* Anushṭubh *und* Ushṇih *bestehend* RV. Prât. 18,11.

*आनुसाय्य, *आनुसीत्य und *आनुसीर्य Adjj. von अनुसायम्, अनुसीतम् und अनुसीरम्.

*आनुसुक Adj. = अनुसूमधीते वेद वा.

आनुसूक Adj. = आनुषूक Kauç. 16.

*आनुसृतिनेय und *आनुसृष्टिनेय Metronn. von अनुसृति und अनुसृष्टि.

*आनुसेय m. Patron. oder Metron. von अनुसू.

*आनुस्कारति m. Patron. von अनुस्कारत्.

आनूकँम् Adv. = अन्वक् *im Anschluss daran* RV. 5,33,9.

आनूप 1) Adj. *feucht, wässerig, sumpfig.* — 2) m. *a) Wasserthier, Sumpfthier.* — *b)* Patron. von Anûpa. — 3) n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6,1.

*आनूपक Adj. *in Sümpfen lebend.*

आनृण्य n. und °ता f. *Schuldlosigkeit, Sch. in Bezug auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend). आनृण्यं वि-धा *vergelten, bezahlen* Prasannar. 132,12.

*आनृत Adj. *der Lüge ergeben.* Davon *°क Adj. *von Lügnern bewohnt.*

आनृशंस n. *Wohlwollen* Gaut. 5,45.

*आनृशंसि m. und *°शंसेय Adj. gaṇa गर्हादि.

आनृशंस्य 1) Adj. (f. आ) *wohlwollend.* — 2) n. *Wohlwollen* Âpast.

आनेतर् Nom. ag. (f. °त्री) *Herbeibringer, -führer.*

आनेतवै Dat. Inf. *herbeizubringen, -führen* Çat. Br. 2,1,4,16.

आनेतव्य Adj. *anzuführen* Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

आनेय Adj. *herbeizubringen, -führen* Kathâs. 18,265.

*आनैपुण n. = अनैपुण.

*आनैश्वर्य n. = अनैश्वर्य.

आनोभद्र und °द्रीय n. *die mit* आ नो भद्राः *beginnende Hymne* (RV. 1,89).

आन्त Partic. von 1. अम्.

आन्तःपुरिक 1) Adj. *zum Harem gehörig* Prasannar. 16,15. — 2) n. *das Treiben im Harem.*

आन्तःपुरितक n. = आन्तःपुरिक 2).

आन्तम् Adv. *bis zum Ende* (Gaut. 3,5), *vollständig, von Kopf bis zu Fuss.*

आन्तर् 1) Adj. *im Innern befindlich, der innere.* — 2) m. *a) ein im Innern des Palastes Angestellter.* — *b) ein Vertrauter* Ind. St. 14,126. 153.

आत्मतन्त्र n. *nächste Verwandtschaft* (von Lauten).

*आत्माकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आत्मरित्त und weniger gut आत्मरीत Adj. (f. ई) *zur Luft gehörig, aus der Luft stammend, in der Luft vor sich gehend, atmosphärisch* Comm. zu Lâṭj. 4,8,7.

*आत्मरीय Adj. von अत्मरीष Kâç.

*आत्मर्गेकिक Adj. *im Innern des Hauses befindlich.*

आत्मर्य 1) Adj. bei den Gaina *was auf das Streben nach Erlösung hemmend einwirkt* Govindân. zu Bâdar. S. 582, Z. 11. — 2) n. *nahe Verwandtschaft* (von Lauten).

आत्मर्वेदिक Adj. *innerhalb der Opferstätte befindlich.*

*आत्मर्वेष्मिक Adj. *im Innern des Hauses befindlich.*

*आत्मिका f. = अत्मिका *ältere Schwester.*

आत्म्य m. *Endiger*, personif. als Bhauvana.

आत्म्यायनि m. Patron. von आत्म्य.

आत्र n. Sg. und Pl. *Eingeweide.*

आत्रतन्ति f. und आत्रपाश m. *Darmsaite.*

आत्रानुचारिन् Adj. *in den Eingeweiden sich aufhaltend* Mantrabr. 2,7,2.

*आत्रिक Adj. *in den Eingeweiden befindlich.*

आन्द्र m. *eine best. verachtete Menschenklasse.*

आन्द्रोड und आन्द्रोर m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,117. Vgl. आण्डोर.

आन्दोल in मरुदान्दोल.

आन्दोलक m. *Schaukel, Schwinge.*

आन्दोलन n. *das Schwingen.*

आन्दोलय्, °यति *schwingen* Bâlar. 38,20. आन्दोलित Spr. 555.

*आन्धसिक m. *Koch.*

आन्धीगव n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 4,5,27. Tâṇḍja-Br. 12,11,21. Njâjam. 9,2,10.

आन्ध्य n. *Blindheit* 257,32.

आन्ध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes. f. ई *eine Frau dieses Volkes.*

आन्ध्रभृत m. Pl. N. pr. eines Geschlechts B.A.J. 5,33.

*आन्न Adj. = अन्नं लब्धा.

आन्यतरेय m. N. pr. eines Grammatikers.

आन्यभाव्य n. *das ein Anderes Sein.*

*आन्वयिक Adj. *von edler Familie.*

आन्वाहिक Adj. (f. ई) *täglich.*

आन्वीक्षिकी f. *Logik* Gaut. 11,3.

*आन्वीपिक Adj. von अन्वीपम्.

आप्, आप्नोति, seltener Med. 1) *erreichen, einholen, stossen auf, antreffen.* — 2) *erlangen, bekommen, in Besitz nehmen, theilhaftig werden, erleiden.* — 3) *über Jmd kommen, zu Theil werden.* — 4) Pass. *voll werden.* — Partic. आप्त 1) *erreicht, ereilt, getroffen.* — 2) *erlangt, empfangen, bekommen.* — 3) *erfüllt, durchdrungen* Çat. Br. 1,1,1, 14. — 4) *angelangt bei* (Acc.) Naish. 22,42. — 5) *sich erstreckend über* (अभि). °तम *am Weitesten reichend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,146. — 6) *dividirt.* — 7) *vollständig, reichlich.* — 8) *zuverlässig;* m. *Gewährsmann.* — 9) *nahe stehend, befreundet.* — Caus. आपयति 1) *erreichen —, gelangen lassen, bringen zu.* — 2) *erlangen lassen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *Etwas abgeben, zu fühlen geben.* — Desid. ईप्सति und °ते *zu erreichen suchen, zu erlangen streben* Tâṇḍja-Br. 20,3,2. — Partic. ईप्सित 1) *wen* oder *was man zu haben wünscht, begehrt, erwünscht, genehm, lieb.* Superl. °तम *zunächst stehend* 224,31. — 2) *von einer Autorität festgesetzt, anerkannt.* — Desid. vom Caus. आपिपयिषति *zu erreichen streben.* — Mit अनु *erreichen* Ait. Br. 3,27. — Mit अभि *bis zu Etwas reichen, erreichen.* — Caus. *bis an's Ziel bringen.* — Desid. *zu erlangen streben, nach Etwas verlangen, wünschen.* — Mit अव 1) *erreichen, gelangen zu, stossen auf, antreffen.* अवाप्त auch mit act. Bed. — 2) *erlangen, bekommen, in Besitz nehmen, theilhaftig werden, erleiden.* — 3) *durch Division erhalten.* — Mit प्रत्यव *wiedererlangen.* — Mit समव 1) *stossen auf, antreffen.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden, erleiden.* — Mit आ *erreichen, über Jmd* (Acc.) *kommen* ṚV. 10,32,8. — Mit उद् *hinaufreichen, erreichen.* — Mit उप *gelangen zu, erlangen* Ait. Âr. 370,11.13. — Desid. *Jmd zu gewinnen suchen* Maitr. S. 2,1,11. Gobh. 1, 9,5. — Mit समुप Desid. in समुपेप्सु. — Mit परि 1) *erreichen, gewinnen.* — 2) *ein Ende machen, genug sein lassen.* — Partic. पर्याप्त *zum Abschluss gebracht, das volle Maass habend, reichlich, geräumig, hinreichend für* (Dat. oder Gen. 182,4), *genügend; einer Sache* (Dat., Loc. eines Nom. act. oder Infin.) oder *einer Person* (Gen.) *gewachsen.* °म् Adv. so v. a. *Alles in Allem* Spr. 4813, v. l. — Caus. *vollbringen.* — Desid. 1) *verlangen, fordern, wünschen.* — 2) *zu erhalten wünschen, in Acht nehmen, schützen.* — 3) *beizukommen suchen, lauern auf, nachstellen.* — Mit संपरि *zusammenfassen, zusammennehmen.* — Mit प्र 1) *gelangen an, in, zu, stossen auf, antreffen, erwischen* 120,26. 123,15. *reichen bis* (आ). अप्राप्य mit Acc. so v. a. *diesseits.* दिशः so v. a. *nach allen Richtungen hin fliehen.* प्राप्य कृच्छ्रचतुर्दशीम् *nach Erreichung dieses Tages*, so v. a. *nachdem dieser Tag gekommen war* 110,29. — 2) *Jmd treffen* (von einem Ungemach). — 3) *erlangen, bekommen, gewinnen, theilhaftig werden, sich zuziehen, erleiden.* Mit Infin. *bekommen zu.* — 4) *zum Gatten* oder *zur Gattin bekommen.* — 5) in der Gramm. *übergehen in.* — 6) *sich finden, vorhanden sein.* — 7) *in Folge einer Regel Geltung erhalten, sich aus einer Regel ergeben* 235,4. 240,21. In derselben Bed. auch Pass. — Partic. प्राप्त 1) *erreicht* 159,6. *getroffen, angetroffen, erwischt.* — 2) *erlangt, gewonnen, sich zugezogen, auf sich geladen.* — 3) *erreicht —, getroffen habend* (auch von einem Ungemach als Subj.), *angelangt bei;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. सहस्रम् *ein Tausend voll geworden.* — 4) *erlangt —, sich zugezogen —, auf sich geladen —, erlitten habend;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. कं चित्प्रकारम् so v. a. *eine best. Art zu sein habend* 230,22. — 5) *gekommen, eingetroffen, angelangt, da seiend* 92,14. 119,9. 120,29. 125,22. 291, 9. प्राप्तेषु कालेषु so v. a. *zu gewissen Zeiten* Spr. 7651. *gelangt zu* (Acc.) Chr. 226,29. — 6) in der Med. *indicirt.* — 7) in der Gramm. *in Folge einer Regel Geltung habend, sich aus einer Regel ergebend* 223,17. 227,10. — Caus. 1) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwohin* (Acc. oder Ortsadv.) *gelangen lassen, treiben, Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen* 107,1. *bringen, befördern.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *erlangen lassen.* — 3) *Etwas zu Jmd gelangen lassen*, so v. a. *überbringen, melden, anmelden, erkünden* M. 8,43. MBh. 14,9,24. Ragh. 14,60. — 4) *erlangen, theilhaftig werden.* — Desid. *zu erreichen suchen, verlangen nach.* — Mit अनुप्र 1) *gelangen zu, erreichen, stossen auf, finden.* — 2) *nachgehen, nachahmen.* — Partic. अनुप्राप्त 1) *angelangt bei, gekommen zu* (Acc.). — 2) *gerathen in* (Acc.) MBh. 5,190,11. — 3) *widerfahren* R. 5,35, 14. — 4) *gekommen* (auch von bestimmten Zeiten und Umständen), *eingetroffen.* — 5) *hinauslaufend auf, einbegriffen —, enthalten in* (Acc.) Nir. 1,16. — Mit समनुप्र *erreichen, anlangen bei.* — Partic. समनुप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *erlangt habend,* mit Acc. — 3) *angekommen, angelangt.* — Mit अभिप्र *reichen bis zu, erreichen.* — Desid. in अभिप्रेप्सु. — Mit उपप्र, Partic. °प्राप्त *genaht, herangetreten.* — Mit परिप्र in परिप्राप्ति und परिप्रेप्सु. — Caus. *mit Etwas zu Stande kommen* Lalit. 167,1. fgg. — Mit संपरिप्र Desid. in संपरिप्रेप्सु. — Mit संप्र 1) *erreichen, gelangen zu, antreffen* 122,16. 123,19. कृच्छ्रकालम् *in die Zeit der Noth hereinkommen* 79,26. — 2) *erlangen, theilhaftig werden* 139,19. *sich zuziehen, erleiden.* — 3) *zur Gattin bekommen*

135,21. — Partic. संप्राप्त 1) *angetroffen.* — 2) *erlangt* 296,16. *sich zugezogen, auf sich geladen.* — 3) *erreicht habend, angelangt bei, gekommen zu, gerathen auf* (Acc.) 67,23. 228,28. *sich erstreckend auf* (im Comp. vorangehend). — 4) *erlangt habend, gerathen in* (ein Ungemach). — 5) *angelangt, gekommen* (insbes. von Zeitpunkten); *herstammend von* (Abl.) 197,4. — Caus. *erreichen machen.* — Mit अनुसंप्र *erreichen, anlangen bei, in, antreffen.* — Partic. अनुसंप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *widerfahren.* — 3) *gekommen, erschienen, da seiend.* — Mit अभिसंप्र 1) *erreichen, gelangen zu.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden.* — Partic. अभिसंप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *gekommen.* — Mit उपसंप्र *gelangen zu.* — Partic. उपसंप्राप्त 1) *sich zugezogen habend, gerathen in* (Acc.). — 2) *herangekommen.* — Mit प्रति Desid. *werben um* (ein Mädchen). — Mit वि 1) *hindurchreichen, durchdringen, erfüllen, ausfüllen.* — 2) *reichen bis* (आ). — Partic. व्याप्त 1) *durchdrungen, erfüllt, angefüllt.* सूर्यतेजसा मुखम् so v. a. *ganz beschienen von* 154,5. — 2) *eingenommen, in Besitz genommen.* — 3) *behaftet mit* (Instr.) Tarkas. 41 (अनित्यत्वेन zu lesen). — 4) *in etwas Anderm eingeschlossen, — enthalten* Bhâshâp. 67. — 5) *wohlhabend* Ait. Br. 4,4. — Caus. Partic. व्यापित *durchdrungen, erfüllt* Spr. 1402. — Mit अभिवि Absol. °व्याप्य *bis — (Acc.) inclusive.* — Mit सम् 1) *erlangen, theilhaftig werden.* समाप्तवत् 91,25. — 2) *vollenden.* — 3) *heranreichen.* — Partic. समाप्त *vollendet, beendigt, zum Abschluss gelangt.* — समाप्तः MBh. 14, 2561 fehlerhaft für समाप्तः. — Caus. 1) *Jmd Etwas erreichen —, erlangen lassen.* — 2) *zu Ende führen, vollbringen.* — 3) *Jmd abthun, den Garaus machen.* — Desid. *zu vollenden streben.* — Partic. समीप्सित *begehrt, erwünscht.* — Desid. vom Caus. *zu vollbringen suchen.* — Mit अनुसम् Caus. *dazu vollenden, nachher zu Stande bringen.* — Mit परिसम् Pass. 1) *enthalten sein in* (Loc.). — 2) *sich erstrecken auf, gehören zu* (Loc. oder प्रति). — 3) *das Endziel erreichen.* — Partic. परिसमाप्त 1) *vollständig beendigt* MBh. 1,223,60. — 2) *vollendet,* so v. a. *auf dem Höhepunkt stehend* Çâk. 105. — Caus. *vollenden* Gâbâlop. S. 444.

1. आप in दुराप und मनआप.

2. आप 1) m. *a*) N. pr. eines der 8 Vasu Varâh. Brh. S. 53,48. 49. 51. VP. 1,15,111. fg. — *b*) *der Stern δ Virginis.* — 2) *f. ई *das Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ H. 113.

*आपक, f. ई gaṇa गौरादि.

*आपकर् Adj. = अपकरे ज्ञातः.

आपक्व Adj. 1) *halbgar.* — 2) *halbreif* Rtus. 3,1.

*आपत्तिति m. Patron. *°त्तित्या f. Gaṇar. 1,36.

आपगा f. 1) *Fluss.* — 2) N. pr. eines Flusses.

आपगेय m. Metron. Bhîshma's.

*आपच्चिक, f. ई gaṇa गौरादि.

आपण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Markt* 115,4. 118, 22. — 2) *Waare.*

आपणदेवता f. *eine auf einem Markte stehende Götterstatue.*

आपणवीथिक *Budenreihe auf einem Markte* R. 7,70,11. Am Ende eines adj. Comp. f. आ R. Gorr. 2,41,21.

आपणवेदिका f. *Marktbank, -tisch.*

*आपणिक 1) Adj. *zum Markte in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *Handelsmann.* — *b*) *Pachtgeld für einen Markt.*

आपणीय Adj. *vom Markte kommend* Âpast.

आपतन n. *unerwartetes zum Vorschein Kommen.*

आपति m. etwa *Gebieter hier* Maitr. S. 1,2,7. 3,7,10.

*आपतिक Uṇâdis. 2,45. 1) Adj. *vom Schicksal abhängig.* — 2) m. *Falke* Uggval.

आपत्कल्प m. *das Verfahren in Zeiten der Noth* Gaut. 7,1. 9,67. M. 11,28.

आपत्काल m. *Zeit der Noth* M. 2,241. Spr. 952.

*आपत्कालिक Adj. (f. आ und ई) von आपत्काल.

आपत्ति f. 1) *Eintritt eines Falles* (im Comp. vorangehend) Kap. 1,22. 50. 113. 5,8. 6,19. — 2) *Uebergang —, das Gerathen —, Umwandlung in.* — 3) *Unfall, Ungemach, Noth.* — 4) *Fehler, Versehen.*

आपत्तोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu gerathen in* Çat. Br. 9,5,2,1.

आपत्प्राप्त Adj. *in's Unglück —, in Noth gerathen.*

आपत्य Adj. *patronymisch.*

आपथि Adj. *auf dem Wege befindlich.*

आपथी f. *ein auf dem Wege liegender Stein* u. s. w.

आपद् f. Sg. und Pl. *Unfall, Ungemach, Noth.* Instr. Sg. *aus Versehen* Âçv. Çr. 12,8,23.

*आपदा f. dass.

आपदुद्धरण n. *das Ziehen aus der Noth* Spr. 6780. 6835.

आपदुद्धारकल्प m. Titel eines Werkes.

आपदेव 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई *ein von ihm verfasstes Werk.*

आपद्गत Adj. *in's Unglück —, in Noth gerathen* Spr. 963. 7733.

आपद्धर्म m. 1) *die im Falle der Noth geltenden Vorschriften.* — 2) Pl. *unglückliche Verhältnisse.*

आपद्विनीत Adj. *durch Ungemach bescheiden geworden* Bâlar. 193,17.

आपन 1) Adj. *bringend, herbeiführend.* — 2) *n. *Pfeffer.*

*आपनिक Uṇâdis. 2,45. m. 1) *Sapphir.* — 2) *ein Kirâta* Uggval.

आपनेय Adj. *zu erreichen, — erlangen.*

*आपन्नजीविक Adj. *einen Lebensunterhalt habend* P. 1,2,44, Sch.

आपन्नसत्त्वा Adj. f. *schwanger.*

आपप्रश्न m. Titel eines astrol. Tractats.

आपभट्ट m. N. pr. = आपदेव.

*आपमित्यक Adj. *durch Tausch erhalten.*

आपया f. N. pr. eines Flusses.

आपयितर् Nom. ag. *Verschaffer.*

आपरपक्षीय Adj. *zur zweiten Hälfte eines Monats in Beziehung stehend.*

*आपराधिक्य n. Nom. abstr. von अपराधिय.

आपराह्णिक Adj. *nachmittägig.*

आपर्तुक Adj. *nicht der Jahreszeit entsprechend.*

आपर्वभङ्गनिपुण Adj. *geschickt sogar ein Rohr im Gelenk zu brechen,* so v. a. *das Schwerste zu vollbringen vermögend* Kâm. Nîtis. 11,40 (wo आ°निपुणे — दैवे zu vermuthen ist).

आपर्वभाग° Adv. *bis zum Gelenk* Çâk. 80.

आपल n. Name eines Sâman.

आपव m. Bein. Vasishṭha's.

आपवत्स m. N. pr. eines Genius.

आपवर्गिक und °वर्ग्य Adj. *zur Erlösung führend.*

1. आपस् n. *ein frommes Werk* RV. 1,178,1. 4,38,4.

2. *आपस् n. *Wasser.*

3. आपस् Nom. und bisweilen auch Acc. Pl. von 3. अप् *Wasser.*

1. आपस्तम्ब m. N. pr. eines Lehrers.

2. आपस्तम्ब 1) Adj. (f. ई) *von* Âpastamba *stammend.* — 2) m. Pl. *die Schüler des* Âp. Verz. d. Oxf. H. 271,*a*,4.

आपस्तम्बि m. Patron. von आपस्तम्ब.

आपस्तम्बीय Adj. und m. Pl. = 2. आपस्तम्ब.

*आपस्तम्भिनी f. *eine best. Pflanze.*

आपाक m. *Ofen.*

आपाकस्थ Adj. *im Ofen steckend.*

आपाङ्ग n. *das Behandeln der Augenwinkel mit Salbe.*

आपाटल Adj. (f. आ) *röthlich* Kâd. 32,23. 53,9.

आपाटलिपुत्रम् Adv. *bis* Pâṭaliputra Kâç. zu P. 2,1,13.

आपाण्डु Adj. *gelblich weiss, weisslich, bleich* Varâh. Brh. S. 3,23. Chr. 86,22. Nom. abstr. °ता f.

आपाण्डुर Adj. dass. Spr. 2497.

आपाण्डुरी Adv. mit भू *bleich werden* Kumâras. 3,33.

आपात m. 1) *Heransturz, Andrang.* लोचनापात

ein zudringlicher Blick Spr. 5974. — 2) *Sturz in* (im Comp. vorangehend). — 3) *unerwartetes Erscheinen, Eintritt, Eintreffen* Spr. 3772. 6419. आपाततस् und आपात° *sofort, im Nu, beim ersten Blick.* आपातमात्रे und आपातमात्र° *nur im ersten Augenblick.* — 4) **das zum Sturz Bringen.*

आपातालिका f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,307. fgg.

आपातिक Adj. *sich zunächst darbietend* Comm. zu Kâvjâd. 3,123.

°आपातिन् Adj. *eintretend, sich ereignend.*

*आपात्य Partic. fut. pass. von पत् mit आ.

आपाद् m. *Lohn, Belohnung.*

आपादक Adj. *herbeiführend, bewirkend* Comm. zu TS. Prât. 5,35.

आपादकण्ठम् Adv. *von den Füssen bis zum Halse* Ind. St. 14,375.

आपादन n. *das Bringen —, Versetzen in.*

1. आपान् Partic. 1) *das Ziel erreichend* RV. 2,34,7. — 2) *erlangend, theilhaftig werdend* RV. 9,110,5. 2. आपान n. *das Zechen, Gelage.* °गोष्ठी f. *Gelage,* °भूमि f. *Zechplatz,* °शाला f. *Zechstube.*

आपानक n. *Trinkgelage* Kâd. 35,8. 9.

आपानमन्यु Adj. *dessen Trunk Muth erzeugt.*

आपायिन् Adj. *trinklustig.*

*आपारि m. gaṇa क्षाय्यादि in der Kâç. zu P. 6,2,86.

आपाल n. Name eines Sâman.

*आपालि m. *Laus.*

आपि 1) m. *Verbündeter, Befreundeter, Bekannter.* — 2) Adj. am E. e. C. *reichend, hindringend.*

आपिङ्ग Adj. *rothbräunlich* Bhaṭṭ. 2,30.

आपिङ्गर 1) Adj. (f. आ) *röthlich, gelbröthlich* Kâd. 11,15. II, 98,4. — 2) *n. *Gold.*

आपिङ्गरी Adv. mit कर् *röthlich färben.*

1. आपित्व n. *Bundesgenossenschaft, Freundschaft.*

2. आपित्व n. vielleicht *Abendzeit* RV. 8,4,3.

आपिशङ्ग Adj. *goldfarbig* Kâd. 40,6.

आपिशर्व Adj. *nächtlich* TS. 7,3,13,1.

आपिशल 1) Adj. (f. ई) *von* Âpiçali *herrührend.* शिक्षा Ind. St. 14,160. — 2) *m. *ein Schüler* Âpiçali's. *f. आ. — 3) *n. *ein von* Âpiçali *verfasstes Werk.*

आपिशलि m. Patron. eines alten Grammatikers.

*आपिशल्या f. zu आपिशलि.

आपीड m. 1) *das Zusammendrücken, Kneifen.* — 2) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.* — 3) *ein best. Metrum.*

आपीडन n. *das Drücken, Druck.*

°आपीडित Adj. *mit einen Kranz von — geschmückt.*

आपीत 1) Adj. *gelblich* R. 2,76,4. — 2) *m. *Ficus benjamina* Nigh. Pr. — 3) *n. *a) Staubfaden der Lotusblüthe* Nigh. Pr. — *b) Schwefelkies.*

आपीतयू, °यति *mit einem gelben Anstrich versehen* Kâd. II, 136,4.

आपीन n. *Euter.*

आपीनवत् Adj. *eine Form von* प्या *mit* आ *enthaltend.*

*आपूपिक 1) Adj. von आपूप. — 2) n. *ein Haufen Kuchen.*

आपूप्य 1) m. **Mehl.* — 2) *Backwerk.*

आपूर m. *Fluth, Ueberfluss, Uebermaass* Çiç. 7,74.

आपूरण 1) Adj. *füllend, voll machend* Spr. 1928. — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons MBh. 1, 35,6. — *b)* eines Jaksha VP. — 3) n. *a) das Füllen, Vollmachen* 179,32. — *b) das Spannen eines Bogens bis zur vollständigen Rundung* Prasannar. 81,12. — *c) Wassermenge* Uttarar. (1862) 75,1.

आपूरयत् m. v. l. für आपूरण 2) *b)* VP.^{2} 2,289.

आपूर्त n. = पूर्त *ein frommes Werk* Kâd. II, 46,19.

आपूर्यमाणपक्ष m. *die zunehmende Hälfte eines Mondmonats* Kuând. Up. 5,10,1. Âçv. Grihj. 1,4,1.14,2.

*आपृष n. *Zinn.*

आपृक् Adv. *in Berührung mit, auf* (Gen.).

आपृचस् Gen. Inf. *um zu füllen, — sättigen* RV. 8,40,9.

आपृचे Dat. Inf. dass. RV. 5,50,2.

*आपृच्छा f. *Anrede, Unterhaltung.*

(आपृच्छ्य) आपृच्छ्य Adj. 1) *zu begrüssen, — verehren.* — 2) *lobenswerth.*

आपेक्षिक Adj. *relativ.* Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 4,1,39.

आपेय m. Pl. *eine best. Götterordnung* Maitr. S. 4,1,9. आपेयत्व n. Nom. abstr. ebend. Vgl. आप्य 2).

आपेषम् Absol. *mit Berührung* Çat. Br. 14,5,1,15.

आपोक्लिम n. = ἀπόκλιμα.

आपोदेवत (Âçv. Çr. 5,10,17) und °दैवत्य (Çâṅkh. Br. 16,7) Adj. *das Wasser zur Gottheit habend.*

आपोमय Adj. *aus Wasser bestehend.*

आपोमात्रा f. *der feine Urstoff des Wassers..*

आपोमूर्ति m. N. pr. 1) eines Sohnes des Manu Svârokisha Hariv. 419. — 2) eines der 7 Ṛshi im 10ten Manvantara.

आपोरेवती f. *der Vers* RV. 10,30,12 Çâṅkh. Br. 11,8.

आपोऽशान n. *das vor und nach dem Essen unter den Worten* अपोऽशान *zu vollziehende Mundausspülen.*

आपोहिष्टीय 1) Adj. (f. आ) von आपो हि ष्ठ (RV. 10,9,1). — 2) n. Name eines Sâman.

आप्त 1) Adj. s. u. आप्. — 2) m. *a)* **ein* Arhant bei den Gaina. — *b)* N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,8. — 3) *f. आ *Haarflechte.* — 4) n. *a) Quotient* Lîlâv. 124. — *b)* **equation of a degree.*

आप्तकारिन् Adj. *zuverlässig,* von Personen.

आप्तदक्षिण Adj. *von reichlichen Geschenken begleitet* (Opfer) M. 7,79. 3,79,5. R. 1,53,24. 2,30,35.

आप्तनिश्चयालंकार m. Titel eines Werkes.

आप्तभाव m. *Zuverlässigkeit* Spr. 3131.

आप्तवचन n. *ein zuverlässiger Ausspruch* Sâṁkhjak. 4. 5. Ragh. 11,42.

आप्तवज्रसूचि f. Titel einer Upanishad.

आप्तवर्ग m. *Nahestehende, Wohlbekannte* Mâlav. 67,11.

आप्तवाक्य n. = आप्तवचन Colebr. Misc. Ess. 1,303.

1. आप्तवाच् f. dass.

2. आप्तवाच् Adj. *dessen Wort zuverlässig ist* Ragh. 13,60.

आप्तव्य Adj. *zu erreichen.*

आप्तश्रुति f. *eine zuverlässige Ueberlieferung* Sâṁkhjak. 5.

आप्तागम m. dass. Sâṁkhjak. 6. Karaka 1,11.

आप्ताधीन Adj. *von zuverlässigen Personen abhängig.*

आप्ति f. 1) *Erreichung, das Treffen.* — 2) *Erlangung, Gewinnung* 321,5. — 3) Bez. *von zwölf Opfersprüchen, die mit* आपये (VS. 9,20) *beginnen.* — 4) *Quotient* Bîgag. 56. Lîlâv. 103. — 5) **Zusammenhang, Verbindung.*

आप्तिकर Adj. *eintretend* Lalit. 259,6.

*आप्तोक्ति f. = आप्तवचन H. 242.

आप्तोपदेश Adj. *eine zuverlässige Unterweisung* Kap. 1,101. Sâh. D. 10,9.

आप्तोर्याम und °र्यामन् m. = अप्तोर्याम.

आप्त्य, आप्त्य m. 1) Bein. *a)* Trita's. — *b)* Indra's. — 2) Pl. Bez. *einer best. Götterordnung.*

आप्रवान m. Patron. von अप्रवान.

आप्लान Partic. in Verbindung mit तीर्थ *der gewöhnliche Zugang zur Opferstätte zwischen der Grube und den beiden Aufwürfen* RV. 10,114,7.

1. आप्य 1) Adj. *a) zum Wasser gehörig, wässerig, flüssig.* — *b) im Wasser wohnend.* — 2) m. *a)* (sc. राशि) Bez. *der Zodiakalbilder Krebs, Fische und der zweiten Hälfte des Steinbocks* Varâh. Bṛh. 5,9. — — *b)* N. pr. α) eines Vasu. — β) Pl. *einer best. Götterordnung* (sonst आप्त्य). Unter Manu Kâkshusha Hariv. 437 (v. l. आप्त्य). Bhâg. P. — 3) n. *das die Gewässer zur Gottheit habende Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ.

2. आप्य Adj. *zu erreichen, — erlangen.*

3. (आप्य) आप्य n. *Bundesgenossenschaft, Freundschaft.*

4. *आप्य n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

आप्यायनवत् Adj. = आपीनवत्.

आप्याय m. *Zunahme, das Vollwerden.*

आप्यायन 1) Adj. *Fülle —, Beleibtheit verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jaǵńabâhu und des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20,9. — 3) f. आ *Sättigung* Paṅkat. ed. Bomb. I, 76,5. — 4) f. ई *eine Arterie im Nabelstrang.* — 5) n. *a) das Vollmachen, Fettmachen.* — *b) das Sättigen, Befriedigen.* — *c) das Gedeihenmachen.* तप° MBh. 3,83,32. — *d) das Schwellenmachen*, Bez. *einer best. am* Sóma *vorgenommenen Handlung.* — *e) eine best. an einem Zauberspruche vorgenommene Ceremonie.* — *f) Mittel zum Fett* — oder *Starkwerden.* — *g) Mittel zum Gedeihen.*

आप्यायनवत् Adj. *Gedeihen verleihend* Maitrj. up. 6,5.

°आप्यायिन् Adj. *Gedeihen —, Wohlergehen verleihend.*

आप्याय्य Adj. *zu sättigen, — befriedigen.*

1. आप्र Adj. *thätig, eifrig.*

2. आप्र Adj. von आप्री.

*आप्रच्छन n. *das Lebewohlsagen.*

आप्रदिवम् Adv. *für immer.*

*आप्रपदम् Adv. *bis zur Fussspitze.*

आप्रपदीन Adj. *bis zur Fussspitze reichend* Kâd. 146,23.

आप्रवर्तन n. *allgemeiner Ausbruch* (des Schweisses) Bhâvapr. 3,64.

आप्रावृषम् Adv. *bis zur Regenzeit.*

आप्रीं f. Pl. Bez. *gewisser Anrufungen im* ṚV.

आप्रीतवाँ Adj. *die ihm Versöhnten, Wohlgefälligen schützend.*

*आप्रीतिमाषु m. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°माषवक.

आप्लव m. *Bad.*

आप्लवन n. *das Eintauchen, Bad.*

*आप्लवव्रतिन् Adj. *der das Bad genommen hat, das die Lehrzeit abschliesst.*

*आप्लाव m. *Bad.*

आप्लाव्य Adj. *als Bad dienend, die Stelle eines Bades vertretend.*

आप्लुत n. *das Baden* MBh. 13,116,40.

*आप्लुतव्रतिन् Adj. = आप्लवव्रतिन्.

*आप्लुति f. *Bad* Gal.

*आप्षा f. = कण्ठस्थान.

आप्सरस 1) Adj. (f. ई) *von einer* Apsaras *stammend.* — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आप्सव m. Bein. eines Manu.

आफलक m. *Pallisade.*

आफलोदयकर्मन् Adj. *einem Werke obliegend, bis der Lohn eingetreten ist*, Ragh. 1,5.

आफल्य n. *Fruchtlosigkeit* Njâyas. 4,1,19.

*आफीन (Nigh. Pr.) und *आफूक n. (Madanav. 33, 341) *Opium.*

आबद्ध 1) n. (*m.) *Schmuck.* — 2) *m. *Zuneigung.*

आबन्ध m. *das Umbinden.*

आबन्ध m. 1) *Band.* — 2) **ein Riemen zum Anbinden eines Ochsen an's Joch* oder *an den Pflug.* — 3) **Schmuck.* — 4) **Zuneigung;* vgl. प्रेमाबन्ध.

आबन्धन n. *das Anbinden, Umbinden.*

आबप्पु m. *eine best. Pflanze* AV. 6,16,1.

आबर्हं 1) Adj. *ausreissend*, in मुष्कावर्हं. — 2) *m. *das Ausreissen.*

*आबर्हण n. *das Ausreissen.*

आबर्हम् Absol. *unter Ansichreissen* Kâṭh. 25,6.

*आबर्हिन् Adj. *zum Ausreissen geeignet.*

आबल्य n. *Kraftlosigkeit, Schwäche* Kaush. Up. 3,3 (so zu lesen).

आबाधं 1) m. *Andrang.* — 2) m. und f. (आ) *Pein, Qual, Leiden.* — 3) f. आ *Segment einer Basis.*

आबालम् Adv. *bis auf die Knaben herab.*

आबाल्यम् und आबाल्य° (Kathâs. 21,122) Adv. *vom Knabenalter an.*

आबिलम् Adv. (*zur Höhle hin*) *erschrocken.*

आबुत्त m. *Mann der Schwester* (im Drama).

*आबुध्य n. Nom. abstr. von आबुध Kâç. zu P. 5,1,121.

आब्दम् Adv. *ein Jahr hindurch.*

आब्दिक Adj. *jährlich*, nach Zahlwörtern — *jährig.*

आब्रह्म Adv. *bis* Brahman *inclusive.*

आब्रह्मस्तम्बपर्यन्त Adj. *mit* Brahman *beginnend und mit einem Grasbüschel endigend* Paṅkar. 2,1,21.

आभग m. *Theilnehmer an* (Loc.).

आभङ्गिन् Adj. *ein wenig gebogen* Kâd. 136,20.

*आभणडन n. als Bedeutung von भल्.

*आभयज्ञात Adj. von आभयज्ञात्य.

*आभयज्ञात्य m. Patron. von अभयज्ञात.

आभयिन् Adj. in अनाभयिन्.

आभर n. इन्द्रस्य Name verschiedener Sâman.

आभरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schmuck, Schmucksache.* — 2) Titel verschiedener Werke.

आभरद्वसव n. Name eines Sâman.

आभरद्वसु 1) Adj. *Güter herbeibringend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

°आभरित Adj. wohl = भरित *voll von.*

आभा f. 1) *Glanz, Licht.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Licht, Farbe, Aussehen.* Als Adj. *ähnlich* gefasst 250,30. — 2) *Acacia arabica* Bhâvapr. 4, 153. 177. — 3) **eine Art Asparagus* und **— Zizyphus* Nigh. Pr.

आभाणक m. *Spruch, Sprichwort.*

*आभाति f. = आभा 1).

आभाष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Rede, Sprache.* — 2) *Spruch, Sprichwort* Spr. 1409.

आभाषण n. *Unterredung.*

आभाष्य Adj. 1) *einer Unterredung würdig.* — 2) angeblich = अभाष्य *wovon man nicht reden darf* MBh. 13,25,67, v. l.

आभास m. (adj. Comp. f. आ 1) *Glanz, Licht* 282, 11. *Farbe, Aussehen.* — 2) *blosser Schein, Trugbild* 272,30. 273,10.

आभासन n. *das Klarmachen, Verdeutlichen.*

°आभासिन् Adj. *leuchtend wie.*

आभासुर und आभास्वर m. Pl. *eine best. Götterordnung.*

आभिकामिक Adj. *erwünscht, gern gesehen.*

आभिचरणिक Adj. *zum Behexen dienend.*

आभिचार m. = अभिचार *Behexung.*

आभिचारिक 1) Adj. *auf Behexung bezüglich* Vaitân. — 2) n. *Zauber.*

आभिजन Adj. *patronymisch.*

आभिज्ञातो (308,19) f. und °ज्ञात्य n. (316,32) *Adel.*

आभिजित 1) *Adj. *unter dem Sternbilde* Abhigit *geboren.* — 2) m. (*f. ई) Patron. von अभिजित्. *Pl. P. 5,3,118, Schol.

*आभिजित्य m. Patron. von अभिजित्.

आभिधानिक m. *Lexicograph.*

आभिप्रतारिण m. Patron. von अभिप्रतारिन्.

आभिप्रायिक Adj. *nach Belieben geschehend, beliebig.*

आभिप्लविक Adj. *zum* Abhiplava *gehörig* Âçv. Çr. 7,5,18. Lâṭj. 3,6,18. Vaitân.

आभिमुख्य n. 1) *das Zugewandtsein* (die Ergänzung im Gen., Acc. oder im Comp. vorangehend) 235,4. 290,6. Spr. 5708. 6195. Instr. als Umschreibung von अभि Utpala zu Varâh. Bṛh. 27(25),29. — 2) *das im Begriff Stehen —, Willens Sein zu* (im Comp. vorangehend).

*आभिरूपक n. = आभिरूप्य.

आभिरूप्य n. 1) *Angemessenheit* Lâṭj. 1,6,16. — 2) *Schönheit.*

आभिशस्य n. *Verleumdung* Âpast.

*आभिषिक्त Adj. von अभिषिक्त.

आभिषेक (Varâh. Jogaj. 9,4) und °षेचनिक Adj. (f. ई) *auf die Königsweihe bezüglich, dazu dienend.*

आभिहारिक Adj. *was aufgetragen —, einem vornehmen Herrn vorgesetzt wird.*

आभीक n. Name eines Sâman.

*आभीक्ष्ण 1) Adj. *wiederholt.* — 2) = आभीक्ष्ण्य.

आभीक्ष्ण्य n. *häufige Wiederholung.*

आभीर 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) Kuhhirt.* Im System *der Sohn eines Brahmanen*

von einer Ambashṭha-Frau. — 2) Adj. (f. ई) zum Volk der Âbhîra gehörig, ihnen eigen. — 3) f. ई a) *zur Kaste der Âbhîra gehörig und auch die Frau eines solchen Âbhîra. — b) ein best. Metrum. — c) die Sprache der Âbhîra. — d) eine best. Râgiṇî S.S.S. 37.

आभीरक 1) m. Pl. = आभीर 1) a). — 2) f. °रिका eine best. Râgiṇî S.S.S. 110.

*आभीरपल्लि, *°पल्लिका und *°पल्ली f. eine Ansiedelung von Kuhhirten.

आभीरिक Adj. (f. ई) = आभीर 2).

आभील 1) Adj. schrecklich. — 2) *n. Schmerz, Pein.

आभीवर्तस्तोत्रीय Lâṭ. 3,6,18 fehlerhaft für अभी°.

आभीशव, °शवाय und °शवोत्तर n. Namen von Sâman.

आभु Adj. 1) leer. — 2) leerhändig, karg.

आभुग्न Adj. ein wenig gebogen Ragh. 1,82.

आभू 1) Adj. gegenwärtig, zur Hand seiend, hülfreich, dienstfertig. — 2) m. Gehülfe.

आभूक Adj. inhaltslos, kraftlos.

आभूतसंप्लवम् Adv. bis zum Untergang der Geschöpfe, — Welt.

आभूति 1) f. Vermögen, Macht. — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — Ait. Br. 7,13 wohl fehlerhaft; vgl. Chr. 22,22. 351,18. fgg.

आभूमिपाल Adj. mit Einschluss des Fürsten Hariv. 1,37,25.

आभूषेण्य Adj. dem man sich fügen muss.

*आभेरी (आभीरी?) f. eine best. musikalische Weise.

1. आभोग m. 1) Biegung, Krümmung MBh. 3,109, 11. — 2) Rundung, Wölbung. — 3) Umfänglichkeit, Ausgedehntheit MBh. 3,178,25. 15,38,21. 16,4,14. R. 2,65,3. Çâk. 8,1. Kathâs. 18,72. Bâlar. 27,23. eines Lautes, so v. a. Kräftigkeit Kâd. II,74,5. — 4) Mannichfaltigkeit Spr. 1443. 7254. — 5) Schlange. — 6) das Finale einer Composition S.S.S. 120. — 7) *Anstrengung. — 8) *Varuṇa's Sonnenschirm.

2.*आभोग m. Genuss.

आभोगीय m. und आभोगी f. Zehrung.

आभोगिन् Adj. gekrümmt.

*आभोजिन् Adj. verzehrend, in भुजगा°.

आभ्यन्तर und °रिक (Dhûrtan. 31) Adj. im Innern befindlich, innerlich, der innere.

आभ्यवकाशिक Adj. in freier Luft lebend (buddh.).

आभ्याशिक Adj. nahe bei einander stehend MBh. 1,207,34. आभ्यासिक gedruckt und durch waffengeübt erklärt.

आभ्युदयिक 1) Adj. heilbringend Uttarar. 38,19 (52,12). — 2) n. ein best. Manenopfer Gaut. 11,17.

आभाज्ञ n. Name eines Sâman.

*आभिक Adj. mit der Hacke arbeitend.

*आभ्य m. Patron. von अभ.

आम् Interj. 1) eines sich auf Etwas Besinnenden. — 2) des Einverständnisses, ja Bâlar. 284,20. 288,11. 296,18.

1. आम 1) Adj. (f. आ) a) roh, ungekocht. Als Beiw. der Kuh im Gegensatz zur Milch, die als gar, gekocht bezeichnet wird; als Beiw. der Wolken im Gegensatz zum Wasser, das sie entlassen. — b) ungebrannt (von Gefässen). — c) unreif (von Früchten, Geschwüren u. dgl.). — d) unverdaut (von krankhafter Ausleerung). — e) zart, fein (Haut). — 2) m. N. pr. a) eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5,79. — b) eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha und des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20, 21. — 3) m. oder n. Verdauungslosigkeit, cruditas; insbes. eine acute Form von Dysenterie. — 4) n. der Zustand des Rohseins.

2.*आम m. Krankheit.

आमक 1) Adj. roh, ungekocht. — 2) *m. Kürbis Nigh. Pr.

*आमगन्धि, *°गन्धिक und *°गन्धिन् (Gal.) Adj. muffig riechend.

आमगर्भ m. unreife Leibesfrucht Bhâvapr. 5,21. Vgl. Sâmav. Br. 3,6,13.

*आमघ्नी f. Flaschengurke Gal.

आमज्जनात्तम् Adv. bis zum Untertauchen inclusive Kathâs. 10,69.

आमज्वर m. Dysenterie Spr. 2229.

आमञ्जु Adj. reizend, lieblich Uttarar. 34,12 (46,1).

*आमण्ड m. (f. आ Gal.) und *°क n. (Nigh. Pr.) = मण्ड Ricinus communis.

आमण्डली Adv. mit कर् beinahe zu einem Kreise gestalten Kâd. 56,8.

आमता f. Unfertigkeit (eines Medicaments).

आमध्याह्नम् Adv. bis zur Mittagsstunde Spr. 7736.

1. आमन n. freundliche Gesinnung, Zuneigung Maitr. S. 2,3,2.

2.*आमन n. Krankheit.

आमनस् Adj. freundlich gesinnt, geneigt Maitr. S. 2,3,2.

*आमनस्य n. Leid, Pein, Qual.

आमनक्षेम m. eine von den Versen TS. 2,3,9,1. 2 begleitete Spende Njâjam. 4,4,6.

आमन्त्रण n. 1) Anrede, Anruf. — 2) Einladung. — 3) das Bereden, Befragen, Berathen. — 4) *das Lebewohlsagen. — 5) Mahlstatt.

आमन्त्रणीय Adj. zu befragen, des Raths kundig.

*आमन्त्रयितर् Nom. ag. Einlader (mit Acc.).

आमन्त्रयितव्य Adj. dem man Lebewohl sagen muss Venis. 8,28.

आमन्त्रित n. Anrede, Vocativ.

आमन्त्र्य Adj. angeredet werdend, im Vocativ stehend.

आमन्द्र Adj. ein wenig dumpf, — tief (Laut) Megh. 34.

*आमपत्रिका f. eine Spinatart Nigh. Pr.

आमपाचिन् Adj. Verdauung befördernd Bhâvapr. 1,174.

आमपात्र n. ein ungebranntes Gefäss.

आमय 1) m. a) Krankheit. — b) *schlechte Verdauung. — 2) n. Costus speciosus Bhâvapr. 3,97.

आमयाविन् Adj. 1) krank. — 2) an schlechter Verdauung leidend. Dazu Nom. abstr. °विता n.

आमयाव्य n. Krankheit Sâmav. Br. 2,2,3.

आमयिलु Adj. in अनामयिलु.

°आमयिन् in अन्या° und पृष्ठा°.

आमर Adj. der Götter. अकर् Çrîp. in Gol. Âdhj. 304.

आमरणम् Adv. bis zum Tode Spr. 5525.

आमरणान्त (Spr. 976) und °णान्तिक Adj. bis zum Tode während, lebenslänglich.

आमरातसी f. ein best. Heilmittel gegen Dysenterie Mat. med. 112.

आमरीतर् Nom. ag. Verderber.

आमर्द m. 1) Druck. — 2) das Zausen, hartes Zusetzen. — 3) N. pr. einer Stadt.

आमर्दक m. Bein. Kâlabhairava's.

°आमर्दिन् Adj. zerzausend, hart zusetzend.

आमर्यादास्थ Adj. beinahe an der Grenze stehend Ind. St. 10,416.

आमर्श m. Berührung, Anklang.

*आमल = आमलक Comm. in R. ed. Bomb. 1,70,3.

आमलक 1) m. und f. (ई) Myrobalanenbaum. n. die Frucht. आमलकीफल n. dass. Kâd. 19,21. 146, 15. — 2) m. *Gendarussa vulgaris Nees.

आमलकीपत्त्र n. Pinus Webbiana Nigh. Pr.

आमलीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आमवात m. eine mit Blähungen verbundene Verdauungslosigkeit.

आमविधि m. eine best. Begehung.

आमशूल n. Cholik in Folge von Indigestion Bhâvapr. 5,5. 8.

आमश्राद्ध n. ein best. Çrâddha.

आमकीयव 1) m. N. pr. eines Ṛshi. — 2) n. Name verschiedener Sâman.

आमकीया f. Bez. des Verses RV. 8,48,3.

आमाजीर्ण n. eine Form von Indigestion Bhâvapr. 4,23. Wise 328.

आमातिसार m. eine acute Form der Dysenterie. °रिन् Adj. daran leidend.

*आमात्य m. = अमात्य.

आमाँद् Adj. *Rohes (Fleisch, Cadaver) essend.*

आमाद्य n. *Genuss von Rohem.*

*आमानस्य n. = आमनस्य.

आमावास्यँ 1) Adj. *a) zum Neumond* oder *dessen Feier gehörig. — b) *an einem Neumond geboren.* — 2) n. *Neumondsopfer.* °स्यँविध Adj.

आमाशय m. *Magen.*

आमिँक्षवत् Adj. *mit Quark versehen* TBr. 2,7,16,4.

आमिँक्षा f. *Milchklumpen, Quark.* आमिक्षेष्टि f. Vaitân.

*आमिक्षीय und *°क्ष्य Adj. *zu Quark tauglich, — geeignet.*

*आमितौजि m. Patron. von अमितौजस्.

आमित्रँ Adj. (f. ई) *vom Feinde herrührend.*

*आमित्रायण, *°त्रायणि und *°त्रि m. Patronn. von अमित्र.

*आमित्रीय Adj. von आमित्रि.

*आमिधी gaṇa मधादि in der Kâç. zu P. 4,2,86. Davon Adj. *°वत् ebend.

आमिलायन m. Patron. Auch Pl.

आमिश्र Adj. *vermischt, vermengt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आमिश्रीभूत Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आँमिश्र Adj. *sich vermengend.* Superl. °तम.

आमिष 1) n. *a) Fleisch. — b) Leckerbissen, Lockspeise, erwünschte Beute.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. *— c) Geschenk, Honorar, Trinkgeld. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.* Davon Adj. *°वत्.

*आमिषप्रिय m. *Reiher.*

आमिषाशिन् Adj. *Fleisch essend* 144,9. Hâsj. 17.

आँमिस् m. *rohes Fleisch, Cadaver, Fleisch* überh.

*आमीक्षा f. = आमिक्षा.

*आमील *ein best. wollener Stoff* (buddh.).

आमीलन n. *das Schliessen der Augen* Spr. 4649. Kâd. II,20,6.

आमीवत्कँ Adj. *andringend, drängend.*

आमुकुलित Adj. *halb geöffnet* (Blüthe) Kâd. 96,8.

आमुख n. 1) *Beginn. — 2) *Vorspiel, Einleitung.*

आमुखी Adv. mit कर् *offenbaren* Lalit. 218,17.19. Mit भू *offenbar werden* 250,5.10.14.20.

*आमुप m. *Bambusa spinosa Hamilt. Roxb.*

आमुँर् und आमुँरि m. *Verderber, Zerstörer.*

आमुष्मिक Adj. (f. ई) *dortig, im Jenseits erfolgend, auf's Jenseits gerichtet.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 4,3,16.

*आमुष्यकुलक n. und *°कुलिका f. Nom. abstr. von अमुष्यकुल.

*आमुष्यकुलीन Adj.

*आमुष्यपुत्रक n. und *°पुत्रिका f. Nom. abstr. von अमुष्यपुत्र.

आमुष्यायणँ m. *der Sohn* oder *Abkömmling des und des.*

आमूर्तरयस m. Patron. von अमूर्तरयस्.

आमूलम् und आमूल° (Vâmana 5,2,18) Adv. *von Anfang an.*

आमृणा in अनामृणा.

आमेखलम् Adv. *bis zur Thalwand eines Berges* Kumâras. 1,6.

(आमेन्यँ) आमेनिँ Adj. *mit einem Geschoss zu erreichen.*

आमेष्टका f. *ein ungebrannter Ziegel* Mṛkkh. 47,9.

आमोक्षण und आमोचन n. *das Anheften, Anbinden.*

आमोटन n. *das Knicken, Brechen* Bhoǵapr. 60,9 = Spr. 7500.

आमोदँ 1) Adj. (f. आ) *erfreuend, erheiternd. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) a) Freude, Heiterkeit. — b) Wohlgeruch* Spr. 1010. — *c) *Asparagus racemosus* Nigh. Pr.

*आमोदजननी f. *Betelpfeffer* Nigh. Pr.

आमोदायन m. Patron.

आमोदिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *den Wohlgeruch von — habend. — 2) *m. a) wohlriechendes Spülwasser. — b) Acacia Catechu Willd.* Gal. — 2) *f. °नी *Moschus* Gal.

आमोषँ m. *Beraubung.*

*आमोषिन् Adj. *beraubend.*

आमोकृनिका f. *ein best. Wohlgeruch.*

आम्नातव्य Adj. *zu erwähnen, aufzuführen.*

*आम्नातिन् Adj. *der Etwas* (Loc.) *erwähnt hat* 233,9.

आम्नान n. *Erwähnung, Ueberlieferung in einem heiligen Texte.*

आम्नाय m. *Ueberlieferung, heiliger Text, Legende.*

आम्नायरहस्य n. Titel eines Werkes.

*आम्नायिन् m. *ein* Vaishṇava Gal.

आम्बँ m. *eine best. Körnerfrucht.*

*आम्बरीषपुत्रक Adj. *von* Ambarîshaputra's *bewohnt.*

*आम्बष्ठ m. *ein Mann aus dem Volke der* Ambashṭha.

आम्बष्ठ m. *ein Fürst der* Ambashṭha. *f. आ.

आम्बिकेय m. 1) Metron. von अम्बिका. — 2) N. pr. eines Gebirges in Çâkadvîpa VP. 2,4,63.

आम्भस Adj. *aus Wasser bestehend, W. seiend* MBh. 3,187,45.

*आम्भसिक Adj. *im Wasser lebend.*

*आम्भि Patron. von अम्भस्.

आम्भृणी f. *eine Tochter des* Ambhṛṇa.

आम्र m. *Mangobaum;* n. *die Frucht.* Als *best. Gewicht* = पल.

आम्रकूट m. N. pr. eines Berges.

*आम्रगन्धक, *°गन्धकृत् (Gal.), *°गन्धधृक् (Râǵan. 4,21) und *°गन्धधृत् (Nigh. Pr.) m. *eine best. Pflanze.*

आम्रगन्धिहरिद्रा f. *Curcuma reclinata* Mat. med. 291. Bhâvapr. 2,27.

*आम्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *°गुप्तायनि und *°गुप्ति m.

*आम्रतैल n. *Oel aus Mango* Madanav. 95,48.

*आम्रनिशा f. *Curcuma reclinata* Nigh. Pr.

आम्रपञ्चम m. *ein best.* Râga S.S.S. 36. 82.

आम्रपाल 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई ein Frauenname.

आम्रफलप्रपानक n. *ein best. erfrischender Trank* Bhâvapr. 2,27.

*आम्रमय Adj. *vom Mango kommend, daraus gemacht.*

आम्रवण n. *ein Wald von Mangobäumen.*

*आम्रवाट (Nigh. Pr.) und आम्रात m. *Spondias mangifera.*

आम्रातक 1) m. *a)* dass. *— b) *verdickter Mangosaft. — c)* N. pr. eines Berges. — 2) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,134.

आम्रातकेश्वर n. Name eines Liṅga.

आम्रावती f. N. pr. einer Stadt.

*आम्रावर्त m. *verdickter Mangosaft.*

आम्रास्थि n. *Mangokern* Bhâvapr. 3,136.

*आम्रिन् Adj. *mit Mangobäumen besetzt* Kâç. zu P. 5,2,131.

*आम्रिमन् m. Nom. abstr. von आम्र.

आम्रेड m. *Wiederholung* (einer Handlung) Bâlar. 189,16.

आम्रेडित n. *Wiederholung, das zweite Wort einer Wiederholung.*

*आम्र्य n. Nom. abstr. von आम्र.

*आम्ल m. f. (आ) und n. *Tamarindus indica* und = अम्लिका.

*आम्लवल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*आम्लवेतस m. = अम्लवेतस.

*आम्लिका und *आम्लीका f. = अम्लिका.

आयँ m. 1) *Hinzutritt. — 2) Einkünfte, Einkommen. — 3) das 11te astrol. Haus. — 4) Mittel* (vgl. उपाय). — 5) = अय *Würfel.* — 6) Bez. *der Zahl vier.* — 7) Bez. *best. liturgischer Einschiebsel.* — 8) *Haremswächter (?).

*आयक Adj.

आयजिँ, °जिँन् und °ज्युँ Adj. *herbeiopfernd, verschaffend.* Dazu Compar. आँयजीयँस् und Superl. आँयजिष्ठ.

आयत 1) Adj. s. यम् mit आ. — 2) Adv. आँयतम् *flugs, ohne Weiteres* Çat. Br. 14,7,1,15. आँयतया dass. 1,7,3,3. — 3) f. आ *eine Art von Intervall* S.S.S. 23.

आयतचतुरस्र m. *ein längliches Viereck* Bîgag. 124. Colebr. Alg. 271.

*आयतच्छदा f. *Musa paradisiaca L.*

आयतन n. 1) *Standort, Stätte.* ह्रास्यायतन *Gegenstand des Gelächters.* Dazu Nom. abstr. आयतनत्व n. Kap. 5,121. Chr. 268,32. 269,8. — 2) *Feuerstätte.* — 3) *heilige Stätte, Tempel* 55,3. 157,17. — 4) *Scheune* Jâgñ. 2,154. — 5) *Sitz einer Krankheit.* — 6) *Strecke* (Landes). — 7) bei den Buddhisten Bez. *der fünf Sinne und des* Manas *und der von diesen wahrgenommenen Qualitäten.* Jene sind *die inneren*, diese *die äusseren* Âjatana.

आयतनवत् 1) Adj. *eine Stätte habend.* — 2) m. Bez. *des vierten Fusses* Brahman's.

*आयतस्तू Adj.

आयताक्ष Adj. (f. ई) *langäugig* 163,2.

आयति f. 1) *das Sichausbreiten, Sicherstrecken* Prâçnop. 3,12. *bis zu* (Loc.) RV. 1,139,9. — 2) *Länge* Kâd. 62,4. — 3) *Folge, Zukunft* MBh. 12,274,9. Spr. 4224. Pl. 7815. Metrisch auch आयती. — 4) *Erwartung, Hoffnung* Kathâs. 24,119. Kâd. 62,4 (zugleich *Länge*). — 5) **Ansehen, Würde.* — 6) N. pr. einer Tochter Meru's VP. 1,10,3.

*आयतीगवम् Adv. *zur Zeit, wann die Kühe heimkehren.*

*आयतीसमम् Adv.

आयत्तता f. und आयत्तत्व n. (Sâh. D. 45,15) *Abhängigkeit von* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

आयत्तमूल Adj. *was Wurzel geschlagen hat* Tândja-Br. 20,16,1.

आयत्ति f. 1) *Abhängigkeit* Prâçnop. in Ind. St. 1,449. — 2) **Anhänglichkeit.* — 3) **Länge.* — 4) **Zukunft.* — 5) **Würde, Ansehen.* — 6) **Macht, Kraft.* — 7) **Grenze.* — 8) **Schlaf.* — 9) **Tag.*

आयत्यातिपत्त्य n. *Unrichtigkeit, unrichtige Anwendung* Spr. 2134.

*आयत्यापुर्य n. *das Anderssein wie ehemals.*

आयदर्शिन् Adj. *Einkommen zu Gesicht bekommend, — beziehend* Mṛkkh. 33,4.

आयद्रसु Adj. *bei dem die Güter sich einstellen.*

आयद्वार n. *Einnahmestelle.*

1. आयन n. *das Kommen.*

2. आयन Adj. *zum Solstitium in Beziehung stehend.*

आयन्तर् Nom. ag. *Befestiger.*

आयमन n. *das Spannen* (eines Bogens).

आयम्य Adj. *zu spannen.*

*आयल्लाक 1) m. *eine wollene Decke* Gal. — 2) n. *Ungeduld, Sehnsucht.*

आयव n. Name eines Sâman. अन्नमायवम् desgl.

आयवन् m. = अयवन् Maitr. S. 3,4,4.

आयवन n. *Rührlöffel* oder *ein ähnliches Geräthe.*

आयवस् n. = आयवन् Maitr. S. 3,4,4.

आयवस 1) *Futtermangel.* Fälschlich आपवस Mahâbh. 5,78,*a* und आवयस Vârtt. 7 zu P. 5,4,36. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आयवाक् s. अयवाक्.

*आयःशूलिक Adj. *gewaltsam zu Werke gehend, Jmd das Messer an die Kehle setzend.*

आयस 1) Adj. (f. आयसी und आयसी) *a) ehern, metallen, eisern.* — *b) eisenfarbig.* — 2) *f. ई *ein eisernes Netz* (als Rüstung). — 3) n. *a) Eisen* und *ein aus Eisen verfertigter Gegenstand.* — *b) Blasinstrument.*

आयसमय Adj. *ehern, eisern* Kâd. 32,16.

*आयसीय Adj. von अयस्.

*आयस्कार m. *der obere Theil des Vorderbeins beim Elephanten.*

*आयस्कारि m. Patron. von अयस्कार.

आयस्थान n. *Einnahmestelle.*

आयःस्थूण m. Patron. von अयःस्थूण.

आयाग m. 1) *Opferlohn.* — 2) v. l. für आयोगव 2) VP. 5,20,14.

आयाज्ञिभट्ट m. N. pr. = अप्याज्ञीभट्ट.

आयात n. *Uebermaass.*

आयाति 1) f. *Herbeikunft.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

आयान n. 1) *das Herankommen.* — 2) *= अयान.

आयापन n. *das Herbeiholen, Einladen.*

आयाम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spannung, Dehnung.* — 2) *Hemmung.* — 3) *Länge* (räumlich und zeitlich). — 4) *eine Senkrechte* Ârjabh. 2,8. — Bisweilen verwechselt mit आयास.

आयामवत् Adj. *lang* (räumlich und zeitlich).

आयामिन् Adj. 1) *hemmend*, in प्राणायामिन्. — 2) *lang* (räumlich und zeitlich) Kâd. 28,3. 46,12. 55,16.

*आयावसीय Adj. von अयावस् v. l. im gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç. zu P. 4,2,80.

आयास m. 1) *Anstrengung.* — 2) *Ermüdung, Abspannung.*

आयासक (Spr. 1450, v. l.), आयासकर (f. आ) und आयासद Adj. *ermüdend.*

आयासन n. *das Ermüden.*

आयासिन् Adj. *sich anstrengend, — Mühe gebend.*

आयास्य n. Name verschiedener Sâman.

आयिन् Adj. *herbeieilend.*

1. आयु 1) Adj. *beweglich, lebendig.* — 2) m. *a) lebendes Wesen, Mensch;* häufig als Collect. — *b) Sohn, Nachkomme;* auch als Collect. — *c)* Bez. *des Feuers.* — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Froschkönigs (kann auch आयुस् sein).

2. आयु 1) m. *ein Genius des Lebens* RV. 10,17,4. — 2) n. *Leben, Lebenszeit.*

आयुक्त und °क m. *Beamter* Spr. 994.

*आयुक्तिन् Adj.

आयुत n. *halbgeschmolzene Butter.*

आयुध n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Waffe.* — 2) *Geräthe.* — 3) Pl. **Wasser.* — 4) *Gold zu Schmucksachen.*

आयुधजीविन् Adj. *von den Waffen lebend;* m. *Krieger.*

*आयुधधर्मिणी f. *Sesbania aegyptiaca Pers.*

आयुधपाल m. *Aufseher über die Waffen.*

आयुधभृत् Adj. *Waffen tragend;* m. *Krieger* 219,29.

आयुधशाला f. *Arsenal* Kâd. 97,16.

आयुधसक्थ Adj. *bewaffnet* Veṇis. 8,20.

आयुधसाह्वय *eine best. Pflanze* Suçr. 2,104,10.

आयुधागार n. *Waffenkammer, Arsenal* Veṇis. 8, 20. fgg.

आयुधागारनर und आयुधागारिक m. *Aufseher über die Waffenkammer.*

*आयुधि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç. zu P. 2,4,61.

आयुधिक, आयुधिन् und आयुधीय (214,4) Adj. *bewaffnet;* m. *Krieger.* आयुधीयपुत्र m. *der Sohn eines Kriegerdienste thuenden Brahmanen* Âpast.

*आयुध्य n. Nom. abstr. v. l. आबुध्य.

आयुपत्नी Adj. f. *über die Lebenden herrschend* Tândja-Br. 1,5,17.

आयुर्ज्ञान n. Titel eines Werkes.

आयुर्दद् Adj. *langes Leben verleihend.*

आयुर्दा 1) Adj. dass. — 2) f. N. pr. *a)* der Schutzgottheit der Âpnavâna. — *b)* eines Flusses in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,27.

आयुर्दाय m. *Prognostication der durch den Planetenstand bedingten Lebensdauer.*

आयुर्दावन् Adj. *langes Leben verleihend.*

*आयुर्द्रव्य n. *Arzenei.*

आयुर्मेधादधि m. Titel eines Werkes.

आयुर्युध् Adj. *um's Leben kämpfend.*

*आयुर्योग m. *Arzenei.*

आयुर्वेद m. *Heilkunde.* °रसायन n., °सर्वस्व n. und °सौख्य n. Titel von Werken.

आयुर्वेदमय Adj. *die Heilkunde in sich enthaltend.*

*आयुर्वेदिक und *°वेदिन् m. *Arzt.*

आयुर्हित् Adj. *gesundheitsschädlich* Bhâvapr. 2,105.

आयुवती f. Pl. *eine best. Klasse von* Apsaras VP.² 2,82. Vgl. VS. 18,39.

1. आयुःशेष m. *Lebensrest* 157,27.

2. आयुःशेष Adj. *dessen Lebenszeit noch nicht abgelaufen ist.* Nom. abstr. °ता f. Paṛâç. 9,4. 127,3.

°आयुष n. = आयुस् *Lebenszeit.*

आयुषक् Adv. *unter menschlicher Mitwirkung.*

*आयुषय्, °यति *Jmd langes Leben wünschen.*

आयुष्क n. *das Hängen an der körperlichen Existenz.*

आयुष्कर Adj. *langes Leben bewirkend* Kâd. II, 124,17. Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 11,11.

आयुष्काम Adj. *langes Leben wünschend* Âpast. 1,1,20.

आयुष्कामीय Adj. *in Beziehung stehend zu Jmd, der langes Leben wünscht.*

आयुष्कारण n. *die Ursache eines langen Lebens* Sâh. D. 11,9.

आयुष्कृत् Adj. *langes Leben schaffend.*

आयुष्पत्नी f. *Lebensherrin* AV.

आयुष्पा Adj. *das Leben erhaltend.*

आयुष्प्रतरण Adj. *das Leben verlängernd.*

आयुष्मत्पुरुषक Adj. *Männern langes Leben verleihend* Mahâbh. (K.) 7,2.

आयुष्मत् 1) Adj. *a) lebenskräftig, gesund, dem ein langes Leben bevorsteht, — gewünscht wird. — b) dauernd. — c) alt an Jahren. — d) lebenslänglich* Spr. 4463. — 2) m. *a) der Hauptstern im dritten Mondhause. — b)* N. pr. eines Sohnes α) des Uttânapâda. — β) des Samîhrâda VP. 1,21,1.

आयुष्य, आयुषिय 1) Adj. (f. आ) *langes Leben verleihend.* — 2) n. *a) Lebenskraft, Lebensfülle, langes Leben. — b) *Arzenei* Gal. — c) eine langes Leben verleihende Handlung* Gaut. *— d) eine best. Begehung nach der Geburt eines Kindes* Pâr. Gṛhj. 1,16,3.

आयुष्यवत् Adj. *lange lebend.*

आयुःष्टोम m. *Lebensfeier* (eine best. Begehung).

आयुस् 1) n. *a) Leben, Lebenskraft, Lebensdauer, Menschenalter, langes Leben. — b) lebendige Kraft. — c) Welt* RV. 2,38,5. 7,90,6. *— d) Lebenselement* 217,3 (in einer Etymologie). *— e) eine best. Begehung.* Auch m. *— f)* अग्नेः und नवस्तोभम् Namen von Sâman. *— g) das achte astrol. Haus* Ind. St. 14,312. *— h) *Speise.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas und der Urvaçi. Vgl. 1. आयु 2) *d)* β).

आयुस्तेजस् m. N. pr. eines Buddha.

आयै Dat. Inf. *herbeizukommen* RV. 2,18,3.

आयोग m. 1) *Gespann.* — 2) *das bei Etwas Angestelltsein, Beschäftigung. — 3) Schmuck, Zierat* R. 2,3,18 (माल्ययोग्या: ed. Bomb.). Hariv. 4501. 4503. 4507. *Berühmtheit* Comm. — 4) *Schwarm.* भ्रमरायोग *Bienenschwarm* R. 5,17,5. — 5) *Darbringung von Wohlgerüchen und Kränzen. — 6) *Ufer.* — 7) v. l. für आयोगव 2) VP. 5,20,14.

आयोगव 1) m. *eine best. Mischlingskaste,* angeblich *der Sohn eines* Çûdra *von einer* Vaiçjâ Gaut. Im Çat. Br. heisst Marutta Âvikshita आयोगवो राजा. — 2) n. N. pr. eines Bogens VP. 5,29,14.

1. आयोजन n. 1) *das Herbeischaffen. — 2) Bez. gewisser Sprüche* u. s. w. Kauç. 23.

2. आयोजन° Adv. *auf eine Entfernung von einem Jogana* MBh. 1,185,21.

आयोद् m. Patron. des Ṛshi Dhaumja 39,16.

आयोधन n. 1) *Kampf, Schlacht. — 2) Kampfplatz. — 3) *Mord, Todtschlag.*

आयोधेय und आयोध्य m. Pl. Name einer Schule.

आयोध्यक Adj. *von —, aus* Ajodhjâ; m. *ein Bewohner von* A.

आयोभव्य m. = मायोभव्य.

आर्, आर्यति *preisen.* Partic. आरित.

1. आर 1) m. n. *Erz.* — 2) n. *Eisen* Râgân. 13,45. — 3) m. *Höhlung.* — 4) n. *Stachel.* Vgl. आरा. — 5) n. *Spitze, Ecke.* — 6) m. *ein best. Baum.* — 7) m. N. pr. eines Sees in Brahman's Welt Kausîh. Up. 1,3.4.

2. आर m. 1) = Ἄρης, *der Planet Mars.* — 2) *der Planet Saturn.*

3. आर MBh. 1,1498 fehlerhaft für अर *Speiche.*

आरकात् Adv. *fern von* (Abl.).

आरकूट und *क (Gal.) m. n. *eine Art Messing* Râgân. 13,28.

आरक्त Adj. 1) *röthlich.* — 2) *n. *rother Sandel* Nigh. Pr.

*आरक्तपुष्पी f. *Pentapetes phoenicea* Nigh. Pr.

आरक्ती Adv. mit भू *röthlich werden* Comm. zu Naish. 22,49.

आरक्ष 1) m. und °क्षा f. (Spr. 2196) *Schutz, Wache.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *eine best. Stelle auf der Stirn eines Elephanten.*

आरक्षक m. *Wächter.*

आरक्षण m. *Hüter,* °णी f. *Hüterin.*

आरक्षिक m. *Wächter.* °नायक m. *Polizeimeister.*

आरक्षिन् m. *Hüter,* °क्षिणी f. *Hüterin.*

आरक्ष्य Adj. *zu hüten,* in दुरारक्ष्य.

आरग्वध m. *Cathartocarpus (Cassia) fistula;* n. *die Frucht.* Davon Adj. °धीय *darüber handelnd* Karaka 1,3.

*आरग्वायनबन्धकी f. gaṇa राजदन्तादि.

आरङ्गर m. *Biene.*

आरटि *Gebrüll.*

आरट्ट m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) N. pr. des angeblichen Stammvaters desselben.

आरट्टक Adj. *zu den* Âraṭṭa *gehörig.*

आरट्टज Adj. *von den* Âraṭṭa *stammend, bei ihnen vorkommend.*

*आरटव Adj. von अरटु.

आरण n. *Abgrund, Tiefe.*

*आरणाल m. Pl. *eine best. Götterordnung* (bei den Gaina).

आरण्याच्छ्ला f. Titel eines Abschnittes in der Sâmavedakâkhalâ.

*आरणि m. *Strudel.*

आरणिका f. ein Frauenname Prij.

आरणेय 1) Adj. *aus Reibhölzern erzeugt* Comm. zu Gobh. 1,1,17.18. — 2) m. Metron. Çuka's. — 3) n. *ein Behälter für die Reibhölzer* MBh. 3,314,27.

आरण्य 1) Adj. (f. आ) *in der Wildniss befindlich, — wohnend, — wachsend, auf dieselbe bezüglich, wild.* — 2) m. *ein wildes Thier.*

आरण्यक 1) Adj. dass. und *von Waldthieren herrührend.* — 2) m. *Waldbewohner, Einsiedler.* — 3) n. *der im Walde zu studirende Theil eines Brâhmaṇa.*

आरण्यककाण्ड n. Titel des 14ten *Buchs* im Çat. Br. und des 3ten im R.

आरण्यकगान n. Titel eines Theiles des Sâmaveda.

*आरण्यकाण्ड n. Titel des 3ten *Buchs* im R. und Adhjâtmar.

आरण्यकुक्कुट m. *wilder Hahn* Bhâvapr. 2,8.

आरण्यगान n. = आरण्यकगान.

आरण्यपर्वन् n. = अरण्यपर्वन्.

*आरण्यमुद्गा f. *Phaseolus trilobus Ait.*

*आरण्यराशि m. Bez. *des Löwen, Widders, Stiers und der vorderen Hälfte des Steinbocks im Thierkreise.*

आरण्योपल m. *geformter und getrockneter Kuhdung* Bhâvapr. 3,88.

*आरति f. *das Aufhören, Nachlassen.*

आरदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

आरद्ध m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *आरद्धायनि.

आरद्धवत् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,17,1.

आरनाल m. n. und *°क n. *saurer Reisschleim.*

आरब 1) m. *Arabien.* — 2) f. ई *die arabische Sprache.*

आरब्ध m. N. pr. eines Fürsten (= आरद्धवत्).

आरब्धव्य Adj. *zu unternehmen, — beginnen.*

आरब्धि f. *Unternehmung* Spr. 2772.

आरभट 1) *m. *ein beherzter Mann.* — 2) f. ई *a) Heldenstück* Râgat. 8,2019. — *b) Darstellung übernatürlicher und schauervoller Ereignisse auf dem Theater.*

आरभम् Acc. Inf. 1) *zu packen* RV. 5,34,5. — 2) *Fuss zu fassen* RV. 9,73,3. — 3) *zu erreichen* RV. 10,62,9.

आरभे Dat. Inf. *zu erfassen, festzuhalten* RV. 1,

24,5. 34,2. 182,7. 9,73,1.

आरभ्य Adj. = आरब्धव्य in अनारभ्य.

आरमण n. 1) *Ergötzen, Lust* TS. Çat. Br. — 2) *Liebesgenuss* Gaut.

*आरमुखी f. = आरी (?) Gal. Vgl. आरामुख.

आरम्बन n. *Stütze*, in अनारम्बन.

आरम्भ m. 1) *das sich an Etwas Machen, das Gehen an Etwas, Unternehmung, das Beginnen.* — 2) *Anfang, Beginn* 167,21. 286,30. — 3) *der erste Grad in den Mysterien der* Çâkta und *in den Zuständen des* Joga. — 4) in der Dramatik *die beginnende Handlung, die die Besorgniss um das Erreichen des Zieles erweckt.*

आरम्भक Adj. 1) *in's Leben rufend, bewirkend* Kap. 2,51. 5,113. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,11. — 2) *voller Erwartung.* — 3) am Ende eines adj. Comp. = आरम्भ 1).

आरम्भण n. 1) *das sich an Etwas Machen, das Gehen an Etwas* Comm. zu TS. Prât. 5,1. 14,3. — 2) *Haltpunct, Handhabe.* आरम्भणतस् Adv. *an der Handhabe* Ait. Br. 2,35. — 3) *woran man sich klammert* (in übertr. Bed.) Âpast. 2,27,7. m. 5,19. वाचारम्भणम् so v. a. *eine blosse Redensart* Khând. Up. (Chr. 284,5).

आरम्भणवत् Adj. *anfassbar.*

आरम्भणीय Adj. (f. आ) 1) *zu unternehmen* Comm. zu Njâjam. 1,1,1. 9,1,1. — 2) *womit zu beginnen ist, den Anfang bildend.* Mit इष्टि oder f. mit Ergänzung davon Vaitân. Njâjam. 10,1,6.

आरम्भता f. Nom. abstr. zu आरम्भ 2).

आरम्भरुचि Adj. *unternehmungslustig.* Davon Nom. abstr. °ता f. M. 12,32.

आरम्भसिद्धि f. Titel eines Werkes.

आरम्भिक Adj. *einen Anfang nehmend, beginnend.*

आरम्भिन् Adj. *Vieles unternehmend.*

*आरारक Adj. von आरारक्य.

*आरारक्य m. Patron. von अरारक.

आरव m. 1) *Geschrei, Geheul, Gekrächz, Laut, Ton.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,17.

आरवडिण्डिम m. *eine Art Trommel.*

आरस m. *Geschrei* u. s. w., in सारस.

*आरस्य n. Nom. abstr. von आरस.

आरा f. 1) *Ahle, Pfriem.* — 2) *ein best. Wasservogel.*

*आराकर m. = लोकदण्ड Gal.

आराग m. v. l. für आरोग.

1. आराग्र n. *die Spitze einer Ahle.*

2. आराग्र Adj. (f. आ) *wie eine Ahle spitz zulaufend.*

*आराङ्गक Adj. von आराङ्गी.

*आराङ्गी f. gaṇa धूमादि.

आराड m. N. pr. eines Lehrers des Çâkjamuni Lalit. 295,8. fgg.

आराडि, आराळिक् m. Patron. des Saṅgâta.

आरात् 1) Abl. Adv. *a) aus der Ferne, von fern; fern, fernhin; fern von* (Abl.) Âpast. — *b) in der Nähe; nahe bei* (Abl.) Gaut. 9,39. — *c) sogleich, alsbald.* — 2) *m. N. pr. eines Dorfes der Bâhlka.

आराति m. = अराति *Feind* Maitr. S. 1,5,1.

*आरातीय Adj. von आरात् 1)

*आरात्क Adj. (f. आ und ई) von आरात् 2).

आरात्तात् Adv. *aus der Ferne, von fern.*

आरात्रिक n. *eine best. Ceremonie.*

*आरात्रिविवासम् Adv. *bis Tagesanbruch* Mahâbh. 3,27,*b*.

आराडुपकारक Adj. *indirect beitragend,* — *wirkend* Madhus. in Ind. St. 1,15. Comm. zu Njâjam. 9,1,8. Nom. abstr. °ता f. zu 9,2,26. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,16.

आराडुपकारिन् Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 9,1,8.

आराध m. *Huldigung.*

आराधन 1) Adj. *für sich gewinnend, günstig stimmend.* — 2) n. *a) das Gerathen, Gedeihen* Comm. zu Njâjas. 4,1,19. — *b) das Vollbringen.* — *c) *das Kochen.* — *d) *das Erlangen.* — *e) das für sich Gewinnen, günstig Stimmen, Huldigen* 290,2. Auch *f. आ.

आराधनप्रकार m. Titel eines Werkes.

आराधनीय Adj. *für sich zu gewinnen, günstig zu stimmen, dem man zu huldigen hat* Kâd. 217,10.

*आराधय Adj. wohl = आराधयितर्.

आराधयितर् Nom. ag. *für sich zu gewinnen suchend, huldigend.*

आराधयिषु Adj. dass., mit Acc.

*आराधय्य n. Nom. abstr. von आराधय.

आराधिन् m. = आराविन् 2) VP.^{2} 4,153.

आराध्य 1) Adj. *a) was man zu vollbringen hat* Spr. 1768. fg. — *b)* = आराधनीय. — *c) was Jmd* (Instr.) *gern hat* Spr. 7640 (zugleich in Bed. *b*). — 2) m. Pl. Name einer Secte.

आराम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ergötzen, Lust.* — 2) *Garten, Baumgarten.* — 3) *ein best. Metrum.*

*आरामवल्लिका f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

*आरामशीतला f. *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern* Râgân. 10,177. Madanav. 30,306. Dhanv. 4,68.

आरामादिप्रतिष्ठापद्धति f. Titel eines Werkes.

आरामिक m. *Gärtner* Râgat. 7,39.

आरामुख n. *eine Pfeilspitze in Form einer Ahle.*

*आराल gaṇa तारकादि.

आरालिक m. *eine Art Koch.*

*आरालित Adj. von आराल.

आराव m. *Geschrei, Geheul, Gesumme, Laut, Ton* 74,10. 111,6. 149,21.

आरावली f. N. pr. einer Gebirgskette.

°आराविन् 1) Adj. *klingend* —, *schallend mit* Mâlav. 52. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gajasena VP. 4,20,3.

*आरिका f. *Schilfhalm* Gal.

*आरित्रिक Adj. (f. आ und ई) von अरित्र.

*आरिंदमिक Adj. (f. आ und ई) von अरिंदम.

आरिप्सु Adj. *zu unternehmen beabsichtigend* Njâjam. S. 3, Z. 17.

आरिराधयिषु Adj. *bestrebt Jmd zu gewinnen,* — *huldigen.*

*आरिष्मीय Adj. von अरिष्म. v. l. आरीश्मीय.

*आरिष्टीय Adj. von अरिष्ट.

*आरी f. = आरमुखी (?) Gal. — Vgl. auch आर्य.

*आरीश्मीय Adj. von अरीश्म Kâç. zu P. 4,2,80.

*आरीकृणक n. von अरीकृण. Davon Adj. *°कीय.

*आरु 1) m. *a) Eber.* — *b) Krebs.* — *c) eine best. Pflanze.* — 2) f. *Wasserkrug.*

आरुक 1) Adj. *Jmd* (Acc.) *verletzend.* — 2) n. *die Frucht einer best. Pflanze.*

आरुज् Adj. *zerbrechend,* in शकारुज्.

आरुज 1) Adj. *zerbrechend* (die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

आरुजत्नु Adj. *zerbrechend.*

आरुजे Dat. Inf. *zu erbrechen* ṚV. 4,31,2.

आरुण 1) Adj. (f. ई) *von* Aruṇa *stammend* u. s. w. — 2) f. आरुणी *ein röthliches Zugthier* ṚV. 1, 64,7. Bei anderer Betonung erhielte man अरुणी.

आरुणक Adj. (f. °णिका) *von* Âruṇi *kommend, zu ihm in Beziehung stehend.*

आरुणकेतुक Adj. *zu den* अरुणाः केतवः *in Beziehung stehend.*

*आरुणपराजिन् m. Name eines alten Kalpa.

आरुणि m. Patron. (auch Pl.) von अरुण. Bez. Gaṭâju's Bâlar. 175,3. °योग m. und °भुति f. °क्षेतर् adj. Comp. Tâṇḍja-Br. 23,1,5.

*आरुणिन् m. Pl. Name einer Schule.

आरुणीय Adj. = आरुणक.

आरुणेय 1) Adj. = आरुणीय. — 2) m. Patron. von Âruṇi.

आरुणेयपद् n. Name eines Âraṇjaka.

आरुण्य n. *Röthe* Comm. zu Njâjam. 3,1,11.

आरुण्यक Adj. *zu den* Aruṇa *in Beziehung stehend.*

आरुद्ध m. v. l. für आरब्ध, आरब्धवत्.

आरुपित Adj. ṚV. 4,5,7.

आरुरुक्षु Adj. mit Acc. 1) *zu besteigen* —, *zu erklettern beabsichtigend,* mit Acc. Kâd. 36,11. 90,17.

— 2) *an Etwas zu gehen beabsichtigend.*

आरुषी 1) (Part. perf. von ऋ) Adj. f. *treffend, zu Nichte machend* ṚV. 10,155,2. — 2) f. N. pr. einer Tochter Manu's und Gattin Kjavana's MBh. 1,66,46.

*आरुषीय Adj. von अरुस्.

आरुष्कर n. *die Frucht von Semecarpus Anacardium L.*

आरुह् 1) Adj. *besteigend*, in गर्भारुह्. — 2) f. *Auswuchs, Schössling.*

°आरुक् Adj. *springend auf, besteigend.*

आरुहम् Acc. Inf. (abhängig von शक्) *besteigen* ṚV. 10,44,6.

*आरू Adj. *lohfarben.*

आरूढवत् n. आङ्गिरस Name eines Sâman.

आरूढि f. *das Aufsteigen*, in अत्यारूढि.

आरे Loc. Adv. 1) *fern, fern von* (Abl.). — 2) *ausserhalb, ohne* (mit Gen. oder Abl.). — 3) **in der Nähe.*

आरेअघ Adj. (f. आ) *ohne Uebel.*

आरेअवद्य Adj. *ohne Tadel.*

*आरेक m. *Zweifel.*

आरेवत m. = आरग्वध; n. *die Frucht.*

आरेशत्रु Adj. *Feinden entrückt.*

आरेहण n. *das Lecken, Küssen.*

आरिकणय m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 4,373.

आरोक m. 1) *ein feiner Zwischenraum, durch den das Licht durchdringt; Masche eines Geflechts oder Gewebes.* — 2) *Zwischenraum zwischen den Zähnen* u. s. w. Mantrabr. 1,3,1.

आरोग m. *eine best. Sonne* Comm. zu Ait. Âr. 395,5.

आरोग्य 1) n. *Gesundheit* Gaut. Âpast. 1,14,29. °व्रत und °प्रतिपद्व्रत n. *eine best. Begehung.* — 2) f. आ ein Name der Dâkshâjaṇî.

आरोग्यचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

आरोग्यता f. *Gesundheit.*

आरोग्यपञ्चक n. *ein best. Mittel gegen Fieber* Bhâvapr. 3,28.

आरोग्यमाला f. Titel eines Werkes.

*आरोग्यशाला f. *Krankenhaus.*

आरोग्याम्बु n. *Gesundheitswasser*, d. i. *Wasser auf ein Viertel eingekocht* Bhâvapr. 3,15.

आरोचक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,51,7.

*आरोचन Adj. *glänzend.*

आरोढर् Nom. ag. *Besteiger.*

आरोढव्य Adj. *zu ersteigen, — besteigen.*

आरोध m. *Belagerung* Spr. 1284.

आरोधन n. *verschlossener Ort, das Innerste.*

आरोप m. 1) *das Aufsetzen, Auflegen.* — 2) *Uebertragung, Unterschiebung an die Stelle von, Identification mit* (Loc.) 258,3. 270,24.

°आरोपक Adj. *pflanzend.*

आरोपण n. 1) *das Besteigenlassen.* — 2) *das Aufstellen, Aufrichten.* — 3) *das Auflegen, Auftragen.* — 4) *das Legen auf den Scheiterhaufen, das Verbrennen eines Gestorbenen* R. 5,15,46. — 5) *das Beziehen eines Bogens mit der Sehne.* — 6) *das Uebertragen, Unterschieben an die Stelle von, Identificiren.*

आरोपणीय Adj. 1) *auf Etwas* (Loc.) *steigen zu lassen.* — 2) *zu pflanzen* (bildlich) Prasannar. 7,2. — 3) *mit einer Sehne zu beziehen* (Bogen) Prasannar. 21,16. — 4) *einzuschieben, einzuschalten* Comm. zu TS. Prât. 14,9. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

आरोप्य Adj. 1) *aufzulegen, was auf —, angelegt wird.* — 2) *zu pflanzen, — verpflanzen* Varâh. Bṛh. S. 55,5. — 3) *mit einer Sehne zu beziehen* (Bogen). — 4) *was übertragen —, untergeschoben —, identificirt wird.*

आरोह् m. 1) *Reiter, ein auf —* (im Comp. vorangehend) *sitzender Mann.* — 2) *eine Pflanze, die auf einer anderen wächst* Maitr. S. 1,6,12. — 3) *der sich erhoben hat zu* (im Comp. vorangehend). — 4) *Haufe, Berg.* — 5) *die schwellenden Hüften eines Weibes.* — 6) *Schooss.* — 7) *Besteigung.* — 8) *das Aufsteigen* (der Töne) Comm. zu Mṛkkh. 44,14.15. — 9) *aufsteigendes Verhältniss, Zunahme.* — 10) *das Hochhinauswollen.* — 11) *Erhebung, Höhe.* — 12) *Verdeckung —, Verfinsterung eines Planeten durch einen andern.* — 13) *eine der 10 Weisen, auf welche eine Eklipse erfolgt.* — 14) **Länge.* — 15) **ein best. Maass.* — 16) **das Herabsteigen.*

आरोहक m. 1) *Reiter.* — 2) *Backe.* — 3) **Baum.*

आरोहण 1) Adj. (f. ई) *aufsteigend.* — 2) n. *a) das Hinaufsteigen, Besteigen.* — *b) das Wachsen* (von Pflanzen). — *c) Gefährt, Wagen.* — *d) eine erhöhte Bühne zum Tanz.* — *e) Treppe, Leiter.* — *f)* = आरोह 13).

आरोहणवाह् Adj. *einen Wagen ziehend.*

*आरोहणीय Adj. = आरोहणं प्रयोजनमस्य.

*आरोहवत् Adj. von आरोह.

आरोहिन् Adj. 1) *aufsteigend.* दृशा Varâh. Bṛh. 8,6. von Tönen S. S. S. 34. — 2) am Ende eines Comp. *erreichen machend, hinaufführend* Spr. 6240.

आर्क 1) Adj. *a) solar.* — *b) von der Calotropis gigantea kommend.* — 2) **n. ein baumwollenes Kleid* Gal.

आर्कम् Adv. *mit Einschluss der Sonne.*

*आर्कलूष m. Patron. von अर्कलूष. Davon Patron. *°षायण. *°षायणि Adj. von अर्कलूष.

*आर्कायण m. Patron., *°णि Adj. von अर्क.

आर्कि m. *der Sohn der Sonne, der Planet Saturn* Varâh. Bṛh. 15,3.

आर्क्ष 1) Adj. (f. ई) *siderisch* Ganit. 1,17. — 2) m. Patron. von ऋक्ष.

*आर्क्षोद् Adj. *aus dem Gebirge* Ṛkshoda *stammend.*

आर्क्ष्य m. Patron. von ऋक्ष.

आर्क्ष्यस्त् Adj. Çat. Br. 12,2,2,1.3 = आर्क्ष्यवत्.

*आर्क्ष्यायणी f. zu आर्क्ष्य.

*आर्गयन Adj. von ऋगयन.

*आर्गल m. f. = अर्गल.

*आर्ग्वध m. = आरग्वध.

आर्ग्वेदिक Adj. *zum* Ṛgveda *gehörig* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,1,5.12. °यार्ग्वेदिकत्व n. 2,1,12.

*आर्घा f. *eine Art Biene.*

आर्घ्य Adj. *von der* आर्घा *genannten Biene kommend.*

*1. आर्च Adj. von अर्चा.

2. आर्च Adj. (f. ई) von ऋच्.

आर्चत्क m. Patron. von ऋचत्क.

*आर्चन m. *eine best. Pflanze* Gal.

आर्चनानस m. Patron. von अर्चनानस् Tândja-Br. 8,5,9 (आर्व° gedr.).

आर्चाभिन् m. Pl. *die Schüler des* Ṛkâbha Kâç. zu P. 4,3,104. °भिकालविधि Anupada 3,12.

*आर्चायन m. Metron. von ऋच्.

आर्चिक Adj. *auf einer* Ṛk *beruhend, mit ihr zusammenhängend* Lâṭj. 10,9,7. Saṃhitopan. 30,5.

आर्चिकपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

आर्चिकि m. Patron. Gâmadagni's Bâlar. 43,9. 98,3.

*आर्जट m. *Barleria caerulea* Madanav. 57,19.

आर्जव 1) Adj. *redlich, aufrichtig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) n. *a) gerade Richtung.* — *b) gerades —, redliches Benehmen* Âpast.

आर्जवक Adj. in Verbindung mit सर्ग als Bez. *des 8ten und 9ten Schöpfungsactes.*

आर्जविन् Adj. *gerade —, redlich sich benehmend* Spr. 3019.

*आर्जि Çânt. 3,8.

आर्जीक m. *ein best.* Soma-*Gefäss.*

आर्जीकीय 1) m. dass. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

आर्जुन n. = अर्जुन 4) *d)* Kâtj. 34,3.

*आर्जुनाद् m. N. pr. und davon Adj. *°क gaṇa धूमादि in der Kâç.

आर्जुनायन m. 1) Patron. von अर्जुन. Pl. Ind. St. 1,50. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*आर्जुनायनक Adj. *von den* Ârgunâjana *bewohnt.*

*आर्जुनावक Adj. v. l. für आर्जुनादक.

आर्जुनि 1) *Adj. von अर्जुन. — 2) m. Patron. von अर्जुन.

आर्जुनेय m. Patron. von आर्जुनि.

आर्त Partic. *hineingerathen* (in eine unglückliche Lage), *niedergeschlagen, krank, versehrt, gestört, bedrängt, leidend.* Häufig in Comp. mit dem, was das Leid verursacht. परमार्तवत् Adv. *sehr niedergeschlagen* 95,7.

आर्तगल m. *Barleria caerulea Roxb.*

आर्तता f. *Niedergeschlagenheit.*

आर्तन Adj. (f. आ) etwa *unbebaut, wüst.*

आर्तनाद् m. *Schmerzensschrei, Klageruf* Hâsj. 37.

आर्तपर्णि m. Patron. von ऋतपर्ण. v. l. आर्तु°.

आर्तपात्र n. *ein krankes Gefäss* TS. 6,4,10,6.

आर्तबोध m. Patron. von ऋतबोध.

आर्तभाग m. Patron. von ऋतभाग. आर्तभागीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

आर्तरौद्र n. *rauhes —, grausames Benehmen gegen Unglückliche.*

आर्तव 1) Adj. (f. ई) *a) der Jahreszeit entsprechend. — b) zu den Katamenien in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *Jahresabschnitte, mehrere Jahreszeiten zusammengenommen.* — 3) *f. ई *Stute.* — 4) n. *a) monatliche Reinigung. — b) die zehn auf die monatliche Reinigung folgenden Tage. — c) die Flüssigkeit, die ein Thierweibchen zur Zeit der Brunst entlässt. — d) *Blüthe.*

आर्तशब्द m. = आर्तनाद्.

1. आर्तस्वर m. dass. R. ed. Bomb. 2,59,15.

2. आर्तस्वर Adj. *wehklagend.*

1. आर्ति f. *übler Zufall, Unheil, Leid des Körpers* oder *der Seele, Weh.*

2. *आर्ति f. = आर्त्नी.

आर्तिज्ञ Adj. *durch Weh erzeugt* Gop. Br. 2,1,15.

आर्तिमत् 1) Adj. *leidend.* — 2) m. *ein best.* Mantra MBh. 1,58,23.

आर्तुपर्णि m. Patron. von ऋतुपर्ण.

आर्तोम् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर:) *hineinzugerathen in* TS. 5,2,8,2. Çat. Br. 10,1,4,13.

आर्त्नी f. *Bogenende, an welches die Sehne befestigt wird.*

आर्त्विजीन Adj. *zum Priesteramt tauglich.*

आर्त्विज्य n. *des Priesters Amt und Pflicht.*

*आर्त्वियी Adj. f. *die Katamenien habend.*

आर्त्व्य m. Patron. des Dvimûrdhan.

आर्घ Adj. (f. ई) 1) *auf Vortheil beruhend* (Verbindungen). — 2) *die Sache —, den Sinn betreffend, sachlich.* Ein *sachliches* Gleichniss hat die Form: *a* gleicht *b* in Bezug auf Etwas. Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आर्थपत्य n. *Besitz einer Sache.*

आर्थिक Adj. *sich aus Etwas ergebend, implicite enthalten* (Gegensatz *ausdrücklich genannt*) Njâjam. 8,4,3. Comm. zu TS. Prât. 1,59.

*आर्द, f. *आर्दी gaṇa गौरादि.

आर्द्र n. *Fülle* Bâlar. 130,18.

आर्द्र 1) Adj. (f. आ) *a) feucht, nass. — b) saftig, vollsaftig, frisch. — c) frisch, neu.* °चिक्न *vor Kurzem. — d) sanft, weich, gefühlvoll, warm* 252,3. Am Ende eines Comp. *überfliessend von.* — 2) m. *a) frischer Ingwer. — b)* N. pr. eines Enkels des Pṛthu. — 3) f. आ Sg. und Pl. *das vierte (sechste) Mondhaus.* — 4) n. *Feuchtigkeit, feuchte Masse.*

आर्द्रक 1) Adj. (f. आर्द्रिका) *a) feucht, nass. — b) *unter dem Sternbild Ârdrâ geboren.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,10. — 3) n. *frischer Ingwer.* Auch *m. und *f. आ.

आर्द्रकवट m. *Ingwerpastille* Bhâvapr. 2,21.

*आर्द्रज n. *trockener Ingwer* Râgân. 6,26.

आर्द्रदानु Adj. *frische Tropfen habend.*

आर्द्रपटी f. *eine best. Zauberceremonie.*

*आर्द्रपत्रक m. *Bambusrohr* Nigh. Pr.

*आर्द्रपदी Adj. f. *feuchtfüssig.*

आर्द्रपवि Adj. *eine feuchte Radfelge habend.*

आर्द्रपवित्र Adj. *dessen Seihe feucht ist.*

आर्द्रभाव m. 1) *Feuchtigkeit* Kumâras. 7,14. — 2) *Weichherzigkeit* Ragh. 2,11.

आर्द्रमञ्जरी f. *eine frische Blüthenrispe* Comm. zu Gobh. 2,7,5.

*आर्द्रमाषा f. *Glycine debilis Roxb.* Râgân. 3,18.

आर्द्रमूल Adj. (f. आ) *feuchte Wurzeln habend* Çat. Br. 1,3,3,4.

आर्द्रय्, °यति 1) *befeuchten, benetzen* Spr. 5802. — 2) *weich stimmen* Bâlar. 26,1. Kâd. II, 91,20.

आर्द्रवस्त्र Adj. *ein nasses Kleid tragend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Gaut. 19,15.

*आर्द्रशाक n. *frischer Ingwer.*

आर्द्रहस्त Adj. *feuchthändig.*

आर्द्रानन्दकरीतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

°आर्द्रार्द्र Adj. *überfliessend von* Spr. 640.

*आर्द्रालुब्धक m. *der niedersteigende Knoten* Hall. 1,49.

आर्द्री Adv. mit कर् 1) *befeuchten, erfrischen* Kâd. 205,5. 213,17. — 2) *weich stimmen* Kâd. 194,23. — Mit प्रति *wieder befeuchten, — erfrischen* Kâd. 240,15.

आर्द्रेधाग्नि m. *mit grünem Holz genährtes Feuer* 34,14.

आर्द्र्य n. *Feuchtigkeit* Gop. Br. 1,1,1.

*आर्धकंसिक, *आर्धकौडविक, *आर्धक्रौणिक und *आर्धद्रौणिक Adjj. von अर्ध + कंस, कुडव, क्रोण und द्रोण.

आर्धधातुक Adj. (f. आ) *an die unerweiterte Verbalwurzel tretend* (Suffix).

आर्धधातुकीय Adj. vom substantivirten आर्धधातुक.

आर्धनारीश्वर n. *die Geschichte Çiva's als Mann und Weib* Bâlar. 29,14.

*आर्धपुर gaṇa अंशादि. अर्ध ॥ पुर Kâç.

*आर्धप्रस्थिक Adj. von अर्ध + प्रस्थ.

आर्धमात्रक Adj. Ind. St. 4,115 vielleicht fehlerhaft für अर्धमात्रिक.

*आर्धमासिक Adj. *halbmonatlich.*

आर्धरात्रिक 1) Adj. *zu Mitternacht stattfindend, mitternächtlich.* — 2) m. Pl. Name einer astronomischen Schule.

*आर्धवाक्निक Adj. von अर्ध + वाक्न.

*आर्धवाक्किक Adj. von अर्ध + वाक् gaṇa चेतनादि in der Kâç.

आर्धिक Adj. = अर्धसीरिन्.

आर्धुक Adj. *gedeihlich.*

आर्पयितृ Nom. ag. *der Jmd Etwas anthut.*

आर्बुदि m. Patron. von अर्बुद.

आर्भव 1) Adj. (f. ई) *den* Ṛbhu *geweiht.* पवमान (auch mit Ergänzung desselben) Lâṭj. 2,10,4. 6,3, 25. 4,8. 8,8,5. — 2) m. Patron. des Sûnu, angeblichen Verfassers von RV. 10,176.

आर्य, आरिय 1) m. *a) ein zu den Treuen Gehöriger, ein Mann des eigenen Stammes, ein Arier;* später *ein Mann der drei oberen Kasten* und überh. *ein Mann, der Anspruch auf Achtung hat.* Nicht selten, insbes. im Voc. lässt sich das Wort einfach durch *Herr* oder *Freund* wiedergeben. — *b) *ein* Vaiçja. — *c)* Bez. *α) des Grossvaters* MBh. 1,178,8. — *β) des Urgrossvaters* MBh. 12,343,19. — *γ) des älteren Bruders* Bâlar. 55,8. 206,6. — *d) *Haremswächter.* — *e) *ein* Buddha. — *f)* bei den Buddhisten *ein Mann, der über die vier Grundwahrheiten nachgedacht hat und sein Betragen darnach richtet.* — *g)* N. pr. eines Sohnes des Manu Sauvarṇa und auch ein sonst vorkommender Mannsname. — 2) Adj. (f. आ und आरी) *arisch;* später *eines Ariers würdig, ehrenhaft, ehrenwerth, edel.* — 3) f. आ *a)* f. zu 1) *a).* — *b)* Bez. *der Frau des älteren Bruders* Bâlar. 206,8. 207,14. — *c)* Bein. der Pârvatî. — *d) ein best. Metrum.* — *e) eine Strophe in diesem Metrum.* — *f)* Titel verschiedener in diesem Metrum verfasster Werke.

आर्यक 1) m. *a) ein ehrenwerther Mann.* — *b) Grossvater.* — *c)* Bez. *der Brahmanen in* Plakshadvîpa VP. 2,4,19. — *d)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes in Südindien. — *β)* eines Fürsten aus dem Hirtenstande. — *γ)* eines Schlangendämons. — 2) f. *a)* आर्यका und आर्यिका *eine ehrenwerthe Frau.* — *b)* आर्यका N. pr. eines Flusses in Krauñcadvîpa Bhâg. P. 5,20,22. — *c)* आर्यिका *das Mondhaus*

Kṛttikâ. — 3) *n. *eine best. Ceremonie zu Ehren der Manen.*

*आर्यकुमार् m. P. 6,2,58.

आर्यकुत्या f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,130.154.

आर्यकृत Adj. (f. ई) *von einem Manne einer der drei oberen Kasten verfertigt* Maitr. S. 1,8,3.

*आर्यगण m. = आर्यसंघ 1).

आर्यगृह्य Adj. *zu den Ehrenwerthen sich haltend.*

आर्यचेतस् Adj. *von edler Gesinnung* Spr. 4194.

आर्यजन m. *Arier, ehrenhafte Leute* Gaut. Vaitân.

आर्यजुष्ट Adj. *Ehrenhaften zusagend* Spr. 1024.

आर्यता f. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यतुल्य Titel eines astron. Tractats.

आर्यत्व n. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यदुहितृ f. *Tochter eines Edlen* als Anrede einer *Freundin.*

आर्यदेव m. N. pr. eines Schülers des Nâgârǵuna.

आर्यदेश m. *eine von Ariern bewohnte Gegend* Spr. 1025.

आर्यदेश्य m. *aus einer von Ariern bewohnten Gegend stammend.*

आर्यनिवास m. *Wohnort der Arier* Manâbh. in Ind. St. 13,358.

आर्यपत्तग्रक्सिद्धि f. Titel eines Werkes.

आर्यपथ m. *der Pfad der Ehrenhaften.*

आर्यपुत्र m. *Sohn eines Ehrenhaften,* Bez. 1) *des Sohnes eines Angeredeten.* — 2) *des Gatten von Seiten der Frau.* — 3) *des Fürsten von Seiten eines Untergebenen.*

आर्यप्रवृत्त Adj. *ehrenhaft verfahrend* R. Gorr. 2,126,6.

आर्यप्राय Adj. *zum grössten Theil von Ariern bewohnt.*

आर्यबल m. N. pr. eines Bodhisattva.

*आर्यब्राह्मण m. P. 6,2,58.

आर्यभट m. N. pr. zweier Astronomen.

आर्यभटीय n. *das von* Âryabhaṭa *verfasste Werk.*

आर्यभट्ट m. und °भट्टीय n. fehlerhaft für °भट und °भटीय.

आर्यभद्रचर्या n. Titel eines buddh. Sûtra.

आर्यभाव m. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यमण Adj. *zu* Aryaman *in Beziehung stehend.* °णी डुहिता Bez. der Jamunâ Bâlar. 305,15.

आर्यमार्ग m. = आर्यपथ.

आर्यमिश्र Adj. *dem die Prädicate «ehrenhaft u. s. w.» zukommen.*

आर्यम्ण n. *das unter* Aryaman *stehende Mondhaus* Uttaraphalgunî.

*आर्ययुवन् m. *arischer Jüngling.*

आर्यराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

आर्यरूप Adj. *wie ein Ehrenhafter aussehend* M. 10,57.

आर्यलिङ्गिन् Adj. *die Abzeichen eines Ehrenhaften tragend.*

आर्यव n. *Ehrenhaftigkeit* (daneben आर्जव) Âpast.

आर्यवक MBh. 12,11565 fehlerhaft für आर्जवक.

आर्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Kathâs. 18,319.

आर्यवाच् Adj. *eine arische Sprache redend* M. 10,45.

आर्यविद्यधमिश्र Adj. *dem die Prädicate «ehrenhaft, gelehrt u. s. w.» zukommen.*

1. आर्यवृत्त n. *ehrenhaftes Betragen.*

2. आर्यवृत्त Adj. *von ehrenhaftem Betragen* Gaut. 9,69.

आर्यवेष Adj. *wie ein Ehrenhafter gekleidet.*

आर्यव्रत Adj. *sich wie ein Arier benehmend* MBh. 1,202,9.

आर्यशाटीय m. N. pr. eines Lehrers.

*आर्यशिस् Adj. Manâbh. 6(4),18,*b.*

आर्यशील Adj. *von ehrenhaftem Charakter* Spr. 3451.

*आर्यश्वेत m. N. pr. eines Mannes und Patron. davon.

आर्यसंघ m. 1) *die Gesammtheit der buddh. Geistlichkeit.* — 2) N. pr. eines Philosophen.

आर्यसत्य n. *eine ehrwürdige Wahrheit* (buddh.).

आर्यसमय m. *die Satzung ehrenhafter Männer* Âpast.

आर्यसिंह m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

आर्यसिद्धान्त m. Titel des astron. Siddhânta des jüngeren Âryabhaṭa.

आर्यसुत m. = आर्यपुत्र 2).

आर्यस्त्री f. *ein Weib der oberen Kasten* Gaut. Âpast.

*आर्यस्थान n. = आर्यावर्त Gal.

आर्यस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3,206.

*आर्यकृत्तम् Adv. etwa so v. a. *Mordio.*

आर्यागम m. *das Beschlafen einer Frau aus den oberen Kasten* Jâǵñ. 2,294.

आर्यागीति f. *eine Abart des* Âryâ-*Metrums.*

आर्याचण्डीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आर्याणाक N. pr. eines Landes.

आर्याधिष्ठित Adj. *unter der Aufsicht von Männern der höheren Kasten stehend* Âpast. 2,3,4.

आर्यावर्त m. Bez. *des von den Ariern bewohnten Landes* (zwischen Himâlaja und Vindhja). Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

आर्याविलास m. Titel eines Werkes.

आर्याष्टशत n. *der aus 108* Âryâ-*Strophen bestehende* Siddhânta *des älteren* Âryabhaṭa.

आर्याष्टाङ्गमार्ग m. bei den Buddh. Bez. *der letzten von den 57 Stufen, die zur* Bodhi *führen.*

आर्यासङ्ग m. = आर्यसंघ 2).

आर्चनानस m. Tândja-Br. 8,5,9 fehlerhaft für आर्चनानस.

आर्श Adj. *dem Antilopenbock gehörig.*

आर्ष 1) Adj. (f. ई) *von den* Ṛshi *herrührend, sie betreffend, archaistisch.* प्रत्यय *ein an den Namen eines* Ṛshi *gefügtes Suffix.* विवाह् = 2) Gaut. 4,8. — 2) m. *die von den* Ṛshi *eingesetzte Heirathsweise.* — 3) f. ई = संहितापाठ. — 4) n. *a) die Hymnen der* Ṛshi. — *b) heilige Abstammung.* — *c) der* Ṛshi-*Ursprung, Autorschaft eines heiligen Liedes.*

आर्षधर n. Name eines Sâman.

आर्षभ 1) Adj. *vom Stier herrührend, taurinus.* — 2) m. Patron. von Ṛshabha. — 3) f. ई Bez. *der Mondhäuser* Maghâ, Pûrvaphalgunî *und* Uttaraph. Comm. zu Buâc. P. 5,21,7. — 4) n. *a)* Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,43. — *b) ein best. Metrum.*

*आर्षभि m. Patron. von Ṛshabha.

*आर्षभ्य Adj. *als ausgewachsener Stier zu gebrauchen; castrirbar.*

*आर्षिक m. *ein Fürst der* Ṛshika.

*आर्षिक्य n. Nom. abstr. von ऋषिक.

आर्षिषेण (!) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,31.

आर्षेय 1) Adj. *von den* Ṛshi *stammend, aus altheiligem Geschlecht.* — 2) n. *a) heilige Abstammung.* — *b)* mit अग्नेः und देवानां वार्षाणाम् Namen von Sâman.

आर्षेयवत् Adj. *mit heiliger Abkunft verbunden.*

आर्ष्टिषेण m. Patron. von Ṛshtisheṇa. Pl. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,9,3.

आर्ष्यशृङ्गि m. Patron. von Ṛshjaçṛṅga.

आर्हत 1) Adj. (f. ई) *zur Lehre* Ǵina's *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein* Ǵaina. — 3) n. *die* Ǵaina-*Lehre.*

*आर्हती f. und *आर्हत्य n. Nom. abstr. von अर्हत्.

*आर्हायण m. Patron. von अर्हन्.

आर्हीय Adj. von आ अर्हात् (P. 5,1,19).

आल 1) *Adj. *nicht klein, —gering.* — 2) m. N. pr. eines Affen. — 3) n. *a) Laich* oder *Ausspritzung eines giftigen Thieres.* — *b) Auripigment.*

आलक n. = आल 3) *a)* AV. Paipp. 9,2,5.

आलक्षण in स्वालक्षण.

*आलक्षि und *°क्षी f. gaṇa गौरादि.

आलक्ष्य Adj. 1) *wahrzunehmen, sichtbar, bemerkbar.* — 2) *anzuschauen, aussehend.* — 3) *kaum sichtbar* 249,32.

*आलक्ष्मि und *°क्ष्मी f. gaṇa गौरादि.

आलपन n. 1) *das Plaudern, Unterhaltung* Kâd. II,74,11. — 2) *das Anschlagen —, Probiren eines Tons.*

आलपितव्य Adj. *anzureden* Kâd. II,84,6.

आलपि f. = आलपन 2).

आलब्धव्य Adj. *zu schlachten.*

*आलब्धि und *°ब्धी f. gaṇa गौरादि.

आलभ in उदालभ.

आलभन n. 1) *das Anfassen, Berühren* Varâh. Bṛh. 26(24),5. — 2) *das Schlachten* (eines Opferthiers). °आलभनीय Adj. in मङ्गलालभनीय.

आलभ्य Adj. *schlachtbar, opferbar.*

आलमन्दारस्तोत्र n. Titel eines Gedichts.

आलमर्द्य n. = अलमर्थता.

आलम्ब 1) Adj. *herabhängend* 86,18. — 2) m. *a) das woran Etwas hängt, woran man sich festhält, Stütze* (eig. und übertr.). — *b) *senkrechte Linie.* — *c)* N. pr. eines Muni. — 3) f. आ *eine best. Pflanze mit giftigen Blättern.*

आलम्बन n. 1) *das Sichstützen auf —, das Sichanhalten an Etwas* 115,29. — 2) *das Stützen, Befestigen.* — 3) *Stütze, Halt* 105,18. Dazu Nom. abstr. °ता Comm. zu Jogas. 3,2 in Verz. d. Oxf. H. 229,*a*. — 4) *Fundament, Grundlage* (in übertr. Bed.). — 5) im Joga *eine Art Meditation* Bâdar. 4,3,15. VP. 6,7,42. Comm. zu Jogas. 3,6 in Verz. d. Oxf. H. 229,*a*. — 6) in der Poetik *der eigentliche Grund einer Gefühlserregung.* — 7) buddh. *die von den fünf Sinnesorganen und dem* Manas *wahrgenommenen Objecte.*

आलम्बनपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

आलम्बनवत् Adj. *der* Âlambana *genannten Meditation hingegeben* VP. 6,7,42.

आलम्बनी Adv. mit कर् *zur Stütze machen* Comm. zu Jogas. 3,2 in Verz. d. Oxf. H. 229,*a*.

आलम्बर m. = आडम्बर *eine Art Trommel.*

आलम्बायन m. und °नी f. Patron. von आलम्ब.

आलम्बायनीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

आलम्बायनीय Adj. von आलम्बायन.

आलम्बि m. N. pr. eines Schülers des Vaiçampâjana. f. ई. आलम्बीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

1. आलम्बिन् Adj. 1) *herabhängend, an Etwas hängend* Spr. 5695. *sich auf Etwas stützend.* — 2) *herabhängend bis an* Spr. 5695. — 3) *gehüllt in.* — 4) *abhängig —, getrieben von.* — 5) *stützend* Spr. 1928.

2. *आलम्बिन् m. Pl. *die Schule des* Âlambi.

आलम्बुक Adj. in अनालम्बुक.

आलम्भ m. 1) *Anfassung, Berührung* Âpast. — 2) *das Abreissen, Ausreissen.* — 3) *Schlachtung* (eines Opferthiers).

आलम्भन n. 1) *das Anfassen, Berühren* Gaut. 2, 16. — 2) *das Schlachten.*

आलम्भनीय in मङ्गलालम्भनीय.

°आलम्भिन् Adj. *berührend.*

आलम्भुक Adj. in अनालम्भुक.

आलम्भ्य Adj. *zu schlachten.*

आलय m. n. (selten) 1) *Wohnung, Behausung, Sitz* (auch in übertr. Bed.). °यं कर् *seine Wohnung aufschlagen.* — 2) *Seele* (buddh.).

आलयविज्ञान n. *eine Erkenntniss, die man aus sich selbst gewinnt* (buddh.).

आलर्क Adj. *von einem tollen Hunde herrührend.*

आलव m. *Stoppel.*

*आलवण्य n. Nom. abstr. von अलवण.

आलवाल n. 1) *eine Vertiefung um die Wurzel eines Baumes, in die das für den Baum bestimmte Wasser gegossen wird,* Mâlatîm. 13,16 (16,11). Spr. 7800. — 2) in der Med. *ein aus Teig gebildetes Receptaculum, um Flüssigkeiten auf einem Körpertheile festzuhalten,* Bhâvapr. 3,137.

*आलस 1) Adj. = अलस. — 2) m. Patron. von अलस.

*आलसायन m. Patron. von आलस.

आलस्य 1) n. *Trägheit, Schlaffheit, Mangel an Energie.* — 2) *Adj. = अलस.

आलाक्त Adj. *mit Gift bestrichen.*

आलाप्य Adj. von unbekannter Bed.

*आलात n. = अलात.

आलान 1) n. *a) der Pfosten, an den ein Elephant gebunden wird,* 115,25. Spr. 7732. Davon Nom. abstr. °ता f. — *b) der Strick, mit dem ein Elephant angebunden wird.* — 2) *m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

आलानय्, °यति *einen Elephanten anbinden.* °नित Partic. Bâlar. 4,7.

आलानिक Adj. *als* आलान 1) *a) dienend.*

आलाप 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Rede, Gespräch, Unterhaltung* 310,16. — *b) Gesang* (der Vögel), *Ton* (eines musik. Instr.). — *c)* in der Mathematik *Fragestellung.* — 2) f. आ *eine best.* Mṛkhanâ S.S.S. 31.

आलापन in मङ्गलालापन.

आलापवत् Adj. *Jmd anredend* Spr. 1043.

आलापिकवंश m. *eine Art Flöte* S.S.S. 195.

आलापिन् 1) Adj. *redend, sprechend,* in प्रियालापिन्. — 2) f. °नी *ein best. Intervall* S.S.S. 23.

*आलाबु f. = अलाबु *Flaschengurke.*

*आलावर्त m. *Fächer aus Zeug.*

*आलास्य m. *Krokodil.*

1. *आलि Adj. 1) *unnütz, zwecklos.* — 2) *von lauterer Gesinnung.*

2. आलि m. 1) **Scorpion.* — 2) *der Scorpion im Thierkreise.* — 3) **Biene.*

3. आलि und °ली (Kumâras. 7,68) f. *Freundin.*

4. आलि f. 1) *Streifen, Strich, Linie, Zug.* Auch °ली. षट्पदाली *Bienenschwarm* Ragu. 6,69. Am Ende eines adj. Comp. आलिक Hâsy. 15. — 2) **Genealogie.* — 3) **Damm.* — 4) **kleiner Graben.*

आलिक्रम m. *eine best. Composition* S.S.S. 163.

आलिखत् m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons Pâr. Gṛhy. 1,16,23.

*आलिगव्य m. Patron. von अलिगु. *f. °गव्यायनी.

आलिगी f. *eine best. Schlange.*

आलिङ्ग्, °ङ्गति und °ङ्गते, und आलिङ्गय्, °यति 1) *die Glieder anschmiegen, umfangen, umarmen.* — 2) *sich ausbreiten über.* — Mit प्रति *eine Umarmung erwiedern.* — Mit सम् *umfangen, umarmen.*

*आलिङ्ग m. 1) *Umarmung,* fehlerhaft für आलिङ्गन. — 2) *eine Art Trommel,* = आलिङ्गय.

आलिङ्गन n. *Umarmung.*

*आलिङ्गि, f. *°ङ्गी gaṇa गौरादि in der Kâç.

*आलिङ्गिन् und *आलिङ्गय m. *eine Art Trommel.*

*आलिङ्गायन gaṇa वरणादि.

आलिङ्गन m. *Freundin* Prasannar. 39,11.

*आलिञ्जर m. = अलिञ्जर.

*आलिन् m. *Scorpion.*

*आलिन्द् und *°क m. = अलिन्द.

*आलिम्पन n. = आदीपन 2).

आलीढ 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *eine best. Stellung beim Schiessen.*

*आलीढेय m. Patron. von आलीढ.

*आलीनक n. *Zinn.* Vgl. आनील.

*आलु 1) m. *a) Eule.* — *b) eine Art Ebenholz.* — 2) f. आलु und आलू *ein kleines Wassergefäss.* — 3) n. *a) Floss, Nachen.* — *b) Wurzelknolle* und *eine best. Wurzelknolle.*

आलुक 1) m. *a) *m. eine Art Ebenholz.* — *b)* Bein. des Schlangendämons Çesha. — 2) f. ई *eine best. Wurzel.* — 3) n. *a) *eine best. Frucht,* = आरुक Dhanv. 5,21. — *b) die essbare Wurzel von Amorphophallus campanulatus Bl.* — *c) *die Rinde von Feronia elephantum.*

आलुञ्चन n. *das Zerrupfen.*

आलेखन 1) m. N. pr. eines Lehrers Âçv. Çr. 6, 10,29. — 2) *f. ई *Pinsel.* — 3) n. *a) das Kratzen, Scharren.* — *b) das Anritzen, mit einem Riss Bezeichnen* Comm. zu Lâṭy. 10,15,17.

आलेख्य n. 1) *Malerei.* — 2) *Gemälde, Bild.*

आलेख्यपुरुष m. *eine menschliche Truggestalt* Kathâs. 121,208.212.

आलेख्यशेष Adj. *nur noch als Bild vorhanden, so v. a. verstorben.*

आलेख्यसमर्पित Adj. *gemalt* 96,20.

आलेप m. und °न n. 1) *Einschmierung, Bestreichung, Salbung.* — 2) *Schmiermittel, Salbe.*

आलोक m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Sehen, Hinsehen, Erblicken, Hinblick, Anblick.* — 2) *Licht, heller Schein.* — 3) *ein Schimmer —, eine Spur von* (Gen.) — 4) *Lobpreis.* — 5) *Abschnitt, Kapitel* in

Werken, die im Titel ein Wort wie *Leuchte* oder *Licht* enthalten. — 6) Titel eines Werkes.

आलोककर Adj. *Licht verbreitend über* (Gen.).

आलोकगादाधरी f. Titel eines Commentars zum Werke Âloka.

आलोकन 1) Adj. *anblickend, anschauend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Spr. 7210. — 2) n. *das Ansehen, Anblicken, Anblick* 176,26. 300,32.

आलोकनीय Adj. 1) *anzusehen, wovor das Auge nicht zurückschrickt.* Dazu Nom. abstr. °ता. — 2) *genau anzusehen, zu untersuchen.*

आलोकपथ m. *Gesichtskreis* Ragu. 15,78. Mâlatîm. 76,13 (68,17).

आलोकमथुरानाथी f. Titel eines Commentars zum Werke Âloka.

आलोकमार्ग m. *Gesichtskreis* Ragu. 7,6.

आलोकवत् Adj. *Licht besitzend, leuchtend.*

आलोकाकाश m. *ein ausserweltlicher Raum* Sarvad. 40,22. Govindân. zu Bâdar. 2,2,33 (S. 582).

°आलोकिन् Adv. *anschauend, betrachtend* Spr. 5739.

आलोचक Adj. *das Sehen vermittelnd.*

आलोचन 1) n. *a) das Sehen. — b) das Wahrnehmen* (der Sinnesorgane). — 2) n. und f. आ *Betrachtung, Erwägung.*

आलोचनीय Adj. *in Betracht zu ziehen* 253,24.

आलोच्य Adj. dass.

आलोडन n. *das Mischen.*

*आलोप m. *Bissen.*

आलोल Adj. (f. आ) *sich langsam hin und her bewegend* Spr. 1035.

आलोलचतुर्थी f. *ein best. Spiel: Schaukelvergnügen am 4ten Tage der lichten Hälfte im Monat* Çrâvaṇa.

*आलोष्टी Adv. gaṇa ऊर्यादि.

आलोहवत् Adj. *in's Röthliche spielend.*

आलोहायन m. Patron. von अलोह. Verz. d. B. H. 58,9 ist vielleicht आलोहायना: st. आलोहालोभायना: zu lesen.

आलोहित Adj. *röthlich* 251,25. 252,25.

आलोहिती Adv. mit कर् *röthlich färben* Kâd. 32,23.

आव् Pron. der 1ten P. Du. Nom. आवम् und आवाम्, Acc. आवाम्, Instr. Dat. Abl. आवभ्याम्, Abl. auch आवत्, Gen. Loc. आवयोस्.

आवटिक m. Pl. Name einer Schule.

*आवट्य 1) m. und f. आ Patron. von अवट. — 2) n. Nom. abstr. von अवट.

*आवट्यायनी f. Patron. = आवट्या.

आवत् f. *Nähe.*

आवत्सरान्तम् Adv. *bis zum Ende des Jahres* Kâtjâs. 23,20.

आवदानिक Adj. *was in Stücken geopfert wird* Vaitân.

*आवनतीय Adj. von अवनत gaṇa कृशाश्वादि.

आवनेय m. *Sohn der Erde, der Planet Mars.*

आवन्त् Adj. *mit* आ *versehen.*

आवन्त 1) m. *a) ein Fürst der* Avanti. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa. v. l. अवन्त. — 2) f. ई *die Sprache der* Avanti.

आवन्तक 1) Adj. *zu den* Avanti *in Beziehung stehend, zu ihnen gehörig.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Avanti.

आवन्त्तिक 1) Adj. (f. आ) = आवन्तक. — 2) m. Pl. Name einer buddh. Schule. — 3) f. आ ein Frauenname.

आवन्त्य 1) Adj. (f. आ) = आवन्तक. — 2) m. *ein zu den* Avanti *gehöriger Mann, ein Fürst der* Av.

आवन्त्यक m. = आवन्त्य 2) AV. Par. in Ind. St. 10,212 (अव° gedr.).

*आवन्त्यश्मक n. Kâç. zu P. 2,2,31. m. Pl. zu 6,2,37. v. l. अव°.

*आवन्दन n. *Begrüssung* Gal.

आवपन 1) n. *a) das Hinstreuen, Hinwerfen, Auflegen* Gaut. 1,32. — *b) das Einstreuen, Einschieben.* — *c) das Insichaufnehmen, Fassen* MBh. 1, 88,13. — *d) Gefäss, Behälter* (auch in übertr. Bed.) Maitr. S. 3,12,19. Bhâg. P. 10,80,45. 87,20. — *e) *hänfenes Gewand* Gal. — 2) f. आवपनी *Gefäss, Behälter.*

*आवपनिष्किरा f. *beständiges Hinein- und Hinausschütten.*

आवपन्तिक Adj. (f. °न्तिका) *hinstreuend.*

आवभृत्य m. Pl. N. pr. einer Dynastie.

आवभृथ Adj. von अवभृथ.

1. आवयु n. *Empfängniss.*

2. *आवय m. oder °या f. Pl. *Wasser.*

3. *आवय N. pr. einer Oertlichkeit; davon Adj. *°क. v. l. अवयात, आवयातक.

आवयस fehlerhaft für आयवस.

आवयाज् m. (Nom. °याम्) *der durch Opfer Etwas abwehrt.*

*आवयातक Adj. von अवयात gaṇa धूमादि in der Kâç.

*आवयासीय Adj. von अवयास gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç.

आवर् 2. und 3. Sg. Aor. von वर्, वृणोति.

आवरक Adj. *bedeckend, verhüllend, verfinsternd.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आवरण 1) Adj. dass. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Verdecken, Verhüllen* (eig. und übertr.) 261,20. 22. — *b) das Verschliessen, Hemmen, Unterbrechen.* — *c) Hülle, Decke* (auch in übertr. Bed.), *Gewand.* — *d) Schirm, Schutz.* — *e) Schild.* — *f) Riegel, Schloss.*

आवरणिन् m. Pl. Name einer buddh. Secte.

आवरणीय Adj. bei den Gaina *Alles was unter den Begriff* आवरण 2) *c) fällt.*

*आवरसमक Adj. *im nachfolgenden Jahre abzutragen.*

*आवरिका f. = आवारि.

आवरीतर् Nom. ag. *Hemmer* Sâj. zu RV. 1,52,3.

आवरीवर् 3. Sg. und आवरीवुर् 3. Pl. Imperf. vom Intens. von वर्त् mit आ.

आवर्जक Adj. *geneigt machend, für sich gewinnend.*

आवर्जन n. 1) *das Geneigtmachen, für sich Gewinnen.* — 2) *das Ducken* Lalit. 314,5. 315,1.

आवर्जनी Adv. mit कर् *Jmd* (Gen.) *ducken* Lalit. 308,9.

आवर्तित n. *eine best. Stellung* —, — *Figur des Mondes.*

आवर्त 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Drehung.* — *b) Wendung, Windung.* — *c) Wirbel, Strudel.* — *d) Haarwirbel.* — *e)* Du. *die beiden Vertiefungen im Stirnbein über den Augenbrauen.* — *f) Tummelplatz.* — *g) ein best. Komet.* — *h)* Bez. *best. mythischer Wolken.* — *i) *ein best. Edelstein.* — *k) *Brunnenrad* Gal. — *l) *das Hinundhergehen der Gedanken, Sorgen.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Schwefelkies* Râgân. 13,85.

आवर्तक 1) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* Bez. *best. mythischer Wolken.* — 2) *f. ई *die Sennapflanze* Râgân. 3,123.

आवर्तन 1) Adj. *umwendend, sich herwendend.* — 2) m. N. pr. eines Upadvîpa in Gambudvîpa Bhâg. P. 5,19,30. — 3) f. ई *a)* *= तैजसाव° *Schmelztiegel.* — *b) eine best. Zauberkunst.* — 4) n. *a) das Umwenden, Rückkehr.* — *b) *das Buttern.* — *c) *das Schmelzen von Metallen.* — *d) das Sichdienstbarmachen* Sâmav. Br. 2,5,1. — *e) Mittagszeit.* — *f) Jahr.*

आवर्तनीय Adj. *zu wiederholen* Comm. zu Njâjam. 1,4,7. 9,1,14. Nom. abstr. °त्व n. zu 9,2,7.

*आवर्तपूलिका f. *Weizenkuchen mit süsser Füllung* Nigh. Pr.

*आवर्तमणि m. *ein best. Edelstein* Râgân. 13,216.

1. आवर्तिन् Adj. *mit einem Haarwirbel versehen.*

2. आवर्तिन् 1) n. Bez. *bestimmter* Stotra Lâṭj. 2, 5,18. 27. 6,1,15. — 2) *f. °नी *Odina pinnata.*

आवर्ष in निरावर्ष.

आवलि und °ली f. *Streifen, Reihe, Zug.*

आवलिका f. 1) = आवलि Ind. St. 10,285. — 2) *Koriander* RÂĠAN. 6,36.

*आवलीकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* RÂĠAN. 7,97.

आवल्गिन् Adj. *hüpfend, springend.*

आवल्गुज Adj. *von der Vernonia anthelminthica stammend.*

आवशीर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

आवश्यक 1) Adj. (f. ई) *nothwendig, unumgänglich.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *a) Unumgänglichkeit. — b) Befriedigung der Nothdurft.*

आवश्यकबृहद्वृत्त n. Titel eines Ǵaina-Werkes WILSON, Sel. W. 1,286 (आव° gedr.).

आवसथ m. 1) *Nachtlager, Herberge, Wohnort.* — 2) *= वक्रकवितान Cit. bei UĠĠVAL. zu UṆÂDIS. 3,114.

*आवसथिक Adj. (f. ई) *in einem Hause übernachtend.*

आवसथ्य 1) Adj. *im Hause befindlich.* — 2) m. (sc. अग्नि) *das im Hause gepflegte Feuer* VAITÂN. — 3) m. n. *= आवसथ 1).

आवसथ्याधान n. 1) *das Anlegen des häuslichen Feuers* PÂR. GṚHJ. 1,2,1. — 2) Titel eines Pariçishṭa des SV.

*आवसानिक Adj. von अवसान N. pr.

आवसायिन् Adj. *nach Zehrung ausgehend.*

*आवसित Adj. = अवसित *aufgehäuft.*

आवस्थिक Adj. 1) *den Verhältnissen entsprechend.* — 2) *aus Zeitpunkten bestehend.*

आवह् 1) Adj. (f. आ) *herbeiführend, bewirkend.* Die Ergänzung im Comp. vorangehend, im BHÂG. P. einmal im Acc. — 2) m. *a) einer der sieben Winde. — b) eine der sieben Zungen des Feuers.*

आवहन n. *das Herbeibringen.*

आवाप m. 1) *das Ausstreuen, Säen* 214,3. — 2) *das Hinzustreuen, Beimischen.* — 3) *Einstreuung, Einschiebung, Einschaltung, Zusatz* 216,8. ÇULBAS. 1,54. 3,201. — 4) **das Aufstellen von Geräthen* oder *Ausstellen von Waaren.* — 5) *Hauptspende* GOBH. 1,8,16. — 6) *Behälter, Gefäss.* व्यसनावाप so v. a. *Jammerthal.* — 7) *Handschutz gegen das Anprallen der Bogensehne* MBH. 14,77,21. — 8) m. n. **ein best. Handschmuck.* — 9) *Einmischung in des Feindes Angelegenheiten, Diplomatie.* — 10) **ein best. Trank.* — 11) *= आलवाल 1). — 12) **unebener Boden.*

*आवापक m. = आवाप 8).

*आवापन n. *Weberstuhl.*

आवापस्थान n. *die* Ṛk *eines* Tṛka, *welche bei Bildung eines* Stoma *mehr als dreimal wiederholt wird.*

आवापिक Adj. *einen Zusatz bildend, eingeschoben.*

*आवाय m. MAHÂBH. 3,93,*a.*

आवार् m. *Hut, Schutz.*

*आवारि f. *Marktbude.*

*आवाल m. n. = आलवाल 1).

आवास m. (adj. Comp. f. आ) *Wohnstätte, Standort.*

*आवासित Adj. = अवसित *aufgehäuft.*

°आवासिन् Adj. *wohnend.* निरन्तरावा° *wimmelnd* DAÇAK. 29,1.

आवास्य Adj. in आत्मावास्य und ईशावास्य.

आवाह् m. 1) *Einladung.* — 2) **Heirath.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

आवाहन 1) n. *Einladung* VP. 3,15,18. — 2) f. ई *eine best. Stellung der Hände.*

आवाह्य Adj. *einzuladen* NJÂJAM. 10,1,4.

आवि und आवी f. *Weh, Schmerz.* Pl. *Geburtswehen.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई.

आविक 1) Adj. *a) vom Schaf herrührend* GAUT. 17,24. — *b) wollen.* — 2) n. *a) Schaffell* ÂPAST. — *b) wollenes Gewand, — Decke.* Auch *m.

आविकसौत्रिक Adj. *aus wollenen Fäden bereitet.*

*आविक्य n. Nom. abstr. von अविक.

आविक्षितं m. Patron. von अविक्षित्.

*आविग्न Adj. = अविग्न.

आविज्ञ m. N. pr. eines Asura (?).

आविज्ञान्य Adj. *ununterscheidbar.*

आविद् f. 1) *Vorwissen, das Bekanntsein.* — 2) Bez. *der mit* आविस् *und* आवित्त *beginnenden Formeln in* VS. 10,9.

आविदूर्य n. *Nähe.*

आविदे Dat. Inf. *zu erlangen* ṚV. 10,113,3.

आविद्ध n. *das Schwingen* (beim Fechten).

आविद्धवक्त्र m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

आविद्वस् Adj. *kundig.*

*आविध m. *eine Art Bohrer.*

आविर्ग्रसीक Adj. *offen schimmernd.*

आविर्भाव m. und °र्भूति f. *das Offenbarwerden.*

आविर्मुख 1) *Adj. (f. ई) *dessen Oeffnung vor Augen liegt.* — 2) f. (sc. द्वार्) Bez. *des rechten Auges.*

आविर्मूल Adj. *dessen Wurzeln bloss liegen* AIT. ÂR. 236,6.

आविर्होत्र m. N. pr. eines Mannes.

आविल Adj. (f. आ) 1) *trübe.* — 2) am Ende eines Comp. *a) befleckt —, besudelt mit. — b) erfüllt von, bedeckt —, besäet —, vermischt mit.*

*आविलकन्द् m. *eine best. Wurzelknolle.* Richtig आवलीकन्द्.

आविलय्, °यति *trüben, beflecken.*

आविश् Acc. Inf. *um hineinzugehen* ṚV. 10,215,6.

आविष्कार n. und °ष्कार m. *das Offenbaren, an den Tag Legen.*

आविष्टव n. *das Behaftetsein mit.*

आविष्टलिङ्ग Adj. (f. आ) gramm. *von festem Geschlecht, das G. nicht ändernd.*

(आविष्ठा) आविष्ठ्य Adj. *offenkundig, offenbar.*

आविष्पद् Adj. *dessen Füsse zu sehen sind* ÂÇV. ÇR. 6,10,6.

*आविष्पीत Adj. P. 8,3,41, Sch.

आविस् Adv. *offenbar, sichtbar, vor Augen.* Mit अस् und भू *offenbar werden, — sein, erscheinen, vor Augen treten.* Mit कर् und भू Caus. (KÂD. 265, 15) *offenbar machen, aufdecken, sehen lassen, zeigen.* Compar. आविस्तराम्.

आवी s. आवि und आव्य.

आवीत Partic. von व्या mit आ.

आवीतिन् in प्राचीनावीतिन् und प्राचीनआ°.

आवीरचूर्ण n. *ein best. rothes Pulver.*

आवीसूत्र n. *wollener Faden* ÂPAST. 1,2,36.

*आवुक m. *Vater* (im Drama).

आवृत् f. 1) *das Sichherwenden, Einkehr.* — 2) *Wendung des Ganges, — Weges, Lauf, Gang, Richtung.* — 3) *Wendung einer Handlung, Vorgang, Folge von Verrichtungen;* im Ritual *eine Verrichtung ohne Sprüche* ṚV. 9,74,2. 10,130,7. — 4) *Hergang, hergebrachte Weise, Weise.* — 5) *Abtheilung.*

आवृत m. *eine best. Mischlingskaste.*

आवृति f. *Bedeckung, Verhüllung.*

आवृते Dat. Inf. *einzukehren* ṚV. 3,42,3.

आवृत्त n. *das Richten von Gebeten an einen Gott.*

आवृत्ति f. 1) *Einkehr.* — 2) *Umkehr, Wiederkehr.* — 3) *Sonnenwende.* — 4) *Wiederholung* KAP. 4,3. Auch als *best. rhetorische Figur.* — 5) *Wiederkehr in diese Welt, Wiedergeburt* KAP. 1,82. 3,52. 4,22. 6,56. — 6) *Lauf, Richtung.* — 7) *Vorgang, Hergang.*

आवृत्तिदीपक n. *die rhetorische Figur der Wiederholung.*

आवृत्वत् Adj. *hergeneigt, zugewandt.*

आवृद्धबालकम् Adv. *vom Knaben bis zum Greise* LA. 92,9.

आवृष्टि f. *anhaltender Regen.*

आवेग 1) m. *Aufregung, Aufgeregtheit.* — 2) *f. ई *Argyreia speciosa* oder *argentea* RÂĠAN. 3,105.

आवेणिक Adj. (f. ई) *mit nichts Anderem in Berührung stehend, ganz in sich abgeschlossen, unabhängig* (buddh.) LALIT. 183,18.

°आवेदक Adj. *mittheilend, aussagend.*

आवेदन n. 1) *Ankündigung, Anmeldung.* — 2) *gerichtliche Anzeige* 214,13. 30.

आवेदनीय Adj. *anzukündigen, —zeigen* Kâd. II, 61,22. *zu melden, — hinterbringen.*

°आवेदिन् Adj. *verkündend.*

आवेद्य Adj. = आवेदनीय.

आवेध m. *das Schütteln, Schwingen.*

आवेध्य Adj. *eingehängt werdend.*

*आवेध्यक Adj. und *आवेध्यन n.

आवेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Hereintreten in* Spr. 7231. — 2) *das Miteingeschlossensein* Kâtj. Çr. 22,3,51. — 3) *das Ergriffensein, Benommensein* (von einer heftigen Gemüthsorscheinung). — 4) *Wuth, Zorn* Bâlar. 146,18. Kâd. II,58,8. — 5) *das Besessensein.* — 6) *das Hängen an.* — 7) **Stolz, Hochmuth.*

आवेशन n. 1) **das Hineindringen.* — 2) *das Besessensein.* — 3) **Zorn.* — 4) *Werkstatt.*

°आवेशवत् Adj. *besessen von.* मदनावे° *verliebt* Daçak. 30,16.

*आवेशिक 1) Adj. *eigenthümlich.* — 2) m. *Gast.* — 3) n. *gastfreundliche Aufnahme.*

*आवेषण n. *Hof um die Sonne* oder *den Mond.*

आवेष्ट m. *das Würgen.*

आवेष्टक m. 1) *Schlinge.* — 2) **Umzäunung, Wall.*

आवेष्टन n. *Hülle, Binde.*

ँवोढव Dat. Inf. *herbeizuführen* Çat. Br. 1,4,2,17.

1. आव्य Adj. (f. आवी) 1) *zum Schafgeschlecht gehörig.* — 2) *wollen.*

2. (ँव्य) ँविध्य Absol. von अव्.

आव्यक्त Adj. *vollkommen deutlich.*

आव्यक्तिक Adj. *immateriell* Comm. zu Njâjas. 3,1,29.

आव्यवा f. *ein Anflug von Rührung.* °वां कर् *ein wenig gerührt werden* 30,21 (Conj. für आव्यवा).

आव्यस् Acc. von आव्य und आवि *Weh, Schmerz.*

आव्यवा f. s. आव्यवा.

आव्याच्त Adj. *ein wenig geöffnet.*

आव्याध m. *eine angerissene —, angebrochene Stelle.*

आव्याधिन् 1) Adj. *mit einem Geschosse treffend.* — 2) f. Pl. (sc. सेना:) *Räuberschaar* Maitr. S. 2,9,4.

आव्युषम् Adj. *bis zum Morgenlicht.*

आव्रश्चन m. *Strunk, Stumpf eines Baumes* Njâjam. 10,1,11.

आव्रस्क in अनाव्रस्क.

आव्रस्कन्न Adj. *abgebrochen, zerbröckelt* Kauç. 16.

*आव्रीडक Adj. *von schamlosen Menschen bewohnt.*

1. आश m. *Erlangung,* in दुराश.

2. आश m. *Speise.*

आशंसन n. *das Anwünschen, Wünschen.*

आशंसा f. 1) *Wunsch, Erwartung, Hoffnung* 243, 3. 20. — 2) *Ahnung.*

आशंसितर् Nom. ag. 1) **der Etwas wünscht, — erwartet.* — 2) *Verkünder,* mit Acc.

°आशंसिन् Adj. *verkündend, versprechend* Âçv. Gṛhj. 1,23,12.

आशंसु Adj. *wünschend. erwartend, hoffend;* mit Acc.

आशक in अनाशक.

आशङ्क 1) n. am Ende eines Comp. nach einem Nom. act. *a)* **Zweifel —, Ungewissheit in Bezug auf.* — *b) Gefahr.* — 2) f. आ *a) Besorgniss, Befürchtung vor* (Abl.). अत्र 177,12. — *b) Misstrauen.*

आशङ्कनीय Adj. *zu befürchten, — besorgen* 267,21.

आशङ्कितव्य Adj. dass. Çâṁk. zu Bâdar. 3,5,52.

आशङ्किन् Adj. 1) *befürchtend* 299,28. — 2) *vermuthend* 111,23. — 3) *haltend für* Kâd. 50,15. — 4) *Besorgniss —, Furcht erweckend* Spr. 4517.

1.*आशन m. = अशनि und *ein Fürst der* Açani.

2.*आशन m. = अशन, असन *Terminalia tomentosa.*

आशय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lagerstatt, Sitz—, Ort des.* — 2) *Ort, Stelle* überh. — 3) in der Med. *Sitz* oder *Behälter eines der den Körper constituirenden Grundstoffe.* Ungenau auch st. आमाशय und पक्वाशय. — 4) *Sitz der Gefühle und Gedanken, Herz, Gemüth.* — 5) *Gedanken, Absicht.* — 6) *Gesinnungs—, Denkweise.* — 7) im Joga *die Anlage, mit der ein Mensch zur Welt kommt, und die eine Folge der Werke in einer vorangehenden Existenz ist.* — 8) **Artocarpus integrifolia L.* — 9) *= विभव, किंपचान und मलिन.

आशयाग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

*आशयाश m. = आग्नयाश *Feuer.*

*आशर m. 1) *Feuer.* — 2) *ein* Râkshasa.

आशरीक m. *Reissen* (im Körper).

आशरीरम् Adv. *mit Einschluss des Körpers.*

*आशव n. *Geschwindigkeit.*

आशिस् f. *Wunsch, Erwartung, Hoffnung.*

आशिसन n. *das Aushauen* (eines geschlachteten Thieres).

आशस्त्रबन्ध Adj. Kâm. Nitis. 7,57 fehlerhaft für अश°.

आशस्य Gobh. 1,4,29 fehlerhaft für आसस्य.

1. आशा f. 1) *Raum, Gegend.* — 2) *Himmelsgegend.*

2. आशा f. 1) *Wunsch, Erwartung, Hoffnung.* Die Ergänzung im Gen., Loc. (Spr. 7664) oder im Comp. vorangehend. Instr. *in Erwartung von Etwas, hoffend auf* 182,26. 248,23. Spr. 7619. आशां कृत्वा (so ist wohl zu lesen 94,24) dass. — 2) personif. als Gattin eines Vasu und als Schwiegertochter des Manas.

आशाकृत Adj. R. 2,63,18. Wohl आशां कृत्वा zu lesen.

आशागज m. *ein eine best. Weltgegend tragender mythischer Elephant.*

आशाचक्रवाल n. *der ganze Horizont* Kâd. 28,2.

आशादशमी f. *der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Âshâḍha.

आशादामन् m. N. pr. eines Fürsten.

आशादित्य m. = आशार्क N. pr. eines Scholiasten.

आशानस्तव m. Titel eines Werkes.

आशापरा f. N. pr. einer Göttin.

आशापाल m. *Hüter einer Weltgegend* Maitr. S. 3,9,4.

आशापालीय n. Bez. *des Spruches* देवा आशापाला: *u. s. w.* (VS. 22,19) Vaitân. 36,20.

आशापिशाचिका und °ची f. *die Hoffnung als böser Dämon.*

आशापुर n. und °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*आशापुरसंभव m. *Balsambaum* Râgân. 12,113.

आशाबन्ध m. 1) *Band der Hoffnung.* — 2) *Spinngewebe.*

आशारिषिन् Adj. *ein Obdach suchend.*

आशार्क m. = आशादित्य.

आशावत् Adj. *voller Hoffnung, hoffend —, vertrauend auf* (Loc. oder Dat.).

आशावरी f. *eine best.* Râginî S.S.S. 55.

आशावह m. 1) Bez. *der Sonne* MBh. 1,1,42. — 2) N. pr. eines Vṛshṇi.

आशावासस् n. *die Weltgegenden als Gewand.* °सो वस् *sich in ein solches Gewand kleiden, so v. a. nackt einhergehen* 166,3.

आशाविजय m. *Welteroberung* Kâd. 125,7.

आशाविद् Adj. *mit den Weltgegenden vertraut.*

आशासंशित Adj. *durch die Himmelsgegenden geschärft* AV. 10,5,29.

आशासन n. *das Bitten, Flehen* Comm. zu Njâjam. 10,2,25.

आशासनीय Adj. *zu erbitten* Comm. zu Njâjas. 9,3,16.

आशास्य 1) Adj. *zu wünschen, erwünscht* Mâlav. 95. — 2) n. *Wunsch, Segenswunsch.*

आशि *das Essen.*

आशित्ता f. *Lernbegier.*

आशिखम् Adv. *mit Einschluss des Haars auf dem Scheitel* Hariv. 15266.

आशिञ्जित n. *Geklingel* Viddh. 9,14.

आशित 1) Adj. s. 2. अश् Caus. — 2) n. *Speise* RV. 10,37,11. 117,7.

*आशितंगवीन Adj. *von Kühen abgeweidet.*

*आशितंभव 1) Adj. *sättigend.* — 2) m. n. *das Sattsein.*

आशितिमन् m. *das Sattsein.*

°आशिन् Adj. *essend, geniessend.*

आशिन Adj. *betagt.*

*आशिमन् m. *Geschwindigkeit.*

आशिर f. *die dem* Soma-*Saft zugesetzte Milch.*

1. आशिर dass. °दुघ् Adj. *Milch zum* Soma-*Saft milchend* Âçv. Çr. 12,8,34.

2.*आशिर 1) Adj. *gefrässig.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b) ein* Râkshasa.

आशिरःपाद् Adv. *von Fuss bis zu Kopf* Katjâs. 4,53.

आशिर्वाद् (!) m. = आशीर्वाद् Nir. 7,1.

आशिष्ठ Adj. Superl. von आशु 1).

1. आशिष् 1) *Bitte, Bittgebet, Wunsch; ein zum Wohl eines Andern ausgesprochener Wunsch, Segenswunsch.* — 2) *der Charakter und die Personalendungen des Precativs.* — 3) *ein best. Heilmittel.* 2. आशिष् (Ind. St. 14, 397) und *आशी f. *Schlangenzahn.*

आशीतिक Adj. fehlerhaft für अशीतिक.

आशीयस् Adj. Compar. von आशु 1).

आशीरुक्ति f. *Segenswunsch* Prasannar. 82,10.

आशीर्गेय n. *Gesang mit Segenswünschen.*

आशीर्ग्रहण n. *das Empfangen eines Segenswunsches* Durgâcârya 61.

आशीर्दा und °दायी f. *Erfüllung der Erwartung.*

आशीर्वचन n. *Segenswunsch.* °नाक्षेप m. in der Rhet. *eine durch einen Segenswunsch ausgedrückte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 2057.

आशीर्वाचक Adj. *einen Wunsch ausdrückend* Kull. zu M. 2,23.

आशीर्वत् Adj. *mit Milch gemischt.*

आशीर्वाद् m. *Segenswunsch.* °मन्त्र m. dass.

आशीर्वादाभिधानवत् Adj. *ein einen Wunsch ausdrückendes Wort enthaltend* M. 2,23.

*आशीर्विष m. = आशीविष.

आशीविष m. 1) *Giftschlange.* — 2) *eine best. zu den Haubenschlangen gerechnete Giftschlange.*

आशु 1) Adj. *geschwind, rasch, schnell.* — 2) Adv. *schnell, eiligst, auf der Stelle, alsbald, sogleich.* — 2) m. *a) Ross.* — *b) schnell reifender Reis.* — 3) n. Name eines Sâman.

*आशुकर्मन् Adj. *rasch zu Werke gehend.*

आशुकारिन् 1) Adj. *schnell wirkend* Kâd. II, 41,1. — 2) m. *eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71.

आशुक्रिया f. *schnelles Verfahren.*

आशुक्लान्त Adj. *alsbald verwelkt* Çâk. 66.

आशुग 1) Adj. (f. आ) *schnell gehend,* — *sich dahinbewegend* 84,15. 217,14. — 2) m. *a) Pfeil.* — *b) *Wind.* — *c) *die Sonne.* — *d) *N. pr. eines der fünf ersten Anhänger* Çâkjamuni's.

आशुगति Adj. *sich schnell bewegend* Comm. zu Njâjas. 3,2,30. Nom. abstr. °त्व n. im Text.

आशुगामिन् 1) Adj. dass. — 2) m. *die Sonne.*

आशुगि m. wohl *ein best. Vogel.*

आशुतोष Adj. *leicht zu befriedigen.*

आशुत्व n. 1) *Geschwindigkeit.* — 2) *die Benennung* आशु Tândja-Br. 14,9,10.

*आशुद्य n. *Unreinheit* Gal.

*आशुपत्री f. *Weihrauchbaum.*

आशुपतिन् Adj. *schnell fliegend.*

आशुप्रतिकारिन् Adj. *schnell einschreitend* (Arzt) Karaka 1,17.

आशुबोध 1) *Adj. *leicht verständlich.* — 2) m. Titel einer Grammatik.

आशुभाविन् Adj. *schnell von Statten gehend.* Davon Nom. abstr. °विता f.

आशुमत् und आशुया Adv. *schnell, rasch.*

आशुरथ Adj. *einen raschen Wagen habend.*

आशुरथीय n. कुत्सस्य आ° Name eines Sâman.

आशुविक्रम Adj. *schnellen Schrittes* R. 3,30,14.

आशुविमर्दित Adj. *alsbald zerdrückt* Çâk. 66, v. l.

आशुवृत्ति Adj. *schnell vor sich gehend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 3,2,62.

*आशुव्रीहि m. *schnell reifender Reis.*

आशुशुक्षाण 1) Adj. *hervorblinkend.* — 2) m. *Feuer* Bâlar. 38,10. Kâd. 49,11.

आशुशुष्क Adj. *schnell eintrocknend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâm. Nitis. 7,18.

आशुश्वस् m. N. pr. eines mythischen Rosses.

आशुषेण Adj. *rasches Geschoss habend* Maitr. S. 2,9,6.

आशुसंधेय Adj. *leicht zusammenzufügen* und zugleich — *zu versöhnen* Spr. 4971.

आशुहेमन् Adj. 1) *rasch hineilend.* — 2) *die Rosse antreibend.*

आशुहेषस् Adj. *schnell verwundend.*

*आशैकुटिन् m. *Berg.*

*आशोकेय 1) Adj. von अशोक. — 2) m. Metron. von आशोका. f. ई.

आशौच n. *Unreinheit* (in rit. Sinne) Gaut. °निर्णय m. Titel eines Werkes.

आशौचिन् Adj. *unrein.*

*आश्चर्य, °र्यति *wunderbar sein.*

आश्चर्य 1) Adj. *seltsam, wunderbar.* — 2) n. *a) seltene Erscheinung, Wunder.* Mit यद्, *यच्च, *यत्र, *यदि und blossem Fut. Superl. °तम n. *eine gar s. E.* — *b) Verwunderung, Staunen, Erstaunen.* °र्यं दा *Jmd* (Loc.) *in Staunen versetzen.*

आश्चर्यभूत Adj. *eine seltene Erscheinung seiend, wunderbar.*

आश्चर्यमय Adj. *wunderbar.*

आश्चर्यरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

आश्चर्यरूप Adj. *seltsam, wunderbar* Nrs. Up. in Ind. St. 9,165.

आश्चोतन und आश्चोतन n. *das Beträufeln, Anspritzen.*

आश्चोतयितवै Dat. Inf. *hinzuträufeln.*

*आश्म Adj. *steinern.*

*आश्मकि m. Patron. von अश्मक.

*आश्मन 1) Adj. *steinern.* — 2) m. Bein. Aruṇa's.

*आश्मन्य Adj. von अश्मन्.

*आश्मभारिक Adj. *eine Last Steine fahrend u. s. w.*

आश्मरथ 1) Adj. *zu* Âçmarathja *in Beziehung stehend.* — 2) *f. ई Patron. von Açmaratha.

आश्मरथ्य m. Patron. von Açmaratha.

आश्मरिक Adj. *am Blasenstein leidend.*

*आश्मायन m. Patron. von अश्मन्.

*आश्मिक Adj. von अश्मन्; auch so v. a. आश्मभारिक.

*आश्मेय m. Patron. von अश्मन्.

आश्रपण n. *das Ankochen.*

आश्रम (adj. Comp. f. आ) 1) m. n. *Einsiedelei.* — 2) m. *eine zu feierlichen Gelegenheiten errichtete Hütte.* — 3) m. *ein Stadium im religiösen Leben,* insbes. *eines Brahmanen,* deren 4 (Schüler, Haushälter, Einsiedler und Bettler) oder 3 (ohne Schüler) angenommen werden. — 4) m. N. pr. oder Bein. eines Schülers des Prthvîdhara.

आश्रमपद् n. = आश्रम 1) 3).

आश्रमपर्वन् n. Titel des ersten *Abschnittes* im 13ten Buche des MBh.

आश्रममण्डल n. *Gruppe von Einsiedeleien.*

आश्रमवासिक Adj. *auf den Aufenthalt in einer Einsiedelei bezüglich.*

आश्रमवासिन् und आश्रमसद् m. *Bewohner einer Einsiedelei, Einsiedler.*

आश्रमस्थान n. *Einsiedelei.*

आश्रमालय m. *Bewohner einer Einsiedelei, Einsiedler.*

आश्रमिन् Adj. *in irgend einem Stadium des religiösen Lebens sich befindend* Gaut. 28,49.

आश्रमोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आश्रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Sichanlehnen —, Sichanheften an* Spr. 7699. — 2) *nächste Umgebung.* — 3) *Anschluss —, Hingabe an, das sich einer Sache Ergeben* Spr. 2991. *das Greifen zu* Chr. 252,5. — 4) *das Berufen auf, Abhängigkeit*

von. Am Ende eines adj. Comp. *beruhend auf, abhängig von.* — 5) *Bezug auf.* Am Ende eines adj. Comp. *sich beziehend auf* 117,7. MBh. 3,45,9. — 6) *Lehne, Stütze, Halt, Unterlage.* — 7) *Halt, Zuflucht, Hort, Schirm.* — 8) *Sitz, Wohnsitz, Standort, Behälter.* — 9) *Subject; Substrat* 279,13. — 10) Pl. *zusammenhängende Menge, Kette von.* क्षाश्रया: MBh. 3,298,7. — 11) Pl. *die fünf Sinnesorgane und das* Manas (buddh.). — 12) *=व्यपदेश.

आश्रयऋक्षयोग m. *eine best. Klasse von Constellationen ohne Mond.*

आश्रयण 1) Adj. (f. ई) *a) seine Zuflucht zu Etwas nehmend.* — *b) in Bezug stehend zu, betreffend.* — 2) n. *a) das Sichhinbegeben zu.* — *b) das Sichanschliessen an, Greifen zu* Comm. zu TS. Prât. 9,1.

आश्रयणीय Adj. 1) *zu dem man seine Zuflucht nehmen kann, von dem man Hülfe erwarten kann.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *wozu man sich zu halten hat, zu bekennen* (eine Lehre).

आश्रयता f. Nom. abstr. zu आश्रय 6) Comm. zu Njâjam. 9,2,8.

आश्रयत्व n. Nom. abstr. zu आश्रय 1) und 6) (Comm. zu Njâjam. 9,2,8).

आश्रयभूत Adj. *von dem* oder *wovon Jmd* oder *Etwas abhängt, die Grundlage bildend* 144,30. 224,14. 274,14. Comm. zu Njâjam. 9,2,8.

आश्रययोग m. = आश्रयऋक्षयोग.

आश्रयलिङ्ग Adj. *dessen Geschlecht von dem Worte abhängt, an das es sich anlehnt;* m. *Adjectiv.*

आश्रयवत् Adj. *einen Halt —, einen Rückhalt habend* Comm. zu Njâjas. 3,2,18.

आश्रयस्थान n. *das Organ des nächst folgenden Lautes, an den sich ein anderer anlehnt,* Çikshâ in Ind. St. 4,354. 361.

आश्रयाश 1) *Adj. *die nächste Umgebung verzehrend.* — 2) m. *Feuer* Spr. 2881.

आश्रयासिद्ध Adj. *logisch unzulässig wegen des Substrats* Tarkas. 43.

आश्रयितव्य Adj. *woran man sich zu halten hat* (in übertr. Bed.) Comm. zu Njâjas. 2,1,29. Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,47.

आश्रयिन् Adj. 1) *sich an Etwas anlehnend, anhaftend an, sich anschliessend* Gaim. 4,1,18. — 2) *sitzend auf, wohnend in* 299,27. *einen Platz einnehmend.*

1. आश्रव 1) Adj. (f. आ) *gehorsam, fügsam.* — 2) *m. *Einwilligung, Versprechen.*

2. आश्रव und आश्राव m. fehlerhaft für आस्रव und आस्राव.

आश्रावण n. *Zuruf.* Bez. *best. Worte, die bei best. heiligen Handlungen einem Diensthuenden zugerufen werden.*

आश्राव्य m. N. pr. eines Muni.

आश्राव्यप्रेष m. *der auf das* Âçrâvaṇa *folgende* Praisha Kâtj. Çr. 1,9,14.

*आश्रि f. = अश्रि.

आश्रित 1) m. *Untergebener, Diener* 148,21. — 2) Pl. (wohl n.) buddh. *die durch die fünf Sinne und das* Manas *bewirkten Wahrnehmungen.*

आश्रितत्व n. *Abhängigkeit.*

आश्रुत n. = आश्रावण.

आश्रुति f. *Bereich des Gehörs.*

आश्रुत्कर्ण Adj. *dessen Ohren lauschen* RV.

आश्रेष 1) m. *Umschlinger* als N. pr. eines Plagegeistes. — 2) f. आ Pl. *das 7te Mondhaus* TBr. 3,1,1,6.

आश्लेष 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) unmittelbare Berührung.* — *b) Umschlingung, Umarmung.* — *c) was hängen —, kleben bleibt* Njâjam. 10,1,5. — 2) f. आ Sg. und Pl. *das 7te Mondhaus.*

आश्लेषण n. *das Hängen, —Klebenbleiben* Comm. zu Njâjam. 10,1,4.5.

आश्व 1) Adj. *a) dem Pferde gehörig, vom Pf. kommend.* — *b) *von Pferden gezogen.* — 2) n. *a) *Pferdetrupp.* — *b) *Nom. abstr. von* अश्व. — *c)* Name verschiedener Sâman.

आश्वघ्न m. N. pr. eines Mannes.

आश्वतर m. Patron. von अश्वतर.

आश्वतराश्वि m. Patron. von अश्वतराश्व.

आश्वत्थ 1) Adj. (f. ई) *a) vom heiligen Feigenbaum, aus solchem Holze verfertigt.* — *b) *zum Mondhaus* Açvattha *in Beziehung stehend.* — 2) *n. *die Frucht der Ficus religiosa.*

*आश्वत्थिय und *°क Adj. und Subst. von अश्वत्थ.

*आश्वत्थिकीय Adj. von आश्वत्थिक.

*आश्वत्थीय Adj. von आश्वत्थि.

*आश्वपत Adj. von अश्वपति.

(आश्वंपस्) आश्वम्पस् Adj. *rasch handelnd.*

*आश्वपालिक m. Metron. von अश्वपाली.

*आश्वपेयिन् m. Pl. *die Schüler des* Açvapeja Kâç. zu P. 4,3,106.

आश्वबल Adj. *von der Pflanze* Açvabalâ *kommend.*

*आश्वभारिक Adj. *eine Pferdelast fahrend* u. s. w.

आश्वमेध m. Patron. von Açvamedha.

आश्वमेधिक Adj. *zum Rossopfer gehörig, dazu Beziehung habend* Âpast.

आश्वयुज् m. *der Monat* Açvina.

आश्वयुज 1) Adj. *a) *unter dem Sternbild* Açvajuǵ *geboren.* — *b) zum Monat* Âçvajuǵa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *der Monat* Âçvina. — 3) f. ई *a) Vollmondstag im Monat* Âçvina. °कर्मन् n. *ein auf diesen Tag fallender* Pâkajaǵna. — *b)* = °कर्मन् Gaut. 8,18.

*आश्वयुजक Adj. *am Vollmondstage im Monat* Âçvina *gesäet.*

आश्वयुज्य m. *der Monat* Âçvina.

*आश्वलक्षणिक (so zu lesen) Adj. *sich auf die Kennzeichen der Pferde verstehend* Mahâbh. 4,67,a.

1. आश्वलायन m. Patron. von Açvala, N. pr. eines Lehrers. °गृह्यकारिका f. und °ब्राह्मण n. Titel von Werken. °शाखा f. *die Schule des* A. °शाखिन् Adj. *zu dieser Schule gehörig.*

2. आश्वलायन 1) Adj. (f. ई) *zu* Âçvalâjana *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. N. pr. einer Schule.

आश्ववार् (Maitr. S. 3,7,9) und आश्ववाल Adj. *aus dem Rohr* Açvavâra (-vâla) *verfertigt.*

(आश्वंश्व) आश्वम्श्व Adj. *rasche Rosse habend.*

(आश्वंश्वय) आश्वम्श्वियं n. *Besitz rascher Rosse.*

आश्वसूक्त n. Name eines Sâman.

आश्वसूक्ति m. Patron. von Açvasûktin (-sûkta Comm.).

*आश्वायन m. Patron. von Açva.

*आश्वावतान m. Patron. von Açvâvatâna.

आश्वास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Aufathmen, Erholung.* — 2) *Trost.* °सं कर् *Trost —, Muth zusprechen.* — 3) *Verlass auf* (Gen. oder Loc.). — 4) *Abschnitt in einer Erzählung.*

आश्वासन 1) n. *a) das Erfrischen, Beleben.* — *b) das Aufheitern, Trösten.* — 2) f. आ *Erquickung, Erheiterung* Bâlar. 275,7. *Tröstung, Trost* Veṇis. 15,20. °दायिन् Adj. Prasannar. 155,2.

आश्वासनीय Adj. *zu erheitern, — trösten* Uttarar. 38,22 (52,14).

आश्वासिन् Adj. *aufathmend, sich erheiternd.*

आश्वास्य Adj. *worüber man Beruhigung haben muss* Megh. 98.

आश्वि m. Patron. von Açva.

आश्विक 1) *Adj. = आश्वभारिक. — 2) m. *Reiter zu Pferde.*

1. आश्विन 1) Adj. (f. ई) *Reitern gleichend.* — 2) n. *Tagereise für einen Reiter.*

2. आश्विन 1) Adj. *den* Açvin *gehörig, — geweiht.* — 2) m. *a) ein best. Regenmonat, in dem der Vollmond im Mondhaus* Açvinî *steht.* — *b) *Du. die beiden* Açvin Gal. — 3) f. ई Bez. *best. Backsteine.* — 4) n. *das Mondhaus* Açvinî.

*आश्विनचिक्कित n. *Herbstaequinoctium.*

आश्विनपात्र n. *die den* Açvin *geltende Schale* Çat. Br. 4,1,5,19.

आश्विनाय Adj. *mit dem den* Açvin *gehörigen*

Becher Soma *beginnend* KÂṬU. 30,3.

आश्विनेय m. 1) Patron. Nakula's und Sahadeva's. — 2) *Metron. der beiden Açvin.

आश्वीन 1) *Adj. *von einem Pferde in einem Tage zurückzulegen* (Weg). — 2) n. *Tagereise eines Pferdes* TÂṆḌJA-BR. 25,10,16.

*आश्वेय m. Patron. von अश्व.

आष् onomatop. vom *Laute des Niesens.*

1. आषाढ 1) m. *a) ein best. Monat. — b) ein Stab aus* Palâça-*Holz* (bei besonderen Begehungen getragen). — *c)* N. pr. eines Fürsten. — *d)* *Bein. des Malaja-Gebirges. — 2) f. आ fehlerhaft für अषाढा. — 3) f. ई *Vollmondstag im Monat* Âshâḍha VAITÂN. Spr. 7741.

2. आषाढ 1) Adj. *zum Monat* Âshâḍha *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein best. Festtag* ÂPAST. 1,11,20.

आषाढक 1) m. N. pr. eines Elephantenführers KATHÂS. 13,8.14.16.25. — 2) f. °ढिका N. pr. einer Râkshasî.

आषाढपुर n. N. pr. eines mythischen Berges.

*आषाढपूर्वज्ञ m. *der Monat* Gjaishṭha.

*आषाढभव m. *der Planet Mars.*

आषाढभूति m. N. pr. eines Gauners.

आषाढाद्रिपुर n. = आषाढपुर.

*आषाढाभू m. *der Planet Mars.*

आषाढि m. Patron. von Ashâḍha.

*आषाढीय Adj. *unter dem Mondhaus* Ashâḍhâ *geboren.*

आष्कारणिधन n. Name eines Sâman.

आष्ट 3. Sg. Aor. von 1. अश्.

*आष्टक n. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *आष्टकीय.

आष्टक्य n. = अष्टक 3) *a)* ÂPAST. 1,10,2 (अष्टाक्य gedr.).

*आष्टम m. *Achtel.*

*आष्टमातुर Adj. *acht Mütter habend.*

आष्टमिक Adj. *im achten* (Buche) *gelehrt —, besprochen.*

आष्टादंष्ट्र fehlerhaft für आष्ट्रा°. °ष्ट्राक्ष und °ष्ट्रोत्तर n.

*आष्टि m. Patron. von अष्टन्.

आष्ट्र 1) *n. *Luftraum.* — 2) f. आ = अष्ट्रा KÂṬH. 37,1. — 3) f. ई *Küche, Feuerplatz.*

आष्ट्रादंष्ट्र n. Name eines Sâman MAITR. S. 1,11,9.

*आष्ट्रा f. *Weltgegend.*

1. आस् Interj. *der Freude* und *des Unwillens.*

2. आस्, आस्ते, ep. auch आसते und आस्ति. 1) *sitzen, sich setzen, —auf* (Loc.; Acc. nur scheinbar. VIKR. 27,16 zu interpungiren: एतदासनम्। आस्यताम्। Eben so R. ed. Bomb. 1,72,15). — 2) *seinen Sitz haben, wohnen, weilen, seinen Wohnsitz aufschlagen, sich niederlassen, ein Lager beziehen, — in* (Loc. und *Acc.). Auch von Zuständen, die in diesem Falle persönlich gedacht werden. — 3) *auf dem Throne sitzen, Audienz ertheilen.* — 4) *ruhen, liegen* (von Thieren und leblosen Körpern). — 5) *sitzen,* so v. a. *festsitzen, nicht herunterfallen* Spr. 7253. — 6) *stillsitzen, verweilen, verbleiben, verharren.* सन्मार्गे *auf dem rechten Pfade* 146,5. — 7) *sitzen bleiben,* so v. a. *das Nachsehen haben* 233,11.13. — 8) *in einer heiligen Handlung begriffen sein, einer Ceremonie obliegen,* mit Acc. Ueberhaupt *obliegen,* mit Loc. — 9) *längere Zeit in einer best. Lage sich befinden, sich verhalten, — wie.* Die nähere Bestimmung ein Partic., Adj. oder Subst. im Nom. (oder im Instr. bei impersonaler Redeweise), ein Absol. oder Adv. सुखम् oder सुखेन *sich wohl befinden.* दुःखम् *betrübt dastehen* 327,15. — 10) *gereichen zu* (Dat.) Spr. 4859. — 11) *esse alicujus* (Gen.) 39,6. — 12) Imperat. *weg damit, genug —, schweigen wir davon, nedum* Spr. 7744. KÂD. 228,10.11. 250,6. II,61,9. VIKRAMÂÑKAK. 3, 30 (wo समस्तमास्ताम् zu lesen ist). तथा यथा — *so dass nicht mehr die Rede sein kann (konnte) von.* — Caus. आसयति *sitzen heissen.* — Desid. *आसिसिषते. — Mit अधि 1) *sitzen —, sich setzen —,* (von Thieren) *liegen —, sich legen auf* (Acc.). अधस्तच्छिंशपायाः (so ist wohl zu lesen) *unterhalb* R. 5,57,6. — 2) *seinen Aufenthaltsort haben* oder *nehmen, bewohnen, seinen Sitz haben* oder *aufschlagen* (auch von einem Herrscher), *beziehen* (eine Wohnung); mit Acc. Auch mit यत्र *wo.* — 3) *treten auf* oder *in, betreten, antreten* (Weg, Stellung, Beruf, Amt). पादुके *in die Schuhe fahren.* प्रमाणपक्षम् oder प्रमाणपङ्क्तिम् so v. a. *sich beweisen lassen.* — 4) *über —, höher als Jmd* (Acc.) *sitzen.* — 5) *ruhen auf.* Partic. अध्यासित *a) ruhend auf.* त्रिवाद्याध्या° *einem Streite unterliegend,* so v. a. *fraglich.* — *b) worauf Etwas* (Instr.) *ruht, — steht* KÂD. 40,15. — 6) *einem Manne* (Acc.) *fleischlich beiwohnen.* — 7) *über Etwas gestellt sein, herrschen.* — *Caus. *einen Sitz einnehmen lassen.* — *Desid. *zu besteigen im Begriff sein.* — Mit समधि einen Platz (Acc.) *einnehmen; bewohnen.* — *Desid. *einen Platz einnehmen wollen.* — Mit अनु 1) *dabei sitzen, umsitzen* (mit Acc.). Med. mit passiver Bed. — 2) *sich setzen, sobald sich ein Anderer gesetzt hat* (mit Acc.). — 3) einer religiösen Ceremonie (Acc.) *obliegen.* — Mit अन्तर् *sich setzen in* (Acc.) RV. 9, 78,3. — Mit उद् 1) *unbetheiligt sein, keine Theilname zeigen, sich gleichgültig* oder *passiv verhalten,* — 2) *Etwas* (Acc.) *bei Seite lassen, übergehen.* — Mit उप 1) *daneben sitzen, sich daneben setzen, neben Jmd* (Acc.) *sitzen* oder *sich setzen, umlagern* (als Zeichen der Unterordnung, Dienstbereitheit oder Hülfsbedürftigkeit). Med. auch mit pass. Bedeutung. — 2) *belagern.* — 3) *sitzen* 42,16. — 4) *zum Aufenthaltsort haben* oder *erwählen.* — 5) *beiwohnen, Theil nehmen an* (Acc.). — 6) *sich nähern, — hinbegeben —, gelangen zu* (Acc.). — 7) *obliegen, sich zu thun machen mit, pflegen, ausführen, ausüben;* mit Acc. अर्थान् *dem Gelde fröhnen* Spr. 7688. — 8) *sich unterziehen, erleiden, theilhaftig werden.* — 9) *ausharren, in einer Thätigkeit* oder *einer Lage verharren.* Die nähere Bestimmung ein Partic. oder ein Absol. — 10) *erwartend dabeisitzen, erwarten, zuwarten* 28,4. *das Zuwarten —, Nachsehen haben.* — 11) *ehrend* oder *dienend nahen, verehren, huldigen* 179,26. — 12) *achten auf Jmd* oder *Etwas, seine Aufmerksamkeit richten auf, hegen, pflegen.* — 13) *anwenden, gebrauchen.* — 14) *dafür halten, — erkennen.* — 15) eine Zeit (Acc.) *zubringen* R. 1,36,1 (35,1 ed. Bomb.). — Mit पर्युप 1) *umsitzen, umgében, umlagern* (auch in feindlicher Absicht). Med. auch mit pass. Bedeutung. — 2) *sitzen auf* (Acc.). — 3) *umwohnen.* — 4) *beiwohnen, Theil nehmen an* (Acc.). — 5) *Jmd dienend nahen, Ehre erzeigen, verehren, huldigen.* — 6) *Etwas* (Acc.) *ruhig ansehen* Spr. 3530. — Mit समुप 1) *dasitzen* 86,27. R. 2,105,1. — 2) *obliegen, ausüben, verrichten.* — 3) *Jmd Ehre erzeigen, verehren, huldigen.* — Mit परि 1) *herumsitzen, sich um Jmd* (Acc.) *sammeln.* — 2) *sich bemühen um* (Acc.) RV. 10,40, 7. — 3) *sitzen —, unthätig bleiben.* — Mit प्रति *sich setzen gegen* (Acc.). — Mit सम् 1) *zusammensitzen, versammelt sein —, sich versammeln um* (Acc.). — 2) *sitzen.* — 3) *seinen Sitz —, seinen Aufenthalt haben in* (Loc.) 89,14. — 4) *zur Berathung zusammentreten, Rath halten.* — 5) *obliegen,* mit Acc. — 6) *dasitzen —, sich benehmen wie* (इव) Spr. 5558. — 7) *dasitzen,* so v. a. *verblüfft sein, sich nicht zu helfen wissen* R. 7,106,7. — 8) *achten auf, anerkennen;* mit Acc. Spr. 1337. — 9) *es aufnehmen mit, gewachsen sein, widerstehen;* mit Acc. — Mit प्रतिसम् *es aufnehmen mit, gewachsen sein, widerstehen;* mit Acc.

3. आस् wohl n. *Mund, Angesicht;* nur im Abl. und Instr. आसा आस्य mit einer 1sten Person so v. a. *von mir aus.* आसा *vor's Angesicht hin, vor Aller Augen.*

4. आस् ved. 3te Sg. von 1. अस् 19,18.

1. आंस m. *Asche, Staub.*

2.*आस m. n. *Bogen.*

3. आंस 1) m. *a) Sitz. — b) Nähe;* s. आसात्. — 2) n. *Gesäss.*

आसंसारम् Adv. 1) *vom Anbeginn der Welt an.* — 2) *bis zum Weltende, für immer.*

आसक्ति 1) f. *a) Nachstellung, Verfolgung.* — 2) *das Hängen —, Hingabe an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) Adv. *ununterbrochen, durchgängig, durchaus.*

आसङ्क्तव्य Adj. *anzuhängen, anzufügen.*

आसङ्ग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anhaken, Hängenbleiben.* — *b) Nachstellung, Verfolgung.* — *c) das Hängen —, Hingabe an.* — *d)* N. pr. eines Mannes RV. eines Sohnes des Çvaphalka Bhâg. P. 9,24,15. — *e)* आत्रे; Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) *n. *eine Lehmart.* — 3) *Adj. und °म् *Adv. *ununterbrochen.*

*आसंगत्य n. Nom. abstr. von असंगत.

आसंगवम् Adv. *bis zum Saṁgava* TBr. 2,1,1,3.

आसङ्गिन् 1) Adj. *hängend an* (im Comp. vorangehend) Kâd. 161,11. — 2) *°नी f. *Wirbelwind.*

आसङ्गिम m. *eine Art Verband.*

आसज्ञ Adj. in चक्रमासज्ञ.

आसञ्जन n. 1) *das Anhängen, Anhaken; das Hängenbleiben.* — 2) *Henkel, Haken.*

आसञ्जनवत् Adj. *mit einem Henkel* oder dgl. *versehen.*

आसंज्ञित Adj. *mit dem man vorher eine Verabredung getroffen hat* Kâm. Nîtis. 6,11.

आसताम् Râgat. 5,3 fehlerhaft für आसाताम्.

आसत्ति f. 1) *Anschluss, unmittelbare Verbindung.* — 2) *das in die Enge Kommen, Verlegenheit, Rathlosigkeit.* — 3) *Erlangung.

आसत्तिविचार m. Titel eines Werkes.

आसद in दुरासद.

आसदन n. *Sitz.*

आसदम् Acc. und आसदे Dat. Inf. *sich zu setzen auf* (Acc.) RV.

आसन् n. *Mund, Rachen.*

1. आसन (AV.) und आसन (Çat. Br. 14) 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Sitzen, Sichsetzen.* — *b) Art und Weise zu sitzen, Stellung beim Sitzen* (von grosser Bedeutung bei religiösen Vertiefungen). — *c) das Sichaufhalten, Verweilen an einem Orte* AV. 20,127,8. — *d) das Haltmachen* (im Feldzuge), *Beziehen eines Lagers.* — *e) Sitz* Çat. Br. 14,9,1, 7. — *f) Thron eines Fürsten* und *die damit verbundene hohe Stellung.* — *g) der Theil des Pferderückens, auf dem der Reiter sitzt.* — 2) *f. आ *Aufenthalt.* — 3) f. ई *a) *Aufenthalt.* — *b) Sitz.* — *c) *Bude, Laden.*

2. *आसन m. = 2. असन.

आसनबन्ध m. *das Sichsetzen* Ragh. 2,6.

आसनवत् Adj. *einen Sitz habend, sitzend* Ragh. ed. Calc. 2,6.

आसनविधि m. *das Reichen eines Sitzes* Spr. 7665.

आसनस्थ Adj. *sitzend* 292,1. 319,1. M. 2,119. 202.

आसनी Adv. mit कर् *zum Sitze machen* Kâd. 162,20. fg.

आसत् Adj. = असत् RV. 4,5,11. 5,12,4. 7,104,8.

आसंतति Adv. *bis auf die Nachkommenschaft*

आसन्द 1) *m. Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई *ein aus Holz* oder *Flechtwerk gemachter Stuhl* oder *Sessel* VP. 3,11,79.

आसन्दिका f. *ein kleiner Sessel* Kâd. 247,6.

आसन्दीवत् m. N. pr. einer Oertlichkeit.

आसन्दीसंद् Adj. *auf einem Sessel sitzend.*

आसन्न n. *Nähe.* °चर Adj. *in der Nähe von* (im Comp. vorangehend) *sich bewegend* Kumâras. 3,56. °वर्तिन् Adj. *in der Nähe, neben Jmd befindlich* Chr. 109,24.

आसन्नतरता f. *grössere Nähe* Spr. 1065.

*आसन्ननिवासिन् Adj. *in der Nähe wohnend, Nachbar* Gal.

आसन्नप्रसवा Adj. f. *dem Gebären (Eierlegen) nahe* Bhâvapr. 1,77. Chr. 131,29.

आसन्निषु Adj. *Pfeile im Munde führend.*

आसन्य Adj. *im Munde befindlich, mündlich.*

आसन्नित्त् Adj. *gegenwärtig.*

आसपिण्डक्रियाकर्म Adv. *vor der Veranstaltung des Todtenmahls, an dem die Sapiṇḍa theilnehmen,* M. 3,247.

आसप्तम Adj. *bis zum siebenten sich erstreckend* Mund. Up. 1,2,3. Jâgñ. 1,205. R. 4,34,16.

आसमञ्ज m. Patron. von असमञ्ज.

आसमुद्र° Adv. *bis zum Meere* Ragh. 1,5.

आसमुद्रात्तम् Adv. dass. R. 4,37,3 (°त्ते gedr.). समुद्रात्ते R. ed. Bomb.

आसंबाध Adj. *beengt, vollgedrängt.*

आसयो Instr. Adv. *vor Jmdes Angesicht.*

1. आसव m. 1) *Destillation. — 2) *abgezogenes —, destillirtes Getränk, Liqueur,* insbes. *Rum* 294,28. Uebertragen auf *das Nass der Lippen.*

2. आसव m. *Belebung, Anregung.*

*आसवद्रु m. *Borassus flabelliformis L.*

आसवितर् Nom. ag. *Anreger.*

आसस्य m. *ein best.* Bali Gobh. 1,4,29 (आशस्य gedr.).

आसक् in दुरासक्.

आसात् Abl. Adv. *aus der Nähe, in d. N.*

आसाद् m. *Fussbank eines Sessels* Tândja-Br. 16,3,7.

आसादन n. 1) *das Niedersetzen, Niederlegen.* — 2) *das Stossen auf, Habhaftwerden* MBh. 2,21,12. Chr. 291,14.

आसादयितव्य Adj. *dem man sich nähern darf, angreifbar.*

आसाद्य Adj. *erreichbar, zu erlangen,* in अनासाद्य.

आसायम् Adv. *bis zum Abend* Spr. 7743.

आसार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Platzregen, heftiger Erguss* überh. Mâlav. 56. — 2) *Umschliessung des Feindes. — 3) *ein durch mehrere zwischenliegende Länder getrennter Fürst, der im Fall eines Krieges ein natürlicher Bundesgenosse ist.* — 4) *ein best. Metrum.*

आसारण m. N. pr. eines Jaksha.

आसारशर्करा f. Pl. *Hagelschlag.*

आसाव m. *Bereiter eines* Soma-*Tranks* RV.

*आसाव्य Partic. fut. pass. von सु, सुनोति mit आ.

*आसिक्क Adj. *mit einem Schwerte kämpfend.*

*आसिका f. 1) *die Reihe zu sitzen* 237,30. — 2) *Art und Weise zu sitzen.* — 3) *das Sitzen* (als Angabe einer Wurzelbedeutung).

आसिंच् f. *Schale, Schüssel.*

आसित 1) Adj. *a) sitzend* Kathâs. 121,99. — *b) *gesessen habend.* — *c)* n. impers. *gesessen worden.* — *d) dem man obgelegen hat, was getrieben worden ist* R. 1,3,4. — 2) n. *a) das Sitzen, Sichsetzen.* — *b) der Ort, an dem man gesessen* oder *sich aufgehalten hat.* — *c)* Name verschiedener Sâman.

आसिताभ्य n. und आसितोत्तर n. desgl.

आसितकी s. आसीतकी.

आसितव्य n. impers. *zu sitzen.*

आसिधार Adj. *mit der Schneide eines Schwertes in Verbindung stehend.*

आसिन् Adj. *werfend, schleudernd,* in पूर्वासिन्.

*आसिनासि und *आसिबन्धकि m. Patron.

आसिसादयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *anzugreifen beabsichtigend.*

आसिक्त्य von असिक्त्य gaṇa अनुशतिकादि in der Kâç.

आसीतकी f. *eine best. Pflanze* Lalit. 319,8. आसितकी 321,3.

आसीन Partic. praes. von 2. आस्.

आसीननगरप्राकारप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

*आसीनप्रचलायित n. *das Nicken beim Schlaf in sitzender Stellung.*

आसीमात्तम् Adv. *bis zur Grenze* Kathâs. 56,306.

आसीवन n. *das Annähen* Kâtj. 23,2.

आसुक n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आसुत् gaṇa गर्गादि.

आसुत n. *Mischtrank* (aus Früchten, Wurzeln u. s. w.) Bhâvapr. 2,57.

1. आसुति f. *Gebräu.*

2. आसुति f. *Erregung Belebung.*

*आसुतिमत् Adj. von 1. आसुति.

*आसुतीय Adj. von आसुत्.

*आसुतीवल m. 1) *Opferpriester.* — 2) *Bereiter* oder *Verkäufer von gebrauten Getränken.*

1. आसुर 1) Adj. (f. ई) *a) geistig, göttlich.* — *b) asurtsch, dämonisch.* — 2) m. *a) ein* Asura. — *b) *ein Fürst der* Asura. — *c)* Pl. *die Sterne der südlichen Hemisphäre.* — 3) f. ई *a) weiblicher Dämon.* — *b) Chirurgie.* — *c)* (sc. द्वार) *Harnröhre.* — *d) *Sinapis ramosa Roxb.* — 4) *n. *a) Blut.* — *b) Sochalsalz.*

2. आसुर Adj. *von* Âsuri *stammend* Ind. St. 3,259.

आसुरायण 1) m. *a)* Patron. von Âsuri, N. pr. eines Lehrers MBh. 13,4,56. — *b)* Pl. Name einer Schule. — 2) *f. ई Patron. von Asura und f. zu Âsuri.

आसुरायणि m. MBh. 13,255 wohl nur fehlerhaft für आसुरायण.

आसुरायणीय Adj. von Âsurâjaṇa.

*आसुराकृति m. Patron. gana तौल्वल्यादि in der Kâç.

आसुरि m. Patron. von Asura, N. pr. eines Lehrers.

आसुरिवासिन् m. Bein. des Prâçniputra.

आसुरीकल्प m. Titel eines Tantra.

*आसुरीय Adj. *von* Âsuri *stammend.*

आसृक्° Adv. *bis zu den Mundwinkeln* Kathâs. 18,89.

आसृष्टि Adv. *von der Erschaffung der Welt an.*

आसेक m. *das Begiessen, Bewässern* (eines Feldes).

आसेका m. *eine Art Schwächling.*

आसेचन n. 1) *das Aufgiessen, Eingiessen.* — 2) *Behälter für Flüssigkeiten.*

*आसेचनक Adj. = असेचनक.

आसेद्रु Nom. ag. *der Einen in Haft setzt* 213,31.

आसेध m. *Haft, Gefangensetzung* 213,25. 29. 30. 33. 214,5.

आसेवन n. 1) *das Sichaufhalten in* Spr. 2575. — 2) *anhaltende Beschäftigung mit Etwas.*

आसेवा f. = आसेवन 2) 233,32.

*आसेविन् Adj. = आसेवितमनेन.

आसेविन् Adj. 1) *besuchend, sich aufhaltend in.* — 2) *betreibend, obliegend, einer Sache sich hingebend.*

आसेव्य Adj. *zu besuchen* Spr. 1769.

आस्कन्द m. 1) *das Hinaufspringen, Sichschwingen auf.* — 2) *Angriff.* — 3) *eine best. Recitationsweise.* — 4) Bez. *des vierten Würfels.*

आस्कन्दक oder स्कन्दक Sâh. D. 561 fehlerhaft für स्कन्धक.

आस्कन्दन n. 1) *Angriff.* — 2) **das Anfahren, Schmähen.* — 3) *= संशोषण.

*आस्कन्दित und *°क n. *Carrière eines Pferdes.*

आस्कन्दिन् 1) Adj. *a) springend auf.* — *b) angreifend.* — *c) spendend.* — 2) *m. *Räuber* Gal.

आस्क्र Adj. (f. आ) *zusammenhaltend, vereinigt.*

आस्तर m. 1) *Streu, Lager, Teppich* Spr. 6052. — 2) N. pr. eines Mannes.

1. आस्तरण 1) n. = आस्तर 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *f. ई gaṇa गौरादि.

2. *आस्तरण Adj. = आस्तरणे दीयते oder कार्यम् gaṇa व्युष्टादि in der Kâç.

आस्तरणिक und °णीय n. = आस्तर 1).

*आस्तायन Adj. von अस्ति gaṇa पक्षादि.

आस्तार m. 1) *Hinstreuung.* — 2) *ein zum Würfelspiel hergerichteter Platz.*

आस्तारक m. *Rost* oder *Dreifuss* (auf welchem eine Pfanne über das Feuer gesetzt wird).

आस्तारपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

आस्तावं m. *Ort der Recitation eines best.* Stotra.

आस्तिक Adj. 1) *gläubig, gottesfürchtig.* — 2) *von Glauben zeugend* (Rede).

आस्तिक्य n. *Gläubigkeit, Gottesfurcht.*

आस्तिबलायन Adj. von अस्तिबल gaṇa पक्षादि in der Kâç.

1. आस्तीक m. N. pr. eines alten Weisen.

2. आस्तीक Adj. Âstika *betreffend.*

*आस्तीकार्यद् m. Bein. Ganameǵaja's (अस्ति° die Autt.).

*आस्तेय Adj. von अस्ति.

आस्त्रबुध्न m. N. pr. eines Mannes.

आस्थत् 3te Sg. und आस्थताम् (Bhatt. 15,91) 3te Du. Aor. von अस्, अस्यति.

आस्था f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verlangen nach, Interesse für, Sorge um, Lust an, Drang zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 47,2. Spr. 4444. Instr. so v. a. *mit Leib und Seele, nur darauf bedacht* 2304. Kathâs. 81,113. 87,24. — 2) *Einwilligung, Versprechen.* — 3) *Stütze. — 4) *Versammlung.* — 5) *Aufenthalt.* — 6) *Zustand.*

आस्थातृ Nom. ag. *darauf* (auf dem Wagen) *stehend.*

आस्थान 1) n. *a) Standort.* — *b) eine von Fürsten veranstaltete Versammlung* und *der dazu dienende Ort, Audienzsaal.* — 2) f. ई *Versammlungsort, Audienzsaal* 297,2.

*आस्थानगृह n. *Versammlungszimmer.*

आस्थानमण्डप m. oder n. *Audienzsaal* Hariv. 14438. Kâd. 8,3. 14,15. 15,4. 74,4.

आस्थानीय m. etwa *Kämmerling* Râǵat. 7,1518.

आस्थापन n. 1) *das Stillen* (des Blutes). — 2) *ein stärkendes und beruhigendes,* gewöhnlich *öliges Klystier.*

*आस्थापित n. (Kâç.) संज्ञायाम् gaṇa आचितादि.

आस्थायिका f. *Audienz.*

आस्थेय Adj. 1) *anzuwenden, zu erwählen, — ergreifen.* — 2) *anzusehen als, zu halten für* (Nom.). — 3) n. impers. *anzunehmen* Sarvad. 63,13.

आस्नान n. *Waschwasser, Bad.*

आस्रुपयस् v. l. für आस्रु°.

आस्रेय Adj. (f. ई) *im Blut befindlich.*

आस्पद n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Standort, Sitz, Stätte, Aufenthaltsort, Stelle —, Ort für* (eig. und übertr.); *Gegenstand des.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Prij. 20,4). — 2) *das 10te astrologische Haus.* — 3) **Geschäft.* — 4) **Macht.*

आस्पदी Adv. mit भू *zur Stätte von —, zum Gegenstand des* (Gen.) *werden* 211,31.

आस्पन्दन n. *das Zittern.*

आस्पात्र n. *Mund —, Trinkgefäss.*

आस्फानक n. *eine best. Meditation* Lalit. 314. fg. 324. fg.

आस्फार m. (Sâj. zu ṚV. 10,34,1. 8. 9) und आस्फारकस्थान n. *Würfelbrett.*

*आस्फाल m. *das Aneinanderprallen der Ohren eines Elephanten.*

आस्फालन n. *das Anprallen, Anschlagen, Anstossen, Zusammenstoss.*

आस्फुजित् m. Ἀφροδίτη, *der Planet Venus.*

आस्फोट 1) m. *a) das Schütteln,* insbes. *der Arme.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 2) *f. आ = 1) *a).*

*आस्फोटक m. *eine best. Pflanze.*

आस्फोटन 1) n. *a) das Schütteln, rasche Hinundherbewegung.* गात्रास्फो° *das Recken der Glieder.* — *b) *das Aufblühen.* — *c) *das Versiegeln.* — 2) *f. ई *Bohrer.*

आस्फोटित n. *das Schütteln,* insbes. *der Arme.*

आस्फोत 1) m. *a) Calotropis gigantea.* — *b) *Bauhinia variegata.* — *c) *= भूपलाश. — 2) f. आ *a) Jasminum Sambac Ait.* — *b) *Clitoria Ternatea.* — *c) *Echites frutescens* und *dichotoma.*

*आस्फोतक m. = आस्फोत 1) *a).*

आस्माक Adj. (f. ई) *unser, der unserige.*

*आस्माकीन Adj. dass.

आस्य, आस्यि n. 1) *Mund, Maul, Rachen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Gesicht.* — 3) *der Theil des Mundes, der bei der Hervorbringung eines*

Lautes in Betracht kommt. — 4) *Mündung, Oeffnung* (z. B. einer Wunde).

आस्यदघ्न Adj. *bis zum Munde reichend* Kâṭh. 23,4.

*आस्यन्दनवत् Adj. *herbeiströmend.*

*आस्यंधय Adj. (f. ई) *am Munde saugend, den M. küssend.*

*आस्यपत्त्र n. *Lotusblüthe.*

*आस्यपुष्प m. *eine Achyranthes* Nigh. Pr.

*आस्यफल m. *weiss blühender Stechapfel* Nigh. Pr.

आस्यमोदक n. *eine best. mythische Waffe.*

*आस्यलाङ्गल m. *Wildschwein.*

*आस्यलोमन् n. *Bart.*

आस्यस्रवण n. *Wässern des Mundes* (bei Uebelkeit) Kâraka 1,17.

*आस्यकात्य Adj. *die Worte* अस्यकृत्य (?) *enthaltend.* — Vgl. आमिकात्य.

आस्या f. 1) *das Sitzen.* — 2) **Aufenthalt.* — 3) **Zustand.*

*आस्यासव m. *Speichel.*

आस्यासुख Adj. *unangenehm schmeckend* Kâraka 1,17.

आस्योपलेप m. *eine best. Schleimkrankheit.*

*आस्रप m. *das 19te Mondhaus.*

आस्रव m. 1) **Reisschleim.* — 2) bei den Gaina *der Einfluss der Aussenwelt auf den Menschen.*

*आस्रायण m. Patron. von अस्र.

आस्राव m. 1) *das Fliessen, Ausfluss, Eiterung* Spr. 3667. — 2) *im Munde zusammengelaufenes Wasser* Gaut. — 3) *Körperschaden, Gebrechen.* — 4) Pl. *die auf den Menschen einwirkenden Sinnesobjecte* Âpast. 2,5,19.

आस्रावभेषज n. *Heilmittel gegen Schäden.*

आस्राविन् Adj. 1) *Brunstsaft entlassend, brünstig* (Elephant). — 2) am Ende eines adj. Comp. *Etwas fliessen lassend, — von sich gebend.*

आस्रुपयस् Adj. *mit reichlich fliessender Milch.*

आस्व 2. Imper. von 2. आस् 33,22.

आस्वाद् m. 1) *das Kosten, Genuss* (auch in übertragener Bed.). — 2) *der an Etwas haftende Geschmack* (auch in übertr. Bed.).

आस्वादक Adj. *kostend, geniessend* (auch in übertr. Bed.).

आस्वादन n. = आस्वाद् 1) 286,29.

आस्वादवत् Adj. *wohlschmeckend.*

आस्वाद्य Adj. 1) *zu kosten, — schmecken* (auch in übertr. Bed.). — 2) *wohlschmeckend, schmackhaft* (auch in übertr. Bed.). Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आस्से 1te (MBh. 3,189,41) und 2te Sg. Praes. von 2. आस्.

*आह् Interj. *des Vorwurfs, Befehls* und *der starken Vermuthung.*

आहक m. *eine best. Nasenkrankheit.*

आहंकारिक Adj. *zum* Ahaṁkâra *in Beziehung stehend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kap. 2,20. 5,84.

आहत 1) Adj. *angeschlagen*, so v. a. *durch ein Instrument bewirkt* (Ton) S. S. S. 5,1. 21,2. 3. S. auch हन् mit आ. — 2) *m. *Trommel.* — 3) *n. *ein altes* oder *neues Kleid.*

*आहतलक्षण Adj. *in gutem Rufe stehend.*

आहतविसर्ग Adj. *wo der* Visarga *in* ओ *übergeht.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 575.

आहति f. 1) *Schlag, Stoss.* — 2) *Product einer Multiplication* Comm. zu Âryabh. 2,17. Bîg. 70.

आहत्यवाद् m. *ausdrückliche Erklärung* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,15.

आहनन n. 1) *das Anschlagen, Aufschlagen.* — 2) *das Schlachten eines Thiers.* — 3) *Trommelschlägel* AV. 20,133,1.

*आहननवत् Adj. zur Erklärung von आहनस्.

आहनन्य Adj. *beim Anschlagen* (der Trommel u. s. w.) *sich äussernd.*

आहनस् Adj. 1) *schwellend, strotzend.* — 2) *geil.*

आहनस्य 1) n. *a) Geilheit.* — *b) Zoten.* °वादितर Adj. *sehr schamlose Reden führend.* — 2) f. आ Pl. Bez. *eines best. Abschnittes der* Kuntâpa-*Lieder.*

आहर 1) Adj. am Ende eines Comp. *herbeitragend, bringend.* — 2) m. *a) Darbringung* (eines Opfers) Kâd. 5,4. — *b) *die eingeathmete Luft.*

*आहरकरटा und *आहरचेला f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

आहरण 1) *Adj. *entwendend.* in अमृताहरण 1). — 2) f. ई *District* Ind. Antiq. 7,54. — 3) n. *a) das Ergreifen* Sâṁkhjak. 32. — *b) das Herbeiholen, Bringen.* — *c) das Ausziehen, Entfernen.* — *d) das Darbringen* (eines Opfers). — *e) *Kampf* Gal.

आहरणी Adv. mit कर् *darbringen, verleihen.*

*आहरनिवपा, *आहरनिष्किरा, *आहरवनिता, *आहरवसना, *आहरवितना und *आहरसेना f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

आहर्तर् Nom. ag. 1) *Herbeiholer, Bringer, Verschaffer.* — 2) *Nehmer, Entzieher* 214,28. — 3) *Veranlasser, Urheber*, mit Acc. — 4) *Darbringer* (eines Opfers). — 5) *Zusichnehmer, Geniesser*, mit Acc. Lalit. 320,13.

आहर्तवै Dat. Inf. *herbeizuholen* Çat. Br. 13,8,3,10.

आहलक् Interj.

1. *आहव m. *Opfer.*

2. आहव m. *Herausforderung, Kampf, Streit.* देहि ममाहवम् *kämpfe mit mir.*

आहवन n. *Opferspende.*

आहवनीय Adj. in Verbindung mit अग्नि) oder m. (mit Ergänzung von अग्नि) *Opferfeuer*, insbes. *das östliche der drei Feuer in der* Vedi. आहवनीयागार.

आहवनीयक dass.

आहवभूमि f. *Kampfplatz.*

आहस्पत्य Adj. *dem Herrn des Tages* (*der Sonne*) *gehörig* Mantrabr. 1,5,14. Gobh. 2,8,14.

आहार 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) herbeiholend, verschaffend.* — *b) herbeizuholen beabsichtigend, allaturus.* — 2) m. *a) das Herbeiholen.* — *b) das Beiziehen, Anwenden.* — *c) das Zusichnehmen von Nahrung; Nahrung, Speise.* °रं कर् *Nahrung zu sich nehmen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

आहारक 1) *Adj. *allaturus*, mit Acc. — 2) am Ende eines adj. Comp. *Nahrung, Speise.*

आहारनिर्गमस्थान n. und आहारनिःसरणमार्ग m. euphem. für *After* Spr. 5051.

आहारभूमि f. *Speiseplatz.*

आहारय्, °यति *seine Mahlzeit einnehmen* Spr. 1078.

आहारयोजन n. *Speisebereitung* MBh. 12,59,66.

आहारवृत्ति f. *Lebensunterhalt* Pañkat. 77,12.

*आहारसंभव m. *Chylus.*

आहारिक Adj. Bez. eines der fünf Körper der Seele bei den Gaina.

आहारिन् Adj. *sammelnd, lesend*, in शिलाहारिन्.

आहार्य 1) Adj. *a) herbeizuholen, herbeizuschaffen.* — *b) auszuziehen, zu entfernen, wobei ausgezogen wird* Suçr. 1,14,19. 28,9. 29,7. — *c) anzuwenden* Ind. St. 8,80. — *d) wandelbar, äusserlich.* — 2) m. *eine Art Verband.* — 3) n. *a) Zurüstung, Aufwartung.* — *b) Nahrung.*

1. आहाव m. 1) *Eimer, Trog.* — 2) **Tränke an einem Brunnen.*

2. आहाव m. 1) *Anruf, eine best. liturgische Formel.* — 2) **Kampf.*

3. आहाव Pañkat. I, 458 fehlerhaft für आहार; vgl. Spr. 5051.

*आहिंसि m. Patron. Davon Adj. *°सीय.

*आहिक m. 1) *der niedersteigende Knoten.* — 2) Bein. Pâṇini's.

*आहिकम् Indecl.

आहिच्छत्र Adj. (f. ई) *aus* अहिच्छत्र oder °त्रा *stammend* Mahâbh. 4,35,*a*.

आहिच्छत्रिक m. *ein Bewohner von* अहिच्छत्र oder °त्रा.

*आहिच्छत्रीय Adj. von आहिच्छत्र.

आहिण्डक und आहिण्डिक m. *eine best. Misch-*

lingskaste: der Sohn eines Nishâda *von einer* Vaidehî. Im Prâkrit Mṛkkh. 37,9 so v. a. *Reisender.*

आ॒क्षित Partic. von धा, दधाति mit आ.

*आक्षितलक्षण Adj. = आक्तलक्षण.

आक्षितसमित्क Adj. *der Brennholz zugelegt hat* Kauç. 56.

आ॒क्षिताग्नि Adj. *der das heilige Feuer angelegt hat, es unterhält.*

आ॒क्षिति f. *Anlegung* (des Feuers), *Angelegtes.*

आक्षितुणिडक m. *Schlangenbändiger.*

*आक्षित्य n. = अवक्षित्य 2).

*आक्षिमत Adj. von अक्षिमत्.

आक्षिर्बुध्न und °र्बुध्न्य n. *das unter* Ahirbudhna *stehende Mondhaus* Uttarabhadrapadâ.

आक्षीनिक Adj. (f. ई) *zu einer mehrtägigen Feier gehörig* Âçv. Çr. 11,2,11 (Hdschrr.).

आक्षुक 1) m. N. pr. *a*) eines Sohnes oder Grosssohnes des Abhigit. — *b*) Pl. eines Volkes. आक्षूतीनाम् v. l. für आक्षुकानाम्. — 2) f. ई N. pr. der Schwester Âhuka's.

आक्षुत n. **das den Menschen darzubringende Opfer, Gastfreundschaft.*

आ॒क्षुति 1) f. *Opferspende.* In der älteren Sprache wohl auch *Anrufung* (s. आह्वति). — 2) m. N. pr. eines Marutvant und eines Sohnes des Babhru Hariv. 1,36,22. MBh. 3,12,30. VP.² 4,67.

आ॒क्षुतिकृत Adj. *als Opferspende dargebracht* Çat. Br. 6,6,4,2.

आक्षुतिभाज् Adj. *einer Opferspende theilhaftig* Maitr. S. 1,6,2.7.

आक्षुतिमय Adj. *aus Opferspenden gebildet.*

आ॒क्षुतिवत् Adj. *mit Opferspenden versehen.*

आक्षुती Adv. mit कर् *als Opferspende darbringen* 325,24. Bâlar. 280,9. Mit भू *zur O. werden* 244,12.

आक्षुतीवृध् Adj. *an Opferspenden sich erfreuend.*

आक्षुतीष्टका f. Pl. Bez. *best. Backsteine* TS. 3, 4,10,1.

*आक्षुत्य n. *Tabernaemontana coronaria Willd.*

आ॒क्षुवध्यै Dat. Inf. *herbeizurufen* RV. 6,60,13.

आ॒क्षू॑ f. *Anruf.*

आक्षूतप्रपलायिन् Adj. *der, wenn er vor Gericht citirt wird, sich aus dem Staube macht,* 214,16.

आक्षूतव्य Adj. *herbeizurufen* Kathâs. 110,141. Wohl nur fehlerhaft für आक्षातव्य.

आक्षूतसंप्लवम् Adv. fehlerhaft für आभूतसंप्लवम्.

आक्षूताध्यायिन् Adj. *mit dem Studium wartend, bis man gerufen wird,* Âpast. 1,5,27. Gaut. 2,29.

आक्षूति f. *Anrufung.*

(आ॒क्षूर्य) आ॒क्षूरिय Adj. *vor dem man sich zu beugen hat.*

आ॒क्षृतयज्ञक्रतु Adj. *das bereite Opfer zu vollziehen entschlossen.*

आक्षृति f. *das Heranziehen.*

आक्षेय 1) Adj. *einer Schlange gehörig* AV. Paipp. — 2) m. *Schlangenkind.*

आक्षैनिक Âçv. Çr. 11,2,11 fehlerhaft für आक्षीनिक.

आ॒क्षो Indecl. *oder* (in der Frage). Mit folgendem स्विद् *oder etwa.*

आक्षोपुरुषिका f. *grosses Selbstvertrauen.*

आ॒क्ष्ण m. oder n. *eine Folge von Tagen.*

आक्ष्णिक 1) Adj. *a) was am Tage geschieht, — erfolgt. — b) was täglich geschieht, — erfolgt, täglich.* — 2) n. *a) eine täglich zu bestimmter Zeit zu vollbringende religiöse Handlung. — b) was an einem Tage vollbracht werden kann, Abschnitt, Kapitel. — c) *Speise. — d)* Titel verschiedener Werke.

आक्ष्णिकचन्द्रिका f., आक्ष्णिकतत्त्व n., आक्ष्णिकदीपक m., आक्ष्णिकप्रदीप m., आक्ष्णिकप्रयोग m., आक्ष्णिकमञ्जरी f., आक्ष्णिकसार m. und आक्ष्णिकाचारतत्त्व n. Titel von Werken.

आक्ष्णीनैबुक m. oder n. *ein best. Fest bei den* Dâkhinâtja Comm. zu Gaim. 1,3,15 und zu Nyâyam. 1,3,26.

आ॒क्ष्र्य m. Metron. des Çauka.

आक्षुतभेषज Adj. (f. ई) *das aus der Lage Gekommene heilend.*

आ॒ह्लाद् m. 1) *Erquickung, Erfrischung.* °कर (313,20. Kâd. II,69,6) und °कारिन् (Spr. 343) *erquickend.*

आह्लादक Adj. *erquickend, erfrischend.*

आह्लादन n. *das Erquicken, Erfrischen.* °कर *erquickend.*

आह्लादनीय Adj. *geeignet zu erquicken, — erfrischen* Kâd. 139,12.

आह्लादिन् Adj. *erquickend, erfrischend* 290,11.

आह्व 1) *Adj. etwa *anrufend, herbeirufend.* — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) *Benennung, Name.*

आह्वय m. 1) *Wette,* insbes. *bei Thierkämpfen* 212, 25. — 2) *Benennung, Name.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

आह्वयन n. *Benennung, Name.*

आ॒ह्वयितवै Dat. Inf. *herbeizurufen* Çat. Br. 2, 5,3,18.

आह्वयितव्य Adj. *aufzufordern, einzuladen.*

आह्वारक m. Pl. = आह्वारक.

*आह्वारकन्य n. N. pr. einer Stadt bei den Uçînara.

*आह्वारय्, °यति = आह्वारकं करोति oder आचष्टे.

आह्वान n. 1) *das Anrufen, Herbeirufen, Einladung.* — 2) *das Citiren vor Gericht* 213,6.12.20. — 3) *Aufforderung zum Kampf.* — 4) *das Herbeirufen einer Gottheit.* — 5) *das Citiren eines Geistes.* — 6) *eine best. liturgische Formel.* — 7) **Benennung, Name.*

आह्वानय्, °यति *Jmd* (Acc.) *vor Gericht citiren* 213,16.22.

*आह्वाय m. *Herbeirufung.*

आह्वायक 1) m. *Bote, Gerichtsbote* MBh. 12,76,6. — 2) °यिका *Botin.*

आह्वायितव्य Adj. *vor Gericht zu citiren.*

आह्वारक m. Pl. N. pr. einer Schule TS. Prât. 23,14.

आह्वृति 1) Adj. *hinterlistig* Hariv. 6737. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. आक्रुति v. l.

1.*इ Interj.

2. इ pronóm. Stamm der 3ten Person.

3. इ, ए॒ति (इमि! Taitt. Âr. 1,12,2) und °इते, अ॒यति und °ते, ई॒यति; Pass. ईयते. 1) *gehen, wandern, fahren, fliessen, sich fortbewegen, — verbreiten* (vom Schall); *kommen.* इत *gekommen in* (Acc.) Ait. Br. 2,31 (गृहानितं zu lesen). Mit पुनर् *wiederkommen.* — 2) *hingehen zu, sich begeben in, nach, zu* (Acc.). Mit पुनर् *zurückkehren zu.* — 3) *weggehen, entfliehen, weichen, verstreichen.* — 4) *ausgehen —, herkommen von* (Abl.). — 5) *wiederkommen.* — 6) *gut von Statten gehen, gelingen.* — 7) *gelangen zu, erlangen, erreichen, gerathen in.* Pass. ईयते Bhâg. P. 3,32,36. Partic. इत *gelangt zu* (Acc.). — 8) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden* 236,2. — 9) *bittend kommen, erbitten.* — 10) *gehen an, sich einlassen in, unternehmen.* — 11) *in einer Handlung begriffen sein, in einem Zustande* oder *Verhältnisse sich befinden.* Die Ergänzung ein Partic. Praes. — 12) *beschäftigt sein mit* (Instr.). — 13) *erscheinen —, sich darstellen als, sein.* — 14) Partic. इत = *स्मृत. — Caus. *आययति *zu gehen veranlassen.* — Intens. ई॒यते (auch in pass. Bed.), इयते, ई॒मके, Partic. ई॒यान (auch in pass. Bed.). 1) *wandeln, laufen, eilen, rasch dahin fahren.* — 2) *eilen zu* (Acc., Dat. oder Loc.). — 3) *erscheinen —, sich darstellen als* (Nom.). — 4) *angehen —, anflehen um;* mit doppeltem Acc.; *erflehen.* Pass. *angegangen —, angefleht werden um* (Acc. oder Gen.); *erfleht werden.* — Mit अच्छ *hinzugehen, sich nähern;* mit Acc. — Mit अति 1) *vorübergehen, verstreichen, hingehen.* Partic. अतीत *vergangen, verflossen, verstrichen, geschwunden.* — 2) *überflüssig —, überzählig sein.* — 3) *hingehen —, wegschreiten über* (Acc.), *überschreiten, hinter sich lassen.* अतीत mit act. Bed. — 4) eine best. Zeit (Acc.) *verstreichen lassen, versäumen.* अतीत mit act. Bed. — 5) *für*

Jmd (Acc.) *verstreichen* (von der Zeit). — 6) *betreten.* — 7) *hinausgehen über, weiterreichen, überholen, überragen* (mit Acc.). अतीत mit act. Bed. — 8) *siegreich überschreiten, überwinden.* अतीत mit act. Bed. — 9) *vorbeischreiten an, vorbeikommen, vermeiden, nicht beachten.* — 10) *sich ablösen von* (Abl.). बलादतीत: so v. a. *kraftlos.* — 11) अतीत *verstorben.* Mit वयसा dass. — 12) अतीत *säumig, lässig;* mit Loc. — Intens. अतीषते *im Widerspruch stehen mit* (Acc.) MBh. 2,41,40. — Mit अन्वति *in Jmds Gefolge hinüberschreiten.* — Mit अपाति *entgehen,* mit Acc. Gop. Br. 1,1,15. — Mit अभ्यति 1) *vorübergehen, verstreichen.* अभ्यतीत *verstrichen.* — 2) *überschreiten,* mit Acc. — 3) *durchdringen zu.* — 4) *verstreichen lassen, versäumen.* — 5) अभ्यतीत *gestorben.* — Mit उपाति *überschüssig hinzukommen.* — Mit अवतरुपाति *eintreten, indem man eine Schwelle* oder *Grenze überschreitet.* — Mit प्राति *vorübergehen an* (Acc.) RV. 5,1,9. — Mit व्यति 1) *vorübergehen, verstreichen.* व्यतीत *vergangen, verstrichen.* °काल Adj. *ungelegen* (z. B. kommen) Ragh. 5,14. — 2) *einen unregelmässigen Gang annehmen.* — 3) *vorübergehen—, —kommen an, überschreiten* 304,4. — 4) *hinüberkommen über* (einen best. Zeitraum). — 5) *überwinden, besiegen.* — 6) *nicht beachten, versäumen.* व्यतीत mit act. und pass. Bed. — 7) *abgehen —, abweichen von* (Abl.). — 8) व्यतीत *gestorben.* — 9) व्यतीत *säumig, lässig;* mit Loc. R. ed. Bomb. 4,31,8. — Mit समति 1) *vergehen, verstreichen.* समतीत *vergangen, verstrichen.* — 2) *vorübergehen bei, —kommen an, durchschreiten.* — 3) *überwinden, besiegen* Bhag. 14,26. — Mit अधि 1) Act. *a) bemerken, wahrnehmen, erkennen.* — *b) den Sinn richten auf* Tândja-Br. 8,2,10. *gedenken an, sich erinnern, sich kümmern um;* mit Gen. oder Acc. — *c) behüten vor* (पुरा) RV. 1,71,10. — *d) kennen, verstehen, auswendig wissen.* — *e) auswendig hersagen, verkünden.* — *f) studiren, lernen.* गुरोर्मुखात्. — 2) Med. *a) auswendig lernen, studiren, lernen von* (Abl.). — *b) auswendig hersagen, verkünden.* — 3) अधीत *a) gelernt, erlernt von* (Abl.). — *b) der Studien gemacht hat, unterrichtet.* — Caus. अध्यापयति und °ते (selten) *studiren lassen, unterrichten;* mit dopp. Acc. — *Desid. अधीषिषति. — *Desid. vom Caus. अध्यापयिषति. — Mit उपाधि in उपाध्याय. — Mit प्राधि, Partic. प्राधीत *im Veda-Studium vorgeschritten* Gaut. — Mit प्रत्यधि Med. *einzeln durchstudiren* MBh. 1,104,12. — Mit समधि Med. *durchstudiren, erlernen.* समधीत *erlernt.* — Mit अनु 1) *nachgehen, folgen, verfolgen, nachkommen.* — 2) *suchend nachgehen, aufsuchen.* — 3) *hingehen zu, besuchen, Theil nehmen an.* — 4) *sich richten nach, folgen, gehorchen* 26,16. — 5) *Jmd* (Acc.) *anheimfallen* (als Erbe). — 6) *gleichkommen, gleichen;* mit Acc. 248,13. 251,8. — 7) *hineingehen in* (Loc.). — 8) *kennen.* — Partic. अन्वित 1) *nachgehend, verfolgend;* mit Acc. — 2) *begleitet, umgeben, verbunden, erfüllt, versehen, ausgestattet, begabt, heimgesucht;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. दशयोजनान्वित *vermehrt um, plus* 221,1. — 3) *nachgeahmt, wiedergegeben.* — 4) *in einem logischen Zusammenhange stehend.* — 5) *entsprechend, passend.* — Intens. *suchend nachgehen, aufsuchen* RV. 5,34,1. — Mit समनु, Partic. समन्वित 1) = अन्वित 2). — 2) *entsprechend, angemessen, passend.* — Mit अवतर् 1) *dazwischentreten.* — 2) *dazwischentretend Jmd* (Acc.) *beschirmen* Bâlar. 235,6. — 3) *beseitigen.* अवतरायान् *Hindernisse* Kâd. 182,4. — 4) *ausschliessen von* (Abl. und bisweilen Gen.) 29,14. *Jmd übergehen.* अवतीरित *ausgeschlossen von.* — 5) अवतरित *a) dazwischenstehend* Spr. 3523. — *b) entfernt* 143,20. — *c) getrennt, geschieden.* कतिपयदिवसावतरितम् Adv. so v. a. *nach Verlauf von einigen Tagen* Kâd. II, 60,24. — *d) sich* in einer best. Lage oder Zustande (im Comp. vorangehend) *befindend.* — *e) verhüllt, verdeckt;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend 241,27. MBh. 13,143,40. — *f) unterdrückt —, gehemmt durch* Spr. 7327. — Intens. *hinundhergehen zwischen* (Acc.). — Mit अप *weggehen, sich entfernen, entfliehen, weichen, verschwinden.* — अपेत 1) *entflohen, gewichen, geschwunden.* — 2) *abgefallen —, abgewichen von, im Widerspruch stehend mit* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *gekommen um, frei von.* — Mit व्यप 1) *auseinandergehen, sich trennen.* — 2) *weichen, schwinden, aufhören.* — व्यपेत 1) *getrennt* Spr. 3163. — 2) *gewichen, geschwunden.* — 3) *abweichend von* (im Comp. vorangehend). — Mit अपि 1) *eintreten —, eingehen —, sich ergiessen —, sich auflösen in* (Acc.). अपीत mit act. Bed. — 2) *hingehen zu.* — 3) *hingehen in die andere Welt, sterben.* — 4) *theilhaftig werden.* — 5) *vergehen.* — Mit अभि 1) *herankommen, sich nähern, — einstellen.* सकाशम् oder समीपम् *sich nähern.* अस्तम् *zum Untergang sich neigen.* — 2) *zugehen —, losgehen auf* (Acc.). — 3) *entlang gehen, nachgehen.* °पदवीम् so v. a. *gleichen.* — 4) *hereintreten, eingehen in.* — 5) *erreichen, treffen, gelangen zu.* — 6) *erlangen, theilhaftig werden.* — 7) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — 8) mit einem Partic. Praes. *sich daran machen zu.* — 9) *hervorgehen, entstehen aus* (Abl.) Spr. 2969. Wohl besser अत्येति. — 10) *erkennen.* — Intens. *anflehen um,* mit dopp. Acc. — Mit उदभि *über Jmd* (Acc.) *aufgehen* (von der Sonne) RV. 8,82,1. — Mit समभि 1) *herankommen, kommen zu* (Acc.). — 2) *zu Theil werden.* — 3) *nachgehen, folgen.* — Mit अव 1) *herabgehen.* — 2) *sich herabstürzen auf* (Acc.). — 3) *hingehen zu.* — 4) *weggehen, sich entfernen.* — 5) *der Meinung sein, dafürhalten.* — 6) *schauen auf, betrachten.* — 7) *einsehen, begreifen, verstehen, gewahr —, inne werden.* Mit Acc. des Objects und Prädicats *erfahren —, erkennen —, wissen, dass — ist.* Das Prädicat auch im Nom. mit इति. — 8) *verstehen zu* (Infin.). — अवेत 1) *vergangen, abgelaufen.* — 2) *gelangt zu* oder *zur Einsicht gelangt von* (Acc.) P. 5,1,134 nach der Kâç. — Intens. *abbitten, versöhnen.* — Mit अन्वव *nachgehen, zugehen auf* (Acc.). — 2) *theilhaftig werden, erhalten.* — 3) *sich einlassen in, — abgeben mit.* अन्ववेत *betrieben, dem man obliegt.* — Mit अभ्यव 1) *hinabgehen —, hinabsteigen in.* — 2) *ein Einsehen haben, sich herablassen* Çat. Br. 4,2,1,6. — 3) *wahrnehmen.* — Mit समभ्यव 1) *ganz hineindringen in* (Acc.) Çat. Br. 3,8,5,8. — 2) *ein Uebereinkommen schliessen mit* (Instr.). — Mit आव *sich herabstürzen —, herabschiessen auf* (Acc.) RV. 5,41,13. — Mit उपाव 1) *hinabgehen, hinabsteigen in* (Acc.). Mit नितराम् *ganz niedersinken.* — 2) *einstimmen, einfallen.* — 3) *zustimmen, sich willig zeigen.* — Mit पर्यव 1) *umlenken, einlenken auf* (Acc.). — 3) *umlaufen* (von der Zeit), *verstreichen.* — Mit प्रत्यव 1) *wieder herabkommen zu* (Acc.) Tândja-Br. 15,7,6. — 2) *sich vergehen, sündigen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,5. — Mit अभिप्रत्यव *herabsteigen zu.* — Mit व्यव *treten zwischen* (Acc.), *trennen* RV. Prât. 17,14. °व्यवेत *getrennt —, geschieden durch* Vârtt. zu P. 6,4,93 (Mahâbh. 6,4, 32,*b*). — Mit अनुव्यव *einem Andern folgend dazwischentreten.* — Mit समव 1) *zusammenkommen, — fliessen, sich vereinigen in* (Acc.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,2, 10.11. — 2) *erachten, halten.* तृणमिव 104,16. — समवेत 1) *vereint, zusammengenommen, alle.* — 2) *enthalten in, inhärirend.* — 3) *gelangt zu* (Acc.). — Mit आ 1) *herbeikommen, kommen, hingehen zu* (Acc., ausnahmsweise Dat.) 119,4. 128,11. 271,13. Mit पुनर् *wiederkommen, — hingehen zu* 25,9. 40,15. 116,26. — 2) *wiederkommen* 78,3. — 3) *gelangen zu, erlangen, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). मध्यम् *zu stehen kommen zwischen* (Gen.). — 4) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* आययति Khând. Up. 5,14,1 wohl

fehlerhaft für आपत्ति. — Intens. 1) *herbeieilen.* — 2) *anflehen um* (mit dopp. Acc.), *erflehen.* — Mit अच्छा *hinzugehen.* — Mit अत्या *herüberkommen.* — Mit अन्वा 1) *in Jmds* (Acc.) *Gefolge kommen.* — 2) *Etwas nachthun, sich richten nach* (Acc.) KÂTJ. ÇR. 11,1,8. — Mit अभ्या 1) *herbeikommen, kommen zu* oder *in, herantreten an* (Acc.) 22,1. 48,18. 62,30. *kommen von* (Abl.). Mit भूयस् *wieder zurückkommen* 115,10. — 2) *sich hingeben* (z. B. dem Schlafe). — Mit समभ्या *herbeikommen, kommen zu* (Acc.). — Mit अवा scheinbar in अवेहि (fehlerhaft für अवेहि). — Mit उदा 1) *hinaufgehen, aufgehen* (von einem Gestirn), *emporsteigen, hinaufsteigen auf* oder *zu* (Acc.). — 2) *herauskommen, — steigen, hinausgehen.* — 3) *hervorgehen, entstehen.* — Mit अनूदा *nach Jmd hinaufsteigen.* — Mit अभ्युदा *heraustretend Jmd* (Acc.) *entgegengehen.* — Mit उपोदा *hinaufgehen in* (Acc.). — Mit उपा 1) *herbeikommen, kommen —, treten zu, sich nähern.* शरणम् *sich in Jmds* (Acc.) *Schutz begeben.* गान्धर्वेण विवाहेन *sich nach Art der* Gandharva *mit einem Manne* (Acc.) *vermischen.* — 2) *Jmd angehen um,* mit dopp. Acc. ṚV. 8,20,22. — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden* Spr. 1450. — Mit अभ्युपा *zu Jmd hingehen.* शरणम् *sich in Jmds* (Acc.) *Schutz begeben.* — Mit न्या *gerathen in* (Acc.). — Mit निरा *hervorkommen, erscheinen, abgehen* AV. 10,4,21. 22. — Mit परा scheinbar in परेहि (fehlerhaft für परेहि). — Mit पर्या 1) *umherwandern* 23,15. — 2) *umwandeln,* mit Acc. — 3) *wiederkehren.* — Mit अनुपर्या *der Länge nach umwandeln, durchwandern.* — Mit अभिपर्या *für Jmd* (Acc.) *verstreichen.* — Mit प्रत्या *wiederkommen, zurückkommen, — kehren nach* (Acc.) 39,3. — Mit प्रा und विप्रा scheinbar in प्रेहि und विप्रेहि (fehlerhaft für प्रेहि und विप्रेहि). — Mit समा 1) *zusammenkommen, zusammen herbeikommen, sich sammeln bei* oder *in* (Acc. oder Loc.), *zusammenkommen mit* (समम् oder blosser Instr.). — 2) *sich ehelich verbinden mit* (Instr.). — 3) *herbeikommen, hinkommen —, hingehen zu* (Acc.). — 4) *betreten.* — 5) *es mit Jmd* (Acc.) *aufnehmen.* — 6) *herbeiführen, bewerkstelligen.* — समेत 1) *zusammengekommen, versammelt, verbunden, vereinigt.* — 2) *vereinigt —, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). °म् Adv. — 3) *aneinandergerathen mit* (Instr.). — 4) *gelangt zu, getreten in* (ein Verhältniss, eine Lage); mit Acc. VARÂH. BṚH. S. 24,29. — Mit अभिसमा 1) *zusammen herbeikommen, vereinigt hinkommen zu* (Acc.), *aufsuchen.* अभिसमेत *versammelt.* — 2) *zusammentreffen, aneinanderstossen* SÂMAV. BR. 3,3,5. — 3) *sich wenden zu* (Acc.) AV. 6,102,1. — Mit उपसमा *zusammenkommen, zusammentreffen an* oder *mit* (Acc.). — Mit परिसमा *umkehrend sich hinbegeben zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *hinaufgehen, — steigen, — zu* (Acc.). — 2) *aufgehen* (von Gestirnen) Spr. 7850. in der Astron. *heliakisch aufgehen.* उदित *aufgegangen.* — 3) *aufziehen* (von Wolken). — 4) *sich erheben, aufbrechen, ausziehen* AV. 3,4,1. *zum Kampfe gegen* (Acc.). — 5) *in die Höhe kommen, sich über Andere erheben* Spr. 399. so v. a. *stolz thun* 6865. उदित *sich brüstend* MBH. 3,254,27. — 6) *einen Aufschwung nehmen, sich steigern.* उदित *gehoben, gesteigert; üppig geworden.* — 7) *aufsteigen, wachsen, an Zahl zunehmen.* — 8) *hinaus —, herausgehen aus* (Abl.). — 9) *hervorgehen, entstehen, zu Tage treten, zum Vorschein kommen* 280,30. 294,24. *ertönen* BÂLAR. 188,12. उदित *entstanden, zum Vorschein gekommen* Spr. 4498. *offen zu Tage liegend* ṚV. 8,92,11. — 10) *entkommen, sich losmachen von* (Abl.). — Mit अनूद् 1) *hinaufgehen —, hinaufsteigen nach* (Acc.) ÇAT. BR. 7,5,2,30. — 2) *aufgehen nach.* — 3) *heraustretend Jmd* (Acc.) *entgegengehen* AIT. BR. 2,19. — Mit अपोद् 1) *ausweichen, auf die Seite gehen, abgehen von* (Abl.). — 2) *sich entfernen von* (Abl.) ÇAT. BR. 2,6,1,15. — 3) *sich entziehen,* mit Abl. 22,2. — Mit अभ्युद् 1) *aufgehen über* (Acc.), von der Sonne. अभ्युदित mit pass. Bed. *bei Sonnenaufgang noch schlafend* Cit. im Comm. zu TS. I, 144. — 2) *aufgehen,* von Gestirnen. In der Astron. *heliakisch aufgehen.* अभ्युदित *aufgegangen.* — 3) *sich zum Kampf erheben gegen* (Acc.). अभ्युदित mit act. Bed. — 4) *in die Höhe kommen.* अभ्युदित *im Glück sich befindend.* — 5) *entstehen, erscheinen, zu Tage treten.* — 6) *bei Etwas* (Acc.) *den Schluss machen* TÂṆḌYA-BR. 10,5,5. 7,4. — Mit उपोद् *zugehen auf* (Acc.). — Mit प्रोद् 1) *aufgehen,* von Gestirnen. — 2) *hervortreten, erscheinen, sich zeigen* SÂH. D. 18,21. Spr. 4034. — Mit प्रत्युद् 1) *hinaufsteigen zu* (Acc.). — 2) *sich erheben und Jmd* (Acc.) *entgegen gehen.* — Mit समुद् 1) *aufgehen,* von Gestirnen. — 2) *aufstehen, sich zum Kampf erheben.* एककार्यसमुद्यतौ MBH. 2,20,24. — समुदित 1) *aufgezogen,* von Wolken. — 2) *hoch.* — 3) *zusammengekommen, vereinigt, gesammt* 290,25. BENF. Chr. 190,11. — 4) *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 5) *gehörig versehen, woran Nichts fehlt, allen Forderungen entsprechend* R. 2,14,40. *glücklich ausgestattet* MBH. 4,20,13. — Mit उप 1) *herbeikommen, hinzugehen, herankommen an, hintreten —, gelangen zu, sich hinbegeben zu* oder *nach, sich nähern, antreffen, stossen auf* 29,2. *sich von* (Abl.) *zu* (Acc.) *hinwenden* 35,12. 13. अस्तम् *heliakisch untergehen.* अप: *sich in's Wasser begeben, baden.* — 2) *sich fleischlich nähern* (vom Manne und Weibe). — 3) *in die Lehre treten bei* (Acc.). — 4) *sich wenden an, angehen* Spr. 3154. — 5) *erlangen, theilhaftig werden* 25,27. 26,17. *sich begeben —, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). मम पुत्रताम् 25,21. 24. धृतिम् 292,7. दर्शनम् *sich Jmd* (Gen.) *zeigen* 42,23. राक्षसभावम् 107,27. समीपत्वम्, अतिदूरत्वम् Spr. 7849. — 6) *antreten, begehen, unternehmen, sich widmen, — hingeben.* निद्राम् *dem Schlafe,* प्रायम् *dem Hungertode.* — 7) *eintreten, sich einstellen, erscheinen.* — 8) *zu Theil werden, zufallen, widerfahren, treffen* Spr. 5343. — 9) *einstimmen, einfallen.* — 10) *sich zu einer Meinung bekennen, annehmen* Comm. zu NJÂJAM. 2,1,18. — 11) *begreifen, fassen.* — 12) *Etwas* (Acc.) *halten für* (Acc.), *ansehen.* — उपेत 1) *herbeigekommen.* — 2) *sich begeben habend nach.* वनोपेत *der sich in den Wald zurückgezogen hat* 219,3. राशिम् so v. a. *sich befindend —, stehend in.* — 3) *bei einem Lehrer in die Lehre getreten* PÂR. GṚHJ. 3,10,10. JÂGÑ. 3,2. — 4) *gekommen um Schutz zu finden, um Schutz flehend* Spr. 1843. — 5) *sich an* einem Ort (Loc.) *befindend.* — 6) *gelangt zu, erreicht habend.* पीनत्वम् 311,26. — 7) *angetreten —, sich hingegeben habend.* निद्राम् *schlafend.* मैनत्रतोपेत 58,24. — 8) *Jmd* (Gen.) *zu Theil geworden* PRAB. 75,12. — 9) *begleitet von, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Intens. (einen Gott) *angehen —, anflehen mit* (Instr.) ṚV. 10,24,2. — Mit अध्युप R. 2,43,15 fehlerhaft für अभ्युप. — Mit अभ्युप 1) *herbeikommen* 291,29. *treten —, sich hinbegeben —, gelangen zu, sich hineinbegeben in.* अप: so v. a. *baden.* — 2) *Jmd* (Acc.) *entgegengehen.* — 3) *sich gesellen zu* (Acc.) Spr. 3483, v. l. — 4) *gelangen zu, theilhaftig werden, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). रुचाम् *Jmd* (Dat.) *gefallen* MBH. 3,5,13. — 5) *sich zu einer Meinung bekennen, annehmen* ṚV. PRÂT. 11,24. Comm. zu NJÂJAM. 2,1,18. ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,25. — 6) *erwählen* Spr. 7734. — *zu* (Acc.) 3734. Chr. 44,24. — 7) *zugeben, beistimmen, beipflichten.* — अभ्युपेत 1) *gekommen zu* oder *in* (Acc.). गृहम् so v. a. *stehend —, sich befindend in.* — 2) *wozu sich Etwas gesellt hat, verbunden mit* (Instr.). — 3) *zugegeben, dem man beistimmt* BENF. Chr. 183,12. *versprochen* MEGH. 38. — Mit समभ्युप in समभ्युपेय. — Mit समोप, Partic. °समोपेत *versehen mit.* — Mit प्रत्युप *sich wieder hinwenden zu, wieder beginnen.* — Mit व्युप *sich vertheilen in* oder

über. — Mit समुप 1) *zusammenkommen, sich versammeln.* — 2) *feindlich zusammenstossen.* — 3) *herbeikommen, hintreten* —, *sich begeben zu.* — 4) *sich fleischlich nähern* (einem Weibe) 75,26. — 5) *Jmd angehen, sich wenden an* zu Spr. 3154. — 6) *aufgehen in* RV. Prât. 18,32. — 7) *erlangen, theilhaftig werden, gerathen in.* — 8) *eintreten, sich einstellen, erscheinen* MBh. 2,63,5. — 9) *Jmd zu Theil werden, kommen über, treffen* Spr. 7797. — समुपेत 1) *zusammengekommen, versammelt.* — 2) *gekommen.* — 3) *verbunden* —, *versehen mit* (Instr.) 51,21. — Mit *डुस्, डुरयते und डुलयते. — Mit नि 1) *hineingehen, eindringen in.* — 2) *gerathen in, theilhaftig werden.* — Mit अभिनि *inire* (feminam). — Mit उपनि *sich irgendwohin begeben.* — Mit निस् *herausgehen, hervorkommen,* — *dringen* (von Belebtem und Unbelebtem). Auch *निलयते. — Mit परा 1) *weggehen,* — *laufen.* — 2) *hingehen* 21,24. — *zu* (Acc.). — 3) *hingehen in die andere Welt, abscheiden, sterben.* परेयिवंस् (Bhâg. P.) und पेरेत *abgeschieden.* — 4) *gelangen zu, erlangen, theilhaftig werden.* — Mit अनुपरा *entlang gehen, nachgehen.* — Mit अपपरा *davon gehen.* — Mit अभिपरा *weggehen zu.* — Mit उपपरा *hingehen zu.* — Mit प्रतिपरा *wieder zurückkehren zu.* — Mit विपरा *wieder weggehen, zurückkehren zu.* — Mit संपरा, Partic. संपरेत 1) *dem Tode verfallen* Ait. Âr. 352, 3 v. u. — 2) *abgeschieden, verstorben.* — Mit परि 1) *umhergehen, im Kreise sich bewegen, umherwandern; umschreiten, umwandern, umfliessen.* — 2) *umfassen, einfassen, umspannen, umgeben.* — 3) *rennen in.* — 4) *gelangen zu, erreichen.* — 5) *erlangen, theilhaftig werden.* — 6) mit oder ohne मनसा *mit dem Geiste durchwandern, erwägen.* — परीत 1) *im Kreise herumstehend.* — 2) *abgelaufen.* — 3) *umspannt* —, *umgeben* —, *erfüllt* —, *in Besitz genommen* —, *ergriffen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 24,2. — 4) = विपरीत *verkehrt* in übertr. Bed. MBh. 14,17,13. — 5) fehlerhaft für परीत्त. — Intens. *sich umwälzen,* — *bewegen um, umkreisen.* — Mit अनुपरि 1) *im Kreise sich bewegen nach, umkreisen.* — 2) *entlang wandern,* mit Acc. R. 6, 3,29. — Mit अभिपरि, Partic. अभिपरीत *erfüllt* —, *ergriffen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit प्रतिपरि *in umgekehrter Richtung herumgehen.* — Mit विपरि 1) *sich umwenden, umkehren, heimkehren.* — 2) *fehlschlagen.* — विपरीत 1) *umgekehrt, verkehrt, in entgegengesetzter Richtung gehend, versetzt.* — 2) *im umgekehrten Falle sich befindend, das Gegentheil von Etwas seiend* oder *thuend.* — 3) *auseinandergehend, verschieden.* — 4) *verkehrt* in übertragener Bed. — 5) *widerwärtig, ungünstig.* — Mit प्रतिविपरि *sich wieder umwenden.* — Mit संपरि 1) *umgehen, umschreiten.* — 2) *umspannen, in sich fassen.* — 3) *erwägen* Kathop. 2,2. — Mit पला (= परा), पलायति (selten) und पेलायते *fliehen.* — Mit प्रपला *davonfliehen, profugere.* — Mit विपला *auseinanderfliehen.* Imperf. व्यपलायत. — Mit *संपला *insgesammt fliehen.* — Mit परि (= परि), पल्ययते *umhergehen.* — Mit उपपरि *sich zurückwenden.* — Mit विपरि *sich umwenden, umkehren, heimkehren.* — Mit प्र 1) *fortgehen, weitergehen, aufbrechen, sich auf den Weg machen* 29,14. 80,20. 81,6. अस्माल्लोकात् oder इतस् *aus dieser Welt scheiden; fortschreiten* —, *vordringen* —, *hingehen zu.* — 2) *hervortreten, vorschreiten.* — 3) *in Gang kommen, von Statten gehen.* — 4) *aus dieser Welt fortgehen, abscheiden, sterben.* प्रेत्य *nach dem Tode, jenseits* 34,25. प्रेत *verstorben.* — 5) *gelangen zu, theilhaftig werden.* — Mit अनुप्र 1) *Jmd nachgehen, folgen.* — 2) *aufsuchen.* — 3) *im Tode folgen.* — Mit अपप्र *sich entfernen von* (Abl.). — Mit अभिप्र 1) *herbeikommen, sich nähern, hingehen* —, *sich hinbegeben zu.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — 3) *mit den Gedanken gehen zu, im Auge haben, meinen, denken an* P. 1,4,32. Comm. zu Njâjam. 2,1,10. — 4) *hinter Etwas kommen, erfahren.* — 5) *einwilligen in* (Acc.). — अभिप्रेत 1) *beabsichtigt, gemeint.* बोधयितुम् *dem man Etwas zu wissen thun will* 222,33. °म् Adv. Pañkat. 265,21 fehlerhaft für यद्याभिप्रेतम्, wie ed. Bomb. liest. — 2) *angenommen, anerkannt, gebilligt.* — 3) *am Herzen liegend, erwünscht, genehm, lieb.* — Mit उपप्र 1) *hinzugehen, losgehen auf, hingehen zu.* — 2) *unternehmen, beginnen, sich anschicken zu* (Acc. oder Dat.). — Mit परिप्र *ringsum durchlaufen.* — Mit विप्र 1) *auseinandergehen, sich zerstreuen.* विप्रेतृ: Partic. — 2) *fortgehen.* — Mit संप्र *zusammenströmen.* — संप्रेत्य MBh. 13,2980 fehlerhaft für स प्रेत्य. — Mit प्रति 1) *hinzugehen* —, *hingehen zu, entgegen gehen* (auch feindlich). — 2) *herbeikommen.* — 3) *heimkehren.* — 4) *Jmd angehen, sich wenden an.* — 5) *Jmd* (Dat.) *zu Theil werden, zufallen.* — 6) *Etwas annehmen, entgegennehmen* 24,27. — 7) *annehmen, anerkennen, als gemeint ansehen, als gültig erkennen, glauben an.* Ausnahmsweise auch प्रतीयते in dieser Bed. — 8) *sich überzeugen von, Gewissheit erlangen über, mit Bestimmtheit wissen* (Object und Prädicat im Acc.). — 9) *Jmd* (Gen.) *glauben, trauen.* — 10) Pass. प्रतीयते *erkannt* —, *ersehen werden, sich ergeben* 248,1. 6. प्रतीयमान *bekannt als* (Nom.); *sich erst herausstellend, nicht direct ausgesprochen* 230,13. — प्रतीत 1) *der eine feste Ueberzeugung gewonnen hat, fest entschlossen, auf Etwas bestehend* MBh. 3,266,9. 14,9,23. — 2) *Glauben schenkend, vertrauend auf* (im Comp. vorangehend) Hit. 12,2. — 3) (*einverstanden*) *zufriedengestellt, froh, heiter* 26,11. 81,9. — 4) *anerkannt, bekannt,* — *für* (Instr.). — Caus. प्रत्याययति 1) *annehmen* —, *erkennen lassen, führen auf, herausstellen als, beweisen.* — 2) *Jmd von der Wahrheit einer Sache überzeugen.* — *Desid. प्रतीषिषति *zu erkennen streben.* — Mit आप्रति *Jmd* (Acc.) *entgegengehen* RV. 6,42,2. — Mit संप्रति 1) *wiederkehren;* nur im Partic. संप्रतीत. — 2) *zu einer festen Ueberzeugung gelangen, auf's Reine kommen.* संप्रतीत *fest überzeugt* MBh. 3,186,26. *fest entschlossen* 268,13. — 3) *Jmd* (Gen.) *trauen.* — 4) Pass. *gemeint sein.* — 5) संप्रतीत *allgemein angenommen.* — Caus. *bewirken, dass man Etwas unter Etwas versteht.* — Mit प्र (= प्र), प्रायते *fortgehen, hingehen* Maitr. S. 3,9,1. 4,6,8. — Mit उपप्र, °प्रायते *losgehen auf* Maitr. S. 1,10,14. 16. — Mit वि 1) *auseinander gehen, nach verschiedenen Richtungen gehen, sich zerstreuen,* — *vertheilen.* — 2) *zerstieben, verschwinden, vergehen, weichen, verloren* —, *zu Grunde gehen.* वीत am Anf. eines adj. Comp. *verschwunden, vergangen, gewichen.* — 3) *durchgehen, durchschneiden im Gange.* — Intens. *durchgehen, durchlaufen.* — Mit अनुवि 1) *im Anschluss an Jmd sich trennen.* — 2) *sich ausbreiten.* — Mit अभिवि *von verschiedenen Seiten hingehen zu.* — Mit परिवि in परिव्यय. — Mit सम् 1) *zusammengehen,* — *kommen,* — *treffen, sich vereinigen an* oder *bei* (Acc.), — *mit* (Instr., in der älteren Sprache auch Dat.). संमित *vereinigt* 15,7. *versammelt; verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *feindlich zusammentreffen.* — 3) *sich fleischlich vereinigen mit* (Acc. oder सार्धम्, सह). — 4) *kommen, hingehen, hingehen* —, *gelangen zu, aufsuchen.* — 5) *führen zu* (von einem Wege). — 6) *übereinkommen* —, *übereinstimmen mit* (Instr.). — 7) impers. *unter Jmd* (Gen.) *über Etwas* (Loc.) *zur Entscheidung kommen.* — Intens. 1) *besuchen.* — 2) *erscheinen, sich darstellen.* — Vgl. समीय्. — Mit अतिसम् *hinaufgelangen zu* (Acc.). — Mit अनुसम् 1) *zusammen* —, *der Reihe nach aufsuchen,* — *besuchen.* — 2) *zu Jmd* (Acc.) *treten um ihm zu dienen.* — 3) *sich zusammen richten nach* (Acc.). — 4) *übergehen in, werden zu* (Acc.). — 5) *der Reihe nach abma-*

chen Nâjam. 5,2,8. — Mit अभिसम् 1) *zusammenkommen, zusammen hingehen zu.* — 2) *einen Einfall machen in* (Acc.). — 3) *Jmd* (Acc.) *treffen, zu Theil werden.* — Mit उपसम् *zusammen herbeikommen zu* (Acc.).

4.*इ m. 1) *der Liebesgott* Spr. 7674. — 2) Patron. von अ.

इकार m. *der Laut* इ Lâṭj. 7,4,3. 8,16.19.

*इक्कट m. *eine Rohrart.* Davon Adj. *°टिक und *°टिन्.

इक्कवाल astrol. = إقبال.

इक्षु m. 1) *Zuckerrohr.* इक्षुनेत्र n. Pañkad. 21. — 2) *Zuckerrohrstengel.* — 3) *Augenwimper.* — 4) N. pr. verschiedener Fürsten VP.

इक्षुक 1) m. *Zuckerrohr.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,155.

1. इक्षुकाण्ड n. *Zuckerrohrstengel* zu Spr. 2219. Comm. zu TBr. I,222,1 v. u.

2.*इक्षुकाण्ड m. *Saccharum* 1) *Munja Roxb.* — 2) *spontaneum L.*

*इक्षुकीय Adj. *reich an Zuckerrohr.*

*इक्षुगन्ध 1) m. *a) Saccharum spontaneum L.* — *b) eine Varietät von Asteracantha longifolia Nees.* — *c) Tribulus terrestris* Râgân. 4,42. — 2) f. आ *a) Saccharum spontaneum L.* — *b) Asteracantha longifolia Nees.* — *c) Capparis spinosa L.* — *d) Batatas paniculata Chois.* — *e) Tribulus terrestris* Mat. med. 125.

*इक्षुगन्धिका f. *Batatas paniculata Chois.*

*इक्षुतुल्या f. *Saccharum spontaneum L.*

इक्षुदण्ड m. n. *Zuckerrohrstengel* Spr. 1085. 2684.

*इक्षुदर्भा f. *eine Schilfart* Râgân. 8,127.

इक्षुदा f. N. pr. eines Flusses. इक्षुला v. l.

*इक्षुनेत्र n. *Wurzel des Zuckerrohrs* Râgân. 14,88.

*इक्षुपत्र 1) m. *Penicillaria spicata Willd.* — 2) f. ई *Acorus Calamus* Nigh. Pr.

*इक्षुपर्णी f. *Acorus Calamus* Nigh. Pr.

*इक्षुपाक m. *Melasse.*

*इक्षुप्र m. *Saccharum Sara.*

*इक्षुबालिका f. *Saccharum spontaneum L.*

*इक्षुभक्षिका f. *das Kauen von Zuckerrohr.*

*इक्षुभक्षित Adj. (f. आ und ई) *Zuckerrohr kauend.*

इक्षुभक्षम् Absol. *auf die Weise, wie man Zuckerrohr knickt,* Prasannar. 72,22.

इक्षुभक्षिका f. *ein best. Spiel.*

इक्षुमती f. N. pr. eines Flusses.

इक्षुमालवी f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,324.

इक्षुमालिनी f. v. l. für इक्षुमालवी.

*इक्षुमेक्ह m. *Zuckerharnruhr.* Davon °मेक्हिन् Adj. *damit behaftet.*

*इक्षुयोनि m. *Saccharum officinarum L.*

*इक्षुर m. 1) *Capparis spinosa L.* — 2) *Asteracantha longifolia Nees.* — 3) *Saccharum spontaneum L.*

इक्षुरक m. *Capparis spinosa L.* und *Saccharum spontaneum L.*

*इक्षुरतण्डुला f. *Uraria lagopodioides* Nigh. Pr.

1. इक्षुरस m. *Zuckerrohrsaft.*

2. इक्षुरस m. *Saccharum spontaneum L.*

*इक्षुरसक्वाथ m. *Melasse.*

इक्षुरसोद m. *Syrupneer* VP. 2,4,20. °क m. 24.

*इक्षुलता f. *Batatas paniculata* Nigh. Pr.

इक्षुला f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,18.

*इक्षुलोचन n. = इक्षुनेत्र Gal.

*इक्षुवण n. *Zuckerröhricht.*

इक्षुवती f. N. pr. eines Flusses.

*इक्षुवल्लरी und *°वल्ली f. *Batatas paniculata.*

*इक्षुवाटिका und *°वाटी f. *Saccharum officinarum.*

*इक्षुवारि m. *Syrupmeer.*

*इक्षुवार्धि m. *eine Art Zuckerrohr* Gal.

इक्षुविकार m. *Zuckerwerk, Gezuckertes.*

*इक्षुवेष्टन m. *eine Art Zuckerrohr.*

इक्षुशलाका f. *Zuckerrohrstäbchen* Maitr. S. 1,10,17.

*इक्षुशाकट und *°शाकिन n. *ein mit Zuckerrohr bestandenes Feld.*

*इक्षुसमुद्र m. *Syrupmeer.*

*इक्षुसार m. *Melasse.*

इक्ष्वाकु 1) m. *a)* N. pr. eines alten Fürsten. — *b) ein Abkömmling* Ikshvâku's. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *d) ein Fürst der* Ikshvâku. — 2) f. *eine saure Gurkenart.*

*इक्ष्वारि m., *इक्ष्वालिक m. und *°का f. *Saccharum spontaneum L.*

*इख्, एखति (गत्यर्थ).

इङ् = इङ्. Mit वि Caus. *hinundherbewegen* TBr. 1,1,8,6. Tândja-Br. 14,6,10.

इङ्कार m. und इङ्कृत n. = ङिङ्कार, ङिङ्कृत.

*इङ्ख्, इङ्खति (गत्यर्थ).

इङ्ख्, इङ्खति und °ते *sich regen, — bewegen.* — Caus. 1) *in Bewegung setzen, rühren, schütteln.* — 2) (ein zusammengesetztes Wort) *durch eine Pause trennen.* — Mit उद् Caus. *hinundherbewegen, schwingen* TS. Prât. 17,8. — Mit वि Caus. Partic. वीङ्खित *bewegt.* — Mit सम् Caus. *in eine zitternde Bewegung versetzen.*

इङ्ख 1) Adj. *a) beweglich.* — *b) *wunderbar.* — 2) *m. *a) Gebärde.* — *b) Kenntniss.* — 3) f. आ *eine best. Zählmethode* (buddh.).

इङ्खन 1) n. *a) das Hinundherbewegen, Schütteln.* — *b) das Trennen eines zusammengesetzten Wortes durch eine Pause.* — 2) f. आ *Bezeichnung für* (Gen.).

*इङ्गल m. *das Lebensprincip, Seele* Râgân. 18. Wohl fehlerhaft für इङ्गन.

इङ्गिट m. *eine best. Pflanze.*

इङ्गित n. 1) *Gebärde, Miene.* — 2) *Absicht.*

इङ्गिताध्यासित n. *Mienenbewegung, —spiel* MBh. 3,233,21.

इङ्गुद m. und f. (ई) *Terminalia Catappa.* n. *die Nuss derselben.* Nach Andern *Balanites indica* Mat. med. 300.

*इङ्गुल m. und f. (*ई) dass.

इङ्ग्य Adj. *trennbar durch eine Pause* (ein zusammengesetztes Wort).

*इचिकिल m. *Sumpf.*

*इच्छक m. *Citrus medica L.*

इच्छा f. 1) *Wunsch, Verlangen, Neigung.* Instr. *nach Wunsch, — eigener Neigung, — Belieben, — Laune.* इच्छा° dass. — 2) *Desiderativum* (gramm.). — 3) in der Math. *die gestellte Frage.* °फल n. *die Lösung derselben.* °राशि m. *die Zahl derselben* Comm. zu Âryabh. 2,26.

इच्छाभरण m. N. pr. eines Mannes.

*इच्छामरण m. Bein. Bhîshma's Gal.

इच्छाराम und °स्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

इच्छारूप n. *die erste Manifestation der göttlichen Macht* bei den Çâkta.

*इच्छावत् Adj. *viele Wünsche habend.*

*इच्छावसु m. Bein. Kubera's.

इच्छाशक्तिमत् Adj. *die Kraft des Wünschens besitzend* 265,26.

इच्छु Adj. *wünschend, verlangend nach.* Die Ergänzung im Acc. (Kathâs. 18,129), Infin. oder im Comp. vorangehend.

इक् s. 3. इष्.

इञ् in ऋत्विञ्.

*इञ्जल m. *Barringtonia acutangula Gaertn.*

इज्य 1) Adj. *zu verehren, das Object der Verehrung seiend.* — 2) m. *a) Lehrer.* — *b)* Bein. Bṛhaspati's, des *Lehrers* der Götter. Als *Planet Jupiter* Golâdhj. 6,2. — *c) Gottheit.* — 3) f. आ *a) Opfer.* *°शील Adj. *fleissig opfernd.* — *b) *Gabe.* — *c) *Zusammenkunft.* — *d) *Kupplerin.* — *e) *Kuh.*

*इञ्चाक m. *Seekrabbe.*

*इञ्ज्, समिञ्जयति Bṛh. Âr. Up. 6,4,22 prâkritisch für समिङ्गयति.

इञ्जना f. *Bewegung* Lalit. 325,5. कायेञ्जना 472,3.

इट्, Partic. इटित् etwa *eilend, irrend.*

इट m. 1) *Schilf.* — 2) *Geflecht aus Schilf, Matte.* — 3) N. pr. eines Ṛshi.

इटित् m. N. pr. eines Kâvja.

इटसून n. *Schilfgeflecht, Matte.*

*इट्वर m. *ein frei umherwandelnder Bulle.*

इठिमिका m. Titel eines Abschnitts in der Kâṭhaka-Recension des Jagurveda.

1. इड् f. 1) *Labetrank, Labung, eine den Göttern dargebrachte Spende* und *das dabei gesprochene Gebet.* इडस्पति: heissen Pûshan, Bṛhaspati und Vishṇu (Bhâg. P. 6,5,27). — 2) Pl. Bez. *des 5ten* oder *4ten* Prajâga.

2. इड्, इळयति RV. ed. M. 1,191,6 fehlerh. für इलयति.

इडे m. 1) in einer Formel als Beiw. Agni's. — 2) N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Kardama oder des Manu (VP.² 3,234. fg.). Auch इल.

इडप्रज्ञम् f. Pl. = इडाप्रज्ञम् Maitr. S. 1,5,3.

*इडविड् f. = इडविडा 2).

इडविड 1) m. N. pr. eines Sohnes des Daçaratha VP.² 3,311. Auch इडविल. — 2) f. आ *a) eine Art Ziege.* — *b)* N. pr. einer Tochter Tṛṇabindu's und der Mutter Kubera's VP. Bhâg. P.

इडविल s. इडविड.

इडा, इळा, इला 1) *Labetrank, Labung.* — 2) *Spende, Libation;* insbes. *eine feierliche Spende aus viererlei Milchstoffen,* oder *die durch fünfmaliges Schöpfen aus allen* Havis *gewonnen wird.* इडानां संतार: Name eines Sâman. — 3) *Erguss des Lobes und der Andacht,* personif. als *Göttin der heiligen Rede und Handlung.* — 4) *Rede* überh. — 5) *die Erde* MBh. 3,114,28 (= पञ्च Comm.). 236,10. — 6) *Kuh.* — 7) *eine best. Arterie auf der linken Seite des Körpers.* — 8) **der Himmel.* — 9) Bein. der Durgâ. — 10) N. pr. *a)* einer Tochter Manu's oder auch Mitra-Varuṇa's. — *b)* einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. इरा v. l. — *c)* einer Gattin Vasudeva's Bhâg. P. 9,24,44. — *d)* = इड, इल 2) als Weib.

इडाचमस m. *der Becher für die Spende* इडा Kauç. 81.

*इडाचिका f. *Wespe.*

*इडाजात m. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,113.

इडादध (इळादध) m. *ein best.* Ishṭajajana.

इडावत् 1) Adj. *a) labend, erquickend.* — *b) gelabt, erquickt.* — *c) das Wort* इडा *enthaltend.* — 2) m. *ein best. Tact* S.S.S. 133.

*इडिका f. *die Erde.*

*इडिक्क m. *wilde Ziege.*

इडिविड m. v. l. für इडविड VP.² 3,311.

इडिविडा f. v. l. für इडविडा *b).*

*इडीय Adj. von इडा.

*इट्वर m. = इट्वर.

इठत् m. Tândja-Br. 14,9,16 fehlerhaft für इटत्.

*इणडरी und *इणडली f. *eine Art Gebäck* Madanav. 117,83.

इणडे n. Du. *zwei runde aus* Muñga-*Schilf geflochtene Plättchen, die beim Ausheben der Feuerpfannen zum Schutz der Hände dienen.*

*इणवेरिका (इणडरिका?) f. *eine Art Gebäck.*

इत् Adj. in अर्वेत्.

इतं n. *Gang, Weg.*

इतऊति Adj. 1) *von hier aus weiter fördernd.* — 2) *über diese Zeit hinausdauernd.*

1. इत:प्रदान n. *Darbringung von hier* (d. i. *der Erde*) *aus* TS. 3,2,9,7.

2. इत:प्रदान Adj. (f. आ) *von hier aus Spenden erhaltend* Çat. Br. 3,8,2,22.

इतर 1) Adj. (f. आ, Nom. Acc. n. इतरम् und इतरद् Çat. Br., इतरद् in der späteren Sprache) *a) ein anderer, der andere.* In न पत्नी कुत एवेतरे मृगा: und ähnlichen Verbindungen hebt इतर den schon durch मृग ausgesprochenen Gegensatz nur noch stärker hervor. इतर — इतर *der eine — der andere.* पदेतरार्धान् *die eine und andere Hälfte des Wortes.* — *b) ein anderer als, verschieden von* (Abl.). द्विजेतर *ein anderer Mann als ein Brahman.* स्वस्वेतर 267,16. — *c) unter Zweien der andere,* d. i. *entgegengesetzt.* विजयापेतराय वा *zum Siege oder zur Niederlage,* जङ्गमानीतराणि च *Bewegliches und Unbewegliches,* सुखेतरेषु *bei Freud und bei Leid,* बक्लेतरपक्षयो: *in der dunkelen und hellen Monatshälfte,* दक्षिणोतर *der linke.* — *d) gewöhnlich, alltäglich, gemein* Spr. 1093. Kâd. II,123,24. यथायमितरो जन: *wie dieser gewöhnliche Mensch,* so v. a. *wie Unsereins* MBh. 3,30,38. — 2) f. आ angeblich N. pr. der Mutter des Aitareja. — 3) इतरद् Adv. *dagegen* Spr. 2639 (Conj.).

इतरजन m. 1) *ein gewöhnliches Menschenkind* Spr. 7715. — 2) Pl. *andere, nicht zu nennende Wesen,* so v. a. *Dämonen* Maitr. S. 3,14,17. Gop. Br. 1,3,12.

इतरजातीय Adj. *von gemeiner Art* Burnouf, Intr. 504, N. 3.

इतरतस् Adv. 1) *anderswohin.* इतश्चेतरतश्च *hierhin und dorthin.* — 2) *anders als* (Abl.).

इतरत्र Adv. 1) in der Bed. des Loc. Sg., Du. oder Pl. von इतर 1) *a)* Çulbas. 1,54. fg. — 2) *anderswo.* — 3) *im entgegengesetzten Falle, sonst.*

इतरथा Adv. 1) *anders, auf andere Weise.* — 2) *im entgegengesetzten Falle, sonst.* 225,1. 232,1. 29. 237,33. 239,19.

इतरपाणि m. *die linke Hand.*

*इतरय्, °यति *abspenstig machen, auf seine Seite ziehen.*

इतराङ्ग n. *ein Hülfsmittel zu etwas Anderm.*

इतरेतर Subst. nur in den obliquen Casus des Sg. im Gebrauch. *Einer den Andern* u. s. w. °रम्, *°राम् (wenn das Subject f. oder n. ist) und इतरेतर° Adv. *gegenseitig, im Verhältniss zu einander.* Am Anf. eines Comp. auch *dieser und jener.* °तस् Adv. *hierhin und dorthin* Spr. 3561, v. l.

इतरेतरप्रत्यय Adj. *gegenseitig bedingt.* Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 2,2,19.

इतरेतराश्रय Adj. *sich gegenseitig stützend.* m. *ein best. logischer Fehler.*

इतरेतरोपकृतिमत् Adj. *gegenseitig behülflich* Çiç. 9,33.

*इतरेद्युस् Adv. *am andern Tage.*

इतस् Adv. 1) in der Bed. des Abl. Sg., Du. und Pl. (89,20) von 1. अ. Auf den Sprechenden bezogen so v. a. *von mir.* इतो ज्ञनात् dass. — 2) in der Bed. des Loc. von 1. अ. Auf den Sprechenden bezogen so v. a. *auf —, gegen mich* (geschleudert). — 3) *von hier; aus dieser Welt* 59,5. 63,20. *von hier an* (in einem Buche). इत ऊर्ध्वम् dass. 221,7. 226,25. इतश्चेतश्च *von hier und von dort.* — 4) *hier; hienieden.* इतस् — इतस् *hier — dort.* इतस्तत: *hier und dort* 57,1. 142,26. 145,8. 9. — 5) *hierher.* इतस्तत:, इतश्चेतरतश्च und अत इत: *hierhin und dorthin, hin und her.* — 6) *von jetzt an* 110,25. इतो ऽपरम्, इत: परम् und इत: प्रभृति *von nun an, künftighin.* इत: पूर्वम् *früher.* — 7) *daher, dadurch, in Folge dessen* 83,5.

इतासु Adj. *dessen Lebensgeister entflohen sind.*

1. इति Adv. *so,* auf Ausgesprochenes oder Gedachtes hinweisend und am Ende oder Anfange stehend. In gebundener Rede bleibt es nicht selten dem Hörer oder Leser überlassen, das Wort richtig zu verbinden. इति तथा करोति als scenische Bemerkung so v. a. *er thut wie gesagt.* Statt des einfachen इति findet man auch इतीति in Versen. इति fasst auch einzeln aufgezählte Dinge am Schluss zusammen. In diesem Falle kann च ganz fehlen (28,10. Çat. Br. 11,5,2,9. Gaut. 8,18. fgg. 9,44. Âpast. 2,11,7), oder nach jedem Gliede erscheinen (Gaut. 8,13), oder nur nach dem letzten (Chr. 51,11), oder auch hier und da (M. 5,51). In den Brâhmaṇa häufig als lautlicher Begleiter einer Gebärde. Beliebte Verbindungen: इतीव (95,

13. 170,28), इत्युत am Ende eines Verses (49,29. 55,15), इत्येवँ (Çat. Br. 2,6,1,5), इत्येवम् (77,20), mit einem nachfolgenden pleonastischen demonstrat. Pronomen (इतीयं वैदिकी श्रुतिः, इत्येषा सृष्टिरादितः), इति कृ (242,6), इति कृ स्म (31,15. 53,9), इति स्म कृ (81,13), इति कृत्वा *so sagend* (56,13), *aus diesem Grunde, in Betracht dessen, dass*, किमिति = किम् *warum, weshalb*, aber auch = इति किम् (173,12).

2. इति f. 1) *das Gehen, Sichbewegen;* oxyt. VS., parox. TS. — 2) *das einer Sache* (Acc.) *Nachgehen* RV. 1,113,6 (oxyt.).

3. इति m. N. pr. eines Sohnes des Babhru VP.² 4,67. v. l. धृति.

*इतिक m. N. pr. eines Mannes.

*इतिकथ Adj. und *°था f. fehlerhaft für श्रुति°.

इतिकरण m. *das Wort* इति RV. Prât.

इतिकर्तव्य n. und °ता f. *das «was zu thun», das zu Vollbringende, Obliegenheit.*

इतिकार m. = इतिकरण RV. Prât.

इतिकार्य n. (209,15), °कार्यता f., °कृत्य n. (M. 2, 237) und °कृत्यता f. = इतिकर्तव्य.

इतिथ Adj. (f. ई) *der und der.*

इतिनामन् Adj. *so heissend* Hariv. 1813.

इतिपर Adj. *worauf* इति *folgt* TS. Prât. °त्व n. Nom. abstr. Comm.

*इतिपाणिनि Adv. so v. a. Pâṇini *über Alles* P. 2,1,6, Sch.

इतिमात्रम् Adv. fehlerhaft für श्रुतिमात्रम्.

इतिवत् Adv. *gerade so, auf eben diese Weise* 211,19.

इतिवृत्त n. *Begebenheit, Ereigniss, Geschichte* Vâmana 1,3,11. तुल्येतिवृत्त Adj. Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Daçar. 1,14.

*इतिश m. N. pr. eines Mannes.

*इतिकृरि Adv. so v. a. Hari *über Alles* Vop. 6,61.

इतिहास m. *Sage, Legende.* इतिहासपुराण n. Sg. *Legende und* Purâṇa. Das m. Kuând. Up. 7,1,4 ohne Zweifel fehlerhaft.

इतिहाससमुच्चय m. Titel eines Werkes.

इतीक m. Pl. N. pr. eines Volkes, v. l. für ईजिक.

इत्कट m. = इक्काट Karaka 1,4. Davon Adj. *° टिक gaṇa कुमुदादि 1. in der Kâç.

*इत्किला f. *ein best. Parfum.*

इत्थ n. = ἰχθύς, *die Fische im Thierkreise.*

इत्थंविध Adj. *so geartet, so beschaffen* Spr. 5778.

*इत्थंकारम् Adv. = इत्थम्.

इत्थन m. N. pr. v. l. für इत्वल VP.² 2,71.

*इत्थँम् Adv. *so, auf diese Weise.*

इत्थंभाव m. *das der Art Sein.*

इत्थंभूत Adj. *so seiend, in diesem Zustande sich befindend, so beschaffen* Mâlav. 66,22.

इत्थशाल m. *der 5te astrol.* Joga, = اتّصال.

इत्थाँ Adv. ursprünglich *so*, häufig aber durch ein den Begriff hervorhebendes oder verstärkendes Wort wiederzugeben, wie etwa *recht, eigentlich, wahrhaft, gar, gerade.* Geht gewöhnlich dem hervorgehobenen Worte voran.

इत्थात् Adv. = इत्थम्.

इत्थाधी Adj. *recht andächtig, innig verlangend.*

इत्य 1) *Adj. *adeundus* u. s. w. — 2) f. आ *a) Gang. — b) *Sänfte, Palankin.*

इत्यक m. N. pr. eines Oberkämmerers und eines Vidjâdhara.

इत्यत्त Adj. *so endend* P. 1,2,1, Sch.

इत्यर्थ und °क (Comm. zu Mṛkkh. 165,25) Adj. *die ebengenannte Bedeutung habend.*

इत्यर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck.*

इत्येकेँ Loc. *an dem und dem Tage* Çat. Br. 3,3, 4,17. 19. 9,5,1,8.

इत्यादि Adj. *so beginnend* 255,5. 258,15. n. *und so weiter* 262,1. °क dass. Comm. zu Njâjam. 9,4,4.

इत्यालिखित Adj. *so geritzt* Çat. Br. 10,2,1,8. 10.

इत्युक्त n. *Bericht, Erzählung* (buddh.).

इत्युन्मृष्य Adj. (f. आ) *so zu berühren* Çat. Br. 1,4,1,22.

इत्येतन्नामक Adj. *die eben genannten Namen habend* 268,3.

इत्येवमादि Adj. = इत्यादि 102,20. 106,4. 250,19.

इत्वन् Adj. *gehend*, in अग्रेवन् und प्रातरित्वन्.

इत्वरँ 1) Adj. (*f. ई) *a) gehend, sich bewegend. — b) *auf Reisen befindlich. — c) *grausam. — d) *arm. — e) niedrig, verachtet.* Voc. f. इत्वरे (!) etwa *du Elende!* Pañkad. 12. — 2) *m. = इद्वर. — 3) f. ई *eine untreue Frau* Râgat. 8,2672.

इद् Indecl. hebt das vorangehende Wort hervor: *eben, gerade, selbst, sogar, nur.* Oft nur durch stärkere Betonnung wiederzugeben.

*इदँयु Adj. *dieses begehrend.*

इदंरूप Adj. *diese Gestalt habend.*

इदंविद् Adj. *dieses wissend* Ait. Âr. 469,14.

*इदंकाया f. *Hedysarum Alhagi.*

इदंद्रुस् Adj. *an diesem und jenem reich.*

इदन्तन Adj. *jetzig, jetzt lebend.*

इदन्ता f. *das Diessein, haecceitas.*

*इदंतृतीय Adj. *dieses zum dritten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

इदन्द्र m. zur Erklärung von इन्द्र erfunden.

*इदंद्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

इदँम् Nom. Acc. Sg. n. 1) *dieses, es.* इदमस्मदीयं गृहम् *dies ist unser Haus* 290,27. *Dieses* sagen, *diese* Worte, so v. a. *Folgendes* s., *folgende* W.; dagegen auf etwas Vorangehendes hinweisend 231,12. 237,3. इदं विश्वम्, विश्वमिदम् (76,13), इदं सर्वम्, सकलमिदम् (105,3) und इदम् allein *dieses Alles, Alles um uns her.* तदिदम् *eben dieses* 51,15. 171,15. 177,2. *da ist es* 101,21. किमिदं कुरुषे *was thust du da?* 55,8. किमिदं ते चिकीर्षितम् 73,16. 127,32. यदिदं किं च (31,20. 33,15. 16) und यत्किं चेदम् (31,25) so v. a. *jeglich.* — 2) Adv. *a) hier.* इदम् — इदम् *hier — dort.* — *b) hierher.* — *c) jetzt.* — *d) hiermit, da* (in feierlicher Rede). — *e) gerade, recht, eben.* — *f) so, in dieser Weise* R. 2,53,31. Çâk. 66,16, v. l.

*इदंपर Adj. *dieses bezweckend.* Vgl. ऐदंपर्य.

*इदंप्रकारम् Adv. *auf diese Weise.*

1. *इदंप्रथम Adj. *hierdurch der erste* P. 6,2,162, Sch.

2. *इदंप्रथम Adj. 1) *dieses zum ersten Male thuend.* — 2) *diesen zum Ersten (Vorzüglichsten) habend.* Auch °क P. 6,2,162, Sch.

*इदंप्रधान Adj. = 2. इदंप्रथम 2) P. 6,2,162, Sch.

इदंमधु m. *ein best. Lied.*

इदम्मय Adj. *aus diesem bestehend.*

इदा Adv. *jetzt, in diesem Augenblick.* In Verbindung mit dem Gen. Sg. oder Pl. von अहन् *heut am Tage, heutigen Tages.* इदा ह्यः *gestern erst, schon g.*

इदादिक Adj. *mit* इदा *beginnend.* वत्सर so v. a. इदावत्सर.

इदानि n. *ein Nu, als best. Zeitmaass* 1/15 Etarhi.

इदानीन्तन Adj. *jetzig, jetzt lebend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

इदानीम् Adv. *jetzt, in diesem Augenblick, gerade.* Mit Gen. Sg. oder Pl. von अहन् wie इदा. Auch mit अद्य verbunden.

*इदाम्, °मति Denom. von इदम्.

इदावत्सर m. *eines der Jahre* (meist *das 5te*) *in einem 5jährigen Cyclus* Maitr. S. 4,9,18. Davon Adj. °रीण (f. आ TBr. 1,4,10,2) und °रीय.

इदासंवत्सर m. dass.

इडवत्सर m. = इद्वत्सर.

इद्ध *n. 1) *Sonnenschein.* — 2) *Wunder.*

इद्धतेजस् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,111.

इद्धदीधिति m. *Feuer* Spr. 4736.

*इद्धा Adv. gaṇa चादि und स्वरादि.

इद्धाग्नि Adj. *dessen Feuer brennt.*

इद्धात् Indecl. Lâṭj. 5,11,11. ईद्धात् Comm.

इद्वत्सर m. *das 4te, 5te* und auch *3te Jahr in einem 5jährigen Cyclus.*

1. इध्, इन्ध्, इन्द्ध *entzünden, entflammen.* इन्धान 1)

entzündend. — 2) *entzündet.* — इधान *angezündet, flammend.* — Pass. इध्यते *entzündet werden, flammen.* इद्ध 1) *entzündet, flammend* (eig. und übertr.) 290,9. — 2) **rein, lauter.* — Mit अनु *entflammen.* — Mit अभि *mit Flammen umgeben, in Flammen setzen.* — Mit आ 1) *anzünden, entflammen.* — 2) *entflammt sein, flammen.* — Mit परि *ringsum entzünden* Maitr. S. 4,2,2. — Mit प्र, प्रेद्ध *entflammt.* — Mit संप्र, संप्रेद्ध dass. — Mit प्रति in प्रतीन्धक. — Mit सम् 1) *entzünden.* Auch Act. ausnahmsweise = Pass. *entflammt werden, flammen.* समिद्ध *entzündet, entflammt.* °तम Superl. — 2) *entzünden*, so v. a. *verstärken, steigern.* — 3) *sich entflammen, flammen.* समिधान *flammend.* — Mit अभिसम् *entzünden* Tândja-Br. 12,2,2. — Mit उपसम् dass. TBr. 2,1,1,8. — प्रतिसम् *wieder entzünden.*

2. इध् Adj. *entzündend*, in अग्नीध्.

इध्म 1) m. *n. *Brennholz*, insbes. *das zum heiligen Feuer verwendete.* — 2) m. N. pr. eines Âñgirasa Gop. Br. 2,1,2.

इध्मचिति f. *Holzstoss* Âçv. Grhj. 4,2,14.

इध्मजिह्व m. 1) *Feuer* Bhâg. P. 5,1,25. — 2) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata ebend.

*इध्मप्रव्रश्चन m. *Messer* oder *Axt zum Hauen von Brennholz.*

इध्मभृति Adj. *mit Herbeischaffung des Brennholzes beschäftigt.*

इध्मवत् Adj. *mit Brennholz versehen* TBr. 2,1,3,8.

इध्मवाह m. N. pr. eines Mannes.

इध्मसंनहन n. *Strang aus Gräsern zum Binden des Brennholzes.*

*इध्माबर्हिषी Nom. Du. n. *Brennholz und Streu.*

इन् s. इन्व्.

इन 1) Adj. *a) tüchtig, stark, kräftig.* — *b) reichlich.* — 2) m. *a) ein grosser Herr, Gebieter, Fürst.* — *b) die Sonne* Spr. 7804. — *c)* N. pr. eines Âditja. — *d)* **der Planet Venus* Gal. — *e)* **das Mondhaus Hasta.*

इनत्, इनति *zu erreichen suchen, zustreben;* mit Acc. — Mit उद् *aufstreben zu* (Acc.), *erstreben* RV. 10,45,7. — Mit सम् *erstreben.*

*इनानी f. *eine best. Pflanze* Râgan. 5,39.

इनोदय m. *Sonnenaufgang* Ganit. 1,20.

इन्थिका f. = إِنْثِيٰ.

*इन्द्, इन्दति (परमैश्वर्ये).

*इन्दम्बर n. = इन्दीवर 1).

इन्दिन्दिरा f. *eine Art Biene* Prasannar. 37,7.

इन्दिरा f. Bein. der Lakshmi.

*इन्दिरामन्दिर m. Bein. Vishṇu's.

*इन्दिरालय und *इन्दिवर n. = इन्दीवर 1).

इन्दीवर 1) m. n. *eine blaue Lotusblüthe* 167,29. °दल n. *ein Blüthenblatt des blaublühenden Lotus.* — 2) m. *Biene.* — 3) *f. *a)* आ *Koloquinthengurke.* — *b)* ई *Asparagus racemosus Willd.*

इन्दीवरप्रभा f. N. pr. einer Tochter Kaṇva's.

इन्दीवरात्त m. N. pr. eines Mannes.

इन्दीवरिका f. ein Frauenname Prij. 13,3.

*इन्दीवरिणी f. *blauer Lotus* (die ganze Pflanze), *eine Gruppe blauer Lotuse.*

*इन्दीवार n. = इन्दीवर 1).

इन्दु m. 1) *Tropfen*, Soma-*Tropfen.* — 2) *der Tropfen am Himmel, der Mond.* — 3) Bez. *der Zahl Eins.* — 4) *Kampher* Bhâvapr. 3,95. 4,110. — 5) *Funke* TS. 5,7,8,1. — 6) *Auge des Würfels* AV. 7,109,6. — 7) Bez. *des* Anusvâra. — 8) Bez. Vâstoshpati's RV. 7,54,2. — 9) **Münze* Gal.

*इन्दुक 1) m. *Bauhinia tomentosa* Râgan. 9,39. — 2) n. *die Knolle der Colocasia* Nigh. Pr.

*इन्दुकमल n. *die Blüthe der weissen Nymphaea* Nigh. Pr.

इन्दुकर m. N. pr. eines Mannes.

इन्दुकलश m. desgl.

इन्दुकला f. 1) *Mondsichel.* — 2) **Cocculus cordifolius DC.* — 3) **Sarcostemma viminale R. Br.* — 4) **Ligusticum Ajowan Roxb.*

इन्दुकलावतंस m. Bein. Çiva's Daçak. 15,16.

*इन्दुकलिका f. *Pandanus odoratissimus.*

इन्दुकान्त 1) m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त) Kâd. 9,4. — 2) *f. आ *Nacht.*

इन्दुकिरीट m. Bein. Çiva's Prasannar. 59,4.

इन्दुकेसरिन् m. N. pr. eines Fürsten.

इन्दुखण्डा f. *eine Art Galläpfel* Mat. med. 140 (vgl. 303). Râgan. 6,158.

*इन्दुचन्दन n. *weisser Sandel* Nigh. Pr.

इन्दुज 1) m. *der Planet Mercur.* — 2) *f. आ Patron. des Flusses Revâ.

*इन्दुजनक m. *das Meer.*

इन्दुदिन n. *ein lunarer Tag.* Pl. *die Zahl der lunaren Tage im* Ahargaṇa Ganit. Bhagan. 12.

इन्दुनन्दन m. *der Planet Mercur* J. R. A. S. 1870, S. 475.

इन्दुपुत्र m. *der Planet Mercur.*

*इन्दुपुष्पिका f. *Methonica superba.* इन्द्र° v. l.

इन्दुप्रभ m. N. pr. eines Mannes.

इन्दुप्रमति (°मदि) fehlerhaft für इन्द्रप्रमति.

*इन्दुफल m. *Spondias mangifera* Nigh. Pr.

इन्दुबिम्ब n. (adj. Comp. f. आ) *Mondscheibe* Spr. 7721. 7813.

इन्दुभवा f. N. pr. eines Flusses.

*इन्दुभृत् m. Bein. Çiva's.

इन्दुमणि m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त).

इन्दुमत् 1) Adj. Beiw. Agni's; vgl. VS. 26,13. — 2) °मती f. *a)* **Vollmondstag.* — *b)* N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines Flusses. — *c)* Titel eines Commentars.

इन्दुमित्र m. N. pr. eines Grammatikers.

इन्दुमुख Adj. (f. ई) *mondantlitzig* Hâsj. 1.

इन्दुमौलि m. Bein. Çiva's Bâlar. 76,15.

इन्दुयशस् f. N. pr. einer Prinzessin.

*इन्दुरत्न n. *Perle.*

इन्दुराज् m. fehlerhaft für उडुराज्.

इन्दुराज m. ein Mannsname.

*इन्दुराजी f. *Vernonia anthelminthica* Nigh. Pr.

इन्दुलेखा f. 1) *dass. Râgan. 4,63. — 2) N. pr. einer Fürstin.

*इन्दुलोहक n. *Silber* Râgan. 13,14.

इन्दुवदन 1) Adj. (f. आ) *mondantlitzig* Mâlav. 17. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,389.

*इन्दुवल्ली f. *Sarcostemma viminale R. Br.*

इन्दुवार m. astrol. = إِدْبَار.

इन्दुव्रत n. *eine best. Kasteiung*, = चान्द्रायण MBh. 13,26,39.

*इन्दुशकला f. = इन्दुराजी Nigh. Pr.

*इन्दुशफरी f. *Bauhinia tomentosa* Râgan. 9,39.

इन्दुशेखर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Kiṁnara.

इन्दुसुत m. *der Planet Mercur* Sârâv. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,14.

इन्दुसूनु m. dass. J. R. A. S. 1870, S. 477.

*इन्दूर m. *Ratze, Maus.*

इन्द्र (im RV. auch dreisilbig) 1) m. *a)* N. pr. des nationalen Gottes der arisch-indischen Stämme, der mit seinem Donnerkeil im Gewitter die dämonischen Gewalten bekämpft. Er ist das Haupt der Götterwelt und Hüter des Ostens. इन्द्रतम Indra *in höchster Potenz.* — *b)* am Ende eines Comp. *der Erste in seiner Art, Fürst, Oberster* (von Belebtem und Unbelebtem). — *c) das auf dem Stern des rechten Auges sich spiegelnde Bildchen.* — *d)* Bez. *der Zahl vierzehn* (14 Manvantara und 14 Indra). — *e) der Stern* γ *Pegasi.* — *f) ein best. astrol.* Joga. — *g)* **Seele.* — *h)* **Nacht.* — *i)* **ein best. vegetabilisches Gift.* Auch *f. — *k)* N. pr. α) eines Âditja. — β) eines Grammatikers. — γ) eines Arztes. — δ) *eines Upadvîpa. — 2) *f. आ *a)* Indra's *Gattin.* — *b) Koloquinthengurke* Nigh. Pr. — 3) f. ई N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

इन्द्रऋषभ Adj. Indra *zum Befruchter habend.*

*इन्द्रक n. *Audienzsaal.*

इन्द्रकर्मन् Adj. Indra's *Thaten verrichtend.*

इन्द्रकवि m. N. pr. eines *Dichters*.

इन्द्रकार्मुक n. *Regenbogen*.

इन्द्रकील m. 1) *Thür —, Thorriegel, vorgeschobene Stange* AV. Pariç. 58,4,1. Suçr. 2,144,3. — 2) N. pr. eines Berges.

इन्द्रकुक्षि m. Du. Bez. *der beiden* Soma-*Opfer* Viçvagit *und* Abhigit Tândja-Br. 25,11,1. 4. 12,1. 6.

*इन्द्रकुञ्जर m. Indra's *Elephant*.

इन्द्रकूट m. N. pr. eines Berges.

इन्द्रकृष्ट Adj. *von* Indra *gepflügt, wild wachsend*.

इन्द्रकेतु m. 1) Indra's *Fahne*. — 2) N. pr. eines Mannes Lalit. 202,4.

*इन्द्रकोश und °क m. *ein flaches Dach, Plattform*.

इन्द्रक्रोश m. N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रगिरि m. N. pr. eines *Berges*.

इन्द्रगुप्त 1) Adj. *von* Indra *behütet*. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

इन्द्रगुरु m. Indra's *Lehrer*, Bein. Kaçjapa's.

इन्द्रगृह n. *ein dem* Indra *geweihtes Haus*, d. i. Indra's *Versteck* Tândja-Br. 15,11,9.

1. इन्द्रगोप oder °पा Adj. Indra *zum Hüter habend*.

2. इन्द्रगोप und °गोपक m. *Coccinelle*.

इन्द्रघोष m. *eine best. Gottheit*. Pl. Maitr. S. 1,2,8.

*इन्द्रचन्दन n. = क्रौञ्चिन्दन Râgan. 12,25.

इन्द्रचाप m. n. *Regenbogen*.

*इन्द्रचिर्भिटा f. *Koloquinthengurke* Râgan. 3,57.

इन्द्रच्छन्द m. *ein aus 1008 Schnüren bestehender Perlenschmuck* Pañkad. 30.

*इन्द्रज m. Patron. des Affen Vâlin Gal.

इन्द्रजटाकलापिन् Adj. Ind. St. 2,28.

*इन्द्रजतु n. *Erdpech* Nigh. Pr.

*इन्द्रजनन n. Indra's *Geburt*. Davon Adj. *°नीय *darüber handelnd*.

इन्द्रजा Adj. *von* Indra *stammend*.

इन्द्रजानु m. N. pr. eines Affen.

इन्द्रजाल n. 1) Indra's *Netz*. — 2) *eine best. mythische Waffe* Arguna's. — 3) *Blendwerk, Zauber* 288,2. 322,17. 326,21. °ज्ञ m. *Zauberer, Gaukler*. °विद्या f. *Zauberkunde*. — 4) Titel eines Werkes über *Zauberei*.

इन्द्रजालपुरुष m. *eine menschliche Truggestalt* Daçak. 38,13.

*इन्द्रजालि m. N. pr. eines Mannes gaṇa कुर्वादि in der Kâç. इन्द्रलाजी v. l.

इन्द्रजालिक m. *Zauberer, Gaukler*.

इन्द्रजालिन् m. 1) dass. — 2) N. pr. eines Bodhisattva Lalit. 364,14.

इन्द्रजित् m. Indra's *Besieger*, N. pr. 1) eines Sohnes des Râvaṇa Ragh. 13,73. — 2) eines Dânava. — 3) des Vaters von Râvaṇa und Fürsten von Kâçmîra. — 4) eines Prinzen im 17ten Jahrh., des Patrons von Keçavadâsa.

*इन्द्रजिद्विजयिन् m. Besieger Indragit's, Bein. Lakshmaṇa's.

इन्द्रजूत Adj. *von* Indra *gefördert, —verschafft*.

इन्द्रज्येष्ठ Adj. Indra *an der Spitze habend, von ihm angeführt*.

इन्द्रतनू f. Bez. *best. Backsteine*.

इन्द्रतरु m. *Terminalia Arjuna* Nigh. Pr.

इन्द्रता f. Indra's *Macht und Würde*.

इन्द्रतापन m. N. pr. eines Dânava.

इन्द्रतुरीय n. *eine best. liturgische Handlung*.

*इन्द्रतूल n. *in der Luft umherfliegende Baumwollenflocken*.

इन्द्रतेजस् n. Indra's *Donnerkeil*.

इन्द्रतोया f. N. pr. eines Flusses MBh. 13,25,11.

इन्द्रत्व n. 1) Indra's *Macht und Würde*. — 2) *Oberherrschaft*.

इन्द्रदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

इन्द्रदत्तस्मृति f. Titel eines Werkes.

इन्द्रदमन m. N. pr. eines Asura (buddh.).

इन्द्रदारु n. *Pinus Deodora* Bhâvapr. 1,185.

इन्द्रदिन्नसूरि m. N. pr. eines der Daçapûrvin bei den Gaina.

इन्द्रदेवी f. N. pr. der Gattin Meghavâhana's. °भवन n. Name eines von ihr erbauten Vihâra.

*इन्द्रद्युति *Sandel* Nigh. Pr.

इन्द्रद्युम्न N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) n. eines Sees. Auch °सरस् n.

*इन्द्रद्रु m. 1) *Terminalia Arjuna W. u. A.* — 2) *Wrightia antidysenterica R. Br.* — 3) *Pinus Deodora Roxb.* Nigh. Pr.

*इन्द्रद्रुम m. = इन्द्रद्रु 1).

इन्द्रद्विष्ट Adj. Indra *verhasst, — unangenehm*.

इन्द्रद्वीप m. N. pr. eines der 9 Dvîpa VP. 2,3,6.

इन्द्रधनुस् n. *Regenbogen*.

इन्द्रध्रुव m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

इन्द्रध्वज m. 1) Indra's *Banner*. — 2) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) *eines Schlangendämons.

इन्द्रनक्षत्र n. Indra's *Mondhaus*, d. i. Phalgunî.

इन्द्रनील und *°क m. *Sapphir* oder *Smaragd*.

इन्द्रनीलमय Adj. *aus Smarayden bestehend*.

इन्द्रपत्नी f. Indra's *Gattin*.

इन्द्रपद s. Ind. St. 15.

इन्द्रपर्णी f. *eine best. Pflanze*.

इन्द्रपातम Adj. *von* Indra *am liebsten getrunken*.

इन्द्रपान Adj. *dem* Indra *zum Trunke dienend*.

इन्द्रपाल m. N. pr. eines Fürsten.

इन्द्रपालित m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) ein Vaiçja-Name.

इन्द्रपीत Adj. *von* Indra *getrunken*.

इन्द्रपुत्रा f. Indra's *Mutter* AV.

इन्द्रपुष्प m. (Bhâvapr. 1,142), *°पुष्पा, *°पुष्पिका (इन्दु° v. l. Râgan. 4,130) und °पुष्पी f. *Methonica superba Lam.*

इन्द्रप्रमति m. N. pr. eines Ṛshi VP. 3,4,19.

इन्द्रप्रमद m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रप्रसूत Adj. *von* Indra *angeregt*.

इन्द्रप्रस्थ n. N. pr. der Residenz der Jâdava.

*इन्द्रप्रहरण n. Indra's *Donnerkeil*.

*इन्द्रफल n. = इन्द्रयव.

इन्द्रबाहु m. Du. Indra's *zwei Arme*. Nach einem Comm. *Sonne und Mond*.

इन्द्रबीज n. = इन्द्रयव.

इन्द्रब्राह्मण m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*इन्द्रभगिनी f. Indra's *Schwester*, Bein. der Pârvati.

इन्द्रभाजन n. Indra's *Stellvertreter* Çat. Br. 3, 4,2,15.

इन्द्रभू m. N. pr. eines Lehrers.

*इन्द्रभूति m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

*इन्द्रभेषज n. *getrockneter Ingwer*.

इन्द्रमद m. *eine best. Krankheit der Blutegel* 218, 7. **der Fische* Gal..

इन्द्रमन्त्रिन् m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

इन्द्रमन्दिर m. Indra's *Behausung*, Svarga Daçak. 44,13.

1. इन्द्रमह (इन्द्र + मह) m. *ein Fest zu Ehren* Indra's.

2. इन्द्रमह (इन्द्रमहम् AV. 3,15,1) n. *eine best. Weihe*.

*इन्द्रमहकर्मन् und *°महकामुक m. *Hund*.

इन्द्रमहोत्सव m. *ein grosses Fest zu Ehren* Indra's.

इन्द्रमातृ f. Indra's *Mutter* Ind. St. 1,114. Auch Pl.

इन्द्रमादन (sechssilbig) Adj. Indra *ergötzend*.

इन्द्रमार्ग m. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रमार्गा f. N. pr. eines Flusses.

इन्द्रमेदिन् Adj. Indra *zum Genossen habend*.

इन्द्रय्, °यते *nach* Indra *verlangen* ṚV.

इन्द्रयज्ञ m. *eine Feier zu Ehren* Indra's Pâr. Gṛhj. 2,15,1.

इन्द्रयव m. *der haferähnliche Same der Wrightia antidysenterica*.

इन्द्रयष्टि m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

इन्द्रयाग m. = इन्द्रयज्ञ.

इन्द्रयु Adj. *nach* Indra *verlangend*.

इन्द्रयोग॑ m. Indra's *verbindende Kraft*.

इन्द्रराज m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 1,217. 2,375. Ind. Antiq. 5,149.

इन्द्रराजन् Adj. Indra *zum Fürsten habend* TBr. 1,5,6,4.

इन्द्रराशि m. Indra's *Haufe* (von Fruchtkörnern) AV. Paipp. 12,1,2.

*इन्द्रलाजी f. ein Frauenname. इन्द्रजालि v. l.

इन्द्रलुप्त m. n. und *°क n. *krankhaftes Ausfallen der Haare.*

इन्द्रलोक m. Indra's *Welt.* इन्द्रलोकाभिगमन (ed. Bomb.) oder इन्द्रलोकागमन n. Titel eines Abschnittes im MBh.

इन्द्रवंश m. Indra's *Geschlecht.*

इन्द्रवंशा f. *ein best. Metrum.*

इन्द्रवज्र n. 1) Indra's *Donnerkeil.* — 2) Name eines Sâman.

इन्द्रवज्रा f. *ein best. Metrum.*

इन्द्रवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रवत् Adj. *von* Indra *begleitet, in seiner Gemeinschaft befindlich.*

*इन्द्रवर्मन् m. ein Kriegername.

*इन्द्रवल्लरी und °वल्ली f. *Koloquinthengurke.*

इन्द्रवस्ति m. *Wade.*

इन्द्रवंक्षु (stark °वाँक्षु) Adj. Indra *fahrend.*

इन्द्रवाटतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रवाततम (siebensilbig) Adj. *von* Indra *sehr begehrt.*

इन्द्रवायु m. Du. Indra *und* Vâju.

इन्द्रवारुण 1) n. *Koloquinthengurke* (die Frucht) Spr. 5943. — 2) f. ई *Koloquinthengurke* (die Pflanze).

*इन्द्रवारुणिका f. *Koloquinthengurke.*

इन्द्रवाह् m. N. pr. = पुरंजय Bhâg. P. 9,6,12.

इन्द्रवाहन n. Indra's *Vehikel* Vâmana 5,2,92.

इन्द्रवृत्त m. = इन्द्रहु Nigh. Pr. Davon *°तीय Adj.

इन्द्रवृद्धा f. *eine best. Art von Abscess.*

*इन्द्रवृद्धिक m. *eine best. Pferdeart.*

इन्द्रवैडूर्य n. *ein best. Edelstein.* °वैदूर्य geschr.

*इन्द्रवैरिन् m. Indra's *Feind, ein* Daitja Gal.

इन्द्रव्रत n. Indra's *Verfahren.*

1. इन्द्रशत्रु m. 1) Indra's *Ueberwinder.* — 2) Indra's *Feind,* Bez. Prahlâda's.

2. इन्द्रशत्रु Adj. Indra *zum Ueberwinder habend.*

*इन्द्रशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रशलभ m. N. pr. eines Mannes.

*इन्द्रशिर N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रशैल m. N. pr. eines *Berges.*

इन्द्रश्रेष्ठ Adj. = इन्द्रज्येष्ठ.

इन्द्रसख Adj. Indra *zum Gefährten habend* Suparn. 19,5.

इन्द्रसखि Adj. (Nom. °खा) dass.

इन्द्रसंनय n. Name eines Sâman. इन्द्रस्य सं° Ârsh. Br.

इन्द्रसंधा f. *Vertrag mit* Indra.

इन्द्रसव m. *ein best. Form des* Soma-*Opfers* Kâṭh. 37,8.

इन्द्रसामन् n. Name eines Sâman.

इन्द्रसारथि Adj. Indra *zum Wagengenossen habend.*

इन्द्रसावर्णि m. Name Indra's im 14ten Manvantara Bhâg. P. 8,13,34.

इन्द्रसाह्व m. = इन्द्रयव Karaka 6,15.

इन्द्रसिंह m. N. pr. eines Dichters.

*इन्द्रसुत m. 1) Patron. Arǵuna's, Ǵajanta's und des Affen Vâlin. — 2) *Terminalia Arjuna W. u. A.*

इन्द्रसुपर्ण m. Du. Indra *und* Suparṇa Suparn.

*इन्द्रसुरस m. *Vitex Negundo.*

इन्द्रसुरा f. *eine bittere Koloquinthe* Nigh. Pr.

*इन्द्रसुरिस m. = इन्द्रसुरस.

इन्द्रसेन m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) *eines Schlangendämons. — 3) eines Berges Bhâg. P. 5,20,4.

इन्द्रसेना f. 1) Indra's *Wurfgeschoss.* — 2) N. pr. *a*) einer Göttin. — *b*) verschiedener Frauen.

इन्द्रस्तुत्, इन्द्रस्तोत्, इन्द्रस्तोम m. Name eines Ekâha.

इन्द्रस्थान n. *die Stelle, an der* Indra's *Banner steht,* Varâh. Jogaj. 7,15.

इन्द्रस्वत् Adj. *dem* Indra *ähnlich.*

इन्द्रहव m. *Anrufung* Indra's.

*इन्द्रहस्त m. *eine best. Arzenei* (buddh.).

*इन्द्रह्रु m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रह्वति f. *Anrufung* Indra's RV. 6,38,1.

इन्द्राकुत्स m. Du. Indra *und* Kutsa RV. 5,31,9.

इन्द्राक्त m. *eine best. Heilpflanze,* = ऋषभक Bhâvapr. 1,170. Madanav. 8,48.

इन्द्राग्नि (auch viersilbig) m. Du. Indra *und* Agni.

इन्द्राग्न्योरयनम् Tândja-Br. 25,11,1. 4. °ग्न्योः कुलायः 19,15,1. स्तोमः 17,1.

*इन्द्राग्निदेवता f. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

इन्द्राग्निदैव Adj. Indra *und* Agni *zur Gottheit habend.* युग n. *das 10te Lustrum im 60jährigen Jupitercyclus.*

इन्द्राग्निदैवत und *°दैवत्य (Gal.) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

*इन्द्राग्निधूम m. *Schnee.*

*इन्द्राङ्क m. *eine Art Krabbe* Gal.

*इन्द्राणाका f. = इन्द्रसुरस.

इन्द्राणी f. 1) Indra's *Gattin.* — 2) *das auf dem Stern des linken Auges sich spiegelnde Bildchen* Çat. Br. 10,5,2,9. — 3) **quidam coeundi modus.* — 4) **Vitex Negundo* Râǵan. 4,155. — 5) **Kardamomen.* — 6) **eine bittere Koloquinthe* Nigh. Pr.

इन्द्राणीकर्मन् n. *eine best. Ceremonie* Ind. St. 5,293.

इन्द्राणीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

इन्द्राणीशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Karaka 6,20.

इन्द्राणीसामन् n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

इन्द्रादित्य m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3,206.

*इन्द्रादृश gaṇa तात्त्वादि.

इन्द्रानुज m. Indra's *jüngerer Bruder,* Bein. Vishṇu's oder Krshṇa's.

इन्द्रापर्वत m. Du. Indra *und* Parvata RV.

इन्द्रापूषन् und इन्द्रापूषन् m. Du. Indra *und* Pûshan.

इन्द्राबृहस्पति m. Du. Indra *und* Bṛhaspati.

इन्द्राब्रह्मणस्पति m. Du. Indra *und* Brahmaṇaspati RV.

इन्द्राभ m. 1) *ein best. zu den Hühnerarten gezählter Vogel.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra MBh. 1,94,59.

इन्द्रामरुत् m. Pl. Indra *und die* Marut RV.

इन्द्रायतन Adj. *auf* Indra *beruhend* Çat. Br. 12, 8,2,24. 3,25.

1. इन्द्रायुध n. 1) *Regenbogen.* — 2) **Diamant* Râǵan. 13,176.

2. इन्द्रायुध 1) m. *ein Pferd mit schwarzen Flecken an den Augen.* — 2) f. आ *eine Blutegelart.*

इन्द्रायुधमय Adj. *ganz aus Regenbogen bestehend* Kâd. 94,8.

*इन्द्रायुधशिखिन् m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

*इन्द्रारि m. Indra's *Feind, ein* Asura.

*इन्द्रालिश gaṇa तात्त्वादि.

इन्द्रावत् Adj. = इन्द्रवत्.

इन्द्रावरज m. = इन्द्रानुज VP.² 4,318.

इन्द्रावरुण m. Du. Indra *und* Varuṇa.

*इन्द्रावसान gaṇa उत्सादि.

इन्द्राविष्णु m. Du. Indra *und* Vishṇu.

*इन्द्राशन m. 1) *Hanf.* — 2) *Abrus precatorius.*

इन्द्रासन n. 1) Indra's *Thron.* — 2) *ein Fuss von fünf Moren.*

इन्द्रासोम m. Du. Indra *und* Soma.

इन्द्रासोमीय Adj. Indra *und* Soma *geweiht.*

इन्द्राह्व m. = इन्द्रयव Suçr. 2,224,4.

इन्द्रिय 1) Adj. *dem* Indra *gehörig, — angemessen, — ähnlich, — lieb.* — 2) m. *ein Genosse* Indra's. — 3) n. *a*) *ein ausserordentliches Vermögen wie das* Indra's, *potentia, Uebergewalt.* — *b*) Sg. und Pl. *Aeusserung des Vermögens, Kraftthat, gewaltige Erscheinung.* — *c*) Sg. und Pl. *körperliches Vermögen, Sinnesvermögen, sinnliche Kraft.* Häufig in

Verbindung mit वीर्य. — *d*) *Sinn, Organ* (sowohl *ein aufnehmendes*, बुद्धीन्द्रिय, als auch *ein verrichtendes*, कर्मेन्द्रिय). Nicht selten wird auch मनस् hinzugezählt. — *e*) Bez. *der Zahl fünf.* — *f*) *männlicher Same* MBh. 12,228,45. — *g*) *=धन. — *h*) *=प्रमाण Kull. zu M. 9,18. — *i*) इन्द्रस्येन्द्रियम् Name eines Sâman.

इन्द्रियकाम Adj. *nach Vermögen —, nach Kraft verlangend* Âpast.

इन्द्रियकृत Adj. *mit den Sinnesorganen gethan, — verübt* Ind. St. 9,26.

इन्द्रियग्राम m. *die Gesammtheit der Sinne* 287,33.

इन्द्रियघात m. *Schwäche der Sinnesorgane* Sâṁkhjak. 7.

इन्द्रियत्व n. *das ein Sinnesorgan Sein* Kap. 5,69.

इन्द्रियनिग्रह m. *Zügelung der Sinne.*

इन्द्रियप्रसङ्ग m. *das den Sinnen Fröhnen.*

इन्द्रियबोधन und °बोधिन् Adj. *die Sinne weckend, — schärfend.*

इन्द्रियमोचन n. *freiwilliger Nichtgebrauch der Sinne* Gobh. 3,1,26.

इन्द्रियवत् Adj. 1) *vermögend, kräftig.* इन्द्रियवत्तम Superl. — 2) *Sinnesorgane habend.*

इन्द्रियविषय m. *ein Object der Sinne* Cit. im Comm. zu TS. Prât. 21,15.

इन्द्रियवृत्ति f. *Sinnesthätigkeit* Kap. 2,32.

इन्द्रियशक्ति f. *Kraft der Sinne* 183,14. Kap. 5,113.

इन्द्रियसंयम m. *Zügelung der Sinne.*

*इन्द्रियस्वाप m. *Weltende.*

इन्द्रियकृन् m. Bez. *eines* Agni *im Wasser* Mantrabr. 1,7,1.

*इन्द्रियायतन n. *der Sitz der Sinne, Körper.*

इन्द्रियात्मन् Adj. *eines Wesens mit den Sinnen* VP. 5,18,50.

इन्द्रियार्थ m. Sg. (selten) und Pl. *ein Object der Sinne, Alles was die Sinne anregt.* °वाद् m. Titel eines Werkes.

इन्द्रियावत् und इन्द्रियाविन् Adj. *vermögend, kräftig.*

इन्द्रियासङ्ग m. *das den Sinnen Nichtfröhnen*, Pl. M. 6,75.

इन्द्रियेष्या f. *eine einjährige Kuh mit röthlichbraunen Augen* Tândja-Br. 21,1,5.6.

*इन्द्रीय् Denom. von इन्द्र. Davon Desid. *इन्द्रीयिषति.

*इन्द्रेड्य m. Bein. Bṛhaspati's.

इन्द्रेण Adj. (f. आ) in Verbindung mit इषीका *ein von selbst gekrümmtes Rohr* Tândja-Br. 15,5,20. Lâṭj. 4,1,7.

इन्द्रेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

इन्द्रेषित Adj. *von* Indra *ausgesandt, — angetrieben.*

इन्द्रोत m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रोत्सव m. *ein Fest zu Ehren* Indra's.

इन्ध् s. इध्.

इन्ध 1) Adj. *entflammend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

इन्धन n. 1) *das Anzünden, Entflammen*, in अग्नीन्धन. — 2) *Brennstoff, Brennholz.*

इन्धनवत् Adj. *mit Brennholz versehen.*

इन्धनी Adv. mit कर् *zum Brennstoff machen* Kâd. 156,16.

इन्धन्वन् Adj. *flammend.*

इन्धूक m. N. pr. eines Mannes.

इन्व्, इन्, इन्वति, इनोति (इनीमसि v. l. für मिनीमसि) 1) *in Schwung —, in Bewegung setzen.* — 2) *von sich geben, ausgehen lassen.* — 3) *senden, zutheilen.* — 4) *fördern, begünstigen.* — 5) *eindringen, vordringen.* — 6) *fortdrängen, verscheuchen.* — 7) *bewältigen, bezwingen.* — 7) *=गतिकर्मन् und व्याप्तिकर्मन्. — Mit अव *herabsenden* RV. 7,64,2. — Mit आ *herbeisenden.* — Mit उप, उपेनित *eingezwängt, eingefügt.* — Mit प्र *emportreiben.* — Mit प्रति *Nachdruck geben.* — Mit वि 1) *wegdrängen, verscheuchen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zukommen lassen.* — Mit सम् 1) *zusenden, zutheilen.* — 2) *zusammenfügen, wieder herstellen* RV. 1,119,7.

इन्व Adj. in विश्वमिन्व.

इन्वक 1) n. Name eines Sâman. — 2) f. आ Pl. *das Mondhaus* Mṛgaçirsha.

इन्वगा f. = इन्वका Maitr. S. 2,13,20.

इभ 1) m. oder n. *Gesinde, Dienerschaft, Hausgenossenschaft, Familie.* RV. 9,57,3 इभे zu vermuthen. — 2) m. *a*) *Elephant* Ragh. 4,47.59. °कुम्भ m. Ind. St. 14,373. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) Bez. *der Zahl acht* Gaṇit. 2,5. — *c*) *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr. — 3) *f. ई *Elephantenweibchen.*

*इभकर्णा f. *Scindapsus officinalis Sch.*

इभकेसर m. *Mesua Roxburghii Wight.*

*इभगन्धा f. *eine best. giftige Frucht.*

*इभदत्ता f. *Tiaridium indicum.*

*इभनिमीलिका f. *das Thun, als wenn man Etwas nicht sähe.*

इभप und *इभपालक m. *Elephantenwächter.*

*इभमाचल m. *Löwe.*

*इभमूलक m. *ein best. Gras* Nigh. Pr.

*इभाख्य m. = इभकेसर.

*इभारि m. *Löwe.*

*इभावत् m. N. pr. eines Mannes.

इभ्य 1) Adj. *a*) *zum Gesinde gehörig, ein Höriger.* — *b*) *reich, ein reicher Mann* Spr. 7649. Pañkad. — 2) *f. इभ्या *a*) *Elephantenweibchen.* — *b*) *Boswellia serrata Stackh.*

*इभ्यका und *इभ्यिका Adj. Demin. f.

इभ्यतिल्वल Adj. *reich an Hörigen.*

इम Pron. *dieser, —hier.* Davon इमम्, इमाम्, इमस्य; इमौ oder इमा, इमे (f. n.); इमे, इमास् (Nom. Acc.), इमान्, इमौ und इमानि. In der klass. Spr. nur Acc. Sg. und Nom. Acc. Sg. Du. und Pl. इमे स्मः *da sind wir.* याः — इमास्ताः R. 5,13,31. इमैस् (!) MBh. 1,129, 23. Karaka 607,5.

*इमक Demin. von इम in allen Casus mit Ausnahme des Nom. Sg.

इमथा Adv. *auf diese Art.*

इम्मादिभारत्याचार्य und इम्मादिसच्चिदानन्दभारत्याचार्य m. N. pr. zweier *Lehrer.*

इयत्, इयदति, Partic. auch Med. 1) *Etwas* (Acc.) *erflehen, ersehnen, Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *bitten, nach Jmd* (Gen. Acc.) oder *nach Etwas* (Acc.) *sich sehnen, verlangen.* — 2) *=गतिकर्मन्. — Mit अभि *hinstreben —, verlangen nach* (Acc.). — Mit प्र dass.

इयदु Adj. *verlangend.*

इयच्चिरम् Adv. *so lange* Kathâs. 6,144. *bislang, bisher, bis jetzt* 13,137. 25,255. Chr. 136,24.

इयत्तक Adj. (f. °त्तिका) *so klein, — winzig.*

इयत्ता f. *Quantität, Anzahl, Maass, Entfernung.* धवलिम्नः so v. a. *Inbegriff, Summe* Kâd. 145,23.

इयद्धै Dat. Inf. *zu kommen* RV. 6,20,8.

इयत् Adj. *tantus, so gross, —viel, nur so gross, — viel, so klein, — unbedeutend* 136,4. 166,16. 248, 18. Spr. 7751. 7856.

इयम् Nom. Sg. f. *diese, —hier.* संध्या प्रवर्तते चेयम् *da* (hinweisend) 70,8. येयम् 28,19. 244,3. सेयम् 248,10. 250,8. इयं सा 248,12. Ohne Beisatz so v. a. *diese Erde.*

इयर्ति s. अर्.

इयसी f. *das Einschrumpfen.*

इयसित 1) Adj. *eingeschrumpft* — 2) n. = इयसा.

इयस्, °स्यते *einschrumpfen* Çat. Br.

इयेष 3. Sg. Perf. von 3. इष्.

*इर्, इरति *sich bewegen.*

इरज्, °र्यति, °र्यते 1) *anordnen, befehlen.* — 2) *lenken, leiten.* — 3) *verfügen —, gebieten über* (Gen.). — 4) इरज्यत् durch दीप्यमान *flammend* erklärt Çat. Br. 7,3,1,32. — 5) *=परिचरणकर्मन्. — 6) *ईर्ष्यायाम्. — Mit प्र *zurichten.*

इरज्यु Adj. *mit Zurüsten beschäftigt.*

*इरण n. *salzhaltiges Land.*

इरध्, °धते, *इरध्यति *zu gewinnen suchen.* (इरध्ये) इरधिरे Dat. Inf. *zu gewinnen.*

इरंमद Adj. = इरंमद 1) Maitr. S. 1,5,3.

इरंमद 1) Adj. *im Trank schwelgend*, Beiw. Agni's. — 2) m. *Wetterleuchten* Kâd. 78,11.

इरस्य, °स्यति *missgönnen, Jmd* (Dat.) *neiden.* — Mit अभि *Jmd übelwollen.*

इरस्या f. *Uebelwollen.*

इरा f. 1) *Trunk, Labetrunk.* — 2) *Erquickung, Genuss, Wohlbehagen.* Auch इरा. — 3) **Speise.* — 4) **Wasser.* — 5) *ein berauschendes Getränk* Bhâvapr. 4,37. — 6) **die Erde.* — 7) **Rede, die Göttin der Rede.* — 8) N. pr. einer Apsaras und einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's VP. 1,15,25.

इरात्तीर Adj. (f. आ) *deren Milch Sättigung (Befriedigung) ist.*

*इराचर n. *Hagel.*

*इराज m. Bein. Kâma's ÇKDr. nach Halâj., wo aber 1,34 इरजः, d. i. इ und अज gelesen wird.

इरांद n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

इरामय Adj. *aus Saft bestehend* Ait. Âr. 160,2 v. u.

इरामा f. N. pr. eines Flusses MBh. 3,188,104.

इरामुख n. N. pr. der Stadt der Asura unter dem Meru.

*इराम्बर (!) n. = इराचर.

इरावत m. N. pr. eines Schlangendämons.

इरावत् 1) Adj. *a) mit Labetrunk —, mit Labung versehen. — b) Labung gewährend, erquickend* Kauç. 20. — 2) m. *a) *Meer. — b)* N. pr. α) eines Sohnes des Arǵuna VP. 4,20,11. — β) v. l. für ऐरावत VP.² 2,293. — 3) f. इरावती *a) *eine Art Basilicum* oder dgl. Râǵan. 5,39. — *b)* N. pr. α) der Gattin eines Rudra Bhâg. P. 3,12,13. — β) der Tochter des Schlangendämons Suçravas. — γ) eines Flusses.

*इरिका f. *eine best. Pflanze.* *°वन n.

इरिण n. 1) *Rinnsal.* — 2) *Bach, Quelle.* — 3) *Rinne, Vertiefung, Grube im Boden.* — 4) *Würfelbrett.* — 5) *kahles*, insbes. *salzhaltiges Land.*

इरिण्य Adj. *zu ödem Lande gehörig.*

इरिन् m. *Zwingherr.*

इरिमेद् m. = अरिमेद् Çârṅg. Saṁh. 2,9,34. Madanav. 59,34.

इरिम्बिठि m. N. pr. eines Ṛshi.

इरिविल्ला, °वेल्लिका (Bhâvapr. 6,35) und °वेल्ली (Çârṅg. Saṁh. 1,7,65) f. *ein best. Ausschlag am Kopf.*

इरेश m. 1) **Fürst.* — 2) Bein. Brahman's, *Vishṇu's und *Varuṇa's.

*इर्कट und davon Adj. *इर्कटिन् gaṇa प्रेक्षादि in der Kâç.

*इर्गल und davon Adj. *इर्गलीय, *इर्गल्य gaṇa अपूपादि.

*इर्य्, इर्यति, °ते = इरस्य्.

इर्य Adj. *rührig, kräftig, energisch.*

*इर्वारु m. f. *Cucumis utilissimus Roxb.*

*इर्वारुशुक्तिका f. *Cucumis momordica Roxb.*

*इर्वालु = इर्वारु.

इल् 1) इलति *a) kommen* VP.² 3,234. — *b) *स्वप्नेषणयोः.* — 2) इलयति *stillstehen, sich nicht rühren, zur Ruhe kommen.* इळयति fehlerhaft. — Caus. *एलयति (प्रेरणे). — Mit अव (इलयति) *zur Ruhe kommen.*

इल und इला s. इड und इडा.

इलय Adj. in अनिलय.

इलव m. *Pflüger, Bauer.*

इलविल m. und f. आ (VP. 4,1,19,*b*) v. l. für इडविड, °डा.

इलसंवर्तम् Absol. *in Erde eingehüllt* Çâṅkh. Çr. 17,5,6.

इलादध = इडादध.

इलाडुर्ग n. N. pr. einer Oertlichkeit.

इलांद् n. Name eines Sâman Maitr. S. 4,2,1.7. Lâṭj. 7,7,12. 8,12. 10,9,6.

इलावृत N. pr. 1) m. eines Sohnes des Agnîdhra VP. 2,1,17.20. — 2) n. eines Varsha VP. 2,2,14.22.

इलास्पद् n. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,83,77.

*इलिका f. *die Erde.*

इलिना f. N. pr. einer Tochter Jama's VP.² 4,131.

इलिनी f. N. pr. einer Tochter Medhâtithi's. ईलिनी v. l.

इलिविल m. N. pr. eines Sohnes des Daçaratha VP. 4,4,38. Vgl. इडविड.

*इली f. v. l. für ईली.

इलीविंश m. N. pr. eines Dämons.

*इलीश m. = इल्विश.

इलुवर्द् m. von unbekannter Bed. TBr. 3,8,20,5.

*इलूष m. N. pr. eines Mannes. Vgl. ऐलूष.

इल्य m. *ein best. mythischer Baum.*

इल्वक m. ein Mannsname.

*इल्वल m. *ein best. Vogel.*

*इल्विश, इल्विस (Bhâvapr. 2,12) und *इल्वीस m. *Clupea alosa.*

*इल्वका f. Pl. fehlerhaft für इन्वका.

इल्वल 1) m. *a) *ein best. Fisch. — b)* N. pr. eines Daitja, eines Bruders des Vâtâpi. — 2) *f. आ Pl. *die fünf Sterne im Haupt des Orion.* Vgl. इन्वका.

*इल्वलारि m. Bein. Agastja's Gal.

इव Adv. Ausnahmsweise am Anfange eines Stollens 118,12. 1) *gleichwie, wie.* गुणानामिव रत्नानाम् *sowohl der Tugenden als auch der Juwelen* 123,26. — 2) *gleichsam, gewissermaassen, so zu sagen.* Nach einem Infin. so v. a. *als wenn es sich darum handelte zu* — 118,22. — 3) *beinahe, fast, ungefähr, etwa.* — 4) *ein wenig, etwas.* — 5) nach einem Interrogativum so v. a. *wohl.* — 6) oft wie एव durch *eben, gerade, nur*, oder bloss durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben. उष्णमिव भस्म *möglichst heisse Asche* AV. Prâjaç. 1,3.

इवर्ण m. *der Laut* इ *oder* ई VS. Prât. TS. Prât.

इवीलक m. N. pr. eines Sohnes des Lambodara. दिवीलक v. l.

1. इष्, इषति, एषति (mit अनु), ईष्यति und इच्छति (*अभीदृणये). Auch Med. 1) *in rasche Bewegung setzen, schnellen, schleudern.* — 2) *aussenden.* — 3) *aus sich entlassen, aussprechen, verkünden.* — 4) *Jmd antreiben, bewegen, erregen, anregen, aufmuntern, beleben, fördern.* — 5) *schleudernd treffen.* — 6) *vordringen, zustreben, hinstreben zu* (Dat. Loc.). — 7) एषते *suchen* Bhâg. P. 3,13,44. 9,4,52. — Mit प्राधि in प्राध्येषण. — Mit अनु, अन्विषति (MBh. 3,271,38), अन्वेषति, °ते und अन्विष्यति, °ते *hinterhergehen, nachgehen, suchen, sich umsehen nach* 39,3. 130,24. MBh. 1,125,24. Çik. 32,13. *durchsuchen.* — Mit समनु (इष्यति) *aufsuchen* Bâlar. 107,22. — Mit अपि Med. *nachstreben, nachzukommen suchen;* mit Loc. — Mit परि (एषति) *herumsuchen nach* MBh. 13,85,19. Med. Saddh. P. 4,34,*b*. — Caus. dass. Saddh. P. 4,18,*b*. 31,*b*. — Mit प्र Act. Med. 1) *forttreiben, antreiben; aussenden.* — 2) *auffordern* (einen andern Priester) *zu* (einer Recitation oder Handlung, im Acc.). प्रेष्य mit Acc. oder Gen. *fordere auf zur Recitation* oder *Darbringung von;* bisweilen auch so v. a. *bringe dar.* Mit Dat. *fordere auf zur Darbringung* oder *Recitation für.* — Caus. प्रेषयति, °ते 1) *schleudern, werfen.* — 2) *schicken, senden, entsenden in* (Acc.), *zu* (Dat.), *gegen* (प्रति). — 3) *fortschicken, entlassen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *eine Botschaft senden.* — प्रेषित auch fehlerhaft für प्रोषित. — Mit अनुप्र Caus. *nachsenden, hinsenden, aussenden.* — Mit अभिप्र 1) *auffordern.* — 2) *anbefehlen*, s. अनभिप्रेषित. — Mit उपप्र 1) *antreiben.* — 2) *auffordern* (in liturg. Sinne). — Mit निप्र in पृश्निनिप्रेषित. — Mit परिप्र Caus. *aussenden.* — Mit संप्र *auffordern* (in liturg. Sinne). — Caus. 1) *senden, schicken, fortschicken, entlassen.* — 2) *Jmd* (Gen.) *eine Botschaft senden.* — 3) *richten* (die Gedanken) *auf* (Loc.) Lalit. 216,16. — Mit सम् in समिष्.

2. इष् Adj. *eilend*, in अरमिष्.

3. इष्, इच्छति, °ते (in der älteren Sprache und im Epos) 1) *suchen, aufsuchen.* — 2) mit मनसा *haben*

wollen, herbeiwünschen, erwünschen. — 3) मन: *Jmds Herz zu gewinnen suchen.* — 4) *zu gewinnen —, sich zu verschaffen suchen, erwünschen, wünschen, haben wollen, verlangen, belieben.* a) mit Acc. — b) mit zwei Acc. *wünschen, dass sei* 41,21. 43,3. 71,26. Âpast. 2,23,4. 5. — c) mit Acc. und Abl. (90,23) oder Loc. *Etwas von Jmd* oder *Etwas zu erhalten suchen, erwarten, sich Etwas von Jmd erbitten.* Meistens Med. — d) mit Infin. *Willens —, im Begriff sein, im Sinne haben zu.* Mit न *sich weigern zu* 212,17. — e) mit Acc. und Inf. α) in act. Bed. यदि मां च जीवितुमिच्छसि (v. l. चेज्जीवन्तम्) *wenn du wünschest, dass ich am Leben bleibe.* — β) mit pass. Bed. यत्सर्वेणेच्छति ज्ञातुम् (man könnte ज्ञातम् vermuthen) *wovon er wünscht, dass es Jedermann wisse.* — f) mit Potent. oder Imperat. *wünschen, dass.* Zu belegen nur Potent. mit इति, wobei die Person, von der man Etwas *wünscht*, im Acc. steht. — g) ohne Ergänzung *wollen, geneigt —, einverstanden sein.* Mit न *nicht einverstanden sein, sich weigern* 42,13. — 5) *nach Belieben wählen* M. 8,384. — 6) *anerkennen, annehmen, statuiren* 238,9. mit zwei Acc. *dafür halten, dass Etwas sei.* — Pass. इष्यते (इष्यति MBh. 3,59 fehlerhaft) 1) *gewünscht —, gern gesehen werden.* ज्ञापयितुमिष्यमाण: *von dem man Etwas zu wissen thun will* 222,33. — 2) *verlangt — gefordert werden, vorgeschrieben sein.* — 3) *gebilligt —, anerkannt —, angenommen werden, für Etwas angesehen werden, gelten.* भर्तुरेव तदिष्यते *das wird als dem Gatten angehörend angesehen.* — Partic. इष्ट s. besonders. — Caus. 1) एषयति *sondiren* Suçr. 2,7,15. — 2) इच्छयामि R. 7,59,1, 25 = इच्छामि *ich bin Willens.* — Mit अधि, Partic. अधीष्ट *um Unterweisung freundlich angegangen* (Lehrer). — Mit अनु *suchen, forschen nach, aufsuchen, durchsuchen; zu erlangen suchen, streben —, verlangen nach.* — Caus. अन्वेषयति 1) *suchen.* — 2) *warten auf* (einen Zeitpunkt). — Mit पर्यनु *umhersuchen.* — Mit समनु *durchsuchen.* — Mit अवतॄ *herbeiwünschen, begehren* RV. 8,61,3. — Mit अभि 1) *aufsuchen, erstreben.* — 2) *wünschen, wollen, beabsichtigen;* mit Infin. — Partic. अभीष्ट *erstrebt, erwünscht, genehm, lieb;* m. *Liebling, Geliebter.* °वर्षिन् *erwünschten Regen sendend* Spr. 4345. °तम Adj. *überaus lieb.* — Mit परि *herumsuchen nach* (Acc.) Khând. Up. 1,11,2 (पर्येषिषन् zu lesen). — Mit प्रति 1) *suchen* RV. 10,129,4. — 2) *entgegennehmen, empfangen von* (Gen.) 68,32. — 3) *auffangen in* (Loc.) Bâlar. 206,12. Prasannar. 118,23. — 4) *annehmen* (Worte, einen Befehl), so v. a. *achten auf.* — Mit वि *suchen.*

4. इष् 1) Adj. *suchend* u. s. w. in गविष्, नमस्विष्, पश्चिष्. — 2) *f. *Wunsch*, in *इट्टर्.

5. इष् f. Sg. und Pl. 1) *Trank, Labung, Erquickung.* — 2) *Trankopfer, Spende.* — 3) *die erquickenden Gewässer des Himmels.* — 4) *Kraft, Frische; Wohlsein, Gedeihen, Wohlstand.* In Verbindung mit ऊर्ज् so v. a. *Saft und Kraft.*

1. इष 1) Adj. *suchend*, in गविष.

2. इषि 1) Adj. a) *wohlgenährt, fett* RV. 10,106,5. — b) *saftig, fruchtbar* RV. 1,165,15. 169,8. — 2) m. a) *ein best. Herbstmonat* (Âçvina). — b) N. pr. eines Ṛshi Bhâg. P. 4,13,12.

इषण्, °यते *bewegen, anregen* RV.

इषिण (für इष्षिण) optat. Inf. *möge entlassen, — ausspritzen.*

इषण्, इषण्यति *zur Eile antreiben, herbeitreiben, anregen.* Partic. इषण्यन्त्. — Mit सम् *zusammentreiben.*

इषण्या f. *Anregung, Antrieb.*

इषध्यै Dat. Inf. *anzutreiben, zu erregen* RV. 7,43,1.

इषंधर m. Pl. Bez. der Çûdra in Plakshadvîpa Bhâg. P. 5,20,11.

इषंभर m. *der Hüter des Monats* Âçvina.

इषय्, इषयति, °ते 1) *frisch —, rege —, rührig —, kräftig sein.* इषयते Dat. Partic. — 2) *erfrischen, stärken, beleben.*

इषयध्यै Dat. Inf. *um zu erfrischen, — laben.*

इषयु Adj. *frisch, kräftig.*

इषव्य Adj. *pfeilkundig.* Vgl. अनिषव्य.

इषस्तुत् oder इषःस्तुत् f. *Lob des Gedeihens, — Wohlstandes.*

इषि 1) f. *Erquickung, Labung.* Dat. als Infin. RV. 6,52,15. — 2) इषयस् Nom. Pl. v. l. im SV. zu इषस् im RV.

*इषिका f. = इषीका 1) *Pinsel.* — 2) *Augapfel des Elephanten.*

इषितत्वता Instr. *mit Begeisterung.*

*इषितसेन m. N. pr. eines Mannes Nir. 2,11.

इषिध् f. *Spende, Gabe.*

इषिर 1) Adj. a) *erquickend, erfrischend.* — b) *frisch, blühend.* — c) *kräftig, muthig, rüstig, rasch, munter.* °म् Adv. — 2) *m. Bein. Agni's.

इषीक oder एषीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

इषीकतूल n. *Schilfrispe.*

इषीका f. 1) *Rohr, Binse, Schilfhalm.* Häufig besprochen und als Zaubermittel, insbes. als Pfeil, gebraucht. इषीकातूल n. *Schilfrispe.* इषीकास्त्र n. *ein Schilfhalm als Wurfgeschoss.* इषीकाटवी f. *Röhricht.* — 2) **Saccharum spontaneum.* — 3) **Pinsel.* — 4) *Augapfel der Elephanten.*

इषु m. f. 1) *Pfeil.* — 2) इषुस्त्रिकाण्ड: und °काण्डा *ein best. Sternbild.* — 3) *Sinus versus.* — 4) *eine best.* Soma-*Feier.* — 5) Bez. *der Zahl fünf.* — 6) *eine best. Constellation.*

इषुक 1) *Adj. *pfeilartig.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Pfeil.* — 3) f. इषुका a) *Pfeil.* — b) f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,81.

*इषुकामशमी f. N. pr. einer Oertlichkeit, in अपरेषु° (Kâç. zu P. 2,1,50) und पूर्वेषु°.

इषुकार m. *Pfeilmacher* Kap. 4,14.

1. इषुकृत् m. dass.

2. इषुकृत् (für इष्कृत्) Adj. *zurüstend* RV. 1,184,3.

इषुक्षेप m. *Pfeilschussweite* Lalit. 341,16.

इषुधि m. *f. *Köcher.*

इषुधिमत् Adj. *mit einem Köcher versehen.*

इषुध्य्, °ध्यति 1) *flehen um* (Dat.), *Jmd* (Acc.) *anflehen.* — 2) *शरधारणे.

इषुध्या f. *das Flehen.*

इषुध्यु Adj. *flehend.*

इषुप m. N. pr. eines Asura. इषुपट् v. l.

इषुपथ m. *Pfeilschussweite.*

इषुपट् m. (stark °पाट्) N. pr. eines Asura MBh. 1,67,20. इषुप v. l.

इषुपर्षन् Adj. nach Sây. *Pfeile schleudernd* Çat. Br. 13,4,2,5.

*इषुपुङ्खा und *°ङ्खिका f. *die Indigopflanze* Râgan. 4,73.

इषुबल Adj. *durch Pfeile stark.*

इषुभृत् Adj. *Pfeile tragend, Bogenschütze.*

इषुमत् und इषुमत् (einmal) Adj. *mit Pfeilen versehen.*

1. इषुमात्र 1) n. *die Länge eines Pfeils* Âpast. 1,15,19. — 2) °त्रम् *so weit ein Pfeilschuss reicht.*

2. इषुमात्र Adj. (f. ई) *die Länge eines Pfeils* (etwa drei Fuss) *habend.*

*इषुमार्ग m. *Luftraum* Gal.

इषुवध m. *Tod durch einen Pfeil* Çat. Br. 5,4,2,2.

इषुसाक्ष m. *eine best. Pflanze.*

इषुहत Adj. *durch einen Pfeil getödtet* Tândja-Br. 22,14,3.

इषूय्, इषूयति *streben, strebsam sein.* इषूयते Dat. Partic.

*इषेवक Adj. *die Worte* इषे त्वा (VS. 1,1) *enthaltend.*

इषोवधीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 3,4,16.

इष्कर्तर् Nom. ag. *Zurüster, Anordner.*

इष्कृताक्ष Adj. *dessen Eimer bereit ist.*

इष्कृति f. *Heilung* RV. 10,97,9.

1. इष्ट 1) Adj. a) *gesucht.* — b) *erwünscht, gewünscht, gern gesehen, beliebt, genehm, lieb.* °तर und °तम *lieber als* (Instr.) °तम mit einem passivisch auf-

zufassenden Inf. 224,32. — *c) günstig, faustus.* Tag 49,14. — *d) für gut erachtet, angenommen, Geltung habend, erachtet für* (Nom.) 252,23. °तम *für den besten erachtet.* — 2) *m. *Ricinus communis.* — 3) *f. या *Mimosa Suma Roxb.* Râǵan. 8,33. — 4) n. *Wunsch, Verlangen* 96,2. 116,6.

2. इष्ट 1) Adj. *geopfert.* — 2) m. *Opfer* Mârk. P. 13,15. (vielleicht इष्टश्च पूर्तश्च zu lesen). — 3) n. *a) das Opfern, Opfer* 329,7 (Pl.). — *b) *= संस्कार. — *c) *= योग.

इष्टकचित Adj. *mit Backsteinen belegt.*

इष्टकर्मन् n. *eine mathem. Operation mit einer beliebig angenommenen Zahl* Lîlâv. 14. fg. Colebr. Alg. 23.

इष्टका f. *Ziegel*, insbes. *gebrannter Backstein.*

इष्टकागृह n. *ein Haus aus Backsteinen* Spr. 1850, v. l.

इष्टकाचिति f. *Backsteinschichtung* Çat. Br. 10, 1,2,8.

इष्टकापथ (Bhâvapr. 1,193), *°थक und *°थिक (Râǵan. 12,52) n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

इष्टकापशु m. *ein Thieropfer bei Gelegenheit der Backsteinbereitung* Mahîdh. zu VS. 27,29.

इष्टकापूरण n. Titel eines Werkes Ind. St. 13,263.

इष्टकामदुघ् f. (Nom. °धुक्) *die alle Wünsche melkende (gewährende) Wunderkuh.*

इष्टकामात्रा f. *das Maass der Backsteine* Çat. Br. 8,7,2,17.

इष्टकालय n. *ein Haus aus Backsteinen* Spr. 1850.

*इष्टकाव und *°वत् Adj. von इष्टका.

इष्टकासंपद् f. *Vollzahl —, Harmonie der Backsteine* Çat. Br. 10,4,1,8.

इष्टकृत् Adj. *das Opfer zu Stande bringend* Cit. im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,9,10.

इष्टकैकशतविध Adj. *den 101 Backsteinen entsprechend* Çat. Br. 10,2,6,11.

इष्टगन्ध 1) Adj. *wohlriechend* Suçr. 2,480,5. — 2) *n. *Sand.*

*इष्टगन्धि-ध Adj. *wohlriechend* Gal.

इष्टजन m. *geliebte Person, Geliebter, Geliebte.*

इष्टदर्पण m. Titel eines Werkes.

इष्टदेवता f. *die besonders verehrte Gottheit einer Person* oder *Secte, Schutzgottheit.*

इष्टनि Adj. *rauschend.*

इष्टयजुस् Adj. *der einen Opferspruch gesprochen hat.*

इष्टयामन् Adj. *dessen Gang dem Wunsche entspricht.*

इष्टरश्मि Adj. *dessen Zügel (Zeug überh.) dem Wunsche entsprechen.*

इष्टर्ग (für निष्टर्ग) m. *Vor- oder Nebenkämpfer zur Deckung des Hauptkriegers.*

इष्टव्रत Adj. *dem Wunsche gehorchend.*

इष्टसंपादिन् Adj. *Gewünschtes verschaffend.*

इष्टस्विष्टकृत् Adj. *dem ein* Svishṭakṛt *dargebracht ist* Çat. Br. 4,3,5,7.

इष्टाकृत MBh. 3,10513 fehlerhaft für इष्टीकृत.

इष्टापूर्त n. Sg. und Du. *Erstrebtes* (auch *Eropfertes*) *und Lohn*, d. h. *erworbener Schatz (Verdienst) frommer Werke;* also *Anspruch an den himmlischen Lohn.* Später aufgefasst als *Opfer und fromme Werke.*

इष्टापूर्ति f. *Opfer und fromme Werke* Brahmop. 243.

इष्टापूर्तिन् Adj. *das Verdienst der Opfer und frommen Werke habend* TS. 1,7,3,3.

1. इष्टार्थ m. *etwas Erwünschtes, — Angenehmes* AK. 3,1,9.

2. इष्टार्थ Adj. *der das gewünschte Ziel erreicht hat* MBh. 13,164,10. R. 2,25,38.

इष्टावत् Adj. *das Gewünschte besitzend.*

इष्टाश्व (viersilbig) Adj. *dessen Rosse dem Wunsche entsprechen.*

इष्टाकोत्रीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,8.

इष्टाकोत्र्य n. dass. Maitr. S. 4,9,11.

1. इष्टि f. 1) *Beschleunigung, Antrieb, Anregung* — 2) *Aufforderung, Geheiss.* — 3) *Stärkung, Förderung.* — 4) *Förderer, Helfer.*

2. इष्टि f. 1) *das Suchen, Aufsuchen, Nachgehen.* Häufig nach Art eines Infin. construirt. — 2) *Wunsch, Bitte, Verlangen.* — 3) *Ausspruch einer Autorität.*

3. इष्टि f. *Opfer*, insbes. *die Darbringung eines einfachen, aus Butter, Früchten und dgl. bestehenden Opfers* im Unterschied vom *feierlichen Thier-* oder Soma-*Opfer.*

इष्टिका f. fehlerhaft für इष्टका.

*इष्टिकापथ m. = इष्टकापथ.

इष्टिकापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

इष्टित्व n. Nom. abstr. von 3. इष्टि Ait. Br. 1,2. Gaim. 6,8,7.

इष्टिन् Adj. *der geopfert hat.*

*इष्टिपच und *इष्टिमुष् m. *ein* Asura.

इष्टियाजुक Adj. *ein* Ishṭi *genanntes Opfer darzubringen pflegend* Çat. Br. 14,4,2,3.

इष्टिरूप n. *die Eigenthümlichkeit des* Ishṭi-*Opfers* Çat. Br. 1,6,2,12.

इष्टिश्राद्ध n. *ein best. Todtenmahl* VP.² 3,189. fg.

इष्टिहोत्र n. *Verrichtung des* Hotar *bei der* Ishṭi Comm. zu TBr. 3,5,1.

इष्टीकृत n. *eine best. grosse* Soma-*Feier* MBh. 3,129,1. 260,4.

*इष्टु f. *Wunsch, Verlangen.*

इष्ट्वयन n. *eine ein Jahr lang dauernde Opferfeier.*

इष्ट्वा Absol. von यज्.

इष्वुच् *das Suffix* इषु 238,27.

*इष्म m. 1) *Frühling.* — 2) *Liebe, Liebesgott.*

इष्मिन् Adj. *treibend, eilig, stürmisch.*

*इष्य m. = इष्म 1).

इष्यग्र n. *Pfeilspitze.*

*इष्यग्रीय Adj. von इष्यग्र.

*इष्वनीक n. *Pfeilspitze.* Davon *°कीय Adj.

इष्वसन n. *Bogen.*

इष्वस्त्र n. *Pfeile und andere Geschosse.*

इष्वायुध n. *Pfeil und Waffen.*

इष्वास m. 1) *Pfeilschütze.* — 2) *Bogen* 228,1.

1. इस् Präp. = निस्.

2. *इस् Interj. कोपे, संतापे, दुःखभावनायाम्.

इह Adv. 1) *hier, hierher.* — 2) *hienieden.* In gebundener Rede oft als blosses Flickwort verwandt. — 3) in einem Buche *a) hier in diesem Lehrbuch* oder *System.* — *b) im Folgenden* 225,27. 228,15. 230,2. 231,16. 232,1. 234,25. — 4) vor einem Subst. im Loc. so v. a. अस्मिन्, अस्याम्. Auch substantivisch so v. a. *in —, an ihm* u. s. w.; statt Loc. Du. 181,2. — 5) *jetzt, nun, im Augenblick* 51,4. 61,20. 81,14. — 6) इहेह *hier und da; von da und dort; jetzt und jetzt*, d. i. *wiederholt.*

इहकार m. *das Wort* इह Lâṭj. 7,8,5.

इहकृत Adj. *dessen Wille hierher geht.*

इहचित्त Adj. *dessen Gedanken hierher gehen.*

इहत्य Adj. *hiesig.* *°क (f. °त्यिका) dass.

*इहत्र Adv. *hienieden.*

*इहद्वितीया und *इहपञ्चमी f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

इहभोजन Adj. *dessen Habe hierher kommt.*

इहलोक m. *die Welt hienieden* 264,9. Spr. 6771. °स्थ MBh. 14,35,18. 47,8.

इहवत् n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 7,8,9.

इहशित्प n. *ein Kunstwerk von Menschenhand.*

इहस्थ Adj. (f. आ) *hier seiend, — befindlich, — bleibend* 305,16. 322,15. 325,6. Bâlar. 156,3. 280,6.

इहस्थान Adj. *dessen Standort hier auf Erden ist.*

इहात्मतिका (sic) Kathâs. 108,117 in zwei selbstständige Worte (इह und आत्मनिका) zu zerlegen.

इहामुत्रफलभोगविराग m. *Gleichgültigkeit gegen die Genüsse des Lohns in dieser und in jener Welt* 255,18. 28.

इहार्थ Adj. *für diese Welt nützlich* MBh. 12,239,2.

इहेकमातृ Adj. Du. *von deren Müttern die eine hier die andere dort ist.*

---

1. *ई Interj. क्रोधे, दुःखभावने, प्रत्यये, संनिधौ, विषादे, अनुकम्पायाम्.

2. ई in ईमहे s. 3. इ.

3.*ई (Nom. ईस् oder ईस्) f. Bein. der Lakshmi.

4. ई = ईम्.

ईकार m. *der Laut* ई AV. Prât. 1,74.

ईक्, ईक्षते (Act. selten) 1) *sehen, blicken, hinblicken, anblicken, erblicken;* mit Acc. oder Loc. — 2) *mit dem geistigen Auge schauen, bei sich denken, auf einen Gedanken kommen, eine Betrachtung anstellen* (insbes. von höhern Wesen). — 3) *Etwas* (Acc.) *mit dem geistigen Auge schauen, — wahrnehmen.* — 4) *achten —, Rücksicht nehmen auf* (Acc.) 112,28. — 5) *Etwas* (Acc.) *erwarten.* — 6) **Jmd* (Dat.) *wahrsagen* P. 1,4,39; vgl. Kâç. — Caus. ईक्षयति *hinsehen lassen nach* (Acc.). — Mit अधि (?) *erwarten, befürchten, besorgen* Spr. 6897, v. l. — Mit अनु und समनु 1) *in einer Richtung hinsehen, Jmd nachsehen.* — 2) *im Auge behalten.* — Mit अप 1) *wegsehen, sich umsehen.* — 2) *es auf Jmd* (Acc.) *abgesehen haben, lauern auf.* — 3) *achten —, Rücksicht nehmen auf* 163,29. — 4) *warten auf, erwarten* Spr. 7829. *harren auf* 436 (Conj.). — 5) *befürchten, besorgen* Spr. 6897. — 6) *erheischen, erfordern, voraussetzen* 282, 2. *bedingt sein durch* (Acc.) Kâraka 3,3. — 7) mit न *nicht ansehen können, — leiden.* — Mit व्यप 1) *gehörig Acht geben* R. 2,86,22. — 2) *achten —, Rücksicht nehmen auf.* — Mit अभि *hinblicken auf* (Acc.). — Mit अव 1) *hinsehen nach, ansehen, betrachten.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, bemerken* 104,16. *in Erfahrung bringen* Kathâs. 18,194. — 3) *sein Augenmerk richten auf, berücksichtigen, erwägen, in Betracht ziehen.* — 4) *erwarten, hoffen auf.* — Caus. *Jmd* (Acc.) *veranlassen hinzusehen.* — Mit अन्वव 1) *hinsehen auf* MBh. 14,50,23. सर्वतस् *nach allen Seiten ausschauen.* — 2) *in Augenschein nehmen, untersuchen.* — 3) *schauen, wahrnehmen, bemerken* — 4) *eine Betrachtung anstellen, bei sich denken.* — 5) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen* 77,27. 78,11. — Mit अभ्यव *anblicken.* — Mit उपाव *hinblicken, hinunterblicken.* — Mit न्यव *erwägen* MBh. 12,137,64. — Mit निरव *in Betracht ziehen, berücksichtigen.* — Mit पर्यव 1) *von allen Seiten anschauen* MBh. 14,21,9. — 2) *hinabschauen auf* Kaush. Up. 1,4. — Mit प्रत्यव 1) *anschauen.* — 2) *besichtigen, in Augenschein nehmen, nachsehen wie es sich mit Jmd oder Etwas verhält, prüfen.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen.* — Mit समव 1) *ansehen, betrachten, um sich sehen, zu Gesicht bekommen.* — 2) *mit dem geistigen Auge betrachten, nachdenken.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen, sich kümmern um* Spr. 620. — 4) *Etwas anerkennen, für nöthig erachten.* — Caus. *sehen lassen.* — Mit आ *ansehen* MBh. 2,71,10. — Mit उद् 1) *hinaufblicken zu.* — 2) *ansehen, erblicken, schauen, sehen.* — 3) (eine Zeitlang) *zusehen, warten.* — 4) *erwarten.* — Caus. 1) *hinaufsehen lassen.* — 2) *zusehen, warten.* — Mit अभ्युद् *hinsehen nach, auf.* — Mit प्रत्युद् *anschauen, erblicken.* — Mit समुद् 1) *aufschauen, hinaufschauen* R. 3,73,2. — 2) *hinschauen nach* Spr. 1316. *ansehen* Chr. 57,15. *erblicken.* — 3) *wahrnehmen, bemerken.* — 4) *an Jmd denken, auf Jmd Rücksicht nehmen* MBh. 5,173,7. — Mit उप 1) *zusehen.* — 2) *hinblicken auf.* — 3) *erschauen.* — 4) *zusehen, zuwarten.* — 5) *übersehen, nicht beachten, vernachlässigen.* — 6) *nachsehen, Etwas geschehen lassen, leiden* Spr. 162. — 7) *es nicht genau mit Etwas* (Acc.) *nehmen, nicht bestehen auf* Spr. 7644. — 8) *harren auf* (fehlerhaft für अप) Spr. 436. — Mit अभ्युप *nachsehen, Etwas geschehen lassen* MBh. 16,6,13. — Mit समुप *nicht beachten, vernachlässigen.* — Mit निस् *hinsehen, schauen nach, umhersehen, ansehen, betrachten, gewahren.* Auch vom *aspectus planetarum.* — Mit संनिस् 1) *erblicken.* — 2) *einsehen, erkennen.* — Mit परा *hinblicken* (*neben sich*). — Mit परि 1) *um sich hinsehen, genau hinsehen nach, prüfen, untersuchen.* — 2) *erkennen, finden dass* Spr. 4854, v. l. — Caus. *prüfen —, untersuchen lassen.* — Mit उपपरि *erkennen, finden dass* Lalit. 216,14. — Mit प्र 1) *hinsehen, zusehen, ansehen, erblicken, gewahren.* — 2) *ruhig ansehen, zugeben dass* MBh. 3,12,66. — Mit अनुप्र *nachschauen* MBh. 3,268,23. — Mit अभिप्र *ansehen, hinsehen, erblicken.* — Mit समभिप्र dass. — Mit आप्र Hip. 3,21 fehlerhaft für संप्र. — Mit उत्प्र 1) *zu Jmd hinaufschauen um seinen Worten zu lauschen.* — 2) *ausschauen, hinschauen* Kâd. 135,18. — 3) *erwarten* Bâlar. 38,7. — 4) *mit Sehnsucht zurückdenken an* Spr. 2071. — 5) *uneigentlich —, bildlich gebrauchen, — benennen* 248,23. *übertragen auf* (Loc.). — 6) *Etwas* (Acc.) *irrthümlich für Etwas* (Acc.) *ansehen* Kâd. 264,19 *fälschlich voraussetzen, sich einbilden* Vrtis. 36. — 7) *Jmd* (Loc.) *Etwas zuschreiben, imputare* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,10. — Mit उपप्र *übersehen, nicht beachten* MBh. 1,74,35. — Mit विप्र 1) *hierher und dorthin schauen.* — 2) *betrachten* (?). — Mit संप्र 1) *ansehen, betrachten, erblicken, gewahr werden.* — 2) *in Betracht ziehen, erwägen.* — Mit अभिसंप्र *ansehen, gewahr werden.* — Mit प्रति 1) *zusehen.* — 2) *hinblicken auf.* — 3) *erblicken.* — 4) *erwarten, abwarten, warten auf.* प्रतीक्ष्य so v. a. *ganz allmählich* Mṛkkh. 48,19. — 5) *Geduld mit Jmd* (Acc.) *haben* M. 9,77. — Mit संप्रति *warten, warten auf.* संप्रतीक्ष्य so v. a. *lange.* — Mit वि 1) *sehen, schauen, hinsehen, ansehen, erblicken.* Auch vom *aspectus planetarum.* हृदि *im Herzen schauen,* so v. a. *nachdenken.* Pass. *aussehen.* — 2) *sich über Etwas Gewissheit verschaffen, erfahren* 128,29. 315,5. *erkennen, unterscheiden.* — 3) *für angemessen erkennen.* — 4) *durchsehen,* so v. a. *lesen, studiren.* — 4) *ansehen als, sich gegen Jmd benehmen.* पितृवत् *wie gegen einen Vater.* — Mit अनुवि 1) *sich umschauen, hinsehen auf, nach, erblicken.* अन्ववीक्षेताम् = अनुव्यीक्षेताम् MBh. 4,38,5. — 2) *prüfen, untersuchen.* — Mit समनुवि *erblicken* Spr. 7813. — Mit अभिवि 1) *ansehen, erblicken, gewahren* 103,31. — 2) *sein Augenmerk auf Etwas richten, prüfen, untersuchen.* — 3) *auf Jmd schauen, sich gegen Jmd benehmen.* पितृवेन *wie ein Vater* MBh. 15,11,24. — Mit समभिवि *gewahr werden.* — Mit उद्वि 1) *hinaufschauen.* — 2) *schauen auf, nach, hinblicken auf* 297,4. — 3) *gewahr werden* R. 5, 8,8. *sich einer Sache bewusst werden* Spr. 892. — Mit समुद्वि *ansehen, erblicken.* — Mit उपवि 1) *hinschauen nach.* — 2) *für angemessen erkennen* Bhâvapr. 4,131. — Mit प्रतिवि *hinsehen auf, gewahr werden.* — Mit संवि *gewahr werden* Spr. 1381. — Mit अभिसंवि *anstarren* Kâd. 74,20. — Mit सम् 1) *hinsehen, hinblicken, anschauen, erblicken, sehen.* — 2) *gewahr —, inne werden, sich überzeugen von, Gewissheit erlangen.* — 3) *ausfindig machen, erdenken.* — 4) *sein Augenmerk richten auf, denken an, es abgesehen haben auf.* — 5) *in Betracht ziehen, untersuchen, prüfen, überlegen.* — 6) *Jmd* (Acc.) *bestimmen zu* (Acc.) R. 2,45,9. — समीक्षत MBh. 14,2201 fehlerhaft für समीक्षत. — Caus. Act. Med. 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas* oder *Jmd* (Acc. oder Instr.) *sehen lassen.* — 2) *sich sehen lassen.* — Mit अनुसम् *im Auge haben.* — Mit अभिसम् 1) *erblicken.* — 2) *einsehen, gewahr —, inne werden* Suçr. 1,3,3. 60,14. 2,47,9. RV. Prât. 17,15. — 3) *in Betracht ziehen, bedenken.* °मीक्ष्य *mit Rücksicht auf* Kâraka 3,8. 4,8. 6,1. Suçr. 1,30,21. — Mit प्रसम् 1) *sehen, ansehen, erblicken, gewahren.* — 2) *lauern auf.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen.* — 4) *erklären für* (Acc.) MBh. 3,180,30. 36. — Mit प्रतिसम् *ausharren.*

ईक्ष 1) Adj. (f. ई) *sehend, blickend,* in तिर्यगीक्ष. वधूक्षाः प्रति *zu den* (Weibern), *welche kommen, um die junge Frau zu sehen* Kauç. 77. — 2) m.

f. oder n. *Masche*, in नुदेक्ष (v.l. नुदक्ष) Adj. *feinmaschig*. — 3) f. आ a) *Blick, Anblick*. — b) *Betrachtung, Erwägung*. — 4) ईक्ष n. ein zur Erklärung von अक्षरिक्ष erfundenes Wort.

ईक्षक m. *Zuschauer* Gobh. 2,2,14.

ईक्षण n. 1) *das Sehen, Hinsehen, Erblicken, Gewahrwerden* Lâṭj. 5,5,2. Chr. 135,15. 299,28. यावदीक्षणम् so v. a. *einen Augenblick*. — 2) *das Nachsehen, Sichkümmern um, Besorgen*. — 3) *Auge*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

ईक्षणपथ m. *Gesichtskreis* 311,26.

ईक्षणश्रवस् m. *Schlange* MBh. 1,37,29.

ईक्षणिक (*f. आ) und ईक्षणीक m. *Wahrsager*.

ईक्षणीय Adj. *zu sehen, zu Gesicht kommend* Spr. 6073.

ईक्षि in वधीक्षीन् Kauç. 77 fehlerhaft für वधीक्षीः; s. u. ईक्ष 1).

ईक्षित n. *Blick* Çâk. 44. Prab. 108,14.

ईक्षितर् Nom. ag. *der da sieht, — schaut*. ब्रह्मेक्षितृ जगत: *das Brahman schaut die Welt* Çâṅk. zu Bâdar. S. 1035, Z. 4.

°ईक्षिन् (Conj.) Adj. *ein Auge habend für* Spr. 2904.

ईक्षे 1. Sg. Med. von ईक्ष् und 2. Sg. Med. von ईष्.

(ईक्षण्य) ईक्षणिय Adj. *sehenswerth*.

*ईख्, ईखति v. l. für ईङ्ख्.

ईङ्ख्. ईङ्खति, *ईङ्खते (गतिकर्मन्). — Caus. ईङ्खयति *schwankend bewegen, schaukeln*. — Mit समा, सम्वेङ्ख Ait. Br. 8,9 fehlerhaft für सम्विक्त्स्व. — Mit परि, परीङ्खयति AV. v. l. für पर्यङ्क° des ṚV. — Mit प्र *erzittern*. Med. Ait. Âr. 409,12. — Caus. *schaukeln*. Med. *sich schaukeln*.

ईङ्खन n. *das Schaukeln*.

°ईङ्खय Adj. *in Bewegung setzend*.

ईङ्खयति Çat. Br. 14,9,4,22 fehlerhaft für इङ्गयति.

ईज्, *ईजति, *ईञ्जति (गतिकुत्सनयोः), ईजते. — Mit अप Med. *wegtreiben*. — Mit सम् Med. *zusammentreiben*.

ईजान Partic. Perf. von यज्.

ईजिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,52.

ईजितुम् MBh. 2,33,6 = यष्टुम्, ईजिरे 3. Pl. Perf. Med. und ईजे 1te und 3te Sg. Perf. Med. von यज्.

1. ईड्, ईळे 1) *Jmd* (Acc.) *anflehen* —, *bitten um* (Acc., Gen. oder Dat.). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen* ṚV. 5,12,6. — 3) *preisen, loben*. — 4) **in Bewegung setzen, erzeugen* (ईट् = ईर्ते). — Caus. ईडयति 1) *preisen, loben*. — 2) *ertönen lassen*. Vgl. ईर्. — Mit प्र, उपप्र, प्रति, सम् und प्रसम् *preisen, loben*.

2. ईड् und *ईडा f. *Preis, Lob*.

ईडितर् Nom. ag. *Lobpreiser* AV. ईळित ṚV.

ईड्न्य, ईळ्निय Adj. 1) *anzuflehen um* (Dat.). — 2) *zu preisen*.

ईड्य und ईडिय Adj. *zu preisen, preisenswerth*.

*ईणमत् Adj. von 2. ईष्.

1. ईति f. 1) *Noth, Plage, Landplage* Mâlav. 95. ईतिनाम् st. ईतीनाम्. — 2) * = प्रवास. — 3) * = डिम्ब.

2. ईति Adv. = इति *so*.

ईदृक्षा f. *Qualität*.

ईदृत्त (f. आ), ईदृग्विध, ईदृश् (Nom. ईदृङ् und ईदृक्), ईदृश (f. ई) und ईदृशक Adj. *von diesem Aussehen, derartig, so beschaffen, ein solcher*. (यदि) ईदृगार *wenn ich in solche Lage gerathen bin*.

ईद्रात्, ईध्रात् oder ई° Adv. Lâṭj. 5,11,11.

ईध्रिय Adj. = वीध्य *zum heitern Himmel gehörig*.

ईध्य VS. Prât. aus वीध्य herausgenommen.

ईनिधन Adj. ई *zum Schlusssatz habend* (ein Sâman).

*ईन्, ईनति (बन्धने).

ईप्स्, ईप्सति Desid. von आप्.

ईप्सा f. *Verlangen, Begehren, Wunsch*.

ईप्सित n. dass. 81,11. R. 1,55,18. Ragh. 1,72. 3,1. 5. Kathâs. 18,315. 22,170.

ईप्सिततमत्व n. *das Zunächststehen, das nächstes-Object-Sein einer Handlung* Comm. zu Njâjam. 9,2,28.

ईप्सु Adj. *zu erlangen strebend, verlangend* —, *begehrend nach*. Die Ergänzung im Acc., Infin. oder im Comp. vorangehend.

ईप्सुयज्ञ m. *ein best. Soma-Opfer*.

ईम् nachgesetzte Verstärkungspartikel. Nach Relativen so v. a. *cunque*. कं ईम् so v. a. *wer wohl* ṚV. 10,40,14. *welche wohl* 7,56,1. किं चेनम् *gar nichts* 2,16,2. Häufig ganz bedeutungslos zur Vermeidung des Hiatus eingeschoben.

ईयचक्षस् Adj. *weithin schauend* ṚV.

ईयिवंस् (schwach ईयुस्) Partic. Perf. von 3. इ.

ईर्, ईर्ते (hier und da auch Act.) 1) *in Bewegung setzen, fördern*. — 2) *sich in Bewegung setzen, sich erheben, hervorgehen, erstehen, erschallen*. — 3) *sich auf und davon machen*. — Caus. ईरयति, °ते 1) *in Bewegung setzen, schleudern, anregen, hervorgehen* —, *erstehen lassen, in's Leben rufen*. — 2) *erschallen lassen*, ohne Object *ausrufen, verkünden* 105,6. Pass. *genannt werden*. — 3) *erheben, in die Höhe heben*. — 4) *sich erheben*. — Mit अभि Caus. *herbeischaffen*. — Mit व्यव Caus. *zertheilen*. — Mit आ Simpl. und Caus. Act. Med. 1) *herbeischaffen, verschaffen, hinschaffen*. — 2) *sich verschaffen, theilhaftig werden* ṚV. 1,6,4. — 3) *erheben* (einen Gesang u. s. w.). — Mit न्या 1) *Jmd* (Acc.) *einsetzen als* (Acc.). — 2) *richten* (das Verlangen) *auf* (Loc.). — Mit समा *zusammenfügen, schaffen* ṚV. 10,40,10. — Mit उद् 1) *herausholen* ṚV. 1,118,6. — 2) *Jmd ehren* ṚV. 4,2,7. — 3) *sich erheben, aufstehen, aufbrechen*. — 4) *in Bewegung kommen, aufsteigen, erstehen*. — Partic. उदीर्ण *erregt, zum Ausbruch gekommen, gesteigert, gehoben* (in übertr. Bed.), *von Selbstgefühl erfüllt*. — Caus. 1) *herausholen* ṚV. 1,112,5. 118,6. 10,39,9. — 2) *erheben, emporrichten; aufwirbeln* (Staub). — 3) *schleudern, werfen* (Geschosse, Würfel). — 4) *emportreiben, ansetzen* (Blüthe). — 5) *aus sich hervortreten lassen, an den Tag legen* Kumâras. 2,6. — 6) *anstimmen, ertönen lassen* ṚV. 1,168,8. 8,90,16. 9,72,1. *aussprechen, enunciare*. Ohne Object *sprechen* LA. 28,1. Pass. *angegeben* —, *genannt werden* Chr. 274,10. *gelten für* (Nom.) 104,4. — 7) *verschaffen, bewirken, hervorbringen* ṚV. 1,48,2. 10,39,2. TS. 2,4,10,2. Suçr. 1,128,1. — 8) *erregen, steigern, verstärken, vermehren* Suçr. 1,152,15. 2,312,17. Kumâras. 4,41. उदीरितधी Adj. *von aufgewecktem Verstande*. — 9) *Jmd erheben, verherrlichen* ṚV. 5,42,3. MBh. 3,134,21. — 10) *Jmd beleben, aufregen, höher stimmen* ṚV. 1,113,8. 117,24. 8,68,6. R. 2,7,9. — 11) *Jmd drängen, anstacheln* R. 5,49,19. — 12) *sich erheben aus* (Abl.) ṚV. 5,55,5. *aufbrechen* 8,7,3. — Mit अभ्युद् Caus. 1) *ertönen lassen*. इति तयाभ्युदीरिते *nachdem sie so geredet hatte*. — 2) *erregen, steigern, verstärken*. — Mit प्रत्युद् Caus. *dagegen ertönen lassen, erwiedern*. — Mit समुद्, Partic. समुदीर्ण *erregt, in Aufregung gerathen*. — Caus. 1) *hinausdrängen* MBh. 5,179,29. — 2) *aufwirbeln* (Staub). — 3) *schleudern, werfen*. — 4) *aussprechen, enunciare* 69,16. 144,11. — समुदीर्यति Çat. Br. wohl fehlerhaft für समुदीपयति. — Mit नि Caus. *herabschleudern auf* (Loc.). — Mit प्र *sich in Bewegung setzen, hervorkommen, zum Vorschein kommen, erstehen, erschallen*. — Caus. 1) *vorwärts treiben, — drängen, Jmd treiben, drängen* 122, 23. 148,7. 212,30. — 2) *entsenden, richten* (die Augen). — 3) *anstimmen, ertönen lassen, aussprechen* 181,5. — 4) *erregen, in Aufregung versetzen* Megh. 69, v. l. — 5) *vertreiben, verbringen* (die Zeit). — Mit अभिप्र Caus. *vorwärts treiben*. — Mit संप्र *sich zusammen erheben*. — Caus. *vorwärts drängen, stossen*. — Mit प्रति Caus. *aufhetzen*. — Mit वि *zerspalten*. — Caus. *zerspalten, zertheilen, theilen* Çat. Br. 3,3,4,13. — Mit सम् 1) *zusammenfügen, schaffen* ṚV. 3,55,20. 4,56,3. — 2) *bewirken, befördern* ṚV. 3,31,15. — Caus. 1) *zusammenfügen, schaffen, entstehen lassen*. — 2) *antreiben* ṚV. 10,

39,10. — 3) *wiederbeleben.* — 4) *ausstatten mit* (Instr.). — Mit अभिसम् Caus. *in Bewegung versetzen.*

ईर m. *Wind.* °ज m. Patron. Hanumant's.

ईरण 1) *Adj. *bewegend, treibend.* — 2) m. *Wind.* — 3) n. *a) das Drängen, Drücken* (bei Ausleerungen) Buâvapr. 3,93. — *b) das Verkünden.*

ईरपाद् m. *Schlange* Ait. Âr. 136,5 v. u.

ईरयेध्यै Dat. Inf. *in Bewegung zu setzen, lebendig zu machen* RV. 4,2,1.

ईरामा f. N. pr. eines Flusses. इरामा v. l.

ईरिण n. *salzhaltiges, unfruchtbares Land* MBh. 3,179,54. Vgl. इरिण.

ईरिन् m. Pl. N. pr. eines Stammes.

ईरुगपदण्डनाथ m. N. pr. eines Lexicographen.

*ईर्क्ष्य्, ईर्क्ष्यति = ईर्ष्य्.

ईर्त्स्, ईर्त्सति Desid. von अर्ध्.

*ईर्त्सु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu vermehren wünschend* Bhatt. 9,32.

ईर्म m. 1) *Bug, Arm, Vorderschenkel eines Thiers.* ईर्मतस् Tândja-Br. 21,1,7. — 2) m. n. *Wunde* Spr. 7645.

ईर्मन् = ईर्म 1) in दक्षिणेर्मन्.

ईर्मा (Padap. ईर्म) Adv. *auf der Stelle, hier, hierher.*

ईर्मान्त Adj. Pl. etwa *deren Büge dicht bei einander stehen.*

ईर्य 1) Adj. *anzuregen, — treiben.* Dazu Nom. abstr. ईर्यता f. Ait. Âr. 114,3. — 2) f. आ bei den Buddhisten und Gaina *vorsichtiges Gehen, so dass man keinem lebenden Wesen dabei ein Leid zufügt.* °पथ m.

*ईर्वाक् m. f. = इर्वाक्.

ईर्षा, ईर्षालु, ईर्षित, ईर्षितव्य und ईर्षु fehlerhaft für ईर्ष्या u. s. w.

ईर्ष्य्, ईर्ष्यति *neidisch —, eifersüchtig sein.* Der Nebenbuhler im *Dativ, die Gattin im Gen. (Âpast.) oder *Acc.

ईर्ष्यक m. *eine Art Schwächling.*

ईर्ष्या f. *Neid, Eifersucht.*

ईर्ष्याभिरति m. *eine Art Schwächling* Karaka 4,2.

ईर्ष्याय् Denom. *Eifersucht an den Tag legen.* °यित n. Nom. act. Bâlar. 121,17.

ईर्ष्यारति m. = ईर्ष्याभिरति Karaka 4,2.

ईर्ष्यालु und ईर्ष्यावत् Adj. *neidisch, eifersüchtig.*

ईर्ष्याषण्ढ m. *eine Art Schwächling* Når. 12,13.15.

ईर्ष्यित n. *Eifersucht* Spr. 7336.

ईर्ष्यिन् Adj. *neidisch* Spr. 1149, v. l.

ईर्ष्यु Adj. *neidisch, eifersüchtig.*

*ईलि, *ईलिका und *ईली f. *eine Art Schwert.*

ईलिन 1) m. N. pr. eines Sohnes des Tamsu MBh. 1,95,27. 28. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Medhâtithi's Hariv. 1,32,6. इलिनी v. l.

ईवत् Adj. *so gross, — trefflich, tantus.*

ईश् 1. ईष्टे und ईशे 1) *zu eigen haben, besitzen;* mit Gen. (selten Acc.). — 2) *zu eigen sein, Jmd* (Gen.) *gehören, gebühren,* — 3) *verfügen können über, Ansprüche* oder *ein Recht haben auf* (Gen.). — 4) *können, vermögen zu* (Inf. auf तोस् oder तुम्, oder Nom. act. im Loc.), *Etwas* (Acc.) *vermögen.* Ohne Ergänzung auch so v. a. *männliches Vermögen haben.* — 5) *gebieten —, herrschen —, Gewalt haben über* (Gen. oder Acc.). — 6) (*als Gebieter*) *Erlaubniss ertheilen.* — Mit परि *vermögen zu* (Inf.).

2. ईश् m. 1) *Gebieter, Herr.* — 2) Bein. Çiva's.

ईश 1) Adj. Subst. (f. आ) *a) Eigenthümer.* — *b) verfügen könnend über* (Gen.), *Ansprüche* oder *ein Recht habend auf* (Gen.). — *c) vermögend —, im Stande seiend zu* (Infin.). — 2) m. *a) Herr, Gebieter von, der Oberste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) *Gemahl.* — *c)* Bein. α) Vishṇu's VP. 5,20,91. — β) Çiva's. — γ) Kubera's. — *d) eine Form* Çiva's. — *e) ein* Rudra. — *f)* Bez. *der Zahl eilf.* — *g)* bei einigen Çaiva *eine best.* Çakti. — *h)* N. pr. eines Sâdhja VP.² 2,22. — 3) f. ईशा *a) Vermögen, Gewalt, Herrschaft.* — *b) eine best.* Çakti.

ईशखान m. N. pr. eines *Chans.*

ईशगीता f. Pl. Titel eines Abschnittes im Kûrmapurâṇa.

ईशत्व n. LA. 3,13 fehlerhaft für ईशित्व.

ईशन n. *das Gebieten, Herrschen.* — ईशनी fehlerhaft für ईशिनी.

*ईशय्, °यति = ईशमत्तमाचष्टे oder करोति.

ईशसंस्थ Adj. *als Herr erscheinend* Çvetâçv. Up. 6,17.

*ईशसखि m. Bein. Kubera's.

ईशसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

ईशहृदय n. Titel eines Werkes.

ईशाखान m. N. pr. eines *Chans.*

ईशाध्याय m. = ईशोपनिषद्.

ईशान und ईशानं 1) Adj. *a) zu eigen habend, besitzend.* — *b) vermögend.* — *c) herrschend, Herrscher.* — 2) m. *a)* Bein. α) Çiva-Rudra's. — β) *der Sonne,* als einer der acht Formen Çiva's. — γ) Vishṇu's. — *b)* Bez. *des 11ten* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *c)* N. pr. α) eines Rudra VP. 1,8,6. — β) eines Sâdhja. — γ) eines Mannes. — *δ)* eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,26. — 3) f. ईशाना *a)* Bein. der Durgâ. — *b) eine best.* Çakti. — 4) m. f. (ई) **Mimosa Suma Roxb.* — 5) *n. *Licht, Glanz.*

ईशानकल्प m. Name eines Kalpa VP.² 1,LVIII. LXVII.

ईशानकृत् Adj. *handelnd wie Einer der es vermag, seinen Besitz* oder *seine Macht gebrauchend.*

ईशानचन्द्र m. N. pr. eines Arztes.

*ईशानज्ञ m. Pl. *eine best. Götterordnung* bei den Gaina.

ईशानदेवी f. ein Frauenname.

ईशानबलि m. *ein best. Opfer* VP.² 3,114.

ईशानाधिप Adj. (f. आ) Çiva *zum Herrn habend.* दिश् *Nordost.*

ईशान्य n. Name eines Liṅga.

ईशावास्य n. = ईशोपनिषद्.

ईशितर् Nom. ag. *Herr, Gebieter.* Nom. abstr. °तृत्व n. Comm. zu Njâjam. 6,7,2.

ईशितव्य Adj. *das Object eines Herrn* oder *Herrschers seiend, beherrscht werdend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

ईशितव्याय्, °यति *thun, als wenn man beherrscht würde.*

ईशिता f. *Allmacht* (eine der acht Siddhi).

ईशित्व n. dass. MBh. 14,38,12.

ईशिन् 1) Adj. *gebietend —, herrschend über.* — 2) f. °नी *Herrschermacht.*

ईशोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ईश्वर 1) Adj. (f. आ) *vermögend, im Stande zu thun, — zu werden, in dem Falle seiend zu.* Die Ergänzung ein Infin. auf अस्, तोस्, तवै oder तुम्, ein Nom. act. im Loc., oder ein Potent. mit oder ohne यद्. Beim Infin. auf तोस् steht häufig der Nom. m. Sg. ohne Rücksicht auf Genus und Numerus des Subst. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Besitzer, Eigenthümer von* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) 126,18. — *b) Gebieter, Fürst, König.* — *c) ein vornehmer —, reicher Herr* 166,4. — *d) Gemahl.* — *e) die oberste Gottheit.* — *f)* Bein. α) Brahman's 55,33. — β) Çiva's 130,3. — γ) Indra's. *δ) *des Liebesgottes.* — *g) *die Seele.* — *h)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Sohnes Brahman's VP.² 2,126. — γ) eines Fürsten MBh. 1,67,65. — *i)* Bez. *der Zahl eilf.* — *k) das 11te Jahr im 60jährigen Jupiter-Cyclus.* — 3) f. ईश्वरा und *ईश्वरी Bein. der Durgâ. — 4) f. ईश्वरी *a) Gebieterin, Fürstin.* — *b) eine best. übernatürliche Kraft.* — *c) *Bez. verschiedener Pflanzen* Nigh. Pr.

ईश्वरकृष्ण m. N. pr. eines Autors.

ईश्वरगीता f. Pl. 1) = भगवद्गीता. — 2) Titel eines Abschnittes im Kûrmapurâṇa.

ईश्वरग्रास Adj. *Gott* (die 3te Stufe des Âtman) *verschlingend* (d. i. *aufhebend*), Beiw. der 4ten Stufe des Âtman Nṛs. Up. in Ind. St. 9,126.

ईश्वरचन्द्रराय m. N. pr. eines Mannes.

ईश्वरता f. *Herrschaft, Oberherrschaft.*

ईश्वरतीर्थाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

ईश्वरत्व n. *Herrschaft, Oberherrschaft.*

ईश्वरदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

ईश्वरप्रणिधान n. *Ergebung in den Willen Gottes* 285,30.

ईश्वरप्रत्यभिज्ञा f. Titel eines Werkes.

*ईश्वरमल्लिका f. *Mimusops Elengi* Nigh. Pr.

ईश्वरमीननाथसंवाद् m. Titel eines Werkes.

ईश्वरवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

ईश्वरवाद् m. Titel eines Werkes.

*ईश्वरसद्मन् n. *Tempel.*

ईश्वरसूरि m. N. pr. eines Gelehrten.

ईश्वरसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,208.

ईश्वरानन्द् m. N. pr. eines Scholiasten.

ईश्वरी Adv. mit कर् *Jmd zu einem reichen Herrn machen.*

ईश्वरीतन्त्र n. und ईश्वरे (Loc.) नित्यमुखावस्थापनम् Titel von Werken.

1. ईष्, ईषति (meist mit Präpp.), °ते 1) *wegrücken, sich entziehen, weichen von* (Abl.). — 2) *abweichen von* (Abl.). — 3) *Jmd* (Acc.) *verlassen* RV. 10,89,3. — 4) *feindlich anrücken,* im Partic. ईषत्. — 5) Act. *उञ्छे. — 6) Med. *क्षेमायाम् und *दर्शने. — Mit अति *vorüberlaufen,* mit Acc. Maitr. S. 1,10,14. — Mit अप Act. *sich entfernen von* (Abl.). — Mit आ Act. (selten) und Med. 1) *anrücken, sich drängen an, zu.* — 2) *Etwas* (Acc.) *erstreben, begehren, hinstreben nach* (Loc.), *sich anschicken zu* (Infin. auf अम्). — 3) *bittend angehen, anflehen.* — Mit उपा Med. *angehen, anflehen.* — Mit प्रत्या Med. *sich fügen an, in* RV. 5,86,3. — Mit उद् Act. *emporsteigen* Maitr. S. 1,10,12. उदीषित *emporgestiegen, erhoben.* — Mit समुद् Act. *emporsteigen, auf die Oberfläche kommen.* — Mit उप Med. *losgehen auf.* — Mit प्रति, Partic. प्रतीषित *entgegengestreckt.* — Mit वि Act. *auseinandergehen, sich dehnen.* — Mit सम् *sich strecken.* समीषित *gestreckt.*

2. ईष् die als Nidhana verwandte Silbe ईष् Ârsh. Br.

ईष m. 1) *der Monat* Âçvina. — 2) N. pr. eines Sohnes des 3ten Manu. — Fehlerhaft für इष.

*ईषण 1) Adj. *eilend.* — 2) f. आ *Bestreben* und *Bitte* Gal.

*ईषणिन् Adj. *eilend.*

ईषच्छ्वास Adj. *mit geringem Hauch hervorgebracht.*

ईषत् Adv. *annähernd, obenhin, leichthin, ein wenig, etwas.*

ईषत्कर Adj. 1) *leicht zu vollbringen.* — 2) **ein wenig.*

ईषत्कार्य Adj. (f. आ) *leicht zu* (Loc. eines Nom. act.).

*ईषत्पान Adj. *leicht zu trinken.*

*ईषत्प्रमय Adj. etwa *leicht vergänglich.*

*ईषत्प्रलम्भ Adj. *leicht zu betrügen.*

ईषत्स्पृष्ट Adj. *leicht berührt.* Nom. abstr. °ता f.

ईषथुस् 2. Du. Perf. von 3. इष्.

ईषदसमाप्त Adj. *nicht ganz vollständig.* °तः पटुः so v. a. *nicht vollkommen geschickt, nahe daran geschickt zu heissen* P. 5,3,67, Sch.

ईषदसमाप्ति f. *das Fehlen von Wenigem, Nahekommen, Anstreifen* (in übertr. Bed.) P. 5,3,67.

*ईषदाढ्यंकर Adj. *leicht reich zu machen.*

*ईषदाढ्यंभव n. impers. *leicht reich zu werden.*

*ईषदुपदान Adj. *leicht zu Grunde gehend* Kâç. zu P. 6,1,50.

ईषद्धास Adj. (f. आ) *lächelnd.*

1. ईषद्धास्य n. *das Lächeln.*

2. ईषद्धास्य Adj. (f. आ) *lächelnd.*

*ईषद्बीजा f. *eine Traubenart ohne Kerne* Nigh. Pr.

*ईषद्विलय Adj. *leicht vergänglich.*

*ईषद्वीर्य m. *Mandelbaum* Nigh. Pr.

ईषन्नाद् Adj. *schwach tönend.*

*ईषन्निमय Adj. *leicht auszumessen.*

*ईषन्मर्ष und *°र्षण Adj. *leicht zu ertragen.*

*ईषल्लभ Adj. *leicht zu erlangen, — haben.*

ईषा f. 1) *Deichsel.* Du. *die doppelte, gabelförmige D.* ईषायुगीनि. — 2) *Brett an einer Bettstelle.* — 3) *ein best. Längenmaass,* = 88 Aṅgula Çulbas. 1,10.

ईषादण्ड m. *Deichsel* VP. 2,8,2.

ईषादन्त Adj. *deichsellange Stosszähne habend.*

*ईषिका f. 1) *Saccharum spontaneum.* — 2) *Pinsel, Probirstäbchen.* — 3) *Augapfel eines Elephanten.* — Vgl. इषीका.

*ईषिर m. *Feuer.* Vgl. इषिर.

ईषिरे Âpast. = ईषुस्. ईषिरर्षयः metrisch richtig und in der älteren Sprache unanfechtbar.

ईषीका f. *Rohr, Schilf* Maitr. S. 3,6,3. Vgl. इषीका.

ईषुस् 3. Pl. Perf. von 3. इष्.

*ईष्म m. = इष्म.

*ईष्य m. *Lehrer.*

ईसराफ (arab.) m. in der Astrol. Bez. *des 4ten Joga.*

ईह्, ईहति (selten), ईहते *streben —, verlangen nach, sich Etwas* (Acc.) *angelegen sein lassen, im Sinne haben, gedenken zu* (Infin.). धनेहोस् *sich des Geldes wegen abmühen* Spr. 3058. समारम्भान् *Etwas unternehmen.* ईहित *worauf man sein Streben gerichtet hat* 290,3. — *Caus. *Jmd antreiben.* — Mit प्रति in प्रतीह्. — Mit सम् = Simpl. समीहित *unternommen.*

ईह 1) m. *das Bestreben.* — 2) f. आ *a) das Streben, Anstrengung, Thätigkeit, Arbeit.* — *b) das Treiben, Thun.* — *c) Verlangen, Begehren, Wunsch.*

ईहामृग m. 1) *Wolf.* — 2) *eine Art Schauspiel.*

*ईहावृक m. *Wolf.*

ईहित n. 1) *Anstrengung, Bemühung.* — 2) *das Treiben, Thun.* — 3) *Vorhaben* Spr. 5889. — 4) *Verlangen, Begehren, Wunsch.*

---

1. उ Interj. Nach den Lexicographen रोषोक्तौ, आमन्त्रणे (संबोधने), अनुकम्पायाम्, नियोगे, पादपूरणे und पादपूरणे.

2. उ (ऊ) Indecl. 1) *und, auch, und auch.* — 2) *doch, dagegen, anderseits, dafür.* — 3) *nun, schon, so eben, sogleich, alsbald.* — 4) besonders beliebt nach einem Pron. demonstr., relat. oder interrog., nach einigen Partikeln und am Ende eines Stollens nach einem Infin. auf तवै (तवा उ). Meistens nur durch eine stärkere Betonung wiederzugeben. — 5) उ — उ, उ — उत *einestheils — anderntheils, sowohl — als auch.* — 6) in der klass. Sprache nur nach अथ (s. u. अथ), न (s. नो) und किम्. किमु प्रतिकूले विधातरि न संभाव्यते *was wohl nicht?* so v. a. *Alles.* आभाषस्ते किमु न विदितः *ist dir etwa nicht bekannt?* किमु — स्यात् *ob wohl?* सुकृत्सार्थः किमु त्यज्यते *warum doch, — wohl?* Spr. 4288. किमु सर्वमास्ताम् so v. a. *doch lieber sage ich Nichts* 4801. श्रोत्रतां किमु नेत्रताम् *oder* 3216, v. l. 7105. किमु — उत *utrum — an.* Häufig bedeutet किमु so v. a. *wie viel eher, — mehr* (schon im Çat. Br.). Auch *dagegen, jedoch* Bâlar. 42,1. 106,4. 276,18.

3. उ, उणोति und *अवते *rufen, schreien.* — उवै s. bes. — Mit आ Partic. ओत *angerufen, aufgefordert.* — Mit वि *zurufen, antreiben.*

4. *उ m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Çiva's.

उवेक m. Maṇḍanamiçra's volksthümlicher Name.

*उक Indecl.

*उकण, f. *ई gaṇa गौरादि in der Kâç. उणाक v. l.

*उकनाक् m. *ein hell- oder dunkelbraunes Pferd.*

उकार m. *der Laut* उ.

उक्त 1) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens Hariv. 2,12,51. उक्थ v. l. — 2) n. *Wort, Ausdruck für.* — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.* — Vgl. वच्.

उक्तपुंस्क Adj. *wozu es ein nur durch den Begriff des Geschlechts sich unterscheidendes Masculinum giebt.*

उक्तपूर्व Adj. *ehemals —, sonst gesprochen* 60,5. 72,6. 73,24.

उक्तप्रत्युक्त n. *Rede und Gegenrede, Unterhaltung.* Auch *eine Art Wechselgesang.*

उक्तवत् Partic. Perf. von वच्.

उक्तवाक्य Adj. *gesprochen habend* 89,29.

उक्तानुशासन Adj. (f. आ) *dem eine Unterweisung zu Theil geworden ist* Çat. Br. 14,7,3,25.

उक्ति f. 1) *Ausspruch, Verkündigung, ausdrückliche Erwähnung, Rede, Wort, Ausdruck für.* उक्तिं कर् *seine Stimme erheben* 174,4. — 2) *kluger —, witziger Ausspruch.*

उक्तोपनिषत्क Adj. *dem die* Upanishad *gelehrt worden sind* Çat. Br. 14,6,11,1.

उक्ता Absol. von वच्.

उक्थ 1) m. *a) eine Form* Agni's MBh. 3,219, 25. — *b)* N. pr. α) eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. उक्त v. l. — β) eines Fürsten VP. 4,4,47. — 2) n. *a) Spruch, Preis, Lob.* — *b)* im Ritual *der Satz* oder *die Strophenreihe, welche die Recitation des* Hotar *und seiner Gehülfen bilden* (später शस्त्र genannt). मरुद्वत्कथम् oder बृहद्वत्कथम् = बृहतीसहस्रात्मकं शस्त्रम् Comm. zu Çat. Br. 10,1,1,1. — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.*

उक्थंवाच् f. *ein best. Theil eines* Çastra Âçv. Çr. 5,14,26. 15,23.

उक्थदोह् m. *ein best. Schlusstheil eines* Çastra Ait. Âr. 454,18.

उक्थपत्र Adj. *Sprüche zu Flügeln habend* VS. 17,55. उक्थपात्रम् Mahâbh. 6,1,10,a.

उक्थपात्र n. *Schalen, welche während der Recitation der* Uktha *aufgesetzt werden.*

उक्थभृत् Adj. *Sprüche darbringend.*

उक्थमुख n. *Beginn der* Uktha *genannten Recitation* Ait. Br. 2,35.37. Çâṅkh. Br. 7,9. 29,3. Ait. Âr. 52,6. Davon °मुखीय Adj. Çâṅkh. Br. 22,8. 25, 5. 6. 29,4. Çr. 12,3,5. Vaitân.

उक्थवत् Adj. *mit einem Spruch verbunden.*

उक्थवर्धन Adj. *an Lobpreis sich stärkend, — ergötzend.*

उक्थवाहस् Adj. 1) *Sprüche darbringend.* — 2) *dem Sprüche dargebracht werden.*

उक्थविद् Adj. *der Sprüche kundig* Çat. Br. 14, 8,14,1.

उक्थविध Adj. *spruchartig* Çat. Br. 10,6,2,10.

उक्थवीर्य n. *ein best. Theil des* आज्यं शस्त्रम् Ind. St. 10,354. Ait. Âr. 416,4. 454,18.

उक्थशंसिन् Adj. 1) *lobpreisend.* — 2) *die* Uktha *sprechend.*

उक्थशंस् (stark °शाम्) und °शंस Adj. *den Spruch sprechend, lobpreisend.*

उक्थशास्त्र m. Titel eines Werkes.

उक्थप्रुष्म Adj. 1) *in Sprüchen dahin rauschend.* — 2) *dem rauschendes Lob dargebracht wird.*

उक्थसंपद् f. *eine best. Schlussrecitation eines* Çastra Ait. Âr. 454,17.

उक्थामद् n. Pl. *Preis und Jubel* Maitr. S. 1,9,2. 8.

उक्थायु Adj. *nach Lob verlangend* TS. 1,4,12,1. Maitr. S. 1,3,14.

उक्थार्क (viersilbig) n. Pl. *Spruch und Lied.*

उक्थावी Adj. *Sprüche liebend.*

उक्थाशस्त्र n. Pl. Uktha *und* Çastra.

उक्थिन् Adj. 1) *Sprüche sprechend, preisend, lobend.* — 2) *von Preis begleitet,* liturg. *von* Uktha (rit.) *b.*

उक्थ्य, उक्थ्यिय 1) Adj. *a) des Preisens würdig, preisenswerth.* — *b) Preis enthaltend, preisend.* — *c) von* Uktha (rit.) *begleitet.* — 2) m. *a) eine best. Libation bei der Früh- und Mittagsspende.* — *b) eine der Grundformen der* Soma-*Feier.* Nom. abstr. °ता f. Lâṭj. 8,1,16.

उक्थ्यपात्र n. *der zur Darbringung der Libation* Ukthja *bestimmte Becher* Çat. Br. 4,5,5,8. 12.

उक्थ्यस्थाली f. *der zur Bereitung der Libation* Ukthja *dienende Topf* Çat. Br. 4,2,2,16.

1. उन्, उनत्ति, °ते 1) *träufeln lassen, sprengen.* — 2) *beträufeln —, besprengen mit* (Instr.). उन्न *besprengt, benetzt.* — 3) Med. *träufeln.* — 4) Med. *sprühen* (Funken). — 5) *harnen.* — 6) उन्न *reichlich versehen mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु Act. Med. *beträufeln, besprengen, besprühen.* — Mit अभि, अव und आ Act. *beträufeln, besprengen.* — Mit उद् Act. *hinauf —, hinaussprengen.* — Mit उप Act. *hinzusprengen.* — Mit निस् Act. *wegsprengen, wegspritzen.* — Mit परि *ringsum besprengen.* — Mit अनुपरि dass. Gobh. 1,3,11. 8,26. Gaut. 23, 4. — Mit अभिपरि *einen Guss machen um* Gobh. 1,3, 5. — Mit प्र Act. 1) *vor sich hinsprengen.* — 2) *besprengen, weihen.* — 3) *durch Besprengung zum Opfertode weihen, schlachten.* — Caus. *vor sich hinsprengen.* — Mit संप्र 1) *besprengen.* — 2) Med. *sich besprengen.* — Mit वि 1) Act. *vergiessen.* — 2) Med. *übertäufeln.* — Mit अभिवि *hinsprengen nach* (Acc.). — Mit सम् 1) *ausgiessen.* — 2) *besprengen, begiessen.* — 3) समुन्न *übergossen —,* so v. a. *reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

2. उन् Adj. in बृहदुन्.

3. उन्, उनति, उन्माण *heranwachsen, erstarken.* उन्नित *erwachsen, herangewachsen, erstarkt.* — Caus. उनयते *stärken.* — Mit सम्, Partic. समुन्नित *zugleich gestärkt, — ermuthigt.* — Vgl. वन्.

4. उन् Adj. in माकमुन्.

उन्न 1) *Adj. *gross.* — 2) m. = उन्नाभि in ज्ञातोन्न u.s.w.

उन्नन n. *das Besprengen, Weihen.*

उन्नण्य, °ण्यति etwa *nach Stieren* (*Rinderheerden*) *begierig sein.*

(उन्नण्यायन) उन्नण्याघ्न m. Patron.

उन्नण्यु Adj. etwa *nach Stieren* (*Rinderheerden*) *begierig.*

*उन्नतर् m. *ein kleiner* (angeblich auch *grosser*) *Stier.*

उन्नन् 1) m. *a) Stier, Bulle.* Häufig bildlich gebraucht. — *b) der Stier im Thierkreise.* — *c) *ein best. Heilmittel.* — 2) *Adj. = मरुत्.

उन्नवश m. *Stierkalb.*

उन्नवेरुत् m. *ein zeugungsunfähiger Stier* Çat. Br. 12,4,4,6.

उन्नसेन m. N. pr. eines Fürsten.

उन्नाघ्न Adj. *Stiere verzehrend.*

उन्नीरन्ध्र m. N. pr. eines Ṛshi Tâṇḍja-Br. 13,9,19.

*उख्, ओखति (गतौ).

उख 1) m. *a) Kochtopf, Pfanne.* — *b) ein best. Theil des Oberschenkels.* — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. उखा *a) Kochtopf, Pfanne.* — *b)* = 1) *b)* Kâraka 4,7.

उखच्छिद् Adj. *brüchig wie ein Topf, morsch.*

उखड N. pr. einer Oertlichkeit.

*उखर्वल und *उखल m. *ein Andropogon* Râgân. 8,126.

उखासंभरण n. *Herstellung des Kochtopfes.* Titel des 6ten Buchs im Çat. Br. Davon Adj. °भरणीय Çâṅkh. Br. 19,1. Çr. 9,22,7. Âçv. Çr. 4,1,21. Vaitân.

*उखास्रस् (Nom. °स्रत्) Adj. *aus dem Topfe fallend.*

उख्य 1) Adj. *a) in der Feuerschüssel befindlich.* — *b) *auf einer Pfanne gebraten.* — 2) m. N. pr. eines Grammatikers. — 3) *f. उख्या gaṇa कत्र्यादि.

उगण Adj. (f. आ) in Verbindung mit सेना oder Subst. ohne सेना *breitgeschaart.*

उग्र 1) Adj. (f. आ) *gewaltig, heftig, über die Maassen stark, — gross, — streng, grausig.* Bez. best. Mondhäuser. — 2) m. *a) ein Gewaltiger, Grosser, Vornehmer; ein gewaltthätiger, leidenschaftlicher Mensch.* — *b)* Bein. Çiva's oder Rudra's. — *c)* N. pr. eines Rudra VP. 1,8,7. Bhâg. P. 6,6,17. — *d) der Sohn eines Kriegers* (Vaiçja Comm. zu Âpast.) *von einer* Çûdrâ Âpast. 1,7,20. 21. Gaut. 4,16. — *e) *Hyperanthera Moringa.* — *f)* N. pr. eines Dânava und verschiedener anderer Personen. — *g)* Pl. Name einer Çiva'itischen Secte. — 3) f. उग्रा *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen* (*Artemisia sternutatoria Roxb., Coriandrum sativum,* = अतसी und वचा). — *b) die Tochter eines Kriegers von einer* Çûdrâ. — *c) eine best.* Çruti S.S.S. 23. — 4) f. उग्री Pl. Bez. *best. dämonischer Wesen* AV. 4,24,2. — 5) *n. *die Wurzel von Aconitum ferox Wall.*

उग्रक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,7.

उग्रकर्णिक Adj. *einen gewaltig grossen Ohrschmuck tragend.* Kirâta R. 4,40,29.

*उग्रकाण्ड m. *Momordica Charantia Lin.*

उग्रकाली f. *eine Form der* Durgâ.

*उग्रगन्ध 1) m. *Knoblauch* (Râgan. 7,49), *Ocimum pilosum* (Râgan. 10,159), *Michelia Champaca* und *Myrica sapida* (Râgan. 9,19). — 2) f. आ *Carum Carvi, Apium involucratum, Artemisia sternutatoria, Ligusticum Ajowan* und = वचा. — 3) n. *Asa foetida.*

*उग्रगन्धिका f. *Apium involucratum* Râgan. 6,111.

उग्रगाध m. *eine Stelle* (in einem Flusse u. s. w.), *wo man schwer Fuss fassen kann,* Tândja-Br. 14, 8,4. 15,2,6.

उग्रचण्डा f. N. pr. einer Nâjikâ der Devi.

उग्रचारिन् 1) Adj. *sich heftig —, sich rasch bewegend* (Mond). — 2) *f. °रिणी Bein. der Durgâ.

उग्रजाति f. *ein Grauen erregender Stand* Varâh. Bṛh. S. 15,29.

उग्रजित् f. N. pr. einer Apsaras.

उग्रतपस् m. N. pr. eines Muni.

उग्रता f. *heftiges —, ungestümes Wesen.*

उग्रतारा f. N. pr. einer Göttin.

उग्रतेजस् 1) Adj. *von gewaltiger Energie.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Schlangendämons MBh. 16,4,16. — *b*) eines Buddha Lalit. 5,18. eines Devaputra 43,18. eines Sohnes des Mâra 360,2.

उग्रत्व n. *Gewaltthätigkeit, grosse Strenge* 51,14.

उग्रदण्ड Adj. *strenge strafend.*

*उग्रदत्त (H. 457) und *°दन्त (Gal.) Adj. *gewaltige Zähne habend.*

उग्रदर्शन Adj. (f. आ) *grausig anzusehen* MBh. 1,210,24.

*उग्रदुहितर् f. *Tochter eines Grossen.*

उग्रदेव m. N. pr. eines Mannes.

उग्रधन्वन् Adj. *einen gewaltigen Bogen führend.*

*उग्रनासिक Adj *eine gewaltige Nase habend* H. 452.

1. उग्रपुत्र m. *Sohn eines Grossen.*

2. उग्रपुत्र Adj. (f. आ) *gewaltige Söhne habend* RV.

उग्रप्रदर्शन Adj. (f. आ) *grausig anzusehen* MBh. 3,42,4.

उग्रबाहु Adj. *gewaltige Arme habend.*

उग्रभट m. N. pr. eines Fürsten.

*उग्रभा f. *Vitis quadrangularis* Nigh. Pr.

उग्रभैरव m. N. pr. eines Kâpâlika.

उग्रपश्य 1) Adj. *schrecklich blickend,* als Beiw. der Würfel. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras.

उग्ररेतस् m. *eine Form* Rudra's Bhâg. P. 3,12,12.

उग्रवीर Adj. *gewaltige Männer habend.*

*उग्रवीर्य n. *Asa foetida* Râgan. 6,74.

उग्रव्यग्र m. N. pr. eines Dânava Hariv. 2282.

उग्रशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

*उग्रशेखरा f. Bein. der Gañgâ.

उग्रश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Lomaharshaṇa.

उग्रसेन 1) m. N. pr. *a*) verschiedener Fürsten. — *b*) eines Gandharva VP.² 2,285. — 2) f. उग्रसेनी (°सेना falsch) N. pr. der Gattin Akrûra's VP.² 4,96.

*उग्रसेनज und *°सेनसुत (Gal.) m. Bein. Kaṁsa's.

उग्रसेनानी m. Bein. Kṛshṇa's MBh. 12,43,9.

उग्रसेवित Adj. *von gewaltthätigen Wesen bewohnt* R. 3,20,38.

उग्राचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उग्रादेव m. N. pr. eines Mannes.

उग्रायुध 1) Adj. *gewaltige Waffen führend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

उग्रेश m. 1) *der gewaltige Herr,* Bein. Çiva's MBh. 3,106,12. — 2) N. pr. eines von einem Ugra erbauten Heiligthums.

*उङ्कण m. = उत्कण.

*उङ्ख्, उङ्खति (गतौ).

उच्, उच्यति *Gefallen finden an, gern thun, gewohnt sein.* — Partic. उचित 1) *Gefallen findend —, gewohnt an* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *müssend, verpflichtet zu* (Infin.) Spr. 7685. — 3) *woran man Gefallen findet, — gewohnt ist, bekannt* Çiç. 10,81. — 4) *angemessen, entsprechend, passend.* गणयितुम् *aufgeführt zu werden verdienend.* उचितेन *auf eine entsprechende Weise* Spr. 2708. — Mit अभि *einen Zug haben zu, gern aufsuchen.* — Mit नि 1) *Gefallen finden an* (Acc. oder Loc.). — 2) *gern verweilen in, bei* (Loc.). — Mit सम् *Behagen finden an* (Instr.), *gern zusammensein mit.* — समुचित 1) *gewohnt an* (im Comp. vorangehend). — 2) *angemessen, passend zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 133,29. 179,30.

उच्चैस्य n. *Spruch, Preis, Loblied.*

उचथ्य, उचथ्यस्र 1) Adj. *preiswürdig.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

उचितज्ञ Adj. *wissend was sich schickt.* Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 2748.

उचितत्व n. *Angemessenheit, Schicklichkeit* MBh. 1,204,6.

उच्च 1) Adj. *a*) *in der Höhe befindlich, hoch.* — *b*) *tief* (Sumpf). — *c*) *hoch,* so v. a. *vornehm.* — *d*) *laut.* — *e*) *hoch* (Ton), *hoch betont.* — *f*) *gesteigert, heftig* (Leidenschaft). — 2) m. *a*) *Höhe.* — *b*) *Höhestand eines Planeten.* — *c*) **Pinus longifolia* Râgan. 12,38. **Kokospalme* Nigh. Pr.

उच्चकैस् Adv. *laut.*

*उच्चनुस् Adj. *mit nach oben gerichteten Augen.*

*उच्चनू Adv. mit अस् und भू *die Augen nach oben gerichtet haben,* mit कर् *d. A. n. o. richten.*

उच्चगिर् Adj. *eine laute Stimme habend für* (im Comp. vorangehend), *laut ausposaunend* Spr. 6967.

उच्चटा f. 1) **Wandel, Benehmen.* — 2) **Stolz.* — 3) *eine Art Cyperus, *eine Art Knoblauch, *Abrus precatorius* und *Flacourtia cataphracta.*

उच्चण्ड Adj. 1) *überaus heftig, — stark, gewaltig, fürchterlich* Bâlar. 104,9. 145,7. Prasannar. 94,21. — 2) **rasch.* — 3) **ungebunden, ungezügelt* (in übertr. Bed.) Gal.

*उच्चतरु m. *Kokospalme* Râgan. 11,47.

उच्चता f. *Ueberlegenheit* MBh. 3,133,15.

*उच्चताल m. *Tanz bei Gelagen.*

उच्चत्व n. *Höhestand eines Planeten* Ind. St. 10,312.

*उच्चदेव m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

*उच्चद्रु m. *Pinus longifolia* Râgan. 12,38.

उच्चधस् m. Name Çâkjamuṇi's als Lehrers der Götter.

*उच्चनासिक Adj. *hochnasig* Gal.

उच्चनीच 1) Adj. *eine hohe oder niedrige Stellung einnehmend* MBh. 14,16,21. — 2) n. *a*) *der Höhe- und Tiefestand eines Planeten.* — *b*) *Tonwechsel.*

उच्चनीचवृत्त n. *Epicyclus* Ârjabh. 3,19.

*उच्चन्द्र m. *der zweite Theil der Nacht.*

*उच्चभाल Adj. (f. आ) *eine hohe Stirn habend* Gal.

उच्चय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Auflesen von der Erde.* — 2) *das Zulegen, Zuzählen.* — 3) *Ansammlung, Haufen, Fülle, Menge* 184,30. — 4) **der Knoten, mit dem das Untergewand aufgebunden wird.* — 5) **Kathete.*

उच्चयमान m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उच्चरित n. *Excremente* Bhâg. P. 5,5,32.

उच्चल m. 1) **der Geist.* — 2) N. pr. eines Fürsten Râgat. 8,14. fgg.

*उच्चललाट (f. आ) und *°क (f. °टिका) *eine hohe Stirn habend.*

उच्चशस् Adv. *aufwärts* Gop. Br. 1,3,9.

उच्चा Adv. *oben* (insbes. *im Himmel*), *von oben, nach oben.*

उच्चाचक्र Adj. *das Rad oben habend.*

उच्चाट m. *das aus dem Wege Räumen eines Gegners* und *die darauf gerichtete Zauberhandlung.*

उच्चाटन 1) Adj. (f. ई) *einen Gegner aus dem Wege räumend.* — 2) m. Name eines der 5 Pfeile des

Liebesgottes. — 3) n. *a) das Umwerfen.* — *b)* = उच्चाट.

उच्चाटालधनवत् Adj. *Fahnen auf den hohen Wachtthürmen habend* R. 1,5,17.

उच्चाप्राज्ञापत्य n. Name eines Sâman.

उच्चाबुध्न Adj. *den Boden oben habend.*

*उच्चामन्यु m. N. pr. eines Mannes. Vgl. औच्चामन्यव.

उच्चार् 1) Adj. *aufgehend.* अमुं मेवादित्यमुच्चारं कुरुते *lässt die Sonne da aufgehen* TS. 2,3,12,2. — 2) m. *a) Ausleerung, Excremente* 229,3. मूत्रोच्चारे n. Du. Gaut. 9,37. — *b) das Aussprechen, Hörbarmachung.*

उच्चारक Adj. *aussprechend, hörbar machend.*

उच्चारण n. *das Aussprechen, Hörbarmachen.*

उच्चारयितर् Nom. ag. *der Etwas* (Acc.) *ausspricht* Comm. zu Njâjam. 3,8,21.

उच्चारित 1) Adj. *der eine Ausleerung gehabt hat* Gaut. Suçr. 2,463,15. — 2) n. *das Geschäft der Ausleerung* Suçr. 2,148,19.

*उच्चारिन् Adj. *Töne ausstossend.* गर्दभो° *wie ein Esel.*

उच्चार्य Adj. *auszusprechen, ausgesprochen werdend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

उच्चावच Adj. *hoch und niedrig, gross und klein, mannichfaltig, verschieden, bunt.*

*उच्चिङ्गट m. 1) *ein zorniger Mensch.* — 2) *eine Art Seekrabbe.*

उच्चिटिङ्ग m. *ein best. kleines giftiges Wasserthier.*

उच्ची Adv. mit कर् *in die Höhe heben.*

*उच्चूड und *उच्चूल m. *ein in die Höhe stehender Büschel.*

उच्चेय Adj. *zu pflücken, — lesen* Kâd. II,86,11.

उच्चैःकार Adj. *den Hochton bewirkend* TS. Prât.

*उच्चैःकारम् Adv. *mit lauter Stimme* P. 3,4,59, Sch.

उच्चैःकुल n. *hohes Geschlecht* Çâk. 92.

उच्चैःपद् n. *hoher Standort* Kumâras. 5,64.

उच्चैःपौर्णमासी f. *der Tag, an welchem der Vollmond am Himmel steht, ehe die Sonne untergegangen ist,* Gobh. 1,5,10.

उच्चैरुच्चैःश्रवस् m. *der erhabene* Ukkaiḥçravas Kumâras. 2,47.

उच्चैर्गोत्र n. *hohes Geschlecht, hohe Geburt.*

*उच्चैर्घुष्ट n. *lautes Verkünden.*

उच्चैर्घोष Adj. *laut tönend, — schreiend, — wiehernd, — brüllend, — rasselnd.*

उच्चैर्द्विष् Adj. *mächtige Feinde habend* Kumâras. 3,14.

उच्चैर्धामन् Adj. *hoch —, stark strahlend* Spr. 3971.

उच्चैर्भाषण und °भाष्य n. *lautes Reden.*

उच्चैर्भुज Adj. *die Arme emporhaltend* Megh. 36.

उच्चैर्मन्यु m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*उच्चैर्मुख Adj. *mit emporgerichtetem Gesicht.*

उच्चैःशिरस् Adj. *den Kopf hoch tragend, hochstehend, vornehm.*

उच्चैःश्रवस् 1) *Adj. etwa *laut wiehernd.* — 2) m. *a) *Ross.* — *b)* N. pr. des bei der Quirlung des Oceans hervorgekommenen Prototyps und Königs der Rosse. Nach den Lexicographen Indra's *Ross.*

उच्चैःश्रवस m. N. pr. 1) *= उच्चैःश्रवस् 2, *b*). — 2) eines Rosses des Sonnengottes.

उच्चैस् Instr. Pl. Adv. 1) *hoch, oben, nach oben, von oben.* — 2) *laut.* Als scenische Bemerkung 290,27. Mit *कर् *laut sprechen.* — 3) *hoch* (vom Tone). — 4) *in gesteigertem Maasse, in hohem Grade* 104,13. *stark, kräftig, gründlich, ganz genau* (wissen).

उच्चैस्तट n. *Abhang* Ind. St. 14,372.

*उच्चैस्तमाम् Adv. *überaus hoch* u. s. w.

उच्चैस्तर 1) Adj. *a) höher, recht hoch.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *sehr laut.* — 2) °राम् Adv. *a) höher* Âpast. उच्चैरुच्चैस्तराम् *höher und höher* Spr. 1160. — *b) höher betont.*

उच्चैस्त्व n. Nom. abstr. von उच्चैस् *laut* Comm. zu Gaim. S. 278, Z. 2.

1. उच्चैःस्थान n. *hoher Standort* Spr. 1162.

2. उच्चैःस्थान Adj. *von hohem Range* M. 7,121.

उच्छादन n. *das Einreiben des Körpers mit Oel u. s. w.*

उच्छास्त्रवर्तिन् Adj. *ausserhalb der Gesetzbücher wandelnd, die G. übertretend.*

उच्छिंकृन n. = उच्छिङ्घन.

उच्छिख 1) Adj. *a) mit emporstehendem Kamme* (Pfau) Uttarar. 50,12 (65,8). — *b) mit der Flamme nach oben, hell lodernd.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

उच्छिखण्ड Adj. *mit emporgerichtetem Schwanze* (Pfau).

उच्छिङ्घन n. *das Aufziehen in die Nase.*

उच्छित्ति f. *Zerstörung, Ausrottung, Vernichtung, das Zugrundegehen.*

उच्छिन्न m. (sc. संधि) *ein durch Abtretung fruchtbarer Ländereien erkaufter Friede* Spr. 4600.

उच्छिरस् 1) Adj. *mit erhobenem Haupte, das Haupt hoch tragend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

1. उच्छिलीध्र n. *ein aufgeschossener Pilz* Megh. 11.

2. उच्छिलीध्र Adj. (f. आ) *mit aufgeschossenen Pilzen* Megh. 11, v. l.

उच्छिष्ट 1) Adj. *a) übrig gelassen, als unbrauchbar liegen gelassen, übrig geblieben.* — *b) an dem noch ein Speiserest haftet, der nach vollbrachter Mahlzeit sich noch nicht den Mund gespült, die Zähne gereinigt und die Hände gewaschen hat, unrein* überh. (in rituellem Sinne) Gaut. 1,28. 41. Chr. 42,22. — 2) n. *Ueberbleibsel, Rest,* insbes. *Opferrest, Speiserest.*

उच्छिष्टक Adj. = उच्छिष्ट 1) *b*) MBh. 13,131,5.

उच्छिष्टगणपति und °गणेश m. *eine Form Gaṇeça's.* °पतिपञ्चाङ्ग n. Titel eines Tantra.

उच्छिष्टचाण्डालिनी f. N. pr. einer Göttin.

उच्छिष्टता f. Nom. abstr. zu उच्छिष्ट 1) *b*) und 2). °तां नी *zu einem Ueberbleibsel machen,* so v. a. *bis auf einen kleinen Rest verzehren.*

उच्छिष्टभाज् Adj. *die Speisereste erhaltend* Gobh. 4,3,28.

1. उच्छिष्टभोजन n. *das Geniessen der Speisereste.*

2. *उच्छिष्टभोजन m. *ein Brahman, der von den Ueberbleibseln der Opfer lebt, welche den ihm anvertrauten Götzenbildern dargebracht werden.*

*उच्छिष्टमोदन n. *Wachs.*

उच्छिष्टाशन n. *das Geniessen von Speiseresten* Gaut. 2,32.

उच्छिष्टित Adj. *verunreinigt* Parâç. 11,6.

*उच्छिष्य ved. Partic. fut. pass. von शिष् mit उद्.

उच्छीर्षक 1) Adj. *der den Kopf aufgerichtet hat.* — 2) n. *Kopfkissen.*

उच्छुष्क Adj. *ausgetrocknet, vertrocknet, ausgemergelt* Râgat. 7,1574.

उच्छुष्म 1) Adj. etwa *aufzischend* AV. Pariç. 36. — 2) m. N. pr. einer Tantra-Gottheit (buddh.).

उच्छुष्मकल्प m. Titel eines Abschnittes in AV. Pariç. Verz. d. B. H. 91.

उच्छुष्मभैरव Titel eines Werkes.

उच्छुष्मरुद्र m. Pl. 1) *eine best. Dämonenschaar* AV. Pariç. 36. — 2) N. pr. einer Çiva'itischen Secte.

उच्छून Partic. von श्या (श्यि), श्यति.

उच्छृङ्खल Adj. *entfesselt, zügellos, keine Schranken kennend.*

उच्छेक्तर् Nom. ag. *Zerstörer, Vernichter.*

उच्छेक्तव Dat. Inf. *abzuhauen* Çat. Br. 1,2,5,10.

उच्छेद m. 1) *das Abhauen.* — 2) *abgebrochenes Stück.* — 3) *Zerstörung, Ausrottung, Vernichtung.* — 4) *Unterbrechung.*

उच्छेदन n. *das Zerstören, Vernichten, Zugrunderichten.*

उच्छेदनीय Adj. *abzuschneiden.*

°उच्छेदिन् Adj. *zerstörend, vernichtend.*

उच्छेष्य Adj. *zu zerstören, — vernichten, auszurotten.*

उच्छेष 1) Adj. *übriggeblieben.* — 2) m. *Ueberbleibsel.*

उच्छ्रेषण n. *Ueberbleibsel, Rest.*

उच्छ्रेषणी Adv. mit कर् *übriglassen, zurücklassen* Daçak. 40,8.

उच्छ्रोचन Adj. *brennend.*

उच्छ्रोथ m. *Anschwellung, Aufgedunsenheit* Mâlatîm. 70,16.

उच्छ्रोषण 1) Adj. *austrocknend, ausdörrend.* — 2) n. *a) das Austrocknen, Trockenwerden. — b) das Austrocknen, Trockenlegen.*

उच्छ्रोषुक Adj. *austrocknend, dürre werdend* Gop. Br. 1,4,2.

उच्छ्रय m. (adj. Comp. f. या) 1) *das in die Höhe Steigen, Sichemporheben, Erhebung.* — 2) *Höhe.* — 3) *Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 4) *Kathete.*

उच्छ्रयण n. *das Erheben, Aufrichten.*

उच्छ्राय 1) m. (adj. Comp. f. या) *a) das in die Höhe Steigen, Aufsteigen, Sichemporheben. — b) Höhe. — c) Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 2) f. ई *eine aufgerichtete Planke.*

उच्छ्रित Partic. von श्रि mit उद्. *m. Pinus longifolia* Râgân. 12,38.

उच्छ्रिति f. 1) *das in die Höhe Steigen, Emporkommen.* — 2) *Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 3) *Kathete.*

उच्छ्लोष्ठ m. Du. *ein best. Theil des menschlichen Leibes.*

उच्छ्वाङ्क m. *das Aufklaffen, Sichaufthun.*

उच्छ्वयन n. *das Aufschwellen* Çâṁk. zu Bâdar. 4,2,13.

उच्छ्वसत् m. *ein athmendes Wesen.*

उच्छ्वसित n. 1) *das Ausstossen des Athems.* — 2) *Athem, Lebenshauch.* — 3) *das Ausströmen feuchter Dünste.* — 4) *das Aufgehen, Sichlösen.*

उच्छ्वास m. (adj. Comp. f. या) 1) *das Ausstossen des Athems.* — 2) *Athem, Hauch.* — 3) *das Verhauchen, Sterben.* — 4) *Seufzer.* — 5) *Gischt.* — 6) *das Aufschwellen, Sichheben.* — 7) *Abschnitt, Kapitel.*

उच्छ्वासिन् Adj. 1) *aushauchend.* — 2) *athmend.* — 3) *seufzend.* — 4) *aufschwellend, sich erhebend* Kumâras. 7,82 (उच्छ्वासिकाला° zu verbinden).

1. उच्छ् s. वस्.

2. *उच्छ्, उच्छति (विवासे, निवासे, विपाशे, बन्धसमापने, वर्जने, अतिक्रमे). — *Desid. उचिच्छिषति.

उज्जयन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई = उज्जयिनी.

उज्जयन्त m. N. pr. eines Berges in Surâshṭra.

उज्जयिनी f. N. pr. der Hauptstadt der Avanti.

*उज्जक्षिन्नोड m. (Kâç. zu P. 2,1,72) und उज्जक्षिस्तम्ब m. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

उज्जागर Adj. *aufgeregt, aufgebracht* Kâd. 130,20. 133,19.

उज्जानक m. N. pr. eines Tîrtha.

उज्जालुक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*उज्जासन n. *das Morden, Tödten.*

*उज्जिघ्र Adj. Vop. 26,34.

उज्जिति f. 1) *Sieg.* — 2) Pl. Bez. *der Verse* VS. 9,31. fgg.

उज्जिक्रान 1) Adj. Partic. von क्रा, क्रिक्रीते mit उद्. — 2) m. *a) *N. pr. eines Mannes* gaṇa पैलादि. — *b) Pl. N. pr. eines Volkes* Varâh. Bṛh. S. 14,2. — 3) f. या N. pr. einer Stadt.

उज्जीवितमदालस m. Titel eines Schauspiels Daçar. Einl. 30.

उज्जीविन् m. N. pr. einer Krähe.

उज्जूटिम्ब n. N. pr. einer Oertlichkeit. उत्कट° v. l.

उज्जूर्तित Adj. *der sich die Haarflechte aufgebunden hat.*

उज्जृम्भ Adj. 1) *gähnend.* — 2) **aufgeblüht.*

उज्जृम्भण 1) n. *a) das Gähnen, Schnappen. — b) das Hervorbrechen* Bâlar. 99,3. — 2) f. या = 1) *b)* Bâlar. 249,17.

*उज्जृम्भित n. *Anstrengung, Bemühung.*

उज्जेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

उज्जेष Adj. *siegend.*

उज्जेषवत् Adj. *das Wort* उज्जेष *enthaltend.*

उज्जेषिन् m. N. pr. eines der 7 Marut.

उज्ज्य Adj. *mit abgespannter Sehne.* °धन्वन्.

उज्ज्वल 1) Adj. (f. या) *glänzend, strahlend, prächtig, schmuck* Bhar. Nâṭjaç. 34,103. — 2) m. *a) *Geschlechtsliebe. — b)* N. pr. eines Autors. — 3) f. या *ein best. Metrum.* — 4) *n. *Gold.*

उज्ज्वलदत्त m. N. pr. eines Scholiasten.

उज्ज्वलन scheinbar R. 2,40,14. अथो ज्वलन° ed. Bomb.

उज्ज्वलनरसिंह N. pr. eines Tîrtha.

उज्ज्वलनीलमणि m. Titel eines Werkes.

उज्ज्वलभाष्य n. und उज्ज्वलरसकणा f. Titel von Werken.

उज्ज्वलितत्व n. *das in Gluth Versetztsein* Kap. 1,99.

उज्ज्वालन n. *das in Gluth Versetzen* Kâraka 1,12.

उत्क्, उत्कति 1) *fahren lassen, aus der Hand —, von sich geben, aufgeben, verlassen.* उत्किरत *fahren gelassen, verlassen —, frei von* (Instr. oder im Comp vorangehend). — 2) *hinablassen in* (Loc.). — 3) *Jmd aussetzen.* — 4) *vermeiden, entgehen.* — Mit प्र 1) *fahren lassen, aufgeben, verlassen.* प्रोत्क्य *bei Seite lassend, mit Ausnahme von.* °प्रोत्किरत *frei von.* — 2) *abziehen, subtrahiren.* — 3) mit उत्क् verwechselt Spr. 3539. 6977. — Mit सम् *fahren lassen, aufgeben, verlassen.* °समुत्किरत *frei von.*

°उत्क Adj. *fahren lassend, aufgebend.*

*उत्कक m. 1) *Wolke.* — 2) *Mönch.*

उत्कटिम्ब n. N. pr. einer Oertlichkeit. उज्जूट° v. l.

उत्कन n. 1) *das Wegschaffen.* — 2) *das Aufgeben, Meiden.*

उत्क्रान्ति f. *das Verlassen dieser Welt* Târṇḍja-Br. 18,6,10.

उत्क्य fehlerhafte Schreibart für उज्ज्य.

उत्क्षदेश m. N. pr. eines *Landes.*

उत्क्, उत्कृति *nachlesen, liegen gebliebene Aehren auflesen.* तृणानि Çâṅkh. Gṛhj. 2,17. — Mit प्र *wegwischen.*

उत्क m. und उत्कन n. *Nachlese, das Aufsammeln von liegen gebliebenen Aehren.*

उत्कवर्तिन् Adj. *von Nachlese lebend.*

उत्कवृत्ति 1) Adj. dass. — 2) m. Bein. Mudgala's.

उत्कशिल n. = उत्क.

*उट m. *Laub, Gras.*

उटज m. n. (adj. Comp. f. या) *Hütte aus Laub.*

उटजाङ्गन n. Nâgân. 55,12.

उट्टङ्कन (उट्टङ्कण gedr.) n. *das Stempeln.*

*उठ्, ओठति (उपघाते).

*उड् (संकृतौ).

उडुङ्गव m. *eine best. Körnerfrucht.*

उडिय und उडियान m. N. pr. eines Mannes.

उडु 1) f. n. *Stern.* — 2) n. *a) Mondhaus. — b) *Wasser.*

उडुगणाधिप m. *der Mond.* °र्क्ष n. *das Mondhaus Mṛgaçiras.*

उडुगोल m. *die Sphäre der Gestirne* Goladhj. 11,4.

उडुदायप्रदीप m. Titel eines astrol. Werkes.

उडुनाथ m. *der Mond.*

उडुप 1) m. n. (adj. Comp. f. या) *Nachen.* — 2) m. *der Nachen am Himmel, der Mond.* — 3) n. *eine Art Tanz* S. S. S. 237.

उडुपति m. 1) *der Mond* 290,13. — 2) *eine Soma-Art* Suçr. 2,164,19.

*उडुपथ m. *Luftraum.*

*उडुपप्रिया f. *bei Nacht blühender Lotus* Nigh. Pr.

उडुम्बर schlechte Schreibart für उडुम्बर्.

उडुराज् und °राज m. *der Mond.*

*उडुलोम m. Pl. *die Nachkommen des* Uḍuloman.

*उडुलोमन् m. N. pr. eines Mannes.

*उडूप = उडुप.

उडुमर् Adj. = उडुमर् Bâlar. 124,3.

उडुमरित Adj. *in Aufruhr gebracht, aufgeregt* Bâlar. 267,12. 270,4.

उडुयन n. *das Auffliegen, Flug.*

उडुमर् Adj. *aussergewöhnlich, absonderlich, heftig, stark.* Laut Bâlar. 22,6.

उड्डामरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

उड्डामरिन् Adj. *einen entsetzlichen Lärm machend* Bâlar. 50,4.

उड्डामरेश्वरतन्त्र n. = उड्डामरतन्त्र.

उड्डियाण N. pr. einer Oertlichkeit.

उड्डियान *eine best. Fingerstellung.*

उड्डीन n. *Aufflug, Flug.*

उड्डीयकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

उड्डीयन n. *das Auffliegen.*

उड्डीयान = उड्डियान.

*उड्डीविन् m. N. pr. einer Krähe. Vgl. उड्डीविन्.

*उड्डीश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Titel eines Werkes.

उड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*उणाक, f. ई gaṇa गौरादि. उकण v. l.

उणादि m. Pl. *eine best. Klasse von Suffixen.* Die °सूत्राणि behandeln dieselben. °वृत्ति f. *ein Commentar zu diesen Sûtra* Aufrecht, Uéval. S. 1, Çl. 4.

उण्डुक m. 1) *Säckchen, Netz.* — 2) *Magen* Bhâvapr. 4,168.

उण्डेरकक्षञ् f. *eine Art Gebäck.*

*उत् Indecl. = 2. उत.

1. उत Partic. von वा, वयति.

2. उत Indecl. 1) *und, auch.* उतो *und auch,* उत स्म *und zumal,* उत–उत, उतो–उत, उत–उतो, उतो–उतो *sowohl — als auch,* उत वा *oder auch,* वा–उत वा, उताहो वापि–वा, उत–वा (kann auch fehlen) *entweder — oder.* — 2) Fragewort. उत–आहो (*oder*). Sehr häufig in einer doppelten oder mehrfachen Frage an zweiter und folgender Stelle, d. i. *oder.* Kann auch durch वा, आहो, स्विद् und आहो स्विद् verstärkt werden und mit वा, अथ वा, आहो स्विद् wechseln. Selten wird an zweiter oder folgender Stelle किम् vor उत wiederholt 129,9. — 3) किमुत *wie viel mehr, — eher, — weniger* (in einem negativen Satze). — 4) im Epos häufig blosses Flickwort, insbes. am Ende eines Verses 52,4. 61,9. 163,20. — 5) *उताधीयीत soll so v. a. बाढमध्येष्यते sein.

उतङ्क fehlerhaft für उत्तङ्क.

उतथ in Verz. d. Oxf. H. vielleicht fehlerhaft für उतथ्य.

उतथ्य m. N. pr. eines Âṅgirasa. उचथ्य die ältere Form.

उतथ्यतनय m. Patron. Gautama's.

*उतथ्यानुज und *उतथ्यानुजन्मन् m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

उताहो s. u. 2. उत 2).

उतूल m. 1) *Knecht* Pâr. Gṛhj. 3,7,1.2. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,361. उलूत v. l.

उत्क 1) Adj. (f. आ) *sich sehnend nach, heftig verlangend.* Die Ergänzung im Infin. oder im Comp. vorangehend. — 2) wohl n. *Sehnsucht, heftiges Verlangen.*

उत्कच Adj. 1) *haarlos.* — 2) *aufgeblüht.*

उत्कचय्, °यति *das Haar aufstecken, —aufputzen.*

उत्कच्छा f. *ein best. Metrum.*

उत्कञ्चुक Adj. *des Mieders beraubt* Spr. 2302.

उत्कट 1) Adj. (f. आ) *a) das gewöhnliche Maass überschreitend, überaus gross, — stark, — heftig.* कर्भोत्कटमूर्धज्ञ Adj. *dessen Haare die Dicke eines Elephantenrüssels haben* MBh. 3,280,46 (= उष्ट्रमृदृशकेश Nîlak.). उत्कट° Adv. *in hohem Grade, heftig.* — *b) reichlich versehen mit, strotzend von* (im Comp. vorangehend). — *c) trunken, toll, rasend.* — 2) m. *a) *die zur Brunstzeit aus den Schläfen des Elephanten träufelnde Flüssigkeit.* — *b) Saccharum Sara* oder *eine verwandte Grasart.* — *c)* N. pr. eines Dichters. — 3) f. आ *a) *Laurus Cassia* und *eine Art Pfeffer* (Râgân. 6,17). — *b)* N. pr. einer Stadt. — 4) n. *a) *die Rinde von Laurus Cassia.* — *b) eine Art Tanz* S. S. S. 258.

उत्कटिका f. und °सन n. *das Sitzen auf dem Erdboden mit ausgestreckten Beinen (im rechten Winkel).* Vgl. उत्कुटक.

उत्कटुक s. उत्कुटक.

उत्काणाका f. fehlerhaft für उत्कलिका.

उत्कण्टकित Adj. *mit aufgerichteten Dornen, — Härchen* Kâd. 253,8. II,70,17. 79,10. 121,23.

उत्कण्टकिन् Adj. dass. Kâd. II,134,7.

उत्कण्ठ्, °ण्ठते 1) *den Hals in die Höhe richten.* उत्कण्ठित *d. H. in d. H. richtend* Spr. 1753. — 2) *sich sehnen nach* (Dat.) Prasannar. 15,9. mit Infin. Prij. 13,14. उत्कण्ठित *sich sehnend nach* (प्रति oder Dat. Prasannar. 23,5); *verliebt.* — Caus. उत्कण्ठयति 1) *machen, dass Jmd* (Acc.) *den Hals in die Höhe richtet.* — 2) *in Jmd* (Acc.) *Sehnsucht erwecken.* — Mit प्र Caus. *in Jmd* (Acc.) *Sehnsucht erregen.* — Mit सम् *sich sehnen, wehmüthig zurückdenken.*

1. उत्कण्ठ Adj. 1) *den Hals in die Höhe richtend.* — 2) *mit offener Kehle.* नद् so v. a. *aus vollem Halse schreien.* — 3) *sehnsüchtig.* °म् Adv. Spr. 1753.

2. उत्कण्ठ 1) m. *a) *Sehnsucht.* — *b) quidam coeundi modus.* — 2) f. आ *Sehnsucht, wehmüthige Gedanken um einen geliebten Gegenstand, Verlangen nach* 163,3.

उत्कण्ठक Adj. *Sehnsucht erregend.*

उत्कण्ठमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

उत्कण्ठाय्, °यते *den Hals in die Höhe heben,* so v. a. *wieder Muth fassen.* °यित n. impers. Prasannar. 135,14.

उत्कण्ठेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

उत्कता f. 1) *Sehnsucht, Verlangen nach.* — 2) *Pothos officinalis Roxb.*

*उत्कन्दक m. *eine best. Krankheit.*

उत्कंधर Adj. *mit erhobenem Halse* Râgat. 8,3324.

उत्कम्प 1) Adj. *erzitternd, zitternd.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *das Erzittern, Zittern* 290,3.

उत्कम्पन n. *das Erzittern.*

उत्कम्पिन् Adj. 1) *erzitternd* Spr. 4366. Kâd. 247, 13. II, 84, 22. *wallend* (Busen) Chr. 316, 30. — 2) am Ende eines Comp. *erzittern machend.*

उत्कर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Auswurf, Schutt, — haufen.* — 2) *Haufen, Menge.* — 3) *das Zappeln mit Händen und Füssen* Bhâvapr. 1,138.

उत्करण्डिका f. *Kehrichthaufen* Comm. zu Gobh. 1,4,11.

उत्कारिका f. *ein best. süsses Gericht* Kull. zu M. 5,7 (तत्कारिका gedr.).

*उत्करीय Adj. von उत्कर.

*उत्कर्कर m. *ein best. musikalisches Instrument.*

उत्कर्ण Adj. *die Ohren emporrichtend.*

उत्कर्णताल Adj. *mit den Ohren zu klatschen beginnend* (Elephant) Kathâs. 12,19.

उत्कर्तन n. *das Ausschneiden.*

उत्कर्तम् Asbol. *ausschneidend* Çat. Br. 13,7,1,9.

उत्कर्तर् Nom. ag. *Förderer.* Nom. abstr. °र्तृत्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154.

उत्कर्ष 1) Adj. *prahlerisch.* — 2) m. *a) Aufschwung, Zunahme, Zuwachs; Erhebung zu etwas Besserem; das Hervorragen, Vorwiegen, Vorrang, Uebergewicht, Uebermaass.* — *b) das Ausnehmen, bei Seite Lassen.* — *c) Selbstüberhebung.* — *d) Aufschub* Njâjam. 5,1,23.33.35. Comm. zu 4,10.

उत्कर्षक Adj. *steigernd, hebend.*

उत्कर्षण 1) n. *a) das Hinaufziehen.* — *b) das Ausziehen* (eines Kleides). — 2) f. ई *eine best.* Çakti.

*उत्कर्षम् Absol. *auseinanderziehend.*

उत्कर्षसम m. im Njâja *das Sophisma: a und b haben eine Eigenschaft mit einander gemein, folglich auch eine andere.* Njâjas. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

*उत्कर्षित Adj. von उत्कर्ष.

उत्कर्षिन् 1) Adj. *den Vorrang habend, vorzüglicher, besser* 249,14. — 2) f. °षिणी *eine best.* Çakti.

उत्कल m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. Name des Landes. — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhruva und des Sudjumna. — 3) *Lastträger.* Vgl. उत्तूल. — 4) *Vogelsteller.*

उत्कलखण्ड m. n. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

उत्कलाप Adj. *mit emporgehobenem Schwanze, ein Rad schlagend* (Pfau).

उत्कलापन n. *das Heimführen der Frau* (Acc.) *aus dem väterlichen Hause.*

उत्कलापय्, °यति 1) *sich bei Jmd* (Acc.) *verabschieden* Pañkad. 33. 34. — 2) *seine Frau aus dem väterlichen Hause heimführen.*

उत्कलिका f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Sehnsucht, heftiges Verlangen nach einem geliebten Gegenstande* 300,25. Mâlatîm. 50,13. — 2) **Zärtlichkeiten, Tändeleien eines Verliebten.* — 3) *Knospe* 300, 25. — 4) *Welle* Mâlatîm. 50,13.

उत्कलिकाप्राय Adj. *von zusammengesetzten Wörtern strotzend* (Prosa) Vâmana 1,3,26.

उत्कषण n. *das Aufreissen.*

*उत्काका f. *eine Kuh, die jedes Jahr kalbt.*

*उत्काकुद् Adj. *einen hohen Gaumen habend.*

उत्कान्ति f. *überaus heller Schein* (des Mondes).

*उत्काय्, °यते = उत्सुकाय्.

*उत्कार m. *das Schwingen* (des Korns).

उत्कारिका f. *warmer Brei.*

उत्कारिकोपनाह् m. *Breiumschlag* Karaka 6,19.

उत्काश n. (!) *Hinausgang* Çâṅkh. Br. 2,5.

*उत्कास m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उत्कासन n. *das Aushusten, Sichräuspern.*

°उत्किर् Adj. *aufwerfend, aufwirbelnd.*

1. उत्किरण m. *heller Strahl.*

2. उत्किरण n. *Verbindung, Vereinigung.*

उत्कीर्तन n. *das Berichten, Bericht.*

उत्कील m. v. l. für अत्कील.

उत्कीलक m. N. pr. eines Berges.

उत्कीलित Adj. *durch Herausziehen des Pflockes geöffnet* Kâd. II,15,3.

*उत्कुञ्चिका und *उत्कुञ्चिता f. *Nigella indica Roxb.*

*उत्कुट Adj. = उत्तान.

उत्कुटक Adj. *hockend, kauernd.* उत्कुटकासन n. *das Hocken, Kauern.* °प्रधान (vgl. Dhammap. 141) Burn. Intr. 324. उत्कुटुक und उत्कुटुक v. l.

उत्कुटुक s. उत्कुटक.

*उत्कुण m. = मत्कुण *Wanze.*

°उत्कुतुक Adj. *sich belustigend an* Prasannar. 100,4.

उत्कुमुद् Adj. *mit emporgetretenen Lotusblüthen.*

उत्कुल Adj. (f. आ) *vom Geschlecht ausgeartet, seiner Familie Unehre machend.*

उत्कूज m. *Gesang* (des Kokila).

*उत्कूट m. *Sonnenschirm.*

उत्कूर्दन n. *das Aufspringen.*

उत्कूल Adj. *über das Ufer gehend* (Wasser) Kâd. II,70,17.

उत्कूलगामिन् Adj. dass. Kâd. 71,24.

उत्कूलनिकूल Adj. Pl. *bergan und bergab gehend* VS. 30,14. Lalit. 340,12.

उत्कूलम् Adv. *bergan.*

उत्कूलित Adj. *an's Ufer geworfen.*

उत्कृति f. 1) *ein Metrum von 104 (4×26) und von 80 (4×20) Silben.* — 2) Bez. *der Zahl 26* Çrîpati in Ganit. S. 31.

उत्कृष्टत्व n. *Vorzüglichkeit* Ind. St. 9,154.

उत्कृष्टवेदन n. *das Heirathen eines Mannes aus einer höheren Kaste.*

उत्कृष्टापाधि Adj. *dessen Bedingendes hoch steht.* Nom. abstr. °ता f. 258,32.

उत्कोच m. 1) *das Abwinden, Ablösen.* — 2) *Bestechung.*

उत्कोचक 1) Adj. *der sich bestechen lässt.* — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*उत्कोट m. Nom. act.

उत्कोटि Adj. *spitz zulaufend* Kâd. 149,24.

उत्कोठ m. *eine Art Ausschlag* Bhâvapr. 6,40.

उत्कोरकय्, °यति *mit hervorbrechenden Knospen versehen* Kâd. II,136,3.

उत्क्रम m. 1) *das Emporsteigen.* — 2) *das Hinausgehen.* — 3) *das Eingehen in* (Loc.) Comm. zu Çând. 92. — 4) *umgekehrte Ordnung.* — 5) **Unordnung, Verwirrung.*

उत्क्रमज्या (Comm. zu Âryabh. S. 29) und °ज्या f. *sinus versus.*

उत्क्रमण n. 1) *das Hinaufschreiten.* — 2) *das Hinaustreten, Hinausgang* 264,28. — 3) *Betrag des sinus versus* Âryabh. 4,36.

उत्क्रमणीय Adj. *aufzugeben* (Absicht).

उत्क्रष्टव्य Adj. *zu verschieben, aufzuschieben* Njâyam. 5,1,29. Comm. zu 36.

उत्क्राथिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

उत्क्रान्तमेध Adj. *aus dem Saft und Kraft hinausgegangen ist* Çat. Br. 7,5,2,37.

उत्क्रान्तश्रेयस् Adj. *von dem das Glück gewichen ist* Vaitân.

उत्क्रान्ति 1) *a) das Hinaufschreiten.* — *b) Aufgang.* — *c) das Hinausschreiten, Hinausgang* Çaṅk. zu Bâdar. 4,2,1. — *d) das Scheiden aus dieser Welt.*

*उत्क्रान्त्यवस्थ Adj. *moribundus* Gal. — 2) m. इन्द्राविष्णोः उ° Name eines Ekâha.

उत्क्रो m. Name eines Ekâha.

उत्क्रोद् m. etwa *exsultatio.*

उत्क्रोदिन् Adj. etwa *exsultans* Maitr. S. 2,5,9.

उत्क्रोश m. *Meeradler.*

*उत्क्रोशीय Adj. von उत्क्रोश.

उत्क्लेद् m. *das Nasswerden, Sichregen der Flüssigkeiten, Uebelkeit.* v. l. उत्क्लेश.

उत्क्लेदिन् Adj. *nässend, auflösend* Karaka 1, 27, *a. b.*

उत्क्लेश m. *Aufregung, das Heraustreten einer der drei Flüssigkeiten des Leibes aus ihrem normalen Stande, Uebelkeit* Bhâvapr. 4,37,7. v. l. उत्क्लेद्.

उत्क्लेशक m. *ein best. giftiges Insect.*

उत्क्लेशन und °उत्क्लेशिन् Adj. *aufregend.*

उत्क्वाथ m. *Absud* Karaka 6,3,*d.*

उत्क्षत्र m. (!) *die Frucht der Datura Metel* oder *fastuosa.*

उत्क्षत्रि f. *das Heben* Prij. 11,11.

*उत्क्षत्रिका f. *ein best. Ohrschmuck.*

उत्क्षेप 1) m. *a) das in die Höhe Werfen, Heben, Emporrichten.* — *b) das Ausbreiten* (der Flügel). — *c)* Du. *die Stellen über den Schläfen.* — *d)* *N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ N. pr. einer Frau Kâç. zu P. 4,1,112. v. l. für उत्क्षिप.

उत्क्षेपक m. *Kleiderdieb.*

उत्क्षेपण n. 1) *das in die Höhe Werfen, Heben, Erheben.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *das Auswerfen.* — 3) **Dreschflegel.* — 4) **Fächer.* — 5) **16 Paṇa.*

उत्क्षेपलिपि m. *eine best. Schrift* (buddh.).

उत्खलिन् m. N. pr. eines Devaputra (buddh.).

उत्खली f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उत्खी f. ein zur Erklärung von उखा erfundenes Wort Çat. Br. 6,7,4,23.

उत्खात n. 1) *das Untergraben, Unterwühlen* Spr. 860. — 2) *Ausrottung* Mudrâr. 6,12 (19,5). — 3) *unebener Boden.*

उत्खातिन् Adj. *uneben* (Boden).

उत्खीली f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उत्त Partic. von उद्, उनत्ति.

उत्तंस m. (adj. Comp. f. आ) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.* Uebertr. so v. a. *Zierde* Bâlar. 14,20.

उत्तंसक m. dass. Am Ende eines adj. Comp. in अशोकोत्तंसिका.

उत्तंसय्, °यति *mit einem Kranze schmücken* Venis. 21. — Partic. उत्तंसित *als Kranz verwendet, — getragen* Spr. 2303. *gleichsam mit einem Kranze geschmückt* Prasannar. 31,17. Mit उत्तंभित verwechselt.

*उत्तंसिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

उत्तङ्क m. N. pr. eines Ṛshi 41,20. MBh. 3,201, 11. fgg. 14,53,7. fgg. Hariv. 1,11,27. °मेघा: *best. nach ihm benannte Wolken* MBh. 14,55,37.

उत्त Adj. *aus den Ufern getreten.*

उत्तथ्य m. N. pr. eines Sohnes des Devadatta. Vgl. उतथ्य.

उत्तपन m. *ein best. Feuer.*

उत्तप्त *n. *gedörrtes Fleisch.*

उत्तब्ध und उत्तभित Partic. von स्तभ् mit उद्.

उत्तम 1) Adj. (f. आ) *a) der höchste, oberste.* — *b) die höchste Stelle einnehmend, der vorzüglichste, trefflichste, beste, summus.* Am Ende eines Comp. *der trefflichste unter.* — *c) höher stehend, vorzüglicher als* (Abl.). — *d) der höchste* (vom Tone). — *e) der äusserste, letzte* (im Raume, in der Reihenfolge, in der Zeit). — 2) m. *a) die erste Person* 241, 27. 29. — *b) der letzte Laut in einem* Varga, *ein Nasal.* — *c)* N. pr. α) eines Bruders des Dhruva, eines Vjâsa, eines Manu und eines Ṛshi unter dem 6ten Manu (VP. 3,1,28). — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,41. — γ) eines Berges Ind. St. 10, 281. — 3) f. आ *a) eine Art Pustel.* — *b) Oxystelma esculentum R. Br.* — *c) die drei Myrobalanen* Bhâvapr. 3,98. — *d) die erste Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — 4) n. = उत्तमाङ्ग *Kopf*, in मृगोत्तम.

उत्तमज्ञन m. Pl. *ausgezeichnete Menschen* Spr. 4342.

उत्तमतेजस् Adj. *überaus glanzvoll* 49,12.

उत्तमदक्षिण Adj. in Verbindung mit कर *die Fingerspitzen der rechten Hand* R. 2,52,12.

उत्तमदर्शन Adj. *prachtvoll anzuschauen* MBh. 3, 234,3.

उत्तमपुरुष m. 1) *die erste Person.* — 2) *der höchste Geist* Gaut.

उत्तमपूरुष m. *der höchste Geist.*

*उत्तमफलिनी f. *Oxystelma esculentum R. Br.*

उत्तमबल Adj. *sehr stark* Karaka 1,13.

उत्तमम्, उत्तम° Adv. 1) *im höchsten Grade* R. 2, 30,2. — 2) *zuletzt* Çat. Br. 3,2,1,21.

*उत्तममणि m. *der Edelstein* Gomeda Gal.

*उत्तमरथ्य Adj. von उत्तम-रथ.

उत्तमर्ण m. 1) *Gläubiger* Spr. 7644. — 2) Pl. N. Pr. eines Volkes Mârk. P. 57,53.

उत्तमर्णिक m. *Gläubiger.*

उत्तमवयस् n. *der letzte Abschnitt des Lebens* Çat. Br. 12,9,1,8.

उत्तमवर्ण Adj. *die schönste Farbe habend, überaus schön gefärbt* 155,28.

उत्तमवेष Adj. *in prachtvoller Tracht* (Çiva).

*उत्तमशाख m. und davon Adj. *°खीय gaṇa गहादि.

उत्तमश्रुत Adj. *die grösste Gelehrsamkeit besitzend* R. 2,65,2.

1. उत्तमश्लोक m. *der höchste Ruhm.*

2. उत्तमश्लोक Adj. *hochberühmt.*

उत्तमश्लोकतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

उत्तममुख m. N. pr. eines Mannes.

1. उत्तमाङ्ग n. 1) *Kopf.* — 2) = मुख *Antlitz* Sch. zu Çâṅkh. Çr. 7,15,2.

2. उत्तमाङ्ग m. *eine Art Papagei* Gal.

(उत्तमाख्य) उत्तमाख्यिन Adj. *was zu oberst zu setzen ist.*

*उत्तमारणी f. *Asparagus racemosus Willd.*

उत्तमार्ध m. *der letzte Theil* Lâṭj. 7,12,6. 10.

*उत्तमीय Adj. von उत्तम gaṇa गहादि.

उत्तमोत्तम Adj. *der allervorzüglichste.*

उत्तमोत्तमक n. *eine Art Gesang.*

उत्तमोत्तरीय m. N. pr. eines alten Grammatikers.

उत्तमौजस् m. N. pr. eines Mannes.

उत्तमौदार्य Adj. *überaus edelmüthig* R. 4,44,104.

*उत्तम्भ m. Nom. act. von स्तम्भ् mit उद्.

उत्तम्भन n. *Stützbalken.*

*उत्तम्भितव्य Partic. fut. pass. von स्तम्भ् mit उद्.

1. उत्तर 1) Adj. (f. आ) mit Abl. 231,32.33. *a) der obere, höhere.* — *b) nördlich, vom Norden kommend* (Wind), *nach Norden gerichtet.* — *c) der linke.* — *d) folgend, der hintere, spätere, künftig, der letzte.* गुरूत्तर *auf eine Länge folgend.* दशोत्तर so v. a. *der eilfte* MBh. 3,308,1. काव्य so v. a. *das letzte Buch des Poems* R. 1,3,38. — *e) superior, überlegen, siegreich, mächtiger.* — *f) im Process gewinnend.* — *g) besser, trefflicher* R. 2,103,20. — 2) m. *a) Beantwortung einer Klage.* — *b) gleichmässige Differenz der Glieder einer Prozession* Lîlav. 103. — *c)* N. pr. α) *eines Schlangendämons.* — β) verschiedener Männer, insbes. eines Sohnes des Virâṭa. — γ) Pl. einer Schule. — δ) eines Berges. — 3) आ *a) Norden.* — *b) ein in seinem Namen mit dem Worte* उत्तर *verbundenes Mondhaus.* — *c)* Du. *der 2te und 5te Vers eines* Ṭṛka Njâjam. 9,2,6. — *d)* Pl. *der zweite Theil der* Sâmasaṁhitâ. — *e)* N. pr. α) einer Tochter Virâṭa's. — β) einer Magd Lalit. 335,2. fgg. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* am Ende eines adj. Comp. *Oberfläche, Decke.* — *b) Norden.* — *c) das hintere Ende, der folgende Theil, der letzte Theil einer Zusammensetzung.* स्मोत्तर Adj. *gefolgt von* स्म 244,8. भवदुत्तरम् Adv. *so dass* भवत् *folgt.* — *d) Folge, ein späteres Stadium.* वर्षोत्तरेषु *in späteren Jahren* Sucr. 2,297,1. दुःखोत्तर Adj. *Leiden im Gefolge habend* Çâk. 61, 18. — *e) Antwort* 136,1. Spr. 7826. — *f) Beantwortung einer Klage.* — *g) Widerrede, Behauptung des Gegentheils* Karaka 3,8. — *h)* in der Mîmâṁsâ Bez. des 4ten Gliedes eines Adhikaraṇa, *die Antwort, d. i. der bewiesene Schluss.* — *i) Oberhand. Ueberlegenheit.* उत्तरं कर् *den Sieg davontragen.* — *k)* am Ende eines adj. Comp. *Hauptheil, der grösste, überwiegende Theil, das Hervorragende.* कम्पोत्तर *heftig zitternd.* वृष्ट्युत्तरा निशा *sehr regnerisch* Râgat. 7,1675. जयोत्तर *voll des Sieges, des Sieges gewiss* MBh. 3,284,41. अश्रूत्तरम् Adv. *ganz in Thränen.* — *l) Ueberschuss, ein Plus.* शतमष्टोत्तरम् *hundertundacht* 212,28. Nur am Ende eines adj. Comp.; könnte also auch als m. gefasst werden. — *m) das im Stande Sein, Vermögen zu* (Nom. act. im Loc.) R. 5,70,18. — *n) ein in seinem Namen mit dem Worte* उत्तर *verbundenes Mondhaus.* — *o) ein best. Gesang.* — *p) eine best. rhetorische Figur.* — *q)* Bez. *des letzten Buchs im* Râmâjaṇa.

2. उत्तर in दुरुत्तर.

उत्तरक Adj. *aufgegangen* (beim Kochen).

उत्तरकल्प m. Titel eines Werkes.

उत्तरकाण्ड n. Titel *des letzten Buchs im* Râmâjaṇa und Adhjâtmarâmâjaṇa.

उत्तरकामाख्यतन्त्र n. Titel eines Werkes.

उत्तरकाय m. *Oberkörper* Ragh. 9,60.

1. उत्तरकाल m. *Folgezeit.* °म् Adv. *später, nach;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. °तस् *nach,* mit Gen.

2. उत्तरकाल Adj. (f. आ) *bevorstehend, zukünftig* MBh. 3,181,23. 9,62,23.

उत्तरकुरु m. Pl. *die nördlichen* Kuru.

उत्तरकोसल 1) m. Pl. *die nördlichen* Kosala. — 2) *f. आ Bez. *der Stadt* Ajodhjâ.

उत्तरक्रिया f. *die letzte —, Todtenceremonie.*

उत्तरखण्ड m. n. Bez. des *Schlussbuches* in verschiedenen Werken.

उत्तरग Adj. (f. आ) *nach Norden fliessend* R. ed. Bomb. 2,71,14.

उत्तरगार्ग्य m. Gârgja *der jüngere.*

उत्तरगीता f. Titel eines Abschnittes im 6ten Buche des MBh.

उत्तरग्रन्थ m. Titel eines buddh. Werkes. Auch verwechselt mit उत्तराग्रन्थ.

उत्तरघृत Adj. *mit* Ghṛta *begossen, geschmälzt* Gobh. 2,7,9.

उत्तरंग्, °गते *wellenartig hervorbrechen* Kâd. II, 87,16. — Vgl. तरंग्.

1. उत्तरंग m. *eine hochgehende Woge.*

2. उत्तरंग 1) Adj. *mit hochgehenden Wogen.* — 2) *n. *Sturz einer Thür.*

उत्तरंगय्, °यति *in eine wogenartige Bewegung versetzen, hinundher bewegen* (die Augen) Prasannar. 39,7.

उत्तरच्छद m. *Decke, Ueberwurf.*

उत्तरज Adj. *in der letzten (zuletzt genannten Ehe) geboren.*

*उत्तरज्या f. *the versed sine of an arc.*

उत्तरज्योतिष n. N. pr. eines Landes.

उत्तीर्ण 1) Adj. *überschreitend.* — 2) n. *a) das Uebersetzen* —, *Hinüberkommen über* (im Comp. vorangehend). — *b) das Herauskommen aus* (Abl.) *auf* (Acc.).

उत्तृतश्रायतन Adj. (f. आ) *zur Linken seinen Platz habend.*

उत्तृतउपचार Adj. *woran man von links herantritt.*

उत्तरतन्त्र n. Bez. der *Schlussstücke* in verschiedenen Werken.

उत्तरतर Adj. *weiter entfernt als* (Abl.).

उत्तरतस् Adv. 1) *nach Norden* R. 4,55,20. *nördlich von* (Gen.) Chr. 37,8. *von* —, *im Norden, in nördlicher Richtung.* उत्तरतः पश्चात् *nordwestlich.* — 2) *links,* — *von* (Gen.). — 3) *nachher* AV. Prâjâç. 1,1.

उत्तरतापनीय n. Titel des *zweiten* Theils der Nṛsiṁhatâpanîjopanishad.

उत्तरत्र Adv. 1) *in der Folge, weiter unten* (in einem Buche). — 2) *im andern Falle.*

उत्तरत्व AV. 3,8,3. Zu vermuthen अकृमुत्तरत्वे.

उत्तरदन्त m. *ein Zahn in der oberen Kinnlade* Comm. zu TS. Prât. 2,43.

उत्तरदायक Adj. *antwortend, widersprechend* 151,1.

उत्तरद्रु m. etwa *oberer Stein einer Mühle* oder *Presse* AV. 6,49,2.

उत्तरद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Norden günstig* Ind. St. 14,336.

उत्तरधर्म m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

*उत्तरधुरीण Adj. *links von der Deichsel angespannt.*

उत्तरनाभि f. *die Vertiefung am nördlichen Feuerheerd* Çat. Br. 14,3,1,16. Comm. zu Çulbas. 1,8.

उत्तरनारायण m. *der zweite Theil des* Purusha-*Liedes* (RV. 10,90) Çat. Br. 13,6,2,20. Vgl. Comm. zu Taitt. Âr. 3,13,1.

उत्तरपक्ष m. 1) *der nördliche oder linke Flügel (Seite).* — 2) *die Antwort desjenigen, der eine Thesis aufstellt, auf die vom Gegner gemachte Einwendung.* °पक्षावली f. Titel eines Werkes.

उत्तरपट m. *Obergewand* MBh. 1,137,1.

उत्तरपथ m. *Nordland.*

उत्तरपथिक (श्रौत्तर°?) Adj. *das Nordland bewohnend.*

उत्तरपद n. *das hintere Glied einer Zusammensetzung.*

उत्तरपदार्थप्रधान Adj. (ein Compositum) *in dem die Bedeutung des hintern Gliedes vorwaltet* P. 2,1,22, Sch.

*उत्तरपदिक Adj. = उत्तरपदमधीते वेद वा.

उत्तरपर्वत m. N. pr. eines *Berges* im *Norden.*

*उत्तरपश्चार्ध m. *der nordwestliche Theil.*

उत्तरपश्चिम m. und *f. (आ) *Nordwesten.*

उत्तरपाद m. *der zweite Theil des viertheiligen Processes, die Beantwortung einer Klage.*

उत्तरपुरस्तात् Adv. *nordöstlich von* (Gen.).

उत्तरपुराण n. Titel eines Gaina-Werkes.

उत्तरपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) nordöstlich.* — *b) *Nord für Osten haltend.* — 2) *f. आ *Nordost.*

*उत्तरप्रच्छद m. = उत्तरच्छद.

उत्तरप्रोष्ठपदा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरफल्गुनी und °फाल्गुनी f. desgl.

उत्तरबर्हिस् n. *die nördliche Opferstreu.*

उत्तरभक्तिक Adj. *nach dem Essen angewendet.*

*उत्तरभद्रपदा f. = °भाद्रपदा Gal.

उत्तरभाग m. *der andere Theil* Ind. St. 1,20,2.6.

उत्तरभाद्रपदा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरम् Adv. 1) *weiter hinaus, vorwärts.* — 2) *hinterher, darauf* 54,27. Spr. 5533. इतः *im Folgenden* (im Buche).

उत्तरमति m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उत्तरमद्र m. Pl. *die nördlichen* Madra.

उत्तरमन्द्रा f. *eine laute aber langsame Sangweise.*

उत्तरमन्द्राख्या f. *eine best.* Mûrkhanâ S.S.S. 31.

उत्तरमानस n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्तरमार्ग m. (adj. Comp. f. आ) *der Weg nach Norden* Ind. St. 1,20. 395. Çaṁk. zu Khând. Up. 4,17,9.

उत्तरमीमांसा f. *der andere Theil der* Mîmâṁsâ, *die Untersuchung des* Brahman.

उत्तरमूल Adj. (f. आ) *die Wurzeln oben habend* Çat. Br. 1,2,4,16.

उत्तरय्, °यति *antworten,* insbes. *eine Klage beantworten.*

उत्तरयुग n. *13* Aṅgula Çulbas. 1,8.

उत्तररामचरित und °चरित्र n. Titel eines Schauspiels.

उत्तररूप n. *der zweite von zwei zusammenstossenden Vocalen oder Consonanten.*

उत्तरल Adj. *aufzuckend, erzitternd* Bâlar. 84,10. Kâd. 246,10. II,10,8.

उत्तरलक्षण Adj. (f. आ) *links gezeichnet.*

उत्तरलाय्, °यते *aufzucken, erzittern* Kâd. II,50,13.

उत्तरलित Adj. *in Aufregung versetzt* Bâlar. 292,8.

उत्तरली Adv. mit कर् *in eine hüpfende Bewegung versetzen.* Davon Nom. act. °करण n.

उत्तरलोमन् Adj. *mit den Haaren nach oben* Âçv. Gṛhj. 4,2,15.

उत्तरवयस् n. *das spätere Lebensalter.*

उत्तरवल्ली f. Titel der *zweiten* Abtheilung der Kaṭhopanishad.

उत्तरवस्ति m. *eine zu Einspritzungen in die Harnröhre dienende Blase* und *das Klystier selbst.*

उत्तरवस्त्र n. *Obergewand.*

उत्तरवादिन् Adj. 1) *antwortend, mit einer Antwort nicht verlegen.* — 2) in der Gerichtssprache *die späteren Ansprüche machend.*

उत्तरवासस् n. *Obergewand.*

उत्तरवीथि f. *die nördliche Bahn am Himmel.*

उत्तरवेदि und °दी f. *der nördliche Aufwurf,* — *Feuerheerd.* Nom. abstr. °वेदित्व n. Maitr. S. 3,8,3.

उत्तरशान्ति f. *Schlussweihe* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

उत्तरशैल m. Pl. Name einer buddh. Schule.

उत्तरस् in रेवोत्तरस्.

*उत्तरसक्थ n. *Oberschenkel.*

उत्तरसाधक m. *Gehülfe.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,276.

उत्तरसेन m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

उत्तरहनु f. *die obere Kinnlade.*

उत्तरा Adv. *nach Norden,* *nördlich von* (Gen. Abl.).

उत्तरांस m. *die linke Schulter.*

उत्तरागार n. *Giebelzimmer.*

उत्तराग्रन्थ m. *der zweite Theil der* Sâmasaṁhitâ Njâjam. 9,2,6.

उत्तराङ्ग n. *der letzte Theil einer Consonantengruppe.*

*उत्तराचमन n. *eine best. Ceremonie* Gal.

उत्तरात् Adv. 1) *von Norden her.* — 2) *von links her.*

*उत्तरातनय m. Metron. Parîkshit's Gal.

उत्तरात्तात् Adv. *von Norden her.*

उत्तरात्व n. Nom. abstr. zu उत्तर 3) c) Comm. zu Njâjam. 9,2,6.

उत्तरात्सद् Adj. = उत्तरासद् Maitr. S. 2,6,3.

*उत्तराद्रि m. *der Himâlaja.*

उत्तरादात m. *Nordwind* Maitr. S. 2,7,20.

उत्तराधर 1) Adj. (f. आ) *darüber und darunter seiend.* — 2) n. *die Ober- und Unterlippe, die Lippen.*

उत्तराधरविवर n. *Mund* Daçak. 73,11.

*उत्तराधिकारिन् Adj. *in zweiter Reihe auf Etwas Ansprüche habend.*

उत्तराध्ययनगीता f. und °नसूत्र n. (Pischel, de Gr. pr. 20) Titel von Gaina-Werken.

उत्तरापथ m. *Nordland.*

उत्तरापर Adj. (f. आ) *nordwestlich* Pân. Gṛhj. 2, 9,10. °राभिमुख Adj. *nach Nordwesten gewandt* Âçv. Gṛhj. 3,7,1.

उत्तराभास m. *Scheinantwort, eine ungenügende,*

unklare Antwort auf eine gerichtliche Klage.

उत्तराभिमुख Adj. *nach Norden gewandt* Ind. St. 9,30.

उत्तरात् Adv. *weiter hinaus.*

उत्तरामुख Adj. *nach Norden gewandt.*

उत्तराम्नाय m. Titel eines heiligen Buches der Çâkta.

उत्तरायण n. *der Gang der Sonne nach Norden, das Halbjahr, in dem die Sonne sich von Süden nach Norden bewegt; Sommersolstitium.*

उत्तरायणचक्र n. *ein best. mystisches Diagramm.*

उत्तरायता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

उत्तरारणि f. *das obere Reibholz bei der Feuererzeugung* 30,33.

उत्तरार्क m. *eine der 12 Formen der Sonne.*

उत्तरार्चिक n. = उत्तराग्रन्थ.

उत्तरार्थ Adj. (f. आ) *des Folgenden wegen geschehend* Lâṭj. 1,4,9. Chr. 236,29. 240,6.

उत्तरार्ध m. 1) *Oberkörper.* — 2) *der nördliche Theil.* — 3) *die letztere Hälfte.*

उत्तरार्धपूर्वार्ध m. *der vordere Theil der nördlichen Seite* Çat. Br. 1,6,3,39.

उत्तरार्ध्य Adj. *auf der nördlichen Seite befindlich.*

उत्तरावत् Adj. 1) *oben befindlich.* — 2) *überlegen, siegreich.*

उत्तराशा f. *Norden* Hemâdri 1,127,23. *°धिपति und *°पति Bein. Kubera's.

उत्तराश्मन् 1) Adj. *mit hochanstehenden Felsen* Râgat. 4,157. — 2) *m. N. pr. einer Gegend. Davon *Adj. °श्मक.

उत्तराश्रमिन् Adj. *in's nächstfolgende Lebensstadium eintretend* Ind. St. 15,117.

उत्तराश्रित Adj. *in nördlicher Richtung befindlich* Bhâvapr. 1,140.

*उत्तराषाढा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरासङ्ग m. *Obergewand, Ueberwurf.*

उत्तरासद् Adj. *nördlich* oder *links sitzend.*

*उत्तराह्न m. *der folgende Tag.*

उत्तराहि Adv. *nördlich* Çat. Br. 2,1,3,4. Daçak. 85,6. *— *von* (Abl.).

उत्तरिका f. N. pr. eines Flusses.

उत्तरिन् Adj. *gesteigert.* Wiederholt *immer stärker und stärker* (Stimme) Vaitân.

उत्तरीय n. (adj. Comp. f. आ) *Obergewand, Ueberwurf* Pâr. Gṛh. 1,4,13. *Bettdecke* Karaka 8,3. Nom. abstr. °ता f. Gobh. 1,2,21.

उत्तरीयक n. (adj. Comp. f. आ) dass. VP. 3,9,20.

उत्तरेण Instr. Adv. mit Gen., Abl., Acc. oder am Ende eines Comp. 1) *nördlich.* — 2) *links.*

*उत्तरेतरा f. *Süden.*

उत्तरेद्युस् Adv. *am folgenden Tage* TS. 5,2,1,7.

उत्तरेला f. = अवान्तरेडा Ind. St. 9,226.

उत्तरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्तरेश्वराश्रम n. Name eines Liṅga.

उत्तरोत्तर 1) Adj. (f. आ) *je folgend, stets höher steigend* Kap. 3,52. *stets zunehmend, überbietend.* °म् Adv. *immer höher und höher, — mehr und mehr, in stetiger Folge* Gaut. — 2) n. *Erwiederung auf Erwiederung, das Hinundherreden.*

उत्तरोत्तरपदच्छला f. Titel eines Abschnittes der Sâmavedakhalâ.

उत्तरोत्तरिन् Adj. *stets sich steigernd, — zunehmend.* Dazu Nom. abstr. °रिता f.

उत्तरोत्तराक्त Adj. *je später ausgesprochen* 272,31.

उत्तरोष्ठ und °रौष्ठ m. 1) *Oberlippe.* — 2) *der oberste Theil einer Säule.*

उत्तर्जन n. *heftiges Drohen.*

उत्तान 1) Adj. (f. आ) *a) in horizontaler Lage ausgestreckt, — ausgebreitet.* Von Menschen: *mit dem Gesicht nach oben,* von Händen und Füssen: *mit der inneren Fläche nach oben,* von Gefässen, Muscheln und vom Schnabel: *mit der Oeffnung nach oben. — b) flach, auf der Oberfläche sich befindend* Karaka 6,27. *oberflächlich* (eig. und übertragen). — *c) ausgebreitet, weit offen* Kâd. 161,12. so v. a. *fertig daliegend* Spr. 1189. — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

उत्तानक 1) *m. *eine Cyperus-Art.* — 2) f. °निका N. pr. eines Flusses.

उत्तानकूर्मक n. *eine best. Art zu sitzen.*

उत्तानचरण m. = उत्तानपाद 1). *°रणात्मज m. Patron. Dhruva's Gal.

उत्तानपत्रक m. *rother Ricinus* Bhâvapr. 1,201. Râgan. 8,58.

उत्तानपद् f. (*deren Beine ausgebreitet sind*) Name einer kosmogonischen Potenz.

उत्तानपर्ण Adj. *ausgebreitete Blätter habend.*

*उत्तानपर्णक m. *eine best. Pflanze* Gal.

उत्तानपाद m. 1) N. pr. eines Sohnes des Vîra oder Manu Svâjambhuva und Vaters des Dhruva. *°ज m. Patron. Dhruva's. — 2) *der Stern* β *im kleinen Bären.*

उत्तानबर्हिस् m. N. pr. eines Sohnes des Çarjâti Bhâg. P. 9,3,27.

उत्तानरेचित und उत्तानवञ्चित (v. l.) m. *eine best. Stellung der Hände.*

*उत्तानशय 1) Adj. *auf dem Rücken liegend.* — 2) m. *ein kleines Kind.*

उत्तानशायिन् Adj. *auf dem Rücken liegend* Ind. St. 15,399.

उत्तानशीवरी Adj. f. *ausgestreckt daliegend.*

आप: *stehende Gewässer.*

उत्तानकृप m. N. pr. eines Sohnes des Çatâgit VP.² 4,53.

उत्तानकृस्त Adj. *die Hände ausbreitend, — ausstreckend* (zum Gebet) Vaitân.

उत्तानार्थ Adj. *flach —, oberflächlich dem Inhalt nach.*

उत्तानी Adv. mit भू *sich ausbreiten* Kâd. II,37,21. mit कर् *weit aufsperren* (den Mund) Chr. 314,33.

उत्ताप m. *grosse Hitze, Gluth* (eig. und übertr.) Bâlar. 188,8. Spr. 4245.

*°उत्तापिन् Adj. *brennend.*

1. उत्तार m. 1) *das Hinübersetzen über* (im Comp. vorangehend). — 2) *Rettung* Spr. 4888. — 3) *das Brechen, Vomiren.*

2. उत्तार Adj. 1) *mit herausgetretenem Augenstern.* — 2) *ausgezeichnet.

उत्तारक Adj. *rettend,* Beiw. Çiva's.

उत्तारण 1) Adj. *rettend* (Çiva). — 2) n. *a) das Hinüberschaffen über* (im Comp. vorangehend). — *b) das Hinausschaffen* Weber, Kṛshṇaǵ. 288. — *c) das Herausschaffen —, Befreien aus* (Abl.).

उत्तारयितर् Nom. ag. *trajecturus,* mit Acc. Daçak. 79,11.

*उत्तारिन् Adj. *beweglich, unbeständig.*

उत्तार्य Adj. *auszubrechen, von sich zu geben.*

उत्ताल 1) Adj. *a) heftig, ungestüm* Vidḍh. 40,7. 42,3. — *b) üppig* (Locken) Bâlar. 62,21. — *c) grausig, Grauen erregend* Pañkad. 16. — *d) *ausgezeichnet, vorzüglich.* — 2) *m. *Affe.* — 3) n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उत्तालीभवन n. *ungestümes Verfahren.*

उत्तितीर्षु Adj. 1) *herauszusteigen —, herauszukommen beabsichtigend aus* (Abl.) Ind. St. 9,148. — 2) *überzusetzen beabsichtigend* Anukr. zu ṚV. 3,33 bei Sâj. *über* (Acc.).

उत्तिष्ठासा f. *die Absicht vor Vollendung einer heiligen Handlung aufzubrechen, — eine h. H. abzubrechen.*

उत्तीर्णविकृति Adj. *jeder Veränderung entronnen.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Bibl. ind. 203. °कृतत्व n. Ind. St. 9,154 fehlerhaft.

उत्तुङ्ग Adj. *emporragend, hoch* 168,13. Spr. 7758. fg.

*उत्तुण्डका f. *Milletia piscidia* Nigh. Pr.

उत्तुण्डित Adj. *mit der Spitze hervorragend.*

उत्तुद् m. *Aufstachler.*

*उत्तुष m. (*enthülstes*) *geröstetes Korn.*

उत्तेजन n. *das Anfeuern, Aufreizen.*

उत्तेजित *n. *der Gang eines Pferdes mit mittlerer Geschwindigkeit.*

*उत्तेरित n. *Carriere eines Pferdes.*

उत्तोरण Adj. (f. आ) *mit aufgerichteten Bogen geschmückt.*

उत्तोरणपताक Adj. (f. आ) *mit aufgerichteten Bogen und Fahnen geschmückt.*

*उत्तोलन n. *das in die Höhe Heben.*

*उत्त्रास m. *Schreck.*

उत्त्रासक Adj. *schreckend.*

उत्थ 1) Adj. (f. आ) fast nur am Ende eines Comp. *a) aufstehend, sich erhebend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Çat. Br. 887,10. — *b) hervorgehend, entstehend, entspringend* 304,27. — 2) *m. in आखूत्थ.

उत्थातर् Nom. ag. 1) *Aufsteher.* — 2) etwa *Beendiger, Beschliesser.*

उत्थातव्य n. impers. 1) *aufzustehen* Kâd. 77,2. — 2) *aufzubrechen.* — 3) *thätig zu sein* Spr. 1194.

उत्थान 1) m. *Urheber.* — 2) n. *a) das Aufstehen* Çâṅkh. Gṛhj. 1,24.25 (einer Wöchnerin). Gaut. (vom Mahl). *Sichaufrichten.* — *b) Aufgang* (der Gestirne). — *c) das Auferstehen eines Verstorbenen.* — *d) das Herauskommen, Emportauchen* Kap. 3,54. *das Aufschiessen* (von Pflanzen) Gaim. 6,5,36. — *e) Aufstand, Aufruhr* Râgat. 8,868. — *f) Bemühung, Anstrengung, Thätigkeit, Arbeit* Âpast. 2,28,1. — *g) Entstehung, Ursprung,* insbes. *einer Krankheit.* — *h) das Aufbrechen, Aufhören mit, Einstellung, Schluss.* — *i)* euphem. für *Ausleerung.* — *k) ein best. mit Mineralien vorgenommener Process.* — Nach den Lexicographen noch अङ्गन (प्राङ्गण), चैत्य, तन्त्र, पुस्तक, युध् (रण), वास्तवत्त, सैन्य und हर्ष.

उत्थानयुक्त Adj. *bemüht,* mit Loc. eines Nom. act.

उत्थानवत् Adj. *thätig, fleissig.*

उत्थानवीर m. *ein Mann der That* 168,17.18.

उत्थानशील und °शीलिन् Adj. *thätig, fleissig.*

उत्थानीय Adj. *den Schluss bildend* Tândja-Br. 23,19,11. Comm. zu Lâṭj. 9,3,8.

उत्थानैकादशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.

उत्थापक m. 1) *Wecker, Kammerdiener* Karaka 1,15. — 2) *eine best. Stilart.*

उत्थापन 1) n. *a) das Aufstehenmachen.* — *b) das Erwecken* 69,29. — *c) das Hervorgehenlassen, Hervortreiben.* — *d) das in's Werk Setzen.* — *e) das aufhören Machen, Beendigen.* — *f)* in der Mathem. *das Finden der gesuchten Quantität, Antwort auf eine Frage* oder *Substitution eines Werthes* Bîgag. 143. — 2) f. ई *ein beschliessender Vers.*

*उत्थापनीय Adj. = उत्थापनं प्रयोजनमस्य.

उत्थापयितर् Nom. ag. *Aufrichter.* Nom. abstr. °तृत्व n. Ind. St. 9,154.

उत्थाप्य Adj. 1) *wegzuschicken.* — 2) in der Math. *durch Substitution eines Werthes zu finden* Bîgag. 45.

*उत्थायम् Absol. *aufstehend.* शय्याया: *vom Lager* P. 3,4,52, Sch.

उत्थायिन् Adj. 1) *aufstehend* (vom Schlaf). — 2) *erscheinend.* — 3) *sich anstrengend, thätig* Spr. 1202. °यित्व n. Nom. abstr. 2977.

उत्थित n. *das Aufstehen* AV. 3,15,4.

उत्थितता f. *das bei der Hand Sein, Dienstbereitheit.*

*उत्थिताङ्गुलि m. *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

*उत्थेय m. *Fächer aus einem Pfauenschweif* Gal.

उत्पत्त m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1,34,13. Vgl. अपेत्त und उपेत्त.

उत्पक्ष्मन् und °क्ष्मल Adj. *mit erhobenen Wimpern.*

*उत्पचनिपचा und *उत्पचविपचा f.

*उत्पचिष्णु Adj. P. 3,2,136.

उत्पट m. *der aus einer Baumwunde hervordringende Saft.*

*उत्पत n. gaṇa उत्सङ्गादि in der Kâç. *Vogel.*

उत्पतन 1) Adj. (f. ई) *auffliegend.* विद्या *ein Zauberspruch, mittels dessen man sich in die Lüfte erhebt.* — 2) n. *a) das Aufspringen, in die Höhe Springen.* — *b) das Entstehen.*

उत्पताक Adj. *mit aufgezogenen Fahnen.*

उत्पताका f. *eine aufgezogene Fahne.*

उत्पताकाध्वज Adj. *mit aufgezogenen Fahnen und Bannern.*

*उत्पतितर् Nom. ag. *der da auffliegt, in die Höhe springt.*

उत्पतितव्य n. impers. *sursum subvolandum.*

उत्पतिष्णु Adj. 1) *auffliegend.* — 2) *im Begriff stehend aufzuspringen* Spr. 5179.

उत्पत्तव्य n. impers. *zum Vorschein zu kommen, zu erscheinen, aufzutreten.* अनेन °व्यम् *er wird wiedergeboren werden* Kâd. II,90,20.

उत्पत्ति f. 1) *das zum Vorschein Kommen, Entstehung, Geburt, Ursprung, origo, Fundgrube* Kâd. 5,5. — 2) *Wiedergeburt.* — 3) *Ertrag, Ergiebigkeit* (eines Landes). — 4) *das Vorkommen,* insbes. *einer vedischen Stelle, ausdrückliches Erwähntsein in einer vedischen Stelle* Gaim. 1,1,24. 2,1,3. 2,21. 3,6,6. 7,26. 4,2,14.19. 3,2.37. 6,1,42.

उत्पत्तिकेतन n. *Geburtsort, — stätte.*

उत्पत्तिधामन् n. dass. 112,20.

उत्पत्तिमत् Adj. *entstanden, geboren.*

उत्पत्तिवाक्य n. *ein vedischer* und folglich *maassgebender Satz* Njâjam. 4,3,21. Comm. zu 1,4,32. 2,2,7 und zu Gaim. 2,2,22.

उत्पत्तिशिष्ट Adj. so v. a. *im Veda gelehrt* Nilak. zu MBh. 12,201,12.

उत्पत्त्यपूर्व n. *die wunderthätige Wirkung einer einzelnen Handlung aus einem Aggregat von Handlungen* Comm. zu Njâjam. 2,1,9.

*उत्पत्त्यपाकला f. wohl fehlerhaft für *उत्पत्त्यव्याकुला f., wie die Kâç. liest.

उत्पत्सु *eine best. Zeitperiode.*

1. उत्पथ m. *Abweg* (eig. und übertr.) 228,28.

2. उत्पथ Adj. *vom rechten Wege gewichen* Bhâg. P. 1,17,16 (उत्पथानिक् zu verbinden).

उत्पथचारिकत्व n. Ind. St. 9,154 fehlerhaft für °वारिकत्व.

उत्पथवारिक (°वारक?) Adj. *von Abwegen zurückhaltend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. 203,5.

*उत्पन्नबल Adj. *mächtig* Gal.

उत्पन्नबुद्धि Adj. *verständig, klug* 106,3.

उत्पन्नापवर्गिन् Adj. *entstehend und sogleich wieder vergehend* Comm. zu Njâjas. 3,2,44. fgg. Nom. abstr. °र्गित्व n. ebend.

1. उत्पल 1) n. *a) Lotusblüthe,* insbes. *eine blaue* 251,29. 252,3. 313,18. erscheint später als कमल 97,30. Auch *m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Samenkorn einer Nymphaea.* — *c) Costus speciosus* Bhâvapr. 1,175. Varâh. Bṛh. S. 77,10. — *d) *Blume überh.* — *e) eine best. Hölle* (buddh.). — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* verschiedener Männer. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses Hariv. 9511. — 4) *f. ई *ein best. Gebäck.*

2. *उत्पल Adj. *fleischlos.*

उत्पलक m. N. pr. 1) *eines Schlangendamons. — 2) eines Mannes, = उत्पल.

*उत्पलगन्धिक n. *eine Art Sandelholz.*

*उत्पलगोपा f. = उत्पलसारिवा Nigh. Pr.

*उत्पलपत्त्र n. 1) *Lotusblüthenblatt.* — 2) *eine durch den Fingernagel eines Frauenzimmers hervorgebrachte Wunde.* — 3) *Schminkfleck, Schönfleckchen.* — 4) = उत्पलपत्त्रक.

उत्पलपत्त्रक n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

उत्पलपरिमल m. Titel eines Commentars zur Varâhasaṃhitâ Kumârasv. zu Pratâpar. 154,5.

उत्पलपुर n. Name einer von Utpala erbauten *Stadt.*

उत्पलभेषक m. *eine Art von Verband.*

*उत्पलमालभारिन् Adj. *einen Lotuskranz tragend* P. 6,3,65, Schol.

उत्पलमाला f. Titel von Utpala's Wörterbuche.

उत्पलराज m. N. pr. eines Dichters.

उत्पलवन n. *Lotusgruppe* 112,24.

उत्पलवर्णा f. N. pr. eines Frauenzimmers (buddh.).

उत्पलशाक n. *eine best. Pflanze.*

उत्पलश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

उत्पलसारिवा f. *Ichnocarpus frutescens Roxb.*

उत्पलस्वामिन् m. Name eines von Utpala erbauten Heiligthums.

उत्पलाक्ष 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig* Durgâs. 18. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. ई N. der Dakshâjaṇî in Sahasrâksha.

उत्पलाचार्य m. N. pr. eines Autors.

उत्पलापीड m. N. pr. eines Fürsten.

उत्पलावती f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,342. = ताम्रपर्णी Gal.

उत्पलावन n. N. pr. einer Oertlichkeit der Pâṅkâla MBh. 3,87,15. 13,25,34.

उत्पलावर्तक N. pr. einer Oertlichkeit.

उत्पलिन् 1) Adj. *mit Lotusblüthen versehen.* — 2) f. °नी *a) eine Nymphaea, eine Gruppe von N.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. eines Flusses MBh. 1,215,6. — *d)* Titel eines Wörterbuchs.

उत्पवन n. 1) *das Reinigen* Comm. zu Njâjam. 9, 2,22. 4,14. — 2) *Werkzeug zum Reinigen.* — 3) **das Sprengen von geschmolzener Butter u.s.w. in's Feuer.*

उत्पवितृ Nom. ag. *Reiniger.*

*उत्पश्य Adj. *hinaufschauend.*

उत्पांसय्, °यति s. उत्पुंसय्.

उत्पाट m. *eine best. Krankheit des äusseren Ohres.*

उत्पाटक 1) m. dass. — 2) f. उत्पाटिका *die äussere Rinde eines Baumes.*

उत्पाटन 1) Adj. *verjagend, verscheuchend,* in *कमनोत्पाटन. — 2) n. *a) das Ausreissen, gewaltsames Herausziehen.* — *b) das Bersten, Reissen* AV. Paric. 71,7. — *c) das Verjagen, Fortjagen.* — *d) das Entthronen.*

उत्पाटयोग m. *ein best. astrol.* Joga.

°उत्पाटिन् Adj. *ausreissend, herausziehend.*

उत्पात m. 1) *Aufflug* Karaka 1,30. — 2) *Sprung, Satz.* — 3) *das Steigen* (in übertr. Bed.) Spr. 3053. — 4) *plötzliche Erscheinung, etwas ganz Unerwartetes* Karaka 1,30. Instr. so v. a. *plötzlich* MBh. 3, 181,25. — 5) *eine aussergewöhnliche, Unglück verheissende Erscheinung, portentum* Gaut. Gop. Br. 2,2,5. Ausnahmsweise auch n. — 6) fehlerhaft für उत्पाट Suçr. 2,149,10.17.

उत्पातक 1) m. *ein best. Thier.* — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्पाद m. *das Hervorkommen, Entstehung, Geburt.*

1. उत्पादक 1) Adj. *hervorbringend, bewirkend, herbeischaffend; productiv* (Dichter). — 2) m. *Erzeuger.*

2. उत्पादक 1) *m. *das fabelhafte Thier* Çarabha. — 2) f. °दिका *a)* **ein best. Insect.* — *b) Enhydra Hingtscha DC., Basella cordifolia Lam.* Hariv. 2, 79,59.

उत्पादकत्व n. *das Hervorbringersein* Ind. St. 9,154.

उत्पादन 1) Adj. (f. ई) *erzeugend, hervorbringend, bewirkend.* — 2) n. *das Erzeugen, Gebären, Hervorbringen, Bewirken, Herbeischaffen.*

*उत्पादपूर्व n. Titel eines Gaina-Werkes.

उत्पादयितृ Nom. ag. *Erzeuger.*

उत्पादयितव्य Adj. *hervorzubringen, herbeizuschaffen* Comm. zu Gaim. 2,1,12.

*उत्पादशयन m. *eine Hühnerart.*

उत्पादिन् Adj. 1) *was entsteht —, geboren wird.* — 2) am Ende eines Comp. *hervorbringend, bewirkend.*

उत्पाद्य Adj. *hervorzubringen, herbeizuschaffen* Njâjam. 2,1,12. *was hervorgebracht —, bereitet —, herbeigeschafft wird* Sarvad. 18,13. *was vom Dichter geschaffen —, — erdacht wird.*

उत्पाद्योत्पादकता f. *das Verhältniss von Erzeugtem und Erzeugendem.*

उत्पारण n. *das Hinübersetzen über, Retten.*

उत्पारपारम् Adv. *bis auf den tiefsten Grund des Meeres.*

*उत्पालो f. *Gesundheit.*

*उत्पाव m. *Reinigung.*

उत्पिञ्ज *Aufruhr.* Wohl m.

*उत्पिञ्जल 1) Adj. *wobei eine grosse Verwirrung herrscht, wo es drunter und drüber geht.* — 2) m. = रण लोलता Gal.

*उत्पिण्ड *Zuspeise* (buddh.).

उत्पित्सु Adj. 1) *sich erheben wollend, heraufstrebend* Çiç. 3,77. — 2) *im Entstehen begriffen* (Krankheit).

*उत्पिब Adj. *austrinkend.*

उत्पीड m. 1) *das Drücken, Druck* Kâd. 91,17. II, 125,15. — 2) *ein hervorbrechender Strom.* बाष्पोत्पीड Kâd. II,63,6. — 3) *Wunde* MBh. 3,21,8.

उत्पीडन n. 1) *das Drücken.* — 2) *das Entwurzeln.*

उत्पुंसय्, °यति *wegwischen.* Wohl fehlerhaft für उत्पांसय्.

*उत्पुच्छ Adj. 1) = उत्क्रान्तः पुच्छात्. — 2) = उद्स्तं पुच्छमस्य. — 3) = पुच्छमुद्स्यति Kâç. zu P. 6,2,196.

*उत्पुच्छय्, °यति und °यते *den Schwanz in die Höhe heben.*

*उत्पुट gaṇa उत्सङ्गादि und संकलादि.

उत्पुटक m. *eine best. Krankheit des äusseren Ohrs.*

*उत्पुत gaṇa उत्सङ्गादि. उत्पत v. l.

1. उत्पुलक n. *Haarsträuben.*

2. उत्पुलक (f. आ) und उत्पुलकित Adj. *mit Haarsträuben versehen.*

उत्पोषध (?) m. N. pr. eines alten Königs (buddh.).

उत्प्रबन्ध Adj. *ununterbrochen* Mâlatîm. 35,11.

*उत्प्रभ Adj. *Licht ausstrahlend; leuchtend.*

उत्प्रवाल Adj. *mit aufspriessendem Laube* Spr. 1218.

उत्प्रविष्टत्व n. *das tief Hineingedrungensein* Ind. St. 9,154. v. l. उत्प्रवेष्टृत्व.

उत्प्रवेष्टृ Nom. ag. *der tief hineindringt.* Nom. abstr. °ष्टृत्व n. Nṛs. Up. 203,5.

उत्प्रास m. und °न n. *Spott, Hohn.*

उत्प्रुष् f. *Aufsprützendes.*

उत्प्रेक्क Adj. *betrachtend.*

उत्प्रेक्षण n. 1) *das Voraussehen, Ahnen.* — 2) *bildliche Bezeichnung.*

उत्प्रेक्षणीय Adj. *bildlich gesagt werdend.*

उत्प्रेक्षा f. 1) *Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit.* — 2) *Gleichniss, bildliche Redeweise* Vâmana 4,3,9. Kâvjapr. 10,6.

उत्प्रेक्षावयव m. in der Rhetorik *eine best. Form der* Upamâ.

उत्प्रेक्षावल्लभ m. N. pr. eines Dichters.

उत्प्रेक्षितोपमा f. *eine Art Gleichniss* 248,20.

उत्प्रेक्ष्य Adj. = उत्प्रेक्षणीय.

उत्प्लवन n. 1) *das Springen.* — 2) *das Ueberfliessen, Abfliessen.*

*उत्प्लवा f. *Nachen.*

उत्फण Adj. *mit angeschwollener Haube* (Schlange) Ind. St. 14,374.

उत्फल in प्रोत्फल.

उत्फाल m. *Sprung, Bewegung in Sprüngen, Galopp.*

उत्फुलिङ्ग (उत्स्फु°) Adj. *Funken sprühend* Ind. St. 14,373.

उत्फुल्ल 1) Adj. *a) aufgeblüht.* — *b) weit geöffnet.* — *c) gedunsen, geschwollen, aufgeblasen* Kathâs. 20,109. Spr. 1219. Ind. St. 14,158,5. °फण Adj. Bâlar. 109,19. — *d)* **Jmd frech ansehend, unverfroren* Mahâbh. 8,39,*b*. — 2) *n. *quidam coeundi modus.*

उत्स m. *Quelle, Brunnen* (auch in übertr. Bed.).

उत्सकथ Adj. *die Schenkel öffnend.*

उत्सङ्ग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Schooss.* — *b) horizontale Fläche.* — *c) Vertiefung* Suçr. 1,15, 18.18,6.63,1.2,80,12. — *d) eine best. Stellung der Hände.* — 2) n. *eine best. grosse Zahl* Lalit. 168,16.

उत्सङ्गक m. = उत्सङ्ग 1) *d).*

उत्सङ्गवत् Adj. *vertieft* Suçr. 2,7,1.

*उत्सङ्गवल Adj. = उत्सङ्गा अस्यास्ति.

उत्सङ्गिन् 1) Adj. *vertieft, tiefsitzend* Karaka 6, 13. — 2) f. °नी *Ausschlag am untern Augenlide.*

उत्सञ्जन n. *das Aufheben, Emporrichten.*

उत्सत्ति f. *Schwund.*

उत्सधि m. *Behälter —, Umfassung einer Quelle.*

उत्संधि Adj. *nicht in dem Falle gewesen* Bâlar. 129,11.

उत्सन्नयज्ञ m. *eine ausgesetzte, unterbrochene Opferfeier.*

उत्सर् 1) *ein best. Metrum.* — 2) m. **der Monat* Vaiçâkha Gal.

*उत्सरण n. *das Hinaufsteigen, —kriechen.*

उत्सर्ग m. 1) *das Aussichentlassen, Vonsichgeben, Ausstossen.* — 2) *das Ablegen, Wegwerfen* (verdorbener Gegenstände) Gaut. 1,34. — 3) *Loslassung, Freilassung, Befreiung.* — 4) *das Fahrenlassen, Aufgeben, Aufhebung, Einstellung, Beendigung, Schluss* Çâṅkh. Gṛhj. 4,5. — 5) *das Wiederherausgeben* Gaut. 22,31. — 6) *das Spenden* MBh. 3,293, 41. *Spende* 14,85,38. — 7) *das Veranlassen* Gaim. 3,7,19. — 8) *stercus.* Personificirt als Sohn Mitra's von der Revatî. — 9) *allgemeine Regel* (Gegensatz *Ausnahme*). — 10) mit und ohne छन्दसाम् *eine best. Ceremonie bei Gelegenheit der Einstellung des Veda-Studiums.* — 11) Bez. *der Sprüche* VS. 13,47—51.

उत्सर्गनिर्णय m., उत्सर्गपद्धति f. und उत्सर्गमयूख m. Titel von Werken.

उत्सर्गसमिति f. bei den Gaina *behutsames Benehmen bei der Entleerung, so dass dabei keinem lebenden Wesen ein Leid widerfährt.*

उत्सर्गिन् Adj. *weglassend.*

उत्सर्जन 1) Adj. (f. ई) *ausstossend,* so heisst eine der drei Falten des Afters Bhâvapr. 1,28,2. = 2) n. *a) das Entlassen, Loslassen.* — *b) das Aufheben, Einstellung* Lâṭj. 4,8,8. छन्दसाम् *eine best. Ceremonie.* — *c) *das Spenden.*

उत्सर्जनप्रयोग und उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोग m. Titel zweier Werke.

उत्सर्जम् Absol. *freilassend* Çat. Br. 5,2,3,7.

उत्सर्प n. Name eines Sâman.

उत्सर्पण n. 1) *das Aufgehen der Sonne.* — 2) *das Hinausgehen.* — 3) *das Vortreten.*

उत्सर्पिन् 1) Adj. *a) in die Höhe springend* Ragh. 16,62. — *b) hervorbrechend, zu Tage kommend* Kâd. 11,15. — *c) hinaufstrebend* Çâk. 101,5. — *d) eine Zunahme bewirkend* VP. 2,4,13. — 2) f. °णी *eine aufsteigende Zeitperiode* Arjabh. 3,9.

*उत्सर्या f. *eine erwachsene, belegbare Kuh.*

उत्सव m. 1) *Unternehmung, Beginn.* — 2) *Festtag, Fest, Jubel* (auch in übertr. Bed.). Compar. °तर n. *ein grösseres Fest als* (Abl.) Karaka 6,12. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Aufbruch* (einer Blume) Spr. 6418. — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 213. — Nach den Lexicographen ausserdem = उत्सेक, अमर्ष (कोप), इच्छाप्रसव (°प्रसर).

उत्सवप्रताप und उत्सवविधि m. Titel zweier Werke.

उत्सवसंकेत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उत्सवाय्, °यते *ein Fest bilden für.* °लोचनोत्सवायमान Daçak. 88,8.9.

उत्सक् in डुकृत्सक्.

उत्साद् m. 1) *das zu Ende Gehen* MBh. 1,110,2. — 2) *Störenfried* VS. 30,10. — 3) *ein best. Theil des Opferthiers.*

उत्सादक Adj. *zu Grunde richtend, vernichtend.*

उत्सादन n. 1) *das Wegsetzen* Ind. St. 13,278. — 2) *das Aussetzen, Abbrechen, Einstellen.* उत्सादनार्थम् Adv. Çat. Br. 14,3,2,21. — 3) *das Vernichten, Zugrunderichten.* — 4) *das Ausreiben, Abreiben, Einreiben* Çâṅkh. Gṛhj. 4,7. — 5) *das Höhermachen einer Wunde* u. s. w., *ein Mittel dazu* Karaka 6,13.

उत्सादनीय n. *ein Mittel zum Höhermachen von Wunden* u. s. w.

उत्सादिन् Adj. *einstellend, ausgehen lassend,* in अग्न्यु°.

*उत्सारक m. *Thürsteher.*

उत्सारण n. und °णा f. (Mudrâr. 27,11) *das Wegtreiben des Volkes auf der Strasse.*

उत्सारणीय (Spr. 1676) und उत्सार्य Adj. *hinauszuweisen, fortzujagen, wegzutreiben.*

उत्साह m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vermögen, Kraft.* — 2) *fester Wille, — Entschluss.* — 3) *Lust zu, Freude an* (im Comp. vorangehend) R. 3,33,4. Çâk. 23,12. — 4) **Faden.*

*उत्साहक 1) Adj. am Ende eines Comp. — 2) f. °हिका = वर्धापन Gal.

*उत्साहन n. = गन्धन.

उत्साहयोग m. *Kraftanwendung, Uebung der Kräfte* 206,29.

उत्साहवत् Adj. *Willenskraft an den Tag legend.*

*उत्साहवर्धन Adj. *die Willenskraft steigernd.*

*उत्साहवल Adj. = उत्साहो ऽस्यास्ति.

उत्साहशक्ति f. *Willenskraft* Spr. 1222.

उत्साहशौर्यधनसाहसवत् Adj. *mit Willenskraft, Heldenmuth, Reichthum und Verwegenheit ausgestattet* Varâh. Bṛh. 13,7.

उत्साहिन् Adj. 1) *standhaft* (ein Kranker) Râgân. 20,32. — 2) *mächtig* Spr. 5248. — Vgl. अनुत्साहिन्.

उत्सिक्त *m. = राजमल्ल.

उत्सिसृप्सु Adj. *aufzugeben beabsichtigend.*

उत्सुक 1) Adj. (f. आ) *a) unruhig, aufgeregt, besorgt.* — *b) mit Ungeduld Etwas erwartend, gespannt.* — *c) mit Wehmuth an einen geliebten Gegenstand denkend, sehnsüchtig.* — *d) verlangend nach* (Loc., प्रति oder im Comp. vorangehend) 124, 32. 290,29. — *e) *für Etwas Sorge tragend, bedacht auf* (Loc. oder Instr.) 234,18. — 2) n. in निरुत्सुक und सोत्सुक *a) Sorge.* — *b) Sehnsucht.* — *c) Verlangen.*

उत्सुकता f. 1) *Unruhe, Hast, Eifer.* — 2) *Sehnsucht, Verlangen.*

उत्सुकय्, °यति *wehmüthig stimmen.*

*उत्सुकाय्, °यते *ein Verlangen bekommen.*

*उत्सुकी Adv. mit भू dass. Comm. II zu Bhaṭṭ. 5,74.

*उत्सूर् m. *Abend.*

उत्सूर्य° Adv. *nach Sonnenaufgang.* °शायिन् — *noch schlafend.* Vgl. श्वोत्सूर्यम्.

उत्सृष्टाग्नि Adj. *der das heilige Feuer hat ausgehen lassen* Gaut.

उत्सृष्टि f. *das Hinauslassen.*

उत्सृष्टिकाङ्क m. *eine Art einactiger Schauspiele.*

उत्सेक m. 1) *das Ueberfluthen, Uebermaass.* — 2) *Ueberhebung, Hochmuth, hochfahrendes Wesen.*

उत्सेकिन् in अनुत्सेकिन्.

°उत्सेक्य Adj. *über und über voll zu machen geeignet* Viddh. 12,5.

उत्सेद् MBh. 1,4364 fehlerhaft für उत्साद्.

उत्सेध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Erhebung* Karaka 1,18 (der Haut). *Anhöhe.* — 2) *Höhe, Dicke.* Auch *n. — 3) *das Hervorragen über Andere, Ueberlegenheit.* — 4) **Körper.* — 5) Name verschiedener Sâman.

उत्सेधपरोक्षवृद्ध Adj. als Beiw. der Saṁhitâ des Agni Saṁhitopan. 10,6.

उत्सेधविस्तारतस् Adv. *nach Höhe und Breite.*

उत्स्तन Adj. (f. ई) *hohe Brüste habend.*

उत्स्थल n. N. pr. einer Insel.

उत्स्नान n. *das Auftauchen aus dem Wasser* Devatâdhj. Brâhm. 3.

उत्स्नेकन n. *das Ausgleiten, Gerathen auf einen falschen Weg* Karaka 3,1.

उत्स्मय Adj. 1) *aufgeblüht, blühend.* — 2) *weit geöffnet* (Blick).

उत्स्मित n. *das Lächeln.*

(उत्स्य) उत्सम्य Adj. *aus Quellen—, aus Brunnen stammend.*

उत्स्रष्टव्य Adj. 1) *auszuscheiden per anum.* — 2) *zu entlassen* Kâd. II,86,20.

उत्स्वन m. *ein lauter Ton.*

उत्स्वप्राय्, °यते *im Schlafe sprechen.* °पित n.

das Sprechen im Schlafe.

1. उद् in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Nominibus 1) *hinauf, auf.* — 2) *hinaus, aus.* — Zu उद् mit einem nachfolgenden Acc. ist ein Zeitwort zu ergänzen.

2. उद्, उन्द्, उनत्ति und उन्दति (auch Med.) 1) *quellen.* — 2) *benetzen, baden.* — Partic. 1) उन्न *a) benetzt, nass.* — *b) *mitleidig.* — 2) *उत्त *benetzt, nass.* — Mit अनु und अभि *benetzen.* — Mit अव, in अवोद्. — Mit उप *benetzen.* Partic. उपोत्त. — Mit नि *eintauchen.* Partic. न्युत्त *eingetaucht, benetzt.* — Mit वि 1) *hervorquellen.* — 2) *beträufeln, benetzen.* Partic. व्युत्त. — Mit सम् *benetzen.* Partic. समुन्न *benetzt, nass gemacht* Spr. 6863.

उद् am Anfange eines Comp. und am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Wasser.*

उदंशु Adj. *hell strahlend.*

उदक् s. उदच्.

उदकं 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Wasser.* उदकं दा, प्र-दा oder कर् (उदकं कृत्वा oder *उदकंकृत्य) *einem Verstorbenen* (Gen. oder Dat.) *die Wasserspende darbringen.* उदकं कर् auch *die vorgeschriebenen Abwaschungen vollbringen.* उदकमुप-स्पर्श् *die vorgeschriebenen Berührungen einzelner Theile des Körpers mit Wasser vollbringen.* — *b)* = उदकक्रर्मन् Gaut. 20,2.16. — *c) ein best. Metrum.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. उदङ्क die richtige Lesart.

उदककर्मन् n. *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende.*

उदककार्य n. 1) dass. — 2) *Abwaschung des Körpers* 43,22.

*उदककुम्भ m. = उदकुम्भ.

उदकक्रिया f. = उदककर्मन् Gaut.

उदकक्रीडन n. *Belustigung im Wasser.*

उदकक्ष्वेडिका f. *ein best. Spiel, bei dem man sich mit wohlriechendem Wasser besprützt.*

*उदकगाह् Adj. *sich in's Wasser tauchend.*

*उदकगिरि m. *ein wasserreicher Berg.*

उदकघात m. *eine der 64 Kalâ.*

*उदकचन्द्र *eine best. Zauberkunst* (buddh.).

उदकतर्पण n. *Wasserlibation* Gaut. 26,11. Sâmav. Br. 1,2,5.

उदकदान n. 1) *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende* Gaut. 5,5. 14,34. — 2) *ein best. Fest.*

उदकदानिक Adj. *auf die Wasserspende bezüglich.*

उदकदायिन् Adj. *die Wasserspende darbringend.*

*उदकधर m. *Wolke.*

उदकधारा f. *Wasserguss.*

उदकपरीक्षा f. *Wasserprobe* (als Gottesurtheil).

*उदकपर्वत m. *ein wasserreicher Berg.*

उदकपूर्व Adj. (f. आ) 1) *mit einer Wasserausgiessung beginnend* Âpast. 2,9,8. — 2) *vorher gebadet.*

*उदकबिन्दु m. *Wassertropfen.*

*उदकभार m. *Wasserträger.*

*उदकभूम m. *feuchter Boden.* v. l. उद्गूम.

उदकमञ्जरी f. Titel eines medic. Werkes.

उदकमञ्जरीरस m. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Bhâvapr. 3,32. Mat. med. 284.

उदकमण्डलु m. *ein Krug mit Wasser.*

उदकमत n. *die Lehre der Verehrer des Wassers.*

*उदकमन्थ m. = उदमन्थ.

उदकमय Adj. *ganz aus Wasser bestehend* Kâd. 244,16.

उदकमेह m. *eine Art Harnruhr.* °मेहिन् Adj. *daran leidend.*

*उदकल Adj. *wasserhaltig.*

*उदकवज्र m. = उदकस्य वज्रः Kâç.

उदकवत् Adj. *mit Wasser versehen.*

उदकवाद्य n. *eine der 64 Kalâ.*

*उदकवीवध m. = उदकस्य वीवधः.

उदकशान्तिप्रयोग m. Titel eines Werkes.

उदकशील Adj. *Verstorbenen regelmässig die Wasserspende darbringend* MBh. 12,123,22.

*उदकशुद्ध m. N. pr. eines Mannes.

*उदकसक्तु m. *Grütze mit Wasser.*

उदकसाधु Adj. *aus dem Wasser —, über das W. helfend* Gobh. 3,2,28.

उदकसेन m. VP. 4,19,13 fehlerhaft für उदक्सेन.

*उदकस्पर्श Adj. *Wasser berührend.*

उदकस्पर्शन n. *Berührung mit Wasser, Abwaschung* Âpast.

*उदकहार Adj. *Wasser holend, Wasserträger.*

उदकाञ्जलि m. *eine Handvoll Wasser* 107,23.

उदकात्मन् (!) Adj. *Wasser zum Wesen habend.*

उदकान्त 1) m. *Wassergrenze* Pâr. Grhj. 3,10,10. सरस्वत्याः पश्चिम उदकान्ते (nach dem Comm.) *da wo die S. verschwindet.* आदकान्तात् *bis zu einem Wasser.* — 2) °म् Adv. *zum Wasser, bis z. W.* MBh. 3,187,11.

उदकार्गल n. v. l. für उदगार्गल.

उदकार्णव m. *Behälter der Gewässer* Spr. 184.

उदकार्थ 1) m. *Wasserhandlung* Pâr. Grhj. 2,8,6. — 2) °म् Adv. *um eine Abwaschung zu vollbringen* 43,21.

उदकाहार Adj. *der Wasser zu holen hat* Comm. zu VS. Prât. 3,57.

*उदकिल Adj. *wasserhaltig.*

*उदकीय्, °यति Denom. von उदक.

उदकीर्ण und °कीर्य m. *Galedupa piscidia Roxb.* Bhâvapr. 1,206. °कीर्या f. wohl *eine Karañga-Art* Karaka 1,1. 3,8.

उदकुम्भ m. *ein Krug mit Wasser* 38,12.

उदकेचर m. *Wasserbewohner.*

*उदकेविशीर्ण Adj. *im Wasser zu Grunde gegangen,* so v. a. *zwecklos z. G. g.*

उदकेशय Adj. *im Wasser liegend, — hausend.*

उदकोदरिन् Adj. *wassersüchtig.*

उदकोपस्पर्शन n. *Berührung von Wasser, Abwaschung* Gaut. 14,30. 19,15. 24,4. 26,10. Âpast.

उदकोपस्पर्शिन् Adj. *Wasser berührend, sich abwaschend* Gaut. 22,6.

उदकोष्ठ m. *Wassergefäss* Karaka 1,15.

*उदकौदन m. *in Wasser gekochter Reisbrei.*

उदक्तात् und उदक्तात् Adv. *von oben —, von Norden her.*

उदक्पथ m. *Nordland.*

उदक्पाद Adj. (f. ई) *dessen Füsse nach Norden gewandt sind* Kauç. 44.

उदक्प्रवण Adj. *nach Norden geneigt.*

उदक्य Adj. 1) *im Wasser befindlich.* — 2) f. आ *menstruirend.* °गमन n. *Beischlaf mit einer m. Frau* Gaut. 23,34.

उदक्संस्थ Adj. *im Norden endigend* Âçv. Grhj. 1,3,1.

उदक्सेन m. N. pr. eines Fürsten.

उदग्र Adj. *mit den Spitzen nach Norden* Kâtj. Çr. 4,13,15. Lâtj. 2,6,6.7.

*उदग्गिरि m. *der Himâlaja.*

उदग्पवर्गम् Adv. *mit Abschluss im Norden* Apast. 2,3,20.

उदग्यन 1) n. *der Gang der Sonne nach Norden, das Halbjahr vom Winter- zum Sommersolstitium* Kauç. 67. — 2) Adj. *auf dem Wege liegend, den die Sonne auf ihrem Gange nach Norden geht.*

उदगायत Adj. *nach Norden gerichtet* Âçv. Grhj. 1,3,1.

उदगार्गल n. = दगार्गल.

उदगावृत्ति f. *die Wendung* (der Sonne) *nach Norden* Ragh. 8,33.

*उदगाह् Adj. = उदकगाह्.

उदगति f. = उदगयन 1).

उदग्दक्षिण Adj. (f. आ) *nördlich und südlich* AK. 1,1,3,13.

उदग्दश् Adj. *dessen Saum nach oben oder nach Norden gewandt ist.*

उदग्द्वार Adj. *nach Norden den Eingang habend* Çâṅkh. Grhj. 6,2. °म् Adv. *nördlich vom Eingange* MBh. 3,219,21.

*उदग्भव Adj. *nördlich.*

*उदग्भूम m. *fruchtbares Land* Kâç. zu P. 5,4,75.

उद्ग्र Adj. 1) *in die Höhe gehoben, hoch, lang, gross.* — 2) *hoch, erhaben* (in übertr. Bed.), *überlegen, mächtig, erhöht—, gesteigert durch* (im Comp. vorangehend). उद्ग्र° *überaus.* — 3) *hochfahrend* (Rede) Prasannar. 77,21. — 4) *vorgerückt* (Alter). — 5) *laut tönend.* — 6) *aufgeregt, hingerissen durch* (im Comp. vorangehend).

उद्ग्रप्लुत Adj. *hohe Sprünge machend.* Nom. abstr. °त्व n. Çâk. 7.

उद्ग्राभ m. *der das Wasser umfasst, — einschliesst.*

उद्घोष m. *das Rauschen des Wassers.*

उद्ङ्क m. 1) **Schöpfgefäss.* — 2) N. pr. eines Mannes. **Pl. seine Nachkommen.*

उद्ङ्क m. N. pr. eines Dämons Kauç. 56.

उद्ङ्कुलीक Adj. *mit emporgehobenen Fingern* Viddh. 28,13.

उद्ङ्मुख Adj. 1) *nach oben gerichtet* Bâlar. 90,7. — 2) *mit nach Norden gewandtem Gesicht.*

**उद्ङ्मृत्तिक* m. = उदङ्भूम.

उदचमस m. *eine Schale mit Wasser.*

1.**उदज्* m. *das Hinaustreiben* (des Viehes).

2. उदज n. *Lotusblüthe.*

उदजलक m. N. pr. eines Wagners.

**उदजिन* n. gaṇa निरुदकादि.

**उदज्ञ* m. N. pr. eines Mannes. उदन्य v. l.

उदञ्च् 1) Adj. (f. उदीची) *a) aufwärts gerichtet, nach oben gehend.* — *b) nach Norden gerichtet, nördlich.* — *c) *später, nachfolgend.* — 2) Adv. उदक् *a) nördlich, gegen Norden.* — *b) *später.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes gaṇa बाह्वादि.

उदञ्चन 1) m. *Schöpfgefäss, — einer.* — 2) **n. Deckel.*

उदञ्जलि Adj. *die beiden hohl an einander gelegten Hände in die Höhe haltend.*

**उदण्डपाल* m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) *eine best. Schlange.*

उदतन्तु m. *Wasserfaden*, so v. a. *ein zusammenhängender feiner Guss* AV. Prâjaç. 1,3.

उदतौलिक m. *ein best. Gewicht*, = भार Hemâdri 1,117,15.17.

उदधान 1) Adj. *Wasser enthaltend.* — 2) n. *Wasserbehälter* Âpast. Gobh. 1,4,9.

उदधारा f. *Wasserguss.*

उदधि 1) Adj. *Wasser enthaltend.* — 2) m. *a) Wasserbehälter*, von der Wolke, von Seen und Flüssen. Später *das Meer.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Vasudeva VP.² 4,110.

**उदधिकुमार* m. Pl. *eine best. Götterordnung* bei den Gaina.

**उदधिक्रा* m. *Seefahrer.*

उदधिजलमय Adj. *aus Meerwasser gebildet* Kâd. II,17,24.

**उदधिमल* m. *os sepiae.*

उदधिमेखला f. *die Erde.*

उदधिराज m. *der Fürst der Wasserbehälter, das Meer, der Meergott* R. 2,52,80.

**उदधिवस्त्रा* f. *die Erde* Râgan. 2,1.

उदधिशय m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara. उरुधिष्ण्य v. l.

**उदधिसंभव* n. *Seesalz* Nigh. Pr.

उदधिसुता f. Bein. 1) der Lakshmî. °नायक m. Bein. Vishṇu's Prasannar. 59,6. — 2) *der Stadt Dvârakâ.

उदधीय्, °यति *Etwas* (Acc.) *für ein Meer halten.*

उदन् n. *Wasserwoge, Wasser.*

उदनिमित्त Adj. *wogen —, wasserreich.*

उदनेमि Adj. *meerumfelgt* Comm. zu Njâjas. 4,1,57.

1. उदन्त m. 1) *Ende der Arbeit, Erntezeit.* — 2) *Nachricht, Neuigkeit.* — 3) **das Opfern für Andere als Lebensunterhalt.*

2. उदन्त 1) Adj. *a) überlaufend* (beim Kochen). — *b) *gut, brav* (साधु). — 2) °म् Adv. *bis zu Ende.*

**उदन्तक* 1) m. *Nachricht.* — 2) f. °न्तिका *Befriedigung.*

उदन्त्य Adj. *jenseits der Grenze wohnend.*

उदन्य्, °न्यति 1) *herabströmen auf* (Loc.). °न्यित् Partic. — 2) **dürsten.*

उदन्य, उदन्यिन 1) Adj. (f. आ) *wogend, wässerig.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes gaṇa तिकादि in der Kâç. — 3) f. आ *Verlangen nach Wasser* Râgat. 1,167. *Durst.*

उदन्यज Adj. *wassergeboren.*

उदन्युं Adj. 1) *nach Wasser verlangend.* — 2) *Wasser ausströmend.*

उदन्वत् 1) Adj. *wogend, wasserreich.* — 2) m. *a) Meer* 109,1. Spr. 7863. — *b) *N. pr. eines Ṛshi.

**उदप* Adj. *aus dem Wasser schaffend.*

उदपात्र 1) n. *a) Wasserbecher, ein Gefäss mit Wasser* Âpast. — *b) Wasserspende.* — 2) f. °त्री = 1) *a).*

उदपान 1) m. n. *Brunnen.* — 2) m. *N. pr. eines Dorfes. v. l. उदयान.

**उदपानमण्डूक* m. *ein Frosch im Brunnen*, so v. a. *ein unerfahrener Mensch.*

उदपीति f. *ein Ort, an dem man Wasser zu trinken bekommt,* Kâd. II,49,7.

उदपूत Adj. *im Wasser sich reinigend, durch W. rein.*

उदपेषम् Absol. *im Wasser zerreibend* Pâr. Gṛhj. 1,13,1. 14,3.

उदप्लुत् Adj. *im Wasser schwimmend, plätschernd.*

उदप्लव m. *Wasserfluth.*

उदप्लुत Adj. *im Wasser schwimmend.*

उदबिन्दु m. *Wassertropfen* Kumâras. 5,24.

**उदबुद्ध* m. N. pr. eines Mannes. S. औदबुद्धि.

**उदभार* m. = उदकभार.

**उदभृङ्ग* und **उदमङ्ग* m. N. pr. zweier Männer.

उदमन्थ m. *ein best. Rührtrank* Çâṅkh. Gṛhj. 3,2.

उदमय 1) Adj. *aus Wasser bestehend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

उदमेघ m. 1) *Wasserschauer.* — 2) **N. pr. eines Mannes Kâç.*

**उदमेय* m. N. pr. eines Mannes. Vgl. औदमेयि.

उदमेकिन् Adj. = उदकमेकिन् Kârara 2,4.

उदम्भस् Adj. *reichlich mit Wasser versehen.*

उदय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Emporsteigen, Sichheben, Anschwellen.* — 2) *Aufgang* (von Gestirnen), *heliakischer Aufgang, Aufzug* (von Wolken). — 3) N. pr. eines fabelhaften Berges, hinter dem Sonne und Mond *aufgehen* sollen. — 4) *Hinausgang* R. 2,48,29. — 5) *das Hervorbrechen, Hervortreten, Sichtbarwerden, zur Erscheinung Kommen, Entstehung, Entfaltung.* — 6) *Ausgang, Erfolg, Folge.* — 7) *ein nachfolgendes Wort, ein nachfolgender Laut.* — 8) *das Emporkommen, Aufschwung, glückliche Lage, — Verhältnisse.* — 9) *Vortheil, Gewinn.* — 10) *Erwerb, Einkommen, Besitz.* — 11) *Zinsen.* — 12) *das erste astrol. Haus* Ind. St. 14,313. 315. 319. — 13) = उदयया. — 14) N. pr. verschiedener Männer.

उदयकर m. N. pr. eines Autors. Vgl. उदयाकर.

उदयगिरि m. = उदय 3) VP. 2,4,62.

उदयगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

उदयंकर m. = उदयकर.

उदयजित् m. N. pr. eines Mannes.

उदयया f. *orient sine.*

उदयतट m. *der Abhang des Berges* Udaja 297,8.

उदयतुङ्ग m. N. pr. eines Fürsten.

उदयधवल m. desgl.

उदयन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Aufgang* (eines Gestirns). — *b) Ausgang.* — *c) Ausgang, Ende* Tândja-Br. 2,15,3. 13,12,1. — *d) Erlösungsmittel* Karaka 4,5. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

उदयनचरित n. Titel eines Schauspiels.

उदयनाचार्य m. N. pr. eines Philosophen.

उदयनीय 1) Adj. (f. आ) *zum Ausgang gehörig, schliessend.* — 2) m. f. oder n. je nachdem अतिरात्र, इष्टि oder कर्मन् zu ergänzen sind.

उदयनोपाधि m. Titel eines Werkes.

उदयपर्वत m. = उदय 3).

उदयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

उदयप्राण m. Pl. *die Zeit des Aufganges eines Sternbildes, in dem ein Planet steht, nach* Prâṇa *berechnet*

उदयराज m. N. pr. eines Mannes.

उदयराय m. desgl. Kshitîç. 52,17.

उदयराशि m. = उदयर्क्ष 2).

उदयर्क्ष n. 1) *dasjenige Mondhaus, in welchem der heliakische Aufgang stattfindet.* — 2) *dasjenige astrologische Haus, in welchem ein am Horizont erscheinender Planet steht.*

उदयवत् 1) Adj. *aufgegangen* (Gestirn). — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter Udajatuṅga's.

उदयशैल m. = उदय 3).

उदयसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

उदयाकर m. N. pr. eines Mannes. Vgl. उदयकर.

उदयाचल m. = उदय 3).

उदयादित्य m. N. pr. verschiedener Männer.

उदयाद्रि m. = उदय 3).

*उदयान m. v. l. für उदपान 2) Kâç.

उदयास्त Adj. (f. आ) *mit dem Aufgang der Sonne endend* Spr. 818.

उदयास्तरकर्मन् n. *eine Correction, die vorgenommen wird, um den wahren Stand der Planeten für Laṅkâ zu berechnen, wenn man denselben zuvor durch den mittleren Ahargaṇa bestimmt hat.*

उदयावृत्ति f. *die Wendung nach dem Aufgange* (der Sonne) *hin* Ragh. ed. Calc. 8,34.

उदयाश्व m. N. pr. eines Sohnes des Darbhaka.

उदयासु m. Pl. = उदयप्राण.

उदयिन् und उदयिभद्र m. = उदयाश्व.

उदयोन्मुख Adj. (f. ई) *gute Tage erwartend* Pañkad. 43.

उदयोर्वीभृत् m. = उदय 3) 314,2.

उदर् n. (adj. Comp. f. आ und ई) 1) *Bauch; Mutterleib* 73,9.11. 105,28. m. Karaka 1,20. — 2) *Wasserbauch* und überh. *Anschwellung des Leibes* (Bez. einer best. Krankheitsklasse). — 3) *der dicke Theil eines Dinges* (z. B. des Daumens, eines Korns). — 4) *Höhlung, das Innere eines Dinges.* — 5) *Kampf* Naish. 7,81.

*उदरग्रन्थि m. *krankhafte Anschwellung im Unterleibe.*

उदरण n. *das Sicherheben, Aufsteigen* Maitr. S. 1,9,7.

*उदरत्राण n. *Panzer.*

*उदरधि m. 1) *die Sonne.* — 2) *Meer.*

उदरदार m. *eine best. Unterleibskrankheit.*

उदरपात्र n. *der Bauch als Gefäss* Âruṇ. Up. 5.

*उदरपिशाच m. *der keinerlei Speise für seinen Bauch verschmäht.*

*उदरपूरम् Absol. *bis der Bauch gefüllt ist.*

उदरंभर und *°भरि Adj. *der nur seinen Bauch nährt.*

उदररन्ध्र n. *ein best. Theil am Bauche des Pferdes* Kâd. 87,23.

उदरराग m. *Unterleibskrankheit.*

*उदरवत् Adj. *dickbäuchig.*

उदरवेष्ट m. *Zusammenschnürung des Bauches* Karaka 1,20.

उदरव्याधि m. *Unterleibskrankheit* Râgat. 6,90.

*उदरशय Abl. *auf dem Bauche liegend, —schlafend.*

उदरशाण्डिल्य m. N. pr. eines Ṛshi Vaṁçabr. 2.

उदरसर्पिन् Adj. *auf dem Bauche kriechend.*

उदरस्थ m. *das Feuer im Magen* Maitrjup. 6,17.

उदरात्त m. N. pr. eines Krankheitsdämons. उदारात्त v. l.

उदराग्नि m. *Verdauungskraft.*

उदराट m. *eine Art von Eingeweidewürmern* Karaka 1,9. 3,7.

उदराध्मान n. *Aufgeblasenheit des Unterleibes.*

उदरामय m. *Unterleibskrankheit.* *= अतीसार Nigh. Pr.

उदरामयिन् Adj. *eine Unterleibskrankheit habend.*

*उदरावर्त m. *Nabel.*

*उदरावेष्ट m. *Bandwurm.*

*उदरिक Adj. *dickbäuchig.*

उदरिन् Adj. 1) *an Leibesanschwellung leidend.* — 2) f. °णी *schwanger.*

*उदरिल Adj. *dickbäuchig.*

उदरेमुख Adj. *am Bauch den Mund habend.*

उदर्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Ertönen* Ṛv. 1,113,18. — 2) *Folge, Zukunft, zukünftige Lage.* — 3) *glückliche Zukunft.* — 4) *Ausgang, Ende.* — 5) *Refrain.* — 6) *Thurm, Warte.* — 7) **Vanguiera spinosa Roxb.*

उदर्चिस् 1) Adj. *glänzend, strahlend.* — 2) m. *Feuer* Spr. 6122.

उदर्द m. *Rothlauf, Rose* Bhâvapr. 6,40.

उदर्य 1) Adj. *zum Bauch gehörig, im B. befindlich* Karaka 1,4.20. 3,3. — 2) n. *Inhalt des Leibes* oder *was den Leib bildet.*

उदर्ष m. *Ueberlauf, Ueberschwang* TBr. 3,7,10,1.

उदल m. N. pr. eines Mannes.

उदलाकाश्यप m. N. pr. einer Gottheit des Ackerbaues.

*उदलावणिक Adj. *mit Salzwasser bereitet.*

उदवग्रह Adj. *dessen Udâtta auf dem ersten Bestandtheil des aufgelösten Wortes ruht.*

उदवज्र m. *Wasserdonnerkeil* Çiç. 8,39.

उदवसातर् Nom. ag. *der beim Abschluss der Feier die Opferstätte verlässt* Comm. zu Njâjam. 10,2,18.

उदवसान n. *das Verlassen der Opferstätte nach Abschluss der Feier* Comm. zu Njâjam. 10,2,16. Bhâg. P. 4,7,56.

उदवसानीय 1) Adj. (f. आ) *den Schluss eines Opfers bildend* Maitr. S. 4,8,6. — 2) f. आ *Schlussfeier.*

उदवसित n. *Wohnung, Haus* Mṛkkh. 67,10, v. l.

*उदवाप m. N. pr. eines Mannes. v. l. richtig उदवाक्.

उदवास m. *Aufenthalt im Wasser.*

उदवासिन् Adj. *im Wasser sich aufhaltend* Kâd. 24,23.

उदवाह् 1) Adj. *Wasser bringend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; vgl. श्रौद्वाहि.

*उदवाहन Adj. *Wasser bringend* Kâç.

*उदवीवध m. = उदकवीवध.

उदव्रज m. 1) *Behausung der Gewässer.* Nach Sâj. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) *N. pr. eines Mannes.

उदशराव m. *eine Schüssel mit Wasser.*

*उदशुङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

उदशोच्या f. N. pr. einer Hexe Ind. St. 14,127.

उदश्रय्, °यति 1) *Thränen vergiessen* Suparn. 30, 7. — 2) *weinen machen* Spr. 1251.

उदश्रयण n. *das Weinenmachen.*

उदश्रु Adj. *weinend.*

उदश्वित् n. *halb Wasser und halb Buttermilch.*

*उदश्विवत् Adj. *reich an* Udaçvit.

*उदसक्तु m. = उदकसक्तु.

उदसन n. *das in die Höhe Werfen, Aufrichten.*

उदस्तात् Adv. *oberhalb,* mit Gen.

उदस्तोक m. *Wassertropfen.*

*उदस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

उदस्थालि f. *ein Kessel mit Wasser* Çat. Br. 12, 4,1,5. 8.

उदहरण m. *Gefäss zum Wasserschöpfen.*

उदहार 1) Adj. (f. ई) *a) Wasser holend, Wasserträger* Ind. St. 13,485. — *b) Wasser zu holen beabsichtigend.* — 2) *m. *Wolke.*

उदह्वत् Adj. *Wasser holend* Kauç. 60.

उदाचम् Absol. *aufhebend* Çat. Br. 3,3,2,14. fgg.

उदाचार m. *Spazierplatz* Âpast.

उदाज m. *kriegerischer Auszug* Maitr. S. 1,10,16.

उदात्त 1) Adj. *a) erhoben, hoch.* — *b) aufgegangen, zum Vorschein gekommen* Prab. 97,1. — *c) hochstehend, berühmt* (Geschlecht) 327,10. — *d) hochbetont.* °तर Ṛv. Prât. 3,2. °तम Saṁhitopan. 27,3.5. — *e) grossmüthig, hochherzig.* — *f) hochfahrend, trotzig.* — 2) m. *a) Acut.* — *b) *Gabe.* — *c) *Geschäft.* — *d) *eine best. Redefigur.* — *e) *ein best. musikalisches Instrument.* — 3) n. *prunkhafte Rede* Kâvjapr. 10,29.

उदात्तता f. *Prunkhaftigkeit der Rede.*

उदात्तत्व n. *das Hochbetontsein.*

उदात्तमय Adj. *wie der Acut klingend.*

उदात्तय्, °यति *Jmd* (Acc.) *erheben, zu einem angesehenen Manne machen* Bâlar. 258,23.

उदात्तराघव n. Titel eines Schauspiels.

उदात्तवत् Adj. *mit dem Acut versehen.*

उदात्तश्रुति Adj. *wie der Acut klingend.* Nom. abstr. °ता f.

उदाघ्यत्त Adj. *dem ein Acut vorangeht und folgt.*

उदान् m. 1) *der sich von unten nach oben bewegende Wind im Körper* 264,20. 28. — b) **Nabel.* — c) **Augenwimpern.* — d) **eine Art Schlange.* — e) bei den Buddhisten α) *Herzensergiessung;* s. उदानय्. — β) *eine Klasse von Schriften, in denen Buddha ohne besondere Veranlassung spricht.*

उदानय्, °यति in Verbindung mit उदानम् *sein Herz vor Freude ausschütten* Lalit. 34,6. 118,8. 182,11.

उदापि m. N. pr. eines Sohnes 1) des Sahadeva Hariv. 1,32,99. — 2) des Vasudeva VP. 4,15,15. उदायिन् v. l.

उदापेक्षिन् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

(उदाप्यम्) उदापेम्नम् Adv. *gegen den Strom.*

उदामन्त्रण n. *lautes Anrufen, — Anreden.*

उदाय in ऋदाय.

उदायिन् m. N. pr. eines Sohnes 1) des Vasudeva VP.² 4,110. — 2) des Kûnika VP.² 5,391.

उदायुध Adj. *mit erhobenen Waffen.*

1. उदार् 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) erregend, bewirkend. — b) erhaben, edel, ausgezeichnet, vorzüglich, prächtig.* रथोदार् *der trefflichste der Wagen.* — c) *laut.* °म् Adv. — d) als Bez. eines best. Kleça *beständig thätig, unablässig wirkend.* — 2) m. a) *aufsteigender Nebel, Dunst.* — b) Pl. *Nebelgeister, Dunstgestalten.* — 3) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

2. उदार् m. Pl. Çiva's *Gattin* Spr. 7764.

उदारक m. ehrender Bein. eines Mannes.

उदारकीर्ति Adj. *hochberühmt,* von Çiva.

उदारचरित 1) Adj. *von edlem Benehmen, edel handelnd* 142,6. 168,23. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

उदारता f. 1) *Edelmuth.* — 2) *edle Ausdrucksweise* Vâmana 3,1,20. 2,12.

उदारत्व n. 1) *edle Ausdrucksweise.* — 2) Nom. abstr. zu 1. उदार् 1) d).

उदारधि 1) Adj. *dampfend.* — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

उदारदर्शन Adj. (f. आ) *von edlem Aussehen.*

उदारधिषण m. N. pr. eines Astronomen.

उदारधी 1) Adj. *von ausgezeichnetem Verstande.* — 2) m. N. pr. des Vaters von Ripu VP.² 1,178.

उदारभाव m. *Edelmuth* Spr. 7733.

उदारमति Adj. *von ausgezeichnetem Verstande.*

उदारवसु m. = उदावसु VP. 4,5,12.

उदारविक्रम Adj. *von vorzüglicher Tapferkeit* Spr. 1843.

उदारवृत्तार्थपद् Adj. *dem Metrum, dem Sinne und den Worten nach vorzüglich* R. 1,2,45.

उदारशोभ Adj. (f. आ) *überaus prachtvoll.*

उदारसत्त्व Adj. *von edlem Charakter.*

उदारसत्त्वाभिज्ञ Adj. *von edlem Charakter und edler Abkunft.*

उदाराक्त m. N. pr. eines Krankheitsdämons MBh. 9,45,63. उदाराक्त v. l.

उदारार्थ Adj. *inhaltsvoll* (Rede).

उदावर्त 1) m. Bez. *einer Klasse von Krankheiten, wobei die natürlichen Ausscheidungen zurückgehalten werden* TS. 6,4,1,1. — 2) f. आ *schmerzhafte Menstruation mit schaumigem Blute.*

उदावर्तक Adj. *zurückhaltend* Bhâvapr. 4,170.

उदावर्तन n. *das Zurückhalten* Kâraka 6,30.

उदावर्तिन् Adj. *an Verhaltung leidend.*

उदावसु m. N. pr. eines Sohnes des Ganaka.

उदाशय m. *Wasserbehälter, Teich.*

उदास m. *das Auswerfen, Ausstossung* Tândja-Br. 11,5,19. गर्भस्य *Fehlgeburt.*

उदासर्पणी f. in अर्बुदोदा°.

*उदासारिन् Adj. Mahâbh. 3,68,a.

उदासिन् m. 1) N. pr. v. l. für उदयास्य VP.² 4, 182. — 2) Pl. *eine best. asketische Schule.*

उदासीन 1) Adj. *unbetheiligt, sich gleichgültig verhaltend in Bezug auf* (Loc.). — 2) m. a) *ein Gleichgültiger,* so v. a. *weder Freund noch Feind.* Auch in astrol. Sinne. — b) *Asket.*

उदासीनता f. *das bei einer Sache Unbetheiligtsein.*

उदास्त Adj. = उदासीन.

उदास्थित m. 1) *ein Mönch, der sein Gelübde gebrochen hat* (als Späher verwandt) Kull. zu M. 7, 154. — 2) **Thürsteher.* — 3) **Aufseher.*

उदास्यपुच्छ Adj. *mit erhobenem Gesichte und Schweife.*

उदाहरण n. 1) *das Sprechen, Reden.* — 2) *das Aussprechen, Hersagen* Gaut. — 3) *Beispiel* 241,16.

उदाहरणावली f. *Reihe von Beispielen* H. 5. — 4) *das dritte Glied eines fünftheiligen Syllogismus* Njâjas. 1,32. 36. — 5) *steigernde Rede, Uebertreibung im Ausdruck.*

उदाहरणचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

उदाहरणवस्तु n. Pl. *Alles was gesprochen wird.*

उदाहरणानुगम m. Titel eines Werkes.

उदाहरणीय n. impers. = उदाहार्य Comm. zu Njâjam. 2,1,20.

उदाहरिन् Adj. *ausrufend, anrufend,* mit Acc. 1.*उदाहार् m. 1) *Beispiel.* — 2) *Einleitung einer Rede.* 2. उदाहार 1) Adj. *Wasser zu holen die Absicht habend* 93,25. — 2) m. *das Herbeiholen von Wasser.*

उदाहार्य n. impers. *als Beispiel zu geben* 231,15.

उदाहित Adj. *erhöht.* Compar. °तर Çat. Br. 7,5,1,38.

उदाहृति f. 1) *Beispiel.* — 2) *steigernde Rede, Uebertreibung im Ausdruck.*

उदिक्षण (!) m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

उदित Partic. 1) von इ mit उद्. — 2) von वद्. — 3) nachlässige Schreibart für उदित.

उदितउम्बार (!) m. N. pr. eines Mannes.

उदितहोमिन् Adj. *nach Sonnenaufgang das Feueropfer darbringend.*

उदितानुवादिन् Adj. *Andern nachsprechend.*

उदिति f. 1) *Aufgang* (der Sonne). — 2) *Weggang, Untergang* (der Sonne). — 3) *Ende, Schwund* RV. 6,15,11. AV. 10,2,10.

उदितोदित Adj. *in dem das Gesprochene aufgegangen ist, gelehrt.*

उदिवर् Adj. *hervorragend, aussergewöhnlich* Ind. St. 14,158,6.

उदीक्षा f. 1) *das Aufblicken, Hinblicken.* — 2) *das Warten* Çâṅk. zu Bâdar. 4,2,20.

उदीची s. उदञ्च्.

उदीचीन Adj. *nördlich gewandt.* °प्रवण *nach Norden sich neigend.* °दृश Adj. Çat. Br. 1,7,1,13. 4,3,5,21. °वंश Adj. (f. आ) 3,1,1,7. 6,1,23. उदीचीनाग्र Adj. (f. आ) 1,2,1,16 (falsch betont). 3,5,1,20. 6,1,14. 7,1,7.

(उदीच्य) उदीचिग्र und उदीच्य 1) Adj. *im Norden befindlich, — wohnend.* m. Pl. *die Bewohner des Nordlandes.* Am Anf. eines Comp. *Nordland* MBh. 3,237,3. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.* — 3) n. *ein Parfum, Pavonia odorata* Bhâvapr. 1,190. 2,118.

*उदीच्यकाष्ठ *Smilax China* Nigh. Pr.

उदीच्यवृत्ति f. 1) *die Sitte der Bewohner des Nordlandes* Âpast. 2,17,17. — 2) *ein best. Metrum.*

उदीप m. *Hochwasser, Ueberschwemmung* Râgat. 7,1636. 8,2887.

उदीरण n. 1) *das Schleudern.* — 2) *das Ausstossen* Kâraka 1,15. — 3) *das Erregen* Kâraka 7,2. — 3) *das Aussprechen, Kundthun.*

उदीर्ण Partic. von ईर् mit उद्.

उदीर्णता f. *gesteigerter Zustand* Suçr. 1,353,9.

उदीर्णवाराहतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उडुम्बर 1) m. *Ficus glomerata.* Auch *die Frucht* 23,32. — b) *eine Art Aussatz* Kâraka 6,7. °कुष्ठ dass. 2,5. — c) *Schwelle.* — d) **Eunuch.* — e) **penis.* — f) N. pr. α) *eines Mannes gaṇa नडादि. — β) Pl. eines Volks-

stammes. — 2) f. ई in काकाङ्घानोडुम्बरी *Ficus oppositifolia* Suçr. 2,67,12. — 3) n. *a) ein* Udumbara-*Wald.* — *b) die Frucht des* Udumbara. उडुम्बर Çat. Br. 14. — *c) Kupfer.* — *d) ein best. Gewicht,* = कर्ष.

*उडुम्बरकृमि m. *eine Raupe auf einem* Udumbara (als Gleichniss).

*उडुम्बरच्छदा (Nigh. Pr.), *उडुम्बरदला und उडुम्बरपर्णी (Karaka 7,12) f. *Croton polyandra Roxb.*

*उडुम्बरमशक m. *eine Mücke auf einem* Udumbaka (als Gleichniss).

उडुम्बरावती f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9511.

उडुम्बरिका f. in काकोडु°.

उडुम्बरी Adj. *kupferfarben.*

उडुम्बर m. ein zur Erklärung von उडुम्बर erfundenes Wort.

उडुष्टमुख Adj. *mit einer glühendrothen Schnauze* Çat. Br. 7,3,2,14.

उडुङ्क TBr. 3,8,4,3 fehlerhaft für उदूङ्क.

उदूखल = उलूखल n. 1) *Mörser.* — 2) **Bdellion.*

*उदूढ Adj. 1) = ऊढ. — 2) *dick, fett.*

उदूङ्क m. 1) *Bündel von Ruthen, Besen.* — 2) *ein am höchsten gesprochener Acut* Sāmnitopan. 27,6.

उदृच् f. *Ausgang, Ende.* Loc. *zuletzt, schliesslich.*

*उदेजय Adj. *zittern machend.*

उदेतव्य n. impers. *aufzugehen* Kād. 245,22.

उदेतोस् Abl. Infin. mit पुरा *vor Aufgang* (der Sonne) 238,30. mit आ *bis zum A.* Tāṇḍya-Br. 9,1,38.

उदेपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

उदोजस् Adj. *übergewaltig.*

उदौदन m. *in Wasser gekochter Reisbrei.*

*उद्गतशृङ्ग Adj. *bei dem die Hörner schon hervorgekommen sind.*

उद्गता f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,352. fgg.

उद्गति f. *das Hervorkommen.*

उद्गदिका f. *das Schluchzen* Kād. II,99,15.

उद्गन्तर् (!) Nom. ag. *Hinausführer* Maitrjup. 6,31.

उद्गन्धि Adj. *wohlriechend.*

उद्गम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Aufgang* (von Gestirnen). — 2) *das Emporsteigen, Erhebung.* — 3) *das Hervortreten, — brechen, zum Vorschein Kommen* 300,26. 304,15. 326,1. — 4) *Hinaustritt, Entweichung.* — 5) *Schoss, Schössling.* — 6) *Horoskop* Ind. St. 14,312.

उद्गमन n. 1) *Aufgang* (von Gestirnen). — 2) *das Hervortreten, — brechen, zum Vorschein Kommen.*

उद्गमनीय n. *ein reines Gewand.*

उद्गर्भ Adj. *schwanger* Vāmana 41,13.

उद्गल Adj. *den Hals (Kopf) aufrichtend.*

उद्गातर् m. *derjenige Hauptpriester, der das Sāman singt.* °तृवेद् m. Comm. zu Kātj. Çr. 22,1,1.

उद्गातृदमन n. Name verschiedener Sāman Ārsh. Br.

उद्गाथा f. *ein best. Metrum.*

उद्गार् m. 1) *das Ausspeien, Auswerfen, Vonsichgeben, Ausstossen, Ausströmen* Spr. 7682. — 2) *Auswurf, Speichel* Gaut. — 3) *eine heranstürzende Wassermasse, Fluth.* — 4) *Gebrüll, Getöse, lauter Ausruf.* व्यक्तोद्गारम् Adv. Spr. 2473.

*उद्गारकमणि m. *Koralle* Rāgān. 13,161.

उद्गारचूडक m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

उद्गारशोधन m. *schwarzer Kümmel* Bhāvapr. 1, 166. *°नी Nigh. Pr.

उद्गारिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *ausspeiend, auswerfend, von sich gebend, ausstossend, ausströmend.* सामो° *ertönen lassend* Bālar. 53,17. — 2) m. *das 57ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

उद्गारिम Adj. *ausströmend* Ind. St. 15,292.

उद्गाकमान *m. N. pr. eines Mannes gaṇa पैलादि.

उद्गिरण n. *das Ausspeien, Erbrechen* 265,3.

उद्गिरय्, °यति *ausstossen* (Laute).

उद्गीत n. *Gesang.*

उद्गीति f. *ein best. Metrum.*

उद्गीथ 1) m. und n. (ausnahmsweise) *das Singen des Sāman, das Geschäft des* Udgātar; insbes. *der Gesang des eigentlichen Sāman* (ohne die Zuthaten) und *ein best. Theil eines Sāman* Mādh. Kālan. 82,*b*. — 2) m. N. pr. α) eines Sohnes des Bhuva (VP. 2,1,38) oder Bhūman. — β) eines Commentators Sāj. zu ṚV. 10,46,5.

उद्गेय n. impers. *zu singen* Tāṇḍya-Br. 6,7,23. 7,7,13.

*उद्गेरी f. *eine Ameisenart* Gal. Vgl. उद्देरिका.

उद्ग्रथन n. *das Schürzen, Umbinden* (eines Gürtels) Ragh. ed. Calc. 19,41.

उद्ग्रन्थ m. 1) **Kapitel, Abschnitt.* — 2) N. pr. eines Mannes (buddh.).

उद्ग्रन्थि Adj. *frei von hemmenden Knoten* (bildlich).

उद्ग्रभण n. *das in die Höhe Nehmen.*

उद्ग्रहण n. 1) *das Herausnehmen.* — 2) **das Eintreiben* (einer Schuld).

उद्ग्रहणिका f. *Einwand.*

उद्ग्राभ m. *das Erheben, Emporheben, Erhöhen.*

उद्ग्रासक Adj. *verschlingend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. 203.

उद्ग्राह् m. 1) *Aufnahme.* — 2) **Einwurf.* — 3) *ein best. grammatischer* Samādhi. — 4) *der erste Theil einer Composition, Introduction, Vorspiel* S. S. S. 120.

*उद्ग्राहणिका f. *Einwurf.*

उद्ग्राहपदवृत्ति f. *ein best. grammatischer* Samādhi.

उद्ग्राहवत् n. desgl.

*उद्ग्राहिणी f. *Einwand.*

उद्ग्रीव Adj. 1) *den Hals in die Höhe richtend.* °म् Adv. Spr. 7812. — 2) *mit dem Halse nach oben gekehrt* (Gefäss) Kād. 40,15.

उद्ग्रीविन् Adj. = उद्ग्रीव 1) Spr. 3780.

*उद्घ m. 1) *Ausbund —, Muster von.* — 2) *die hohle Hand.* — 3) *Feuer.* — 4) *der Wind im Körper.*

*उद्घट्टक m. *ein best. Tact.*

उद्घट्टन n. 1) *das Aufschlagen, Schlag* Megh. 61. — 2) *Ausbruch.* दर्पो° Kathās. 18,88. अविनयो° Bālar. 191,3. Ohne nähere Bez. *Ausbruch einer Leidenschaft* 25,20.

*उद्घन m. *Werkbank eines Zimmermanns.*

उद्घर्ष m. = उद्घर्षण 2) Karaka 1,23. 6,7.

उद्घर्षण n. 1) *das Schrammen* Suçr. 2,149,13. — 2) *Reibung, Friction* (als Heilmittel). — 3) *Prügel.*

*उद्घस m. *Fleisch.*

उद्घाट m. 1) *das Oeffnen, Offenlegen, Zeigen* (der Zähne). — 2) **Wachhaus.*

उद्घाटक 1) m. *Schlüssel.* — 2) *n. *Schöpfeimer.*

उद्घाटन 1) Adj. *öffnend, wegschiebend* (einen Riegel) Spr. 599. — 2) n. *a) das Oeffnen, Aufschliessen* Sāj. zu ṚV. 1,13,6. — *b) das Blosslegen, Entblössen.* — *c) das Erschliessen, Offenbarmachen, Offenbaren* Mārk. P. 16,11. — *d) *Schöpfeimer.*

उद्घाटनीय Adj. *zu öffnen.*

उद्घाटितज्ञ Adj. (f. आ) *klug, verständig.*

*उद्घाटिताङ्ग Adj. 1) *nackt.* — 2) *klug, verständig.*

उद्घाटिन् Adj. *öffnend, aufschliessend* Prasannar. 43,7.

उद्घात m. 1) *Stoss, Schlag.* — 2) **das Straucheln der Füsse.* — 3) *Erhöhung, Höcker.* — 4) *Beginn.* — 5) *das zur Sprache Kommen* Kathās. 17,3. — 6) **Kapitel, Abschnitt.* — 7) *eine best. Art zu athmen als Kasteiung.* — 8) **Hammer.* — 9) **Waffe.*

उद्घातक n. *Wechselrede in kurzen, nur andeutenden Worten.*

*उद्घातन n. *Schöpfeimer.*

उद्घातिन् Adj. *höckerig, uneben.*

उद्घात्य n. = उद्घातक.

उद्घात्यक 1) m. *diejenige Stelle in einem Prolog, in der ein Schauspieler Worte, die für ihn unverständlich sind, auf seine Weise auffasst, indem er selbst Etwas dazu ergänzt.* — 2) n. = उद्घातक.

उद्घूर्ण Adj. *in's Schwanken gerathen* Kād. 225,12.

उद्घोण Adj. *mit emporgehobener Nase, — Schnauze* Kād. 29,19.

उद्घोष m. *lautes Verkünden.* °डिण्डिम m. *eine*

Trommel, mit der man das Volk zusammenruft, um Etwas bekannt zu machen.

उद्घोषक m. 1) *Ausrufer.* — 2) N. pr. eines Bharaṭaka.

उद्घोषण 1) n. *a) öffentliche Bekanntmachung.* **पटहो°** *mit Hülfe einer Trommel.* — *b) das Ausposaunen, Ausplaudern.* — 2) f. **आ** = 1) *b).*

***उद्दंश** und ***°क** (Gal.) m. *Wanze.*

उद्दण्ड 1) Adj. *a) mit erhobenem Stabe* Spr. 3719. — *b) mit emporstehendem Stile* Ragh. 16,46. Kathâs. 25,248. — *c) emporgehoben, —stehend* Spr. 1790. Prab. 81,13. — *d) emporragend, aussergewöhnlich.* **°कर्मन्** Adj. Daçak. 25,18. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

***उद्दण्डपाल** m. = **उद्दण्डपाल.**

उद्दण्डित Adj. 1) *emporgerichtet, — gehoben.* — 2) *hoch aufgesteckt,* so v. a. *für Jedermann sichtbar gemacht.*

***उद्दन्तुर** Adj. 1) *hervorstehende Zähne habend.* — 2) *hoch.* — 3) *Schauder erregend.*

***उद्दम** m. *Bändigung.*

***उद्दर्शन** m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

उद्दल m. N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja.

उद्दलन 1) Adj. *ausreissend* Kâd. 130,1. — 2) n. *das Spalten* Ind. St. 14,389.

उद्दान 1) n. *a) das Aufbinden, Aufreihen.* — *b) das Bändigen.* — *c) Taille.* — *d) Ofen.* — *e) das unterseeische Feuer.* — *f) Eintritt der Sonne in ein Zodiakalzeichen.* — *g) Inhalt.* — *h) Abgaben, Gebühren* Gal. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

***उद्दानक** m. *Acacia Sirissa* Râgân. 9,59.

उद्दाम 1) Adj. (f. **आ**) *a) entfesselt, ungebunden, zügellos, schrankenlos, maasslos.* — *b) voll —, ganz erfüllt von* (im Comp. vorangehend). **रणोद्दाम** *kampfbegierig* Spr. 6045. — 2) **°म्** und **उद्दाम°** Adv. *ungezügelt, ausgelassen, ohne alle Grenzen, wild* Kâd. II,91,8. — 3) m. *a) ein best. Metrum.* — *b)* Bein. α) *Jama's.* — β) *Varuna's* Gal.

उद्दामय्, °यति *in einen üppigen Zustand versetzen* Kâd. II,136,5.

उद्दाल m. 1) *Paspalum frumentaceum Rottl.* — 2) *Cordia Myxa* oder *latifolia.*

उद्दालक 1) m. *a)* = **उद्दाल** 1). — *b)* = ***उद्दाल** 2). — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 2) *n. *eine Art Honig.* Wohl fehlerhaft für **औद्दालक.**

***उद्दालकपुष्पभञ्जिका** f. *ein best. Spiel bei den Prâṅkas.*

उद्दालकव्रत n. *ein best. Gelübde* Comm. zu Âçv. Grhj. (Bibl. ind.) 1,19,6.

उद्दालकायन m. Patron. von **उद्दालक.** Vgl. **औद्दा°.**

उद्दालन n. *Mittel zur Wegschaffung* Karaka 6,7.

उद्दालिन् m. N. pr. = **उद्दल.**

***उद्दास** m. gaṇa **बलादि.**

***उद्दासिन्** Adj. gaṇa **बलादि** und **अभ्रादि.**

उद्दिधीर्षा f. *das Verlangen zu entfernen* Comm. zu Njâjas. (1829) 5,49. Fehlerhaft für **उज्जिहीर्षा.**

उद्दिधीर्षु Adj. *zu retten wünschend.* Fehlerhaft für **उज्जिहीर्षु.**

उद्दिश् f. *Aufgegend.*

उद्दिष्ट n. *ein best. Tact* S. S. S. 216.

उद्दीपक 1) Adj. *anfachend, erregend.* Nom. abstr. **°ता** f. und **°त्व** n. — 2) m. *ein best. Vogel.* — 3) f. **°पिका** *eine Ameisenart* AV. Pariç. 67,1.

उद्दीपन 1) Adj. *a) anfachend, erregend.* — *b) stark wirkend.* Nom. abstr. **°ता** f. *Schärfe* (eines Giftes) Daçak. 12,10. — 2) n. *a) das Anfachen, Erregen.* — *b) das Anfeuern, Aufwiegeln.* — *c) Anregungsmittel.*

उद्दीप्ति f. *das Entflammen, Erregtwerden.*

***उद्दीप्र** n. *Bdellion.*

***उद्दोश** m. = **उड्डीश** Bein. Çiva's.

उद्दृष्ट n. *das Sichtbarwerden des Mondes.*

उद्देश m. (adj. Comp. f. **आ**) 1) *Hinweisung.* **कस्य चोद्देशः** so v. a. *für wen ist es bestimmt?* **°उद्देशेन** (Paṅkad. 36) und **°उद्देशात्** (Kap. 2,7) *für, in Bezug auf, in Betreff —, zum Behuf —, in Folge von.* — 2) *Angabe.* **कृतोद्देश** Adj. *dem man Etwas angegeben hat.* — 3) *kurze Angabe, blosses Nennen, blosse Angabe des Namens* MBh. 3,45,15. 230,59. **उद्देशतस्** *in aller Kürze, in ganz geringem Maasse.* — 4) *Platz, Gegend.*

उद्देशक 1) *Adj. *auf Etwas hinweisend, E. angebend.* — 2) m. *Aufgabe* (in der Math.) Comm. zu Âryabh. 2,8.

***उद्देशकवृक्ष** m. *ein bedeutungsvoller, zu einem best. Zweck gepflanzter Baum.*

उद्देशन n. *das Hinausstrecken, Hinaushalten.*

उद्देशविधेयविचार m. Titel eines Werkes.

***उद्देशवृक्ष** m. = **उद्देशकवृक्ष.**

उद्देशिन् Adj. *worauf zunächst hingewiesen wird, was z. angegeben wird.*

उद्देश्य Adj. 1) *worauf* oder *auf wen man hindeutet, — es abgesehen hat* Ind. St. 10,354. Comm. zu Gobh. 180,3. Nom. abstr. **°त्व** n. 4. — 2) *was zuerst angegeben* oder *gesagt wird* Kâtjapr. S. 168, Z. 10. — 3) *für Jmd bestimmt* Âpast. — 4) *nur dem Namen nach anzugeben* Comm. zu Njâjam. 2,1,1.

उद्देश्यक am Ende eines adj. Comp. so v. a. *hinweisend auf.*

***उद्देश्यपादप** m. = **उद्देशकवृक्ष.**

उद्देश्यविधेयबोधस्थलीयविचार m. Titel eines Werkes.

उद्दैक्षिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. **आ** *Termite.*

उद्द्योत 1) Adj. *aufleuchtend, strahlend.* — 2) m. *a) das Aufleuchten, Hellwerden, Erglänzen* (eig. und übertr.). — *b) aufstrahlendes Licht, Glanz.* — *c) Kapitel, Abschnitt* Verz. d. B. H. No. 648.

उद्द्योतक Adj. *anfeuernd, aufregend.*

उद्द्योतकर Adj. (f. **ई**) *erleuchtend, erhellend* (eig. und übertr.).

उद्द्योतकराचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उद्द्योतकारिन् Adj. = **उद्द्योतकर.**

उद्द्योतनसूरि m. N. pr. eines Gaina-Lehrers.

उद्द्योतमयूख m. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1043.

उद्द्योतिन् Adj. *hinauf leuchtend.*

उद्द्रष्टर् Nom. ag. *Erschauer.* **°ष्टृत्व** n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154.

उद्द्रावँ m. 1) Adj. *davonlaufend.* — 2) m. *a) *Flucht.* — *b)* Bez. *bestimmter Formeln.*

उद्धत 1) Adj. s. **हन्** mit **उद्.** — 2) m. *a) *ein königlicher Ringer.* — *b)* N. pr. eines Esels Pañkat. 247,25.

उद्धतत्व n. *Hochmuth* Maitrjup. 3,5.

***उद्धतमनस्क** Adj. *hochmüthig.* Nom. abstr. **°त्व** n. *Hochmuth.*

उद्धति f. *Stoss, Schlag.*

उद्धनन n. *das Aufschütten* Comm. zu Njâjam. 10,1,1.

उद्धनितवै Dat. Inf. *aufzuschütten* Çat. Br. 13,8,1,20.

***उद्धम** Adj. Vop. 26,34.

***उद्धमचूडा** und ***उद्धमविधमा** f. gaṇa **मयूरव्यंसकादि.**

***उद्धय** Adj. Vop. 26,34.

उद्धर MBh. 3,11188 fehlerhaft für **उड्डुर.**

***उद्धरचूडा** f. gaṇa **मयूरव्यंसकादि.**

उद्धरण 1) n. *a) das Aufheben* MBh. 3,147,22. Çârṅg. Paddh. 47,*b*,1 (68,*b*,3). — *b) das Herausziehen, Ausreissen.* — *c) Mittel zum Ausreissen.* — *d) das Ausziehen* (eines Kleides). — *e) das Fortnehmen, Entfernen.* — *f) das Ausscheiden eines Theiles.* — *g) das Vorsetzen, Anbieten* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,1,10. — *h) das Befreien, Erretten.* — *i) das Herausnehmen des Feuers,* d. h. *das Entzünden der andern Feuer durch aus dem Gârhapatja-Feuer entnommene Brände.* — *k) Näschereien, die man nach Hause bringt,* MBh. 13, 60,14 (**सोद्धरणा गृ°** zu vermuthen). — *l) *ausgebrochene Speise.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

उद्धरणीय Adj. *auszuscheiden* Comm. zu Njâjam. 9,4,10.

*उद्धरावसृज्ञा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

उद्धर्तर् Nom. ag. 1) *Ausrotter, Vernichter.* — 2) *Erretter, Befreier.*

उद्धर्तव्य Adj. 1) *herauszuziehen* Kathâs. 18,299. — 2) *auszuscheiden* Comm. zu Njâjam. 9,4,9.

उद्धर्म m. *Irrlehre.*

1. उद्धर्ष m. 1) *das mit Lust und Muth an Etwas Gehen.* — 2) **Fest.*

2. उद्धर्ष Adj. *erfreut, froh.*

उद्धर्षण 1) Adj. *ermuthigend.* — 2) f. ई *ein best. Metrum.* — 3) n. *a) Ermuthigung.* — *b) *Haarsträubung.*

उद्धर्षिन् 1) Adj. *dessen Haar sich sträubt.* — 2) f. °र्षिणी *ein best. Metrum,* = उद्धर्षणी.

उद्धव m. 1) **Opferfeuer.* — 2) **Freude.* — 3) **Fest.* — 4) N. pr. eines Jâdava.

उद्धवदूत und उद्धवसंदेश m. Titel zweier Gedichte.

उद्धस्त Adj. *die Hände ausstreckend* Suçr. 2, 533,10. v. l. उद्धस्त्र und प्रस्तब्ध.

1. उद्धान n. *das Verlassen,* in अनुद्धान.

2. *उद्धान 1) Adj. 1) *ausgebrochen, ausgespien.* — *b) einen Hängebauch habend.* — 2) n. *a) das Brechen, Ausspeien.* — *b) Ofen.*

*उद्धान्त 1) Adj. *ausgebrochen, ausgespien.* — 2) m. *ein Elephant, der nicht mehr brünstig ist.*

उद्धार 1) m. *a) das Herauf—, Herausziehen.* — *b) das Ausreissen* Gaut. 12,2. — *c) Entfernung, Tilgung* (einer Schuld). — *d) Wegnahme, Abzug* M. 10,85. *Auslassung* (in einem Schriftstück) Chr. 216,8. — *e) Widerlegung* Karaka 8,12. Comm. zu Njâjas. 5,1,42. — *f) Auswahl, ein für Jmd ausgeschiedener, ausgewählter Theil* Agni-P. 115,15. *Auszug* (aus einer Schrift). — *g) Rettung, Befreiung.* — *h)* = उद्धरण 1) *i).* — *i) Anleihe, Schuld* Kâtj. Du. — 2) *f. आ *Cocculus cordifolius DC.* — 3) *n. *Ofen.*

उद्धारकविधि m. *Bezahlung, Bestreitung* (einer Ausgabe) Pañkat. ed. Bomb. II,38,18.

उद्धारकोश m. Titel eines Werkes.

उद्धारण n. 1) *das Herausziehen.* — 2) *das Bezahlen, Bestreiten* (einer Ausgabe) Pañkat. 138,14.

उद्धार्य Adj. 1) *wegzuschaffen, zu entfernen* Âpast. eine Krankheit Karaka 1,25. — 2) *zu retten.*

उद्धि m. 1) *Sitz eines Wagens.* — 2) *Untersatz an der* Ukhâ.

उद्धित Partic. von धा, दधाति mit उद्.

उद्धुर Adj. 1) *aus Rand und Band gekommen, vor Uebermuth vergehend.* — 2) in Comp. mit einem Nom. act. oder mit einem Infin. *bestrebt zu.* — 3) *alles Maass überschreitend, ganz aussergewöhnlich.* — 4) **hoch.*

*उद्धुषण n. *Haarsträubung.*

उद्धूत n. 1) *das Stampfen.* पादोद्धूत *mit den Füssen* MBh. 4,13,29 = Hariv. 4719. — 2) *das Wühlen.* वाराहोद्धूत *eines Ebers* MBh. 4,13,28 = Hariv. 4718.

उद्धूनन n. 1) *das Rütteln, das in heftige Bewegung Versetzen* Venis. 90,14. — 2) *eine Art Pulver.*

उद्धूपन n. *das Ausräuchern.*

उद्धूलन n. *das Bestreuen* Bâlar. 185,19.

उद्धूलय् °यति *bestreuen* Kâd. II,34,11.

*उद्धूष m. *eine Art Mehl* Gal.

उद्धूषित Adj. *schaudernd* Pañkat. 190,21. प्रोद्धूषित ed. Bomb.

उद्धृत Partic. von हर् mit उद्.

उद्धृति f. 1) *das Herausziehen* Spr. 2682. Çiç. 14,14. — 2) *das Herausnehmen* (des Feuers) Njâjam. 9,4, 11. — 3) *Auszug* (aus einer Schrift). — 4) *Rettung.*

*उद्धान n. *Ofen.*

उद्ध्व m. 1) *Fluss.* — 2) *N. pr. eines Flusses.

उद्ध्वंस m. 1) *Vernichtung* Karaka 2,2.8. — 2) *Ueberzogenheit, das Bedecktsein.* कण्ठोद्ध्वंस oder कण्ठोद्ध्वंस (Karaka 6,1) so v. a. *Heiserkeit.* — 3) *Epidemie.*

उद्ध्वंसन n. = उद्ध्वंस 2) 3).

1. उद्धन्ध m. *das Sicherhängen.*

2. उद्धन्ध Adj. *des Bandes beraubt.*

उद्धन्धन 1) Adj. (f. ई) *zum Hängen dienend.* — 2) n. *a) das Hängen* (eines Verbrechers). — 3) *das Sicherhängen* Gaut.

उद्धन्धुक Adj. *der sich erhängt.*

उद्धल Adj. in उपोद्धलय्.

उद्धाष्प Adj. *Thränen vergiessend.* Nom. abstr. °ष्पत्व n. Vikr. 29.

उद्धाकु. °क und *°लक (!) Adj. *die Arme erhebend.*

उद्धिल Adj. *der die Höhle verlassen hat.*

उद्धुध्य् °ध्यति *aufkeimen* Maitrjup. 7,11.

उद्धृष्ण Adj. *verstärkend, vermehrend, fördernd.*

उद्बोध m. 1) *das Erwachen,* so v. a. *Hervorbrechen* (des Bartes, einer Gemüthsstimmung, Leidenschaft). — 2) *das Räuchern.*

उद्बोधक Adj. *erweckend, zum Ausbruch bringend.*

उद्बोधन n. *das Erwachen* Verz. d. Oxf. H. 16,*a*,17 (उद्बोधनं zu lesen).

उद्भङ्ग m. *das Brechen, Aufgeben* (einer Gewohnheit) Spr. 6349.

उद्भट 1) Adj. (f. आ) *hervorragend, ausgezeichnet, in seiner Art ungewöhnlich* Bhar. Nâṭjaç. 34,119. Viddh. 98,7. Adv. *heftig, leidenschaftlich* (geküsst). °त्व n. Nom. abstr. *gravitas* (eines Widerspruchs). — 2) m. *a) *Schildkröte.* — *b) *Schwingkorb.* — *c) *Sonne* (missverständlich). — *d)* N. pr. eines Autors.

उद्भव m. 1) *Entstehung, Geburt, Ursprung. Erscheinung, das zum Vorschein Kommen* Kap. 1,11. 2,36. 3,22. 5,31. — 2) *Geburtsstätte* Çvetâçv. Up. 3,4. Chr. 249,5. — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *entstehend aus, herstammend von* 44,2. Nom. abstr. °त्व n. — 4) **Steppensalz* Gal. — 5) N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46.

उद्भवक्षेत्र n. *Ursprungsstätte* Daçak. 79,14.

उद्भस m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,50,53.

*उद्भार m. N. pr. eines Mannes; vgl. प्रोद्भारि.

उद्भाव m. gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136. *das Aufsteigen* (von Tönen) Pushpas. 9,4,22.

उद्भावन n. 1) *das in die Höhe Bringen.* — 2) *Versäumniss* MBh. 1,129,41. 141,22.

उद्भावयितर् Nom. ag. *in die Höhe bringend.*

*उद्भाविन् Adj. von उद्भाव gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136.

*उद्भास m. *Strahl, Glanz.*

*उद्भासवत् Adj. *strahlend, glänzend.*

उद्भासिन् Adj. 1) *strahlend —, glänzend durch, mit* Spr. 1269. — 2) *hervortretend —, sichtbar werdend durch* Spr. 6238. — 3) *Glanz verleihend, fördernd* Mṛkkh. 130,21.

उद्भासुर Adj. *strahlend* Spr. 283.

*उद्भिन्न fehlerhaft für उद्भिज्ज.

उद्भिज्ज Adj. *aus dem Erdboden emporschiessend* (von Pflanzen) Kap. 5,111. Chr. 268,12. 21.

उद्भिद् 1) Adj. *a) aus der Erde emporschiessend.* — *b) hervorbrechend, —quellend* (auch in übertr. Bed.), *siegreich durchdringend.* — 2) m. *ein best. Opfer.* — 3) f. *a) Spross, Sprössling, Pflanze.* — *b) Quelle.* — *c)* इन्द्रस्य Name eines Sâman.

उद्भिद् 1) Adj. = उद्भिद् 1) *a).* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gjotishmant und des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,36. fg. — 3) n. *a) *Quelle.* — *b) *Steppensalz.* — *c)* Name eines Sâman.

उद्भू Adj. (f. उद्भ्वी, n. उद्भु) *ausreichend, Bestand haltend, dauernd.*

उद्भूतरसस्य कारणत्वविचार: Titel eines Werkes.

उद्भूति f. 1) *Entstehung, Erscheinung, das zum Vorschein Kommen* Kap. 6,65. — 2) *das Emporkommen, Gedeihen.*

उद्भेद m. 1) *Durchbruch, das Hervorbrechen, zum Vorschein Kommen* Mrch. X. — 2) **Spross, Sprössling* Gal. — 3) *Quelle.* — 4) *Verrath.* — 5) *Erwähnung* Prasannar. 100,9. — 6) in der Dramatik *die Entwickelung des Keims* (बीज).

उद्भेदन n. = उद्भेद 1) Karaka 1,12.

उद्यम् Adj. *erbebend.*

उद्यम m. 1) **Aufregung.* — 2) **Rausch* Gal. — 3) N. pr. einer Schaar Çiva's.

उद्यमण n. *das sich in die Luft Schwingen.*

उद्यान्त n. 1) *das Sicherheben* (eines Windes). — 2) *Schwertschwingen.*

उद्यान्तक 1) Adj. *umherirrend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154. — 2) n. *das sich in die Luft Schwingen.*

उद्रु Adj. *mit emporgezogenen Brauen* Bâlar. 36,1.

1. °उद्य 1) Adj. *auszusprechen, gesprochen werdend.* — 2) n. *Unterhaltung.*

2. उद्यँ Adj. nachlässig für उद्यत्.

3. *उद्य m. fehlerhaft für उद्यम.

उद्यत *m. 1) *ein best. Tact.* — 2) *Abschnitt, Kapitel.* Richtig उद्गात.

उद्यतस्रुच् Adj. *der den Opferlöffel erhoben hat.*

उद्यति f. 1) *Erhebung, Darbringung.* — 2) *Erhöhung* (in übertr. Bed.) Ait. Br. 5,3.

उद्यद्गिरि m. = उद्यगिरि R. 7,36,44.

उद्यन् 1) m. *a) Gestirn* (*was aufgeht*) Pâr. Gṛhj. 1, 3,8. — *b)* in Verbindung mit पर्वत = उद्यगिरि. — 2) f. °नी *eine best. steigende Recitationsweise* Tâṇḍja-Br. 2,1,1. 12,1. Lâṭj. 6,7,2.3.

उद्यन्तर् Nom. ag. *erhebend.*

उद्यम m. *n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Erhebung, das in die Höhe Heben.* — 2) *das sich an Etwas Machen, Gehen an, Anstrengung, Bemühung, Fleiss* Spr. 1246. fgg. Die Ergänzung im Dat., im Acc. mit प्रति, im Infin. oder im Comp. vorangehend.

उद्यमन n. 1) *das Aufheben, Emporheben.* — 2) *das Bestreben zu* Daçak. 78,6.

उद्यमभृत् Adj. *sich anstrengend, — bemühend, arbeitend* Spr. 1460.

उद्यमिन् Adj. dass.

उद्यमीयंस् Adj. (f. °यसी) *mehr in die Höhe hebend.*

उद्यष्ट Adj. *beim Singen schreiend* S.S.S. 117.

उद्यान n. 1) *das Hinausgehen.* — 2) *Lustgarten, Park* (auch *m.). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) **Beweggrund, Zweck.* — 4) N. pr. eines Landes im Norden Indiens. — 5) MBh. 12,137,14 fehlerhaft für उद्वान.

उद्यानक n. *Lustgarten, Park.*

उद्यानपाल (Spr. 7767) und °क m. *Gärtner,* °ली (Kâd. 212,5) und °लिका f. *Gärtnerin.*

उद्यानमाला f. *eine Reihe von Gärten* 249,2.

उद्यापन n. *das Vollbringen, Vollziehen.*

उद्याम m. 1) *das Aufrichten, Aufspannen.* — 2) *Strang.*

उद्याव m. *Scheidewand* Kâṭh. 24,8.

उद्यास् m. *Anstrengung.*

उद्युग् m. oder n. wohl *eine best. Krankheit.*

उद्युज् wohl f. *Bemühung* Mân. Gṛhj. 1,4.

उद्योग m. *n. *das sich an Etwas Machen, Gehen an, Anstrengung, Bemühung, Uebung in* (im Comp. vorangehend).

उद्योगपर्वन् n. Titel des 5ten *Buchs* im MBh. und eines *Abschnitts* im 5ten Buche des Râmâjaṇa.

उद्योगिन् Adj. *sich Mühe gebend, —anstrengend, fleissig* Spr. 7769. Nom. abstr. °गिता f. Ind. St. 15,351.

उद्योत nachlässig für उद्द्योत.

उद्र् 1) m. *a) ein best. Wasserthier* (*Krabbe* und *Fischotter* die Erklärer). — *b)* in einer unbekannten ved. Schule angeblich = रुद्र. रुत VS. — 2) n. *Wasser,* in अनुद्र und उद्रिन्.

उद्रक m. N. pr. eines Ṛshi. v. l. रुद्रक.

*उद्रङ्क m. = उद्रङ्ग 2).

*उद्रङ्ग m. 1) in बृहदुद्रङ्ग so v. a. *das Sichbäumen* (eines Rosses) Nîlak. zu MBh. 5,155,20. — 2) *Stadt* und N. pr. der *in der Luft schwebenden* Stadt Hariçkandra's.

*उद्रथ m. 1) *Bolzen an einer Wagenachse.* — 2) *Hahn.*

उद्रपारक m. N. pr. eines Schlangendämons.

1. °उद्रिक्तचित्त n. *ein von — überfliessendes Gemüth* Pañkar. 1,6,12.

2. उद्रिक्तचित्त Adj. 1) *hochmüthig* Kathâs. 91,55. — 2) **berauscht.* Nom. abstr. *°ता f. Gal.

उद्रिक्तचेतस् Adj. *hochsinnig* Kathâs. 32,73.

उद्रिन् Adj. *wasserreich.*

°उद्रुज Adj. *unterwühlend,* in कूलमुद्रुज.

उद्रेक 1) m. *Ueberschuss, Ueberfluss, Uebergewicht, Uebermacht, das Ueberwiegen.* — 2) *f. आ *Melia sempervirens Sw.*

उद्रेकिन् Adj. 1) *übermässig, heftig.* — 2) am Ende eines Comp. *ein Uebermaass von — bewirkend.*

°उद्रेचक Adj. = उद्रेकिन् 2).

उद्रोधन n. *das Aufsteigen, Wachsen.*

उद्रोहण m. *das Besteigen eines Bettes* Mân. Gṛhj. 2,7.

*उद्र ved. Adj. (f. आ) Mahâbh. 5,51,*b.*

उद्रंश Adj. *hohen Geschlechts* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,210,20.

उद्रंशपुत्र m. 1) N. pr. eines Ṛshi. — 2) Name eines Sâman.

उद्रंशीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,49. 8, 5,22. उद्रंशीयोत्तर n. desgl.

उद्रक्त Adj. *mit emporgehobenem Gesicht* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,203,16.

उद्वत् 1) f. *Höhe, Anhöhe.* — 2) उद्वत् Adj. (*f. °ती) Mahâbh. 5,51,*b. das Wort* उद् *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 10,6,3. 12,3,2. — 3) n. Name zweier Sâman Lâṭj. 1,6,21.

उद्वत्सर् m. *das letzte Jahr in einem Lustrum* Maitr. S. 4,9,18. Davon Adj. °रीय.

उद्वन Adj. *ansteigend.*

उद्वपन n. *das Ausschütten.*

उद्वमन n. 1) *das Ausspeien, Vonsichgeben, Entlassen.* — 2) *das über die Ufer Treten* Kâraka 1,12. v. l. उद्वर्तन.

उद्वयस् Adj. *stärkend.*

उद्वर्ग m. *Vertilger.*

उद्वर्त Adj. *überschüssig.*

उद्वर्तक 1) Adj. am Ende eines Comp. *einreibend.* — 2) m. in der Mathem. *the quantity assumed for the purpose of the operation.*

उद्वर्तन n. 1) Adj. *zersprengend,* in कृद्योद्वर्तन. — 2) n. *a) das Aufspringen, Sicherheben.* — *b) das über die Ufer Treten* Kâraka 1,12. उद्वमन v. l. — *c) das Einreiben, Einreibung* (auch in concreter Bed.).

°उद्वर्तिन् Adj. *sich einreibend mit.*

उद्वर्त्मन् n. *Abweg.*

*उद्वर्धन n. *unterdrücktes Lachen.*

उद्वस 1) Adj. *a) unbewohnt, öde* Spr. 6005. — *b) geschwunden, dahingegangen* Vidḍh. 9,8. — 2) n. *Einöde.*

उद्वस्त्र Adj. *die Kleider abwerfend* Suçr. 2,533, 10 v. l. für उद्वस्त.

उद्वह् 1) Adj. *a) hinaufführend.* — *b) wegtragend,* in शवोद्वह्. — *c) fortreissend,* in कूलमुद्वह्. — *d) fortführend, fortsetzend,* in कुलोद्वह्. — 2) m. *a) das Heimführen einer Frau, Hochzeit.* — *b) Sohn —, Nachkomme des* (im Comp. vorangehend). — *c)* Name eines der sieben Winde. — *d)* Name einer der sieben Zungen des Feuers. — *e)* N. pr. eines Fürsten MBh. 1,67,64. — 3) *f. आ Tochter.

उद्वहन n. 1) *das Hinaufheben, — schaffen.* — 2) *das Tragen, Ziehen, Fahren.* — 3) mit Instr. *das Reiten auf.* — 4) *das Heimführen einer Frau, Heirath, Hochzeit.* — 5) *das Ansichhaben, Besitzen.* — 5) *der unterste Theil einer Säule.*

उद्वह्नि Adj. *Feuer sprühend.*

उद्वह्निज्वाल Adj. *mit aufsteigender Flamme.*

उद्वाचन Adj. AV. 5,8,8 vielleicht fehlerhaft für उद्वञ्चन *ausweichend.*

उद्वात Kathâs. 68,11 fehlerhaft für उद्वात.

उद्वादन n. *lautes Ausrufen* Vaitân. 2,2.

1. उद्वान n. *das Erlöschen* Njâjam. 9,4,12.

2. *उद्वान 1) Adj. *ausgebrochen, ausgespien.* — 2) n. *a) das Ausbrechen, Ausspeien.* — *b) Ofen.*

उद्वात्त *m. *ein Elephant, dessen Brunstzeit vorüber ist.*

उद्हानि f. = उद्हमन 1).

उद्हाप m. 1) *das Hinauswerfen, Entfernen* Comm. zu Njâjam. 5,3,8. 10,4,20. — 2) *Auswurf.* — 3) *das Subtrahiren* Weber, Gjot. — 4) *das Abstrahiren* Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,52.

*उद्हाम m. und davon Adj. *°वत् gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136.

°उद्हामिन् Adj. *ausspeiend* Karaka 6,15.

उद्हार Adj. *mit emporgerichtetem Schwanze.*

उद्हालवत् m. N. pr. eines Gandharva.

1. उद्हास m. 1) *Entlassung.* — 2) **Schlachtung* Gal.

2. उद्हास Adj. (f. आ) in रज्ञउद्हास.

उद्हासन n. 1) *das Herausnehmen, Wegnehmen vom Feuer.* — 2) **das Schlachten (Hinausführen zur Schlachtbank).*

*उद्हासवत् Adj. von 1. उद्हास.

उद्हासम् Adj. in मलोद्हासम्.

*उद्हासिन् Adj. von 1. उद्हास.

उद्हासीकारिन् Adj. *von Wohnungen leer machend.*

उद्हास्य Adj. 1) *abzunehmen, abzulegen.* — 2) *auf die Schlachtung des Opferthiers bezüglich.*

उद्हाक् m. (adj. Comp. f. आ) *das Heimführen einer Frau, Heirath, Hochzeit.* °तत्त्व n. Titel eines Tractats.

उद्हाकृन 1) n. *a) *das Hinaufheben.* — *b) ein Werkzeug zum Hinaufheben.* — *c) *das Hintragen des Feuers an seine Oerter.* — *d) *zweimaliges Pflügen.* — *e) **Angst, Besorgniss.* — 2) *f. ई *Strick.*

उद्हाकृन्त n. *ein für eine Heirath günstiges Mondhaus.*

उद्हाकिक Adj. M. 9,65 fehlerhaft für श्रौद्हाकिक.

*उद्हाकिनी f. *Strick* Med. n. 772 fehlerhaft für उद्हाकनी.

उद्विकासिन् Adj. *aufgeblüht* Kâd. II,79,12.

उद्विबर्हण n. *das Herausziehen.*

उद्वीक्षण n. *Blick, Anblick.*

उद्वृत्त 1) m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz* Verz. d. Oxf. H. — 2) n. = उन्मण्डल Ganit. Tripr. 39. °शङ्कु m. 64.

उद्वृत्य Adj. *sich umdrehend, — umwendend.*

उद्वृषभयज्ञ m. *ein best. Opfer* Comm. zu Gaim. 1,3,15 und zu Njâjam. 1,3,26.

1. उद्वेग 1) m. *a) das Zittern, Wogen* (des Meeres). — *b) innere Unruhe, Aufregung* 291,4. °गं कर् *beunruhigen* und *sich b., erschrecken* (intrans.). — *c) das Anstossnehmen an Etwas* 250,14. 20. — 2) *n. *die Nuss von Areca Faufel Gaertn.*

2. *उद्वेग Adj. 1) *mit grosser Geschwindigkeit gehend.* — 2) *die Arme in die Höhe haltend.* — 3) *unbeweglich.*

उद्वेगकर Adj. (f. ई) *beunruhigend, aufregend, in Angst versetzend.*

उद्वेगकारक Adj. dass. Pañkat. 123,20.

उद्वेगकारिन् Adj. dass. 83,13.

उद्वेगकृत् Adj. *Widerwillen erzeugend* Spr. 7631.

उद्वेगवाकिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *beunruhigend.*

उद्वेगिन् Adj. *in Aufregung gerathend* Spr. 574.

उद्वेजिन् zu vermuthen.

उद्वेजक Adj. = उद्वेगकर Spr. 6219.

उद्वेजन 1) Adj. *in Unruhe —, in Angst versetzend* Kâm. Nitis. 3,16. — 2) n. *a) das Schaudern.* — *b) Aufregung, Angst.* — *c) das Aufregen, in Angst Versetzen.*

उद्वेजनकर Adj. = उद्वेगकर.

उद्वेजनीय Adj. *wovor oder vor dem man zusammenfährt, — erschrickt.*

उद्वेजिन् Adj. 1) = उद्वेगकर. — 2) *Widerwillen erzeugend, unangenehm berührend* Kathâs. 24,25.

उद्वेदि Adj. *worauf sich eine Opferbank erhebt.*

उद्वेल Adj. (f. आ) 1) *aus den Ufern getreten* Agni-P. 2,14. — 2) *übermässig* Kâd. 155,17. — 3) *frei von* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 22,14.

उद्वेलय्, °यति *über die Ufer treten lassen* Prasannar. 148,14. उद्वेलित Hemâdri 1,1,11.

उद्वेष्ट m. = 1. उद्वेष्टन Karaka 8,6.

1. उद्वेष्टन n. *das Zusammenschnüren, Beengen.*

2. उद्वेष्टन Adj. *dessen Band sich gelöst hat.*

उद्वेष्टनीय Adj. *aufzudrehen, aufzulösen* Megh. 89.

उधन् n. = ऊ° *Euter* Maitr. S. 1,3,26.

*उधस्, उधस्नाति und उधासयति (उञ्के, उत्त्वेपे).

उनप् 2. Sg. Imperf. von उन्.

उन्द् s. 2. उद्.

उन्दन n. *das Benetzen* Pâr. Grhj. 2,1,14.

*उन्दरु, उन्दुर und उन्दुरु m. *Maus* oder *Ratte.*

उन्दुरकर्णिका und *°कर्णी f. *Salvinia cucullata.*

उन्न Partic. von 2. उद्.

उन्नेतृ 1) m. *a) ein grosshöckeriger Stier.* — *b) *eine grosse Schlange, Boa.* — *c)* N. pr. α) eines der 7 Ṛshi unter Manu Kâkshusha VP.² 3,12. — β) eines Buddha. — γ) eines Gebirges in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,26. — 2) n. *a) Erhebung, Steigung.* — *b) Erhöhung, erhabener Theil.*

उन्नतकोकिला f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 177.

उन्नतत्व n. *Höhe, Erhabenheit, Majestät.*

उन्नतसत्त्वशालिन् Adj. *von hohem Wesen* Spr. 1128 (nach der richtigen Lesart).

उन्नति f. 1) *das Aufsteigen, Sicherheben* Spr. 7864 (von Wolken und Brüsten). — 2) *das Sicherheben über* (Loc.), *Aufschwung, hohe Stellung* Spr. 7778. — 3) N. pr. *a)* einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's Bhâg. P. 4,1,49. — *b) *der Gattin Garuḍa's.*

उन्नतिमत् Adj. 1) *hoch.* — 2) *eine hohe Stellung einnehmend.*

उन्नती Adv. mit भू *sich erheben* Comm. zu Mṛkkh. 3,16. fgg.

*उन्नतीश m. Bein. Garuḍa's.

उन्नमन n. 1) *das Aufrichten.* — 2) *Aufschwung* Prasannar. 81,21.

उन्नम्र Adj. *sich erhebend.* Nom. abstr. °ता f.

उन्नय m. 1) **das in die Höhe Bringen, — Schaffen.* — 2) *Folgerung, Erschliessung* Sâh. D. 736.

उन्नयन n. 1) *das Hinaufheben* Ârsh. Br. — 2) *das Herausnehmen, Schöpfen.* — 3) *das Gefäss, aus welchem geschöpft wird.* — 4) *das Auseinanderstreifen, Abscheiden, Schlichten.* — 5) *das Folgern, Erschliessen.*

उन्नयनपङ्क्ति Adj. Pl. *deren Augenreihen nach oben gerichtet sind.*

उन्नस Adj. *eine hervorspringende Nase habend.*

उन्नद्ध Adj. *entfesselt.*

उन्नाद् m. 1) *Geschrei* MBh. 3,158,40. — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

उन्नाभ m. N. pr. eines Fürsten.

उन्नाम m. *das Aufsteigen, Sicherheben.*

*उन्नाय m. = उन्नय 1).

उन्नाल Adj. *mit emporgerichtetem Stengel* Kâd. 91,9. Bâlar. 229,5.

उन्नाह m. 1) *Uebermaass, Fülle.* — 2) *zügelloses Wesen.* — 3) **saurer Reisschleim.* n. Gal.

उन्निद्र Adj. (f. आ) 1) *schlaflos, wach* Megh. 85. — 2) *aufgeblüht* 248,7. Ind. St. 14,372. Prij. 15,1. — 3) *am Himmel erwacht, scheinend* (Mond), von den Strahlen der aufgehenden Sonne Prasannar. 130,15. — 4) *sich sträubend* (Härchen) Naish. 8,1.

उन्निद्रक n. und उन्निद्रता f. *Schlaflosigkeit, das Wachen.*

उन्निद्रय्, °यति *Jmd* (Acc.) *erwecken.*

*उन्नी Adj. *in die Höhe bringend.*

उन्नीत n. *Ausschöpfung, Füllung.*

उन्नीताशिख Adj. *mit hinaufgekämmtem Haarstrang* Suparṇ. 16,5.

उन्नीतपुष्प Adj. *dessen Hauch* oder *Duft aufsteigt* Maitr. S. 1,1,11.

उन्नीतिन् Adj. *der die Ausschöpfung* oder *Füllung vollbracht hat.*

*उन्नीय ved. Adj.

उन्नीयम् (°य?) Absol. *herausschöpfend* Çâṅkh. Grhj. 4,14.

उन्नेतृ Nom. ag. *der Priester, welcher den Soma in die Becher giesst.*

उन्नेतव्य Adj. *zu folgern* Comm. zu Njâjam. 2,2,7.

उन्नेत्र n. *die Verrichtung des* Unnetar.

उन्नेय Adj. *zu folgern, nach der Analogie zu bilden.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,4,54.

उन्मकर m. *ein Ohrschmuck in der Gestalt eines sich aufrichtenden* Makara.

उन्मज्जन 1) m. N. pr. eines Fieberdämons. — 2) n. *das Auftauchen.*

उन्मणि m. *ein an der Oberfläche liegender Edelstein.*

उन्मण्डल n. *der Kreis am Himmel, auf der die Sonne um sechs Uhr steht.* °शङ्कु m. zu Sûrjas. 3,34.

उन्मत्त m. 1) *Stechapfel* Spr. 7770 (zugleich *berauscht* oder *toll*). — 2) **Pterospermum acerifolium Willd.* — 3) *eine der acht Formen* Bhairava's. — 4) N. pr. eines Rakshas.

उन्मत्तक 1) Adj. (f. °त्तिका) *toll, nicht ganz bei Sinnen* MBh. 12,14,32. Kâd. II,85,7. — 2) *m. *Stechapfel* Dhanv. 4,4.

*उन्मत्तकीर्ति m. Bein. Çiva's.

*उन्मत्तगङ्गम् Adv. *wo die Gañgâ tobt* Mahâbh. 2,111,*b*.

*उन्मत्तप्रलपित n. *das Geschwätz eines Tollen.*

उन्मत्तभैरव 1) m. *eine Form* Bhairava's. °तन्त्र n. Titel eines Werkes. — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

उन्मत्तवेष Adj. *als Toller angeputzt* (Çiva).

उन्मत्तावन्ति m. N. pr. eines Fürsten.

उन्मथन n. 1) *das Schütteln.* — 2) *das Quirlen.* — 3) *Aufreibung* Karaka 2,7. — 4) *das Herunterschiessen.*

उन्मद् Adj. *trunken, toll, ausgelassen.*

उन्मदन Adj. *von Liebe entbrannt.*

उन्मदिष्णु Adj. *verrückt, toll* Spr. 1536.

उन्मन m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण.

उन्मनय्, °यति *in Aufregung versetzen, verwirren.*

उन्मनस् 1) Adj. *a) aufgeregt, verwirrt. — b) heftig verlangend,* mit Infin. Spr. 2026. — 2) m. Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Çâkta.

उन्मनस्क Adj. = उन्मनस् 1) *a*). Nom. abstr. °ता f.

उन्मनाय्, °यते *in Aufregung gerathen, verwirrt werden.* *°यित n. Nom. act. Gal.

उन्मनी Adv. 1) mit *अस् und भू = उन्मनाय्. — 2) mit कर् *in Aufregung versetzen, verwirren.*

उन्मनीभाव m. *Selbstvergessenheit* Brahmabindûp. 4.

उन्मन्थ m. 1) **Tödtung.* — 2) *eine best. Krankheit des äusseren Ohres.*

उन्मन्थक m. = उन्मन्थ 2).

उन्मयूख Adj. *Strahlen aussendend, strahlend, glänzend* Megh. III. Ind. St. 14,371. Kâd. 9,5. 125,20.

उन्मर्द् m. *das Einreiben.*

उन्मर्दन n. 1) dass. Gaut. — 2) *Wohlriechendes zum Einreiben.*

उन्मा f. *Maass nach oben* Maitr. S. 1,4,11. 2,8,14. 4,9,4.

उन्माथ m. 1) **Mörder.* — 2) *das Erschüttern.* — 3) **Tödtung.* — 4) *Falle.* — 5) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

°उन्माथिन् Adj. 1) *erschütternd* Nâgân. 52. — 2) *zerstörend, zu Grunde richtend* Bâlar. 20,16.

1. उन्माद् m. 1) *Geistesverwirrung, Tollheit* 219,28. भूतोन्माद् *durch Dämonen bewirkt,* देवोन्माद् *durch Götter b.* — 2) *Steifheit* (des Gliedes).

2. उन्माद् Adj. *toll, verrückt.*

उन्मादक Adj. *toll machend.*

उन्मादन 1) Adj. dass. — 2) m. Name *eines der fünf Pfeile des Liebesgottes.*

उन्मादयन्ती f. N. pr. eines Mädchens Beitr. z. K. d. ig. Spr. 4,380.

उन्मादवत् Adj. *toll, verrückt.*

उन्मादिता f. *Tollheit* Harshak. 25,2.

उन्मादिन् 1) Adj. *toll, verrückt* Spr. 1791. — 2) m. N. pr. eines Kaufmannes. — 3) f. °नी N. pr. *a*) einer Königstochter. — *b*) einer Statue Ind. St. 15,241.

उन्मीडुक Adj. *Trunk liebend* Maitr. S. 1,8,2. 3,1,10.

उन्मान 1) m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण. — 2) n. *a) Maass. — b) Höhenmaass, Länge einer Gestalt. — c) Gewicht. — d) Werth.*

1. उन्मार्ग m. *Abweg.* °गामिन्, °यात (Spr. 4671, v. l.), °वर्तिन् und °वृत्ति Adj. *auf Abwegen wandelnd.* °गमन n. *das Abseitsgehen* Suçr. 1,355,20.

2. उन्मार्ग Adj. 1) *über die Ufer getreten.* — 2) *auf Abwegen gehend.*

उन्मार्गिन् Adj. *abseits gehend, einen Ausweg nehmend.*

उन्मार्जन Adj. *verwischend.*

उन्मिति f. 1) *Höhenmaass* Comm. zu Âryabh. 2, 3. — 2) *Maass.* — 3) *Werth.*

°उन्मिश्र Adj. *vermengt —, vermischt mit.*

*उन्मिष m. *das Aufschlagen der Augen.*

उन्मील m. *das zu Tage Treten.*

उन्मीलन n. 1) *das Aufschlagen* (der Augen). — 2) *das zu Tage Treten.* — 3) *das Sichtbarwerden des Mondes nach einer Eklipse.*

उन्मीलित n. *unverdeckte, offene Beziehung* oder *Anspielung.*

उन्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) das Gesicht emporrichtend, hinblickend auf. — b) emporgerichtet* Kathâs. 90, 44. — *c) verlangend nach, erwartend. — d) im Begriff stehend, nahe daran seiend zu.* — 2) °म् Adv. *hinauf* (blicken). — 3) m. N. pr. eines Brahmanen in seiner Verwandlung als Gazelle.

उन्मुखता f. Nom. abstr. zu उन्मुख 1) *c*) Kathâs. 25,248.

उन्मुखदर्शन n. *das Hinaufblicken* Spr. 4625.

उन्मुखर Adj. *laut tönend.*

उन्मुखीकरण n. (Daçar. 3,6) und °कार m. *das Hinlenken der Aufmerksamkeit Jmds auf Etwas.*

उन्मुच und उन्मुचु m. N. pr. eines Ṛshi.

उन्मुद्र Adj. 1) **aufgeblüht.* — 2) *ausgelassen* (vor Freude) Prasannar. 15,16.

*उन्मुक् Adj. (Nom. °ट्).

उन्मूल्, उन्मूलति *entwurzelt werden* Snâpv. Br. 6,12. — Caus. उन्मूलयति 1) *entwurzeln, mit der Wurzel ausreissen.* — 2) *ausrotten, zu Grunde richten.* — 3) *entthronen* 132,20. — Caus. mit सम् 1) *entwurzeln, mit der Wurzel ausreissen* Spr. 4752. — *ausrotten, zu Grunde richten.*

उन्मूल Adj. (f. आ) *entwurzelt.*

उन्मूलन 1) Adj. *von Grund aus vernichtend.* — 2) n. *a) das Entwurzeln, Ausziehen* (der Wurzel). — *b) das Ausrotten, Vernichten.*

उन्मूलनीय Adj. *zu entwurzeln, mit der Wurzel auszuziehen.*

*उन्मृज्जावमृज्जा f. *wiederholtes Hinauf- und Hinabstreichen.*

उन्मृज्य Adj. in इत्युन्मृज्य.

*उन्मेघ n. *Last.*

उन्मेष m. 1) *das Aufschlagen der Augen.* — 2) *das Zucken* (des Blitzes). — 3) *das Aufblühen.* — 4) *das zu Tage Treten, Erscheinen* Spr. 6887. 7750.

उन्मेषण n. = उन्मेष 4).

उन्मेषम् Absol. *in einem Augenblick.* Nach Nilak.

उन्मेष n. = उपबृंहण.

उन्मोचन n. 1) *das Auflösen.* °प्रमोचने Du. AV. 5,30,2. — 2) *das Fahrenlassen, Aufgeben* Kâd. II,3,8.

उन्मोटन n. *das Abknicken, Abbrechen.*

उप 1) Adv. *a)* in Verbindung mit Verben *herzu, hinzu, herbei.* Bisweilen ist im Veda ein Zeitwort der Bewegung zu उप zu ergänzen. — *b) dazu, ferner.* — 2) Präp. *a)* mit Acc. α) *zu — her, zu — hin.* — β) *in der Nähe von, bei.* — γ) **unter* (zur Bezeichnung der Unterordnung). — *b)* mit Loc. α) *in der Nähe von, an, bei, auf.* — β) *zur Zeit von, an.* — γ) *zu — hin, zu — hinauf.* — δ) *in.* — ε) **über, mehr als.* — *c)* mit Instr. α) *mit, in Begleitung von, gleichzeitig mit.* — β) *in Gemässheit von.* — *d)* in Comp. mit einem Nom. *in der Nähe von* (eig. und übertr.).

*उपक m. Hypokoristikon aller mit उप anlautenden Eigennamen. Auch Pl.

उपकक्ष 1) Adj. *bis zur Achsel reichend.* — 2) n. *die Haare in der Achselgrube* Gop. Br. 1,3,7. 9. Könnte auch Adj. *in der A. befindlich* sein.

उपकण्ठ n. 1) *Nähe, Nachbarschaft* 112,5. — 2) **Carrière eines Pferdes.*

उपकनिष्ठिका f. *Ringfinger.*

*उपकन्या f. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,104.

उपकन्यापुरम् Adv. *in der Nähe des Gynaeceums.*

उपकरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Erweisen eines Dienstes, einer Gefälligkeit, das Fördern.* — 2) *Zuthat, Zubehör, Geräthe, Werkzeug.* m. Bhâg. P. — 3) *Zugabe, Beitrag, Hülfsmittel.* — 4) **Gefolge eines Fürsten.*

उपकरणावत् Adj. *mit Hülfsmitteln versehen, vermögend* Karaka 3,8.

उपकरणार्थ Adj. *dienlich, erforderlich* Karaka 1,15.

उपकरणी Adv. mit कर् *zu einem Werkzeug machen,* so v. a. *ganz von sich abhängig machen* Harshak. 21,15. Kâd. 229,18. Mit भू so v. a. *ganz abhängig werden* 222,21.

उपकरणीय Adj. in अनुप°.

*उपकर्णम् Adv. *in der Nähe des Ohres.*

उपकर्तर् Nom. ag. (f. °त्री) *Jmd einen Dienst* oder *eine Gefälligkeit erweisend, Förderer.*

उपकर्षण n. *das Herbeischleppen.*

*उपकलापम् Adv. *in der Nähe des Gürtels.*

उपकल्प m. *Zubehör.*

उपकल्पन 1) n. *das Zurüsten.* — 2) f. आ *Zubereitung.*

उपकल्पनीय Adj. 1) *vorzubereiten, zuzurüsten, herbei —, anzuschaffen* Karaka 1,15. — 2) *über Herbeischaffung handelnd* ebend.

उपकल्पयितवै Dat. Inf. *zuzurüsten, herbeizuschaffen.*

उपकल्पयितव्य Adj. = उपकल्पनीय 1).

उपकार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Diensterweisung, Dienst, Gefallen, das Beitragen zu Etwas, von Nutzen Sein* Kap. 3,68. 5,3. °रे वर्त् *Jmd einen Dienst erweisen können, — erwiesen haben.* — *b) Zurüstung, Ausschmückung.* — 2) *f. ई = उपकार्य 2) *a*).

उपकारक 1) Adj. (f. °रिका) *a) einen Dienst erweisend, zu Etwas beitragend, nützlich, behülflich* 107,5. 161,1. 224,3. Nom. abstr. °त्व n. — *b) accessorisch.* — 2) *f. °रिका *a*) = उपकार्य 2) *a*). — *b) eine Art Gebäck.*

उपकारिन् Adj. *der Jmd einen Dienst* oder *einen Gefallen erweist, Wohlthäter, beitragend zu Etwas, nützlich, förderlich* 253,21. Nom. abstr. °रित्व n.

उपकार्य 1) Adj. *dem ein Gefallen* oder *eine Wohlthat erwiesen wird* Râgat. 7,821. *dem Hülfe geleistet werden muss, was ohne andere Factoren nicht zu Stande kommen kann, was gefördert wird.* — 2) f. आ *a) ein königliches Zelt.* — *b) *Leichenacker* Gal.

*उपकाल m. N. pr. eines Schlangendämons.

उपकालिका f. *Nigella indica* Bhâvapr. 1,166.

उपकिरण n. *das Verschütten, Vergraben in.*

उपकीचक m. *ein Anhänger des* Kîkaka.

*उपकुञ्चि f. *Nigella indica Roxb.*

उपकुञ्चिका f. 1) dass. — 2) **kleine Kardamomen.*

*उपकुम्भ 1) °म्, °म्भे, °म्भेन *in der* oder *die Nähe des Topfes.* *°म्भात् *vom Topfe her.* — 2) f. आ *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

उपकुर्वाण (Çaṃk. zu Khând. Up. S. 137) und °क (Kull. zu M. 9,94, wo °दृश्चोप° zu lesen ist) m. *ein Schüler, der nur bis zur Beendigung des* Veda-*Studiums beim Lehrer wohnt und dann* Gṛhastha *wird.*

उपकुल n. *Nebengeschlecht,* Bez. *best. Mondhäuser* Ind. St. 10,289. 292.

उपकुल्या f. *Piper longum L.*

उपकुश m. 1) *Abscess am Zahnfleisch* Karaka 1,25. 6,17. — 2) *N. pr. eines Sohnes des Kuça (buddh.).

*उपकूप m. 1) *ein kleiner Brunnen.* — 2) °पे und उपकूप° *in der Nähe eines Brunnens.*

उपकूल Adj. *am Ufer sich befindend, — wachsend* Kâd. II,75,1. Auch in Comp. mit einem Flussnamen.

उपकूलक m. N. pr. eines Mannes.

उपकूलतस् und °कूलम् Adv. *am Ufer von.*

उपकृति f. *Erweisung eines Dienstes* oder *Gefallens* Spr. 7748. 7753.

*उपकृतिन् Adj. *der Jmd einen Dienst erwiesen hat.*

*उपकृष्ण m. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,194.

उपकृष्णक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

उपकेतु m. N. pr. eines Mannes.

उपकोण m. *Zwischengegend* Bâlar. 273,7.

उपकोशा f. N. pr. der Gattin Vararuki's.

उपकोसल m. N. pr. eines Mannes.

*उपक्रक्तर् Nom. ag. Vop. 26,28.

उपक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Herannahung, Herbeikunft.* — 2) *Anwendung* (einer Arzenei). — 3) *das Thun für Etwas, Befördern.* — 4) *Behandlung* (medic.) — 5) *Antritt, Anfang, Beginn* Lâṭj. 4,6,1. — 6) *Anschlag, überlegter Plan.* — 7) *der erste Gedanke zu einem Werke.* *n. am Ende eines Comp. — 8) *Mittel.* — 9) *Radkranz* Hemâdri 1,326, 16. — 10) *= विक्रम. — 11) fehlerhaft für अपक्रम.

उपक्रमण 1) Adj. (f. ई) *nachkommend, willfahrend.* — 2) n. *das Behandeln* (medic.).

उपक्रमणीय Adj. 1) *zu behandeln* (eine Krankheit). — *b) die Behandlung betreffend.* द्विविधोप° *die zweifache Art der B. b.*

उपक्रमपराक्रम Titel eines Werkes.

उपक्रमितव्य Adj. *womit der Anfang zu machen ist.*

उपक्रम्य und °क्राम्य Adj. *zu behandeln, behandelt werdend* (medic.).

उपक्रिया f. 1) *Zuführung, Mittheilung.* — 2) *Diensterweisung.* — 3) *Heilmittel* Karaka 6,24.

उपक्रीडा f. *Spielplatz.*

उपक्रुष्ट m. *Zimmermann* Âçv. Çr. 2,1,13.

उपक्रोश m. *Tadel, Vorwurf.*

उपक्रोशन n. *das Tadeln, Schmähen.* कुलोपक्रोशनकरी *das Geschlecht beschimpfend.*

उपक्रोष्टर् m. *Esel.*

उपक्लेश m. *ein kleinerer* Kleça (buddh.).

*उपक्वाण m. *Ton einer Laute.*

उपक्वास m. *ein best. Wurm* AV. 6,50,2.

उपक्ष m. = उपक्षत्र VP.² 4,96.

उपक्षत्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,14,2.

उपक्षपयितर् Nom. ag. *Zunichtemacher* Sâj. zu RV. 7,83,1.

उपक्षय m. 1) *Abnahme, Verminderung, Schwund.* — 2) als Beiw. Çiva's nach Nîlak. *ein intermediärer Weltuntergang.*

उपक्षित् Adj. *anhaftend, anhängend.*

उपक्षुद्र Adj. (f. आ) *minusculus.*

उपक्षेतर् Nom. ag. *Anhänger.*

उपक्षेप m. 1) *Andeutung, Erwähnung* Vidḍh. 5,1. — 2) **poetical or figurative style or composition.*

उपक्षेपक Adj. *andeutend,* in अर्थोपक्षेपक.

उपक्षेपण n. 1) *das Andeuten.* — 2) *das Kochenlassen von Speisen eines* Çûdra *im Hause eines Brahmanen.*

उपखातम् Adv. *am Graben.*

उपखिल n. *ein Supplement zu einem Supplement.*

°उपग Adj. (f. आ) 1) *sich hinbegebend zu, in;* s. अच्छोपग. — 2) *befindlich —, stehend in, auf* (Çiç. 16,68). — 3) *gehörig zu, sich anschliessend an* AK. 3,6,8,43. — 4) *geeignet —, dienend zu* MBh. 13,14,398. Karaka 1,4.6,5. — 5) *versehen mit.* — 6) f. *belegt —, besprungen von* H. 1266. — Vgl. उपगा.

उपगण 1) *Adj. *keine sehr grosse Zahl bildend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उपगत n. *Empfangschein.*

उपगति f. *Herbeikunft.*

उपगन्तवै Dat. Inf. *herbeizukommen* RV. 10,160,5.

उपगन्तव्य Adj. *worein man sich zu fügen hat* Kâd. II,91,22.

उपगम m. 1) *Hinzutritt, Ankunft, das Sichhinbegeben —, Hingelangen zu* Bâlar. 95,10. मकरोपगमे रवेः *wenn die Sonne in den Steinbock tritt* Hemâdri 1,338,7. — 2) *das Eintreten, Hinzutreten* (eines Verhältnisses) Çâk. 14. — 3) *ehrfurchtsvolles Herantreten, so v. a. Verehrung.* — 4) **Einwilligung.* — 5) *das Gewahr—, Innewerden.* — 6) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उपगमन n. 1) *das Gelangen in, zu.* — 2) *das Sichhingeben.* — 3) *das Gewahr—, Innewerden.*

उपगम्य Adj. *zugänglich.*

उपगर्कन m. N. pr. eines Ṛshi.

उपगा f. *Begleitung eines Gesanges* Lâṭj. 1,11, 24. Gaim. 3,7,30.

उपगातर् Nom. ag. *der den Gesang* (des Udgâtar) *begleitet, Chorsänger.*

उपगान n. *begleitender Gesang.*

उपगामिन् Adj. *herbeikommend, sich einstellend.*

उपगायन n. *das Singen.*

*उपगिरम् Adv. *am Berge.*

उपगिरि 1) m. *an ein Gebirge angrenzendes Land.* — 2) *Adv. *am Berge.*

उपगीति f. *ein best. Metrum.*

उपगीथ dass. Maitr. S. 2,13,4.

उपगु 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *Adv. *bei der Kuh.*

*उपगुड (Kâç.) und *उपगुध m. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,194.

उपगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

1. उपगुरु m. desgl. VP.^{2} 3,334.

2. उपगुरु Adv. *beim Lehrer* Ind. St. 15,291.

उपगूढ n. *das an die Brust Drücken Jmds, Umarmen* Veṇis. 115.

*उपगूढक Adj. von उपगूढ.

उपगूहन n. 1) *das Verstecken.* — 2) = उपगूढ. — 3) in der Dramatik *das Eintreten eines wunderbaren Ereignisses.*

उपगेय n. *Gesang.*

उपगोह्य m. *ein best. als unrein geltendes Feuer* Mantrabr. 1,7,1.

*उपगौर m. P. 6,2,194.

उपग्रन्थ m. *eine best. Gattung von Werken.*

1. उपग्रह m. 1) **Ergreifung, Gefangennehmung.* — 2) *Handvoll* (insbes. Kuça-Gras) Kâtj. Snâṇas. 1. — 3) **ein Gefangener.* — 4) *Anfügung* (eines Bindevocals). — 5) *ein als* Nidhana *bei einem Sâman angefügtes* ए. — 6) *Veränderung, Modification* Saṃhitopan. 17,4 (vgl. 21,6). — 7) *Geneigtmachung, Zufriedenstellung, das Schmeicheln.* — 8) *ein Bündniss* oder *Friede, die man, um das Leben zu retten, durch Hingabe von Allem erkauft,* Spr. 7329. — 9) *genus verbi* (*Act. Med.*).

2. उपग्रह m. 1) *Nebenplanet, Meteor, Sternschnuppe.* — 2) *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9562.

उपग्रहण n. 1) *das Unterfangen, Unterstützen.* — 2) *das Fördern, Befestigen.* — 3) **das Gefangennehmen.*

उपग्राह m. *Geschenk, Gabe* MBh. 2,52,40.

*उपग्राह्य n. dass.

उपघात m. 1) *Schlag, Verletzung, Beschädigung.* — 2) *Verkümmerung, Beeinträchtigung, Erleidung eines Schadens.* — 3) *das Nehmen, Fassen.*

उपघातक 1) Adj. *verkümmernd, beeinträchtigend, schädigend, schädlich* Karaka 5,12. — 2) m. = उपघात 2).

उपघातम् Absol. *nehmend, fassend* Pâr. Gṛhj. 2,14,13.

उपघातिन् Adj. 1) *verletzend, beschädigend.* — 2) *verkümmernd, beeinträchtigend, schädigend.*

उपघोषण n. *das Verkünden, Bekanntmachen.*

उपघ्न m. 1) *Stütze.* — 2) **Zufluchtsstätte.*

उपच Adj. in आचोपच.

उपचक्र m. *ein zu den* Vishkira *gezählter Vogel.*

*उपचक्षुस् n. *ein über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge.*

*उपचतुर् Adj. Pl. *beinahe vier.*

उपचय m. 1) *Ansammlung, Zunahme, Vermehrung, Wachsthum, das Gedeihen, Wohlergehen.* °यं कर् *Jmds* (Gen.) *Wohlergehen fördern, Jmd Hülfe gewähren.* उपचयावह Adj. *Vortheil bringend* 164, 29. — 2) *Zusatz.* — 3) *das 5te, 6te, 10te und 11te Haus vom* Lagna.

उपचर् 1) Adj. *hinzutretend.* — 2) m. in सूपचर् *a) Zugang.* — *b) Behandlung* (medic.)

उपचरण n. *das Hinzutreten,* in सूपचरण.

उपचरणीय Adj. *zuzuschreiben* Comm. zu TBr. 1,126,5 v. u.

*उपचरध्यै Dat. Inf. P. 3,4,9, Sch.

उपचरित n. = उपाचरित.

उपचरितव्य Adj. 1) *zu behandeln* (Person) 175, 22. — 2) *dem man höflich begegnen muss, — Verehrung zu bezeigen hat* Spr. 3956, v. l.

*उपचर्म Adv. *an der Haut, am Fell* oder *am Schilde.*

उपचर्य 1) Adj. = उपचरितव्य 1) (Karaka 4,8) und 2). — 2) f. आ *a) Bedienung, Aufwartung* Spr. 7665. — *b) Behandlung* (medic.).

*उपचाकु m. N. pr. eines Mannes.

उपचायमृट Adj. zu किरण्य Kâṭh. 11,1. Vgl. उपचाय्यपृड.

°उपचायित्व MBh. 14,2198 fehlerhaft für °अपचायित्व.

°उपचायिन् Adj. 1) *gedeihen machend, fördernd.* — 2) *ehrend.*

*उपचाय्य und *°क (Gal.) m. *ein best. Opferfeuer.*

*उपचाय्यपृड Adj. v. l. für उपचायमृड Mahâbh. 3,60,*a.*

उपचार 3 m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Betragen, Benehmen, Verhalten Jmds* (Gen.); *das Verfahren mit Jmd* oder *Etwas* (Gen.) 29,23. 35,32. Âpast. — 2) *zuvorkommendes Betragen, Aufwartung, Bedienung, Höflichkeitsbezeigung.* Bei der Verehrung eines Götterbildes 16 derselben aufgezählt Hemâdri 1,111,2. fgg. Weber, Kṛshṇaǵ. 255. — 3) *Behandlung* (medic.). — 4) *Ceremonie.* — 5) **Darbringung, Geschenk.* — 6) *Schmuck, Verzierung* Ragh. 7,4. Kumâras. 7,88. — 7) *ein glücklicher Umstand.* — 8) *Sprachgebrauch, Redeweise* Njâjas. 2,2,14.15. 31.32. — 9) *uneigentliche, conventionelle Benennung eines Gegenstandes.* — 10) *das Erscheinen von* स *und* ष *an Stelle des* Visarga. Vgl. उपाचार. — 11) Titel eines Pariçishṭa des SV.

उपचारक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °रिका) = उपचार 2) 117,13. — 2) m. = उपचार 2) Hemâdri 1,756,8.

उपचारक्रिया f. *Höflichkeitsbezeigung* M. 8,357.

उपचारच्छल n. *das Verdrehen der Meinung eines Andern, indem man ein Wort nach dem Sprachgebrauch in einem andern Sinne auffasst,* Njâjas. 1,1,52.55.

उपचारपद् n. *ein höfliches Wort, blosse Schmeichelei* Kumâras. 4,9.

उपचारपरीत Adj. *überaus höflich.* Nom. abstr. °ता H. 65.

उपचारवत् Adj. *verziert, geschmückt* Ragh. 6,1.

°उपचारिक Adj. *zu Etwas dienend, —gehörig.*

उपचारिन् Adj. 1) *Jmd* (Acc.) *dienend, aufwartend, Ehre erweisend* Maitrjup. 6,30. — 2) am Ende eines Comp. *gebrauchend* (medic.) Karaka 1,13.

*उपचारु und °मत् m. N. pr. zweier Ćakravartin (buddh.).

उपचार्य 1) Adj. *dem man den Hof machen muss* Spr. 7343, v. l. — 2) *m. *Behandlung* (medic.).

उपचिकीर्षु Adj. *Jmd einen Dienst zu leisten beabsichtigend* Bâlar. 243,18.

उपचित् 3 f. *eine best. Krankheit,* etwa *Anschwellung.*

उपचिति f. 1) *Zunahme, Vermehrung* Spr. 2810. 3474 (Conj.). — 2) *Gewinn* Spr. 914. — 3) *Scheiterhaufen* MBh. 3,251,21. — 4) *arithmetische Pro-*

gression Ârjabh. 2,21.

उपचिती Adv. mit भू *zunehmen, wachsen.*

उपचित्र 1) Adj. *buntfarbig* Ind. St. 8,358. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) *Salvinia cucullata Roxb. — b) Croton polyandrum Spr. — c)* Name *verschiedener Metra.*

उपचित्रक n. *ein best. Metrum.*

उपचीका f. so v. a. उपजीका AV. Paipp. 9,2,5. schädliche Wesen 19,8,4.

उपचूडन und °चूलन n. *das Abflammen, Sengen* Pâraç. 5,6. Âçvâradarça und Mit. 3,83,*a*,2 v. u.

*उपचेय Partic. fut. pass. von चि mit उप. *°पृड Mahâbh. 3,60,*a*. Vgl. उपचाय्य°.

उपच्छन्द् m. *Bedarf* MBh. 13,65,12.

उपच्छन्दन n. *das Bereden, Ueberreden* Bâlar. 118,2.

उपच्छन्दोकपोठ N. pr. einer Oertlichkeit.

उपज्ञ 1) Adj. *a) hinzukommend, hinzuzurechnen zu* (Gen.). — *b) entstanden—, hervorgegangen aus, herkommend von* (im Comp. vorangehend) Gaut. — 2) m. *eine best. Gottheit.*

उपज्ञगती f. *ein best. Metrum.*

उपज्ञन m. 1) *Hinzutritt* Comm. zu Njâjas. 2,2,53. — 2) *Zusatz, Zuwachs, Anhängsel.* — 3) *hinzutretender Laut, — Silbe, Suffix.*

उपज्ञनन n. *Zeugung* Mân. Gṛhj. 1,14.

उपज्ञन्धनि m. N. pr. eines Mannes. Vgl. ग्रैप°.

उपज्ञप्य Adj. *aufzuwiegeln, zu seiner Partei herüberzuziehen.*

उपज्ञला f. N. pr. eines Flusses.

उपज्ञात्पिन् Adj. *zu Jmd redend, Rath ertheilend.*

उपज्ञी f. *entferntere Nachkommenschaft.*

उपज्ञाति f. *ein gemischtes Metrum.*

उपज्ञातिका f. dass. Utpala zu Varâh. Bṛh. 23 (24),2. 27 (25),8.

*उपज्ञानु Adv. *am Knie.*

उपज्ञाप m. *das Zuraunen, Aufwiegeln, Herüberziehen zu seiner Partei* MBh. 12,140,64.

उपज्ञापक Adj. *aufwiegelnd.*

उपज्ञिगमिषु Adj. *zu gehen beabsichtigend nach* (Acc.).

उपज्ञिघ्रण n. oder °णा f. *das Beriechen* Karaka 7,7.

उपज्ञिज्ञासु Adj. *kennen zu lernen wünschend.*

उपज्ञिज्ञास्य Adj. *räthselhaft.*

उपज्ञिकीर्षा f. *die Absicht zu rauben* MBh. 3,300,11.

उपज्ञिक्का f. 1) *Zäpfchen im Halse.* — 2) *Abscess auf der unteren Seite der Zunge.* — 3) **eine Ameisenart.*

उपज्ञिक्किका f. = उपज्ञिक्का 1)*, 2) und 3).

उपज्ञीक m. Bez. von *Nixen.* Vgl. Ind. St. 13,139.

उपज्ञीव 1) Adj. Nebenbegriff zu ज्ञीव in einer Formel. — 2) f. आ *Lebensmittel.*

उपज्ञीवक Adj. 1) *lebend von, seinen Lebensunterhalt habend von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *von einem Andern seinen Lebensunterhalt beziehend, auf Kosten Anderer lebend, ein Untergebener.*

उपज्ञीवन n. 1) *Lebensunterhalt.* — 2) *vollkommene Abhängigkeit von, demüthige Verehrung* Prasannar. 30,4.

उपज्ञीवनीय Adj. *Lebensunterhalt gewährend, dazu dienend.*

उपज्ञीविन् Adj. 1) *lebend—, seinen Lebensunterhalt habend von* (Acc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *vollkommen abhängig von, demüthig verehrend* 290,16. — 3) = उपज्ञीवक 2).

उपज्ञीव्य 1) Adj. *a)* = उपज्ञीवनीय. — *b) das wovon etwas Anderes abhängt, worauf Etwas beruht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Lebensunterhalt.*

उपज्ञोष 1) m. *Gefallen, arbitrium,* in यथोपज्ञोषम्. — 2) Adv. *a) *nach Belieben. — b) still, ruhig.*

उपज्ञोषण n. *das Gebrauchen, Geniessen* (einer Speise).

उपज्ञा f. *eine Kenntniss, auf die man selbst gelangt ist, eigene Erfindung.* Am Ende eines adj. Comp. *erfunden —, erdacht vor —, vor — nicht gekannt.*

उपज्मन् m. etwa *Bahn.*

उपज्योतिष N. pr. eines Landes Varâh. Bṛh. S. 14,3.

*उपट m. Hypokoristikon, = उपक.

*उपठौकन n. *Darbringung, Geschenk.*

उपतक्त und °क m. N. pr. eines Schlangendämons.

उपतटम् und उपतट° Adv. *am Abhange, — Ufer* Kâd. 24,20.

उपतप्त् und *°तप्तृ m. *innere Hitze, Krankheit.*

उपतत्पम् Adv. *an den Thürmen, an die Thürme* Çiç. 3,39.

उपतल्प्य m. *Auftritt, Bank.*

*उपतस्विन् m. N. pr. eines Mannes.

उपताप m. 1) *Hitze, Wärme, Erwärmung.* — 2) *Schmerz, Leid.* — 3) *Erkrankung, Krankheit, Beschädigung.*

उपतापक Adj. *Schmerz bereitend* Hem. Joc. 4,9 (nach der richtigen Lesart).

उपतापिन् Adj. 1) *krank.* — 2) am Ende eines Comp. *Schmerz bereitend* 252,29. Nom. abstr. °पित्व n.

उपतारक Adj. (f. आ) *überschwemmend.*

उपतिष्ठासु Adj. *sich hinbegeben wollend.* °त्तिकम् Daçak. 8,13.

उपतिष्य m. N. pr. *eines Sohnes des* Tishja.

*उपतीरम् Adv. *am Ufer.*

उपतीर्थ *Steg zum Wasser,* in सूपतीर्थ.

*उपतूलम् Adv. *an der Rispe* u. s. w.

उपतृण्य m. *eine best. Schlange* AV. 5,13,5.

*उपतैल und *उपतैष gaṇa गोरादि.

उपत्यका f. *am Fusse eines Berges gelegenes Land.*

उपदंश m. 1) *Gewürz, Zukost.* — 2) *eine best. Krankheit der Geschlechtstheile.* — 3) **Moringa pterygosperma Willd.* — 4) **ein best. Strauch.*

*उपदंशक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*उपदंशम् Absol. mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *mit einem Zubiss von.*

उपदधि Adj. *darauf legend.*

*उपदर्शक m. *Thürsteher.*

उपदर्शन n. *das vor Augen Führen, Vergegenwärtigen.*

*उपदश Adj. *gegen—, beinahe zehn.*

उपदा 1) Adj. *nur Kost* (nicht Lohn) *empfangend.* — 2) f. *Darbringung, Geschenk.*

1. उपदातृ Nom. ag. *Gewährer, Ertheiler, Verleiher.*

2. *उपदातृ Nom. ag. von दा mit उप Kâç. zu P. 6,1,50.

*उपदातव्य Partic. fut. pass. von दा mit उप Kâç. zu P. 6,1,50.

*1. उपदान n. *Darbringung, Geschenk.*

*2. उपदान n. Nom. act. von दा mit उप.

*उपदानक n. *Darbringung, Geschenk.*

उपदानवी f. N. pr. einer Tochter Vṛshaparvan's und Vaiçvânara's.

उपदामुक Adj. (f. आ) *ausgehend, versiegend.*

°उपदिग्धता f. *das Beschmiertsein, Belegtsein mit.*

उपदिदित्सा f. *die Absicht anzuweisen, — zu belehren* Çâṁk. zu Bâdar. 3,4,8.

1. उपदिश् Adj. *anzeigend, anweisend,* in मार्गोपदिश्.

2. उपदिश् f. *Zwischengegend.*

उपदिश m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

*उपदिशम् Adv. *in einer Zwischengegend.*

उपदिशा f. *Zwischengegend.*

उपदिष्ट n. in der Dramatik *Worte der Ermahnung der Vorschrift gemäss.*

1.*उपदी f. *Schmarotzerpflanze.*

2. उपदी Adv. mit कर् *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen, schenken.*

उपदीक m. (Taitt. Âr. 5,10,6) und °का f. *eine Ameisenart.*

उपदीक्षिन् Adj. *an der Weihe Theil nehmend, nahe verwandt.*

उपदुह् m. *Melkeimer.*

उपदृश् f. *Anblick, Aussehen.*

उपदेव 1) m. *a) eine untergeordnete Gottheit.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer VP. — 2) f. आ und

ई N. pr. einer Gemahlin Vasudeva's.

*उपदेवता f. = उपदेव 1) a).

उपदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hinweisung, Verweisung auf.* — 2) *Anweisung, Unterweisung, Belehrung, Rathertheilung, Vorschrift.* — 3) *die in grammatischen Lehrbüchern angenommene Bezeichnungsweise einer Wurzel, eines Themas, Suffixes u. s. w.* — 4) *eine best. Klasse von Schriften bei den Buddhisten.* — 5) fehlerhaft für अपदेश *Vorwand.*

उपदेशक 1) Adj. *Etwas lehrend.* — 2) *m. *Handwerker* Gal.

उपदेशकर्णिका f. Titel eines Werkes.

उपदेशता f. Nom. abstr. zu उपदेश 2).

उपदेशन n. und उपदेशना f. *Anweisung, Unterweisung, Lehre.*

उपदेशनवत् Adj. *mit einer Anweisung versehen* Tâṇḍja-Br. 6,2,1.2.

उपदेशपञ्चक n., उपदेशमाला f., उपदेशसाहस्री f. und उपदेशामृत n. Titel von Werken.

1. उपदेशिन् Adj. *unterweisend, lehrend, Lehrer.*

2. उपदेशिन् m. *ein Wort, Thema, Suffix u. s. w. in der in grammatischen Lehrbüchern angenommenen Form.*

(उपदेश्य) उपदेशिष्य, उपदेश्य Adj. *was gelehrt wird.*

उपदेष्टर् Nom. ag. *Anweiser, Unterweiser, Lehrer.* Nom. abstr. °ष्टृत्व n.

उपदेष्टव्य Adj. *anzuweisen, zu unterweisen, — lehren* (Etwas).

उपदेह m. 1) *Ueberzug, eine sich ansetzende Aussonderung* (an kranken Körpertheilen). — 2) *Umschlag, Pflaster* Comm. zu Karaka 1,1 (S. 357).

°उपदेहवत् Adj. *mit einem Ueberzug von — versehen* Suçr. 2,304,6.

*उपदेहिका f. *eine Ameisenart.*

उपदोह m. (adj. Comp. f. आ) und °न n. (adj. Comp. f. आ) *Melkeimer.*

उपद्रव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *widerwärtiger Zufall, Unfall, Widerwärtigkeit, Calamität, Uebel, Gebrechen.* — 2) *Sonnen- oder *Mondfinsterniss* Gal. — 3) *eine hinzukommende Krankheitserscheinung, Krankheitszufall.* — 4) *Scheusal* (?) MBh. 12, 60,44. — 5) *der vierte Satz in einer* Sâman-*Strophe* Comm. zu Ait. Âr. 227,3 v. u.

उपद्रष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Zeuge.*

उपद्रष्टृमत् Adj. *mit Zeugen versehen.* Loc. so v. a. *vor Zeugen.*

उपद्रुत n. *ein best.* Samâdhi.

उपद्वार n. *Nebenthor, — thür* Agni-P. 29,37. 47.

उपद्वीप m. *ein kleinerer* Dvîpa.

उपधमन n. *das Anblasen* Gaut.

उपधर्म m. 1) *eine untergeordnete Verpflichtung.* — 2) *Aftergesetz, falscher Glaube.*

उपधा f. 1) *Betrug, Schelmerei, Ränke.* — 2) *das auf die Probe Stellen.* — 3) *der vorletzte oder vorangehende Laut.*

उपधातु m. 1) *Halbmetall.* — 2) *ein untergeordneter Bestandtheil des Körpers.*

उपधान 1) Adj. *aufsetzend, beim Aufsetzen angewendet.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Aufsetzen* Çulbas. 3,46. — *b) das Hinzufügen* Comm. zu Lâṭj. 7,9,8. — *c) Kissen, Polster.* — *d) Einschlagtuch* (für Stoffe, die unter die Presse kommen) Karaka 1,15. — *e) Deckel* Hemâdri 1,416,15. — *f)* etwa *Zapfen an der* Vîṇâ. — *g) Ausserordentlichkeit, Ungewöhnlichkeit.* प्रेमोप° *eine ungewöhnliche Liebe* Bâlar. 92,19. फलोपधान Siddh. K. — *h) *Zuneigung.* — *i) *Gelübde.* — *k) *Gift.* — 3) f. उपधानी *Kissen.*

उपधानक n. *Kissen, Polster* Hemâdri 1,657,20.

उपधानविधि m. Titel eines Werkes.

उपधानीय n. *Kissen.*

°उपधायिन् Adj. *Etwas* (als Kissen) *unterlegend.*

उपधारण n. *das in Betracht Ziehen, Erwägung.*

उपधार्य Adj. *zu begreifen* Karaka 1,15.

उपधालोपिन् Adj. *einen Ausfall des vorletzten Lautes erleidend* P. 4,1,28.

उपधि m. 1) *Hinzufügung* Lâṭj. 7,9,8. — 2) *Betrug, Schelmerei.* — 3) *der Theil des Rades zwischen Nabe und Radkranz.* — 4) = उपाधि *Bedingung, Attribut* (buddh.).

उपधिक M. 9,258 fehlerhaft für औपधिक.

*उपधृति f. *Lichtstrahl.*

उपधेय Adj. *aufzusetzen, aufgesetzt werdend.*

उपध्मा f. *Anhauch, die Thätigkeit, durch welche der* Upadhmânîja *hervorgebracht wird.*

उपध्मानिन् Adj. *anhauchend.*

उपध्मानीय m. *der* Visarga *vor* प *und* फ.

उपध्वंसन MBh. 13,2617. fgg. fehlerhaft für अप°.

उपनक्षत्र n. *Nebenstern.*

उपनख n. *eine best. Krankheit der Nägel.*

उपनगर *n. *Vorstadt.* Adv. in °भव Adj. *in der Nähe der Stadt befindlich* Daçak. 60,17.

उपनति f. 1) *Zuneigung.* — 2) *das Zutheilwerden.*

*उपनदम् Adv. *am Fluss.*

उपनद्धव्य Adj. *mit einem Umschlag zu versehen.*

उपनन्द m. N. pr. eines Schlangenfürsten und verschiedener Männer.

उपनन्दक m. N. pr. 1) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) einer Trommel Judhishṭhira's.

उपनन्दन m. *eine Form* Çiva's VP.² 1,79.

उपनन्दसंज्ञा f. N. pr. einer der Kumâri an Indra's Banner.

उपनम्र Adj. *sich einstellend* Naish. 2,12. 3,134.

उपनय m. 1) *Zuführung, Verschaffung.* — 2) *Erlangung.* — 3) *Anwendung.* — 4) *Einführung* (in eine Wissenschaft). — 5) *das vierte Glied in einem Syllogismus* Karaka 3,8. — 6) = *उपनयन 4).

उपनयन n. 1) *das Zuführen, Bringen.* — 2) *das Anwenden.* स्नेहस्य Karaka 1,29. — 3) *das Einführen* (in eine Wissenschaft), *das Vertrautmachen mit.* — 4) *Aufnahme eines Schülers in die Lehre, wodurch dieser in die Stellung eines vollberechtigten Mitglieds der religiösen Gemeinde einzutreten beginnt.* — 5) *Einleitung, introductio.*

उपनयनचिन्तामणि m. und उपनयनलक्षण n. Titel zweier Werke.

*उपनर m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

उपनद्ध n. *Tuch zum Einbinden.*

उपनागर Adj. Bez. *eines best.* Apabhraṁça-*Dialects.*

उपनामुक Adj. *sich zuneigend.*

उपनायक m. 1) *Führer, Anführer.* — 2) *= उपनयन 4).

उपनायक m. *Nebenheld* (im Drama).

उपनायन n. = उपनयन 4).

उपनायिक Hariv. 4417 fehlerhaft für औप°.

उपनासिक n. *Umgebung der Nase.*

उपनाह m. 1) *Bündel.* — 2) *Pflaster, Umschlag.* °स्वेद m. *Schweiss durch heisse Umschläge* Mat. med. 19. — 3) *Augenwinkelgeschwulst.* — 4) *das obere Ende des Halses der* Vîṇâ. — 5) *anhaltende Feindschaft* Gal.

उपनिक्षेप m. *Depositum, anvertrautes Gut.*

उपनिधातर् Nom. ag. *niedersetzend.*

उपनिधान 1) *das Danebensetzen* Comm. zu Lâṭj. 9,7,16. — 2) *= उपनिधि 1).

उपनिधि m. 1) *anvertrautes Gut,* insbes. *ein mit einem Siegel versehenes.* — 2) *Lichtstrahl* Gal. Vgl. उपधृति. — 3) N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

उपनिपात m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hinzutritt.* — 2) *Eintritt, das Eintreffen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,4,51. *plötzliches Eintreffen, das Hervorbrechen* Mudrâr. 132,3 (197,3). Kâd. 152,14. 171,3. — 3) *Ueberfall.*

उपनिपातन n. *das Hereinbrechen, plötzliches Erscheinen* Comm. zu Njâjas. 2,1,24.

°उपनिपातिन् Adj. *hereinbrechend —, sich stürzend in.*

उपनिबन्धर् Nom. ag. *Abfasser, Redacteur.* Nom. abstr. °न्धृत्व n.

उपनिबन्धन 1) Adj. *offenbarend, an den Tag le-*

gend. — 2) n. *das Schildern, Beschreiben.*

°उपनिभ Adj. *gleich, ähnlich.*

उपनिमन्त्रण n. *das Einladen* Vens. 25.

*उपनिर्गम m. *Hauptstrasse.*

उपनिवपन n. *das Hinwerfen auf Etwas.*

उपनिवेश m. (adj. Comp. f. श्रा) *Vorstadt.*

°उपनिवेशिन् Adj. *zukommend* (ein Name einem Dinge).

उपनिषद् f. 1) *das sich in die Nähe Setzen. — 2) *esoterische Lehre, Geheimlehre, Geheimniss.* *उपनिषत्कर् wohl *mit Etwas geheim halten.* — 3) *eine Klasse von Schriften, welche die Auffindung des geheimen Sinnes des* Veda *zur Aufgabe haben.*

उपनिषद् n. = उपनिषद् 3).

उपनिषद्ब्राह्मण n., °षद्रत्न n. und °षद्विवरण n. Titel von Werken.

उपनिषादिन् Adj. *zu Jmds Füssen sitzend, unterthänig.*

*उपनिष्कर् m. *Hauptstrasse.*

उपनिष्क्रमण n. 1) *das Hinaustreten zu Etwas. — 2) das erste Hinauskommen eines Kindes in die freie Luft* Hemâdri 1,231,6. — 3) *freier Platz* Gaut. — 4) **Hauptstrasse.*

उपनीति f. = उपनयन 4) Njâjam. 2,3,8.

*उपनीवि Adv. *am Schurz* Comm. zu Çiç. 10,60.

उपनृत्य n. *Tanzplatz.*

उपनेतर् Nom. ag. (f. °त्री) 1) *Zuführer, Herbeibringer.* — 2) *der einen Schüler bei sich aufnimmt, Erzieher* Spr. 2328.

उपनेतव्य Adj. *zu bringen.*

उपनेय Adj. Nâr. 4,51 fehlerhaft für अपनेय.

उपन्यसन n. *das zur Sprache Bringen, Etwas Predigen* Çiç. 16,51.

उपन्यास 1) Adj. *das Nöthige herbeischaffend* MBh. 12,100,28,*b*. — 2) m. *a) Beisetzung, Beifügung.* — *b) das Herbeischaffen des Nöthigen* MBh. 12,100,28,*a*. — *c) eine hingeworfene Aeusserung, gelegentliche Erwähnung, — Ausspruch, Andeutung, Angabe* Bâdar. 1,2,23. 4,6. *Anführung, Citat* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,3. — *d) Begründung.* — *e) eine best. Art von Bündniss* oder *Frieden* Spr. 4566. — *f)* in der Dramatik *Beschwichtigung, Besänftigung.* — *g) *Pfand.*

°उपन्यासम् Absol. *unter Aeusserung von* Spr. 2665.

उपपक्ष m. 1) *Achselgrube.* उपपक्षद्घ्न Adj. *bis dahin reichend.* — 2) Du. *die Haare in der Achselgrube.*

उपपक्ष्म Adv. *an den Augenwimpern* Suçr. 2,338,3.

(उपपक्ष्य) उपपक्ष्य Adj. *an der Achsel befindlich.*

उपपतनीय n. = उपपातक.

उपपति m. *Nebenmann, Buhle.*

उपपत्ति f. 1) *das Eintreffen, Sichereignen, zu Stande —, zum Vorschein Kommen.* — 2) *das Zutreffen, Sichergeben, Begründetsein, Bewiesensein, Begründung, Beweis.* °युक्त *begründet, bewiesen.* °परित्यक्त *unbegründet, unbewiesen.* — 3) *Angemessenheit.* Instr. Sg. und Pl. (MBh. 13,23,3) *auf angemessene Weise.*

उपपत्तिमत् Adj. *mit Beweisen versehen, bewiesen.* Nom. abstr. °मत्त्व n. *Beweisbarkeit* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,32.

उपपत्तिसम m. im Njâja *das Sophisma: einem Dinge kann die eine von zwei grundverschiedenen Eigenschaften zukommen, wenn die Verschiedenheit in der Ursache des Dinges begründet ist.* Njâjas. 5,1,1.25.

उपपथ 1) m. etwa *Anhang, Ergänzung.* — 2) *°म् Adv. *am Wege.*

उपपद् f. *das Eintreffen, Eintreten.*

उपपद् n. 1) *ein Wort in untergeordneter Stellung, das als Begleiter eines andern Wortes auftritt.* — 2) **ein Bischen.*

*उपपरीक्षण n. und उपपरीक्षा f. *genaue Betrachtung, Untersuchung, Erforschung.*

उपपर्चन 1) *Adj. *dicht berührend.* — 2) n. *Begattung.*

उपपर्वन् n. *der Tag vor* oder *nach einem* Parvan Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

उपपल्वलम् Adv. *am Teiche* Naish. 1,121.

उपपात m. 1) *das Hinzukommen, von Neuem Entstehen* Ind. St. 10,311. — 2) *Zufall, Unfall.*

उपपातक n. *eine kleinere Sünde* Gaut.

°उपपातिन् Adj. *sich stürzend auf.*

उपपाद् in द्रुपपाद् und पथोपपादम्.

उपपादक Adj. *bewirkend, dass Etwas sich ereignet, —zu Stande kommt, bedingend, ermöglichend.*

उपपादन 1) Adj. *vorbringend, zur Sprache bringend* H. 255. — 2) n. *a) das Herbeischaffen.* — *b) das Erscheinen.* — *c) das Beweisen.*

उपपादनीय Adj. *zu behandeln* (medic.) Kâraka 3,7.

उपपाद्य Adj. *was zur Erscheinung gebracht wird.*

उपपाप n. = उपपातक.

उपपार्श्व m. wohl *Schulterblatt* MBh. 3,71,16.

उपपीडन n. *das Quälen, Martern.*

उपपीडम् Absol. *unter Drücken, an sich drückend* Naish. 6,78. उरसि Çiç. 10,47. *पार्श्वोप°, *पार्श्वाभ्यामुप° oder *पार्श्वयोरुप° P. 3,4,49, Sch.

*उपपुर n. und °पुरी f. *Vorstadt.*

उपपुराण n. *Neben-Purâṇa, eine best. Klasse von Schriften, die den 18* Purâṇa *zur Seite gestellt werden.*

*उपपुष्पिका f. *das Gähnen.*

*उपपूर्वरात्रम् Adv. *gegen Anfang der Nacht* P. 6, 2,33, Sch.

उपपृच् Adj. *fest angeschmiegt an* (Gen.).

उपपौरिक Adj. *in der Nähe der Stadt gelegen.*

*उपपौर्णमासम् und *°मासि Adv. *um die Zeit des Vollmondes.*

उपप्रति Inf. *um sich zu begatten.*

उपप्रदर्शन n. *das Hinweisen auf.*

उपप्रदान n. *das Beschenken, Geschenk* VP. 5,22,17.

उपप्रलोभन n. *das Verführen, Verlockung.*

उपप्रुत् Adj. *heranwallend.*

उपप्रेक्षण n. *ruhiges Zusehen, das Nichtbeachten.*

उपप्रेष m. *Aufforderung.*

उपप्लव m. 1) *Heimsuchung, widerwärtiger Zufall, Unfall, Unglück, Störung;* insbes. von *widerwärtigen Naturereignissen* und *Finsternissen.* — 2) *Kampfplatz* MBh. 2,23,25. — 3) *Rand* Çulbas. 2,37.

उपप्लविन् Adj. *von einem Unfall betroffen.* Zugleich *verfinstert* Kâd. 234,6.

उपप्लव्य n. N. pr. der Hauptstadt der Matsja.

उपबन्ध m. 1) *Verbindung.* — 2) *Band, Strick.* — 3) *Anführung, Citat* Taitt. Prât. 1,59. — 4) *Anwendung, Gebrauch* (eines Wortes u. s. w.) Bâdar. 3,4,24. — 5) *eine best. Art zu sitzen.* — 6) *Suffix.*

उपबन्धन n. = उपबन्ध 4) Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,24.

*उपबर्क् m. *Kissen.*

उपबर्हण 1) Adj. (f. श्रा) *mit einem Polster versehen* Vaitân. 36,7. — 2) m. *a)* Bein. des Gandharva Nârada VP.^{2} 2,20. — *b)* N. pr. eines Gebirges. — 3) f. ई *Kissen, Polster.* — 4) n. dass.

उपबर्हिण m. v. l. für उपबर्हण 2) *b*).

*उपबल्ह Adj. *ziemlich viel.*

उपबाहु m. 1) *Unterarm.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

उपबाह्यकमृज्रयी und उपबाह्या f. N. pr. einer Gattin des Bhṛgámâna Hariv. 1,37,3. 4.

*उपबिन्दु m. N. pr. eines Mannes gaṇa बाह्वादि in der Kâç.

उपबिल Adj. *neben der Oeffnung befindlich* Mânava im Comm. zu Kâtj. Çr. 9,9,25.

उपबृंहण n. *das Befestigen, Kräftigen, Fördern* R. ed. Bomb. 1,4,6.

उपबृंहिन् Adj. *kräftigend, fördernd.*

उपब्द 1) m. *Geräusch, Geklapper, Gerassel* u. s. w. — 2) f. उपब्दा oder m. उपब्दि *ein best. giftiges Thier* AV. 2,24,6.

उपब्दि m. = उपब्द 1).

उपब्दिमत् Adj. *geräuschvoll, laut*

उपभङ्ग m. *Glied einer Strophe.*

उपभाषा f. *ein untergeordneter Provincialdialect.*

उपभुक्तधन Adj. *der sein Vermögen genossen hat* und zugleich m. N. pr. eines Kaufmanns.

उपभुक्ति f. *die tägliche Bewegung eines Gestirns.*

उपभूषण n. *Schiff und Geschirr.*

उपभृ॑त् f. *eine hölzerne Opferkelle.*

उपभेद् m. *Unterart, Species.*

उपभैमि Adv. *neben* Bhaimî (Damajantî) Naish. 3,1.

उपभोक्तृ॑ Nom. ag. *Geniesser, Niessbraucher, Gebraucher.*

उपभोग m. *Genuss, Niessbrauch, Gebrauch* (vom *coitus* 108,4); *Genuss*, so v. a. *Genussmittel.* Bei den Gaina *wiederholter Genuss desselben Gegenstandes.*

उपभोगवत्त् Adj. *Genüsse gewährend* zu Spr. 4491.

°उपभोगिन् Adj. *geniessend, niessbrauchend.*

उपभोग्य Adj. 1) *zu geniessen, — niessbrauchen, —gebrauchen, was genossen u. s. w. wird.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Object des Genusses* MBh. 1,204,20.

उपभोक्तृ॑ Adj. *geniessend, essend.*

°उपभोज्य Adj. *sich zum Genuss für — eignend.*

उपम॑ Adj. (f. आ) 1) *der oberste, höchste.* — 2) *der höchste, herrlichste, trefflichste.* — 3) *der nächste, erste.*

उपमज्जन n. *Bad, Abwaschung.*

उपमद्गु m. N. pr. *eines jüngern Bruders des* Madgu.

उपमन्त्रण n. *das Bereden, Beschwatzen.*

1. उपमन्त्रि॑न् Adj. *ermunternd, antreibend.*

2. उपमन्त्रिन् m. *ein fürstlicher Rath zweiten Ranges.*

उपमन्थनी॑ f. *Rührstab.*

उपमन्थितृ॑ Nom. ag. *der* (Butter u. dgl.) *rührt.*

उपमन्यु॑ 1) Adj. *eifrig, anstrebend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उपमर्द् m. 1) *heftiger Druck.* — 2) *Zufügung eines Leids, — Schadens, Beeinträchtigung.* — 3) *Vernichtung* Comm. zu Njâyas. 4,1,14. — 4) *Unterdrückung, das Verschwindenlassen* (eines Lautes) Njâyas. 2,2,59.

उपमर्दक Adj. 1) *vernichtend, zu Grunde richtend.* — 2) *unterdrückend, aufhebend.*

उपमर्दन n. 1) *Zufügung eines Leids, Beleidigung* Comm. zu Mṛicch. 18,20. — 2) *das Unterdrücken, Aufheben.*

°उपमर्दिन् Adj. *vernichtend, zu Grunde richtend.*

उपमश्रवस् 1) Adj. *hochberühmt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

1. उपमा॑ Adv. *in nächster Nähe.*

2. उपमा॑ f. 1) *Verhältniss der Aehnlichkeit* oder *Gleichheit, Vergleichung, Gleichniss* (auch rhet.). Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *ähnlich, gleichend.* अलब्धोपम *keinen Vergleich zulassend.* — 2) *Vergleichungswort.* — 3) *ein best. Metrum.*

उपमा॑त् = उपमित्.

*उपमातर् f. *Amme.*

उपमाति f. 1) *das Angehen mit einem Wunsche, — einer Bitte, Ansprache, Anrede.* — 2) *der Anrede zugänglich, affabilis.*

उपमातिवे॑नि Adj. *eine Ansprache gern aufnehmend.*

उपमा॑द् m. *Belustigung, Erheiterung.*

उपमान n. 1) *Vergleich, Aehnlichkeit, Analogie.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *ähnlich, gleichend.* — 2) *das womit Etwas verglichen wird.* — 3) *Vergleichungswort.*

उपमानचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

उपमानता f. 1) *Gleichheit.* °तां प्राप् *einem Dinge* (Gen.) *in Etwas* (Loc.) *gleich werden.* — 2) Nom. abstr. zu उपमान 2).

उपमानत्व n. Nom. abstr. zu उपमान 2) Comm. zu Vâmana 4,3,15.

उपमानवत्त् Adj. *ähnlich* Çatr. 14,162.

उपमा॑म् Adv. *am Höchsten.*

उपमारण n. *das Untertauchen* (trans.).

उपमालुपक्त n. in der Rhet. *ein best. Gleichniss.*

उपमालिनी f. *ein best. Metrum.*

उपमाव्यतिरेक m. in der Rhet. *ein best. Gleichniss* 252,24.

उपमास्य Adj. *allmonatlich.*

उपमि॑त् f. *Strebepfeiler, Stützbalken.*

उपमिति f. 1) *Aehnlichkeit.* — 2) *Schlussfolge nach Analogie.*

*उपमित्र n. *ein Freund in zweiter Reihe.*

उपमीमांसा॑ f. *das Bedenken, Besinnen.*

उपमुखम् Adv. *am Munde* Lâṭj. 4,2,6.

उपमूलम्॑ und उपमूल° (Gobh. 1,5,7) Adv. *an der Wurzel.*

*उपमेत m. *Vatica robusta W. u. A.*

उपमेय Adj. *zu vergleichen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *was verglichen wird;* n. *der verglichene Gegenstand.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Vâmana 4,3,15.

उपमेयोपमा f. *ein Gleichniss von der Form: a gleicht b, und b gleicht a* Kâvjapr. 10,5.

उपय॑ज्ञ f. (Nom. °यॅट्) Bez. *von eilf Zusatzsprüchen beim Thieropfer* (VS. 6,21) Maitr. S. 3,10,4.

उपयन Kathâs. 14,31 fehlerhaft für उपायन.

उपयन्तृ॑ Nom. ag. *Gemahl.*

उपयन्त्र n. *chirurgisches Hülfswerkzeug.*

उपयम m. (adj. Comp. f. आ) *das Sichzulegen, Heirathen* (einer Frau) und *das Anlegen* (eines Feuers) Gaut.

उपय॑मन 1) Adj. *unterfassend, zum Unterfassen dienend.* — 2) f. ई॑ a) *Unterlage.* — b) *Schöpflöffel.* — 3) n. *das Heirathen, zur Frau Nehmen.* — Fehlerhaft für उपगमन Kâd. II,141,12.

उपयष्टृ॑ Nom. ag. *der bei der* Upajag *thätige Priester.*

उपयाचन, °याचित und *°याचितक n. *Bitte, Forderung.*

उपयाज m. 1) = उपयज्. — 2) N. pr. *eines jüngern Bruders des* Jâga.

उपयान n. *das Herankommen, Herbei—, Ankunft.*

उपयापन n. *das Hinführen zu, Zusammenführen mit* (Instr.).

उपयाम॑ m. 1) *ein best. irdenes Geschirr* AV. Prâjaçc. 37,14. Comm. zu TS. 3,2,8,1. — 2) Pl. *die mit* उपयाम॑गृहीत: *beginnenden, beim* Soma-*Schöpfen dienenden Sprüche.* — 3) **das Heirathen einer Frau* (obj.). — 4) von unbekannter Bed. VS. 25,2.

उपयाम॑गृहीत Adj. *mit* Upajâma 1) *geschöpft* VS. 7,4.12.20. Ind. St. 2,99.

*उपयामवत्, *°यामिन् Adj. von उपयाम.

उपयायिन् Adj. *herankommend.*

उपयुत m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,334.

उपयुयुत्सु Adj. *anzuwenden beabsichtigend.*

उपयै॑ Dat. Inf. *zu kommen* RV. 8,47,12.

उपयोक्तृ॑ Nom. ag. *der da anwendet, Gebrauch macht* (von einer Nahrung).

उपयोक्तव्य Adj. *zu geniessen* 40,4.

उपयोग m. 1) *Anwendung, Verwendung, Gebrauch, Genuss* (von Speisen und Getränken). °गं व्रज्, इ oder गम् (Spr. 7630) *zur Anwendung kommen.* — 2) *Erwerbung, Erlernung* Gaut.

उपयोगिन् Adj. 1) *zur Anwendung kommend, dienlich, förderlich, angemessen.* Nom. abstr. °गिता f. (Naish. 2,48) und °गित्व n. — 2) am Ende eines Comp. *anwendend, gebrauchend.*

उपयोग्य Adj. = उपयोज्य Bâlar. 254,6.

उपयोजन n. 1) *das Anspannen.* — 2) *Gespann.*

उपयोज्य Adj. *anzuwenden, zu gebrauchen, was angewandt* oder *gebraucht wird* 217,10.

*उपयोषम् Adv. v. l. für उपज्योषम्.

उप॑र 1) Adj. (f. आ) a) *unterhalb gelegen, der untere.* — b) *der hintere.* — c) *der spätere.* — d) *der nähere, benachbarte.* — 2) m. a) *der untere Stein, auf welchem der* Soma *mit den Handsteinen ausgeschlagen wird.* — b) *der untere Theil des Opferpfostens.* — c) **Wolke.* — d) **Weltgegend.* — 3) f. आ Pl. Loc. *in der Nähe.*

*उपरक्षण n. *Piquet, Feldwache.*

उपरञ्जक Adj. 1) *färbend.* — 2) *einem Dinge eine Färbung gebend, auf dasselbe Einfluss übend.*

उपरञ्ज्य Adj. *dem eine Färbung gegeben wird, worauf ein Einfluss geübt wird.*

उपरतशोणिता Adj. f. *deren menses aufgehört haben* Gobh. 2,5,8.

उपरितात् f. *Nähe.* Nur im Loc.

उपरति f. 1) *das Aufhören.* — 2) *Quietismus* 256,1.11. — 3) *Tod* Kâd. II,100,17. 112,12.

उपरत्न n. *ein Edelstein niederer Gattung.*

उपरन्ध्र n. *ein best. Theil des Körpers beim Pferde.*

उपरम m. 1) *das Aufhören, zu Ende Gehen, Ablauf.* Nom. abstr. °त्व n. 259,15. — 2) *das Abstehen von, Aufgeben.* — 3) *Hingang, Tod* Kâd. II,141,22.

उपरमण n. *das zur Ruhe Kommen* 256,11.

उपरव m. *Schallloch;* so heissen *Gruben, über welchen der* Soma *ausgeschlagen wird, damit der Schall der Steine verstärkt wird.*

उपरस m. *Halbmetall.*

उपराग m. 1) *Färbung.* — 2) *Verfinsterung, Finsterniss.* — 3) *Einfluss* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,20.

उपरागदर्पण m. Titel eines astron. Tractats.

उपराज 1) *m. *Unterkönig.* — 2) °म् Adv. *in Gegenwart des Königs* Ind. St. 15,287.

*उपराधय Adj. gaṇa ब्राह्मणादि.

*उपराम m. *das Aufhören.*

*उपराव m. Nom. act.

उपरि 1) Adv. *a) oben, darauf, nach oben.* Wiederholt *über einander* 268,3. Suçr. 1,238,13. — *b) überdies, dazu, ferner.* Wiederholt *immer wieder* Kâd. 188,18. II,89,17. — *c) nachher.* — 2) Praep. *a) über, oberhalb, über — hinaus, auf, hinauf in;* mit Acc., Gen., Abl., Loc. und am Anfange oder Ende eines adv. Comp. उपर्युपरि mit Acc. *unmittelbar über* Tâṇḍja-Br. 6,5,14. mit Gen. *hoch über* MBh. 3,53,2. — *b) über* (der Zahl, dem Werthe nach); mit Gen. oder am Ende eines adv. Comp. — *c) nach* (zeitlich), mit Gen. oder am Ende eines adv. Comp. — *d) in Bezug auf, in Betreff von, wegen;* mit Gen.

उपरिकाण्ड n. Titel des 3ten Kâṇḍa in Maitr. S.

*उपरिकुटी f. *Bodenkammer.*

उपरिग Adj. *darüber sich bewegend, — fliegend.*

उपरिचर m. Bein. des Königs Vasu.

°उपरिचिह्नित Adj. *oben mit — gekennzeichnet.*

उपरिज Adj. *hervorwachsend, herausragend.*

उपरिज्ञानु Adv. *oberhalb des Knies* Âpast.

उपरितन Adj. (f. आ) 1) *der obere* Mṛkkh. 51,18, v.l. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 3,6,2. — 2) in einem Buche so v. a. *nachfolgend, nächstfolgend* Comm. zu Njâjam. 2,2,5. 3,21. 9,2,16.

उपरितल n. *superficies* Mṛkkh. 51,18. Daçak. 85,4.

उपरितस् Adv. *darüber* Hemâdri 1,306,7.

उपरिदंष्ट्रिन् Adj. *in der oberen Kinnlade Schneidezähne habend.*

उपरिनाभि Adv. *über dem Nabel.*

उपरिन्यस्त Adj. *darauf gesetzt.*

उपरिपात्र n. *Oberschale, Deckel* Hemâdri 1,231,9. Vgl. ऊर्ध्वपात्र.

उपरिपुरुष m. *ein darauf befindlicher Mann.*

उपरिप्रुत् Adj. *von oben herkommend.*

उपरिबभ्रव m. N. pr. eines Ṛshi.

उपरिबुध्न Adj. *über den Boden emporragend.*

उपरिभक्त Adj. *nach dem Essen angewendet* Karaka 6,20.25.

उपरिभाग m. *Obertheil* Comm. zu TS. Prât. 2, 37.41. Hemâdri 1,190,7.

उपरिभाव m. *das Darübersein, Höhersein.*

उपरिभूमि Adv. *über dem Boden.*

(उपरिमर्त्य) °मर्तिन्ध Adj. *über die Sterblichen sich erhebend.*

*उपरिमेखल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उपरियान n. *das nach oben Gehen, in den Himmel Kommen.*

उपरिशयन n. *erhöhte Lagerstatt.*

उपरिशय्या f. dass. Âpast. Gobh. 3,1,18.

उपरिशायिन् Adj. *auf einem erhöhten Lager ruhend.*

उपरिश्रेणिक Adj. *in der oberen Reihe stehend.*

उपरिषद् und °षद्य (Tâṇḍja-Br. 5,5,1) = °सद् und °सद्य.

उपरिष्टाज्ज्योतिष्मती f. und °ज्योतिस् *ein best. ved. Metrum.*

उपरिष्टात् 1) Adv. *a) oben, oberhalb* 116,12. *von oben her.* — *b) hinten.* — *c)* in einem Buche u. s. w. *weiterhin, später, im Folgenden.* — *d) nachher.* — 2) Praep. *a) über, auf, hinab auf;* mit Acc. oder Gen. (Çulbas. 1,39). — *b) hinter,* mit Gen. — *c) über, in Bezug auf, in Betreff von;* mit Gen.

उपरिष्टात्स्वाहाकृति Adj. *mit hinterher folgendem* Svâhâ-*Ruf* Çat. Br. 3,8,1,16. 13,2,11,2.

उपरिष्टाद्उपयाम Adj. *mit hinterher folgenden* Upajâma-*Sprüchen* TS. 6,5,10,3.

उपरिष्टाद्धृक्ता f. *ein best. ved. Metrum.*

उपरिष्टाद्वात m. *Wind von oben* Maitr. S. 2,7,20.

उपरिष्टाल्लक्षण Adj. (f. आ) *hinten das Merkmal habend* Çat. Br. 1,7,2,19.

उपरिष्ट Adj. = उपरिस्थ Daçak. 16,2.

उपरिसद् Adj. *oberhalb sitzend, — wohnend.*

उपरिसद्य n. *das Sitzen in der Höhe.*

उपरिस्थ (!) Adj. (f. आ) *oben —, darüber stehend, darauf befindlich* Maitrjup. 2,4. *stehend auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,591,1.13.

उपरिस्थापन n. *das Darauflegen.*

उपरिस्थायिन् Adj. *höher stehend, überragend* Comm. zu TS. Prât. 21,1.

उपरिस्थित Adj. = उपरिस्थ.

उपरिस्पृश् Adj. *emporragend.*

उपरिहस्त m. *eine höher stehende Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,285,8.

उपरीतक m. *quidam coeundi modus.*

उपरूप n. *ein schlechtes Symptom* Karaka 5,12.

उपरूपक n. *ein Schauspiel von untergeordneter Gattung.*

उपरोध m. 1) *Versperrung, Obstruction, Hemmung.* — 2) *Störung, Schädigung, Beeinträchtigung.* — 3) *Zwistigkeit, Misshelligkeit.* — 4) = अनुरोध *Rücksicht.*

*उपरोधक n. *ein inneres Gemach.*

उपरोधन n. 1) *Belagerung.* — 2) *Hemmniss.*

°उपरोधिन् Adj. 1) *gehemmt —, gestört —, unterbrochen durch.* — 2) *hemmend, störend, beeinträchtigend.*

उपर्यासन n. *das Sitzen in der Höhe.*

उपर्यासीन Adj. *erhöht sitzend* Ait. Âr. 468,3 v.u.

उपल 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Stein.* — *b) Edelstein* Jâgñ. 3,36. — *c) *Wolke.* — 2) f. उपला *a) der obere, kleinere Mühlstein.* — *b) * = शर्करा.

उपलक m. *Stein.*

उपलत in इरूपलत.

उपलक्षक Adj. 1) *implicite bezeichnend, — ausdrückend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 4,23.8,34. — 2) *wahrnehmend, errathend* Spr. 4976.

उपलक्षण 1) n. *a) Bezeichnung.* — *b) das implicite Bezeichnen, elliptische Bezeichnung.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (267,21). — *c) Merkmal.* — *d) das Schauen nach.* — 2) f. आ = 1) *b).*

उपलक्षयितव्य Adj. *worauf man zu achten hat* Suçr. 1,43,9.

उपलक्ष्य Adj. *erkennbar.*

*उपलधिप्रिय m. fehlerhaft für वालधिप्रिय.

उपलप्रक्षिन् Adj. *mit dem Mühlstein hantirend.*

उपलब्धृ Nom. ag. *Wahrnehmer* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,162. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,25.

उपलब्धव्य Adj. *wahrzunehmen.*

उपलब्धार्थ Adj. (f. आ) *was man vernommen hat.*

उपलब्धि f. 1) *Erlangung.* — 2) *Auffassung, Wahrnehmung, das Gewahrwerden, Verständniss.* — 3) *Vernehmbarkeit.*

उपलब्धिमत्त् Adj. 1) *wahrnehmend.* °मत्त्व n. *Fähigkeit der Wahrnehmung.* — 2) *vernehmlich, verständlich.*

उपलब्धिसम m. *im* Njâja *das Sophisma: dagegen ist einzuwenden, dass die Erscheinung nicht immer dieselbe Ursache hat.* Njâjas. 5,1,27. Sarvad. 114,12.

*उपलभेदिन् m. *Coleus scutellarioides Benth.*

उपलभ्य Adj. 1) *zu erlangen.* — 2) *wahrzunehmen.*

उपलम्भ m. 1) *Erlangung.* — 2) *Wahrnehmung, Empfindung.* — 3) fehlerhaft für उपालम्भ.

उपलम्भक Adj. 1) *wahrnehmend.* — 2) *wahrnehmen lassend.*

उपलम्भन n. 1) *Wahrnehmung.* Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,1,4. — 2) *Intellect.*

उपलम्भ्य Adj. *was man sich zu eigen zu machen hat.*

उपलकुस्त m. N. pr. eines Kâṇḍâla.

उपलाभ m. *Erhaschung,* in अनुपलाभ.

उपलालन n. und °ना f. *das Hätscheln* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,77,12.

*उपलिङ्ग n. *ein Unglück verheissendes Zeichen.*

उपलिप्सा f. *das Verlangen nach* Spr. 2337.

उपलिप्सु Adj. *zu erfahren begierig,* mit Acc.

उपलेख m. Titel eines gramm. Tractats. °पञ्जिका f. und °भाष्य n. *Commentare* dazu Ind. St. 1,82.

*उपलेट gaṇa गौरादि.

उपलेप m. 1) *das Bestreichen mit Kuhmist.* — 2) *Verschleimung* Suçr. 1,155,15. — 3) *Abstumpfung, Stumpfheit.*

उपलेपन n. 1) *das Bestreichen, Beschmieren,* insbes. *mit Kuhmist* Agni-P. 38,42. — 2) *Kuhmist* Kâraka 3,8.

उपलेपिन् Adj. 1) *zur Salbe dienend.* — 2) *verstopfend.*

*उपलोट gaṇa गौरादि. = कोष्ठ Nigh. Pr.

उपलोह्न m. n. etwa *Halbmetall.*

उपवक्तृ Nom. ag. 1) *Zusprecher, Ermunterer.* — 2) Bez. *eines best. Priesters* Comm. zu TBr. 2, 411,15. 412,2. Âçv. Çr. 5,7,3.

उपवङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उपवञ्चन in सूपवञ्चन.

*उपवट m. *Buchanania latifolia Roxb.*

उपवन n. (adj. Comp. f. आ) *Wäldchen, Hain.*

उपवनविनोद m. Titel eines Werkes.

उपवत्त् Adj. *das Wort* उप *enthaltend.* f. °ती (sc. ऋच्) Çat. Br. 2,3,4,9. 16. Lâṭj. 4,5,19. Tâṇḍja-Br. 11,1,1. 2.

उपवर्णन n. 1) *das Schildern, Beschreiben, genaues Angeben.* f. आ dass. Hemâdri 1,533,9. — 2) *das Verherrlichen, Lobrede auf* Bâlar. 183,4.

*उपवर्त *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उपवर्तन n. 1) *das Vorführen.* — 2) **Tummelplatz, Land.*

उपवर्ष m. N. pr. *eines jüngern Bruders des* Varsha.

*उपवल्लिका f. = अमृतस्रवा.

उपवल्हू m. *Herausforderung zum Wettstreit.*

उपवसथ् m. 1) *Fasttag,* Bez. *des Vorabends des* Soma-*Opfers* und *der Feier dieses Tages.* — 2) **Dorf.*

उपवसथीय und °वसथ्य Adj. *zum* Upavasatha 1) *bestimmt.*

उपवसन in पयोप° und पीवोप°.

उपवसनीय Adj. = उपवसथीय.

*उपवस्त n. *Fasten.*

*उपवस्तृ Nom. ag. *der da fastet.*

उपवस्तव्य Adj. *mit Fasten zu begehen* Gobh. 1,5,5.

*उपवस्ति gaṇa वेतनादि.

उपवह् n. *Unterlage des Joches auf dem Nacken eines Stieres, um diesen einem höhern Jochgenossen gleichzumachen.*

उपवा f. *das Anwehen.*

1. उपवाक् m. *Anrede, Preis.*

2. उपवाक m. und °का f. Indra-*Korn* (इन्द्रयव).

उपवाकसक्तवः.

(उपवाक्य) °वाक्य्र und (°वाच्य) °वाचिक्र Adj. *anzureden, zu preisen.*

उपवाजन n. *Fächer.*

उपवात Adj. *trocken.* Holz Âçv. Gṛhj. 3,8,4.

उपवाद m. *Tadel, Anfahrung* Ait. Âr. 315,1 (अप° gedr.).

उपवादिन् Adj. *tadelnd, schmähend.*

उपवास m. *n. 1) *Fasten* (religiös und diätetisch) Gaut. Spr. 7623. 7802. — 2) *das Anlegen des heiligen Feuers.*

उपवासक m. = उपवास 1).

उपवासन n. *Anzug, Ueberwurf.*

उपवासव्रतिन् Adj. *in Folge eines Gelübdes fastend* Naish. 3,101.

उपवासिन् Adj. *fastend.*

उपवाह् m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,165.

°उपवाहिन् Adj. *hinfliessend zu* MBr. 1,63,35.

उपवाह्य 1) Adj. *a) herbeizuführen.* — *b) zum Fahren* oder *Reiten dienend.* °कोणुका Kâd. II,47, 11. — 2) m. *a) Reitthier.* — *b) *ein von einem Fürsten geritteter Elephant.*

*उपविचार m. *Umgegend* (buddh.).

उपविद् f. *das Aufsuchen, Erkunden.*

*उपविन्ध्य m. *das an den* Vindhja *grenzende Land* Gal.

*उपविपाशम् Adv. *an der* Vipâç.

उपविमोकम् Adv. *mit Wechsel der Zugthiere.*

उपविष 1) n. *ein leichteres Pflanzengift.* Sieben aufgezählt Bhâvapr. 2,109. — 2) *f. आ *Aconitum ferox.*

*उपविषाणिका f. *ein Aconitum* Nigh. Pr.

उपविष्टक Adj. von einer Leibesfrucht, *die über die Zeit bleibt.*

उपवीणय्, °यति *Jmd* (Acc.) *auf der* Vînâ *vorspielen* Kâd. 147,15.

उपवीत n. 1) *das Behängtsein mit der heiligen Schnur.* — 2) *die heilige Schnur.*

उपवीतक n. = उपवीत 2).

उपवीतिन् Adj. *die heilige Schnur über die linke Schulter tragend.*

उपवीर् m. *ein best. böser Geist* Pâr. Gṛhj. 1,16,23.

उपवृत्त n. *ein best. mit dem ersten Verticalkreis parallel laufender Kreis* Comm. zu Golâdhj. 8,67.

उपवृत्ति f. *das an seine Stelle Rücken.*

उपवेणा f. N. pr. eines Flusses MBh. 3,222,24.

उपवेणु m. etwa *gewöhnliches Rohr.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hemâdri 1,363,2.

उपवेद् m. *Neben-Veda, eine den 4 Veda untergeordnete Klasse von Werken.*

उपवेदनीय Adj. *ausfindig zu machen* Comm. zu Njâjas. 1,1,37.

उपवेश् m. 1) *das Sichniederlassen.* — 2) *das Obliegen, Sichhingeben.* — 3) N. pr. eines Ṛshi.

उपवेशन n. 1) *das Niedersitzen.* — 2) *Sitz.* — 3) *das Obliegen, Sichhingeben.* — 4) *Stuhlgang.*

उपवेशि m. N. pr. eines Mannes.

°उपवेशिन् Adj. 1) *obliegend, sich hingebend.* — 2) *Stuhlgang habend* Kâraka 6,18.

उपवेष् m. *Schürhaken* Gaim. 6,4,47.

उपवेष्टन n. *das Umwickeln mit Windeln* Kâraka 3,6.

उपवेष्टितिन् Adj. *der ein Tuch um die Lenden geschlagen hat* Âpast.

*उपवैणव n. *die drei Tageszeiten.*

उपव्याख्यान n. *Erklärung* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,125.

*उपव्याघ्र m. *der kleine Jagdleopard* Râgân. 19,6.

उपव्युषम् (Âpast. und Kâraka 3,8) und °व्युषसम् Adv. *um das Morgenroth.*

उपव्रजम् Adv. *in der Nähe der Kuhhürde.*

उपव्रय m. *die Gegend um das Schlüsselbein* Lâṭj. 1,5,7.

उपशद् m. 1) **Aufhebung eines Zeugungshindernisses.* — 2) *ein best.* Ekâha Âçv. Çr. 9,8,22. Vaitân.

उपशफ m. *Afterklaue.*

उपशम m. 1) *das zur Ruhe Gelangen, Nachlassen, Aufhören, Erlöschen.* — 2) *Ruhe,* — *des Gemüths* MBh. 3,102,17. — 3) Bez. *des 20ten* Muhûrta Ind. St. 10,296.

उपशमक्षय m. bei den Gaina *das Zunichtewerden des Thätigkeitsdranges in Folge des zur Ruhe Kommens.*

उपशमन 1) Adj. (f. ई) *zur Ruhe bringend, stillend.* —2) n. *a) das Erlöschen.* — *b) das zur Ruhe Bringen, Stillen* Spr. 7701.

उपशमनीय Adj. 1) *zur Ruhe zu bringen,* — *stillen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *zur Beruhigung geeignet* Kâraka 6,10.

उपशमवत् Adj. *im Gemüth beruhigt.*

उपशमायन Adj. *auf dem Wege zur Ruhe des Gemüths seiend.*

उपशय 1) Adj. *daneben* —, *daliegend.* — 2) m. *a) *das daneben Liegen.* — *b) das Wohlbekommen, Zuträglichkeit, begünstigender Umstand.* — *c) Vorliebe.* — *d)* Bez. *des 12ten* Jûpa TS. 6,6,4,4. Nom. abstr. उपशयत्व n. ebend. — 2) f. आ *ein bereit liegendes Stück Thon.*

*उपशरदम् Adv. *zur Herbstzeit.*

उपशल्य n. 1) *ein Pfahl mit eiserner Spitze* (Nîlak. und zwar m.) MBh. 3,15,6. — 2) *offener Platz vor einer Stadt* oder *einem Dorf; nächste Umgebung* überh.

उपशल्यक n. *ein offenes Plätzchen in der Umgebung* Kâd. 56,1.

उपशाकि m. etwa *Helfer.*

उपशाखा f. *Zweig* Sâj. zu ṚV. 7,33,6.

उपशान्ति f. *das zur Ruhe Gelangen, Nachlassen, Aufhören, Schwinden.*

उपशामक Adj. *zur Ruhe bringend* Lalit. 250,20.

*°उपशाय m. *die Reihe bei Jmd zu schlafen, abwechselndes Schlafen bei Jmd.*

उपशायक 1) *Adj. (f. °यिका) *abwechselnd bei Jmd schlafend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

उपशायिन् Adj. 1) *liegend an* (Acc.). — 2) *liegend, schlafend.* — 3) *sich schlafen legend.*

उपशाल 1) n. *Vorhof.* — 2) *°म् *am Hause.*

उपशिंकृन n. *Riechmittel.*

उपशिक्षा f. 1) *Erlernung.* — 2) *Lernbegierde.*

उपशिरस् Adv. *am Kopfe* Kauç. 86.

*उपशिव m. N. pr. eines Mannes.

उपशिष्य m. *ein Schüler vom Schüler.*

उपशीर्षक n. *eine Krankheit des Kopfes* Çâṅg. Saṁh. 1,7,86.108.

उपशेवरी Adj. f. *daneben liegend* Maitr. S. 2, 13,16. Kâṭh. 39,9.

*उपशुनम् Adv. *in der Nähe eines Hundes.*

उपशूनम् s. उपसूनम्.

उपशैल m. *ein kleinerer Berg* Hemâdri 1,496,15.

उपशोभन 1) Adj. *schmückend.* — 2) n. *das Aufschmücken.*

उपशोभा f. *Schmuck* Çiç. 13,36. *Nebenschmuck,* — *verzierung* Agni-P. 29,15.16.18.46. 30,16. Hemâdri 1,177,17. 194,17.

उपशोभिका f. *Schmuck, Verzierung* Agni-P. 29,48.

उपशोभिन् Adj. *ein schönes Aussehen habend.*

उपशोषण Adj. *auftrocknend, ausdörrend.*

उपश्री f. *Decke, Ueberwurf.*

उपश्रुति 1) m. N. pr. eines bösen Geistes Pâr. Gṛhj. 1,16,23. — 2) f. *a) das Aufhorchen, Lauschen.* — *b) das Hören.* — *c) Bereich des Hörens.* — *d) Gerücht* MBh. 5,30,5. — *e) Orakelstimme.* शकुनोप° dass. Prasannâr. 135,1. — *f)* N. pr. einer Göttin, die Verborgenes enthüllt, MBh. 5,13,26.27.

उपश्रोतृ Nom. ag. *Zuhörer, Lauscher* Vaitân.

उपश्लाघा f. *Grossthuerei.*

उपश्लेष m. 1) *unmittelbare Berührung.* — 2) *Umarmung.*

उपश्लेषण n. *das Anschliessen, Anheften.*

उपश्लोक m. N. pr. des Vaters des 10ten Manu.

*उपश्लोकय्, °यति *in Çloka besingen.*

उपश्वस् Adj. *dröhnend.*

उपष्टम्भ und °क s. उपस्तम्भ und °क.

उपष्टुत् Adv. *auf den Ruf, zu Befehl, zur Hand.*

उपस् *Schooss.* Nur Loc. उपसि.

उपसंयोग m. *Nebenbeziehung, Modification.*

उपसंरोह m. *Verwachsung.*

उपसंवाद m. *das Uebereinkommen.*

उपसंव्यान n. *Untergewand.*

उपसंस्कार m. *ergänzende Behandlung.*

उपसंस्थान n. etwa *eine secundäre Erscheinungsform.*

उपसंकर्तव्य Adj. *herbeizuschaffen* Lalit. 225,18. 232,11.

उपसंकार m. 1) *das Ansichziehen, Einziehen* (einer gezückten Waffe) MBh. 3,168,67. — 2) *Annäherung* TS. Prât. 2,24.31. — 3) **Bändigung* (buddh.). — 4) *Zusammenfassung am* und *als Schluss, Résumé.* — 5) *Ende, Abschluss, Epilog.*

उपसंकारप्रकरण n. Titel eines Werkes.

उपसंकारिन् in अनुप°.

उपसंकृति f. *Abschluss, Katastrophe* (im Schauspiel).

उपसंक्रमण n. *das Hinschreiten zu* Lalit. 39,18.

उपसंक्रान्ति f. *das Hinübergelangen,* — *geschafft-werden* Râgat. 8,722.

उपसंक्षेप m. *gedrängte Zusammenfassung.*

उपसंख्य Adj. etwa *annäherungsweise der Zahl nach zu bestimmen.*

उपसंख्यान n. *das Hinzuzählen,* — *fügen.*

उपसंख्येय Adj. *hinzuzuzählen,* —, — *fügen zu* (Loc.).

उपसंगमन n. *fleischliches Beiwohnen* Gaut.

उपसंग्रह m. 1) *das Umfassen* (z. B. der Füsse). — 2) **das Umfassen der Füsse als ehrerbietige Begrüssung.* — 3) *das Nehmen* (einer Frau). — 4) *Zusammenbringung,* — *schaarung.* — 5) *Anreihung.* — 6) *Polster, Matratze.*

उपसंग्रहण n. 1) = उपसंग्रह 1) Gaut. 1,52. 6,1. — 2) = उपसंग्रह 2) Âpast. Gaut. 6,8.

उपसंग्राह्य Adj. *dessen Füsse man umfassen soll* Âpast.

उपसंघात m. *das Zusammenfassen im Geiste* Comm. zu Nâjas. 1,1,22.

उपसंचार m. *Zugang, Eingang* Gobh. 4,2,7.

उपसत्क am Ende eines adj. Comp. = उपसद् 3) *d).*

उपसत्तृ Nom. ag. 1) *der Nahende, Verehrer.* — 2) *Bewohner.*

*उपसत्ति f. 1) = सङ्ग. — 2) = सेवा. — 3) = प्रतिपादन.

उपसत्त्व n. Nom. abstr. zu उपसद् 3) *d)* Maitr. S. 3,8,1.

उपसद् 1) Adj. *aufwartend, dienend.* — 2) m. Bez. *best. Feuer.* — 3) f. *a) Belagerung, Berennung* Kâṭh. 24,10. — *b) Aufspeicherung.* — *c) Aufwartung.* — *d) eine best. der* Sutjâ *vorangehende mehrtägige Feier beim* Soma-*Opfer.* उपसत्पथ m., उपसद्रूप n. Çat. Br. 11,2,3,26.

उपसद् 1) m. = उपसद् 3) *d).* — 2) f. उपसदी *Dienerschaft* oder *Nachkommenschaft.*

उपसदन n. 1) *ehrfurchtsvolle Begrüssung* MBh. 1,132,5. — 2) *das Gehen an Etwas, Verrichten* Gaut. — 3) *das bei Jmd* (Gen.) *in die Lehre Gehen,* mit Loc. des zu Erlernenden MBh. 3,309,17. — 4) *Feier* (eines Opfers) R. 1,50,14.

उपसद्य Adj. *dem man verehrend nahen, dienen muss.*

उपसद्वन् Adj. *der Verehrung geniesst.*

उपसद्व्रतिन् Adj. *die Uebungen der* Upasad-*Feier einhaltend.*

उपसंतान m. *unmittelbare Verbindung, das Anhängen.*

उपसंध्यम् Adv. *um die Zeit der Dämmerung.*

उपसंन्यास m. *das Aufgeben, Fahrenlassen.*

उपसपत्नि Adv. *in Gegenwart der Nebenfrau* Çiç. 10,45.

उपसमाधान n. *das Aufeinanderlegen.*

उपसमाहार्य Adj. *zusammenzubringen. zuzurü-*

sten.

*उपसमिद्ध und *°समिधम् Adv. *beim Brennholz.*

उपसमिन्धन n. *das Anzünden* Comm. zu TBr. 2,387,5.

उपसमूहन n. *das Hineinschieben.*

उपसंपत्ति f. *das Sichbegeben in eine Lage* u. s. w.

उपसंभाषा f. *freundliches Zureden.*

*उपसर m. *das Belegen, Befruchten.*

*उपसरज्ञ Adj. Mahâbh. 6,81,*b.*

उपसरण n. 1) *das Herantreten an* Megh. 81. — 2) *das Anströmen, krankhafter Andrang.* — 3) *Zufluchtsstätte.*

उपसर्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zusatz.* — 2) *Widerwärtigkeit, Unfall, Ungemach* 292,5. — 3) in der Med. *Anfall, das Besessensein.* — 4) *eine hinzukommende Krankheitserscheinung.* — 5) *Verfinsterung* (eines Gestirns) Kull. zu M. 4,105. — 6) *Präposition.*

उपसर्गवाद् m. Titel eines Werkes.

उपसर्गकारस्तोत्र n. Titel eines Werkes.

उपसर्गिन् Adj. *zu den 30 Tagen des sâvana-Monats einen 31sten hinzufügend* Lâṭj. 4,8,21.

उपसर्जन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Zugiessen, Zuguss* Karaka 7,1. — *b) Verfinsterung* (eines Gestirns) M. 4,105. — *c) etwas Untergeordnetes* (Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 1, 4,19), *Nebenperson;* in der Gramm. *ein Wort, das in der Zusammensetzung oder in der Ableitung seine ursprüngliche Selbstständigkeit einbüsst, indem es zur näheren Bestimmung eines Andern verwendet wird.* — 2) f. ई Pl. *Aufguss.*

उपसर्तव्य Adj. 1) *um Hülfe anzugehen.* — 2) *woran man zu gehen hat, womit man sich befassen soll.*

उपसर्पण n. *das Herantreten, Sichnähern,* insbes. *geräuschloses Hinzugehen; das Hinausgehen auf* (z. B. die Strasse).

उपसर्पितक n. *das Herantreten.* Instr. als scenische Bemerkung *sich nähernd* Bâlar. 146,22.

उपसर्पिन् Adj. *herankriechend.*

*उपसर्या Adj. f. *zu belegen, —befruchten.*

उपसाद Padmap. 8,19 fehlerhaft für 2. उपाङ्ग.

उपसादन n. 1) *das Hinsetzen.* — 2) *ehrfurchtsvolles Hinzutreten zu, das Verehren.*

उपसाधक Adj. *zubereitend,* in भक्तोपसाधक.

उपसान्त्वन n. *freundliches Zureden* P. 1,3,47, Sch. Pl. *freundliche Worte* Kâd. 197,22. 257,2.

*उपसार्य Adj. *woran man heranzutreten hat.*

उपसिन्धु Adv. *am Indus.*

*उपसीरम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

उपसुन्द m. N. pr. eines Daitja, *eines jüngern Bruders des* Sunda.

उपसुपर्णम् Adv. *auf* Suparṇa Bhâg. P. 8,5,29.

उपसूचक Adj. *angebend, verrathend.*

उपसूतिका f. *Geburtshelferin, Gehülfin einer Wöchnerin.*

उपसूनम् (so zu lesen) Adv. *an der Schlachtbank* Hem. Joc. 2,94.

*उपसूर्यक 1) m. *Elater noctilucus* Râgân. 19,125. — 2) n. *Hof um die Sonne.*

*उपसूर्यग m. = उपसूर्यक 1) Gal.

उपसृप्य Adj. *adeundus* Bâdar. 1,3,2. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

उपसृष्ट *n. *Beischlaf.*

उपसेक्तृ Nom. ag. *Begiesser.*

उपसेचन 1) Adj. *zugiessend, zum Zugiessen dienend.* — 2) f. ई *Löffel* oder *Schale zum Zugiessen.* — 3) n. *a) das Zugiessen, Begiessen, Sprengen mit* (Instr.) *in* (Loc.) Pâr. Gṛhj. 3,3,11. — *b) Zuguss, Brühe.* क्षीरोप° *mit Milch übergossener Reis.*

*उपसेन m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

°उपसेवक Adj. *huldigend, hofirend.*

उपसेवन n. 1) *das Huldigen, Hofiren.* — 2) *das Sichhingeben einer Sache, häufiges Gebrauchen, — Geniessen.* — 3) *das Erfahren, Erleiden.*

उपसेवा f. 1) *Huldigung, Verehrung.* — 2) *Hingabe an Etwas, das Obliegen, häufiger Gebrauch, — Genuss.*

°उपसेविन् Adj. 1) *huldigend, dienend, verehrend.* — 2) *sich einer Sache hingebend.*

*उपसोम P. 6,2,194, Sch.

उपस्कर 1) m. und ausnahmsweise n. (adj. Comp. f. आ) *Zuthat, Zubehör, Geräthe, Ausrüstung.* — 2) m. *Gewürz. — 3) m. N. pr. eines Ṛshi.

उपस्कार m. *Ergänzung.*

*उपस्कृति f. Nom. act.

उपस्तम्भ m. 1) *Stütze, Hülfsmittel.* — 2) *Aufregung.*

उपस्तम्भक Adj. *stützend, fördernd.* Nom. abstr. °ता f.

उपस्तम्भन n. *Stütze.*

उपस्तरण n. 1) *das Untergiessen* Comm. zu Njâjam. 10,2,2. — 2) *das Aufsagen eines das Wort* उपस्तृणुते *enthaltenden* Mantra. — 3) *Unterlage, Matratze* Âpast.

उपस्तव m. *Lob* (des Lehrers) Saṁhitopan. 36,4.

उपस्तार m. *Unterguss* Njâjam. 10,2,2.

उपस्ति und उपस्ति m. *Untergebener, Dienstbote.*

उपस्ततरम् Adv. *untergeordneter.*

उपस्तिर 1) f. *Decke.* — 2) °स्तिरे Dat. Inf. *auszubreiten.*

उपस्तुत् f. *Anrufung.*

उपस्तुत m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

उपस्तुति f. *Anrufung, Preis.*

उपस्तुत्य Adj. *zu preisen.*

उपस्तृणीषणि optat. Inf. *hinzubreiten* Ṛv. 6,44,6.

*उपस्त्री f. *Nebenfrau.*

उपस्थ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Schooss* (eig. und übertr.). उपस्थं कर् so v. a. *mit angezogenen Beinen sitzen.* उपस्थकृत (Âçv. Çr. 6,5,5) und °पाद् (Çâṅkh. Gṛhj. 4,8) Adj. *so sitzend.* पिप्पलोपस्थे so v. a. *im Schatten eines Feigenbaumes.* उर्व्युपस्थे, धरोपस्थे *auf dem Erdboden.* — 2) m. n. *die Geschlechtstheile,* insbes. *des Weibes.* उपस्थनिग्रह m. *Bezähmung des Geschlechtstriebes.* — 3) m. *Schooss (Fond) des Wagens.* — 4) m. **anus.* — 5) *Adj. *dabeistehend, nahe.*

*उपस्थक m. *penis* Gal.

उपस्थदघ्न Adj. *bis an den Schooss reichend.*

*उपस्थपत्र m. *der indische Feigenbaum.*

उपस्थपदा f. *ein best. zu den Geschlechtstheilen führendes Gefäss.*

उपस्थसद् Adj. *im Schoosse von — sitzend.*

उपस्था Adj. *auf Etwas stehend.*

उपस्थातर् Nom. ag. 1) *sich einstellend* 214,15. — 2) *Pfleger, Wärter.*

उपस्थातव्य n. impers. 1) *sich einzustellen* Bâlar. 91,6. — 2) *aufzuwarten.*

उपस्थान n. 1) *das zur Seite Stehen, Dasein, Gegenwart.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hemâdri 1,697, 1. — 2) *das Hinzutreten, Nahen, Erscheinen.* उपस्थानं कर् *Jmd* (Dat.) *Zutritt, Gelegenheit zu Etwas geben.* — 3) *Aufwartung, Verehrung.* — 4) *das Herbeischaffen der Effecten des Schuldners* Jolly, Schuld. 305. — 5) beim Kṛshṇa-Dienst *das Erwecken des Gottes.* — 6) **Aufenthalt.* — 7) *Versammlung.* — 8) *Standort* (eines Gottes) Pâr. Gṛhj. 3,4,9.

उपस्थानगृह n. und उपस्थानशाला f. *Versammlungszimmer, Audienzsaal.*

उपस्थानसाहस्री f. Titel eines Werkes.

*उपस्थानीय Adj. 1) *dem aufzuwarten ist.* — 2) *der Jmd* (Gen.) *aufzuwarten hat.*

उपस्थापन in अनुप°.

उपस्थापयितव्य Adj. *herbeizuholen, — schaffen.*

उपस्थाप्य Adj. *was zuwegegebracht wird* P. 2, 3,65, Sch.

उपस्थायक m. *Diener* (buddh.).

उपस्थायम् Absol. *sich an Etwas haltend* Ṛv. 1, 145,4.

उपस्थायिक m. *eine Art von Diener* Bhar. Nâṭjaç. 34,55. *Krankenwächter* Râgat. 7,1081.

उपस्थायिन् Adj. = उपस्थातर् 1) Gaut. 5,40.

उपस्थाँवर् Adj. *stillstehend.*

उपस्थित 1) *m. *ThürstehenGal.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.* — 3) n. *a)* Name *zweier Metra.* — *b) das im* Padapâṭha *von* इति *gefolgte Wort.*

उपस्थितप्रचुपित n. *ein best. Metrum.*

उपस्थिति f. 1) *das Dabeistehen, Dasein.* — 2) *Vollständigkeit,* in अनुप°.

*उपस्थूणम् Adv. *am Pfosten.*

उपस्थेय 1) Adj. *dem man aufzuwarten hat.* — 2) n. impers. *aufzuwarten.*

*उपस्निक्ति f. Nom. act.

उपस्नेक् m. *Befeuchtung, Feuchtwerdung.*

*उपस्पर्श m. 1) *Berührung.* — 2) *Abwaschung.* — 3) *Ausspülung des Mundes.*

उपस्पर्शन n. 1) *das Berühren* Saṁhitopan. 42,5. उदकोप° Gaut. 19,15. 24,4. 26,10. — 2) *Abwaschung, Bad.* — 3) *Ausspülung des Mundes.*

°उपस्पर्शिन् Adj. 1) *berührend.* उदकोप° Gaut. 22,6. — 2) *badend in.*

उपस्पिञ्ज् f. etwa *Scherz.*

उपस्पृश् 1) Adj. *berührend.* — 2) f. *Liebkosung.*

उपस्मारम् in यथोपस्मारम्.

उपस्मृति f. *ein Rechtsbuch niederen Ranges* Hemâdri 1,529,3.

उपस्रवण n. *das Fliessen der monatlichen Reinigung.*

उपस्रोतस् Adv. *am Fluss* Cit. bei Vâmana 5,2,47.

*उपस्वत्व n. *Einkünfte.*

उपस्वाप (Hariv. 1,38,46) oder उपस्वावत् (Hariv. 2077) m. N. pr. eines Sohnes des Satrâǵit.

उपस्वेद् m. *Feuchtigkeit* Kâraka 7,1.

उपस्वेदन n. *künstliche Schweisserzeugung.*

उपकृत *n. संज्ञायाम् Kâç. zu P. 6,2,146. उपकित v. l.

उपकृतात्मन् Adj. *verblendet* Kâraka 1,17. Kathâs. 114,100.

उपकृति f. 1) *Unterdrückung, Schädigung.* दृगुप° so v. a. *Blindheit* Naish. 4,85. — 2) *Kehricht* Comm. zu Tâṇḍya-Br. 1,6,5.

उपकृत्नु Adj. *anfallend, angreifend.*

उपकृत्या f. *Verblendung* (der Augen).

उपकृदन n. *das Bescheissen.*

उपकृत्तर् Nom. ag. *entgegenwirkend, verderblich.*

उपकृत्तव्य Adj. *zu tödten.*

उपकरण n. *das Darbringen, Darreichen.*

उपकर्तर् Nom. ag. *Darbringer, Darreicher.*

उपकर्तव्य Adj. *darzubringen, darzureichen.*

उपकर्वँ m. *Herbeirufung, Einladung.* °वँम् इष् *Einladung bei Jmd* (Loc.) *begehren, Zutritt wünschen.* भरद्वाजस्योपकर्वौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

उपकव्य m. *eine best. Feier* Gaim. 2,4,28.

उपकसित n. *ein Lachen, bei dem der Kopf sich schüttelt.*

*उपकस्त gaṇa वेतनादि.

उपकस्तिका f. *Betelbehälter.*

उपकस्वन् Adj. *spottend, Spötter.*

उपकार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Darbringung* (insbes. *an eine Gottheit*), *Geschenk* 92,17. 136,22. 257,22. °रं वि-धा *Jmd* (Acc.) *als Opfer darbringen* 136,23. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *ein best. durch Opferbringen erkauftes Bündniss* oder *Frieden.* — 3) bei den ekstatischen Pâçupata *eine best. Observanz.*

उपकारक 1) m. = उपकार 1). Auch am Ende eines adj. Comp. — 2) f. °रिका dass.

उपकारपशु m. *Opferthier.* Nom. abstr. °ता f.

उपकारवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

उपकारी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *als Opfer darbringen.*

उपकारीचिकीर्षु Adj. *Jmd* (Acc.) *als Opfer darzubringen beabsichtigend.*

उपकार्य 1) Adj. *darzubringen, was dargebracht wird.* — 2) n. *Darbringung.*

*उपकालक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उपकास m. 1) *Gelächter, Spott.* — 2) *Lächerlichkeit* Varâh. Bṛh. S. 2,18. — 3) *Tändelei, Scherz, Spass, nicht ernstlich Gemeintes.*

उपकासक m. *Posse.*

*उपकासगिर् f. *Scherz* Gal.

°उपकासिन् Adj. *verlachend, verspottend* Veṇis. 52,9.

उपकास्य Adj. *zu verspotten, dem Spott anheimgefallen.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

उपकित 1) Adj. *a)* Partic. s. धा, दधाति mit उप. — *b) gut in zweiter Reihe,* n. *ein secundäres Gut.* — 2) *n. संज्ञायाम् gaṇa याचितादि. उपकृत v. l.

उपकितव n. *das Bedingtsein* 266,7.17.

उपकिति f. 1) *das Aufsetzen* Njâyam. 10,1,22. — 2) *das Anhängen.*

उपकृत *m. 1) Bein. Çâkalja's Kâç. zu P. 6,2,146. — 2) Pl. *best. Manen* Gal.

उपकृति f. *Herausforderung* (zum Kampfe) Çiç. 13,30. 17,49.

उपकोम m. *Zusatzopfer.*

उपकूर 1) m. *a) Abhang* (eines Berges oder Flussufers). — *b) *Wagen.* — 2) n. *a) ein einsamer Ort.* Nur °रे so v. a. *insgeheim* MBh. 1,167,9. 178,23. — *b) Nähe.* Nur °रे *in der Nähe, nahebei* MBh. 3,165,5. 12,29, 68. 15,5,7.

उपकूजन n. *das Einladen.*

उपा f. *das Finale* upâ *in einem* Sâman Lâṭj. 7,10,1. fgg. Comm. zu Tâṇḍya-Br. 8,1,1. 9,17.

उपांशु 1) Adv. *a) leise, ohne Stimme.* — *b) im Stillen,* — *Geheimen.* — 2) m. *a) ein ohne Stimme gesprochenes Gebet.* — *b) der erste* Graha, *der beim* Soma-*Opfer gekeltert wird.*

उपांशुग्रह m. = उपांशु 2) *b).* °ग्राम m. Vaitân.

उपांशुता f. und °त्व n. (Comm. zu Njâyam. 9,1,9) Nom. abstr. zu उपांशु 1) *a).*

उपांशुदण्ड n. *eine heimliche Strafe.*

उपांशुपात्र n. *der Becher für den* उपांशु 2) *b).*

उपांशुयाज m. *ein leise dargebrachtes Opfer* Gaim. 2,2,9. 6,5,10. Vaitân.

उपांशुवध m. *ein heimlicher Mord* Mudrâr. 74,17.

उपांशुव्रत n. *ein im Stillen gethanes Gelübde.*

उपांशुसवन n. *der Stein, mit dem der für den* उपांशु 2) *b) bestimmte* Soma *gekeltert wird,* Lâṭj. 1,10,13.

उपांशुकरिष् Adj. *wobei die Opfergabe ohne zu reden gereicht wird.*

उपांश्वन्तर्याम m. Du. Bez. *zweier best.* Soma-*Füllungen* Çat. Br. 4,1,2,3. 18. 4,2,4. 2,10. 5,5,12.

उपांश्वायतन Adj. *eine lautlose Stätte habend* Çat. Br. 10,3,5,15.

उपाक und उपाकँ 1) Adj. (f. आ) *mehr zusammengerückt, verbunden, benachbart.* — 2) Loc. उपाकै *in nächster Nähe, gegenwärtig, coram;* mit Gen.

उपाकँचक्षस् Adj. *nahe vor Augen stehend.*

उपाकरण n. 1) *das Herbeiholen* Pâr. Gṛhj. 3,11, 2.5. — 2) *Vorbereitung zu, Beginn* Âpast. 1,11,7. — 3) *Beginn des* Veda-*Studiums.* — 4) *ein best. Spruch* Kâtj. Çr. 3,3,17.

उपाकरणविधि m. Titel eines Werkes.

उपाकर्मन् n. = उपाकरण 2) und 3).

उपाकर्मप्रयोग und °कर्मविधि m. Titel zweier Werke.

उपाकृत *m. 1) *ein geschlachtetes Opferthier.* — 2) *Widerwärtigkeit.*

*उपाकृति f. = उपाकरण 2) Gal.

*उपाकृतिन् Adj. = उपाकृतमनेन.

उपाक्ष m. *ein an der Achse befindlicher Theil des Wagens.* Auch °क m.

*उपाक्षम् Adv. *vor Augen.*

उपाख्य 1) Adj. in अनुपाख्य und निरुपाख्य. — 2) f. आ *Beiname.*

उपाख्यान n. 1) *eine kleinere Erzählung, Episode.* Auch °क n. — 2) *Erzählung einer von einem Andern gehörten Begebenheit.*

*उपागम m. 1) *Herankunft.* — 2) *Einwilligung.*

*उपाग्नि Adv. *am Feuer.*

उपाग्निक Adj. (f. आ) *bei dem die Feuerceremonie angewendet worden ist.*

उपाग्र n. 1) *der der Spitze —, dem Ende vorangehende Theil.* — 2) **ein untergeordnetes Glied.*

**उपाग्रकृष्ण n. = उपाकरण 2).*

**उपाग्रकृष्णम् und *°ण्य um den Vollmondstag im Monat* Agrahâjaṇa.

**उपाग्र्य n. = उपाग्र 2).*

उपाङ्गपृष्ठ m. *ein best.* Ekâha.

1. उपाङ्ग m. *das Schmieren* Kâraka 1,5. Vgl. अनु°.

2. उपाङ्ग n. 1) *ein untergeordnetes Glied des Körpers.* — 2) *Unterabtheilung.* — 3) *ein Anhang —, ein ergänzendes Werk von geringerer Bedeutung.* Ausnahmsweise m. — 4) *ein trommelartiges Instrument* S. S. S. 192.

उपाङ्गगीत n. etwa *Chorgesang* Spr. 6279. Râgat. 7,607.

उपाङ्गललितव्रत n. *eine best. Begehung.*

उपाचरित m. n. *ein best. grammatischer* Samâdhi.

उपाचार m. 1) *das Verfahren.* — 2) *Sprachgebrauch* Nir. 1,4. — 3) = उपचरित.

उपाचिकीर्षु Adj. *an Etwas zu gehen beabsichtigend.*

उपाच्युतम् Adv. *in* Akjuta's (Kṛshṇa's) *Nähe.*

**उपाजिन n. etwa Lederhaut.*

**उपाजे* Adv. mit कर् *unterstützen.*

उपाञ्जन n. *das Salben, Bestreichen.*

उपातङ्क m. *Lab.*

उपात्त 1) Adj. s. दा, ददाति mit उपा. — 2) **m. ein Elephant ausser Brunst.*

उपात्यय m. *Versäumniss.*

उपादान n. 1) *das Fürsichnehmen, Sichzueignen.* — 2) *das Aufnehmen mit den Sinnen, mit dem Verstande.* — 3) *das Annehmen, Anerkennen, Nichtausschliessen* 231,15. Sâh. D. 11,21. Siddh. K. 248,*b*,4. — 4) *das Gebrauchen, Anwenden.* — 5) *das Erwähnen, Aufführen* 210,2. 211,32. 283,4. — 6) **das Ablenken der Sinne von der Sinnenwelt.* — 7) bei den Râmânuga *das Herbeischaffen von zur Verehrung der Gottheit erforderlichen wohlriechenden Dingen und Blumen.* — 8) bei den Buddhisten *Aufnahme, Empfängniss.* — 9) *= उपदान *Geschenk, Darbringung.* — 10) *materielle Ursache* 262,24. Nom. abstr. °ता f. Kap. 5,109. 6,32. °त्व n. 1,81.

उपादानक am Ende eines adj. Comp. = उपादान 10).

उपादानलक्षणा f. *eine elliptische Ausdrucksweise, bei der ein Wort auf das zu ihm hinzuzudenkende Wort selbst hinweist und seine eigene Bedeutung dabei bewahrt.*

उपादानेतरसमकता f. *das die materielle Ursache und zugleich das der Wahrnehmende Sein* Bhâg. P. 6,9,41.

**उपादिक m. ein best. Insect* Trik. 2,5,13.

उपादित्सा f. *Bereitwilligkeit anzunehmen, anzuerkennen.*

उपादेय Adj. 1) *anzunehmen, nicht zurückzuweisen* Spr. 2473. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *enthalten in.* — 3) *vorzüglich.* Nom. abstr. °त्व n.

उपाद्य Adj. *auf den ersten folgend.*

उपाधाट्यपूर्वय Adj. *mit einem Besatz* oder *Durchzug* (einer rothen Schnur) *versehen, verbrämt, praetextus.*

1. उपाधि m. 1) *Stellvertretung* R. 2,111,29. *Surrogat.* — 2) *Alles was den Namen von Etwas trägt, — für Etwas gelten kann.* °मात्रायाम् so v. a. *zum blossen Schein.* — 3) *Beiname.* — 4) *Bedingung, Voraussetzung, Postulat, das Bedingende.* — 5) *Betrug* MBh. 3,190,9. Vgl. उपधि.

2. उपाधि m. 1) *Augenmerk* Kâraka 3,4. — 2) **Pflichterwägung.* — 3) **ein für den Unterhalt der Familie besorgter Mann.*

1. उपाधिक am Ende eines adj. Comp. = 1. उपाधि 4).

2. उपाधिक Adj. *überzählig.*

उपाधिखण्डन n., उपाधिदूषकताबीज n., उपाधिन्यायसंग्रह m., उपाधिविवृति f. und उपाधिसिद्धान्तग्रन्थ m. Titel von Werken.

उपाध्याय 1) m. *Lehrer.* उपाध्यायस्य सर्वस्वम् und °सर्वस्व n. Titel einer Grammatik. — 2) *f. आ *Lehrerin.* — 3) *f. ई *Lehrerin* und *Frau eines Lehrers.*

उपाध्यायानी f. *Frau eines Lehrers.*

उपाध्यायी Adv. mit कर् *zum Lehrer nehmen* Bâlar. 85,18.

उपाधर्यु m. *ein zweiter* Adhvarju, *ein die Stelle eines* A. *vertretender Mann.*

उपानत्क am Ende eines adj. Comp. = उपानह्.

उपानयन n. *das Heimführen.*

उपानस् 1) Adj. *auf dem Wagen befindlich.* — 2) n. *der Raum auf einem Wagen* oder *das auf einem Wagen Geladene.*

उपानह् f. (Nom. °नत्) *Sandale, Schuh.*

उपानह् m. = उपानह्. insbes. am Ende eines copul. und adv. Comp.

उपानहिन् Adj. *beschuht* Âpast.

उपानुवाक्य 1) Adj. als Beiw. eines Agni. — 2) n. *ein best. Abschnitt in* TS.

1. उपान्त n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Nähe des Endes, Saum, Rand.* — 2) *vorletzte Stelle.* — 3) *unmittelbare Nähe.* उपान्ते und उपान्त° *in der Nähe von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *nahebei.* °उपान्तम् und °उपान्तात् *zu — hin.*

2. उपान्त Adj. = उपान्त्य.

उपान्तभाग m. *Saum, Rand.*

उपान्तिक n. *Nähe.* °कम् *zu* (Gen.) *hin.* °कात् *aus der Nähe, in d. N.* कर्णयोरुपान्तिके *in's Ohr* (sagen).

उपान्तिम (Bhâg. 48) und उपान्त्य Adj. *der vorletzte.*

उपाप in द्युपाप.

उपाप्ति f. *Erreichung, Erlangung* Ait. Âr. 84,13.

उपाभिगद् Adj. *dem das Sprechen schwer fällt* Kaush. Up. 2,15.

उपाभृति f. *das Herzubringen.*

उपाय m. 1) *Annäherung* Spr. 3772, v. l. — 2) *Mittel* Gaut. *Weg zu, fein angelegtes Mittel, Kunstgriff, List.* उपायेन und उपायतस् (136,5) *auf die rechte Weise, auf kluge Weise.* — 3) *das Anstimmen eines Gesanges* Çâṅkh. Çr. 5,12,4.

उपायन n. 1) *das Herbeikommen.* — 2) *das in die Lehre Treten* Âpast. उपायनकीर्ति f. — 3) *das Antreten, Unternehmen.* — 4) *Geschenk, Darbringung.*

उपायनी Adv. mit कर् 1) *als Geschenk darbringen* Daçak. 16,20. — 2) *ehrerbietig anbieten,* so v. a. *die Ehre haben mitzutheilen* Prasannar. 10,3.

उपायम Kathâs. 13,166 fehlerhaft für उपायन.

उपायवत् Adj. *wobei ein Gesang angestimmt wird* Lâṭj. 7,6,5.

उपायभोभद्र m. N. pr. eines Gelehrten (buddh.).

उपायापेक्षेप m. in der Rhet. *eine durch Angabe des Mittels, durch welches ein Uebel wieder gutgemacht werden könnte, abgegebene Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

उपायात n. *Ankunft.*

उपायिन् Adj. 1) *hinzutretend.* Nom. abstr. °यित्व n. — 2) *Jmd zukommend* (Gegens. *abgehend*). — 3) *sich fleischlich vereinigend mit.* — 4) *Jmd erreichend,* in अनुपायिन्.

उपायु Adj. *herbeikommend.*

उपायोपन्यास m. Titel des 1ten Acts im Madhurâniruddha.

उपार m. und उपारण n. *Verfehlung, Zufügung eines Unrechts.*

उपारम m. *das Aufhören, Nachlassen.*

उपाराम m. *das Ausruhen.*

उपारुकू f. *Schoss.*

उपार्जन n. und °ना f. *das Herbeischaffen, Erwerben, Erlangen.*

उपार्ज्य Adj. *zu erwerben, acquirendus.*

उपार्ध n. 1) *die erste Hälfte* Ind. St. 15,160. — 2) *Hälfte* Lalit. 242,1.

उपालब्धव्य (Kâd. II,84,6) und उपालभ्य Adj. *zu*

tadeln, mit Vorwürfen zu empfangen.

उपालम्भ m. 1) *Zurechtweisung, Vorwurf, Tadel* (auch einer Sache). — 2) *Verbot.*

उपालम्भन n. = उपालम्भ 1).

उपालम्भ्य Adj. *zum Opfer hinzuzunehmen.*

उपालात्य Adj. *zu hätscheln.*

1. उपालि m. N. pr. eines Schülers Buddha's.

2. उपालि Adv. *in Gegenwart der Freundin* Çiç. 10,26.

*उपाव m. N. pr. eines Mannes.

उपावरोहण n. *das Wiederhervorholen* Çâṅkh. Gṛhj. 5,1.

उपावर्तन n. *das Zurückkehren.*

उपावर्तितर् Nom. ag. als Fut. *wird herantreten zu* (Acc.).

उपावसायिन् Adj. *sich Jmd* (Gen.) *fügend, — anschliessend.*

उपावसित Partic. von सो, स्यति mit उपाव.

उपावसु Adj. *Gutes herbeibringend, — verschaffend.*

उपावहरण n. *das Herabnehmen.*

उपावि m. N. pr. eines Mannes Ait. Br. 1,25. Vgl. श्रोपावि.

उपावी Adj. *ermunternd, anziehend.*

उपावृत् f. *Wiederkehr.*

उपावृत्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

उपावृत्ति f. *Wiederkehr* Tâṇḍya-Br. 7,9,7. 15,5,35.

उपाव्याध m. *verwundbare, offene Stelle.*

उपाशंसनीय Adj. *zu hoffen.*

उपाशार m. *Schutz* Kâṭh. 29,8.

उपाश्रय m. 1) *Lehne, Stützkissen.* — 2) *Anschluss.* — 3) *Zuflucht.* Richtiger अपाश्रय.

उपासक Adj. Subst. 1) *dienend, Diener.* — 2) *Verehrer, Anhänger;* insbes. Buddha's. — 3) *einer Sache obliegend.* — 4) **ein Çûdra* Râgân. 18,12.

उपासकदश m. Pl. Titel eines Gaina-Werkes.

उपासङ्ग m. *Köcher.*

उपासन 1) n. *a) *das Danebensitzen, in der Nähe Sein. — b) Sitz* Vaitân. — *c) das Dienen, Aufwarten, Pflegen, Ehreerweisen* Gaut. Âpast. — *d) das Verehren einer Gottheit, Cult, fromme Hingebung* 254,4. 30. 255,1. — *e) das Obliegen, Sichüben in. — f) Uebungen im Bogenschiessen. — g) das häusliche Feuer.* — 2) f. आ = 1) *a)* (Naish. 1,34), *c)* und *d).*

उपासनाखण्ड n. Titel des 1ten *Theils* im Gaṇeçapurâṇa.

उपासनाचन्द्रामृत n. Titel eines Werkes.

उपासनीय Adj. *dem man obzuliegen hat.*

उपासा f. *Verehrung.*

*उपासादितिन् Adj. = उपासादितमनेन.

उपासितर् Nom. ag. *Ehrenerweiser, Verehrer* Kaṭaka 6,1.

उपासितव्य Adj. 1) *dem man Ehre zu erzeigen hat.* — 2) *dem man obzuliegen hat.*

उपास्तमनवेला f. *die Zeit um Sonnenuntergang.*

उपास्तमयम् Adv. *um Sonnenuntergang.*

उपास्तरण n. Kâtj. Çr. 9,9,24 Druckfehler für उपस्त°.

1. उपास्ति f. *Verehrung, Cult.*

2. उपास्ति m. fingirte 3. Sg. Praes. von 2. आस् mit उप als Bez. *dieses Verbums* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,1.

उपास्त्र n. *eine untergeordnete Waffengattung.*

*उपास्नात n. N. pr. eines Tîrtha.

उपास्य Adj. 1) *zu verehren* Kap. 4,32. Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,5. — 2) *dem man obzuliegen hat.* — 3) *wozu man seine Zuflucht zu nehmen hat.*

उपाहित 1) Adj. Partic. von धा, दधाति mit उपा. — 2) *m. *eine feurige Lufterscheinung.*

*उपिक m. Hypokoristikon für alle mit उप anfangenden Eigennamen.

उपित Partic. von वप् *säen.*

*उपिय und *उपिल m. = उपिक.

उपेक्ष 1) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) f. आ *Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit, Vernachlässigung,*

उपेक्षक Adj. *nicht beachtend, sich gleichgültig verhaltend.*

उपेक्षण n. 1) *das Nichtbeachten, Sichgleichgültigverhalten.* — 2) *Unterlassung* Lâṭj. 1,1,26. — 3) *Schonung* Kaṭaka 1,9.

उपेक्षणीय Adj. 1) *nicht zu beachten, zu übersehen.* — 2) *wogegen man gleichgültig ist* Comm. zu Njâjas. 3,1,59.

उपेक्षितव्य und उपेक्ष्य Adj. 1) *zu beachten, worauf zu sehen ist.* — 2) *nicht zu beachten, zu übersehen.*

उपेतपूर्व Adj. *der sich schon zum Lehrer in die Lehre begeben hat* 38,15.

उपेतर् Nom. ag. *Unternehmer.*

उपेतव्य Adj = उपेत्य Comm. zu Tâṇḍya-Br. 4,10,3.

उपेति f. *Annäherung.*

उपेत्य Adj. *anzutreten, zu beginnen* Tâṇḍya-Br. 4,10,3. 4.

उपेन्द्र 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* *N. pr. eines Schlangendämons (buddh.). — 2) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,27.

उपेन्द्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 7,59.

*उपेन्द्रदत्त m. N. pr. eines Mannes. *°क m. Hypokoristikon.

उपेन्द्रबल m. N. pr. eines Mannes.

उपेन्द्रवज्रा f. *ein best. Metrum.*

उपेन्द्रशक्ति m. N. pr. eines Kaufmanns.

*उपेन्ध्य Adj. *anzufachen, zu entflammen.*

उपेप्सा f. *der Wunsch Etwas zu erlangen.*

उपेय Adj. 1) *was unternommen wird.* — 2) *dem* oder *der man sich fleischlich nahen darf.* — 3) *was man erreichen möchte,* n. so v. a. *Ziel* Naish. 6,93. Utpala in der Einleitung zu Varâh. Bṛh.

उपेयिवंस् Partic. Perf. von 3. इ mit उप.

उपेषत् m. N. pr. eines bösen Geistes AV. 8,6,17.

उपोक्तवत् Adj. वच् *mit* उप *enthaltend* Âçv. Çr. 2,14,19.

उपोच्चारिन् Adj. *dazu ertönend, — gesprochen werdend.*

उपोढ 1) Adj. Partic. von ऊह् oder वह् mit उप. — 2) *m. *Schlachtordnung.* — 3) f. आ *eine Hinzugeheirathete, Nebengattin.*

उपोत 1) Adj. Partic. von वा, वयति mit उप. — 2) *f. ई = उपोदिका.

उपोत्तम 1) Adj. *der vorletzte.* — 2) n. *der vorletzte Vocal.*

उपोदक 1) Adj. *am Wasser befindlich.* — 2) उपोदिका f., उपोदकी f. und उपोदक n. *Basella cordifolia Lam.*

उपोदयम् Adv. *um Sonnenaufgang.*

*उपोदित 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

उपोदिति m. N. pr. eines Gaupâleja.

*उपोदीका f. *Basella cordifolia Lam.*

उपोद्घात 1) m. *Einleitung* Njâjam. S. 1, Çl. 18. *Beginn.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. n. *ein à-Propos.*

उपोद्घातपाद m. Titel des 3ten *Abschnitts* im Vâjupurâṇa.

उपोद्बलक Adj. 1) *unterstützend, fördernd.* Nom. abstr. °त्व n. Mallin. zu Kir. 2,4. — 2) *bekräftigend, bestätigend.*

उपोद्बलन n. *das Bekräftigen, Bestätigen.*

उपोद्बलय्, °यति 1) *unterstützen, fördern* Mit. 3, 45,*b*,6. — 2) *bekräftigen, bestätigen* Comm. zu Njâjam. 2,3,27.

उपोपक्रम Adj. *mit* उप *beginnend.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Khând. Up. 2,8,2.

उपोलप (Maitr. S. 1,7,2) und उपोलव (Kauç. 18) Adj. *buschartig.* Vgl. उलप.

उपोषण n. *Fasten.*

उपोषध m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उपोषय्, °यति *unter Fasten zubringen.*

उपोषित n. *Fasten.*

उपोष्य Adj. *unter Fasten zuzubringen.*

उपोह् m. *das Zulegen, Anhäufen.*

उप्त 1) Adj. Partic. von वप् *scheeren* und वप् *bestreuen, säen.* — 2) *n. *Saatfeld* Gal.

*उप्तकृष्ट Adj. *besäet und alsdann gepflügt.*

*उप्तगाढ Adj. gaṇa राजदन्तादि.

उप्ति f. *das Säen.*

*उप्तिम Adj. *was gesäet wird.*

उप्य Adj. *zu streuen, streubar.*

उब्ज्, उब्जति 1) *niederhalten, niederdrücken.* — 2) *आर्जवे. — *Caus. उब्जयति. — *Desid. उब्जिज्ञिषति. — Mit उद् 1) *auseinanderbiegen, aufbrechen.* — 2) *aufrichten.* — Mit नि 1) *niederdrücken, umbiegen.* — 2) *umstürzen.* — Mit अभिनि *niederdrängen, niederhalten.* न्युब्जित *zusammengebogen, gekauert.* — Mit निस् *loslassen.* — Mit वि *aufmachen, aufdecken.* — Mit सम् 1) *zuhalten, zudecken.* — 2) *zusammendrücken.* — Mit अभिसम् *decken auf* (Acc.) Tâṇḍja-Br. 8,5,16.

उब्ध Partic. von उभ्.

उब्बण m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,135.

उभ्, *उभति, उम्भति, उम्भाति, उन्भति 1) *zusammenschnüren, verschliessen.* — 2) *stützen.* Partic. उम्भित. — 3) **bedecken.* — Mit अप *binden, fesseln.* — Mit नि *zusammenhalten.* — Mit प्र *binden.* — Mit सम् 1) *zusammenhalten.* — 2) *zuschliessen, zudecken.*

उभ Adj. (f. आ) Du. *beide.* उभा nachlässig für द्वा, उभावपि st. द्वावपि.

उभय 1) Adj. (f. ई) Sg. und Pl. *beides, beide, beiderseitig, von beiderlei Art* Comm. zu Njâjas. 4,1,6. उभयमत्तरेण so v. a. *in der* Krama-*Weise* (hersagen) Ait. Âr. 314,19. 22. Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,133. — 2) f. ई *ein best. Backstein* Çulbas. 3,129.

उभयकाम Adj. *Beides wünschend* Çat. Br. 9,3,1,14.

उभयंकर Adj. *Beides bewirkend.*

उभयचारिन् Adj. *sowohl bei Tage als bei Nacht wandelnd.*

उभयच्छन्ना f. *eine Art Räthsel.*

उभयतउक्थ्य Adj. *zwischen zwei* Ukthja-*Tagen befindlich.*

उभयतएत Adj. *auf beiden Seiten bunt* Kâṭh. 34,1. °एनी f. TS. 7,1,6,5.

उभयतःकालम् Adv. *zu beiden Zeiten*, d. i. *vor und nach dem Essen* Karaka 4,8.

उभयतःदंष्ट्र Adj. *zweischneidig* Lâṭj. 8,2,6.

उभयतःपक्ष Adj. (f. आ) *beiderseitig* Weber, Nax. 1,312.

उभयतःपद् (stark °पाद्) Adj. *beide Füsse gebrauchend* Ait. Br. 5,33.

उभयतःपरिगृहीत Adj. *von beiden* (elterlichen) *Seiten umfasst* Çat. Br. 2,3,1,32. 33.

उभयतःपाश Adj. (f. आ) 1) *an beiden Seiten eine Leiste habend* Kauç. 76. — 2) *an beiden Seiten verschlungen* Sarvad. 133,3.

उभयतःप्रउग (उभयतःप्रैउग Çat. Br.) Adj. *auf beiden Seiten mit einem* Prauga *versehen.* Subst. *eine solche geometrische Figur* Çulbas. 1,57. 3,172. fg.

उभयतःप्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach beiden Seiten* (d. i. *nach innen und aussen*) *gerichtet ist.*

उभयतःप्राण Adj. *auf beiden Seiten einen Lebenshauch habend* Tâṇḍja-Br. 7,3,28.

उभयतश्चक्र Adj. *rechts und links mit Rädern versehen* Ait. Br. 5,33.

उभयतःशीर्षन् Adj. (f. °शीर्ष्णी) *nach beiden Seiten einen Kopf habend.* Nom. abstr. °र्षत्व n. Maitr. S. 3,7,5.

उभयतस् Adv. *von beiden Seiten aus, auf b. S., nach b. S. hin;* mit Gen. oder Acc.

उभयतस्तीक्ष्ण Adj. (f. आ) *auf beiden Seiten scharf* M. 8,315.

उभयतःसंश्रायिन् Adj. *von beiden Seiten schwellend* TS. 2,6,8,4.

उभयतःसस्य Adj. *zu beiden Zeiten Frucht tragend* Âçv. Gṛhj. 1,5,5.

उभयतःसुजात Adj. *von Seiten des Vaters und der Mutter wohlgeboren* Çâṅkh. Gṛhj. 1,16,8.

उभयतःस्तोभ Adj. *auf beiden Seiten Träller habend* Lâṭj. 7,5,14. Tâṇḍja-Br. 10,9,1. 12,2. 12,3,17.

उभयतोऽङ्ग Adj. *nach beiden Seiten Antheil habend* Weber, Nax. 1,312.

उभयतोज्योतिस् Adj. *auf beiden Seiten Licht — und — einen* Gjotis-*Tag habend* Çat. Br. 12,2,2,1. 13,6,1,8. 9. Ait. Br. 4,15.

उभयतोऽतिरात्र Adj. *zwischen zwei* Atirâtra *befindlich* Vaitân.

उभयतोदत् (Maitr. S. 2,3,3) und उभयतोदन्त (f. आ) Adj. *unten und oben Schneidezähne habend.*

उभयतोद्वार Adj. *auf beiden Seiten eine Thür habend.*

उभयतोनमस्कार Adj. *auf beiden Seiten* नमस् *habend* Çat. Br. 9,1,1,20.

उभयतोनाभि Adj. *auf beiden Seiten eine Nabe habend* Bhâg. P. 5,7,9.

उभयतोबार्हतम् Adv. *beiderseits mit* Bṛhatsâman-*Ton* Çat. Br. 11,4,2,12.

उभयतोभाग und °कर Adj. *nach beiden Seiten treibend*, d. i. *vomitiv und purgativ* Suçr. 1,135, 20. 152,7. 145,3.

उभयतोभाज् Adj. dass. Karaka 1,26.

उभयतोभाष Adj. *sowohl* Parasmaipada *als* Âtmanepada *habend.*

उभयतोमुख Adj. 1) *auf beiden Seiten eine Schnauze habend* (Gefäss). — 2) f. ई *trächtig* Hemâdri 1,476, 20. 477,2. Subst. *eine trächtige Kuh.*

उभयतोह्रस्व Adj. *aus zwei Kürzen entstanden.*

उभयत्र Adv. *an beiden Orten, beiderseits, in beiden Fällen, beide Male.*

उभयथा Adv. *auf beiderlei Weise, in beiden Fällen.*

*उभयदत् ved. Adj. = उभयादत् Kâç. zu P. 5,4,142.

उभयद्युस् Adv. *an beiden*, d. i. *zwei aufeinanderfolgenden Tagen.*

उभयपद् (stark °पाद्) Adj. *beide Füsse habend.*

उभयपदार्थप्रधान Adj. (ein Compositum) *in welchem beide Theile einander coordinirt sind* P. 2,2, 29, Sch.

उभयपदिन् Adj. = उभयतोभाष.

उभयभाग Adj. *an Beidem Theil habend* Ind. St. 10,287. fg.

उभयभाज् Adj. = उभयतोभाज् Karaka 1,15.

उभयमुखी Adj. und Subst. f. = उभयतोमुख 2) Hemâdri 1,466,19. 479,15. 20.

उभयवंश्य Adj. *zu beiden (Königs-) Geschlechtern gehörig.*

उभयवत् Adj. *mit Beidem versehen, Beides enthaltend.*

उभयवासिन् Adj. *an beiden* (Orten) *wohnend* Pat. zu P. 1,1,8.

उभयविध Adj. *von beiderlei Art* Comm. zu Njâjam. 1,3,15.

उभयविपुला f. *ein best. Metrum.*

उभयवेतन Adj. *von beiden Seiten Lohn empfangend, zweien Herren dienend.* Vgl. Nom. abstr. उभयवेदणत्तण Bâlar. 35,4.

*उभयव्यञ्जन n. *Zwitter.*

उभयशिरस् Adj. und Subst. f. = उभयतोमुख 2) Hemâdri 1,480,5. 481,4.

उभयसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

1.*उभयसंभव m. *die Möglichkeit von Beidem, Dilemma.*

2. उभयसंभव Adj. *von Beiden* (einem lebenden Wesen und einem Instrument) *herrührend* (Ton) S. S. S. 21.

उभयसामन् Adj. *wobei beide* Sâman (Bṛhat und Rathaṁtara) *angewendet werden.* m. *ein solcher Tag* Ait. Br. 8,1. Âçv. Çr. 8,5,2. 9,3,8. Lâṭj. 10, 13,8. Ind. St. 9,235.

उभयस्तोभ n. Name verschiedener Sâman.

उभयस्नातक Adj. *der das Bad nach Beidem* (d. i. *nach Abschluss der Lehrzeit und des Gelübdes*) *genommen hat* Kull. zu M. 4,31.

उभयस्पृष्टि f. N. pr. eines Flusses Bhâg. P. 5,20,27.

उभयी Adv. *in beiderlei Weise.*

*उभयाकर्णि und *उभयाञ्जलि Adv.

उभयात्मक Adj. *von beiderlei Wesen* M. 2,92. Sâṁkhjak. 27. Viddh. 16,3.

उभयाद् (AV. 5,19,2) und उभयादत् Adj. *unten und oben Schneidezähne habend.*

*उभयादत्ति, *उभयापाणि und *उभयाबाहु Adv.

उभयाय् *Beide darstellen.* °यित Partic. *B. darstellend.*

उभयायिन् Adj. *für beide* (Welten) *bestimmt.*

उभयालंकार m. und °कृति f. *eine rhetorische Figur der Form und dem Inhalte nach.*

उभयाविन् Adj. *beiderseitig, an Beidem theilnehmend.*

उभयावृत्ति f. in der Rhet. *Wiederkehr gleichbedeutender und gleichlautender Wörter.* Beispiel Spr. 2418.

उभयाकृस्ति Adv. *beide Hände voll.*

(उभयाकृस्त्य) °कृस्तिघ्न Adj. *beide Hände füllend.*

उभयीय Adj. *Beiden gehörig.*

उभयेद्युस् Adv. *an zwei aufeinanderfolgenden Tagen.*

*उभाकर्णि, *उभाञ्जलि, *उभादत्ति, *उभापाणि, *उभाबाहु und उभाकृस्ति Adv.

*उम् Interj. प्रश्ने, रोषोक्तौ, अङ्गीकृतौ.

उम 1) *m. *a) Stadt.* — *b) Landungsplatz.* — 2) f. ऊमा *a) Flachs.* °फल n. Kauç. 33. — *b) Gelbwurz* Karaka 6,13. — *c) *Glanz.* — *d) *Ruhm.* — *e) *Ruhe.* — *f) *Nacht.* — *g)* N. pr. α) einer Tochter des Himavant und Gattin Çiva-Rudra's. — β) verschiedener Frauen. — *h)* Bez. *eines 6jährigen Mädchens, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

*उमाकट n. *der Blüthenstaub vom Flachs.*

उमाकान्त m. Bein. Çiva's MBh. 13,17,137.

उमागुरु m. *Vater der* Umâ, Bein. des Himavant.

उमागुरुनदी f. N. pr. eines *Flusses* Hariv. 9516.

उमाचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Gjaishṭha.

उमातिलक m. *eine Art Composition* S.S.S. 163. °ताल m. *ein best. Tact.*

उमानाथ m. Bein. Çiva's.

उमापति m. 1) dass. Taitt. Âr. 10,18. — 2) N. pr. eines neueren Grammatikers.

उमापतिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

उमापतिधर m. N. pr. eines Dichters.

उमापत्य *eine Art Flöte* S.S.S. 179.

उमापरिणायन n. Titel eines Werkes.

*उमापुष्पकषाय n. P. 6,2,10, Sch.

उमामहेश्वर und °व्रत n. *eine best. Begehung.*

*उमावन n. N. pr. einer Stadt.

उमासंहिता f. Titel eines Werkes.

उमासहाय m. Bein. Çiva's.

उमासुत m. Bein. Skanda's Ind. St. 15,234.

उमास्वातिवाचकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उमेश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Çiva *mit* Umâ (als Statue).

उम्बर m. 1) **Schwelle;* vgl. उदुम्बर. — 2) N. pr. eines Gandharva. डुम्बर v. l.

*उम्बिका f. = उम्बी Nigh. Pr.

उम्बी f. *eine grüne Gersten- oder Weizenähre, über einem Grasfeuer halb geröstet,* Bhâvapr. 2,30.

*उम्बुर = उम्बर 1).

उम्बेक m. N. pr. eines Mannes. Vgl. उंवेक.

उम्भ् s. उभ्.

*उम्भि gaṇa कत्र्यादि.

*उम्य n. 1) *Flachsfeld.* — 2) *ein Feld mit Gelbwurz.*

उम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

उर:कपाट *eine breite Brust* Kâd. 5,23.

उर:क्षतकास m. *schwindsüchtiger Husten* Çârṅg. Saṁh. 1,7,14.

उर:क्षय m. *Lungenschwindsucht.*

उर:पार्श्वार्धमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

उर:प्रतिपेषम् Absol. *Brust an Brust gedrückt* Çiç. 10,46.

उरग 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon* Suparṇ. 8,5. — *b) das unter den Schlangen stehende Mondhaus* Âçleshâ Varâh. Jogaj. 5,3. — *c) *Blei.* — *d) *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. Auch उरगाख्यं पुरम्. — 3) f. ई *Schlangenweibchen.*

*उरगभूषण m. Bein. Çiva's.

उरगयव m. *ein best. Gerstenkorn als Maass* (buddh.).

उरगसारचन्दन *eine best. Sandelart* Lalit. 73,1. 2. °चूर्ण n. 249,16. 367,6. Adj. °चन्दनमय *daraus verfertigt* 143,14.

*उरगस्थान n. Pâtâla, *der Aufenthaltsort der Schlangen.*

उरगारि m. Bein. Garuḍa's. °केतन m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's VP. 4,13,53.

*उरगाशन m. Bein. Garuḍa's.

उरगास्य *eine Art Spaten.*

उरंग und °म m. *Schlange.*

उरण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Widder, Lamm.* — 2) *ein best. dämonisches Wesen.*

उरणक m. *Widder, Lamm.* °वत्स m. *Lamm.*

*उरणाक्ष und *°क, *उरणाख्य und *°क m. *Cassia alata* oder *Tora.*

उरभ्र m. 1) *Widder.* — 2) *ein best. giftiges Insect.*

उररी Adv. mit कर् 1) *ausbreiten.* — 2) *empfangen* Daçak. 17,10. — 3) *annehmen, bei sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen* Çiç. 10,14. — 4) *zugeben, einräumen, annehmen.* — 5) *zusagen, versprechen* Naish. 5,117.

उररीकरण n. und *कार m. *Einräumung, Annahme.*

*उरल und davon Adj. *उरल्य gaṇa बलादि.

उरश 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt.

उरस्कट् m. *Brustharnisch.*

उरःशूलिन् Adj. *an Brustschmerzen leidend* Kâpaka 6,8.

उरस् 1) n. *a) Brust.* उरसा घा (Med.) *auf der Brust tragen* Kâd. 191,5. *उरसि कर् *an die Brust drücken,* getrennt oder componirt *einwilligen.* — 2) **der Beste in seiner Art.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes.

उरस 1) *Adj. *eine breite* oder *starke Brust habend.* — 2) *m. v. l. für उरश. — 3) f. आ v. l. für उरशा. — 4) *n. *das Beste in seiner Art.*

उरसास्पृष्टम् Adv. *ohne dass eine Berührung mit der Brust stattfindet* Kâtj. Çr. 17,4,10.

उरसिज und *उरसिरुह m. *die weibliche Brust.*

*उरसिल Adj. = उरस 1).

*उरसिलोमन् Adj. *auf der Brust behaart.*

उरस्क am Ende eines adj. Comp. = उरस् 1) *a).*

*उरस्कट m. *die über die Brust getragene Opferschnur.*

उरस्तस् Adv. *aus der Brust* Tâṇḍja-Br. 6,1,8.

*उरस्त्र und *उरस्त्राण n. *Brustharnisch.*

*उरस्य, °स्यति *kräftig sein.*

उरस्य 1) Adj. *a) wobei die Brust betheiligt ist.* कर्मन् so v. a. *anstrengend.* Von einem Laute so v. a. *daher kommend.* — *b) *in der Richtung der Brust gelegen.* — *c) *leiblich* (Kind). — *d) *vorzüglich.* — 2) m. *die weibliche Brust.*

*उरस्वत् Adj. = उरस 1).

*उरःसूत्रिका f. *ein über die Brust herabhängender Perlenschmuck.*

उरःस्तम्भ m. *Brustbeklemmung.*

उरा f. *Schaf.*

उराण Partic. von वर्, वृणाति.

उरामेधि Adj. *Schafe würgend.*

उरारि oder °री f. *ein best. Spiel* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,7,18 (ungedr.).

*उराल् m. *ein Schimmel mit schwarzen Beinen.*

1. उरी Adv. mit कर् 1) *empfangen, theilhaftig werden.* — 2) *annehmen, bei sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen* Naish. 4,84. — 3) *zur Verfügung stellen, hingeben.* — 4) *zusagen, versprechen* Naish. 5,117.

2. उरी f. N. pr. eines Flusses.

उरु 1) Adj. (f. उर्वी) *weit, geräumig, ausgedehnt, weit reichend, sich weithin verbreitend, breit, gross.* — 2) Adv. *weit, weithin.* — 3) m. N. pr. *a*) eines Âṅgirasa Ârsh. Br. — *b*) eines Sohnes des 14ten Manu VP. 3,2,43. Bhâg. P. 8,13,34. — 4) उर्वी *a*) *die Erde, der Erdboden, Erde als Stoff.* Du. *Erde und Himmel.* — *b*) Pl. mit षष् *die sechs Weiten (die vier Himmelsgegenden, Oben und Unten;* aber auch anders gedeutet). — *c*) *Pl. *Flüsse.* — 5) n. *das Weite, Unbeengte.* उरु कर् *Raum schaffen, Unbeengtheit —, Gelegenheit geben.*

उरुक Adj. = उरु 1) Maitr. S. 1,5,4. 11.

*उरुकाल und *°क m. *eine best. kriechende Pflanze.*

उरुकीर्ति Adj. *dessen Ruf weit reicht.*

उरुकृत् Adj. *Raum schaffend.*

उरुक्रम 1) Adj. *weit schreitend.* — 2) Bein. *Vishṇu's und Çiva's.

उरुक्रिय m. N. pr. eines Fürsten.

उरुक्षय (RV.) und उरुक्षय (AV.) 1) *weite Räume einnehmend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*उरुक्षयस् m. = उरुक्षय 2); vgl. ग्रौरुक्षयस.

उरुक्षिति f. *geräumiger Wohnsitz.*

उरुक्षेप (?) m. N. pr. eines Fürsten.

उरुग (!) m. = उरग *Schlange* Suparṇ. 4,5.

उरुगव्यूति Adj. *ein weites Gebiet habend.*

उरुगाय 1) Adj. *weit schreitend, sich weithin verbreitend, weit* (Weg). — 2) m. Bein. Vishṇu's. — 3) n. *weiter Raum zur Bewegung, Unbeengtheit, freie Bewegung.*

उरुगायवत् Adj. *unbeengt.*

उरुगूला f. *eine Art Schlange.*

उरुग्राह fehlerhaft für ऊरु°.

उरुचक्र Adj. *weiträderig.*

उरुचक्रि 1) Adj. *Unbeengtheit schaffend.* — 2) m. N. pr. eines Âtreja.

उरुचक्षस् Adj. *weitschauend.*

उरुज्मन् Adj. *weitläufig* AV.

उरुद्रप्यस् und °द्रि Adj. *auf weiter Bahn sich bewegend.*

उरुद्विरा f. Name des Flusses Vipâç.

उरुण्ड m. N. pr. 1) eines Dämons. — 2) eines Mannes.

उरुता f. *Weite.*

उरुधा Adv. *vielfach.*

उरुधार Adj. (f. आ) *einen breiten Strom gebend, reichlich milchend.*

उरुधिष्ण्य m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara Hariv. 1,7,71.

उरुपुण्यकोश m. *ein grosser Schatz von guten Werken* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,1,18.

*उरुपुष्पिका f. *eine best. hanfartige Pflanze* Nigh. Pr.

उरुप्रथस् und उरुप्रथस् Adj. *ausgebreitet.*

उरुबिन्दु m. N. pr. eines Flamingo.

उरुबिल Adj. (f. ई) *eine weite Oeffnung habend.*

उरुबिल्वा f. N. pr. eines Dorfes.

उरुबिल्वाकल्प N. pr. einer Oertlichkeit Lalit. 528,5.

उरुबिल्वाकाश्यप m. Bein. eines Kâçjapa.

उरुब्रह्म Adj. *weit geöffnet.*

उरुमाण m. *Crataeva religiosa* Nigh. Pr. Karaka 1,27 (S. 62).

उरुमुण्ड m. N. pr. eines Berges.

उरुया Instr. Adv. *weithin* Maitr. S. 3,2,1.

उरुयुग Adj. *ein weites Joch habend.*

उरुरात्रि f. *späte Nacht* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,5,26 (S. 214).

*उरुरी Adv. = उररी.

उरुलोक Adj. *weiträumig.*

उरुवल्क m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

उरुवस् m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 4,69.

उरुवास m. Name eines buddh. Klosters.

उरुविक्रम Adj. *von grossem Muth* MBh. 2,45,1. 3,224,23. Veṇis. 162.

उरुवु, *°क und उरुवूक m. n. *Ricinus communis.*

उरुव्यचस् 1) Adj. *weitumfassend, vielfassend, capax.* — 2) *m. *ein* Rakshas.

उरुव्यञ्च् 1) Adj. (f. उरूची) *a*) *weitumfassend, weit ausgedehnt.* — *b*) *weitreichend* (Stimme). — 2) f. उरूची *die Erde.*

उरुव्रज Adj. (f. आ) *ein weites Gebiet habend.*

उरुशंस Adj. 1) *laut preisend.* — 2) *weithin gebietend.*

उरुशर्मन् Adj. *eine weite Zuflucht habend.*

उरुशृङ्ग m. N. pr. eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,26.

उरुश्रवस् m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 3,335.

उरुषा Adj. *Unbeengtheit gewährend.*

उरुष्, °ष्यति 1) *das Weite suchen, sich davonmachen.* — 2) *sich abwenden von* (Abl.). — 3) *entgehen,* mit Acc. — 4) *in Sicherheit bringen, retten, beschützen vor* (Abl.). — 5) *abwenden, abwehren.*

उरुष्या Instr. *mit rettender Hand.*

उरुष्यु Adj. *rettend.*

उलूक nach Einigen m. = उलूक *Eule,* nach Andern n. *omentum* Njâjam. 9,4,8.

उलूची s. उरुव्यञ्च्.

उलूणस Adj. *breitnasig.*

उलूगम m. *Schlange* Suparṇ. 4,4.

उलूग्रह m. *Brustfellentzündung* Çâṅg. Saṁh. 1, 7,37.

*उरोघात m. *Brustschmerzen.*

*उरोज्ञ m. *die weibliche Brust.*

उरोबृहती f. *ein best. Metrum.*

*उरोभूषण n. *Brustschmuck.*

उरोमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

उरोविबन्ध m. *Brustbeklemmung* Karaka 6,12.

उर्ज्जिकाना f. N. pr. einer Stadt. उज्जिकाना v. l.

*उर्दि m. oder f. N. pr. einer Person Mahâbh. 4,71,*b*.

*उर्द्र m. = उद्र 1) *a*).

उर्म्मिला f. fehlerhaft für ऊर्म्मिला.

उर्व m. 1) N. pr. eines Mannes. *Pl. *sein Geschlecht.* — 2) AV. 16,3,3 wohl fehlerhaft für उख.

*उर्वङ्ग m. 1) *Berg.* — 2) *Meer.*

(उर्व्र) उर्व्रग्र m. *weite Flur.*

*उर्वट m. *Jahr.*

उर्वरा f. 1) *Fruchtfeld, Saatland* RV. 8,80,5. 6. — 2) *die Erde* Bâlar. 239,16. 241,17. Spr. 4936. — 3) N. pr. einer Apsaras. — उर्वराय Kâṭj. Çr. 25,6,10 und Çâṅkh. Çr. 3,17,1 fehlerhaft für उरुर्वराय.

उर्वराजित् Adj. *Felder gewinnend.*

उर्वरापति m. *Herr des Saatlandes* RV.

उर्वरासाह Adj. *Felder verschaffend.*

उर्वरित Adj. *übrig geblieben, entkommen, gerettet* Prasannar. 26,7 (im Prâkrit).

उर्वरी f. *Werg, die aus dem Rocken gezogenen Fäden.*

उर्वरीवत् m. N. pr. eines Ṛshi VP. 1,10,10. 3,1,11.

उर्व्य (Maitr. S. 2,9,6) und उर्वर्य Adj. *zum Saatland gehörig.*

उर्वशी f. 1) *Begierde, Inbrunst, heisser Wunsch.* — 2) N. pr. einer Apsaras, der Geliebten des Purûravas. — 3) Name der Dâkshâjaṇi und der Badarî.

उर्वशीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उर्वशीनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

*उर्वशीरमण und *उर्वशीवल्लभ m. Beiname des Purûravas.

उर्वारु *m. und उर्वारू f. *eine Kürbisart.* उर्वारु und °क n. *die Frucht* Hemâdri 1,196,8. 629,11.

उर्विया Instr. Adv. *weit, weithin, weit und breit, in die Breite.* Vgl. उरुया.

उर्वी s. und उरु.

उर्वीतल n. *Erdboden, die Erde* 329,1. Spr. 7705.

उर्वीपति m. *Fürst, König* Spr. 1317. Naish. 3,73.

उर्वीभुज् m. dass. Prasannar. 75,7.

उर्वीभृत् m. *Berg.*

उर्वीश und उर्वीश्वर m. *Fürst, König.*

उर्व्यञ्च् Adj. TS. 4,4,4,2 gegen das Metrum für उरुव्यञ्च्.

1. उर्व्या f. *Unbeengtheit, Sicherheit.*

2. उर्व्या Adv. VS. 12,1. TS. 1,3,14,5 gegen das Metrum st. उर्विया.

(उर्व्यूति) उर्विऊति Adj. *weithin Hülfe bringend.*

उल m. 1) *ein best. wildes Thier* Maitr. S. 3,14,12. — 2) **halbreife Hülsenfrucht über leichtem Feuer geröstet* Nigh. Pr. — 3) N. pr. eines Ṛshi.

*उलण्ड्, °ण्डयति = ओलण्ड्.

*उलन्द gaṇa अरीकृणादि.

*उलन्दक m. Bein. Çiva's Gal. Vgl. उलिन्द्.

उलप 1) m. *Staude, Buschwerk; Büschel.* — 2) m. n. **eine sich weit ausbreitende kriechende Pflanze.* — 3) m. *Eleusine indica Gaertn.* Mahîdh. zu VS. 16,45. — 4) m. **Saccharum cylindricum.* — 5) m. N. pr. eines Schülers des Kalâpin Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — 6) f. आ *eine best. Grasart* Bâlar. 164,8.

उलपराजि (Mânava im Comm. zu Kâtj. Çr. 9,7,7), °का (Njâjam. 3,1,31) und °जी (Lâṭj. 8,8,33) f. *ein Büschel Gras.*

*उलपिन् m. = उलुपिन्.

उलप्य Adj. von उलप 1).

*उलभ m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes Kâç. zu P. 5,3,116.

*उलिन्द् m. 1) N. pr. einer Gegend. — 2) Bein. Çiva's. Vgl. उलन्दक.

*उलुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

*उलुप m. n. = उलप 2) und 3).

*उलुपिन् m. *Meerschwein* oder *ein ähnliches Thier.*

उलुप्य Adj. = उलप्य.

*उलुम्बा f. = उम्बी Nigh. Pr.

उलुलि Adj. *ululabilis* oder m. *ululatus.*

उलूक 1) m. a) *Eule, Käuzlein.* Nom. abstr. उलूकत्व n. — b) Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. *der Fürst desselben.* — c) Bein. Indra's (vgl. कौशिक) Vâmana 2,1,13. — d) N. pr. α) eines Muni. — β) eines Schlangendämons Suparṇ. 23,3 (oxyt.). — 2) f. ऊलूकी Bez. *der Ureule.* — 3) *n. *eine Grasart.*

उलूकचेटी f. *eine Art Eule.*

उलूकजित् m. 1) **Krähe* Nigh. Pr. — 2) N. pr. = इन्द्रजित् 1) Vâmana 2,1,13.

*उलूकपत्त्र Adj. (f. ई) *die Gestalt eines Eulenflügels habend* Mahâbh. 4,29,b.

*उलूकपाक m. *eine junge Eule.*

*उलूकपुच्छ Adj. (f. ई) *die Gestalt eines Eulenschwanzes habend* Mahâbh. 4,29,b.

उलूकयातु m. *ein Dämon in Gestalt einer Eule.*

उलूखल 1) n. *Mörser.* उलूखलमुसले n. Du. *Mörser und Stösser.* उलूखलवज्र Adj. उलूखलाङ्गि m. *der Fuss —, die untere Fläche eines Mörsers.* — 2) n. Bez. *gewisser* Soma-*Becher, der neun* Grahapâtra. — 3) m. Bez. *eines best. Ohrenschmuckes bei einer* Piçâcî. — 4) m. n. **ein bei besonderen Gelegenheiten getragener Stock aus* Udumbara-*Holz.* — 5) n. **Bdellion.* — 6) m. N. pr. eines bösen Dämons Pâr. Gṛhj. 1,16,23.

उलूखलक 1) m. N. pr. eines Muni. — 2) n. a) *Mörserchen* ṚV. — b) **Bdellion.*

उलूखलव्रप Adj. *die Gestalt eines Mörsers habend.* Nom. abstr. °व्रपता f. Çat. Br. 7,5,1,15.

उलूखलसुत Adj. *in einem Mörser ausgestampft.*

°उलूखलिक Adj. *als Mörser gebrauchend.*

उलूट m. Pl. v. l. für उलूत 1) b).

उलूत 1) m. a) **Boa.* — b) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,54. Vgl. उतूल. — 2) *f. ई N. pr. einer Geliebten Garuḍa's Gal. *उलूतीश m. Bein. Garuḍa's ebend.

उलूप 1) m. *eine best. Pflanze* 168,14. Vgl. उलप, उलुप. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter des Schlangendämons Kauravja und Gattin Arǵuna's.

उलूलि und उलूलु = उलुलि.

उल्क 1) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,13,35. — 2) f. उल्का a) *eine feurige Erscheinung, Meteor.* — b) *Feuerbrand.* — c) Titel einer Grammatik.

उल्कानिह्व m. N. pr. eines Rakshas.

उल्कानवमी f. *ein best. 9ter Tag.*

उल्कानिर्हृत (AV. 19,9,8) und उल्काभिहृत (AV. 19,9,9) Adj. *von einem Meteor getroffen.*

उल्कामालिन् m *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9559.

उल्कामुख 1) m. a) *eine Art Gespenst* Mâlatîm. 78,4 (70,3). — b) N. pr. α) eines Nachkommen des Ikshvâku. — β) eines Affen. — γ) eines Rakshas. — 2) *f. ई *Fuchs.*

उल्कुषी f. 1) *eine feurige Erscheinung, Meteor.* उल्कुष्यत्त Adj Çat. Br. 11,2,3,25. — 2) *Feuerbrand.*

उल्कुषीमत् Adj. *von feurigen Erscheinungen begleitet.*

उल्ब m. (selten) und n. 1) *Hülle des Embryo, Eihaut.* इन्द्राण्या उल्बजरायुणी Name zweier Sâman. — 2) *Gebärmutter.* — 3) **Höhle.*

उल्बण 1) Adj. (f. आ) *übermässig, zu viel, — gross, — stark, aussergewöhnlich, ungeheuer.* — b) am Ende eines Comp. *reich an, voll von* Nom. abstr. °ता f. — c) **offenbar.* — 2) m. a) *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* — N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha. — 3) *f. आ *ein Gericht aus dem Mark von Bananen, Melonen u. s. w. mit Milch und Gewürz* Nigh. Pr. — 4) n. उल्बण a) = उल्ब *Eihaut.* — b) *Absonderlichkeit* Ait. Âr. 346,15.

उल्बणिष्ठु Adj. *an's Absonderliche streifend* Ait. Âr. 250,4.

उल्ब्य Adj. mit आपस् *Fruchtwasser.*

उल्मुक 1) n. *Feuerbrand.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes a) des Balarâma. — b) des Manu Kâkshusha VP.[2] 1,178.

उल्मुकमथ्य Adj. *aus einem Feuerbrand zu reiben.*

उल्मुकावदानी n. *eine Zange* oder *Schaufel für einen Feuerbrand.*

उल्मुक्य Adj. *von einem Feuerbrand herrührend.*

*उल्य Adj. von उल gaṇa बलादि.

*उल्ल m. und *उल्ली f. *weisses Arum* Nigh. Pr.

*उल्लकासन n. *Haarsträubung.*

उल्लङ्घन n. 1) *das Hinübersetzen über.* — 2) *das Uebertreten, Brechen* (einer Verpflichtung u. s. w.).

उल्लङ्घनीय und उल्लङ्घ्य Adj. *zu übertreten.*

*उल्लम्फन n. *Sprung.*

°उल्लम्बिन् Adj. *hängend auf.*

*उल्लसत्काल m. *Mohn* Nigh. Pr.

उल्लाघ 1) Adj. a) *von einer Krankheit genesen.* °ता f. *Genesung* Spr. 7802. — b) **geschickt.* — c) **rein.* — d) **böse.* — e) **froh.* — 2) *m. *schwarzer Pfeffer.*

उल्लाघय्, °यति *gesund machen, zu neuem Leben erwecken* Spr. 543. — Mit *प्र P. 8,2,55, Sch.

उल्लाङ्गूल Adj. *mit erhobenem Schweife* Dh. V. 29,2.

उल्लाप m. *ein hartes Wort* Spr. 2047.

उल्लापक n. *Schmeichel—, Lobrede.*

उल्लापन 1) Adj. *vergänglich* Lalit. 258,20. — 2) n. *das Liebkosen.* Zu den Kalâ gezählt bei Gal.

उल्लापिक *eine Art Gebäck.*

उल्लापिन् Adj. *ausrufend, rufend* Spr. 2102.

उल्लाप्य n. *eine Art von Schauspielen.*

उल्लाल *das Couplet in der* Shaṭpadikâ.

उल्लास m. 1) *das Erscheinen, zum Vorschein Kommen* Kap. 2,36. Spr. 4711. Kathâs. 14,13. Sâh. D. 198. 258,21. 305,20. — 2) *Freude, Lust* Kathâs. 72,28. — 3) *Zunahme, Wachsthum.* — 4) in der Rhet. *Hervorhebung durch Vergleichung oder Entgegensetzung.* — 5) *Kapitel, Abschnitt.* — 6) Bez. *der sieben Grade in den Mysterien der* Çâkta.

उल्लासन 1) n. *das Erglänzen* Râǵat. 5,343. — 2) f. आ *das Erscheinenlassen* Bâlar. 244,5.

उल्लासिन् Adj. *spielend, hüpfend* Vâs. 31.

उल्लिखन n. *Brechmittel* Bhâvapr. 4,102.

उल्लिङ्गनाष्टक n. Titel eines Werkes.

उल्लिङ्गय्, °यति *aus Merkmalen erschliessen* Kir. 14,2.

उल्लुञ्चन n. *das Zausen, Zerren an, Ausreissen*

(z. B. der Haare).

उल्लुण्ठा f. *Ironie, Sarkasmus.*

*उल्लू Adj. *aufschneidend.*

उल्लेख 1) Adj. in Verbindung mit युद्ध Bez. *einer der 4 Arten des* Grahajuddha, *wobei die Sterne sich gleichsam ritzen.* — 2) m. *a) Erwähnung, Angabe, Schilderung, anschauliche Darstellung* Râgat. 7,1133. — *b) das Hervortretenlassen, in den Vordergrund Stellen* Prasannar. 32,6. — *c) das Vomiren* Karaka 6,26. — *d)* in der Rhet. *malende Beschreibung eines Objectes nach der Verschiedenheit der Eindrücke, welche seine Erscheinung hervorbringt.* — 3) *f. आ *Strich, Linie.*

उल्लेखन 1) Adj. *abmalend, anschaulich ausdrückend, darstellend.* — 2) n. *a) das Einritzen, Ziehen von Linien* Kâṭj. Çr. 7,4,9. — *b) das Aufkratzen, Abscharren.* — *c) das Vomiren* Karaka 6,5,11.19. — *d) Brechmittel* Karaka 1,13. — *e) das Erwähnen, Angeben.*

उल्लेखरेखा f. *eine Etwas deutlich bezeichnende Linie.* S. सोल्लेखरेखम्.

उल्लेखिन् Adj. 1) *kratzend an,* so v. a. *berührend, reichend bis* Kâd. 55,13. — 2) = उल्लेखन 1) Sarvad. 20,15.

उल्लेख्य Adj. 1) *einzuritzen, aufzuschreiben.* — 2) *was abgemalt —, anschaulich ausgedrückt wird.*

*उल्लोच m. *Traghimmel.*

उल्लोपिक m. und °का f. v. l. für उल्लापिक Ind. St. 14,329, N.

उल्लोल 1) Adj. *baumelnd.* — 2) *m. *eine hohe Welle.*

उवट m. N. pr. eines Scholiasten.

उवर्ण m. *die Vocale* उ *und* ऊ VS. Prât. TS. Prât. AV. Prât.

उवै Interj. RV. 10,86,7.

उशङ्व m. N. pr. eines Fürsten.

उशत m. N. pr. eines Sohnes des Sujaǵña Hariv. 1,36,6. उषन् v. l.

उशदघ् Adj. (Nom. °धक्) *nach Wahl erreichend, beliebig sich ausdehnend.*

*उशनःप्रिय m. *der Edelstein* Gomeda Nigh. Pr.

उशनस् m. (Nom. °ना, ved. Acc. °नाम्, ved. Dat. und Loc. °नै) N. pr. eines Frommen der mythischen Vorzeit, mit dem Patron. Kâvja. Später wird er mit Çukra, dem Lehrer der Asura, identificirt, und bezeichnet wie dieser den *Planeten Venus.* उशनसः स्तोमः *eine best. Recitation,* welche anzuwenden ist, wenn sich Jmd vergiftet glaubt.

उशना f. 1) Instr. (gleichlautend) *begierig, freudig, eilig.* — 2) N. pr. der Gattin eines Rudra VP.^{2} 1,117.

उशन्त् s. u. वश्, वष्टि. उशती v. l. für उषती, रुशती.

उशाना f. *eine best. Pflanze.*

उशिक m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) Name *des 12ten* Kalpa.

उशिज् 1) Adj. *a) heischend, eifrig strebend, zugethan, bereitwillig.* — *b) reizend, schön* Bhâg. P. — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) zerlassene Butter.* — 3) f. N. pr. der Mutter des Kakshîvant.

*उशिज m. N. pr. des Vaters Kakshîvant's Comm. zu Tâṇḍja-Br. 14,11,17.

*उशी f. *Wunsch.*

उशीनर m. Pl. N. pr. eines Volkes im Mittellande. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

उशीनरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

उशीनराणी f. *eine Fürstin der* Uçînara.

उशीर 1) m. n. *die wohlriechende Wurzel von Andropogon muricatus.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,53,3. — 2) *f. ई *eine best. Grasart.*

*उशीरक n. = उशीर 1).

उशीरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

उशीरबीज m. desgl.

*उशीरिक Adj. (f. ई) *mit* Uçîra *handelnd.*

(उशन्य) उशनिम्र Adj. *wünschenswerth.*

उश्मायुस् (!) m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas VP.^{2} 4,13.

1. उष्, ओषति und उष्णाति 1) *brennen* (trans.). उष्यते intrans. Karaka 1,18. — 2) *züchtigen.* — 3) *verzehren, zu Grunde richten.* — Mit अभि *anbrennen.* — Mit उद् *durch Gluth vertreiben.* — Mit उप *aufbrennen, verbrennen* Vaitân. — Mit समुप *zusammenbrennen* — Mit नि *niederbrennen.* — Mit प्रति *versengen.* — Mit सम् *verbrennen.*

2. उष्, उच्छति s. वस्, उच्छति.

3. उष् f. *Frühlicht, Morgenröthe.*

1. उष 1) Adj. *begierig, verlangend.* — 2) *m. *Liebhaber.*

2. उष 1) *m. *a) salzhaltige Erde.* — *b) Bdellion.* — 2) f. आ *das Brennen, Glühen.* — 3) *n. *fossiles Salz.*

3. उष 1) *m. *Ende der Nacht* Med. sh. 4. — 2) f. उषा *a) Frühlicht, Morgenröthe.* — *b) Nacht* Karaka 6,18. VP. 2,8,18. — *c) *Kuh.* — *d)* N. pr. einer Tochter Bâṇa's und Gattin Aniruddha's Agni-P. 12,46. 52. — 3) उषा *Adv. *a) bei Anbruch des Tages.* — *b) in der Nacht.*

*उषःकल m. *Hahn* Gal. Vgl. उषाकल.

उषङ्गु m. 1) N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* eines Fürsten. — 2) Bein. Çiva's.

*उषण 1) n. *a) Pfeffer.* — *b) die Wurzel von Piper longum.* — 2) f. आ *a) Piper longum* oder *Chaba.* — *b) getrockneter Ingwer.* — Vgl. ऊषण.

उषती f. *eine verletzende Rede* MBh.

*उषदश्व m. N. pr. eines Mannes; vgl. ओषदश्वि.

उषद्गु m. N. pr. eines Sohnes des Svâhi.

उषद्रथ m. N. pr. eines Sohnes des Titikshu.

उषन् 1) m. N. pr. eines Sohnes des Sujaǵña. उशत v. l. — 2) f. उषती in Verbindung mit वाच् *eine verletzende Rede* MBh. 12,236,10. 241,9. An beiden Stellen उशती; उषती ed. Calc. Die richtige Form ist wohl रुशती.

*उषप m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.*

उषर्बुध् Adj. *früh wach.*

*उषर्बुध m. 1) *Feuer.* — 2) *Kind.*

उषस् 1) f. (stark auch उषास् im Veda) *a) Frühlicht, Morgenröthe, Morgen.* Personificirt als *Tochter des Himmels* und *Schwester der* Âditja. उषसः साम Ârsh. Br. — *b) Abendröthe.* — *c)* Du. *Nacht und Morgen.* — *d)* N. pr. der Gattin Bhava's (einer Form Rudra's) VP. 1,8,9. — 2) n. *a) Tagesanbruch, Dämmerung.* — *b) *Ohrhöhle.* — *c) *das Gebirge* Malaja. — Vgl 2. ऊष.

उषस्ति und उषस्ति m. N. pr. eines Mannes.

*उषस्य्, °स्यति *tagen.*

उषस्य Adj. *der Morgenröthe geweiht* Âçv. Çr. 4,14,1.

उषाकर m. *der Mond.*

*उषाकल m. *Hahn.* Vgl. उषःकल.

उषापति (Agni-P. 12,41) und *उषारमण m. Bein. Aniruddha's.

उषारागोदय m. Titel eines Schauspiels.

उषासानक्ता Nom. Du. f. *Morgenröthe und Nacht.*

*उषासासूर्य n. Sg. *die Morgenröthe und die Sonne.*

उषिज m. N. pr. eines Sohnes des Ûru.

उषित Partic. von उष्, ओषति und वस्, वसति.

*उषितगवीन Adj. *wo früher Kühe sich aufgehalten haben.*

उषितव्य n. impers. *zu übernachten* Kâd. II,31,6.

उषेश m. 1) *Mond.* — 2) *Bein. Aniruddha's.

उषोजल n. Pl. *Thau.*

उषोराग m. *Morgenröthe* Daçak. 43,13.

उष्ट्र und उष्ट्र m. *Pflugstier.*

उष्ट्र 1) m. *a) Büffel.* — *b) Kamel.* उष्ट्रखरम् *K. und Esel* Gaut. *उष्ट्रशशम् *K. und Hase.* — *c) *Lastwagen.* — *d)* N. pr. eines Asura. — 2) f. उष्ट्री *a) Kamelweibchen.* — *b) ein irdenes Gefäss von best. Form.* — *c) *Urtica interrupta* und *eine Art* मेषशृङ्गी Nigh. Pr.

उष्ट्रकर्णिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*उष्ट्रकाण्डी f. *Echinops echinatus* Râgân. 10,142.

उष्ट्रकुङ्कुमवत्न n. *das Safran-Schleppen eines Kamels.* °वत् Adv. Kap. 3,58. 6,40.

*उष्ट्रक्रोशिन् Adj. *wie ein Kamel schreiend.*

उष्ट्रग्रीव m. *eine Form der Mastdarmfistel.*

उष्ट्रग्रिव m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

उष्ट्रत्व n. Nom. abstr. zu उष्ट्र 1) *b*) Hemâdri I,675,20.

उष्ट्रदन्त MBh. 12,3717 fehlerhaft für ओष्ठदन्त.

*उष्ट्रधूसरपरिच्छदा f. *Tragia involucrata L.*

उष्ट्रनिषदन n. *eine best. Art des Sitzens bei den Jogin.*

*उष्ट्रपादिका f. *Jasminum Sambac Ait.*

*उष्ट्रपाल m. *Kamelhirt* Gal.

*उष्ट्रप्रमाण m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Nigh. Pr.

*उष्ट्रभक्ता (Gal.) und *°भक्तिका f. *eine best. der Alhagi verwandte Pflanze* Râgân. 4,57.

उष्ट्रवामी f. *Kamelstute.* *°वामि n. (auch Kâç.) schwerlich richtig.

*उष्ट्रवाहिन् Adj. *von Kamelen gezogen* (Wagen).

उष्ट्रशिरोधर m. = उष्ट्रग्रीव.

*उष्ट्रसादि m. *ein Reiter zu Kamel.* n. (auch Kâç.) schwerlich richtig.

1.*उष्ट्रस्थान n. *Kamelstall.*

2.*उष्ट्रस्थान Adj. *in einem Kamelstall geboren.*

*उष्ट्राकृति m. = *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

उष्ट्राक्ष m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

उष्ट्रिका f. 1) *Kamelstute.* — 2) *ein irdenes Gefäss von best. Form.* — 3) **eine best. Staude.*

उष्ण 1) Adj. (f. आ; ई nur Kauç.) *a*) *heiss, warm* Gaut. Auch von einem Seufzer. — *b*) *heftig* (Conj.). — *c*) **rasch zu Werke gehend.* — 2) उष्णम् Adv. *heiss* (seufzen) 50,29. *Mit करू componirt. — 3) m. *a*) **Zwiebel.* — *b*) N. pr. zweier Männer VP. 2,4,48. 4,21,3. — 4) *f. आ *a*) *Hitze.* — *b*) *Auszehrung.* — *c*) *Galle.* — *d*) **eine Art Momordica* Nigh. Pr. — 5) n. (*m.) *a*) *ein heisser Gegenstand.* — *b*) *Hitze, Wärme.* — *c*) *die heisse Jahreszeit,* — *d*) Bez. *der rückläufigen Bewegung des Mars, wenn sie stattfindet im 7ten, 8ten oder 9ten Mondhause von dem Mondhause, in welchem er heliakisch aufging.* — *e*) N. pr. eines von Ushna beherrschten Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,48.

*उष्णक 1) Adj. *a*) *fieberkrank.* — *b*) *rasch zu Werke gehend.* — 2) m. *a*) *Hitze, die heisse Jahreszeit.* — *b*) *Brand* (Krankheit) Gal. — 3) **Betelnuss* Nigh. Pr.

उष्णकर m. *die Sonne* Kâd. II,49,15.

उष्णकाल m. *die heisse Jahreszeit* Spr. 1320.

उष्णकिरण und *उष्णकृत् (Gal.) m. *die Sonne.*

उष्णग m. Sg. und Pl. *die heisse Jahreszeit.* Auch उष्णगः काल:.

*उष्णगन्धा f. *Alpinia Galanga* Nigh. Pr.

उष्णगु m. *die Sonne.*

*उष्णघ्न n. *Sonnenschirm.*

*उष्णंकरण Adj. *erhitzend, erwärmend.*

उष्णता f. 1) *Hitze, Wärme.* — 2) am Ende eines Comp. *grosses Verlangen nach.*

उष्णतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उष्णत्व n. *Hitze, Wärme.*

*उष्णनदी f. Bein. des Höllenflusses Vaitaraṇî.

उष्णप fehlerhaft für ऊष्मप.

*उष्णफला f. *eine Art Momordica* Nigh. Pr.

*उष्णभृत् m. *die Sonne* Gal.

*उष्णभोजिन् Adj. *warme Speisen geniessend.*

उष्णय्, °यति *heiss machen.*

उष्णरश्मि und उष्णरुचि m. *die Sonne.*

उष्णवात m. *eine best. Blasenkrankheit* Wise 365. Çârṅg. Saṁh. 1,7,40.

उष्णवारण (*m.) n. *Sonnenschirm.*

उष्णविदग्धक m. *eine best. Augenkrankheit* Çârṅg. Saṁh. 1,7,94.

उष्णवीर्य 1) Adj. *erwärmende Kraft besitzend* Kâraka 1,14. 6,3. — 2) *m. *Delphinus gangeticus.*

उष्णवेताली f. N. pr. einer Hexe Hariv. 9542.

उष्णसमय m. *die heisse Jahreszeit.* Davon Denom. °समयाय्, °समयायते *zur h. J. werden* Bâlar. 129,3.

*उष्णसुन्दर m. *Momordica Charantia, Averrhoa Carambola* und *Terminalia Bellerica* Nigh. Pr.

उष्णस्पर्शवत् Adj. *heiss anzufühlen* Tarkas. 8.

उष्णांशु m. *die Sonne* 172,7. Hemâdri 1,156,22.

*उष्णागम m. *Beginn der heissen Jahreszeit.*

उष्णागम m. *Ende der heissen Jahreszeit* R. 6,69,31.

*उष्णाभिगम m. = उष्णागम.

उष्णाभिप्राय Adj. *mit Hitze endend* (Fieber) Kâraka 1,19. Davon °प्रायिन् Adj. *an einem solchen Fieber leidend* 6,3,*d*.

उष्णालु Adj. *von der Hitze leidend.*

*उष्णासक् m. *Winter* Râgân. 21,67 (उष्णापक् Hdschr.).

उष्णि Adj. *brennend,* in अग्न्युष्णि.

*उष्णिका f. *Reisbrei.*

उष्णिगगर्भ Adj. f. (आ) in Verbindung mit गायत्री *ein best. Metrum.*

उष्णिमन् m. *Hitze.*

उष्णिह् f. (Nom. उष्णिक्) 1) *ein best. Metrum.* — 2) *ein diesem Metrum geweihter Backstein.* — 3) wie andere Metra Name *eines der Rosse des Sonnengottes* VP. 2,8,8.

उष्णिहककुभ् f. Du. *die Metra* Ushṇih *und* Kakubh.

उष्णीहा f. 1) Pl. *Genick.* — 2) = उष्णिह् 1).

उष्णी Adv. mit करू *erhitzen, erwärmen.*

उष्णीगङ्ग wohl n. N. pr. eines Tîrtha.

उष्णीनाभ m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

उष्णीष 1) m. n. *Kopfbinde, Turban, Binde* überh. उष्णीषपट् dass. 290,10. — 2) Bez. *eines Auswuchses auf Çâkjamuni's Kopfe.*

उष्णीषार्पणा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उष्णीषिन् Adj. *mit einer Kopfbinde versehen.*

1. उष्णोदक n. 1) *warmes Wasser* Spr. 6775. — 2) *eingekochtes Wasser* Bhâvapr. 3,14.

2. उष्णोदक m. R. 2,83,13 nach dem Comm. *Gliederreiber.*

*उष्णोपगम m. = उष्णागम.

*उष्म m. 1) *Hitze.* — 2) *die heisse Jahreszeit.* — 3) *Frühling.* — 4) *Zorn.*

*उष्मक = ऊष्मक.

उष्मता MBh. 1,103,17 fehlerhaft für उष्णता *Hitze.*

उष्मन्, उष्मप und उष्मस्वेद् s. ऊष्मन् u. s. w.

*उष्मागम m. schlechte Lesart für उष्णागम oder ऊष्मागम.

*उष्माय् und *उष्मोपगम s. ऊष्माय् und ऊष्मोपगम.

उष्य in मुखोष्य.

उष्यल n. *Rahmen* (eines Ruhebettes).

उषर् f. = उषस् *Frühlicht, Morgenröthe.*

उष्र 1) Adj. (f. ई) *a*) *morgendlich.* — *b*) etwa *hell, klar* (Gaṅgâ) MBh. 13,26,95. *Kuh* nach Nilak. — 2) m. *a*) *Strahl.* — *b*) *Stier.* — 3) f. ई *a*) *Frühlicht, Morgenröthe, Helle.* — *b*) *Kuh.* — *c*) **eine best. Pflanze.*

उष्रयामन् Adj. *im Frühlicht ausgehend, bei Tageshelle gehend.*

उष्रि f. *Morgen, Helle.*

उष्रिक m. *Oechslein.*

उष्रिध Adj. TBr. 2,7,13,2 wohl fehlerhaft.

उष्रिय 1) Adj. (f. आ) *a*) *röthlich.* — *b*) *taurinus.* — 2) m. *a*) *Stier.* — *b*) *Kalb.* — 3) f. आ *a*) *Helle, Licht.* — *b*) *Kuh.* — *c*) *Milch* und *Anderes von der Kuh Kommende.*

उष्रियात्व n. Nom. abstr. zu उष्रिय 3) *b*) Maitr. S. 4,2,12.

*उष्रीय्, °यति *sich eine Kuh wünschen.*

1. उह् s. ऊह्, ऊहति.

2. उह् s. वह्.

3.*उह्, ओहति (वधे).

*उहान m. N. pr. einer Gegend.

उह्यवाग्विवासिष्ठ n. Name eines Sâman.

उह्र Adj. wohl *uhu schreiend.*

उह्यगान n. = ऊह्यगान.

---

1. उ = 1. उ; s. d.

2.*ऊ Interj. वाक्यारम्भे, अनुकम्पायाम्, रक्षायाम्.

3.*ऊ Adj. von अव्, अवति und von वा, वयति.

4.*ऊ m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Çiva's.

ऊग्र m. N. pr. = उग्र.

ऊँ (ऊं) im Padapâṭha vor hinzugefügtem इति = 2. उ.

ऊकार m. *der Laut* ऊ TS. Prât. AV. Prât.

ऊखर m. Pl. N. pr. einer Çiva'itischen Secte.

ऊघ्य AK. 2,9,45 fehlerhaft für उध्य.

ऊङ् mit नि in न्यूङ् uud न्यूङ्मानक.

*ऊठ्, ऊठति = *उठ्, ओठति.

ऊढ 1) Adj. Partic. von 1. und 2. ऊह् und वह्. — 2) f. आ *eine Heimgeführte, Gattin.*

*ऊढकङ्कट Adj. *gepanzert*, v. l. für व्यूढ°.

*ऊढभार्य Adj. *der eine Gattin heimgeführt hat.*

*ऊढय्, °यति Denom. von ऊढ und ऊढि.

*ऊढरथ Adj. *einen Wagen ziehend* L. K. 1037.

ऊढवयस् Adj. *erwachsen* Bhâg. P. 4,9,66.

ऊढि f. *das Tragen* Râǵat. 7,1090.

ऊणि v. l. für श्रोणि.

ऊणोतिनस् Lalit. 5,14 wohl fehlerhaft für ऊर्णोतिनस्.

ऊत Partic. 1) von अव्. — 2) von वा, वयति.

1. ऊति f. im Çat. Br. einmal m.) 1) *das in Gang Bringen, Fortbewegung.* — 2) *Gang, iter.* — 3) *Förderung, Begünstigung, Unterstützung, Hülfe, Wohlwollen.* — 4) *Helfer, Förderer.* — 5) *Labung, Erquickung, Stärkung.* — 6) Pl. *Lebensmittel, erquikkende Dinge.* — 7) *Spiel, Scherz, Belustigung* Bhâg. P. — 8) *= नारण.

2. ऊति f. *Gewebe.*

3. ऊति m. N. pr. eines Daitja.

ऊतीक m. = पूतीक *ein als Surrogat für die Soma-Pflanze dienendes Kraut.*

ऊदक und ऊदर = उदक und उदर in अनूदक und अनूदर.

ऊदल n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6,17.

ऊधन्, ऊधर्, ऊधस् n. 1) *Euter.* — 2) *ein verehrter, geheimer* oder *nur dem Freunde zugänglicher Ort, Busen.* — 3) *Wolke* (als *Euter des Himmels*), *bewölkter Himmel.* — 4) *Nacht. — 5) Bez. einer best. Stelle in den* Mahânâmnî.

ऊधन्य Adj. *im Euter enthalten* Maitr. S. 1,10,5.

ऊधर् und ऊधस् s. ऊधन्.

ऊधस्य 1) Adj. (f. आ) *milchend* Hemâdri 1,470, 17. 23. उ° gedr. — 2) n. *Milch.*

ऊधस्वती Adj. f. *ein volles Euter habend.*

ऊन Adj. *woran Etwas fehlt, unter dem Maasse bleibend, unzureichend, zu klein, —wenig, nachstehend; der kleinste.* Mit einem Abl. *weniger—, geringer als;* mit einem Instr. *um — weniger;* am Ende eines Comp. in beiden Bedeutungen. °विंश so v. a. एकोनविंश *der 19te.* Nom. abstr. ऊनता f. Hemâdri 1,15,14. ऊनत्व n. 17.

ऊनक Adj. dass. Golâdhj. 7,25.

ऊनकोटिलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

ऊनय्, °यति *unerfüllt lassen.* ऊनित *vermindert um* (Instr.).

ऊनरात्र m. und °रात्रि f. Pl. *die überschüssigen lunaren Tage in einem* Juga, *die man ausscheiden muss, um die richtigen solaren Tage zu erhalten.*

ऊनार्इतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

ऊनाक्षर Adj. *eine Silbe zu wenig habend* Lâṭj. 7,9,8.

ऊनाय m. *der kleinere von den zwei als Multiplicatoren zu verwendenden Ueberschüsse bei der* Kuṭṭâkâra *genannten Operation* Âryabh. 2,32. fgg.

ऊनातिरिक्त Adj. *zu wenig oder zu viel.*

ऊनाक् m. = ऊनरात्र Gaṇit. Pratjabd. 5.

ऊनी Adv. mit कर् *subtrahiren.*

ऊबध्य s. ऊवध्य.

ऊभाव m. *das zu* ऊ *Werden* TS. Prât.

*ऊम् Interj. रुषोक्तौ, प्रश्ने und स्पर्धायाम्.

ऊम 1) m. *guter Freund, Genosse, Mitglied einer Verbindung* oder *Verbrüderung.* — 2) *n. *a) Stadt.* — *b)* N. pr. einer Gegend.

*ऊय्, °यते = वा, वयति.

*ऊररी Adv. = उररी.

*ऊरव्य m. *ein* Vaiçja.

ऊरी Adv. = उरी. Mit कर् *einräumen, anerkennen.*

ऊरु m. 1) *Schenkel, Lende.* Am Ende eines adj. Comp. f. ऊरु und ऊरू. — 2) N. pr. *a)* eines Âṅgirasa. — *b)* eines Sohnes des Manu Ḱâkshusha.

कुरु v. l.

ऊरुग्रह m. *Schenkellähmung* Ḱaraka 6,25.

ऊरुग्रहिन् Adj. *an Schenkellähmung leidend* Ḱaraka 6,25.

ऊरुग्राह m. = ऊरुग्रह.

ऊरुज 1) Adj. *aus einer Lende entsprossen.* — 2) *m. *ein* Vaiçja.

ऊरुजन्मन् m. Bein. Aurva's.

ऊरुदघ्न Adj. *bis zum Schenkel reichend.*

*ऊरुद्वयस Adj. (f. ई) dass. P. 4,1,15, Sch.

*ऊरुपर्वन् m. n. *Knie.*

ऊरुफलक n. *Lendenschild.*

ऊरुबलिन् Adj. *lendenstark* Çat. Br. 13,2,2,8.

*ऊरुभिन्न Adj. (f. ई) *am Schenkel durchstochen.*

*ऊरुमात्र Adj. (f. ई) *bis zum Schenkel reichend* P. 4,1,15, Sch.

*ऊररी Adv. = उररी.

ऊरुष्कम्भ m. = °स्कम्भ Ḱaraka 1,19. 20. 6,25.

ऊरुसाद m. *Schenkelschwäche, —lähmung* Ḱaraka 1,20.

ऊरुस्कम्भ m. *Schenkellähmung.* °गृहीत Adj. Maitr. S. 1,10,14.

ऊरुस्तम्भ m. (adj. Comp. f. आ) dass.

*ऊरुस्तम्भा f. *Musa sapientum* Râǵân. 11,37 (उरु° Hdschr.).

ऊरूपधीडम् Absol. *unter Schenkeldruck* Daçak. 91,6.

ऊर्ज् f. *Nahrung, Stärkung; Kraftfülle, Saft und Kraft.*

ऊर्ज 1) Adj. (f. आ) *kräftig.* — 2) m. *a) Kraftfülle, Kraft und Saft.* — *b) *Leben.* — *c) ein best. Herbstmonat, October — November.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — 3) f. आ *a) Kraftfülle, Saft und Kraft.* — *b)* = 2) *c)* Ḱaraka 8,6. — *c)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Vasishṭha's. — 4) *n. *Wasser.*

*ऊर्जन n. Nom. act. von ऊर्जय्.

ऊर्जमेध Adj. (f. आ) *von gewaltiger Einsicht* MBh. 13,76,10. Vgl. Hemâdri 1,469,18.

ऊर्जय्, ऊर्जयति 1) *nähren, kräftigen* Ḱaraka 1,26. Partic. ऊर्जयत् *nährend, kräftig.* Med. *sich kräftigen, kraftvoll sein.* Partic. ऊर्जयमान = ऊर्जयत्. — 2) *leben. — Partic. ऊर्जित *kräftig, mächtig, üppig, gewaltig, bedeutend.*

ऊर्जयत् m. N. pr. 1) eines Lehrers. — 2) eines Gebirges in Guzerat Ind. Antiq. 7,261.

ऊर्जयोनि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,59.

ऊर्जवक् und °वाक् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,233.

(ऊर्जव्य) ऊर्जविश्व Adj. *nahrungsreich, kraftreich.*

ऊर्जस् n. *Macht, Kraft* Sâh. D. 341,12.

ऊर्जसनि Adj. *Kraft verleihend* Ṛv.

ऊर्जस्कर Adj. *Kraft bewirkend.*

ऊर्जस्तम्भ m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

ऊर्जस्वत् 1) Adj. *a) nahrungsreich, saftig, strotzend.* — *b) mächtig, kräftig, stark.* — 2) f. ऊर्जस्वती N. pr. verschiedener Frauen.

ऊर्जस्वल 1) Adj. *mächtig, kräftig, stark.* — 2) N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

ऊर्जस्विन् 1) Adj. *mächtig, kräftig, stark* Bâlar. 285,20. — 2) n. in der Rhet. *Schilderung einer Gewaltthat, — Ungebührlichkeit.*

ऊर्जाद (dreisilbig) Adj. *saftige Nahrung geniessend* Ṛv.

ऊर्जानी f. *Nahrung, Stärkung* als Personification.

ऊर्जावत् Adj. 1) *Macht—, Kraft verleihend* MBh. 13,26,84. — 2) *mächtig, kräftig* Pâr. Grhj. 1,15,6.

ऊर्जाकृति Adj. (f. ई) *saftige —, nährende Opfer-*

gaben bringend.

ऊर्णित 1) Adj. s. ऊर्णयु. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

ऊर्णिन् Adj. *fruchtbar* Pâr. Gṛhj. 1,16,6.

ऊर्णा 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) ऊर्णा f. *a) Wolle. — b) die Fäden einer Spinne. — c) Haarwirbel zwischen den Augenbrauen* Kâd. 9,20. 81,9. Lalit. 290,3 (उर्णा gedr.). °कोश m. dass. 375,16. — *d)* N. pr. verschiedener Frauen. — 3) n. *Wolle* in einigen Compp.

ऊर्णानाभ m. 1) *Spinne.* — 2) *eine best. Stellung der Hand.* — 3) N. pr. *a)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b)* *Pl. eines Volksstammes gaṇa राजन्यादि. — *c)* eines Dânava.

ऊर्णानाभि m., °नाभी f. (Kshurikop. 9) und ऊर्णापट m. *Spinne.*

ऊर्णम्रदस् Adj. *wollenweich.*

ऊर्णावाभि m. *Spinne.*

ऊर्णामय Adj. (f. ई) *wollen.*

ऊर्णायु 1) Adj. *wollig.* — 2) m. *a)* **Widder.* — *b)* **Spinne.* — *c)* **wollene Decke.* — *d)* *= तृणभङ्ग. — *e)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. *Schaf* Hemâdri 1,714,21.

ऊर्णावत् 1) Adj. *wollig.* — 2) m. *a) Spinne.* — *b)* *N. pr. eines Mannes. — 3) f. ऊर्णावती *Schaf.*

ऊर्णावल Adj. *wollig.*

ऊर्णासूत्र n. *Wollenfaden.* — °सूत्री Çâṅkh. Gṛhj. 2,1 fehlerhaft für श्रौर्णा°.

ऊर्णास्तुका f. *Büschel von Wolle* TS. Comm. 1,357.

ऊर्णितेजस् m. N. pr. eines Buddha.

ऊर्णु, ऊर्णोति und ऊर्णौति, ऊर्णुते *umgeben, umhüllen.* Med. *sich einhüllen.* — *Desid. ऊर्णुनूषति, ऊर्णुनविषति und ऊर्णुनुविषति. — *Intens. ऊर्णोनूयते. — Mit अप 1) *aufdecken, enthüllen.* Med. auch *sich enthüllen, — entblössen.* — 2) *öffnen.* — Mit प्रत्यप Med. *sich in Gegenwart Jmds* (Acc.) *enthüllen.* — Mit अभि *bedecken, verhüllen.* Med. auch *sich verhüllen.* — Mit आ *bedecken mit.* — Mit परि Med. *sich einhüllen* Maitr. S. 3,6,6. — Mit प्र *bedecken, verhüllen.* Med. *sich verhüllen.* — *Intens. *vollständig bedecken.* — Mit संप्र *ringsum bedecken.* — Mit वि 1) *aufdecken, enthüllen.* — 2) *öffnen.*

ऊर्णोदर m. N. pr. eines Lehrers.

*ऊर्द (उर्द), ऊर्दति (माने, क्रीडायाम्, आस्वादने). *ऊर्द und *ऊर्दी gaṇa गौरादि. ऊर्दी = विमान Gaṇar. 1,48.

ऊर्दर m. 1) *ein Gefäss zum Messen des Getreides, Scheffel.* — 2) **Held.* — 3) **ein* Rakshas.

*ऊर्दि N. pr. उर्दि richtiger.

ऊर्ध und ऊर्धक fehlerhaft für ऊर्ध्व, ऊर्ध्वक.

ऊर्ध्व 1) Adj. (f. आ) *a) aufwärts gehend, nach oben gerichtet, aufrecht, erhoben, oben befindlich.* — *b) aufgerichtet,* so v. a. *in Gang gebracht* ṚV. 7,2,7. 8, 45,12. — 2) ऊर्ध्वम्, ऊर्ध्व° Adv. *a) aufwärts, nach oben, oben, oberhalb* (mit Abl.). Mit गम् s. v. a. *sterben.* अश्रूणि संकर् so v. a. *die Thränen unterdrücken* 298,27. — *b) in der Folge, weiterhin, hinter, über — hinaus, von — an, nach* (mit Abl.). अत ऊर्ध्वम् *von da an, von nun an, hierauf.* इत ऊर्ध्वम् *von nun an* (in einem Buche) 221,7. 226,25. इक्षात् so v. a. *nach dem Tode.* — *c) nach dem Tode,* — von (Gen). — *d) ansteigend, crescendo* Çat. Br. 12,2,3,8. — *e) laut.* — 3) n. *Höhe, ein oberhalb gelegener Theil;* mit Abl.

ऊर्धक 1) Adj. *erhoben.* Arm Saṁnj. Up. 3. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *eine Art Trommel* Naish. 7,66.

*ऊर्धक्रच m. *der niedersteigende Knoten.*

ऊर्धकण्ठ 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *eine Asparagus-Species* Râǵan. 4,123.

*ऊर्धकण्ठक 1) m. *Alhagi maurorum* Dhanv. 1,5. — 2) f. °कण्ठिका = ऊर्धकण्ठ 2) Nigh. Pr.

ऊर्धकपाल Adj. (f. आ) *oben in eine Schale auslaufend* Maitr. S. 1,8,3. Kâtj. Çr. 4,14,1.

1. ऊर्धकर् m. *eine obere Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,237,7. 738,15. 740,4.

2. ऊर्धकर् Adj. *mit erhobenen Händen* und zugleich *aufwärts strahlend* 314,3.

ऊर्धकर्ण 1) Adj. *die Ohren spitzend* Çâk. 8. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

1. ऊर्धकर्मन् n. *eine Bewegung nach oben.*

2. *ऊर्धकर्मन् m. Bein. Vishṇu's.

ऊर्धकाय m. (adj. Comp. f. आ) *Oberkörper* Naish. 7,66.

ऊर्धकृत Adj. *emporgerichtet* Kathâs. 18,148.

ऊर्धकृशन 1) Adj. *oben perlend.* — 2) m. angeblich N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धकेतु m. N. pr. eines Mannes.

ऊर्धकेश 1) Adj. *dessen Haare emporstehen.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Göttin.

ऊर्धक्रिया f. = 1. ऊर्धकर्मन्.

ऊर्धग 1) Adj. *a) nach oben gehend, aufwärts dringend.* — *b) oben,* — *in der Höhe befindlich.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

1. ऊर्धगति f. 1) *springende Bewegung.* — 2) *Gang,* —, *Drang nach oben.*

2. ऊर्धगति 1) Adj. *a) in die Höhe stehend* Mbh. 1,146,78. — *b) in den Himmel gelangend* oder *gelangt* R. 1,2,40. Ind. St. 14,384. — *b) nach oben strebend.* — 2) *m. *Feuer* Gal.

ऊर्धगमन n. 1) *das Aufgehen* (von Gestirnen). — 2) *Hebung.* — 3) *das Aufsteigen zum Himmel* Naish. 3,15. — 4) *das Aufsteigen zu einer höheren Stellung.*

ऊर्धगमनवत् Adj. *sich nach oben bewegend* 264,28.

ऊर्धगात्मन् Adj. *dessen Natur nach oben strebt* (Çiva) Mbh. 13,17,136.

ऊर्धगामिन् Adj. *nach oben gehend, aufwärts dringend.*

ऊर्धगुद m. *eine best. Krankheit des Mundes* Çâṅkh. Saṁh. 1,7,80.

ऊर्धग्रावन् 1) Adj. *der den* Soma-*Stein erhoben hat.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धचित्त् Adj. *aufschichtend.*

ऊर्धज्ञ Adj. *der obere.*

ऊर्धजत्रु n. *was oberhalb des Schlüsselbeines liegt.*

ऊर्धजानु und *°क Adj. *die Kniee in die Höhe richtend.*

ऊर्धजु Adj. und °ता f. Nom. abstr. fehlerhaft für °जु und °जुता.

*ऊर्धज्ञ und ऊर्धजु Adj. = ऊर्धजानु Maitr. S. 1, 10,9. Ait. Âr. 468,1 v. u. Nom. abstr. °ता Âçv. Çr. 2,16,14 nebst Comm. °जु und जुता gedr.

ऊर्धजानु Adv. *oberhalb des Knies.*

ऊर्धतरण n. *das Austreten* (von Flüssen).

ऊर्धतस् Adv. *aufwärts, nach oben* Hemâdri 1, 250,12. 14. 544,22.

ऊर्धताल m. *ein best. Tact.*

ऊर्धतिलकिन् Adj. *mit einem senkrecht stehenden Sectenzeichen auf der Stirn versehen.*

ऊर्धया Adv. *aufwärts, aufgerichtet.*

ऊर्धदंष्ट्रकेश Adj. *mit aufwärts gerichteten Spitzzähnen und Haaren* (Çiva) Mbh. 12,284,85.

*ऊर्धदिश् f. *Zenith.*

ऊर्धदृश् und °दृष्टि 1) Adj. *nach oben sehend.* — 2) *m. °दृश् *Krebs* Râǵan. 19,76.

*ऊर्धदेव m. Bein. Vishṇu's.

ऊर्धदेह n. *Todtenceremonie.*

ऊर्धद्वार n. *das nach oben (zum Himmel) führende Thor* Ambṛt. Up. in Ind. St. 9,33.

ऊर्धनभस् Adj. *über den Wolken befindlich.*

*ऊर्धनयन m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

ऊर्धनाभन् m. N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धनाल Adj. *mit dem Stiele nach oben* Jogat. Up. 9.

*ऊर्धदम Adj. *emporgerichtet.*

ऊर्धपथ m. *der Luftraum.*

ऊर्धपवित्र Adj. *oben rein* Taitt. Âr. 7,10 (Taitt. Up. 1,10).

ऊर्धपाठ m. *das im Folgenden Gesagte* Comm. zu Ait. Âr. 13,10.

ऊर्धपातन n. *Sublimation von Quecksilber* Bhâ-

VAPR. 2,99. °यन्त्र n. *ein dazu dienender Apparat.*

ऊर्धपात्र n. 1) *ein hohes Gefäss* JÁGN. 1,182. — 2) *Oberschale, Deckel* HEMÁDRI 1,228,3. 7. 19.

1. ऊर्धपाद् m. *Fussspitze* HEMÁDRI 1,697,18. 19.

2. ऊर्धपाद् 1) Adj. *die Füsse in die Höhe haltend.* — 2) *m. *das fabelhafte Thier* Çarabha.

ऊर्धपुण्ड्र und °क m. *eine mit Sandel u. s. w. senkrecht gezogene Linie auf der Stirn eines Brahmanen.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*ऊर्धपूरम् Absol. *bis oben voll.*

ऊर्धपृश्नि Adj. *nach oben zu gesprenkelt* MAITR. S. 3,13,5.

ऊर्धप्रमाण n. *Höhenmaass, Höhe* ÇULBAS. 2,13.

ऊर्धबर्हिस् Adj. *über der Streu befindlich.*

ऊर्धबाहु 1) Adj. *mit erhobenen Armen.* — 2) N. pr. *a)* Pl. einer Çiva'itischen Secte. — *b)* verschiedener Ṛshi.

ऊर्धबिन्दु Adj. *oberhalb mit dem Minuszeichen versehen* BÍGAG. 1.

ऊर्धबुध्न Adj. *dessen Boden oben ist.*

ऊर्धबृहती f. *ein best. Metrum.*

ऊर्धभक्तिक Adj. *nach oben wirkend, Erbrechen bewirkend* KÁRAKA 6,20.

ऊर्धभ्रस् Adj. *nach oben tragend, hebend* TÂṆḌJA-BR. 1,1,6.

1. ऊर्धभाग m. 1) *Obertheil.* — 2) *ein höher als* (Abl.) *gelegener Theil* HEMÁDRI 1,250,8. — 3) *ein hinter Etwas* (Abl.) *gelegener Theil.*

2. ऊर्धभाग und °भागिक Adj. = ऊर्धभक्तिक KÁRAKA 6,23. 7,1. 8,11.

ऊर्धभाज् 1) Adj. *a) nach oben strebend* MAITRJUP. 4,3. MBH. 3,219,20. — *b)* = ऊर्धभक्तिक KÁRAKA 1,26. — 2) m. *eine Form* Agni's MBH. 3,219,20.

ऊर्धभास् in अनूर्धभास्.

ऊर्धभूमि f. *das oberste Stockwerk* PAṄKAD.

ऊर्धमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

ऊर्धमन्थिन् Adj. = ऊर्धरेतस्.

ऊर्धमान n. *Höhenmaass, Höhe.*

ऊर्धमायु Adj. *Gebrüll erhebend.*

ऊर्धमारुत n. *Andrang des Windes* (in med. Sinn) *nach oben* (was Auswurf veranlasst).

ऊर्धमुख Adj. 1) *mit nach oben gerichtetem Gesicht.* — 2) *mit der Oeffnung nach oben gekehrt.* — 3) *nach oben gerichtet.* तेजस् so v. a. *Feuer, der Gott des Feuers* NAISH. 9,23.

ऊर्धमुण्ड Adj. *auf dem Scheitel rasirt* 106,10.

ऊर्धमौहूर्तिक Adj. *was nach einer kurzen Weile geschieht.*

ऊर्धरक्तिन् Adj. *dessen Blut nach oben steigt* BHÁVAPR. 2,114.

ऊर्धरात्रि f. *ein von unten nach oben laufender Strich* 217,7.

ऊर्धरेखा f. *eine von unten nach oben laufende Linie* RAGH. 3,44. 7,55. NAISH. 1,18. PAṄKAD.

ऊर्धरेत Adj. = °रेतस् 1) TAITT. ÀR. 10,12. NṚS. UP. in Ind. St. 9,84.

ऊर्धरेतस् 1) Adj. *dessen Same oben bleibt, des Beischlafs sich enthaltend* GAUT. Nom. abstr. °त्व ÇAṂK. zu BÂDAR. 3,4,17. — 2) m. Bein. *a)* Çiva's. — *b)* *Bhishma's.

ऊर्धरेतस्तीर्थ n. pr. eines Tîrtha.

ऊर्धरोमन् Adj. 1) *dessen Haare auf dem Körper in die Höhe stehen.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

ऊर्धलिङ्ग Adj. *dessen penis sich oben befindet* (Çiva). Statt dessen °लिङ्गिन् HEMÁDRI 1,203,20.

ऊर्धलोक m. *Oberwelt, der Himmel.*

ऊर्धवक्त्र m. Pl. *eine best. Götterordnung* VP.² 3,149.

ऊर्धवयस् Adj. *hochkräftig* MAITR. S. 3,12,14.

*ऊर्धवर्तमन् n. = ऊर्धपथ.

ऊर्धवाच् Adj. *eine laute Stimme habend* Ind. St. 10,147.

ऊर्धवात m. = ऊर्धमारुत.

ऊर्धवाल Adj. (f. आ) *mit dem Schwanz nach oben* GAUT. PÂR. GṚHJ. 3,12,7.

ऊर्धवृत Adj. *oben —, über die Schulter getragen.*

ऊर्धवेणीधर 1) Adj. (f. आ) *oben aufgebundene Flechten tragend* MBH. 9,46,34. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

ऊर्धशायिन् Adj. *auf dem Rücken liegend* (Çiva).

ऊर्धशोचिस् Adj. *nach oben flammend* ṚV. 6,15,2.

*ऊर्धशोधन n. *das Vomiren.*

*ऊर्धशोषम् Absol. *so dass Etwas oben trocken wird.*

ऊर्धश्वास m. 1) *tiefes Aufathmen* HÂSJ. 1. — 2) *eine Form von Asthma* SUÇR. 2,498,3. BHÁVAPR. 4,84.

ऊर्धश्वित् Adj. *nach oben leuchtend* AV. PAIPP. 12,6,1.

ऊर्धसंहनन Adj. *von hohem und kräftigem Körperbau* (Çiva) MBH. 13,17,130.

ऊर्धसक्थन् m. N. pr. eines Âṅgirasa.

ऊर्धसक्थन n. TÂṆḌJA-BR. 9,2,10. 11 fehlerhaft für त्रैर्धं°.

ऊर्धसस्य Adj. (f. आ) *mit hochstehendem Getraide* MBH. 1,109,2.

ऊर्धसानि Adj. *sich erhebend, — aufrichtend.*

ऊर्धसानु Adj. *den Nacken hoch tragend*

ऊर्धस्तनी Adj. f. *deren Brüste in die Höhe stehen.*

ऊर्धस्तोम Adj. *mit ansteigenden* Stoma. Daçarâtra ÇAT. BR. 12,2,3,8. 9. VAITÂN. 31,14.

ऊर्धस्थिति f. *aufrechte Stellung, das Bäumen.*

1. ऊर्धस्रोतस् n. *die Laufbahn nach oben,* Bez. *eines best. Schöpfungsactes.*

2. ऊर्धस्रोतस् m. Bez. *der aufwärts* (zum Himmel) *gezogenen Geschöpfe* VP. 1,5,21.

ऊर्धस्वप्न Adj. *stehend schlafend.*

ऊर्धाङ्ग n. = ऊर्धजत्रु.

ऊर्धाङ्गुलि Adj. *mit nach oben gerichteten Fingern* 37,30. MBH. 1,152,6.

ऊर्धाम्नाय m. Titel einer heiligen Schrift der Çâkta und einer Vishṇu'itischen Secte.

ऊर्धाय्, °यते *in die Höhe steigen* BHÁVAPR. 4,83.

1. ऊर्धायन n. *das Auffliegen* NAISH. 2,68.

2. ऊर्धायन m. Pl. Bez. der Vaiçja in Plakshadvîpa.

ऊर्धारोह m. *das Emporsteigen* Spr. 1326.

ऊर्धाशिन् Adj. *in aufrechter Stellung essend.*

*ऊर्धासित m. *Momordica Charantia L.*

ऊर्धी Adv. mit कर् *in die Höhe heben.*

ऊर्धेड n. Name eines Sâman TÂṆḌJA-BR. 10,12,4. 11,9,7. Adj. mit त्वाष्ट्रीसामन् desgl.

ऊर्धेक्ष m. *das Bestreben sich aufzurichten.*

ऊर्धोच्छ्वासिन् Adj. *den letzten Athemzug thuend* ÇAT. BR. 14,7,1,44.

ऊर्मि m. f. 1) *Welle, Woge.* — 2) Pl. *andringende —, überfluthende Menge* (von Pfeilen, Kummer u. s. w.). — 3) *das Wogen, Wallen* (der Sturmwinde) TBR. 2,5,3,1. — 4) *schnelle Bewegung* ÇIÇ. 5,4. — 5) *sechs Wogen,* d. i. *Leiden,* bedrängen das Leben: *Hunger und Durst, Kälte und Hitze, Gier und Irrthum* Spr. 6470. Oder: *Hunger und Durst, Alter und Tod, Kummer und Irrthum* Comm. zu VP. 1,15,37. Wer diese überwunden hat, heisst ऊर्मिषट्कातिग. — 6) Bez. *der Zahl sechs.* — 7) *Falte im Kleide.* — 8) *Reihe, Linie.* — 9) *Sehnsucht. — 10) *das Sichtbarwerden.*

ऊर्मिका f. 1) *Woge. — 2) *Fingerring* RÂǴAT. 7,785. 802. — 3) *Falte im Kleide. — 4) *Bienengesumme. — 5) *Sehnsucht.*

ऊर्मिन् Adj. *wogend.*

ऊर्मिमत् Adj. 1) *wogend* (auch vom Haupthaar). — 2) am Ende eines Comp. *strotzend von* MBH. 1,23,19. Nach NÎLAK. m. *Meer.* — 3) *krumm.

ऊर्मिमाला f. 1) *Wogenreihe.* — 2) *ein best. Metrum.*

ऊर्मिला f. N. pr. 1) einer Tochter Ǵanaka's und Gattin Lakshmaṇa's. — 2) der Gattin Jama's. — 3) der Mutter der Gandharvî Somadâ.

ऊर्म्य 1) Adj. *wogend, wallend.* — 2) f. ऊर्मिआ *Nacht.*

*ऊर्व् (*उर्व्), ऊर्वति (हिंसार्थ).

ऊर्व, ऊर्ध्र m. 1) *Behälter,* insbes. *ein Ort wo*

sich Wasser sammelt, Becken; daher auch so v. a. *Wolke.* — 2) *Verschluss, Stall für's Vieh; Gehege.* — 3) *Gefängniss, Gefangenschaft.* — 4) Pl. Bez. *der Manen bei der Mittagsspende.* — 5) Bez. Agni's. — 6) N. pr. eines Heiligen, dessen Name auf ऊरु zurückgeführt wird, weil Aurva, *das unterseeische Feuer,* aus seinem *Schenkel* entsprungen sein soll. Du. TÂṆḌJA-BR. 21,10,6. = उर्वपुत्रौ, ज्ञामदग्न्यौ Comm. — 7) **das unterseeische Feuer.*

*ऊर्वरा f. = उर्वरा 1).

ऊर्वशी f. fehlerhaft für उर्वशी.

ऊर्वष्ठीव n. *Kniescheibe.*

ऊर्वस्थ n. *Schenkelknochen* ÇAT. BR. 8,7,2,17.

ऊर्वस्थमात्र Adj. (f. ई) ebend.

ऊर्वी f. *Mitte des Schenkels* oder *eine dort befindliche Hauptader.*

ऊर्व्य Adj. *in Wasserbehältern* (*Seen* u. s. w.) *befindlich.* Nach Andern *auf der Erde* (ऊर्वी) oder *im unterseeischen Wasser befindlich.*

*ऊर्व्यङ्ग n. *Pilz.*

*ऊर्षा f. *eine best. Pflanze.*

*ऊलुपिन्, *ऊलूक und ऊवट m. = उ°.

ऊवध्य n. *der Inhalt des Magens und der Gedärme.* ऊवध्यगोह m. *der Ort, wo diese versteckt werden,* VAITÂN. ऊबध्य AV.

*ऊष्, ऊषति (रुजायाम्).

1. ऊष 1) m. *a) salzige Erde, Steppensalz.* — *b) Vieh* (nach den BRÂHMAṆA). — 2) f. ऊषा = 1) *a)* KÂTJ. ÇR. 4,8,16. — 3) ऊषी *mit Salz geschwängerter, unfruchtbarer Boden.*

2. ऊष 1) *m. *a) Morgendämmerung.* — *b) Spalte, Höhle.* — *c) Ohrhöhle.* — *d) das Gebirge* Malaja. — Vgl. उषस्. — 2) f. आ N. pr. v. l. für 3. उष 2) *c).*

1. ऊषक n. *Salz* oder *Pfeffer.*

2. *ऊषक n. *Tagesanbruch.*

ऊषण 1) n. *Pfeffer verschiedener Arten* (vgl. व्यूषण) BHÂVAPR. 1,162. — 2) *f. आ = उषणा.

ऊषपुट m. *Salzdüte,* d. i. *Salzstücke in ein Blatt gewickelt* MAITR. S. 1,11,8.

ऊषर Adj. (f. आ) *salzhaltig;* Subst. *salziger Boden.*

*ऊषरज्ञ n. 1) *Steppensalz.* — 2) *eine Art Magnet* (?).

ऊषराय्, °यते *einen salzhaltigen, unfruchtbaren Boden darstellen.* °यितम् n. impers.

*ऊषवत् Adj. = ऊषर.

ऊषसिकता wohl n. *Salz in Körnern* ÇAT. BR. 6,1,1,13. f. °आ MÂN. GṚHJ. 1,23.

ऊषाय् (wohl ऊष्माय्), °यते *dampfen* KARAKA 1, 18. 6,18.

*ऊष्ण fehlerhaft für उष्ण.

ऊष्म ÂRSH. BR. 383 fehlerhaft für उष्ण.

*ऊष्मक m. *die heisse Jahreszeit.*

ऊष्मज Adj. *aus heissen Dünsten entstanden* (niedere Thiere) KAP. 5,111.

*ऊष्मण und (ऊष्मण्य) ऊष्मायिन Adj. *dampfend.*

ऊष्मत्व n. Nom. abstr. von ऊष्मन् 3) Comm. zu TS. PRÂT.

ऊष्मन् m. 1) *Hitze, Gluth, Dampf.* Häufig wird dem Gelde eine *Hitze* zugeschrieben, die den Menschen versengt. — 2) **die heisse Jahreszeit.* — 3) Bez. *der drei Sibilanten, des* क्, *des* Visargánlja, Gihvâmûlîja, Upadhmânîja *und des* Anusvâra. ऊष्मप्रकृति Adj. ṚV. PRÂT. 6,9.

ऊष्मप 1) Adj. *den blossen Dampf der Speisen schlürfend* KÂṬ. 32,22. — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Klasse von Manen.* — *b) Feuer.*

ऊष्मपुर n. Name eines buddh. Tempels TÂRAN.

ऊष्मभाग Adj. *dessen Antheil der Dampf ist* TBR. 1,3,10,6.

ऊष्मवत् Adj. *glühend heiss* SUÇR. 1,289,18.

ऊष्मस्वेद m. *Dampfbad* SUÇR. 2,181,12 (उ° gedr.).

ऊष्मा f. *Dampf* MBH. 13,85,46.

*ऊष्मापक m. *Winter* RÂGAN. 21,67.

*ऊष्माय्, °यते *dampfen.* Vgl. ऊषाय्.

*ऊष्मायण m. *die heisse Jahreszeit* H. ç. 24.

*ऊष्मोपगम m. *Beginn der heissen Jahreszeit.*

1. ऊह्, ऊहति, ऊहते (der Wurzelvocal häufig gekürzt) 1) **schieben, rücken, streifen.* — 2) *verändern, modificiren* Comm. zu NJÂJAM. 9,1,18. बकुवद्वह्य *in den Plural umsetzend* GOBH. 2,5,4. — Mit अति *hinüberschaffen.* — Mit व्यति *umstellen, je den Platz wechseln lassen.* — Mit अधि 1) *überziehen, überstreifen, überlegen.* Med. *sich mit Etwas* (Acc.) *überziehen.* — 2) *draufsetzen, erheben über* (Loc.). — Mit अप 1) *abstreifen, zurückschieben, fortstossen, verscheuchen, entfernen, fernhalten, heilen* (eine Krankheit). — 2) *jagen,* so v. a. *rasch folgen auf* (Acc.). — 3) *von sich fern halten, fahren lassen, aufgeben.* — 4) *absprechen, negiren.* — Mit अवाप SUÇR. 1,344,11 fehlerhaft. संदेहमपोह्यारभते क्रियाम् v. l. — Mit व्यप 1) *auseinanderschieben, — treiben, entfernen, wegschaffen, vertreiben, verscheuchen, zu Nichte machen, heilen* (eine Krankheit). — Mit समप *vollständig vertreiben.* — Mit अभि *überziehen —, zudecken mit.* — Mit अव *hinabschieben.* — Mit उद् 1) *hinauf —* oder *hinausschieben, —rücken, —schaffen, herausholen* VAITÂN. — 2) *erhöhen* (einen Ton) SAṂHITOPAN. 27,4. — Mit अपोद् *wegstreifen.* — Mit अभ्युद् *hinausschieben, —rücken.* — Mit प्रत्युद् *anhäufen.* — Mit व्युद् 1) *auseinanderschieben, hinausrücken.* — 2) *ausfegen, auskehren.* — Mit उप 1) *heranschieben, heranrücken.* — 2) *zulegen, anhäufen.* — 3) *unterschieben, einschieben.* — 4) *herbeitreiben.* — 5) Pass. *heranrücken, sich nähern* (von einem Zeitpuncte). — उपोढ 1) *nahe gerückt, nahe.* — 2) *begonnen.* — 3) *zum Vorschein gekommen, den Sinnen sich darbietend* 169,3. VIKR. 26. ÇÂK. 169. — Mit समुप, समुपोढ 1) *begonnen* (ein Kampf). — 2) *sich darbietend.* — Mit नि Med. *für sich hineinschieben, in seinen Stall hineintreiben* TÂṆḌJA-BR. 13,6.13. — Mit निस् 1) *herausschieben, —ziehen, wegziehen, bei Seite bringen.* निर्ऊढ *abgesondert, für sich stehend* GAUT. — 2) निर्ऊढ *der nach einem Klystier purgirt hat* KARAKA 6,18. — Caus. निर्ऊहयति *Jmd mittels Anwendung eines Klystiers purgiren lassen* KARAKA 6,18. — Mit परि *rings anlegen, umhäufen, mit angelegter Erde* u. s. w. *umfangen, befestigen.* — Mit विपरि *einzeln befestigen.* — Mit प्र 1) *fortschieben.* — 2) *hinwerfen.* — 3) *durch* 1. ऊह् 2) *zu Stande bringen* TÂṆḌJA-BR. 9,2,10.5,9. — Mit प्रति 1) *zurückschieben, —streifen, abstreifen.* — 2) *zurückbringen.* — 3) *zurückdrängen, abhalten, verdrängen* BHÂG. P. 4,22,38. — 4) *zurückweisen, verschmähen.* — 5) *unterbrechen.* — 6) *zuweisen, übergeben.* — Mit वि 1) *auseinanderschieben, —rücken, —breiten, zertheilen.* — 2) *in Schlachtordnung stellen.* — 3) *auf eine andere Stelle versetzen.* — 4) *vertheilen, durch Auseinanderschieben ausgleichen.* — 5) *auflösen* (Vocalverschlingungen). — 6) *anlegen, umlegen* (Rüstung, Schwert) LA. 99,8. — 7) व्यूढ *a) breit, ausgedehnt* 321,7. — *b) *zusammengetrieben, fest.* — Mit अनुवि *verschieben nach* TÂṆḌJA BR. 6,1,11. — Mit निर्वि 1) *hinausdrängen, — jagen.* — 2) *in Schlachtordnung stellen.* — 3) *vollbringen.* — 4) निर्व्यूढ *a) der Erfolg gehabt —, seine Sache gut gemacht hat* BÂLAR. 4,16. — *b) *verlassen, aufgegeben.* — Mit प्रतिवि 1) *in Gegenschlachtordnung stellen.* प्रत्यव्यूढ st. प्रतिव्यूढ. — 2) *wieder in Ordnung bringen.* — 3) *abhalten, zurückhalten.* — 4) प्रतिव्यूढ *breit.* — Mit सम् 1) *zusammenstreifen, —rücken, —kehren.* — 2) *zusammenbringen, vereinigen.* — 3) *an der gewohnten Stelle zusammenbringen.* — Caus. *zusammenkehren, — fegen.* — Mit अभिसम् 1) *zusammenkehrend bedecken.* — 2) *zusammenhäufen* TÂṆḌJA-BR. 8,5,2. — Mit उपसम् 1) *zusammenziehen, einziehen, zusammenraffen.* — 2) *herbeischaffen.* — Mit परिसम् *zusammenkehren* VAITÂN.

2. ऊह्, ओहते, ऊहति, °ते 1) *beachten, merken auf* (Acc.). — 2) *rechnen auf* (Loc.) ṚV. 8,7,31.

— 3) *warten auf* (Acc.), *lauern auf* (Loc.). — 4) *ahnen, vermuthen, voraussetzen.* — 5) *begreifen, verstehen* Spr. 1236. — 6) *bei sich selbst in Gedanken weiter ausführen, bedenken, erschliessen.* — 7) *bemerkt werden.* — 8) *für Etwas geachtet werden, gelten für* (Nom.). — Caus. 1) *bedenken.* — 2) **Jmd* (Acc.) *zu denken —, zu vermuthen geben.* — Mit अति *verachten.* — Mit अनु *erwarten.* — Mit अपि *auffassen, verstehen, erschliessen.* — Mit अभि 1) *auflauern, nachstellen.* — 2) *überlegen* Daçak. 89,1. — 3) *erschliessen, errathen* Gaut. — Mit व्या *empfinden.* — Mit नि *bemerkt werden.* — Mit निस् in 2. निर्ऊह्. — Mit वि *ahnen, empfinden* RV. 2,23,16. — Mit *सम् *bedenken.*

1. ऊह् m. 1) *Hinzufügung* Kâraka 6,27. — 2) *Veränderung, Modification, Verschiebung* (von Wörtern in einem Mantra) Lâṭj. 1,8,2. 2,7,19. Mahâbh. (K.) 1,14. 16.

2. ऊह् m. und *ऊहा f. *Ueberlegung, Prüfung, das Bedenken, weiteres Verfolgen einer Sache in Gedanken, Erschliessung* Gaim. 1,2,52. Kap. 3,44.

ऊहगान n. und °गीति f. Titel des 3ten *Gesangbuches* im SV.

ऊहचक्रला f. Titel eines Kapitels in der Sâmavedakkhalâ.

1. ऊहन 1) n. = 1. ऊह् 2) Njâjam. 9,1,19. 3,10. — 2) *f. °नी *Besen.*

2. ऊहन n. = 2. ऊह् Amṛtan. Up. 16.

1. ऊहनीय Adj. *zu verändern, — modificiren* Njâjam. 9,1,16.

2. ऊहनीय Adj. *bei sich selbst in Gedanken weiter auszuführen, zu finden, — erschliessen.*

ऊहवत् Adj. *gut begreifend, scharfsinnig* Gaut. 28,48. Spr. 4275.

ऊहितव्य Adj. *zu verändern, — modificiren* Njâjam. 9,1,20. n. impers. Comm. zu Lâṭj. 2,7,19.

***ऊहिनी** f. 1) *Besen* Gal. — 2) angeblich in अन्नौहिणी Mahâbh. 6,42,*a*.

ऊहिवंस् (schwach ऊहुष्) Partic. von वह्.

1. ऊह्य 1) Adj. = 1. ऊहनीय Njâjam. 9,1,17. fgg. — 2) n. wohl = ऊह्यगान.

2. ऊह्य Adj. = 2. ऊहनीय.

ऊह्यगान n. Titel des 4ten *Gesangbuches* im SV.

ऊह्यचक्रला f. Titel eines Kapitels in der Sâmavedakkhalâ.

1.*ऋ Interj. *des Tadels* und *des Lachens*, वाक्ये und वाक्यविकारे.

2.*ऋ f. Bein der Aditi.

ऋकार m. *der Laut* ऋ TS. Prât.

ऋकृत् Adv. *je nach einzelnen* Ṛk.

***ऋकण** n. = ऋकथ, रिकथ.

ऋकणावत् Adj. (f. ई) *kahle Schultern habend, vom Ziehen kahl gerieben, geschunden.*

ऋक्तस् Adv. *von Seiten —, in Betreff der* Ṛk.

ऋक्तन्त्र n. Titel eines Werkes. °व्याकरण n. Titel eines Pariçishṭa des SV.

ऋक्ति in सुऋक्ति.

ऋकथ s. रिकथ.

ऋक्वन्, **ऋक्वान्** und **ऋक्वत्** Adj. *lobpreisend, jubelnd, Sänger.*

ऋक्वस् Adv. = ऋक्तस्.

1. ऋक्त Adj. (f. आ) 1) *kahl* Maitr. S. 1,6,9. ऋक्ततस्. — 2) **durchbohrt.*

2. ऋक्त 1) Adj. *arg, schlimm.* — 2) m. *a) Bär.* — *b) eine Affenart.* Vielleicht in dieser Bed. R. 1,16, 19. 31 (vgl. 21). 2,54,28. Ragh. 13,72. — *c)* Pl. *das Siebengestirn.* — *d)* *am Ende eines Comp. so v. a. *der beste unter.* — *e)* **Bignonia indica* oder *eine verwandte Species.* — *f)* N. pr. α) verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — β) eines Gebirges. — 3) m. n. *Stern, Sternbild, Mondhaus.* — 4) f. आ N. pr. *a)* einer Gattin Agamiḍha's. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 5) f. ऋक्ती *Bärin.* — 6) n. *ein Zwölftel der Ekliptik, astrologisches Haus.*

ऋक्तक m. = 2. ऋक्त 2) *f)* β) VP.^{2} 2,113.

***ऋक्तगन्धा** f. 1) *Argyreia argentea Sweet.* — 2) = ऋक्तगन्धिका.

***ऋक्तगन्धिका** f. *Batatas paniculata Chois.*

ऋक्तग्रीव m. *ein best. gespenstisches Wesen.*

ऋक्तचिह्न n. *eine Form des Aussatzes.*

ऋक्तनाथ m. *der Mond.*

***ऋक्तनेमि** m. Bein. Vishṇu's.

ऋक्तपति m. 1) *Herr der Bären* oder *Affen* R. 5, 63,5. — 2) *der Regent (Planet) eines astrologischen Hauses.*

ऋक्तम n. Name eines Sâman.

ऋक्तमन्त्र m. *ein Spruch auf die Mondhäuser* Verz. d. B. H. No. 1252.

ऋक्तर 1) m. *a) Spitze, Dorn*, in अनृक्तर. — *b)* *=ऋक्विन्. — 2) *n. *Regenguss.*

ऋक्तरजस्, °रजस und °राज् f. N. pr. des Vaters der Affen Vâlin und Sugrîva.

ऋक्तराज m. 1) *König der Bären* oder *Affen.* — 2) *der Mond.*

ऋक्तराजन् m. = ऋक्तरजस्.

ऋक्तला f. *Fessel* (bei Hufthieren).

ऋक्तवत् m. N. pr. eines Gebirges.

ऋक्तवत् n. N. pr. einer Stadt.

ऋक्तविडम्बिन् m. *ein Charlatan von Astrolog.*

ऋक्तिका f. Bez. *böser, gespenstischer Wesen.*

***ऋक्तेश** m. *der Mond.*

ऋक्तेष्टि f. *ein Opfer an die Mondhäuser* M. 6,10.

***ऋक्नोद्** m. N. pr. eines Gebirges.

ऋक्संशित Adj. *von* Ṛk *getrieben.*

ऋक्संहिता f. *die geordnete Sammlung der* Ṛk.

ऋक्सम n. = ऋक्तम.

ऋक्सामन् n. Du. *die* Ṛk *und die* Sâman Çâṅk. zu Bâdar. 4,1,6.

ऋक्स्था (so zu lesen) Adj. *in* Ṛk *bestehend* Tândja-Br. 16,8,4.

***ऋगयन** n. = ऋचामयनम्.

ऋगर्थसार n. Titel eines Werkes.

ऋगशीति f. Pl. *achtzig* Ṛk Çat. Br. 9,5,1,63.

ऋगात्मक Adj. Ṛk-*artig* P. 7,4,38, Sch.

ऋगावानम् Absol. *so dass man die* Ṛk *anheftet, zwischen denselben nicht absetzt.*

ऋगगण m. Pl. *die Gesammtheit der* Ṛk.

ऋगगाथा f. *der* Ṛk-*Gesang.*

ऋग्ब्राह्मण n. *das zum* Ṛgveda *gehörige* Brâhmaṇa.

ऋग्भाज् Adj. *an einer* Ṛk *Theil habend* (eine Gottheit).

ऋग्भाष्य n. Titel eines *Commentars zum* Ṛgveda.

ऋग्य Adj. *den Charakter der* Ṛk *habend.*

***ऋग्यत्** Adj. zur Erklärung von ऋग्मिय.

ऋग्मिन् Adj. *preisend, jubelnd.*

ऋग्मिय und **ऋग्म्य** Adj. 1) *preiswürdig, löblich.* — 2) *aus* Ṛk *bestehend.*

ऋग्यजुष n. *die* Ṛk *und die* Jagus Gaut.

ऋग्यजुःसामवेदिन् Adj. *mit dem* Ṛg-, Jagur- *und* Sâmaveda *vertraut.*

ऋग्विद् Adj. *den* Ṛgveda *kennend* Vaitân.

ऋग्विधान n. 1) *die Verwendung der* Ṛk Agni-P. 258. — 2) Titel eines (von Rudolf Meyer herausgegebenen) Werkes.

ऋग्विराम m. *Verspause* TS. Prât. 22,13.

ऋग्वेद m. *die Gesammtheit derjenigen heiligen Poesien, welche nach ihrer Anwendung im Cultus* ऋच: *heissen im Unterschied von den* यजूंषि *und* सामानि. In weiterem Sinne auch *die dazu gehörigen liturgischen und speculativen Werke.* °भाष्य n. Titel verschiedener *Commentare.*

ऋग्वेदिन् Adj. *mit dem* Ṛgveda *vertraut.*

ऋग्वेदीय Adj. *zum* Ṛgveda *gehörig.*

ऋघ in कर्मर्घ.

ऋघाय्, **ऋघायति** und °ते 1) *beben* RV. 2,25,3. — 2) *vor Leidenschaft beben, toben, rasen.*

ऋघावत् und °वन् Adj. *tobend, stürmisch.*

ऋङ्क im मनऋङ्क.

ऋङ्क्य Adj. *aus* Ṛk *bestehend.*

ऋच् f. 1) *Glanz.* — 2) *heiliges Lied,* — *Vers;* insbes. im Unterschied vom *gesungenen* (सामन्) und von der *Opferformel* (यजुस्). — 3) *der Vers,* so v. a. *der Text, auf welchem eine Handlung beruht* oder *auf welchen eine Erklärung sich beruft.* — 4) *die Sammlung der* Ṛk, *der* Ṛgveda; gewöhnlich Pl. — 5) *der Text des* Pûrvatâpanîja.

ऋच m. 1) am Ende eines Comp. = ऋच् 2). — 2) N. pr. eines Fürsten.

*ऋचत्क m. N. pr. eines Mannes.

ऋचस् in शतर्चस्.

ऋचसे Dat. Inf. *zum Preisen.*

*ऋचाभ m. N. pr. eines Schülers des Vaiçaṁpâjana Kâç. zu P. 4,3,104.

ऋचीक m. N. pr. 1) des Vaters des Ǵamadagni. — 2) eines Landes.

*ऋचीष n. = ऋजीष 1) *Bratpfanne.* — 2) *eine best. Hölle.*

ऋचीषम Adj. als Beiw. Indra's.

ऋचेषु m. N. pr. = ऋतेषु.

*ऋच्कका f. vielleicht *eine best. Landplage.*

ऋच्छरा f. 1) = ऋतला. — 2) **Buhldirne.*

ऋच्छा f. in यदृच्छा.

ऋजिप्य Adj. *ausgreifend, sich streckend.*

*ऋजिमन् m. Nom. abstr. zu ऋजु.

ऋजिश्वन् m. N. pr. eines Schützlings von Indra.

*ऋजिष्ठ Superl. zu ऋजु.

ऋजीक 1) Adj. *a) schimmernd,* in आविर्ऋजीक, गो° und भा°. — *b)* *= उपकृत. — 2) *m. *a) Rauch.* — *b)* Bein. Indra's. — *c)* N. pr. eines Berges.

ऋजीति Adj. *glühend, sprühend.*

ऋजीपिन् Adj. = ऋजिप्य.

ऋजीयस् Compar. zu ऋजु.

ऋजीष 1) Adj. *a)* = ऋजीषिन् 1). — *b) schlüpfrig.* — 2) n. *a)* Soma-*Trester* Comm. zu Nâǵam. 4,2, 15. — *b)* **Bratpfanne.* — *c) eine best. Hölle.*

*ऋजीषित Adj. = ऋजीषं संजातमस्य.

ऋजीषिन् Adj. 1) *vorstürzend, ereilend.* — 2) *aus Trestern bestehend.*

ऋजु 1) Adj. (f. ऋज्वी) *a) gerade.* — *b) richtig, recht, gerecht.* — *c) rechtlich, aufrichtig.* — 2) Adv. *a) gerade.* — *b) richtig.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva. — 4) f. ऋज्वी *das Stadium, in dem ein Planet einen geraden Lauf hat.*

ऋजुकाय 1) Adj. *geraden Körpers.* — 2) *m. Bein. Kaçjapa's.

ऋजुकृत Adj. *richtig gestellt* Ait. Br. 3,3.

ऋजुक्रतु Adj. *das Rechte wollend.*

ऋजुग Adj. *geradeaus gehend.*

ऋजुगाथ Adj. *richtig singend* Ṛv.

ऋजुता f. 1) *gerade Richtung, Geradheit.* — 2) *gerades, offenes Wesen.*

ऋजुत्व n. = ऋजुता 2).

ऋजुदारुमय Adj. (f. ई) *aus geradem Holze gemacht* Hemâdri 1,644,18.

ऋजुदास m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

ऋजुदृश् Adj. *richtig sehend* Naish. 4,66.

ऋजुधी Adv. 1) *geradesweges.* — 2) *richtig.*

ऋजुनीति f. *richtige Führung.*

ऋजुपत्त Adj. *gerade Flügel habend* Ind. St. 13, 239. 263.

ऋजुपालिका f. N. pr. eines Flusses.

ऋजुबुद्धि Adj. *aufrichtig* (von Personen). Nom. abstr. °ता f.

ऋजुमितानना f. Titel eines Commentars.

ऋजुमुष्क Adj. *dessen Glied straff ist.*

ऋजुरश्मि Adj. *gerade Stränge habend.*

*ऋजुरोहित n. Indra's *gerader rother Bogen.*

ऋजुलेख Adj. *geradlinig* Çulbas.

ऋजुलेखा f. *ein gerader Strich* Sâj. zu Çat. Br. 10,2,1,8.

ऋजुवनि Adj. *gerade zustrebend.*

ऋजुसर्प m. *eine Schlangenart.*

ऋजुहस्त Adj. *die Hand ausstreckend.*

ऋजू Adv. mit कर् 1) *gerade machen.* — 2) *berichtigen.*

*ऋजूक m. N. pr. eines Gebirges.

ऋजूकरण n. *das Geraderichten.*

ऋजूनस् m. N. pr. eines Mannes.

ऋजूय् Partic. 1) ऋजूयत् *redlich verfahrend.* — 2) ऋजूयमान *sich gerade aufrichtend.*

ऋजूया Instr. *gerades Weges.*

ऋजूयु Adj. *redlich.*

ऋञ्ज (auch dreisilbig) 1) Adj. (f. आ) *röthlich, braunroth.* — 2) *m. *Führer.*

ऋञ्जाश्व (auch viersilbig) m. N. pr. eines Mannes.

(ऋञ्चञ्च्) ऋजुग्रञ्च् Adj. *geradeaus gehend.*

ऋञ्चालिखित Adj. *mit geraden Strichen geritzt* Çat. Br. 10,2,1,8.

ऋञ्जात्व m. N. pr. eines Ṛshi.

ऋञ्जसान 1) Adj. Partic. von रञ्ज्, ऋञ्जति. — 2) *m. *Wolke.*

ऋण 1) Adj. (f. आ) *schuldig.* — 2) n. *a) Verschuldung, Verpflichtung, Schuldigkeit, Schuld, Geldschuld.* Unter drei *Verpflichtungen* sind die gegen die Ṛshi, Götter und Manen gemeint. Die vierte ist die gegen die Menschen, die fünfte die gegen die Gäste. अन्त्य *die letzte Verpflichtung* ist *die gegen die Manen,* d. i. *die Erzeugung eines Sohnes.* ऋणं धारय् *Jmd* (Gen.) *Etwas schuldig sein;* कर् *eine Schuld machen, borgen von* (Abl.); प्र-यम् und नी *e. Sch. abtragen;* दा dass. und *Jmd* (Loc.) *borgen;* प्र-आप् *e. Sch. auf sich laden;* परि-ईप्स् *e. Sch. einfordern;* मृगय्, याच् *um ein Darlehn bitten.* — *b) eine negative Grösse.* — *c)* **Wasser.* — *d)* **Burg, Feste.*

ऋणकर्तर् Nom. ag. *Schulden machend* MBh. 13, 23,21. Spr. 1330.

ऋणकाति Adj. *Schuld rächend.*

*ऋणग्रह् 1) Adj. *Schulden machend.* — 2) m. *das Schuldenmachen.*

*ऋणग्राहकृण n. *das Eintreiben einer Schuld.*

*ऋणग्राहिन् Adj. *Schulden machend.*

ऋणचित्त् Adj. *Schuld rächend.*

ऋणच्छेद् m. *Tilgung einer Schuld.*

ऋणच्युत् Adj. *Schuld tilgend.*

ऋणञ्य m. N. pr. eines Vjâsa VP. 3,3,15.

ऋणंचय m. N. pr. eines Fürsten und eines Âṅgirasa.

ऋणता f. *Schuldhaftigkeit.*

ऋणदातर् Nom. ag. *Geldverleiher* Spr. 2477, v. l.

ऋणदास m. *Einer der, um eine Schuld zu tilgen, sich in Sclaverei begeben hat.*

ऋणनिर्मोक्ष m. *Befreiung von einer Verpflichtung gegen* (Gen.) Ragh. 10,2.

ऋणप्रदातर् Nom. ag. *Geldverleiher* Spr. 2477.

ऋणभङ्गाध्याय m. Titel eines Werkes.

*ऋणमत्कुण und *ऋणमार्गण m. *Bürge für eine Schuld.*

*ऋणमुक्ति f., *°मोक्त m. und °मोचन n. *das Abtragen einer Schuld.*

ऋणमोचनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ऋणयी, °यात् und °यावन् Adj. *Schuld verfolgend, — rächend.*

ऋणवन् Adj. *schuldbeladen, verschuldet.*

ऋणवत् 1) Adj. *eine Verpflichtung gegen Jmd* (Gen.) *habend, verschuldet, in Schulden steckend.* — 2) m. Bez. *des 26sten* Muhûrta Ind. St. 10,296.

*ऋणशोधन n. und ऋणसमुद्धार m. (Spr. 7487) *Tilgung einer Schuld.*

ऋणादान n. *das Eintreiben einer Schuld* M. 8,4. Jolly, Schuld. 287.

*ऋणात्मक m. *der Planet Mars.*

ऋणापनय (Kull. zu M. 9,107) und *ऋणापनोदन n. *das Abtragen einer Verpflichtung, — Schuld.*

*ऋणार्ण n. wohl N. pr. einer Oertlichkeit Mahâbh. 6,42,*a.*

ऋणावन् Adj. = ऋणवन्.

ऋणिक m. *Schuldner.*

ऋणाधनि und °चक्र n. *ein best. mystisches Diagramm.*

ऋणान् 1) Adj. *eine Verpflichtung habend, verschuldet.* — 2) m. *Schuldner.*

ऋणी Adv. mit करू *borgen, entlehnen* Naish. 7,33.

*ऋणोद्धरण n. *das Eintreiben einer Schuld.*

ऋणोद्धार m. *Tilgung einer Schuld* Spr. 7487.

ऋत 1) Adj. (f. आ) *a) getroffen, betroffen.* प्रुचा TS. 5,2,9,5. — *b) gehörig, ordentlich, recht, passend.* — *c) rechtschaffen, wacker, tüchtig.* — *d) wahr.* — *e) *geehrt.* — *f) *= दीप्त. — 2) ऋतम् Adv. *recht, richtig; gehörig, nachdrücklich.* Mit इ *richtig —, den richtigen Weg gehen* (eig. und übertr.). — 3) m. *a) eine best. Personification, später* N. pr. eines Rudra. — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des Manu Ḱâkshusha Bhâg. P. 4,13,16. — β) des Viǵaja VP. — 4) n. *a) feste Ordnung, Bestimmung, Entscheidung.* — *b) die Ordnung in heiligen Dingen: heiliger Brauch, Satzung, frommes Werk; göttliches Gesetz, Glaube als Inbegriff der religiösen Wahrheiten.* — *c) das Rechte, Wahre, Wahrheit.* — *d) Gelöbniss, Versprechen, Eid, Schwur;* vgl. सत्य. — *e)* bildliche Bez. *des Aehrenlesens.* — *f) *Wasser.* — *g) *= धन. — 5) ऋतेन Instr. als Adv. *a) nach der Ordnung, gehörig, richtig, regelmässig, rite.* — *b) von Rechtswegen, billig.* — *c) wahr, aufrichtig, der Wahrheit gemäss.* — *d)* einfach bekräftigend wie *sane.*

ऋतचित् Adj. *des heiligen Gesetzes* u. s. w. *kundig.*

ऋतजा Adj. *recht geartet.*

ऋतजात Adj. (f. आ) 1) *rechtzeitig.* — 2) *richtig erzeugt.* — 3) *recht geartet.*

ऋतजातसत्य Adj. *das recht Geartete verwirklichend.*

ऋतजित् 1) Adj. *das Rechte erkämpfend.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

ऋतजुर Adj. *vollkommen gealtert.*

ऋतज्ञा Adj. *des heiligen Gesetzes* u. s. w. *kundig.*

ऋतञ्य Adj. *wohlbesehnt* (Bogen).

ऋतंजय m. N. pr. eines Vjâsa.

ऋतद्युम्न Adj. *für die Wahrheit begeistert* ṚV.

ऋतधामन् 1) Adj. *die Wahrheit liebend.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. α) eines Manu. — β) des Indra im 12ten Manvantara.

ऋतधी Adj. *von richtiger Einsicht.*

ऋतधीति Adj. *heilig —, wahrhaft gesinnt.*

ऋतधज्ञ m. N. pr. 1) eines Rudra. — 2) verschiedener Männer.

ऋतनि Adj. *richtig führend.*

ऋतनिधन n. Name eines Sâman.

ऋतपर्ण m. N. pr. = ऋतुपर्ण.

ऋतपा Adj. *das heilige Gesetz* u. s. w. *wahrend.*

ऋतपात्र n. *ein vollkommenes Gefäss* Tândja-Br. 1,2,3.

ऋतपेय m. *ein best.* Ekâha.

ऋतपेशस् Adj. *von vollkommener Gestalt.*

ऋतप्रज्ञात Adj. (f. आ) 1) *rechtzeitig.* — 2) *richtig erzeugt.* — 3) *recht geartet.* — 4) f. *rechtzeitig entbunden, —gebärend.*

ऋतप्रवीत Adj. *richtig befruchtet, — erzeugt.*

ऋतप्सु Adj. *von gehörigem Aussehen* ṚV.

*ऋतबोध m. N. pr. eines Mannes.

ऋतभाग m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

ऋतभुज् Adj. *die Frucht seiner frommen Werke geniessend* Maitrjup. 2,7.

ऋतंभर् 1) Adj. (f. आ) *die Wahrheit in sich enthaltend.* — 2) m. Bein. Vishṇu's Bhâg. 6,13,17. — 3) f. आ *a) die die Wahrheit in sich enthaltende Vernunft.* Auch personif. als Göttin. — *b)* N. pr. eines Flusses.

ऋतंभरप्रज्ञ und ऋतंभराप्रज्ञ Adj. Bez. *eines Jogin auf der zweiten Stufe.*

ऋतंभवा f. v. l. für ऋतंभर् 3) *a).*

ऋतय्, °यते *Etwas recht machen* ṚV. Partic. ऋतयत् und ऋतयत् *die Ordnung einhaltend, regelrecht.*

ऋतया Instr. Adv. *richtig.*

ऋतयु Adj. *die Ordnung einhaltend, regelrecht.*

ऋतयुक्ति f. *rechte Verbindung.*

ऋतयुज् Adj. 1) *richtig angeschirrt.* — 2) *wohl verbündet.*

ऋतवत् Adj. *Recht habend, wahr sprechend.*

ऋतवाक् m. *rechte, fromme Rede.*

ऋतवादिन् Adj. *recht —, wahr redend.*

ऋतवीर्य m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,55.

ऋतव्य 1) Adj. *den* Ṛtu *geweiht.* — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

ऋतव्यवत् Adj. *mit den* ऋतव्या *genannten Backsteinen versehen.*

ऋतव्रत 1) Adj. *der Wahrheit ergeben.* — 2) m. Pl. Bez. *der Brahmanen in* Çâkadvîpa.

ऋतसत्य n. Du. *Recht und Wahrheit* Çat. Br. 11,2,3,9.

ऋतसद् Adj. *auf der Wahrheit thronend.*

ऋतसदन n. und °नी f. *der rechte, gewohnte Sitz.*

ऋतसप् (nur stark °साप्) Adj. *frommes Werk und Sinn pflegend, glaubenseifrig.*

ऋतसात v. l. für ऋतसप्.

ऋतसामन् n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऋतसेन m. N. pr. eines Gandharva.

ऋतस्तुभ् Adj. *recht preisend,* oder m. N. pr. eines Mannes.

ऋतस्था Adj. *richtig stehend.*

ऋतस्पति m. *Herr des heiligen Gesetzes* u. s. w. ṚV.

ऋतस्पृश् Adj. *dem heiligen Gesetz* u. s. w. *ergeben.*

ऋताय्, Partic. ऋतायत् *lenkend* ṚV. 7,87,1. *den richtigen Gang —, die Ordnung einhaltend, gehorsam, fromm.*

ऋतायिन् und ऋतायु Adj. = ऋतायत्.

ऋतायुस् m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas VP.² 4,13.

ऋतावन् Adj. (f. °वरी) 1) *die Ordnung einhaltend, gesetzmässig, regelrecht.* — 2) *dem heiligen Gesetz treu, gerecht, fromm, gläubig.* — 3) *gerecht, heilig.*

ऋतावयु Adj. *reich an Glauben, fromm, gläubig* ṚV. 8,90,5.

ऋतावृत् Adj. Vaitân. fehlerhaft für °वृध्; vgl. ṚV. 10,66,1.

ऋतावृध् Adj. *am heiligen Gesetz* u. s. w. *sich erfreuend, heilig gesinnt.*

ऋताषह् (stark °षाह्) Adj. *die heilige Ordnung aufrecht erhaltend.*

ऋति und ऋति f. 1) *Angriff, Streit.* — 2) *Gang, Weg.* — 3) *Glück, Heil.* — 4) *Wetteifer. — 5) *Abscheu, Widerwille.* — 6) *Erinnerung* (स्मृति). — 7) *Schutz. — 8) *Unglück.*

*ऋतिंकर Adj. P. 3,2,43.

ऋतीय् 1) ऋतीयते *sich streiten.* — 2) ऋतीयति *einen Abscheu haben, sich scheuen* (buddh.).

*ऋतीया f. *Verachtung, Geringschätzung.*

ऋतीषह् (stark °षाह् und °षाह्) Adj. 1) *Angriff aushaltend, widerstandsfähig.* — 2) *ausdauernd, nicht zu Ende gehend* (Reichthum).

ऋतु m. 1) *zutreffende Zeit, Zeitpunct, zugemessene Zeit.* Instr. Sg. und Pl. *zu seiner Zeit, in den rechten Zeiten, zur Opfer-* oder *Festzeit.* — 2) *Zeitabschnitt,* insbes. *Jahresabschnitt, Jahreszeit.* Es werden deren 5, 6 (so stets in der späteren Literatur), 7, 12 (= *Monat*) oder 24 (= *Halbmonat*) angenommen. ऋतौ *in der entsprechenden Jahreszeit.* Sg. auch in collect. Bed. — 3) Bez. *der Zahl sechs.* — 4) *die Regeln der Weiber,* insbes. *die unmittelbar darauf folgenden, zur Empfängniss geeigneten Tage* (nach Bhâvapr. *die 16 Tage nach dem Erscheinen der menses*). — 5) *der Beischlaf zu dieser Zeit.* — 6) *bestimmte Folge, Ordnung, Regel.* — 7) *Glanz. — 8) *schwarzes Schwefelantimon.* — 9) N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* des 12ten Manu.

ऋतुकाल m. 1) *die entsprechende Jahreszeit.* — 2) *die Zeit der Menstruation,* insbes. *die unmittelbar*

darauf folgenden, zur Empfängniss geeigneten Tage.

ऋतुकालातिवर्तिनी Adj. f. *schwanger* R. 7,48,19.

ऋतुगामिन् Adj. *der Frau in der richtigen Zeit beiwohnend.*

ऋतुग्रहै m. *Libation an die* Ṛtu.

ऋतुचर्या f. Titel eines Werkes.

ऋतुजित् m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

ऋतुजुष् Adj. f. *in der zur Empfängniss günstigen Periode sich befindend.*

ऋतुथा Adv. 1) *regelrecht, — mässig, gehörig.* — 2) *deutlich, bestimmt, genau.*

ऋतुधामन् m. Bein. Vishṇu's.

ऋतुध्वज m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,107.

ऋतुपति m. *Herr der Zeiten.*

ऋतुपर्ण m. N. pr. eines Fürsten von Ajodhjâ.

ऋतुपशु m. *das je in einer best. Jahreszeit zu opfernde Thier* Çat. Br. 13,5,4,28. Vaitân.

ऋतुपा Adj. *regelmässig trinkend, — zur Libation kommend.*

ऋतुपात्र Adj. *der zur Libation für die* Ṛtu *bestimmte Becher* Vaitân.

***ऋतुप्राप** Adj. *fruchttragend.*

ऋतुप्रेष m. *die Aufforderung zum Opfer an die* Ṛtu Ait. Br. 3,9.

ऋतुभाग m. *Sechstel* Hemâdri 1,135,7.13.

ऋतुभाज् Adj. *an einer Jahreszeit Theil habend* Çat. Br. 10,4,4,4.

ऋतुमत् 1) Adj. *a) an regelmässige Zeiten sich haltend* Tândja-Br. 14,12,9. — *b) den Genuss der Jahreszeiten habend.* — *c)* f. °मती α) *die Regeln habend*, so v. a. *mannbar.* — β) *in der Zeit der monatlichen Reinigung —, in der zur Empfängniss geeigneten Periode sich befindend.* — 2) n. N. pr. des Lusthains von Varuṇa.

ऋतुमय Adj. *aus* Ṛtu *bestehend.*

ऋतुमाला f. N. pr. v. l. für कृतमाला VP.² 2,132.

ऋतुमुख n. *Beginn —, erster Tag eines* Ṛtu.

ऋतुमुखिन् Adj. *in den Beginn eines* Ṛtu *fallend* TBr. Comm. 2,477,9.

ऋतुयाज m. *Opfer an die* Ṛtu (*eine best. Ceremonie*).

ऋतुयाजिन् Adj. *am Anfange jeder Jahreszeit opfernd* Maitr. S. 1,10,8.

ऋतुयाज्या f. *eine best. Ceremonie* Vaitân.

ऋतुराज m. *Frühling.*

ऋतुर्नेत्रीय n. *das Lied* RV. 2,13 Çâṅkh. Çr. 11,14,10. 22.

ऋतुलिङ्ग n. *charakteristisches Zeichen einer Jahreszeit.*

ऋतुलोका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 10,4,3,19.

***ऋतुवृत्ति** f. *Jahr.*

ऋतुवेला f. = ऋतुकाल 2).

ऋतुशस् Adv. *regelrecht, gehörig.*

ऋतुशान्ति f. Titel eines Werkes.

ऋतुषामन् n. Name eines Sâman.

ऋतुष्ठा Adj. *in festen Zeiten stehend* Maitr. S. 3,3,4.

ऋतुष्ठायज्ञायज्ञीय n. Name eines Sâman Ârsh. Br. Lâṭj. 1,5,15.

ऋतुसंवत्सर m. *ein Jahr von 360 Tagen* Ind. St. 10,300.

ऋतुसंहार m. Titel eines dem Kalidâsa zugeschriebenen Gedichts.

ऋतुसंधि m. *Uebergangszeit zweier Jahreszeiten* Gop. Br. 2,1,19.

ऋतुसमय m. *die Zeit der Menstruation, die zur Empfängniss geeignete Periode.*

ऋतुसहस्र n. *tausend Jahreszeiten* Çat. Br. 10,4,4,4.

ऋतुसारणा f. *ein best. an Metallen vorgenommener Process.*

ऋतुस्थला f. N. pr. einer Apsaras. Vgl. क्रतु°.

ऋतुस्था Adj. = ऋतुष्ठा.

ऋतुस्नाता Adj. f. *die sich nach der Menstruation gebadet hat, zum Beischlaf vorbereitet.*

ऋतुस्नान n. *das Baden nach der Menstruation.*

ऋतुहारिका f. N. pr. einer bösen Fee, die den Weibern *die menses benimmt.*

ऋतुहोम m. *eine best. Spende* Vaitân.

ऋते Loc. Praep. *mit Ausschluss von, ausser, ohne, wenn nicht — da ist;* mit vorangehendem oder folgendem Abl. oder Acc. Mit folgendem यतस् *ausgenommen dass.*

ऋतेकर्मन् Adv. *ohne Werk.*

ऋतेज्ञा Adj. *im heiligen Gesetz u. s. w. lebend, gesetzgetreu.*

ऋतेबर्हिष्क Adj. *ohne die* Barhis-*Litanei.*

ऋतेमूल Adj. *ohne Wurzeln* Maitr. S. 1,10,17.

ऋतेयज्ञम् Adv. *ausserhalb des Opfers* Maitr. S. 1,11,5.

ऋतेयु m. N. pr. 1) eines Ṛshi. — 2) eines Sohnes des Raudrâçva.

ऋतेरक्षस् Adj. *wobei die* Rakshas *ausgeschlossen sind.*

ऋतोक्थ n. *wahre Rede, Wahrhaftigkeit.*

ऋतव n. *der zeitige Same* Tândja-Br. 10,3,1.

1. **ऋत्वक्** m. *Ende einer Jahreszeit* M. 4,26.

2. **ऋत्वक्** Adj. (f. आ) *das Ende einer Jahreszeit bildend* (Tag) M. 4,119.

ऋत्विक्क n. Nom. abstr. zu ऋत्विज् 2) Tândja-Br. 10,3,1.

ऋत्विकपथ m. *Priesterweg* Lâṭj. 2,4,4.

ऋत्विकफल n. *Priesterlohn* Gaim. 3,8,25.

ऋत्विगपोहनीय m. *eine best.* Soma-*Feier von dreierlei Art* Kâtj. Çr. 22,6,21.

ऋत्विज् 1) Adj. *nach Vorschrift und Zeitfolge —, regelmässig opfernd.* — 2) m. *Priester.*

1. **ऋत्विय** Adj. 1) *gehörig, regelmässig, zeitig, den Regeln des Cultus angemessen.* — 2) *der Regeln des Cultus kundig.*

2. **ऋत्विय** 1) Adj. (f. आ) *menstruirend, in der zur Empfängniss geeigneten Periode befindlich.* — 2) n. *monatliche Reinigung, die zur Empfängniss geeignete Periode.*

ऋत्वियवत् Adj. = 2. ऋत्विय 1).

ऋत्वियावत् Adj. *gesetzmässig, regelrecht, förmlich, feierlich.*

ऋत्व्य (ऋत्विय) Adj. (f. आ) und n. (Âpast. 2,5,17) = 2. ऋत्विय.

ऋदूदर Adj. *mild, sanft, gnädig.*

ऋदूपा f. *Biene* oder *ein anderes Süssigkeit saugendes Thier.*

ऋदूवृध् Adj. *an Süssem sich ergötzend.*

ऋद्ध 1) Adj. Partic. s. u. अर्ध्. — 2) *n. *a) aufgespeichertes Korn.* — *b) bewiesene Wahrheit.*

ऋद्धि f. 1) *das Gelingen, Gedeihen, gedeihlicher Zustand, Vollkommenheit, Wohlfahrt, Wohlstand, Glück.* सत्त्वस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) *Vollkommenheit, übernatürliche Kraft.* — 3) *eine best. Heilpflanze (Knolle)* Karaka 4,1. — 4) N. pr. der Gattin Kubera's. — 5) *Bein. der Pârvatî.

ऋद्धिकाम Adj. *Gedeihen —, Wohlstand begehrend.*

ऋद्धिपाद m. *einer der vier Bestandtheile der übernatürlichen Kraft* Lalit. 9,4. 37,2.

ऋद्धिमत् Adj. 1) *in einem gedeihlichen Zustande —, im Wohlstande befindlich, ansehnlich, wohlhabend, reich an* (im Comp. vorangehend). — 2) *Glück bringend.*

ऋद्धिल m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

ऋधक् und **ऋधक्** Adv. 1) *abgesondert, abseits.* — — 2) *je einzeln.* — 3) *vor Andern ausgezeichnet, sonderlich.* — 4) *ungeschickt* RV. 4,18,4.

ऋधग्वत्स Adj. *dem die Rede fehlt.*

ऋधद्री m. N. pr. eines Mannes.

ऋधद्वार Adj. *Güter mehrend.*

***ऋधुक** Adj. = क्रुस्व.

ऋध्नुक Adj. *Gedeihen verleihend.*

ऋबीस n. 1) *Erdspalte, Schlund.* — 2) *Erdwärme.*

ऋभु 1) Adj. *a) anstellig, geschickt, kunstfertig, erfindsam, klug.* — *b) geschickt, so v. a. handlich, leicht zu gebrauchen.* — 2) m. *a) Künstler, Bildner*, insbes. *in Schmiedearbeit und Wagenbau.* —

b) Bez. dreier mythischer als *Künstler* gepriesener Wesen. — *c*) N. pr. des ersten unter diesen. — *d*) Pl. später *eine best. Götterordnung.* — *e*) **Gottheit* überh.

**ऋभुक्षन्* m. 1) Bein. Indra's. — 2) Indra's *Himmel.* — 3) Indra's *Donnerkeil.*

ऋभुक्षिन्, °क्षी und *°क्षिन् 1) m. *a*) N. pr. des ersten Ṛbhu. — *b*) = ऋभु 2) *b*). — *c*) Beiw. *a*) Indra's. — *b*) der Marut. — 2) Adj. = मरुत् RV. 8,82,34, wo aber die Lesart falsch ist.

**ऋभुक्षीन्, °क्षीणति* Denom. von **ऋभुक्षिन्.*

ऋभुमत् Adj. 1) *anstellig, verständig.* — 2) *mit den* Ṛbhu *verbunden, von ihnen begleitet.*

ऋभुष्ठिर Adj. *stark wie die* Ṛbhu RV. Vielleicht ist ऋभुः स्थिरैः (sc. Pfeil) zu lesen.

ऋम्भ्व, ऋम्भ्वन् und ऋम्भ्वस् Adj. = ऋभु 1) *a*). Das letzte auch *kunstreich gemacht.*

ऋल्लक (कल्लक?) m. *Spieler auf einem best. musik. Instrument.*

ऋल्लरी (कल्लरी?) f. *ein best. musik. Instrument.*

ऋवर्ण n. *die Laute* ऋ *und* ॠ AV. Prât.

ऋश 1) m. = ऋष्य 1) AV. — 2) *f. ई *das Weibchen des* Ṛça gaṇa गौरादि.

ऋशत् Kâṭhâs. 106,181 fehlerhaft für टशत् oder टसत्.

ऋष्य m. 1) *der Bock einer Antilopenart.* — 2) N. pr. *a*) eines Ṛshi Ârsh. Br. — *b*) eines Sohnes des Devâtithi.

ऋष्यक Adj. *die Farbe des* Ṛça *habend.*

**ऋष्यकेतन* und *°केतु m. Bein. Aniruddha's.

ऋष्यगन्धा f. = ऋक्षगन्धा 1) Kâraka 1,4.

ऋष्यजिह्व n. *eine Art Aussatz* Kâraka 2,5. 6,7.

ऋष्यदं *Fanggrube für Antilopen.*

ऋष्यपद् Adj. (f. °दी) *antilopenfüssig.*

ऋष्यमूक m. N. pr. eines Gebirges im Süden von Indien. Ueberall ऋष्य° geschr.

ऋष्यलोम m. N. pr. eines Mannes.

ऋष्यशृङ्ग m. N. pr. verschiedener Männer.

**ऋष्याङ्क* m. Bein. Aniruddha's.

ऋषङ्कु m. N. pr. eines Mannes. उषङ्कु u. s. w. v. l.

ऋषभ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Stier.* — *b*) in Comp. mit andern Thiernamen *Männchen.* — *c*) *der Beste, Edelste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *ein Held* (z. B. in der Rede). — *d*) *die zweite Note der indischen Tonleiter.* — *e*) Name *des 15ten* Kalpa. — *f*) **Ohrhöhle.* — *g*) **Schwanz eines Ebers.* — *h*) **Schwanz eines Krokodils.* — *i*) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle.* — *k*) *ein best. Antidoton.* — *l*) *ein best.* Ekâha. — *m*) in Verbindung mit einem Gen. (z. B. कुरु-श्रेष्ठ) oder verschiedener Adjj. Name von Sâman. — *n*) Pl. Bez. *der Kriegerkaste in* Krauńkadvîpa. — *o*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Affen. — δ) eines Schlangendämons. — ε) eines Gebirges. — ζ) eines Tîrtha. — 2) f. ऋषभी *a*) **Mannweib.* — *b*) **Wittwe.* — *c*) *Carpopogon pruriens* (Kâraka 1,4) und *=सिरालता.

ऋषभक m. 1) **Stier* Nigh. Pr. — 2) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle* Bhâvapr. 1,170. Kâraka 6,1. — 3) N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Gebirges.

ऋषभकूट m. *eine Bergkuppe im Gebirge* Ṛshabha MBh. 3,110,8.

ऋषभगजविलसित n. Bez. *zweier Metra.*

**ऋषभतर* m. *kleiner Stier.*

ऋषभता f. *das Obenanstehen.*

ऋषभदायिन् Adj. *einen Stier schenkend.*

ऋषभदेव m. N. pr. eines Tîrthaṁkara bei den Gaina.

ऋषभद्वीप m. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 3,84,160.

**ऋषभध्वज* m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

ऋषभपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

ऋषभपूजा f. *eine best. Ceremonie mit dem Stiere* Gobh. 3,6,12.

ऋषभवत् Adj. *das Wort* ऋषभ *enthaltend* Tâṇḍya-Br. 10,6,3. 5. 6.

ऋषभस्तव m. Titel eines Werkes.

ऋषभानन m. N. pr. eines Gina.

ऋषि m. 1) *Sänger heiliger Lieder, Dichter, ein Heiliger der Vorzeit.* Pl. *eine best. Klasse hochverehrter Wesen,* deren Zahl häufig als sieben bestimmt wird. In der späteren Kosmologie hat jedes Manvantara seine besondern sieben Ṛshi. — 2) *ein von einem Sänger der Vorzeit gedichtetes Lied.* — 3) später *eine durch Frömmigkeit und Weisheit geheiligte Person,* insbes. *ein solcher Einsiedler.* — 4) Pl. *die sieben Sterne des grossen Bären.* — 5) Bez. *der Zahl sieben.* — 6) *der Mond.* — 7) **Lichtstrahl.* — 8) *an imaginary circle.* — 9) **Cyprinus Rishi.*

ऋषिक, 1) m. *a*) *ein* Ṛshi *niederen Ranges* Ârjav. 38,10. fgg. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) f. आ *a*) *ein weiblicher* Ṛshi *niederen Ranges* Ârjav. 39,13. — *b*) N. pr. eines Flusses.

ऋषिकुल्या f. 1) *ein* Ṛshi-*Bach, — Fluss.* Bez. geheiligter Flüsse. Auf die Sarasvatî als *Göttin der Rede* bezogen, so v. a. *reich an heiligen Liedern.* — 2) N. pr. *a*) eines Flusses MBh. 6,9,36. — *b*) der Gattin Bhûman's.

ऋषिकृत् Adj. *zum heiligen Dichter machend, begeisternd.*

ऋषिगिरि m. N. pr. eines *Berges* in Magadha.

ऋषिगुप्त m. N. pr. eines Buddha.

ऋषिचान्द्रायण n. *eine best. Kasteiung.*

ऋषिचिति f. Ṛshi-*Schichtung* Çat. Br. 8,4,4,12.

ऋषिचोदन Adj. *den Sänger antreibend.*

ऋषिच्छन्दस् n. *eine best. Klasse von Metren.*

**ऋषिजाङ्गलिकी* f. *eine best. Pflanze.*

ऋषितर्पण n. 1) *Libation an die* Ṛshi. — 2) Titel eines Werkes.

ऋषितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ऋषित्व n. *der Stand eines* Ṛshi.

ऋषिदेव m. N. pr. eines Buddha.

ऋषिद्रोण m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ऋषिद्विष् Adj. *dem frommen Sänger übelwollend.*

ऋषिपञ्चमी f. *der fünfte Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada.

ऋषिपत्तन m. N. pr. eines Wildparks in der Nähe von Vârâṇasî Lalit. 20,12 (°पत्तन). 331,13. 522,14. 529,2.

ऋषिपुत्र m. 1) *der Sohn eines* Ṛshi 57,30. 58,1. — 2) Bez. *bestimmter Hymnendichter* Ârjav. 38, 10. — 3) N. pr. eines Autors.

**ऋषिपुत्रक* m. *Artemisia vulgaris* Nigh. Pr.

ऋषिप्रशिष्ट Adj. *vom* Ṛshi *angewiesen.*

**ऋषिप्रोक्ता* f. *Glycine debilis.*

ऋषिबन्धु Adj. *dem Sänger verwandt.*

ऋषिब्राह्मण n. Titel eines Werkes.

ऋषिमनस् Adj. *eines heiligen Sängers Sinn habend, begeistert.*

ऋषिमुख n. *der Anfang eines* Maṇḍala oder Sûkta Ind. St. 10,131.

ऋषियज्ञ m. *das den* Ṛshi *darzubringende Opfer, das Studium des* Veda.

ऋषिलोक m. *die Welt der* Ṛshi. Zwischen देवलोक und ब्रह्मलोक AV. Pariç. 38,3.

ऋषिवत् Adv. *einem* Ṛshi *gleich.*

ऋषिवृङ्ग m. N. pr. wohl fehlerhaft für ऋष्यशृङ्ग.

ऋषिषाह् (stark °षाढ्) Adj. *den Sänger überwältigend.*

ऋषिषाण Adj. *zum frommen Sänger sich hingezogen fühlend* RV.

ऋषिष्टुत Adj. *von den* Ṛshi *gepriesen.*

ऋषिसंहिता f. *die* Saṁhitâ *der* Ṛshi Saṁhitopan. 6,5. 7.

ऋषिसाह्वय Adj. *nach den* Ṛshi *genannt.* वनवा so v. a. ऋषिपत्तन Lalit. 523,3. 5.

ऋषिस्तोम m. *eine best. Recitation.*

ऋषिस्वर् Adj. *von heiligen Sängern besungen.*

ऋषिस्वाध्याय m. Titel eines Werkes Çâṅku. Gṛhj. 2,7.

*ऋषीक m. *eine Grasart* Nigh. Pr.

ऋषीतत (!) Adj. R. 3,78,31.

ऋषीवत् 1) Adj. *der mit Sängern gern zu thun hat* RV. — 2) *f. ॰वती संज्ञायाम्.

*ऋषीवक् Adj. P. 6,3,121, Sch.

ऋषु (bloss Gen. Pl.) *Gluth, Flamme.*

ऋष्टि f. 1) *Speer.* — 2) **Schwert.*

ऋष्टिक m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,41,10.

ऋष्टिमत् Adj. *mit Speeren versehen.*

ऋष्टिविद्युत् Adj. *Speer-blitzend.*

ऋष्टिषेण m. N. pr. eines Mannes.

ऋष्य spätere Schreibart für ऋश्य.

*ऋष्यगता f. = ऋष्यप्रोक्ता.

ऋष्यङ्ग m. N. pr. v. l. उषङ्ग.

ऋष्यप्रोक्ता (!) f. 1) *Carpopogon pruriens.* — 2) *Asparagus racemosus.* — 3) *Sida cordifolia* oder *rhombifolia* Kâraka 1,4 (= माषपर्णी Comm.). 4,1.

ऋष्व Adj. (f. ई) 1) *emporragend, hoch.* — 2) *erhaben, sublimis.*

ऋष्ववीर् Adj. *mit erhabenen Helden bevölkert.*

ऋष्वौजस् Adj. *hohe Kraft besitzend.*

ऋह्वन् Adj. *schwach, klein.*

---

*ऋ 1) Interj. *des Tadels, der Furcht,* रक्षायाम् und वाक्यारम्भे. — 2) *Brust, Gedächtniss, Gang, ein* Dânava, Bhairava, *die Mutter der Götter* und *die der Ungötter.*

ऋकार m. *der Laut* ऋ TS. Prât. Davon Denom. *॰रीयति und mit उप — उपर्कारीयति.

*लृ *Erde, Berg, die Mutter der Götter.*

लृकार m. *der Laut* लृ RV. Prât. TS. Prât.

*लृतक m. erfundenes N. pr.

लृवर्ण n. *der Laut* लृ AV. Prât.

---

*ऌ Çiva, *Mutter, Gottweib, weibliche Natur, die Mutter der* Dânava, *Frau eines* Daitja, *die Mutter der* Kâmadhenu.

---

1. *ए Interj. *des Sichbesinnens auf Etwas, der Anrede* oder *des Anrufs, des Ungehaltenseins* und *des Mitleidens.*

2. *ए m. Vishṇu.

एक 1) Adj. (f. आ) *a) ein, unus.* न — एकश्चन, न — एक (121,15), एको ऽपि न (130,15), नैको ऽपि (250,5) *keiner.* एकया न, एकस्मै न, एकान्न und *एकेन न vor Zehnern so v. a. *weniger eins.* — *b) solus, alleinig, einzig, einmalig, dieser allein, nur der.* In Zusammensetzungen wie धर्मैकरत्न Adj. und स्वर्गैकसंमुख Adj. ist एक mit dem vorangehenden Worte zu verbinden: *einzig und allein das Gute, nur gen Himmel.* — *c) ein und derselbe.* — *d) einer unter zweien* oder *mehreren* (Gen. [148,6], Abl. oder im Comp. vorangehend). एक — एक, अन्य, अपर oder द्वितीय *der eine — der andere.* एक — द्वितीय — तृतीय — चतुर्थ, एक — अन्य — एक — चतुर्थ. एके *einige, manche.* एके — एके oder अपरे *einige — andere.* एके — एके — अपरे, एके — अन्ये — एके — अपरे — अपरे. — *e)* zwei neben einander stehende, auf dasselbe Substantiv bezogene एक (das zweite unbetont) bedeuten *je einer, einer um den andern.* — *f) einzig in seiner Art, vorzüglich.* — *g) ein* (als unbest. Artikel), *Jemand.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Âpast. 1,19,7. eines Sohnes des Raja. — 3) f. आ Bein. der Durgâ. — 4) n. *Einheit.* कार्पादिकहीनक *einer Hand und eines Fusses beraubt* Jâgñ. 2,274. पलीक so v. a. *ein* Pala Hemâdri 1,573,11. 599,11. 12.

एकऋतु m. *die eine Zeit.*

एकऋषि m. 1) *der einzige, oberste* Ṛshi. — 2) N. pr. eines Ṛshi.

एकक Adj. (f. एकका und एकिका) *einzig, alleinig, allein seiend, — stehend.*

*एककणक n. *eine Art Wels* Gal.

एककण्ठ Adj. *einstimmig* Lalit. 167,20.

एककपाल Adj. *auf einer Schale befindlich.*

*एककर Adj. (f. ई) P. 3,2,21.

एककल्प Adj. *denselben Ritus habend* Ind. St. 10,93.

एककशत n. *ein Procent* Bigâg. 101.

1. एककार्य n. *ein und dasselbe Geschäft, — Vorhaben.*

2. एककार्य Adj. *ein und dasselbe vorhabend.*

एककाल Adj. *gleichzeitig.* Nom. abstr. ॰ता f. und ॰त्व n.

एककालम् und ॰लिकम् Adv. *nur einmal am Tage.*

एककालिन् Adj. *nur einmal am Tage stattfindend.*

*एककुण्डल m. Bein. 1) Kubera's. — 2) Balabhadra's. — 3) des Schlangendämons Çesha.

एककुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Bhâvapr. 6,20. 23. Kâraka 6,7.

*एककृष्ट Adj. *einmal gepflügt* Gal.

*एकक्षीर n. *Milch von einer und derselben Kuh* P. 6,3,62, Sch.

एकखुर Adj. *einhufig.* m. *ein Thier mit ungespaltenen Hufen* Âpast.

एकगु m. *ein best.* Agnishṭoma.

*एकगुरु m. *Studiengenosse.*

एकगृह्यपतिक Adj. *denselben* Gṛhapati (beim Opfer) *habend* Çat. Br. 4,6,8,18.

एकग्राम m. *dasselbe Dorf* Sâmav. Br. 2,6,14.

एकग्रामीण (Çâṅkh. Gṛhj. 2,16) und *॰ग्रामीय Adj. *in demselben Dorfe wohnhaft.*

एकचक्र 1) Adj. (f. आ) *a) einräderig* 311,10. — *b) nur von einem Fürsten beherrscht.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. einer Stadt der Kîkaka.

एकचक्रवर्तिन् 1) Adj. *auf einem Rade sich drehend.* — 2) m. *Alleinherrscher.* — Nom. abstr. ॰र्तिता f. zu Beidem Kathâs. 18,70.

एकचक्षुस् Adj. *einäugig* und zugleich *einöhrig* (Nadel) Spr. 7776.

एकचत्वारिंश Adj. *der 41ste.*

एकचत्वारिंशत् f. *41.*

एकचन्द्रा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एकचर 1) Adj. (f. आ) *a) allein wandelnd, nicht in Gesellschaft lebend, allein stehend.* — *b) zu gleicher Zeit schreitend.* — 2) m. *a)* Bein. α) Çiva-Rudra's Gaut. — β) *Baladeva's Gal. — *b) *Rhinoceros.*

एकचरण 1) Adj. *einfüssig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

एकचारिन् 1) Adj. = एकचर 1) *a)* VP. 5,4,4. — 2) *m. *ein* Pratjekabuddha. — 3) f. ॰रिणी *eine treue, nur an Einem hängende Geliebte* oder *Gattin* Daçak. 49,18.

एकचिति Adj. *einschichtig* Gaim. 4,4,17.

एकचितिक Adj. dass. Çat. Br. 9,4,3,3.

एकचितीक Adj. dass. TS. 5,2,3,7. Çulbas. 2,73. Nom. abstr. ॰त्व n. Comm. ebend.

1. एकचित्त n. 1) *ein und derselbe Gedanke, ein Herz und eine Seele.* — 2) *der nur auf einen Gegenstand gerichtete Gedanke.*

2. एकचित्त Adj. (f. आ) 1) *einen und denselben Gedanken habend, einmüthig.* Nom. abstr. ॰ता f. — 2) *nur auf einen Gegenstand seine Gedanken gerichtet habend.* Nom. abstr. ॰ता f. Häufig in Comp. mit der Ergänzung. तदेकचित्त *nur an ihn denkend.*

एकचित्ती Adv. mit भू *eines Sinnes werden.*

एकचित्तन n. *gemeinsames Ueberlegen von* (Gen.).

एकचिन्मय Adj. *einzig aus Geist bestehend.*

एकचूर्णि m. N. pr. eines Autors.

एकचेतस् Adj. *einmüthig.*

1. एकचोदन n. *eine einen einzelnen Gegenstand betreffende Anweisung* Kâtj. Çr. 5,6,8.

2. एकचोदन Adj. (f. आ) *auf einer gemeinschaftlichen Anweisung beruhend.*

एकच्छत्र Adj. (f. आ) *nur einen fürstlichen Sonnenschirm habend, nur von einem Fürsten be-*

herrscht Spr. 1338. Hemâdri 1,504,17. *allein herrschend* Ind. St. 15,278.

एकच्छत्रा f. *eine Art Räthsel.*

एकच्छाय Adj. *ganz finster.*

३एकज Adj. 1) *einzeln geboren.* — 2) *allein stehend.* — 3) *einzig in seiner Art.* — 4) *einartig, sich gleich bleibend.*

एकजट N. pr. 1) m. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) f. आ einer Göttin.

*एकजन्मन् m. 1) *Fürst, König.* — 2) *ein* Çûdra.

एकजात Adj. 1) *von demselben Vater* —, *von denselben Eltern erzeugt.* — 2) *in ebenbürtiger Ehe erzeugt.*

एकजाति 1) Adj. *a) nur eine Geburt habend* (Gegens. द्विजाति) Gaut. — *b) zu einem und demselben Geschlecht* —, *zu einer und derselben Art gehörig.* — 2) m. *ein* Çûdra.

एकजातीय Adj. = एकजाति 1) *b).*

*एकज्या f. *der Sinus von 30 Grad.*

एकज्योतिस् n. *das einzige Licht,* Beiw. Çiva's.

एकर्त m. N. pr. 1) eines göttlichen Wesens neben Dvita und Trita. — 2) eines Brahmanen.

एकतन्त्रिका und °तन्त्री f. *eine einsaitige Laute* S. S. S. 177.

३एकतम und एकतमे Adj. (f. आ) *einer unter vielen.*

३एकतय Adj. (f. ई) *einzeln, singulus* Maitr. S. 2,2,1.

एकतर Adj. 1) *einer unter zweien.* — 2) ungenau = एकतम Kâd. 36,5.

एकतस् Adv. 1) = Abl. von एक *ein und derselbe.* — 2) *von* —, *auf einer Seite.* एकतस् — एकतस्, अन्यतस्, अपर° (im Loc.) oder bloss वा *auf der einen Seite — auf der anderen Seite, hier — dort.* — 3) *in eins, zusammen* Suçr. 1,163,13. 16.

एकता f. *das Einssein, Einheit, Vereinigung, das Zusammenfallen, Identität.* एकतामपि-या *sich vereinigen mit* (Instr.) 104,5.

एकतान 1) Adj. *nur auf Eines gerichtet, seine Aufmerksamkeit nur auf Eines richtend.* Häufig in Comp. mit seiner Ergänzung. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a) die auf Eines gerichtete Aufmerksamkeit.* — *b)* * = एकताल *Harmonie.*

एकतायन n. *Vereinigungspunkt, Sammelplatz.*

1. एकताल m. *Einklang, Harmonie.*

2. एकताल 1) Adj. *nur mit einer Weinpalme versehen.* — 2) f. ई *a) ein best. Tact* S. S. S. 211. Verz. d. Oxf. H. 87,*a*,12 (°लीविधि zu verbinden). — *b)* * *ein best. musikalisches Instrument.*

एकतालिका f. = एकताल 2) *a)* S. S. S. 211.

एकतीर्थिन् Adj. *dieselbe Einsiedelei bewohnend.*

एकतुम्ब Adj. (f. ई) *nur mit einer Flaschengurke* (als Resonanzboden) *versehen* S. S. S. 178.

३एकतेजन Adj. *einen Schaft habend.*

एकतोदत् Adj. *nur im Unterkiefer Schneidezähne habend.*

एकत्र Adv. 1) = Loc. von एक *ein.* — 2) *an einer Stelle.* एकत्र — अपरत्र *hier — dort.* एकस्यां दिशि — एकत्र — कुत्रापि Pañkad. 53. — 3) *an einem und demselben Orte, zusammen, vereinigt.*

एकत्रिंश Adj. *der 31ste.*

एकत्रिंशक Adj. *aus 31 bestehend* Ind. St. 9,17.

३एकत्रिंशत् f. *einunddreissig.* ३एकत्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *31silbig* Çat. Br. 3,1,4,23.

एकत्रिक m. *ein best.* Ekâha.

एकत्व n. 1) = एकता. °त्वं गम् *sich vereinigen mit* (Instr.). — 2) *Einzahl, Singular* 226,32. 234,29. — 3) *das Alleinsein,* — *stehen.*

*एकदंष्ट्र m. 1) Bein. Ganeça's. — 2) *ein best. Fieber* Gal.

एकदण्डिन् m. 1) Bez. *einer best. Art von Mönchen.* — 2) Pl. *eine best.* Vedânta-*Schule.*

एकदण्डिसंन्यासविधि m. Titel eines Werkes.

एकदा Adv. 1) *auf einmal, zu gleicher Zeit* 156,7. — 2) *zu Zeiten, bisweilen.* नो — एकदापि *niemals.* — 3) *eines Tages, einstmals.*

एकदिश् Adj. *in derselben Richtung wie* (Instr.) *befindlich,* — *gelegen.*

एकदीक्ष Adj. *wobei nur eine einmalige Weihe stattfindet* Lâṭj. 8,5,19.

एकदुःख Adj. *dieselben Leiden habend* 50,1.

*एकदृश् 1) Adj. *einäugig.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b)* Bein. Çiva's.

एकदृश्य Adj. *allein anzusehen,* — *sehenswerth* Kumâras. 7,64. Naish. 6,8.

1. एकदृष्टि f. *ein nur auf einen Gegenstand gerichteter Blick.*

2.* एकदृष्टि m. *Krähe* Nigh. Pr.

एकदेवत und °दैवत्य (TS. 3,4,4,1) Adj. *nur einer Gottheit geweiht, nur an eine G. gerichtet.*

1. एकदेश m. 1) *irgend ein Ort,* — *eine Stelle* 133,19. 174,17. 227,24. Spr. 7646. — 2) *Theil, Etwas unter Vielem* Kâtj. Çr. 14,2,14. Chr. 234,5. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,3,29. — 3) *eine und dieselbe Stelle.*

2. एकदेश Adj. (f. आ) *an demselben Ort sich befindend.*

एकदेशविवर्तिन् Adj. *partiell* Kâvjapr. 10,8.

एकदेशिन् 1) Adj. *aus Theilen bestehend;* m. *ein Ganzes* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,14. — 2) m. *Sectirer, Separatist.*

एकदृश् m. N. pr. eines Mannes.

एकद्रव्य n. 1) *ein einzelner Gegenstand* Kâtj. Çr. 1,10,6. — 2) *ein und derselbe Gegenstand* Kâtj. Çr. 1,7,9.

1. एकधन n. *ein Theil der Habe* Âpast.

2. ३एकधन 1) m. *ein best. Krug, mit dem zu einer best. gottesdienstlichen Handlung Wasser geschöpft wird.* — 2) f. आ Pl. *das damit geschöpfte Wasser.*

एकधनविद् Adj. *einen Theil der Habe erhaltend.*

एकधनिन् Adj. *die* Ekadhana *genannten Krüge tragend.*

एकधर्म Adj. (f. आ) *gleichartig* 248,6.

एकधर्मिन् Adj. dass.

एकधा Adv. *vereint, einfach, auf ein Mal, zusammen mit* (Instr.) Kâraka 1,26. *in Einem fort* TBr. 1,3,4,4.

एकधातु Adj. *eintheilig* (Musikstück) S. S. S. 131.

एकधाभाव n. *das zu eins Werden.* °वं भू *zu eins werden.*

एकधार, Instr. °रेण *mit einem Gusse,* so v. a. *m. e. Male* Tândja-Br. 14,4,7.

एकधारक m. N. pr. eines Berges.

३एकधिष्ण्य Adj. *eine und dieselbe Feuerstelle habend* Çat. Br. 4,6,8,18.

*एकधुर, *°धुरावह und °धुरीण (Naish. 6,65) Adj. *zu demselben Anspann tauglich;* so v. a. *entsprechend, gleichend* Naish.

३एकधेनु f. Pl. wohl Bez. *bestimmter mythischer Wesen.*

एकनक्षत्र n. *ein aus einem einzigen Sterne bestehendes Mondhaus* oder *ein M., das nur einfach* (ohne पूर्व und उत्तर) *erscheint.*

*एकनट m. *Hauptschauspieler.*

*एकनयन m. *der Planet Venus* Gal.

एकनवत Adj. *der 91ste.*

एकनवति f. *einundneunzig.* °तम Adj. *der 91te.*

एकनाथ 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Commentars.

एकनायक m. Bein. Çiva's.

एकनिबद्धवेणी Adj. f. *deren Haar zu einem einzigen Zopf zusammengebunden ist* Hariv. 7042.

एव नि° v. l.

1. एकनिश्चय m. *gemeinschaftlicher Beschluss.*

2. एकनिश्चय Adj. *ein und denselben Beschluss gefasst habend, dasselbe Ziel verfolgend.*

३एकनीड Adj. 1) *eine gemeinsame Heimat habend.* — 2) *nur einen inneren Raum habend* (Wagen).

एकनेत्र 1) *Adj. *einäugig* Gal. — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b)* bei den ekstatischen Çaiva Bez. *einer der 8 Arten von* Vidjeçvara.

एकनेत्रक m. = एकनेत्र 2) *b)* Hemâdri 1,611,8. 823,5.

३एकनेमि Adj. *nur eine Radfelge habend.*

*एकपत्त Adj. *zu derselben Partei gehörig.*

एकपदी Adv. mit भू *nur die eine Seite einer Sache sein.*

एकपदीभाव m. *das als eine These Gelten* Comm. zu Njâjas. 3,2,16.

एकपञ्चाश Adj. *der 51ste.*

एकपञ्चाशत् f. *einundfünfzig.*

एकपति m. *ein und derselbe Gatte* Bhâg. P. 4,26,27.

एकपतिका Adj. f. *denselben Gatten habend.*

*एकपत्त्र m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,108.

*एकपत्त्रिका f. *Ocimum gratissimum.*

एकपत्नि Adj. *nur eine Gattin habend.* बहु-नामेकपत्निता f. *Polyandrie.*

1. एकपत्नी f. *nur eine Gattin.* °व्रतधर Adj.

2. एकपत्नी Adj. f. 1) *nur einen Eheherrn habend, d. i. dem Gatten treu.* Subst. *eine treue Ehefrau.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) Pl. *einen und denselben Gatten habend.*

एकपत्नीक Adj. *nur eine Gattin habend* Comm. zu Njâjam. 9,3,8.

एकपद् und एकपाद् 1) Adj. (stark °पाद्, f. °पदी) *a) einfüssig, hinkend. — b) unvollständig.* — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) *Çiva's. — b)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. एकपदी *Fussstey.*

1. एकपद् n. 1) *eine und dieselbe Stelle.* Nur im Loc. °पदे *plötzlich, im Nu.* — 2) *ein und dasselbe Fach* oder *Feld* Agni-P. 40,12. — 3) *ein einzelnes —, einziges Wort.* — 4) *ein und dasselbe Wort.* — 5) *ein einfaches Wort, eine einfache Nominalbildung.*

2. एकपद् 1) Adj. (f. आ) *a) nur einen Schritt gross* Spr. 7671. — *b) einfüssig.* — *c) ein Fach* oder *Feld einnehmend* Hemâdri 1,653,2.3. — *d) nur aus einem Worte bestehend* Tândja-Br. 12,13,22. °म् Adv. *mit einem Worte, kurz ausgedrückt.* — 2) m. *a)* Pl. N. pr. eines mythischen Volkes. — *b) quidam coeundi modus.* — 3) f. एकपदा *a) ein aus einem* Pâda *bestehender Vers.* — *b)* = पूर्वभाद्रपदा Varâh. Bṛh. S. 6,12.

*एकपदि Adv. gaṇa छिदण्ड्यादि.

एकपदिक Adj. = 2. एकपद् 1) c) Hemâdri 1,651,12.

एकपर् Adj. *über Alles gehend.*

*एकपरि Adv. *mit Ausnahme eines* (Würfels u. s. w.).

एकपर्णा f. 1) N. pr. einer jüngeren Schwester der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

एकपर्णिका f. *eine Form der* Durgâ.

एकपर्वतक m. N. pr. eines *Gebirges.*

*एकपलाश m. Davon Adj. °शीय gaṇa गहादि.

एकपशुक Adj. *dasselbe Opferthier erhaltend* Âçv. Çr. 3,6,18.

एकपाकोपजीविन् Adj. *von einer Küche speisend* Comm. zu Gobh. 1,4,24.

एकपाटला f. 1) N. pr. einer jüngeren Schwester der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

एकपातिन् Adj. 1) *allein seiend, — stehend.* — 2) *zusammen gehörig, zusammenfallend* ṚV. Prât. Âçv. Çr. 5,18,11. 6,3,6. 12,6,23. — 3) Pl. *zusammengenommen* Ait. Br. 1,19.

1. एकपाद् m. 1) *ein Fuss.* — 2) *Viertel* MBh. 12, 232,21. — 3) *ein und derselbe* Pâda.

2. एकपाद् 1) Adj. (f. आ) *einfüssig; nur einen Fuss gebrauchend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes. — 3) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 4) f. एकपदी Titel des 2ten Buches im Çat. Br.

एकपादक 1) m. Pl. eines mythischen Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26. — 2) f. °दिका *a) ein Fuss* Naish. 1,121. — *b)* = 2. एकपाद् 4).

एकपार्थिव m. *Alleinherrscher* 97,20.

एकपिङ्ग und °ल m. Bein. Kubera's (*ganz braun*).

एकपिङ्गलाचल m. Kubera's *Berg*, d. i. *der Himavant* Daçak. 42,21.

एकपीत Adj. (f. आ) *ganz gelb* 292,19.

एकपुटरीक n. *die einzige Lotusblüthe*, so v. a. *der absolut Beste* Çat. Br. 14,9,3,14.

एकपुत्रक m. *ein best. Vogel.*

1. एकपुरुष m. 1) *nur ein Mann.* — 2) *der eine Urgeist* (पुरुष पु° bessere Lesart).

2. एकपुरुष Adj. *nur aus einem Menschen bestehend.*

एकपुरोडाश Adj. *denselben Opferkuchen erhaltend* Çat. Br. 4,6,8,18.

*एकपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

एकप्रख्य Adj. (f. आ) *gleichartig* Megh. XI.

एकप्रतिकार Adj. *nur mit einer* Pratihâra *genannten Silbe versehen* Lâṭj. 6,12,4.

एकप्रदान Adj. (f. आ) Pl. *ihre Gaben in einer durch eine gemeinsame* Jâgjâ *eingeleiteten Darbringung empfangend.*

*एकप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

एकप्राणभाव m. *einmaliges Athemholen* TS. Prât.

एकप्राणयोग m. *das Verbinden* (von Lauten) *mittels eines einzigen Athemzuges.*

एकप्रादेश Adj. (f. आ) *eine Spanne lang* Çat. Br. 6,5,2,10.

*एकफला f. *eine best. Pflanze.*

एकबुद्धि 1) Adj. *a) einmüthig* Kathâs. 18,136. — *b) von schlichtem Verstande.* — 2) m. N. pr. eines Fisches.

एकभक्त 1) Adj. (f. आ) *nur Einem ergeben, treu* M. 8,363. — 2) n. *einmaliges Essen am Tage* Kauç. 38.

एकभक्ति f. = एकभक्त 2).

एकभक्तिक Adj. *nur eine Mahlzeit am Tage einnehmend* Gaut.

1. एकभाव m. 1) *das Einssein.* — 2) *Einfalt, schlichtes und ehrliches Benehmen* Spr. 1878.

2. एकभाव Adj. 1) *eines und desselben Wesens.* — 2) *sich einfach und offen benehmend gegen* (Gen.).

एकभाविन् Adj. *zu eins werdend, zusammenfliessend.*

एकभूत Adj. *ein und ungetheilt, ganz aufmerksam.*

एकभूमिक Adj. *einstöckig* Hemâdri 1,672,2.

एकभूय n. *Einswerdung* Kaush. Up. 3,2.

एकभोजन n. 1) = एकभक्त 2). — 2) *gemeinsames Mahl.*

एकभोजिन् Adj. *nur einmal am Tage essend.*

1. एकमति f. *der auf einen Gegenstand gerichtete Sinn.*

2. एकमति Adj. *einmüthig.*

एकमनस् Adj. 1) *der seinen Sinn nur auf einen Gegenstand gerichtet hat, nur einem Gedanken nachgehend, aufmerksam* 298,17. Auch mit der Ergänzung componirt. — 2) *einmüthig.*

°एकमय Adj. (f. ई) *nur aus* oder *in — bestehend, ganz erfüllt von.*

एकमात्र Adj. *nur eine Mora habend.*

एकमुख Adj. 1) *nur einen Mund habend* Hemâdri 1,808,22. — 2) *demselben Ziele zugewandt.* — 3) *zu einer Kategorie gehörig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TBr. 1,60. — 4) *von Einem beaufsichtigt.*

एकमूर्धन् Adj. (f. °र्धी) = एकमुख 2).

एकमूल 1) Adj. *eine einzige Wurzel habend* 38,11. — 2) *f. आ *a) Linum usitatissimum. — b) Desmodium gangeticum.*

एकयम Adj. *eintönig* TS. Prât. 15,9.

*एकयष्टि und *°का f. *ein Perlenschmuck aus einer einzigen Schnur.*

एकयावन् m. N. pr. eines Fürsten.

एकयूप m. *ein einziger —, ein und derselbe Opferpfosten* Maitr. S. 3,4,8. Tândja-Br. 21,4,13.

एकयोनि Adj. 1) *von derselben Mutter geboren.* — 2) *von derselben Herkunft, — Kaste.*

*एकरज्ञ m. *Verbesina scandens Roxb.*

*एकरद m. Bein. Gaṇeça's Gal.

1. एकरस m. *die einzige Neigung, das e. Vergnügen.*

2. एकरस Adj. (f. आ) 1) *nur einen Geschmack* (obj.) *habend* Ragh. 10,17. — 2) *nur an Einem Gefallen findend* Ragh. 8,64. Gewöhnlich in Comp. mit der Ergänzung 9,42. Çik. (Pisch.) 62,8. — 3) *sich stets gleich bleibend, unwandelbar* Mâlatîm. 71,7 (63,19) = Uttarar. 79,6 (102,3).

एकराज् 1) Adj. *allein sichtbar.* — 2) m. *a) der Fürst allein.* — *b) Alleinherrscher.*

एकराज्ञ् m. *Alleinherrscher* TBr. 2,8,3,7.

एकराज्ञी f. *Alleinherrscherin* AV. Paipp. 7,3,2.

एकरात्र 1) m. *eine eine Nacht lang dauernde Feier.* — 2) n. *die Dauer einer Nacht (eines Tages)* Gaut.

एकरात्रिक Adj. 1) *für eine Nacht (einen Tag) ausreichend.* — 2) *eine Nacht (einen Tag) verweilend* MBh. 12,192,3. ग्रामैक° *in einem Dorfe* 14. 46,26. — Vgl. ऐक°.

एकरात्रीण Adj. *eine Nacht während* Lâṭj. 8,4,3.

एकरिक्थिन् Adj. *gleiche Ansprüche auf eine Erbschaft habend.*

एकरुद्र m. 1) Rudra *allein* Ind. St. 13,271. — 2) bei den ekstatischen Çaiva Bez. *einer der 8 Arten von* Vidjeçvara Hemâdri 1,611,9. 823,6.

1. एकरूप n. *nur eine Art und Weise* Ind. St. 15, 364. °तस् *immer in derselben Weise.*

2. ऐकरूप 1) Adj. (f. आ) *a) einfarbig.* — *b) von gleicher Gestalt, von gleichem Aussehen, einförmig, einartig.* Nom. abstr. °ता f. *Gleichförmigkeit, Unveränderlichkeit* Spr. 1237. — 2) n. Bez. *zweier Metra.*

*एकरूप्य Adj. *von Einem* oder *Einer herrührend.*

*एकरोमन् m. Bein. Kakshîvant's Gal.

एकर्च 1) Adj. *aus einem Verse bestehend.* — 2) n. *ein aus einem Verse bestehendes Lied.*

एकर्तु m. *die eine Zeit.*

एकर्षि m. 1) *der einzige, oberste* Ṛshi. — 2) N. pr. eines Ṛshi. एकर्षे रात्रनम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

एकल 1) Adj. *a) ein, der Eine.* — *b) allein.* — 2) m. *Solosänger* S. S. S. 118.

एकलत्यता f. *das das einzige Ziel Sein* Daçak. 82,2.

एकलव्य N. pr. 1) m. eines Fürsten der Nishâda. — 2) f. आ einer Stadt.

1. एकलिङ्ग n. *ein isolirt stehender Phallus.*

2. एकलिङ्ग 1) *m. Bein. Kubera's. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*एकलू m. N. pr. eines Mannes.

एकवक्त्र N. pr. 1) m. eines Dânava. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एकवक्त्रक Adj. *eingesichtig* Hemâdri 1,824,2.

एकवचन n. *Einzahl, Singular.*

एकवचनान्त Adj. *auf eine Casusendung des Singulars ausgehend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 63,2.

एकवत् Adv. *wie Eines, wie wenn es sich um Einen handelte* Âpast.

एकवद्भाव m. *das Sichdarstellen als Einheit* Comm. zu Kâṭj. Çr. 2,3,8.

1. एकवर्ण m. *ein einziger Laut.*

2. एकवर्ण 1) Adj. *a) einfarbig, gleich* — Spr. 1375. Nom. abstr. °ता f. Brahmabindûp. 19. — *b) einförmig* Bhâg. P. 8,5,29 — *c) nur eine Kaste habend.* — *d) nur aus einem Laute bestehend.* — 2) *f. ई *ein best. musik. Instrument.*

एकवर्णक Adj. *einsilbig.*

एकवर्णसमीकरण n. *eine Gleichung mit einer unbekannten Grösse.*

एकवर्तमन् n. *Pfad* Naish. 6,24.

*एकवर्षिका f. *eine einjährige Kuh.*

एकवस्त्र Adj. *nur mit einem Untergewand angethan* Âpast. Hemâdri 1,90,22. Nom. abstr. °ता f.

एकवस्त्रस्नानविधि m. Titel eines Werkes.

एकवाक्य n. 1) *ein Ausdruck, — Wort.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu den Çivasûtra. — 2) *ein einziger Satz.* Nom. abstr. °ता f. und त्व n. Ind. St. 13,500. Comm. zu Gaim. S. 132,1. 131,18. — 3) *ein und derselbe Satz* Kâvjâd. 3,131.

एकवाचक Adj. *dasselbe besagend, synonym* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 78.

एकवाचकानुप्रवेशसंकर m. *eine best. rhetorische Figur.*

*एकवाद् m. *eine Art Trommel.*

एकवाद्या f. *ein best. gespenstisches Wesen.*

एकवारम् Adv. 1) *nur ein Mal.* अद्याप्येकवारम् *heute noch e. M.* — 2) *auf ein Mal.*

एकवास Adj. *an demselben Orte lebend* Spr. 2149.

एकवासविधि m. Titel eines Werkes.

एकवासस् Adj. = एकवस्त्र Âpast. MBh. 3,61,6.

एकविंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 21ste.* — *b) aus 21 bestehend.* — *c) mit dem* Ekavimçastoma *verbunden.* — 2) m. *a)* = एकविंशस्तोम. — *b)* Bez. *eines der 6* Pṛshṭhjastoma.

एकविंशक 1) Adj. (f. °शिका) *a) der 21ste* Hemâdri 1,416,1. 426,6. — *b) aus 21 bestehend.* — 2) n. *21-Zahl.*

एकविंशत् f. Pl. *einundzwanzig.* Am Anf. eines Comp. Hemâdri 1,293,5.

ऐकविंशति f. Sg. und Pl. (selten) dass. एकविंशत्यमी (!) स्वर्गाः Hemâdri 1,164,1. Als Adj. in °यूपाः. एकविंशतिगृहीतं *21 Mal geschöpft.* ऐकविंशतिनिर्बाध Adj. Çat. Br. 6,7,1,2. 7,4,1,10. ऐकविंशत्यरात्रि Adj. एवविंशत्यह m. Lâṭj. 4,6,12. एकविंशतिसंस्थ Adj. Ind. St. 10,326. *एकविंशतिभरद्वाजम् Mahâbh. 2,411,*b.*

एकविंशतितम Adj. *der 21ste.*

एकविंशतिधा Adv. *21fach, in 21 Theile.*

ऐकविंशतिविध Adj. *21fach* Maitr. S. 3,2,3.

एकविंशतिस्थान n. Titel eines Werkes.

एकविंशत्क n. *21-Zahl.*

एकविंशत्यनुगान n. Name eines Sâman.

एकविंशीवत् Adj. *mit dem* Ekavimçastoma *verbunden.*

एकविंशसंपद् f. *Herstellung einer 21-Zahl* Çat. Br. 7,1,2,15. 8,5,3,8.

एकविंशस्तोम m. *ein aus 21 Gliedern bestehender* Stoma.

एकविंशिनी f. *21-Zahl* Tândja-Br. 21,4,13.

ऐकविध Adj. 1) *einfach.* — 2) *identisch.*

एकविभक्ति Adj. *immer in demselben Casus stehend* P. 1,2,44.

एकविलोचन m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes.

एकवीर 1) m. *a) ein unvergleichlicher Held.* — *b) *ein best. Baum* Râgân. 8,17. — 2) f. आ *a) *eine Gurkenart* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. einer Tochter Çiva's.

एकवीरकल्प m. Titel eines Werkes.

एकवीर्य Adj. *von gleicher Kraft* Tândja-Br. 5,1,12.

एकवृक m. *ein allein wanderndes Wolf* Cit. im Comm. zu Taitt. Âr. 4,28,1.

एकवृक्ष m. 1) *ein isolirt stehender Baum* Varâh. Jogaj. 6,20. °सङ्ग Adj. Mân. Gṛhj. 1,13. — 2) *ein und derselbe Baum* Spr. 1376. — Davon *Adj. °क्षीय.

एकवृत् Adj. *einfach.*

एकवृत्तमय Adj. *in einem und demselben Metrum abgefasst.*

एकवृन्द m. *eine best. Krankheit des Schlundes.*

एकवृष 1) m. *der einzige Stier, Herrscher der Heerde.* — 2) n. Name eines Sâman.

1. एकवेणि und °णी f. *eine einzige Flechte* (als Zeichen der Trauer) Megh. XII. °वेणीधरा Adj. f., °वेणीधरत्व n. Nom. abstr.

2. एकवेणी Adj. f. *aus einer Flechte bestehend* Megh. 89.

एकवेश्मन् n. *ein einziges Bauwerk* Çat. Br. 1,3,2,14.

ऐकव्याख्यान Adj. (f. आ) *dieselbe Begründung habend* Çat. Br. 6,2,1,27. 33. 7,1,6. 7,2,1,28.

एकव्यावहारिक m. Pl. Name einer buddh. Schule.

एकव्रत Adj. (f. आ) 1) *allein befehlend* AV. Paipp. 7,3,1. — 2) *nur Einem ergeben, treu.*

एकव्रात्य m. *der eine, oberste* Vrâtja.

1. ऐकशत n. *hundertundeins.* ऋषभैकशतं गाः *hundert Kühe und einen Stier* MBh. 12,165,57.

2. ऐकशत Adj. *der hundertunderste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Gaut.

ऐकशततम Adj. dass.

ऐकशतधा Adv. *101fach, in 101 Theile.*

ऐकशतविध Adj. *101fach.*

ऐकशफ 1) Adj. *einhufig, dessen Huf nicht gespalten ist.* — 2) m. *a) Einhufer.* — *b) *Pferd.* — 3) n. *das Geschlecht der Einhufer.*

*एकशरीर Adj. *blutsverwandt.*

एकशलाका f. *ein einzelnes Stäbchen* Çat. Br. 2,6,1,6.

एकशस् Adv. *einzeln* 130,27.

*एकशाख Adj. *zu derselben Schule gehörig.* Davon *Adj. °खीय.

एकशायिन् Adj. *allein* (ohne Frau) *schlafend.*

एकशाल 1) n. *a) ein Haus aus einem Zimmer. — b)* N. pr. einer Oertlichkeit. °साल v. l. — 2) f. आ N. pr. *a)* einer Oertlichkeit. — *b)* einer Stadt.

*एकशालिक Adj. = एकशाला.

एकशात्मलीस्पृक्पत्तीव्रत n. *ein best. Spiel.*

एकशितिपद् Adj. (stark °पाद्) *einen weissen Fuss habend.*

एकशिला f. N. pr. einer Stadt. °नगरी f. Buddha-Pr. 56,74.

एकशीर्षन् Adj. = एकमुख 2).

एकशील Adj. *von gleicher Sinnesart* MBh. 12, 273,11.

एकशीला f. v. l. für एकशाल 2) *b).*

एकशुङ्ग Adj. (f. आ) *eine Knospendecke habend.*

एकशृङ्ग m. Pl. Bez. *bestimmter Manen* MBh. 2,11,47.

एकशेप m. N. pr. eines Mannes.

एकशेष m. 1) *der einzige Rest, das allein übrig Bleibende* Naish. 3,82, v. l. 7,59. Am Ende eines Comp. *allein übrig geblieben von* Venis. 68,8. 69,2. — 2) *eine elliptische Bezeichnungsweise, bei der von zwei oder mehreren Wörtern nur eins übrig bleibt,* so z. B. der Dual und der Plural.

एकश्रुतधर Adj. *ein Mal Gehörtes im Gedächtniss behaltend.* Nom. abstr. °त्व n.

1. एकश्रुति f. 1) *ein Ausspruch in der Einzahl* Lâṭj. 1,1,4. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,12. — 2) *das Hören eines einzigen Tones, Eintönigkeit.* = तान Comm. zu Njâjam. 9,2,15. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

2. एकश्रुति Adj. Adv. *eintönig, gleich —.*

एकश्रुत्युपदेश m. Titel eines Vedânta-Werkes.

एकश्रुष्टि Adj. *einem Befehle gehorsam.*

एकषष्ट Adj. 1) *der 61ste.* — 2) *mit 61 verbunden, + 61.*

एकषष्टि f. *einundsechzig.* °तम Adj. *der 61ste.*

एकसंवत्सर m. *ein Jahr.* Acc. *ein Jahr lang* Maitr. S. 1,9,7.

1. एकसंश्रय m. *das Zusammenhalten, friedliches Zusammenleben* Spr. 3941.

2. एकसंश्रय Adj. Pl. *zusammenhaltend* Spr. 4404.

एकसती Adj. f. *in der Treue zum Gatten einzig dastehend* Naish. 9,55.

एकसप्तत Adj. *der 71ste.*

एकसप्तति f. *einundsiebenzig.* चतुर्युगानि — एकसप्तति (!) यावता Hemâdri 1,561,14.

एकसप्ततिक Adj. *aus 71 bestehend.*

एकसप्ततितम Adj. *der 71ste.*

एकसभ n. *Sammelpunct für Alles.*

*एकसर्ग Adj. = एकतान 1).

एकसहस्र 1) n. *tausendundein.* ऋषभैकसहस्रं गाः *tausend Kühe und einen Stier* MBh. 12,165,56. — 2) Adj. *der tausendunderste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. ऋषभैकसहस्रा गाः so v. a. *tausend Kühe und einen Stier* Gaut. M. 11,127.

एकसार्थप्रयात Adj. *mit* (सह) *Jmd ein und dasselbe Ziel verfolgend* MBh. 10,5,32. Râgat. 5,374.

एकसाल n. N. pr. einer Oertlichkeit R. ed. Bomb. 2,71,6. °शाल v. l.

*एकसूत्र n. *eine Art Trommel.*

एकसृक m. *Schakal.*

एकस्तम्भ Adj. *auf einem Pfeiler ruhend* 61,24.

एकस्तोम Adj. *nur mit einem* Stoma *gefeiert* Lâṭj. 9,7,8. Gaim. 5,3,43. °क dass. Comm.

एकस्थ Adj. 1) *zusammenstehend, in Einem vereint, vereint.* Nom. abstr. एकस्थता f. — 2) *ein Fach oder Feld einnehmend* Agni-P. 40,7. — 3) *alleinstehend,* so v. a. *selbstständig* AV. Paipp. 7,3,2.

1. एकस्थान n. 1) *ein und derselbe Ort* 154,19. — 2) °स्थाने — अन्यस्मिन् so v. a. *ein Mal — das andere Mal* Spr. 1403, v. l.

2. एकस्थान Adj. *mit demselben Organ ausgesprochen werdend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât.

एकस्फ्या f. *ein mit einem Holzspan gezogener Strich* Çat. Br. 3,5,2,2. 9,2,3,1.

एकस्मान्नपञ्चाश m. *ein aus 49 sutja-Tagen bestehendes Opfer* TS. 7,4,2,1.

एकहंस 1) m. *der einzige, höchste* Hañsa, allegorische Bez. *der Seele.* — 2) wohl n. N. pr. eines Tîrtha.

*एकहल्य Adj. *ein Mal gepflügt* Gal.

एकहस्त Adj. (f. आ) *die Länge einer Hand habend* Agni-P. 42,22. Hemâdri 1,782,16. 825,1.

एकहायन 1) Adj. (f. ई) *einjährig.* — 2) f. एकहायनी *eine einjährige Kuh.* — 3) n. *Zeitraum eines Jahres.*

एकहार्य Adj. (f. आ) 1) *von Einem aufzuführen* (Schauspiel). — 2) als Beiw. von युग *Zeitalter* MBh. 3,13049. एकाहार्य v. l.

एकहेला f. Instr. °हेलया *mit einem Schlage, auf ein Mal* Ganit. 7. Pañkat. 256,24.

एकांश m. *Theil.* Nom. abstr. °ता f.

*एकांशमल m. *Zuckerrohrsaft* Gal.

एकाकिकेसरिन् m. N. pr. eines Bhilla.

एकाकिन् Adj. *alleinig, einsam.* Nom. abstr. °किता f. Instr.

1. एकाक्ष Adj. *nur eine Achse habend.*

2. एकाक्ष 1) Adj. *einäugig* Varâh. Jogaj. 6,23. — 2) m. *a)* **Krähe.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava.

1. एकाक्षर n. 1) *das einzige Unvergängliche.* — 2) *eine einzige Silbe* Spr. 1400.

2. एकाक्षर 1) Adj. *einsilbig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) wohl m. Titel einer Sammlung *einsilbiger Wörter.* — 3) n. *a) ein einsilbiges Wort.* °कोश m., °नाममाला f., °निघण्ट m., °मालिका f. und एकाक्षराभिधानकोश m. Titel von Sammlungen solcher Wörter. — *b) die Silbe* ओम्. — *c)* Titel einer Upanishad.

एकाक्षरगणपतिकवच n. Titel eines *Gebetes zu* Ganeça.

एकाक्षरीभाव m. *Zusammenziehung zweier Silben in eine.*

एकाक्षरीभाविन् Adj. *in einer Contraction von Silben bestehend.*

1. एकाग्नि m. *ein und dasselbe Feuer* Lâṭj. 4,9,2.

2. एकाग्नि Adj. *nur ein Feuer unterhaltend* Âpast.

एकाग्निक m. = 1. एकाग्नि Hemâdri 1,20,4.

एकाग्निकाण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im Kâṭhaka Ind. St. 3,387 (vgl. 12,354).

एकाग्र 1) Adj. (f. आ) *auf einen Punct —, auf einen Gegenstand gerichtet, seine Aufmerksamkeit auf einen Gegenstand richtend.* °दृष्टि, °धी und °मनस् Adj. Häufig in Composition mit der Ergänzung. °म् und °तस् Adv. °ता f. und °त्व n. Nom. abstr. — 2) wohl n. *the whole of the long side (in an excavation) which is subdivided.*

एकाग्रमति m. N. pr. eines Mannes Lalit. 391,11.

*एकाग्र्य Adj. = एकाग्र 1).

*एकाङ्क m. N. pr. eines Mannes.

1. एकाङ्ग n. *ein einzelnes Glied, — Theil.*

2. एकाङ्ग 1) m. *a)* Pl. *Leibwache.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* **der Planet Mercur.* — *c)* **der Planet Mars.* — *d)* *Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई *ein best. wohlriechender Stoff* (aus Guzerat kommend) Bhâvapr. 1,191. 3,100. — 3) *n. *Sandelholz.*

एकाङ्गरूपक n. *ein unvollständiges Gleichniss* 251,31.

1. एकात्मन् m. *der einzige Geist.*

2. एकात्मन् Adj. 1) *auf sich allein beschränkt, alleinstehend* MBh. 13,107,4. — 2) *eines und desselben Wesens mit* (Gen.). Nom. abstr. °त्मता f.

एकात्म्य fehlerhaft für एकात्मन् und ऐकात्म्य.

एकादश 1) Adj. (f. ई) *a) der eilfte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. ऋषभैकादशा गाः so v. a. *zehn Kühe*

und einen Stier GAUT. 22,16. HEMÂDRI 1,467,8 (वृषभै-कादशाश्च zu lesen). वृषभैकादशी f. Sg. dass. 1. 3. — *b) mit eilf verbunden, + 11.* — *c) aus Eilfen bestehend.* — *d)* = एकादशन् HEMÂDRI 1,627,14. 628,4. — 2) f. ई *der eilfte Tag in einem Halbmonat.* — 3) n. *Eilfzahl.*

एकादशक 1) Adj. *a) der eilfte* KAP. 2,18. 19. SÂṂKHJAK. 25. — *b) aus Eilfen bestehend, eilftheilig.* — 2) n. *Eilfzahl.*

ऐकादशकपाल Adj. *auf eilf Schüsseln vertheilt.*

एकादशकृत्वस् Adv. *eilf Mal.*

एकादशत्व n. *Eilfzahl.*

ऐकादशधा Adv. *eilffach, in eilf Theile* ÇAT. BR. 10,4,2,10.

ऐकादशन् Adj. Pl. *eilf.*

एकादशम Adj. *der eilfte.*

एकादशमारिका f. ein Frauenname (*Mörderin von Eilfen*).

एकादशरात्र *ein Zeitraum von eilf Nächten (Tagen)* GAUT.

एकादशविध Adj. *eilffach.*

एकादशविष्णुगणश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha.

एकादशस्कन्धार्थनिरूपणकारिका f. Titel einer Kârikâ zum BHÂG. P.

एकादशात्त m. N. pr. eines Mannes.

ऐकादशात्तर Adj. (f. आ) *eilfsilbig.*

ऐकादशारत्नि Adj. *eilf Ellen lang.*

1. एकादशाह n. *ein Zeitraum von eilf Tagen* R. 1,19,14.

2. एकादशाह m. *ein eilftägiges Opfer* MBH. 13,103,32.

एकादशिन् 1) Adj. *aus Eilfen bestehend.* — 2) f. °शिनी *Eilfzahl.*

एकादशिन fehlerhaft für ऐका°.

*एकादशोत्तम m. Bein. Çiva's.

एकादेश m. 1) *die Substitution eines einzigen Lautes für zwei oder mehrere.* — 2) *ein aus einem einzigen Laute bestehendes Substitut, das an die Stelle von zwei oder mehreren tritt.*

एकाधिप m. *Alleinherrscher* Spr. 3568.

एकाध्यायिन् Adj. *allein studirend* ÂPAST.

एकानंशा f. Bein. 1) der Kuhú. — 2) der Durgâ.

एकानर्थ Adj. *dieselben Nachtheile empfindend* 50,1.

एकानुगान n. Name eines Sâman ÂRSH. BR.

एकानुदिष्ट n. *ein einem einzigen* (kürzlich) *Verstorbenen geltendes* Çrâddha.

एकानेकस्वरूप Adj. *einfach und zugleich vielfach* VP. 1,2,3.

1. एकान्त m. 1) *ein einsamer, abseits gelegener Ort.* °तम् *in der Einsamkeit.* — 2) *Theil, Bestandtheil.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 3) *Beschränkung auf Eins, Ausschliesslichkeit.* नैष एकान्तो यत् *es ist keine absolute Nothwendigkeit, dass* PAÑKAT. ed. Bomb. III,56,18. °तम्, °तेन, °तात् (KAP. 5,115), °ततम् und एकान्त° (°लाभ *absoluter Gewinn* BHÂG. P. 3,6,37) *ausschliesslich, absolut, durchaus, schlechterdings, vollkommen.* °न्ते PAÑKAT. 247,18 wohl fehlerhaft für °न्तं. — 4) *das Aufgehen in Einem, absolute Einheit.* — 5) *Dogma* Comm. zu NJÂJAS. 4,1, 28. 34. 36. सांख्यैकान्त Adj. *ein Anhänger der* Sâṁkhjâ-*Lehre* 40. 43.

2. एकान्त Adj. *ganz in Etwas* oder *Jmd* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *aufgehend, nur Einem hingegeben.* Nom. abstr. °ता f.

एकान्तग्रहण n. *einseitige Auffassung* KÂRAKA 3,3.

एकान्तग्राहिन् Adj. *einseitig auffassend* KÂRAKA 3,8.

*एकान्तदुःषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitrade.*

एकान्तभाव m. = एकान्त 4) MBH. 12,336,28.

एकान्तभूत Adj. *ganz allein stehend.*

एकान्तर Adj. (f. आ) *nur durch ein Zwischenglied getrennt* GAUT.

एकान्तरकल्प n. Titel eines Werkes.

*एकान्तराज् m. N. pr. eines Bodhisattva.

एकान्तशील Adj. *einen einsamen Ort aufsuchend, sich in die Einsamkeit zurückziehend* MBH. 1,36,4. 14,19,19.

*एकान्तसुषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitrade.*

एकान्तिन् Adj. = 2. एकान्त. Die Ergänzung im Gen. oder Loc. °न्तित्व n. Nom. abstr.

एकान्तीतीर्थ (!) n. N. pr. eines Tîrtha.

एकान्नत्रिंश Adj. *aus 29 bestehend* VAITÂN. 29,7 (nach der richtigen Lesart).

एकान्ननक्तभोजन n. *das nur einmal am Tage — oder das nur in der Nacht Speisen* HEMÂDRI 1,156,13.

एकान्नपञ्चाशद्रात्र Adj. *49 Tage während;* m. n. *ein solches Opfer* KÂTJ. ÇR. 24,2,37. 3,36. Comm. zu 24,2,38.

एकान्नभोजिन् Adj. *nur einmal am Tage essend* HEMÂDRI 1,164,21.

एकान्नविंश m. *ein 19theiliger* Stoma LÂṬJ. 6,7,14.

एकान्नविंशतिधा Adv. *19fach, in 19 Theile* ÇAT. BR. 10,4,2,15.

एकान्नादिन् Adj. *die Speise Eines essend.*

एकान्वय Adj. *von derselben Familie wie* (Gen.) ÇÂK. 104,8.

एकापचय m. *Abnahme um Eins* GAUT. 27,12.

*एकाब्दा f. *eine einjährige Kuh.*

एकाम्र, °क, °वन und °कवन n. N. pr. eines geheiligten Waldes.

1. एकायन n. 1) *ein nur für Einen gangbarer, schmaler Pfad.* — 2) *Vereinigungspunct, Sammelplatz.* — 3) *das Aufgehen in Einem, absolute Einheit.* — 4) *das einzige, richtige Verfahren, Lebensklugheit.*

2. एकायन Adj. 1) *nur für Einen gangbar, überaus schmal.* — 2) **nur auf einen Gegenstand gerichtet, nur an e. G. denkend.*

एकायनगत Adj. 1) *auf einem schmalen Pfade sich befindend* MBH. 1,176,5. — 2) *= 2. एकायन 2).

एकायनी Adv. mit भू *zum Vereinigungspunct von Etwas* (Gen.) *werden.*

ऐकायु m. *der vornehmste Lebendige.*

एकार m. *der Laut* ए TS. PRÂT. TÂṆḌJA-BR. 5,7,9.

ऐकारत्नि Adj. *eine Elle lang* ÇAT. BR. 11,7,4,1.

एकाराम Adj. *nur an Einem sich ergötzend* JÂǴÑ. 3,58. Nom. abstr. °मता f.

एकार्णव m. *ein einziges Meer, nichts als Meer.*

1. एकार्थ m. *ein und derselbe Gegenstand* Spr. 5329.

2. एकार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) gleichen Zweck —, gleiches Ziel habend* MBH. 3,55,7. Spr. 1407 (°र्थी zu lesen). — *b) dieselbe Bedeutung habend, ein und dasselbe ausdrückend;* n. in der Rhetorik *ein best. Fehler des Ausdrucks* VÂMANA 2,2,11. KÂVJÂD. 3, 125. 135. — *c) die Bedeutung eines Ganzen habend, nur einen Begriff bildend.* — 2) m. Titel eines *synonymischen* Wörterbuchs.

एकार्थता f. Nom. abstr. zu 2. एकार्थ 1) *a).*

एकार्थत्व n. Nom. abstr. zu 2. एकार्थ. 1) zu 1) *a)* 216,4. — 2) zu 1) *c)* MAHÂBH. 2,368,*a.*

एकार्थनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

एकालापक n. *Wortspiel* BÂLAR. 6,1.

एकावम Adj. *um Eins geringer.*

एकावर्त Adj. *einen Wirbel bildend* VÂGBH. 1, 7,13.

एकावलि und °ली f. 1) *ein aus einer einzigen Perlenschnur bestehender Schmuck* KÂD. 232,7. BÂLAR. 279,6. NAISH. 6,69. Am Ende eines adj. Comp. f. ई Chr. 218,13. — 2) in der Rhet. *eine Reihe von Sätzen, in denen ein regelmässiger Uebergang eines Prädicats in ein Subject oder umgekehrt erfolgt,* KÂVJAPR. 10,45. — 3) Titel eines rhet. Werkes. °तरल (KUMÂRASV. zu PRATÂPAR.) und °प्रकाश m. Titel von Commentaren dazu.

एकावाच् Adj. *um Eins abnehmend.*

एकाशिन् Adj. *allein speisend, das Mahl nicht mit Andern theilend* SUÇR. 1,335,17.

एकाशीत Adj. *der 81ste.*

एकाशीति f. *einundachtzig.* °तम Adj. *der 81ste.*

एकाश्रित Adj. *an Einem haftend, einem einzel-*

nen Gegenstande zukommend.

एकाष्टका f. *der achte Tag nach dem Vollmonde*, insbes. im Monat Mâgha Vaitân.

एकाष्टील 1) *m. f. (आ) angeblich *Agati grandiflora.* — 2) f. आ *a) eine Art Calotropis* Karaka 8, 10. — *b) *Clypea hernandifolia.*

एकास्य Adj. *nur ein Gesicht habend* Hemâdri 1, 823,17.

एकाह्न m. 1) *Zeitraum eines Tages* Gaut. — 2) *Eintagsfeier.* Unter den Soma-Feiern *diejenigen, welche an einem einzigen Tage Trankbereitung haben.* Bei den Commentatoren oft so v. a. *der Agnishṭoma als Grundform der anderen.*

एकाह्नगम m. *Tagereise.*

एकाह्नि n. *ein einziger Tag.* °ह्ना *in einem Tage.*

एकाह्नानी m. *die Schnur, d. i. die ununterbrochene Reihe von* Ekâha Çat. Br. 13,5,1,9.

1. एकाहार m. *eine einmalige Mahlzeit am Tage* Spr. 1408.

2. एकाहार Adj. *nur einmal am Tage essend.*

एकाहार्य Adj. nach Nîlak. *nur zu einerlei Speise geeignet* MBh. 3,190,41. एकहार्य v. l.

एकिन् Adj. *einfach; m. ein aus einem Verse hergestellter* Stoma Lâṭj. 6,5,18. 6,12.

एकी Adv. 1) mit कर् *vereinigen, verbinden, sammeln* Daçak. 40,13. — 2) mit भू *zu Eins werden, sich vereinigen, — vermischen.*

एकीकरण n. *das Vereinigen, Verbinden* Comm. zu TS. Prât.

एकीभाव m. *das Einswerden, Vereinigung.*

एकीभाविन् Adj. *auf das Verschmelzen von Vocalen bezüglich.*

एकीय Adj. 1) *von Einem herrührend, nur eine Autorität habend.* — 2) *zu derselben Partei gehörig.*

एकेन्द्रिय Adj. *nur ein Organ habend* H. 21.

एकेष Adj. *nur eine Deichsel habend.*

एकेष्टक Adj. *einen Backstein habend* Çat. Br. 6,1,2,30. 10,5,2,22.

एकेष्टका f. *ein Backstein* Çat. Br. 2,1,2,14.

एकैक Adj. (f. आ) *je einer, jedes Mal einer, jeder einzelne.* Pl. 161,7. °म् Adv. °तर *einer unter Mehreren* Bhâg. P.

एकैकवृत्ति Adj. *sich an einem einzelnen Gegenstande befindend.*

एकैकशस् Adv. *einzeln, je nach der Reihe, je und je.*

एकैकश्य n. Nom. abstr. von एकैकशस्. Instr. = एकैकशस्.°शेन (!) Karaka 3,1. Wohl fehlerhaft für ऐ°.

एकैश्वर्य n. *Alleinherrschaft* Mâlav. 1.

एकैषिका f. *Ipomoea Turpethum* oder *Cissampelos hexandra* Madanav. 95,46.

एकोक्ति f. *ein einziger Ausdruck, ein Wort.*

एकोच्चय m. *Zunahme um Eins* Gaut. 27,13.

एकोति Adj. *einem und demselben Ziele zustrebend* Çat. Br. 12,2,2,4.

एकोत्तर Adj. *um Eins grösser, — mehr, — zunehmend.* °क्रमशस् Adv. *der Reihe nach stets um Eins mehr.*

एकोत्तरिका f. oder °गम m. Titel eines buddh. Âgama.

एकोदक Adj. *mit Jmd in dem Verwandtschaftsgrade stehend, dass man mit ihm die Wasserspende für einen und denselben Verstorbenen darbringt.*

एकोदात्त Adj. *einen Acut habend* VS. Prât. 2,1.

एकोद्दिष्ट und °आद्ध n. = एकानुद्दिष्ट.

एकोन Adj. (f. आ) *woran Eins fehlt* Spr. 1428.

एकोनविंशति f. *neunzehn.*

एकोनत्त Adj. *eine Erhöhung habend* TS. 6,2,6,2.

एङ् Bez. *der Vocale* ए *und* ओ 235,11.

एज् 1) एजति *sich rühren, — bewegen, — in Bewegung setzen, erbeben.* Partic. एजत् *beweglich; n. das Bewegliche, Lebendige.* — 2) *एजते (दीप्ति). — Caus. एजयति, °ते *in Bewegung setzen.* — Mit उद् *sich rühren, — erheben.* — Caus. in *उदेजय. — Mit *प्र प्रेजते. — Mit सम् *sich in Bewegung setzen* 44,6.

एजत्क 1) Adj. *zitternd* (vor Alter). — 2) m. *ein best. Insect.*

एजथु m. *das Beben* (der Erde).

°एजय Adj. mit vorangehendem Acc. *in Bewegung setzend, erzittern machend.*

*एजि (!) m. N. pr. eines Mannes.

एज्य Adj. (f. आ) *darzubringen.*

*एठ्, एठते (विबाधायाम्).

एड 1) *Adj. *taub.* — 2) m. *eine Art Schaf.* — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एडक 1) m. *a) ein breithörniges fettschwänziges Schaf* Bhâvapr. 2,10. °रजस् n. *ein Staubkörnchen auf einem Schafhaare.* — *b) eine best. Heilpflanze.* — 2) f. *एडका und एडिका (Bhâvapr. 2,10) f. zu 1) *a*).

*एडकमुख m. *ein* Kiṃnara Gal.

*एडकीय्, °यति Denom. von एडक. — Mit *उप, उपेड° oder उपैड°.

एडगज m. *Cassia Tora* oder *alata* Karaka 6,7.

*एडमूक Adj. 1) *taubstumm.* — 2) *blind* Gal. — 3) *böse, schlecht.*

एडिकात्ती f. *eine best. Pflanze* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,41.

*एडुक n. = एडूक.

एडूक m. *n. *Beinhaus, Reliquientempel* (der Buddhisten).

*एडोक 1) Adj. *taub* Gal. — 2) n. = एडूक.

एण 1) m. *a) eine Antilopenart.* — *b) der Steinbock im Thierkreise.* — 2) f. एणी *das Weibchen des* एण Spr. 7618. 7783.

एणक m. = एण 1) *a*).

एणजङ्घ m. N. pr. eines Läufers Daçak. 42,21.

*एणतिलक m. *der Mond.*

एणदृश् 1) f. *Gazellenauge* Naish. 7,32. — 2) m. *der Steinbock im Thierkreise.*

एणनाभि m. *Moschus* Hâsj. 15.

एणनेत्रा f. *eine Gazellenäugige* Hâsj. 20.

*एणभृत् m. *der Mond.*

एणमद m. *Moschus* Naish. 2,92.

एणशिरस् n. = मृगशिरस् Weber, Nax. 2,391 (एन° gedr.).

एणाक्षी f. *eine Gazellenäugige* Spr. 1443. Vidḍh. 82,7.

एणाङ्क m. *der Mond.*

एणाङ्कमणि m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त).

एणीकृत Adj. Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale* Mahâbh. (K.) 13,23. 26.

एणीदाह m. *eine Form des Fiebers* Bhâvapr. 3,79.

एणीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Bâlar. 190,8. Prasannar. 37,14. Vidḍh. 28,9. 83,2.

एणीनयना f. dass. Spr. 7628.

*एणीपचन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Davon *Adj. °नीय.

एणीपद m. *eine Schlangenart.*

एणीपदी f. *ein best. giftiges Insect.*

एणीलणा f. *eine Gazellenäugige* Naish. 6,40. Vidḍh. 63,5.

1. एत Pron. (f. आ) *dieser hier, dieser.* Davon alle Casus mit Ausnahme des Nom. Sg. m. und f. Diese lauten एष[स्] und एषा. Weist häufiger auf etwas Vorangehendes als auf etwas Folgendes hin. एतस्मिन् *in diesem Falle* 308,14. एष याति शिवः पन्थाः *hier geht,* एष कालः *jetzt ist die Zeit,* एष त्वां नयामि स्वर्गम् *wie ich hier stehe, stracks.* Congruirt als Subject in genere und numero in der Regel mit dem Prädicat ohne Rücksicht auf das zu ergänzende Nomen. Häufig mit andern Demonstrativen, mit dem Relativum und Interrogativum verbunden, und wie त in Correlation mit dem Relativum. एतेन — यतस् *deshalb — weil.*

2. एत 1) Adj. (f. *एता und एती) *bunt, schimmernd, schillernd.* — 2) m. *a) eine Hirschart.* — *b) Hirschfell.* — 3) f. एता *Hirschkuh.* — 4) एती *Fluss.*

3. एत Partic. von 3. इ mit आ.

1. *एतक (f. एतिका) Demin. zu 1. एत.

2. *एतक Adj. (f. एतिका und एतिका) Demin. zu 2. एत.

ऐतश्च Adj. *bunt schimmernd.*

एतत्पर Adj. *ganz damit beschäftigt* Kull. zu M. 3,127.

*एतत्प्रथम Adj. *dieses zum ersten Male thuend* P. 6,2,162.

एतर्हि 1) Nom. Acc. Sg. n. von 1. एत. — 2) Adv. *auf diese Weise, so, also* 35,32. 36,2. Spr. 2163.

एतद्दत्त Adj. (f. आ) *damit schliessend* M. 1,50.

एतदर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck, deshalb.* In Correlation mit यद् *zu dem E. — dass.*

एतद्वस्थ Adj. *in dieser Lage sich befindend* 310, 13. *derartig* Vikr. 135.

एतदात्म्य n. Kâṇḍ. Up. 6,8,7 fehlerhaft für ऐ°.

एतदायतन Adj. *diesen Standort habend* Tâṇḍya-Br. 12,10,16.

एतदीय Adj. 1) *diesem, dieser* oder *diesen gehörig, sein, ihr* Hemâdri 1,2,7. 13. 3,10. Kathâs. 18, 119. — 2) *darauf bezüglich.*

एतन्तु m. N. pr. eines Asura.

एतद्दा Adj. *dieses verleihend* Çat. Br. 9,2,1,17.

एतद्देवत्य Adj. *diese zur Gottheit habend* Çat. Br. 8,3,3,6.

*एतद्द्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

*एतन m. 1) *der ausgestossene Athem.* — 2) *Silurus pelorius.*

एतन्मय Adj. (f. ई) *daraus bestehend, so geartet.*

*एतय्, °यति = एनीमाचष्टे.

एतर् Nom. ag. 1) am Ende eines Comp. *der da geht.* — 2) एतरी (एतरि Padap.) von unbekannter Bed.

एतर्हि 1) Adv. *a) jetzt, nunmehr, heut zu Tage.* — 2) *dann* in Correlation mit यर्हि. — 3) n. *ein best. Zeitmaass,* = 15 इदानि.

एतवे, एतवै Dat. Inf. von 3. इ RV.

एतव्य 1) Adj. *dem man sich hinzugeben hat* Tâṇḍya-Br. 8,1,11. — 2) n. impers. *vorzugehen mit* (Instr.) Tâṇḍya-Br. 4,4,2. 5. 11.

एतश und एतश 1) Adj. *bunt, schimmernd.* — 2) *a)* m. *buntes Ross, Schecke;* insbes. *Sonnenross.* — *b)* **ein Brahman.* — *c)* N. pr. eines Mannes.

*एतशस् und *एतस m. *ein Brahman.*

एतादृक्ष und °दृश् Adj. *ein solcher, derartig.*

एतादृश Adj. (f. ई) dass. *von derselben Art* Spr. 5802. In Correlation mit einem Relativum.

एतावच्चकृस् Adv. *so oft* Maitr. S. 1,9,8 (°वञ्शस्).

एतावत्त्व n. *Quantität, Anzahl, Grösse, Umfang.* Mit folgendem यद् *das Soweitgehen, dass.*

एतावद्धा Adv. *so vielfach.*

एतावत् 1) Adj. *so gross, — viel, von solchem Umfange, so gross und nicht grösser, so viel und nicht mehr, so weit und nicht weiter, nur so weit sich erstreckend, nur insofern Etwas seiend.* Häufig in Correlation mit einem Relativum. एतावति *in solcher Entfernung.* — 2) °वत् Adv. *so viel, — weit, bis hierher, so, tam.*

एतावन्मात्र Adj. *dieses Maasses, so gross, —viel, — wenig.*

एति f. *Ankunft.*

एतिवत्त् Adj. *eine Form von* 3. इ *enthaltend* TBr. 1,4,6,1 (vgl. Comm.).

एतु in स्वेतु.

एताम् Abl. Inf. von 3. इ RV.

एतु (आ + इदु) mit folgendem Acc. als Ausruf der *Ueberraschung.* एतिरेभूताम् *sieh da, sie war verschwunden* 29,30. 30,23 (vielleicht आगमिद्धिरण्य° zu lesen). 30. एत्पुरोडाशमेव कूर्मं भूत्वा सर्पत्तम् Çat. Br. 1,6,2,3. 2,2,3,3. 4,12. 3,4,2. 4,1,3,4. 11,6,1,3. एत् (so Hdschrr., wohl एत् zu lesen) पशुमेव निरात्वं शयानम् Ait. Br. 2,13.

एदिधिषूपति m. *der Gemahl einer jüngeren Schwester, deren ältere noch nicht verheirathet ist.*

एध्, एधते (selten एधति) *gedeihen, Wohlergehen finden, glücklich sein* (insbes. mit सुखम्); *gross werden, um sich greifen* (von Feuer und Leidenschaften), *anschwellen* (von Wasser). Partic. एधित (oder zum Caus.) *erstarkt, verstärkt, gross geworden, aufgewachsen, angewachsen, angeschwollen.* — Caus. एधयति *gedeihen machen, verstärken, kräftigen.* आशीर्भि: *mit Segenswünschen Jmd hoch leben lassen.* — Mit अधि, Partic. अध्येधित (oder zum Caus.) *erstarkt, verstärkt.* — Mit *उप und *प्र, उपैधते, प्रैधते. — Mit सम् *gedeihen, Wohlergehen finden, erstarken.* समेधित (oder zum Caus.) *erstarkt, gekräftigt, verstärkt.* — Caus. *gedeihen machen, kräftigen, beglücken, vermehren, anschwellen.*

एध 1) Adj. *entzündend,* in अग्नेध. — 2) m. Sg. Pl. *Brennholz.* एधोदक n. *Brennholz und Wasser.*

एधस् 1) m. f. (Çat. Br.) *Gedeihen, Wohlfahrt.* — 2) *m. *a) Mensch.* — *b) Feuer.* — 3) *Adj. = एधित.

एधमानद्विष् Adj. *dem im Glück Uebermüthigen feind.*

एधवत् Adj. *mit Brennholz genährt* Ragh. 13,41.

1. एधस् n. Sg. Pl. *Brennholz.*

2. एधस् n. und *एधा f. *Gedeihen.*

एधि 2. Sg. Imper. von 1. अस्.

1. एन् Pron. subst. der 3ten Person (*er, sie, es*). Davon folgende oblique Casus: एनम्, एनाम् (einmal im RV. एनाम् am Anfange eines Stollens), एनद्, एनेन, एनया; एनौ, एने, एनयोस् und एनोस् (ved.); एनान्, एनासु, एना, एनानि. In der späteren Sprache häufig mit एत verwechselt.

2. एन् und एना Instr. von 1. अ. In der Bed. *dann, alsdann* 17,16. Vgl. एनी.

3. एन m. *Hirsch,* in अनेन.

एनप् Bez. der Casusendung एन in den Advv. दक्षिणेन u. s. w. 232,9.

एनशिरस् s. एण°.

एनस् n. 1) *Frevel, Unthat, Fluch, Unglück* AV. 2,35,2. — 2) *Sünde, Sündenschuld.* — 3) **Tadel.*

एनस्य, एनस्विन् Adj. 1) *durch Frevel veranlasst.* — 2) *sündig, unrecht.*

एनस्वत् und एनस्विन् Adj. *sündig, frevelhaft.*

एनी Adv. 1) *hier, da.* — 2) *dann.* — 3) *auf diese Weise, so.* — 4) एनी परै: *weiterhin.* — 5) परै एनी mit Instr. *hinaus über.*

एनी s. 2. एत.

एनोमुच् Adj. *von Sünde befreiend* Maitr. S. 3,15,11.

एम m. und एमन् n. *Gang, Weg, Bahn.*

एमुष s. u. 1. अस्.

एमूष m. Nom. entstellt aus एमुषम्.

एरक 1) m. N. pr. eines Schlangendamons. — 2) f. आ *Typha angustifolia, eine knotenlose, sehr harte Grasart* Bhâvapr. 1,210. Mat. med. 297. VP. 5,27,11. 39. — 3) f. ई *a) eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *wollener Teppich* (buddh.).

एरङ्ग m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,13.

एरण्ड 1) m. *Ricinus communis.* °तैल n. *Ricinusoel.* — 2) *f. आ *langer Pfeffer.*

*एरण्डपत्त्रक 1) m. = एरण्ड 1). — 2) f. °त्त्रिका = एरण्डफला.

*एरण्डफला f. *Croton polyandrum Spr.*

एरण्डीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

एरमत्तक m. N. pr. eines Mannes. Auch ऐर°.

एरिरे 3. Pl. Perf. von ईर् mit आ.

एरु m. (?) AV. 6,22,3.

एर्वारु m. f. und °क m. *Cucumis utilissimus;* n. *die Frucht; Melone* Mat. med. 297.

*एल n. *eine best. Zahl* (buddh.).

*एलक m. = एडक *eine Art Schaf.*

*एलङ्ग m. *ein best. Fisch.*

*एलद n. *eine best. Zahl* (buddh.).

एलवालु und °क n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum; ein rothes Pulver* (*der Same einer best. Pflanze*) Mat. med. 297.

*एलविल m. = ऐलविल.

एला f. 1) *Kardamomen.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) N. pr. eines Flusses Hariv. 9512. ऐला v. l.

*एलाक m. N. pr. eines Mannes.

एलाकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*एलागन्धिक n. = एलवालु Râǵan. 4,127.

*एलान n. *Orange* Nigh. Pr.

एलापत्त्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

एलापत्या f. *die dritte Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

*एलापर्णी f. *Mimosa octandra Roxb.*

एलापुर n. N. pr. einer *Stadt* LA. 17,9. Ind. St. 14,115. 127.

*एलाफल n. = एलवालु Râǵan. 4,127.

*एलाय्, °यति (विलासे).

*एलावली f. *eine best. Pflanze.*

*एलाक्क n. = एलवालु Râǵan. 4,127.

*एलीका f. *kleine Kardamomen.*

*एलु n. *eine best. Zahl* (buddh.).

एलुक *eine best. Pflanze* oder *Arzneistoff.*

*एल्ववालुक (Râǵan. 4,126), एल्वालु (Bhâvapr. 1, 194) und एल्वालुक (Karaka 6,9) n. = एलवालु.

1. एव, एवा Adv. 1) *so, gerade so.* Im MBh. einmal = इव. — 2) *allerdings, ja wohl, wirklich.* — 3) das unmittelbar vorangehende Wort mit Nachdruck hervorhebend und durch *gerade, eben, kaum, nur, noch, schon* u. s. w. wiederzugeben. Oft genügt der blosse Nachdruck, und bisweilen, insbes. nach einigen Partikeln, ist एव ganz bedeutungslos. Ausnahmsweise am Anfange eines Stollens 122,9.

2. एव 1) Adj. (f. आ) *eilig, rasch.* — 2) m. *a) Lauf, Gang;* meist Instr. Pl. — *b)* Pl. *das Gebaren, Handlungsweise, Gewohnheit.* Instr. *more suo, wie es hergebracht ist* u. s w. — *c) die Welt.*

एवंरूप Adj. (f. आ) *so gestaltet, derartig.* Nom. abstr. एवंरूपता f. Comm. zu Tândja-Br. 13,4,5.

एवंविद् Adj. *so* oder *Solches wissend, wohlunterrichtet, des Richtigen kundig.*

एवंविद्वंस् Adj. dass. Çat. Br. 14. Sonst stets एवंवि°.

एवंविध Adj. (f. आ) *derartig.*

एवंविशेषण Adj. *so prädicirt, — definirt* Comm. zu Njâjas. 1,1,43.

एवंविषय Adj. (f. आ) *darauf gerichtet, — sich beziehend* Kull. zu M. 2,3.

एवंवीर्य Adj. 1) *darin stark* Çat. Br. 13,8,3,11. — 2) *solche Kraft besitzend.*

एवंवृत्त (f. आ) und °वृत्ति Adj. *sich so benehmend, so verfahrend, — beschaffen.*

एवंव्रत Adj. 1) *diese Pflichten erfüllend.* — 2) *so verfahrend.*

एवंसंस्थितिक Adj. (f. आ) *von dieser Beschaffenheit* MBh. 3,32,59.

एवंसंज्ञक Adj. *so benannt, diesen terminus technicus habend* Mahâbh. (K.) 81,3.

एवंसमृद्ध Adj. *so vollkommen* Çat. Br. 5,1,3,10.

*एवंकारम् Adv. *auf diese Weise.*

एवंकार्य Adj. *dieses bezweckend* Karaka 3,8.

एवंकाल Adj. *so viele Moren enthaltend* P. 1,2, 27, Sch.

एवंक्रतु Adj. *so gesinnt.*

एवंगत Adj. (f. आ) *in solchem Zustande befindlich, sich so verhaltend, so beschaffen.* °गते *bei so bewandten Umständen.*

1. एवंगुण° *solche Eigenschaften, — Vorzüge.*

2. एवंगुण Adj. *mit solchen Eigenschaften* oder *Vorzügen ausgestattet.*

एवंगुणजातीय Adj. dass. MBh. 13,22,37.

एवंजातीय Adj. *derartig* Lâṭj. 2,6,2. Gobh. 2,1, 20. °क dass.

एवंधा Adv. = 1. एव.

एवंद्रव्य Adj. *von solchem Stoff* Karaka 1,12.

एवंनामन् Adj. *so genannt.*

एवंन्यङ्ग Adj. (f. आ) *von dieser Art* Ait. Br. 6,14.

एवंन्याय Adj. *nach dieser Regel gehend.*

एवम् Adv. *so, auf diese Weise.* यथा — एवम्, एवम् — यथा *wie — so, so — wie.* एवमेवैतत् *so verhält sich dieses, so ist es.* नैतदेवम् *damit verhält es sich nicht so.* एवमस्तु, एवं भवतु und एवम् allein (323,7) *so geschehe es, gut.* अस्त्येवम् *so ist es.* यद्येवम् *wenn es sich so verhält.* किमेवम् *inwiefern?* मैवम् (134,3) und मा मैवम् *nicht so!* Nicht selten in der Bed. von एवंविध.

एवमभ्यनूक्त Adj. *in Bezug worauf Solches gesagt worden ist.*

एवमर्थीय Adj. *darauf bezüglich.* In Correlation mit यथा Nir. 3,1.

एवमवस्थ Adj. *in solcher Lage sich befindend.*

एवमाकृति Adj. *so gestaltet* Daçak. 87,18.

एवमाचार Adj. *solchen Wandel führend* Gaut.

एवमात्मक (f. °त्मिका) *so beschaffen.*

एवमादि und एवमाद्य Adj. *von der eben erwähnten Art,. — Beschaffenheit.*

एवंपूर्व Adj. *dem dieses vorangeht* 223,26.

एवंप्रकार Adj. *derartig.*

एवंप्रभाव Adj. *von solcher Macht.*

एवंप्राय Adj. (f. आ) *derartig.*

एवंभूत Adj. (f. आ) *so beschaffen, ein solcher.*

एवया Adj. *rasch gehend.*

एवयामरुत् 1) als Refrain in Ṛ. 5,87 wohl ein Ausruf. — 2) Bez. *des Liedes* Ṛ. 5,87. — 3) angeblich N. pr. des Verfassers dieses Liedes.

एवयामरुत m. = एवयामरुत् 3) Ârsh. Br.

एवयावन् Adj. *rasch gehend.*

एवार Adj. *so bereitstehend, fertig.*

एवावद् Adj. *wahr redend, wahrhaftig.* Nach Sâj. N. pr.

एष्, एषति, *°ते *schleichen, gleiten* AV. — Mit अति *hingleiten über.* — Mit उप *herbeischleichen, herbeikommen.*

1. एष् s. u. 1. एत.

2. एष m. *das Hineilen.*

3. एष 1) Adj. *suchend,* in नष्टैष. — 2) m. *das Aufsuchen.*

4. एष m. *Wunsch, Wahl.*

5. एष Adj. *hingleitend, eilend.*

*एषक (f. एषका und एषिका) Demin. von 1. एष.

1. एषण n. oder °णा f. *Drang, Trieb.*

2. एषण 1) Adj. *suchend, wünschend.* — 2) *m. *ein eiserner Pfeil.* — 3) f. एषणा *a) das Suchen, Ersuchen um, Wunsch, Verlangen.* — *b)* = एषणासमिति. — 4) f. एषणी *a) Sonde.* — *b) *Goldschmidtswage.* — 5) n. *a) das Suchen.* — *b) das Sondiren.*

एषणासमिति f. *tadelloses Benehmen beim Betteln* Hem. Joc. 1,37.

*एषणिका f. *Goldschmidtswage.*

*एषणिन् Adj. *suchend, strebend.*

एषणीय Adj. 1) *wünschenswerth, erwünscht.* — 2) am Ende eines Comp. *zur Untersuchung von gehörig.*

*एषवीर m. *ein best. verachtetes Brahmanengeschlecht.*

*एषिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

*एषितर् Nom. ag. *der Etwas sucht, — haben will* Bhaṭṭ. 9,31.

एषितव्य Adj. 1) *zu suchen* Çaṃk. zu Bâdar. 2, 2,10. — 2) *als wahr anzunehmen* Comm. zu Njâjas. 2,1,27. 3,2,33.

एषिन् Adj. *suchend, nachgehend, wünschend.* Meist in Comp. mit der Ergänzung.

(एषिष्य) एषिषिध्र Adj. *suchenswerth, wünschenswerth.*

एष्ट n. Pl. *das Erbetene* Ṛ. 1,184,2.

1. एष्टर् Nom. ag. *der da vordringt* Maitr. S. 2,2,13.

2. *एष्टर् Nom. ag. = एषितर् Bhaṭṭ. 9,31.

एष्टवे Dat. Inf. *aufzusuchen* Çat. Br. 4,5,2,1. 12,5,1,4.

एष्टव्य Adj. 1) *aufzusuchen, wünschenswerth, erwünscht.* — 2) *als wahr anzunehmen.*

एष्टि f. *Aufsuchung, Begehr, Wunsch.*

1. एष्य Adj. *zukünftig.*

2. एष्य, एषिध्र Adj. 1) *aufzusuchen* Tândja-Br. 13, 9,11. 11,20. — 2) *zu sondiren.*

एष्यत्कालीय und एष्यन् Adj. *zukünftig.*

एक् Adj. (f. ई) *begierig, verlangend.*

एक्स् n. = *क्रोध. Vgl. अनेक्स्.

*एकि m. N. pr. eines Mannes.

*एकिकटा und *एकिद्वितीया f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

एकिमाय Adj. fehlerhaft für अनेकिमाय.

*एकियव n. und *एकियाकिरा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

एकिवत् Adj. *das Wort* एकि *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 11,11,1.

*एकिवाणिजा f., *एकिविधसा f., *एकिस्वागता f. und *एकीड n. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

*1. ऐ Interj. *des Anrufens, der Anrede* und *des Sichbesinnens.*

*2. ऐ m. Bein. Çiva's.

*ऐक gaṇa गहादि.

ऐककर्म्य n. *Einheit der Handlung* Gaim. 6,1,17. 3,12.

ऐककाल्य n. *Gleichzeitigkeit* Gaim. 5,4,24.

*ऐकगविक Adj. *nur eine Kuh habend.*

ऐकगुण्य n. *einfacher Betrag, einfaches Maass.*

ऐकध्य n. *das auf ein Mal.* °म् und °तस् *auf ein Mal, zusammen.*

ऐकपत्य n. *Alleinherrschaft über* (Gen.).

ऐकपदिक Adj. 1) *zu einem einfachen Worte gehörig.* — 2) *in einzelnen Wörtern bestehend.*

ऐकपद्य n. *Worteinheit.*

*ऐकभाव्य n. *das Einssein.*

ऐकभौतिक Adj. *aus einem einzigen Element bestehend.*

ऐकमत्य n. *Einmüthigkeit, Einstimmigkeit* Spr. 1479. 1481.

ऐकराज्य n. *Alleinherrschaft.*

ऐकरात्रिक Adj. *eine Nacht verweilend* Gaut.

ऐकरूप्य n. *Einartigkeit, Identität.*

*ऐकलव Adj. von ऐकलव्य.

*ऐकलव्य m. Patron. von एकलू.

ऐकवर्णिक Adj. *nur einer Kaste zukommend* MBh. 3,150,34.

*ऐकशतिक Adj. *mit 101 versehen.*

ऐकशफ Adj. *von Einhufern kommend* Gaut.

ऐकशब्द्य n. *Worteinheit, Identität des Wortes* Gaim. 1,4,8. 2,1,30.

*ऐकशालिक Adj. = एक°.

ऐकश्रुत्य n. *Gleichtönigkeit.*

*ऐकसहस्रिक Adj. *mit 1001 versehen.*

ऐकस्वर्य n. 1) *das nur einen Accent Haben.* — 2) *Gleichtönigkeit.*

ऐकागारिक m. *Dieb.* f. ई *Diebin.*

ऐकाग्निक Adj. *ein einziges Feuer betreffend.*

*ऐकाग्र H. 1458 fehlerhaft für एकाग्र.

ऐकाग्र्य n. *die auf einen Gegenstand gerichtete Aufmerksamkeit.*

ऐकाङ्कायन m. Patron. von एकाङ्क.

ऐकाङ्क m. *ein Soldat von der Leibwache.*

ऐकात्म्य n. *Wesenseinheit* Bhâg. P. 4,13,8. 21,29.

ऐकादशात्त m. Patron. von एकादशात्त.

ऐकादशिन् Adj. *zu einer Eilfzahl gehörig.*

ऐकाधिकरण्य n. *Einheit des Bezuges.*

ऐकान्तिक Adj. (f. ई) *alles Andere ausschliessend, ausschliesslich, absolut.*

ऐकान्त्य n. *Ausschliesslichkeit, ein absolutes Verhältniss* Sarvad. 42,4.

*ऐकान्यिक Adj. *der beim Hersagen einen Fehler gemacht hat.*

*ऐकायन m. Patron. von एक.

ऐकार m. *der Laut* ऐ TS. Prât. AV. Prât.

ऐकार्थ्य n. 1) *Einheit der Absicht, — des Zwecks.* — 2) *Begriffseinheit* Mahâbh. 2,368,*a*. — 3) *Gleichheit der Bedeutung* Gaim. 2,1,30.

ऐकाश्रम्य n. *das Bestehen nur eines Stadiums im religiösen Leben* Gaut. Comm. zu Njâjas. 4,1,61. fg.

ऐकाहिक Adj. (f. ई) 1) *eintägig, quotidianus* (Fieber) Agni-P. 31,18. — 2) *zur Eintagsfeier gehörig, dem einfachen* Soma-*Opfer eigen, — entsprechend.*

ऐकाह्य n. Nom. abstr. von एकाह Çâṅkh. Br. 29,3.

*ऐकीय Adj. von ऐक.

ऐकैकश्य n. richtiger als ऐकैकश्य, aber nicht zu belegen.

ऐक्य 1) *m. Patron. von एक. — 2) n. *a) Einheit, das Einssein, Identität.* — *b) Summe.* — *c) aggregate; the product of the length and depth of the portions or little excavations differing in depth.*

ऐक्याभावपत्त्र (!) Partic. *vereinigend* Ait. Âr. 346,16.

ऐक्यारोप m. *Gleichsetzung, Identification.*

ऐक्षव 1) Adj. (f. ई) *aus Zuckerrohr gemacht, vom Z. kommend* Çat. Br. 3,4,1,18. 6,3,10. Kâṭj. Çr. 8,1, 4. Hemâdri 1,428,20. Bâlar. 62,15. — 2) n. *Zucker.*

*ऐक्षुक 1) Adj. *a) für das Zuckerrohr gut.* — *b) Zuckerrohr tragend.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Ikshukṭjâ.

ऐक्ष्वाक 1) *Adj. (f. ई) *dem* Ikshvâku *gehörig* u. s. w. — 2) m. Patron. von Ikshvâku Çat. Br. 13, 5,4,5. MBh. 12,29,130. 13,3,9. R. ed. Bomb. 1,24, 13. Pl. Vâju-P. in VP.^{2} 3,70. — 3) f. ई f. zu 2).

ऐक्ष्वाकु m. fehlerhaft für ऐक्ष्वाक.

ऐङ्गुद 1) Adj. (f. ई) *von der Pflanze* Iṅguda *herrührend* Karaka 3,8. — 2) *n. *die Frucht des* Iṅguda.

ऐच्छिक Adj. *der Wahl anheimgestellt.*

*ऐज्य m. Patron. von एजि.

ऐट n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

1. ऐड 1) Adj. (f. ई) *a) Labung —, Stärkung enthaltend. — b) von der* Iḍâ *abstammend* Vâju-P. in VP.^{2} 3,69. — 2) m. *a)* Patron. des Pâkajaǵña Gobh. 1,9,17. — *b)* Metron. des Purûravas. Pl. *sein Geschlecht* Vâju-P. in VP. — 3) n. Name verschiedener *auf* इडा *ausgehender* Sâman.

2. ऐड Adj. *vom* एड *genannten Schaf kommend* MBh. 8,44,29.

ऐडक 1) Adj. (f. ई) in अनैडक. — 2) m. *eine Art Schaf;* vgl. एडक.

ऐडकाव, ऐडकौत्स, ऐडक्रौञ्च, ऐडयाम und ऐडवासिष्ठ n. Namen von Sâman.

ऐडविड m. 1) Metron. Kubera's. — 2) N. pr. eines Sohnes des Daçaratha.

ऐडप्रुङ्गाप्रुङ्गीय, ऐडसैन्धुक्षित und ऐडसोपर्ण n. Namen von Sâman.

*ऐडूक n. = एडूक.

ऐण Adj. (*f. ई) *von der schwarzen Antilope herrührend.*

*ऐणिक Adj. *schwarze Antilopen jagend.*

*ऐणिकीय Adj. Mahâbh. 4,78,*b*.

*ऐणीपचन Adj. (f. ई) von एणीपचन.

ऐणेय 1) Adj. *a) von einer schwarzen Antilopenart herrührend. — b) *herrührend von Etwas, das von einer schwarzen Antilopenart herrührt.* — 2) m. = एण *eine schwarze Antilopenart.* — 3) *n. *quidam coeundi modus.*

ऐतदात्म्य n. *das dessen-Wesen-Sein* 283,5.

*ऐतर Adj. von इतर.

ऐतरेय 1) m. Patron. oder Metron. des Mahidâsa. — 2) Adj. *von* Aitareja *verfasst.*

ऐतरेयक und ऐतरेयब्राह्मण n. *das von* Aitareja *verfasste* Brâhmaṇa.

ऐतरेयिन् m. Pl. *die Schule des* Aitareja.

ऐतरेयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ऐतवाह्य n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

ऐतश m. N. pr. eines Muni. °प्रलाप m. Bez. eines Bestandtheils der Kuntâpa-Lieder Vaitân.

ऐतशायन m. Patron. von ऐतश.

ऐतिकायन m. Patron. von इतिक. Pl. Saṁsk. K. 184,*a*,7 (ऐनि° gedr.).

ऐतिकायनीय Adj. von ऐतिकायन.

ऐतिशायन m. Patron. von इतिश Gaim. 3,2,43. 6,1,6.

ऐतिह n. = ऐतिह्य.

ऐतिहासिक 1) Adj. (f. ई) *auf eine alte Legende zurückgehend* Sâj. zu RV. 3,31,5. — 2) m. *Erzähler oder Kenner von Legenden.*

ऐतिह्य n. *Ueberlieferung* Taitt. Âr. 1,2,1. MBh. 12,218,27.

ऐतोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu erreichen* Ait. Br. 8,7.

ऐदंयुगीन Adj. *in diesem Zeitalter lebend* Çaṁk. zu Khând. Up. 1,9,4.

ऐदंपर्य n. *Hauptsache, Zweck, Ziel* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,1.

ऐध॑ m. *Gedeihen* ṚV. 1,166,1 (ऐधेव = ऐधमिव).

ऐध्मकाण्व, ऐध्मवाह und ऐध्मकार n. Namen von Sâman.

ऐन m. Pl. MBh. 13,2126 fehlerhaft für ऐल.

*ऐनस n. = एनस्.

ऐनिकायन s. ऐतिकायन.

ऐन्द्व 1) Adj. (f. ई) *lunaris.* — 2) m. *der Planet Mercur.* — 3) *f. ई *Serratula anthelminthica* Râgân. 4,64. — 4) n. *a) das Mondhaus* Mṛgaçiras. — *b) eine best. Kasteiung,* = चान्द्रायण Parâç. 4,12,6.

ऐन्दुमतेय m. Metron. Daçaratha's Bâlar. 268,18.

ऐन्दुशेखर 1) Adj. *dem* Çiva *gehörig* Bâlar. 22, 10. 78,9. — 2) n. *die Geschichte, wie der Mond zu* Çiva's *Diadem wurde,* Bâlar. 29,15.

ऐन्द्र॑ 1) Adj. (f. ई) *dem* Indra *gehörig, ihm geweiht, von ihm ausgehend* u. s. w. अम्बु, जल, तोय *Regenwasser* Karaka 1,27. 6,30. कार्मुक, धनुस् *Regenbogen.* दिश् *Osten.* — 2) m. *der für* Indra *bestimmte Opfertheil.* — 3) f. ई॑ *a) ein an* Indra *gerichteter Vers.* — *b) Osten.* — *c) *das Mondhaus* Gjeshṭhâ. — *d) der 8te Tag in der dunkelen Hälfte des Monats* Mârgaçîrsha (oder Pausha). — *e)* Indra's *Energie,* personif. als *seine Gattin.* Auf die Durgâ übertragen Mârk. P. 88,34. — *f) *böses Geschick.* — *g) Koloquinthengurke* Bhâvapr. 1,141. Karaka 6,27. — *h) *Kardamomen.* — 4) n. *a) das Mondhaus* Gjeshṭhâ. — *b) *wilder Ingwer.* — *c)* Name verschiedener Sâman. — *d)* N. pr. eines Gebiets in Bhâratavarsha VP.² 2,112.

ऐन्द्रजाल n. *Zauberei.*

ऐन्द्रजालि m. *Zauberer* Ind. St. 15,428.

ऐन्द्रजालिक 1) Adj. (f. ई) *mit Zauberei sich abgebend, auf Z. bezüglich.* — 2) m. *Zauberer, Gaukler* 321,23. Utpala zu Varâh. Bṛh. 18,5.

*ऐन्द्रजाल्य m. Patron. von इन्द्रजालि gaṇa कुर्वादि in der Kâç.

ऐन्द्रतुरीय॑ Adj. *zum Viertel dem* Indra *gehörig.*

ऐन्द्रद्युम्न Adj. *auf* Indradjumna *bezüglich.*

ऐन्द्रद्युम्नि m. Patron. Ganaka's MBh. 3,133,4.

ऐन्द्रनील Adj. (f. ई) *aus Sapphir gemacht* Spr. 6039.

*ऐन्द्रमक्षिक Adj. (f. ई) von इन्द्रमक्ष.

ऐन्द्रमारुत Adj. *zu* Indra *und den* Marut *in Beziehung stehend.*

*ऐन्द्रलाज्य m. Metron. von इन्द्रलाजी.

*ऐन्द्रलुप्तिक Adj. *dessen Haare ausfallen.*

ऐन्द्रवायव॑ 1) Adj. Indra *und* Vâju *gehörig.* — 2) m. *der* I. *und* V. *gehörige* Graha. °वायवपात्र॑ n. Çat. Br. 4,1,5,19. °वायव॑ग्र Adj. 4,4,1,17. 5,9,1. fgg.

ऐन्द्रशिर m. *eine Elephantenart.*

ऐन्द्रसेनि m. Patron. von इन्द्रसेन.

*ऐन्द्रकव Adj. von ऐन्द्रकव्य.

*ऐन्द्रकव्य m. Patron. von इन्द्रकु.

ऐन्द्राग्न॑ 1) Adj. (f. ई॑) Indra *und* Agni *geweiht, — gehörig, von ihnen kommend.* विधान MBh. 12, 60,39. — 2) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ. Auch ऐन्द्राग्नाध्य n.

ऐन्द्राग्नकुलाय m. *ein best.* Ekâha Kâtj. Çr. 22, 11,13.

ऐन्द्राग्र्य v. l. für ऐन्द्राग्न.

ऐन्द्राजागत Adj. *an* Indra *gerichtet und im* Gagatî-*Metrum verfasst* Vaitân. Gop. Br. 2,6,16. Vgl. Ait. Br. 6,25.

*ऐन्द्रादृश Adj. (f. ई) von इन्द्रादृश.

ऐन्द्रानिर्ऋत Adj. Indra *und* Nirṛti *gehörig.*

ऐन्द्रापौष्ण॑ Adj. Indra *und* Pûshan *gehörig.*

ऐन्द्राबार्हस्पत्य॑ Adj. Indra *und* Bṛhaspati *gehörig* Maitr. S. 2,1,12.

ऐन्द्रामारुत Adj. Indra *und den* Marut *gehörig* Kâtj. Çr. 23,4,10.

ऐन्द्रायण 1) *wohl m. als Patron. von इन्द्र. — 2) f. ई ein Frauenname.

*ऐन्द्रायणक Adj. von ऐन्द्रायण.

*ऐन्द्रायुध Adj. (f. ई) von इन्द्रायुध.

ऐन्द्रार्भव Adj. *zu* Indra *und den* Ṛbhu *in Beziehung stehend.*

*ऐन्द्रालिश Adj. (f. ई) von इन्द्रालिश.

ऐन्द्रावरुण Adj. *zu* Indra *und* Varuṇa *in Beziehung stehend* Ait. Br. 6,14. 25. 26. Vaitân.

ऐन्द्रावली f. Bez. *des Lautes* ल.

ऐन्द्रावसान Adj. (f. ई) von इन्द्रावसान.

ऐन्द्रावारुण Adj. = ऐन्द्रावरुण Tândja-Br. 8,8,6.

ऐन्द्रावैष्णव॑ Adj. (f. ई॑) Indra *und* Vishṇu *gehörig.*

ऐन्द्रासोम्य॑ Adj. Indra *und* Soma *gehörig.*

ऐन्द्रि m. 1) Patron. *a)* Apratiratha's. — *b)* Gajanta's. — *c)* Arguna's. — *d)* *des Affen Vâlin. — 2) *Krähe.*

ऐन्द्रिय (Comm. zu Njâjas. 2,2,14) und °क (Karaka 4,1. VP. 1,5,19) Adj. *die Sinne betreffend, sinnlich wahrnehmbar;* n. *Sinnengenuss.* Nom. abstr. °कत्व n. Comm. zu Njâjas. 2,2,14. 15. 5,1,14.

ऐन्द्रियेधी Adj. *nur an Sinnengenuss denkend.*

ऐन्द्रोत m. und °ति m. Patron. von Indrota.

ऐन्धन Adj. *aus Brennstoff entstanden* (Feuer). Auch fehlerhaft für इन्धन.

*ऐन्धायन m. Patron. von इन्ध.

ऐन्य m. 1) *Patron. von इन. — 2) इन्द्रस्यैन्यौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऐन्वक n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऐभ 1) Adj. (f. ई) *einem Elephanten gehörig* Mudrâr. 66,18 (108,5). Çiç. 18,71. — 2) *f. ई *ein grosser Kürbis.*

ऐभावत॑ m. Patron. Pratidarça's.

ऐयत्य n. *Quantität, Anzahl, Werth.*

ऐषम् 3. Sg. Aor. von ईष्.

ऐर॑ Adj. von इरा.

*ऐरक्य m. Metron. von एरका.

ऐरण्ड und °क Adj. *aus Ricinus communis gewonnen.* तैल Karaka 1,27. 6,8.

ऐरमत्तक s. एरमत्तक.

ऐरंमद 1) Adj. *von Wetterleuchten stammend* Bâlar. 41,10. — 2) m. Patron. Devamuni's.

ऐरंमदीय n. N. pr. eines Sees in Brahman's Welt.

ऐरय n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

ऐरावण m. N. pr. des Elephanten Indra's Lalit. 249,3.

ऐरावत॑ 1) m. *a)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) des Elephanten Indra's 322,27. °पथ m. MBh. 3,162,34. — *b) eine Elephantenart.* — *c) Artocarpus Lacucha Roxb.* — *d) *Orangenbaum.* — *e)* = ऐरावती *d).* — *f)* Name *einer Sonne* Ind. St. 10, 275. — 2) m. n. *eine Art von Regenbogen.* — 3) f. आ = ऐरावती *d)* VP.² 4,276. — 4) f. ई *a)* N. pr. α) des Weibchens von Indra's Elephanten. — β) eines Flusses. — *b) *Blitz* überh. oder *eine bes. Art Blitz.* — *c) ein Farnkraut.* — *d) die Strecke der Mondbahn, welche die Mondhäuser* Punarvasu, Pushja *und* Âçleshâ *umfasst.* — 5) n. *a) die Frucht von Artocarpus Lacucha.* — *b)* N. pr. eines Varsha. *Pl. H. 946.

ऐरावतक 1) *Adj. P. 4,2,121, Sch. — 2) n. = ऐरावत 5) *a).*

ऐरिण n. 1) **Steppensalz.* — 2) Name eines Sâman.

*ऐरेय n. *ein berauschendes Getränk.*

ऐर्म्य Suçr. 2,86,2 wohl fehlerhaft.

ऐल 1) m. Metron. des Purûravas. Pl. *sein Geschlecht* MBh. 13,34,17. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,25. एला v. l. — 3) *n. *eine best. Zahl* (buddh.).

ऐलक Adj. *vom* एडक *genannten Schafe herkommend* Âpast.

ऐलधान 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses Kataka im Comm. zu R. ed. Bomb. 2,71,3.

ऐलब॑ m. *Lärm, Getöse, Geschrei.*

ऐलबकारि Adj. *lärmend.*

ऐलबृद् und ऐलमृड् (Maitr. S. 2,9,9) Adj. *Nahrung bringend* (?).

*ऐलवालुक n. = एलवालु.

ऐलविल m. 1) Patron. Dilipa's. — 2) Metron. Kubera's Bâlar. 119,10. 290,5.

*ऐलाक 1) Adj. von ऐलाक्य. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*ऐलाक्य m. Patron. von एलाक.

*ऐलि m. und *°शाला f. Kâç. zu P. 6,2,86.

ऐलिक m. Metron. von इलिनी oder ईलिनी.

ऐलूष m. Patron. des Kavasha, der auch ऐलूषीपुत्र genannt wird.

*ऐलेय n. = एलवालु.

1. ऐश Adj. *von Çiva herrührend, ihm gehörig* Agni-P. 27,73.

2. ऐश 3. Sg. Imperf. von 1. ईश् Maitr. S. 1,6,8.

ऐशान 1) Adj. (f. ई) *a) zu Çiva in Beziehung stehend. — b) nordöstlich.* — 2) f. ई *Nordost.*

*ऐशानज्ञ m. Pl. = ईशानज्ञ.

ऐशिक Adj. *zu Îça in Beziehung stehend* R. ed. Gorr. 1,57,6. ऐषीक v. l.

ऐश्य n. *Herrschaft, Macht.*

ऐश्वर 1) Adj. (f. ई) *a) einem Gebieter —, grossen Herrn angemessen, mächtig, majestätisch. — b)* Çiva *gehörig.* — 2) n. *Herrschaft, Oberherrlichkeit.*

ऐश्वरि m. Patron. von ईश्वर.

ऐश्वर्य n. 1) *der Stand eines grossen Herrn, Herrschaft, Oberherrlichkeit über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorhergehend). पुत्रैश्वर्ये *unter der Herrschaft des Sohnes.* — 2) *eine übernatürliche Kraft.* — 3) *Herrschaft,* so v. a. *Reich.*

ऐश्वर्यविवरण n. Titel eines Werkes.

ऐश्वर्यवत् Adj. *in Besitz der Herrschaft, — Oberherrlichkeit.*

ऐष n. Name verschiedener Sâman.

ऐषमस् Adv. *heuer.*

*ऐषमस्तन und *ऐषमस्त्य Adj. *heurig.*

ऐषावीरि m. *der ein Mann sein will, es aber nicht ist, ein unbedeutender Mann.*

ऐषिक Adj. = ऐषीक. ऐषिकास्त्र n. Agni-P. 6, 36. 14,22.

*ऐषिक्य n. Nom. abstr. von ऐषिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

ऐषिर n. Name verschiedener Sâman.

ऐषीक 1) Adj. *a) aus Halmen bereitet, aus Rohr geflochten.* अस्त्र n. *ein solches Geschoss.* — *b) über aus Halmen bereitete Geschosse handelnd.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

ऐषीकाहस्ति (wohl so zu lesen) m. Patron. Verz. d. B. H. 58,5.

ऐषीरथि m. Patron. des Kuçika.

*ऐषुकारि m. wohl Patron. von इषुकार. *°भक्त adj. *von solchen Leuten bewohnt.*

ऐषुमत 1) *Adj. (f. ई) von इषुमत्. — 2) m. Patron. des Trâta.

ऐष्टिक 1) Adj. *aus Backsteinen gemacht.* गृह Hemâdri 1,648,5. — 2) n. *a) die Gesammtheit der Backsteine. — b) das Schichten der Backsteine* Çulbas. 2,41.

*ऐष्टकावत Adj. von इष्टकावत्.

ऐष्टिक Adj. (f. *ई) *was zum* Ishṭi *genannten Opfer gehört, dient* u. s. w. Hemâdri 1,7,16. *nach Art einer I. zu feiern* Paddh. zu Kâtj. Çr. 547,15.

ऐष्टिकपौर्तिक Adj. *was sich auf Opfer und fromme Werke bezieht* Hemâdri 1,7,14.

ऐष्य Adj. = 1. एष्य *zukünftig.*

ऐष्यत्सूर्य (Ind. St. 10,202) und ऐष्यदर्क Adj. (f. आ) *wohin die Sonne alsbald kommen wird.*

ऐहलौकिक Adj. (*f. ई) *von dieser Welt, in d. W. erfolgend, zu d. W. in Beziehung stehend.*

ऐहिक Adj. dass.

---

*1. ओ Interj. *der Anrede, des Anrufs, des Sichbesinnens auf Etwas* und *des Mitleids.*

*2. ओ m. Bein. Brahman's.

3. ओ 6,7. 18,22 = 2. ओ + 2. उ.

ओक *m 1) *Wohnstätte.* — 2) *Zodiakalbild.*

ओकज Adj. *im Hause geboren, selbstgezüchtet.* Kühe Hemâdri 1,448,1. 5.

*ओकण und *ओकणि m. = मत्कुण *Wanze.*

ओकस् n. 1) *Behagen, Gefallen.* — 2) *Ort des Behagens, gewohnter Ort, Heimatsstätte, Wohnstätte.*

द्वारकोकस् Adj. so v. a. *Bewohner von* Dv.

ओकःसारिन् Adj. *den gewohnten Ort besuchend.*

ओकार m. *der Laut* ओ Lâṭj. 7,2,11. AV. Prât.

ओकारी Adv. mit कर् *zu* ओ *machen.*

ओकिवंस् Adj. *Gefallen findend.*

*ओकुल m. *grün geröstete Weizenkörner* Râgan. 16,96.

ओकूलक (!) m. N. pr. eines Mannes.

*ओकोदनी f. *Wanze.*

ओकोनिधन n. Name eines Sâman.

*ओक्काणी f. *Wanze.*

(ओक्य) ओकिंय 1) Adj. *heimatlich.* — 2) n. *a) Behagen, Gefallen.* — *b) gewohnter, behaglicher Platz, Heimatstätte.*

*ओख्, ओखति (शोषणालमर्थयोः). — Mit *परा, परोखति.

ओगण Adj. *alleinstehend, verachtet.*

ओगीर्यंस् Adj. = ओजीर्यंस्.

ओघ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Fluth, Strömung, Strom.* — 2) *Fluth, Schwall, Menge, Masse.* — 3) *schneller Tact. — 4) *Ueberlieferung. — 5) *Unterweisung.*

ओघनिर्युक्ति f. Titel eines Werkes.

ओघरथ m. N. pr. eines Sohnes des Oghavant.

ओघवत् 1) Adj. *einen starken Strom habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °वती N. pr. *a)* eines Flusses. — *b)* einer Tochter (Schwester) des Oghavant.

ओंकार (ein vorangehendes अ + ओं° giebt ओं°) 1) m. *a) die heilige Silbe* ओम्. स्वचित्तयोंकारं कर् so v. a. *sein Dankgebet verrichten für.* कृतोंकार Adj. *an den man sich mit einem Gebet gewendet hat.* Mit einem Gen. *ein Glück verheissender Anfang* Bâlar. 269,12. Wird auch personificirt. — *b)* Name eines Liṅga. — 2) *f. आ *eine best. buddh.* Çakti.

ओंकारग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

ओंकारतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ओंकारपीठ n. N. pr. einer Oertlichkeit.

ओंकारभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

ओंकाराख्य? Davon Adj. °मय Hemâdri 1,827,1.

ओंकारी Adv. Lâṭj. 6,10,16 fehlerhaft für ओकारी.

*ओंकारीय्, °यति Denom. von ओंकार.

ओंकारेश्वर Name eines Liṅga.

*ओज्, ओजति (वृद्धौ), ओजयति (बलतेजसोः).

ओज 1) Adj. *ungerade, der erste, dritte u. s. w. in einer Reihe.* — 2) m. *a) *= ओजस् 1) a). — b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

ओजस् 1) n. *a)* Sg. und Pl. *Kraft, Stärke, Tüchtigkeit, Lebensfrische, Energie;* in der Med. *Lebenskraft.* ओजसा *mit Macht, kräftig, muthig, entschlossen, nachhaltig. — b) eine kraftvolle, schwungvolle Ausdrucksweise* Vâmana 3,1,4. 5. 2,2. — *c) ein mit zusammengesetzten Wörtern reich ausgestatteter Stil. — d) *Wasser. — e) *Glanz, heller Schein. — f) *Stütze.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

ओजसीन Adj. *sich kraftvoll erweisend.*

*ओजस्तर Adj. Compar. zur Erklärung von ओगीर्यंस्.

*ओजस्य्, °स्यते Denom. von ओजस्.

ओजस्य (Maitr. S. 2,3,1) und ओजस्वत् Adj. *kraftvoll.*

ओजस्विता f. *eine kraftvolle, schwungvolle Ausdrucksweise.*

ओजस्विन् 1) Adj. *kraftvoll, energisch, muthig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja VP.² 3,29.

ओजाय्, °यते *sich anstrengen, Kraft anwenden.* °यित n. *herzhaftes Benehmen* Bâlar. 175,10.

ओजिष्ठ 1) Adj. Superl. *der kräftigste unter* (Gen.)

24,24. *überaus kräftig, —gewaltig.* — 2) m. N. pr. eines Muni. Pl. *sein Geschlecht.*

ओजीयस् Adj. *kräftiger —, gewaltiger als* (Abl.), *überaus kräftig, — gewaltig.*

ओजोदा Adj. *Kraft verleihend, stärkend.*

ओजोपति m. N. pr. einer Gottheit des Bodhivṛkṣa Lalit. 347,8.

ओजोबला (wohl so zu verbinden und श्रीर्वृद्धिः zu lesen) f. desgl. ebend. 411,16.

ओजोमानी f. *eine best. Pflanze* Kauç. 53. 54.

ओजस्मन् m. *Kraft.*

ओड m. N. pr. eines Mannes.

*ओडक m. = ओडव.

ओडदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

ओडव m. = औडव.

*ओडिका und *ओडी f. *wilder Reis.*

ओडीयदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

ओंड m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. des Landes. — 2) * = ओड्डपुष्प.

*ओड्डकाष्ठ्या f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,124.

*ओड्डपुष्प n. *die Blüthe von Hibiscus rosa sinensis.*

ओढ Partic. von वह् mit आ.

*ओढीय्, °यति Denom. von ओढ.

ओढ्र fehlerhaft für ओड्र.

*ओण, °णति (अपनयने, अपसारणे).

ओणि m. oder f. *ein best.* Soma-*Gefäss;* gewöhnlich Du. Nach den Comm. *Himmel und Erde.* ऊणि v. l.

ओण्ड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,57 (ओड्र v. l.). Sg. *ein Fürst dieses Volkes* Bâlar. 76,12.

ओत Partic. von 3. उ mit आ und von वा, वयति mit आ.

ओतप्रोत Adj. *ein- und angewebt* Çira-Up. 6.

ओतवे und ओतवै Dat. Inf. *zu weben* RV.

ओतु 1) m. *Einschlag eines Gewebes* Kauç. 107. — 2) m. f. **Katze.* — 3) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

ओतसूर्यम् Adv. *bis die Sonne am Himmel steht* AV. 4,5,7.

ओथामोदेव ein Ausruf in der Litanei Çat. Br. 4,3,2,13. Vgl. Ind. St. 10,37.

ओदक Adj. Taitt. Âr. 1,26,7 fehlerhaft für औ°.

ओदती Partic. f. 1) Adj. *quellend, wallend.* — 2) f. **Morgenröthe.*

ओदन 1) m. n. *Mus, Brei.* Häufig in Composition mit dem Stoffe, aus welchem oder mit welchem der Brei gekocht wird. — 2) m. **Wolke.* — 3) *f. ई *Sida cordifolia.*

ओदनपचन m. *das südliche Altarfeuer* Kâṭh. 36,12.

ओदनपाकी f. *Barleria caerulea* Nigh. Pr. Karaka 3,8.

*ओदनपाणिनीय m. Pl. *Schüler des* Pâṇini, *denen es nur um den Brei zu thun ist.*

ओदनवत् Adj. *mit Brei versehen.*

ओदनसव m. *ein best. Opfer* Comm. zu TBr. 2,766.

*ओदनाक्वया und *ओदनाक्वा f. *eine best. Pflanze.*

*ओदनिक 1) Adj. (f. आ) *dem regelmässig Brei gereicht wird* Kâç. zu P. 4,4,67. — 2) f. आ *Sida cordifolia* Râgân. 4,96.

ओदनीय्, °यति *Brei wünschen.*

*ओदनीय und *ओदन्य Adj. von ओदन.

ओदरिक MBh. 7,6390 fehlerhaft für औ°.

*ओब्ज m. und ओब्जन् n. *das Wogen, Fluthen.*

*ओधस् n. = ऊधस् *Euter.*

ओपश m. 1) *Haarbusch, Zopf, Flechte.* — 2) *Horn.*

ओपशदा Adj. *Flechten —, Locken gebend* Kâṭh. 39,9.

ओपशिन् Adj. *gelockt.*

ओप्य Absol. von वप् mit आ.

ओम् Interj. *der feierlichen Bekräftigung* und *ehrfurchtsvollen Anerkennung*, dem Sinne nach oft ἀμήν entsprechend. Wird im Gottesdienst als ein heiliger Ausruf viel gebraucht und beim Beginn und Schluss der Recitation heiliger Werke, sowie vor dem Namen der Gottheit, die angerufen wird, und auch als Gruss ausgesprochen. Erhält später einen mystischen Charakter und wird zum Gegenstand einer religiösen Betrachtung und Vertiefung. ओमिति ब्रुवन् so v. a. *bejahend* Comm. zu Njâjas. 3,2,78.

ओम m. *Genosse* RV.

1. ओमन् m. *Gunst, Freundlichkeit, Beistand.*

2. ओमन् m. *Genosse.*

ओमन्वत् Adj. (f. °न्वती) 1) *freundlich, annehmlich.* — 2) *günstig, gnädig* Maitr. S. 4,3,9.

ओमला f. *ein best.* Çakti Ind. St. 9,98. ओपला v. l.

ओमात्रा f. *Freundlichkeit, Bereitwilligkeit zur Hülfe.*

ओमिल m. N. pr. eines Mannes.

ओम्य f. *Gunst, Schutz, Hülfe* Maitr. S. 1,8,9.

(ओम्यावत्) ओमिओवत् Adj. *freundlich, annehmlich.*

ओरिमिका f. Titel eines Abschnittes in der Kâṭhaka-Recension des Jagurveda.

*ओल 1) Adj. *nass, feucht.* — 2) m. *Arum campanulatum Roxb.*

*ओलण्ड्, °ण्डयति und *ओल्ड्, ओल्डयति (उत्क्षेपणे).

*ओल्ल Adj. und n. = ओल.

ओवा f. ein Ausruf in der Litanei Lâṭj. 7,2,9.12.9,8.

ओविली f. = ओवीली Karmapr. 7,2.5.

ओवीली f. *das Holzstück, in welchem der obere Theil der Spindel läuft* (bei der Feuererzeugung).

ओष m. *das Brennen.*

*ओषण 1) m. *scharfer Geschmack.* — 2) f. ई *eine best. Gemüsepflanze.*

ओषदावन् (Conj.) Adj. *rasch gebend.*

ओषधि und °धी f. *Kraut, Pflanze,* insbes. *Heilkraut.* Im System *eine einjährige Pflanze.* Der Mond gilt als *Herr der Kräuter,* und einige Kräuter sollen leuchten. *Heilmittel* überh. Suçr. 1,4,15.

*ओषधिगर्भ m. *der Mond.*

ओषधिज Adj. *unter Kräutern geboren, — lebend.*

ओषधिपति m. 1) *der Mond* Kâd. 226,6. — 2) *Arzt.*

ओषधिप्रस्थ m. N. pr. einer mythischen Stadt.

ओषधिलोक m. *die Welt der Kräuter.*

ओषधिवनस्पति n. Sg. und m. Pl. (in einem unaccentuirtem Texte) *Kräuter und Bäume.*

ओषधीपति m. 1) *das Haupt der Kräuter* (die Soma-Pflanze) Suçr. 2,173,1 (औ° gedr.). — 2) *der Mond.*

ओषधीमत् Adj. *mit Kräutern verbunden.*

*ओषधीश m. *der Mond.*

ओषधीसंशित Adj. *von Kräutern getrieben.*

ओषधीसूक्त m. *eine best. Hymne.*

ओषध्यनुवाक m. *ein best.* Anuvâka.

1. ओषम् Adv. *geschwind, sogleich.*

2. ओषम् Absol. *brennend,* so v. a. *gar machend.*

ओषस् in डुरोषस्.

ओषसी f. = औषसी.

ओषिष्ठदावन् Adj. *sehr rasch gebend.*

ओषिष्ठहन् Adj. *sehr rasch treffend* TS. 1,4,36,1.

ओष्ट्र m. v. l. für उष्ट्र *Pflugstier.*

ओष्ठ 1) m. (adj. Comp. f. *आ und ई; ein vorangehendes अ giebt mit ओ — औ oder ओ) *a) Oberlippe, Lippe* überh. — *b)* bei einer Feuergrube so v. a. योन्यग्र Hemâdri 1,136,13. fgg. — 2) *f. ओष्ठी *Coccinia grandis W. u. A.*

ओष्ठक 1) am Ende eines adj. Comp. = ओष्ठ 1) *a).* — 2) *Adj. *auf die Lippen Sorgfalt verwendend.*

ओष्ठकर्णक m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26.

ओष्ठकोप m. *Lippenkrankheit.*

*ओष्ठजाङ्ग n. = ओष्ठस्य मूलम्.

ओष्ठपुट m. *die Höhlung zwischen den geschlossenen Lippen.*

*ओष्ठपुष्प m. *Pentapetes phoenicea* Râgân. 10,120.

ओष्ठप्रकोप m. *Lippenkrankheit.*

*ओष्ठफला f. = ओष्ठोपमफला Nigh. Pr.

*ओष्ठरोग m. *Lippenkrankheit.*

ओष्ठापिधान Adj. *von den Lippen bedeckt* Man-

TRABH. 1,7,15. AIT. ÂR. 364,17.

*ओष्ठापमफला f. *Coccinia grandis W. u. A.*

ओष्ठ्य 1) Adj. *an den Lippen befindlich, mit d. L. hervorgebracht.* — 2) m. *Lippenlaut* PÂR. GṚHJ. 3,16.

*ओष्ण Adj. *lauwarm.*

ओ॑क् m. etwa *Aufmerksamkeit*, so v. a. *Erweisung derselben, Gefälligkeit, officium.*

ओ॑कब्रह्मन् m. *ein echter Priester.*

ओकुल (!) m. N. pr. eines Mannes.

ओ॑कस् n. *Gewährung der Anwartschaft, — der Aussicht auf Etwas.*

---

1. *ओ Interj. *der Anrede, des Anrufs, Widerspruchs* und *der Entscheidung.*

2. *ओ 1) m. *a) Laut.* — *b)* Bein. Çesha's. — 2) f. *die Erde.*

ओकार् m. *der Laut* ओ TS. PRÂT. AV. PRÂT.

*ओकथ Adj. von ओकथ्य.

*ओक्थिक Adj. *der die* Uktha *kennt, — hersagt.*

*ओक्थिक्य n. *der Text —, die Richtschnur der* Aukthika.

ओकथ्य 1) *m. Patron. von उकथ. — 2) n. मरुदो° Name eines Sâman.

ओक्ष॑ Adj. (f. ई) *vom Stier kommend, taurinus.*

*ओक्षक n. *eine Menge von Stieren.*

ओक्ष॑गन्धि f. N. pr. einer Apsaras.

ओक्षण m. Patron. von उक्षन्. Pl. *sein Geschlecht.*

ओ॑क्षण und ओक्षणि॑ (ÇAT. BR. 14) 1) Adj. *taurinus.* — 2) *m. Patron. von उक्षन्.

ओक्षणोऽनुयान n. und ओक्षणोरन्ध्र m. n. Namen verschiedener Sâman.

ओखीय, ओखेय und ओख्य m. Pl. *die Schule* Ukha's.

*ओख्येयक Adj. von उख्या.

ओग्रसेनि, *°सेन्य und °सैन्य m. Patron. von उग्रसेन.

*ओग्रेय m. Patron. von उग्र.

ओग्र्य n. *grausiges, furchtbares Wesen.*

ओघ॑ m. *Fluth.*

ओचथ्य॑ (°थिय॑) m. Patron. von उचथ्य.

ओचिती f. *Angemessenheit, Schicklichkeit* NAISH. 2,89. 3,107. 3,61. 6,85. RÂGAT. 7,1534.

ओचित्य n. 1) *das Gewohntsein an* (im Comp. vorangehend). °मात्रतस् Ind. St. 15,268. — 2) *Gewöhnlichkeit.* — 3) *Erfahrung* Ind. St. 15,349. — 4) *Angemessenheit, Schicklichkeit.*

ओचित्यालंकार् m. Titel eines Werkes.

ओच्चामन्यव m. Patron. von उच्चामन्यु.

ओच्चैःश्रवस m. N. pr. von Indra's Rosse.

ओच्च्य n. *Höhe, Entfernung* (eines Planeten).

*ओज्जस n. *Gold.*

*ओज्जसिक Adj. *energisch zu Werke gehend.*

ओज्जस्य 1) Adj. *der Lebenskraft zuträglich.* — 2) n. *Energie*, in अनो°.

ओज्जागार् m. Patron. eines Sundara.

*ओज्जायनक Adj. von उज्जायनी.

ओज्जायनिक m. *ein Fürst von* Uǵǵajanî.

*ओज्झिकायनि m. Patron. von उज्झिकायन.

ओज्झिकायनक m. Pl. N. pr. einer grammatischen Schule.

ओज्ज्वल्य n. 1) *Glanz, heller Schein.* — 2) *Pracht, Schönheit.*

*ओट und f. *ओटी gaṇa गौरादि.

ओटव 1) Adj. (f. ई) *stellaris* KÂD. 200,22. — 2) m. *ein nur aus fünf Tönen bestehender* Râga S. S. S. 32. 100. — 3) f. आ *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 38. fgg. 47. 48. 54.

*ओटवि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओटवीय m. *ein Fürst der* Aṭavi.

*ओटायन n. Patron. *°भक्त *von* Aṭâjana *bewohnt.*

*ओटुप und *ओटुपिक Adj. von उटुप.

ओटुम्बर schlechte Schreibart für ओदुम्बर.

ओटुलोमि m. Patron. eines Philosophen.

*ओटुलोम्या f. zum Patron. ओटुलोमि.

ओट्र॑ m. Pl. N. pr. eines Volkes, = ओड्र॑ MBH. 6,365. ओट्रा॑: ed. Bomb.

ओतङ्क fehlerhaft für औतङ्क.

ओतथ्य m. Patron. von उतथ्य BÂLAR. 17,23.

ओतथ्येश्वर n. Name eines Liṅga.

ओत्कण्ठ्य n. 1) *Sehnsucht, Verlangen.* — 2) *hoher Grad.*

ओत्कण्ठ्यवत् Adj. *sehnsüchtig, verlangend.*

ओत्कर्ष (PRIJ. 30,20) und *ओत्कर्ष्य n. = उत्कर्ष 2) *a*).

ओत्क्य n. *Sehnsucht.*

*ओत्क्षेप m. Patron. von उत्क्षेप.

ओत्तङ्क Adj. (f. ई) *dem* Uttaṅka *eigen* MBH. 14,56,3.

ओत्तम und ओत्तमि m. Patron. des 3ten Manu.

ओत्तमिक Adj. *auf die am höchsten Orte (im Himmel) befindlichen Götter bezüglich.*

ओत्तमेय m. Patron. von ओत्तमि.

ओत्तर Adj. *im Norden wohnend.*

*ओत्तरपथिक Adj. *vom Nordland kommend, dahin gehend.*

ओत्तरपदिक Adj. *am hintern Gliede einer Zusammensetzung erscheinend.*

ओत्तरभक्तिक Adj. = उत्तर° KARAKA 6,24. 8,9.

ओ॑त्तरवेदिक Adj. *zur* Uttaravedi *gehörig.*

ओत्तराधर्य n. *ein Drüber und Drunter*, so v. a. 1) *das Uebereinanderstehen.* — 2) *ein Pêle-mêle* P. 3,3,42.

*ओत्तरार्धिक Adj. = उत्तरार्ध्य.

*ओत्तरार्ह Adj. *vom folgenden Tage.*

ओत्तरेय m. Metron. von उत्तरा.

ओत्तानपाद und °पादि m. Patron. Dhruva's.

ओत्थानिक Adj. *auf das Sichaufrichten* (eines Kindes) *bezüglich.*

ओत्थासनिक Adj. Bein. Gojîkandra's.

ओत्पत्तिक Adj. (f. ई) *angeboren, naturgemäss, natürlich, ursprünglich* GAIM. 1,1,5. LÂṬ. 7,10,5. °केन in der Bed. eines Adv. BHÂG. P. 5,2,20.

*ओत्पात Adj. *über portenta handelnd.*

ओत्पातिक 1) Adj. (f. ई) *eine ausserordentliche Erscheinung bildend, prodigiosus, portentosus.* — 2) m. Titel des 3ten Actes im Mahânâṭaka.

*ओत्पाद् Adj. *den* उत्पाद् *betreffend, davon handelnd.*

*ओत्पुट und *ओत्पुटिक Adj. von उत्पुट.

*ओत्पुतिक Adj. von उत्पुत.

ओत्र Adj. bei den Mathematikern *grob, roh, ungenau.*

*ओत्स Adj. (f. ई) *in einem Brunnen geboren* u. s. w.

*ओत्सङ्गिक Adj. (f. ई) *auf den Schooss nehmend, in den Busen steckend.*

ओत्सर्गिक Adj. *allgemeine Geltung habend.* Nom. abstr. °त्व n.

*ओत्सायन m. Patron. von उत्स.

ओत्सुक्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Sehnsucht, Verlangen.* — 2) *Ungeduld.* — 3) *Diensteifer.*

ओत्सुक्यवत् Adj. *mit Ungeduld Etwas* (Dat.) *erwartend.*

ओदक 1) Adj. (f. ई) *a) im Wasser lebend (Wasserthier), — wachsend (Wassergewächs), mit W. zu thun habend, — in Beziehung stehend.* — 2) f. आ *eine von Wasser umgebene Stadt.*

ओदकाज्ञ Adj. *von Wassergewächsen herrührend.*

*ओदकि m. Patron. von उदक. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओदकीय m. *ein Fürst der* Audaki.

*ओदङ्क m. Patron. von उदङ्क. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओदङ्कीय m. *ein Fürst der* Audaṅki.

*ओदज्ञायनि m. Patron. von उदज्ञ.

ओदञ्चन Adj. *in einem Schöpfgefäss enthalten.*

*ओदञ्चनक Adj. von उदञ्चन.

*ओदञ्चि m. Patron. von उदञ्च् gaṇa बाह्वादि und पैलादि.

*ओदनिक Adj. (f. ई) *sich auf das Breikochen verstehend.*

ओदन्य॑ und ओदन्यव॑ m. Patron. des Muṇḍibha.

*ओदन्यायनि (gaṇa तिकादि in der Kâç.) und

*औदन्य m. Patron. von उदन्य.

औदन्वत 1) Adj. *marinus* Bâlar. 267,9. — 2) *m. Patron. von उदन्वत् Kâç. zu P. 8,2,13.

*औदपान Adj. (f. ई) von उदपान.

*औदबुद्धि m. Patron. gaṇa पैलादि in der Kâç.

*औदभृज्जि und *औदमज्जि m. Patron.

*औदमेघ m. 1) Pl. *die Schüler der* Audameghjâ. — 2) = औदमेध्यानां संघः.

*औदमेघि m. Patron. Kâç. zu P. 6,3,57.

*औदमेघीय Adj. *dem* Audameghi *gehörig.*

*औदमेधेय Adj. von औदमेध्या.

*औदमेध्या f. zu औदमेधि Mahâbh. 4,33,*a*.

*औदमेधि m. Patron. gaṇa रैवतिकादि in der Kâç.

औदयक m. Pl. Name einer astronomischen Schule.

औदयन Adj. *von* Udajana *herkommend, ihm eigen.*

औदयिक Adj. 1) *von Sonnenaufgang zu rechnen* Comm. zu Ganit. Grah. 3. — 2) bei den Gaina *aus dem Thätigkeitsdrange hervorgehend, beim Erscheinen der Thätigkeit sich bildend.*

औदर Adj. *im Bauche befindlich* Suparn. 17,1. Krankheiten Hemâdri 1,725,4. 5.

औदरिक Adj. (*f. ई) 1) *den Genüssen des Bauches fröhnend, Schlemmer* MBh. 7,148,3. Suçr. 1, 335,17. — 2) *dem Bauche zusagend* (Speise) Lalit. 331,5. 6. 337,11. — 3) *wassersüchtig* Hemâdri 1, 768,11. — 4) *ganz hingegeben.* कार्यविषये Comm. zu Gaṇar. 2,101.

औदर्य Adj. *im Bauche —, im Mutterleibe sich befindend.*

औदल 1) m. Patron. von उदल. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*औदवापि m. Patron. von उदवाप. °वाकि Kâç.

औदवाह् (AV. Pariç. 43,4) und औदवाहि (!) m. Patron. von उदवाह्.

औदव्रज Adj. (f. ई) von Udavraǵa *herrührend* Ind. St. 14,160.

औदव्रजि m. Patron. von उदव्रज.

*औदशुद्धि m. Patron. von उदशुद्ध.

*औदश्वित und *°श्वित्क Adj. *mit* Udaçvit *zubereitet.*

*औदस्थान Adj. von उदस्थान.

औदात्त्य n. *Hochbetontheit.*

औदारिक m. bei den Gaina *der gröbere Körper der Seele.*

औदार्य n. 1) *edles, würdevolles Wesen, Adel.* — 2) *Freigebigkeit.* — 3) *edle Ausdrucksweise.*

औदार्यता f. *Freigebigkeit* Pañkad. 35.

औदासीन्य und औदास्य n. *der Zustand des Unbetheiligten, Gleichgültigkeit* Kâd. II,115,11.

औदीच्य Adj. *aus dem Norden stammend, nördlich* Ind. St. 13,365.

औदीच्यप्रकाश m. Titel eines Rechtsbuches.

औडुम्बर 1) Adj. (f. ई) *a) vom Baume* Udumbara *herrührend, aus dessen Holze gemacht.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Njâjam. 1,2,5 und Comm. — *b) kupfern* Sâmav. Br. 2,5,3. — *c)* °री संहिता Titel eines Werkes. — 2) m. *a) *eine an* Udumbara *reiche Gegend.* — *b) ein best. Wurm* Karaka 1,19. — *c)* Bein. Jama's. — *d)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *e)* Pl. N. pr. eines Geschlechts. — *f)* Pl. Bez. *einer Art von Asketen.* — 3) f. ई *a) ein Zweig vom* Udumbara Lâṭj. 1,7,1. Njâjam. 1,3,4. — *b) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185 (औडुम्बरी). — 4) n. *a) ein Gehölz von* Udumbara. — *b) ein Holzstück von* U. — *c) Frucht des* U. — *d) eine Art Aussatz.* — *e) *Kupfer.*

*औडुम्बरक m. *das von den* Udumbara *bewohnte Gebiet.*

*औडुम्बरच्छद् m. *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

औडुम्बरायण m. Patron. von उडुम्बर. N. pr. eines Grammatikers.

औडुम्बरायणि m. Patron. von औडुम्बरायण.

*औडुम्बरि m. *ein Fürst der* Udumbara.

औद्गात्र 1) Adj. *den* Udgâtar *betreffend.* — 2) n. *die Function des* U.

औद्गात्रसारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

औद्दालकमानि m. Patron. von उद्दालकमान Gobh. 3, 10,7. 13. *f. °नी.

*औद्दालकमानीय Adj. von औद्दालकमानि.

औद्भरण (Maitr. S. 3,6,5. औद्भरणत्व n. Nom. abstr. ebend.) und औद्भरणि n. Bez. *gewisser Libationen.*

*औद्दण्डक Adj. von उद्दण्ड.

औद्दालक n. 1) *Honig von Bienen, welche in die Erde bauen,* Bhâvapr. 2,62. Râǵan. 14,118. → 2) *ein best. Gelübde.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

*औद्दालकायन m. Patron. von औद्दालकि.

औद्दालकि m. Patron. von उद्दालक.

औद्देशिक Adj. *aufweisend, aufzählend.*

औद्धत्य n. *Aufgeblasenheit* und *die damit verbundene Geringschätzung Anderer.*

औद्धारिक Adj. *zum ausgeschiedenen, ausgewählten Theil gehörig.*

औद्धत्य n. *ausgelassene Freude* (buddh.).

औद्भट m. Pl. *die Schüler des* Udbhaṭa.

औद्धारि m. Patron. von उद्धार.

औद्भिज्ज 1) Adj. *aus der Erde hervorkommend* Hariv. 11122. — 2) *n. *Steppensalz* Râǵan. 6,108.

औद्भिद 1) Adj. *durch einen Durchbruch zu Tage tretend* MBh. 3,197,28. *hervorsprudelnd.* लवण *Steppensalz.* — *b) zum Ziel durchdringend, siegreich.* — 2) n. *Quellwasser.*

औद्भिद्य, औद्भेत्त्र (Maitr. S. 2,11,4) und औद्भेत्त्रिय (Âpast. Çr. 6,20) n. *Sieghaftigkeit.*

*औद्यान्याव Adj. (f. ई) von उद्यान्याव.

औद्वाहिक Adj. *mit der Hochzeit in Verbindung stehend, bei dieser Gelegenheit geschenkt* 192,11 (Conj.).

*औद्वेप Adj. von उद्वेप.

औधस Adj. *im Euter enthalten.*

औधेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts und einer Schule des weissen Jaǵus Ârjav. 46.

औन्नत्य n. *Höhe.*

*औन्नेत्र n. *die Function des* Unnetar.

औन्मुख्य n. *das sehnsüchtige Hinaufblicken nach, das Erwarten von* Spr. 5888.

*औपकर्णिक Adj. *am Ohr befindlich.*

*औपकलाप्य n. Adj. von उपकलापम्.

औपकायन m. Patron. von उपक. N. pr. eines Autors Hemâdri 1,52,16. Auch im *Pl.

औपकार्य n. (?) und °या f. *ein königliches Zelt.*

औपकुर्वाणक m. = उपकुर्वाणक.

*औपकूल Adj. *am Ufer gelegen.*

औपगव 1) *Adj. *dem* Upagu *gehörig.* — 2) m. Patron. von Upagu. Auch im Pl. *f. ई. — 3) n. Name zweier Sâman Lâṭj. 7,10,10.

*औपगवक 1) Adj. *von den* Aupagava *kommend* Ind. St. 13,416. — 2) m. *ein Verehrer* Upagu's P. 4,3,99, Sch.

औपगवि m. Patron. von औपगव.

*औपगवीय m. Pl. *die Schüler des* Aupagavi.

औपगात्र n. Nom. abstr. von उपगातर् Çâṅkh. Br. 12,5.

*औपग्रस्तिक und *औपग्रहिक m. *die Sonne oder der Mond während einer Finsterniss.*

औपचन्धनि m. = औपज्ञन्धनि.

*औपचाकवि m. Patron. von उपचाकु.

औपचारिक Adj. (f. ई) 1) *auf Höflichkeit beruhend.* नामन् *Ehrenname.* — 2) *uneigentlich gemeint, nicht wörtlich aufzufassen.*

औपच्छन्दसक (wohl falsch) und °दसिक 1) Adj. *dem* Veda *gemäss.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

औपज्ञन्धनि m. Patron. eines Lehrers.

*औपज्ञानुक Adj. *am Knie befindlich.*

औपतस्विनि m. Patron. eines Râma.

औपदेशिक Adj. (*f. ई) 1) *vom Unterricht lebend. — 2) *auf besonderer Vorschrift (ad hoc) beruhend* Paribh. 120,2. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâṭj. Çr. 5,11,21.

औपद्रविक Adj. *die Symptome betreffend, davon handelnd.*

औपद्रष्ट्र n. *Augenzeugenschaft, Aufsicht.*

ओपधर्म्य n. *falsche Lehre, Ketzerei.*

ओपधिक Adj. *betrügerisch;* m. *Betrüger, Schelm* Kâraka 4,8. *Erpresser von Geld* (Kull.) Chr. 204,13.

ओपधेनव m. N. pr. eines Arztes.

*ओपधेय 1) Adj. *zu dem* उपधि *genannten Theile des Rades dienend.* — 2) n. = उपधि 3).

ओपनायक (wohl °यिक) Adj. *zur Darbringung bestimmt.*

ओपनायनिक Adj. *das* Upanajana 4) *betreffend, dafür bestimmt.*

ओपनासिक Adj. *an der Nase befindlich.*

ओपनिधिक Adj. *ein Depositum bildend.*

*ओपनिषत्क Adj. *von einer* Upanishad *lebend.*

ओपनिषद् 1) Adj. (f. ई) *in einer* Upanishad *enthalten, — gelehrt.* — 2) m. *ein Anhänger der* Upanishad, d. h. *ein* Vedântin Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,10.

ओपनिषदक Adj. Upanishad-*artig.*

ओपनीविक Adj. *am Schurz befindlich* Çiç. 10,60.

ओपपक्ष्य Adj. *in der Achselhöhle befindlich.*

ओपपत्तिक Adj. *was gerade vorhanden ist.*

ओपपत्य n. *ein Verhältniss mit einem Nebenmanne.*

ओपपातिक 1) Adj. *der eine kleinere Sünde begangen hat.* — 2) n. Titel eines Upâṅga bei den Gaina.

ओपपादक (?), °पादिक (Kâraka 4,3 neben den beiden anderen Formen) und °पादुक (Lalit. 145, 12) Adj. = उपपादुक.

*ओपबाह्वि m. Patron. von उपबाहु.

*ओपबिन्द्वि m. Patron. von उपबिन्दु.

ओपभृत Adj. *zum* Upabhṛt-*Löffel gehörig, darin enthalten* u. s. w. Gaim. 4,1,44.

ओपमन्यव m. 1) Patron. von Upamanju. — 2) Pl. Name einer Jaǵus-Schule Ârjav. 44,19.

ओपमानिक Adj. *auf Induction beruhend* Comm. zu Nyâyas. 2,1,19.

ओपमिक Adj. *zur Vergleichung dienend, V. bildend* Daiv. Br. 3.

ओपमित Adj. *dem Jmd gleichkommt, erreicht, aequatus* Daçak. 5,21.

ओपम्य n. (adj. Comp. f. आ) *das Verhältniss der Aehnlichkeit* oder *Gleichheit, Vergleichung.* बीजौपम्येन *in der Weise des Samens,* आत्मौपम्येन *als wenn es die eigene Person beträfe,* वात्यौपम्या Adj. f. *einem Sturmwind ähnlich.*

ओपयज Adj. *zu den* Upajaǵ *gehörig* Âçv. Çr. 4,12,3.

ओपयिक Adj. (f. ई) 1) *schicklich, passend, angemessen.* Nom. abstr. °ता f. (Comm. zu Âçv. Çr. 1, 1,1) und °त्व n. — 2) *Jmd gehörend.*

°ओपयौगिक Adj. *die Anwendung von — betreffend.*

ओपर m. Patron. des Daṇḍa Maitr. S. 3,8,7.

ओपरव Adj. von उपरव Comm. zu Kâtj. Çr. 8,5,7.

*ओपराज्ञिक Adj. (f. आ und ई) von उपराज्ञ.

*ओपराधट्य n. Nom. abstr. von उपराधय.

*ओपरिष्ट Adj. *superus.*

ओपरिष्टक Adj. dass. रत n. = विपरीतरत.

*ओपरैधिक und *ओपरौधिक m. *ein Stab von Pilu-Holz.*

ओपल 1) Adj. *a) steinern.* — *b) von Steinen (Mühlsteinen) erhoben* (Abgabe). — 2) f. आ N. pr. einer Çakti Nṛs. Up. (Bibl. ind.) 66. ओमला v. l.

ओपवसथिक 1) Adj. *zum* Upavasatha *gehörig, — bestimmt* Gobh. 1,5,26. 6,1. — 2) Titel eines Pariçishṭa zum SV.

ओपवसथ्य Adj. = ओपवसथिक 1).

ओपवस्त und °क (Comm. zu Kâtj. Çr. 176,2) n. *Einleitungsfeier am Vortage, in Fasten* u. s. w. *bestehend* Âpast.

*ओपवस्तिक Adj. *von* उपवस्ति *lebend.*

*ओपवस्त्र n. *Fasten.*

*ओपवस्त्रक n. *Fastenspeise.*

ओपवस्थ n. = ओपवस्त.

*ओपवास Adj. (f. ई) *zu den Fasten in Beziehung stehend.*

*ओपवासिक Adj. (f. ई) 1) *für die Fasten geeignet.* — 2) *die Fasten zu halten im Stande seiend.*

ओपवाह्य 1) Adj. *zum Fahren* oder *Reiten bestimmt.* — 2) *m. *ein von einem Fürsten gerittener Elephant.*

ओपवीतिक n. *das Umhängen der heiligen Schnur.*

ओपवीली f. v. l. für ओवीली.

ओपवेशि m. Patron. des Aruṇa.

*ओपवेशिक Adj. (f. ई) *vom* उपवेश *lebend.*

ओपश = ओपश in स्वौपश.

ओपशद् m. *ein best.* Ekâha.

ओपशमिक Adj. bei den Gaina *aus dem zur Ruhe Gekommensein hervorgehend.*

*ओपशाल Adj. *an der Halle gelegen.*

ओपशिव Adj. (f. ई) *zu* Upaçiva *in Beziehung stehend.*

ओपशिवि m. Patron. eines Grammatikers.

ओपश्लेषिक Adj. *mit unmittelbarer Berührung verbunden.*

*ओपसंक्रमण Adj. (f. ई) von उपसंक्रमण.

ओपसंख्यानिक Adj. *auf einer Hinzufügung, Ergänzung beruhend, in einer E. erwähnt.*

1. ओपसद् Adj. 1) *mit* Upasad *beschäftigt* u. s. w. — 2) *das Wort* उपसद् *enthaltend.*

2. ओपसद् m. fehlerhaft für ओपशद्.

ओपसंध्य Adj. *zur Dämmerungszeit in Beziehung stehend.*

ओपसर्गिक Adj. 1) **Widerwärtigkeiten —, störenden Erscheinungen* u. s. w. *gewachsen.* — 2) *hinzutretend, aus einem Andern sich entwickelnd* (eine Krankheitserscheinung). — 3) *ansteckend* (Krankheit) Suçr. 1,271,13.

*ओपसीर्य Adj. *am Pflug befindlich.*

*ओपस्थान und *ओपस्थानिक Adj. (f. ई) von उपस्थान.

*ओपस्थिक Adj. (f. ई) *von Hurerei lebend.*

*ओपस्थूण्य Adj. *an einem Pfosten befindlich.*

ओपस्थ्य n. *Geschlechtsgenuss.*

ओपस्वस्ती f. Patron. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*ओपहस्तिक Adj. von उपहस्त.

ओपहारिक n. *Darbringung.*

ओपाकरण 1) Adj. *die Vorbereitung betreffend.* — 2) n. *Beginn des* Veda-*Studiums* Âpast.

ओपादानिक Adj. von उपादान.

ओपाधिक Adj. *von einer bestimmten Bedingung abhängig, nur unter gewissen Bedingungen wahr und gültig, nicht zum Wesen einer Sache gehörig* Sarvopan. S. 402. Nom. abstr. °त्व n.

*ओपाध्यायक Adj. *vom Lehrer stammend.*

*ओपानक्ष्य Adj. *zur Bereitung von Schuhen dienend.*

ओपानुवाक्य 1) Adj. *im* Upânuvâkja *erwähnt* Gaim. 5,3,15. — 2) n. = उपानुवाक्य 2) Comm. zu TS. 1,14,22 und zu Gaim. 5,3,15.

ओपायिक fehlerhaft für ओपयिक.

ओपावि m. Patron. des Gânaçruteja.

1. ओपासन n. 1) *das für häuslichen Gottesdienst bestimmte Feuer.* °प्रयोग m. *das betreffende Ritual.* — 2) *ein für die Manen bestimmter kleiner Kloss.*

2. ओपासन Adj. (f. आ) *was mit dem* Aupâsana-*Feuer vollbracht wird.*

ओपासनिक m. = 1. ओपासन 1).

ओपेय (!) m. Patron.

ओपोदिति m. Patron. des Tumiṅga.

ओपोदितेय m. Metron. von उपोदिता.

ओपोद्घातिक Adj. *gelegentlich, durch Etwas veranlasst* Sâj. zu Shadv. Br. 2,9.

ओब्ज wohl m. Patron.

ओम् Indecl. *die heilige Silbe der* Çûdra.

ओम Adj. (*f. ई) 1) *flächsen.* — 2) *zur* Umâ *in Beziehung stehend.*

*ओमक Adj. *flächsen.*

ओमापत 1) Adj. Çiva *gehörig* Bâlar. 77,10. — 2) n. *die Geschichte, wie* Çiva *der Gemahl der* Umâ *wurde,* Bâlar. 29,14.

*ओमिक Adj. (f. ई) von उमा.

*ओमीन n. *Flachsfeld.*

*ओम्भेयक Adj. von उम्भि.

औरग 1) Adj. *zu den Schlangen in Beziehung stehend, serpentinus* Naish. 8,44. — 2) *n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

औरभ्र 1) Adj. *vom Widder —, vom Schaf kommend.* — 2) m. *a) *eine wollene Decke. — b)* N. pr. eines Arztes.

*औरभ्रक m. *Schafheerde.*

औरभ्रिक m. *Schafhirt.*

औरव 1) m. Patron. des Arga. — 2) *n. *Weite, Geräumigkeit, Ausgedehntheit, Grösse.*

औरश m. *ein Bewohner von* Uraça oder Uraçâ.

औरस Kâç.

1. औरस 1) Adj. (f. ई) *a) aus der Brust kommend* (Laut). — *b) angeboren, eigen* (बल). — *c) selbsterzeugt, leiblich.* — 2) m. *a) Brustlaut* Pâr. Gṛhj. 3,16. — *b) ein leiblicher Sohn.* — 3) f. ई *eine leibliche Tochter* Naish. 9,72.

2.*औरस Adj. *aus* Urasâ *stammend.* Vgl. औरश.

*औरसायनि m. Patron. von उरस् und औरस.

औरसि m. Patron. Auch Pl.

औरस्य Adj. 1) *aus der Brust kommend* (Laut). — 2) *selbsterzeugt, leiblich* Spr. 1496, v. l.

औरा f. N. pr. einer Frau.

*औरिण n. *Steppensalz* Râgân. 6,108.

औरुक्षय n. Name eines Sâman.

औरुक्षयस m. Patron. von उरुक्षयस् Âçv. Çr. 12,13,2.

और्जस्य n. *eine best. lobenswerthe Eigenschaft des rednerischen Ausdrucks.*

और्जित्य n. *Vollkraft, Fülle* Comm. zu Kâvjâd. 1,71.

और्ण Adj. (*f. ई) *wollen.*

*और्णक Adj. dass.

*और्णनाभ m. Patron. von ऊर्णनाभ.

*और्णनाभक Adj. *vom Stamme der* Ûrṇanâbha *bewohnt.*

और्णवाभ m. Patron. von ऊर्णवाभ. Auch Pl. Insbes. N. pr. 1) eines Dämons. — 2) eines Grammatikers.

और्णायव n. Name eines Sâman.

*और्णावत und *°वत्य m. Patron. von ऊर्णावत्.

और्णासूत्र Adj. (f. ई) *aus wollenen Fäden bestehend* Çâṅkh. Gṛhj. 2,1 (ऊर्णा° gedr.).

और्णिक Adj. (*f. ई) *wollen.*

*और्दायनी f. Patron. oder Metron. von उर्दि.

*और्धकालिक Adj. (f. आ und ई) *aus der späteren Zeit.*

और्धदेह n. *das künftige Leben.*

और्धदेहिक Adj. (f. आ) *was mit dem künftigen Leben in Verbindung steht;* n. *Vorbereitungen zum künftigen Leben, Todtenceremonie, Gaben, welche bei einem Todesfalle vertheilt werden.* क्रियतामौर्धदेहिकम् so v. a. *bereite dich zum Tode.*

और्धदेहिककल्पवल्लि f., °निर्णय m. und °पद्धति f. Titel von Werken.

*और्धदैहिक Adj. = और्धदेहिक.

*और्धदृमिक Adj. von ऊर्धदृम.

और्धभक्तिक Adj. *nach dem Essen angewendet.*

और्धसामन n. Name eines Sâman.

*और्धस्रोतसिक m. *ein Verehrer* Çiva's.

और्मिलेय m. Metron. von ऊर्मिला.

और्म्य m. *eine best. Personification.*

1. और्व 1) Adj. (f. ई) *zur Erde gehörig.* छाया *der Schatten der Erde.* — 2) *n. *Steppensalz* Râgân. 6,108.

2. और्व m. Patron. (von उर्व) verschiedener Ṛshi 105,25. Pl. Bez. *bestimmter Manen.* *f. और्वी.

3. और्व 1) Adj. *den* Ṛshi Aurva *betreffend.* — 2) m. *das unterseeische Feuer* (das in's Meer gefahrene Zornesfeuer des Aurva Bhârgava). Pl. 169,25.

और्वदक्ष m. = 3. और्व 2).

और्वभृगुवत् (और्रुभ्र°) Adv. *wie* Aurva *und* Bhṛgu Ṛv. 8,91,4.

और्वर Adj. *von der Erde kommend* (Staub) Spr. 5903.

*और्वश Adj. *das Wort* उर्वशी *enthaltend.*

और्वशेय 1) Adj. *von der* Urvaçî *stammend.* — 2) *m. Metron. Agastja's.

और्वाग्नि und और्वानल (Kâd. 48,2. II,50,10) m. = 3. और्व 2).

और्वाय्, °यते *wie das unterseeische Feuer sich gebaren* Veṇis. 60.

*औल m. = ओल 2) Nigh. Pr.

*औलन्दक Adj. von उलन्द्.

*औलपि m. Patron. von उलप. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*औलपिन् m. Pl. *die Schüler des* Ulapa.

*औलपीय m. *ein Fürst der* Aulapi.

*औलभीय m. *ein Fürst der* Ulabha gaṇa दाम-न्यादि in der Kâç.

औलान m. nach Sâj. Patron. = शौतनव.

*औलुण्ड्य m. Patron. des Supratîta.

1.*औलूक 1) m. N. pr. eines Dorfes Ind. St. 13, 393. — 2) n. *eine Menge von Eulen.*

2.*औलूक Adj. (f. ई) von औलूक्य.

*औलूकीय Adj. von 1. औलूक.

औलूक्य m. 1) Patron. von उलूक. — 2) *ein Anhänger der* Vaiçeshika-*Lehre.*

औलूखल Adj. *vom Mörser kommend* u. s. w.

औवीली f. v. l. für ओवीली.

औवेणक n. *ein best. Gesang.*

औवेली f. = ओवीली Comm. zu Kâtj. Çr. 25,7,33.

औशत m. Patron. von उशत Hariv. 1,36,7 (औषत gedr.).

औशन 1) *Adj. (f. ई) = औशनस. — 2) n. Name verschiedener Sâman Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

औशनस 1) Adj. (f. ई) *von* Uçanas *herrührend, ihm eigenthümlich* Mudrâr. 8,9. — 2) m. Patron. von Uçanas. f. ई. — 2) n. *a) das von* Uçanas *verfasste Gesetzbuch.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

औशनस्य (!) Adj. *von* Uçanas *herrührend* Mudrâr. (1926) 24,9.

औशान Adj. Ṛv. 10,30,9 vielleicht = आञ्जशान.

औशिज 1) Adj. *begierig, eifrig, verlangend.* — 2) m. Metron. oder Patron. des Kakshîvant.

औशीनर 1) Adj. (f. ई) *zum Volk der* Uçînara *gehörig.* — 2) f. ई N. pr. einer Gemahlin des Purûravas.

औशीनरि m. *ein Fürst der* Uçînara.

औशीर 1) Adj. *aus* Uçîra *gemacht.* — 2) m. n. *der Griff eines Fliegenwedels.* — 3) n. *a) eine aus* Uçîra *bereitete Salbe.* — *b) *ein Bett, welches zugleich als Sitz gebraucht wird.*

*औशीरिका f. 1) *Schössling.* — 2) *Napf.* — Buddh.

*औषण n. *brennender Geschmack.*

औषत s. औशत.

औषद्यु m. Patron. des Vasumant.

औषधं 1) Adj. *aus Kräutern bestehend.* — 2) f. औषधी Bein. der Dâkshâjaṇî. — 3) n. *a) das Kraut, die Gesammtheit der Kräuter.* — *b) Heilstoff aus Kräutern, Arzenei.* — *c) Kräutergefäss.*

औषधपेषक m. *Arzeneireiber* Karaka 1,15.

औषधावली f. Titel eines Werkes.

औषधि und औषधी f. in der Bed. von *Kraut* fehlerhaft für ओ°.

औषधी Adv. mit कर् *in eine Arzenei umwandeln.*

*औषर n. 1) *Steppensalz.* — 2) *eine Art Magnet.*

*औषरक n. *Steppensalz.*

औषस 1) Adj. *morgendlich.* — 2) f. ई *Tagesanbruch.* — 3) n. Name verschiedener Sâman.

*औषिक Adj. *in der Nacht wandelnd.*

औषिज und औषीज fehlerhaft für औशिज.

औष्ट्र 1) Adj. *a) vom Büffel oder Kamel kommend* Gaut. — *b) *reich an Büffeln oder Kamelen.* — 2) n. *a) Büffelfell* Vaitân. — *b) *das Kamel* (als Gattung).

*औष्ट्रक 1) Adj. *vom Kamel herrührend.* — 2) n. *eine Menge Kamele.*

*औष्ट्रय Adj. *zu einem von Kamelen gezogenen Wagen gehörend.*

औष्ट्राति m. Patron. von उष्ट्राक्ष.

*औष्ट्रायण m. Patron. von उष्ट्र.

औष्ट्रिक 1) Adj. *vom Kamelweibchen herrührend.* — 2) m. *Oelmüller* (nach Nilak.).

औष्ठ Adj. *lippenförmig.*

औष्णिक 1) Adj. *aus* Ushṇih *bestehend, mit U.*

beginnend u. s. w. — 2) *n. = उष्णिक् gaṇa प्रज्ञादि in der Kâç.

औष्णीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

औष्ण्य n. *Wärme, Hitze, Brennen.*

औष्म्य n. fehlerhaft für औष्ण्य.

Nachträge und Verbesserungen.

2. अ°, अस्वप्नम् Tâṇḍja-Br. 10,4,4.

अंश 1) केनांशेन so v. a. *in welchem Stücke?* Daçak. 51,7. — 8) *Nenner eines Bruchs.*

अंशसवर्णन n. *das Reduciren von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner* Lilâv. S. 8.

अंशस्वर m. *Haupt-* oder *Leitton in einem Musikstücke* S. S. S. 34.

अंशु 1) auch *eine best.* Soma-*Libation* Çat. Br. 4,1,1,2. 6,1,1. fgg. अंशुवत् Adv. Kâtj. Çr. 12,5,19. 15,8,22. अंशुचमस m. 22,8,23. — 4) *Faden* Karaka 4,1.

अंशुधारय m. *Lampe* Maitrjup. 6,35.

अंशूदक n. *Wasser, das den Strahlen der Sonne oder des Mondes ausgesetzt war,* Bhâvapr. 3,15.16.

अंसदघ्न Adj. (f. आ) *bis zur Schulter reichend* Çat. Br. 14,1,2,10.

अंहोमुच् m. N. pr. eines Ṛshi Ârsh. Br.

अकण्ठ auch *keine Stimme habend, heiser* Spr. 4913.

*अकत Adj. P. 5,1,121.

अकत्थन 1) Adj. *nicht prahlend* MBh. 3,45,10. — 2) n. auch *vieles Reden* Suçr. 2,363,13.

अकपिल Adj. (f. आ) *nicht bräunlich* Hemâdri 1, 681,17.

अकम्पित auch *nicht in eine zitternde Bewegung versetzt.*

अकम्प्य Adj. *nicht zum Zittern zu bringen, — von der Stelle zu rücken.*

अकराल Adj. (f. आ) 1) *nicht schartig* Suçr. 1,27, 14. — 2) *sanft, milde.* Augen Bhâg. P. 3,13,28.

अकर्णप्रावृत Adj. *bis zu den Ohren exclusive verhüllt* Âpast. im Comm. zu Tâṇḍja-Br. 8,7,7.

अकलित Adj. *unbekannt, unbestimmbar* Mâlatîm. 40,3 (96,1). Kathâs. 123,339.

अकल्माष Adj. (f. ई) *nicht bunt* Çat. Br. 6,3,1,32.

अकल्य (so zu lesen) Adj. *nicht zu errathen* Daçak. 42,19.

*अकशाप m. N. pr. eines Mannes gaṇa शुभ्रादि in der Kâç.

अकस्यविद् Adj. *nicht auf Etwas merkend* Maitr. S. 1,5,12.

अकाञ्चन Adj. *ohne Gold, — Goldschmuck* Naish. 9,28.

अकामयमान Adj. *nicht wünschend* Çat. Br. 14, 7,2,8.

अकाम्य Adj. *nicht begehrenswerth* Kap. 1,85.

1. अकारण, °तम् = अकारणात् u. s. w. Çiç. 10,16.

अकार्पण्य definirt Hemâdri 2,*a*,9,6.7.

अकावङ्क n. = अङ्काङ्क Maitr. S. 2,8,7.

अकिंचिज्ञ Adj. *Nichts wissend* Spr. 5188.

अकिंचिद् *Nichts.* उक्ता MBh. 13,41,27.52,36.55,3.

अकुण्ठ Adj. *nicht stumpf, scharf* (eig. und übertr.).

अकुण्ठधिष्ण्य n. = वैकुण्ठलोक Bhâg. P. ed. Bomb. 3,5,45.

अकुण्ठित Adj. = अकुण्ठ.

अकुष्ठिषुषत् Adj. *weder aussätzig noch gesprenkelt* Âçv. Gṛhj. 4,8,4.

अकूजन n. *das Schweigen* MBh. 12,109,15.

अकृत 1) *a*) Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Çr. 20,4,6.

अकृतकृत्य Adj. *der seine Pflicht nicht gethan hat.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,348.

अकृतव्यूह Adj. *eine Sache nicht weiter verfolgend, sich über Etwas nicht aussprechend* Paribh. 56.

अकृतश्मशान Adj. *der keine Leichenstätte angelegt hat* Çat. Br. 13,8,1,1.

अकृप Adj. (f. आ) *mitleidlos, grausam* Daçak. 80,5.

अकृष्ट 1) *c*) *nicht gezogen,* von einer best. Aussprache der Vocale Saṁhitopan. 29,3. 6. 7.

अकृष्ण Adj. *nicht schwarz* Kâtj. Çr. 22,4,13.

अकोपन Adj. (f. आ) *nicht zornig, — böse.* Kuh Hemâdri 1,456,2.

अक्रौड्य m. *kein* Kaudreja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अक्रौशल Mudrâr. 70,19. 20 (117,11. 12).

अक्का *Hurenwirthin* Pañkad.

2. अक्रम, °म् Adv. *gleichzeitig* Naish. 8,4.

अक्रमशस् Adv. dass. Kap. 2,32.

अक्रिमि m. *kein Wurm* Çat. Br. 5,4,1,2.

अक्रीत Adj. *nicht gekauft* Çat. Br. 3,2,4,7. Tâṇḍja-Br. 9,5,1.

अक्रुद्ध Adj. *nicht erzürnt* Taitt. Âr. 1,4,2.

अक्रुध्यत् Adj. *nicht zürnend* Çat. Br. 14,2,2,30.

अक्रूर 1) Çat. Br. 5,4,2,12.

अक्रूरपरिवार Adj. *eine milde Umgebung habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nîtis. 8,11.

1. अक्रोध Çat. Br. 3,2,2,24.

2. अक्रोध, f. आ Hemâdri 2,*a*,92,9.

अक्लिष्ट 3) *keine Pein verursachend* Kap. 2,33.

अक्लेश Adj. dass. Hemâdri 1,15,3.

3. अक्त 1) n. auch *sinnliche Wahrnehmung* Njâjam. 1,1,17.

अक्षतामय m. *eine Krankheit ohne Verletzung* Çat. Br. 13,3,6,3.

अक्षत्रिय m. *kein* Kshatrija Çat. Br. 6,6,2,12.

अक्षदाय m. *Zug mit einer Spielfigur* Naish. 6,71.

अक्षद्वार n. *Achsenloch* Sâj. zu ṚV. 5,30,1.

*अक्षभार m. gaṇa वंशादि.

अक्षमालामय Adj. *aus Rosenkränzen gebildet* Hemâdri 2,*a*,104,14.

अक्षय 2) f. *b*) N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,18.

अक्षयवट m. N. pr. eines Tîrtha Comm. zu Vishṇus. 85,5.

अक्षय्य, अक्षय्योदक n. *Wasser, begleitet von dem Wunsche, dass es nie mangeln möge,* Jâgñ. 1,242. Vishṇus. 21,4. 73,27. अक्षय्यस्थाने Çâṅkh. Gṛhj. 4, 2. Jâgñ. 1,251.

अक्षर 2) *m*) Name eines Sâman Ârsh. Br.

अक्षरशस् Maitr. S. 3,1,1.

अक्षरशिक्षा f. *das Abece* Daçak. 15,12.

अक्षरस्था Adj. *in Silben bestehend* Tâṇḍja-Br. 16,8,4.

अक्षर्य, °र्यवत् Name eines Sâman Ârsh. Br.

अक्षशील Adj. *dem Würfelspiel ergeben* Âpast.

अक्षसङ्गम् Adv. *so dass die Achse hängen bleibt* Maitr. S. 3,9,2.

अक्षसूत्र Adj. (f. आ) *mit einem Rosenkranz versehen* Hemâdri 2,*a*,105,7. 16.

अक्षसूत्रक n. = अक्षसूत्र Hemâdri 1,285,6.

अक्षान्त Adj. *nicht geduldet* Naish. 6,18.

अक्षावली f. *Rosenkranz* Kâd. 166,22.

अक्षित् Adj. *unvergänglich, nicht verloren* Maitr. S. 1,8,6.

अक्षिदुःख n. *Augenübel* Taitt. Âr. 1,4,1.

*अक्षिनिकाणाम् Absol. *mit zugekniffenen Augen.*

अक्षिबन्ध m. *Verblendung* Naish. 8,31.

अक्षिरोगवत् Adj. *augenkrank* Hemâdri 1,745,7.

अक्षिलक्षी Adv. mit कर् *zum Ziel der Augen machen, hinblicken auf* Naish. 2,107.

अक्षीब 2) lies m. statt f.

अक्षु ist = अक्ष *Wagenachse.*

अक्षेत्रज्ञ Adj. *nicht ortskundig* Çat. Br. 13,2,2,2.

अक्षेत्रतर n. *eine zum Bebauen* oder *Bewohnen sehr ungeeignete Gegend.*

अक्षेम n. *Leid* R. Gorr. 2,6,14.17.

अक्षोधुक Adj. *nicht hungernd* Maitr. S. 1,6,5.

अक्षोभ्य 3) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,2.

अक्षण्यौकृत Adj. *verkehrt gethan* Çat. Br. 14,4,2,26.

अखण्डितज्ञ Adj. *dessen Befehle nicht verletzt werden.* Nom. abstr. °त्व n. Râgat. 6,229.

अखर्व 1) auch *nicht klein, gross, bedeutend* Daçak. 4,15. Naish. 2,21.

अखर्वन् (!) Adj. *unverstümmelt* Hemâdri 2,*a*,75,19.

अगणयत् Adj. *nicht achtend auf* (Acc.) R. 4,10,4.

अगणितप्रतियात Adj. *heimgekehrt, weil nicht beachtet,* Çiç. 10,20.

2. अगति Adj. 1) *nicht gehend.* Nom. abstr. °ता f. *Stillstand* Mudrâr. 151,5(220,7). — 2) *hülflos, unglücklich* Daçak. 12,15.

अगदवेद् m. *Heilkunde* Karaka 6,17.

अगदंकार् Naish. 4,116.

अगन्धसेविन् Adj. *nicht den Wohlgerüchen ergeben* Âpast.

अगम्यगा Adj. f. *verbotenen Umgang mit einem Manne pflegend* Varâh. Bṛh. 24(22),5.

अगर्भ Adj. *nicht in einem andern Baume wurzelnd* Kâtj. Çr. 4,7,23.

अगस्ति 3) lies *grandiflora.*

अगस्त्याश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,29.

अगाध 1) °रुधिर *eine grosse Menge Blut* Daçak. 5,23. Nom. abstr. °ता f. Naish. 2,31.

अगार, क्रोधागारं प्र-विश् so v. a. *in Zorn gerathen* R. Gorr. 2,8,18.

अगुञ्जिन् Adj. *keinen brummenden Laut von sich gebend* Bâlar. 151,5.

अगुरु 3) m. *kein Lehrer* Âpast.

अगुरुक n. = अगुरु 2) *a)* Hemâdri 1,423,13.

अगुरुतल्प n. *kein Ehebruch mit der Frau eines Lehrers* Âpast.

अगृह् Adj. *hauslos.* Nom. abstr. °ता f. Tândja-Br. 10,5,16.

*अगृहपति und *°क gaṇa चार्वादि.

अगृहीत Adj. *nicht geschöpft* Çat. Br. 3,9,2,8. 4,2,2,3. 5.

अगृह्यमानकारण (!), आर्यसमय Âpast.

अगो f. *keine Kuh* Pâr. Gṛhj. 3,11,1.

अगोत्रचरण Adj. *ohne Geschlechter und Schulen* Agni-P. 1,18.

1.*अगोप m. *kein Kuhhirt* P. 2,2,14, Sch.

2. अगोप Adj. (f. आ) *hirtenlos.*

अगोरस Adj. *ohne Milch* Hemâdri 1,639,14.

अगोपवन m. *kein* Gaupavana Kâtj. Çr. 10,2,21.

अगोविल्लु Çat. Br. 12,1,2,1.

अग्निक 4) = आग्निक 2) Paṅkad.

अग्निङ् 1) Maitr. S. 3,7,5.

अग्निज्वाल Adj. *wie Feuer flammend* Hemâdri 1, 206,16.

अग्निदेव Adj. Agni *zur Gottheit habend.* भ *das Mondhaus* Kṛttikâ Hemâdri 1,792,18.

अग्निपूजा f. *Verehrung des Feuers* Âpast.

अग्निमय Çat. Br. 10,5,2,11.

अग्निमुख Adj. (f. ई) Agni *zum Munde habend* Çat. Br. 7,1,2,4. 13,4,1,12.

अग्निरज vielleicht fehlerhaft für अग्निरेजः *bewegliches Feuer.*

अग्निरूप n. *eine Form des Feuers* Çat. Br. 6,1, 2,18. 19.

अग्निवेताल m. N. pr. eines Vetâla Ind. St. 15,273.

अग्निशिख 2) *e)* N. pr. eines Vetâla Kathâs. 121, 23. 203. fgg.

अग्निष्टुत् Çat. Br. 13,7,1,3.

अग्निष्टोम 3) = अग्निष्टुत् 2) VP.² 1,177. fgg.

अग्निष्ठ 1) *a)* Çat. Br. 3,7,2,4.

अग्निस्पर्श Adj. (f. आ) *glühend heiss* Âpast.

अग्निहुत Adj. *im Feuer geopfert* Vaitân.

1. अग्निहोत्र 1) °देवता f. Âçv. Gṛhj. 1,2,2. Nom. abstr. °त्व n. Maitr. S. 1,8,1.

अग्निहोत्रिन् Çat. Br. 11,3,1,5.

अग्निह्वर Adj. etwa *beim Feuer (-Opfer) fehlgehend,* d. h. *keinen Theil erlangend* Maitr. S. 1,3,35.

अग्नीवरुण Çat. Br. 4,4,5,17. 19.

अग्न्यगार Çat. Br. 13,4,1,8.

अग्न्यर्चिस् f. oder n. *Feuerflamme* Çat. Br. 14,5, 2,10.

अग्न्याधेय, °देवता f. Pâr. Gṛhj. 1,2,9.

अग्न्युत्पात *Feuersbrunst* Pâr. Gṛhj. 2,11,2.

अग्र n. auch *Rest* Lilâv. 133. °क n. dass. 134.

अग्रगणना f. *das obenan Stellen, — Stehen* Comm. zu Naish. 1,53.

*अग्रग्रासिका f. *der Anspruch auf den ersten Bissen* Kâç. zu P. 3,3,111.

अग्रतलसंचार m. *eine best. Stellung beim Tanz* S. S. S. 241.

*अग्रभोजन n. *der erste Bissen* P. 4,4,66, Sch.

अग्रमारा f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,13.

अग्रसूची f. *Nadelspitze* Naish. 1,80.

अग्रहण Adj. Maitr. S. 1,8,4.

अग्रहण n. *das Nichtmeinen, — Daruntersverstehen* Paribh. 72.

अग्रहोम m. *eine best. Spende* Hemâdri 1,195,8.

अग्रान्त *the product added to the ultimate term* Colebr. Alg. 326.

अग्रिमवती f. *der Vers* RV. 9,62,25 Lâṭj. 4,5,19.

अग्रेदधुस् m. = अग्रेदिधिषु 1) Maitr. S. 4,1,9.

अग्लास्नु auch *unverdrossen* Âpast. 1,3,22.

अघ m. N. pr. eines Asura Bhâg. P. 10,12,13.

अघटित Adj. *nicht zu Stande gebracht, — hervorgebracht* Ind. St. 15,332.

अघन auch *wolkenlos* Kâvjâd. 3,88.

अघभेद् Hemâdri 1,619,8. 13 fehlerhaft für अर्घभेद्.

अघातुक Maitr. S. 1,8,5.

अघोरकल्प m. Name eines Kalpa Hemâdri 1, 536,21.

अघ्यात्व n. Nom. abstr. von अघ्या Maitr. S. 4,2,12.

अङ्कता f. Nom. abstr. zu अङ्क 5) Naish. 1,8.

अङ्कपाश m. *Combination* (math.) Lilâv. S. 110.

अङ्कारोपणविधि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 561.

अङ्कुश 1) *a)* वसिष्ठस्याङ्कुशौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अङ्कुशखेटिन् Adj. *mit einem Haken und einem Schilde versehen* Hemâdri 2,*a*,93,16.

अङ्गक्रिया f. *das Einreiben des Körpers mit Salbe* u. s. w. Daçak. 49,1.

अङ्गज 2) *b)* *Haar am Körper* Karaka 6,15.

अङ्गवादा f. N. pr. der Gattin Bhava's Hemâdri 1,799,2.

अङ्गविलेप Paṅkad.

अङ्गशुश्रूषक m. *Leibdiener.* f. आ Ind. St. 15,444.

अङ्गारकलिका f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind St. 15,241.

अङ्गिरोधामन् Adj. *bei den* Aṅgiras *seine Stätte habend* Maitr. S. 3,2,9.

अङ्गुलिमात्र Adj. *fingergross* Maitr. S. 3,9,4.

अङ्गुष्ठक n. = अङ्गुष्ठ 1) und 2) Agni-P. 23,21. 24,13.14.

अङ्घ्रि 5. = पद् *Fach, Feld* Agni-P. 40,14. 17.

अङ्घ्रिअवनेजन Adj. (f. ई) *zum Abwaschen der Füsse dienend* Bhâg. P. 10,41,15.

अचकित Adj. *nicht zitternd, fest.* Gang Daçak. 45,6.

अचण्ड Adj. *nicht ungestüm, gemessen.* Gang Kir. 6,25.

अचण्डमरीचि m. *der Mond* Naish. 4,105.

अचन्दन Adj. *ohne Sandel* Mṛkkh. 161,22.

अचयन n. *das Nichtschichten* Çat. Br. 9,5,2,11.

अचरण Adj. (f. आ) *apathisch* (ein Fehler der weiblichen Geschlechtstheile) Karaka 1,19. 6,30.

अचल 1) Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 4,1,9. — 2) *c)* N. pr. eines Devarshi VP.² 3,68.

अचलदत्त m. N. pr. eines Schreibers Mudrâr. 69,1 (114,2).

अचलेन्द्र m. *der* Himavant Kir. 13,18.

अचलेश्वर m. dass. Çiç. 4,64.

अचातुर्मास्य Adj. *ohne* Kâturmâsja-*Opfer* Muṇḍ. Up. 1,2,3.

अचापल n. *Gesetztheit, Besonnenheit* MBh. 12, 329,19.

अचापल्य n. dass. Spr. 3870.

2. अचित् ist f. *das Nichtwissen,* also = 1. अचित्.

अचित्तपाश्स् und अचित्तमनस्.

अचित्तनीय Adj. *woran man nicht zu denken braucht, worauf man nicht zu achten hat* Spr. 1823.

अचित्य Maitrjup. 6,19.

अचिरांशु Çiç. 6,71. अचिराभा Kir. 4,24.

अचेतन, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 3,59.

अचेतित Adj. 1) *unbeachtet, unberücksichtigt* Kâd. 69,15. II,121,9. 140,14. — 2) *gedankenlos* Kâd. 67, 9. °म् Adv. 13,10.

अचैत्रभानव Adj. *nicht vom Feuer kommend* Bâlar. 53,20.

अच्छत्रक Adj. *ohne Sonnenschirm* Naish. 9,79.

अच्छद्मन् n. *keine Hinterlist* MBh. 1,118,13.

अच्छन्दस्क Adj. *ohne Metrum* Maitr. S. 4,7,5.

अच्छभल्ल Bâlar. 167,1.

अच्छायोपग Adj. *sich nicht in den Schatten begebend* Âpast.

अच्छिद्र Adj. *ununterbrochen* Naish. 8,61.

अच्छिद्रत्व n. = अच्छिद्रता Maitr. S. 3,8,7. 10,4.

अच्छिन्न 3) *ununterbrochen* Agni-P. 27,7.

अच्छैर (अच्शैर) Adj. (f. आ) als Beiw. von Wassern Maitr. S. 4,4,1.

अच्युत 1) c) *vom rechten Wege nicht abgewichen* Kâvjâd. 2,322.

अच्युतलोक Adj. *im Besitz von Vishṇu's Welt.* Nom. abstr. °ता f. Agni-P. 38,3. 47.

अच्युति f. *das Nichtwandern aus einer Welt in eine andere* Kâlak. 4,128.

*अजक्रन्द m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft Kâç. zu P. 4,2,125.

अजगीर Maitr. S. 3,1,8.

अजगाव oder आज° m. N. pr. eines Schlangendämons Tândja-Br. 25,15,3.

अजङ्गम Adj. *unbeweglich* Hemâdri 1,368,15.

अजडप्रमातृसिद्धि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 433.

अजनवादशील Adj. *nicht dem Geklatsch ergeben* Âpast.

अजनाग्रीय Adj. *nicht den Blicken der Leute ausgesetzt* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

*अजनाशम् Absol. *wie eine Ziege verloren geht* P. 3,3,45, Sch.

*अजबन्धु m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4,1,96.

अजारक *Indigestion* Karaka 6,18.

अजातगुण Adj. *nicht wieder hergestellt* Ind. St. 15, 305.

अजापाल m. N. pr. eines Fürsten Hemâdri 1,717,12.

अजिनरत्न n. *Glückssäckel* Daçak. 63,15. 65,5.

अजिह्म 1) auch *nicht träge* Naish. 2,102.

अजीर्ण Adj. (f. आ) *nicht gealtert, — alternd* Pâr. Gṛhj. 3,3,5.

अजीर्णि f. *Indigestion* Comm. zu Njâjam. 6,8,10.

अज्ञातर् Nom. ag. *Etwas nicht wissend* Naish. 6,91.

अज्यायस् Adj. *nicht grösser als* (Abl.) TBr. 3,7,5,6.

अज्ञनाभ m. auch Bein. Râhu's Kâlak. 1,126.

*अज्ञनिक gaṇa पुरोक्तादि.

अटन Adj. *herumzuschweifen gewohnt* Varâh. Bṛh. 16,9. 17,1.7.10. 18,1.4.17.

2. अटक्काम 2) c) N. pr. einer Stadt Hemâdri 1,83,10.

अणिक Adj. *vom Sohne lernend* Âpast.

अणिमन् Adv. *an der dünnen Seite* Maitr. S. 3,10,4.

अणु n. auch = अणुतैल Karaka 6,24.

अणुश्योतिस् Adj. *trübsinnig* Karaka 5,11.

अण्ड auch *Kuppel* Varâh. Bṛh. S. 56,22. 24. 28.

अण्डत्तर् und अण्डात *eine Art Tanz* S. S. S. 261.

*अण्डारक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht* Kâç. zu P. 2,4,69.

अण्डिका f. *ein best. Gewicht,* = 4 Java Karaka 7,12.

अतच्छब्द m. *kein vedischer Beleg dafür* Bâdar. 1,3,3.

अतच्छ्रुति f. dass. Bâdar. 2,3,21.

अतद्धित Adj. *kein* Taddhita-*Suffix habend* Gobh. 2,8,15.

अतद्भाव m. *das Nichtdassein, Anderswerden* Bâdar. 3,4,40.

अतद्रूप Adj. *nicht wie es sein sollte, verkehrt* Bâdar. 3,4,40.

अतद्विद् Adj. *dieses nicht verstehend* Bhâg. P. 4,9,4.

अतनुबल Adj. (f. आ) *stark* Mudrâr. 157,1 (231,5).

अतल, गोतमस्य तल्वातल्ये Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अतल्पित Adj. 1) *durch Nichts gebunden, sich vollkommen frei fühlend* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,5,26 (S. 214). — 2) häufig fehlerhaft für अतन्द्रित.

अतमोविष्ट Adj. *nicht in Finsterniss gehüllt* Maitrjup. 6,24.

अतरुण Adj. *nicht jung* P. 1,2,73.

अतर्कावचर Adj. *sich nicht in spitzfindigen Erwägungen bewegend* Lot. de la b. l. 353.

अतस्थान Adj. *sich in Etwas* (Dat.) *nicht fügend* Çat. Br. 12,5,1,1. fgg.

अताच्छील्य n. *das Nichtgewohntsein an Etwas* P. 3,2,79, Sch.

अतापभृत् Adj. *keine Glut in sich bergend* Naish. 4,78.

अतिकठिन Adj. *überaus hart.*

अतिकातर Adj. *gar ängstlich* Mâlatîm. 62,10.

अतिकान्ति f. *grosse Anmuth.* Personif. Agni-P. 33,39.44.

अतिगरीयस् Adj. *zu theuer.* °यसा क्री — *kaufen* Daçak. 59,7.

अतिचण्डिका f. = अतिचण्डा Hemâdri 2,*a*,85,5.

अतिचार 3) *Vergehen* Vaitân.

अतिजटाधर Adj. *starke Flechten tragend* Hemâdri 2,*a*,121,12.

अतिजितकाशिन् Adj. *sich zu sehr als Sieger gebarend* Mudrâr. 82,18 (137,9).

अतितृप्त Adj. *vollkommen befriedigt.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 2,49.

अतिथी Adv. 1) mit कर् *a) Etwas* (Acc.) *einem Gaste gewähren* Naish. 5,23. — *b) Etwas* (Acc.) *gelangen lassen in* (Loc.) Naish. 1,134. श्रुतेरतिथीकृता *zu Ohren gebracht* Comm. zu 2,56. — 2) mit भू *Jmds* (im Comp. vorangehend) *Gast werden* Naish. 4,91.

अतिदुर्नय m. *eine grosse Gemeinheit* Naish. 4,91.

अतिदुर्बल, f. आ Hemâdri 2,*a*,100,6.

अतिदुःसह Adj. *überaus schwer zu ertragen* Hemâdri 1,744,1.

अतिदूषित Adj. *sehr gemissbilligt* Bṛhasp. im Comm. zu Âpast. 2,27,3.

अतिधर्म m. *die strengste Pflicht* Hemâdri 1,54,20.

अतिधवल Adj. *sehr weiss* Daçak. 73,15.

अतिधूम Adj. *starken Rauch gebend* Varâh. Jogaj. 8,9.

अतिनिभृतम् Adv. *ganz im Geheimen* Mudrâr. 55, 19 (88,12).

अतिनिरोध m. *vollkommene Unterdrückung, — Vernichtung* Hemâdri 1,735,2; vgl. 733,21. 734,1.

अतिनिर्मल Adj. *überaus rein* Hemâdri 1,164,6. 183,12.

अतिनिर्वृत Adj. *überaus erfreut* Bhâg. P. 1,6,18.

अतिनील Adj. *dunkelblau* Hemâdri 2,*a*,118,9.

अतिनेद् in अनतिनेद्.

अतिपावन Adj. *in hohem Grade entsündigend* Hemâdri 1,83,8.

अतिपौरुष Adj. *überaus mannhaft* Mudrâr. 154, 12 (227,9).

अतिप्रतिलोम Adj. (f. आ) *überaus widrig, — unangenehm* Naish. 6,95.

अतिप्रथित Adj. *weitberühmt* Naish. 4,79.

अतिप्रभावती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अतिप्रमाण auch *von grosser Autorität* Hemâdri 2,*a*,19,6.

अतिप्रमाद् Adj. *sehr fahrlässig, — unachtsam* MBh. 5,37,37.

अतिप्रिय Adj. *überaus lieb* P. 8,1,13, Sch.

अतिबल m. oder n. = अतिबल 3) *a)* Varâh. Jogaj. 9,18.

अतिबल्ल auch *zu viel* Maitr. S. 2,4,5.

अतिभक्ति f. *grosse aus Glauben entspringende Liebe* Hemâdri 1,578,9. 613,13.

अतिभयानक Adj. *gar fürchterlich* Bhâg. P. 5,9,19.

अतिभारवत् Adj. *schwer belastet* Naish. 5,88.

अतिभीत Adj. *sehr furchtsam* Kâlak. 3,142.

अतिमञ्जुल Adj. *überaus lieblich* Daçak. 86,12.

अतिमतिमत् Adj. *überaus klug* Mudrâr. 86,15 (141,9).

अतिमद् m. *heftige Aufgeregtheit* Çiç. 10,32.

अतिमहत् Adj. *überaus gross* (Baum) Daçak. 46, 16. *allzulang* (Erzählung) 79,3.

*अतिमहिमन् Adj. *überaus gross* P. 4,1,11, Sch.

*अतिमाल Adj. *schöner als eine Perlenschnur* Laghuk. 1017.

अतिमूर्ख Adj. *sehr thöricht* Kâlak. 3,143.

अतिम्लानि f. *tiefe Schwärze* Naish. 5,62.

अतियात्रा f. *Ueberfahrt* Çâṁk. zu Bâdar. 4,3,5.

अतिरमणीय, Nom. abstr. °ता f. Mudrâr. 59,15 (96,7).

अतिरय Adj. *überaus schnell laufend* Daçak. 21,4.

अतिराग m. *dunkles Roth* und *starke Zuneigung* Naish. 7,39.

अतिरेच in अनतिरेच.

अतिरोकँ m. *Lichtloch, Durchblick* Maitr. S. 3,6,1.

अतिरोक Adj. als Beiw. von Rudra-Çiva Hemâdri 1,210,9.

अतिल auch *keinen Sesam habend* Hemâdri 1, 594,17.

अतिवक्र auch *sehr krumm* und zugleich *sehr unverständlich* Naish. 7,62.

अतिवाम Adj. *überaus hart, — grausam gegen* (Loc.) und zugleich *um Weiber sich nicht kümmernd* Naish. 9,93.

अतिवितथवाच् Adj. *stark lügend* Mudrâr. 63,10 (103,3.)

अतिवितीर्ण Adj. *in hohem Grade gewährt* Naish. 5,11.

°अतिविद्वंस् Adj. *überaus erfahren in* Hemâdri 1, 319,11.

अतिविमल Adj. *überaus rein* Naish. 2,103.

अतिविश्रम्भ m. *grosses Vertrauen* Naish. 2,7.

अतिविश्व Adj. (f. आ) *Alles übertreffend* Naish. 7,107.

अतिवीर्य Adj. *überaus mächtig* Hariv. 1558.

अतिवृद्ध m. N. pr. des Weltelephanten des Westens Garga in J. R. A. S. 1871, S. 274.

अतिवैचक्षण्य n. *sehr grosse Erfahrenheit* Daçak. 69,15.

अतिवैष्णव Adj. *dem* Vishṇu *sehr ergeben* Agni-P. 19,7.

अतिव्यपकार m. Âpast. schlechte Lesart für अतिव्यवकार.

अतिव्यवकार m. *zu vieler Verkehr* Âpast. 1,28,4.

अतिशंसन n. = अतिशंसना Vaitân.

अतिशयवत् Adj. *übermässig* Daçak. 85,17.

अतिशिष्ट Adj. *sehr gelehrt* Hemâdri 1,724,18.

अतिशीघ्र, °म् Adv. Saṁhitopan. 9,1.

अतिशुभ्र Adj. *überaus weiss* Hemâdri 1,725,19.

अतिशृत Adj. *zu stark gekocht* Maitr. S. 1,8,2.

अतिश्लक्ष्ण Adj. (f. आ) *überaus glatt* Hemâdri 1, 728,14.

अतिश्वास m. *Kurzathmigkeit* Agni-P. 31,20.

अतिष्टेँघम् Acc. Inf. *bemeistern* Maitr. S. 1,6,3.

अतिसंसिद्धि f. *ein überaus vollkommener Zustand* Saṁhitopan. 36,1.

अतिसंहृष्ट Adj. *überaus erfreut* Hemâdri 1,473,7.

अतिसत्वरम् Adv. *überaus eilig* Daçak. 42,13.

अतिसंप्रीति f. *grosse Freude, — Befriedigung* Hemâdri 1,15,1.

अतिसदृप Adj. *überaus ähnlich* Naish. 8,46.

अतिसर्गँ 3) *Abschied.* °र्गँ दा *Jmd* (Dat.) *Lebewohl sagen* Maitr. S. 2,13,22.

अतिसुन्दर Adj. (f. ई) *sehr hübsch* Hemâdri 2,*a*,87,13.

अतिसृष्टप्रतिबद्ध Adj. *zu lose oder zu fest* Kâraka 3,6.

*अतिस्वन् v. l. für अतिश्वन् gaṇa पत्तादि in der Kâç.

अतिहर्ष m. *grosse Freude* Naish. 6,53.

अतिहार m. *Hinzufügung* (Gegens. लोप) Saṁhitopan. 16,2.

अतिहास Adj. *laut lachend* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,206,8. Vgl. अट्टहास.

*अतिह्निम् Adv. *nach Ablauf des Winters* Laghuk. 972.

अतृप्त Adj. *sehr erfreut* Daçak. 72,5.

अतुल्य Adj. *verschieden* P. 2,4,26, Sch.

अतोय Adj. (f. आ) *wasserlos* Hemâdri 1,500,11.

अत्यँ RV. 2,34,13 *flüchtig.*

अत्यग्निष्टोमक m. = अत्यग्निष्टोम Agni-P. 30,5.

अत्यणु Adj. *sehr dünn* Maitr. S. 3,9,4.

अत्यब्ज Adj. *schöner als eine Lotusblüthe* Naish. 3,34.

अत्यल्पबुद्धि Adj. *von sehr geringem Verstande* Mṛkkh. 136,12.

अत्यसदृश Adj. *überaus unangemessen* Naish. 5,115.

अत्याकुलित Adj. *sehr verworren* LA. 37,17.

अत्याचार m. *zu feines Benehmen* Spr. 156 (lauter Acc. anzunehmen).

अत्यायु n. *ein best. Gefäss* Tândja-Br. 1,2,4. 6,5,3. 7.

अत्यारोक m. *das zu hoch Hinauswollen.*

अत्यार्ति f. *heftiger Schmerz* Kathâs. 52,226.

अत्यावेग m. *heftige Aufregung* Prab. 92,8.

अत्याशित Adj. *übersatt* Maitr. S. 3,6,2.

अत्यासन्नता f. *ausserordentliche Nähe* Sûrjas. 12,46.

अत्युच्च Adj. *überaus hoch* Kathâs. 17,135. Ind. St. 15,296.

अत्युत्क Adj. (f. आ) *ein heftiges Verlangen empfindend* Kathâs. 52,401. 65,228.

अत्युत्तम Adj. (f. आ) *ganz vorzüglich* Kathâs. 87,4.

अत्युदार Adj. 1) *ganz vorzüglich* Daçak. 56,15. — 2) *allzufreigebig.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 57,12.

अत्युन्नति f. *sehr bedeutende Höhe* Sâh. D. 41,12.

अत्युष्णता f. *allzugrosse Hitze* Daçak. 18,14.

अत्येतवे Dat. Inf. *zu durchschreiten* RV. 5,83,10.

अत्यौत्सुक्य n. *grosse Ungeduld* Kathâs. 89,55.

अत्रपुस् Adj. *unverzinnt* Maitr. S. 1,8,2.

अत्रासुक Adj. *sich nicht fürchtend* Maitr. S. 4,2,3.

अत्रिज्ञ m. = 1. आत्रेय 1) *a*) Kâraka 1,3.

अत्रिनेत्रप्रजात m. *der Mond* Hemâdri 1,432,11.

अदक्षिणीय auch = अदक्षिण्य Tândja-Br. 6,1,5.

अदग्ध Adj. *nicht verbrannt* R. 5,51,5.

अदण्डवासिक Adj. *ohne Dorfältesten* Hemâdri 1,639,16.

अदरिद्र Adj. (f. आ) *nicht arm, reich* Hemâdri 2, *a*,2,10.

अदर्श Adj. *ohne* Darça-*Feier* Mund. Up. 1,2,3.

अदर्शन 1) *das Nichtansehen* Pâr. Gṛhj. 2,8,3.

अदसीय Adj. (f. ई) *Jenem —, Jener gehörig* Naish. 7,36. 54.

अदाभ्यवँ.

अदाम्भिक Adj. *nicht heuchelnd* Âpast.

अदाम्भोल Adj. *nicht von* Indra's *Donnerkeil herrührend* Bâlar. 53,19.

अदासीक Adj. *ohne Sclavinnen* Hemâdri 1,639, 14. 16.

अदाक्रुकँ.

अदितिकुण्डलाहरणनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Bühler, Rep. No. 104.

अदिवाशिन् Adj. *nicht am Tage essend* Âpast.

अदिवास्वापिन् Adj. *nicht am Tage schlafend* Âpast.

अदीन auch *mit vollem Tone ausgesprochen.* °तम Saṁhitopan. 8,1.

अदुःखिन् Adj. *kein Leid empfindend, nicht unglücklich.* Nom. abstr. °ख n. Hemâdri 1,151,22.

अदुःस्पृष्ट Adj. *nicht falsch articulirt* Saṁhitopan. 9,3. 6.

अदूर m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu Hariv. 1,7,77. अकूर v. l.

अदृढभक्तिक Adj. *nicht anhänglich* MBh. 5,37,37.

अदृश्यता f. und अदृश्यत्व n. *Unsichtbarkeit* Daçak. 11,4. 5,10. Bâdar. 1,2,21.

अदृष्टि f. 1) *das Nichtsehen* Kap. 1,156. — 2) *das Nichtgesehenwerden, Nichtangetroffenwerden* Kap. 3,20. 5,129.

अदेवदेह Adj. *nicht den Leib eines Gottes habend, menschlich gestaltet* Naish. 6,94.

अदेवमातृक Adj. (f. आ) *regenlos, des Regens nicht bedürfend.*

2. अदोष Adj. *tadellos* Kap. 1,123.

अदोषता, lies *das Nichtfehlersein.* In der angegebenen Bed. Naish. 3,97.

अद्भुतकर Adj. (f. ई) *in Staunen versetzend* Naish. 4,55.

अद्भुताय्, °यते *als Wunder erscheinen* Daçak. 88,16.

अध्योतक Adj. *nicht ausdrückend, — bezeichnend.*

अध्रुव, Nom. abstr. °त्व n. Kâlak. 5,119.

अध्रुव्यार्थ und °क Adj. *keine Substanz bezeichnend* Sch. zu P. 1,4,57. 58.

अध्रिजतु Karaka 6,19.

अध्रिपति m. *der Himavant.* °कन्या f. Bez. der Pârvati Daçak. 15,22.

अध्रुताली f. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

अध्वयवाद m. *der Ausspruch, dass es keinen Zweiten gebe,* Naish. 5,65.

अध्विवर्ष Adj. *noch nicht zwei Jahre alt* Pâr. Gṛhj. 3,10,2.

अधःकर auch *eine niedriger gelegene Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,237,7.

अधःपात्र n. *Unterschale* Hemâdri 1,228,2. 5. 18.

अधनवत् Adj. *besitzlos, arm* Agni-P. 38,11.

अधमर्णता f. Nom. abstr. von अधमर्ण Naish. 9,3.

अधरत्व n. Nom. abstr. zu अधर 1) *b*) und 2) *a*) Naish. 7,39.

अधरसपत्न.

अधर्म° = अधर्मेण Âpast. 1,28,11.

अधर्मचर्या f. *Nichterfüllung der Pflichten* Âpast.

अधर्मशरण vor अधर्मिष्ठ zu setzen.

अधर्मोत्तरता f. *das Vorwalten des Unrechts* MBh. 1,37,20.

अधस् 1) *b*) mit कर auch *mit Geringschätzung behandeln* Naish. 5,64.

अधासनशायिन् (st. अधआसन°) Adj. *auf dem Erdboden sitzend und schlafend* Âpast.

1. अधि 2) *e*) α) *unter* Daçak. 79,10.

अधिकण्ठम् Adv. *am Halse* Naish. 7,67.

अधिकमासफल n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 45.

अधिकर्णम् Adv. *am Ohr* Çiç. 7,59.

अधिकाधि Adj. *voller Sorgen* Daçak. 6,12.

अधिकारवत् m. *Beamter* Mudrâr. 65,18 (106,8).

अधिकारिता auch Nom. abstr. zu अधिकारिन् 1) *b*) Naish. 1,20.

अधिकारित्व dass. Kap. 5,123.

अधिक्षिति Adv. *auf der Erde* Naish. 5,100.

अधिगणपति m. *oberster Schaarführer* Kâlak. 2,154.

अधिगुण, f. आ Naish. 3,126.

*अधिगोपम् Adv. *auf dem* oder *den Kuhhirten* Laghuk. 970.

अधिजङ्घम् Adv. *an den Beinen* Naish. 7,96.

अधितल्पम् Adv. *auf die Thürme* Çiç. 3,29, v. l.

अधिदैवत, adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,643,15.

अधिदैवत्व n.

अधिध्यो (Nom. °ध्यौस्) f. Bez. *eines best. Backsteins* Maitr. S. 2,8,14.

अधिपतिवती.

अधिरजनि Adv. *in der Nacht* Çiç. 11,51.

°अधिरुह् Adj. *reitend auf* Çiç. 12,20.

अधिवृक्ष m. *Schmarotzerpflanze* Hemâdri 2,*a*, 47,15.

अधिवृढाकर्णा Maitr. S. 2,6,13.

अधिवृद्धि f. *Zunahme —, das Dickerwerden von unten nach oben* Naish. 7,96.

अधिरोह् Adj. *reitend auf,* mit Acc. Çiç. 11,7.

°अधिरोहिन् Adj. *aufsteigend —, hinaufführend zu* Daçak. 85,4.

अधिलीलागृहभित्ति Adv. *auf die Wand des Lusthauses* Naish. 1,38.

अधिवाद्.

अधिवासनक n. = अधिवासन 2) Hemâdri 1,232,11.

अधिवासनीय Adj. *zu weihen* Hemâdri 1,252,12.

°अधिवासिन् Hemâdri 1,254,9.

अधिविवाहम् Adv. *in Bezug auf die Hochzeit, bei der H.* Çâṅkh. Gṛhj. 2,15. Pâr. Gṛhj. 1,3,30.

अधिष्ठ n. *Sitz, Wohnort* Hemâdri 1,605,20 (wenn nicht स्वानि धिष्ण्यानि zu lesen ist).

अधिष्ठिति f. *Herrschaft* Kap. 5,115.

अधिस्त्रि *in Bezug auf eine Frau* Naish. 9,22.

अधीतपूर्व Adj. *der vorher schon studirt hat* Âçv. Çr. 8,14,22.

अधीमांस m. (!) *Hypertrophie der Fleischtheile* Karaka 6,13. Vgl. अधिमांस.

अधीरम् Adv. *ängstlich* Daçak. 40,13.

अधीश्वर 1) Naish. 2,1.

अधीष्ट n. *freundliches Angehen eines Lehrers um Unterweisung* P. 3,3,161. 166. Mahâbh. 3,88,*a*.

अधून Adj. *nicht bewegt* Tâṇḍya-Br. 7,9,9.

अधून्वत् Adj. *nicht bewegend* Tâṇḍya-Br. 7,9,9.

अधृति 1) *Verzagtheit* Kathâs. 121,107. 123.

अधोगामिन् Adj. *herab —, zur Erde kommend* Naish. 6,99.

अधोगुडा f. *Argyreia speciosa* Karaka 1,1.

अधोनाभि Adv. *unterhalb des Nabels* Maitr. S. 3,2,1. Âpast.

अधोबाण m. N. pr. eines Berges Divjâv. 168.

अधोमुख 1) f. आ Çiç. 10,17.

अधोवाम m. *eine niedriger gelegene linke Hand* Hemâdri 2,*a*,127,4.

अधोहस्त m. *eine niedriger gelegene Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,285,8.

अध्ययनमात्रवत् Adj. *der nur studirt hat* Bâdar. 3,4,12.

अध्यर्चिकाचार m. *eine best. Stellung beim Tanz* S. S. S. 241.

अध्याचार m. *Bereich* Pâr. Gṛhj. 2,14,5.

अध्यासन s. अनध्यासन.

अध्यूध्नी Maitr. S. 3,10,4.

अध्येय auch *zu erlernen* Naish. 1,67.

2. अध्येय Adj. *woran man nicht denken soll* Hemâdri 1,624,3.

अध्रियमाण Adj. *nicht mehr am Leben seiend* Mayr, Ind. Erb. 18.

अध्वरत्व n. Nom. abstr. zu अध्वर 2) *a*) Maitr. S. 3,6,10.

अध्वरमय, lies अध्वरम.

अध्वशील Adj. *reiselustig* Âpast.

अध्वसह Adj. *ein unermüdlicher Fussgänger* Varâh. Bṛh. 17,11.

अध्वापन्न Adj. *auf der Reise befindlich* Âpast.

अनक्ताशिन् Adj. *nicht in der Nacht essend* Âpast.

अनक्षज्ञ Adj. *das Würfelspiel nicht verstehend* MBh. 3,52,44.

अनक्षसङ्गम्.

अनक्षिगत Adj. *kein Dorn im Auge seiend* Harshak. 148,18.

अनग्निसाक्षिक Adj. *wobei* Agni *nicht Zeuge ist* Naish. 9,80.

2. अनङ्ग 2) *d*) *ein best. Tact* S. S. S. 211.

अनङ्गजया f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनङ्गता f. = अनङ्गत्व Naish. 8,66.

अनङ्गद्विष् m. Bein. Çiva's Harshak. 188,15.

अनङ्गधना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनङ्गन m. N. pr. eines Mannes Divjâv. 109.

अनङ्गीकरण n. *das Nichteinräumen* und zugleich *das Jmd körperlos Machen* Naish. 8,41.

अनङ्गीकृत 2) auch *was man sich nicht hat angelegen sein lassen* Naish. 7,64.

अनणु 1) auch *nicht klein, — unbedeutend* Naish. 3,37. 9,59.

अनत auch *der sich vor Niemand neigt* Ait. Âr. 354,3.

अनतित्रस्नु Adj. *nicht sehr furchtsam* Daçak. 70,2.

अनतिदर्शन n. *kein häufiges Sehenlassen* Daçak. 49,3.

अनतिदेश m. *keine Uebertragung* Paribh. 101.

अनतिनेद्.

अनतिपात m. *Nichtversäumniss, Nichtvernach-*

lässigung P. 3,3,38, Sch.

अनतिपाद् m. *das Nichtüberschreiten, — springen* Tâṇḍja-Br. 4,5,12. 7,3,23.

अनतिपीडम् Absol. *unter sanftem Drucke* Daçak. 87,6.

अनतिप्रयोजन Adj. *keinen besondern Zweck habend, ziemlich unnütz* Naish. 9,8.

अनतिरेच n. *das Nichtzuvielsein* Maitr. S. 4,1,2.

अनतिवलित Adj. *nicht sehr gewölbt* (Bauch) Daçak. 73,7.

अनतिवादिन् Maitr. S. 4,1,13.

1. अनत्यय auch *das Nichtverstrichensein, Nichtzuspätsein* Âpast. 1,1,21 (अना° fehlerhaft).

अनधर् Adj. (f. आ) *nicht geringer, — nachstehend* Naish. 3,42.

अनधीतपूर्व Adj. *der vorher noch nicht studirt hat* Âçv. Çr. 8,14,21.

अनधीतवत् Adj. *der Etwas* (Acc.) *nicht studirt hat* Hemâdri 1,524,20.

अनधीयान Adj. *nicht studirend* Âpast.

अनध्याय m. *das Schweigen* Naish. 9,61.

अनध्यायक Adj. *die Einstellung des Studiums veranlassend* Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

अनध्यासन n. *das Nichtbetreten* Ind. St. 13,472.

अननियोगपूर्व Âpast. fehlerhaft für अननुयोग°.

अननुज्ञाति.

अननुज्ञात Adj. *wozu man nicht die Erlaubniss hat* M. 2,116.

अननुयाज Maitr. S. 3,7,2.

अननुयोग Adj. *wonach man sich nicht erkundigt hat* Âpast. 1,19,12, v. l. °पूर्व Adj. *w. m. s. n. zuvor e. h.* ebend. (Conj.)

अननुशस्त Adj. *wonach nicht recitirt worden ist* Tâṇḍja-Br. 4,9,13.

अनन्त 2) *b*) α) auch eines Vidjeçvara Hemâdri 1,823,5. 18. 2,*a*,126,11.

अनन्तकाय Adj. *unvergänglich* als Bez. *bestimmter Pflanzen.*

अनन्तधूप m. *ein best. Räucherwerk* Hemâdri 2,*a*,30,13.

अनन्तधृता f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनन्तर 1) *e*) *nicht ablassend von* (Abl.) Âpast.

अनन्तर्गर्भक (Hemâdri 2,*a*,41,2) und अनन्तर्गर्भिन् (Cit. im Comm. zu Gobh. 1,7,6. 2,7,5) Adj. =अनन्तर्गर्भ.

अनन्तर्कृति f. *das Nichtverdecktwerden* Maitr. S. 3,2,5.

अनन्तर्वात m. *eine best. rheumatische Krankheit* Karaka 8,13.

अनन्तसीर् m. N. pr. eines Mannes Daçak. 90,20.

अनन्त्य Adj. so v. a. अनन्त Âpast. अनन्तर v. l.

2. अनन्य *keinem Andern zugethan* TS. 3,2,8,2.

अनन्यगति Adj. *hülflos* Daçak. 50,11.

अनन्यथावृत्ति Adj. *mit nichts Anderm beschäftigt* Daçak. 84,10.

अनन्यनारीकमनीय Adj. *wonach kein anderes Weib verlangen kann* Kumâras. 1,37.

अनन्यप्रतिम Adj. (f. आ) *mit Anderm nicht zu vergleichen* Naish. 2,82.

अनन्यविश्रम Adj. (f. आ) *keinen andern Ruhepunct habend* Naish. 1,11.

अनन्यव्यापार Adj. (f. आ) *mit nichts Anderm beschäftigt* Daçak. 80,15.

अनन्यशासन Adj. (f. आ) *unter keines Andern Befehlen stehend* Daçak. 3,14.

अनन्वग्भाव und अनन्ववज्ञय.

अनन्ववाय m. *das Nichtnachschleichen* Maitr. S. 1,10,20. 2,5,6. 3,2,4. 6,1.

अनन्वित Adj. *in keiner logischen Verbindung mit etwas Anderm stehend* Sâh. D. 9.

अनन्विष्यत् Adj. *nicht nachforschend nach* (Acc.) 120,20.

अनपक्रामुक.

अनपच्छादयमान Adj. *nicht geheim haltend* Âpast.

अनपजय्य Adj. *nicht abzuerobern* Tâṇḍja-Br. 11, 10,21.

अनपयात् Adj. *sich nicht entfernend* Harshaḱ. 107,4.

अनपह्नवन n. *das Nichtabhalten* Tâṇḍja-Br. 13, 10,14.

अनपिधान° *ohne dass ein Schutz dagegen wäre* Naish. 4,9.

अनपिमत्स्य Adj. *nicht Rede stehend* Kâṭh. 13,1.

अनपुंसक n. *kein Neutrum* P. 1,2,69. 2,4,4.

अनपेक्षमाण Adj. *keine Rücksicht nehmend auf* (Acc.) Ragh. 5,67.

अनभिगीत Adj. *nicht mit dem zweiten* Svara *beginnend und mit dem ersten endend* Saṁhitopan. 17,2.

अनभिघ्नत् Adj. *nicht darauf schlagend* Âpast. 2,22,13.

अनभिज्ञात Adj. *von dem man Nichts weiss.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 8,14.

अनभिधृक्षुवत् Adj. *nicht bezwingend* Maitr. S. 1,10,14.

अनभिनन्दत् Adj. *sich über Etwas nicht freuend* Tâṇḍja-Br. 5,9,3.

अनभिभव m. *das Nichtunterliegen* Bâdar. 3,4,35.

अनभिमुख Adj. (f. ई) *abgewandt* Mudrâr. 67,1 (109,2).

अनभियुक्त Adj. *sich um Etwas* (Loc.) *nicht kümmernd* Mudrâr. 68,3. 69,19 (112,3. 115,8).

अनभिरूप 3) *hässlich* Daçak. 54,6.

अनभिलक्षित Adj. *ungesehen, unbemerkt.*

अनभिसंधिपूर्व Adj. *unbeabsichtigt* Âpast.

अनभ्यवचारुक Adj. (f. आ) *nicht andringend gegen* (Acc.) Maitr. S. 3,8,7.

अनभ्यसूया f. = अनसूया Hemâdri 2,*a*,7,19.

अनभ्याकृतम् Adv. *ohne Unterbrechung, — Wiederholung* Âçv. Çr. 4,15,11.

अनर्क m. *etwas Anderes als die Sonne* Naish. 3,76.

अनर्गल, lies *ungehemmt, frei.*

अनर्चिस् Adj. *nicht flammend* Hemâdri 1,138,8.

अनर्थमय Adj. (f. ई) *unheilvoll* und zugleich *sinnlos* Naish. 4,107.

अनर्धार्धविभागभाज् Adj. *sich nicht halbiren lassend* Naish. 8,4.

2. अनल m. *ein Anderer als* Nala Naish. 3,77 (zugleich *Feuer*).

1. अनलता f. Nom. abstr. von अनल *Feuer* Naish. 5,63.

2. अनलता f. Nom. abstr. von 2. अनल ebend.

अनवकर्णित Adj. *nicht überhört, — in den Wind geschlagen* Kâd. II, 115,4.

अनवक्राम m. *das Nichtentfliehen* Maitr. S. 4,1,14.

2. अनवग्रह Adj. *ungehemmt* Mâlatîm. 24,7. Naish. 1,120.

अनवधानक Adj. *der die* Varṇa *verwechselt* (Sänger) S. S. S. 118.

अनवधि Naish. 2,60.

अनवन Adj. (f. ई) *nicht erquickend* Çiç. 6,37.

अनवपाद् m. *das Nichtdaruntergerathen* Tâṇḍja-Br. 4,5,12.

अनवर्ण Adj. (f. आ) *schön, prächtig* Taitt. Âr. 1,8,2.

अनवर्ति Adj. *nicht in Noth seiend* Tâṇḍja-Br. 7,9,21.

अनवलम्ब Adj. *keine Stütze —, keinen Halt bietend* Naish. 2,52.

अनवलम्बित Adj. *in keiner Beziehung zu Etwas stehend* Naish. 2,79.

अनवशेषम् Adv. *ohne dass ein Rest übrig bliebe* Âpast.

अनवेत Adj. *nicht abgelaufen* TS. 2,6,3,5.

अनवेष्ट Adj. *nicht durch Opfer abgewendet* Maitr. S. 1,10,11.

अनशनायुक Adj. (f. आ) *keinen Hunger leidend* Tâṇḍja-Br. 2,7,7. 13,6,3.

अनश्लील Adj, *anständig* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 2,*a*,18,1.

अनष्ट n. mit अनष्टम् *hast du Nichts verloren?* begrüsst man einen Vaiçja Âpast.

अनष्टद्रव्य Adj. *dem Nichts abhanden kommt.* Nom. abstr. °ता f. VP. 4,11,3.

अनसूयिन् Adj. = अनसूय 1). Nom. abstr. °यिता f. Hemâdri 2,*a*,6,5.

अनस्तंगत Adj. *nicht untergegangen* R. 5,3,41.

अनस्थक (!).

अनस्थिचित् Adj. *nicht wie Knochen geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अनस्थिमत् = अनस्थ Gaut. 22,21.

अनहंकृति Adj. *nicht der Meinung seiend, dass man Ich sei,* Bhâg. P. 11,9,30.

अनहंबुद्धि Adj. *ohne Hochmuth* MBh. 13,108,6.

अनाकाङ्क्ष्य n. *das Nichtfordern einer Ergänzung* P. 3,4,23.

अनाकाशीकरण n. *das Nichtveröffentlichen* Saṁhitopan. 36,5. 46,4.

अनाकृष्ट Adj. *nicht behäufelt* (Korn).

अनाक्रन्द Adj. (f. आ) *keinen Freund —, keinen Beschützer habend.*

अनाक्रम m. *das nicht über Einen Kommen* Maitr. S. 4,1,14.

अनाक्रमण n. *das Nichtbetreten* Ind. St. 13,472.

अनाक्रम्य Adj. *unerreichbar für* (Gen.) Kathâs. 72,337.

अनाक्रोश्य Adj. *den man nicht anfahren darf* Âpast.

अनागति f. *das Nichtkommen* Naish. 5,13.

अनागम m. *das Nichtwiederkommen* MBh. 3,107,20.

अनागमन n. dass. Pañkat. 89,8.

अनाग्रयण Adj. *ohne die Libation* Âgrajaṇa Mund. Up. 1,2,3.

अनाङ् Adj. *nicht das Thema betreffend* P. 1,1,63, Sch.

अनाचार्य m. *kein Lehrer* (mehr) Âpast.

अनाचार्यसंबन्ध m. *keine Beziehung von Schüler zu Lehrer* Âpast.

अनाच्छादित Adj. *nicht unter Dach seiend* Vaitân.

अनाज्यभोजन Adj. *wo es kein* Âǵja *zu essen giebt* Hemâdri 1,639,17.

अनात्मपरज्ञ Adj. *weder sich noch Andere kennend* Naish. 4,78.

अनात्म्य n. *Mangel an Selbstbeherrschung* Âpast.

अनात्यय m. Âpast. fehlerhaft für अनत्यय.

*अनाथकुटी und *अनाथसभा f. P. 2,4,24, Sch.

अनाथी Adv. 1) mit कर् *schutzlos machen* Nâgân. 70,5 (90,16). — 2) mit भू *schutzlos werden, verwaisen* Harshaḱ. 140,4.

अनादान n. *das Nichtempfangen* MBh. 3,32,10.

अनादि Adv. so v. a. *immerwährend* Naish. 6,102.

अनादिनिधन Adj. *ohne Anfang und Ende* Hemâdri 1,311,23.

अनादिमध्यान्त Adj. *ohne Anfang, Mitte und Ende* Ind. St. 15,290.

अनादेशन n. *Nichtangabe* Mahâbh. 2,311,*b*.

अनाधार Adj. *ohne Halt* Agni P. 3,7.

अनानम्य Adj. *nicht zu biegen* MBh. 1,185,9.

अनापन्नर् Nom. *der nicht theilhaftig wird* Çiç. 16,38.

अनाबाध, f. आ Hemâdri 1,507,15.

अनाभास Adj. *lichtlos* Kâr. 48 zu Mând. Up.

अनाभोग Adj. *aller Genüsse bar* Taitt. Âr. 1,8,5.

अनामा Hemâdri 2,*a*,51,20.

अनामिष Adj. *uneigennützig* MBh. 3,271,38.

अनामृष्ट Adj. *unberührt* Daçak. 74,16.

अनायम्य Adj. *nicht zu spannen* MBh. 1,6953. अनानम्य v. l.

अनारब्ध Adj. *nicht begonnen* Bâdar. 4,1,15.

अनारोप्य Adj. *nicht mit einer Sehne zu beziehen* Hariv. 4304.

अनार्यव n. *Unehrenhaftigkeit* Âpast. Vgl. आर्यव.

अनालक्ष्य Adj. *unsichtbar* Kathâs. 88,52.

अनालम्ब m. und °नता f. *Wüstheit des Kopfes* Sâh. D. 222.

अनालस्य Adj. *unverdrossen* Hemâdri 1,552,11.

अनालोक Adj. *finster, dunkel* MBh. 13,64,10.

अनावश्यकत्व n. *keine Unumgänglichkeit* Sâh. D. 123,14.

अनाविष्कुर्वत् Adj. *nicht kund thuend* Bâdar. 3,4,50.

अनाविःस्रगनुलेप Adj. *keine Kränze und keine Salbe zur Schau tragend* Âpast. 1,32,5.

अनावृत 2) °वृतार्गल Adj. so v. a. *unverschlossen* MBh. 3,3,37.

अनाश Adj. (f. आ) *aller Erwartungen baar.* आशामनाशां कर् *allen E. entsagen* Spr. 7078. Vgl. निराश.

अनाश्रमधर्मिन् Adj. *seinem* Âçrama *untreu* Prab. 97,4.

अनाश्रव Adj. (f. आ) *ungehorsam,* mit Gen. Ragh. 19,49. Naish. 6,88.

अनास्रवाख्य Adj. *nicht Liqueur heissend* Kumâras. 1,31.

अनासित Adj. *dem man nicht obliegt* R. 2,71,35. अनाशित v. l.

अनास्थित Adj. *nicht eingenommen* (Platz) Bhâg. P. 4,12,26.

अनास्माक Adj. *nicht unser* AV. 19,57,5.

अनास्वाद्य Adj. *nicht schmackhaft* (übertr.) Sâh. D. 117,4. Nom. abstr. °त्व n. 6.

अनाकृनस्य Adj. *nicht schamlos, züchtig* (Kleid) Çâṅkh. Gṛhj. 2,1.

अनाकृत Adj. *nicht aufgefordert. — eingeladen.*

अनिङ्गन Adj. *unbeweglich.*

अनिचित Adj. *nicht besäet mit* (Instr.) MBh. 3,21,7.

अनिच्छ Adj. *keine Wünsche habend* MBh. 12,237,36.

अनिट Adj. *nicht das Wort* इट् *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 6,9,23.

अनितिपर् Adj. *worauf kein* इति *folgt* P. 1,4,62.

अनिधन Adj. *ohne den* निधन *genannten Schlusssatz* Tâṇḍja-Br. 7,3,5. 12.

अनिबद्ध 4) *in seinen Theilen unzusammenhängend* (Musikstück) S. S. S. 120.

1. अनिमित्त n. *schlechtes Vorzeichen* Mṛkkh. 129,14.

2. अनिमेष 1) f. आ Naish. 5,19.

अनिमसित Adj. *nicht eingeschrumpft* Çat. Br. 2,1,4,27.

अनियुक्त Adj. *durch Metrum und Tact nicht beschränkt* S. S. S. 121. 138 (अनिर्युक्त).

अनिराकरण 2) *das Nichtvergessen* Pâr. Gṛhj. 3,16,1.

अनिराकरिष्णु Adj. *nicht vergesslich* Pâr. Gṛh. 2,4,3.

अनिराकृतिन् Adj. *der das Gelernte nicht vergessen hat* Âçv. Çr. 8,14,1.

अनिरुक्त, streiche 1).

अनिरुद्धक m. = अनिरुद्ध 2) *a*) Agni-P. 25,1.

अनिरुद्धभट्ट m. N. pr. eines Autors Pischel, de Gr. pr. 17.

अनिरुद्धमय Adj. Aniruddha *darstellend* Agni-P. 37,10.

अनिर्दाह m. *Nichtverbrennung* Maitr. S. 3,3,3.

अनिर्दाह्यक Adj. *nicht verbrennend, — versengend* Maitr. S. 1,4,8.

अनिर्भुग्न Adj. (f. आ) *wobei man die Hände auf die Kniee legt* Saṁhitopan. 9,3. 10,1. 12,17.

अनिर्भेद m. *das Nichtverrathen* Daçak. 72,10.

अनिर्मार्ग m. *Nichtverwischung* Maitr. S. 1,8,5. 2,3,1.

अनिर्मुक्त Adj. *nicht befreit von* (Abl.) MBh. 1,120,16.

अनिर्युक्त s. अनियुक्त.

अनिर्वृत Adj. *nicht froh, traurig* Naish. 4,87.

अनिवृत्त 1) auch *nicht abstehend von* (Abl.), — *aufgebend, — vernachlässigend* Hemâdri 1,25,13.

अनिश्चित Adj. *unbestimmt, ungewiss.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 12,18.

अनिष्कृत Adj. *ungesühnt* M. 11,53.

अनिष्टसोम Adj. *der kein Soma-Opfer dargebracht hat* Vaitân.

अनिसृष्ट Adj. *nicht ermächtigt* MBh. 3,215,7.

अनीकत्व n. Nom. abstr. zu अनीक 1) Maitr. S. 1,10,14.

अनीक्षा f. *das Nichtsehen, nicht zu Gesicht Be-*

kommen Naish. 6,43.

अनीदृश् Adj. *nicht gleichkommend, nachstehend* Naish. 1,61.

अनीह् Adj. 1) *sich nicht anstrengend, unthätig* MBh. 3,32,40. — 2) *ohne Bemühung erlangt* MBh. 3, 2,48.

अनीहमान Adj. *Nichts verlangend* Jâgñ. 2,116.

अनुकम्पित m. *Mitleiden, Mitgefühl.*

अनुकर्षण 2) *c) das Spannen* (eines Bogens) R. Gorr. 1,69,10.

अनुकार् 1) auch *nachzuahmen verstehend* S. S. S. 118.

अनुकारानुकारिन् Adj. *gleichend*, mit Gen. Hemâdri 2,*a*,88,7.

अनुकूलकारिन् Adj. *Liebes erweisend* Çâk. ed. Pisch. 61,1.

अनुक्ति f. *Verschweigung* Sâh. D. 688.

अनुक्रोशिन् Adj. *sympathisch* (Person) Âçv. Çr. 8,14,1. 16.

*अनुखड्गम् Adv. gaṇa परिमुखादि in der Kâç.

अनुग्रहीतर् Nom. ag. *Förderer, beitragend zu Etwas* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,38.

अनुच्च Adj. *niedrig* (Geschlecht) Râgat. 5,479.

अनुच्छास्त्रवर्तिन् Adj. *die Gesetze nicht übertretend.*

अनुच्छित्ति f. *Unzerstörbarkeit* Kap. 6,13.

अनुच्छ्वसमान Adj. *nicht athmend* R. 1,65,8.

अनुच्छ्वास m. *das Nichtathmen* R. 1,65,7.

अनुच्यमान Adj. *nicht gesagt, — angegeben werdend* Karmapr. 15,1.

अनुज्ञापन n. *das Sichverabschieden* Ind. St. 15,441.

अनुज्येष्ठम् Maitr. S. 1,8,4.

अनुतापक Adj. (f. °पिका) *Jmd* (Acc.) *Reue verursachend* Naish. 6,96.

अनुतोदन n. *das Nachstossen, häufiges Wiederholen* Comm. zu Târṇḍja-Br. 12,10,11.

अनुतोदवत् Adj. von अनुतोद Târṇḍja-Br. 10,6,4.

अनुत्कीर्ण Adj. *nicht ausgehöhlt.*

अनुत्खात n. *kein unebener Boden* Çâk. 192, v. l.

1. अनुत्तर n. *eine mangelhafte Antwort in einem Process* Kâtj. in Mit. 16. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

2. अनुत्तर 1) *e) mit keiner Stipulation verbunden* Nâr. 1,5.

अनुत्तरंग Adj. *nicht wogend* Kumâras. 3,48.

अनुत्तरप्रकाशपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 436.

अनुत्थित Adj. (f. आ) *nicht aufgestanden* (Wöchnerin) Âpast.

अनुत्साहिन् Adj. *willenlos.* °नी मति: *Indolenz in Bezug auf* (Loc.) Kathâs. 72,118.

अनुत्सृष्ट auch *nicht ausgesetzt, unausgesetzt gefeiert* Târṇḍja-Br. 5,10,2. 3.

अनुदक n. *Nichtwasser, das Trockene* MBh. 12, 68,11.

अनुदय m. *Nichtaufgang* MBh. 12,68,10.

°अनुदेशक Adj. *zeigend, weisend* Hemâdri 2,*a*,23,14.

अनुद्गव m. *das Nichthervortreten* Kap. 1,11.

अनुद्भासिन् Adj. *nicht glänzend* Âpast. 1,30,12, v. l.

अनुद्भिन्न Adj. *nicht zu Tage getreten* Kâvjâd. 2,264.

अनुद्भिक्त Adj. *nicht überschüssig, nirgends ein Uebermaass zeigend.*

अनुद्यायिन् Adj. *Vieles vermissend* Maitr. S. 1, 8,4. 5.

अनुनायक Adj. (f. °यिका) *versöhnend* Çiç. 6,7.

अनुन्मत्त Adj. *nicht verrückt* Daçak. 75,9.

अनुन्माद् Maitr. S. 3,1,10 (nicht 2).

अनुन्मुक्त Adj. *nicht befreit* Maitr. S. 3,7,8. 9,7.

अनुपकरणीय Adj. *dem kein Dienst zu erweisen ist von* (Gen.) Ind. St. 15,329.

अनुपकुर्वाण Adj. *keinen Dienst —, keine Gefälligkeit erweisend.*

अनुपक्रमणीय, °क्रम्य und °क्राम्य Adj. *nicht zu behandeln, — heilbar.*

अनुपगम m. *das Nichtkommen* Naish. 5,25.

अनुपगृहीत Adj. *unverändert* Saṁhitopan. 17,4.

अनुपदेश m. *keine Anweisung* Kap. 1,9.

अनुपदेष्टव्य Adj. *nicht anzugeben, — mitzutheilen* Mâlatîm. 38,5 (93,2).

अनुपधि Adj. *bedingungslos* Burn. Intr. 590. fgg.

अनुपनघ Adj. *sich nicht verneigend* und zugleich *nicht zur Hand seiend.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,22.

अनुपनीत Adj. *nicht in die Lehre aufgenommen* Kâvjâd. 3,178.

अनुपन्यास m. *Nichtbeifügung* P. 3,3,154, Sch.

अनुपपत्ति Adj. *nicht zutreffend, unstatthaft, unmöglich* Spr. 6005.

अनुपपत्तिमत् Adj. dass. Naish. 4,110.

अनुपपन्न, Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 4,2,20.

अनुपयोग m. *Nichtverwendung* Hemâdri 1,327,5.

अनुपराग Adj. *nicht unter dem Einfluss irgend einer Leidenschaft stehend* MBh. 5,129,32.

अनुपर्वत m. *Vorberge* Hemâdri 1,315,17.

अनुपलक्ष्य Adj. *nicht erkennbar* Naish. 4,26.

अनुपलक्ष्यमाण Adj. *unbemerkt* Ind. St. 15,273.

अनुपलब्धिसम Z. 1 lies *auf die.*

अनुपविष्ट Adj. *nicht sitzend* Hemâdri 1,253,16.

अनुपवीत Adj. *nicht mit der heiligen Schnur behängt* Hemâdri 2,*a*,38,19.

अनुपशय m. *keine Vorliebe für Etwas* Karaka 3,8.

अनुपश्रुति f. *das Nichthören* Bhâg. P. 10,42,29.

अनुपसर्ग m. *keine Praeposition.* Nom. abstr. °त्व n. Sch. zu P. 1,4,90. 94.

अनुपस्कृत Adj. 1) *unbearbeitet, nicht präparirt, im natürlichen Zustande sich befindend.* — 2) *schlicht, einfach.* — 3) *nicht versehen mit* (Instr.). — 4) *uneigennützig.*

अनुपह्वयमान.

अनुपात्यय n. *Nichtversäumniss, Nichtvernachlässigung* P. 3,3,38.

अनुपादेय Adj. *nicht anzunehmen, — zu beherzigen.* Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 118,10.

अनुपाध्याय m. *kein Lehrer* MBh. 14,88,26.

अनुपाय, °येन so v. a. *zwecklos* MBh. 12,88,13.

अनुपायिन् Adj. *das Ziel nicht erreichend, verhallend* (Laut) Weber, Râmat. 336.

अनुपालभ्य Adj. *nicht zu tadeln* Kâm. Nitis. 11,39.

अनुपेक्षण n. *das Nichtunbeachtetlassen* Mudrâr. (n. A.) 120,3.

अनुपेत Adj. *nicht die Beistimmung von* (Instr.) *habend.* Nom. abstr. °त्व n. Kull. zu M. 3,127.

अनुप्रदान m. *darauf folgende Spenden* Âpast.

अनुबन्धिका f. *ungünstiges Symptom, Todesanzeichen* Harshak. 124,4.

अनुबन्ध्य 3) *primär, natürlich, günstig* (Krankheitssymptom) Karaka 3,6.

अनुबिम्ब m. n. Naish. 8,46.

अनुबिम्बित Adj. *wiedergespiegelt* Naish. 2,79.

अनुमत्तर् TBr. 3,10,1,3. 9,7. 10,3.

अनुमास° Adv. *allmonatlich* Naish. 8,37.

अनुयाज्यवत् Maitr. S. 3,7,2.

अनुयायिन् 1) Nom. abstr. °यित्व n. Kull. zu M. 9,109.

अनुयोज्य 3) *der Kritik unterliegend* Karaka 3,8.

अनुरणन n. *das Nachtönen* S. S. S. 21. 22.

अनुराधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

अनुरात्र् Maitr. S. 2,8,8.

अनुत्वण, Nom. abstr. °ता f. Vâmana 3,2,4.

अनुल्लङ्घनीय Adj. *nicht zu übertreten* Pañkat. 247,19.

अनुवा f. *das Nachwehen* TS. 3,5,2,3. 4,4,1,1. Vgl. अन्वा.

अनुवाक्य n. *Wiederholung* Âpast. 1,11,6.

अनुविलेपन n. *Salbe* Hemâdri 1,155,6 fehlerhaft; vgl. MBh. 13,57,38.

*अनुविष्णु Adv. *nach* Vishṇu Laghuk. 972.

अनुवृत् Maitr. S. 2,8,8.

अनुवृत्ति 7) *Dienst* Hemâdri 1,42,8. 11.

अनुव्रजन Hemâdri 1,476,7.

अनुशंसन n. *nachfolgendes Hersagen* Comm. zu Târṇḍja-Br. 4,9,13.

अनुशयिन् 4) *gleichgültig gegen Alles* Kap. 3,125.

अनुशंसे Dat. Inf. etwa *mit einzustimmen* ṚV. 5,30,2.

अनुष्टुब्बृहत्यनुष्टुब्गर्भ Adj. *die Anushṭubh zum Metrum habend* Maitr. S. 2,3,3.

अनुष्ठान 1) auch *das Jmd* (Gen.) *zu Diensten Stehen* MBh. 13,33,2.

अनुसंतति Maitr. S. 2,4,5.

अनुस्तनित n. *anhaltender Donner* Âpast.

अनूढता f. *das Nichtverheirathetsein einer Frau mit* (im Comp. vorangehend) Naish. 3,46.

अनूत्सर्ग m. angeblich = अनुत्सर्ग *Nichteinstellung* Âpast.

अनूद्देश auch *hinterherfolgende Angabe* Kâvjâd. 3,144.

अनूद्वासिन् Adj. angeblich = अनुद्वासिन् Âpast.

अनूपरेखा und अनूपवती f. N. pr. zweier Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनूर्जित Adj. *nicht vollkräftig, matt* Kâvjâd. 1,71.

अनूर्ध्वकर्मन् n. und °क्रिया f. *keine Handlung nach oben* P. 1,3,24 und Sch.

अनूर्ध्वजानु Adj. *die Kniee nicht in die Höhe richtend* Çâṅkh. Gṛhj. 1,10.

अनूषर, f. आ Hemâdri 1,507,15. 650,19.

1. अनूक m. *keine Veränderung, — Modification.*

2. अनूक Adj. *nicht lange überlegend, kein Bedenken tragend.*

अनूक्ष्य.

2. अनूक्ष्य Adj. *nicht zu verändern, — modificiren* Âçv. Çr. 3,2,20.

अनृचम् Maitr. S. 3,3,5.

अनृणी Adv. mit भू *sich von einer Schuld befreien* Pañkad.

अनृतपश्यु Maitr. S. 1,10,12.

अनृतसंगर Adj. *eine Zusage nicht haltend* Âpast. 1,19,16 (°संकर Text und Comm.).

अनृतु Adv. *zu unrechter Zeit* Maitr. S. 3,6,7.

अनृषभ Adj. *ohne Männchen* Tâṇḍja-Br. 13,5,18. 10,11. 15,3,17.

अनेकधृत् Adj. Beiw. Rudra-Çiva's Hemâdri 1,206,1.

अनेकाग्र Adj. (f. आ) *keine Aufmerksamkeit auf Etwas wendend.*

अनेकान्त auch *kein Bestandtheil* Paribh. 4.

अनेकार्थकैरवकौमुदी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 702.

अनेजत् Adj. *sich nicht bewegend* Bhâg. P. 7,3,32.

*अनेष (Nom. °स्) *nicht dieser hier* P. 6,1,132, Sch.

अनैन्दव Adj. *nicht vom Monde kommend* Bâlar. 53,20.

अनैरंमद् Adj. *nicht von Wetterleuchten kommend* Bâlar. 53,19.

अनैश्वारिक Adj. *nicht ablenkend, — zerstreuend* Âpast.

अनैषध m. *ein Anderer als* Nala Naish. 3,79.

अनोकशायिन् Adj. *nicht in einem Hause schlafend* MBh. 1,91,5.

अनौचिती f. *ungebührliches Benehmen* Naish. 3,97.

अनौपम (Hemâdri 1,368,22) und अनौपम्य Adj. *mit Nichts zu vergleichen.*

अनौपपत्तिक Adj. *unangemessen.* Instr. in der Bed. eines Adv. Naish. 5,115.

अनौपाधिक Adj. *uneigennützig.*

अनौशीर Adj. *ohne* Auçîra-*Salbe.*

अन्तःकोटरपुष्पी Karaka 1,1.

अन्तःकरण 1) Adj. (f. ई) Hemâdri 1,514,9.

अन्तर्दीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,23.

अन्तर्नामन् Adj. *das Ende bezeichnend* Tâṇḍja-Br. 5,9,4. 5.

अन्तर्प्लुत Adj. *am Ende mit dem* Pluta *gesprochen* Vaitân.

अन्तर्क्रीडा f. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

अन्तरा 1) *a*) wiederholt Daçak. 56,8.

अन्तरात्मक.

अन्तरात्मन् Maitr. S. 1,9,3.

अन्तरान्तरतस् Adv. *je dazwischen* Hemâdri 1, 329,21.

अन्तरित Adj. (f. आ) Tâṇḍja-Br. 1,3,2 fehlerhaft für आन्त°.

अन्तरिति Maitr. S. 3,10,1.

अन्तरीप Naish. 7,73. °नगर Ind. St. 15,343.

अन्तरीय Gobh. 1,2,21.

°अन्तर्गण m. *ein* (im Gaṇa —) *enthaltener* Gaṇa Sch. zu P. 1,1,74. 3,1,55.

अन्तर्जाता Adj. f. *trächtig* Hemâdri 1,447,23. 448,3.

अन्तर्जानु 2) *mit den Händen zwischen den Knieen* Hemâdri 1,100,11.

अन्तर्जानुकर Adj. = अन्तर्जानु 1) Hemâdri 1,94,15.

अन्तर्भाव m. *das Verschwinden.* °वं गम् *verschwinden* Daçak. 38,14.

अन्तर्मन्दिर n. *Gynaeceum* Daçak. 38,18.

अन्तर्मांस Adj. *mit der Fleischseite nach innen gekehrt* Hemâdri 1,703,9.

अन्तर्मुख n. *das Innere des Mundes* Vâmana S. 23, Z. 2.

अन्तर्यामीय Adj. *zum* Antarjâma *gehörig* Vaitân.

अन्तर्लोम Maitr. S. 3,6,6.

अन्तःश्वास m. *eine best. Krankheit der Athmungsorgane* Agni-P. 31,20.

अन्तःसामिक Adj. *innerhalb eines* Sâman *erscheinend* Saṁhitopan. 27,2.

अन्त्यपत् zu streichen.

अन्त्रकूजन n. *Kollern im Leibe.*

अन्त्रवृद्धिमत् Adj. *einen Leistenbruch habend* Hemâdri 1,732,12.

अन्त्रापीडप्रकर्षिन् Adj. *heftiges Leibkneifen habend* MBh. 6,39,17.

अन्धंकरण Naish. 1,87. 8,28.

अन्धस्वत् Adj. *das Wort* अन्धस् *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 12,3,3.

अन्त्रव्रणशूल n. *eine Form der Kolik* Bhâvapr. 3, 10. Çâṅg. Saṁh. 1,7,34. Wise 347.

अन्नपत्य.

अन्नपर्यायम् (wohl so zu lesen st. °पर्याय) Adv. *so dass alle Speisen der Reihe nach umgehen* Pâr. Gṛhj. 1,19,13.

अन्नप्राशनक n. = अन्नप्राशन Hemâdri 1,231,1.

अन्नकार Adj. *Speise enthaltend* Hemâdri 2,*a*,108,7.

अन्नाशन n. = अन्नप्राशन Agni-P. 32,3.

अन्यतरतोऽतिरात्र Adj. *nur von einer Seite einen* Atirâtra *habend* Vaitân.

अन्यत्रकरण m. *der Sohn eines Buhlen* Çâṅkh. Gṛhj. 3,13.

अन्यपर Adj. *zu etwas Anderm dienend.* Nom. °त्व n. Kap. 5,64.

अन्योऽन्याश्रय, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,14.

अन्वक्तरम् Adv. *je nach dem Laut* Saṁhitopan. 25,3.

अन्वारम्भणीयदेवता f. *eine Gottheit der Eingangsceremonie* Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

अन्वेतवे Dat. Inf. *einzuholen* ṚV. 7,33,8.

अपकर्षसम Z. 2 lies *folglich.*

अपकल्मष, f. आ Râǵat. 2,55.

अपकारक Adj. *Jmd Schaden zufügend, wehe thuend* Naish. 9,14.

अपक्रान्त n. *das Hinwegschreiten* und Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 5,8,3.

अपक्रान्ति.

अपक्षपात m. *Unparteilichkeit* Ind. St. 15,277.

अपगृह्य Adj. *ausser dem Hause befindlich* Çâṅkh. Gṛhj. 5,2. उपगोह्य Pâr. Gṛhj.

1. अपघन Naish. 8,11.

अपचायिन्, वृद्धापचायित्व n. (so zu lesen) MBh. 14,2198.

अपतनीय Adj. *nicht zu Fall bringend, — zum Verlust der Kaste führend* Âpast.

अपतन्त्र n. = अपतन्त्रक Hemâdri 1,709,6.16. °त्रिन् Adj. *daran leidend* 707,22.

अपतरम्.

अपत्यद् n. *die Frucht der* Apatjadâ Karaka 6,25.

अपत्रपिष्णु Naish. 3,111.

अपदर्प Adj. (f. आ) *frei von Selbstüberschätzung* Naish. 1,31.

अपदान्त m. *nicht der Auslaut eines Wortes* P. 8,3,24.

अपदान्तस्थ Adj. *nicht am Ende eines Wortes stehend* P. 8,3,24, Sch.

अपदृष्टि f. *ein Blick des Missfallens* Naish. 5,120.

अ॒पद्यमान Adj. *nicht fallend* TS. 4,1,6,3.

अपनिद्ध auch *sich sträubend* (Härchen am Körper) Naish. 6,78.

अपनिद्धत्‌ Adj. *sich öffnend* Naish. 6,101.

अपनुत्ति f. *Vertreibung, Verscheuchung* Tândja-Br. 12,4,10. Vaitân.

अपनेय auch *zurückzunehmen* Nâr. 4,51.

अपभाषण n. *ungrammatische, falsche Ausdrucksweise* Kâvjâd. 3,151.

अपमार्जनक Adj. = अपमार्जन 1) Agni-P. 31,48.

*अपरकाय m. *Hinterkörper* Laghuk. 993.

अपरागत Adj. *nicht weggegangen* Tândja-Br. 1,5,17.

अपराज्ञित 3) *h) ein best. Backstein* Maitr. S. 2, 8,14. — *i)* N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15. — *k)* Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 47. — 4) *b) ein best. Spruch* Varâh. Jogaj. 8,6.

अपरादित्य m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,192.

अपराद्धर्‌ Nom. ag. *eines Vergehens schuldig* Çiç. 10,14.

अपराद्धिषु Naish. 3,70.

अ॒परापात m. *das Nichtverstreichen* Maitr. S. 3,6,7.

अपराबाध Adj. *wobei einem Andern kein Leid geschieht* Hemâdri 1,15,3.

अपरावाप m. *Nichtzerstreuung* Maitr. S. 1,4,2.

अपरिक्षीणशक्ति Adj. *von ungeschwächter Kraft.* Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 44,5.

अपरिगृहीत Adj. 1) *nicht eingepfercht* Tândja-Br. 6,8,10. — 2) *von Niemand in Besitz genommen, N. gehörend* Âpast.

2. अपरिग्रह 3) *Niemand gehörend* Hemâdri 1,446,18.

अपरिच्छेद्य Adj. *nicht genauer zu bestimmen.*

अपरिजीर्ण Adj. *unverdaut* Suçr. 2,188,2.

अपरिनिर्मित Adj. *nicht geschaffen.* Vishṇu Vishṇus. 98,50.

अपरिनिर्वाण Adj. *nicht ganz zu Ende gegangen* (Tag).

अपरिभूताज्ञ Adj. *dessen Befehle beachtet werden* Mudrâr. 67,11 (110,5).

अपरिमितकृत्वस्‌ Adv. *unzählige Male* Taitt. Âr. 4,28,1.

अपरिश्रान्त Adj. *unermüdet, unermüdlich.*

अपरिश्रित n. *kein eingeschlossener Platz* Tândja-Br. 6,8,10.

अपरिक्षित Adj. = परिषेचनकृत (Nîlak.) MBh. 13,104,90, v. l.

अपरिक्षीयमाण Adj. *nicht mangelnd* 41,21.

अपरिज्ञित Adj. *unbekannt* R. 5,81,7. Spr. 543.

अ॒परीत्त (अ॒परित्त Hdschrr.) Adj. *nicht übergeben* Maitr. S. 3,1,8.

अपरेर्यु॒स्‌ Maitr. S. 3,7,8.

*अपरेषुकाषशमी f. N. pr. Kâç. zu P. 2,1,50.

अपरे॒र्धुक.

अपरोपतापिन्‌ Adj. *Andern keinen Schmerz bereitend.* Nom. abstr. °पिता f. Hemâdri 2,*a*, 18,1.

अपर्वेषित und अपर्वेष्ट Adj. *nicht gesucht* Saddh. P. 4,31,*b*. 7,*b*.

अपर्वभङ्गनिपुण richtig. अपर्वभङ्ग m. *das Brechen* (intrans.) *an einer Stelle, wo kein Gelenk ist,* d. h. das *Brechen* im Gegensatz zum *Biegen;* vgl. अथापर्वणि भज्येत न नमेतेक्ष कस्य चित्‌ MBh. 12,133,10.

अपलपन n. *das Schmeicheln* Mudrâr. (n. A.) 102,3.

अपलपनीय Adj. *zu läugnen, — verneinen* Kap. 5,128.

अपलायिन्‌ Adj. *nicht fliehend.*

अपविद्धि f. *Verwerfung* Karaka 1,26.

अपव्यवस्थ Adj. *schwankend, bald so bald anders seiend* Naish. 6,106.

अपशब्दनिराकरण n. Titel eines gramm. Werkes Bühler, Rep. No. 271.

अपशालीन Adj. *nicht verlegen.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,18.

अपश्रम Adj. *unermüdlich* Naish. 7,41.

अपस्कन्द Adj. *wegschnellend* AV. Paipp. 2,5,4.

अपस्वर Adj. *einen falschen Ton singend* S. S. S. 117.

अपहस्तक Adj. *handlos* Çâṅkh. Grhj. 2,12. 6,1.

अपहार्य Adj. *dem Etwas* (Acc.) *wegzunehmen ist* Âpast.

अपाङ्क्तव 4) R. Gorr. 2,24,12.

अ॒पाकर्तो॒स्‌ Maitr. S. 1,4,5.

अपाटित Adj. *nicht gespalten* Hemâdri 2,*a*,75,19.

अपापक्व Adj. = अपाप Naish. 4,62.

अपापरोगिन्‌ Adj. *mit keiner bösen Krankheit behaftet* Hemâdri 1,14,16.

अ॒पामंभविषु.

अपामित्य n. *Aequivalent* Maitr. S. 1,10,2.

अपार्थय्‌, °यति *unnütz machen* Naish. 9,80.

अपास in दुरपास.

अपासु Adj. *entseelt* Naish. 4,46.

अपिङ्गाक्ष Adj. (f. ई) *nicht gelbäugig* Hemâdri 1, 681,17.

अपिन्वमान Adj. *nicht mehr tropfend* Çâṅkh. Grhj. 6,3.

अपिपासित Adj. *keinen Durst empfindend* Saṃhitopan. 42,6.

अ॒पिशं॒सस्‌ Maitr. S. 4,13,1.

अ॒पिकृति.

अपुत्र्यपशव्य Adj. (f. आ) *für Söhne und Vieh nicht dienlich* Saṃhitopan. 8,7.

अ॒पुनराभाव m. *das Nichtwiedererscheinen* Maitr. S. 3,8,1.

अपुनर्भव Adj. (f. आ) *ohne Wiedergeburt* Hemâdri 1,215,5.

अपुरस्कृत Adj. *hintangesetzt* Naish. 2,20.

अपुरुषार्थ m. *nicht das Ziel des Menschen, — der Seele* Kap. 1,47. 82. 5,78.

अपुष्कल Adj. auch *inhaltsleer, nichtssagend* Harshak. 138,7.

अ॒पूतभृत्‌ m. *kein* Pûtabhṛt Maitr. S. 2,11,5.

अपूर्व 1) *b)* Z. 3 lies प्रज्ञापतेस्तनूः. — *c) früher nicht verheirathet* Âpast.

अपृथग्धर्मचरण Adj. *in Bezug auf Pflicht und Lebenswandel nicht seinen eigenen Weg gehend* Agni-P. 18,23.

अपृष्ठ n. *kein richtiges* Pṛshṭha Tândja-Br. 5,2,4.

अपेानस्तीय Maitr. S. 2,3,3.

अपौरुषेय, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,41. 48.

अपौर्णमास Adj. *ohne Vollmondsfeier* Mund. Up. 1,2,3.

अप्तुमँत्त्व.

अप्रकाशित Adj. *nicht offenbar gemacht* Çiç. 10,15.

अप्रकृतिस्थ Adj. (f. आ) = अप्रकृति Hemâdri 1,680,1.

अप्रचोदित Adj. *nicht angekündigt.*

अ॒प्रज्ञनिषु.

अ॒प्रज्ञात TS. 6,3,4,8.

अप्रज्ञान n. *Unkenntniss* Vaitân.

अप्रणामित Adj. *nicht mit dem zweiten Svara beginnend und dem dritten endend* Saṃhitopan. 17,3.

अप्रतिकृष्यमाण Adj. *nicht ärztlich behandelt werdend* (Krankheit).

अप्रतिगृहीत Adj. *nicht angenommen* Tândja-Br. 13,7,12. 13.

अप्रतिग्राहिन्‌ Adj. *Nichts annehmend.*

अप्रतिनन्दत्‌ Adj. *Nichts wissen wollend von* (Acc.) MBh. 3,60,8.

अ॒प्रतिनोद Maitr. S. 3,3,8. 6,6.

2. अप्रतिपत्ति Adj. *verblüfft, rathlos* Harshak. 131,20.

1. अप्रतिबन्ध m. *Ungehemmtheit.*

2. अप्रतिबन्ध Adj. *ungehemmt.*

अप्रतिभ Adj. *unwiderstehlich* Daçak. 4,11.

अप्रतिरथ 3) अ॒प्रतिरथत्व.

अप्रतिरुद्ध Adj. *ungehemmt.*

अप्रतिलोमयत्‌ Adj. *sich nicht widersetzend.* वा-

चा so v. a. *nicht widersprechend* Âpast.

अप्रतिविधान n. *das Nichttreffen von Maassregeln* Mudrâr. 70,21 (117,13). Am Anf. eines Comp. *ohne alles Hinzuthun* Çiç. 10,37.

अप्रतिषिक्त und अप्रतिषेक्य.

अप्रतिष्ठा f. *Unbestand* TBr. 1,2,5,1.

अप्रतिष्ठायुक.

अप्रतिहृत Adj. *nicht vom* Pratihartar *unterbrochen* Tândja-Br. 7,1,4.

अप्रत्त Adj. *nicht zurückgegeben* Tândja-Br. 6,10,18.

अप्रत्राम m. *das Nichterzittern* Tândja-Br. 6,7,10. 18.

अप्रथमयज्ञ m. *nicht das erste Opfer* Vaitân.

अप्रदुष्ट Adj. *nicht verdorben* (moralisch) Jâgñ. 3,269.

अप्रधान Adj. (f. आ) Hemâdri 1,514,20.

अप्रपूजित Adj. *nicht hoch geehrt* Hemâdri 1,689,2.

अप्रयुक्त Adj. *nicht in Gebrauch genommen* Maitr. S. 1,9,7.

अप्रयोग auch *Nichtanwendung* Tândja-Br. 8,9,21.

अप्रलय° *ohne dass die Welt zu Grunde ginge* Ragh. 10,35.

अप्रवेदित Adj. *nicht angekündigt* Âpast.

अप्रसन्न 3) *unversöhnt, grollend auf* (Loc.) Çiç. 10,14.

अप्रस्रंस m. *das Nichthinfallen.*

अप्रक्षावरी.

अप्राकृत auch *nicht in normalem Zustande sich befindend* Hemâdri 1,19,5. 11.

अप्राण m. *kein Lebenshauch* Maitrjup. 6,19.

अप्राप्तवत् Adj. *nicht erlangt habend* MBh. 14, 90,31.

अप्राप्ति f. *das Nichterreichen* Kap. 5,104.

अप्रायश्चित्त Adj. *ohne Sühne* Âpast.

अप्रास्ताविक Adj. (f. ई) *zur Unzeit vorgebracht* Mâlatîm. (1876) 93,1.

अप्रियंकर Adj. (f. ई) *Unliebes erweisend* Agni-P. 6,24.

अप्रीतिकृत् Adj. = अप्रियकर Hemâdri 1,552,21.

अप्लोष m. *Nichtverbrennung* Naish. 7,25.

अप्सराय्, Partic. f. °यिता Naish. 1,115.

अप्सव्य.

अप्सुषदस् n. *Sitz in den Wassern* Maitr. S. 2,7,15.

अबद्ध 1) auch *ungezügelt.* मनस् TS. 3,1,1,2.

अबलिष्ठ Adj. *überaus schwach* Tândja-Br. 7,3,18.

अबकुपाद् Adj. *nicht vielfüssig* (Sitz) Âpast.

अबाधमान Adj. *nicht hemmend* Naish. 6,54.

अबान्धवकृत Adj. *nicht durch die Angehörigen bewirkt* Çâk. 92.

अबिभत् Adj. *nicht ernährend* MBh. 12,10,22.

अब्ज 4) f. आ N. pr. einer Tochter Bhârgava's VP.^{2} 3,238.

अब्जाक्ष n. *Lotusblüthe* Agni-P. 29,12.

अब्जनाभक m. = अब्जनाभ Agni-P. 30,1.

अब्जभू m. Bein. Brahman's Daçak. 30,18.

अब्जयोनि Hemâdri 1,789,21.

अब्रह्मवर्चसिन् Adj. *kein hervorragender Geistlicher* Maitr. S. 3,6,5.

1. अब्राह्मण 1) auch so v. a. *kein ächter Brahman* Hemâdri 1,28,3. fgg.

अभक्षणीय Adj. *ungeniessbar* Tândja-Br. 9,9,9.

1. अभय 2) *b*) eines Sohnes des Idhmagihva Bhâg. P. 5,20,2. 3. Das Kind Dharma's ist eine Personification von 4) *a*), also n. Bhâg. P. 4,1,50. — 3) *c*) N. pr. eines Flusses in Krauñkadvîpa Bhâg. P. 5,20,22. — 4) *c*) hierher vielleicht Hemâdri 1,725, 18. 727,4. 790,19. 2,*a*,81,14. 82,1.2. 84,5. 99,3. — *d*) N. pr. des von Abhaja beherrschten Varsha in Plakshadvîpa Bhâg. P. 5,20,3.

अभयप्रदानसार Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 409.

अभर्तृक Adj. *keinen Ernährer habend* Bṛhasp. im Comm. zu Âpast. 2,27,3.

अभवदीय Adj. *nicht dir (dem Herrn) gehörig* Daçak. 40,6.

अभस्मीकरण Adj. *nicht in Asche verwandelnd,* so v. a. *wobei man nicht verbrennt* Harshak. 126,2.

अभाग, f. आ Tândja-Br. 6,7,5.

अभावग्रन्थव्याख्या f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 703.

अभिक auch *verliebt* Naish. 4,5. 7,19.

अभिकर्णकूपम् Adv. *in den Gehörgang* Naish. 7,62.

अभिक्रान्त n. *das Hinzuschreiten* und Name eines Sâman Tândja-Br. 5,8,3.

अभिग्रहीतर्.

अभिघात 3) fehlerhaft für अभिवात.

अभिज्ञानितोस् liesse sich anders fassen, wenn man ईश्वर: dazu ergänzte.

अभिज्ञात m. N. pr. eines Sohnes des Jagñabâhu; n. N. pr. des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20,9.

अभितर्म्.

अभिद्रवण n. *feindseliges Losgehen auf* (Gen.) Kâraka 2,7.

अभिधर्षयितव्य Adj. *zu entehren.* परस्त्रिय: Kâraka 3,8.

अभिनामिन् m. N. pr. eines Ṛshi im 6ten Manvantara VP.^{2} 3,13.

अभिपर्यावर्त m. *Beschleichung* Maitr. S. 2,4,3.

अभिपूर्य Adj. *zu füllen* Maitr. S. 1,10,7.

अभिपूर्व Z. 2 lies अभिपूर्वम्.

अभिप्रियतमम् Adv. *in Gegenwart des Liebsten* Çiç. 10,18.

अभिभावुक Adj. *überlegen* Sâj. zu ṚV. 3,34,4.

अभिभूति 1) *c*) *ein best.* Ekâha Vaitân.

अभिमङ्गल Adj. *glückbringend* Pâr. Gṛhj. 3,5,2.

अभिमत् Adj. *das Wort* अभि *enthaltend* Tândja-Br. 10,6,5.

अभिमन्युक m. = अभिमन्यु N. pr. eines Sohnes des Manu Kâkshusha Agni-P. 18,9.

°अभिमर्शिन् Adj. *berührend, antastend* Daçak. 68,8.

अभिमी.

अभिमातिषक्, lies °षाक्.

अभिमान 7) N. pr. eines Ṛshi im 6ten Manvantara VP.^{2} 3,12.

अभिमृशे Dat. Inf. *zu berühren* ṚV. 2,10,5.

अभिमेथन n. *das Schmähen* Vaitân.

अभियुक्त m. Pl. Bez. der Vaiçja in Kuçadvîpa.

अभिरुङ्गना s. अभ्युङ्गना.

अभिरोङ्कर्.

अभिलक्षण n. *das Kennzeichnen* Hemâdri 1,366,13.

अभिवन्द्य Adj. *preisenswerth* Naish. 3,57.

अभिवयस् eher *kräftig, frisch.*

अभिवाञ्छित n. *Wunsch.*

1. अभिवासस्, °वास Ârsh. Br., aber wohl fehlerhaft.

अभिव्यक्तो Adv. mit भू *offenbar werden* Naish. 5,136.

अभिशास्तर् Nom. ag. *Anweiser, Anordner* TBr. 3,10,1,3. 9,7. 10,3.

अभिषच् auch *sorgend, Jmds wartend.*

अभिषव 5) VP. 3,16,15.

अभिषवण 1) °क्षोम m. Vaitân.

अभिषङ्गिन्.

अभिसिद्धि f. *das Zustandekommen* Agni-P. 29,12.

अभिसिसारयिषु Adj. f. *den Geliebten* (Acc.) *zu besuchen beabsichtigend* Çiç. 10,20.

अभिहवन n. *das Beopfern* Âçv. Çr. 4,8,28.

अभिहोतवै *zu beopfern, —begiessen* Maitr. S. 1,8,6.

अभिहोम m. *Beopferung* Vaitân.

अभीष्टि f. *Wunsch* Tândja-Br. 6,4,15.

अभूत auch *nicht vorhanden* Mudrâr. 63,9 (103,2).

अभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Kitraka VP.^{2} 4,96.

अभूरि Adj. *nicht viel, gering* Varâh. Jogaj. 7,2.

अभोक्तर् Nom. ag. *Nichtgeniesser.* Nom. abstr. °क्तृत्व n. Kap. 3,58.

अभोजित Adj. *ungespeist* Hemâdri 1,675,21.

अभ्यधिकाधिक Adj. (f. आ) *stets zunehmend* Nais 4,6.

अभ्यवकर्षण S. 92, Sp. 3, Z. 2 steht an falscher Stelle.

अभ्यवचारक in अनभ्य°.

°अभ्यवायिन् Adj. *hinabgehend in* Âpast.

अभ्यादाव्य m. *das dem Feuer der* Vedi *nahegekommene und mit diesem sich mischende wilde Feuer* Maitr. S. 1,8,9.

अभ्यारोङ्क.

अभ्याह्वावण n. *das Zurufen im Ritual* Vaitân.

अभ्यासङ्ग m. *ein best.* Ekâha.

अभ्युत्थिति f. = अभ्युत्थान 1) Naish. 8,7.

अभ्युद्गता, gedr. अभिउद्गता; statt dessen अभिरुद्गता Haug, Acc. 59.

अभ्युद्गति f. *das Entgegengehen* Daçak. 27,10.

अभ्युपपादन n. = अभ्युपपत्ति 1) Daçak. 79,2.

अभ्युपाय 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 92,14.

अभ्युपेतोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu erlangen* Ait. Br. 7,29.

अध्वग m. *Vogel* Agni-P. 8,14.

अध्वगिरि m. N. pr. eines *Berges* Hemâdri 1,315,18.

अमत्सर n. *Uneigennützigkeit* Hemâdri 2,*a*,8,6.

अमत्सरिन् Adj. = अमत्सर Hemâdri 1,563,5.

अमनाक् Adv. *nicht in geringem Maasse* Naish. 2,17.

अमनीभाव.

अमर्तृ.

अमन्दहृदय Adj. (f. आ) *muntern Herzens* Daçak. 6,1.

अमरगिरि m. *der Berg* Meru Kâlak. 2,33.4,162.

अमरधुनी f. *die Gañgâ* Ind. St. 15,296.

अमरनाथमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 48.

अमरपर्वत Bez. des Meru Hemâdri 1,353,22.

अमरपुर n. = अमरपुरी Daçak. 2,14 (am Ende eines adj. Comp.).

अमरवधू f. *eine* Apsaras Hemâdri 1,301,6.345,9.

अमरस्त्री f. dass. ebend. 1,344,20.

अमरेश्वरकल्प m., अमरेश्वरमाहात्म्य n. und अमरेश्वरयात्रा f. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 49. fgg.

अमस्वरी Adj. f. Maitr. S. 2,4,7.8 st. तमस्वरी er TS.

2. अमांस, auch *ohne Fleisch* Pâr. Grhj. 1,3,29.

अमात्र Adj. *keinen Raum habend in* (Loc.) Çiç. 3,73.13,2.

अमाष auch *mit Ausnahme von Bohnen* Hemâdri 1,793,7.

अमिति auch *Unbegrenztheit* Naish. 4,63.

अमित्रकर्षिन् Adj. = अमृतकर्षण R. Gorr. 2,6,27.

अमिथुन Adj. Pl. *nicht beide Geschlechter unterinander* Âçv. Grhj. 4,2,2.

अमी Adv. mit कर् *mit dem Namen* अमा *belegen* Naish. 4,63.

अमुक्त 4) *wobei man nicht alle Finger ausser Spiel lässt* Saṁhitopan. 16,4.

अमुच्चमान Adj. = अमुञ्चत् Naish. 6,105.

अमुत्रार्थ Adj. *für das Jenseits nützlich* MBh. 12, 259,2.

अमृत 3) *f*) γ) eines Flusses Hemâdri 1,314,12.

अमृतचित् Adj. *wie Nektar geschichtet* Maitr. S. 3,4,4.

अमृतद्युति Naish. 2,101.

अमृतप्राश n. *eine best. Mixtur* Karaka 6,16.

अमृतवर्षिन् Adj. *Nektar regnend* Çâk. ed. Pisch. 64,9.

अमृतापिधान n. *eine unvergängliche Decke* Taitt. Âr. 10,35.

अमृतापस्तरण n. *eine unvergängliche Unterlage* Taitt. Âr. 10,32.

अमृत्यपात्रप.

अमृत्युशङ्कित Adj. *den Tod nicht fürchtend* Naish. 9,57.

अमृन्मय TBr. 3,7,4,14.

अमोघ 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 32,14.

अम्बिका 6) *f*) zweier Flüsse Hemâdri 1,314,11. 315,18.

अम्बुकुक्कुटिका f. *Wasserhuhn* Suçr. 1,205,14.

अम्बुजन्मन् Naish. 1,122.

अम्बुजात Adj. *im Wasser geboren.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,207,21.

अम्बुजासना f. Bein. der Lakshmî Daçak. 40,8.

अम्बुजिनी f. *eine Gruppe von am Tage blühenden Lotusen* Naish. 3,45. 7,57.

अम्बुदागम m. *Beginn der Regenzeit* Naish. 2,46.

अम्भःश्यामाक m., so zu lesen.

अम्भोजबन्धु m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,760,5.

अम्लान 2) Hemâdri 1,284,15. 285,9.

अयजुस्, अयर्जुषा Maitr. S. 3,8,9.

अयत्त Adj. *nicht angereiht, — angeschlossen* Maitr. S. 1,8,6.

अयमदेवत्य Adj. *nicht* Jama *zur Gottheit habend* Maitr. S. 3,2,3.

अयसे Dat. Inf. *zu gehen* RV. 1,57,3.

अयस्कील m. N. pr. eines Berges Divjâv. 43.

अयाचितव्रत Adj. *von freiwillig gereichten Speisen lebend* Âpast.

अयाच्य Adj. *nicht mit einer Bitte anzugehen von* (Gen.) Ind. St. 15,329.

अयाशय.

अयुद्धमनस् Adj. *nicht kampflustig* R. 7,8,3.

अयुपित.

1. अयोग 9) *Zerstreutheit* Âpast.

अयोगिन् Adj. (vom geliebten Gegenstande) *getrennt* Naish. 4,49.97.

अयोमिश्र Adj. (f. आ) *mit Eisen besetzt* Âpast.

अयोरजस् und am Ende eines adj. Comp. °स्क Karaka 6,7.

अयोरजोमय Adj. *aus Eisenrost, — Eisenfeilicht* Karaka 6,19.

अर् Caus. 9) *Jmd* (Acc.) *versehen mit* (Instr.) TS. 5,1,1,3.

अरक्तक Adj. (Bedrängte) *nicht schützend* Agni-P. 18,11.

अरक्तस्य Adj. *frei von* Rakshas Maitr. S. 3,7,7.

अरङ्गक wohl *eine best. Frucht* Hemâdri 1,621, 8.622,5.

अरन्ध Adj. *keine Oeffnung habend* Naish. 3,44.

अरशन Adj. *ohne Gurt* Maitr. S. 3,9,4.

अरमयितर्.

अरागिता f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Sâh. D. 22.

अरीण Adj. *nicht ermangelnd, voll von* Naish. 6,65.

अरुणाव n. *Röthe* Hemâdri 1,288,18.

अरुणीत Adj. *gelb gesprenkelt* TS. 5,6,18,1.

अरुष्क am Ende eines adj. Comp. = अरुस् *Wunde* Karaka 6,24.

अवृत्त Maitr. S. 1,8,5.

अरोचकिन् Adj. *keinen Appetit habend zu* (Loc.) Hemâdri 1,3,20.

अरोमश Adj. *unbehaart* Varâh. Bṛh. S. 70,5.

अर्कांकर m. *Sonnenstrahl* Naish. 2,100.

अर्कनेत्र Adj. *zwölfäugig* Kâlak. 4,16.

अर्कवत् auch *dem zu Ehren der* Arka *dargebracht wird* (Maitr. S. 2,2,9) und *das Wort* अर्क *enthaltend* (Tâṇḍja-Br. 5,1,8).

अर्कोपल Naish. 2,87.

°अर्जितत्व n. *das Erworbensein durch* Kap. 2,46.6,55.

अर्जुनार्चपारिजात, lies अर्जुनार्चा°.

अर्थकर्तर् Nom. ag. *Nutzen stiftend* Kâlak. 5,259.

अर्थकारणात् *eines Vortheils wegen* Hemâdri 1, 89,20.

अर्थकारिन् Adj. *Nutzen schaffend.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,208,1.

अर्थग्राहिन् Adj. *den Nutzen wählend* Âpast.

अर्थदान auch *das Spenden mit egoistischer Absicht* Hemâdri 1,14,5.

अर्थपर Adj. *habsüchtig* R. Gorr. 2,16,24.

अर्थबहुल Adj. *dem Inhalte —, dem Stoffe nach reich* Karaka 3,8.

अर्थमत्त Adj. *geldstolz* Daçak. 66,12.

अर्थय् mit अभि, अभ्यर्थसि = प्रेरयसि Comm. zu R. ed. Bomb. 2,21,56. Vielleicht ist अभ्यर्हसि gemeint.

अर्थयितर् Nom. ag. *ein Bittender* Naish. 3,132.

अर्थराशि m. *Reichthum* Daçak. 83,6.

अर्थलुब्ध Adj. *geldgierig* Daçak. 67,18.

अर्थलोल Adj. dass. Kâlak. 3,121.

अर्थशास्त्रक n. = अर्थशास्त्र Agni-P. 1,17.

अर्थापय् *wie Geld behandeln*, so v. a. *ängstlich verbergen* Naish. 3,68.

अर्थालंकार m. auch Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 225.

अर्थोत्सर्ग m. *Geldausgabe* Mudrâr. 67,20 (111,10).

°अर्दिन् Adj. *hart mitnehmend* Naish. 2,10.

अर्ध्, अर्द्ध 3) *gelungen* VS. 18,11. — Mit वि, व्यृद्ध *sündlich* Âpast.

अर्धक auch *Hälfte* Hemâdri 1,479,18.

अर्धकपाटसंधिक Adj. Bez. *eines best. Verbandes* Suçr. 1,36,1.

अर्धकर्ण m. *Radius*.

अर्धचन्द्र Adj. *halbmondförmig* Hemâdri 2,*a*,61,3.11.

अर्धचन्द्रधर Adj. *einen Halbmond tragend*. Rudra-Çiva Hemâdri 1,204,3.

अर्धनागरी f. *eine best. Schriftart*.

अर्धनारीश्वरस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 107.

अर्धपतित Adj. *halb zerfallen*. Haus Agni-P. 38,16.

अर्धपद् auch *ein halbes Fach*, — *Feld* Agni-P. 40,4.5.

2. अर्धपद् Adj. *ein halbes Fach* oder *Feld einnehmend* Varâh. Bṛh. S. 53,55.

अर्धपाद् auch *Viertel* Hemâdri 1,612,7.

अर्धप्रसूता Adj. f. *noch im Gebären begriffen* Hemâdri 1,82,2.

अर्धवर्त्मन् n. = अर्धपथ Naish. 5,28.

अर्धशंभु Adj. f. *deren halber Körper Çiva ist* Naish. 3,29.

अर्धशाणी f. *ein halbes hänfenes Gewand*. °पत्त m. *die Hälfte davon* Âpast.

अर्धषष्ठ Adj. Pl. *sechstehalb* Pâr. Gṛhj. 2,11,10.

अर्धसप्तम Adj. Pl. *siebentehalb* Pâr. Gṛhj. 2,11,11.

अर्धसमस्या f. *Ergänzung eines nur halb ausgesprochenen Gedankens* Naish. 4,101.

अर्धस्थ Adj. *ein halbes Fach* oder *Feld einnehmend* Agni-P. 40,7.

अर्धार्चशस्य n. *das Recitiren nach Halbversen* Vaitân.

अर्धावभेद m. = अर्धभेद Karaka 1,15. °क m. dass. 2.7.

अर्धौकोकस् Adj. *ein kleines Haus habend*. Nom. abstr. °स्त्व n. Bâdar. 1,2,7.

अर्यमनन्दन m. Patron. Jama's Naish. 8,58.

अर्शसिन् Adj. = अर्शस Hemâdri 1,440,15.

°अर्हक Adj. *Ansprüche habend auf* Hemâdri 1, 675,4. 6.

अलघु 4) *nicht unbedeutend* Daçak. 51,1.

अलंकाररत्नाकर m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 277. fgg.

अलंकारिक s. आलं°.

अलंकारिन् Adj. *sich auf Schmuck verstehend* Ind. St. 15,295.

अलंकारोदाहरण n. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 240. fg.

अलङ्घनीय auch *unerreichbar für* (Instr.) Hemâdri 1,282,16.

अलज्ज, f. आ Naish. 3,59.

अलमर्थवचस् n. *ein Wort der Abwehr, ein Nein* Çiç. 10,75.

अलाक m. = अलर्क 3) Karaka 8,10.

अलिङ्गसंख्य Adj. *ohne Genus und Numerus* Comm. zu Gaṇar. 2,68.

अलीक 1) f. आ Naish. 6,16.

अलीकनली Adv. mit कर् *zum Schein Nala's Gestalt annehmen* Naish. 6,61.

अलीकवादशील Adj. *lügenhaft* Daçak. 90,19.

अलोठ Adj. *unbeleckt* Varâh. Jogaj. 8,3.

अलोन Adj. *nicht in Etwas steckend* Spr. 3250.

अल्पतपस् Adj. *der wenig Kasteiungen geübt hat* Varâh. Jogaj. 8,13.

अल्पप्रचार Adj. *sich selten zeigend*.

अल्पवत् Adj. *wenig besitzend* Hemâdri 1,433,9.

अल्पवित्तवत् Adj. dass. ebend. 1,361,19.

अल्पवीर्य Adj. *schwach* Kâlak. 5,80.

अल्पश्रुत Adj. *ungelehrt* Hemâdri 1,529,18.

अवक m. = अवका Maitr. S. 3,15,1.

अवकेशिन् m. *ein unfruchtbarer Baum* Naish. 2,45.

अवक्राम in अनवक्राम.

अवगाढ् 1) auch so v. a. *das in der Erde Stecken* (eines Berges) Hemâdri 1,297,14.

अवतंस 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 87,9.

अवतंसन auch *das Stossen* (eines Wagens) Karaka 6,26.

अवतंसय् *als Kranz verwenden*. मूलावतंसित so v. a. *gepfählt* Daçak. 41,16.

अवतर् m. *Gelegenheit, günstiger Augenblick* Naish. 3,53.

अवतारप्रेक्षिन् m. N. pr. eines Mannes Lalit. 391,14.

अवधानवत् Adj. *aufmerksam*. Nom. abstr. °वत्ता f. Comm. zu Naish. 8,9.

°अवधिक Adj. *nach — erfolgend* Daçak. 60,12.

अवधी Adv. 1) mit कर् *zum Grenzpunct machen, sich erstrecken lassen bis* (Acc.) Hemâdri 1, 130,14. 15. — 2) mit भू *zum Grenzpunct werden, Einhalt gebieten* Naish. 3,131.

अवधूलय्, °यति *bestreuen* Hemâdri 1,545,4.

अवधेय n. impers. = अवधानव्य ebend. 1,492,11.

अवनाटनासिक Adj. *mit einer herabhängenden Nase* Harshak. 199,15.

अवनिपातम् Absol. mit पत् *zu Boden fallen* Daçak. 48,13.

अवनिभृत् *Berg* und zugleich *Fürst, König* Naish. 4,11.

अवनीभुज् m. *Fürst, König* Naish. 1,107.

अवनीभृत् m. dass. Naish. 2,66.

अवन्तीकुमार m. N. pr. des Gründers von Avanti Ind. St. 15,269.

अवन्तीपुरी f. = अवन्ती 1) Ind. St. 15,313.

अवन्तीसुकुमाल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,290. fg.

अवन्द्य 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 5,3.

अवपर्दस् Abl. Inf. mit त्रा *vor dem Herabfallen schützen* ṚV. 2,29,6.

अवपन n. *das Nichtscheeren* Pâr. Gṛhj. 2,1,25.

अवपूरण n. *Ueberschüttung mit* (im Comp. vorangehend) Karaka 6,12.

अवभृथ 1) °यज्ञेषि TS. 6,6,3,1. °सोम m. Vaitân.

अवम m. n. und °वासर m. *ein mit drei lunaren Tagen zusammenstossender Wochentag* Hemâdri 1,77,15. 19. 21.

अवयै Dat. Inf. *fortzugehen* ṚV. 8,47,12.

अवरुणगृहीत Adj. *nicht von Varuṇa ergriffen* Maitr. S. 1,10,12. 2,5,6.

°अवरोधिन् auch *hemmend* Naish. 1,6.

अवर्षिन् Adj. *nicht regnend* Hemâdri 1,11,7.

अवर्ष्य (f. आ) Maitr. S. 2,9,7. *nicht vom Regen kommend* TS. 7,4,13,1.

अवलम्बक Adj. *herabhängend* Hemâdri 1,194,5.

अवलम्बनक n. *Halt, Stütze* ebend. 1,191,22.

अवलम्ब्य Adj. *anzuhängen* ebend. 1,173,11. 16. 177,13.

अवलुप्ति f. *Abfall* Tâṇḍja-Br. 6,3,12.

अवसथ 1) Hemâdri 1,675,4. 9.

अवसथिन् Adj. *eine Wohnung habend* ebend. 1, 674,20.

अवसर्पिन् Z. 3 lies 3,9.

अवसितार्थ Adj. (f. आ) *zufriedengestellt* Daçak. 86,19.

अवसे Dat. (Abl.) Inf. आवसे *bis zur Einkehr* ṚV. 3,53,20.

अवस्फूर्ज m. = °थु Pâr. Gṛhj. 2,11,2.

अवस्वद्वत् Adj. *mit Strebenden vereint* Maitr. S. 2,6,3.

अवस्वन्य् Adj. *rauschend, tosend* Maitr. S. 2,9,5.

अवकृनन 2) genauer *die linke Lunge* Comm. zu Vishṇus. 96,91.

अवकितव n. *Aufmerksamkeit* Naish. 5,19.

अवाङ्मुख 1) *a*) Nom. abstr. °त्व n. Naish. 2,105.

अवाचीनबिल Adj. (f. आ) *mit der Oeffnung nach unten* Tâṇḍja-Br. 2,13,1.2. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

अवाच्यवचनयुद्ध n. *ein Wettstreit im Sagen von Unanständigkeiten* Harshaṅ. 98,23.

अवाप्त n. *Quotient* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

अवामन m. *kein Zwerg* Agni-P. 4,10.

अवारक (?) Mârk. P. 49,17.

अवारितद्वार Adj. *dem der Eingang nicht verboten ist.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,41.

अवारितम् Adv. *ungehemmt* Mudrâr. 79,7(133,7).

अविकम्पित Adj. *nicht zitternd, unerschüttert* Kathâs. 60,183.

अविकृष्ट Adj. auch *unberaubt* Ait. Br. 8,11.

अविक्षिप्त Adj. *nicht vereitelt* MBh. 12,237,37.

अविक्षोभ m. *das nicht aus der Ordnung Kommen* Maitr. S. 2,5,3.

अविचलत् Adj. *sich nicht bewegend* Naish. 4,93.

अविच्युत Adj. 1) *unverlierbar.* — 2) *fehlerlos.*

अवितथ 1) Nom. abstr. °ता f. Naish. 5,130.

अवितर्कयत् Adj. *sich nicht lange bedenkend* Hemâdri 1,685,2.

अविदाहिन् Adj. *nicht brennend* Karaka 6,18. Nom. abstr. °हित्व n.

अविदोह.

अविधिज्ञ Adj. *die Vorchrift nicht kennend* Hemâdri 1,471,13.

अविधेय, Nom. abstr. °ता f. *Widerspänstigkeit* (des Schicksals) Mudrâr. 78,5 (130,9).

अविनिर्यत् Adj. (f. °ती) *nicht hinausgehend* Naish. 4,24.

अविभिन्नकालम् Adv. *zu derselben Zeit* Mudrâr. 63,15 (103,8).

अविमुच्यमान Adj. *nicht ausgespannt werdend* Ait. Br. 6,23.

अविमोक्ष m. *Nichterlösung* Bâdar. 2,1,11.

अविरेचनीय Adj. *dem man keine Abführung geben darf* Suçr. 2,188,4.6.

अविरोधित Adj. *nicht ungern gesehen* Çiç. 10,69.

अविश्रम° *ohne auszuruhen* Naish. 3,19.

अविस्मृत Adj. *nicht vergessen* Mudrâr. 107,17 (166,19).

अवीक्षित Adj. 1) *vorher nicht gesehen* Naish. 1, 40. 8,12. — 2) *nicht erkannt* Spr. 6213.

°अवीक्षिन् Adj. *nicht sehend* Naish. 1,28.

अवीर्यवत् Adj. *schwach, machtlos* Maitr. S. 3,8,1.

अवेक्षण 1) *das Hinabblicken in* Pâr. Gṛhj. 2,7,6.

अवेदनीय Adj. *unerkennbar* Hemâdri 1,209,16.

अवैदिक Adj. *nicht mit dem Veda vertraut* Hemâdri 2,*a*,73,21.23.

1. अव्यङ्ग, f. आ Agni-P. 41,17.

अव्यथिष्ये Kâṭh. 3,7. अव्यथिषे (!) Maitr. S. 1,2,17.

अव्यपवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 272.

अव्यवस्थितचित्त Adj. *unbeständigen Sinnes* Spr. 1988.

अव्यवानम् Absol. *ohne dazwischen zu athmen, ununterbrochen* Maitr. S. 1,10,9.

अव्याक्त Adj. *nicht geöffnet.* Mund Agni-P. 44,19.

अव्याधिज्ञ Adj. *Nichts mit einer Krankheit zu thun habend* MBh. 2,64,18.

अव्यायुक Adj. *nicht entlaufend* Maitr. S. 4,1,5.

अव्युत्क्रान्त Adj. *keiner Uebertretung schuldig,* mit Loc. Hemâdri 1,32,5.

अव्युप्तकेश Adj. *mit ungeschorenem Haar* Maitr. S. 2,9,5.

अव्रण, f. आ Karmapr. 15,11.

2. अश् mit संप्र *geniessen* Hemâdri 1,396,6.464,12.

अशकलीकरण Adj. *wobei keine Zerstückelung stattfindet* Harshaṅ. 126,3.

अशकुनी Adv. mit भू *zu einem bösen Omen werden* Naish. 3,9.

अशक्तिमत् Adj. *unvermögend* Hemâdri 1,355,3.

अशङ्कम् Adv. *ohne Bedenken* ebend. 1,792,2.

अशतवर्ष Adj. *noch nicht hundert Jahre alt* Pâr. Gṛhj. 3,10,4.

अशनीश m. Bein. Rudra-Çiva's Hemâdri 1, 203,14.

अशयान Adj. *nicht liegend* ebend. 1,253,16.

अशरण्य (f. आ) 3) *schutzlos* Daçak. 7,16.

अशात 1) Maitr. S. 3,1,6.

अशितव्य n. impers. Maitr. S. 1,5,7.

अशिथिर Adj. = अशिथिल. Nom. abstr. °त्व n. Maitr. S. 2,2,3. 3,5,2. 7,2.

अशिरःस्नान n. *das Nichtnassmachen des Kopfes* Suçr. 2,363,13.

अशिरोग्रीव Adj. *ohne Kopf und Hals* R. 3,74,14.

अशिल Adj. (f. आ) *steinlos* R. 5,74,15. 6,82,182.

अशिल्पजीविन् Adj. *von keinem Handwerk lebend* MBh. 1,91,5.

अशीति, अशीत्यक्षर Adj. und अशीत्यक्षरत्व n. Nom. abstr. Maitr. S. 3,2,5.

अशीर्णाग्र Adj. *mit nicht abgebrochener Spitze* Karmapr. 15,19.

अशुभचित्तक m. N. pr. eines Wahrsagers Kautukar.

1. अशून्यार्थ m. *Aufklärung* Mudrâr. 168,4 (n. A.).

°म् Adv. *zur A.* 108,2. 115,15 (176,9).

2. अशून्यार्थ Adj. *klar, verständlich* Mudrâr. (a. A.) 109,2.

अशोकवर्ण Adj. N. pr. eines Kakravartin Divjâv. 35.

अशोकाख्य n. *das Açoka-Wäldchen auf Laṅkâ* Agni-P. 7,18.

अशौचक Adj. *unrein* Hemâdri 1,603,7.

अश्मजतु n. *Erdharz* Karaka 6,18.

अश्मशानचित्तु Adj. *nicht wie eine Leichenstätte geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अश्रावयत् Adj. *Jmd* (Acc.) *Etwas nicht hören lassend* Hemâdri 1,525,1.

अश्रुत 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. *Unbekanntheit* Daçak. 12,16.

अश्रुमय Adj. *aus Thränen bestehend* Naish. 4,36.

अश्रूयमाण Adj. *was nicht gehört oder gelehrt wird* Hemâdri 1,238,13.

अश्रोतर्.

अश्वक्रान्त Adj. *von Rossen betreten* Taitt. Âr. 10,1,8.

*अश्वक्रीत Adj. (f. ई) *für ein Pferd gekauft.*

अश्वतीर्थक m. N. pr. eines Schlangendämons Divjâv. 72.

अश्वत्थ 1) *a*) °शाखा f. Maitr. S. 2,6,6. Nom. abstr. अश्वत्थत्व n. 1,6,12.

अश्वपद् (stark °पाद्) m. *Pferdefuss* Vaitân.

अश्वमेधवत्.

अश्ववत् Adj. *das Wort* अश्व *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 12,4,15.

1. अश्ववार = अश्ववाल 2); vgl. आश्ववार.

अश्वशीर्ष m. *eine Form Vishṇu's (mit einem Pferdekopf)* Agni-P. 43,2; vgl. Hemâdri 1,309,1.

अश्वकृन m. *Nerium odorum* Karaka 1,3.

अश्वकृविम्.

अश्वामुख m. *das unterseeische Feuer* Naish. 8,81.

अश्वावत्, lies अश्वावती.

अष्टकोण Adj. *achteckig* Hemâdri 2,*a*,60,18. °क dass. 61,5.

अष्टमहासिद्धिमय Adj. *den acht grossen Vollkommenheiten gleichkommend* Ind. St. 15,390.

अष्टलोक् n. = °क Hemâdri 1,215,11.

अष्टवार्षिक Adj. (f. ई) *acht Jahre dauernd* ebend. 1,66,14.

अष्टशती f. *achthundert* Sûrjas. 2,64.

अष्टस्तनी (so zu lesen) Maitr. S. 3,1,7.

अष्टाङ्गप्रणिपात m. *das Niederfallen zur Erde mit acht Theilen des Körpers* Hemâdri 1,244,13.

अष्टाचत्वारिंशक Adj. *48* (Jahre) *während* Pâr. Gṛhj. 2,6,2.

अष्टादशता f. Nom. abstr. von अष्टादशन् Naish. 1,5.

अष्टादशवक्त्र m. N. pr. eines Berges Divjâv. 43.

अष्टादिश् (!) f. Pl. *die acht Weltgegenden* Hemâdri 2,*a*,61,21.

अष्टानिधन n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अष्टाप्रूष् Adj. (Nom. °प्रूट्) *achttropfig.* Gold TS. 3,4,1,4.

अष्टामृड Adj. zu किराण्य Kâṭh. 13,10.

अष्टास्तना Adj. f. *achtzitzig* TS. 5,1,6,4.

अष्टील m. oder n. = अष्ठीला 3) Hemâdri 1,725,5.

2. अस् mit उद् 2) auch *schleudern* (eine Waffe) Naish. 4,39. — Mit अभिसम् *zusammenstellen* Kâraka 1,4.

5. अस् Interj. am Ende eines Sâman Tâṇḍja-Br. 12,3,21.

*अस (Nom. °स्) *nicht er* P. 6,1,132.

असंयोगोपध Adj. *dessen vorletzter Laut kein Doppelconsonant ist* P. 4,1,54.

असंवर् Adj. *nicht verborgen, — zu verbergen* Naish. 1,53.

असंप्रुङ्ग Adj. *nicht bereinigt, — bezahlt.*

असंस्कार m. *keine Einweihung* Pâr. Gṛhj. 2,5,42.

असंस्यूत Adj. *unzerbissen* Pâr. Gṛhj. 2,14,25.

असंहार्य auch *nicht zu beseitigen, dem kein Einhalt zu thun ist.* °म् Adv. so v. a. *auf Nimmerwiedersehen* Tâṇḍja-Br. 9,1,21. 22.

असक्त 2) *c*) *im Nu* Daçak. 45,14.

असंक्रान्त m. *Schaltmonat* Hemâdri 1,79,20.

असंख्य 1) Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 15,364.

असंख्यक Adj. = असंख्य 1) Agni-P. 10,5.

असंग्राक् Adj. *sich nicht bäumend.*

असंचेतयमान Adj. *nicht gewahr werdend* Spr. 6125.

असत्यवाद् m. *Lüge* Daçak. 72,13.

असपत्नेष्टका f. = असपत्न 2) Vaitân.

असब्रह्मचारिन् m. *kein Mitschüler* Pâr. Gṛhj. 2, 11,9.

असमता f. *das Keinen seines Gleichen Haben* Naish. 5,123.

असमर्पणा n. *das Nichtabliefern, Nichtbezahlen* Hemâdri 1,19,7. 46,6.

असमशर् m. Bein. *des Liebesgottes* Naish. 3,133.

असमान Adj. *mit keinem Andern gemeinsam, unvergleichlich* Daçak. 19,2.

असमावेश m. *Nichtbesetzung* Mahâbh. in Ind. St. 13,472.

असमाप्रुग m. *der Liebesgott* Naish. 4,118.

असमीक्षितम् Adj. *dem Auge sich entziehend* R. 5,81,8.

असंपत्ति f. *das Nichtausreichen, Zuwenigsein* Hemâdri 1,645,10.

असंप्रकीर्ण Adj. *unvermengt.*

असंप्रमाण Adj. *nicht zu geräumig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

असंभिन्दत् Adj. (f. °न्ती) *nicht verletzend* Tâṇḍja-Br. 7,9,11.

असंभृत Adj. *nicht gemacht, natürlich* Kumâras. 1,31.

असरूप Adj. *ungleichartig* P. 3,4,94.

असकृच्चरित Adj. *kein Genoss seiend* Paribh. 103.

असकृमान Adj. *nicht ertragend. — duldend* Mudrâr. 82,18 (137,10).

असापत्न्य n. *Feindlosigkeit* Naish. 7,17.

असारूप्य n. *Formverschiedenheit* Paribh. 8.

असार्वत्रिक, f. ई Bâdar. 3,4,10.

असितपुच्छक m. *ein best. Thier*, = कालपुच्छक Kâraka 6,12.

असितवर्त्मन् m. *Feuer, Gott* Agni Harshaḱ. 170,11.

असिपुत्रिका Hemâdri 1,647,17. °पुत्री 763,2.

असीम Adj. (f. आ) = असीमन् Naish. 3,98.

असुदर्शन Adj. *nicht leicht zu erblicken.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,333,15.

असूत Adj. *ohne Wagenlenker* R. ed. Bomb. 6,91,28.

असूय्, statt des blossen Acc. auch Acc. mit प्रति MBh. 12,109,13. — Mit अभि *ungehalten sein* Naish. 3,102.

असूयिन् in अनसूयिन्.

अस्तर्य Maitr. S. 1,5,10.

अस्ताभिलाषिन् Adj. *zum Untergang sich neigend* Mudrâr. 95,8 (153,8).

अस्तेयता f. = अस्तेय Hemâdri 2,*a*,7,21.

अस्तोम m. *kein rechter* Stoma Tâṇḍja-Br. 3,9,3.

अस्थिचित् Adj. *nicht wie Knochen geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अस्थुषस् in einem best. Falle zu sprechen für तस्थुषस् Tâṇḍja-Br. 7,7,16.

अस्नान n. *das Nichtbaden* MBh. 14,49,6. = नैष्ठिकब्रह्मचर्य Nîlak.

अस्नायिन् Adj. *der sich nicht gebadet* oder *gewaschen hat* Hemâdri 1,99,1 v. u.

अस्पृक्, Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 2,*a*,8,15.

अस्फुटित auch *nicht geöffnet* (Augen) Naish. 1,141.

अस्फुरत् Adj. *nicht zitternd* Hemâdri 1,681,17.

अस्मद्देवत्य Adj. *uns zur Gottheit habend* Tâṇḍja-Br. 9,1,36.

अस्रीवि (Nom. °स्) = अस्रीवि Maitr. S. 2,8,3. 13,14.

अस्वधर्म m. *Pflichtvergessenheit* Daçak. 55,9.

अस्वाङ्गपूर्वपद Adj. *dessen erstes Glied* (in der Zusammensetzung) *kein Körpertheil ist* P. 4,1,53. 1. अहत्व Maitr. S. 2,9,3.

अहर्पति 1) Maitr. S. 1,11,3.

अहश्चर Adj. *am Tage wandelnd* Çâṅkh. Gṛhj. 2,14.

अहिर्बुध्न्यस् 2) अहिर्बुध्न्याय Pâr. Gṛhj. 2,15,2.

अहृष्ट Adj. *betrübt* Naish. 5,124.

अहेतुक, f. आ Naish. 4,105.

अहेलि m. *etwas Anderes als die Sonne* Naish. 3,80.

अहेलिन् Adj. *nicht tändelnd* ebend.

अहोतव्य Adj. *nicht zu opfern* Maitr. S. 1,6,10. 8,7.

अहोमक Adj. *ohne Spende* Comm. zu Gobh. 1, 9,27 (Karmapr. 9,7). Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अकृत्त Adj. *unverkürzt* Vaitân.

आकर्णातट° Adv. *bis zum Ohrknorpel* Naish. 8,57.

आकर्णदेशात्तम् Adv. *bis zur Gegend des Ohres* MBh. 3,99,53.

°आकर्णिन् Adj. *hörend* Naish. 1,28.

आकर्षफलक n. *Würfelbrett* Pâr. Gṛhj. 2,10,17.

आकर्षिन् 1) *mit sich fortschleppend* Daçak. 77,17.

आकल्पसार् Adj. *putzsüchtig* Daçak. 68,9.

आकल्ल, lies *Anthemis.*

आकीटम् Adv. *vom Wurm an* Naish. 6,106.

आकुमार° *vom Knaben an* Ragh. 4,20.

आकृतिलोष्ट ? Vaitân.

आकैटभवैरि Adv. *bis zum Feinde* Kaiṭabha's, d. i. *bis* Vishṇu Naish. 6,106.

आकोष्ठम् Adv. *bis zum Unterleibe* Bhâg. P. 10, 83,22.

आक्षिद् Adj. *der ansichreisst* Maitr. S. 2,9,8.

आङ्या 2) lies *Betrag, Belauf.*

आगति 1) Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 65,14.

आगरव Adj. = आगुरव Harshaḱ. 184,19.

आगर्भम् Adv. *bis zum Kinde im Mutterleibe* Ind. St. 14,104.

आग्निवारुण Adj. (f. ई) Maitr. S. 2,1,4.

आग्रयणदेवता f. *eine Gottheit des Erstlingsopfers* Çâṅkh. Gṛhj. 3,8.

आघर्घरम् Adv. *knurrend* Mâlatîm. 78,7 (171,5).

आचन्द्रतारकम्, lies *so lange Mond und Sterne bestehen* und füge Hemâdri 1,661,18 hinzu.

आचमनक Harshaḱ. 115,7. 121,15.

आचमनीयक Agni-P. 34,21. Hemâdri 1,787,13.

आचारकालकूट m. N. pr. eines Priesters Kautukar.

°आडम्बरित Adj. *auf's Höchste gesteigert* Ind. St. 15,371.

आतपनिवारण n. *Sonnenschirm* Varâh. Jogaj. 8,13.

आतपवारण Adj. *vor Hitze schützend.* वृष्टेरातप° *vor Regen und H. sch.* Hemâdri 1,157,19.

आतिच्छन्दस Maitr. S. 3,15,10.

आतिजगत Adj. *im Metrum Atigagatî verfasst* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 12,10,2.

आतियात्रिक Adj. von आतयात्रा Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,5.

आतिशयिक Adj. *in Ueberfluss vorhanden* Çiç. 10,23.

आतिसारिक Adj. (f. ई) *gleich wie beim Durchfall* Kâraka 3,5.

आत्मदेवता f. N. pr. einer Gottheit Hemâdri 2,*a*,84,11.

आत्मयोनि 4) Vishṇu's Mudrâr. 157,1 (231,5).

आदधीचि Adv. *mit Einschluss von* Dadhîki Naish. 5,111.

आदरिन् Adj. *ein grosses Gewicht auf Etwas legend, nicht gleichgültig* Naish. 3,62. Am Ende eines Comp. *berücksichtigend, hervorhebend* 6,95.

आदर्श 4) *Musterbild.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 4,56.

आदशकण्ठबन्धम् Adv. *bis zur Gefangennahme Râvaṇa's* Bâlar. 183,5.

आदार्य Adj. Maitr. S. 2,10,4 fehlerhaft für अदर्य RV. 10,103,7.

आदिचक्रिन् Adj. *der zuerst den Discus führte.* Vishṇu-Kṛshṇa Agni-P. 31,10.

2. आदित्य 2) अहस् *Sonntag* Vishnus. 77,1.

आदित्यत्व.

आदित्यधामन् Adj. *bei den Âditja seine Stätte habend* Maitr. S. 3,2,9.

आदिदीप m. *die erste Leuchte.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,205,14.

आदेहदाहम् Adv. *seit der Verbrennung des Körpers* Naish. 8,43.

आद्यन्तस्थायिक Adj. *von Anfang bis zu Ende dauernd* Ind. St. 15,392.

आद्वादशवर्षभाविन् Adj. *zwölf Jahre während* Ind. St. 15,410.

आधारक m. = आधार 2) Hemâdri 1,192,12.

आधिकारिक 1) (f. आ!) auch *zu den einzelnen Abschnitten gehörig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,4. *vorschriftmässig, ordinär* Bâdar. 3,4,41. — 2) füge m. hinzu.

आधीतयजुस्, Nom. abstr. °जुष्ट्व n. Maitr. S. 3,6,4.

आध्यात्मिकी Adv. mit कर् *zur Allseele in Beziehung bringen* Agni-P. 27,61.

आनन auch *Eingang, Thür* Hemâdri 1,169,9.12.

आनन्द 9) auch ein Name der Gaurî Hemâdri 1,395,16.

आनन्दकाव्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 108.

आनन्दप्रभा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

आनर्तक m. Pl. = आनर्त 1)c) Hemâdri 2,*a*,29,20.

आनीलनिषधायत Adj. *vom Gebirge* Nîla *bis zum Gebirge* Nishadha *sich erstreckend* Hemâdri 1,295,21. 296,6.

आनीलनिषधायाम Adj. dass. ebend. 1,307,19.

आन्त्र 3) n. *Herz* Naish. 9,100.

आन्दोल = °क Hemâdri 1,386,1.

आप् mit अव Caus. *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *erlangen lassen* Naish. 8,89.

आपतन्त *eine best. Körnerfrucht* Maitr. S. 2,6,6.

आपत्तिसम m. = उपपत्तिसम Sarvad. 114,12.

आपर्वभङ्गनिपुण zu streichen; vgl. oben अपर्व°.

आपादन Adj. *bewirkend* Agni-P. 43,13.

°आपादिन् Adj. *gerathend in, unterliegend* Lâṭj. 2,7,19.

आपीठान्तम् Adv. *bis zum Ende des Piedestals* Hemâdri 1,259,7.

आपीड 2) am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 2,*a*,90,21. 119,12.

आपुङ्खशिखम् Adv. *bis zum untersten Ende des Pfeils* Naish. 8,3.

आपृच्छ, lies *wonach man zu fragen* —, d. h. *sich zu richten hat.*

आप्तच्छन्दस् Adj. *dem Metrum nach vollständig* Tâṇḍja-Br. 4,8,7.

आप्तमीमांसालंकृति, °मीमांसाविवृति und °मीमांसावृत्ति f. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 564. fgg. आप्ता° in den zwei letzten Titeln.

आप्तर् in अनाप्तर्.

आप्तवाद् m. *der Ausspruch einer Autorität* Ind. St. 15,355.

आप्तविभक्तिक Adj. *in den Casusendungen vollständig* Tâṇḍja-Br. 4,8,7.

आप्तस्तोम Adj. *in den* Stoma *vollständig* ebend. °क Comm.

आप्यानवत्, so zu lesen.

आप्यायिनी f. *eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,1.

आप्सर Adj. *den* Apsaras *gehörig* Hemâdri 1,164,13.

आब्रह्मभुवनात्तिकम् Adv. *bis zu* Brahman's *Welt* Hemâdri 1,273,3.

आब्रह्माण्ड° Adv. *so lange die Welt besteht* Hemâdri 1,700,11.

आभरणी Adv. mit भू *zum Schmuck werden* Naish. 6,3.

आभिज्ञानिक Adj. *auf das Erkennen sich beziehend* Daçak. 92,4.

आभिरामिक Adj. *liebenswürdig* Mudrâr. 82,8 (136,15).

1. आभोग 8) Harshaḱ. 185,21. °गाढ्य 182,10.

3. आभोग Adj. *aller Genüsse theilhaftig* Taitt. Âr. 1,8,5.

आभ्र Adj. *von Talk* Naish. 6,62.

आमज्जम् Adv. *bis in's Mark* Naish. 8,51.

आमपेष Adj. *roh zerstampfend* Maitr. S. 1,10,11.

आमूलालम् Adv. *bis zur Wurzel* (eines Lotus) Naish. 8,69.

आमेखलम् auch *bis zum Gürtel, so v. a. bis zur schmalsten Stelle* (eines Kuṇḍa) Hemâdri 1,130,14.

आम्बुद Adj. *von einer Wolke kommend* Naish. 4,39.

आयासन wohl *das Reizen, Aufbringen.*

आयुर्वेदिन् Ind. St. 15,295.

आयुष्य 2) *e) ein best. Spruch* Varâh. Jogaj. 8,6.

आरत n. *quidam coeundi modus* Cit. im Comm. zu Kir. 5,23.

आरूढ n. *das Bespringen* Hariv. 4104.

आरोग्य Adj. 1) *gesund* Hemâdri 1,609,2. — 2) *Gesundheit verleihend* ebend. 1,576,19. 619,19. 766,19. 797,20.

आरोग्यय्, °यति *salutare, begrüssen* Divjâv. 52.

आरोग्यवत् Adj. *gesund* Hemâdri 1,741,5.

आर्णव Adj. *aus dem Meere gekommen* Naish. 4,61.

आर्तरव m. *Nothgeschrei* Daçak. 67,10.

आर्तस्वन m. dass. Pâr. Gṛhj. 2,11,6.

आर्धत् Tâṇḍja-Br. 11,8,10. 13,6,10. 11,10 fehlerhaft für आर्क्त, wie die Hdschrr. haben.

आर्हता f. Nom. abstr. zu आर्हत 1)*a*) Çiç. 10,49. zu *d*) 36.

आर्यपुत्रीय Adj. von आर्यपुत्र Naish. 9,68.

आर्हत 2) auch *ein Buddhist* Agni-P. 16,4.

आलंकारिक (so zu lesen) m. *Rhetoriker* Comm. zu Çiç. 10,21.

आलम्भम् Absol. *anfassend,* mit Acc. Tâṇḍja-Br. 3,6,2.

आलिङ्गना f. = आलिङ्गन n. Naish. 6,78.

आलोकक m. *Zuschauer* Naish. 2,68.

आलोकाचल m. N. pr. eines *Gebirges* Hemâdri 2,*a*,28,16.

आवामदेव्यम् Adv. *mit Einschluss des* Vâmadevja Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

आविर्भूय Adj. *das Offenbarwerden* Maitr. S. 1,8,6.

आविर्शम्, lies 2,24,6.

आविर्ष्पृष्ठ Adj. *dessen Rücken sichtbar ist* Maitr. S. 1,10,7.

°आशंस Adj. *erwartend* Daçak. 14,1.

आशातिक Adj. Taitt. Âr. 1,8,7. = आगत्य शात्यमानः, अस्माभिरेव बाध्यमानः Comm.

आशापति m. = आशापाल Naish. 8,71.

आशापल्ली f. N. pr. eines *Dorfes* Ind. St. 15,225.

आशापाल, lies 3,12,4.

आशापुरा f. N. pr. einer Gottheit Ind. St. 15,313.

आशिखम् auch so v. a. *vom Fusse bis zum Scheitel* Naish. 5,27.

आशीयस् Adv. *schneller* Tâṇḍja-Br. 18,6,10.

आशुगी Adv. mit भू *zu Jmds* (im Comp. vorangehend) *Pfeil werden* Naish. 6,67.

आशूर Adj. Suçr. 1,335,17 fehlerhaft für आसुर.

आश्याम Adj. *dunkelfarbig* Hemâdri 1,681,16.

1. आश्रव 1) Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,84.

आश्रवणम् Adj. *bis zum Ohr* Naish. 4,93.

आश्विनेय 2) Naish. 8,29.

आष्टादंष्ट्र, so zu betonen.

2. आस् 9) कथमास्ते तात: so v. a. *wie geht es dem Vater?* Harshak. 126,9. — Mit अनु 1) *sich in Jmds* (Gen.) *Nähe aufhalten* Hemâdri 1,35,20.

आसहस्रकृत्वस् Adj. *bis tausend Mal* Taitt. Âr. 4,28,1.

आस्फाल auch *das Zurückprallen* Naish. 8,68.

आहृत्य Adj. 1) *herbeizuholen* Tândja-Br. 9,5,2. — 2) *darzubringen* (ein Opfer) ebend. 6,7,14.

3. इ mit अधि Caus. Med. *veranlassen, dass Jmd Jmd* (Acc.) *lehrt,* Hemâdri 1,525,8. — Mit प्राधि *weiter studiren* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — Mit उद् 9) उदीत = उदित Naish. 1,83. 6,52. 74. — Mit अभिपला *einen Fliehenden* (Acc.) *verfolgen* Tândja-Br. 9,1,20.

1. इक्षुकाण्ड Maitr. S. 3,7,9.

इक्षुदण्डमय Adj. *aus Zuckerrohrstengeln gemacht* Hemâdri 1,404,17.

इक्षुमय Adj. *aus Zuckerrohr gemacht* Hemâdri 1, 341,19.

इक्षुयष्टि f. *Zuckerrohrstengel.* °मय Adj. *daraus gemacht* Hemâdri 1,413,10. 416,17.

इडात्व n. Nom. abstr. von इडा Maitr. S. 4,2,3.

इदंयुगीन Adj. *zu dieser Weltperiode gehörig* Ind. St. 15,294.

इदमीय Adj. *ihm —, ihr gehörig* Naish. 4,12. 7,82.

इध्मवज्रश्चन m. = इध्मप्रवज्रश्चन Agni-P. 34,27.

इन्डुका f. N. pr. eines Flusses Hemâdri 1,315,20.

इन्डुगौर m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,210.

इन्डुता f. Nom. abstr. zu इन्डु 2) Naish. 6,26.

इन्द्रगृक्, vgl. Pâr. Gṛhj. 3,4,18.

इन्द्रज्ञय m. wohl = इन्द्रजित् 1) Agni-P. 40,15.

इन्द्रदैवत्य Adj. Indra *zur Gottheit habend* Pâr. Gṛhj. 2,13,1.

इन्द्रनीलक Hemâdri 1,399,9.

इन्द्रनीलमणिमय Adj. = इन्द्रनीलमय Hemâdri 1, 280,7.

इन्द्रपाश m. Indra's *Schlinge* Pâr. Gṛhj. 3,7,3.

इन्द्रपुरुष m. Indra's *Diener.* Pl. Âçv. Gṛhj. 1,2,5.

इन्द्रप्रस्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 53.

इन्द्रसव Maitr. S. 3,4,3.

इन्द्राशन *Hanf* Kautukar.

इन्धन्वत्, lies *auf dem Feuer stehend, heiss.*

इम् Interj. Maitr. S. 4,9,22.

इषुमुख n. *Pfeilspitze* Taitt. Âr. 1,4,2.

इषुवर्ष m. *Pfeilregen* Daçak. 84,10.

इषुविक्षेप m. *Pfeilschussweite.*

इष्टकामय Adj. (f. ई) *aus Backsteinen gemacht* Hemâdri 1,169,20.

इष्टत्व n. Nom. abstr. zu 1) इष्ट 1) *b*) Naish. 6,106.

इष्टेड n. Name eines Sâman Tândja-Br. 10,12,4. 1. ई als Nidhana eines Sâman Tândja-Br. 10,10, 1. 12,13. 12,11,26.

ईक्षति (fingirte 3. Sg. Praes.) *die Bedeutung der Wurzel* ईक्ष् Bâdar. 1,1,5. 3,13.

ईकार Adj. *den Laut* ई् *hervorbringend* TS. 7, 1,19,1.

ईकृत Adj. *der den Laut* ई् *hervorgebracht hat* ebend.

ईदृशभूत Adj. *ein derartiger seiend.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 4,55.

ईशक m. Çiva. Loc. so v. a. *in Nordost* Agni-P. 43,3.

ईशगोचर m. Çiva's *Bereich,* so v. a. *Nordost* Agni-P. 43,2. Hemâdri 1,125,9. 2,*a*,62,15. 63,17.

ईशत्व n. Nom. abstr. zu ईश 2) *a*) Hemâdri 1,823,3.

ईशानदिश् f. *Nordost* Hemâdri 1,138,1.

ईश्वरकारणिन् m. *Deist* Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,12.

ईश्वरकारिन् m. dass. Harshak. 204,7.

ईश्वरशतक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 109.

उक्तिपोष m. *Pleonasmus* Comm. in Mâlatîm. ed. Bomb. S. 2.

उक्तत्व n. Nom. abstr. von उक्तन् 1) *a*) Maitr. S. 2,5,4. 7.

उग्रदण्ड 2) f. आ N. pr. einer Nâjikâ der Devî Hemâdri 2,*a*,85,6.

उग्ररूपिन् Adj. *von grausigem Aussehen* Hemâdri 2,*a*,100,15.

उग्रवंशकर Adj. *ein gewaltiges Geschlecht erzeugend.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,208,3.

उच् mit अभि, अभ्युचित *entsprechend, passend* R. Gorr. 1,75,12.

उच्चतरता f. *Uebermaass* Naish. 5,104.

उच्चनासिक Naish. 2,28.

उच्चल Adj. *hervorspringend* Hemâdri 1,2,18.

उच्चाटनीय Adj. *zu verscheuchen, verscheucht werdend* Naish. 3,7.

उच्चैर्मान m. *grosser Hochmuth* Naish. 5,47.

उच्चैर्वाद् m. *ein hochfahrendes Wort.*

उच्चैर्विस्मय m. *grosses Erstaunen* Naish. 5,2.

उच्छूसन n. *das Schlaffwerden* Mâlatîm. 35,9 (88,2).

उच्छ्वास 2) auch *Athemzug.* °पञ्चक n. Hemâdri 1, 221,8.

उज्ज्वली Adv. 1) mit कर् *glänzend —, schmuck machen* Harshak. 128,5. 142,22. — 2) mit भू *aufstrahlen, hell prangen* Harshak. 159,4.

उत्क 1) Nom. abstr. °ता Naish. 1,126.

2. उत्क Adj. *dessen Wasser sich erhoben hat.* Nom. abstr. °ता f. ebend.

उत्कर्षवत् Adj. *hervorhebend, steigernd* Kâvjâd. 1,76.

उत्कुटिल Adj. *nach oben schief, — verzogen* S. S. S. 117,8.

उत्खानम् Absol. *ausgrabend* Lâṭj. 8,2,5.

उत्तब्धि f. *Befestigung* Maitr. S. 5,3,1.

उत्तमता f. Nom. abstr. zu उत्तम 1) *b*) Hemâdri 1, 367,2.

उत्तरधारय Adj. *Jmd* (Dat.) *eine Antwort schuldend* Naish. 9,3.

उत्तरली mit भू *in eine hüpfende Bewegung gerathen* Naish. 3,55.

उत्तरवती f. Bez. *einer best. Schichtung* Maitr. S. 3,3,2. 4,8.

उत्तराङ्ग auch *das Querholz über den zwei Pfeilern einer Wage* Hemâdri 1,173,4. 8.

उत्तराशापति Hemâdri 1,769,16.

उत्तापन n. *das Kasteien* Hemâdri 2,*a*,6,10.

उत्थापनीय n. etwa *ein Mittel auf die Beine zu bringen* Maitr. S. 1,10,14.

उत्थापितोत्प्रेक्षा f. *eine Art Gleichniss* Comm. zu Naish. 1,80.

उत्पातिन् Adj. *auffliegend* Naish. 1,126.

उत्प्लव m. *das Auffliegen* Naish. 1,125.

उत्फुल्लतनूरुही Adv. mit कर् *bewirken, dass bei Jmd die Härchen* (*Federn*) *sich erheben* Naish. 2,2.

उत्सव 2) पुत्रोत्सव so v. a. *Geburt eines Sohnes* Paribh. 122.

उत्सृज्य Adj. *auszusetzen, nicht zu feiern* Tândja-Br. 5,10,4.

उदकक्रमणडलु m. = उदकमण्डलु Hemâdri 2,*a*,79,9.

उदकपात्र n. = उदपात्र 1) *a*) Hemâdri 2,*a*,77,5.

उदकपूर्व 1) °म् Adv. Hemâdri 1,820,2.

उदकमणि m. *Wassertopf* Divjâv. 27.

उदपुरा f. Bez. *eines best. Backsteins* Maitr. S. 2,8,14.

उदरभेदिन् Adj. *Oeffnung des Leibes bewirkend.*

उदस्र Adj. *Thränen vergiessend* Naish. 8,34.

उदारचरित्र Adj. = उदारचरित 1) Kautukar.

उदारचित्त Adj. *edelmüthig* Kautukar.

उदित्वर auch *aufgegangen* Naish. 4,38.

उदेतोस् mit पुरा Maitr. S. 1,6,10.

उद्गमनीय auch Adj. °ये डुकूले Harshak. 142,3.

उद्गावन 3) *das Verkünden, Mittheilen* Naish. 9,19.

उद्गन् n. *das Wogen, Fluthen* VS. 13,53. Maitr. S. 2,7,16. 18. 8,14.

उद्वह् 1) Adj. (f. आ) *e*) *tragend, haltend* Hemâdri 2,*a*,89,6. 7.

उन्नति 1) *erectio* (penis) Kautukar. 68.

उन्मत्तीकरण n. *das Berauschen* Kautukar. 98.

उन्मदिष्णु auch *toll machend* Naish. 7,79.

उन्मुक्ति f. *Befreiung* Maitr. S. 3,6,7.

उन्मुक्ती f. dass. Maitr. S. 3,9,7.

*उपकर्षम् Absol. *heranziehend.*

उपक्षेप 3) *Herbeischaffung* R. 2,15 in der Unterschr.

उपदेशरत्नमाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 568.

उपदेशरसायन n. desgl. ebend. No. 704.

उपदृष्टिका f. *Zeugin* Maitr. S. 3,2,4.

उपप्रातर् Adv. *kurz vor Tagesanbruch* Mahidh. zu VS. 35,1.

2. उपमातर् Nom. ag. *Vergleicher* Naish. 7,16.

उपयुक्ततमत्व n. *das ganz besonders am Platze Sein* Hemâdri 2,*a*,31,17.

उपवत्स्यदन्न n. *Speise vor Beginn des Fastens* Kauç. 1.8. Vaitân. 6,12.

उपरिष्टाल्लक्ष्मन् Adj. = उपरिष्टाल्लक्षण Maitr. S. 3,2,7.

उपवासक, füge n. hinzu.

*उपस्कारम् Absol. *spaltend.*

*उपस्कीर्ण n. etwa *das Geschundenwerden.*

उपाकर्तव्य n. impers. *an die Eröffnungsfeier zu gehen* Çâṅkh. Grhj. 4,5.

उपात्ति f. *Gebrauch, Anwendung* Comm. zu Kât. Çr. 1,8,2.

उपासकाध्ययन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 569.

उपेप्सा Maitr. S. 2,9,8.

उभयदत्त् Maitr. S. 1,8,1.

उरी mit कर् 6) *vorangehen lassen, beginnen mit* (Acc.) Mâlav. ed. Bomb. 108,7.

उरी mit कर् 5) dass. Mâlav. 71,22.

उरोविदारम् Absol. *mit Aufschlitzung der Brust* Çiç. 1,47.

उलप्य Maitr. S. 2,9,8.

ऊतिमती f. *der Vers* ṚV. 1,30,7 Maitr. S. 3,1,3.

ऊनी mit भू *sich vermindern, abnehmen* Kâlak. 1,25.

ऊरुक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = ऊरु 1) Hemâdri 2,*a*,84,16.

ऊर्जय्, ऊर्जितम् Adv. *stolz, mit Selbstbewusstsein* Nâgân. 62,21 (82,9).

ऊर्णामृदु Adj. *wollenweich* TBr. 3,7,6,5.

ऊर्ध्वज्योतिस् Adj. *dessen Licht nach oben strebt* Maitr. S. 2,13,19.

ऊर्ध्वमूल Adj. *mit den Wurzeln nach oben* Taitt. Âr. 1,11,5.

ऊर्ध्वस्तक m. = 1. ऊर्धकर Hemâdri 2,*a*,127,4.

ऊष्माय् Harshak. 139,5. 160,5.

1. ऋच् mit प्रतिवि 4) *aus einander schieben* R. Gorr. 2,12,26.

ऋक्षकर्णी f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,4.6.

ऋगुत्तम Adj. *mit einer* Ṛk *schliessend* Maitr. S. 3,1,1.

ऋचक Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 6.7.

ऋषभनाथचरित्र n. desgl. ebend. No. 570.

ऋषिदेश m. = ब्रह्मर्षिदेश Hemâdri 2,*a*,27,18.

ऋषिमण्डल n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 571.

ए Interj. Maitr. S. 4,9,21.

एककर्ण Adj. (f. ई) *einohrig.*

एकधारक m. N. pr. eines Berges Divjâv. 167.

2. एकवर्ण 1) e) *zu derselben Kaste gehörig* Kâlak. 5,196.

एकाशीतिचक्रोद्धार m. Titel eines Werkes.

एकीभावस्तोत्र n. desgl. Bühler, Rep. No. 572.

ऐ Interj. Maitr. S. 4,9,21.

ऐरावतक 3) m. N. pr. eines Berges Divjâv. 168.

OTTO BÖHTLINGK

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

II. BAND

क – प

1959

AKADEMISCHE DRUCK- U. VERLAGSANSTALT

G R A Z

Unveränderter Abdruck der 1879 - 1889 in Petersburg im Auftrag der
Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften erschienenen Ausgabe.

Photomechanischer Nachdruck der
Akademischen Druck - u. Verlagsanstalt Graz – Austria

VORWORT.

Ueber dem Wörterbuch hat ein gütiges Schicksal gewaltet, da im Laufe von 30 Jahren von seinen activen Freunden nur Einer mit Tode abgegangen ist. Dieser Todesfall aber hat uns um so schmerzlicher berührt, als der Verstorbene bei der Frische seines Geistes und Körpers und bei seinem zum Erstaunen vielseitigen Interesse an Personen und Sachen bei längerem Leben noch Manchen für die Wissenschaft gewonnen und die Wissenschaft selbst gefördert hätte. Wer unserm heimgegangenen lieben Freunde A. Schiefner im Leben näher zu treten das Glück hatte, und deren gab es Viele, konnte sich bald von dem Reichthum seines Wissens überzeugen und an diesem nimmer versiegenden oder stets sich wieder füllenden Borne getrost zu jeder Zeit sich erlaben. Der Verstorbene gehörte zu den edlen Naturen, die den mit Mühe und Arbeit von allen Seiten her eingesammelten Honig gern Andern hingeben und sich selbst dabei vergessen. Er ruhe in Frieden, wir aber seine Freunde wollen, so lange wir leben, seiner in Liebe gedenken!

Von den vielen Gönnern des Wörterbuchs, die das Vorwort zum ersten Theil aufzählt, haben Mehrere mit nicht genug anzuerkennender Selbstverläugnung das Gebiet ihrer Beiträge erweitert. Die neu gewonnenen Freunde, denen ich zu grossem Danke für ihre Mittheilungen verpflichtet bin, sind: Siegfried Goldschmidt, Hermann Jacobi, F. Kielhorn, A. Hillebrandt, Adolf Holtzmann und J. S. Speijer.

Ueber die zahlreichen Nachträge auch in diesem Theile wird vielleicht Mancher ungehalten sein und mit einigem Rechte, da viele derselben bei einer genaueren Durchmusterung des grossen Wörterbuchs in den Haupttheil hätten verarbeitet werden können. Zu meiner Entschuldigung darf ich wohl anführen, dass ich bei meinen Jahren dieser grossen Arbeit mich nicht glaubte unterziehen zu dürfen, weil dadurch die Vollendung des Werkes noch mehr gefährdet worden wäre. Dass ich überhaupt schon jetzt Nachträge gegeben, erklärt sich aus dem natürlichen Verlangen, dem bis jetzt bearbeiteten Theile des Werkes für alle Eventualitäten, so weit es von mir abhing, die grösstmögliche Vollendung zu geben.

Verzeichniss der in diesem Theil neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Ainslie = Ainslie, Materia indica. London 1826.
Ânandal. = Ânandalaharî in Haeberlin's Anthologie.
Baudh. = Baudhâjana, nach Citaten in andern Werken.
Brahmavaiv. P. = Brahmavaivartapurâṇa.
Bühler, Rep. 1872—73 = Bühler, Report on Sanskrit Mss. 1872—73.
Çântiç. = Çântiçataka in Haeberlin's Anthologie.
Cat. Gujar. = A Catalogue of Sanskṛit Manuscripts contained in the private libraries of Gujarât, Kâṭhiâvâd, Katchchh, Sindh and Khândeś. Compiled unter the superintendence of G. Bühler (Roth).
Cat. Willmot = A Catalogue of Sanskṛit Mss. existing in the central Provinces, prepared by order of E. Willmot Esq. (Roth).
Çilâṅka = Çilâṅka's Commentar zum Âćârâṅgasûtra, Calcutta 1878 (Jacobi).
ÇKDr. = Çabdakalpadruma.
Çobh. = Çobhanamuni's Çobhanastutajas in Z. d. d. m. G. 32,509. fgg. (Jacobi).
Çrut. (Br.) = Çrutabodha, Ausg. von Brockhaus.
Cunningham, Arch. Surv. = Cunningham, Archaeological Survey of India.
Daçak. (1925) = Daçakumâraćarita, Calcutta १९२५ संवत्सरे (Cappeller).
Dâj. = Dâjabhâga, Calcutta 1829.
Deçîn. = Hemaćandra's Deçînâmamâlâ, Hdschr. (Pischel).
Dhûrtas. wird von nun an nach der lithographirten Ausgabe von Cappeller citirt.
Führer, Bṛu. = Darstellung der Lehre von den Schriften in Bṛhaspati's Dharmaçâstra. Inauguraldissertation von Alois Anton Führer.

GAṆIT. BHAGRAH. = GAṆITA, BHAGRAHAJUTJADHIKÂRA (KERN).
GAṆIT. KAKSH. = GAṆITA, KAKSHÂDHJÂJA (KERN).
GAṆIT. SPASHṬ. = GAṆITA, SPASHṬÂDHIKÂRA (KERN).
GÂR. UP. = GÂRUḌOPANISHAD in der Bibl. ind.
GAṬÂDH. = GAṬÂDHARA im ÇKDR.
GOLÂDHJ. BHUV. = GOLÂDHJÂJA, BHUVANAKOÇA (KERN).
GṚHJÂS. = GṚHJÂSAṂGRAHA in der Bibl. ind.
HÂLA. Citirt nach der neuen noch im Druck befindlichen Ausgabe von WEBER (CAPPELLER).
HAṂSOP. = HAṂSOPANISHAD in der Bibl. ind. (GELDNER).
HANUM. UP. = HANUMADUKTARÂMOPANISHAD in der Bibl. ind. (GELDNER).
HARIV. LANGL. = LANGLOIS' Uebersetzung des Harivaṃça.
HÂSJ. wird von nun an nach der lithograph. Ausgabe von CAPPELLER citirt.
HEM. PAR. = HEMAKÁNDRA'S PARIÇISHṬAPARVAN, Hdschr. (JACOBI).
Ind. Str. = WEBER, Indische Streifen.
J. A. S. Beng. = Journal of the Asiatic Society of Bengal. Part I. (History, Antiquities, &c.).
JOGAÇ. UP. = JOGAÇIKHOPANISHAD in der Bibl. ind. (GELDNER).
KÁITANJ. = KÁITANJAKÁNDRODAJA in der Bibl. ind. (PISCHEL).
KALPAS. = KALPASÚTRA, herausg. von H. JACOBI (JACOBI und KERN).
KÂṆ. = KÂṆAKJA in HAEBERLIN's Anthologie.
KAP. (BALL.) = The Aphorisms of the Sánkhya Philosophy, of KAPILA, Allahabad 1852.
KÂRAṆḌ. = KÂRAṆḌAVJÚHA, Calcutta 1873 (KERN).
KÂT. = KÂTANTRA, herausgegeben von EGGELING.
KÂṬH. = KÂṬHAKA Hdschr. (v. SCHRÖDER und WEBER).
KÂṬH. GṚHJ. = KÂṬHAKAGṚHJASÚTRA, Hdschr. (JOLLY).
KAP. S. = KAPISHṬHALAKAṬHASAṂHITÂ, Hdschr. (v. SCHRÖDER).
KÚLIKOP. = KÚLIKOPANISHAD in der Bibl. ind. (GELDNER).
VARÂH. LAGHUG. = VARÂHAMIHIRA'S LAGHUGÂTAKA.
MAGAVJ. = Ueber zwei Parteischriften zu Gunsten der MAGA, resp. ÇÂKADVÍPIJA BRÂHMAṆA. Von A. WEBER.
MAHÂÇ. = MAHÂÇÂNTI, Hdschr. (ROTH).
MAITR. PADDH. = PADDHATI zu MAITR. S., Hdschr. (v. SCHRÖDER).
MÂN. ÇR. = MÂNAVAÇRAUTASÚTRA, Hdschr. (v. SCHRÖDER).
MÂṆḌ. UP. = MÂṆḌÚKJOPANISHAD in der Bibl. ind.
MOLESW. = A Dictionary, Maráthí and English, compiled by J. T. MOLESWORTH, Bombay 1857.
Mon. d. B. A. = Monatsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften in Berlin.
NÂDAB. UP. = NÂDABINDÚPANISHAD in der Bibl. ind. (GELDNER).
NIGH. = JÂSKA's NIRUKTA sammt den NIGHAṆṬAVAS, herausgegeben und erläutert von RUDOLPH ROTH.
NIRṆAJAS. = NIRṆAJASINDHU.
OPP. Cat. = List of Sanskrit Manuscripts in private libraries of southern India. Compiled, arranged and indexed by GUSTAV OPPERT.
PAÑKAT. ed. orn. = KOSEGARTEN, PANTSCHATANTRUM sive quinquepartitum de moribus exponens. Pars secunda, textum sanscritum, ornatiorem tenens.
RÁGAV. = RÁGAVALLABHA, nach Citaten im ÇKDR.
SETUB. = SETUBANDHA, herausgegeben von SIEGFRIED GOLDSCHMIDT.
TAL. BR. = A legend from the TALAVAKÂRA or JAIMINÍYA BRÂHMAṆA of the SÂMAVEDA by A. C. BURNELL, Mangalore 1878.
TEGOB. UP. = TEGOBINDÚPANISHAD in der Bibl. ind. (GELDNER).
VÂSTUV. = VIÇVAKARMAN'S VÂSTUVIDJÂ, Hdschr. (KERN).
VIÇVA = VIÇVAKOÇA (PISCHEL).
VIVÂDAK. = VIVÂDAKÍNTÂMAṆI, Calcutta संवत् १८९४ शाके १७५९ वैशाखे.
VIVEKAV. = VIVEKAVILÂSA im Journal PRATNAKAMRANANDINÍ.
VOP. = VOPADEVA'S MUGDHABODHA, herausgegeben und erklärt von O. BÖHTLINGK.
WEBER, Lit. = Akademische Vorlesungen über Indische Literaturgeschichte. Von ALBRECHT WEBER. Zweite vermehrte Auflage.
WILSON, Sel. Spec. = WILSON, Select Specimens of the Theatre of the Hindus.

Jena, den 11. December 1880.

O. Böhtlingk.

1. कँ Pron. interr. (Nom. Acc. n. कँद्, später किँम्) 1) *wer, was, welcher.* — *a*) in directer Frage. के भवन्तो ऽवलम्बन्ते *wer seid ihr, die ihr —?* 65,22. के वराकास्तु मानुषाः so v. a. *was haben die zu bedeuten? die kommen gar nicht in Betracht.* का तवास्मि *was bin ich dir?* 180,6. के मम धन्विनो ऽन्ये so v. a. *was kümmern mich die?* को ऽयमायाति *wer kommt da?* कँमिमँम् 29,3. किमिदं कुरुषे *was thust du da?* 55,8. कैषा कथा *wie kann davon die Rede sein?* 133,32. कः को ऽत्र द्वारि तिष्ठति 156, 29. कस्त्वा कमुपनयते 37,14. नृपमीक्षितुमत्र के वयम् *wer sind wir um — zu, wie kämen wir dazu — zu?* Spr. 3319. किम् mit einem Instr. oder einem Absol. auf त्वा oder य *was liegt Jmd* (Gen.) *an, — daran, dass?* Das Interr. verbindet sich gern mit den Partikeln इव, उ, नाम *wohl*, नुँ, उ नुँ, वा *wohl*, स्विद्, उ स्विद् und नु स्विद्. — *b*) in indirecter Frage. ते के न जानीमहे *was die sind, wissen wir nicht* 169,24. — 2) als Pron. indef. *Jemand, irgendwer, was, — welcher.* यँत्किँमँकरम् 28,25. Çat. Br. 1,7, 3,19. Meistens in negativen Sätzen oder in Verbindung mit verschiedenen Partikeln. — *a*) mit च. Mit einem vorangehenden Relat. entweder relativ (*wer —, welcher immer*) oder indef. (*wer —, was es auch sei, Jedermann, jeglich, jeder beliebige.* — *b*) mit चनँ (च नँ) α) *auch Niemand, — Nichts, — nicht ein.* — β) in negativen Sätzen wird die Verneinung nur noch verstärkt. नँ युवँयोरेषँ किँ चनँ *der geht euch gar Nichts an.* न च के चन मद्रकाः so v. a. *haben Nichts zu bedeuten.* — γ) *wer —, was es auch sei; irgend ein.* Pl. *Einige*, wiederholt *etwelche, verschiedene.* In Verbindung mit य wie कश्च; s. 2) *a*). यत्किंचनप्रलापिन् Adj. *allerhand Zeug schwatzend* R. 4,17,5. — *c*) mit चिद् *wer —, was —, welcher immer, Jemand, man, Etwas, irgend ein, ein* (unbest. Artikel), *der Eine oder der Andere, hier und da Einer.* Pl. *Einige.* कश्चित् — कश्चित्, के चित् — के चित् (mit अन्य und अपर wechselnd) *der Eine — der Andere, Einige — Andere.* पत्तिणः स्वाहारातिकं चित्किं चिद्दति *dieses und jenes, ein Weniges* 171,3. 4. Spr. 5188. कश्चित्कं चित्पृच्छति *Jemand frägt einen Andern* Chr. 242,10. Auch in Comp. किंचिदङ्गस्पर्श 154,23. In einem negativen Satze mit der Negation durch *Niemand, Nichts, kein* wiederzugeben. नान्येन केन चित् *mit nichts Anderm* 248,11. न तैश्च किं चित् so v. a. *mit diesen ist Nichts anzufangen* Spr. 7651. न खलु किं चिन्न so v. a. *Alles* Chr. 310,31. Auch in Verbindung mit य wie कश्च; s. 2) *a*). न ये के चित्साद्यमर्हन्ति so v. a. *nicht jeder Beliebige, — der erste Beste.* — *d*) mit अपि (noch nicht bei Manu) *Jemand, Etwas, irgend ein, ein* (unbest. Artikel), *ein unbestimmter, — nicht näher zu bezeichnender.* के ऽपि *Einige.* सर्वः को ऽपि *Jedermann, wer es auch sei*, 118,24. को ऽप्येकः पुरुषः *ein Mann* 111,13. अपूर्वः को ऽपि *ein bisher ganz unbekannter, ein ganz ungewöhnlicher* 164, 17. 165,32. 176,36. — *e*) mit वा und vorangehendem य *ein beliebiger* nur M. 2,24.

2. कँ 1) m. *a*) Bein. α) Prajâpati's oder eines Prajâpati. — β) Brahman's Spr. 7804. — γ) Daksha's. — δ) *Vishṇu's. — ε) *Jama's. — ζ) Garuḍa's. — *b*) *die Seele.* — *c*) *ein best. Komet.* — *d*) *die Sonne.* — *e*) *Feuer. — *f*) *Helle, Licht.* — *g*) *Wind.* — *h*) *Pfau.* — *i*) *Körper.* — *k*) *Zeit.* — *l*) *Reichthum.* — *m*) *Laut.* — *n*) *= कामग्रन्थि. — 2) n. *a*) *Freude, Glückseligkeit.* — *b*) *Wasser* Maitr. S. 1,10,10. Spr. 7804. — *c*) *Kopf* Spr. 7840.

*कंय, *कंयु, *कँय्य, *कँय्यु und *कंव Adj. *glücklich.*

कंवत् (कँम्वत्) Adj. *heilvoll.* कँवति *an einem h. Orte* Çat. Br. 13,8,1,10.

कंवूल n. = قبول *der 8te astrol. Joga.*

*कंस्, कंस्ते (गतिशासनयोः, शातने).

कंसँ 1) m. (*n.) *ein metallenes Gefäss, — Becher.* — 2) m. *n. *ein best. Hohlmaass, = आढक, = zwei* आढक Karaka 7,12. — 3) m. n. *Messing, Glockengut.* °स्थाल n. Lâṭj. 8,11,25. — 4) m. N. pr. eines von Kṛshṇa erschlagenen Fürsten von Mathurâ 241,3. — 6) N. pr. einer Oertlichkeit. — 7) f. आ N. pr. einer Schwester Kaṁsa's.

कंसक 1) m. = कंस 1) Mahâbh. 3,13,*a*. — 2) *n. *eine best. Augensalbe.*

कंसकार m. *der in Messing arbeitet, Glockengiesser.*

कंसकेशिनिषूदन, *कंसजित् und कंसनिषूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

कंसपात्र n. *ein best. Hohlmaass*, = आढक Çâṅkh. Saṁh. 1,1,20.

*कंसमर्दन m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

कंसवती f. N. pr. einer Schwester des Kaṁsa und der Kaṁsâ.

कंसवध m. Kaṁsa's *Tod.* Auch Titel eines Schauspiels.

कंसविद्रावणकरी f. Bein. der Durgâ.

कंसशत्रु (Dhûrtan. 1) und *कंसकृन् m. Bein. Kṛshṇa's.

कंसार 1) Adj. *einen festen Kern bildend, consistent.* — 2) *n. = कंसर Gal.

*कंसारति m. Bein. Kṛshṇa's.

कंसारि m. 1) Bein. Kṛshṇa's Spr. 7809. — 2) N. pr. eines Fürsten.

*कंसास्थि n. = कंस 3).

*कंसिक und *कंसीय Adj. von कंस.

*कंसोद्भवा f. *eine best. wohlriechende Erde.*

*कक्, ककते (लौल्ये, इच्छागर्वचापले).

ककँजाकृत Adj. (f. आ) etwa *zerfetzt.*

*ककन्द् m. 1) *Gold.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

ककँर m. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,1.

ककँर्कु m. *ein best. Thier.*

ककार in रेणु°.

ककाँटिका f. *ein best. Theil des menschlichen Hinterkopfes.*

ककार m. *der Laut* क TS. Prât.

*ककुञ्जल m. *der Vogel* Kâtaka.

ककुँठ m. = काकार Maitr. S. 3,14,13.

ककँत्सल m. vielleicht Liebkosungswort für *ein kleines Kind.*

ककुत्स्थ m. N. pr. eines Fürsten.

ककुँद् f. 1) *Kuppe, Gipfel.* — 2) *Haupt von, der Oberste unter* (Gen.). — 3) *jede hervortretende Spitze.* — 4) *der Höcker des indischen Büffels.* —

5) *Buckel.* — 6) *die königlichen Insignien.* — 7) *ein best. Metrum,* = ककुभ्; aber nur in flexionsloser Form.

कँकुद् m. (selten) und n. 1) 2) 3) 4) = **ककुद्** 1) 2) 4) 6). — 5) m. *eine Schlangenart.* — 6) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,97.

ककुदात्यायन m. N. pr. eines Gegners des Çâkjamuni.

ककुदावर्तिन् Adj. *die Form eines Höckers habend* Daiv. Br. 3.

ककुदावत् Adj. *bucklig.*

***ककुदात्त** m. N. pr. eines Mannes.

***ककुदावर्तिन्** m. *eine best. Art von Pferden.*

ककुद्भ्रुम m. N. pr. eines Schakals.

ककुद्मन् Adj. *hoch, erhaben.*

ककुँद्मत् 1) Adj. *mit einem Höcker versehen.* — 2) m. *a) Berg.* — *b)* N. pr. eines *Gebirges* in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,27. — *c) der Büffel mit dem Höcker.* — *d) *eine best. Arzeneipflanze.* — 3) f. **ककुद्मती** *a) *Hüfte.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. der Gattin Pradjumna's VP.² 4,112; vgl. **ककुद्वती**.

***ककुद्मिकन्या** f. *Fluss.*

ककुद्मिन् 1) Adj. *mit einem Höcker versehen.* — 2) m. *a) *Berg.* — *b) der Büffel mit dem Höcker.* — *c)* Bein. Vishṇu's. — *d)* N. pr. eines Fürsten der Ânarta. — 3) f. **°नी** N. pr. eines Flusses.

ककुद्रुम nachlässig für **ककुद्भ्रुम**.

ककुद्वत् 1) m. *der Büffel mit dem Höcker.* — 2) f. **°ती** N. pr. der Gattin Pradjumna's. — Vgl. die richtige Form **ककुद्मत्**.

ककुन्दर n. *Lendenhöhle* Bhâvapr. 1,28,7.

ककुँन्मत् Adj. *gipfelnd, sich aufthürmend.*

ककुप्कारम् Absol. *unter Verwandlung in* Kakubh-*Strophen.*

ककुप्प्रदाह m. *brandähnliches Glühen des Horizonts.*

ककुब्जय m. *Eroberung der Welt.*

ककुब्भएउँ m. *ein best. mythisches Wesen* Suparṇ. 23,4.

ककुँभ् f. 1) *Kuppe, Gipfel, cacumen.* — 2) *Weltgegend.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) **Haarflechte.* — 5) **ein Kranz von* Kampaka-*Blüthen.* — 6) **Glanz, Schönheit.* — 7) **Lehre, Lehrbuch.* — 8) N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's.

ककुँभ 1) Adj. *hervorragend, erhaben, vortrefflich.* — 2) m. *a) eine Art von Unholden.* — *b) *ein best. Vogel* Gal. — *c) Terminalia Arjuna.* — *d) *Dämpfer an der indischen Laute.* — *e) ein best.* Râga (musik.). — *f) *eine best. Krankheit* (Verwechselung von **राग** und **रोग**). — *g)* *N. pr. *α)* eines Mannes. — *β)* eines Gebirges. — 3) f. **आ** *a) *Weltgegend.* — *b) eine best.* Râginî S. S. S. 65. — 4) n. *die Blüthe der Terminalia Arjuna.*

ककुभमय Adj. *aus* Kakubha-*Holz gemacht.*

***ककुभाकार** m. *ein best. Vogel* Gal.

***ककुभादनी** f. *ein best. Parfum.*

ककुम्मती f. *ein best. Metrum.*

ककुयष्टिका f. *ein best. Vogel* Karaka 1,27 (Çl. 57).

ककुहँ Adj. *hochragend, in der Höhe befindlich, — schwebend, sublimis.*

***ककुहस्तिना** v. l. für **ककुह**.

ककेरुक m. *ein best. Eingeweidewurm* Karaka 3,7. Çârṅg. Saṁh. 1,7,12.

***कक्क्**, **कक्कति** v. l. für **कख्**.

कक्कँट m. *ein best. Vogel.*

कक्कराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 2,375.

कक्कल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217.

ककुल m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

कक्कोल 1) m. *ein best. Baum.* R. 3,39,22. **तक्कोल** ed. Bomb. — 2) f. **ई** desgl. Paṅkad. — 3) n. *ein best. wohlriechender Stoff* (*Muskatnuss* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 78,1).

कक्कोलक 1) n. = **कक्कोल** 3). — 2) *f. **°लिका** *eine best. Pflanze.*

***कक्ख्**, **कक्खति** v. l. für **कख्**.

***कक्खट** 1) Adj. *hart.* — 2) f. **ई** *Kreide.*

***कक्खटपत्रक** m. *Corchorus olitorius Lin.*

कक्कल und **कक्काल** m. N. pr. eines Mannes.

कँक्ष 1) m. *a) Schlupfwinkel, Versteck.* — *b) Gebüsch, Strauchwerk,* insbes. *dürres Gestrüpp* R. 6, 36,108. — *c) *Seite.* — *d) *Sünde.* — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *f)* **उरुः कँक्षः** RV. 6,45,31 wohl fehlerhaft für **उरुकक्षः** N. pr. — 2) m. f. (**आ**) *a) Achselgrube* Mṛkkh. 152,3. Paṅkat. 32,25. 33,4. 34,13. 20. — *b) Gürtel, Gurt, Leibgurt, Schurz* MBh. 1,134,23. 33. 2,23,11. 13. 24,2. 4,13,22. R. Gorr. 2,32,46. m. nur einmal zu belegen. — *c) Saum, Borte* nur Bhâg. P. 9,10,37 am Ende eines adj. Comp. — *d) Wagschale* (gew. f.). **अलमंशुमतः कक्षामारोढुं तेजसा** so v. a. *kann sich mit der Sonne in der Gluth messen* 250,18. **तस्य कक्षां विगाहते** so v. a. *kann sich mit ihm messen* 251,7. **कक्षां गाहते** dass. Vikramâṅkaṁ. 2,11. **वस्तुल्यकक्ष** Adj. so v. a. *dir gleich* Spr. 7782. — 3) f. **आ** *a) Abscess in der Achselgrube.* — *b) Ringmauer, Wall, der von ihnen eingeschlossene Raum.* Am Ende eines adj. Comp. f. **आ**. — *c) Planetenbahn.* — *d) Peripherie.* — *e) *ein best. Theil des Wagens.* — *f) Gleichgewicht, Gleichheit.* — *g) Wetteifer, Gegenstand des Wetteifers.* **कक्षां किमतः परापि** so v. a. *kann man nach etwas noch Höherem als dieses streben?* Naish. 6,81. — *h) *Einwurf.*

कक्षक m. N. pr. eines Schlangendämons.

***कक्षतु** m. *ein best. Fruchtbaum.* **कक्ष, तुरुष्क** in der Kâç. als v. l. st. **रुरु, कक्षतु**.

कक्षधर m. *die Gegend des Schultergelenkes.*

***कक्षप** m. = **कच्छप** *einer der 9 Schätze* Kubera's.

कक्षपुट m. Titel eines Werkes.

***कक्षपुष्पा** f. *eine Cyperus-Species.*

कक्षलोमन् n. *die Haare in der Achselgrube.*

***कक्षशाय** m. *Hund.*

कक्षस् n. Du. wohl *best. Theile des Handgelenkes* Ait. Âr. 38,15.

कक्षसेन m. N. pr. eines Râgarshi.

कक्षाग्नि m. *ein im Gestrüpp hausendes Feuer.*

कक्षापट m. *ein um die Lenden geschlagenes Tuch.*

कक्षापुटि (!) m. N. pr. eines Arztes.

***कक्षाय्**, **°यते** *etwas Böses im Sinne haben.*

***कक्षावेक्षक** m. 1) *Aufseher im Gynaeceum.* — 2) *Parkaufseher.* — 3) *Thürsteher.* — 4) *Dichter.* — 5) *Wüstling.* — 6) = **रङ्गाजीव**. — 7) *eagerness of feeling, strength of sentiment.*

***कक्षाश्रित** n. = **कक्षलोमन्** Gal.

***कक्षिन्** Adj. von **कक्ष**.

कक्षी Adv. mit **कर्** *Jmd* (Acc.) *in einer Stellung* (Instr. eines Nom. abstr.) *anerkennen.*

कक्षीकरण n. *das Annehmen, Anerkennen.*

कक्षीकर्तव्य Adj. *anzunehmen, anzuerkennen.*

कक्षीकार m. *Annahme, Anerkennung.*

कक्षीवत् m. N. pr. eines Ṛshi.

कक्षेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

***कक्षोत्था** f. *eine Cyperus-Species.*

कक्षोदक n. *Feuchtigkeit in dichtem Buschwerk* Ait. Âr. 469,16.

1. **कँक्ष्य** Adj. von **कक्ष** *Gebüsch.*

2. **कक्ष्य** (**कक्षिँय**) 1) Adj. etwa *im Versteck befindlich.* — 2) f. **कक्ष्या** (**कक्षिँया**) *a) Gürtel, Gurt, Leibgurt* MBh. 3,11,42. **बद्धकक्ष्य** Adj. *gegürtet,* so v. a. *gerüstet —, bereit —, fest entschlossen zu.* — *b) Ringmauer* und *der von ihr eingeschlossene Raum.* — *c) Planetenbahn* Ârjabh. 4,6. Comm. zu 1,4.3, 24. — *d)* Pl. **die Finger* Nigh. 2,5. — *e) Wagschale.* **कक्ष्यया कक्ष्या निमातव्या** sprüchwörtlich. — *f) *Obergewand.* — *g) *Abrus precatorius.* — *h) *Gleichheit.* — *i) *Anstrengung.* — 3) n. *a) Wagschale.* — *b) ein best. Theil des Wagens* oder einfach *Gurt.*

(कक्ष्यप्रा) कक्षिँयप्रा Adj. *den Gurt füllend, wohlgenährt.*

*कट्यावत् Adj. *mit einem Leibgurt versehen.*

*कट्यावेत्तक m. = कत्तावेत्तक, mit den Varianten कण st. कवि und खड्ग st. षिड्ग.

कट्यास्तोत्र n. *ein best.* Stotra.

*कख्, कखति (कृसने).

*कग्, कगति (?).

*कगित्थ m. = कपित्थ.

*कङ्कू, कङ्कते (गत्यर्थ).

कङ्क 1) m. *a) Reiher.* Der *Urreiher* ist ein Sohn der Sarasâ. — *b) * eine Mango-Species.* — *c)* *Bein. Jama's. — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes und einer Dynastie (VP.^{2} 4,206). — γ) eines Brahmanen, für den sich Judhishṭhira beim König Virâṭa ausgiebt. — δ) eines Gebirges VP. 2,4,27. — *e) * ein Brahman dem Scheine nach.* — *f) * Krieger.* — 2) f. कङ्का *a) * eine Art Sandelholz.* — *b) * Lotusduft.* — *c)* N. pr. einer Tochter Ugrasena's und Schwester Kañka's. — 3) f. कङ्की *a)* Bez. *gewisser* Graha (30 an der Zahl) AV. Pariç. 52,20. — *b)* = 2) *c).*

कङ्कचित्[3] Adj. *in Gestalt eines Reihers geschichtet* Çulbas. 3,136.

कङ्कट m 1) *Panzer* Veṇis. 53. — 2) ** ein eiserner Haken zum Antreiben eines Elephanten.* — 3) *Grenze.* — 4) Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. 14,12.

*कङ्कटक m. *Panzer.*

*कङ्कटिक, कङ्कटिन् (m. *Kämmerling* Harshaṅ. 121,24) und *कङ्कटिल von कङ्कट.

*कङ्कटीक m. Bein. Çiva's Gal.

कङ्कण 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *Reif, ringförmiger Schmuck, Armband, ringförmige Waffe.* — 2) m. N. pr. eines *Lehrers.* — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *f. ई *ein Schmuck mit Glöckchen.*

कङ्कणाक m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

कङ्कणापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कङ्कणाप्रिय m. N. pr. eines Fieberdämons Hariv. 9563.

कङ्कणावर्ष Adj. *Armbänder regnen lassend.* Auch als Mannsname.

कङ्कणावर्षिन् Adj. dass. Nom. abstr. °र्षिता f. Râgat. 6,161.

कङ्कणाहारिका f. *ein best. Vogel.*

कङ्कणिन् Adj. *mit einem Armband versehen.*

कङ्कणीक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons VP.^{2} 2,293. — 2) *f. आ *a) Glöckchen.* — *b)* = प्रतिसरा Uggval.

कङ्कणीर m. = कङ्कणीक 1) VP.^{2} 2,293.

कङ्कत[3] 1) m. *f. (ई) und *n. *Kamm.* — 2) m. *a) ein best. schädliches Thier.* — *b)* N. pr. eines Lehrers Ind. St. 13,435. — 3) *f. ई *Sida rhombifolia* Nigh. Pr.

कङ्कतिका f. 1) *Kamm.* — 2) *Sida rhombifolia* Bhâvapr. 1,208,13.

कङ्कतीय[3] m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

कङ्कतुण्ड m. N. pr. eines Rakshas.

*कङ्कत्रोट und *°त्रोटि m. *Esox Kankila.*

1. कङ्कपत्त्र n. *Reiherfeder* (am Pfeil).

2. कङ्कपत्त्र Adj. *mit Reiherfedern versehen;* m. *ein solcher Pfeil.*

कङ्कपत्त्रिन् Adj. dass.

कङ्कपर्वन्[3] AV. 7,56,1 wohl verdorbene Lesart. Paipp. hat अङ्गपर्वणः.

*कङ्कपृष्ठिन् m. *ein best. Fisch* Gal.

कङ्कमाला f. *das Klatschen mit den Händen.*

कङ्कमुख Adj. *reiherschnabelförmig* (ein chirurgisches Instrument) Suçr. 1,26,8.

कङ्कर 1) *Adj. *schlecht.* — 2) n. *a) * Buttermilch mit Wasser.* — *b) eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,13.

*कङ्करोल m. *Alangium hexapetalum.*

*कङ्कलता f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कङ्कलोड्य n. v. l. für अङ्कलोड्य.

कङ्कवदन n. *Zange* Veṇis. 118.

*कङ्कशत्रु m. *Desmodium gangeticum.*

*कङ्कशाय m. *Hund.*

कङ्काल 1) m. n. *Gerippe* 161,9. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

कङ्कालकेतु m. N. pr. eines Dânava.

कङ्कालभैरव und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

कङ्कालमालभारिन् (Ind. St. 8,330) und कङ्कालमालिन् Adj. *mit einem Knochenkranz geschmückt.*

कङ्कालमुसल *eine best. mythische Waffe.*

कङ्कालय oder कत्कालय m. N. pr. eines Autors.

कङ्कालिन् 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) f. °नी *eine Form der* Durgâ.

कङ्कील m. viell. nur fehlerhaft für कङ्काल 1) *b)* α).

कङ्कु m. 1) v. l. für कङ्कु *Fennich.* — 2) N. pr. fehlerhaft für कङ्क.

कङ्कुष्ठ m. *eine best. Erdart* Râgan. 13,143.

कङ्कुष Pl. *ein best. Theil des Kopfes.*

*कङ्कुरु m. *eine Art Krähe.*

कङ्केलि (Bâlar. 282,3 v. u.), *कङ्केल्ल, कङ्केल्लि m. und कङ्केल्ली f. (Vâmana 59,15) *Jonesia Asoka.*

कङ्कोल 1) m. *a) eine best. Pflanze* Spr. 1754, v. l. — *b)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Autors. — 2) n. *Kubebe, Stielpfeffer* Bhâvapr. 1,146.

*कङ्कोलक n. = कङ्कोल 2).

*कङ्क n. *Genuss.* Zu zerlegen in कं खम्.

कङ्कनील m. N. pr. eines Schlangendämons VP.^{2} 2,293.

कङ्कु f., °क (wohl m.), °का und *कङ्कू f. *Fennich.*

कङ्कुनी f. 1) *Celastrus paniculatus* Bhâvapr. 1, 174. — 2) ** Fennich.*

*कङ्कुनीपत्त्रा f. *Panicum verticillatum* Râgan. 8,140.

कङ्कुल m. *eine best. Stellung der Hand.*

*कच्, कचति (रुचे), कचते (बन्धने, बन्धविषोः). — Mit आ *umbinden, befestigen.* — Mit उद्, उत्कचित fehlerhaft für उत्खचित. — Mit वि s. विकचय्.

कच 1) m. *a) Haupthaar.* °ग्रह m. (adj. Comp. f. आ) und °ग्रहण n. *das Packen an die Haare.* — *b) * Narbe.* — *c) * Band.* — *d) * Wolke.* — *e)* N. pr. eines Sohnes des Bṛhaspati.

*कचक m. *ein best. Pilz* Nigh. Pr.

कचङ्गल n. 1) ** Meer.* — 2) ** Markt.* — 3) N. pr. einer Gegend.

कचटतपगजडदब n. als Beispiel einer sinnlosen Aneinanderreihung von Silben 215,19.

*कचडुग्धिका f. *Cucurbita hispida* Nigh. Pr.

*कचप n. *Gemüseschüssel.*

*कचपक्त, कचपाश (Naish. 8,40) und कचभार (Spr. 7793) m. *starkes Haar.*

*कचमाल m. *Rauch.*

*कचरिपुफला f. = शमी Râgan. 8,33.

*कचरुक्त m. *starkes Haar.*

कचाकचि Adv. *so dass man sich an die Haare packt* Bâlar. 285,2.

*कचाकु 1) Adj. *a) schlechten Charakters.* — *b) dem schwer beizukommen ist.* — 2) m. *Schlange.*

*कचाटुर m. *eine best. Hühnerart.*

*कचामोद् n. *Pavonia odorata.*

*कचिक Adj. von कच.

कचु f. = कच्ची.

कचुराय m. N. pr. eines Mannes.

*कचेल n. v. l. für काचन.

कचेश्वर N. pr. eines Heiligthums in Mahârâshṭra.

*कचोर m. *Curcuma Zerumbet* Nigh. Pr.

कच्चट n. = जलपिप्पली.

*कच्चर 1) Adj. *a) schmutzig.* — *b) schlecht.* — 2) n. *Buttermilch mit Wasser.*

कच्चिट् s. u. 1. कट्.

कच्छ 1) m. *f. (आ) und *n. *Ufer, morastiges Land an den Ufern von Flüssen und andern Gewässern.* — 2) N. pr. verschiedener Localitäten. — 3) m. *Cedrela Toona* und *Hibiscus populneoides.* — 4) m. f. (आ) *Saum, Borde.* — 5) m. *Bez. *verschiedener Theile der Schildkröte.* — 6) m. ** ein best. Theil an einem Boote.* — 7) m. Pl. N. pr. eines Volkes, v. l. für कत्त. — 8) f. आ *a) * Grille, Heimchen.* — *b) * Dioscorea.* — *c) Gürtel, Leibgurt,* v. l. für कत्ता bei Nilak. zu MBh. 4,13,22.

*कच्छा f. *eine Cyperus-Species* Gal.

*कच्छिका f. *Saum, Borte.*

कच्छदेश m. N. pr. eines *Landes.*

कच्छनीर m. N. pr. eines Schlangendämons. °बिल N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 14,121. 137.

कच्छप 1) m. *a) Schildkröte* Gaut. — *b) eine Art Gaumengeschwulst.* — *c) *ein beim Brennen von Spirituosen gebrauchtes Geräthe.* — *d) *eine best. Stellung beim Ringen.* — *e) *Cedrela Toona.* — *f) einer der 9 Schätze* Kubera's. — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Viçvâmitra. — γ) eines Landes. Auch °देश. — 2) f. ई *a) *Schildkrötenweibchen* oder *eine kleine Species der Schildkröte.* — *b) eine Art Abscess.* — *c) eine Art Laute* S. S. S. 187.

कच्छपक 1) m. *Schildkröte.* — 2) f. °पिका *a) eine kleine Schildkröte.* — *b) eine Art Abscess.*

कच्छपुट 1) *ein Kasten mit Fächern.* — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 437.

कच्छविहार m. N. pr. einer *Sumpfgegend.*

*कच्छाटिका f. = कच्छटिका.

*कच्छान्तरुहा f. *Dûrvâ-Gras* Râgân. 8,112.

कच्छार m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,27.

*कच्छालंकार m. *das Schreibrohr* Nigh. Pr.

कच्छिक्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कच्छु f. 1) = कच्छू. — 2) *eine best. Pflanze* Gal.

*कच्छुघ्न 1) m. *Trichosanthes dioeca* Râgân. 3,11. — 2) f. ई *eine Species der* Hapushâ Râgân. 4,115.

कच्छुर 1) *Adj. *a) mit Krätze* oder *einer ähnlichen Hautkrankheit behaftet.* — *b) unkeusch.* — 2) m. oder n. *Gelbwurz. — 3) f. आ *a) Alhagi Maurorum.* — *b) *Carpopogon pruriens.* — *c) *Gelbwurz.*

कच्छू f. *Krätze* oder *eine ähnliche Hautkrankheit.*

*कच्छुमती f. *Carpopogon pruriens.*

कच्छूरासन Adj. तैल n. *ein öliges Präparat gegen Krätze* Bhâvapr. 3,67.

*कच्छूल und *कच्छूलिल gaṇa काशादि.

*कच्छेष्ट m. *Schildkröte* Râgân. 19,75.

*कच्छोटिका f. v. l. für कच्छाटिका.

*कच्छोर n. *Gelbwurz.*

कच्ची f. *Arum Colocasia.* °वन n. N. pr. eines *Waldes.*

*कञ्, कञति (मदे).

कञ n. *Lotusblüthe* Agni-P. 29,39.

कञासन 1) Adj. *auf einer Lotusblüthe sitzend* Hemâdri 2,*a*,106,13. — 2) m. Bein. Brahman's Hemâdri 1,585,16.

कञ्जिङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कञ्जल 1) *m. *Wolke.* — 2) *f. *a)* आ und ई *ein best. Fisch.* — *b)* ई α) *Aethiops mineralis.* — β) *Beinschwarz, Dinte.* — 3) n. *a) Lampenruss* und *ein daraus bereitetes Collyrium.* — *b)* übertr. so v. a. *Abschaum.*

*कञ्जलधव m. *Lampe.*

कञ्जलमय Adj. *aus Lampenruss bestehend* Harshaṅ. 101,17.

*कञ्जलरोचक m. n. *Lampenstock.*

*कञ्जलार्म n. P. 6,2,91.

कञ्जलिका f. *feines Pulver* Bhâvapr. 2,102. 3,36. namentlich *aus Quecksilber* Mat. med. 31.

कञ्जलित Adj. 1) *mit Lampenruss bestrichen.* — 2) *schwärzlich gefärbt, besudelt* Harshaṅ. 48,14.

कञ्जलीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कञ्च्, कञ्चते (दीप्तिबन्धनयोः).

*कञ्चट m. *Commelina salicifolia* und *bengalensis.*

कञ्चड m. *Commelina bengalensis* Bhâvapr. 3,136.

*कञ्चार m. *die Sonne.*

कञ्चिका f. 1) *eine kleine Beule.* — 2) *Zweig eines Bambusrohrs.*

कञ्चिदेक n. und कञ्चिदेवा f. N. pr. eines Dorfes.

कञ्चुक 1) m. f. (ई Spr. 7678) und n. *eine eng anschliessende Bekleidung des Oberkörpers: Panzer, Wamms, Mieder, Jacke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *Schlangenhaut.* — 3) *Hülse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) *Einhüllung eines Stoffes in andere* Bhâvapr. 2,99. — 5) m. übertragen so v. a. *äussere, leicht wieder abzustreifende Hülle* Hemâdri 1,468,5. — 6) m. *= कर्भ. — 7) f. ई *Lipeocercis serrata Trin.*

*कञ्चुकालु m. *Schlange.*

कञ्चुकित Adj. *gepanzert* u. s. w. पुलक° *dessen Härchen sich sträuben* Ind. St. 14,390.

कञ्चुकिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *gehüllt in* Spr. 2304. — 2) m. *a) Kämmerer, Kämmerling.* — *b) *Schlange.* — *c) *Wüstling, leichtsinniger Geselle.* — *d) *Agallochum.* — *e) *Gerste.* — *f) *Cicer arietinum* Râgân. 10,46. — *g) *Lipeocercis serrata Trin.*

कञ्चुकीय m. = कञ्चुकिन् 2) *a)* Bhar. Nâṭyaç. 34, 54. का° fehlerhaft Vikr. ed. Pischel 661,4.14.664,15.

कञ्चुकोष्णीषिन् Adj. *mit einem Panzer und einem Turban versehen* R. 6,99,23.

*कञ्चुमालिनी f. *Andropogon aciculatus* Gal.

*कञ्चुल 1) m. *Rebhuhn* Gal. — 2) f. ई *Panzer* u. s. w. Gal.

कञ्चुलिका f. und *कञ्चूल m. n. *Mieder, Jacke.*

कंञ 1) *m. *a) Haar.* — *b)* Bein. Brahman's. — 2) n. *a) Lotusblüthe.* — *b) *Nektar.*

*कञ्जक m. *Predigerkrähe.*

*कंञन m. Bein. Brahman's.

*कञ्जन m. 1) *Predigerkrähe.* — 2) *der Liebesgott.*

कंञनाभ m. Bein. Vishṇu's.

कंञबाहु m. N. pr. eines Asura Hariv. 3,47,14. खञ्ज° v. l.

*कञ्जर m. 1) *Bauch.* — 2) *Elephant.* — 3) *die Sonne.* — 4) Bein. Brahman's.

*कञ्जल m. *Predigerkrähe.*

*कञ्जसू m. *der Liebesgott* Gal.

*कञ्जार m. 1) *Pfau.* — 2) *Bauch.* — 3) *Elephant.* — 4) *Einsiedler.* — 5) *die Sonne.* — 6) Bein. Brahman's. — 7) = व्यञ्जन.

कञ्जिका f. *Siphonanthus indica.*

*कञ्जिनी f. *Hetäre* Gal.

*कट्, कटति (वर्षावरणयोः, गतौ, भेदने).

कट 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Geflecht, Matte.* — *b)* = कटि *Hüfte.* — *c) Elephantenschläfe.* — *d)* = कटात *Seitenblick.* — *e) ein best. Wurf im Würfelspiel.* — *f) *Leichnam.* — *g) *Leichenwagen, Todtenbahre.* — *h) *Gottesacker.* — *i) *Menge.* — *k) *eine einjährige Pflanze.* — *l) *Gras.* — *m) *Saccharum Sara.* — *n) *Brett.* — *o) *Uebereinkunft.* — *p) *= क्रियाकार neben समय (also nicht *Uebereinkunft*). — *q) *nächste Umgebung.* — *r) *= निगम. — *s)* N. pr. eines Rakshas. — 2) *f. आ gaṇa सिध्मादि. — 3) *n. am Ende eines Comp. *Blüthenstaub.* — 4) Interj. *der Verwunderung* Ind. St. 15,366.

कटक 1) m. *Geflecht, Matte.* — 2) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) Strang* Kâd. 87,20. — *b) Armband.* — *c) Ring als Gebiss des Pferdes* Suçr. 1,25,11. 101,7. — *d) Thal.* — *e) Hoflager, das Lager eines Fürsten.* — *f) *Armee, Heer.* — *g) Karawane* Daçak. 24,13. — *h) Sammlung, corpus.* धर्मशासन° Kâd. 40,11. — *i) *Seesalz.* — *k) die Stadt* Kuttak Ind. Antiq. 1876,55. — 3) f. °टिका (vgl. auch u. कटिका) *Matte.*

*कटकगृह m. *Eidechse* Gal.

कटकट m. Bein. Çiva's.

कटकटा onomatop. etwa *knack!*

कटकटाय्, °यति *knirschen* (intrans. und trans.).

कटकटायिन् Adj. *knirschend,* mit Acc.

*कटकवलयिन् Adj. *mit den* कटक *und* वलय *genannten Armbändern versehen.*

कटकवाराणसी f. N. pr. einer Stadt.

*कटकिन् m. *Berg.*

*कटकीय Adj. von कटक.

कटकुटि *eine aus Matten zusammengefügte Hütte.*

कटकृत् m. *Mattenflechter.*

*कटकोल m. *Spucknapf.*

*कटक्य Adj. = कटकीय.

कटक्रिया f. *das Flechten von Matten.*

*कटखादक 1) Adj. *gefrässig.* — 2) m. *a) Schakal.* — *b) Krähe.* — *c) Glasgefäss.*

*कटघोष N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°घोष.

कटङ्कट m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Agni's.

कटङ्कटेरी f. *Gelbwurz.*

कटच्छु *Löffel.*

कटज्झक m. ein Mannsname Pat. zu Vârtt. 3 zu P. 1,1,23.

कटत्कार m. = कडत्कार Bâlar. 114,3 v. u.

*कटनगर n. N. pr. einer *Stadt.* Davon Adj. *°रीय.

कटपल्लिकुच्चिका f. *Strohhütte.* Auch कटपलि° und कटपरि°.

*कटपल्वल N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°लीय.

कटपूतन m. und °ना f. *ein best. gespenstisches Wesen.*

*कटपू m. 1) *Wurm.* — 2) *Würfelspieler.* — 3) Bein. Çiva's. — 4) *ein* Rakshas. — 5) *ein* Vidjâdhara.

*कटभङ्ग m. 1) *das Abreissen des Korns mit den Händen.* — 2) *Untergang eines Fürsten.*

कटभी f. 1) *Cardiospermum Halicacabum.* — 2) *Achyranthes atropurpurea.* — 3) *= अपराजिता.

*कटमर्द m. Bein. Çiva's Gal. Vgl. कठ°.

*कटमालिनी f. *ein berauschendes Getränk.*

*कटम्ब m. 1) *ein best. musikalisches Instrument.* — 2) *Pfeil.*

*कटम्बरा f. *Helleborus niger.*

कटंभर 1) *m. *Bignonia indica* und = कटभी. — 2) f. आ *a) Elephantenweibchen.* — *b)* Name *verschiedener Pflanzen.* — *c) rother Arsenik* (गोला).

*कटत्रण m. Bein. Bhîmasena's.

कटशर्करा f. 1) wohl *Zucker aus Saccharum Sara.* 2) *Guilandina Bonducella.*

कटसंघात m. *Rahmen aus Flechtwerk* Âpast. in Ait. Âr. 421,11.

*कटसी f. *Leichenstätte* (buddh.).

*कटस्थाल n. *Leichnam* Gal.

कटाक्ष m. (adj. Comp. f. आ) *Seitenblick* Spr. 7624.

कटाक्षक्षेत्र n. N. pr. eines *Gebietes.*

कटाक्षमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कटाक्षित Adj. *mit einem Seitenblick angesehen.*

कटाक्षिप् *zur Seite blicken.* °क्ष्य Absol.

कटाक्षी Adv. mit कर् *mit einem Seitenblick ansehen* Harshak. 123,19.

कटाक्षेप m. *Seitenblick.*

कटाग्नि m. *Strohfeuer.*

*कटाटङ्क m. Bein. Çiva's.

*कटापन n. *Andropogon muricatus.*

*कटार m. = नागर, कामिन्.

कटारमल्ल m. N. pr. = मदनपाल Ind. St. 14,399.

*कटाल Adj. von कटा.

*कटालु m. *Solanum melongena* Gal.

कटाह m. 1) *Pfanne.* Ausnahmsweise auch f. ई (Ind. St. 15,372) und n. — 2) *Schildkrötenschale. 3) *Tope. — 4) *ein pfannenähnliches Ding,* z. B. die Elephantenschläfe Çiç. 5,37. — 5) *Hütte. — 6) *eine junge Büffelkuh, bei der die Hörner so eben durchbrechen.* — 7) N. pr. eines Dvîpa.

*कटाहक n. *Schüssel.*

कटि und कटी f. 1) *Hüfte.* — 2) *Vorhalle eines Tempels.* — 3) *langer Pfeffer.*

कटिक 1) am Ende eines adj. Comp. = कटि 1). — 2) f. आ (vgl. auch u. कटक) *a) Hüfte.* — *b) *Schnippchen* Gal.

कटिकर्पट *ein um die Hüften geschlagener Lappen.*

कटिकुष्ठ *eine Art Aussatz.*

*कटिकूप m. *Hüftengrube.*

कटित्र m. *eine Art Gürtel.*

*कटिदान n. *Wechsel der Seiten beim Liegen.*

*कटिन् m. *Elephant.*

*कटिनाडिका f. *Gürtel* Gal.

*कटिप gaṇa संकाशादि.

*कटिप्रोथ m. *Hinterbacke.*

*कटिबन्ध m. *Gürtel.*

*कटिमालिका f. *ein weiblicher Gürtel.*

*कटिरोहक m. *ein Reiter auf dem hinteren Theile eines Elephanten.*

कटिल्ल (Karaka 6,3) und *°क m. *Momordica Charantia.*

कटिवास m. *ein um die Hüften geschlagenes Tuch* Hemâdri 2,*a*,111,21.

*कटिशीर्षक m. *Hüfte.*

कटिशूल m. *Seitenstiche.*

*कटिशृङ्खला f. *eine Art Gürtel.*

कटिसूत्र n. *Gürtel* Pañkad.

कटी s. कटि.

कटीक am Ende eines adj. Comp. von कटी *Hüfte.*

कटीतरुण n. Du. *Hüftgelenk.*

*कटीतल n. *ein krummer Säbel.*

कटीनिवसन n. und कटीपट (Râgat. 5,419) *ein um die Hüften geschlagenes Tuch.*

*कटीर 1) m. n. *Hüftengrube.* — 2) m. *Vertiefung, Grube.*

कटीरक (*n.) *Hüfte.*

कटु 1) Adj. *scharf, beissend* (Geschmack, Geruch, Laute, Reden, Wind). कटु und °तरम् (Spr. 7669) Adv. — 2) m. *a) *scharfer Geschmack, Schärfe.* — *b) Trichosanthes dioeca.* — *c) *Michelia Champaca.* — *d) * = कटी. — *e) *eine Art Kammacher.* — 3) *f. कटु Bez. *verschiedener Pflanzen.* — 4) f. कटी *eine best. Pflanze.*

कटुक 1) Adj. *scharf, beissend* (vgl. 1. कटु); *heiss* (Kampf), *schlimm* (Folgen). — 2) *m. *a) Trichosanthes dioeca.* — *b) Calotropis gigantea.* — *c) Wrightia antidysenterica.* — *d) Sinapis dichotoma* oder *ramosa.* — *e) eine wohlriechende Grasart.* — *f)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. कटुका Bez. *verschiedener Pflanzen.* — 4) f. *कटुकी *eine best. Pflanze.* — 5) n. *a) Schärfe, Herbe.* — *b) *eine best. Pflanze.* — *c) * = कटुकत्रय.

कटुकता f. *Schärfe, scharfer —, beissender Geschmack* zu Spr. 4521.

कटुकत्रय n. *Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

कटुकत्व n. = कटुकता.

*कटुकन्द m. 1) *Ingwer.* — 2) *Knoblauch.* — 3) *Hyperanthera Moringa.*

*कटुकफल n. = कक्कोलक Râgan. 12,82.

कटुकभक्षिन् m. N. pr. eines Mannes.

कटुकविटप m. Pl. Bez. *einer best. Gattung von Pflanzen.*

*कटुकरञ्ज m. *Guilandina Bonducella.*

कटुकरोहिणी f. *Helleborus niger.*

*कटुकवल्ली f. = कटी.

*कटुकाञ्जनी f. *Helleborus niger* Râgan. 6,132.

कटुकारोहिणी f. dass. Karaka 6,24.

*कटुकालाबु m. *Trichosanthes dioeca.*

कटुकित Adj. *der Scharfes —, Beissendes zu hören bekommen hat* 313,27 (im Prâkrit).

कटुकिमन् m. *Schärfe* Nir. 5,4.

*कटुकीट und *°क m. *Mücke.*

कटुकोदय Adj. *von schlimmen Folgen* MBh. 3,13, 10. 287,28. 13,93,42.

*कटुक्काण m. *Parra Jacana* oder *goensis.*

*कटुग्रन्थि n. 1) *getrockneter Ingwer.* — 2) *die Wurzel vom langen Pfeffer.*

*कटुङ्कता f. *rauhes Wesen.*

*कटुचातुर्जातक n. *Kardamomen, die Rinde und die Blätter der Laurus Cassia und schwarzer Pfeffer.*

*कटुच्छद m. *Tabernaemontana coronaria.*

कटुज Adj. *aus scharfen Stoffen bereitet* MBh. 2, 64,18.

कटुता f. *Schärfe, scharfer Geschmack, — Geruch, Herbe —, Härte des Charakters.*

*कटुतिक्त m. *eine best. Pflanze.*

कटुतिक्तक 1) m. *a) Cannabis sativa* R. Gorr. 2, 28,21. — *b) *Gentiana Cherayta.* — 2) *f. आ *eine Gurkenart.*

*कटुतुण्डिका und *°तुण्डी f. *eine best. Pflanze.*

कटुतुम्बी f. *eine wilde Gurkenart* Râgan. 3,42.

*कटुतुम्बिनी f. *eine best. Pflanze.*

*कटुतैल m. *weisser Senf* Gal.

*कटुत्रय und °त्रिक n. *Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

कटुत्व n. *scharfer —, beissender Geschmack.*

*कटुदला f. *Cucumis utilissimus* Râǵan. 7,199.

*कटुनिष्पाव m. *Lablab vulgaris* Râǵan. 16,69.

*कटुपत्र m. 1) *Oldenlandia biflora.* — 2) *weisses Basilienkraut.*

*कटुपत्रक 1) m. *weisses Basilienkraut.* — 2) f. °त्रिका *eine best. Pflanze* Râǵan. 8,65.

कटुपाक und °पाकिन् Adj. *bei der Verdauung Schärfe entwickelnd.*

कटुफल 1) m. (auch f. n. Gal.) **Trichosanthes dioeca.* — 2) f. आ *Luffa foetida* Karaka 7,4. — 3) *n. = कटुकफल Râǵan. 12,83.

*कटुबदरी f. *eine best. Pflanze* und N. pr. eines nach ihr benannten Dorfes.

*कटुबीजा f. *langer Pfeffer.*

*कटुभङ्ग und °भङ्ग (Bhâvapr. 1,162) m. *trockener Ingwer.*

कटुभाषिन् Adj. *Beissendes sagend.* Nom. abstr. °षिता f. Prasannar. 24,18.

*कटुमञ्जरिका f. *Achyranthes aspera.*

*कटुमूल n. *die Wurzel vom langen Pfeffer* Gal.

*कटुमोद n. *ein best. Parfum.*

*कटुंभरा f. *eine best. Pflanze.*

*कटुर n. *Buttermilch mit Wasser.*

*कटुरव m. *Frosch.*

*कटुरोहिणिका und °णी f. *Helleborus niger.* Nach Mat. med. 212 *Picrorhiza Kurroa Royle.*

*कटुवल्ली f. *Gaertnera racemosa* Gal.

*कटुवार्ताकी f. *eine best. Solanacee.*

कटुविपाक Adj. = कटुपाक.

*कटुशृङ्ग (Gal.) und *°शृङ्गाल n. *eine best. Gemüsepflanze.*

*कटुस्नेह m. *Sinapis dichotoma.*

*कटूत्कट und *°क n. (*trockener*) *Ingwer.*

*कटूषण n. 1) *trockener Ingwer* Gal. — 2) *die Wurzel vom langen Pfeffer* Gal.

कटेरकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कटोदक n. *eine einem Verstorbenen darzubringende Wasserspende.*

कटोर m. f. (आ) *eine Art Gefäss.*

*कटोल 1) Adj. *scharf, beissend.* — 2) m. *ein Kâṇḍâla.* °वीणा f. *die von ihnen gespielte Laute.*

*कटोलकपाद und *कटोलपाद gaṇa कृस्त्यादि.

कट्, कटति *häufeln* (Getraide). — Mit आ dass.

कट्ट n. *das Anhäufeln.*

कट्टरिनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 270.

*कट्टार m., °क m. (Râǵat. 8,315) und °रिका f. *Schlachtmesser, Dolch.*

कट्फल 1) m. *ein best. Baum mit würziger Frucht und Rinde.* — 2) f. आ **Gmelina arborea* und *verschiedene Species von Solanaceen* Râǵan. 9,19. *Myrica sapida* Mat. med. 234.

कट्वङ्ग m. 1) *Calosanthes indica;* n. *die Frucht* Karaka 1,25. — 2) Bein. Dilipa's Bhâg. P. 9,9,41. 10,1. खट्वाङ्ग ed. Bomb.

*कट्वञ्जनी f. *Helleborus niger* Râǵan. 6,134.

कट्वर 1) * Adj. *verachtet.* — 2) n. *Buttermilch mit Wasser.*

कट्वाक und कट्वाङ्क Adj. *scharf, beissend.*

कट्वाङ्ग fehlerhaft für खट्वाङ्ग.

*कट्वाञ्जनी f. = कट्वञ्जनी Gal.

*कठ्, कठति (कृच्छ्रजीवने, तङ्क्ने).

कठ 1) m. *a)* N. pr. eines Schülers des Vaiçampâjana und Stifters einer nach ihm benannten Schule des Jaǵurveda. — *b) ein Schüler —, Anhänger des* Kaṭha. — *c) *ein Brahman.* — 2) *f. ई *a) eine Schülerin —, Anhängerin des* Kaṭha. — *b) eine Brahmanenfrau.*

कठकालाप (*n. Sg.) und m. Pl. *die Schule des* Kaṭha *und* Kalâpin.

*कठकौथुम n. Sg. und m. Pl. *die Schule des* Kaṭha *und* Kuthumin.

*कठमर्द m. Bein. Çiva's. Vgl. कट°.

*कठर Adj. *hart.*

कठल्य oder कठल्ल *Gries, Kies* (buddh.). कठिल्ल Lalit. 377,5 (dieses auch 44,7 herzustellen für कालिन्य.

कठवल्ली f. Titel zweier Upanishad.

*कठशाठ m. N. pr. eines Mannes.

कठश्रुति f. Titel einer Upanishad.

*कठाकु m. *Vogel* oder *ein best. Vogel.*

*कठाकृक m. *eine Hühnerart.*

*कठिका f. 1) *Kreide.* — 2) *Ocimum sanctum.*

*कठिञ्जर m. *Ocimum sanctum.*

कठिन 1) Adj. (f. आ) *hart* (auch in übertr. Bed.); *heftig* (Schmerz). — 2) *f. आ *a) crystallisirter Zucker. — b) eine Art Betelpalme* Gal. — 3) f. ई *Kreide.* — 4) n. *a) Kochtopf — b) Tragstange, — band, — riemen* P. 4,4,72. — *c) *Schaufel.*

*कठिनक 1) n. *Schaufel.* — 2) f. °निका *Kreide.*

कठिनता f. und कठिनत्व n. *Härte.* स्वरस्य कठिनता Comm. zu TS. Prât. 22,9.

*कठिनपृष्ठक m. *Schildkröte.*

*कठिनफल m. *Feronia elephantum* Râǵan. 11,183.

कठिनय्, °यति *hart machen* Vidḍh. 82,2.

कठिनावदान n. Titel einer buddh. Legende.

कठिनी Adv. mit कर् dass. Karaka 2,3.

*कठिनेनु m. *eine Art Zuckerrohr* Gal.

कठिल्ल 1) *m. *Momordica Charantia.* — 2) *Gries;* s. कठल्य.

*कठिल्लक m. 1) *Momordica Charantia.* — 2) *Ocimum sanctum.* — 3) *Boerhavia diffusa.*

*कठीय्, °यति Denom. von कठी.

कठुर Adj. (f. आ) = कठोर *hart* (Rede) Spr. 166.

*कठेर m. *ein Armer.*

*कठेरणि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कठोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कठोर Adj. (f. आ) 1) *hart, steif, fest.* — 2) *scharf* (auch vom Winde). — 3) *scharf, durchdringend* (Laut). °म् Adv. — 4) *hart, hartherzig.* — 5) *üppig* Mṛkkh. 115,13.

कठोरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

कठोरचित्त Adj. *hartherzig.* Nom. abstr. °ता f. 168,1 (vgl. Ind. St. 15,373).

कठोरता f. *Härte* Spr. 2656.

कठोरतारापिप m. *Vollmond* Çiç. 1,20.

कठोरय्, °यति *üppig machen.* °रित Adj. *kräftig geworden, zur vollen Entwickelung gelangt* Harshak. 60,1.

कठोरी Adv. mit भू *stärker —, intensiver werden* Harshak. 33,5.

*कठोल Adj. = कठोर *hart.*

*कड्, कडति (मदे, दर्पे, अदने). — Caus. काडयति (भेदने).

कड Adj. *stumm.*

कडङ्कर m. *Spreu.*

*कडङ्करीय und *कडङ्कर्य Adj. *mit Spreu zu füttern.*

*कडङ्ग m. *ein best. berauschendes Getränk.*

*कडङ्गक = निष्पाव.

*कडङ्गर m. = कडङ्कर.

कडङ्गरीय Adj. = कडङ्करीय.

*कडच्छक m. *eine Art Löffel* Gal.

कडत्कार m. *Getöse, Lärm* Bâlar. 105,10.

*कडत्र = कलत्र und auch *eine Art Gefäss.*

*कडन्दिका f. = कालन्दिका.

कडम्ब m. 1) **Spitze.* — 2) **Stengel einer Gemüsepflanze.* — 3) *Convolvulus repens* Karaka 1, 27 (Çl. 105). Auch *f. ई.

कडवक *Kapitel* (in literarischen Werken in einer Apabhraṁça-Sprache).

कडार 1) Adj. *lohfarben.* — 2) *m. *a) Lohfarbe. — b) Sclave.*

*कडितुल m. *Schwert, krummer Säbel.*

*कडुली f. *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

*कडृ, कडुति (कार्कश्ये).

*कण्, कणति (अणूभावे, शब्दार्थे, गतौ). — Caus. काणयति (निमीलने). — Mit नि in निकाणम्.

कँण 1) m. *a) Korn, Samenkorn. — b)* (Staub-)*korn. — c) Tropfen. — d)* (Schnee-)*flocke. — e)* (Feuer-)*funke. — f) Stückchen, ein Weniges, Bischen. —* 2) f. कणा *a)* = 1) *f). — b) langer Pfeffer. — c) *Kümmel. — d) *eine best. Fliege. —* 3) *f. कणी = कणिका. — 4) n. = 1) *a).*

*कणगुग्गुलु m. *eine Art Bdellion.*

कणाड m. *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,117,3. 4 = 2,*a*,55,16. 17.

*कणाजीर m. *weisser Kümmel.*

*कणाजीरक n. dass.

कणाधूम m. *eine best. Kasteiung.*

कणाप (Varâh. Jogaj. 6,26) und कणापायिन् m. *eine best. Waffe.*

*कणाप्रिय m. *eine Art Sperling.*

कणाभ und °क m. *Stechfliege.*

कणाभक्ष m. N. pr. = कणाद.

*कणाभक्षक m. *eine Art Sperling.*

कणाभुज् m. N. pr. = कणाद.

कणाय m. v. l. für कणाप.

*कणालाभ m. *Strudel.*

कणाशस् Adv. *zu kleinen Theilen, minutatim* Bâlar. 176,2.

*कणाटीन, *°टीर und *°टीरक m. *Bachstelze.*

कणाद् m. 1) N. pr. des Gründers des Vaiçeshika-Systems. — 2) * = कलाद् *Goldschmied.*

कणादरहस्यसंग्रह m. Titel eines Werkes.

कणान्न Adj. *von Körnern sich nährend.* Nom. abstr. °ता f.

*कणाह्वा f. *weisser Kümmel* Râgân. 6,59.

कणिक (adj. Comp. f. इका) 1) m. *a) Körnchen, Samenkorn. — b) Tröpfchen. — c) *Mehl von dürrem, überreifem Weizen* Râgân. 16,103. — d) *Feind. — e) *eine best. Ceremonie,* = नीराजन. — 2) f. इका *a) Körnchen* Comm. zu Bhâg. P. ed. Bomb. 7,9,33. *— b) Tröpfchen. — c) Körnchen,* so v. a. *ein kleines Bischen.* लवण° *ein kleines Fleckchen* Spr. 7828. Kâd. II,49,3. *— d)* = 1) *c)* Ind. St. 15,427. *— e) *Premna spinosa* oder *longifolia. — f) eine best. Kornart* Pañkad. 29.

*कणित n. *Wehgeschrei.*

कणिश m. *Aehre* Kâd. II,98,4. *°किंशारु *Granne des Getraides* Gal.

कणीक 1) *Adj. *klein.* — 2) f. इका *Körnchen, Samen* — MBh. 12,218,29.

*कणीचि und *°ची f. 1) *Laut. — 2) eine kriechende Pflanze in Blüthe. — 3) Abrus precatorius. — 4) Karren.* — Vgl. कनीचि.

*कणीयस् Adj. Compar. = कनीयस्.

कणीकय्, Partic. f. °कयँन्ती *sich in Noth befindend.*

*कणे Adv. °कृत्य पयः पिबति so v. a. *er trinkt sich satt an Wasser.*

*कणेर 1) m. *Pterospermum acerifolium.* — 2) f. इका *a) Elephantenweibchen. — b) Buhldirne.*

*कणेरु = कणेर. Vgl. करेणु.

*कणेट्, कँणेटति (गतिकर्मन्).

कणेट m. 1) *Dorn.* — 2) **Dorfgrenze* Gal.

कँणेटक 1) m. *n. (adj. Comp. f. इका) *a) Dorn. — b) Stachel, Spitze. — c) Gräte, feines Bein. — d) Fingernagel* Naish. 1,94. *— e) die bei heftigen Gemüthsbewegungen stachelartig sich erhebenden Härchen am menschlichen Körper. — f) stachelartige kleine Unebenheiten* (z. B. auf der Zunge) Karaka 5,8. *— g) ein Dorn für seinen Mitmenschen, ein Feind der bestehenden Ordnung im Staate, Feind* überh. *— h) stechender Schmerz, Krankheitserscheinung. — i) Dornen der Rede* sind *spitze verletzende Worte. — k) Hemmniss, Hinderniss. — l) das erste, vierte, siebente und zehnte astrol. Haus. — m) *Bambusrohr. — n) *Werkstube. — o) *Dorfgrenze* Gal. *— p) *Fehler. — q) *Aufdeckung eines Fehlers. — r)* Bein. Makara's. *— s)* N. pr. α) eines Landes. v. l. कण्टक. — β) eines Rosses des Çâkjamuni Lalit. 109,4. Richtig कण्ठक. — γ) eines Agrahâra. — 2) f. इका *a) eine dornige Pflanze. — b) eine Art Solanum.*

*कणेटकत्रय n. Collectivname für *drei Arten von Solanum.*

*कणेटकदला f. *Pandanus odoratissimus* Gal.

कणेटकद्रुम m. 1) *ein Baum mit Dornen, Dornstrauch.* — 2) **Bombax heptaphyllum.*

*कणेटकप्रावृता f. *Aloe perfoliata.*

*कणेटकफल m. 1) *Artocarpus integrifolia.* — 2) *Ruellia longifolia.*

कणेटकभुज् m. *Kamel.*

*कणेटकलता f. *Capparis zeylanica* Nigh. Pr.

कणेटकवत् Adj. *mit emporgerichteten Härchen.*

*कणेटकवृक्षाका f. *Solanum Jacquini.*

*कणेटकश्रेणी f. dass.

कणेटकस्थल N. pr. eines Landes Varâh. Bṛh. S. 14,10. °स्थली v. l.

*कणेटकाष्य m. *Trapa bispinosa.*

*कणेटकागार m. *eine Eidechsenart.*

कणेटकाष्य Adj. *dornig.*

कणेटकार 1) *m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. ई *a) Solanum Jacquini. — b) *Bombax hephtaphyllum. — c) *Flacourtia sapida.*

कणेटकारक 1) *m. *eine Art Solanum.* — 2) °रिका *Solanum Jacquini.*

*कणेटकारीत्रय n. = कणेटकत्रय.

*कणेटकाल m. = कणेटकफल.

*कणेटकालुक m. *Hedysarum Alhagi* Râgân. 4,45.

*कणेटकाशन m. *Kamel.*

कणेटकित Adj. 1) *dornig* 134,17. — 2) *mit emporgerichteten Härchen* Kâd. 74,14.

कणेटकिन् 1) Adj. *dornig.* — 2) *m. *a) Acacia Catechu. — b) Vanguiera spinosa. — c) Ruellia longifolia. — d) Zizyphus Jujuba. — e) Bambusrohr. — f) Fisch.* — 3) f. °नी *a) *Solanum Jacquini. — b) *hochrother Amaranth. — c) *eine Dattelart. — d)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's

*कणेटकिफल m. = कणेटकफल.

*कणेटकिल m. *Bambusa spinosa.*

*कणेटकिलता f. *Gurke.*

कणेटकिवृक्ष m. *ein best. Baum* Suçr. 2,72,12.

कणेटकीकारँी Adj. f. *in Dornen arbeitend.*

*कणेटकीद्रुम m. *Acacia Catechu.*

*कणेटकीफल m. = कणेटकिफल.

*कणेटकुरण्ट m. *Barleria cristata.*

कणेटकोद्धार m. Titel eines Werkes.

कणेटकौत्स m. N. pr. eines Agrahâra Râgat. 1,174.

*कणेटतनु f. *eine Art Solanum.*

*कणेटदला f. *Pandanus odoratissimus* Râgân. 10,68.

*कणेटपत्र m. *Flacourtia sapida.*

*कणेटपत्रफला f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,134.

*कणेटपत्रिका f. *Solanum Melongena* Gal.

*कणेटपाद् m. *Flacourtia sapida.*

*कणेटपुष्पिका f. *Solanum Jacquini* Gal.

*कणेटफल 1) m. *a) eine Varietät von Asteracantha longifolia. — b) Brodfruchtbaum. — c) Datura fastuosa. — d) Guilandina Bonduc. — e) Ricinus communis. — f)* = तेजःफल. — 2) f. इका *eine best. Cucurbitacee.*

*कणेटल m. *Mimosa arabica.*

*कणेटवल्ली f. *Acacia concinna* Râgân. 8,75.

*कणेटवृक्ष m. *Guilandina Bonduc* und = तेजःफल (Râgân. 11,217).

*कणेटाफल m. = कणेटफल 1) *a).*

*कणेटारिका f. *eine best. Pflanze,* = क्षुद्रदुरालभा Gal.

*कणेटार्तगला f. *Barleria caerulea.*

*कणेटालिका f. *Solanum Jacquini* Râgân. 4,31.

*कणेटालु m. 1) *Solanum Jacquini* und *eine andere Species von Solanum.* — 2) *Bambusrohr.* — 3) *die Pflanze* वर्वर.

*कणेटाक्ष्य n. *Wurzelknolle vom Lotus.*

*कणिटन् m. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) *Acacia Catechu.* — 3) *Ruellia longifolia.* — 4) *eine Erbsenart.*

*कण्ठ्, कण्ठति, °ते und कण्ठयति (शोके, आध्याने). Vgl. उत्कण्ठ्.

कण्ठ 1) m. (adj Comp. f. आ und ई) *a) Hals, Kehle.* कण्ठे ग्रह् *umarmen.* कम्बु° Adj. *einen muschelförmigen Hals habend,* दृति° Adj. *einen Schlauch am Halse tragend,* अम्बु° Adj. *mit Thränen im Halse. — b) Stimme. — c) Hals,* so v. a. *der schmalste Theil eines Dinges,* z. B. der Gebärmutter, eines Stieles, einer Feuergrube (Hemâdri 1,135,1. fgg. = योनिमेखला 136,17). — *d) unmittelbare Nähe. — e) * Vanguiera spinosa. — f)* N. pr. eines Maharshi. — 2) *f. ई *a) Hals, Kehle. — b) Halfter. — c) Halsschmuck.*

कण्ठक 1) m. *a) Halsschmuck. — b)* N. pr. des Rosses des Çâkjamuni Lalit. 261,5. 266,3. — 2) f. काण्ठिका *a) Halsschmuck. — b) *ein aus einer einzigen Perlenschnur bestehender Halsschmuck.*

कण्ठकुब्ज m. *eine Art Fieber.*

*कण्ठकूणिका f. *Laute.*

कण्ठकूप m. *Kehlgrube.*

कण्ठग Adj. (f. आ) *bis zum Halse reichend.*

कण्ठगत Adj. 1) *am Halse befindlich* 316,1. — 2) *in der Kehle befindlich.* प्राणाः, असवः, so v. a. *zu entfliehen drohend* 316,1. Spr. 1508.

कण्ठग्रह m. (116,20. 319,9) und °ण n. *Umarmung.*

कण्ठच्छेद् m. *Halsabschneidung* Ind. St. 15,424.

*कण्ठतलासिका f. *Halfter.*

कण्ठतस् Adv. *einzeln, Stück für Stück* (erwähnen).

कण्ठदघ्न und कण्ठदघ्नस Adj. *bis zum Halse reichend.*

कण्ठधान m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कण्ठनाल 1) *der Hals gleichsam ein Stengel* Ragh. 15,52. — 2) *Hals, Kehle* Prab. 55,5. Bâlar. 74,17. Auch °नाली f. 128,2. Prasannar. 69,15.

*कण्ठनीडक m. *Falco Cheela.*

*कण्ठनीलक n. *Feuerbrand.*

कण्ठपण्डित m. N. pr. eines Dichters.

*कण्ठपाशक m. 1) *Halfter für einen Elephanten. — 2) Elephantenbacke.*

कण्ठपीठ n. *Unterhals, Gurgel* Bâlar. 107,14. °पीठी f. dass. 16,19. Prasannar. 67,13. 69,17.

कण्ठपोडा f. *Schlundzwang* Bhâvapr. 2,115.

कण्ठप्रावृत n. *Halsbedeckung* Gaut.

*कण्ठबन्ध m. = कण्ठपाशक 1).

कण्ठभङ्ग m. *Entstellung der Stimme, Gestammel.*

कण्ठभूषण n. (Hemâdri 2,*a*,67,20) und *°भूषा f. *Halsschmuck.*

*कण्ठमणि m. *ein am Halse getragenes Juwel.*

कण्ठमूलीय Adj. *an der Wurzel der Kehle —, hinten im Schlund sich befindend* Citat im Comm. zu TS. Prât. 23.17.

कण्ठरव m. N. pr. eines Autors.

कण्ठरोध m. *Dämpfung der Stimme* in सकण्ठरोधम्.

*कण्ठला f. *Rohrkorb* Gal. Vgl. कण्डाल.

कण्ठवर्तिन् Adj. *in der Kehle steckend.* प्राणाः so v. a. *zu entfliehen drohend.*

*कण्ठविभूषण n. *Halsschmuck* Gal.

कण्ठशालूक n. *harte Anschwellung im Schlunde.*

कण्ठशुण्डी f. *Anschwellung der Mandeln.*

कण्ठशोष m. *trockener Hals* Çârîg. Sâmh. 1,7,71.

कण्ठश्रुति f. Titel einer Upanishad.

कण्ठसूत्र n. *eine best. Art der Umarmung.*

कण्ठस्थली f. *Hals* Spr. 7809.

*कण्ठाग्नि m. *Vogel.*

कण्ठारक *Mantelsack* Vâsavad. 291,1.

*कण्ठारव fehlerhaft für कण्ठी°.

*कण्ठाल 1) m. *a) Boot, Schiff. — b) Spaten. — c) Kampf. — d) Arum campanulatum. — e) Kamel. — f) Butterfass.* — 2) f. आ *Butterfass.*

कण्ठाश्लेष m. *Umarmung* 167,15. 312,15. 320,9.

कण्ठीरव 1) m. *a) Löwe* Spr. 1222. — *b) *ein Elephant in Wuth. — c) *Taube.* — 2) *f. ई *Gendarussa vulgaris* Râgân. 4,47.

*कण्ठील 1) m. *Kamel.* — 2) m. f. (आ) *Butterfass.*

*कण्ठेकाल m. Bein. Çiva's.

*कण्ठेविद्ध m. N. pr. eines Mannes.

*कण्ठेश्वरतीर्थ n. pr. eines Tîrtha.

कण्ठोक्त Adj. *einzeln —, Stück für Stück aufgeführt* Comm. zu TS. Prât. Nom. abstr. °ता n. ebend.

कण्ठोक्ति f. *eine Aufführung im Einzelnen* Comm. zu TS. Prât.

कँण्ठ्य Adj. 1) *am* oder *im Halse befindlich. — 2) dem Halse zuträglich. — 3) mit der Kehle hervorgebracht.* m. *Kehllaut* Pân. Gṛhj. 3,16.

*कण्ड्, कण्डति, °ते (मेदे), कण्डयति (भेदने). — Mit अव. °काण्ड्य fehlerhaft für °खण्ड्य.

*कण्डगोलिका n. *saurer Reisschleim* Gal.

कण्डन 1) n. *a) das Enthülsen* Hemâdri 1,138,21. — *b) Abfall von den Körnern, Hülse.* — 2) f. ई *Mörser.*

कण्डरव m. *eine best. Pflanze* Hariv. 3,39,70.

कण्डरा f. *Sehne* Comm. zu Njâjas. 3,2,68.

कण्डरीक m. N. pr. eines Mannes.

*कण्डानक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

कण्डिका f. *kurzer Abschnitt, letzte Unterabtheilung.*

कण्डी (wohl खण्डी) Adv. mit कर् *fein stampfen* Karaka 6,18.

कण्डीर m. *eine best. Gemüsepflanze;* nach den Comm. *Kürbis* oder *Phaseolus.*

कण्डु 1) f. (gewöhnlich कण्डू) *a) das Jucken, Beissen.* °कण्डुकर Adj. Hâsj. 34. — *b) das Kratzen* Spr. 2034, v. l. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

कण्डुक m. N. pr. eines Barbiers.

कण्डुर 1) Adj. (f. आ) *juckend.* — 2) *m. *a) Momordica Charantia. — b) eine best. Grasart.* — 3) *f. आ *a) Mucuna pruritus. — b) eine best. Schlingpflanze.*

कण्डुल Adj. *juckend* Karaka 6,7.

कण्डू s. कण्डु.

कण्डूक am Ende eines adj. Comp. = कण्डू 1) *a).*

*कण्डूकरी f. *Mucuna pruritus.*

*कण्डूघ्न m. 1) *Cathartocarpus Fistula.* — 2) *weisser Senf.*

कण्डूजुष् Adj. *Jucken empfindend* Harshak. 44,7.

कण्डूति 1) f. *a) das Jucken, Beissen, Kitzel* (auch in übertr. Bed.); auch von der *Geilheit des Weibes. — b) das Kratzen. — c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 2) *m. N. pr. eines Siddha Gal.

कण्डून Adj. *Jucken empfindend,* so v. a. *verlangend nach.*

कण्डूमका f. *ein best. Insect mit giftigem Bisse.*

कण्डूमत् Adj. *juckend, beissend.*

कण्डूय्, °यँति, °यँते 1) *kratzen.* — 2) Med. *jucken* (auch in übertr. Bed.). — 3) Med. *gekratzt werden.*

कण्डूयन 1) n. *a) das Kratzen. — b) das Jucken, Beissen.* — 2) f. °नी *Bürste zum Kratzen.*

कण्डूयनक Adj. *zum Kratzen dienend* Spr. 2706.

*कण्डूया f. und कण्डूयित n. *das Kratzen.*

कण्डूयितर् Nom. ag. *der da kratzt.*

कण्डूर 1) m. *Amorphophallus campanulatus* Gal. Karaka 1,27. — 2) *f. आ *Mucuna pruritus.*

कण्डूल 1) Adj. *juckend* Bâlar. 38,15. — 2) *f. आ *Amorphopallus campanulatus* Râgân. 3,118.

कण्डूलभाव m. *ein Jucken —, Verlangen nach* (Loc.) Naish. 3,39.

कण्डेच्छगच्छ m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,362.

कण्डोल 1) m. *a) Rohrkorb* Kull. zu M. 8,405. — *b) *Kamel.* — 2) *f. ई *die Laute der Kâṇḍâla.*

*कण्डोलक m. *Rohrkorb.*

*कण्डोलकपाद und *कण्डोलपाद gaṇa कस्त्यादि.

*कण्डोलवीणा f. *die Laute der Kâṇḍâla.*

*कण्डोष m. *Scorpion, Tarantel.*

कँण्व 1) m. *a)* N. pr. eines alten Ṛshi und verschiedener anderer Personen. Pl. *sein Geschlecht* und eine best. Dynastie VP. 4,24,11. — *b)* Bez. *böser Wesen.* — 2) Adj. *taub* oder m. *ein Nachkomme* Kaṇva's Kâtj. Çr. 10,2,35. — 3) *n. *Böses.*

काणवकश्यप n. *taub oder schwarzzähnig* oder *ein Nachkomme* Kaṇva's *oder* Kaçjapa's.

काणवजम्भन Adj. (f. ई) *die* Kaṇva (*böse Wesen*) *verzehrend, — vernichtend.*

काणवतम m. *ein ächter* Kaṇva.

काणवबृहत् n. Name verschiedener Sâman

काणवमत्त् Adj. *von den* Kaṇva *bereitet.*

काणवरथंतर n. Name eines Sâman.

काणववत्̄ Adv. *nach* Kaṇva's *Art.*

काणववेद् m. Titel eines Werkes.

काणवसखि m. (Nom. °खा) *Freund der* Kaṇva.

काणवसूत्र n. Titel eines Werkes.

काणवहोतर् Adj. *einen* Kaṇva *zum Priester habend.*

*काणवाय्, °यते *Böses thun.*

काणवायन VP.^{2} 4,181 u. s. w. fehlerhaft für का°.

काणवाश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,30.

काणवीयसंहिताकोम m. Titel eines Werkes.

काणवोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कत m. 1) *= कतक 1). — 2) N. pr. eines Ṛshi.

कतक m. 1) *Strychnos potatorum.* Die Nuss wird zur Klärung trüben Wassers benutzt. — 2) N. pr. eines Commentators des Râmâjaṇa.

*कतफल m. = कतक 1) Râǵan. 11,201.

कतमत्̄ Pron. interr. 1) *wer —, welcher unter Vielen?* *कतमकठः *wer von diesen ist ein Anhänger des* Kaṭha? — 2) ungenau für कतर्. — 3) mit folgendem च und vorangehendem यतमत्̄ *welcher immer.* — 4) mit folgenden चन oder अपि (Bhâg. P.) und vorangehender Negation *auch nicht ein, kein.*

*कतमाल m. fehlerhaft für खतमाल *Feuer.*

कतमोरग m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

कतर्̄ Pron. inter. 1) *wer —, welcher unter Zweien?* *कतरकठः *wer von Beiden ist ein Anhänger des* Kaṭha? — 2) ungenau für कतम्. — 3) mit folgendem चन्̄ und vorangehender Negation *keiner von Beiden.*

कतर्̄तस् Adv. *auf welcher von beiden Seiten?*

1. कति Pron. interr. 1) *quot? wie viele?* — 2) *etliche.* — 3) mit folgendem चिद् *etliche, einige, gar viele* (RV. 9,72,1). — 4) mit folgendem अपि *einige* Spr. 1631.

2. कति m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

कतिक 1) Adj. (f. आ) *a) quot? wie viele?* Kâraka 1,13. — *b) *für wieviel gekauft.* — 2) n. N. pr. einer Stadt.

*कतिकृत्वस् Adv. *wie oft?* Zu belegen कति कृत्वस्.

*कतिञ्जर m. *Ocimum pilosum* Gal.

कतितिथ (!) Adj. = कतिथ. Mit folgendem चिद् oder च (!) *der so und so vielste* Bâlar. 162,19. 170,1.

कतिथ Adj. 1) **der wievielste?* — 2) mit folgendem चिद् *der so und so vielste.*

कतिधा Adv. 1) *wie vielfach? an wie vielen Orten? in wie vielen Theilen? — viele Theile? wie oft?* — 2) mit folgendem चिद् *allenthalben.*

कतिपय Adj. (f. ई, आ nur Bhâg. P.) *etliche, einige.* पुरस्तादेव कतिपयाहेन *um etliche Tage früher.* कतिपयाहस्य *nach etlichen Tagen* 47,19. 69,25. °रात्रम् *etliche Tage.* *उदश्वित्कतिपयम् *etwas* Udaçvit. *कतिपयेन und *कतिपयात् mit einem nachfolgenden Partic. praet. pass. *mit einiger Anstrengung, mit genauer Noth.*

कतिपयथ Adj. *der etlichste.*

कतिभेद् Adj. *in wie viele Arten zerfallend?* Kâraka 6,11.

कतिविध Adj. *von wie vieler Art? wievielfach?* 209,15.

*कतिशस् Adv. *zu wie vielen?*

कतिसंख्य Adj. *von welcher Anzahl?* Pañkat. 156,6 (ed. Bomb. 3,58,14).

कतिहायन Adj. *wie viele Jahre alt?* Bâlar. 258,9.

कतीषुष m. N. pr. eines Agrahâra.

कत्तृण n. 1) *ein best. wohlriechendes Gras.* — 2) * *Pistia Stratiotes.*

*कत्तोय n. *ein berauschendes Getränk.*

*कत्त्रि Pl. = कुत्सितास्त्रयः.

कत्थ्, कत्थते (कत्थति ausnahmsweise) 1) *prahlen.* त्वं कत्थसे सत्यवादी *du prahlst damit, dass du wahrhaft seiest.* — 2) *lobend hervorheben, loben.* — 3) *tadelnd hervorheben, tadeln, herabsetzen.* — Mit वि 1) *prahlen, — mit* (Instr.). — 2) *lobend hervorheben, viel Lärm von Etwas* (Acc.) *machen.* — 3) *Jmd herabsetzen, mit Etwas* (Instr.) *demüthigen.* — Caus. Act. 1) *demüthigen.* — 2) *prahlen* Çiç. 14,45.

कत्थक m. N. pr. eines Mannes.

कत्थन 1) Adj. *prahlend.* — 2) n. *das Prahlen, — mit* (Instr.). Auch *f. आ.

कत्थित n. *das Prahlen.*

कत्थितव्य n. impers. *zu prahlen mit* (Loc.) Kâraka 3,8.

कत्पय Adj. *hoch aufschwellend.*

*कत्रय्, °यति (शैथिल्ये) v. l. für कर्त्रय्.

*कत्सवर m. *Schulter.*

कथंरूप Adj. (f. आ) *wie aussehend?* R. 3,73,9. 5,12,3. 6,99,15.

कथंवीर्य Adj. *von welcher Macht?* R. 3,73,9.

कथक 1) Adj. *erzählend;* m. *Erzähler, dessen Amt das Erzählen ist* (auch **Hauptschauspieler*). — 2) m. N. pr. *a)* eines Mannes. — *b)* eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*कथंकथिक Adj. *der da beständig fragt.* Nom. abstr. °ता f.

कथंकारम् Adv. *auf welche Weise? wie?* Naish. 3,15.

कथंजातीयक Adj. *von welcher Art?* 241,25.

कथन n. *das Erzählen, Berichten, Mittheilen, Erwähnen.*

कथनिक (!) m. *Erzähler* Harshaḱ. 30,12.

कथनीय Adj. 1) *zu erzählen, — sagen, — erwähnen, der Mittheilung würdig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *zu benennen.*

कथन्तराम् Adv. *wie — doch?*

कथन्ता f. *das wie-Sein.*

कथम्̄ Adv. 1) *wie? auf welche Weise? woher? wie kommt es, dass —?* Mit einem Potent. (78,8. 9. 93, 24) oder Imperat. *wie könnte —? wie sollte —?* Mit मा und Aor. *wie sollte nicht —?* — 2) abgeschwächt so v. a. *nonne, num* 33,19. कथम् — कथं वा *utrum — an.* — 3) *wie* als Ausruf der Verwunderung. कथम्। इयं सा काणवदुहिता Çâk. 9,12. 16,12, v. l. 80,3, v. l. 89,2. 102,17. 104,8. Chr. 291,16. — 4) mit नु *a)* = 1). — करिष्यामि so v. a. *wie wird es mir wohl ergehen?* R. 7,24,14. — *b) wie viel mehr,* mit einer Neg. *wie viel weniger.* — 5) mit इव *wie so? woher wohl?* — 6) mit नाम *wie — wohl?* — 7) mit स्विद् dass. — 8) mit च न (चन) *a) auf keine Weise, in keinem Falle, durchaus nicht* Spr. 6037. Gewöhnlich als Verstärkung einer vorangehenden Negation. — *b) irgendwie, auf irgend eine Weise, bei irgend einer Gelegenheit, in Folge von diesem oder jenem.* — *c) mit Mühe, — genauer Noth.* कथं कथं चन dass. — 9) mit चिद् *a) irgendwie, auf irgend eine Weise, auf welche Weise immer.* Mit einer Negation *auf keine Weise, durchaus nicht.* Mit doppelter Negation *durchaus.* Mit vorangehendem यथा *wie —, auf welche Weise immer* 248,1. — *b) mit einiger Anstrengung, — Mühe, — genauer Noth, kaum.* कथं कथं चिद् dass. Naish. 6,57. (वयम्) न दग्धाश्च कथं चिद्दैवसंश्रयात् so v. a. *es fehlte nicht viel, so wären wir verbrannt, aber das Schicksal rettete uns* MBh. 1,151,36. कथं चिदपि जीवन्तीम् *so eben mit dem Leben davongekommen.* कथं चिच्चिरं जीवति *ist kaum noch am Leben.* — *c) kaum,* so v. a. *ein wenig, ziemlich, einigermaassen.* — 10) mit अपि (nicht vor Kâlidâsa) *a) irgendwie, auf irgend eine Weise. man weiss nicht wie* 171,22. 178,29. Mit einer Negation *auf keinen Fall.* — *b) mit einiger Anstrengung. — Mühe, — genauer Noth, endlich, kaum.* कथं कथमपि dass. कथमपि न प्राणैर्विमुक्तः so v. a. *beinahe um's Leben gekommen.* — *c) ein wenig, nur obenhin, etwas.* Mit einer Negation *ganz und gar nicht.*

कथंप्रमाण Adj. *von welchem Umfange?* R. 1,22,11.

कथंभाव m. *das Wie* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,2.

कथंभूत Adj. *wie beschaffen? wie geartet?*

कथय्, °यति (metrisch auch Med.) 1) *sich mit Jmd* (Instr. oder Instr. mit सह) *unterhalten.* — 2) *erzählen, mittheilen, berichten, sagen, reden von, auseinandersetzen.* — 3) *angeben, ankündigen, verrathen* 303,14. 304,27. — 4) *sagen,* so v. a. *befehlen.* — 5) *annehmen, statuiren.* — 6) Pass. *genannt werden, heissen, gelten für.* — Mit अनु *hinterher erwähnen.* — Mit *नि, Partic. °कथित gaṇa इष्टादि. — Mit परि *nennen.* — Mit प्र *verkünden, melden.* — Mit वि *unnütze Reden führen* Mâlav. 10,12. Vgl. अविकथयत्. — Mit सम् *erzählen, berichten, reden von, auseinandersetzen.*

कथयितव्य Adj. *zu erzählen, mitzutheilen.*

1. कथं Adv. 1) *wie? auf welche Weise? woher? warum?* यथं कथं च *auf welche Weise es auch sei.* — 2) abgeschwächt so v. a. *num.* कथं — कथं auch *utrum — an.*

2. कथा f. (am Ende eines adj. Comp. f. आ Kathâs. 8,38) 1) *Unterhaltung, Gespräch, Unterredung über* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Erzählung,* — *von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Mittheilung, Rede, Erwähnung, Angabe* 225,9. — 3) in der Rhet. *eine kunstgerechte Erzählung* Kâvjâd. 1,38. Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend. Die Kathâ personif. Kathâs. 8,37.38. — 4) im Njâja *Discussion, Dialog.* — 5) का कथा *wie könnte die Rede sein von?* (Loc., Gen. oder प्रति mit Acc.), so v. a. *geschweige* 176,14. मधुरच्छायाफलैः का कथा शोणेनापि हि नोपयोगमगमत्पर्णैन तालद्रुमः *nicht nur nicht mit — sondern auch nicht einmal mit* oder in umgekehrter Ordnung *nicht einmal mit — geschweige denn mit* Spr. 7630. कैषा कथा *wie könnte davon die Rede sein?* Chr. 133,32.

कथाकोश m. Titel eines Werkes.

कथाकौतुक n. desgl. Bühler, Rep. No. 110.

कथाक्रम m. *fortlaufende Unterhaltung, Gespräch, Erzählung, Geschichte.*

कथाचण Adj. *weit berühmt.*

कथाजव m. N. pr. eines Schülers des Bâshkali VP. 4,3,26.

कथानक n. *eine kleine Erzählung, Erzählung* überh. Hemâdri 1,533,13. Ind. St. 15,265. 276.

कथान्तर n. *Unterhaltung, Gespräch* 117,15.

कथापय्, °यति *hersagen.* कथापित Ind. St. 15,287.

कथापीठ n. Titel des 1sten Lambaka im Kathâs.

1. कथाप्रसङ्ग m. *eine sich darbietende Gelegenheit sich zu unterhalten,* — *von Etwas zu reden* Naish. 1,35. Instr. und Abl. so v. a. *bei Gelegenheit einer Unterhaltung, im Verlauf des Gesprächs, gelegentlich* (Etwas sagen) Comm. zu Kâvjâd. 1,38.

2. *कथाप्रसङ्ग Adj. 1) *schwatzhaft, grossprecherisch, prahlerisch.* — 2) *mit der Behandlung von Vergiftungen sich abgebend (Charlatan).*

*कथाप्राण Adj. = कथक 1).

1. कथामात्र n. *die blosse Erzählung.* °मात्रावशिष्ट Adj. so v. a. *nur noch in der Erzählung lebend, verstorben.*

2. कथामात्र Adj. = कथामात्रावशिष्ट.

कथामुख n. 1) *Einleitung zu einer Erzählung.* — 2) Titel des 2ten Lambaka im Kathâs.

कथामृतनिधि m. Titel eines Werkes.

कथायोग m. *Gespräch, Unterhaltung* Hariv. 11191.

कथार्णव m. Titel eines Werkes.

कथालक्षण n. Titel eines Werkes.

कथालाप m. *Gespräch, Unterhaltung, Erzählung* Kathâs. 19,30. 21,52. 54,81. 66,116. 119.

कथावली f. *eine Sammlung von Erzählungen.*

1. कथावशेष m. *die Erzählung als einziger Ueberrest.* °षं गम् so v. a. *sterben* Naish. 9,99.

2. कथावशेष Adj. *nur noch in der Erzählung lebend,* d. i. *verstorben.* Nom. abstr. °ता f.

कथावशेषी Adv. mit भू so v. a. *mit Tode abgehen* Kâd. II, 82,22.

कथाशेष Adj. = 2. कथावशेष Spr. 7620. Râgat. 4, 579. Nom. abstr. °ता f. Vâs.

कथासरित्सागर m. Titel einer von Somadeva verfassten Sammlung von *Erzählungen.*

*कथिक Adj. = कथक 1).

कथित n. *Gespräch, Unterhaltung.*

कथी Adv. mit कर् *in eine Erzählung umwandeln.* °कृत so v. a. *verstorben.*

कथोदय m. 1) *Beginn einer Erzählung* Bhâg. P. 1,7,12. — 2) *Angabe, Anführung* Çâk. 44, v. l.

कथोद्घात m. 1) *Beginn einer Erzählung* Ragh. 4,20. — 2) in der Dramatik *das Auftreten eines Schauspielers am Ende des Prologs in Folge eines dieses Auftreten motivirenden Ausspruchs des* Sûtradhâra, *der eigentliche Anfang eines Schauspiels.*

कथ्य Adj. *zu erzählen* Daçak. 6,22. *von dem man reden darf, zu erwähnen.*

1. कदु 1) ved. Nom. Acc. Sg. n. von 1. क. — 2) *nonne, num.* — 3) *wo?* (zweifelhaft). — 4) *etwas Böses,* — *Schlimmes* Bhâg. P. — 5) * = सुख. — 6) am Anfange eines Comp. als Ausdruck der *Schlechtigkeit* oder *Geringheit.* — 7) mit चन und einer vorangehenden Negation *auf keine Weise.* — 8) mit चिद् *a) je und je.* — *b) nonne, num.* Mit nachfolgendem नु dass.

2. *कद्, कदते (वैक्लव्ये, वैकल्ये). चकाद् कदनम् R. 6,65,23 wohl nur Druckfehler für चकार् क°, wie ed. Bomb. 6,86,24 liest.

*कद् m. 1) *Wolke.* — 2) = कदन Gal.

*कदक m. *Traghimmel.*

*कदक्षर n. *ein schlechter Buchstab.*

*कदग्नि m. *etwas Feuer.*

*कदध्वन् m. *ein schlechter Weg.*

कदन n. *Tödtung, Vernichtung.*

कदनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

1. कदन्न n. *schlechte Speise* Spr. 908. Nom. abstr. °ता f. 2713.

2. कदन्न Adj. *schlechte Nahrung habend.*

कदपत्य n. *schlechte Kinder.*

कदम्ब 1) *a) Nauclea Cadamba* (mit orangefarbener duftender Blüthe). — *b) *weisser Senf.* — *c) *Andropogon serratus.* — *d) *eine best. mineralische Substanz.* — *e) eine best. Stellung der Hand.* — *f) der Pol der Ekliptik.* — *g)* * = कादम्ब *Pfeil* Gal. — *h)* N. pr. eines fürstlichen Geschlechts Ind. Antiq. 1878,33. — 2) *f. ई *eine best. Cucurbitacee.* — 3) n. *Menge, Schaar, Schwarm.*

कदम्बक 1) m. *a) Nauclea Cadamba.* — *b) *Sinapis dichotoma.* — *c) *Curcuma aromatica.* — 2) *f. °म्बिका *Nackenmuskel* Gal. Vgl. कलम्बिका. — 3) n. *Menge, Schaar, Schwarm.*

कदम्बकी Adv. mit कर् *zu Blüthen von Nauclea Cadamba machen.*

*कदम्बद् m. *Sinapis dichotoma.*

*कदम्बपुष्पा (*Sphaeranthus mollis* oder *eine andere Species* Râgân. 5,19) und °पुष्पी f. *eine best. Pflanze.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई Suçr. 2,468,2.

कदम्बप्रमण्डल n. *der Polarkreis der Ekliptik* Golâdhj. 8,54.

कदम्बयुद्ध n. *ein best. Spiel.*

*कदम्बवल्लरी f. *eine best. Arzeneipflanze* Gal.

कदम्बवृत्त n. = कदम्बप्रमण्डल Comm. zu Golâdhj. 8,52.

कदर 1) m. *a) *Säge.* — *b) *ein eiserner Haken zum Antreiben eines Elephanten.* — *c) eine Art Mimose.* — 2) m. n. *harte Anschwellungen an den Fusssohlen in Folge äusserer Verletzung.* — 3) *f. ई gaṇa गौरादि. — 4) *n. *ein best. Milchgericht.*

कदर्थ Adj. *welchen Zweck —, welche Absicht habend?*

कदर्थन n. und °ना f. *Quälerei, Plagerei.*

कदर्थनीय Adj. *zu quälen, — peinigen* Naish. 9,69. Harshaṅ. 137,2.

कदर्थय्, °यति 1) *zu Nichts anschlagen, geringachten* Spr. 2613. — 2) *quälen, peinigen, beunru-*

higen Spr. 1519. — 3) **übertreffen* 251,3.

कदर्थी Adv. mit कर् *gering achten, nicht beachten.*

कदर्थीकृति f. *Quälerei* Harshaḱ. 173,5.

कदर्य Adj. *habsüchtig, geizig* Gaut. *knickerig, knauserig.* श्रौदार्य Ind. St. 15,268.

कदर्यता f. und **कदर्यभाव** m. *Habsucht, Geiz.*

कदल 1) m. f. (ई und *आ) *Musa sapientum* (ein Bild der Hinfälligkeit). — 2) *f. आ *a) Pistia Stratiotes.* — *b) Bombax heptaphyllum.* — *c) Calosanthes indica.* — 3) f. ई *a) eine Antilopenart.* — *b) *Fahne, eine auf einem Elephanten angebrachte Fahne.* — 4) n. *Banane* Bhâvapr. 2,14 (कदल falsch).

कदलक 1) *m. *Musa sapientum.* — 2) f. °लिका *a)* dass. — *b) Fahne,* insbes. *auf einem Elephanten* Kâd. 118,23. 130,15. II,38,13.

***कदलिन्** m. *eine Art Antilope.*

***कदलीत्तता** f. 1) *a sort of cucumber.* — 2) *a fine woman.*

कदलीगर्भ m. *das Mark der Musa sapientum* Maitrjcp. 4,2. Mâlatîm. 34,17 (86,8). Kathâs. 32, 102. 104.

कदलीगर्भा f. N. pr. einer Tochter Mañkaṇaka's Kathâs. 32,104.

कदलीमुखम् Adv. *so leicht wie einen Pisang.*

***कदलीस्कन्ध** m. *eine Art Blendwerk* (buddh.).

***कदश्व** m. *ein schlechtes Pferd.*

कदा 1) *wann?* — 2) *eines Tages, einst* RV. 8,5,22. Mit न *niemals* 6,21,3. — 3) *wie?* — 4) mit folgendem नु खलु *wann wohl?* MBh. 3,68,22. — 5) mit च und vorangehendem यदा *wann es auch immer sei, so oft es auch sei, jeden Augenblick, sehr oft.* — 6) mit च न (चन) *a) niemals.* Namentlich als Verstärkung einer vorangehenden Negation, in welchem Falle im RV. कदा betont wird. — *b) irgendeinmal,* — *wann* 67,31. 166,7. — 7) mit चिद् *a) irgendeinmal, bisweilen, eines Tages, einst.* Mit einer Negation *niemals.* — *b) vielleicht* Paṅkat. 108, 20. Spr. 7677. कदा चिदेवमपि स्यात् so v. a. *das könnte wohl sein* Mṛkkh. 52,19. Chr. 315,23. — 8) mit चिदपि und einer Negation *niemals* 149,14. 150,27. — 9) mit अपि (nicht vor Kâlidâsa) *wann es auch sei, stets* 137,12. Mit einer Negation *niemals.*

***कदाकार** Adj. *hässlich.*

***कदाक्ष्य** n. *Costus speciosus.*

***कदामत्त** m. N. pr. eines Mannes.

1. **कदाहार** m. *schlechte Nahrung* Kâraka 4,8.

2. **कदाहार** Adj. *schlechte Nahrung zu sich nehmend* ebend.

1. **कदिन्द्रिय** n. Pl. *böse Organe* Bhâg. P. 9,18,51.

2. **कदिन्द्रिय** Adj. *böse Organe habend* Bhâg. P. 8,3,28.

कदिन्द्रियगण entweder m. = 1. कदिन्द्रिय oder Adj. = 2. कदिन्द्रिय.

कदुत्थक *ein best. Geräthe* Hemâdri 1,657,21.

***कदुष्ट्र** m. *ein schlechtes Kamel.*

कदुष्ण Adj. 1) *lau* Dh. V. 34,4. — 2) *verletzend* (Wort) Naish. 9,38.

कदूदि (!) m. N. pr. eines Mannes.

कदृय m. *ein schlechter Wagen.*

कदृंचीची s. कद्यञ्च्.

कदृ 1) Adj. *schwärzlichgelb, rothbraun.* — 2) f. कदृ = कदू *c).* — 3) f. कदॄ *a) ein best.* Soma-*Gefäss.* — *b)* eine best. Personification, nach den Brâhmaṇa *die Erde.* — *c)* N. pr. einer Tochter Daksha's, Gattin Kaçjapa's und Mutter der Schlangen.

कदृक in त्रि°.

***कदृङ्ग** m. *Schlange* Gal.

***कदृण** und ***कदॄण** Adj von कदृ und कदॄ.

कदॄक *Höcker des indischen Büffels* Hemâdri 1, 399,6. गदॄक 7.

कद्यञ्च् Adj. (f. कदृंचीची) *wohin gerichtet?*

***कद्वद** Adj. 1) *schlecht redend, hässlich singend.* — 2) *sehr schlecht.*

कद्वत् Adj. क *enthaltend.*

***कद्वर** n. *sauerer Rahm* oder *Buttermilch mit Wasser.*

कधप्रिय und °प्रो Adj. *je* —, d. h. *stets freundlich* RV.

***कधि** m. *Meer* Râgan. 14,8. Vgl. कंधि.

कध m. *ein best. Thier* AV. Paipp. 19,13,4.

कन्, ***कंनति** (कान्तिकर्मन्, दीप्तिकान्तिगतिषु) 1) *befriedigt sein.* — 2) *sich Etwas* (Acc.) *belieben lassen.* — Intens. (Stamm चाकन् und चकान्) 1) *befriedigt sein, Gefallen finden, sich einer Sache erfreuen;* mit Loc., Gen. oder Instr. — 2) *Jmd* (Gen.) *gefallen, erwünscht sein.* — 3) *zu gewinnen suchen, lieben, begehren;* mit Acc. — आ Intens. 1) *Gefallen finden an* (Loc.). — 2) *zu gewinnen suchen, lieben, begehren.* — Vgl. का.

कनक 1) n. *Gold* Naigh. (nur hier accentuirt). — 2) m. *a) Stechapfel, Mesua ferrea* (Spr. 3838), **Michelia Champaka,* * *Butea frondosa,* * *Bauhinia variegata,* * *eine schwarze Art Agallochum* oder *Sandelholz,* * *Cassia Sophora* und * *eine Art Bdellion.* — *b) eine best. destillirte Mixtur* Kâraka 6,9. 8,12. — *c)* Bez. *bestimmter* Graha oder Ketu. — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) verschiedener Männer. — 3) *f. कनका *eine der 7 Zungen des Feuers.* — 4) Adj. *golden* (vgl. कानक) Saṁhitopan. 44,1.

कनककदली f. *eine Abart von Musa sapientum* Megh. 74.

कनककलश m. N. pr. eines Mannes.

कनककार m. *Goldschmied* LA. 10,13.

कनककुण्डला f. N. pr. der Mutter des Jaksha Harikeça.

***कनककेतकी** f. *ein gelb blühender Pandanus* Râgan. 10,70.

***कनककन्तार** m. *Borax.*

***कनककन्तीरी** f. *Cleome felina* Dhanv. 1,90.

कनकगिरि m. N. pr. des Hauptes einer best. Secte.

कनकगैरिक n. *eine Art Ocher.*

कनकगौर n. *Saffran.*

कनकचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

कनकचम्पक m. *eine Art* Kampaka.

कनकता f. Nom. abstr. von कनक 1) Kâlaḱ. 2,133.

***कनकदण्डक** n. *ein fürstlicher Sonnenschirm.*

कनकदत्त m. N. pr. eines Mannes.

कनकधज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कनकपत्त्र n. *ein best. Ohrenschmuck.*

कनकपर्वत m. Bein. des Meru MBh. 12,59,119.

***कनकपल** m. *Gold-*Pala, = 16 Mâshaka.

कनकपिङ्गल n. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 9522.

कनकपुर n. und °पुरी f. N. pr. verschiedener *Städte.*

***कनकपुष्पिका** f. *Premna spinosa* Nigh. Pr.

***कनकपुष्पी** f. *gelb blühender Pandanus* Râgan. 10,70.

कनकप्रभ 1) Adj. (f. आ) *glänzend wie Gold* Ind. St. 8,420. — 2) f. आ *a) *Cardiospermum Halicacabum* Râgan. 3,71. — *b) ein best. Metrum* Ind. St. 8,420. — *c)* N. pr. einer Fürstin.

***कनकप्रसवा** f. *gelb blühender Pandanus* Râgan. 10,70.

***कनकप्रसून** m. *Dalbergia ougeinensis* Râgan. in Nigh. Pr.

कनकफल n. *der Same von Croton Tiglium* Mat. med. 228.

कनकमञ्जरी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

कनकमय Adj. (f. ई) *golden* 299,21.

कनकमाला f. ein Frauenname Vâs. 8. Paṅkad.

कनकमुनि m. N. pr. eines Buddha.

***कनकरम्भा** f. *eine Art Musa* Râgan. 11,44.

कनकरस m. 1) *flüssiges Gold.* — 2) * *Auripigment.*

कनकरेखा f. ein Frauenname.

कनकलता und °लतिका f. *eine best. Pflanze.*

***कनकलोडव** m. *das Harz der Shorea robusta* Râgan. 12,116.

कनकवती f. N. pr. 1) einer Stadt. — 2) eines Frauenzimmers Paṅkad.

कनकवर्ण m. N. pr. eines Fürsten.

कनकवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.

कनकवर्ष m. N. pr. eines Fürsten.

कनकवाहिनी f. N. pr. eines Flusses.

कनकशक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कनकशक्ति m. Bein. Kârttikeja's.

कनकशिखरिन् m. Bein. des Meru Kâd. 8,23.

कनकसूत्र n. *eine goldene Kette* 151,23.

कनकसेन m. N. pr. eines Fürsten Paṅkad.

*कनकस्तम्भा f. *eine Art Musa* Râgân. 11,45.

कनकाकर m. *Goldmine* Suçr. 2,341,20.

कनकाक्ष m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कनकाङ्गद m. N. pr. 1) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Gandharva Bâlar. 89,17.

कनकाचल m. 1) *ein* (künstlicher) *Berg von Gold.* — 2) Bein. des Meru.

कनकाद्रि m. Bein. des Meru Spr. 7756.

कनकाध्यक्ष m. *Schatzmeister.*

*कनकाह्वक m. *Bauhinia variegata* Gal. Vgl. कनकारक.

कनकापीड m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कनकाभ Adj. *goldähnlich* Taitt. Âr. 1,4,1.

कनकावतिनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

कनकायु oder °स् m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*कनकारक m. *Bauhinia variegata* Râgân. 10,23.

*कनकालुका f. *eine goldene Vase.*

कनकावती f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कनकावतीमाधव m. Titel eines Werkes

कनकावली f. *eine goldene Kette* Paṅkad.

*कनकाह्व n. *die Blüthe der Mesua ferrea.*

कनकाह्वय m. 1) *Stechapfel. — 2) N. pr. eines Buddha Lalit. 351,5. 354,6.

कनकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कनक्क Adj. als Bez. eines Giftes.

कनखल N. pr. 1) n. Sg. eines Tîrtha Hariv. 9521. Agni-P. 115,23. — 2) m. Pl. bestimmter Berge MBh. 3,135,5.

*कनटी f. = कुनटी *rother Arsenik.*

कनदेव m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

कनप m. 1) = कणप MBh. 3,20,34. — 2) N. pr. eines Mannes.

*कनय्, °यति *vermindern, schmälern.*

कनय m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कनल gaṇa अरीहणादि.

कनवक m. N. pr. eines Sohnes des Çûra.

कनी f. *Mädchen.*

कनाठ (!) m. N. pr. eines Mannes.

कनीनक *Augenstern* TS. 5.7.12,1. कनानके Du. (also n. oder f. आ) Comm.

कनिक्रद Adj. *wiehernd.*

कनिष्क m. N. pr. eines indoscythischen Fürsten. °पुर n. N. pr. einer von ihm erbauten *Stadt.*

कनिष्कन् 3. Sg. vom Intens. von स्कन्द्.

कनिष्ठ und कनिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a) der kleinste, geringste, niedrigste, wenigste. — b) der jüngste, jüngere. — c)* in Verbindung mit अङ्गुलि oder f. mit Ergänzung dieses Wortes *der kleine Finger.* — 2) m. *a) *ein jüngerer Bruder. — b)* (sc. घट) *der niedersteigende Eimer an einem Brunnenrade* Spr. 2429. — *c)* Pl. *eine best. Götterordnung im 14ten* Manvantara. — 3) f. आ *die jüngste Ehegattin* 195,29. *eine hintanstehende Gattin* oder *Geliebte.*

कनिष्ठक 1) Adj. (f. कनिष्ठिका) *der kleinste.* — 2) f. कनिष्ठिका *a) der kleine Finger. — b) Unterordnung, Gehorsam* Spr. 4388. — 3) *n. *ein best. stacheliges Gras* Râgân. 8,139.

*कनिष्ठग m. *ein* Gina Gal. Vgl. अ°.

कनिष्ठपद und कनिष्ठमूल n. *least root; that quantity, of which the square multiplied by the given multiplicator and having the given addend added, or subtrahend subtracted, is capable of affording an exact square root.*

कनिष्ठात्रेय m. *der jüngere* Âtreja.

कनिष्ठिनेय bei Kull. zu M. 9,123 fehlerhaft für कानि°.

कनी f. *Mädchen, Jungfrau.* In der alten Sprache nur im Gen. Pl. कनीनाम्. कनी Nom. Paṅkad. कनि Voc. Kâvjâd. 3,111.

*कनीचि f. 1) *Karren.* — 2) *eine kriechende Pflanze in Blüthe.* — 3) *Abrus precatorius.* — Vgl. कणीचि.

कनीन 1) Adj. *jung, jugendlich.* — 2) *f. कनीनी *a) Augenstern. — b) der kleine Finger.*

कनीनक 1) m. *a)* oxyt. *Knabe, Jüngling. — b)* proparox. *Augenstern. — c) *caruncula lacrymalis.* — 2) f. *a)* कनीनिका *Mädchen, Jungfrau. — b)* कनीनका *Augenstern. — c)* कनीनिका α) *Augenstern.* — β) *der kleine Finger. — γ) Name verschiedener Sâman. प्रजापतेश्च कनीनिके द्वे अत्रेर्वा Ârsh. Br. कनीनिक n. Ind. St. 3.

कनीयस् 1) Adj. *a) kleiner, geringer, weniger, überaus klein, — gering, — wenig. — b) jünger;* m. *ein jüngerer Sohn* oder *Bruder.* — 2) *f. कनीयसी *eine jüngere Schwester der Gattin* Gal.

कनीयस 1) Adj. *a) kleiner, geringer. — b) jünger.* — 2) *n. *Kupfer.*

कनीयस्त्व n. Nom. abstr. zu कनीयस् 1) *a)* Hemâdri 1,590,7.

कनीयस्विन् Adj. *geringer.*

कनीयःस्तन Adj. *weniger Zitzen habend* Çat. Br. 6,5,2,19.

कनीयोऽक्षर Adj. (f. आ) *weniger Silben habend* Tâṇḍja-Br. 9,3,9.

*कनेरा f. = कणेरा.

कनेरिन् m. N. pr. eines Lehrers.

*कन्त und *कन्ति Adj. *glücklich.*

*कन्तु 1) Adj. *glücklich.* — 2) m. *a) Herz. — b) der Liebesgott. — c) Kornkammer.*

कन्तुक m. oder f. आ *ein geflicktes Kleid* Hemâdri 1,57,6. 8.

कन्त्व n. *Glück, Wohlfahrt* Maitr. S. 1,10,10.

*कन्थक 1) m. N.pr. eines Mannes. — 2) f. आ = कन्थारी Râgân. 8,54.

कन्थडि, कन्थद् oder कन्थरि m. N. pr. eines Lehrers.

*कन्थरी f. = कन्थारी Râgân. 8,54.

कन्थलिन् = कन्थडि u. s. w.

कन्था f. 1) *ein geflicktes Kleid.* — 2) *Mauer. — 3) *Stadt.* — 4) *ein best. Baum.* — 5) *N. pr. einer Oertlichkeit.

*कन्थारी f. *eine Art Opuntia* Râgân. 8,54.

कन्थेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

1. कन्द् 1) m. *n. *a) Wurzelknolle, Zwiebel. — b) die Knolle von Amorphophallus campanulatus. — c) *Knoblauch. — d) Knolle, Knoten* überh. — *e) Anschwellungen des uterus und der vagina. — f) ein best. Metrum. — g) ein best. Tact* S. S. S. 213. — 2) f. ई in मास°.

2.*कंद् m. *Wolke.*

*कन्दगुडूची f. *eine Art Cocculus* Râgân. 3,3.

कन्दज Adj. *aus Knollen wachsend, — entstanden, in Kn. enthalten.*

*कन्दट m. *die weisse Wasserlilie.*

*कन्दफला f. *eine best. Cucurbitacee.*

*कन्दबल्लजा f. *ein best. Knollengewächs.*

*कन्दमूल n. und *°क m. (Gal.) *Radieschen.*

कन्दर 1) (*m.) f. (आ) n. (adj. Comp. f. आ) *Höhle, Schlucht.* — *2) *m. *ein Haken zum Antreiben des Elephanten.* — 3) f. आ *a) *die Laute der Kâṇḍâla. — b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *n. *Ingwer.*

कन्दरवत् Adj. *mit Höhlen —, mit Schluchten versehen.*

*कन्दराकर m. *Berg.*

*कन्दराल m. 1) *Wallnussbaum.* — 2) *Hibiscus populneoides.* — 3) *Ficus infectoria.*

*कन्दरालक m. *Ficus infectoria.*

*कन्दरोड्डवा f. *eine dem* पाषाणभेद *ähnliche Pflanze* Râǵan. 5,43.

*कन्दरोत्किणी f. *eine Art Cocculus* Râǵan. 3,3.

कन्दर्प 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) der Liebesgott, Geschlechtsliebe. — b) ein best.* Râga S. S. S. 36. *— c) ein best. Tact* S. S. S. 207. *— d) *penis* Gal. *— e)* N. pr. zweier Männer. — 2) *f. आ N. pr. einer göttlichen Dienerin des 15ten Arhant's bei den Ǵaina.

कन्दर्पकुमाराभ्र n. *eine best. hauptsächlich aus Talk bestehende Mixtur* Mat. med. 78.

*कन्दर्पकूप m. *die weibliche Scham.*

कन्दर्पकेतु m. N. pr. eines Mannes.

कन्दर्पकौलि m. Titel eines Werkes.

कन्दर्पचूडामणि m. Titel eines Werkes.

*कन्दर्पजीव m. *ein best. Strauch.*

*कन्दर्पमातृ f. Bein. der Lakshmî Gal.

*कन्दर्पमुसल m. *das männliche Glied.*

कन्दर्पशृङ्खल m. *quidam coeundi modus.*

कन्दर्पसिद्धान्त m. N. pr. eines Scholiasten.

कन्दर्पसेना f. 1) ein Frauenname. — 2) N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15,232.

कन्दल 1) m. f. n. *a) *Schädel* oder *Gürtel. — b) *ein junger Schoss. — c) *ein sanfter Ton. — d) *Verfinsterung, Finsterniss. — e) *Tadel. —* 2) m. *a) *Gold. — b) Kampf.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) f. ई *a) *eine Art Antilope. — b) eine best. Pflanze mit weissen Blüthen* (die beim Beginn der Regenzeit in grosser Menge plötzlich erscheinen) Bâlar. 147,13. Prasannar. 32,7. 150,21. *— c) *Lotussamen. — d) *Fahne. — e)* Titel eines Werkes. — 4) n. *die Blüthe der* Kandalî. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

*कन्दलता f. *ein best. Knollengewächs.*

कन्दलय्, °यति 1) *in grosser Menge und auf einmal erscheinen.* कन्दैः कन्दलितम् (impers.) Spr. 4462, v. l. — 2) *reichlich* oder *auf einmal hervorbringen, — erzeugen, — bewirken* Bâlar. 118,23. Prasannar. 36,9. 148,14. 151,11. कन्दलित *reichlich* oder *ganz unerwartet hervorgebracht, — bewirkt* Bâlar. 98,19.

*कन्दलाद m. *eine Schlangenart* Gal.

कन्दलायन m. N. pr. eines Weisen der Vorzeit.

कन्दलिन् 1) Adj. *a) mit Blüthen der* Kandalî *bedeckt* Spr. 6171. *— b)* am Ende eines Comp. *erfüllt —, voll von* Kâd. 200,23. 233,22. — 2) *m. *eine Art Antilope.*

कन्दलीकार m. *der Verfasser der* Kandalî.

कन्दवत् m. *eine Species der* Soma-*Pflanze.*

*कन्दवर्धन m. *die Knolle von Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,63.

*कन्दवल्ली f. *eine best. Arzneipflanze.*

कन्दशाक n. *Knollengemüse* Bhâvapr. 1,143.

*कन्दशूरण m. *Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,62.

*कन्दसंज्ञ n. = कन्द 1) *e).*

कन्दसंभव Adj. *aus Knollen wachsend.*

*कन्दसार und *°क (Gal.) n. Indra's *Wald.*

*कन्दाढ्य m. *ein best. Knollengewächs.*

*कन्दामृता f. *eine Art Opuntia* Râǵan. 8,54.

*कन्दार्क m. *Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,63.

*कन्दालु m. Bez. *verschiedener Knollengewächse.*

कन्दाशन Adj. *von Knollen sich nährend* Bâlar. 298,12.

*कन्दिन् m. *Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,62.

*कन्दिरी f. *Mimosa pudica.*

*कन्दिल m. *ein best. Knollengewächs* Gal.

कन्डु 1) (*m. *f.) *Röstpfanne. —* 2) m. *a) *ein best. wohlriechender Stoff. — b)* N. pr. eines Mannes.

कन्डुक m. 1) *Röstpfanne. —* 2) *Spielball* Spr. 7721. — 3) *Kugel. —* 4) *Kopfkissen* Spr. 4601. Auch n. nach v. l. — 5) *Betelnuss* Nigh. Pr. — 6) *ein best. Tact* S. S. S. 211. Verz. d. Oxf. H. 87, *a*, 9.

कन्डुकगृह n. *Bratküche* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,7,16.

*कन्डुकप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

कन्डुकाय्, °यते *einem Spielball gleichen* Bâlar. 226,11.

कन्डुकेश und कन्डुकेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liñga.

कन्डुगृह n. (Comm. zu Kâtj. Çr. 4,7,16, v. l.) und *कन्डुशाला f. *Bratküche.*

*कन्दूरक m. *ein best. wohlriechender Stoff* Gal.

*कन्देलु m. *Scirpus Kysoor* oder *ein ähnliches Gras* Nigh. Pr.

*कन्दोट 1) m. *Nymphaea esculenta. —* 2) n. *eine blaue Lotusblüthe.*

*कन्दोत m. *Nymphaea esculenta.*

*कन्दोत्थ n. = कन्दोट 2) Râǵan. 10,202.

*कन्दोड्डवा f. *eine Art Cocculus* Râǵan. 3,3.

*कन्दौषध n. *Arum* Nigh. Pr.

*कंध m. *Wolke.*

कंधर 1) m. f. (आ) *Hals.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a) *Wolke. — b) *Amaranthus oleraceus.*

*कंधि m. 1) *Meer. —* 2) *Hals.*

कन्न 1) m. N. pr. eines Ṛshi R. Gorr. 5,91,7. कण्व ed. Bomb. 6,18,26. — 2) *n. *a) Ohnmacht. — b) Sünde.*

कन्य 1) Adj. (f. आ) *der kleinste* Hemâdri 1,302, 8. 11. 13. — 2) f. कन्या, कन्निका *a) Mädchen, Jungfrau, Tochter. — b) die Jungfrau im Thierkreise* 178,18. *— c) Weibchen eines Thieres.* भुङ्ग° Mṛkkh. 62,20. *— d)* Bein. oder *eine Form der* Durgâ. *— e) ein in* Kaçmîra *wachsendes Knollengewächs. — f) *Aloe perfoliata* und auch Bez. *anderer Pflanzen. — g) *grosse Kardamomen. — h) ein best. Metrum.*

कन्यक 1) Adj. (f. आ) *der kleinste* Hemâdri 1,302, 16. — 2) f. आ *a) Mädchen, Jungfrau, Tochter. — b) die Jungfrau im Thierkreise. —* c) Bein. der Durgâ. *— d) *Aloe indica. —* 3) *f. कन्यिका = 2) *a).*

कन्यकागार n. *Gynaeceum.*

कन्यकागण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कन्यकुब्ज n. *f. (आ) N. pr. einer Stadt.

कन्यकुमारी f. Bein. der Durgâ Taitt. Âr.

कन्यना und कन्यला f. *Mädchen.*

कन्यस 1) Adj. (f. आ und ई) *a) der kleinere, kleinste* Hemâdri 1,123,11. 124,4. 401,14. 16. *— b) jünger. —* 2) *f. आ *der kleine Finger.*

कन्याका f. 1) *Mädchen, Jungfrau. —* 2) *Augenstern* Ait. Âr. 353, 5.

*कन्याकुब्ज n. und *°ब्जा (Gal.) f. = कन्यकुब्ज.

कन्याकुमारी f. wohl *eine Form der* Durgâ. Vgl. कन्यकु°.

कन्याकूप m. N. pr. eines Tîrtha.

कन्यागर्भ m. *das Kind eines unverheiratheten Frauenzimmers.*

*कन्याज्ञ und *°ज्ञात m. *der Sohn eines unverheiratheten Frauenzimmers* Gal.

*कन्याट 1) Adj. *Mädchen nachstellend. —* 2) m. *Gynaeceum.*

कन्यातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कन्यात्व n. *Jungfrauschaft.*

कन्यादातृ Nom. ag. *der eine Tochter verheirathet* 192,28.

कन्यादान n. *das Verheirathen einer Tochter.*

कन्यादूषक Adj. *eine Jungfrau schändend.*

कन्याधन n. *Aussteuer.*

*कन्यापति m. *Schwiegersohn.*

*कन्यापाल m. *Verkäufer von berauschenden Getränken.*

*कन्यापुत्र m. = कन्याज्ञ.

कन्यापुर n. *Gynaeceum.*

कन्याप्रदान n. = कन्यादान.

कन्याभर्तृ m. Bein. Kârttikeja's.

कन्याभाव m. *Jungfrauschaft.*

कन्याभिक्ष n. *das Betteln um ein Mädchen* 68,14.

कन्यामय Adj. *in einer Jungfrau* oder *Tochter*

bestehend.

*कन्याराम m. N. pr. eines Buddha.

कन्यावत् Adj. *eine Tochter habend;* m. *der Vater des Mädchens* Gaut.

कन्यावेदिन् m. *Schwiegersohn.*

कन्याव्रत n. *die menses der Weiber.* °स्था Adj. f. *sich in dieser Periode befindend* Kathâs. 26,56.

कन्याश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

कन्यासंवेद्य n. N. pr. eines Tîrtha.

कन्यासमुद्भव Adj. *von einem unverheiratheten Frauenzimmer geboren.*

कन्याह्रद m. N. pr. eines Tîrtha.

*कन्युष n. *die Hand unterhalb des Handgelenks.*

कन्हभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

*कप् v. l. für क्रप्.

कप m. Pl. Bez. *bestimmter Götter.*

कपट 1) m. n. *a) Betrug, Hinterlist.* Häufig in Comp. mit dem, was als simulirt oder falsch bezeichnet werden soll (कपट geht voran). कपटात् und कपट° *unter dem Scheine von* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 37,5. 148,18. — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) *f. ई *a) ein best. Maass, zwei Handvoll.* — *b) ein dem* Devadâru *verwandter Baum mit wohlriechendem Harze* Nigh. Pr.

*कपटचीडा f. = कपट 3) *b)* Nigh. Pr.

कपटदैत्य m. N. pr. eines Daitja oder *ein einen* Daitja *simulirender Mann.*

कपटनाटक m. N. pr. eines Mannes Vâs.

कपटप्रबन्ध m. *ein listiger Anschlag.*

*कपटिक Adj. *mit Betrug zu Werke gehend.*

कपटित LA. 30,7 schlechte Lesart; vgl. Spr. 3092.

*कपटिन् 1) Adj. = कपटिक. — 2) f. °नी *ein best. Parfum.*

कपटेश्वर 1) n. N. pr. eines Heiligthums. — 2) *f. ई *Solanum diffusum* Râgân. 4,34.

कपर्नी f. *Raupe.*

कपर्द m. 1) *Otterköpfchen.* Als Scheidemünze = 1/80 Paṇa. — 2) *aufgewundene Haarflechte.*

कपर्दक 1) m. f. (°र्दिका) *Otterköpfchen.* — 2) m. **aufgewundene Haarflechte.* — 3) f. **eine Gansart* Gal.

कपर्दयक्ष m. N. pr. eines Jaksha Çatr. 14,175. Vgl. कपर्दिन् 2) *b)* β).

कपर्दिकारिका f. Pl. *die* Kârikâ *des* Kapardin.

कपर्दिन् 1) Adj. *a) dessen Haar in Form einer Muschel aufgewunden ist.* — *b) zottig.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's Gaut. — *b)* N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) *eines* Jaksha Çatr. 14,246. 253. — γ) eines Autors Sâj. zu ṚV. 1,60,1. — 3) f. °नी N. pr. der Schutzgöttin der Bhṛgu.

कपर्दिभाष्य n. Titel eines Werkes.

कपर्दिस्वामिन् m. N. pr. = कपर्दिन् 2) *b)* 8).

कपर्दीविनायकव्रत (!) n. *eine best. Begehung.*

कपर्दीशलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

कपर्दीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कपल n. *Hälfte, Theil.*

कपाट 1) m. *f. n. (adj. Comp. f. आ) *Thür —, Thorflagel.* Eine breite Brust wird mit einem *Thürflügel* verglichen. — 2) n. *a) *Fensterladen* Molesw. — *b)* N. pr. einer Stadt.

कपाटक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °टिका) = कपाट 1). — 2) f. °टिका f. dass. Comm. zu Bhâg. P. 3,15,29.

*कपाटघ्न Adj. Subst. *eine Thür einbrechend, ein solcher Dieb.*

कपाटतोरणवत् Adj. *mit Thorflügeln und bogenförmigen Verzierungen darüber geschmückt.*

कपाटसंधि m. *eine best. Art von Multiplication.*

कपाटसंधिक Adj. als Bez. *eines best. Verbandes.*

कपाटित Adj. *verschlossen* Râgat. 8,321.

*कपाटिनी f. = कपट 3) *b)* Râgân. 12,33. Nigh. Pr.

कपायी f. *Aeffin* in वृषा°.

कपाल 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schale, Schüssel.* — *b) Deckel.* — *c) Scherbe.* — *d) Hirnschale, Schädel, Schädelknochen.* — *e) Schale des Eies.* — *f) Schale der Schildkröte.* — *g) Hemisphäre.* — *h) Pfanne am Schenkel des Menschen* oder *Thieres, ein schalen- oder scheibenförmiger Knochen.* — *i) eine Art Aussatz.* — *k) *Menge.* — 2) m. *a)* = °संधि. — *b) eine best. Mischlingskaste.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. Name einer Schule und Secte (VP.^{2} 5,287. 375). — 3) f. ई = 1) *a)* Spr. 4102. — 4) wohl n. Titel eines Tantra.

कपालक 1) Adj. *schalenförmig.* — 2) m. *Schale, Schüssel* Hemâdri 2,*a*,80,13. 127,17 (°कपालको zu lesen). — 3) f. °लिका *a) Scherbe.* — *b) Weinstein der Zähne.*

कपालकेतु m. *ein best. Komet.*

कपालखड्गिन् Adj. *einen Schädel und ein Schwert tragend* Hemâdri 2,*a*,86,14.

*कपालनालिका f. *eine Spindel zum Aufwinden von Baumwolle u. s. w.*

कपालपाणि Adj. *einen Schädel in der Hand haltend.* Nom. abstr. °त्व n.

कपालपाशिन् Adj. *einen Schädel und eine Schlinge tragend* Hemâdri 2,*a*,86,8.

कपालभाती f. *eine best. Art des Athmens bei Asketen.*

*कपालभृत् m. Bein. Çiva's.

कपालमाला f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

कपालमालिन् Adj. *mit Schädelknochen bekränzt* Hemâdri 2,*a*,87,19. 123,12.

कपालमोचन n. N. pr. eines Tîrtha.

*कपाललालिका f. = कपालनालिका Gal.

कपालवह्निन् Adj. *einen Schädel und einen Donnerkeil tragend* Hemâdri 2,*a*,86,11.

कपालवत् Adj. *einen Schädel tragend* Bâlar. 29,11.

कपालशिरस् n. *Kehlkopf.*

कपालशूलखट्वाङ्गिन् Adj. *einen Schädel, einen Spiess und eine Keule tragend* (Çiva) Hemâdri 1, 234,18.

कपालसंधि m. *ein auf gleichen Verhältnissen beruhendes Bündniss* Spr. 1330.

कपालस्फोट m. N. pr. eines Rakshas.

कपालि m. Bein. Çiva's, = कपालिन्.

कपालिन् 1) Adj. *a) eine Schale* (zum Betteln) *tragend* Nâr. 5,62. — *b) mit Schädelknochen versehen.* — 2) m. und °नी f. *a) der Sohn (die Tochter) einer Brahmanin und eines Fischers.* — *b) der Anhänger (Anhängerin) einer best.* Çiva'*itischen Secte.* — 3) m. *a)* Bein. Çiva's Bâlar. 111,14. — *b)* N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines best. Krankheitsdämons Hariv. 9337. — γ) eines Lehrers. — 4) f. °नी *a) eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

कपालिन Adj. *zu* Kapâlin *in Beziehung stehend.*

*कपालीन m. *Bachstelze* Gal.

कपालेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कपि 1) m. *a) Affe.* Das *f. कपि und कपी. — *b) *Elephant.* — *c) *Emblica officinalis, *eine* Karañga*-Species und *Olibanum* (Râgân. 12,105). — *d) *die Sonne.* — *e)* Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *f)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

कपिकच्छु und *°च्छू f. *Mucuna pruritus.*

*कपिकच्छुफलोपमा f. *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 3,115.

*कपिकच्छुरा f. *Mucuna pruritus.*

*कपिकन्दुक n. *Schädel.*

*कपिका f. *Vitex Negundo.*

कपिकेतन m. Bein. Arǵuna's, Sohnes des Pâṇḍu.

*कपिकेश Adj. *braunhaarig.*

*कपिकोलि m. *eine Zizyphus-Species.*

*कपिञ्जल m. v. l. für कपिञ्जल *Haselhuhn.*

*कपिचूड m. (Râgân. 11,172), *°चूडा f. und *°चूत m. *Spondias mangifera.*

*कपिज्ञ m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

*कपिजाङ्घिका f. *eine Ameisenart.*

कपिञ्जल 1) m. *a) Haselhuhn.* — *b) *Cuculus melanoleucus.* — *c)* N. pr. α) eines Vidjâdhara

Bâlar. 89,12. — β) eines Mannes. — γ) eines Sperlings. — 2) f. कपिञ्जला N. pr. eines Flusses.

कपिञ्जलक m. Hypokoristikon von कपिञ्जल 1) c) β).

*कपिञ्जलाद् m. N. pr. eines Mannes.

*कपिञ्जलार्म n. Kâç. zu P. 6,2,90.

कपितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कपितैल n. *Liquidambar* Bhâvapr. 1,187.

कपित्थ m. 1) *Feronia elephantum;* n. *die Frucht.* — 2) *eine best. Stellung der Hand.*

कपित्थक m. n. (*die Frucht*) = कपित्थ 1).

कपित्थत्वच् f. *die Rinde von Feronia elephantum* Bhâvapr. 1,194.

*कपित्थपर्णी f. *eine best. Pflanze* Ratnam. 112.

*कपित्थफल m. *eine Mangoart.*

*कपित्थानी f. = कपित्थपर्णी Ratnam. 112.

*कपित्थास्य m. *eine Affenart.*

*कपित्थिनी f. *eine an* Kapittha *reiche Gegend.*

*कपित्थिल Adj. von कपित्थ.

कपिध्वज m. = कपिकेतन.

कपिनामक m. *Liquidambar* Bhâvapr. 1,187.

*कपिनामन् m. dass. Ratnam. 42.

*कपिनाशन n. *ein geistiges Getränk* Gal.

कपिनास m. und °नासिका f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. 191.

*कपिनृत्ता f. *ein best. Arzeneistoff* Gal.

कपिपति m. Bein. Hanumant's Spr. 6230.

*कपिपिप्पली f. 1) *roth blühender* Apâmârga. — 2) *Scindapsus officinalis.*

*कपिप्रभा f. *Mucuna pruritus.*

*कपिप्रभु m. Bein. Râma's.

*कपिप्रिय m. 1) *Spondias mangifera* Râgân. 11, 172. — 2) *Feronia elephantum.*

कपिभक्त m. *ein best. süsser Stoff.*

*कपिरक = कपिलक.

*कपिरथ m. Bein. Râma's.

*कपिरसाला f. *Spondias mangifera* Râgân. 11,172.

*कपिरोमफला und *°रोमलता (Gal.) f. *Mucuna pruritus.*

कपिल 1) Adj. (f. आ) *bräunlich, röthlich.* — 2) m. *a) die bräunliche* oder *röthliche Farbe* Suçr. 2, 280,1. — *b) eine Mausart.* — *c) eine Affenart.* — *d) *eine Hundeart.* — *e) *Weihrauch.* — *f)* N. pr. α) eines alten Weisen. — β) verschiedener anderer Männer. — γ) eines Dânava. — δ) eines Schlangendämons. — ε) Pl. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,17. — ζ) eines von einem Kapila beherrschten Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,37. — η) verschiedener Berge und Gebirge. — *g) ein best. Feuer* (mit dem Weisen identificirt). — *h)* Bein. der *Sonne.* — *i)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Çâlmaladvîpa VP. 2,4,31. — *k) ein Sänger, der zu hoch oder zu tief singt,* S. S. S. 117. — 3) f. आ *a) eine bräunliche Kuh.* — *b) eine Blutegelart* 217,12. 13. — *c) eine Spinnenart* Suçr. 2,296,12. — *d) *Dalbergia Sissoo* oder *eine verwandte Species.* — *e) *Aloe perfoliata.* — *f) *ein best. Arzeneistoff.* — *g) *eine Art Messing.* — *h)* N. pr. α) einer Tochter Daksha's und Name der Dâkshâjaṇî in Mahâliṅga. — β) einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,5. — γ) *des Weibchens vom Elephanten Puṇḍarîka. — δ) eines Flusses.

कपिलक 1) Adj. (f. °लिका) *röthlich.* — 2) *f. °लिका N. pr. eines Frauenzimmers.

कपिलगीता f. Titel eines Werkes.

कपिलजट m. N. pr. eines Muni.

कपिलदेव m. N. pr. des Verfassers einer Smṛti.

*कपिलद्युति m. *die Sonne.*

*कपिलद्राक्षा f. *Weinstock mit röthlichen Trauben* Râgân. 11,103.

*कपिलद्रुम m. *Cytisus Cajan.*

*कपिलधारा f. 1) Bein. der Gaṅgâ. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

कपिलपञ्चरात्र n. Titel eines Werkes.

कपिलपुर n. = कपिलवस्तु.

*कपिलफला f. = कपिलद्राक्षा Râgân. 11,103.

कपिलभद्रा f. ein Frauenname (buddh.)

कपिलभाष्य n. = कपिलसांख्यप्रवचनशास्त्रभाष्य.

कपिलरुद्र m. N. pr. eines Dichters.

कपिलर्षि m. *der* Ṛshi Kapila 106,22. 28.

*कपिललोह्न *eine Art Messing* Nigh. Pr.

कपिलवस्तु N. pr. der Geburtsstadt Çâkjamuni's.

कपिलशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

*कपिलशिंशपा f. *eine Varietät von Dalbergia Sissoo* Râgân. 9,135.

कपिलसंहिता f. Titel eines Upapurâṇa.

कपिलसांख्यप्रवचन n. = सांख्यप्रवचन. °भाष्य n. *der Commentar dazu.*

*कपिलाक्षा f. = कपिलाक्षी 2) Gal.

*कपिलाक्षी f. 1) *Koloquinthengurke.* — 2) = कपिलशिंशपा Râgân. 9,135.

कपिलाचार्य m. Kapila *der Lehrer,* auf Çiva übertragen.

*कपिलाञ्जन m. Bein. Çiva's.

कपिलातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कपिलाधिका f. *eine Ameisenart* Nigh. Pr.

*कपिलापति m. Bein. Drupada's Gal.

कपिलाय्, °यते *in's Bräunliche* oder *Röthliche spielen* Harshaṅ. 40,20.

कपिलावट m. N. pr. eines Tîrtha.

कपिलाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* VP.² 3,302.

कपिलाश्व m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. eines Mannes.

कपिलाषष्ठी f. *der 6te Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdrapada.

कपिलाह्रद m. N. pr. eines Tîrtha.

कपिलिमन् m. Nom. abstr. zu कपिल 1).

कपिलो Adv. mit करु *bräunlich* oder *röthlich färben* Kâd. 156,22.

कपिलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कपिलेश्वरदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

*कपिलोमफला f. *Mucuna pruritus.*

*कपिलोला f. *Piper aurantiacum* Râgân. 6,114.

*कपिलोह्न n. *Messing.*

*कपिल्लक 1) m. *eine Art rothes Pigment* Gal. — 2) f. *ल्लिका *Scindapsus officinalis.*

*कपिवक्त्र m. Bein. Nârada's.

कपिवन m. N. pr. eines Mannes.

*कपिवल्लिका und *°वल्ली f. *Scindapsus officinalis.*

कपिश 1) Adj. (f. आ) *bräunlich, röthlich.* — 2) *m. *a) Weihrauch.* — *b) die Sonne* Gal. — *c)* Bein. Çiva's Gal. — 3) f. आ *a) *eine Art Rum.* — *b)* N. pr. α) *der Mutter der Piçâka. — β) *eines Flusses.* — 4) *n. = 3) *a)* Gal.

कपिशभ्रू f. ein Frauenname.

कपिशय्, °यति *röthlich färben* Nâgân. 70. Prasannar. 130,22.

*कपिशाञ्जन m. Bein. Çiva's.

कपिशावदान n. Titel eines buddh. Avadâna.

*कपिशिरस् n. *Mauersims* Gal.

*कपिशीका f. *eine Art Rum.*

कपिशीर्ष n. *Mauersims* Vikramâṅkaṅ. 2,7.

कपिशीर्षी f. *eine Art Laute.*

*कपिशेक्षण m. *Asteracantha longifolia* Gal.

कपिष्ठल m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.* °संहिता.

कपिस्कन्ध m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,37. — 2) eines Dânava.

कपिस्थल n. 1) *Standort von Affen. — 2) N. pr. einer Stadt.

*कपिस्था f. *eine Art Kardamomen* Gal.

कपिस्वर m. N. pr. eines Mannes.

*कपीकच्छु f. = कपि°.

*कपीड्य m. *Mimusops Kauki.*

*कपीत m. *eine best. Pflanze,* = श्वेतबुद्धा Ratnam. 52.

कपीतक n. *Berberis asiatica* Bhâvapr. 1,177.

कपीतन m. 1) *Spondias mangifera.* — 2) *Thespesia populnea.* — 3) *Acacia Sirisa.* — 4) *Ficus religiosa.* — 5) *Areca Faufel.* — 6) *Aegle Marme-*

los. — Im Sūçr. nicht näher zu bestimmen.

कपीन्द्र m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Gâmbavant's. — 3) Sugrîva's. — 4) Hanumant's R. 7,36,14. 45.

कपीवत् N. pr. 1) m. eines Weisen. — 2) f. ॰वती eines Flusses.

कपीवक् Kâç. zu P. 6,3,121.

कपीश्वर m. Bein. Sugrîva's.

*कपोष्ट m. 1) *Feronia elephantum.* — 2) = राजादनी.

कपुच्छल n. 1) *das Haar am Hinterhaupte* Gobh. 2,9,18. — 2) *die Schale* oder *Kelle des Opferlöffels.*

कपुत्सल n. v. l. für कपुच्छल 2).

*कपुष्टिका f. = कपुच्छिका.

कपुच्छिका f. *Haarbüschel an der Seite des Kopfes* Gobh. 2,9,12.

कपूय Adj. (f. आ) *stinkend.*

कपूय् und कपूथ् m. *das männliche Glied.*

कपोत 1) m. *a) Taube, Täuberich.* — *b) * Vogel.* — *c)* = कपोतपालि Vâstuv. 667. — *d) eine best. Stellung der Hand.* — *e) die graue Farbe der Taube.* — *f) Antimonglanz.* — 2) f. कपोती *eine weibliche Taube.*

कपोतक 1) Adj. (f. ॰तिका) *taubenfarbig, grau.* — 2) m. *a) Täubchen, Taube.* — *b) eine best. Stellung der Hand.* — 3) f. ॰तिका *ein weibliches Täubchen.* — 4) f. ई *ein best. Vogel,* = श्यामा. — 5) n. *Antimonglanz* Karaka 6,18.

*कपोतकीय Adj. von कपोत.

कपोतचरणा f. *ein best. wohlriechender Stoff* Bhâvapr. 1,195.

*कपोतपर्णी f. *Kardamomen* Gal. Fehlerhaft für कपोतवर्णी.

*कपोतपाक 1) m. *a) eine junge Taube.* — *b)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 2) f. आ *eine Fürstin der* Kapotapâka. ॰पाकी Kâç.

*कपोतपाद् Adj. *taubenfüssig.*

कपोतपालि f. *Fries, Carnies* (eines Gebäudes).

*कपोतपालिका und ॰पाली f. *Taubenschlag.*

*कपोतबाणा f. = कपोतचरणा Râgân. 12,163.

कपोतरेतस m. N. pr. eines Mannes.

कपोतरोमन् m. N. pr. eines Fürsten.

*कपोतवक्त्र n. *eine best. Pflanze.*

कपोतवङ्का f. *eine best. Arzneipflanze.*

कपोतवर्ण 1) Adj. *bleigrau.* — 2) *f. ई *kleine Kardamomen.*

कपोतवल्ली f. *eine best. Pflanze.*

*कपोतवेगा f. *Ruta graveolens* Râgân. 5,63.

*कपोतसार n. *Antimonglanz* Râgân. 13,99.

कपोतहस्त und ॰क m. *eine best. Stellung der Hand.*

*कपोताङ्गि f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*कपोताञ्जन n. *Antimonglanz.*

कपोताभ Adj. *bleigrau*

*कपोतारि m. *Falke.*

कपोतिन् Adj. *taubenähnlich.*

कपोल 1) m. *a) Wange.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. Name einer Schule des weissen Jagurveda Ârsh. 46,13. — 2) *f. ई *Kniescheibe.*

कपोलक n. *Wange* Hemâdri 1,435,11. — 2,*a*,127, 17 fehlerhaft für कपालक.

कपोलकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

कपोलकाष m. *ein Gegenstand, an dem sich die Wange reibt.*

कपोलपत्त्र n. *ein auf die Wange aufgetragenes Zeichen* Naish. 7,60.

कपोलपालि und ॰पाली (Spr. 7792. Kâd. II,16, 18) f. *Backenrand.*

कपोलफलक n. (adj. Comp. f. आ) *Backenknochen.*

कपोलभित्ति f. dass.

कप्फिण, कप्फिन oder कप्फिल्ल m. N. pr. eines Mannes.

*कप्याज्य n. *Weihrauch.*

कप्यास n. *Gesäss eines Affen* Khând. Up. 1,6,7.

*कप्यास्य (Conj.) m. Bein. Nârada's.

कप्पक Adj. TBr. 2,7.18,4 nach der Lesart des Comm.

कफ m. *Phlegma, Schleim* (eine der 3 Flüssigkeiten im menschlichen Körper).

*कफकूर्चिका f. *Speichel.*

कफगण्ड m. *eine best. Halskrankheit* Çârṅg. Saṁh. 1,7,79.

कफघ्न 1) Adj. *das Phlegma vertreibend, dem Phl. entgegenwirkend.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = कपुषा Râgân. 4,116.

*कफणि m. f. *Ellbogen.*

कफनाडी f. *eine best. Zahnfistel* Çârṅg. Saṁh. 1,7,76.

कफप्राय und कफल Adj. *phlegmatisch.*

*कफवर्धन m. *eine Species der Tabernaemontana.*

कफवातिक Adj. *bei dem Phlegma und Wind vorwalten.*

*कफविरोधिन् n. und *कफवैरिन् m. (Gal.) *schwarzer Pfeffer.*

कफात्मक Adj. *phlegmatisch.*

*कफात्तक und *कफात्तिक (Gal.) m. *eine best. Pflanze.*

*कफारि m. *getrockneter Ingwer.*

कफिन् 1) *Adj. *phlegmatisch, verschleimt.* — 2) m. *a)* **Elephant.* — *b)* N. pr. v. l. für कप्फिण.

कफिण und कफिल m. Varianten von कप्फिण.

*कफेलू m. *Cordia latifolia.*

कफोणि (*m. *f.) *Ellbogen.*

कफोणिगुडाय्, ॰यते *einer Kugel auf dem Ellbogen gleichen,* so v. a. *nichts weniger als feststehen, durchaus nicht bewiesen sein.* ॰यित n. Nom. act.

कफौड m. vielleicht *Ellbogen.*

*कब्, कबते (वर्णे). Vgl. कव्.

कबन्ध s. कवन्ध.

कबर 1) Adj. (f. आ) *gesprenkelt, bunt.* — 2) m. f. (ई) *Haarflechte* 166,17. Spr. 7809. — 3) *m. *der Etwas hersagt.* — 4) *f. आ und ई *a) *Acacia arabica* und *rother Oleander* Nigh. Pr. — *b)* ein Frauenname Ind. St. 14,112. — 6) *n. *a) Salz.* — *b) Säure.* — *c) eine Art Sandelholz* Gal.

*कबरपुच्छी Adj. f. *einen flechtenähnlichen Schweif habend.*

*कबरावृत n. *eine Art Schleier* Gal.

*कबित्थ m. = कपित्थ.

*कबिल Adj. = कपिल.

*कबुलि f. *After.*

कबु n. AV. 11,3,6 vielleicht = कम्बूक und fehlerhaft für कम्बु; vgl. 11,1,29.

1. कम् Indecl. 1) *wohl, gut, bene.* — 2) hebt einen vorangehenden Dativ hervor. — 3) Fragepartikel.

2. कम् Indecl. *wohl, ja* nach नु, मु und हि. Einmal im AV. betont.

3. *कम् Indecl. 1) *Wasser.* — 2) *Speise.* — 3) *Kopf.*

4. कम् चकमे (29,12), चकमानै, कामिष्यते; die Special-Tempora fehlen. 1) *wünschen, begehren, wollen, ein Verlangen haben.* — 2) *lieben, der Liebe pflegen.* — Partic. कान्त s. bes. — Caus. कामयते, episch auch कामयति 1) *wünschen, begehren, wollen, ein Verlangen haben;* mit Acc., Infin. oder *Potent. कामित *erwünscht.* — 2) *lieben, der Liebe pflegen.* — 3) mit बहु oder अत्यर्थम् *Etwas hoch anschlagen, einen grossen Werth auf Etwas legen.* — 4) *zur Liebe reizen.* — Mit अनु Caus. *wünschen,* mit Acc. — Mit अभि *verlangen nach,* mit Acc. — Caus. 1) *verlangen nach, wünschen;* mit Acc. oder Infin. — 2) *lieben, verliebt sein* Daçak. 87,10. — Mit नि Simpl. und Caus. *sich gelüsten lassen nach, begehren, neidisch sein;* mit Acc. — Mit प्र in ॰कमन und ॰कमनीय.

*कमक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कमठ 1) m. *a) Schildkröte.* — *b) *Stachelschwein.* — *c) * Wassertopf der Einsiedler.* Nach Einigen n. — *d) *Bambusrohr.* — *e)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Muni. — γ) eines Asura.

कमण्डलु 1) m. *n. *Wassertopf der Einsiedler.*

— 2) *m. *Ficus infectoria.* — 3) *f. ॰लू a) = 1). — *b) ein best. vierfüssiges Thier.*

*कमण्डलुतरु m. *Ficus infectoria.*

कमण्डलुधर m. Bein. Çiva's.

कमण्डल्वक्षसूत्रिन् Adj. *mit einem Wassertopf und einem Rosenkranz versehen* Hemâdri 1,242,2. 814,4. 2,*a*,109,7.

कमनी f. N. pr. eines Weibes.

कमन 1) Adj. (f. आ) *a) *begierig, lüstern. — b) lieblich, reizend.* — 2) *m. *a) der Liebesgott. — b)* Bein. Brahman's. — *c) Jonesia Asoka.*

*कमनच्छद m. *Reiher.*

कमनीय Adj. 1) *wonach man ein Verlangen haben kann* oder *darf. — b) lieblich, reizend, schön* Spr. 7793.

*कमन्तक und *कमन्दक m. N. pr. zweier Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

*कमन्ध n. *Wasser.*

*कमर Adj. *begierig, lüstern.*

1. कमल Adj. viell. *begierig, brünstig.*

2. कमल Adj. Bez. *einer best. Farbe.*

3. कमल 1) m. (Hemâdri 1,797,11) und n. (adj. Comp. f. आ) *die Blüthe von Nelumbium.* Erscheint früher als उत्पल 97,30. Ungenau für कमलिनी Comm. zu Vâmana 5,1,12. — 2) m. *a) *eine Hirschart. — b) *Ardea sibirica. — c)* Bein. Brahman's. — *d) ein best.* Dhruvaka (musik.). — *e)* N. pr. α) *eines Schülers des Vaiçampâjana Kâç. zu P. 4,3,104. — β) eines Asura. — 3) f. आ *a)* Bein. α) der Lakshmî und daher Sg. und Pl. *Reichthum, Glücksgüter.* — β) der Dâkshâjaṇî in Kamalâlaja. — *b) *ein ausgezeichnetes Weib. — c) Orange. — d)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Gemahlin Gajâpîḍa's und einer anderen Frau. — 4) f. ई und n. *ein best. Metrum.* — 5) n. *a) eine best. Constellation. — b) Wasser. — c) *Kupfer. — d) *Urinblase. — e) *Arzenei.* — f) N. pr. einer von Kamalâ erbauten Stadt.

कमलक n. N. pr. einer Stadt.

*कमलकीकर, *कमलकीट und *कमलकीर (so Kâç. st. कमलकीकर) Namen von Dörfern.

कमलगर्भ und कमलज्ञ m. Bein. Brahman's.

कमलदलविमलनेत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Buddha.

कमलदेव N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. ई der Gemahlin Lalitâditja's.

कमलनयन m. N. pr. eines Fürsten.

कमलनाभ m. Bein. Vishṇu's (Nârâjaṇa's) Kâd. II,110,13.

कमलनेत्र Adj. (f. आ) *lotusäugig* Dhûrtan. 48.

कमलपत्र n. *Blatt der Lotusblüthe.* ॰पत्राक्ष Adj.

कमलबान्धव m. Bein. *der Sonne* Kâd. 235,14.

कमलबालनालाय्, ॰यते *einem jungem Lotusstengel gleichen* Ind. St. 15,277.

कमलभव m. Bein. Brahman's Varâh. Bṛh. S. 53,1.

कमलभवन m. desgl. Spr. 4771.

*कमलभिद्रा f. N. pr. eines Dorfes.

कमलभू m. Bein. Brahman's Viddh. 34,5.

कमलमति m. N. pr. eines Mannes.

कमलमय Adj. *ganz aus Blüthen von Nelumbium bestehend* Kâd. II,17,22. Harshaḱ. 90,14.

कमलयोनि m. Bein. Brahman's Hemâdri 1, 816,15.

कमललोचन 1) Adj. (f. आ) *lotusäugig.* — 2) f. आ ein Frauenname.

कमलवती f. N. pr. 1) = कमलदेवी. — 2) einer Prinzessin.

कमलवदन Adj. (f. आ) *ein Lotusgesicht habend.*

कमलवन n. *Lotusgruppe.* Davon ॰मय Adj. *ganz aus Lotusgruppen bestehend* Kâd. 94,7.

कमलवर्धन und ॰वर्मन् m. N. pr. zweier Fürsten.

कमलशील m. N. pr. eines Gelehrten (buddh.).

कमलषष्ठी f. *ein best. sechster Tag.*

कमलसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

कमलसंभव m. Bein. Brahman's.

कमलाकर m. 1) *Lotusgruppe, Lotusteich* 298,24 (im Prâkrit). — 2) N. pr. verschiedener Männer, insbes. Gelehrten. Auch ॰भट्ट, भट्ट॰, ॰पूर्त, ॰शर्मन्.

कमलाकरतीर्थयात्रा f. Titel eines Werkes.

कमलाकेशव m. N. pr. eines Heiligthums.

कमलाक्त 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig* Spr. 7793. Dhûrtan. 47. — 2) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कमलाग्रज्ञा f. Bein. der Alakshmî Spr. 7769.

कमलाक्षा f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82.

कमलातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कमलानन्दन n. Metron. des Miçradinakara.

कमलापात m. N. pr. eines Mannes.

कमलाभक्त m. desgl.

कमलायुध m. N. pr. eines Dichters.

कमलालय 1) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ Bein. der Lakshmî Spr. 7769.

1. कमलासन n. 1) *eine Lotusblüthe als Sitz.* — 2) *eine best. Art zu sitzen.*

2. कमलासन m. Bein. Brahman's.

कमलाहट्ट m. N. pr. eines *Marktplatzes.*

कमलाहास्, ॰सति *lachen wie die* Lakshmî.

कमलिनी f. 1) *Lotuspflanze.* ॰दल *Lotusblatt* 304,19 (im Prâkrit). — 2) *Lotusgruppe, Lotusteich.*

कमलिनीका f. Demin. von कमलिनी 2) Kâd. 243,1.

कमलिनीकान्त n. Bein. *der Sonne.*

कमलिनीबन्धु m. dass. Comm. zu Ganit. 1,1.

कमलेक्षण Adj. (f. आ) *lotusäugig.*

*कमलोत्तर n. *Safflor.*

कमलोत्पलमालिन् Adj. *mit* Kamala *und* Utpala *bekränzt, — reich versehen* MBh. 3,158,81.

कमलोदय m. N. pr. eines Mannes.

कमलोद्भव m. Bein. Brahman's.

*कमा f. *Lieblichkeit, Schönheit.*

कमि Bez. *der Wurzel* कम् 238,28.

कमितर Nom. ag. *der da liebt,* mit Acc. Naish. 5,34. *Gatte* (von einem Thiere) Bâlar. 28,5.

कमुञ्जा oder कमुञ्जा f. *Schopf.*

कम्प्, कम्पते (episch auch कम्पति) 1) *zittern, beben.* कम्पित *zitternd.* — 2) * = क्रुध्यतिकर्मन्. — Caus. कम्पयति, ॰ते *zittern machen, zum Zittern bringen.* कम्पित *in eine zitternde Bewegung gebracht, geschwungen.* — 2) *schwingend —, trillernd aussprechen.* — Mit अनु *mit Jmd* (Loc. oder Acc.) *Mitgefühl haben, bemitleiden, durch Etwas* (Instr.) *Jmd* (Acc.) *sein Mitgefühl zu erkennen geben.* — Caus. dass., mit Acc. — Mit समनु dass., mit Acc. — Mit अभि *erzittern, erbeben.* — Caus. *aufregen, anlocken.* — Mit आ *erzittern* Kâd. 127,1. — Caus. *erzittern machen.* आकम्पित *erzittern gemacht.* — Mit उद् *aufzittern.* — Caus. *nach oben schwingen, aufschütteln.* — Mit परि Caus. *erzittern machen, schütteln.* — Mit संपरि Caus. dass. — Mit प्र 1) *erzittern.* प्रकम्पित (!) Suparṇ. 4,1. — 2) *aus der festen Lage kommen, locker werden.* — 3) *schwingend klingen.* — Caus. 1) *erzittern machen.* — 2) *schwingen, schütteln.* — Mit अनुप्र Caus. *nach einem Andern schwingen* Âpast. Çr. 12,28. 18,7. — Mit अभिप्र Caus. *aufregen, anlocken.* — Mit संप्र *erzittern.* — Caus. *erzittern machen.* — Mit प्रति Caus. *erzittern machen* MBh. 4,11,2. — Mit वि 1) *erzittern.* — 2) *weichen von* (Abl.). — 3) *sich entstellen.* *विकम्पित *entstellt.* — Caus. *erzittern machen.* — Mit सम् *erzittern.* — Caus. *erzittern machen.*

कम्प m. 1) *das Zittern, Beben, zitternde Bewegung.* — 2) *Erdbeben* 220,23. 26. — 3) *vibratio, trillernde Aussprache.* — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 235. — 5) N. pr. eines Mannes.

कम्पन 1) Adj. (f. आ) *a) zitternd.* — *b) zittern machend, erschütternd.* — 2) m. *a) eine best. Waffe. b) eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71. — *c) *die kühle Jahreszeit.* — *d)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines an Kaçmîra angrenzenden Landes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) das*

Zittern, Beben. — *b) Erdbeben.* — *c) vibratio, trillernde Aussprache.* — *d) das Schütteln, Schwingen.*

कम्पराज m. N. pr. eines Mannes.

*कम्पल m. *Brodfruchtbaum.*

*कम्पलद्मन् und *कम्पाङ्क m. *Wind.*

कम्पाय्, °यते *zittern* Comm. zu Varâh. Bṛh. 6,6.

कम्पिका f. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

कम्पित n. *das Zittern.*

कम्पिन् Adj. 1) *zitternd.* — 2) am Ende eines Comp. *schüttelnd.*

कम्पिल m. 1) * = कम्पित्थ. — 2) N. pr. eines Mannes, = लवण.

*कम्पित्थ, °क (Karaka 6,7), कम्पिल्ल, कम्पिल्लक, कम्पित्थक (! Karaka 7,23) und *कम्पील n. Râgân. 13,102. Nach Mat. med. 232 *der Farbstoff, welchen die Rottlerja tinctoria liefert.*

कम्प्य Adj. 1) *zum Zittern zu bringen* in अ°. — 2) *trillernd zu sprechen.*

कम्प्र Adj. (f. आ) 1) *zitternd* Bâlar. 35,17. — 2) *behende* Lâṭj. 8,6,10. — 3) *schwankend, ungewiss* Naish. 3,71.

कम्फिल्ल m. = कम्पिल.

*कम्ब्, कम्बति (गतौ).

कम्बल 1) m. n. (selten) *wollenes Tuch, — Decke, — Gewand* Hemâdri 1,423,17. — 2) m. *a) Wamme.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,402,17. 423,17. — *b) Wurm, Insect.* — *c) eine Hirschart.* — *d)* N. pr. α) zweier Männer. — β) eines Schlangendämons. — 3) n. *a) Wasser.* — *b)* N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa.

कम्बलक 1) m. = कम्बल 1). — 2) *f. °लिका gaṇa पत्त्यादि.

*कम्बलचारायणीय m. Pl. Spottname *einer Schule der Kâlâjaṇa.*

कम्बलबर्हिष m. N. pr. eines Mannes.

कम्बलबर्हिस् m. N. pr. eines Sohnes des Uçanas VP.^{2} 4,63. 64.

*कम्बलवाश्च m. = कम्बलिवाक्यक.

*कम्बलहार m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कम्बलार्ण n. Vârtt. zu P. 6,1,89.

*कम्बलालुका f. *eine best. Gemüsepflanze* Gal.

*कम्बलिन् m. *Ochs (bewammt).*

*कम्बलिवाक्यक n. *ein von Ochsen gezogener Wagen.*

*कम्बलीय Adj. *zu wollenen Decken u. s. w. geeignet.*

कम्बलेश्वरग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कम्बलोदरि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कम्बल्य n. (adj. Comp. f. आ) *hundert Pala Wolle.*

*कम्बि f. 1) *Löffel.* — 2) *Bambusknoten.*

कम्बु 1) m. *n. *Muschel.* कण्ठेन कम्बुतुल्येन Hemâdri 2,*a*,111,10. — 2) m. *a) Armband von Muscheln.* — *b) drei Falten im Nacken* Varâh. Bṛh. S. 70,5. — *c) *Hals.* — *d) *Elephant.* — *e) *ein röhrenförmiger Knochen.* — *f) *eine Art Curcuma.*

कम्बुक 1) *m. *a) Muschel.* — *b) eine verächtliche Person.* — 2) *f. आ *Physalis flexuosa.* — 3) n. N. pr. einer Stadt.

कम्बुकण्ठ (f. ई) und कम्बुकंधर Adj. *einen muschelähnlichen Nacken —, d. i. drei Falten im Nacken habend.*

*कम्बुकाष्ठा f. *Physalis flexuosa* Râgân. 4,111.

कम्बुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कम्बुग्रीव 1) Adj. = कम्बुकण्ठ. — 2) m. N. pr. einer Schildkröte.

*कम्बुग्रीवा f. *ein muschelähnlicher Nacken, e. N. mit drei Falten.*

कम्बुज m. *eine Art Trommel* S. S. S. 192.

*कम्बुपुष्पी und *कम्बुमालिनी f. *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,126.

*कम्बू m. 1) *Dieb.* — 2) *Armband.*

कम्बूक m. *Abfall von Reiskörnern.*

कम्बोज m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. *Sg. *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) *Muschel.* — 3) *eine Elephantenart.*

*कम्बोजमुण्ड Adj. *kahlgeschoren wie die Kamboǵa.*

कम्ब्वातायिन् m. *Falco Cheela.*

*कम्भ Adj. von कम्.

*कम्भारी f. *Gmelina arborea.*

*कम्भु n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

कम्र Adj. (f. आ) 1) *verliebt. — 2) *reizend, schön* Spr. 792.

कंवत् Adj. s. कंवत्.

कंय = 1. क. Mit चिद् *jeder.* Nur Gen. कंयस्य.

*कयस्था f. *eine best. Arzeneipflanze*, v. l. für वयःस्था.

कंया Instr. Adv. *auf welche Weise?*

कंयाद् Adj. v. l. des SV. für क्रव्याद् des ṚV.

कयाधु (so Bhâg. P. ed. Bomb.) und °धू f. N. pr. der Gattin Kaçjapa's.

कयाशुभीय n. das Sûkta ṚV. 1,165 (Ait. Âr. 37,18) und Name eines Sâman.

कय्य m. N. pr. eines Fürsten.

कय्यक m. N. pr. eines Mannes.

कय्यट m. N. pr. = कैय्यट.

1. कर् (स्कर्), Präsensstämme: कर् (कुर्, कृ), कीर्, कीर्ा, कुरु, कृणु (कृणी, कृण् vor न und व); Act. und Med. 1) *machen, vollbringen, ausführen, bewirken, verursachen, zu Stande bringen, anfertigen, bereiten, veranstalten, begehen.* — 2) *bearbeiten, zubereiten, bestellen* (ein Feld). — 3) *Etwas aus Etwas* (Abl. oder Instr.) *machen, verfertigen.* — 4) *Jmd* (Gen. oder Loc.) d. i. *zu Jmds Frommen* oder *Schaden Etwas thun.* — 5) mit zwei Acc. — *machen, machen zu.* कार्मुकं सज्यम् MBh. 1,187, 18. भेषजकृत *zur Arzenei gemacht.* — 6) *Etwas* (Acc., meist किम् *was?*) *mit Etwas* (Instr.) *anfangen, einen Gebrauch von Etwas machen.* Statt Instr. ausnahmsweise auch Acc. कान्तामुखं किं कुरुते भुजंग: Spr. 7822. — 7) *mit Etwas* (Acc.) *Etwas vornehmen*, so v. a. *an* oder *mit Etwas eine übliche Handlung vollbringen.* — 8) Jmds Befehl, Wunsch, Verlangen, Worte *thun*, so. v. a. *vollbringen, ausführen*; (eine Obliegenheit) *erfüllen.* — 9) einem Gefühl, einer Stimmung (Acc.) *sich hingeben* R. 1, 21,14. — 10) bildet im AV. und später mit dem Acc. eines oft sonst gar nicht vorkommenden Nom. act. auf आ ein periphrastisches Tempus. So insbes. Perf. चकार् und चक्रे, aber auch Praes. करोति (Çâṅkh. Ça.), Imperf. अकरोत् (Maitr. S. 1,6,5. 10. 8,5. Kâṭh. 7,7), अक्रन् (Maitr. S. 1,4,7. TBr. 1,3,10,3), Prec. क्रियात् (Maitr. S. 2,1,3) und *Imper. करोतु. Das Genus des Hulfsverbum richtet sich in der älteren Sprache nach dem des Hauptverbum Chr. 351. fg. — 11) *ertönen lassen, ausrufen, aussprechen, hersagen*, (ein Wort u. s. w.) *gebrauchen.* — 12) *darstellen, beschreiben.* — 13) *festsetzen, bestimmen.* धर्मो राजकृत: Jâgñ. 2,186. — 14) (ein best. Zeit) *zu Ende bringen, erleben, verbringen.* क्षणम् *den Augenblick erwarten.* — 15) mit किम् *was machen?* so v. a. — *anthun*, — *ausrichten*, — *vermögen?* — 16) *Jmd* (Gen. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *verschaffen, zutheilen.* Med. *sich verschaffen*, — *aneignen, annehmen*; auch Act., wenn die Zurückbeziehung auf das Subject schon durch स्व oder आत्मन् ausgedrückt wird. — 17) *veranlassen* —, *verhelfen zu* (Dat.). — 18) *Jmd preisgeben*, mit Dat. — 19) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (किम् *was?*) *anhaben.* कन्याम् so v. a. *eine Jungfrau entehren.* — 20) mit न — किं चन *sich aus Etwas Nichts machen.* — 21) *thun* —, *bringen* —, *versetzen in, stellen auf* oder *an, legen auf, an* oder *in, nehmen in* oder *an, richten auf*; mit Loc., seltener mit Instr. चेतसि oder मनसि so v. a. *bedenken, überlegen* Harshaṅk. 163,11. 186,5. 192,22. 211,9. Kâraṇḍ. 78,3. — 22) (den Geist, die Gedanken) *richten auf* (Loc., Dat. eines Nom. act., Inf. oder directe Rede mit इति). — 23) *Jmd* (in einem Amte) *an-*

stellen, beauftragen mit (Loc.) — 24) *thun, zu Werke gehen, verfahren, sich verhalten.* कथं नु करिष्यामि so v. a. *wie wird es mir ergehen?* — 25) *thätig sein* —, *handeln im Hinblick auf eine Gottheit, den Göttern dienen.* — 26) *beschliessen*, mit Inf. R. 2, 6,10. — 27) *mit einem Abl. oder einem Adv. auf* तस् *Jmd* (von einer Krankheit) *verhelfen.* — 28) *mit einem Zahladv. auf* धा *so und so oft* —, *zum so und so vielten Male pflügen.* — 29) mit einem Adv. auf ई (z. B. अतिथी) oder ऊ (z. B. मधू) — *bilden*, — *machen, machen zu, verwandeln in.* — 30) mit einem Adv. auf त्रा *gelangen lassen zu.* — 31) mit einem Zahladv. auf धा *theilen* —, *zerlegen in so und so viele Theile.* — 32) mit einem Adv. auf वत् *gleichstellen.* — 33) mit einem Adv. auf सात् *aufgehen lassen in, gelangen lassen zu, umwandeln in.* — 34) इति कृत्वा s. u. 1. इति am Ende. कथं कृत्वा *aus welchem Grunde? weshalb?* एवं कृत्वा *aus diesem Grunde* Mâhabh. — Vgl. auch कृत. — Caus. कारयति, °ते 1) *zur Thätigkeit antreiben, machen lassen, dafür Sorge tragen, dass Etwas geschieht, Jmd* (Acc.) *veranlassen Etwas* (Acc.) *zu thun, zu vollbringen* u. s. w., *Etwas* (Acc.) *durch Jmd* (Instr.) *thun lassen.* — 2) *bearbeiten* —, *zubereiten* —, (ein Feld) *bestellen lassen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *aus Etwas* (Instr.) *machen lassen.* — 4) *Jmd* oder *Etwas zu Etwas machen lassen*, mit zwei Acc. — 5) *mit Etwas* (Acc.) *Etwas vornehmen lassen*, so v. a. *an* oder *mit Etwas eine übliche Handlung vollbringen lassen.* — 6) *Etwas irgendwohin* (Loc.) *stellen* — oder *legen lassen, Etwas irgendwo anbringen lassen.* — 7) = Simpl. 1), 5) und *11). — 8) *Jmd* (Acc.) *behandeln, mit Jmd verfahren.* — 9) *Jmd bilden, unterweisen* MBh. 2,5,34. — Desid. चिकीर्षति, °ते 1) *machen* —, *thun wollen, unternehmen, beginnen, beabsichtigen, streben nach.* — 2) *eine heilige Handlung unternehmen, den Göttern dienen wollen.* — Caus. vom Desid. चिकीर्षयति *Etwas zu thun beabsichtigen* Bhâg. P. — Intens. करिक्रति (3. Pl.), Partic. कँरिक्रत् *wiederholt machen* oder *machen.* *चर्कर्ति, *चरिकर्ति, *चरीकर्ति, *चर्करीति, *चरिकरीति, *चरीकरीति, *चेक्रीयते. — Mit अति 1) *mehr thun* (als erfordert wird). — 2) *handeln gegen* (Acc.) RV. 10,12,5. — Mit व्यति Pass. *eine grosse Veränderung an sich erfahren, in grosse Aufregung gerathen* Bhâg. P. — Mit अधि 1) *Jmd an die Spitze von Etwas* (Loc.) *stellen, mit Etwas betrauen, in ein Amt einsetzen.* स्त्रियं नाधिकुर्यात् so v. a. *man lasse nicht ein Weib das Regiment führen* Kâraka 1,8. °कृत *betraut mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Chr. 209,21. 205,9. *betheiligt an* (Loc.), *wobei beschäftigt.* — 2) *Etwas an die Spitze* —, *in den Vordergrund stellen, zum Gegenstand der Behandlung machen* 221,6. °कृत्य Absol. *mit Bezug auf, in Betreff von* (Acc.). — 3) Med. *voraussetzen, sich zurückbeziehen auf.* — 4) Med. *berechtigt sein* Njâjam. 6,1,12. mit Acc. oder Infin. (Naish. 3,62). Auch Act. mit Loc. Comm. zu Njâjam. 6,1,12. अधिकारम् *eine Berechtigung erhalten zu* (Loc.). — 5) Med. *überwältigen.* — 6) *die Oberaufsicht haben über* (Loc.). — Mit अनु 1) *Etwas* (Acc.) *nachthun, nachahmen* 106,20. zu Spr. 4243. — 2) *es Jmd* (Gen. oder Acc.) *gleichthun* 251,9. Spr. 7818. *Jmd* (Acc.) *in Etwas* (Instr.) *gleichkommen* Chr. 250,12. — 3) *anpassen.* — 4) *es Jmd* (Acc.) *vergelten.* — अनुकृत Spr. 4829 fehlerhaft für अधिकृत. — Caus. *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *nachmachen lassen.* — Mit अप 1) *fortschaffen, wegschaffen, fortschleppen.* — 2) *Jmd* (Gen., Loc. oder Acc.) *ein Leid* —, *Schaden zufügen, zu nahe treten, beleidigen; Jmd* (Acc.) *bestrafen.* किम् *welches Leid?* किं चित् *irgend ein Leid.* — Caus. *Jmd* (Acc.) *ein Leid zufügen.* — Mit प्रत्यप in प्रत्यपकार. — Mit अपि *zurecht* —, *fertig machen.* — Mit अभि 1) *thun in Beziehung auf, zu Gunsten eines Andern.* — 2) *zuwegebringen.* — 3) *thun, machen.* निवेशम् *sich niederlassen* MBh. 1,210,27. — Desid. *zu thun beabsichtigen, beginnen, unternehmen.* — Mit अरम् 1) *zurechtmachen, zurüsten.* अरंकृत *gerüstet, bereit.* — 2) *dienen.* — Mit अलम्, अभ्यलम्, उपालम् und समलम् s. u. अलम् 9). — Mit अव *nach unten thun, — richten.* — Mit अन्वव *abweisen, verschmähen* Maitr. S. 1,8,4. — Mit आ 1) *herbeibringen, herbeischaffen.* — 2) *hertreiben, zusammentreiben.* — 3) *zurechtmachen, bereiten.* आकृत *eingerichtet* RV. 8,10,1. — 4) einem Gotte (Gen.) *dienen, opfern* RV. 4,17,18. — 5) *Jmd Etwas* (Acc.) *anthun.* — 6) *herbeirufen* MBh. 5, 13,26. — Caus. 1) *herbeirufen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *angehen.* — आकारित s. bes. — Desid. *auszuführen gedenken.* — Intens. आचँरिक्रत् Partic. *wiederholt an sich ziehend.* — Mit अत्या 1) *über Etwas herholen.* — 2) *schmähen.* — Mit अन्वा *mitgeben.* — Mit अपा 1) *wegschaffen, wegtreiben, fernhalten* Maitr. S. 4,1,1. — 2) *von sich abwerfen, — stossen, — weisen, aufgeben, abstehen von.* — 3) *zum Geschenk absondern.* — 4) *abweisen, zurückweisen* (eine Ansicht). — Mit व्यपा, Partic. °व्यपाकृत *frei von* Naish. 4,117. — Mit अवा *wegtreiben, fernhalten.* — Mit उद्ा 1) *heraustreiben, herausholen.* — 2) *auswählen.* — 3) Med. etwa *sticheln* Kâç. zu P. 1,3,32. — 4) Med. *verspotten, verhöhnen* ebend. — Mit उपा 1) *herbeiholen, herbeitreiben.* — 2) *übergeben, überlassen, hingeben, verleihen.* कामम् *einen Wunsch gewähren.* — 3) *sich verschaffen, erlangen.* — 4) *einleiten, Vorbereitungen zu einer heiligen Handlung machen, sich machen* —, *gehen an.* — 5) *einweihen.* — 6) उपाकृत *von einer Widerwärtigkeit betroffen.* — Mit अभ्युपा *bei Gelegenheit von* —, *gleichzeitig mit* (Acc.) *Etwas einleiten* u. s. w. Maitr. S. 4,8,8. — Mit प्रत्युपा in प्रत्युपाकरण. — Mit समुपा *Jmd zufriedenstellen.* — Mit न्या *zurückhalten.* — Mit निरा 1) *absondern, ausscheiden.* — 2) *von sich stossen, abstossen, verdrängen, verstossen, abweisen, zurückweisen* 187, 2. *beseitigen, verjagen.* — 3) *unterdrücken, verschwinden machen* RV. Prât. 11,30. MBh. 1,210, 15. ad Çâk. 25,7. H. 67. — 4) *verwerfen, nicht anerkennen, läugnen* 282,1. — 5) °निराकृत *ermangelnd* Bhatt. 3,19. — Mit पर्या *umwenden.* — Desid. *umwenden wollen.* — Mit प्रा *wegtreiben.* — Mit व्या 1) *sondern, scheiden, trennen von* (Instr.). — 2) *auseinandersetzen.* — 3) (buddh.) *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Acc.) *weissagen* Lalit. 224,22. 257,4. Kâraṇḍ. 90,24. — Mit समा 1) *zusammenbringen, verbinden.* — 2) *zusammentreiben, eintreiben.* — 3) *zurechtmachen, in Stand setzen, conficere.* — Mit उपसमा *vereinigen.* — Mit इस् *einrichten, in Ordnung bringen; zurüsten, ausrüsten.* — Mit उद् 1) *aufheben, tilgen* Maitr. S. 1,5,3. — 2) Med. etwa *sticheln* Kâç. zu P. 1,3,32. — Mit उप 1) कर् *a) Jmd Etwas zuführen, zukommen lassen* 328,31. — *b) einen Dienst* —, *eine Gefälligkeit erweisen;* mit Gen. oder Loc. der Person. — *c) Etwas fördern.* — *d)* Med. (episch auch Act.) *Jmd hegen, pflegen.* — *e) sich machen* —, *gehen an* (Dat.). — *f)* Med. *verspotten, verhöhnen* Vop. 23,25. — 2) स्कर् Med. *a) bearbeiten, zubereiten, ausrüsten, schmücken.* उपस्कृत *ausgerüstet* —, *versehen mit* (Instr.). — *b) sich um Jmd* (Acc.) *kümmern; sorgen für* (*Gen.). — *c) *ergänzen, suppliren.* — *d) mit etwas Ungehörigem versehen, verderben, entstellen.* — *e)* उपस्कृत Pl. *versammelt.* — Vgl. अनुपस्कृत und निरुपस्कृत. — Mit प्रत्युप *einen Gegendienst erweisen* 179,7. — Mit नि *von der Höhe herabbringen, demüthigen, überwinden.* — निकृत 1) *erniedrigt, gedemüthigt, beleidigt, niedergebeugt* (von Schmerz). — 2) *niedrig, gemein.* — 3) *betrogen. — Desid. *überwinden wollen.* — Mit *प्रनि. — Mit विनि *Jmd zu nahe treten, beleidigen, kränken, ver-*

letzen. — Mit निस् 1) कर् *a) herausschaffen aus* (Abl.). — *b) ausschliessen, verdrängen, vertreiben.* — *c) *zerbrechen.* — *d) zurüsten, ausrüsten, verfertigen.* — *e) einrichten, zurechtbringen, heilen.* — *f) vergelten.* — 2) स्कर् *vertreiben* RV. 10,127, 3. — Mit अभिनिस्, अभिनिष्कृत *gegen Jmd angelegt.* — Mit उपनिस् in *उपनिष्कर्. — Mit विनिस् Caus. *herstellen —, ausbessern lassen.* — Mit परा *bei Seite lassen, nicht berücksichtigen, beseitigen.* — Mit परि 1) कर्. °कृत *zubereitet* (Speise). — 2) स्कर् *zubereiten, ausrüsten, schmücken.* परिष्कृत *zubereitet, ausgerüstet, angethan, geschmückt, begleitet von* (Instr.). — Mit प्र 1) *vollbringen, ausführen, bewirken, veranstalten, machen, anfertigen.* तत्प्रकृत *daraus gemacht,* — *bestehend* P. 5,4,21. — 2) mit zwei Acc. — *machen, machen zu.* — 3) *sich aneignen,* — *nehmen* (दारान् ein Weib) 67,13. कन्याम् *heirathen.* — 4) *Jmd anstellen* (in einem Amte), *beauftragen mit* (Loc.). — 5) *Jmd tauglich machen zu* (Dat. Inf.). — 6) *wegschaffen, vernichten.* — 7) *abthun, tödten.* — 8) *entehren* (eine Jungfrau), *Unzucht treiben mit* (Acc.). Nach den Grammatikern *Med. — 9) Med. *a) Jmd veranlassen, bewegen, geneigt machen zu; Jmd zu Etwas anstellen, verrichten lassen* PÂR. GṚHJ. 3, 10,25. — *b)* मनस्, बुद्धिम् *seine Gedanken richten auf* (Dat. oder Loc.), *beschliessen.* — *c) gewinnen, erbeuten.* — *d) bewirken* RV. 9,15,7. — *e) *verwenden, aufwenden.* — *f) voranschicken, zum Gegenstand einer Besprechung machen.* प्रकृत *von dem die Rede geht.* — *g) *Jmd dienen, verehren.* — 10) प्रकृत *a) begonnen.* — *b) *der Etwas* (Acc.) *begonnen hat.* — Caus. *bereiten lassen* GAUT. 5,32. — Mit विप्र 1) *Jmd zu nahe treten, ein Leid zufügen.* °कृत *a) dem ein Leid zugefügt worden ist.* — *b) auf Hindernisse gestossen* (Handlung) Spr. 2279. — 2) *anstellen bei, zulassen zu* (Loc.). साध्ये MBh. 5,1225 (richtiger अधि ed. Bomb.). — Mit संप्र 1) *zusammen hervorbringen,* — *bewirken* KÂRAKA 6, 18. — 2) *ausführen* oder *beginnen.* — 3) mit zwei Acc. — *machen, machen zu.* — Mit प्रति 1) *dagegen Etwas zu Etwas machen,* mit zwei Acc. AIT. BR. 1, 23. — 2) *erwiedern, vergelten, Vergeltung üben* (im Guten oder Bösen); mit Acc. der Sache und Gen., Dat. oder Loc. der Person. — 3) *entgegenwirken, sich widersetzen;* mit Acc. der Sache und Gen. der Person. — 4) *mit ärztlichen Mitteln entgegenwirken, ärztlich behandeln.* — 5) *wieder in Stand setzen.* — 6) *bezahlen* (eine Schuld) GAUT. 12,40. — Caus. Med. *wiederholen lassen.* — Desid. *zu erwiedern,* — *vergelten,* — *Rache zu nehmen suchen;* mit Acc. der Sache oder mit Acc. oder Loc. der Person. — Mit वि 1) Act. Med. *anders machen, umgestalten, umwandeln, verändern* Spr. 366. *umstimmen.* Med. (ausnahmsweise auch Act.) und Pass. *anders werden, eine Veränderung erfahren, sich umwandeln, umgestimmt werden.* °कृत *verändert, umgestaltet, umgewandelt, umgestimmt.* — 2) *verunstalten, entstellen, verderben.* °कृत *verunstaltet, entstellt, verstümmelt, geschädigt, unnatürlich; abstossend, widerlich.* — 3) *entwickeln, entfalten, hervorbringen.* — 4) *zu Grunde richten, zerstören.* — 5) *zertheilen, verbreiten.* — 6) *Jmd vertreten.* — 7) *mit etwas Anderm vergleichen* 251,27. — 8) Med. *a)* (Hände, Füsse) *hinundher bewegen, Unruhe an den Tag legen mit* (नेत्राभ्याम्). — *b) sich befehden.* — *c) feindselig auftreten gegen* (Gen. oder Loc.), *abfallen, abtrünnig —, untreu werden* (dem Gatten, Loc.). Einmal Act. °कृत *abtrünnig.* — *d) *in mannichfacher Weise verfahren.* — 9) विकृत *a) unvollendet.* — *b) ausgelegt —, verziert mit* (im Comp. vorangehend). — *c) qualificirt* (Todesstrafe). — *d) *krank.* — Caus. *Jmd umstimmen.* — Mit अनुवि *nachgestalten.* — Mit समस्, कर् und स्कर् 1) *zusammenfügen, verbinden.* पापानि *Böses zu Bösem fügen.* संस्कृत *zusammengesetzt,* so v. a. *einen Organismus bildend* LALIT. 203,12. 208,13. — 2) *zubereiten* (auch Speisen), *conficere, bilden, zurüsten.* — 3) *nach den heiligen Bräuchen ordnen,* — *behandeln; weihen* (einen Jüngling durch Umgürtung mit der heiligen Schnur, ein Mädchen bei der Hochzeit, einen Verstorbenen mit den heiligen Feuern). — 4) *aufputzen, schmücken, verzieren.* संस्कृत *geputzt, geschmückt, verziert, schmuck; gebildet, fein* (von einer Rede), *sanskritisch.* — 5) *grammatisch zurechtmachen, bilden.* — 6) *corrigiren* (in mathem. Sinne). — Mit अभिसम्, स्कर् 1) *zurechtmachen, bilden.* — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *zu Etwas* (Acc.) *machen.* — 3) *weihen.* — Mit उपसम्, स्कर् 1) *zubereiten* (Speisen, Arzeneien) KÂRAKA 3,8. — 2) *schmücken, putzen.* — Mit प्रतिसम्, स्कर् 1) *wieder in Stand setzen.* — 2) *Etwas mit Etwas verbinden.*

2. कर्, Partic. चक्रित्, Potent. चक्रियास्, Intens.-Stamm चर्कर्, चर्किर्, चर्कृ. *gedenken, Jmds* (Gen.) *rühmend erwähnen.* चर्कृषे 3. Sg. Med. in act. und pass. Bed.

3. कर् (स्कर्), किरति 1) *ausgiessen, ausschütten, ausstreuen, in Mengen schleudern* (Geschosse). कीर्ण *ausgeschüttet, ausgestreut, hierhin und dorthin geworfen, zerstreut, auseinandergeworfen.* — 2) *beschütten, bestreuen, überschütten.* कीर्ण *bestreut, überdeckt, erfüllt mit.* — 3) *aufschütten* (सेतुम्). — 4) कीर्ण *a) verstopft* (Ohren) Spr. 5321. — *b) *ausgetheilt, gegeben.* — *Desid. चिकरिषति. — *Intens. चाकर्ति. — Mit व्यति, Pass. *unter einander vermengt werden* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,3, 49. °कीर्ण Pl. *durch einander geworfen liegend.* — Mit अनु 1) *hinstreuen.* — 2) *überdecken, erfüllen.* — Mit अप 1) स्कर् Med. *mit den Füssen scharren.* — 2) **ausspritzen, ausstreuen.* — 3) **hinstrecken, niederwerfen.* — Mit अभि *übergiessen, überschütten, überdecken, erfüllen.* — Mit अव 1) *hinabstreuen, hinstreuen, ausgiessen, ausstreuen, ausschütten.* — 2) *seinen Samen vergiessen.* अवकीर्ण *der s. S. vergossen hat* PÂR. GṚHJ. 3,12, 9. JÂGN. 3,281. — 3) *abschütteln, abwerfen, Jmd im Stich lassen.* — 4) *bestreuen, überschütten, überdecken, erfüllen, übergiessen* (in übertr. Bed.). °कीर्ण *bestreut, überschüttet, überdeckt.* पाशावकीर्ण so v. a. *in einer Schlinge steckend* Spr. 2708. *erfüllt —, voll —, ganz ergriffen von, ganz in der Gewalt von Etwas stehend* M. 6,48. MBh. 15,16,11. — 5) Pass. und *Med. *a) sich ausbreiten.* °कीर्णप्रहार Adj. *auseinandergefallen.* — *b) zerrinnen, hinschwinden.* — *c) abfallen, untreu werden.* — Mit अन्ववा *umherstreuen mit* (Instr.). — Caus. अन्ववकीरयति *umherstreuen lassen.* — Mit अभ्यव *beschütten, bestreuen, überdecken.* — Mit पर्यव *überschütten.* — Mit व्यव *überschütten, beschütten.* — Mit समव *beschütten, überdecken, rings umgeben.* — Mit आ 1) *hinstreuen, reichlich verleihen.* आकीर्ण *hingestreut* 150,1. — 2 *bestreuen, überdecken.* आकीर्ण *überdeckt, erfüllt, voll, rings umgeben.* आकीर्ण *an einem zahlreich besuchten Orte, im Beisein vieler Leute* Spr. 1523. — Mit अपा *von sich stossen, im Stich lassen, verschmähen.* — Mit अवा R. GORR. 2,42,14 fehlerhaft für अव. — Mit व्या. °कीर्ण *zerstreut, auseinandergeworfen.* — Mit समा *überschütten, überdecken.* °कीर्ण *überdeckt von, überfüllt mit* 54,10. 84,23. — Mit उद् 1) *aufwirbeln.* — 2) *ausgraben, aushöhlen, aufwühlen.* — 3) उत्कीर्ण *a) ausgeschnitten, aus irgend einem Stoffe künstlich gebildet* VIKR. 43. चन्द्रबिम्बात् Chr. 249, 25. — *b) eingegraben, eingeritzt.* — *c) überhäuft mit* (im Comp. vorangehend) KÂD. 251,9. — Mit समुद्, समुत्कीर्ण *durchbohrt.* — Mit उप 1) *hinstreuen, hinwerfen.* — 2) *bestreuen, beschütten.* — 3) *स्कर् *a) spalten.* — *b) Jmd schinden;* vgl. *उपस्कीर्ण. — Mit नि in निकर्. — Mit विनि 1) *zersplittern,*

zerschmettern. — 2) *überdecken.* °कीर्ण *überdeckt, erfüllt, besäet mit.* — 3) *von sich stossen, Jmd im Stich lassen.* — Mit सं, °कीर्ण *hingestreckt.* — Mit *निस् in आवपनिष्किरा. — Mit परा *aufgeben, fahren lassen.* — Mit परि 1) *umherstreuen.* — 2) *rings bestreuen.* °कीर्ण *umgeben, umschwärmt.* — 3) *übergeben.* — Mit अनुपरि *längs eines Gegenstandes umherstreuen.* — Mit प्र 1) *ausstreuen, aussäen, hinwerfen.* °कीर्ण *ausgestreut, umherliegend, zerstreut, auseinandergeworfen, hingeworfen; zerstreut, aufgelöst* (Haar, Gewand); *verschleudert* (Geld); *verworren* (Rede); *mannichfaltig, verschiedenartig, allerhand.* °मैथुन Adj. *in gemischter Ehe lebend.* — 2) *hervorquellen, hervorspringen.* — 3) Pass. *zerrinnen.* — 4) °कीर्ण *brünstig* (Elephant) Spr. 4671, v. l. — Mit विप्र, °कीर्ण 1) *zerstreut, auseinandergeworfen, zersplittert; aufgelöst* (Haar); *hingestreckt; ausgedehnt, weit.* — Mit संप्र in असंप्रकीर्ण. — Mit प्रति, स्कर् *schinden.* — Mit वि 1) *ausstreuen, ausschütten, schleudern, ausbreiten, auseinanderwerfen, zerstreuen, auflösen* (das Haar). — 2) *ausstossen, von sich geben* (Seufzer). — 3) *zerreissen, zerspalten, zersplittern, sprengen.* — 4) *bestreuen, beschütten, erfüllen.* °कीर्ण *überdeckt mit, voll von.* Statt des Acc. auch Loc. Bhâg. P. — 5) *bewerfen,* so v. a. *schmähen.* — Mit अनुवि 1) *einzeln auseinander streuen, verzetteln* Âpast. Çr. 15,15. — 2) *bestreuen.* — Mit प्रवि *auseinanderstreuen, —werfen, — fallen lassen, verbreiten.* °कीर्णकामा Adj. f. *mit allerhand Männern der Liebe pflegend.* — Mit सम् 1) *ausgiessen, reichlich verleihen.* — 2) *überschütten.* °कीर्ण *erfüllt —, voll von.* — 3) *zusammenmischen, vermengen.* न संकिरेत्तदन्नम् (sc. im Magen) so v. a. *er esse nichts Anderes darauf* MBh. 13,136,13. Pass. *vermengt —, verunreinigt werden.* °कीर्ण *a) gemischt, verbunden mit* 215,28.29. — *b) gemischt, verschiedenartig, dieses und jenes* 217, 21.22. Kaurap. 24. — *c) verunreinigt, befleckt.* — *d) aus einer gemischten Ehe geboren.* — *e) durch Brunstsaft verunreinigt, brünstig* (Elephant) Spr. 4671. — *f)* Bez. (eines Elephanten) *mit bestimmten Merkmalen.*

4.*कॄ, कृणाति und कृणोते, कृणोति und कृणुते (हिंसायाम्), कृणोति (हिंसाकरणयोः und गतौ). कृत und कीर्ण *verletzt, getödtet.*

5.*कॄ, कारयते (विज्ञाने, विज्ञापने) v. l. für गॄ.

1. कॅर् 1) Adj. (f. ई, ausnahmsweise आ) *a) thuend, ausführend, bereitend, machend, bewirkend.* Meist in Comp. mit seinem Object. — *b) helfend* ṚV. 1,116, 13. — 2) m. *a) das Thun, Machen, Vollbringen* in डुष्कर, सुकर u. s. w. — *b) Hand.* — *c)* als *Längenmaass = 24 Daumenbreiten.* — *d) Rüssel.* — *e) Scheere eines Krebses.* — *f)* Bez. *der Zahl zwei* Ind. St. 15,2. — *g) das Mondhaus* Hasta.

2. कर् m. 1) *Lichtstrahl.* — 2) *Abgabe, Tribut.* — 3) **Hagel.*

करक 1) m. *Wasserkrug.* — 2) *m. n. *eine in Form eines Kruges ausgehöhlte Kokosnuss.* — 3) *m. *Schale der Kokosnuss.* — 4) (*m.), f. (आ) und (*n.) *Hagel* Spr. 7746. — 5) *m. *ein best. Vogel.* — 6) m. *ein best. Baum* Vâs. 38. **Granatbaum,* **Pongamia glabra,* **Butea frondosa,* **Bauhinia variegata* Râgân. 10,23. **Mimusops Elengi* 65. **Capparis aphylla* 8,48 (aber n.). — 7) *n. *Pilz.* — 8) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 9) f. करिका *Nagelmal* Çiç. 4,29.

*करकट m. 1) = कर्कट *Schläfe des Elephanten.* — 2) *Centropus pyropterus* Nigh. Pr.

करकचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

करकच्छपिका f. *eine best. Fingerverbindung.*

*करकण्टक m. *Fingernagel.*

*करकतोय m. *Kokosnussbaum* Nigh. Pr.

*करकपात्रिका f. *ein ledernes Wassergefäss.*

करकर्ण m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*करकलश m. *die als Trinkschale gehöhlte Hand.*

करकाभिघात m. *Hagelschlag* Spr. 6038.

*करकाम्बु (Nigh. Pr.) und *करकाम्भस् m. *Kokosnussbaum.*

करकायु oder °स् m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

करकासार, °रति *einem Hagelwetter gleichen.*

करकिसलय und *करकुड्मल n. *Finger.*

करकृतात्मन् Adj. *aus der Hand in den Mund lebend, bettelarm.*

*करकेतु m. *eine Art Zuckerrohr* Gal.

करकोश m. = करकलश.

1. करग्रह m. *das Erfassen der Hand* (insbes. der Braut bei der Hochzeit) Spr. 7735.

2. करग्रह m. *das Erheben von Abgaben.*

करग्रहण n. *das Erfassen der Hand, das E. mit der Hand* (insbes. der Braut bei der Hochzeit) 171, 7. Pañkad.

*करग्राहम् Absol. mit ग्रह् *mit der Hand fassen* P. 3,4,39, Sch.

*करघर्षण und *°र्षिन् m. *Butterstössel.*

करघाट m. *ein best. giftiger Baum.*

करङ्क m. 1) *Schädel.* — 2) **eine ausgehöhlte Kokosnuss* (auch als **Wasserkrug* gebraucht). — 3) **eine Art Zuckerrohr.*

*करङ्कशालि m. *eine Art Zuckerrohr* Râgân. 14,82.

करङ्किनी f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 98,12. 13.

करचुलि N. pr. eines Landes Viddh. 97,12.

करचूचुक? Bâlar. 300,15.

करच्छद 1) m. *Trophis aspera.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Nigh. Pr. m. Râgân. 10,73.

करज 1) m. *a) Fingernagel.* — *b)* *=करञ्ज *Pongamia glabra.* — 2) *n. *ein best. Parfum.*

करजप्य m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht* Hariv. 1,27,53. ध्यानजप्य v. l.

करजवर्धन m. N. pr. ein Fürsten.

*करजाह्य m. = करज 2).

*करञ्जोडि m. *eine best. Pflanze.*

कॅरञ्ज 1) m. *a) Pongamia glabra* (auch andere Species) Âpast. — *b)* N. pr. eines von Indra überwundenen Feindes. — 2) f. ई *Galedupa piscidia* Bhâvapr. 1,206.

करञ्जक 1) m. f. (करञ्जिका) *Pongamia glabra.* — 2) *m. *Verbesina scandens.*

*करञ्जफलक m. *Feronia elephantum.*

करञ्जक Adj. *dem* Karañga *verderblich.*

करट 1) m. *a) Schläfe des Elephanten.* — *b) Schläfegegend bei einem Vogel, Zügel.* — *c) Krähe.* — *d) eine Art Trommel* S. S. S. 177. Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 87,12. — *e) *ein Mann, der einem verächtlichen Lebensunterhalt nachgeht.* — *f) *ein schlechter Brahman.* — *g) *ein Atheist.* — *h) *Carthamus tinctorius.* — *i) *ein best. Todtenmahl.* — *k)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines königlichen Geschlechts. — 2) *f. आ *eine schwer zu melkende Kuh.* — 3) *f. ई *Krähe.* — 4) *n. Siddh. K. (neue Ausg.) 2,630. — 5) Adj. *dunkelroth.*

करटक m. 1) **Krähe.* — 2) N. pr. eines Schakals.

करटामुख (Länge metrisch) n. *die Oeffnung der Elephantenschläfe.*

करटिकौतुक n. Titel eines Werkes über *Elephanten.*

करटिन् m. *Elephant.*

*करटु m. *der numidische Kranich.*

1. करण Adj. *kunstfertig.*

2. कॅरण 1) Adj. (f. ई) *machend, bewirkend;* in Comp. mit seinem Object. — 2) m. *a) Helfer, Gehülfe.* — *b) eine best. Mischlingskaste;* nach Einigen *der Sohn eines ausgestossenen Kriegers,* nach Andern *der Sohn eines* Vaiçja *von einer* Çûdrî, oder auch *der Sohn eines Kriegers und einer* Vaiçjâ. — *c) Lautcomplex, Wort.* — *d) ein best. Tact* S. S. S. 213. Kumâras. 6,40. — 3) f. करणी *a)* f. zu 2) *b).* — *b) eine irrationale Zahl, — Wurzel.* —

c) die Seite eines Quadrats Çulbas. 1,50. Mahîdh. zu VS. 35,1. — *d) ein best. Maass.* — *e) eine best. Fingerstellung.* — 4) n. *a) das Machen, Anfertigen, Hervorbringen, Bewirken, Thun, Vollziehen.* — *b) Berechnung*, insbes. *astronomische —, mathematische Astronomie.* — *c) das Aussprechen —, Setzen eines Wortes.* — *d) Haltung, Stellung, Pose.* — *e) That, Handlung* (insbes. *eine religiöse*), *Beschäftigung, Gewerbe.* — *f) Werkzeug* R. 2,80,5. — *g) Organ, Sinnesorgan.* — *h) Zaubermittel.* — *i) das hervorbringende Organ eines Lautes.* — *k) der im Instrumental gedachte Begriff, die Kategorie des Instrumentals.* — *l)* in der Rechtsprache *Instrument, Beweismittel, Urkunde.* — *m) Körper* Megh. 35. 98. Kâd. II,134,4. — *n) eine astrologische Eintheilung der Tage; zwei* Karaṇa bilden einen *lunaren Tag.* Es sind ihrer 11, von denen die 7 ersten sich achtmal wiederholen; die Zählung beginnt mit der zweiten Hälfte des ersten Tages des zunehmenden Mondes. — *o) *Feld.* — *p) *=* कारण *Ursache.* — *q)* Titel eines zum Çaivadarçana gehörigen Werkes.

कारणकुतूहल n. Titel eines Werkes des Bhâskara.

कारणकेसरिन् m. Titel eines Werkes.

*कारणग्राम m. *die Gesammtheit der Sinnesorgane.*

कारणता f. Nom. abstr. zu कारण 4) *k)* 232,22.

*कारणत्राण n. *Kopf.*

कारणत्व n. Nom. abstr. zu कारण 4) *f)* Kap. 2,29. 3,69.

कारणनेरि und °क m. *ein best. Tanz* S.S.S. 257.

कारणपद्धति f., कारणप्रकाश m. und कारणप्रबोध m. Titel von Werken.

कारणपति f. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

कारणवत् Adj. *articulirt* TS. Prât.

कारणाब्द m. Pl. *die bei astronomischen Berechnungen gebrauchten Jahre*, d. i. *Jahre nach der* Çâka-*Aera.*

कारणि *Form, Aussehen* Vikramâṅkaḱ. 7,68. Bâlar. 203,6. 204,17.

कारणिन् 1) Adj. *mit Werkzeugen ausgestattet* VP. 6,7,92. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

कारणीय Adj. *zu thun, — machen, — bewerkstelligen* 41,26. 45,28. 33.

कारणीसुता f. *Adoptivtochter* R. Gorr. 1,19,9.

कारण्ड 1) (*m. *f. ई) n. *Korb, Körbchen, Kästchen.* — 2) *m. *a) Schwert.* — *b) eine Art Ente.* — *c) ein best. Pflanze*, = दलाढक. — 3) n. *Holzklotz, — scheit* Bhâvapr. 2,85.

कारण्डक m. und °ण्डिका f. = कारण्ड 1). कारण्डकवत् Adv. Kâraṇḍ. 9,5.

कारण्डकनिवाप m. N. pr. einer Oertlichkeit in der Nähe von Râǵagṛha.

*कारण्डफलक m. *Feronia elephantum* Râǵan. 11,183.

कारण्डव्यूह m. Titel eines buddh. Werkes.

*कारण्डिन् m. *Fisch.*

*कारतन्तु s. कारतन्तविका.

कारतल n. *Handfläche.* °गत Adj. *was man auf (in) der Hand hat.*

कारतला f. *Messer.*

कारतलामलक n. *eine Myrobalane auf der Handfläche* als Bild *von etwas ganz klar vor Augen Liegendem* Vaǵras. 213,10.

कारतली Adv. mit कर् *auf die Hand legen.* °तलीकृत so v. a. *klar vor Augen liegend.*

कारताल n. und f. ई 1) **Cymbel.* — 2) *Händegeklatsch.* n. Bâlar. 29,2.

कारतालक 1) n. *Cymbel.* — 2) f. °लिका *a) Händegeklatsch* Naish. 3,7. — *b) *eine Art Cymbel* Gal. — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. °लिका) *mit den Händen geschlagener Tact.*

*कारतृण *Pandanus odoratissimus* Nigh. Pr.

कारतोया f. N. pr. eines Flusses.

कारतोयिनी f. desgl.

कारथ m. N. pr. eines alten Arztes.

कारद Adj. 1) *Abgaben entrichtend, Tribut zahlend.* — 2) übertr. so v. a. *majori cedens, nachstehend;* mit Gen. Spr. 7809.

कारदान n. *das Zahlen von Tribut* Harshaḱ. 162, 8. 175,18.

कारदी Adv. mit कर् *tributär machen* Harshaḱ. 71,1.

*कारद्रुम m. *eine best. Giftpflanze.*

कारद्विष् m. Pl. N. pr. eines Geschlechts oder einer Schule Tâṇḍja-Br. 2,15,4. 3,6,4.

*कारद्वीप m. *Guilandina Bonducella* Nigh. Pr.

कारन्ध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes VP^2. 2,180.

कारंधम m. N. pr. zweier Fürsten.

*कारंधय Adj. *die Hand saugend.*

कारपण्य n. *eine als Tribut dargebrachte Waare.*

कारपत्र 1) n. *a) Säge.* — *b)* * = कारपात्र. — 2) *f. आ *eine Art Feigenbaum* Gal.

*कारपत्रक 1) n. *Säge.* — 2) f. °त्रिका = कारपात्र.

*कारपत्रच्छदा f. *eine Art Feigenbaum* Gal.

*कारपत्रवत् m. *Borassus flabelliformis.*

*कारपर्ण m. 1) *Abelmoschus esculentus.* — 2) *rother Ricinus.*

कारपल्लव m. *Finger.*

*कारपात्र 1) n. *ein Spiel im Wasser, bei dem man sich mit den Händen bespritzt.* — 2) f. ई *ein lederner Becher* Gal.

1.*कारपाल m. *Schwert.*

2. कारपाल m. *Obersteuerempfänger* Paṅkat. ed. Bomb. 3,39,2.

*कारपालक 1) m. *Schwert* Gal. — 2) f. °लिका *ein kleines Schwert.*

*कारपालि m. *eine Art Schwert* Gal.

कारपुट m. *Koffer, ein Kasten mit einem Deckel.*

कारप्रद Adj. = कारद 1).

कारप्राप्त Adj. *was man in der Hand hat* Spr. 3391.

कारबक m. *ein best. Vogel.*

कारबदर n. *eine Brustbeere auf der Hand* als Bild *von etwas klar vor Augen Liegendem* Vâsav. 2,1.

1. कारभ 1) m. *a) Elephantenrüssel* MBh. 3,280,46. — *b) Kamel.* — *c) Kameljunges.* — *d) Elephantenjunges.* Auch कारि°. — *e) Mittelhand.* — *f) ein Sänger, der beim Singen eine Grube in der Stirn bildet*, S. S. S. 117. — *g) *ein best. Parfum.* — *h) *Wand* Gal. — *i)* Bein. Dantavakra's. — 2) *f. आ *Fennich* Gal. — 3) *f. ई *a) Kamelweibchen.* — *b) Tragia involucrata.*

2. कारभ n. *das Mondhaus* Hasta Hemâdri 1,70,1.5.

कारभक m. N. pr. 1) eines Boten. — 2) eines Dorfes.

*कारभकाण्डिका f. *Echinops echinatus.*

कारभग्राम m. N. pr. eines *Dorfes*, = कारभक.

कारभग्रीव m. N. pr. einer Festung im Vindhja.

कारभञ्जक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. °भञ्जिक. — 2) f. °ञ्जिका *Galedupa piscidia* Bhâvapr. 1,206.

*कारभप्रिय 1) m. *ein best. Baum* Gal. — 2) f. आ *eine Alhagi-Species.*

*कारभवल्लभ m. *Feronia elephantum.*

कारभाजन m. N. pr. eines Brahmanen.

*कारभादनी f. = कारभप्रिया.

कारभाष्टक n. Titel eines Werkes.

*कारभिन् m. *Elephant.*

*कारभीर m. *Löwe.*

कारभूषण n. *Handschmuck* Spr. 7826.

कारभोज् Adj. f. *Schenkel wie Elephantenrüssel habend.* Andere Erklärungen im Comm. zu Naish. 9,43.

कारम = कलम *Schreibrohr* Kâraṇḍ. 69,15. fg.

*कारमट्ट m. *Betelnussbaum.*

*कारमणडलिन् m. *Achyranthes aspera* Gal.

कारमध्य m. *ein best. Gewicht*, = कर्ष.

कारमन्द m. N. pr. eines Mannes.

*कारमरी f. *ein Gefangener, eine Gefangene.*

कारमर्द 1) m. und *f. ई *Carissa Carandas.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

कारमर्दक m. = कारमर्द 1). n. *die Frucht.*

*कर्माल m. *Rauch.*

कर्माला f. *die Knöchel der Finger als Rosenkranz verwendet.*

*कर्मुक n. *eine mit der Hand geworfene Waffe.*

कर्मुकेश्वर N. pr. eines Heiligthums.

कर्मोत्त m. und °मोचन n. *Handlösung von Seiten des Vaters der Braut nach vollzogener Trauung* Pâṇ. Gaṇ.

*कर्म्ब 1) Adj. *vermengt.* — 2) m. *Mus, Brei.*

कर्म्बित Adj. *vermengt—, verbunden mit* (Instr.) Naish. 1,115. 9,102. Viddh. 82,14. Prasannar. 93,2. 119,17.

कर्म्भ 1) m. *a) Mus, Brei, Grütze. — b) eine best. Giftpflanze. — c)* N. pr. α) eines Sohnes des Çakuni. — β) des Vaters von Asura Mahisha. — γ) eines Affen. — 2) f. आ *a) *Asparagus racemosus. — b) *Fennich. — c)* N. pr. der Gattin Akrodhana's. — 3) Adj. *gemischt* (Geruch) Bhâg. P. 3, 26,45.

कर्म्भक 1) m. *a) *eine Art Achyranthes* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Mannes. — 2) n. *a) Mus, Brei, Grütze. — b) ein in verschiedenen Provincialsprachen verfasstes Schriftstück.*

कर्म्भपात्र n. *eine Schüssel mit Brei* Çat. Br. 2, 5,2,14.

कर्म्भभाग Adj. *der Brei als seinen Theil erhält.*

कर्म्भवालुका f. Sg. und Pl. (heisser) *Sand als Grütze* (eine best. Höllenstrafe). Auch °ताप m. Pl.

कर्म्भादु Adj. *Brei essend.*

कर्म्भि m. N. pr. eines Sohnes des Çakuni. Pl. *sein Geschlecht.*

कर्म्भिन् Adj. *mit Brei versehen.*

कर्रुक m. 1) *Fingernagel* Prasannar. 7,1. — 2) *Unguis odoratus* Râgân. 12,128.

*कर्रि f. *Cymbel.*

*कर्वतीर N. pr. Mahâbh. 4,72,*b.*

कर्वत्त् Adj. *Tribut zahlend.*

*कर्वर्तम् Absol. mit dem Caus. von वर्त् *mit der Hand drehen.*

*कर्वल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कर्वारक m. Bein. Skanda's.

कर्वाल m. 1) *Schwert.* — 2) *Fingernagel.*

कर्वालपुत्री f. *Messer* Ind. St. 14,156.

*कर्वालि m. *eine Art Schwert* Gal.

*कर्वालिका f. *ein kleines Schwert.*

कर्विन्द m. N. pr. eines Mannes.

कर्विमुक्ति f. N. pr. eines Tîrtha.

कर्वी f. *das Blatt der Asa foetida.*

कर्वीक m. N. pr. eines Gebirges.

कर्वीर 1) m. *a) Nerium odorum. — b) eine Art Soma. — c) *Schwert. — d) *Daumen* Gal. — e) *Leichenstätte. — f) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch. — g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) *eines Daitja. — γ) verschiedener Städte. Auch °पुर. — δ) eines Gebirges Bhâg. P. 5,16,28. — 2) *f. आ *rother Arsenik. — 3) f. *ई *a) die Mutter eines Sohnes. — b) eine vorzügliche Kuh. — c)* Bein. der Aditi. — 4) *n. *die Blüthe von Nerium odorum.*

कर्वीरक 1) m. *a) *die giftige Wurzel von Nerium odorum. — b) *Terminalia Arjuna. — c) *Schwert. — d) *Leichenstätte* Gal. — *e) ein best. Theil des Gesichts. — f)* N. pr. eines Schlangendämons Hariv. 9507. — 2) *f. आ *rother Arsenik* Nigh. Pr. — 3) n. *die Blüthe von Nerium odorum* Hemâdri 1,625,6.

*कर्वीरकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,110.

कर्वीरकर्म्भिन् n. N. pr. eines Waldes.

*कर्वीरभुजा f. *Cajanus indicus.*

कर्वीरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कर्वीरव्रत n. *eine best. Begehung.*

कर्वीराकर n. N. pr. eines Waldes Hariv. 2,98,19.

कर्वीर्य m. N. pr. eines Arztes.

*कर्वेर m. v. l. für कर्वर.

*कर्व्रण m. Bein. Bhîmasena's Gal.

*कर्शाखा f. *Finger.*

कर्शित Adj. = कर्शित *abgemagert.*

कर्शीकर m. *das aus einem Elephantenrüssel ausgespritzte Wasser.*

*कर्प्रूक m. *Fingernagel.*

कर्स् n. *That.*

कर्साद m. *das Erschlaffen der Hände* und zugleich *das Mattwerden der Strahlen.*

कर्स्थ Adj. *auf der Hand liegend* Naish. 9,83.

कर्स्थालिन् Adj. *die Hände als Topf gebrauchend.*

कर्स्थी Adv. mit कर् *auf die Hand legen* Spr. 7754.

कर्स्न m. 1) *Vorderarm.* — 2) *Fingernagel.*

कर्स्पन्द m. *Zittern der Hände* und zugleich — *der Strahlen.*

कर्स्फोट m. *Ausbreitung der Hände* und zugleich — *Strahlen* zu Spr. 1539.

कर्स्वन m. *Händegeklatsch.*

कर्स्वामिन् m. N. pr. eines Tîrtha.

कर्हच्छा f. *ein best. Metrum.*

कर्हति f. *Schlag mit der Hand* Kautukar. 1.

कर्हाट 1) m. *a) Vangueria spinosa. — b)* *N. pr. einer Gegend. — 2) *m. n. *Lotuswurzel.*

कर्हाटक m. 1) *Vangueria spinosa.* — 2) *eine Verbindung von sechs* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.* — 3) N. pr. eines Fürsten.

कर्हार Adj. *Abgaben erhebend.*

कर्हु m. oder f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,20.

*कर्ाग्र n. *die Spitze des Elephantenrüssels.*

*कर्ाग्रज m. *Fingernagel* Gal.

कर्ाघात m. *Schlag mit der Hand* Spr. 3886.

*कर्ाङ्गण m. *ein stark besuchter Markt.*

कर्ाङ्गुलि f. *Finger der Hand* 115,13.

कर्ाट 1) m. Bein. Gaṇeça's Maitr. S. 2,9,1. — 2) *n.? Siddh. K. कर्ट neue Ausg. 2,630.

कर्ापात m. *das Sinken der Strahlen, Untergang* (der Sonne).

*कर्ामर्द m. = कर्मर्द *Carissa Carandas.*

कर्ामलक n. = कर्तलामलक.

*कर्ाम्बुक, *कर्ाम्र und *°क m. *Carissa Carandas.*

कर्ायिका f. *eine Kranichart.*

कर्ारिन् m. Pl. N. pr. einer die Devî verehrenden Secte.

*कर्ारीट und *कर्ारीक (Gal.) m. *Siegelring*

*कर्ार्गल n. *Laute* Gal.

कर्াল 1) Adj. (f. आ) *a) hervorstehend* (Zähne, Augen). — *b) weit offen stehend, klaffend. — c) den Mund aufsperrend. — d) grausig, Schauder erregend.* — 2) m. *a) ein best. Thier* (*Moschusthier* Nigh. Pr.). — *b) *ein Gemisch von Oel mit dem Harz der Shorea robusta. — c)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Rakshas. — γ) eines Devagandharva. — δ) einer Oertlichkeit. — 3) f. आ *a) *Hemidesmus indicus. — b)* Bein. der Durgâ. — *c)* N. pr. einer Kupplerin 149,22. — 4) f. ई *a)* Bez. *einer der sieben Zungen* und *neun* Samidh *des* Agni. — *b) *Schwert* Gal. — 5) n. *eine Art Basilienkraut.* कर्ालं शाकम् Kâraka 1,27.

*कर्ालक 1) n. = कर्াল 5). — 2) f. °लिका Bein. der Durgâ.

कर्ालकेसर m. N. pr. eines Löwen.

कर्ालजनक m. N. pr. eines Fürsten, = जनक.

कर्ালता f. Nom. abstr. zu कर्াল 1) *b)* Pâṇ. 217,23.

*कर्ालत्रिपुटा f. *eine Kornart.*

कर्ালम्ब m. *Handstütze,* so v. a. *Rettungsanker* Spr. 4474. 7769.

कर्ালवदन 1) Adj. *einen weit geöffneten* oder *grausigen Mund habend* 107,12. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

कर्ালाद m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*कर्ालिक m. 1) *Baum.* — 2) *Schwert.*

कर्ালित Adj. 1) *grausig gemacht.* — 2) *gesteigert, verstärkt* Kâd. 99,2.

कारालिन् 1) Adj. *mit aufgerissenem und verzogenem Munde singend* S. S. S. 117. — 2) *m. *Baum* Gal.

कारावलम्बन n. *das Sichanhalten mit der Hand.*

काराहति f. *Schlag mit der Hand, — den Händen* Çiç. 17,2.

कारि 1) Adj. *machend* u. s. w. in शकृत्कारि und स्तम्ब°. — 2) *m. *Hand* Gal.

कारिक am Ende eines adj. Comp. = कारिन् *Elephant* Çiç. 4,29. — कारिका s. u. कारक.

*कारिकणा und *°वल्ली f. *Piper Chaba.*

*कारिकुसुम्भ m. *ein aus Nâgakesara bereitetes wohlriechendes Pulver.*

*कारिकृत् m. *Pongamia glabra* Gal.

*कारिकृष्णा f. *Piper Chaba* Nigh. Pr.

कारिक्र Adj. in घृङ्कारिक्र.

कारिक्रत m. N. pr. des Verfassers von RV. 10,136,5.

*कारिञ्ज m. *ein junger Elephant.*

*कारिदारक m. *Löwe.*

कारिन् 1) *Adj. *machend, verfertigend* 239,7. — 2) m. *Elephant.* — 3) f. °णी *a) Elephantenweibchen.* — *b*) = करेणु 2) *c*) Mân. Çikshâ 9,12.

*कारिनासा f. *Elephantenrüssel.*

*कारिनासिका f. *ein best. musik. Instrument.*

*कारिष gaṇa चूर्णादि.

*कारिषत्त्र n. *das Blatt der Flacourtia cataphracta* Râgân. 6,184.

*कारिषथ m. wohl *eine best. Strecke der Mondbahn.*

*कारिषिष्पली f. 1) *Pothos officinalis.* — 2) *Piper Chaba.*

*कारिबन्ध m. *ein Pfosten zum Anbinden eines Elephanten.*

*कारिभ m. *Ficus religiosa.*

*कारिमकर m. *ein best. Seeungeheuer.*

कारिमणिडत n. N. pr. eines Waldes.

*कारिमाचल m. *Löwe.*

*कारिमुक्ता f. *eine* (angeblich) *im Kopfe des Elephanten bisweilen anzutreffende Perle* Gal.

*कारिमुख m. Bein. Gaṇeça's.

*कारिर m. n. *Rohrschössling.*

*कारिव gaṇa चूर्णादि.

*कारिवैजयन्ती f. *eine auf einem Elephanten befestigte Fahne.*

कारिष्ठ Adj. *am Meisten machend.*

°कारिष्णु Adj. *thuend, ausführend* Daçak. 21,23.

कारिष्यत् Adj. *zukünftig* Ait. Br. 4,29. 5,4.16.

कारिष्यै RV. 1,165,9 wohl als Verbum fin. कारिष्यास् zu fassen.

*कारिसुन्दरिका f. *Pegel.*

*कारिस्कन्ध m. *Elephantentrupp.*

कारिहस्त m. *eine best. Stellung der Hände.*

कारी Adv. mit कर् *Etwas als Tribut darbringen.*

कारीति m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कारीर 1) m. n. *Rohrschössling* Hemâdri 2,*a*,47, 15.17. — 2) m. *a) Capparis aphylla;* n. *die Frucht.* — *b*) *Wasserkrug. — 3) *f. कारीरा und °री *a) Fangzahnwurzel beim Elephanten. — b) Grille, Heimchen.*

*कारीरक 1) n. *Kampf, Schlacht.* — 2) f. °रिका *Fangzahnwurzel beim Elephanten.*

*कारीरकुण m. *die Fruchtzeit der Capparis aphylla.*

*कारीरप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*कारीरवती f. N. pr.

कारीलदेश m. N. pr. eines *Landes.*

कारीष 1) (*m.) n. *Schutt, Auswurf, Dünger* (insbes. *trockener*). *कारीषाग्नि m. *Feuer von trockenem Kuhdünger.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

कारीषक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,55.

*कारीषगन्धि m. N. pr. eines Mannes.

कारीषंकष Adj. (f. आ) 1) *Schutt mit sich fortreissend. — 2) *heftig erregend.* हृद्य° Bâlar. 155,7.

कारीषिन् 1) Adj. *düngerreich.* — 2) f. °षिणी N. pr. zweier Flüsse MBh. 6,9,17. 22.

*कारीषेत्थ m. *Feuer von trockenem Kuhdünger* Gal.

कारुण 1) Adj. (f. आ) *a) kläglich.* °म् Adv. — *b) mitleidig* Bhâg. P. — 2) m. *a) der klägliche —, Mitleid erregende Grundton eines poetischen Werkes. — b) *Citrus decumana. — c) *ein* Buddha. — *d*) N. pr. eines Asura Hariv. 3,47,14. — 3) f. कारुणा *a) Mitleid.* — *b*) *= 2) *a*). — *c) eine best. Tonfarbe* S. S. S. 23. — 4) *f. कारुणी *eine best. Pflanze* Râgân. 10,108. — 5) n. *Handlung, heiliges Werk.*

कारुणपुण्डरीक n. Titel eines buddh. Werkes.

*कारुणमल्ली f. *Jasminum Sambac.*

कारुणवेदिन् Adj. *mitleidig* Karaka 6,1. Nom. abstr. °दित्व n. *Mitgefühl* R. Gorr. 1,2,16.

कारुणाकर m. N. pr. eines Brahmanen.

कारुणाकल्पलता f. Titel eines Werkes.

*कारुणाकूर्च m. *ein* Gina Gal.

कारुणात्मन् Adj. *kläglich* Bâlar. 46,11.

कारुणानन्दकाव्य n. Titel eines Werkes.

*कारुणापर und कारुणामय (Bâlar. 225,17) Adj. *voller Mitleid.*

कारुणाय्, °यति und *°यते *Mitleid empfinden.*

कारुणावत् 1) Adj. *sich in einem kläglichen Zustande befindend.* — 2) f. °ती N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

कारुणेश्वर n. Name eines Liṅga.

कारुत्याम m. N. pr. eines Sohnes des Dushjanta.

कुद्रुत्थाम v. l.

कारुन्धक m. N. pr. eines Sohnes des Çûra.

कारुम Adj. als Beiw. gespenstischer Wesen.

*कारुस् vielleicht *Säge;* enthalten in कद्रूऊतिन्.

कार्ङ्कार m. *Wirbel des Halses und Rückgrats.*

कार्द्रऊतिन् Adj. *zahnlückig.*

कार्द्रष m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *ein Fürst der* Karûsha und N. pr. des Urahns derselben.

कार्द्रषक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata. — 2) n. *eine best. Frucht.*

*कारेट m. *Fingernagel.*

*कारेटव्या f., *कारेटु m. und *कारेडुक m. (Nigh. Pr.) *der numidische Kranich.*

कारेणु 1) m. *a) Elephant. — b) *Pterospermum acerifolium.* — 2) f. *a) Elephantenweibchen. — b) eine best. Pflanze. — c) die* Svarabhakti *zwischen* र् *und* ह् Çiksha im Comm. zu TS. Prât.

कारेणुक 1) n. *die giftige Frucht der* Kareṇu. — 2) f. आ *Elephantenweibchen.* Am Ende eines adj. Comp. f. eben so.

*कारेणुपाल m. N. pr. eines Mannes.

*कारेणुभू m. Metron. Pâlakâpja's.

कारेणुमती f. N. pr. einer Prinzessin.

*कारेणुसुत m. = कारेणुभू.

*कारेन्डुक m. *Andropogon Schoenanthus.*

*कारेर (!) Adj. *hart* Gal.

*कारेवर m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

*कारोट m. 1) *Becken, Schale.* — 2) *Schädel.*

कारोटक MBh. 1,1553 fehlerhaft für कर्कोटक.

कारोटि f. 1) *Becken, Schale.* — 2) *Schädel* (auch *Kopf*) Dh. V. 24,7. Auch °टी.

कारोटिक am Ende eines adj. Comp. *Schädel, Kopf.*

कारोटिश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कारोहिञ्जन *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

कार्क 1) Adj. (f. ई) *a) weiss.* वशा (so zu lesen st. वत्सा) AV. 4,38,6.7. — *b*) *gut, ausgezeichnet.* — 2) m. *a) Schimmel (weisses Pferd). — b) *Krebs, Krabbe. — c) der Krebs im Thierkreise. — d) *Wasserkrug. — e) *Feuer. — f) *Spiegel. — g) *eine best. Pflanze,* = कर्कट Râgân. 11,202. — *h) *ein jüngerer Bruder des Vaters* Gal. — *i) *ein best. Edelstein. — k) *Schönheit. — l*) N. pr. eines Scholiasten. — 3) f. आ *eine weisse Stute.*

कार्कखण्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes,

कार्कचण्डेश्वरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*कार्कचिर्भिटा f. *eine best. Gurkenart.*

कार्कट 1) m. *a) Krebs, Krabbe. — b) der Krebs im Thierkreise. — c) *ein best. Vogel. — d*) Name *verschiedener Pflanzen. — e) *Lotusknolle. — f) das in Gestalt einer Krebsscheere ausgehende Ende des*

Wagebalkens, an welches die Stricke der Schalen befestigt werden. — g) ein zum Ziehen eines best. Kreises gestellter Zirkel Golâdhj. 5,10. Colebr. Alg. 90. — *h) eine best. Stellung der Hände. — i) eine Art von Fieber* Bhâvapr. 3,71. — *k) *quidam coeundi modus.* — 2) *f. आ *Momordica mixta.* — 3) f. ई *a) Krebsweibchen. — b) Cucumis utilissimus* und *eine Kürbisart. — c) *die Frucht von Bombax heptaphyllum. — d) Trinkkrug* Spr. 7140. — *e)* N. pr. einer Râkshasî.

कर्कटक 1) m. *a) Krebs, Krabbe. — b) der Krebs im Thierkreise. — c) Zange. — d)* = कर्कट 1) *g)* Gaut. Spasht. 27. fgg. Comm. — *e) eine best. Pflanze. — f) eine best. Stellung der Hände. — g)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. °टिका *a) eine best. Pflanze. — b) *Kern.* — 3) f. ई *Krebsweibchen.* — 4) n. *a) eine best. giftige Knolle. — b) eine best. Form von Knochenbruch.*

कर्कटकास्थि n. *Krebsschale.*

कर्कटपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*कर्कटवल्ली f. Nigh. Pr. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) *Piper Chaba.* — 3) *Carpopogon pruriens.*

कर्कटशृङ्ग 1) n. *Krebsscheere.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Râgân. 6,158.

कर्कटशृङ्गिका f. *Galläpfel auf Rhus succedanea* Mat. med. 140.

*कर्कटाक्ष m. *Cucumis utilissimus.*

कर्कटाख्या und *कर्कटाङ्गा f. = कर्कटशृङ्गी.

कर्कटास्थि n. *Krebsschale.*

कर्कटाह्व 1) *m. *Aegle Marmelos.* — 2) f. आ = कर्कटशृङ्गी Bhâvapr. 1,175. Râgân. 6,158.

*कर्कटि f. *Cucumis utilissimus.*

*कर्कटिनी f. *Curcuma xanthorrhiza.*

*कर्कटु m. *der numidische Kranich.*

*कर्कटेलु ? Kâç. zu P. 4,2,71.

कर्कटेश m. N. pr. eines Heiligthums.

कर्कटेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कर्कन्धु 1) m. f. (°न्धू) *Judendorn, Zizyphus Jujuba;* n. *die Frucht des Baumes, Brustbeere.* °सक्तु m. Pl. Çat. Br. 12,9,1,5. — 2) m. *a) *ein ausgetrockneter Brunnen. — b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. कर्कन्धू Bez. *des zehntägigen Fötus* Bhâg. P. 3,31,2.

*कर्कन्धुकृण m. *die Fruchtzeit des Judendorns.*

*कर्कन्धुप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*कर्कन्धुमती f. N. pr.

कर्कन्धुरोहित Adj. *röthlich wie die Brustbeere.*

*कर्कफल n. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,202.

कर्कर 1) Adj. (f. आ) *hart.* — 2) m. *a) *Knochen. — b) *Hammer. — c) *Spiegel. — d) Erbsenstein.* Auch *n. — *e)* angeblich *lederner Riemen* Spr. 3650. — *f)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) *m. n. *eine Dattelart* Gal. — कर्करी s. u. कर्करि.

*कर्करचक्रदा f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कर्कराह्व und *कर्कराङ्ग m. *Bachstelze.*

कर्कराह्व m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 5,148.

*कर्कराक्षु m. *Seitenblick.*

*कर्कराक्षुक m. *der numidische Kranich.*

*कर्करान्ध (Gal.), *°क und *कर्करान्धुक m. *ein verschütteter Brunnen.*

*कर्करास्य m. n. *Haarlocke.*

*कर्कराह्वा f. *eine best. Pflanze.*

कर्करि f. 1) *eine Art Laute.* Auch °री. — 2) कर्करी *a) Wasserkrug* Spr. 622. Agni-P. 40,24. 28. — *b) *eine best. Pflanze* Gal.

कर्करिकर्ण Adj. (f. ई) *lautenähnliche Ohren habend* Maitr. S. 4,2,9.

*कर्करीका m. *ein kleiner Wasserkrug.*

*कर्करेट m. *die zum Anpacken gekrümmte Hand.*

कर्करेरु m. *der numidische Kranich.*

*कर्करेरुक und *°क m. dass. Madanav. 128,70.

*कर्कवल्ली f. *Achyranthes aspera, Pothos officinalis* und *Dolichos pruriens* Nigh. Pr.

कर्कश 1) Adj. (f. आ) *rauh, hart* (eig. und übertr.). — 2) *m. *a) Schwert. — b) Cassia* oder *Senna esculenta, eine Art Zuckerrohr* und = गुण्डारोचनी. — 3) f. आ *a) *Tragia involucrata. — b)* N. pr. einer Apsaras. — 4) *f. ई *wilder Judendorn.*

*कर्कशच्छद् 1) m. *Trophis aspera* und *Trichosanthes dioeca.* — 2) f. आ *Luffa acutangula* und = दृग्धा.

कर्कशत्व n. *Härte, rauhes Wesen.*

*कर्कशदल 1) m. *Trichosanthes dioeca.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = दृग्धा.

*कर्कशिका f. *wilder Judendorn.*

*कर्कसार n. *Mehlbrei.*

कर्कस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3, *b*,208.

कर्कात Adj. als Beiw. der Eule Spr. 5899, v. l.

कर्कारु und °क m. *Beninkasa cerifera;* *n. *die Frucht.*

*कर्काह्व m. *eine best. Pflanze* Gal.

कर्कि und कर्किन् m. *der Krebs im Thierkreise.*

*कर्किप्रस्थ und *कर्की° m. N. pr. einer Stadt.

कर्कोतण (Karaka 6,23. कर्कोणात gedr.), कर्कोतन und *कर्कोतिल m. *Katzenauge* (*eine Art Quarz*). Vgl. Mṛicch. 71,1.

कर्कोट 1) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Schlangendämons. — 2) f. ई *eine best. Pflanze mit bitterer Frucht.*

कर्कोटक 1) m. *a) Momordica mixta;* n. *die Frucht. — b) *Aegle Marmelos. — c) *Zuckerrohr. — d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Schlangendämons. — 3) *f. °टिका *Momordica mixta.* — 4) f. ई *a) eine gelbblühende* Ghoshâ Bhâvapr. 3,95. Ratnam. 64. Karaka 3,95. — *b) *Momordica mixta* Râgân. 7,183.

कर्कोटकि m. = कर्कोटक 1) *d)* β) Bâlar. 225,5.

कर्चरिका f. *eine Art Gebäck.*

*कर्चरी f. *eine best. Pflanze* Gal.

कर्चुदार fehlerhaft für कर्बुदार.

*कर्चूटिका f. *eine Art Gebäck* Gal.

कर्चूर 1) *m. *Gelbwurz.* — 2) n. *a) Auripigment* Çiç. 3,11. — *b) *Gold.*

*कर्चूरक m. *Gelbwurz.*

*कर्ज्, कर्जति (व्यथने, पीडे).

1. कर्ण m. (adj. Comp. f. आ und ई) 1) *Ohr.* कर्णे *in's Ohr* (als scenische Bemerkung). कर्णं दा *das Ohr hinhalten, hinhorchen.* कर्णम् आ-गम् *zu Ohren kommen.* Statt अपि कर्णे ist अपिकर्णं zu vermuthen. — 2) *Handhabe* oder *eine andere Hervorragung auf beiden Seiten eines Gefässes* u. s. w., *Oehr, Oese.* — 3) *Steuerruder.* — 4) *Hypotenuse, Diagonale eines Tetragons* Hemâdri 1,130,23. 131,8. — 5) *Durchmesser.* — 6) *Spondeus.* — 7) **Cassia Fistula* und **Calotropis gigantea.* — 8) N. pr. verschiedener Männer, insbes. eines Sohnes der Kuntî und des Sonnengottes.

2. कर्ण und कर्ण (RV.) Adj. *auritus, geöhrt* (eig. und übertr.), *langohrig.*

कर्णक 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) seitliche Hervorragung, Gabel.* — *b)* Du. Bez. *der ausgespreizten Beine.* — *c) Reif, Rundband* überh. Karaka 1,30, Anf. — *d) eine Art von Fieber;* vgl. कर्णिक. — *e) eine best. Krankheit des Holzes.* — *f)* *N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. कर्णिका *a) Ohrenschmuck* 104,3. — *b) Knoten, Tuberkel.* — *c) Wulst,* z. B. *die ringartige Verdickung an der Mündungeines Rohrs.* — *d) Samenkapsel der Lotusblume* 87,3. — *e) Mittelpunct* Karaka 1,30. Bâlar. 290,9. — *f) *der Finger am Ende des Elephantenrüssels. — g) *Mittelfinger. — h) *Kreide* oder **Stift zum Schreiben. — i) *Premna spinosa* oder *longifolia* und **Odina pinnata. — k) *Kupplerin. — l)* N. pr. einer Apsaras.

कर्णकण्डू f. *schmerzhaftes Jucken im Ohr.*

*कर्णकर्णिका f. *Koloquinthengurke* Gal.

कर्णकवत् Adj. *mit seitlichen Hervorragungen —, mit Handhaben u. dgl. versehen* Maitr. S. 3,3,9.

कर्णकषाय m. *Unreinigkeit in den Ohren.*

कर्णकावत् und *कर्णकित Adj. = कर्णकवत्.

*कर्णकिट् n. *Ohrenschmalz* Nigh. Pr.

*कर्णकोटा und *°कीटी f. *Ohrwurm, Julus.*

कर्णकुतूहल n. Titel eines Werkes.

कर्णकुब्ज n. N. pr. einer erdichteten Stadt.

कर्णकुमारी f. Bein. der Bhavânî Ind. St. 14, 108. fg.

कर्णकुवलय n. *eine am Ohr befestigte Lotusblüthe* Daçak. 70,9.

कर्णक्रोश und कर्णक्वेड (Suçr. 2,236,7. 443,21) m. *Ohrensausen.*

*कर्णखरक oder *°खरिक m. N. pr. eines Vaiçja.

कर्णगिरि m. N. pr. eines *Berges* Ind. St. 14,157.

कर्णगूथ 1) m. *Verhärtung des Ohrenschmalzes.* Auch °क m. — 2) (*n.) *Ohrenschmalz* Suçr. 2,368, 13, v. l.

कर्णगृहीत Adj. *am Ohr gefasst.*

कर्णगृह्य Absol. *am Ohr fassend.*

*कर्णग्राह् m. *Steuermann.*

कर्णग्राहवत् Adj. *mit einem Steuermann versehen.*

कर्णचामर n. *ein Wedel als Ohrenschmuck eines Elephanten* Kâd. 98,6.

कर्णच्छिद्र n. *Gehörgang.*

*कर्णच्छिद्रक P. 4,2,78, Sch.

*कर्णज m. *Ohrenschmalz* Gal.

कर्णजप Adj. *Ohrenbläser.*

*कर्णजलूका, *°जलौकस् und *°जलौका f. *Julus.*

कर्णजाप m. *Ohrenbläserei.*

कर्णजाह् n. *Ohrwurzel.*

*कर्णजित् m. Bein. Arǵuna's.

*कर्णज्योति f. *Gynandropsis pentaphylla* Nigh. Pr.

कर्णज्वर m. *Ohrenschmerzen* Dhûrtan. 29. Ind. St. 15,412.

कर्णतस् Adj. *aus dem Ohre weg.*

कर्णता f. *das Ohrsein* Spr. 3246.

*कर्णताल m. *das Klappen der Elephantenohren.*

कर्णतालवत्ता f. *Ohrlappen des Elephanten.*

*कर्णदर्पण m. *ein best. Ohrenschmuck.*

*कर्णदुन्दुभि f. *Ohrwurm, Julus.*

कर्णधार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Steuermann.* Nom. abstr. °ता f. — *b) Matrose* Kathâs. 18,300. — 2) f. आ N. pr. eines Apsaras Kâraṇḍ. 3,10.

*कर्णधारक m. *Steuermann.*

*कर्णधारिणी f. *Elephantenweibchen.*

कर्णधनन n. *Ohrenklingen.*

कर्णनाद m. *Ohrenklingen* Wise 287.

कर्णनासा f. Du. *Ohren und Nase* R. ed. Bomb. 3,18,21. Sg. (!) R. Gorr.

कर्णनीलोत्पल n. *eine am Ohr befestigte blaue Lotusblüthe* Spr. 7646.

*कर्णन्दु f. = कर्णान्दु.

कर्णप m. N. pr. eines Mannes.

कर्णपत्रक m. *Ohrblatt.*

कर्णपत्रभङ्ग m. Pl. *verschiedene Arten die Ohren zu schmücken.*

कर्णपथ m. *Bereich des Gehörs.* °पथम् आ-या, उप-इ *zu Ohren kommen.* °पथातिथि m. so v. a. *zu Ohren gekommen* Râǵat. 7,1264.

कर्णपरंपरा f. *das von Ohr zu Ohr Gehen* Pañkat. ed. Bomb. 1,38,12.

कर्णपराक्रम m. Titel eines Werkes.

कर्णपर्वन् n. Titel des achten *Buches* im MBh.

कर्णपाक m. *Ohrenentzündung.*

कर्णपालि f. 1) *Ohrläppchen* und überh. *das äussere Ohr.*

कर्णपाली f. 1) dass. — 2) **ein best. Ohrenschmuck.* — 3) N. pr. eines Flusses.

*कर्णपितर् m. *der Sonnengott, die Sonne* Gal.

कर्णपिशाची f. N. pr. einer Gottheit.

कर्णपीठ n. *die äussere Mündung des Gehörgangs.*

कर्णपुट n. *Gehörgang.*

कर्णपुत्रक m. (Karaka 4,7) und *°त्रिका f. (Nigh. Pr.) *Ohrmuschel.*

*कर्णपुर und *°पुरी f. Karṇa's *Stadt*, d. i. Kampâ.

*कर्णपुष्प m. *blauer Amaranth* Nigh. Pr.

कर्णपूर 1) m. n. *ein Ohrenschmuck*, insbes. *von Blumen.* मणि° Kâd. 63,21. — 2) *m. *a) eine blaue Lotusblüthe. — b) Acacia Sirissa. — c) Jonesia Asoka.*

कर्णपूरक m. 1) **Nauclea Cadamba.* — 2) N. pr. eines *geschwätzigen* Dieners.

कर्णपूरण 1) m. N. pr. eines Dichters, = कवि-कर्णपूर. — 2) n. *das Ausstopfen des Ohres* und *was dazu dient.*

कर्णपूरी Adv. mit कर् *zum Ohrenschmuck machen* Kâd. 163,19. Harshaṅ. 162,10.

कर्णप्रकाश m. Titel eines Werkes.

कर्णप्रतिनाह् und °प्रतीनाह् m. *schmerzhafter Ausfluss des Ohrenschmalzes durch Nase und Mund.*

कर्णप्रयाग m. *der Zusammenfluss der Gaṅgâ* mit dem Pindar.

कर्णप्राधेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कर्णप्रान्त m. *Ohrläppchen.*

कर्णप्रावरण 1) Adj. (f. आ) *die Ohren als Mantel benutzend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कर्णप्रावेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कर्णफल m. *Ophiocephalus Kurrawey.*

कर्णभूषण n. *Ohrenschmuck.*

*कर्णभूषा f. 1) *das Schmücken der Ohren* (eine bes. Kalâ) Gal. — 2) *Ohrenschmuck.*

*कर्णमट्टु m. *Silurus unitus.*

*कर्णमल n. *Ohrenschmalz.*

*कर्णमुकुर m. *ein best. Ohrenschmuck.*

कर्णमुनि m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,114.

कर्णमूल n. *Ohrwurzel, der Ort wo sich der Ohrknorpel an den Kopf ansetzt* 103,31. Spr. 7661.

कर्णमूलीय Adj. *zur Ohrwurzel in Beziehung stehend.*

*कर्णमोटा f. *Acacia arabica* Nigh. Pr.

*कर्णमोटि und *°टी f. Bein. der Kâmuṇḍâ.

*कर्णय्, °यति (क्षेदने) Dhâtup. 35,71. — आकर्णय् s. bes.

कर्णयोनि Adj. *vom Ohr aus kommend* (Pfeile).

कर्णरन्ध्र m. *Gehörgang.*

कर्णरोग m. *Ohrenkrankheit.*

*कर्णल Adj. *mit Ohren versehen.*

*कर्णलता f. *Ohrläppchen.*

कर्णलतामय Adj. *Ohrläppchen darstellend* Naish. 7,64.

*कर्णलतिका f. *Ohrläppchen.*

*कर्णवंश m. *ein flaches hervortretendes Dach von Bambusrohr.*

कर्णवत् Adj. 1) *mit Ohren versehen.* — 2) *mit Gabeln —, mit Haken versehen.*

*कर्णवर्तिन् m. *Schlange.*

*कर्णवल्ली f. *Ohrläppchen* Comm. zu Naish. 7,64.

कर्णविट् *Ohrenschmalz.*

कर्णविवर n. *Gehörgang.*

कर्णविष् f. *Ohrenschmalz.*

कर्णविष n. *Gift für die Ohren* Spr. 1546.

कर्णविषयी Adv. mit कर् *zu Ohren bringen* Verz. d. Oxf. H. 153,*a*,7 v. u.

कर्णवेध m. *Durchbohrung der Ohren* (eine best. rel. Ceremonie).

*कर्णवेधनिका und *°वेधनी f. *ein zum Durchbohren der Ohren eines Elephanten gebrauchtes Werkzeug.*

कर्णवेष्ट m. 1) *Ohrring.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

कर्णवेष्टक m. *Ohrring* Pâr. Grhj. 2,6,26.

*कर्णवेष्टकीय und *°वेष्टक्य Adj. von °वेष्टक.

*कर्णवेष्टन n. *Ohrring.*

कर्णशष्कुलिका (Karaka 4,7) und °ली f. *Gehörgang.*

कर्णशिरीष n. *eine am Ohr befestigte Çirîsha-Blume* Çâk. 29.

*कर्णशून्य Adj. *taub* Gal.

कर्णशूल n. *Ohrenstiche.*

कर्णशूलिन् Adj. *mit Ohrenstichen behaftet.*

कर्णशोभन n. *Ohrenschmuck.*

कर्णश्रव Adj. *den Ohren vernehmbar.*

कर्णश्रवस् m. N. pr. eines Mannes.

कर्णश्राविन् Adj. = कर्णश्रव Gaut.

कर्णश्रुत् m. N. pr. eines Mannes.

कर्णसंस्राव m. *Eiterfluss aus dem Ohre.*

*कर्णसख m. Bein. Gârâsamîdha's Gal.

कर्णसुन्दरी f. Titel eines Schauspiels.

कर्णसुभग Adj. *angenehm zu hören* Vens. 154.

*कर्णसू m. *der Sonnengott, die Sonne.*

कर्णसूचि f. *ein best. Insect.*

*कर्णस्फोटा f. *Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3,125.

कर्णस्राव m. = कर्णसंस्राव.

कर्णस्रोतस् n. 1) *Gehörgang, Ohrloch.* — 2) *Ohrenschmalz.*

कर्णकृल्लिका f. *eine best. Ohrenkrankheit* Çârng. Samh. 1,7,81.

कर्णाकर्णि Adv. *von Ohr zu Ohr.*

*कर्णाख्य m. *weisser Amaranth* Nigh. Pr.

कर्णाञ्जलि m. *gespitzte Ohren.*

कर्णाट 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) ein Fürst* und *ein Angehöriger der* K. — *c) ein best.* Râga S. S. S. 54. Gît. S. 18. — 2) f. ई *a) eine Fürstin der* K. — *b) *eine Mimose* Râgân. 5,109. — *c) eine best.* Râginî S. S. S. 37.

कर्णाटक 1) m. *a)* = कर्णाट 1) *a)* und **b)* (gaṇa यस्कादि in der Kâç.). — 2) f. °टिका = कर्णाट 2) *c)* S. S. S. 48.

कर्णाटगौड m. *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S. S. S. 93.

कर्णातर्द m. *die beiden Stellen am Wagen, an welche die Deichselstangen angesteckt werden,* Âpast. Çr. 11,7. Comm. zu TS. 1,427,5. 7.

*कर्णादर्श m. *Ohrring* Gal. कर्णादेश wohl fehlerhaft.

*कर्णानुज m. Bein. Judhishṭhira's.

कर्णान्तिकचर Adj. *die Ohren umfliegend* Çâk. 22.

*कर्णान्डु und *कर्णान्डू f. *Ohrring* und *ein best. Ohrenschmuck.*

कर्णाभरण n. *Ohrenschmuck* 305,22.

*कर्णाभरणक m. *Cathartocarpus Fistula* Râgân. 9,46.

कर्णामृत n. 1) *Nektar für die Ohren* Spr. 1548. — 2) Titel eines Werkes.

*कर्णारा f. = कर्णवेधनी.

*कर्णारि m. 1) Bein. Arguna's. — 2) *Terminalia Arjuna.*

कर्णार्ध *Radius.*

कर्णार्शस् n. *eine best. Ohrenkrankheit* Çârng. Samh. 1,7,81.

*कर्णालंकरण n., कर्णालंकार m. und कर्णालंकृति f. (175,31) *Ohrenschmuck.*

कर्णावतंस dass. Benf. Chr. 199,3. Vâmana 2,2, 14. Kâvjapr. 7,10.

कर्णावतंसी Adv. mit कर् *zum Ohrenschmuck machen* Kâd. 111,4.

कर्णावधान n. *das Hinhorchen.* °नं दा *aufmerken* Prasannar. 115,18.

कर्णाश्व (?) m. N. pr. eines Mannes.

कर्णिक 1) *Adj. *a) Ohren habend.* — *b) mit einem Steuerruder versehen.* — 2) m. *a) *Steuermann.* — *b) eine best. Fieberkrankheit* Bhâvapr. 3,78. 101. Vgl. कर्णाक. — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten in Potâla. — 3) m. oder n. metrisch = कर्णिका *Samenkapsel der Lotusblume.* — 4) n. *eine best. Form von Pfeilspitzen.*

*कर्णिकाचल m. Bein. des Meru.

कर्णिकार 1) m. *a) Pterospermum acerifolium.* — *b) *Cathartocarpus Fistula.*; vgl. महा°. — 2) n. *a) die Blüthe von Pter. acer.* — *b) Samenkapsel der Lotusblume* Hemâdri 1,323,5. Râgat. 8,3309. — 3) Adj. ? MBh. 10,7,38.

*कर्णिकारक m. = कर्णिकार 1) *a)* Gal.

कर्णिकारप्रिय Adj. Beiw. Çiva's.

*कर्णिकिका f. *Färse* Gal.

*कर्णिकिन् m. *Elephant.*

कर्णिन् 1) Adj. *a) auritus.* — *b)* am Ende eines Comp. — *im Ohre habend.* — *c) mit Seitenklappen* oder dgl. *versehen* (Schuhe). — *d) mit Knoten, mit einem Wulst* oder *sonstigen Erhabenheiten versehen* (Geschosse). — *e) *mit einem Steuerruder versehen.* — 2) m. *a) *Umgebung des Ohrs.* — *b) Steuermann.* — *c)* *N. pr. eines der sieben Hauptgebirge. — 3) f. कर्णिनी *Tuberkelbildung in der Scheide.*

कर्णीरथ m. *eine Art Sänfte* Râgat. 7,479.

कर्णीसुत m. Bein. *Kamsa's und des Verfassers eines Lehrbuchs über Diebstahl.

*कर्णेचुरचुरा (Kâç.) und *°चुरुचुरा f. gaṇa पात्रेसमितादि.

कर्णेजप Adj. *Ohrenbläser.*

*कर्णेटिट्टिभ m. (Kâç.) und *°टिरिटिरा f. gaṇa पात्रेसमितादि.

*कर्णेन्डु f. = कर्णान्डु.

कर्णोत्पल 1) n. *eine am Ohr befestigte Lotusblüthe* Çâk. (Pisch.) 66,6. Nom. abstr. °ता f. Ragh. 7,23. — 2) m. N. pr. eines Dichters und eines Fürsten.

कर्णोदय m. Titel eines Werkes.

कर्णोपकर्णिका f. = कर्णपरंपरा.

कर्णोर्ण m. *ein Thier mit Wolle an den Ohren.*

कर्ण्य (कर्णिन्य) Adj. 1) *im* oder *am Ohr befindlich.* — 2) **den Ohren zuträglich.*

1. कर्त्, कृत्तति; episch auch कृन्तते und कर्तति. 1) *schneiden, zerschneiden, abschneiden, zerspalten.* Med. *an sich abschneiden.* कृत्त *abgeschnitten, abgerissen* (299,21), *abgehauen* (321,6), *zerspalten.* — 2) *zu Nichte machen.* — Caus. कर्तयति = Simpl. 1). — *Desid. चिकर्तिषति und चिकृत्सति. — Mit समधि *nach und nach zerschneiden.* — Mit अनु *nach und nach vernichten.* — Mit अप *abschneiden.* — Mit अपि dass. — Mit अव 1) *abschneiden, ablösen.* — 2) *vernichten.* — Caus. *abschneiden lassen.* — Mit उद् 1) *ausschneiden, ausweiden.* — 2) *abschneiden, abreissen.* — 3) *zu Nichte machen.* Pass. *zu Grunde gehen* Ait. Br. 6,23. — Mit समुद् *ausschneiden.* — Mit उप *verletzen.* — Mit नि *niedermetzeln,— reissen, weg —, abschneiden, abhauen, abreissen, zerschneiden, zerhauen.* Med. auch *sich beschneiden* (z. B. die Nägel). — Caus. *beschneiden lassen.* — Mit विनि *zerhauen, abhauen, abreissen,* — Mit निस् *ausschneiden, los —, abtrennen, ablösen; zerhauen, zerreissen, niedermetzeln.* — Mit परि 1) *rings umschneiden, beschneiden.* — 2) *abschneiden von,* so v. a. *ausschliessen aus* (Abl.). — Mit प्र *abschneiden, zerschneiden.* — Mit वि *auf —, ein —, zerschneiden, zerlegen, zerreissen.* — Caus. dass. — Mit अधिवि in °कर्तन. — Mit सम् *zusammen —, zerschneiden.*

2. कर्त्, कर्ति 1) *den Faden drehen, spinnen* Maitr. S. 1,9,4 = Tândja-Br. 1,8,9 = Nir. 3,21. — 2) *sich winden* (von einer Schlange). — 3) कृत्त = *वेष्टित. — Caus. कर्तयति *weben.* — Mit उद् *fortspinnen.* — Mit परि *umwinden.*

1. कर्त m. *Trennung, Unterscheidung.*

2. कर्त und *कर्त m. = गर्त *Grube, Loch.*

1. कर्तन 1) n. *a) das Abschneiden, Abhauen.* — *b) das zu Nichte Machen* Ind. St. 14,104. — 2) *f. ई *Scheere.*

2.*कर्तन n. *das Spinnen.*

*कर्तनसाधन n. *Spindel.*

कर्तपत्य n. *das Fallen in ein Loch.*

कर्तप्रस्कन्द् m. dass. Tândja-Br. 4,5,13.

*कर्तय्, °यति (शैथिल्ये) Dhâtup. 35,60. Vgl. auch Caus. von 1. und 2. कर्त्.

कर्तर् Nom. ag. 1) *Thäter, Ausführer, Schaffer, Vollbringer, Urheber, Verfasser.* Die Ergänzung im Gen. (*Acc. bei anderer Betonung) oder im Comp. vorangehend. — 2) *der in Etwas* (im Comp. vorangehend) *arbeitet.* — 3) *der dienstthuende Priester.* — 4) *der Schöpfer der Welt.* Bein. *Brahman's, Vishṇu's und *Çiva's. — 5) in der Gramm.

der aus freiem Antriebe handelnde Urheber einer Handlung. Er steht im Nom., Instr. (bei passiver Construction) oder im Gen. (in Verbindung mit einem Nom. act.). — 6) in der Function eines Futurum 40,30.

कर्तरि f. *Scheere* oder *ein anderes Schneideinstrument* Hemâdri 1,329,15. 474,16. 2,*a*,98,9.

कर्तरिका f. dass. Hemâdri 2,*a*,95,15.

कर्तरी f. 1) dass. Hemâdri 2,*a*,94,14. 99,3. °फल n. *Messerklinge* 98,17. — 2) **der Theil des Pfeils, an den die Federn befestigt werden.* — 3) *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

कर्तरीका f. = कर्तरी 1) Hemâdri 2,*a*,94,12.

कर्तरीमुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

कर्तरीय *eine best. Giftpflanze.*

कर्तर्यङ्कुर m. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198 (कर्त° gedr.)

कर्तर्यास्य m. = कर्तरीमुख.

कर्तवे und कर्तवै Dat. Infin. von 1. कृ.

कर्तव्य und कर्तव्यै 1) Adj. *zu machen, — thun, — vollbringen, auszuführen* u. s. w.; s. u. 1. कृ. — 2) n. *das Zuthuende, Obliegenheit, Aufgabe.*

कर्तव्यता f. 1) *das Gethanwerdenmüssen.* °तां ब्रूहि *sage, was ich zu thun habe,* 151,22. *Obliegenheit.* — 2) *das Gethanwerdenkönnen, Erwägung der Möglichkeit einer Handlung* Tattvas. 18.

कर्तव्यत्व n. *das Gethanwerdenmüssen.*

कर्ति Hariv. 1082 fehlerhaft für कार्ति.

कर्तृक am Ende eines adj. Comp. = कर्तृ *Agens* 225,27.

*कर्तृकर Adj. P. 3,2,21.

कर्तृग Adj. *dem Agens einer Handlung zu Theil werdend* P. 1,3,86, Schol.

कर्तृगामिन् Adj. dass. P. 1,3,63, Sch. Nom. abstr. °मित्व n. 77, Sch.

कर्तृगुप्त und °क n. *eine künstliche Satzbildung mit verstecktem Subjecte.*

कर्तृता f. in der Gramm. *das Agens-Sein einer Handlung.*

कर्तृत्व n. 1) *das Thäter —, Vollbringer —, Urheber-Sein* Kap. 1,164. Chr. 262,6. 264,9. — 2) = कर्तृता 226,23.

कर्तृपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कर्तृभूत Adj. in der Gramm. *der Agens einer Handlung seiend* 223,31.

*कर्तृमत् Adj. von कर्तृ.

कर्तृस्थ Adj. *am Agens einer Handlung befindlich* P. 1,3,37.

कर्तोस् Gen. Inf. von 1. कृ.

1. कर्त्तृ Nom. ag. *Vernichter* Ind. St. 14,104.

2. कर्त्तृ Nom ag. *Spinner.*

कर्त्तव्य Adj. *niederzumachen, zu vernichten* Spr. 4113.

कर्त्तका f. = कर्तरि. Richtiger wohl कर्त्रिका.

*कर्त्तय्, °यति (शैथिल्ये).

कर्त्रिका und कर्त्री f. = कर्तरि.

कर्त्र्य Adj. *abzuschneiden, abzuhauen.*

कर्त्र n. *Zaubermittel, Zauber.*

*कर्त्रीय्, °यति Denom. von कर्तृ.

कर्त्व, कर्त्वय 1) Adj. *zu machen, auszuführen.* — 2) n. *ein zu thuendes Werk, Aufgabe.*

*कर्द्, कर्दति (कुत्सिते शब्दे).

*कर्द m. *Sumpf.*

*कर्दट m. 1) *Sumpf.* — 2) *Lotuswurzel.* — 3) = पङ्कार.

*कर्दन 1) n. *das Knurren in den Eingeweiden.* — 2) f. ई Trik. 1,1,109 fehlerhaft für कूर्दनी.

1. कर्दम 1) m. *a) Schlamm, Bodensatz, Schmutz, Unreinigkeit.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Sünde.* — *c) eine best. Körnerfrucht* (zum Reis gerechnet). — *d) eine best. giftige Knolle.* — *e)* im Veda angeblich *Schatten.* — *f)* N. pr. α) eines Prâgâpati. — β) eines Sohnes des Pulaha. — γ) eines Schlangendämons. — 2) f. ई *eine Art Jasmin* Râgan. 10,78. — 3) *n. *a) Fleisch.* — *b) Zibeth* Râgan. 12,72.

2. कर्दम Adj. *mit Schlamm, Bodensatz, Schmutz, Unreinigkeit versehen.*

कर्दमक m. 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) *eine best. giftige Knolle.* — 3) *eine Schlangenart.* — 4) *eine Form von Rothlauf* Karaka 6,11.

कर्दमराज oder °न् m. N. pr. eines Mannes.

कर्दमवीसर्प m. = कर्दमक 4) Karaka 6,11.

कर्दमाख्य m. *eine best. giftige Knolle.*

*कर्दमाटक m. *ein Ort zur Ablagerung von Unrath.*

कर्दमित Adj. *beschmutzt, besudelt.*

*कर्दमिनी f. *schlammiger Boden.*

कर्दमिल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कर्दमेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*कर्दमोद्भव m. *eine Reisart* Gal.

कर्प् s. क्रप्.

कर्पट 1) (*m.) n. *Lappen* 184,32. °खण्ड Ind. St. 15,418. — 2) m. N. pr. eines Berges.

*कर्पटधारिन् m. *Bettler.*

*कर्पटिक Adj. *in Lumpen gehüllt.* Vgl. का° und Ind. St. 15,425.

*कर्पठिन् Adj. dass.

कर्पण *eine Art Lanze* oder *Speer.*

कर्पर 1) m. *a) Schale.* — *b) *Hirnschale.* — *c) Schale der Schildkröte.* — *d) *eine Art Waffe.* — *e) *Ficus glomerata.* — *f)* N. pr. eines Diebes. — 2) *f. ई *eine Art Collyrium.* — 3) n. *Scherbe* Pañkat. 217,21. 22. 218,11. 12.

कर्परक 1) m. N. pr. = कर्पर 1) *f*). — 2) *f. °रिका *eine Art Collyrium.*

*कर्पराश m. *Scherbe.*

*कर्पराल m. v. l. für कन्दराल.

*कर्पराश m. *sand, gravel, a sandy soil* wohl fehlerhaft für कर्पराश.

कर्पास (*m. *f. ई und *n.) und °का f. (Bhâvapr. 1,209) *die Baumwollenstaude, Baumwolle.*

कर्पूर, °रति *Kampher gleichen.*

कर्पूर 1) m. n. *Kampfer* (*die Pflanze, das Harz* und *die Frucht*). — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) N. pr. eines Dvîpa. — 4) Adj. (f. आ) *aus Kampfer gemacht* Hemâdri 1,435,13. 14.

*कर्पूरक m. *Curcuma Zerumbet.*

कर्पूरकेलि m. N. pr. eines Flamingo.

कर्पूरगौर n. N. pr. eines Teiches.

कर्पूरतिलक 1) m. N. pr. eines Elephanten. — 2) *f. आ Bein. der Gajâ, einer Freundin der Durgâ.

*कर्पूरतैल n. *Kampfersalbe* Râgan. 15,121.

कर्पूरद्वीप = कर्पूर 3) Vidh. 38,9.

कर्पूरनालिका f. *eine best. mit Kampher zubereitete Speise* Bhâvapr. 2,24.

कर्पूरपट m. N. pr. eines Färbers 148,12.

कर्पूरप्रकरण n. Titel eines Gaina-Werkes.

कर्पूरमञ्जरी f. 1) N. pr. einer Tochter *a)* des Fürsten Karpûrasena. — *b)* des Flamingo Karpûrakeli. — 2) Titel eines Schauspiels.

*कर्पूरमणि m. *ein best. weisses Mineral.*

कर्पूरमय Adj. *aus Kampfer bestehend, dem K. ähnlich* Kâd. 244,16.

कर्पूररस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 223.

कर्पूरवर्ष m. N. pr. eines Fürsten Vidh. 78,9. 79,8.

कर्पूरविलास m. N. pr. eines Wäschers.

कर्पूरसरस् n. N. pr. eines *Teiches.*

कर्पूरसेन m. N. pr. eines Fürsten.

कर्पूरस्तव m. und °स्तोत्र n. Titel zweier Werke.

कर्पूरहरिद्रा f. *Curcuma Amada* Mat. med. 257.

*कर्पूराश्मन् m. *Krystall* Nigh. Pr.

*कर्पूरिन् und *कर्पूरिल Adj. von कर्पूर.

*कर्फूर m. *Spiegel.*

*कर्ब्, कर्बति (गतौ).

*कर्बर 1) Adj. *gefleckt.* — 2) m. *a) Sünde.* — *b) Tiger.* — *c) ein* Rakshas. — *d) eine best. Arzenei.* — 3) f. ई *a) Nacht.* — *b) Tigerin.* — *c) eine* Râkshasî. — *d) das Blatt der Asa foetida.* — *e)* Bein. der Durgâ. — 4) n. *Mennig* Gal.

कर्बु Adj. *bunt.*

कर्बुक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कर्बुदार m. 1) *Bauhinia candida* Karaka 1,4. 27. 3,8. 8,7. 10. An mehreren Stellen fälschlich कर्चु°. — 2) **Bauhinia variegata.* — 3) **Barleria caerulea.*

**कर्बुदारक* m. *Cordia latifolia* Râgân. 11,205.

कर्बुर 1) Adj. (f. आ) *gefleckt, gesprenkelt.* — 2) *m. *a) Sünde.* — *b) ein* Rakshas. — *c) Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.* — *d) eine Dolichos-Art* Râgân. 16,69. — 3) f. आ *a) eine giftige Blutegelart* 217,5. 6. — *b) *Bignonia suaveolens* und *=बर्बरा. — 4) *f. ई Bein. der Durgâ. — 5) *n. *a) Gold.* — *b) Stechapfel.* — *c) Wasser.*

कर्बुरक Adj. = कर्बुर 1).

**कर्बुरफल* m. *eine best. Pflanze.*

**कर्बुराङ्गा* f. *eine blaue Fliegen-* oder *Bienenart* Gal.

**कर्बूर* 1) m. = कर्बुर 2) *b*) *c*). — 2) f. आ = कर्बुर 3) *a*). — 3) n. *a*) = कर्बुर 5) *a*). — *b) Auripigment.*

**कर्बूरक* m. = कर्बुर 2) *c*).

**कर्बूरित* Adj. *gesprenkelt.*

**कर्म* m. n. = कर्मन्.

कर्मक am Ende eines adj. Comp. = कर्मन् *Werk, That.*

कर्मकर 1) Adj. (f. ई) *für Andere Arbeit thuend;* Subst. *Arbeiter, Knecht, Diener, Handwerker.* — 2) *m. Bein. Jama's. — 3) *f. आ (!) *Freundin* Gal. — 4) *f. ई *a) Sanseviera zeylanica.* — *b) Momordica monadelpha.*

कर्मकरीभाव m. *das Amt einer Dienerin.*

कर्मकर्तर् m. 1) Sg. *der Agens einer Handlung, der zugleich Object ist* (beim Verbum reflex.). — 2) Du. *das Werk und der Urheber desselben.*

कर्मकाण्ड n. 1) *der über die Opfer handelnde Theil in der* Çruti. — 2) Titel eines Gaina-Werkes.

कर्मकार 1) Adj. Subst. = कर्मकर 1). — 2) m. *a) Schmied.* Im System *der Sohn* Viçvakarman's *von einer* Çûdrâ. — *b) *Stier.* — 3) *f. ई = कर्मकर 4).

कर्मकारापय्, °यते *Jmd als Knecht arbeiten lassen.*

°कर्मकारिन् Adj. *eine Arbeit —, ein Geschäft vollbringend.*

**कर्मकार्मुक* n. *ein mächtiger Bogen.*

कर्मकालनिर्णय m. Titel eines Werkes.

**कर्मकील* (Gal.) und *°क m. *Wäscher.*

कर्मकृत् Adj. *werkthätig, — kundig;* m. *Arbeiter, Knecht* Spr. 5729.

कर्मकृत्य n. *Werkthätigkeit.*

कर्मकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कर्मक्रियाकाण्ड n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 438. fg.

कर्मक्षम Adj. *einem Werke gewachsen.*

कर्मक्षय m. *das Aufhören der Werke, — aller Thätigkeit* Çvetâçv. Up. 6,4.

कर्मक्षेत्र n. *das Gebiet, in dem man Werken obliegt.*

कर्मगति f. *die Schicksale eines Menschen.*

कर्मगुप्त n. *eine künstliche Satzbildung mit verstecktem Objecte.*

कर्मग्रन्थ m. Titel eines Gaina-*Werkes.* °षट्क n. Bühler, Rep. No. 706. fg.

कर्मग्रन्थिप्रथमविचार m. desgl.

**कर्मघात* m. *vollständiges Aufgeben aller Werkthätigkeit.*

कर्मचन्द्र m. N. pr. verschiedener Fürsten.

कर्मचारिन् Adj. *in Werken thätig* Nâdab. Up. 6.

कर्मचित् Adj. *opere conflatus.*

कर्मचेष्टा f. *Werkthätigkeit, Arbeit, Anstrengung.*

कर्मज 1) Adj. *aus Handlungen, Werken, Thaten hervorgehend* oder *hervorgegangen.* — 2) *m. *ein Gott* Gal. — *b) der indische Feigenbaum.* — *c) das* Kalijuga.

कर्मजित् m. N. pr. eines Fürsten.

कर्मठ 1) Adj. *fähig —, geeignet zu* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 106,8. — 2) *fleissig obliegend.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. (Râgat. 7, 1012) vorangehend. Ohne Ergänzung *Werken obliegend, das Verdienst in fromme Werke setzend.*

कर्मण्य Adj. *was die Handlung mit sich bringt, in der H. selbst liegend.*

कर्मण्य (कर्मण्य) 1) Adj. *a) im Werke gewandt, geschickt; fleissig.* — *b) zur Verrichtung heiliger Handlungen geeignet* Gaut. — *c) günstig für eine Unternehmung* Ind. St. 14,356. — *d)* am Ende eines Comp. *auf das Geschäft —, auf die Verrichtung von — bezüglich.* — 2) *f. आ *Arbeitslohn.* — Vgl. अ°.

कर्मण्यता f. *Thätigkeit, Wirksamkeit* Varâh. Jogaj. 5,23.

**कर्मण्यभुज्* Adj. *Lohn empfangend.* **कर्मण्याभुज्* Gal.

कर्मतत्त्वप्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

कर्मता f. Nom. abstr. zu कर्मन् *Wirkung.* प्रभूतस्य °तां कर् so v. a. *dasselbe bewirken was Vieles* Karaka 7,12.

कर्मत्व n. 1) *der Gattungsbegriff* कर्मन्. — 2) *das Object-Sein* Comm. zu TS. Prât.

कर्मदीप m. Titel eines Werkes.

कर्मदेव m. *ein Gott durch Werke.*

कर्मदोष m. *ein sündhaftes Werk, Sünde.*

कर्मधारय m. *ein* Tatpurusha, *in welchem die beiden Glieder in einem Congruenzverhältniss stehen.*

कर्मन् (*m.) n. 1) *Handlung, Thätigkeit, Arbeit, Werk, That; Verrichtung, Geschäft.* Wird componirt mit dem, der die Handlung oder Verrichtung vollführt, mit dem, für den oder woran d. H. oder V. v. wird und mit dem, was verrichtet wird. Statt क्रूरकर्मणाम् R. 2,75,6 liest ed. Bomb. °कार्याणाम्. — 2) *heiliges Werk, Opferhandlung, Ritus.* — 3) *ärztliche Behandlung, Cur* Karaka 6,11. — 4) *Berechnung.* — 5) *Aeusserung, Wirkung.* — 6) *Sinnesorgan.* — 7) in der Gramm. *das nächste Object des Agens, das Object einer Handlung.* — 8) *Schicksal (die Folge der Handlungen in einem frühern Leben).* — 9) in der Astrol. *das zehnte Haus.*

कर्मनामन् n. 1) *ein nach der Thätigkeit sich richtender Name* 32,3. — 2) *Particip.*

कर्मनाशा f. N. pr. eines Flusses.

कर्मनिर्णय m. Titel eines Werkes.

कर्मनिष्ठ und °निष्ठा Adj. *fleissig in Werken, — heiligen W.*

**कर्मन्द* m. N. pr. des Verfassers eines Bhikshusûtra.

**कर्मन्दिन्* m. *ein Anhänger des* Karmanda; *Bettler.*

कर्मन्यास m. *Einstellung der Arbeit* Âpast.

कर्मपद्धति f. Titel eines Werkes.

कर्मपाक m. *das Reifen der Werke, die Vergeltung der Werke in einem frühern Leben.*

कर्मपारदा f. N. pr. einer Göttin.

कर्मप्रकाश m., °काशिका und °काशिनी f. Titel von Werken.

कर्मप्रदीप m. Titel zweier Werke.

कर्मप्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

कर्मप्रवचनीय m. Bez. *der Präpositionen, wenn sie in einem nähern Verhältniss zu einem Nomen stehen,* und *einiger Adverbia.*

**कर्मप्रवाद* n. Titel eines Gaina-Werkes.

कर्मफल n. 1) *die Frucht —, der Lohn der Werke* Âpast. und zu Spr. 1093. — 2) **die Frucht von Averrhoa Carambola.*

कर्मबाहुल्य n. *viele —, schwere Arbeit* Spr. 7695.

कर्मबुद्धि f. *das geistige Organ einer Handlung, das* Manas MBh. 11,15,13.

**कर्मभू* f. *bebautes Land.*

कर्मभूमि f. 1) *das Land der Werke.* — 2) *Gebiet der Thätigkeit, Arbeitsfeld* Kâraṇḍ. 18,11. 15. 50,1. 89,8. 10.

कर्मभूय n. *das zu einer Handlung Werden.* °यं भू *den Charakter —, die Eigenschaften einer Handlung annehmen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,6.

कर्मभेदविचार m. Titel eines Werkes.

कर्ममय Adj. (f. ई) *aus Werken bestehend, — hervorgegangen, werkartig* u. s. w.

कर्ममार्ग m. 1) *Werkthätigkeit* VP. 6,6,9. — 2) *der Weg zur That*, ein Diebsausdruck für *eine in eine Mauer geschlagene Oeffnung.*

कर्ममास m. *der bürgerliche Monat von 30 Tagen* Ind. St. 10,263. 296.

कर्ममीमांसा f. = पूर्वमीमांसा.

*कर्ममूल n. Kuça-*Gras.*

*कर्मयुग n. *das* Kalijuga.

कर्मयोग m. 1) *Werkthätigkeit*, insbes. *das Ueben frommer Werke.* — 2) *Behandlung, angewandte Operation* Sarvad. 98,8. 9. — 3) *die Verbindung mit einer Opferhandlung* Lâṭj. 4,10,11. Âpast.

कर्मयोनि f. *die Quelle einer Handlung.*

*कर्मर 1) m. *Averrhoa Carambola.* — 2) f. ई *Bambus-Manna* Râǵan. 6,188.

*कर्मरक und कर्मरङ्ग m. *Averrhoa Carambola.*

कर्मरत्नावली f. Titel eines Werkes.

कर्मर्घ m. N. pr. eines Lehrers.

कर्मलोचन n. Titel eines Werkes.

कर्मवचन n. *Ritual* (buddh.).

कर्मवज्र Adj. *dessen Donnerkeil die Arbeit ist*, Bein. der Çûdra.

कर्मवत् Adj. *ein Anliegen habend.*

कर्मवश Adj. *in der Gewalt einer vorangegangenen That stehend.*

*कर्मवशिन् Adj. *Gewalt über seine Handlungen habend.* Nom. abstr. *°शिता f. (buddh.).

कर्मवाटी f. *ein lunarer Tag.*

कर्मविधि m. *Regeln für Werke, — Verrichtungen.*

कर्मविपत्ति f. *das Misslingen eines Werkes.*

कर्मविपर्यय m. *eine verkehrte Handlungsweise* Spr. 3739.

कर्मविपाक m. 1) = कर्मपाक. — 2) Titel eines Werkes. °सार desgl.

कर्मविरोधिन् Adj. *Jmds Werke störend* Sâj. zu ṚV. 6,33,3.

कर्मश m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha VP.^{2} 1,154. कर्मस in der ersten Ausg., कर्दम der gedr. Text.

कर्मशतक n. Titel eines buddh. Werkes.

कर्मशत्य n. *Hinderniss* Bhar. Nâṭjaç. 19,130.

कर्मशाला f. *Wohnstube.*

कर्मशाली f. N. pr. eines Flusses.

कर्मशील 1) *Adj. *thätig, geschäftig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*कर्मश्रू m. *ein gewandter Geschäftsmann.*

कर्मश्रेष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha.

*कर्मष = कल्मष.

कर्मस s. कर्मश.

कर्मसंवत्सर m. *das bürgerliche Jahr von 360 Tagen* Ind. St. 10,300.

*कर्मसचिव m. *Gehülfe, Beamter.*

कर्मसंन्यासिक Adj. *der alle Werke aufgegeben hat, Asket.*

कर्मसमाप्त Adj. *der die heiligen Handlungen vollbracht hat* Âpast.

*कर्मसाक्षिन् m. *die Sonne.*

कर्मसारथि m. *Gefährte* Bhâg. P. 5,23,3.

कर्मसिद्धि f. *das Gelingen eines Werkes* Mâlav. 48,6.

कर्मसेन m. N. pr. eines Fürsten.

कर्मसेनीय Adj. von कर्मसेन.

कर्मस्तव m. Titel eines Werkes.

कर्मस्थान n. *Verwaltungsamt.*

*कर्महस्त Adj. *geschäftskundig* Gal.

कर्महीन m. Pl. Bez. einer Vishṇu'itischen Secte.

कर्माजीव m. *Gewerbe.*

कर्मात्मन् Adj. *dessen Wesen in Thätigkeit besteht.*

कर्मादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

कर्माध्यक्ष m. *der Aufseher über Alles was geschieht* Çvetâçv. Up. 6,11.

कर्मान्त m. 1) *Ende einer Arbeit* Mṛkkh. 107,15. Spr. 4238. — 2) *Ende einer heiligen Handlung* Sâmav. Br. 1,3,7. Karmapr. 15,1. — 3) *Beschäftigung, Thätigkeit* Lalit. 217,18. *Geschäft, Verwaltung eines Amtes.* कृषि° *Landbau* Lalit. 147,1. — 4) *bebautes Land.*

कर्मान्तर n. 1) *Pause während einer heiligen Handlung.* — 2) *eine andere Handlung* Njâjam. 2,2,7. *ein anderes Werk, eine andere Arbeit.*

कर्मान्तिक m. *Arbeiter, Handwerker.* °लोक m. *Arbeiter* (Pl.) Kâd. II,47,7.

कर्माभ्यास m. *das Obliegen einer heiligen Handlung* Âpast.

कर्मार m. 1) *faber, Werkmeister, Schmied.* — 2) *Bambusrohr. — 3) *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

*कर्मारक m. *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

*कर्मारवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कर्मार्ह 1) Adj. *zum Opferamt tauglich.* — 2) *m. *Mann* Râǵan. 18,2.

कर्माशय m. 1) *die Ansammlung von* (guten und bösen) *Werken* Comm. zu Njâjas. 3,2,75. Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,8. 3,30. 4,1,19. Vjâsa zu Jogas. 1,5. — 2) *Anlage zu Handlungen.*

कर्माश्रितभक्त m. Pl. Bez. einer Vishṇu'itischen Secte.

*कर्मिक Adj. von कर्मन्.

कर्मिन् 1) Adj. *handelnd, fungirend, Werken nachgehend, eine Arbeit verrichtend, Vollbringer einer That.* Auch in Comp. mit einer Ergänzung. तत्कर्मिन् n. Nom. abstr. Ind. St. 10,94. — 2) m. *a) Werkmann, Arbeiter.* — *b) *Butea frondosa* Nigh. Pr.

*कर्मिष्ठ Adj. Superl. zu कर्मिन् 1).

कर्मीण Adj. *was verrichtet wird.* वाचा° Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,18.

*कर्मीर = किर्मीर.

कर्मेन्द्रिय n. *ein Organ für sinnliche Verrichtungen* (Stimme, Hände, Füsse, After und Geschlechtsorgan) 263,19. 264,12. 15.

कर्मोपकरण Adj. *dessen Beitrag die Arbeit ist.*

*कर्व्, कर्वति (दर्पे).

*कर्व m. 1) *Liebe.* — 2) *Maus.*

कर्वट 1) (*m.) n. *Flecken, Marktplatz* Hemâdri 1,288,1. 8. — 2) *Bergabhang* (buddh.). — 3) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 4) f. ई N. pr. eines Flusses.

*कर्वटक *Bergabhang* (buddh.).

*कर्वटिक m. *Schlamm* Gal.

कर्वर n. *That, Werk.*

*कर्वारु m. *eine best. Pflanze* Gal.

कर्विणी f. Bez. *der* Svarabhakti *zwischen l und h* Mând. Çikshâ 9,12. Comm. zu TS. Prât.

कर्ष्, कृश्यति 1) *abmagern, unansehnlich werden.* कृशित *abgemagert.* — 2) *abmagern —, abnehmen lassen.* — Caus. कर्शयति 1) *abmagern lassen, mager halten* Âpast. — 2) *vermindern* Spr. 666. — 3) *Jmd hart mitnehmen.* कर्शित *hart mitgenommen von.* — Mit अनु Caus. *Jmd hart mitnehmen* MBh. 13,156,17. — Mit अव Caus. *mager —, unansehnlich machen, entstellen.* — Mit परि Caus. *Jmd hart mitnehmen* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,23,20. — Mit *प्र, प्रकृशित. — Mit वि Caus. *mager —, unansehnlich machen, entstellen.* — Häufig mit dem Caus. von 1) कर्ष् wechselnd.

कर्शन 1) Adj. *a) mager machend.* — *b)* in Comp. mit Feind so v. a. *hart mitnehmend* MBh. 3,64,24. 13,139,20. Vgl. कर्षण. — *c)* AV. 4,10,7 wohl fehlerhaft für कार्शन. — 2) n. *das Magermachen* Karaka 1,21 (कर्षण gedr.).

कर्शनीय Adj. *zum Magermachen geeignet* Karaka 1,2 (कर्षणीय gedr.).

कर्शफ m. N. pr. eines Unholds.

*कर्श्य m. *Gelbwurz.*

1. कर्ष्, कर्षति (selten Med.) 1) *ziehen, anziehen, schleppen, hinundherziehen, zerren, zausen, mit sich fortziehen;* (das Schwert) *ziehen*, (einen Pfeil

anziehen, (einen Bogen) *spannen*. कृष्ट *gezogen* (von der Aussprache eines Vocals). — 2) *an sich ziehen*, so v. a. *in seine Gewalt bekommen, überwältigen*. — 3) *an sich ziehen*, so v. a. *erlangen, theilhaftig werden* M. 3,66. — 4) **Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *entziehen*. — 5) *Furchen ziehen, befurchen, pflügen* Vaitân. (Med.), *einpflügen*. Vgl. 2. कर्ष्. — Caus. कर्षयति 1) *ziehen*. — 2) *ausziehen, ausreissen*. — 3) *hinundher zerren, hart mitnehmen, peinigen*. — Mit अति *über Etwas hinziehen*. — Mit अनु 1) *hinter sich her ziehen*. — 2) *anziehen, attrahere*. — 3) *aus dem Vorangehenden heranziehen* (ein Wort). — 4) *anführen, citiren* Ind. St. 9,265. — Caus. *an sich ziehen*, so v. a. *in Anspruch nehmen* (v. l. अनुकर्शित). — Mit अप 1) *abziehen, wegziehen, fortreissen, wegnehmen, entfernen*. — 2) *abziehen*, so v. a. *weglassen, vermindern*. — 3) *ablegen, bei Seite setzen* (z. B. die Scham). — 4) *aus dem Folgenden zum Vorhergehenden ziehen*. — 5) *vorgreifen, anticipiren* Njâjam. 5,1,27. — 6) *anziehen, spannen* (einen Bogen). — 7) *herabziehen, erniedrigen*. अपकृष्ट *niedrig, gering, unansehnlich*. — Caus. 1) *abziehen, entfernen*. — 2) *herabziehen, schmälern*. — Mit व्यप 1) *wegziehen, fortziehen, fortschleppen*. — 2) *abziehen, ablegen* (ein Kleid). — 3) *entfernen, aufgeben, fahren lassen*. — 4) *abwendig machen* MBh. 13,23,70. — Mit अभि *in seine Gewalt bekommen, überwältigen*. — Mit अव 1) *fortziehen, wegziehen*. — 2) *abziehen, ablegen*. अवकृष्येत = अवकर्षेत्. — 3) *abkehren*. — 4) *abziehen* —, *abbringen von* MBh. 2,5,73. — 5) *anziehen, anlocken* Kâd. 16,17. 46,24. — 6) अवकृष्ट *a) nach unten gebracht, unter Etwas* (im Comp. vorangehend) *befindlich*. — *b) weiter weg befindlich* Kâtj. Çr. 2,8,13. 26,7,18. *entfernt*. °तर् *entfernter von* (Abl.). — *c) eine niedrige* oder *niedrigere Stellung einnehmend*. — Mit अभ्यव in *अभ्यवकर्षण. — Mit व्यव *abwendig machen*. v. l. व्यप besser. — Mit आ 1) *heranziehen, an sich ziehen, mit sich fortziehen, fortschleppen* MBh. 2,68,41. 47. (ein Schwert) *ziehen*, (einen Bogen) *anziehen, spannen*. — 2) (einen Schmuck) *abstreifen*, —, *abnehmen von* (Abl.). — 3) *herausziehen aus* (Abl.). — 4) *entziehen, entreissen*. — 5) *ausziehen* —, *entlehnen aus* (Abl.). — 6) *angreifen*. गजं सिंह इवाकर्षन् Karaka 1,7. — Caus. *heranziehen, an sich ziehen*. — Mit अपा 1) *abziehen* —, *abwenden von* (Abl.), *entfernen*. — 2) अपाकृष्ट *herabgezogen, erniedrigt* Spr. 4766. — Mit व्यपा *umherziehen*, — *schleppen*. — Mit अभ्या in अभ्याकर्ष. — Mit अभ्युपा *an sich heranziehen*. — Mit पर्या *umherziehen*, — *schleppen*. — Mit प्रत्या *zurückziehen*. — Mit व्या 1) *an sich ziehen* 311,13. — 2) *abziehen, ablegen, abwerfen*. — 3) *abwendig machen* Prab. 37,7. — Mit समा 1) *heranziehen, an sich ziehen*. — 2) *herausziehen aus* (Abl.). — Caus. *mit sich fortreissen*. — Mit उद् 1) *herausziehen, herausnehmen, fortnehmen*. — 2) *ausziehen, ablegen* (ein Kleid). — 3) *spannen* einen Bogen), *auseinanderziehen*. — 4) *in die Höhe bringen* (in übertr. Bed.); Pass. *in die Höhe kommen, die Oberhand bekommen, höher stehen* Bâlar. 92,14. उत्कृष्ट *eine hohe* oder *höhere Stellung einnehmend, ausgezeichnet, vorzüglich*. ज्ञानोत्कृष्ट *durch Kenntnisse ausgezeichnet*, दस्यूत्कृष्टा जनपदाः *in denen* Dasju *die Oberhand haben*. — 5) *aufschieben, verschieben* Njâjam. 5,1,33. 35. Comm. zu 4,10. — 6) उत्कृष्ट *nach oben gebracht, oben liegend*. बीजोत्कृष्ट *wobei das gute Korn oben liegt* 206,15. — Mit अपोद् *abtrennen*. — Mit प्रत्युद् in प्रत्युत्कर्ष. — Mit समुद् 1) *in die Höhe ziehen*, — *bringen*. — 2) *anziehen* (eine Bogensehne). — Mit उप 1) *heranziehen, zu sich ziehen*. — 2) *zu sich schleppen, entführen*. — 3) *aufgeben, fahren lassen*. व्यप v. l. besser. — Mit समुप *heranziehen*. — Mit नि 1) *niederziehen*; Pass. *von der Strömung abwärts getrieben werden*. — 2) *einpflügen*. फलं क्षेत्रेषु AV. Paipp. 19,13,3. — 3) निकृष्ट *a) niedrig* oder *niedriger stehend, verachtet, gemein*. °भूत *klein erscheinend im Vergleich mit* (Gen.) MBh. 3,134,5. — *b) in die Nähe gebracht, nahe*. — Mit संनि 1) Pass. *in unmittelbare Nähe* —, *in Berührung kommen mit* (Instr.) Comm. zu Njâjas. 1,1,4. 3,2,26. Absol. °कृष्य *sich nähernd* Daçak. 46,7. — 2) °कृष्ट *a) in die Nähe gebracht, in der Nähe stehend, nahe*, — *bevorstehend*. — *b) nahe stehend*, so v. a. *eine gleiche Stellung einnehmend* Kathâs. 64,124. — Mit निस् 1) *herausziehen*, — *aus* (Abl.) Spr. 7689. *auspressen* Râgat. 6,272. — 2) *zerzausen*, — *reissen*. — Caus. *zerstören, zu Grunde richten*. — Mit परा 1) *fortziehen*. — 2) *herabziehen, schmähen*. — Mit परि 1) *umherziehen, schleppen*. Med. auch *sich gegenseitig umherziehen*. — 2) *hinter sich her führen, anführen* (ein Heer). — 3) *quälen, peinigen* MBh. 3,2,34. Spr. 2601. — 4) *Macht haben über* (Acc.) MBh. 13,48,47. — 5) *in sich herumgehen lassen, beständig an Etwas denken*. — Caus. *quälen, plagen*. — Mit प्र 1) *vorwärts ziehen, fortziehen*. — 2) *hervorziehen, vorstrecken*. — 3) *verdrängen von* (Abl.) R. 3,43,42. — 4) *anführen* (ein Heer). — 5) *spannen* (einen Bogen). — 6) *fortziehen*, so v. a. *keine Ruhe lassen, beunruhigen*. — 7) प्रकृष्ट *a) lang* (örtlich und zeitlich). — *b) ausgezeichnet, vorzüglich, heftig, stark* 315,7. — Mit विप्र 1) *wegführen, heimführen*. — 2) *abziehen, entfernen* Spr. 7816. दृष्टेः *dem Auge entziehen* Naish. 3, 131. °कृष्ट *entfernt, weit*; mit *Gen. oder *Abl. Chr. 232,28. — Mit संप्र *mit sich fortziehen* 161,24. 163, 8. — Mit प्रति, °कृष्ट 1) *zurückgeschoben*. — 2) **verachtet*. — 3) **zu verbergen*. — Mit वि 1) *auseinanderziehen*. विकृष्ट *auseinandergezogen* (Vocale). — 2) *zerreissen*. — 3) (einen Pfeil) *anziehen*, (einen Bogen) *spannen*. — 4) *erweitern*. विकृष्ट *weit, lang*. — 5) *hinundherziehen*, — *schleppen, mit sich fortziehen, zausen*. — 6) *anführen* (ein Heer). — 7) *herausziehen*. — 8) *berauben*. — 9) *vorenthalten*. — Mit सम् 1) *zusammenziehen*, — *schnüren, verengern*. °कृष्ट *zusammengezogen* (Laute), *nahe gerückt*. — 2) *mit sich fortziehen*, — *führen*.

2. कर्ष्, कृषँति, °ते 1) *Furchen ziehen, pflügen, einpflügen*. Med. auch *sich erpflügen*. कृष्ट *gepflügt, auf gepflügtem Boden gewachsen*. — 2) *mit Furchen versehen*, so v. a. *durchwandern*. — Caus. कर्षयति **pflügen*. — Intens. चर्कृषति, *करीकृष्यते, *चरीकृष्यते = Simpl. 1). — Mit आ *behäufeln*; s. अनाकृष्ट. — Mit परि 1) *Furchen ziehen um*. — 2) *einen Kreis ziehen* Çulbas. 3,202. 207. — Mit प्र Caus. *pflügen lassen*. — Mit प्रति, °कृष्ट 1) **zurückgeflügt*. — 2) *zerknittert* in अ°. — Mit वि 1) *durchpflügen, mit Furchen beziehen* Vaitân. — 2) *auseinanderziehen*.

कर्ष m. 1) *das Ziehen, Schleppen*. — 2) *Scharre, rasura*. — 3) *das Pflügen, Landbau* Âpast. — 4) *ein best. Gewicht*, = 16 Mâsha. Auch *n. कर्षार्ध soll = तोलक sein. — 5) **Terminalia Bellerica*. — 6) **Boot* Gal.

कर्षक 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *hinundher zerrend, peinigend, quälend* Agni-P. 7,13. — *b) pflügend, bebauend*; m. *Ackerbauer* Gaut. — 2) n. MBh. 3,10080 fehlerhaft für कर्षण.

कर्षण 1) Adj. *a)* = कर्षक 1) *a)*. Häufig mit कर्शन wechselnd. — *b) sich hinziehend* (in der Zeitdauer). — 2) n. *a) das Herbeiziehen*. — *b) das Herausziehen* Spr. 7677. — *c) das Zausen*. केश° *an den Haaren*. — *d) das Anziehen, Spannen* (eines Bogens). — *e) das Hinziehen* (eines Tones) Saṁhitopan. 17,5. 6. — *f) das Hinundherzerren, Peinigen, Quälen*. — *g) das Pflügen, Landbau*. — *h) Ackerland* MBh. 3,113,11. 13. — Vgl. कर्शन 2).

*कर्षणि f. *ein unkeusches Weib.*

*कर्षणी f. *eine best. Pflanze* (durch starken Geruch die Fliegen verscheuchend) RÂGAN. 5,50.

कर्षणीय *eine best. Vertheidigungswaffe.* — Vgl. कर्शनीय.

*कर्षफल 1) m. *Terminalia Bellerica.* — 2) f. आ *Emblica officinalis.*

*कार्षापण = कार्षापण.

कर्षिन् 1) Adj. *mit sich ziehend, nach sich schleppend.* — *b) anziehend, einladend.* — *c) das Feld pflügend;* m. *Ackerbauer, Landmann.* — 2) *f. ॰णी *a) Gebiss am Pferdezaum.* — *b) eine best. Pflanze.*

कर्षू 1) f. *a) Furche, Grube, Einschnitt.* — *b) *Fluss.* — 2) *m. *a) Ackerbau.* — *b) Lebensunterhalt.* — *c) Feuer von trockenem Kuhdünger* oder *Strohfeuer.*

कर्षूशय Adj. *in einer Grube liegend.* शशस्य ॰शयस्य व्रतम् ÂRSH. BR.

कर्षूस्वेद m. *Schweisserzeugung durch Anfüllung einer unter der Lagerstatt gezogenen Furche mit glühenden Kohlen.*

कर्हि Adv. *wann?* Im ṚV. mit folgendem स्विद् oder चिद् (auch कर्हि कर्हि चिद्) *irgendwann, einmal;* mit चिद् und einer Negat. *niemals, nie und nimmer.* Mit folgendem अपि (BHÂG. P.) *irgendwann.*

1. *कल्, कलते (शब्दसंख्यानयोः).

2. कल्, कलयति (selten Med.) 1) *treiben, antreiben* HEMÂDRI 1,763,9. — 2) *halten, tragen.* — 3) *sich hinbegeben zu* (Acc.). विमानकलितव्योमन् NAISH. 2,104. — 4) *thun, machen, bewerkstelligen.* मूर्छाम् so v. a. *in Ohnmacht fallen* BÂLAR. 168,17. चुलुकं जलस्य *einen Schluck Wasser thun* 74,13. — 5) (einen Laut) *hervorbringen, ertönen lassen, anstimmen* NAISH. 12,106. — 6) *thun,* so v. a. *auflegen, anheften, anbringen.* — 7) *bemerken, gewahr werden.* तूष्णीम् *stillschweigend aufnehmen* Spr. 1041. — 8) *annehmen, meinen* Spr. 4017. *glauben an* 7017. *beachten* BÂLAR. 108,15. *halten für* (mit zwei Acc.) Chr. 310,16. *erkennen als* (mit zwei Acc.) Spr. 7783. — 9) कलित *a) versehen mit* (im Comp. vorangehend) BHÂVAPR. 1,68. — *b) *= भेदित. — Vgl. कलय्. — Mit *अव, ॰कलित *gesehen, wahrgenommen.* — Mit व्यव, ॰कलित *abgezogen, subtrahirt.* — Mit आ 1) *schütteln.* — 2) *festhalten* MBH. 4,22,65. ÇIÇ. 9,72. — 3) *befestigen, anbinden.* — 4) *annehmen.* मूर्तिम् NJÂJAM. S. 1, Çl. 3. — 5) *übergeben.* — 6) *erkennen, wahrnehmen, finden.* आकलयित्री NAISH. 5,70. — 7) *prüfen, untersuchen* 120,14. Spr. 3311. दृशा BÂLAR. 68,18. — 8) *bei sich denken, eine Betrachtung anstellen* 127,12. — 9) *annehmen, glauben an* 43,17. *halten für* (mit zwei Acc.; beim zweiten Acc. auch इव) NAISH. 5,31. ÇIÇ. 3,73. Spr. 7621. — Mit प्रत्या *aufzählen, herzählen.* — Vgl. प्रत्याकलित. — Mit उद्, उत्कलित 1) *losgemacht, —gelassen.* — 2) *aufgeblüht, blühend.* — 3) *strahlend vor* (im Comp. vorangehend), von den Augen, vom Gesicht und von der Seele. — 4) *zu Tage getreten.* — 5) *sehnsüchtig;* vgl. Comm. zu BHÂG. P. 1,10,23. — 6) *gedeihend. — Mit परि 1) *ergreifen* BÂLAR. 258,2. — 2) *in sich aufnehmen, verschlingen* KÂD. 140,1. HARSHAK. 123,23. — 3) *ansehen —, halten für.* — 4) ॰कलित *umlegt —, umgeben mit* (im Comp. vorangehend) BHÂVAPR. 1,69. HARSHAK. 122,6. 183,17. — Mit सम् 1) *zusammenthun, — fügen, — fassen.* — 2) *addiren* GAṆIT. 1,28. — 3) *der Meinung sein* Spr. 1531. — Mit प्रत्यासम् in प्रत्यासंकलित. — Mit उत्सम्, उत्संकलित *angetrieben, beauftragt* KÂD. II,40,20.

3. कल्, कालयति (selten Med.) 1) *treiben, vor sich her treiben, mit sich wegführen.* — 2) *Jmd in feindlicher Absicht nachgehen, verfolgen* R. 3,41,26. — 3) *überzählen* MBH. 3,240,5. — 4) *क्षेपे. — Mit उद् *hinaustreiben.* — उत्कालित PAṆKAT. 184,18 fehlerhaft für उत्कलित. — Mit उप *heimtreiben.* — Mit निस् *hinaustreiben, verjagen.* — Mit परि *hezzen, verfolgen* R. ed. Bomb. 4,46,16. — Mit प्र 1) *hinaustreiben* (sc. auf die Weide) GOBH. 3,6,1. — 2) *vor sich her treiben, verfolgen.* — 3) *antreiben.* — Mit सम् 1) *hinaustreiben* (sc. auf die Weide). — 2) *in die Flucht schlagen.* — 3) *einem Verstorbenen die letzte Ehre erzeigen* R. ed. Bomb. 2,72,55. संकल्प्य v. l. st. संकाल्य. — Mit अनुसम् *nachführen.*

कल 1) Adj. (f. आ) *a) stumm.* Vgl. कड. — *b)* in Comp. mit बाष्प oder अश्रु *vor Thränen nicht reden könnend, schluchzend; in Folge von Thränen undeutlich, —unverständlich.* ॰म् Adv. — *c) fein, zart* (von Tönen), *zarte Töne von sich gebend* (Kehle) Spr. 4679. ॰म् Adv. — *d)* Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale.* — *e) *unverdaut.* — 2) m. *a) *ein feiner, zarter Ton.* — *b) *Hand* GAL. — *c) *Shorea robusta.* — *d)* Bez. *bestimmter Manen.* — 3) f. कला *a) ein kleiner Theil eines Ganzen,* insbes. *ein Sechzehntel.* — *b) ein Sechzehntel der Mondscheibe.* — *c)* ungenau Bez. *der Zahl sechzehn* HEMÂDRI 1,188,16. 190,1. — *d) Zins.* — *e) ein best. kleiner Zeittheil* (die Angaben schwanken zwischen *8 Secunden* und *2 Minuten* $26^{54}/_{201}$ *Secunden*). — *f) Minute eines Grades.* — *g) eine Mora* (in der Prosodie). — *h) Atom.* — *i)* Bez. *der Substrate der sieben Hauptbestandtheile des menschlichen Leibes.* — *k)* bei den Pâçupata Sg. *die Elemente der materiellen Welt.* — *l)* in Comp. mit बाष्प oder अश्रु *Thränentropfen, Thräne* BHÂG. P. — *m) ein einen Tag alter Embryo.* — *n) *die monatliche Reinigung.* — *o)* Bez. *der drei Bestandtheile einer Ceremonie* MBH. 14,89,3. = मन्त्र, द्रव्य und श्रद्धा NÎLAK. — *p) Kunstfertigkeit, Kunst* (deren 64). — *q) Unwissenheit.* — *r)* = काल 2) *a)* BÂLAR. 21,6. — *s) *eine best. Pflanze.* — *t) *Boot, Schiff.* — *u)* N. pr. einer Tochter Kardama's und Gattin Marîki's (einer Personification der *Mondsichel*). — *v)* Name der Dâkshâjaṇî an der Ḱandrabhâgâ. — *w)* Titel eines gramm. Commentars.

*कलक 1) m. *a) ein best. Fisch.* — *b) eine best. Art Prosa.* — 2) n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

1. *कलकण्ठ m. *eine feine, zarte Stimme.*

2. कलकण्ठ 1) *m. *a) der indische Kuckuck.* — *b) Taube.* — *c) eine Art Gans.* — 2) f. ई *a)* f. zu 1) *c)* PRASANNAR. 111,4. — *b)* N. pr. einer Apsaras BÂLAR. 89,9.

कलकण्ठिका f. *das Weibchen des indischen Kuckucks* Spr. 7809.

कलकण्ठिन् m. *der indische Kuckuck* BÂLAR. 206,21.

कलकल m. 1) *verworrenes Geschrei, — Gesang, — Geräusch* 291,23. 299,20. 324,29. Mit Hintanfügung von रव oder आरव dass. — 2) *das Harz der Shorea robusta.* — 3) Bein. Çiva's.

कलकलवत् Adj. *gellend* Spr. 1316.

कलकलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कलकीट m. N. pr. eines Dorfes.

*कलकूजिका f. = कलकूणिका.

*कलकूट m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*कलकूणिका f. *ein unkeusches Weib.*

*कलघोष m. *der indische Kuckuck.*

कलङ्क m. *Fleck, Makel, Schandfleck* 175,14.

*कलङ्ककला f. *a digit of the moon in shadow.*

कलङ्कय्, ॰यति *beflecken, besudeln* KÂD. 263,1. *verunehren.* कलङ्कित *befleckt, mit einem Makel versehen, verunehrt.*

कलङ्कलेखा f. *ein fleckiger Streif.*

*कलंकष m. 1) *Löwe.* — 2) *Cymbel.*

कलङ्किन् Adj. *befleckt, mit einem Makel versehen, verunehrt* 249,12. NAISH. 8,16. Nom. abstr. ॰ङ्कित्व n.

*कलंकुर m. *Strudel.*

कलचुरि (BÂLAR. 67,7) und ॰चूरि m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

कलञ्ज m. *Hahn* BHÂVAPR. 2,8 (कलय v. l.). NIGH. PR.

कलञ्ज m. 1) *Calamus Rotang.* Hierher vielleicht कलञ्जन्यायनिर्णय (so zu lesen) Verz. d. Oxf. H. 286,*b*, No. 673. — 2) *Taback.* — 3) **ein mit einem vergifteten Pfeile getödtetes Thier.* — 4) *ein best. Gewicht,* = 10 Rûpaka.

**कलट* n. *Dach.*

**कलत* Adj. *kahlköpfig.* — कलता Kathâs. 100,57 fehlerhaft für कलना.

**कलतूलिका* f. *ein unkeusches Weib.*

कलत्र n. 1) *Ehefrau.* Auch in collect. Bed. Spr. 3609. — 2) *Weibchen eines Thieres.* — 3) **Hüfte, Lende.* — 4) **die weibliche Scham.* — 5) *das siebente astrol. Haus.*

कलत्रता f. Nom. abstr. von कलत्र 1).

कलत्रवत् und कलत्रिन् Adj. *beweibt, mit seiner Frau vereint.*

कलत्री Adv. mit कर् *zur Ehefrau machen* Viddh. 99,6.

**कलधूत* n. *Silber.*

कलधौत 1) n. *Gold* (Prasannar. 14,4) und *Silber* Hemâdri 1,351,3. °लिपि *Goldschrift.* — 2) *m. n. *ein feiner, zarter Ton.* — 3) Adj. *golden.*

कलधौतमय Adj. *golden* oder *silbern* Hemâdri 1,494,18.

1. कलध्वनि m. 1) **ein feiner, zarter Ton.* — 2) *ein best. Tact* S. S. S. 214.

2.**कलध्वनि* m. 1) *der indische Kuckuck.* — 2) *Taube.* — 3) *Pfau.*

कलन 1) Adj. am Ende eines Comp. *bewirkend* Spr. 1721. — 2) *m. *Calamus Rotang.* — 3) f. आ *a) das Treiben, Antreiben.* — *b) Verrichtung* Nîlak. zu MBh. 14,89,3. — *c) das Sichgebaren, Gebärde.* — *d) Berührung.* — *e) das Versehensein mit.* विरह° so v. a. *das Getrenntsein* Bâlar. 240,20. — *f) Berechnung.* — 4) n. *a) das Schütteln, Hinundherbewegen* Prasannar. 129,22. — *b) *= कलल *ein einen Tag alter Embryo.* — *c) *= कलङ्क *Fleck, Makel, Schandfleck.*

कलनाथ m. N. pr. eines Autors.

**कलनाद* m. *eine Art Gans* Râgân. 19,101.

कलन्तक (wohl fehlerhaft) = कलन्दक 1).

कलन्दक 1) m. *a) ein best. Vogel* (?); im Pâli *Eichhörnchen.* — *b) ein best. Geräthe des* Çramana. — 2) *f. °न्दिका = कलिन्दिका.

कलन्दन m. N. pr. eines Mannes.

कलन्दर m. *eine best. Mischlingskaste.*

**कलन्डु* (Gal.) und **कलन्धु* m. *Portulak* Râgân. 7,149.

कलभ 1) m. *a) Elephantenkalb, ein junger Elephant* Spr. 7801. — *b) Kameljunges.* — *c) *Datura fastuosa* Râgân. 10,18. — 2) *f. ई *Gemüsepflanze* Râgân. 4,146.

कलभक m. *Elephantenkalb* Dh. V. 26,11. गज° Kâd. 85,3.

**कलभव* m. *Stechapfel* Dhanv. 4,4.

**कलभवल्लभ* m. *Careya arborea* oder *Salvadora persica.*

कलभाषिन् Adj. *mit zarter Stimme redend* Mâlav. 61.

कलभैरव N. pr. eines Abgrundes in den Gebirgen zwischen der Tâpî und der Narmadâ.

कलम m. 1) *eine Reisart.* — 2) **Schreibrohr.* — — 3) **Dieb.*

कलमगोपी f. *Hüterin eines Reisfeldes.* °ज्ञ m. Bâlar. 162,20.

**कलमस्थान* n. *Dintenfass* Gal.

**कलमूक* Adj. *taubstumm* Gal. Vgl. कल्ल°.

**कलमोत्तम* m. *wohlriechender Reis* Râgân. 16,21.

कलम्ब 1) *m. *a) Stengel einer Gemüsepflanze.* — *b) Convolvulus repens.* — *c) Nauclea Cadamba.* — *d) Pfeil.* — 2) f. ई *Convolvulus repens.* — 3) n. *a)* wohl *Blüthenrispe.* — *b) *Calumba root* (*Menispermum Calumba*).

**कलम्बक* 1) m. *eine* Kadamba-*Species.* — 2) f. °म्बिका *a)* Du. *die beiden Sehnen im Nacken.* — *b) Convolvulus repens.*

कलम्बुका f. *Convolvulus repens* Ind. St. 10,280.

**कलम्बुट* n. *frisch geschlagene Butter.*

**कलम्बू* f. *Convolvulus repens.*

**कलय्*, °यति = कलिं गृह्णाति. S. auch 2. कल्.

कलय m. *Hahn* Bhâvapr. 2,8. कलज्ञ v. l.

**कलयज्ञ* m. = कललज्ञ Râgân. 12,118. Nigh. Pr.

1. कलरव m. *ein feiner, zarter Ton* Spr. 1039.

2.**कलरव* m. 1) *der indische Kuckuck.* — 2) *Taube.*

कलल (*m.) n. *ein Embryo unmittelbar* oder *bald nach der Zeugung* Garbhop. 3. Suçr. 1,319, 10. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,31,2.

**कललज्ञ* m. *das Harz der Shorea robusta.*

**कललज्ञोद्भव* m. *Shorea robusta.*

कलविकर्णी f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,1. 3.

कलविकल m. N. pr. wohl eines Unholden.

कलविङ्क m. 1) *Sperling.* — 2) *der indische Kuckuck* Kâraṇḍ. 89,15 (auch 73,24 herzustellen). — 3) **Fleck.* — 4) **ein weisser* Kâmara. — 5) *eine best. Pflanze,* = कलिङ्क. — 6) N. pr. eines Tîrtha.

कलविङ्कस्वर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,1.

**कलव्याघ्र* m. *Bastard von einer Tigerin und einem Panther* Gal.

कलश 1) m. f. (ई Bâlar. 168,18. 169,14. 230,16) und *n. *Topf, Krug, Becher.* Häufig werden die Brüste damit verglichen. Am Ende eines adj. Comp. f. ई. — 2) m. (*f. ई) *Butterfass* MBh. 1,17,12. 18,32. 2,49,26. — 3) m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण. — 4) m. *Kuppeldach* oder *Dachkuppel* Kâd. 55,21. — 5) m. N. pr. *a)* eines Mannes (Ṛ.V.), auch eines Dichters. — *b)* eines Schlangendämons MBh. 5,103, 11. — 6) f. ई *a) Hemionitis cordifolia.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

कलशजन्मन् m. Bein. Agastja's.

कलशदृश् Adj. *dessen Krug zerbrochen ist.*

कलशपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कलशपोतक m. N. pr. eines Schlangendämons.

कलशभू m. Bein. Agastja's Bâlar. 15,2.

कलशयोनि m. Bein. 1) Agastja's Kâd. 22,22. — 2) Droṇa's Harshaṅ. 155,14.

कलशि f. 1) **Topf, Krug.* — 2) *Butterfass.* — 3) **Hemionitis cordifolia.*

**कलशीकण्ठ* m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

**कलशीपदी* Adj. f. *topffüssig.*

**कलशीमुख* m. *ein best. musik. Instrument.*

**कलशीसुत* m. Bein. Agastja's.

कलशोदर N. pr. 1) m. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Daitja Hariv. 3,47,14. — 2) f. ई eines grossen Flusses Kâraṇḍ. 71,15.

कलशोद्भव m. Bein. Agastja's Bâlar. 184,15.

कलह, °हति *sich zanken.*

कलह 1) m. *a) Streit, Zank, Hader.* Auch *n. — *b) eine Hader hervorzurufen bezweckende Zauberceremonie.* — *c) *Degenscheide.* — *d) *= राढ oder राढा. — 2) f. आ ein Frauenname.

कलहंस 1) m. *a) eine Art Ente, Gans* oder *Schwan.* Nom. abstr. °ता f. Spr. 7851. — *b) *ein vorzüglicher König.* — *c) *der höchste Geist, das* Brahman. — *d) ein best. Metrum.* — 2) f. ई *das Weibchen von* 1) *a).*

कलहंसक m. Demin. von कलहंस 1) *a)* Kâd. 15,4.

कलहकन्दल m. N. pr. eines Schauspielers.

कलहकार 1) Adj. (f. ई) *streitsüchtig, zänkisch.* — 2) f. ई N. pr. der Gemahlin Vikramaṅkaṇḍa's.

कलहकारिका f. *ein best. Vogel.*

**कलहत्थदेश* m. N. pr. eines *Landes.*

कलहप्रिय 1) Adj. (f. आ) *streitsüchtig, zänkisch.* — 2) m. Bein. Nârada's. — 3) *f. आ *Predigerkrähe.*

कलहवत् Adj. *sich zankend mit* (सह) Pañkat. ed. Bomb. 4,4,2.

**कलहाकुला* f. *Predigerkrähe* Nigh. Pr.

कलहाङ्कुर m. N. pr. eines Mannes Hâsj. 17.

कलहान्तरिता f. *eine Heroine, welche in Folge eines Haders von ihrem Geliebten getrennt ist.*

कलक्वाय्, °यते *hadern, streiten.* Statt कलक्वायतम् Partic. Pañkat. 207,22 ed. Bomb. richtig कलक्वतम्.

कलक्विन् Adj. *streitend, im Streit liegend, streitsüchtig.*

कलङ्क m. oder f. = कारङ्क.

कलांश m. *ein Theil eines Theilchens.*

कलांशांश m. *ein Theil eines Theiles eines Theilchens.*

कलाकन्द *ein best. Metrum.*

*कलाकुल n. *Gift.*

कलाकेलि m. 1) *Liebesspiel* Bâlar. 292,21. — 2) **der Liebesgott.*

*कलाङ्कुर m. 1) *Ardea sibirica.* — 2) Bein. Kaṁsa's.

कलाङ्गल *eine best. Waffe.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ).

*कलाचिक 1) *Löffel.* — 2) f. आ *Vorderarm.*

1. *कलाची f. *Vorderarm.*

2. कलाची Adv. mit कर् *als Löffel gebrauchen* Bâlar. 28,11 (कलावी gedr.).

कलाज्ञ Adj. (f. आ) *sich auf die Künste* oder — *eine Kunst verstehend* 175,14. m. *Künstler.*

*कलाटीन m. *Bachstelze.*

*कलाण्डी f. *eine best. Pflanze* Gal.

कलात्मन् Adj. in Verbindung mit दीक्षा *eine best. Einweihungsceremonie.*

*कलाद m. *Goldschmied.*

कलादीक्षा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 440. fgg.

कलाधर 1) Adj. *im Besitz der Künste* oder *einer Kunst seiend* Spr. 7861,*d*. — 2) m. *a) der Mond* Spr. 7861,*b*. Hâsj. 43. — *b)* Bein. Çiva's.

*कलाधिक m. *Hahn.*

*कलानक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

कलानाथ m. 1) *der Mond.* — 2) Pl. N. pr. best. Verfasser von Mantra.

कलानिधि m. *der Mond* Spr. 7718.

*कलानुनादिन् m. 1) *Sperling.* — 2) *Haselhuhn* oder *Cuculus melanoleucus.* — 3) *eine Bienenart.*

कलान्तर n. *Zins* Râgat. 8,146. fg.

कलाप 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Bund, Bündel, Gebinde.* — *b) ein Bündel Pfeile, Köcher mit Pfeilen, Köcher.* Einmal auch n. — *c) Pfauenschweif.* — *d) Schmuck* Mâlav. 85. — *e) *Gürtel.* Vgl. काञ्ची° und रशना°. — *f) Gesammtheit* 209, 15. — *g) *der Mond.* — *h) *ein unterrichteter Mann.* — *i) *ein Anhänger des* Kalâpin Sch. zu P. 1,3,49. 2,1,63. f. ई zu 4,1,63. — *k)* Titel einer Grammatik. — *l)* N. pr. = कलापग्राम VP. 3,16,17. — 2) f. ई *ein Bund Gras.*

1. कलापक 1) m. *a)* = कलाप 1) *a).* — *b) eine Art Schmuck* MBh. 3,112,5. — *c) *ein Strick, der um den Hals eines Elephanten geschlungen wird.* — *d) *Stirnzeichen.* — 2) n. *a) eine Verbindung von vier dem Sinne nach untrennbaren* Çloka. — *b)* *= चन्द्रक.

2.*कलापक Adj. *zur Balzzeit der Pfauen abzutragen* (Schuld).

कलापखड्ग f. कलायखड्ग.

कलापग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Hariv. 1,13, 38. VP. 4,4,47.

*कलापच्छन्द m. *ein Perlenschmuck von 24 Schnüren.*

कलापतत्त्वार्णव m. Titel eines Commentars zur Grammatik Kalâpa.

कलापद्वीप v. l. für कलापग्राम.

कलापवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Kâd. II,103,13.

कलापशस् Adv. *bundweise* MBh. 13,93,112.

कलापशिरस् wohl m. und N. pr. eines Mannes R. Gorr. 2,54,32. कपालशिरस् v. l.

कलापिन् 1) Adj. *a) mit einem Bündel Pfeilen versehen, einen Köcher mit Pfeilen tragend.* — *b) ein Rad schlagend* (Pfau). — *c)* *in Verbindung mit काल *die Balzzeit der Pfauen.* — 2) m. *a) Pfau* 173,1. — *b) *der indische Kuckuck.* — *c) *Ficus infectoria.* — *d)* N. pr. eines alten Lehrers Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — 3) f. °नी *a) Pfauhenne.* — *b) *Nacht.* — *c) *der Mond* (f.!). — *d) *eine Cyperus-Art* Râgan. 6,144.

*कलापूर oder *°रा f. *ein best. musikalisches Instrument.*

कलापूर्ण 1) Adj. *ein volles Sechzehntel von Jmd* (Gen.) *bildend.* Mit der Negation so v. a. *nicht würdig, Jmd die Schuhriemen aufzulösen.* — 2) *m. *der Mond.*

*कलाबाह्य n. *ein best. Fehler beim Singen* Gal.

कलाभर् m. *Künstler* Gaut.

कलाभृत् m. 1) **der Mond.* — 2) *Künstler.*

*कलामक m. *eine Art Reis.*

*कलाम्बि und *°का f. *das Ausleihen auf Zinsen, Wuchergeschäft.*

कलाय 1) m. *a) eine Erbsenart.* — *b) eine best. Pflanze mit dunkelfarbiger Blüthe.* — 2) *f. आ *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgan. 8,117.

कलायखड्ग m. angeblich *Veitstanz* Çârṅg. Saṁh. 1,7,70. कलाप° Bhâvapr. 4,156. fg.

*कलायन m. *Tänzer.*

*कलायसूप m. *Erbsenbrühe;* vgl. कालायसूपिक.

कलाव्रत 1) n. *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.* — 2) f. आ Bez. *einer der fünf Formen der* Mûlaprakṛti.

कलार्णव m. N. pr. eines Lehrers der Tanz- oder Schauspielerkunst Kumârasv. zu Pratâpar. 113,14.

1. कलालाप m. *ein zarter Ton der Stimme* Kathâs. 18,82.

2.*कलालाप m. *Biene* Râgan. 19,126.

कलावत् 1) m. *der Mond.* — 2) f. °वती *a) eine best. Einweihungsceremonie.* — *b) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *c) *die Laute* Tumburu's. — *d)* N. pr. α) *einer Apsaras. — β) *einer Tochter der* Apsaras Alambushâ. — γ) verschiedener *Frauen.*

कलावाद् n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,19.

*कलाविक m. *Hahn.*

*कलाविकल m. *Sperling.*

कलाविद् 1) Adj. *sich auf eine Kunst verstehend;* m. *Künstler.* — 2) m. **ein* Vidjâdhara Gal.

कलाविद्यम् = कलाविद् 1).

कलाविधितन्त्र n. Titel eines Tantra.

कलाविलास m. Titel einer Rhetorik.

कलावी s. 2. कलाची.

कलावेद् n. (!) *der die Künste behandelnde* Veda Hemâdri 2,*a*,108,20.

कलाशस् Adv. *Theil für Theil* Tâṇḍja-Br. 3,12,2.

कलाशास्त्र n. *ein Lehrbuch der Künste* Hemâdri 2,*a*,109,2.

*कलाशुरि m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

कलाशाध्य m. Bein. Çiva's.

कलास m. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

कलासार n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,19.

*कलाक्क m. *ein best. musik. Instrument.*

1. कलि 1) m. *a) derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit einem Auge bezeichnet ist.* Erscheint auch personificirt. — *b)* Bez. *der Zahlen eins* und *fünf.* — *c) *Terminalia Bellerica,* deren Nüsse zu *Würfeln* gebraucht wurden. — *d) das letzte und schlechteste Weltalter* (Juga). — *e) Zwietracht, Hader.* Personificirt als Sohn des Zorns und der Leidzufügung und auch als Gottheit bestimmter Tithi. — *f) der Schlechteste in seiner Art.* — *g)* Bein. Çiva's. = अन्योऽन्यं देवासुरादीनां वैरकर्ता Nîlak. — *h)* Titel einer Upanishad. — *i) *Held* (पूर्) oder **Pfeil* (शर्). — 2) **f. कलि und कली *Knospe.*

2. कलि m. 1) Bez. *bestimmter mythischer, den* Gandharva *verwandter Wesen.* — 2) N. pr. *a)* eines Devagandharva. — *b)* eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

कलिका f. (adj. Comp. f. eben so) 1) *ein Sech-*

zehntel (der Mondscheibe). — 2) *ein best. kleiner Zeittheil*, = कल 3) *e*). — 3) *Knospe*. — 4) **ein Wirbel aus Rohr am unteren Ende der indischen Laute*. — 5) Bez. *verschiedener Metra*. — 6) Bez. **einer best. Art künstlicher Verse*; vgl. कात°. — 7) Titel eines medic. und philos. (Ind. St. 14,404) Werkes.

कलिकाता f. *die Stadt Calcutta*.

कलिकापूर्व s. कालिकापूर्व.

*कलिकार् 1) m. *a*) Bein. Nârada's. — *b*) *der gabelschwänzige Würger*. — *c*) *Loxia philippensis*. — *d*) *eine best. Hühnerart*. — *e*) *Pongamia glabra*. — *f*) *Guilandina Bonduc*. — 2) f. ई *Methonica superba* Râǵan. 4,130; vgl. कलिकारी.

कलिकारक 1) *m. *a*) Bein. Nârada's. — *b*) *Caesalpina Bonducella*. — 2) f. °रिका *eine best. Pflanze*.

कलिकाल m. *das Weltalter* Kali.

*कलिकाली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कलिकुच्चिका f. *eine jüngere Schwester der Gattin* Gal.

कलिकृत् Adj. *sich streitend* Ind. St. 15,381.

कलिङ्ग 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes an der Koromandelküste. — *b*) *ein Individuum dieses Volkes*. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten, des angeblichen Stammvaters der Kaliṅga. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,64. — γ) verschiedener Autoren. — *d*) **der gabelschwänzige Würger*. — *e*) **Caesalpina Bonducella*, **Wrightia antidysenterica*, **Acacia Sirissa* und **Ficus infectoria*. — 2) *f. आ *ein schönes Frauenzimmer*. — *b*) *Ipomoea Turpethum*. — 3) n. *der Same der Wrightia antidysenterica*. — 4) *Adj. = दग्ध und विदग्ध.

कलिङ्गक 1) m. *das Land der* Kaliṅga. — *b*) *der Same der Wrightia antidysenterica* Karaka 7,5. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Gal.

*कलिङ्गबीज n. = कलिङ्गक 1) *b*) Râǵan. 9,56.

*कलिङ्गयव m. dass. Nigh. Pr.

कलिङ्गसेना f. N. pr. einer Prinzessin.

कलिच्छन्दस् n. Bez. *einer Art von Metren*.

*कलिञ्ज 1) m. *Matte*. — 2) n. *Holz* Gal.

कलिञ्जर m. N. pr. eines Fürsten oder einer Oertlichkeit Râǵat. 7,1268. Vgl. कालिञ्जर.

कलिद्रु m. *Terminalia Bellerica* Bhâvapr. 3,102.

कलिद्रुम m. *Baum des Haders* und zugleich *Terminalia Bellerica* Spr. 6895.

कलिधर्मनिर्णय und °धर्मसारसंग्रह m. Titel zweier Werke.

कलिनाथ m. N. pr. eines Autors über Musik.

*कलिनी f. *Hülsenfrucht, Schote* Gal.

कलिन्द 1) m. *a*) **Terminalia Bellerica*. — *b*) **die Sonne*. — *c*) N. pr. α) Pl. eines Volkes MBh. 13,2104. Richtig कलिङ्ग. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. कलिङ्ग v. l. — γ) eines Berges, auf dem die Jamunâ entspringt. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses R. 2,71,6. कुलिङ्गा ed. Bomb. — 3) f. ई R. 2,55,4. 12. 13 fehlerhaft für कालिन्दी.

कलिन्दकन्या (Kâd. 26,18), *कलिन्दतनया, कलिन्दनन्दिनी (Bâlar. 164,3), *कलिन्दशैलजाता, कलिन्दसुता (Prasannar. 153,8) und कलिन्दात्मजा (Spr. 7739) f. Patron. der Jamunâ.

*कलिन्दिका f. *Wissenschaft*.

*कलिप्रद् m. *Trinkstube* Nigh. Pr.

कलिप्रिय m. 1) Bein. Nârada's. — 2) **Affe*.

*कलिमारक, *°मालक und *°मारय m. *Caesalpina Bonducella*.

कलियुग n. *das Weltalter* Kali.

कलियुगालय m. *Terminalia Bellerica* Bhâvapr. 1,161.

कलिल 1) Adj. (f. आ) *erfüllt —, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) n. *a*) *Gewirre, Chaos*. — *b*) Ind. St. 2,68 fehlerhaft für कलल.

कलिलक्षित = चक्षण Gal.

कलिलता f. *Gewirre, Chaos*.

*कलिव gaṇa प्रगद्यादि in der Kâç. कविल v. l.

कलिविनाशिनी f. N. pr. einer Göttin.

*कलिवृक्ष m. *Terminalia Bellerica*.

*कलिशासन m. *ein* Gina Gal.

कलिसंतरण n. Titel einer Upanishad.

कलिस्तोम m. *ein best.* Stoma.

कलिहारी f. *Methonica superba* Bhâvapr. 1,201. Vgl. कलिकारी.

*कलुक्क 1) m. *Cymbel*. — 2) f. आ *a*) *Schenke*. — *b*) *Meteor*.

कलुष 1) Adj. (f. आ) *a*) *beschmutzt, unrein, trübe, belegt* (Stimme), *unlauter* (in übertr. Bed.). — *b*) im Comp. mit einem Nom. act. *unfähig*. — 2) m. *a*) **Büffel*. — *b*) *eine Schlangenart* Suçr. 2,265,14. — 3) *f. आ *Büffelkuh* Râǵan. 19,22. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *Unreinigkeit, Schmutz, Unflath* (eig. und übertr.) 104,6.

कलुषचेतस् und कलुषमति (104,29. 30) Adj. *unreinen Sinnes*.

*कलुषमञ्जरी f. *Odina Wodier* Nigh. Pr.

कलुषय्, °यति *beschmutzen, verunreinigen* Vidbh. 57,16 (कलु° zu lesen).

कलुषात्मन् Adj. = कलुषचेतस्.

कलुषाय्, °यते *trübe werden*.

कलुषी Adv. mit कर् *trüben, beschmutzen, verunreinigen*.

कलूतर् N. pr. einer Oertlichkeit. कुलून v. l.

कलेवर् 1) m. (selten) und n. (adj. Comp. f. आ) *Leib, Körper*. — 2) m. **Olibanum* Gal.

कलोत्ताल Adj. (f. आ) *lieblich und stark* (Stimme).

कलोपलता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

कल्क 1) m. (*n.) *a*) *zäher Teig von zerriebenen*, namentlich *öligen Stoffen, Paste*. — *b*) **Koth, Dreck, Unreinigkeit; Ohrenschmalz*. — *c*) *moralischer Schmutz, Unredlichkeit, Gemeinheit, Sünde*. *d*) **Terminalia Bellerica*. — *e*) **Olibanum*. — 2) *Adj. *böse, sündhaft*.

कल्कन n. *gemeines Benehmen*.

*कल्कफल m. *Granatbaum*.

कल्काल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कल्कालय m. N. pr. eines Mannes.

कल्कि m. N. pr. eines künftigen Befreiers der Welt, der als 10ter Avatâra Vishṇu's gilt.

कल्किद्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung*.

कल्किन् 1) *Adj. *schmutzig, sündhaft*. — 2) m. = कल्कि. Stifter einer Aera in Karṇâṭaka B. A. J. 10,128.

कल्किपुराण n. Titel eines Purâṇa.

कल्की Adv. mit कर् *zu einem Teige verarbeiten*.

कल्कुषौ Nom. Du. *Handgelenk und Ellbogen*.

कल्प्, कल्पते 1) *in richtiger Ordnung sein, sich richtig verhalten, taugen, richtig vor sich gehen, gelingen*. — 2) *in richtigem Verhältniss stehen zu, entsprechen, sich richten nach, in Einklang kommen*; mit Instr. — 3) *sich darstellen —, erscheinen als*; mit Instr. — 4) *sich eignen zu* (Loc.). — 5) *sich fügen zu, günstig sein für, dienen —, verhelfen zu, veranlassen*; mit Dat. Spr. 7781. — 6) *theilhaftig werden*, mit Dat. — 7) *Jmd* (Loc., Dat. oder Gen.) *zu Theil werden*. — 8) *sich gestalten —, werden zu* (Nom. oder Dat.). — 9) *geschehen, erfolgen*. — 10) *dasein, gegeben sein* R. ed. Bomb. 2,43,20, v. l. — 11) *hervorbringen, schaffen, bewirken*; mit Acc. — 12) **zurechtmachen, zurüsten*; mit Acc. — 13) *erklären —, halten für*; mit zwei Acc. Pañkat. 130,24. — 14) कृप्त *a*) *in Ordnung gekommen, fertig, hergestellt, zugerüstet*. — *b*) von Nägeln, Haupthaar und Bart so v. a. *beschnitten*. — *c*) *zu Wege gebracht, hervorgebracht, vollbracht, abgemacht*. — *d*) *festgesetzt, vorgeschrieben*. — *e*) *feststehend* (Ueberzeugung) Kathâs. 123,147. — *f*) *vorhanden, da seiend*. — Caus. कल्पयति, °ते 1) *in Ordnung bringen, — halten, richtig stellen, anordnen, vertheilen*. — 2) *in eine entsprechende Verbindung bringen mit* (Instr.). — 3) *zubereiten, zurechtma-*

chen, zurüsten. — 4) *Jmd mit Etwas* (Instr.) *ausrüsten, theilhaftig machen.* — 5) *Jmd zu Etwas* (Dat. oder Loc.) *verhelfen*, eines Zustandes *theilhaftig machen.* मरणाय कल्पित: so v. a. *tödtlich.* — 6) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *verleihen, zu Theil werden lassen* R. 2,43,19. — 7) *verfertigen, bilden, — aus* (Instr.), *hervorbringen, verfassen, zu Wege bringen, bewerkstelligen, veranstalten, ausführen* (auch heilige Gebräuche), *verrichten, machen.* — 8) *in der Phantasie bilden, zu sehen glauben* Spr. 4876. — 9) *anweisen, bestimmen, festsetzen.* — 10) *bestimmen zu, erklären für, machen zu;* mit zwei Acc. 76,12. 183,29. — 11) *erachten für*, mit zwei Acc. — 12) *gebrauchen, anwenden* R. 2,61,17. — 13) *schneiden, schnitzelnd bearbeiten.* — 14) *einen Spruch sprechen, der das Zeitwort* कल्प् *enthält.* — *Desid. चिकॢप्सति und चिकल्पिषते. — Mit अनु *sich ordnen nach, richtig folgen auf.* — Caus. 1) *ausführen nach, folgen lassen* Hemâdri 1,393,7. अश्वाम् *Glauben schenken.* — 2) अनुकल्पित *entsprechend, würdig* MBh. 13,35,9. — Mit समनु Caus. *Jmd* eines Zustandes (Loc.) *theilhaftig machen.* — Mit अभि *entsprechen, dasselbe ausdrücken;* mit Acc. — Caus. *gewähren, verleihen.* — Mit अव 1) *entsprechen, richtig —, in Ordnung sein* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,9. so v. a. *ganz gut möglich sein, sich ganz gut erklären lassen* zu 30. — 2) *zu irgend Etwas nützlich sein, gereichen zu* (Dat.). — Caus. 1) *in Ordnung bringen, zurechtmachen, zurüsten.* — 2) *geeignet —, richtig anwenden.* — 3) *für wahrscheinlich halten.* — Desid. vom Caus. *zurechtmachen —, zurüsten wollen.* — Mit आ in 1. आकल्प. — Mit उद् Caus. *in's Dasein rufen, schaffen.* — Mit उप 1) *passend —, zur Hand sein, sich gebühren.* — 2) *dienen —, verhelfen —, gereichen zu* (Dat.). — 3) उपकॢप्त 1) *zur Hand befindlich, fertig, bereit, zurechtgemacht, zugerüstet.* — 2) *gebildet —, hervorgebracht aus* (Instr.). — Caus. 1) *zurechtmachen, zurüsten, zubereiten* Mâlatîm. 77, 15 (169,5). उपकल्पित so v. a. *bespannt mit* (Instr.); am Ende eines Comp. *versehen mit* MBh. 3,77,7. — 2) *herbeischaffen, herbeiholen* 151,12. — 3) *aufstellen, hinstellen, richten auf* (Loc.). — 4) *bestimmen für* oder *zu* (Dat. oder Loc. eines Nom. abstr.). उपकल्पित mit einem Infin., der passivisch zu übersetzen ist. — 5) *hergeben, mittheilen.* — 6) *annehmen, statuiren.* — Mit समुप, °कॢप्त *zusammen bereit stehend.* — Caus. 1) *zurechtmachen, zurüsten.* — 2) *fertig machen, vollbringen* MBh. 13,104,109. — Mit परि, °कॢप्त Pl. *hier und da stehend* (Pflanzen). — Caus. *festsetzen, bestimmen, — zu;* die Ergänzung ein Acc. (Bhâg. P. 5,20,30), °अर्थम्, der Loc. eines Nom. abstr. oder ein Infin., der passivisch wiederzugeben ist. — 2) *wählen.* — 3) *ausführen, bewerkstelligen, herstellen, machen.* Mit einem Zahladverb auf धा *in so und so viele Theile theilen, unter so und so viele Kategorien bringen.* खण्डशस् *zerstückeln,* स्वचेतसा so v. a. *erfinden* 308,4. आशंसापरिकल्पित so v. a. *nur erwünscht, — erwartet* Mâlatîm. 76,7 (163,5). — 4) *einladen —, hinzuziehen zu* (Loc.). — 5) *annehmen, voraussetzen, erachten —, halten für* (Acc.). — Mit प्र 1) *vor sich —, von Statten gehen, gelingen.* प्रकॢप्तम् Adv. *facile, leicht.* — 2) *am Platze sein, seine Richtigkeit haben.* °कॢप्त *a. Pl. seiend, s. R. habend.* Mit Infin. *sich eignen zu.* — 3) प्रकॢप्त *a) zurechtgemacht, zugerüstet* Kathâs. 18, 366. — *b) festgesetzt, vorgeschrieben.* — Caus. 1) *Jmd voranstellen.* — 2) *hinsetzen —, hinstellen auf* (Loc.). — 3) *Jmd einsetzen* (in ein Amt). — 4) *wie es sich gebührt eintreten —, an die Stelle treten lassen von* (Gen.). — 5) *zurechtmachen, zubereiten, zurüsten* Pañkat. ed. Bomb. 4,16,8. — 6) *anweisen, festsetzen, bestimmen; verschreiben* (in medic. Sinne) Karaka 8,3. — 7) *bestimmen, ausfindig machen, berechnen.* — 8) *bewerkstelligen, veranstalten.* अश्रु so v. a. *Thränen vergiessen* Spr. 1512. — 9) *machen zu* (Acc. oder Loc. eines Nom. abstr.) — 10) *erachten —, halten für* (Loc. eines Nom. abstr.) MBh. 13,1,38. — Mit संप्र, *संप्रकॢप्त *bereitet.* — Caus. 1) *einsetzen* (in ein Amt). — 2) *festsetzen, bestimmen.* — Mit प्रति *zu Jmds* (Acc.) *Diensten mit Etwas* (Instr.) *bereit sein, Jmd empfangen mit.* — Caus. *anordnen.* — Mit वि 1) *einen Wechsel erfahren, sich verändern.* — 2) *sich verwechseln lassen mit* (Instr.); *freistehen, facultativ sein* Njâyam. 9,3,17. 4,5. — 3) *zweifelhaft —, unschlüssig sein* Pañkat. I,87. — 4) *in Frage kommen, einem Zweifel unterliegen.* Mit न so v. a. *gelingen* Spr. 7398. — Caus. 1) *verfertigen, zusammensetzen, bilden.* विकारान् *verschiedene Modificationen hervorbringen* Karaka 2,5. — 2) *theilen.* विकल्पित *getheilt, so und so vielfach* (Zahladverb auf धा) *—, so und auch anders erscheinend* Bhâg. P. 5,26,38. 14,1. — 3) *nach Belieben wählen, eklektisch verfahren.* — 4) *in Frage stellen, für zweifelhaft halten, Etwas* (Acc.) *neben etwas Anderm zulassen, für facultativ erklären* 228,29. 239,10. — 5) *verschiedentlich combiniren, variiren* Karaka 8,8. — 6) *ein Dilemma aufstellen* Govindân. zu Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,17 (S. 539, Z. 1 v. u.). — 7) *mit Misstrauen ansehen* Bhâg. P. 1,15,1. Comm. nimmt आविकल्पित an. — 8) *voraussetzen, vermuthen, annehmen* Spr. 5792. Pañkat. 89,1. — 9) **hinundher überlegen.* — 10) *erfinden.* — Statt विकल्पित Bhâg. P. 9,16,37 hat die ed. Bomb. besser प्रकल्पित. — Mit सम् 1) *in richtiger Ordnung sein.* संकॢप्त *in Ordnung, bereit* 69,11. — 2) *zu Stande kommen* Khând. Up. 1,2,6. 7,4,2. 3. — 3) संकॢप्त *begehrt.* — Caus. 1) *zusammenfügen, — mit* (Instr.). — 2) *hervorbringen, schaffen.* — 3) *hinundherbewegen.* शिर: *den Kopf* R. Gorr. 2,20,4. — 4) *anweisen, bestimmen* Kâd. 263,3. 266,10. *festsetzen* MBh. 3,114,11. — 5) *machen zu* (Loc. eines Nom. abstr.). — 6) *im Sinne haben, streben nach, beabsichtigen, wollen* (mit und ohne मनसा). Auch Med. — 7) *bei sich beschliessen.* — 8) *sich einbilden.* संकल्पित *eingebildet* Kap. 3,38. — 9) *halten —, ansehen für* (Acc. mit इव) Benf. Chr. 197,1. — 10) *einem Verstorbenen die letzte Ehre erweisen.* संकाल्य v. l. für संकल्प्य. — Mit उपसम्, उपसंकॢप्त *darüberstehend, aufgesetzt.* — Caus. 1) *hinsetzen, hinlegen.* — 2) *einsetzen, erwählen.*

कॢप्त 1) Adj. (f. आ) *a) was sich macht, möglich.* — *b) geeignet, befähigt, im Stande, einer Sache gewachsen, vermögend.* Die Ergänzung ein Gen., Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. Als Beiw. Çiva's MBh. 12,10368. — 2) m. *a) Satzung, Regel, Ordnung, Brauch; Verfahren, Art und Weise.* प्रथम: कल्प: und प्रथमकल्प *eine vor allen andern geltende Regel, ein vor allen andern den Vorzug verdienendes Verfahren;* mit folgendem यद् und Potent. so v. a. *die erste Sorge ist, dass.* — *b) Verfahren* in med. Sinne. — *c) ein Muster von.* पुरुष° Harshak. 147,12. — *d) die Gesammtheit der Vorschriften über Ritual* (eines der 6 Vedâṅga) MBh. 13,10,38. कल्पमात्रे Pâr. Gṛhj. 2,6,7 wohl fehlerhaft für °मात्रं (*nicht*) *bloss den* Kalpa. — *e)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *die Art und Weise von dem und dem habend, ihm nahe kommend, ähnlich;* nach einem Adj. *beinahe, fast.* Ausnahmsweise steht vor कल्प noch सम oder समान. *कल्पम् nach einem Verbum finitum *ziemlich, recht gut.* — *f) der eine von zwei Fällen.* प्रथम *die erstere Annahme* (in einem Dilemma.) — *g) Untersuchung, Nachforschung.* — *h) eine best. grosse Zeitperiode, ein Tag* Brahman's oder *1000* Juga. n. Hemâdri 1,507,17 (wenn nicht दश कल्पावित्रवसति zu lesen ist). Bei den Buddhisten sind die Kalpa von ungleicher Dauer. — *i)* **Welt-*

ende. — *k) die Lehre* α) *von der Bereitung der Arzeneien* Karaka 7,1.4.7. — β) *von den Giften und Gegengiften.* — *l)* Bez. von *Sprüchen, welche das Zeitwort* कल्प् *enthalten.* — *m) ein best. Tanz* S.S.S. 271. — *n) das erste astrol. Haus.* — *o)* als Personif. ein Sohn Dhruva's von der Bhrami. — *p)* *bei den Gaina *ein best. Göttersitz.* — *q)* *= कल्पवृक्ष. — 3) *n. *ein berauschendes Getränk;* vgl. कल्य.

कॅल्पक 1) Adj. *a) maassgebend, als Norm geltend.* — *b) aufstellend, annehmend* (in Comp. mit der Ergänzung) Hariv. 15477. — *b)* von unbekannter Bed. TBr. 2,7,18,4. कल्पक Comm. — 2) m. *a)* **Barbier.* — *b) Satzung, Regel.* उत्तम° Adj. so v. a. *den strengsten Regeln entsprechend.* — *c) Curcuma Zerumbet* Bhâvapr. 1,191.

कल्पकतरु m. = कल्पतरु 1).

कल्पकार् m. *der Verfasser der Regeln über Ritual.*

कल्पक्षय m. *Ende eines* Kalpa, *Vernichtung der Welt.*

कल्पगा f. N. pr. eines Flusses.

कल्पचिन्तामणि m. und कल्पतत्त्व n. Titel zweier Werke.

कल्पतरु m. 1) *ein fabelhafter Baum, der alle an ihn gerichteten Wünsche erfüllt.* — 2) Titel verschiedener Werke.

कल्पतरुरस m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3,53.84.

कल्पता f. Nom. abstr. zu कल्प 1) *b*).

*कल्पदूष्य n. *Zeug vom* Kalpataru (buddh.).

कल्पद्रु m. 1) = कल्पतरु 1). — 2) Titel verschiedener Werke.

कल्पद्रुकलिका f. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Vâsav. 5. Dasselbe Werk heisst an einem andern Orte कल्पद्रुमकलिका

कल्पद्रुम m. 1) = कल्पतरु 1). Nom. abstr. °ता. — 2) Titel verschiedener Werke.

कल्पद्रुमकलिका f. Titel eines Werkes. Vgl. कल्पद्रुकलिका.

कल्पद्रुमी Adv. mit भू *zu einem* Kalpadruma *werden.*

कल्पद्वीप m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,20.

कल्पधेनु f. N. pr. einer mythischen *Kuh.*

कल्पन 1) n. *a) *das Verfertigen, Bilden, Machen.* — *b) das Bilden in der Phantasie, Erfinden* Prab. 111,8. — *c) das Schnitzeln, Bearbeiten mit Hülfe von Schneidewerkzeugen.* — *d) eine bestimmte feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.* — *e) Aufsatz.* — 2) f. आ *a) Verfertigung, Anfertigung, Bereitung.* — *b) Behandlungsweise, Praxis.* °सिद्धि f. *kunstgemässe Behandlung* Karaka 8,1. — *c) das Bilden in Gedanken, Annahme von etwas in Wirklichkeit nicht Existirendem* oder *Erfundenem, Fiction; Hypothese* Nyâyam. 2,1,8. — *d) Ausrüstung —, Ausschmükkung eines Elephanten.* — *e) Festsetzung, Bestimmung.* — *f) That, Werk* Mṛkkh. 47,17. स्वेच्छा° *eine That des eigenen Willens* Spr. 1111. — *g) Gebilde, Gestalt, Form* 104,4. — 3) *f. ई *Scheere.*

कल्पनविधि m. *Art der Zubereitung* (von Speisen) Bhâvapr. 3,40.

कल्पनीय Adj. 1) *auszuführen, möglich.* — 2) *anzunehmen, fingendus* Comm. zu Nyâyam. 2,1,7. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,17 (S. 543, Z. 4). 3,3,49. — 3) *zu bestimmen, — berechnen.*

कल्पनृत्य n. *ein best. Tanz* S.S.S. 271.

कल्पपाद्प m. = कल्पतरु 1).

कल्पपाल m. 1) *Beschützer der Ordnung, König.* — 2) *ein Brenner* oder *Verkäufer von berauschenden Getränken.* f. ई. Vgl. कल्य°.

कल्पपाल्या f. v. l. für कल्पपाली.

कल्पप्रदीप m. Titel eines Werkes Ind. St. 14,151.

कल्पप्रदीपिका f. desgl.

*कल्पभव m. Pl. *eine best. Götterordnung* (bei den Gaina).

कल्पमहीरुह् und °रुह m. = कल्पतरु 1).

कल्पयितव्य Adj. *fingendus* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,13.

कल्पयुक्ति f. Titel eines Werkes.

कल्पलता f. 1) *eine fabelhafte Schlingpflanze, die alle an sie gerichteten Wünsche erfüllen soll.* — 2) Titel eines Werkes.

कल्पलतातन्त्र n. Titel eines Tantra.

कल्पलताप्रकाश und °लतावतार m. Titel von Commentaren.

कल्पलतिका f. 1) = कल्पलता 1). — 2) *eine best. wunderthätige Pille.*

कल्पवट n. N. pr. eines Tîrtha.

कल्पवर्ष m. N. pr. eines Fürsten.

कल्पवल्ली f. = कल्पलता 1).

कल्पविटपिन् m. = कल्पतरु 1).

कल्पविवरण n. Titel eines Werkes.

कल्पवृक्ष m. = कल्पतरु 1). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कल्पवृक्षलता f. Titel eines Werkes.

कल्पशताय्, °यते *so lang wie hundert* Kalpa 2) *h) erscheinen* zu Spr. 2246.

कल्पशाखिन् m. = कल्पतरु 1) Spr. 2746.

कल्पसिद्धान्त m. Titel eines Gaina-Werkes Pischel de Gr. pr. 20.

कल्पसूत्र n. Titel verschiedener Sûtra.

कल्पस्थान n. *die Lehre* 1) *von der Bereitung der Arzeneien* Karaka 7. — 2) *von den Giften und Gegengiften.*

कल्पाग्नि m. *das Alles vernichtende Feuer am Ende eines* Kalpa 2) *h)* Veṇis. 153.

*कल्पाङ्ग m. *eine best. Pflanze* Gal.

*कल्पातीत m. Pl. *eine best. Götterordnung* (bei den Gaina).

कल्पाधिकारिन् m. *der Regent eines* Kalpa 2) *h)* VP.² 2,228.

कल्पानुपद् n. Titel eines Werkes.

कल्पान्त m. *Ende eines* Kalpa, *Vernichtung der Welt.* Am Anf. eines Comp. auch *bis z. V. d. W.*

कल्पाय्, °यते *zu einem* Kalpa 2) *h) werden, so lang erscheinen* Harshaṁ. 26,1. °यित Vâs. 50.

*कल्पिक Adj. *geeignet* (buddh.).

कल्पितत्व n. *das blosse Angenommensein, das Bestehen nur für die Einbildungskraft* Comm. zu Vâmana 4,2,2.

कल्पितव्य Adj. *fingendus* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,17 (S. 543).

कल्पिता f. *eine Art Gleichniss* Vâmana 4,2,2.

कल्पिन् Adj. als Beiw. eines Spielers.

कल्पेतर Adj. (f. आ) *bei dem das Verfahren ein anderes ist* Suçr. 2,216,8.

कल्पोत्थायिन् MBh. 5,135,35 fehlerhaft für कल्पो°.

कल्पोपनिषद् f. *Pharmacologie* Karaka 1,4.

कल्प्य Adj. 1) *zu bilden aus* (Instr.) Naish. 8,21. — 2) *zuzuweisen, anzuweisen.* — 3) *zu bestimmen, auszurechnen.* — 4) *zu denken, was man sich vorzustellen hat, fingendus* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,17. — 5) *das Ritual betreffend.*

*कल्मन् n. = कर्मन्, विपरीतं कर्म oder अपरिसमाप्तं कर्म Mahâbh. (K.) Bd. 1, S. 336.

कल्मलि etwa *Glanz.*

*कल्मलीक n. = तेजस्.

कल्मलीकिन् Adj. *flammend, brennend.*

कल्मष 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Fleck, Schmutz; moralischer Fleck, Sünde.* Auch m. Bhâg. P. — *b) *eine best. Hölle.* — *c) *die Hand unterhalb des Handgelenkes.* — 2) *Adj. *schmutzig.*

कल्मषता R. 7,65,32 fehlerhaft für कल्माषता.

कल्माष 1) Adj. (f. ई) *schwarz gefleckt* Âçv. Gṛhj. 4,8,5. — 2) m. *a) *ein* Rakshas. — *b) *eine wohlriechende Reisart.* — *c) eine Form* Agni's. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) *eines Wesens im Gefolge der Sonne. — 2) f. कल्माषी *a) eine schwarz gefleckte Kuh.* — *b)* N. pr. eines Flusses. MBh. 1,167,5 nach Nîlak. *die* Jamunâ

oder *die Kuh* Kalmâshapâda's. — 4) n. *a) Fleck.* — *b)* Name eines Sâman.

*कल्माषकण्ठ m. Beiw. Çiva's.

कल्माषग्रीव Adj. *einen schwarz gefleckten Nacken habend.*

कल्माषतन्तुर m. N. pr. eines Mannes.

कल्माषता f. Nom. abstr. zu कल्माष 1) 107,26.

कल्माषपाद् 1) Adj. *dessen Füsse schwarz gefleckt sind.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

कल्माषपादचरित n. Titel eines Werkes.

कल्माषपुच्छ Adj. *einen schwarzgefleckten Schweif habend* Nîlar. Up. 21.

कल्माषाङ्घ्रि m. = कल्माषपाद् 2).

*कल्माषाभिभव n. *saurer Reisschleim.*

कल्माषित Adj. *gesprenkelt, bunt gemacht durch* (Instr.) Kâd. 44,2.

1. कल्य 1) *a) wohl auf, gesund* Naish. 8,57. वयस् *das kräftige Alter.* — *b) gerüstet —, bereit zu* (Loc. oder Infin.) — *c) geschickt, befähigt.* Als Beiw. Çiva's MBh. 12,284,94 (= समर्थ Nîlak., कल्प v. l.). — *d) *angenehm, erfreulich* (Rede). — *e) *belehrend, ermahnend.* — *f) *taubstumm.* — 2) n. *a) Gesundheit.* — *b) Tagesanbruch.* कल्यम्, कल्ये (Spr. 7760) und कल्य° *mit Tagesanbruch.* कल्यम् **gestern.* — 3) (*f. आ) und n. *ein berauschendes Getränk;* vgl. कल्प.

2. कल्य Adj. *zu errathen,* in अ° (Nachträge).

*कल्यजग्धि f. *Morgenimbiss.*

कल्यता f. (Spr. 2679) und *°त्व n. *Gesundheit.*

कल्यपाल (Râgat. 5,202) und *°क = कल्पपाल 2).

कल्यवर्त 1) *m. *Morgenimbiss.* — 2) n. *Kleinigkeit.*

कल्याण 1) Adj. (f. कल्याणी) *a) schön, lieblich.* — *b) gut, trefflich, vorzüglich, edel.* — *c) erspriesslich, glücklich, faustus.* — 2) m. *a) ein best. Tact* S.S.S. 226. — *b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer. — 3) f. कल्याणी *a) *Kuh.* — *b) Glycine debilis* 227,22. — *c) *rother Arsenik* Gal. — *d) eine best.* Râgiṇî S.S.S. 37. — *e)* Name der Dâkshâjanî im Malaja. — *f)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) zweier Städte. — γ) eines Flusses. — 4) n. *a) das Gute, Tugend, Verdienst* Kâd. II,110,21. — *b) Wohlergehen, Glück, Heil, Segen.* कल्याणम् als Gruss. — *c) Fest.* — *d) *Gold.* — *e) *der Himmel.* — *f)* *Titel eines Gaina-Werkes.

कल्याणक 1) Adj. (f. °णिका) *a) trefflich* (von Arzeneimitteln). — *b) glücklich.* — 2) *f. °णिका *rother Arsenik* Râgân. 13,50.

कल्याणकटक N. pr. einer Oertlichkeit 145,14.

कल्याणकीर्ति Adj. *einen guten Ruf habend* Ait. Âr. 236,4.

कल्याणगिरि m. N. pr. eines Elephanten.

कल्याणचन्द्र m. N. pr. eines Astronomen und eines Fürsten.

कल्याणदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

कल्याणपञ्चकपूजा f. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. No. 573.

कल्याणपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कल्याणप्रकृति Adj. *von vorzüglicher, edler Natur* Harshaṅ. 128,6. Spr. 7808.

*कल्याणबीज m. *Linse.*

कल्याणभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

कल्याणमन्दिर n. 1) *ein Haus —, eine Stätte des Heils* Ind. St. 14,378. — 2) Titel eines Werkes. °टीका Titel eines *Commentars* dazu.

कल्यालमन्दिरस्तोत्र n. Titel eines Gaina-Werkes Ind. St. 14,376. fgg.

कल्याणमय Adj. *segensreich.*

कल्याणमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

कल्याणमित्र m. *ein wohlwollender Freund.* Mit Loc. Kâraṇḍ. 67,1.

कल्याणराजचरित्र n. Titel eines Werkes.

कल्याणराय m. N. pr. eines Mannes.

कल्याणवत् 1) *Adj. *glücklich.* — 2) f. °वती N. pr. einer Fürstin.

कल्याणवर्त्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

कल्याणवर्धन m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

कल्याणवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

कल्याणवृत्त Adj. (f. आ) *von gutem Lebenswandel.*

कल्याणशर्मन् m. N. pr. eines Commentators.

कल्याणसत्त्व Adj. *von edlem Character.* Nom. abstr. °ता f.

कल्याणसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.* °व्रत n.

कल्याणसूत्र m. N. pr. eines Brahmanen.

कल्याणसेन m. N. pr. eines Fürsten.

कल्याणस्वामिकेशव m. Name einer Statue Vishṇu's Râgat. 4,696.

कल्याणाभिजन Adj. *von edler Geburt.*

कल्याणाभिनिवेशिन् Adj. *das Gute wollend, Gönner* Kâd. 133,5.

कल्याणिन् 1) Adj. *a) tugendhaft.* — *b) dem es wohl ergeht.* — 2) *f. नी *Sida cordifolia* Râgân. 4,96.

*कल्याणीदशम Adj. (f. आ) *dessen zehnte* (Nacht) *glückverheissend ist* Kâç. zu P. 5,4,116.

*कल्याणीपञ्चम (f. आ) und *°पञ्चमीक Adj. *dessen fünfte* (Nacht) *glückverheissend ist.*

*कल्याणीप्रिय Adj. *dessen Geliebte ehrenwerth ist.*

कल्याणीस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 443.

*कल्यापाल m. = कल्पपाल 2).

कल्योत्थायिन् Adj. *mit Tagesanbruch aufstehend* MBh. 3,4616.

*कल्ल्, कल्लते (अव्यक्ते शब्दे, कूजने, अशब्दे, शब्दे).

*कल्ल 1) Adj. *taub.* — 2) n. v. l. für कन्न.

कल्लट m. N. pr. verschiedener Männer.

*कल्लता f. *das Stottern* Gal.

*कल्लत्व n. *Belegtheit der Stimme.*

*कल्लमूक Adj. *taubstumm.*

कल्लवीरतन्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

कल्लार्य m. N. pr. eines Autors.

कल्लालेशो लक्ष्मीकान्तः Nom. m. N. pr. eine Gottheit.

कल्लिनाथ und °नार्य (!) m. N. pr. eines Autors.

कल्लोल m. 1) *Woge, Welle* Spr. 7838. — 2) **Feind.* — 3) **Freude.*

कल्लोलजातक n. Titel eines astrol. Tractats.

*कल्लोलित Adj. *wogend.*

कल्लोलिनी f. *Fluss.*

कल्हण m. N. pr. eines Autors.

कल्हार v. l. für कह्लार.

कल्होडोगङ्गस्नतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कव्, कवते (वर्णे, स्तुतौ).

1. कव am Anf. einiger Compp. = 1. कद् 6).

2. कव Adj. in अकव.

कवक n. 1) *Pilz* Hemâdri 2,*a*,47,16. 17. — 2) **Mundvoll. Bissen.*

कवच 1) m. n. *Panzer.* — 2) *Mieder, Jacke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Kâṭh. 34,5. — 3) *Baumrinde.* — 4) n. *ein best. Theil eines Zauberspruchs, der Panzer des als Fürsten gedachten Z.* — 5) *m. *Trommel.* — 6) m. *Oldenlandia herbacea* Bhâvapr. 1,203. 3,98. — 7) *m. *Hibiscus populneoides.*

कवचधर Adj. = कवचहर Harshaṅ. 116,6.

*कवचपत्र n. *eine Art Birke.*

कवचपाशी m. *Panzerband.*

*कवचहर Adj. *schon einen Panzer tragend, der das Jünglingsalter erreicht hat.*

*कवचित Adj. *gepanzert.*

कवचिन् 1) Adj. *gepanzert.* Auch von Çiva. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*कवरी f. *Thürflügel.*

कवड *Gurgelwasser* und *andere Mundmittel.*

कवलु Adj. *geizig, karg.*

कवन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *n. *Wasser.*

कवत् Adj. *das Wort* क *enthaltend.*

*कवत्तक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कबन्ध (RV.), कबन्ध (AV. u. später die Bomb.

Ausgg.) 1) m. n. *Tonne;* bildlich von der *Wolke* und vom *Bauch.* Im Epos von den *Wolken* (auch personif.), die die Sonne beim Auf- und Untergange verhüllen. — 2) m. n. *Rumpf.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. Bein. *a)* des Dämons Danu, dem Indra Kopf und Schenkel in den Leib drückte und dessen lange Arme Râma und Lashmaṇa abhieben. — *b)* *Râhu's. — 4) m. Bez. *von 96 best.* Ketu. — 5) m. N. pr. eines Âtharvaṇa und Gandharva. कबँन्ध ÇAT. BR. 14. — 6) *n. *Wasser.*

कवन्धिन् und कबन्धिँन् (ṚV.) 1) Adj. *eine Tonne mit sich führend.* — 2) m. N. pr. eines Kâtjâjana.

*कवपथ m. *ein schlechter Weg.*

कवय्, °यति *dichten* Spr. 7690.

कवयितर् Nom. ag. *Dichter* VIDDH. 9,12. zu Spr. 632.

*कवयी f. *Cojus Cobojus (ein best. Fisch).*

*कवरकी f. *ein Gefangener.*

कवर्ग m. *die Gutturale* TS. PRÂT.

कवल m. 1) *Mundvoll, Bissen.* Auch *n. — 2) *Gurgelwasser* und *andere Mundmittel.* — 3) **ein best. Fisch.*

कवलग्रह m. 1) *ein Schluck zum Mundspülen, Mundwasser* BHÂVAPR. 3,40. — 2) *ein best. Gewicht,* = कर्ष.

कवलग्राह m. *das Mundspülen* oder *Gurgeln* KÂRAKA 6,24.

कवलता f. Nom. abstr. zu कवल 1) Spr. 2643.

कवलन 1) Adj. *verschluckend, verschlingend* Spr. 7634. — 2) n. *das in den Mund Stecken* BÂLAR. 176,10. *das Hinunterschlingen, Verspeisen* VÂMANA 27,18.

*कवलप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

कवलय्, °यति *verschlucken, verschlingen* HARSHAK. 134,4. कवलित *verschluckt, verschlungen.*

कवलिका f. *Compresse* (auf Wunden u. s. w.).

कवली Adv. mit कर् *verschlucken, verschlingen* NÂGÂN. 97 (98). BÂLAR. 274,10.

कवँष् Adj. *klaffend.* Thore VS. 29,5 = MAITR. S. 3,16,2. Statt कवँषः haben TS. (vgl. jedoch Ind. St. 12,19. 13,97) und KÂṬH. 5,6,2 कवँयः.

कँवष 1) Adj. (accentuirt nur f. कवषँी) dass. कवषोरू d. i. कवषा ऊरू *die Schenkel ausgespreizt.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

कवषिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

*कवस m. 1) *Panzer.* — 2) *eine best. dornige Pflanze.*

*कवाग्नि m. *etwas Feuer.*

कवाट *m. *f. (ई) und *n. *Thürflügel* NAISH. 9,39.

कवाटक dass., insbes. am Ende eines adj. Comp.

*कवाटघ्न m. *Dieb.*

*कवाटवक्र m. *eine best. Pflanze.*

कँवातिर्यञ्च् Adj. *etwas in die Quere gerichtet.*

*कवार् 1) m. *Tantalus falcinellus (ein best. Vogel).* — 2) n. *Lotusblüthe.*

कवारिँ Adj. *karg, geizig.*

कवासखँ Adj. *Karge zu Genossen habend, Einer von den Kargen.*

1. कविँ 1) Adj. *sinnig, verständig, klug, weise;* m. *ein Denker, Weiser, kluger Mann.* Auch Götter erhalten dieses Beiwort. Compar. कवितर्, Superl. कवितम. — 2) m. *a) Dichter,* insbes. *Kunstdichter.* — *b)* im Sâṁkhja *die Seele.* — *c) ein hinterlistiger Kämpfer.* — *d)* N. pr. oder blosser Bein. verschiedener Männer. — *e) der Planet Venus* Spr. 7632. 7861 (an beiden Stellen zugleich *Dichter*). — *f)* **Eule* RÂGAN. 19,91.

2.*कवि f. 1) *Gebiss eines Zaumes.* — 2) *Löffel.*

कविक 1) *n. *Gebiss eines Zaumes.* — 2) f. आ *a)* dass. MUDRÂR. 196,7. 227,7. — *b)* **eine best. Blume* RÂGAN. 10,118. — *c) ein best. Fisch* BHÂVAPR. 2,12.

कविकण्ठहार m. Titel einer Rhetorik.

कविकमलसभ्रमर् m. *der* Brahman (d. i. *Urvater*) *unter den Dichtern* PRASANNAR. 4,14.

कविकर्णपूर m. N. pr. eines Dichters.

कविकर्पटी f. Titel eines Tractats über Prosodie.

कविकल्पद्रुम m. Titel eines Wurzelverzeichnisses.

कविकल्पलता f. Titel einer Rhetorik.

कविक्रतु Adj. *einsichtsvoll, weise.*

कविचक्रवर्तिन् m. Bein. Pûrṇânanda's.

कविचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

कविच्छँदस् Adj. *an den Weisen Gefallen findend.*

कविजनविनोद m. Titel eines Werkes.

*कविज्येष्ठ m. Bein. Vâlmiki's.

कविट m. N. pr. eines Ṛshi.

*कवितर् H. 341, Sch. fehlerhaft für कवयितर्

कविता f. *Dichterthum, Dichtkunst* Spr. 7627. 7781. PRASANNAR. 4,11.

कवितामृतकूप m. Titel einer neueren Sammlung von Sprüchen.

कवितारहस्य n. Titel einer Rhetorik.

कवितार्किकसिंह m. Bein. Veṅkaṭanâtha's.

कवित्वँ n. 1) *Weisheit.* — 2) *Dichterthum, Dichtkunst, Dichtergabe* 167,26.

कवित्वन n. *Weisheit.*

कविवरत्नाकर m. Titel einer Rhetorik.

कविदर्पण m. Titel eines Werkes.

कविपुत्र m. N. pr. eines Schauspieldichters.

कविप्रशस्तँ Adj. *von Weisen bewillkommt.*

कविभट्ट m. N. pr. eines *Dichters.*

कविभूम m. N. pr. eines Mannes.

कविभूषण m. desgl.

कविमण्डन m. Bein. Çaṁbhubhaṭṭa's.

*कविष m. n. *Gebiss eines Zaumes.*

कविरत्नपुरुषोत्तममिश्र m. N. pr. eines Mannes.

कविरथ m. N. pr. eines Fürsten.

कविरहस्य m. Titel eines Wurzelverzeichnisses.

कविराज m. 1) *Dichterfürst* VÂMANA 4,1,10. — 2) m. N. pr. eines *Dichters* BÂLAR. 8,20.

कविराजकौतुक n. Titel eines Werkes.

कविराजभिक्षु und °राजयति m. N. pr. eines Mannes.

कविराजवसुंधर m. desgl.

*कविरामायण m. Bein. Vâlmiki's.

*कविल gaṇa प्रगद्यादि. कलिल KÂÇ.

*कविलासिका f. *eine Art Laute.*

कविवल्लभ m. N. pr. eines Mannes.

कविवृधँ Adj. *den Weisen fördernd, — beglückend.*

कविवृषन् m. *ein ausgezeichneter Dichter* BÂLAR. 8,7.

कविशस्तँ und कविँशस्त (ÇAT. BR.) Adj. 1) *von Weisen gesprochen.* — 2) *v. W. gepriesen.*

कविशिक्षा m. *eine Unterweisung für Dichter.*

कवीन्दु m. *ein Mond unter den Dichtern,* Bein. Vâlmiki's Spr. 1586.

कवीन्द्र m. *Dichterfürst* PRASANNAR. 5,23.

कवीन्द्रकल्पतरु m. Titel eines Werkes.

कवीय्, कवीयँत्त् *wie ein Weiser handelnd,* कवीयँमान *auf Weisheit Anspruch machend.*

*कवीय = कविय.

कँवीयंस् Adj. Compar. = कवितर्.

कवीश्वर m. 1) *Dichterfürst* Ind. St. 15,210. — 2) N. pr. eines *Dichters.*

कवूल n. = कंवूल.

कवेरकन्या f. N. pr. eines Flusses, = कावेरी.

*कवेल n. *Lotusblüthe.*

कवोष्ण Adj. *lauwarm.* Nom. abstr. °ता f. KÂD. II,142,5.

*कव्य्, कव्यति Denom. von 1. कवि.

कव्यँ 1) Adj. = 1. कवि 1) VS. 22,2 (wohl कव्याः zu lesen). — 2) m. *a)* Pl. *eine Art Manen.* — *b)* N. pr. eines Weisen im 4ten Manvantara. — 3) n. *das den Weisen Gebührende, das den Manen dargebrachte Opfer.* Meist in Verbindung mit हव्य.

कव्यता f. *die Eigenschaften —, das Thun eines Weisen.*

*कव्यभुज् und *कव्यभोजन m. Pl. *die Manen* oder *best. Manen* GAL.

काव्यवक् (Nom. °वाट्) und काव्यवाड Adj. = काव्यवाहन.

काव्यवाल 1) Adj. dass. — 2) *m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

काव्यवाहन Adj. *das den Weisen (Manen) Gebührende ihnen zuführend.* Agni ṚV. 10,16,11 (so Sâj.; vgl. auch VS. 19,65). Âçv. Çr. 2,19,25. Auch Bein. Çiva's.

*काश्, काशति (शब्दे, गतौ). Auch als v. l. von कंस्, कास्, कष् und शप्.

काँश 1) m. *a) ein best. Nagethier. — b) Peitsche.* — 2) f. काँशा *a) Peitsche. — b) Zügel* Çiç. 12,31. — *c) *Strick. — d) *Gesicht oder Mund. — e) *Eigenschaft.*

काशकु *Coix barbata.*

*काशकृत्स्न m. N. pr. v. l. für काश°.

काशल्कं m. Du. etwa *die Schamlefzen* ṚV. 8,33,19.

काशम्बूक m. *ein best. mythisches Wesen* Suparṇ. 23,5.

काँशस् n. 1) angeblich *Gang* TBr. 1,4,8,3. — 2) *Wasser.*

काशाघात und काशानिपात m. *Peitschenschlag.*

*काशाय m. N. pr. eines Lehrers Kâç. zu P. 4,3, 106. कषाय v. l.

काशारि f. Bez. der Uttaravedi.

*काशार्ह Adj. *die Peitsche verdienend.*

काशावत् Adj. *mit einer Peitsche versehen.*

*काशिक und *°पाद् Adj. gaṇa कुस्त्यादि.

काशिपु 1) m. n. *Matte, Kissen, Matratze* Vaitân. — 2) *m. *Kost und Kleidung.*

काशिपूपबर्हण n. *Kissenüberzug, Decke* Vaitân. 36,23.

काशीका f. *Wiesel.*

काश्यु m. N. pr. eines Mannes.

काशेरक m. N. pr. eines Jaksha.

काशोक m. Pl. Bez. *bestimmter Dämonen.*

काशोजु m. wohl N. pr. eines Mannes.

काश्मल 1) Adj. (f. श्रा und ई) *a) schmutzig. — b) kleinmüthig, schüchtern.* — 2) n. *Unrath, Schmutz.* — 3) m. n. (adj. Comp. f. श्रा) *Kleinmuth, Bestürzung, Verzweiflung.*

काश्मलमय Adj. *Nichts als Verzweiflung bringend* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,42,22.

काश्मश *Bestürzung* (?).

काश्मीर m. (adj. Comp. f. श्रा) Pl. N. pr. eines Volkes 241,9. Sg. Name des Landes.

*काश्मीरजन्मन् n. *Safran.*

1.*काश्य 1) Adj. *die Peitsche verdienend.* — 2) n. *Flanke des Pferdes.*

2.*काश्य n. *ein berauschendes Getränk.*

काश्यप 1) Adj. *schwarzzähnig.* — 2) m. *a) Schildkröte. — b) *ein best. Fisch. — c) *eine Antilopenart. — d) ein best. Wesen göttlicher Art* (neben oder identisch mit Prajâpati), Pl. *Genien, welche mit dem Sonnenlauf in Verbindung stehen. — e)* N. pr. verschiedener Ṛshi. Auch als Patron., insbes. im Pl. काश्यपस्य धृष्णु, प्रतोदो, बार्हिष्यं मध्यमम्, शोभनम् und स्वयोनी Namen von Sâman Ârsh. Br. — *f) ein best. Stern* VP. 2,12,34. — 3) f. श्रा N. pr. eines weiblichen Ṛshi.

काश्यपग्रीव n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

काश्यपतुङ्ग m. N. pr. einer Oertlichkeit.

काश्यपद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa. का° v. l.

*काश्यपनन्दन m. Patron. Garuḍa's.

काश्यपपुच्छ und काश्यपव्रत n. Namen von Sâman.

*काश्यपमूनुज्येष्ठ m. Bein. Hiraṇjâksha's Gal.

काश्यपापत्य n. 1) *ein Nachkomme* Kaçjapa's Ind. St. 13,345. — 2) *ein Daitja und Bein. Garuḍa's Gal.

काश्यपेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कष्, कषति, °ते 1) *reiben, schaben, kratzen, wegkratzen;* Med. *sich kratzen* (Vaitân.) und *gekratzt werden* (Bhâg. P.). — 2) *aufreiben, ausrotten.* — 3) *घृतगतौ. — *Caus. काषयति (हिंसायाम्). — Mit अप *abschaben.* — Mit आ in *आकष. — Mit उद् *einreiben, färben.* — Mit नि 1) *hineinreiben.* — 2) *abkratzen, wegkratzen.* — Mit निस् in निष्काष.

कष 1) Adj. am Ende eines Comp. *reibend, schabend, abreibend.* — 2) *Probirstein.*

कषण 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *sich reibend an,* so v. a. *sich richtend nach. — b) *unreif.* — 2) n. *das Reiben, Kratzen, Reibung* 321,6. Kâd. 60,24.

कषपट्टिका f. (Spr. 7809) und कषपाषाण m. *Probirstein.*

*कषाकु m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.*

कषाय 1) Adj. *a) zusammenziehend* (Geschmack). — *b) wohlriechend. — c) roth, gelbroth, dunkelroth.* — 2) m. *a) rothe Farbe, Röthe. — b) eine Schlangenart* Suçr. 2,265,14. — *c) Bignonia indica* R. Gorr. 2,28,21. — *d) *das* Kalijuga. — *e) Leidenschaft* 286,15. 26. Deren vier bei den Gaina. — *f)* *N. pr. eines Lehrers. काशाय v. l. — 3) m. n. (selten) *a) ausgekochter Saft.* °य Âpast. — *b)* in der Med. *Decoct; diejenige Form der Medicin, bei deren Bereitung ein Theil des Arzeneistoffes mit vier, acht oder sechzehn Theilen Wasser gemischt, und die Mischung bis auf ein Viertel eingekocht wird.* Auch allgemeine Bezeichnung für *Heiltränke* (fünferlei Formen) Bhâvapr. 2,74. — *c) Salbe, Schminke. — d) Unreinigkeit, Schmutz. — e) der an der Seele haftende Schmutz. — f) Verschlimmerung, Verfall, sittlicher —.* Die Buddhisten nehmen fünf Kashâja an. — 4) *m. f. n. *Grislea tomentosa.* — 5) *f. श्रा *ein best. dorniger Strauch* Râǵan. 4,58. — 6) n. *ein gelbes —, rothgelbes Gewand.*

*कषायक m. *Acacia Catechu* Gal.

*कषायकृत् m. *Symplocos racemosa.*

कषायता f. *das Zusammenziehen* (des Mundes).

कषायदत्त und °दशन m. *eine Mansart.*

*कषायपाण m. Pl. *Theetrinker,* Spottname der Gândhâra.

*कषाययावनाल m. *eine best. Kornart* Râǵan. 16,27.

कषायवक्त्रता f. *Zusammenziehen im Munde* Çârṅg. Saṃh. 1,7,70.

कषायवासिक m. *ein best. giftiges Insect.*

कषायित Adj. 1) *geröthet, roth gefärbt* Bâlar. 83, 15. Viddh. 99,5. — 2) *beschmutzt, befleckt.* — 3) *durchdrungen —, ergriffen —, voll von* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 93,14. 116,5. Kâd. 3,5. Sarvad. 121,6.

*कषायिन् m. 1) *Shorea robusta.* — 2) *Artocarpus Lacucha.* — 3) *der wilde Dattelbaum.*

कषायी Adv. 1) mit कर् *röthen, roth färben.* — 2) mit भू *roth werden.*

*कषि Adj. *Schaden zufügend.*

*कषीका f. *ein best. Vogel.*

कषोत्क m. Taitt. Âr. 10,59 nach dem Comm. = परमेश्वर.

कँष्कष m. *ein best. schädliches Insect.*

कष्ट 1) Adj. (f. श्रा) *a) schlimm, arg, bös.* °म् Adv. *mit Mühe. — b)* in der Rhet. α) *das Ohr beleidigend* Vâmana 2,1,6. — β) *gezwungen, unnatürlich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; s. काष्टायन. — 3) n. *eine schlimme Sache, Uebel, Jammer, Elend.* कष्टात्कष्टतरम् (Spr. 1597), कष्टादपि कष्टतरम् (Spr. 1596) und कष्टात्कष्टम् *das allerschlimmste Uebel.* कष्टात्, कष्टेन und कष्ट° *mit Mühe, — Anstrengung, — genauer Noth.* — 4) कष्टम् Interj. *o Jammer! weh!* Auch धिक्कष्टम् und का धिक्कष्टम् (122,3). काकष्टशब्द.

*कष्टकारक m. *die Welt.*

कष्टगुग्गुल m. *ein best. Parfum* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,41.

कष्टता f. und कष्टत्व n. in der Rhet. *Gezwungenheit, Unnatürlichkeit.*

*कष्टभागिनेय m. *der Sohn einer Mitgemahlin der Schwester* Gal.

*कष्टमातुल m. *Bruder der Stiefmutter* Gal.

कष्टाधिक Adj. (f. श्रा) *schlimmer* Spr. 7717.

कष्टार्थ Adj. *einen gezwungenen Sinn gebend.* Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 227,18.

*कष्टि f. 1) *test, trial.* — 2) *pain, trouble.*

1. कस्, *कँसति 1) (गतिकर्मन्). — 2) *strahlen* Nalod. — *Intens. चनीकसीति, चनीकस्यते. — Mit उद् *sich spalten, sich öffnen.* — Mit निस् Caus. निष्कासयति *hinaustreiben.* — Mit प्र Caus. 1) *forttreiben, abweisen* (im Prâkrit). — 2) *zum Aufblühen bringen.* — Mit वि 1) *sich spalten.* विँकस्त *zerspalten, zerrissen, gesprungen.* — 2) *sich öffnen, aufblühen* Spr. 7770. विकसित *aufgeblüht.* — 3) *strahlen.* विकसत्किरण Adj. Varâh. Bṛh. S. 9,45. *vor Freude strahlen,* insbes. von den Augen und vom Munde (aber mit dem Nebenbegriff *sich öffnen*) Spr. 2389. — 4) *sich ausbreiten, an Umfang gewinnen* Suçr. 1,247,12. Kumâras. 7,55. विकसित *ausgebreitet, weit* (vom Meere) MBh. 1,22,12. — Caus. 1) *öffnen, zum Aufblühen bringen.* — 2) *zum Strahlen bringen.* — Mit अनुवि *sich öffnen, aufblühen.* — Mit प्रवि 1) *sich öffnen.* — 2) *sich aufthun,* — *zeigen* Ppasannar. 155,9. — Mit सम् in संकसुक.

2.*कस्, कस्ते v. l. für कंस्.

3.*कस् in der Umgangssprache = कर्ष्.

*कस Adj. von 1. कस्.

कसना f. *eine best. giftige Schlange.*

*कसनोत्पाटन m. *Gendarussa vulgaris.*

कसर्णि und कसर्णिल m. *eine best. Schlange* (auch personif.).

कँसाम्बु n. vielleicht *Holzstoss.*

*कसार n. = *कंसार 2) Gal.

कसारस् (?) m. *ein best. Vogel.*

*कसीय n. = कांस्य *Messing* Gal.

कसुन् *das Suffix* अस् (in विसृपस् u. s. w.) 238,29.

कसेतु m. = कसेरु 3) *a*) VP.² 2,129.

कसेरु 1) *m. n. *Rückgrat.* — 2) f. n. *die Wurzel von Scirpus Kysoor.* — 3) m. N. pr. *a*) eines Theils von Bhârata Varsha Hariv. 6793. VP.² 2,112. 129. — *b*) eines Mannes VP. 6,6,15. fgg.

कसेरुक 1) *n. und f. (आ) *Rückgrat.* — 2) m. (*f. आ und *n.) = कसेरु 2).

कसेरुमत् m. N. pr. eines Javana.

*कसेरुयज्ञ m. *ein best. Opfer* Mahâbh. 5,5,*b*.

कसेरुमत् m. N. pr. eines Theils von Bhârata Varsha VP. 2,3,6 (कशे° gedr.).

कस्तम्भी f. *Stütze an der Wagendeichsel.*

*कस्तीर n. *Zinn.*

*कस्तुरिका und कस्तूरिका f. (Spr. 7800. 7809) *Moschus.*

कस्तूरिकाकुरङ्ग m. *Moschusthier* Kâd. 99,2.

*कस्तूरिकाण्डज und कस्तूरिकामद् m. *Moschus.*

कस्तूरिकामृगी f. *das Weibchen des Moschusthiers* Kâd. 137,1.

कस्तूरिकेणी f. dass. Bâlar. 28,6.

कस्तूरी f. 1) *Moschus* Spr. 7680. 7803. Bhâvapr. 1,183. — 2) **Hibiscus Abelmoschus.* — 3) **Amaryllis zeylanica.*

*कस्तूरीमल्लिका f. *eine Jasminart* Râgân. 10,89.

कस्तूरीमृग m. *Moschusthier.*

कस्फिल m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

कँस्मात् Abl. von 1. क 31,11. Als Adv. *woher? weshalb? warum?*

*कस्वर Adj. von 1. कस्.

*कह्य m. N. pr. eines Mannes.

*कह्यिक m. Hypokoristikon von कह्योड.

*कह्यूप oder *कह्यूष (Kâç.) m. N. pr. eines Mannes.

कह्योँड 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Titel *eines von ihm verfassten Werkes.*

कह्योल = कह्योड. Als n. Âçv. Gṛhj. 3,4,4.

कह्लण fehlerhaft für कल्हण.

कह्लार n. *die Blüthe der weissen Wasserlilie.*

*कह्व m. *Ardea nivea.*

1. का onomatop. vom *Geschrei des Esels.*

2. का am Anfange einiger Compp. = कद्, कु u. s. w.

3. का, Partic. कायमान gehört zu काय् = चाय् चकानँ *sich erfreuend an* (Gen., Instr. oder Loc.); *zu gewinnen suchend,* mit Acc. oder Dat. — Intens. Partic. चाकत्त् *gefallend* RV. 10,29,1. — Mit *अनु, °कायति = अभिधत्ते Ind. St. 13,457. — Mit आ, Perf. चेकँ (1ste und 3te Sg.) *zu gewinnen suchen, lieben, begehren.* — Intens. (आँ चकतु) *Gefallen finden an* (Loc.). — Mit सम्, Partic. संचकानँ *befriedigt durch* (Instr.).

4.*का, कायति (शब्दे).

काँशि m. *Becher.*

*कांस्, कांसते (दीप्ति).

*कांस Adj. *aus* Kâṁsa *gebürtig.*

कांसी Adv. mit कर् *zu dem* Kâṁsja *genannten Hohlmaasse machen* Naish. 3,122.

कांस्य 1) Adj. *messingen* MBh. 13,94,41. — 2) n. *a*) *Messing.* — *b*) *ein messingenes Gefäss.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,463,21. — *c*) **ein best. Hohlmaass.* — *d*) **ein best. musikalisches Instrument.*

कांस्यक 1) Adj. *messingen* Hemâdri 1,391,1. — 2) *n. *Messing.*

कांस्यकार m. *Glockengiesser.*

कांस्यकोशी f. *ein best. musikalisches Instrument* Harshaḱ. 99,20.

कांस्यघन m. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

कांस्यज Adj. *messingen.*

कांस्यताल m. *Cymbel* Râǵat. 8,904. Bâlar. 203,6.

कांस्यदोह Adj. (f. आ) *mit einem messingenen Melkkübel* MBh. 13,71,33.

कांस्यदोहन Adj. (f. आ) dass. MBh. 2,53,2. R. 1,72,23.

कांस्यनील 1) m. N. pr. eines Affen. — 2) f. ई (und *n.) *blauer Vitriol.* Am Ende eines adj. Comp. °नील Suçr. 2,109,1. 512,10.

कांस्यपात्र n. (Suçr. 2,446,15) und °त्री f. (Chr. 225,14. 237,27) *ein messingenes Gefäss.*

कांस्यभाजन n. dass. Suçr. 1,74,19.

कांस्यमय Adj. *messingen* Hemâdri 1,614,3.

कांस्यमल n. *Grünspan.*

कांस्याभ Adj. *messingfarben.*

कांस्योपदोह Adj. (f. आ) = कांस्यदोह MBh. 3, 186,11.13. 18,6,13.

कांस्योपदोहन Adj. (f. आ) dass. MBh. 13,64,33.

काक 1) onomatop. vom *Gekrächz der Krähe* MBh. 8,41,58. — 2) m. *a*) *Krähe.* *न त्वां काकं मन्ये als Ausdruck der Verachtung. — *b*) **ein unverschämter, zudringlicher Mensch.* — *c*) **Krüppel.* — *d*) **das Eintauchen des Kopfes in Wasser.* — *e*) **Sectenzeichen.* — *f*) **ein best. Maass.* — *g*) **Ardisia humilis.* — *h*) N. pr. α) *eines Dvîpa. — β) Pl. eines Volkes. — 3) *f. आ *a*) *Abrus precatorius.* — *b*) *Leea hirta.* — *c*) *Solanum indicum.* — *d*) *Ficus oppositifolia.* — *e*) = काकोली. — 4) f. ई *a*) *Krähenweibchen.* — *b*) personif. als Tochter Kaçjapa's und der Tâmrâ; ist die Urmutter der *Krähen* und Eulen. — *c*) **eine best. Arzeneipflanze.* — *d*) N. pr. einer der 7 Mütter Çiçu's. — 5) *n. *a*) *Krähenschwarm.* — *b*) *quidam coeundi modus.*

*काककङ्कु und *°कङ्कुनी (Gal.) f. *Panicum miliaceum.*

काककदली f. *eine best. Pflanze* Comm. zu Çâṅkh. Gṛhj. 1,23.

*काककर्कटी f. *eine kleine Dattelart* Nigh. Pr.

*काककला f. *Leea hirta.*

*काककायनि m. Patron. von काक.

काककाष्ठ n. *eine best. Stellung im Spiel* Katurañga.

काककुलायगन्धिक Adj. *stinkend wie ein Krähennest* Ait. Âr. 352,3 a. u.

काकाख्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*काकगुह Adj. *worin sich Krähen verstecken.* तिला: Kâç. zu P. 3,2,5.

*काकघ्नी f. *eine Art* Karañga.

काकचण्डीश्वर m. N. pr. eines Mannes.

काकचण्डेश्वरी f. Titel eines Werkes.

*काकचिञ्चा, *°चिञ्चि und °चिञ्ची (Bhâvapr. 1,206) f. *Abrus precatorius.*

काकचिञ्चिक *ein best. angenehm anzufühlender Stoff.*

*काकची f. *ein best. Fisch.*

*काकच्छद, *°च्छदि und *°च्छर्दि m. *Bachstelze.*

काकजङ्घा f. 1) *Leea hirta* Râgân. 4,144. — 2) *Abrus precatorius* Ratnam. 33.

*काकजम्बु und *°जम्बू f. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,28.

*काकजात m. *Kuckuck.*

काकणा 1) n. *eine Art Aussatz.* — 2) *=काकणी 1).

काकणाक n. = काकणा 1).

काकणात्तिका f. *Abrus precatorius.*

काकणाह्वा f. dass. Karaka 7,7.

काकणि und *°णी (Gal.) f. = काकिणी 1).

काकता f. Nom. abstr. von काक *Krähe.*

काकतालीय Adj. (f. श्रा) *unerwartet wie in der Fabel der Tod der Krähe durch eine herabfallende Palmenfrucht.* °म् und °वत् Adv. *unversehens, plötzlich.*

*काकतालुकिन् Adj. *eine best. Abnormität am Gaumen habend.*

काकति f. N. pr. der Familiengottheit der Fürsten von Ekaçilâ.

*काकतिक्ता f. *Abrus precatorius.*

*काकतिन्दु (Gal.) und *°क m. *Diospyros tomentosa.*

काकतीय 1) Adj. *ein Verehrer der* Kâkati. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes B. A. J. 10,46. 54.

काकतीयरुद्र m. N. pr. eines Fürsten.

काकतुण्ड 1) m. *eine schwarze Species von Agallochum.* — 2) f. ई a) *Asclepias curassavica* Mat. med. 302. — b) *Xanthochymus pictorius. — c) *eine Art Messing* Râgân. 13,29.

काकतुण्डक 1) m. *ein best. Wasservogel.* — 2) *°ण्डिका *Xanthochymus pictorius.*

काकत्व n. Nom. abstr. von काक *Krähe.*

काकदन्त m. *Krähenzahn,* so v. a. *Unding.* °विचार m. *eine Discussion über ein Nichts* Comm. zu Njâjam. 4,1,1.

*काकदन्तकि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°कीय m. *ein Fürst desselben.* *काकदन्ति und *°दन्तीय Kâç.

*काकधज m. *das unterseeische Feuer.*

काकनत्ती f. = काकणात्तिका.

*काकनामन् m. und *°नाशा f. *Agati grandiflora.*

काकनास 1) *m. *Asteracantha longifolia.* — 2) f. श्रा *Leea hirta.*

*काकनासिका f. 1) *Leea hirta.* — 2) *eine roth blühende* Trivṛt.

*काकनि und *°नी f. = काकिणी 1).

*काकनीला f. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,28.

*काकन्दक Adj. von काकन्दी.

*काकन्दि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°न्दीय m. *ein Fürst desselben.*

*काकन्दी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

काकपक्ष m. 1) *Krähenflügel.* — 2) *Locken an den Schläfen der Knaben und Jünglinge.*

काकपक्षक am Ende eines adj. Comp. = काकपक्ष 2).

1. काकपद् n. 1) *der Eindruck eines Krähenfusses.* — 2) *eine diesem ähnliche Figur* Ind. St. 15,427. — 3) *ein d. ä. Einschnitt in der Haut.* — 4) *ein d. ä. Fundament.* — 5) *das d. ä. Auslassungszeichen in den Handschriften.* — 6) *eine best. graphische Spielerei, bei der ein sich wiederholendes Wort nur einmal geschrieben wird.*

2. काकपद् m. *quidam coeundi modus.*

काकपर्णी f. *Phaseolus trilobus* Bhâvapr. 1,200.

काकपीलु m. 1) *Diospyros tomentosa. — 2) *Xanthochymus pictorius. — 3) = श्वेतगुञ्जा Bhâvapr. 1,206.

*काकपीलुक m. *Diospyros tomentosa.*

*काकपुच्छ् und *°पुष्ट m. *Kuckuck.*

काकपुष्प m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,192.

*काकपेय Adj. *nicht mehr Wasser enthaltend, als eine Krähe zu trinken vermag.*

*काकपेलव n. Mahâbh. 4,69,*b.*

*काकफल 1) m. *Azadirachta indica.* — 2) f. श्रा *eine* Gambû-*Art.*

काकबलि m. *eine den Krähen geltende Spende.*

*काकबोज्जक m. *Diospyros tomentosa* Gal.

*काकभाण्डी f. *eine* Karañja-*Species.*

*काकभीरु m. *Eule.*

काकमद्गु m. *eine best. Hühnerart.*

*काकमर्दु m. *Koloquinthengurke.*

*काकमाचिका, °माची und *°माता f. *Solanum indicum.*

काकमारिन् m. *Menispermum Cocculus* Ainslie 2,131.

काकमुख m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*काकमुद्गा f. *Phaseolus trilobus.*

*काकमेषी f. *Vernonia anthelminthica* Gal.

काकम्बीर m. *ein best. Baum.*

काकयव m. Pl. *körnerlose Gerste.*

काकरक्त n. *Krähenblut.*

*काकरात्ति m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°त्तीय m. *ein Fürst desselben* Kâç. zu P. 5,3,116.

काकरव Adj. *wie eine Krähe krächzend,* wohl so v. a. *feig, Feigling* Pañkat. ed. Bomb. 1,7,16. v. l. काकरुक.

काकरुक wohl nur fehlerhaft für काकरुक.

काकरुद्रसंवाद m. Titel eines Werkes.

*काकरुहा f. *Schmarotzerpflanze.*

काकरुक 1) Adj. *a) feig, Feigling. — b) *unter dem Weiber-Pantoffel stehend. — c) *arm. — d) *nackt.* — 2) *m. *a) Eule. — b) Betrug.*

काकल 1) (*m. *n.) *Schildknorpel* Trik. 2,6,28. Karaka 1,18. Gal. — 2) m. *Rabe.*

काकलक 1) (*m. *n.) = काकल 1) H. 588. — 2) m. *eine Reisart.*

काकलि f. 1) *ein leiser, lieblicher Ton.* Auch °ली. — 2) *N. pr. einer Apsaras. — 3) °ली *a) ein musik. Instrument mit einem leisen Ton, das man anschlägt um zu erproben, ob Jmd schläft oder nicht. — b) *eine Art Weintraube ohne Kerne* Râgân. 11,106.

काकलिका f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

*काकलीरव m. *Kuckuck.*

काकवन्ध्या f. *eine Frau, die nur ein Kind zur Welt bringt,* Comm. zu Gobh. 3,5,7.

काकवर्ण m. N. pr. eines Fürsten.

काकवर्णिन् m. desgl.

*काकवल्लभा f. *eine best. Pflanze.*

काकवल्लरी f. *a) eine best. Schlingpflanze* Bhâvapr. 1,208. — *b) Abrus precatorius* Bhâvapr. 1,206.

काकवाशिक Adj. kâka *krächzend* MBh. 8,41,58.

काकवैरिन् m. *Eule* Mahîdh. zu VS. 24,23.

*काकशाव m. *eine junge Krähe.*

*काकशिम्बी f. *Xanthochymus pictorius.*

*काकशीर्ष m. *Agati grandiflora.*

काकशीर्षि wohl m. Patron.

काकसंपात m. *Krähenflug* Kauç. 31. 34.

काकस्पर्श m. 1) *die Berührung von Seiten einer Krähe* Nilak. zu MBh. 12,177,11. — 2) *eine best. Ceremonie am 10ten Tage nach einem Todesfalle, das Ausstellen eines Reisklumpens für die Krähen.*

*काकस्फूर्ज m. *Diospyrus tomentosa.*

काकस्वर m. *ein schriller Ton.*

काकह्रदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

काका onomatop. vom *Gekrächz der Krähe.* °कृत् Adj.

काकाक्षि n. *ein Krähenauge* (das, da der Vogel für einäugig gilt, nach beiden Seiten schaut) Agni-P. 9,13. °वत्, °न्यायेन und °न्यायात् *nach Art des Krähenauges,* d. i. *nach beiden Seiten hin,*

sowohl hierhin als dorthin, sowohl zum Vorangehenden als zum Folgenden. °गोलकन्यायात् dass. Comm. zu Naish. 1,11.

*काकाङ्गा und *काकाङ्गी f. *Leea hirta.*

काकाण्ड 1) m. *a) eine Bohnenart. — b) *Diospyros tomentosa. — c) *Melia Bukayun.* — 2) f. आ *a) eine Spinnenart. — b) *Carpopogon pruriens.* — 3) *f. ई *eine best. Pflanze.*

काकाण्डक 1) m. wohl *Diospyros tomentosa.* — 2) f. आ *eine Spinnenart.*

काकाण्डोला f. *eine dem Carpopogon pruriens ähnliche Pflanze.*

काकातनी f. *Koloquinthengurke* Çâñkh. Grhj. 1,23. v. l. काकादनी.

काकादनी f. dass. und *eine weisse Abart von Abrus precatorius.* Nach Mat. med. 301 *Capparis sepiaria.*

काकायु m. *eine best. Schlingpflanze* Bhâvapr. 1,208.

*काकार् m. f. (ई) und n. *scattering water.*

*काकारि m. *Eule.*

*काकाल m. *Rabe.*

काकास्या f. N. pr. einer buddh. Göttin Kâlak. 3,134.

काकाह्वान Adj. (f. आ) *nach dem Golde benannt.*

उडुम्बरी f. *Ficus oppositifolia* Suçr. 2,67,12.

*काकि m. Patron. von काक.

काकिणि m. (!) = काकिणी 1).

काकिणिक 1) Adj. *eine* Kâkiṇi *werth.* — 2) f. आ = काकिणी 1).

काकिणी f. 1) *eine best. kleine Münze* oder *ein best. geringer Geldwerth,* = 20 *Otterköpfchen* oder $^1/_4$ Paṇa. — 2) *ein Korn vom Abrus precatorius als best. Gewicht. — 3) *Otterköpfchen. — 4) *ein best. Längenmaass,* = $^1/_4$ Daṇḍa.

*काकिणीक Adj. *eine* Kâkiṇi *werth.*

काकिन् Adj. *wie eine Krähe krächzend.* Sänger S. S. S. 117.

*काकिनि = काकिणी 1) Gal.

काकिनी f. 1) *2) *3) = काकिणी 1) 2) 3). — 4) *eine best.* Svarabhakti Mand. Çikshâ 9,13. — 5) N. pr. einer Göttin.

*काकिल m. *Schildknorpel.*

काकु f. 1) *Klagelaut* Vikr. 42. Naish. 6,71. 75. 9,73. °वाक्य n. 93. — 2) *Wechsel der Stimme, Nachdruck, Emphasis.* — 3) *Zunge.*

काकुत्स्थ m. Patron. von ककुत्स्थ.

काकुद् f. und *काकुद् n. *Mundhöhle, Gaumen.*

*काकुदातिक m. Patron. von ककुदात.

काकुदीक n. *eine best. mythische Waffe.*

काकुद्म Adj. *am Gaumen gelegen.*

*काकुभ् v. l. für काकुद्.

काकुभ 1) Adj. *aus* Kakubh-*Versen bestehend.* — 2) *m. Metron. von ककुभ्.

काकुभबार्हत m. *ein best.* Pragâtha ṚV. Prât. 18,10.

काकुलीमृग m. *ein best. zu den* Bhûmiçaja *gezähltes Thier.*

1.*काकुवाच् f. *Klagelaut* H. 275.

2.*काकुवाच् m. *Ardea sibirica* Gal.

*काकेतु m. *Saccharum spontaneum.*

*काकेची f. *ein best. Fisch.*

*काकेन्दु m. *Diospyros tomentosa.*

*काकेष्ट m. *Melia Azadirachta.*

*काकेष्टफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

काकोच्छ्वास Adj. *wie eine Krähe —, schnell athmend* (vor Angst).

*काकोडुम्बर m. und f. ई (Gal.) *Ficus oppositifolia.*

काकोडुम्बरिका f. dass.

काकोल 1) m. *a) Rabe* Spr. 7669. — *b) *eine Eberart. — c) *Schlange. — d) *Töpfer. — e)* = *काकोलि. — 2) (*m.) n. *ein best. Gift* Spr. 7809. — 3) n. *eine best. Hölle.*

काकोलि und °ली f. *eine best. Arzeneipflanze.* °ल्यौ द्वे = काकोली und क्षीरकाकोली Karaka 6, 13. 8,10.

*काकोलूक n. Sg. *Krähe und Eule.*

*काकोलूकिका f. *das feindliche Verhältniss zwischen Krähen und Eulen.*

काकोलूकीय n. *die Erzählung von den Krähen und Eulen.*

काकोष्ठक und काकोष्ठक Adj. *krähenschnabelförmig* (Verband).

काक्षशेय fehlerhaft für कार्कशेय.

1.*काक्ष m. n. *ein finsterer Blick.*

2.*काक्ष Adj. *finster blickend.*

3.*काक्ष 1) m. *eine best. Pflanze;* n. *die Frucht* gaṇa प्लक्षादि in der Kâç. — 2) f. ई *a) Cytisus Cajan. — b) eine best. wohlriechende Erde.*

*काक्षतव 1) Adj. von कक्षतु. — 2) n. *die Frucht von* कक्षतु.

काक्षसेनि m. Patron. von कक्षसेन.

काक्षि m. N. pr. eines Mannes.

काक्षीव m. 1) *Hyperanthera Moringa.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Gautama.

*काक्षीवक m. = काक्षीव 1).

काक्षीवत 1) Adj. *von* Kakshîvant *herrührend, ihn betreffend.* — 2) m. Patron. von Kakshîvant; f. ई. — 3) n. Name verschiedener Sâman.

काक्षीवत् m. N. pr. = कक्षीवत्. काक्षीवतां त्रीणि सामानि Ind. St. 3,202,a fehlerhaft für काक्षीवतानि त्री° सा°; vgl. Ârsh. Br. 1,564.

*काग m. *Krähe.*

कागद् n. *Papier.*

*काङ्कत m. Pl. *die Schule des* Kañkata Mahâbh. 4,68,*b*.

*काङ्गि m. *etwas Feuer.*

काङ्कायन m. Patron. N. pr. eines alten Arztes.

काङ्क्ष्, काङ्क्षति, °ते 1) *begehren, verlangen nach, zu erlangen streben, sich sehnen nach, erwarten, warten auf* (Acc.), *warten* (ohne Object). काङ्क्षित *begehrt, wonach* oder *nach dem man verlangt, erwartet.* — 2) *bedacht sein auf* (Dat., Acc. ed. Bomb.) R. 2,25,43. — Mit अनु Med. 1) *begehren, verlangen, streben nach.* — 2) (einen Kranken) *beobachten* Karaka 1,15. — Mit अभि *verlangen nach, warten auf.* °काङ्क्षित *ersehnt, erwünscht* 55,28. — Mit अव *verlangen nach* Karaka 1,21. — Mit आ *begehren, verlangen —, streben nach, erwarten, abwarten;* mit Acc. प्रत्याशसत्तं रिपुम् *warten, bis der Feind sich erholt.* — 2) *verlangen nach* (Gen.). — 3) *sich hinwenden nach* (Acc.). — 4) gramm. *zur Ergänzung erfordern* 241,18. — Mit अभ्या in *°काङ्क्षित. — Mit प्रत्या Med. *erwarten, lauern auf.* — Mit समा *begehren, verlangen;* mit Infin. — Mit परि in *°काङ्क्षित. — Mit प्र *begehren, verlangen, warten —, lauern auf.* — Mit प्रति *verlangen —, sich sehnen nach.* — Mit वि 1) *beabsichtigen, es auf Etwas abgesehen haben.* — 2) *warten,* so v. a. *sich bedenken* Tândja-Br. 6,9,22.

काङ्क्षणीय Adj. *zu begehren* Kâd. 102,17.

काङ्क्षा f., काङ्क्षित n. und काङ्क्षिता f. *Verlangen nach.*

काङ्क्षिन् Adj. *verlangend nach, wartend auf* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

*काङ्गी f. *ein best. wohlriechende Erde* Gal. Vgl. काती und काच्ची.

*काङ्गेरु m. *Reiher.*

*काङ्गा f. *eine best. Pflanze.*

काङ्गुक *eine Getraideart.*

कार्च 1) m. *a) Glas.* — *b)* Pl. *Glasperlen.* — *c) *Bergkrystall.* — *d) *eine Klasse von Augenkrankheiten,* insbes. *Affectionen der Linse.* — *e) *der an den beiden Seiten eines Jochs herabhängende Strick mit einem Netze, in dem die Last liegt; der Strick einer Wagschale.* — *f) ein* Dviçâlaka *mit einer Halle nach Norden und einer nach Süden.* — 2) *n. *a) schwarzes Salz.* — *b) Wachs.* — 3) Adj. *die Farbe von Glas habend.*

*काचक m. 1) *Glas.* — 2) *Stein.*

काचकामल n. *eine best. Krankheit des Auges* Ind. St. 14,383. Davon °कामलिन् Adj. *daran leidend* ebend.

*काचकूपी f. *Glasflasche.*

*काचघटी f. *Glaskrug.*

*काचतिलक n. *schwarzes Salz* RÂĠAN. 6,97.

*काचन und *°क n. *eine Schnur* oder *ein Umschlag, um die losen Blätter einer Handschrift zusammenzuhalten.*

*काचनकिन् m. *Handschrift.*

*काचबकयन्त्र n. *Glasretorte.*

*काचभाजन n. *Glasgefäss.*

काचमणि m. *Bergkrystall, Quarz* Spr. 801.7621.

काचमल n. 1) *die Unreinigkeit, welche das Auge bei der Krankheit* काच *ausscheidet.* — 2) **schwarzes Salz.*

*काकमाची f. *ein geistiges Getränk* GAL.

*काचमाली f. als eine Bed. von मालती.

*काचमाष m. *Dolichos Catjang* GAL.

काचर Adj. *gläsern, glasähnlich.*

*काचलवण n. *schwarzes Salz* RÂĠAN. 6,97.

काचलिन्दि = काकचिञ्चिक.

*काचसंभव und *काचसौवर्चल n. *schwarzes Salz* RÂĠAN. 6,97.

*काचस्थाली f. *Bignonia suaveolens.*

काचात m. *ein best. Schwimmvogel.*

*काचिघ m. 1) *Mus, Ratte.* — 2) *Gold.* — 3) *Hülsenfrucht* oder *Waise.*

काचिञ्चिक = काकचिञ्चिक.

*काचित Adj. *im Stricknetz liegend, am Ende eines Joches hängend.*

काचित्कर् Adj. *Allerlei thuend, zu Allem dienend.*

*काचिम m. *ein in der Nähe eines Tempels stehender, für heilig angesehener Baum.*

काचिलिन्दि und °क = काकचिञ्चिक.

*काच्छ und *°क Adj. von कच्छ.

काच्छिक m. *Bereiter von Wohlgerüchen.*

*काच्छी f. *eine best. wohlriechende Erde.*

काज n. *ein hölzerner Hammer* ÂPAST.

1. *काजल n. *etwas Wasser.*

2. काजल Adj. *wasserarm* KÂRAKA 6,2.

1. काञ्चन n. 1) *Gold;* auch so v. a. *Geld.* — 2) **die Staubfäden der Lotusblüthe.*

2. काञ्चन 1) Adj. (f. ई) *golden.* — 2) m. *a) eine best. essbare Pflanze.* Nach den Lexicographen: *Mesua ferrea, Michelia Champaca, Ficus glomerata, Bauhinia variegata, Datura fastuosa* und *Rottleria tinctoria.* — *b) ein für das ganze Leben geschlossenes Bündniss.* — *c) eine best. Tempelform* HEMÂDRI 2,*a*,58,10. — *d)* N. pr. α) *eines Buddha. — β) verschiedener Männer. — 3) *f. ई *a) Gelbwurz. — b) eine Art Asclepias. — c) eine mit der Premna spinosa verwandte Pflanze* GAL. — *d) ein best. gelbes Pigment, Gallenstein des Rindes* RÂĠAN. 12,59.

काञ्चनक 1) Adj. *golden.* — 2) m. *a) eine Reis- oder Getraidefrucht.* — *b) *Bauhinia variegata.* — 3) f. आ N. pr. einer Stadt VP.² 4,212. — 4) *f. °निका *eine mit der Premna spinosa verwandte Pflanze* RÂĠAN. 10,111. — 5) *n. *Auripigment.*

*काञ्चनकदली f. *eine Art Musa.*

काञ्चनकान्ति Adj. *glänzend wie Gold* DAÇAK. 12,5.

*काञ्चनकारिणी f. *Asparagus racemosus.*

काञ्चनक्षीरी f. *eine Art Asclepias.*

काञ्चनगर्भ R. 3,53,33 wohl fehlerhaft; ed. Bomb. 3,47,27 काञ्चनवर्ण.

काञ्चनगिरि m. 1) *Goldberg,* Bein. des Meru. — 2) N. pr. eines Elephanten.

काञ्चनगैरिक n. *eine Art Ocker.*

काञ्चनदंष्ट्र m. pr. eines Fürsten.

काञ्चनपुर n. und °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*काञ्चनपुष्पक m. *Tabernaemontana coronaria.*

*काञ्चनपुष्पी f. *eine mit der Premna spinosa verwandte Pflanze* RÂĠAN. 10,111.

काञ्चनप्रभ N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) f. आ einer Vidjâdhara-Fürstin.

*काञ्चनभूषा f. *Ocker* NIGH. PR.

काञ्चनमय Adj. (f. ई) *golden.*

काञ्चनमाला f. N. pr. 1) verschiedener Frauen 295,2. — 2) einer Apsaras KÂRAṆḌ. 3,14.

काञ्चनरुचि Adj. *glänzend wie Gold* HÂSJ. 33.

काञ्चनवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten MBH. 5,189,20.

काञ्चनवेग m. N. pr. eines Vidjâdhara.

काञ्चनशृङ्ग n. N. pr. einer mythischen Stadt.

काञ्चनशृङ्गिन् Adj. *mit goldenen Spitzen versehen* HEMÂDRI 1,362,22.

*काञ्चनसंधि m. *eine Art Bündniss;* s. 2. काञ्चन 2) *b*).

काञ्चनाक्ष 1) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava. — 2) *f. ई Bein. der Sarasvatî GAL.

काञ्चनाङ्गदिन् Adj. *ein goldenes Geschmeide am Oberarm tragend* MBH. 12,4,9.

काञ्चनाचल m. Bein. des *Berges* Meru MBH. 1, 67,30.

काञ्चनाचार्य m. N. pr. des Verfassers des Dhanaṁgajavigaja.

काञ्चनाद्रि m. = काञ्चनाचल Spr. 7754.

काञ्चनाभा f. N. pr. einer Stadt.

काञ्चनार (RÂĠAN. 10,23. BHÂVAPR. 2,84. BÂLAR. 279,7), *°नारक und *°नाल m. *Bauhinia variegata.*

काञ्चनाह्व Adj. *nach dem Golde benannt.* गैरिक n. *eine Art Ocker* SUÇR. 2,495,20.

काञ्चनीय 1) Adj. (f. आ) *golden.* — 2) f. *आ *ein best. gelbes Pigment.*

काञ्चनेषुधि m. N. pr. eines Fürsten.

काञ्चि 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. = काञ्ची 1). Auch am Ende eines adv. Comp.

*काञ्चिक n. = काञ्जिक *saurer Reisschleim.*

काञ्ची f. 1) *Gürtel,* insbes. *ein weiblicher mit Glöckchen und andern Zieraten.* — 2) **Abrus precatorius.* — 3) N. pr. einer der 7 heiligen Städte. Auch °नगर, °पुर und °पुरी.

काञ्चीकलाप m. (adj. Comp. f. आ) = काञ्ची 1) Spr. 6641.

काञ्चीगुणस्थान und *काञ्चीपद् n. *die Hüften* KUMÂRAS. 1,37. VÂMANA 16,3.

*काञ्चीपुरक Adj. von °पुर; s. काञ्ची 3).

*काञ्चीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

काञ्चीयमक n. *eine Art Paronomasie.* Beispiel BHAṬṬ. 10,8.

काञ्चुकिन् Adj. angeblich = कञ्चुकिन् *gepanzert* ÂPAST.

काञ्चुकीय m. = कञ्चुकीय LALIT. 241,17. fgg.

काञ्जिक 1) n. *saurer Reisschleim.* — 2) *f. आ *a)* dass. — *b) eine best. officinelle, auch als Gemüse genossene Pflanze* (RÂĠAN. 3,26), und *eine best. Schlingpflanze* RÂĠAN. 3,134.

काञ्जिकपूजा f. Titel eines Ġaina-Werkes BÜHLER, Rep. No. 576.

काञ्जिकवटक m. *ein aus saurem Reisschleim, Mehl und verschiedenen Gewürzen zubereiteter Kloss* BHÂVAPR. 2,19.28.

*काञ्जीक n. = काञ्जिक 1).

काट् m. *Tiefe, Grund* MAITR. S. 3,12,12 ÂPAST. ÇR. 17,2.

काटपवेम m. N. pr. eines Scholiasten.

काटव n. *Schärfe.*

काटवेम fehlerhaft für काटपवेम.

काटाह *ein best. Flüssigkeitsbehälter* KÂṬH. 40,4.

*काटिप्य Adj. von कटिप.

*काटुक n. *Schärfe.*

काट्य Adj. *in der Tiefe befindlich.*

काठ 1) Adj. *von* Kaṭha *herrührend.* — 2) *n. *Stein, Fels.*

काठक 1) Adj. (f. ई) *zu* Kaṭha *in Beziehung stehend.* — 2) n. Titel eines Veda.

काठकोपनिषद् f. = कठोपनिषद्.

*काठशाठिन् m. Pl. *die Schüler des* Kaṭhaçâṭha *oder des* Kaṭha *und* Çâṭha (KÂÇ.).

*काठिन n. 1) *hardness.* — 2) *sternness.* — 3) *the date fruit.*

काठिन्य n. 1) *Härte, Steife* Spr. 7627. als *Krankheit* ÇÂṄG. SAṂH. 1,7,10. — 2) *Rauheit, Festigkeit des Charakters.* — 3) fehlerhaft für कठिल्ल LALIT. 44,7.

*काठिन्यफल m. *Feronia elephantum.*

*काठेरणि N. pr. und davon Adj. *°णीय gaṇa गर्हादि.

काण् 1) Adj. (f. आ) *a) einäugig.* *अदृणा *auf einem Auge blind.* — *b) durchstochen* (*Auge), *durchlöchert* (Muschel) Spr. 1170. — *c) nur einen Henkel habend* und zugleich *einäugig* Spr. 7140. — 2) *m. *Krähe.*

काणत्व n. *Einäugigkeit.*

काणदेव m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

काणभुज 1) Adj. (f. ई) *von* Kaṇabhuǵ (Kaṇâda) *stammend* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,11. — 2) m. *ein Anhänger des* Kaṇâda, *Atomist* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,12. 3,18. 50. HARSHAK. 204,6.

काणभूति m. N. pr. eines Jaksha.

काणाद Adj. *von* Kaṇâda *stammend.*

*काणिकेर m. Metron.

काणुक्क Adj. zu सरस् RV. 8,66,4.

*काणुक m. *Krähe.*

*काणेय m. *der Sohn einer Einäugigen.* *°विध Adj. *von solchen bewohnt.*

*काणेर m. dass.

काणेरि oder °न् m. N. pr. eines Lehrers.

काणेलीमातृ m. *Bastard.*

काण्टक Adj. (f. ई) *aus Dornen bestehend* ÂPAST. ÇR. 15,1.

*काण्टकमर्दनिक Adj. *durch das Niederdrücken der Dornen* oder *Feinde zu Wege gebracht.*

काण्ठेविद्धि m. Patron. von काण्ठेविद्ध VAṂÇABR. 1. *f. °द्धी und °द्धा.

काण्ड und काण्डे 1) m. n. (adj. Comp. f. आ und *ई) *a) Abschnitt, Stück;* bei einer Pflanze *das Stück des Halmes* oder *Stengels von einem Absatz zum andern; Abschnitt in einem Werke, Absatz in einer Handlung.* — *b) Halm, Stengel, Gerte.* — *c) Pfeil* 154,9. — *d) Rohr eines Knochens, ein langer Knochen.* — *e)* vielleicht *Ruder* R. 2,89,19. — *f) *ein best. Flächenmaass.* — *g) *Saccharum Sara.* — *h) *Wasser.* — *i) *ein geheimer Ort* — *k) *Gelegenheit;* vgl. अकाण्ड. — *l) *Lob, Schmeichelei.* — *m)* am Ende eines Comp. *α) *Menge.* — *β)* als *Ausdruck des Tadels.* — *n)* verwechselt mit खण्ड. — 2) f. ई *Hälmchen* RÂǴAT. 7,117. — 3) *Adj. = काण्डस्यावयवो विकारो वा.

काण्डऋषि m. *der Ṛshi eines* Kâṇḍa TAITT. ÂR. 1,32,2.

*काण्डकटु (GAL.) und *°क m. *Momordica Charantia.*

*काण्डकण्ट m. *eine best. Pflanze* GAL.

*काण्डकाण्डक m. *Saccharum spontaneum.*

*काण्डकार m. *Betelnussbaum.*

*काण्डकीलक m. *Symplocos racemosa.*

*काण्डगुण m. *eine Grasart.*

*काण्डगोचर m. *eiserner Pfeil.*

काण्डतिक्त und °क m. *Gentiana Chirayita* BHÂVAPR. 1,173.

*काण्डधार 1) m. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) Adj. *daher stammend.* — काण्डवारण v. l.

*काण्डनी f. *eine best. Pflanze.*

*काण्डनील m. *Symplocos racemosa.*

काण्डपट m. (KÂD. II,121,14), *°पटी f. und °पटक m. *Vorhang.*

काण्डपतित m. N. pr. eines Schlangenfürsten.

*काण्डपत्र m. *eine Art Zuckerrohr* GAL.

*काण्डपुङ्खा f. *Galega purpurea* RÂǴAN. 4,73.

*काण्डपुष्प 1) n. *die Blüthe von Artemisia indica.* — 2) f. आ wohl *die Pflanze A. i.*

काण्डपृष्ठ 1) m. *a) ein vom Waffenhandwerk lebender Brahman.* — *b) der Gatte einer Hetäre.* — *c) *ein adoptirter* oder *jeder nicht selbsterzeugte Sohn.* — 2) *n. Karṇa's oder Kâma's *Bogen.*

*काण्डफल m. *Ficus glomerata* GAL.

काण्डभग्न n. *Knochenbruch* SUÇR. 1,300,18. 19. 2,31,5. Nom. abstr. °त्व n. 1,301,8.

काण्डमयी f. *eine Art Laute* LÂṬJ. 4,2,6.

काण्डमायन m. N. pr. eines Grammatikers.

काण्डरुहा f. *Helleborus niger* BHÂVAPR. 1,173.

काण्डर्षि m. = काण्डऋषि ÇAṂK. zu BÂDAR. 301,7.

*काण्डलाव Adj. *Gerten zu schneiden beabsichtigend.*

*काण्डवत् Adj. *mit Pfeilen bewaffnet.*

काण्डवारण 1) n. *das Abwehren von Pfeilen* BÂLAR. 235,7. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) Adj. *daher stammend* gaṇa तक्षशिलादि in der KÂÇ.

काण्डवारिणी f. Bein. der Devî.

काण्डवीणा f. *eine Art Laute.*

*काण्डशाखा f. *eine* Somavallî RÂǴAN. 3,90.

*काण्डसंधि m. *Knoten am Halme.*

काण्डस्पृष्ट m. = काण्डपृष्ठ 1) *a).*

*काण्डहीन m. *Cyperus pertenuis.*

*काण्डाग्नि (v. l. कुण्डाग्नि) m. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *काण्डाग्नक KÂÇ. zu P. 4,2,126.

काण्डानुक्रम m., °क्रमणिका und °क्रमणी f. *Inhaltsverzeichniss der* Kâṇḍa *in der* TS.

काण्डानुसमय m. *die Verrichtung aller vorgeschriebenen rituellen Handlungen in ihrer Reihenfolge an einem Gegenstande, ehe man zur Verrichtung derselben Handlungen in derselben Reihenfolge am zweiten Gegenstande übergeht,* Comm. zu ÂÇV. GṚHJ. 1,24,7. zu KÂṬJ. ÇR. 1,5,9.11. 8,8, 14.15.17. zu NJÂJAM. 5,2,1. fgg. Vgl. पदार्थानुसमय.

काण्डार m. *eine best. Mischlingskaste.*

काण्डिका f. 1) *Abschnitt in einem Buche* Comm. zu ÇAT. BR. 13,2,5,1. — 2) *eine best. Körnerfrucht. — 3) *Cucumis utilissimus.*

काण्डिन् Adj. etwa *halmartig.*

*काण्डीर 1) Adj. *mit Pfeilen bewaffnet.* — 2) m. *a) Achyranthes aspera.* — *b) Momordica Charantia* RÂǴAN. 3,112. — 3) f. आ und ई *Rubia Munjista.*

काण्डेक्षु m. 1) *Saccharum spontaneum* BHÂVAPR. 2,64,9. KÂRAKA 3,8. — 2) *Asteracantha longifolia.*

*काण्डेरी f. *Tiaridium indicum.*

*काण्डेरुहा f. = काण्डरुहा RATNAM. 20.

*काण्डेल m. *Rohrkorb.*

काण्व und काण्वि 1) *Adj. *zu* Kaṇva *in Beziehung stehend, ihn verehrend* u. s. w. — 2) m. *a)* Patron. von काण्व TÂṆḌJA-BR. 14,6,6. 15,10,11. — *b)* Pl. α) *die Schule des* Kaṇva. — β) Name einer Dynastie. — 3) n. Name verschiedener Sâman.

काण्वक n. Name eines Sâman.

काण्वदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,105.

काण्वायन m. Patron. von Kâṇva. Pl. VÂLAKH.

काण्वायनि m. desgl. ŚHAḌV. BR. bei SÂJ. zu ṚV. 1,51,1 (काण्व° gedr.) und 8,2,40. Comm. zu NJÂJAM. 9,1,21.

काण्वीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*काण्वीय Adj. von काण्व.

काण्व्य m. Patron. von काण्व TÂṆḌJA-BR. Hdschrr.; vgl. काण्व 2) *a).*

काण्व्यायन m. 1) Patron. von काण्व. Pl. HARIV. 1,32,5. — 2) Pl. Name einer Dynastie VP. 4,24,12.

*काण्व्यायनीय m. Pl. *die Schule des* Kâṇvjâjana.

कात् Adv. mit कर् *verhöhnen, verspotten.*

कातन्त्र 1) n. Titel einer Grammatik. Zu ihr in Beziehung stehen folgende Werke: °कौमुदी (BÜHLER, Rep. No. 277), °गणधातु, °चतुष्टयप्रदीप, °चन्द्रिका, °धातुघोषा, °पञ्जिका, °परिशिष्ट, °परिशिष्टप्रबोध, °लघुवृत्ति (BÜHLER, Rep. No. 279. fg.), °विभ्रमसूत्र, °विस्तर oder °विस्तार, °वृत्ति, °वृत्तिटीका, °वृत्तिपञ्जिका, °शब्दमाला, °षट्कारक und कातन्त्रोणादिवृत्ति. — 2) m. Pl. *die Anhänger der* Kâtantra-*Grammatik.*

कातर् 1) Adj. (f. आ) *feig, muthlos, verzagt, kleinmüthig, befangen, zurückschreckend vor* (Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *m. *Cyprinus Catla.* — 3) n. *Verzagtheit* in सकातर्.

*कातरायण m. Patron. von कातर्.

कातर्य n. *Feigheit, Muthlosigkeit, Verzagtheit, Kleinmuth.*

*कातल m. 1) *Cyprinus Catla.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*कातलायन m. Patron. von कातल.

कात्ति 1) Adj. in ऋण° und काम°. — 2) m. Pl. Name einer Schule.

कात्तीय Adj. *von Kâtja herrührend.*

*कात्तीर् n. etwa *ein schlechtes Ufer.*

*कात्तु m. = कूप.

*कात्तृण n. *eine bestimmte Grasart.*

*कात्त्रेयक Adj. *zu einer bösen Drei gehörig.*

कात्थक m. Patron. als N. pr. eines Commentators.

कात्य m. Patron. = कात्यायन.

कात्यायन 1) m. Patron. von कात्ति als N. pr. eines berühmten alten Weisen. Pl. *die Nachkommen des* Kati. — 2) f. ई *a)* N. pr. α) einer Frau des Jâgñavalkja. — β) einer Pravrâgikâ. — *b)* Bein. der Durgâ. — *c)* *eine Wittwe mittleren Alters in Roth gekleidet. — 3) Adj. (f. ई) *von Kâtjâjana herrührend* Ind. St. 14,160.

कात्यायनतन्त्र und कात्यायनमाहात्म्य n. Titel zweier Werke.

*कात्यायनिका f. *eine Wittwe mittleren Alters.*

कात्यायनीकल्प m. Name eines Kalpa.

कात्यायनीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कात्यायनीय 1) m. Pl. *die Schule des* Kâtjâjana. — 2) n. Titel verschiedener Werke.

कात्यायनेश्वर n. Name eines Liñga.

काथक und काथक्य m. Patron. von कथक.

*काथक्यायनी f. zu काथक्य.

*काथंचित्क Adj. (f. ई) *mit Mühe zu Stande kommend.*

*काथिक Adj. (f. ई) *in Erzählungen bewandert.*

कादम्ब 1) m. *a) eine Gansart mit dunkelgrauen Flügeln.* — *b) *Pfeil.* — *c) *Nauclea Cadamba.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 3) n. *die Blüthe der Nauclea Cadamba.*

*कादम्बक m. *Pfeil.*

कादम्बर् 1) *m. n. *saurer Rahm.* — 2) (*n.) f. ई *ein best. berauschendes Getränk* Kâd. 102,19. — 3) f. ई *a) *das Weibchen des* Kokila. — *b) *Predigerkrähe.* — *c)* N. pr. einer Tochter Kitraratha's und der Madirâ und Titel eines nach ihr benannten Romans.

*कादम्बरीबीज n. *Ferment.*

कादम्बरीलोचनानन्द् m. Bein. des *Mondes* Kâd. II,133,7.

*कादम्बर्य m. *Nauclea Cadamba.*

कादम्बिनी f. 1) *eine dicke Wolkenschicht* Prasannar. 4,20. Spr. 7809. — 2) N. pr. einer Tochter Takshaka's Ind. St. 14,122.

कादाचित्क Adj. (f. ई) *nur dann und wann vorkommend, zufällig* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,18. 3,2,10. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कादिक्रमस्तुति f. und कादिमत n. Titel zweier Werke.

काद्रव Adj. *schwärzlichgelb, rothbraun.*

काद्रवेय m. 1) Metron. (von कद्रू) verschiedener Schlangendämone. — 2) *Schlange* überh.

कानक 1) Adj. *golden.* — 2) *n. *der Same von Croton Jamalgota.*

कानच् *das Suffix* आन als Partic. perf. 238,15. 240,1.

कानडा f. *eine best.* Râginî S. S. S. 55.

कानद् m. N. pr. eines Mannes.

1. कानन n. 1) *Wald.* Bisweilen neben वन. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **Haus.*

2. *कानन Brahman's *Antlitz.*

काननाल n. *Waldgegend, Wald* 84,17. R. 4,48,14. Vgl. वनाल.

*काननारि m. *Mimosa Suma.*

काननौकस् m. *Affe.*

*कानलक Adj. von कनल.

कानायन (!) m. Patron.

*कानिष्ठिक Adj. von कनिष्ठिका.

कानिष्ठिनेय m. *ein Sohn der jüngsten oder einer jüngeren Gattin.* Pl. Kull. zu M. 9,123 (कनि° gedr.).

कानिष्ठ्य n. *die Stellung des Jüngsten, — Jüngern.*

कानीत m. Patron. des Pṛthuçravas.

कानीन 1) Adj. (*f. ई) *a) von einer Jungfrau geboren.* — *b) für den Augenstern geeignet, — bestimmt.* — 2) m. Bez. *a) *Vjâsa's.* — *b) *Karna's.* — *c)* Agniveçja's.

कानीयस् Adj. Pl. *geringer an Zahl.*

कानेरिन् m. N. pr. = काणेरिन्.

1. कान्त 1) Adj. (f. आ) *a) begehrt, geliebt.* — *b) liebreich, reizend.* — 2) m. *a) Geliebter, Gatte* 170,7. Spr. 7619. 7678. — *b) *der Mond.* — *c) *Frühling.* — *d) *Barringtonia acutangula.* — *e) *Eisen.* — *f) *Stein.* — *g)* Bein.. α) Skanda's. — β) *Kṛshṇa's. — *h)* N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra Hariv. 1,33,3. — 3) f. आ *a) Geliebte, Gattin* 122,22. 134,5. 167,30. — *b) *ein reizendes Weib.* — *c) *die Erde.* — *d) *Fennich.* — *e) *eine Art Cyperus.* — *f) *grosse Kardamomen.* — *g) *Piper aurantiacum.* — *h) ein best. Metrum.* — *i) eine best. Çruti* S. S. S. 24. — 4) n. *a) *Safran.* — *b) eine Art Eisen.* — *c) Magnet.* — *d) *eine Art Haus* Gal.

2. कान्त Adj. *auf* क *auslautend* Spr. 7640.

कान्तक m. N. pr. eines Mannes.

कान्तकलिका f. *eine Art künstlicher Verse.*

कान्तल n. *Lieblichkeit, Liebreiz.*

*कान्तपत्तिन् m. *Pfau.*

*कान्तपाषाण m. *Magneteisenstein* Nigh. Pr.

*कान्तपुष्प m. *Bauhinia variegata* Râgân. 10,23.

कान्तमिश्र m. N. pr. eines Autors.

*कान्तलक m. *Cedrela Toona.*

*कान्तलोह् n. *Magnet* Râgân. 11,37.

कान्तलौह् n. *Gusseisen* Mat. med. 46.

*कान्ताङ्घ्रिदोहद् und *कान्ताचरणदोहद् m. *Jonesia Asoca.*

कान्तानुवृत्त m. *das Zuwillensein dem Geliebten oder der Geliebten.*

कान्तापुरी f. v. l. für कान्तिपुरी VP.² 4,217.

कान्ताय्, °यते *den Geliebten oder die Geliebte machen.*

*कान्तायस n. *Magnet* Râgân. 13,37.

कान्तार् 1) m. n. *a) ein grosser Wald, Wildniss.* — *b) *Höhle.* — 2) m. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) *Bambusrohr.* — *c) *Bauhinia variegata.* — *d) ein best. Tact.* — 3) *f. ई *eine Art Zuckerrohr.* — 4) n. *a) Landplage, calamitas* Kâraṇḍ. 47,15.20. — *b) *die Blüthe einer best. Lotusart.*

कान्तारक 1) m. *a) *eine Art Zuckerrohr.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. °रिका *eine Bienenart.*

कान्तारपथ m. *ein Weg durch eine Wildniss.*

*कान्तारपथिक Adj. *auf beschwerlichen Waldwegen herbeigeführt.*

कान्तारभव m. *Waldbewohner* 219,6.

*कान्तारवासिनी f. Bein. der Durgâ.

कान्तारेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64.

कान्ति f. (adj. Comp. f. auch ई) 1) *Begehr, Verlangen.* — 2) *Liebreiz, Lieblichkeit, Anmuth, Schönheit.* — 3) *liebliche Farbe, heller Schein* (insbes. des Mondes) 116,17. Spr. 2121. 7756. — 4) in der Rhet. *gesteigerte Anmuth* Vâmana 3,1,22. 22,14. — 5) personif., insbes. als *Gattin des Mondes*; auch Bein. der Lakshmî und der Durgâ.

कान्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कान्तिकोसल m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,40.

*कान्तिद् 1) n. *Galle.* — 2) f. आ *Serratula anthelminthica.*

*कान्तिदायक n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

कान्तिपुर n. und °पुरी f. Namen von *Städten.*

कान्तिमत्ता f. *Anmuth, Schönheit.*

कान्तिमत् 1) Adj. *lieblich, reizend, schön.* — 2) f. °मती *a) ein best. Metrum.* — *b)* ein Frauenname.

कान्तिराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

कान्तिव्रत n. *eine best. Begehung.*

कान्ती (Ind. St. 15,337) und *°नगरी f. N. pr. einer Stadt.

कान्तोत्पीडा f. *ein best. Metrum.*

*कान्थक n. *ein best. Stoff.*

*कान्थक्य m. Patron. von कन्थक. Dazu *f. कान्थक्यायनी.

*कान्थिक Adj. von कन्था.

*कान्द् gaṇa अश्मादि.

*कान्दकायन m. Patron. von कान्दकि gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

*कान्दकि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

कांदम m. Patron. des Ekajâvan.

*कान्दर्प Patron. von कन्दर्प.

कान्दर्पिक n. *Erotikon.*

कान्दविक m. *Bäcker* Paṅkad.

कान्दाविषं n. *ein best. Gift.*

कांदिग्रु Adj. *flüchtig.*

कांदिशी Adv. mit भू *die Flucht ergreifen.*

कांदिशीक Adj. *flüchtig* Bâlar. 54,2.

कान्दुला f. *eine best.* Râginî S. S. S. 111.

*कान्दूरा f. *eine best. Pflanze* Gal.

कान्यकुब्ज 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) *Adj. (f. ई) *aus* Kânjakubǵa *stammend, dort wohnend.*

*कान्यत्ता f. *ein best. wohlriechender Stoff* (नली).

कान्याकुब्ज n. Kathâs. 61,219 fehlerhaft für कान्यकुब्ज.

कापट Adj. (f. ई) *dem Betrug ergeben.*

कापटव m. Patron. *f. ई.

*कापटवक Adj. von कापटव.

*कापट्य n. *Schelmerei, Betrügerei.*

कापथ 1) m. (*n.) *ein schlechter Weg, Abweg* (in übertr. Bed.). — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

कांपा f. vielleicht *Wagen* (Grassmann).

*कापाटिक Adj. = कपाटिकेव. Auch v. l. für कार्पटिक.

कापाल 1) Adj. (f. ई) *zu Schädeln in Beziehung stehend* Spr. 4300. *aus Schädeln gebildet* Prasannar. 78,15. — 2) m. *a)* Pl. *die Schule des* Kapâlin. — *b) ein Anhänger einer best.* Çiva'*itischen Secte.* — *c) Cucumis utilissimus.* — 3) *f. ई *Embelia Ribes.* — 4) n. *eine Art Aussatz* Karaka 6,7.

कापालि m. N. pr. eines alten Weisen.

कापालिक 1) *Adj. *a)* = कपालिकेव. — *b) einem* Kâpâlika 2) *a) eigenthümlich.* — 2) m. *a) ein Anhänger einer best.* Çiva'*itischen Secte, der mit Menschenschädeln sich schmückt und aus ihnen isst,* Govindân. zu Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,27 (S. 592). — *b) eine best. Mischlingskaste.* — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 3) *n. *Aussatz* Gal.

कापालिन् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *eine best. Mischlingskaste.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*कापिक Adj. (f. ई) *affenartig.*

कापिञ्जल 1) Adj. *vom Haselhuhn.* — 2) *m. Patron. von कपिञ्जल.

*कापिञ्जलाद् m. Pl. *die Schule des* Kâpiṅǵalâdja Mahâbh. 4,43, *a.*

*कापिञ्जलादि m. Patron. von कपिञ्जलाद्.

*कापिञ्जलाय्य m. Patron. von कापिञ्जलादि.

*कापिञ्जलि m. Patron. von कपिञ्जल.

*कापित्थ Adj. von कपित्थ.

कापित्थक 1) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. °त्थिका wohl *Feronia elephantum.*

कापित्थिक Adj. als Bez. bestimmter Brahmanen.

कापिल 1) Adj. (f. ई) *a) dem* Kapila *eigen, ihm gehörig* u. s. w. °पुराण n. Titel eines Werkes. — *b) *bräunlich.* — 2) m. *ein Anhänger der Lehre des* Kapila Harshaṅ. 204,6. — 3) n. *ein von* Kapila *verfasstes Werk.* = सांख्य Gal.

कापिलबलि m. N. pr. eines Mannes Karaka 860,11.

*कापिलिक m. Metron. von कपिलिका.

कापिलेय 1) Adj. *von* Kapila *herrührend.* — 2) m. Metron. von कपिला.

कापिलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कापित्य Adj. von कपिल.

कापिवन m. *eine best. zweitägige Feier* Vaitân.

*कापिश 1) n. *eine Art Rum.* — 2) f. ई N. pr. einer Oertlichkeit.

कापिशायन 1) *Adj. (f. ई) *aus* Kâpiçî *kommend* u. s. w. — 2) m. Patron. oder Metron. — 3) n. *a) eine Art Rum.* — *b) *Gottheit.*

*कापिशेय m. *ein* Piçâka.

कापिष्ठल m. 1) Patron. von कपिष्ठल. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

कापिष्ठलकठ m. Pl. Name einer Schule des Jaǵurveda Ârjav. 44,18.

*कापिष्ठलायन Adj. von कापिष्ठल Mahâbh. 8,64,*b.*

*कापिष्ठलि m. Patron. von कपिष्ठल.

*कापिष्ठल्या f. zu कापिष्ठलि.

कापी f. 1) Patron. f. zu काप्य. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers. — 2) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,24.

कापीयकानिक m. N. pr. eines Muni.

कापुरुष 1) m. *ein elender Wicht, Feigling.* — 2) Adj. (f. आ) *elend, feig.*

*कापुरुष्य n. *Feigheit.*

कापेय 1) Adj. (f. ई) *einem Affen eigenthümlich.* — 2) m. Patron. von कपि. Auch Pl. — 3) *n. *Affenart.*

कापोत 1) Adj. (f. ई) *a) der Taube eigenthümlich, von der Taube kommend.* — *b) von der Farbe der Taube, grau.* — 2) *m. *Natrum.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a) *Taubenschwarm.* — *b) *Spiessglanz.* — *c)* Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*कापोतक Adj. von कपोतकीय.

*कापोतपाक्य m. *ein Fürst der* Kapotapâka.

कापोतरेतस m. Patron. von कपोतरेतस Comm. zu Çâṅkh. Br. 3,2.

*कापोताञ्जन n. *Collyrium aus Antimon.*

कापोति m. Patron. von कपोत.

कापोल m. Pl. Name einer Schule des Sâmaveda Ârjav. 47,10.

काप्य m. Patron. von कपि.

*काप्यकर् Adj. *seine Sünden bekennend.*

*काप्यकार 1) Adj. dass. — 2) m. *Sündenbekenntniss.*

*काप्यायनी f. zu काप्य.

*काफल m. = कट्फल.

काबन्ध s. कावन्ध.

काबर्व m. Bez. von *Unholden.*

कामर्तर् m. *ein schlechter Herr.*

काम (einmal कामँ VS.) 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wunsch, Begehren, Verlangen nach* (Gen., Dat. oder Loc.), *Trieb; Lust, Vergnügen.* कामाय *nach Wunsch, Jmds* (Gen. oder Dat.) *Wunsche entsprechend,* so v. a. *Jmd zu Liebe.* कामे dass. कामात् *aus eigener Lust, freiwillig, gern, absichtlich.* Am Ende eines adj. Comp. mit vorangehendem Objecte (häufig ein Infin. auf तु) *ein Verlangen habend —, begehrend nach, die Absicht habend zu.* — *b) ein Gegenstand des Wunsches, Begehrens, Verlangens, der Lust.* — *c) Liebe,* insbes. *Geschlechtsliebe.* — *d) Einsatz im Spiele* Nâr. 16,7. — *e)* personif. *α) der Wunschgott.* — *β) der Liebesgott.* — *f)* Bein. *α)* Agni's. — *β)* *Vishṇu's Gal. — *γ)* Baladeva's. — *g) *eine Mangoart.* — *h) *eine Bohnenart* Gal. — *i) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,*a*,58,10. — *k) ein best. Metrum.* — *l)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. कामा *a)* nur Instr. कामया in Verbindung mit ब्रूहि oder प्रब्रूहि so v. a. *frei heraus.* — *b)* N. pr. einer Tochter des Pṛthuçravas. — 4) *n. *a) Gegenstand des Wunsches.* — *b) der männliche Same.*

कामकन्दला f. ein Frauenname.

कामकर्शन in अ°.

कामकला f. Bein. der Rati (der Gattin des *Liebesgottes*). °बीज n. *der Keim eines best. Zauberspruches.* °तन्त्र n. und °ङ्गनाविलास m. Titel von Werken.

कामकलिका f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*कामकाकुरव m. *Taube* Gal.

कामकाति Adj. *Wünsche heischend.*

*कामकान्ता f. *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,95.

कामकाम und °कामिन् Adj. *allerhand Wünsche habend.*

कामकार 1) Adj. *Jmds* (Gen.) *Wünsche erfüllend.* — 2) m. *eine That des freien Willens, Willensfreiheit.* °कारं कर् *thun was man will,* कारेण, °कारात्, °कारतस् und °कार° *freiwillig.*

कामकुण्ड n. Name eines Liṅga.

*कामकूट m. 1) *erheuchelte Liebe, das verliebte Thun einer Buhldirne.* — 2) *der Geliebte einer Buhldirne.*

कामकृत Adj. *mit Absicht —, mit Bewusstsein vollbracht* Âpast. 2,28,12.

कामकृप्ति f. *beliebige Anordnung* Vaitân.

1. कामकेलि m. *Beischlaf.*

2.*कामकेलि m. *der* Vidûshaka *im Schauspiel* Trig. 3,1,6.

कामकेलिरस m. *ein best. Aphrodisiacum.*

कामकोष्णी f. N.pr. eines Flusses.

कामक्रीडा f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,392.

*कामखड्गलता f. *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,71.

कामग 1) Adj. (f. आ) *a) nach Belieben sich nach irgend einem Orte begebend. — b) seinen Neigungen fröhnend.* — 2) *f. आ Kokila-*Weibchen* Gal.

कामगति Adj. = कामग 1) *a*).

कामगम 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 11ten* Manvantara.

कामगवी f. = कामधेनु 1) Ind. St. 15,371.

*कामगामिन् Adj. = कामग 1) *a*).

कामगिरि m. N. pr. eines *Berges* VP.² 2,142.

कामगुण m. 1) *Liebe, Zuneigung.* — 2) Pl. *die den fünf Sinnen angenehmen Objecte, Sinnengenüsse* Lalit. 225,4.

कामगो f. = कामधेनु 1) Spr. 2695.

*कामंगामिन् Adj. = कामग 1) *a*).

कामचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

कामचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten (buddh.).

कामचर 1) Adj. (f. ई) *sich frei, ungehemmt bewegend, nur seinem eigenen Willen folgend.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 18,216. — 2) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कामचरण n. *freie —, ungehemmte Bewegung.*

1. कामचार m. 1) *freie —, ungehemmte Bewegung* Mit. 1,1,*a*,13. *freies, selbstbestimmtes, absichtliches Verfahren.* °रेण *ad libitum* Comm. zu TS. Prât. — 2) *das Fröhnen seiner Lust.*

2. कामचार Adj. (f. आ) *sich frei bewegend, ungehemmt zu Werke gehend.*

कामचारवादभक्त Adj. *nach Belieben handelnd, sprechend und essend* Gaut. 2,1.

कामचारिन् 1) Adj. *a)* = 2. कामचार. Nom. abstr. °रित्व n. Kâd. II,130,18. — *b) seinen Lüsten nachgehend.* परस्त्री° *in Bezug auf die Frau eines Andern.* Nom. abstr. °रित्व n. — 2) m. *a) ein Jaksha.* — *b) *Sperling.* — c) *Bein. Garuḍa's.* — 3) f. °णी *a)* Name der Dâkshâjaṇî im Gebirge Mandara. — *b) *eine Artemisia* Nigh. Pr.

कामचालन n. ein Ausdruck aus der Erotik.

कामज 1) Adj. *a) aus dem Begehren entstehend.* — *b) in Folge sinnlicher Triebe erzeugt.* — 2) m. *a)* *Bein. Aniruddha's. — *b)* Pl. = कामगम 2) VP.² 3,26.

*कामजननी f. *Betelpfeffer* Nigh. Pr.

*कामजानि und *°ज्ञान m. *der indische Kuckuck.*

कामजित् m. Bein. Skanda's.

कामज्येष्ठ Adj. *den Wunschgott an der Spitze habend.*

कामठ Adj. *der Schildkröte eigenthümlich.*

कामठक m. N. pr. eines Schlangendämons.

कामण्डलव 1) Adj. *in einem Topf enthalten* Harshak. 4,6. — 2) *n. *Töpfergeschäft.*

*कामण्डलेय m. (f. ई) Metron. von कमण्डलु.

कामतन्त्र n. Titel eines Werkes.

कामतरु m. 1) *der Liebesgott als Baum.* — 2) *Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

कामतस् Adv. 1) *von Seiten der Lust, — des Vergnügens.* — 2) *aus eigner Lust, freiwillig, absichtlich.*

*कामताल m. *der indische Kuckuck.*

कामतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कामद 1) Adj. (f. आ) *Wünsche gewährend* Spr. 7853. Nom. abstr. °त्व n. 2105. — 2) m. Bein. *a) der Sonne.* — *b)* Skanda's. — 3) f. आ *a)* = कामधेनु 1) R. Gorr. 1,53,20. — *b) *Betelpfeffer, *gelbe Myrobalane* und *eine Sanseviera* Nigh. Pr. — *c)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Tochter des Çatadhanvan.

कामदत्ता f. Titel eines Werkes.

कामदत्तिका f. N. pr. einer Tochter des Çatadhanvan.

कामदत्तिका f. v. l. für कामदत्तिका Hariv. 1,38,6.

कामदर्मिनी f. N.pr. eines ausschweifenden Frauenzimmers.

कामदर्शन Adj. *von lieblichem Aussehen.*

कामदहन n. 1) *die Verbrennung des Liebesgottes* (durch Çiva). — 2) *ein best. Fest am Vollmondstage des* Phâlguna.

कामदान n. 1) *eine Schenkung zum eigenen Vergnügen* Hemâdri 1,14,7. — 2) *eine best. Begehung von Buhldirnen.*

कामदुघ 1) Adj. (f. आ) *Wünsche melkend, jeglichen Wunsch gewährend* Bâlar. 42,13. — 2) f. आ *eine solche Kuh.*

कामदुह् (Nom. °धुक्) 1) Adj. und 2) f. = कामदुघ 1) und 2).

कामदुह Adj. (f. आ) = कामदुघ 1).

*कामदूतिका f. *Tiaridium indicum.*

कामदूती f. 1) *Kokila-Weibchen. — 2) *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 3,51.

कामदेव m. 1) *der Liebesgott.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) Bein. *a)* Vishṇu's Vishṇus. 98,10. Vgl. Bhâg. P. 5,18,15. — *b)* Çiva's. — 3) N. pr. verschiedener Männer

कामदेवमय Adj. *den Liebesgott darstellend* Agni-P. 37,11.

कामदोहना Adj. f. *sich leicht melken lassend* Hemâdri 1,460,3. 5. 6. 8.

कामदोहिनी f. 1) Adj. dass. Hemâdri 1,459,20. — 2) Subst. = कामधेनु 1).

कामधर m. N. pr. eines Sees in Kâmarûpa.

कामधर्षण n. *Wunschbefriedigung.*

कामधर्म m. *Liebesspiel.*

कामधातु m. *die Region der Wünsche* (der Sitz der Kâmâvakara).

कामधेनु f. 1) *eine alle Wünsche gewährende Wunderkuh.* — 2) N. pr. einer Göttin. — 3) Titel verschiedener Werke.

कामधेनुगणित n. Titel eines Werkes.

कामधेनुतन्त्र n. desgl.

*कामधंसिन् m. Bein. Çiva's.

कामन 1) *Adj. *wollüstig, geil.* — 2) f. आ *a) Wunsch, Verlangen.* — *b) *Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

*कामनीडा f. *Moschus* Râǵan. 12,48.

कामनीयक n. *Liebreiz, Schönheit* Naish. 5,64.

कामन्द m. N. pr. eines Ṛshi.

कामन्दक 1) m. = कामन्द. — 2) f. ई N. pr. *a)* einer buddh. Priesterin. — *b)* einer Stadt 124,17. — 3) n. Titel eines Werkes.

कामन्दकि m. Patron. von कामन्दक, Verfasser eines Nîtiçâstra Ind. St. 15,233.

कामन्दकीय Adj. *von* Kâmandaki *verfasst.*

*कामंधमिन् m. *Kupferschmied.*

कामपति m. *Herr der Wünsche.*

कामपत्नी f. Kâma's *Gattin*, d. i. Rati.

*कामपर्णिका und *°पर्णी f. *Trichodesma zeylanicum* Nigh. Pr.

कामपाल m. 1) Bein. *a*) Çiva's. — *b*) *Baladeva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

*कामपालक m. = कामपाल 1) *b*) Gal.

कामपूर् Adj. *Wünsche erfüllend, — gewährend.*

कामप्र 1) Adj. dass. — 2) n. *Wunscherfüllung.*

कामप्रद् 1) Adj. *Wünsche gewährend.* — 2) m. *quidam coeundi modus.*

कामप्रदीप m. Titel eines Werkes.

कामप्रश्न m. *ein Fragen nach Belieben, freies Fragen.*

*कामप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt. Davon Adj. *स्थीय.

कामप्रि wohl m. Patron. von कामप्र.

*कामप्रियकरी f. *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,113.

*कामफल m. *eine Mangoart* Râǵan. 11,18.

*कामबद्ध 1) Adj. *durch Liebe gefesselt.* — 2) n. *Wald.*

कामबल n. *geschlechtliches Vermögen* Bhâvapr. 2,91.

कामबिन्दु m. *ein Tropfen seiner Wünsche*, beim Feuer so v. a. *ein Tropfen geschmolzener Butter* Bhâg. P. 7,11,24.

कामभक्त m. *ein Essen nach Belieben* Mit. 1,1,*a*, 13 (°भक्ष्य gedr.).

कामभाज् Adj. *der Genüsse theilhaftig.*

कामभोग m. Pl. *Sinnengenüsse.*

कामम् Adv. 1) *nach Wunsch, — Herzenslust, — Belieben, getrost.* — 2) *gern, mit Freuden.* — 3) *ja, ja gewiss* 124,22. R. 5,24,4. Spr. 2911. — 4) *immerhin, jedenfalls* MBh. 3,310,19. R. 4,9,105. 19, 21. 5,53,11. Çâk. 26,16. Spr. 6306. Mit einer Negation *keinenfalls* R. 3,56,17. 6,94,24. — 5) *dennoch* R. 4,16,50. Spr. 5911. 6776. — 6) *wenn auch, gesetzt dass* (gewöhnlich mit Imperat.) 319,30. R. 6,95,49. 56. Ragh. 2,43. Spr. 1637. 3894. 7843. — 7) काममु — तु, किं तु, च (Spr. 1002), पुनर् (292,7), अथापि oder तथापि *wenn auch, obgleich, zwar — aber. aber doch, dennoch.* — 8) काममु — न तु oder न च *wohl —, nicht aber, lieber — nicht aber, eher, als dass.* Auch न तु — काममु. — 9) यद्यपि — कामं तथापि *obgleich — dennoch* Spr. 3284.

काममञ्जरी f. ein Frauenname.

काममय Adj. (f. ई) 1) *dessen Wesen Trieb ist.* — 2) *allen Wünschen entsprechend.*

काममर्दन m. Bein. Çiva's.

*काममह m. *das Fest des Liebesgottes am Vollmondstage im Monat Kaitra.*

*काममालिन् m. Bein. Gaṇeça's.

काममूत Adj. *von Liebe getrieben.*

काममोह m. *Liebesrausch.*

*कामयितर् Nom. ag. *begierig, verlangend, geil.*

कामयितव्य Adj. *zu wünschen, — begehren* Comm. zu Njâjam. 10,2,26.

कामरत्न n. Titel eines Tantra.

कामरस m. *der Genuss des Beischlafs.*

कामरसिक Adj. *der Liebe fröhnend.*

कामराज m. N. pr. eines *Fürsten* und eines Dichters.

1. कामरूप n. *jede beliebige Gestalt.*

2. कामरूप 1) Adj. (f. आ) *jede beliebige Gestalt annehmend.* — 2) m. *a*) *ein Gott. — b*) Pl. N. pr. eines Volkes im westlichen Assam; Sg. Name des Landes Bhâvapr. 1,183.

कामरूपतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कामरूपनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

कामरूपपति m. N. pr. eines Autors.

कामरूपयात्रापद्धति f. Titel eines Werkes.

कामरूपिन् 1) Adj. *a*) *jede beliebige Gestalt annehmend* Hariv. 6701. VP. 5,28,4. Nom. abstr. °पित्व n. — 2) *m. *a*) *Igel. — b*) *Eber. — c*) *ein* Vidjâdhara. — 3) *f. °णी *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,112.

कामरूपीयनिबन्ध m. = कामरूपनिबन्ध.

*कामरूपोद्भवा f. *eine Art Moschus* Nigh. Pr.

*कामरेखा f. *Buhldirne.*

कामल 1) *Adj. *verliebt, lüstern.* — 2) *m. *a*) *Frühling. — b*) *Wüste, Steppe.* — 3) m. f. (आ) *eine Form der Gelbsucht* Hemâdri 1,744,2. — 4) *f. आ N. pr. einer Apsaras. — 5) f. ई N. pr. einer Tochter des Reṇu.

*कामलकीकार Adj. von कमलकीकर.

कामलकीट Adj. von कमलकीट.

कामलता f. 1) *penis. — 2) *Quamoclit pennata* Mat. med. 302.

*कामलभिद् Adj. von कमलभिदा.

कामलायन und °नि m. Patron. von कमल.

*कामलि m. desgl. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

कामलिक Adj. *bei der Gelbsucht üblich* Kâraka 6,18.

कामलिन् 1) Adj. *mit der Gelbsucht behaftet* Hemâdri 1,742,19. — 2) *m. Pl. *die Schule des Kamala* Kâç. zu P. 4,3,104.

*कामलेखा f. = कामरेखा.

कामवत्स Adj. (f. आ) *den Wunsch zum Kalbe habend* TBr. 3,12,3,2.

कामवत्सु 1) Adj. *a*) *verliebt. — b*) *das Wort* काम *enthaltend.* — 2) f. कामवती *a*) *Curcuma aromatica. — b*) N. pr. einer Stadt.

कामवर m. *eine nach Wunsch zu wählende Gabe.*

कामवर्षिन् Adj. *nach Wunsch regnend* Ind. St. 15,377.

*कामवल्लभ 1) m. *a*) *Frühling. — b*) *der Mangobaum* Râǵan. 11,9. — *b*) *der Zimmetbaum.* — 2) f. आ *Mondlicht.*

कामवश्य Adj. *von Liebe beherrscht, verliebt.*

कामवसति f. ein Ausdruck aus der Erotik.

कामवाद् m. *ein Reden nach Belieben* Mit. 1,1,*a*,12.

कामवासिन् Adj. *seinen Aufenthalt nach Belieben wechselnd.*

*कामविद्ध m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कामविवर्जित Adj. *frei von allen Wünschen* Brahmabindûp. 1.

कामवीर्य Adj. *nach Belieben Heldenmuth an den Tag legend.*

*कामवृक्ष m. *Vanda Roxburghii* Râǵan. 5,66.

कामवृक्त Adj. (f. आ) *den Gelüsten fröhnend.*

1. कामवृद्धि f. *Steigerung des Geschlechtstriebes.*

2. *कामवृद्धि m. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,200.

*कामवृक्षा f. *Bignonia suaveolens.*

*कामवेरणि v. l. im gaṇa गह्वादि in der Kâç. Davon Adj. *णीय ebend.

कामव्याहारिन् Adj. *lieblich singend.*

कामशर m. 1) *ein Pfeil des Liebesgottes.* — 2) *der Mangobaum* Râǵan. 11,9.

कामशरोन्मादिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

कामशल्य Adj. (f. आ) *Liebe zur Spitze habend* AV. 3,25,2.

कामशासन m. Bein. Çiva's Daçak. 51.3.

कामशास्त्र n. 1) *eine Lehre vom Angenehmen.* — 2) *eine Lehre von der Liebe* Vâmana. — 3) Titel verschiedener Werke.

कामशैल m. N. pr. eines *Berges* R. ed. Bomb. 4,43,28.

*कामसख m. 1) *Frühling.* — 2) *der Monat Kaitra.* — 3) *der Mangobaum.*

कामसंकल्प Adj. *allerhand Wünsche habend* Brahmabindûp. 1.

कामसनि Adj. *Wünsche erfüllend.*

काममूक्ष m. Titel eines Werkes.

*काममुत m. Aniruddha, *der Sohn des Liebesgottes.*

काममू 1) Adj. 1) *Wünsche gewährend.* — 2) *f. Bein. der Rukmiṇî Gal.

कामसूक्त n. *eine best. Hymne* Hemâdri 1,300,5.

कामसूत्र n. *ein über die Liebe handelndes* Sûtra.

कामसेन N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) f. आ einer Fürstin.

कामहानि m. N. pr. eines Lehrers.

कामहैतुक Adj. *nur in Folge eines Verlangens hervorgerufen.*

कामाक्षा f. *eine Form der* Dâkshâjaṇî. °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

कामाक्षी f. *eine Form der* Durgâ und Bez. einer ihr geheiligten Localität in Assam.

कामाख्य 1) n. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,82, 185. — 2) f. आ = कामाक्षी VP.² 5,85. Paṅkad. Ind. St. 15,395. fgg.

कामाख्यतन्त्र n. Titel eines Tantra.

कामाग्निसंदीपन Adj. *den Geschlechtstrieb erregend.*

कामाङ्कुश m. 1) *der Haken, mit dem der Liebesgott die Verliebten antreibt.* — 2) **Fingernagel.* — 3) **penis.*

*कामाङ्ग 1) m. *der Mangobaum* Râgân. 11,9. — 2) f. आ *eine best.* Çruti Gal.

कामातुर 1) Adj. *liebeskrank.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

कामात्मन् Adj. *den Begierden fröhnend, von Liebe erfüllt.* Nom. abstr. °त्मता f.

कामान्ध 1) Adj. *durch Liebe geblendet* 176,16. — 2) *m. *a) der indische Kuckuck.* — *b) Falke* Gal. 3) *f. आ *Moschus* Râgân. 12,48 (gegen Metrum).

कामान्वित् Adj. *nach Belieben Speise habend.*

कामायनी Patron. der Çraddhâ.

*कामायुध 1) m. *eine Mangoart* Râgân. 11,18. — 2) n. *a) die Waffe des Liebesgottes.* — *b) penis.*

*कामायुस् m. 1) *Geier.* — 2) Bein. Garuḍa's.

*कामारण्य n. *ein lieblicher Wald.*

कामारि m. 1) Bein. Çiva's Spr. 7809. Prasannar. 13,8. Dhûrtan. 69. — 2) **eine best. mineralische Substanz.*

कामार्थिनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*कामालिका f. *ein berauschendes Getränk.*

*कामालु m. *Bauhinia variegata.*

कामावचर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

कामावतार m. *ein best. Metrum.*

*कामावसायिन् Adj. angeblich = कामान्स्वेच्छ्यावसाययितुं शीलमस्य. Nom. abstr. *°यिता f. und *°यित्व n. = सत्यसंकल्पता. Vgl. यत्र°.

कामाशन n. *Essen nach Lust, unbeschränkter Genuss von Speisen.*

कामाशय m. *der Sitz des Begehrens* Bhâg. P. 7, 11,34.

कामाशोक m. N. pr. eines Fürsten (buddh.).

कामाश्रम m. und °पद् n. *die Einsiedelei des Liebesgottes.*

*कामि 1) m. *Wollüstling.* — 2) f. Bein. der Rati.

कामिक 1) Adj. *a) worauf das Verlangen gerichtet ist, erwünscht.* — *b) die Befriedigung der Wünsche ankündigend.* — Vgl. पुत्र°, सर्व°. — 2) m. *a) *eine Entenart.* — *b)* N. pr. eines Verfassers von Mantra. — 3) f. आ mystische Bez. *des Lautes* त. — 4) n. Titel eines Werkes Hemâdri 1,190, 6. 201,10. 17.

कामिजन m. *ein Verliebter* 310,12.

कामित n. *Wunsch* MBh. 1,38,22. Ind. St. 15,386.

कामिता f. *der Zustand eines Liebenden, — Verliebten.*

कामिन् 1) Adj. *a) begierig, verlangend, — nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — *b) liebend, verliebt, — in* (Acc. oder सार्धम्). — 2) m. *a) ein Verliebter, Liebhaber.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c) *Anas Casarca.* — *d) *Taube.* — *e) *Sperling.* — *f) *Ardea sibirica.* — 3) f. °मिनी *a) eine Verliebte.* — *b) Weib* überh. 169,6. Spr. 7645. 7674. — *c) eine Form der* Devî Hemâdri 1,395,14. — *d) *Vanda Roxburghii* Râgân. 5,67. — *e) *Curcuma aromatica.* — *f) *ein berauschendes Getränk.*

कामिनीकान्त n. *ein best. Metrum.*

*कामिनीप्रिया f. *ein berauschendes Getränk* Nigh. Pr.

*कामिनीश m. *Hyperanthera Moringa.*

*कामिमद्द m. = काममद्द Gal.

*कामिवल्लभ m. *Ardea sibirica* Gal.

*कामीन oder *कामील m. *Areca triandra.*

कामुक 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) verlangend, begehrend, — nach* (im Comp. vorangehend). — *b) liebend, verliebt in* (Acc.). — 2) m. *a) ein Liebender, Liebhaber, Verliebter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 18,20. — *b) Verlocker,* Pl. *die verlockenden Sinnesgegenstände.* — *c) *Sperling.* — *d) *eine Taubenart* Gal. — *e) *Jonesia Asoca.* — *f) *Gaertnera racemosa.* — *g)* N. pr. eines Verfassers von Mantra. — 3) f. आ Name der Dâkshâjaṇî in Gandhamâdana. — 4) *f. ई *eine Kranichart.*

*कामुककान्ता f. *Gaertnera racemosa.*

कामुकाय्, °यते *den Liebhaber machen.* °यित n. *das Treiben eines Liebhabers.*

कामुकायन m. Patron. von कामुक. N. pr. eines Lehrers.

कामेप्सु Adj. *von irdischen Wünschen erfüllt* Sâmav. Br. 1,1,17.

कामेरी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

कामेश्वर 1) m. 1) m. Bein. Kubera's Taitt. Âr. 1,31,6. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin. — 3) n. Name eines Tîrtha.

कामेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कामेश्वरमोदक *ein best. Aphrodisiaeum* Mat. med. 240.

*कामेष्ट m. *der Mangobaum* Nigh. Pr.

कामोत्थाप्य Adj. *nach Belieben wegzuschicken* Ait. Br. 7,29.

कामोद 1) m. *ein best.* Râga S. S. S. 36. 82. — 2) f. ई *a) *Phaseolus trilobus* Ratnam. 53. — *b) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. Auch *कामोदा.

कामोदक n. *eine beliebige, — nicht unbedingt darzubringende Wasserspende.*

कामोन्मत्त Adj. *liebestoll* Daçak. 43,5.

कामोन्मादिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*काम्पिल्ल 1) m. N. pr. eines Landes. — 2) f. ई N. pr. der Hauptstadt darin.

काम्पिल्य 1) n. f. (आ) N. pr. einer Stadt der Paṅkâla. — 2) m. *a)* N. pr. *α)* *eines Landes. — *β)* eines Sohnes des Harjaçva oder Bharmjâçva. — *b) *eine best. Pflanze,* wohl *ein Crinum.*

काम्पिल्यक m. 1) *ein Bewohner von* Kâmpilja Mahâbh. 4,74,*b*. — 2) = काम्पिल्य 2) *b)* Mâlatîm. ed. Bomb. 323,9, v. l.

*काम्पिल्ल m. 1) = काम्पिल्य 2) *a) α).* — 2) = काम्पिल्य 2) *b).*

काम्पिल्लक 1) m. = काम्पिल्य 2) *b)* Mâlatîm. ed. Bomb. 323,9. — 2) *f. °ल्लिका dass. — 3) n. *ein best. Arzeneistoff,* = पुण्ड्रोरोचनिका Ratnam. 163.

काम्पील 1) m. = काम्पिल्य 2) *b).* — 2) Adj. (f. ई) *von dieser Pflanze herrührend.* — 3) n. N. pr. einer Stadt Mahîdh. zu VS. 23,18.

*काम्पीलवासिन् Adj. *in der Stadt* Kâmpîla *wohnend.*

*काम्बल Adj. *mit einer wollenen Decke bezogen* (Wagen).

काम्बलिक m. *eine aus Milchknollen, Molken und Fruchtessig bereitete saure Speise* Karaka 1 13.6,21.

*काम्बलिकायन Adj. von काम्बलिका.

*काम्बविक m. *Muschelarbeiter.*

*काम्बुका f. = कम्बुका *Physalis flexuosa.*

काम्बुव m. N. pr. eines Ḍhakka.

काम्बोज 1) Adj. *von den* Kamboǵa *kommend* (Pferde). — 2) m. *a) ein Fürst der* Kamboǵa. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = काम्बोज. — *c) *Rott-*

leria tinctoria. — *d*) **eine best. Mimose.* — 3) **f.* ई *a*) *Glycine debilis.* — *b*) *eine best. Mimose.* — *c*) *Abrus precatorius.* — *d*) *Serratula anthelminthica.*

**काम्बोजक* 1) Adj. von काम्बोज. — 2) f. °जिका *weisser Abrus* Nigh. Pr.

काम्बोजि (metrisch) f. = काम्बोजी *Glycine debilis.*

काम्बोजिनी f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

°काम्य्, काम्यति *ein Verlangen haben nach.*

कॉम्य (कॉमिय) 1) Adj. (f. या) *a*) *begehrenswerth, köstlich, liebenswerth, beliebt, angenehm.* — *b*) *beliebig.* — *c*) *mit einem Wunsche in Verbindung stehend, in einer egoistischen Absicht unternommen.* — 2) **m. Terminalia alata* Nigh. Pr. — 3) f. काम्या N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) verschiedener Frauen VP.² 1,108.155. 2,99. fg. 263. — Vgl. auch काम्या.

काम्यक m. N. pr. 1) eines Waldes. — 2) eines Sees.

काम्यता f. *Lieblichkeit, Schönheit.*

काम्यत्व n. Nom. abstr. zu काम्य 1) *c*) Gaim. 5,3,34.

**काम्यमरण* n. *freiwilliger Tod, Selbstmord.*

काम्यव्रत n. *eine best. Begehung.*

काम्या f. *das Begehren, Verlangen, Wunsch, das Streben nach* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — काम्यया mit कामया verwechselt. Vgl. auch काम्य 3).

काम्याष्टमी f. *ein best. achter Tag* Hemâdri 1, 471,8. 17.

काम्येष्टि f. und °तत्व n. Titel von Werken.

**काम्ल* Adj. *säuerlich.*

काय् in कॉयमान Partic. *scheuend, meidend* RV. 3,9,2. Vgl. चाय्.

1. कॉय 1) Adj. (f. ई) *den Gott* Ka (Prag*âpati*) *betreffend, ihm geweiht* u. s. w. — 2) m. *die Eheform des* Prag*âpati.* — 3) n. *die dem* Prag*âpati geweihte Wurzel des kleinen Fingers.*

2. काय m. (adj. Comp. f. या) 1) *Leib, Körper.* — 2) *Masse, Umfang, Menge, Gruppe.* — 3) *Kapital.* — 4) **Wohnung.* — 5) *Ziel.* — 6) **Natur, Eigenthümlichkeit.*

कायक Adj. (f. °यिका) 1) mit und ohne वृद्धि Bez. *eines best. Zinses* Gaut. 12,35. Jolly, Schuld. 297. fg. — 2) am Ende eines adj. Comp. = 2. काय *Körper.*

कायचिकित्सा f. *die Lehre von der Behandlung der Krankheiten, die den ganzen Körper ergreifen.*

कायत्व n. Nom. abstr. zu 2. काय *Körper.*

कायदण्ड m. *vollständige Herrschaft über den Körper* M. 12,10.

**कायबन्धन* n. *Gürtel* (buddh.).

कायमान n. *ein Zelt aus Gräsern, Laub* u. s. w. Kâd. II,47,19. 67,4. Vâsavad. 290,5, v. l. Vgl. auch काय्.

कायमानिकनिकेतन n. wohl dass. Vâsavad. 290,5.

कायवध m. N. pr. eines Asura VP.² 4,250.

कायवत् Adj. *verkörpert* Mahâvîrak. 41.

**कायवस्त्र* n. *Rüstung.*

कायव्य m. N. pr. eines Mannes.

कायशुद्धि f. = कायचिकित्सा VP.² 4,33.

कायस्थ 1) m. *a*) **der Allgeist.* — *b*) *Schreiber* (*eine Mischlingskaste*). — 2) f. या *a*) **eine Frau aus der Kaste der Schreiber.* — *b*) **Myrobalanus Chebula.* — *c*) *Emblica officinalis* Bhâvapr. 3,118. — *d*) **Ocimum sanctum.* — *e*) * = काकोली. — *f*) **Kardamomen.* — 3) **f.* ई *die Frau eines Schreibers.*

**कायस्थाली* f. *rothe Bignonia* Nigh. Pr.

**कायस्थिका* f. = काकोली Nigh. Pr.

कायस्थोत्पत्ति f. Titel eines Werkes.

कायाग्नि m. *das Feuer im Körper* Karaka 3,6.

कायाधवँ m. Metron. Prahrâda's.

कायारोहण und कायावरोहण n. N. pr. zweier Oertlichkeiten.

कायिक Adj. (f. ई) 1) *mit dem Körper vollbracht.* — 2) *den Leib betreffend, körperlich.* दुःख n. Kâraṇḍ. 9,9. — 3) am Ende eines Comp. *zu der und der Gruppe gehörig* (buddh.).

कायेनेतिविवरण n. Titel der *Erklärung* eines Çloka im Bhâg. P.

कायोत्सर्ग m. 1) *das Ablegen des Körpers, das Sterben* Ind. St. 15,291. — 2) *eine best. Art zu sitzen.*

1. कार् 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *machend, vollbringend, ausführend, bewirkend, verursachend, anfertigend, bereitend, veranstaltend, vollführend, begehend;* Subst. *Verfertiger, Bewirker, Bildner, Verfasser* u. s. w. यज्ञकारो गमिष्यामि so v. a. *ein Opfer zu vollführen beabsichtigend.* — 2) m. *a*) am Ende eines Comp. *That, Handlung.* — *b*) am Ende eines Comp. *Laut, flexionsloses Wort,* insbes. *eine Interjection* TS. Prât. 22,4. — *c*) **Anstrengung.* — *d*) **Entscheidung, Beschluss.* — *e*) * = पति. — *f*) **Gemahl* (पति). — 3) **f.* ई *eine best. Pflanze* Râgân. 8,65. — कारा s. bes.

2. कार् m. *Lobgesang, Preislied; Schlachtgesang.*

3. **कार* m. = 2. कर् *Abgabe, Tribut.*

4. **कार* m. *Mord, Todtschlag.*

5. कार् 1) Adj. *aus Hagel entstanden.* — 2) **m. ein in Schnee gehüllter Berg.*

1. कारक 1) Adj. (f. कारिका) = 1. कार् 1). Die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. Ohne Object *der Etwas erreicht* 223,10. *Einfluss ausübend; der Handelnde, Agens, Factor.* *काटं कारको व्रजति so v. a. *eine Matte zu verfertigen beabsichtigend.* — 2) f. कारिका *a*) **Tänzerin.* — *b*) **Arbeit, Geschäft.* — *c*) **Handwerk.* — *d*) *eine in gebundener Rede abgefasste Erklärung und Entwickelung schwieriger Lehrsätze.* *कारिकाकर् wohl *durch eine K. erklären.* — *e*) **Marter.* — *f*) **Zins.* — *g*) **eine best. Pflanze.* कारिका v. l. — 3) n. *die Beziehung des Nomens zum Verbum im Satz, Casusbegriff;* insbes. *Subject.* Auch **m.*

2. **कारक* n. *aus Hagel entstandenes Wasser.*

कारककारिका f., कारककौमदी f. und कारकखण्डनमण्डन n. Titel von Werken.

कारकगुप्ति f. *ein künstlich gebildeter Satz mit verstecktem Subject.*

कारकचक्र n. Titel eines Werkes.

कारकत्व n. *das Erreichen von Etwas, Gelangen zu E.* 233,10.

कारकदीपक n. in der Rhet. *Häufung verschiedener successiver Handlungen auf ein Subject.*

कारकपरीक्षा f. Titel eines Werkes über die *Casus* Bühler, Rep. No. 282.

**कारकर* Adj. P. 3,2,21.

**कारकवत्* Adj. von कारक.

कारकवाद m. Titel *einer Abhandlung über die Casus.*

कारकविचार m. Titel eines Werkes.

कारकव्याख्या f. und कारकव्यूह m. desgl.

**कारकान्विता* f. = क्रिया Gal.

**कारकुतीय* m. Pl. N. pr. eines Volkes.

**कारञ्ज* 1) Adj. *am Fingernagel befindlich, von ihm herrührend.* — 2) m. = कारञ्ज *junger Elephant.*

कारञ्ज 1) Adj. *von der Pongamia glabra herrührend.* — 2) **f.* ई *langer Pfeffer* Gal.

**कारटक* n. *eine Art Çrâddha* Gal.

1. कारण 1) Adj. am Ende eines Comp. *machend* u. s. w. तत्कारण *dieses verschuldend,* — *zu verantworten habend* 120,13. — 2) f. या *a*) *Handlung, Begehung.* — *b*) **Marter.* — *c*) **an astronomical period.* — 3) n. (adj. Comp. f. ई) *a*) *Veranlassung, Ursache, Grund, Motiv;* mit Gen., Loc. oder am Ende eines Comp. °णात्, °णेन, °णे, °ण° (Ragh. 16,22) *aus irgend einem Grunde, in Folge irgend einer Veranlassung.* कस्मात्कारणात्, केन °णेन, किं °णम्, कस्मिन्कारणे, *कस्मै °णाय, *कस्य °णस्य *weshalb? warum?* केनापि °णेन *aus irgend einem Grunde* 150,17. एतस्मात्कारणात् *deshalb,* यत्कारणम् *weil,* मम °णात् *meinetwegen,* मित्र°

des Freundes wegen, कारणैरेवमादिभिः *aus diesem und andern Gründen*, मम °णे *meinetwegen*. — *b*) in der Med. *Veranlassung* —, *Grund einer Krankheit*. — *c*) *Grundursache, Element*. — *d*) *worauf man ein Urtheil gründet, Anzeichen, Beleg, Beweisgrund*. — *e*) *Mittel*. — *f*) *Werkzeug, Sinnesorgan*. — *g*) *Bedingung*. — *h*) in der Dram. *der eigentliche Anfang der Haupthandlung*. — *i*) **Handlung*. — *k*) **Körper*. — *l*) **ein best. musik. Instrument*. — *m*) **eine Art Gesang*. — *n*) **eine Anzahl von Schreibern*.

2.*कारण n. *Tödtung*.

कारणक am Ende eines adj. Comp. = कारण 3) *a*). Nom. abstr. °त्व n.

*कारणकारण n. 1) *der Grund des Grundes, der letzte Grund*. — 2) *Element, Atom*.

°कारणकारितम् Adv. *in Folge von, aus* R. 2, 58,24.

कारणक्रुध् Adj. *mit Grund zürnend* 177,23.

कारणगुण m. *eine Eigenschaft des Grundes* 263,9.

कारणगुणात्मक Adj. *woran die Eigenschaften des Grundes haften*. Nom. abstr. °त्व n. Sâṁkhjak. 14.

कारणतस् Adv. *auf einen Grund hin*.

कारणता f. und °त्व n. Nom. abstr. zu कारण 3) *a*).

कारणतावाद् m. Titel eines Werkes.

कारणमाला f. *Verkettung von Ursachen* (eine best. rhet. Figur).

कारणवत् Adj. *eine Ursache habend* Comm. zu Njâjas. (1828) 2,85.

कारणवादार्थ m. Titel eines Werkes.

कारणशरीर n. *der ursächliche Körper* 259,10. 260,7. 270,7.

कारणाक्षेप m. in der Rhet. *eine Erklärung, dass man Etwas nicht als Grund einer Erscheinung gelten lasse*.

कारणाख्या f. bei den Pâçupata Bez. *der fünf wahrnehmenden und der fünf handelnden Organe, der* Buddhi, *des* Ahaṁkâra *und des* Manas.

कारणात्मन् Adj. *seinem Wesen nach der Grund von* (Gen.) *seiend* 102,1.

कारणान्तर n. *eine besondere Veranlassung*.

कारणार्थ, Acc. und Dat. *wegen*. Vgl. अर्थकारण.

कारणिक m. 1) *Lehrer* MBh. 2,5,34. — 2) *Richter* Paṅkat. 237,20. — 3) **Kenner einer Sache*.

*कारणिन् m. = कारणिक 3).

कारणोत्तर n. *das mit der Rechtfertigung einer Jmd zur Last gelegten Handlung verbundene Eingeständniss derselben vor Gericht*.

कारण्ड (nur einmal) und °व m. *eine Art Ente*.

*कारण्डवती f. *eine an* Kâraṇḍava *reiche Gegend*.

कारण्डव्यूह m. 1) *N. pr. eines Buddha. — 2) Titel eines buddh. Werkes. = कार° Kâraṇḍ. 13, 20 °महायानसूत्र n. 23,6.

*कारतन्त्रिका und °की f. von कारतन्तु Mahâbh.

कारंधम 1) m. Patron. Avikshit's. — 2) n. N. pr. eines Tirtha.

*कारंधमिन् m. 1) *Bergmann*. — 2) *Kupferschmied*.

कारपचव N. pr. einer Oertlichkeit.

कारपत्र m. = कारापत्र VP.^{2} 3,319.

कारभ Adj. *vom Kamel herrührend* Karaka 6,18.

*कारभू Mahâbh. 6,31,*b*.

*कारमिर्दिका f. angeblich *Kampfer*; vgl. jedoch Râǵan. 12,61.

*कारम्भा f. *Fennich*.

कारम्भि m. Patron. von कारम्भ.

कारयितर् Nom. ag. 1) *der Jmd zum Handeln antreibt*. Nom. abstr. °यित्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 3, 2,41. — 2) *Vollzieher einer heiligen Handlung* Hemâdri 1,798,1.8. — 3) *Barbier* Gaut.

कारयितव्य Adj. 1) *was man machen zu lassen hat*. — 2) *der Etwas* (Acc.) *zu thun angehalten werden soll*. — 3) *zu bewirken, — verschaffen*.

*कारयिष्णु Adj. *der da antreibt*.

कारयेय m. Pl. Bez. *bestimmter* Ṛshi Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,9. Zum Citat vgl. Çat. Br. 14,7,2,26.

कारव m. 1) **Krähe*. — 2) N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht*.

*कारवतीर Adj. (f. ई) von करवतीर.

कारवल्ली f. = कारवेल्ल Râǵan. 7,180. Karaka 3,8.

कारवी f. 1) *Carum Carvi* Bhâvapr. 1,165,16. — 2) *Nigella indica* Bhâvapr. 1,166,4. — 3) *Gartenkresse* Bhâvapr. 1,167. — 4) **Celosia cristata*. — 5) **Anethum Sowa*. — 6) **eine best. Cucurbitacee*. — 7) *= किङ्कुपत्री.

*कारवीरेय Adj. von करवीर.

कारवेल्ल m., °ल्ली f. (Bhâvapr. 3,89. 4,36), °वेल्लक m. und °वेल्लिका f. *Momordica Charantia*.

कारव्या f. (sc. ऋच्) *ein auf den Sänger bezüglicher Vers* (AV. 20,127,11—14).

कारसूत्र n. fehlerhaft für कालसूत्र Kâraṇḍ. 35,10.

कारस्कर m. 1) *eine best. Giftpflanze*. Nach Einigen *Strychnos nux vomica* Râǵan. 9,149; vgl. Mat. med. 198. — 2) **Baum, Pflanze*. — 3) Pl. N. pr. eines Volkes.

*कारस्कराटिका f. *Hundertfuss, Julus*.

कारा f. 1) *Gefängniss*. — 2) **Qual, Marter*. — 3) **Dämpfer an der* Vîṇâ. — 4) **Botin*. — 5) **Goldarbeiterin*. — 6)* *ein best. Vogel* Gal.

कारागार (Daçak. 19.15. Bâlar. 134.10) und कारागृह n. *Gefängniss*.

कारुधुनि *Schlachtruf*. °धुनीव = °धुनिमिव.

कारापथ m. N. pr. eines Landes Ragh. 15,90. Vgl. कारपथ, कारूपथ.

कारापाल m. *Gefängnisswächter*.

*कारारु Kâç. zu P. 6,4,84.

*कारायिका f. = कारायिका *eine Art Kranich*.

कारावर m. *eine best. Mischlingskaste*.

कारावास m. *Gefangenschaft* oder *Gefangniss* Daçak. 19,18.

*कारावी f. *ein auseinander zu nehmendes Häuschen* Gal.

कारावेश्मन् n. *Gefängniss* Bâlar. 24,4.

1. *कारि 1) m. f. *Handarbeiter, Handwerker, Handwerkerin*. — 2) f. *Werk, Arbeit*. Bloss bei Fragen und Antworten.

2. कारि Adj. wohl *jubelnd*. Nach Mahîdh. = कारुणशील.

कारिकानिबन्ध m. und कारिकावली f. Titel verschiedener Werke. Vgl. 1. कारक 2) *d*).

*कारिकेय m. wohl Metron. von कारिका. f. ई Kâç. zu P. 6,4,150. 151.

*कारिकेयि m. Patron. von कारिकेय Kâç. zu P. 6,4,151.

*कारिकेयी Adv. mit भू *zu einem* Kârikeja *werden* Kâç. zu P. 6,4,152.

*कारिकेयीय्, °यति Denom. von कारिकेय ebend.

कारित 1) Adj. *a*) am Ende eines Comp. α) *veranlasst* —, *hervorgerufen durch*. — β) *Bezug habend auf*. — *b*) f. आ mit oder ohne वृद्धि *Zinsen, welche den gesetzlichen Zinsfuss überschreiten, die aber der Schuldner in seiner Noth angeboten hat*, Gaut. Jolly, Schuld. 297. fg. — 2) n. *der Character der Causativa, der 10ten Klasse und der Denominativa* (इ); *die Causalform des Zeitworts*.

कारितान्त Adj. *mit dem Suffix des Causativs versehen*.

1. कारिन् 1) Adj. *machend, thuend, bewirkend, hervorbringend* (auch einen Laut), *zu Werke gehend, handelnd*; die Ergänzung ein Gen., Adv. oder im Comp. vorangehend. — 2) *m. *Handarbeiter, Handwerker*.

2. कारिन् 1) Adj. *lobsingend, jubelnd; Lobsänger*. — 2) *m. = ऋत्विज् Ind. St. 13,368.

कारिसोम m. *der* Soma *des Lobsängers* Ind. St. 13,368.

कारीर 1) Adj. *aus Rohrschösslingen gebildet, daraus entstanden*. — 2) f. ई *ein best. zur Erlangung von Regen unternommenes Opfer* Maitr. S. 2,4,8.

कारीरेष्टि f. Titel eines Werkes.

कारीर्य Adj. *zur* Kârîrî *in Beziehung stehend* Ind. St. 3,393. 12,355.

कारीष Adj. *aus Dünger hervorgegangen.* — Hariv. 4355 fehlerhaft für करीष.

*कारीषगन्धि m. Patron. von करीषगन्धि. f. *गन्ध्या. *°गन्धी in einem adj. Comp. vor बन्धु.

कारीषि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

1. कारु 1) m. *a) Handarbeiter, Handwerker* Gaut. Râgat. 8,495. f. कारू. — *b)* *Bein. Viçvakarman's. — *c)* *Handwerk, Kunst.* — 2) Adj. *grauenhaft, schrecklich* (in einer Etymologie).

2. कारु m. 1) *Lobsänger, Dichter.* — 2) Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts.

कारुक 1) m. *Handarbeiter, Handwerker* Spr. 7839. f. आ. — 2) *n. *die Frucht einer best. Pflanze,* = वीरसेन Gal. Fehlerhaft für आरुक.

कारुकसिद्धान्तिन् m. Pl. *eine best.* Çiva'*itische Secte* Govindân. zu Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 592).

*कारुज 1) m. *das Product eines Handwerkers, Künstlers.* — 2) *Ameisenhaufen.* — 3) *ein junger Elephant.* — 4) *Schaum.* — 5) *wilder Sesam.* — 6) *Mesua ferrea.* — 7) *rothes Rauschgelb.*

कारुणिक Adj. *mitleidig.* Nom. abstr. °ता f.

*कारुणिडका und *कारुणडी f. *Blutegel.*

कारुण्य 1) Adj. *trefflich, preiswürdig.* — 2) n. *Mitleid.*

कारुण्यवेदिन् Adj. *mitleidig.* Nom. abstr. °दित्व n. R. 1,2,17.

कारुण्यसूत्र n. Titel eines Sûtra.

कारुद्वेषिन् Adj. *Sänger hassend* Maitr. S. 1,8,7.

कारुधायस् Adj. *Sänger hegend, — pflegend.*

कारुपथ m. N. pr. eines Landes. Vgl. कारपथ, कारापथ.

कारुविद्या f. Gop. Br. 1,2,21.

कारुष und °क fehlerhaft für कारूष und °क.

कारूष m. 1) *ein Fürst der* Karûsha. *f. ई. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes, = कारूष. — 3) *das von den* Karûsha *bewohnte Land.* — 4) N. pr. eines Sohnes des Manu, = कारूष. — 5) *eine best. Mischlingskaste.*

कारूषक Adj. *über die* Karûsha *herrschend.*

कारेणव 1) *vom Elephantenweibchen kommend.* — 2) *m. Bein. Pâlakâpja's.

*कारेणुपालायन m. Patron. von कारेणुपालि Gaṇar. 3,172.

*कारेणुपालि m. Patron. von करेणुपाल.

कारेटिन् m. N. pr. v. l. für काणेरि u. s. w.

कारेतर m. *Seihe zum Läutern der* Surâ.

कारोतरी f. N. pr. eines Flusses oder einer Oertlichkeit.

*कारोत्तम m. *die obenauf schwimmenden geistigsten Theile gebrannter Getränke.*

1. *कारोत्तर m. 1) dass. — 2) *Brunnen.*

2. कारोत्तर Adj. *worauf* कार् *folgt* TS. Prât. 1,16.

*कार्कटेलव Adj. von कर्कटेलु.

*कार्कव्य m. N. pr. eines Mannes. Davon *Patron. °व्यायनि gaṇa वाकिनादि in der Kâç.

*कार्कण Adj. (f. ई) von कृकण.

*कार्कन्धव Adj. (f. ई) von कर्कन्धू.

*कार्कलासेय m. Patron. von कृकलास.

*कार्कवाकव Adj. (f. ई) von कृकवाकु.

कार्कशेय m. Bez. Vibhîshaṇa's Hanum. Up. S. 392.

कार्कश्य n. 1) *Rauhheit, Härte* (auch in übertr. Bed.). — 2) *rohe —, harte Arbeit.*

*कार्कष m. N. pr. eines Mannes. Davon *Patron. °षायणि. कार्कव्य v. l.

कार्कारिण Pâr. Gṛhj. 3,15,20 verdorben. Man erwartet einen Namen des Todesgottes im Nominativ.

*काकीकि Adj. *einem Schimmel ähnlich.*

कार्कोट m. N. pr. eines Schlangendämons.

कार्कोटक 1) m. dass. — 2) n. N. pr. einer Stadt Kathâs. 18,233.

कार्ण 1) Adj. *im Ohr befindlich.* — 2) *m. Patron. von कर्ण. — 3) *n. *Ohrenschmalz.*

*कार्णखरकि oder *कार्णखरिकि m. Patron. von कर्णखरक oder कर्णखरिक.

*कार्णग्राहिक m. Patron. von कर्णग्राह.

*कार्णच्छिद्रक Adj. von कर्णच्छिद्रक P. 4,2,79, Sch.

*कार्णवेष्टकिक Adj. (f. ई) *zu Ohrringen geeignet.*

कार्णश्रवस n. Name von Sâman Ârsh. Br.

कार्णाट Adj. *den* Karṇâṭa *gehörig* u. s. w.

*कार्णायनि und *कार्णि Adj. von कर्ण.

कार्त 1) Adj. *die* Kṛt-*Suffixe behandelnd, — betreffend.* — 2) m. Patron. in *कार्तकौज्ञपो. N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra (v. l. कात्त und कार्ति).

कार्तयश m. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

कार्तयुग Adj. von कृतयुग *das Weltalter* Kṛta.

कार्तवीर्य m. Patron. Arǵuna's, Fürsten der Haihaja. °चरित n., °पूजा f. und °र्योदय m. Titel von Werken.

कार्तवेष 1) m. Patron. von कृतवेष Ârsh. Br. — 2) n. Name verschiedener Sâman ebend.

कार्तस्वर n. 1) *Gold.* — 2) *Stechapfel.*

कार्तात्तिक m. *Wahrsager.*

कार्तार्थ्य n. *Erreichung des Zieles.*

कार्ति m. Patron. von कृत. Pl. *sein Geschlecht.* Vgl. u. कार्त 2).

कार्तिसिंहदेव m. N. pr. eines Mannes.

कार्तिक 1) m. *a)* (mit oder ohne मास) *ein best. Herbstmonat.* — *b)* Metron. Skanda's. — *c)* N. pr. α) eines med. Autors. — β) eines Varsha. — 2) m. n. *das erste Jahr in der 12jährigen Umlaufszeit des Jupiters.* — 3) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Kârttika. — *b) der Neumondstag im Monat* Kârttika Ind. St. 10,293. — *c) die* Çakti Kârttikeja's. — 4) n. N. pr. eines Tîrtha.

कार्तिककुण्ड m. N. pr. eines Arztes.

कार्तिकमहिमन् m. Titel eines Werkes.

कार्तिकमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes im Skanda- oder Padma-Purâṇa.

कार्तिकसिद्धान्त m. N. pr. eines Scholiasten.

*कार्तिकिक 1) Adj. *im Monat* Kârttika *stattfindend.* — 2) m. *der Monat* Kârttika.

कार्तिकीय Adj. = कार्तिकिक 1). Die Form wird getadelt.

कार्तिकीव्रत n. *eine best. Begehung.*

कार्तिकेय m. 1) Metron. Skanda's. — 2) N. pr. eines Autors.

कार्तिकेयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*कार्तिकेयप्रसू f. Bein. der Durgâ.

कार्तिकेयव्रत n. *eine best. Begehung.*

कार्तिकेयषष्ठी f. *ein best. sechster Tag.*

*कार्तिकोत्सव m. *der Vollmondstag im Monat* Kârttika.

*कार्त्र m. Patron. von कर्तर्.

*कार्त्रायणि m. Patron. von कार्त्र.

*कार्त्र्य m. Patron. von कर्तर्.

कार्त्स्न्य (verdächtig) und कार्त्स्न्य n. *Ganzheit, Gesammtheit.* Instr. *vollständig.*

*कार्दन्तिक Adj. °प्रत्यय *ein* Kṛt-*Suffix.*

कार्दम Adj. 1) *schlammig.* — 2) *dem* Kardama *gehörig.*

कार्दमि m. Patron. Ila's.

कार्दमिक Adj. (*f. ई) *schlammig.*

कार्दमेय m. Patron. Ila's.

*कार्पट m. 1) *Bittsteller.* — 2) *Lack, Gummi.*

कार्पटिक m. 1) *ein ärmlich gekleideter Pilger* Ind. St. 15,382. — 2) N. pr. eines solchen *Pilgers.* — 3) *ein treuer, vertrauter Anhänger* Harshaṁ. 73,5. — 4) *Betrüger, Schelm, Einer der sich auf die Schwächen eines Menschen versteht.*

कार्पटिन् = कर्पटिन् Gal. = कार्पटिक 1) Kathâs. 124,69.

*कार्पणी f. *Fröhlichkeit* Nigh. Pr.

कार्पण्य n. 1) *das Kläglichthun, Jammern.* — 2) *Armuth.* — 3) *Knickerei, Geiz.* — 4) *Mitleid.*

कार्पाण nach Sâj. n. *Schwertkampf.*

कार्पास 1) Adj. (*f. ई) *baumwollen.* — 2) m. f. (ई) *die Baumwollenstaude* zu Spr. 3802. — 3) (*m. *n.) *Baumwolle, Baumwollenzeug.*

कार्पासक 1) Adj. *baumwollen.* f. °सकी Hemâdri 1,431,21 fehlerhaft für °सिकी. — 2) *f. °सिका *die Baumwollenstaude.*

कार्पासतान्तव *ein Baumwollengewebe* M. 12,64.

*कार्पासनासिका f. *Spindel.*

कार्पासमौत्रिक = कार्पासतान्तव Jâgñ. 2,179.

कार्पासास्थि n. *ein Samenkorn der Baumwollenstaude.*

कार्पासिक Adj. (f. ई) *baumwollen.*

कार्पूर Adj. *aus Kampfer* Hemâdri 1,391,15.

*कार्पूरिण Adj. von कर्पूरिन्.

*कार्पूरेय m. Patron. von कर्पूर.

1.*कार्म Adj. (f. ई) *thätig, arbeitsam.*

2. कार्म Adj. von कृमि *Wurm.*

कार्मण 1) Adj. *a) zu den Handlungen in Beziehung stehend, aus ihnen hervorgegangen. — b) bezaubernd* Dhûrtan. 19. Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Zauberei, Zauberkunst* Râgat. 7,427.

कार्मणिक Adj. etwa *durch einen Zauber bewirkt* Dhûrtan. 19.

कार्मणेयक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कार्मरङ्ग Adj. *hochroth* Harshak. 174,23. 184,16. Vgl. कृमिराग.

कार्मार m. 1) *faber, Schmied.* — 2) *Patron. von कर्मार.

*कार्मारायणि m. Patron. von कर्मार.

कार्मिक 1) m. Pl. *eine best. buddh. Schule.* — 2) *buntes Gewebe.*

*कार्मिक्य n. Nom. abstr. von कर्मिक.

1. कार्मुक 1) Adj. *wirksam* (Heilmittel) Karaka 1, 26. 6,5. — 2) m. *a) Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204. — *b) *weisser* Khadira Râgan. 8,24. — *c) *Smilax China* Nigh. Pr. — *d) *Bambusrohr.*

2. कार्मुक 1) Adj. (f. ई) *vom Baume* Kṛmuka. — 2) n. *a) Bogen zum Schiessen.* Einmal m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein bogenförmiges Werkzeug. — c) ein geometrischer Bogen. — d) Regenbogen* Varâh. Jogaj. 5,19. — *e) der Schütze im Thierkreise. — f) eine best. Constellation.*

कार्मुकभृत् 1) Adj. *einen Bogen tragend* Vens. 103. — 2) m. *der Schütze im Thierkreise.*

कार्मुकाय्, °यते *einen Bogen darstellen.*

कार्मुकिन् Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.*

कार्मुकोपनिषद् f. *das Geheimniss der Schiesskunst* Bâlar. 233,16.

कार्य 1) Adj. *a) faciendus* mit den unter 1. कर् 1) 3) 5) 7) 8) 9) 13) aufgeführten Färbungen. — *b) was hervorgebracht* oder *bewirkt wird. — c) zu veranlassen Etwas* (Acc.) *zu thun* Naish. 6,102. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Râgan. 8,65. — 3) n. *a) Obliegenheit, Vorhaben, Geschäft, Beschäftigung, Angelegenheit, Sache, gerichtliche Sache.* तेषां कार्याणि कर् *seine Obliegenheit diesen gegenüber erfüllen* 64,14. कार्यम् mit dem Gen. der Person und Instr. der Sache *es ist Jmd zu thun um, es kann Jmd Gebrauch machen von. — b) eine grammatische Operation. — c) Wirkung, Product* 265,28. — *d) Absicht, Zweck.* किं कार्यम् *zu welchem Endzweck? weshalb?* °मानुष m. *in einer bestimmten Absicht als Mensch erscheinend. — e)* in der Dramatik *das Endziel, um dessen Erreichung es sich im Drama handelt. — f) *Grund.*

कार्यकर् Adj. *wirksam.*

कार्यकर्तर् Nom. ag. *Jmds* (Gen.) *Sache betreibend* Spr. 3396.

कार्यकारण n. *eine best. Absicht als Veranlassung, ein best. Grund.* तत्कार्यकारणात् *in Folge von diesem* 123,8. °तस् *in einer best. Absicht.*

कार्यकारणत्व n. *das Wirkung- und Ursache-Sein.*

कार्यकाल m. Sg. und Pl. *die Zeit zum Handeln* 46,5. R. 1,30,12. Spr. 5435. °विपत्ति f. Kâm. Nitis. 12,21. °कालात्यय m. *Gefahr im Verzuge.*

कार्यचिन्तक m. *Geschäftsführer.*

कार्यता f. (Kap. 5,58) und °त्व n. (264,3. 265,20) *das Hervorgebrachtwerden, das Wirkung—, Product-Sein.*

कार्यदर्शन n. *die Prüfung einer vor Gericht vorgebrachten Sache.*

कार्यध्वंस m. *das Fallenlassen—, Aufgeben einer Sache* 164,16.

कार्यनिर्णय m. *die Entscheidung einer vor Gericht vorgebrachten Sache.*

कार्यनिर्वृत्ति f. *das Erfolgen der Wirkung.* आ °त्तेः Sucr. 2,351,20.

कार्यपरिच्छेद m. *die richtige Beurtheilung einer Sache.*

*कार्यपुट = अनर्थकर, उन्मत्त und क्षपण (कृपण).

*कार्यप्रद्वेष m. *Trägheit.*

कार्यप्रेष्य m. *ein Abgesandter in einer Angelegenheit.*

कार्यभाज् Adj. *einer grammatischen Operation unterliegend* Comm. zu TS. Prât. Nom abstr. °भाक्त n. ebend.

कार्यवत्ता f. Nom. abstr. zu कार्यवत् 2) und 3) (R. 5,8,9).

कार्यवत् Adj. 1) *eifrig mit Etwas beschäftigt. — 2) ein Geschäft—, ein Anliegen habend. — 3) eine best. Absicht verfolgend.*

कार्यवश m. Abl. so v. a. *für Etwas* Spr. 6246.

कार्यविनिमय m. *gegenseitige Verpflichtung Etwas zu thun* Mâlav. 9,8 (9,16 Boll.).

कार्यविनिर्णय m. = कार्यनिर्णय.

कार्यविपत्ति f. *das Misslingen einer Sache* Spr. 3216.

कार्यवृत्तान्त m. *Thatsache* 60,27.

कार्यव्यसन n. *das Misslingen einer Sache* 184,28.

*कार्यशब्दिक Adj. Vârtt. zu P. 4,4,1.

कार्यशेष m. *was noch zu thun ist* 291,30.

कार्यसम m. im Njâja *eine best. sophistische Einwendung, wobei ignorirt wird, dass gleiche Wirkungen in Folge verschiedener Umstände eintreten können,* Njâjas. 5,1,37. Sarvad. 114,12.

कार्यसिद्धि f. *Erfolg einer Sache* Mudrâr. 52,13. Ind. St. 15,275.

कार्यकृत्तर् Nom. ag. *der eine Sache schädigt,—hintertreibt* 143,1.

कार्यातिक्षेप m. in der Rhet. *eine Erklärung, dass man mit der Wirkung—, den Folgen eines Verhältnisses nicht einverstanden sei.*

कार्याख्या f. bei den Pâçupata Bez. *der fünf Elemente und der fünf Qualitäten.*

कार्यातिपात m. *Versäumniss eines Geschäftes.* अन्य° Çâk. 7,10.

कार्यातिपातिन् Adj. *der in den Fall kommt ein Geschäft zu versäumen* 213,15.

कार्याधिकारिन् m. *ein Minister der Politik* Hit. 61,7.

कार्याधिप m. *der Planet, in dessen Bereich der Gegenstand der gerade gestellten Frage gehört.*

कार्यान्तर् n. 1) *Mussestunde.* — 2) *ein anderes Geschäft* 211,8.

कार्यान्तरसचिव m. *der Genosse eines Fürsten in den Mussestunden, maître de plaisir.*

कार्यापेक्षिन् Adj. *ein best. Ziel verfolgend* Spr. 1683.

कार्यार्थ 1) m. *Unternehmen.* °सिद्धि f. *das Gelingen eines U.* — 2) °म् Adv. *eines Geschäftes wegen, in einer bestimmten Absicht.*

कार्यार्थिन् Adj. *ein Anliegen habend, ein best. Ziel zu erreichen bestrebt, der eine Sache vor Gericht bringt,—mit einer Klage vor Gericht auftritt* 213,8.

कार्यिक Adj. dass.

कार्यिन् 1) Adj. *a)* dass. — *b) einer grammatischen Operation unterworfen.* Nom. abstr. °यित्व n. — 2) m. *Beamter* Râgat. 8,53. 105.

कार्येक्षण n. = कार्यदर्शन.

कार्येश und कार्येश्वर m. = कार्याधिप.

कार्येषेत्ता f. *Vernachlässigung des Dienstes.* स्वामि° 148,23.

*कार्श m. *Curcuma Zedoaria* Râgân. 6,119.

कार्शकियीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कार्शनि (Conj.) Adj. *aus Perlen oder Perlmutter bestehend.*

कार्शानव Adj. (f. *ई) *igneus* Bâlar. 265,15.

*कार्शाश्मीय wohl n. *das Sûtra des* Kṛçâçva.

*कार्श्मरी f. = काष्मर्य.

कार्श्य 1) n. *a) Magerkeit, Abmagerung* Hemâdri 1,749,1.5. — *b) Geringheit, Verminderung.* — 2) *m. *Artocarpus Locucha* Râgân. 9,159.

*कार्ष und °क m. *Ackerbauer, Landmann.*

कार्षापण 1) m. n. *eine best. Münze vom Gewicht eines* Karsha 228,9. — 2) *m. *a)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — *b) ein Fürst der* Kârshâpaṇa.

*कार्षापणक = कार्षापण 1).

*कार्षापणिक Adj. (f. ई) *einen* Kârshâpaṇa *werth.*

कार्षि 1) Adj. *ziehend* oder *furchend.* — 2) *m. *Feuer.*

1. कार्षिक 1) Adj. *einen* Karsha *wiegend* Hemâdri 1,435,6. — 2) *m. = कार्षापण 1).

2. कार्षिक m. = कार्षक; s. तिल°.

कार्षिन् Adj. v. l. für कार्षि 1) Maitr. S. 1,3,1. 4,5,2. Kâṭh. 3,9.

कार्षीविण m. *Pflüger.*

*कार्षुक m. = कार्षक Gal.

*कार्ष्ण्य n. Nom. abstr. von कृष्ण.

कार्ष्ण 1) Adj. (f. ई) *a) von der schwarzen Antilope kommend, aus deren Fell gemacht.* — *b) zur dunkelen Hälfte eines Monats gehörig.* — *c)* Kṛshṇa *gehörig, von ihm verfasst.* — *d) *zu einem Nachkommen* Kṛshṇa's *in Beziehung stehend.* — 2) *f. ई *Asparagus racemosus* Râgân. 4,121. — 4) n. *a) ein Fell von der schwarzen Antilope.* — *b)* Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*कार्ष्णकर्ण Adj. von कृष्णकर्ण.

कार्ष्णाजिन Adj. *aus dem Fell der schwarzen Antilope gemacht* Âpast. Çr. 15,5.

कार्ष्णाजिनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers Bâdar. 3,1,9.

*कार्ष्णायन m. Patron. von कृष्ण.

कार्ष्णायस 1) Adj. (f. ई) *eisern.* — 2) n. *Eisen.*

कार्ष्णि m. 1) Patron. von कृष्ण. — 2) N. pr. eines Devagandharva.

कार्ष्य 1) *m. Patron. von कृष्ण. — 2) n. *a) dunkle Farbe, Schwärze, Finsterniss.* Am Ende eines adj. Comp. f. या. — *b) Eisenfeil* Râgân. 13,43.

कार्ष्मन् n. *das durch eine Furche bezeichnete Ziel eines Wettlaufs.*

काष्मर्य m. *Gmelina arborea.*

काष्मर्यमय Adj. (f. ई) *aus dem Holz der Gm. arb. bestehend.*

*काष्र्य m. 1) *Shorea robusta.* — 2) *Artocarpus Locucha.* — 3) *Gelbwurz.*

*काष्र्यवण n. *ein Wald von Shorea robusta.*

1. काल 1) Adj. (f. ई) *blauschwarz, schwarz.* — 2) m. *a) das Schwarze im Auge.* — *b) *der indische Kuckuck.* — *c) Coluber Naga.* — *d) *Cassia Sophora.* — *e) *ein best. Strauch* (रक्तचित्रक). — *f) *das Harz der Shorea robusta.* — *g) der Planet Saturn.* — *h)* Bein. Rudra-Çiva's. — *i)* mystische Bez. *des Lautes m.* — *k)* N. pr. α) verschiener Männer, insbes. Fürsten. — β) eines zukünftigen Buddha. — γ) eines Daitja. — δ) eines Rakshas. — ε) *eines Schlangendämons. — ζ) eines Berges. Kâraṇḍ. 91,13. — η) *eines best. Schatzes bei den Gaina. — 3) f. या *a)* wohl *Ipomoea atropurpurea.* — *b) *Indigofera tinctoria.* — *c) *Piper longum.* — *d) *Nigella indica.* — *e) *Rubia Munjista.* — *f) *Physalis flexuosa.* — *g) *Bignonia suaveolens.* — *h) eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,5. — *i)* *Bein. der Durgâ. — *k)* N. pr. einer Tochter Daksha's. — 4) f. ई *a) *schwarze Farbe, Tinte.* — *b) *Anschwärzung, üble Nachrede.* — *c) *Nacht.* — *d) *eine schwarz aufziehende Wollkenmasse.* — *e) *ein best. Insect.* — *f) *ein best. Strauch* (कालाञ्जनी). — *g) *Ipomoea Turpethum.* — *h) *Bignonia suaveolens.* — *i) *eine best. Lehmart.* — *k) eine der sieben Zungen* Agni's. — *l) ein best. Theilchen der* Prakṛti. — *m)* eine Form der Durgâ. — *n)* Name der Dâkshâjaṇi auf dem Berge Kâlaṅgara. — *o)* Bein. der Satjavatî. — *p)* N. pr. α) der Gattin Bhîmasena's. — β) *einer der göttlichen Mütter. — γ) *einer Vidjâdevî. — δ) einer Unholdin. — ε) eines Flusses. — 5) *n. *a) eine Art Sandelholz.* — *b) ein best. wohlriechender Stoff.* — *c) Eisen.*

2. कालँ m. (adj. Comp. f. या RV. Prât. 2,1) 1) *ein bestimmter* oder *richtiger Zeitpunct, die zu Etwas* (Gen., Dat., Loc., Inf., im Comp. vorangehend oder *Potent. mit यद्) *bestimmte* oder *geeignete Zeit; Zeit* überh. परः कालः *die höchste Zeit,* mit Infin. 77,28. — *a)* कालं कर् *eine best. Z. für Etwas* (Loc.) *festsetzen;* vgl. auch u. 12). — *b)* कालमासाद्य *je nach den Zeitverhältnissen, mit Rücksicht auf die Zeitumstände.* कालमासाद्य कंचन *nach einer Weile.* — *c)* महान्तं कालम् *eine lange Z. hindurch.* — *d)* कालेन *im Verlauf der Z., mit der Z.; zu einer bestimmten Z.* Spr. 1700. fg. 2857. 6900. गच्छता *im Verlauf der Z.* Chr. 107,23. दीर्घेण *eine lange Z. hindurch, nach langer Z.* महता (41, 41. 32,1) oder बहुना *nach Verlauf einer langen Z.* केन चित् *nach einiger Z.* तेन *zu dieser Z.* 76,32. — *e)* कालात् und कालतस् *im Verlauf der Z., mit der Z.* कालतस् *der Z. nach* Âpast. — *f)* दीर्घस्य oder महतः कालस्य *nach langer Z.* कस्य चित् *nach einiger Z.* — *g)* कालें *zur rechten Z., zur bestimmten Z., zu gelegener Z.; mit der Z.,* so v. a. *allmählich* Spr. 5168. स्व° *zu seiner Z.* प्राप्ते *wenn die Z. gekommen ist.* गच्छति *im Verlauf d. Z.* याते *nach Verlauf einiger Z.* कस्मिंश्चित् *eines Tages* Chr. 41,19. काले काले *immer zu seiner Z.* 57. 26. 92,15. प्राप्तेषु कालेषु *wenn die Z. da ist,* so v. a. *wenn Noth am Manne ist* Spr. 7651. — *h)* काल° *zu rechter Z.; mit der Zeit, allmählich.* — 2) *Zeit,* so v. a. *Gelegenheit, Fall.* — 3) *Jahreszeit* 84,5. 93, 15. 171,9. — 4) *Essenszeit* (deren zwei am Tage). उभौ कालौ so v. a. *Morgens und Abends* MBh. 1,119, 33. षष्ठे काले *am Abend des dritten Tages* Chr. 107,27. पञ्चशते काले so v. a. *nach 250 Tagen* 52,5. — 5) *Stunde.* षष्ठे काले शक्रः so v. a. *um Mittagszeit.* — 6) *Zeit —, Weltalter.* — 7) *Zeitrechnung, Aera.* शक° 218,18. शाक° Weber, Gjot. 101,3. — 8) *Zeitmaass, Prosodie.* — 9) *Endpunct.* कालं गच्छति *er kommt zum Schluss* (beim coitus) Khând. Up. 2,13, 1 (पारं गच्छति तन्निधनम् ist Glosse). — 10) *der natürliche, durch's Alter kommende Tod.* — 11) *die Alles beherrschende und von Niemanden abhängige Zeit, Weltordnung, Schicksal.* — 12) *die Alles vernichtende Zeit, der Tod.* कालम् या-इ oder कर् (Lalit. 112,5. 10) *sterben.* Oefters in Verbindung mit अन्तक und मृत्यु *Tod.* Personificirt mit den Attributen Jama's und bisweilen mit diesem identificirt. Erscheint als Devarshi an Indra's Hofe, als Sohn Dhruva's, *des Polarsterns,* und *im Gefolge des Sonnengottes. — 13) *Abtheilung, Abschnitt* VS. Prât. 3,3. 4. — 14) in den Verbindungen पद्°, क्रम°, संहिता° so v. a. पाठ.

1. कालक 1) Adj. *a) blauschwarz, schwarz* Lalit. 320,6. 321,13. — *b)* wohl *mit Sommersprossen versehen* Mahâbh. 6,58,*b.* — 2) m. *a) Leberfleck am Körper, Sommersprosse.* — *b) das Schwarze im Auge.* — *c) *eine Schlangenart.* — *d) eine Getraideart.* — *e)* in der Algebra *die zweite unbekannte Grösse* Bîgag. 12,21. 22. — *f)* N. pr. α) Pl. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,19. — β) Pl. einer Dynastie VP.² 4,184. — γ) eines Rakshas. — δ) eines Asura. — ε) f. कालका *a) ein best. Vogel.* — *b)* N. pr. einer Unholdin VP. 1,21,7. — 4) f. कालिका *a)*

*Schwärze, schwarze Farbe. — b) *Schwärze, Tinte. — c) schwarzer Fleck, Rost. — d) Leber* Mit. 3,31,*a*,11. — *e) ein best. Blutgefäss im Ohr. — f) *die Haarreihe von den Schamtheilen bis zum Nabel. — g) eine dunkle Wolkenmasse* R. 2,41,12. — *h) *Nebel. — i) *Schnee. — k) *das Weibchen des Vogels* Añgâraka, *Krähe, * = श्यामा. — *l) *Scorpion. — m) *ein best. in Milch lebendes Insect. — n) eine best. Arzneipflanze; *Valeriana Jatamansi, *eine Art Terminalia, *eine Ranke von Trichosanthes dioeca. — o) *alaunhaltiger Thon. — p) ein vierjähriges Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt. — q)* Bein. der Durgâ. — *r)* N. pr. α) eines nicht näher zu bestimmenden göttlichen Wesens MBu. 2,11,40. Hariv. 9532. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) einer Vidjâdharî. — δ) *einer Kiṁnarî. — ε) *einer Joginî. — ζ) *eines göttlichen Wesens im Gefolge des 4ten Arhant's bei den Gaina. — η) eines Flusses. — 3) n. *a) Wurmstich im Holze. — b) *Leber. — c) eine best. Gemüsepflanze.*

2. कालक 1) Adj. (f. कालिका) mit वृद्धि *monatlicher Zins* Jolly, Schuld. 297. — 2) *f. कालिका *Wechsel der Gesichtsfarbe.*

***कालकचु** f. *Arum Colocasia.*

कालकञ्ज m. N. pr. 1) Pl. eines Asura-Geschlechts Kaush. Up. 3,1 (Varianten: °कञ्य, काञ्य, °खञ्ज). Einige davon erstiegen den Himmel und glänzen dort als Sterne. — 2) eines Asura.

कालकञ्य s. कालकञ्ज 1).

कालकटङ्कट m. Bein. Çiva's.

कालकर्णी f. *eine Art* Râkshasî.

***कालकण्टक** m. *eine Hühnerart.*

कालकण्ठ m. 1) **Pfau.* — 2) **eine andere Hühnerart.* — 3) **Bachstelze.* — 4) **Sperling.* — 5) * = पीतशाल oder पीतसार. — 6) Bein. Çiva's. — 7) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कालकण्ठक m. 1) *Sperling* Bhâvapr. 2,8,7. — 2) **eine Hühnerart.*

***कालकन्दक** m. *Wasserschlange.*

***कालकर्णिका** f. *Unglück.*

कालकर्णी f. 1) dass. — 2) Bein. der Lakshmî Ind. St. 9,103. — 3) N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*,99,1. 2.

कालकर्मन् n. *Tod.*

कालकलना f. *das Sterben* Ânandal. 29.

***कालकलाय** m. *Phaseolus Max.*

***कालकवन** m. N. pr. eines Berges.

कालकवि m. Bein. Agni's Hemâdri 1,180,12.

कालकवृक्षीय m. N. pr. eines Ṛshi. Vgl. कालवृक्षीय.

***कालकस्तूरी** f. *Hibiscus Abelmoschus.*

कालकाक्रन्द m. Name zweier Sâman.

कालकाक्ष m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कालकाङ्क्षिन् Adj. *auf den richtigen Zeitpunct wartend* R. 5,53,27. Spr. 3658. *den r. Z. ungeduldig erwartend* 1707.

कालकाङ्क्षी m. Pl. = कालकञ्ज 1) Maitr. S. 1,6,9.

कालकाङ्क्ष्य s. कालकञ्ज 1).

कालकार Ad. *die Zeit machend, — hervorbringend.*

कालकारणिक Adj. *der die Zeit für den Grund aller Erscheinungen hält.*

कालकारित Adj. *temporär, vorübergehend* M. 8,348.

***कालकीट** Adj. von कालकीट.

कालकीर्ति m. N. pr. eines Fursten.

***कालकील** m. *verworrenes Geräusch.*

***कालकुञ्ज** (!) m. Bein. Vishṇu's.

***कालकुण्ठ** m. Bein. Jama's.

***कालकुष्ठ** n. *eine best. Erdart* Râgân. 13,143.

***कालकूचिका** f. *Speichel* Gal. Vgl. कफकूर्चिका.

***कालकूची** f. *Buhldirne.*

कालकूट 1) m. (*n.). *a) ein best. in einer Knolle enthaltenes Gift. — b) ein bei der Quirlung des Oceans zu Tage gefördertes Gift. — c) Gift* überh. — 2) m. *a)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Landes. — *b)* Bein. Jama's.

कालकूटक 1) = कालकूट 1) *a)*. — 2) *m. *eine best. giftige Pflanze.*

***कालकूटङ्कट** fehlerhaft für कालकटङ्कट.

कालकूटपति m. N. pr. eines Vidjâdhara.

***कालकूटि** m. ein Fürst der Kalakûṭa.

कालकूटीय n. *die Geschichte von Çiva mit dem Gifte* Kâlakûṭa Bâlar. 29,15.

***कालकृत्** m. Bein. *der Sonne.*

कालकृत 1) Adj. *a) durch die Zeit hervorgerufen. — b) nur auf eine best. Zeit Geltung habend, temporär, vorübergehend* 213,28. Jâgñ. 2,58. — 2) *m. *a) Sonne. — b) Zeit.*

कालकृप्ति f. *Zeitbestimmung, — berechnung* Sûrjad. in der Vorrede zu Ârjabh. VII,16.

कालकेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten der Dânava.

कालकेय m. N. pr. *a)* Pl. eines Dânava-Geschlechts. Auch गण: °य:. — 2) eines Asura.

कालकेयान्तक m. Bein. Arǵuna's Du. V. 22,11.

***कालकेशी** f. *Indigofera tinctoria* Nigh. Pr.

कालकोटि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

कालकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कालक्रम m. *Lauf der Zeit.* °क्रमेण (Spr. 1689) und °क्रमात् *im Lauf der Zeit.* तावत्कालक्रमासह so v. a. *nicht vermögend sich so lange zu gedulden.*

कालक्रिया f. 1) *Zeitbestimmung, — berechnung* Ârjabh. 1,1. °पाद् m. Titel des 3ten Kapitels. — 2) *Tod.*

कालक्लीतक m. *die Indigopflanze* Çâṅkh. Grihj. 1,23.

कालक्षपण n. *Zeitvertreib* Comm. zu VP. 2,13,45.

कालक्षेप m. *das Verstreichenlassen —, Hinbringen der Zeit, Zeitverlust* Comm. zu Njâjam. 9, 2,18. °क्षेपाय *um Zeit zu gewinnen* Chr. 131,22. °क्षेपं कर् *die Zeit unnütz verstreichen lassen* Spr. 1690. *zögern, säumen*; mit Loc.

कालखञ्ज 1) m. Pl. = कालकञ्ज 1). — 2) *n. *Leber.*

***कालखञ्जन** und **कालखण्ड** (Bâlar. 55,6) n. *Leber.*

कालखण्डनविचार m. Titel eines Werkes.

***कालखण्डकृन्** (!) m. Bein. Arǵuna's Gal.

कालगङ्गा f. N. pr. eines Flusses in Ceylon.

कालगण्डिका f. N. pr. eines Flusses.

कालगत Adj. *verstorben* Lalit. 112,5. 229,9. 525,3.

***कालगन्ध** m. *Wasserschlange.*

कालगुप्त m. N. pr. eines Vaiçja Daçak. 9,24.

***कालग्रन्थि** m. *Jahr.*

कालघट m. N. pr. eines Brahmanen.

कालघण्टायोग m. *ein best. astrol.* Joga.

कालघातिन् Adj. *allmählich tödtend.*

कालङ्कत m. *Cassia Sophora* Karaka 3,8.

कालचक्र 1) n. *die Zeit als ein beständig sich drehendes Rad.* — 2) m. n. *eine best. mythische Waffe.* — 3) m. Bein. *der Sonne.* — 4) n. Titel eines buddh. Tantra.

कालचक्रज्ञातक n.. °चक्रप्रकाश m. und कालचन्द्रकथन n. Titel von Werken.

कालचरित n. *das Verfahren —, die Macht der Zeit.*

कालजित् m. N. pr. einer Persönlichkeit.

कालजिह्व m. N. pr. eines Jaksha.

कालजीषक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कालज्ञ 1) Adj. *die bestimmten Zeiten kennend.* — 2) *m. *a) Astrolog. — b) Hahn.*

कालज्ञान n. 1) *Kenntniss der Zeit, — Zeitrechnung* 102,3. — 2) Titel verschiedener Werke.

कालज्ञानिन् Adj. *die Zeiten kennend.*

कालञ्जर 1) m. *a)* N. pr. α) eines für heilig gehaltenen Gebirgszuges. — β) *Pl. eines Grenzvolkes. — *b) *Versammlungsort religiöser Bettler. — c)* *Bein. Çiva's. — 2) *f. आ und ई Bein. der Durgâ.

***कालञ्जरक** Adj. von कालञ्जर.

*कालञ्जरपति m. Bein. Çiva's Gal.

कालटि m. N. pr. eines Agrahâra.

कालतत्त्वविवेचन n. und °तत्त्वार्णव m. Titel von Werken.

कालतत्त्वकवि m. *Astrolog* Ind. St. 15,284.

*कालतर = कालो ऽतिशेते कालीम्.

कालतरंग m. Titel des 1ten Theils im Smṛtjarthasâgara.

1. कालता f. *Schwärze* Spr. 2606.

2. कालता f. *Zeitgemässheit.*

*कालताल m. *Xanthochymus pictorius* Râǵan. 3,99.

कालतिन्दुक m. *eine Art Ebenholz* Bhâvapr. 1, 243; vgl. Mat. med. 198.

कालतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कालतोयक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,47.

कालद् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,63. कालव v. l.

कालदण्ड m. *Todesstab, die Keule des Todesgottes* 49,22. 148,7. R. 1,56,2. 3,35,43.

कालदत्तक m. N. pr. eines Schlangendämons.

*कालदमनी f. Bein. der Durgâ.

*कालदास = तिन्तिड H. an. 3,181.

कालदिवाकर m. Titel eines Werkes.

कालदूत m. *Todesbote* Hemâdri 1,765,14.16. *ein Vorbote des Todes* Kâd. II,74,5.

कालदेशविभाग m. *die Verschiedenheit von Zeit und Ort* Suçr. 1,194,10.

कालधर्म und °न् m. *das Gesetz der Zeit*, euphem. so v. a. *der unvermeidliche Tod.*

कालधारणा f. *Pause* ṚV. Prât. 11,16.

*कालनक Adj. von कालन.

1. कालनर m. = कालपुरुष 1).

2. कालनर m. N. pr. eines Sohnes des Sabhânara.

कालनाथ m. Bein. Çiva's.

कालनाभ m. N. pr. eines Asura.

कालनिधि m. Bein. Çiva's.

कालनियम m. *Beschränkung der Zeit*, so v. a. *Bestimmung des Wann* MBh. 1,170,17. *B. des Wie lange* Çâṅkh. Ǵṛhj. 2,11. *B. des Bis wann, Frist* Spr. 7644.

*कालनियोग m. *Geheiss der Zeit, Schicksal.*

कालनिर्णय m. Titel eines Werkes. °चन्द्रिका f., °दीपिका f., °प्रकाश m., °सिद्धान्त m. (Bühler, Rep. No. 344) und °निर्णयावबोध m. desgl.

*कालनिर्यास m. *das Harz der Amyris Agallocha.*

कालनेत्र Adj. (f. आ) *schwarzäugig.*

कालनेमि m. N. pr. 1) eines von Kṛshṇa erschlagenen Asura. — 2) eines Rakshas. — 3) eines Brahmanen.

कालनेमिन् 1) Adj. *mit den Radfelgen des Todesgottes bewaffnet* Hariv. 2640. — 2) m. = कालनेमि 1).

*कालनेमिरिपु, *°नेमिकृन्, *°नेमिहर und *°नेम्यरि m. Beinamen Kṛshṇa's.

कालपक्व Adj. *durch die Zeit —, von selbst reif geworden.*

*कालपत्त्री f. = तालीशपत्त्र Nigh. Pr.

कालपथ m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

कालपरिपाक m. *Wandel der Zeiten* Bâlar. 107,2.

*कालपर्णा 1) m. *Tabernaemontana coronaria.* — 2) f. ई *a) eine dunkle Ipomoea* Nigh. Pr. — *b)* Bein. der Nirṛti.

*कालपर्णिका f. = कालपर्णा 2) *a)* Nigh. Pr.

कालपर्यय m. *Verlauf der Zeit.* °यात् und कस्माच्चित् °यात् *nach V. einer bestimmten Z.* °ये *im Laufe der Z.* Hemâdri 1,701,16. व्यतीतः °ये so v. a. *der den rechten Zeitpunct hat verstreichen lassen* R. ed. Bomb. 4,31,8.

कालपर्याय m. dass. °येण *nach Verlauf einer bestimmten Z.* LA. 17,11.

कालपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

*कालपात्रिक m. *eine Art Bettler* (buddh.).

*कालपालक n. *eine best. Erdart* Râǵan. 13,143.

कालपाश m. *die Schlinge des Todesgottes* Kâd. II,74,7. °परीत Adj. *dem Tode verfallen* Karaka 5,11.

कालपाशिक m. *Henker.*

*कालपीलुक m. *eine Art Ebenholz.*

कालपुच्छ und °क m. 1) *ein best. in feuchter Erde lebendes Thier* Karaka 6,3.4. — 2) *eine Sperlingsart* Nigh. Pr.

कालपुरुष m. 1) *die personificirte Zeit.* — 2) *ein Scherge des Todesgottes* Kâd. II,74,2. 127,8.

*कालपुष्प n. = कलाय 1) *b*).

कालपूग m. *eine geraume Zeit.* °गस्य मरुतः *nach einer sehr langen Z.*

*कालपृष्ठ 1) m. *a) eine Antilopenart.* — *b) Reiher.* — 2) n. *a)* Karṇa's *Bogen.* — *b) Bogen.*

*कालपेशिका f. *Rubia Munjista* Nigh. Pr.

*कालपेशी f. *eine best. Pflanze* (श्यामा) Ratnam. 27.

कालप्रबोधिन् Adj. *zur rechten Zeit erweckend.* °नी विद्या *ein best. Zauberspruch.*

*कालप्रभात n. *Herbst.*

कालप्रभु m. *Herr der Zeiten*, Bez. *des Mondes* Kâd. II,142,3.

कालप्राप्त Adj. *was mit der Zeit kommt, was die Z. bringt* 186,26.

कालप्रिय N. pr. eines der Sonne geheiligten Ortes.

*कालप्रियकरी f. *eine best. Pflanze* Gal.

कालप्रियनाथ m. Name eines Liṅga in Uǵǵajinî.

कालबक m. N. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht* Âçv. Çr. 12,14,2 (nach dem Comm. zwei Namen). Auch Patron.

कालबविन् m. Pl. *die Schule des* Kâlabava.

*कालबीजक m. *eine Diospyros* Râǵan. 11,80.

कालभद्र m. Bein. Çiva's.

कालभाग m. *Zeittheil.*

*कालभाण्डिका f. *Rubia Munjista* Râǵan. 6,194.

*कालभृत् m. *die Sonne.*

कालभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

कालभोगिन् m. *Coluber Naga* Daçak. 12,9.

कालमयूख m. Titel eines Abschnittes in Bhâskara's Werke.

*कालमल्लिका f. *ein Ocimum* Râǵan. 10,162.

कालमसी f. N. pr. eines Flusses.

कालमाधव m. Titel eines Gesetzbuchs. °कारिका f. Titel einer Kârikâ dazu.

कालमाधवीय n. Titel eines Werkes.

*कालमान m. = कालमाल.

कालमार्ताण्ड m. Titel eines Werkes.

कालमाल und °क m. *Ocimum sanctum* Karaka 3,8 (°माल gedr.). 7 (einmal °मालक).

कालमुख 1) Adj. *ein schwarzes Gesicht habend* Ind. St. 13,489. — 2) m. *a) eine Affenart.* — *b)* Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes. — 3) *f. आ N. pr.

*कालमुष्कक m. *Schrebera Swietenioides.*

*कालमूल m. *eine Plumbago* Râǵan. 6,47.

कालमेघ m. 1) *eine schwarze Wolke* Kâd. 129,19. — 2) N. pr. eines Elephanten.

*कालमेषिका f. 1) *Rubia Munjista.* — 2) wohl *Ipomoea atropurpurea.*

*कालमेषी f. 1) und 2) = कालमेषिका 1) und 2). — 3) *Vernonia anthelminthica.*

कालमेह् m. *eine best. Harnruhr* Karaka 2,4. °मेहिन् Adj. *daran leidend* ebend.

*कालमोरिका f. *Vernonia anthelminthica* Gal.

कालम्ब्य m. Name eines Karavanserais.

*कालय्, °यति (कालोपदेशे). Vgl. 3. कल्.

कालयवन m. N. pr. 1) eines Fürsten der Javana. — 2) eines Dvîpa Daçak. 9,23.

कालयाप m. (Spr. 466) und °न n. (Spr. 1691. 6815) *das Verstreichenlassen der Zeit, Säumen, Zögern.*

कालयुक्त m. *das 52te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

कालयोग m. *Fügung der Zeit, — des Schicksals, Zeitumstände, — verhältnisse.*

कालयोगिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

कालरात्रि und °त्री f. 1) *die Schreckensnacht am*

Ende der Welt. Häufig personificirt und mit Durgâ identificirt oder als eine ihrer Çakti betrachtet. °चण्डिका. — 2) *die Schreckensnacht eines Individuums, der bevorstehende Todestag* Paṅkad. — 3) **die 7te Nacht im 7ten Monat des 77ten Lebensjahres.* — 4) N. pr. einer zauberkundigen Brahmanin.

कालरुद्र m. = कालाग्निरुद्र 1).

कालरूपिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

*काललल Adj. von काल.

*काललवण n. *eine Art Salz.*

काललोचन m. N. pr. eines Daitja.

काललोह् (Daçak. 41,17) und *°लौह् n. *Eisen oder Stahl.*

कालव 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. कालद् v. l. — 2) *f. आ *ein geistiges Getränk* Gal.

1. कालवदन n. Titel eines Çâstra.

2. कालवदन m. N. pr. eines Daitja.

कालवत् 1) Adj. *mit der Zeit in Verbindung stehend.* आशा °वती *eine Hoffnung auf die Zukunft.* — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter Kâlaçihva's.

कालवराटक m. N. pr. eines Mannes.

*कालवर्णी f. *böses Geschick* Gal.

*कालवलन n. fehlerhaft für कायवलन.

*कालवल्कल m. *eine Art Waffe* Gal.

1.*कालवाल Adj. *mit schwarzen Schweifhaaren* Çânt. 4,4. Chr. 54,20.

2.*कालवाल und *°वालुक n. *eine best. Erdart* Nigh. Pr. Vgl. कालपालक.

*कालवाहन m. *Büffel* Nigh. Pr.

कालविद् Adj. *die Zeiten kennend* R. 4,32,13.

कालविद्या f. *die Kenntniss der Zeitrechnung, — des Kalenders.*

कालविद्वस् m. *ein Kenner der Zeitrechnung, Kalendermacher.*

कालविधान n. Titel eines Werkes.

कालविधृति f. *Zeitunterschied, — verfluss* Bhâvapr. 2,65.

कालविध्वंसन m. *eine best. Mixtur.*

कालविपर्यय m. *Ungunst der Zeit* Jolly, Schuld. 314.

कालविभक्ति f. *Zeittheil, — abschnitt* M. 1,24.

कालविभाग m. 1) dass. MBh. 4,52,2. P. 3,3,137. — 2) *richtige Unterscheidung der Zeiten* Gal. Vgl. कालदेशविभाग.

*कालविरोधिन् Adj. *nicht al tempo* (Gesang) Gal.

कालविवेक m. Titel eines Werkes.

कालविष n. wohl *das Gift des Coluber Naga* MBh. 3,141,14.

*कालवृत्त m. = कालवृत्त 1).

कालवृतीय m. N. pr. eines Ṛshi. Vgl. कालकवृतीय.

कालवृद्धि f. *ein best. verbotener Zins* Gaut.

*कालवृत्त 1) m. *Dolichos biflorus.* — 2) f. ई *Bignonia suaveolens.*

*कालवृत्तिका f. = कालवृत्त 2) Nigh. Pr.

कालवेग m. N. pr. eines Schlangendämons.

कालवेध m. Pl. N. pr. einer Schule.

कालवेला f. *diejenigen Stunden am Tage, welche sich zu keiner heiligen Handlung eignen.*

कालवेषिन् Adj. *sich nach den Zeitumständen richtend* Lalit. 184,7. 18.

कालव्यतीत Adj. *wofür die richtige Zeit verpasst worden ist* Spr. 5657.

कालव्यापिन् Adj. *ewig dauernd.*

कालव्रत n. *eine best. Begehung.*

कालशक्ति f. *die Çakti der Alles zerstörenden Zeit* Ind. St. 14,140.

कालशम्बर m. N. pr. eines Dânava.

कालशाक n. 1) *Ocimum sanctum* Gaut. — 2) *Corchorus capsularis, Jute* Mat. med. 302.

*कालशालि m. *eine schwarze Reisart* Râgân. 16,13.

कालशिबि m. N. pr. eines Mannes.

*कालशेय n. *Buttermilch.*

कालशैल m. N. pr. eines *Berges.*

कालसंरोध m. *langwieriges Verbleiben* (eines Gegenstandes bei Jmd).

कालसंहिता f. Titel eines astronom. Werkes.

कालसंकर्षा f. *ein neunjähriges, noch nicht menstruirendes Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

कालसंकर्षिन् Adj. *die Zeit verkürzend.* °णी विद्या *ein best. Zauberspruch.*

कालसंख्या f. *Zeitberechnung, — bestimmung* Paṅkat. 242,19.

कालसंग्रह m. *Termin* R. 4,31,8.

कालसमन्वित Adj. *verstorben* R. 2,65,16.

कालसमायुक्त Adj. dass. R. 6,93,23.

कालसर्प m. *Coluber Naga.*

कालसह् Adj. in अ°.

कालसार 1) Adj. *einen schwarzen Augenstern habend* Naish. 6,19. — 2) m. *a) die schwarze Antilope* Naish. 6,19. — *b) eine Art Sandelholz* Bhâvapr. 1,184.

कालसाह्वय Adj. mit निरय *eine best. Hölle,* = कालसूत्र.

कालसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

कालसूकरिका f. ein Frauenname.

कालसूक्त n. *eine best. Hymne* Hemâdri 1,300,5.

कालसूत्र 1) n. *die Angelschnur des Todesgottes* MBh. 3,157,45. — 2) m. n. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4. Kâraṇḍ. 18,12. 37,1. 66,16.

कालसूत्रक = कालसूत्र 2).

कालसूर्य m. *die Sonne beim Weltuntergange.*

कालसेन m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,100.

कालस्कन्ध m. 1) *Diospyros embryopteris.* — 2) **Xanthochymus pictorius.* — 3) **Ficus glomerata.* — 4) **ein der Acacia Catechu verwandter Baum.* — 5) * = जीवक (*eine best. Pflanze*).

*कालस्कन्धिन् m. *Ficus glomerata* Gal.

कालहरण n. *Zeitverlust.*

कालहस्तिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कालहस्तिशैल n. N. pr. eines Tîrtha.

कालहस्तीशविलास m. Titel eines Werkes.

कालहस्तीश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

कालहार m. 1) *Zeitverlust.* — 2) *Zeitgewinn.*

कालहेमाद्रि m. Titel eines Gesetzbuchs.

कालांश m. *Zeittheil.*

कालाकाङ्क्षिन् Adj. *die Zeit ruhig erwartend.*

कालाकालचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

*कालान्तरिक m. *Anfänger, Schüler.*

कालागुरु m. (*n.) *eine schwarze Art Agallochum* Spr. 7733.

कालाग्नि m. *das Feuer der Alles zerstörenden Zeit, — des allgemeinen Todes.* Auch personificirt.

कालाग्निभैरव und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

कालाग्निरुद्र m. 1) Rudra *als das Feuer des allgemeinen Todes.* — 2) *eine best. Mixtur aus Eisen. Quecksilber u. s. w.* Mat. med. 53.

कालाग्निरुद्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कालाग्निरुद्रोपनिषद् f. Titel verschiedener Upanishad.

कालाङ्ग Adj. *schwarz, dunkelfarbig* (Schwert).

*कालाजाजी f. *eine Kümmelart* Râgân. 6,61.

कालाजिन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कालाञ्जन n. *schwarze Salbe.*

*कालाञ्जनी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,189.

कालाण्डज m. *der indische Kuckuck.*

कालातिक्रमण n. *das Verstreichen des richtigen Zeitpunctes für* (Gen.) Spr. 1697.

कालातिपात m. *Verzögerung* Kâd. II,9,4. Prasannar. 66,5.

कालातीत Adj. *verstrichen, zu spät kommend. nicht mehr zeitgemäss* MBh. 12,138,60. R. 4,28,16.

कालात्मक Adj. *von der Zeit —, vom Schicksal abhängig.*

कालात्यय m. *das Verstreichen einer bestimmten Zeit.*

कालात्ययापदिष्ट Adj. *verfallen, ungültig geworden* Comm. zu Njâjam. 1,3,5. Nom. abstr. °त्व n.

zu 6. 18. 24.

कालात्ययेापदिष्ट fehlerhaft für कालात्ययापदिष्ट.

कालादर्श m. Titel eines Werkes.

*कालादिक m. *der Monat* Kaitra Râgan. 21,57.

कालाध्यक्ष m. *Leiter der Zeit* (die Sonne).

कालानयन n. *Zeitberechnung.*

कालानर m. N. pr. eines Sohnes des Sabhânara.

कालानल m. 1) = कालाग्नि. — 2) N. pr. = कालानर und auch eines andern Mannes.

कालानलरस m. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 279.

*कालानुनादिन् m. fehlerhaft für कला°.

कालानुपूर्व scheinbar Adj. Gjor. in der Vorrede zu Ârjabh. IX,9. Zu lesen ist °पूर्व्या Instr.

*कालानुसारक n. 1) *ein aus der Tabernaemontana coronaria gewonnenes Pulver.* — *b) eine Art Sandel.*

*कालानुसारि m. *Benzoeharz.*

कालानुसारिन् 1) Adj. *sich nach der Zeit richtend, von ihr abhängig* Nîlak. zu MBh. 13,1,52. — 2) m. und f. °णी (Karaka 6,24) *Benzoeharz.*

कालानुसारिवा f. 1) *Benzoeharz.* — 2) *Villarsia cristata* Mat. med. 302.

कालानुसार्य 1) (*m.) f. आ und (*n.) *Benzoeharz.* — 2) *m. n. *ein best. wohlriechendes Holz.* — 3) *m. n. *Dalbergia Sissoo.* — 4) *n. = कालानुसारक 1).

*कालानुसार्यक n. *Benzoeharz.*

कालान्तक m. *die Zeit als Todesgott.*

कालान्तकयम und कालान्तयम m. *die alles zerstörende Zeit in der Gestalt von* Jama.

कालान्तर n. 1) *zeitlicher Zwischenraum, Verlauf einer bestimmten Zeit.* Instr. (41,27) und Abl. (Spr. 2997) *nach Verlauf einiger Zeit.* °तम *einen Aufschub vertragend.* — 2) *ein günstiger Augenblick* Spr. 6345.

कालान्ध Adj. *durch den bevorstehenden Tod geblendet* Karaka 5,11.

कालाप m. 1) N. pr. eines Lehrers. — 2) Pl. *die Schule des* Kalâpin. — 3) **die Haube der Brillenschlange.* — 4) **ein* Rakshas. — 5) **Kenner* oder *Anhänger der* Kalâpa-*Grammatik.* — कालापा: Çântiç. 1,27 fehlerhaft für क्कालापा:; vgl. Spr. 2000.

कालापक n. 1) *die Schule des* Kalâpin Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — 2) *die* Veda-*Recension dieser Schule.* — 3) Titel einer Grammatik. — 4) fehlerhaft für 1. कलापक 2) *a*).

कालापनयन n. *Zeitvertreib* Ind. St. 15,235.

कालापहार m. *Aufschub* Râgat. 8,127.

कालाम m. Bein. Ârâḍa's.

कालामुख m. Pl. Name einer Çiva'itischen Secte.

कालाम्रद्वीप N. pr. eines Dvîpa.

*कालाम्ल n. *sauer gewordenes Getränk, Essig* Nigh. Pr.

*कालायन 1) Adj. von कला. — 2) f. ई Bein. der Durgâ.

कालायनि m. N. pr. eines Lehrers.

कालायस 1) n. *Eisen.* — 2) Adj. *eisern.*

कालायसमय Adj. (f. ई) *eisern.*

*कालायसूपिक Adj. von कलायसूप.

कालाल Adj. *schwärzlich.*

कालावर Adj. *der Zeit nach später* Vop. 3,37.

कालावस्था f. Pl. *die verschiedenen Zeiten* Suçr. 1,113,14.

कालाव्यवाय m. *keine Pause* RV. Prât. 2,1.

कालाशोक m. N. pr. eines Fürsten.

*कालासुरुट् m. Bein. Çiva's.

कालाहुति f. *eine Opferspende als Sühnung.*

1. कालिक m. 1) **Ardea jaculator.* — 2) N. pr. *a*) eines Schlangendämons Lalit. 350,19. — *b*) eines Prinzen Pañkad. 7.

2. कालिक Adj. (*f. ई) 1) *die Zeit betreffend, mit der Z. in Verbindung stehend, auf d. Z. beruhend.* — 2) *zeitgemäss.* तात्कालिकम् v. l. für तत्का°. — 3) **lange dauernd.* — 4) am Ende eines Comp. *was so lange wie — bestehen wird* oder *soll.* चन्द्रार्क° Führer, Bhn. 6. Vgl. कालीन.

कालिका s. u. कालक.

कालिकाक्रम m. Titel eines Werkes.

कालिकाख्य Adj. *nach der* Kâlikâ *benannt.* उपपुराण = कालिकापुराण.

कालिकागुरु m. Pl. *eine best. Klasse von Verfassern mystischer Gebete.*

कालिकाग्रन्थ m. Titel eines *Werkes.*

कालिकाचार्य m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,281. °कथा f. Titel einer *Erzählung.*

कालिकातन्त्र n. Titel eines Tantra.

कालिकापुराण n. Titel eines Purâṇa (Upapurâṇa).

कालिकापूर्व n. = परमापूर्वजनकमपूर्वम् (पथोत्पत्त्यपूर्वाणि) Nj. K. 76. कलिका° v. l.

कालिकामुख m. N. pr. eines Rakshas.

कालिकारहस्य n. Titel eines Werkes.

कालिकार्य m. N. pr. eines Mannes.

कालिकाव्रत n. *eine best. Begehung.*

कालिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

कालिकास्तोत्र n. Titel eines Stotra.

कालिकाह्वय Adj. = कालिकाख्य.

कालिकेय Adj. *zur* Kâlikâ *in Beziehung stehend.*

कालिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कालिङ्ग 1) Adj. *aus dem Lande der* Kaliṅga; m. *ein solcher Mann* 103,30. 105,9. — 2) m. n. *Wrightia antidysenterica* Mat. med. 192. Bhâvapr. 1,173. 206. 3,52. — 3) m. *a*) *ein Fürst der* Kaliṅga. — *b*) *das Land der* Kaliṅga. — *c*) Pl. N. pr. eines Volkes, = कालिङ्ग. — *d*) **Elephant.* — *e*) **Schlange.* — *f*) **Beninkasa cerifera.* — *g*) **eine best. giftige Pflanze.* — *h*) *eine Art Eisen.* — 4) f. ई *a*) *eine Fürstin der* Kaliṅga. — *b*) **eine Gurkenart.* — *c*) N. pr. eines Flusses. कालिन्दी die richtige Lesart. — 5) n. *Wassermelone.*

कालिङ्गक 1) Adj. = कालिङ्ग 1) 103,20. — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Kaliṅga. — *b*) *Wrightia antidysenterica* Bhâvapr. 3,114. — 3) *f. °ङ्गिका *Ipomoea Turpethum.*

कालिञ्जर 1) m. N. pr. eines Berges und einer Oertlichkeit. — 2) *f. ई Bein. der Gaurî Gal.

*कालितरा f. = काल्यतिशेते कालम्.

कालिदास m. 1) N. pr. verschiedener Dichter. — 2) Bez. *der Zahl drei.*

*कालिदासक m. = कालिदास 1).

कालिदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,270.

कालिन् 1) m. N. pr. eines Sohnes des Kaidjoparikara Hariv. 1,32,94. — 2) *f. °नी *das 6te Mondhaus.*

कालिन्द 1) n. *Wassermelone.* — 2) f. ई *a*) **eine Art Gefäss.* — *b*) **eine roth blühende* Trivṛt. — *c*) N. pr. α) einer Tochter des Sonnengottes und Gattin Kṛshṇa's. — β) der Mutter Sagara's. — γ) Patron. der Jamunâ Hariv. 9512. Spr. 7809. Wird auch mit *c*) α) identificirt. — 3) Adj. *von der Jamunâ kommend.*

कालिन्दक 1) n. *Wassermelone.* — 2) *f. °न्दिका = कालिन्दिका Gal.

*कालिन्दीकर्षण m. Bein. Balarâma's.

*कालिन्दीपति m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

*कालिन्दीभेदन m. Bein. Balarâma's.

कालिन्दीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*कालिन्दीसू Bein. 1) m. des Sonnengottes. — 2) f. einer Gattin des Sonnengottes.

*कालिन्दीसोदर m. Bein. Jama's.

कालिमन् m. *Schwärze.*

*कालिमन्या Adj. f. *für* Kâli *geltend* oder *sich für K. haltend.*

कालिय m. N. pr. eines Schlangendämons. *°दमन m. Bein. Kṛshṇa's oder Vishṇu's.

*कालियक n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

*कालिल Adj. von काल.

*कालिव्य Adj. von कलिव gaṇa प्रगद्यादि in der Kâç. कावित्य v. l.

कालो Adv. mit कर् *schwarz machen* Kâd. 155, 7. Harshaḱ. 138,14. 141,13.

*कालीक m. *Ardea jaculator.*

कालीकुलसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

कालीक्रम m. = कालिकाक्रम.

*कालीची f. Jama's *Gerichtshof.*

कालीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*कालीतनय m. *Büffel.*

कालीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

°कालीन Adj. *mit der und der Zeit in Verbindung stehend.* चन्द्रार्कसम° *was so lange wie Mond und Sonne bestehen wird* oder *soll* Führer, Bṛh. 14. Vgl. कालिक 4).

कालीपुराण n. Titel eines Purâṇa (Upapurâṇa).

कालीमनु m. Pl. Bez. *bestimmter mystischer Gebete.*

कालीमाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

कालीमुख m. Pl. N. pr. einer Secte.

कालीय 1) m. = कालिय. *°दमन und *°मर्दन m. Bein Kṛshṇa's oder Vishṇu's Gal. — 2) n. *schwarzes Sandelholz.*

कालीयक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *ein best. wohlriechendes schwarzes Holz* (*schwarzes Sandelholz* oder — *Agallochum*). — 3) *m. n. *Curcuma xanthorrhiza.*

कालीयन्त्र n. *ein best.* Jantra.

कालीरहस्य n. Titel eines Werkes.

कालीविद्या स्वच्छन्दसंग्रह: desgl.

कालीविलासतन्त्र n. desgl.

कालीविलासिन् m. *Gatte der* Kâlî, *eine Form* Çiva's Daçak. 4,9.

कालीश m. desgl.

कालीशंकरी f. Titel eines Werkes.

कालीसमस्तमन्त्र m. *ein best.* Mantra.

कालीसहस्रनामन्, कालीसारतन्त्र und कालीहृदय n. Titel von Werken.

कालुष्य n. *Unreinheit, Trübe* (eig. und übertr.).

*कालूतर् und *°क Adj. von कलूतर्.

*कालेज Adj. *zur bestimmten Zeit geboren, — entstanden.*

1. कालेय 1) m. Pl. N. pr. einer Schule. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

2. कालेय n. 1) *Leber. — 2) *ein best. wohlriechendes Holz.* — 3) *Saffran.*

3. कालेय m. N. pr. 1) Pl. eines Geschlechts der Daitja. Auch °यो गण:. — 2) *eines Schlangendämons, = कालिय.

कालेयक 1) (*n.) *ein best. wohlriechendes Holz.* — 2) *m. *Curcuma xanthorrhiza.* — 3) *ein best. Eingeweide.* — 4) *eine best. der Gelbsucht verwandte Krankheit.* — 5) m. *Hund* Harshaḱ. 133,24 (sonst hier कौलेयक).

कालेयकुतूकुलप्रकसन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 116.

*कालेयवैरिन् m. *ein Gott* Gal.

कालेश्वर 1) n. Name eines Liñga. — 2) f. ई *Herrin der Zeit.*

कालेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कालेक्रिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कालोत्तर n. Titel eines Werkes Hemâdri 1,251, 3. °शैवशास्त्र n. dass. 384,7.

कालोदक n. N. pr. 1) eines Tîrtha. — 2) eines Meeres.

कालोदय m. *der Eintritt eines best. Zeitpunctes* MBh. 3,183,38.

कालोदायिन् m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

*कालोल m. *Krähe* Nigh. Pr. Vgl. महाकालोल.

*कालप्य und *°क m. *Curcuma Zerumbet.* — Vgl. u. काल्य 3).

काल्पनिक Adj. *was nur in der Einbildung existirt, erdacht, auf einer Fiction beruhend.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,53.

*काल्पसूत्र m. *ein Kenner der* Kalpasûtra.

काल्य 1) *Adj. (f. आ) a) *der Zeit entsprechend, sich in einer best. Periode befindend.* काल्या प्रजने *belegbar* (Kuh). f. काल्या *eine belegbare Kuh.* — b) *angenehm, erfreulich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Tagesanbruch.* Loc. und Acc. *mit Tagesanbruch* (auch neben प्रभाते). R. 1,72,21 liest die ed. Bomb. काल्यम्, was der Comm. mit गोदानम् verbindet und durch प्रात:कालकर्तव्यम् erklärt.

*काल्यक m. = काल्पक.

*काल्याणक n. Nom. abstr. von कल्याण.

*काल्याणिनेय m. Metron. von कल्याणी.

*काल्यायन m. Patron. von काल्य.

काल्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

काल्वालीं Adv. mit कर् wohl *kahl machen* Çat. Br. 2,2,4,3. Im Comm. ist मद्न्येव zu lesen.

काव n. Name eines Sâman.

*कावचिक n. *eine Anzahl gepanzerter Männer.*

*कावट n. *ein Bezirk von 100* Grâma.

*कावटिका f. *ein Bezirk von 200* Grâma.

कावन्ध Adj. (f. ई) *rumpfartig* Çiç. 19,51.

*कावरुक fehlerhaft für काकरुक.

कावष n. Name verschiedener Sâman.

कावषेय und कौवषेय m. Patron. des Tura. Auch Pl. °गोता f.

*कावार 1) n. *eine Vallisneria.* — 2) f. ई *Regenschirm.*

काविराज् f. *ein best. Metrum.*

*काविल्य Adj. von कविल. v. l. कालिव्य.

*कावृक m. 1) *Hahn.* — 2) *Anas Casarca.* — 3) *Loxia philippensis.*

कावेर 1) *n. *Saffran.* — 2) f. ई a) *Gelbwurz. — b) *Hure. — c) N. pr. eines Flusses. Nach der Legende eine Tochter Juvanâçva's und Gattin Ǵahnu's. Vgl. VP.^{2} 2,148, N.

कावेरक 1) m. Patron. des Raǵatanâbhi. — 2) f. °रिका = कावेर 2) c).

*कावेरणि gaṇa गर्गादि in der Kâç. Davon *Adj. °णीय ebend.

1. काव्य (कावि्य) 1) Adj. *die Eigenschaften eines Weisen habend, von einem W. stammend.* — 2) m. Patron. des Uçanas. Als Stern *der Planet Venus.*

2. काव्य (कावि्य) 1) Adj. = काव्य 1). — 2) n. *Weisheit, Sehergabe, höhere Erkenntniss, — Kraft und Kunst.* Auch Pl.

3. काव्य 1) Adj. (f. आ) *zu* Uçanas *in Beziehung stehend, von ihm herrührend* MBh. 2,62,4. — 2) m. a) Pl. *eine Klasse von Manen.* — b) *das* (personificirte) *poetische Kunstwerk* MBh. 2,11,36. — 3) *f. आ a) *Verstand.* — b) N. pr. einer Unholdin. — 4) n. a) *Gedicht, poetisches Kunstwerk.* — b) *eine Art einactiger Schauspiele.* — c) *eine Art kleinerer Dichtwerke, in denen neben dem Sanskrit auch andere Volksdialecte erscheinen.* — d) *der vorangehende Tetrastich im Metrum* Shaṭpada. — e) *Heil, Wohlfahrt.

काव्यकर्तर् m. *Dichter.*

काव्यकल्पलता f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 708. °वृत्ति f. und °वृत्तिपरिमल m. Titel von *Commentaren* dazu.

काव्यकामधेनु f. Titel eines Commentars zum Kavikalpadruma.

काव्यगोष्ठी f. *eine Unterhaltung über Poesie* Kâd. 99,8.

काव्यचन्द्रिका f. Titel zweier Werke.

*काव्यचौर m. *der die Gedichte Anderer bestiehlt.*

काव्यजीवन n. Titel eines Werkes.

काव्यता f. und काव्यत्व n. Nom. abstr. zu 3. काव्य 4) a).

काव्यदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.* °देवीश्वर m. Name einer von ihr errichteten Statue des Çiva.

काव्यनिर्णय m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 4.

काव्यप्रकाश m. Titel eines Werkes. °टीका f.,

°दीपिका f., °निदर्शन n. (Bühler, Rep. No. 246), °प्रदीप m., °मञ्जरी f., °संकेत m. (Rep. No. 247) und °प्रकाशादर्श m. Titel von Commentaren dazu.

काव्यप्रकाशीय Adj. *zum Kâvjaprakâça gehörig.* °कारिकावली f. Titel eines Werkes.

काव्यप्रदीप m. Titel eines Commentars zum Kâvjaprakâça.

काव्यमीमांसक m. *Poetiker, Rhetoriker.*

काव्यमीमांसा f. 1) *Theorie der Dichtkunst, Poetik.* — 2) Titel eines Werkes.

काव्यरस m. *der Wohlgeschmack der Poesie* 169,30.

काव्यरसिक Adj. *Geschmack für Poesie habend;* m. *Poetiker.*

काव्यरत्नम n. Titel eines *Kunstgedichtes.*

काव्यलिङ्ग n. *eine best. Redefigur, in welcher neben einer Behauptung auch die Begründung derselben implicite oder explicite ausgesprochen wird,* Kâvjapr. 10,28.

काव्यविलास m. Titel eines Werkes.

काव्यशास्त्र n. 1) am Anf. eines Comp. *Gedicht und (oder) Lehrbuch* Spr. 1711. — 2) *Poetik,* Titel eines Werkes.

काव्यसंस्कार m. *der Segensspruch am Ende eines Schauspiels.*

काव्यसंजीवनी f. und काव्यसारसंग्रह m. Titel von Werken.

काव्यसुधा f. Titel eines Commentars.

काव्यादर्श m. Titel einer *Poetik.* °मार्जन n. Titel eines Commentars dazu.

काव्यामृत m. Titel eines Werkes.

*काव्यायन m. Patron. von काव्य.

काव्यालंकार m. 1) *der Schmuck eines Kunstgedichtes* Verz. d. Oxf. H. 87,*a*,3. — 2) Titel einer *Poetik* des Vâmana und des Rudraṭa (?Bühler, Rep. No. 248). °सूत्र n. Pl. *die Sûtra des* Vâmana, °वृत्ति f. der *Commentar* desselben dazu. °धेनु f. Titel eines Commentars des Gopendra zur Kâvjâlaṁkâravṛtti.

काव्यालोक m. Titel einer *Poetik* Kumârasv. zu Pratâpar. 63,19.

काव्याष्टक n. Titel eines Werkes.

काव्योदय m. desgl.

काश्, काशते (episch auch Act.) und *काश्यते 1) *sichtbar sein, erscheinen.* — 2) *glänzen, leuchten, einen lieblichen Anblick gewähren.* काशित *glänzend, leuchtend.* — Intens. चाकशीति, चाकश्यते 1) *hell leuchten.* — 2) *hell sehen, überblicken.* — Mit अति in अतीकाश. — Mit अनु in अनूकाश fg. — Mit अभि Intens. 1) *beleuchten, bestrahlen.* — 2) *beschauen, erschauen.* — Mit अव *sichtbar sein, zu Tage liegen.* — Caus. अवकाशयति *hinblicken lassen, — heissen.* — Intens. Partic. अवचाकशत् 1) *strahlend.* — 2) *erblickend.* — Mit आ *erschauen, erkennen.* — Mit उद् *aufleuchten, erglänzen.* — Mit नि in निकाश und नीकाश. — Mit संनि Caus. Act. *enthüllen, offenbaren.* — Mit निस् in दृत्तनिष्काशित Adj. *die Zähne zeigend.* — Caus. निष्काशयति *hinausweisen, fortjagen* ist vielleicht eben so berechtigt wie निष्कासयति von कस् Caus. mit निस्. — Mit प्र 1) *sichtbar werden, sich zeigen, zum Vorschein kommen, erscheinen, klar —, offenbar werden.* — 2) *erglänzen, glänzen, leuchten.* — Caus. Act. (selten Med.) 1) *sichtbar machen, erscheinen lassen, zeigen, an den Tag legen, enthüllen, bekanntmachen, mittheilen, verkünden, offenbaren, erklären für* (Acc.). — 2) *erleuchten, erhellen.* — Intens. *bestrahlen und überblicken.* — Mit अभिप्र *sichtbar werden, sich zeigen.* — Mit संप्र 1) *sichtbar werden, sich zeigen, erscheinen.* — 2) *glänzen, leuchten.* — Caus. *erhellen, enthüllen, offenbaren.* — Mit प्रति in प्रतीकाश. — Intens. *erblicken.* — Mit वि *erscheinen.* — Caus. 1) *an den Tag legen, verbreiten.* — 2) *erhellen, erleuchten.* — Intens. Partic. विचाकशत् 1) *strahlend.* — 2) *aus —, erschauend, wahrnehmend.* — Mit अनुवि Intens. *hindurchschauen.* — Mit प्रवि Caus. *offenbaren.* — Mit समस् in प्रतिसंकाश.

काश 1) m. *Sichtbarkeit* in स°. — 2) m. (*f. आ und ई und *n.) *Saccharum spontaneum,* ein *glänzend weisses* Gras Taitt. Âr. 6,9,1. Auch personificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,32,20.

काशक m. = काश 2) 3).

काशकृत्स्न 1) m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *Adj. *a*) (f. ई) *von* Kâçakṛtsna *herrührend, von ihm gelehrt.* — *b*) (f. आ) *die von* Kâçakṛtsna *gelehrte Philosophie studirend.*

*काशकृत्स्नक Adj. von काशकृत्स्न 1).

काशकृत्स्नि m. Patron. von काशकृत्स्न 1).

*काशञ्ज Adj. P. 6,2,82.

*काशपरी f. N. pr. davon *Adj. °परेय.

काशपैणड m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*काशफरी f. N. pr. davon *Adj. °फरेय.

काशमय Adj. *aus Saccharum spontaneum bestehend.*

काशय m. N. pr. 1) eines Sohnes des Kâça oder Kâçi. — 2) *des Landes der Kâçi.

*काशायिन् m. Pl. *die Schule des* Kaçâja Kâç. zu zu P. 4,3,106. काषायिन् v. l.

*काशात्मालि f. *eine Varietät der Baumwollenstaude.*

काशि 1) m. *a*) *die geschlossene Hand* oder *Faust, Handvoll, manipulus.* — *b*) *die Sonne.* — *c*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. *a*) काशि und काशी *die Stadt Benares* Spr. 7830. — *b*) काशी N. pr. einer Gattin Vasudeva's und Bhîmasena's (VP.² 4,159).

काशिक 1) Adj. (f. आ und *ई) *aus* Kâçi *kommend* Lalit. 278,10.14. 294,12.13. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,32,20. काशक v. l. — 3) f. आ *a*) *die Stadt Benares.* — *b*) Titel zweier Commentare. Auch °वृत्ति f. °वृत्तिन्यास m. Bühler, Rep. No. 284. fgg.

काशिकन्या f. *ein Mädchen vom Volke der* Kâçi MBh. 5,178,6.17. 180,17.

काशिकवस्त्र (Kâraṇḍ. 39,5. 72,5. 78,23. 86,17) und *काशिकसूक्ष्म n. *feiner Baumwollenstoff aus Benares.*

काशिकागीत n. Titel einer Abhandlung über Musik.

काशिकातिलक n. Titel eines Gedichtes.

*काशिकाप्रिय m. Bein. Divodâsa's.

*काशिकोसलीय Adj. *von den* Kâçi *und* Kosala *kommend* u. s. w.

काशिखण्ड = काशीखण्ड.

काशिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *scheinend, erscheinend als, den Schein habend von.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

काशिनगर n. *die Stadt Benares* MBh. 5,176,12.

काशिनाथ m. N. pr. eines Mannes.

काशिप und काशिपति m. *Gebieter über die* Kâçi.

काशिपुरी f. = काशिनगर.

काशिमनुज m. *ein Mann aus dem Volke der* Kâçi.

काशिराज m. *ein Fürst der* Kâçi, Bez. verschiedener Personen.

काशिराजन् m. dass. MBh. 5,176,18.

काशिराम m. N. pr. eines Scholiasten.

*काशिल Adj. von काश.

काशिविलास m. = काशीविलास.

काशिष्णु Adj. *glänzend, strahlend.*

काशी s. u. काश 2) und काशि 2).

काशीखण्ड m. Titel eines *über Benares handelnden Abschnittes* im Skandapurâṇa. °दीपिका f. Titel eines Commentars dazu VP.² 2,229.

काशीत n. Name eines Sâman.

काशीनाथ 1) m. *Gebieter von Benares: a*) *Bein. Çiva's. — *b*) Bez. verschiedener Personen. Auch °तर्कपञ्चानन und °भट्ट. — 2) f. ई *das Werk des* (Med.) Kâçînâtha.

काशीपति m. 1) *Gebieter von Benares* R. 1,12, 22. Richtiger काशिपति ed. Bomb. 1,13,23. — 2) N. pr. eines dramatischen Dichters Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

काशीप्रकाश und काशीप्रघट्टक m. Titel von Werken.

काशीमाहात्म्य n. 1) *die Majestät von Benares.* — 2) Titel einer Schrift Bühler, Rep. No. 117.

काशीमोक्ष m. Titel eines Werkes.

काशीय 1) *Adj. von काश und काशि. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

काशीराज m. *König von Benares* MBh. 4,2351. Richtiger काशिराज ed. Bomb. 4,72,16.

काशीराम m. = काशिराम.

काशीविलास m. Titel eines Werkes.

*काशीश m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Divodâsa's.

काशीसेतु m. Titel eines Werkes.

काशीस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichtes auf Benares.*

*काशू f. = विकलधातु und शक्ति. Vgl. कासू.

*काशूकार m. *Betelnussbaum.*

काशेय 4) m. *a) ein Fürst der* Kâçi. — *b)* Pl. N. pr. einer Dynastie VP.^{2} 4,184. — 2) f. ई *eine Prinzessin der* Kâçi.

काश्मरी f. und काश्मर्य m. *Gmelina arborea.*

काश्मीर 1) Adj. (f. ई) *zu den* Kaçmîra *in Beziehung stehend, aus dem Lande der* K. *kommend* u. s. w. — 2) m. *a) ein Fürst der* Kaçmîra. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = काश्मीर. — *c) das Land der* Kaçmîra. — 3) *f. आ *Weinstock mit röthlichen Trauben.* — 4) f. ई *a) Gmelina arborea. b) *Ficus elastica.* — 5) n. *a) Safran.* — *b) *die Wurzel von Costus speciosus.* — *c) *= टङ्क.

काश्मीरक 1) Adj. *zu den* Kaçmîra *gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) ein Fürst der* Kaçmîra. — *b)* Pl. = काश्मीर 2) *b)*. — 3) f. °रिका f. *eine Prinzessin der* Kaçmîra.

काश्मीरज 1) n. *a) Safran* Râgân. 12,40. — *b) *Costus speciosus* und *die Wurzel desselben.* — 2) *f. आ *Birke* oder *Aconitum ferox.*

*काश्मीरजन्मन् n. *Safran.*

*काश्मीरजीरका f. *eine Art Kümmel* Râgân. 6,62.

काश्मीरदेश m. *das Land der* Kaçmîra Ind. St. 15,337.

काश्मीरपुर n. *die Stadt der* Kaçmîra.

काश्मीरमण्डल n. *das Reich der* Kaçmîra.

काश्मीरलिङ्ग n. Name eines Liṅga Ind. St. 15, 362.

*काश्मीरवृक्ष m. *ein best. Baum mit öligem Samen* Râgân. in Nigh. Pr.

*काश्मीरसंभव n. *Safran* Gal.

काश्मीरिक Adj. = काश्मीरक 1).

*काश्मीर्य Adj. von कश्मीर.

1. काश्य 1) m. *ein Fürst der* Kâçi, Bez. verschiedener Personen. — 2) f. आ *eine Fürstin der* K.

2.*काश्य n. *ein berauschendes Getränk.*

काश्यक m. = 1. काश्य 1).

काश्यप 1) Adj. (f. ई) Kaçjapa *gehörig, mit ihm in Verbindung stehend* u. s. w. — 2) m. *a)* Patron. von Kaçjapa, das so vielen Personen zukommt, dass man auch demjenigen, dessen Geschlechtsnamen man nicht kennt, damit bezeichnet. Auch Pl. — *b) die Sonne* VP. 3,12,41. — *c)* *Bez. Vishṇu's Gal. — *d) *eine Hirschart.* — *e) *Fisch.* — 3) f. ई *a)* Patron. von Kaçjapa. — *b) die Erde* Harshak. 66,23. *Land.* — 4) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

काश्यपक Adj. (f. °पिका) *von* Kaçjapa *herrührend.*

काश्यपद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa MBh. 6,6,55.

काश्यपनन्दन m. Pl. *Kinder des* Kâçjapa, Beiw. der Götter.

काश्यपपरिवर्त m. Titel eines Abschnittes im Ratnakûṭa.

काश्यपस्मृति f. Titel eines Werkes.

*काश्यपायन m. Patron. von काश्यप.

काश्यपि m. Patron. von काश्यप. Auch Pl. Insbes. Bez. 1) Târkshja's. — 2) *Garuḍa's. — 3) *Aruṇa's.

*काश्यपिन् m. Pl. *die Schule des* Kâçjapa.

काश्यपीबालाक्यामाठरीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

काश्यपीभुज् m. *Fürst, König.*

काश्यपीय m. Pl. *die Schule des* Kâçjapa (buddh.).

काश्यपेय m. Patron. 1) der zwölf Âditja. — 2) *des Sonnengottes. — 3) *Garuḍa's.

*काश्यायन m. Patron. von काश्य.

*काश्मरी f. = काश्मरी.

काष m. in कपोल°.

काषाय 1) Adj. *braunroth gefärbt.* — 2) f. ई *a) eine Art Biene* oder *Wespe.* — *b) *eine Art wilder Dattel* Gal. — 3) n. *ein braunrothes Gewand.*

काषायग्रहण n. N. pr. eines Kaitja Lalit. 278,17.

काषायण m. N. pr. eines Lehrers.

काषायवसन 1) Adj. (f. आ) *ein rothbraunes Gewand tragend.* — 2) *f. आ *Wittwe.*

काषायवासस् Adj. = काषायवसन 1).

काषायवासिक m. *ein best. giftiges Insect.*

1.*काषायिन् m. Pl. *die Schule des* Kashâja. काशायिन् v. l.

2. काषायिन् m. *ein buddhistischer Mönch (ein rothbraunes Gewand tragend)* Karaka 5,5. Vishnus. 63, 36 (= वृथालिङ्गधारिन् Comm.).

काषिन् Adj. in पत्काषिन्.

काषेय m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.^{2} 4,184.

काष्टायन m. Patron. von काष्ट.

1. काष्ट m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Kubera's.

2. काष्ठ 1) n. *a) Holzstück, — scheit.* — *b) Längenmaass.* — *c) ein best. Hohlmaass.* — 2) *काष्ठम् Adv. und काष्ठ am Anf. eines Comp. als Ausdruck des *Lobes.*

काष्ठक 1) *Adj. zu काष्ठकीय. — 2) *m. *eine Art Weizen* Gal. — 3) f. काष्ठिका *a) Holzstückchen. — — b) *wilder Pisang* Râgân. 11,40. — 4) *n. *Agallochum* Râgân. 12,90.

*काष्ठकदली f. *wilder Pisang* Râgân. 11,40.

*काष्ठकीट m. *ein best. in Holz lebendes Insect.*

*काष्ठकीय n. (Kâç.) und *°या f. von 2. काष्ठा.

काष्ठकूट m. *Picus bengalensis.*

*काष्ठकुद्दाल m. *Haue von Holz.*

काष्ठकूर m. = काष्ठकूट.

काष्ठखण्ड und °क m. n. *Holzstück.*

काष्ठगर्भ Adj. *inwendig holzig* Bhâvapr. 3,86.

काष्ठघटन n. *Zimmerarbeit* Ind. St. 15,433.

काष्ठचिता f. *Scheiterhaufen* Pañkad.

*काष्ठजम्बू f. *Premna herbacea* Râgân. 11,32.

*काष्ठतक्षन् (Nom. °तक्षा) und *°तक्षक m. *Zimmermann.*

*काष्ठतन्तु m. *eine sich in Holz verpuppende Raupe.*

*काष्ठदारु n. *Pinus Deodora* Râgân. 12,23.

*काष्ठद्रु m. *Butea frondosa* Râgân. 10,37.

*काष्ठधात्रीफल n. *die Frucht der Emblica officinalis* Râgân. 11,163.

काष्ठपट्ट m. *Holzbrett* Bhâvapr. 1,65,17.

काष्ठपत्त्रोपजीविन् m. *Einer, der sich durch Bearbeitung von Holz und Blättern ernährt.*

*काष्ठपाटला f. *eine weisse Bignonia* Râgân. 10,51.

काष्ठपुष्प n. Pl. Bez. *einer best. Gattung von Blumen* Kâraṇḍ. 8,4. 79,2 (fehlerhaft °पुष्पाणि).

काष्ठप्रदान n. *das Anrichten eines Scheiterhaufens.*

काष्ठभक्षण n. *das Verspeisen von Holzscheiten,* scherzhaft so v. a. काष्ठाधिरोहण Pañkad.

काष्ठभार m. *eine Tracht Holz, Holzlast.*

काष्ठभारिक m. *Holzträger.*

काष्ठभिद् Adj. *Holz spaltend.*

काष्ठभूत 1) Adj. *zu einem Holzstück geworden, unbeweglich wie ein H.* R. 1,65,3. — 2) m. *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9559.

काष्ठभृत् Adj. *zum Ziele führend.*

*काष्ठभेद् m. *das Spalten von Holz.*

*काष्ठमठी f. *Scheiterhaufen.*

काष्ठमय Adj. (f. ई) *aus einem Holzstück gemacht, hölzern.*

*काष्ठमञ्च m. *Todtenbahre.*

*काष्ठरञ्जनी f. = दारुहरिद्रा Nigh. Pr.

काष्ठरज्जु f. *ein Strick zum Zusammbinden von Holzscheiten.*

*काष्ठलोखक m. *ein best. in Holz lebendes Insect.*

काष्ठलोष्टमय Adj. *aus Holz oder Lehm gemacht.*

*काष्ठलोहिन् m. *eine mit Eisen beschlagene Keule von Holz.*

काष्ठवल्लिका und *°वल्ली (Gal.) f. *eine best. Pflanze.*

काष्ठवाट m. *eine Einzäunung von Holz.*

*काष्ठवास्तुक n. *eine Art Spinat* Nigh. Pr.

काष्ठविवर n. *Baumhöhle.*

*काष्ठशक् Adj. Mahâbh.

*काष्ठसारिवा f. *Ichnocarpus frutescens* Râǵan. 12,125. Madanav. 10,97.

काष्ठस्तम्भ m. *Balken* 148,5.

काष्ठा f. 1) *Rennbahn; auch die himmlischen Bahnen, in welchen Wind und Wolken laufen.* — 2) *Ziel, meta, Grenze, Grenzpunkt* Bhâg. P. 1,1,23. परा oder परम° (Daçak. 34,16) = 3). — 3) *der äusserste Grenzpunkt, Gipfel* (in übertr. Bed.) Kumâras. 3,35. 5,28. Daçak. 92,7. — 4) *Weltgegend.* काष्ठा: neben दिश: MBh. 13,16,45. — 5) *ein best. Zeitmaass* 102,3. — 6) *ein Sechzehntel der Mondscheibe* Bhâg. P. 1,12,31. — 7) *Form, Erscheinungsform* Bhâg. P. 3,28,12. 7,4,22. — 8) **die Sonne.* — 9) **Wasser* Nir. 2,15. — 10) **Curcuma xanthorrhiza.* — 11) N. pr. *a)* einer Tochter Daksha's. — *b)* einer Stadt.

*काष्ठागार m. n. *ein hölzernes Haus.*

*काष्ठागुरु m. *Agallochum* Râǵan. 12,90.

काष्ठाधिरोहण n. *das Besteigen des Scheiterhaufens* Pâśkad.

*काष्ठाम्बुवाहिनी f. *ein hölzernes Geräth zum Ausschöpfen des Wassers.*

काष्ठालुक n. *eine best. Wurzel* Harshak. 198,1.

काष्ठिक m. *Holzträger* Kâd. II,108,13.

काष्ठी Adv. mit भू *zu einem Holzstück —, unbeweglich werden* Bhâvapr. 4,108.

*काष्ठोरस m. *Musa sapientum* Râǵan. 11,37.

*काष्ठील 1) m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,31. — 2) f. आ *Musa sapientum.*

काष्ठेक्षु m. *weisses Zuckerrohr* Râǵan. 14,78.

1. कास्, कासते (metrisch auch Act.) *husten.* — कासां चक्रे Bhatt. 5,105 fehlerhaft für काशां चक्रे. — Mit उद् *aushusten, sich ausräuspern* Karaka 6,20.

2. कास् f. *Husten.*

1.*कास von कस् P. 3,1,140.

2. कास m. und कासा f. (AV.) *Husten.*

3.*कास m. *Moringa pterygosperma.* — Auch fehlerhaft für काश.

कासक m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.[2] 4,184.

*कासकन्द् m. *eine best. Knolle* Râǵan. 7,73.

कासकिक Adj. *einen Turban aufhabend* Gobh. 1,2,25. Nach Andern = बद्धपरिकर: कञ्चुकी.

कासघ्न 1) Adj. *den Husten vertreibend.* — 2) *f. ई *Solanum Jacquini.*

*कासञ्जित् f. *Clerodendrum Siphonanthus* Râǵan. 6,152.

*कासनाशिनी f. *eine Art Galläpfel* Ratnam. 45.

कासमर्द् m. 1) *Cassia Sophora.* — 2) **eine gegen Husten gebrauchte Arzenei aus Tamarinden und Senfsamen.*

कासमर्दक m. = कासमर्द् 1) Râǵan. 4,174.

*कासमर्दन m. *Trichosanthes dioeca.*

*कासर m. *Büffel.*

कासवत् Adj. *mit Husten behaftet* Karaka 6,20.

कासार 1) m. (*n.) *Teich, See.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Bhâg. P. 12,6,59.

*कासारि m. = कासमर्द् 1) Râǵan. 4,174.

*कासालु m. *eine best. Knolle.*

कासिका f. *Husten.*

कासिन् Adj. *mit Husten behaftet.*

कासीस n. *Eisenvitriol* Karaka 6,7.

कासीसकाञ्चनक्षीर्य Adj. *Eisenvitriol und eine Asclepias enthaltend.* वर्ग Suçr. 2,62,5.

*कासुन्दीवटिका f. *eine Pille aus Cassia Sophora.*

*कासू f. 1) *eine Art Speer.* — 2) *mangelhafte, undeutliche Sprache.* — 3) *Sprache.* — 4) *Glanz.* — 5) *Krankheit.* — 6) *Verstand.* — Vgl. काशू.

*कासूतरी f. *ein kleiner Speer.*

कासृति f. *Schleichweg.*

*कासेरुयज्ञिक Adj. von कसेरुयज्ञ.

कास्तम्बर m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कास्तीर n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka. Davon *Adj. f. °रिका und °रिकी.

कास्तूरिक Adj. (f. आ) *von Moschus* Hemâdri 1, 391,15. 436,3.

*काहका f. *ein best. musik. Instrument.*

काहन् und काहम् n. *ein Tag Brahman's, ein Kalpa* 2) *b)* Ganit. Bhagan. 7. Ârjabh. 1,3.

*काहय m. Patron. von कहय.

काहल 1) Adj. *a) unanständig.* °लं वच् — *b) unanständige Worte im Munde führend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *c) *undeutlich redend.* — *d) *bösartig.* — *e) *übermässig.* — *f) *trocken.* — 2) m. *a) eine grosse Trommel.* — *b) *Laut, Ton.* — *c) *Katze.* — *d) *Hahn.* — *e)* N. pr. eines Autors. — 3) f. आ *a) ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. Vgl. Wright, Hist. of Nep. 294. — *b) *ein berauschendes Getränk* Gal. — *c) *eine Affenart.* — *d) *N. pr. einer Apsaras. — 4) *f. ई *a) ein junges Weib.* — *b)* N. pr. der Gattin Varuṇa's Gal. — 5) *n. *a) eine undeutliche Rede.* — *b) ein best. musik. Instrument.*

*काहलापुष्प m. *Stechapfel* Râǵan. 10,18.

काहलि m. Bein. Çiva's.

काहलिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

काहम् s. काहन्.

काहाबाह n. *Kollern im Leibe.*

काहारक m. *Palankinträger.*

*काही f. *Wrigthia antidysenterica.*

काह्वजी m. N. pr. eines Autors.

*काह्वय m. Patron. von कह्वय.

*काह्वष m. Patron. von कह्वष gaṇa शिवादि in der Kâç.

काहोड und काहोडि m. Patron. von कहोड.

काह्लार Adj. *von der weissen Wasserlilie kommend.*

1. कि Pron. interr. in किम् u. s. w.

2. कि, चिकेति s. चि.

3. कि Suffix इ in पपि u. s. w. 238,25.

किंयु Adj. *was begehrend?*

*किंराज m. = कस्य राजा.

*किंराजन् m. *ein schlechter Fürst.*

किंरूप Adj. (f. आ) *von welcher Gestalt? von welchem Aussehen?* Hemâdri 1,474,6.

किंलक्षणक Adj. *welche Merkmale habend?* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,2 (S. 36).

किंवत् Adv. *wie was?* Sarvad. 13,22.

किंवदन्त 1) m. N. pr. eines den Kindern schädlichen Dämons. — 2) f. ई *Gerücht, Sage, Sprichwort.* Auch *न्ति.

*किंवन्त् Adj. *was habend? womit versehen?*

किंवराटक Adj. *ein Otterköpfchen nicht beachtend.*

किंवर्ण Adj. *von welcher Farbe?* 52,29.

किंविद् Adj. *was wissend?*

किंविद्य Adj. *welches Wissen habend?* MBh. 12, 230,1.

किंविध Adj. *von welcher Art?* Bâlar. 255,9.

किंविभाग Adj. *wie eingetheilt?*

किंविशेषण Adj. *wie prädicirt? wie definirt?* Comm. zu Njâyas. 1,1,44.

किंविषयक Adj. *worauf sich beziehend?* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 12).

किंवीर्य Adj. *von welcher Kraft? — Macht?*

1. किंवृत्त n. *eine Form des Pronomens* क.

2. किंवृत्त Adj. *über das Geschehene sich wundernd, unvorsichtig* Pañkat. ed. Bomb. 1,7,16.

किंव्यापार Adj. *womit beschäftigt?*

किंशारु 1) (*m.) n. *die Grannen am Getraide.* — 2) *m. *a) Pfeil.* — *b) Reiher.*

किंशिल॑ Adj. *in steinigem Lande —, in Geröllboden befindlich* Maitr. S. 2,9,8.

किंशील Adj. *welche gewohnte Art zu sein habend?* MBh. 12,230,1.

किंशुक m. *Butea frondosa; n. die geruchlose rothe Blüthe.*

किंशुकोदक n. *ein Aufguss auf die Blüthe der B. fr.*

*किंशुलक m. P. 6,3,117 nach der Lesart der Kâç.

*किंशुलकागिरि m. N. pr. eines *Berges* ebend.

*किंशुलुक m. *eine Varietät von Butea frondosa.*

*किंशुलुकागिरि m. v. l. für किंशुलका°.

*किंस Adj. = किं स्यति Kâç. zu P. 8,3,110.

किंसखि m. (Nom. °खा) *ein schlechter Freund* Spr. 6648.

किंसंनिश्रय Adj. (f. आ) *was zur Unterlage habend?* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,24.

किंसमाचार Adj. *von welchem Benehmen?* MBh. 12,230,1.

किंसाधन Adj. *welches Mittel* (zum Beweise) *habend?* Comm. zu Njâjas. S. 4, Z. 18.

किंसुहृद् m. *ein schlechter Freund* Spr. 5435.

किंस्तुघ्न m. n. *ein best.* Karaṇa 4) *n*).

किंस्त्य n. *eine best. Frucht* (?).

किंस्वरूप Adj. (f. आ) *von welcher Eigenthümlichkeit?* Comm. zu Sûrjas. 12,7.

*किकि m. 1) *der blaue Holzheher.* — 2) *Kokospalme.*

*किकिदिव und *°दिवि m. = किकिदीवि.

किकिदीवि॑ m. *der blaue Holzheher* oder *Rebhuhn.*

*किकिन् m. dass.

*किकिर m. *Vogel* oder *ein best. Vogel* Nigh. Pr.

किकिरा॑ onomatop. mit कर् *zerreissen, zerfetzen.*

*किकीदिव, *°वि und *°दीवि m. = किकिदीवि.

किक्किटा॑ Interj.

किक्किटाकार॑ m. *der Ausruf* किक्किटा.

किक्किटाकार॑म् Absol. *mit dem Ausruf* किक्किटा.

किक्किश (किक्किश gedr.) und किक्किस (Karaka 4,8) m. *ein best. Wurm.*

किक्किसाद् m. *eine best. Schlange.*

किक्कस m. *Theile des zerriebenen Kornes, Schrot, Gries.*

किक्किश f. किक्किश.

*किखि 1) m. *Affe.* — 2) f. *eine kleine Schakalart* oder *Fuchs.*

*किङ्किणी f. = किङ्किणी.

किंकर, °रति *den Diener machen. dienen.* °कर्तुम् Naish. 6,81.

किंकर 1) m. *a) Diener, Sclave.* Nom. abstr. °त्व n. — *b)* wohl *ein best. Theil des Wagens.* — *c) eine Art* Râkshasa. — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) *f. आ *Dienerin.* — 3) f. ई *a) Dienerin, Sclavin.* — *b) *die Frau eines Dieners.*

किंकरपाणि Adj. *dienstbereite Hände habend.*

*किंकराल m. *Acacia arabica* Madanav. 59,35.

किंकरी Adv. mit भू *Diener werden* Comm. zu Naish. 6,81.

किंकरीय्, °यति *Jmd.* (Acc.) *für einen Diener halten.*

किंकर्तव्यता f. *das „was zu machen?"*

किंकर्मन् Adj. *womit sich beschäftigend?* R. 3, 73,9.

*किंकल m. N. pr. eines Mannes.

*किंकाम्य्, °म्यति *was wünschen?*

*किंकाम्या॑ Instr. Adv. *aus dem Wunsche wonach?*

किंकारण Adj. *welche Ursache —, welchen Grund habend?*

किंकार्यता f. = किंकर्तव्यता.

किङ्किण 1) m. *a) *eine Art Trommel.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Bhagamâna. — 2) f. ई *a) Glöckchen.* — *b) *Flacourtia sapida* Râgan. 9,162. — *c)* N. pr. einer Göttin.

*किङ्किणि f., °का f. (Hemâdri 1,172,14. 19) und °णीक *Glöckchen.*

किङ्किणीकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

किङ्किणीकिन् Adj. *mit Glöckchen geschmückt.*

किङ्किणीजालमालिन् Adj. *rundum mit Glöckchen behangen* Hemâdri 1,256,19.

किङ्किणीसायक m. *ein Pfeil mit Glöckchen.*

*किङ्किर 1) m. *a) Pferd.* — *b) der indische Kukkuck.* — *c) Biene.* — *d) der Liebesgott.* — 2) f. आ *Blut.* — 3) n. *die Oeffnung in der Schläfegegend eines Elephanten.*

किंकिरात m. 1) *Papagei. — 2) *der indische Kuckuck. — 3) *der Liebesgott. — 4) *Jonesia Asoca. — 5) rother* und *gelber* (Kâd. II,136,4) *Amaranth* Râgan. 10,135. n. *die Blüthe.*

*किङ्किराल m. *eine best. Pflanze.*

*किङ्किरिन् m. *Flacourtia sapida.*

किंकृते Adv. *weshalb? wozu?*

किंक्षण Adj. *den Augenblick gering achtend* Spr. 1535.

किंगोत्र Adj. *welchem Geschlecht angehörig?*

*किंचन m. *Butea frondosa.* — Vgl. 1. क 2) *b*).

*किंचनक m. N. pr. eines Schlangendämons.

किंचन्य n. *Besitz.*

*किंचिच्चीरितपत्रिका f. *Beta bengalensis* Nigh. Pr. Vgl. चीरितच्छदा.

किंचिच्छेष Adj. (f. आ) *wovon nur ein kleiner Rest übrig ist.*

किंचित्क Pron. indef. Mit vorangehendem य *jeglich, jeder beliebige* Ait. Br. 2,9.

किंचित्कार Adj. *bedeutsam.* Vgl. अ°.

किंचित्पाणि m. *ein best. Gewicht,* = कर्ष.

*किंचित्पुरुषलक्षण m. = किंपुरुष 1).

किंचिद् *Etwas* (s. 1. क 2) *c*) als *best. Maass* = *acht Handvoll.*

*किञ्चिलिक, किञ्चुलक (Bhâvapr. 4,9) und किञ्चुलुक (Bhâvapr. 4,9 Hdschr.) m. *Regenwurm.*

किंछन्दस् Adj. 1) *mit welchem Veda vertraut? — 2) welches Metrum habend?* Tâṇḍja-Br. 14,5,8. 11,35.

1. किंज Adj. *von niedriger Herkunft.*

2. *किञ्ज n. *die Blüthe der Mesua ferrea.*

किंजप्य n. N. pr. eines Tirtha.

*किञ्जल m. = किञ्जल्क 1).

किञ्जल्क 1) (*m. *n.) *Staubfäden,* insbes. *einer Lotusblüthe.* — 2) n. *die Blüthe der Mesua ferrea* Râgan. 6,178. LA. 5,4.

किञ्जल्किन् Adj. *mit Staubfäden versehen.*

किंजातीय Adj. *von welchem Stande?* Durgâd. 10.

किंज्योतिस् Adj. *welches Licht habend?*

*किट्, केटति (त्रासे, भयभीषयोः. गतौ).

*किट m. *eine Affenart* Gal.

किटकिटाय्, °यति (Karaka 8,6) und किटकिटाय्, °यते *knirschend aneinanderreiben.*

किटि m. 1) *Wildschwein.* — 2) *Batatas edulis* Nigh. Pr.

*किटिक n. Mahâbh. 2,412,*b*.

किटिकिटाय्य Karaka 8,6 fehlerhaft für किटकि°.

किटिभ 1) *m. *a) Wanze.* — *b) Laus.* — 2) n. *ein best. Exanthem.*

किटिम n. *eine best. Form des Aussatzes.*

*किटिमूलक und *°मूलाभ m. *Batatas edulis* Nigh. Pr.

किटिवरवदना f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

किट् n. *Secretion, Ausscheidung.* *लोह *Eisenrost.* Auch *°क n.

*किट्टम n. = किट्टिम Gal.

*किट्टवर्जित n. *männlicher Samen.*

*किट्टाल m. 1) *Eisenrost.* — 2) *ein kupferner Krug.*

*किट्टिम n. *trübes Wasser* Gal.

किड्ड m. = किट्टिम Comm. zu Tândja-Br. 2,17,3.

किण m. 1) *Schwiele.* — 2) *Narbe* Bhâvapr. 6,24. Harshak. 141,13. — 3) **eine Art Holzwurm.*

किणकृत, किणजात und किणवत् Adj. *schwielig.*

*किणि und किणिही f. *Achyranthes aspera.*

किण्व (*m.) n. 1) *Hefe* überh. oder *ein best. Gährungsstoff,* insbes. *der zur Bereitung von geistigen Getränken angewendete* Âpast. — 2) **Sünde.*

*किण्विन् m. *Pferd.*

*किण्वीय und *किण्व्य Adj. von किण्व.

कित्, चिकेत्ति s. चित्; केतय् s. bes.

*कित m. N. pr. eines Mannes.

कितव 1) m. *a) Spieler.* — *b) Betrüger, Schelm.* *याज्ञिक° *ein betrügerischer Liturgiker.* — *c) *ein Trunkener, Wahnsinniger.* — *d) *Stechapfel.* — *e) ein best. wohlriechender Stoff,* = चोरक Râgân. 12,144. Bhâvapr. 1,193. — *f)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Mannes. तिककितवा: *das Geschlecht des* Tika *und* Kitava. — 2) f. कितवी *Spielerin.*

*कितवीय Adj. von कितव.

*किदर्भ m. N. pr. eines Mannes gaṇa विदादि in der Kâç. किंदर्भ v. l.

किन् *ein* Kṛt-*Suffix* 238,15.

किंनाट n. *Baumbast.*

किनारिलिपि f. *ein best. Schrift* Lalit. 143,19.

*किंतनु m. *eine Art Spinne.*

किंतुघ्न m. = किंस्तुघ्न.

किंत्व Adj. *geschwätzig fragend.*

किंदत्त wohl fehlerhaft für किंदत्त.

किंदत्त m. N. pr. eines Brunnens MBh. 3,83,98.

किंदम m. N. pr. eines Muni Kâd. 196,5.

*किंदर्भ m. N. pr. eines Mannes. किदर्भ v. l.

किंदान n. N. pr. eines Tîrtha.

*किंदास m. N. pr. eines Mannes.

किन्दुबिल्व oder °विल्ल N. pr. des Geschlechts oder des Geburtsortes von Gajadeva. v. l. auch केन्दुविल्ल und तिन्दुविल्ल.

किंदेव m. *Halbgott.*

किंदेवत Adj. *was als Gottheit habend?*

किंदेवत्य Adj. *welcher Gottheit geweiht? — gehörig?*

किंधर्मक Adj. *von welcher Eigenthümlichkeit?* Comm. zu Njâjas. 4,1,11.

*किन्धिन् m. *Pferd.*

किंनर 1) m. *a)* Bez. *bestimmter mythischer Wesen, halb Mensch halb Thier* (ursprünglich wohl eine *Affenart*). Sie werden zu den Gandharva gezählt und als Sänger gerühmt; erscheinen auch im Gefolge Kubera's. Die Gaina ordnen sie den Vjantara unter. — *b)* Bein. und N. pr. verschiedener Personen. — *c)* *N. pr. einer Oertlichkeit; vgl. °वर्ष. — 2) *f. आ *ein best. Saiteninstrument.* Vgl. κιννύρα. — 3) f. ई *a)* f. zu 1) *a).* Auch = किंपुरुषी. — *b)* **die Laute der Kâṇḍâla.*

किंनरकण्ठ Adj. (f. ई) *wie ein* Kiṁnara *singend* Ind. St. 8,418. VidDh. 84,4.

किंनरपति m. Bein. Kubera's Bâlar. 89,5.

किंनरवर्ष n. N. pr. eines nördlich von Bhâratavarsha gelegenen Varsha Golâdhj. Bhuv. 27.

*किंनरेश und *°नरेश्वर m. Bein. Kubera's.

किंनामक (f. °मिका), °नामधेय und °नामन् (182, 28) Adj. *welchen Namen führend?*

किंनिमित्त Adj. *welche Veranlassung habend?*

किंप्य m. *ein best. Wurm.* किंष्य v. l.

किंम् 1) Nom. Acc. n. von 1. क. — 2) Adv. *a) woher? warum? weshalb? wozu?* — *b)* blosses Fragwort, *num, an.* In Doppelfragen an zweiter Stelle किम् 166,32. 171,28. 248,25. किमुत 129,9. किमु वा 116,29. किं नु वा 120,5. किं वा, अथ वा (183,30), आहो स्विद्, उत, उत वा, वा (156,24. 185,19) und वापि. Bei einer dreifachen Frage an zweiter und dritter Stelle किं वा — किं वा, अथ वा — उत, उत — उत, उत — अथ वा und उत — आहो स्विद्. Bei einer vierfachen an zweiter und den folgenden Stellen किमु — किम् — किं वा (Spr. 7828) und किम् — वा — अथ. — *c)* *mit einem Verbum fin. einen Tadel ausdrückend. — *d)* in Verbindung mit nachfolgenden Partikeln: α) अङ्ग 1) *warum doch? warum sonst?* — 2) *wie viel mehr* Spr. 2706. — β) अपि (erst bei Kâlidâsa) 1) *sehr, gehörig, heftig, stark* Spr. 7620. 7658. 7715. Mit einer Negation *durchaus nicht* 7828. Ragh. 2,57. — 2) *noch mehr, ja sogar.* — γ) इति 1) *woher? warum? weshalb?* — 2) ungenau für इति किम् 173,12. — δ) इव *wozu?* Spr. 1770. — ε) उ s. u. 2. उ 6). किमु — किम् Ṛv. 1,161,1. किमु — अथ Chr. 177,5. किम् — किमु वा 116,29. — ζ) उत s. 2. उत 2) und 3). — η) *किल und Fut. *dass* nach *nicht für möglich halten, nicht leiden* P. 3,3, 146. — ϑ) च *und auch, — noch, ferner, weiter* 43,13. — ι) च न (चन) 1) mit einer Negation *auf keine Weise, durchaus nicht.* — 2) *etwas, ein wenig.* — κ) चिद् *etwas, ein wenig.* Auch mit nachfolgendem इव. Mit einer Negation *durchaus nicht* Spr. 5617. — λ) तर्हि *sondern.* — μ) तु *aber, jedoch* Spr. 1737. *nichtsdestoweniger.* Auch mit nachfolgendem तथापि oder vorangehendem परम्. — ν) नु 1) verstärktes Fragewort. किं नु — वा, किं नु — किं नु स्विद्, किं नु — अथ — अथ वा, किं नु — नु — किम् — नु किम् Spr. 2102. किम् — किं नु वा Chr. 120,5. — 2) *wie viel mehr* oder *weniger.* — ξ) नु खलु 1) *woher doch?* — 2) verstärktes Fragewort. — ο) पुनर् 1) *wie viel mehr* oder *weniger.* — 2) *jedoch* Bâlar. 101,13. 191,14. 229,18. 275,20. — 3) *sondern* Bâlar. 275,7. — π) वा 1) *ob wohl?* किं वा — किं वा 169,30. — 2) *oder* in und ausserhalb der Frage. — ρ) स्विद् 1) *warum wohl?* — 2) *ob wohl?* Ṛv. 1,161,10. mit Potent. Chr. 127,28. Kathâs. 14,48. किं स्विद् — किं स्विद् in einer Doppelfrage. — *e)* mit vorangehendem अथ *wie denn anders? so ist es, allerdings.*

किमधिकरण Adj. (f. आ) *worauf zu beziehen?* Spr. 5193.

किमन्तर Adj. (f. आ) *wie weit von einander abstehend?*

किमभिधान Adj. *wie genannt?* Spr. 6455. Kâd. 162,2.

किमर्थ Adj. *was bezweckend?* Ait. Âr. 370,15. 16. Chr. 229,30.

किमर्थम् Adv. *zu welchem Endzweck? weshalb? warum?*

किमवस्थ Adj. *in welchem Zustande sich befindend?* Ind. St. 13,462.

किमाकार Adj. (f. आ) *von welcher Gestalt?*

किमाख्य Adj. *wie genannt?*

किमाचार Adj. *welchen Wandel führend?*

किमात्मक Adj. (f. °त्मिका) *von welcher Eigenthümlichkeit?* Comm. zu Sûrjas. 12,7.

किमाधार Adj. *worauf sich beziehend?* Spr. 5193.

किमायुस् Adj. *welches Lebensalter erreichend?*

किमाश्रय Adj. (f. आ) *worauf ruhend?*

किमाहार Adj. *welche Nahrung zu sich nehmend?*

किमिच्छक 1) n. *etwas den Wünschen Entsprechendes, — Angenehmes, — Liebes* MBh. 12,38,18. — 2) m. *eine best. Kasteiung, durch die man etwas Gewünschtes erlangt.*

किमीदिन् m. und °दिनी f. *eine Art Unhold.*

किमीय Adj. (f. आ) *zu wem —, wohin gehörig?*

किमुत्सेध Adj. (f. आ) *wie hoch?*

*किंपच und *°पचान Adj. *geizig.*

किंपराक्रम Adj. *wie mächtig?* MBh. 12,230,1.

किंपरिवार Adj. *was im Gefolge habend* Daçak. 52,6.

किम्पल *ein best. musikalisches Instrument* Lalit. 252,1. 258,8. Vgl. κύμβαλον.

किंपाक 1) *Adj. *unreif, unwissend, dumm.* — 2) m. *a) eine Gurkenart;* n. *die Frucht* Prasannar. 135,11. — *b) *Strychnos nux vomica* Râgân. 9,149; vgl. Mat. med. 198.

किंपुना f. N. pr. eines Flusses.

किंपुरुष und °पुरुष 1) m. *a) ein best. Zwittergeschöpf, ein kleineres Seitenstück zum Menschen, Kobold, Zwerg.* Erscheinen später wie die Kiṁnara, mit denen sie bisweilen gleichgesetzt werden, im Gefolge Kubera's. Bei den Gaina zu den Vjantara gezählt. — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des zweiten Manu VP. 3,1,12. — β) des Agnidhra VP. 2,1,17. 19. — 2) m. n. N. pr. eines Varsha. — 3) f. ई f. zu 1) *a).*

किंपुरुषी Adv. mit कर् *in einen Kiṁpurusha* 1) *a) verwandeln.*

किंपुरुषीय n. *die Erzählung vom Kiṁpurusha.*

किंपुरुषेश m. Bein. Druma's.

*किंपुरुषेश्वर m. Bein. Kubera's.

किंपूरुष 1) m. *a)* wohl *ein best. verachteter Menschenschlag* VS. 30,16. — *b)* = किंपुरुष 1) *a).* — 2) *n. = किंपुरुष 2).

*किंप्रकारम् Adv. *auf welche Weise?*

किंप्रभाव Adj. *wie mächtig?*

किंप्रभु m. *ein schlechter Herr.*

1. किंप्रमाण n. *welcher Umfang?*

2. किंप्रमाण Adj. (f. आ) *von welchem Umfange?* Hemâdri 1,474,6.

किंफल Adj. *was für Frucht bringend?* Daçak. 52,7.

किंबल Adj. *wie mächtig?*

*किंभरा f. *ein bestimmter wohlriechender Stoff.*

किंभूत Adj. *was seiend?* Damit wird nach dem zu einem Substantiv gehörigen Adjectiv gefragt.

किंभृत्य m. *ein schlechter Diener* Spr. 5435.

किंमन्त्रिन् m. *ein schlechter Minister.*

किंमय Adj. *woraus bestehend?*

किंमात्र Adj. (f. आ) *von welchem Umfange?*

किंमूरी N. pr. eines Geschlechts.

कियच्चिरम् Acc. Adv. *wie lange?* In indirecter Frage Kathâs. 18,266.

कियच्चिरेण Instr. Adv. *wie bald?*

*कियदेतिका und *कियदेत्किका f. *eine den Kräften entsprechende Anstrengung.*

कियद्दूर n. 1) *welche Entfernung?* Loc. *wie weit?* — 2) *einige Entfernung.* Loc., Acc. oder am Anf. eines Comp. *nicht weit, ein wenig* (räumlich) 143, 19. 148,5. 154,20. Vgl. केत्तिअद्दूरे 295,5. 307,7.

कियत् Adj. 1) *wie gross? — weit? — lang? von welchem Umfange? wie mannichfaltig? von welcher Beschaffenheit?* कियात्यां (Loc.+आं) *wie lange her?* कियदेतद्धनं पुंसः so v. a. *was fängt man mit diesem Besitze an?* कियानर्थः und कियत् mit Instr. *welcher Nutzen erwächst aus?* कियत् Adv. *wie weit? — viel? wie (quam)?* कियद्रोदिमि so v. a. *wozu nützt mir das Weinen?* Kâd. 190,23. Auch in indirecten Fragen. — 2) *klein, gering, wenig, einiges, unbedeutend* Spr. 4162. कियत् Adv. *ein wenig, etwas.* — 3) mit folgendem च und vorangehendem यावत् *quantuscumque, qualiscumque.* — 4) mit folgendem अपि *quantuscumque* (nur Paṅkat.).

कियन्मात्र Adj. *von geringer Bedeutung;* n. *eine Kleinigkeit.*

कियाम्बु n. *eine best. Wasserpflanze.* Vgl. क्याम्बू.

*कियाह्व m. *Fuchs (Pferd).*

कियेधा Adj. *vielumfassend,* aber zu vermuthen °धा Adv. *wie oft?* so v. a. *sehr oft.*

1. किर्, किरति s. 3. कर्.

2. °किर् Adj. *ausschüttend, ausgiessend* Viddh. 66,4.

*किर 1) Adj. (f. आ) *ausstreuend* u. s. w. — 2) m. *Wildschwein.*

*किरक 1) m. *Schreiber.* — 2) f. °रिका *Tintenfass* Gal.

किरण m. *a) Staub, Stäubchen.* — *b) Lichtstrahl.* — *c)* etwa *Faden* ṚV. 10,106,4. AV. 20,133,1. 2. — *d) *Zügel.* — *e)* Bez. *bestimmter 25* Ketu. — *f) *die Sonne.* — *g)* Titel eines zum Çaivadarçana gehörigen Werkes. किरणाध्यतत्त्व n. über Architectur handelnd. — 2) f. किरणा N. eines Flusses.

किरणपति, किरणपाणि und *किरणमालिन् m. *die Sonne.*

किरणावली f. Titel zweier Commentare. °प्रकाश m., °प्रकाशव्याख्या f. und °टिप्पणक Titel von Supercommentaren.

किराट m. *Kaufmann.*

किरात 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines verachteten, von der Jagd lebenden Gebirgsvolks. In der Umgebung eines Fürsten 299,27 (Etymologie: *wilden Schweinen nachsetzend*). Sg. *ein Individuum* (Spr. 7814) und *ein Fürst dieses Volkes.* — *b) *Zwerg.* — c) *Pferdehirt. — d) Agathotes Chirayta.* — 2) f. किराती *a) ein weibliches Individuum der* Kirâta (ein solches pflegt den Fliegenwedel eines Fürsten zu tragen). — *b) *Kupplerin.* — *c)* Bein. α) der Durgâ. — β) *der Gaṅgâ, sowohl der irdischen als auch der himmlischen.

किरातक m. 1) am Ende eines adj. Comp. = किरात 1) *a).* — 2) *Agathotes Chirayta* Râgân. 9,15.

किरातकाव्यदुर्घट Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 123.

किरातकुल Adj. (f. ई) *zum Stamme der* Kirâta *gehörig* Tândja-Br. 13,12,5. Vgl. Çat. Br. 1,1,4,14.

किरातितिक्त und °क m. *Agathotes Chirayta* Râgân. 9,15. n. *die Frucht.*

*किरातवल्लभ n. *eine Art Sandelholz* Gal.

किरातार्जुनीय n. Titel eines Kunstgedichts des Bhâravi.

*किरातारिन् m. Bein. Garuḍa's.

*किराति f. Bein. der Gaṅgâ.

*किरातिनी f. *Nardostachys Jatamansi.*

किरि m. 1) *aufgeschütteter Haufe* in आखुकिरि. — 2) *Wildschwein. — 3) *Batatas edulis* Nigh. Pr.

किरिक Adj. *sprühend.* — किरिका s. u. किरक.

किरिट Adj. in अतिकिरिट.

*किरिटि n. *die Frucht der Phoenix paludosa.*

*किरिश m. N. pr. eines Mannes; s. केरिशि.

किरीट 1) Adj. s. u. अतिकिरिट. — 2) (*m.) n. *Diadem.* — 3) *ein best. Metrum* (wohl n.). — 4) m. *Handelsmann.* — 5) *f. ई *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,121.

किरीटभृत् m. Bein. Arǵuna's.

किरीटमालिन् 1) Adj. *mit einem Diadem geschmückt.* — 2) m. Bein. Arǵuna's.

किरीटिन् 1) Adj. *mit einem Diadem geschmückt.* — 2) m. *a)* Bein. α) Indra's. — β) Arǵuna's. — γ) Nara's (nach Nilak.) MBh. 1,19,31; vgl. Z. d. d. m. G. 32,330. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge α) Skanda's. — β) Çiva's.

*किरोडाय्, °यति (धैर्त्ये).

*किर्बिर (Gal.) und किर्मिर Adj. *bunt.*

*किर्मी f. 1) *Halle.* — 2) *eine Puppe von Gold oder Eisen.* — 3) *Butea frondosa;* vgl. कर्मिन् 2) *b).*

किर्मीर 1) Adj. *bunt* Harshaḳ. 174,23. — 2) m. *a) *Orangenbaum.* — *b)* N. pr. eines von Bhîmasena besiegten Râkshasa. *°जित्, *°निषूदन, *°भिद्, *°सूदन (Gal.) und *किर्मीरारि m. Beinamen Bhîmasena's.

*किर्मीरित्वच् m. *Orangenbaum.*

किर्मीरित Adj. *bunt gemacht,* so v. a. *gemischt mit* (im Comp. vorangehend) Naish. 6,97.

*किर्याणी f. *eine wilde Sau.*

*किल्, किलति (शैत्यक्रीडनयोः oder शैत्य°), केलयति (क्षेपे).

1. किल (किला) Adv. *quidem, fürwahr, gewiss, ja, nämlich.; wie man sagt, angeblich* Varâh. Bṛh. S. 5,2. 12,21. 81,24. Kâd. 158,17. 219,12. Ausnahmsweise am Anfange eines Halbverses oder Satzes. Nach den Lexicographen वार्तायाम्, संभाव्ये,

निश्चये, अनुमतौ, अरुचौ, अलीके und क्षेपे.

2.*किल m. *Spiel, Tändelei.*

3. किल m. N. pr. eines Mannes.

किलकल m. Pl. v. l. für किलकिल 1) *b*) VP.^{2} 4,211.

किलकिञ्चित n. *hysterische Aeusserungen der Freude* Bâlar. 190,8. 294,13.

किलकिल 1) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) Pl. N. pr. eines Javana-Stammes. — 2) °ला (onomatop.) Ausruf der *Freude;* f. *Freudengeschrei.* °ध्वनि m. dass. Bâlar. 185,6.

किलकिलाय्, °यति *ein Freudengeschrei erheben, aufjauchzen.* Med. dass. und auch *aufschreien* Kâraṇḍ. 53,18. 58,16.

किलञ्ज m. *Matte.*

किलाट m. (*f. ई) *eine Art gekäster Milch* Bhâvapr. 2,43.

*किलाटिन् m. *Bambusrohr.*

किलात m. 1) N. pr. eines Asura-Priesters. किलाताकुलौ Du. — 2) *Zwerg.*

किलाद Hariv. 2,89,63 v. l. für किलाट.

किलास 1) Adj. *aussätzig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. किलासी *ein gefleckles Thier.* — 3) n. *Aussatzmal, Aussatz.* Im System *eine best. Form des Aussatzes.*

*किलासघ्न m. *Momordica mixta.*

किलासनाशन Adj. *den Aussatz vertreibend.*

किलासभेषज n. *ein Mittel gegen den Aussatz.*

किलासमय Adj. *räudig* (Hund) Kauç. 13.

किलासिन् Adj. *aussätzig* Gaut.

किलिकिल N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes VP.^{2} 4,211. — 2) f. आ einer Stadt.

किलिकिलय् *jauchzen.* किलिकिलित n. impers. Bâlar. 218,4.

किलिकिलाय्, °यते dass. Harshaṅ. 178,14.

*किलिञ्च m. *Planke, Brett.*

*किलिञ्चन m. *ein best. Fisch* Nigh. Pr.; vgl. Râgân. 19,73.

किलिञ्ज m. 1) *Matte.* °हस्तिन् m. *ein aus Matten zusammengefügter Elephant.* — 2) **Planke, Brett.*

*किलिञ्जक m. *Matte.*

किलिम (*m.) n. *Pinus Deodora* Karaka 4,8. 7,7.

*किल्किन् m. *Pferd.*

किल्बिष n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Fehler, Vergehen, Schuld, Sünde.* Am Ende eines Comp. *ein Vergehen gegen* oder *eine Schuld, die — auf sich ladet.* Im Buâg. P. einmal m. — 2) *Unbill, Beleidigung* 61,16. — 3) **Krankheit.*

किल्बिषस्पृत् Adj. *Vergehen entfernend, — vermeidend.*

किल्बिषिन् Adj. *der sich ein Vergehen zu Schulden kommen lässt, schuldig, sündhaft.*

*किल्विन् m. *Pferd.*

*किशरा f. und davon *Adj. °वत् gaṇa मधादि.

किशोर 1) m. *a*) *Füllen.* — *b*) *Jüngling.* — *c*) **die Sonne.* — *d*) **eine best. Pflanze.* — *e*) N. pr. eines Dânava. — 2) f. किशोरी *a*) *ein weibliches Füllen.* — *b*) *Jungfrau.*

किशोरक 1) m. *a*) **Füllen.* — *b*) *das Junge eines Thieres* Daçak. 42,8. Kâd. 83,24. 85,2. Prasannar. 6, 5. — 2) *f. °रिका *ein weibliches Füllen* oder *Jungfrau.*

*किष्क्, किष्कयते (हिंसायाम्).

किष्किन् in अ°.

किष्किन्ध N. pr. 1) m. *a*) eines Berges. — *b*) *eines Volkes. °गन्धिक n. Sg. Mahâbh. 2,397,*b.* — 2) f. आ (und *ई) einer Höhle in 1) *a*), der Behausung des Affen Vâlin. Ungenau auch = 1) *a*). °काण्ड n. Titel des 4ten *Buchs* im Râmâjaṇa.

किष्किन्धक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

किष्किन्ध्य *m. und °न्ध्या f. schlechte Schreibart für °न्ध und °न्धा.

किष्किश m. v. l. für किष्किश.

किष्कु 1) m. (*f.) *a*) *Vorderarm.* — *b*) *Stiel* (einer Axt) Tâṇḍja-Br. 6,5,12. — *c*) *ein best. Längenmaass,* = कर Karaka 1,14. — 2) *Adj. *verächtlich, schlecht.*

*किष्कुपर्वन् m. 1) *Bambusrohr.* — 2) *Zuckerrohr.* — 3) *Arundo tibialis.*

किष्य m. v. l. für किप्य.

किंस् Fragepartikel. Nach Nir. = कर्तर्.

*किंस gaṇa सवनादि. m. N. pr. eines Dieners des Sonnengottes.

*किंसर 1) m. *ein best. wohlriechender Stoff* Kâç. (किंशर) zu P. 4,4,53. — 2) f. आ gaṇa मधादि (auch in der Kâç. किंशरा).

*किंसरावत् Adj. von किंसरा 2). Auch in der Kâç. किंश°.

*किंसरिक Adj. (f. ई) mit किंसर *handelnd.*

*किंसल m. n. = किंसलय.

किंसलय्, °यति *hervorspriessen lassen, erregen.* अत्यस्तोषम् Prasannar. 43,14. °यित Adj. *mit Blattknospen —, mit jungen Schossen versehen* Harshaṅ. 22,1.

किंसलय (*m.) n. *Blattknospe, ein junger Schoss* Gaut. Chr. 294,24. 296,14.

कीकट 1) m. *a*) N. pr. α) Pl. eines nicht-arischen Volkes. — β) zweier Männer. — *b*) **Pferd.* — 2) *Adj. *a*) *arm.* — *b*) *geizig.*

*कीकटक m. *Pferd* Nigh. Pr.

*कीकटिन् m. *Wildschwein* Nigh. Pr.

कीकस 1) *Adj. *hart.* — 2) m. *a*) *Wirbelsäule* Ârsh. Br. — *b*) **eine Art Wurm.* Vgl. किक्किश, किक्किस. — 3) f. कीकसा *Wirbel, vertebra.* — 4) n. *Knochen.*

*कीकसकास्थि n. *Wirbel, vertebra* H. an. 3,478.

*कीकसमुख und *कीकसास्य m. *Vogel.*

*कीकि m. *der blaue Holzheher.*

कीचक m. 1) *Rohrschilf, Amphidonax Karka.* Gewöhnlich in Comp. mit वेणु und im Pl. — 2) N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) eines von Bhîmasena besiegten Heerführers des Virâṭa. *Beinamen Bhîmasena's: °जित्, °निषूदन, °भिद्, °सूदन (Gal.). — *c*) *eines Daitja. — *d*) *eines Râkshasa.

कीट m. *ein best. Geräthe* (*Sporn* Grassmann).

*कीट्, कीटयति (वर्णे, बन्धे).

कीट 1) m. (*f. ई und *n.) *a*) *Wurm, Insect.* °पतंगी: Çat. Br. 14,9,2,14. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 2,*a*,76,6. — *b*) *der Scorpion im Thierkreise.* — *c*) *Wurm* als *Ausdruck der Verachtung.* — 2) *n. *stercus;* vgl. किट्.

कीटक 1) m. *a*) *Wurm, Insect.* — *b*) **eine Art Barde.* — *c*) N. pr. eines Fürsten. — 2) *Adj. *hart.*

कीटगर्भक m. *ein best. Insect* Suçr. 2,288,10.

*कीटघ्न m. *Schwefel* Râgân. 13,71.

कीटज 1) n. *Seide.* — 2) *f. आ *der von der Schildlaus kommende Lack.*

*कीटनामन् *Cissus pedata* Nigh. Pr.

*कीटपादिका f. dass. Râgân. 5,111.

कीटमणि m. *Leuchtkäfer* Spr. 7750.

कीटमातर् f. 1) **Bienenweibchen* Gal. — 2) *Cissus pedata* Bhâvapr. 1,219.

*कीटमारी f. *Cissus pedata* Râgân. 5,110.

*कीटयोनि f. = कीटमातर् 1) Gal.

कीटशत्रु m. *Embelia Ribes.*

*कीटसंभवा f. = कीटमातर् 1) Gal.

कीटारि m. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) **Schwefel* Gal.

कीटोत्कर m. *Ameisenhaufe.*

कीडेर m. *Amaranthus polygonoides.* Vgl. काण्डेर.

कीदृत्र Adj. *qualis?* Spr. 7847.

कीदृगाकार Adj. *wie aussehend?* Paṅkad.

कीदृग्रूप Adj. dass. MBh. 13,83,71.

कीदृग्वर्ण Adj. *von welcher Farbe?* ebend.

कीदृग्व्यापारवत् Adj. *womit beschäftigt?* 144,8.

कीदृश् Adj. *qualis?* Mit folgendem च und vorgehendem यावत् *qualiscumque.*

कीदृश Adj. (f. ई) *qualis? wozu nütze?* so v. a. *unnütz* 183,16.

*कीन n. *Fleisch.*

कीनार m. vielleicht *Pflüger.*

कीनाश m. 1) *Pflüger, Ackerknecht* TBr. 2,4,8, 7. — 2) *Filz, Geizhals.* — 3) Bein. Jama's Naish.

6,75. Bâlar. 89,5. 254,15. — 4) *eine Affenart. — 5) *ein Rakshas. — 6) *= पशुघातिन् oder उपांशुघातिन्.

कीम् in आ° und मा°.

कीर 1) m. *a) Papagei* Spr. 7669. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Fleisch.*

*कीरक m. 1) = प्रापणा. — 2) = क्षपणक. — 3) *eine best. Pflanze.*

*कीरवर्णक n. *ein best. wohlriechender Stoff* Râgân. 12,137.

कीरि m. *Lobsänger, Dichter.*

कीरिचोदन Adj. *Lobsänger antreibend.*

कीरिन् Adj. *preisend;* m. *Lobsänger* ṚV. 1,100, 9. 5,4,10. 40,8. 52,12.

*कीरेष्ट m. 1) *Mangifera indica* Râgân. 11,9. — 2) *Wallnussbaum* Râgân. 11,82. — 3) = जलमधूक Râgân. 11,94.

*कीरोड्र Adj. *aus dem Lande der* Kîra (Pferd) Gal.

कीर्ण Partic. s. u. 3. und 4. कॄ.

*कीर्णपुष्प m. *eine best. Schlingpflanze mit süssem Milchsaft* Râgân. 3,80.

*कीर्णि f. Nom. act. von 3. कॄ.

कीर्तन 1) n. *das Erwähnen, Nennen, Aufzählen, Berichten, Erzählen.* — 2) f. आ *a)* dass. — *b)* *Ruhm.

कीर्तय्, कीर्तयति (episch auch Med.) 1) *commemorare, gedenken, Erwähnung thun, nennen, aufführen, hersagen, mittheilen, verkünden, erzählen, rühmend erwähnen;* mit Gen. oder Acc. (nur dieser später). — 2) *Etwas als Etwas erwähnen, erklären für, nennen, heissen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für.* — Desid. *Erwähnung thun wollen,* mit Gen. Ait. Âr. 469,19 (न चिकीर्तयिषेत् zu lesen). — Mit अनु *gedenken, Erwähnung thun, verkünden, hersagen, erzählen;* mit Acc. — Mit समनु in समनुकीर्तन. — Mit समभि *berichten, erzählen;* mit Acc. — Mit उद् *preisen,* mit Acc. — Mit परि 1) *laut überall verkünden, verkünden, mittheilen, erwähnen, erzählen, preisen;* mit Acc. — 2) *erklären für, nennen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für.* — Mit संपरि *aufzählen.* — Mit प्र 1) *hersagen, mittheilen, verkünden, ausposaunen* Hemâdri 1,582,20. — 2) *erklären für, nennen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für* 216,21. — 3) *gutheissen, für angemessen erachten;* mit Acc. — Mit संप्र 1) *erwähnen,* mit Acc. — 2) *erklären für, nennen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für.* — Mit सम् *erwähnen, hersagen, verkünden, preisen;* mit Acc.

कीर्ति 1) f. *a) das Gedenken, Erwähnung; Rede, Kunde.* — *b) gute Kunde, Ruhm.* Neben श्लोक Çat. Br. 6,3,1,17 (wohl कीर्तिः श्लोकः zu lesen). 14,4, 2,18. Auch personificirt als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *d) *Ausdehnung.* — *e) *Glanz.* — *f) *Schmutz* (vgl. 3. कॄ). — *g)* *= प्रसाद oder प्रासाद. — *h)* *N. pr. einer Mâtṛikâ. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra VP.² 4,54.

कीर्तिकर Adj. (f. ई) *Ruhm verschaffend* Spr. 6089, v. l.

कीर्तितव्य Adj. *zu preisen.*

कीर्तिधर m. N. pr. eines Autors.

*कीर्तिभाज् m. Bein. Droṇa's.

कीर्तिमत् 1) Adj. *berühmt,* von Personen. — 2) m. N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs. — *b)* eines Sohnes des α) Uttânapâda. — β) Vasudeva. — γ) Aṅgiras. — 3) f. °मती Bein. der Dâkshâjaṇî.

कीर्तिमय Adj. (f. ई) *aus Ruhm bestehend.*

कीर्तिमालिनी f. ein Frauenname.

कीर्तियुत Adj. *berühmt* (Person) 150,11.

कीर्तिरथ m. N. pr. eines Fürsten der Videha.

कीर्तिराज m. Pl. Bez. bestimmter Ṛshi.

कीर्तिरात m. N. pr. eines Fürsten der Videha.

कीर्तिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

कीर्तिवास m. N. pr. 1) eines Autors. — 2) eines Asura.

*कीर्तिशेष m. *Tod.*

कीर्तिसार m. N. pr. eines Mannes Daçak. 43,6.

कीर्तिसिंहदेव m. desgl.

कीर्तिसेन m. N. pr. eines Neffen Vâsuki's.

कीर्तिसोम m. N. pr. eines Mannes.

कीर्तिस्तम्भ m. *Ruhmessäule* Bâlar. 75,13.

(कीर्तेन्य) कीर्तनिम्न Adj. *rühmenswerth.*

कीर्त्य Adj. *herzusagen* in दिवा°.

कीर्य Adj. in उद्°.

*कीर्वि Adj. von 3. कॄ.

कीर्शा f. wohl *ein best. Vogel.*

*कील्, कीलति (बन्धने).

कील 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) zugespitztes Holz, Pfahl, Pflock, Keil.* Auch *f. आ. — *b) Handgriff.* — *c) Ellbogen* VP. 5,20,54. Auch *f. आ. — *d) eine spitz zulaufende Geschwulst.* — *e) eine best. ungünstige Lage des Fötus.* — *f) die mittleren Silben eines Spruches.* — *g)* Bein. des Vîtarâga Mahoça. — *h)* *= बन्ध Mahîdh. zu VS. 2,34. — 2) *m. f. *a) Lanze, Speer.* — *b) Flamme.* — *c) ein Bischen.* — 3) f. आ *ein Stoss mit dem Ellbogen.* Auch *m. — 4) *n. = कीन *Fleisch* Gal.

कीलक 1) m. *a)* = कील 1) *a).* — *b) Schiene* (bei Knochenbrüchen). — *c)* *= कील 1) *d).* — *d)* *Kubebe* Nigh. Pr. — *e)* Bez. *bestimmter* Ketu. — *f) das 42ste Jahr im 60jährigen Jupitercyklus.* — 2) f. कीलिका *Pflock, Bolzen* Hemâdri 1,291,19.

कीलकविवरण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 444.

कीलन n. *das Annageln, Befestigen* Kâlaś. 4,153.

कीलनीय Adj. *anzunageln, zu befestigen* ebend.

*कीलपादिका f. v. l. zu कीट° Râgân. 5,111.

*कीलसंस्पर्श m. *Diospyros glutinosa.*

कीलाल 1) m. *süsser Trank,* auch von *einem himmlischen, dem* Amṛta *zu vergleichenden Tranke.* Auch *n. — 2) n. *a) Blut.* — *b) *Wasser.*

कीलालज n. *Fleisch.*

*कीलालधि m. *Meer.*

कीलालप 1) Adj. *Blut trinkend.* — 2) *m. *ein* Rakshas Trik. 1,1,73.

कीलालपा Adj. *den Trank* Kîlâla *trinkend.*

कीलालपेशस् Adj. *mit dem Trank* Kîlâla *geschmückt* Maitr. S. 2,7,12.

*कीलालिन् m. *Eidechse, Chamäleon* Nigh. Pr.

कीलालोधो Adj. f. *den Trank* Kîlâla *im Euter führend.*

कीलालौषधि f. *ein zur Bereitung eines berauschenden Trankes dienendes Kraut* Âpast.

कीलित 1) *angesteckt, befestigt.* कीलितेव चास्मिन्नेव स्थाने तनुः *wie festgenagelt* Kâd. II,44,11. — 2) *stecken bleibend.* — 3) *bespickt —, besäet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. II,134,7.14.

कीलेश्वर m. = कील 1) *g).*

कीवत् Adj. = कियत्. आ कीवतः *quousque?*

कीश 1) *Adj. *nackt.* — 2) m. *a) Affe.* — *b) *Vogel.* — *c) die Sonne.*

*कीशपर्ण m. und f. (ई) *Achyranthes aspera.*

कीश्मील m. *eine best. Krankheit* AV. Paipp. 19,8,4.

कीस्त m. *Lobsänger, Dichter.*

1. कु Pron. interr. in कुतस् u. s. w. Drückt am Anfange eines Comp. *Mangel* aus. Vgl. कू.

2. कु Verbalwurzel s. कू.

3. कु f. 1) *die Erde* Ârjabh. 2,1. *Land, Erdboden* Spr. 7789. — 2) *die Basis eines Dreiecks* (Comm. zu Ârjabh. 2,8) oder *einer anderen Figur.* — *c)* Bez. *der Zahl eins.*

कुंव्या f. s. कुम्ब्या.

*कुंश्, कुंशति und कुंशयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

कुंश in भृ°, ध्र°, ध्रु° und ध्रू°.

*कुंस्, कुंसति und कुंसयति = कुंश्.

कुंस in भृ°, ध्र°, ध्रु° und ध्रू°.

*कुक्, कोकते (आदाने).

कुकथा f. *eine schlechte, elende Erzählung.*

कुकन्यका f. *ein schlechtes Mädchen.*

*कुकभ n. *ein berauschendes Getränk.*

*कुकर Adj. *eine verkrüppelte Hand habend.*

1. कुकर्मन् n. *eine böse That.*

2. कुकर्मन् Adj. *böse Thaten verübend.*

कुकलत्र n. *ein schlechtes Weib* Spr. 1803.

कुकवि m. *ein schlechter Dichter, Dichterling* Spr. 7854.

कुकाव्य n. *ein schlechtes Gedicht.*

*कुकील m. *Berg.*

*कुकुट m. *Marsilea quadrifolia.* Vgl. कुक्कुट.

कुकुटम्बिनी f. *eine schlechte Hausfrau.*

कुकुण्डक n. *die Frucht des* Khattrâka Nirṇ. 3,22.*a.*

*कुकुद m. = कूकुद.

*कुकुद्रु m. *Blumea lacera* Nigh. Pr.

कुकुन्दनी f. *Cardiospermum Halicacabum* Bhâvapr. 1,174.

कुकुन्दर 1) n. Du. (adj. Comp. f. आ) *die beiden Vertiefungen um die Wirbelsäule unmittelbar über den Hüften.* Auch *m. Du. — 2) m. *Blumea lacera* Bhâvapr. 1,223.

*कुकुन्दुर n. = कुकुन्दर 1).

कुकुन्ध m. Bez. *gespenstischer Wesen.*

*कुकुभा f. *eine best.* Râginî.

कुकुर m. 1) N. pr. *a)* eines Volkes MBh. 6,9,60. — *b)* eines Fürsten. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) **Hund.* — 3) **eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

*कुकुरजिह्वा f. 1) *Acheiris Kookor Zibha* (ein Fisch). — 2) *Leea staphylea.* — 3) *Ixora undulata.*

कुकुल m. = कुकूल 1) *b)* Kâraka 6,1.

*कुकुवाच् m. *Schakal* Nigh. Pr.

*कुकूटी f. *Salmalia malabarica* Râgân. 8,8.

कुकूणाक m. *eine best. Augenkrankheit der Kinder.*

कुकूनन Adj. (f. आ) *murmelnd* (Wasser).

कुकूरभ m. Bez. *gespenstischer Wesen.*

कुकूल 1) (*m. *n.) *a) Hülsen. — b) *Hülsenfeuer, Strohfeuer.* — 2) *n. *a) eine Höhle mit Pfählen.* — 3) *Rüstung.*

कुकूलमुर्मुर m. *Hülsenfeuer* Bâlar. 187,24.

*कुकूवाच् m. *eine Antilopenart* Gal. Vgl. कुकुवाच्.

कुकृत Adj. *schlecht gemacht.*

कुकृत्य n. *Schandthat, Schlechtigkeit.*

*कुकोल m. *Zizyphus Jujuba.*

कुक्कुर् onomatop. vom *Gekrähe des Hahns.*

कुक्कुट 1) m. *a) Hahn.* Am Ende eines adj. Comp. *f. आ. — *b) wilder Hahn, Phasianus gallus.* — *c) *Marsilea quadrifolia* Râgân. 4,51. — *d) eine best. Gangart* S. S. S. 253. — *e) *der Sohn eines* Nishâda *und einer* Çûdra-*Frau.* Vgl. कुक्कुर 1) *b).* — *f) *ein brennendes Grasbündel.* — *g) *Funke* — *h) *fehlerhaft für* कुक्कुर *Hund.* — 2) f. कुक्कुटी *a) Henne.* — *b) *eine kleine Hauseidechse.* — *c) *Dolichos pruriens* Suçr. 2,536,13. — *d) *Salmalia malabarica.* — *e) **Heuchelei.* — 3) n. *eine bes. Art zu sitzen.* Auch कुक्कुटासन n.

कुक्कुटक 1) m. *a) *Phasianus gallus.* — *b)* = कुक्कुट 1) *e).* — 2) f. °टिका N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*कुक्कुटकन्द n. N. pr. einer Stadt.

कुक्कुटनाडीयन्त्र n. *ein best. Instrument, Saugröhre* Comm. zu Golâdhj. 11,54.

*कुक्कुटपक्षक m. *ein Messer in der Gestalt eines Hahnenflügels.*

कुक्कुटपाद m. N. pr. eines Berges.

*कुक्कुटमञ्जरी f. *Piper Chaba* Nigh. Pr.

कुक्कुटमण्डप m. N. pr. eines *Tempels* in Benares.

*कुक्कुटमर्दक und *°मर्दन m. *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern* Madanav. 30,306.

*°मर्दिका f. Dhanv. 4,68.

*कुक्कुटमस्तक m. *Piper Chaba* Râgân. 6,42. Dhanv. 2,37.

कुक्कुटमिश्र m. ein Spottname.

कुक्कुटव्रत n. *eine best. Begehung.*

*कुक्कुटशिख m. *Carthamus tinctorius.*

*कुक्कुटागिरि m. N. pr. eines *Berges.*

कुक्कुटाण्ड 1) n. *Hühnerei.* — 2) *m. *eine Reisart* Gal.

कुक्कुटाण्डक m. *eine Reisart* Bhâvapr. 1,273.

*कुक्कुटाण्डसम m. *eine Eierpflanze mit weisser Frucht* Nigh. Pr.

*कुक्कुटाभ m. *eine Schlangenart.*

कुक्कुटाराम m. N. pr. eines *Lusthains.*

*कुक्कुटार्म n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कुक्कुटासन n. = कुक्कुट 3).

*कुक्कुटाहि m. *eine Schlangenart.*

*कुक्कुटि f. *Heuchelei.*

कुक्कुटीमर्कटीव्रत und कुक्कुटीव्रत n. *eine best. Begehung.*

कुक्कुटेश्वर 1) m. *ein best. Zauberspruch.* — 2) n. Name eines Liṅga.

कुक्कुटेश्वरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*कुक्कुटोराग m. *eine Schlangenart* Nigh. Pr.

कुक्कुभ m. 1) *Phasianus gallus.* — 2) **varnish, oiling or oily gloss.*

कुक्कुर 1) m. *a) Hund.* — *b) eine best. verachtete Mischlingskaste* Kâraṇḍ. 61,13. Vgl. कुक्कुट 1) *e).* — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. — 2) f. ई *Hündin.* — 3) *n. *ein best. wohlriechender Stoff.*

कुक्कुरद्रु m. *Blumea lacera* Madanav. 30,307. Mat. med. 306.

*कुक्कुवाच् m. *eine Antilopenart* Râgân. 19,43. Vgl. कुकूवाच्.

*कुक्ष m. *Bauch.*

कुक्षि 1) m. *a) Bauch, Unterleib.* In der älteren Sprache gewöhnlich Du. Auch *f. — *b) Mutterleib.* — *c) Höhlung, Höhle, Thal.* — *d)* in Verbindung mit सागर und समुद्र *Meerbusen.* — *e) **Degenscheide.* — *f) **Stahl.* — *g)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) *einer Oertlichkeit. — 2) f. N. pr. einer Tochter Prijavrata's.

कुक्षिगत Adj. *im Bauch befindlich.* Davon °गती Adv. mit कर् *verschlucken* Naish. 2,83.

कुक्षिज m. *Sohn* Ragh. 15,15.

कुक्षिभेद m. Bez. *einer der 10 angeblichen Weisen, auf welche eine Finsterniss endet.*

कुक्षिंभरि Adj. *nur seinen Bauch pflegend* Ind. St. 15,390.

*कुक्षिरन्ध्र und *°क (Gal.) m. *Schilfrohr, Amphidonax Karka.*

कुक्षिल m. Bez. *gespenstischer Wesen.*

कुक्षिशूल m. n. *Leibschmerz, Kolik.*

कुक्षी f. = कुक्षि *Bauch.*

कुक्षेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

कुक्ष्यामय m. *Bauchkrankheit.*

*कुखाटि f. = खाटि = असद्धरु.

*कुख्याति f. *übler Ruf.*

कुगणिन् Adj. *zu einer bösen Rotte gehörig* (buddh.).

कुगति f. *Abweg* (buddh.).

कुगृह m. Pl. *eine schlechte Hausfrau* Spr. 1784.

कुगेहिनी f. dass.

कुगो m. *ein elender, schwacher Stier.*

कुग्राम m. *ein elendes Dorf.*

कुङ्कुणा N. pr. einer Oertlichkeit.

कुङ्कुम n. *Crocus sativus* (die *Pflanze* und der *Blüthenstaub*).

कुङ्कुमपङ्क m. *Safransalbe* Spr. 1787.

*कुङ्कुमाकृति m. *eine Reisart* Gal.

*कुङ्कुनी f. *eine best. Pflanze.*

कुच्, कुचति und कुञ्च्, कुञ्चते *sich zusammenziehen, — krümmen.* कुञ्चित *zusammengezogen, gekrümmt, kraus, geringelt.* Nach dem Dhâtup. कुच्, *कोचति (संपर्चनकौटिल्यप्रतिष्टम्भविलेखनेषु, st. प्रतिष्टम्भ auch रोध); कुञ्च्, *कुञ्चति (कौटिल्यात्पभावयोः, auch गति° und वक्रणे तौच्छ्ये च). *कुचित = परिमित. — Caus. कुञ्चयति *kräuseln, in Locken einlegen.* — Mit अनु, °कुञ्चित *eingebogen, gekrümmt.* — Mit अव in अवकुञ्चन. — Mit आ, आकुञ्चित *eingebogen, eingezogen, zusammengezogen, gebogen, kraus, geringelt.* — Caus. आकुञ्चयति *zusammen-*

ziehen, einbiegen, verkürzen. — Mit समा, °कुञ्चित *eingezogen*, so v. a. *eingestellt* (Rede) Naish. 3,61. — Mit उद् Act. *sich aufwärts —, sich auseinander biegen, — krümmen.* — Caus. उत्कोचित *aufgeblüht.* — Mit नि in निकुचिति u. s. w. — Caus. *anziehen, attrahere* (Gegens. *ausstrecken*) Karaka 8,3 (°कुञ्च्य). — Mit संनि Caus. *zusammenziehen* Ind. St. 15,383 (°कुञ्च्य). — Mit वि, विकुञ्चित *zusammengezogen, geringelt.* — Caus. विकुञ्चयति *zusammen —, einziehen.* कर्णौ so v. a. *zurückschlagen.* — Mit सम् Act. 1) *sich zusammenziehen* 169,12. *sich schliessen* 174,28. Ind. St. 15,420. Mit einem Abl. *sich verschliessen gegen, ablassen von.* Pass. संकुच्यते *schliesst sich.* संकुचित *a) zusammengezogen, — gekauert, geschlossen.* — *b) zusammengeschrumpft*, so v. a. *unvollständig* Comm. zu TS. Prât. — *c) niedergeschlagen, ganz aus der Fassung gebracht* Kâd. II, 108,13. — 2) *zusammenziehen, einziehen*, so v. a. *absorbiren, zu Nichte machen.* — Caus. संकोचयति 1) *zusammenziehen, einziehen.* — 2) *verringern, verkleinern* Spr. 3955. — 3) Med. *vorenthalten.*

कुच m. (adj. Comp. f. आ) *die weibliche Brust.* Gewöhnlich Du.

कुचग्रह Kathâs. 103,225 fehlerhaft für कचग्रह.

*कुचपिडका f. *Sanseviera Roxburghiana.*

कुचन्दन n. 1) *rother Sandel von Pterocarpus santalinus.* — 2) **Caesalpina Sappan.* — 3) **Adenanthera pavonina.* — 4) **Safran.*

*कुचफल m. 1) *Granatbaum* Râgân. 11,75. — 2) *Feronia elephantum* Râgân. 11,182.

*कुचमुख n. *Brustwarze.*

कुचर Adj. 1) *umherschweifend.* — 2) *einen schlechten Wandel führend;* m. *ein schlechter Mensch* Gaut. — 3) **übel nachredend.*

कुचरित्र n. und कुचर्या f. *schlechter Wandel.*

कुचकरा f. N. pr. einer bösen Fee, die den Weibern *die Brüste fortnimmt.*

*कुचाग्र n. *Brustwarze.*

*कुचाङ्करी f. *Rumex vesicarius.*

कुचिक 1) *m. f. (आ) *ein best. Fisch.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze.*

कुचिकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

कुचीरा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,334. कुवीरा v. l.

*कुचुएटक m. *eine best. Gemüsepflanze* Nigh. Pr.

कुचुमार m. N. pr. eines Autors. Auch fehlerhaft für कौचुमार.

1. कुचेल n. 1) *ein schlechtes Kleid.* — 2) *Lumpen, Lappen* Karaka 1,8.

2. कुचेल 1) Adj. *schlecht gekleidet.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 3) *f. ई *Clypea hernandifolia.*

कुचैल (f. आ) und कुचैलिन् Adj. *schlecht gekleidet, sich schlecht kleidend.*

कुचोद्य n. *eine unpassende Frage.*

कुचोष्मवत् Adj. *der sich an Brüsten erwärmt* Spr. 7625.

*कुच्छ् n. *die Blüthe der weissen Wasserlilie.*

कुच्छिला f. N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,151.

*कुञ्, कुञति *krumm sein.* कोञति (स्तेयकरणे).

कुञ 1) m. *a) *Baum.* — *b) Metron. α) des Planeten Mars.* — β) des Daitja Naraka. — 2) *f. आ Metron. *a)* der Durgâ. — *b)* der Sîtâ. — 3) n. *Horizont.*

कुञदिन n. *Dienstag.*

कुञन m. *ein schlechter Mensch* oder *schlechte Menschen* Spr. 1785.

कुञननी f. *eine schlechte Mutter.*

1. कुञन्मन् 1) Adj. *einen schlechten Ursprung habend.* — 2) m. *ein Mann niederen Standes, Sclave* Spr. 7632.

2. कुञन्मन् m. *der Planet Mars* Spr. 7632.

*कुञप m. N. pr. eines Mannes.

कुञम्भ m. N. pr. eines Daitja.

*कुञम्भल, *कुञम्भिर und *कुञम्भिल m. *ein in ein Haus einbrechender Dieb.*

कुञीविका f. *ein elendes Dasein* 170,26.

*कुञ्जिश m. *ein best. Fisch.*

*कुञ्झटि, *का und *कुञ्झटी f. *Nebel.*

कुज्ञान n. *mangelhaftes Wissen* Ind. St. 15,355.

कुज्या f. *der Sinus des zwischen dem Horizont und dem* Unmaṇḍala *gelegenen Bogens des Tageskreises.*

कुञ्च् s. कुच्.

कुञ्चन n. 1) *das Sichzusammenziehen.* — 2) *eine best. Krankheit der Augenlider.*

*कुञ्चफला f. *Beninkasa cerifera.*

कुञ्चि m. *ein best. Hohlmaass,* = 8 *Handvoll* Hemâdri 2,*a*,57,17.

कुञ्चिका f. 1) *Schlüssel* Prasannar. 43,7. — 2) **ein best. Fisch.* — 3) **Abrus precatorius.* — 4) *Nigella indica* Karaka 6,9. 24. — 5) **Trigonella foenum graecum* Râgân. 6,70, v. l. — 6) **Bambuszweig.* — 7) **Kupplerin* Gal. — 8) Titel eines Commentars (*Schlüssels*) zur Mañgûshâ.

कुञ्चित 1) Adj. s. u. कुच्. — 2) f. आ *eine best. fehlerhafte Art des Oeffnens einer Ader.* — 3) *n. *Tabernaemontana coronaria* Râgân. 10,144.

कुञ्ची f. 1) *Kümmel* Bhâvapr. 1,166. — 2) **Trigonella foenum graecum* Râgân. 6,70.

कुञ्ज्, कुञ्जति *rauschen* Harshak. 172,8.

कुञ्ज 1) m. (*n.) *a) Gebüsch, Laube.* सरस्वत्याः N. pr. eines Tîrtha. — *b) *Kinnlade.* — *c) *Kinnlade eines Elephanten.* — *d) *Zahn.* — *e) *Elephantenzahn.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

कुञ्जर 1) m. *a) Elephant.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* als Ausdruck *des Vorzüglichsten in seiner Art.* राज°, कपि°. — *c)* Bez. *der Zahl acht* (wegen der *acht Weltelephanten*). — *d) eine best. Tempelform.* — *e) eine best. Gangart* S. S. S. 253. — *f) *Ficus religiosa.* — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Fürsten. — γ) eines Berges. — δ) einer Oertlichkeit. — 2) *f. आ und ई *Elephantenweibchen.* — 3) *f. आ *a) Bignonia suaveolens.* — *b) Grislea tomentosa.*

कुञ्जकुटीर *Laube* Gît. 1,27. Mâlatîm. 79,16 (176,7).

*कुञ्जरनारमूल n. *Rettig* Râgân. 7,15.

कुञ्जरग्रह m. *Elephantenknecht.*

कुञ्जरव n. Nom. abstr. von कुञ्जर 1) *a).*

कुञ्जरदरी f. N. pr. einer Oertlichkeit Varâh. Brh. S. 14,16.

*कुञ्जरपादप m. *Ficus benjamina* Nigh. Pr.

*कुञ्जरपिप्पली f. *Scindapsus officinalis.*

*कुञ्जरारि m. 1) *Löwe.* — 2) = शरभ 1).

कुञ्जरारोह m. *Elephantenlenker.*

*कुञ्जरालुक n. *eine best. Knolle.*

*कुञ्जराशन m. *Ficus religiosa.*

कुञ्जल 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *n. *saurer Reisschleim.*

*कुञ्जवल्लरी (Râgân. 8,77) und *°वल्ली (Gal.) f. *eine der Mimosa concinna ähnliche Pflanze.*

कुञ्जिका f. 1) *dass. Râgân. 8,77. — 2) *Schwarzkümmel* Karaka 1,27.

1. कुट् mit अव (°कुट्य) *zertheilen, zerkleinern.* — Mit प्र (°कुट्य) *zermalmen, zerkauen.*

2. *कुट्, कुटति (कौटिल्ये). कुटित *krumm.* — Mit उद् Caus. उत्कोटयति. — Mit वि, विकुटित = कुत्सीभूत. — Mit सम् *sich* (vor Angst) *zusammenkrümmen, verzweifeln.*

3. *कुट्, कोटयते (छेदने, अप्रसादे, अप्रतापने).

कुट (*m.) 1) vielleicht *Haus, Familie* RV. 1,46,4. = कूत Nir. Auch *n. — 2) *Wasserkrug.* Auch n. — 3) *Festung. — 4) *Hammer, Axt* (Gal.). — 5) *Baum. — 6) *Berg. — 7) *N. pr. eines Mannes.

कुटक 1) m. *a) ein best. Baum* Kauç. 8. कुटुक v. l. — *b) *= कुठर 1). — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. कुटिका N. pr. eines Flusses. — 3) *n. *ein Pflug ohne Deichsel.*

कुटकाचल m. N. pr. eines *Berges.*

*कुटङ्क m. *Dach.* Vgl. कुटल.

*कुटङ्क m. = कुटुङ्क.

*कुटच m. = कुटज 1).

कुटज m. 1) *Wrightia antidysenterica.* n. (!) Spr. 1754. — 2) *Bein. *a)* Agastja's. — *b)* Droṇa's.

*कुटजमञ्जी f. *eine best. Pflanze.*

*कुटजीव m. *Putranjiva Roxburghii* Râǵan. 9,145.

कुटन्नक n. = कुटन्नट 2) Bhâvapr. 1,197 (Hdschr.).

कुटन्नट m. 1) *Calosanthes indica.* — 2) *Cyperus rotundus* und auch *eine andere Species* Bhâvapr. 1,194. 2,67.

कुटप 1) m. *a) ein best. Hohlmaass.* — *b) *ein* Muni. — *c) *Lustwald.* — 2) *n. *Lotusblüthe.*

*कुटपिनी f. = कमलिनी Nigh. Pr.

कुटम्ब und कुटम्बक v. l. für कुटुम्ब und कुटुम्बक Ind. St. 15.

कुटर m. 1)*=कुठर 1). — 2) N. pr. eines Schlangendämons. कुठर v. l.

कुटि m. 1) *Hahn* Maitr. S. 1,1,6. 3,14,4. 20. 4, 1,6. TS. 5,5,12,1. — 2) *Zelt.*

*कुटकृणा f. *Ipomoea Turpethum.*

*कुटल n. *Dach.* Vgl. कुटङ्क.

कुटव्हारिका f. = कुटि° *Dienerin* Harshaḱ. 98,21.

*कुटामोद m. *Zibeth* Râǵan. 12,73.

कुटार und कुटारिका in *अव°.

कुटि 1) f. *a) Krümmung, Biegung* in भृ°, भ्रु°, भ्रु°, भ्रू°. — *b) Halle, Hütte.* — 2) *m. *a) Baum.* — *b) Körper.* — Vgl. कुटी.

कुटिक Adj. *gekrümmt, gebogen.* स्थानकुटिकासन n. *das Stehen und Hocken* MBh. 3,200,105. =स्थावरगृहत्याग Nilak.; vgl. aber उत्कुटकासन u. उत्कुटक. — कुटिका s. u. कुटक.

कुटिकुटी Adv. mit कर् *mit Gezwitscher erfüllen* Harshaḱ. 202,16.

कुटिकोष्टिका f. N. pr. eines Flusses.

*कुटिचर m. *Krokodil.*

कुटिञ्जर m. *ein Chenopodium* Ḱaraka 1,27.

कुटिपार्थिव m. N. pr. eines Mannes.

*कुटिर n. = कुटीर 1).

कुटिल 1) Adj. (f. आ) *a) krumm, gebogen, gewunden, in gewundenen Linien laufend, kraus.* °कुटिलम् und कुटिल° Adv. — *b) krumme Wege gehend, falsch, hinterlistig.* — *c) widrig* (Schicksal) Spr. 7754. — 2) m. *ein Ziegenbock mit bestimmten Merkmalen.* — 3) f. आ *a) ein best. Stadium in der rückläufigen Bewegung eines Planeten.* — *b) eine best. übernatürliche Kraft.* — *c)* N. pr. eines Flusses, = सरस्वती Râǵan. 14,21. — 4) f. (आ) und n. *a) ein best. Metrum.* — *b) *Tabernaemontana coronaria.* — 5) *n. *a) Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134. — *b) Zinn.*

कुटिलक 1) Adj. *gewunden, kraus.* — 2) f. °लिका *a) eine Bewegung in gewundenen Linien.* — *b) *ein best. Werkzeug der Schmiede.*

*कुटिलकीटक m. *eine Spinnenart* Râǵan. 19,65.

कुटिलगति 1) Adj. *in einem best. Stadium der rückläufigen Bewegung befindlich.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 10,205. — 2) f. *ein best. Metrum.*

कुटिलगा f. *Fluss.* °गेश m. *der Ocean.*

कुटिलगामिन् Adj. 1) *in Windungen sich bewegend.* — 2) *grillenhaft, launenhaft.* Nom. abstr. °मित्व n. Sâh. D. 80,14.

कुटिलचार m. *eine Bewegung in gewundenen Linien.*

*कुटिलचित्त Adj. *falsch, hinterlistig.*

कुटिलता f. 1) *Krausheit.* — 2) *Falschheit.*

कुटिलत्व n. 1) *Krausheit.* — 2) *Falschheit.* — 3) *Abweichung von* (im Comp. vorangehend).

*कुटिलपुष्पिका f. *Trigonella corniculata* Nigh. Pr.

कुटिलमति Adj. *falsch, hinterlistig* Mudrâr. 12,6.

कुटिलमनस् Adj. dass. Spr. 6997.

कुटिलाङ्गी f. = कुटिल 3) *b).*

कुटिलाशय Adj. (f. आ) *sich windend* und zugleich *falsch, hinterlistig* Spr. 6819.

कुटिलीकर् Adv. mit कर् *krümmen, verziehen* (die Brauen) 316,31.

कुटी f. 1) *Krümmung, Biegung* in भृ°, भ्रु°, भ्रु° und भ्रू°. — 2) *Hütte, Halle, Schoppen.* — 3) *ein zu Fumigationen dienendes Gemach mit Oeffnungen.* — 4) *Kupplerin.* — 5) *Blumenstrauss. — 6) *ein best. Parfum aus Guzerat* (मुरा Râǵan. 12, 139) oder *Branntwein (सुरा).

कुटीक in सकुटीका सेना Hariv. 15829.

*कुटीकुट n. Sg. gaṇa गवाश्वादि.

कुटीकृत n. vielleicht *krauser Zeug.*

*कुटीगु m. N. pr. eines Mannes.

कुटीचक m. Bez. *bestimmter Asketen.*

कुटीचर m. 1) desgl. Âruṇ. Up. 2. Bâlar. 298,13. — 2) *= बर्हिष्कुटी° *Krebs* Gal.

*कुटीनिवातम् Adv. *in einer Hütte vor Wind geschützt* P. 6,2,8, Sch.

कुटीप्रवेश n. *das Beziehen einer Hütte, das Sichbegeben unter Dach und Fach* Ḱaraka 6,1.

कुटीप्रावेशिक Adj. *unter Dach und Fach vor sich gehend.*

*कुटीमय Adj. von कुटी.

*कुटीमुख m. *Klosterfest* (buddh.).

कुटीमुख m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Kubera's.

*कुटीय्, °यति *in einer Hütte zu sein glauben.*

कुटीर 1) (*m. *n.) *Hütte* 176,10. — 2) *eine best. Pflanze.* — 3) *n. *Beischlaf.* — 4) *n. = केवल.

कुटीरक 1) = कुटीर 1). — 2) m. = कुटीचर 1).

कुटुक m. *ein best. Baum* Kauç. 8. कुटक v. l.

*कुटुङ्क m. 1) *Laube.* — 2) *Kornkammer, Vorrathshaus.* — 3) *Dach.* — 4) *eine Art Hütte.*

*कुटुनी f. schlechte Schreibart für कुट्टनी.

कुटुम्ब (*m.) n. 1) *Hausstand, Hauswesen* Âpast. *Hausgesinde, Familie.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Spr. 7865. — 2) *das zweite astrologische Haus.* — 3) **Name.*

कुटुम्बक 1) n. = कुटुम्ब 1). — 2) *m. *ein best. Gras.*

*कुटुम्बय्, °यति *eine Familie unterhalten.*

कुटुम्बिक Adj. 1) *für den Hausstand sorgend.* — 2) *m. *Hausssclave.*

कुटुम्बिन् 1) m. *a) Hausherr, Familienvater* Âpast. Râǵat. 5,468. Du. कुटुम्बिनौ *der Hausherr und die Hausfrau* Âpast. — *b) Glied einer Familie, Hausgenosse, Hausdiener.* — c) **Landmann.* — 2) f) °नी *a) Hausfrau.* — *b) Hausdienerin* 213,19. — *c) *ein grosser Haushalt, eine grosse Familie.* — *d) eine best. Pflanze* Râǵan. 5,76.

कुट्, कुट्यति 1) *quetschen* Bhâvapr. 2,102. AV. Pariç. 64,7. कुट्टित *gequetscht* Bhâvapr. 2,16. 30. — 2) *stampfen.* कुट्टित **zerstampft, zermalmt.* — 3) *klatschend schlagen.* लयम् Bâlar. 29,2. —*auf* (Acc.). — 4) *multipliciren.* — 5) *भर्त्सने. — 6) *पूरणे. — 7) *Med. प्रतापने, अप्रतापने. — Mit वि 1) *stampfen.* — 2) *zerfetzen* Spr. 4678.

कुट् 1) Adj. am Ende eines Comp. *zermalmend—, zerschlagend mit; Etwas zermalmend, zerschlagend; hämmernd.* — 2) m. *a multiplier such, that a given dividend being multiplied by it, and a given quantity added to (or subtracted from) the product, the sum (or difference) may be measured by a given divisor.* °विधि m. Bîǵag. 51.

कुटक 1) Adj. am Ende eines Comp. = कुट् 1). — 2) m. *a) ein Ziegenbock mit best. Merkmalen.* — *b) *Eisvogel.* — *c) = कुट् 2). — 3) wohl n. *Geklopftes, Gestampftes* Ḱarara 6,2.

कुट्टन 1) n. *das Stampfen* Naish. 1,59. *das Schlagen, Anschlagen, Anstossen.* — 2) f. ई *a) *eine Art Speer* Gal. Vgl. कुट्टनी. — *b) Kupplerin.*

कुट्टनीकपट m. N. pr. eines Schelmen.

*कुट्टनी f. *eine Art Dolch.* Vgl. कुट्टन 2) *a).*

कुट्टप्रचरण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुट्टप्रावरण m. Pl. desgl.

कुट्टमित n. *eine nicht ernstlich gemeinte Abweisung der Zärtlichkeiten eines Geliebten.*

कुट्ल Khandom. 130 fehlerhaft für कुश्चल.

*कुट्टहारिका f. = कुट° *Dienerin.*

कुट्टाक 1) Adj. (*f. ई) *zerfetzend, zerreissend* am Ende eines Comp. — 2) m. *Raufbold* Harshak. 178,15.

कुट्टाकार m. *die mathematische Operation* कुट्ट 2) Comm. zu Âryabh. 2,32.

कुट्टापरान्त m. Pl. N. pr. eines Volkes. कुन्दापरान्त v. l.

*कुट्टार 1) m. *Berg.* — 2) n. *a) Beischlaf* oder *Vergnügen, Freude.* — *b) ein wollenes Tuch* oder *Decke.* — *c)* = केवल.

कुट्टिता f. *ein fehlerhaftes Oeffnen der Ader, wobei diese durch wiederholtes Ansetzen des Messers zerfetzt wird.*

कुट्टिनी f. *Kupplerin* Spr. 7727.

कुट्टिम 1) *Adj. (f. आ) *durch Stampfen geebnet.* — 2) (*m.) n. *a) ein geebneter Fussboden, Estrich* 292,23. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Hütte.* — 3) *m. *Granatbaum* Râgan. 11,74.

*कुट्टिहारिका f. fehlerhaft für कुट्टहारिका.

*कुट्टीर m. *Berg.*

*कुट्टुमित n. = कुट्टमित.

कुड्मल u. s. w. s. कुश्मल u. s. w.

*कुठ m. *Baum.*

कुठर m. 1) **der Pfosten, um den sich der Strick des Butterstössels windet.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,15. कुटर v. l.

*कुठाकु m. *Picus bengalensis.*

*कुठातङ्क m. f. *Axt.*

कुठार 1) m. (*f. ई) *a) Axt.* — *b) *eine Art Hacke* oder *Spaten.* — 2) m. *a) *Baum.* — *b)* N. pr. α) *eines Mannes. — β) eines Schlangendämons.

कुठारक 1) m. *Axt.* — 2) f. °रिका *a) eine kleine Axt* Spr. 494. — *b) eine axtförmige Lanzette.* — *c) *N. pr. einer Frau.

कुठारिक m. *Holzhauer.*

*कुठारु m. 1) *Affe.* — 2) *Baum.* — 3) *Waffenschmied.*

कुठि 1) Adj. *kahl* oder *schief.* — 2) *m. *a) Baum.* — *b) Berg.*

*कुठिक m. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

कुठुमि m. N. pr. eines Lehrers.

कुठेर m. 1) *Ocimum pilosum* Râgan. 10,160. Bhâvapr. 5,118. Karaka 2,2. — 2) **Feuer.*

कुठेरक m. *eine Art Basilicum* und *Cedrela Toona* Râgan. 12,76.

*कुठेरज m. *eine Art Basilicum.*

*कुठेरु m. *der durch den Fliegenwedel erzeugte Wind.*

*कुड्, कुडति (घसने, बाल्ये, संघाते, निमज्जने). *Aas riechend.* — 2) f. कुणपी *ein best. Aasvogel;* vgl. यज्ञ°.

3. कुणप m. 1) *eine Art Lanze.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

कुणपगन्ध m. *Aasgeruch.*

कुणपाण्ड m. N. pr. eines Mannes.

कुणरवाडव m. N. pr. eines Grammatikers.

कुणारु Adj. *lahm am Arm.*

कुणाल m. 1) *ein best. Vogel* Lalit. 44,12. 186,14. 357,19. — 2) N. pr. *a)* eines Sohnes des Açoka. — *b)* *einer Oertlichkeit.

कुणावी f. wohl *eine best. Pflanze.*

कुणि 1) Adj. *lahm am Arm.* *पाणिना 230,19. — 2) m. *a) *Nagelgeschwür.* — *b) *Cedrela Toona.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer.

कुणिक m. N. pr. eines Lehrers Âpast.

कुणिताहि m. N. pr. eines Autors.

कुणित्व n. *Lahmheit.*

कुणिन् m. *eine best. Stechfliege.*

*कुणिन्द m. *Laut.*

*कुणिपदी f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

कुणिबाङ्ग m. N. pr. eines Muni.

*कुणट्, कुणटति (विकलीकरणे).

*कुणटक Adj. *dick, fett.*

1. कुण्ठ्, *कुण्ठति (खोरनवैकल्यालस्ये). कुण्ठित 1) *stumpf geworden, stumpf.* — 2) *abgestumpft,* so v. a. *ermattet, erschlafft, wirkungslos.* — 3) *stumpfsinnig.* — Mit वि, °कुण्ठित *stumpf geworden.*

2. कुण्ठ्, *कुण्ठयति (वेष्टे). — Mit अव in अवकुण्ठन.

कुण्ठ Adj. 1) *stumpf.* — 2) *abgestumpft,* so v. a. *ermattet, erschlafft.*

कुण्ठक 1) *Adj. *stumpfsinnig.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. कुण्डल v. l. — *b)* eines Mannes.

कुण्ठता f. *Stumpfheit, Gefühllosigkeit in einem Gliede.*

कुण्ठत्व n. *Stumpfsinnigkeit.*

कुण्ठधी (Golâdhj. 5,44) und कुण्ठमनस् Adj. *stumpfsinnig.*

कुण्ठी Adv. 1) mit कर् *stumpf machen* Schol. zu Ragh. ed. Calc. 5,44. — 2) mit भू *sich als wirkungslos erweisen* Çaṁk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 76). Bâlar. 26,24.

*कुण्ड् 1) कुण्डति (वैकल्ये). — 2) कुण्डते (दाहे). — 3) कुण्डयति (रक्षणे).

कुण्ड 1) (*m.) f. ई (Hemâdri 2,*a*,86,17. 99,12. 105,10. Prasannar. 77,20) und n. *Krug, Topf, Kohlentopf.* — 2) (*m.) n. *eine runde Höhlung im Erdboden, — Grube, — Feuergrube.* — 3) m. *a) der uneheliche Sohn einer verheiratheten Frau.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 4) *f. आ *a)* Nom. act. von

*कुण्डङ्ग m. *Laube.* Im Prâkrit zu belegen.

*कुण्डप m. n. = कुण्डव.

कुण्डव m. n. *ein best. Hohlmaass* und *Gewicht* Hemâdri 2,*a*,57,11. 12. 58,1.

कुण्डायिका und कुण्डायी f. *ein best.* Râga S. S. S. 110. 82.

कुण्डालगाच्छि् und कुण्डालि° N. pr. eines Dorfes.

*कुण्डि m. *Körper.*

*कुण्डिका f. *ein Wassertopf der Asketen.*

*कुण्डिश m. *Cyprinus Curchius.*

कुण्डी f. MBh. 13,6471 fehlerhaft für कुटी *Hütte.*

कुण्डुक्क m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

*कुण्डुप m. *the clasp or fastening of a neclace or bracelet.*

कुण्डुमी f. *Verbandnagel zwischen Balken* Ind. Antiq. 1876, S. 294.

*कुण्डूकुच्ची f. *Solanum trilobatum* Râgan. 7,122 (als Erklärung). Soll mahrattisch sein nach Nigh. Pr.

कुण्डल 1) Adj. *in Knospen stehend.* — 2) (*m. *n.) *Knospe.* स्तन° so v. a. *Brustwarze.* — 3) n. *eine best. Hölle.*

कुण्डलता f. *das Geschlossensein* (einer Blüthe, des Auges).

कुण्डलदन्ती 1) Adj. f. *knospenähnliche Zähne habend* Ind. St. 8,418. — 2) f. *ein best. Metrum.*

*कुण्डलाग्रदन्त् und *°दन्त Adj. *dessen Zahnspitzen Knospen gleichen.*

कुण्डलाय्, °यते *eine Knospe darstellen,* so v. a. *sich schliessen* (von den Augen) Bâlar. 255,16.

कुण्डलित Adj. *in Knospen stehend* Bâlar. 272,9. *knospenartig geschlossen.*

कुड्य 1) n. und f. आ (Bhâg. P.) *Wand.* — 2) *n. *a) das Bestreichen, Tünchen.* — *b) Neugier*

*कुड्यक n. *Wand.*

*कुड्यच्छेदिन् m. *ein Dieb, der die Wand einbricht.*

*कुड्यच्छेद्य n. *ein Loch in der Wand.*

*कुड्यपुच्छा f. (Nigh. Pr.). *कुड्यमत्सी f. und °मत्स्य m. *Hauseidechse.*

*कुड्यलेप m. *Tüncher.*

*कुण्, कुणति (शब्दोपकरणयोः. उपतापे). कुणयति (ग्रामन्त्रणे), कुणयति, °ते (संघाते).

*कुण m. 1) *Kleiderlaus.* — 2) *Nabelschmutz* Gal. — 3) im Comp. nach einigen Pflanzennamen *Fruchtzeit.*

कुणक m. *Thierjunges.*

*कुणाजी f., *कुणाञ्ज m. und *कुणाञ्जर n. *Melde* Râgan. 5,89. Vgl. कुटिञ्जर.

1. कुणप (*m.) n. *Leichnam, Aas.* Verächtlich auch vom *lebenden Körper.* — 2) *Dünger.* °जल n. *Jauche.*

2. कुणप 1) Adj. *in Verwesung übergehend, wie*

1. कुण्ड्. — *b*) Bein. der Durgâ. — 3) f. ई s. u. 1). — 6) n. *a*) *eine best. Gestalt des Mondes, der Mond mit einem Kreise* oder *Ringe*. — *b*) Bez. *bestimmter mystischer Figuren*. — *c*) **ein best. Maass*. — *d*) *in Comp. mit einem Pflanzennamen *Hain*.

कुण्डक 1) m. oder n. *Krug, Topf*. — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Dhṛtarâshṭra. — *b*) des Kshudraka. — 3) f. कुण्डिका *a*) *Topf* Saṃnj. Up. 4,1. Mahâbu. in Ind. St. 13,391. Hemâdri 2,*a*,126, 20. — *b*) Titel einer Upanishad.

कुण्डकर्ण m. *ein best. mythisches Wesen* Supaṛn. 23,4.

कुण्डकल्पद्रुम m. und °कल्पलता f. Titel von Werken.

*कुण्डकीट m. 1) *ein im Ehebruch erzeugter Sohn einer Brahmanin*. — 2) *ein mit Sclavinnen im Concubinat lebender Mann*. — 3) *ein gelehrter Kârvâka*.

*कुण्डकील m. *a low, vile man*.

कुण्डकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कुण्डगोल m. 1) Du. *der uneheliche Sohn einer verheiratheten Frau und der einer Wittwe*. — 2) **saurer Reisschleim*.

कुण्डगोलक 1) m. Du. = कुण्डगोल 1). — 2) *n. = कुण्डगोल 2).

*कुण्डङ्ग m. fehlerhaft für कुडङ्ग *Laube*.

कुण्डज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डजठर m. N. pr. eines alten Weisen.

कुण्डतत्त्वप्रदीप und कुण्डदिक्पाल m. Titel von Werken.

कुण्डधार m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डनदी f. N. pr. eines *Flusses* Hariv. 2,109,29.

कुण्डनाचि oder °लाचि m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

कुण्डनी f. *ein best. Geräthe* Hemâdri 1,658,3.

कुण्डपायिन् Adj. *aus einem Kruge trinkend*. °पायिनामयनम् *eine best. religiöse Feier*.

कुण्डपाय्य (°पायिय) 1) *Adj. *wobei man aus Krügen trinkt*. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*कुण्डप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

कुण्डभेदिन् 1) *Töpfe zerbrechend, so v. a. ungeschickt, linkisch* Karaka 1,30. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डमण्डपकौमुदी f., °मण्डपसंग्रह m., °मण्डपसिद्धि f., कुण्डमार्तण्ड m. und कुण्डरत्नाकर m. Titel von Werken.

कुण्डल 1) n. *a*) *Ring*, insbes. *Ohrring*. श्रवण° pleonastisch nach Vâmana. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Armband*. — *c*) **Strick*. — *d*) *eine best. Blasenkrankheit* Karaka 8,9.12. — 2) m. *a*) *ein best. Tact* S.S.S. 236. — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) Pl. eines Volkes MBh. 6, 9,63. कुण्ठक v. l. — 3) f. आ ein Frauenname. — 4) f. ई *a*) *eine Art Trommel* S.S.S. 192. Könnte auch कुण्डलिन् m. sein. — *b*) *ein best. Backwerk*. — *c*) *eine best.* Çakti. — *d*) **Bauhinia variegata*. — *e*) *Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 3,102. — *f*) **Mucuna pruritus* Râgân. 3,38. — *g*) **ein best. Strauch*, = सर्षपी Râgân. 5,126. — *h*) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,21.

कुण्डलक 1) *Ohrring* Hemâdri 2,*a*,106,2. — 2) f. °लिका *a*) *Ring*. Nom. abstr. °त्व n. — *b*) *ein best. Metrum*. — *c*) **ein best. Backwerk*. — *d*) ग्रहाणां कु° Comm. zu Varâh. Bṛh. 28(26),4 = ग्रहकुण्डलिका.

कुण्डलक्ष्यविवृति f. Titel eines Werkes.

कुण्डलना f. *das Einkreisen eines Wortes* oder *einer Silbe als Zeichen der Ungültigkeit*.

*कुण्डलर Adj. von कुण्डल.

कुण्डलाचि s. कुण्डनाचि.

कुण्डलिकामत n. Titel eines Tantra.

कुण्डलित Adj. *geringelt*.

कुण्डलिन् 1) Adj. *a*) *mit Ohrringen geschmückt*. — *b*) *einen Ring bildend, geringelt*. — 2) m. *a*) *Schlange*. — *b*) **die gesprenkelte Antilope*. — *c*) **Pfau*. — *d*) *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204. — *e*) Bein. α) Çiva's. — β) **Varuṇa's*. — 3) f. °नी *a*) **Cocculus cordifolius*. — *b*) *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,26. — *c*) *eine best.* Çakti.

कुण्डलिया f. Verz. d. Oxf. H. 122,*a*,23.

कुण्डली Adv. 1) mit कर् *zu einem Ringe machen, zu einem Kreise bilden*. — 2) mit भू *a*) *sich ringeln*. — *b*) °भूत *mit der* Kuṇḍala *genannten Blasenkrankheit behaftet* Karaka 8,9.

कुण्डलीकरण n. *das Spannen des Bogens bis zu einem Kreise* Harshak. 199,17.

कुण्डलीका f. *Kreis* Hemâdri 1,423,11.

कुण्डवासिनी f. N. pr. der Schutzgöttin der Gautama.

कुण्डविधान n. Titel eines Werkes.

*कुण्डविकारदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit*.

कुण्डशायिन् m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डसिद्धि f. Titel eines Werkes.

*कुण्डाग्नि m. N. pr. einer Oertlichkeit. काण्डाग्नि v. l.

कुण्डारक N. pr. 1) m. oder n. einer Oertlichkeit. — 2) f. °रिका einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कुण्डार्क m. Titel eines Werkes.

कुण्डावृष Adj. *auf eine best. Weise sich geschlechtlich vergehend*.

कुण्डाशिन् 1) Adj. *das Brod eines* Kuṇḍa 3) *a*) *essend* Gaut. — 2) m. *a*) **Kuppler*. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — β) eines Fieberdämons Hariv. 9563.

कुण्डिक m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — कुण्डिका s. u. कुण्डक.

कुण्डिकामत n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,19.

कुण्डिन् 1) Adj. *mit einem Topfe versehen* Hemâdri 1,807,13. — 2) m. *a*) *ein best. Gefäss*. कुण्डिनी v. l. — *b*) **Kuppler*. — *c*) **Pferd*. — 3) f. °नी *a*) *ein best. Gefäss*. — *b*) bei den Jogin *die Natur* (Gegens. *Geist*). — *c*) ein Frauenname Ind. St. 13,390.

कुण्डिन 1) m. N. pr. verschiedener Personen. Pl. *ihr Geschlecht*; auch **das der* Kuṇḍinî Ind. St. 13,389. fg. — 2) n. N. pr. der Hauptstadt der Vidarbha. Auch °नगर n.

कुण्डीक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Topf* Hemâdri 2,*a*,105,7.

*कुण्डीर 1) Adj. *kräftig, stark*. — 2) m. *Mann*.

कुण्डीविष m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुण्डीवृष Adj. v. l. für कुण्डावृष.

कुण्डृणाची f. *Hauseidechse* Comm. zu TS. Im RV. = कुटिलगति nach Sâj.

कुण्डेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुण्डोद् m. N. pr. eines Berges.

कुण्डोदर 1) *Adj. *einen topfähnlichen Bauch habend*. — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b*) eines Bruders des Dhṛtarâshṭra. — *c*) eines Schlangendämons.

कुण्डोदरेश्वर n. Name eines Liṅga.

कुण्डोद्द्योतदर्शन n. Titel eines Werkes.

कुण्डोध्नी Adj. f. *ein topfähnliches Euter habend* Ragh. 1,84.

कुण्डोपधानीयक Adj. *einen Topf zum Kissen habend*. Beiw. eines Pûrṇa.

*कुण्डोपरथ m. N. pr. anzunehmen für कौण्डोपरथ.

*कुत् (sautra-Wurzel) *ausbreiten*.

कुतनय m. *ein schlechter Sohn*.

*कुतनु m. Bein. Kubera's.

कुतल्पी f. *Schwanz*.

कुतप 1) m. n. *eine Decke von Ziegenhaar* Gaut. — 2) m. *a*) Kuça-*Gras, Poa cynosuroides* Hemâdri 1,703,10. 704,3. — *b*) *die achte Stunde des 30-theiligen Tages, die Zeit um Mittag*. — *c*) **Korn*. — *d*) **Schwestersohn*. — *e*) **Tochtersohn*. — *f*) **ein Brahman*. — *g*) **Gast*. — *h*) **die Sonne*. — *i*) **Feuer*. — *k*) **Ochs*. — *l*) **ein best. musikalisches Instrument*.

*कुतपसप्तक n. *a Çrâddha, in which seven constituents occur, noon, a horn platter, a Nepal blanket, silver, sacrificial grass, sesamum and kine.*

*कुतपसौश्रुत m. N. pr. eines Mannes gaṇa पार्थिवादि.

कुतपस्विन् m. *ein böser, schlechter Asket.*

1. कुतर्क m. *schlechte Dialectik, Sophisterei.*

2. कुतर्क m. *ein schlechter Dialectiker* Kap. 6,34.

कुँतस् Adv. 1) *von welchem? von wem?* — 2) *woher? von wo?* — 3) *wohin?* आ कुतः *bis wohin?* — 4) *wo?* R. einmal. — 5) *woher? warum? weswegen?* Häufig im Drama vor einem Distichon, welches eine vorangehende Aeusserung oder Ausdrucksweise begründet. — 6) *wie? auf welche Weise?* — 7) *wie viel weniger, geschweige denn.* — 8) mit अपि (spät) *von —, aus irgend einem.* — 9) mit चन und vorangehender Negation *a) von keiner Seite her.* — *b) nach keiner Seite hin, nirgendshin.* — 10) mit चिद् *a) von —, aus irgend einem* 156,18. — *b) irgendwoher.* Mit einer Negation *von keiner Seite her.* — 11) mit चिद् und vorangehendem यतस् *von einem beliebigen.*

*कुतस्त m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍja-Br. 25,15,3. Vgl. कौतस्त.

कुतस्तराम् Adv. *wie? auf welche Weise?* Kap. 1,80.

कुतस्त्य Adj. *woher kommend?* Prasannar. 51,20. Mit अपि *von unbekannter Herkunft.*

कुतापस m. *ein böser, schlechter Asket.* f. ई.

कुतार्किक m. *ein schlechter Dialectiker.*

कुतित्तिरि m. *ein best. dem Rebhuhn verwandter Vogel.*

कुतीपाद् m. N. pr. eines alten Sängers Ârsh. Br.

कुतीर्थ *ein schlechter Lehrer.*

कुतुक n. *Neugier, Interesse* Râgat. 8,1613. *Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

कुतुकित Adj. *neugierig* Prasannar. 10,1.

कुतुकिन् Adj. dass. Naish. 2,35.

*कुतुप 1) m. *ein kleiner Oelschlauch.* — 2) m. n. = कुतप 2) *b*).

कुतुम्बुक m. *eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1,27.

*कुतुम्बुरु n. *eine schlechte Frucht von Diospyros embryopteris.*

*कुतू f. *Oelschlauch.*

कुतूणक m. = कुकूणक.

कुतूहल n. 1) *Neugier, Interesse für, Verlangen nach* (प्रति, Loc. oder im Comp. vorangehend), *Vergnügen, Lust an Etwas.* °कृत् Adj. *Neugier erregend, curios* Harshak. 183,7. — 2) *was Neugier erregt, eine interessante Erscheinung, etwas Amüsantes.*

कुतूहलवत् Adj. *neugierig, Interesse für Etwas habend.*

*कुतूहलित Adj. von कुतूहल.

कुतूहलिन् Adj. *neugierig* Harshak. 16,11. *Etwas mit Interesse verfolgend.*

*कुतृण n. *Pistia Stratiotes.*

कुतोनिमित्त Adj. *welchen Grund habend?*

कुतोमूल Adj. *welchen Ursprung habend?* Karaka 3,3.

कुत्थ *der 15te astrol. Joga.*

कुँत्र (कुँत्रा) Adv. 1) *worauf?* सगर्वः Spr. 7847. — 2) *wo?* — 3) *wohin?* — 4) *wozu?* Spr. 4437. Hit. 110,12. — 5) कुत्र — क्व *wo (dieses)? — wo (jenes)? so v. a. wie weit ist dieses von jenem entfernt, wie wenig stimmt dieses zu jenem.* — 6) mit अपि (spät) *a) unter diesem oder jenem* Kap. 6,7. — *b) irgendwo.* — *c) irgendwohin, Gott weiss wohin.* — 7) mit च und vorangehendem यत्र *bei wem es auch sei.* — 8) Mit चिद् *a) in irgend einem.* — *b) wo es auch sei, irgendwo.* Mit einer Negation *nirgends.* — *c) wohin es auch sei, irgendwohin.* Mit einer Negation *nirgendswohin.* — *d)* wiederholt *in einem Falle — im andern Falle, bisweilen — bisweilen.* — *e)* mit vorangehendem यत्र *wo es auch sei, hier oder dort.*

कुत्रत्य Adj. *wo ansässig? woher stammend?* Daçak. 11,7.

कुत्स्, कुत्सति = कुत्सय्.

कुँत्स 1) m. *a)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — *b) * Blitz, Donnerkeil.* — 2) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Râgan. 12,123. — कुत्सा s. bes.

*कुत्सकुशिकिका f. *eine eheliche Verbindung zwischen dem Geschlecht des* Kutsa *und des* Kuçika.

कुत्सन 1) n. *a) das Schmähen, Tadeln.* — *b) Schmähwort, ein tadelnder Ausdruck.* — 2) f. आ *ein Ausdruck der Geringschätzung.*

कुत्सपुत्र m. *Sohn des* Kutsa.

कुत्सय्, °यति (*Med. Dhâtup.) *schmähen, seinen Tadel ausdrücken über, seine Geringschätzung an den Tag legen;* mit Acc. कुत्सित *geschmäht, was getadelt wird, woran ein Makel haftet.* — Mit अभि und अव = Simpl.

*कुत्सला f. *die Indigopflanze.*

कुत्सव in पुरु°.

कुत्सवत्स m. *Sohn des* Kutsa.

कुत्सा f. *Schmähung, Tadel.* Instr. so v. a. *verächtlich.*

*कुत्सायन m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Maitrjup. 5,1. Vgl. कौत्सायन.

कुत्सार *Erdspalte.*

कुत्सित 1) Adj. s. कुत्सय्. — 2) *n. *ein best. Gras* Râgan. 8,101.

कुत्सी (von 2. कुत्स्य) Adv. mit भू *dem Tadel anheimfallen* Durga zu Nir. 6,30.

कुत्स्य, कुत्स्यति = कुत्सय् R. 7,43,18.

1. कुत्स्य (कुँत्सिअ) m. = कुत्स 1).

2. कुत्स्य Adj. *tadelnswerth.*

कुथ्, *कुथ्यति *stinken.* कुथित *stinkend.* — Caus. कोथयति *verwesen lassen.* — Mit नि in निकोथक. — Mit प्र, °कुथित *verwest.*

कुथ 1) m. f. (आ) und *n. *eine gefärbte wollene Decke* R. 2,30,14. — 2) *m. Kuça-*Gras.*

कुथक = कुथ 1) Karaka 1,6.

कुथुम m. N. pr. = कुथुमिन्. Pl. *sein Geschlecht.*

कुथुमि und *°न् m. N. pr. eines Lehrers.

कुथोदरी f. N. pr. einer Tochter Nikumbha's.

*कुद्, कोदयति (अनृतभाषणे).

*कुदण्ड m. *eine ungerechte Strafe.*

कुदर्शन n. *eine schlechte Doctrin.*

कुदशा (Conj.) f. *eine schlimme Lage.*

1.*कुदार m. *Bauhinia variegata.*

2. कुदार Adj. *eine schlechte Frau habend.*

कुदारदार m. Pl. *eine schlechte Frau als Frau* Spr. 3963.

*कुदाल m. *Bauhinia variegata.*

कुदिन n. *ein bürgerlicher Tag* Ârjabh. 4,17. Comm. zu Gaṇit. 1,20.

कुदिष्टि f. *ein best. Längenmaass.*

कुदुम्बरी f. N. pr. eines Flusses.

कुदृष्ट Adj. *schlecht —, nicht genau gesehen.*

कुदृष्टि f. 1) *mangelhaftes Sehen* Ind. St. 15,355. — 2) *eine falsche Lehre, Irrlehre* Kâd. II,33,1.

कुदृष्टिन् Adj. *einer Irrlehre ergeben* Kâd. II,33,19.

कुदेश m. *ein schlechtes Land.*

कुदेह m. *ein schlechter, elender Körper.*

कुदैशिक m. *ein schlechter Führer, — Anleiter* Râgat. 7,520.

*कुद्दल m. *Bauhinia variegata.*

कुद्दाल 1) (*m. *n.) *Haue, Spaten.* — 2) *m. *Bauhinia variegata.*

*कुद्दालक 1) *Haue, Spaten.* — 2) n. *ein kupferner Krug.*

*कुद्दालकखात n. = कुद्दालखात.

*कुद्दालखात n. N. pr. einer Stadt Kâç. zu P. 6,2,146.

*कुद्दालपाद् Adj. gaṇa कस्त्यादि.

कुद्मल fehlerhaft für कुड्मल *Knospe.*

*कुध्य fehlerhaft für कुड्य *Wand.*

*कुद्रङ्क und *कुद्रङ्ग m. *Wachhaus.*

*कुद्रव m. = कोद्रव.

कुद्रव्य n. *schlechter Reichthum* Spr. 1796.

*कुद्रि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कुद्र्याति m. desgl.

कुद्वार् n. *Hinterthür* Gaut.

*कुधर् m. *Berg* Râǵan. 2,14.

कुधर्म m. *schlechte Sitte, schlechter Brauch* Kâlak. 3,88.

कुधर्मन् n. *Scheinrecht.*

कुधान्य n. *eine Klasse von geringeren Körner- und Hülsenfrüchten.*

*कुधि m. *Eule* Gal. Vgl. कुवि, कुशि.

कुधी Adj. *thöricht, einfältig;* m. *Thor.*

*कुध्र m. *Berg.*

कुध्यक् in अ°.

कुनक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुनख Adj. *schlechte Nägel —, schlechte Klauen habend.*

कुनखिन् 1) Adj. *schlechte, hässliche Nägel habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes und Name eines zum AV. gerechneten Werkes.

कुनट 1) m. *a) *eine Art Bignonia* Râǵan. 9,29. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,30, v. l. — 2) f. ई *a) *Coriandrum sativum. — b) rother Arsenik* Bhâvapr. 4,15.

कुनठ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुनदिका und कुनदी f. *ein unbedeutendes Flüsschen.*

कुनदीक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कुनम्र Adj. *schwer zu beugen.*

कुनरक m. *eine schlimme Hölle* Kâlak. 4,203.

कुनरेन्द्र (Spr. 1786) und कुनरेश्वर m. *ein schlechter Fürst.*

*कुनलिन् m. *Agati grandiflora.*

1. कुनाथ m. *ein schlechter Schützer.*

2. कुनाथ Adj. *einen schlechten Führer habend.*

कुनादीका Paṅkat. II,145 fehlerhaft für कुनदिका.

*कुनाभि m. 1) *Luft, Luftraum* Trik. 1,1,81. — 2) *Schatz* H. 192.

*कुनामन् m. N. pr. eines Mannes.

कुनायक Adj. *einen schlechten Führer habend.*

कुनारी f. *ein schlechtes Weib.*

कुनाल m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Açoka.

*कुनालिक m. *der indische Kuckuck.*

*कुनाशक m. *Alhagi Maurorum.*

*कुनास m. *Kamel* Nigh. Pr.

कुनिषङ्ग m. N. pr. eines Sohnes des 10ten Manu. भूरिषेण v. l.

कुनीत n. *schlechte Führung* Mudrâr. 198,4.

*कुनीति f. 1) *schlechtes Betragen.* — 2) *schlechte Verwaltung, schlechtes Regiment.*

*कुनीली f. *eine best. Staude.*

कुनृप und कुनृपति (Venis. 149) m. *ein schlechter Fürst.*

कुनेत्रक m. N. pr. eines Muni.

कुन्त m. 1) *Speer, Lanze.* — 2) *Zeiger der Sonnenuhr* AV. Gjot. 1,5. — 3) *ein kleines Thier, ein kleiner Wurm. — 4) *Coix barbata. — 5) *Heftigkeit, Leidenschaftlichkeit. — 9) *der Liebesgott* Gal.

कुन्तप्रावरण m. Pl. N. pr. eines Volkes Mârk. P. 57,57.

*कुन्तर m. = कुन्तल 1) Gal.

कुन्तल m. 1) *Haupthaar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine best. Haartracht. — 3) *Trinkschale. — 4) *Pflug. — 5) *Gerste. — 6) *eine Art Andropogon. — 7) *ein best.* Dhruvaka (musik.). — 8) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

*कुन्तलवर्धन m. *Eclipta prostrata* Râǵan. 4,140.

कुन्तलस्वातिकर्ण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,200.

कुन्तलिका f. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *Käse-, Buttermesser.*

*कुन्तलोशीर n. *eine Art Andropogon.*

कुन्तवनमय Adj. *aus einem Walde von Speeren bestehend* Kâd. II,35,22.

कुन्ताप n. 1) Bez. *bestimmter Organe, welche zwanzig an Zahl im Bauche liegen sollen.* — 2) *ein best. Liederabschnitt im* AV. Vaitân.

कुन्ति m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. Sg. *ein Fürst der* Kunti. — 2) verschiedener Männer.

कुन्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुन्तिजित् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,334.

कुन्तिभोज m. N. pr. 1) eines Fürsten der Kunti und Adoptivvaters der Kunti. — 2) Pl. eines Volkes.

कुन्ती f. 1) Bein. der Pṛthâ, einer der beiden Gattinnen Pâṇḍu's. — 2) *Boswellia thurifera. — 3) *Bdellion. — 4) *eine Brahmanin. — 5) N. pr. *a)* einer Râkshasî. — *b)* eines Flusses VP.² 2,132.

कुन्तीभोज MBh. 3,17067 fehlerhaft für कुन्तिभोज.

कुन्तीमातर् m. Metron. Arǵuna's MBh. 1,222,16.

*कुन्थ् 1) कुन्थति (हिंसाक्लेशयोः). — 2) कुन्थाति (संश्लेषणे, क्लेशने). — Mit प्रनि Vop.

*कुन्थन und *कुन्थित n. als eine Bed. von स्तनन.

*कुन्थु m. N. pr. zweier Gaina.

कुन्द् m. 1) *Jasminum multiflorum* oder *pubescens; n. die Blüthe.* — 2) *Nerium odorum* Râǵan. 10,11. — 3) *das Harz der Boswellia thurifera. — 4) *Drehscheibe der Drechsler. — 5) *einer der 9 Schätze* Kubera's. — 6) Bein. Vishṇu's. — 7) N. pr. *a)* *eines Guhjaka Gal. — *b)* eines Berges.

*कुन्दक m. *das Harz der Boswellia thurifera.*

*कुन्दकुन्दाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.* Auch °कुण्डाचार्य.

कुन्दचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

*कुन्दपुष्प m. *Nerium odorum* Gal.

*कुन्दम m. *Katze.*

कुन्दमाला f. Titel eines Werkes.

कुन्दर m. 1) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,119. — 2) Bein. Vishṇu's.

*कुन्दरिका f. *Boswellia thurifera* Râǵan. 11,197.

कुन्दापरान्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,45. कुट्टापरान्त v. l.

*कुन्दिनी f. *Jasmingruppe.*

*कुन्दु 1) m. *Maus, Ratze.* — 2) f. *das Harz der Boswellia thurifera.*

*कुन्दुम gaṇa चूर्णादि. कुन्द्म v. l.

*कुन्दुर m. = कुन्दु 2).

कुन्दुरु 1) (*m. *f.) *Boswellia thurifera.* — 2) *das Harz derselben.*

कुन्दुरुक 1) m. (*f.) *das Harz der Boswellia thurifera* Râǵan. 12,119. — 2) *f. ई *Boswellia thurifera.*

कुन्दुरुक = कुन्दुरुक 1).

*कुन्द्र्, कुन्द्रयति (अनृतभाषणे).

1. कुप्, कुप्यति, °ते 1) *in Bewegung —, in Aufregung —, in Wallung gerathen.* Statt कुपित Bhâg. P. 3,16,15 liest ed. Bomb. लुभित, und der Comm. erwähnt eine Lesart कूपित. — 2) *aufwallen, erzürnen, zürnen;* mit Dat., Gen. oder Acc. (verdächtig) der Person. कुपित *erzürnt, böse, — auf* (उपरि oder Gen.). — 3) *in Widerspruch stehen mit* (Gen.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,27 (S. 484). — Caus. कोपयति und कोपयते 1) *in Bewegung bringen, erschüttern, aufregen, in Wallung bringen.* — 2) *in Zorn versetzen, Jmd erzürnen* Bhâg. P. 4,5,11. — Mit अति *heftig zürnen.* — Mit परि 1) *in heftige Bewegung gerathen.* — 2) *heftig zürnen,* mit Gen. — Caus. 1) *in heftige Bewegung versetzen, stark aufregen.* — 2) *in heftigen Zorn versetzen.* — Mit प्र 1) *in Bewegung —, in Wallung gerathen.* प्रकुपित. — 2) *aufbrausen, in Zorn gerathen.* प्रकुपित *erzürnt, — auf* (प्रति oder Loc.). Statt ज्ञाता प्रकुप्ता (!) Vikr. 130 hat die drâv. Rec. ज्ञातानुतापा. — 3) *wüthen* (von Krankheiten). — 4) *in Widerspruch gerathen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,26. — Caus. 1) *in Bewegung —, in Wallung versetzen.* — 2) *zum Zorn reizen, erzürnen.* — Mit प्रति in प्रतिकोप. — Mit सम् *in Zorn gerathen.* — Caus. 1) *in Wallung gerathen.* — 2) *in Zorn versetzen, reizen.*

2. *कुप् कोपयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

कुपँ m. 1) *Wagebalken.* — 2) **Feldlerche* Nigh. Pr.

1. कुपट *ein schlechtes Gewand.*

2. कुपट m. N. pr. eines Dânava.

कुपटु Adj. *dumm* Harshaḱ. 138,4.

कुपण्डित m. *ein Aftergelehrter.*

कुपति m. 1) *ein schlechter Gatte* Kâd. 10,8. — 2) *ein schlechter Fürst, — König* Kâd. 10,8.

1. कुपथ m. *Irrweg.*

2. कुपथ m. N. pr. 1) eines Asura oder Dânava. — 2) Pl. eines Volkes.

कुपन m. N. pr. eines Asura.

कुपप, कुपपि und कुपपी m. MBh. 13,93,90, v. l. Nach Nîlak. *die Sonne.*

कुँपय Adj. *wallend, unruhig.*

कुपरिज्ञात Adj. *schlecht —, falsch begriffen.*

कुपरीक्षक Adj. *schlecht abschätzend;* m. *ein schlechter Taxator.*

कुपरीक्षित Adj. *schlecht geprüft.*

*कुपाक m. *Strychnos nux vomica* Râǵan. 9,149.

*कुपाणि Adj. *eine lahme Hand habend.*

कुपात्र n. *ein Unwürdiger* Spr. 7836.

कुपात्रक n. *ein schlechtes Geschirr* MBh. 12,227, 15. कुपात्रिक v. l.

कुपायुँ Adj. *zum Zorn geneigt* AV. 20,130,8.

*कुपाल m. v. l. für कुपाक Râǵan. 9,149.

*कुपिञ्जल m. N. pr. eines Mannes.

कुपितर् m. *ein schlechter Vater.*

*कुपिनिन् m. *Fischer.*

*कुपिनी f. *ein Netz für kleine Fische.*

*कुपिन्द m. *Weber.*

कुपीलु m. *eine Art Ebenholzbaum mit giftiger Frucht* Buâvapr. 1,243. Nach Mat. med. 198 *Strychnos nux vomica.*

कुपुत्र m. *ein schlechter —, kein vollbürtiger Sohn.*

कुपुरुष m. *ein schlechter Mensch, elender Wicht, Feigling* 82,14.

कुपुरुषजनिता f. *ein best. Metrum.*

*कुपूय Adj. *gemein, verächtlich.*

कुप्य 1) n. *a)* impers. *irascendum* in अ°. — *b) ein unedles Metall, jedes Metall mit Ausnahme von Gold und Silber.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

कुप्यक 1) am Ende eines adj. Comp. = कुप्य 1) *b).* — 2) Adj. *aus einem unedlen Metall verfertigt* Hemâdri 1,638,8.

*कुप्यगर् m. *Melde* Gal. Fehlerhaft für कुणाङ्गर्.

*कुप्यधौत n. *Silber* Râǵan. 13,15.

*कुप्यशाला f. *Aufbewahrungsort für unedle Metalle.*

कुप्रद Adj. *Land schenkend.*

कुप्रभु m. *ein schlechter Herr.*

*कुप्रावरण Adj. *einen schlechten Mantel habend.*

कुप्रावृत Adj. *schlecht gekleidet.*

*कुप्रिय Adj. *unangenehm.*

कुप्लव m. *ein gebrechliches Floss.*

कुबन्ध m. *ein schimpfliches Brandmal.*

कुबन्धु m. *ein schlechter Verwandter.*

*कुबर m. = कूबर Gal.

*कुबाङ्कुल m. *Kamel.*

*कुबिम्ब m. n. Trik. 3,5,10.

1. कुबुद्धि f. *eine falsche Ansicht.*

2. कुबुद्धि Adj. 1) *bösgesinnt* Hemâdri 1,697,22. — 2) *dumm, einfältig.*

कुँबेर 1) m. *a)* N. pr. *a)* eines Vorstehers der Geister der Tiefe und des Dunkels; später *der Gott der Schätze, der Welthüter im Norden.* Pl. Kathâs. — *b)* verschiedener Männer. — *c)* **Cedrela Toona.* — *d)* **Gelbwurz* Trik. — 2) *Adj. *a) missgestaltet.* — *b) faul, träge.*

कुबेरक 1) m. *eine best. Gemüsepflanze* Ḱaraka 1, 27. **Cedrela Toona.* — 2) *f. °रिका ein Frauenname.

*कुबेरगिरि m. Bein. des Himâlaja Gal.

*कुबेरगुप्त Adj. *von* Kubera *gehütet.* दिश् f. *Nord.*

कुबेरचरित n. Titel eines Werkes.

कुबेरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुबेरदत्त m. N. pr. eines mythischen Wesens.

कुबेरनलिनी f. N. pr. eines Tîrtha.

कुबेरबान्धव m. Bein. Çiva's.

*कुबेरवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कुबेरवल्लभ m. N. pr. eines Vaiçja.

कुबेरहृदय oder °हृय्य *eine best. Hymne.*

कुबेराक्ष 1) *m. *eine best. Pflanze,* = वल्लीकराञ्ज Gal. — 2) f. ई *Bignonia suaveolens,* **Guilandina Bonduc* (Râǵan. 8,63) und auch **andere Pflanzen.*

*कुबेराचल und *कुबेराद्रि m. Bein. des Kailâsa.

कुबेरिन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

कुब्जँ 1) Adj. (f. आ) *bucklig, krumm* überh. — 2) m. *a)* Bez. *einer unter bestimmten Constellationen geborenen Person, eines Vasalls des* Hamsa *genannten Wundermenschen.* — *b) ein krummer Säbel.* — *c) Bola Cuja* (ein Fisch). — *d) Achyranthes aspera.* — 3) f. आ *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

कुब्जक 1) *Adj. *bucklig, krumm.* — 2) m. *a) Rosa moschata* Râǵan. 10,103. Mat. med. 306. — *b) Trapa bispinosa.* — 3) f. कुब्जिका *ein achtjähriges, noch nicht menstruirendes Mädchen, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

*कुब्जकण्टक m. *weiss blühender* Khadira Râǵan. 8,24. Dhanv. 1,8.

कुब्जता f. *Gekrümmtheit des Rückens* Ḱaraka 6,27.

*कुब्जपुष्प n. *die Blüthe von Trapa bispinosa.*

कुब्जप्रसारणीतैल n. *eine best. Salbe gegen Gliederlähmung* Mat. med. 179.

कुब्जरुक m. *ein best. parasitischer Wurm* Ḱaraka 1,19. 3,7.

कुब्जालीढ oder कुब्जालीढ m. N. pr. eines Mannes.

कुब्जाम्र (Vishṇus. 85,15) und °क n. N. pr. eines Tîrtha.

कुब्जालीढ s. कुब्जलीढ.

कुब्जिकातन्त्र n. Titel eines Tantra.

कुब्जित und कुब्जिमत् Adj. *gekrümmt.*

कुब्जी Adv. mit भू *krumm werden, sich krumm machen.*

कुब्जीकरण n. *das Krümmen.*

*कुब्र n. 1) *Wald.* — 2) *Höhlung in der Erde, Grube.* — 3) *Ohrring.* — 4) *Faden.* — 5) *Karren.*

*कुब्रह्म, कुब्रह्मन् und *कुब्राह्मण (Mahâbh. 2, 355,*a*) m. *ein schlechter Brahman.*

कुभन्युँ Adj. *nach Wasser verlangend* (Sâj.), *hüpfend* (Grassmann).

कुभर्तर् m. *ein schlechter Gatte.*

कुँभा f. wohl *der Fluss Kabul.*

कुभार्य Adj. *eine schlechte Gattin habend.*

कुभार्या f. *eine schlechte Gattin.*

कुभिक्षु m. *ein Bösewicht von Bettler.*

कुभुक्त n. *ein schlechtes Mahl* Spr. 7046.

कुभुक्ति f. dass. Spr. 7046, v. l.

कुभूमि f. *schlechter, unfruchtbarer Boden.*

कुभृत् m. *Berg* und als solcher Bez. *der Zahl sieben* Ganit. Bhagan. 6.

कुभृत्य m. *ein schlechter Diener.*

कुभोग m. *ein schlechter Genuss.*

कुभोजन n. *schlechte Speise.* — *Nahrung* Spr. 1785. fg. zu 2713.

कुभोज्य n. dass. Spr. 1798. 1803.

कुधँ m. *ein best. Thier* Maitr. S. 2,5,3.

कुभ्रातर् m. *ein schlechter Bruder.*

*कुम् Interj.

कुमत n. *eine falsche Lehre.*

1. कुमति f. 1) *eine falsche Ansicht.* — 2) *Dummheit.*

2. कुमति 1) Adj. *dumm, einfältig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Hâsj. 22.

कुमतिपुञ्ज m. N. pr. eines Mannes Kautukar.

कुमतिवर्मन् m. desgl. Hâsj. 3.

कुँमनस् Adj. *verstimmt, ungehalten* Maitr. S. 4,2,13.

कुमनीष und °षिन् Adj. *dumm, einfältig.*

कुमन्त्र m. 1) *ein schlechter Rath.* — 2) *ein schlimmer Zauberspruch.*

कुमन्त्रिन् m. *ein schlechter Rathgeber.*

कुमार 1) m. *a) Knabe, Jüngling, Sohn.* In Comp. mit einem coordinirten Begriffe voranstehend oder folgend. — *b) Fürstensohn, Prinz, Erbprinz.* — *c) *Pferdeknecht, Stallknecht.* — *d)* Bein. α) Skanda's, des *Kriegsgottes.* Als dieser auch *ein best. Krankheitsdämon* Suçr. 2,394,10. — β) des Mañgúçrí. — γ) *des Sindhu. — *e)* einer der 9 Namen Agni's. — *f)* N. pr. α) eines Prágâpati. — β) verschiedener Männer. — γ) Pl. eines Volkes. — δ) eines Flusses VP. 2,3,13. — *g) *Papagei.* — *h) *Capparis trifoliata.* — 2) f. °री *a) Mädchen, Jungfrau, Tochter.* — *b)* Bein. der Durgâ und der Dâkshâjaní in Mâjâpurí. — *c)* Bez. *kleiner Flaggenstöcke, welche neben* Indra's *Banner aufgerichtet werden.* — *d) ein best. Metrum.* — *e) *ein dunkelfarbiger Sperling* Râgân. 19,124. — *f) eine best. Pflanze* Verz. d. B. H. No. 937. **Aloe perfoliata, *Clitoria Ternatea, *Jasminum Sambac* und *eine Cucurbitacee* (Râgân. 3,49). — *g) *die Blüthe von* Taruní und Modiní. — *h)* N. pr. α) verschiedener Flüsse Hemâdri 2,29,2. — β) *= Gambûdvípa oder ein Theil davon. — γ) *das Kap Komorin.* Pl. Comm. zu Njâjam. 10,1,18. — Vgl. auch कुमारी. — 3) n. *a)* N. pr. eines von Kumâra, eines Sohnes des Bhavja, beherrschten Varsha VP. 2,4,59. fgg. — *b) *reines Gold.*

कुमारक 1) m. *a) Knäbchen, Knabe, Jüngling.* ऋषि° *ein junger* Ṛshi, नाग° *ein junger Schlangendämon.* — *b) Pupille.* — *c) *Capparis trifoliata.* — *d)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. कुमारिका *a) Mädchen.* कुमारिकाणां शक्रस्य तीर्थम्. Auch *Dienstmädchen.* — *b)* = कुमार 2) *c).* — *c) *Sphex asiatica.* — *d) *Jasminum Sambac.* — *e) *grosse Kardamomen* Râgân. 6,85. — *f)* N. pr. α) eines Theiles von Bhâratavarsha VP.^{2} 2,112. — β) eines Flusses Hemâdri 2,*a*,28,17.

*कुमारकुलटा f. *schon als junges Mädchen ein liederliches Frauenzimmer.*

*कुमारकुशल Adj. *schon als Knabe erfahren.*

*कुमारगर्भिणी Adj. f. *schon als junges Mädchen schwanger.*

कुमारगिरि m. N. pr. eines Oertlichkeit Pischel de Gr. pr. 18. 19. °राजीय n. Titel eines Commentars zu Çâk. ebend.

कुमारगुप्त m. N. pr. verschiedener Fürsten Harshak. 105,4.

*कुमारघातिन् Adj. *Knaben mordend.*

*कुमारचपल Adj. *schon als Knabe leichtsinnig.*

कुमारजीव m. *Putranjiva Roxburghii* Karaka 1,27.

कुमारतन्त्र n. = कुमारभृत्या VP.^{2} 4,33.

*कुमारतापसी f. *schon als Mädchen eine Büsserin.*

कुमारत्व n. Nom. abstr. zu कुमार 1) *a).*

कुमारदत्त m. ein Mannsname.

कुमारदर्शन m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,20.

कुमारदास 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) *f. ई *schon als junges Mädchen eine Sclavin.*

कुमारदेवी f. N. pr. der Mutter Samudragupta's.

कुमारदेय Adj. *hinfällige, flüchtige Gaben gewährend.*

कुमारधारा f. N. pr. eines Flusses.

*कुमारनिपुण Adj. *schon als Knabe geschickt.*

*कुमारपटु Adj. dass.

*कुमारपण्डित Adj. *schon als Knabe gelehrt.*

कुमारपाल m. N. pr. eines Fürsten.

कुमारपालप्रतिबोधचरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 709.

*कुमारप्रव्रजिता f. *schon als junges Mädchen eine Bettelnonne.*

*कुमारबन्धकी f. = कुमारकुलटा.

कुमारभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

कुमारभृत्या f. *die Pflege des Kindes* und *Geburtshülfe.*

*कुमारय्, °यति (क्रीडायाम्).

*कुमारयु m. *Prinz.*

कुमारराज्य n. *die erbprinzliche Stellung* R. ed. Bomb. 2,58,23. कौमार° v. l.

कुमारललिता 1) Adj. f. *Jünglingen erwünscht* Ind. St. 8,366. — 2) f. *ein best. Metrum.*

*कुमारलील wohl fehlerhaft für कुमारिल.

*कुमारव Adj. von कुमार.

कुमारवारिधारा f. N. pr. eines Flusses.

*कुमारवाहिन् m. *Pfau.*

*कुमारव्रत n. *Keuschheitsgelübde.*

कुमारशिरस् m. N. pr. eines Arztes.

*कुमारश्रमणा f. *schon als Mädchen eine Çramaṇâ.*

कुमारसंभव m. 1) *die Geburt des* Skanda. — 2) Titel eines Gedichtes des Kâlidâsa.

कुमारसिंह m. N. pr. eines Astronomen VP.^{2} 1,VIII.

कुमारसू 1) m. *der Vater* Skanda's, Bein. Agni's. — 2) *f. *die Mutter* Skanda's, Bein. *a)* der Gañgâ. — *b)* der Durgâ.

कुमारसेन m. N. pr. eines Ministers.

कुमारसेवक m. *Prinzendiener* Mudrâr. 114,13. 116,5.

कुमारस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

कुमारहारित m. N. pr. eines Lehrers.

कुमारागार *Kinderstube* Karaka 4,8.

*कुमाराध्यापक m. *schon als Knabe Lehrer.*

*कुमाराभिरूपक Adj. *schon als Knabe unterrichtet.*

*कुमारिक Adj. (f. ई) *mit Mädchen versehen.*

कुमारिकाक्षेत्र n. N. pr. eines Theils von Bhâratavarsha.

*कुमारितमा Superl. und *कुमारितरा Compar. von कुमारी *Mädchen* P. 1,1,22, Sch.

कुमारिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*कुमारिदा Adj. ved. *°दारा(!) Kâç.

कुमारिन् Adj. 1) *mit Kindern versehen.* — 2) *Kinder verleihend* Sâmav. Br. 3,8,2.

कुमारिल, °भट्ट und °स्वामिन् m. N. pr. eines Lehrers der Mîmâṁsâ.

*कुमारी Adj. *nach einem Mädchen Verlangen habend.* — Vgl. auch u. कुमार.

कुमारीकल्प m. Titel eines Werkes.

*कुमारीक्रीडनक n. *ein Spielzeug der Mädchen.*

कुमारीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*कुमारीदात्त m. Pl. *die auf ein Mädchen erpichten* Dâksha.

कुमारीपाल m. *Hüter der Jungfrau* (Braut).

कुमारीपुत्र m. *Jungfernkind.*

*कुमारीपुत्रक Adj. von कुमारीपुत्र.

कुमारीपुर n. *der Theil des Gynaeceums, in dem sich die Mädchen aufhalten,* Kâd. 166,8. Daçak. 44, 13. 71,13.

कुमारीयौवन n. *die Blüthezeit eines Mädchens* Kâraṇḍ. 45,15.

कुमारीश m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

*कुमारीश्वशुर m. *der Schwiegervater eines* (gefallenen) *Mädchens.* Davon *Adj. °क.

कुमारीस्नेहवत् Adj. *Mädchen —, Töchter liebend* Nilak. zu MBh. 1,100,89 (90).

कुमारेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुमार्ग m. *Irrweg* Ind. St. 15,355.

*कुमालक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुमालिन m. N. pr. eines Mannes Âpast.

*कुमालय्, °यति (क्रीडायाम्).

कुमित्र n. *ein schlechter Freund.*

कुमित्रमित्र n. *ein schlechter Freund als Freund* Spr. 5963.

*कुमुख m. *Schwein.*

कुमुद 1) *Adj. *missvergnügt, miser.* — 2) n. = कुमुद 1).

कुमुद 1) (*m.) n. *die weisse Blüthe einer in der Nacht sich öffnenden Nymphaea.* — 2) m. *a) eine*

Art Bdellion Bhâvapr. 1,86. — *b) ein best.* Dhruvaka (musik.) — *c) ein best. Komet.* — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's und auch Vishṇu's. — γ) *eines Daitja. — δ) *eines Weltelephanten. — ε) eines Affen. — ζ) verschiedener Männer. — η) verschiedener Berge. — ϑ) eines kleineren Dvîpa. — 3) f. आ *a) eine best. Wasserader.* — *b) eine Form der* Durgâ. — *c) *Gmelina arborea, *Pistia Stratiotes, *Desmodium gangeticum, *Grislea tomentosa* und *Myrica sapida* (Râgân. 9,20). — 4) *f. ई *Myrica sapida* Râgân. 9,20. — 5) *n. *a) Kampher* Râgân. 12,61. — *b) Silber.*

*कुमुदखण्ड n. *Lotusgruppe.*

कुमुदघ्नी f. *eine best. Pflanze mit giftigem Milchsafte.*

कुमुदचन्द्र m. Bein. Siddhasena's Ind. St. **14**, 376. fg. 390. **15**,282.

कुमुदनाथ m. *der Mond* Kâd. 235,14.

कुमुदपुष्पा f. N. pr. eines Gandharva-Mädchens Kâraṇḍ. 5,5.

*कुमुदबन्धु und *°बान्धव m. *der Mond.*

कुमुदमय Adj. *ganz aus weissen Lotusblüthen bestehend* Kâd. 244,14. II,17,23.

*कुमुदवती f. *Lotusgruppe.*

कुमुदवन n. dass. Ind. St. **15**,319.

*कुमुदसुहृद् m. *der Mond.*

कुमुदाकर m. *Lotusgruppe* Viddh. 66,4. Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 95,20.

कुमुदाकरबान्धव m. *der Mond* Sârâv. im Comm. zu Varâh. Bṛh. 4,1.

कुमुदाक्ष m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's.

कुमुदादि m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,6,11.

*कुमुदान्वय m. *ein Elephant mit best. Kennzeichen* Gal.

*कुमुदावास Adj. *mit Lotusblüthen reich besetzt.*

*कुमुदिक Adj. (f. ई) von कुमुद.

कुमुदिका f. N. pr. einer Hetäre.

कुमुदिनी f. 1) *eine bei Nacht sich öffnende Nymphaea* (die Pflanze, nicht die Blüthe), *eine Gruppe von* Kumuda. — 2) N. pr. *a)* der Tochter eines Daitja. — *b)* der Mutter Raghudeva's.

कुमुदिनीनायक, *कुमुदिनीपति, कुमुदिनीवधूवर (Kâd. 231,20) und *कुमुदेश m. Bein. des *Mondes.*

कुमुदोत्तर m. N. pr. eines Varsha.

कुमुदोत्पलिन् Adj. *mit* Kumuda *und* Utpala (zwei Arten von Lotusblüthen) *reich besetzt* R. **3**, 78,26.

कुमुद्वत् 1) Adj. *a) mit Lotusblüthen reich besetzt.* — *b)* Bez. eines Windes Maitr. S. **4**,9,8. — 2) m. *a)* = 3)*a).* — *b) der Mond.* — 3) f. °द्वती *a)* = कुमुदिनी 1). — *b) eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.* — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *d)* N. pr. α) einer Schwester des Schlangendämons Kumuda. — β) der Gattin Vimarshaṇa's. — γ) der Gattin Pradjumna's VP. **4**,15,22. — δ) eines Flusses VP. **2**,4,55.

कुमुद्विन् Adj. *missvergnügt.*

कुमुहूर्त m. *eine unheilvolle Stunde.*

कुमेधस् Adj. *dumm, einfältig.*

*कुमेरु m. *the southern hemisphere or pole, the region of the demons and Titans.*

*कुमोदक m. Bein. Vishṇu's.

*कुम्प्, कुम्पयति v. l. für कुम्ब्.

*कुम्प Adj. *lahm an der Hand.*

*कुम्ब्, कुम्बति und कुम्बयति (आच्छादने, स्तृतौ).

कुम्ब 1) m. oder n. (adj. Comp. f. आ) *a) ein best. weiblicher Kopfputz.* — *b) das dicke Ende* (eines Knochens oder Pflockes). — 2) *f. कुम्बा *a) ein grober Unterrock.* — *b) Schutzwehr um einen Opferplatz.*

कुम्बकुरीर m. (Comm.) *ein best. Kopfputz, Haube* oder dgl. Âpast. Çr. **10**,9,5.

कुम्ब्या oder कुम्ब्यी f. *eine Vorschrift in gebundener Sprache* Ait. Âr. 236,1.

*कुम्भ्, कुम्भयति v. l. für कुम्ब्. Vgl. कुम्भय्.

कुम्भ 1) m. *a) Topf, Krug* Spr. 6388. Die weiblichen Brüste damit verglichen Chr. 305,1. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Aschenkrug, ein Gefäss, in welches die Todtengebeine gesammelt werden.* — *c) der Wassermann im Thierkreise.* — *d) ein best. Hohlmaass* Hemâdri **1**,392,22.393,4.5. **2**,*a*,57,14. — *e)* Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, welche zur Brunstzeit stark anschwellen.* — *f) ein best. Theil des Bettstollens.* — *g) eine best. Pflanze* und *deren Frucht.* — *h) eine best. medicinisch gebrauchte Wurzel.* — *i) *eine religiöse Verrichtung, bei der man mit der rechten Hand die Nasenlöcher schliesst und den Athem anhält.* — *k) *der Liebhaber einer Buhldirne.* — *l) ein best. über Waffen gesprochener Spruch.* — *m)* Titel eines Werkes. — *n)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Râkshasa. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Affen. — 2) *f. आ *a) Hure.* — *b) Tiaridium indicum.* — *c)* Nom. act. von कुम्भ्. — 3) f. ई *a) Topf, Krug, Kochtopf* M. 4,7. Jâgñ. 1,128. Kathâs. 24,87. — *b) eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 9,6. fgg. Vgl. °पाक. — *c) eine best. Pflanze* Bâlar. 169,14. **Bignonia suaveolens, *Pistia Stratiotes, *Croton polyandrum* (Râgân. 6,162), *ein best. Knollengewächs* und *Myrica sapida* (Râgân. 9,20). — 4) *n. *a) Ipomoea Turpethum.* — *b) Bdellion.* — *c) Gold* Gal.; vgl. शात°.

कुम्भक 1) am Ende eines adj. Comp. = कुम्भ 1) *a)* und *e).* — 2) m. n. = कुम्भ 1) *i).* — 3) m. *a)* = कुम्भ 1) *d).* — *b) *Säulenbasis* (buddh.). — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 4) f. कुम्भिका *a) ein kleiner Topf, — Krug.* — *b) Myrica sapida* Bhâvapr. 1,175. — *c) *Pistia Stratiotes.* — *d) *Bignonia suaveolens.* — *e) *ein best. kleiner Strauch,* = द्रोणपुष्पी. — *f)* Pl. *eine best. Augenkrankheit,* = कुम्भीका. — *g)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कुम्भकपद्धति f. Titel eines Werkes.

कुम्भकर्ण m. 1) N. pr. *a)* eines von Râma bekämpften Râkshasa. — *b)* eines Daitja Hariv. 3,47,3. — *c)* eines Muni. — *d)* einer Oertlichkeit. — 2) Bein. Çiva's.

*कुम्भकर्णनियन्तृ m. Bein. Râma's Gal.

कुम्भकर्णाय्, °यते *dem* Râkshasa Kumbhakarṇa *gleichen* (in langem Schlafen) Spr. 7747.

कुम्भकामला f. *eine Form der Gelbsucht mit Anschwellung der Gelenke.*

कुम्भकार 1) m. *a) Töpfer.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — *b) *Schlange.* — *c) *Phasianus gallus.* — 2) f. ई *a) *die Frau eines Töpfers.* — *b)* ein Frauenname Lalit. 331,18. — *c) *eine Art Collyrium.* — *d) *rother Arsenik.*

कुम्भकारक 1) *m. *Töpfer.* — 2) f. °रिका *a) die Frau eines Töpfers.* — *b) *eine Art Collyrium.*

*कुम्भकारकुक्कुट m. *Phasianus gallus.*

*कुम्भकारशाला f. *Töpferwerkstätte* Gal.

कुम्भकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Çambara.

कुम्भघोणतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुम्भचक्र n. *ein best. Diagramm.*

कुम्भजन्मन् m. Bein. Agastja's.

कुम्भताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

*कुम्भतुम्बी f. *eine Art runder Gurken* Râgân. 7,161.

कुम्भदास 1) m. (?) Nom. abstr. °ता f. Râgat. 3, 456. — 2) f. ई *a) eine gemeine Hure* Harshak. 149,2. — *b) *Kupplerin.*

कुम्भधर m. 1) *der Wassermann im Thierkreise.* — 2) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

कुम्भधान्य Adj. *nur einen Topf voll Korn besitzend* MBh. **12**,244,2.

कुम्भनाभ m. N. pr. eines Daitja.

कुम्भपदी Adj. f. zu कुम्भपाद.

*कुम्भपाद Adj. *topfähnliche Füsse habend.*

*कुम्भफला f. *Cucurbita Pepo* Râgân. 7,158.

कुम्भबाकु m. N. pr. eines Daitja.

*कुम्भबोज्ञक m. *eine Karaṅga-Art.*

*कुम्भबिल n. P. 6,2,102.

कुम्भभव m. *der Stern Canopus* (Agastja) Ganit. Bhagrah. 16.

कुम्भभित्ति f. *die abschüssige Stirn des Elephanten mit den beiden Erhöhungen;* vgl. कुम्भ 1) *e*).

कुम्भभू m. Bein. Agastja's Harshaṅ. 177,16.

*कुम्भमण्डूक m. *ein Frosch im Topfe,* so v. a. *ein unerfahrener Mensch.*

*कुम्भमात्रक m. *ein* Piçâka Gal.

कुम्भमुष्क Adj. *topfgrosse Hoden habend.*

कुम्भमूर्धन् m. *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9360.

कुम्भय्, °यति *das* Kumbha *genannte Einhalten des Athmens vollbringen.*

कुम्भयोनि 1) m. Bein. *a*) Agastja's. — *b*) *Drona's. — *c*) *Vasishṭha's. — 2) f. *a*) N. pr. einer Apsaras. — *b*) *Phlomis ceylanica* Râgan. 5,138.

कुम्भरेतस् m. *eine Form* Agni's. — n. MBh. 13, 7372 fehlerhaft für कुम्भे रेतः.

*कुम्भला f. *Sphaeranthus hirtus* Ratnam. 39.

कुम्भवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*कुम्भशाला f. *Töpferwerkstätte.*

*कुम्भसंधि m. *die Gegend zwischen den beiden Stirnerhebungen beim Elephanten.*

कुम्भसंभव m. Bein. 1) Agastja's Spr. 7837. — 2) Nârâjaṇa's.

कुम्भसर्पिस् n. *eingetopfte Butter.*

कुम्भस्तनी Adj. f. *topfähnliche Brüste habend.*

कुम्भहनु m. N. pr. eines Râkshasa.

कुम्भाण्ड 1) m. N. pr. *a*) einer Klasse dämonischer Wesen (mit Rudra an der Spitze) bei den Buddhisten Lalit. 148,16. 266,14. 313,11. — *b*) eines Ministers des Asura Bâṇa. — 2) *f. ई *Beninkasa cerifera.*

कुम्भाण्डक m. 1) = कुम्भाण्ड 1) *a*). — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कुम्भाण्डकोदर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कुम्भादिस्वर्णकारता f. *das Geschäft eines Töpfers u. s. w. und eines Goldarbeiters* Hem. Joc. 3,100.

कुम्भार m. = कुम्भकार *Töpfer* Ind. St. 15,403.

कुम्भि (metrisch) f. = कुम्भी *Topf* Karaka 1,14.

कुम्भिन् 1) Adj. *mit einem Topfe versehen* Vaitân. — 2) m. *a*) *Elephant* Spr. 2935. — *b*) Bez. *der Zahl acht* Ganit. Spasht. 5. — *c*) *Krokodil. — *d*) *ein best. giftiges Insect.* — *e*) *Bdellion. — *f*) N. pr. eines bösen Dämons Pâr. Grhj. 1,16,23. — 2) *f. कुम्भिनी *die Erde* Gal.

*कुम्भिनरक m. *eine best. Hölle.*

*कुम्भिनीबीज n. *Croton Jamalgota* Râgan. 6,166.

*कुम्भिमद् m. *die zur Brunstzeit aus den Schläfen des Elephanten träufelnde Flüssigkeit.*

*कुम्भिल m. 1) *Dieb.* — 2) *Plagiator.* — 3) *der Bruder der Frau.* — 4) *a child begotten at undue seasons, or of an imperfect pregnation.* — 5) *Ophiocephalus Wrahl.*

कुम्भीक 1) m. *a*) *qui mulieres paedicat.* — *b*) *eine best. Pflanze, Rottleria tinctoria* oder *Pistia Stratiotes.* — 2) f. कुम्भीका *a*) = 1) *b*). — *b*) *eine dem* Kumbhîka-*Korn ähnliche Anschwellung,* namentlich *der Augenlider.* — *c*) Bez. *eines best. dämonischen Wesens.*

कुम्भीकिन् Adj. *dem* Kumbhîka-*Korn ähnlich.*

कुम्भीनस 1) m. *a*) *eine Art Schlange.* — *b*) *ein best. giftiges Insect.* — 2) f. कुम्भीनसी N. pr. *a*) einer Gandharvî. — *b*) einer Râkshasî.

कुम्भीनसि m. N. pr. eines Dämons.

कुम्भीपाक m. 1) *der Inhalt eines Kochtopfes.* — 2) Sg. und Pl. *eine best. Hölle.* — 3) *ein best. Fieber* Bhâvapr. 3,79.

*कुम्भीबीज n. *Croton Jamalgota* Râgan. 6,166.

कुम्भीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कुम्भीमुख m. *eine Wunde von best. Form* Karaka 6,13.

कुम्भीर m. 1) *Krokodil.* — 2) *eine best. Pflanze* Gal. — 3) N. pr. eines Jaksha.

*कुम्भीरमक्षिका f. *Vespa solitaria.*

*कुम्भील m. *Krokodil.*

कुम्भेश्वर m. N. pr. eines Vîtarâga.

कुम्भेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुम्भेष्टका f. *ein best. Backstein* Âpast. Çr. 16,33.

कुम्भोदर m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

कुम्भोद्भव m. Bein. Agastja's Spr. 7795. 7825.

कुम्भोद्भूत m. desgl. zu Spr. 649.

*कुम्भोलु n. *Bdellion.*

कुम्भोलूक m. *eine Art Eule.*

कुम्भोलूखलक n. *Bdellion* Bhâvapr. 1,86.

कुयज्विन् m. *ein schlechter Opferer.*

कुयव 1) Adj. *Missernte bringend.* — 2) m. N. pr. eines Dämons. — 3) n. *Missernte.*

कुयवाच् Adj. *übel redend, lästernd.*

कुयष्टिक m. *ein best. Vogel,* = कोयष्टिक Karaka 1,27.

कुयाज्ञिक m. *ein schlechter Liturgiker* Comm. zu Bhâg. ed. Bomb. 4,6,49.

कुयोगिन् m. *ein schlechter* Jogin.

कुयोनि f. *ein verachteter Mutterleib.*

1. कुर् s. 1. कर्.

2. *कुर्, कुरति (शब्दे).

*कुरका f. *Boswellia thurifera.*

*कुरङ्कर und *कुरङ्कुर m. *Ardea sibirica.*

कुरङ्ग 1) m. *a*) *eine Antilopenart* und *Antilope* überh. Bhâvapr. 1,143. Auch vom *Flecken im Monde* (wie मृग u. s. w.) Prasannar. 106,10. — *b*) N. pr. eines Berges. — 2) f. ई *a*) *Antilopenweibchen* Spr. 7679. — *b*) N. pr. einer Tochter Prasenagit's.

कुरङ्गक 1) m. *a*) *Antilope* Kâd. 110,22. — *b*) N. pr. eines Mannes Viddh. 97,5. — 2) f. °ङ्गिका *a*) **Phaseolus trilobus.* — *b*) N. pr. einer Zofe Viddh. 32,3.

कुरङ्गनयना f. 1) *eine Gazellenäugige.* — 2) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

कुरङ्गनाभि m. *Moschus* Prasannar. 29,2.

कुरङ्गनेत्रा f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 107,9.

*कुरङ्गम m. = कुरङ्ग 1) *a*).

कुरङ्गलाञ्छन m. *der Mond* Dhûrtan. 45.

कुरङ्गलोचना f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 39,7.

कुरङ्गवधू f. *Antilopenweibchen* Prasannar. 120,4.

कुरङ्गाक्षी f. 1) *eine Gazellenäugige* Prasannar. 5,22. 154,22. — 2) ein Frauenname Harshaṅ. 127, 11. Ind. St. 14,126.

कुरङ्गाय्, °यते *zu einer Antilope werden* Spr. 6014.

कुरङ्गीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Viddh. 44,2.

*कुरचिल्ल m. fehlerhaft für कुरुचिल्ल.

कुरट m. 1) **Schuhmacher.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. करट v. l.

*कुरठ m. *Pferd* Gal. Vgl. कुरुटिन्.

*कुरण्ट m. 1) *gelber Amaranth.* — 2) *Marsilea quadrifolia* Râgan. 4,51.

कुरण्टक m. und °ण्टिका f. *gelber Amaranth* und *eine gelb blühende Barleria.* कुरण्टक n. *die Blüthe.*

*कुरण्ड m. 1) *geschwollene Hoden.* — 2) *eine best. Pflanze* Râgan. 6,246.

कुरण्डक m. 1) = कुरण्ड 1) Kautukar. 77. — 2) *= कुरण्टक.

*कुरपी f. *die Erde* Râgan. 2,1.

कुरब m. *ein best. Baum* Bhâg. P. 3,15,19. = तिलक Comm. Nach Râgan. *eine roth blühende Barleria.*

कुरबक m. 1) *rother Amaranth* oder *eine roth blühende Barleria;* n. *die Blüthe.* — 2) *eine Reis- oder Getraideart.*

*कुरयाण wohl m. N. pr. eines Mannes. Vgl. कार°.

कुरर 1) m. *a*) *Meeradler.* — *b*) *= करीर *Capparis aphylla* Gal. — *c*) N. pr. eines Berges. — 2) f. ई *a*) *das Weibchen des Meeradlers.* — *b*) **Schaf-*

mutter.

*कुरराङ्घ्रि m. *eine Art Senf* Râǵan. 9,158.

*कुरराव Adj. von कुरर.

कुरारिन् m. N. pr. eines Berges VP. 2,2,25.

कुरारीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुरल m. 1) = कुरर 1) *a*) AV. Paric. 71,24. — 2) *= कुरुल.

*कुरलप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt gaṇa कर्कादि in der Kâç.

कुरव 1) *Adj. *geschwätzig.* — 2) m. *a*) **Taube* oder *Turteltaube* Râǵan. 19,107. — *b*) Bez. der Kshatrija in Plakshadvîpa VP. 2,4,17. कुरु v. l. — 3) *f. ई *eine Art Pfeffer* Râǵan. 6,18.

कुरवाङ्क und °क (? Suçr. 1,201,2) m. *ein best. Vogel.* Vgl. कुरुबाङ्क.

*कुरस 1) m. *ein berauschendes Getränk.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

कुराङ्गी f. ein Frauenname Ind. St. 14,139.

कुराजन् m. *ein schlechter Fürst.*

कुराज्य n. *eine schlechte Herrschaft, ein schlechtes Regiment.*

*कुराल (fehlerhaft) und *कुराक् (v. l.) für उराक्.

*कुरी f. *eine wilde Getraideart* Râǵan. 16,94.

कुरीर n. 1) *eine Art Kopfbinde* Gop. Br. 1,3, 21. — 2) **Beischlaf.*

कुरीरिन् Adj. *mit* कुरीर 1) *geschmückt*; auch von einem Thiere.

कुरु 1) m. *a*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. Ausnahmsweise auch Sg. (कुरौ = कुरुषु). — β) des Ahnherrn der Kuru, eines Sohnes des Saṁvaraṇa. — γ) eines Sohnes des Âgnîdhra. — δ) eines Sohnes des Manu Kâkshusha Hariv. 1,2, 18. 19. ऊरु v. l. — *b*) Bez. der Kshatrija in Plakshadvîpa VP.² 2,193. कुरव v. l. — *c*) *Pl. = ऋत्विज्स् und कर्तार्स्. — *d*) **gekochter Reis.* — *e*) **Solanum Jacquini.* — 2) *f. कुरू *eine Fürstin der* Kuru.

कुरुक m. N. pr. eines Fürsten. रुरुक v. l.

*कुरुकत m. N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि und अनुशतिकादि.

*कुरुकन्दक n. *Rettig.*

कुरुकुराय् (onomatop.), °यते *schwatzen* (von der Predigerkrähe). Nur im Prâkrit 302,8. Mṛkkh. 71,16.

*कुरुकुर m. *ein best. Vogel,* = कुरुबाङ्क Gal.

*कुरुकुरुक्षेत्र n. *das Land der* Kuru *und* Kurukshetra.

*कुरुकुरुजाङ्गल n. *das Land der* Kuru *und* Kuruǵâṅgala Kâç. zu P. 2,4,7.

कुरुकुल्ला f. N. pr. einer buddh. Göttin.

कुरुक्षेत्र 1) n. N. pr. eines Landes. — 2) m. Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

कुरुक्षेत्रक m. Pl. = कुरुक्षेत्र 2).

कुरुक्षेत्रस्थली f. N. pr. einer Gegend.

कुरुक्षेत्रिन् Adj. in Verbindung mit योग *das Zusammentreffen dreier lunarer Tage, dreier Nakshatra und dreier* Joga *an einem Sonnentage.*

*कुरुगार्कपत n. P. 6,2,42.

कुरुङ्ग m. N. pr. eines Fürsten.

*कुरुचर Adj. (f. ई). Am Ende eines adj. Comp. f. आ Ind. St. 13,378. fg.

*कुरुचिल्ल m. *Krebs.*

कुरुजाङ्गल 1) n. N. pr. eines Landes. — 2) m. Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

*कुरुट m. *Marsilea quadrifolia* Râǵan. 4,51, v. l. Vgl. कुरण्ट.

*कुरुटिन् m. *Pferd.* Vgl. कुरठ.

*कुरुण्ट 1) m. *eine Art Amaranth* und *Barleria.* — 2) f. ई *a*) *eine hölzerne Puppe.* — *b*) *eine Brahmanin.*

कुरुण्टक m. und कुरुण्टिका f. *gelber Amaranth* und *eine gelbe Barleria.*

कुरुण्ठ Lalit. 201,12 = कुरुण्ट 1).

*कुरुण्डवृद्धि f. *Rotz* Gal.

कुरुण्डि m. N. pr. eines Ṛshi im 3ten Manvantara VP.² 3,7.

*कुरुत gaṇa कृस्त्यादि. *°पाद् Adj. ebend.

कुरुता f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,10.

कुरुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुरुनदिका f. angeblich = कुनदिका.

कुरुपञ्चाल m. Pl. *die* Kuru *und* Pañkâla Kâṭh. 10,6.

कुरुपञ्चालत्रा Adv. *bei den* Kuru *und* Pañkâla.

*कुरुपथ m. N. pr. eines Mannes.

कुरुपाण्डव m. Du. Pl. *die Nachkommen* Kuru's (d. i. Dhṛtarâshṭra's) *und* Pâṇḍu's.

कुरुपिशङ्गिल Adj. (f. आ) wohl eine best. Farbe bezeichnend.

कुरुबक (कुरुवक) vielleicht nur fehlerhaft für कुरबक 1).

*कुरुबाङ्क m. *ein best. Vogel* Nigh. Pr. Vgl. कुरवाङ्क.

*कुरुबिल्व m. *Rubin.*

*कुरुबिल्वक m. = कुल्माष.

कुरुमयी f. *ein best. Tanz* S. S. S. 260.

*कुरुम्ब 1) m. *eine Art Orange.* — 2) f. आ *Phlomis zeylanica* Râǵan. 5,138. — 3) f. ई *eine Art Pfeffer* Râǵan. 16,18.

कुरुम्बिका f. = कुरुम्ब 2) Râǵan. 5,138.

कुरुर m. Pl. v. l. für कुरव 2) *b*) VP.² 2,193.

कुरुरी fehlerhaft für कुररी.

*कुरुल m. *Haarlocke an der Stirn.*

कुरुवंश und °क m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,70.

कुरुवत्स m. N. pr. eines Fürsten.

कुरुवर्णक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुरुवश m. N. pr. eines Fürsten.

कुरुवाजपेय m. *eine bes. Art des* Vâǵapeja.

कुरुविन्द 1) m. *a*) *eine Getraideart.* — *b*) **Cyperus rotundus.* — *c*) **Terminalia Catappa.* — *d*) **Knospe.* — *e*) * = कुल्माष. — 2) (*m. *n.) *Rubin* Râǵan. 13,149. Suçr. 1,28,5. — 3) *n. *a*) *Zinnober.* — *b*) *schwarzes Salz.*

*कुरुविन्दक m. *eine Abart von Dolichos biflorus.*

कुरुविस्त m. *ein* Pala *Gold* Hemâdri 2,*a*,57,6.

*कुरुवीरक m. *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

कुरुश्रवण m. N. pr. eines Fürsten.

कुरुसुति m. N. pr. eines Veda-Dichters.

*कुरुह m. *Baum* Râǵan. 2,23.

कुरुहार m. N. pr. eines Agrahâra.

कुरूरिन् Adj. vielleicht = किरीटिन्.

कुरूत्थाम m. N. pr. eines Sohnes des Dushjanta Hariv. 1,32,122. VP.² 4,117. करुत्थाम v. l.

कुरूप *missgestaltet, hässlich.* Nom. abstr. °ता f.

*कुरूप्य n. *Zinn* Râǵan. 13,21.

कुरुरु m. *ein best. Gewürm.*

कुर्कुर m. = कुक्कुर *Hahn* Spr. 6597, v. l.

*कुर्कुटाक्षि m. *eine Art Schlange.*

कुर्कुटीव्रत n. *eine best. Begehung.*

कुर्कुरे m. *Hund.*

*कुर्कुरीय्,° यति Denom. von कुर्कुर.

*कुर्चिका f. = कूर्च° 1) *Knollenmilch.* — 2) *Nadel.*

कुर्द् s. कूर्द्.

*कुर्दन n. = कूर्दन.

कुर्पर m. fehlerhaft für कूर्पर.

*कुर्पास und °क m. = कूर्पास *Mieder.*

कुर्मल = कुत्मल 1) AV. Paipp. 11,1,2.

कुर्वत् Partic. von 1. कर् 1) in den u. 1. कर् angegebenen Bedeutungen. — 2) **die Geschäfte eines Dieners* oder *Sclaven verrichtend.* — 3) *gegenwärtig, Gegenwart* Ait. Br. 4,31,3.

कुर्वाण Partic. = कुर्वत् 1) und *2).

1. कुल् in कुल्मस् = कुर्मस् (von 1. कर्) Einschiebung nach ṚV. 10,128.

2. *कुल्, कोलति (संस्त्याने = संकृतौ; संघ्याने, संताने, बन्धुषु).

3. कुल्, कुलय् s. आकुलय् und संकुलय्.

कुल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Heerde, Schwarm, Menge* überh. विप्र° Daçar. 2,12. — *b*) *Geschlecht, Familie, Gemeinde, Innung, Genossenschaft.* पदातीनाम् so v. a. *Infanterie.* *चौरस्य°, *दासस्य° so v. a. *Bande, Gesindel.* — *c*) *ein edles, vornehmes Geschlecht.* — *d*) *Wohnstätte, Haus* 40,6. 41,13. 16.

44,33. 45,1. — *e*) * *Körper.* — *f*) bei den Çâkta Bez. *der Çakti und ihres Cultus.* — *g*) Bez. *best. Mondhäuser* Ind. St. 10,289. Tantras. im ÇKDr. u. कुलनक्षत्र. — *h*) **ein best. blauer Stein.* — *i*) am Anf. vieler Compp. als Ausdruck *der hohen Stellung*, die Jmd oder Etwas unter seines Gleichen einnimmt. — 2) m. *a*) * *das Haupt einer Innung.* — *b*) Bez. *des Dienstags und Freitags* Tantras. im ÇKDr. u. कुलवार. — *c*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *der 4te, 8te, 12te und 14te Tag in einem Halbmonat* Tantras. im ÇKDr. u. कुलतिथि. — 4) *f. ई *a*) *eine ältere Schwester der Frau.* — *b*) *Solanum Jacquini* und *longum.*

कुलक 1) am Ende eines adj. Comp. *a*) *Menge.* — *b*) *Fruchtkern* Kâraka 6,1. — 2) m. *a*) **das Haupt einer Innung.* — *b*) **Ameisenhaufe.* — *c*) *ein best. zu den Mäusen gezähltes Thier.* — *d*) **eine grüne Schlange.* — *e*) **Diospyros tomentosa, eine andere Art Ebenholz* Bhâvapr. 1,243. und *=मरुवक Ratnam. 203. — *f*) Pl. Bez. *der Çûdra in* Kuçadvîpa Bhâg. P. 5,20,16. — *g*) N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *a*) **Trichosanthes dioeca.* — *b*) *=कुलुक Gal. — *c*) *eine Verbindung von drei und mehr* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.* — *d*) *Prosa mit wenigen Compositis.*

*कुलककर्कटी f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,216.

कुलकण्टक m. *ein Dorn im Geschlecht, ein schädliches Glied der Familie* Nîlak. zu MBh. 1,170,15.

कुलकन्यका f. *ein Mädchen aus guter Familie.*

कुलकर् Adj. *ein Geschlecht gründend, Stammvater von.*

कुलकर्तर् Nom. = कुलकर्.

कुलकलङ्क m. *ein Schandfleck der Familie.* °कारिन् *die F. entehrend* Pañkat. 46,3.

कुलकलङ्कित Adj. *wodurch die Familie entehrt wird* Kathâs. 22,216.

कुलकुण्डलिनी f. *eine best.* Çakti.

*कुलकूणी f. *ein unzüchtiges Weib* Gal.

कुलकौशिक m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

*कुलक्क m. *Cymbel.*

कुलक्रमस्थिति f. *der in einer Familie sich fortvererbende Brauch* Kâd. II,11,16.

कुलक्रमागत Adj. *in der Familie erblich, vom Vater auf Kind und Kindeskind übergegangen, von Alters her in demselben Verhältniss stehend* Harshak. 126,16. Kâd. 87,13. 164,23. 263,2.

कुलक्षण Adj. (f. आ) *ein schlimmes Zeichen an sich habend* Ind. St. 15,426.

कुलक्षय m. *Untergang des Geschlechts* Spr. 33.

*कुलक्षया f. *Mucuna pruritus.*

कुलगिरि m. *Hauptberg, — gebirge.*

कुलगुरु m. *Familienhaupt, die erste Autorität einer Familie, Familienpriester* 106,6. Dh. V. 7,15.

कुलगृह् n. *ein vornehmes Haus.*

कुलगोप् m. *Hüter der Wohnstätte.*

कुलघ्न Adj. (f. आ und ई) *das Geschlecht zu Grunde richtend.*

कुलंकुल Adj. *von Haus zu Haus gehend* Çâṅkh. Grhj. 4,12. Gaut.

कुलङ्ग 1) m. = कुरङ्ग, कुलुङ्ग *Antilope* Maitr. S. 3,14,9. 13. — 2) *f. कुलङ्गी fehlerhaft für कुलिङ्गी.

कुलचन्द्र m. N. pr. eines Commentators.

कुलचित n. *eine best. Kampfart.* विकुचित v. l.

कुलचूडामणि m. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

कुलज 1) Adj (f. आ) *von edlem Stamme.* Auch von Pferden. — 2) *n. *saurer Reisschleim* Gal.

कुलज्ञान m. *eine Person aus guter Familie.*

कुलज्ञात Adj. = कुलज्ञ 1).

*कुलञ्ज und *°न m. *Alpinia Galanga* Râgân. 6,56.

कुलट 1) *jeder nicht selbsterzeugte Sohn.* — 2) f. आ *a*) *eine untreue Frau* Âpast. Spr. 7788. — *b*) **eine ehrbare Bettlerin.*

कुलटी f. = कुनटी *rother Arsenik.*

कुलतन्तु m. *der Faden, an dem ein Geschlecht hängt, d. i. der Letzte eines Stammes* 66,26.

*कुलतिथि f. = कुल 3).

कुलत्थ 1) m. *a*) *Dolichos uniflorus* Varâh. Jogaj. 7,18. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. आ *a*) **Glycine labialis.* — *b*) **ein best. in der Medicin und als Collyrium gebrauchter blauer Stein.* — *c*) *ein best. Metrum.*

कुलत्थिका f. = कुलत्थ 2) *a*) und **b*).

*कुलदमन Adj. *die Familie im Zaum haltend.*

कुलदीपिका f. Titel eines Werkes.

कुलदीपोत्सव m. *ein best. Fest.*

कुलदुहितर् f. *eine Tochter aus guter Familie* Kâraṇḍ. 19,24. 68,16. 75,2. *ein gesittetes Mädchen.*

कुलदूषण Adj. *die Familie schändend.*

कुलदेव 1) m. *Familiengottheit.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. ई (metrisch इ) Bein. der Durgâ.

कुलदेवता f. 1) *Familiengottheit* 107,24. Varâh. Jogaj. 6,19. — 2) *Bein. der Durgâ.

कुलदैव n. 1) *das Schicksal der Familie.* — 2) *Familiengottheit.*

कुलदैवत n. *Familiengottheit* R. Gorr. 1,72,14.

कुलधर m. N. pr. eines Fürsten.

कुलधर्म m. *die Satzungen, der Brauch* 1) *der Familie* Âpast. — 2) *der* Kaula.

*कुलधारक m. *Sohn.*

कुलधुर्य Adj. *die Bürde der Familie tragend, an der Spitze der F. stehend.*

कुलनक्षत्र n. Bez. *bestimmter Mondhäuser.*

कुलनन्दन Adj. Subst. (f. आ) *die Familie erfreuend, ein solches Kind.*

कुलनाग m. *ein oberster Schlangendämon.*

कुलनायिका f. *das bei den Orgien der Çâkta von der linken Hand gefeierte Mädchen.*

कुलनारी f. *eine sittsame Frau.*

*कुलनाश m. *Kamel.*

कुलनिम्नगा f. *Hauptstrom, ein edler Strom.*

कुलंधर Adj. *das Geschlecht erhaltend.*

कुलपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

कुलपतन n. *der Fall —, die Entehrung der Familie* Spr. 1827.

कुलपति m. *Familienhaupt.*

कुलपर्वत m. *Hauptberg, — gebirge.*

कुलपा m. f. *Familien —, Gemeindehaupt.*

कुलपात MBh. 12,12059 fehlerhaft für कूल°.

कुलपालक 1) 1) *m. *eine Art Orange.* — 2) f. °लिका *a*) *eine edle Frau, Matrone* Dh. V. 32,16. — *b*) ein Frauenname.

*कुलपालि und *°पाली f. *eine edle Frau.*

कुलपुत्र 1) m. *a*) *ein Sohn aus guter Familie* Kâraṇḍ. 9,12. *ein gesitteter junger Mann.* — *b*) **Artemisia indica* Râgân. 10,144. — 2) *f. ई *ein gesittetes Mädchen.*

कुलपुत्रक m. 1) = कुलपुत्र 1). — 2) *Artemisia indica* Bhâvapr. 1,230.

कुलपुरुष m. *ein Mann aus guter Familie, ein gesitteter Mensch.*

कुलपूर्वक m. *Vorfahr.* Am Ende eines adj. Comp. f. °पूर्वका R. ed. Bomb. 2,73,24.

कुलपूर्वग m. dass.

कुलप्रकाश m. Titel eines Werkes.

कुलप्रदीप m. *eine Leuchte —, eine Zierde der Familie* Harshak. 138,3.

कुलप्रसूत Adj. *einem edlen Geschlecht entsprossen.*

*कुलबालिका f. *eine edle Frau.*

*कुलबीज m. *das Haupt einer Innung* Gal.

कुलभ m. N. pr. eines Daitja.

कुलभव Adj. *aus edler Familie stammend, vornehm.*

कुलभवन n. *Hauptsitz* Kâd. 5,5. 49,23.

*कुलभार्या f. *eine tugendhafte Gattin.*

कुलभूत Adj. *das Haupt einer Innung seiend* 211,4.

कुलभूभृत् m. 1) *Hauptberg, — gebirge.* — 2) *ein Muster von Fürst.*

*कुलभृत्या f. *die Pflege einer Schwangeren.*

*कुलमातृका f. *eine Art Speer* Gal.

कुलमार्ग m. 1) *der Weg der Väter* Spr. 1828. — 2) *die Lehre der* Kaula. °तन्त्र n. Gesammtname für 64 Tantra.

*कुलमित्र m. *das Haupt einer Innung* Gal.

कुलंपुन N. pr. 1) n. eines Tîrtha. — 2) f. आ eines Flusses.

कुलंभर 1) Adj. *das Geschlecht fortführend.* अनड्वह् *Zuchtochs.* — 2) *m. fehlerhaft für कुलम्भल *Dieb.*

कुलयुक्ति f. Titel eines Werkes.

कुलयोषित् f. *eine tugendhafte Frau.*

*कुलर Adj. von कुल.

कुलरत्नमाला und °मालिका f. Titel zweier Werke.

*कुलर्द्धिक m. *der Sohn eines Vetters* Gal.

कुलव Kathâs. 53,88 fehlerhaft für कुवल.

कुलवधू f. *eine tugendhafte Frau* Kap. 3,70.

कुलवत्त् Adj. *aus edlem Geschlecht.*

*कुलवर्णा f. *eine roth blühende* Trivṛt Râǵan. 6,170.

कुलवर्त्मन् n. *die Lehre der* Kaula.

कुलवर्धन Adj. *ein Geschlecht fortpflanzend*; m. *Stammhalter* 66,29. 74,15. 77,18.

*कुलवार m. = कुल 2) *b*).

कुलविद्या f. *eine in der Familie forterbende Wissenschaft.*

*कुलविप्र m. *Familienpriester.*

कुलवृद्ध m. *Geschlechtsältester.*

कुलव्रत n. *die gute Sitte einer Familie* Spr. 1829.

कुलशिखरिन् m. *Hauptberg, — gebirge.*

कुलशीलवत्त् Adj. *aus edlem Geschlecht und von edlem Character* Hemâdri 1,641,9.

कुलशीलवयोवृत्तविद्यावत्त् Adj. *aus edlem Geschlecht, von edlem Charakter, gehörigen Alters, von gutem Wandel und wohlhabend* 211,3.

*कुलशुल्क n. *das dem künftigen Schwiegervater für die Tochter zu entrichtende Geschenk* Vjutp. 157.

कुलशेखर m. N. pr. eines Autors.

कुलशैल m. *Hauptberg, — gebirge.*

*कुलश्रेष्ठिन् m. *das Haupt einer Innung.*

*कुलस Adj. *seinem Geschlecht ein Ende bereitend* Nîlak. zu MBh. 1,170,15.

कुलसंख्या f. *das Gezähltwerden zu einem edlen Geschlecht.*

कुलसत्त्र n. *Familienopfer.*

कुलसंतति f. *Nachkommenschaft* 77,26.

कुलसंनिधि m. *die Anwesenheit Vieler.* Loc. so v. a. *vor Zeugen* 193,16.

कुलसमुद्भव und *कुलसंभव Adj. *einem edlen Geschlecht entsprossen.*

*कुलसंमत Adj. *in Folge des Geschlechts hochgeachtet* Gal.

कुलसार n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

कुलसुन्दरी f. N. pr. einer Göttin.

कुलसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 445.

कुलसेवक m. *ein vorzüglicher Diener.*

*कुलसौरभ n. *eine best. Pflanze,* = मरुवक.

कुलस्तम्ब m. *ein Geschlecht gleichsam ein Grasbüschel* 66,29 (Loc.).

कुलस्त्री f. *eine tugendhafte Frau.*

कुलस्थिति f. *Familienbrauch* Kâd. 221,16.

*कुलकृष्टक m. = कूल°.

कुलक्षीण Adj. *aus unedlem Geschlecht* Mudrâr. 62,3.

कुलाकुल 1) m. *a) Mittwoch.* — *b*) N. pr. eines Dânava. कुलाकुलि v. l. — 2) n. *a) der zweite, sechste und zehnte Tag in einem Halbmonat.* — *b*) Bez. *best. Mondhäuser.* — *c) ein best. Diagramm.*

*कुलाकुलतिथि f. = कुलाकुल 2) *a*).

*कुलाकुलनक्षत्र n. = कुलाकुल 2) *b*).

कुलाकुलि m. N. pr. eines Dânava Hariv. 3, 47,7. कुलाकुल v. l.

*कुलाङ्गना f. *Hündin.*

कुलाङ्कुर m. *Sprössling einer Familie* Çâk. 178.

कुलाङ्गना f. *eine tugendhafte Frau.*

कुलाङ्गार 1) m. *eine Brandfackel des Geschlechts,* so v. a. *ein die Familie zu Grunde richtendes Glied derselben* Prasannar. 77,14. — 2) f. ई dass. von einem Frauenzimmer gesagt Hariv. 9940.

कुलाचल m. 1) *Hauptberg, — gebirge.* — 2) N. pr. eines Dânava. कुलाकुल und कुलाकुलि v. l.

कुलाचार्य m. 1) *Lehrer der Familie, Familienpriester* VP. 4,2,6. — 2) *Genealog.

*कुलाट m. *ein best. kleiner Fisch.*

कुलाय्य s. अधिवाय्य°.

कुलाद्रि m. *Hauptberg, — gebirge.*

*कुलाधारक m. *Sohn.*

कुलानन्द m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कुलानल m. N. pr. eines Mannes Hâsj.

कुलानुगुणावत्त् Adj. *dem Geschlecht entsprechende Vorzüge besitzend* Spr. 4490.

कुलान्तकरण Adj. *das Ende eines Geschlechts bewirkend* 74,25.

कुलान्वय m. *edle Abstammung, Adel des Geschlechts.*

कुलान्वित Adj. *aus edlem Geschlecht.*

कुलापीड m. *eine Zierde der Familie* Ragh. 18,28.

*कुलाभि m. *Schatz,* fehlerhaft für कुनाभि.

कुलामृत n. Titel eines Werkes.

कुलाम्बा f. *Mutter eines Geschlechts,* so v. a. *Schutzgöttin e. G.*

कुलाय m. n. (dieses alter) *Geflecht, Gewebe, Nest, Gehäuse, Lagerstatt;* auch vom *menschlichen Körper als dem Gehäuse der Seele.* अग्नेः (Vaitân.) und इन्द्राग्न्योः *ein best.* Ekâha Tândja-Br. 19,15,1.

कुलायन m. N. pr. eines Mannes.

कुलायय्, कुलायायते Partic. *sich einnistend.*

*कुलायस्थ m. *Vogel.*

*कुलायिका f. *Vogelhaus.*

कुलायिन् 1) Adj. *ein Nest bildend, nestartig* TS. 4,3,4,1. — 2) f. °नी *a*) **Vogelhaus* Gal. — *b*) *eine verflochtene Recitationsweise* Tândja-Br. 2,3, 1. Comm. zu Njâjam. 1,4,6.

कुलार्णव m. 1) *Bestimmung des Ritus der* Kaula. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 446. Auch °तन्त्र n.

कुलाल 1) m. *a) Töpfer.* — *b*) **Phasianus gallus.* — *c*) **Eule.* — *d*) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,189. — 2) f. कुलाली *a) die Frau eines Töpfers* Râǵat. 8,138. — *b*) **Glycine labialis.* — *c*) **ein best. blauer Stein.*

कुलालकुक्कुट m. *Phasianus gallus.*

कुलालकृत Adj. *von einem Töpfer verfertigt* Maitr. S. 1,8,3.

कुलालचक्र n. *Töpferscheibe.*

कुलालशाला f. *Töpferwerkstatt.*

*कुलालिका f. fehlerhaft für कुलायिका.

कुलाष्टमी f. *ein best. achter Tag bei den* Çâkta.

*कुलाह् m. *ein gelbliches Pferd mit schwarzen Knien.*

कुलाहक m. 1) **Eidechse, Chamäleon.* — 2) *Celsia coromandelina* Ratnam. 198. Mat. med. 306.

कुलाहल m. *eine best. Pflanze.*

*कुलि 1) m. *Hand.* — 2) f. *Solanum Jacquini.*

कुलिक m. 1) *ein Verwandter.* — 2) *Jäger.* — 3) **das Haupt einer Innung.* — 4) **Ruellia longifolia.* — 5) Bez. *des Dienstags* und *Freitags.* In Verbindung mit अङ्गारवार *Dienstag.* Vgl. कुल 2) *b*). — 6) **ein best. Gift* Gal. — 7) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Fürsten VP.² 4,171.

कुलिकवेला f. *bestimmte für gute Werke nicht geeignete Tagesstunden an den sieben Wochentagen.*

*कुलिङ्कक m. *Sperling.*

कुलिङ्ग 1) m. *a) eine Art Maus.* — *b) der gabelschwänzige Würger* MBh. 1,61,9. — *c) Sperling* Bhâvapr. 2,8. 3,92. — 2) f. आ *a) eine Art Galläpfel* Râǵan. 6,158. — *b*) N. pr. α) einer Stadt. — β)

eines Flusses R. ed. Bomb. 2,71,6. — 3) f. ई *a) das Weibchen des gabelschwänzigen Würgers. — b) *eine best. Pflanze.*

कुलिङ्गक m. 1) *ein best. Raubvogel* Karaka 1,27. — 2) *Sperling.*

*कुलिङ्गाक्षी f. *eine best. Pflanze* Ratnam. 172.

कुलित्त n. 1) *ein best. Gefäss* Kauç. 12. 43. — 2) *ein best. Hohlmaass.* Am Ende eines adj. Comp. *f. आ (Kâç.) oder ई.

*कुलित्रिक (f. ई) und *कुलित्रीन (f. आ) Adj. von कुलित्र nach einem Zahlwort.

*कुलिन् 1) Adj. *aus vornehmem Geschlecht.* — 2) f. °नी *Impatiens balsamina* Râgân. 4,129.

कुलिन्द m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *ein Fürst dieses Volkes.*

कुलिन्दोपत्यक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कुलिर m. = कुलीर *Krebs.*

कुलिश 1) m. *Axt, Beil.* — 2) (*m.) n. *Donnerkeil.* — 3) n. *Diamant* Megh. Spr. 1832. — 4) m. *ein best. Fisch.* — 5) *m. n. *Heliotropium indicum.* — 6) f. कुलिशी N. pr. eines Stromes in den Lüften.

कुलिशता f. Nom. abstr. zu कुलिश 2).

*कुलिशद्रुम m. *eine Opuntia* Nigh. Pr.

कुलिशधर m. Bein. Indra's.

कुलिशनायक m. *quidam coeundi modus.*

कुलिशभृत् m. Bein. Indra's.

कुलिशलेप m. *ein best. fest haltender Mörtel.*

*कुलिशाङ्कुशा f. N. pr. einer Vidjâdevî.

कुलिशायु, °यते *dem Donnerkeil* oder *einem Diamanten* (an Härte) *gleichen* Harshaḱ. 160,23.

*कुलिशासन m. Bein. Çâkjamuni's.

कुलीकय m. *ein best. Wasserthier* TS. 5,5,12,1. Vgl. कुलीपय.

कुलीलिका f. *ein best. Vogel.*

कुलीन 1) Adj. (f. आ) *a)* am Ende eines Comp. *zum Geschlecht von — gehörig.* Vgl. ज्ञात°. — *b) zu einem edlen Geschlecht gehörig* (auch von Thieren). — *c) von edler Gesinnung.* — 2) *m. *ein Verehrer der* Çakti *nach dem Ritual der linken Hand.* — 3) f. आ *ein best. Metrum.* — 4) n. *Nagelgeschwür, Onychia.*

*कुलीनक m. *Phaseolus trilobus.*

कुलीनत्व n. *edle Abstammung, Adel der Geburt.*

*कुलीनस n. *Wasser.*

कुलीपय m. *ein best. Wasserthier.* Vgl. कुलीकय.

°कुलीय Adj. *zur Familie von — gehörig* Pân. Gaṇ. 41.

कुलीर m. 1) *Krebs.* — 2) *der Krebs im Thierkreise.*

कुलीरक m. *Krebschen.*

कुलीरविषाणिका f. *eine Art Galläpfel* Bhâvapr. 1,175.

कुलीरशृङ्गी f. dass. Râgân. 6,157. Bhâvapr. 3,102.

*कुलीराद् m. *ein junger Krebs.*

*कुलीश m. n. = कुलिश *Donnerkeil.*

*कुलुक n. *Belag der Zunge.*

*कुलुक्कगुल्ला f. *Feuerbrand.*

कुलुङ्ग m. *Antilope.* Vgl. कुलङ्ग.

कुलुञ्च m. *Ausraufer* (der Haare).

कुलूत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुलूतक m. Pl. dass. Sg. *ein Mann aus diesem Volke.*

*कुलून N. pr. einer Oertlichkeit gaṇa कच्छादि in der Kâç.

कुलेचर *eine best. Pflanze.*

°कुलेय Adj. = कुलीन 1)*a*).

कुलेशान m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कुलेश्वर 1) m. *a) *Familienhaupt.* — *b) *Bein. Çiva's.* — *c)* N. pr. eines Verfassers von Mantra. — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

कुलेश्वरीतन्त्र n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

*कुलोत्कट Adj. *von sehr edlem Geschlecht* (Pferde).

कुलोत्थक m. wohl = कुलत्थ *Dolichos uniflorus* Hemâdri 1,607,17.

कुलोत्साद् m. *Vernichtung eines Geschlechts* und *eine darauf gerichtete Zauberceremonie.*

कुलोद्गत Adj. *aus einem edlen Geschlecht hervorgegangen.*

कुलोद्देश n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

*कुलोद्भव Adj. *aus edlem Geschlecht.*

कुलोद्वह् Adj. *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Geschlecht fortsetzend, Nachkomme von.*

कुलोपकुल्य n. Bez. *bestimmter Mondhäuser* Ind. St. 10,289.

कुल्फ m. 1) *Knöchel.* — 2) *Krankheit.*

कुल्फदघ्न Adj. *bis zu den Knöcheln reichend.*

कुल्मल n. 1) *der Hals der Pfeil- oder Speerspitze, in welchen der Schaft eingelassen ist,* Maitr. S. 3,8,1.2. — 2) *Sünde.*

कुल्मलबर्हिष und °बर्हिस् m. N. pr. eines Mannes.

कुल्माष 1) m. *a)* Sg. und Pl. *saurer Schleim von Früchten u. s. w.* Auch *n. — *b) eine best. geringe oder mangelhafte Körnerfrucht* Khând. Up. 1,10,2. Bhâg. 5,9,12 (= कीटदष्टा माषा: Comm.). *halbgedämpfte Körner- und Hülsenfrüchte* Bhâvapr. 2,30. — *c) *eine best. Krankheit.* — 2) f. ई N. pr. eines Flusses.

*कुल्माषाभिषुत n. *saurer Reisschleim.*

कुल्मि *Schaar, Heerde.*

1. कुल्य 1) Adj. (f. आ) *a) einem Geschlecht —, einer Familie eigenthümlich, dazu gehörig.* राज° *von königlichem Geschlecht.* — *b) *einer edlen Familie entsprossen;* Subst. *ein gesitteter Mann, eine tugendhafte Frau.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) *f. आ *a) Schmarotzerpflanze.* — *b) Solanum longum.* — 4) *n. *eine freundliche Erkundigung nach den Familienverhältnissen.*

2. कुल्य Adj. *rivalis.*

3. कुल्य n. 1) *ein Aufbewahrungsort der Knochen eines verbrannten Leichnams* MBh. 1,130,13. Hariv. 2098. — 2) **Knochen.* — 3) **Fleisch.* — 4) **Schwingkorb.* — 5) **ein best. Hohlmaass.*

1. कुल्या (कुल्याँ) f. 1) *Bach, Kanal.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. eines Flusses.

2. कुल्या f. vielleicht *Familienbrauch, Sitte.*

कुल्याय्, °यते *zu einem Bache werden.*

*कुल्ल m. *eine best. ölhaltige Pflanze* Gal.

*कुल्लालिङ्ग n. *vulva* Gal.

कुल्लूक 1) m. N. pr. eines Commentators des Manu. Auch °भट्ट m. — 2) f. आ bei den Çâkta Bez. *bestimmter Silben, die einer mystischen Formel vorangeschickt werden.*

कुल्व Adj. *kahl.* Vgl. कूल्व.

कुल्हरिका und कुल्हरी f. *Kachel, Topf* Bhâvapr. 3,150.

*कुव n. *Wasserlilie* (*die Blüthe*).

*कुवकालुका f. *eine best. Gemüsepflanze.*

कुवक्र Adj. *ein wenig gebückt.*

*कुवङ्ग n. *Blei* Râgân. 13,24.

*कुवच Adj. *böse nachredend.*

*कुवज्रक m. *ein dem Diamanten ähnlicher Edelstein* Râgân. 13,210.

*कुवणि f. *Fischbehälter* Gal. Vgl. कुवेणी.

कुवणिज् m. *ein Bösewicht von Kaufmann.*

*कुवद् Adj. = कुवच.

कुवधू f. *ein böses Weib* Kathâs. 19,39.

कुवपुस् Adj. *missgestaltet* Ind. St. 15,339.

कुवम m. MBh. 13,93,90 nach Nîlak. *die Sonne.*

कुवय m. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,20. क्षुपि VS. und TS.

*कुवर 1) Adj. *adstringirend.* — 2) f. ई *ein best. Fisch* Gal.

कुवर्त्मन् n. *Irrweg, Irrlehre.*

कुवर्ष m. *Platzregen.*

कुवल 1) *m. f. (ई) *Zizyphus Jujuba.* — 2) n. *a) die Frucht von Zizyphus Jujuba.* कुवलसक्तु m. Pl. — *b) Wasserlilie.* — *c) *Perle.*

*कुवलकुण m. *die Fruchtzeit von Zizyphus Jujuba.*

*कुवलप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

1. कुवलय n. (adj. Comp. f. आ) *eine blaue Wasserlilie (die Blüthe, die sich bei Nacht öffnet)* Spr. 7809.

2. कुवलय n. *Erdkreis.*

3. कुवलय 1) m. N. pr. des Rosses des Kuvalajâçva. — 2) f. आ ein Frauenname.

कुवलयदृश् (Viddh. 15,13) und कुवलयनयना f. *eine Lotusäugige.*

कुवलयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कुवलयमय Adj. (f. ई) *aus blauen Wasserlilien bestehend* Prasannar. 118,15.

कुवलयमाला f. N. pr. einer Stute.

कुवलयवती f. N. pr. einer Fürstin.

कुवलयादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

कुवलयानन्द m. Titel eines Werkes.

कुवलयापीड m. N. pr. 1) eines Daitja. — 2) eines Fürsten. — 3) eines Elephanten.

कुवलयावली f. N. pr. einer Fürstin.

कुवलयाश्व m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) Bein. Pratardana's.

कुवलयाश्वक m. = कुवलयाश्व 1).

कुवलयाश्वीय n. *die Geschichte des* Kuvalajâçva.

कुवलयित Adj. *mit Wasserlilien geschmückt.*

*कुवलयिनी f. *die blaue Wasserlilie (die Pflanze), eine Gruppe von blauen Wasserlilien.*

कुवलयेश m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ता f.

कुवलाश्व m. N. pr. = कुवलयाश्व 1).

कुवलेशय Adj. *auf einer Wasserlilie liegend.*

1. कुवस्त्र n. *ein schlechtes Kleid.*

2. कुवस्त्र Adj. *schlecht gekleidet.* Nom. abstr. °ता f.

कुवाक्य n. und कुवाच् f. *ein böses Wort.*

*कुवाट und *°क (Gal.) m. = कपाट *Thürflügel.*

*कुवाद् Adj. *übel nachredend.*

कुवादिक m. *Charlatan, Quacksalber* Kâd. 254,21.

कुवासना f. *eine böse Vorstellung* Spr. 1904. 7700.

*कुवि m. *Eule* Râgân. 19,91 v. l. für कुशि.

कुविक्रम m. *eine übel angebrachte Tapferkeit* Naish. 1,132.

कुविडम्बना f. *eine gemeine Betrügerei.*

*कुविणा f. = कुवेणी Gal.

कुवित्स m. *ein Unbekannter, Jemand.*

कुवित् Adv. 1) *ob? etwa?* Auch bei indirecter Frage. — 2) * = बहु.

कुविन्द m. *Weber* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,19.

कुविन्दक m. 1) dass. — 2) *ein best. Tact* S.S.S. 214.

कुविवाह m. *Missheirath.*

*कुवीणा f. *die Laute der Kâṇḍâla.*

कुवीरा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,27.

कुवृत्ति f. *ein schlechter Lebensunterhalt* Spr. 1796. 1798.

*कुवृत्तिकृत् Adj. *Caesalpina Bonducella.*

*कुवृषल m. *ein schlechter* Çûdra Ind. St. 13,342.

कुवेणा f. 1) * = कुवेणी. — 2) N. pr. eines Flusses.

*कुवेणि und *°णी f. *Fischbehälter.*

कुवेधस् m. *der böse Schöpfer.*

*कुवेल n. = 1. कुवलय.

कुवैद्य m. *ein schlechter Arzt.*

कुव्यापार m. *eine verpönte Beschäftigung.*

*कुश्, कुश्यति (संश्लेषणे).

कुश 1) m. *a) Gras.* — *b) das heilige, bei verschiedenen religiösen Ceremonien verwendete Gras, Poa cynosuroides.* — *c) *der Strick, welcher die Deichsel des Pfluges mit dem Joche verbindet.* — *d)* N. pr. α) verschiedener Personen. — β) eines der 7 grossen Dvîpa. — 2) f. कुशा *a) Stift, kleiner Pflock* (als Marke dienend) Lâṭj. 2,6,14. — *b) *Strick;* vgl. कशा. — *c) *Zügel;* vgl. कशा. — *d) *eine best. Pflanze.* — 3) f. कुशी *a)* = 2) *a)* Maitr. S. 4,5,7. — *b) *Pflugschar.* — *c) *a pod of cotton.* — 4) *n. *Wasser.* — 5) *Adj. *a) überaus schlimm, bös.* — *b) trunken.*

कुशकाशमय Adj. *aus den Gräsern* Kuça *und (oder)* Kâça *gemacht* Bhâg. P. 3,22,31.

*कुशकेतु m. Bein. Brahman's Gal.

कुशङ्कु m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,61.

कुशचीर n. *ein aus* Kuça-*Gras verfertigtes Gewand.*

कुशचीरा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,23.

कुशज्ञ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुशण्ड 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. ई = कुशण्डिका.

कुशण्डिका f. *Weihung des Opferfeuers.*

कुशदूर्वामय Adj. *aus den Gräsern* Kuça *und (oder)* Durvâ *gemacht* Hemâdri 1,653,19.

कुशद्वीप m. N. pr. eines der 7 grossen Dvîpa und auch = कुमुद्द्वीप (VP.² 2,129).

कुशधारा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,24.

कुशध्वज m. N. pr. eines Fürsten.

कुशनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

कुशनाभ m. N. pr. des Sohnes eines Kuça.

*कुशनामन् m. fehlerhaft für शिप्रुनामन् *Kamel.*

कुशनार m. v. l. für कुशधारा.

कुशनेत्र m. N. pr. eines Daitja.

*कुशप m. *Trinkgeschirr.*

*कुशपुष्प n. *eine Art Galläpfel* Ratnam. 124.

कुशपुष्पक n. *ein best. vegetabilisches Gift* Kâraka 6,23.

कुशप्लव m. N. pr. einer Einsiedelei.

कुशप्लवन n. N. pr. eines Tirtha.

कुशबिन्दु m. Pl. pr. eines Volkes MBh. 6,9,56.

कुशमुष्टि m. f. 1) *eine Handvoll Gras.* — 2) angeblich *die Spitze von abgeschnittenem* Kuça-*Gras.*

*कुशय m. *Cisterne.*

कुशर m. *eine Art Schilf.*

कुशरज्जु f. *eine aus* Kuça-*Gras gedrehte Schnur* Gobh. 1,2,1.

1. कुशरीर n. *der elende Leib.*

2. कुशरीर 1) Adj. *missgestaltet* Trik. 3,3,339. Nom. abstr. °त्व n. Mârk. P. im ÇKDr. u. कुवेर. — 2) m. N. pr. eines Muni.

कुशल 1) Adj. (f. आ) *a) in gutem Zustande —, in der gehörigen Ordnung sich befindend, vollkommen entsprechend.* कुशलं मन् so v. a. *billigen.* कुशलम् Adv. *auf die gehörige Weise, recte.* — *b) erspriesslich* Spr. 3476. — *c) dem es wohlgeht, gesund.* कुशलम्-आस् *sich wohl befinden* Bhâg. P. 1,14,29. — *d) einer Sache gewachsen, bewandert, geschickt, erfahren;* die Ergänzung im Loc., Gen., Infin. oder im Comp. (Gaut. 8,6) vorangehend. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Kuçadvîpa. — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. कोसल v. l. — β) verschiedener Personen VP. 2,4,48. — 3) *f. आ N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) f. कुशली *Oxalis corniculata* und *eine andere Art Sauerampfer.* — 5) n. *a) ein guter Zustand, die gehörige Ordnung.* कुशलेन und कुशल° *ordnungsgemäss.* — *b) Wohlfahrt, Wohlergehen, Wohlbefinden* Gaut. 5,41. Âpast. कुशलं ते *geht es dir wohl?* und *es gehe dir wohl.* कुशलं ब्रू, वच् oder वद् *Jmd «es ergehe dir wohl» zurufen.* — *c) Wohlwollen* R. 2,34,22. — *d) Geschicklichkeit, Erfahrenheit.* — *e)* N. pr. eines von einem Kuçala beherrschten Varsha VP. 2,4,48.

कुशलता f. *das Bewandertsein, Geschicklichkeit, Erfahrenheit in* (Loc.).

कुशलप्रश्न m. *eine Erkundigung nach Jmds Wohlbefinden* 60,27.

कुशलवत् Adj. *gesund, wohl auf.*

कुशलवाच् Adj. *beredt.*

कुशलिन् Adj. 1) *gesund, wohl auf, heil.* — 2) *ein Wohlbefinden verkündend, günstig, gut* (Nachricht).

कुशली Adv. 1) mit कर् *in Ordnung bringen* Âçv. Gṛhj. 1,17,17. 19,10. — 2) mit dem Caus. von कर् *Jmd in Ordnung bringen* oder — *lassen,* so v. a. *kahl scheeren* oder — *lassen* Gobh. 2,9,25. 10,7.

कुशल्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,40.

कुशवत् 1) Adj. *mit* Kuça-*Gras versehen.* — 2) f. °वती N. pr. = कुशस्थली.

*कुशवाक m. *eine Art Reis* Gal.

कुशवारि n. *ein Absud von* Kuça-*Gras.*

कुशवीरा f. v. l. für कुशचीरा.

कुशस्तम्ब m. 1) *Grasbüschel* und *ein Büschel* Kuça-*Gras* 38,12. VP. 2,4,44. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

कुशस्थल 1) n. Bein. der Stadt Kânjakubǵa Harshaṅ. 194,7. — 2) f. ई Bein. der Stadt Dvâraká und = कुशावती. °नाथ m. Bâlar. 72,3. = सुश्रुत 75,9.

*कुशाकार m. *Feuer.*

*कुशाक्त n. *Affe.*

1. कुशाग्र n. *die Spitze eines* Kuça-*Halmes.* °बुद्धि Adj. *dessen Verstand so scharf ist wie die Spitze eines* Kuça-*Halmes.*

2. कुशाग्र m. N. pr. eines Fürsten.

*कुशाग्रीय Adj. *scharf wie die Spitze eines* Kuça-*Halmes*, vom Verstande.

कुशाम्ब m. N. pr. verschiedener Personen.

कुशाम्बु m. v. l. für कुशाम्ब.

*कुशारणि m. Bein. des Durvâsas.

कुशाल m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,189.

*कुशाल्मली f. *eine Grasart* Nigh. Pr.

कुशावती f. N. pr. einer Stadt.

कुशावर्त m. N. pr. 1) eines Tîrtha Vishṇus. 85, 11. — 2) eines Sohnes des Ṛshabha und eines Muni. Pl. *sein Geschlecht.*

कुशावलेह m. *eine best. Latwerge* Mat. med. 267.

कुशाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

कुशासन n. *ein Sitz aus* Kuça-*Gras* und zugleich *Irrlehre* Spr. 52.

*कुशि m. *Eule* Râǵan. 19,91. v. l. कुवि, कवि.

*कुशिंशपा f. *eine Varietät von Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,135.

कुशिक 1) m. *a*) N. pr. α) des Vaters (oder Grossvaters) von Viçvâmitra. Pl. *sein Geschlecht.* — β) Pl. eines Volkes. — *b*) Name des 3ten Kalpa 2) *h*). — *c*) **Bodensatz im Oel.* — *d*) **Shorea robusta.* — *e*) **Terminalia Bellerica.* — *f*) **Vatica robusta* Râǵan. 9,83. — 2) *m. n. *Pflugschar.* — 3) *Adj. *schielend.*

कुशिकंधर m. N. pr. eines Mannes.

कुशिका f. *ein zum Schienen eines gebrochenen Beines dienendes Holzstück* Kâraka 8,23.

कुशिग्रामक m. N. pr. eines *Dorfes* der Malla.

कुशिन् 1) Adj. *mit* Kuça-*Gras versehen.* — 2) *m. Bein. Vâlmîki's.

कुशिनगर n. und °री f. N. pr. der Hauptstadt der Malla.

कुशिम्बि und *कुशिम्बी f. *eine best. Pflanze.*

कुशिष्य m. *ein schlechter Schüler.*

कुशिष्यशिष्य m. *ein schlechter Schüler als Schüler.*

कुशीति und कुशीद m. N. pr. eines Lehrers.

*कुशीरक gaṇa सप्त्यादि.

कुशील n. *ein schlechter Charakter.*

कुशीलव m. 1) *Barde, Schauspieler.* — 2) *Bein. Vâlmîki's. — 3) Du. N. pr. der beiden Söhne Râma's.

*कुशीवश m. Bein. Vâlmîki's.

कुशेशय 1) Adj. *auf* Kuça-*Gras liegend.* — 2) m. *a*) **Pterospermum acerifolium.* — *b*) **der indische Kranich.* — *c*) N. pr. eines Berges in Kuçadvîpa VP. 2,4,41. — 3) n. *eine am Tage sich öffnende Wasserlilie.* Einmal auch f. आ.

कुशेशयभू m. Bein. Brahman's Bâlar. 74,12.

कुशेशयमय Adj. (f. ई) *aus Wasserlilien bestehend.*

कुशेशयाक्त Adj. *lotusäugig.*

कुशोदक n. = कुशवारि M. 11,212. Jâǵ. 3,315.

कुशोदका f. Name der Dâkshâjaṇî in Kuçadvîpa.

कुशोर्णा f. Pl. *Graswolle* Çat. Br. 2,5,2,15.

कुश्रि und कुंश्रि m. N. pr. eines Lehrers.

1. कुश्रुत 1) Adj. *schlecht gehört* Spr. 1795. — 2) n. *eine üble Kunde, ein übles Gerücht* Spr. 7046.

2. कुश्रुत Adj. *unwissend in* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 76,7.

कुश्रुति f. = 1. कुश्रुत 2) Spr. 7046, v. l. Ind. St. 15,355.

*कुश्रुभ्र n. *eine kleine Grube.*

कुष्, कुष्णाति und कुषति 1) *zwicken.* नासिकाम् so v. a. *in der Nase bohren* Kâraka 1,8. VP. 3,12,9. — 2) *kneten.* कुषित *geknetet.* — 3) *benagen, bepicken.* — 4) *herauszerren, — reissen.* — 5) **wägen.* — 6) *कुषित *mit Wasser vermischt.* — Mit *अनु etwa *nachwägen.* — Mit अभि *zwicken.* — Mit *अव etwa *abwägen.* — Mit निस् 1) *zwicken.* — 2) *benagen, bepicken.* — 3) *herauszerren, — reissen.* — Mit अभिनिस् *zwicken.* — Mit वि, °कुषित in einer Etymologie Nir. 5,26 etwa *herausgezogen.* — Mit सम् *zusammenraffen* Maitr. S. 1,4,13.

कुषाण्ड m. N. pr. eines Priesters.

कुषंवा f. wohl N. pr. eines Flusses.

*कुषाकु 1) Adj. *brennend.* — 2) m. *a*) *Feuer.* — *b*) *die Sonne.* — *c*) *Affe.*

*कुषारु m. N. pr. eines Mannes.

कुषिक m. N. pr. eines Fürsten MBh. 2,8,10. कुशिक v. l.

कुषीतक m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*कुषुभ्, कुषुभ्यति (क्षेपे).

कुषुम्भ m. *Giftbläschen eines Insects.* Vgl. कुसुम्भ.

कुषुम्भक m. dass. ṚV. 1,191,15. Uebertragen *ein giftiges Thier* (*Ichneumon* Sâs.) 16.

कुष्ट Adj. (f. आ) als Bez. *einer best. Farbe* (Comm.) Tândja-Br. 21,1,7. Man könnte कुष्ठ *räudig* vermuthen.

*कुष्ठचित् gaṇa कथादि in der Kâç. कुष्ठविद् v. l.

कुष्ठ 1) m. n. *Costus speciosus* oder *arabicus.* Nach Mat. med. 180 *Saussurea auriculata.* — 2) m. *Lendenhöhle* VS. 25,6 (nach Comm.; vielleicht aber = कुक्षिका). — 2) f. कुष्ठा *a*) *das hervorragende Ende eines Dinges, Schnabel, Spitze.* — *b*) = कुक्षिका *Afterklaue* und als solche wohl Bez. *eines Zwölftels* (कला, कुष्ठा, शफ, पद्) Maitr. S. 3, 7,7. — 3) n. *a*) *Aussatz.* — *b*) **ein best. vegetabilisches Gift.*

कुष्ठक 1) m. in *अङ्गार°. — 2) f. कुष्ठिका *Afterklaue.* Nach Sâs. *der Inhalt der Gedärme.*

*कुष्ठकण्टक m. *Acacia Catechu* Nigh. Pr.

*कुष्ठकन्द m. *Trichosanthes dioeca* Gal.

*कुष्ठकेतु m. *ein der Cassia auriculata ähnlicher Strauch* Râǵan. 4,173.

*कुष्ठगन्धि n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum.* Râǵan. 4,127. गुप्तन्धि v. l.

कुष्ठघ्न 1) m. *ein best. gegen den Aussatz angewandtes Mittel.* — 2) f. ई *a*) *Vernonia anthelminthica* Bhâvapr. 1,178. — *b*) **Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,35.

कुष्ठज्ञ Adj. *im Aussatz entstehend* Suçr. 2,510,10.

*कुष्ठनाशन m. 1) *Yamswurzel.* — 2) *weisser Pfeffer.* — 3) *Lipeocercis serrata.*

*कुष्ठनाशिनी f. *Vernonia anthelminthica.*

*कुष्ठनोदन m. *der rothe* Khadira Râǵan. 8,26.

*कुष्ठल n. P. 8,3,96.

*कुष्ठविद् gaṇa कथादि. कुष्ठचित् v. l.

*कुष्ठसूदन m. *Cathartocarpus fistula* Râǵan. 9,45.

*कुष्ठहत्तर 1) m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,81. — 2) f. °हत्ती *Vernonia anthelminthica* Râǵan. 4,63.

*कुष्ठहर m. *Cathartocarpus fistula* Gal.

*कुष्ठहृत् m. *Acacia Catechu.*

कुष्ठाङ्ग Adj. *aussätzig* LA. 27,8.

*कुष्ठारि m. 1) *Schwefel.* — 2) *Acacia Catechu.* — 3) *Acacia farnesiana.* — 4) *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,11. — 5) *ein Helianthus* Râǵan. 4,176.

कुष्ठित und कुष्ठिन् Adj. *mit Aussatz behaftet.*

*कुष्मल n. *Blatt.*

कुष्माण्ड 1) m. *a*) *Beninkasa cerifera.* — *b*) Pl. *eine Klasse von Dämonen.* Sg. *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9560. — *c*) Bez. *der Verse* VS. 20,

14. fgg. — *d*) *= भूणाक्षर्. — 2) f. ई *a) *b) = 1) a) c). — *c*) Bein. der Durgâ. — Die Bomb. Ausgg. lesen कूश्माण्ड und कूष्माण्ड.

कुष्माण्डक m. 1) = कुष्माण्ड 1) *a*). °वटी f. Bhâvapr. 2,20. — 2) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. कूश्माण्डक v. l. — *b*) *eines Dieners des Çiva.

*कुस्, कुस्यति (संश्लेषणे).

कुसखी f. *eine schlechte Freundin.*

कुसंगत n. *eine schlechte Verbindung.*

कुसचिव m. *ein schlechter Minister* Mudrâr. 100,7.

कुसंबन्ध m. *ein schlechter Verwandter* Spr. 1802.

कुसयसर्पिस् n. Kâṭh. 21,6 vielleicht fehlerhaft für कुम्भसर्पिस् *eingetopfte Butter.*

कुसारथि m. *ein schlechter Wagenlenker.*

*कुसि = श्वात्मशोक Comm. zu TBr. 2,489,3.

कुसित 1) *m. *a*) = ज्ञनपद्. — *b*) *ein best. dämonisches Wesen* P. 4,1,37. — 2) f. आ = कुसितायी Maitr. S. 3,2,6.

कुसितायी f. *ein best. dämonisches Wesen* Maitr. S. 2,1,11. 4,2,3.

*कुसिद् m. = कुसित 1) *b*) P. 4,1,37.

कुसिदायी f. 1) *ein best. dämonisches Wesen* Kâṭh. 10,5. — 2) *die Frau eines Wucherers.

कुसिन्ध n. *Rumpf.* So heisst auch *das den Backsteinen, um ihnen Halt zu geben, beigemischte Stroh* Schol. zu Kâtj. Çr. 16,1,23.

कुसीद 1) Adj. wohl *träge, faul.* — 2) n. *a*) *Anleihe.* — *b*) *das Ausleihen von Geld auf Zinsen, Wucher* Gaut. 10,6. 49. — *c*) = कुसीदवृद्धि Gaut. 12,36. — *d*) *rothes Sandelholz. — 3) *m. f. *Wucherer.*

कुसीदपथ m. *Wuchergeschäft.*

कुसीदवृद्धि f. *der bei einem Wuchergeschäft festgesetzte Zins* Gaut. 12,29.

*कुसीदायी f. *die Frau eines Wucherers.*

*कुसीदिक Adj. Subst. (f. ई) *Wucherer.*

कुसीदिन् 1) Adj. Subst. dass. Gaut. — 2) m. N. pr. eines Liederdichters und eines Lehrers (VP. 3,6,5).

कुसुत m. *der Planet Mars* Vishṇukandra im Comm. zu Varâh. Bṛh. 2,20.

कुसुम 1) n. *a*) *Blume, Blüthe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 296,21. — *b*) Bez. *der kleineren Abschnitte im Werke* Kavikalpalatâ. — *c*) *Frucht. — *d*) *die Regeln der Frauen. — *e*) *eine best. Augenkrankheit.* — 2) m. *a*) *eine Form des Feuers.* — *b*) N. pr. verschiedener Personen.

कुसुमक Adj. (f. °मिका) mit वटी f. *eine best. Paste oder Pille* Bhâvapr. 2,157.

*कुसुमकार्मुक m. *der Liebesgott.*

*कुसुमकेतुमण्डलिन् m. N. pr. eines Kiṁnara.

कुसुमचाप m. *der Liebesgott* 291,29.

कुसुमज्वय m. N. pr. eines Fürsten.

कुसुमदत्त m. *ein best. mythisches Wesen*, = पुष्पदत्त.

कुसुमदेव m. N. pr. eines Autors.

कुसुमद्रुम m. *ein Baum in Blüthe.*

कुसुमधनुस् m. *der Liebesgott* Vidḍh. 92,8.

कुसुमधन्वन् m. desgl. 310,8.

कुसुमध्वज m. N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 13,306.

कुसुमनग m. N. pr. eines *Berges.*

कुसुमपुर n. Bein. der *Stadt* Pâṭaliputra Ârjabh. 2,1.

*कुसुमफल m. *Croton Jamalgota* Nigh. Pr.

1. कुसुमबाण m. *Blumengeschoss.*

2. *कुसुमबाण m. *der Liebesgott.*

*कुसुममध्य n. *eine best. Pflanze.*

कुसुममय Adj. (f. ई) *aus Blumen bestehend* Vidḍh. 69,11. Kâd. 171,24.

कुसुममार्गण m. *der Liebesgott* Kâd. II,57,16.

कुसुमय्, °यति *Blüthen schaffen* Vidḍh. 41,5. कुसुमित *in Blüthe stehend, blühend* Prasannar. 35,16.

कुसुमलता f. *eine Schlingpflanze in Blüthe.*

*कुसुमवत् 1) Adj. *a*) *blühend.* — *b*) f. *die Regeln habend.* — 2) f. °ती = कुसुमपुर.

कुसुमविचित्र 1) Adj. (f. आ) *bunt von Blumen.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

कुसुमशयन n. *ein Lager von Blumen.*

कुसुमशर 1) Adj. *Blumen zu Pfeilen habend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *der Liebesgott.*

कुसुमशेखरविजय m. Titel eines Schauspiels.

कुसुमसंभव m. Bez. *des 10ten Monats* Ind. St. 10,298.

कुसुमसायक m. *der Liebesgott* Daçak. 13,11.

कुसुमसार m. N. pr. eines Kaufmanns.

कुसुमस्तबक m. 1) *Blumenbüschel* Spr. 1845. — 2) *ein best. Metrum.*

कुसुमाकर m. 1) *Blumenstrauss. — 2) *der Frühling.*

*कुसुमाञ्जन n. *Messingasche als Collyrium.*

कुसुमाञ्जलि m. 1) *zwei Handvoll Blumen* 290,4. — 2) Titel eines Werkes. Titel von Commentaren dazu: °कारिकाव्याख्या, °टीका, °प्रकाश, °प्रकाशमकरण्ड, °मकरण्ड, °विकाश, °वृत्ति und °व्याख्या.

*कुसुमात्मक n. *Safran.*

*कुसुमाधिप und *कुसुमाधिराज् m. *Michelia Champaca.*

कुसुमायुध m. 1) *der Liebesgott.* — 2) N. pr. eines Brahmanen.

*कुसुमाल m. *Dieb.*

कुसुमावली f. Titel eines med. Werkes.

कुसुमाशुग m. *der Liebesgott* Dhûrtan. 24.

कुसुमासव m. *Blumenseim, Honig* Râǵan. 14,110. Spr. 7760.

कुसुमास्त्र m. *der Liebesgott.*

कुसुमि m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,99.

कुसुमित n. *das Blühen, Blüthezeit.* Vgl. कुसुमय्.

कुसुमितलतावेष्टिता f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,397.

कुसुमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुसुमेषु m. *der Liebesgott* Kâd. 247,23.

कुसुमोद् N. pr. 1) m. eines Fürsten VP. 2,4,60. — 2) n. des von ihm beherrschten Varsha ebend.

कुसुम्बक m. n. *eine best. Gemüsepflanze* Kâraka 1,27.

कुसुम्भ 1) m. *n. *a*) *Safflor* 215,12. Auch **Safran.* — *b*) *Krug, Wassertopf der Einsiedler.* — 2) m. *a*) *eine heftige aber leicht verrauschende Zuneigung.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) *f. ई = मन्थर. — 4) *n. *Gold.*

1. कुसुम्भराग m. *die Farbe des Safflor.*

2. कुसुम्भराग Adj. *von der Farbe des Safflors*, d. i. *prächtig (heftig) aber nicht andauernd* (Zuneigung).

*कुसुम्भला f. *eine Curcuma* Nigh. Pr.

कुसुम्भवत् Adj. *mit einem Kruge* oder *Wassertopfe versehen.*

*कुसुम्य्, °म्यति (विकल्पने).

कुसुरुबिन्द und °बिन्दु m. N. pr. eines Mannes. °बिन्ददशरात्र und °बिन्दुत्रिरात्र n. Bez. *bestimmter Feiern.*

*कुसू m. *Regenwurm.*

कुसूल m. 1) *Kornkammer, —boden, Speicher.* — 2) **Röstpfanne.* — 3) **Hülsenfrucht.* — 4) *ein best. gespenstisches Wesen.*

*कुसूलपाद Adj. gaṇa कृस्त्यादि.

*कुसूलबिल n. P. 6,2,102.

1. कुसृति f. 1) *Nebenweg, Schleichweg* Âpast. — 2) *Betrügerei, Gaukelei.*

2. कुसृति Adj. *auf Irrwegen sich befindend.*

कुसौहृद m. *ein schlechter Freund.*

कुस्ता f. = कुसिता, कुसितायी Maitr. S. 4,2,3.

कुस्तुक m. N. pr. eines Lehrers.

*कुस्तुभ m. Bein. Vishṇu's.

कुस्तुम्बरी f. *Koriander (die Pflanze).*

कुस्तुम्बरु m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Kubera's.

कुस्तुम्बुरु m. *Koriander (die Pflanze)*, n. *das Korn.*

कुस्त्री f. *ein schlechtes Weib.*

कुस्त्रीक Adj. *ein schlechtes Weib habend.*

कुस्थान n. *ein elender, armseliger Ort* Spr. 7839.

*कुस्मय्, °यते (कुत्सितस्मये, मतीक्षिते).

*कुस्मयन n. als Bed. von कुस्मय् Dhâtup. 33,37.

*कुस्मित n. *Furz* Gal.

कुस्वामिन् m. *ein schlechter Herr.*

1.*कुह् s. कुहय्.

2.कुह् Adj. in विषू°.

1.कुँह् Adv. *wo?* Auch mit folgendem स्विद्. Mit चिद् *wo immer, irgendwo, irgendwohin.*

2.*कुह् m. Bein. Kubera's.

कुहक 1) m. *a) Schelm, Gaukler, Betrüger, Taschenspieler.* — *b) Heuchler* Âpast. — *c) eine Art Frosch.* — *d)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ und n. *Gaukelei, Betrügerei.*

*कुहककारिका f. *Kupplerin* Gal.

कुहकज्ञीविन् und कुहकज्ञ m. *Gaukler, Charlatan.*

*कुहकस्वन und *कुहकस्वर m. *Phasianus gallus.*

कुहकुहाराव m. *das Geschrei des* Dâtjûha Bâlar. 28,13.

कुहक्क m. *ein best. Tact.*

कुहचिद्दिँह् Adj. *wo immer seiend.*

कुहन 1) *Adj. *missgünstig, neidisch.* — 2) m. *a) *Maus.* — *b) *Schlange.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ und n. *Gaukelei, Betrügerei.* — 3) *n. *a) eine Art Thongefäss.* — *b) Glasgeschirr.*

*कुहनिका f. *Gaukelei, Betrügerei.*

*कुहय्, °यते *durch Taschenspielerkünste blenden, betrügen.*

कुहयाँ Adv. *wo?*

कुहयाकृति Adj. *wo thätig?* RV.

कुहर 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *a) Höhle, Höhlung* Spr. 7686. — *b)* etwa *Fensterchen.* — *c) *Ohr.* — *d) *Kehle.* — *e) *Kehllaut.* — *f) *vulva* Gal. — *g) *Nähe.* — *h) Begattung.*

*कुहरित n. 1) *Lärm, Geschrei.* — 2) *der Gesang des indischen Kuckucks.* — 3) *während des coitus ausgestossene Laute.*

*कुहलि m. *Blumen und Betel, welche Hochzeitsgästen gereicht werden.*

कुहश्रुतीय Adj. von कुह श्रुत (RV. 10,22,1).

कुहा f. *eine Zizyphus* Bhâvapr. 1,243.

कुहारीत m. N. pr. eines Mannes.

*कुहावती f. Bein. der Durgâ.

*कुही f. *Nebel* Gal.

1.कुङ् 1) m. *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,117,8. — 2) *f. *Neumond.*

2.कुङ् onomatop. vom *Rufe des Kuckucks.*

कुङ्कुकाय्, °यते *Laute der Verwunderung von sich geben.*

कुङ्कुंकार m. Bez. *eines best. Geräusches* Viddh. 30,17.

कुङ्कुरव m. *der Ruf des Kuckucks* MBh. 15,27,10.

1.कुङ्गू f. 1) *Neumond.* Personificirt als eine Tochter des Aṅgiras. — 2) *eine best. Arterie.* — 3) N. pr. verschiedener Flüsse VP.² 2,155.

2.कुङ्ग = 2.कुङ्.

कुङ्गकपठ m. *der indische Kuckuck.*

कुङ्गकूजित n. *der Ruf des Kuckucks.*

*कुङ्गपाल m. N. pr. der die Welt tragenden Schildkröte.

*कुङ्गमुख m. *der indische Kuckuck.*

1.कुङ्गरव m. *der Ruf des Kuckucks* Naish. 9,38.

2.*कुङ्गरव m. *der indische Kuckuck* Râgân. 19,110.

*कुङ्गल n. *eine Höhle mit Pfählen.*

कुङ्गस् = 2.कुङ् Git. 1,47.

*कुकेडिका, *कुकेडी und *कुकेलिका f. *Nebel.*

कुक्वान n. *ein unangenehmer Laut.*

1.कू (कु) 1) कुवते (nur mit आ), *कौति, *कवीति, *कवते, *कुनाति, *कुनीते, *कूनाति, *कूनीते *ein Geschrei erheben* (nur Bhaṭṭ.). — 2) *कँवते (गतिकर्मन्). — Intens. कोकूयते (Nir.), *कोकवीति, *चोकूयते *ein lautes Geschrei erheben.* — Mit आ *beabsichtigen.*

2.कूँ Adv. *wo?* RV. 5,74,1 (zu trennen कू ष्टः d. i. स्थस् von 1. अस्). Mit चिद् *irgendwo* 9,87,8.

3.*कू f. *eine* Piçâki.

कूकुद् m. *der seine Tochter wohl ausgestattet dem Schwiegersohn übergiebt* Hemâdri 1,689,18. 20.

*कूकुल m. = कुकूल *Hülsenfeuer* Gal.

*कूच m. 1) *die weibliche Brust.* — 2) *Elephant.*

*कूचका f. *Knollenmilch.*

कूँचक्र n. wohl *Brunnenrad.* Vgl. कूपचक्र.

*कूचवार m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) einer Oertlichkeit.

*कूचिका f. 1) *Pinsel.* — 2) *Schlüssel.*

कूचिद्दिँर्वन् Adj. *irgendwohin strebend.*

कूची f. *Pinsel.*

कूचीका f. *ein best. zu den* भूमिशय *gehöriges Thier* Karaka 1,27.

कूज्, कूँजति, °ते (nur mit नि) 1) *einförmige Töne von sich geben: knurren, brummen, zwitschern, girren, summen, stöhnen, murmeln, krähen* u. s. w. Auch mit Acc. des Lautes. — 2) *mit seinen einförmigen Lauten erfüllen.* — 3) *blasen* (die Flöte). — Mit अनु *nachzwitschern,* — *summen,* — *stöhnen;* mit Gen. — Mit अभि *summen.* — Mit अव 1) *reden, sprechen;* mit न *schweigen* MBh. 12,109, 15. — 2) *nachzwitschern,* mit Instr. R. ed. Bomb. Cl. 13 in dem nach 2,96 eingeschobenen Sarga. — Mit आ *girren* u. s. w. — Mit उद् 1) dass. — 2) *Klagetöne ausstossen* Kâd. 37,10. — Mit प्रति *summen* Dh. V. 3,7. — Mit उप *mit seinem Gegirr* u. s. w. *erfüllen.* — Mit नि 1) *zwitschern.* — 2) *mit seinem Gezwitscher* u. s. w. *erfüllen.* — Mit निस् (Laute) *ausstossen.* — Mit परि *rings herum summen* u. s. w. — Mit प्र *aufstöhnen* Karaka 5,7. — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *entgegensummen* u. s. w. — Mit वि *knurren, brummen, zwitschern* u. s. w. — Mit सम् dass.

कूज m. *Gemurmel* u. s. w. Auch vom *Kollern im Leibe.*

*°कूजक Adj. (f. °जिका) *zwitschernd, girrend* u. s. w.

कूजन n. *Gemurmel, Gerassel* u. s. w. Auch vom *Kollern im Leibe.*

कूजित n. *Gezwitscher, Gesumm, Gegirr* u. s. w.

कूजितव्य n. impers. Loc. *wenn man Rede stehen muss* MBh. 12,109,15.

कूजिन् Adj. *Kollern im Leibe habend.*

*कूज्य Partic. fut. pass. von कूज्.

1.कूँट 1) n. *das Stirnbein mit seinen Vorsprüngen, Horn.* — 2) m. n. *Kuppe* Bhâg. P. 3,13,29. *Spitze* überh. R. 6,95,24. — 3) *Spitze,* so v. a. *der Vornehmste —, Erste unter* (Gen.). — 4) n. *ein best. Geräthe.* — 5) (*m. *n.) *ein eiserner Hammer* MBh. 16,4,6. — 6) *m. n. *ein best. Theil des Pfluges.* — 7) m. *eine Art Halle* oder *Tempel* (मण्डप) Hemâdri 1,188,15. 189,23. 779,6. 11. — 8) m. n. *Haufe, Menge.* — 9) (*m. *n.) *Fussangel, Fallstrick, Falle* (auch in übertr. Bed.). — 10) n. *verfälschte Waare* Varâh. Bṛh. 14,3. — 11) (*m. n. *Täuschung, Trug, Unwahrheit.* — 12) m. *eine best. Constellation.* — 13) m. *eine Unterart des* Grahajuddha. — 14) m. mystische Bez. *des Lautes* क्ष. — 15) *m. n. *Unbewegliches, Unveränderliches.* — 16) *m. n. *Wasserkrug.* — 17) *m. n. *eine best. Pflanze.* — 18) *m. *die Mitte eines Elephantenzahns* Gal. — 19) *m. f. *Haus.* — 20) *m. Bein. Agastja's. — 21) m. N. pr. eines Feindes des Vishṇu.

2.कूँट 1) Adj. (f. आ) *a) ungehörnt* vom Rinde, *welches nur unvollkommene Fortsätze des Stirnbeins hat.* — *b) trügerisch, falsch, verfälscht, hinterlistig.* — 2) *m. *ein Stier mit abgebrochenen Hörnern.*

कूटक 1) Adj. *falsch* (Münze). — 2) m. *a) *Haarflechte.* — *b) *eine best. wohlriechende Pflanze.* — *c)* N. pr. eines Berges. — 3) n. *a) Erhöhung, Vorsprung.* — *b) *Pflugschar.*

कूटकर्मन् n. *Betrügerei* Daçak. 56,4.

कूटकाव्यान n. *eine Erzählung mit Attrapen.*

*कूटकार und °क m. *Fälscher, falscher Zeuge.*

कूटकृत् m. 1) *Fälscher, Bestecher, Fälscher von* (Gen.). — 2) *Schreiber. — 3) *Bein. Çiva's.

*कूटकिन् m. Bein. Çiva's Gal.

कूटखड्ग m. *ein verstecktes Schwert, Stockdegen.*

कूटग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

कूटच्छद्मन् m. *Gauner, Betrüger.*

कूटज m. *Wrightia antidysenterica* RÂǴAN. 9,52.

कूटतापस m. *Einer der einen Asketen spielt.*

कूटतुला f. *eine falsche Wage.*

कूटधर्म Adj. *wo Trug als Recht gilt.*

*कूटपर्व m. = कूटपूर्व.

कूटपाकल m. 1) *Fieber beim Elephanten* MÂLATÎM. 24,9 (68,4). — 2) *eine Art Fieber beim Menschen* BHÂVAPR. 3,71.

कूटपालक m. 1) = कूटपाकल 1) MÂLATÎM. ed. Bomb. 68,4, v. l. — 2) **Töpferofen.* — Fehlerhaft für कूटपाकल.

कूटपाश m. *Fallstrick* KÂD. II,129,14.

कूटपूरि (metrisch) und °री f. *eine Art Kranich.*

*कूटपूर्व m. *Fieber beim Elephanten.*

कूटबन्ध m. *Fallstrick.*

*कूटबन्धम् Absol. P. 3,4,41, Schol.

कूटमान n. *falsches Maass, — Gewicht.*

कूटमुद्गर 1) m. *eine versteckte hammerähnliche Waffe.* — 2) Titel eines Werkes.

कूटमोक्षन m. Bein. Skanda's.

*कूटय् 1) °यति (परितापे, परिदाहे, मल्ले). — 2) °यते (अप्रसादे, अप्रतापने, अप्रदाने, अवसादने).

*कूटयन्त्र n. *Falle.*

1. कूटयुद्ध m. *ein hinterlistiger Kampf.*

2. कूटयुद्ध Adj. *hinterlistig kämpfend.*

कूटयोधिन् Adj. dass.

कूटरचना f. 1) *Hinterlist.* — 2) *Falle.*

कूटलेख m. und °लेख्य n. *ein falsches Schriftstück.*

कूटशस् Adv. *haufenweise.*

कूटशाल्मलि m. f. 1) **Andersonia Rohitaka* RÂǴAN. 8,14. — 2) *eine mythische Baumwollenstaude mit scharfen Dornen, mit der Verbrecher in Jama's Welt gemartert werden, und eine Hölle mit diesen Martern.* Auch °ली f. und °लिक m.

कूटशासन n. *ein gefälschtes Edict.*

कूटशैल m. N. pr. eines *Berges* VP.^{2} 2,142.

कूटसंक्रान्ति f. *der Eintritt der Sonne in ein anderes Zodiakalbild nach Mitternacht.*

कूटसंघटितलक्षण n. Titel eines Werkes.

कूटसंदेह m. desgl.

कूटसाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge* GAUT. 15,16.

कूटसाक्ष्य n. *ein falsches Zeugniss.*

कूटस्थ 1) Adj. *a) an der Spitze stehend, die höchste Stelle einnehmend.* — *b)* am Ende eines Comp. *in einem Haufen von —, mitten unter — stehend.* — *c) unbeweglich, ewig unveränderlich.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) **m. n. *ein best. Parfum* RÂǴAN. 12,131 (m.). — 3) **n. *die Seele.*

कूटस्थदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Pañkadaçî.

कूटस्वर्ण n. *verfälschtes Gold* HEMÂDRI 1,725,19.

कूटहेमन् n. dass.

कूटाक्ष m. *ein falscher Würfel.*

कूटाख्यान = कूटकाख्यान.

कूटागार m. n. *Dachzimmer, Belvedere, Lusthaus* KÂRAKA 1,14. VP. 6,3,36. LALIT. 73.3.4. KÂRAṆḌ. 7, 9. 66,11.

*कूटायु m. *eine roth blühende Moringa.*

*कूटार्थभाषिता f. = कूटकाख्यान.

1. *कूड्, कूडति (घसने, घनत्वे).

2. कूड्, कूडयति, कूळयति *versengen* RV. Vgl. 2. कूल्. — Mit उप *rösten* KÂRAKA 3,7 (°कूड्य zu lesen).

*कूड्य n. = कुड्य *Wand.*

कूण्, कूणति *sich zusammenziehen.* कूणित *zusammengezogen, eingeschnürt, zugekniffen.* — *Caus. कूणयति, °ते *zusammenziehen.* — Mit नि, °कूणित *geschlossen* (Blume) RÂǴAN. 2,38. — Mit वि Caus. *zusammenziehen.*

*कूणकुच्छ (!) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*कूणि 1) Adj. = कुणि *lahm am Arm.* — 2) m. *ein best. Vogel* ǴAL.

*कूणिका f. 1) *Horn.* — 2) *ein Wirbel aus Rohr am unteren Ende der indischen Laute.*

*कूणितेक्षण m. *Geier.*

कूतना f. Pl. Bez. *best. Wasser.*

कूदर m. *ein von einem Ṛshi mit einer Brahmanin am ersten Tage ihrer Menses erzeugter Sohn.*

कूदी f. *Reisbündel, Büschel.*

कूदीमय Adj. *aus* कूदी *bestehend.*

*कूद्दाल m. = कु° *Bauhinia variegata.*

कूप 1) m. *a) Grube, Höhle.* — *b) Brunnen.* — *c) *ein Pfosten zum Anbinden eines Bootes* oder *Mast.* — *d) *ein Fels* oder *Baumstamm in einem Flusse.* — *e) *Oelschlauch.* — *f) *= मन्मान.* — 2) **f. कूपी *a) ein kleiner Brunnen.* — *b) Nabel.* — *c) Flasche.*

कूपक 1) m. *a) Grube, Höhle.* — *b) Hautpore.* — *c) *Lendenhöhle.* — *d) ein winziger Brunnen, Brunnen* überh. Ind. St. 15,297. — *e) *eine Pfütze in einem ausgetrockneten Flussbette.* — **f) *g) *h) = कूप 1) c) d) e).* — *i) *Scheiterhaufen.* — *k) *= अच्युता.* — 2) f. कूपिका *a) = 1) e)* KÂD. 251,18. — *b) ein kleiner Krug, Fläschchen* BHÂVAPR. 2,26. 86. — *c) *ein Fels im Wasser.* — *d) *= अच्युता.*

*कूपकच्छप m. *eine Schildkröte im Brunnen,* so v. a. *ein unerfahrener Mensch.*

कूपकन्दर m. N. pr. eines Mannes.

कूपकर्ण m. desgl.

कूपकार m. *Brunnengräber.*

*कूपकिन् Adj. von कूपक.

कूपकूर्म m. *eine Schildkröte im Brunnen* Spr. 7722.

*कूपखा und °खानक m. *Brunnengräber.*

कूपचक्र n. *Brunnenrad.* °घट m. Pl. *die Krüge daran* JOGAT. UP. 5.

*कूपजा m. *Haar.*

*कूपजलोद्धारक n. *Schöpfrad* ǴAL.

*कूपत् Indecl.

कूपदर्दुर m. *ein Frosch im Brunnen* (von einem unerfahrenen Menschen).

*कूपबिल n. P. 6,2,102.

कूपमण्डूक m. (PRASANNAR. 14,19) und *°की f. = कूपदर्दुर.

*कूपय्, °यति (दौर्बल्ये).

कूपयन्त्र n. *Schöpfrad* MṚKKU. 178,7.

कूपराज्य n. N. pr. eines Landes.

कूपशय Adj. *im Brunnen steckend* MBH. 5,160, 102.

*कूपाङ्क m. *Haarsträubung.*

कूपाय्, °यते *zu einem Brunnen werden.*

*कूपार m. = अकूपार *Meer.*

*कूपिक Adj. von कूप.

कूपित (von कूप *Pore*) so v. a. *emporgerichtete Härchen habend* BHÂG. 3,16,15, v. l.

*कूपेपिशाचक m. Pl. (संज्ञायाम्).

कूप्य Adj. (f. आ) *in einer Grube —, in einem Brunnen befindlich.*

कूबर 1) m. oder n. (MAITR. S. 2,1,11) und f. कूबरी *Deichsel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ HEMÂDRI 1,643,9. — 2) *f. कूबरी *ein von Ochsen gezogener Wagen.* — 3) *Adj. *a) reizend, schön.* — *b) bucklig.*

कूबरस्थान n. *Wagensitz* SÂJ. zu RV. 3,14,3.

*कूबरिन् m. *Wagen.*

*कूम n. *See, Teich.*

*कूमनस् Adj. *bösgesinnt.*

कूर n. *gekochter Reis* BHÂVAPR. 2,14. — HARIV. 9546 fehlerhaft für क्रूर.

कूकूर m. *ein best. Kinder bedrohender Dämon.*

कूर्च 1) m. n. (GAUT.) *Büschel, ein Bündel von Gras* oder *Halmen* (als Sitz); *Wedel, Besen.* — 2) m. (*n.) *Bündel, Wulst, Ballen* (am menschlichen Körper). — 3) (*m.) n. *Bart* (bei Menschen und Thieren) KÂD. 47,4. 254,12. — 4) *m. n. *die Gegend zwischen den Augenbrauen.* — 5) *m. *Kopf.*

— 6) *m. *Vorrathskammer.* — 7) m. *die mystische Silbe* क्रुम् oder क्रूँ. — 8) *m. n. *Betrug, Heuchelei.* — 9) *m. n. *Prahlerei.* — 10) *m. n. *Härte.*

कूर्चक 1) m. *a) Büschel.* — *b) Bürste, Pinsel.* वर्णसुधा° Kâd. II,78,22. — *c)* = कूर्च 2). — *d) Bart,* am Ende eines adj. Comp. Spr. 7631. — *e)* *= कूर्चशीर्ष Nigh. Pr. — 2) f. कूर्चिका *a) *Pinsel.* — *b) *Schlüssel.* — *c) *Nadel.* — *d) *Knospe.* — *e) Knollenmilch.*

कूर्चकिन् Adj. *wulstig.*

कूर्चता f. Nom. abstr. zu कूर्च *Bart.*

*कूर्चपर्णी f. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

कूर्चल Adj. *bärtig.*

कूर्चशिरस् n. *der obere Theil des Ballens an Hand und Fuss.*

*कूर्चशीर्ष und *°क m. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,11.

*कूर्चशेखर m. *Kokosnussbaum* Râgân. 11,47.

कूर्चामुख m. N. pr. eines Ṛshi.

कूर्चाल (Conj.) Adj. = कूर्चल.

कूर्चिन् Adj. *langbärtig.*

कूर्द्, कूर्दति, °ते 1) *springen, hüpfen.* — 2) *Med. *spielen.* — Mit अति *herumspringen, —hüpfen.* — Mit उद् *aufspringen.* — Mit प्र *Sprünge machen.*

कूर्द m. *Sprung.* प्रजापतेः Name eines Sâman.

कूर्दन 1) n. *a) das Springen.* — *b) *Spiel.* — 2) *f. आ (Gal.) und ई *der Vollmondstag im Monat Kaitra, ein Festtag zu Ehren des Liebesgottes.*

कूर्प 1) *Sand.* — 2) *n. *die Gegend zwischen den Augenbrauen.*

*कूर्पक n. = कूर्प 2) Gal.

कूर्पर 1) m. (*f. आ) *Ellbogen* Bâlar. 239,9. Bisweilen auch *Knie.* — 2) m. N. pr. eines Dorfes.

*कूर्परित Adj. *mit dem Ellbogen gestossen* Bâlar. 239,3 v. u.

*कूर्पस n. *das Innere der Kokosnuss* Gal.

*कूर्पास m. 1) *Panzer.* — 2) *Jacke, Mieder.*

कूर्पासक m. *Jacke, Wamms* Harshaḱ. 174,16.

कूर्म 1) m. *a) Schildkröte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die als eine auf dem Wasser schwimmende Schildkröte dargestellte Erde.* — *c)* Bez. *des 14ten* Adhjâja *in* Varâh. Brh. S. Varâh. Jogaj. 9,4. — *d) eine best. Stellung der Finger* oder *Hände.* — *e) ein best. Wind im menschlichen Körper, der das Schliessen der Augen bewirkt,* 264,33. 265,5. — *f)* N. pr. α) einer Gottheit. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Ṛshi. — 2) f. कूर्मी *Schildkrötenweibchen.*

कूर्मकल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *h)* Hemâdri 1, 538,10.

कूर्मचक्र n. *ein best. Diagramm.*

कूर्मद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der — Hälfte des* Pausha.

कूर्मनाडी f. *eine best. Arterie unter der Halsgrube.*

कूर्मनाथ m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कूर्मपति m. *der Fürst der Schildkröten* (trägt die Erde).

कूर्मपित्त n. 1) *Schildkrötengalle.* — 2) *eine Schüssel mit Wasser.*

कूर्मपुराण n. Titel eines Purâṇa.

1. कूर्मपृष्ठ n. *der Rücken einer Schildkröte.*

2. कूर्मपृष्ठ m. 1) *Kugelamaranth. — 2) N. pr. eines Jaksha.

*कूर्मपृष्ठक n. *Schüssel.*

कूर्मरमणी f. *Schildkrötenweibchen* Naish. 12,106.

कूर्मलक्षण n. Titel eines Werkes.

कूर्मविभाग m. *Eintheilung des Globus (Halbglobus).*

कूर्माङ्ग n. *Erdglobus* Varâh. Jogaj. 3,18.

कूर्मासन n. *eine best. Art des Sitzens bei den Asketen.*

कूर्मिका f. *ein best. Saiteninstrument* S.S.S. 185.

कूर्मि und कूर्मिन् in तुवि°.

1. *कूल्, कूलति (आवरणे).

2. कूल्, कूलयति *versengen.* — Mit अव dass. — Vgl. 2. कूड्.

कूल n. 1) *Abhang, Hügel.* — 2) *Ufer.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Tope* Karaka 1,8 (!). — 4) *Teich.* — 5) *Nachtrab eines Heeres.* — 6) N. pr. einer Oertlichkeit. — 7) mit तूल verwechselt.

कूलक 1) *m. n. *a) Ufer.* — *b) Tope.* — 2) m. *a) *Ameisenhaufe.* — *b)* Pl. v. l. für कालकञ्ज VP.² 2,71. — 3) *n. *Trichosanthes dioeca.* — 4) *f. °लिका *base or bottom part of the Indian lute;* vgl. कूणिका.

कूलंकष 1) Adj. (f. आ) *das Ufer mit sich fortreissend.* — 2) *m. *a) Meer.* — *b) Strömung.* — 3) *f. आ *Fluss* Râgân. 14,9.

कूलचर Adj. *am Ufer —, am Wasser sich aufhaltend.*

कूलजात Adj. *am Ufer wachsend* 164,12.

*कूलतरुल m. *Brandung.*

*कूलंधय Adj. (f. ई) Vop. 26,53.

*कूलभङ्ग m. *Brandung.*

*कूलभू f. *Uferland, Küste.*

कूलमुद्रुज Adj. (*f. आ) *das Ufer unterwühlend.*

*कूलमुद्वह् Adj. *das Ufer fortreissend.*

*कूलवत् 1) Adj. *mit Ufern versehen.* — 2) f. °वती *Fluss* Râgân. 14,9.

*कूलह्रद und *°क m. *Brandung.*

*कूलाम gaṇa संकलादि.

कूलि m. N. pr. eines Brahmanen.

कूलिक m. N. pr. eines Fürsten.

कूलिन् 1) *Adj. *mit Ufern versehen.* — 2) f. °नी *Fluss.*

कूलेचर Adj. = कूलचर Bhâvapr. 2,2.4.

कूल्बज? AV. 12,5,12.53.

कूल्य Adj. *zum Ufer gehörig.*

कूल्व Adj. *kahl* in अति°.

*कूवार m. *Meer.*

कूशाम्ब m. N. pr. eines Mannes Tândja-Br. 8,6,8.

कूश्म m. wohl *ein best. dämonisches Wesen.* कूष्म Maitr. S. 3,15,9.

कूश्माण्ड 1) m. *Beninkasa cerifera* MBh. 13,91, 39. — 2) n. Bez. *der Verse* VS. 20,14. fgg. Taitt. Âr. 2,7,1. 8,1.

कूश्माण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,11.

कूष्म s. कूश्म.

कूष्माण्ड 1) m. *a) *Beninkasa cerifera.* — *b)* Pl. *eine best. Art von Dämonen* VP. 1,12,13. — *c)* N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 3,109,75. — 2) f. आ Bein. der Durgâ. — 3) f. ई *a) *Beninkasa cerifera* Râgân. 7,158. — *b)* Bein. der Durgâ Hariv. 2,120,17. — *c)* Bez. *der Verse* VS. 20,14. fgg. — 4) n. desgl. Gaut.

कूष्माण्डक 1) (*m.) n. = कूष्माण्ड 1) *a)* Karaka 1,27. — 2) *m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

कूष्माण्डदीपिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 15.

कूष्माण्डराजपुत्र m. N. pr. eines Dämons Mahâç. 1,4.9.

कूष्माण्डिनी f. N. pr. einer Gottheit.

*कूहना f. *Heuchelei.*

*कूहा f. *Nebel.*

*कृक m. 1) *Kehlkopf.* — 2) *Kehle.* — 3) *Hals.* — 4) *Gaumen.* — 5) *Nabel.*

कृकण m. 1) *Perdix sylvatica.* — 2) *Wurm. — 3) *eine best. Einnahmestelle.* — 4) N. pr. α) eines Mannes. — β) *einer Oertlichkeit.

*कृकणीय Adj. von कृकण.

कृकणेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

कृकणठक *ein best. giftiges Thier* Karaka 6,23.

कृकदाश्वन् m. oder f. *ein best. dämonisches Wesen.*

कृकर 1) m. *a) eine Art Rebhuhn.* — *b) *Piper Chaba* Râgân. 6,113. — *c) *wohlriechender Oleander* (?). — *d) ein best. Wind im menschlichen Körper, der den Hunger bewirkt,* 264,33. 265,7. — *e)* *Bein. Çiva's. — 2) *f. आ *langer Pfeffer* Râgân. 6,11.

कृकल 1) m. *a) eine Art Rebhuhn.* — *b)* = कृकर 1) *d).* — 2) *f. आ *langer Pfeffer.*

कृकलास m. *Eidechse, Chamäleon* Maitr. S. 3, 14,21.

कृकलासक m. dass.

कृकलासतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कृकलासत्व n. Nom. abstr. von कृकलास.

कृकलासदीपिका f. Titel eines Werkes.

कृकली Adv. mit भू *zum Rebhuhn werden.*

कृकवाकु m. 1) *Hahn* Maitr. S. 3,14,15. *f. ebenso. — 2) *Pfau.* — 3) **Eidechse, Chamäleon.*

*कृकवाकुध्वज m. Bein. Kârttikeja's.

कृकष f. *ein best. Vogel.*

कृकाट n. und कृकाटी f. *Halsgelenk.*

कृकाटक 1) n. *a) *Nacken. — b) ein best. Theil einer Säule.* — 2) f. °टिका *Halsgelenk.*

कृकालिका f. *ein best. Vogel.*

कृकिन् m. N. pr. eines mythischen Fürsten.

*कृकुलास m. = कृकलास.

कृच्छ्र 1) Adj. (f. श्रा) *a) was Beschwerde und Noth verursacht, schlimm, arg, gefährlich* (Krankheit). °म् Adv. *auf eine arge, jämmerliche Weise. — b) sich in Noth und Jammer befindend.* v.l. कृत्स्न. — 2) m. n. *a) Schwierigkeit, Beschwerde, Widerwärtigkeit, Ungemach, Noth, Jammer, Elend, Gefahr.* Instr., Abl. (*mit einem Partic. praet. pass. componirt), °तस् und कृच्छ्र° *mit Beschwerde, — Mühe, — Anstrengung, — genauer Noth, schwer. — b) *Harnbeschwerde* Râgan. 20,19. — c) *Kasteiung, Busse* Gaut. 26,1. 24. — d) *eine best. kleine Busse.*

कृच्छ्रकर्मन् n. *Beschwerde, Mühe.*

कृच्छ्रकाल m. *Zeit der Noth, Stunde der Gefahr* 79,25. 26.

कृच्छ्रगत Adj. 1) *sich in Noth —, sich in Gefahr befindend, gefährdet* 82,17. — 2) *einer Kasteiung obliegend* 59,1.

कृच्छ्रता f. *Gefährlichkeit* (einer Krankheit).

कृच्छ्रद्वादशरात्र m. *eine best. zwölftägige Kasteiung* Âpast. 1,27,6. 7. 28,20.

कृच्छ्रपतित Adj. *in Noth gerathen* 135,10.

कृच्छ्रप्राण Adj. *dessen Leben in Gefahr steht, mit Mühe sein Leben fristend.*

कृच्छ्रभाज् Adj. *mit Mühe und Noth verbunden* MBh. 2,15,2.

कृच्छ्रभोजिन् Adj. *mit Fasten sich kasteiend* MBh. 12,35,7.

कृच्छ्रमूत्रपुरीष Adj. *mit Beschwerde den Leib ausleerend.* Nom. abstr. °त्व n.

कृच्छ्ररूप Adj. *in schlimmer Lage sich befindend* MBh. 3,34,13.

कृच्छ्रशस् Adv. *kärglich.*

कृच्छ्रसंवत्सर m. *eine best. einjährige Kasteiung* Âpast. 1,25,8. 27,8.

कृच्छ्रातिकृच्छ्र m. 1) Du. *die gewöhnliche und die gesteigerte Busse* Gaut. 19,20. — 2) Sg. *eine best. Busse* Gaut. 26,20.

कृच्छ्राब्द m. = कृच्छ्रसंवत्सर Gaut. 23,32.

कृच्छ्राय्, °यते 1) *Beschwerde u. s. w. empfinden* Âpast. Çr. 10,26,16. — 2) **etwas Arges im Sinne haben.*

*कृच्छ्रारि m. *eine best. Citracee.*

कृच्छ्रार्ध m. *eine best. sechstägige Busse.*

*कृच्छ्रिन् Adj. *mit Beschwerde u. s. w. verbunden, B. u. s. w. empfindend.*

कृच्छ्री Adv. mit भू *in Verlegenheit gerathen* Khând. Up. 5,3,7.

कृच्छ्रीभाव m. *das in Verlegenheit Gerathen* Ânandag. zu Çâṁk. zu Khând. Up. 5,3,7.

कृच्छ्रेश्रित् Adj. *in Gefahr sich begebend.*

कृच्छ्रोन्मील m. *eine best. Krankheit der Augenlider* Çârṅg. Saṁh. 1,7,83.

कृज् Bez. *der Wurzel* 1. कर्, किरति, किरते 235,25.

*कृड्, कृडति v. l. für कूड्, कूडति.

*कृणाञ्ज m. fehlerhaft für कुणाञ्ज.

*कृणु m. *Maler.*

कृत् 1) Adj. Subst. am Ende eines Comp. *machend, vollbringend, ausführend, bewirkend, verursachend, zu Stande bringend, hervorbringend, anfertigend, bereitend, veranstaltend, begehend; Verfertiger, Veranstalter, Verfasser* u. s. w. — 2) m. *a) ein an Wurzeln tretendes Nominalsuffix. — b) ein mit einem solchen Suffix gebildetes Nomen.*

कृत 1) Adj. *a) gemacht, gethan, ausgeführt* u. s. w.; vgl. 1. कर्. Im Comp. bisweilen in verstellter Ordnung, z. B. ब्रह्माञ्जलिकृत Adj. = कृतब्रह्माञ्जलि. — *b) zubereitet, zugerüstet, aufgestellt; bereit, geneigt zu Etwas. — c) erworben, vorhanden. — d) gut gethan, zweckmässig, recht, gut.* कृतम् als Ausdruck des Einverständnisses, der Einwilligung. — *e) vergangen,* n. *Vergangenheit* Ait. Br. 5,1. — *f)* कृतम् mit सह् oder blossem Instr. (308,19) *abgethan damit,* so v. a. *dessen bedarf es nicht, genug des. — g)* am Ende eines Comp. *betreffend, sich beziehend auf* Jâgñ. 2,210. — 2) m. N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs. — *b)* verschiedener Männer. — 3) n. *a) That, Werk, Handlung. — b) Wohlthat. — c) Zauberwerk* Sâmav. Br. 3,5,5. — *d) **Folge, Frucht, Lohn. — e)) Einsatz im Spiele, Preis* oder *Beute eines Kampfes. — f) derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit vier Augen bezeichnet ist.* Coll. *die vier Würfel* (im Gegensatz zum 5ten, dem Kali). — *g)* Bez. *der Zahl vier. — h)* Bez. *des ersten* Juga oder *goldenen Weltalters.* — 4) Instr. कृतेन und Loc. कृते *wegen, für, an Stelle von;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. कृते ohne Ergänzung *für Etwas* 179,8. Vop. 1,2.

कृतक 1) Adj. *a) zubereitet, künstlich bereitet, — hervorgebracht, künstlich.* पुत्र so v. a. *ein adoptirter Sohn.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) erkünstelt, verstellt, sich verstellend, falsch.* कृतकम् und कृतक° Adv. *verstellter Weise.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) *n. *a) ein best. Salz* (विड्लवण) Râgan. 6,98. — *b) Kupfervitriol* Râgan. 13,95.

*कृतकर्ण m. Bein. Çiva's Gal.

कृतकर्तव्य Adj. *der seine Aufgabe erfüllt hat.*

1. कृतकर्मन् n. *eine vollbrachte That* Spr. 1854.

2. कृतकर्मन् Adj. 1) *der sein Werk —, seine Obliegenheit erfüllt hat.* — 2) **geschickt.*

कृतकल्प Adj. *beschlagen in* (Loc.).

कृतकल्पतरु m. Titel eines Werkes.

कृतकाम Adj. (f. श्रा) *der seinen Wunsch erreicht hat, befriedigt* R. 1,66,6. 2,53,6.

कृतकारिन् Adj. *ein Werk —, eine Sache thuend.*

1. कृतकार्य n. *ein erreichter Zweck.*

2. कृतकार्य Adj. *der seinen Zweck erreicht hat, zufriedengestellt.* Mit einem Instr. *Jmds nicht bedürfend.* Nom. abstr. °त्व n.

1. कृतकाल m. *die festgesetzte Zeit.*

2. कृतकाल Adj. 1) *der Zeit nach bestimmt, auf eine best. Zeit gegeben* (Pfand) Nâr. 4,51. — 2) *der eine best. Zeit gewartet hat.*

1. कृतकृत्य n. *Gethanes und Zuthuendes.* — °कृत्यच्च MBh. 4,882 fehlerhaft für °कृत्यश्च.

2. कृतकृत्य Adj. 1) *der seine Pflicht erfüllt hat.* — 2) *der seine Absicht —, seinen Zweck erreicht hat, zufriedengestellt, — in Bezug auf* (Loc.). Nom. abstr. °ता f.

कृतकृत्यभाव m. Nom. abstr. zu 2. कृतकृत्य 2) Naish. 6,106.

*कृतकोटि m. N. pr. eines Kâçjapa und Bein. Upavarsha's.

कृतक्रिय Adj. *der eine heilige Handlung vollzogen hat.*

कृतदृण 1) Adj. (f. श्रा) *a) Musse —, freie Zeit habend* Karaka 8,3. — *b) mit Ungeduld wartend, nicht erwarten könnend;* die Ergänzung im Loc., im Acc. mit प्रति, im Infin. oder im Comp. vorangehend. — *c) schnell bei der Hand seiend, nicht lange säumend* Karaka 3,8. — *d)* am Ende eines Comp. *ausgesetzt, unterliegend* Çaṁk. zu Khând. Up. S. 361. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

कृतक्षोभ Adj. *gerüttelt* Spr. 7755.

कृतघ्न Adj. (f. आ) *Wohlthaten zu Nichte machend, undankbar.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कृतघ्नी Adv. mit करे *Jmd undankbar sein lassen.* Davon Nom. act. °कृति f. Naish. 6,85. °करण n. Comm.

कृतचूड Adj. *an dem die Ceremonie der Tonsur vollbracht worden ist.*

कृतचेतस् m. N. pr. eines Brahmanen.

कृतच्छन्दस् n. Pl. *eine best. Klasse von Metren.*

कृतच्छिद्र 1) Adj. *durchlöchert, mit einer Oeffnung versehen.* — 2) *f. आ *Luffa acutangula* Râgân. 3,36.

कृतज्ञ 1) Adj. (f. आ) *a) das Rechte kennend* MBh. 12,104,6. — *b) der Wohlthaten eingedenk, erkenntlich, dankbar.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *Hund.*

कृतंजय m. N. pr. verschiedener Männer.

कृततीर्थ Adj. 1) *wozu ein Steig geführt worden ist* Kir. 2,3. — 2) *wozu man eine Anleitung erhalten hat* ebend.

*कृतत्राणा f. *Ficus heterophylla* Râgân. 3,55.

कृतत्व n. *das Gethansein, Fertigsein* Gaim. 3,4,40.

कृतत्वर Adj. (f. आ) *eilend* 290,5.

कृतदार Adj. *beweibt, verheirathet* Spr. 7841.

कृतदास m. *Jmd der auf eine bestimmte Zeit sich selbst zum Sclaven anbietet.*

कृतदीर्घरोष m. *lange anhaltender Zorn* 317,21.

कृतदेश Adj. *dessen Stelle bestimmt ist* Gaim. 5,2,21.

कृतदोष Adj. *der sich vergangen hat* Prij. 8,5.

कृतद्युति f. N. pr. einer Fürstin.

कृतद्रुह् Adj. vielleicht *Güter vertheilend.*

कृतद्विष्ट Adj. *dem Beginnen eines Andern zürnend.*

कृतधन्वन् m. v. l. für कृतवर्मन्.

कृतधर्म m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,55. °न् m. 44.

कृतधी Adj. 1) *klug* Mudrâr. 102,4. — 2) *entschlossen* (mit Infin.) Mudrâr. 100,3.

कृतध्वज Adj. *mit Bannern versehen.*

कृतध्वज m. N. pr. eines Fürsten.

कृतनख Adj. *der seine Nägel in Ordnung gebracht hat.*

कृतनन्दन m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,17.

कृतनाशक und °नाशन Adj. *undankbar.*

कृतनिश्चय Adj. (f. आ) 1) *der sich von Etwas überzeugt hat* Spr. 7728. — 2) *fest entschlossen* (die Ergänzung im Dat., Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend), *entschlossen* (Wort, Rede) Kâd. 199,20.

कृतनिश्चयिन् Adj. *entschlossen* Spr. 1860.

कृतपण Adj. (f. आ) *der eine Wette eingegangen ist,* mit Loc. des Einsatzes.

कृतपद् Adj. *der Fuss gefasst hat* Spr. 7657.

कृतपर्व = कृतयुग.

*कृतपुङ्ख Adj. *im Bogenschiessen geübt.*

कृतपुण्य Adj. (f. आ) *glücklich.*

कृतपूर्व Adj. *zuvor gethan* Daçak. 39,3.

कृतपूर्वनाशन n. *das Nichtanerkennen geleisteter Dienste* Spr. 196.

*कृतपूर्विन् Adj. *der zuvor Etwas* (Acc.) *gethan —, verfertigt hat* u. s. w.

कृतप्रज्ञ Adj. *klug.*

कृतप्रतिकृत n. 1) *Angriff und Widerstand.* — 2) *Wiedervergeltung eines Angriffes.*

कृतप्रक्षरण Adj. *der sich im Gebrauch der Waffen geübt hat.*

कृतप्रिय Adj. *dem ein Gefallen erwiesen worden ist* MBh. 3,166,14.

*कृतफल 1) Adj. *mit Erfolg gekrönt.* — 2) f. आ *eine Mucuna.* — 3) n. *Kubebe.*

कृतबन्धु m. N. pr. eines Fürsten.

कृतबुद्धि Adj. 1) *einsichtsvoll.* — 2) *der einen bestimmten Entschluss gefasst hat, fest entschlossen;* die Ergänzung im Dat. oder Infin. (Hariv. 2,61,12).

कृतब्रह्मन् Adj 1) *der seine Andacht verrichtet hat.* — 2) *wofür* oder *für wen man eine Andacht verrichtet hat.*

कृतभग m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

कृतभाव Adj. *der seine Gedanken auf* — (Loc.) *gerichtet hat.*

कृतभूमि f. *ein ad hoc zubereiteter Platz* Âpast.

कृतमति Adj. (f. eben so) *der sich zu Etwas entschlossen hat.*

कृतमन्दपदन्यास Adj. (f. आ) *die Füsse langsam setzend* und zugleich *wenige Worte gebrauchend* Spr. 7840.

कृतमन्दार m. N. pr. eines Mannes.

कृतमाल 1) m. *a) die gesprenkelte Antilope* Dhanv. 6,69. — *b) Cassia fistula.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

*कृतमालक m. = कृतमाल 1) *a)* (Gal.) und *b).*

*कृतमुख Adj. *geschickt.*

*कृतय्, °यति *den* Kṛta-*Würfel ergreifen.*

कृतयजुस् Adj. *der den Opferspruch gesprochen hat.*

कृतयज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Kjavana.

कृतयत्न Adj. *der sich angestrengt hat* Spr. 1862.

कृतयशस् m. N. pr. eines Âṅgirasa.

कृतयुग n. *das goldene Weltalter.*

*कृतयूष m. *mit Salz und Fett zubereitete Brühe von Hülsenfrüchten* u. s. w. Madanav. 111,24.

कृतरथ m. N. pr. eines Mannes.

कृतलक्षण 1) Adj. *a) gekennzeichnet.* — *b) gute Kennzeichen an sich tragend.* — *c) gebrandmarkt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

कृतवत् 1) Adj. *a)* Partic. praet. act. von 1. कर्. — *b)* vielleicht *der den Einsatz hat.* — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses VP.² 2,149.

कृतवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

कृतवसति Adj. *der seinen Wohnsitz aufgeschlagen hat, wohnend, sich aufhaltend.*

कृतविद्य Adj. *der Studien gemacht —, Etwas gelernt hat, unterrichtet, gelehrt.*

कृतविलास m. N. pr. eines Mannes.

कृतवीर्य 1) Adj. *in Kraft stehend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

कृतवेग m. N. pr. eines Fürsten.

कृतवेतन Adj. *Lohn empfangend.*

कृतवेदिन् Adj. 1) *erkenntlich, dankbar* Mudrâr. 182,2. Nom. abstr. °दिता f. Lalit. 35,18. — 2) *knowing, observant.*

*कृतवेधक m. = °वेधन 1).

कृतवेधन 1) m. *eine Art Fenchel* oder *Anis.* — 2) *f. आ *Luffa acutangula* Râgân. 3,36.

कृतवेष 1) Adj. *aufgeputzt, geschmückt.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; vgl. कार्तवेष.

कृतवैर Adj. *der Einen angefeindet hat* Spr. 1864.

कृतव्यधन Adj. (f. ई) *geübt im Durchstechen* AV.

कृतव्रत m. N. pr. eines Mannes.

कृतशर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,314.

कृतशिल्प Adj. *der eine Kunst erlernt hat.*

कृतशौच 1) Adj. (f. आ) *der sich gereinigt hat* (eig. und in rituellem Sinne). — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

कृतश्रम 1) Adj. *der sich Mühen unterzogen hat, der sich eifrig beschäftigt hat mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Muni.

कृतश्राम R. 1,21,6 fehlerhaft für °श्रम.

कृतसंस्कार Adj. 1) *bearbeitet, zugerichtet, verziert, geschmückt.* — 2) *geweiht.*

कृतसंज्ञ Adj. 1) *dem ein Zeichen gegeben worden ist* Râgat. 4,221. Pl. *die Signale unter sich verabredet habend* M. 7,190. — 2) *der in Etwas eingeweiht worden ist,* in श्र°.

*कृतसपत्निका f. *eine Frau, deren Mann nach ihr noch eine andere Frau genommen hat.*

कृतसव्य Adj. *mit der Opferschnur über die linke Schulter behängt* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,8,33. 9,21.

*कृतसापत्निका, *°सापत्नी und *°सापत्नीका f. = कृतसपत्निका.

कृतस्तोम m. Bez. *bestimmter* Stoma.

कृतस्थली f. N. pr. einer Apsaras Maitr. S. 2, 8,10. कृतस्थली VP.² 2,285.

कृतस्मर m. N. pr. eines Berges.

कृतस्मरचरित n. Titel eines Werkes.

कृतस्वर Adj. *mit dem ursprünglichen Accent versehen* Lâṭj. 7,11,19.

कृतहस्त Adj. *geschickt*, insbes. *im Schiessen* Dh. V.21,12. °वत् Adv. *auf eine geschickte Weise*. Nom. abstr. °ता f.

कृ̄ता f. *Spalt*.

कृताकृत Adj. 1) n. Sg. oder Du. *Gethanes und nicht Gethanes*. — 2) *vollbracht und nicht vollbracht*, so v. a. *halb gethan* 167,27. — 3) *bearbeitet und nicht bearbeitet, zubereitet und nicht zubereitet*. — 4) *beliebig, willkührlich* 38,15. — 5) *indifferent*.

कृताकृत्यसम m. Pl. Name einer Secte.

कृतागस् Adj. *der ein Vergehen begangen hat, schuldig, sündig*.

कृतागस्क Adj. dass. Bhâg. P. 10,88,29.

कृताग्नि m. N. pr. eines Mannes.

कृताङ्क Adj. *gebrandmarkt*.

कृताञ्जलि 1) Adj. (f. eben so) *der* (zum Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit) *die beiden Hände hohl an einander gelegt hat*, mit Dat. der Person. — 2) *m. *eine best. Arzeneipflanze*.

कृतातिथ्य Adj. (f. आ) 1) *der Gastfreundschaft geübt hat*. — 2) *bewirthet* Daçak. 6,21.

कृतात्मन् Adj. *dessen Geist gebildet, geläutert ist*.

कृतादर Adj. (f. आ) *dem die gehörige Rücksicht oder Aufmerksamkeit erwiesen worden ist*.

*कृतानन Adj. *kenntnissreich, erfahren* Gal.

कृतानुकार Adj. *Gethanes nachthuend, nicht selbstständig verfahrend, dienend*.

कृतानुकृतकारिन् Adj. *Etwas vor- oder nachmachend*.

कृतान्त 1) Adj. *das Ende —, die Entscheidung herbeiführend*. — 2) m. *a) Angelegenheit, Sache, Fall*. — *b) das Schicksal*. — *c) der Todesgott*, Jama 133,2. °कास m. Kâd. II,74,9. — *d) Dogma, Doctrin*. — *e) Schluss, Folgerung* MBh. 12,218,27. — *f) *eine unheilvolle That*. — *g) *Sonnabend*. — 3) *f. आ *ein best. Arzeneistoff*.

कृतान्तकालासुर m. N. pr. eines Asura.

*कृतान्तजनक m. Bein. *der Sonne*.

कृतान्तर Adj. *der sich einen Weg gebahnt hat zu* (Gen.) Kâd. 4,5.

कृतान्तसंत्रास m. N. pr. eines Rakshas.

कृतान्न n. 1) *zubereitete, gekochte Speise*. — 2) *verdaute Speise, die Excremente*.

*कृतापकृत Adj. *was wohl gethan und was versehen worden ist*. Vgl. Spr. 923. 1557.

कृतापराध Adj. *der sich vergangen hat* Mâlav. 75. Spr. 7700. *gegen* (Gen.) Vikr. 18.

कृताभिषेक 1) Adj. *a) der eine religiöse Abwaschung vollzogen hat*. — *b) geweiht*. — 2) *f. आ *die geweihte Gemahlin eines Fürsten* Gal.

*कृताय m. *der* Kṛta-*Würfel*.

कृतार्घ 1) Adj. *dem der* Argha *erwiesen wird* Pâr. Gṛhj. 1,3,31. — 2) *m. N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

कृतार्थ Adj. (f. आ) *der sein Ziel —, seine Absicht erreicht hat, zufriedengestellt*. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कृतार्थनीय Adj. *zufriedenzustellen* Naish. 9,51.

कृतार्थय्, °यति *Jmd* (Acc.) *zufriedenstellen* Mâlatîm. 48,12 (110,4). Naish. 17,77. Viddh. 29,13. Kâd. II,114,8. *Etwas* (Acc.) *befriedigen, erfüllen*. प्रार्थनाम् 76,21.

कृतार्थी Adv. 1) mit कर् *zufriedenstellen*. — 2) mit भू *zufriedengestellt werden* Mâlatîm. 91,16.

कृतार्थीकिरण Adj. *zufriedenstellend*.

कृतालय 1) Adj. *a) der seine Wohnung aufgeschlagen hat, wohnend, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) sich heimisch fühlend* Spr. 6514. — 2) *m. *Hund*.

कृतावसक्थिक Adj. *der ein Tuch um die Lenden geschlagen hat*.

कृतावसथ Adj. *den man in seinem Hause aufgenommen hat* Âpast.

कृतावस्थ Adj. *vor Gericht geladen*.

कृताश Adj. *auf Etwas hoffend* MBh. 3,31,37. कृता नाशिता आशा येस्ते Nîlak.

कृताशंस Adj. *hoffend* Kâd. II,130,13.

कृतास्त्र 1) Adj. *der sich im Gebrauch der Waffen geübt hat, mit dem Bogenschiessen vertraut*. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. N. pr. eines Kriegers.

1. कृ̄ति f. 1) *das Thun, Ausführung, Hervorbringung, Verfertigung* Agni-P. 38,1. *Handlung, Thätigkeit*. — 2) *Schöpfung, Werk, literarisches Product*. — 3) *Zauberin, Fee*. — 4) Bez. *verschiedener Metra*, insbes. *eines von 4X20 Silben*. Auch Gesammtname für *alle auf* कृति *ausgehenden Metra*. — 5) Bez. *der Zahl zwanzig*. — 6) *Quadrat, — zahl*. — 7) in der Dramatik *Bestätigung —, Bewahrheitung einer Errungenschaft*. — 8) N. pr. der Gattin Saṁhrâda's.

2. कृ̄ति m. oder f. *eine best. Waffe, Messer* oder *Dolch*.

3. कृति m. N. pr. verschiedener Männer.

4. *कृति f. *Verletzung*.

*कृतिकर m. Bein. Râvaṇa's.

कृतित्व n. Nom. abstr. zu कृतिन् 1) c).

कृतिन् 1) Adj. *a) thätig*. — *b) klug, verständig, erfahren, geschickt*. Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *c) der seine Absicht erreicht hat, zufriedengestellt*. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

कृतिप्रकृति f. *eine unbestimmte Aufgabe des zweiten Grades* Colebr. Alg. 170.

कृतिमत् m. N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}

कृतिरथ m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,331.

कृतिरात m. N. pr. eines Fürsten.

कृतिरामन् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛtirâta.

कृतिवत्सर m. Titel eines Werkes.

कृतीसुत m. Metron. Rukiparvan's.

कृते s. कृत 4).

कृतेक्षण Paṇḍat. 52,12 fehlerhaft für कृतक्षण; vgl. ed. Bomb. 1,55,8.

कृतेन s. कृत 4).

कृतेयु (VP.^{2} 4,128. 129) und °क m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

कृतोदक Adj. 1) *der die vorgeschriebenen Abwaschungen vollbracht hat*. — 2) *der einem Verstorbenen die Wasserspende dargebracht hat*.

कृतोन्माद Adj. *sich toll stellend* Kathâs. 18,250.

कृतोपकार Adj. (f. आ) 1) *der Jmd einen Dienst erwiesen hat* 170,27. — 2) *dem ein Dienst erwiesen worden ist* Kumâras. 3,73.

कृतौजस् m. N. pr. eines Fürsten.

कृत्तत्त्वबोधिनी f. Titel eines gramm. Werkes.

*कृत्तरुहा f. *Cocculus cordifolius* Dhanv. 1,1.

कृ̄त्ति f. 1) *Fell, Haut*. — 2) *Obergewand*. — 3) *Birke*. — 4) *Birkenrinde*. — 5) *= कृत्तिका 1). — 6) *Haus*. — 7) *Speise*. — 8) *Ruhm*.

कृ̄त्तिका f. 1) Pl. und (später) Sg. *die Plejaden* (in der älteren Zeit *das erste*, später *das dritte Mondhaus*). Die sechs *Plejaden* personif. sind die Ammen Skanda's. कृत्तिकानामाश्रम: *eine best. Einsiedelei*. *अद्य कृत्तिका so v. a. *heute steht der Mond in den Plejaden*. कृत्तिकामाघयोस्तीर्थम् *ein best.* Tîrtha. कृत्तिकाङ्गारके *zur Zeit der Vereinigung des Mars mit den Plejaden*. — 2) *weisse Tüpfel* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 65,5. — 3) **Karren*.

कृ̄त्तिकाङ्कि Adj. *weiss getüpfelt*.

कृत्तिकापिङ्गर Adj. *fuchsroth mit weissen Tüpfeln* Harshaḱ. 43,22.

*कृत्तिकाभव und *कृत्तिकासंभव (Gal.) m. Metron. *des Mondes*.

*कृत्तिकासुत m. Metron. Skanda's.

*कृत्तिपत्त्री f. *eine* Karaṅga-*Species* Gal.

कृत्तिरथ m. N. pr. eines Fürsten.

*कृत्तिवास m. = कृत्तिवासस्.

कृ̄त्तिवासस् Adj. *in ein Fell gehüllt*, Beiw. und Bein. Rudra-Çiva's und der Durgâ.

कृत्तिवासेश्वर und °लिङ्ग n. Name eines Liṅga.

कृत्त्यधीवास् m. *ein Ueberwurf von Fell.*

कृत्नु 1) Adj. *thatkräftig, tüchtig; kunstreich, gewandt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

कृत्पटल Titel eines gramm. Werkes.

कृत्य 1) Adj. *a) zu thun.* कृत्यम् mit Instr. der Sache und Gen. der Person *es ist Jmd um Etwas zu thun.* — *b) angemessen, recht.* °तम n. *das Angemessenste.* — *c) bestechlich.* — *d) ärztlich zu behandeln mit* (im Comp. vorangehend) Suçr. 1,34,19. — 2) m. *ein Suffix des Participii futuri passivi.* — 3) f. या *a) That, Handlung, Verrichtung, Ausführung.* कृत्याः (Gen.) so v. a. *Misshandlung.* — *b) das Anthun, Behexung, Zauber.* — *c) eine böse Fee.* — *d)* N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,18. — 4) n. *a) Thätigkeit, Geschäft, Verrichtung.* — *b) Obliegenheit, Pflicht.* — *c) Vorhaben.* — *d) Zweck, Bestimmung eines Dinges.*

कृत्यकल्पतरु m., °कल्पद्रुम m. und °कल्पलता f. Titel von Werken.

कृत्यका f. *eine böse Fee* MBh. 3,65,29.

कृत्यकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कृत्यचिन्ता f. *Erwägung eines denkbaren Falles* Njâjam. 6,5,3. 18. 7,15.

कृत्यचिन्तामणि m., कृत्यतत्त्व n. und °तत्त्वार्णव m. Titel von Werken.

कृत्यता f. Nom. abstr. zu कृत्य 1) *c).*

कृत्यप्रदीप m., कृत्यमञ्जरी f., कृत्यमहार्णव m., कृत्यरत्न n., °रत्नाकर m., °रत्नावली f. und कृत्यराज m. Titel von Werken.

कृत्यवत् Adj. 1) *in einer Thätigkeit begriffen, mit Etwas beschäftigt.* — 2) *ein Anliegen habend* MBh. 3,270,6. — 3) *bedürfend, verlangend nach* (Instr.). — 4) *der in einer Sache* (Loc.) *Etwas vermag* R. 3,75,66.

कृत्यविद् Adj. *pflichtkundig* Daçak. 7,9.

कृत्यशेष Adj. *der seine Arbeit noch nicht vollbracht hat.*

कृत्यसार Titel eines Werkes.

कृत्याकृत् Adj. *Zauber treibend, behexend.*

कृत्याकृत्य Adj. *was zu thun oder zu unterlassen ist;* n. *Recht oder Unrecht.*

कृत्याद्वेषण (f. ई) und °द्वेषि Adj. *Zauber vertreibend.*

कृत्यारावण Titel eines Werkes.

कृत्यौद्रूप Adj. *wie ein Gespenst aussehend* 28,22.

कृत्यास्त्र n. *ein best. Zauberspruch.*

कृत्रिम 1) Adj. (f. या) *a) künstlich bereitet, factitius, künstlich.* पुत्र m. *ein Adoptivsohn* Gaut. — *b) verfälscht, unächt.* — *c) fingirt* 175,9. — *d) nicht in der Natur der Sache begründet, zufällig* Spr. 1882. — 2) *m. *a) Olibanum.* — *b) ein Adoptivsohn.* — 3) *f. या *Kanal* Gal. — 4) *n. *a) durch Kochen gewonnenes Salz.* — *b) Zibeth* Râgân. 12,72. — *c) Kupfervitriol und ein daraus bereitetes Collyrium.*

*कृत्रिमक m. *Olibanum* Gal.

*कृत्रिमधूप m. dass.

*कृत्रिमधूपक m. *ein aus verschiedenen Stoffen bereitetes Räucherwerk.*

कृत्रिमपुत्रक m. und °पुत्रिका f. *Puppe.*

*कृत्रिमरत्न n. *Glas* Nigh. Pr.

कृत्रिमार्ति Adj. *sich traurig stellend* Daçak. 64,9.

कृत्वन् Adj. (f. कृत्वरी) 1) am Ende eines Comp. *hervorbringend, bewirkend.* — 2) *thätig, rührig.* — 3) *zauberisch.*

कृत्वरी s. कृत्वन्.

कृत्वस् Adv. *mal.* In der späteren Sprache nur am Ende eines Comp.

कृत्वाय Absol. von 1. कर् TS. 4,1,5,4. 5,1,6,4.

1. कृत्वी desgl.

2. कृत्वी f. N. pr. einer Tochter Çuka's.

(कृत्य) कृत्विय Adj. 1) *der Etwas zu leisten vermag, tüchtig, wirksam.* — 2) *arbeitsvoll.*

*कृत्स n. 1) *Wasser.* — 2) *Gesammtheit.*

कृत्स्न 1) Adj. (f. या) *ganz, vollständig.* Ausnahmsweise Pl. *alle.* Compar. कृत्स्नतर Ait. Âr. 78,16. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) *n. *a) Wasser.* — *b) Bauch.*

कृत्स्नक Adj. *jeder.*

कृत्स्नकारक Adj. *was Jeder vermag* MBh. 3,283,25.

कृत्स्नगत m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,17.

कृत्स्नता f. und कृत्स्नत्व n. *Ganzheit, Vollständigkeit, Gesammtheit.*

कृत्स्नविद् Adj. *allwissend.*

कृत्स्नवृत Adj. *ganz umhüllt* Çat. Br. 3,8,3,37.

कृत्स्नशस् Adv. *ganz, vollständig.*

कृत्स्नहृदय n. *das ganze Herz.*

कृत्स्नाकरा f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,16.

कृत्स्नागत m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,15.

कृत्स्नायत Adj. *ganz ausgestreckt* (im Laufe).

कृथ in तनू° und पुत्र°.

कृदन्त Adj. *auf ein* Kṛt-*Suffix ausgehend;* m. *ein solches Nomen.*

कृदर (*m.) n. *Vorrathskammer.*

कृधु und *कृधुक Adj. *verkürzt, verstümmelt, klein, mangelhaft.*

कृधुकर्ण Adj. 1) *stutzohrig.* — 2) *schlecht hörend.*

कृन्त्र n. 1) *Kluft, Spalte; Zerklüftung.* — 2) *Pflug.*

कृन्तन n. *das Zerschneiden, Abschneiden.*

*कृन्त्राविचक्षणा und *कृन्द्राविचक्षणा f.

कृप् f. (nur Instr. कृपा) 1) *Gestalt, Erscheinung, Schein.* — 2) *schönes Aussehen, Schönheit.*

कृप 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. कृपी N. pr. der Schwester Kṛpa's.

कृपण्, Partic. कृपणत् *verlangend nach, begehrend;* mit Acc.

1. कृपण 1) Adj. (f. या und *ई) *a) dem es weinerlich zu Muthe ist* oder *wobei es Jmd weinerlich zu Muthe ist, miser, bejammernswerth, arm, elend, erbärmlich* (in verächtlichem Sinne R. 2,38,10), *jämmerlich, weinerlich;* Subst. *ein Armer.* कृपणम् Adv. *weinerlich, kläglich.* — *b) geizig;* Subst. *Geizhals.* — 2) m. *a) *Wurm.* — *b)* N. pr. eines Mannes VP.² 4,72.

2. कृपण n. *Jammer, Elend* 22,18.

कृपणकाशिन् Adj. *traurig aussehend.*

कृपणत्व n. *Jämmerlichkeit, Erbärmlichkeit.*

कृपणवर्ण Adj. *elend aussehend* Daçak. 54,6.

*कृपणाय्, °यते *jämmerlich thun.*

*कृपणिन् Adj. *jämmerlich, elend.*

कृपण्य्, कृपण्यति 1) *begehren, wünschen.* — 2) *= अर्चतिकर्मन्.

*कृपण्यु Adj. = स्तोतर्.

कृपनीळ Adj. *im Glanze heimisch.*

कृपय्, कृपयति 1) *trauern, jammern um;* mit Acc. Partic. कृपयत् und कृपयत् (RV. 8,46,16). — 2) *Mitleid haben.* — 3) *दौर्बल्ये.

कृपा f. 1) *Mitgefühl, Mitleid, — für* (Gen. oder Loc.). कृपां कर् *Mitleid haben mit* (Loc.). — 2) N. pr. eines Flusses.

कृपाकर m. *eine Fundgrube des Mitleids, überaus barmherzig* Hemâdri 1,582,5.

*कृपाचार्य m. Bein. Gautama's Gal.

कृपाण 1) m. *Schwert.* — 2) f. ई *Scheere, Dolch, Messer* Kâd. 140,21.

कृपाणक 1) *m. *Schwert.* — 2) f. °णिका *Dolch, Messer.*

कृपाणकेतु m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,11.

कृपाणलतिका f. *Schwertklinge* Spr. 7809.

कृपाणि m. N. pr. eines Mannes.

*कृपाद्वैत m. N. pr. eines Buddha.

कृपानील m. N. pr. eines Mannes.

कृपामिश्र m. desgl.

कृपाय् 1) कृपायते *a) trauern, jammern.* — *b) Mitleid fühlen.* — 2) *कृपायति = अर्चतिकर्मन्. — Mit अनु Med. *mit Jmd* (Acc.) *Mitleid fühlen.*

कृपायित n. *das Trauern, Jammern.*

कृपायितवत् Adj. (f. °वती) *trauernd, jammernd* MBh. 3,9,15 (zu lesen कृपायितवत्यत्र).

कृपालु Adj. *Mitleid fühlend mit* (Gen.), *mitleidig* 125,21. Nom. abstr. °ता f.

कृपावत् Adj. dass.

कृपासागर m. *ein Meer von Barmherzigkeit, überaus barmherzig.*

कृपीट n. 1) *Gesträuch.* — 2) **Wald.* — 3) **Brennholz.* — 4) **Wasser.* — 5) * *Bauch.*

*कृपीटपाल m. 1) *Steuerruder.* — 2) *Meer.* — 3) *Wind.*

*कृपीटयोनि m. *Feuer.*

*कृपीपति m. Bein. Droṇa's.

*कृपीपुत्र und *कृपीसुत m. Metron. Açvatthâman's.

कृमि 1) m. *a) Wurm, Made, Insect;* insbes. *Eingeweidewurm, Seidenraupe, Spinne, Schildlaus* und **Ameise.* — *b)* * *die von der Schildlaus kommende rothe Farbe.* — *c)* N. pr. *α)* *eines Asura. — *β)* *eines Schlangendämons. — *γ)* verschiedener Männer. — 2) f. N. pr. *a)* der Gattin Uçînara's. कृमी Hariv. 1,31,23. VP.^{2} 4,121. — *b)* eines Flusses MBh. 6,9,17.

कृमिक 1) m. *ein kleiner Wurm.* — 2) *n. = क्रमुक *Betelnuss* Madanav. 72,101.

*कृमिकण्टक n. 1) *Ficus glomerata.* — 2) *Embelia Ribes.* — 3) = चित्रा. — 4) = चित्राङ्ग.

कृमिकर m. *ein best. giftiges Insect.*

कृमिकर्ण und °क m. *Bildung von Maden im Ohr.*

*कृमिकृत् Adj. *Würmer erzeugend* Madanav. 72,104.

*कृमिकोश m. *Cocon.*

*कृमिकोशज (Gal.) und *°कोशीत्थ Adj. *seiden.*

कृमिग्रन्थि m. *eine best. Krankheit des Auges.*

कृमिघातिन् *Embelia Ribes.*

कृमिघ्न 1) Adj. *Würmer vertreibend.* — 2) m. n. *Embelia Ribes* Bhâvapr. 1,169. — 3) *m. *a) Zwiebel.* — *b) Azadirachta indica.* — *c) Semecarpus Anacardium.* — *d)* = कोलकन्द. — 3) f. आ *Gelbwurz* Bhâvapr. 1,177. — 4) *f. ई *a) Embelia Ribes.* — *b) Vernonia anthelminthica.* — *c)* = धूम्रपत्रा.

कृमिचण्डेश्वर n. Name eines Liṅga.

कृमिज 1) Adj. *von einem Wurm erzeugt.* — 2) *f. आ *Schildlaus* Râǵan. 6,206. — 3) *n. *Aloeholz.*

कृमिजग्ध n. *Aloeholz* Bhâvapr. 1,185.

*कृमिजलज m. *das in einer Muschel lebende Thier* Râǵan. 13,127.

*कृमिजित् *Embelia Ribes* Nigh. Pr.

कृमिण Adj. (f. आ) *Würmer habend* Âpast. Çr. 15,19,5.

कृमिता f. Nom. abstr. von कृमि 1) *a)* Hemâdri 1,504,5.

कृमिदन्तक m. *der Wurm am Zahn, caries.*

*कृमिद्रव n. *Cochenille* Nigh. Pr.

कृमिन् (metrisch) m. = कृमि 1) *a).*

*कृमिपर्वत m. *Ameisenhaufen.*

*कृमिपुरीषका f. *eine best. blaue Fliege* Gal.

कृमिपूयवह m. *eine best. Hölle* VP.^{2} 2,218.

*कृमिफल m. *Ficus glomerata* Nigh. Pr.

कृमिभक्ष m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,15.

कृमिभोजन 1) Adj. *Würmer als Speise geniessend.* — 2) m. *eine best. Hölle.*

कृमिमत् Adj. *mit Würmern versehen, — bedeckt.*

कृमिराग Adj. *scharlachroth.* Vgl. कार्मिरङ्ग.

कृमिरिपु m. *Embelia Ribes* Bhâvapr. 4,19.

कृमिरोग m. *Wurmkrankheit.*

कृमिल Adj. (f. आ) *verminosus, durch Maden verunreinigt.* — 2) f. आ *a)* **eine Mutter von vielen Kindern.* — *b)* N. pr. einer Stadt.

कृमिलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

*कृमिलिका f. *scharlachrother leinener Stoff* (buddh.)

*कृमिलोहक n. *Eisen* Gal.

*कृमिवर्ण *scharlachrothes Tuch* (buddh.)

*कृमिवारिरुह m. = कृमिजलज Râǵan. 13,127.

कृमिवृक्ष m. *Mangifera sylvatica* Bhâvapr. 1,239.

कृमिश m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,3. 15.

*कृमिशङ्ख m. = कृमिजलज Râǵan. 13,127.

*कृमिशत्रु m. 1) *Embelia Ribes* Nigh. Pr. — 2) *Erythrina fulgens.*

*कृमिशात्रव m. *Acacia farnesiana.*

*कृमिशुक्ति f. *eine zweischalige Muschel.*

*कृमिशैल und *°क m. *Ameisenhaufen.*

कृमिसहारी f. *ein best. giftiges Insect.*

*कृमिसू f. *eine zweischalige Muschel* Râǵan. 13,132.

कृमिसूत्र n. *eine best. Krankheit.*

कृमिसेन m. N. pr. eines Jaksha.

कृमिहर m. *Embelia Ribes* Bhâvapr. 3,93.

*कृमिहा f. dass. Râǵan. 6,49.

*कृमीलक m. *Phaseolus aconitifolius* Râǵan. 16,54.

कृमीश fehlerhaft für कृमिश.

कृमुक m. *ein best. Baum.*

*कृवि *ein best. Werkzeug des Webers.*

कृश 1) Adj. (f. आ) *a) abgemagert, hager, schlank, schmächtig, schwächlich, kränklich.* Vom Monde so v. a. *nicht voll* Spr. 7860. — *b) dünn, schwach, unbedeutend.* — *c) arm.* — 2) m. *a)* **ein best. Fisch* Gal. — *b)* N. pr. *α)* verschiedener Männer. — *β)* eines Schlangendämons.

कृशक 1) Adj. *schmächtig.* — 2) *f. कृशिका *Salvinia cucullata.*

*कृशकूट m. *ein best. Vogel* Gal.

कृशगव und कृशगु Adj. *magere Kühe habend.*

*कृशचञ्चु m. *Reiher* Gal.

कृशता f. und कृशत्व n. *Magerkeit.*

कृशधन Adj. *unbemittelt, arm* Spr. 4354.

1. कृशन 1) n. *a) Perle.* — *b)* * *Gold.* — *c)* * *Form, Gestalt.* — 2) Adj. *margaritifer.*

2. कृशन m. *der Pulsschlag des Herzens* Gobh. 2, 10,30.

कृशनावत् Adj. *mit Perlen geschmückt.*

कृशनाश MBh. 12,10365 fehlerhaft für कृशनास.

कृशनास Adj. *eine dünne Nase habend.* Çiva MBh. 12,284,91.

कृशन्निन् Adj. *mit Perlen geschmückt.*

कृशपशु Adj. *mit magern Opferthieren* Çat. Br. 11,4,2,18.

कृशबुद्धि Adj. *von schwachem Verstande* Spr. 5007, v. l.

कृशभृत्य Adj. *der seine Diener hungern lässt* Spr. 5007.

कृशमध्य Adj. *von schlanker Taille* Citat im Comm. zu TS. Prât.

*कृशला f. *Haupthaar.*

कृशवृत्ति Adj. *Nahrungssorgen habend.*

*कृशशाख m. *Hedyotis burmanniana* Râǵan. 3,8.

*कृशाकु (!) m. 1) *heating.* — 2) *grieving.*

*कृशात्त m. *Spinne.*

कृशाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *mager, hager, schlank* 304, 25. Bâlar. 284,22. — 2) f. ई *a)* * *Fennich.* — *b)* N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82.

कृशातिथि Adj. *der seine Gäste hungern lässt* Spr. 5007.

कृशानु 1) Adj. *gut schiessend.* — 2) m. *a) Bogenschütze.* — *b)* N. pr. *α)* eines göttlichen *Bogenschützen,* der den himmlischen Soma bewacht. — *β)* eines Gandharva. — *c)* Bein. *α)* Agni's. — *β)* Vishṇu's. — *d) Feuer.* — *e)* **Plumbago zeylanica* Râǵan. 6,44.

*कृशानुक Adj. *das Wort* कृशानु *enthaltend.*

*कृशानुग m. *Naravelia zeylanica* Nigh. Pr.

*कृशानुरेतस् m. Bein. Çiva's.

कृशार्थ Adj. *unbemittelt, arm* Spr. 5007, v. l.

कृशाश Adj. *geringe Hoffnung habend* Naish. 6,76.

कृशाश्व 1) Adj. *seine Pferde schlecht fütternd* Spr. 5007. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

कृशाश्विन् m. 1) *Pl. *die Schüler des* Kṛçâçva. — 2) *Schauspieler.*

कृशी Adv. 1) mit कर् *a) mager machen.* — *b) arm machen.* — 2) mit भू *a) abmagern* Hemâdri 1,675,4. — *b) unbedeutend werden, eintrocknen* Spr. 7751.

कृशोदर Adj. (f. ई) *einen schmächtigen Bauch habend, schlank* Daçak. 29,20. Viddh. 44,3. Spr.

7831. Kâd. 67,5.

*कृष m. *Pflugschar* Gal.

कृषक 1) m. *a) Ackerbauer. — b) *Pflugschar. — c) *Stier. — 2) f. कृषिका *Ackerbau, Feldarbeit* Spr. 1896.

*कृषाण m. *Ackerbauer* Gal.

कृषाणु Adj. mit अनडुह् so v. a. *Pflugstier* AV. Paipp. 9,2,5.

कृषि f. 1) *Ackerbau.* Ausnahmsweise Pl. Auch personificirt. — 2) *Acker.* Auch कृषी. — 3) *Ernte.* — 4) = भू *Boden* einer Etymologie wegen.

*कृषिक m. 1) *Ackerbauer.* — 2) *Pflugschar.*

कृषिकर् m. *Ackerbauer.*

कृषिकर्मन् n. *Ackerbau.*

कृषिकर्मान्त m. *Ackerbau, Landbau* Kâraṇḍ. 28, 13. Lalit. 147,1.

कृषिकृत् m. *Ackerbauer.*

कृषिग्राम m. *Ackerdorf* Lalit. 146,21.

कृषिजीविन् m. *Ackerbauer.*

*कृषिद्विष्ट m. *eine Sperlingsart* Râǵan. 19,121.

कृषिफल n. *Ernte.*

कृषिसंशित Adj. *durch Pflügen erregt* AV. 10, 5,34.

कृषिसंग्रह m. Titel eines Werkes.

कृषिभागिन् (Hemâdri 1,459,8.595,5) und कृषिरत m. *Ackerbauer.*

*कृषिलोह n. *Eisen* Râǵan. 13,45.

कृषीवल m. N. pr. eines Weisen MBu. 2,7,13.

कृषीवल m. *Ackerbauer* 214,3. MBu. 2,5,76.

*कृष्कर m. Bein. Çiva's.

कृष्ट 1) *gepflügter Boden* Çat. Br. 5,3,3,8. — 2) m. *eine best. Note* TS. Prât.

कृष्टज Adj. *auf gepflügtem Boden gewachsen, angebaut* (Culturpflanzen).

कृष्टपच्य und *°पाक्य Adj. *auf gepflügtem Boden reifend, angebaut* (Culturpflanzen).

कृष्टफल n. *der Werth der Ernte.*

*कृष्टभूमिजा f. wohl fehlerhaft für कृष्ण°.

कृष्टराधि Adj. *im Landbau erfolgreich.*

कृष्टि 1) f. *a) Zug* कर्म° *des Schicksals* Naish. 6,100. — b) *das Pflügen. — c) Pl. (nur einmal Sg.) *das ackerbautreibende, sesshafte Volk, Volk* überh. — 2) m. *ein Kluger, Weiser.*

कृष्टिप्रा Adj. *die Völker durchdringend.*

*कृष्टिमन् m. Nom. abstr. von कृष्ट.

कृष्टिहन् Adj. *Völker niederwerfend.*

कृष्टोप्त Adj. *auf gepflügtem Boden gesäet.*

(कृष्टोजस्) कृष्टिओजस् Adj. *Völker bewältigend* RV.

*कृष्, कृष्णति *sich wie* Kṛshṇa *benehmen.*

कृष्ण 1) Adj. oxyt. (f. ष्णा) *schwarz, dunkel; auch schwarz* in moralischem Sinne. Mit पक्ष m. *die dunkele Monatshälfte, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond.* — 2) m. *a) *die schwarze Farbe. — b)* parox. (einmal im AV. oxyt.) *die schwarze Antilope* und *ein best. aasfressendes Thier. — c) *der indische Kuckuck. — d) *Krähe. — e) *Carissa Carandas. — f) die dunkele Monatshälfte. — g) *das vierte Weltalter* (कलि). — h) N. pr. α) parox. eines alten Sängers. — β) eines alten Weisen, eines Sohnes der Devakî. Derselben Mutter entstammt der im MBu. verherrlichte Held und Lehrer Kṛshṇa, der treue Bundesgenosse der Pâṇḍava, der schliesslich zur Gottheit erhoben und mit Vishṇu identificirt wird. Er hat Tausende von Frauen, unter denen acht besonders hervorgehoben werden. Du. Bez. Kṛshṇa's und Arǵuna's. — γ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — δ) eines Asura. — ε) eines Schlangendämons. — ζ) verschiedener Männer. — *i)* Bein. Arǵuna's, des Sohnes des Pâṇḍu. — *k)* Pl. Bez. der Çûdra in Çâlmaladvîpa VP.² 2, 194. — *l) eine best. Hölle.* — 3) f. कृष्णा *a) eine Blutegelart* 217,5.6. — *b) ein best. giftiges Insect.* — *c)* Name *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Piper longum, die Indigopflanze, Weinstock mit dunklen Trauben, eine blau blühende* Punarnavâ, *Gmelina arborea, Nigella indica, Sinapis ramosa, Vernonia anthelminthica,* = काकोली und *eine Art* Sârivâ. — *d) ein best. wohlriechender Stoff.* — *e)* Bein. α) der Draupadî. — β) der Durgâ. — *f) *Name einer der sieben Zungen des Feuers.* — *g)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Joginî Hemâdri 2,*a*,97,5. fgg. — γ) eines Flusses. Auch in Verbindung mit गङ्गा. — 4) f. कृष्णी *Nacht.* — 5) n. oxyt. *a) Schwärze, Dunkelheit. — b) das Schwarze im Auge. — c) das Schwarze im Monde. — d) Dunkelwesen* (von Dämonen). — *e) *schwarzer Pfeffer. — f) *schwarzes Aloeholz. — g) *Eisen. — h) *Blei. — i) *Spiessglanz. — k) *blauer Vitriol.*

कृष्णक 1) m. *a) eine best. Pflanze,* vielleicht *schwarzer Sesam.* — *b)* *Hypokoristikon von कृष्णाजिन. — 2) f. कृष्णिका *a) Schwärze* Kâd. 113,7. Harshaḱ. 22,15. — *b) ein best. Vogel.* — *c) *Sinapis ramosa.*

*कृष्णकटुका f. *schwarzer Helleborus* Gal.

*कृष्णकन्द n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*कृष्णकरवीर m. *dunkler Oleander* Râǵan. 10,18.

कृष्णकर्कटक m. *eine schwarze Krebsart.*

कृष्णकर्ण Adj. *schwarzohrig.*

कृष्णकर्णामृत n. Titel eines Gedichts.

*कृष्णकर्बुरवर्ण m. *ein best. Vogel* Gal.

1. कृष्णकर्मन् n. *eine best. Art des Cauterisirens.*

2. *कृष्णकर्मन् Adj. *Böses thuend.*

*कृष्णकलि f. *Mirabilis Jalapa.* Vgl. कृष्णकेलि.

कृष्णकवच n. *eine best. Gebetsformel.*

*कृष्णकाक m. *Rabe.*

कृष्णकापोती f. *eine best. Pflanze.*

*कृष्णकाष्ठ n. *schwarzes Aloeholz.*

कृष्णकिंकरप्रक्रिया f. Titel eines Werkes.

कृष्णकीर्तन n. desgl.

कृष्णकुतूहल n. Titel eines Werkes.

कृष्णकेलि f. *Mirabilis Jalapa* Mat. med. 305.

कृष्णकेश m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*कृष्णकोकूल m. *Hazardspieler.*

कृष्णक्रीडित n. Titel eines Gedichts.

कृष्णखण्ड Titel des 4ten *Buchs* im Brahmavaivartapurâṇa.

*कृष्णगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

कृष्णगति m. *Feuer.*

कृष्णगन्धा f. *Hyperanthera Moringa.*

कृष्णगर्भ 1) *m. *Myrica sapida* Râǵan. 9,19. — 2) f. कृष्णगर्भा im Pl. *die im Schooss der schwarzen Wolke ruhenden Wasser.*

*कृष्णगल m. *ein best. Vogel* Gal.

कृष्णगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

कृष्णगुप्त m. ein Mannsname Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,5.

*कृष्णगुल्म m. = कृष्णगर्भ 1) Gal.

कृष्णगोधा f. *ein best. giftiges Insect.*

कृष्णग्रीव Adj. (f. ई) *schwarznackig.*

*कृष्णचञ्चुक m. *Kichererbse.*

कृष्णचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*कृष्णचर Adj. *was ehemals* Kṛshṇa *gehört hat.*

*कृष्णचूडा f. *Caesalpinia pulcherrima.*

*कृष्णचूडिका f. *Abrus precatorius* Râǵan. 3,101.

*कृष्णचूर्ण n. *Eisenrost* Râǵan. 3,43.

कृष्णचैतन्य m. Bein. des Propheten Kaitanja.

कृष्णचैतन्यपुरी m. N. pr. eines Philosophen.

कृष्णच्छवि f. wohl *das Fell der schwarzen Antilope* MBu. 4,6,9. Nach Nîlak. *schwarze Wolke.*

कृष्णज m. Patron. Pradjumna's Hariv. 9322.

कृष्णजंघस् Adj. *schwarzbeschwingt.*

*कृष्णजटा f. *Nardostachys Jatamansi.*

*कृष्णजनक m. Bein. Vasudeva's Gal.

कृष्णजन्मखण्ड Titel eines *Abschnittes* im Brahmavaivartapurâṇa.

कृष्णजन्माष्टमी f. *ein best. achter Tag,* Kṛshṇa's *Geburtstag.*

कृष्णजी m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णजीर (Râgan. 6,61. Bhâvapr. 1,166) und °क m. *Nigella indica.*

कृष्णजीवन्ती f. *Basilienkraut.*

कृष्णज्योतिर्विद् m. N. pr. eines Autors.

*कृष्णतण्डुला f. 1) *Gynandropsis pentaphylla* Râgan. 3,125. — 2) *Piper longum.*

कृष्णतर्कालंकार m. N. pr. eines Scholiasten.

कृष्णता f. 1) *Schwärze.* — 2) *der Zustand des abnehmenden Mondes* Hemâdri 1,764,12.

*कृष्णताम्र n. *eine Art Sandelholz.*

*कृष्णतार m. *Antilope.*

कृष्णतारा f. *Augenstern, Iris* Tarkas. 8.

*कृष्णताल m. *Xanthochymus pictorius* Gal.

कृष्णतिल्ल m. *schwarzer Sesam.* Davon *Adj. °तिल्य.

कृष्णतीर्थ N. pr. 1) m. eines Lehrers. — 2) n. eines Tîrtha.

कृष्णतुण्ड m. *ein best. giftiges Insect.*

*कृष्णत्रिवृता f. *eine Art Ipomoea.*

कृष्णत्व n. 1) *Schwärze.* — 2) Nom. abstr. von कृष्ण 2) *b*) β).

कृष्णदत्त m. N. pr. eines Lehrers.

कृष्णदन्त 1) Adj. *schwarzzähnig.* — 2) *f. आ *Gmelina arborea.*

कृष्णदर्शन m. N. pr. eines Lehrers.

कृष्णदास m. N. pr. verschiedener Männer.

कृष्णदीक्षित m. N. pr. eines Lehrers.

कृष्णदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

*कृष्णदेह m. *eine Art Biene.*

कृष्णदैवज्ञ m. N. pr. eines Mannes

कृष्णद्रु n. ? AV. 9,7,4.

कृष्णद्वादशी f. *der 12te Tag in der — Hälfte des* Âshâdha.

कृष्णद्वैपायन m. Bein. Vjâsa's.

*कृष्णधत्तूर und *°क m. *eine Art Stechapfel* Râgan. 10,20.

कृष्णधान्य n. *schwarze Körnerfrucht* Âpast.

कृष्णधूर्जटिदीक्षित m. N. pr. eines Autors.

कृष्णनगर n. N. pr. eines kleinen Staates.

कृष्णनन्दन m. Patron. Pradjumna's Hariv. 9331.

कृष्णनयन Adj. *schwarzäugig* 64,23.

कृष्णनेत्र Adj. dass. Çiva MBh. 14,8,21.

1. कृष्णपक्ष m. *die dunkle Hälfte eines Monats, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond.*

2. कृष्णपक्ष m. Bein. Arǵuna's.

कृष्णपक्षिका m. N. pr. eines Schlangendämons.

कृष्णपण्डित m. N. pr. zweier Autoren.

*कृष्णपदी Adj. f. *schwarzfüssig.*

*कृष्णपर्णी f. *Ocimum pilosum.*

कृष्णपवि Adj. *schwarze Radfelgen habend.*

कृष्णपांसु Adj. *schwarze Erde habend* Ind. St. 10,24.

*कृष्णपाक und *°फल m. *Carissa Carandas.*

*कृष्णपाण्डु Adj. *gräulich weiss.*

*कृष्णपादचिह्नित m. Bein. des Schlangendämons Kâlija Gal.

कृष्णपिङ्गल 1) Adj. (f. आ) *dunkelbraun.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

*कृष्णपिङ्गा f. Bein. der Durgâ Gal.

*कृष्णपिण्डीतक und *°पिण्डीर m. *Cyperus rotundus.*

*कृष्णपिपीली f. *eine schwarze Ameisenart.*

कृष्णपिल्ल m. N. pr. eines Dichters.

कृष्णपुच्छ m. *der Fisch* Rohita Bhâvapr. 2,12.

*कृष्णपुच्छक m. *eine Antilopenart* Dhanv. 6,69.

कृष्णपुरुषोत्तममिश्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*कृष्णपुष्प 1) m. *eine Art Stechapfel* Râgan. 10,20. — 2) f. ई *Fennich.*

कृष्णप्रेत् Adj. *im Dunkel sich bewegend.*

कृष्णप्रेमामृत n. Titel eines Gedichts.

कृष्णफल 1) *m. *Carissa Carandas.* — 2) f. आ *a) Vernonia anthelminthica* Bhâvapr. 1,178. — *b) eine Mucuna* Bhâvapr. 1,288.

कृष्णबन्धु m. *Freund der Dunkelheit, Finsterling* Lalit. 329,9.

*कृष्णबर्बरक m. *eine best. Pflanze.*

कृष्णबलद Adj. *schwarzweiss.*

*कृष्णबीज 1) m. *eine roth blühende Moringa.* — 2) n. *Wassermelone.*

कृष्णभक्त m. 1) *ein Verehrer* Krshṇa's. — 2) N. pr. eines Brahmanen.

कृष्णभक्ति f. Titel eines Werkes.

कृष्णभक्तिचन्द्रिका f. Titel eines Schauspiels.

कृष्णभक्त Adj. *dunkle Speisen essend* Gobh. 3,2,14.

*कृष्णभगिनी f. Bein. der Durgâ Gal.

कृष्णभट्ट 1) m. N. pr. verschiedener Autoren. — 2) f. ई Titel eines von einem Krshṇabhatta verfassten Commentars.

कृष्णभट्टीय n. Titel eines von einem Krshṇabhatta verfassten Werkes.

कृष्णभस्मन् n. *Quecksilbersulfurat* Mat. med. 29.

कृष्णभुजंग m. *Coluber Naga* Ind. St. 15,272.

*कृष्णभू f. = कृष्णभूम Gal.

कृष्णभूम m. *ein Boden mit schwarzer Erde* 215,12.

*कृष्णभूमिक m. dass. Gal.

*कृष्णभूमिजा f. *ein best. Gras* Râgan. 8,128.

कृष्णभेरी f. *Helleborus niger* Râgan. 6,133. Bhâvapr. 1,172.

कृष्णभोगिन् m. *Coluber Naga.*

कृष्णमण्डल n. *das Schwarze im Auge.*

कृष्णमत्स्य m. *ein best. Fisch.*

*कृष्णमल्लिका f. *Ocimum sanctum* Râgan. 10,162.

*कृष्णमसूर m. *eine Art Linsen* Gal.

कृष्णमार्ग Adj. *von der schwarzen Antilope kommend* Hemâdri 1,600,3.

कृष्णमार्गण n. *ein Fell der schwarzen Antilope* Hemâdri 1,696,9. 698,17.

*कृष्णमालुक m. *Ocimum sanctum* Râgan. 10,162.

कृष्णमित्र m. N. pr. eines Scholiasten.

कृष्णमिश्र m. N. pr. verschiedener Männer.

कृष्णमुख 1) Adj. (f. ई) *a) schwarzmäulig* 217,7. — *b) schwarzspitzig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a)* N. pr. eines Asura. — *b)* *Pl. *eine best. buddhistische Secte.*

*कृष्णमुखतण्डुल m. *eine Art Reis* Gal.

*कृष्णमुद्ग m. *Phaseolus Mungo* Râgan. 16,38.

*कृष्णमूली f. *eine Art* Sârivâ Râgan. 12,26.

कृष्णमृग m. *die schwarze Antilope.*

*कृष्णमृत्तिक Adj. *schwarze Erde habend* (Land).

कृष्णमृत्तिका (Bhâvapr. 1,266) und *°मृद् f. *schwarze Erde.*

कृष्णमैत्रिन् m. N. pr. eines Autors.

कृष्णयजुर्वेद m. *der schwarze* Jagurveda. Davon Adj. °वेदीय.

कृष्णयाम Adj. *eine schwarze Bahn habend.*

कृष्णयुधिष्ठिरधर्मगोष्ठी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 710.

कृष्णयोनि Adj. (f. eben so) *einen schwarzen Schooss habend.*

*कृष्णरक्त Adj. *dunkelroth.*

कृष्णराज m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 5, 149. B. A. J. 1,217.

कृष्णराम m. N. pr. eines Fürsten.

कृष्णरामायं, Partic. °यित Krshṇa *und* Râma *darstellend.*

कृष्णल 1) m. (selten) und n. *a) die als Gewicht gebrauchte schwarze Beere von Abrus precatorius,* = *5 Gerstenkörner.* — *b) ein Stückchen Gold* (TS. Kauç. Nâjam. 10,1,3. 2,1) und *eine best. Münze vom Gewicht eines* Krshṇala. — 2) *f. आ *Abrus precatorius.*

कृष्णलक am Ende eines adj. Comp. = कृष्णल 1) Hemâdri 2,*a*,38,5.

*कृष्णलवण n. *schwarzes Salz* Râgan. 6,93. 95.

कृष्णलीला f. Krshṇa's *Spiele, — Scherze.* °तरंगिणी f. Titel eines Gedichtes.

कृष्णलोह n. *Magnetstein.*

*कृष्णलोहित Adj. *dunkelroth, purpurn.*

कृष्णवक्त्र Adj. *schwarzmäulig.*

कृष्णवर्ण 1) Adj. *von schwarzer Farbe, schwarz.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कृष्णवर्तनि Adj. *eine schwarze Wegspur habend.*

कृष्णवर्त्मन् 1) Adj. *a)* dass. — *b)* **einen bösen Lebenswandel führend.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b)* **Plumbago zeylanica.* — *c)* *Bein. Râhu's.

*कृष्णवल्किका f. *eine best. Pflanze.*

*कृष्णवल्ली f. 1) *Ocimum sanctum.* — 2) *eine dunkle* Sârivâ Râǵan. 12,126.

कृष्णवस्त्र Adj. *dunkle Kleider tragend* Gobh. 3,2,13.

*कृष्णवानर m. *eine schwarze Affenart.*

कृष्णवाल Adj. *einen schwarzen Schweif habend* 53,5.

कृष्णवास Adj. *schwarz gekleidet.* Çiva MBh. 13, 14,289.

कृष्णवासस् Adj. dass. R. 2,69,14.

कृष्णविनोद् m. Titel eines Werkes.

कृष्णविन्ना f. = कृष्णवेणा.

कृष्णविषाण n. (Lâṭj. 9,1,23) und °विषाणी f. *das Geweih der schwarzen Antilope.*

*कृष्णवृता f. 1) *Bignonia suaveolens.* — 2) *Glycine debilis.* — 3) *Gmelina arborea* Râǵan. 9,35.

*कृष्णवृत्तिका f. *Gmelina arborea.*

कृष्णवेणा und °वेणी f. N. pr. eines Flusses.

कृष्णवेष्मा, °वेण्या und °वेण्वा fehlerhaft für °वेणा.

कृष्णवेत्र (so zu lesen) m. *Calamus Rotang* Bhâvapr. 6,32.

कृष्णव्यथिस् Adj. *in schwarzen Bahnen sich bewegend.* Zu vermuthen °व्यति *schwarze Rosse habend.*

*कृष्णव्याल m. *Plumbago rosea* Gal.

कृष्णव्रीहि m. *eine schwarze Reisart.*

कृष्णश Adj. *schwärzlich.*

कृष्णशकुनि m. *Rabe.*

कृष्णशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णशंकरशर्मन् m. desgl. Viddh. 6,1.

कृष्णशर्मन् m. desgl.

*कृष्णशल्किन् m. *Cyprinus Rohita* Gal.

कृष्णशवासिन् Adj. *schwärzlich gekleidet.*

*कृष्णशालि m. *eine schwarze Reisart* Râǵan. 16,13.

*कृष्णशिंशपा f. *Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,132.

*कृष्णशिग्रु m. *Moringa pterygosperma* Râǵan. 7,129.

*कृष्णशिम्बिका und *°शिम्बी f. *eine Bohnenart.*

कृष्णशिला f. Pl. N. pr. einer Oertlichkeit.

*कृष्णशृङ्ग m. *Büffel.*

कृष्णषष्टिक m. oder °का f. *schwarzer Reis* Sâmav. Br. 2,8,3.

*कृष्णसख 1) m. Bein. Arǵuna's. — 2) f. ई *Kümmel.*

कृष्णसंदर्भ m. Titel eines Werkes.

*कृष्णसमुद्रवा f. N. pr. eines Flusses.

कृष्णसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

कृष्णसर्प 1) m. *Coluber Naga.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

*कृष्णसर्षप m. *Sinapis ramosa.*

कृष्णसार 1) Adj. (f. ई) *vorwaltend schwarz, schwarz und weiss* (Auge; vgl. 4), *schwarzscheckig* Hemâdri 1,457,9. — 2) m. *a)* mit und ohne मृग *die schwarzscheckige Antilope.* — *b)* **Dalbergia Sissoo.* — *c)* **Acacia Catechu.* — *d)* **Euphorbia antiquorum.* — 3) *f. आ = 2) *b) d).* — 4) n. *Augapfel* Njâjas. 3, 1,30. Comm. zu 62.

कृष्णसारङ्ग 1) Adj. *schwarzscheckig.* — 2) m. *die schwarzscheckige Antilope.*

*कृष्णसारथि m. 1) Bein. Arǵuna's. — 2) *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

कृष्णसारमुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

*कृष्णसारिवा f. *eine dunkle* Sârivâ Madanav. 10,100.

कृष्णसार्वभौम n. N. pr. eines Dichters.

कृष्णसिंह m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णसीत Adj. *schwarze Furchen ziehend.*

*कृष्णसुन्दर m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कृष्णसू f. Bein. der Devaki Gal.

कृष्णसूत्र m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4.

*कृष्णसूनु m. Patron. Pradjumna's Hariv. 9324.

कृष्णसेवाङ्गिक n. Titel eines Werkes.

कृष्णसैरेयक m. *eine Art Barleria* Karaka 6,24.

*कृष्णस्कन्ध m. *ein best. Baum.*

*कृष्णस्वसर् f. Bein. der Durgâ.

कृष्णहारित m. N. pr. eines Ṛshi Ait. Âr. 370,1.

*कृष्णागरुकाष्ठ n. *eine Art Aloe* Gal.

कृष्णागुरु n. desgl. Kâd. 33,1. 100,2. Davon Adj. °मय *daraus verfertigt* Hemâdri 1,415,9.

*कृष्णाग्रज m. Bein. Baladeva's Gal.

कृष्णाङ्ग 1) *m. *eine Art Papagei* Gal. — 2) f. ई N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

कृष्णाङ्घ्रि Adj. *schwarzbeinig* Citat im Comm. zu TS. Prât.

*कृष्णाचल m. *das Gebirge* Raivata.

1. कृष्णाजिन n. *das Fell der schwarzen Antilope.* कृष्णाजिनग्रीवाः Çat. Br. 3,3,4,8.

2. *कृष्णाजिन m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कृष्णाजिनिन् Adj. *in ein Fell der schwarzen Antilope gehüllt.*

कृष्णाञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* R. 3,55,5. Vgl. अञ्जनगिरि.

*कृष्णाङ्गनी f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,189.

कृष्णाङ्गि Adj. *schwarzgezeichnet.*

कृष्णात्रेय m. N. pr. eines Weisen Karaka 6,18.

कृष्णाध्वन् (viersilbig) Adj. *eine schwarze Bahn habend.*

कृष्णानन्द und °भट्ट m. N. pr. eines Scholiasten.

कृष्णानन्दस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Dhûrtan.

*कृष्णान्तर n. *Magnet* Gal.

*कृष्णाभा f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,189.

*कृष्णाभ्र und *°क n. *dunkler Talk* Râǵan. 13,120.

*कृष्णामिष n. *Eisen.*

कृष्णामृतलहरिका f. und °मृतमहार्णव m. Titel zweier Werke.

कृष्णाय् 1) °यति Krshṇa *darstellen.* — 2) °यते *a) schwärzen, schwarz färben.* — *b)* *= 1).

कृष्णायस् und कृष्णायस n. *Eisen.*

कृष्णार्चनविधि m. Titel eines Werkes.

*कृष्णार्चिस् m. *Feuer.*

*कृष्णार्जक m. *Ocimum sanctum* Râǵan. 10,162.

*कृष्णाल्पक m. *Aloeholz* Comm. zu Varâh. Brh. S. 78,1.

*कृष्णावास m. *Ficus religiosa.*

कृष्णाश्रय m. Titel eines Werkes.

कृष्णाष्टमि (metrisch) f. = °मी 1). °रत Adj. Beiw. Çiva's MBh. 13,14,290.

कृष्णाष्टमी f. 1) *der achte Tag in der dunklen Hälfte eines Monats.* — 2) *ein best. dem* Krshṇa *geweihter achter Tag.*

कृष्णाहि m. *Coluber Naga* Pañkad.

कृष्णाह्वय m. Pl. Name einer Schule.

कृष्णिमन् m. *Schwärze* Mudrâr. 184,14.

कृष्णियँ m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णी Adv. 1) *mit अस् und भू *schwarz werden* Vop. — 2) mit कर् *schwärzen.*

कृष्णीकरण n. *das Schwärzen.*

*कृष्णेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 14,84.

कृष्णेय m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कृष्णैतँ Adj. *schwarzbunt.*

कृष्णोदर m. *eine best. Schlangenart.*

*कृष्णोदरशिरस् m. *ein best. Vogel* Gal.

*कृष्णोदुम्बरिका f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,135.

कृष्णोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कृष्णोरग m. *Coluber Naga.*

*कृष्णोऽस्याखरेष्ठक Adj. *mit den Worten* कृष्णोऽस्याखरेष्ठः (TS. 1,1,11,1. VS. 2,1) *beginnend.*

कृष्णौडस् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कृष्य Adj. 1) *hinundher gezerrt —, gepeinigt —, gehudelt werdend.* — 2) *zu pflügen.*

कृसर m. f. (आ) und n. *ein Gericht aus Reis und Sesamkörnern.*

कृत्त s. u. कृत्प्.

*कृत्तकीला f. *Rechtsurkunde.*

कृत्तकेशनखश्मश्रु Adj. *dessen Haare, Nägel und Bart in Ordnung sind* M. 4,35. 6,52.

*कृत्तधूप m. *Olibanum.*

कृत्तनख Adj. *dessen Nägel in Ordnung sind* Suçr. 1,370,16. 2,55,14.

कृत्ति und कृत्तिं (Çat. Br.) f. 1) *das in richtige Ordnung Kommen, Zustandekommen, Gelingen.* दिशाम् *Orientirung;* so heissen auch *die Verse* AV. 20,128,1. fgg. — 2) *Auseinandersetzung, Darstellung; Bestimmung* Njâjam. 2,1,23. — 3) Bez. von *Sprüchen, die das Zeitwort* कृत्प् *enthalten* Comm. zu Njâjam. 3,8,14.

*कृत्तिक n. = प्रक्रय.

कृप् s. क्लिप्.

केकय m. Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.* f. ई.

केकर und °क Adj. *schielend.*

*केकल m. *Tänzer.*

केका f. *das Geschrei des Pfauen.* °रव m. dass. Kâd. 56,9.

केकाय्, °यते *schreien* (vom Pfau) Vâs. 8.

*केकावत्त m. *Pfau.*

केकासुर m. N. pr. eines Asura.

*केकिक und केकिन् m. *Pfau.*

*केकिशिखा f. *eine best. Staude.*

*केकेयी fehlerhaft für कैकेयी.

केचुक m. und f. (आ) *Colocasia antiquorum.* *n. *die Knolle.* Vgl. केवुक.

*केच m. *eine Art Sperling* Gal.

*केणिका f. *Zelt.*

केत m. 1) *Wille, Absicht.* — 2) *Verlangen, Begehren.* — 3) *Gesinnung.* — 4) *Zufluchtsort, Stätte.* — 5) *Erkennungszeichen, Zeichen.*

केतक m., केतकि (metrisch) und केतकी f. *Pandanus odoratissimus.*

केतन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Aufforderung, Einladung.* — 2) *Zufluchtsort, Obdach.* — 3) *Ort.* — 4) *Leib, Körper.* — 5) *Erkennungszeichen, Banner.* — 6) **Geschäft.*

केतपं Adj. *den Willen läuternd* Maitr. S. 1,11,1.

केतय्, केतयति 1) *auffordern, einladen.* — 2) *निःश्रावणे, समयोद्घाषणे. — 3) *श्रवणे. — Mit सम् s. संकेतय्.

केतलिकीर्ति m. N. pr. eines Autors.

*केतवती f. N. pr. eines Dorfes.

केतवेदस् Adj. *die Absicht durchschauend.*

केतसंप् (stark °साप्) Adj. *dem Willen folgend, folgsam.*

केतु m. 1) *Helle, Licht.* Häufig Pl. *Lichtstrahlen.* — 2) *Fackel, Leuchte.* — 3) *Tageszeit.* — 4) *Bild, Gestalt, Form.* — 5) *Erkennungszeichen, Feldzeichen, Banner.* — 6) *hervorragende Erscheinung, Anführer, Vorgänger, princeps.* — 7) vielleicht *Erkenntniss, Unterscheidungsgabe.* — 8) *eine ungewöhnliche Lichterscheinung, Meteor, Komet.* — 9) *der niedersteigende Knoten* VP.^{2}. — 10) अरुणाः केतवः Bez. *gewisser höherer* oder *dämonischer Wesen* MBh. 12,26,7. — 11) **Krankheit.* — 12) **Feind.* — 13) N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* verschiedener Männer.

केतुगण m. Bez. *zwerghafter Bewohner von* Kuçadvîpa, *Kinder des* Gaimini.

*केतुग्रह m. *der niedersteigende Knoten.*

*केतुग्रहवल्लभ m. *Beryll* Nigh. Pr.

केतुचक्र n. *ein best. Diagramm.*

*केतुतारा f. *Komet.*

केतुधर्मन् m. N. pr. eines Mannes. केतुवर्मन् v. l.

*केतुभ m. *Wolke.*

केतुमत् 1) Adj. *a) licht, hell.* — *b) hell, durchdringend* (Töne). — 2) m. *a) *ein* Jaksha Gal. — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Welthüters im Westen, eines Sohnes des Raǵas. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Gebirges. — ε) eines Palastes der Sunandâ. — 3) f. केतुमती *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. α) der Gattin Sumâlin's. — β) einer Oertlichkeit.

केतुमाल N. pr. 1) m. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Sohnes des Âgnîdhra. — 2) m. n. eines Varsha VP. 2,1,18. 2,22. Auch f. आ vgl. Kern in Ind. St. 10,211. — 3) f. आ eines Tîrtha.

केतुमालक = केतुमाल 2) VP.^{2} 2,111.

केतुमालि (metrisch) m. = केतुमालिन् 1).

केतुमालिन् m. N. pr. 1) eines Dânava. — 2) eines Muni.

केतुयष्टि f. *Fahnenstock.*

*केतुरत्न n. *Beryll* Râǵan. 13,194.

केतुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes MBh. 14,74, 14. fgg. केतुधर्मन् v. l.

केतुवीर्य m. N. pr. eines Dânava.

केतुशृङ्ग m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Muni.

*केदर 1) Adj. *schielend.* — 2) m. *eine best. Pflanze.*

केदार 1) m. *a) ein zur Berieselung mit erhöhten Beeten angelegtes Feld.* Auch *n. — *b) Fläche.* — *c)* कपिलस्य und मतङ्गस्य Namen von Tîrtha. — *d)* *= आलवाल 1). — *e) eine best. Constellation.* — *f) ein best.* Râga S. S. S. 111. — *g)* N. pr. α) eines Gebirgslandes. — β) verschiedener Männer. — *h)* Bein. des in Kedâra verehrten Çiva. — 2) f. ई *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — 3) n. *a)* N. pr. eines Tîrtha. — *b)* Name eines Liṅga.

केदारक 1) m. *eine Reisart.* — 2) °रिका *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55.

*केदारकटु *eine best. Pflanze* Gal.

*केदारकटुका f. *ein Helleborus* Râǵan. 6,134.

केदारकर्मन् n. *Feldarbeit.*

केदारकल्प m. Titel eines Werkes und eines Abschnittes im Skandapurâṇa.

केदारखण्ड n. 1) *ein Loch in einem eingedämmten Felde* 39,17. 18. — 2) *ein über* Kedâra *handelnder Abschnitt im* Skandapurâṇa.

*केदारज n. *die Frucht von Cerasus Puddum* Râǵan. 12,147.

केदारतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

केदारदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,105.

केदारनाथ m. Bez. *des in* Kedâra *verehrten* Çiva.

केदारपुराण n. Titel eines Purâṇa Bühler, Rep. No. 54.

केदारभट्ट m. N. pr. eines Autors.

केदारमल्ल m. Bein. Madanapâla's.

केदारमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Vâjupurâṇa.

केदारलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

केदारशंभु N. pr. eines Tîrtha.

केदारसेतु m. *ein um ein Feld gezogener Damm.*

केदारेश Name 1) m. einer Statue des Çiva in Kâçî. — 2) n. eines Liṅga.

केदारेश्वर 1) m. = केदारेश 1). — 2) N. pr. eines Wallfahrtsortes im Himâlaja VP.^{2} 1,lxxv.

केदारेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

केदारेश्वरस्थली f. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

केन Instr. von 1. क 1) *durch wen? u. s. w.* — 2) *wodurch? womit?* 29,7. 40,2. — 3) *woher?*

*केनती (!) f. Bein. von Kâma's Gattin.

केनव m. N. pr. eines Lehrers.

*केनार m. 1) *Kopf.* — 2) *Schale, Hirnschale* (कपाल). — 3) *Wange* (कपोल). — 4) *Gelenk.* — 5) *eine best. Hölle.*

केनिप m. *ein Weiser.*

*केनिपात, *°क m. und *°पातन n. (Gal.) *Steuerruder.*

केनेषितोपनिषद् und केनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*केन्दु m. *Diospyros embryopteris.*

केन्दुक m. 1) **eine Art Ebenholz,* = गालव. — 2) *ein best. Tact.*

केन्दुविल्व v. l. für किन्दुबिल्व.

केन्द्र n. 1) *Centrum eines Kreises.* — 2) *der Stand des Centrums des Epicykels in Bezug zur Apsis, die Entfernung zwischen den Planeten und der oberen Apsis.* — 3) in der Astrol. *das 1te, 4te, 7te und 10te Haus.*

केन्द्रका f. Suçr. 2,364,16 fehlerhaft für केचुका.

*केप्, केपते (कम्पने, गतौ).

कैंपि Adj. 1) *zitternd, zappelnd.* — 2) **unrein.*

केमद्रुम m. = χενοδρομος.

केमुक m. *Colocasia antiquorum* Bhâvapr. 1,291. 4,18 (zu verbessern). 36. Nach Mat. med. 304 *Costus speciosus.*

केम्बुक n. *Kohl* Kâraka 1,27. 6,24. Nach Nigh. Pr. *Kern der Arecanuss.*

केयूर 1) m. n. *ein am Oberarm getragener Reifschmuck.* — 2) m. *a) quidam coeundi modus.* — *b) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,11.

केयूरक m. N. pr. eines Gandharva.

केयूरधरा f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,17.

केयूरबल m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,10.

केयूराय् *einen auf dem Oberarm getragenen Schmuck darstellen.* °यित n. impers.

केयूरिन् Adj. *mit einem Schmuck am Oberarm versehen* Kâd. 238,15. Harshaḱ. 86,1.

केरक MBh. 2,1173 fehlerhaft für केरल.

केरल 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes in Malabar. — *b) ein Fürst dieses Volkes.* — *c)* N. pr. eines Sohnes des Âkriḍa, auf den das Volk zurückgeführt wird. — 2) f. ई *a) eine Frau vom Volke der* Kerâla Kâd. 20,16. — *b) *ein best. astronomisches Werk.* — *c) *Stunde* u. s. w. (होरा).

केरलक m. 1) Pl. = केरल 1) *a*). — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

केरलजातक n., केरलतन्त्र n. und केरलसिद्धान्त m. Titel von Werken.

केरु in महि°.

*केल्, केलति (चलने, गतौ).

*केल *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*केलक m. *Jongleur.* Vgl. केवल 3) *a*).

*केलटक = केमुक Nigh. Pr.

*केलाय्, °यते *spielen, scherzen.*

केलि 1) m. f. (auch °ली) *Belustigung, Spiel, Scherz, Liebesspiel, Tändelei.* — 2) * *Verbergung, Verheimlichung* Gal. — 3) **die Erde.*

*केलिक 1) Adj. *spielend, scherzend.* — 2) m. *Jonesia Asoca* Râǵan. 10,54.

*केलिकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art.*

केलिकल 1) Adj. *spielend, sich belustigend* Hariv. 2,75,55. v. l. केलिकिल. — 2) *f. आ *a) amorous or sportive accents or address.* — *b) sportive skill, wantonness.* — *c) die Laute der* Sarasvati.

*केलिकलङ्क m. *ein Zank im Scherz.*

*केलिकानन n. *Lusthain.*

केलिकिल 1) Adj. *a) spielend, sich belustigend.* — *b)* am Ende eines Comp. *seine Freude habend an.* — *c) streitsüchtig.* — 2) *m. *a) der Vertraute des Helden —, die lustige Person im Drama.* — *b)* N. pr. eines Dieners des Çiva. — 3) f. आ *a)* **Belustigung, Scherz, Spiel.* — *b)* *Bein. der Gattin Kâma's. — *c)* N. pr. einer Stadt VP.² 4,211.

*केलिकिलावती f. = केलिकिल 3) *b*).

*केलिकीर्ण m. *Kamel.*

*केलिकुञ्चिका f. *der Frau jüngere Schwester.*

केलिकैलास m. *ein Berg, der den* Kailâsa *vorstellen soll,* Vidḍh. 30,3.

*केलिकोश m. *Tänzer, Schauspieler.*

केलिगृह n. *Lusthaus, Lustgemach.*

केलित n. *Spiel, Scherz.*

*केलिनागर m. *Sensualist.*

केलिनिकेतन, केलिमण्डप und केलिमन्दिर n. *Lusthaus, Lustgemach.*

*केलिमुख m. *Liebesspiel, Tändelei.*

केलिरङ्ग m. *Lustort.*

केलिरैवतक n. Titel eines Werkes.

केलिवन n. *Lusthain.*

*केलिवृक्ष m. *Nauclea cordifolia.*

केलिशयन n. *Lustlager, Sofa.*

*केलिश्रुषि f. *die Erde.*

केलिशैल m. *Lustberg* Dhûrtan. 28.

केलिश्वेतसरसिजपत्र, °त्रति *eine zum Spielen dienende weisse Lotusblüthe darstellen* Prasannar. 149,1.

*केलिसचिव m. *maître de plaisir.*

केलिसदन n. *Lusthaus, Lustgemach.*

केलिसार m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,13.

केलिस्थली f. *Spielplatz* Spr. 1074.

केलीकलित n. *Belustigung, Scherz, Spiel* Bâlar. 28,13. Vgl. केलिकल.

केलीपिक m. *ein zum Vergnügen gehaltener Kuckuck.*

केलीवनी f. *Lustwald.*

केलीशालभञ्जिका f. *Statuette* Daçak. 29,22.

*केलु *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

केलूट n. *ein best. Gemüse* Madanav. 82,92 (zu verbessern). Nach Nigh. Pr. = केमुक und *eine Art* Udumbara.

*केव्, केवते (सेवने).

कैवट m. *Grube.*

कैवर्त m. *Fischer.*

कैवल 1) Adj. (f. ई, später आ) *a) Jmd* (Gen. oder Dat.) *ausschliesslich eigen* AV. 10,7,36. — *b) allein, einzig, alles Andere ausschliessend, merus, pur, lauter.* — *c) ganz, vollständig, gesammt, jeder, alle insgesammt.* — 2) केवलम् Adv. *a) nur.* न केवलम् — अपि *nicht nur — sondern auch* 107,5. न केवलम् — यावत् — अपि dass. Ind. St. 13,368, N. 2. केवलम् — न तु *nur — nicht aber.* — *b) ganz, vollständig.* — *c) allein, aber* Kâd. 267,1. Harshaḱ. 16,10. 166,6. — 3) m. *a)* **ein herumziehender Schauspieler* Gal.; vgl. केलक. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 4) f. केवला N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 3,254,10. केवली v. l. — 5) केवली *a) das Ganze,* insbes. *einer Lehre;* s. पाशक°. — *b)* N. pr. einer Oertlichkeit. केवला v. l. — 6) n. *a) die Lehre von der absoluten Einheit.* — *b)* N. pr. eines Landes MBh. 6,9,34. केरल v. l.

केवलकर्मिन् Adj. *blosse Werke verrichtend* (ohne Verständniss) Çaṁk. zu Bâdar. 3,1,7.

*केवलज्ञानिन् m. N. pr. eines Arhant's bei den Ǵaina.

केवलतस् Adv. *nur.*

केवलत्व n. das *Alleinstehen.*

केवलद्रव्य n. 1) *reiner Stoff, der Stoff an sich.* — 2) **schwarzer Pfeffer.*

केवलपुत्रा f. N. pr. eines Tirtha.

कैवलबर्हिस् Adj. *seine eigene Streu habend.*

केवलब्रह्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

केवलमानुष m. *ein einfacher Mensch, bloss Mensch und nichts Anderes* MBh. 12,176,17. 207,49.

केवलवातिक Adj. (f. ई) *bei einfachen rheumatischen Affectionen zur Anwendung kommend* Kâraka 6,26.

केवलव्यतिरेकिन् Adj. *nur zur Geschiedenheit in Beziehung stehend.*

केवलशस् Adv. *vollständig.*

कैवलाघ Adj. *allein schuldig.*

केवलात्मन् Adj. *dessen Wesen absolute Einheit ist.*

केवलार्हन् Adj. *allein essend.*

केवलाद्वैतवादकुलिश n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 411.

केवलान्वयिग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

केवलान्वयिन् Adj. *nur zur Verbindung in Beziehung stehend.*

केवलान्वयिवाद m. Titel eines Werkes.

केवलिन् m. 1) *Asket.* — 2) **ein* Arhant *bei den Ǵaina.*

*केवाल mit dem f. *°ली gaṇa गौरादि.

*केवाली und *केवासी Adv. mit अस्, भू und कर्.

*केविका und *केवी f. *eine best. Blume* Râǵan. 10,118.

केवुक (Kâraka 1,23. 3,5) und केवूक (Kâraka 1, 4) = केचुक.

1. केश 1) m. (adj. Comp. f. श्रा und ई) *a) Haupthaar. — b) Mähne. — c)* Pl. *Schweif* (des Bos grunniens) 233,16. *— d) *eine Art Andropogon. — e) ein best. Mineral. — f)* *Bein. α) Varuṇa's. — β) Vishṇu's. *— g)* N. pr. α) *eines Daitja. — β) einer Oertlichkeit. — 2) *f. केशी *a) ein Büschel von Haaren auf dem Scheitel des Kopfes. — b) die Indigopflanze. — c) Carpopogon pruriens. — d) =* भूतकेशी *eine best. Pflanze. — e)* Bein. der Durgâ.

2. केश n. *das unter* Prâǵâpati (क) *stehende Mondhaus* Rohiṇî.

*केशक Adj. *auf das Haupthaar Sorgfalt verwendend.*

केशकर्मन् n. *das Ordnen der Haare.*

केशकर्षण n. *das Zausen an den Haaren* Vendîs. 17.

केशकलाप m. *Haarschopf.*

केशकार m. *eine Art Zuckerrohr.* Vgl. das richtige कोशकार.

केशकारिन् Adj. *sich mit dem Ordnen der Haare abgebend.*

केशकीट m. *Haarlaus.*

*केशगर्भ m. 1) *Haarflechte.* — 2) Bein. Varuṇa's.

*केशगर्भक m. *Haarflechte.*

केशग्रन्थि m. *Haarknoten.*

केशग्रह m. *das Packen bei den Haaren.*

केशग्रहण n. dass. श्रा °णाद्यतितव्यं मया तव so v. a. *ich muss mit dir das Aeusserste aufbieten.*

*केशग्राहम् Absol. *so dass man sich bei den Haaren packt* P. 3,4,50, Sch.

*केशघ्न m. *krankhaftes Ausfallen der Haare.*

*केशचूड Adj. *der seine Haare auf dem Scheitel zusammengebunden hat.*

केशचैत्य m. Name eines Kaitja.

*केशच्छिद् m. *Haarschneider, Barbier.*

*केशजाल n. *Haarwurzel.*

केशट 1) *Adj. *reichlich versehen mit Etwas.* — 2) m. *a) *Bock. — b) *Laus. — c) *Bignonia indica. — d) *das ausdörrende Geschoss des Liebesgottes. — e) *Bruder. — f)* *Bein. Vishṇu's. *— g)* N. pr. eines Mannes.

*केशदमनी f. *Prosopis spicigera* Gal.

केशदंकृण Adj. (f. ई) *zur Befestigung der Haare dienend.*

केशधर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

केशधारण n. *das Nichtabschneiden der Haare.*

*केशधारिणी f. *eine best. Pflanze.*

*केशधृत् m. desgl.

केशन् in सुकेशन्.

केशपक्ष m. 1) *Haarschopf.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा Prasannar. 130,9. — 2) Du. *die Schläfen.*

*केशपर्णी f. *Achyranthes aspera.*

केशपाश 1) m. (adj. Comp. f. श्रा) *Haarschopf, Haarmasse.* — 2) *f. ई *ein vom Scheitel herabhängender Haarzopf.*

केशपिङ्गल m. N. pr. eines Brahmanen.

केशप्रधर्षण n. *das Ziehen an den Haaren* MBh. 7,102,21.

केशप्रसार m. *das Kämmen der Haare.*

केशबन्ध m. 1) *Haarband.* — 2) *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

*केशभू f. *Kopf.*

केशभूमि f. *Haarboden.*

केशमण्डल n. *Haarlocke.*

*केशमथनी f. = केशदमनी Râǵan. 8,33.

केशमर्दन n. *das Kämmen der Haare.* °मार्जन v. l.

*केशमार्जक m. n. *Kamm.*

केशमार्जन n. 1) *das Kämmen der Haare.* — 2) *Kamm.*

केशमिश्र Adj. (f. श्रा) *mit Haaren vermischt, durch Haare verunreinigt* Çat. Br. 2,2,4,5.

केशमुष्टि m. 1) *Melia Bukayun* Bhâvapr. 1,204. — 2) *= विषमुष्टि Râǵan. 4,185.

*केशमुष्टिक m. = केशमुष्टि 1) Râǵan. 9,11.

केशयष्टी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

केशरचना f. *das Ordnen —, Schmücken der Haare.*

केशरञ्जन 1) *m. *Eclipta prostrata.* — 2) n. *das Färben der Haare.*

*केशराज m. *Eclipta prostrata* und *Wedelia calendulacea* Mat. med. 185.

*केशरुहा f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

*केशरूपा f. *Vanda Roxburghii* Râǵan. 5,67.

*केशरोमा (wohl कीश°) f. *Mucuna pruritus* Gal.

केशलुञ्चक Adj. *der sich die Haare ausgerupft hat;* m. so v. a. *ein Gaina-Mönch.*

केशलुञ्चन 1) m. = केशलुञ्चक Harshak. 204,6. — 2) n. *das Ausraufen der Haare* Daçak. 55,6.

केशव 1) Adj. *langhaarig.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. Nom. abstr. °त्व n. — *b) der Monat* Mârgaçîrsha. *— c) *Rottleria tinctoria. — d)* N. pr. verschiedener Männer.

केशवजातकपद्धत्युदाहरण n. Titel eines Commentars.

केशवजीनन्दशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

केशवदास m. N. pr. verschiedener Autoren.

केशवदीक्षित m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,113.

केशवदैवज्ञ m. N. pr. eines *Astronomen.*

केशवत् 1) Adj. *a) langhaarig. — b) mähnig.* — 2) f. केशवती N. pr. eines Flusses.

केशवपन n. *das Scheeren der Haare* 38,15.

केशवपनीय m. *eine best. zum* Râǵasûja *gehörige Feier.*

केशवप्रभु m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,105.

केशवभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

केशवमिश्र m. N. pr. eines Autors.

केशवर्धन 1) Adj. (f. ई) *Haarwuchs befördernd.* — 2) *f. °वर्धनी *Sida rhomboides* Râǵan. 4,100.

केशवशिक्षा f. Titel einer Çikshâ Ind. St. 14,160.

केशवस्वामिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

केशवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

केशवादित्य m. *eine Form der Sonne.*

*केशवायुध m. *der Mangobaum.*

केशवार्क m. 1) *eine Form der Sonne.* — 2) N. pr. eines Autors.

*केशवालय und *केशवावास m. *Ficus religiosa.*

केशवीजोदाहरण n. und केशवीपद्धति f. Titel von Werken.

केशवेष m. *Haartracht* Âçv. Grhj. 1,17,18.

केशवेष्ट m. *gescheiteltes Haar.*

केशव्यपरोपण m. *das Ausreissen der Haare* Ragh. 3,56.

केशव्युदाहरण n. Titel eines Werkes.

केशश्मश्रु n. Sg. *Haupthaar und Bart.*

केशस्तुक m. *Haarflocke.*

*केशकृत्फला (Nigh. Pr.) und *केशकृत्ती (Râǵan. 8,33) f. *Prosopis spicigera.*

*केशकृस्त m. 1) *Haarschopf, Haarmasse.* — 2) *das Haar als Hand.*

*केशकृत्फला f. *Prosopis spicigera* Nigh. Pr.

केशाकेशि Adv. *Haar an Haar, Kopf an Kopf.*

केशाग्र n. *Haarspitze.*

केशाद m. *ein best. parasitischer Wurm* Kâraka 1,19. Suçr. 2,510,9. 19.

केशान्त m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Haarende, Stirnrand des Haares.* — 2) *Haarschopf, Haarmasse.* — 3) *die Ceremonie des Haarschneidens.*

केशान्तिक Adj. *bis zum Stirnrand der Haare reichend.*

*केशापकृ f. *Prosopis spicigera* Nigh. Pr.

केशाम्बु n. *Pavonia odorata* Ratnam. 121. Bhâvapr. 1,190.

*केशारि m. *Mesua ferrea.*

*केशारुहा f. *Sida rhomboides* Râǵan. 4,100.

*केशार्हा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,86.

*केशालि m. *Eclipta prostrata* Nigh. Pr.

केशि m. N. pr. eines Asura, = केशिन्.

केशिक 1) *Adj. *langhaarig.* — 2) *m. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,120. — 3) f. ई N. pr. der Mutter Gâhnu's VP.² 4,14.

केशिगृह्यपति m. *ein zur Familie des* Keçin *Gehöriger* Çat. Br. 11,8,4,1; vgl. 6.

केशितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

केशिध्वज m. N. pr. eines Fürsten.

केशिन् 1) Adj. *a) langhaarig. — b) mähnig. — c)* bildlich von Strahlen, Flammen u. s. w. — 2) m. *a)* Bein. α) Rudra's. — β) *Vishṇu's. — *b) Ross. — c) *Löwe. — d)* N. pr. α) eines von Kṛshṇa erschlagenen Asura. — β) verschiedener Männer. — 3) f. केशिनी *a)* Bez. α) Pl. *der Schaaren* Rudra's. — β) *bestimmter dämonischer Wesen. — b)* Bein. der Durgâ. — *c) *Chrysopogon aciculatus. — d) *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,97. — *e)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Râkshasî. — γ) verschiedener Frauen.

केशिनिषूदन, केशिमथन, केशिसूदन, केशिहन् und केशिहन्तर् m. Beinamen Kṛshṇa's.

केशोण्डुक m. *Haarschlinge* Suçr. 1,101,15.

केशोण्डुक (wohl °ण्डुक) *ringförmige Lichterscheinungen vor geschlossenen Augen* Comm. zu Ait. Âr. 358,20.

केश्य (केशिन्) 1) Adj. *a) in den Haaren befindlich. — b) den Haaren zuträglich.* — 2) *m. *Eclipta prostrata.* — 3) *n. *schwarzes Aloeholz.*

केसर 1) n. *Haar* (der Brauen). केसरगन्धाः *Wohlgerüche für's Haar.* — 2) (*m.) f. (आ) und (*n.) *Mähne.* Du. Comm. zu Kâtj. Çr. 25,5,16. — 3) *n. *der Schweif des Bos grunniens.* — 4) (*m.) und n. *Staubfaden,* insbes. *der Lotusblüthe* 249,32. 253,4. — 5) m. oder n. *Faser.* — 6) m. *Rottleria tinctoria, Mesua ferrea, — Roxburghii* und *Mimusops Elengi;* n. *die Blüthe.* Als Pflanzenname zu belegen, aber nicht näher zu bestimmen. — 7) *m. f. n. *Asa foetida.* — 8) *n. *Gold.* — 9) *n. *Eisenvitriol.* — 10) n. *ein best. Metrum.* — 11) m. N. pr. eines Berges MBh. 6,11,23.

केसरग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

केसरपुर n. N. pr. einer *Stadt* Vâs.

केसरप्राबन्धा f. N. pr. einer Frau.

केसरमाला f. Titel eines Werkes.

केसरवत् Adj. *bemähnt.*

*केसरवर n. *Safran.*

केसराग्र n. *die Spitzen einer Mähne* 149,6.

केसराचल m. Pl. Bez. *der als Staubfäden um den* Meru *(der Samenkapsel einer Lotusblüthe) sich lagernden Berge.*

*केसरापीड m. *eine best. Kunst* (कला) Gal.

*केसरास्र m. *Citronenbaum.*

केसराल Adj. *reich an Staubfäden.*

केसरि m. = केसरिन् 2) *h)* α).

*केसरिका f. *Sida rhomboides* Râǵan. 4,100.

केसरिन् 1) Adj. *bemähnt.* — 2) m. *a) Löwe. — b) *Pferd. — c) ein best. Wasservogel. — d) *Rottleria tinctoria. — e) *Mesua ferrea. — f) *Citronenbaum. — g) *eine roth blühende Moringa. — h)* N. pr. α) eines Affen, des Vaters von Hanumant. — β) eines Fürsten Lalit. 199,10. — γ) eines Gebirges VP. 2,4,63.

*केसरिसुत m. Patron. Hanumant's.

*केसरोच्चटा f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,144.

*केसारुका f. = कसेरुका *Rückgrat.*

केल्लदेव m. N. pr. eines Mannes.

कैंपुक Adj. *an der Butea frondosa befindlich.*

कैकय 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes, = कैकय. — *b) ein Fürst der* Kekaja. Pl. *seine Söhne.* — 2) f. ई *die Tochter eines Fürsten der* Kekaja.

कैकस 1) *m. Patron. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter des Râkshasa Sumâlin.

कैकेय 1) m. *a) ein Fürst der* Kekaja. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = कैकय. — *c)* N. pr. eines Fürsten, auf den das Volk zurückgeführt wird. — 2) f. कैकेयी *die Tochter eines Fürsten der* Kekaja. — 3) n. *die Sprache der* Kekaja.

*कैंकरायण m. Patron. von किंकर.

कैंकर्य n. *die Stellung eines Dieners.*

*कैंकलायन m. Patron. von किंकल.

कैंकिरात Adj. *von der Jonesia Asoka kommend* 292,17.

कैंकिलिकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,209.

कैंजव m. N. pr. eines Lehrers.

कैट Adj. *von einem Insect herrührend.*

कैटज m. *Wrightia antidysenterica.* Fehlerhaft für कौटज.

कैटभ 1) m. N. pr. eines von Vishṇu erschlagenen Asura. — 2) *f. आ und ई Bein. der Durgâ. — 3) n. etwa *Vorhersagung* Ind. St. 15,174. 183.

कैटभजित्, कैटभद्विष्, कैटभभिद्, *कैटभहन्, कैटभारि (Kâd. 66,10) und कैटभार्दन m. Beinamen Vishṇu's.

कैटभेश्वरलक्षण n. = कैटभ 3) Lalit. 179,3.

कैटभेश्वरी f. Bein. der Durgâ.

कैटर्य m. *eine best. Arzeneipflanze.* Nach den Lexicographen: *Azadirachta indica, Melia Bukajun, Vangueria spinosa* und *Myrica sapida* (Comm. zu Karaka 1,4).

कैडर्य m. *eine best. Pflanze* Karaka 6,15. Nach den Lexicographen *Cardiospermum Halicacabum* und *Myrica sapida.*

कैतक 1) Adj. *vom Pandanus odoratissimus herrührend.* — 2) *n. *die Blüthe von P. o.*

कैतव 1) Adj. (f. ई) *falsch, hinterlistig.* — 2) m. Patron. des Ulûka. — 3) f. ई *Betrug, Lüge, Falsch* Bâlar. 135,20. — 4) n. *a) Einsatz im Spiele. — b) *Hazardspiel. — c) Betrug, Lüge, Falsch. — d) *Beryll* Râǵan. 13,194.

कैतवक n. *Spielerkniff.*

*कैतवायन und *°यनि m. Patron. von कितव.

कैतवेय und कैतव्य m. Patron. des Ulûka.

*कैतायन m. Patron. von कित.

कैतिपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*कैदर्भ m. Patron. von किदर्भ *gaṇa* विदादि in der Kâç. कैंदर्भ v. l.

कैदार 1) Adj. *auf erhöhten Beeten befindlich, — wachsend.* — 2) *m. *Reis.* — 3) *n. *eine Anzahl von Feldern.*

*कैदारक, *कैदारिक und *कैदार्य n. = कैदार 3).

*कैंदर्भ m. Patron. von किंदर्भ.

*कैंदास m. Patron. von किंदास.

*कैंदासायन m. Patron. von कैंदास.

*कैंनर Adj. von किंनर.

कैमर्थक्य n. *das Fragen nach dem «warum»* Çaṃk. zu Bâdar. 1,3,33 (S. 311, Z. 11).

कैमर्थ्य n. dass.

*कैमायनि m. Patron. von किम्.

कैमुतिक Adj. *auf dem «wie viel mehr» oder «wie viel weniger» beruhend.*

कैमुत्य n. *das Verhältniss des «wie viel mehr» oder «wie viel weniger».*

कैयट oder कैय्यट m. N. pr. eines Grammatikers.

*कैरणिक Adj. von किरण.

*कैरली f. *Embelia Ribes* Râǵan. 6,50.

कैरलेय m. *ein Fürst der* Kerala.

कैरव 1) m. *a) *Spieler* oder *Betrüger. — b) *Feind.* — *c)* Hariv. 5020 fehlerhaft für कौरव. — 2) *f. ई *a) Mondschein. — b) Trigonella foenum graecum.* — 3) n. *eine bei Nacht sich öffnende weisse Lotusblüthe* Spr. 7770.

*कैरवबन्धु m. *der Mond.*

*कैरविणीखण्ड n. *eine Menge von weissen Lotusen.*

कैरविन् 1) *m. *der Mond.* — 2) f. °विणी *weisser Lotus (die ganze Pflanze)* Spr. 7757. *eine Gruppe von weissen Lotusen, Lotusteich.*

कैरात 1) Adj. *zu dem Volke der* Kirâta *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) ein Fürst der* Kirâta. — *b) eine best. Schlange* AV. — *c) ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.* — *d) *ein star-*

ker Mann. — 3) *n. *a) Agathotes Chirayta.* — *b) eine Art Sandelholz* Râǵan. 9,15.

कैरातक Adj. *zum Volke der* Kirâta *gehörig.* f. °तिका und °तिकी.

कैरातसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

कैराल n. und *f. (ई) *Embelia Ribes.* Vgl. कैरली.

कैरिशि m. Patron. des Sutvan.

*कैर्मेडुर N. pr. einer Oertlichkeit. Davon ein gleichlautendes Adj. कैमेडुर v. l.

कैल (!) m. Patron.

कैलकिल m. Pl. N. pr. eines Stammes der Javana.

*कैलात m. Patron. von किलात.

कैलातक Adj. in Verbindung mit मधु *Honig.*

कैलावत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कैलास m. 1) N. pr. eines Berges, des Sitzes von Kubera und Çiva. — 2) *eine best. Tempelform.*

कैलासनाथ m. Bein. Kubera's.

*कैलासनिकेतन, *कैलासपति und कैलासशिखरवासिन् m. Beinamen Çiva's.

*कैलासौकस् m. Bein. Kubera's.

कैलिकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,209.

कैलिञ्ज Adj. (f. ई) *aus dünnen Stäbchen gemacht.*

कैवर्त 1) m. *Fischer.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) f. ई *a) Fischerweib.* — *b) Cyperus rotundus.*

कैवर्तक 1) m. *Fischer.* — 2) *f. °र्तिका *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,108.

*कैवर्तमुस्त n., °क n. (Comm. zu Karaka 1,3), °मुस्ता f. (Bhâvapr. 4,176) und *कैवर्तीमुस्तक n. *Cyperus rotundus.*

कैवर्तीय Adj. *einen Fischer betreffend.*

*कैवल n. *Embelia Ribes.* Vgl. कैरली.

कैवल्य 1) n. *a) Alleinheit* Vâmana 3,1,1. — *b) absolute Einheit* 289,13. Bhâg. P. 3,11,2. 5,3,17. — *c) vollkommene Erlösung.* — *d)* Râǵat. 7,1149 fehlerhaft für वैकल्य. — 2) Adj. (f. आ) *zur vollkommenen Erlösung führend.*

कैवल्यकल्पद्रुम m., कैवल्यतत्त्व n. und कैवल्यदीपिका f. Titel von Werken.

कैवल्यानन्द, °योगीन्द्र und °सरस्वती m. N. pr. eines Lehrers.

कैवल्याश्रम m. N. pr. eines Scholiasten.

कैवल्येन्द्र m. N. pr. eines Lehrers.

कैवल्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कैशव Adj. (f. ई) *dem* Kṛshṇa *gehörig, ihn betreffend.*

कैशिक 1) Adj. (f. ई) *von der Dicke eines Haares.* — 2) m. *a) ein best.* Râga S. S. S. 36. — *b) *Geschlechtsliebe.* — *c)* N. pr. α) Pl. eines zu den Jâdava gehörigen Volksstammes. — β) des angeblichen Stammvaters dieses Volkes. — γ) verschiedener Männer. — 3) f. ई *a) ein best. Stil im Schauspiel, die Darstellung auf Auge und Ohr angenehm wirkender, insbes. auf Geschlechtsliebe beruhender Verhältnisse.* — *b)* N. pr. eines Flusses oder einer Oertlichkeit. — 4) *n. *die gesammte Haarmasse.*

कैशिकीमय Adj. *im Stil* कैशिकी *gehalten* Comm. zu Prij. 2,5.

कैशिन Adj. (f. ई) *zu* Keçin *in Beziehung stehend.*

*कैशिन्य m. Metron. von केशिनी.

कैशोर n. *das jugendliche Alter.*

कैशोरक 1) Adj. (f. °रिका) *jugendlich* Bhâvapr. 4,226. — 2) n. *das junge Volk.*

कैशोरकगुग्गुलु n. *ein best. Elixir* Çârṅg. Saṁh. 2,7,17. Mat. med. 134.

*कैशोरि m. Patron. von किशोर.

*कैशोरिकेय m. Metron. von किशोरिका.

कैशोर्य m. Patron. von कैशोरि.

कैश्य n. *die Gesammtmasse der Haare* Naish. 4,114.

*कैष्किन्ध Adj. *aus* Kishkindhâ *stammend.*

को pronominales Praefix in einigen Nominibus.

कोक 1) m. *a) Wolf.* — *b) Kuckuck.* — *c) Anas Casarca.* — *d) *Frosch.* — *e) *eine kleine Hauseidechse.* — *f) ein best. schädliches parasitisches Thier.* — *g) *Phoenix sylvestris.* — *h)* *Bein. Vishṇu's. — *i)* Titel eines Werkes. — *k)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Çoṇa. — 2) f. कोका N. pr. *a)* eines Flusses. — *b)* einer Oertlichkeit. — 3) f. कोकी *a) Kuckucksweibchen.* — *b) das Weibchen der Anas Casarca* Vâs. 24.

*कोकड m. *der indische Fuchs* Râǵan. 19,51.

*कोकथु m. *Waldtaube* Gal.

कोकदेव m. 1) **Taube.* — 2) N. pr. eines Autors.

कोकनख m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कोकनद् 1) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) n. *die Blüthe der rothen Wasserlilie.*

कोकनदिनी f. *die rothe Wasserlilie (die ganze Pflanze).*

कोकपितृ m. N. pr. eines Mannes Çat. Br. 13, 5,4,17.

कोकबक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कोकबन्धु m. Bein. *der Sonne.*

कोकमुख Adj. (f. आ) *ein Wolfsgesicht habend.*

कोकयातु m. *ein nächtliches Gespenst in Gestalt eines Kuckucks.*

कोकारक m. Pl. N. pr. eines Volkes. कोकबक v. l.

कोकलिक m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

कोकली f. N. pr. einer Frau (buddh.).

*कोकवाच m. = कोकड.

कोकशास्त्र n. Titel eines rhet. Werkes.

*कोकात m. N. pr. eines Mannes.

*कोकाम्र m. *ein best. Strauch.*

कोकामुख n. N. pr. eines Tîrtha.

*कोकाक्ष m. *Schimmel (Pferd).*

कोकिल 1) m. *a) der indische Kuckuck.* — *b) eine Mausart.* — *c) *eine Schlangenart* Gal. — *d) ein best. giftiges Insect.* — *e) *eine Art Zuckerrohr* Gal. Vgl. कोकिलेक्षु. — *f) *Kohle.* — *g)* N. pr. α) eines Râǵaputra. — β) eines Autors. — γ) einer Maus. — 2) f. आ *Kuckucksweibchen.*

कोकिलक 1) m. *a) Kuckuck.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Ṛshi Ind. St. 10,352. — 2) n. *ein best. Metrum.*

*कोकिलनयन m. *Asteracantha longifolia.*

कोकिलप्रिय m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

कोकिलमैत्रावरुणि n. Titel eines Werkes.

कोकिलस्मृति f. desgl.

कोकिलक्षेत्र n. desgl.

कोकिलाक्ष (Harshaḱ. 195,24) und *°क m. *Asteracantha longifolia.*

कोकिलादेवी f. N. pr. einer Göttin.

कोकिलामाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Skandapurâṇa.

कोकिलारुरुस्य n. Titel eines Werkes.

*कोकिलावास m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,11.

कोकिलाव्रत n. *eine best. Begehung.*

*कोकिलेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 4,84 (das Metrum verlangt °क).

*कोकिलेष्टा f. *eine Art* Gambû Râǵan. 11,26.

*कोकिलोत्सव m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,10.

*कोकोवाच m. = कोकड Nigh. Pr.

कोक्कट m. = कोङ्कट.

कोक्कोक m. N. pr. eines Autors.

कोङ्क m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कोङ्कट m. N. pr. eines Scholiasten.

कोङ्कण 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,60. Bâlar. 33,9. — 2) *f. आ N. pr. der Mutter Paraçuràma's. — 3) *n. *eine Art Waffe.*

कोङ्कणक m. Pl. = कोङ्कण 1).

कोङ्कणावती f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9510.

*कोङ्कणासुत m. Metron. Paraçurâma's.

कोङ्कण Adj. (f. ई) wohl *aus* Koṅkaṇa *stammend* (Pferd). Richtiger wohl कौङ्कणी (die Länge metrisch). Vgl. कौङ्कणीहूत.

कोंकार m. *der Laut* कोङ् oder कोम्.

*कोङ्ग m. oder f. *eine best. Waffe* Gal. Vgl. कोङ्कण 3).

कोच m. 1) *das Einschrumpfen.* — 2) *eine best. Mischlingskaste.*

कोजागर m. *die unter Wachen und Spielen gefeierte Vollmondsnacht im Monat* Âçvina. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कोञ्च m. = कोच 2).

*कोञ्ज m. N. pr. eines Berges.

कोट 1) m. *a) Feste* Vâstuv. 11,28. fgg. — *b) Bart.* — *c) Schuppen, Hütte.* — *d) Krümmung.* — *e)* vielleicht *ein best. Diagramm* Verz. d. B. H. No. 903. Vgl. °चक्र. — 2) *f. आ P. 3,1,17, Vârtt.

कोटक m. *Zimmermann.* Im System *eine best. Mischlingskaste.*

कोटचक्र n. *ein best. Diagramm.*

*कोटन m. *Winter* Râgan. 21,68.

*कोटप m. *ein best. Beamter* Gal.

कोटपराज m. N. pr. eines Fürsten.

कोटपाल m. *der Schutzgenius einer Feste* Vâstuv. 11,23. 53.

कोटयुद्धनिर्णय m. Titel eines Werkes.

कोटर 1) (*m.) n. *Baumhöhle, Höhle* überh. — 2) m. *a) *Alangium decapetalum* Râgan. 9,76. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) Ipomoea Turpethum* Karaka 7,7. — *b)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Mutter Bâṇa's. — 4) *f. ई *a) eine nackte Frau.* — *b)* Bein. der Durgâ.

*कोटरपुष्प m. *eine best. Pflanze* Gal. Vgl. कोठरपुष्प und वृद्धकोटरपुष्पी.

*कोटरवासिनी und *कोटरस्था f. *eine weisse Varietät von Ipomoea Turpethum* Nigh. Pr.

*कोटरावण n. N. pr. eines *Waldes.*

*कोटरिक n. *Sochalsalz* Râgan. 6,93.

कोटवी f. 1) *eine nackte Frau. — 2) *eine Form der* Durgâ und Mutter Bâṇa's (Hariv. 2,120,2. 126,23). — 3) N. pr. der Schutzgottheit der Daitja VP.² 5,117.

*कोटशिरस् n. *Mauersims* Gal.

कोटाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

*कोटाय्, °यते Denom. von कोट.

कोटि und कोटी f. 1) *das gekrümmte Ende des Bogens, — der Krallen* u. s. w., *äusserste Spitze* überh. — 2) *äusserste Spitze*, so v. a. *der höchste Grad.* Auch mit परा 292,14. धन° sowohl *der höchste* als auch *der niedrigste Grad des Reichthums.* — 3) °द्वय n. *die zwei Endpuncte*, so v. a. *die zwei Alternativen.* — 4) *zehn Millionen.* — 5) *die Senkrechte in einem rechtwinkeligen Dreieck.* — 6) *the complement of an arc to 90°.* — 7) *Medicago esculenta.*

कोटिक 1) m. *a) eine Art Frosch.* — *b) *Coccinelle.* — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. आ *a) die äusserste Spitze von Etwas.* मानुष° so v. a. *ein Auswurf der Menschheit.* — *b) Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194.

कोटिकर्ण m. wohl N. pr. eines Mannes.

कोटिकास्य m. N. pr. eines Fürsten.

*कोटिकृत् m. Bein. Guṇâḍhja's Gal.

*कोटिजित् m. Bein. Kâlidâsa's.

कोटिजीवा und कोटिज्या f. *der durch* Koṭi 5) *gebildete Sinus.*

कोटितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कोटिध्वज m. *ein Millionär* Ind. St. 15,402.

*कोटिपात्र n. *Steuerruder.*

कोटिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कोटिमत् Adj. *mit einer Spitze versehen.*

कोटिर 1) *m. *a) Haarflechte.* — *b) Ichneumon.* — *c) Coccinelle.* — *d)* Bein. Indra's. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कोटिलक्षाक्षी f. N. pr. einer Göttin.

कोटिलिङ्ग und °लिङ्गेश्वर n. Name eines Liṅga.

कोटिवर्ष 1) n. N. pr. einer Stadt an der Koromandelküste. — 2) *f. आ *Medicago esculenta.*

कोटिवेधिन् 1) Adj. *die äusserste Spitze treffend*, so v. a. *das Schwierigste vollbringend.* — 2) m. *eine best. Pflanze.*

कोटिश m. 1) **Egge.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

कोटिशस् Adv. *in einer Anzahl von zehn Millionen.*

कोटिस्था f. N. pr. einer Göttin.

कोटिहोम m. *eine best. Spende.* °विधि m. Titel eines Werkes.

कोटीध्वज m. v. l. für कोटिध्वज.

कोटीर m. 1) *Haarflechte.* — 2) *Diadem.*

*कोटीवर्ष 1) n. = कोटिवर्ष 1). — 2) f. आ = कोटिवर्ष 2).

*कोटीश m. n. = कोटिश 1).

कोटीश्वर m. N. pr. eines *Millionärs.*

कोटीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कोटीश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कोटृ m. (*n.) *Festung.*

कोटृकारक m. *ein best. Thier* Karaka 1,27.

कोटृपाल m. *Commandant einer Festung* Pañkat. 237,15.

कोटृमल्लिक m. *Bettler* (?).

कोटृराज und °न् m. etwa *Burggraf* Lalit. 135, 9. 136,15. 154,14.

कोटृवी f. 1) *eine nackte Frau.* — 2) *eine Form der* Durgâ und Mutter Bâṇa's Hariv. 10271. — 3) N. pr. der Schutzgottheit der Daitja VP.² 5,117.

*कोटृवीपुर n. = कोटिवर्ष 1).

*कोटृार m. 1) *Festung.* — 2) *Brunnen.* — 3) *eine zu einem Teich führende Treppe.* — 4) = नागर.

कोठ m. *eine Art Ausschlag mit rothen Flecken.*

*कोठक (Gal.) und *कोठर m. *Alangium hexapetalum.*

*कोठरपुष्पी f. *Convolvulus argenteus.* Vgl. कोटरपुष्प.

कोडा f. *eine best.* Râgiṇî S.S.S. 35. Vgl. कोद्रा.

कोड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes Lalit. 277,7.

कोण m. 1) *Ecke, Winkel.* — 2) *Zwischengegend.* — 3) Bez. *der Zahl vier* Hemâdri 1,135,23. — 4) *ein Werkzeug zum Schlagen der Laute* oder *eines andern musik. Instrumentes* Kâd. 124,14. 211,6. — 5) *ein best. musik. Instrument.* — 6) **Keule.* — 7) *der Planet Saturn.* — 8) **der Planet Mars.*

*कोणकुण m. *Wanze.*

कोणकोष्ठ und °क *Eckfeld* Agni-P. 40,15. 17.

कोणदिश् f. *Zwischengegend.*

कोणदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit* Ind. St. 14,140.

कोणनर m. = कोणशङ्कु Ganit. Tripr. 30.

*कोणप m. = निर्ऋति.

*कोणवादिन् m. Bein. Çiva's.

कोणवृत्त n. *ein von NO nach SW oder von NW nach SO gezogener Verticalkreis* Golâdhj. 7,36.

कोणशङ्कु m. *der Sinus der Höhe, wenn die Sonne weder im Verticalkreise noch im* Unmaṇḍala *steht,* Golâdhj. 7,36.

*कोणाकोणि Adv. *in der Diagonale.*

कोणादित्य wohl = कोणार्क VP.² 1,xxviii.

कोणार्क n. N. pr. einer dem Purushottama geheiligten Oertlichkeit.

*कोणि Adj. *lahm am Arm.*

कोणेय und कोणेयन wohl nur fehlerhaft für कौणेय.

कोणेरभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

कोण्डभट्ट m. N. pr. eines Grammatikers.

कौतना f. Pl. Bez. *bestimmter Wasser.*

कोथ 1) m. *a) Fäulniss, Verwesung.* — *b) ein faulendes Geschwür.* — *c) *eine best. Augenkrankheit.* — *d) *das Quirlen.* — 2) *Adj. = शटित oder मथित.

*कोथरी f. *Cactus Opuntia* Râgan. 5,114.

कोद्दण्ड 1) (*m. *n.) *Bogen.* — 2) *m. *a) die bogenförmige Braue.* — *b) eine kriechende Pflanze.* — *c)* N. pr. einer Gegend.

कोदण्डिन् Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.*

कोद्दार m. *eine Getraideart.*

कोद्रव m. *Paspalum scrobiculatum.*

कोद्रा f. *eine best.* Rāgin. 1 S.S.S. 110. Vgl. कोडा.

कोनालक m. *ein best. Vogel.*

कोनालि m. wohl = कोनालक.

*कोनील m. *ein best. Wasservogel* Nigh. Pr.

कोन्तल Hariv. 784 fehlerhaft für कौन्तल.

कोन्व m. N. pr. eines Berges.

कोन्वशिर m. Pl. N. pr. eines Volkes. कान्व° v.l.

कोप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *krankhafte Aufregung*, insbes. der Flüssigkeiten des Leibes. — 2) *das Wüthen* (der Waffen, des Krieges u. s. w.). — 3) *Aufwallung, Zorn, — über Jmd* (Loc., Gen., प्रति oder उपरि) oder *Etwas* (im Comp. vorangehend) 149,2. कोपं कर् *zürnen.* Auch Pl. — 4) *das im Widerspruch Stehen* Bādar. 2,1,26. Çāṁk. zu 29. 3,6.

*1. कोपक्रम Adj. *zornig.*

*2. कोपक्रम n. Brahman's *Schöpfung.*

कोपत्तमाविस्मयकृर्षवत् Adj. *erzürnt, von Mitleid erfüllt, erstaunt und erfreut* Kathās. 29,187.

कोपच्छद् m. *ein best. Räucherwerk.*

*कोपज्ञ n. Brahman's *Schöpfung.*

कोपन 1) Adj. (f. आ) *a) zum Zorn geneigt, zornig, bös.* Nom. abstr. °त्व n. Kāraka 2,7. — *b) in krankhafte Aufregung versetzend, reizend.* — 2) n. *a) Aufregung, Reizung.* — *b) das Erzürnen* (trans.).

*कोपनक n. *ein best. Parfum.*

कोपनीय Adj. *zur Erregung des Zornes dienend.*

कोपयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu erzürnen beabsichtigend.*

*कोपलता f. *Gynandropsis pentaphylla.*

कोपवती f. *ein best. Metrum.*

कोपवेग m. N. pr. eines Ṛshi.

*कोपवैरिन् m. *Sesbania grandiflora* Nigh. Pr.

*कोपाकोपि Adv. *unter beiderseitigem Zorn.*

कोपाय्, °यते *wüthen* (vom Zorn).

कोपिन् 1) Adj. *a) zornig.* — *b)* am Ende eines Comp. *aufregend, reizend.* — 2) *m. *eine Art Taube* Rāgān. 19,108.

कोपियज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

कोप्य Adj. *zu erzürnen.*

*कोम n. = क्लोम, क्लोमन्.

कोमल 1) Adj. (f. आ) *zart, weich* (eig. und übertr.) रीति Kāvjapr. 9,3. — 2) *f. आ *eine Dattelart.* — 3) *n. *a) Wasser.* — *b) Seide* Gal. — *c) Muskatnuss* Gal. — Bisweilen verwechselt mit कोमल.

*कोमलक n. *Lotusfiber.*

*कोमलच्छद् m. *eine best. Pflanze* Gal.

*कोमलतण्डुल m. *eine Art Reis* Gal.

कोमलवल्कला f. *Cicca disticha* Dhanv. 5,19. Bhāvapr. 1,244.

कोमलाङ्ग Adj. (f. ई) *von zartem Körper* Daçak. 34,17.

*कोमासिका f. = ज्ञालिका.

(कोम्य) कोमिश्र Adj. etwa *geglättet.*

कोयंपुरी (!) f. N. pr. einer *Stadt.*

कोयष्टि, °क und कोयष्टिभ m. *Parra jacana* oder *goensis.*

कोर् m. 1) *ein bewegliches Gelenk.* — 2) *Knospe. — 3) N. pr. eines Berges Mārk. P. 57,15.

कोरक (*m. *n.) 1) *Knospe.* — 2) *Lotusfiber. — 3) *Name *zweier wohlriechender Stoffe.*

कोरकित Adj. 1) *mit Knospen versehen* Naish. 3,121. — 2) am Ende eines Comp. *voll von* Ind. St. 15,294.

*कोरङ्गी f. *kleine Kardamomen.*

कोरण्टकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कोरण्डक m. N. pr. eines Lehrers.

कोरटूष und °क m. *Paspalum scrobiculatum.*

कोरली f. N. pr. einer Stadt.

कोरित Adj. 1) *ausgescharrt* Bhāvapr. 2,26. — 2) *pounded, ground, comminuted.* — 3) *budded, sprouted.*

कोरिला f. N. pr. einer Stadt.

कोर्प्य m. *der Scorpion im Thierkreise.*

कोल 1) m. *a) Eber.* — *b) *Floss, Nachen.* — *c) *Busen, Schooss.* — *d) *Umarmung.* — *e) *eine best. Pflanze.* — *f) *der Planet Saturn.* — *g)* *Bein. Çiva's Gal. — *h) eine best. Mischlingskaste.* — *i)* N. pr. α) eines Sohnes des Ākṛiḍa. — β) *eines Landes. — 2) m. n. *ein best. Gewicht.* — 3) *f. आ *Piper longum* und *Chaba.* — 4) *f. आ und ई *Zizyphus Jujuba.* — 5) n. *a) Brustbeere.* — *b) *schwarzer Pfeffer* und *das Korn von Piper Chaba* Rāgān. 6,31.42.

कोलक 1) *m. *a) Alangium hexapetalum* Rāgān. 9,75. — *b) Cordia Myxa.* — 2) n. *a) Kubeben* Bhāvapr. 1,193. — *b) *schwarzer Pfeffer.*

कोलकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*कोलकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Rāgān. 7,83.

*कोलकर्कटिका und *°कर्कटी (Gal.) f. *eine Dattelart* Rāgān. 11,58.

कोलकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,211.

*कोलकुण m. *Wanze.*

*कोलगञ्जिनी f. *Scindapsus officinalis* Nigh. Pr.

कोलगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*कोलदल n. *ein best. Parfum.*

*कोलनासिका f. *eine best. Pflanze.*

*कोलपुच्छ m. *Reiher.*

*कोलमुक्ता f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कोलमूल n. *die Wurzel von Piper longum* Rāgān. 6,22.

*कोलम्बक m. *der Körper der indischen Laute.*

*कोलम्बी f. Çiva's *Laute* Gal.

*कोलवल्ली f. 1) *Pothos officinalis.* — 2) *Piper Chaba* Rāgān. 6,42.

कोलशिम्बी f. *eine dem Carpopogon pruriens ähnliche Pflanze* Madanav. 76,33. Bhāvapr. 1,288.

*कोलाकोलि Adv. *unter gegenseitiger Umarmung.*

कोलात्त und कोलाह्य (Vāstuv. 10,93) n. *ein Loch von bestimmter Form im Holze.*

*कोलाश्व m. N. pr. eines Landes.

*कोलास्यमज्ञ m. *Brustbeere* Nigh. Pr.

कोलापुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,114.

कोलाविध्वंसिन् m. Pl. N. pr. eines Fürstengeschlechts.

कोलाहल 1) m. n. *ein verworrenes Geschrei* (von Menschen und Thieren). — 2) m. f. (आ) *ein best.* Rāga S. S. S. 96. 93. — 3) m. N. pr. *a)* eines Fürsten VP.² 4,120. — *b)* eines personificirten Berges. °कोलाहलिन् Adj. *von Lärm erfüllt* Kād. 42,18.

*कोलि m. f. une *कोलिका f. (Nigh. Pr.) *Zizyphus Jujuba.*

कोलिकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,211.

कोलित m. Bein. Maudgaljājana's.

कोलिसर्प und कोलिस्पर्श m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

कोलूक und कोलूत N. pr. eines Landes.

कोलेक्षण n. = कोलात्त.

*कोल्या f. *Piper longum.*

कोल्लक m. N. pr. eines Gebirges.

कोल्लगिरि m. desgl.

कोल्लगिरेय m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 14, 83,11.

कोल्लपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,114.

कोल्वगिरेय fehlerhaft für कोल्ल°.

कोविद् 1) Adj. (f. आ) *kundig, erfahren, — in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 13,1. Ind. St. 15,355. — 2) m. Pl. Bez. *der Kshatrija in Kuçadvīpa* Bhāg. P. 5,20,16.

कोविदार m. *Bauhinia variegata.*

कौश 1) m. *n. (adj. Comp. f. आ) *a) Fass, Kufe.* Auch bildlich von den *Wolken.* — *b) Eimer* RV. 10,100,10. — *c) Kiste, Kasten, Truhe.* — *d) Kasten des Wagens.* — *e) Degenscheide.* — *f) Behälter, Verschluss, Gehäuse.* — *g) Vorrathskammer, Vorrath; Schatzkammer, Schatz.* कोषज्ञ MBh. 4,964 fehlerhaft für कोशज्ञ. — *h) Wörterbuch.* — *i) poetischer Schatz, Spruchsammlung, eine Sammlung lose an einander gereihter Strophen.* — *k) Knospe, Blumenkelch, Samenbehälter* (insbes. der Lotusblüthe). — *l)*

Schote, Hülse, Schale der Nüsse. — *m*) **Muskatnuss.* — *n*) **das Innere der Frucht von Artocarpus integrifolia* u. s. w. — *o*) *Cocon.* — *p*) *Eihaut* Varâh. Bṛh. 5,4. — *q*) *Hodensack;* Du. *die beiden Abtheilungen desselben.* — *r*) **vulva.* — *s*) **penis.* — *t*) **Ei.* — *u*) am Ende eines Comp. *Kugel, Kugelform.* — *v*) *das beim Gottesurtheil angewandte Weihwasser.* — *w*) *Eid.* — *x*) *Friedensbecher* oder — *trank.* कोशं पा so v. a. *einen geschlossenen Frieden durch einen Trunk besiegeln* Râgat. 7,8.75.460. 493. 8,283. — *y*) *eine best. Conjunction der Planeten.* — *z*) *das 2te astrologische Haus* Varâh. Jogaj. 4,1. — *aa*) Titel einer *Sammlung* von Gâthâ (buddh.) Kâraṇḍ. 98,24. Harshak. 204,13. — 2) f. कोशी *a*) *Knospe* in अर्क°. — *b*) **Blattauge.* — *c*) **Schuh.* — *d*) **ein best. wohlriechender Stoff* Gal. — *e*) **eine eiserne Pflugschar* Gal.

कोशक 1) **m. *Ei, Hode.* — 2) **f.* °शिका *Trinkgeschirr.* — 3) n. (!) *Gehäuse.*

कोशकार 1) m. *a*) *Verfertiger von Kasten, Degenscheiden* u. s. w. — *b*) *Verfasser eines Wörterbuchs.* — *c*) *Seidenraupe.* — 2) m. n. *ein Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64. Bâlar. 128,15. — 3) f. ई f. zu 1) *a*).

कोशकारक 1) m. *Seidenraupe.* — 2) f. °रिका *a*) **Bienenweibchen* Gal. — *b*) Titel einer *Sammlung* von Gâthâ (buddh.).

**कोशकारकीट* m. *Seidenraupe.*

**कोशकालिन्* m. oder **°ली f. *ein best. Wasservogel* Nigh. Pr.

कोशकृत् m. *eine Art Zuckerrohr.*

कोशगृह n. *Schatzkammer, ein Gemach zur Aufbewahrung von kostbaren Gewändern, Schmucksachen* u. s. w.

**कोशचञ्चु* m. *der indische Kranich.*

**कोशज* n. *Seide.*

कोशजात n. *Schatz, Vermögen* Ragh. 5,1.

कोशधान्य n. *Hülsenfrucht.*

**कोशनायक* m. 1) *Schatzmeister.* — 2) Bein. Kubera's.

कोशपाल m. *Hüter des Schatzes.*

कोशपेटक *Schatzkästchen.*

1. कोशफल n. 1) *Hodensack.* — 2) **Muskatnuss.* — 3) **ein best. wohlriechender Stoff.*

2.**कोशफल* 1) m. *Luffa foetida* oder *eine ähnliche Pflanze.* — 2) f. आ *Cucumis utilissimus* und *eine andere Cucurbitacee; Ipomoea Turpethum* Nigh. Pr.

कोशयी f. etwa *was einen Kasten füllt.*

कोशरक्षिन् m. *Schatzhüter, Schatzmeister.*

कोशवत् 1) Adj. *a*) *einen Behälter bildend* (von einer Wunde) Karaka 6,13. Vgl. 3. कोशिक 1) *a*). — *b*) *im Besitz von Schätzen, reich.* — 2) **m. Schwert.* Gal. — 3) f. °वती *Cucumis acutangulus* oder *sulcatus.*

कोशवारि n. *das beim Gottesurtheil angewandte Wasser.*

कोशवासिन् m. 1) *Schalthier.* — 2) **Puppe eines Insects.*

कोशवाहन n. Sg. *Schatz und Vehikel* Daçak. 43, 11. 46,13.

**कोशवृद्धि* f. *Anschwellung der Hoden.*

कोशवेश्मन् n. *Schatzkammer.*

**कोशशायिका* f. *Messer.*

कोशस्कृत् m. *Seidenraupe.*

कोशस्थ m. 1) *Schalthier.* — 2) **Puppe eines Insects.*

कोशागार m. n. *Schatzkammer.*

कोशागाराधिकारिन् m. *Schatzmeister.*

**कोशाङ्ग* m. oder n. *eine Art Rohr.*

**कोशाण्ड* m. = अण्डकोश *Hodensack* Gal.

कोशातक 1) **m. *Haar.* — 2) f. ई *a*) *eine best. Pflanze* und *deren Frucht* Çâñkh. Grhj. 1,23. Karaka 7,6. Nach den Lexicographen: *Trichosanthes dioeca, Luffa acutangula* und *pentandra* Râgan. 3, 36. 7,169. — *b*) **eine mondhelle Nacht.* — 3) n. *die Frucht von* 2) *a*) Karaka 7,6.

**कोशातकिन्* m. 1) *Handel.* — 2) *Handelsmann.* — 3) *das unterseeische Feuer.*

कोशाधीश m. *Schatzmeister* Ind. St. 15,309.

कोशाध्यक्ष m. 1) dass. — 2) Bein. Kubera's.

कोशाम्र m. *Mangifera sylvatica* Mat. med. 305. Râgan. 11,14. 15,119. n. *die Frucht.*

**कोशिन्* m. *der Mangobaum.*

**कोशिला* f. *Phaseolus trilobus* Râgan. 3,23.

कोशेक्षण Adj. *hervorstehende Augen habend.*

कोशेश m. *Schatzmeister* Ind. St. 15,221.

कोश्य Du. angeblich *am Herzen des Pferdes befindliche Fleischklümpchen.*

कोष 1) m. Pl. N. pr. eines Priestergeschlechts. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,34.

कोषण 1) **n. Nom. act. von* कुष्. — 2) f. ई in जीव°.

कोषधावन in अ°.

कोष्ठ 1) m. *Eingeweide,* namentlich *die Behälter von Speise, Flüssigkeiten* u. s. w., *Unterleib.* Einmal n. — 2) (**m.*) n. *Vorrathskammer.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *Ringmauer.* — 4) *eine umschlossene Fläche, Feld* (z. B. auf einem Schachbrett) Hemâdri 1,651,3. 5. 790,12. — 5) m. *eine Art Gefäss, Tiegel, Topf* Bhâvapr. 2,85. Karaka 1,14. — 6) **m. *ein inneres Gemach.* — 7) **the shell of any thing.* — 8) **n. *Eigenthum.* — 9) **Nacht.*

कोष्ठक 1) am Ende eines Comp. *Behälter für* Karaka 1,14. — 2) **m. n. *Vorrathskammer.* — 3) f. कोष्ठिका *Tiegel* Bhâvapr. 2,85. — 4) n. *a*) **Schatzkammer.* — *b*) *Ringmauer.* — *c*) *eine umschlossene Fläche, Feld* Agni-P. 40,13. 14. Hemâdri 1,651,7. 8. Am Ende eines adj. Comp. f. आ 2. 790,10. — *d*) **a brick trough for watering cattle at.* — *e*) N. pr. einer Stadt.

कोष्ठकी Adv. mit कर् *umzingeln.*

**कोष्ठकोटि* m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

**कोष्ठताप* m. *Brennen im Unterleibe* Gal.

कोष्ठपाल m. 1) **der Aufseher einer Vorrathskammer, Schatzmeister.* — 2) *Stadtwächter* LA. 12,15.

कोष्ठभेद m. *Bruch des Unterleibs.*

कोष्ठरोग m. *Unterleibskrankheit.*

कोष्ठवत् m. N. pr. eines Gebirges.

**कोष्ठसंताप* m. *innere Gluth* Râgan. 20,26.

कोष्ठागार n. 1) *Kornkammer.* — 2) *eine umschlossene Fläche, Feld.* — 3) *das Mondhaus* Maghâ.

कोष्ठागारिक m. *Wespe* Bhâvapr. 6,182.

कोष्ठागारिन् m. dass.

कोष्ठाग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

कोष्ठानाह m. *Leibesverstopfung* Karaka 1,14.

कोष्ठिल m. N. pr. eines Mannes.

कोष्ठीप्रदीप m. Titel eines Werkes.

कोष्य Adj. *aus dem Unterleibe kommend.*

कोष्ण Adj. *lau.*

कोसल N. pr. 1) m. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) Sg. des Landes der K. — *c*) कोशलानां (so schreiben bisweilen auch die Bomb. Ausgg., कौ° v. l.) नक्षत्रम् *ein best. Mondhaus* R. ed. Bomb. 6,103,35. — 2) (**m.*) f. (आ) der Hauptstadt der K., d. i. Ajodhjâ.

कोसलविदेह m. Pl. *die* Kosala *und* Videha.

कोसलजा und **कोसलात्मजा* f. Bez. der Mutter Râma's.

कोसार m. = कर्षू 1).

कोसिद् Kâṭh. 10,5 fehlerhaft für कौ°.

**कोकड* m. N. pr. eines Mannes.

कोकर m. N. pr. eines Prâkrit-Grammatikers.

कोकल 1) **Adj. *undeutlich redend.* — 2) m. *a*) *ein best. geistiges Getränk aus Gerste* Mat. med. 272. — *b*) **ein best. musikalisches Instrument* (?). — *c*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Ṛshi und anderer Männer. — 3) **f. ई = कुष्माण्डसुरा* Nigh. Pr.

कोकलीय n. *das von* Kohala *verfasste Werk über Musik.*

कोकलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कोकित m. N. pr. eines Mannes.

*कोकिन् m. *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,52.

कोकिल 1) m. und f. (ई) *eine best. Ceremonie* Lâṭj. 5,4,20. 21. — 2) *m. Patron. von कोकिल und Metron. von कोकिला.

कोकुदक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कोकुण्डिकि m. N. pr. eines Ṛshi VP.² 3,7.

कोकुत्तक und कोकुन्दक v. l. für कोकुदक.

कोकुर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कोकुरुण्डि m. Patron. N. pr. eines Lehrers Saṁhitopan. 38,1.

कोकुलिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कोकूस्त m. N. pr. eines Mannes.

*कोकृत्य n. 1) *Schandthat, Schlechtigkeit.* — 2) *Reue.*

कोक्कुट 1) Adj. *gallinaceus.* — 2) m. *eine best. Art des Sitzens.*

कोक्कुटिक m. 1) *eine best. verachtete Kaste* Kâraṇḍ. 42,10. — 2) **ein Verkäufer von Hühnern.* — 3) **ein Bettler, der stets auf den Boden sieht, um auf keine Thiere zu treten.* — 4) **Heuchler.* — 5) **Taube* Râǵan. 19,106.

*कोक्कुटिकन्दल m. *eine Art Schlange.*

*कोक्कुटीवक् n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka. Davon *Adj. °क.

*कोक्त Adj. von कुक्ति *Bauch.*

*कोक्तक Adj. von कुक्ति (देश).

कोक्तेय 1) *Adj. *im Bauch befindlich.* — 2) m. *Schwert.*

कोक्तेयक m. *Schwert; Messer* Kâd. 8,4.

*कोङ्क und कोङ्कण m. Pl. N. pr. eines Volkes, = कोङ्कण.

*कोङ्कणोद्भूत Adj. *aus* Koṅkaṇa *stammend*, von einem edlen Pferde Gal. Vgl. कोङ्काण.

*कोङ्काण m. Pl. N. pr. eines Volkes, = कोङ्कण.

कोङ्कुम 1) Adj. (f. ई) *a) aus Safran bestehend* Hemâdri 1,391,16. — *b) mit Safran gefärbt.* — *c) safrangelb* Viddh. 13,10. — 2) m. Pl. Bez. *von 60 bestimmten* Ketu.

*कोचवार m. Patron. von कूचवार.

*कोचवार्य Adj. *aus* Kûkavâra *stammend.*

कोचकस्ति m. Patron., auch Pl.

कोचापाक m. *ein best. Decoct.*

कोचुमार्योग m. Pl. *eine best. Kunst.*

कोज 1) Adj. *zum Planeten Mars in Beziehung stehend, ihm gehörig.* — 2) m. *Dienstag* Vishṇus. 77,3.

*कोञ्जप m. Patron. von कुञ्जप.

कोञ्च m. N. pr. eines Berges. कोञ्चाद्रि m. desgl. Bâlar. 109,13.

कोञ्चिकी f. Bz. einer der acht Akula bei den Kaula.

कोञ्जर 1) Adj. (f. ई) *einem Elephanten gehörig* u. s. w. — 2) n. *eine best. Art des Sitzens.*

*कोञ्जायन 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई *eine Fürstin dieses Volkes.*

*कोञ्जायन्य m. *ein Fürst der* Kauṇḍâjana.

*कोञ्जि m. Patron. von कुञ्ज.

*1. कोट Adj. *selbständig, frei.*

2. कोट 1) Adj. *a) betrügerisch, falsch.* — *b) *snared, wired.* — 2) *n. *Betrug.*

3. कोट m. *Wrightia antidysenterica* Bhâvapr. 1,206. °फल n. Karaka 8,11.

*कोटकिक Adj. *der sich mit dem Fangen von Thieren in Fallen* oder *Schlingen abgiebt.*

कोटज 1) Adj. *von der Wrightia antidysenterica kommend* u. s. w. — 2) m. *Wrightia antidysenterica* Bhâvapr. 3,159.

*कोटजभारिक und *कोटजिक Adj. *eine Last Wrightia antidysenterica tragend* u. s. w.

*कोटतक्त m. *ein für eigene Rechnung arbeitender Zimmermann.*

कोटलि m. Patron.

*कोटल्य m. Bein. Kâṇakja's.

*कोटवी f. *eine nackte Frau.*

कोटसाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge.*

कोटसाक्ष्य n. *ein falsches Zeugniss* Gaut.

कोटस्थ्य n. *Unveränderlichkeit, Unwandelbarkeit* Govindân. zu Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10.

*कोटायन und *कोटि m. Patron. von कुट.

*कोटिक 1) Adj. = कोटकिक. — 2) m. *Fleischverkäufer.*

कोटिर्या f. = कोटीर्या Hariv. 2,120,16.

*कोटिलिक m. 1) *Jäger.* — 2) *Schmied.*

कोटिल्य 1) m. *a)* Bein. Kâṇakja's Mudrâr. 59, 3. Daçak. 13,3. — *b)* N. pr. eines Grammatikers. — 2) n. *a) Gekrümmtheit, Krausheit.* — *b) Falschheit, hinterlistiges Betragen.* — *c) *eine Rettigart* Râǵan. 7,17.

कोटिल्यशास्त्र n. *Diplomatie* oder Kâṇakja's *Lehre* Kâd. 122,5.

*कोटीगव Adj. von कोटीगव्य.

*कोटीगव्य m. Patron. von कुटीगु.

*कोटीय Adj. von कूट.

*कोटीर Adj. *zu der Pflanze* Kuṭira *gehörig, daraus gemacht.*

कोटीर्या Bein. der Durgâ. कोटिर्या v. l.

कौटुम्ब 1) Adj. *für das Hauswesen erforderlich.* — 2) n. *das Verhältniss zu einer Familie.*

कौटुम्बिक 1) Adj. *zur Familie gehörig, die F. bildend.* — 2) m. *Familienvater.*

कौटृन्य n. *Kuppelei* Râǵat. 7,289. 297.

1.*कौट्य 1) m. Patron. von कुट. — ?, f. आ f. zu कौटि.

2.*कौट्य Adj. von कूट.

*कौठार m. Patron. von कुठार.

*कौठारिकेय m. Metron. von कुठारिका.

कौठुम Adj. (f. ई) von कुठुमि.

कौडविक Adj. (f. ई) *mit einem* Kuḍava *besäet, einen K. enthaltend* Karaka 6,17.

*कौडेयक Adj. von कुडा.

*कौड्य m. Pl. = कौड्य.

कौणाकुत्स्य m. N. pr. eines Brahmanen.

कौणाप 1) Adj. *von Leichen kommend* Bâlar. 29, 11. — 2) m. *a) ein* Rakshas. — *b)* N. pr. eines Schlangendämons.

*कौणापदत्त m. Bein. Bhîshma's.

कौणापाशन m. N. pr. eines Schlangendämons.

कौणिन्द m. Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

कौणेय³ m. Patron. (von कुणि) des Raǵana.

कौणठर्व्य m. Patron. von कुणठर्व Ait. Âr. 341, 2 v. u.

कौणठ्य n. *Stumpfheit.*

कौणडपायिन् fehlerhaft für कुण्ड° Comm. zu Lâṭj. 1,4,23.

कौण्डपायिन Adj. in Verbindung mit अयन n. *ein best.* Soma-*Opfer.*

*कौण्डल und *कौण्डलिक Adj. *mit Ringen versehen.*

*कौण्डाग्नक Adj. von कुण्डाग्नि. v. l. काण्डाग्नक.

*कौण्डायन Adj. von कुण्ड.

कौण्डिन 1) *Adj. von कौण्डिन्य. — 2) f. ई f. zu कौण्डिन्य.

*कौण्डिनेयक Adj. von कुण्डिन.

कौण्डिन्य m. Patron. von कुण्डिन (auch *Metron. von कुण्डिनी) Prasannar. 5,23 (vielleicht Adj. *aus* Kuṇḍina *stammend*).

कौण्डिन्यक n. Titel eines Kalpasûtra Comm. zu Gaim. 1,3,11.

कौण्डिन्यायन und कौण्डिन्यायनी m. Patron. von कौण्डिन्य.

कौण्डिल und कौण्डिल्य fehlerhaft für कौण्डिन्य.

कौण्डिल्यक (कौण्डिन्यक?) m. *ein best. giftiges Insect.*

*कौण्डीबृसी und *°बृस्य Mahâbh. 6,92,a.

कौण्डीवृष m. Pl. N. pr. eines Volkes. कुण्डी-

वृष v. l.

कौण्डोदरि (Conj. für कौण्डोदरि) m. Patron. von कुण्डोदर.

*कौण्डोपरथ m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*कौण्डोपरथीय m. *ein Fürst der* Kaṇḍoparatha.

कौण्य n. *Lähmung der Hände.*

कौत m. Pl. v. l. für कौड्य, कौड्य.

*कौतप Adj. von कुतप.

*कौतस्कुत Adj. von कुतः कुतः.

कौतस्त m. Patron. von कुतस्त. Du. Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

कौतुक n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Neugier, Interesse für eine Sache, ein dringendes Verlangen nach*; die Ergänzung im Loc. (321,23) oder im Comp. vorangehend. — 2) *was Neugier —, Interesse erregt, eine seltsame —, unterhaltende Erscheinung. — Geschichte* Kâd. 162,7. — 3) *Feierlichkeit, Festlichkeit, eine feierliche Ceremonie*, insbes. *die einer Vermählung vorangehende Ceremonie mit der Hochzeitsschnur.* Auch *eine best. Ceremonie vor dem Einnehmen einer Arzenei* Bhâvapr. 4,16. — 4) *Hochzeitsschnur.* — 5) *Glück, Heil, Segen* Bhâg. P. 1,17,26. — 6) Bez. *bestimmter Stoffe, neun an der Zahl*, Hemâdri 1,110,19. 2,49,10.

कौतुकक्रिया f. *Vermählungsfeier.*

कौतुकगृह n. *Hochzeitshaus, —gemach* Harshak. 113,8.

कौतुकचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

कौतुकतोरण n. (adj. Comp. f. आ) *ein bei festlichen Gelegenheiten errichteter Ehrenbogen.*

कौतुकपुर m. N. pr. einer *Stadt.*

कौतुकमङ्गल n. (adj. Comp. f. आ) = कौतुक 3).

कौतुकमय Adj. *interessant, reizend.* वयस् n. Kâd. II,128,3.

कौतुकलोलावती f. Titel eines Werkes.

कौतुकवत् Adj. *interessant.* वार्ता Prasannar. 29,1.

कौतुकागार m. n. *Fest —, Hochzeitsgemach.*

कौतुकित Adj. *Interesse nehmend an* (Loc.) Prasannar. 4,15. *dessen Interesse wach geworden ist durch* (Instr.) 58,16.

कौतुकिन् Adj. *neugierig, Interesse nehmend an, eingenommen für, dringend verlangend nach*; die Ergänzung im Comp. vorangehend Prasannar. 136, 6. 137,9. Nom. abstr. °किता f. Naish. 5,13. °किभाव m. 60.

कौतुमारयोग m. Pl. = कौचुमार°.

कौतूहल n. 1) *Neugier, eine Interesse für Etwas, ein dringendes Verlangen nach Etwas* Megh. 47. Die Ergänzung im Loc., im Acc. mit प्रति oder im Infin. — 2) *Fest.*

कौतूहलता f. und *कौतूहल्य n. = कौतूहल 1).

कौतोमत (von कुतो मतम्) 1) n. etwa *eine Frage nach dem Woher einer Meinung* Mantrabr. 2,4,8. — 2) wohl m. *der mit* कौतोमतम् *beginnende* Mantra Gobh. 4,5,19.

कौत्स 1) Adj. *zu* Kutsa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. verschiedener Männer. f. ई. — *b)* Bez. *eines zu einem best. verachteten Geschlecht gehörigen Mannes.* — 3) n. Name eines Sûkta und verschiedener Sâman Ârsh. Br.

कौत्सायन Adj. (f. ई) *zu* Kutsâjana *in Beziehung stehend* Maitrjup. 5,1. Wird auch auf कुत्स zurückgeführt.

कौत्सीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कौथुम m. 1) Patron. von Kuthumin. *f. ई. — 2) Pl. *die Schule des* Kuthumin.

कौथुमक n. *das* Brâhmaṇa *der Schule des* Kuthumin Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,1 (S. 846).

*कौदालिक und °लीक m. *eine best. Mischlingskaste.*

*कौद्रविक n. *Sochalsalz* Râgân. 6,93.

*कौद्रवीण (Râgân. 2,11) und *°क (Gal.) Adj. *mit* Kodrava *besäet.*

*कौद्रायण und *°क gaṇa अरीहणादि.

कौद्रेय m. Patron. von Kudri.

कौनखीय (Conj. für कौनकोय) m. Pl. *eine best. Schule.*

कौनख्य n. *der Zustand dessen, der schlechte Nägel hat.*

*कौनामि m. Patron. von कुनामन्.

*कौनामिक Adj. von कुनामन्.

कौन्तल m. Pl. N. pr. eines Volkes Hariv. 1,14, 20. कौन्तल v. l.

*कौन्तायनि Adj. von कुन्ती.

कौन्तालो f. (?) Bâlar. 128,22.

*कौन्तिक m. *Lanzenträger.*

कौन्ती f. 1) *ein best. Parfum* Bhâvapr. 1,192. 3, 31. Karaka 6,17. — 2) wohl N. pr. eines Flusses.

कौन्तेय m. 1) Metron. Judhishṭhira's, Bhîmasena's und Arǵuna's. — 2) *Terminalia Arunja* Râgân. 9,122.

*कौन्त्य m. *ein Fürst der* Kunti.

कौन्द Adj. (f. ई) *vom Jasmin kommend u. s. w.*

*कौन्द्रायण und *°क gaṇa अरीहणादि.

कौप Adj. (f. ई) *aus einem Brunnen* oder *einer Cisterne stammend.*

*कौपादकी (!) f. = कौमोदकी.

*कौपिञ्जल 1) m. Patron. von कुपिञ्जल. — 2) Adj. von 1).

कौपीन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *die Schamtheile* Gaut. — 2) *ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.* — 3) *Schandthat.*

कौपीनवत् Adj. *nur ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch zur Bekleidung habend.*

*कौपुत्रक n. Nom. abstr. von कुपुत्र.

*कौपोदकी f. = कौमोदकी.

कौप्य Adj. = कौप.

कौबेर 1) Adj. (f. ई) *zu* Kubera *in Beziehung stehend.* काष्ठा oder दिश् *Norden.* — 2) f. ई *a) Norden* Hemâdri 1,194,22. — *b)* *Kubera's *Energie.* — 3) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

कौबेरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कौबेरिकेय m. Metron. von कुबेरिका.

कौबेरिणी f. *eine Gattin* (Çakti) Kubera's. Pl. Bâlar. 248,21.

कौब्ज्य n. *Buckligkeit.*

कौमार 1) Adj. (f. ई) *a) jugendlich, einem Jüngling* oder *einer Jungfrau eigen, jungfräulich.* पति m. *ein Gatte, dessen Frau als Jungfrau mit ihm in die Ehe getreten ist.* भार्या f. *eine Gattin, die als Jungfrau in d. E. g. ist.* व्रत n. *das Gelübde der Keuschheit.* — *b) in Beziehung zum Kriegsgott stehend, ihm eigen.* — *c) in Beziehung zu* Sanatkumâra *stehend.* — 2) m. *a)* N. pr. eines Berges. — *b) die Anhänger der Grammatik des* Kumâra. — 3) f. ई *a) die Energie des Kriegsgottes.* — *b)* **Yamswurzel.* — *c)* **eine Art Tabaschir* Nigh. Pr. — *d) eine best.* Râgin. S. S. S. 110. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Kindesalter, das jugendliche Alter.* — *b) die Unschuld der Jugend, Jungfräulichkeit.*

कौमारक 1) n. *Kindesalter, das jugendliche Alter.* — 2) f. °रिका *eine best.* Râgin. S. S. S. 55.

कौमारचारिन् Adj. *Keuschheit übend.*

कौमारतन्त्र n. *der über die Pflege und Erziehung handelnde Abschnitt in einem medicinischen Werke.*

कौमारपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

कौमारप्रभृत्यक n. = कौमारभृत्य Karaka 1,30.

कौमारब्रह्मचारिन् Adj. *Keuschheit übend.*

कौमारभृत्य n. *Pflege und Erziehung von Kindern.*

कौमारराज्य n. *die Stellung des Erbprinzen.*

कुमार° v. l.

कौमारव्रतचारिन् Adj. *das Gelübde der Keuschheit übend.*

कौमारहर Adj. *entjungfernd.*

कौमारहारित m. Patron. von कुमारहारित.

कौमारायण m. Patron. von कुमार.

कौमारिक Adj. 1) *Mädchen —, Töchter liebend.* — 2) *zu* Kumâra *in Beziehung stehend.*

*कौमारिकेय m. Metron. von कुमारिका.

कौमारिल Adj. *zu* Kumârila *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.*

कौमुद् 1) Adj. in Verbindung mit व्रत n. *eine best. Begehung* Agni-P. 207,1. fgg. — 2) m. *a*) Patron. von Kumuda Ârsh. Br. — *b*) *der Monat* Kârttika. — 3) f. ई *a*) *Mondschein.* — *b*) *der Vollmondstag im Monat* Âçvina oder Kârttika. — *c*) *Nymphaea esculenta.* — *d*) *ein best. Metrum.* — *e*) abgekürzter Titel verschiedener Werke. — *f*) N. pr. eines Flusses.

*कौमुदगन्ध्या f. Patron.

*कौमुदिक Adj. von कुमुद्.

कौमुदिका f. N. pr. 1) *einer Freundin der Umâ. — 2) einer Zofe im Mâlavikâgnimitra.

कौमुदीक am Ende eines adj. Comp. von कौमुदी 3) *a*).

*कौमुदीचार m. n. *der Vollmondstag im Monat* Âçvina.

*कौमुदीजीवन m. *der Vogel* Kakora Râgân. 19,115.

*कौमुदीतरु m. *Lampengestell* Gal.

कौमुदीनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*कौमुदीपति m. *der Mond.*

कौमुदीप्रचार m. *ein best. Spiel.*

कौमुदीप्रभा f. Titel eines Commentars.

कौमुदीरजनी f. *eine mondhelle Nacht* Harshaḱ. 101,5.

कौमुदीविलास m. Titel eines Werkes.

*कौमुदीवृत्त m. *Lampengestell.*

कौमुद्वतेय m. Metron. von कुमुद्वती.

*कौमेडुर N. pr. einer Oertlichkeit. Davon ein gleichlautendes Adj. gaṇa तक्षशिलादि in der Kâç.

कौमोद् 1) m. Pl. N. pr. einer Schule. — 2) *f. ई = कौमोदकी.

कौमोदकी f. Name *der Keule* Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

कौम्भ Adj. *eingetopft.*

कौम्भकर्ण Adj. *dem* Kumbhakarṇa *gehörig* Bâlar. 253,14.

कौम्भकर्णि m. Patron. von कुम्भकर्ण.

*कौम्भकारक n. = कुम्भकारेण कृतम् (संज्ञायाम्).

*कौम्भकारि m. *der Sohn eines Töpfers.*

*कौम्भकारेय m. *der Sohn einer Töpferin.*

*कौम्भकार्य m. *der Sohn eines Töpfers.*

*कौम्भायन Adj. von कुम्भ.

*कौम्भायनि und *कौम्भेयक Adj. von कुम्भी.

कौम्भ्य 1) Adj. *eingetopft.* — 2) m. Patron. Babhru's.

कौरण्टक m. v. l. für कोरण्टक.

कौरम m. N. pr. eines Mannes. कौरुम v. l.

कौर्याण m. wohl Patron.

कौरव 1) Adj. (f. ई) *zu den* Kuru *in Beziehung stehend, ihnen gehörig.* क्षेत्र n. = कुरुक्षेत्र. — 2) m. Patron. von कुरु. Gewöhnlich Pl. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *f. ई *Trigonella foenum graecum* Gal.

*कौरवक Adj. von कुरु.

*कौरवायणि m. Patron. von कुरु.

कौरवेय m. dass. Stets Pl.

कौरव्य (AV.) und कौरव्यि (Çat. Br.) m. 1) dass. Pl. = पाण्डवा: und als N. pr. eines Volkes. — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

कौरव्यायण 1) *m. Patron. von कौरव्य. — 2) f. ई f. zu कौरव्य.

*कौरव्यायणि m. Patron. von कौरव्य.

कौरव्यायणीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कौरस्रव (!) m. Patron.

*कौरुकात्य m. Patron. von कुरुकत.

कौरुकुल्लक m. Pl. *eine best. buddh. Schule.*

*कौरुजङ्गल und *°ज्ञाङ्गल Adj. von कुरुजङ्गल.

कौरुपञ्चाल Adj. wohl fehlerhaft für °पाञ्चाल.

कौरुपथि m. Patron. N. pr. eines Ṛshi.

कौरुपाञ्चाल Adj. von कुरुपञ्चाल.

कौरुम s. कौरम.

कौर्पर Adj. *am Ellbogen befindlich.*

कौर्पि und कौर्प्य m. *der Scorpion im Thierkreise.*

कौर्म 1) Adj. *zur Schildkröte in Beziehung stehend, ihr eigen.* — 2) m. *a*) Vishṇu's Avatâra *als Schildkröte.* — *b*) Name eines Kalpa 2) *h*). — 3) n. *a*) *eine best. Art des Sitzens.* — *b*) Titel eines Purâṇa.

*कौर्वत Adj. von कुर्वत्.

कौल 1) Adj. (f. ई) *a*) *zur Familie in Beziehung stehend, die Familie betreffend.* — *b*) *angestammt, ererbt.* — *c*) **einem edlen Geschlecht entsprossen.* — *d*) *den* Kaula 2) *a*) *eigen.* — 2) m. *a*) *ein Verehrer der* Çakti *nach dem Ritual der linken Hand.* — *b*) **ein best. Gewicht,* = कोल Gal. — 3) f. ई *edle Abstammung* Varâh. Jogaj. 5,34.

*कौलक Adj. von कूल.

कौलकि m. Patron.

*कौलकेय 1) Adj. *einem edlen Geschlecht entsprossen.* — 2) m. fehlerhaft für कौलटेय.

कौलगजमर्दन n. Titel eines Werkes.

*कौलटिनेय, *कौलटेय und *कौलटेर m. *der Sohn einer untreuen Frau* oder *einer Bettlerin.*

कौलत्थ 1) Adj. (*f. ई) *zu Dolichos uniflorus in Beziehung stehend, daraus gewonnen.* — 2) n. *ein aus D. u. bereiteter Trank.*

*कौलत्थीन Adj. *mit Dolichos uniflorus besäet.*

*कौलपत Adj. (f. ई) von कुलपति.

कौलपत्य m. *der Stand des Familienhauptes.*

कौलपुत्र (Harshaḱ. 128,6) und *°क n. Nom. abstr. von कुलपुत्र 1) *a*).

कौलब m. = कौलव.

कौलमार्ग m. = कुलमार्ग 2).

कौलरहस्य n. Titel eines Werkes.

कौलव m. Name des dritten Karaṇa 4) *n*).

कौलवार्णव m. Titel eines Tantra.

कौलव्रत n. *die angestammte, ererbte Art und Weise zu leben.*

कौलार्चनदीपिका f. Titel eines Werkes.

कौलाल 1) m. *der Sohn eines Töpfers* oder *Töpfer.* — 2) n. *Töpferwaare.*

*कौलालक n. = कुलालेन कृतम् (संज्ञायाम्).

कौलालचक्र n. *die Drehscheibe eines Töpfers.*

कौलावलि f. und कौलावलीय n. Titel eines Tantra.

*कौलास Adj. von कूलास.

कौलि m. Patron.

कौलिक 1) *Adj. *angestammt, ererbt.* — 2) m. *a*) *Weber.* — *b*) *ein Anhänger der* Çakti *nach dem Ritual der linken Hand.* Daher **Ketzer.*

कौलिकतन्त्र n. Titel eines Werkes.

कौलितर Adj. Bez. des Dämons Çambara.

कौलिन्द m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कौलिशायनि Adj. von कुलिश.

*कौलिशिक Adj. (f. ई) *donnerkeilartig.*

कौलीक m. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,5.

कौलीन 1) Adj. (f. आ) *einem edlen Geschlecht eigen.* — 2) *m. *a*) = कौलिक 2) *b*). — *b*) Pl. *die Schule des* Kaulini. — *c*) *der Sohn einer Bettlerin.* — 3) n. *a*) *Gerede der Leute, Gerücht, üble Nachrede.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *eine schimpfliche Handlung* Kâd. 263,1. — *c*) *hohe Geburt.* — *d*) **Thierkampf.* — *e*) **die Geschlechtstheile.*

*कौलीनि m. Patron. von कुलीन.

कौलीन्य n. *edle Geburt, Adel.*

*कौलीरा f. *eine best. Pflanze.*

कौलूत m. Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

*कौलून Adj. von कुलून gaṇa कच्छादि in der Kâç.

कौलूभ v. l. für कौलूत.

कौलेय 1) *Adj. *a*) *einem edlen Geschlecht entsprossen.* — *b*) *zu den Anhängern der* Çakti *nach dem Ritual der linken Hand in Beziehung stehend.* — 2) m. *Hund.* °कुटुम्बिनी f. *Hündin* Kâd. 34,2.

कौलेयक 1) *Adj. = कौलेय 1) *a*). — 2) m. *Hund,* insbes. *Jagdhund* Kâd. 110,13. 251,20. II, 129,17. Harshaḱ. 197,3.

कौलेशभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

कौलेश्वर m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कौलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कौल्मलबर्हिष n. Name verschiedener Sâman.

*कौल्माषिक Adj. (f. ई) = कुल्माषे साधु.

*कौल्माषी f. *ein best. Vollmondstag.*

*कौल्माषीण Adj. (f. आ) *mit* Kulmâsha *besäet.*

कौल्य 1) Adj. *a) einem edlen Geschlecht entsprossen.* — *b)* = कौलेय 1) *b).* — 2) n. *edle Abstammung.*

*कौवल n. *Brustbeere.*

*कौविदार्य Adj. von कोविदार.

*कौविष्यासीय Adj. von कुविष्यास.

कौविन्दी f. *die Frau eines Webers.*

1. कौश 1) Adj. (f. ई) *aus* Kuça-*Gras gemacht.* — 2) n. *a)* = कुशद्वीप VP.² 2,110. — *b)* *Kuça's *Stadt*, d. i. Kânjakubǵa.

2. कौश Adj. *seiden.*

कौशकी (कौशिकी?) f. vielleicht *Seidenweberin.*

कौशल 1) n. *a) Wohlfahrt, Wohlergehen.* — *b) Geschicklichkeit, das Bewandertsein, Erfahrenheit, Klugheit, Gescheitheit.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *f. ई *a) eine Erkundigung nach Jmds Befinden.* — *b) Geschenk.*

*कौशलि m. Metron. von कुशला.

कौशलिका f. *Geschenk.*

कौशल्य 1) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 830. 835. — 2) n. *a) Wohlfahrt, Wohlergehen.* — *b) Geschicklichkeit, Erfahrenheit in* (im Comp. vorangehend) Spr. 7689. Buâvapr. 1,130.

कौशाम्ब 1) Adj. °मण्डल n. *das Gebiet von* Kauçâmbi. — 2) f. ई N. pr. einer Stadt.

कौशाम्बि f. = कौशाम्ब 2).

कौशाम्बिका f. ein Frauenname 308,29 (im Prâkrit).

कौशाम्बीय Adj. *aus* Kauçâmbi 291,15.

कौशाम्बेय 1) m. Patron. von कुशाम्ब. — 2) *Adj. von कौशाम्बी.

कौशाम्ब्य m. *ein Fürst von* Kauçâmbi.

कौशाम्भम् n. *mit* Kuça-*Gras aufgekochtes Wasser.*

कौशाम्री f. N. pr. einer Stadt.

1. कौशिक Adj. von कुश 3) *a).*

2. कौशिक 1) Adj. *zu* Kuçika (oder Kauçika) *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. verschiedener Männer, insbes. Viçvâmitra's. Auch Pl. — *b)* Bein. α) Indra's. — β) des Sonnengottes Comm. zu TBr. 1,3,10,2. — γ) *Çiva's. — *c)* **Vatica robusta* Râǵan. 9,83. — *d) ein best.* Râga S. S. S. 65. — *e)* N. pr. eines Asura. — 3) f. कौशिकी *a) eine best.* Râginî S. S. S. 37. — *b)* Bein. der Durgâ. — *c)* Titel einer Çikshâ Ind. St. 14,160. — *d)* N. pr. α) verschiedener Flüsse VP.², 2,143 u. s. w. — β) einer buddhistischen Bettlerin.

3. कौशिक 1) Adj. *a) einen Behälter bildend* (von einer Wunde) Buâvapr. 6,35. कौष्टिक v. l. Vgl. कोशवत् 1) *a).* — *b) in der Scheide steckend* (Schwert). — *c) seiden.* — 2) *m. *a) Schlangenfänger.* — *b) ein Kenner der Wörterbücher, Verfasser eines Wörterbuchs.* — *c) Bdellion.* — *d) Mark.* — *e) eine Rohrart.* — 3) *f. आ *Trinkgeschirr.* — 4) f. ई N. pr. einer aus dem *Leibe* der Pârvatî hervorgegangenen Göttin. — 5) n. *Seidenzeug, ein seidenes Gewand.*

4. कौशिक 1) m. *a) Eule.* — *b) *Ichneumon.* — *c) *Geschlechtsliebe.* — 2) f. ई = कौशिक 3) *a).*

5. कौशिक Adj. *von einer Eule herkommend.*

कौशिकता f. Nom. abstr. zu 1. कौशिक und zugleich zu 2. कौशिक 2) *b)* β).

कौशिकत्व n. Nom. abstr. 1) zu 1. कौशिक Maitr. S. 4,5,7 (hier zugleich zu 2. कौशिक 2) *b)* α). — 2) zu 2. कौशिक 2) *a)* und 2) *b)* α).

*कौशिकप्रिय m. Bein. Râma's.

*कौशिकफल m. *der Kokosnussbaum.*

कौशिकाङ्गुलि m. N. pr. eines Mannes.

*कौशिकात्मज m. Patron. Arǵuna's.

कौशिकादित्य n. N. pr. eines Tîrtha.

कौशिकायनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

*कौशिकायुध n. *Regenbogen.*

कौशिकार m. Pl. = कोशकार 1) *a).*

कौशिकारण्य n. N. pr. einer Stadt Hariv. 3,44,48.

*कौशिकारात्रि und *कौशिकारि (Râǵan. 9,89) m. *Krähe.*

*कौशिकिन् m. Pl. *die Schule des* Kauçika.

कौशिकीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*कौशिक्योज्ञ m. *Trophis aspera* Râǵan. 9,129.

कौशिज्ञ m. Pl. N. pr. eines Volkes. कौसल्य v. l.

कौशिल m. Hypokoristikon von कौशिक.

कौशिल्य m. Patron.

कौशीधान्य n. *Hülsenfrucht.*

*कौशीरकेय Adj. von कुशीरक.

कौशीलव (Gobh. 3,1,19) und °व्य n. *das Gewerbe der Barden* oder *Schauspieler.*

कौशेय 1) Adj. *seiden.* — 2) n. *Seide, Seidenzeug, ein seidenes Gewand.* — 3) N. pr. einer Oertlichkeit.

कौशेयक n. *Seidenzeug.*

कौश्य 1) Adj. *aus* Kuça-*Gras gemacht.* — 2) *m. Patron. von Kuça.

कौश्रेय m. Patron. von कुश्रि.

कौषारव und कौषारवि m. Patron. von कुषारु.

कौषीतक 1) m. Patron. von कुषीतक. — 2) f. ई *a)* *Patron. von Agastja's Gemahlin. — *b)* Name einer Çâkhâ des Ṛgveda. — 3) n. Titel eines Brâhmaṇa Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,1 (S. 846).

कौषीतकि m. Patron. von कुषीतक. Auch Pl.

कौषीतकिन् m. Pl. Name einer Schule.

कौषीतकिब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

कौषीतकिब्राह्मणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कौषीतकेय m. Patron. des Kahoḍa.

कौषीतक्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कौषेय m. N. pr. eines Ṛshi.

*कौष्टचित्क Adj. von कुष्टचित् gaṇa कथादि in der Kâç.

कौष्ठ Adj. 1) *im Leibe befindlich.* — 2) *in der Vorrathskammer befindlich.*

*कौष्ठवित्क Adj. von कुष्ठविद्.

1. कौष्ठिक Adj. *über den Aussatz handelnd* Ḱaraka 2,5. 6,18.

2. कौष्ठिक Adj. *einen Behälter bildend* (von einer Wunde) Buâvapr. 6,35. कौशिक v. l.

कौष्ठिल und कौष्ठिल्य in महा°.

कौष्ठ्य Adj. 1) *im Unterleib befindlich.* — 2) etwa *überaus reich* Taitt. Âr.

कौष्माण्ड Adj. *an die* Kûshmâṇḍa *genannten Kobolde gerichtet.*

कौष्माण्डिक Adj. dass. AV. Pariç. 42,2.

कौष्य m. Patron. von कोष.

कौसल 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes und einer Dynastie. — *b)* कौशलानां (so, v. l. कोश°) नक्षत्रम् *ein best. Mondhaus* R. 6,86,43. — 2) f. आ N. pr. einer Gemahlin Kṛshṇa's. — 3) f. ई N. pr. einer Gattin Vasudeva's VP.² 4,110.

कौसलक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) Adj. *den* Kosala *gehörig.*

*कौसलेय m. Metron. des Râma.

कौसल्य Adj. *zum Volke der* Kosala *gehörig;* m. *ein Fürst der* K.; f. आ *eine Fürstin der* K.

*कौसल्यानन्दन, कौसल्यामातर्, *कौसल्यायनि und कौसल्येय (Prasannar. 86,20) m. Metronn. Râma's.

कौसित m. N. pr. eines Teiches (zu Kusitâji in Beziehung gesetzt) Maitr. S. 2,1,11. Mân. Gṛhj. 1,6.

कौसिद् m. = कौसित. Vgl. कोसिद्.

कौसीद् Adj. (f. ई) *mit einem Anlehen in Verbindung stehend.*

कौसीद्य n. 1) *Trägheit, Schlaffheit* Lalit. 100,11. 13. कौषीद्य gedr. — 2) **Wuchergeschäft.*

कौसुम 1) Adj. (f. ई) *von Blumen herrührend. aus Bl. gemacht* Naish. 7,28. Agni-P. 43,10. Bâlar. 62,16. — 2) *n. *Messingasche als Collyrium.*

कौसुमायुध Adj. *den Liebesgott betreffend.*

कौसुम्भ 1) Adj. (f. ई) *vom Safflor kommend, mit*

S. gefärbt, dem Safflor gleichend (Farbe) 296,10. शाक n. *Safflor-Gemüse.* — 2) *m. *wilder Safflor* Râgân. 4,169. — 3) n. *mit Safflor gefärbter Stoff.*

कौसुम्भक Adj. *mit Safflor gefärbt* Agni-P. 30,19.

कौसुरुबिन्द् m. 1) Patron. von कुसुरुबिन्द्. — 2) *ein best.* Daçarâtra.

कौसुरुबिन्दि m. Patron. von कुसुरुबिन्द्.

*कौसृतिक m. *Betrüger.*

कौस्तुभ 1) m. n. *ein best. bei der Quirlung des Oceans zum Vorschein gekommenes Juwel, ein Schmuck* Vishṇu's. — 2) m. *eine best. Fingerverbindung.* — 3) m. = किंशुभ्र AV. Gjot. 4,6. 5,1,15. — 4) n. *eine Art Oel.* — 5) Titel eines Werkes.

कौस्तुभधामन् (Prasannar. 157,10), कौस्तुभभृत्, *कौस्तुभलक्षण und *कौस्तुभवक्षस् m. Beinamen Vishṇu's.

कौस्तुभीय Adj. zu कौस्तुभ 1) *gehörig* Bâlar. 197,17.

*कौस्तुभोरस् Adj. Bein. Vishṇu's Gal.

*कौस्त्र n. Nom. abstr. von कुस्त्री.

*कौक्कुड m. Patron. von कौक्कुड.

*कौक्कुडि m. Patron. von कौक्कुड.

कौक्कुल m. = Patron. von कौक्कुल.

कौक्कुलीपुत्र m. N. pr. eines Grammatikers.

कौक्कुलीय m. Pl. *eine best. Schule* Gobh. 3,4,34.

*कौक्षित m. Patron. von कौक्षित.

क्त *das Suffix* त *in* कृत u. s. w. 233,8. 238,11.

*क्रंस्, क्रंसति und क्रंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

*क्रथ्, क्रथति (हिंसार्थ).

*क्रस्, क्रस्यति (ह्वरणदीप्त्योः). — *Caus. क्रसयति.

*क्रस Adj. von क्रस्.

क्रूण्, *क्रूणते 1) *feucht sein. — 2) *einen best. Laut von sich geben. — 3) *stinken.* — Caus. क्रोपयति *durchnässen.* — Mit अभि *befeuchten.* Vgl. अभिक्रूपम्.

*क्रूयितर् Nom. ag. von क्रूय्.

क्रोपन Adj. in अ°.

क्रोपम् Absol. in चेल° und वस्त्र°.

*क्रर्, क्ररति (हिंसने).

क्र्यं n. *das dem* Pragâpati *Genehme.*

क्र्यंत् Adj. = कियत् *wie viel?*

क्र्याक् n. *Pilz* Gaut. Âpast.

क्र्याम्बू (dreisilbig) f. = कियाम्बु Taitt. Âr. 6, 4,1 (= AV., aber क्र्याम्बू).

*क्रंश्र् (प्रकाशयतिकर्मन्).

क्रकच 1) m. n. *Säge.* — 2) m. *a) ein best. musikalisches Instrument.* — *b) Ardea virgo* Nigh. Pr. — *c) eine best. Pflanze* Kâd. 129,17. *Capparis aphylla. — *d) eine best. Hölle.* — *e)* N. pr. eines Priesters der Kâpâlika. — 3) *f. आ *Pandanus odoratissimus* Râgân. 10,69.

*क्रकचच्छद् m. *Pandanus odoratissimus.*

*क्रकचत्वच् m. dass. Nigh. Pr.

*क्रकचपत्र m. *der Teakbaum* Râgân. 9,130.

*क्रकचपद् (stark °पाद्) m. *Eidechse, Chamäleon.*

*क्रकचपृष्ठी f. *Cojus Cobojus.*

क्रकचव्यवहार m. *eine best. Regel zur Berechnung einer Holzmasse* Lilâv. 198. Colebr. Alg. 101.

*क्रकण m. = क्रकर 1).

क्रकर m. 1) *Perdix sylvatica.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Ardea virgo* Dhanv. 6,101. — 3) *Capparis aphylla. — 4) *Säge.* — 5) *ein armer Mann. — 6) *Krankheit.*

*क्रकरट oder *°राट m. *Lerche* Dhanv. 6,104.

क्रकुच्छन्द् m. N. pr. eines Buddha Kâranḍ. 93,14.

क्रक्ष्, nur Partic. क्रक्षमाण *tobend, brausend.* — Mit अव in अवक्रक्षिन्.

क्रक्ष in वनक्रक्ष.

क्राडन n. *das Untertauchen.*

क्रतु m. 1) *Vermögen, Tüchtigkeit, Wirksamkeit.* — 2) *Ueberlegung, Rath, Einsicht, Verstand.* — 3) *Erleuchtung, Begeisterung.* — 4) *Rathschluss, Plan, Absicht, Vorsatz.* — 5) *Verlangen, Wunsch.* क्रतवा *willig, gern.* ऐकेन क्रतुना so v. a. *mit dem blossen Willen* RV. 2,13,11. — 6) *Opferhandlung, Opfer.* Auch personificirt. — 7) *ein best.* Kalpa 2) *h).* — 8) N. pr. *a)* eines Sohnes des Brahman, eines der Pragâpati und der sieben Weisen (als *Stern* am Himmel 218,23). — *b)* eines der Viçve Devâs VP.² 3,189. fgg. — *c)* eines Sohnes des Kṛshṇa. — *d)* eines Sohnes des Ûru. — *e)* eines Flusses in Plakshadvîpa VP. 2,4,11. Könnte auch f. sein. क्रमु v. l.

*क्रतुकर्मन् n. *Opferhandlung.*

क्रतुक्रिया f. dass. Hâsj.

*क्रतुच्छद् m. 1) fehlerhaft für क्रकुच्छन्द्. — 2) *one skilled in sacrifice.*

क्रतुजित् m. N. pr. eines Mannes.

क्रतुदक्षिणा f. *Opferlohn* Çâṅkh. Çr. 13,6,6.

क्रतुदेव m. N. pr. eines Mannes.

*क्रतुद्रुक् (Nom. °ध्रुक्) m. *ein* Asura,

*क्रतुद्विष् (Nom. °द्विट्) m. dass.

*क्रतुध्वंसिन् m. Bein. Çiva's.

क्रतुध्वज m. N. pr. eines Rudra.

क्रतुपति m. *der Veranstalter eines Opfers.*

क्रतुपशु m. 1) *Opferthier.* — 2) *Pferd.*

क्रतुपा Adj. *die Absichten bewachend.*

*क्रतुपुरुष m. Bein. Vishṇu's.

क्रतुप्रा Adj. 1) *das Verlangen befriedigend, erfreuend* RV. 10,100,12. — 2) *begeistert* oder *erfreut.*

क्रतुप्रावन् Adj. = क्रतुप्रा 1).

क्रतुभुज् m. *ein Gott.*

क्रतुमत् 1) Adj. *entschlossen; einsichtig, weise; wirksam.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

क्रतुमय Adj. *consilii plenus.*

*क्रतुयष्टि f. *ein best. Vogel* Gal.

क्रतुराज् m. *das vornehmste Opfer* (Açvamedha und Râgasûja).

क्रतुराज m. = राजसूय.

क्रतुरात m. N. pr. v. l. für कीर्तिरात VP.² 3,332.

क्रतुविक्रयिन् Adj. *den erwarteten Opferlohn verkaufend.*

क्रतुविद् 1) Adj. *a) Willen —, Befehle habend (äussernd). — b) begeisternd.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

क्रतुशेष m. Titel eines Werkes.

क्रतुसंख्या f. desgl.

क्रतुसंग्रह m. und °परिशिष्ट n. (Ind. St. 1,59) Titel eines Pariçishṭa des SV.

क्रतुस्थला f. N. pr. einer Apsaras.

क्रतुस्पृश् Adj. *begeisternd.*

*क्रतुहय m. *Opferross* Trik. 3,3,318.

*क्रतूत्तम m. = राजसूय.

क्रतूदक्षौ Nom. Du. m. *Verstand und Wille* VS. 7,27. Çat. Br. 4,1,4,1. 14,3,1,31.

क्रतूय्, क्रतूयति *ernstlich wollen.*

क्रत्वङ्ग n. *Opfergeräth.*

क्रत्वामघ Adj. *einen durch Einsicht u. s. w. erlangten Lohn bildend.*

क्रथ्, *क्रथति (हिंसायाम्). — Caus. क्राथयति 1) *ausgelassen sein.* — 2) *हिंसायाम्. — Mit उद् in उत्क्राथिनी.

क्रथ m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes (stets in Comp. mit कैशिक). °कैशिकाधिपति m. Bâlar. 72,5. — 2) eines Sohnes des Vidarbha und Urahnen der Kratha. — 3) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 4) eines Asura.

क्रथन 1) Adj. *in Erstickungsnoth gerathend* Kâraka 6,36. — 2) m. N. pr. *a)* eines Asura. — *b)* eines Schlangendämons. — *c)* eines Affen. — 3) n. *a) das Durchhauen.* — *b) *das Morden, Tödten.* — *c) plötzliche Stockung des Athems.*

क्रथनक 1) m. N. pr. eines Kamels. — 2) *n. *schwarzes Aloeholz.*

क्रद् s. क्रन्द्.

क्रधिष्ठ Superl. und क्रधीयस् Compar. zu क्रुध्.

क्रन् 2te Sg. Aor. von क्रन्द्.

क्रन्त् Partic. praes. von 1. कर्.

क्रन्द्, क्रन्दति, क्रन्दते 1) *wiehern, brüllen.* — 2) *kläglich schreien, jammern.* — 3) *Jmd* (Acc.) *klag-*

lich anrufen. — 4) *drönen* (Spr. 7795), *rauschen, knarren, klirren* (293,10). — Caus. क्रन्दयति 1)2)3) Caus. zu Simpl. 1) 2) 4). — 4) 5) = Simpl. 1) 4). — 6) *wiehern nach* (Acc.). — Intens. कँनिक्रन्ति und कनिक्रन्ते, Partic. कँनिक्रत्, कँनिक्रदत्, कनिक्रद्यँमान. 1) *wiehern, brüllen, schreien, kreischen.* — 2) *drönen, rauschen, knattern.* — Mit अनु Med. *Jmd nach —, zuschreien;* mit Acc. — Mit अभि 1) *anwiehern, anbrüllen, anschreien.* — 2) *tönen, rauschen.* — Caus. *anwiehern, anbrüllen.* — Intens. dass. — Mit अव *brüllen.* — Caus. 1) dass. — 2) *herabrauschen auf* (Acc.). — Mit अभ्यव *Jmd* (Acc.) *anschreien, anrufen.* — Mit आ 1) *anschreien, anrufen.* — 2) *kläglich schreien, jammern.* — 3) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe rufen* Kâd. II,92,14. — 4) आक्रन्दित von *einer best. fehlerhaften Recitation* Saṁhitopan. 7,4. — Caus. 1) *herdrönen* u. s. w. — 2) *laut zurufen, anschreien.* — 3) **ununterbrochen schreien.* — 4) *kläglich schreien —, jammern machen.* — Mit समा *kläglich schreien.* — Mit नि 1) *herunter schreien.* — 2) निक्रन्दित von *einer best. fehlerhaften Recitation* Saṁhitopan. 7,5. — Caus. *hineinbrüllen lassen.* — Mit परि Caus. *umrauschen.* — Mit प्र *laut rufen.* — Caus. *laut rauschen.* — Mit वि *wehklagen.* — Mit सम् *brüllen mit* (Instr.). — Caus. *durch Rauschen* u. s. w. *zusammenbringen, conclamare aliquid.*

क्रँन्द् m. 1) *Gewieher.* — 2) *Geschrei, Ruf.*

क्रन्दँद्दिष्टि Adj. *unter Brausen dahineilend.*

क्रन्दन 1) *m. *a) Katze.* — *b) eine best. Pflanze.* — 2) n. *a) das Schreien, lautes Rufen* Spr. 7747. — *b)* **Schlachtgeschrei.* — *c) das Wehklagen.*

क्रन्दनध्वनि m. *Wehruf* 156,28.

क्रन्दनुँ m. *Gedrön, Getön.*

क्रँन्दस् n. 1) *Schlachtgeschrei.* — 2) Du. *die beiden kämpfenden Parteien.*

क्रन्दित *n. 1) *klägliches Schreien.* — 2) *das Herbeirufen.*

क्रँन्द्य n. *das Wiehern.*

क्रप् 1) कृपते, कृँपमाण *a) jammern, trauern, — um* (Acc.). — *b) flehen, ersehnen;* mit Acc. — 2) *क्रपते (कृपायाम्, गतौ). — Mit अनु, °कृपते *sich sehnen nach, trauern um.* — Vgl. कृपय्.

क्रम्, क्रँमति und क्रमति (nicht gebilligt), क्रमते und क्रामते (nicht gebilligt) 1) *schreiten, — zu, nach* अच्छ, अधि oder blosser Acc. oder Loc.). — 2) *zu Jmd* (Loc.) *gehen, kommen um Hülfe zu finden.* — 3) *durchschreiten, überschreiten* 299,22. — 4) *ersteigen.* — 5) *beschreiten* (in der Begattung). — 6) *überragen.* — 7) *in Besitz nehmen, erfüllen.* — 8) *Med. *an Etwas gehen, Etwas unternehmen, seine Kraft an Etwas wenden;* mit Dat. — 9) Med. *gut von Statten gehen, Erfolg haben, eine Wirkung thun, anschlagen.* — 10) *der grammatischen Operation des* Krama 11) *unterliegen, wiederholt werden.* — 11) Med. *nach der Weise des* Krama 11) *verfahren.* — अक्रान्ताम् Bhâg. P. 3,16,2 fehlerhaft für अक्रातम् von 1. कॄ. — Caus. 1) क्रमयति *schreiten lassen.* — 2) क्रमयति und क्रामयति *dem* Krama 11) *unterwerfen, wiederholen.* — Intens. चङ्क्रम्यते, चङ्क्रम्यते und चङ्क्रमीति *hinundherschreiten, — wandern, spazieren* Kâraṇḍ. 65,9. 66,7. 12. *durchschreiten.* — Mit अति 1) *vorüber —, weitergehen.* — 2) *wegschreiten über, vorüberschreiten —, vorüberkommen an, treten über* (Acc.). °क्रम्य *jenseits, hinter;* mit Acc. °क्रान्त gewöhnlich in act. Bed. — 3) *weitergehen,* so v. a. *fortfahren.* — 4) *sich wegbegeben von* (Abl.) 82,23. *aus dem Wege gehen* (भयात् *einer Gefahr*) MBh. 13,117,13. — 5) *kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. — 6) *vergehen, verstreichen, verfliessen* (von der Zeit). — 7) *über* eine best. Zeit (Acc.) *hinwegkommen,* eine b. Z. *verstreichen lassen.* — 8) *über das gewöhnliche Maass hinausgehen, hervorragen.* — 9) ein best. Maass (Acc.) *überschreiten, übertreffen* 249,17. *überwinden.* — 10) *übergéhen, bei Seite lassen.* — 11) *Jmd* oder *Etwas unbeachtet lassen, vernachlässigen, versäumen, übertréten, sich ein Versäumniss zu Schulden kommen lassen, einen Fehltritt begehen.* — 12) *Jmd* (Acc.) *entgehen,* so v. a. *unbenutzt bleiben von.* सो ऽर्थो मा त्वामतिक्रमेत् so v. a. *benutze dieses.* — Caus. 1) *verstreichen lassen.* — 2) *nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf.* — Mit अत्यति *beschreiten* (in der Begattung). °क्रान्त mit act. Bed. — Mit अभ्यति 1) *wegschreiten über, durchschreiten.* — 2) *überwinden.* — 3) *übertréten, vernachlässigen.* — Mit समभ्यति *kommen auf.* चित्तम् *auf den Gedanken.* — Mit व्यति 1) *vorbeischreiten an, wegschreiten über, überschreiten.* — 2) *verstreichen, verfliessen, vergehen; für Jmd* (Acc.) *verstreichen.* — 3) *übertreffen, überwinden.* — 4) *vernachlässigen, versäumen, nicht einhalten* 101,10. *übertréten; ein Versäumniss sich zu Schulden kommen lassen.* धर्मव्यतिक्रान्त *der das Gesetz übertreten hat.* — 5) *verkehrter Weise sich einer Sache* (Acc.) *hingeben.* °क्रान्त mit act. Bed. Spr. 5522. — Mit समति 1) *vorübergehen, weitergehen.* — 2) *wegschreiten über, vorüberkommen, über —, durchschreiten.* योजनं समतिक्रान्तः so v. a. *ein* Jógana *zurück befindlich.* — 2) *verstreichen, verfliessen.* — 3) *hervor —, an die Oberfläche kommen* (von Pflanzen). — 4) *heraustreten aus* (Abl.). — 5) *übertreffen.* °क्रान्त mit act. Bed. — 6) *vernachlässigen, nicht beachten, versäumen, übertréten.* — 7) (ein Versprechen) *halten.* — Mit अधि *hinaufsteigen auf* oder *zu* (Acc.). — Mit अनु 1) *nachfolgen, verfolgen* (einen Weg u. s. w.), *nachgehen, entlang gehen.* — 2) *der Reihe nach durchgehen, aufzählen, im Verlauf angeben* 221,7. 226,25. — 3) (einen Beschluss) *fassen.* °क्रान्त mit act. Bed. R. 2,30,41. — 4) *mit einem Inhaltsverzeichniss versehen.* — 5) *im Inhaltsverzeichniss angeben.* — Mit समनु *vollständig hindurchschreiten, durchlaufen.* — Mit अप 1) *weggehen, sich davon machen, davonlaufen, sich entfernen —, weichen von* (Abl.). — 2) *verstreichen.* अपक्रान्त n. *Vergangenes, in der Vergangenheit Liegendes* Bâlar. 174,2. — 3) *abschreiten,* d. h. *durch Schreiten trennen.* — Caus. °क्रमयति *davonlaufen lassen* Tâṇḍja-Br. 12,4,25. — Desid. °चिक्रमिषति *Jmd* (Abl.) *davonlaufen wollen.* — Mit अन्वप *nach Jmd weglaufen* TBr. 1,4,4,8. — Mit अभ्यप *weggehen nach, zugehen auf.* — Mit व्यप *abtreten, sich entfernen.* — Mit अभि 1) *hinzutreten, zugehen auf, sich hinbegeben zu, betreten;* mit Acc. oder mit प्रति. — 2) *überwinden* RV. 6,49,15. 9,40,1. — 3) *darangehen, anfangen, sich anschicken zu* (Dat. eines Nom. act.). — 4) *hinaufsteigen* (der Zahl nach). — 5) *durchschreiten* (fehlerhaft für अति). — Caus. °क्रमयति *in die Nähe bringen, heranziehen* Tâṇḍja-Br. 12,4,25. — Mit समभि *hinzutreten.* — Mit अव 1) *sich wegbegeben, entfliehen.* अप v. l. — 2) *treten auf* (Acc.) Taitt. Âr. 10,9,1. — 3) *niedertreten, überwältigen.* — 4) *hinabfahren in.* गर्भम् *in einen Mutterleib* Kâraka 4,3. मातुः कुक्षौ Lalit. 43,13. — 5) *in die Existenz treten, sich zu bilden anfangen* (vom Fötus) Kâraka 4,3. — Caus. *hinuntersteigen lassen.* — Mit अन्वव *nach der Reihe hinabsteigen, eingehen in.* — Mit आ 1) *herbeikommen, hintreten —, hinkommen zu, beschreiten, betreten, besuchen.* — 2) *treten auf* (Acc. oder Loc.). — 3) *lasten —, einen Druck ausüben auf* (Acc.). — 4) *sich klammern an, anpacken.* — 5) *angreifen, einen Angriff machen auf, Gewalt brauchen.* — 6) in der Astr. *angreifen,* so v. a. *verfinstern.* — 7) *in Besitz nehmen, in seine Gewalt bekommen.* आक्रान्त *in der Gewalt stehend —, ergriffen —, beherrscht von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 8) *einnehmen, sich verbreiten über.* वलिभिर्मुखमाक्रान्तम् *das Gesicht mit Runzeln überzogen.* — 9) *aufsteigen, ansteigen, steigen zu — hinauf, ersteigen, besteigen.* Gewöhnlich Med.

und häufig mit ऊर्ध्वम् verbunden. — 10) *bespringen.* — 11) *anspringen.* — 12) *beginnen,* mit Infin. — Caus. 1) *herbeikommen —, hereintreten —, betreten lassen.* — 2) *angreifen, einen Angriff machen auf* (?). — *Desid. आचिक्रंसते *aufsteigen wollen.* — Mit अत्या *her — und vorüberschreiten.* — Mit अद्या 1) *herfallen über.* — 2) *erwählen.* — Mit अन्वा 1) *der Reihe nach betreten, — besuchen.* — 2) Med. *hinaufsteigen zu.* — Mit अपा MBh. 13,3717 fehlerhaft für अप. — Mit अभ्या s. अभ्याक्रामम्. — Mit उपा *herfallen über.* — Mit समुपा *gelangen zu.* °क्रान्त mit act. Bed. — Mit निरा *heraus —, hervortreten, — aus* (Abl.). — Mit प्रत्या *zurückschreiten* Âpast. Çr. 15,11,2. Comm. zu TBr. 1,241,20. — Mit समा 1) *treten auf.* — 2) *lasten —, einen Druck ausüben auf.* — 3) *angreifen, einen Angriff machen auf.* — 4) *in Besitz nehmen, in seine Gewalt bekommen.* रोषसमाक्रान्त *vom Zorn überwältigt.* — 5) (ein Versprechen) *halten.* — Mit उद् (Med. ausnahmsweise) 1) *hinaufschreiten, aufsteigen.* Mit अधि und vorangehendem Abl. *sich erheben über* Maitr. S. 1,6,10. — 2) *heraustreten, hinaus —, davongehen, entweichen, — aus* (Abl.); insbes. von den Lebensgeistern. उत्क्रान्तमसुभिः impers. Kâd. 36,12. — 3) *hinausschreiten,* so v. a. *sterben.* — 4) mit Acc. so v. a. mit अनूद् Praçnop. 2,4. — 5) *übergehen, bei Seite lassen.* — 6) *übertreten, unbeachtet lassen, vernachlässigen.* — 7) *sich einer Sache* (Acc.) *entziehen* 213,26. 33. — Caus. उत्क्रमयति und उत्क्रामयति *hinaufgehen —, hinausschreiten lassen.* — Desid. *hinausgehen —, davongehen wollen.* — Mit अत्युद् 1) *sich fern halten.* अत्युत्क्रान्त *sich fern haltend von* (Loc.) MBh. 13,23,56. — 2) *überragen, mehr gelten als;* mit Acc. v. l. अति. — Mit अनूद् Act. *nach Jmd* (Acc.) *hinaus —, davongehen.* — Mit अभ्युद् Act. 1) *hinaufschreiten* Vaitân. — 2) *hinausschreiten lassen.* — Caus. dass. — Mit उपोद् Act. *hinaufsteigen zu.* — Mit प्रत्युद् *im Begriff stehen zu entweichen.* प्रत्युत्क्रान्तजीवित Adj. so v. a. *halbtodt* Daçak. 5,7. — Mit व्युद् Act. 1) *auseinandergehen.* *द्वंद्वं व्युत्क्रान्ताः *zu Zweien besonders stehend.* — 2) *fortgehen, weichen.* — 3) *überschreiten, übertreten, übergehen, nicht beachten.* — Mit समुद् 1) *aus dem Leben scheiden* Nârad. Up. 13. — 2) *übertreten, nicht beachten.* — Mit उप 1) *herantreten, herbeikommen, kommen zu, in;* mit Acc. oder Loc. — 2) *feindlich losgehen auf.* — 3) *auf eine bestimmte Art sich Jmd nähern, Jmd angehen, behandeln, verfahren gegen* (Acc.); ohne Object *verfahren, zu Werke gehen.* — 4) *ärztlich behandeln.* — 5) *an Etwas gehen, sich an Etwas machen, greifen zu, begehen, verrichten.* — 6) *den Anfang womit machen, beginnen, anheben, sich anschicken;* mit Acc., Dat. oder Infin. Gewöhnlich Med. — 7) Med. *seinen Anfang nehmen* Lâṭj. 9,9,6 (उपक्रमेतेति zu lesen). — Caus. *Jmd beginnen lassen,* mit Infin. Pañkad. — Mit प्रत्युप Med. *losschreiten auf* (Acc.) Gop. Br. 2,3,12. — Mit समुप *anheben, beginnen, sich anschicken;* mit Infin. und nur einmal Act. यथायं समुपक्रान्तः so v. a. *nach dem zu schliessen, wie dieser begonnen hat* R. 2,78,14. — Mit नि Act. 1) *eintreten in* (Loc.). — 2) *niedertreten.* — 3) *schreiten* RV. 6,59,6. — Mit अनुनि Act. *in den Fusstapfen folgen, nachtreten.* — Mit अभिनि Act. *niedertreten.* — Mit निस् 1) *hinausschreiten, — gehen aus* (Abl.; ausnahmsweise Gen.), *von Hause gehen, das Haus verlassen;* im Schauspiel technisch für *abtreten.* Von den Lebensgeistern so v. a. उद्. — 2) निष्क्रान्त *hervorgegangen,* so v. a. *abstammend von* (Abl.). — Caus. *hinausgehen lassen, herauslassen aus* (Abl.), *hinaustreiben, hinausbringen* Kâd. II,108,13. — Mit अनुनिस् *hinaus- und nachgehen* Maitr. S. 1,6,10. — Mit अभिनिस् 1) *hinaus- und hinzuschreiten.* — 2) *hinausschreiten, — gehen aus* (Abl.). Von einem *Thor so v. a. *hinausgehen nach* (Acc.). — 3) *ausgehen,* so v. a. *das Haus verlassen* Karaka 1,8. buddh. *d. H. v. um Mönch zu werden* Lalit. 112,12. mit beigefügtem प्रव्रज्यायै 115,11. Auch mit Acc. der Wohnung. — 4) अभिनिष्क्रान्त *hervorgegangen,* so v. a. *abstammend von* (Abl.). — Mit उपनिस् 1) *hinaus — und hinzuschreiten.* — 2) *hinausschreiten, — gehen aus* (Abl.). — Mit विनिस् *hinausschreiten, — treten, hervorkriechen aus* (Abl.) 64,32. — Mit परा *vorschreiten, drauflosgehen, sich muthig zeigen, Kraft entwickeln, grossen Eifer an den Tag legen, sein Bestes thun, sich in einer Sache hervorthun.* पराक्रान्तः पलायने so v. a. *nur auf Fliehen bedacht.* — Mit परि (ausnahmsweise Med.) 1) *umherschreiten, herumgehen, umhergehen, sich herumbewegen.* Technisch vom *Umhergehen* der Schauspieler auf der Bühne. परिक्रमन्व्योम्नि विवृत्ननेत्रः *mit den Augen am Himmel herumgehend.* — 2) *herumschreiten um, durchschreiten, besuchen.* — 3) *vorüber kommen an, Jmd* (Acc.) *entgehen.* — 4) *im Gehen Jmd* (Acc.) *überholen.* — Intens. परिचङ्क्रमति *sich beständig herumbewegen.* — Mit अनुपरि 1) *der Reihe nach umhergehen.* — 2) *der Reihe nach umschreiten* Maitr. S. 4,9,10. *der Reihe nach besuchen, — besichtigen.* — Mit विपरि 1) *rings herumschreiten.* — 2) विपरिक्रान्त *muthig, tapfer.* — Mit संपरि *umschreiten, besuchen.* — Mit प्र 1) Act. (redupl. Aorist im RV. Med.) *vorschreiten; ausgehen, ausziehen, aufbrechen, gehen zu* (Acc.) प्रदक्षिणम् *rechts herumgehen.* — 2) Act. *überschreiten.* — 3) Med. *verfahren gegen* (Loc.). — 4) Med. (ausnahmsweise Act.) *gehen —, sich machen an, unternehmen, sich anschicken, beginnen;* mit Acc., °अर्थम् oder Infin. Einmal mit dem Acc. eines Nom. act. (वर्याम्), das sonst nur mit कर्, भू oder अस् auftritt. — 5) प्रक्रान्त *begonnen, angebrochen (संध्या). — Caus. *vorwärtsschreiten lassen.* — *Desid. Fut. प्रचिक्रंसिष्यते. — Mit अभिप्र Act. *hinschreiten zu* (Acc.) Vaitân. — Mit संप्र Med. *gehen an, sich anschicken, beginnen;* mit Acc. oder Infin. — Mit प्रति 1) *zurückkommen.* — 2) *herabsteigen* (der Zahl nach). — 2) *beichten.* — Mit अनुप्रति *zurückkommen.* — Mit वि 1) *weiterschreiten, bei Seite gehen, sich entfernen, — von* (Abl.). — 2) *auseinandergehen, sich theilen.* — 3) *durchschreiten.* — 4) *einherschreiten, schreiten, gehen.* — 5) *einen Schritt machen.* — 6) *erschreiten, sich erheben zu* (Acc.). — 7) *beschreiten.* — 8) *einen Ansatz nehmen, einen muthigen Angriff thun, Muth an den Tag legen, — gegenüber von* (Loc.). विक्रान्त *muthig, tapfer.* धनुषि so v. a. *ein ausgezeichneter Bogenschütze.* — 9) *Jmd* (Acc.) *bekämpfen.* — Caus. *Schritte machen lassen.* — Mit अधिवि Med. *für Jmd* (Dat.) *ausschreiten.* — Mit अनुवि Med. *nachschreiten.* — Mit निर्वि *hinausschreiten.* — Mit सम् 1) *zusammentreten, sich vereinigen.* — 2) *zusammengerathen.* — 3) *sich hinbewegen zu* (Acc.). — 4) *eintreten in* (einen Stand, Acc.) Ragh. 5,10. — 5) *in ein Sternbild treten* (von der Sonne). — 6) *übergehen von* (Abl.) *auf* (Loc.) Suçr. 1,271,13. Bhâvapr. 6,28. Kâd. 84,9. संक्रान्त *übergegangen, —von* (Abl.) *auf* (im Comp. vorangehend) Çâk. Ch. 60,1. Gît. 12,27. Mâlatîm. 107,3 (237,2). — 7) *durchschreiten, durchwandern, überschreiten.* — 8) *herbeikommen.* — 9) *einherschreiten.* — Caus. 1) *hinführen zu,* mit zwei Acc. — 2) *übergehen lassen, übertragen, übergeben, überlassen, überliefern;* mit Acc. der Sache und Loc. der Person. अर्थान्तरम् (der Loc. verbietet sich wegen eines andern Loc. in anderer Function) *in eine andere Bedeutung übergehen lassen.* — 3) *zwei Wörter im Krama* 11) *zusammentreten lassen, indem man dazwischen liegende ausfallen lässt,* Comm. zu VS. Prât. 4,166. — Mit अनुसम् 1) *insgesammt nachfolgen,* mit Acc. TS. 1,7,1,6. — 2) *gelangen zu.* — 3) *später übergehen auf* (Acc.)

अनुसंक्रान्त mit act. Bed. Prasannar. 104,12. — Mit अभिसम् *fortschreiten von* (Abl.) *zu* (Acc.) Tândja-Br. 4,5,16. 21,11,3. — Mit उपसम् 1) *hinzutreten, gelangen zu.* — 2) *übergehen in* (Acc.). — Caus. *hinzutreten lassen.* — Mit प्रतिसम् *seinen Lauf einstellen.* — Caus. *zurückkehren machen.*

क्रॅम m. 1) *Schritt.* — 2) *Gang, Art und Weise des Gehens.* — 3) *Gang, Lauf, Verlauf* Hit. 8,15. 39,5. Mâlatîm. 18,3 (57,4). — 4) *Weg* R. 2,25,2. — 5) *die zu einem Sprunge* oder *Angriff angenommene Stellung.* बद्धक्रम und क्रमगत Adj. Ind. St. 14,373. — 6) *Fuss* Ind. St. 14,373. fg. — 7) *regelmässiger Gang, Ordnung, Reihenfolge, Rangordnung, Erbfolge.* क्रमेण, क्रमात् und क्रमतस् *der Ordnung —, der Reihe nach.* तद्नुसरणक्रमेण so v. a. *stets hinter ihm her* Hit. 9,8. 99,2. क्रमेण, क्रमात् und क्रम° *in regelmässigem Gange, nach und nach, allmählich.* — 8) *das Verfahren, Verfahrungsweise, Art und Weise* 74,5. *Diät* Karaka 6,13. °क्रमात् *gemäss* MBh. 1,187,19 (wohl °क्रमाच्च zu lesen). — 9) *Brauch, Ritus* Mârk. P. 23,112 (mit collectiver Bed.). *Etiquette.* क्रमं कर् *die E. beobachten* Njâjam. S. 2, Z. 16. — 10) *Veranlassung —, Grund zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 1969. Kathâs. 18, 380. — 11) *eine best. durch Wiederholungen gehemmte Recitation des* Veda und *die nach dieser Methode gebildeten Verbindungen von Wörtern.* — 12) *Doppelconsonanz am Anfange eines* Pâda. — 13) in der Dramatik *Erreichung des Gewünschten,* nach Andern *das Gewahrwerden der Zuneigung.* — 14) in der Rhetorik *diejenige Form der* Upamâ, *in welcher die einzelnen Bilder sich der Reihe nach entsprechen.* — 15) * *Vermögen, Macht.*

क्रमक m. 1) *Reihenfolge* Gaim. 5,4,1. — 2) **ein Kenner des* Krama 11).

क्रमकारिका f. Titel eines Werkes.

क्रमकाल m. = क्रमपाठ.

क्रमकालयोग m. = कालयोग MBu. 3,101,20.

क्रमकृत् Adj. *die Etiquette beobachtend* Njâjam. S. 1, Z. 4.

क्रमघन und क्रमचट m. *zwei bestimmte Formen des* Kramapâṭha.

क्रमचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

क्रमज Adj. *durch den* Krama 11) *entstanden.*

क्रमजटा f. v. l. für क्रमचट.

क्रमजित् m. N. pr. eines Fürsten.

क्रमज्यका (Golâdhj. 8,55) und °ज्या f. *Sinus.*

क्रॅमण 1) m. *a) Schritt.* — *b) *Fuss.* — *c) *Pferd.* — *d)* N. pr. eines Sohnes des Bhagamâna. — 2) n. *a) das Schreiten, Gehen.* — *b) das Betreten, Treten auf.* — *c) das Ueberschreiten.* — *d) Schritt.* — *e) das sich an Etwas* (Dat.) *Machen.* — *f) Behandlung nach der Weise des* Krama 11).

क्रमत्रैराशिक *the direct rule of three terms.*

क्रमदण्ड m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमदीपिका f. Titel eines Werkes. °टीकाकृत् m. *der Verfasser eines Commentars dazu.*

क्रमदीश्वर m. N. pr. eines Grammatikers.

क्रमधज्ञ m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमपद् n. *Wortverbindung im* Krama 11).

क्रमपाठ m. *die Recitation in der Weise des* Krama 11).

क्रमपार् m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

*क्रमपूरक m. etwa *Getonia floribunda* Râgân. 10,116.

क्रमप्रवक्तृ m. *der Lehrer des* Krama 11) RV. Prât. 11,33.

क्रमप्राप्त Adj. *ererbt.*

क्रमभाविन् Adj. Pl. *auf einander folgend* Comm. zu Njâjas. 3,1,3.

क्रमभ्रष्ट n. *Verstoss gegen die richtige Folge der Wörter* oder *Begriffe.*

क्रममाला f. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमयोग m. *Reihenfolge.*

क्रमयोगपद्य n. Du. *Allmählichkeit und Plötzlichkeit* Sarvad. 12,12.

क्रमरत्नावली f. Titel eines Werkes.

क्रमरथ m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमराज्य n. N. pr. einer Oertlichkeit Râgat. 5,87.

क्रमवृद्धि f. *allmähliches Wachsthum, — Zunahme.*

क्रमलेखा f. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमवत्तु (!) und क्रमवर्त N. pr. eines Landes Râgat. 5,39. 3,227.

क्रमशठ m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमशस् Adv. 1) *der Ordnung —, der Reihe nach.* — 2) *nach und nach, allmählich.*

क्रमशास्त्र n. *Vorschrift über den* Krama 11).

क्रमशिखा f. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमसंहिता f. *eine nach der Weise des* Krama 11) *redigirte* Samhitâ.

क्रमसंग्रह् m. Titel eines Werkes.

क्रमसंदर्भप्रभास m. Titel eines Abschnittes in einem best. Werke.

क्रमसरस् n. N. pr. eines heiligen *Teiches.*

क्रमसार Titel eines Werkes.

क्रमस्तुति f. Titel eines Werkes.

क्रमाक्रम m. Du. *Allmählichkeit und Plötzlichkeit.*

क्रमाक्रान्त Adj. *mit einem Satze* (eines Löwen) *gepackt* Kâd. 85,3.

क्रमागत Adj. 1) *durch Erbfolge —, folgemässig herstammend, — in Jmds Besitz gelangt.* Häufig geht dem क्रम noch eine nähere Bestimmung voran. — 2) *in gehöriger Ordnung auf einander folgend.* °गतार्थ Adj. Karaka 3,8.

क्रमादित्य m. Bein. Skandagupta's.

क्रमाध्ययन n. *das Recitiren nach der Weise des* Krama 11).

क्रमाध्यायिन् Adj. *den* Krama 11) *studirend.*

क्रमायात Adj. *ererbt, durch Erbfolge auf den Thron gelangt.*

क्रमि m. ungenaue Schreibart für कृमि.

क्रमिक Adj. 1) *ererbt, durch Erbschaft überkommen.* — 2) *der Reihe nach folgend, successivus.*

*क्रमितृ Nom. ag. von क्रम्.

क्रमु m. 1) * = क्रमुक 1) *a).* — 2) N. pr. eines Flusses in Plakshadvîpa VP.^{2} 2,192. क्रतु v. l.

क्रमुक 1) m. *a) Betelnussbaum.* — *b) *der indische Maulbeerbaum.* — *c) *eine Art* Lodhra. — *d) *eine Cyperus-Art.* — *e) *die Frucht der Baumwollenstaude.* — *f)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. ई *Betelnussbaum.*

*क्रमुकपुष्पक m. *ein best. Baum* Gal.

*क्रमुकफल n. *Betelnuss.*

क्रमुञ्ज m. N. pr. eines Berges VP. 2,2,25.

*क्रमेतर gaṇa उक्थादि.

*क्रमेल und °क *Kamel* Spr. 7859. Naish. 6,104.

*क्रमोद्वेग m. *Stier.*

क्रम्य Adj. 1) *ärztlich zu behandeln* Karaka 8,2. — 2) *durch den* Krama 11) *entstehend.*

क्रॅय m. 1) *Kauf, Einkauf.* — 2) *Kaufpreis.*

क्रयक्रीत Adj. *erkauft* Spr. 4000.

क्रयण n. *das Kaufen.*

क्रयणीय Adj. *zum Kaufen bestimmt.*

क्रयद्रव्य n. *die Sache, um welche man Etwas kauft* oder *eintauscht.*

क्रयलेख्य n. *Kaufbrief.*

क्रयविक्रय m. 1) Sg. und Du. *Kauf- und Verkaufspreis* M. 7,127. 8,401. 9,332. — 2) *Handel.*

क्रयविक्रयानुशय m. *Rückgängigmachung eines Handels.*

*क्रयविक्रयिक m. *Handelsmann.*

क्रयविक्रयिन् Adj. *der da kauft oder verkauft, einen Handel abschliessend.*

*क्रयशीर्ष n. *Mauersims.*

क्रयाक्रय *Handelsverkehr* Karaka 1,15.

*क्रयाक्रयिका f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

क्रयाणक Adj. *käuflich* Ind. St. 15,437.

*क्रयारोह् m. *Markt.*

क्रॅपि (क्रॅपी Samhitâ TS. Prât. 3,13) Adj. als Beiw. eines Namens des Rudra.

क्रयिक und क्रयिन् m. *Käufer.*

क्रय्य Adj. *käuflich.*

*क्रव्, क्रणवति (वधकर्मन्) Naigh. 2,19.

क्रवण Adj. etwa *schreckhaft, erschrocken, zaghaft.* Nach Sâj. *preisend.*

क्रविष्णु Adj. *nach rohem Fleische gierig.*

क्रविस् n. *rohes Fleisch, Aas.*

क्रव्य 1) Adj. = क्रूर TS. 5,5,10,4. — 2) m. vielleicht so v. a. Agni kravjâd. — 3) n. = क्रविस् 111,19.

*क्रव्यघातन m. *Antilope.*

क्रव्यभक्षिन् und °भुज् Adj. *Fleisch —, Aas fressend.*

क्रव्यमुख m. N. pr. eines Wolfs.

क्रव्यवाहन Adj. *Leichname fortführend.* क्रव्य° v. l.

क्रव्याध्य m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,18, v. l.

क्रव्याद् 1) Adj. *Fleisch —, Leichname verzehrend;* vom Agni des Scheiterhaufens, von gespenstischen Wesen und von Thieren. — 2) m. *Raubthier* 120,1.

क्रव्याद 1) Adj. (f. आ) = क्रव्याद् 1). Auch Bez. einer der neun Samidh. — 2) m. *a) Raubthier* 74,20. — *b) *Löwe. — c) *Falke. — d)* Pl. Bez. *bestimmter Manen* VP.^{2} 3,339. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *f) ein best. metallisches Präparat* Bhâvapr. 4,30.

क्रव्यादस् (!) m. *Raubthier* Âpast. Es ist wohl क्रव्यादानाम् zu lesen.

क्रव्याशिन् 1) *Adj. = क्रव्याद् 1). — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,18 (Conj.).

क्रशय्, °यति *mager machen.*

क्रशिमन् m. *tenuitas, Dünne, Schmächtigkeit* Kâd. 78,1. *Seichtheit* (eines Flusses) 173,11.

*क्रशिष्ठ Superl. zu कृश.

क्रशीयस् Compar. (zu कृश) *überaus mager* Naish. 1,84.

क्रष्टव्य Adj. 1) *zu schleppen* 239,12. — 2) *herauszuziehen.*

क्रा in उदधि°, दधि°, रुधि°.

क्राकचिक m. *Säger, Holzsäger.*

क्राकच्य Adj. *zu sägen* Lâṭj. S. 89. fg.

क्राकच्यवयवकृति f. = क्राकचव्यवकार Lâṭj. 201.

क्राणी Adv. *gern, willig; sofort.*

क्राथ m. 1) *Mord. — 2) Patron. von क्रथ. — 3) N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *d)* eines Schlangendämons. — *e)* eines Affen.

क्राथन n. *das Schnarchen.*

क्राथिन् in पर°.

क्राथेश्वर m. N. pr. eines Schülers des Âpastamba.

क्रान्त 1) Adj. Partic. von क्रम्. — 2) *m. *a) Pferd.* — *b) Declination* (astron.). — 3) f. आ *a) *eine Art Solanum. — b) ein best. Metrum.* — 4) n. *a) Schritt.* विष्णो: *eine best. Feier. — b) a certain aspect when the moon is in conjunction with a planet.*

क्रान्ति f. 1) *Schritt, Gang.* — 2) *Ekliptik.* — 3) *die Declination eines Planeten.* — 4) *Angriff.*

क्रान्तिकक्षा (Conj.) f. *Ekliptik.*

क्रान्तिज्ञीवा, °ज्यका (Golâdhj. 7,46) und °ज्या f. *der Sinus der Declination.*

क्रान्तिपात m. *Aequinoctialpunct,* insbes. *Frühlings* — Golâdhj. 6,11. 12, 17.

क्रान्तिभाग m. *the declination of a point of the ecliptic.*

क्रान्तिभुजा f. *der Cosinus der Declination* Comm. zu Âryabh. 4,24.

*क्रान्तिमण्डल n. *Ekliptik.*

क्रान्तिमौर्वी f. = क्रान्तिज्ञीवा Golâdhj. 8,70.

क्रान्तिवलय m. und क्रान्तिवृत्त n. (Comm. zu Sûrjas. 5,1) *Ekliptik.*

क्रान्तिशिञ्जिनी f. = क्रान्तिज्ञीवा Golâdhj. 8,60.

*क्रान्तु m. *Vogel.*

क्रामण n. *ein best. mit dem Quecksilber unternommener Process.*

*क्रामेतरक Adj. von क्रमेतर.

*क्रायक m. *Käufer.*

क्रिंमि ungenaue Schreibart für कृमि.

क्रिय m. κριός, *der Widder im Thierkreise.*

क्रियमाणाक n. *Machwerk, literärischer Versuch.*

क्रिया f. 1) *Ausführung, Verrichtung, Bereitung, Beschäftigung mit Etwas, Geschäft, Handlung, Act, Thätigkeit, Arbeit, Mühe.* — 2) *Handlung,* so v. a. *Verbalbegriff, Verbum* 225,5. 227,20. — 3) *Arbeit,* so v. a. *literärisches Product.* — 4) *ärztliche Behandlung, Anwendung von Mitteln, Kur* Spr. 7862. — 5) *eine heilige Handlung, Opferhandlung, Ceremonie.* चरमा *die letzte,* so v. a. *Todtenceremonie.* — 6) *Verehrung, Cultus.* — 7) *Beweisführung* (कारण und कारण der Lexicographen). — 8) *Beginn. — 9) *Sühne. — 10) *Erwägung. — 11) *Studium. — 12) *Mittel.* — 13) als Personification eine Tochter Daksha's und Gattin Dharma's oder eine Tochter Kardama's und Gattin Kratu's.

क्रियाकलाप m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 711.

क्रियाकाण्ड n. *der über die Opfer handelnde Theil in der* Çruti.

क्रियाकार m. 1) *Anfänger, Lehrling.* — 2) *feierliche Uebereinkunft, Gelöbniss* Kâraṇḍ. 56,24. 58, 1. 3. 14. = कट und समय der Lexicographen.

क्रियाकुल Adj. *sehr beschäftigt* 213,14.

क्रियाकौमुदी f. Titel eines Werkes.

क्रियागुप्त n. und °गुप्ति f. *eine künstliche Satzbildung mit versteckten Verbum finitum.*

क्रियातन्त्र n. Bez. einer der 4 Klassen von Tantra bei den Buddhisten.

क्रियातिपत्ति f. 1) *das Nichtzustandekommen einer Handlung* P. 3,3,139. — 2) *der Charakter und die Personalendungen des Conditionalis.*

क्रियात्मक Adj. *dessen Wesen Thätigkeit ist.* Nom. abstr. °त्व n. 265,20.

क्रियादीपक n. *eine Vergleichung, bei der ein Zeitwort das tertium comparationis bildet.*

क्रियाद्वेषिन् Adj. *die Beweisführung im Process zurückweisend* 214,15.

क्रियानिबन्ध m. Titel eines Werkes.

क्रियान्तर n. 1) *Unterbrechung einer Handlung* P. 3,4,57. — 2) *eine andere Handlung* 233,18.19.

क्रियापथ m. *Behandlungsweise, Kurart.* °पथमतिक्रान्त: *nicht mehr zu kuriren* Karaka 5,11.

क्रियापद n. *Zeitwort* Spr. 7675.

क्रियापद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1107.

क्रियापात्र n. *ein durch Thaten würdiger Mann* Ind. St. 15,317.

क्रियापाद m. *der die Beweisführung umfassende Theil in einer gerichtlichen Verhandlung.*

क्रियाप्रबन्ध m. *ununterbrochene Fortdauer einer Handlung* 243,30.

क्रियाभ्युपगम m. *eine ausdrückliche Zusage, — Versprechen* 191,19.

क्रियाम्बुधि m. Titel eines Werkes.

क्रियायुक्त Adj. *thätig,* so v. a. *sich bewegend* AK. 2,8,2,86.

क्रियायोग m. 1) *die Verbindung mit einer Handlung, — einem Verbum.* — 2) *Anwendung von Mitteln.* — 3) *der practische* Joga. — 4) Titel eines Werkes.

क्रियारत्नसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

*क्रियारोढ m. = चक्रवाट.

1. क्रियार्थ m. *eine Handlung als Zweck* Gaim. 1,1,25.

2. क्रियार्थ Adj. (f. आ) *eine Handlung —, eine zweite Handlung bezweckend* 229,8.9. *Handlungen bezweckend, dazu dienend.* Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,2,1.

क्रियालाघव n. *bequeme Erfüllung der Functionen* (des Auges) Bhâvapr. 2,153.

क्रियालोप m. *Unterbleibung einer heiligen Handlung* 199,18.

क्रियावत्‌ Adj. 1) *der Thaten vollbringt, handelnd, thätig.* — 2) *die religiösen Begehungen regelrecht vollziehend.* — 3) *in religiösen Begehungen bestehend.*

क्रियावसन्न Adj. *der durch die Beweisführung im Process unterlegen ist.*

क्रियावाचक Adj. *eine Handlung ausdrückend* Ind. St. 10,412.

क्रियावादिन्‌ 1) Adj. *der in einer gerichtlichen Verhandlung die Beweise vorbringt.* — 2) m. *Kläger.*

क्रियाविधि m. 1) *eine Regel über die Art und Weise, wie man in einem bestimmten Falle zu handeln hat.* — 2) *Verwendung eines Zeitwortes.* एक° *V. eines und desselben Z.* 250,7.

क्रियाविशेषण n. *Adverb* 232,25.

क्रियाव्यवधायक Adj. *eine Handlung unterbrechend* P. 3,4,57, Sch.

क्रियाशक्ति f. 1) *die Fähigkeit Etwas zu verrichten.* Pl. so v. a. कर्मेन्द्रिय. — 2) *eine in Handlungen sich äussernde übernatürliche Macht.*

क्रियाशक्तिमत्‌ Adj. *die Kraft der Thätigkeit besitzend* 265,28.

क्रियासंकर m. *Vermengung verschiedener Kurmethoden* Bhâvapr. 1,130.

क्रियासमुच्चय m. Titel eines Werkes.

क्रियासार desgl.

क्रियासिद्धि f. *das Gelingen einer Handlung* Ind. St. 15,275.

क्रियास्थानविचार m. Titel eines Werkes.

*क्रियेन्द्रिय n. = कर्मेन्द्रिय.

क्रिविं 1) Adj. als Beiw. eines Namens von Rudra. क्रिवि v. l. — 2) m. *a)* etwa *Schlauch;* auch auf die *Wolken* übertragen. — *b)* * *Brunnen.* — *c)* N. pr. α) Sg. und Pl. eines Volkes, das später Paṅkâla heisst. — β) *eines Asura.

क्रिविर्दती Adj. f. etwa *sägenzähnig.*

1. क्री, क्रीणाति und क्रीणीते *kaufen, erkaufen;* mit Instr. des Preises und Gen. oder Abl. (171,17) der Person; statt des Abl. auch अन्तिकात्‌ mit Gen. क्रीत *gekauft.* Von einem durch *Kauf erworbenen* Sohne 198,9. Auch so v. a. *ganz für Jmd* (Instr.) *gewonnen.* — *Caus. क्रापयति. — Mit अनु in अनुक्री. — Mit अप *erkaufen.* — Mit अभि *zu einem bestimmten Zweck kaufen.* — Mit अव Med. (Act. verdächtig) 1) *erkaufen.* — 2) *miethen.* — Mit आ *erkaufen.* — Mit उप *ankaufen.* — Mit निस्‌ 1) Act. *abkaufen, loskaufen von* (Abl.). — 2) Med. ohne oder mit आत्मानम्‌ *sich loskaufen.* — Mit परि 1) Act. *erkaufen, eintauschen,* — *um* (Instr.). — 2) *erkaufen, so v. a. *gewinnen;* mit Dat. oder Instr. des Preises. — 3) *dingen, miethen;* mit *Dat. oder *Instr. des Preises 224,11. — 4) *Med. *wiedervergelten.* — 5) परिक्रीत von einem Sohne nach Nîlak. so v. a. रेतोमूल्यदानेन (!) तस्यामेव (d. i. भार्यायाम्‌) जनितः. — Mit प्र in प्रक्रय und प्रक्री. — Mit वि *eintauschen gegen, verkaufen für* (Instr.). विक्रीतामुः सेवकः zu Spr. 7170. — Desid. विचिक्रीषते *eintauschen wollen, für Etwas* (Instr.) *hinzugeben beabsichtigen.* — Mit सम्‌ *kaufen.*

2. °क्री Adj. in सद्यःक्री.

क्रीड्‌, क्रीडति (क्रीळति) und क्रीडते *spielen, tändeln, scherzen;* von Menschen, Thieren, Wind und Wellen und auch vom Liebesspiel. Mit Instr. der Sache oder Person; bei dieser auch सह, सार्धम्‌ (47,20) und समम्‌ (150,14. 154,22). Einmal mit dem Acc. द्यूतम्‌. क्रीडित *spielend, scherzend.* — Caus. क्रीडयति *spielen heissen.* — Mit अधि *über Jmd* (Acc.) *spielen,* — *tanzen* Maitr. S. 1,10,16. TBr. 1,6,3,5. — Mit *अनु Med. *spielen.* — Mit *अव Med. — Mit आ Med. *spielen.* — Mit समा dass. — Mit उप *Jmd* (Acc.) *umtänzen.* — Mit नि Caus. etwa *ein Spiel einstellen.* — Mit परि Act. Med. (angeblich nur Med.) *umherspielen, umspielen;* mit Acc. Maitr. S. 1,10,16. — Mit प्र *sich an's Spielen machen, spielen, scherzen, sich vergnügen,* — *mit* (Instr. der Sache oder Person; bei dieser auch सह) Hemâdri 1,637,19. 639,3. प्रक्रीडित *spielend, scherzend.* — Mit वि 1) *spielen, scherzen,* — *mit* (सह) *Jmd.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zu seinem Spielzeug machen.* — Mit सम्‌ 1) Med. (ausnahmsweise Act.) *spielen,* — *mit;* mit Instr. der Sache oder Person; bei dieser auch सह. — 2) *Act. *rasseln* (von Rädern). — Mit परिसम्‌ *herumscherzen.*

क्रीडि 1) Adj. *spielend, tändelnd.* — 2) *m. = 3) *a).* — 3) f. या *a) Spiel, Scherz, Tändelei, Liebesspiel.* — *b) spielend verrichtete Wunderthätigkeit* Lalit. 457,1. — *c) *eine durch Scherz an den Tag gelegte Geringachtung.* — *d) Spielplatz.* — *e) ein best. Tact* S. S. S. 210.

*क्रीडक m. *Spieler.*

क्रीडन 1) *m. N. pr. eines Windgottes Gal. — 2) n. *das Spielen, Spiel* 148,6.

क्रीडनक 1) *Adj. (f. °निका) *spielend, tändelnd.* — 2) m. *Spielzeug.* Nom. abstr. °ता f. Instr. *nach Art eines Spielzeuges.*

क्रीडनीय n. *Spielzeug* Kâd. II, 128,16.

क्रीडनीयक m. (sic) *Spielzeug, Puppe.*

क्रीडाकानन n. *Lusthain* Spr. 3077.

क्रीडाकासार *Lustteich* Daçak. 29,23.

क्रीडाकुमार m. N. pr. eines Gandharva Bâlar. 89,17.

क्रीडाकेतन n. *Lusthaus.*

क्रीडाकोप n. *verstellter Zorn* Spr. 1513.

क्रीडाकौतुक n. *übermüthige Neugier* Kathâs. 18,153.

क्रीडाकौशल n. *die Kunst zu scherzen* Daçak. 49,6.

क्रीडाखण्ड Titel des 2ten *Abschnitts* im Gaṇeçapurâṇa.

क्रीडागृह m. n. *Lusthaus,* — *gemach.*

क्रीडाचङ्क्रमण N. pr. einer Oertlichkeit.

क्रीडाचन्द्र 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) *ein best. Metrum.*

क्रीडाताल m. = क्रीडा 3) *d).*

क्रीडानारी f. *Freudenmädchen.*

क्रीडापय्‌, °यति *spielen heissen.*

क्रीडापर्वत m. *ein* (künstlicher) *Lusthügel* Kâd. 64,21. °क m. dass. 241,10. II, 4,19.

क्रीडापुर n. *Vergnügungsstadt* Ind. St. 15,388.

क्रीडाप्रदेश m. *Spielplatz* MBh. 3,164,6.

क्रीडामय Adj. (f. ई) *aus Spiel* —, *aus Scherz bestehend.*

क्रीडामयूर m. *ein als Spielzeug dienender Pfau.*

क्रीडामर्कटपोत m. *ein als Spielzeug dienender junger Affe* 110,2.

क्रीडामहीध्र m. *Lustberg* 324,32.

क्रीडामृग m. *ein als Spielzeug dienendes Thier.*

*क्रीडारत्न n. *coitus.*

क्रीडारथ m. *Vergnügungswagen.*

क्रीडारस m. *Lust am Spiel,* — *am Scherz* 293,8.

क्रीडारसातल n. Titel eines Werkes.

क्रीडाराजतसुधीपात्र, °त्रिति *eine zur Belustigung dienende silberne Branntweinschale darstellen* Prasannar. 149,2.

क्रीडावन n. *Lustwald* Ind. St. 15,367.

क्रीडावापी f. *Lustteich, ein Teich, in dem man Schildkröten, Fische u. s. w. des Vergnügens halber hält.*

क्रीडावेश्मन्‌ n. *Lusthaus.*

क्रीडाशकुन्त m. *ein als Spielzeug dienender Vogel.*

क्रीडाशैल m. *Lustberg* Hemâdri 1,394,4.

क्रीडासरस्‌ n. *Lustteich* 156,17.

क्रीडास्थान n. *Spielplatz* Paṅkad.

क्रीडि Adj. *spielend, tändelnd* Maitr. S. 1,10,6.

क्रीडित und °क n. *Spiel.*

क्रीडितृ Nom. ag. *Spieler.*

क्रीडित्व n. Nom. abstr. von क्रीडिन्‌ 1) TBr. 1,6,7,5.

क्रीडिन्‌ 1) Adj. = क्रीडि. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

क्रीडु und क्रीडुमत्‌ Adj. = क्रीडि.

क्रीडेदेश m. *Spielplatz.*

क्रीत 1) Adj. s. u. 1. क्री. — 2) m. Pl. *eine best. verachtete Kaste.* — 3) n. *Kauf* 214,33.

क्रीतक Adj. *durch Kauf erworben* (ein Sohn).

क्रीतत्व n. *das Gekauftsein* Gaim. 6,1,19.

क्रीतानुशय m. *Reue über einen Kauf.*

क्रीतापति m. *der Mann eines durch Kauf erworbenen Weibes* Nir. 6,9.

*क्रीब Adj. = क्लीब.

क्रु oder क्रू in मित्र°.

*1. क्रुञ्, क्रुञ्चति (कौटिल्यात्पभावयोः, गत्याम्, वक्रणे, तौच्छ्ये).

2. क्रौञ्च (Nom. क्रौङ्) m. 1) *Brachvogel.* — 2) N. pr. eines Ṛshi (nach dem Comm.) Tândja-Br. 13,9,11.

क्रौञ्च 1) m. *a) Brachvogel* Maitr. S. 3,14,3. — *b)* Du. VS. 25,6 unbestimmbar. — *c)* *N. pr. eines Gebirges. — 2) *f. आ *a) das Weibchen des Brachvogels. — b) eine Art Laute.*

*क्रुञ्चकीय m. Pl. (Kâç.) oder °या f. gaṇa बिल्वकादि.

*क्रुञ्चामत् Adj. von क्रुञ्चा.

*क्रुड्, क्रुडति (निमज्जने, घनत्वे).

क्रुड् in उत्क्रोड् und उत्क्रोडिन्.

1. क्रुध्, क्रौध्यति und क्रुध्यते (selten) *in Zorn gerathen, zürnen;* mit Dat. oder Gen. der Person und Loc. der Sache. क्रुद्ध *aufgebracht, in Wuth versetzt, zornig, erzürnt auf;* mit Dat., Gen. oder Loc. der Person; auch mit उपरि oder प्रति; die Sache im Acc. mit अनु. — Caus. क्रोधयति *aufbringen, reizen.* — Mit अभि *zürnen auf* (Acc.). °क्रुद्ध *in Zorn gerathen, erzürnt* Gaut. — Mit सम्, °अभि, °क्रुद्ध *erzürnt.* — Mit परि *in Zorn gerathen.* — Mit प्रति *Jmds* (Acc.) *Zorn erwiedern.* — Mit सम् *zürnen,* mit *Acc. der Person. संक्रुद्ध *aufgebracht, erzürnt, — auf* (Gen.). — Mit अभिसम् *auf Jmd* (Acc.) *zürnen.* अभिसंक्रुद्ध *erzürnt auf* (Acc. oder Gen.).

2. क्रुध् f. *Zorn.* क्रुधा *im Zorn* 121,31. Auch Pl.

*क्रुधा f. dass.

क्रुधिमन् Adj. *reizbar.*

*क्रुन्थ्, क्रुन्थाति v. l. für क्रुन्थ.

क्रुमु f. N. pr. eines Zuflusses des Indus.

क्रुमुक m. *Spahn zum Auffangen des Feuers, wenn dieses aus den Reibhölzern hervorbricht,* Âpast. Çr. 14,24.

क्रुश्, क्रोशति und क्रोशते (selten) 1) *schreien, krächzen, wehklagen, Jmd* (Acc.) *anrufen.* — 2) *klingen* (vom Ohr). — 3) क्रुष्ट *a) der Jmd* (Acc.) *anschreit, schmäht. — b) geschmäht. — c)* Bez. *eines best.* Svara TS. Prât. — *Intens. चोक्रुशीति. — Mit अति, अतिक्रुष्ट zweifelhafte Lesart. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *anschreien.* — Caus. *Mitgefühl an den Tag legen.* — Mit अप, °क्रुष्ट *bescholten, schmachvoll.* — Mit अभि 1) *anschreien, zurufen, scheltend* oder *zürnend anrufen.* — 2) *bewehklagen.* — Mit *अव wohl *auf Jmd* (Acc.) *herabschreien.* — Mit आ 1) *hinschreien, laut ausrufen.* — 2) *anschreien, anschnauzen, anfahren, schimpfen, schmähen, seinen Unmuth gegen Jmd an den Tag legen.* आक्रुष्ट *der geschmäht wird.* — 3) *anschreien,* so v. a. *wetteifern, um den Vorrang streiten* 251,3. — Mit अभ्या *anschnauzen, schmähen.* — Mit प्रत्या *wiederanschreien, — schmähen;* mit Acc. — Mit व्या *laut ausrufen, wehklagen.* — Mit समा, °क्रुष्ट *geschmäht.* — Mit उद् 1) *aufschreien.* — 2) *zuschreien, zurufen;* mit Acc. der Person. — Mit अभ्युद् *durch lauten Zuruf ermuntern.* — Mit प्रोद् *laut aufschreien.* — Mit समुद् ein Geschrei (Acc.) *laut erheben.* — Mit उप *seinen Unmuth an den Tag legen* 159,24. Vgl. उपक्रुष्ट. — Caus. *schreien —, wehklagen machen.* — Mit परि *hierhin und dorthin schreien, wehklagen.* — Mit प्र 1) *ein Geschrei erheben, aufschreien.* — 2) ein Geschrei (Acc.) *ausstossen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *anschreien.* — Mit वि 1) *aufschreien.* — 2) ein Geschrei (Acc.) *ausstossen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *anrufen.* — 4) *erschallen.* — Mit सम् 1) *ein allgemeines Geschrei erheben.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zürnend anfahren.* — Mit अभिसम् *zuschreien, zurufen.*

*क्रुश्मन् m. *Schakal.*

क्रुष्ट *n. *Geschrei, Geheul.*

क्रूड्, क्रूडयति etwa *dick machen.*

क्रूर 1) Adj. (f. आ) *a) wund, saucius. — b) blutig, grausam; roh, hart; gräulich, furchtbar, schrecklich.* Auch als Bez. bestimmter Zodiakalbilder, Planeten und Mondhäuser. क्रूरम् Adv. *auf eine schreckliche Weise. — c) hart* (anzufühlen). — *d) stark* (von einem Bogen). — *e) *heiss.* — 2) *m. n. *gekochter Reis.* Vgl. कूर. — 3) *m. *a) Falke* Râǵan. 19,85. — *b) Reiher* Râǵan. 19,87. — *c) rother Oleander* und = भूताङ्कुश Râǵan. 10,14. 9,155. — 4) *f. आ *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,115. — 5) n. *a) wunde Stelle, Wunde. — b) Blutvergiessen, Grausamkeit, Gräuel, Gräuelthat, Rohheit, Härte. — c) grauenhafte Erscheinung. — d) *eine Art Haus* Gal.

क्रूरकर्मकृत् 1) *Adj. *Grausamkeiten verübend.* — 2) m. *Raubthier.*

1. क्रूरकर्मन् n. 1) *Blutthat, Gräuelthat.* — 2) *eine harte, schwere Arbeit.*

2. क्रूरकर्मन् 1) Adj. *Grausamkeiten —, Rohheiten verübend.* — 2) *m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,76.

*क्रूरकृकर m. *Reiher* Gal.

क्रूरकृत् Adj. = 2. क्रूरकर्मन् 1).

क्रूरकोष्ठ Adj. *dessen Unterleib hart ist.*

*क्रूरगन्ध 1) m. *Schwefel* Râǵan. 13,72. — 2) f. आ *eine Art Opuntia* Râǵan. 8,54.

*क्रूरगन्धक m. *Schwefel* Gal.

क्रूरचेष्टित Adj. *grausam* (von Personen) Spr. 4635.

क्रूरता f. *Grausamkeit.*

*क्रूरदन्ती f. Bein. der Durgâ.

*क्रूरदृक्पथ m. *der Planet Saturn* Gal.

क्रूरदृश् 1) Adj. *ein schreckliches Auge habend,* von einer Eule. — 2) m. der Planet *a) Mars. — b) *Saturn.*

क्रूरदृष्टि f. *ein schrecklicher Blick.*

*क्रूरधूर्त m. *eine Art Stechapfel* Râǵan. 10,20.

क्रूरनिश्चय Adj. (f. आ) *Furchtbares vorhabend.*

क्रूरबुद्धि Adj. *grausam* (von Personen) MBh. 1, 134,7.

क्रूरमानस Adj. dass. MBh. 1,209,3.

*क्रूररविन् m. *Rabe* Râǵan. 19,90.

क्रूरलोचन m. 1) *der Planet Saturn. — 2) N. pr. einer Eule.

क्रूरसमाचार Adj. (f. आ) *sich grausam —, sich roh benehmend.*

क्रूरस्वर Adj. *furchtbar schreiend.*

*क्रूराकृति m. Bein. Râvaṇa's.

*क्रूरात्त m. N. pr. einer Eule.

क्रूराचार Adj. *sich roh benehmend* M. 4,246.

क्रूराचारविहारवत् Adj. *sich roh benehmend und an Rohheiten sein Vergnügen habend* M. 10,9.

*क्रूरात्मन् m. *der Planet Saturn.*

*क्रूरालापिन् m. *Rabe* Nigh. Pr.

क्रूराशय Adj. (f. आ) 1) *dessen Unterleib hart ist.* — 2) *schreckliche Ungeheuer bergend* Spr. 1269. — 3) *ein rohes Herz habend* ebend.

क्रूरी Adv. mit कर् *wund machen.*

क्रौङ्कार m. *der Laut* क्रौङ् Kâd. 15,5. Bâlar. 91, 2. 280,9.

क्रौङ्कारव m. *das Geschrei des Pfauen* Harshaṅ. 183,11.

क्रौङ्कृति f. = क्रौङ्कार Bhoǵa-Pr. 71,5.

*क्रौणि und *क्रौणी f. *Kauf.*

क्रौतर् Nom. ag. *Käufer.*

क्रौतव्य und क्रौय Adj. *käuflich.*

*क्रौयद m. *Verkäufer.*

क्रौडिन् Adj. (f. ई) *den* Marut *mit dem Beinamen* क्रौडिन् *gehörig.*

क्रौडिनीया f. *die diesen* Marut *geweihte* Ishṭi.

क्रौव्य m. *ein Fürst der* Krivi.

*क्रौञ्च m. N. pr. eines Berges, = क्रौञ्च Gal.

*क्रौञ्चदारण m. = क्रौञ्च°.

क्रौञ्चपदी f. MBh. 13,1728 fehlerhaft für क्रौ°.

क्रौड़ 1) m. (*f. आ und *n.) *a) Brust* (bei Menschen und Thieren). Am Ende eines adj. Comp. *f. आ. — *b) Höhlung, das Innere* Bâlar. 175,6. — 2) m. *a) Eber. — b) *der Planet Saturn. — c) eine nachträgliche Strophe, — Bemerkung, Nachtrag. — d)* *N. pr. eines Lehrers Ind. St. 13,419. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 4) f. ई *Sau.* — 5) *f. (ई) und n. *Yamswurzel* Râgân. 7,86.

*क्रौडकन्या f. *Yamswurzel* Râgân. 7,85.

क्रौडकसेरुक m. *Cyperus rotundus* Bhâvapr. 1,191.

*क्रौडकान्ता f. *die Erde* Râgân. 2,3.

*क्रौडखोरा f. *eine best. Pflanze* Gal.

*क्रौडचूडा f. desgl.

*क्रौडतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*क्रौडपत्र n. *ein nachträgliches Blatt, Carton* Ind. St. 15,259.

*क्रौडपर्णी f. *Solanum Jacquini.*

*क्रौडपाद् m. *Schildkröte.*

क्रौडपाली f. *Brustkasten* Bâlar. 172,24.

क्रौडलोमन् n. Pl. *Brusthaare.*

क्रौडमल्लक m. etwa *armer Wicht* (buddh.).

*क्रौडवल्लभा f. *eine Cyperus-Art* Gal.

क्रौडवाल m. *Schweinsborste* 118,9.

*क्रौडाङ्घ्रि m. *Schildkröte.*

क्रौडास्य Adj. *eine Eberschnauze habend* Varâh. Jogaj. 6,23.

*क्रौडिन् m. *Rhinoceros* Gal.

क्रौडी Adv. mit कर् *in die Arme schliessen;* auch so v. a. *in seine Gewalt bekommen* Harshak. 123,19.

*क्रौडीकरण und *°कृति f. *Umarmung.*

*क्रौडीमुख m. *Rhinoceros.*

*क्रौडेष्टा f. *Cyperus rotundus* Râgân. 6,140.

*क्रौद्य m. *Mord, Todtschlag.*

क्रौध 1) m. *a) Zorn.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* personificirt als Sohn des Lobha und der Nikṛti, als Sohn des Todes und auch Brahman's. — *c)* N. pr. eines Dânava. — *d)* Bez. *der Silben* क्रुम् und क्रूँ. — 2) f. क्रौधा N. pr. einer Tochter Daksha's. — 3) f. ई *eine best.* Çruti S.S.S. 23. — 4) n. *das 59te Jahr im 60 jährigen Jupitercyclus.*

क्रौधचक्षुस् n. *ein zornsprühendes Auge* 155,4.

क्रौधन 1) Adj. *aus dem Zorn entstehend.* — 2) *m. *Trübung des Geistes.*

क्रौधन 1) Adj. (f. आ) *zum Zorn geneigt, dem Zorn ergeben, zornig, — gegen* (Loc.). — 2) m. *a)* = क्रौध 4). — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b)* einer Jogini Hemâdri 2,*a*,96,9. fgg. — 4) n. *das Zürnen, Zorn.*

क्रौधनीय Adj. *was zum Zorn Veranlassung geben kann.*

क्रौधभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

क्रौधमन्त्र m. *ein best. Zauberspruch.*

क्रौधमय Adj. *dessen Wesen Zorn ist.*

क्रौधमुख Adj. (f. ई) *mit zornigem Gesicht* Spr. 1785. fg.

क्रौधमूर्छित 1) Adj. *voller Zorn.* — 2) *m. *ein best. Parfum.*

क्रौधवर्धन m. N. pr. eines Dânava.

1. क्रौधवश m. *die Gewalt des Zornes.*

2. क्रौधवश 1) Adj. *in der Gewalt des Zornes stehend.* In Verbindung mit गण oder m. ohne गण Sg. und Pl. Bez. *verschiedener Sippen von bösen Geistern.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Daksha's.

क्रौधकृत्तर् m. N. pr. eines Asura.

क्रौधहास m. *Zorngelächter* Bâlar. 37,15. 40,8.

क्रौधालु Adj. *leidenschaftlich, heftig.*

क्रौधिन् 1) Adj. dass. Nom. abstr. °धित्व n. — 2) m. *a)* *Büffel* Râgân. 19,22. — *b)* *Rhinoceros Râgân. 19,20. — *c)* *Hund. — *d) das 38te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 3) f. °नी mystische Bez. *des Lautes r.*

क्रौधेश्वर m. N. pr. = क्राथेश्वर.

क्रौधोदन m. v. l. für प्रुद्दादन VP.² 4,169.

1. क्रौश m. 1) *Schrei, Ruf.* — 2) *das Sausen* in कर्ण°. — 3) *Rufweite* als *best. Wegemaass.*

2. क्रौश n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Nom. abstr. क्रौशत्व n. TS. 7,5,8,1.

*क्रौशताल und *क्रौशधनि m. *eine grosse Trommel.*

क्रौशन 1) Adj. *schreiend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 3) n. *das Schreien.*

*°क्रौशिन् Adj. *schreiend wie.*

क्रौष्ट m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

क्रौष्टर् Nom. ag. 1) *schreiend, wehklagend.* — 2) m. *a) Schakal.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Jadu. — 3) *f. क्रौष्टी *a) eine Art Convolvulus.* — *b) eine andere Pflanze,* = लाङ्गली.

क्रौष्टु m. 1) *Schakal.* — 2) = क्रौष्टर् 2) *b).*

क्रौष्टुक 1) m. *a) Schakal.* — *b)* *N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई N. pr. eines mythischen *schakalähnlichen Wesens.*

*क्रौष्टुकपुच्छिका f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टुकमान m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*क्रौष्टुकमेखला f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टुकर्ण N. pr. einer Localität.

क्रौष्टुकशिरस् n. *eine best. Krankheit des Knies.*

क्रौष्टुकशीर्ष n. dass. Bhâvapr. 4,157.

*क्रौष्टुपाद् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*क्रौष्टुपुच्छिका und *°पुच्छी f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टुफल m. *Terminalia Catappa.*

*क्रौष्टुमान und *°माय m. N. pr. zweier Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

*क्रौष्टुविन्ना f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टेनु m. *eine Art Zuckerrohr.* Richtig कोष्टेनु.

क्रौष्टीय m. Pl. *eine best. Schule* Mahâbh. 1,54,*a*.

क्रौञ्च 1) m. *a) Brachvogel.* Neben क्रुञ्च Âpast. 1,17,36. — *b) *Meeradler.* — *c)* Patron. oder Metron. Auch Pl. — *d)* N. pr. α) eines Berges, den Kârttikeja spaltete. — β) eines Dvîpa. — γ) eines Lehrers. — δ) *eines Asura. — 2) f. (*आ) und ई *a) das Weibchen des Brachvogels.* — *b)* N. pr. eines mythischen Vogels, *der Urmutter der Brachvögel.* — 3) n. *a) ein best. vegetabilisches Gift* Kâraka 6,23. — *b) ein best. mythisches Wurfgeschoss.* — *c)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *d) eine best. Gesang-* oder *Recitationsweise.* — *e) eine best. Art des Sitzens.*

*क्रौञ्चक Adj. von क्रुञ्चकीय oder °य.

*क्रौञ्चदारण m. Bein. Kârttikeja's.

*क्रौञ्चद्वीप m. n. N. pr. eines Dvîpa.

क्रौञ्चनिषदन n. *eine best. Art des Sitzens.*

क्रौञ्चनिषूदन m. Bein. Kârttikeja's.

क्रौञ्चपक्ष Adj. *dessen Flanken den Flügeln eines Brachvogels gleichen.*

क्रौञ्चपति m. Bein. Kârttikeja's zu Spr. 164.

क्रौञ्चपदा f. *ein best. Metrum.*

क्रौञ्चपदी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

क्रौञ्चपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*क्रौञ्चबन्धम् Absol.

क्रौञ्चब्रध्न m. N. pr. eines Ṛshi.

क्रौञ्चरिपु m. Bein. Kârttikeja's.

क्रौञ्चवन n. N. pr. einer Stadt.

क्रौञ्चवन् m. N. pr. eines Berges.

क्रौञ्चशत्रु und क्रौञ्चसूदन m. Beinn. Kârttikeja's.

क्रौञ्चाक्ति m. Patron. Auch Pl.

क्रौञ्चाचल m. *der Berg* Krauńka.

क्रौञ्चाचलद्वेषिन् m. Bein. Paraçurâma's Bâlar. 81,6.

क्रौञ्चादन 1) n. *a) Lotuswurzel* Kâraka 1,27. — *b) *Arum orixense.* — *c) *langer Pfeffer.* — *d)* *= चिञ्चोटक (*eine best. Pflanze*). — 2) *f. ई *Lotussamen* Râgân. 10,191.

क्रौञ्चारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

*क्रौञ्चारति m. Bein. Kârttikeja's.

क्रौञ्चारि m. Bein. 1) Kârttikeja's. — 2) Paraçurâma's Bâlar. 94,19.

क्रौञ्चिकीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

क्रौड 1) Adj. (f. ई) *aprinus.* — 2) *Pl. *die Schule des* Kroḍa Ind. St. 13,419.

*क्रौडि m. Patron. von क्रौड.

*क्रौड्या f. zu क्रौडि.

क्रौर्य n. *Grausamkeit, Härte des Gemüths.* Auch Pl.

क्रौलायन m. Patron. Pl. Verz. d. B. H. 55 (क्रौ°).

*क्रौशशतिक Adj. 1) *hundert* Kroça *gehend.* — 2) *der es verdient, dass man aus einer Entfernung von hundert* Kroça *zu ihm kommt.*

*क्रौष्टायन m. Patron. von क्रोष्टु. Davon *°क.

*क्रौष्टुकर्ण Adj. *aus* क्रोष्टुकर्ण *stammend.*

क्रौष्टुकि m. 1) Patron. von क्रौष्टुक. — 2) *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*क्रौष्टुकीय m. *ein Fürst der* Kraushṭuki.

*क्रौष्ट्र Adj. von क्रोष्टृ.

*क्रौष्ट्रायण m. Patron. von क्रोष्टृ. Davon *°क.

क्लथ्, क्लाथति 1) *sich drehen* oder *ballen.* — 2) *हिंसायाम्.

*क्लथन n. Nom. act. zu क्लथ् 1).

*क्लद्, क्लदते v. l. für क्लन्द्, क्लन्दते.

क्लदीवत् Adj. vielleicht *feucht.*

क्लन्द् 1) *क्लन्दति (आह्वाने रोदने च). — 2) क्लन्दते (वैक्लव्ये oder वैकल्ये) *erklingen, ertönen* Çira-Up. 5,12.

क्लान्द Adj. (f. आ) vielleicht *geräuschvoll.*

*क्लप्, क्लापयति v. l. für क्लृप्.

*क्लपुष n. *Urinblase* Gal.

क्लम्, *क्लामति und क्लाम्यति *müde werden, erschlaffen, verschmachten.* Das Verbum finitum nur in ganz späten Werken, z. B. Kâd. 75,5. — Partic. क्लान्त 1) *ermüdet, abgemattet, erschlafft, abgespannt.* — 2) *traurig* Varâh. Jogaj. 4,22. — 3) *verwelkt, ausgedörrt.* — 4) *schmächtig.* — Caus. क्लामयति *ermüden, erschlaffen* Çira-Up. 5,12. — Mit परि *in hohem Grade sich erschöpft fühlen* Kâd. II,16,15. °क्लान्त *in h. G. erschöpft, — abgemattet.* — Mit वि Med. *verzagen.*

क्लम m. (adj. Comp. f. आ) *Ermüdung, Erschöpfung, Erschlaffung, Abspannung* 217,31.

*क्लमथ und *क्लमथु m. dass.

*क्लमिन् Adj. *müde werdend, erschlaffend.*

क्लव्, *क्लवते (भये). क्लवित *gestammelt ausgesprochen* Saṃhitopan. 7,3. — Mit *वि *in Verwirrung gerathen.*

क्लान्ति f. = क्लम.

क्लिद्, क्लिद्यति 1) *feucht werden.* क्लिन्दत् *feucht, triefend* Mudrâr. 108,5. — 2) *in Verwesung übergehen* Karaka 6,30. — क्लिन्न 1) *feucht geworden, feucht* Gaut. — 2) *triefend (von den Augen).* — 3) *verwest, in Fäulniss übergegangen* Karaka 1,11. 27. Lalit. 165,8. — 4) *von Mitleid bewegt* (Herz). — Caus. क्लेदयति 1) *feucht machen, befeuchten.* — 2) *besudeln.* — Mit अव in अवक्लेद्. अवक्लिन्न *erweicht* Karaka 1,16. — Mit आ, आक्लिन्न *von Mitleid bewegt* (Herz). — Mit समा, °क्लिन्न *feucht.* वसु so v. a. *Speise und Trank.* — Mit उद् in उत्क्लेद् und उत्क्लेदिन्. — Mit उप, °क्लिन्न 1) *feucht, nass* Karaka 3,8. — 2) *verfault, in Fäulniss übergegangen* Karaka 1,24. 6,11. — Caus. *durchnässen, erweichen* Karaka 6,23. — Mit परि, °क्लिन्न *über und über feucht, — nass.* — Mit प्र Med. *feucht werden.* — प्रक्लिन्न 1) *feucht geworden, feucht.* — 2) *in Fäulniss übergegangen* Karaka 6,11. 7,11. — 3) *von Mitleid bewegt.* — Caus. प्रक्लेदयति Karaka 6,11 fehlerhaft für प्रक्लेशयति. — Mit वि, विक्लिन्न 1) *durchnässt, erweicht.* — 2) *von Mitleid bewegt.* — 3) *alt. — 4) *= शीर्ण. — Mit सम्, संक्लिन्न *befeuchtet, erweicht.*

क्लिध in विक्लिध.

*क्लिन्द्, क्लिन्दति und °ते (परिदेवने).

क्लिन्न 1) Adj. s. u. क्लिद्. — 2) m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta. — 3) *f. आ *Solanum diffusum* Râgân. 4,34.

*क्लिन्नक Adj. *ein wenig angefeuchtet* Comm. zu Gobh. 2,1,10.

क्लिन्नत्व n. *das Feuchtsein* Suçr. 2,309,5.

*क्लिन्ननेत्र Adj. *triefäugig.*

क्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

*क्लिन्नाक्ष Adj. *triefäugig.*

क्लिब् vielleicht *das Gelingen.*

क्लिश् 1) क्लिश्नाति *a) plagen, quälen, belästigen, Jmd* (Acc.) *Beschwerde verursachen.* — *b) *leiden, Beschwerde empfinden.* — 2) क्लिश्यति *quälen, Schmerz bereiten;* mit Acc. Spr. 3049. — 3) क्लिश्यते (selten °ति) *geplagt —, gequält werden, sich abquälen, — abmühen, Beschwerde empfinden, leiden.* — 4) Partic. क्लिष्ट und *क्लिशित *a) geplagt, gequält, belästigt, in einen leidenden Zustand versetzt.* क्लिष्टे (Adv.) जीव् *unglücklich leben.* — *b) mitgenommen, verletzt, versehrt, in einen schlechten Zustand versetzt, abgenutzt, verbraucht, zu Schanden gemacht.* — *c) mit Beschwerden —, mit Leiden verbunden.* — *d)* in der Rhetorik *gezwungen, dunkel, nicht leicht verständlich* Vâmana 2,1, 21. fgg. — Caus. क्लेशयति *plagen, quälen, belästigen.* — Mit उद् *in einen unbehaglichen Zustand gerathen;* nur Absol. und उत्क्लिष्ट *in einen krankhaften Zustand gerathen* Karaka 6,3. — Caus. *in Aufregung versetzen* (die Flüssigkeiten des Leibes). — Mit समुद्, समुत्क्लिष्ट *in einen unbehaglichen* oder *krankhaften Zustand versetzt* Karaka 6,4. — Mit परि 1) *quälen, plagen;* nur Absol. — 2) °क्लिश्यति und °ते *leiden, Qualen empfinden.* — 3) परिक्लिष्ट *schwer geplagt, gequält, leidend, Beschwerden empfindend, mitgenommen, schwächlich* (217,27) von Menschen, Thieren und Pflanzen. °म् Adv. *mit einem Gefühl des Unbehagens, ungern* (geben). — Caus. *quälen* Vâs. — Mit प्र Caus. *in einen krankhaften Zustand versetzen* Karaka 6,11 (प्रक्लेदयति gedr.). — Mit संप्र *kneten, quetschen* Âpast. Çr. 15,12,14. — Mit वि, विक्लिष्ट *verletzt, zu Schanden gemacht.* Vgl. विक्लिष्ट. — Mit सम् 1) *quetschen* (nur संक्लिश्य und संक्लिष्ट). — 2) *quälen, belästigen* (nur Infin.). — 3) संक्लिष्ट *a) angelaufen, beschlagen* (Spiegel) Karaka 4,1. — *b) mit Beschwerden verbunden.*

क्लिष्टत्व n. *Gezwungenheit, Dunkelheit, Unverständlichkeit* (des Ausdrucks).

क्लिष्टवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

क्लिष्टवृत्ति Adj. *ein kümmerliches Leben führend.*

*क्लिष्टि f. 1) *Plage, Beschwerde.* — 2) *Dienst.*

क्लीत m. *ein best. giftiges Insect.*

क्लीतक 1) Adj. *zu Teig* oder *Brei gemacht* Gobh. 2,1,10. — 2) n. *a) Teig, Paste.* एक° *aus einer* (Bohne des Karaṅga) *gemacht* Âçv. Grhj. 3,8,8. — *b) Süssholzpaste* Bhâvapr. 1,172,9. — *c) Glycyrrhiza glabra* oder *echinata* Karaka 1,1. — 3) m. oder n. *eine best. Pflanze mit giftiger Wurzel.*

क्लीतकिका f. *die Indigopflanze.*

*क्लीतनक und *क्लीतनायक n. *eine Süssholzpflanze* Râgân. 6,148.

*क्लीतनी f. *die Indigopflanze* Râgân. 4,83.

*क्लीव्, क्लीवते (अधार्ष्ये, आधार्ष्ये). Vgl. क्लीबय्.

क्लीब 1) Adj. (f. आ) *a) unvermögend, entmannt;* m. *Eunuch.* — *b) unmännlich, verzagt, feig* (von Personen, vom Herzen und von Reden); m. *Schwächling, Feigling.* — 2) n. *Neutrum, das sächliche Geschlecht.*

क्लीबता f. 1) *männliches Unvermögen.* — 2) *Schwäche* (eines Grases).

क्लीबत्व n. *männliches Unvermögen.*

क्लीबय्, °यते *sich unmännlich —, sich feig benehmen.*

क्लीवयोग m. *eine best. Constellation.*

क्लीवॅरूप Adj. *Entmannten ähnlich.*

*क्लीवाय्, °यते = क्लीव्.

*क्लु, क्लावते (गतौ).

क्लेद् m. 1) *Feuchtigkeit; das Fliessen* (einer Wunde u. s. w.). — 2) *das in Fäulniss Uebergehen* Karaka 1,20. 6,11.

*क्लेदन् m. *der Mond.*

क्लेदन 1) Adj. *befeuchtend, feucht machend.* — 2) *m. *Phlegma, Schleim; eine besondere Art Schleim.* — 3) n. *das Feuchtmachen, Befeuchten, Feuchthalten.*

क्लेदवत् Adj. *feucht, fliessend.*

क्लेदिनी f. *eine best. Pflanze.*

*क्लेडु m. 1) *der Mond.* — 2) *der Zusammentritt sämmtlicher drei Humores zur Hervorbringung einer Krankheit.*

क्लेद्य in अक्लेद्य.

*क्लेप्, क्लेशते (व्यक्तायां वाचि, अव्यक्तायां वाचि, वधे).

क्लेश m. 1) *Qual, Plage, Schmerz, Leiden, Beschwerde.* Die fünf Kleça im Joga sind अविद्या, अस्मिता, राग, द्वेष und अभिनिवेश; die Buddhisten kennen deren mehr. — 2) **Zorn.* — 3) *= व्यवसाय.

*क्लेशक Adj. *quälend, plagend.*

क्लेशन n. *Widerwille gegen* (im Comp. vorangehend) Karaka 2,1.

क्लेशल m. = क्लेश 1).

क्लेशापह 1) Adj. *Schmerzen —, Leiden verscheuchend.* — 2) *m. angeblich *Sohn.*

क्लेशिन् Adj. 1) *Schmerzen —, Leiden verursachend.* — 2) *beschädigend.*

क्लेष्टृ Nom. ag. *Schmerz —, Leidenbereiter.*

*क्लैतकिक n. *ein best. berauschendes Getränk.*

क्लैब्य n. 1) *männliches Unvermögen.* — 2) *unmännliches Benehmen, Schwäche, Zaghaftigkeit, Feigheit.* — 3) *Schwäche* (eines Blattes).

*क्लोम n. = क्लोमन्.

क्लोमन् m. (älter) und n. *die rechte Lunge.* Auch Pl. क्लोमहृदयँ n. Sg. *die rechte Lunge und das Herz.*

क्लोश m. *Zuruf.*

क्व (कुँत्र) Adv. 1) = Loc. von 1. क 131,26. — 2) *wo? wohin?* in directer und in indirecter Frage. Die nachfolgenden Partikeln अँह, ईँद्, इव, नु, नु खलु und स्विद् heben die Frage stärker hervor. — 3) *wie?* Çat. Br. 12,4,1,11. In Verbindung mit भू und अस् *wie stehen mit — ? was werden aus — ?* so v. a. *geschehen sein um, aussein mit.* Auch hier folgen bisweilen ईँद् oder स्विद्. क्व तदृतम् *wie steht es damit?* Ohne Verbum *wie steht es damit?* so v. a. *davon kann nicht die Rede sein* Spr. 2795. Nach einer Negation im vorangehenden Satze *noch weniger kann die Rede von — sein* R. 1,67,10. Insbesondere werden durch zwei oder mehrere क्व Gegensätze hervorgehoben (so v. a. *wie wenig stimmt dieses zu jenem*) Chr. 129,30. Statt des einfachen क्व findet man auch क्व च (auch schon an erster Stelle); auch wechselt कुत्र mit क्व. — 4) *irgendwo* (mit folgendem स्विद्). — 5) zu einem wahren Indefinitum wird क्व durch verschiedene nachfolgende Partikeln. *a*) अपि (spät) α) = कस्मिन्नपि. — β) *irgendwo, — wohin, an einem bestimmten Orte, an einen b. O.* (den man nicht näher bezeichnen kann oder will). Mit einer Negation *nirgends.* Mit vorangehendem यत्र *wo es auch sei.* — γ) *bisweilen.* — *b*) च α) mit einer Negation *nirgends* oder *niemals.* — β) mit vorangehendem यँत्र *wo immer.* Eine andere Bedeutung von च s. u. 3). — *c*) चन α) mit einer Negation *nirgends.* — β) mit vorangehendem यत्र *in welcher Sache es auch sei; wohin es auch sei; wann immer, jedesmal wann.* — *d*) चिद् α) = कस्मिंश्चित् 166,7. — β) *irgendwo, — wohin, an einem bestimmten Orte, an einen b. O.* (den man nicht näher bezeichnen will oder kann). Mit einer Negation *nirgends, — wohin.* In demselben Satze wiederholt *hier und da,* in zwei verschiedenen Sätzen *hier — dort.* — γ) *irgendeinmal, — wann, eines Tages; bisweilen* Ind. St. 10,422. In einem Fragesatze *jemals.* Mit einer Negation *niemals, in keinem Falle, nie und nimmer.* In demselben Satze wiederholt *dann und wann,* in verschiedenen Sätzen *bald — bald.* Auf चिद् folgt bisweilen अपि, an zweiter und einer ferneren Stelle auch अपि च. — 6) यत्र क्व वाथ — तत्र तत्रापि *wo immer — da* Bhâg. P.

*क्वङ् f. *Fennich.*

क्वजन्मन् Adj. *wo geboren?* MBh. 1,190,31.

क्वण्, क्वणति 1) *aufschreien; krächzen* Spr. 7669. *summen* 7687. *klingen, tönen.* क्वणत् und क्वणित *singend; summend; klingend, tönend.* — 2) *erklingen lassen* (ein musik. Instrument). — Caus. क्वणयति *erklingen lassen* (ein musik. Instrument), *mittelst Etwas* (Instr.) *einen Klang verursachen.* — Mit *उप in *उपक्वण. — Mit *नि in *निक्वण und *निक्वाण. — Mit परि in परिक्वणन. — Mit *प्र in *प्रक्वण und *प्रक्वाण.

*क्वण m. *Klang, Ton.*

*क्वणन 1) m. *eine Art Topf.* — 2) n. *das Klingen, Tönen.*

क्वणित n. *Laut, Ton, Klang.*

*क्वणितेक्षण m. *Geier* Nigh. Pr.

*क्वत्य und *क्वत्यक (f. °त्यिका) *wo befindlich?*

क्वथ्, क्वथति und क्वथते *kochen, sieden* (trans. und intrans. von einem Topfe); *vor Gluth vergehen* (vom Herzen) Harshaḱ. 142,14. क्वथित *gekocht, gesotten.* — Caus. क्वाथयति *kochen, sieden* (trans.). — Mit उद् *auskochen.* Pass. *vor Gluth vergehen* (vom Herzen) Kâd. 176,3. — Caus. *auskochen.* — Mit नि Caus. fehlerhaft für निस्. — Mit निस् Caus. *einkochen.* — Mit परि *siedend heiss werden* Bâlar. 134,6. — Caus. *durchkochen lassen* Karaka 8,12.

क्वथ m. *Decoct, Extract.*

क्वथन n. *das Kochen.*

*क्वथिका f. *eine aus Buttermilch bereitete Speise* Nigh. Pr.

क्वाथित 1) Adj. s. u. क्वथ्. — 2) f. आ *ein best. Präparat aus Curcuma, Asa foetida u. s. w. mit Buttermilch* Bhâvapr. 2,20. — 3) *(wohl n.) *ein berauschendes Getränk aus Honig* Nigh. Pr.

*क्वथितद्रव m. *Liqueur* Nigh. Pr.

क्वधःस्थ Kaṭhop. 1,28 falsche Lesart.

क्वनिवास Adj. *wo wohnend?* MBh. 1,190,31.

क्वॅपि m. *ein best. Vogel.*

क्वल m. Pl. *eine grössere Art von Brustbeeren* (Comm. zu TS.).

क्वसु m. *das Suffix* वंस् (वस्) 238,25. 240,5.

क्वस्थ Adj. *wo befindlich?*

क्वह m. *ein gewöhnlicher* (Sâvana-) *Tag.*

क्वाचित्क Adj. (f. ई) *nur hier und da vorkommend* Nyâyam. 1,3,32. Comm. zu Âpast. Çr. 12,7,12.

क्वाण m. *Klang, Ton* Dhûrtan. 3.

क्वाथ m. 1) *das Kochen.* — 2) *Decoct, Infuso-Decoct.* — 3) **Schmerz, Leid, Ungemach.*

क्वाथयितव्य Adj. *zu kochen, zu sieden.*

*क्वाथोद्भव 1) Adj. *durch Kochen entstanden.* — 2) n. *blauer Vitriol als Collyrium.*

*क्वेल्, क्वेलति v. l. für ह्वेल्.

क्वथा, क्वथाति Nebenform von ह्वया in Maitr. S. und Kâṭh.

क्ष 1) Adj. in तुविक्ष und युक्ष. — 2) *m. *a) Vernichtung.* — *b) Weltuntergang.* — *c) Blitz.* — *d) Feld.* — *e) Feldhüter.* — *f) ein* Rakshas. — *g) Vishṇu als Mannlöwe.*

*क्षञ् oder *क्षञ्ज्, क्षञ्जति oder क्षञ्जते (गतिदानयोस्); क्षञ्जयति (कृच्छ्रजीवने).

1. क्षण m. n. (nur einmal) 1) *Augenblick,* so v. a. *Zeitpunct.* — 2) *Augenblick,* so v. a. *eine ganz kurze Weile.* क्षणमेकम् *einen A., für eine g. k. W.* 168,9. क्षणम् dass. und *in einem A.;* क्षणेन *in einem A.;* क्षणात् *nach einem A., alsbald, sogleich;* ततः क्ष-

णात् *sogleich darauf;* क्षणात् — क्षणात् *in diesem Augenblick — im nächsten A.* Spr. 7513. क्षणे *jeden A.;* क्षण° *in—, nach einem A., während eines A., momentan* (°सौहृद् Bhâg. P. 3,3,21); क्षणं कर् *sich einen A. gedulden* Chr. 43,2.—3) *ein best. Zeitabschnitt.* In der Astron. *48 Minuten* (Ganit. 1,17. Ind. St. 10, 203), sonst schwankend zwischen 4 Minuten und $^4/_5$ ($^{24}/_{35}$) Secunden. — 4) *ein freier —, geeigneter —, gelegener Augenblick, Gelegenheit, — zu* (im Comp. vorangehend). क्षणं कर् oder दा *Jmd* (Gen.) *Gelegenheit geben;* क्षणं लभ् *G. finden.* — 5) *ein froher —, festlicher Augenblick, Fest* Megh. 9. °हीन *freudenlos* Daçak. 5,14. — 6) *Moment, Phase.* — 7) **eine Haupt-Mondphase.* — 8) **Abhängigkeit.* — 9) **Mitte.*

2.*क्षण m. = मारण Gal.

*क्षणक्षणम् Adv. *nur einen Augenblick.*

*क्षणतु m. *Verwundung, Wunde.*

क्षणद् 1) *m. *Astrolog,* — 2) f. आ *a) Nacht.* — *b)* **Blitz* Gal. — *c)* **Gelbwurz.* — 3) n. *a)* = क्षणदान्ध्य. — *b)* **Wasser.*

क्षणदाकर् m. *der Mond.*

क्षणदाचर् m. *Nachtwandler,* so v. a. *ein* Raksas.

क्षणदान्ध्य n. *Nachtblindheit, visus diurnus.*

क्षणदृष्टनष्ट Adj. *erschienen und sogleich wieder verschwunden* Mahâvîrak. 73,4. Harshak. 41,6.

क्षणदेश m. *der Mond* Bâlar. 89,4.

*क्षणद्युति f. *Blitz.*

क्षणन n. *das Verletzen, Verwunden.*

क्षणनष्टदृष्ट Adj. ungenau für क्षणदृष्टनष्ट Mṛicch. 76,16.

*क्षणनिश्वास m. *Delphinus gangeticus.*

*क्षणनु m. *Verwundung, Wunde.*

*क्षणप्रकाशा und *क्षणप्रभा f. *Blitz.*

क्षणभङ्ग m. *der beständig vorsichgehende Verfall der Dinge, beständiger Wechsel* (buddh.). °वाद् m. Çamk. zu Bâdar. 2,1,18.

क्षणभङ्गिन् und °भङ्गुर (f. आ) Adj. *alsbald zusammenbrechend.*

क्षणभूत Adj. *nur ein Augenblick seiend* R. 1,45,3.

क्षणमात्र n. *nur ein Augenblick,* Acc. *nur einen A.,* Instr. *in einem A.*

*क्षणरागिन् m. *Taube.*

क्षणविध्वंसिन् 1) Adj. *alsbald zusammenbrechend.* — 2) *m. *ein Buddhist* (*der einen* क्षणविध्वंस = क्षणभङ्ग *annimmt*).

क्षणवीर्य n. *eine glückliche Stunde* Varâh. Jogaj. 4,4.

क्षणवृष्टि f. *alsbald zu erwartender Regen.*

क्षणशस् Adv. *auf Augenblicke.*

क्षणान्तर n. *eine kleine Weile.* किं चित्क्षणान्तरम् Acc. *einen Augenblick,* Loc. *nach einer Weile, hierauf.* क्षतः °रे 154,4.

क्षणिक 1) Adj. (f. ई) *a) nur einen Augenblick während, momentan, jeden Augenblick wechselnd.* Nom. abstr. °ता f. (Çamk. zu Bâdar. 2,2,25) und °त्व n. — *b) einen freien Augenblick sich machend, für einen A. sich frei machend, eine Gelegenheit ergreifend.* — 2) *f. आ *Blitz.*

क्षणिकवाद् m. = क्षणभङ्गवाद् (u. क्षणभङ्ग) Çamk. zu Bâdar. 2,1,18, v. l.

*क्षणित Adj. von 1. क्षण.

क्षणितोस् Abl. Inf. von क्षन् *verwunden* Çat. Br. 14,8,14,4.

क्षणिन् 1) Adj. *a) einen freien Augenblick habend.* — *b)* **momentan, vorübergehend.* — 2) *f. नी *Nacht.*

*क्षणोपाक gaṇa न्यङ्क्वादि.

क्षत 1) Adj. s. u. क्षन्. — 2) f. आ *ein verletztes, geschändetes Mädchen.* — 3) n. *a) Verletzung, Wunde; Contusion; rupture or ulcer of the respiratory organs* Wise 321. — *b) das 6te astrologische Haus.*

क्षतकास m. *ein aus Verletzung* (*übermässiger Anstrengung*) *entstandener Husten* Bhâvapr. 4,75.

*क्षतकृत् m. *Semecarpus Anacardium* Nigh. Pr.

क्षतकृत Adj. = क्षतज 1). विसर्प m. Bhâvapr. 6,45.

*क्षतघ्न 1) m. *Conyza lacera.* — 2) f. आ und ई *Lack* (लाक्षा).

क्षतज 1) Adj. *von einer Verletzung herrührend.* विसर्प m. Bhâvapr. 6,44. कास m. *eine best. Form des Hustens.* — 2) n. *a) Blut.* — *b)* **Eiter.*

*क्षतजन्मन् n. *Blut* Gal.

क्षतजष्ठीविन् Adj. *Blut speiend* Bhâvapr. 3,96.

क्षतरोहण n. *das Verwachsen —, Heilen einer Wunde.*

*क्षतविधमिन् m. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

क्षतव्रण m. *eine durch Verletzung entstandene Wunde.*

क्षतसर्पण n. *Verlust der Bewegungsfähigkeit* Suçr. 1,270,18.

*क्षतकर् n. *Aloeholz.*

क्षताभ्यङ्ग m. *die Stelle eines* Havis, *von der man Etwas davongenommen hat.*

क्षति f. 1) *Verletzung, Beschädigung.* — 2) *Einbusse* Spr. 7336. — 3) *Schaden, Nachtheil.* — 4) *Fehler.* — 5) *Vernichtung, Zugrunderichtung, Beseitigung, Entfernung.*

क्षतिन् Adj. 1) *eine Verletzung habend* Karaka 6, 17. — 2) *am* क्षतकास *leidend* Bhâvapr. 1,94.

क्षतोत्थ Adj. = क्षतज 1). कास.

क्षतोदर् n. *Beschädigung der Gedärme durch einen eingedrungenen Körper* Bhâvapr. 5,81,82.

क्षतोद्भव 1) Adj. = क्षतज 1). — 2) n. *Blut.*

क्षत्तर् Nom. ag. 1) *scissor, Vorleger* (von Speisen). — 2) *Ver —, Austheiler.* — 3) *Aufwärter,* insbes. *Thürhüter;* auch *Kämmerling.* — 4) *Wagenführer.* — 5) *Wagenkämpfer.* — 6) Bez. *verschiedener Mischlingskasten.* — 7) *Bein. Brahman's. — 8) **Fisch.*

क्षत्र 1) n. *a)* Sg. und Pl. *Herrschaft, Obergewalt, Macht, imperium.* — *b)* Sg. und Pl. *die Gesammtheit der Herrschenden.* — *c) der herrschende, fürstliche Stand, die zweite Kaste.* — *d) Fürstenwürde.* — *e) ein Angehöriger der zweiten Kaste.* — *f)* **Reichthum.* — *g)* **Wasser.* — *h)* **Körper.* — *i)* **Tabernaemontana coronaria* Râgân. 10,145. क्षत्त्र v. l. — 2) *f. ई *eine Angehörige der zweiten Kaste.*

क्षत्रदेव m. N. pr. eines Mannes.

1. क्षत्रधर्म m. *die Pflicht der zweiten Kaste* 45,32.

2. क्षत्रधर्म m. N. pr. = क्षत्रधर्मन् 2) und क्षत्रवृद्ध VP.^{2} 4,43,44.

क्षत्रधर्मन् 1) Adj. *die Pflichten der zweiten Kaste erfüllend* MBh. 5,179,37. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

क्षत्रधृति m. *eine best. Begehung beim* Râgasûja.

क्षत्रप m. *Satrap.*

क्षत्रपति m. *Meister der Herrschaft.*

क्षत्रबन्धु m. *ein Angehöriger der zweiten Kaste;* im verächtlichen Sinne so v. a. *ein* Kshatrija *der Geburt aber nicht der Handlungsweise nach.*

क्षत्रभृत् 1) Adj. Subst. *Träger —, Bringer der Herrschaft.* — 2) m. *ein Angehöriger der zweiten Kaste.*

*क्षत्रभेद् (!) m. Bein. Çatadhanvan's Gal.

क्षत्रमात्र n. *der Inbegriff des* Kshatra Çat. Br. 14,8,14,4. Vgl. Brh. Âr. Up. 5,13,4.

क्षत्रयोग m. *Verknüpfung des fürstlichen Standes.*

क्षत्ररूप n. *das Wesen des* Kshatra Ait. Br. 8,7.

क्षत्रवनि Adj. *dem fürstlichen Stande zugethan.*

क्षत्रवत् Adj. *mit fürstlicher Würde begabt.*

क्षत्रवर्धन Adj. *Herrschaft fördernd.*

क्षत्रविद्या f. *die Wissenschaft des Herrscherstandes.*

*क्षत्रवृत्त m. *Pterospermum suberifolium.*

क्षत्रवृद्ध m. N. pr. eines Fürsten.

क्षत्रवृद्धि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raukja.

क्षत्रवृध् m. N. pr. = क्षत्रवृद्ध.

क्षत्रवेद् m. *der* Veda *der zweiten Kaste.*

क्षत्रश्री Adj. *im Glanz der Herrschaft stehend.*

क्षत्रसव m. *eine best. Opferhandlung.*

क्षत्रसामन् n. Name zweier Sâman TÂṆḌJA-BR. 9,2,7. 15.

क्षत्रान्वय Adj. *zur zweiten Kaste gehörig* R. 1, 1,96.

क्षत्रायतनीय Adj. *sich auf das* Kshatra *stützend.*

क्षत्रिन् Adj. *zur zweiten Kaste gehörig* VÂSTUV. 1,25.

1. क्षत्रिय 1) Adj. Subst. *herrschend, mit den Eigenschaften eines Herrschers begabt, Herrscher.* — 2) m. *a) ein Angehöriger des Fürstenstandes, — der zweiten Kaste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes VARÂH. BṚH. S. 14, 28. — *c)* **ein rothes Pferd* GAL. — 3) f. आ *a) eine Angehörige des Fürstenstandes, — der zweiten Kaste.* ते क्षत्रिया so v. a. *deine zur zweiten Kaste gehörige Frau* 42,18. — *b)* Bein. der Durgâ. — 4) **f.* ई *die Frau eines Angehörigen der zweiten Kaste.* — 5) n. *Herrschermacht, -- würde.*

2. क्षत्रिय Adj. SÂH. D. 78,21 fehlerhaft für क्षैत्रिय; vgl. Spr. 4023.

**क्षत्रियका* f. Demin. von 1. क्षत्रिय 3) *a).*

क्षत्रियता f. und क्षत्रियत्व n. *Stand —, Würde eines* Kshatrija.

क्षत्रियब्रुव Adj. *sich fälschlich* Kshatrija *nennend.*

क्षत्रियसत्र m. *das Opfer eines* Kshatrija ÇAT. BR. 13,4,1,2.

**क्षत्रियवरा* f. *eine wilde Gurkenart* RÂǴAN. 7,162.

क्षत्रियकृणा Adj. *Vertilger der* Kshatrija.

**क्षत्रियाणी* f. *eine Angehörige der zweiten Kaste* und *die Frau eines Mannes der zw. K.*

**क्षत्रियारि* m. Bein. Paraçurâma's GAL.

**क्षत्रियिका* f. = क्षत्रियका.

क्षत्रोपक्षत्र m. N. pr. beruht auf einer falschen Trennung von गिरिक्षत्रोपक्षत्र VP. 4,14,2.

क्षत्रौजस् m. N. pr. eines Fürsten.

1. क्षद्, क्षदति 1) *vorschneiden, zerlegen, schlachten.* — 2) *vorlegen, vorsetzen* (Speisen). — 3) *sich vorlegen, zugreifen, verzehren.* — 4) **bedecken* (einer Etymologie wegen). — Mit अभि in अभिक्षत्तर्.

2. क्षद् Adj. in बाक्षद्.

क्षद्मन् n. 1) *Vorlegemesser* RV. 10,106,7. — 2) **Speise.* — 3) **Wasser.*

1. क्षन् 1) क्षणाति *a) verletzen, verwunden.* — *b) zerbrechen.* — 2) क्षणुते *sich verletzen, wund werden.* — 3) Partic. क्षत *a) verwundet, verletzt.* — *b) was eine Einbusse erlitten hat, was Schaden genommen hat.* — *c) zerstört, vernichtet, zu Grunde gerichtet, beseitigt.* — Mit उप्, °क्षत *verwundet, verletzt.* — Mit परि, °क्षत 1) dass. — 2) *was eine Einbusse erlitten hat, was Schaden genommen hat.* — Mit वि, °क्षत *verwundet, verletzt.* — Mit अभिवि, °क्षत dass. — Mit परिवि, °क्षत dass.

2. क्षन् 3te Pl. Aor. von 1. क्षन् 30,16.

3. क्षन् in ऋभुक्षन्.

क्षत्तर् Nom. ag. *der Alles erträgt, A. verzeiht.*

क्षत्तव्य Adj. *zu verzeihen, dem zu verzeihen ist* 151,4. Auch n. impers. mit Gen. der Person (59,22) und Abl. der Sache.

1. क्षप्, क्षपति und क्षंपते *Enthaltsamkeit üben, sich kasteien.* — Mit सम् Med. dass.

2. क्षप्, क्षपयति und °ते s. Caus. von 3. क्षि.

3. **क्षप्, क्षपयति* (प्रेरणे).

4. क्षप्, क्षपति RT. 5,9 fehlerhaft für क्षिप्.

5. क्षंप् f. 1) *Nacht.* क्षंपम्, क्षंपम् und क्षंपा *bei Nacht. Nacht* als Zeitmaass so v. a. *Tag.* — 2) *Dunkelheit.* — 3) **Wasser.*

**क्षप* Adj. gaṇa पचादि. m. LALIT. 341,16 fehlerhaft für क्षेप.

1. क्षपण 1) m. *a) ein buddhistischer* oder Ǵaina-*Bettler.* — *b)* **Pl. eine best. buddhistische Secte.* — *c) ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 92,19. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini HEMÂDRI 2,*a*,93,10. fgg. — 3) n. *Enthaltsamkeit, Kasteiung* M. 4,119 (Hdschrr.). Oefters durch *Pause im Studium* erklärt; vgl. 2. क्षपण 3) *b).*

2. क्षपण 1) Adj. am Ende eines Comp. *vernichtend, Vernichter.* — 2) m. Bein. Çiva's. — 3) n. *a) das Vernichten, Unterdrücken, Vertreiben, Verringern.* किल्बिष° RÂǴAT. 7,433. — *b) das Hinbringen, Verbringen* (einer Zeit), *Warten* GAUT. VIVÂDAK. 152, 9 (क्षेपण v. l.).

क्षपणक m. 1) *Bettler,* insbes. *ein nackt einhergehender* Ǵaina-*Bettler* KÂD. 34,6. 72,5. — 2) N. pr. eines Autors.

1. **क्षपणी* f. = क्षेपणी.

2. क्षपणी Adv. mit भू *die Gestalt eines Bettlers annehmen.*

**क्षपणु* m. *Beleidigung.*

क्षपयिष्णु Adj. *vernichtend, die Absicht habend zu vernichten, — tilgen;* mit Acc.

क्षपा f. 1) *Nacht.* Als Zeitmaass so v. a. *Tag.* — 2) **Gelbwurz.*

क्षपाकर m. *der Mond* DAÇAK. 83,14. KÂD. 3,12.

क्षपाकृत् m. dass. ÇIC. 13,53.

क्षपाचर m. *Nachtwandler:* 1) *ein* Rakshas. — 2) *Nachtthier, Nachtvogel.* — 3) Bein. von Nirṛti VARÂH. JOGAJ. 6,21.

क्षपाजल n. *Nachtthau* KÂD. 28,11.

क्षपाट m. = क्षपाचर 1) 2).

क्षपात्यय m. *Ausgang der Nacht, Tagesanbruch.*

क्षपानाथ m. *der Mond.*

क्षपान्ध्य n. = क्षणदान्ध्य.

**क्षपापति* m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer.*

क्षपापक्व m. *die Sonne.*

क्षपारमण m. *der Mond.*

क्षपारमणशेखर m. Bein. Çiva's.

क्षपार्ध *Mitternacht.*

क्षंपावत् und क्षंपावत् m. *Herrscher.*

क्षपावसान n. *Ende der Nacht.* Loc. *am folgenden Morgen* DAÇAK. 76,4.

क्षपावृत्ति Adj. *in der Nacht seinen Lebensunterhalt findend.*

क्षपाव्यपाय m. = क्षपात्यय R. 5,19,35.

°क्षपाशय Adj. *in der Nacht liegend auf.*

क्षपाह्न νυχθήμερον.

क्षपितव्य Adj. *zu verbringen.* पश्चिमं वयः KÂD. II,117,15.

क्षपेश m. *der Mond* VÂS.

1. क्षम्, क्षंमते (episch auch क्षमति), **क्षमिति*, **क्षाम्यति* und क्षम्यते (BHÂG. P.) 1) *sich gedulden, sich ruhig verhalten, sich bescheiden, seinen Unwillen zurückdrängen.* क्षान्त *a) geduldig.* — *b)* n. impers. Spr. 2015. — 2) *sich in Etwas* (Dat.) *fügen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *geduldig ertragen, ruhig hinnehmen, sich Etwas gefallen lassen.* क्षान्त mit pass. Bed. — 4) *Jmd* (Gen. oder Dat.) *Etwas* (Acc.) *verzeihen, nachsehen.* Partic. क्षान्त und क्षमित. — 5) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *gönnen, verstatten, dass* (Potent.). — 6) *Jmd* (Acc.) *leiden, ruhig gewähren lassen, nachsichtig sein gegen.* — 7) *vermögen, im Stande sein;* mit Infin. — 8) **Jmd* (Acc.) *Widerstand leisten.* — Caus. क्षमयति und क्षामयते 1) *Jmd* (Acc.) *wegen Etwas* (Acc.) *um Verzeihung, — Nachsicht bitten.* — 2) *Etwas* (Acc.) *geduldig ertragen.* — Mit अभि 1) *sich gnädig erzeigen.* — 2) *einer Sache* (Dat.) *günstig sein, verstatten.* — 3) *begnadigen.* — Mit सम् *Jmd* (Acc.) *leiden, ruhig gewähren lassen.*

2. क्षंम् (stark क्षांम्, schwach क्षम् und क्ष्म्) f. *Erdboden, die Erde.*

क्षम 1) Adj. (f. आ) *a) geduldig.* — *b) ertragend, aushaltend, Widerstand leistend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — *c) einer Sache gewachsen, tüchtig, vermögend, im Stande seiend;* die Ergänzung im Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. — *d) Jmd* (Gen.) *gewogen.* — *e) erträglich.* न पापमित्रैः सह वर्तितुं क्षमम् *mit schlechten Freunden zu verkehren ist unerträglich* Spr. 5951. — *f) geeignet, passend, angemessen, recht, erspriess-*

lich; mit Gen. der Person. — *g) sich zu Etwas eignend, Etwas entsprechend, das geeignete Object von* oder *für Etwas seiend;* die Ergänzung im Dat., Gen., Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. Ein Infin. und ein im Comp. vorangehendes Nom. act. (214,22) ist passivisch zu übersetzen. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *eine Art Sperling.* — 3) f. क्षमा *a) Geduld, Langmuth, Nachsicht, indulgentia;* mit Loc. der Person. क्षमां कर् *Nachsicht üben gegen, Geduld haben mit* (प्रति oder Gen.). Auch personificirt, insbes. als Tochter Daksha's. — *b) Zahmheit* (einer Gazelle). — *c) *Widerstand.* — *d) die Erde, Erdboden, Erde als Stoff.* — *e)* Bez. *der Zahl Eins* Ganit. 1,23. — *f)* Bein. der Durgâ. — *g) *Acacia Catechu.* — *h) ein best. Metrum.* — *i)* N. pr. α) einer Hirtin. — β) einer Verfasserin von Mantra bei den Çâkta. — γ) *eines Flusses, = वेत्रवती Gal. — *k) *fehlerhaft für* क्षपा *Nacht.*

क्षमणीय Adj. *geduldig zu ertragen, was man sich gefallen lassen kann.*

क्षमता f. *Befähigung zu Etwas, das Können, Vermögen* Spr. 51.

क्षमत्व n. dass.; die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend (Kull. zu M. 9,161).

क्षमवत् Adj. 1) *der das Angemessene kennt.* — 2) Kâṭh. 10,9 fehlerhaft für क्षामवत् 1).

*क्षमस्य Adj. = क्षामास्य.

*क्षमाकर m. N. pr. eines Jaksha Gal.

क्षमाकल्याण m. N. pr. eines Autors.

क्षमाचर् Adj. *im Erdboden sich aufhaltend, unterirdisch.*

क्षमाचार्य m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

क्षमातनय m. *der Planet Mars.*

क्षमातल n. *Erdboden* Bâlar. 82,1.

*क्षमादृश m. *Moringa pterygosperma* Râgân. 7,26.

क्षमापति m. *Fürst, König.*

क्षमाप्य, °यति und °यते *Jmd* (Acc.) *um Verzeihung bitten* Agni-P. 36,16. 43,19.

क्षमाभृत् m. *Berg* Kâd. 4,2.

क्षमामण्डल n. *Erdkreis, die ganze Erde* Spr. 2036.

क्षमालिङ्गात्मपीडावत् Adj. *wobei der Nachweis der Nachsicht und der eigene Schaden angegeben ist* 214,28.

क्षमावत् 1) Adj. *a) geduldig, langmüthig, nachsichtig.* — *b) zahm, fromm* (Elephant). — 2) f. °वती ein Frauenname.

क्षमावर्त m. N. pr. eines Sohnes des Devala VP.^{2} 2,24.

क्षमाशील Adj. = क्षमावत् 1) *a)* 57,19. 60,18.

क्षमाषोडशी f. Titel eines Werkes.

*क्षमितर् Nom. ag. = क्षमावत् 1) *a).*

क्षमितव्य Adj. *ruhig hinzunehmen, was man sich gefallen lassen kann.*

क्षमिन् 1) Adj. = क्षमावत् 1) *a);* mit Loc. der Person. — 2) **Maulthier* Gal.

*क्षमुर् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*क्षम्प्, क्षम्पति und क्षम्पयति (क्षात्याम्, कान्तौ).

(क्षम्य) क्षमिश्र Adj. *im Erdboden befindlich, irdisch.*

1. क्षय 1) Adj. *wohnend* RV. 3,2,13. 8,53,4. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wohnung, Wohnsitz, Aufenthalt; Sitz —, Ort des* Karaka 3,5. Im Epos häufig von der *Behausung* Jama's. — *b)* = क्षिति *Stamm, Volk* RV. 1,123,1.

2. *क्षय m. *Herrschaft* Sâj. zu RV. 7,46,2.

3. क्षय 1) m. *a) Abnahme, Verminderung, Verlust, das zu Ende Gehen, Versiegen, Untergang, Ende, das zu Nichte Werden.* क्षयं गम्, — या, — इ oder उप-इ *sich vermindern, abnehmen, sich verlieren, zu Ende —, zu Grunde gehen, untergehen.* क्षयं नी *zu Grunde richten.* — *b) Auszehrung,* insbes. *Lungenschwindsucht* Hemâdri 1,614,2. — *c) *Krankheit* überh. — *d) Untergang der Welt.* — *e) eine negative Grösse, Minus* Âryabh. 3,22. — *f)* = क्षयमास. — *g)* = क्षयाह् Ganit. Pratjabd. 12. — *h)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,167. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,94,2. fgg. — 3) n. *das letzte Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

क्षयकर 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *Untergang bereitend, zu Nichte machend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b)* Spr. 1713 wohl fehlerhaft für क्षयिकाल. — 2) m. *das 49te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

क्षयकर्तर् Nom. ag. am Ende eines Comp. = क्षयकर 1) *a)* 105,28.

क्षयकास m. *Husten bei der Schwindsucht* Karaka 6,20.

क्षयकासिन् Adj. *einen solchen Husten habend* ebend.

क्षयकृत् 1) Adj. *Verderben bringend* Varâh. Jogaj. 7,21. Am Ende eines Comp. *Abnahme —, Verlust —, Untergang verursachend.* — 2) m. = 3. क्षय 3).

क्षयंकर Adj. (f. ई) *Untergang verursachend;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend Hemâdri 1,807,19.

1. क्षयण 1) Adj. etwa *wohnlich.* क्षयण TS. 4,5,9,1. Vgl. क्षेण. — 2) *m. *a) ein Ort mit ruhigem Wasser.* — *b) *Bucht, Hafen.* — 3) *n. *Wohnung.*

2. °क्षयण Adj. *vernichtend, vertreibend.*

*क्षयतरु m. *Bignonia suaveolens.*

*क्षयथु m. fehlerhaft für क्षवथु 2).

क्षयदिवस m. *der Tag des Weltuntergangs* Harshak. 155,3.

क्षयद्वीर Adj. *Männer beherrschend.*

*क्षयनाशिनी f. *eine best. officinelle Pflanze.*

*क्षयपक्ष m. *die Zeit des abnehmenden Mondes.*

क्षयमास m. *ein überschüssiger lunarer Monat, welcher bei der Ausgleichung der lunaren mit der* Sâvana *Zeit ausgeschieden wird.*

क्षयितव्य Adj. *zu Grunde zu richten, zu vernichten.*

क्षयरोग m. *Auszehrung* Hemâdri 1,614,10.

क्षयरोगिन् Adj. *die Auszehrung habend* ebend. 9. Nom. abstr. °गित्व n.

क्षयस् *Wohnung* in उरु°.

क्षयाह् m. *ein überschüssiger lunarer Tag, welcher bei der Ausgleichung der lunaren mit der* Sâvana-*Zeit ausgeschieden wird.*

क्षयिक Adj. *die Auszehrung habend* Nâr. 12,62.

क्षयिकाल (Conj.) Adj. *der Abnahme unterworfen* (Mond) Spr. 1713.

क्षयिता f. *das zu Nichte Gemachtwerden* Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,8 (S. 752).

क्षयित्व n. *Vergänglichkeit.*

क्षयिन् Adj. 1) *abnehmend, sich vermindernd.* — 2) *vergänglich.* — 3) *schwindsüchtig.*

क्षयिष्णु Adj. 1) *vergänglich.* — 2) *vernichtend.*

क्षयोपशम m. bei den Gaina *vollständiges zu Nichte Werden* (des Thätigkeitsdranges).

क्षय्य in अक्षय्य.

क्षर्, क्षरति (metrisch auch क्षरते) und *क्षरिति 1) *fliessen, strömen:* von Wassern u. s. w. — 2) *gleiten.* — 3) *zerfliessen, zerrinnen, schwinden, vergehen, zu Nichte werden.* — 4) *einer Sache* (Abl.) *verlustig gehen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *strömen, ausströmen, giessen.* मूत्रम् *Urin entlassen* Karaka 2, 4. — 6) ohne Object *einen Strom entlassen.* — Caus. क्षारयति 1) *fliessen lassen, entlassen* (Harn, Koth). — 2) *begiessen, besudeln,* insbes. *mit ätzenden Stoffen* Mârk. P. 8,142. — 3) *Jmd* (Acc.) eines Verbrechens (Loc.) *beschuldigen* MBh. 2,5,104. — Mit अति 1) *hindurchströmen durch* (Acc.) — 2) *überströmen.* — Mit अभ्यति *hinüberströmen zu.* — Mit अनु *zufliessen auf, einströmen in.* — Mit अभि 1) *zuströmen auf, umströmen.* — 2) *beströmen, begiessen.* — Mit अव *begiessen, besudeln (mit Samen)* MBh. 8,45,43 (wo अवक्षरन्तः st. अवरक्षन्तः zu vermuthen ist). — Caus. *hinabfliessen lassen auf*

(Acc.) — Mit आ Caus. 1) *herfliessen machen* Tândja-Br. 11,5,10. 11. — 2) *begiessen.* — 3) *schimpfen* Vivâdaḥ. — 4) *Jmd* (Acc.) *in üblen Ruf bringen.* आतारित *bescholten.* — Mit उप 1) *hinströmen zu* (Acc.). — 2) *übergiessen.* — Mit परि 1) *umherströmen.* — 2) *Jmd Etwas* (Acc.) *zuströmen.* — Mit प्र 1) *hervorströmen, strömen* Pañkad. — 2) **herabfallen.* — Mit अभिप्र 1) *hinströmen nach* (Acc.). — 2) °तारित *ausgegossen.* — Mit प्र (statt प्र wegen einer Etymologie von प्रत) Caus. *strömen lassen* Maitr. S. 3,10,2. — Mit वि *zerfliessen, sich ergiessen, abfliessen.* — Mit सम् *zusammenfliessen.*

तर् 1) Adj. (f. आ) *was da zerrinnt, vergänglich.* — 2) *m. *Wolke.* — 3) n. *a)* **Wasser.* — *b) (der vergängliche) Körper.*

°तरक Adj. (f. °रिका) *ausströmend.*

*तरज्ञ Adj. P. 6,3,116.

तरण n. 1) *das Fliessen.* — 2) *das Spritzen.* — 3) *das Ausströmen.*

तर्ध्यै Dat. Inf. von तर्.

*तरपत्त्रा (?) f. *ein best. kleiner Strauch.*

*तरिन् m. *die Regenzeit.*

*तरेज Adj. = तरज्ञ.

*तर्य Adj. von तर्.

1. *तल्, तलति (संचलने, चये).

2. तल्, तालयति *waschen, abwaschen* (auch in übertr. Bed.). — Mit अव in अवतालन. — Mit परि *abspülen, abwaschen.* — Mit प्र *abspülen, ausspülen, abwaschen* (auch in übertr. Bed.). — Caus. प्रतालापयते *sich Etwas* (Acc.) *abwaschen lassen.* — Mit अभिप्र *reinigen.* — Mit वि *abwaschen.*

तँव m. 1) *das Niesen.* — 2) **Husten.* — 3) **schwarzer Senf.*

तवक 1) *m. *a) Achyranthes aspera.* — *b) schwarzer Senf* Râgan. 9,155. — *c)* = भूताङ्कुश (*eine best. Pflanze*). — 2) *f. तविका *a) eine Art Solanum.* — *b) eine Reisart.* — *c) Weib.* — 3) n. *eine best. Gemüsepflanze.*

तवकृत् *Artemisia sternutatoria* Bhâvapr. 1,123.

तवथु m. 1) *das Niesen* Âpast. — 2) *Schnupfen, Katarrh.*

तस् in दिवतस्.

1. ता, तायति *verbrennen, anbrennen.* — Caus. तापँयति *versengen, verbrennen.* — Mit अप *verlöschen* Maitr. S. 1,8,9. — Mit अपि Caus. *versengen.* — Mit अव, Partic. अवतीण *zu Ende gebrannt* Maitr. S. 1,8,9. Vgl. अवताम. — Mit परि, °ताण *verkohlt.* — Mit प्र *verbrennen* (intrans.). — Mit संप्र Caus. *verglimmen machen, auslöschen.* — Mit वि in वितास. — Mit सम् Caus. *verbrennen* —, *durch Feuer verzehren lassen* Maitr. S. 4,8,1.

2. ताँ f. (Nom. ताम्) Nebenform von तम् *Erdboden, die Erde.*

3. ताँ f. (Nom. ताम्) *Wohnstatt, Sitz.*

तातिँ f. *Gluth.*

तात्त्र n. *die Gemeinschaft* —, *Truppe der Aufwärter, Dienerschaft.* °संग्रहितृणाम्.

तात्र 1) Adj. (f. ई) *der zweiten Kaste eigenthümlich, ihr zukommend.* — 2) n. *Herrscherwürde.*

*तात्रविद्य Adj. von तत्रविद्या.

*तात्रि m. *der Sohn eines* Kshatrija.

1. तात्त 1) Adj. s. u. 1. तम्. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ *die Erde.* — 4) n. *Geduld, Nachsicht* R. 1,34,32. 33.

2. तात्त Adj. *auf* त *endigend.*

*तात्तायन m. Patron. von तात्त.

तात्ति f. 1) *geduldiges Abwarten.* — 2) *Geduld, Nachsicht.* — 3) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — 4) N. pr. eines Flusses VP.² 2,198.

तात्तिपारमिता f. *die* Pâramitâ *der Nachsicht* Kâraṇḍ. 50,18. 82,7. 87,10.

तात्तिपाल m. N. pr. eines Fürsten.

तात्तिप्रिया f. N. pr. eines Gandharva-Mädchens Kâraṇḍ. 3,7.

तात्तिमत् Adj. *geduldig, nachsichtig.*

तात्तिवादिन् m. N. pr. eines Ṛshi Kâraṇḍ. 24,18.

तात्तिशील m. N. pr. eines Mannes.

*तात्तीय Adj. von तात्त.

*तात्तु 1) Adj. *geduldig, nachsichtig.* — 2) m. *Vater.*

तापय्, °यति Caus. von 1. ता.

तामँ Adj. (f. आ) 1) etwa *verkohlend* Maitr. S. 1,8,9. — 2) *versengt, angebrannt* Gaim. 6,4,17. — 3) *ausgedorrt, vertrocknet, abgemagert, abgefallen, schlank.* — 4) *schwach, gering, unbedeutend;* insbes. von der Stimme. — 5) **stark, kräftig.*

तामकर्षमिश्र Adj. *mit angebrannten Scharren vermengt.*

तामताम Adj. *ganz abgemagert* Çâk. 38.

तामन् n. *Erdboden, Boden.*

तामवत् 1) Adj. etwa *verkohlt,* Beiw. Agni's Maitr. S. 1,8,9. — 2) f. तामवती *ein best. Opfer.*

*तामाप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*तामास्य n. *eine mit einer Kur unverträgliche Diät* oder *ein solcher Zustand des Körpers.*

1. तामि f. *die Erde.*

2. *तामि m. Patron. von ताम.

*तामिन् Adj. = तामो ऽस्यास्ति.

*तामिमत् Adj. von 2. तामि oder तामिन्.

तामी Adv. mit कर् *verkürzen.*

ताम्य Adj. *zu verzeihen, nachzusehen.*

तायिक Adj. bei den Gaina *aus vollständigem zu Nichte Werden* (des Thätigkeitsdranges) *hervorgehend, in Folge dessen eintretend.*

तार् 1) Adj. (f. आ) *a) von brennendem, ätzendem, salzigem Geschmack, salzhaltig.* — *b) scharf* (Wind). — 2) m. n. (selten) *ein brennender, ätzender Stoff; Aetzkali, Salpeter, Natrum, Potasche* u. s. w. Bhâg. P. 7,4,17. °द्वय n. = स्वर्जिका und यावशूक Bhâvapr. 1,182. *°त्रय, *°त्रितय und *त्रि° n. *Natrum, Salpeter und Borax;* *°षट्क, *तारााष्टक und *°पूर्वदशक n. *eine Gruppe von 6, 8 und 10 ätzenden Stoffen.* Vgl. Comm. zu Âçv. Gṛhj. 1,8,10. — 3) *m. *a) Glas.* — *b) Melasse.* — *c) ein beissender Mensch.*

तारक 1) m. *a) Kali.* — *b) Netz zum Fangen von Vögeln.* — *c)* **ein Korb für Fische* oder *Vögel.* — *d) eine Menge junger Knospen.* °ताल Adj. *in Knospen stehend* Lalit. 87,2. — *e)* **Wäscher.* — 2) *f. °रिका *Hunger.*

तारकर्दम m. *eine best. Hölle.*

तारकर्मन् n. *Anwendung von Aetzmitteln.*

तारकृत्य Adj. *mit Aetzmitteln zu behandeln.*

तारक्षत Adj. *von Salpeter zerfressen* Mṛkkh. 47,17.

तारक्षीण Adj. dass. ebend. 5. 6. Nom. abstr. °ता f. 3.

तारण 1) n. *ein best. mit Quecksilber vorgenommener Process.* — 2) *f. आ *Beschuldigung der Untreue.*

तारतन्त्र n. *die Methode der Cauterisation* Karaka 6,5.

तारतैल n. *ein mit verschiedenen kalihaltigen Ingredienzien aufgekochtes Oel.*

*तारदला f. *ein Chenopodium* Râgan. 7,125.

*तारद्रु m. = तारवृत्त.

तारनदी f. *ein Fluss mit ätzendem Wasser* (in der Hölle).

*तारपत्त्र m. n. und *°क m. *Chenopodium album.*

तारपयस् m. *das Salzmeer.* °पयोभू angeblich *Schlange* Viddh. 71,14.

तारपाणि m. N. pr. eines Ṛshi Hariv. 9575. Bhâvapr. 1,4 (v. l. तीर°).

तारपात m. *Anwendung von Aetzmitteln* Harshaḥ. 106,3.

तारभूमि f. *salzhaltiger Boden.*

*तारमध्य m. *Achyranthes aspera.*

तारमृत्तिका f. *salzhaltiger Boden.*

*तारमेलक m. *eine best. alkalische Substanz.*

तारमेह m. *eine best. krankhafte Harnsecretion* Karaka 2,4.

क्षारमेकिन् Adj. *mit* क्षारमेक *behaftet* ebend.

क्षारलवण n. Du. *ein ätzender Stoff und Salz* Mân. Gṛhj. 1,2. °वर्जन Hemâdri 1,356,15. Vgl. अ°.

*क्षारवृक्ष m. *Schreberia Swietenoides* Râǵan. 11,211.

*क्षारश्रेष्ठ 1) m. *a)* dass. — *b) Butea frondosa.* — 2) n. *eine Art Aetzkali* Râǵan. 6,256.

क्षारसमुद्र und क्षारसिन्धु m. *der salzige Ocean.*

क्षारसूत्र n. *Aetzfaden.*

*क्षाराक्त Adj. *ein Glasauge habend* (buddh.).

क्षारागद m. *ein best. durch Auslaugen von Pflanzenasche bereitetes Gegengift und Heilmittel.*

*क्षाराच्छ n. *Meersalz.*

क्षाराञ्जन n. *kalihaltige Salbe.*

क्षाराम्बु n. *kalihaltiges Wasser.*

*क्षारीय Adj. von क्षार.

क्षारोद m. *der salzige Ocean* VP. 2,4,1.

क्षारोदक n. *Kalilauge.*

क्षाल m. *das Waschen* Spr. 2893.

क्षालन 1) Adj. *abwaschend, wegwischend* (auch in übertr. Bed.) Spr. 4668. — 2) n. *das Waschen, Abwaschen.*

1. क्षि, क्षेति und क्षियति (Partic. क्षियत्, क्षीयत्) 1) *weilen, sich aufhalten, wohnen,* insbes. mit dem Nebenbegriff *des ruhigen und ungestörten* oder *verborgenen Weilens.* — 2) *bewohnen.* — 3) *क्षियति = गतिकर्मन्. — Caus. क्षययति und क्षेपयति *ruhig wohnen machen, pacare.* — Mit अधि 1) *verweilen —, wohnen bei* oder *in, sich ausbreiten über* (Acc. oder Loc.). °क्षियत्ते Med. MBu. 1, 3,65. °क्षिपत्ते 57 fehlerhaft für °क्षियत्ते. — 2) *ruhen auf.* — Mit आ 1) *weilen, sich aufhalten bei* oder *in* (Acc.), *bewohnen.* — 2) *vorhanden sein.* — 3) *in Besitz kommen* oder *sein,* mit Acc. — Mit उप *sich aufhalten —, wohnen an* oder *bei, bleiben* (auch in übertr. Bed.) *bei* (Acc.). — Mit परि *umwohnen,* mit Acc. Ait. Br. 6,32. — Mit प्रति *sich niederlassen bei* (Acc.). Partic. °क्षियत् und °क्षीयत्. — Mit सम् *zusammenwohnen mit* (Instr.) ṚV. 9,72,3.

2. क्षि, क्षेयति *besitzen, verfügen über, beherrschen;* mit Gen. — Mit अधि in अधिक्षित्.

3. क्षि 1) क्षिणाति, क्षिणोति und क्षयति (R.) *vernichten, zerstören, verderben, ein Ende machen, übel mitnehmen;* mit Acc. — 2) क्षीयते *abnehmen* (auch vom Monde), *ein Ende nehmen, aufhören, sich erschöpfen, zu Grunde gehen, umkommen.* Vgl. Vâmana 5,2,6. — Partic. 1) क्षित *erschöpft, ausgebeutet, heruntergekommen.* — 2) क्षीण *vermindert, erschöpft, hingeschwunden, zu Ende gegangen; abnehmend* (vom Monde); *geschwächt, heruntergekommen, in Noth gerathen; mager, dünn, schmächtig* Naish. 7,81. — Caus. क्षययति und क्षपयति, °ते (Partic. क्षयित und क्षपित) *vernichten, zu Grunde richten, ein Ende machen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,8 (S. 753). 4,3,14 (S. 1129), *aus dem Wege räumen, wegschaffen* (*heilen* Hemâdri 1,637,8), *übel mitnehmen, herunterbringen, schwächen.* क्षपाम्, क्षपास् (Kâd. 27,6) so v. a. *verbringen.* क्षयित auch *dividirt.* — Mit अनु, °क्षीयते *nach und nach schwinden.* — Mit अप 1) Partic. °क्षित *erschöpft, zu Ende gebracht.* — 2) °क्षीयते *abnehmen* (vom Monde). — Mit अव, °क्षिणोति *wegschaffen, entfernen.* — Mit उप, °क्षीयते *abnehmen, aufgezehrt werden.* — Partic. 1) उपक्षित in अनुपक्षित. — 2) उपक्षीण *erschöpft —, aufgehend in* (Instr.) Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 232 und zu Bâdar. 2,2,28 (S. 572). — Mit निस्, °क्षिणोति *vernichten, wegschaffen* (eine Krankheit). — Mit परि 1) °क्षिणोति *vernichten, ein Ende machen.* — 2) °क्षीयते *herunterkommen, verarmen.* — Partic. °क्षीण *geschwunden, erschöpft, heruntergekommen, verarmt, versiegt, zu Grunde gegangen.* Mit Instr. *schwach an.* सर्वोपाय° *von allen Hülfsmitteln entblösst* Spr. 7727. — Mit प्र 1) °क्षिणोति *verderben, vernichten, erschöpfen.* — 2) °क्षीयते *zu Grunde gehen, umkommen.* — Partic. 1) प्रक्षित in अ°. — 2) प्रक्षीण *zerstört, vernichtet, verschwunden, erschöpft, vermindert.* °चन्द्र *stark abgenommen.* — Mit वि, °क्षिणाति *versehren, mindern, verderben, vernichten.* — Partic. 1) विक्षित *heruntergekommen, elend.* — 2) विक्षीण in अ°. — Desid. विचिक्षीषति *versehren —, mindern wollen.* — Mit सम् 1) °क्षिणाति *verderben, versehren, zu Nichte machen.* — 2) °क्षीयते *sich erschöpfen, zu Ende gehen, aufgerieben werden.* — Caus. °क्षययति und °क्षपयति *schwinden —, zusammenfallen machen.*

4.* क्षि f. 1) *Wohnung.* — 2) *Gang.* — 3) *Vernichtung.*

*क्षिण्, क्षिणोति und क्षिणुते (हिंसायाम्).

°क्षित् Adj. Subst. *wohnend, Bewohner; herrschend, Beherrscher.*

क्षिता f. MBh. 13,2017 fehlerhaft für क्षिति.

क्षितायुस् Adj. *dessen Leben zu Ende geht.*

1. क्षिति f. 1) *Wohnsitz, Niederlassung.* — 2) *die Erde, Erdboden, Erde als Stoff* (104,5). Pl. *Ländereien.* — 3) Pl. *die Niederlassungen,* so v. a. *Stämme, Völkerschaften, Völker, Menschen* überh. Uebertragen auch von *Göttergeschlechtern.* — 4) Bez. *der Zahl Eins* Bîǵag. 144.

2. क्षिति *Herrschaft, Macht* (nach Nîlak.) MBh. 13, 76,10.

3. क्षिति f. 1) *das Vergehen, Untergang, Verderben.* — 2) * *Weltende.*

4. क्षिति 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *f. *ein best. gelbes Pigment.* — 3) *ein best. Halbmetall.* — 4) * = क्षितिद्रुम Gal.

*क्षितिकण m. *Staub.*

क्षितिकम्प m. *Erdbeben.*

क्षितिकम्पन m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Daitja.

*क्षितिद्रुम m. *Acacia Catechu* Râǵan. 8,21.

*क्षितिक्षित् m. *Fürst, König.*

क्षितिक्षोद् m. *Erdenstaub* Kâd. 130,13.

क्षितिगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

क्षितिचलन n. *Erdbeben.*

क्षितिज 1) Adj. *aus der Erde entstanden, — hervorgegangen.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,56. — *c) der Planet Mars.* — *d)* *Bein. des Dämons Naraka. — 3) *f. आ Bein. der Sîtâ. — 4) n. *Horizont* Ârjabh. 4,18. Nom. abstr. °त्व n. Golâdhj. 7,8.

*क्षितिजन्तु m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,56.

क्षितिजीवा und क्षितिज्या f. *der Sinus der zwischen dem Horizont und dem* Unmaṇḍala *gelegenen Bogens des Tageskreises.*

क्षितितनय 1) m. *der Planet Mars.* — 2) f. आ Metron. der Sîtâ Bâlar. 114,2.

क्षितितनयदिन n. und °तनयदिवसवार m. *Dienstag.*

क्षितितल n. *Erdboden* Spr. 1170. °तलाप्सरस् f. *eine auf Erden wandelnde* Apsaras.

क्षितिदिन n. *ein gewöhnlicher* (Sâvana-) *Tag.*

क्षितिदेव m. und °देवता f. *ein Brahman.*

क्षितिधर m. *Berg.*

क्षितिनन्द् m. N. pr. eines Fürsten.

क्षितिनन्दन m. *der Planet Mars* Lalla in Ârjabh. S. 58.

क्षितिनाग m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,56.

*क्षितिनाथ m. *Fürst, König.*

क्षितिप und °पति m. dass.

क्षितिपाल m. dass. Nom. abstr. °ता f.

क्षितिपुत्र m. Bein. des Dämons Naraka.

*क्षितिबदरी f. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,145.

क्षितिभर्तर् (Naish. 9,22) und क्षितिभुज् m. *Fürst, König.*

क्षितिभू f. Metron. der Sîtâ Bâlar. 157,19.

क्षितिभृत् m. 1) *Berg.* — 2) *Fürst, König.* Nom. abstr. °भृता f. Naish. 6,94.

क्षितिरस m. *der Saft der Erde* 104,22.

क्षितिराज m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ता f.

zu Spr. 3791.

क्षितिरुह् und °रुह m. *Baum.*

क्षितिलवभुज् m. *ein winziger Fürst* Spr. 4143.

*क्षितिवर्धन m. *Leichnam.*

क्षितिवृत्तिमत् Adj. *wie die Erde verfahrend*, so v. a. *w. d. E. geduldig.*

क्षितिशिञ्जिनी f. = क्षितिज्ञीवा.

क्षितिसुत m. *der Planet Mars.*

क्षितिसुर m. *ein Brahman* Magavj. 2,12.

क्षितिस्पृश् Adj. Subst. *Erdbewohner* Ragh. 8,80.

क्षितीगर्भ wohl nur fehlerhaft für क्षितिगर्भ.

क्षितीन्द्र n. *Fürst, König* Spr. 7646.

क्षितीश m. 1) *Fürst, König.* — 2) N. pr. eines Fürsten. °वंशावलीचरित n. Titel eines neueren Werkes.

क्षितीश्वर m. *Fürst, König.*

*क्षित्यदिति f. Bein. der Devaki.

क्षित्यधिप m. *Fürst, König.*

क्षित्युत्कर m. *Erd—, Sandhaufen.*

*क्षित्वन् m. *Wind.*

*क्षिद्र m. 1) *Krankheit.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Horn.*

1. क्षिप्, क्षिपैति, क्षिपते 1) *schleudern, schnellen, werfen, — auf Etwas* (अधि oder Loc.) oder *Jmd* (Loc., Dat., Gen. oder उपरि); (Beine, Arme) *werfen*, so v. a. *schnell bewegen;* (ein Netz) *werfen über* (परितस्) Spr. 578. (Worte) *schleudern*, so v. a. *ausstossen, — gegen* (प्रति) Spr. 1590. (das Auge, den Blick) *werfen* Chr. 306,10. *auf Jmd* (प्रति); (die Gedanken) *richten auf* (Loc.) Sarvad. 163,11. — 2) *Jmd mit einem Geschosse treffen.* — 3) *werfen in*, so v. a. *streuen —, giessen —, thun in* (Loc.), *stecken in* oder *an; niedersetzen, absetzen.* — 4) *von sich werfen, abwerfen.* — 5) *Jmd loslassen, seiner Wege gehen lassen.* — 6) (eine Schuld) *schieben auf* (Loc.). — 7) *Jmd schmähen, schelten, verhöhnen.* क्षिप्त *bescholten, verächtlich.* — 8) *verhöhnen*, so v. a. *in Schatten stellen, übertreffen* Bhâg. P. 4,8,24. 15,17. — 9) *zu Grunde richten, zu Nichte machen, vernichten.* Med. (wenn nicht क्षीयेरन् statt क्षिपेरन् zu lesen ist) *zu Grunde gehen.* क्षिप्तोत्तरं वचः *eine Rede, auf die man nicht zu antworten vermag.* — 10) कालम् *die Zeit verbringen, die Z. ruhig abwarten, Z. verlieren, Jmd* (Gen.) *die Z. vertreiben.* दिनं क्षित्वा *mit Ueberspringung eines Tages, über einen Tag* Kâraka 6,3. — 11) *addiren.* — Caus. क्षेपयति 1) *werfen lassen in* (°अन्तर्). — 2) *hineinwerfen* R. 2,76,16. — 3) *hinuntersteigen lassen in* (Loc.) 116,1. — 4) *platzen machen.* — Mit अति, °क्षिप्त *übergeschnellt*, Bez. *einer best. Form von Dislocation eines Gelenks* Wise 190. Suçr. 2,27,21. — Mit अधि 1) *bewerfen, beschmeissen.* — 2) * *aufsetzen, auflegen.* — 3) *schmähen, beleidigen, verspotten.* — 4) *verspotten*, so v. a. *übertreffen.* — 5) (einer Krankheit) *begegnen.* — 6) °क्षिप्ती MBh. 1,3,57 fehlerhaft für °क्षियती. — Mit अप 1) *wegwerfen.* — 2) *fortnehmen, entfernen.* — 3) *schmähen* MBh. 2,36,32. v. l. अव. — Mit अभि 1) *mit raschem Schlage treffen.* — 2) * *übertreffen.* — Mit अव 1) *abschnellen lassen* (die Bogensehne, den Bogen). अवक्षिप्त *nach unten geschnellt*, Bez. *einer best. Form von Verrenkung.* — 2) *herabschleudern, schleudern auf Jmd* (Dat.); *hinunterwerfen, werfen in* (Loc.) 122,25. — 3) *abwerfen, ablegen* (ein Kleid). — 4) *schmähen.* v. l. अप. — 5) *gewähren.* — Caus. *herabfallen machen.* — Mit समव *fortschleudern.* — Mit आ 1) *schleudern —, werfen auf, gegen Etwas* (Loc.) oder *Jmd* (Dat.); *an's Ufer werfen* (von Wellen). — 2) *mit einem Geschosse treffen.* — 3) *mit Etwas* (Instr.) *an Etwas* (Acc.) *streifen, berühren* Spr. 7723. — 4) *an sich ziehen, — reissen, mit sich fortreissen, anziehen* (in übertr. Bed.), *fesseln* 323, 15. एकविषयाक्षिप्तचित्त Adj. Çaṃk. zu Bâdar. 4,1, 8. विस्मयाक्षिप्तहृदय Adj. Kâd. II,88,10. आक्षिप्तचेतस् Adj. so v. a. *ganz in Gedanken* 47,1. — 5) *in Zuckung versetzen.* — 6) *ab —, weg —, fortnehmen, — von* (Abl.) 316,7. *entziehen* MBh. 14,7,10. Mudrâr. 117,17. — 7) *auseinanderwerfen, zerstreuen.* — 7) *Jmd* (Acc.) *jagen aus* (Abl.). — 8) *aushängen* (Fahnen u. s. w.). — 9) *hineinlegen, hineinstecken, — in* (Loc.). — 10) *hinweisen —, hindeuten auf* Comm. zu Njâjam. 6,3,5. *andeuten.* — 11) *Etwas zurückweisen, eine Einwendung erheben gegen* (Acc.) — 12) *entlassen, aufgeben* (सत्पथम्). — 13) *Jmd verhöhnen, verspotten.* — 14) *Jmd auffordern, herausfordern zu* (Dat.). — 15) *bewirken, hervorrufen* Kathâs. 7,19. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,19. — 16) आक्षिप्तबीज und आक्षिप्त *der beim coitus den Samen zu früh ausspritzt* Nâr. 12,16. 13. — 17) आक्षिप्त von einem mit dem Svarita gesprochenen Vocal wohl so v. a. *von einer best. Schwenkung der Hand begleitet.* — Caus. *umwerfen lassen.* — Mit पर्या *umwinden mit* (Instr.). — Mit व्या 1) *ausstrecken* (die Hand) *nach* (Dat.). — 2) *aufsperren* (den Mund). — 3) *fortreissen, anziehen*, so v. a. *fesseln.* — 4) °व्याक्षिप्त *voll von.* — Mit समा 1) *zusammenwerfen, aufhäufen.* — 2) *fortschleudern.* — 3) *heftig bewegen* (Lippen, Arme, Knie), *laut ausstossen* (Worte). — 4) *hinauswerfen, jagen aus* (Abl.). — 5) *herabwerfen von* (Abl.), *abreissen.* — 6) *wegnehmen, entziehen* MBh. 14,162 (v. l. आ). 1, 23,20. — 7) *verhöhnen, verspotten.* — 8) *andeuten* Comm. zu Mṛkkh. 24,18. — Mit उद् 1) *hinaufwerfen, — heben, — treiben, — ziehen, aufheben, aufsetzen, — auf* (Loc.), *aufheben von, herausziehen aus* (Abl.), *ausstossen* (den Athem) Ind. St. 9,27. Pass. von einem Planeten *über den Horizont erhoben erscheinen* Golâdhj. 9,1. उत्क्षिप्त auch *auf einer Höhe aufgestellt.* — 2) *von sich werfen, sich von Etwas befreien.* — Mit प्रोद्, प्रोत्क्षिप्त (so zu lesen st. प्रोक्षित) *geworfelt* Bhâvapr. 2,16. — Mit समुद् 1) *hinaufwerfen, aufheben, hinauftreiben.* — 2) *auseinanderwerfen, lösen, abwerfen.* — 3) *befreien von* (Abl.). — 4) *zu Grunde richten.* — Mit उप 1) *schleudern auf, schwingen gegen* (Loc.). — 2) *mit einem Schlage treffen.* — 3) *hinsetzen.* — 4) (mit Worten) *Jmd verletzen.* — 5) *andeuten* Kâd. 182,11. *anspielen auf.* — 6) *vor —, zur Sprache bringen, besprechen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,37. — Mit नि 1) *niederwerfen, hinwerfen, werfen auf* (Loc. oder उपरि), *hinschleudern, — treiben nach* (Loc.), *niederlegen, hinsetzen, — stellen, — legen auf* (Loc.), *hineinstecken, — legen, — thun in* (Loc.); (das Auge, den Blick) *werfen auf* (Loc. oder Adv. auf तस्.) — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas übergeben, zukommenlassen, hingeben, zur Verwahrung übergeben, Jmds Sorge anvertrauen.* Häufig in Verbindung mit हस्ते. — 3) *Jmd in eine Würde* (Loc.) *einsetzen, einsetzen als, ernennen zu* (Acc.) — 4) *zurücklassen* (R. 2,91, 5), *im Stich —, fahren lassen, aufgeben.* — 5) *Zahlzeichen hinzeichnen, rechnen* Lalit. 167,1. fgg. — 6) °निक्षिप्त *sich neigend zu, grenzend an.* — Caus. *aufsetzen —, aufzeichnen lassen.* — Mit उपनि *niedersetzen.* — Mit प्रतिनि *wieder niedersetzen.* — Mit विनि 1) *niederwerfen, hinwerfen, niederlegen, hinstellen, hineinstecken, — thun.* कक्षविनिक्षिप्त *unter die Achsel gesteckt.* मनः *die Gedanken richten auf* (Loc.) MBh. 3,224,37. — 2) *in Verwahrung geben, anvertrauen.* — 3) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *stellen, bei Etwas walten lassen.* — Mit संनि *niederlegen.* — Mit निस् und विनिस् fehlerhaft für नि und विनि. — Mit परा 1) *entreissen.* — 2) *anziehen, fesseln.* — Mit परि 1) *über* (eine grosse Entfernung) *werfen.* — 2) *úmlegen, úmwinden.* — 3) *umlégen, úmwinden, umgében, umlagern, umzingeln, umfangen.* — 4) *werfen —, stecken in* (Loc.) MBh. 1,189,8. — 5) *verschleudern.* — Mit प्र 1) *hinschleudern, — werfen, schleudern auf* (Loc.), *hineinwerfen, — legen, — stecken in* (Loc.). — 2) *Jmd Etwas vorsetzen.* — 3) *hinunterlassen, hinabsteigen lassen* 115,30. — 4) *hinzufügen, addiren.* — 5) *einschalten, inter-*

poliren. — Caus. *hineinwerfen —, hineinlegen lassen in* (Loc.). — Mit सम्प्र *hinschleudern.* — Mit प्रति 1) *werfen in* (Loc.). v. l. परि. — 2) **absenden.* — 3) *anstossen, verletzen.* — 4) *zurückweisen, verschmähen.* — 5) *zurückweisen, verwerfen.* — 6) *abfertigen, widerlegen.* — Mit वि 1) *hin und her werfen, auseinanderwerfen, zerpflücken;* (den Blick) *hierhin und dorthin werfen.* — 2) *ausdehnen, auseinanderrecken, ausstrecken,* (die Brauen) *verziehen.* — 3) (eine Bogensehne) *abschnellen lassen,* (einen Bogen) *abschiessen.* — 4) **hin und her gehen lassen,* so v. a. *handhaben* 236,25. — 5) *theilen.* — 6) *zerstreuen.* विक्षिप्त *zerstreut, unaufmerksam.* — 7) *vertreiben, verscheuchen* (Schmerzen). — 8) *vereiteln* in अविक्षिप्त. — 9) *cause to deviate in latitude.* — Mit सम् 1) *zusammenwerfen, aufhäufen.* — 2) *concentriren* (den Geist) Amrt. Up. 15. — 3) *einzwängen, fesseln.* — 4) *auf einen kleinen Raum zusammendrängen, abkürzen, verkleinern;* Pass. *zusammenschrumpfen, kleiner werden.* संक्षिप्त *zusammengerückt, verengert, verkürzt, gedrängt, kurz* 214,23. *eng, schmal.* — 5) *klein machen,* so v. a. *in seiner Nichtigkeit erscheinen lassen* Bhâg. P. 8, 18,25. — 6) *zusammenwerfen,* so v. a. *vernichten.* — Mit अभिसम् *auf einen kleinen Raum zusammendrängen.* अभिसंक्षिप्त *der sich zusammengezogen —, sich klein gemacht hat.* — Mit उपसम् in उपसंक्षेप. — Mit परिसम् *umzingeln.*

2. क्षिप् f. (nur Nom. Pl.) *Finger.*

क्षिप 1) Adj. *schleudernd, werfend* in गिरि°. — 2) *m. Nom. act. von 1. क्षिप्. — 3) f. क्षिपा *a) Finger* (nur Instr. Pl.). — *b)* *Nom. act. von 1. क्षिप्. — *c)* *fehlerhaft für क्षपा *Nacht.*

*क्षिपक 1) m. *Schütze.* — 2) f. आ von unbekannter Bed.

*क्षिपकिन् Adj. von क्षिपका.

क्षिपणि f. 1) *Sprunglauf, Galop.* — 2) **Wurfgeschoss.* — 3) **Ruder.* Auch °णी. — 4) **eine Art Netz.* — 5) * = मत्स्य. — 6) * = अर्धर्च.

क्षिपणु (*m.) 1) *Schütze* oder *Geschoss.* — 2) **Wind.*

*क्षिपण्यु 1) Adj. *wohlriechend.* — 2) m. *a) Frühling.* — *b) Körper.*

*क्षिपति und *क्षिपस्ति Du. *die Arme.*

क्षिप्त 1) Adj. Partic. zu 1. क्षिप्. — 2) *f. क्षिप्ता fehlerhaft für क्षपा *Nacht.* — 3) n. *a) Schuss-* oder *Wurfwunde.* — *b) Zerstreutheit* Sarvad. 163,10. fgg. Verz. d. Oxf. H. 229,*a*,5 v. u.

*क्षिप्तक m. *Kehricht* Gal.

क्षिप्तचित्त Adj. *zerstreut.* Nom. abstr. °ता f.

क्षिप्तभेषज Adj. (f. ई) *Schuss-* oder *Wurfwunden heilend.*

क्षिप्तयोनि Adj. *von bescholtener, verächtlicher Herkunft.*

क्षिप्ति f. 1) in der Dramatik *das Zutagekommen eines Geheimnisses.* — 2) *the quantity to be added to the square of the least root multiplied by the multiplicator, to render it capable of yielding an exact square-root.*

क्षिप्तिका f. = क्षिप्ति 2).

*क्षिप्नु Adj. = निराकरिष्णु.

क्षिप्र 1) Adj. (f. आ) *a) schnellend* (Bogen). — *b) schnell, rasch.* Auch als Bez. bestimmter Mondhäuser. — 2) Adv. *a)* क्षिप्रम् *im Schuss.* क्षिप्रेव = क्षिप्रमिव. — β) *schnell, sogleich, alsbald.* — *b)* क्षिप्रात् *sogleich, alsbald* Kathâs. 18,280. *bald, in Kürze.* — *c)* क्षिप्रे *sogleich.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. — 4) n. *a) ein best. Zeitmaass,* = 1/15 Muhûrta. — *b) der zwischen Daumen und Zeigefinger liegende Theil der Hand* und *der entsprechende Theil am Fusse.*

क्षिप्रक m. N. pr. eines Fürsten VP.2 4,194.

क्षिप्रकाम Adj. *schnell zu Etwas zu gelangen wünschend.*

क्षिप्रकारिन् Adj. *schnell zu Werke gehend, gewandt.* Nom. abstr. °रिता f.

क्षिप्रगति Adj. *sprungweise laufend* Daiv. Br. 3.

*क्षिप्रगर्भ m. *Myrica sapida* Nigh. Pr.

क्षिप्रधन्वन् Adj. *einen schnellenden Bogen habend* AV. 11,4,23.

क्षिप्रनिश्चय Adj. *schnell einen Entschluss fassend* Spr. 982.

*क्षिप्रपाकिन् m. *Hibiscus populneoides.*

क्षिप्रमूत्रता f. *eine best. Krankheit* Çârṅg. Saṁh. 1,7,70.

क्षिप्रश्येन m. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,11.

1. क्षिप्रसंधि m. *der* क्षैप्र *genannte* Saṁdhi.

2. क्षिप्रसंधि Adj. = क्षैप्र 1).

क्षिप्रकृत्त 1) Adj. Beiw. Agni's AV. Paipp. 17, 5,1. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

क्षिप्रार्थ m. *eine Sache, die rasches Vorgehen erfordert,* Spr. 6635.

(क्षिप्रेषु) क्षिप्रेषु Adj. *schnelle Pfeile habend* 12,15.

क्षिया f. 1) **Verlust, Abnahme, das zu Grunde Gehen.* — 2) *Verstoss gegen die Sitte.*

क्षिल्लिका f. N. pr. einer Frau.

*क्षिव्, क्षेवति und क्षीव्यति (निरसने).

*क्षी = 3. क्षि.

*क्षीञ्, क्षीञति (अव्यक्ते शब्दे, क्विक्वने).

*क्षीञन n. *das Pfeifen eines hohlen Bambusrohrs.*

क्षीण 1) Adj. s. u. 3. क्षि. — 2) *n. *eine best. Krankheit der weiblichen Geschlechtstheile* Gal.

क्षीणकर्मन् Adj. *dessen Thätigkeitsdrang erloschen ist.*

क्षीणकोश Adj. *dessen Schatz erschöpft ist* Râgat. 5,165.

क्षीणतमस् m. N. pr. eines Vihâra.

क्षीणता f. *das Mitgenommensein, Beschädigtsein.*

क्षीणत्व n. *das Hingeschwundensein.*

क्षीणमोहक Adj. in Verbindung mit गुणस्थान n. Bez. *der 12ten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

*क्षीणवासिन् 1) Adj. *ein verfallenes Gebäude bewohnend.* — 2) m. *Taube.*

क्षीणसार Adj. *verdorrt, vermodert* (Baum) MBh. 13,5,19.

क्षीणायुस् Adj. = क्षितायुस् 63,17. MBh. 3,294,23. Kathâs. 14,80.

*क्षीणाष्टकर्मन् m. *ein* Arhant *bei den Gaina.*

*क्षीब् oder *क्षीव्, क्षीबति oder क्षीवति (निरासे). — Mit प्र, °क्षीबित oder °क्षीवित. — Vgl. क्षीबय्.

क्षीब und क्षीव Adj. (f. आ) *berauscht, trunken, aufgeregt* 293,10. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

क्षीबन् oder क्षीवन् Adj. dass. Bhâg. P.

क्षीबय्, °यति *in Aufregung versetzen* Bâlar. 242,17.

*क्षीबिक oder *क्षीविक Adj. = क्षीबेण तरति.

क्षीर 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Milch.* — *b) Milchsaft von Pflanzen.* — *c)* **das Harz der Pinus longifolia.* — *d)* **Wasser.* — 2) m. N. pr. eines Grammatikers. — 3) *f. क्षीरा *eine best. Arzeneipflanze* Râgan. 3,13. — 4) f. क्षीरी *a) Milchgericht* Bhâvapr. 2,16. — *b)* *Name *verschiedener Pflanzen.*

क्षीरक 1) *m. *eine best. kriechende Pflanze.* — 2) f. °रिका *a) Milchgericht, Milchbrei* Bhâvapr. 2, 16. — *b) eine Art Dattelbaum* MBh. 3,158,47. Lalit. 493,17.

*क्षीरकञ्चुकिन् m. *Lipeocercis serrata.*

क्षीरकण्ठ (Bâlar. 87,15. 160,10. Prasannar. 75, 15) und *°क m. *Milchbart, Gelbschnabel.*

*क्षीरकन्द m. (Râgan. 7,102) und *°न्दा f. *Batatas paniculata.*

*क्षीरकलम्भ N. pr. eines Mannes.

*क्षीरकाकोलिका und °काकोली (Suçr. 1,59,16. 140,8. 2,38,17) f. *eine best. Knolle.*

*क्षीरकाण्डक m. 1) *Tithymalus antiquorum* Râgan. 8,51. — 2) *Calotropis gigantea* Râgan. 10,26.

*क्षीरकाष्ठा f. *eine Feigenart* Râgan. 11,121.

*क्षीरकीट m. *ein best. in Milch lebendes Insect.*

क्षीरकुण्ड *Milchtopf* Kathâs. 63,189.

क्षीरक्षय m. *das Versiegen der Milch* (im Euter) 175,12.

*क्षीरक्षव m. fehlerhaft für क्षीरयव.

*क्षीरखर्जूर m. *eine Art Dattelbaum.*

क्षीरगर्भ m. N. pr. eines Schwans.

*क्षीरगुच्छफल m. *Mimusops Kauki* Râǵan. 11,72.

क्षीरघृत n. *geklärte Butter mit Milch vermischt.*

*क्षीरच्छद m. *Calotropis gigantea* Gal.

*क्षीरज n. *Knollenmilch.*

*क्षीरजाल m. *ein best. Fisch* Gal.

क्षीरतरंगिणी f. Titel einer Grammatik. °संकेत m. wohl Titel eines Commentars dazu Bühler, Rep. No. 288 (°तरंगीसंकेत gedr.).

क्षीरतरु m. *ein Baum mit Milchsaft* Varâh. Jogaj. 9,13.

*क्षीरतुम्बी f. *Flaschengurke* Râǵan. 7,162.

क्षीरतैल n. *eine best. aus Milch, Oel u. s. w. bereitete Salbe.*

*क्षीरदल m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,26.

क्षीरदात्री Nom. ag. f. *milchgebend* (Kuh).

क्षीरदारु m. *Tithymalus antiquorum* Karaka 7,10.

*क्षीरद्रुम m. *Ficus religiosa* Râǵan. 11,115.

क्षीरधर m. N. pr. eines Fürsten.

*क्षीरधात्री Nom. ag. f. *Säugamme.*

क्षीरधि m. *das Milchmeer* Spr. 1783.

क्षीरधेनु f. *eine durch Milch u. s. w. symbolisch dargestellte Kuh.*

क्षीरनदी f. N. pr. eines *Flusses* im Süden (Pâlâr) Ind. Antiq. 8,279.

*क्षीरनाश m. *Trophis aspera* Râǵan. 9,129.

क्षीरनिधि m. *das Milchmeer.*

क्षीरनीर n. 1) am Anf. eines Comp. *Milch und Wasser* Spr. 2024. — 2) *Umarmung.*

क्षीरनीरनिधि m. *das Milchmeer.*

क्षीरप 1) Adj. *nur Milch trinkend*, von Kindern, die älter als ein Jahr sind, und von best. Büssern. — 2) m. *Säugling, Kind* überh.

*क्षीरपर्णिन् m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,27.

क्षीरपलाण्डु m. *eine Art Zwiebel.*

क्षीरपाकँ Adj. *in Milch gekocht.*

क्षीरपाकविधि m. *Zubereitung von Arzeneistoffen durch Kochen in Milch* Bhâvapr. 2,77. Mat. med. 10.

*क्षीरपाण 1) Adj. (f. ई) *woraus Milch getrunken wird.* — 2) m. Pl. *Milchtrinker*, Bein. der Uçînara.

क्षीरपाणि m. N. pr. eines Arztes Bhâvapr. 4,1.

*क्षीरपान Adj. (f. ई) = क्षीरपाण 1).

क्षीरपायक Ind. St. 15,276 wohl fehlerhaft für °दायक Adj. *Milch reichend.*

*क्षीरपायिन् m. Pl. = क्षीरपाण 2).

*क्षीरपुष्पिका f. *eine weisse* Vishṇukrântâ Nigh. Pr.

*क्षीरपुष्पी f. *Andropogon aciculatus* Nigh. Pr.

*क्षीरफल m. *Carissa Carandas* Nigh. Pr.

क्षीरभट्ट m. N. pr. = क्षीरस्वामिन्.

क्षीरभृत Adj. *mit Milch unterhalten, — bezahlt.*

*क्षीरमधुरा f. = क्षीरकाकोली Râǵan. 3,16.

क्षीरमय Adj. *Milch darstellend.*

क्षीरमहार्णव m. *das Milchmeer* Kâd. 3,12.

*क्षीरमोचक m. *eine Art Moringa.*

क्षीरमोरट m. *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,80.

*क्षीरयव m. *Kalkspath* Râǵan. 13,136.

*क्षीरयष्टिक m. *Süssholz mit Milch.*

क्षीरयाजिँन् Adj. *Milch opfernd.*

*क्षीरलता f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,103.

क्षीरवनस्पति m. *ein Baum mit Milchsaft* Hemâdri 1,172,15. 20. 660,11.

क्षीरवत्ँ 1) Adj. *mit Milch versehen.* — 2) f. क्षीरवती N. pr. eines Flusses.

क्षीरवल्लिका f. = क्षीरकाकोली Bhâvapr. 1,171.

*क्षीरवल्ली f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,102.

क्षीरवृक्ष Adj. (f. आ) *Milch führend* (Fluss) Hemâdri 1,416,1.

*क्षीरवारि und °धि m. *das Milchmeer.*

*क्षीरविकृति f. *Milchproduct.*

*क्षीरविदारिका und *°दारी f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,102.

*क्षीरविषाणिका f. 1) *Tragia involucrata* Râǵan. 9,50. — 2) = क्षीरकाकोली Râǵan. 3,16.

क्षीरवृक्ष m. 1) *ein Baum mit Milchsaft.* — 2) der gemeinsame Name für Njagrodha, Udumbara, Açvattha und Madhûka. — 3) *Ficus glomerata.* — 4) **Mimusops Kauki* Râǵan. 11,71.

क्षीरव्रत n. *blosser Milchgenuss als Observanz.*

*क्षीरशर 1) m. *Milchklumpen, Quark.* — 2) f. आ *Quark mit Zucker* Gal.

क्षीरशाक n. *Quark* Bhâvapr. 2,43.

*क्षीरशीर्ष (Râǵan. 12,158) und *°क (Gal.) m. *das Harz der Pinus longifolia.*

क्षीरशुक्ल 1) *m. *a) Trapa bispinosa.* — *b)* = राजादनी Râǵan. 11,72. — 2) f. आ *a) Batatas paniculata.* — *b)* = क्षीरकाकोली Râǵan. 3,16. Bhâvapr. 1,171.

*क्षीरशृङ्गी f. *Tragia involucrata* Gal.

क्षीरश्रीँ Adj. *mit Milch gemischt.*

क्षीरषाष्टिक n. Shashṭika-*Reis mit Milch* Mit. 1,48,*a.* °षाष्ठिक Jâǵ. 1,303 fehlerhaft.

*क्षीरस m. = क्षीरसार.

क्षीरसंतानिका f. *Quark mit Milch.*

क्षीरसमुद्र m. *das Milchmeer.*

*क्षीरसंभव n. *saure Milch* Gal.

क्षीरसर्पिस् n. *zerlassene Butter mit Milch.*

क्षीरसागर m. *das Milchmeer.*

क्षीरसागरसुता f. Bein. der Lakshmi.

क्षीरसार m. *Rahm.*

क्षीरसिन्धु m. *das Milchmeer.*

*क्षीरस्फटिक m. wohl *eine Art Opal.*

*क्षीरस्य्, °स्यति *nach Milch —, nach der Brust verlangen.*

*क्षीरस्राव m. = क्षीरशीर्ष Nigh. Pr.

क्षीरस्वामिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

क्षीरहोतृ Nom. ag. und क्षीरहोमिन् Adj. *Milch opfernd.*

*क्षीरह्रद m. N. pr. eines Mannes.

क्षीरान्न n. *in Milch gekochter Reis.*

क्षीरान्नाद Adj. *in Milch gekochten Reis essend*, von Kindern, die über zwei Jahre alt sind, Suçr. 1,129,2. 3.

क्षीराब्धि m. *das Milchmeer* Spr. 7794. VP. 2,4,72.

*क्षीराब्धिज्ञ 1) m. *a) Alles was bei der Quirlung des Milchmeers zum Vorschein kam.* — *b) der Mond.* — *c)* Bein. Çesha's. — 2) f. आ Bein. der Lakshmi. — 3) n. *a) Seesalz.* — *b) Perle.*

*क्षीराब्धितनया, *°पुत्री (Gal.) und *°मानुषी f. Bein. der Lakshmi.

क्षीराम्बुधि m. *das Milchmeer* Veṇis. 167. Bâlar. 39,5.

क्षीराय्, °यते *zu Milch werden* Spr. 2024.

क्षीरार्णव m. *das Milchmeer* Hemâdri 1,663,7.

*क्षीराविका und *क्षीरावी f. *eine Asclepias.*

*क्षीराक्ष und *क्षीराक्षय m. *das Harz der Pinus longifolia.*

क्षीरिक m. 1) *eine Art Schlange.* — 2) fehlerhaft für क्षीरिका; s. u. क्षीरक 2) *b*).

क्षीरिन्ँ 1) Adj. *a) milchreich.* — *b) Milchsaft enthaltend.* — 2) m. Bez. *verschiedener Pflanzen.* — 3) f. क्षीरिणी *a) ein best. Milchgericht.* — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.*

क्षीरी Adv. mit भू *zu Milch werden* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,5.

क्षीरीका f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,2.

*क्षीरीय्, °यति *nach Milch verlangen.*

*क्षीरीश m. *Lipeocercis serrata.*

*क्षीरेयी f. fehlerhaft für क्षैरेयी.

*क्षीरोत्तरा f. *Knollenmilch* Gal.

*क्षीरोत्थ n. *frische Butter* Gal.

क्षीरोद m. *das Milchmeer.* °मथन n. *das Quirlen des Milchmeers.*

क्षीरोदजा f. Bein. der Lakshmi.

क्षीरोदज्ञावसति f. *Lotusblüthe.* °जन्मभू f. Pl. *Wasser.*

क्षीरोदतनया f. Bein. der Lakshmî. °पति m. Bein. Vishṇu's.

*क्षीरोदनन्दन m. *der Mond.*

क्षीरोदधि, क्षीरोदन्वत् (Prasannar. 15,20) und क्षीरोदार्णव (Ind. St. 9,83. Hemâdri 1,661,12) m. *das Milchmeer.*

क्षीरोदीय्, °यति *sich wie das Milchmeer verhalten.*

क्षीरोर्मि m. f. *eine Woge des Milchmeers.*

क्षीरौदन (क्षैरौदन Çat. Br. 14) m. *mit Milch gekochter Reisbrei.*

*क्षीव्, क्षीव, क्षीवन् und *क्षीविक s.u. क्षीब् u.s.w.

1. क्षु, क्षौति *niesen* Gaut. क्षुत *der geniest hat* und *worauf man geniest hat.* — *Desid. चुक्षावयिषति. — Mit अव, °क्षुत *worauf man geniest hat.* — Mit परि in परिक्षव.

2. क्षु n. *Speise.*

*क्षुञ्जनिका f. *Senf* Nigh. Pr.

*क्षुण m. *Seifenbaum.*

क्षुण्ण Partic. von क्षुद्.

*क्षुण्णक m. *eine Art Trommel.*

क्षुत् f. *das Niesen.*

क्षुत 1) Adj. *a*) s. u. 1. क्षु. — *b*) *fehlerhaft für क्षुण्ण *scharf.* — 2) *m. *schwarzer Senf* Gal. — 3) n. *das Niesen.*

*क्षुतक und *क्षुताभिज्ञनन m. *schwarzer Senf.*

*क्षुत्कारी f. *eine best. Pflanze.*

क्षुत्पर Adj. *vor Hunger vergehend* MBh. 13,93,67.

क्षुत्पिपासित Adj. *von Hunger und Durst gequält.*

क्षुद् 1) क्षौदति *hart anschlagen, stampfen, durch Stossen* oder *Stampfen erschüttern, zerstampfen.* — 2) Med. *sich bewegen, agitari.* — 3) क्षुण्ण *a) mit Füssen getreten, festgestampft, zerstampft; zerbrochen, zersplittert, zerstochen, durchbohrt.* — *b) verletzt, übertreten* in अ°. — *c) tritus, geübt.* — *d) unterbrochen* in अ°. — *e) multiplicirt.* — Caus. क्षोदयति 1) *erschüttern, agitare.* — 2) *zerstampfen, zerreiben.* — 3) *verkleinern* (Denom. zu क्षुद्र). — Mit अव *zerstampfen, zerstossen, zerreiben.* — Mit प्र *zerstampfen; anstacheln, anspornen.* — Mit वि dass. — Mit सम् *feststampfen; zerstossen, zerreiben.*

*क्षुद् m. *Mehl.*

क्षुद्र 1) Adj. (f. आ) *a) klein, winzig.* — *b) niedrig, gemein, niederträchtig; bös, schlecht* (in halbem Ernst). — *c) *geizig.* — *d) *arm.* — 2) m. *a) *Reistheilchen.* — *b*) = क्षुद्रोग Suçr. 1,9,5. — 3) f. आ *eine Art Biene.* — *b*) *Fliege überh. — *c*) *ein verkrüppeltes Weib.* — *d*) *Hure.* — *e*) *Tänzerin.* — *f*) *Solanum Jacquini* und auch *eine andere Species.* — *g*) **Oxalis pusilla.* — *h*) **Coix barbata.* — *i*) **Nardostachys Jatamansi* (?). — 4) n. *Stäubchen, Mehl.*

क्षुद्रक 1) Adj. *klein, winzig.* — 2) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) eines Sohnes des Prasenagit. — 3) *f. क्षुद्रिका *a) eine Art Stechfliege.* — *b) ein kleines Glöckchen als Schmuck.* — 4) wohl n. Titel einer Sammlung buddhistischer Werke.

क्षुद्रकण्टकी f. *eine Art Solanum.*

*क्षुद्रकण्टारिका f. *Solanum Jacquini* Râgân. 4,61.

*क्षुद्रकण्टिका f. *eine Art Solanum* Râgân. 4,30.

क्षुद्रकमानस n. N. pr. eines Sees.

क्षुद्रकर्मन् Adj. *gemein handelnd.*

क्षुद्रकल्प m. *das kleine Ritual,* Titel bestimmter Werke.

*क्षुद्रकारलिका und *°कारवेल्ली f. *eine best. Cucurbitacee* Râgân. 7,220.

*क्षुद्रकुलिश m. *eine Art Edelstein* Râgân. 13,210.

क्षुद्रकुष्ठ n. *eine leichte Form des Aussatzes.*

क्षुद्रकृत्ति f. etwa *Regelung der minutiae* Comm. zu Lâṭj. 6,9,1.

*क्षुद्रक्षुर m. = क्षुद्रगोक्षुरक.

*क्षुद्रगुड m. *Zucker in Stücken* Gal.

*क्षुद्रगोक्षुरक m. *eine Art Asteracantha* Râgân. 4,41.

*क्षुद्रघण्टिका und *°घण्टी (Gal.) f. *ein als Schmuck verwandtes Glöckchen.*

*क्षुद्रघोली f. *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 3,74.

*क्षुद्रचञ्चु f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,130.

*क्षुद्रचन्दन n. *rothes Sandelholz* Râgân. 12,21.

क्षुद्रचम्पक m. *eine Art* Kampaka Râgân. 10,62. Bhâvapr. 1,184.

*क्षुद्रचिर्भिटा f. *eine Gurkenart* Râgân. 3,93.

*क्षुद्रचूड m. *ein best. Vogel.*

क्षुद्रजन्तु m. 1) *ein kleines Thier* 153,9. 157,22. — 2) **Hundertfuss, Julus.* — Vgl. Mahâbh. 2,397,*a.*

*क्षुद्रजातीफल n. *Myrobalane* Râgân. 11,163.

*क्षुद्रजीर m. *feiner Kümmel.*

*क्षुद्रजीवा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,25.

क्षुद्रञ्चर Adj. *Winziges weidend.*

*क्षुद्रतात m. *des Vaters Bruder.*

*क्षुद्रतुलसी f. *eine Art Ocimum* Râgân. 10,159.

*क्षुद्रदंशिका f. *eine Art Stechfliege.*

*क्षुद्रडालभा f. *eine Art Alhagi* Râgân. 4,56.

*क्षुद्रडुःस्पर्शा f. *Solanum Jacquini* Râgân. 4,61.

*क्षुद्रधात्री f. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,202.

क्षुद्रधान्य n. 1) *Korn geringerer Art* Bhâvapr. 1, 279. — 2) **taubes —, leichtes Korn.*

क्षुद्रनदी f. *Flüsschen, Bach* VP. 2,4,66.

*क्षुद्रनासिक Adv. *kleinnasig.*

*क्षुद्रपक्षिक m. *ein kleiner Vogel.*

*क्षुद्रपत्रा f. *Oxalis pusilla.*

क्षुद्रपत्री f. *eine best. Pflanze,* = वचा Bhâvapr. 1,168.

क्षुद्रपद n. *ein best. Längenmaass,* = 10 Aṅgula Çulbas. 1,6.

क्षुद्रपनस m. *Artocarpus Lacucha* Bhâvapr. 1,240.

क्षुद्रपशु m. *Kleinvieh* Gaut. 13,14.

क्षुद्रपशुमत् Adj. *Kleinvieh besitzend* Âpast.

*क्षुद्रपाषाणभेदक m. (Gal.), *°भेदा und *°भेदी f. *eine best. Pflanze.*

*क्षुद्रपिप्पली f. *wilder Pfeffer* Râgân. 6,20.

क्षुद्रपृषती Adj. f. *fein getüpfelt* Maitr. S. 3,13,3.

*क्षुद्रपोतिका f. *eine Basella* Râgân. 7,140.

*क्षुद्रफलक m. *eine best. Pflanze.*

*क्षुद्रफला f. *Coloquinthengurke, Solanum Jacquini* u. s. w. Râgân. 3,58. 93.

क्षुद्रबक m. N. pr. v. l. für क्षुद्रक 2) *b*).

*क्षुद्रबला f. *eine Basella* Râgân. 7,140.

क्षुद्रबुद्धि Adj. *von gemeiner Gesinnung;* m. als N. pr. eines Schakals.

क्षुद्रभ m. *ein best. Gewicht,* = Kola.

क्षुद्रभण्टाकी f. = क्षुद्रकण्टकी Bhâvapr. 1,198.

क्षुद्रभृत् m. N. pr. eines Mannes.

क्षुद्रमक्षा f. Karaka 3,8. 7,4 fehlerhaft für °सक्षा.

क्षुद्रमीन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

क्षुद्रमुस्ता f. *die Wurzel von Scirpus Kysoor* Râgân. 8,145.

क्षुद्ररस m. Pl. *niedrige Genüsse.*

*क्षुद्ररसा f. *Pongamia glabra.*

*क्षुद्ररुक्षा f. *Coloquinthengurke* Gal.

क्षुद्ररोग m. Pl. *eine Klasse kleinerer, localer Uebel.*

*क्षुद्रल Adj. *klein, winzig* (von Thieren und Krankheiten).

*क्षुद्रवंशा f. *Mimosa pudica.*

*क्षुद्रवज्र m. *eine Art Edelstein* Gal.

*क्षुद्रवर्वणा f. *eine kleine Art Stechfliege* Râgân. 19,128.

*क्षुद्रवल्ली f. *eine Basella* Râgân. 7,140, v. l.

*क्षुद्रवार्ताकिनी (Râgân. 4,33) und *°वार्ताकी f. *eine Art Solanum.*

*क्षुद्रवास्तुकी f. *ein Chenopodium* Râgân. 7,127.

*क्षुद्रवैदेही f. *Scindapsus officinalis* Râgân. 6,14.

*क्षुद्रशङ्ख m. *eine Art Muschel* Râgân. 13,123.

*क्षुद्रशणपुष्पिका f. *eine Crotolaria* Râgân. 4,69.

*क्षुद्रशर्करा und *°शर्करिका (Râgân. 14, 102) f. *aus Javanâla gewonnener Zucker.*

*क्षुद्रशार्दूल m. *Leopard* Râgân. 19,6.

*क्षुद्रशीर्ष m. *eine best. Staude.*

क्षुद्रशील Adj. *gemeinen Characters* R. 3,35,60.

*क्षुद्रशुक्ति und *°का (Râgân. 13,132) f. *eine zweischalige Muschel.*

*तुरश्यामा f. *ein best. Baum*, = कटभी Râǵan. 9,151.

*तुरश्लेष्मान्तक m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,208.

तुरश्वास m. *kurzer Athem.*

तुरश्वेता f. = तुरश्यामा.

तुरसमाचार Adj. *gemein verfahrend.*

तुरसल्ला f. 1) *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,32. Kâraka 3,8. — 2) **Koloquinthengurke* Râǵan. 3,57.

*तुरसुवर्णा n. *Glockengut* Râǵan. 13,28.

1. तुरसूक्त n. *ein kleines Lied* Çâṅkh. Gṛhj. 2,7.

2. तुरसूक्त m. *ein Dichter kleiner Lieder* Âçv. Gṛhj. 3,4,2. Çâṅkh. Gṛhj. 4,10.

*तुरस्फोट m. *Pustel* Râǵan. 20,7.

*तुरस्वर्णा n. *Glockengut* Gal.

तुरहन् Adj. *Niederträchtige tödtend* (Çiva).

*तुरहिङ्गुलिका f. *Solanum Jacquini.*

तुराल Adj. *feinmaschig* Spr. 2031.

*तुराग्निमन्थ m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,24.

तुराचरित Adj. *von niedrig stehenden Menschen besucht* (Land) Âpast.

तुराञ्जन n. *eine best. Augensalbe* Suçr. 2,341,19.

*तुराण्ड m. *Fischbrut.*

तुरात्मन् Adj. *gemein, niederträchtig* R. 3,35,68.

तुरान्त्र n. *die kleine Höhle des Herzens.*

*तुरापामार्ग und *°क (Râǵan. 4,94) m. *Desmochaeta atropurpurea.*

*तुरामलक n. *Myrobalane* Râǵan. 11,163.

*तुरामलकसंज्ञ m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,202.

*तुराम्बुपनस m. = तुराम्रपनस.

*तुराम्र m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14.

*तुराम्रपनस m. *Artocarpus Lacucha.*

*तुराम्ला f. 1) *Oxalis corniculata.* — 2) *eine Gurkenart* Râǵan. 7,218.

*तुराम्लिका f. *Oxalis pusilla* Râǵan. 5,100.

*तुरीय Adj. von तुर.

तुरेल Adj. v. l. für तुराल Spr. 2031.

*तुरेवुदी f. *Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,44.

*तुरेवारु m. *eine Gurkenart* Râǵan. 3,93.

तुरैला f. *kleine Kardamomen.*

*तुरोडुम्बरिका f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11, 135.

*तुरोपोदकनाम्नी f. *eine Basella* Râǵan. 7,140.

*तुरोपोदकी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*तुरोलूक m. *Noctua indica.*

*तुरुत् Adj. *hungrig.*

*तुरुद्बोधन m. *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

1. तुध्, तुंध्यति *Hunger empfinden.* तुधित *hungrig.* — Mit वि *Hunger empfinden.*

2. तुंध् f. *Hunger.*

तुधा f. 1) dass. — 2) mystische Bez. *des Lautes* प.

तुधाकर Adj. *Hunger bewirkend* 265,7.

*तुधाकुशल m. *ein best. Baum.*

*तुधानाशन n. *Speise* Gal.

*तुधाभिघ्नन m. *schwarzer Senf.*

तुधामार m. *Hungertod.*

तुधार्त Adj. *vom Hunger gequält* 40,22. 140,19.

तुधालु Adj. *hungrig, beständig hungrig.*

तुधावत् Adj. *Hunger —, Appetit bewirkend.*

तुधासागर m. *eine best. den Appetit reizende Arzenei.*

तुधि m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*तुधुन m. N. pr. eines barbarischen Volkes.

तुध्य in अतुध्य.

तुन्मत् Adj. *hungrig* Veṇis. 91,1 v. u.

तुप्, तुपति etwa *zusammenfahren, erschrecken.*

तुप 1) m. f. (आ) *Staude, Busch.* — 2) m. N. pr. *a*) des Vaters von Ikshvâku. — *b*) eines Sohnes des Kṛshṇa. कृप v. l. — *c*) eines Berges. v. l. अतप.

तुपक m. und f. (आ) *Staude, Busch.*

*तुपडोडमुष्टि m. *Hoya viridiflora* Râǵan. 4,185.

*तुपालु m. fehlerhaft für अनूपालु.

तुब्ध 1) Adj. s. u. तुभ्. — 2) m. *a*) **Butterstössel.* — *b*) *quidam coeundi modus.*

*तुब्धक m. *Butterstössel* Gal.

1. तुभ्, तोभते, तुभ्यति, °ते und *तुम्भति *agitari, schwanken, zittern, in Bewegung —, in Aufregung gerathen* (eig. und übertr.). Partic. तुब्ध (selten) und तुभित *in Bewegung —, in Aufregung gerathen.* — Caus. तोभयति und °ते (selten) *in Bewegung versetzen, zum Schwanken bringen, aufregen, antreiben.* — Desid. vom Caus. in चुतोभयिषु. — Mit नि in नितुभा. — Mit प्र *in Bewegung —, in Schwanken —, in Aufregung gerathen.* — Caus. *in Aufregung versetzen.* — Mit संप्र *in Bewegung —, in Aufregung gerathen.* — Mit वि 1) *in Bewegung —, in Aufregung —, in Unordnung gerathen.* — 2) *verwirren, perturbare.* — Caus. *in Bewegung versetzen, zum Schwanken bringen, aufregen.* — Mit परिवि in °तोभ. — Mit सम् *in Bewegung —, in Aufregung gerathen.* — Caus. *in Aufregung versetzen.*

2. तुंभ् f. *Ruck, Stoss.*

तुभा f. wohl *eine Art Waffe.* Nach Nilak. *Göttin der Strafe.*

तुंमत् Adj. 1) *nahrungsreich, nahrhaft, kräftig.* — 2) *kraftvoll, rüstig, wacker.*

तुंमी f. 1) in der Anrede an den Pfeil nach Mahîdh. *zittern machend* (?). — 2) **Linum usitatissimum.* — 3) **Cannabis sativa* oder **Crotolaria juncea.* — 4) **die Indigopflanze.* — 5) **eine best. kriechende Pflanze.*

*तुम्प्, तुंम्पति (गतिकर्मन्).

तुंम्प m. *Staude.*

*तुर्, तुरति (विलेखने, खनने, छेदने, खण्डने).

तुर 1) m. *a*) *scharfes Messer, Scheermesser* (auch *als Pfeil geworfen*). — *b*) *Schneide der Scheere.* — *c*) *Asteracantha longifolia.* — *d*) **Saccharum Sara.* — *e*) **eine dornige Gardenia* oder *Randia* Râǵan. 9,147. — *f*) **Huf, Kuhklaue.* — *g*) **Fuss einer Bettstelle.* — 2) *f. तुरी *Dolch, Messer.*

तुरक 1) m. *a*) *Trilobus lanuginosus* Râǵan. 4,40. Bhâvapr. 1,199. — *b*) **Asteracantha longifolia.* — *c*) **ein best. Baum*, = तिलक. — *d*) **eine best. Pflanze*, = भूताङ्कुश Râǵan. 9,155. — *e*) **Kuhklaue.* — *f*) *eine best. Wolkenconfiguration.* — 2) f. तुरिका *a*) *Dolch, Messer* Ind. St. 15,427. — *b*) **eine Art Tongefäss.* — *c*) **Beta bengalensis.*

तुरकर्णी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

तुरकर्मन् n. *das Scheeren.*

तुरकृत्य n. dass. Gobh. 3,1,22.

तुरकृत्त Adj. *geschoren.*

तुरक्रिया f. *Anwendung des Scheermessers.*

तुरचतुष्टय n. *die vier zum Rasiren erforderlichen Dinge.*

तुरधान n. *Behälter für's Scheermesser.*

तुरधार 1) Adj. *scharf wie die Schneide eines Scheermessers.* — 2) m. *ein solcher Pfeil.*

तुरधारा f. 1) *die Schneide eines Scheermessers.* — 2) **eine best. Hölle* (buddh.).

तुरनक्षत्र n. *ein für's Rasiren günstiges Mondhaus* Ind. St. 10,203.

*तुरपत्त्र m. *Saccharum Sara* Râǵan. 8,83.

*तुरपत्त्रिका f. *Beta bengalensis* Râǵan. 7,131.

तुरपवि 1) Adj. *scharfkantig, scharfschneidig, haarscharf* Suparṇ. 25,1. 3. 5. 27,2. — 2) m. *a*) *eine messerscharfe Radschiene* Maitr. S. 1,10,14 = Kâṭh. 36,8 = Nir. 5,5. — *b*) *ein best.* Ekâha. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

तुरप्र 1) Adj. *einem Scheermesser ähnlich, scharf wie ein Sch.* — 2) m. *a*) *ein solcher Pfeil.* — *b*) *ein solches Messer* oder *Sense* Paṅkat. 38,2. तीक्ष्णशस्त्र st. dessen ed. Bomb. — 3) n. *eine solche Pfeilspitze.*

*तुरप्रग n. = तुरप्र 2) *a*).

तुरभृ m. N. pr. eines Mannes.

तुरभाण्ड n. *Behälter für ein Scheermesser.*

तुरभृष्टि Adj. *mit scharfen Zacken versehen.*

*तुरमर्दिन् m. *Barbier.*

*तुराङ्ग (Râǵan. 4,40) und *°क (Gal.) m. *Tribulus lanuginosus.*

तुराभ्रक *eine best. Wolkenconfiguration.*

तुरार्पण m. N. pr. eines Berges.

*क्षुरिकापत्त्र m. *Saccharum Sara* Râgân. 8,82.

*क्षुरिकाफल n. *Klinge* H. an. 3,147.

क्षुरिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*क्षुरिन् 1) m. *Barbier.* — 2) f. °णी *a) die Frau eines Barbiers.* — *b) Mimosa pudica.*

क्षुल्ल Adj. *klein, wenig, winzig.*

क्षुल्लक 1) Adj. (f. श्रा) *a)* dass. — *b) niedrig, gemein.* — *c) arm.* — 2) m. *a) eine kleine Muschel* Râgân. 19,123. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *ein best. Spiel.*

क्षुल्लककालेय n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

क्षुल्लकतापश्चित n. *das kürzeste der vier* Tâpaçkita.

क्षुल्लकवात्सप्र n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*क्षुल्लकवैश्वदेव n. P. 6,2,39.

क्षुल्लकवैष्टम्भ n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*क्षुल्लतात m. *der jüngere Bruder des Vaters.* *°क m. *des Vaters Bruder.*

*क्षेड m. und *क्षेडित n. = क्ष्वेड und क्ष्वेडित.

क्षेण Adj. Maitr. S. 2,9,8 statt 1. क्षयण 1) der VS. und TS.

क्षेणाकी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 712.

क्षेतिवत् Adj. *eine Form von* क्षि, क्षेति *enthaltend* Ait. Br. 5,20,21.

क्षेत्र n. 1) *Grundbesitz, Grundstück, Grund und Boden.* — 2) *Feld.* क्षेत्रं कर् *das Feld bebauen.* सस्य° *Kornfeld* 152,27. क्षेत्र° kennzeichnet eine Pflanze als eine *cultivirte.* — 3) *Ort, Gegend, Platz.* — 4) *Haus.* — 5) *Stadt.* — 6) *Gebiet, Sitz, Ort der Wirksamkeit, — der Entstehung, Arbeitsfeld, Fundort* 217,17. 21. 218,11. — 7) *ein heiliger Platz, Wallfahrtsort.* — 8) *jede begrenzte Fläche, — Strecke, eine eingeschlossene geometrische Figur.* स्वल्प° *von geringem Umfange* (Brunnen). — 9) *Planetenbahn.* — 10) $^1/_{12}$ *der Ekliptik, Zodiakalbild.* — 11) *ein astrologisches Haus.* — 12) in der Chiromantie *die Räume in der hohlen Hand.* — 13) *der fruchtbare Mutterleib; das als Feld gedachte Eheweib, welches der Ehemann selbst bestellt oder durch Andere bestellen lässt.* — 14) *der Sitz der Seele, der Körper.* — 15) im Sâṁkhja *der Urstoff* oder *Urgeist.*

*क्षेत्रकर् Adj. *das Feld bebauend;* m. *Landmann.*

*क्षेत्रकर्कटी f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,206.

क्षेत्रकर्मन् n. *Feldbau.* °कर्मकृत् m. *Landmann.*

क्षेत्रकर्षक m. *Pflüger, Landbauer* Gaut. 17,6.

क्षेत्रगणित n. *Geometrie.*

क्षेत्रगत Adj. *geometrisch.* °गतोपपत्ति f. *geometrischer Beweis.*

*क्षेत्रचिर्भिटा f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,208.

क्षेत्रज्ञ 1) Adj. *a) auf einem Felde wachsend* H. an. 3,486. Med. j. 79. — *b) mit Jmds Ehefrau von einem Andern erzeugt;* m. *ein solcher Sohn* Gaut. — 2) *f. श्रा Name *verschiedener Pflanzen.*

क्षेत्रज्ञात Adj. = क्षेत्रज्ञ 1) *b).*

क्षेत्रज्ञेष्ट m. *Landerwerb.*

क्षेत्रज्ञ्ञ् 1) Adj. *a) ortskundig* TBr. 3,10,10,4. — *b) das Feld kennend, sich mit dem Feldbau abgebend.* — *c) sachkundig, Etwas* (Gen.) *gut kennend.* — 2) m. *a) die Seele.* — *b) Hurenjäger.* — *c) eine Form* Bhairava's. — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. श्रा *ein fünfzehnjähriges Mädchen, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin darstellt.*

क्षेत्रज्ञ्ञेय Adj. *Land erobernd* Maitr. S. 2,2,11.

क्षेत्रतर n. *eine zum Bewohnen oder Bebauen sehr geeignete Gegend.*

क्षेत्रता f. Nom. abstr. zu क्षेत्र 6).

*क्षेत्रद् m. *eine Form* Bhairava's.

क्षेत्रदूतिका f. *Solanum diffusum* Bhâvapr. 1,199.

*क्षेत्रदूती f. dass. Râgân. 4,33.

क्षेत्रधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,44.

क्षेत्रप m. 1) *eine die Felder hütende Gottheit* Pâraskad. — 2) * = क्षेत्रद्.

क्षेत्रपति m. *der Herr —, Besitzer eines Feldes.*

क्षेत्रपद् n. *ein einer Gottheit* (Gen.) *geheiligtes Gebiet.*

*क्षेत्रपर्पट m. und °पर्पटी f. vielleicht *Oldenlandia biflora* Mat. med. 305.

क्षेत्रपाल m. 1) *Feldhüter.* — 2) *eine die Felder hütende Gottheit* Agni-P. 40,21. Paraskad. Es soll deren 49 geben. — 3) *der Genius loci* Vâstuv. 11,20. — 4) Bein. Çiva's.

*क्षेत्रपालरस m. *eine best. Arzenei.*

क्षेत्रफल n. *Flächeninhalt* Comm. zu Ârjabh. 2,2.

क्षेत्रभक्ति f. *Feldeintheilung.*

*क्षेत्रभूमि f. *bebautes Land.*

*क्षेत्रयमानिका f. *eine best. Pflanze,* = वचा.

क्षेत्ररक्ष m. *Feldhüter.*

क्षेत्रराशि m. *eine durch geometrische Figuren bezeichnete Quantität.*

*क्षेत्ररुहा *eine Gurkenart* Râgân. 7,206.

क्षेत्रलिप्ता f. *eine Minute der Ekliptik.*

क्षेत्रलिप्तीकरण n. *das Reduciren auf Minuten der Ekliptik.*

क्षेत्रवसुधा f. *bebautes Land.*

क्षेत्रविद् 1) Adj. *a) ortskundig.* — *b) sachkundig.* — *c) den Körper kennend.* — 2) m. *die Seele.*

क्षेत्रव्यवहार m. *Bestimmung geometrischer Figuren, Planimetrie* Lilâv. 44,5.

क्षेत्रसमास (Pischel, de Gr. pr. 20) m. und °सूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes.

*क्षेत्रसंभव 1) m. *a) Abelmoschus esculentus.* — *b) Ricinus communis.* — 2) *f. श्रा *eine Gurkenart* Râgân. 7,218.

*क्षेत्रसंभूत m. *ein best. Gras* Râgân. 8,119.

क्षेत्रसाति f. *Landerwerb.*

क्षेत्रसीधस् m. *Feldscheider.*

क्षेत्रांश m. *ein Grad der Ekliptik.*

*क्षेत्राजीव Adj. *vom Felde lebend;* m. *Landmann.*

क्षेत्राधिदेवता f. *die Gottheit eines geheiligten Gebietes.*

क्षेत्राधिप m. 1) dass. — 2) *der Regent eines Zodiakalbildes.*

*क्षेत्रामलकी f. *Flacourtia cataphracta.*

क्षेत्रासा Adj. *Land verleihend.*

क्षेत्रिक m. 1) *Besitzer eines Feldes* Gaut. — 2) *Ehemann.*

क्षेत्रिन् 1) m. *a) Besitzer eines Feldes.* — *b) *Landmann.* — *c) Ehemann.* — *d) die Seele.* — 2) *f. °णी *Rubia Munjista* Râgân. 6,194.

क्षेत्रिय 1) Adj. *a) zum Orte gehörig;* n. Pl. *Umgegend.* — *b) unheilbar* (Krankheit) Spr. 4023. — *c) *mit fremden Ehefrauen sich abgebend.* — 2) n. *a) ein am Körper fest haftendes, chronisches* oder *organisches Leiden.* Auch *m. — *b) *Unkraut auf einem Felde.*

क्षेत्रियनाशन Adj. (f. ई) *eine chronische* oder *organische Krankheit vertreibend.*

1. क्षेत्री f. scheinbar *eine Krankheit schaffende Unholdin* TBr. 2,5,6,1, wo aber st. क्षेत्रिये (!) mit AV. 2,10,1 क्षेत्रियात् zu lesen ist.

2. क्षेत्री Adv. mit कर् *occupare, sich bemächtigen, — bemeistern;* mit Acc. Kâd. 124,10. 152,19. Agni-P. 30,22.

क्षेत्रीय्, °यति *nach einem Acker Verlangen tragen* Spr. 3800.

*क्षेत्रेक्षु m. *Andropogon bicolor* Râgân. 16,25.

क्षेत्रोपेत m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

*क्षेद् m. *sorrowing, moaning.*

क्षेप m. 1) *Wurf.* — 2) *das Werfen,* so v. a. *schnelles Hinundherbewegen.* — 3) *das Hinundhergeworfenwerden, — schwanken* Megh. 47. — 4) *das Aufstreichen von Salbe* oder *Tünche.* — 5) *das Ueberschreiten* (लङ्घन). — 6) *Aufschub, Frist, Zeitverlauf.* — 7) *jactura, Verlust* in मनः°. — 8) *Beschuldigung* Jâgñ. 2,210. — 9) *Schmähung, Schimpf.* — 10) *Uebertragung* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,6. — 11) *Hochmuth.* — 12) *Blumenstrauss.* — 13) *die hinzuzuaddirende Zahl.* — 14) *Himmelsbreite.*

क्षेपक 1) Adj. *a) schleudernd, werfend. — b) vernichtend* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,14 (S. 1130, Z. 1. 2). *— c) eingeschoben, interpolirt.* — 2) m. *a) *Steuermann* Gal. *— b) die hinzuzuaddirende Zahl* Bhâg. 46.

क्षेपण 1) n. *a) das Schnellen, Abschnellenlassen* (der Bogensehne); *das Fortschleudern* (beim Faustkampf) VP. 5,20,54. *— b) das Fortschicken, Fortjagen. — c) das Hinbringen, Verbringen* (einer Zeit). क्षपण v. l. *— d) Schleuder. — e)* M. 4,119 fehlerhaft für 1. क्षपण 3). — 2) f. ई *a) Schleuder* oder *Schleuderwaffe. — b) *Ruder. — c) *eine Art Netz.*

क्षेपणसार Titel eines Werkes.

*क्षेपणि f. *Ruder.*

क्षेपणीय *Schleuder.*

क्षेपदिन n. = क्षयाह.

क्षेपन् m. *Wurf.* Instr. क्षेप्णा *rasch.*

क्षेपपात m. *der Punct, in dem die Bahnen der Planeten und des Mondes die Ekliptik schneiden.*

क्षेपय्, °यति Caus. von 1. क्षि und 1. क्षिप्.

क्षेपवृत्त n. *die Bahn der Planeten und des Mondes.*

*क्षेपिमन् m. *Geschwindigkeit.*

क्षेपिष्ठ Adj. (f. आ) *der schnellste.* Superl. zu क्षिप्र.

क्षेपीयंस् Adj. *schneller, rascher* Çat. Br. 6,3,2,2. Adv. क्षेपीयस् *so schnell —, so kurze Zeit als möglich* Spr. 1909. Compar. zu क्षिप्र.

क्षेप्तर् Nom. ag. *Schleuderer.*

क्षेप्तव्य Adj. 1) *hineinzuwerfen. — 2) zu schmähen, zu schimpfen.*

क्षेप्नु m. *das Schnellen* (der Bogensehne) 17,4.

क्षेप्य Adj. 1) *geworfen werdend, hineinzuwerfen, zu werfen in* (Loc.) zu Spr. 3007. — 2) *umzulegen, anzulegen.* — 3) *zu vernichten* Çaṁk. zu Bâdar. 4, 3,14 (S. 1130, Z. 2). — 4) *zu addiren.*

क्षेप्रा Tâṇḍya-Br. 7,6,4 Druckfehler für क्षेप्णा; s. u. क्षेपन्.

क्षेम 1) Adj. (f. आ) *wohnlich, heimlich, behaglich, Ruhe und Sicherheit bietend.* Das Subst. älter. — 2) m. *a) Grundlage, Unterlage.* समान° *auf gleicher Unterlage stehend,* so v. a. *sich die Wage haltend.* Nom. abstr. समानक्षेमत्व n. *— b) Aufenthalt, Rast, ruhiges Verweilen. — c) Ruhe, Friede, Sicherheit, ein sicherer und behaglicher Zustand, Wohlergehen.* क्षेमं ते als Gruss. क्षेमेण und क्षेमेस् *in Ruhe und Sicherheit, wohlbehalten, unversehrt.* Häufig im Gegensatz zu योग (auch प्रयुक्त) *Ruhe und Arbeit, unangefochtener Besitz und Erwerb.* Vgl. क्षेमयोग und योगक्षेम. Später auch n. *— d) *die letzte Erlösung. — e) *ein best. wohlriechender Stoff. — f)* als Personification von 2) *c) ein Sohn* Dharma's. *— g)* N. pr. α) verschiedener Personen VP. — β) einer Klosterschule. — 3) f. आ *a) ein best. wohlriechender Stoff. — b)* *Bein. der Durgâ. *— c)* N. pr. α) einer Göttin, = क्षेमंकरी. — β) einer Apsaras. — 4) n. *a)* = 2) *c). — b)* N. pr. eines Varsha in Plakshadvîpa.

क्षेमक m. 1) **ein best. wohlriechender Stoff.* — 2) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. *— b)* eines Rakshas. *— c) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — d)* verschiedener Männer. — 3) n. N. pr. eines von einem Kshemaka beherrschten Varsha in Plakshadvîpa VP. 2,4,5.

क्षेमकर 1) Adj. *Ruhe und Sicherheit bietend, — verleihend, Behagen schaffend.* — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ VP.^{2} 4,262.

क्षेमकर्ण m. N. pr. eines Autors.

क्षेमकर्मन् 1) Adj. = क्षेमकर 1). — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमकाम Adj. *nach Rast verlangend.*

*क्षेमकार und °क Adj. = क्षेमकर 1).

क्षेमकुतूकुल n. Titel eines Werkes.

क्षेमकृत् Adj. = क्षेमकर 1) Âpast. Spr. 2876.

क्षेमगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमंकर 1) Adj. = क्षेमकर 1) Spr. 6481. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Trigarta. *— b)* eines Sohnes des Brahmadatta. *— c)* eines Autors Ind. St. 15,188. *— d)* eines mythischen Buddha. — 3) f. ई *a) eine Form der* Durgâ VP. 5,1,83. *— b)* N. pr. α) einer Göttin. *— b)* einer Schwester von 2) *b).*

*क्षेमंकरिन् m. *Falco Ponticerianus* Gal.

क्षेमजित् m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमतरु m. *ein best. Baum.*

क्षेमदर्शिन् m. N. pr. eines Fürsten der Kosala.

क्षेमदर्शीय Adj. Kshemadarçin *betreffend.*

क्षेमधन्वन् m. N. pr. 1) eines Sohnes *a)* des 3ten Manu Sâvarṇa. *— b)* des Puṇḍarîka. — 2) eines Fürsten.

क्षेमधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमधूर्त m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Brh. S. 14,28.

क्षेमधूर्ति m. N. pr. eines Mannes MBh. 1,67,64 (v. l. क्षेममूर्ति).

क्षेमधृत्वन् m. N. pr. = क्षेमधन्वन् 1) *b)* Tâṇḍya-Br. 22,18,7.

*क्षेमफला f. *Ficus oppositifolia.*

क्षेमभूमि m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेममूर्ति m. desgl.

क्षेममूर्तितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

क्षेमय्, Partic. क्षेमयन्त् 1) *rastend.* — 2) *Rast gewährend, beherbergend.*

क्षेमयुक्तम् Adv. *vollkommen gelungen.*

क्षेमयोग m. Du. *Ruhe und Arbeit* Ait. Br. 1,14.

क्षेमरश्मि m. N. pr. = क्षेमशर्मन्.

क्षेमराज m. N. pr. eines Mannes.

क्षेमवत् 1) *Adj. *von Ruhe und Sicherheit begleitet.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,334. — 3) f. °वती N. pr. *a)* einer Oertlichkeit. *— b)* eines Frauenzimmers.

क्षेमवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,180.

क्षेमवाह m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

क्षेमविद् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,180.

क्षेमवृक्ष m. *ein best. Baum,* = क्षेमतरु.

क्षेमवृद्धि m. N. pr. 1) eines Feldherrn des Çâlva. — 2) *Pl. eines Kriegergeschlechts.

*क्षेमवृद्धिन् m. N. pr. eines Mannes.

क्षेमशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

क्षेमशूर m. *ein Held an sicherm Orte, feiger Prahler.*

क्षेमादित्य m. N. pr. eines Mannes.

क्षेमाधि m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

क्षेमानन्द m. N. pr. eines Autors.

क्षेमारि m. N. pr. = क्षेमाधि.

क्षेमार्चिस् m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमिन् Adj. *der Ruhe und Sicherheit sich erfreuend, wohlbehalten, unversehrt.*

क्षेमीश्वर m. N. pr. des Autors von Kaṇḍakauçika Kaṇḍak. 3,8.

क्षेमेन्द्र m. N. pr. verschiedener Autoren Bühler, Rep. S. 45. fgg.

क्षेमेन्द्रप्रकाश m. Titel eines Werkes.

क्षेमेश्वर m. N. pr. wohl fehlerhaft für क्षेमीश्वर Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

क्षेम्य (क्षेमिय) und क्षेम्य 1) Adj. (f. आ) *a) rastend, ruhend. — b) Ruhe und Sicherheit bietend, Glück verheissend.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten. — 3) f. क्षेम्या *eine Form der* Durgâ VP. 5,1,83. — 4) n. (oxyt.) *das Rasten.*

*क्षेय Adj. *zu vernichten, zu entfernen.*

*क्षेव् (?), क्षेवति (निरसने).

क्षेष्णु Adj. *vergänglich* Maitr. S. 1,6,10.

क्षेण्य n. *das zu Grunde Gehen.*

क्षैत m. *Stammeshaupt, Fürst.*

*क्षैतयत m. N. pr. eines Mannes.

*क्षैतयतायनि m. Patron. von क्षैतयत.

क्षैतवत् Adj. *fürstlich.*

*क्षैति von क्षिति Mahâbh. 8,37,*b.*

क्षैत्र n. *Feldwesen, Grundbesitz.*

क्षैत्रजित्य n. *Ländererwerb, siegreicher Kampf.*

*क्षैत्रज्ञ und *°ज्ञ्य n. Nom. abstr. von क्षेत्रज्ञ.

क्षेत्रपत Adj. (f. *ई) von क्षेत्रपति Âpast.Çr. 11,10,18.

1. क्षेत्रपत्य n. *Herrschaft, Besitz.*

2. क्षेत्रपत्य Adj. *dem Herrn des Orts gehörig.*

क्षेप्र 1) Adj. *durch rasches Sprechen bewirkt;* so heisst *der* Saṁdhi, *welcher durch Uebergang eines i, î, u oder û in einen Halbvocal entsteht,* desgleichen *der auf einer solchen Silbe entstandene* Svarita. — 2) *n. *Schnelligkeit.*

क्षेप्राभाव्य Adj. *ein in einen Halbvocal übergegangenes i, î, u oder û enthaltend.*

क्षेप्य n. *Schnelligkeit* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,1.

*क्षेमवृद्धि m. Patron. von क्षेमवृद्धिन्.

*क्षेमवृद्धीय Adj. von क्षेमवृद्धि.

क्षेरकलम्भि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

*क्षेरक्रुद् m. Patron. von क्षीरक्रुद्.

*क्षेरेय 1) Adj. (f. ई) *mit Milch zubereitet.* — 2) f. ई *Milchgericht.*

*क्षेट्, क्षेटयति (क्षेपे).

*क्षेड m. *ein Pfosten zum Anbinden eines Elephanten.*

क्षेडक in गो°.

क्षेणी nach Nir. = क्षयणा, nach Sâj. Adj. *nicht zu gehen vermögend* oder m. *eine Art Laute.*

क्षेणि und क्षेणी (Nom. क्षेणीस्) f. 1) Sg. und Pl. etwa *Schaar, Menge, Gefolge, Dienerschaft;* Du. *die Schaaren der Wesen auf Erden und im Himmel (Himmel und Erde* Naigh.). — 2) *die Erde, Land.*

क्षेणिपति m. *Fürst, König* Spr. 7710. Hâsj. 10.

क्षेणिपाल m. dass. Prasannar. 130,4.

क्षेणीदेव m. *ein Brahman* Magavj. 4,1.

क्षेणीधरमिश्र m. N. pr. eines Commentators Hall in der Einl. zu Daçar. 4.

क्षेणीन्द्र (Kautukar. 6) und क्षेणीपति m. *Fürst, König.*

क्षेणीमण्डल n. *Erdenrund* Bâlar. 37,2.

क्षेणीमय Adj. *die Erde darstellend.*

क्षेणीरमण m. *Fürst, König* Vâs.

क्षेणीरुह् m. *Baum* Prasannar. 68,12.

*क्षेत्तर् Nom. ag. *Mörserkeule.*

*क्षेत्तव्य Adj. *zu zerstampfen, zu zertreten.*

क्षेद् m. 1) *Stoss, harter Anschlag.* — 2) *Zerstampfung, Zermalmung, Zerschmetterung* Bâlar. 87,14. 109,14. — 3) *Mehl, Pulver, Puder* 292,16. Kâd. 136,24. II,3,9. — 4) *Tropfen* Kâd. 42,4. 131,2. II,16,13. — 5) *Stückchen* Kâd. 127,4. — 6) *Multiplication* Ganit. Tripr. 102.

क्षेदक्षम Adj. *einen Stoss vertragend, stichhaltig, eine Kritik ertragend* Naish. 6,113.

क्षेदस् n. *bewegtes Wasser, Schwall* (der Wogen), *Strom, fluctus.*

क्षेदित 1) Adj. Partic. vom Caus. von क्षुद्. — 2) *n. *Mehl.*

*क्षेदिमन् m. *Kleinheit, Winzigkeit.*

क्षेदिष्ठ Adj. *der kleinste, dünnste* Maitr. S. 1, 8,6. Gop. Br. 2,1,9. Superl. zu क्षुद्र.

क्षेदीयस् Adj. *geringer* Harshak. 24,22. *überaus klein, — winzig* Hemâdri 1,1,6. Ind. St. 15,379. Compar. zu क्षुद्र.

क्षेद्य Adj. *festzustampfen.*

क्षेधुक Adj. *hungrig.*

क्षेभ m. 1) *das Schwanken, zitternde Bewegung, Erschütterung, Unruhe, Aufregung.* बल° *Meuterei der Soldaten.* — 2) in der Dramatik *eine zu Vorwürfen führende Aufregung.*

क्षेभक 1) Adj. *in Bewegung versetzend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

क्षेभण 1) Adj. *in's Schwanken bringend, aufregend, beunruhigend.* Auch Beiw. Çiva's und Vishṇu's. — 2) *m. *einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — 3) n. *das Aufregen* Kâraka 6,13.

क्षेभयितर् Nom. ag. *der den ersten Anstoss zu Etwas giebt* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,8.

क्षेभिणी f. *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

क्षेभ्य Adj. *in Bewegung —, in Aufregung zu versetzen.*

*क्षेम 1) m. n. *Wachtthurm.* — 2) n. *Linnen.*

*क्षेमक m. *ein best. wohlriechender Stoff.*

क्षेर m. *das Rasiren* Vop. in Dhâtup. 28,52.

क्षेणी f. *die Erde, Land.*

*क्षेणीप्राचीर m. *Ocean.*

क्षेणीभुज् m. *Fürst, König.*

क्षेणीभृत् m. *Berg* Uttarar. 36,17 (53,3).

क्षेद्र 1) m. *a) Michelia Champaka. — b) eine best. Mischlingskaste.* — 2) n. *a) *Kleinigkeit, Winzigkeit.* — *b) Honig* und *eine best. Art von Honig* Râgan. 14,114. — *c) *Wasser.* — d) Titel eines Sûtra des SV.

*क्षेद्रक 1) m. Patron. von क्षुद्रक; Pl. Mahâbh. 4, 60, *b.* — 2) n. *Honig* Gal.

*क्षेद्रकमालव Adj. (f. ई) in Verbindung mit सेना *das Heer der* Kshudraka *und* Mâlava.

*क्षेद्रका m. Patron. von क्षेद्रक oder *ein Diener des* Kshaudraka.

*क्षेद्रजा f. *Honigzucker* Râgan. 14,133.

*क्षेद्रधातु m. *Schwefelkies* Râgan. 13,85.

*क्षेद्रप्रिय m. *eine Bassia* Râgan. 11,94.

क्षेद्रमेह् m. *Diabetes mellitus.*

क्षेद्रमेहिन् Adj. *an Diabetes mellitus leidend.*

*क्षेद्रशर्करा f. *Honigzucker* Râgan. 14,133.

*क्षेद्रिय n. *Wachs* Râgan. 13,78.

क्षेम 1) Adj. (f. ई) *a) aus Flachs gemacht, leinen* Gaut. — *b) aus Leinsamen bereitet.* — 2) *m. n. *Wachtthurm.* — 3) *f. ई *Flachs.* — 4) n. *a) Linnen, Linnengewand* Gaut. — *b) Leinsamen.* — *c) *die Blüthe von Flachs.*

*क्षेमक m. *ein best. wohlriechender Stoff.*

क्षेमभट्ट m. N. pr. eines Autors Bühler, Rep. No. 712.

क्षेममय Adj. *leinen* Hemâdri 1,415,13.

क्षेमिक Adj. (f. ई) *leinen.*

क्षेर 1) Adj. *mit dem Rasirmesser vorgenommen* u. s. w. कर्मन् n. *das Rasiren.* — 2) m. = क्षेरमन्त्र. — 3) *f. ई *Rasirmesser.* — 4) n. *das Rasiren.* क्षेरं कर् *rasiren,* — कारय् *sich rasiren lassen* 158,7.

क्षेरकरण n. *das Rasiren* 158,10.

क्षेरकर्मन् n. dass. Spr. 2615.

क्षेरनक्षत्र n. *ein für's Rasiren günstiges Mondhaus* Ind. St. 10,203.

क्षेरनिर्णय m. Titel eines Werkes.

क्षेरपव्य Adj. *aus Rasirmessern und Donnerkeilen gebildet.*

क्षेरमन्त्र m. Pl. *die Sprüche* TS. 1,2,1,1. fgg.

क्षेरर्क्ष n. = क्षेरनक्षत्र Varâh. Jogaj. 2,35.

क्षेरविधि m. *das Rasiren.*

*क्षेरिक m. *Barbier.*

क्षेण्, क्षेणोति *schleifen, wetzen, schärfen.* क्षेणित *gewetzt, geschärft.* — Mit अव *zerreiben, verwischen.* — Mit आ *anreiben.* — Mit *प्र *schärfen, zuspitzen.* — Mit सम् Med. dass.

क्षेणुत् in अन्यतः° und उभयतः°.

क्षेणित्र n. *Wetzstein.*

क्षेमा f. *die Erde, Land.* क्षेम्यां *auf der —, auf die Erde.*

क्षेमाश m. *ein Stück Land.*

क्षेमाचक्र n. *Erdkreis* Bâlar. 78,22.

क्षेमाङ्ग 1) m. *der Planet Mars.* — 2) n. *Horizont* Golâdhj. 7,39.

क्षेमातल n. *der Erdboden.*

क्षेमाधर m. 1) *Berg* Mâlatîm. 73,10. Bâlar. 267, 12. — 2) Bez. *der Zahl sieben* Ganit. 2,2.

क्षेमाधृति m. *Fürst, König.*

क्षेमान्त m. *die Grenze der Erde,* so v. a. *die gesammte Erde.*

क्षेमाप, क्षेमापति, क्षेमापाल (Prasannar. 61,14), क्षेमाभर्तर् (Daçak. 8,13) und क्षेमाभुज् m. *Fürst, König.*

क्षेमाभृत् m. 1) *Berg.* — 2) *Fürst, König* Bâlar. 76,14.

क्षेमाय्, *क्षेमायते *erzittern.* — Caus. क्षेमापयति *erzittern machen.* — Mit वि Caus. *erschüttern.*

*क्षेमायितर् Nom. ag. von क्षेमाय्.

क्षेमारुह् m. *Baum* Râgat. 8,240.

द्यावत्तय m. n. 1) *Erdkreis* Ind. St. 15,379. — 2) *Horizont* Golâdhj. 7,1.

द्यावृष m. *ein mächtiger Fürst.*

*द्यील्, द्यीलति (निमेषणे).

द्यौश m. *Fürst, König.*

द्यौम् eine mystische Interjection.

द्व्यङ्का f. *ein best. Thier (ein rothmäuliger Affe* Comm. zu TS.).

1. द्विट्, द्वेडति *knarren, summen, brummen, sausen.* — Caus. द्वेडयति dass. — Mit आ und mit प्र dass.

2. *द्विट्, द्वेडते (श्लेष्मनोचनयोः, °मोक्षनयोः) *Etwas ausschwitzen.*

1. द्विट्, द्वेष्टति *knarren.* — Partic. द्विषत् von *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale.* — Mit उद् *erknarren* Maitr. S. 3,2,2. — Mit नि *durch Knarren zu Grunde richten* in निर्द्विष्टृत् ebend. — Mit *प्र *unarticulirte Laute auszustossen beginnen.*

2. *द्विट्, द्विष्यति und द्वेष्टते = 2. द्विट्.

द्वेड 1) *Adj. *a) krumm.* — *b) schwer zugänglich.* — 2) m. *a) das Sausen* (im Ohr). — *b) *Laut, Ton.* — *c) Gift.* — *d) Luffa pentandra* oder *acutangula* Karaka 7,6. 8,10. — *e)* mystische Bez. *des Lautes m.* — 3) *f. आ *a) Gebrüll des Löwen* oder *Schlachtgeschrei.* — *b) Bambusrohr.* — *c) eine best. Cucurbitacee* Râgân. 3,36. — 4) *n. *a) die Blüthe einer Luffa.* — *b) die Frucht einer rothblühenden Calotropis.*

द्वेडन n. *das Sausen.* ऊष्मणाम् *der sausende Klang der Sibilanten.*

द्वेडिका f. in उद्क° = द्वेलिका.

1. द्वेडित (*m. *n.) *Gesumm, Gebrumm* u. s. w.

2. द्वेडित n. = द्वेलित nach Nilak.

द्वेडिन् in गेके°.

द्वेल्, द्वेलति *springen, hüpfen, spielen.*

द्वेल m. mystische Bez. *des Lautes m.*

द्वेलन n., द्वेलि f., द्वेलिका f. und द्वेलित (*m.) n. *Spiel, Tändelei.*

1. *ख m. *die Sonne.*

2. ख 1) n. *a) Oeffnung, Loch, Ausgang.* — *b) eine Oeffnung am menschlichen Leibe* Gaut. Die sieben reinen sind: *Mund, Augen, Nasenlöcher* und *Ohren*, die zwei unreinen: *die unterhalb des Nabels befindlichen.* Also so v. a. कर्मेन्द्रिय. — *c) Wunde.* — *d) die Höhlung in der Nabe des Rades, in welcher die Achse läuft; Büchse.* — *e) der hohle leere Raum, Luftraum, Aether.* — *f) Null.* — *g) *der durch einen Kreis dargestellte* Anusvâra. — *h) das zehnte astrologische Haus.* — *i) *Talk* Râgân. 13,116. — *k) *Stadt.* — *l) *Feld.* — *m) *Glück* (wegen सुख und दुःख). — *n) *Handlung.* — *o) *Bewusstsein, Erkenntniss.* — 2) f. खी *Quelle, Brunnen.*

*खकामिनी f. 1) *das Weibchen des Falco Cheela.* — 2) Bein. der Durgâ.

*खकुत्तल m. Bein. Çiva's.

*खकख्, खकखति v. l. für *काख् *lachen.*

*खकखट Adj. = *ककखट *hart.*

खकखर *Bettlerstab* (buddh.).

खखोल्क m. *die Sonne.*

खखोल्कादित्य m. *eine Form der Sonne.*

खग 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b)* *Bein. Garuḍa's Gal. — *c) ein fliegendes Insect.* मधुप so v. a. *Biene.* — *d) *Heuschrecke.* — *e) die Sonne* Hemâdri 1,613,15. — *f) Planet* Golâdhj. 5,17. — *g) Wind.* — *h) *ein Gott.* — *i) *Pfeil.*

खगङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

खगण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,323.

खगत Adj. *im Luftraum sich befindend, fliegend* R. 5,56,144. *hoch zum Himmel ragend* Hariv. 5336.

खगति f. *ein best. Metrum.*

खगपति m. Bein. Garuḍa's.

खगपतिगमना f. N. pr. einer Göttin Kâlak. 1,119.

खगपत्त्र Adj. *befiedert* (Pfeil) MBh. 3,285,14.

खगम 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b)* N. pr. eines Brahmanen.

*खगराज् m. Bein. Garuḍa's Gal.

खगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

खगल्य *ein best. Theil des Rades* Âpast. Çr. 16,18.

*खगवक्त्र m. *Artocarpus Locucha.*

*खगवती f. *die Erde.*

*खगशत्रु m. *Hemionitis cordifolia.*

*खगस्थान n. *Baumhöhle.*

खगाधिप m. Bein. Garuḍa's.

*खगान्तक m. *Falke* Râgân. 19,85.

खगाभिराम Adj. Beiw. Çiva's.

*खगासन m. Bein. 1) des Berges Udaja. — 2) Vishṇu's.

खगुण Adj. *eine Null zum Multiplicator habend.*

खगेन्द्र m. 1) *Fürst —, der Beste der Vögel.* — 2) *Geier* Râgân. 19,84. — 3) Bein. Garuḍa's. — 4) N. pr. eines Fürsten.

खगेन्द्रध्वज m. Bein. Vishṇu's.

*खगेश्वर m. *Geier* Râgân. 19,84.

*खगोड m. *Saccharum spontaneum.*

खगोल m. *Himmelssphäre* Golâdhj. 6,9. 31. °क m. dass. 6,2.

*खगोड m. *Saccharum spontaneum.*

*खङ्कर m. *Haarlocke.*

खङ्क m. N. pr. eines Mannes.

*खङ्कण (Gal.) und *खङ्कर m. *Haarlocke.*

खङ्ग m. VS. 24,40 fehlerhaft für खड्ग *Rhinoceros.*

*खङ्गाक् m. = खोङ्गाक् Gal.

खच् 1) खचति, Partic. खचत् als Beiw. von Zähnen *funkelnd, schimmernd.* — 2) *खच्चाति (भूतप्रादुर्भावे, भूतिप्रा°, भूतिपूत्योरुत्पत्तौ). — 3) *खचयति (बन्धने). — 4) खचित *funkelnd, schimmernd* Durgâs. 73,13. Mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *funkelnd von, verziert —, besetzt mit* Chr. 292, 19. — Mit उद्, उत्खचित *durchwunden —, durchzogen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit परि, °खचित *belegt —, bestreut mit* (im Comp. vorangehend) Kâraṇḍ. 44,17. 64,22. 87,1.

*खचमस m. *der Mond.*

खचर 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Planet.* — *c) *die Sonne.* — *d) *Wolke.* — *e) *Wind.* — *f) ein* Vidjâdhara. — *g) ein* Rakshas. — *h) eine Art* Rûpaka. — *i)* Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

खचरत्व n. Nom. abstr. zu खचर 2) *g)* Hem. Joc. 3,74.

खचारिन् 1) Adj. = खचर 1). — 2) m. *Planet.*

खचित्र n. *ein Gemälde in der Luft*, so v. a. *ein Unding.*

*खञ्, खञ्जति (मन्थे).

खञ्ज 1) m. *a) Schlachtgewühl.* — *b) Umrührung, Quirlung* Karaka 6,16. — *c) Rührstock.* — *d) *Löffel.* — 2) f. खञ्जा *a) Rührstock* (oder *Kohlenzange* Nilak.). — *b) *Löffel.* — *c) *die Hand mit ausgestreckten Fingern.* — *d) *das Tödten.*

*खञ्जक 1) m. *Rührstock, Butterstössel.* — 2) f. खञ्जिका *Löffel.*

खञ्जकृत् und खञ्जंकर Adj. *ein Schlachtgewühl bewirkend.*

*खञ्जप n. *geklärte Butter.*

खञ्जल n. *Nebel.*

*खञ्जाक 1) m. *Vogel.* — 2) f. आ *Löffel.*

*खञ्जित् m. *ein* Buddha.

*खद्योतिस् m. *Leuchtfliege, — käfer.*

1. खञ्ज्, खञ्जति *hinken.*

2. *खञ्ज् (Nom. खन्) Adj. *hinkend.*

खञ्ज 1) Adj. *hinkend.* *पादेन und °चरण Adj. dass. — 2) f. आ Name *verschiedener Metra.*

*खञ्जक Adj. *hinkend.*

*खञ्जखेट und *°खेल m. *Bachstelze.*

खञ्जता f. (Kâd. 256,2) und खञ्जत्व n. *das Hinken, Lahmheit.*

खञ्जन 1) m. *a) Bachstelze.* नयन° so v. a. *ein hin- und hergehendes Auge* Prasannar. 1,19. खञ्जनाक्षी f.

ein Mädchen mit solchen Augen Spr. 7662. — *b*) *N. pr. eines Mannes gaṇa शिवादि. — 2) *f. आ *eine Art Bachstelze.* — 3) *n. *das Hinken.*

खञ्जनक 1) m. *Bachstelze* Varâh. Bṛh. S. 45,1. — 2) *f. °निका *eine Art Bachstelze.*

*खञ्जनरत n. *der geheim gehaltene Beischlaf der Asketen.*

*खञ्जनाकृति f. *eine Art Bachstelze.*

खञ्जबाहु m. N. pr. eines Asura. कंजबाहु v. l.

खञ्जरीट m. *a*) *Bachstelze.* — *b*) *= खड्गारीट 2). — 2) f. ई *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

खञ्जरीटक m. *Bachstelze* Râgan. 19,117.

*खञ्जरीटरत n. = खञ्जनरत Gal.

*खञ्जलेख m. *Bachstelze.*

*खञ्जार् und *खञ्जाल m. N. pr. zweier Männer.

1. *खट्, खटति (काङ्क्षायाम्).

2. खट् Interj. Taitt. Âr. 4,27.

*खट m. 1) *Phlegma, Schleim.* — 2) *ein überwachsener Brunnen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,16. — 3) *Haue, Brecheisen, Meissel.* — 4) *Pflug.* — 5) *ein Schlag besonderer Art.* — 6) *Gras.* — 7) *ein best. wohlriechendes Gras.*

खटक 1) *m. *a*) *Kuppler.* — *b*) *die halbgeschlossene* oder *gehöhlte Hand.* — 2) f. खटिका *a*) *Kreide* Goladhj. 11,4. Agni-P. 27,32. — *b*) *Gehörgang. — *c*) *Andropogon muricatus.*

*खटकटाक्क *Spucknapf* (buddh.).

खटकामुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

खटकावर्धमान m. desgl.

खटकास्य m. desgl.

*खटक्किका f. *Seitenthür.*

खटखटाय्, °यते *knistern.*

*खटखादक m. 1) *an eater.* — 2) *a glass vessel.* — 3) *a jackal.* — 4) *an animal.* — 5) *a crow.*

*खटिक m. = खटक 1) *b*). — खटिका s. u. खटक.

खटिनी (Bhâvapr. 3,102) und *खटी f. *Kreide* Râgan. 13,134.

खटुकी f. vielleicht = खट्टिकी *Fleischverkäuferin.*

*खट्, खट्यति (संवरणे).

खट्ट 1) *Adj. *sauer* Gal. — 2) f. आ fehlerhaft für खट्वा.

*खट्टन m. *Zwerg.*

खट्टाङ्ग fehlerhaft für खट्वाङ्ग.

*खट्टाश m., *°शी f. (Mat. med. 15) und *खट्टास m. *Zibethkatze* oder *ein anderes Thier.*

*खट्टि m. *Todtenbahre.*

खट्टिक 1) *m. *a*) *Fleischer, Fleischverkäufer, Jäger.* — *b*) *Rahm auf der Milch der Büffelkuh.* — 2) f. ई *Fleischverkäuferin* Kâlak. 3,131.

*खट्टिका (fehlerhaft für खट्विका) f. 1) *eine kleine Bettstelle.* — 2) *Todtenbahre.*

*खट्टीरक Adj. *zwerghaft.*

*खट्य Adj. von खट gaṇa गवादि in der Kâç.

*खट्वका f. Demin. von खट्वा.

*खट्वर 1) Adj. *sauer* Gal. — 2) m. N. pr. eines Mannes gaṇa प्रभ्वादि in der Kâç.

खट्वा f. 1) *Bettstelle.* खट्वां समारूढः so v. a. *auf dem Siechbett liegend* Spr. 3528. — 2) *Schaukel. — 3) *eine best. Form des Verbandes von Wunden.* — 4) *eine best. Pflanze.*

*खट्वाका f. Demin. von खट्वा.

खट्वाङ्ग 1) m. n. *eine Keule von der Gestalt des Fusses einer Bettstelle* Gaut. Mâlatîm. 74,20 (159, 4; nach dem Comm. वाद्यभेद). Insbes. als *Waffe* Çiva's. — 2) m. *a*) **Rückgrat* Gal. — *b*) **eine best. Pflanze* Gal. — *c*) **Holz von einem Scheiterhaufen.* — *d*) N. pr. α) eines Fürsten, auch = दिलीप VP.^{2}. — β) eines Wesens im Gefolge der Devî — 3) f. ई *a*) **eine best. Pflanze* Gal. — *b*) N. pr. eines Flusses.

खट्वाङ्क = खट्वाङ्ग 1) Hemâdri 2,*a*,127,16.

खट्वाङ्गद m. = खट्वाङ्ग 2) *d*) α) VP.^{2} 3,313.

खट्वाङ्गधर und °धार् m. Beinamen Çiva's.

*खट्वाङ्गनामिका f. *eine dem Plectranthus ähnliche Pflanze* Râgan. 5,39.

खट्वाङ्गभृत् 1) Adj. *einen* Khaṭvâṅga 1) *tragend* Kull. zu M. 11,105. — 2) *m. Bein. Çiva's.

खट्वाङ्गवन n. N. pr. eines *Waldes.*

खट्वाङ्गशूलिन् Adj. *die* खट्वाङ्ग *und* शूल *genannten Waffen tragend* Hemâdri 1,798,21.

खट्वाङ्गिन् 1) Adj. = खट्वाङ्गभृत् 1). — 2) m. Bein. Çiva's Bâlar. 41,12.

खट्वातल n. Loc. *unter der* oder *die Bettstelle* 154,20.

*खट्वाप्लुत Adj. *sich ungebührlich benehmend.*

*खट्वाभार m. *eine Last von Bettstellen* gaṇa वंशादि.

*खट्वारूढ Adj. = खट्वाप्लुत.

*खट्वाश m. = खट्वाश Gal.

*खट्विका f. = खट्वाका.

*खट्वीय्, °यति Denom. von खट्वा.

*खड्, खाडयति (भेदने) Dhâtup. 32,44.

खड 1) m. *a*) *ein aus Buttermilch u. s. w. bereitetes saures Getränk* Karaka 6,9. — *b*) **das Spalten.* — *c*) *N. pr. eines Mannes. — 2) *m. n. *Stroh.* — 3) *f. ई *Kreide.*

खडक 1) n. *Pflock.* — 2) *f. खडिका *Kreide.*

*खडक्किका f. *Seitenthür.*

*खडएड v. l. im gaṇa धूमादि in der Kâç.

*खडतू m. *ein am Arm und am Bein getragener Schmuck.* Vgl. खडू.

*खडवत् Adj. von खड.

*खडिक gaṇa सुतंगमादि.

*खडुका f. = पादपाशी.

*खडू wohl f. 1) = खडतू Uggval. zu Uṇâdis. 1,84. — 2) *Todtenbahre* ebend.

खड्डू 1) AV. 11,9,16 von unbestimmbarer Bed. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*खडोन्मत्ता f. ein Frauenname.

खड्ग 1) m. *a*) *Schwert, Degen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Rhinoceros* Maitr. S. 3,14, 21 = VS. 24,40. Karaka 4,8. — *c*) **Rhinoceroshorn.* — *d*) **ein* Pratjekabuddha. — *e*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Kaufmannssohnes.

*खड्गकोश m. 1) *Degenscheide.* — 2) *Scirpus maximus.*

खड्गखेटधनुर्बाणकमण्डल्वक्षसूत्रिन् Adj. *mit Schwert, Schild, Bogen, Pfeil, Wassertopf und Rosenkranz versehen* Hemâdri 2,124,*a*,5.

खड्गग्राहिन् m. *Schwertträger* (ein best. Würdenträger) Harshaṅ. 147,21.

खड्गज्वलना f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,18.

*खड्गट m. *eine best. Rohrart.*

खड्गधर 1) Adj. *ein Schwert tragend.* — 2) m. N. pr. eines Kriegers.

खड्गधारा f. *Schwertklinge* Spr. 6192. °व्रत n. so v. a. *ein über die Maassen schwieriges Vorhaben.*

खड्गधेनु f. 1) *Messer* Râgat. 8,3315. — 2) **das Weibchen des Rhinoceros.*

खड्गपत्र 1) Adj. *schwertähnliche Blätter* und *Schwerter zu Blättern habend.* — 2) *m. *Scirpus maximus.*

खड्गपत्रबल fehlerhaft für खड्गपत्रवन.

खड्गपत्रवन n. *eine best. Hölle* R. ed. Bomb. 3, 53,20.

*खड्गपिधान und *क n. *Degenscheide.*

*खड्गपुत्रिका f. *Messer.*

खड्गप्रहार m. *Schwertstreich* 138,4.

*खड्गफल n. *Schwertklinge.*

खड्गबन्ध m. *eine best. Art künstlich gebildeter und — geschriebener Verse.*

खड्गमय Adj. *aus Schwertern gebildet, — bestehend.*

खड्गमालातन्त्र n. Titel eines Werkes.

खड्गरोमन् m. N. pr. eines Wagenlenkers.

खड्गवत् Adj. *mit einem Schwert bewaffnet.*

खड्गविद्या f. *Fechtkunst* 131,9.

*खड्गशिम्बी f. *Schwertbohne* Râgan. 7,178.

खड्गमय Adj. *mit einem Schwerte bewaffnet* Mudrâr. 185,6.

*खड्गमन्त्र् n. *Degenscheide* Gal.

खड्गसेन m. N. pr. eines Mannes Vâs. 15.

खड्गहस्त 1) Adj. *ein Schwert in der Hand haltend.* — 2) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

खड्गामिष n. *Rhinocerosfleisch.*

*खड्गारोट m. 1) *Schwertklinge.* — 2) *der etwas über die Maassen Schwieriges vorhat.*

खड्गाह्व m. *Rhinoceros.*

*खड्गिक m. 1) *Schwertträger.* — 2) *Fleischer, Verkäufer von Wildpret.* — 3) *Rahm auf der Milch der Büffelkuh.*

खड्गिधेनुका f. *das Weibchen des Rhinoceros* Kâd. 31,9.

खड्गिन् 1) Adj. *mit einem Schwert bewaffnet.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) Rhinoceros* Kâd. 30,13. — *b)* *Bein. des Mañgucrî.

*खड्गिमार् m. *Scirpus maximus.*

*खड्गीक m. *Sichel, Sense.*

*खडुका f. = खडुका.

*खडु m. *Rückgrat* Gal.

खणखणाय्, °यते *klirren, knacken, krachen.* °यित Adj. *klirrend* u. s. w. Kâd. 111,2. Harshak. 10,7. 14,22.

खणत्खणी Adv. mit कर् *bewirken, dass Etwas* (Acc.) *kracht.*

*खण्ड्, खण्डते (मन्थे). खण्डय् s. bes.

खण्ड 1) Adj. (f. आ) *a) lückig, angebrochen;* vom Monde so v. a. *nicht voll.* — *b) mangelhaft, krüppelhaft.* *°वात्स्य = *वात्स्य° Ind. St. 13,408. — — 2) m. n. *a) Stück, Theil.* खण्डमिन्दोः *Mondsichel* Prasannar. 43,14. ताराधिप° dass. राज्य° so v. a. *Königreich, Reich* R. 2,105,3. — *b) Zucker in Sandform* Bhâvapr. 2,66. Kâlak. 2,30.132. — *c) Abschnitt eines Werkes, Theil, Abtheilung.* — *d) Erdtheil.* — *e) die Sätze einer Gleichung.* — *f) Partie, Anzahl, Menge, Gruppe.* Wechselt mit षण्ड (z. B. MBh. 3,11120 = ed. Bomb. 3,146,51). — 3) m. *a) *ein Riss in einem Edelstein.* — *b) *ein Kalb mit halb ausgewachsenen Hörnern* Gal. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 233. — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Lehrers (?). — 4) *n. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) schwarzes Salz* Râgân. 6,98.

खण्डक 1) m. *a) Stück, Theil.* — *b) Zucker in Stücken, Candiszucker* Râgân. 14,104. — *c) eine Art Tanz (?).* — *d) *ein Mann ohne Nägel.* — 2) f. खण्डिका *a)* wohl *Holzstück* P. 3,4,51, Sch. — *b) Abschnitt in einem Werke.* — 3) n. *die Sätze einer Gleichung.* — Als Name eines Metrums fehlerhaft für स्कन्धक.

*खण्डकथा f. *Quasi-Erzählung,* Bez. *einer best. Art von Erzählungen.*

*खण्डकन्द् m. *ein best. Knollengewächs.*

खण्डकापालिक m. 1) *ein Quasi-Kâpâlika* 2) *a).* — 2) N. pr. eines Lehrers (?).

खण्डकार m. *Verfertiger von* Khaṇḍa-*Zucker.*

*खण्डकालु n. *ein best. Knollengewächs.*

खण्डकाव्य n. *ein Stück von einem* 3. Kâvja 4) *a), Quasi-Kâvja.*

खण्डकुष्माण्डक n. *eine best. Latwerge* Bhâvapr. 4,53. 55. Mat. med. 167.

खण्डखण्डा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

खण्डखाटक und °खाडक wohl fehlerhaft für °खाद्य oder °खाद्यक.

खण्डखाद्य 1) m. *Naschwerk* Bhâvapr. 4,57. Harîv. 2,89,63. — 2) n. und °कर्ण n. Titel eines astronomischen Karaṇa Ind. St. 14,404.

खण्डखाद्यक (Conj.) n. = खण्डखाद्य 2).

खण्डगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

खण्डग्रकृष्ण n. *eine partielle Verfinsterung* Ârjabh. 4,46.

*खण्डज्ञ m. *Mannazucker* Râgân. 14,106.

खण्डता f. *das Getheiltsein, Spaltung.*

खण्डताल m. *ein best. Tact.*

खण्डदेव m. N. pr. eines Autors.

खण्डद्रव्य m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

खण्डधारा f. 1) *Scheere. — 2) *eine Art Tanz (?).*

खण्डन 1) Adj. *zerstückelnd, zu Grunde richtend, vernichtend, vertreibend.* — 2) n. *a) das Zerstückeln, Kleinmachen, das Zermahlen* Spr. 7799. — *b) das Verletzen, Verwunden,* insbes. *mit den Zähnen.* — *c) das Schmälern, Verkürzen, Aufheben, Beseitigen, Fahrenlassen.* — *d) Widerlegung.* — *e) das Täuschen, Hintergehen* Spr. 7799. — *f) *Rebellion, Aufruhr.* — *g)* Titel eines Werkes, = °खण्डखाद्य. — 3) f. आ *Aufhebung. Beseitigung.*

खण्डनकार und खण्डनकृत् m. Bein. Harsha's.

खण्डनखण्डखाद्य n. Titel eines Werkes des Harsha.

खण्डनखाद्य n., खण्डनभूषामणि m. und खण्डनमहातर्क m. Titel von Werken.

खण्डनीय Adj. *zu zerstückeln, zu zerschneiden.*

*खण्डपत्र n. *a bundle of various leaves.*

खण्डपरशु m. Bein. Çiva's.

*खण्डपर्शु m. 1) Bein. *a)* Çiva's. — *b)* Paraçurâma's. — *c)* Râhu's. — 2) *ein Elephant mit einem zerbrochenen Fangzahn.* — 3) *ein Bestreuer mit Pulver.* — 4) *ein best. Arzneimittel.*

खण्डपाणि m. N. pr. eines Fürsten.

खण्डपाक m. *Syrup verschiedener Art* (auch mit Gewürzen u. s. w.) Bhâvapr. 2,25. 26. Mat. med. 11.

*खण्डपाल m. *ein Verkäufer von Süssigkeiten.*

खण्डप्रलय m. 1) *eine partielle Vernichtung der Welt* Nj. K. — 2) *a quarrel; the dissolution of the bands of friendship or of society* (dieses könnte °प्रणय bedeuten).

खण्डप्रशस्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 124.

खण्डप्रस्तार m. *ein best. Tact* S. S. S. 221.

खण्डफण m. *eine Art Schlange.*

1. *खण्डमण्डल n. *a segment of a circle, part of a circle or an incomplete sphere.*

2. *खण्डमण्डल Adj. *gibbous, not full or round.*

खण्डमात्रा f. *eine Art von Gesang.*

खण्डमेरु m. *ein best. musikalisches Schema* Lilâv. 83 (112).

*खण्डमोदक m. *Mannazucker* Râgân. 14,106.

खण्डय्, °यति 1) *zerstückeln, zerbrechen, zerschneiden, zertheilen.* — 2) *verletzen, verwunden,* insbes. *mit den Zähnen.* — 3) *zertheilen, zerstreuen, vertreiben, zu Nichte machen, beseitigen* Naish. 5,4. — 4) *unterbrechen, stören, übertreten, nicht beachten* (einen Befehl). — 5) *Jmd widerlegen.* — 6) *täuschen, hintergehen* Spr. 7845. — Mit अव 1) *zerstückeln, zerbrechen* Kâd. II,37,14. *zerkleinern, zerbeissen.* — 2) *zertheilen, zu Nichte machen.* — Mit आ *zerstückeln.* — Mit उद् *abreissen* Kâd. II, 84,13. उत्खण्डिता *hintergangen* wohl fehlerhaft für खण्डिता. — Mit परि 1) *klein machen, zerstükkeln, zerbrechen* Bâlar. 176,18. fg. — 2) *besiegen.* — Mit वि 1) *zerstückeln, zertheilen, zerreissen.* विखण्डित *gesprungen* (Lippen). — 2) *stören, in Unordnung —, in Verwirrung bringen.*

खण्डर् *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,21.

खण्डरस m. *ein partieller* Rasa (rhet.).

*खण्डल m. n. *Stück, Theil.*

*खण्डलवण n. *schwarzes Salz* Râgân. 6,98.

*खण्डलेखक m. *Bachstelze* Gal. Vgl. खञ्जलेख.

खण्डव m. n. Trik. 3,5,11. m. Karaka 6,16 wohl fehlerhaft für खण्डर्.

खण्डवटक m. n. N. pr. eines Dorfes oder einer Stadt.

खण्डव्याख्यानमाला f. Titel eines Werkes.

खण्डशर्करा f. *Zucker in Stücken* oder *Brosamen.*

खण्डशस् Adv. *in Stücke, zu Stücken.* कर् *zerstückeln,* भू, गम्, या (129,10) *in St. gehen.*

*खण्डशाखा f. *eine best. Schlingpflanze.* Vgl. काण्डशाखा.

*खण्डशीला f. *eine untreue Frau.*

खण्डसंस्थापक m. etwa *Zuckerbäcker.*

*खण्डसार m. *Mannazucker* Râgân. 14,106.

*खण्डाभ्र n. 1) *zerstreute Wolken.* — 2) *Spuren eines Bisses* (beim Liebesspiel).

*खण्डामलक und *खण्डाम्र n. *Eingemachtes von zerstückelten Myrobalanen* u. s. w. Mat. med. 226. Madanav. 112,35.

*खण्डाली f. 1) *a measure for oil.* — 2) *a pond.* — 3) *a woman whose husband has been guilty of infidelity.*

खण्डिक m. 1) *etwa *Zuckersieder, Zuckerbäcker.* — 2) *Erbsen.* — 3) **Achselgrube.* — 4) N. pr. *a*) eines Mannes. — *b*) *Pl. eines Volkes.

खण्डिकोपाध्याय m. *ein best. Lehrer* Pat. zu Vârtt. 13 zu P. 1,1,1.

खण्डितवृत्त Adj. *bescholten.*

खण्डिन् 1) *Adj. *aus Stücken bestehend.* — 2) m. *a*) **Phaseolus trilobus.* — *b*) Bein. Harsha's. — 2) *f. °नी *die Erde.*

*खण्डिमन् m. Nom. abstr. von खण्ड.

खण्डी Adv. mit कर् *zerstückeln, zerschneiden.* Vgl. कण्डी.

खण्डीक m. *eine best. Hülsenfrucht* Kâraka 1,27.

*खण्डीय Adj. von खण्ड.

*खण्डीर m. *eine Art Bohne.*

*खण्डु gaṇa श्रीकृष्णादि.

खण्डेन्दु m. *Mondsichel* Hemâdri 1,127,16. 18.

खण्डेन्दुमण्डन m. Bein. Çiva's.

खण्डेराय m. N. pr. eines Mannes.

*खण्डोद्भव und *खण्डोद्भूत m. *eine Art Zucker* Gal.

खण्डोष्ठ m. *eine best. Krankheit der Lippen* Çârṅg. Saṁh. 1,7,74.

खण्ड्य in अखण्ड्य.

खण्वखा f. *Quakerin, d. i. Frosch* AV.

*खतमाल m. 1) *Wolke.* — 2) *Rauch.*

*खतिलक m. *die Sonne.*

खत्त und °खुत्त m. N. pr. eines Astronomen.

खद्, खद्ति 1) *fest —, hart sein.* Sâj. scheint Çat. Br. 1,7,4,10 अखद्त् Partic. anzunehmen; dagegen spricht aber der Accent. — 2) *किंसायाम्. — 3) *भक्षणे; vgl. खाद्. — Mit *प्रनि Vop.

*खदन n. *Brühe* Gal.

खदा f. *Hütte, Stall* Kauç. 38. 45. 46.

*खदिका f. Pl. *gedörrtes Korn.*

खदिर 1) m. *a*) *Acacia Catechu.* — *b*) *Bein. Indra's. — *c*) **der Mond.* — *d*) *N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ und ई *eine best. Gemüsepflanze.*

*खदिरक 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. आ *Lack* (लाक्षा) Râgân. 6,206.

*खदिरकुण m. *die Fruchtzeit des* Khadira.

खदिरचञ्चु m. *ein best. Vogel.*

खदिरज Adj. *aus der Acacia Catechu gemacht* Kâlak. 3,14.

*खदिरपत्रिका und °पत्री f. *eine best. Mimose.*

खदिरभू (Kâlak. 3,12) und खदिरमय (Kâlak. 3, 27) Adj. = खदिरज.

*खदिररस m. *Catechu* Gal.

*खदिरवण n. *ein* Khadira-*Wald.*

खदिरवणिक, °वनिक und °वनीक m. N. pr. eines buddh. Bhikshu.

*खदिरवत् 1) Adj. *mit* Khadira *bestanden.* — 2) f. °वती N. pr. einer Oertlichkeit.

*खदिरवर्णपत्त und *°वर्णपर्ण m. *ein best. Vogel* Gal.

खदिरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

खदिरवारि n. und खदिरसार (Râgân. 8,31) m. *Catechu.*

खदिरस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

खदिराष्टक n. *ein Decoct aus Catechu und andern Stoffen* Mat. med. 159.

*खदिरीय Adj. von खदिर.

खदिरोदक n. *Catechu.*

*खदिरोपम n. *eine Art Mimose.*

*खदूरवासिनी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

खद्योत 1) m. *a*) *ein leuchtendes fliegendes Insect* (*Elater noctilucus* Molesw.). सुखखद्योता: so v. a. *die flüchtigen Lichtfunken der Freude* im Gegensatz zu दु:खदुर्दिनानि *die langen bösen Tage des Leids.* — *b*) **die Sonne.* — 2) f. आ (sc. द्वार्) *a*) Bez. *des linken Auges.* — *b*) N. pr. einer buddh. Göttin.

खद्योतक m. *eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.*

*खद्योतन m. *die Sonne.*

खद्योताय् *das Insect* Khadjota *darstellen.* °यित n. impers. Dh. V. 22,4.

खधूप m. 1) *in der Luft geschwungenes Räucherwerk.* — 2) **Raketen, Feuerwerk.*

खन्, खनति und °ते 1) *graben, ausgraben, graben in* (Acc.), *durchgraben, durchwühlen, aufwühlen.* खन्येते तस्य तौ पादौ so v. a. *dem werden diese* (wunden) *Füsse noch mehr aufgerissen* Spr. 5417. खात *gegraben* u. s. w. — 2) *sich eingraben in* (von Pfeilen) Spr. 1626. — 3) *vergraben.* — Caus. खानयति (खनयति fehlerhaft) *graben —, ausgraben lassen.* — *Intens. चङ्खन्यते, चाखायते, चङ्खनि und चाखाति. — Mit अभि *nachgraben, aufwühlen.* — Mit आ in आख u. s. w. — Mit उद् 1) *ausgraben, mit der Wurzel herausziehen, aufwühlen.* — 2) *herausziehen, ausreissen* Spr. 7817. (ein Schwert) *ziehen* Kâd. 80,10. Prasannar. 18,9. — 3) *mit der Wurzel ausreissen,* so v. a. *vollständig zu Grunde richten.* — Mit प्रोद् 1) *durchgraben, durchwühlen.* — 2) *herausziehen, ausreissen* Kaṇḍak. 23,10. — प्रोत्खात Kathâs. 27,154 fehlerhaft für प्रोत्कट. — Mit समुद् 1) *mit der Wurzel ausgraben.* — 2) *vollständig zu Grunde richten.* — 3) (ein Schwert) *ziehen* Prasannar. 98,2. — Mit नि 1) *vergraben, begraben, eingraben, durch Eingraben* (Säulen u. s. w.) *errichten.* — 2) *aufgraben, aufwühlen.* — 3) (ein Geschoss u. s. w.) *in den Körper bohren, infigere, defigere* Naish. 6,67. — Caus. 1) *graben lassen* Kâd. 154,2. — 2) *infigere.* — Mit निस् *ausgraben.* — Mit परि *ausgraben.* — Caus. *durchwühlen lassen* Bâlar. 78,19. — Mit प्र *durch Graben zu Fall bringen.* — Mit वि *aufgraben.*

खन 1) Adj. *wühlend.* — 2) m. *Grube, Fundort für* in मृत्खन.

खनक 1) m. *a*) *Gräber.* — *b*) **Bergmann.* — *c*) **ein Dieb, der in ein Haus einbricht.* — *d*) **Maus* oder *Ratte* Râgân. 19,57. — *e*) N. pr. eines Mannes. — 2) *f. ई *Gräberin.*

खनखननिनादिन् Adj. *klirrend* Harshak. 172,18. Vgl. खणाखणाय्.

खनखनाय्, °यते = खलखलाय्. Vgl. auch खणाखणाय्.

खनति m. N. pr. eines Mannes Daçak. 90,17.

खनन n. 1) *das Graben, Ausgraben* Comm. zu Njâjam. 10,1,1. *Durchwühlen.* — 2) *das Vergraben, Begraben.*

खननीय Adj. *zu graben.*

खनपान m. N. pr. eines Fürsten.

खनयित्री f. *Schaufel.*

खनातक Adj. *mit einer Schaufel ausgegraben* Âpast. Çr. 17,26.

खनि 1) Adj. *wühlend.* — 2) f. *Mine, Fundgrube für Edelsteine, Fundort* Spr. 7820. Auch *खनी.

*खनिक m. = खनक 1) *c*) Gal.

खनितृ m. *Gräber.*

खनित्र 1) n. und f. खनित्रा (R.) *Schaufel.* — 2) m. N. pr. zweier Männer VP.

खनित्रक n. und *°त्रिका f. *eine kleine Schaufel.*

खनित्रिम Adj. (f. आ) *durch Graben entstanden.*

खनिनेत्र und खनीनेत्र m. N. pr. eines Fürsten.

*खन्य Adj. = खननीय, खेय.

*खपराग m. *Finsterniss.*

खपुर 1) n. *a*) *eine in der Luft schwebende Stadt,* insbes. die der Kâlakeja und des *Hariçkandra. — *b*) *Fata Morgana.* — *c*) **Wasserkrug.* — 2) *m. *a*) *Trommelsucht.* — *b*) *Betelnussbaum.* — *c*) *Cyperus pertenuis.* — *d*) *unguis odoratus.*

खपुष्प n. *eine Blume in der Luft,* so. v. a. *ein Unding* Spr. 7787. °टीका f. Titel eines *Commentars.*

*खबाष्प m. *Schnee, Reif.*

*खभ n. *Planet.*

*खभाति m. *Falco Cheela.*

*खम् Indecl.

खमणि m. *die Sonne.*

*खमीलन n. *Schläfrigkeit, Abgespanntheit, Erschlaffung.*

खमूर्तिमत् Adj. *mit einem ätherischen Körper versehen* Hemâdri 1,412,13.

*खमूलि, *°लिका und *°ली f. *Pistia Stratiotes.*

*खम्ब्, खम्बति (गतौ).

खयोग m. Bez. *bestimmter Constellationen.*

खर् 1) Adj. (f. आ) *hart, rauh, stechend, scharf* (eig. und übertr.). °म् Adv. — 2) m. *a) Esel. — b) Maulthier. — c) *Meeradler* Râgân. 19,96. — *d) *Reiher* Râgân. 19,87. — *e) *Krähe* Râgân. 19,89. — *f) *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44. — *g) *ein best. wohlriechender Stoff* Gal. — *h) ein viereckiger Erdaufwurf um die Opfergefässe darauf zu setzen. — *i) ein zum Aufbau eines Hauses besonders zugerichteter Platz. — *k) das 25te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — *l) *ein* Daitja. — *m) Bein. des Asura Dhenuka. — *n) N. pr. α) eines von Râma erschlagenen Rakshas. — β) *eines Dieners des Sonnengottes. — γ) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — δ) eines Rudra (?) Hariv. Langl. II,310. — 3) *f. खरा *Andropogon serratus.* — 4) f. खरी *a) Eselin. — b) Mauleselin* in °वात्सल्य. — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

खरंकण्ठ m. *ein best. mythisches Wesen* Suparn. 23,4.

खरकण्डूयन (MBh. 3,33,66) und °कण्डूयित (MBh. 3,1329) n. *das Kratzen mit einem scharfen Gegenstande*, so v. a. *das Verschlimmern eines Uebels.*

खरकर्णी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*खरकाष्ठिका f. *Sida cordifolia.*

*खरकुटी f. 1) *Barbierstube.* — 2) Bezeichnung *eines starkbehaarten Mannes* Ind. St. 13,389.

खरकेतु m. N. pr. eines Rakshas.

*खरकोण m. *eine Art Rebhuhn.*

*खरकोमल m. *der Monat Gjaishṭha.*

*खरक्काण m. = खरकोण.

*खरत्व m. *Ohnmacht* Gal. Vgl. खरसाद.

*खरगन्धनिभा und *°गन्धा (Râgân. 4,105) f. *Uraria lagopodioides.*

*खरगृह n. 1) *Eselsstall.* — 2) *Zelt* Gal.

*खरगेह n. und *खरग्रह m. *Eselsstall.*

*खरघातन n. *Mesua ferrea.*

खरच्छद 1) m. *a) ein best. Baum,* = भूमीसह Bhâvapr. 1,237. — *b) *eine Grasart* (उलूक und कुन्दर Râgân. 5,119). — *c) *eine Rohrart* (इक्कट). — 2) *f. आ *ein best. kleiner Strauch* (तुङ्गघोली) Râgân. 5,74.

खरजङ्घा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

खरञ्जु Adj. *scharfen Ganges* (Sâj.).

*खरटखरट (onomatop.) mit कर् *den Laut* kharaṭakharaṭa *von sich geben.*

*खरणस् und *°णस m. संज्ञायाम्.

खरतरगच्छ oder खरत्रगच्छ N. pr. eines Geschlechts.

खरत्व n. Nom. abstr. von खर *Esel* Hemâdri 1,675,20.

खरत्वच् f. *eine best. Pflanze,* = अतलम्बुषा Bhâvapr. 1,220.

खरदण्ड n. *Lotusblüthe.*

*खरदला f. *Ficus oppositifolia.*

खरदूषण m. 1) *Stechapfel. — 2) Du. die Rakshas Khara und Dûshaṇa.

खरधार Adj. *mit rauher, schartiger* oder *gezähnter Schneide.*

*खरधंसिन् m. Bein. Râma's.

खरनखर m. N. pr. eines Löwen.

खरनराय m. N. pr. eines Mannes.

खरनाद m. N. pr. eines medic. Autors Bhâvapr. 3,109.

*खरनादिन् 1) Adj. *wie ein Esel schreiend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. °नी *ein best. Arzeneistoff.*

खरनाल n. *Lotusblüthe.*

*खरप m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*खरपत्र 1) m. *a)* = तुङ्गपत्रतुलसी und मरुवक *zwei Arten Ocimum. — b) eine best. Rohrart. — c) eine Art* Kuça-*Gras* Râgân. 8,94. — *d) Trophis aspera* Gal. — *e) Tectona grandis* Râgân. 9,130. शरपत्र v. l. — 2) f. आ *eine Art Feigenbaum.* — 3) f. ई *a) Phlomis esculenta* Râgân. 4,88. — *b) Ficus oppositifolia* Râgân. 11,135.

*खरपत्रक m. *eine Art Ocimum.*

खरपर्णिनी f. *Phlomis esculenta* Bhâvapr. 1,122.

*खरपात्र n. *ein eiserner Topf.*

*खरपादाभ m. *Feronia elephantum.*

*खरपाल m. *a wooden vessel.*

खरपुष्प m. und *°पुष्पा f. *eine Art Ocimum.*

*खरप्रिय m. *Taube.*

खरमञ्जर् Adj. *scharf reinigend* (Sâj.).

खरमञ्जरि und °री f. *Achyranthes aspera.*

खरमयूख m. *die Sonne* Dhûrtan. 31.

*खरमुखिका f. *ein best. Blaseinstrument* Schol. zu Kalpas. S. 102.

*खरयष्टिका f. *eine best. Pflanze* Madanav. 18,177.

*खररश्मि m. *die Sonne.*

*खररोमन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

खरलि *eine Art Kitt* S. S. S. 193.

*खरलोमन् m. = खररोमन्.

*खरवल्लिका f. *Uraria lagopodioides.*

खरवृषभ m. *ein männlicher Esel* Karaka 4,8.

*खरशब्द m. *Meeradler* Râgân. 19,96.

खरशाक m. *Clerodendrum Siphonanthus* Bhâvapr. 1,176.

*खरशाल Adj. *in einem Eselsstall geboren.*

*खरशाला f. *Eselsstall.*

*खरसाद m. *Ohnmacht* Gal. Vgl. खरत्व und करसाद.

*खरसोनि, *°सोन्द् und *°सोल्ल m. *ein eiserner Topf.*

खरस्कन्ध 1) m. *Buchanania latifolia* Bhâvapr. 1,245. — 2) *f. आ *Phoenix sylvestris* Râgân. 11,56.

खरस्पर्श Adj. (f. आ) *rauh anzufühlen, stechend, scharf* (Wind).

*खरस्वरा f. *wilder Jasmin.*

खरांशु m. *die Sonne* Ganit. Tripr. 91.

खरांशुतनय m. *der Planet Saturn* Hâsj. 43.

*खरागरी f. *Andropogon serratus.*

*खराण्डक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*खराब्दाङ्कुरक n. *Lasurstein* Râgân. 13,194. खराब्दाङ्कुरज v. l.

खराय् *wie ein Esel sich benehmen.* °यित n. *Eselsstreich.*

*खरालक m. *ein eiserner Pfeil.*

*खरालिक m. 1) dass. — 2) *Kissen.* — 3) *Barbier.* — 4) *Scheermesserbehälter.*

खराश्वा f. = अजमोदा Bhâvapr. 1,165. *Celosia cristata* und *verschiedene andere Pflanzen.

खरास्या f. N. pr. einer Hexe Ind. St. 14,135.

*खराह्वा f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râgân. 6,110.

*खरिका f. *eine Art Moschus.*

*खरित m. *des Bruders Sohn* Gal.

*खरिंधम und *°धय Adj.

खरी Adv. mit भू *hartnäckig werden* (von einer Krankheit) Karaka 6,18.

*खरीका f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Gal.

*खरीजङ्घ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

खरीवात्सल्य m. *die Mutterliebe einer Mauleselin* (die nie Junge hat), so v. a. *eine übelangebrachte M., eine M. für Nichts und wieder Nichts* MBh. 5, 135,8.

खरीविषाण n. *Eselshorn*, so v. a. *ein Unding*.

*खरीवृष m. *das Männchen vom Esel*.

*खरु 1) Adj. *a) weiss. — b) einfältig. — c) grausam. — d) scharf. — e) nur nach verbotenen Dingen trachtend.* — 2) m. *a) Zahn. — b) Pferd. — c) Hochmuth. — d) Liebe, der Liebesgott. — e)* Bein. Çiva's. — 3) f. *ein Mädchen, welches selbst sich den Gatten sucht.*

खरोष्ठी f. *eine best. Art zu schreiben* (buddh.).

खरोष्ट्र n. Sg. *Esel und Kamel*.

खर्खाद् *eine Art Zauber*. Vgl. खार्खाट.

खर्गल 1) *m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17,4,3. — 2) f. खर्गला *Eule* oder *ein anderer Nachtvogel*.

खर्ज्, खर्जति 1) *knarren* (vom Wagen). — 2) *व्यथने. — 3) *पूजने. — 4) *मार्जने.

*खर्ज m. Nom. act. von खर्ज्.

*खर्जिका f. *ein Durst erregender Imbiss*.

*खर्जु und *खर्जू f. 1) *das Jucken, Beissen, Kratzen.* — 2) *ein best. Insect.* — 3) *der wilde Dattelbaum*.

*खर्जुघ्न m. = खर्जूघ्न 1) und 2) Gal.

*खर्जुर 1) m. *eine Dattelart.* — 2) n. *Silber*.

*खर्जुरकर्ण m. N. pr. eines Mannes. खर्जूर° v. l.

*खर्जूघ्न m. 1) *Stechapfel* Râǵan. 10,18. — 2) *Cassia alata* oder *Tora* Râǵan. 4,203. — 3) *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,26.

खर्जूर 1) m. *a) Phoenix sylvestris. — b) Scorpion.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *der wilde Dattelbaum* und *Phoenix sylvestris.* — 3) n. *a) die Frucht der Phoenix sylvestris. — b) Silber. — c) Auripigment. — d)* = खल.

खर्जूरक 1) m. *Scorpion.* — 2) f. °रिका *ein best. Leckerbissen*.

*खर्जूरकर्ण m. = खर्जुर° gaṇa शिवादि in der Kâç.

*खर्जूरीरसज m. *eine Art Zucker* Gal.

*खर्जूल m. N. pr. eines Mannes gaṇa अश्वादि in der Kâç.

*खर्ज्य Partic. fut. pass. von खर्ज्.

खर्तरगच्छ und खर्त्रगच्छ v. l. für खरतरगच्छ.

खर्पर 1) m. *a) *Dieb. — b) *Schelm. — c) *Hirnschale. — d) *Betteltopf. — e) *Regenschirm. — f)* N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,130. — 2) f. (ई) und n. *ein best. Mineral* (aus dem ein Collyrium bereitet wird) Râǵan. 13,107. Bhâvapr. 1,265. 2, 95. 106. Mat. med. 71.

*खर्परिका f. 1) *Regenschirm* Gal. — 2) *eine Art Collyrium* Râǵan. 13,108.

*खर्परीतुत्थ und *खर्परीरसक n. = खर्परिका 2) Râǵan. 13,107.

*खर्ब्, खर्बति (गतौ).

खर्बूज n. *Wassermelone* Bhâvapr. 1,241. Madanav. 67,53.

खर्म n. 1) *Grobheit, Barschheit* Vâsavad. 127,3. — 2) *Seidenzeug* ebend. — 3) *Männlichkeit* (vielleicht eine Verwechselung von पौरुष mit पारुष्य).

*खर्य Adj. von खर.

*खर्व्, खर्वति (दर्पे).

खर्व 1) Adj. *a) verstümmelt, schadhaft, krüppelhaft. — b) niedrig, zwerghaft.* — 2) m. n. *eine best. hohe Zahl, eine Eins mit 10 oder 57 Nullen.* — 3) *m. *a) einer der neun Schätze* Kubera's. — *b) Rosa moschata* Râǵan. 10,103.

खर्वक Adj. (f. खर्विका) = खर्व 1) *a)*. पौर्णमासी f. *ein noch nicht ganz ausgebildeter Vollmond*.

खर्वट m. (*n.) *Bergdorf*.

*खर्वपत्रा f. *ein best. niedriger Strauch*.

खर्वभाग्य Adj. so v. a. *Unglückskind* Bâlar. 174,7.

खर्ववासिन् Adj. *in Verstümmeltem —, in Verkrüppeltem sich aufhaltend*.

*खर्वशाख Adj. *zwerghaft*.

खर्वित Adj. *zwerghaft geworden*.

खर्वी Adv. mit कर् *verkrüppeln, eindrücken* (die Brüste).

*खर्वुरा und *खर्वूरा (Gal.) f. *eine best. stachelige Pflanze*.

*खल्, खलति (चलने, संचये).

खल 1) m. (*n.) *a) Scheuer —, Scheune zum Aufbewahren und Dreschen des Getraides. — b) *Platz.* — 2) m. *a) *Schlacht. — b) Oelkuchen* Spr. 4115. — *c)* = खड 1) *a)*. — *d) ein böser, boshafter Mensch, Bösewicht.* °कुल n. *eine gemeine niedrige Familie.* विहग° *ein Bösewicht von Vogel* Spr. 7669. ज्ञान° so v. a. *Charlatan.* — *e) *die Sonne.* — *f) *Xanthochymus pictorius.* — *g) *Stechapfel.* — 3) f. आ *a) ein böses Weib.* — *b)* N. pr. einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,10. VP.² 4,129. — 4) f. ई *Oelkuchen* Karaka 1,22. — Vgl. noch Mahîdh. zu VS. 16,33.

*खलक n. *Bdellion*.

खलकुल m. *Dolichos uniflorus*. Vgl. u. खल 2) *d)*.

खलखलाय्, °यते *plätschern* Spr. 2361.

खलज Adj. *in der Scheuer entstanden*.

खलता f. Nom. abstr. zu खल *Oelkuchen* und *Bösewicht* Spr. 7708.

खलति 1) Adj. *kahlköpfig* Bâlar. 285,13. — 2) m. *Kahlköpfigkeit*.

*खलतिक 1) m. *a) die Sonne* Gal. — *b)* N. pr. eines Berges. — 2) n. Sg. N. pr. der in der Nähe von 1) *b)* gelegenen Wälder.

खलतुलपर्णी f. wohl *eine best. Pflanze* Kauç. 29.

*खलधान und *°धान्य n. = खल 1) *a)*.

*खलपू Adj. *der da kehrt* (*die Scheune reinigt*).

खलमालिन् Adj. *mit Getraidescheuern bekränzt* Pâr. Grhj. 2,17,9.

*खलमूर्ति m. *Quecksilber*.

खलयज्ञ m. *ein in einer Getraidescheuer vollzogenes Opfer* Gobh. 4,4,30.

खलर्थ Adj. *die Bedeutung des Suffixes* खल् (अ in मुकर u. s. w.) *habend* 238,23.

खलवक्त्रचपेटिका f. Titel eines Werkes.

*खलाजिन gaṇa उत्कारादि. Davon *Adj. °नीय.

*खलाधान n. = खलधान.

*खलाधारा f. *eine Art Schabe*.

खलाय्, °यते *einen Bösewicht darstellen*.

खलाय m. N. pr. eines Lehrers VP.² 3,46.

*खलि m. 1) *Oelkuchen.* — 2) *Pinus longifolia* Nigh. Pr.

*खलिद्रुम m. *Pinus longifolia* Nigh. Pr.

खलिन् 1) Adj. *Getraidescheuern besitzend* als Beiw. Çiva's. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Dânava.* — 3) *f. °नी *a) eine Menge von Getraidescheuern. — b) *Anethum graveolens. — c) *Curculigo orchioides*.

खलिन 1) (*m. *n.) *Gebiss eines Zaumes.* — 2) m. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 13,156,24.

*खलिश m. *Trichopodus Colisa* oder *Esox Kankila*.

खली Adv. mit कर् *Jmd arg misshandeln, hart mitnehmen, in eine schlimme Lage versetzen* (*gleichsam zu einem Oelkuchen machen*) Kâd. 39,9. 122,22. Harshaḱ. 76,1. Bisweilen mit खिली verwechselt.

खलीकार m. (Kâd. II,114,14) und °कृति f. *Misshandlung*.

खलीन (*m.) n. *Gebiss eines Zaumes*.

खलु Indecl. *ja* (unbetont), *freilich, allerdings, gewiss, atqui; nun, nun aber*. In den Brâhmaṇa sehr beliebt sind die Verbindungen अथ खलु (auch in buddh. Schriften), उ खलु, वै खलु (*nun aber* Comm. Einl. zu Njâjas. 4,2,1), खलु वै (*freilich, allerdings* Comm. zu Njâjas. 3,2,60. 76). न खलु *ja* (unbetont) *nicht*, न खलु वै dass. Comm. zu Njâjas. 4, 1,60. खल्वपि *nun auch* (beim Uebergange zu etwas noch zu Besprechendem) Chr. 227,22. 233,6. 239, 5. 244,3. किं तु खलु Comm. Einl. zu Njâjas. 4,2,1. Häufig in Fragesätzen. Ausnahmsweise am Anfange eines Satzes.

*खलुक्, *खलुच् oder *खलुङ् m. *Finsterniss*.

खलुतम् = खलु (= निश्चयात् Comm.) Saṁhitopan. 46,2.

*खलुरेष m. *ein best. Thier* (मृगभेद).

खलूरिका und *खलूरी (Gal.) *ein zu Waffen-*

übungen bestimmter Platz.

*खलेधानी f. = खलेवाली.

*खलेबुसम् Adv. *zur Dreschzeit.*

*खलेयवम् Adv. *zur Zeit, wenn die Gerste in die Scheuer gebracht wird.*

खलेवाली f. *der Pfosten in der Mitte der Getraidescheuer, an welchen beim Dreschen die Ochsen gebunden werden,* Njâjam. 10,1,9.

*खलेश, *°य und *°खलेक (Gal.) m. = खलिश.

खेल्य 1) Adj. *in der Getraidescheuer befindlich* Maitr. S. 2,9,6. — 2) *f. खल्या *a) eine Menge von Getraidescheuern. — b)* ein Frauenname.

*खल्यका f. *ein Frauenname.*

*खल्याङ्ग m. *ein best. Fisch* Gal.

खल्, खल्लते, *wackeln, los sein.* खल्लित *welk, schlaff* (Brüste).

खल्ल 1) m. *a) Düte, cucullus. — b) ein Gefäss zum Zerreiben von Arzeneien* Bhâvapr. (hier häufiger खल्व). — *c) eine Art Zeug. — d) Leder. — e) eine Art Schlauch. — f) Vertiefung, Grube. — g) der Vogel Kâtaka. — 2) f. ई *a) gichtische Schmerzen in Händen und Füssen* Bhâvapr. 4,157. Karaka 1,14. 28. 6,26. — *b) Pinus longifolia* Nigh. Pr.; vgl. खलि. — 3) *n. *eine schmale Taille* Deçîn. 1,38.

*खल्लक 1) Adj. *kahlköpfig* Gal. — 2) f. खल्लिका *Bratpfanne.*

खल्लातक m. N. pr. des ersten Ministers von Bindusâra.

खल्लासर *der zehnte astrol.* Joga.

खल्लि = खल्ल 2) *a)* Karaka 6,26.

*खल्लिट Adj. *kahlköpfig.*

*खल्लिश m. = खलिश.

*खल्लीट Adj. = खल्लिट.

खेल्व m. 1) *eine best. Körner- oder Hülsenfrucht.* — 2) = खल्ल 1) *b)* Bhâvapr.

*खल्वट m. *a severe cough.*

खल्वल m. Pl. *eine best. Schule.*

खल्वाट Adj. *kahlköpfig.*

*खव्, खौनाति oder खुनाति v. l. für खच्.

*खवत् Adj. von 2. ख. Vgl. आकाशवत्.

*खवल्ली f. *Cassyta filiformis* Râgân. 3,44.

*खवारि n. *Regenwasser.*

*खशब्दाङ्कुरज m. s. खराब्दाङ्कुरक.

*खशय m. *ein* Gina Gal. Vgl. खसम.

खशरीरिन् Adj. *mit einem ätherischen Körper versehen.*

खशीर m. Pl. N. pr. eines Volkes. खाशीर v. l.

*खशेट und *खशेर (Gal.) m. = खलिश.

*खश्याम m. *Wind.*

*खष्, खषति (हिंसायाम्).

*खष्प m. 1) *Gewalt.* — 2) *Zorn.*

खस 1) m. *a) *Krätze oder eine ähnliche Hautkrankheit. — b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c) der Sohn eines ausgestossenen* Kshatrija. — 2) f. स्रा *a) *eine best. wohlriechende Pflanze. — b)* N. pr. einer Tochter Daksha's.

*खसकन्द m. (Nigh. Pr.), *खसकन्न n. und *खसगन्ध m. *eine best. Pflanze.*

खसतिल m. *Mohnsamen* Bhâvapr. 1,180. Madanav. 33,339.

खसफलक्षीर n. *Mohnsaft, Opium* Bhâvapr. 1,180.

खसबीज n. *Mohnsamen* Bhâvapr. 1,180. 2,55.

*खसम m. *ein* Buddha. Vgl. खशय.

*खसंभवा f. *Narde* Râgân. 12,102.

*खसर्षण m. N. pr. eines Buddha.

खसाक m. Pl. v. l. für खशीर.

*खसात्मज m. *ein* Rakshas.

*खसिन्धु m. *der Mond.*

खसीक m. Pl. v. l. für खशीर.

*खसूचि f. *eine in die Luft gestochene Nadel.* वैयाकरण° so v. a. *als Grammatiker stets Böcke schiessend.*

खसृम m. N. pr. 1) eines Sohnes des Viçvâmitra. — 2) eines Daitja.

*खस्खस m. *Mohn* Râgân. 4,165. Vgl. खाखस.

*खस्खसरस und *खस्खससार (Nigh. Pr.) m. *Opium.*

*खस्तनी f. *die Erde.*

*खस्फटिक m. gemeinschaftlicher Name für *die Steine* Kandrakânta *und* Sûrjakânta.

खक्षर Adj. *eine Null zum Nenner habend.*

1. खा = खन् in खायते (neben खन्यते), खाता (neben खनिता), खात u. s. w.

2. *खा Adj. Subst. *grabend, Gräber.* — खा f. s. u. 2. ख.

3. *खा, खायति (खदने, स्थैर्यहिंसयोः, खनने, खेदने). — Mit प्रोद् *ausgraben.*

खाखस m. *Mohn.* °तिल m. *Mohnsamen* Bhâvapr. 1,180.

खागि und °का f. N. pr. zweier Oertlichkeiten.

*खाडिक m. *gedörrtes Korn.*

*खाड्कार und *°रायण m. Patron. von खड्कार.

*खाड्काल m. Patron. von खड्काल.

खाड्य n. *das Hinken.*

खाट् (onomatop.) mit कर् *sich räuspern.*

*खाटि f. 1) *Todtenbahre.* Auch *°टी Gal. — 2) *Scharte.* — 3) *eine thörichte Grille, böse Neigung.*

*खाटिका f. *Todtenbahre.*

*खाट्वेय m. Patron. von खट्वर gaṇa प्रुश्वादि in der Kâç.

*खाट्वाभारिक und *खाट्विक Adj. *eine Last von Bettstellen tragend* u. s. w.

*खाडएडक Adj. von खडएड v. l. im gaṇa धूमादि in der Kâç.

खाडव m. = खाण्डव 1) *a)* Gal. Karaka 6,21.

*खाडायन m. Patron. von खड.

*खाडायनक Adj. von खाडायन.

*खाडायनभक्त Adj. *von* Khâḍâjana *bewohnt.*

खाडायनिन् m. Pl. *die Schule des* Khâḍâjana.

*खाडायनीय Adj. von खाडायन.

खाडिक m. Pl. Name einer Schule des Jagus AV. Pariç. 49.

*खाडिकि Adj. von खडिक.

खाडी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*खाडूरेय m. Patron. von खडूर.

*खाडोन्मत्तेय m. Metron. von खडोन्मत्ता.

खाड्ग Adj. *vom Rhinoceros kommend.*

*खाण्ड n. Nom. abstr. von खण्ड.

*खाण्डक Adj. von खण्ड Kâç. zu P. 4,2,127 und gaṇa अरीकृणादि ebend.

खाण्डपरशव Adj. *dem* Çiva *gehörig* Bâlar. 76,8.

खाण्डव 1) m. n. *a) ein best. Leckerbissen.* = पिप्पलीप्रभृतीयुक्तो मुद्गयूषः Nilak. zu MBh. 14,89,41. खाण्डवा मधुराम्लादिरसंयोगसंभवाः Madanav. 112,34. — *b)* N. pr. eines Waldes in Kurukshetra. — 2) *f. ई N. pr. einer von Sudarçana erbauten Stadt.

*खाण्डवक Adj. von खण्डु.

खाण्डवप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt, = इन्द्रप्रस्थ.

खाण्डवराग m. *ein best. süsser Leckerbissen* MBh. 14,89,41. Vgl. रागखाण्डव.

खाण्डवायन m. Pl. N. pr. eines Brahmanengeschlechts.

खाण्डविक s. राग°.

*खाण्डवीरण (खण्ड । वीरण Kâç.) gaṇa अरीकृणादि. Davon *Adj. °क.

खाण्डिक 1) m. *a) Verkäufer von Zuckerwerk. — b)* Pl. α) *die Gesammtheit (der Schüler* Schol.) Gobh. 3,3,8. — β) N. pr. einer Schule. — *c)* Patron. Mitadhvaga's VP.² 5,217. — 2) *n. = खाण्डिकानां समूहः.

खाण्डिकीय (Ârjav. 44,22) und °केय m. Pl. N. pr. einer Schule des schwarzen Jagus.

खाण्डिक्य 1) m. Bein. eines Ganaka VP. 6,6,5. fgg. — 2) *n. Nom. abstr. von खाण्डिक.

खाण्डिक्यजनक m. = खाण्डिक्य 1) VP. 6,5,81. 6,8.

*खाण्डिति und *खाण्डित्य Adj. von खाण्डित.

खात् = खाट् (so Kâç.).

खात 1) Adj. s. u. खन्. — 2) m. (Hemâdri 1,134, 21) und n. *Graben, Grube, Brunnen; Teich.* — 3) *f. स्रा *Teich.* — 4) n. *Höhlung, hohler Raum.*

खातक 1) *m. *a) Gräber. — b) Schuldner.* —

2) *f. °तिका *Graben.* — 3) n. *Graben* Hemâdri 1, 288,6. *Grube.*

*°खातन Adj. *grabend, untergrabend* in भित्ति°.

*खातभू f. *Graben.*

खातमूल Adj. *dessen Wurzel abgegraben ist* AV. Paipp. 13,1,5.

खातर् Nom. ag. *Gräber.*

*खातरूपकार m. *Töpfer.*

*खाति f. *das Graben.*

*खात्र n. 1) *Schaufel.* — 2) *Teich* u. s. w. — 3) *Wald.* — 4) *Faden.* — 5) *Schauer, Grauen.*

खाद्, खादति (episch auch खादते; चखाद् soll im Veda auch Perf. von खिद् sein) 1) *kauen, zerbeissen; essen, fressen; zerfressen, anfressen.* — 2) *Jmd aussaugen, zu Grunde richten.* — Caus. खादयति 1) *essen —, fressen lassen, — von* (Instr.) Gaut. Hemâdri 1,770,4. — 2) = Simpl. 1). — Desid. चिखादिषति *essen —, fressen wollen.* — Mit अव in अवखाद्. — Mit आ = Simpl. 1). आखादित verwechselt mit आस्वादित. — Mit *प्रनि. — Mit प्र *zerkauen, zerbeissen.* — Mit वि in विखाद्. — Mit सम् *zerkauen, fressen.*

खाद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *fressend, verschlingend.* — 2) m. *a) das Verzehren.* — *b) Futter.*

खादक 1) m. *a) Esser, Verzehrer.* — *b) Schuldner.* — 2) f. °दिका am Ende eines Comp. *das Essen.*

खादद्दन्त् Adj. *zerbeissende Zähne habend* (Comm.) Taitt. Âr. 1,12,4.

*खादतमोदता f. *beständiges Essen und Fröhlichsein.*

*खादतवमता f. *beständiges Essen und Vomiren.*

*खादताचामता f. *beständiges Essen und Einschlürfen von Wasser.*

खादन 1) *m. *Zahn.* — 2) f. आ ein Frauenname. — 3) n. *a) das Kauen, Essen.* — *b) Essen, Futter.*

खादनीय Adj. *kaubar.*

खादस् in खादोग्रर्ण.

खादि *Spange, Ring.*

खादितर् Nom. ag. *Esser, Verzehrer, Verspeiser* 174,19.

खादितव्य Adj. *zu essen, zu fressen, zu verspeisen* 159,14.

1. °खादिन् Adj. *kauend.*

2. खादिन् Adj. *mit Spangen —, mit Ringen geschmückt.*

खादिर 1) Adj. (f. ई) *aus der Acacia Catechu gemacht.* — 2) *m. *Catechu.* — 3) *f. ई wohl N. pr. einer Oertlichkeit.

*खादिरक Adj. von खदिर.

खादिरगृह्य n. Titel eines Werkes.

*खादिरायण m. Patron. von खदिर.

*खादिरेय Adj. von खादिरी.

खादिहस्त Adj. *Ringe an den Händen habend.*

*खाडुक Adj. *bissig, boshaft.*

*खाडूरक m. Patron. von खडूरक.

खादोग्रर्ण Adj. (f. आ) *Felsen überflutend* (Grassmann).

खाद्य 1) Adj. *kaubar, essbar.* — 2) *m. = खदिर *Acacia Catechu* Gal.

*खाद्यक m. *eine best. Speise* Gal.

खाधूया f. N. pr. einer Oertlichkeit.

1. खान n. *das Essen.* °पान n. Sg. *Essen und Trinken* Spr. 6767.

2. खान m. *Chan.*

खानक 1) Adj. am Ende eines Comp. *grabend, ausgrabend.* — 2) m. *ein Dieb, der ein Haus untergräbt.* — 3) *f. खानिका *Graben* Gal.

खानखान m. N. pr. eines *Chans.*

खानापय् *graben lassen.* खानापित n. impers. Ind. St. 15,267.

खानाराय m. N. pr. eines Mannes.

खानि f. *Grube, Mine, Fundort von* (im Comp. vorangehend).

*खानिक n. *Bresche.*

*खानिन und *खानिल Adj. *ein Haus untergrabend* (Dieb).

खानिष्क (*m.) und खानिष्ट n. *Fleischbrühe mit fein zerriebenem Fleisch und Gewürz* Madanav. 11, 118.22.

खानुल m. N. pr. zweier Männer Ind. St. 14.

*खानोदक m. *Kokosnussbaum.*

खान्य Adj. *was gegraben —, was ausgegraben wird.*

*खापगा f. Bein. der Gañgâ.

खापर् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

खाम्बावती f. *eine best.* Râginî S. S. S. 65.

खार् m. (234,32) und खारी f. *ein best. Hohlmaass.*

*खारनादि m. Patron. von खरनादिन्.

*खारपायण m. Patron. von खरप.

*खारशतिक Adj. *hundert* Khâra *enthaltend* u. s. w.

*खारसहस्रिक Adj. *tausend* Khâra *enthaltend* u. s. w.

*खारि f. = खार्, खारी.

खारिक 1) *Adj. = खारीक. — 2) f. आ = खार्, खारी. — 3) *n. (wohl *die Frucht*) *ein best. Fruchtbaum* Gal.

*खारिंधम und *°धय Adj.

*खारिंपच Adj. *das Quantum einer* Khâri *kochend* (Kochgeschirr).

*खारीक und *खारीवाप Adj. *mit einer* Khâri *Getraides besäet.*

खार्कार् m. *das Geschrei des Esels.*

खार्खोट m. *eine Art Zauber* oder *Zauberer* Kâraka 6,23. Vgl. खर्खोट्.

खार्गलि m. Patron. von खर्गल (Comm.) Kâṭh. 30,2.

*खार्ङ्गरकर्ण m. Patron. von खर्ङ्गरकर्ण.

खार्जूर Adj. *von der Phoenix sylvestris kommend, daraus bereitet.*

*खार्जूरकर्ण m. Patron. von खर्जूरकर्ण gaṇa शिवादि in der Kâç.

*खार्जूरायण m. Patron. von खर्जूर.

*खार्जूलायन m. Patron. von खर्जूल gaṇa अश्वादि in der Kâç.

खार्वा f. *das dritte Weltalter.*

खालत्य n. *Kahlköpfigkeit.*

खालाय m. = खालीय VP.^{2} 3,46.

*खालिक Adj. (f. ई) = खल इव.

खालित्य n. *Kahlköpfigkeit* Karaka 6,9.

खालिय (VP.^{2} 3,46) und खालीय m. N. pr. eines Lehrers.

*खाल्यकायनि m. Metron. von खल्यका.

*खाशि und *°क m. N. pr. einer Oertlichkeit.

खाशीर् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,68. खशीर् v. l.

खाश्मरी f. = काश्मरी.

खासता f. N. pr. einer Oertlichkeit.

खास्यलिपि f. *eine best. Schrift* Lalit. 143,20.

खिकिखमिन् Adj. *undeutlich redend.*

*खिखि f. *Fuchs.*

*खिङ्गिर् 1) m. f. (ई) *Fuchs.* — 2) m. *a) Fuss einer Bettstelle.* — *b) ein best. wohlriechender Stoff.*

*खिङ्ग m. = षिङ्ग.

*खिच्चा (Nigh. Pr.), *खिच्चि und *खिच्ची f. *eine Mischung von Reis und gemahlenen Hülsenfrüchten* (gekocht oder roh) Gal.

*खिट्, खेटति (त्रासे, उत्त्रासने).

*खिङ्ग m. fehlerhaft für षिङ्ग H. an. 2,40.

खिद् 1) खिदति und *खिन्दति *drücken, niederdrücken, betrüben.* — 2) *खिन्ते, खिद्यते, खिंद्यति und खिदति (Bhâg. P.) *sich gedrückt fühlen, niedergeschlagen sein, sich Etwas zu Herzen nehmen, eine Qual empfinden; eine Ermüdung —, eine Erschlaffung verspüren.* खिन्न *niedergedrückt, niedergeschlagen; ermüdet, erschlafft.* — Caus. खेदयति und °ते *niederdrücken, beängstigen, beunruhigen; ermüden, abspannen; hart mitnehmen.* — Mit आ (खिदति) *herbeiziehen, ansichreissen.* — Mit उद् (खिदति) *herausziehen.* — Mit नि (खिदति) *niederdrücken.* — Mit निस् (खिदति) *herauskrie-*

gen. — Mit परि (खिद्यते, °ति) *sich gedrückt fühlen, eine Qual empfinden.* °खिन्न *ermüdet, erschlafft; hart mitgenommen.* — Mit प्र (खिदति) *wegstossen.* — Mit वि (खिदति Conj. für षिदति Çâṅku. Br. 2,9) *auseinanderzerren.* — Mit सम् (खिदति) 1) *eindrücken, hineinstopfen.* — 2) *mit sich fortreissen.*

*खिदिर m. 1) *ein Büsser.* — 2) *ein Armer.* — 3) *der Mond.* — 4) Bein. Indra's.

खिद्र 1) n. *Bohrer* oder *ein ähnliches Werkzeug.* — 2) *m. *a) ein Armer.* — *b) Krankheit.*

खिदंस् Adj. *drängend* ṚV.

खिन्दक und खिन्धि m. N. pr. eines Astronomen.

*खिरिट्टी f. *eine best. Pflanze.*

खिल 1) m. (*n.) *ein zwischen bebauten Feldern liegendes nicht urbares Stück, Oede, kahles Land.* — 2) n. *Ergänzung, Supplement.* — 3) Pl. *Rest.* — 4) *n. *Blumenlese.* — 5) n. *ein unlösbares Problem.* — 6) n. *Verstocktheit* Lalit. 348,11. 349,9. 412,7. — 7) *n. = वेधस्. — 8) Adj. *mangelhaft, unzulänglich* Bhâg. P. 1,4,32. 5,8. 6,4,49.

खिलकाण्ड n. *ein ergänzender Abschnitt.*

खिलक्षेत्र n. *ein nicht urbares Feld* Harshaṅ. 195,22.

खिलग्रन्थ m. Titel eines *Werkes.*

खिलत्व n. Nom. abstr. zu खिल 2).

खिलरूप Adj. (f. आ) *supplementartig.*

खिली Adv. 1) mit कर् *a)* (einen Weg) *zu einer Oede machen,* s. v. a. *leer machen.* — *b) Jmd aller Macht berauben* Râǵat. 8,117. — 2) mit भू *a) leer werden von* (Gen.) Kumâras. 2,45. Harshaṅ. 140,5. इन्द्रियाणि विनश्यन्ति खिलीभूतेव चेतना Ḱaraka 5, 12. — *b) vereitelt werden.*

खिलीकार (Conj.) m. *das Bringen um alle Macht.*

खिल्य m. 1) = खिल 1). — 2) *Klumpen.* — 3) vielleicht *Fels.*

खीर N. pr. einer Oertlichkeit.

खील m. = कील *Pfosten.*

*खु, खवते (शब्दे).

*खुकुणी f. *eine Art Laute.*

*खुङ्गार m. *Rappe.*

*खुञ्, खोञ्जति (स्तेयकरणे).

*खुञ्जाक m. *Lipeocercis serrata.*

*खुड्, खोडयति (खण्डने).

खुड *Gicht, Rheumatismus* Nigh. Pr.

खुडक *Knöchelgelenk am Fuss.*

*1. खुडवात m. = खुड Nigh. Pr.

2. खुडवात Adj. *gichtisch.* Nom. abstr. °ता f. Ḱaraka 6,26.

खुडुक (Ḱaraka 1,9) und खुडुाक Adj. *klein, kleiner.*

खुडुाकपक्षक n. *eine best. Oelmixtur* Ḱaraka 6,27.

खुडुीका Adj. f. zu खुडुाक.

*खुण्ड्, खुण्डते (मन्थे, खञ्जे), खुण्डयति (खण्डने).

खुद्, खुदति *hineinstossen* (penem). — Intens. Partic. चनीखुदत् *wiederholt hineinstossend.* — Mit प्र = Simpl.

खुन्, Intens. Partic. कनीखुनत् = चनीखुदत् (s. u. खुद्).

खुनमुष N. pr. eines Dorfes. Vgl. खोनमुष.

*खुम् Interj.

*खुर्, खुरति (छेदने, खण्डने, तोरे).

खुर 1) m. *a) Huf, Klaue.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,404,21. 406,17. 408,1. ई (!) 402,16. — *b) ein best. Theil am Fuss einer Bettstelle.* — *c) *Scheermesser.* — *d) *ein best. wohlriechender Stoff.* — 2) *f. ई gaṇa बह्वादि.

खुरक 1) Adj. als Bez. *einer Art von Zinn* Bhâvapr. 1,254. 2,90. — 2) m. *a) eine Art Tanz.* — *b) *Sesamum indicum.*

खुरखुर m. oder °रा f. *Geröchel* Lalit. 226,9.

खुरखुराय् v. l. für घुरघुराय्. Vgl. खुरुखुराय्.

*खुरणस् und *°स Adj. *hufnasig.*

*खुरत्राण n. *Hufschuh* Gal.

खुरप्र m. 1) *eine Art Pfeil* Bâlar. 106,20. — 2) *Sense, Sichel* Gal.

खुरली f. *Uebungen im Bogenschiessen.* °खेलन n. Bâlar. 93,1 (vgl. 92,8). रण° wohl *ein abgesteckter Platz für Kriegsübungen* Vikramâṅkaṅ. 6,46.

*खुराक m. *Thier.*

*खुरालक m. *ein eiserner Pfeil.*

*खुरालिक m. v. l. für खरालिक.

खुरासाण und खुरासान 1) *Chorasan.* — 2) Adj. (f. ई) *aus Chorasan* Bhâvapr. 1,165.

खुरिन् m. *ein Thier mit Hufen.*

खुरुखुराय्, °यते *röcheln* Ḱaraka 6,8. Lalit. 251,18.

*खुर्द् (खूर्द्), खूर्दते = कूर्द्.

*खुरापरिबन्धन n. *Hufschuh* Gal.

खुलक wohl = खुडक.

*खुलुङ्गिका f. = रोषमूका Gal.

*खुल्ल 1) Adj. = तुच्छ, तुल्ल. — 2) n. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*खुल्लताल m. = तुल्लताल.

*खुल्लम m. *Weg.*

खूर = खुर 1) *a)* Spr. 6486.

खूगल m. etwa *Krücke.* Nach Sâj. *Panzer.*

*खेखीरक m. *ein hohles Bambusrohr.*

*खेगमन m. *eine best. Hühnerart.*

खेचर 1) Adj. (f. ई) *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* गति f. *Flug, die Fähigkeit zu fliegen.* °सिद्धि f. *die Zauberkraft zu fliegen.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Engel* als *Bote der Götter* 48,26. 32. — *c) ein* Gandharva. — *d) ein* Vidjâdhara. — *e) ein* Rakshas. — *f) Planet.* — *g)* Bez. *der Zahl neun* Gaṇit. Tripr. 102. — *h) *Quecksilber.* — 3) f. आ *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — 4) f. ई *a)* mit सिद्धि *die Zauberkraft zu fliegen.* — *b)* Bein. der Durgâ. — *c) eine* Vidjâdharî. — *d) eine best. wunderthätige Fingerstellung* oder *Fingerverschlingung.* — *d) ein best. im Ohr getragenes Seelenzeichen.* — 5) (*n.) *grüner Vitriol* Verz. d. Oxf. H. 321,*a*, No. 761.

खेचरकौमुदी f. Titel eines Werkes.

खेचरता f. und °त्व n. *die Zauberkraft zu fliegen.*

खेचरभूषण n. Titel eines Werkes.

*खेचराञ्जन n. *Eisenvitriol* Nigh. Pr.

खेचरान्न n. *ein best. Reisgericht.*

खेचरीविद्या f. Titel eines Werkes.

*खेट्, खेटयति (भक्षणे) Dhâtup. 35,22. खेटित *gepflügt* Deçîn. 6,63; vgl. खेट 1) *a*).

खेट 1) m. n. *a) ein von Landbauern bewohntes Dorf* (Comm. zu Bhâg. P.) VP. 5,2,13. halb so gross wie पुर Hemâdri 1,288,8. — *b) Schild* Hemâdri 1,237,15. 23. 2,*a*,94,5. 99,18. *m. *n. — *c) *Jagd.* — *d)* am Ende eines Comp. als *Ausdruck eines Tadels.* मुनि° Bâlar. 37,17. वैखानस° 47,9. क्षत्रिय° 111,11. *n. — 2) m. *a) Schleim, Phlegma* Ḱaraka 4,4. — *b) *Rotz.* — *c) *Pferd.* — *d) *die Keule Balarâma's.* — 3) *n. *Gras.* — 4) Adj. *a) niedrig, gemein* Bhar. Nâṭjaç. 34,109. — *b) *bewaffnet.*

खेऽट m. 1) *Planet.* — 2) *Bein. Râhu's.

खेटक 1) (*m. *n.) *a) Dörfchen, Weiler* VP.^{2} 1, 94. Hemâdri 1,288,1. — *b) Schild* Hemâdri 1,329,7. 2,*a*,88,16. Râǵat. 7,1195. — 2) *n. = वसुनन्दक.

खेऽटकर्मन् n. *Planetenberechnung.*

खेऽटकुतूहल n., खेऽटचिन्तामणि m. und खेऽटरंगिणी f. Titel von Werken.

खेटन n. *das Fahren mit* (einem Wagen, Gen.) *als Fuhrmann.*

खेटपिण्ड *ein Klumpen Schleim,* so v. a. *etwas ganz Unnützes.* पक्व° dass. Lalit. 302,9.

खेऽटपीठमाला f., खेऽटबोध m. und खेऽटभूषण n. Titel von Werken.

खेऽटसायक m. *die auf einem Declinationskreise gemessene Himmelsbreite* Gaṇit. Bhagrah. 9.

खेटिक m. N. pr. eines Mannes.

*खेटितील m. = वैतालिक. Vgl. खेटितील, खेडितील.

*खेटिन् Adj. = नागर, कामिन्.

*खेटितील m. = खेटितील.

*खेड्, खेडयति (भक्षणे).

खेड = खेट 1) a). — Vgl. गन्ध°.

*खेडक in गन्ध°.

*खेडिताल m. = खेटिताल.

खेद् 1) m. a) *Druck, Beschwerde, Mühseligkeit* 219,16. — b) *Müdigkeit, Erschlaffung, ein Gefühl der Abspannung, trübe Stimmung.* — c) *Geilheit.* — 2) f. खेदी a) *Bohrer* oder *ein ähnliches Werkzeug.* — b) N. pr. einer Oertlichkeit.

खेदनति f. *Langeweile* Dhûrtan. 29.

खेदन 1) *Adj. *stossend, durch* — Nir. 11,37. — 2) n. *Erschlaffung* Hamîsop. S. 411.

खेदयितव्य Adj. *in trübe Stimmung zu versetzen* 305,22.

खेदवत् Adj. *betrübt* Ind. St. 15,409.

खेदाङ्गसार Titel eines Werkes.

*खेदि Pl. *Strahlen.*

खेदितव्य n. impers. *animo cadendum.*

खेदिन् 1) Adj. a) *ermüdet, müde* Bâlar. 168,11. — b) *ermüdend.* — 2) *f. °नी a) *eine kriechende Pflanze.* — b) = श्रमनपर्णी.

खेपरिभ्रम Adj. (f. आ) *in der Luft umherfliegend.*

खेमकर्ण (खेम° ?) m N. pr. eines Mannes.

खेय 1) Adj. *zu graben, gegraben werdend* Comm. zu Âpast. Çr. 15,1. — 2) *n. *Graben.*

खेल्, खेलति 1) *schwanken, sich hinundher bewegen, sich winden,* — *wiegen* Spr. 7783. Naish. 6,66. खेलित = खेलत् *sich wiegend.* — 2) *auftauchen, zum Vorschein kommen.* — Caus. खेलयति *sich hinundher bewegen* —, *sich winden lassen.*

खेल 1) Adj. *schwankend, sich wiegend.* °म् Adv. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) m. oder n. vielleicht *Schaukel* Einl. zu Kâṇ. 3. — 4) *f. खेला *Spiel.*

खेलन 1) n. a) *das Hinundherfliegen* Spr. 7826. *das Hinundhergehen* (der Augen). — b) *Spiel* Bâlar. 93,1. *Scherz.* — 2) f. आ *das Schwanken, Hinundhergehen.* — 3) *f. ई *Schachfigur.*

खेलनक n. *Spiel, Scherz.*

खेलनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 55.

*खेलाय्, °यते *spielen, scherzen.*

खेलि 1) (*f.) *Spiel, Scherz.* — 2) *m. a) *Thier.* — b) *Vogel.* — c) *die Sonne.* — d) *Pfeil.* — e) *Gesang.*

*खेलुद् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*खेव्, खेवते (सेवने).

*खेशय Adj. *in der Luft liegend.*

*खेसर m. *Maulthier.* Richtig वेसर.

खेसखा f. Bez. *des Frosches* AV.

*खैलायन Adj. von खिल.

खैलिक Adj. *supplementarisch, später hinzugefügt.*

*खोङ्काक् m. *Braunschecke.*

*खोट्, खोटति (गतिप्रतिघाते, खोटने), खोटयति (क्षेपे).

खोट 1) Adj. *hinkend* Gaut. 28,6, v. l. — 2) *f. ई *Boswellia thurifera.*

*खोटन n. *das Hinken.*

*खोटि f. *ein verschlagenes Frauenzimmer.*

*खोड्, खोडति = खोट्.

*खोड Adj. *hinkend.*

*खोडकशीर्षक n. *Mauersims.*

खोनमुख m. N. pr. eines Dorfes Vikramâṅkaṅ. 18, 71; vgl. Bühler, Rep. S. 4.

*खोर्, खोरति = खोट्.

खोर Adj. *hinkend* Gaut. (nach dem Comm. *alt*).

खोरक m. *eine best. Krankheit der Füsse.*

*खोरि f. = खोटि.

*खोरी f. in *दीप°.

*खोल्, खोलति = खोट्.

खोल 1) *Adj. *hinkend.* — 2) (*n.) *eine Art Regenhut* Kâd. 236,19. Auch **Helm.* Vgl. मूर्ध°.

*खोलक m. 1) *Helm.* — 2) *Ameisenhaufe.* — 3) *Kochtopf.* — 4) *die Schale der Betelnuss.*

*खोलि f. *Köcher.*

*खोल्क m. 1) *Meteor.* — 2) *Planet.*

*खोल्मुक m. *der Planet Mars.*

खोषदृक् N. pr. eines Districts.

ख्या, ख्याति (प्रकथने, कथने, ख्यातौ). Die Präsensformen nur ganz ausnahmsweise (vgl. चक्ष्), in den generellen Formen auch Med. Pass. ख्यायते 1) *genannt werden, bekannt sein.* ख्यात *genannt, bekannt,* — *als, berühmt.* — 2) **Jmd* (Gen.) *angemeldet werden.* — Caus. ख्यापयति 1) *bekannt machen, verkünden, ansagen.* — 2) *Etwas an den Tag legen, offenbaren, verrathen; Jmd verrathen, angeben.* — 3) *über Jmd* (Acc.) *berichten, von Jmd Etwas aussagen.* — 4) *rühmen, preisen.* — Mit अति 1) *überschauen.* — 2) *Jmd übersehen, übergehen, hintansetzen.* — 3) *überlassen, überantworten;* mit Dat. — Mit अनु *erschauen, sehen.* — Mit अन्तर् *den Blicken entziehen, vorenthalten, verbergen.* — Mit अभि 1) *erschauen, erblicken, gewahr werden.* — 2) *gnädig ansehen, in Obhut nehmen.* — 3) °ख्यात *bekannt geworden.* — Caus. *bekannt machen.* — Mit अव 1) *herabschauen.* — 2) *erblicken, gewahr werden.* — Caus. *ansehen lassen.* — Mit आ 1) *vor sich erblicken.* — 2) *aufzählen, herzählen, hersagen.* — 3) *erzählen, ansagen, mittheilen, anzeigen, angeben, ankündigen, anmelden.* — 4) *benennen, Jmd* oder *Etwas bezeichnen als;* mit zwei Acc. त्रेधा *dreifach* Çat. Br. 10,4,1,4. — Caus. 1) Act. *bekannt machen, verkünden.* — 2) Med. *sich erzählen lassen.* — Mit अन्वा *der Reihe nach aufzählen, aufzählen, herzählen.* — Mit अभ्या, °ख्यात *fälschlicher Weise beschuldigt, verleumdet.* — Mit उद् *laut aufzählen.* — Mit उपा *beantworten.* — Mit प्रत्या 1) *einzeln ansagen.* — 2) *Jmd zurückweisen, abweisen.* — 3) *Etwas zurückweisen, ablehnen, verweigern.* — 4) *von sich abweisen, läugnen.* — 5) *absagen, untersagen.* — 6) *zurückweisen,* so v. a. *verwerfen.* — 7) *zurückweisen,* so v. a. *widerlegen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,22. — 8) *zurückweisen,* so v. a. *übertreffen.* — 9) *begegnen, bekämpfen* (mit Heilmitteln). — Desid. *zurückzuweisen* —, *zu widerlegen beabsichtigen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,42. — Mit व्या 1) *auseinandersetzen, erklären, erläutern, ausführlich besprechen, sich über Jmd* oder *Etwas auslassen.* व्याख्यात Çat. Br. 4,1,5,10 (Loc.). — 2) *mittheilen, verkünden, erzählen.* — 3) *nennen, benennen* Hemâdri 1,533,11. — Desid. व्याचिख्यासति *zu erklären beabsichtigen* Çaṁk. zu Bâdar. S. 23, Z. 2. Sûrjad. in der Vorrede zu Âryabh. S. 10, Z. 11. — Mit अनुव्या *weiter auseinandersetzen,* — *erklären.* — Mit उपव्या in °ख्यान. — Mit समा 1) *aufzählen.* — 2) *mittheilen, erzählen.* — 3) *erklären für* (इति) Spr. 4246. कृतसमाख्यात *als zuträglich geltend* Kâraka 1,28. — 4) °ख्यात *genannt* 102, 27. — Mit उप *sehen, wahrnehmen.* — Mit परा *in der Ferne sehen.* — Mit परि 1) *umhersehen.* — 2) *sehen, wahrnehmen.* — 3) *ansehen, betrachten, auffassen.* — 4) *übersehen, vernachlässigen.* — 5) *aufzählen, beschreiben.* — 6) °ख्यात *geltend für, genannt.* — Mit संपरि *vollständig mittheilen.* — Mit प्र 1) *sehen.* Pass. *wahrnehmbar sein.* — 2) *mittheilen, erzählen.* — 3) Pass. *anerkannt werden, bekannt sein.* °ख्यात *anerkannt, bekannt, berühmt.* °सङ्कर्तृ *als guter Gatte bekannt,* राज्ञ: °भाण्डानि *Waaren, die als dem König zukommend anerkannt sind.* — Caus. *allgemein bekannt machen* Mâlatîm. 4,3 (6,11). Kâṇḍak. 48,17. °ख्यापित *bekannt als* (Nom.), *genannt.* — Mit प्रति *erblicken, gewahr werden.* — Mit वि 1) *sich umsehen, aufblicken, erblicken, sehen.* — 2) *aufleuchten, leuchten.* — 3) *erleuchten, sichtbar machen, zeigen.* — 4) विख्यात *allgemein bekannt, berühmt, bekannt als, genannt, heissend.* — Caus. 1) *sichtbar machen.* — 2) *bekannt machen, verkünden, ansagen* Spr. 7695. — Mit अभिवि 1) *hinblicken auf, erblicken* Gobh. 3,2,41. — 2) °ख्यात *allgemein bekannt, berühmt, bekannt als, heissend,*

genannt. — Mit प्रवि, °ख्यात *allgemein bekannt, berühmt, bekannt als, genannt.* — Mit सम् 1) *erscheinen —, zusammengehören mit* (Instr.). — 2) *zusammenzählen* Comm. zu Njâjas. 2,2,62. *berechnen, in Rechnung nehmen, abschätzen nach* (Instr.). संख्यात *gezählt, gemessen, berechnet.* — Caus. *betrachten lassen durch* (Instr.). — Mit अनुसम् Caus. *hinblicken lassen auf.* — Mit अभिसम् *aufzählen, herzählen.* — Mit उपसम् in उपसंख्य u. s. w. — Mit परिसम् 1) *aufzählen, herzählen.* — 2) *überzählen, zusammenzählen, berechnen, in Rechnung nehmen.* — 3) *auf die Zahl beschränken.* — 4) *ersetzen, wieder herstellen, gut machen* Karaka 1,15. Comm. zu Gaim. 6,5,40. — Mit प्रसम् 1) *aufzählen, herzählen.* — 2) *durchzählen, berechnen.* — Mit प्रतिसम् *abzählen.*

*ख्यातगर्कण und *°गर्कित Adj. *einen schlechten Ruf habend.*

ख्यातविरुद्धता f. fehlerhaft für ख्यातिवि°.

ख्याति 1) f. *a) Auffassung, Annahme, Behauptung.* — *b) Erkenntniss, Einsicht.* Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Jogas. 1,5. — *c) allgemeines Bekanntsein, Ruf, Berühmtheit.* — *d) Name.* — *e) die Berühmtheit* personif. als Tochter Daksha's oder Kardama's. — *f)* N. pr. eines Flusses in Krauńkadvîpa VP. 2,4,55. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.2.

ख्यातिमत् Adj. *berühmt.*

ख्यातिविरुद्ध Adj. *der allgemeinen Annahme widersprechend.* Nom. abstr. °ता f. *ein best. Fehler des Ausdrucks.*

ख्यान n. *Wahrnehmung, Erkenntniss* Kap. 5,52.

°ख्यापक Adj. *ankündigend, hindeutend auf.*

ख्यापन n. 1) *das Bekanntmachen, Verkünden, an den Tag Legen; ein öffentliches Bekenntniss seiner Sünden.* — 2) *das Berühmtmachen.*

ख्यापनीय Adj. *auszusagen, anzugeben* Comm. zu Njâjas. 5,1,4.

°ख्यापिन् Adj. *an den Tag legend, darthuend.*

ख्याप्य Adj. *mitzutheilen, zu erzählen.*

1. °ग Adj. (f. आ) 1) *gehend, sich bewegend, fahrend, — in, auf.* — 2) *gehend zu, besuchend* (ein Weib), *sich begebend in* (ein Ehebett). — 3) *gehend —, reichend bis zu.* — 4) *sich befindend, befindlich.* — 5) *gehend —, sich beziehend auf, in Verbindung stehend mit.*

2. ग 1) am Ende eines Comp. Adj. (*f. ई) *singend.* — 2) *n. *Gesang.*

3. ग m. 1) **ein* Gandharva. — 2) *Bein. Gaṇeça's. — 3) *die dritte Note.*

गङ्ष्टि f. = गविष्टि.

गगण s. गगन (so die Bomb. Ausgg.).

गगन n. 1) *der Luftraum, das Himmelszelt.* — 2) *Talk* Bhâvapr. 6,36.

गगनकुसुम n. *eine Blume im Luftraum,* so v. a. *ein Unding.*

गगनग m. *Planet* Sârâv. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,1.

गगनगञ्ज m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 94,1. — 2) N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 38,13. fgg. 49,17. fgg.

गगनगति m. *ein im Luftraum sich bewegendes Wesen.*

गगनचर m. *Luftgänger, Vogel.*

गगनचारिन् Adj. mit वाणी *eine aus dem Luftraum kommende Stimme* Daçak. 7,6.

गगनतल n. *das Himmelsgewölbe* Varâh. Bṛh. S. 38,4. Kâd. 130,12.

*गगनध्वज m. 1) *die Sonne.* — 2) *Wolke.*

गगननगर n. *Fata Morgana* Spr. 2051.

*गगनपुष्प n. = गगनकुसुम.

गगनप्रिय m. N. pr. eines Dânava.

गगनभ्रमण m. *Planet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,12.

गगनमूर्धन् m. N. pr. eines Dânava.

गगनरोमन्थ m. *das Wiederkäuen des Luftraums,* so v. a. *Unsinn.*

गगनरोमन्थायित n. *das Gleichen dem Wiederkäuen des Luftraums.*

गगनविहारिन् 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend* 141,12. — 2) *m. *a) ein himmlisches Licht.* — *b) die Sonne.* — *c) ein himmlisches Wesen.*

गगनसद् m. 1) *ein Bewohner des Luftraums.* — 2) *Planet* Cit. in Golâdhj. 297,26.

गगनसिन्धु f. *die himmlische* Gaṅgâ Kâd. 58,12.

गगनस्पर्शन m. 1) N. pr. eines Marut. — 2) **Luft, Wind.*

गगनस्पृश् Adj. 1) *den Himmel berührend,* so v. a. — *bewohnend* Çiç. 13,63. — 2) *bis an den Himmel reichend, sich bis in d. H. erhebend* Ragh. 3,43.

गगनाङ्गना f. *ein best. Metrum.*

गगनाधिवासिन् m. *Planet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,12.

*गगनाधग m. 1) *die Sonne.* — 2) *ein Planet.* — 3) *ein himmlisches Wesen.*

गगनानन्द m. N. pr. eines Lehrers.

गगनापगा f. *die himmlische* Gaṅgâ Kâd. 130,16.

गगनाम्बु n. *Regenwasser.*

*गगनायस् oder *°स n. *ein best. Mineral;* vgl. गागनायस.

गगनारविन्द n. *eine Lotusblüthe im Luftraum,* so v. a. *ein Unding.*

गगनेचर 1) Adj. *im Luftraum wandernd.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) ein Planet.* — *c) ein Mondhaus.* — *d) *ein himmlisches Wesen.*

*गगनेत्मुक m. *der Planet Mars.*

*गगल n. *Schlangengift* Gal.

*गग्घ्, गग्घति (कसने).

*गग्रु v. l. für वग्रु = वाच्.

*गङ्कका f. Demin. von गङ्का 1).

गङ्कदत्त m. N. pr. eines Froschkönigs.

गङ्कदास m. N. pr. eines Scholiasten.

गङ्का f. 1) *der Ganges.* Hat weisses Wasser Spr. 7759. Floss ehemals im Himmel, von woher Bhagîratha sie auf die Erde leitete. Sie ist die Tochter des Himavant. — 2) ein Frauenname.

*गङ्काका f. Demin. von गङ्का 1).

*गङ्कातेत्र n. *das heilige Gebiet am Ganges.*

गङ्काचम्पू f. Titel eines Werkes.

*गङ्काचिल्ली f. *Larus ridibundus.*

गङ्कात्र m. Metron. 1) Kârttikeja's. — 2) *Bhîshma's.

*गङ्काटेय m. *eine Art Krabbe.*

गङ्कातीर्थ m. N. pr. eines Tîrtha.

गङ्कादास m. N. pr. eines Autors.

गङ्कादित्य m. *eine Form der Sonne.*

गङ्कादेवी f. ein Frauenname.

गङ्काद्वार n. N. pr. einer Stadt VP.2.

गङ्काधर m. 1) **das Meer.* — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. verschiedener Männer. Auch mit folgenden Zusätzen am Ende: इन्द्रयति, इन्द्रसरस्वती, भट्ट, मकाडकर, माधव, यति und सरस्वती.

गङ्काधरचूर्ण n. *ein best. Pulver.*

गङ्काधरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

गङ्काधररस m. *eine best. Mixtur.*

*गङ्काधार m. = गङ्काधर 1) Gal.

*गङ्कानागराज m. N. pr. eines *Schlangendämons.*

गङ्कानाथ m. N. pr. eines Lehrers.

*गङ्कापत्री f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,166.

*गङ्कापारदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

गङ्कापुत्र m. 1) Metron. Bhîshma's. — 2) *eine best. Mischlingskaste.* — 3) **ein Brahman, der Wallfahrten zur Gaṅgâ geleitet.*

गङ्कापुरीभट्टारक m. N. pr. eines Mannes.

गङ्काभक्तिरसोदय m. Titel eines Werkes.

*गङ्कामक m. *ein best. Fest;* vgl. गाङ्कामकिक.

गङ्कामकाद्वार m. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 5,111,16.

गङ्कामाकात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 56. Cat. NW. Pr. 444.

*गङ्कायात्रा f. *eine Wallfahrt zur Gaṅgâ,* insbes.

die eines Sterbenden.

गङ्गाराम m. N. pr. eines Mannes. Auch °ज्ञडी.

गङ्गालहरी f. 1) N. pr. einer Statue. — 2) Titel eines Werkes.

गङ्गावतरण n. Titel eines Sanggedichts Hariv. 8690.

गङ्गावतरणचम्पूप्रबन्ध m. Titel eines Werkes.

गङ्गावाक्यावली f. desgl.

गङ्गावाकृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

***गङ्गाशोण** n. Sg. *die Gaṅgâ und der Çoṇa.*

गङ्गाष्टक n. Titel eines Gedichts.

गङ्गासप्तमी f. *der siebente Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

गङ्गासरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

गङ्गासागर n. desgl. °संगम m. desgl.

गङ्गासुत m. Metron. 1) Kârttikeja's. — 2) *Bhîshma's.

गङ्गासूनु m. Metron. Bhîshma's Dh. V. 26,4.

गङ्गास्तुति f. und **गङ्गास्तोत्र** n. Titel von Werken.

गङ्गाह्रद m. N. pr. eines Tîrtha.

***गङ्गिका** f. Demin. von गङ्गा 1).

गङ्गुक Suçr. 1,73,4 wohl fehlerhaft für कङ्गुक.

गङ्गूय्, °यति *aufjauchzen* Tâṇḍja-Br. 14,3,19.

गङ्गेश m. N. pr. eines Autors. Auch °शोपाध्याय und °शोपाध्यायचिन्तामणि.

गङ्गेश्वर 1) m. desgl. — 2) Name eines Liṅga. °मन्, m. Auch °लिङ्ग n.

गङ्गेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 57.

गङ्गेहेद् m. *die Quelle der Gaṅgâ.*

गच्छ m. 1) **Baum.* — 2) *the period (number of terms) of a progression* Ârjabh. 2,20. Comm. zu 19. — 3) *Familie, Geschlecht* bei den Gaina. — 4) Pl. N. pr. eines Volkes.

गच्छाचारप्रकीर्णकसूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes.

गकु, गच्छति s. गम्.

***गज्, गजति** (शब्दे, मदने), **गजयति** (शब्दे).

गज 1) m. *a) Elephant.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c)* **ein best. Längenmaass.* — *d) ein zum Aufbau eines Hauses besonders zubereiteter Platz.* — *e) eine zum Kochen von Arzeneien in der Erde gemachte Vertiefung von best. Umfange.* — *f) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *g)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines dem Çiva feindlichen Asura. — γ) *eines Dieners des Sonnengottes. — 2) f. आ = गजवीथि VP.^{2} 2,276. — 3) ई *Elephantenweibchen.*

***गजकन्द** m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,80.

गजकन्या f. *Elephantenweibchen.*

गजकर्ण 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) f. ई *ein best. Knollengewächs* Bhâvapr. 1,291.

***गजकूर्माशिन्** m. Bein. Garuḍa's.

गजकृष्णा f. *Scindapsus officinalis* Bhâvapr. 1,264.

गजगामिनी f. *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

गजचर्मन् n. 1) *Elephantenhaut.* — 2) *eine Art Aussatz.*

***गजचिर्भटा** f. *Koloquinthengurke.*

***गजचिर्भिट** 1) m. *Cucumis maderaspatanus.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

गजच्छाया f. *eine best. Constellation.*

गजकम्प m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

***गजडक्का** f. *eine auf einem Elephanten ruhende grosse Trommel.*

गजता f. 1) Nom. abstr. von गज *Elephant.* — 2) **Elephantentrupp.*

गजतुरंगविलसित n. *ein best. Metrum.*

गजत्व n. Nom. abstr. von गज *Elephant.*

1. **गजदन्त** m. 1) *Elephantenzahn, Elfenbein.* — 2) **ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 3) *eine best. Stellung der Hände.*

2. ***गजदन्त** m. Bein. Gaṇeça's.

***गजदन्तफला** f. *eine Gurkenart.*

गजदन्तमय Adj. (f. ई) *aus Elfenbein gemacht.*

***गजदान** n. *Brunstsaft eines Elephanten.*

***गजदैत्यभिद्** m. Bein. Çiva's Gal.

***गजनक्र** m. *Rhinoceros* Gal.

गजनवी m. *der Ghaznavide.*

गजनासा f. *Elephantenrüssel.*

गजनिमीलिका f. 1) *das Thun, als wenn man Etwas nicht sehen wolle.* — 2) *Unaufmerksamkeit, Fahrlässigkeit* Deçîn. 1,47.

गजनिमीलित n. = गजनिमीलिका 1) Kâd. 116,16.

गजपति m. 1) *Elephantenaufseher* Ind. St. 15,398. — 2) **ein stattlicher, grosser Elephant.* — 3) ein Fürstentitel.

गजपादप m. *Bignonia suaveolens.*

गजपिप्पली f. *Scindapsus officinalis.*

गजपुट m. = गज 1) *e)* Bhâvapr. 2,85.89. Mat. med. 24.

गजपुर n. N. pr. einer *Stadt*, = हास्तिनपुर.

गजपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus Gaǵapushpî gemacht.*

गजपुष्पी f. *eine best. Pflanze.*

***गजप्रिया** f. *Boswellia serrata.*

***गजबन्धन** n., *°बन्धनी und *°बन्धिनी f. *ein Ort, wo Elephanten eingefangen oder angebunden werden.*

***गजभक्तक** m. *Ficus religiosa* Râǵan. 11,114.

***गजभक्षा** (Râǵan. 11,196) und *°भक्ष्या f. *Weihrauchbaum.*

***गजमण्डन** n. *die am Elephanten angebrachten Verzierungen*, insbes. *mit Farben aufgetragene Striche am Kopfe.*

गजमद m. *Brunstsaft eines Elephanten* Râǵan. 6,250. Varâh. Jogaj. 9,18.

गजमल्ल m. N. pr. eines Mannes.

***गजमाचल** m. *Löwe.*

***गजमुक्ता** f. *eine Perle, die bisweilen in einer Elephantenstirn gefunden werden soll.*

गजमुख m. Bein. Gaṇeça's.

***गजमोचन** und *°मोटन m. *Löwe.*

गजमौक्तिक n. = गजमुक्ता.

गजयूथ m. *Elephantentrupp* 153,8.

गजराजमुक्ता f. = गजमुक्ता Spr. 1616.

गजलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

गजवदन m. Bein. Gaṇeça's.

गजवत् Adj. *mit Elephanten versehen.*

***गजवल्लभा** f. 1) *Weihrauchbaum* Râǵan. 11,196. — 2) *eine Art* Kadali Râǵan. 11,42.

***गजवाज** n. gaṇa राजदन्तादि in der Kâç.

***गजविकाशी** f. *eine Art Solanum* Gal.

गजवीथि und °थी f. *die Mondhäuser* Rohiṇî, Mṛgaçiras *und* Ârdrâ.

***गजव्रज** 1) Adj. *wie ein Elephant gehend.* — 2) n. *a) Elephantengang.* — *b) Elephantentrupp.*

गजशास्त्र n. *ein Lehrbuch über Elephanten* Kumârasv. zu Pratâpar. 138,7.

गजशिक्षा f. *die Kunst mit Elephanten umzugehen.*

गजशिरस् m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Dânava.

***गजशीर्ष** m. N. pr. eines Schlangendämons.

गजसाह्वय n. = गजपुर.

गजसिंह m. N. pr. eines Fürsten. °चरित्र n. Titel eines Werkes.

गजसुकुमारचरित्र n. Titel eines Werkes.

***गजस्कन्ध** m. *Cassia alata* oder *Tora.*

गजस्थान n. 1) *Elephantenstand, —stall* Jâǵn. 1, 278. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

***गजाह्व** m. *Cassia Tora* Râǵan. 4,202.

***गजाग्रणी** m. Bein. des Elephanten Airâvata.

***गजाजीव** m. *Elephantenwächter, — führer.*

***गजाण्ड** n. *Möhre, Daucus Carota.*

***गजादन** m. = गजाशन 1).

गजादिनामा f. = गजपिप्पली.

गजाध्यक्ष m. *Elephantenaufseher.*

गजानन m. Bein. Gaṇeça's Ind. St. 15,234.

गजानीक m. N. pr. eines Mannes.

गजायुर्वेद m. Titel *eines über den Elephanten handelnden medicinischen Werkes.*

***गजारि** m. 1) *Löwe.* — 2) *eine best. Pflanze.*

गजारोह m. *Elephantenlenker.*

गज्ञाशन 1) *m. *Ficus religiosa.* — 2) f. आ a) *Boswellia serrata.* — b) **Hanf.* — c) **Lotuswurzel.*

गज्ञाष्टक n. Titel eines Gedichts.

गज्ञासुर m. = गज्ञ 1) g) β) Bâlar. 41,13.

*गज्ञासुरद्वेषिन् und *गज्ञासुरहृद् m. Bein. Çiva's.

*गज्ञास्य m. Bein. Gaṇeça's.

*गज्ञाह्व 1) n. = गज्ञपुर. — 2) f. आ = गज्ञपिप्पली.

गज्ञाह्वय 1) n. = गज्ञपुर. — 2) m. Pl. *die Einwohner von* Hâstinapura.

गज्ञिन् Adj. *auf einem Elephanten reitend.*

गज्ञी Adv. mit भू *zu einem Elephanten werden.*

गज्ञेन्द्रा m. N. pr. eines Dânava.

गज्ञेन्द्र m. *ein stattlicher, grosser Elephant.*

गज्ञेन्द्रकर्णा m. *eine Form* Çiva's.

*गज्ञेष्टा f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,100.

गज्ञोदर m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Dânava.

*गज्ञोषणा f. = गज्ञपिप्पली Râǵan. 6,14.

*गञ्ज्, गञ्जति (शब्दार्थ).

गञ्ज 1) (*m. *n.) *Schatzkammer.* — 2) *m. f. (आ) *Mine.* — 3) *m. a) *eine Hürde für Kühe.* — b) *a mast, a place where grain, etc. is stored for sale.* — c) *Verachtung.* — 4) f. आ a) *Schenke.* Nom. abstr. °त्व n. Râǵat. 8,3028. — b) *Hanf* Bhâvapr. 1,180. Mat. med. 235. — c) **ein Gefäss, aus dem berauschende Getränke getrunken werden.* — d) **eine von niedrigem Volke bewohnte Hütte.* — e) *fehlerhaft für गुञ्जा *Abrus precatorius.*

गञ्जन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verachtend,* so v. a. *übertreffend.* — 2) m. fehlerhaft für गृञ्जन *Knoblauch.*

गञ्जवर m. *Schatzmeister.*

गञ्जाकिनी f. vielleicht *ein Behälter für Hanf.*

*गञ्जाजिका f. *Hanf* Nigh. Pr.

*गञ्ज्, गञ्जति (सेचने), गञ्जयति (आवरणे).

गञ्ज 1) *m. a) *eine Art Goldforelle.* — b) *Verhüllung, Decke.* — c) *Graben.* — d) *Hinderniss.* — e) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ *eine best.* Râginî S. S. S. 55.

*गञ्जक m. = गञ्ज 1) a).

*गञ्जदेशज n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

*गञ्जयन्त und *गञ्जयितृ m. *Wolke.*

*गञ्जलवण n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

गञ्जाह्व्य n. dass. Bhâvapr. 1,181.

गञ्जि m. = गञ्जि *ein junger Stier.*

*गञ्जिक v. l. für खञ्जिक.

गञ्जु (*m.) 1) *Auswuchs am Körper, Höcker, Buckel, Kropf.* — 2) **ein Buckliger.* — 3) **Wurfspiess.* — 4) **Regenwurm.* — 5) **Wassertopf.*

*गञ्जुक m. 1) *Wassertopf.* — 2) *Fingerring.* — 3) N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*गञ्जुकपृष्ठ Adj. *mit einem Kropf behaftet.*

*गञ्जुर und *गञ्जुल (f. ई) Adj. *bucklig.*

*गञ्जुशिरस् Adj. *am Kopf einen Auswuchs habend.*

*गञ्जेर m. *Wolke.*

*गञ्जोत्थ n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

*गञ्जोल m. 1) *roher Zucker.* — 2) *Mundvoll, Bissen.*

*गञ्जारिका f. 1) N. pr. eines Flusses, dessen Lauf und Ursprung unbekannt sind. — 2) *ein der Heerde vorangehendes Mutterschaf.*

गञ्जालिका f. °प्रवाहेण so v. a. *nach dem alten Schlendrian* Sâh. D. 188,19.

*गञ्जुक und *गञ्जुक m. *eine Art Wassergeschirr.*

*गञ्ज्यालक v. l. für गञ्याणक.

गञ्जादेश m. N. pr. einer *Gegend.*

गण् 1) m. (adj. Comp. f. आ) a) *Schaar, Reihe* (von Lebendigem und Leblosem); *Gefolge, Anhang.* — b) *Schaarengottheiten; göttliche Wesen untergeordneter Art, welche in der Regel nicht einzeln, sondern nur in Schaaren auftreten;* insbes. Çiva's *Gefolge, welches unter der unmittelbaren Herrschaft von* Gaṇeça *steht.* — c) *ein einzelnes Individuum im Gefolge* Çiva's. — d) *eine zur Verfolgung bestimmter Zwecke zusammengetretene Anzahl von Menschen, Versammlung, Verein, Körperschaft.* — e) *bei den Ǵaina *eine* Ṛshi-*Versammlung des* Arhant Vira. — f) **eine philosophische oder religiöse Secte.* — g) *eine kleinere Heeresabtheilung,* = 3 Gulma. — h) *eine Gruppe von Mondhäusern, deren drei angenommen werden* (die menschliche, die göttliche und die der Rakshas). — i) *in der Arithmetik *Zahl.* — k) *Versfuss.* — l) *eine Gruppe von Wurzeln oder Wörtern, welche unter eine und dieselbe Regel fallen.* — m) *eine best. Gruppe von* Sâman Lâṭj. 1,6,15. Varâh. Jogaj. 8,7. — n) **ein best. Parfum.* — o) *= वाच्. — p) N. pr. eines Autors. — 2) f. गणा N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

गणक 1) *Adj. *um eine grosse Summe erstanden.* — 2) m. a) *Rechner, Berechner.* — b) *Astrolog.* — c) Pl. *eine best. Gruppe von acht Sternen.* — 3) f. गणिका a) *Hetäre, Hure.* — b) **Elephantenweibchen.* — c) **Jasminum auriculatum.* — d) **Aeschynomene Sesban.* — e) **Premna spinosa.* — f) **counting, enumerating.* — g) **apprehension.* — 4) *f. गणकी *die Frau eines Astrologen.*

गणकभूषण n. Titel eines Werkes.

गणकमण्डन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 530.

*गणकर्णिका f. *Koloquinthe* Râǵan. 3,57.

गणकर्मन् n. *ein gemeinschaftliches heiliges Werk.*

गणकाम Adj. *Anhang wünschend* Çâṅkh. Gṛhj. 2,2.

गणकार m. 1) *ein Zusammensteller von* Gaṇa 1) *l).* — 2) *Bein. Bhîmasena's.

*गणकारि m. N. pr. eines Mannes.

गणकारिका f. fehlerhaft für °कारिता.

गणकारिता f. Titel eines Werkes.

गणकुमार m. N. pr. eines Mannes.

*गणकृत्वस् Adv. *eine ganze Reihe von Malen.*

गणगिन् in वीणा°.

गणचक्र n. *ein best. magischer Kreis.*

*गणचक्रक n. *ein gemeinsames Mahl von Berufsgenossen* Gal.

गणच्छन्दस् n. *ein nach Versfüssen gemessenes Metrum.*

गणतन्त्रमहोदधि m. und °तन्त्रषोडशिका f. Titel von Werken.

*गणता f. 1) *das einen Haufen Bilden.* — 2) *das zu einer Partei Gehören.* — 3) *Classification.* — 4) *Arithmetik.*

*गणतिथ Adj. *eine Schaar —, eine Versammlung bildend.*

गणत्रिका f. *Rosenkranz* oder *ein best. Halsschmuck* Hemâdri 1,267,6. fgg. Die richtige Lesart wird aber wohl गलत्तिका sein.

गणत्व n. 1) *das einen Haufen Bilden* (mit dem Dativ °त्वाय). — 2) Nom. abstr. zu Gaṇa 1) c).

गणदास m. N. pr. 1) eines Arztes Bhâvapr. 5, 29. — 2) eines Tanzlehrers.

*गणदीक्षा f. *Vorbereitungen zu einem Opfer* 1) *für eine Körperschaft,* 2) *für* Gaṇeça.

गणदीक्षाप्रभु m. N. pr. eines Autors von Mantra.

गणदीक्षित् Adj. *der ein Opfer unternimmt* 1) *für eine Körperschaft,* 2) **für* Gaṇeça.

गणदेव m. N. pr. eines Dichters.

*गणदेवता f. = गण 1) b).

गणद्रव्य n. *das Vermögen einer Körperschaft* Jâǵñ. 2,187.

गणद्वीप *Inselgruppe* oder N. pr. einer *Insel.*

गणधर m. *Vorstand einer Versammlung,* insbes. *einer* Ṛshi-*Versammlung des* Arhant Vira.

गणधातुपरिभाषा f. Titel eines Werkes.

गणन 1) n. *das Zählen, Aufzählen, Herzählen.* — 2) f. आ a) dass. Spr. 7190 (Pl.). नव गणनामेति so v. a. *ist neun an der Zahl.* — b) *das Gezähltwerden zu* (im Comp. vorangehend). — c) *das in Anschlag Bringen, Hochanschlagen, Gewicht Legen auf* (Gen.).

गणनागति f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,22. 169,1.

गणनाथ m. 1) *Bein. Çiva's. — 2) *der Gott* Gaṇeça.

गणनापति m. 1) ** Rechenmeister.* — 2) Bein. Gaṇeça's.

*गणनामकामात्र m. *Finanzminister* (buddh.).

गणनायक 1) m. *a) der Führer des Gefolges eines Gottes. — b) der Gott* Gaṇeça. *— c) Vorstand einer Versammlung, — Körperschaft.* — 2) *f. ॰नायिका Bein. der Durgâ.

गणनी (Conj.) m. *Vorstand einer Versammlung, — Körperschaft.*

*गणनीय Adj. *zu zählen. aufzuzählen.*

गणप m. 1) *der Gott* Gaṇeça. — 2) *der Vorstand einer Körperschaft* 220,13.

गणपति m. 1) *Schaarführer, Oberster eines Haufens.* — 2) *Bein. Çiva's. — 3) *der Gott* Gaṇeça. — 4) N. pr. verschiedener Männer. Auch ॰नाथ und ॰भट्ट.

गणपतिकल्प m. und ॰पतिकवच n. Titel von Werken.

गणपतिखण्ड m. n. Titel eines *Abschnitts* im Brahmav.P.

गणपतिपूर्वतापनीयोपनिषद् und ॰पूर्वतापिनी f. Titel einer Upanishad Weber, Lit. 188.

गणपतिरहस्य n. Titel eines Werkes.

गणपतिस्तवराज m. Titel einer *Hymne auf* Gaṇeça.

गणपतिस्तोत्र n. *eine Hymne auf* Gaṇeça.

गणपतिहृदया f. N. pr. einer buddh. Göttin.

गणपत्याराधन n. Titel einer Hymne auf Gaṇeça.

गणपत्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*गणपर्वत m. *der Berg* Kailâsa.

गणपाठ m. *ein Verzeichniss von* Gaṇa 1) *l).*

*गणपाद् m. gaṇa पुक्कारोह्यादि.

*गणपीठक n. *Brust.*

गणपुंगव, गणपूज्य und गणपूर्व m. *Vorstand einer Versammlung, — Körperschaft.*

गणप्रदातर् Nom. ag. *der einer Körperschaft Etwas giebt* Spr. 7517.

*गणप्रमुख (buddh.) m. = गणपुंगव.

गणभर्तर् m. Bein. Çiva's.

गणभृत् m. *Vorstand einer Versammlung.*

*गणभोजन n. *ein gemeinsames Mahl* (buddh.).

गणमात्राच्छन्दस् n. Pl. *nach Versfüssen und nur nach der Zahl der Moren gemessene Metra.*

गणमुख्य m. *Vorstand einer Körperschaft.*

गणय्, ॰यति und ॰यते (episch) 1) *zählen, auf—, zusammen —, berechnen.* वनवासाय रामस्य पञ्च रात्रो ऽद्य गण्यते so v. a. *heute sind es fünf Tage, dass* Râma *im Walde weilt.* गणित *gezählt, zusammen —, berechnet.* — 2) *zählen —, rechnen zu* (Loc.). — 3) *schätzen für, — auf, im Werthe gleichstellen mit* (Instr.). गणित *geschätzt auf* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 4) *ansehen —, halten für;* mit zwei Acc. — 5) *achten —, Rücksicht nehmen auf* (Acc.). Mit बहु *grosse Achtung haben vor* Spr. 335. Mit न *keine Rücksicht nehmen auf, unbeachtet lassen.* — 6) *ausdenken* Megh. 107. — 7) ** sich zählen, seine Anzahl bestimmen.* — Mit अधि *hoch —, zur Genüge preisen.* — Mit *अनु in *अनुगणितिन्. — Mit अव *keine Rücksicht nehmen auf.* — Mit आ *überzählen.* — Mit परि 1) *zählen, auf—, her—, berechnen, durch Berechnung bestimmen* Harshaṅ. 170,7. ॰गणित *berechnet,* so v. a. *von begrenzter Anzahl, nicht sehr viel* 161,23. — 2) *erwägen, bedenken.* — Mit प्र *berechnen, nach —.* — Mit वि 1) *zählen; Pass. gezählt werden,* so v. a. *betragen.* — 2) *erwägen, bedenken, in Betrachtung ziehen, im Sinne haben.* — 3) *ansehen —, halten für;* mit zwei Acc. — 4) *achten —, Rücksicht nehmen auf.* अविगणय्य *ohne Rücksicht auf* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,29,53. Kâd. 59, 22. — 5) *nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf.* — Mit सम् in संगणना.

गणयज्ञ m. *ein gemeinschaftliches Opfer.*

गणयाग m. *Verehrung der Schaarengottheiten.*

गणरत्न n. und ॰महोदधि m. Titel einer Sammlung von Gaṇa 1) *l).*

गणराज्य n. N. pr. eines *Reiches* im Süden.

*गणराज m. n. *eine Reihe von Nächten.*

*गणवृक्ष und *॰क m. *Calotropis gigantea* Râgân. 10,31.

*गणवृक्षिन् m. *Calotropis gigantea alba.*

*गणवतीसुत m. Metron. Dhanvantari's.

गणवत् 1) Adj. *a) in Reihen u. s. w. bestehend. — b) mit einem Anhange versehen. — c) das Wort* गण *enthaltend.* — 2) *f. गणवती N. pr. der Mutter Dhanvantari's.

गणवर n. N. pr. einer Stadt.

गणवृत्त n. *ein nach Verfüssen gemessenes Metrum.*

गणव्याख्यान n. Titel eines Werkes.

गणव्यूह m. Titel eines buddh. Sûtra.

गणशस् Adv. *schaaren —, reihenweise.*

गणश्री Adj. *zu Schaaren sich verbindend, sich schaarend.*

*गणकास und ॰क (Bhâvapr. 1,193) m. *ein best. Parfum.*

गणकोम m. Titel eines Werkes.

*गणाग्रणी m. *der Gott* Gaṇeça.

*गणाचल m. Bein. des *Berges* Kailâsa.

*गणाचार्य m. *Volkslehrer* (buddh.).

गणाधिप m. 1) *das Haupt einer Schaar von Göttern* Hemâdri 1,633,21. — 2) *Bein. Çiva's. — 3) **der Gott* Gaṇeça. — 4) *bei den Gaina *Vorstand einer* Ṛshi-*Versammlung des* Arhant Vîra.

गणाधिपत्य n. Nom. abstr. zu गणाधिपति 1) Çira-Up. S. 10, Z. 11.

गणाधीश und गणाध्यक्ष m. *der Gott* Gaṇeça.

गणान्न n. *Speise, die von einer Körperschaft kommt.*

गणाभ्यक्षर् m. *Mitglied einer Körperschaft.*

गणावरा f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81. Vgl. गुणावरा.

गणि 1) m. *Kenner der heiligen Schriften und der Hülfswissenschaften.* Wird Eigennamen angehängt. — 2) *f. *das Rechnen.*

गणिकान्न n. *Speise, die von einer Hetäre kommt.*

*गणिकापाद् Adj. gaṇa कुस्त्यादि.

*गणिकारिका und *॰कारी f. *Premna spinosa* oder *eine dieser ähnliche Pflanze.*

गणित 1) Adj. s. u. गणय्. — 2) n. *a) das Rechnen, Berechnung, Rechenkunst.* — *b) Summe.* — *c) die Summe einer Progression.* — *d) der astronomische (astrologische) Theil eines Gjotiḥçâstra mit Ausschluss der Nativitätslehre.*

गणितकौमुदी f. und गणिततत्त्वचिन्तामणि m. Titel zweier Commentare.

गणितनाममाला und गणितपञ्चविंशतिका f. Titel zweier Werke.

गणितपाश m. in der Arithm. *Combination* Lîlâv. 237.

गणितमालती f., गणितलता f. und गणितसार m. Titel *mathematischer* Werke.

गणितादेवीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गणिताध्याय m. Titel eines *Abschnitts* im Siddhântaçiromaṇi.

गणितामृतसागरी f. Titel eines Commentars.

*गणितिन् Adj. *der gezählt u. s. w. hat.*

गणित्रिका f. Hemâdri 1,266,20 fehlerhaft für गणत्रिका (गलत्तिका).

गणिन् 1) Adj. *mit einem Anhang versehen.* — 2) *m. *Lehrer.*

*गणिपिटक n. Name *der zwölf heiligen Schriften der* Gaina.

गणिम Adj. *was gezählt wird* Nâr. 8,3.

*गणिमत् m. N. pr. eines Siddha Gal.

गणेन्द्र m. N. pr. eines Buddha Lalit. 368,18.

गणेय Adj. *zählbar* Naish. 3,40.

गणेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.^{2} 4,128.

*गणेरु 1) m. *Pterospermum acerifolium* Madanav. 49,109. — 2) f. *a) Hure.* — *b) Elephantenweibchen.*

*गणेरुक 1) m. = गणेरु 1) Madanav. 49,109. —

2) f. आ *a) Kupplerin. — b) Dienerin.*

गणेश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *der Anführer der Gefolges von* Çiva und ein Sohn desselben. Er ist der Gott der Klugheit, der alle Hindernisse zu entfernen vermag. — 3) Pl. bei den mystischen Çaiva *eine best. Klasse von Erlösten* Hemâdri 1, 823, 4. fgg. Ein anderer Name ist विघ्नेश oder विघ्नेश्वर. — 4) *Zunftmeister.* — 5) N. pr. verschiedener Männer.

गणेशकुम्भ m. N. pr. einer Felsenhöhle in Orissa.

*गणेशकुसुम m. *roth blühender Oleander* Râgân. 10,14.

गणेशखण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in verschiedenen Purâṇa.

गणेशगीता f. Titel eines Werkes.

गणेशतापिनी f. Titel einer Upanishad Weber, Lit.

गणेशपुराण u. Titel eines Purâṇa VP.² 1,xc.

गणेशभुजंगप्रयातस्तोत्र n. Titel einer *Hymne auf* Gaṇeça.

*गणेशभूषण n. *Mennig* Râgân. 13,53.

गणेशयामल n. Titel eines Werkes.

गणेशविमर्शिनी f. desgl.

गणेशस्तुति f. Titel einer *Hymne auf* Gaṇeça.

गणेशान m. *der Gott* Gaṇeça Hemâdri 1,622,9. 721,2.

गणेशोपपुराण n. Titel eines Upapurâṇa VP.² 1,xc. 3,118.

गणेश्वर m. 1) *das Haupt einer Schaar.* Die nähere Bestimmung im Gen. oder im Comp. vorangehend (R. 5,91,1). — 2) *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9556. — 3) **Löwe.*

*गणोत्साह m. *Rhinoceros.*

*गण्ड्, गण्डति (वदनैकदेशे). Nach Kâçjapa ohne Flexion. Vgl. गण्डय्.

गण्ड 1) m. *a) Wange, Seite des Gesichts* (bei Menschen und Thieren). Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई. — *b) Seite* überh. — *c) Knoten, Pustel, Beule.* — *d) Kropf* (Karaka 1,28) und *andere Halsanschwellungen.* — *e) *Gelenk, Knoten.* — *f) *Wasserblase.* — *g) *Zeichen.* — *h) *ein best. Pferdeschmuck.* — *i) *Rhinoceros.* — *k) *Held.* — *l) *der Beste, in seiner Art Ausgezeichnete.* — *m) der 10te astrol. Joga.* — *n) ein Knotenpunct der Mondhäuser;* vgl. गण्डान्त. — 2) m. n. in der Dramatik *ein rasches Wort, das zur Sache, um welche es sich eben handelt, nicht passt.* — 3) f. आ N. pr. der Dienerin der 7 Weisen. — 4) Bez. *der Wurzel* गण्ड् MBh. 13,93,102. — 5) Kathâs. 94,66 fehlerhaft für खण्ड.

गण्डक 1) m. *a) *Rhinoceros.* — *b) *Hinderniss.* — *c) *Absonderung, Trennung.* — *d) *eine best. Art zu zählen.* — *e) *eine best. Wissenschaft.* — *f)* Pl. N. pr. eines Zweiges der Videha. — *g)* Bein. Kâla's, Bruders des Prasenagit. — 2) am Ende eines adj. Comp. *Zeichen* (?). — 3) *f. आ *Klumpen, Kugel.* — 4) f. ई N. pr. eines Flusses. — 5) f. गण्डिका *a) Hügel.* — *b)* etwa *Knötchen am Holz* Karaka 6,18. — *c) *was über den ersten Anfang hinausgeht.* — *d)* von unbekannter Bed. MBh. 14,9,29. — 6) wohl n. *ein best. Metrum.*

गण्डकण्डु m. N. pr. eines Jaksha. °कण्डू MBh. 2,10,15.

गण्डकर्ट m. *Schläfe des Elephanten* Spr. 5302.

*गण्डकवती f. = गण्डक 4).

*गण्डकारी f. 1) *eine best. Gemüsepflanze.* — 2) *Mimosa pudica.*

*गण्डकाली f. = गण्डकारी 1).

*गण्डकुसुम n. *der zur Brunstzeit aus den Schläfen des Elephanten träufelnde Saft.*

*गण्डकूप m. *Hochplateau.*

*गण्डगात्र n. *die Frucht der Anona reticulata* oder *squamosa.*

गण्डगोपाल m. N. pr. eines Dichters.

गण्डगोपालिका f. *ein best. Wurm* Bhâvapr. 5,103.

*गण्डग्राम m. *ein ansehnliches Dorf.*

गण्डदूर्वा f. *eine Grasart* Râgân. 8,116. Bhâvapr. 1,211.

*गण्डपाद् Adj. gaṇa कृस्त्यादि.

गण्डभित्ति f. *Backenknochen.*

गण्डभेरुण्ड m. Titel eines Werkes.

गण्डमाल 1) (*m.) und °माला f. (Kâlak. 2,127) *scrophulöse Anschwellung der Drüsen des Halses und Nackens* Karaka 1,28. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

गण्डमालक 1) = गण्डमाला Hemâdri 1,215,17. — 2) *f. °लिका *Mimosa pudica* Râgân. 5,104.

गण्डमालिन् Adj. *mit scrophulösen Anschwellungen der Drüsen des Halses und Nackens behaftet.*

*गण्डमूर्ख Adj. *überaus thöricht.*

गण्डय्, °यति Vivekav. 4,6 vielleicht fehlerhaft für गन्धय् *parfumiren.*

*गण्डयन्त्र P. 6,4,55, Sch.

*गण्डलवण n. *eine Art Salz* Gal.

गण्डलिन् m. Bein. Çiva's.

गण्डव्यूह m. Titel eines buddh. Sûtra.

गण्डशिला f. *ein grosser Felsblock.*

गण्डशैल m. (adj. Comp. f. आ) 1) dass. Çiç. 4,40. Bâlar. 241,13. Râgat. 8,1883. 2319. — 2) *Backenknochen* Çiç. 4,40. — 3) N. pr. des Lustgartens der Apsaras.

गण्डसाह्वया f. N. pr. eines Flusses.

गण्डस्थल n. und °ली f. *Wange.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई.

*गण्डाङ्ग m. *Rhinoceros.*

गण्डान्त n. *das erste Viertel in demjenigen* Nakshatra, *welches auf einen Knotenpunct der Sternbilder folgt,* Vâstuv. 172.

गण्डारि m. *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204.

गण्डाली f. 1) = सर्पाक्षी Bhâvapr. 1,220. — 2) **weisses* Dûrvâ-*Gras.* — 3) *= गण्डदूर्वा Râgân. 8,116.

*गण्डाश्मन् m. = गण्डशिला.

*गण्डि 1) m. *a) der Stamm eines Baumes von der Wurzel bis zum Anfang der Aeste.* — *b) Kropf* (?). — 2) f. *Fuchs* Gal.

*गण्डिनी f. Bein. der Durgâ.

गण्डिर in पाद°.

गण्डिलक n. *eine Grasart* Bhâvapr. 6,38.

गण्डीर 1) m. *a) eine best. Gemüsepflanze.* — *b) *Held.* — 2) *f. ई *Tithymalus antiquorum.*

गण्डु 1) (*m. *f.) *a) Kopfkissen.* Auch *गण्डू f. — *b) *Oel.* Auch गण्डू f. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) *f. *Gelenk, Knoten.*

*गण्डुत् *eine Grasart* Deçîn. 2,75. 106. 3,79.

*गण्डुल Adj. von गण्डु. = गण्डुल *bucklig.*

गण्डूपद 1) m. *eine Art Wurm.* — 2) *f. ई *eine kleine Art Wurm* oder *das Weibchen von* 1).

*गण्डूपदभव und *°पदाद्भव (Gal.) n. *Blei.*

गण्डूष 1) m. (*f. आ) und n. (Spr. 6043) *ein Mundvoll Wasser* u. s. w., *im Munde befindliche Flüssigkeit* Harshak. 64,13. *Schluck; Mittel zum Ausspülen des Mundes* (°मस्तु Harshak. 122, 8), *Gurgelwasser.* — 2) m. *a) *die Spitze des Elephantenrüssels.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Çûra.

गण्डूषय्, °यति *schlürfen, verschlucken* Bâlar. 141,17. Vidh. 13,6.

गण्डूषी Adv. mit कर् *auf ein Mal verschlucken.*

गण्डोपधान n. *Kopfkissen* Pañkat. ed. Bomb. 2, 24,10.

गण्डोपधानीय n. dass. ebend. 2,23,20.

*गण्डोपल m. = गण्डशिला.

गण्डोल 1) *m. n. *roher Zucker.* — 2) *m. *Mundvoll.* — 3) N. pr. eines buddh. Tempels.

गण्डोलक m. 1) *Wurm.* — 2) **Mundvoll* Gal.

*गण्डोलकपाद und *गण्डोलपाद gaṇa कृस्त्यादि.

गण्य (गँणिय्र) 1) Adj. *a) in Reihen bestehend.* — *b)* *am Ende eines Comp. *zu der und der Schaar gehörig.* — *c) zu zählen, — rechnen.* — *d) worauf man zu achten —, Rücksicht zu nehmen hat.* —

2) *f. आ = गणसमूह Gal.

°गत् Adj. *gehend* in अध्व° und द्वि°.

गत 1) Adj. s. u. गम्. — 2) n. *a) Gang, Art zu gehen. — b) das Fortgegangensein, Dahinsein* Spr. 3767. — *c) *der Ort, wo Jmd gegangen ist. — d) Erstreckung, Verbreitung, das Bekanntsein. — e) Art und Weise.*

°गतक Adj. *gehend —, bezüglich auf* (?) MBh. 8, 90,42.

*गतक्रम Adj. *aus der Ordnung gekommen* Gal.

गतजीव Adj. (f. आ) *entseelt, todt* 118,4.

गतजीवित Adj. dass. Daçak. 14,22.

*गतनासिक Adj. *nasenlos.*

गतनिधन n. Name eines Sâman.

गतपार् Adj. *der sein Ziel erreicht hat* 174,30.

गतप्रत्यागत Adj. *fortgegangen und wieder zurückgekehrt.*

गतप्राण Adj. *entseelt.*

गतप्राय Adj. *beinahe vergangen, — gewichen, — hingeschwunden* Spr. 2065.

गतमति Adj *dumm, einfältig* zu Spr. 7420.

गतमत्सर् Adj. *uneigennützig* Dh. V. 36,2.

गतमनस् Adj. *dessen Seele hin ist* TS. 6,6,2,2. 3.

गतमात्र Adj. *kaum —, eben weggegangen* 61,21. 71,17.

गतरोग Adj. *genesen* Spr. 7841.

गतवयस् Adj. *dessen Jugend dahin ist* Spr. 2066. Hâsj. 23.

गतश्रि (Gen. °श्रेस्) und गतश्री Adj. *auf der Höhe des Glückes stehend.* Nom. abstr. गतश्रीत्व n. Njâjam. 9,4,12.

गतश्रीक Adj. 1) *seiner Schönheit beraubt, entstellt* Hariv. 3722. — 2) *um seine hohe Stellung gekommen* MBh. 3,267,17.

*गतसन्नक m. *ein Elephant ausser der Brunstzeit.*

गतसार् Adj. *werthlos, nichtig* 172,25.

गतस्पृह् Adj. (f. आ) 1) *kein Verlangen —, kein Wohlgefallen mehr habend* Spr. 2796. Die Ergänzung im Loc. (Bhâg. P. 7,10,19) oder Gen. (R. Gorr. 2,1,10). — 2) *uneigennützig* Spr. 7862. — 3) *erbarmungslos* Kâm. Nitis. 9,63.

*गताक्त Adj. *blind.*

गतागत 1) Adj. *kommend und gehend.* — 2) n. *a) Sg. und Pl. das Gehen und Kommen, Hinundhergehen* 136,8. °गतानि कर् so v. a. *Unterhandlungen pflegen* Râgat. 8,558.1258. *das Hinundherfliegen. — b) das Entstehen und Vergehen. — c) das Fehlen und Eintreten* Ind. St. 1,47. — *d) ein unregelmässiger Lauf der Gestirne.*

गतागति f. *das Gehen und Kommen,* so v. a. *das Sterben und Wiedergeborenwerden.*

गताधि Adj. *sorgenfrei* Daçak. 6,19.

गताध्वन् Adj. 1) *der seinen Weg zurückgelegt —, seinen Tagesmarsch vollbracht hat* (auch vom Monde). — 2) *vollkommen bewandert in* (Loc.).

गताध्वा f. *die Zeit unmittelbar vor Eintritt des Neumonds.*

*गतानुगत n. gaṇa अत्यधूतादि.

गतानुगतिक Adj. *in die Fussstapfen eines Vorangegangenen tretend, sich nach dem Vorangehenden richtend* Harshak. 36,13. तत्ता° *in dessen F. tr.* Naish. 5,55. Nom. abstr. °ता f. Deçîn. 1,2.

गतायत्त Adj. *mit dem es zu Ende geht.*

गतायुस् Adj. *dessen Lebenszeit dahin ist:* 1) *dem Tode verfallen, dem Verscheiden nahe. —* 2) *gestorben, todt.*

*गतार्तवा Adj. f. *die die Regeln verloren hat.*

गतार्थ Adj. 1) *zwecklos, unnütz.* — 2) *verstanden.*

गतासु Adj. *entseelt, todt.*

गति 1) f. *a) Gang, Bewegung, Flug, Art zu gehen, — sich zu bewegen, Fähigkeit zu gehen.* परां गतिं गम् *den letzten Gang gehen,* so v. a. *sterben.* In Comp. mit einem als Gen. oder Loc. aufzufassenden Begriffe. — *b) das Weggehen, Fortgehen. — c) Gang,* so v. a. *Art und Weise, wie sich Etwas bethätigt* oder *äussert. — d) Fortgang, Verlauf. — e) das Gelangen —, Kommen zu* oder *in, Erreichen;* die Ergänzung im Gen., Loc. (105,8) oder im Comp. vorangehend. — *f) das Sichrichten nach, Gehorsam gegen* (Loc.) Âpast. 1,13,11. 14. 16. 14,5. — *g) Weg, Bahn* (eig. und übertr.). अन्यतरां गतिं गम् von einem Kranken so v. a. *genesen oder sterben. — h) eine best. Strecke der Mondbahn* und *der Stand eines Planeten in derselben. — i) Ausgang, Gang einer Wunde* oder *Geschwürs. — k) Ausgangspunct, Ursprung, Grund. — l) Ausweg, Möglichkeit zu handeln, Mittel. — m) Kunstgriff, Strategem. — n) Zuflucht. — o) Lage, Zustand, Verhältniss —* oder *Schicksal eines Dinges. — p) ein glücklicher Zustand, Glück. — q) die Wanderung der Seele durch verschiedene Körper* und *die bei diesem Kreislauf dem Einzelnen angewiesene Stellung, Los —, Schicksal eines Menschen. — r) Art und Weise* Comm. zu Âçv. Gṛhj. 1,24,7. — *s) das Verstandenwerden, Gemeintsein* Mahâbh. 1,136,*a.* 166,*b.* 167,*a.* 4,91,*b.* 6,100,*a.* 8,11,*a.* 52,*b.* Paribh. 9. — *t) die Präpositionen* und *bestimmte andere adverbialische Formen, wenn sie in unmittelbarer Beziehung zu einem Verbalbegriff stehen. — u) eine best. rhetorische Figur. — v) *eine best. hohe Zahl* (buddh.) — *w)* N. pr. einer Tochter Kardama's und Gattin Pulaha's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anala Hariv. 1,3,43.

गतिताल्लिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

गतिभङ्ग m. *ein gehemmter, unsicherer Gang* Çâk. 54,6. Ind. St. 15,300.

गतिभेद् m. dass. Çâk. 93,12.

गतिमत्त् Adj. *mit Bewegung versehen, sich bewegend. —* 2) *mit Gängen* (von Eiter u. s. w.) *versehen, fistulosus. —* 3) *mit einer Präposition u. s. w. versehen;* s. गति 1) *t).*

*गतिला f. 1) *das Nichtverschiedensein unter einander. —* 2) *eine best. Pflanze. —* 3) N. pr. eines Flusses.

गती (metrisch) f. = गति *Gang.*

गतीक in अ°.

गत्यागति am Anf. eines Comp. *das Gehen und Kommen, Erscheinen und Verschwinden* Ind. St. 15,317.

गत्वन् in पूर्व°.

गत्वर् Adj. 1) *sich anschickend zu* (Dat.) — 2) *vergänglich* Râgat. 8,858.

गत्वाय und गत्वी Absol. von गम्.

1. गद्, गदति (metrisch auch Med.) 1) *hersagen, aussprechen, sprechen, sagen, zu Jmd* (Acc.) *sagen, Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Acc.) *sagen. —* 2) *aufzählen, herzählen. —* 3) *benennen.* — Desid. जिगदिषति *herzusagen —, zu sprechen beabsichtigen.* — Mit *अनु in *अनुगादिन्. — Mit *प्रणया. — Mit नि 1) *hersagen, verkünden, mittheilen, sprechen, sagen, zu Jmd* (Acc.) *sagen, Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Acc.) *sagen. —* 2) *aufführen, aufzählen. —* 3) *benennen;* Pass. *genannt werden, heissen, gelten für.* — Caus. निगादयति *hersagen lassen.* — Intens. *steif und fest behaupten.* °जागद्यते mit pass. Bed. — Mit अभिनि *zu Jmd sprechen.* — Mit *परिणि. — Mit प्रणि 1) *lehren, behaupten. —* 2) *anzureden anheben. —* Mit प्रतिनि *einzeln hersagen* Comm. zu TBr. I,6,18. — Mit विनि *Jmd* (Acc.) *anreden;* Pass. *genannt werden, heissen.* — Mit *परि in *°गदितिन्. — Mit *प्र in *प्रगाद्य. — Mit प्रति *beantworten.* — Mit वि, °गदित *weit verbreitet, bekannt.* निगदित v.l.

2. *गद्, गद्यति (देवशब्दे). — Mit प्र Mahâbh.

1. गद् m. f. (आ) *Spruch.* — Vgl. auch गदा.

2. गद् 1) m. *Krankheit. —* 2) *n. *Gift.*

3. गद् m. N. pr. verschiedener Söhne des Vasudeva VP.2.

गदन n. *das Hersagen* Ait. Âr. 468,15. 16.

गदनिग्रह m. Titel eines Werkes.

*गदयितु 1) Adj. *a) geschwätzig. — b) lüstern.* — 2) m. *a) Laut. — b) Bogen. — c) der Liebesgott. — d) Wolke* Gal.

गदर्वर्मन् m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,99.

गदसिंह m. N. pr. eines Autors.

गदा f. 1) *Keule.* — 2) **Bignonia suaveolens.* — 3) *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — 4) *eine best. Constellation.* — 5) v. l. für गधा TS. Comm. 2,507.

*गदाख्य n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*गदागद m. Du. *die beiden* Açvin.

गदाग्रज m. Bein. Kṛshṇa's.

*गदाग्रणी m. *Auszehrung.*

1. गदाधर 1) Adj. *eine Keule haltend.* — 2) m. *a)* Bein. Kṛshṇa's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित, °भट्ट, °भट्टाचार्य.

2. गदाधर Adj. *eine kranke Lippe habend* Spr. 6277.

*गदात्तक m. Du. *die beiden* Açvin.

गदाभृत् Adj. *eine Keule tragend;* m. Bein. Kṛshṇa's.

*गदाम्बर m. *Wolke.*

गदाय्, °यँते *müde werden.*

*गदारति m. *Arzenei.*

गदावसान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*गदाह्व und *°य n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

गदि f. und °त n. *das Reden, Sprechen.*

1. गदिन् Adj. *krank* Bhâvapr. 3,143.

2. गदिन् Adj. *mit einer Keule versehen;* *m. Bein. Kṛshṇa's.

गदिसिंह m. N. pr. eines Grammatikers.

गद्गद 1) Adj. (f. आ) *stammelnd, stotternd* (von Personen und Reden). — 2) n. *Gestammel.*

गद्गदक 1) *Adj. = गद्गदे कुशलः. — 2) f. °दिका *Gestammel* Kâd. 2,29,2. 63,8. 76,14. Harshaḱ. 134, 12. 208,20.

गद्गदगल Adj. *stammelnd, stotternd* Spr. 2813.

गद्गदता f. (323,23) und गद्गदत्व n. *Gestammel.*

*गद्गदध्वनि m. *gestammelte Laute.*

गद्गदभाषण n. *das Stammeln* Hemâdri 1,726,15.

गद्गदभाषिन् Adj. *stammelnd.* बाष्प° *vor Thränen.*

गद्गदवाक्य Adj. dass. Nom. abstr. °ता f.

गद्गदवाच् Adj. dass. Hemâdri 1,725,13.

गद्गदशब्द Adj. dass.

1. गद्गदस्वर m. *gestammelte Laute.*

2. गद्गदस्वर 1) Adj. (f. आ) *stammelnd* Benf. Chr. 187,10. — 2) m. *a) *Büffel.* — *b)* N. pr. eines Bodhisattva.

गद्गदित Adj. *gestammelt.*

*गद्गद्य्, °द्यति *stammeln.*

गद्य 1) Adj. *zu sagen.* — 2) n. *gesprochene,* so v. a. *ungebundene Rede, ein Satz in Prosa.*

गद्यत्रय n. Titel eines Werkes.

गद्यपद्यमय Adj. (f. ई) *aus Prosa und Versen bestehend.*

गद्यबन्ध m. Titel eines Werkes.

गद्याण, °क, गद्यान, *°क und *गद्यालक m. *ein best. Gewicht* Bhâvapr. 3,149. 150.

गद्गद n. = कद्गद Hemâdri 1,399,7.

गध्, *गध्यति (मिश्रीभावकर्मन्). *गँधिता Naigh. 4,2. — Mit आ, आँगधित *angeklammert.* — Mit परि, परिँगधित *umklammert.*

गधा f. *ein best. Theil des Lastwagens.* गदा v. l.

गध्य (गँधिय) Adj. *festzuhalten, zu erbeuten.*

गनविनपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,261.

गँतृ Nom. ag. 1) m. *a) derjenige welcher geht, kommt, gelangt zu;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder *Dat. (228,29. 30). Als Fut. 67,8. 171,21. गन्ता चेद्रङ्क् तूर्णम् *wenn du reisen willst, so reise eiligst* Spr. 2078. — *b) zu einer Frau* (Loc.) *gehend, ihr beiwohnend.* — 2) f. गन्त्री *a)* als 3te Sg. Fut. f. नाशम् *wird untergehen.* — *b) Wagen.* तुरंगसंयुक्त Hemâdri 1,643,5. Harshaḱ. 173,18.

गँतवे und गँत्तवै Dat. Inf. von गम्.

गन्तव्य 1) n. Sg. impers. *eundum.* निधनं सर्वमानवैः so v. a. *alle Menschen müssen sterben* 165,29. Loc. mit oder ohne सति *da gegangen werden muss.* गन्तव्ये ऽनुमतम् *eine Einwilligung zu gehen.* गन्तव्यमन्तरेण *auf der Reise, unterweges.* अल्पावशेष° Adj. *wovon* (Meer) *nur noch wenig zu durchschiffen ist,* so v. a. *beinahe ganz durchschifft.* — 2) Adj. *a) zu gehen, zu durchschreiten, zurückzulegen* (ein Weg). — *b) zurückzulegen,* so v. a. *bevorstehend* Comm. zu Ârjabh. S. 28, Z. 6. — *c) adeundus, petendus, wohin man sich zu begeben hat.* Nom. abstr. °ता f. Çâṁk. zu Bâdar. 4,3,14. °त्व n. zu 7. — *d) adeunda coitus causa.* — *e) ineundus, capiendus, incipiendus.* विश्रम्भ oder विश्वास so v. a. *zu trauen.* — *f) zu zeihen.* दोषेण *eines Fehlers.* — *g) zu verstehen, verständlich.*

गँतु m. 1) *Weg, Lauf.* — 2) **Wanderer.*

*गन्त्रिका f. *Wägelchen.*

*गन्त्रीरथ m. *Wagen.*

गन्त्र in सु°.

*गन्दिका f. N. pr. einer Oertlichkeit. गब्दिका v. l.

गन्ध 1) m. *a) Geruch, Duft.* Ausnahmsweise n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* gew. Pl. *wohlriechender Stoff, Wohlgerüche.* — *c) Schwefel* Kâlaḱ. 5,20. — *d) pulverisirtes Sandelholz.* — *e) *Myrrhe.* — *f) *Hyperanthera Moringa.* — *g)* am Ende eines Comp. *der blosse Geruch von,* so v. a. *eine Spur von, ein Wenig* Suçr. 1,42,9. अहिगन्धेन so v. a. *wegen einiger Aehnlichkeit mit Schlangen.* — *h) *Verbindung, Verwandtschaft.* — *i) Uebermuth, Stolz* Megh. 9. Wohl fehlerhaft für गर्ध. — *k) *Nachbar.* — *l)* Bein. Çiva's. — 2) f. आ *a) *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.* — *b) *Desmodium gangeticum.* — *c) *die Knospe von Michelia Champaca.* — *d) ein best. Metrum.* — 3) n. *a)* = 1) *a).* — *b) *schwarzes Aloeholz* Râǵan. 12,91.

गन्धक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. गन्धिका) *riechend nach;* s. अम्ल° und अवि°. — 2) m. *a) Schwefel* Kâlaḱ. 2,133. — *b) *Hyperanthera Moringa.*

गन्धकटी f. v. l. für °कुटी.

गन्धकन्दक m. *die Wurzel von Scirpus Kysoor.*

गन्धकारक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *f. रिका *Bereiterin von Wohlgerüchen.*

गन्धकालिका f. N. pr. 1) einer Apsaras. — 2) *der Mutter Vjâsa's.

गन्धकाली f. = गन्धकालिका 2).

*गन्धकाष्ठ n. 1) *Aloeholz.* — 2) *eine Art Sandel* Râǵan. 12,14.

गन्धकीय Adj. *auf Schwefel bezüglich.*

गन्धकुटी f. *ein best. Parfum* (aus Guzerat) Râǵan. 12,139. Bhâvapr. 1,191. — Vgl. °कूटी.

*गन्धकुसुमा f. *eine best. Pflanze.*

गन्धकूटी f. Bez. *eines best. Gemachs* (buddh.). Richtig °कुटी.

*गन्धकोलिका f. *Moschus.* Richtig °चेलिका.

गन्धकोकिला f. *ein best. Parfum* Bhâvapr. 1,193.

*गन्धखेड n. *Andropogon Schoenanthus.*

*गन्धखेडक n. *wohlriechendes Gras.*

गन्धगज m. = गन्धद्विप Kâd. 30,11.

गन्धग्राहक Adj. *den Geruch wahrnehmend.*

गन्धग्राहिन् Adj. *parfümirt* Daçak. (1925) 2,113,10.

गन्धघ्राणवत् Adj. *mit einer Schnauze aus wohlriechenden Stoffen* Hemâdri 1,402,16. 433,11.

*गन्धचेलिका f. 1) *Moschus* Râǵan. 12,47. — 2) *Zibethkatze.*

गन्धज Adj. (f. आ) *aus wohlriechenden Stoffen bestehend* Agni-P. 43,10.

*गन्धजटिला f. *Acorus Calamus.*

गन्धजल n. *wohlriechendes Wasser.*

*गन्धजात n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

*गन्धज्ञा f. *Nase.*

*गन्धतण्डुल m. *wohlriechender Reis* Râǵan. 16,21.

*गन्धतूर्ण n. *Schlachttrommel.*

*गन्धतृण n. *wohlriechendes Gras* Mat. med. 298.

गन्धतैल n. 1) *wohlriechendes Oel.* — 2) *Schwe-

felbutter Mat. med. 26.

गन्धतोय n. *wohlriechendes Wasser* Kâlâk. 2,143.

*गन्धत्वच् f. *die Rinde von Feronia elephantum.*

*गन्धदूला f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 6,110.

*गन्धदारु n. *Aloeholz.*

*गन्धद्रव्य n. *wohlriechender Stoff.*

गन्धद्वार् Adj. (f. आ) *durch den Geruch zugänglich, — wahrnehmbar* Taitt. Âr. 10,1,10.

गन्धद्विप und गन्धद्विरद m. *ein Elephant zur Brunstzeit.*

गन्धधारिन् Adj. *Wohlgerüche an sich habend, von* Çiva.

*गन्धधूमज m. *ein best. Parfum* Râǵan. 12,89.

*गन्धधूमभव m. desgl. Gal.

*गन्धधूलि f. *Moschus.*

गन्धन 1) m. *eine Reisart* Karaka 1,27. — 2) n. *a) das Riechen, Aushauchen von Gerüchen. — b) das Sticheln, Anspielen auf Jmds Fehler. — c) *=* उत्साक, उत्साकन.

*गन्धनकुल m. *Sorex moschatus.*

गन्धनाकुलि (metrisch) und °ली f. *eine best. Pflanze. Piper Chaba* Râǵan. 6,42. *Vanda Roxburghii* Mat. med. 258. Nach Andern *Artemisia vulgaris.*

*गन्धनाडी f. = गन्धनाली Gal.

*गन्धनामन् m. *ein roth blühendes Ocimum.*

गन्धनामी f. *eine Pustel-Krankheit* Suçr. 2,118,2.

*गन्धनालिका und *°नाली f. *Nase.*

*गन्धनिलया f. *arabischer Jasmin.*

*गन्धनिशा f. *eine Art Curcuma.*

गन्धप Adj. *nur Gerüche schlürfend;* m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

*गन्धपत्र 1) m. *a) eine Art Ocimum. — b) Aegle Marmelos. — c) Orangenbaum.* — 2) f. आ *eine Art Curcuma.* — 3) f. ई *a) Physalis flexuosa. — b) = अश्वगन्धा. — c) = अश्वगन्धा.*

*गन्धपत्रिका f. 1) *eine Art Curcuma.* — 2) *Physalis flexuosa.* — 3) *Apium involucratum* Râǵan. 6,110.

*गन्धपर्णी m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35.

*गन्धपलाशिका f. *Gelbwurz.*

*गन्धपलाशी f. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

गन्धपालिन् Adj. Beiw. Çiva's.

*गन्धपाषाण m. *Schwefel.*

गन्धपाषाणवत् Adj. wohl *schwefelhaltig* Daçak. (1925) 2,108,8.

*गन्धपिङ्गला f. ein Frauenname.

*गन्धपिशाचिका f. *der Rauch von brennendem wohlriechenden Harze.*

*गन्धपोता f. *eine Art Curcuma.*

1. गन्धपुष्प n. *eine wohlriechende Blume.*

2. *गन्धपुष्प 1) m. *a) Calamus Rotang* Râǵan. 9,110. *b) Alangium hexapetalum* Râǵan. 9,76. — *c) Cordia Myxa.* — 2) f. आ *a) die Indigopflanze. — b) Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69. — *c) =* गणिकारी.

गन्धपूतना f. N. pr. einer Unholdin, die eine best. Krankheit veranlasst, Hariv. 9542.

*गन्धफणिज्झक m. angeblich *eine Art Ocimum.* Gemeint ist तीक्ष्णगन्ध und फ°.

गन्धफल 1) *m. *a) Feronia elephantum. — b) Aegle Marmelos. — c) =* तेजःफल. — 2) *f. आ *a) Fennich. — b) Trigonella foenum graecum. — c) Batatas paniculata. — d) Boswellia thurifera.* — 3) f. ई *a) Fennich. — b) *die Knospe der Michelia Champaca* Râǵan. 10,60.

*गन्धबन्धु m. *der Mangobaum.*

*गन्धबकुल m. *eine Art Ocimum.*

*गन्धबकुल 1) m. *wohlriechender Reis* Râǵan. 16, 21. — 2) f. आ = गोरक्षी.

*गन्धबीजा f. *Trigonella foenum graecum.*

*गन्धभद्रा f. *eine best. kriechende Pflanze.*

*गन्धभाण्ड m. fehlerhaft für गर्दभाण्ड.

गन्धमञ्जरी f. ein Frauenname Ind. St. 14.

गन्धमदन (metrisch) m. = गन्धमादन 1) *c)* Hemâdri 1,351,2.

गन्धमय Adj. (f. ई) *aus wohlriechenden Stoffen bestehend* Hemâdri 1,404,18.

*गन्धमांसी f. *eine Art Valeriana.*

*गन्धमातृ f. *die Erde.*

गन्धमाद् m. N. pr. 1) eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) eines Affen.

गन्धमादन 1) m. *a) *eine Bienenart. — b) *Schwefel. — c)* N. pr. eines (oder verschiedener) Gebirges mit *schön duftenden* Wäldern VP.^{2}. n. verdächtig. — *d)* Bein. Râvaṇa's. — *e)* N. pr. eines Affen. — 2) *f. ई *a) ein berauschendes Getränk. — b) Schmarotzerpflanze. — c) ein best. Parfum.*

गन्धमादनवर्ष m. n. N. pr. eines Varsha VP. 2,1,23.

*गन्धमादिनी f. 1) *Lack* (लाक्षा) Râǵan. 6,207. — 2) *ein best. Parfum* (मुरा) Râǵan. 12,139.

गन्धमार्जार m. *Zibethkatze* Bhâvapr. 1,184.

गन्धमालती f. *ein best. Parfum* Bhâvapr. 1,193.

गन्धमालिन् 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. °नी *ein best. Parfum.*

गन्धमाल्य n. (adj. Comp. f. आ) Du. und Pl. *Wohlgerüche und Kränze.* °लोक m. *die Welt der W. und K.* °लोककाम Adj. *nach dieser begehrend.*

गन्धमुण्ड m. = गर्दभाण्ड.

*गन्धमूल 1) m. *Alpinia Galanga* Râǵan. 6,56. — 2) f. आ *a) Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet. — b) Boswellia thurifera.* — 3) f. ई = 2) *a).*

*गन्धमूलक 1) m. = गन्धमूल 2) *a)* Râǵan. 6,119. — 2) f. °लिका *a)* dass. — *b) Emblica officinalis.*

*गन्धमूषिक m., *°मूषिका und *°मूषी f. *Sorex moschatus.*

*गन्धमृग m. *Zibethkatze.*

*गन्धमृगाण्डजा f. *Moschus* Gal.

*गन्धमैथुन m. *Stier.*

गन्धमोक्ष m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka VP. 4,14,2.

गन्धमोच m. = गन्धमोक्ष VP.^{2} 4,95.

*गन्धमोदन m. *Schwefel.*

*गन्धमोदिनी f. v. l. für °मोक्षिणी.

*गन्धमोक्षिणी f. *die Knospe der Michelia Champaca* Râǵan. 10,60.

गन्धय् 1) °यति vielleicht *parfumiren;* s. u. गण्डय्. — 2) *°यते *a)* अर्दने. — *b) gehen.*

गन्धयुक्ति f. *Bereitung von Wohlgerüchen.*

*गन्धयुति f. *wohlriechendes Pulver.*

*गन्धरता f. *eine best. Pflanze* Gal.

गन्धरस 1) im Comp. *a) Wohlgeruch und Wohlgeschmack* MBh. 5,27,11. 6,121,25. — *b) Wohlgerüche und Gewürze* Gaut. 7,9. — 2) *m. *a) Myrrhe. — b) Gardenia florida* Mat. med. 298.

*गन्धरसाङ्क m. *Terpentin.*

*गन्धराज 1) m. *a) eine Art Jasmin* Râǵan. 10,78. — *b) eine Art Bdellion.* — 2) f. ई *ein best. Parfum.* — 3) n. *a) Sandelholz. — b) ein best. Parfum. — c) eine best. weisse Blume.*

गन्धर्व 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a)* N. pr. α) eines in nächster Beziehung zum Soma und zur Sonne stehenden Genius. Von ihm stammt das erste Menschenpaar, und auf das Weib besitzt er besondere Anrechte. Auch Pl. Ihre Weiber sind die Apsaras. Im Epos sind sie die himmlischen Sänger und gehören mit den Apsaras zum Hofstaat Indra's. — β) Pl. eines Volkes. — γ) *des Dieners des 17ten Arhant's der Gaina. — *b) Sänger. — c) *Weiser, frommer Mann. — d) *der indische Kuckuck. — e) Pferd. — f) *Bisamthier. — g) *die Seele nach dem Tode, bevor sie in einen neuen Körper einzieht. — h)* Bez. *des 14ten* Kalpa 2) *h). — i)* Bez. *des 21ten* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *k) ein best.* Svara Hariv. 3,132,53. गान्धर्व v. l., richtig wohl गान्धार. — 2) f. आ Bein. der Durgâ Hariv. 2,120,4. गान्धर्वी v. l. — 3) f. ई f. zu 1) *a).* Sie ist die Urmutter der Pferde.

गन्धर्वकन्या f. *eine Jungfrau der* Gandharva

1) *a)* Kâraṇḍ. 4,13. fgg.

गन्धर्वखण्ड m. n. N. pr. eines Theiles von Bhâratavarsha.

गन्धर्वगृहीत Adj. *von einem* Gandharva 1) *a) besessen.*

गन्धर्वग्रह m. *Besessensein durch einen* Gandharva 1) *a).*

गन्धर्वतन्त्र n. Titel eines Werkes.

गन्धर्वतैल n. *Ricinusöl.*

गन्धर्वत्व n. Nom. abstr. zu गन्धर्व 1) *a).*

गन्धर्वदत्ता f. N. pr. der Tochter eines Fürsten der Gandharva 1) *a).*

गन्धर्वनगर n. 1) N. pr. *a) der Stadt* α) *der* गन्धर्व 1) *a).* — β) *der* Gandharva 1) *b).* — 2) *Fata Morgana* Kâd. 117,12.

गन्धर्वपत्नी f. *die Frau der* Gandharva 1) *a).*

गन्धर्वपद् n. *Aufenthalt der* Gandharva 1) *a)* AV. Paric. 70,12.

गन्धर्वपुर n. *die Stadt der* Gandharva 1) *a).*

गन्धर्वराज m. *ein Fürst der* Gandharva 1) *a)* 46,30. 49,2.

गन्धर्वर्तु m. *die Zeit der* Gandharva 1) *a).*

गन्धर्वविद्या f. *die Kunst der* Gandharva 1) *a), Gesang.* Pl. R. Gorr. 1,79,21. im Comp. 80,4.

*गन्धर्वविवाह m. *die Heirathsform der* Gandharva 1) *a).*

गन्धर्ववेद् m. *der* Veda *der* Gandharva 1) *a), die Lehre vom Gesange.*

गन्धर्वहस्त und °क m. *Ricinus communis.*

गन्धर्वाप्सरस् f. 1) Pl. *die* Gandharva *und* Apsaras. — 2) Du. *der* G. *und die* A. Ârsh. Br.

गन्धर्वेष्ठा Adj. *beim* Gandharva 1) *a) befindlich* Maitr. S. 1,3,1.

गन्धलता f. *Fennich* Bhâvapr. 3,96.

*गन्धलोलुपा f. *Fliege.*

गन्धवत्रा und °वत्री f. N. pr. einer Gottheit Kâlaṁ. 3,130. 145. 4,77. 5,16.

गन्धवर्तिका f. *Räucherwerk in kleinen runden Stücken* Lalit. 186,11. 226,1.

गन्धवणिज् m. *ein Händler mit Wohlgerüchen.*

*गन्धवधू f. 1) *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.* — 2) *ein best. Parfum.*

गन्धवत् 1) Adj. *a) mit der Qualität Geruch versehen* Tarkas. 5. — *b) duftend.* — 2) f. °वती *a) *Erde.* — *b) *arabischer Jasmin.* — *c) *ein berauschendes Getränk.* — *d) *ein best. Parfum.* — *e)* Bein. der Satjavatî, der Mutter Vjâsa's. — *f)* N. pr. α) der Stadt Vâju's und *Varuṇa's. — β) eines Flusses.

*गन्धवत्काल n. 1) *Laurus Cassia.* — 1) *Sarsaparilla.*

*गन्धवल्लरी und *°वल्ली f. *eine best. Pflanze.*

गन्धवह 1) Adj. *Düfte zuführend.* — 2) m. *Wind.* — 3) *f. आ *Nase.*

गन्धवहश्मशान n. N. pr. einer *Leichenstätte* Pañkad.

गन्धवाह् 1) m. *a) Wind* Spr. 7658. — *b) *Bisamthier.* — 2) *f. आ *Nase.*

*गन्धविच्छुल m. *Weizen.*

*गन्धवृक्षक m. *Shorea robusta* Râgân. 9,81.

*गन्धव्याकुल n. vielleicht *Muskatnuss.*

*गन्धशटी f. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

*गन्धशाक n. *eine best. Gemüsepflanze.*

गन्धशालि m. *wohlriechender Reis* Râgân. 16,21. Daçak. (1925) 2,113,19.

*गन्धशुण्डिनी f. *Moschusratte* Râgân. 19,59.

*गन्धशेखर m. *Moschus.*

गन्धशैल m. = गन्धमादन 1) *c)* Golâdhj. Bhuv. 29.

*गन्धसार m. 1) *Sandelholz.* — 2) *eine Art Jasmin.*

*गन्धसारण m. *ein best. Parfum.*

*गन्धसुखी oder *°सूची f. *Moschusratte.*

गन्धसेवक Adj. *Wohlgerüche gebrauchend* Bhar. Nâṭjaç. 34,108.

*गन्धसोम n. *die weisse Wasserlilie.*

गन्धहस्तिन् m. 1) = गन्धद्विप. — 2) *ein best. wirksames Antidoton.*

गन्धहस्तिमहातर्क m. Titel eines Werkes.

*गन्धहारिका f. *eine Dienerin, die ihrer Herrin Wohlgerüche nachträgt.*

*गन्धाखु m. *Moschusratte.*

*गन्धाजीव m. *ein Händler mit Wohlgerüchen.*

गन्धाढ्य 1) Adj. *reich an Duft, wohlriechend* Spr. 2082. fg. — 2) *m. *Orangenbaum.* — 3) *f. आ *a) eine Art Curcuma. — b) gelber Jasmin* Râgân. 10,99. — *c) Paederia foetida. — d)* = रामतरुणी. — *e)* = आरामशीतला Râgân. 10,177. — *f) Moschusratte* Gal. — 4) *n. *a) Sandelholz. — b) ein best. Parfum* Râgân. 12,139.

*गन्धाधिक n. *ein best. Parfum.*

*गन्धाम्बु n. *wohlriechendes Wasser.*

गन्धाम्भस् n. dass. Varâh. Bṛh. S. 77,32.

*गन्धाल्ला f. *der wilde Citronenbaum.*

गन्धार 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) *die dritte Note.* — *c) *ein best.* Râga. — *d) *Mennig.* — 2) *f. ई N. pr. einer Vidjâdevî.

गन्धारि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*गन्धाला f. *Celtis orientalis.*

*गन्धाली f. 1) *Wespe.* — 2) *Paederia foetida.*

*गन्धालीगर्भ m. *kleine Kardamomen.*

*गन्धालु m. *wohlriechender Reis* Râgân. 16,21. Vgl. *अति°.

*गन्धाश्मन् m. *Schwefel.*

गन्धाष्टक n. *eine Verbindung von acht wohlriechenden Stoffen.*

गन्धाह्वा f. *eine best. Pflanze.*

गन्धि am Ende eines adj. Comp. 1) *den Geruch von — habend, riechend nach.* — 2) *nur den Geruch von Etwas habend,* so v. a. *nur einen geringen Theil von Etwas enthaltend, nur dem Namen nach Etwas seiend.*

गन्धिक 1) am Ende eines adj. Comp. *a) riechend nach;* s. उत्पल°. — *b) nur den Geruch von Etwas habend,* so v. a. *nur dem Namen nach Etwas seiend.* — 2) *m. *a) Händler mit Wohlgerüchen* (buddh.). — *b) Schwefel.* — 3) *Wohlgerüche.* गन्धिकापण Pañkad. — 4) *N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 13.

गन्धिन् 1) Adj. *a) einen Geruch habend.* Am Ende eines Comp. *riechend nach.* — *b)* am Ende eines Comp. *ein Weniges von Etwas habend, erinnernd an* Naish. 6,38. — *c)* verwechselt mit गर्धिन्. — 2) *m. *a) Wanze.* — *b) Xanthophyllum virens.* — 3) *f. °नी *ein best. Parfum.* — 4) *n. desgl. Râgân.

*गन्धिपर्ण m. *Alstonia scholaris.* Vgl. गन्धपर्ण.

गन्धेच्छा f. N. pr. einer Göttin Kâlaṁ. 4,44.

गन्धेन्द्रिय n. *Geruchssinn.*

गन्धेभ m. = गन्धद्विप.

गन्धेश m. N. pr. eines Vîtarâga.

*गन्धोतु m. *Zibethkatze.*

गन्धोत्कट m. *Artemisia Abrotanum* Râgân. 10, 147. Bhâvapr. 1,230.

*गन्धोत्तमा f. *ein berauschendes Getränk.*

गन्धोद् n. *wohlriechendes Wasser.*

गन्धोपजीविन् m. *Händler mit Wohlgerüchen.*

*गन्धोपल m. *Schwefel.*

*गन्धोलि f. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

*गन्धोली f. 1) dass. — 2) *Paederia foetida.* — 3) *Cyperus rotundus.* — 4) *getrockneter Ingwer.* — 5) *Wespe.* — 6) Bein. der Indrâṇî Gal.

*गन्धोल्लीष m. *Löwe* Gal.

*गन्धोतु m. = गन्धोतु.

गन्धय in वाज°.

गन्मुत् Kâṭh. 10,11 fehlerhaft für गर्मुत्.

गब्दिका f. v. l. für गन्दिका gaṇa सिन्धादि in der Kâç.

गर्भ m. *vulva.*

गर्भस्तल n. *eine best. Hölle.*

गभस्ति 1) m. *a) Arm, Hand.* — *b) Strahl.* — *c) *die Sonne.* — *d)* N. pr. α) eines Âditja. — β) eines

Ṛshi. — 2)* f. Bein. der Svâhâ, der Gattin Agni's. — 3) f. गभस्ती N. pr. eines Flusses VP. 2,4,36. 4) Adj. *strahlend* TBr. 2,7,12,4.

गभस्तिनेमि m. Bein. Kṛshṇa's.

*गभस्तिपाणि m. *die Sonne.*

गभस्तिपूत Adj. *mit den Händen geläutert.*

गभस्तिमत् 1) Adj. *strahlend.* — 2) m. *a) die Sonne* Kâd. 2,69,18. — *b) eine best. Hölle* VP. 2,5,2. — 3) m. n. N. pr. eines Theils von Bhâratavarsha Goladhj. Bhuv. 41. VP. 2,3,6.

गभस्तिमालिन् m. *die Sonne, der Sonnengott* Kâd. 109,2. 231,6. Harshaḱ. 139,3. Bâlar. 42,2.

*गभस्तिकृत्त m. *die Sonne.*

गभस्तीश्वर n. Name eines Liṅga.

गभिर्भृक् Adv. *tief unten* oder *innen.*

*गभीका f. *eine best. Pflanze* und *deren Frucht.* गर्गरिका v. l.

गभीर 1) Adj. (f. आ) *tief* (in den verschiedenen Bedeutungen des Wortes, auch vom Ton); *dicht, sich weithin erstreckend* 111,5. *unerschöpflich, grenzenlos* Bhâg. P. 1,5,18. *unergründlich, verborgen, geheim.* गभीरम् und गभीर° Adv. — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Manu Bhautja VP. 3,2,43. — *b)* des Rambha. — Vgl. गम्भीर.

गभीरवेपस् Adj. *tief erregt.*

*गभीरिका f. *eine grosse Trommel.*

*गभोलिक m. *Kopfkissen.*

गम्भर n. = गह्वर *Versteck, Dickicht, Schlucht* Kâraṇḍ. 24,18.

गम्, गच्छति, गमति (Naigh. 2,14) und गच्छति (nur dieses in der klass. Sprache); Act. und Med. 1) *kommen.* — 2) *kommen —, hingehen —, sich begeben nach, in, zu* oder *auf, gelangen nach* oder *zu, zu Theil werden;* mit Acc. (auch mit प्रति), Loc. oder Dat. — 3) zu einem Weibe (Acc.) *gehen,* so v. a. *beiwohnen.* पशून् *mit Vieh Unzucht treiben.* Ohne Object *den Beischlaf vollziehen.* — 4) in einen Zustand, eine Lage, ein Verhältniss (Acc.) *kommen, gerathen; theilhaftig werden, erlangen;* mit Acc. oder Loc. (ṚV. 1,83,1. 86,3. 2,25,4. 7,32,10. 8,46,9. Vâlakh. 3,5). — 5) *aufbrechen, davon —, fortgehen.* उद्याय तपसे *um strenge Kasteiungen zu üben* 71,16. — 6) *hingehen,* so v. a. *sterben* 176,6. — 7) *verfliessen, vergehen, zu Ende gehen* Naish. 7,109. — 8) *gehen, sich bewegen, wandeln;* einen Gang oder Weg (Acc.) *gehen.* जीवन्गच्छति so v. a. *bleibt am Leben* 57,2. — 9) मनसा *in Gedanken sich begeben zu* (Acc.); *wahrnehmen.* — 10) *wahrnehmen, erkennen, errathen;* Pass. *verstanden werden, gemeint sein* 227,20. 234,1. 237,26. — 11) दोषेण oder दोषतस् *Jmd* (Acc.) *beschuldigen, für den Schuldigen halten.* — Partic. गत 1) mit act. Bed. *a) gekommen.* एवं गते *da es so gekommen ist,* so v. a. *unter diesen Umständen* 43,16. — *b) gekommen zu* oder *in, gegangen nach* oder *zu, gelangt zu, übergegangen auf, Jmd zu Theil geworden, — gehörig, gerathen in, sich befindend auf, in, an* oder *bei, enthalten —, ruhend in;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend. का तद्गतम् so v. a. *was ist daraus geworden? wie steht es damit?* कृद्गत *bis zum Herzen reichend* 42,26. — *c)* in einen Zustand, eine Lage, ein Verhältniss *gerathen, sich darin befindend;* die Ergänzung im Acc., Loc. (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend. — *d) gehend —, gerichtet —, bezüglich auf;* mit प्रति oder am Ende eines Comp. — *e) aufgebrochen, davon —, weggegangen;* die Ergänzung im Dat. oder Infin. — *f) hingegangen, abgeschieden, dem Tode verfallen.* — *g) verflossen, — gangen, — strichen.* — *h) verschwunden, gewichen, verloren, dahin seiend, nicht mehr vorhanden.* करिणः किं गतं भवेत् so v. a. *was verlöre dabei der Elephant?* Spr. 7865. Ueberaus häufig am Anfange eines adj. Comp. — *i) hervorgegangen aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *k)* einen Weg (Acc.) *gegangen seiend.* — *l) verbreitet auf* (Loc.), *bekannt, — als, die Bedeutung habend von* (Loc.). — 2) mit pass. Bed. *a) begangen, betreten* Ṛv. 7,57,3. — *b) erreicht, erlangt* in °पार, °भ्रि, °श्री. — Caus. गमयति (Ṛv. 5,5,10 गा°, aber nur in der Saṁhitâ), गमयते 1) *Jmd* (Acc.) *kommen lassen, herbeiführen, führen, hinführen —, befördern —, bringen zu* oder *nach* (Acc., Dat. oder Loc.). — 2) *Jmd* in einen Zustand *versetzen, verhelfen zu, theilhaftig werden lassen, übergeben* (Âpast. 1,7,16); mit zwei Acc. मुखमरविन्दताम् so v. a. *das Gesicht zu einer Lotusblüthe erheben, mit ihr in Parallele bringen* 251,28. — 3) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen, verleihen.* — 4) *Jmd weggehen heissen, fortschicken.* — 5) *hingehen lassen,* so v. a. *sterben —.* गमित *gestorben* MBh. 12,29,149. — 6) *verfliessen lassen, zubringen* (eine Zeit). — 7) *Jmd gehen lassen.* पदातिम् *zu Fusse.* — 8) **Jmd* (Acc.) *durch Jmd* (Instr.) *zum Gehen bringen.* Soll Caus. vom Caus. sein 226,5. — 9) *gehen —,* so v. a. *unberücksichtigt lassen, sich nicht kümmern um* Bâlar. 120,14. — 10) *abfahren lassen,* so v. a. *übertreffen* Prasannar. 5,22. — 11) *in's Klare bringen, erklären.* — 12) *die Bedeutung von* (Acc.) *hervorrufen, bezeichnen.* — Desid. जिगमिषति und जिगांसति 1) *gehen wollen, im Begriff sein zu gehen.* — 2) *zu erlangen streben.* — 3) *bringen wollen.* प्रकाशम् *an's Licht.* — Intens. गंनिगत्ति, गंनीगत्ति, *जङ्गत्ति, *जङ्गमीति und *जङ्गम्यते *besuchen.* — Mit अच्छ, अच्छा 1) *hingehen zu.* — 2) *gelangen zu, erreichen.* — Mit अति 1) *verfliessen, vergehen.* °गत *verflossen.* — 2) *übergehen, überspringen;* mit Acc. — MBh. 9,2367 fehlerhaft für अभि. — Mit उपाति *gehen über* (einen Fluss). — Mit व्यति 1) *verfliessen.* °गत *verflossen, vergangen* (Zeit). — 2) **gemeinsam passiren.* — Mit अधि 1) *herankommen, kommen —, hingehen —, gelangen nach* oder *zu* (Acc.). °गत so v. a. *umgeben —, umringt von* (Instr.). — 2) einem Weibe (Acc.) *beiwohnen.* — 3) *gehen —, sich machen an* 24,32. विरोधम् *Streit anfangen* Spr. 3453. — 4) *kommen zu, erlangen, erhalten, theilhaftig werden.* भर्तारम् *zu einem Manne kommen, einen M. nehmen.* कन्याम्, दारान् *zur Frau nehmen, heirathen.* °गत mit act. (!) und pass. Bed. — 5) *treffen, stossen auf, auffinden.* — 6) *ausfindig machen, dahinterkommen, erkennen.* — 7) *erfinden.* — 8) *halten für* (इति) Karaka 6,12. — 9) *vollführen, ausführen.* — 10) *lernen, studiren, erforschen, lesen.* — Desid. 1) *wiederzuerlangen wünschen, suchen.* — 2) Med. °जिगांसते *studiren wollen* Âpast. 1,10,13. 15. — Mit समधि 1) *herankommen, hintreten zu, nahen.* °गत mit act. Bed. — 2) *in Besitz gelangen von, erwerben, erlangen.* — 3) *lernen, studiren, lesen.* — Mit अनु 1) *nachgehen, nachfolgen, verfolgen, begleiten; suchen, aufsuchen* (mit Acc., ausnahmsweise mit Loc.). °गत mit act. und pass. Bed. तैलं क्षीरानुगतम् so v. a. *das Oel sammt der Milch.* °गतो गजचर्मणा so v. a. *hinten mit einer Elephantenhaut bedeckt.* — 2) *zugehen auf.* — 3) *besuchen, durchwandern.* °गत mit act. Bed. Kâd. 214,23. — 4) *heimsuchen, sich Jmds* (Acc.) *bemächtigen.* मदनानुगत 47,14. — 5) *herankommen, sich einstellen.* — 6) *befolgen, sich richten nach, entsprechen, nachahmen.* °गत *a) folgsam, nachgiebig, willfährig* 256,32. Kâd. 2,123,13. — *b)* am Ende eines Comp. *sich richtend nach, entsprechend, gemäss* 105,21. 211,23. MBh. 3,315,24. R. 4,24,3. Pañkat. 218,8. — *c) nachgeahmt* 106,22. — 7) *eingehen —, enthalten sein in* (Loc.). — 8) *ausgehen, verlöschen, hinschwinden.* — 9) *Etwas ausführen, bewerkstelligen.* °गत mit act. Bed. — Caus. 1) *begleiten* Mâlav. 20. — 2) *auslöschen.* — Mit समनु 1) *Jmd* (Acc.) *nachgehen, folgen.* — 2) *eindringen in, durchdringen.* — 3) °गत Pl. *insgesammt zusammenhängend —, — es zu thun habend mit*

(Instr.) Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,4. — Mit अन्तर् 1) *intercedere, ausschliessen von* (Abl.). — 2) अन्तर्गत *a) hineingekommen, — gegangen, hineingegangen —, enthalten —, befindlich in* (im Comp. vorangehend) 149,7. 268,5. — *b) im Innern befindlich, der innere, verborgen, geheim. — c) geschwunden, gewichen. — d) *aus dem Gedächtniss geschwunden.* — Mit अप *fortgehen, weichen, schwinden, — von* (Abl.). °गत *a) fortgegangen, gewichen, geschwunden, abgekommen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) *gestorben.* — Mit व्यप *fortgehen, weichen, schwinden.* °गत *fortgegangen, gewichen, geschwunden, verstrichen, gewichen von* (Abl.). — Mit अपि und Acc. 1) *eingehen —, eintreten in, hingehen zu, betreten* (einen Weg) ṚV. 10,2,3 (mit vorangehendem आ). *eingehen in.* so v. a. *sich auflösen in* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,9. — 2) *gelangen zu, theilhaftig werden.* — Mit अभि 1) *herbei —, herankommen, sich nähern, treten zu, kommen —, gehen zu* oder *nach;* mit Acc. °गत *a) gekommen zu* (Dat.), *mit einer Bitte herangetreten. — b) zu dem man gekommen ist, besucht.* — 2) *heimkehren* Gaut. — 3) *Jmd* (Acc.) *folgen, nachgehen.* — 4) *Jmd* (Acc.) *finden, antreffen.* — 5) *fleischlich beiwohnen* (von beiden Geschlechtern), mit Acc. Spr. 7842. — 6) *sich machen an, sich hingeben.* चिन्ताम् MBh. 9,42, 10. — 7) *erlangen, erwerben, theilhaftig werden.* निद्राभिभूतः so v. a. *eingeschlafen.* — 8) mit मनसा, मेधया oder हृदयेन *erfassen, begreifen.* — Caus. *lernen, studiren.* — Mit समभि 1) *herankommen.* — 2) *sich fleischlich verbinden mit* (Instr.). — Mit अरम् *gewärtig sein, erscheinen, sich darbieten;* mit Dat. — Mit अव 1) *herabkommen zu* (Acc. oder Loc.). — 2) *her —, hinkommen zu, besuchen, sich begeben in, gerathen unter;* mit Acc. — 3) *erlangen.* — 4) *zu Etwas gelangen, reich* oder *mächtig werden* TS. 6,6,5,3. 4. — 5) *gehen an, unternehmen.* — 6) *auf Etwas kommen, — verfallen, in Erfahrung bringen, erfahren von* (Abl. 323,28), *bemerken, erkennen, errathen, verstehen, sich von Etwas überzeugen, überzeugt —, der Meinung sein, wissen* (अवगच्छत् *wissentlich* 107,29). अवगत mit act. und pass. Bed. — 7) *erkennen für, halten, ansehen, wissen dass;* mit zwei Acc. न तथास्मि यथा मामवगच्छसि so v. a. *ich bin nicht so, wie du glaubst.* अवगत mit act. Bed. — 8) अवगत Ind. St. 10,318 fehlerhaft für अपगत. — Caus. 1) *herbeischaffen, verschaffen.* — 2) *erfahren lassen, kennen lehren.* — Mit अध्यव, °गत Ind. St. 10,318 fehlerhaft für व्यपगत; vgl. Comm. zu Sûrjas. 7,20,*b*. 21,*a*. — Mit प्रत्यव *genau kennen.* — Mit व्यव Med. *sich trennen.* — Mit समव *vollständig kennen lernen.* — Mit आ 1) *herbeikommen, sich einstellen, kommen, — von* (Abl.), *— zu, in* oder *nach, treten an* oder *zu;* mit Acc. oder Loc. इह 78,20. अत्र 151,19. Mit nachfolgendem यच्छ् ṚV. 7,18,4. — 2) *wiederkommen, zurückkehren.* Gewöhnlich mit पुनर् 21,27. 29,25. — 3) *zusammenkommen mit* (Instr.) MBh. 3,68,34. — 4) *erreichen, treffen, zu Theil werden.* अदृष्टं भयं त्वामागमिष्यति 39, 1. Mit vorangehendem यच्छ् ṚV. 8,92,9. — 5) in einen Zustand *eingehen, — gerathen, sich hingeben.* — Partic. आगत (s. auch bes.) 1) mit act. Bed. *a) herbeigekommen, gekommen* (auch von der Zeit), — *in* oder *zu* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend). Auch in Comp. mit dem Orte *woher. — b) zur Welt gekommen* Spr. 6333. — *c) zurückgekommen, wiedergekehrt.* Gewöhnlich mit पुनर्. — *d)* am Ende eines Comp. *angekommen,* so v. a. *angestossen, — e) kommend —, stammend von* (Abl.). — *f) zugekommen, zugefallen.* मामागतं तस्य तद्वचः so v. a. *jenes Wort von ihm ist jetzt an mir in Erfüllung gegangen. — g) zugetragen, sich eingestellt habend. — h) gerathen in, theilhaftig geworden;* mit Acc. — *i) durch Berechnung herausgekommen, berechnet.* — 2) mit pass. Bed. *durchlaufen* (Weg). — Caus. 1) *herbeikommen lassen, herbeiführen.* — 2) **in der Erzählung herbeikommen lassen, Jmds Ankunft erzählen.* — 3) *Kunde von Etwas* (Acc.) *erhalten, — sich verschaffen* Gobh. 1,5,12 (Med.). Kâraka 1,8. — 4) *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Abl.) *lernen* 222,10. Ragu. 10,72. Spr. 4213. आगमित in Comp. mit dem Lehrer. — 5) Med. *die Zeit kommen lassen, abwarten, sich gedulden.* — Desid. *zu kommen wünschen nach* (Acc.). — Intens. (आगनीगति) *wiederholt sich nähern,* mit Acc. — Mit अध्या 235,1. 2. *stossen auf, auffinden.* — Mit अन्वा *hinter Jmd herkommen an einen Ort, nachfolgen, entlang gehen;* mit Acc. अन्वागत mit act. und pass. Bed. Vgl. अनन्वागत. — Desid. (°जिगांसति) *nachzufolgen beabsichtigen,* mit Acc. — Mit समन्वा, °गत (buddh.) *begleitet von, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Lalit. 10,10. 15,6. 184,6. Kâraṇḍ. 41,24. 52,17. — Mit अभ्या 1) *herbeikommen, kommen —, treten zu, besuchen.* °गत *herbeigekommen, gekommen* (auch von der Zeit), — *zu* oder *nach* (Acc.). पोषणाभ्यागत *gekommen um sich zu mästen* MBh. 13,71,31. क्रमात् so v. a. *ererbt.* — 2) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *gerathen.* — Mit समभ्या *convenire* Prasannar. 14,3. *herbeikommen.* Mit पुनर् *zurückkehren.* — Mit अवा *unternehmen, anstellen* ṚV. 3,31,14. — Mit समुदा, °गत am Ende eines Comp. etwa *hervorragend in.* — Mit उपा 1) *herbeikommen, hinzutreten, kommen zu* oder *nach* (Acc. oder Loc.). °गत *herbeigekommen, gekommen* (auch von einer Zeit 116,7), — *um sich unter Jmds Schutz zu stellen.* — 2) *zurückkehren.* — 3) *gehen an, sich hingeben.* — 4) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten, gerathen in.* — 5) *sich einstellen, zufallen, zu Theil werden.* — Mit अभ्युपा, °गत *gekommen zu* oder *in.* व्यसनाय so v. a. *Unglück verheissend genaht* (Schicksal) R. Gorr. 2, 20,9. — Mit पर्युपा, °गत Pl. *um Jmd herum stehend.* — Mit समुपा 1) *herbeikommen, kommen zu* oder *nach, treten zu;* mit Acc. °गत *herbeigekommen, gekommen* (auch von der Zeit), *gekommen zu* oder *nach.* — 2) *treffen, erreichen.* °गत mit act. Bed. — 3) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten, gerathen in.* — Mit न्या *herabkommen zu.* — Mit प्रतिन्या *zurückkehren.* — Mit पर्या *einen Umgang halten.* — पर्यागत 1) *den Kreislauf vollendet habend, abgelaufen.* — 2) *inveteratus* MBh. 5,48,89. — 3) *wieder in's Leben gekommen.* — 4) *umstrickt —, in der Gewalt stehend von* (im Comp. vorangehend). — Mit प्रत्या 1) *zurück —, wiederkehren, — von* (Abl. 291,15), *— zu* (Acc.). — 2) *wieder zu sich selbst kommen, seine Besinnung wiedererlangen.* — Mit संप्रत्या *zurückkehren.* — Mit समा 1) *zusammenkommen, zusammentreffen, sich verbinden, zusammenkommen bei* (Loc.), *zusammenkommen —, zusammenstossen mit* (सह, सार्धम् oder Instr. allein), *sich geschlechtlich verbinden mit* (Instr.); von Sternen so v. a. *in eine solche Stellung kommen, dass der eine Stern den andern verdeckt.* संगमं परस्परम् *eine Verbindung unter einander eingehen.* समागत *zusammengekommen, versammelt, vereint, — mit* (Instr.), *zusammengestossen mit* (Instr.), *in Conjunction stehend mit* (Instr.). — 2) *herbeikommen, kommen, kommen zu;* mit Acc. oder Loc. (179,25). — 3) *zurückkehren* 110,12. *von* (Abl.) 150,15. — 4) *stossen auf, finden;* mit Acc. — Caus. *Jmd* (Acc.) *zusammenführen —, zusammenbringen mit* (Instr. oder Loc.). — Mit अभिसमा 1) *zusammen herbeikommen.* — 2) *kommen zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *in die Höhe gehen, aufgehen* (von Gestirnen 314,4), *sich erheben, aufschiessen.* — 2) *hervorkommen, — brechen, zum Vorschein kommen.* उद्गत *hervorgekommen, —aus, hervorkommend aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7795. *zum Vorschein gekommen* Chr. 308,21. — 3) *hinaus —, fortgehen, schwinden.* — 4) *sich ausbreiten, — verbreiten.*

उद्गत *weit verbreitet.* — 5) *उद्गत *vomirt.* — Caus. 1) *aufgehen lassen* (die Sonne) Mahâbh. 3,28,*a.* — 2) *hervorkommen lassen.* उरोदुहात्पयांसि *Milch aus der Brust saugen* Spr. 7774. — Mit अपोद् Desid. (°जिगांसति) *sich zu entziehen suchen*, mit Abl. 22,2. — Mit अभ्युद् 1) *aufgehen* (vom Monde) 314,7. — 2) *hinaus und Jmd* (Acc.) *entgegen gehen.* — 3) *sich ausbreiten, — verbreiten.* — 4) °अभ्युद्गत *erhaben über* Lalit. 69,10. — Mit प्रोद् *hervorragen.* — Mit प्रत्युद् 1) *hinaus und Jmd entgegen gehen* (zur Bewillkommnung oder in feindlicher Absicht). प्रत्युद्गत mit act. und pass. Bed. — 2) *wieder herauskommen, — zum Vorschein kommen* Prasannar. 146,14. — 3) *sich aufmachen nach, proficisci;* mit Acc. oder Loc. Kâraṇḍ. 45,10. 47,11. 49,8. — Mit समुद् 1) *hervorkommen, hervorbrechen.* — 2) समुद्गत *begonnen* (die Glieder im Comp. verstellt) Lalit. 8,8. — Mit उप 1) *hinzu —, herbeikommen, herankommen an, hinzutreten zu, hingehen —, gelangen zu, besuchen;* mit Acc. oder Dat. (ausnahmsweise). उपगत auch *der sich in Jmds Schutz begeben hat.* — 2) *Jmd* (Acc.) *feindlich entgegentreten, herfallen über.* अधर्मेण *Jmd übel begegnen.* — 3) *feindlich zusammenstossen mit* (Instr.) ṚV. 1,53,9. — 4) *inire* (feminam). — 5) *erreichen, treffen, widerfahren, begegnen, zu Theil werden;* mit Acc. उपगत *zu Theil geworden* MBh. 13,57,40. Spr. 45. — 6) *einen best. Standpunct erreichen* (von Sternen). — 7) *an Etwas gehen, unternehmen.* — 8) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten, verfallen in, erlangen, theilhaftig werden.* उपगत mit Acc. oder am Ende eines Comp. — 9) *Jmd erwählen zu;* mit zwei Acc. — उपगत 1) **angrenzend, in der Nähe befindlich.* — 2) **heimgegangen, todt.* — 3) *versehen mit.* केशा so v. a. *in Gold gefasst.* बुद्धिप्रयत्नोपगत *begleitet von* Spr. 3143. — 4) *eingeräumt, zugestanden, anerkannt.* — Caus. *herbeikommen lassen.* — Desid. (°जिगमिषति) *zu wandeln begehren.* — Mit अभ्युप 1) *herbeikommen, hinzugehen, treten zu, gehen zu* oder *nach* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe kommen.* — 3) *gehen —, sich machen an* (Dat.). — 4) zu einem best. Zeitpunkt (Acc.) *gelangen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *erlangen, theilhaftig werden.* अभ्युपगत mit act. Bed. — 6) *sich für Etwas erklären, zugestehen, zugeben, einräumen, einwilligen in* (Acc.) 327,24. — Caus. *Jmd* (Acc.) *zur Einwilligung bewegen.* — Mit समुप 1) *herbeikommen, hinzutreten zu* (Acc.). — 2) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten.* — Mit नि 1) *sich niederlassen auf* oder *bei* (Acc. oder Loc.). — 2) *sich einstellen.* — 3) *inire* (feminam). — 4) *gerathen an* oder *in, gelangen zu, theilhaftig werden.* Häufig °गच्छति und °गच्छत्ति herzustellen für °यच्छति und °यच्छत्ति. — 5) *eintreten, sich einfügen.* — Caus. 1) *einsetzen, einfügen.* — 2) *schliessen, er —, folgern.* — Mit उपनि *stossen —, treffen auf, gerathen in.* — Mit संनि *zusammentreffen, zusammenkommen mit* (Instr.). — Mit विनि Caus. in °गमक. — Mit निस् 1) *hinausgehen, — treten, hervorkommen, von Hause gehen, aufbrechen;* das Woher im Abl., das Wohin im Acc. oder Loc. निर्गत *hinausgegangen, hinausgehend* u. s. w.; das Wohin im Abl. oder im Comp. vorangehend (183,31). Oefters mit pleonastischem बहिस्. — 2) *hervortreten, — brechen, zum Vorschein kommen.* — 3) *fortgehen,* so v. a. *schwinden.* — 4) *befreit werden von* (Abl.). — 5) *gerathen in, theilhaftig werden.* निद्राम् so v. a. *einschlafen.* — Caus. *aufbrechen heissen.* — Desid. (°जिगमिषते) *hinauszutreten begehren;* das Woher im Abl., das Wohin im Loc. — Mit अभिनिस् *hinausgehen aus, sich entfernen von* (Abl.). — Mit विनिस् 1) *hinausgehen, — treten, hervorkommen, aus dem Hause gehen, fortgehen, aufbrechen;* das Woher im Abl., das Wohin im Acc. विनिर्गत *hinausgegangen, herauskommend, — tretend, hervor* — 107,4. — 2) *sich entfernen* (von Sternen), *weichen.* — 3) *sich losmachen —, sich befreien von* (Abl.). — 4) *ausser sich gerathen.* — Mit संनिस् *hinausgehen, aufbrechen.* — Mit परा 1) *weg —, entgehen, entweichen.* — 2) *hingehen, abscheiden.* — 3) परागत *a) gekommen, angelangt* Kâd. 2,102,13. — *b) erfüllt —, voll von* (im Comp. vorangehend). — Mit अनुपरा *einem Entweichenden* (Acc.) *nachgehen* Maitr. S. 1,8,9. — Mit परि 1) *umhergehen, umwándeln, umschreiten, umkreisen, durchwandern.* °गत *durchwandert* 89,19. — 2) *umschliessen, umgeben.* °गत am Ende eines Comp. *umschlossen —, umgeben von.* — 3) *sich nach allen Seiten verbreiten.* °गत *weit verbreitet.* — 4) *dahingehen, abscheiden.* °गत *gestorben.* — 5) in einen Zustand *übergehen, theilhaftig werden, erlangen.* — परिगत 1) (*umgeben*) *erfüllt —, in Besitz genommen —, heimgesucht von, behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *erfahren, erlebt* Bâlar. 91,22. — 3) *kennen gelernt, erlernt von* (Abl.) Bâlar. 225,13. — 4) *gekannt.* — 5) **vergessen.* — 6) *= चेष्टित. — Caus. eine Zeit (Acc.) *verbringen.* — Mit प्र 1) *aufbrechen, hingehen zu* (Acc. oder Loc.). Mit folgendem अत्तर् *hineindringen in* (Acc.) ṚV. 10,42, 8. — 2) *schreiten zu, gehen an* (Acc.). — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden* ṚV. 8,8,10. — 4) *प्रगत *auseinanderstehend.* — Mit विप्र *auseinandergehen, sich zerstreuen.* — Mit प्रति 1) *entgegenkommen* ṚV. 5,41,18. *entgegengehen.* — 2) *zurück —, heimkehren, — nach* oder *in* (Acc.). — 3) °गत *dem Gedächtniss entschwunden.* — Mit वि 1) *auseinandergehen.* — 2) *weggehen; vergehen, verstreichen, verschwinden.* विगत am Anfange eines adj. Comp. *verschwunden, gewichen.* — 3) *abstehen von.* रणविगत *vom Kampfe abstehend.* — विगत 1) *hingegangen, gestorben.* — 2) **glanzlos.* — Vgl. विदूरविगत. — Caus. *verbringen* (eine Zeit). — Mit प्रवि, °गत *verschwunden, gewichen.* — Mit सम् 1) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *a) zusammenkommen, — treffen, zusammenkommen —, sich vereinigen —, sich verbinden mit* (Instr. oder Instr. mit सह oder सार्धम्). Von freundlichem, feindlichem und geschlechtlichem *Zusammenkommen.* कुलसंगत so v. a. *ein Bekannter der Familie* Gaut. 17,6. — *b) zusammenkommen —, sich einfinden bei* (Loc.). — *c) theilhaftig werden,* mit Instr. ṚV. 5,42,18. 7,81,2, — *d) abscheiden, sterben.* — *e) zusammenpassen, zutreffen, entsprechen.* संगत *zutreffend, übereinstimmend mit* (im Comp. vorangehend zu Spr. 1539). — *f)* mit Acc. α) *zusammentreffen mit* (nur संगम्य). — β) in ein Verhältniss *eingehen.* विस्रम्भम् *Vertrauen fassen.* — 2) *Act. mit Acc. *a) gehen nach, besuchen.* — *b) fleischlich beiwohnen.* — 3) संगत *eingeschrumpft.* Statt संगतम् R. 3,25, 7 liest ed. Bomb. 3,19,10 besser संगता: *zusammengekommen.* — Caus. 1) *zusammenbringen, zusammenbringen —, — führen —, verbinden mit* (Instr.). — 2) *verbinden,* so v. a. *construiren.* — 3) *hinführen zu,* mit zwei Acc. — 4) *übergehen lassen auf* (Loc.), *übergeben.* — 5) *tödten* (nach Nîlak.) MBh. 5,142,9. — * Desid. 1) संजिगांसते *zusammenkommen wollen mit* (Loc.). — 2) ved. संजिगांसति *gelangen wollen nach* (Acc.). — Mit अनुसम् Desid. (°जिगमिषति) *nachfolgen wollen.* — Mit अभिसम् 1) *zusammen herbeikommen.* — *zu* (Acc.). — 2) *zusammenkommen mit* (Instr.). °अभिसंगत *im Verein mit.* — 3) *zusammen bewillkommnen.* — Mit उपसम् 1) *zusammen herbeikommen, — zu* (Acc.). — 2) *hinzutreten —, sich gesellen zu* (Acc.). — 3) *sich verbinden.* मिथुनायोपसंगतौ *im Beischlaf begriffen.* — 4) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten.*

-गम 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *gehend* u. s. w. मेष° *auf einem Widder reitend* Hemâdri 1,802,12. — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *der*

Gang zu einer Frau, *das Beiwohnen.* — *b) das Fortgehen von* oder *aus* (Abl.) Kâurâp. 44. *Aufbruch eines Heeres* Varâh. Jogaj. 4,58. — *c) Entfernung, Wegschaffung* (von Brüchen) Bîgag. 129. — *d) Weg, Wegstrecke.* — *e) *Flüchtigkeit, Unüberlegtheit.* — *f) *eine Art Würfelspiel.* — *g) *gleicher Wortlaut.*

गमक 1) Adj. *zur Ueberzeugung führend, zeugend von* (Gen.) Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) n. *ein tiefer Brustton.*

*गमकारित्व n. *Flüchtigkeit.*

*गमथ m. 1) *Reisender.* — 2) *Weg.*

गमध्यै Dat. Inf. von गम् (abhängig von वप्) 3,11.

गमन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Kommen.* v. l. आ° besser. — 2) *das Hingehen —, Sichbegeben zu, in* oder *nach* (प्रति, ein Ortsadverb, Acc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 3) am Ende eines Comp. *das Gehen zu* (einer Frau), *das Beiwohnen* Râgat. 5,399. Auch *das Gehen zu einem Manne* Gaut. 23,14. — 4) am Ende eines Comp. *das Eingehen in* (einen Zustand), *Theilhaftigwerden.* वर्णान्तर° Gaut. 4,22. — 5) *das Fortgehen, Abreise* 183,30. *Aufbruch eines Heeres, das Ziehen in den Krieg.* — 6) *das Gehen, Sichbewegen* 96,32. 269, 14. 279,13. *Art und Weise des Gehens.* — 7) *die Spuren eines Ganges, Fussspur* u. s. w. R. 3,68, 50 (statt गमने ist wohl गगने zu lesen).

*गमनाबाध n. *Reisehinderniss* P. 6,2,21, Sch.

गमनिका f. etwa *Richtschnur, Norm* Comm. zu TS. Prât.

गमनीय 1) Adj. *zugänglich —, erreichbar für* (Gen.) — 2) *n. impers. *eundum.*

गमयितर् Nom. ag. *ein Führer zu* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °तृत्व n. Çâṁk. zu Bâdar. 4,3,5.

गमयितव्य Adj. *zu verbringen* (eine Zeit).

गमागम m. 1) *das Gehen und Kommen, das Hinundhergehen* 123,22. — 2) Sg. und Pl. *Unterhandlung* Kâd. 223,12. Râgat. 7,1274.

गमागमकारिन् m. *Unterhändler, Botschafter* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 10,10.

*गमात्र *eine best. Zahl* (buddh.).

*गमिन् Adj. *zu gehen beabsichtigend, — nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

गमिष्ठ Adj. Superl. *gern kommend, — sich begebend in* (Acc.).

गमिष्णु Adj. *gehend* TBr. (Whitney, Gr. 1194). *zu durchwandern beabsichtigend,* mit Acc. Daçak. 17,13.

*गम्ब्, गम्बति (गतौ).

गम्भन् *Tiefe, Grund.*

गम्भर (*n.) 1) dass. — 2) * *Wasser.*

*गम्भारिका und *गम्भारी f. *Gmelina arborea* (auch *Blüthe, Frucht* und *Wurzel*).

गम्भिष्ठ Adj. Superl. zu गम्भीर Çat. Br. 7,5,1,8.

गम्भीर 1) Adj. (f. आ) = गभीर 1). — 2) m. *a) *Citronenbaum.* — *b) *Lotusblüthe.* — *c) *ein* Mantra *des* Ṛgveda. — *d)* N. pr. eines Sohnes Manu Bhautja VP.^{2} 3,29. — 3) f. आ *a) *ein tiefer Schluchzer.* Zu belegen das Adj. in Verbindung mit हिक्का. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Tiefe.* समुद्रगम्भीर: Name eines Sâman.

गम्भीरक 1) Adj. (f. °रिका) *tiefliegend.* दृष्टि f. *eine best. Augenkrankheit.* — 2) f. °रिका N. pr. eines Flusses.

गम्भीरगति Adj. *tiefgehend* (von Eitergängen). Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,62,7.

गम्भीरचेतस् Adj. *tiefsinnig.*

*गम्भीरनिर्घोष m. N. pr. eines Schlangendämons.

*गम्भीरपत्त m. N. pr. eines Fürsten.

गम्भीरबुद्धि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Indrasâvarṇi Bhâg. P. 8,13,34.

गम्भीरवेदिन् Adj. *ungelehrig, hartnäckig* (Elephant). Von Elephanten und reichen Herren (*tief empfindend*) Ind. St. 15,269.

गम्भीरवेपस् Adj. = गभीरवेपस्.

गम्भीरशंस Adj. *im Verborgenen herrschend.*

*गम्भीरशील m. N. pr. eines Brahmanen.

गम्भीरस्वामिन् m. Name einer Statue des Nârâjaṇa.

गम्भीरार्थ Adj. *von tiefem Sinne* Spr. 2086.

गम्भीराशय Adj. *einen tiefen Gedanken habend.* °तां कर् *einen tiefen, herzhaften Gedanken fassen* Spr. 7838.

गम्य 1) Adj. *a) wohin* oder *zu dem man zu gehen hat, — gehen kann* oder *darf, zugänglich, erreichbar für* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend), *thunlich.* संख्यया s. v. a. *zählbar.* — *b) zu durchwandern, zu passiren.* — *c)* f. *Männern zugänglich, zum Beischlaf sich Jmd hingebend.* — *d)* f. *zum Beischlaf geeignet, in der zum Beischlaf geeigneten Verfassung sich befindend.* — *e) mit dem ein Weib* (Gen.) *sich begatten darf* oder *mag.* — *f) liederlich, mit einer Hure sich abgebend* Daçak. — *g) heilbar durch* (Gen.). — *h) bevorstehend, zukünftig.* — *i) was erfasst —, begriffen —, erkannt werden kann, erkennbar* (Megh.), *verständlich.* — *k) was errathen werden muss.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — *l) gemeint seiend.* — *m) passend, geeignet.* — 2) *n. impers. *eundum.*

गय 1) m. *a) Haus, Hof; Hausstand, Hauswesen,* bestehend in der *Hausgenossenschaft* sowie in dem *beweglichen und unbeweglichen Vermögen, familia.* — *b)* Pl. *die Lebensgeister.* — *c) *Bos Gavaeus.* — *d)* N. pr. α) verschiedener Ṛshi. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Asura. — δ) eines Affen. — ε) eines Berges. — 2) f. गया N. pr. *a)* eines berühmten Wallfahrtsortes, der Residenz eines Gaja Spr. 7741. Lalit. 309,3. 7. 311,17. 326, 4. — *b)* eines Flusses.

गयदास m. N. pr. eines Arztes.

गयशिरस् n. 1) N. pr. eines Berges. — 2) *der westliche Horizont* Nir. 12,19.

गयसाधन Adj. *den Hausstand fördernd.*

गयसिंहराज m. N. pr. eines *Fürsten.* °चरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 713.

गयस्फाति f. AV. 19,31,10 wohl fehlerhaft für पयःस्फाति.

गयस्फान Adj. *den Hausstand gedeihen machend.*

*गयस्फायन Adj. dass. Mahâbh. 6,28,*b.*

गयाकाश्यप m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

गयाकूप m. N. pr. eines *Brunnens* bei Gajâ.

गयाकृत्य n. Titel eines Werkes.

गयातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गयादास m. N. pr. eines Autors.

गयापद्धति f., गयाप्रयोगक, गयामाहात्म्य n. und गयायात्राप्रयोग m. Titel von Werken.

*गयाशिखर, गयाशिरस् und गयाशीर्ष n. = गयशिरस्. गयाशीर्षपर्वत m. Lalit. 309,8. 311,18.

गयाश्राद्धपद्धति f. und गयासेतु m. Titel zweier Werke.

गयिन् m. N. pr. eines Commentators des Suçruta.

1. गर्, गृणाति, गृणीते (auch in pass. Bed.), गिरति und गिरते (mit सम्) 1) *anrufen, rufen.* — 2) *ankündigen, anpreisen.* — 3) *lobend nennen, beloben, preisen.* — 4) *aussprechen, hersagen* MBh. 7,42,14. Ragh. 10,64. Bhâg. P. 1,1,14. — 5) *verkünden, erzählen, in gebundener Rede lehren* Ganit. Kaksh. 5. — Mit अनु 1) *lobend einstimmen.* — 2) **Jmd* (Dat.) *beistimmen.* — 3) *antworten,* mit *Dat. — 4) *nacherzählen, wiederholen.* — Mit अप in °गर and *°गारम्. — Mit *अपि, *°गीर्ण *gelobt, gepriesen.* — Mit अभि 1) *beifällig zurufen, einstimmen in* (Acc.), *begrüssen, preisen.* — 2) *gutheissen, wohlgefällig aufnehmen, genehmigen.* — 3) *preisend anstimmen.* — Mit आ *Beifall zollen, loben.* — Mit प्रत्या *antworten.* — Mit उप *anrufen, lobend zurufen;* mit Acc. — Mit प्र 1) *Jmd*

(Loc.) *Etwas* (Acc.) *ankündigen, anpreisen.* — 2) *besingen, preisen.* — Mit सम्प्र *benennen.* — Mit प्रति 1) *anrufen, begrüssen;* mit Acc. — 2) *antworten, Jmd* (Dat.) — (im Wechselruf oder Gesang). Auch mit प्रतिगरम्. — 3) **Jmd* (Dat.) *beistimmen.* — Mit अभिप्रति = प्रति 2). — Mit वि RV. 6,35,5, wo aber वृणीषे st. गृणीषे zu vermuthen ist. — Mit सम् 1) संगृणाति und संगृणीते *a) einstimmen, zusagen, versprechen.* — *b)* Act. *preisen* Bhâg. P. 3,15,45. — 2) संगिरते *a) anerkennen, als wahr annehmen, behaupten* Comm. zu TS. Prât. — *b) Jmd* (Dat.) *zusagen, beipflichten;* **einstimmen in* (Acc.). — *c) sich geloben.* — *d) übereinstimmend benennen,* mit zwei Acc. — Mit अभिसम् *zusagen, versprechen.*

2. गॄ, गिरति (!), गिरते, गृणाति (mit नि und सम्), गिलति. गिर् und गिल् gehen auch über die Präsensformen hinaus. 1) *verschlingen.* गीर्ण *verschlungen.* — 2) *verschlucken,* so v. a. *unterdrücken, hemmen.* — 3) *ausstossen,* (aus dem Munde) *entlassen.* — *Caus. गारयति. — *Desid. जिगरिषति. — *Intens. जेगिल्यते. — Mit अप *ausspeien* Ait. Âr. 353,18. v. l. अव. — Intens. (°जेगॄयाण) *verschlingen* RV. 5,29,4. — Mit अव Act. *hinunterschlingen.* Nach den Grammatikern stets Med. — Intens. (°जल्गुलस्) dass., mit Gen. — Mit उद् 1) *ausspeien.* — 2) *ausspritzen, ausgiessen.* — 3) *von sich geben, ausstossen, entlassen, dem Munde entfahren lassen* (Worte), *mit Etwas* (Acc.) *herausplatzen* 115,12. — 4) उद्गीर्ण *a)* (aus der Scheide) *herausgesprungen* (Schwert) Varâh. Brh. S. 50,5. — *b) hervorgerufen, bewirkt.* — Caus. उद्गिरयति *von sich geben, ertönen lassen.* — Mit *प्रत्युद् in *प्रत्युद्गार. — Mit *समुद्, *समुद्गीर्ण = समुद्गत. — Mit उप *einschlucken.* — Mit नि 1) *hinunterschlucken, verschlingen.* — 2) *verschlucken,* so v. a. *nicht aussprechen, unterdrücken.* — 3) *verschlucken,* so v. a. *sich ganz zu eigen machen* Kathâs. 19,118. — *Caus. निगारयति und निगालयति. — *Intens. निजेगिल्यते (भावगर्हायाम्). — Mit निस् *ausspeien.* — Mit सम् *verschlingen.*

3. गॄ, Intens. जागर्ति (episch auch जागरति und जागृमि) 1) *wachen, wachsam sein.* — 2) *erwachen.* — 3) *wachen über, aufpassen auf, Aufsicht haben —, herrschen über* (Loc. oder Loc. mit अधि). — 4) *die Aufmerksamkeit richten —, bedacht sein auf* (Dat.). — 5) *bewachen, passen auf* (Acc.). — 6) *wach sein,* so v. a. *fortbrennen* (vom Feuer) AV. Prâjâç. 1,5. — 7) जागृवंस् *munter, eifrig, unermüdlich.* Könnte in Stellen wie RV. 2,29,2. 3,10,9. 7,5,1. 10, 91,1 eher zu 1. गॄ oder 3. जॄ gehören. — Caus. जागरयति (ved. Aor. अजीगर्, जिगृतम्, जिगृत) 1) *Jmd erwecken, ermuntern, anregen.* — 2) *wach —,* so v. a. *brennend erhalten* (Feuer) Ait. Âr. 386,10. — 3) *Etwas erwecken, erregen, beleben.* — 4) *schlaflos zubringen* (eine Nacht). — Mit अनु *bei Jmd* (Acc.) *wachen* R. ed. Bomb. 2,50,50. — Mit उद् *durchwachen* Harshak. 140,3 (उज्जागार!). — Caus. 1) *Jmd erwecken.* — 2) *Etwas erregen, bewirken.* — Mit प्र *die Wache halten, aufpassen auf* (Loc.), *lauern auf* (Gen.). — Caus. *aufwecken.* — Mit प्रति *wachen bei* (Acc.).

4. *गॄ, गरति (सेचने).

5. गॄ, गारयति (विज्ञाने, विज्ञापने).

गॄ 1) Adj. *verschlingend* in अन्न°. — 2) m. *a) Trank, Flüssigkeit.* — *b)* **ein best. leichteres Gift.* — *c) eine best. Krankheit.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) m. n. (dieses selten) *Gift.* — 4) *f. आ *a) das Verschlingen.* — *b) eine best. Cucurbitacee.* — 5) *f. आ und ई *Andropogon serratus.* — 6) n. *a) das fünfte* 2. करण 4) *n).* — *b)* **ein best. Gift.*

गरगिर् und गरगीर्ण Adj. *der Gift geschluckt hat.*

गरगीर्णिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

गरघ्न 1) *Gift* — oder *die* गर *genannte Krankheit vertreibend.* — 2) *m. *Ocimum sanctum* und auch *eine andere Species.* — 3) f. ई *ein best. Fisch.*

1. *गरण n. *das Verschlingen.*

2. *गरण n. *das Bespritzen.*

*गरणवत् Adj. *sich mit dem Verschlingen abgebend.*

गरद 1) Adj. Subst. *Gift gebend, Giftmischer* Gaut. — 2) *n. *Gift.*

गरदान n. *das Reichen von Gift.*

*गरद्रुम m. *Strychnos nux vomica* Râgân. 9,149.

*गरभ m. *Foetus.*

गरल 1) (*m.) n. *Gift* 173,4. 14. Spr. 7682. — 2) *n. *a) Schlangengift.* — *b) Aconitum ferox* Râgân. 6,225. — *c) ein Bund Gras.* — *d) Maass.*

*गरलव्रत m. *Pfau* Gal.

गरलाय्, *यते *zu Gift werden.*

*गरलारि m. *Smaragd* Râgân. 13,167.

*गरलिन् Adj. *giftig.*

*गरव्रत m. *Pfau.*

*गरकृत् m. *Ocimum sanctum.*

गरागरी f. *Lepeocercis serrata* Karaka 7,2. 8,11.

*गरात्मक n. *der Same von Hyperanthera Moringa.*

*गराधिका f. *Schildlaus* oder *Cochenille.*

*गरारति m. *Smaragd* Gal. (गरारीति).

*गराषिका f. = गराधिका.

*गरिका f. *der Kern der Kokosnuss* Gal.

*गरित *vergiftet.*

गरिमन् m. 1) *Schwere.* — 2) *Wichtigkeit, Würde, ehrenvolle Stellung.* — 3) *Macht* Bâlar. 51,7. — 4) *eine best. übernatürliche Kraft.* — 5) *eine hochstehende Persönlichkeit* (von Rudra).

गरिष्ठ Adj. (Superl. zu गुरु) *stark angeschwollen* Gît. 1,6.

गरीयंस् Adj. (Compar. zu गुरु) 1) *überaus schwer.* — 2) *grösser, bedeutender als* (Abl.). — 3) *gewichtiger, mehr geltend als* (Abl.) Gaut. *überaus wichtig, von grosser Bedeutung* Chr. 81,15. *sehr ehrenvoll.* — 4) *ehrwürdiger, in grösserem Ansehen stehend als* (Abl.), *überaus ehrwürdig.* — 5) *lieber, — als* (Abl.). — 6) *schlimmer* 69,32. 174,9.

गरीयस Adj. = गरीयंस् 5) mit Instr. MBh. 1, 67,114.

गरीयस्तर Adj. = गरीयंस् 2) MBh. 7,130,14.

गरीयस्त्व n. 1) *Schwere, grosses Gewicht.* — 2) *Wichtigkeit.*

गरु = गुरु in *अगरु.

गरुड 1) m. *a) ein best. mythischer Vogel.* Er ist ein Sohn der Vinatâ, älterer Bruder Aruṇa's, Fürst der Vögel, Feind der Schlangen, Vehikel Vishṇu's oder Kṛshṇa's und geniesst göttliche Verehrung. Suparṇ. 4,1. 4. 5,1. Auch Pl. — *b) ein Palast von best. Form.* — *c) eine best. Schlachtordnung.* — *d)* Bez. *des 14ten* Kalpa 2) *h).* — *e)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. गरुडी f. zu 1) *a).*

*गरुडका f. *ein best. Vogel* Gal.

गरुडध्वज 1) Adj. Garuḍa *im Banner führend.* — 2) m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's Prasannar. 80,23.

गरुडपक्ष m. *eine best. Stellung der Hände.*

गरुडपुराण n. Titel eines Purâṇa.

गरुडमाणिक्य n. wohl *Smaragd.* °मय Adj. *smaragden.*

गरुडरुत n. *ein best. Metrum.*

गरुडवेग 1) m. N. pr. eines Rosses. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Varâh. Brh. S. 54,87.

गरुडाग्रज m. Bein. Aruṇa's 2) *b).*

*गरुडाङ्क m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

*गरुडाङ्कित m. *Smaragd.*

गरुडादित्य m. *eine Form der Sonne.*

गरुडाय्, °यते *zu* Garuḍa 1) *a) werden.*

*गरुडार्ध *eine Art von Pfeilen.*

*गरुडाश्मन् m. *Smaragd.*

गरुडेश m. = गरुडादित्य Verz. d. B. H. 146,*b*,50.

गरुडेशान m. = गरुड 1) *a).*

*गरुडोत्तीर्ण n. und *गरुडोद्गीर्ण m. (Gal.) *Smaragd.*

*गरुडोद्भव m. *ein best. Edelstein* Gal.

गरुडोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

गरुत् (*m. n.) *Flügel* Prasannar. 105,17.

गरुत्मत् 1) Adj. *geflügelt.* — 2) m. *a*) = गरुड 1) *a*) Suparn. 1,3. — *b*) *Vogel.*

*गरुत्योधिन् m. *Wachtel.*

*गरुल m. = गरुड 1) *a*).

गर्ग 1) m. *a*) N. pr. verschiedener Personen. Pl. *ihr Geschlecht.* — *b*) *ein best.* Trjaha Vaitân. — *c*) *ein best. Tact.* — *d*) **Stier.* — *e*) **Regenwurm.* — 2) f. आ und ई ein Frauenname.

*गर्गकुल n. = गार्ग्यस्य, गार्ग्ययोः und गर्गाणां कुलम् Mahâbh. 2,409,*a*.

गर्गतर Adj. Ind. St. 13,412.

*गर्गत्रिरात्र und गर्गत्र्यह m. *eine best. Begehung.*

*गर्गभार्गविका f. *eine Heirath zwischen Nachkommen* Garga's und Bhṛgu's.

गर्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten.

गर्गमनोरमा f. Titel eines Werkes.

*गर्गमय Adj. *von den* Garga *herrührend* Mahâbh. 2,406,*b*.

गर्गर 1) m. *a*) *Strudel, gurges.* — *b*) *ein best. musikalisches Instrument.* — *c*) *Butterfass.* — *d*) **Pimelodus Gagora* (ein Fisch). — *e*) *N. pr. eines Mannes. — 2) f. गर्गरा *Butterfass* Lalit. 315, 18. — 3) f. गर्गरी *a*) dass. — *b*) *eine Art Krug.*

गर्गरक 1) m. *a*) *ein best. Fisch.* — *b*) *eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.* — 2) *f. °रिका *eine best. Pflanze* und *deren Frucht* gaṇa करीतक्यादि in der Kâç.

*गर्गवृष्य Adj. = गर्गमय Mahâbh. 2,406,*b*.

गर्गशिरस् m. N. pr. eines Dânava.

गर्गसंहिता f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 58.

गर्गस्रोतस् n. N. pr. eines Tîrtha.

*गर्गाट m. *ein best. Fisch.*

गर्ज्, गर्जति (vom Med. गर्जमान), *गृञ्जति, *गर्जयति 1) *brüllen, brummen, toben, brausen, tosen, donnern, schwatzen* (von Vögeln). Mit Acc. des Lautes 177,13. — 2) *den Mund voll nehmen, herausfordernd reden, grosssprechen, — thun* 322,15. Spr. 7525. — Mit अति *sehr herausfordernd reden* MBh. 7,41,1. — Mit अनु *entgegenbrüllen* u. s. w. — Mit अभि *anbrüllen, anschreien* (mit Acc.), *ein wildes herausforderndes Geschrei erheben.* — Mit समभि *anbrüllen, anschreien;* mit Acc. — Mit उद् 1) *ein Gebrüll erheben.* — 2) *mit lauter Stimme ausrufen.* — Mit परि *brüllen, schreien, knurren, keifen* (von einem bösen Weibe). — Mit प्र *zu tosen —, zu donnern beginnen.* — Mit *संप्र in *°गर्जित. — Mit प्रति *entgegenbrüllen, mit einem Brüllen* u. s. w. *antworten, anschreien;* mit Acc. der Person oder des Lautes. — 2) *sich widersetzen, Widerstand leisten.* — 3) *wetteifern mit* (Gen. oder Instr.) 249,11. 251, 2. 252,26 (चन्द्रस्य st. मुखस्य zu verbessern). — Mit वि *brüllen, schreien.* — Mit सम् *anbrüllen, anschreien.*

गर्ज 1) m. (*f. आ) *Gebrüll* (insbes. **eines Elephanten*), *Getöse.* — 2) **m. Elephant.*

*गर्जक m. *ein best. Fisch.*

गर्जन n. *Gebrüll, Geschrei, Getobe, Getöse, Donner* (Spr. 7856).

*गर्जर n. *eine Grasart* Râgân. 8,132.

*गर्जाफल m. *Asteracantha longifolia* Râgân. 11,219.

गर्जि m. = गर्जित 2) *a*) Vikramâṅkaḱ. 9,71.

गर्जित 1) *m. *ein brünstiger Elephant.* — 2) n. *a*) *Gebrüll, wildes Geschrei, Getöse, Donner.* — *b*) *herausforderndes Gerede, Grosssprecherei.*

गर्जितरव m. *Gebrüll* Spr. 846.

*गर्जितासक् m. *Löwe* Gal.

*गर्ज्य Partic. fut. pass. von गर्ज्.

1. गर्त m. 1) *hoher Stuhl, Thron.* — 2) *der Sitz des Streitwagens.* — 3) *Wagen* Gaut. — 4) **Würfeltisch.* — 5) **Haus, Gemach.*

2. गर्त 1) m. f. (आ) und n. *Grube, Loch, Grab.* — 2) m. *a*) *Kanal* M. 4,203. — *b*) **Lendenhöhle.* — *c*) **eine best. Krankheit.* — *d*) *N. pr. eines Theiles von Trigarta. — *e*) mit गर्भ verwechselt. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

*गर्तकी f. *Weberwerkstatt* Gal. Vgl. गर्तिका.

गर्तन्वत् Adj. *mit einer Grube* oder *Vertiefung versehen.*

गर्तपत्य n. *das Fallen in eine Grube* Çâṅkh. Br. 16,9. 25,14.

गर्तमित् Adj. *in eine Grube versenkt.*

गर्तसद् Adj. *auf dem Sitze des Streitwagens sitzend.*

गर्ताकुक्कुट m. *ein best. Vogel.*

गर्तारूढ Adj. (Nom. °रूढ्) *den Sitz des Streitwagens besteigend.*

गर्ताश्रय m. *ein in Löchern wohnendes Thier.*

*गर्तिका f. *Weberwerkstatt.* Vgl. गर्तकी.

*गर्तिन् und *गर्तीय Adj. von गर्त.

गर्तेश (?) m. Lot. de la b. l. 502.

गर्तेष्ठा Adj. *in der Grube, d. i. im Grabe befindlich.*

गर्तोदक n. *Grubenwasser* Âçv. Gṛhj. 4,2,10, v. l.; vgl. Sâj. zu ṚV. 10,14,9.

*गर्त्य Adj. = गर्तमर्हति.

गर्द्, गर्दति, *गर्दयति *frohlocken.*

गर्द Adj. (f. आ) *hungrig* (nach Comm.) TS. 3,1,11,3.

1. गर्द्भ्, °भति *den Esel spielen.*

2. *गर्द्भ् Adj. von गर्द्भय्.

गर्द्भ 1) m. *a*) *Esel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **ein best. Parfum.* — 2) f. °भी *a*) *Eselin.* — *b*) *ein best. in Kuhmist lebendes Insect.* — *c*) *Name *verschiedener Pflanzen* (= अपराजिता, कटभी und श्वेतकण्टकारी. — *d*) **eine best. Hautkrankheit.* — 3) *n. *a*) *die Blüthe der Nymphaea esculenta.* — *b*) *Embelia Ribes.*

गर्द्भक m. (Agni-P. 31,36), °भिका f. und *गर्द्भगद m. *eine best. Hautkrankheit.* — Vgl. कीटगर्द्भक.

गर्द्भनादिन् Adj. *wie ein Esel schreiend.*

गर्द्भपुष्प m. = खरपुष्प.

*गर्द्भय्, °यति Denom. von गर्द्भ.

गर्द्भरथ m. *ein mit Eseln bespannter Wagen* Ait. Br. 4,9.

गर्द्भरूप m. Bein. eines Vikramâditja.

*गर्द्भवल्ली f. (Gal.), *गर्द्भशाक m. und *गर्द्भशाखी f. *Clerodendrum Siphonanthus.*

गर्द्भाक्ष m. N. pr. eines Daitja.

*गर्द्भाण्ड 1) m. *a*) *Thespesia populneoides.* — *b*) *Ficus infectoria* Râgân. 11,125. — 2) Adj. *das Wort* गर्द्भाण्ड *enthaltend.*

*गर्द्भाण्डक m. = गर्द्भाण्ड 1) *a*).

*गर्द्भाण्डीय Adj. = गर्द्भाण्ड 2).

गर्द्भि m. N. pr. eines Mannes. गार्द्भि v. l.

गर्द्भिन् m. Pl. fehlerhaft für गर्द्भिल 2).

गर्द्भिल m. N. pr. 1) des Vaters von Vikramâditja VP.² 5,392. — 2) Pl. einer Dynastie VP. 4,24,14.

गर्द्भिल्ल m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15 256. 281. Vgl. गर्द्भिल.

गर्द्भीमुख m. N. pr. eines Lehrers.

गर्द्भीविद्या f. *ein best. Zauberspruch* Paṅḱad.

गर्द्भीविपीत m. N. pr. eines Mannes.

गर्द्भेष्या f. *Eselsopfer* Kâtj. Çr. 1,1,13.

*गर्द्यिल्लु m. *Wolke.*

गर्ध्, गृध्यति 1) *ausholen, weit ausschreiten* ṚV. 4,38,3. — 2) *gierig sein, heftig verlangen nach* (Loc. oder Acc.). गृद्ध *gierig, heftig verlangend nach* (Loc.) — *Caus. गर्धयति, °ते 1) Act. *a*) *gierig machen.* — *b*) *gierig sein.* — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *täuschen, hintergehen.* — Mit अनु *gierig sein nach* (Loc.). — Mit अभि in °गृध्र. — Mit प्र in प्रगर्धिन्. — Mit प्रति *gierig sein nach* (Acc.).

गर्ध m. 1) *Gier, Begierde, heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend) 218,3 (vgl. Anmn. Naish. 7,71. — 2) *= गर्द्भाण्ड 1) *a*).

*गर्धन 1) Adj. (f. आ) *gierig.* — 2) f. आ *Gier.*

*गर्धित Adj. *gierig.*

°गर्धिन् Adj. *gierig —, heftig verlangend nach, leidenschaftlich ergeben, — liebend.*

*गर्ब्, गर्बति (गतौ).

गर्भ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Mutterleib, Schooss* (auch in übertr. Bed.). — 2) *das Innere* überh. 152,21. Spr. 7686. 7774. इन्दीवर° 5543. कमल° MBh. 1,172,9. 3,133,63. 309,11. पद्म° Varâh. Brh. S. 70,11. Chr. 249,25. अम्भोज° 319,8. Naish. 11, 78. रम्भा° Chr. 313,19. Am Ende eines adj. Comp. — *in seinem Innern bergend, — enthaltend.* — 3) *Schlafgemach. — 4) Leibesfrucht, Embryo* (R. 5, 28,6); *ein neugeborenes Kind, Kind, Spross* überh.; *Brut der Vögel; Pflanzenkeim.* अमर°, देव°, सुर° *das Kind eines Gottes* 47,5. 72,18. MBh. 1,152,27. 3,309,9. 6,122,19. 1,154,3. — 5) *die Leibesfrucht des Himmels: die während acht Monaten durch die Sonnenstrahlen aufgesogenen Dünste, welche in der Regenzeit als reife Frucht herabfallen,* Bâlar. 236,13. *die Zeitdauer dieser Schwangerschaft des Himmels.* — 6) **ein ausgetretenes Flussbett.* — 7) **die Warzen an der Frucht des Brodfruchtbaumes.* — 8) in der Dramatik so v. a. *Katastase.* — 9) **Vereinigung.* — 10) N. pr. eines Ṛshi.

*गर्भक m. 1) *ein in die Haare verschlungener Blumenkranz.* — 2) *zwei Nächte mit dem dazwischenliegenden Tage.*

गर्भकर 1) *Adj. *Fruchtbarkeit bewirkend.* — 2) m. *Nageia Putranjiva.*

गर्भकरण n. *Schwängerungsmittel.*

गर्भकर्तर् m. Bein. Tvashṭar's als Verfassers von ṚV. 10,184.

गर्भकाम Adj. (f. आ) *Leibesfrucht wünschend* Pâr. Gṛhj. 1,9,5.

गर्भकार n. *ein best.* Çastra Vaitân.

गर्भकारिन् Adj. *Leibesfrucht bewirkend* Bhâvapr. 1,199.

गर्भकाल m. 1) *die Zeit der Schwangerschaft.* — 2) *die Zeit, wann die Leibesfrucht des Himmels (die Dünste der Luft) die ersten Lebenszeichen von sich giebt.*

गर्भकोश m. *Uterus.*

गर्भक्लेश m. *Geburtswehen.*

गर्भक्षय m. *Fehlgeburt.*

गर्भगत Adj. *im Mutterleibe liegend* 183,29.

गर्भगीता f. Titel eines Werkes.

गर्भगुर्वी Adj. f. *schwanger.*

गर्भगृह n. 1) *Schlafgemach* 179,21. — 2) *das Allerheiligste in einem Tempel, wo das Bild der Gottheit aufgestellt ist,* Kâd. 253,18. देवी° *wo die Devi verehrt wird.* — 3) mit einem vorangehenden Subst. *ein — enthaltendes Gemach.*

गर्भगेह n. = गर्भगृह 2).

गर्भग्रह m. und °ग्रहण n. *Empfängniss* Comm. zu Varâh. Brh. 4,1.

गर्भग्रहार्तव n. *die zur Empfängniss geeignete Zeit* Bâdar. im Comm. zu Varâh. Brh. 4,1.

गर्भग्राहिका f. *Hebamme.*

*गर्भघातिन् 1) Adj. *die Leibesfrucht tödtend.* — 2) f. °नी *Methonica superba.*

*गर्भचलन n. *die Bewegungen des Kindes im Mutterleibe.*

गर्भचेट m. *ein Diener von Geburt.*

गर्भच्छद्म m. *Muttermund* Bhâvapr. 1,39.

गर्भच्युति f. *das Heraustreten der Leibesfrucht, Geburt.*

*गर्भण्ड m. *Anschwellung des Nabels.*

गर्भता f. Nom. abstr. zu गर्भ 5).

गर्भत्व n. 1) *Schwangerschaft.* — 2) Nom. abstr. zu गर्भ 4) Kâraka 4,4.

गर्भद 1) Adj. *Fruchtbarkeit verleihend.* — 2) *m. *Nageia Putranjiva* Râgân. 9,145. — 3) *f. आ *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

*गर्भदात्री f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

गर्भदास m. *ein Sclave von Geburt, Sclavenkind* Kap. 3,51. f. ई im Prâkrit 305,19.

गर्भदिवस m. Pl. *die Tage, an welchen die in der Luft schwebenden Dünste Lebenszeichen von sich geben.*

गर्भद्रावण n. und गर्भद्रुति f. *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process.*

गर्भद्वादश m. Pl. *das 12te Jahr nach der Empfängniss* Âpast.

गर्भधि Adj. *Leibesfrucht gebend, schwängernd.*

गर्भधरा Adj. f. *schwanger.*

गर्भधान MBh. 12,9648 fehlerhaft für गर्भाधान.

गर्भधारण 1) n. *Schwangerschaft.* — 2) f. आ Bez. des 22ten Adhjâja in Varâh. Brh. S., der über den *regenschwangern Himmel* handelt.

गर्भधि m. *Nest.*

गर्भधृत Adj. *im Mutterleibe getragen, — steckend* MBh. 4,13,12.

गर्भधृति f. *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process.*

गर्भनाडी und गर्भनाभिनाडी f. *Nabelschnur.*

गर्भनिधान Adj. (f. ई) *die Leibesfrucht aufnehmend* Nir. 3,6.

गर्भनिष्कृति f. *eine vollkommen ausgebildete Leibesfrucht* Hemâdri 1,477,18.

गर्भनुद् 1) *Adj. *die Leibesfrucht ausstossend.* — 2) m. *Methonica superba* Bhâvapr. 1,201.

*गर्भपाकिन् m. *in 60 Tagen reifender Reis.*

*गर्भपातक 1) Adj. *eine Fehlgeburt verursachend.* — 2) m. *eine rothblühende Moringa.*

गर्भपातन 1) *Adj. = गर्भपातक 1). — 2) m. *eine Karañga-Species.* — 3) *f. ई *Methonica superba.* — 4) n. *das Verursachen einer Fehlgeburt.*

*गर्भपातिन् 1) Adj. = गर्भपातक 1). — 2) f. °नी *eine best. Pflanze.*

*गर्भपोषण n. *das Ernähren —, Tragen einer Leibesfrucht.*

गर्भभर्तृद्रुह् Adj. f. *die Leibesfrucht und den Gatten schädigend* M. 5,90.

गर्भभर्मन् n. *die Unterhaltung —, Ernährung der Leibesfrucht.*

गर्भभवन n. = गर्भगृह 2).

गर्भभार m. *die Bürde der Leibesfrucht.* °भारं धर् *schwanger werden.*

गर्भमण्डप m. *Schlafgemach.*

गर्भमास् m. *Schwangerschaftsmonat* Sâmav. Br. 2,2,1.

गर्भमास m. dass. Gaut. 14,17.

गर्भमोक्ष m. und *गर्भमोचन n. *das Gebären, Niederkunft.*

गर्भयमक n. *eine Art Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,18.

गर्भयुता Adj. f. *schwanger.*

गर्भयोषा f. *eine mit — (Gen.) schwanger gehende Frau.*

गर्भरक्षण n. *das Schützen der Leibesfrucht, eine best. Ceremonie im 4ten Monat der Schwangerschaft.*

गर्भरक्षा f. *das Schützen der Leibesfrucht.*

गर्भरस Adj. (f. आ) *nach Schwängerung begierig.*

गर्भरूप m. *ein junger Mann.* Pl. *junge Leute* Bâlar. 161,18.

गर्भरेखा f. *ein Strich im Innern* (einer Figur) Hemâdri 1,127,10. fgg.

गर्भलक्षण n. *Kennzeichen 1) der Schwangerschaft. — 2) der Schwangerschaft des Himmels, — der Wolken.*

गर्भलम्भन n. *Empfängniss einer Leibesfrucht,* Bez. *einer best. Ceremonie.*

गर्भवती Adj. f. *schwanger* 130,26.

गर्भवध m. *Tödtung einer Leibesfrucht.*

गर्भवर्त्मन् n. *Geburtsweg* Bhâvapr. 1,68.

गर्भवसति f. *Mutterleib.*

गर्भवायुधारणा f. Titel des 21ten Adhjâja in Varâh. Brh. S.

गर्भवास m. *Mutterleib.* °क्लेश m. *Kindbettfieber* Hemâdri 1,261,9.

गर्भविच्युति f. *Abortus im Beginn der Schwan-*

gerschaft.

गर्भविनोदरस m. Titel eines Werkes.

गर्भविपत्ति f. *das Absterben der Leibesfrucht.*

गर्भविपर्यय m. *ein die Leibesfrucht treffender Unfall.*

गर्भविलासरस m. Titel eines Werkes.

गर्भवेदन *ein Spruch, der Empfängniss bewirken soll.* Vaitân.

गर्भवेश्मन् n. 1) *ein Gemach im Innern des Hauses* Ragh. 19,42. — 2) *Wochenstube.*

गर्भव्याकरण n. *detaillirte Beschreibung der Leibesfrucht.*

गर्भव्यापद् f. *das Absterben der Leibesfrucht.*

गर्भव्यूह m. *eine best. Schlachtordnung.*

गर्भशङ्कु m. *ein Haken zur Extraction eines todten Fötus.*

गर्भशय्या f. *Mutterleib* Bhâvapr. 1,20. 27.

गर्भशातन n. 1) *das Abtreiben der Leibesfrucht* Âpast. — 2) *ein fruchtabtreibendes Mittel* Suçr. 1, 277,12.

गर्भश्लोकान्तमिश्र m. N. pr. eines Autors.

गर्भसंक्रमण n. *das Eingehen in einen Mutterleib.*

गर्भसमय m. = गर्भकाल 2).

गर्भसंभव m. *Entstehung einer Leibesfrucht, das Schwangerwerden.*

*गर्भसंभवा f. *eine Art Kardamomen* Gal.

गर्भसंभूति f. = गर्भसंभव.

गर्भसुभग Adj. (f. आ) *der Leibesfrucht günstig.*

गर्भसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

गर्भसौभाग्य n. *das Wohlergehen einer Leibesfrucht* Verz. d. B. H. No. 1206.

गर्भस्थ Adj. 1) *im Mutterleibe befindlich* 72,23. MBh. 3.200,10. — 2) *im Innern von* (Gen.) *befindlich.*

*गर्भस्थान n. *Mutterleib* Gal.

गर्भस्राव m. *Fehlgeburt* Agni-P. 138,1. Comm. zu Varâh. Brh. 4,9.

*गर्भस्राविन् 1) Adj. *eine Fehlgeburt bewirkend.* — 2) m *Phoenix paludosa.*

गर्भहन्तर् m. N. pr. eines bösen Dämons, *der die Leibesfrucht tödtet.*

गर्भागार n. 1) *Mutterleib.* — 2) *Schlaf* — oder *Wochengemach.* — 3) = गर्भगृह 2).

गर्भागारज्वर m. *Kindbettfieber* Hemâdri 1,261,8. 9 (गर्भगार° fälschlich).

गर्भाङ्क m. *Zwischenspiel in einem Acte* Bâlar. 85,1 (गर्भाङ्क: zu lesen).

गर्भाद Adj. *Leibesfrucht verzehrend.*

गर्भादि Adj. *mit der Empfängniss beginnend* Gaut. 1,7.

गर्भाधान n. 1) *das Befruchten, Belegen* (mit Loc.). — 2) *eine best. der Befruchtung vorangehende Ceremonie.*

*गर्भारि m. *kleine Kardamomen* Râgân. 6,88.

गर्भावक्रान्ति f. *Empfängniss* Karaka 4,4. Vgl. अवक्रमण.

गर्भावतरण oder °तारण n. dass.

गर्भाशय m. *Mutterleib.* °स्थ Adj. *im M. befindlich.*

गर्भाष्टम m. *das achte Jahr* (oder **der achte Monat*) *nach der Empfängniss* Âçv. Grhj. 1,19,2. Pl. Âpast. Gobh. 2,10,1.

गर्भास्पन्दन n. *Unbeweglichkeit des Fötus.*

गर्भास्राव m. = गर्भस्राव.

गर्भिणीत्व n. *das Schwangersein* (auch in übertr. Bed.) Comm. zu Tândja-Br. 2,7,4.

गर्भिणीव्याकरण n. *detaillirte Beschreibung einer Schwangeren.*

*गर्भिणीवेक्षण n. *Pflege einer Schwangeren, Geburtshülfe.*

गर्भित Adj. 1) *in Etwas enthalten.* — 2) in der Rhet. *eingeschachtelt* (von einem Satze) Kâvjapr. 7,6. — 3) am Ende eines Comp. *schwanger mit, angefüllt mit, enthaltend* Ind. St. 15,399.

गर्भितता f. und गर्भितत्व n. in der Rhetorik *Einschiebung eines Satzes in einen andern.*

गर्भिन् Adj. *schwanger, trächtig* (eig. und übertr.), *schwanger gehend mit* (Acc. oder Instr.). विष्टुति f. Tândja-Br. 2,7,4. f. °णी *eine schwangere Frau.* *गो° *eine trächtige Kuh.* Am Ende eines Comp. *versehen —, verbunden mit.*

गर्भीकरण n. *das zur Leibesfrucht Machen,* so v. a. *Bewirken, Hervorbringen.*

*गर्भीतृप्त Adj. *schon im Mutterleibe befriedigt,* so v. a. *im höchsten Grade indolent.*

गर्भेश्वर 1) m. *ein geborener Herrscher.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Kâd. 113,10. — 2) f. ई *eine geborene Prinzessin* Bâlar. 136,3.

गर्भैकादश m. Pl. *das 11te Jahr nach der Empfängniss* Âpast.

गर्भोत्पत्ति f. und गर्भोत्पाद m. *die Bildung der Leibesfrucht.*

गर्भोपघात m. *das Missrathen von* गर्भ 3).

*गर्भोपघातिनी Adj. f. *eine Fehlgeburt machend, verwerfend.*

गर्भोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

गर्भ्य Adj. etwa *einem Mutterschooss ähnlich.*

*गर्मुटिका f. = गर्मूटिका.

गर्मुद् (गर्मुट्?) *eine best. Pflanze* Harshak. 33,3.

गर्मुत् f. 1) *eine best. wildwachsende Bohnenart.* — 2) **Gold.*

*गर्मूच्छद् m., *गर्मूटिका f. und गर्मूटी f. *eine best. Körnerfrucht.*

*गर्मोटिका f. *eine Grasart* Râgân. 8,131.

*गर्व्, गर्वति und गर्वयते (दर्पे, माने). Vgl. गर्वय्.

गर्व m. *Hochmuth, Dünkel, Stolz; eine hochmüthige Rede.* धन° *Geldstolz.* गर्वं कर् oder या (Spr. 7680) *hochmüthig werden.*

गर्वगिर् f. Pl. *hochmüthige Reden* 182,26.

गर्वय्, °यति *Jmd* (Acc.) *stolz machen* R. ed. Gorr. 2,8,49.

*गर्वर 1) Adj. *hochmüthig.* — 2) m. *Hochmuth.* — 3) f. ई Bein. der Durgâ.

*गर्वाट m. *Thürsteher.* Vgl. दर्वट.

गर्वाय्, °यते *Hochmuth —, Dünkel an den Tag legen.*

गर्वित Adj. *hochmüthig, eingebildet, stolz, — auf* (Instr. Ind. St. 13,456 oder im Comp. vorangehend).

गर्विष्ठ Adj. *im höchsten Grade stolz, — hochmüthig* Deçîn. 1,128. 165. 4,23.

गर्ह्, गर्हति (seltener) und °ते, गर्हयति (seltener) und °ते *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *klagen; anklagen, beschuldigen, Vorwürfe machen, tadeln;* mit Acc. der Person oder Sache. दुष्कृतं कर्म so v. a. *bereuen.* गर्हित *getadelt, für schlecht erklärt, — von* (Instr., Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend), *verachtet, tadelhaft, verwerflich, verboten, schlecht, schlimmer als* (Abl.). गर्हितम् Adv. *male.* — Mit अव, °गर्हित *verachtet.* v. l. गर्हित. — Mit नि 1) °गर्हते mit Dat. wohl *sich tadelnd über Etwas aussprechen* 222,23. — 2) °गर्हयति *Etwas* (Acc.) *verachten, verschmähen.* v. l. वि. — Mit परि *heftig tadeln, schmähen, verachten.* — Mit वि *anklagen, tadeln, schmähen.* विगर्हित *getadelt, für schlecht erklärt, — von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend), *verachtet, tadelhaft, verwerflich, verboten, — von Seiten* (Abl.) oder *wegen* (im Comp. vorangehend).

गर्हण 1) Adj. *einen Tadel involvirend.* — 2) f. आ *Tadel, Vorwurf.* °णां या *sich den Tadel von* (Loc.) *zuziehen.* — 3) n. *das Tadeln, Vorwerfen, Tadel, Vorwurf, — von Seiten Jmds* (Instr.).

गर्हणीय Adj. *zu tadeln, tadelnswerth.*

गर्हा f. 1) *Tadel, Vorwurf.* — 2) *ausgesprochener Widerwille.*

गर्हितव्य Adj. *zu tadeln, tadelhaft.*

°गर्हिन् Adj. *tadelnd, schmähend.*

गर्ह्य 1) Adj. *Tadel verdienend, tadelhaft, dem Tadel von* (Gen.) *unterliegend.* — 2) m. *ein best. Baum.*

*गर्ह्याणक Adj. *gemein* Gal.

1. गल्, गलति 1) *herabträufeln* 251,25. Spr. 7619. — 2) *herabfallen, abfallen.* — 3) *wegfallen, ver-*

schwinden, verstreichen. गलित *verschwunden, gewichen, nicht mehr vorhanden, fehlend.* So heissen insbes. *die im* Padapâṭha *des* ṚV. *weggelassenen Stellen* (weil sie schon früher da waren). — Caus. 1) गालयति *a) durchseihen, durchsieben. — b) flüssig machen, auflösen, schmelzen. — c) abzapfen* (das Wasser eines Wassersüchtigen) Karaka 6,18. — 2) *गालयते (स्रवणे). — Intens. जाल्गल्यते etwa *von sich tropfen lassen.* — Mit अव *herabfallen.* — Mit आ, आगलित *herabgefallen, — gesunken, — geflossen* Kâd. 2,121,24. — Mit पर्या *ringsum herabträufeln.* — Mit समा, °गलित *zusammengestürzt.* — Mit उद् 1) *hervorträufeln.* — 2) *herausfallen.* उद्गलित Spr. 7865. — Mit नि Intens. °गल्गलीति *Feuchtigkeit entlassen* VS. 23,22. — Mit निस्, निर्गलित 1) *herausgeflossen.* — 2) *abgesprungen, abgeflogen.* — Caus. निर्गालित *wovon man die Flüssigkeit hat abträufeln lassen.* — Mit परि, °गलित 1) *ringsum herabgefallen.* — 2) *eingesunken in* (im Comp. vorangehend). — Mit प्र *herabtröpfeln.* प्रगलित Megh. — Caus. *abfallen machen* Karaka 1,26. — Mit वि 1) *sich ergiessen, entfliessen.* विगलित *zerronnen, versiegt.* — 2) *zerrinnen, schmelzen.* °गलित *zerflossen, geschmolzen.* — 3) *umstürzen, herab —, herausfallen.* °गलित *um —, herab —, herausgefallen aus* (Abl.). — 4) *zu Ende gehen* Naish. 6,113. °गलित *geschwunden, gewichen.* — 5) *zum Vorschein kommen.* °गलित *z. V. gekommen* MBh. 1,30,52. — Mit प्रवि 1) *hervorströmen* Mâlatîm. 75,13 (67,19. 162,1). — 2) *schwinden, weichen* Mâlatîm. 69,11 (62,9. 146,7).

2. गल्, गलति (अदने). गलित (गिलित?) *verspeist* Spr. 1918. — Mit नि *verschlucken* Spr. 1126, v. l. für °गिलति.

1. गल m. *Kehle, Hals.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ (Hemâdri 1,434,15) und *ई.

2. *गल 1) m. *a) Harz,* insbes. *der Shorea robusta. — b) eine Art Goldforelle. — c) ein best. musikalisches Instrument. — d) Schilf. — e) Strick.* — 2) f. आ *eine der Mimosa pudica verwandte Pflanze.* Richtig मेदागला.

1. गलक m. *Kehle, Hals.*

2. *गलक m. *eine Art Goldforelle.*

*गलकम्बल m. *Wamme.*

गलगण्ड 1) am Anf. eines Comp. *Kehle und Wange.* — 2) m. *a) Kropf. — b)* = *गण्डमाला.

गलगण्डिन् Adj. *mit einem Kropf behaftet.*

गलगोडिका, °गोडी und °गोली f. *eine Art Schlange* Karaka 6,23.

गलग्रह m. 1) *Zusammenschnürung der Kehle, Grippe.* — 2) Bez. *bestimmter Tage in der dunklen Hälfte eines Monats.* — 3) *ein begonnenes aber sogleich wieder unterbrochenes Studium.* — 4) **ein best. Fischgericht.*

गलचर्मन् n. *Gurgel.*

गलत्कुष्ठ n. wohl = गलितकुष्ठ Spr. 2391.

गलद्वार् n. *Maul, Rachen.*

गलन 1) *Adj. *träufelnd. rinnend.* — 2) n. *a) das Träufeln, Rinnen* Mahîdh. zu VS. 1,2. — *b) das Schmelzen, Flüssigwerden.*

गलन्तिका (Hemâdri 1,267,9) und *गलन्ती f. *Wasserkrug.*

*गलमेखला f. *Halsband.*

*गलमोचिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

गलवार्त्त Adj. *nur für die Kehle lebend* Spr. 3521.

गलविद्रधि m. *Geschwulst mit Abscess in der Kehle.*

*गलव्रत m. *Pfau.*

गलशालूक n. *Anschwellung im Schlunde* Karaka 1,28.

गलशुण्डिका f. 1) *das Zäpfchen im Halse* Karaka 4,7. Suçr. 2,129,15. — 2) *Anschwellung des Zäpfchens.* — 3) Du. *der weiche Gaumen.*

गलशुण्डी f. = गलशुण्डिका 2) Karaka 1,5.

*गलस्तनी f. *Ziege.*

गलकृस्त m. *die Hand an der Kehle, das Packen an der Kehle.*

गलकृस्तप्, °यति *Jmd* (Acc.) *an der Kehle packen.* °कृस्तित *a. d. K. gepackt.*

गलाङ्कुर m. *eine best. Krankheit des Halses.*

*गलानिक oder *गलानिल m. *eine Art Krabbe.*

गलावल m. *ein best. Baum.*

*गलाविल m. = गलानिक.

*गलि m. *ein junger Stier.*

गलितक 1) m. *ein best. Tanz* oder *Gesticulation.* — 2) *ein best. Metrum.*

गलितकुष्ठ n. *eine schlimme Form des Aussatzes, bei der Finger und Zehen abfallen.* °कुष्ठारिरस m. *ein best. Recept dagegen* Mat. med. 80.

गलितप्रदीप m. und °प्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

*गलु und *गलू m. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त.

गलून m. N. pr. eines Mannes.

*गलेगण्ड m. *der Adjutant, Ardea Argala.*

*गलेचोपक Adj. *mit dem Halse sich bewegend.*

*गलेस्तनी f. *Ziege.*

गलोड्य n. *eine best. Pflanze* Karaka 1,27. Suçr. 2,39,11.

*गलोद्भव m. *Haarwirbel am Halse eines Pferdes.*

गलौघ m. *Geschwulst in der Kehle.*

गल्दा und गल्दी f. etwa *Gerinne, Geriesel.* Nach Naigh. गल्द् m. und गल्दी f. = वाच्.

*गल्भ्, गल्भते (धार्ष्ट्ये). Vgl. *अवगल्भ् und प्रगल्भ्.

गल्भ *Adj. *muthig, entschlossen.* Vgl. अपगल्भ.

*गल्भाय्, °यते = गल्भ्. Vgl. *अवगल्भाय्.

*1. गल्या f. *eine Menge von Hälsen.*

*2. गल्या f. *eine Menge* 1) *von Schilf.* — 2) *von Stricken.*

गल्ल m. *Backe, Wange.*

गल्लक = गल्वर्क 2) Harshak. 184,14.

गल्लकिशिलामाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

गल्लकी f. N. pr. eines Flusses.

*गल्लचातुरी f. *Ohrkissen.*

गल्लमसूरी f. dass. Pañkad.

*गल्लवाद्य n. *ein best. Ton* Gal.

गल्लिका f. in अग्र°.

गल्लोपधानीय n. *Ohrkissen.*

गल्व m. *= चन्द्रकान्त. Vgl. मुसार°.

गल्वर्क m. 1) wohl *Krystall.* — 2) *Krystallnäpfchen;* vgl. गल्लक und गल्लक्क im Prâkrit Mṛkkh. 77,11. 126,9.

*गल्ह्, गल्कते = गर्ह्.

1. गव = 1. गो *Rind, Kuh* am Anf. und am Ende (f. ई) von Compositis. ब्राह्मणगवी Âpast. 1,24,21.

2. गव Adj. in पुरो°.

*गवची f. *Koloquinthengurke.*

*गवय्, °यति Denom. von 1. गो.

गवय 1) m. *a) Bos Gavaeus.* — *b)* N. pr. eines Affen. — 2) f. ई *das Weibchen von* 1) *a).*

गवल 1) m. *Büffel* Varâh. Jogaj. 6,25. — 2) (*n.) *Büffelhorn.*

गवल्गण m. N. pr. eines Mannes MBh. 1,63,97.

गवश्वधनधान्यवत् R. 1,6,7 fehlerhaft für गवाश्व°.

गवाक्ष 1) m. *a) oeil-de-boeuf, rundes Fenster, Luftloch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Masche eines Panzerhemdes.* — *c)* N. pr. α) eines Bruders des Çakuni. — β) eines Affen. — γ) eines Sees (vielleicht n.). — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Karaka 6,4. Nach den Lexicographen *Cucumis maderaspatanus, Koloquinthengurke* und *Clitoria Ternatea.*

गवाक्षक m. = गवाक्ष 1) *a).*

*गवाक्षजाल n. *Gitterfenster.*

गवाक्षतन्त्र n. Titel eines Werkes.

गवाक्षित Adj. *fenestratus, gleichsam gegittert* R. ed. Bomb. 3,15,15. Mit Instr. Kâd. 254,18. am Ende eines Comp. Karaka 6,18.

*गवाक्षिन् m. *Trophis aspera* Râgân. 9,129.

*गवाग्र = गोग्र.

*गवाची f. *ein best. Fisch.*

*गवाञ्च् Adj. (f. गोची) Voc.

*गवादन 1) n. *Weide, Wiese.* — 2) f. ई *a) ein Trog, aus dem Kühe gefüttert werden.* — *b) Koloquinthengurke* Râǵan. 3,57. — *c) Clitoria Ternatea* Râǵan. 3,78.

गवानृत n. *eine in Bezug auf eine Kuh ausgesprochene Unwahrheit.*

गवामय m. und गवामयन n. s. u. 1. गो.

गवामृत n. *Kuhmilch* (nach Nîlak.).

गवांपति m. 1) *Stier* MBh. 4,19,32. — 2) *Herr der Strahlen*, Beiw. der Sonne und Agni's. — 3) N. pr. *a)* eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,10. — *b)* eines buddh. Bettlers. — गवां पतिः TBr. 3,1,1,7.

गवांमेध s. u. 1. गो.

गवायुत n. N. pr. eines Tîrtha.

गवायुस् n. Sg. und Du. *die Ekâha Go und Âjus im Abhiplava* Vaitân. 31,14. 40,14.

*गवालूक m. *Bos Gavaeus.*

*गवाविक n. Sg. *Rinder und Schafe.*

गवाशन m. *Gerber, Schuhmacher* Spr. 4794. fg.

गवाशिर् Adj. *mit Milch gemischt.*

गवाश्व n. Sg. *Rinder und Pferde.*

गवाश्वधनधान्यवत् Adj. *mit Rindern, Pferden, Reichthümern und Korn versehen* R. ed. Bomb. 1,6,7.

*गवाषिका f. = गराधिका.

गवाह्निक n. *das tägliche Maass Futter für eine Kuh.*

गविजात m. N. pr. eines Muni.

*गविनी f. *eine Heerde Kühe.*

गविपुत्र m. Metron. Vaiçravaṇa's.

गविष्ठ् Adj. 1) *nach Kühen begierig, brünstig.* — 2) *begierig* überh.

गविष् Adj. = गविष् 1).

गविष्टि 1) Adj. *a) Rinder begehrend.* — *b) brünstig, leidenschaftlich begehrend, inbrünstig.* — 2) f. *a) Brunst, Begierde, Inbrunst.* — *b) Kampfbegierde, Hitze des Kampfes, Gefecht.*

गविष्ठ m. 1) *die Sonne.* — 2) N. pr. eines Dânava.

गविष्ठिर (RV.) und गविष्ठिर (AV.) m. N. pr. eines Ṛshi.

गवीडा f. *die Kuh, welche die Milch zu einer bevorstehenden Ceremonie liefert.* Vaitân.

गवीधुक m. und गवीधुका f. *Coix barbata* Âpast. Çr. 15,3.16. 16,19. 17,11. गवीधुकपवागू f. TS. 5,4,3,2.

गवीधुमत् n. N. pr. einer Stadt.

गवीनिका und गविनी f. Du. *ein best. Theil des Unterleibes in der Gegend der Geschlechtstheile, etwa die Leisten.*

*गवीश und *गवीश्वर m. *Besitzer von Kühen.*

*गवेडु 1) m. *Wolke.* — 2) f. *Coix barbata.*

*गवेधु f. *Coix barbata.*

गवेधुक 1) m. (Suçr. 1,197,1) und गवेधुका f. *Coix barbata.* गवेधुकासक्तु m. Pl. — 2) m. *eine Art Schlange.* — 3) f. आ *a) Sida alba* Bhâvapr. 1,208. — *b) Hedysarum lagopodioides.* — 4) *n. *rothe Kreide.*

गवेन्द्र m. 1) *Besitzer von Kühen.* — 2) *Stier* Hemâdri 1,483,12.

*गवेरुक n. *rothe Kreide.*

*गवेश m. *Besitzer von Kühen.*

*गवेशका f. *Hedysarum lagopodioides.*

*गवेश्वर m. *Besitzer von Kühen.*

गवेष्, °षते und °षयति, °ते (110,10. Ind. St. 14, 153) *nachspüren, suchen, aufsuchen;* mit Acc. गवेषित *gesucht, auf* —. — Mit परि, °गवेषमाण *überall suchend* Lalit. 150,12.

°गवेष in धर्म°.

गवेषण 1) Adj. *a) brünstig, leidenschaftlich begehrend.* — *b) kampflustig.* — 2) m. N. pr. eines Vṛshṇi. — 3) (*f. आ) und n. *das Suchen.*

गवेषणीय Adj. *suchenswerth.*

गवेषिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *suchend, fahndend auf* Lalit. 311,1. 327,4. — 2) m. N. pr. eines Bruders des Pṛthu.

गवेष्ठिन् m. N. pr. eines Dânava.

*गवेडक n. Sg. *Rinder und Schafe.*

*गवोह m. *ein Muster von einer Kuh.*

गव्य्, *गव्यति *Rinder* oder *Kühe begehren.* Partic. गव्यत् 1) *nach Rindern* oder *Kühen verlangend.* — 2) *brünstig, leidenschaftlich begehrend, inbrünstig.* — 3) *kampflustig.*

गव्य (गविव्य) und गव्य 1) Adj. *a) aus Rindern* oder *Kühen bestehend, dazu gehörig* oder *bestimmt, davon kommend.* — *b) *der Kuh geheiligt, die Kuh verehrend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. गव्या *a) Lust nach* oder *an Rindern.* — *b) Begierde nach Milch.* — *c) Kampflust.* — *d) *Kuhheerde.* — *e) *ein best. Längenmaass,* = गव्यूति. — *f) *Bogensehne.* — *g) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,59. — 4) n. गव्य *a) Rindvieh, Kuhheerde.* — *b) Weideplatz.* — *c) Kuhmilch.* — *d) *Bogensehne.* — *e) *= 3) *g).*

*गव्यदृढ *Gallenstein des Rindes.*

गव्यय Adj. (f. ई) *zum Rinde gehörig, rindern.*

गव्ययु Adj. *nach Rindern begierig.*

गव्यु Adj. 1) *an Rindern* oder *Kühen Lust habend, danach verlangend.* — 2) *nach Milch verlangend.* — 3) *brünstig.* — 4) *kampflustig.*

गव्यूत n. *ein best. Längenmaass,* = गव्यूति Pañkad.

गव्यूति f. 1) *Weideland; Gebiet, Wohnplatz.* — 2) *ein best. Längenmaass.* Auch *गव्यूती Gal.

गह् in दुर्गह्. Auch *selbständig P. 4,2,138.

गहगहारव m. *Gemurmel* Hem. Par. 12,169.

गहन 1) Adj. (f. आ) *tief, dicht, undurchdringlich* (eig. und übertr.). — 2) f. गहना *Schmuck.* — 3) n. *a) Abgrund, Tiefe; ein unzugänglicher Ort, Versteck, Schlupfwinkel, Dickicht, Waldesdickicht, dichte Menge; unerforschliches Dunkel.* — *b) *Wasser.* — *c) *Schmerz, Leid.* — *d) ein Metrum von 52 Silben.*

गहनत्व n. *Dichtigkeit, Undurchdringlichkeit* (auch in übertr. Bed.).

*गहनाय्, °यते *etwas Böses im Schilde führen.*

गहनार्थप्रकाशिका f. Titel eines Werkes.

गहनी Adv. mit कर् *unzugänglich machen* Kâd. 253,8.

*गहय्, °यति *sich vertiefen in* (Acc.). शास्त्रम्.

*गहीय Adj. von गह्.

गह्वन् m. *Tiefe.*

गह्वर 1) Adj. (f. आ und ई) *a) tief, undurchdringlich* (eig. und übertr.) Hariv. 1,50,27. — *b) verworren, confus* (von einem Dummkopf). — 2) *m. *a) Gebüsch, Laube.* — *b) Höhle.* — 3) *f. आ *Embelia Ribes* Râǵan. 6,50. — 4) *f. ई *a) Höhle.* — *b) die Erde* Gal. — 5) n. *a) Abgrund, Tiefe; Versteck, Dickicht; undurchdringliches Geheimniss, Räthsel.* — *b) Leere.* — *c) *Wasser.* — *d) *ein tiefer Seufzer.* — *e) *Heuchelei.* — *f) *Abrus precatorius* (?).

गह्वरित Adj. *in Gedanken vertieft.*

गह्वरी Adv. mit भू *zu einer Leere werden.*

गह्वरेष्ठ Adj. *auf dem Grunde* —, *in der Tiefe befindlich.*

1. गा, जिगाति, *जगाति (*जगायात्), *गाति (Naigh. 2,14) und *गाते 1) *kommen.* — 2) *kommen* —, *hingehen zu* oder *nach, zugehen auf, sich hinwenden zu;* mit Acc. oder Loc. — 3) *nachgehen, verfolgen* RV. 4,3,13. 10,18,4. — 4) *zu Jmd* (Dat.) *kommen,* so v. a. *sich einstellen bei* RV. 8,45,32. *Jmd* (Acc.) *zukommen* (von einem Namen). — 5) in einen Zustand, eine Lage, ein Verhältniss (Acc.) *kommen, theilhaftig werden.* — 6) *aufbrechen, davon* —, *fortgehen* RV. 10,108,9. mit Abl. *woher* und Loc. *wohin.* — 7) *zu Ende gehen* Naish. 8,109. — 8) *gehen, wandeln* RV. 8,2,39. mit Acc. oder Instr. (RV. 8,5,39) des Weges. — Desid. जिगीषति *zu gehen verlangen.* — Mit अच्छ, अच्छा *kommen* —, *hingehen zu.* Mit vorangehenden आ und प्र dass. — Mit अति *hinschreiten* —, *wegschreiten über* (Acc.). — 2) *vorübergehen an* (Acc.). — 3) *vorübergehen, verstreichen* (von der Zeit), — *für* (Acc.).

— 4) *hingehen, sterben.* — 5) *siegreich überschreiten, überwinden, glücklich entkommen;* mit Acc. — 6) *vorübergehen an,* so v. a. *unbeachtet lassen.* — Mit व्यति *vorübergehen an* (Acc.). — Mit अधि 1) in einen Zustand (Acc.) *gerathen, theilhaftig werden.* — 2) *verfallen auf, sich entschliessen zu* (Acc.). — 3) *sich erinnern, gedenken, merken auf* (Gen. oder Acc.). — 4) *Etwas* (Acc.) *studiren, lernen,* — *von* (Abl.). Gewöhnlich Med. — *Caus. अधिगापयति *lehren.* — *Desid. vom Caus. अधिजिगापयिषति *zu lehren verlangen.* — Mit अनु 1) *Jmd nachgehen, folgen, entlang gehen* (93,16), einen Weg *einschlagen; aufsuchen;* mit Acc. — 2) *befolgen, sich richten nach* (Acc.). — 3) *sich hingeben, sich begeben in* (Acc.). — Mit समनु *Jmd nachgehen, folgen;* mit Acc. — Mit अन्तर् 1) *gehen zwischen Etwas* (Acc.). — 2) *dazwischentreten, trennen* —, *ausschliessen von* (Abl.). — Mit अप *weggehen, sich entfernen* —, *sich fernhalten von* (Abl.) 25,9. 18. *weichen von* (Abl.). — Mit अपि *eingehen, eindringen, sich mischen in* (Acc.). — Mit अभि 1) *herbeikommen, zugehen auf* (auch in feindlicher Absicht), *herantreten zu, hingehen nach, sich hinbegeben zu* oder *nach;* mit Acc. — 2) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — 3) *verstreichen* (fehlerhaft für अति). — Mit अव 1) *weggehen, abhanden kommen.* — 2) *hingehen zu.* युधा *in den Kampf gehen.* — 3) *hingehen zu,* so v. a. *sich vereinigen mit* (Acc.). — Mit अन्वव *hingehen zu,* so v. a. *sich vereinigen mit* (Acc.). — Mit समभ्यव *sich begeben in* (Acc.) Gop. Br. 2,4,11. — Mit अनुव्यव *einem Andern folgend dazwischentreten,* mit Acc. — Mit आ 1) *herbeikommen, sich nähern, kommen zu, gelangen in;* mit Acc. — 2) *sich einstellen, Jmd* (Acc.) *treffen, heimsuchen.* — Mit अन्वा *nachfolgen,* mit Acc. — Mit अभ्या 1) *herbeikommen, sich nähern, kommen zu* oder *in* (Acc.), *zugehen auf* (Gen. Bhâg. P.). — 2) *Jmd* (Acc.) *treffen, heimsuchen.* — 3) *sich daran machen* —, *sich entschliessen zu* (Infin.). — Mit समभ्या 1) *herbeikommen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *treffen, heimsuchen.* — Mit उदा *hinauf* —, *herauskommen zu* (Acc.). — Mit उपा *herbeikommen, zugehen auf* (auch in feindlicher Absicht), *kommen zu;* mit Acc. — Mit पर्या 1) *einen Umlauf vollbringen.* — 2) *einer Sache* (Acc.) *nachgehen, sich beschäftigen mit* RV. 1,88, 4. — Mit अनुपर्या *wieder zurückkommen zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *aufgehen* (von Gestirnen). — 2) *hervortreten* oder *einen Aufschwung nehmen.* — Mit अभ्युद् *aufgehen über* oder *vor* (Acc.). — Mit प्रत्युद् *dass.* — Mit उप 1) *hingehen zu, treten* —, *gerathen in, gelangen zu;* mit Acc. — 2) *gehen, wandeln.* पथां यमस्य. — Mit नि 1) *gerathen in* (Acc.). — 2) *sich anschmiegen* (?). — Mit निस् 1) *hervorkommen,* — *aus* (Abl.) 110,4. — 2) *hinausgehen, fortgehen von* (Abl.) 132,21. *das Haus verlassen* 127,8. — Mit परा *bei Seite gehen, fortgehen, entfliehen;* mit dem Acc. *wohin.* — Mit परि 1) *umhergehen* RV. 5,15,4. *umgehen, umwandeln, umkreisen; durchfliegen.* — 2) *eingehen in* (Acc.) VS. 40,8 = Îçop. 8. — 3) *über Jmd* (Acc.) *kommen, heimsuchen.* — 4) *vorübergehen an,* so v. a. *ausweichen, vermeiden.* — 5) *nicht beachten, überhören.* — 6) *nicht dahinterkommen,* — *erkennen* Bhâg. P. 2,6,35. — Mit अनुपरि *durchgehen, durchwandern.* — Mit विपरि *umfallen,* — *stürzen.* — Mit प्र 1) *vorwärts gehen, vorschreiten, sich in Bewegung setzen, hinschreiten zu* (Acc.). — 2) *fortgehen, sich auf und davon machen von* (Abl.) 17, 10. fgg. (Conj.). — 3) mit अन्तर् *ein* —, *hinein gehen* RV. 8,48,2. — Mit अपप्र *fortgehen, weichen* RV. 1, 113,16. — Mit उपप्र *herbeikommen, hintreten zu* (Acc.). — Mit प्रति *zurückkehren zu* (Acc.). — Mit वि *vergehen, entschwinden.* — Mit सम् 1) *zusammenkommen.* — 2) *hingehen zu* (Acc.).

2. °गा Adj. *hingehend zu, gehend, wandelnd.*

3. गा, गायति, °ते (selten), गाति und *जिगाति Dhâtup. 25,25. *singen, in singendem Tone sprechen, Jmd* (Dat.) *zusingen, in gebundener Rede verkünden, besingen* (mit Acc.), *Jmd* (Acc.) *vorsingen, singend vortragen.* Pass. auch *genannt werden, heissen.* गीत *gesungen, in gebundener Rede verkündet, besungen.* — Caus. गापयति *singen* —, *besingen lassen.* — Intens. जेगीयते 1) *singen.* — 2) *gesungen* —, *besungen werden* Daçak. 1,10. — 3) *oft* oder *steif und fest behauptet werden.* — Mit अवस् *herbeisingen,* — *rufen.* — Mit अनु 1) *nachsingen, singen nach,* — *gemäss.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas vorsingen.* — 3) *singen, besingen; sich über Etwas* (Acc.) *aussprechen* (von alten Weisen). — Caus. *nachsingen lassen* Gobh. 3,2,31.34.36. — Mit समनु *in gebundener Rede wiederholen* Kârara 2,1. — Mit अप *aufhören zu singen* Vaitân. 17,4. Gop. Br. 2,2,14. — Mit अभि 1) *Jmd* (Acc.) *zusingen, zurufen.* — 2) *mit seinem Gesange erfüllen.* — 3) *incantare, Jmd* (Acc.) durch Gesang *bezaubern.* — 4) *singen, besingen.* — 5) अभिगीत *mit dem zweiten* Svara *beginnend und mit dem ersten endend* Saṁhitopan. 17,2. — Mit अव, अवगीत 1) *oft wiederholt, tritus* Râgat. 7,435. — 2) *zum Ueberdruss gesungen.* — Mit आ 1) *Jmd* (Acc.) *zusingen.* — 2) *ersingen, durch Singen erlangen.* — 3) *leicht* —, *leise singen.* — Mit उद् *Gesang anstimmen, singen* (insbes. vom liturgischen Singen), *in gebundener Rede verkünden, besingen, Jmd* (Acc.) *vorsingen, mit Gesang erfüllen.* — Mit प्रोद् *zu singen anheben.* — Mit प्रत्युद् *Jmd* (Acc.) *singend antworten.* — Mit उप 1) *Jmd* (Dat., Loc. oder Acc.) *zusingen, in den Gesang einfallen, Jmd* (Acc.) *vorsingen, besingen, mit seinem Gesange erfüllen; singen, Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Gen.) *singen,* so v. a. *verkünden.* उपगीत auch mit act. Bed. *der vorzusingen begonnen hat.* — Mit नि 1) *mit Gesang begleiten.* — 2) *singen,* so v. a. *verkünden.* — Mit परि 1) *singend umhergehen,* — *umkreisen,* — *umwandeln.* — 2) *nah und fern überall singen, besingen, verkünden als.* — Mit प्र 1) *zu singen* —, *zu besingen anheben, besingen.* प्रगीत *a) singend hergesagt, gesungen.* — *b) mit Gesang erfüllt* LA. 60,6. — *c) der einen Gesang erhoben hat, singend.* — 2) *ertönen.* — Mit अभिप्र *Jmd* (Acc.) *zu besingen anheben.* — Mit विप्र, °गीत *worüber die Meinungen getheilt sind* Comm. zu Gaim. 2,3,3 (S. 173, Z. 8). — Mit संप्र *zu singen anfangen, singen, singend aussprechen.* — Mit वि 1) *tadeln* Naish. 9, 13. — 2) विगीत *im Widerspruch stehend.* — Mit सम् *gemeinschaftlich besingen.*

4. गा 1) Adj. am Ende eines Comp. *singend.* — 2) *f. *Gesang, Vers.*

5. *गा, जिगाति (जन्मनि) Vop. in Dhâtup. 25,25.

गागनायस Adj. von *गगनायस् oder *°स.

गागाभट्ट m. N. pr. eines Autors.

गाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *in* oder *an der Gañgâ befindlich, daher kommend* u. s. w. — 2) m. Metron. *a)* Bhîshma's. — *b)* *Skanda's. — 3) f. ई Bein. der Durgâ. v. l. गार्गी und गङ्गा. — 4) n. *Regenwasser einer besonderen Art.*

*गाङ्गट, *°क und *गाङ्गेय m. *eine Art Krabbe.*

गाङ्गदेव m. N. pr. eines Dichters.

*गाङ्गामल्लिक Adj. von गङ्गामल्ल.

गाङ्गायनि m. Metron. von गङ्गा, insbes. Bhîshma's und *Skanda's.

*गाङ्गिक Adj. von गङ्गा.

गाङ्गिला f. ein Frauenname Hem. Par. 2,320.

गाङ्गू m. N. pr. eines Diebes.

गाङ्गेय 1) Adj. *in* oder *an der Gañgâ befindlich* u. s. w. — 2) m. *a)* Metron. von गङ्गा, insbes. Skanda's und Bhîshma's. Auch Pl. — *b)* *ein best. Fisch. — *c)* *die Wurzel einer Cyperus-Art. — 3) n. *a) die Wurzel von Scirpus Kysoor* oder

von Cyperus hexastachyus communis. — *b*) **Gold.*

गाङ्क्यक 1) n. *das Korn von* 2). — 2) f. ई *Uraria lagopodioides.*

**गाङ्क्यष्ठी* f. *Guilandina Bonducella.*

गाङ्ग्य (गाङ्गि॒य) 1) Adj. = गाङ्क्य 1). — 2) m. Metron. von गङ्गा.

गाङ्ग्यायनि m. Patron. von गाङ्ग्य.

**गाङ्गिकाय* und **गाङ्गी॒* (Nigh. Pr.) m. *Wachtel.*

**गाङ्गीव* m. = गाण्डीव 1) Gal.

**गाङ्गीविन्* m. *Wachtel* Râgan. 19,118.

**गाङ्व* m. *Wolke.*

**गाङ्किक* Adj. von गङ्किक.

**गाङ्कुत्य* n. Nom. abstr. von गङ्कुल.

गाढ s. u. गाह्.

गाढता f. und गाढत्व n. *Heftigkeit, Stärke, Intensität.*

गाढनिद्र Adj. *tief schlafend* Daçak. (1925) 2,91,12.

**गाढमुष्टि* 1) Adj. *geizig.* — 2) m. *Schwert.*

**गाढवचस्* m. *Frosch* Gal.

गाढवर्चस् Adj. *hartleibig, verstopft* Karaka 1,13.

गाढीकरण n. *das Steifmachen.*

**गाणाकार्य* m. Patron. von गणाकारि.

गाणगारि m. N. pr. eines Lehrers.

**गाणपत* Adj. von गणपति.

गाणपत्य 1) Adj. *zu* Gaṇeça *in Beziehung stehend, ihn verehrend;* m. *ein Verehrer des* G. — 2) m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta. — 3) n. *Herrschaft über die Schaaren, Schaarführerschaft* Hemâdri 1,202,10. 212,11. 722,22.

गाणपत्यपूर्वतापनीयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Weber, Lit. 188.

**गाणायन* m. Pl. Pl. zu गाणायन्य.

**गाणायन्य* m. Patron. von गण.

**गाणिक* Adj. *mit den grammatischen* गण *vertraut.*

**गाणिक्य* n. *eine Versammlung von Hetären.*

गाणितिक m. *Rechenmeister* Lîlâv. 140.

**गाणिन* m. Patron. von गणिन्.

गाणेश Adj. *zu* Gaṇeça *in Beziehung stehend;* m. *ein Verehrer des* G.

**गाण्डाली* f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Gal.

**गाण्डव्य* m. Patron. von गण्डु.

**गाण्डव्यायनी* f. zu गाण्डव्य.

गाण्डिव m. n. 1) Arǵuna's *Bogen.* — 2) **Bogen* überh.

गाण्डिवधर् m. Bein. Arǵuna's Venis. 51.

गाण्डी f. *Rhinoceros* oder = वज्रग्रन्थि.

गाण्डीमय Adj. *aus* गाण्डी *verfertigt.*

गाण्डीर Adj. *von der Pflanze* गाण्डीर *herrührend.*

गाण्डीव m. n. 1) Arǵuna's *Bogen.* — 2) **Bogen* überh.

गाण्डीवधन्वन् m. Bein. Arǵuna's.

गाण्डीविन् m. 1) desgl. — 2) **Terminalia Arunja.*

गातर् Nom. ag. 1) *Sänger.* — 2) **ein Gandharva.* — 3) **das Männchen des indischen Kuckucks.* — 4) **Biene.* — 5) **ein zum Zorn geneigter Mann.* — 6) N. pr. eines Mannes.

गातवे Dat. Inf. *zu gehen* RV. 3,3,1.

गातव्य Adj. *zu singen* Comm. zu Njâjam. 1,4,6. 9,1,24.

**गातागतिक* Adj. (f. ई) *durch Hinundhergehen bewirkt.*

**गातानुगतिक* Adj. (f. ई) *durch Hinterhergehen bewirkt.*

1. गातु॒ m. (ausnahmsweise auch f.) 1) *Gang, Bewegung, freie Bewegung.* — 2) *Weg, Bahn; Ausgang, Zugang.* — 3) *Fortgang, Gedeihen, Wohlfahrt.* — 4) *Raum, Ort, Aufenthaltsort, Zuflucht.* — 5) **die Erde.* — Vgl. गातवे.

2. गातु॒ 1) m. *a*) *Gesang.* — *b*) *Sänger.* — *c*) **ein Gandharva.* — *d*) **das Männchen des indischen Kuckucks.* — *e*) **Biene.* — *f*) N. pr. eines Âtreja. — 2) **Adj. zum Zorn geneigt.*

गातुमत्त् Adj. *räumig, bequem.*

गातुय्, °यति *Zugang* —, *Fortgang* u. s. w. *suchen* oder *zu verschaffen beabsichtigen.*

गातुविद् Adj. *den Weg* —, *Zugang findend,* — *weisend,* — *eröffnend, Wohlfahrt gebend.*

गातूय्, °यति = गातुय् und wohl fehlerhaft.

गात्र 1) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a*) *Glied des Körpers, Gliedmaass.* — *b*) *Körper.* — 2) *f. (आ) und n. *Vordertheil eines Elephanten.* — 3) *f. आ *die Erde.* — 4) m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

गात्रक 1) n. *Körper.* — 2) *f. °त्रिका wohl *Gürtel.*

गात्रकम्प m. *ein Zittern des Körpers* Jogaç. Up. 1.

गात्रगुप्त m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

गात्रभङ्ग m. *das Biegen* —, *Recken der Glieder* oder *des Körpers.*

**गात्रभङ्गा* f. *Mucuna pruritus.*

गात्रभञ्जन n. = गात्रभङ्ग Hamsop. S. 411.

**गात्रमार्जनी* f. *Handtuch.*

**गात्रय्, °यते (शैथिल्ये).*

गात्रयष्टि f. *ein schmächtiger, zarter Körper* Kâd. 159,22. Am Ende eines adj. Comp. f. ई (Kâd. 240, 19) und ई.

गात्ररुह् n. *Haar am Körper.*

गात्रलता f. *ein schmiegsamer, schmächtiger Körper.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ LA. 57,20.

गात्रवत् 1) Adj. *einen schönen Körper habend* v. l. im Comm. zu R. ed. Bomb. 2,98,24. — 2) N. pr. *a*) m. eines Sohnes des Kṛshṇa. — *b*) f. °वती einer Tochter des Kṛshṇa.

गात्रविन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

गात्रवेष्टन n. *spasmodische Empfindung* Karaka 6,27.

गात्रशोषण Adj. *den Körper verzehrend* (Kummer) MBh. 12,29,8.

गात्रसंकोचनी f. (Mâdhîdh. zu VS. 24,36) und **°संकोचिन्* m. *Igel.*

**गात्रसंप्लव* m. *Pelecanus fusicollis.*

**गात्रानुलेपनी* f. *Salbe, Schminke.*

गात्रावरण n. *Panzer.*

गात्रोत्सर्गतीर्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

गाथ॒ 1) m. *Gesang.* — 2) f. गाथा *a*) *Gesang, Lied, Vers;* in den Brâhmaṇa und liturgischen Büchern insbes. *ein Vers, der vermöge seines Gebrauchs weder* Ṛk, *noch* Sâman, *noch* Jagus *ist, ein zwar religiöser aber nicht vedischer Vers.* Bei den Buddhisten *der in den* Sûtra *in gebundener Rede abgefasste Theil.* — *b*) *ein best. Metrum* und auch *jedes von den Lehrern der Prosodie nicht erwähnte Metrum.*

गाथक 1) m. *Sänger* Râǵat. 7,934. — 2) f. °थिका *Gesang, Lied* MBh. 3,85,30. Chr. 302,17.

गाथ॒पति m. *Herr des Gesanges.*

गाथ॒श्रवस् Adj. *dem Gesang zueilend.*

**गाथाकार* m. *Verfasser von Gesängen* oder *Liedern.*

गाथान॒ी Adj. *den Gesang leitend, vorsingend* RV. 8,92,2.

गाथान्तर m. *der 4te* Kalpa 2) *h*).

गाथिन m. Patron. Viçvâmitra's.

गाथि॒न् 1) Adj. Subst. *gesangkundig, Sänger.* — 2) m. N. pr. des Vaters des Viçvâmitra. Pl. *sein Geschlecht* (vgl. jedoch 26,21). — 2) f. गाथिनी *ein best. Metrum.*

गाथिन m. Patron. von गाथिन् 2). Auch Pl.

गादाधरी f. Titel eines von Gadâdhara verfassten Commentars.

**गादि* m. Patron. von गद्.

**गादित्य* von गदित.

गाद्गद्य n. *das Stammeln.*

**गाध्, गाधते (प्रतिष्ठालिप्सयोः, ग्रन्थे) *aufbrechen, sich aufmachen;* mit Acc. Bhatt.

गाध॒ 1) Adj. (f. आ) *wo man festen Fuss fassen kann, eine Furt darbietend, seicht.* — 2) m. (einmal) und n. *Grund zum Stehen im Wasser, Untiefe, Furt, vadum.* — 3) m. *a*) **Verlangen, Begier.* — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes Ind. St. 10,319. — 4) n.

भारद्वाजस्य गार्धम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

गार्धन 1) *eine Art Pfeil* Harîv. 2,96,44. — 2) *f. ई *Wade* Gal.

गार्धप्रतिष्ठा f. Bez. *gewisser Theile des Rituals.*

गार्धि m. = गार्धिन् = गार्धिन् 2).

गार्धिज्ञ m. = गार्धिज्ञ.

गार्धिन् m. = गार्धिन् 2).

गार्धिनगर् n. Bein. Kânjakubga's.

गार्धिनन्दन und गार्धिपुत्र m. Patron. Viçvâmitra's.

गार्धिपुर् n. = गार्धिनगर् Bâlar. 306,10.

गार्धिसूनु m. Patron. Viçvâmitra's.

गार्धेय Patron. 1) m. Viçvâmitra's. — 2) f. ई der Satjavatî.

गान n. 1) *das Singen, Gesang.* — 2) **Laut.*

गानच्छला f. Titel eines Theiles der Sâmavedakhalâ.

गानबन्धु m. wohl N. pr. eines *gesangkundigen* mythischen Wesens.

*गानिनी f. *eine best. aromatische Wurzel* (वचा).

1.*गान्तु m. *Reisender.*

2.*गान्तु m. *Sänger.*

*गान्त्र n. und *गान्त्री f. *Karren.*

गांदम् m. Patron. des Ekajâvan Tândja-Br. 21, 14,20. Vgl. कांदम्.

*गान्दिक Adj. *in Gandikâ gebürtig.*

गान्दिनी f. 1) N. pr. der Gattin Çvaphalka's. — 2) *Bein. der Gangâ.

गान्दिनीसुत Metron. 1) Akrûra's. — 2) *Bhîshma's.

गान्दी f. = गान्दिनी 1). °पुत्र m. Metron. Akrûra's.

*गान्धपिङ्गलेय m. Metron. von गन्धपिङ्गला.

गान्धर्व 1) Adj. (f. गान्धर्वी) *gandharvisch.* विवाह् m. und विधि (compon. 116,21) m. Bez. *einer ohne alle Ceremonie vollzogenen Ehe.* — 2) m. *a) Sänger. — b) eine best. musikalische Note* Harîv. 16291. गन्धर्व v. l. Vielleicht गान्धार gemeint. — *c)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* eines Theiles von Bhâratavarsha VP. 2,3,7. — 3) f. गान्धर्वी *a) *Rede. — b)* Bein. der Durgâ. गन्धर्वा v. l. — *c)* N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82. — 4) n. *a) die Kunst der* Gandharva, *Musik, Gesang. — b)* Titel eines Tantra.

गान्धर्वक m. = गान्धर्विक.

गान्धर्वकला f. Pl. = गान्धर्व 4) *a)*.

गान्धर्वचित्त Adj. *von einem* Gandharva *besessen.*

गान्धर्ववेद् m. = गान्धर्व 4) *a)*.

गान्धर्वशाला f. *Musikhalle, Concertsaal.*

गान्धर्वशास्त्र n. = गान्धर्व 4) *a)*.

गान्धर्विक m. *Sänger.*

गान्धार 1) *Adj. von गन्धार्. — 2) m. *a)* proparox. *ein Fürst der* Gândhâri. — *b)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* des Stammvaters dieses Volkes. — *c) die dritte Note in der musikalischen Tonleiter. — d) *Mennig.* — 3) f. ई *a) eine Prinzessin der* Gândhâri, insbes. Bez. der Gemahlin Dhṛtarâshṭra's. — *b)* N. pr. einer Vidjâdevî MBh. 3,231,48. *Bei den Gaina einer dem 21ten Arhant zu Diensten stehenden Göttin. — *c) eine best.* Râginî S. S. S. 37. — *d) Alhagi Maurorum* Râgân. 4,46. — *e) eine best. Ader im linken Auge. — *f) *eine best. Fliege* Gal. — 4) n. *a) *Myrrhe. — b) Hanfspitzen.*

गान्धारक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. °रिका *Alhagi Maurorum* Nirṇajas.

गान्धारग्राम m. *eine Art Scala* S. S. S. 29.

गान्धारि m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) Metron. Durjodhana's.

*गान्धारेय m. = गान्धारि 2).

गान्धिक 1) m. *a) ein Händler mit Wohlgerüchen* Kâd. 102,4. Im System *eine best. Mischlingskaste. — b) *Schreiber. — c) *eine Art Baumwanze.* — 2) f. ई f. zu 1) *a)*. — 3) n. *wohlriechende Waare, Wohlgerüche.*

*गान्धिनी f. = गान्दिनी 2).

गान्मुत Kâṭh. 10,11 fehlerhaft für गार्मुत.

*गाब्दिक Adj. von गब्दिका gaṇa सिन्धादि in der Kâç. गान्दिक v. l.

गामन् in द्युमद्गामन्.

°गामिक Adj. *gehend nach, führend zu* (Weg).

गामिन् Adj. 1) *irgendwohin gehend,* mit einem Ortsadverb, *Acc. (239,6) oder प्रति. — 2) am Ende eines Comp. *a) gehend —, sich bewegend auf, in, nach, zu, wie* oder *auf eine best. Art und Weise* (nach einem Adverb). — *b) fleischlich beiwohnend* (von einem Manne). — *c) erreichend, sich erstrekkend bis* oder *auf. — d) Jmd zufallend, — zukommend. — e) gelangend zu, theilhaftig werdend. — f) gerichtet auf* oder *an. — g) sich beziehend auf.*

*गामुक Adj. (f. आ) *gehend.*

गाम्भीर्य 1) *Adj. *in der Tiefe befindlich.* — 2) n. *a) Tiefe* (eig. und übertr.). — *b) Würde, unerschütterliche Ruhe. — c) Edelmuth. — d)* in der Rhetorik *versteckte Andeutung.*

*गोमन्य Adj. *sich für eine Kuh haltend f. e. K. geltend.*

1. गाय Adj. *schreitend* in उरु°.

2. गाय m. *Gesang.* Vgl. उत्तम°.

3. गाय Adj. *zu* Gaja *in Beziehung stehend.*

गायक 1) m. *Sänger.* — 2) f. इ *Sängerin.*

गायत्र 1) m. n. *Gesang, Lied.* — 2) f. ई *a) ein in dem bekannten alten 24silbigen* (3X8) *Metrum abgefasstes Lied* und *dieses Metrum selbst.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nâjâm. 8,3,7. — *b) die* Gâjatrî *im ausgez. Sinne, der an* Savitar *gerichtete Vers* RV. 3,62,10. Zuweilen auch Bez. *anderer Verse dieses Metrums. — c)* in Verbindung mit अमृत etwa so v. a. *die Grundform und Wesenheit des heiligen Liedes und Wortes. — d) ein Metrum von 4X6 Silben. — e)* Bein. der Durgâ. — *f) *Acacia Catechu.* — 3) n. *a) ein im Metrum* Gâjatrî *abgefasstes Lied. — b) das Metrum* Gâjatrî VP. 1,5,52. — *c)* Name eines Sâman. — 4) Adj. (f. ई) *in der* Gâjatrî *bestehend, mit ihr verbunden, nach ihr gebildet* (z. B. *nach der Silbenzahl.* d. i. *aus 24 bestehend*). व्रत n. so v. a. ब्रह्मचर्य.

गायत्रकाकुभ Adj. *aus den Metren* Gâjatrî *und* Kakubh *bestehend.*

1. गायत्रच्छन्दस् n. *ein* Gâjatrî-*Metrum* Lâṭj. 3, 1,28; vgl. Vaitân. 19,16.

2. गायत्रच्छन्दस् Adj. *dem das Metrum* Gâjatrî *gehört* oder *geweiht ist, sich auf dasselbe beziehend* Maitr. S. 2,3,3.

गायत्रपार्श्व n. Name eines Sâman.

गायत्रबार्हत Adj. *aus den Metren* Gâjatrî *und* Bṛhatî *bestehend.*

गायत्रवर्तनि Adj. *in* Gâjatrî-*Maassen sich bewegend.*

गायत्रवेपस् Adj. *zu Gesängen anregend.*

गायत्रि (metrisch) f. = गायत्र 2) *b)*.

गायत्रिन् m. 1) *Liedersänger.* — 2) *Acacia Catechu.*

गायत्रिसार m. *Catechu.*

गायत्रीकारम् Absol. *unter Verwandlung in* Gâjatrî-*Strophen.*

गायत्रीपञ्चाङ्ग, °पञ्जर, °पुरश्चरण, °भाष्य und °रहस्य n. Titel von Werken.

गायत्रीवल्लभ m. Bein. Çiva's.

गायत्रीसामन् n. Name verschiedener Sâman.

गायत्र्य Adj. Bez. einer Art Soma.

गायत्र्यासित n. Name eines Sâman.

गायन 1) m. *a) Sänger, Lobsänger. — b) *Schwätzer. — c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. ई *Sängerin.* — 3) n. *Gesang.*

गायन्तिका f. N. pr. einer Höhle (Nîlak.) MBh. 5,111,16, v. l.

गायन्ती f. N. pr. der Gattin Gaja's.

गायस् in अनु°.

गार् n. Name eines Sâman. Vgl. मद्र°.

*गारक m. *Eclipta prostrata* Gal.

गारि in मद्र°.

*गारित्र n. *Reis.*

गारुगि m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

गारुड 1) Adj. *die Gestalt des Vogels* Garuḍa *habend, von ihm stammend, ihn betreffend.* — 2) m. *a) ein best.* Kalpa 2) *h).* — *b) *eine Art Reis* Gal. — 3) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3, 90. — 4) n. *a) Smaragd.* Als Gegengift Kâd. 56,20; vgl. Spr. 5910. — *b) *Gold.* — *c) *eine best. Zauberformel gegen Gift.* — *d)* Titel eines Werkes Hemâdri 1,513,8; vgl. गारुडं भूततन्त्रम् Kâlak. 5,49.

गारुडिक m. *Giftbeschwörer.*

गारुत्मत 1) Adj. *vom Vogel* Garuḍa *kommend* u. s. w. — 2) (*m. Gal. und n.) *Smaragd* Hemâdri 1,305,17. Bhâvapr. 1,97. 266. 268. In Verbindung mit अश्मन् als Gegengift Spr. 5910.

*गारुत्मतपत्त्रिका f. *eine best. Schlingpflanze.*

गार्ग 1) *Adj. von गार्ग्य. — 2) m. *a) ein best. Tact* S. S. S. 236. — *b) *verächtliches Metron. von गार्गी. — *c)* fehlerhaft für गार्ग्य Patron. — 3) f. ई *a)* f. zum Patron. गार्ग्य. — *b)* Bein. der Durgâ.

*गार्गक 1) Adj. *dem* Gârgja *gehörig, ihn verehrend.* — 2) f. °र्गिका *die Abstammung von* Garga. — 3) n. *eine Versammlung von Nachkommen des* Garga.

*गार्गर्य m. Patron. von गर्गर.

गार्गि m. N. pr. eines Astronomen.

*गार्गिक m. verächtliches Metron. von गार्गी.

1. गार्गी s. u. गार्ग.

2.*गार्गी Adv. mit भू *zu einem* Gârgja *werden.*

गार्गीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*गार्गीपुत्रकायणि, *°पुत्रायणि und *°पुत्रि m. Patronn. von गार्गीपुत्र.

गार्गीब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

*गार्गीयि, °यति *wie einen* Gârgja *behandeln;* Med. *sich wie ein G. benehmen.*

गार्गीय 1) Adj. *von* Garga (oder *Gârgja) *herrührend, — verfasst.* — 2) *m. Pl. *die Schule der Nachkommen* Garga's oder Gârgjâjaṇa's.

*गार्गेय m. Metron. von गार्गी.

गार्ग्य 1) Adj. von गर्ग. — 2) m. Patron. von गर्ग. *a)* N. pr. verschiedener Lehrer. *Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 13,413. — *b)* N. pr. eines Königs der Gandharva. — *c)* Pl. N. pr. eines Volksstammes.

गार्ग्यायण m. Patron. von गार्ग्य, N. pr. eines Lehrers.

*गार्ग्यायणक Adj. und n. Ind. St. 13,413.

गार्ग्यायणि m. Patron. von गार्ग्यायण.

*गार्ग्यायणीय m. Pl. *die Schule des* Gârgjâjaṇa.

*गार्ङ्ग m. *Möhre* Râǵan. 7,24.

*गार्तक Adj. von गर्त.

गार्त्समद 1) Adj. von गृत्समद. — 2) m. Patron. von गृत्समद. Auch Pl. — 3) n. Name eines Sâman.

गार्दभ Adj. *asininus.* यान n. *mit Eseln bespannt* Âpast.

*गार्दभरथिक Adj. *für einen von Eseln gezogenen Wagen geeignet.*

गार्दभि m. N. pr. eines Mannes MBh. 13,4,59. गर्दभि v. l.

गार्दभिन् m. Pl. Name einer Dynastie.

गार्ध्र n. *Gier.*

गार्ध्र° oft fehlerhaft für गार्ध्र.

गार्ध्र Adj. *vulturinus.*

*गार्ध्रपत्त्र m. *ein mit Geierfedern geschmückter Pfeil.*

गार्ध्रपत्त्र, गार्ध्रराजित, गार्ध्रवाजित und गार्ध्रवासस् Adj. *mit Geierfedern geschmückt;* m. *ein solcher Pfeil.*

गार्भ Adj. 1) *aus einem Mutterleibe geboren.* — 2) *auf einen Fötus bezüglich.*

गार्भिक Adj. *zum Mutterleibe in Beziehung stehend.*

*गार्भिण und *गार्भिणेय n. *ein Verein schwangerer Frauen.*

गार्मुत 1) Adj. *aus der* Garmut *genannten Bohnenart bereitet* Maitr. S. 2,2,4. — 2) m. = गर्मुत् 1) Âpast. Çr. 16,19. — 3) *n. *eine Art Honig.* v. l. कार्मुक und कार्मुत.

गार्ष्टेय Adj. *von einer Färse geboren.*

गार्ह Adj. *häuslich* in °मेध.

गार्हकमेधिक m. Pl. *die Pflichten eines Hausherrn.*

गार्हपत n. *die Stellung —, Würde eines Hausherrn.*

गार्हपत्य 1) Adj. mit अग्नि oder m. mit Ergänzung von अग्नि *das Feuer des Hausherrn* (eines der drei heiligen Feuer). — 2) m. oder n. *der Ort wo dieses Feuer unterhalten wird.* — 3) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.* — 4) n. *Herrschaft im Hause, Hausstand, Haushaltung.*

गार्हपत्यस्थान n., °पत्यागार m. und °पत्यायतन n. *der Raum, in welchem sich das Hausfeuer befindet.*

गार्हपत्येष्टका f. *ein best. Backstein* Vaitân.

गार्हमेध m. = गृह° *Hausopfer.*

गार्हस्थ fehlerhaft für °स्थ्य.

गार्हस्थ्य 1) Adj. *einem Hausherrn zukommend, — obliegend.* — 2) n. *a) der Stand des Hausvaters* (Gaut.) oder *der Hausmutter.* — *b) Hausstand, häusliche Einrichtung, das Haus mit Allem was darin ist.*

गार्ह्य Adj. *häuslich.*

गाल Adj. *mit der Kehle hervorgebracht.*

*गालक्षत्र n. *eine Art Salz* Gal.

गालन n. 1) *das Durchseihen.* — 2) *das Schimpfen, Schmähen* Nilak. zu MBh. 12,68,31. — 3) von unbekannter Bed. Hem. Joc. 3,110.

गालव m. 1) *Symplocos racemosa* oder *eine andere weisse Species.* — 2) *eine Art Ebenholz. — 3) N. pr. eines alten Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.* — 4) Pl. *eine best. Schule.*

गालवि m. Patron. von गालव.

गालि f. Pl. *Schimpfreden, — wörter.* °दान n. (Râǵat. 7,305) und °प्रदान n. (Comm. zu Prab. 41, 13) *das Schimpfen.* Auch गाली f. Pl. Râǵat. 7,1172.

गालिनी f. *eine best. Fingerverbindung.*

गालिमत् Adj. *Schimpfwörter in Bereitschaft habend.*

*गालेडय्, °यति = गालेडितमाचष्टे; Med. विमर्शे.

*गालेडित 1) Adj. = उन्मादशील, रोगार्त und मूर्ख. — 2) n. *Prüfung.*

गालोड्य n. *Lotussamen* Râǵan. 10,191. Bhâvapr. 1,245.

गावत्गणि m. Patron. des Samǵaja.

गावामयनिक Adj. *zur Feier* गवामयन *gehörig* Njâjam. 7,4,3.

गाविष्ठिर m. Patron. von गविष्ठिर.

*गाविष्ठिरायण m. Patron. von गाविष्ठिर.

*गावी f. = गो *Kuh.*

गावीधुक Adj. *aus der Coix barbata bereitet* Maitr. S. 2,6,3. Âpast. Çr. 17,12.

गावेधुक Adj. (*f. ई) dass.

*गावेश Adj. von गवेश.

*गावेष Adj. von गवेष.

गाह्, गाहते (episch auch Act.) *sich tauchen —, baden —, eindringen —, sich hineinbegeben —, sich vertiefen in* (Acc.). कक्षाम् so v. a. *sich messen können mit* (Gen.) Vikramâñkak. 2,11. — Partic. गाढ 1) *worin man sich taucht* oder *badet.* — 2) *wohin Etwas dringt.* °कर्णै: so v. a. *mit offenen Ohren.* — 3) *fest angedrückt, — angezogen, — anschliessend, fest.* °म्, गाढ° und Compar. गाढतरम्, गाढतर° Adv. — 4) *heftig, stark, intensiv.* गाढम्, गाढ° und Compar. गाढतरम् Adv. — गाहित s. bes. — Mit अति *auftauchen, sich halten —, sich erheben über* (Acc.). — °गाढ *sehr stark, — intensiv* Bhâg. P. 1,15,28. °म् Adv. *zu sehr, über die Maassen* MBh. 4,4,36. — Mit अभि *eindringen in* (Acc.). — Mit अव oder व 1) *sich tauchen —, baden —, eindringen —, sich hineinbegeben —, sich wagen —* (Prasannar. 65,17), *sich vertiefen in* (Loc. oder Acc.). — 2) *aufgehen in* (Acc.). — 3) *ergründen, begreifen.* — Partic. 1) अवगाढ *a) worin man sich eintaucht, — badet.* — *b) eingetaucht —, hineingedrungen in;* die Ergänzung im Acc., Loc. (Apast. 1,11,17), Gen.

oder im Comp. vorangehend. — *c) vertieft, tief liegend. — d) versteckt, stockend. — e) verschwunden, zu Nichte geworden.* — 2) अवगाहित = अवगाढ *a).* — Caus. 1) *sich eintauchen —, baden lassen in* (Loc.). — 2) *sich eintauchen —, baden in* (Loc.). — Mit अभ्यव Caus. *schwemmen* (ein Pferd). — Mit व्यव 1) *sich tauchen —, eindringen in* (Acc.). — 2) *einbrechen* (von der Nacht). — Mit समा, °गाढतर *sehr heftig, — intensiv.* दुःख Kâraṇḍ. 25,13. — Mit उद् *auftauchen.* — उद्गाढ *überwallend, — mässig, heftig.* प्रेमोद्गाढ *von Liebe überströmend* Spr. 4218. — Mit उप *eindringen in* (Acc.). — Mit प्र *sich hineinmachen in, durchdringen;* mit Acc. — Mit अभिप्र *sich tauchen in, durchdringen;* mit Acc. — Caus. *eintauchen.* — Mit संप्र *sich tauchen —, sich hineinbegeben in* (Acc.). — Mit प्रति *eindringen —, sich hineinbegeben in* (Acc.) — Mit वि 1) *sich tauchen —, baden —, sich stecken —, eindringen —, sich hineinbegeben in* (Acc. oder Loc.). कक्षाम् so v. a. *sich messen können mit* (Gen.) 251,7. — 2) *eindringen in Jmd,* so v. a. *durchbohren;* mit Acc. — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. Spr. 7307. — 4) *sich vertiefen in,* so v. a. *nachdenken über* (Acc.). — 5) *einbrechen* (von der Nacht). — Partic. विगाढ 1) *worin man taucht, — badet.* — 2) *eingetaucht —, sich badend in* (Loc.), *tief eingedrungen* (von einer Waffe) MBh. 4,64,36. — 3) *ein —, angebrochen, Platz ergriffen —, den Anfang genommen habend.* — Mit प्रवि *sich tauchen —, sich hineinbegeben in* (Acc.). — Mit *सम् dass.

गाढ़ 1) *Adj. *sich tauchend in* in उद्° und उदक°. — 2) m. *Tiefe, das Innere.*

गाहन n. *das Eintauchen, Baden.*

गाहनीय n. impers. *sich zu tauchen* u. s. w.

गाहित n. *Tiefe, das Innere* MBh. 3,103,10.

गाह्य in दुर्गाह्य.

गिद् m. N. pr. eines göttlichen Wesens (nach dem Comm.) Tâṇḍya-Br. 1,7,7.

*गिध (!) gaṇa मूलविभुजादि.

*गिन्डुक m. *Spielball.*

1. गिर्, गिरते s. u. 1. गर् mit सम्.

2. गिर् 1) Adj. Subst. *anrufend, Lobsänger.* — 2) f. *a) Wort, Ruf, Spruch, Preis, Lob.* — *b)* Sg. und Pl. *Rede, Sprache, Worte, Ausspruch.* तद्गिरा *nach seinem Ausspruch, auf seinen Rath* 119,25. गिरा मम so v. a. *in meinem Namen.* गिरां पतिः (Varâh. Joga. 4,18) und गिरां प्रभविष्णुः Bez. Bṛhaspati's, *des Planeten Jupiter.* गिरङ्कुशेन MBh. 4,2105 fehlerhaft für गिराङ्कुशेन. — *c) Stimme.* — *d) die Göttin der Rede,* Sarasvati. — *e) eine best. mystische Silbe.*

3. गिर्, गिरति, °ते s. 2. गर्.

4. °गिर् Adj. *verschlingend.*

1. गिर 1) am Ende eines adj. Comp. = 2. गिर् *Stimme* 219,17. — 2) *f. आ *Rede.*

2. *गिर Adj. *verschlingend.*

3. गिर am Ende eines adv. Comp. = गिरि *Berg.*

*गिरण n. *das Verschlingen* Gal.

गिरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

गिरावृध् Adj. *an Anrufungen sich ergötzend.*

गिरि 1) m. *a) Berg, Gebirge, Höhe.* — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c) *Wolke.* — *d) *eine best. Augenkrankheit.* किरि Kâç. — *e) *Spielball.* — *f) *eine best. schlechte Eigenschaft des Quecksilbers.* — *g)* *= गैरीयक. — *h)* Name eines auf einen Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelordens, dessen Mitglieder ihrem Namen das Wort गिरि hinten anfügen. — *i)* N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) *f. *a) das Verschlingen.* — *b) Maus.* — 3) Adj. *a) von Bergen kommend* ṚV. 6,66,11 (wenn die Lesart richtig ist). — *b) *ehrwürdig.*

गिरिक 1) Adj. Beiw. der Herzen der Götter Maitr. S. 2,9,9 (किरिक VS.) und Çiva's. — 2) m. *a) *Spielball.* — *b)* N. pr. eines Schlangendämons (buddh.). — 3) f. आ *a) *Maus.* — *b)* N. pr. der Gemahlin Vasu's.

गिरिकच्छप m. *eine Schildkrötenart.*

*गिरिकण्टक m. Indra's *Donnerkeil.*

*गिरिकदम्ब und °क m. *eine* Kadamba-*Art.*

*गिरिकदली f. *eine* Kadalī-*Art* Râǵan. 11,42.

*गिरिकर्णा f. *Clitoria Ternatea.*

गिरिकर्णिका f. 1) **die Erde.* — 2) *Clitoria Ternatea* Râǵan. 3,77. — 3) **eine Achyranthes-Art.*

*गिरिकर्णी f. 1) *Clitoria Ternatea.* — 2) *Alhagi Maurorum.*

*गिरिकाण Adj. *einäugig in Folge der Krankheit* Giri.

गिरिकुक्कर n. *Berghöhle* Spr. 7686.

गिरिकूट n. *Berggipfel* Buâg. P. 5,17,9.

गिरिकेतन m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,14,2.

गिरिक्षित् 1) Adj. *auf Höhen wohnend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

गिरिक्षिप m. N. pr. einer Sohnes des Çvaphalka.

गिरिक्षित्त v. l.

गिरिगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

*गिरिगुड m. *Spielball.*

गिरिगैरिकधातु MBh. 5,7273 fehlerhaft für गिरेर्गै°.

गिरिचक्रवर्तिन् m. *der Berge Fürst, der* Himavant Kumâras. 7,52.

गिरिचर 1) Adj. *im Gebirge sich umhertreibend, — aufhaltend.* — 2) m. *ein wilder Elephant* Kâd. 136,6.

गिरिज 1) m. *a) *eine Bassia-Art.* — *b) *Bauhinia variegata* Râǵan. 10,24. — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a)* *Bez. *verschiedener Pflanzen: eine Citronenart,* = कारी, क्षुद्रपाषाणभेदा, गिरिकदली, त्रायमाणा und श्वेतबुक्का. — *b)* Patron. der Pârvatī. — 3) * n. *a) Talk.* — *b) Röthel.* — *c) Eisen.*

गिरिजा Adj. *auf Bergen entsprungen* ṚV. 5,87,1.

गिरिजाकुमार m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

गिरिजाधव und °जापति m. Bein. Çiva's.

गिरिजापुत्र m. N. pr. eines Oberhauptes der Gâṇapatja.

गिरिजाप्रिय m. Bein. Çiva's.

*गिरिजामल n. *Talk.*

गिरिजामाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

गिरिजाल n. *Bergkette.*

*गिरिज्वर m. Indra's *Donnerkeil.*

*गिरिज्वरसमुद्भव n. *Röthel* Gal.

*गिरिणाख gaṇa गिरिनद्यादि.

गिरिणादी f. *Bergstrom.*

*गिरिणाह Adj. *von Bergen umschlossen.*

*गिरिणितम्ब m. *Bergabhang.*

गिरित्र Adj. *Berge beherrschend,* Beiw. und Bein. Rudra-Çiva's.

गिरिदुर्ग 1) Adj. *wegen gebirgiger Lage schwer zugänglich;* n. *ein solcher Platz.* — 2) n. N. pr. einer Oertlichkeit.

गिरिदुहितर् f. Patron. der Pârvatī Bâlar. 95,22.

गिरिद्वार n. *Gebirgspass.*

गिरिधर und °दीक्षित m. N. pr. eines Autors.

गिरिधातु m. 1) Pl. *Bergerze.* — 2) *Röthel* R. 2, 96,19.

*गिरिध्वज m. Indra's *Donnerkeil.*

*गिरिनख = गिरिणाख.

गिरिनगर n. N. pr. einer *Stadt* in Dakshiṇâpatha.

गिरिनदी f. = गिरिणादी.

*गिरिनद्ध Adj. = गिरिणाह.

गिरिनन्दिनी f. 1) *Bergstrom.* — 2) Patron. der Pârvatī Prasannar. 1,14.

*गिरिनितम्ब m. = °णितम्ब.

गिरिनिम्नगा f. *Bergstrom.*

*गिरिनिम्ब m. *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râǵan. 9,13.

गिरिपति m. *ein grosser Berg, — Fels* Bâlar. 187,6.

गिरिपैर Adj. *auf* गिरि *folgend.* रुद्रस्य नाम

Maitr. S. 2,6,8. 4,4,2.

*गिरिपीलु m. *Grewia asiatica* Râgân. 11,112.

गिरिपुर n. *Gebirgsstadt* oder N. pr. *einer solchen Stadt.*

*गिरिपुष्पक n. *Benzoeharz.*

गिरिपृष्ठ n. *Berghöhe.*

गिरिप्रपात m. *eine steile Felswand.*

गिरिप्रस्थ m. *Bergebene.*

*गिरिप्रिया f. *das Weibchen des Bos grunniens.*

गिरिबान्धव m. Bein. Çiva's.

गिरिबुध्न Adj. (f. आ) = अद्रिबुध्न.

गिरिभिद् 1) Adj. *einen Berg durchbrechend* (Fluss) Âpast. Çr. 11,20,5. — 2) f. *Plectranthus scutellarioides.*

*गिरिभू f. 1) *ein best. Pflanze,* = लुङ्पाषाणभेदा. — 2) Bein. der Pârvatî.

गिरिभ्रिज् Adj. *aus Bergen hervorbrechend.*

गिरिमल्लिका f. *Wrightia antidysenterica* Karaka 7,5.

गिरिमात्र Adj. *Bergesumfang habend* Çat. Br. 1,9,1,10.

*गिरिमान 1) Adj. dass. — 2) m. *Elephant.*

गिरिमाल und °क m. *ein best. Baum.*

*गिरिमृद् f. und *°मृद्भव n. *Röthel.*

*गिरिमेद् m. *Vachellia farnesiana.*

*गिरियक und *गिरियाक m. *Spielball.*

गिरिरज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1,38,52 (गिरिरिप्र v. l.). °स् VP.² 4,95. 96.

गिरिराज् m. *der Berge Fürst,* wohl der Himavant.

गिरिवर्तिका f. *eine Wachtelart.*

*गिरिवासिन् 1) Adj. *im Gebirge wohnend,* — *wachsend.* — 2) m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,81.

गिरिव्रज m. N. pr. der Hauptstadt der Magadha.

गिरिश 1) Adj. *im Gebirge wohnend,* Beiw. und m. Bein. Rudra-Çiva's VS. — 2) m. N. pr. eines Rudra. — 3) f. आ *a) ein best. Vogel* Gal. Suçr. 1,201,20 (गिरिशालट्वा° zu lesen). — *b)* Bein. der Durgâ Hariv. 2,107,6.

गिरिशत्त (VS.) und गिरिशय Adj. = गिरिश 1).

गिरिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

*गिरिशायिका f. = गिरिश 3) *a)* Gal.

गिरिशालिनी f. *Clitoria Ternatea.*

गिरिशिखर m. n. *Bergspitze* Bhâg. P. 5,17,8. Nâgân. 45,17.

गिरिशृङ्ग m. 1) *Bein. Ganeça's. — 2) N. pr. eines Landes oder Volkes Ind. St. 10,317.

गिरिषद् Adj. *auf Bergen sitzend* (Rudra).

गिरिष्ठा (auch viersilbig) Adj. *auf Bergen befindlich, im Gebirge hausend, von Bergen kommend.*

*गिरिसंभव 1) m. *Waldmaus* Gal. — 2) n. *Erdharz* Gal.

गिरिसर्प m. *eine Schlangenart.*

*गिरिसानु n. *Bergebene.*

*गिरिसार m. 1) *Eisen.* — 2) *Zinn.* — 3) Bein. des Gebirges Malaja.

गिरिसारमय Adj. (f. ई) *eisern.*

गिरिसुता f. Metron. der Pârvatî.

गिरिसुताकान्त m. Bein. Çiva's.

गिरिसेन m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

गिरिस्रवा f. *Bergstrom.*

गिरिह्वा f. *Clitoria Ternatea.*

गिरीन्द्र m. 1) *ein hoher Berg* Spr. 2108. — 2) Bez. *der Zahl acht.*

*गिरीयक m. *Spielball.*

1. *गिरीश m. Bein. Bṛhaspati's.

2. गिरीश 1) m. *a) ein Fürst der Berge, ein grosser Berg;* *insbes. der Himavant. — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. eines Rudra. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

गिरीकस् in अ°.

गिर्याह्वा f. = गिरिह्वा.

गिर्वणस् und गिर्वणस्यु Adj. *Anrufung liebend, der Lieder froh.*

गिर्वन् Adj. *reich an Anrufungen,* — *Lob.*

गिर्ववाह् (stark °वाह्) Adj. *den Liederreichen fahrend.*

गिर्वाहस् Adj. *dem Anrufungen dargebracht werden, besungen.*

गिल्, गिलति s. 2. गर्.

गिल 1) Adj. am Ende eines Comp. *verschlingend.* — 2) *m. *Citronenbaum.*

*गिलगिल Adj. *verschlingend.*

*गिलग्राह् m. *Krokodil.*

गिलन n. *das Verschlingen.*

गिलायु m. *eine harte Geschwulst im Schlunde.*

*गिलि f. *das Verschlingen.*

गिलोड्य *die Knolle einer kleinen Nymphaea.*

*गिष्णु m. *Sänger; Kenner des* Sâmaveda.

*गीःकाम्य्, °म्यति *ein Freund der Rede u. s. w. sein.*

*गीःपति m. = गीष्पति 1).

गीर्त 1) Adj. s. u. 2. गा. — 2) f. आ *a) eine von einem inspirirten Lehrer in gebundener Rede verkündete Lehre;* insbes. *die* Bhagavadgîtâ Spr. 7772. °तत्त्वप्रकाशिका f., °तात्पर्य n., °तात्पर्यशुद्धि f., °भाष्य n., °भाष्यविवेचन n., °व्याख्या f., °व्याख्यान n., °सार, °हेतुनिर्णय m., गीतामृततरंगिणी f. und गीतार्थविवरण n. Titel von Commentaren und Supracommentaren dazu. — *b) ein best. Metrum.* — 3) n. *a) Gesang* TBr. 3,4,1,2. Gaut. Âpast. — *b)* Titel von 4 Hymnen auf Kṛshṇa.

गीतक 1) n. *a) Gesang, Lied.* — *b) ein best. Versmaass.* — *c)* etwa *Gesangsweise* (deren sieben). — 2) f. °तिका *a) ein kurzer Gesang, ein kleines Lied.* गाथिका v. l. — *b) ein best. Metrum.* — *c) eine Strophe im* Gîti-*Metrum.*

गीतकण्डिका f. Titel eines Pariçishṭa des SV.

*गीतक्रम m. = वर्ण.

गीतत्तम Adj. *singbar* Çâk. 164.

गीतगङ्गाधर n. Titel eines Gedichts.

गीतगिरीश n. desgl.

गीतगोविन्द् n. Titel eines bekannten lyrischen Dramas.

गीतगौरीपति und °गौरीश Titel eines Werkes.

गीतनृत्य n. 1) Sg. *Gesang und Tanz* R. 1,24,5 (°नृत्यं च zu lesen). — 2) *ein best. Tanz* S. S. S. 263.

गीतपुस्तक n. und °संग्रह् m. Titel *einer Sammlung von Gesängen* (buddh.).

गीतप्रकाश m. Titel eines Werkes.

गीतप्रिय 1) Adj. (f. आ) *den Gesang liebend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

गीतबन्धन n. *ein episches Gedicht, das gesungen wird.*

गीतमार्ग m. = दशपद्यचङ्क्रमण (Comm.).

*गीतमोदिन् 1) Adj. *am Gesang sich erfreuend.* — 2) m. *ein* Kimnara.

गीतवाद्न n. Sg. *Gesang und Musik* M. 2,178.

गीताचार्य m. *Gesanglehrer.*

गीतायन Adj. *von Gesang begleitet.*

गीतार्थ m. *ein Mönch, der ausgelernt hat,* Hem. Par. 8,385. 13,82.

गीति f. 1) *Gesang* Gaim. 2,1,36. — 2) *ein best. Metrum.*

गीतिन् Adj. *der singend recitirt.*

गीतिसूत्र n. *ein* Sûtra *im* Gîti-*Metrum* Sûrjad. in der Vorrede zu Âryabh. S. X, Z. 7.

गीत्यार्या f. *ein best. Metrum.*

गैत्या f. *Gesang.*

*गीरथ m. Bein. Bṛhaspati's.

गीर्ण s. u. 1. und 2. गर्.

*गीर्णि f. *das Verschlingen.*

*गीर्देवी f. *die Göttin der Rede,* Sarasvatî.

*गीर्पति m. Bein. Bṛhaspati's.

*गीर्लता f. *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,72.

गीर्वाण m. *ein Gott.*

*गीर्वाणकुसुम n. *Gewürznelken* Râgân. 12,86.

गीर्वाणपद्मञ्जरि f. Titel eines Werkes VP.² 3,136.

गीर्वाणावर्त्मन् n. *der Luftraum* Kâd. 2,38,7. 89, 22. 91,4.

गीर्वाणवाञ्छरि und गीर्वाणशब्दपदमञ्जरि f. = गीर्वाणपदमञ्जरि VP.² 3,136.

गीर्वाणसेनापति m. Bein. Skanda's Bâlar. 93,7.

गीर्वाणेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Lehrers.

*गीर्वि Adj. *verschlingend.*

*गीष्पति m. 1) *ein Gelehrter.* — 2) Bein. Bṛhaspati's.

*गीस्तरा f. *eine vorzügliche Rede, — Stimme.*

*गीस्त्व n. Nom. abstr. von 2. गिर्.

1. गु, *गवते (अव्यक्ते शब्दे, धनौ). Intens. (nur जोगुवे und जोगुवान) *ertönen lassen, laut aussprechen. verkünden.* — Mit प्रति *hören lassen vor* (Loc.).

2. *गु, गवते (गतिकर्मन्).

3. *गु, गुवति *cacare.* Partic. गून. — Mit वि, °गून.

4. °गु Adj. *kommend, gehend.*

5. गु 1) am Ende eines adj. Comp. von 1. गो *Rind, Kuh, Erde, Strahl.* — 2) *n. *a) Wasser.* — *b) das Haar auf dem Körper.*

गुग्गुल (*m.) *Bdellion.*

*गुग्गुलाक्त m. *eine best. Pflanze* Gal.

गुग्गुलु 1) m. (später) und n. *Bdellion.* गुग्गुलुगन्धि Adj. Vaitân. — 2) *m. *eine roth blühende Moringa.* — 3) f. गुग्गुलू N. pr. einer Apsaras.

*गुग्गुलुक m. *ein Händler mit Bdellion;* f. ई.

*गुग्गुलुरु m. = गुग्गुलु 2).

*गुङ्गुण Adj. *näselnd* Gal.

गुङ्गु 1) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. गुङ्गू *der personificirte Neumond* (Sâj.).

गुच्छ m. 1) *Busch, Büschel, Bund, Strauss.* °गुल्म n. Sg. *Büsche und Sträucher.* — 2) *ein Perlenschmuck von 32* oder *70 Schnüren.* — 3) **Abschnitt in einer Erzählung* Gal.

गुच्छक 1) *m. *a) b)* = गुच्छ 1) 2). — *c)* = गुच्छिन् Râgân. 9,72. — 2) n. *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,192.

*गुच्छकणिश m. *eine best. Kornart.*

*गुच्छकारञ्ज m. *eine* Karañga-*Art* Râgân. 9,70.

*गुच्छदन्तिका f. *Musa sapientum* Râgân. 11,36.

*गुच्छपत्र m. *Weinpalme* Râgân. 9,87.

*गुच्छपुष्प 1) m. *Alstonia scholaris* Râgân. 12,35. — 2) f. ई *a) Grislea tomentosa* Râgân. 6,217. — *b) ein best. Strauch* Râgân. 4,167.

*गुच्छपुष्पक m. Bez. *zweier* Karañga-*Arten* Râgân. 9,70. 72.

*गुच्छफल 1) m. *a) eine* Karañga-*Art* Râgân. 9, 72. — *b) Strychnos potatorum.* — *c) Mimusops hexandra* Râgân. 11,72. — 2) f. आ *a) Musa sapientum.* — *b) Weinstock.* — *c) Solanum indicum* und *Jacquini.* — *d) eine best. Hülsenfrucht.*

*गुच्छबुध्ना f. v. l. für गुच्छवध्रा.

*गुच्छमूलिका f. *Scirpus Kysoor* Râgân. 8,148.

*गुच्छल m. *ein best. Gras* Gal. Vgl. गुच्छाल.

*गुच्छवध्रा f. *eine best. Staude* Râgân. 5,129.

*गुच्छार्ध m. *ein Perlenschmuck von 24 Schnüren.*

*गुच्छाल m. *Andropogon Schoenanthus* Râgân. 8,122.

*गुच्छालुकन्द m. *eine best. essbare Wurzel* Râgân. 7,120.

*गुच्छिन् m. *eine* Karañga-*Art* Râgân. 9,70.

*गुञ्ज s. गुञ्ज्.

गुञ्जारी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37.

गुञ्ज्, गुञ्जति, *गुञ्जति, *गोञ्जति *summen, brummen.* — Mit समुद् *zu summen anfangen* Prasannar. 107,18.

गुञ्ज 1) m. (*f. आ) *Gesumme.* — 2) *m. *Büschel, Bund, Strauss.* — 3) f. आ *a) Abrus precatorius* (*die Pflanze* und *der Same*). Das *Samenkorn* auch als *best. Gewicht* Varâh. Bṛh. S. 81,11. 12. — *b) eine best. Pflanze mit giftiger Wurzel.* — *c) *Trinkstube.* — *d) *das Nachdenken.*

*गुञ्जक 1) m. *eine best. Pflanze* Gal. — 2) f. गुञ्जिका *das Korn des Abrus precatorius.*

*गुञ्जकृत् m. *Biene.*

*गुञ्जन und गुञ्जित (Kâd. 2,74,4) n. *Gesumme.*

गुञ्जिन् Adj. in अ°.

गुटिका f. 1) *Kügelchen.* — 2) *Pille.* — 3) *Perle.* — 4) *Trinkbecher.*

गुटिकाञ्जन n. *in Kugelform gebrachtes Collyrium.*

गुटिकापात m. *das Fallen der Kugel, Werfen des Loses.*

गुटिकी Adv. mit कर् *zu einer Pille drehen.*

*गुड्, गुडति (रक्षायाम्).

गुड 1) m. *a) Kugel.* — *b) *Spielball.* — *c) *Bissen, Mundvoll.* — *d) trockner, in runde Stücke sich ballender Zucker* oder *gekochter Zuckerrohrsaft, Melasse.* — *e) *Rüstung eines Elephanten.* — *f) *Baumwollenstaude.* — *g)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) m. (und *f. आ) *Pille.* — 3) (*m.) und f. (आ und *ई) *Euphorbia antiquorum* Karaka 7,10. — 4) *f. आ *eine best. Schilfart* Râgân. 8,21.

गुडक 1) m. *a) Kugel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Mundvoll, Bissen.* — *c) eine best. in Melasse gekochte Arzenei.* — 2) f. गुडिका *a) Pille.* — *b) Kern.* — 3) *n. *Melasse.*

*गुडकारी f. *eine best.* Râginî.

गुडक्षीरमय Adj. *aus Melasse und Milch bestehend* Hemâdri 1,413,15.

*गुडक्षोद m. *Sandzucker.*

*गुडची f. = गुडूची.

गुडजिह्विकान्याय m. Comm. zu TS. Prât. 8,16.

*गुडतृण n. *Zuckerrohr.*

गुडत्वच् n. *die Rinde von Laurus Cassia* Mat. med. 224.

*गुडत्वच n. 1) dass. — 2) *Muskatblüthe.*

*गुडदारु m. *Zuckerrohr.*

*गुडधाना f. Pl. *Getraidekörner mit Zucker* 227,22.

गुडधेनु f. *eine aus Zucker dargestellte Milchkuh.*

*गुडपर्पटक m. *ein best. Zuckergebäck* Gal.

गुडपिष्ट n. *ein aus Mehl und Zucker bereitetes Backwerk.*

*गुडपुष्प m. *Bassia latifolia* oder *eine andere Species.*

*गुडफल m. 1) *Careya arborea* oder *Salvadora persica.* — 2) *Judendorn.*

*गुडबीज m. *Linsen* Râgân. 16,56.

*गुडभा f. *aus* Javanâla *gewonnener Zucker.*

गुडमय Adj. (f. ई) *aus Zucker bestehend* Hemâdri 1,362,10. 404,18.

*गुडमूल m. *Amaranthus polygamus.*

*गुडर Adj. von गुड.

*गुडल n. *Rum.*

*गुडलिण्मत् Adj. *Zuckerlecker habend.*

*गुडलिक् Adj. *Zucker leckend.*

गुडशर्करा f. *Zucker.*

*गुडशिग्रु m. *eine roth blühende Moringa.*

गुडस्पृक्किका f. *eine Vorrichtung zum Schleudern von Kugeln* (Comm.).

गुडहरीतकी f. *eine in Melasse eingemachte Myrobalane.*

*गुडाका f. *Schlaf, Schläfrigkeit.*

गुडाकेश m. Bein. 1) des Pâṇḍu-Sohnes Arguna. — 2) *Çiva's.

*गुडापूप m. *süsses Backwerk* P. 5,2,82, Sch.

*गुडापूपिका f. *ein best. Vollmondstag.*

गुडालक m. n. *Haarlocke.*

*गुडाला f. *ein best. Gras.*

*गुडाशय m. *Wallnussbaum* Râgân. 11,82.

गुडाष्टक n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 231. Bhâvapr. 4,26. 5,17.

गुडुगुडायन n. *das Kollern.* Vgl. Karaka 6,18.

*गुडुची f. = गुडूची.

गुडुह m. Pl. N. pr. eines Volkes.

गुडूचिका (Karaka 6,17) und गुडूची f. *Cocculus cordifolius.*

*गुडेर und *°क m. *Bissen, Mundvoll.*

गुडोदक n. *Zuckerwasser.*

गुडोदन n. = गुडौदन.

*गुडोह्वा f. *Zucker* Râgân. 14,99.

गुडौदन n. *Reisbrei mit Zucker.*

गुण 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) der einzelne Faden einer Schnur; Schnur, Strick.* — *b) Bogensehne.* — *c) Saite.* — *d)* in Verbindung mit Zahlwörtern *Theil, Mal.* Instr. und Abl. Pl. so v. a. — *fach*, — *Mal mehr.* Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. in der Bed. — *fach*, — *plex*, — πλοος. — *e) Multiplicator, Coefficient.* — *f) Unterabtheilung, Art, Species.* — *g) die sechs Arten* oder *Bestandtheile der fürstlichen Politik: Bündniss, Krieg, Ausmarsch, das Haltmachen, Theilung der Streitkräfte* (oder *Entzweiung*) und *das Schutzsuchen bei einem Stärkern.* Unter *den vier Arten* sind gemeint: *feindliche Mittel, Bestechung, Entzweiung und offene Gewalt* R. 5,81,41. — *h) ein unwesentlicher Theil, Nebensache, Accessorium* Jâgn. 1,347. *Hilfsact.* — *i) Zuspeise, Zukost, Beigericht.* — *k)* = गुणकर्मन् *das entferntere Object einer Handlung* 225,12. 16. — *l) Eigenschaft, Eigenthümlichkeit, Beschaffenheit.* — *m) die den fünf Elementen und den fünf Sinneswerkzeugen entsprechenden fünf Haupteigenschaften: Laut, Gefühl, Farbe, Geschmack* und *Geruch.* — *n) die drei Grundeigenschaften alles Seienden, auf deren geringerem oder stärkerem Vorwalten die Stufenleiter der Wesen beruht:* Sattva, Raǵas und Tamas. — *o) Beiwort, Epitheton.* — *p) eine löbliche Eigenschaft, Vorzug, Tugend, Verdienst, Vorzüglichkeit, hoher Grad von* (auch von einem Uebel). — *q) die Eigenschaften der Laute*, so v. a. *die sogenannte äussere Articulation* (बाह्यप्रयत्न, *und die drei Accente.* — *r) die erste Vocalverstärkung, die Vocale* अ (अर्, अल्), ए und ओ. — *s)* **Sinneswerkzeug.* — *t)* **Koch.* — *u)* *Bein. Bhîmasena's. — 2) f. गुणा *a)* **Sanseviera Roxburghiana.* — *b)* **eine best. wohlriechende Pflanze*(?). — *c)* N. pr. einer Fürstin.

गुणक 1) m. *a) Multiplicator.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. *Eigenschaft* 259,1. — *c)* **Rechner.* — *d)* N. pr. eines Kranzwinders. — 2) *f. गुणिका *Geschwulst.*

गुणकरण्डव्यूह m. Titel eines buddh. Werkes.

गुणकारी f. *eine best.* Râgiṇî. Vgl. गुणाकिरी.

गुणकर्मन् n. 1) *eine unwesentliche, secundäre Handlung.* Nom. abstr. °र्मत्व n. Comm. zu Njâjam. 2,1,17. — 2) in der Gramm. *das entferntere Object.*

गुणकलुष n. *Trübung —, das Zusammenfliessen der* गुण 1) *n)* 104,6.

गुणकार m. 1) *Multiplicator* Ârjabh. 2,23. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 16. — 2) *Bein. Bhîmasena's.

*गुणकारक m. = गुणकार 2) Gal.

गुणकिरणावली f. Titel eines Werkes. °टिप्पणी f. Titel eines *Commentars* dazu.

गुणकिरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. 70.

गुणकीर्तन n. *das Besprechen der Vorzüge.*

गुणकृत्य n. *die Function einer Bogensehne* Kumâras. 4,15.

गुणकेतु m. N. pr. eines Buddha.

गुणकेशी f. N. pr. einer Tochter Mâtali's.

गुणक्री f. = गुणकिरी S. S. S. 65.

गुणगण m. *eine Menge von Vorzügen* Spr. 7669. Bhâg. P. 5,3,11.

*गुणगान n. *das Besingen der Vorzüge, Lobgesang.*

गुणगुणाय्, °यते *tosen, donnern.*

गुणगुणारव (onomatop.) m. *Gemurmel* Hem. Par. 12,163.

गुणगृह्य Adj. (f. आ) *eine Vorliebe für Vorzüge habend, f. V. empfänglich* Kir. 2,5. Ind. St. 15,339.

गुणग्रक् (Conj.) Adj. = गुणग्राहिन् Spr. 6112.

गुणग्रहण n. *das Anerkennen von Vorzügen, Lobrede* Ind. St. 15,347. Harshaṅ. 145,14.

गुणग्राम m. *eine Menge von Vorzügen.*

गुणग्राहिन् Adj. *ein Verständniss für Vorzüge habend, das Gute zu würdigen verstehend* 290,22. Prij. 3,7.

गुणघातिन् Adj. *Andern das Gute verleidend* Spr. 2240.

गुणचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

गुणचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

गुणच्छेद m. *das Reissen des Strickes* und zugleich *das Schwinden der Vorzüge* 173,16.

गुणज्ञ Adj. *Vorzüge zu würdigen verstehend* 166, 5. 173,9. Nom. abstr. °ता f. Mâlatîm. 37,7 (127,1).

गुणतस् Adv. 1) *den* गुण 1) *n) gemäss.* — 2) *von Seiten der löblichen Eigenschaften.*

गुणता f. 1) *das Untergeordnetsein* MBh. 3,149, 12. Njâjam. 2,1,17. — 2) *das ein Vorzug Sein* Sâh. D. 603 (zu lesen अदोषताथ गुणता).

गुणत्यागिन् Adj. *das Gute fahren lassend.*

गुणत्रयविवरण n. Titel eines Werkes.

गुणत्व n. Nom. abstr. zu गुण 1) *a) h) i)* und *p).*

गुणदीधितिटिप्पणी und °दीधितिटीका f. Titel zweier *Commentare* zur Guṇaprakâçavivṛti.

गुणदीपक n. *eine Vergleichung, bei der ein Eigenschaftswort das tertium comparationis bildet.*

गुणदेव m. N. pr. eines Schülers des Guṇâḍhja.

गुणदोषीकरण n. *das aus einem Vorzuge einen Fehler Machen* Kuvalaj. 164,*a* (137,*b*).

गुणन 1) n. *a) das Multipliciren.* — *b) das Hervorheben der Vorzüge.* — *c)* * = 2) Gal. — 2) *f. ई *wiederholtes Studium, Repetition* Trik.

गुणनिका f. 1) *wiederholtes Studium, Repetition* Çiç. 2,75. = पाठनिश्चय und पाठनिश्चिति H. an. und Med. — 2) etwa *Kleinod* Ânandaî. 3. Bâlar. 160,5. — 3) **Tanz.* — 4) **Prolog eines Schauspiels.* — 5) **Null.*

गुणनिधि m. 1) *eine Schatzkammer von Vorzügen, ein ganz vorzüglicher Mann* Spr. 7828. — 2) N. pr. eines Mannes.

गुणनीय 1) Adj. *zu multipliciren* Utpala zu Varâh. Bṛh. 26 (24),11. — 2) *m. = गुणनिका 1).

*गुणपट्टी Adj. f. *Beine wie Stricke habend.*

गुणपालित m. N. pr. eines Mannes.

गुणप्रकाशदीधितिमाथुरी f. Titel eines Commentars zur Guṇaprakâçavivṛti.

गुणप्रकाशविवृति f. Titel eines Commentars. °परीक्षा oder °भावप्रकाशिका f. Titel eines Commentars dazu.

गुणप्रभ m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

गुणबद्ध Adj. *mit Stricken gebunden* und zugleich *durch Vorzüge gefesselt* Kathâs. 18,345.

गुणभद्र m. N. pr. eines Autors.

गुणभाज् Adj. *Vorzüge besitzend* Spr. 7669.

गुणभिन्न Adj. *nach den drei Qualitäten geschieden* Ind. St. 9,162.

गुणभूत Adj. *untergeordnet, abhängig* Mahâbh. 5,28,*a. secundär* Sarvad. 77,17. 78,15.

*गुणभ्रंश m. *Verlust aller Vorzüge.*

गुणमत n. *die Lehre derer, welche die Qualitäten verehren.*

गुणमति m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

गुणमन्दारमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

गुणमय Adj. 1) *aus Fäden bestehend, faserig* Spr. 3802. — 2) *aus den* गुण 1) *n) hervorgegangen, darauf beruhend, dieselben enthaltend.* — 3) *aus Vorzügen bestehend, tugendhaft* Spr. 3802.

गुणमुख्या f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,31.

गुणय्, °यति 1) *vervielfachen, multipliciren.* गुणित *a) multiplicirt,* — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) vermehrt, verstärkt.* — *c) verbunden mit, erfüllt von* (im Comp. vorangehend). — 2) *zu thun pflegen* Bâlar. 227,20. — 3) *आमन्त्रणे. — Mit अनु, °गुणित 1) *angesammelt.* — 2) *verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Mit परि, °गुणित 1) *wiederholt.* — 2) *vermehrt um* (im Comp. vorangehend). — Mit प्र s. प्रगुणय्. — Mit सम् *multipliciren.*

गुणयुक्त Adj. *an einem Strick angebunden* und zugleich *mit Vorzügen versehen* Spr. 7858.

गुणयोग m. *die Berührung mit einem Stricke* und

zugleich — *mit Jmds Eigenthümlichkeiten* Kap. 4,26.

गुणरत्न n. Titel einer kurzen Spruchsammlung und eines Njâja-Werkes.

गुणरत्नकोशस्तोत्र n. Name einer *Hymne.*

गुणरत्नमाला f. Titel eines med. Werkes Bhâvapr. 4,139.

गुणरहस्य n. Titel eines Commentars. °प्रकाश m. Titel eines Commentars dazu.

गुणराग m. *das Wohlgefallen an Vorzügen.*

गुणराजप्रभास m. N. pr. eines Buddha Lalit. 365,19.

गुणराशि m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Buddha.

गुणर्द्ध Adj. *durch Eigenthümlichkeiten mächtig geworden* Ind. St. 9,144.

गुणल m. N. pr. eines Sohnes Bhoǵa's.

*गुणलयनिका und *°लयनी f. *Zelt.*

गुणलेशसुखद् Titel eines Werkes.

गुणवचन m. n. *Eigenschaftswort.*

गुणवत्ता f. *Besitz löblicher Eigenschaften, Tugendhaftigkeit.*

गुणवत्त्व n. *Besitz von Eigenschaften.*

गुणवत् 1) Adj. *a) mit einem Faden —, mit einer Schnur versehen* 163,26 (zugleich in der Bed. *c*). — *b) mit den fünf Haupteigenschaften versehen;* s. गुण 1) *m*). — *c) mit löblichen Eigenschaften —, mit Vorzügen versehen, tugendhaft, vorzüglich, vortrefflich, ausgezeichnet, erspriesslich.* Compar. गुणवत्तर, Superl. गुणवत्तम. — 2) m. N. pr. eines Sohnes von 3) *b*) α). — 3) f. °वती *a) eine Verbindung von drei* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.* — *b)* N. pr. einer Tochter α) Sunâbha's. — β) Guṇasâgara's.

गुणवर्तिन् Adj. *auf dem Wege der Tugend sich befindend.*

गुणवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

गुणवाचक Adj. *eine Eigenschaft ausdrückend.*

गुणवाद् m. 1) *eine Aussage in uneigentlichem Sinne* Gaim. 1,2,10. — 2) *eine sonstigen Beweismitteln widersprechende Aussage* Ind. St. 1,15.

गुणवादिन् Adj. *Jmds Vorzüge hervorhebend.*

गुणविध MBh. 12,11466 fehlerhaft für °विधि.

गुणविष्णु m. N. pr. eines Scholiasten.

*गुणवृत्त und *°क m. *Mast* oder *ein Pfosten zum Anbinden eines Bootes.*

गुणवृत्ति f. *ein secundäres, uneigentliches Verhältniss.*

गुणवेदिन् Adj. *die Eigenschaften kennend* Bhâvapr. 1,179.

गुणव्रत n. *ein Gelübde von grösserem Verdienste* Hem. Joc. 2,1. 3,1. 4. 73.

गुणशतशालिन् Adj. *Hunderte von Vorzügen besitzend* Spr. 2127.

गुणशब्द् m. *Eigenschaftswort.*

गुणशिरोमणि m. Titel eines Commentars. °टिप्पण (sic) und °टीका Titel zweier *Commentare* dazu.

गुणशिल m. N. pr. eines Kaitja Hem. Par. 1,29.

गुणशील in अ°.

गुणसंयुक्त Adj. *mit löblichen Eigenschaften versehen* 60,7.

गुणसंस्कार 1) am Anf. eines Comp. *Beschaffenheit und Zubereitung* Gaut. 13,6. — 2) m. *das Non plus ultra von Vorzügen* R. 5,85,5.

गुणसमुद्र m. = गुणसागर 1) Ind. St. 14,364.

गुणसंपन्न Adj. *mit löblichen Eigenschaften versehen* Gaut. 28,35.

गुणसागर m. 1) *ein Meer —, ein Ausbund löblicher Eigenschaften.* — 2) *Bein. Brahman's. — 3) N. pr. *a)* *eines Buddha. — *b)* eines Fürsten.

गुणस्थानप्रकरण n. Titel eines Gaina-Werkes.

गुणहानि f. *Mangel an Vorzügen* Âpast.

गुणहीन Adj. *keine Vorzüge besitzend* 193,28.

1. गुणाकर m. 1) *eine Fundgrube —, ein Ausbund löblicher Eigenschaften.* — 2) Bein. *a)* Çiva's. — *b)* *Çâkjamuni's. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

2. गुणाकर Adj. (f. आ) *eine Fundgrube von Vorzügen besitzend* Lalit. 365,18.

गुणाकरसूरि m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,362.

गुणाक्षर Paṇḍat. 42,14 fehlerhaft für घृणाक्षर.

गुणागुण m. Pl. *die Vorzüge und Mängel* M. 3, 22. 9,331. °ज्ञ Adj. (f. आ) MBh. 13,1,24. Spr. 2130, v. l.

गुणाङ्ग n. Pl. *aus löblichen Eigenschaften entspringende Handlungen* R. 2,77,12.

गुणाढ्य 1) *Adj. *reich an Vorzügen.* — 2) m. *a)* *= गुणाढ्यक Gal. — *b)* N. pr. des Verfassers der Bṛhatkathâ.

*गुणाढ्यक m. *Alangium decapetalum* Râǵân. 9,75.

गुणातिपात m. in der Dramatik *das Schmälern anerkannter Vorzüge.*

गुणातिशय m. in der Dramatik *das Steigern anerkannter Vorzüge.*

गुणाधान n. *Hinzufügung accessorischer Eigenschaften, das zweckdienlicher Machen* Karaka 3,1. Çârîr. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 71, Z. 11).

गुणाधिप m. N. pr. eines Fürsten.

*गुणाधिष्ठान (Gal.) und *°क n. *der Theil des Körpers, um den der Gürtel befestigt wird.*

गुणानन्द् 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Commentars.

गुणानुराग m. *ein Wohlgefallen an Vorzügen, Beifall.*

गुणान्तर् n. *eine andere Eigenschaft* Spr. 2165. °रं त्रज् so v. a. *sich anders —, sich besser gestalten, gewinnen* 4029. °रापत्ति f. *Erlangung einer anderen Eigenschaft* Njâjas. 2,2,59. °राधान n. *das Etwas Hinzuthun von seiner Seite,* so v. a. *das Handanlegen, Sorgen für* (Gen.) Chr. 235,26. Comm. zu Bhaṭṭ. 8,19. 119.

गुणान्वय Adj. *mit Qualitäten verbunden* Çvetâçv. Up. 5,7.

गुणान्वित Adj. *mit löblichen Eigenschaften —, mit Vorzügen versehen* 256,32. M. 2,247. नक्षत्र n. so v. a. *Glück verheissend* 30.

*गुणाब्धि m. *ein* Buddha.

गुणाभिलाषिन् Adj. *nach Vorzügen verlangend* 97,30.

गुणाय्, °यते *zu einem Vorzug werden, wie ein V. erscheinen.*

गुणायन Adj. *auf dem Wege der Tugend wandelnd.*

गुणाराम m. N. pr. eines Schauspielers.

गुणालय m. *eine Stätte von Vorzügen,* so v. a. *im Besitz vieler Vorzüge* Spr. 2139. सर्व° Chr. 175,13.

गुणालाभ m. *das Nichtanschlagen, Unwirksamkeit.*

गुणावरा f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81.

गुणावह् Adj. *die richtigen Eigenschaften habend* Bhâvapr. 1,142.

गुणाश्रय m. 1) *der Sitz der Eigenschaften, Stoff, Substanz* AK. 3,4,156. — 2) *der Sitz von Vorzügen,* so v. a. *ein sehr tugendhafter Mann* 150,11.

गुणितव्य Adj. *zu multipliciren.*

गुणिन् 1) Adj. *a) mit einer Schnur —, mit einem Strick versehen* Spr. 7617 (zugleich Bed. *d*). — *b) Theile habend, aus Theilen bestehend.* — *c) Eigenschaften besitzend;* Subst. *Gegenstand, Object.* गुणिलिङ्ग Adj. so v. a. *das Geschlecht des Substantivs habend.* — *d) löbliche Eigenschaften —, Vorzüge besitzend.* अहन् n. so v. a. *ein Glück verheissender Tag.* — *e)* am Ende eines Comp. *mit den und den Vorzügen versehen.* — *f) die erste Vocalsteigerung erfordernd.* — 2) *m. *Bogen.*

गुणिसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

गुणी Adv. 1) mit अस् *sich Jmd* (Gen.) *unterordnen, — zu Willen fügen.* — 2) mit भू dass. °भूत *Jmd* (Gen.) *untergeordnet, zu Jmds Verfügung stehend; in ein untergeordnetes Verhältniss getreten, bedeutungslos geworden.*

गुणीकरण n. *das zu einem Vorzug Machen.* दोष° Kuvalaj. 164,*a*.

गुणीभाव m. *das Treten in ein untergeordnetes Verhältniss.*

गुणेश m. *Herr der drei Qualitäten.*

*गुणेश्वर m. Bein. des Berges Kitrakûṭa.

गुणोत्कर्ष m. 1) *ein Plus an Vorzügen* 253,6. *ausserordentliche Vorzüge* Spr. 6644. — 2) **Degengehenk* Gal.

गुणोत्कीर्तन n. = गुणकीर्तन Ind. St. 15,265.442.

गुणोत्कृष्ट Adj. *an löblichen Eigenschaften höher stehend, besser* M. 8,73.

गुणोत्तर Adj. dass. Sûçr. 1,177,20.

गुणोपपन्न Adj. *mit löblichen Eigenschaften versehen, günstig ausgestattet* Varâh. Jogaj. 1,2.

गुणोपासक m. *ein Verehrer der Qualitäten* (eine best. philosophische Schule).

गुण्ठ्, गुण्ठयति *verhüllen, bedecken.* गुण्ठित *gehüllt in, bedeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). कालपाशेन *umstrickt.* — Mit अव dass. °गुण्ठ्य *das Haupt verhüllend.* °गुण्ठित *verhüllt, gehüllt in, bedeckt —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). पांसुपादावगुण्ठित metrisch für पांस्ववगुण्ठितपाद्. — Mit समव, °गुण्ठित *gehüllt in* (Acc.). — Mit आ, आगुण्ठित dass. mit Acc. — Mit परि, °गुण्ठित dass. mit Instr. R. Gorr. 2, 17,21.

गुण्ठन n. und °ना f. (Bâlar. 29,12) *das Verhüllen, Bedecken, Ueberziehen mit* (im Comp. vorangehend).

*गुण्ड्, गुण्डयति (वेष्टने, रक्षणे, चूर्णीकरणे). गुण्डित *bestäubt.*

*गुण्ड 1) m. *Scirpus Kysoor* Râgân. 8,142. *°कन्द् m. *die Wurzel dieses Grases* 145. — 2) f. आ *eine best. Schilfart* Râgân. 8,21, v. l.

गुण्डक 1) m. *a) Staub.* — *b) *Oelgefäss.* — *c) *ein lieblicher Laut.* — *d) *= मलिन. — 2) f. गुण्डिका *a)* etwa *Staub, Sand* in °संभूता लिपिः. — *b) *der untere Theil eines Schwertgriffs* Gal.

गुण्डन n. = गुण्ठन.

*गुण्डारोचनिका und °नी (Comm. zu Karaka 1,1) f. *eine best. Pflanze*, wohl *ein Crinum.*

*गुण्डाला f. 1) *eine best. Staude* Râgân. 5,129. — 2) *ein best. Gras* Râgân. 8,148.

*गुण्डाशिनी oder *गुण्डासिनी f. *ein best. Gras* Râgân. 8,148.

गुण्डिक m. Pl. *Mehl.* — गुण्डिका s. u. गुण्डक.

गुण्डिचा f. N. pr. einer Halle, in der das Bildniss Purushottama's aufgestellt wird, Kaitanj. 1,14.

गुण्ड m. oder गुण्डा f. *ein Cyperus* Varâh. Brh. S. 54,100. Vgl. गुन्द्र.

गुण्य Adj. 1) **mit Vorzügen versehen.* — 2) *zu multipliciren, die zu multiplicirende Zahl.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âryab. 2,23.

*गुत्स m. 1) *Büschel, Bund, Strauss.* — 2) *ein Perlenschmuck von 32 Schnüren.* — 3) *eine best. Pflanze.*

*गुत्सक m. 1) *Büschel, Bund, Strauss.* — 2) *Abschnitt in einer Erzählung.*

*गुत्सकपुष्प m. *Alstonia scholaris.*

*गुत्सार्ध m. *ein Perlenschmuck von 24 Schnüren.*

गुद् m. und n. (spät) *Darm, Mastdarm, After.* गुदौ कोष्ठौ *die beiden Bauchdarme.* Am Ende eines adj. Comp. *f. आ und ई. — Vgl. गुँदा.

गुदकील m. und *°क m. *Hämorrhoiden.*

गुदग्रह m. *Mastdarmkrampf* Karaka 5,10.

गुदज m. n. Pl. *Hämorrhoiden* Karaka 6,9.18. Bhâvapr. 4,10.

गुदनिर्गम m. (Bhâvapr. 3,141) und °निःसरण n. (Karaka 6,10. Bhâvapr. 3,140) *Mastdarmvorfall.*

*गुदपरिणाह m. N. pr. eines Mannes. बकनख° m. Pl. *die Nachkommen des* Bakanakha *und* Gudapariṇaddha.

गुदपाक m. *Entzündung des Afters* Karaka 6,10.

गुदभ्रंश m. *Mastdarmvorfall* Karaka 6,10.

गुदयोनि Adj. *pathicus* Bhâvapr. 1,24.

*गुदर Adj. von गुद.

गुदरोग m. *eine Krankheit des Mastdarms.*

गुदवदन n. *Mastdarmöffnung, After* Ind. St. 15,383.

गुदवदना f. N. pr. einer Gottheit Kâlak. 4,41.

*गुदवर्त्मन् n. *After.*

गुँदा f. Pl. *Gedärme.* Vgl. गुद्.

गुदाङ्कुर m. *Hämorrhoiden* Bhâvapr. 4,4.

गुदावर्त m. *Verstopfung.*

गुदाह्व m. *Hämorrhoiden.*

गुदौष्ठ m. *Afteröffnung* Bhâvapr. 4,1.

*गुध् 1) गुध्यति (परिवेष्टने). — 2) गुध्नाति (रोषे). — 3) गोधते (क्रीडायाम्).

*गुधेर Adj. *beschützend.*

*गुन्दल m. *der Ton einer Trommel.*

*गुन्दाल m. = गुन्द्राल.

*गुन्द्, गुन्द्रयति v. l. für कुन्द्.

गुन्द्र 1) m. *a) *Saccharum Sara.* — *b) eine andere Pflanze*, = पटर्क Bhâvapr. 2,210. — 2) (*m.) f. आ und (*n.) *die Wurzel von Cyperus pertenuis.* — 3) f. आ *a) Typha angustifolia* Bhâvapr. 1,210. — *b) *Cyperus rotundus.* — *c) *Coix barbata.* — *d) *Fennich.*

गुन्द्रफला f. *Aglaia Roxburghiana* Bhâvapr. 1,192.

*गुन्द्राल m. *eine Art Fasan.*

1. गुप् (ohne Präsensstamm; गोपत् = गोपयत् Gît. 6,12 verdächtig), जुगोप u. s. w. 1) *hüten, bewahren, bewachen, schützen,* — *vor* (Abl.). गुपित् und गुप्त् (jünger) *gehütet, bewacht, geschützt.* Superl. गुप्ततम. — 2) *gut verwahren, verheimlichen, geheim halten.* गोपितुम् 179,3. गुप्त *gut verwahrt, geheim gehalten, versteckt, verborgen.* दण्ड *eine heimliche Strafe*, so v. a. *eine erpresste Geldsumme.* गुप्तम् Adv. *im Geheimen, — Verborgenen, ungesehen, versteckt* 114,17.24. 116,18.22. 117,16. 126,28. गुप्त° dass. Hemâdri 1,89,9. — Desid. जुगुप्सते (episch auch Act.) 1) *sich hüten vor* (Abl.). जुगुप्सित **einen Abscheu habend vor* (Abl.). — 2) *meiden, vermeiden, verabscheuen;* mit Acc. 166,10. जुगुप्सित *vor dem* oder *wovor man einen Abscheu hat.* Superl. °तम. — 3) *sich abgestossen —, sich unangenehm berührt —, sich beleidigt fühlen.* — Mit अधि, °गुप्त *beschützt von* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु, °गुप्त 1) *behütet, beschützt, bewahrt.* °गुप्तं नि-धापय् *Etwas gut verwahren* Karaka 3,7. — 2) *verdeckt, versteckt.* °म् Adv. *im Geheimen.* — Mit अभि, °गुप्त *behütet, beschützt, bewahrt.* — Mit उप, °गुप्त *versteckt, verborgen.* — Mit *निस् *behüten, beschützen.* — Mit परि Desid. *sich hüten vor* (Abl.). — Mit प्रति 1) *sich hüten vor* (Abl.). — 2) प्रतिगुप्त *behütet, geschützt.* — Mit वि Desid. *sich scheu zurückziehen.* — Mit सम्, संगुप्त 1) *gehütet, beschützt, bewacht.* — 2) *verwahrt, versteckt, verborgen, geheim gehalten.* — Mit अभिसम्, °संगुप्त *gehütet, beschützt.*

2. °गुप् Adj. 1) *hütend, bewahrend.* — 2) *sich hütend vor* Naish. 6,66.

3. गुप्, गुप्यति *verwirrt werden.*

*गुपिल m. *Fürst, König.*

गुप्त 1) Adj. s. u. 1. गुप्. — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten Kâd. 3,1. Auch ein beliebter Vaiçja-Name. Häufig am Ende eines Comp. — 3) f. आ *a) *eine verheirathete Frau, die im Geheimen Umgang mit einem Geliebten pflegt.* — *b) Mucuna pruritus.* — *c)* ein Frauenname. — 4) n. *das Verborgene.* Loc. *an einem versteckten Orte* 114,7.

गुप्तक m. N. pr. eines Fürsten der Sauvîra.

*गुप्तगति m. *Späher.*

गुप्तगृह n. *Schlafgemach* Gal. Pañkad.

*गुप्तचर m. Bein. Bâlarâma's.

गुप्ततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गुप्तदीक्षातत्त्व n. Titel eines Werkes.

गुप्तप्रयाग m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*गुप्तमणि m. *Versteck* Gal.

गुप्तमति m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 1,269.

*गुप्तरजस्वला f. *ein eben mannbar gewordenes Mädchen* Gal.

गुप्तवती f. Titel eines Tantra.

गुप्तवैर Adj. (f. आ) *mit verborgener Feindschaft*

Ind. St. 2,263.

गुप्तशील Adj. (f. आ) *verschlagen, listig.*

गुप्तसरस्वती f. N. pr. eines Flusses.

गुप्तसाधनतन्त्र n. Titel eines Werkes.

गुप्तस्नेह 1) Adj. (f. आ) *mit verborgener Zuneigung.* — 2) *f. आ *Alangium hexapetalum.*

*गुप्तस्नेह m. = गुप्तस्नेह 2) Gal.

*गुप्तार्म n. N. pr. einer Oertlichkeit.

गुप्तार्यक m. N. pr. eines Fürsten Mṛkkh. 107,17.

गुप्तावधूत Adj. *der im Geheimen sich von Allem losgesagt hat.*

गुप्तासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

गुप्ति f. 1) *Behütung, Bewahrung, das in Schutz Nehmen, Schutz.* — 2) bei den Gaina *das sich in Acht Nehmen, auf seiner Hut Sein, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verbergung, Geheimhaltung.* — 4) *Schutzmittel, Befestigungswerke, munimenta.* — 5) *Gefängniss* Varâh. Bṛh. 5,10. — 6) **Loch in der Erde.* — 7) **das Graben eines Loches.* — 8) **Ort wohin man den Kehricht wirft.* — 9) **Leck in einem Boote.* — 10) **the well or lower deck of a boat.*

गुप्तिक m. N. pr. eines Mannes.

*गुप्तिबन्धम् Absol. P. 3,4,41, Sch.

गुप्त्यधिकृत m. *Kerkermeister.*

*गुफ्, *गुफति und गुम्फ्, गुम्फति *winden* (einen Kranz) Naish. 8,82. *aufreihen.* *गुफित und गुम्फित *gewunden, aufgereiht.* — Caus. गुम्फयति *winden.*

गुम्फ m. 1) *das Winden eines Kranzes.* — 2) *Aneinanderreihung.* वाणीनाम् Bâlar. 4,5. — 3) **Armband.* — 4) **Knebelbart.*

°गुम्फक Adj. (f. °गुम्फिका) *aufreihend.*

गुम्फन 1) n. **a) das Winden eines Kranzes.* — *b) das Aneinanderreihen* (von Worten) Bâlar. 305, 21. — 2) f. आ *das Aufreihen.* मौक्तिक° Bâlar. 136, 11. *Aneinanderreihung* (als rhetorische Figur).

गुर्, गुर्ते (ausnahmsweise auch Act., insbes. im ved. Perfect.) **aufheben.* Vom Simplex nur ved. Partic. गूर्त *(gebilligt, willkommen, angenehm, gratus.* — *Caus. गोरयते (उद्यमने, भक्षणे). — Mit अति *aufschreien.* — Mit अप *zurückweisen, Missbilligung aussprechen, bedrohen, schmähen.* — Mit अभि *zustimmen, billigen, Beifall bezeigen;* mit Acc. अभिगूर्त *mit beifälligem Zuruf begleitet.* — Mit अव *mit Drohungen auf Jmd* (Loc. oder Dat.) *losfahren* Njâjam. 3,4,18 und Cit. im Comm. dazu. Absol. अवगूर्य auch M. 4,165 zu lesen mit Hdschrr. und Medhâtithi. *Partic. अवगूर्ण. — Mit आ *Beifall bezeigen, billigen; zusagen, einwilligen;* mit Acc. Ohne Obj. *die* आगुर् *aussprechen.* — Mit उद् 1) *drohend die Stimme erheben.* — 2) *aufheben.* Verbum fin. nur Bhaṭṭ. उद्गूर्ण *aufgehoben* Vens. 171. Ind. St. 13,489, N. 2. — Mit प्र *hinaus rufen.*

*गुरण n. *das Aufheben.*

गुरु 1) Adj. (f. गुर्वी; Compar. गरीयस् und Superl. गरिष्ठ s. bes.) *a) schwer, schwerer als* (Abl.) 187,17. गुरुतर auch = गुरु MBh. 12,184,37. — *b) schwer im Magen liegend, — verdaulich.* — *c) gross* (dem äussern Umfange nach) Bâlar. 91, 20. — *d) schwer zu vollbringen* (Bâlar. 82,2), — *zu ertragen, drückend, heftig, stark, gross* (dem Grade nach), *arg, schlimm* Megh. 80. Mit einem Gen. Pl. *der ärgste unter.* गुरुतर *grösser, ärger, schlimmer; recht arg, — schlimm* Pañkat. 241,15. — *e) wichtig, gewichtig, eine grosse Bedeutung habend, viel geltend.* गुरुतर *mehr geltend als; sehr wichtig, — hoch stehend.* Auch गुरु in der Bed. von गुरुतर. — *f) ehrwürdig, in grossem Ansehen stehend* (von Personen). गुरुतर *ehrwürdiger; sehr ehrwürdig.* — *g) prosodisch lang.* — 2) m. *a) eine ehrwürdige, hoch angesehene Person, Vater, Mutter, ein älterer Verwandter;* insbes. *der Lehrer.* Du. *die Eltern.* Pl. *die Eltern und andere ehrwürdige Personen;* auch ehrerbietig vom *Lehrer* 253,16 (auch der Name im Pl.). Mit einem Gen. Pl. oder am Ende eines Comp. so v. a. *das Haupt von.* — *b)* bei den Çâkta *der Verfasser eines* Mantra. — *c) der Lehrer* der Götter, Bṛhaspati. — *d) der Planet Jupiter.* — *e)* Bein. α) **Droṇa's, des Lehrers* der Pâṇḍava. — β) des Philosophen Prabhâkara. — *f) das 9te astrologische Haus.* — *g) *Mucuna pruritus* Râgan. 3,39. — *h)* N. pr. eines Sohnes des Saṁkṛti. — 3) f. गुर्वी *a)* f. zu गुरु 2) *a)* Âpast. 1,21,9. — *b) schwanger, eine schwangere Frau.* — *c) *die Frau eines Lehrers.*

गुरुक Adj. 1) *ein wenig schwer.* Auch von einem krankhaften Zustande der Glieder. — 2) *prosodisch lang.*

*गुरुकण्ठ m. *Pfau* Gal. Vgl. गुरुण्टक.

गुरुकथा f. Titel eines Werkes.

गुरुकर्मन् n. *eine Angelegenheit des Lehrers* Âpast. 1,5,25.

*गुरुकार m. *Verehrung.*

गुरुकार्य n. *eine wichtige Angelegenheit* 213,24.

गुरुकुल n. *das Haus des Lehrers* 40,6. 41,13.22. °वास m. *der Aufenthalt im H. d. L., der Stand eines Schülers* 16. *°कुलावासिन् m. *ein im H. d. L. Wohnender, Schüler* Gal.

गुरुकृत Adj. *hoch angeschlagen, gepriesen* Spr. 7186.

गुरुक्रतु m. *ein grosses Opfer* Jâgn. 3,328.

गुरुक्रम m. *Aufeinanderfolge der Lehrer, — der Verfasser von* Mantra (bei den Çâkta).

गुरुक्षेप m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,167.

गुरुगवी f. in अ°.

गुरुगीता f. und °स्तोत्र n. Titel eines Abschnittes im Skandapurâṇa.

गुरुगृह n. 1) *das Haus des Lehrers* 40,1. — 2) *die Zodiakalbilder Schütze und Fische.*

*गुरुघ्न 1) Adj. *einen* गुरु 2) *a) tödtend.* — 2) m. *weisser Senf.*

गुरुचन्द्रोदयकौमुदी f. Titel eines Werkes.

गुरुजन m. *eine ehrwürdige Person, Vater, Mutter, Eltern* Spr. 7818.

*गुरुण्टक m. *eine Art Pfau.* Vgl. गुरुकण्ठ.

गुरुण्ड m. Pl. N. pr. einer Dynastie.

गुरुतल्प m. 1) *das Ehebett des Lehrers.* — 2) *Entweihung des Ehebettes des Lehrers* Gaut. — 3) *Entweiher des Ehebettes des Lehrers.*

गुरुतल्पग (Gaut. 21,1. 23,8. R. 2,63,28), °तल्पगामिन् (Âpast.) und °तल्परत Adj. *das Ehebett des Lehrers entweihend.*

गुरुतल्पाभिगमन n. *das Entweihen des Ehebettes des Lehrers.*

गुरुतल्पिन् Adj. *das Ehebett des Lehrers entweihend.*

गुरुता 1) *Schwere.* — 2) *Beschwerde, Last.* — 3) *Wichtigkeit.* — 4) *Würde.* — 5) *der Stand des Lehrers.*

गुरुताल m. *ein best. Tact.*

गुरुतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

गुरुत्व n. 1) *Schwere.* — 2) *Schwerfälligkeit, Trägheit.* — 3) *Strenge, Härte.* — 4) *Würde, Ansehen.* — 5) *prosodische Länge* TS. Prât. — 6) *der Stand des Lehrers* MBh. 5,178,44.

गुरुत्वक n. *Schwere.*

गुरुदर्शन n. *Anblick des Lehrers* Gaut. 2,14.27.

गुरुदार m. *die Frau des Lehrers* Âpast.

गुरुदास m. N. pr. eines Lehrers.

गुरुदिवस m. *Dienstag* Ârjabh. 1,3.

गुरुदीक्षा f. *Weihe zum Lehreramt.* °तन्त्र n. Titel eines Werkes.

*गुरुदेवत n. *das Mondhaus* Pushja Gal.

गुरुदेवस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit. 111.

*गुरुदैवत n. = गुरुदेवत.

गुरुधी m. N. pr. eines Sohnes des Saṁkṛti VP.² 4,137.

गुरुधुर् f. Pl. *schwere Arbeit* 41,12.

*गुरुपत्त्र 1) n. *Zinn.* — 2) f. आ *Tamarindenbaum.*

*गुरुपत्त्रक n. *Zinn* Gal.

गुरुपत्नी f. *die Frau des Lehrers* Spr. 2170.

गुरुपरिपाटी f. Titel eines Gaina-Werkes.

गुरुपादाश्रय m. *demüthige Verehrung des Lehrers.*

गुरुपुत्र m. *der Sohn eines Lehrers* Ind. St. 13,405.

गुरुपूजा f. *die einem Lehrer erwiesene Ehre* Vaâh. Jogaj. 4,40.

गुरुप्रसादनीय Adj. *womit man dem Lehrer einen Gefallen erweist* Âpast. 1,3,9.

गुरुप्रसूत Adj. *von älteren Verwandten die Erlaubniss habend* Gaut. 18,5.

गुरुभ m. *das Mondhaus* Pushja.

गुरुभार m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

गुरुभारिक Adj. *schwer* (Speise) Bhâvapr. 2,62.

गुरुभार्या f. *die Frau des Lehrers* Gaut. 2,33.

गुरुभृत् Adj. *Schweres tragend.*

गुरुमत्ता f. *Schwere.*

गुरुमत् Adj. 1) f. °मती *schwanger.* — 2) *einen prosodisch langen Vocal enthaltend.*

*गुरुमर्दल m. *eine Art Trommel.*

गुरुमुष्टि m. *eine tüchtige Handvoll* Kâṭh. 21,7. दर्भगुरुमुष्टि Maitr. S. 3,3,6. Vgl. ग्रुमुष्टि.

गुरुमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 218.

*गुरुरत्न n. *Topas.*

गुरुलघुता f. *ein hoher oder niedriger Werth* Spr. 3955.

गुरुलाघव n. 1) *die grosse und geringe Bedeutung, — Wichtigkeit, relative Wichtigkeit, — Werth* Spr. 2175. — 2) *prosodische Länge und Kürze* Çrut. Br. 4 (°लाघवम् zu lesen).

गुरुवंश m. Titel eines Werkes.

गुरुवत् Adv. = गुरुरिव und गुराविव.

*गुरुवर्चोघ्न m. *Citronenbaum.*

गुरुवर्तिन् Adj. *ehrwürdigen Personen gegenüber sich ehrerbietig benehmend.*

गुरुवाक्यक्लेशसंग्रह m. Titel eines Werkes.

गुरुवास m. *der Aufenthalt beim Lehrer, der Stand eines Schülers* MBh. 14,26,4. 33,5 (Pl.).

*गुरुवासन m. *Acacia Catechu* Gal.

गुरुविषयितावाद m. Titel eines Werkes.

गुरुवीर्य m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,137.

गुरुवृत्त Adj. = गुरुवर्तिन्.

गुरुवृत्ति f. *das Benehmen dem Lehrer gegenüber* 40,9. *das richtige B. d. L. g.* °पर Adj. 101,6.

गुरुव्याख्या f. Titel eines Commentars VP.² 5,379.

*गुरुशिंशपा f. = शिंशपा.

गुरुशिष्यसंवाद m. Titel *eines Dialogs zwischen Lehrer und Schüler.*

गुरुशुश्रूषा f. *Gehorsam gegen den Lehrer* Spr. 2178. Vâmana 4,3,19.

गुरुशुश्रूषु Adj. *dem Lehrer gehorsam* Ind. St. 13,406.

गुरुश्रीपादुकापूजा f. *demüthige Verehrung des Lehrers.*

गुरुसखी f. *die Freundin eines ältern Verwandten* Âpast. 1,21,9 (°सखीं zu lesen).

गुरुसंनिधि m. *Gegenwart des Lehrers* Âpast.

गुरुसमवाय m. *eine Mehrheit von Lehrern* Âpast.

*गुरुसारा f. *Dalbergia Sissoo.*

गुरुस्कन्ध m. 1) **eine best. Pflanze.* — 2) N. pr. eines Gebirges.

गुरुस्तव m. Titel eines Werkes.

गुरुस्त्रीगमनीय Adj. *einen Ehebruch mit der Frau des Lehrers betreffend* M. 11,102.

गुरुक m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,23.

*गुरुकृत् m. *ein Mörder seines Lehrers.*

गुरू Adv. mit कर् *zu seinem Lehrer machen.*

गुरूदर Adj. *schwer verdauend.* Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 2,408,21.

*गुरेटक *ein best. Gras* Deçîn. 1,54. 2,35.

गुर्गण m. Pl. N. pr. eines Volkes Mârk. P. 57,36.

गुर्जर 1) m. *Guzerat.* — 2) f. ई *a)* dass. Ind. St. 15,252. — *b) eine best.* Râgiṇî.

*गुर्द्, गुर्दते (क्रीडायाम्), गुर्दयति (निकेतने).

*गुर्द् m. und *गुर्दी f. fehlerhaft für गूर्द्, गूर्दी.

*गुर्व्, गूर्वति (उद्यमने).

1. गुर्वर्थ 1) m. *a) eine wichtige Sache* MBh. 6,120,1. — *b) der für den Lehrer bestimmte Lohn* 42,1. 3. MBh. 3,168,68. Ragh. 5,17. Agni-P. 4,9. — *c) eine den Lehrer betreffende Sache* Gaut. 23,30. Chr. 46, 18. — *d) tiefer Sinn* Bhâg. P. 3,16,14. — 2) °म् Adv. *für die Eltern* 94,20. *für den Lehrer* 42,18. 29. Ragh. 5,24. Hemâdri 1,56,1.

2. गुर्वर्थ Adj. *für den Lehrer bettelnd* Gaut. 5,21. M. 11,1.

गुर्वावलि f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 714. fg.

गुर्विणी f. 1) Adj. und Subst. *schwanger, eine schwangere Frau.* — 2) *ein best. Metrum.*

गुर्वीसखी f. *die Freundin einer älteren Verwandten* Âpast. 1,21,9 (°सखीं zu lesen).

गुल 1) m. *a)* = गुड *trockener Zucker* oder *Melasse.* — *b) *glans penis* und **clitoris.* — 2) *f. आ *Tithymalus antiquorum.* — 3) *f. ई *a) Kugel, Pille.* — *b) Pocken.*

गुलञ्जिक्किकान्याय m. v. l. für गुड°.

*गुलञ्चकन्द m. *eine best. Knolle.* Vgl. गुलुच्चकन्द.

गुलक् m. Pl. v. l. für गुरुक्.

गुलिक m. N. pr. eines Jägers.

गुलिका f. 1) *Kugel* (als Geschoss) Naish. 3,127. *Kügelchen.* स्फटिक° Kâd. 157,12. — 2) *Spielball.* — 3) *Perle.* — 4) *Pille* Kâlaḱ. 5,179. — 5) *Stück, caput* Ârjabh. 2,30.

*गुलिङ्ग m. *Sperling.*

*गुलुगुधा Adv. mit कर् (पीडायाम् oder क्रीडायाम्) Gaṇar. 2,96.

गुलुगुलित n. *Gebrüll* (eines Elephanten) Bâlar. 50,4.

*गुलुच्छ m. *Büschel, Bund, Strauss.*

*गुलुच्छकन्द m. *eine best. Knolle* Râgan. 7,20.

*गुलुञ्छ, *गुलुञ्छक und *°क m. = गुलुच्छ.

गुलुक् m. Pl. v. l. für गुरुक्.

*गुलूगुधा Adv. = गुलुगुधा Gaṇar. 2,96.

गुल्गुल n. *Bdellion* Ait. Br. 1,28.

गुल्फ m. (adj. Comp. f. आ) *Fussknöchel.*

*गुल्फक m. dass. Gal.

*गुल्फकाक m. *Wurzel des Fussknöchels.*

गुल्फदघ्न Adj. *bis zu den Fussknöcheln reichend* Kâṭh. 26,3. Mâlatîm. 61,9.

गुल्फद्वयस Adj. dass. Kâd. 128,8.

गुल्फय्, °यति. Partic. गुल्फित n. = गुष्पित Âpast. Çr. 10,10,3 = 13,7,16; vgl. AV. 3,7,2. — Mit उपरि *Etwas* (Acc.) *reichlich hinzufügen.* — Vgl. विगुल्फ.

*गुल्फिनी (गुल्मिनी?) f. *Heer* Gal.

गुल्म 1) m. n. (selten) *a) Strauch, Busch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein Trupp Soldaten, Piquet, Soldatenposten.* Im System *45* (**135*) *Fusssoldaten, 27* (**81*) *Reiter, 9* (**27*) *Wagen und 9* (**27*) *Elephanten.* — 2) m. *a) krankhafte Anschwellungen verschiedener Art im Unterleibe.* — *b) *Milz.* — *c) **eine Art Landungsplatz an einem Flussufer.* — 3) *f. ई *a) Gebüsch, Gehölz.* — *b) Myrobalanenbaum.* — *c) Judendorn.* — *d) Kardamomen.* — *e) Zelt.*

गुल्मक m. 1) *Gebüsch.* — 2) N. pr. eines Brahmanen.

गुल्मकालाननरस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 65.

गुल्मकुष्ठ n. *eine Art Aussatz.*

*गुल्मकेतु m. *Sauerampfer* Râgan. 6,130.

*गुल्ममूल n. *frischer Ingwer* Râgan. 6,28.

गुल्मवत् Adj. *an* गुल्म 2) *a) leidend* Hemâdri 1, 720,4 v. u.

*गुल्मवल्ली f. *Sarcostemma viminale* Râgan. 3,86.

गुल्मिन् 1) Adj. = गुल्मवत् Kâraka 5,9. Suçr. 2, 451,9. — 2) m. *ein stark belaubter Baum* R. 7,54, 11. — 3) *f. °नी *eine sich weit ausbreitende Schlingpflanze.*

गुत्स्मी Adv. mit भू *zu einem Busch* —, so v. a. *werthlos werden* Saṁhitopan. 8,6.

*गुत्स्य n. *Süsse.*

गुवाक m. *Betelnussbaum.*

*गुश्मि m. N. pr. = कुश्मि.

*गुश्मि m. N. pr. = गुश्मि; vgl. गौश्म.

गुष्टिँ Cat. Br. 3,2,2,20 fehlerhaft für गुष्पित 2).

गुष्पितँ n. 1) *wirre Masse* RV. — 2) *Anhäufung, Anschoppung* AV. 3,7,2. AV. Prâjaç. 1,4.; vgl. गुल्फित u. गुल्फय्.

गुसायिनृपति m. *der Fürst* Hussein.

1. गुह्, गूँहति und °ते *zudecken, verhüllen, verbergen, geheim halten.* गूढ (गूळ्हँ) *zugedeckt, verhüllt, verborgen, unsichtbar, geheim.* पुरुषा: *geheime Kundschafter,* दण्ड *eine geheime Strafe,* so v. a. *eine erpresste Geldsumme.* गूढम् Adv. *insgeheim.* — Caus. गूहयति. — Desid. *गुघुक्षति und जुगुक्षति (RV.) *verhüllen* —, *beseitigen wollen.* — Mit अप *verbergen, verstecken.* — Mit समभि Med. *sich zusammenkauern.* — Mit अव 1) *zudecken, hineinstecken, verstecken, verhüllen.* — 2) *umarmen.* — 3) अवगूढ *umschlungen,* so v. a. *ganz ergriffen von* (Instr.) Ind. St. 15,369. — Caus. *hineinstecken lassen in* (Loc.) — Mit समव Med. *sich zusammenkauern* Hariv. 2,105,83. — Mit उद् *so einstecken, dass es an der anderen Seite wieder herauskommt, durchstecken, durchschlingen.* — Mit उप 1) *verdecken, verstecken, verhüllen.* — 2) *umwinden* Daçak. 40,17. — 3) *umfassen, umarmen.* — Mit समुप *umfassen, umarmen.* — Mit नि 1) *verdecken, verhüllen, verbergen, verheimlichen.* निगूढ *verdeckt* u. s. w. °म् Adv. *insgeheim.* निगूढचारिन् *im Verborgenen schleichend* 204,18. निगूढतर *recht versteckt.* — 2) *insgeheim hinausführen aus* (Abl.) MBh. 1,162,16, v. l. — Caus. *verstecken, verbergen* Paṅkat. 263,4 (ed. Bomb. गूहन् st. निगूहयन्). — Mit विनि *verbergen, verstecken.* — Caus. dass. — Mit *परि, *°गूढ. — Mit वि, °गूढ 1) *verborgen, versteckt.* °चारिन् (v. l. निगूढ°) *im Verborgenen schleichend.* — 2) **tadelhaft.* — Mit *सम्, *सगूढ = संकलित.

2. गूँह् f. *Versteck.*

गुह् 1) m. *a*) Bein. α) des Kriegsgottes Skanda. — β) Çiva's. — γ) *Vishṇu's. — *b*) N. pr. α) eines Fürsten der Nishâda. — β) Pl. eines Volkes. — γ) von Schreibern. — *c*) **Pferd* oder **ein schnelles Pferd.* — 2) f. गूँहा *a*) *Versteck, Höhle;* bildlich so v. a. *das verborgene Herz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,478,11. 695,12. Instr. गूँहा *im Versteck,* — *Verborgenen, geheim; insbesondere in Verbindung mit* धा, नि-धा und कर् *verbergen, verstecken, verhüllen, beseitigen.* — *b*) *Hemionitis cordifolia.* — *c*) **Desmodium gangeticum.*

गुहक n. Skanda's *Kopf;* Pl. Bez. *der Zahl sechs.*

गुहगुप्त m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,10.

गुहचन्द्र m. N. pr. eines Kaufmanns.

गुहति m. *die Wurzel* गुह् Çaṁk. zu Taitt. Up. S. 63.

गुहँदवद्य Adj. *Mängel verdeckend.*

गुहदेव m. N. pr. eines Lehrers Vaṁçabr. XXXIII.

*गुहप्रिया f. N. pr. der Tochter Indra's Gal.

*गुहर् Adj. von गुह्.

गुहराज m. *eine best. Tempelform.*

*गुहलु m. N. pr. eines Mannes.

गुहवक्त्र n. Skanda's *Gesicht;* Pl. Bez. *der Zahl sechs.*

गुहवर्मन् m. N. pr. eines Prinzen Harshaṅ. 108, 8. गुह° 111,13. ग्रह° 150,10.

गुहवाहन Skanda's *Reitthier,* — *Pfau* Bâlar. 45,2.

गुहशिव m. N. pr. eines Fürsten.

गुहषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

गुहसेन m. N. pr. 1) eines Fürsten B. A. J. 3,*b*, 219. — 2) eines Kaufmanns.

*गुहकृत m. Bein. des Berges Krauṅ́ka Gal.

गुहाकारम् Absol. *sich versteckend* TBr. 1,2,1,2. पर्वतगुहाया आकारो यथा भवति तथा Comm.

*गुहागरी f. *eine Art Betel* Gal.

गुहागहनवत् Adj. *mit Höhlen und Dickichten versehen* R. 4,48,6.

गुहाचर Adj. *im Verborgenen* —, *im Herzen wandelnd.*

गुहावासितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गुहावासिन् m. N. pr. eines Muni.

गुहाशय 1) Adj. *a*) *in Verstecken* —, *in Höhlen wohnend* Ragh. 4,72. — *b*) *im Verborgenen* —, *im Herzen ruhend* Âpast. — 2) *m. *Tiger.*

गुहाहित Adj. *im Verborgenen* —, *im Herzen befindlich.*

*गुहिन n. = गुहिल *Wald.*

गुहिल 1) m. N. pr. eines Fürsten J. A. O. S. 6, 518. Auch °पुत्र. — 2) *n. *Wald.*

*गुहेर m. 1) *Schmied.* — 2) *Hüter, Beschützer.*

गुहेश्वर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

गुह्य und गुह्यँ 1) Adj. *zu verdecken, zu verhüllen, zu verbergen, geheim zu halten; verborgen, geheim, geheimnissvoll.* गुह्यम् Adv. *im Geheimen, still für sich* (beten) MBh. 12,33,7. — 2) *m. *a*) *Heuchelei.* — *b*) *Schildkröte.* — *c*) Bein. Vishṇu's. — 3) n. *a*) *Geheimniss, Mysterium.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *die Schamtheile.* — *c*) *After.* Bisweilen mit गुह्य verwechselt.

गुह्यक 1) m. *a*) *eine best. Klasse von Halbgöttern.* Sie hüten wie die Jaksha, von denen sie in der Regel unterschieden werden, die Schätze Kubera's. — *b*) Bez. *der Zahl eilf.* — *c*) *Bein. Kubera's. — 2) n. *Mysterium.* — Bisweilen mit गुह्य verwechselt.

गुह्यकाधिपति m. Bein. Kubera's.

गुह्यकाली f. *eine Form der* Durgâ.

*गुह्यकेश्वर m. Bein. Kubera's.

*गुह्यगुरु m. Bein. Çiva's.

गुह्यतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*गुह्यदीपक m. *ein leuchtendes Insect.*

गुह्यदेवी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*गुह्यनिष्यन्द m. *Urin.*

गुह्यपति m. Bein. Vaǵradhara's.

*गुह्यपत्र (Nigh. Pr.) und *°क (Gal.) m. *Ficus religiosa.*

*गुह्यपिधान n. *ein Schurz zum Bedecken der Schamtheile.*

*गुह्यपुष्प m. *Ficus religiosa* Râǵan. 11,115.

*गुह्यबीज m. *Andropogon Schoenanthus* Râǵan. 8,122.

*गुह्यभाषित n. *Zauberformel.*

गुह्यविद्या f. *die Kenntniss der Zauberformeln* VP. 1,9,117.

गुह्येश्वरी f. *die weibliche Energie* Âdibuddha's.

1. *गू, गुवति = 3. गु.

2. गू Adj. *gehend* in अग्रेगूँ.

*गूक m. *Fisch* Gal.

गूढ 1) Adj. s. u. 1. गुह्. — 2) *f. आ *eine best. Çruti* Gal. — 3) n. *unerforschliches Dunkel* Kathop. 1,1,29. Loc. *insgeheim* M. 7,186. 9,170.

गूढचतुर्थपादप्रहेलिका f. *ein 4stolliges Räthsel mit verstecktem 4ten Stollen.* °प्रदान n. *das Aufgeben eines solchen R.* Kâd. 7,22.

गूढचार m. *Späher* Daçak. 4,2.

गूढचारिन् Adj. *im Geheimen* —, *unerkannt einhergehend.*

गूढज Adj. *insgeheim geboren* (Sohn).

गूढता f. *Verborgenheit.* Instr. *insgeheim.*

गूढत्व n. dass.

*गूढनीड m. *Bachstelze.*

*गूढपत्र m. 1) *Capparis aphylla.* — 2) *Alangium hexapetalum.*

*गूढपद्य m. *Geist, Vernunft.*

*गूढपद् (stark °पाद्) m. *Schlange.*

गूढपाद् 1) Adj. *dessen Füsse versteckt sind —, stecken in* (im Comp. vorangehend) Spr. 6918. — 2) *m. Schlange.*

*गूढपुरुष m. *Späher.*

*गूढपुष्पक m. *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,65.

*गूढफल्ल m. *Judendorn.* Richtig गुडफल्ल.

*गूढमल्लिका f. *Alangium hexapetalum* Râǵan. 9, 74. Vgl. गूढवल्लिका.

गूढमाय Adj. (f. आ) *seine Anschläge geheim haltend* MBh. 3,31,37.

*गूढमार्ग m. *ein geheimer Weg.*

1. गूढमैथुन n. *im Geheimen geübter Beischlaf* Spr. 2183.

2.*गूढमैथुन m. *Krähe.*

*गूढवर्चस् m. *Frosch.*

*गूढवल्लिका f. = गूढमल्लिका.

गूढवसति f. *ein Aufenthalt im Verborgenen* Daçak. 24,17.

गूढसाक्षिन् m. *ein versteckter Zeuge;* vgl. Führer, Bṛh. 45. 50.

गूढागूढता f. *Verborgenheit (Dunkelheit) und Deutlichkeit.*

*गूढाङ्ग m. *Schildkröte.*

*गूढाङ्घ्रि m. *Schlange.*

1. गूढार्थ m. *der verborgene —, mystische Sinn.*

2. गूढार्थ Adj. *eine versteckte Bedeutung habend* Vâmana 2,1,11. 14.

गूढार्थचन्द्रिका f. Titel eines Commentars Hall in der Einl. zu Daçar. 14.

गूढार्थतत्त्वदीपिका f. desgl.

गूढार्थदीपिका f. desgl.

गूढार्थरत्नमाला f. desgl. Weber, Lit. 46.

गूढाशय Adj. *seine Absichten verbergend* Spr. 7782.

गूढोत्पन्न Adj. *insgeheim geboren* (Sohn).

*गूढोत्मन् m. eher in गूढा ऽत्मा zu zerlegen.

गूथ m. (*n.) **stercus; Unreinigkeit* überh. in कर्ण°.

गूथक m. 1) *Unreinigkeit* in कर्ण°. — 2) **eine best. Pflanze.*

*गूथलक्क m. *Turdus Salica.*

*गून s. u. 3. गु.

*गूर्, गूर्यते (क्रिंसागत्योः), गूरयते (उद्यमने, भक्षणे).

गूरण n. 1) *Vorwurf, Tadel* Râǵat. 7,1605. — 2) *= गुरण *das Aufheben.*

गूर्जर 1. m. = गुर्जर *Guzerat.* — 2) Adj. (f. ई) *in Guzerat lebend.*

गूर्ण und गूर्त s. u. गुर्.

गूर्तमनस् Adj. *hold gesinnt.*

गूर्तवचस् Adj. *angenehm redend.*

गूर्तश्रवस् Adj. *den man gern rühmen hört.*

गूर्तावसु Adj. *dessen Güter willkommen sind.*

गूर्ति f. *Beifall, Lob, Schmeichelwort.*

*गूर्द्, गूर्दते (क्रीडायाम्), गूर्दयति (निकेतने).

गूर्द् 1) m. gaṇa गौरादि in der Kâç. *a) Sprung* Âpast. Çr. 16,30. — *b)* Name eines Sâman Lâṭj. 7,1,1. 2. प्रजापतेः Name zweier Sâman Ârsh. Br. — 2) *f. ई gaṇa गौरादि in der Kâç.

गूर्धय्, गूर्धयति *preisen.*

गूला in उरुगूला.

*गूवाक m. *Betelnussbaum.*

*गूषणा f. *das Auge im Pfauenschweife.*

गूह् s. 1. गुह्.

गूहन n. *das Verbergen, Verstecken, Geheimhalten.*

गूहितव्य Adj. *zu verbergen, geheim zu halten.*

गृञ्ज m. *eine best. Pflanze* Karaka 6,21.

गृञ्जन 1) m. (*n.) *eine Art Zwiebel* oder *Knoblauch* Râǵan. 7,20. Bhâvapr. 1,290. — 2) *n. *das durch einen Pfeil vergiftete Fleisch eines Thieres.*

गृञ्जनक 1) m. = गृञ्जन 1) Karaka 1,27. 6,9. — 2) *n. *die beiden Querstücke am Griff eines Schwertes* Gal.

गृञ्जिन (Hariv. 1,34,22) oder गृञ्जिम m. N. pr. eines Sohnes des Çûra. Du. als Patron.

गृणीषणि Infin. debendi *zu preisen.*

*गृणिउव und *गृणीव m. *eine Art Schakal.*

गृत्स 1) Adj. *geschickt, gewandt, gescheit, klug;* m. *ein durchtriebener Geselle, Gauner.* — 2) *m. *der Liebesgott.*

गृत्समसम् m. N. pr. v. l. für दीर्घतमस् VP.² 4,32.

गृत्सपति m. *Oberster der Gauner.*

गृत्समति m. N. pr. eines Sohnes des Suhotra.

गृत्समद् m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht* ṚV. 2,4,9. 19,8. 39,8. 41,18.

गृद् *ein in der Gegend des Afters gelegener Theil beim Pferde* (Comm.) TS. 7,4,19,1.

गृद्धिव n. und गृद्धिन् Adj. fehlerhafte Schreibart für गृध्यिव und गृध्यिन्.

*गृधु 1) Adj. *wollüstig.* — 2) m. *der Liebesgott.*

*गृधू m. 1) *der eingezogene Hauch.* — 2) *Vernunft.* — 3) = कुत्सित.

गृध्र Adj. MBh. 13,3640 fehlerhaft für गृध्नु.

गृध्रिन् Adj. wohl nur fehlerhaft für गृध्यिन्.

गृध्नु Adj. 1) *hastig, rasch.* — 2) *heftig verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *gierig, begierig.*

गृध्नुता f. *Gier, heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

गृध्य 1) Adj. *wonach man gierig ist, — trachtet.* — 2) m. AV. 12,2,38 von unbekannter Bed. — 3) f. गृध्या *Gier —, Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

*°गृध्यिन् Adj. *gierig —, heftig verlangend nach.* So ist wohl überall zu lesen für गृद्धिन् und गृध्रिन्. Nom. abstr. *°गृध्यिव n.

गृध्र 1) Adj. *gierig, heftig verlangend —, lechzend nach* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Geier.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa. — β) eines Ṛshi im 14ten Manvantara VP.² 3, 28. — γ) eines Rakshas. — 3) f. गृध्री 1) *das Weibchen des Geiers.* — *b) die Urmutter der Geier,* eine Tochter Kaçjapa's und der Tâmrâ.

गृधकूट m. N. pr. eines Berges.

*गृधजम्भक (wohl °जम्बूक) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

गृधदृष्टि f. *ein Geierauge habend* Spr. 2184.

गृधनखी f. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) *Zizyphus Jujuba.*

गृधपति m. Bein. Ǵaṭâju's.

गृधपत्त्र 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. आ *eine best. Staude.*

*गृधपुत्रिका (wohl °पत्त्रिका) f. = गृधपत्त्र 2) Gal.

गृधमोजात्तक m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. °मोजान्धक v. l. VP.² 4,96.

गृध्रयातु m. *ein Dämon in Gestalt eines Geiers.*

गृधराज् und °राज m. Bein. Ǵaṭâju's.

गृधवक्त्रा f. N. pr. einer Göttin Kâlaṅ. 4,39.

गृधवट N. pr. eines Tîrtha.

गृधवाज्ञ und °वाज्ञित Adj. *mit Geierfedern besetzt* (Pfeil).

गृधसद् Adj. *auf einem Geier sitzend.*

गृधसी(?), °सि (metrisch Karaka 6,24) und °सी (Karaka 1,5. 20. 6,5) f. *rheumatische Lähmung der Lenden.*

गृधाण 1) Adj. *ein heftiges Verlangen empfindend* Buâg. P. 5,7,13. — 2) *f. आ *eine best. Staude.*

गृधिका f. *die Urmutter der Geier,* eine Tochter Kaçjapa's und der Tâmrâ.

गृभ् f. *das Ergreifen, Erfassen, Griff.* गृभे Dat. als Inf.

गृभ m. *Griff.*

गृभय्, गृभयति *ergreifen* ṚV. 1,148,3.

गृभाय्, °यति 1) *ergreifen, packen* (auch von einer Krankheit). — 2) *auffassen* (eine Flüssigkeit), *schöpfen.* — Mit अनु *sich Jmds* (Acc.) *annehmen.* — Mit समा *auf einmal erfassen, ergreifen.* — Mit उद् *aufhören zu regnen.* — Mit प्रति 1) *zu sich nehmen, zum Munde führen, geniessen.* — 2) *annehmen, empfangen* ṚV. 6,47,28. — Mit सम् *zusammenfassen, — raffen, ergreifen.* — Mit आसम् *ergreifen* ṚV. 8,70,1.

गृभि Adj. *in sich fassend*, mit Gen. — Vgl. दुर्गृभि und षड्गृभि.

गृभीतत्वाति f. *das Ergriffensein.*

गृष्टि 1) f. *a) Färse, eine junge Kuh, die nur einmal gekalbt hat*, Karaka 6,32. Im Comp. auch von *andern jungen Thieren.* — *b) *Gmelina arborea* Râgan. 9,36. — *c) *eine Dioscorea.* — 2) m. *a)* = *घृष्टि *Eber.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

गृष्टिका f. 1) = गृष्टि 1) Hemâdri 1,705,1. — 2) *eine best. Pflanze.*

°गृह् Adj. *ergreifend, mit sich fortziehend.*

गृष्या f. MBh. 13,4427 scheinbar = गृष्टि 1), aber fehlerhaft für गृष्यो (Pl.).

गृहे 1) m. *der Handreichung thut, Diener.* — 2) m. n. (später) *Haus, Wohnstatt.* मन्मेय so v. a. *Grab.* अधागृहात् *die Unterwelt.* Sehr häufig Pl. *das Haus als ein aus mehreren Räumen und Gebäuden bestehendes.* In Verbindung mit einem Götternamen *Tempel*, mit einem Pflanzennamen *Laube* 305,11. — 3) m. Pl. *a) die Bewohner des Hauses, die Familie.* — *b) Hausfrau, Gattin.* — 4) m. *Haushalter, — herr.* — 5) n. *a) Zodiakalbild.* — *b) ein astrologisches Haus.* — *c) das 4te astrologische Haus.* — *d) Feld auf einem Spielbrett* Ind. St. 13,472. Kâd. 6,9. — *e) *Name.*

*गृहकच्छप m. *ein zum Zermahlen dienender Stein.*

गृहकन्या f. *Aloe perfoliata* Râgan. 5,45. Bhâvapr. 2,99.

गृहकपोत und *°क m. *Haustaube.*

गृहकर्तर् m. 1) *Baumeister, Zimmermann.* — 2) **eine Sperlingsart* Râgan. 19,121.

गृहकर्मकार m. *Hausdiener.*

गृहकर्मदास m. *Hausssclave* Spr. 6408.

गृहकर्मन् n. 1) *ein häusliches Geschäft.* — 2) *eine auf das Haus bezügliche Ceremonie.*

गृहकारक m. *Zimmermann.* Im System *eine best. Mischlingskaste.*

गृहकारिन् m. *eine Art Wespe.*

गृहकार्य n. *ein häusliches Geschäft* Daçak. (1925) 116,10.

गृहकुक्कुट m. *Haushahn.*

गृहकुलिङ्ग m. *ein best. Vogel* Suçr. 1,201,18.

गृहकूलक m. *Trichosanthes anguina* Bhâvapr. 1,286.

गृहकृत्य n. 1) *die Geschäfte —, Angelegenheiten des Hauses* Sâj. zu RV. 1,48,5. — 2) *eine best. Art Steuer* Râgat. 5,166. 175. 309.

गृहक्षत m. *ein best. Genius* Hemâdri 1,651,18. 654,8. Vâstuv. 510.

गृहक्षेत्रिन् Adj. *Haus und Feld besitzend* Hariv. 3493.

गृहगोधा und °गोधिका f. *Hauseidechse.*

गृहगोपिका f. *ein best. böser Geist* Suçr. 2,493, 17. °गोलिका v. l.

गृहगोलक 1) m. *Hauseidechse.* — 2) f. °गोलिका *a)* *dass. — *b) ein best. böser Geist* Suçr. 2,493,17, v. l.

गृहघ्नी Adj. f. *das Haus schädigend.*

गृहचर्या (Conj.) f. *Besorgung des Hauses.*

गृहचुल्ली f. *eine Doppelhalle, von der die eine Halle nach Osten, die andre nach Westen geht.*

गृहचेतस् Adj. *nur an das Haus denkend* Bhâg. P. 9,11,17.

गृहच्छिद्र n. *ein Loch* oder *eine Schwäche im Hause* Spr. 7046.

गृहज Adj. *im Hause geboren.*

गृहजन m. *Familie* Mudrâr. 45,9.

गृहजात Adj. = गृहज 171,18.

*गृहजालिका f. *Verstellung.*

गृहज्ञानिन् Adj. v. l. für गृहे° MBh. 13,94,30.

*गृहणी f. *saurer Reisschleim.*

*गृहतटी f. *Hausschwelle.*

गृहदारु n. *Hauspfosten* Mṛkkh. 59,4.

गृहदाह m. *Feuersbrunst* Âpast. Çr. 9,3.

गृहदासिका und °दासी f. *Hausmagd.*

गृहदीप्ति f. *eine Leuchte —, eine Zierde des Hauses.*

गृहदेवता f. Pl. *die Gottheiten des Hauses* Gaut. 5,13.

गृहदेवी f. N. pr. einer *das Haus hütenden* Râkshasi.

*गृहद्रुम m. 1) *Odina pennata.* — 2) *Tectona grandis* Râgan. 9,130.

गृहद्वार n. *Hausthür* Gobh. 4,7,20.

गृहधूम m. *eine bestimmte Pflanze.*

गृहनदिका f. *ein Abzugskanal in einem Hause* Kâd. 242,16.

*गृहनमन gaṇa नुम्रादि.

*गृहनाशन m. *Taube.* Vgl. अगृहनाशन.

*गृहनीड m. *Sperling.*

गृहप m. *Hauswächter.*

गृहपति m. 1) *Hausherr, Hausvater.* — 2) Beiw. Agni's. — 3) *der Mond* MBh. 12,168,25. Richtig अग्र°. — 4) *derjenige, welcher bei einem feierlichen Opfer den Vortritt hat.* — 5) *Dorfältester, Dorfrichter* Daçak. 90,18. Comm. zu Mṛkkh. 37,4. — 6) * = धर्म. — 7) * = गृहवित्त.

गृहपतिन् (metrisch) m. = गृहपति 1).

गृहपत्नी f. *Herrin des Hauses, Hausfrau.*

गृहपाल m. 1) *Hauswächter.* — 2) *Haushund.*

गृहपालाय्, °यते *einem Haushunde gleichen.*

*गृहपोतक m. *der Boden, auf dem ein Haus steht.*

गृहपोषण n. *Unterhaltung des Hauswesens* Kathâs. 2,55.

गृहप्रकरण n. Titel eines Werkes.

गृहप्रवेश m. und *°न n. *der feierliche Einzug in ein Haus.*

*गृहप्रवेशनीय Adj. *auf den feierlichen Einzug in ein Haus bezüglich.*

*गृहबधु m. *Moschusratte.*

गृहबलि m. *ein häusliches Opfer.* °देवता f. Pl.

*गृहबलिप्रिय m. *Ardea nivea.*

*गृहबलिभुज् m. Bez. *des Sperlings* und *andrer Vögel, die vom häuslichen Opfer zehren.*

*गृहभक्तक n. *Audienzsaal* Gal.

गृहभर्तर् m. *Hausherr.*

*गृहभित्ति f. *Hauswand.*

*गृहभूमि f. *der Boden, auf dem ein Haus steht.*

गृहभोजिन् m. *Hausgenosse.*

*गृहमणि m. *Lampe.*

*गृहमाचिका f. *Fledermaus.* Vgl. गृहमोचिका.

गृहमार्जनी f. *Hausmagd.*

*गृहमुख m. = उपकुर्वाण Gal.

*गृहमृग m. *Hund.*

गृहमेघ m. *Häusermenge.*

1. गृहमेध m. *Hausopfer* Maitr. S. 1,10,15.

2. गृहमेध 1) Adj. *a) der die Hausopfer vollbringt* oder *an denselben Theil nimmt* (die Marut) RV. Maitr. S. 1,10,1. 15. — *b) mit den Hausopfern —, mit den Pflichten eines Hausherrn in Verbindung stehend.* आश्रम m. *der Stand des Hausvaters.* — 2) m. *a) Haushalter, Hausvater* Âpast. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter Regen bringender Winde* Taitt. Âr. 1,9,5.

गृहमेधिन् 1) Adj. *der die Hausopfer vollbringt* oder *an denselben Theil nimmt;* Bez. *eines religiösen Mannes.* — 2) m. *der die Hausopfer vollbringende Hausvater, der verheirathete und eine eigene Haushaltung führende Brahman.* f. °नी *die Frau eines solchen Brahmanen* (nach dem Comm. zu Bhâg. P. 4,26,13 = सात्त्विकी बुद्धि:). Nom. abstr. °धिता f. Bâlar. 160,9.

गृहमेधिव्रत n. *die Begehung des Hausherrn und der Hausfrau* Gobh. 1,4,18.

गृहमेधीय 1) Adj. *zum Hausopfer* oder *zum Vollbringer des Hausopfers in Beziehung stehend.* — 2) n. *Hausopfer.*

गृहमेध्य Adj. = गृहमेधीय 1).

*गृहमोचिका f. *Fledermaus* Gal. Vgl. गृहमाचिका.

*गृह्य्, °यते (अगृहीष्) Dhâtup. 35,45.

गृहयत्र n. *Fahnenhalter am Hause.*

*गृहयाज्य m. *Hausherr.*

*गृहयालु Adj. *zum Greifen geneigt.*

गृहये Dat. Inf. zu ग्रह् Kâṭh. 9,13.

गृहरक्षा f. *Bewachung des Hauses* 148,16.

गृहराज् m. *Herrscher des Hauses* (Agni).

गृहल m. N. pr. eines Mannes.

गृहवत् m. *Hausherr, Hausvater.*

गृहवर्मन् s. u. गृहवर्मन्.

*गृहवाटिका und *°वाटी f. *ein am Hause gelegener Garten.*

गृहवास m. *der Aufenthalt in einem eigenen Hause, der Stand des Hausvaters.*

गृहवासिन् = गृहसंस्थ Nîlak. zu MBh. 13,94,28.

*गृहवित्त m. = गृहपति.

गृहवृक्षवाटिका f. Titel eines Werkes.

गृहव्रत Adj. *dem Hause sich widmend* Bhâg. P. 7,5.30.

*गृहशायिन् m. *Taube* Nigh. Pr.

गृहशिखण्डिन् m. *Hauspfau.*

गृहशुक m. 1) *Hauspapagei* 175,29. — 2) *Hausdichter.*

गृहसंरोध m. *Belagerung des Hauses* (um eine Schuld einzutreiben) Jolly, Schuld. 316.

गृहसंवेशक m. *Häuserbauer.*

गृहसंस्थ Adj. *im eigenen Hause wohnend;* m. *Hausherr, Hausbesitzer* MBh. 13,94,28.

गृहसार *Hab und Gut, Vermögen* Mudrâr. 51,5.

गृहसारस m. *eine zahme Ardea sibirica* Kâd. 93,20.

गृहस्थ 1) Adj. am Ende eines Comp. *im Hause des — sich aufhaltend.* — 2) m. *der verheirathete und eine eigene Haushaltung führende Brahman, Hausherr* Gaut. Âpast. Chr. 122,5.11. — 3) f. आ *Hausfrau.*

*गृहस्थान n. *ein königliches Zelt, Lager.*

गृहस्थाश्रम m. *der Stand eines Hausvaters.*

गृहस्थिति f. dass.

*गृहस्थूण n. *Hauspfosten.*

गृहस्वामिनी f. *Hausfrau* Pañkad.

*गृहान्त m. *Fenster.*

गृहागत 1) Adj. *das Haus betretend* 96,11. — 2) *m. *Gast.*

गृहाचार m. *Brauch des Hauses, das was ein Hausherr oder eine Hausfrau einem Gast gegenüber zu thun verpflichtet ist.*

गृहाजिर n. *der Hof eines Hauses* Pañkat. 138,1.

*गृहाधिप m. *Hausherr, Hausvater.*

गृहापण m. *Bazar* Ind. St. 10,279.

*गृहाम्बु (?) und *गृहाम्ल n. *saurer Reisschleim.*

गृहाय Absol. = गृहीत्वा Hariv. 2,84,57. ग्रहाय v. l.

*गृहायणिक und *गृहायनिक m. *Hausherr.*

गृहारम्भ m. *der Bau eines Hauses* Spr. 2192.

*गृहाराम m. *ein am Hause gelegener Garten.*

गृहार्थ m. *die Angelegenheiten des Hauses, die Sorge für's Haus.*

*गृहालिक m., *°की und *गृहाली (Gal.) f. *Hauseidechse.*

*गृहावगृक्षणी und *°ग्रक्षिणी f. *Hausschwelle.*

*गृहाश्मन् m. *ein zum Zermahlen dienender Stein.*

गृहाश्रम m. *der Stand des Hausvaters* Hemâdri 1,649,2. 7.

गृहाश्रमवत् und गृहाश्रमिन् m. *Hausvater, Hausherr.*

*गृहाश्रया f. *Betelnussbaum.*

गृहि m. *Hausherr.* — गृहये s. bes.

गृहिन् 1) Adj. *ein Haus besitzend.* — 2) m. *Hausherr, Hausvater.* — 3) f. °हिणी *Hausfrau, Gattin.*

गृही Adv. mit भू *zum Hause —, zur Wohnung werden.*

*गृहीतक Adj. *in der Gefangenschaft lebend* Kâç. zu P. 3,1,119.

गृहीतगर्भा Adj. f. *schwanger.*

*गृहीतदिश् Adj. *das Weite suchend, fliehend.*

गृहीतनामन् Adj. *den Namen führend, heissend* MBh. 3,64,48.

*गृहीतर् Nom. ag. *Greifer, Packer.* Richtig ग्र°.

गृहीतव्य Adj. 1) *fortzunehmen, für sich zu nehmen, anzunehmen von* (Abl.). — 2) *zu nehmen,* so v. a. *gemeint.* — Richtig ग्र°.

गृहीतसार Adj. *seiner Stärke —, seiner Kraft beraubt* Bhâg. P. 5,14,19.

गृहीतात्तर Adj. (f. आ) *den Wortlaut von Etwas* (Gen.) *behalten habend* 299,9 (im Prâkrit).

गृहीति f. 1) *das Erfassen, Nehmen* (der Hand). — 2) *das Erheben* (von Tribut). — 3) *das Wahrnehmen, Erkennen.* — 4) *das unter Etwas Verstehen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,23. — Vgl. कर°.

*गृहीतिन् Adj. *der Etwas* (Loc.) *ergriffen* u.s.w. *hat.*

गृहुङ् m. *Bettler.*

गृहेज्ञानिन् Adj. *im Hause klug, einfältig, dumm.*

गृहे° v. l.

गृहेरुह Adj. *im Hause wachsend* (Baum).

गृहेवासिन् Adj. *im Hause wohnend.*

गृहेश m. *der Regent eines Zodiakalbildes.*

*गृहेशूर m. *Prahlhans* Gal.

गृहेश्वर 1) m. *Hausherr, Hausvater.* — 2) f. ई *Hausfrau.*

गृहोद्यान n. *ein am Hause gelegener Garten* 115,31.

गृहोपकरण n. *Hausgeräthe* Kathâs. 20,150.

*गृहोलिका f. *Hauseidechse.*

1. गृह्य 1) Adj. *a) zu ergreifen, zu fassen.* — *b) wahrzunehmen, wahrnehmbar.* — *c) *von Andern abhängig, in der Gefangenschaft lebend* (von Thieren). — *d) am Ende eines Comp. α) *zu wem* oder *wozu man sich hält, auf Seiten von —, in naher Beziehung zu — stehend* Daçak. 46,14. — β) **ausserhalb von — gelegen.* — *e) * = अवगृह्य. — 2) *m. *Hausthier.* — 3) *f. आ *Vorstadt.*

2. गृह्य 1) Adj. *zum Hause gehörig, häuslich,* insbes. von einem Agni. *Häuslich* heisst eine Reihe von Cultushandlungen, die sich über die Vorkommnisse in der Familie erstrecken. — 2) m. *a) das häusliche Feuer* Çâṅkh. Gṛhj. 5,2. — *b)* Pl. *Angehörige des Hauses, Hausgesinde* u. s. w. — 3) f. आ *der Cultus im Hause und die darüber handelnden Regeln* Gṛhjâs. 33. 34. — 4) n. *eine häusliche Cultushandlung* Gaut. *Hausregel* Hemâdri 1,687,13.

3. गृह्य oft fehlerhaft für गुह्य, so z. B. als n. in der Bed. *After.*

*गृह्यक Adj. *von Andern abhängig, in der Gefangenschaft lebend.*

गृह्यकर्मन् n. *eine häusliche Cultushandlung.*

गृह्यकारिका f. Titel einer Kârikâ.

*गृह्यगुरु m. Bein. Çiva's. Richtig गुह्यगुरु.

गृह्यग्रन्थ m., गृह्यतात्पर्यदर्शन n., गृह्यपद्धति f. und गृह्यपरिशिष्ट n. Titel von Werken.

गृह्यप्रदीपक Adj. *ein Gṛhjasûtra erläuternd.*

भाष्य n. Titel eines *Commentars.*

गृह्यवत् Adj. *einen grossen Anhang habend* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,11,13.

गृह्यविवरण n. und गृह्यसंग्रह m. Titel von Werken.

गृह्यसूत्र n. *ein Sûtra über den häuslichen Cultus.*

गृह्यस्मृतिविवरण n. Titel eines Werkes.

गृह्याकर्मन् n. *eine häusliche Cultushandlung* Gobh. 1,1,1. *eine im Gṛhjasûtra angegebene Handlung* Gṛhjâs. 33.

गृह्यासंग्रह m. = गृह्यसंग्रह.

गृह्योक्तकर्मपद्धति f. Titel eines Werkes.

*गेण्डु m. *Spielball.*

गेण्डुक m. 1) *dass. — 2) *Kopfkissen* Spr. 4601, v. l. Conj.

*गेण्डूक und *गेन्दुक m. *Spielball.*

*गेप्, गेपते (कम्पने, गतौ).

गेय 1) Adj. *a) zu singen, gesungen —, besungen werdend.* — *b) *singend,* mit Gen. — 2) n. *Gesang;* auch vom *Gesumme der Bienen.*

गेयपद n. *ein Lied, das Jmd vor einem Andern sitzend zur* Vîṇâ *singt.*

*गेयराजन् m. N. pr. eines Kakravartin.

*गेल und *गेलु *eine best. Zahl* (buddh.).

*गेव्, गेवते (सेवने).

*गेष्, गेषते (अन्विच्छायाम्).

गेष m. N. pr. eines Schlangendämons.

गेष्ण m. 1) *Gelenk, Fuge* (nach Çaṁk.) Khând. Up. 1,6,8. 7,5. — 2) = उद्गीथ 1) Ait. Âr. 236,2. Pushpas. 10,5,3. — 3) **öffentlicher Sänger, Sänger des* Sâmaveda, *Schauspieler.*

*गेष्णु m. *Sänger, Schauspieler.*

गेह् 1) n. *Haus, Wohnstatt.* Du. so v. a. *Haus und Körper.* — 2) *f. गेही = उद्गेही *eine Ameisenart* Gal.

गेहदाह् m. *Feuersbrunst.*

*गेहनकुल m. *Moschusratte.*

गेहपति m. *Hausherr, Gatte.*

*गेहभू f. *der Boden, auf dem ein Haus steht.*

*गेहानुप्रपातम् und *गेहानुप्रपादम् Absol. *von Haus zu Haus gehend* P. 3,4,56, Sch.

*गेहानुप्रवेशम् Absol. *Haus für Haus betretend* ebend.

*गेहानुस्कन्दम् Adj. *in jedes Haus springend* ebend.

*गेहिणी und गेहिनी f. *Hausfrau, Gattin.*

गेहीय्, °यति *Etwas* (Acc.) *für ein Haus halten.*

*गेहेदवेडिन् Adj. *im Hause brummend*, so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेदाहिन् Adj. *im Hause sengend*, so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेदृप्त Adj. *im Hause hochfahrend*, so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेधृष्ट Adj. *im Hause frech*, so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेनर्दिन् Adj. *im Hause schreiend*, so v. a. *Prahlhans*

*गेहेमेहिन् Adj. *im Hause pissend*, so v. a. *Faulpelz.*

*गेहेविजितिन् Adj. *im Hause Siege erkämpfend*, so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेव्याड m. *im Hause ein Raubthier*, so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेशूर m. *ein Held im Hause*, so v. a. *Prahlhans.*

*गेहोपवन n. *ein Wäldchen am Hause.*

1. गैह्य Adj. *im Hause befindlich.*

2. (गेह्य), गेहिम्य n. *res familiaris.*

*गैर 1) Adj. *von Bergen kommend, montanus.* — 2) f. ई *Methonica superba.*

गैरकंवूल *der 9te* Joga.

*गैरायण m. Patron. von गिरि.

गैरिक 1) n. und f. आ (ausnahmsweise) *Röthel, rubrica.* — 2) *n. *Gold.*

गैरिकंवूल = गैरकंवूल.

गैरिकधातु m. *Röthel.*

गैरिकधातुमत् Adj. *Röthel enthaltend.*

*गैरिकाक्त oder *गैरिकाभ्य m. *eine best. Pflanze.*

गैरिकाचल m. *ein Röthel enthaltender Berg.*

गैरिकाञ्जन n. *eine Salbe von Röthel.*

गैरिक्षित् m. Patron. von गिरिक्षित्.

*गैरीयक wohl = गैरेय H. an. 2,410.

*गैरेय n. *Bergpech, Erdharz.*

1. गो 1) m. *Rind, Stier;* f. *Kuh;* Pl. *Rinder, Rinderheerden, Kühe.* गवामय: und गवामयनम् *eine best. Feier,* गवां मेध: *Kuhopfer,* गवां व्रतम् Name eines Sâman, गवां तीर्थम् N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. *der Stier im Thierkreise.* — 3) *Kuhmilch,* meist Pl. — 4) Pl. *Fleischstücke vom Rinde.* — 5) *Rindshaut, — leder, daraus geschnittene Riemen* u. s. w. — 6) *Sehne.* — 7) *ein best.* Ekâha *im* Abhiplava. — 8) Pl. *die Heerde am Himmel, die Gestirne.* — 9) (*m. *f.) *der Himmel.* — 10) m. *die Sonne* in गोपुत्र 3). — 11) *m. *der Mond.* — 12) m. (*f.) Pl. *Lichtstrahlen.* — 13) **der Sonnenstrahl* Sushumṇa. — 14) *m. f. *Donnerkeil.* — 15) *f. *Weltgegend.* — 16) f. = गोवीथी VP.² 2,276. — 17) f. *die milchende Kuh der Fürsten, die Erde.* — 18) f. Bez. *der Zahl neun.* — 19) (*m.) f. Sg. und Pl. *Wasser.* — 20) *Sinnesorgan.* — 21) *Auge.* — 22) *m. f. *das Haar auf dem Körper.* — 23) *f. *Mutter.* — 24) f. *Rede, die Göttin der Rede.* — 25) *m. *Lobsänger.* — 26) *m. *Ross.* — 27) *Billion.* — 28) *Bein. der Gaurî Gal. — 29) N. pr. *a*) m. verschiedener Ṛshi. — *b*) f. verschiedener Frauen.

2. *गो Adv. mit कर् *in eine Kuh umwandeln.*

गोअग्र Adj. (f. आ) *wobei Rinder (Kühe, Milch) das Erste —, Vornehmste sind.*

गोअजन Adj. *zum Antreiben der Rinder dienend.*

गोअर्घ Adj. *ein Rind werth.*

गोअर्ण Adj. 1) *rinderreich.* — 2) *von Sternen wimmelnd* ṚV. 2,34,12.

गोअश्व n. Sg. und m. Pl. *Rinder und Pferde.*

गोअश्वीय n. Name eines Sâman.

गोआयुस् n. Du. Go und Âjus (zwei Ekâha) Çat. Br. 12,1,2,2. Lâṭj. 4,7,7. 8,1,18.

गोऋजीक Adj. *mit Milch gemischt.*

गोओपश Adj. *mit einer Flechte* oder *einem Büschel von rindsledernen Riemen versehen.*

*गोकक्ष m. N. pr. eines Mannes.

*गोकण्ट m. *Asteracantha longifolia.*

*गोकण्टक 1) Adj. *durch Kuhtritte höckerig* (Boden). — 2) m. *a*) *Rinderklaue.* — *b*) *Asteracantha longifolia.*

*गोकण्ठक Med. k. 15 fehlerhaft für °कण्टक.

1. गोकर्ण m. *Kuhohr.* Vgl. °शिथिल.

2. गोकर्ण 1) Adj. *kuhohrig.* — 2) m. *a*) *Antilope picta.* — *b*) **Maulthier.* — *c*) *Schlange* MBh. 8,90, 42 (nach Nîlak.). Vielleicht *eine Art Pfeil.* — *d*) *Spanne des Daumens und Ringfingers* Hemâdri 1, 121,7. 370,1. 2,51,20. — *e*) N. pr. eines dem Çiva geheiligten Wallfahrtsortes. — *f*) *der in* Gokarṇa *verehrte* Çiva. — *g*) N. pr. α) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) verschiedener Männer. — 3) f. आ *a*) *Schlangenweibchen* MBh. 8,90,42 (nach Nîlak.). — *b*) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *f. ई *Sanseviera zeylanica.*

गोकर्णलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

गोकर्णशिथिल Adj. *wie Kuhohren unstät*, so v. a. *sowohl auf die Seite Dieses, als auch auf die Jenes sich neigend* (von einem Zeugen) MBh. 2,68,75.

गोकर्णेश und °लिङ्ग n. Name eines Liṅga.

गोकर्णेश्वर m. N. pr. 1) eines buddh. Heiligen. — 2) einer von einem Gokarṇa errichteten Statue Çiva's.

गोकर्मन् n. *Besorgung der Kühe* Spr. 3796.

गोकल m. *eine Hirschart* Kâraka 1,27. Richtig wohl गोकर्ण.

*गोका f. Demin. von 1. गो.

गोकाम Adj. *Rinder begehrend.*

गोकामुख m. N. pr. eines Berges.

*गोकिराटिका und *°किराटी f. *Turdus Salica.*

*गोकिल und *गोकील m. 1) *Pflug.* — 2) *Keule.*

*गोकुञ्जर m. *ein prächtiger Stier* P. 2,1,62, Sch.

गोकुल n. 1) *Rinderheerde* Kâraṇḍ. 30,16. *Standort von Rindern.* — 2) *die Rinderstation des Kuhhirten* Nanda. — 3) N. pr. *a*) eines Heiligthums. — *b*) eines Dorfes an der Jamunâ.

गोकुलजित् m. N. pr. eines neueren Autors.

गोकुलनाथ m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °महामहोपाध्याय.

गोकुलस्थ m. Pl. N. pr. einer Vishṇu'itischen Secte.

गोकुलाष्टक n. Titel eines Gedichts.

गोकुलिक 1) *Adj. *a*) *einer im Sumpf steckenden Kuh ruhig zusehend.* — *b*) *schielend.* — 2) m. Pl. Name einer buddh. Secte.

*गोकुलेश m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

*गोकुलोद्भवा f. Bein. der Durgâ.

*गोकृत n. *Kuhmist.*

गोक्षीर n. *Kuhmilch* 173,25.

गोखुर m. 1) **Kuhklaue* (?). — 2) *Asteracantha longifolia* oder *Tribulus lanuginosus* (Mat. med. 125. 298). — 3) N. pr. eines Dânava Hariv. 3, 47,8. v. l. गोखुर.

गोतुरक m. 1) *und 2) = गोतुर 1) 2).

*गोतुरुद्गधा f. *eine best. Pflanze.*

गोतोडक und *गोत्वेड (Gal.) m. *ein best. Vogel.*

गोत्खल (VP. 2,4,22), गोत्खलु (VP.² 3,46) und गोत्खल्य m. N. pr. eines Lehrers.

*गोत्वा f. *ein best. Theil des Körpers.*

गोत्वुर m. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) **Tribulus lanuginosus.* — 3) N. pr. eines Dânava.

*गोत्वुरि m. = गोत्वुर 1).

गोत्रगण m. Pl. *eine Menge von Lichtstrahlen* Bhâg. P. 4,16,14.

गोत्रगति f. *der Gang —, der Weg der Kühe* AV. 20,129,13.

गोत्रगमन n. *mit einer Kuh getriebene Unzucht.*

*गोत्रघृष्टि f. *Färse.*

*गोत्रगोष्ठ n. *Kuhstall.*

*गोत्रग्रन्थि m. 1) *trockener Kuhmist.* — 2) *Standort von Rindern.* — 3) *Kuhstall.* — 4) *eine best. Pflanze.*

गोत्रघ्नतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गोत्रघ्रास m. *Kuhfutter* Çâṅkh. Gṛhj. 3,14.

गोत्रघातृ, *°क und °घातिन् m. *Kuhtödter.*

गोत्रघृत n. 1) *von der Kuh kommende Schmelzbutter.* — 2) **Regen.*

गोत्रघोत m. N. pr. einer Familie.

गोत्रघ्न Adj. 1) *den Rindern verderblich.* — 2) *der eine Kuh getödtet hat;* m. *Kuhtödter.* — 3) **für den man ein Rind schlachtet;* m. *Gast.*

गोत्रघ्नत m. Pl. N. pr. eines Volkes. गोत्रत्त v. l.

गोत्रचन्दन 1) n. *eine Sandelart.* — 2) f. आ *eine giftige Blutegelart.*

गोत्रचपला f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's.

गोत्रचर 1) m. *a) *Weideplatz für Rinder.* — *b) Tummelplatz, Aufenthaltsort, Bereich, Gebiet.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *weilend —, sich aufhaltend in* oder *auf, sich befindend in, sich beziehend auf.* श्रेष्ठार्थ° so v. a. *die Bedeutung von* श्रेष्ठ *habend.* — *c) Gesichtskreis.* — *d) eine bekannte Sache für* (Gen.) Spr. 2661. — *e) die Entfernung der Planeten vom* Lagna oder *von einander* Varâh. Jogaj. 3,22. °पीडा f. *die ungünstigen Entfernungen —, Stellungen auf der Ekliptik.* — 2) Adj. (f. आ) *a) im Bereich stehend von, zugänglich —, erreichbar für, in der Gewalt stehend von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) dem Auge zugänglich, sinnlich wahrnehmbar* MBh. 13,17,33. 91,24. — *c)* mit einem Loc. *in der Bedeutung von — auftretend, — gebraucht.*

गोत्रचरत Adj. *in den Bereich von —, in Berührung gekommen mit* (Gen.) Spr. 1241.

°गोत्रचरता f. und °गोत्रचरत्व n. *das Unterworfensein, Unterliegen* Sarvad. 60,20. 47,5.

गोत्रचरप्रकरण n. Titel eines Werkes.

गोत्रचर्य्, °यति *Anwendung finden.*

गोत्रचरान्तरगत Adj. *in der Gewalt von* (Gen.) *stehend* Spr. 1942.

गोत्रचरी Adv. mit कर् *in den Bereich von Etwas versetzen* Sâh. D. 31,12. *sich Jmds bemächtigen* Harshak. 123,18.

गोत्रचर्मन् n. 1) *Rindshaut.* — 2) *ein best. Flächenmaass* Hemâdri 1,122,3. 5. 7. 9. 11. 2,52,18. 53,1. 4, 7. 10.

गोत्रचर्या f. *das Verfahren der Kühe.* °चर्यां चर् *nach Art der Kühe mit dem Munde die Nahrung suchen.*

*गोत्रचारक m. *Kuhhirt.*

गोत्रचारण n. *das Weidenlassen —, Hüten der Kühe.*

गोत्रचारिन् Adj. *nach Art der Kühe die Nahrung mit dem Munde suchend.*

गोत्रचिति f. *eine best. Schichtung der Backsteine* Âpast. Çr. 17,4.

*गोत्रची Adj. f. zu गवाञ्च्.

गोत्रच्छा f. *die Furche auf der Oberlippe.*

*गोत्रच्छाल m. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *die Hand mit ausgestreckten Fingern* (?).

गोत्रज m. *ein alter Stier.*

*गोत्रजल n. *Kuhurin.*

*गोत्रजवाज n. gaṇa राजदन्तादि. v. l. गजवाज.

गोत्रज Adj. *aus Milch entsprungen.*

*गोत्रजागरिक 1) m. *eine Art Solanum.* — 2) n. *a) Heil, Glück.* — *b)* = भद्यकारक (?).

गोत्रजात Adj. *am gestirnten Himmel geboren.*

*गोत्रजापर्णी f. *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,98.

गोत्रजि (metrisch) f. = गोत्रजी.

गोत्रजिक 1) *m. *Goldschmied* Gal. — 2) f. आ = गोत्रजिह्वा Bhâvapr. 1,122.

*गोत्रजिकाय m. *Wachtel* Gal. Vgl. गाञ्जिकाय.

गोत्रजित् Adj. *Rinder gewinnend.*

गोत्रजिह्वा f. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Phlomis* oder *Premna esculenta, Elephantopus scaber, Coix barbata* oder *ein Hieracium.*

गोत्रजिह्विका f. 1) *Zäpfchen im Halse* Karaka 4,7. — 2) = गोत्रजिह्वा.

गोत्रजी f. *eine best. Pflanze mit scharfem Blatte.*

गोत्रजीर Adj. (f. आ) etwa *durch Milch erregt.*

गोत्रजीव Adj. *von Kühen lebend, mit K. ein Gewerbe treibend* Hemâdri 1,451,3.

*गोत्रट m. *ein fleischiger Nabel.*

गोत्रटकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*गोत्रटिम्ब m. *Wassermelone.*

*गोत्रडु m. = गोत्रट.

*गोत्रडुम्ब 1) m. *Wassermelone.* — 2) f. आ *a) Cucumis maderaspatanus* Comm. zu Karaka 1,1. — *b) Koloquinthengurke.*

*गोत्रडुम्बिका = गोत्रडुम्ब 2) *a).*

गोत्रण 1) m. *Ochs* Hem. Pr. Gr. 2,174. — 2) *f. आ *eine Grasart* Ganar. 1,54. — 3) f. ई *a) *Kuh.* — *b) Sack* Çiç. 12,10. — *c) ein best. Hohlmaass* — *d) *ein durchlöchertes Kleid.*

गोत्रणाश्मन् m. *ein best. Edelstein* Râgat. 7,1068.

गोत्रणिका f. *eine Art wollene Decke.*

गोत्रणिकापुत्र m. N. pr. eines Autors.

*गोत्रणीतरी f. *Säckchen.*

गोत्रण्ड m. 1) **ein fleischiger Nabel.* — 2) **ein Mann mit fleischigem Nabel.* — 3) N. pr. eines verachteten Volkes.

गोत्रण्डकिरी f. *eine best.* Râgin. Vgl. गोत्रण्ड°.

*गोत्रण्डवन n. und *गोत्रण्डवार N. pr. eines Landes.

*गोत्रण्डाक्री f. = गोत्रण्डकिरी.

गौतम 1) m. *a)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — *b) der grösste Ochs.* — *c)*? MBh. 13,4490. — 2) f. ई f. zu गोतम 1) *a).* — 3) *n. *ein best. Gift* Gal.

गोतमपृच्छा f. Titel eines Werkes.

गोतमस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

गोतमस्वामिन् m. N. pr. eines Gaina-Heiligen.

*गोतमान्वय m. Bein. Çâkjamuni's.

गोतमीपुत्र m. N. pr. eines Fürsten.

गोतमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गोतर 1) m. *ein besserer Stier.* — 2) f. आ *eine bessere Kuh.*

*गोतरणि *eine best. Blume.*

गोतर्पण n. *eine für die Rinder veranstaltete Ergötzlichkeit* AV. Pariç. 69,7.

*गोतल्लज m. *eine vorzügliche Kuh.*

*गोता f. *Kuh.*

गोतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गोतीर्थक Adj. mit क्षेप् *ein best. seitlicher Stich* (medic.).

*गोतुल्य m. *Bos Gavaeus* Gal.

गोत्र 1) n. *a) Kuhstall, Stall.* Einmal m. — *b) Geschlecht, Familie.* — *c) Geschlechtsname.* — *d) Personenname* überh. 178,27. — *e)* in der Gramm. *ein Enkel und auch fernere Nachkommen, wenn neben diesen kein älterer Sprössling desselben Stammvaters am Leben ist.* — *f) ein zur Bildung eines Patronymicums dienendes Suffix.* — *g) *Menge.* — *h) *Zunahme.* — *i) *Besitz.* — *k) *Wald.* — *l) *Feld.* — *m) *Weg.* — *n) *Sonnenschirm.* — *o) *Kenntniss des Wahrscheinlichen.*

— 2) m. *a) Berg.* — *b) *Wolke.* — 3) f. गोत्रा *a) *Kuhheerde.* — *b) die Erde.* — 4) *am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *nur den Namen von — tragend.* — 5) *गोत्रम् nach einem Verbum fin. *einen Tadel* oder *eine häufigs Wiederholung ausdrückend.*

गोत्रक n. *Geschlecht.*

गोत्रकर्तर् Nom. ag. *Begründer eines Geschlechts.*

गोत्रकारिन् Adj. *ein Geschlecht begründend.*

*गोत्रकीला f. *die Erde.*

गोत्रक्षत्ति f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,22.

गोत्रज Adj. 1) *in demselben Geschlecht geboren;* m. *ein Blutsverwandter.* — 2) *aus vornehmer Familie stammend* 132,14.

गोत्रदेवता f. *Familiengottheit* Ind. St. 15,321.

गोत्रनामन् n. *Geschlechtsname* Çâṅkh. Gṛhj. 1,6.

गोत्रपट m. *Stammbaum.*

गोत्रप्रवरदीप m., °प्रवरनिर्णय m. und °प्रवरमञ्जरी f. Titel von Werken.

गोत्रभाज् Adj. *zur Familie gehörig* Gaut.

गोत्रभिद् 1) Adj. *den Kuhstall spaltend, — öffnend.* — *b) Geschlechter vernichtend.* — *c) einen Namen vernichtend.* — 2) m. Bein. Indra's.

*गोत्रभूमि f. *ein best. Stadium im Leben des* Çrâvaka (buddh.).

गोत्रमय Adj. *ein Geschlecht bildend.* क्षात्र n. so v. a. *ein* Kshatrija-*Geschlecht* Bâlar. 75,11.

गोत्ररिक्थ n. Du. *der Geschlechtsname und das Erbe.* °रिक्थांश m. *d. G. und ein Theil des Erbes.*

गोत्रवत् Adj. *einem vornehmen Geschlecht angehörend.*

गोत्रवर्धन m. N. pr. eines Fürsten.

गोत्रवृक्ष m. *ein best. Fruchtbaum.*

गोत्रव्रत n. *Familiengesetz* Spr. 1737.

गोत्रस्थिति f. dass. und zugleich *das Dastehen wie ein Berg* Spr. 7863.

गोत्राख्या f. *Patronymicum.*

1. गोत्रात्त m. *der Untergang von Geschlechtern* und zugleich *Bergen.*

2. गोत्रात्त Adj. *mit einem Patronymica bildenden Suffix versehen,* m. *Patronymicum.*

गोत्राभिधायम् Absol. *unter Nennung des Namens* Bhaṭṭ. 3,50.

गोत्रिक Adj. *das Geschlecht betreffend.*

गोत्रेश m. *Fürst, König.*

गोत्व n. *das Kuhsein, Kuhheit* Maitr. S. 4,2,12. *Ochsennatur.*

गोत्वच् f. *Rindshaut.* °त्वज्ञ Adj. *ledern* Varâh. Jogaj. 6,18.

1. गोद 1) Adj. *Rinder —, Kühe schenkend.* — 2) *m. Du. N. pr. eines Dorfes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

2. *गोद m. n. und *गोदक n. (Gal.) *Gehirn.*

गोदत्त Adj. *Rinder schenkend* ṚV.

1. गोदत्त m. 1) *Rinderzahn.* — 2) **Auripigment.* — 3) **eine best. mineralische Substanz von weisser Farbe.*

2. गोदत्त 1) *Adj. *a) Kuhzähne habend.* — *b) gewaffnet, gepanzert.* — 2) m. N. pr. *a)* *eines Mannes. — *b)* eines Dânava.

गोदन्तमणि m. *ein best. Halbedelstein* Harshaḱ. 200,2.

गोदम Adj. MBh. 13,93,94 nach Nîlak. = स्वर्गं भूमिं च दमयति वशीकरोति.

गोदरि Adj. *die Kühe* d. i. *den Stall aufreissend* ṚV.

गोदा Adj. *Rinder —, Kühe schenkend.*

गोदान n. 1) *das Schenken von Kühen.* — 2) *Backenbart.* °कर्मन् n., °मङ्गल n., °विधि m. und गोदान schlechtweg (Âçv. Gṛhj. 1,18,1. Gaut.) *eine best. mit dem Backenbart vorgenommene Ceremonie.*

गोदानिक Adj. = गौदानिक Gobh. 3,1,28.

गोदानीय m. N. pr. eines Dvîpa Lalit. 170,14. Vgl. अपर°.

*गोदाय Adj. *Rinder —, Kühe zu schenken im Sinne habend.*

*गोदारण n. 1) *Pflug.* — 2) *Haue, Spaten.*

गोदावरी f. N. pr. eines Flusses im Süden. °तीर्थ n. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 59.

*गोदुग्ध 1) n. *Kuhmilch.* — 2) f. आ *eine best. Grasart.*

*गोदुग्धदा f. = गोदुग्ध 2).

गोदुह् (Nom. °धुक्) m. *Kuhmelker, — hirt.*

*गोदुह m. dass.

गोदोह m. *das Melken der Kühe.* Acc. **so lange, als die Kühe gemelkt werden.*

गोदोहक 1) m. *Kuhmelker.* — 2) f. °हिका *eine best. Art des Sitzens.*

गोदोहन 1) n. *a) das Melken der Kühe* Comm. zu Gaim. S. 370, Z. 3. — *b) soviel Zeit, als zum Melken der Kühe erforderlich ist.* — 2) *f. ई *Melkgeschirr.*

*गोद्रव m. *Kuhurin.*

गोध 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,42. — 2) f. गोधा *a) Bogensehne.* — *b) Saite.* — *c) ein am linken Arm befestigtes Leder um denselben vor dem Schlag der Bogenschne zu schützen.* — *d) eine grosse Eidechsenart.* — *e) *eine best. Pflanze* (इरावती) Gal. — *f)* N. pr. einer Hymnendichterin.

1. गोधन 1) n. *Rinderbesitz, Rinderheerde* (Kâd. 2, 37,16), *Rinderstation.* — 2) (*m.) *eine Art Pfeil mit breiter Spitze.*

2. गोधन m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka VP.^{2} 4,96.

गोधन्य fehlerhaft für गोदानीय.

गोधर m. N. pr. eines Fürsten.

गोधर्म m. *die Art und Weise der Rinder,* so v. a. *ihre A. u. W. sich zu begatten.*

गोधस् m. N. pr. eines Hymnendichters. Fehlerhaft für गोध 2) *f*).

गोधसामन् n. fehlerhaft für गोधा°.

*गोधापदिका und *°पदी f. *Cissus pedata.*

*गोधायु, °यते *nach Art der Eidechse* Godhâ *sich bewegen.*

गोधायस् Adj. *Kühe hegend.*

गोधार m. *eine Art Eidechse* Kâd. 254,17. Vgl. गो°.

गोधावती f. *eine best. Pflanze* (इरावती) Râǵan. 5,39.

गोधावीणाका f. *ein best. Saiteninstrument* Kâtj. Çr. 13,3,17.

गोधासामन् n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*गोधास्कन्ध m. *Vachellia farnesiana.*

*गोधि 1) m. *Stirn.* — 2) *eine Eidechsenart.*

गोधिका f. *Lacerta Godica* Kâd. 254,17.

*गोधिकात्मज m. *eine Art Eidechse.*

*गोधिनी f. *eine Art Solanum* Râǵan. 4,26.

*गोधुम m. = गोधूम *Waizen.*

गोधूम 1) m. *a) Waizen,* gewöhnlich Pl. गोधूमसक्तवः. *Waizenkorn* als *best. Gewicht* Hemâdri 1, 117,1. — *b) *Orangenbaum.* — *c) *eine best. Heilpflanze.* — 2) *f. ई *ein best. kleiner Strauch.*

गोधूमक m. *eine Art Schlange.*

*गोधूमज्ञ n. *ein best. Concrement im Waizen* Râǵan. 6,181.

गोधूमसंचयमय Adj. *aus einem Haufen Waizen bestehend* Hemâdri 1,351,3.

*गोधूमसंभव n. *saurer Waizenbrei.*

गोधूलि und °का f. *eine best. nach den Jahreszeiten wechselnde Tageszeit.*

*गोधेनु f. *Milchkuh.*

*गोधेर m. *Beschützer.*

गोधेरक m. = गौधेरक Suçr. 2,291,3.

*गोध (Conj.) m. *Berg.*

गोनन्द 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig गोनर्द. — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Muni. — γ) eines Fürsten der Kâçmîra. Richtig गोनर्द. — 2) f. आ N. pr. einer Göttin. — 3) *f. ई *das Weibchen der Ardea sibirica;* vgl. गोनर्द 2) *a*).

*गोनर्द m. *Stier* Gal.

गोनर्द 1) Adj. *wie ein Stier brüllend* (Çiva). — 2) m. *a) Ardea sibirica.* — *b)* N. pr. α) verschiedener Fürsten der Kâçmîra. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Autors. — δ) eines Berges. — 3) *n. *Cyperus rotundus.*

गोनर्दीय m. N. pr. eines Grammatikers, angeblich Bein. Patañgali's.

गोनस 1) m. *eine Schlangenart.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

गोनसा f. *Kuhschnauze.*

*गोनाग m. *ein prächtiger Stier* P. 2,1,62, Sch.

गोनागेनीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गोनाडीक oder *°नाडीच m. *eine best. Pflanze.*

*गोनाथ m. 1) *Stier* Râgân. 19,25. — 2) *Kuhhirt.*

*गोनाद m. *Anas Casarca.*

गोनामँ Pl. Bez. *bestimmter Opferformeln* Maitr. S. 4,2,1. 10.

गोनामन् n. *ein Name für Kuh* Lâṭj. 3,6,3. 9,6, 17. Gobh. 3,8,3.

गोनामिक Adj. Bez. des 2ten Prapâṭhaka im 4ten Buche der Maitr. S.

गोनाय m. *Kuhhirt.*

*गोनाशन m. *Wolf* Gal.

गोनास 1) *Adj. *eine Kuhschnauze habend.* — 2) m. *a) *eine Art Schlange.* — *b)* N. pr. eines Berges Vidâh. 2,5. — 3) *n. *ein dem Diamant ähnlicher Edelstein* Râgân. 13,210.

गोनासा f. *Kuhschnauze.*

गोनिष्क्रमण n. *das auf die Weide Hinausgehen der Kühe.* °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गोनिष्यन्द m. *Kuhurin.*

(गोन्योघस्) गौंनिग्रोघस् Adj. *in die Milch strömend.*

गोप 1) m. *a) Kuhhirt.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Hüter, Wächter.* — *c) *ein Aufseher über mehrere Dörfer, das Haupt eines Bezirks.* — *d) *Fürst, König.* — *e)* Bein. Kṛshṇa's. — *f) eine best. Klasse von Pflanzen* Bhâg. P. 12,8,21. — *g) *Myrrhe.* — *h)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines buddh. Arhant. — 2) *f. आ und ई *Ichnocarpus frutescens.* — 3) f. आ N. pr. einer Gattin Çâkjamuni's. — 4) f. ई *a) Hirtenmädchen, die Frau eines Hirten.* — *b) Hüterin.* — *c) die Natur.*

गोपक 1) m. *a) Kuhhirt* Dhûrtan. 21. — *b) *Hüter.* — *c) *das Haupt eines Bezirks.* — *d) *Myrrhe.* — 2) f. गोपिका *a) Hirtenmädchen.* — *b) Hüterin.*

गोपकन्यका f. *Hirtenmädchen.*

गोपकन्या f. 1) dass. — 2) *Ichnocarpus frutescens* Bhâvapr. 1,217.

*गोपकर्कटिका f. *eine Gurkenart* Râgân. 3,93.

*गोपघण्ट m. (Gal.), °घण्टा und °घोण्टा (Râgân. 9,161) f. *Flacourtia sapida* (wohl nicht richtig, da Suçr. 2,79,2 विकङ्कत davon unterschieden wird).

गोपजाला f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's VP.² 4,129.

गोपञ्जोविन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

गोपता f. *Hirtenamt.*

गोपति m. 1) *Herr der Rinderheerden, Anführer, Herr* überh. — 2) *Stier.* — 3) **eine best. Pflanze* (ऋषभ). — 4) *die Sonne.* — 5) *der Mond.* — 6) **Fürst, König.* — 7) Bein. *a)* Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — *b)* Varuṇa's. — *c)* Çiva's. — *d)* *Indra's. — 8) N. pr. *a)* eines Devagandharva. — *b)* eines Feindes des Kṛshṇa. — *c)* eines Sohnes des Çibi.

*गोपतिचाप m. *Regenbogen.*

गोपतिध्वज m. Bein. Çiva's.

गोपत्व n. *Hirtenamt.*

गोपथ m. 1) *Viehweg, — weide* Comm. zu Njâjam. 6, 7,2. — 2) Titel eines Brâhmaṇa. Auch °ब्राह्मण n.

गोपदत्त und आचार्यभदत्त° m. N. pr. eines buddh. Autors.

गोपदत्त m. N. pr. eines Autors.

*गोपदल m. *Betelnussbaum.*

गोपन 1) n. *a) Schutz, Erhaltung.* — *b) das Verbergen* Spr. 7756. *Geheimhalten* Kull. zu M. 9,72. — *c) *das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,176. — 2) f. गोपनी *Schutz, Hut.*

गोपनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

गोपनीय Adj. 1) *zu hüten.* — 2) *zu verhüten, fernzuhalten.* — 3) *geheimzuhalten vor* (Abl.).

गोपभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

*गोपभद्र 1) n. *eine essbare Lotuswurzel.* — 2) f. आ *Gmelina arborea* Râgân. 9,36.

*गोपभद्रिका f. = गोपभद्र 2).

गोपय्, °यति und °यते 1) *hüten, bewahren, schützen.* — 2) *aufbewahren.* — 3) *verstecken, verbergen, geheimhalten.* — 4) * *sprechen* oder * *glänzen.* — Mit अभि *behüten, bewahren.* — Mit प्र 1) *hüten, schützen.* — 2) *verbergen* Spr. 4398. *geheimhalten* Hemâdri 1,582,21. — Mit सम् *bedecken, verbergen* Kâd. 2,69,2.

(गोपयत्य) गोपयँतिम्र Adj. *zu behüten.*

गोपयितव्य Adj. *zu verbergen* Kâd. 2,25,10.

*गोपरस m. *Myrrhe.*

गोपराष्ट्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

गोपरीणस् Adj. *reichlich mit Rindern* oder *Milch versehen.*

गोपर्वत n. N. pr. eines Tîrtha.

गोपवधू f. 1) *Kuhhirtin.* — 2) *Ichnocarpus frutescens.*

गोपवन m. N. pr. eines Ṛshi.

गोपवल्ली f. 1) *Ichnocarpus frutescens.* — 2) * *Sanseviera Roxburghiana* Râgân. 3,8.

गोपशु m. *Opferrind.*

गोपा m. *Hirt, Hüter, Wächter;* f. *Hirtin* u. s. w.

गोपाग्रहार m. Pl. N. pr. verschiedener Agrahâra Râgat. 1,343.

गोपाजिह्व Adj. RV. 3,38,9. Richtig गोपा जिह्मस्य.

*गोपाटविक m. *Kuhhirt* (?).

गोपादित्य m. N. pr. 1) eines Fürsten der Kâçmîra. — 2) eines Dichters.

गोपाद्रि m. N. pr. eines *Berges* Râgat. 1,343.

गोपाध्यक्ष m. *Oberhirt.*

गोपानसी f. *Dachstuhl, Giebeldach* Karaka 1,30. Lalit. 226,8. 319,11. 321,6. Kâraṇḍ. 48,12.

गोपापुत्र m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

गोपाय्, °यति und °यते 1) *behüten, bewachen, bewahren, schützen* Gaut. 9,34. — 2) *verbergen, verhüllen.* — 3) Act. *einen Hirten darstellen.* — Caus. गोपाययति *behüten, bewahren.* — Mit अभि Act. *behüten, bewachen, bewahren.* — Mit परि Act. *behüten.*

°गोपाय Adj. *behütend* Âpast. 1,4,24.

गोपायन 1) Adj. *behütend, beschützend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) n. *das Behüten, Bewahren, Beschützen, Schutz.*

गोपायितर् Nom. ag. *Behüter, Beschützer.*

गोपारेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गोपाल 1) m. *a) Kuhhirt.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Fürst, König.* — *c)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *d)* N. pr. α) eines Fieberdämons Hariv. 9556. — β) eines Schlangendämons. — γ) verschiedener Fürsten, Staatsmänner und Gelehrten (Kumârasv. zu Pratâpar. 288,1). Auch °चक्रवर्तिन्, °जी, °तीर्थ, °भट्ट, °मिश्र, गोपालाचार्य, आवसथिक°, श्रीमद्गोपाल. — 2) f. गोपाली *a) *eine Gurkenart* und **eine andere Pflanze.* — *b)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Kâṇḍâlî.

गोपालक 1) m. *a) Kuhhirt.* — *b)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) *Çiva's. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. °लिका *a) die Frau eines Kuhhirten.* — *b) *eine Art Mistkäfer.*

गोपालकक्ष m. N. pr. 1) Sg. eines Landes. — 2) Pl. eines Volkes.

गोपालकक्ष m. Pl. v. l. für °कक्ष 2) VP.² 2,176.

*गोपालकर्कटी f. *eine Gurkenart* Râgân. 3,93.

गोपालकल्प m. Titel eines Werkes.
गोपालकेलिचन्द्रिका f. Titel eines Schauspiels.
गोपालकेशव m. N. pr. einer Statue Kṛshṇa's.
गोपालचम्पू f. Titel eines Werkes.
गोपालतापनीयोपनिषद् und °तापिनी (Bühler, Rep. No. 18) Titel einer Upanishad.
गोपालदास m. N. pr. eines Mannes.
गोपालदेव m. N. pr. eines Dichters.
*गोपालधानीपूलास n. gaṇa राजदन्तादि.
गोपालपुर n. N. pr. einer *Stadt.*
गोपालपुरी und गोपालप्रसाद् m. N. pr. zweier Lehrer.
गोपालमठ m. N. pr. eines *Collegiums.*
गोपालयोगिन् m. N. pr. eines Mannes.
गोपालरहस्य n. Titel eines Werkes.
*गोपालव m. Pl. N. pr. eines Brahmanengeschlechts.
गोपालवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.
गोपालसरस्वती m. N. pr. eines Lehrers.
गोपालसहस्रनामभूषणा f. Titel eines Werkes.
गोपालसाहि m. N. pr. eines *Fürsten.*
गोपालार्चनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.
गोपालि m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.
गोपालित m. N. pr. eines Lexicographen.
गोपालोत्तरतापिनी f. Titel einer Upanishad.
गोपाँयत्न् Adj. *Schutz gewährend.*
गोपाष्टमी f. *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.
*गोपिक m. *ein best. Baum* (मोक्षक) Gal. — गोपिका s. u. गोपक.
गोपिकासरस् n. N. pr. eines *Sees.*
गोपित्त n. 1) *Kuhgalle.* — 2) **Auripigment* und **ein anderes gelbes Pigment.*
*गोपिन् 1) Adj. *behütend, beschützend.* — 2) f. °नी *Ichnocarpus frutescens.*
*गोपिल Adj. *behütend, beschützend.*
गोपिष्ठ Adj. *am besten hütend, — beschützend.*
गोपीचन्दन n. **weisser Lehm* oder **eine Art Sandelholz.* °चन्दनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Weber, Lit. 187.
गोपीत m. Bez. *einer der vier ominösen Bachstelzen.*
1. गोपीथ m. *Milchtrunk.*
2. गोपीथ 1) m. *Schutz.* — 2) *n. *Wallfahrtsort.*
गोपीथ्य, गोपैथिय n. *Schutzverleihung.*
गोपीनाथ m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मौनिन्.
गोपीनाथसप्तशती f. Titel eines Werkes.
गोपीप्रेमामृत n. desgl.
गोपीरमण m. N. pr. eines Mannes.
गोपीरमणविवरण n. Titel eines Werkes.
1. गोपुच्छ 1) n. *a) Kuhschwanz.* — *b) eine Art Pfeilspitze.* — 2) *m. *a) ein Perlenschmuck aus zwei Schnüren.* — *b) eine Art Trommel.*
2. गोपुच्छ m. *eine Affenart.*
गोपुच्छक Adj. *dessen Schwanz dem einer Kuh gleicht.*
*गोपुच्छाकृति m. *eine Art Trommel* Gal.
*गोपुटा f. *grosse Kardamomen* Râgân. 6,86.
*गोपुटिक m. *ein* Çiva's *Stiere geheiligter Tempel.*
गोपुत्र m. 1) *ein junger Stier.* — 2) **eine Hühnerart* Gal. Vgl. गोपापुत्र. — 3) Patron. Karṇa's.
गोपुर 1) n. *a) Stadtthor.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Thor* überh. — *c) Cyperus rotundus* Bhâvapr. 1,194. — 2) m. N. pr. eines Arztes. — 3) *f. आ = गोपुटा Gal.
*गोपुरक m. *das Harz der Boswellia thurifera.*
*गोपुरग m. wohl dass. Gal.
गोपुराट्टालकवत् Adj. *mit Stadtthoren und Wachtthürmen versehen* MBh. 3,207,7.
*गोपुरीष n. *Kuhmist.*
गोपुरोगव Adj. *die Kuh zur Anführerin habend.*
गोपेन्द्र m. 1) *Oberhirt,* Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. des Verfassers der Kâvjâlaṁkâradhenu.
गोपेश m. Bein. 1) Kṛshna's. — 2) Nanda's. — 3) *Çâkjamuni's.
गोपेश्वर m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.
गोपेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
*गोपोतालिका f. *Kuh.*
गोपोष m. *das Gedeihen der Rinderheerde.*
गोप्तर् Nom. ag. 1) *Hüter, Beschützer* Gaut.; f. गोप्त्री, n. गोप्तृ. — 2) *Verberger, Geheimhalter.*
गोप्तव्य Adj. *zu hüten, zu beschützen.*
गोप्य 1) Adj. *a)* dass. — *b) aufzubewahren* (ein Pfand) Jolly, Schuld. 303. — *c) zu verbergen, geheimzuhalten.* °तम Superl. Daçak. 82,8. — 2) *m. *a) Diener, Sclave.* — *b) der Sohn einer Sclavin.*
*गोप्यक m. *Diener, Sclave.*
*गोप्रकाण्ड n. *ein ausgezeichnetes Rind, eine vorzügliche Kuh.*
गोप्रचार m. *Weideland für Kühe.*
गोप्रतार m. 1) N. pr. eines Wallfahrtsortes. — 2) Bein. Çiva's.
गोप्रदान n. *Schenkung einer Kuh* Spr. 3222.
गोप्रदानिक Adj. *auf das Schenken von Kühen bezüglich.*
गोप्रवेशसमय m. *die Zeit der Heimkehr der Kühe, Abenddämmerung.*
गोप्रेक्षक Name eines Liṅga.
*गोप्रेरक m. *ein best. Vogel* (भृङ्गराज) Gal.
*गोबक m. *Ardea Govina.*
गोबन्धु Adj. *mit der Kuh verwandt.*
गोबल m. N. pr. eines Mannes.
गोबलीवर्द m. *Stier* (eig. *Rinderstier*). °न्यायेन *nach Art dieses Ausdrucks,* so v. a. *wie dieses trotz unnützer Häufung von Worten zu entschuldigen.*
*गोबल्लव m. *Kuhhirt.*
गोब्राह्मण n. Sg. *eine Kuh und* (oder) *ein Brahman* M. 3,95. 11,79. MBh. 13,66,42. Hariv. 3157. fg.
गोभट्ट m. N. pr. eines Dichters.
*गोभण्डीर m. *ein best. Wasservogel.*
*गोभर्तर् m. *Stier* Gal.
गोभाज् Adj. *ein Rind verdienend.*
गोभानु m. N. pr. eines Sohnes des Vahni.
गोभिल m. N. pr. eines Verfassers von Sûtra.
गोभिलीय Adj. *zu* Gobhila *in Beziehung stehend.*
गोभुज् m. *Fürst, König.*
गोभृत् m. 1) *Berg. — 2) *Fürst, König* Râgat. 7,1072.
*गोमक्षिका f. *Bremse.*
गोमघ Adj. (f. आ) *Rinder —, Kühe verleihend.*
गोमट्टसार und गोमट्टसारसूत्रगाथा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 577. fg.
गोमण्डल n. 1) *Kuhheerde* Ind. St. 13,466. — 2) **Erdkreis.*
*गोमत्, °तति = गोमानिवाचरति.
*गोमतल्लिका f. *eine prachtvolle Kuh.*
गोमति (metrisch) = गोमती N. pr. eines Flusses.
गोमतीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
गोमतीपुत्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,13.
गोमतीसार Titel eines Werkes.
*गोमत्य्, °त्यति = गोमत्तमिच्छति und गोमानिवाचरति.
गोमत्स्य m. *ein best. Flussfisch.*
*गोमय gaṇa कुमुदादि.
1. गोमत्त् 1) Adj. *a) Rinder —, Kühe besitzend, reich an Kühen, Rinder —, Kühe enthaltend, aus ihnen bestehend* u. s. w. — *b) mit Milch verbunden.* — 2) *m. = उपासक. — 3) f. गोमती *ein rinderreicher Ort.* — 4) f. गोमती N. pr. verschiedener Flüsse. — 5) f. गोमती *a)* mit oder ohne विद्या *best. an die Kühe gerichtete Sprüche* Hemâdri 1. 405,12. 14. 451,21. 452,4. fgg. — *b)* Name der Dâkshâjaṇi im Gebirge Gomanta. — *c)* *N. pr. eines Dorfes. — 6) n. (parox.) *Besitz von Rindern.*
2. *गोमत्त् künstliches Adj. von गोमत् und गोमत्य्.
गोमत्त m. 1) N. pr. *a)* eines Gebirges. — *b)* Pl. eines Volkes MBh. 6,9,44. — 2) **Rinderbesitzer.*

*Rinderheerde, *eine Menge von Rinderbesitzern.

गोमन्द् MBh. 6,449 fehlerhaft für गोमत्त 1) a).

*गोमय्, °यति (उपलेपने).

गोमय 1) Adj. a) *aus Rindern bestehend.* — b) *voller Kuhmist.* — 2) m. (selten) und n. (häufig Pl.) a) *Kuhmist* 237,10. °मयाम्भस् n. *Wasser mit Kuhmist.* — b) *Mist* überh.

*गोमयच्छत्त्र n. und *°च्छत्त्रिका f. *Pilz.*

गोमयपायसीय Adj. von गोमयपायस *Kuhmist und Milchgericht.* °न्यायवत् *in der Art dieser beiden, d.i. desselben Ursprungs und doch ganz verschieden.*

*गोमयप्रिय m. *Andropogon Schoenanthus.*

गोमयमय Adj. (f. ई) *aus Kuhmist gemacht* Kâd. 79,9.

गोमयाय्, °यते *Kuhmist gleichen, wie K. schmecken.*

*गोमयेत्था f. *eine Art Mistkäfer.*

गोमहिषदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

गौमातर् Adj. *eine Kuh zur Mutter habend.*

गौमायु 1) Adj. *wie ein Rind brüllend.* — 2) m. a) *eine Art Frosch.* — b) *Schakal.* — c) **Kuhgalle.* — d) N. pr. α) eines Schakals. — β) eines Gandharva.

गोमायुकेश्वर Name eines Liṅga.

गोमायुभक्त m. Pl. N. pr. eines Volkes.

गोमित्र m. N. pr. eines Mannes.

गोमिथुन n. Sg. und m. Du. *ein Stier und eine Kuh.*

गोमिन् m. 1) *Besitzer von Rindern* oder *Kühen.* — 2) **Schakal.* — 3) *ein buddhistischer Laienbruder.* — 4) *ein Ausdruck des *Lobes* und auch des *Tadels.*

गोमीन m. *ein best. Fisch.*

गोमुख 1) m. a) **Krokodil.* — b) **ein von Dieben in die Mauer eingeschlagenes Loch von eigenthümlicher Gestalt.* — c) N. pr. α) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Sohnes des Mâtali. — γ) verschiedener Männer. — 2) m. (*n.) *ein best. musikalisches Instrument.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *f. ई a) = 4) b). — b) N. pr. α) einer Höhle im Himâlaja, aus der die Gaṅgâ hervorstürzt. — β) eines Flusses. — 4) n. a) **ein durch unregelmässige Bauart verunstaltetes Haus.* — b) *eine Art Sack, in dem der Rosenkranz getragen wird.* — c) *eine best. Art zu sitzen.* — d) *das Beschmieren, Bestreichen.* गोमय° Pl. *mit Kuhmist.*

गोमुख्या f. *eine best. Methode die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

गोमूत्र n. *Kuhurin.*

गोमूत्रक 1) Adj. *dem Laufe des Ochsenurins ähnlich,* so v. a. *im Zickzack gehend.* — 2) f. °त्रिका a) *Zickzack.* — b) *eine Art künstlicher im Zickzack zu lesender Verse.* Auch °बन्ध m. — c) **eine best. Art zu rechnen.* — d) **ein best. Gras* Râǵan. 8,128.

गोमूत्रजाति f. = गोमूत्रक 2) b).

*गोमूत्रिन् m. *eine Art Terminalia* Râǵan. 9,141.

गोमृग und *°मृगेन्द्र (Gal.) m. *Bos Gavaeus.*

गोमेद् m. 1) *eine Art Edelstein* Râǵan. 13,189. — 2) **ein best. Baum.* — 3) **ein best. Fisch* Gal. — 4) N. pr. eines Gebirges VP. 2,4,7. °द्वीप N. pr. eines Dvîpa.

गोमेदक (*m. *n.) 1) *eine Art Edelstein* Hemâdri 1,250,9. 486,1. — 2) **ein best. Gift.* — 3) *= पत्तक. — 4) N. pr. eines Dvîpa VP.^{2} 2,110.

*गोमेदसंनिभ m. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *Chalcedon* oder *Opal* (?).

गोमेध m. 1) *Kuhopfer.* — 2) N. pr. eines Mannes.

गोऽम्बु (Bhâvapr. 5,107) und *गोऽम्भस् n. *Kuhurin.*

गोयज्ञ m. 1) *Rindopfer.* — 2) *ein zu Ehren der Kühe veranstaltetes Opfer.*

गोयान n. *ein mit Ochsen* oder *Kühen bespannter Wagen, Wagen* überh.

गोयीचन्द्र m. N. pr. eines Scholiasten.

गोयुक्त Adj. *mit Ochsen* oder *Kühen bespannt.*

गोयुग n. *ein Paar Rinder, e. P. Thiere* überh.

गोयुत 1) Adj. *mit Rindern* oder *Kühen besetzt.* — 2) *ein best. Wegemaass,* = गव्यूति.

*गोयूति f. = गव्यूति.

*गोरक्ष् Adj. *Rinder —, Kühe hütend.*

गोरक्त 1) m. a) **Kuhhirt.* — b) *Bein. Çiva's. — c) N. pr. eines Autors. Auch °नाथ. — d) **Orangenbaum.* — e) **eine best. Heilpflanze.* — 2) f. आ *das Hüten der Rinder, Hirtenleben, Rindviehzucht.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *f. ई Name *verschiedener Pflanzen, die zu Umhegungen gebraucht werden: eine Art runder Gurken* Râǵan. 7,160. = सुदण्डिका 5,94. = गोरक्तडुग्धा. — 4) n. fehlerhaft für गोरक्ष्य.

गोरक्तक 1) Adj. *Rinder hütend, Rindviehzucht treibend.* — 2) m. a) *Kuhhirt* 139,13. — b) N. pr. eines Mannes.

गोरक्तकर्कटी f. *eine Gurkenart* Bhâvapr. 1,240.

गोरक्तकल्प m. Titel eines Werkes.

*गोरक्तजम्बू f. 1) *Waizen.* — 2) *Uraria lagopodioides.* — 3) = घोण्टाफल.

*गोरक्ततण्डुल n. und *°ला f. *Uraria lagopodioides.*

*गोरक्ततुम्बी f. *eine Art runder Gurken* Râǵan. 7,161.

गोरक्तदास m. N. pr. eines Fürsten.

*गोरक्तडुग्धा f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,143.

गोरक्तशतक und गोरक्तसप्तशतीनामन् n. Titel zweier Werke.

गोरक्तासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

गोरक्ष्य n. = गोरक्त 2) Âpast.

गोरक्ष्याट् N. pr. einer Oertlichkeit.

*गोरङ्कु m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) *Lobsänger, Barde.* — 3) *Bürge (der da haftet).* — 4) *ein nackter Mann* (?).

*गोरजस् n. 1) *ein Staubkörnchen auf einem Kuhhaar.* — 2) *Sonnenstäubchen.*

*गोरट m. *ein der Acacia Catechu ähnlicher Baum.*

*गोरण n. = गुरण.

गोरथ m. N. pr. eines Berges.

गोरथक m. *ein mit Ochsen* oder *Kühen bespannter Wagen.*

गौरभस Adj. *durch Milch kräftig gemacht.*

गोरम्भ m. N. pr. eines Mannes.

*गोरव (?) m. *Safran.*

गोरस m. 1) *Kuhmilch.* — 2) *Milch* überh. *in allen Formen* Karaka 1,27.

*गोरसज n. *Buttermilch.*

*गोराज m. *Stier.*

*गोराटिका und *गोराटी f. *Turdus Salica.*

गोराश्व MBh. 2,329 fehlerhaft für गौराश्व.

*गोरिका f. *Turdus Salica.*

*गोरुत n. *ein best. Wegemaass,* = 2 Kroça.

गोरुध in अ°.

1. गोरूप n. *Kuhgestalt* Ind. St. 15,299.

2. गोरूपं Adj. *kuhgestaltig.*

*गोरोच n. *Auripigment.*

गोरोचना f. *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58. Varâh. Jogaj. 7,12. Ind. St. 15,267.

गोरोमन् n. *Kuhhaar* Spr. 1958, v. l.

*गोर्द oder *गोर्ध n. *Gehirn.*

गोर्वर n. *pulverisirter Kuhmist* Bhâvapr. 2,86 (Hdschr.). Vgl. गोवर.

गोल 1) m. a) *Kugel, Ball.* भुव: *Erdkugel.* — b) *Erdkugel.* — c) *Hemisphäre.* — d) = गोलयन्त्र. — e) **Vangueria spinosa.* — f) **Myrrhe.* — g) *Bastard einer Wittwe.* — h) *das Zusammentreffen aller Planeten in einem Sternbilde.* — i) N. pr. eines Sohnes des Âkṛiḍa. कोल v. l. — 2) *f. आ a) *Spielball.* — b) *rother Arsenik.* — c) *Tinte.* — d) *Freundin.* — e) Bein. der Durgâ. — f) N. pr. eines Flusses. — 3) *f. (आ) und n. a) *Scheibe, Kreis.* — b) *ein kugelförmiger Wasserkrug.*

गोलक 1) m. a) *Kugel, Ball.* — b) *glans penis.* — c) **eine Erbsenart.* — d) **Myrrhe.* — e) **ein kugelförmiger Wassertopf.* — f) **eine Art Gebäck* Gal. — g) *Bastard einer Wittwe.* — h) *das Zusammentreffen aller Planeten in einem Sternbilde.* — i) N. pr. verschiedener Lehrer VP.^{2} 3,46. — 2)

f. °लिका *a) Kügelchen, Ball.* °क्रीडा f. Hem. Par. 2,374. — *b) *Brustbeere* Gal. — 3) n. *a) Kugel, Ball* Comm. zu Njâjam. 9,3,12. — *b)* = गोलोक.

गोलक्रीडा f. *Ballspiel.*

*गोलक्षण n. *die Kennzeichen einer Kuh;* vgl. गोलक्षणिक.

गोलगोल m. *eine aus mehreren Kugeln zusammengesetzte Kugel* Ind. St. 10,284.

गोलग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

गोलाँत्तिका f. *ein best. Thier.*

*गोलन्द m. N. pr. eines Mannes.

गोलपुञ्ज m. *ein Kugelhaufe* Ind. St. 10,284.

गोलयन्त्र n. *Armillarsphäre.*

गोलव m. N. pr. eines Lehrers VP.² 3,57.

*गोलवण n. *das für eine Kuh bestimmte Maass Salz.*

*गोलाङ्क m. N. pr. eines Mannes.

गोलाङ्गुल m. = गोलाङ्गूल (die richtigere Form) 1). f. ई.

गोलाङ्गुलपरिवर्तन m. N. pr. eines Berges.

गोलाङ्गूल m. 1) *eine Affenart* Râgân. 19,49. Bâlar. 167,3. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

गोलाध्याय m. *der über die Erd- und Himmelskugel handelnde Abschnitt* (im Siddhântaçiromaṇi).

गोलाममामुद m. N. pr. = غلام محمود.

गोलावली f. *eine Reihe von Kugeln* Ind. St. 10,284.

*गोलास m. *Pilz.*

*गोलासन n. *eine Art Flinte* Gal.

गोलिङ् m. *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 1,236.

गोलीगुलपरिवर्तन m. = गोलाङ्गुलपरिवर्तन Lalit. 20,6.

गोलीढ m. *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 1,236.

गोलोक m. n. (!) *die Welt der Kühe,* nach einer späteren Vorstellung Kṛshṇa's *Himmel.*

गोलोमन् n. *Kuhhaar* Spr. 1958. Ind. St. 13,461.

*गोलोमिका f. *Hemionitis cordifolia.*

गोलोमी f. 1) *eine best. Pflanze* Karaka 1,4. Nach den Lexicographen und Erklärern *weisses Dûrvâ-Gras,* = भूतकेश, °केशी und = वचा. — 2) **ein vorzügliches Frauenzimmer* oder **Hure.*

गोल्लविषय m. N. pr. einer *Landschaft* Hem. Par. 8,194.

गोल्लाट *ein best. mystischer Kreis.*

गोवत्स 1) m. *Kalb.* — 2) *f. आ *ein best. Vogel* Gal.

गोवत्सद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

गोवत्सलतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गोवत्सादिन् und *°वत्सारि (Râgân. 19,10) m. *Wolf.*

गोवध m. *Tödtung einer Kuh.*

*गोवन्दनी f. 1) *Fennich.* — 2) = गन्धवल्ली.

गोवपुस् Adj. *als Kuh gestaltet.*

गोवय्, °यति *fernhalten von* (Abl.).

गोवर् 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) n. *pulverisirter Kuhmist* Bhâvapr. 2,86. v. l. गोर्वर्.

गोवर्धन m. 1) N. pr. *a)* eines Berges, den Kṛshṇa aufgehoben und als Schutzdach über Kühen gehalten haben soll. — *b)* eines Feigenbaumes. — *c)* eines Autors. Auch °मिश्र, °रङ्गाचार्य, °वर्धनाचार्य, °वर्धनानन्द, भट्टगोवर्धनपणाक, मिश्र°. — *b)* Bein. Kṛshṇa's Spr. 1318.

गोवर्धनधर् m. Bein. Kṛshṇa's.

गोवर्धनीय Adj. *von* Govardhana *herrührend, — verfasst.*

*गोवशा f. *eine unfruchtbare Kuh.*

गोवाट m. (adj. Comp. f. आ) *Kuhhürde.*

1. गोवाल m. *Kuhhaar.*

2. गोवाल 1) *Adj. (f. ई) *Kuhhaar habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*गोवालिन् Adj. *Kuhhaar habend.* गज m. *ein best. Thier.*

1. गोवास m. *Kuhstation, — hürde.*

2. गोवास m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 8,73,17.

गोवासन m. N. pr. 1) Pl. = 2. गोवास MBh. 2, 51,5. — 2) eines Fürsten der Çibi.

गोविकर्त m. *Schlächter* Maitr. S. 2,6,5.

गोविकर्त्तर् Nom. ag. dass.

*गोविचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

गोवितत m. = गोविनत.

गोविद् 1) Adj. *Rinder —, Kühe verschaffend: —* 2) *m. Bein. Sahadeva's Gal.; vgl. MBh. 4,19,32.

गोविनत m. *eine Form des* Açvamedha.

गोविन्द् m. 1) Bein. *a)* Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — *b)* *Bṛhaspati's. — 2) *der 4te Monat.* — 3) **Oberhirt.* — 4) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch श्री°. — *b)* eines Berges.

गोविन्दकूट m. N. pr. eines Berges.

गोविन्दचन्द् m. N. pr. eines Fürsten. v. l. °चन्द्र.

गोविन्दचन्द्र m. desgl.

गोविन्ददत्त, °विन्ददीक्षित und °विन्ददेव m. N. pr. verschiedener Männer.

गोविन्दद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Phâlguna.

गोविन्दनाथ, °विन्दनायक und °विन्दन्यायालंकारभट्टाचार्य m. N. pr. verschiedener Männer.

गोविन्दप्रकाश m. Titel eines Werkes.

गोविन्दभगवत्पादाचार्य und °विन्दभट्ट m. N. pr. zweier Männer.

गोविन्दमानसोल्लास m. Titel eines Werkes.

गोविन्दराज m. N. pr. eines Scholiasten des Manu Kull. zu M. 9,125. 136. 141.

गोविन्दराम m. N. pr. verschiedener Männer.

गोविन्दराय m. N. pr. eines Mannes.

गोविन्दवृन्दावन Titel eines Werkes.

गोविन्दसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

गोविन्दसूरि m. N. pr. eines *Gelehrten.*

गोविन्दस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

गोविन्दानन्द m. N. pr. eines Scholiasten.

गोविन्दार्चनसुधा f., गोविन्दार्णव m. und गोविन्दाष्टक n. Titel von Werken.

*गोविन्दिनी f. *eine best. wohlriechende Pflanze* Gal.

गोविन्दु Adj. *Kühe (Milch) aufsuchend.*

*गोविष् f. (Nom. °विट्) *Kuhmist.*

गोविषाण n. *Kuhhorn.*

गोविषाणिक m. *eine Art Trompete.*

गोविष्ठा f. *Kuhmist* Bhâvapr. 2,85.

गोविसर्ग m. *Tagesanbruch.*

गोवीथी f. *eine best. Strecke der Mondbahn.*

गोवीर्य n. *der Ertrag an Milch.*

*गोवृन्द n. *Kuhheerde.*

*गोवृन्दारक m. *ein Prachtstück von einem Stier.*

गोवृष m. 1) *Stier.* — 2) Bein. Çiva's.

गोवृषण m. *der Hodensack eines Stiers* 217,8.

गोवृषध्वज m. Bein. Çiva's.

गोवृषभ m. *Stier.*

गोवेष Adj. *das Aussehen eines Stiers habend* MBh. 4,19,32.

गोवैद्यक n. Titel eines Werkes.

गोव्यच्क् Adj. Bez. *irgend eines Plagers der Kuh.*

*गोव्याघ्र n. Sg. *Kuh und Tiger.*

गोव्याधिल m. N. pr. eines Mannes.

गोव्रज m. 1) *Kuhhürde.* — 2) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava.

गोव्रत und °व्रतिन् (Hemâdri 1,471,6) Adj. *der in Bezug auf Genügsamkeit das Verfahren einer Kuh befolgt.*

*गोशकट m. n. *ein von Ochsen gezogener Karren.*

गोशकृत् n. *Kuhmist.*

गोशकृद्रस m. *Kuhmistjauche.*

गोशतिन् Adj. *100 Kühe besitzend.*

गोशफ m. *Klaue des Rindes.*

गोशर्य m. N. pr. eines Mannes.

1. गोशाल (*n.) und °ला f. *Kuhstall.*

2. गोशाल 1) *Adj. *in einem Kuhstall geboren.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

गोशालि m. N. pr. eines Mannes.

गोशीर्ष 1) m. N. pr. eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,12. — 2) n. *a)* wohl *eine Art Waffe* MBh. 7,178,23. Könnte auch °शीर्षन् sein. — *b) eine Art Sandelholz.* Auch *m. und °चन्दन (Kâraṇḍ. 41,19). — *c) *Kampher* Gal.

गोशीर्षक 1) *m. *ein best. kleiner Strauch.* — 2) *eine Art Sandelholz* Kâd. 191,12.

1. गोशृङ्ग n. 1) *Kuhhorn.* — 2) Name eines Sâman (richtig गौ°).

2. गोशृङ्ग m. 1) **Acacia arabica* Râǵan. 8,37. — 2) N. pr. eines Berges.

गोशृङ्गपर्वतस्वयंभूचैत्यभट्टारकोद्देश m. Titel eines buddh. Werkes.

*गोशृङ्गव्रतिन् m. Pl. Name einer buddh. Secte.

*गोशे Adv. wohl *bei Tagesanbruch.*

गौश्रीत Adj. *mit Milch gemischt.*

गोश्रुति m. N. pr. eines Mannes.

गोऽश्व n. Sg. *Rinder und Rosse.* *m. Du. *ein Rind und ein Ross.*

गोषक m. N. pr. eines Autors. भद्र°.

गौषखि Adj. *Rinder besitzend.*

*गोषड्व n. *drei Paar Rinder.*

गोषणि Adj. *Rinder gewinnend, — verleihend.*

गोषतम Adj. Superl. zu गोषन्.

गोषद् Adj. *unter Rindern sitzend* Maitr. S. 1,1,2.

*गोषदक्ष Adj. *das Wort* गोषद् *enthaltend.*

गोषन् und गोषा Adj. = गोषणि.

गौषाति f. *Gewinnung —, Verschaffung von Rindern, Beutekampf.*

गोषादी f. *ein best. Vogel.* घोषादी Maitr. S.

*गोषुचर Adj. *unter Kühen wandelnd.*

गोषुयुध् Adj. *um Rinder —, um Beute kämpfend.*

*गोषूक्त m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tândja-Br. 19,4,10.

गोषूक्तिन् m. N. pr. eines Hymnendichters.

गोषेधा f. *ein best. dämonisches Wesen.*

*गोष्, गोषते (संघाते).

गौष्टाम m. *ein best.* Ekâha *im* Abhiplava.

गोष्ठ 1) m. (*n.) *Standort von Kühen, Kuhstall, — hürde.* — 2) m. *a) Standort von Thieren aller Art.* — *b) Sammelplatz* über**h.** Spr. 4959. — *c)* अङ्गिरसाम् Name eines Sâman. — *d)* Bein. Çiva's. — *e)* *N. pr. eines Autors. — 3) f. गोष्ठी *a) Versammlung, Gesellschaft, Kameradschaft; gesellige Unterhaltung, Plauderei.* — *b) eine Art dramatischer Unterhaltung in einem Acte.* — *c)* *N. pr. eines Dorfes gaṇa पलद्यादि in der Kâç. — 4) n. *ein best.* Çrâddha.

गोष्ठकर्मन् n. *eine auf den Kuhstall bezügliche Begehung* Kauç. 19.

*गोष्ठकुक्कुट und *गोष्ठगोचर m. *eine Krähenart* Nigh. Pr.

*गोष्ठचर m. *eine Falkenart* Gal.

*गोष्ठज 1) Adj. *in einer Kuhhürde geboren.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

*गोष्ठपति m. *Oberhirt.*

*गोष्ठश्व m. *ein Mensch, der wie ein Hund in einer Kuhhürde Niemand ruhig an sich vorübergehen lässt.*

*गोष्ठागार m. n. *ein Haus in einer Kuhhürde.*

*गोष्ठाध्यक्ष m. *Oberhirt.*

गोष्ठान Adj. *den Kühen zum Aufenthalt dienend.*

गोष्ठाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

गोष्टि (metrisch) f. = गोष्ठ 3) *a).*

गोष्ठिक Adj. *eine Versammlung —, eine Gesellschaft betreffend.* Richtiger गौष्ठिक.

गोष्ठीक am Ende eines adj. Comp. = गोष्ठी 3) *a).*

*गोष्ठीन fehlerhaft für गौष्ठीन.

*गोष्ठीपति m. *Vorsteher einer Versammlung, — Gesellschaft.*

गोष्ठीबन्ध m. *gesellige Zusammenkunft* Kâd. 242,5.

गोष्ठीयान n. *Gesellschaftswagen.*

गोष्ठीशाला f. *Versammlungszimmer* Dh. V. 5,10.

गोष्ठीश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha Kull. zu M. 3,254.

*गोष्ठेक्वेडिन् Adj. *in der Kuhhürde brüllend, Prahlhans.*

*गोष्ठेपटु Adj. *in der Kuhhürde geschickt, Prahlhans.*

*गोष्ठेपण्डित Adj. *in der Kuhhürde gelehrt, Prahlhans.*

*गोष्ठेप्रगल्भ Adj. *in der Kuhhürde muthig, Prahlhans.*

*गोष्ठेविजितिन् Adj. *in der Kuhhürde siegreich, Prahlhans.*

गोष्ठेशय Adj. *in einem Kuhstalle schlafend.*

*गोष्ठेशूर m. *ein Held in der Kuhhürde, Prahlhans.*

गौष्ठ्य Adj. *im Kuhstall befindlich.*

1. गौष्पद् n. *der Eindruck einer Rinderklaue im Erdboden, die zur Ausfüllung eines solchen Eindrucks eben hinreichende Menge Wassers, eine unbedeutende Pfütze* Suparn. 2,3. Auch als Bild von *etwas ohne alle Anstrengung zu Vollbringendem.*

2. *गोष्पद् Adj. *Eindrücke von Rinderklauen zeigend, von Rindern besucht.*

गोष्पदतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

गोष्पदत्रिरात्रव्रत n. *eine best. Begehung.*

गोष्पदी Adv. mit कर् *in eine unbedeutende Pfütze verwandeln.*

*गोस m. 1) *Myrrhe.* — 2) *Tagesanbruch.*

गौसखि Adj. *mit Milch verbunden.*

*गोसगृह n. *Schlafgemach.*

गोसंख्य und °ख्यातर् m. *Kuhhirt.*

गोसंग fehlerhaft für गोसर्ग.

गोसत्त्र n. *ein best. Opfer.*

*गोसदृक्ष m. *Bos Gavaeus.*

गोसनि Adj. = गोषणि.

*गोसंदाय Adj. *eine Kuh schenkend.*

गोसमाधि N. pr. einer Oertlichkeit.

गोसंभव 1) Adj. *von der Kuh kommend.* — 2) *f. आ *weisses* Dûrvâ-*Gras.*

गोसर्ग m. *Tagesanbruch.*

*गोसर्प m. *Lacerta Godica.*

गोसव m. 1) *ein best.* Ekâha. — 2) **Kuhopfer.*

*गोसशृ m. *Myrrhe.*

गोसप्तमी f. *der 15te Tag in der dunklen Hälfte des* Kârttika *und* Gjaishṭha.

*गोसाद्, *°सादि und *°सारथि P. 6,2,41.

गोसावित्री f. *eine best. Hymne* Hemâdri 1,273, 22. 23.

गोसूक्त n. desgl.

गोसूत्रिका f. *a rope piqueted at both ends; with separate halters made fast to it for each ox or cow.*

गोस्तन 1) m. *a) Kuhzitze* MBh. 3,32,4. °स्तनाकार Adj. Bhâvapr. 1,248. — *b) *Blumenstrauss.* — *c) *ein Perlenschmuck von vier Schnüren.* — *d) eine bes. Art Feste* Vâstuv. 11,27. — 2) f. ई *a) eine röthliche Art Weintraube* Râǵan. 11,103. Bhâvapr. 1, 247. — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*गोस्तनीसव m. *eine Art Wein* Nigh. Pr.

गोस्तोम m. = गोष्टाम.

गोस्थान und *°क n. *Standort von Kühen, Kuhstall, — hürde.*

*गोस्रव m. *Kuhurin* Nigh. Pr.

गोस्वामिन् m. 1) *Besitzer einer Kuh, — von Kühen.* — 2) *ein religiöser Bettler,* als Ehrentitel einem Personennamen nachgesetzt.

*गोस्वामिस्थान n. N. pr. eines Berggipfels im Himâlaja.

गौक् m. *Versteck, Lager.* Vgl. u. ऊवध्य°

गोकृत्या f. *Tödtung einer Kuh.*

गोकृन् Adj. *Rinder tödtend.*

गोकृन Adj. *verdeckend, verbergend* in अवध्य°.

गोकृत्तर् Nom. ag. *Kuhtödter* Gaut. 21,11.

गोकृर् m. und °णा n. *Kuhraub.*

*गोकृरीतकी f. *Aegle Marmelos.*

गोकालिया f. *eine best. Pflanze.*

*गोकित 1) Adj. *Kühen zuträglich.* — 2) m. *a) Aegle Marmelos.* — *b) Luffa foetida* oder *eine ähnliche Pflanze.*

*गोकिर् n. *Fusswurzel, tarsus.*

गोकिरण्य n. Sg. *Rinder und Gold* MBh. 2,51,13.

गोकिल्ल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,99.

गोह्य 1) *zu verhüllen.* Vgl. अ°. — 2) m. Bez. *eines der* Agni *im Wasser* Mantrabr. 1,7,1.

*गौकक्ष 1) Adj. von गौकक्ष्य Kâç. zu P. 4,3,103. — 2) f. ई f. zu गौकक्ष्य. °पुत्र m. Ind. St. 13,419.

*गौकक्ष्य m. Patron. von गौकक्ष; f. आ.

*गौकक्ष्यायण m. Patron. von गौकक्ष्य; f. ई Ind. St. 13,419.

गौगुलव 1) Adj. *aus Bdellion gemacht;* wohl n. mit Ergänzung von अञ्जन *Salbe* Tâṇḍja-Br. 24, 13,4 (v. l. गौल्गुलव). — 2) *m. Patron., f. *ई.

गौङ्गव n. Name verschiedener Sâman.

*गौङ्गिक m. *Juwelier, Goldschmied.*

गौड 1) Adj. (f. ई) *a) aus Zucker gemacht* Suçr. 1,189,17. Hemâdri 1,391,14. — *b) zu den* Gauḍa *in Beziehung stehend.* रीति f. *eine best. Stilart.* — 2) N. pr. m. n. Sg. eines Landes, m. Pl. eines Volkes. — 3) m. *a) ein Fürst der* Gauḍa. — *b)* N. pr. eines Lexicographen. — 4) f. ई *a) Rum aus Zucker.* — *b) eine best.* Râgiṇ. — 5) n. *Zuckerwerk.*

गौडक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*गौडकमृग m. *ein wildes Pferd.*

गौडग्रन्थ m. und गौडतिथितत्त्व n. Titel von Werken.

गौडदेशीय Adj. *aus dem Lande* Gauḍa Pañkâd.

गौडनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

गौडपाद् 1) m. N. pr. eines Commentators. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

*गौडपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*गौडभृत्यपुर n. desgl.

गौडमालव m. *ein best.* Râga S. S. S. 81.

गौडव्यवहारनिर्णय m. und गौडप्रुढितत्त्व n. Titel von Werken.

गौडसारङ्गी f. *eine best.* Râgiṇ S. S. S. 107.

गौडाभिनन्द् oder °न m. N. pr. eines Dichters.

गौडिक 1) Adj. *a) mit Zucker zubereitet.* — *b) *zur Bereitung von Zucker geeignet.* — 2) n. *Rum aus Zucker.*

गौडीय Adj. *zu den* Gauḍa *in Beziehung stehend.* मार्ग m. oder रीति f. (Vâmana 1,2,12) *ein best. Stil;* s. गौड 1) *b*).

गौडेश्वराचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

गौडोर्वीशिकुलप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

गौण 1) Adj. (f. ई) *a) nebensächlich, untergeordnet, secundär, uneigentlich* Kap. 5,67. कर्मन् n. *das entferntere Object.* — *b) zu einer Eigenschaft in Beziehung stehend.* — 2) n. Nom. abstr. zu 1) *a*).

गौणत्व n. Nom. abstr. zu गौण 1) *a*).

गौणसाध्यवसाना und गौणसारोपा f. Bez. *bestimmter Ellipsen.*

1. गौणिक Adj. (f. ई) 1) *zu den drei Qualitäten in Beziehung stehend.* — 2) *= गुणे साधुः. — 3) = *गुणमधीते वेद वा.

2. *गौणिक Adj. (f. ई) *sackartig.*

गौण्डकिरी f. *eine best.* Râgiṇ S. S. S. 104. Vgl. गौण्ड°.

गौण्डकीर्ति f. desgl. S. S. S. 101.

गौण्डली f. *ein best. Tanz* S. S. S. 272.

गौण्य 1) m. *Verdienst, Vorzug.* — 2) n. *a)* Nom. abstr. zu गौण 1) *a*). — *b) das ein Vorzug Sein.*

गौतम 1) Adj. (f. ई) *zu* Gotama *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. von Gotama und N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. — *b) *ein best. Gift.* — 3) f. गौतमी *a)* f. zu 2) *a*). — *b)* Bein. der Durgâ. — *c)* N. pr. α) *einer Râkshasî. — β) eines Flusses, = गोदावरी Râgân. 14,29. — *d) *Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,59. — *e) *= राजनी. — 4) n. *a)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *b) *Fett.*

गौतमक m. N. pr. eines Schlangendämons.

गौतमपृच्छा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 716.

गौतमवन n. N. pr. eines heiligen Ortes.

गौतमस (?) Adj. mit अर्क m. Name verschiedener Sâman.

*गौतमसंभवा f. N. pr. eines Flusses, = गोदावरी Râgân. 14,29.

गौतमसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

गौतमस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 12,14.

गौतमारण्य n. N. pr. eines *Waldes* 160,10.

*गौतमार्धिक Adj. Mahâbh. 4,76,*b.*

गौतमाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

गौतमि m. Patron. von गौतम.

गौतमिनन्दन (metrisch st. गौतमी°) m. Metron. Açvatthâman's MBh. 7,156,118.

गौतमीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

गौतमीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

गौतमीय Adj. *zu* Gautama *in Beziehung stehend, von ihm herrührend.*

गौतमीसुत m. Metron. Açvatthâman's.

गौतमेश Name eines Liñga.

गौतमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गौदत्तेय m. Patron. von गौदत्त.

गौदानिक Adj. *die* Godâna *genannte Ceremonie betreffend.*

*गौधार m. *eine Art Eidechse.* Vgl. गोधार.

गौधूम Adj. (f. आ und *ई) *aus Waizen gemacht* Hemâdri 1,412,8 (गोधूमा gedr.).

गौधूम्र m. N. pr. eines Mannes.

*गौधेनुक n. *eine Heerde Milchkühe.*

गौधेय m. 1) *eine Art Eidechse. — 2) Pl. Name einer Schule.

*गौधेर m. *eine junge Eidechse* oder *eine Art Eidechse.*

गौधेरक m. *ein best. kleines giftiges Thier.*

*गौधेरकायणि n. Patron. von गौधेरक.

गौनर्द् 1) *Adj. von गोनर्द्. — 2) m. N. pr. eines Autors. Richtig गोनर्द्.

*गौप m. Patron. von गोप Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,12,5. Wohl fehlerhaft für गोप.

गौपत्य n. *Besitz von Rindern.*

गौपवन 1) m. Patron. von गोपवन. Auch *Pl. — 2) n. Name eines Sâman.

गौपायन m. Patron. von गोप (nach dem Comm. zu Tâṇḍja-Br. = गौपगोत्र). Auch Pl.

*गौपालपशुपालिका f. Nom. abstr. von गोपाल + पशुपाल.

गौपालायन (Maitr. S. 3,10,4) und गौपालेय m. Patron. von गोपाल.

*गौपिक m. *der Sohn einer Hirtin.*

*गौपिलेय Adj. von गोपिल.

*गौपुच्छ Adj. (f. ई) *einem Kuhschwanz ähnlich.*

*गौपुच्छिक Adj. *an einem Kuhschwanz sich haltend.*

*गौप्तेय m. Metron. von गुप्ता.

*गौभृत Adj. von गोभृत्.

गौमत 1) Adj. von गोमती (N. pr. eines Dorfes und eines Flusses). — 2) f. ई N. pr. eines Flusses (richtig गौतमी).

*गौमतायन Adj. von गोमत्. Davon *°क.

*गौमथिक Adj. von गोमथ.

*गौमय Adj. *von Kuhmist herrührend.*

*गौमायन m. Patron. von गोमिन्.

गौर 1) Adj. (f. ई) *a) weisslich, gelblich, röthlich.* — *b) glänzend, schön, prächtig.* — 2) m. *a) Bos Gaurus.* — *b) weisser Senf; das Korn* als *best. Gewicht.* — *c) *Grislea tomentosa* Râgân. 9,112. — *d) *eine Reisart* Gal. — *e) *der Mond.* — *f) *der Planet Jupiter.* — *g)* Bein. α) *des Schlangendämons Çesha Gal. — β) Kaitanja's; vgl. °चन्द्र. — *h)* N. pr. eines Joga-Lehrers. — 3) *f. गौरा angeblich = गौरी. — 4) f. ई *a) die Kuh des Bos Gaurus.* — *b) ein noch nicht menstruirendes (achtjähriges) Mädchen.* — *c) *die Erde.* — *d) Röthel* Kâlak. 5,20. — *e) *ein best. gelbes Pigment; *Auripigment* Gal. — *f) Gelbwurz* und *verschiedene andere Pflanzen Râgân. 6,191. 8,111. 10,82. — *g) *Rede.* — *h)* Name *verschiedener Metra.* — *i) ein best. Tact* S. S. S. 214. — *k) eine best.* Râgiṇ S. S. S. 37. — *l)* N. pr. α) der Gattin Çiva's. — β) der Gattin Varuṇa's. — γ) einer Vidjâdevî MBh. 3,231,48. Hariv. 12036. 12041. — δ) verschiedener Frauen. — ε) verschiedener Flüsse VP.². — 5)

*n. *a) weisser Senf. — b) eine best. Gemüsepflanze* Gal. *— c) Saffran;* vgl. कनक°. *— d) Staubfaden der Lotusblume. — e) Gold. — f) Auripigment* Gal.

*गौरक m. *eine Reisart* Gal.

गौरकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,200.

गौरद्य n. fehlerhaft für गौरद्य.

*गौरखर m. *ein wilder Esel.*

गौरगणोद्देश m. Titel eines Werkes. °दीपिका f. Titel eines *Commentars* dazu.

गौरग्रीव m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*गौरग्रीवि m. Patron. Davon *Adj. °ग्रीवीय.

गौरचन्द्र m. Bein. Kaitanja's Kaitanj. 1,9.

*गौरजीरक m. *weisser Kümmel* Râgan. 6,59.

गौरण्टक m. N. pr. v. l. für कोरण्टक.

गौरतित्तिरि m. *eine Rebhuhnart* Bhâvapr. 2,3.8.

गौरव n. Nom. abstr. zu गौर 1) *a)* Comm. zu Naish. 8,99.

*गौरवच् m. *Terminalia Catappa* Râgan. 8,45.

गौरपृष्ठ m. N. pr. eines Fürsten.

गौरमन्त्र wohl *ein best. Spruch.*

गौरमुख 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. आ N. pr.

गौरमृग m. *Bos Gaurus.*

गौरललाम Adj. *an der Stirn weiss gefleckt* TS. 5,6,16,1.

गौरव 1) Adj. *zum Lehrer in Beziehung stehend.* कुल n. *die Familie des Lehrers.* — 2) *m. *eine best. giftige Pflanze* Gal. — 3) n. *a) Schwere. — b) Schwere* eines Buches, so v. a. *Voluminosität* Njâjam. S. 4, Z. 9. — *c) Schwierigkeit* Karaka 3,4. — *d) prosodische Länge. — e) Wichtigkeit, grosse Bedeutung, hoher Werth. — f) Gravität, Ehrwürdigkeit, Ansehen der Person, Würde* Âpast. *— g) die einer Person* oder *Sache erwiesene* oder *gebührende Hochachtung, Ehrfurcht —, Respect vor* Harshak. 218, 19. Kâd. 194,21. 2,146,16. पुनरागमन° *Ehre* 1,238, 5. — *h) ein best. Fehler in der Dialektik: Schwerfälligkeit, zu weites Ausholen.*

गौरवज्ञात Adj. *von Ehrfurcht erfüllt* Lalit. 278,15.

गौरवलाघवविचार m. Titel eines Werkes.

*गौरवल्ली f. *Fennich* Nigh. Pr.

गौरवाहन m. N. pr. eines Fürsten.

*गौरवित Adj. *in Ansehen stehend, hochgeachtet.*

*गौरशाक m. *eine Art Bassia.*

गौरशालि m. *eine Reisart* Varâh. Jogaj. 7,4.

गौरशिरस् m. N. pr. eines Mannes.

*गौरसकथ Adj. (f. ई) *röthliche Schenkel habend.*

गौरसर्षप m. *Sinapis glauca, ein solches Senfkorn* (Âpast.) auch als *best. Gewicht.*

*गौरसुवर्ण n. *eine best. Gemüsepflanze* Râgan. 7,151.

गौराङ्ग 1) Adj. (f. ई) *einen röthlichen Körper habend* Dhûrtan. 31. — 2) m. Bein. Kaitanja's. — 3) *f. ई *Kardamomen* Râgan. 6,87.

गौराङ्गमल्लीक m. N. pr. eines Mannes.

*गौराजाजी f. *weisser Kümmel* Râgan. 6,59.

*गौराटिका f. *Predigerkrähe* Râgan. 19,114.

*गौरार्द्रक m. *ein best. Gift.*

गौरावस्कन्दिन् m. Bein. Indra's (*als Bos Gaurus bespringend* oder *einen B. G. angreifend*) Çat. Br. Comm. zu Njâjam. 9,1,21.

गौराश्व m. N. pr. eines Fürsten MBh. 2,8,18.

*गौरास्य m. *eine schwarze Affenart mit weisslichem Gesicht.*

गौराहिक m. *eine Schlangenart.*

गौरिक 1) m. *a)* vielleicht *weisser Senf. — b)* Metron. des Mândhâtar. — 2) *f. आ *ein noch nicht menstruirendes, achtjähriges Mädchen.*

गौरिमन् m. Nom. abstr. zu गौर 1) *a)* Naish. 8,99.

*गौरिमत्त् m. und *°मती f. N. pr.

*गौरिल m. 1) *weisser Senf.* — 2) *Eisenfeil.*

गौरिवीत Adj. von गौरिवीति. Vgl. गौरी°.

गौरिवीति m. N. pr. eines Ṛshi. Vgl. गौरी°.

*गौरिषकथ m. N. pr.

1. गौरी f. s. u. गौर.

2. गौरी Adv. mit कर् *weiss —, glänzend machen* Ind. Stud. 15,210.

गौरीकल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *h).*

गौरीकान्त m. N. pr. eines Autors. Auch °सार्वभौमभट्टाचार्य.

गौरीगायत्रिका und °गायत्री f. *ein best. Vers* Hemâdri 1,230,14.16.

गौरीगुरु m. Bein. des Himâlaja.

गौरीचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

गौरीचरित n. Titel eines Werkes.

*गौरीज 1) m. Metron. Kârttikejas. — 2) n. *Talk.*

गौरीजातक n. Titel eines Werkes.

गौरीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गौरीनाथ m. Bein. Çiva's.

*गौरीपट्ट m. *the horizontal plate of the* Liñga, *typical of the female organ.*

गौरीपति m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

*गौरीपाषाण m. *weisser Arsenik* Nigh. Pr.

*गौरीपुत्र m. Metron. Kârttikeja's.

*गौरीपुष्प m. 1) *Fennich.* — 2) *Nerium odorum* Râgan. 10,12.

गौरीपूजा f. *Verehrung der* Gaurî, *ein Festtag am 4ten Tage in der lichten Hälfte des* Mâgha.

गौरीभर्तृ m. Bein. Çiva's.

गौरीमुख m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

*गौरीललित n. *Auripigment* Râgan. 13,69.

गौरीवर m. 1) *Bein. Çiva's. — 2) *ein Gnadengeschenk der* Gaurî.

गौरीवित 1) Adj. von गौरीविति; vgl. गौरि°. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

गौरीविति m. N. pr. = गौरि°.

गौरीव्रत n. *eine best. Begehung.*

गौरीश m. Bein Çiva's.

*गौरुतल्पिक Adj. *das Ehebett des Lehrers entweihend.*

*गौर्जर n. *Bleiglätte* Nigh. Pr.

*गौर्यश्मन् m. *weisser Arsenik* Nigh. Pr.

*गौलक्षणिक Adj. *die Merkmale der Kühe kennend.*

*गौलन्द Adj. (f. ई) von गौलन्ध्य.

*गौलन्ध्य m. Patron. von गोलन्द.

*गौला f. = गौरी N. pr. der Gattin Çiva's.

*गौलाङ्कायन m. Patron. von गोलाङ्क.

*गौलिक m. *Bignonia suaveolens.*

*गौलोमन Adj. *dem Kuhhaar ähnlich.*

गौल्गुलव 1) Adj. = गौग्गुलव 1). — 2) f. ई Patron.

गौल्गुलवीपुत्र m. Metron. eines Gobhila.

गौल्मिक 1) Adj. *über* गुल्म 2) *a) handelnd* Karaka 6,11. — 2) m. *a) das einzelne Individuum eines Soldatenpostens. — b) ein Befehlshaber über* गुल्म 1) *b)* J. A. S. Beng. 47,405,34.

*गौल्य 1) Adj. *süsslich* Râgan. 7,209. 8,120. — 2) n. *a) Süssigkeit* Râgan. 10,48. — *b) Syrup. — c) ein spirituöses Getränk.*

*गौवासनिक Adj. (f. आ und ई) von गोवासन.

*गौशकटिक Adj. (f. ई) *einen mit Ochsen bespannten Wagen besitzend.*

*गौशतिक Adj. (f. ई) *hundert Kühe besitzend.*

गौशृङ्ग n. Name eines Sâman.

गौश्र m. Patron von गुश्रि.

गौश्रायणि m. Patron. von गौश्र.

गौश्न m. = गौश्र.

गौषूक्त n. Name eines Sâman.

गौषूक्ति m. Patron. von गोषूक्त (Comm.).

*गौष्ठ 1) Adj. (f. ई) von गोष्ठी oder गौष्ठी (N. pr. eines Dorfes). — 2) f. ई N. pr. eines Dorfes. v. l. गोष्ठी.

गौष्ठिक Adj. *eine Versammlung —, eine Gesellschaft betreffend* zu Spr. 2206.

गौष्ठीन Adj. (ein Ort) *wo eine Kuhheerde gestanden hat;* n. *ein solcher Ort* Harshak. 56,22 (गो° gedr.).

*गौसहस्रिक Adj. (f. ई) *tausend Kühe besitzend.*

*गौक Adj. (f. ई) von गोक.

*गौकलव्य m. Patron. von गुकलु. Dazu f. *गौकलव्यायनी.

गौह्लाक Adj. *zu den* Guhjaka *in Beziehung stehend.*

ग्रध Partic. praet. pass. von घस् in ग्राघ्दृ.

ग्रिध f. Nom. act. von घस् in सँग्रिध.

ग्रीँ f. 1) *ein Weib übermenschlicher Art, Göttin, Genie.* — 2) * *Rede.*

ग्रीँवत् Adj. *mit göttlichen Weibern verbunden.*

ग्रास्पँति m. *Gemahl eines göttlichen Weibes.*

ग्रास्पँत्नी f. *göttliches Eheweib.*

ग्रमन् in पृथु°.

ग्रमीँ f. *die Erde.* Nur in der Form ग्रमँस् Abl. Gen.

ग्र in तुविग्रँ.

1. ग्रथ्, ग्रन्थ्, ग्रन्थँति, *ग्रथति, *°ते, *ग्रन्थति *knüpfen, winden, aneinanderreihen,* (ein Werk, Gedicht) *zusammenknüpfen,* so v. a. — *stellen verfassen.* — ग्रथ्यत्ताम् Kathâs. 122,71 wohl fehlerhaft für प्रथ्यत्ताम्. — Partic. ग्रथितँ (*ग्रन्थित) 1) *geknüpft, gebunden, verbunden, aufgereiht, gewunden, umwunden, hineingebunden, verknüpft, verbunden, besetzt —, besäet mit; künstlich verschlungen* (von der Fabel eines Schauspiels) *ineinander geschlungen und daher schwer zu scheiden.* कृपार्थग्रथितम् Adv. so v. a. *mit Worten kläglichen Inhalts.* — 2) *knotig, verhärtet, zusammengeballt.* — 3) *zum Stocken gebracht.* — 4) **verletzt, beschädigt.* — 5) **gepackt, in Besitz genommen.* — *Caus. ग्रन्थयति, °ते (ग्रन्थने, संदर्भे). — Mit ग्रनु, °ग्रथित *verknotet, fest.* — Mit ग्रा *umschlingen* in पुनरायन्थम्. — Mit उद् 1) *aufbinden,* so v. a. *in Bündel bringen, in die Höhe binden.* — 2) *knüpfen, winden.* — 3) *aufknüpfen, lösen.* — Caus. उद्ग्रथयति *aufknüpfen, lösen.* — Mit समुद् *in die Höhe binden.* — Mit उप *umschlingen.* — Mit नि *einschlingen* in पुनर्न्यग्रन्थम्. — Mit प्र *verknüpfen —, verbinden mit* Comm. zu Njâjam. 9,2,8. — Mit वि *verbinden, zusammenbinden, umbinden.* — विँग्रथित 1) *verbunden.* — 2) *knotig, knollig, geballt* Karaka 8,1. — 3) *unterbunden,* so v. a. *gehemmt.* — Mit समँ, सँग्रथित *verknotet, zusammengebunden.*

2. *ग्रथ्, *ग्रन्थ्, ग्रथते, ग्रन्थते (कौटिल्ये).

ग्रथन 1) n. a) *Verknüpfung, Verschlingung* Comm. zu Njâjam. 9,2,8. *das Angereihtsein* zu Spr. 1616. — b) *das Stocken, Gehemmtwerden der freien Bewegung.* — c) in der Dramatik *das Andeuten des Ausganges.* — 2) f. ग्रा *das Knüpfen, Binden, Umstricken* Bâlar. 168,9.

ग्रथनीय Adj. *zu verknüpfen, — verbinden* Comm. zu Njâjam. 9,2,8.

ग्रथित 1) Adj. s. u. ग्रथ् — 2) n. a) *das Angereihtsein* zu Spr. 1616. — b) *ein best. knotiger Abscess.*

ग्रथितव्य Adj. = ग्रथनीय Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,2.

ग्रथिँन् Adj. *Ränke schmiedend, ränkevoll.*

ग्रथिल Adj. *besessen, verrückt* Ind. St. 15,305. Vgl. ग्रकिल.

ग्रथिली Adv. mit भू *verrückt werden* ebend.

ग्रथ्य m. *Büschel.*

ग्रथ्य Adj. = ग्रथनीय Njâjam. 9,2,8.

ग्रन्थ m. 1) **das Knüpfen, Binden.* — 2) = ग्रन्थि *Knoten* TS. 6,2,9,4, v. l. — 3) *Wabe* P. 4,3,105, Vârtt. 2. — 4) *ein künstliches Gefüge von Worten* (insbes. *von 32 Silben*); *literärisches Erzeugniss; Text, Wortlaut.* ग्रन्थतश्चार्थतश्च *dem Wortlaute und dem Sinne nach.* — 5) *Kapitel, Abschnitt* (im Kâṭh.). — 6) **Reichthum.*

*ग्रन्थकर्तृ m. *Autor eines Werkes.*

ग्रन्थकार m. dass.

*ग्रन्थकुटी und *°कूटी (fehlerhaft) f. *Bibliothek.*

ग्रन्थकृत् m. *Autor eines Werkes.*

ग्रन्थन n. und *°ना f. *das Knüpfen, Binden, Winden.* शब्दग्रन्थन so v. a. *das Erzählen* Mahâbh. 3,28,*a*.

*ग्रन्थपर्णी f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,116.

ग्रन्थविस्तर m. *ein umfangreicher Text* Varâh. Bṛh. S. 1,2. *Wortschwall* Brahmabindûp. 5.

*ग्रन्थसंधि m. *Abschnitt in einem Werke, Kapitel.*

ग्रन्थाढ्य Adj. Karaka 6,11 fehlerhaft für ग्रन्थ्याढ्य.

1. ग्रन्थिँ m. 1) *Knoten.* — 2) *ein in den Zipfel eines Gewandes geschlungener Knoten zur Aufbewahrung von Geld u. s. w.* — 3) *Gelenk, Knoten an Pflanzen.* — 4) *krankhafte Anschwellung und Verhärtung.* — 5) *Glocke* (zum Läuten). — 6) *Knoten* in übert. Bed. so v. a. *Fessel, Kette, Zweifel.* ग्राग्रह° so v. a. *fester Vorsatz* Bâlar. 170,8. — — 7) *Bez. *verschiedener Pflanzen* und *Wurzeln.*

2. *ग्रन्थि m. *Krümmung; Falschheit.*

ग्रन्थिक 1) m. a) *Erzähler, Rhapsode.* — b) *Astrolog.* — c) *eine best. Krankheit des äusseren Ohres.* — d) *eine best. Pflanze* oder *Stoff* Karaka 6,18. — e) ein angenommener Name α) Nakula's. — β) *Sahadeva's (?). — 2) * m. n. a) *Capparis aphylla.* — b) *Bdellion.* — 3) n. a) *die Wurzel vom langen Pfeffer.* — b) *= ग्रन्थिपर्ण. — c) **eine best. Frauenkrankheit* Gal.

ग्रन्थिच्छेदक m. *Beutelschneider.*

ग्रन्थित्व n. Nom. abstr. zu ग्रन्थि 4).

*ग्रन्थिदल 1) m. *ein best. Parfum* Râǵan. 12,146. — 2) f. ग्रा *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 8,69.

*ग्रन्थिदूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

ग्रन्थिँन् Adj. 1) *Bücher lesend.* — 2) von unbekannter Bed. RV. 10,95,6.

*ग्रन्थिनिका f. *ein best. Knollengewächs* Gal.

*ग्रन्थिपत्र m. *ein best. Parfum.*

ग्रन्थिपर्ण 1) m. *ein best. Parfum* Râǵan. 12,146. — 2) *f. ग्रा *eine best. Pflanze.* — 3) *f. ई *eine Art* Dûrvâ-*Gras.* Vgl. ग्रन्थ°. — 4) *n. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

ग्रन्थिपर्णक = ग्रन्थिपर्ण 4) Kâd. 143,1.

ग्रन्थिपर्णमय Adj. *aus* ग्रन्थिपर्ण 1) *gemacht* Hemâdri 1,435,8.

*ग्रन्थिफल 1) m. *Feronia elephantum* Râǵan. 11, 182. — 2) *Vanguiera spinosa* Râǵan. 8,69. — 3) = साकुरुण्ड Râǵan. 6,246.

*ग्रन्थिबन्धन n. *das Knüpfen eines Knotens; das Zusammenknüpfen der Gewänder der Braut und des Bräutigams bei der Heirathsceremonie.*

ग्रन्थिबन्धम् Absol. mit ग्रथ् *knotenartig zusammenknüpfen* Bâlar. 312,11.

*ग्रन्थिबर्हिँन् m. *eine best. Pflanze.*

ग्रन्थिभेद् m. *Beutelschneider.*

*ग्रन्थिमत्फल m. *Artocarpus Lacucha* Madanav. 67,49.

ग्रन्थिमत् 1) Adj. a) *geknüpft, gebunden.* — b) **knollig.* — 2) m. *Heliotropium indicum* Bhâvapr. 1,215.

*ग्रन्थिमूल 1) n. *Knoblauch.* — 2) f. ग्रा *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

ग्रन्थिल 1) Adj. *knotig.* — 2) * m. a) *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,161. — b) *Capparis aphylla.* — c) *Amaranthus polygonoides.* — d) *Asteracantha longifolia.* — e) *Cocculus cordifolius.* — f) *ein best. Heilmittel* (कितावली). — g) *ein best. Parfum* Râǵan. 12,145. — 3) *f. ग्रा a) Bez. *zweier Grasarten* Râǵan. 8,114.116. — b) *eine Cyperus-Art.* — 4) *n. a) *die Wurzel vom langen Pfeffer* Râǵan. 6, 23. — b) *frischer Ingwer.*

ग्रन्थिली Adv. mit भू *knollig werden, sich ballen* Comm. zu Karaka 1,1.

*ग्रन्थिवज्रक m. *eine Art Stahl.*

ग्रन्थिवीसर्प m. *eine best. Form von Rothlauf* Karaka 6,11.

ग्रन्थिवीसर्पिन् Adj. *an der eben genannten Krankheit leidend* ebend.

*ग्रन्थिकृत् m. *Minister.*

ग्रन्थी Adv. mit भू *sich ballen* Bâlar. 41,24.

*ग्रन्थीक n. *die Wurzel vom langen Pfeffer.*

ग्रप्स *Büschel, Bündel* Pâr. Gṛhj. 1,15,4. Vgl. ग्लप्स.

ग्रभ् (älter) und ग्रह्, गृभ्णाति und गृह्णाति (auch Med.). गृह्य=गृह्याण Hemâdri 1,661,22. Pańkad. Partic. गृभीत, गृभित (Bhâg. P.) und गृहीत. 1) *ergreifen, mit der Hand fassen, fassen* (von einem Blutegel 217,32. 33. 218,1), *packen, festhalten* 310,3. करे, पाणौ *Jmd* (Acc.) *bei der Hand fassen;* ausnahmsweise auch mit doppeltem Acc. पाणिम् *die Hand fassen*, insbes. bei der Heirathsceremonie. गृह्य Absol. *ergriffen habend*, so v. a. *mit sich —, bei sich führend, mit.* गृहीत am Anfange eines adj. Comp. *mit ergriffenem —*, so v. a. *— mit sich führend, — bei sich habend, — haltend;* bisweilen auch in verstellter Ordnung (°गृहीत Lalit. 246,3. Kâraṇḍ. 75,1). पक्षं ग्रह् *Jmds Seite —, Partei ergreifen für* (अर्थे). Mit einem Abl. *nehmen von* 113,1. — 2) *aufhalten, nicht durchlassen.* — 3) *fangen* (Blutegel 217,23), *einfangen, gefangen nehmen, in seine Gewalt bekommen* 173,32. *Jmd* oder *Jmds* Herz (चेतस्, मनस्, हृदयम्) *für sich gewinnen* 168,31. 187,8. — 4) *ergreifen*, so v. a. *sich Jmds bemächtigen* (von Krankheiten und dämonischen Wesen). — 5) Sonne und Mond *ergreifen* (von Seiten Râhu's), so v. a. *verfinstern.* — 6) *rauben, entziehen.* — 7) *die Hand auf Etwas legen, als seinen Theil für sich nehmen, sich aneignen, beanspruchen* 156,24. — 8) *gewinnen, erlangen, erhalten.* फलम् *Frucht ansetzen.* गृभीत *fruchtbringend* (Baum). — 9) *entgegennehmen, — von* (Abl.) 40,5. *empfangen, — von* (Abl.) 212,15. *annehmen, — von* (Abl. oder Gen.). गर्भम् *eine Leibesfrucht empfangen von* (Abl.). आज्ञाम्, आदेशम्, संदेशम् *einen Befehl* u. s. w. *entgegennehmen* oder *empfangen.* कार्यम् *eine gerichtliche Sache —, eine Klage annehmen* 216,2. *behalten* 185,5. Angeblich auch mit doppeltem Acc. — 10) *Jmd* (Acc.) *zur Frau nehmen.* — 11) ein Weib *ergreifen*, so v. a. *beschlafen.* — 12) *durch Kauf an sich bringen*, mit Instr. des Preises. — 13) *sich Etwas erbitten, wählen* 106,15. — 14) *auffassen* (eine Flüssigkeit), *schöpfen* 182,24. — 15) *auffangen* Arḡ. 3,34. v. l. ग्रस् besser. — 16) *pflücken, abpflücken, sammeln.* — 17) *einsammeln, sich einen Vorrath von Etwas machen.* — 18) *Etwas in Gebrauch nehmen, anlegen* (Kleider u. s. w.) 290,29. 291,9. 292,1. *annehmen* (eine Gestalt) Bhâg. P. 2, 9,26. — 19) *nehmen und legen —, setzen auf* (Instr. oder Loc.) 123,20. 129,18. 184,29. *stecken in* (Loc.) — 20) *in sich hineinziehen* (Med.). — 21) *in sich enthalten, — begreifen, zugleich bezeichnen.* — 22) *Jmd aufnehmen, zu sich nehmen* 47,8. *willkommen heissen*, insbes. eine verstossene Gattin *wieder aufnehmen.* — 23) *Etwas auf sich nehmen, sich hingeben* (मानम् 174,6), *sich unterziehen, sich machen an.* यत्नम् *sich bemühen*, mit Loc. eines Nom. act. 129,16. — 24) *in den Mund nehmen, anführen, nennen* (einen Namen). — 25) *mit den Sinnen fassen, gewahrwerden, vernehmen, erkennen* 328,11. Bei den Astronomen *beobachten.* — 26) *erlernen, im Gedächtniss behalten* 227,30. — 27) *berechnen, bestimmen.* — 28) *annehmen, billigen, gutheissen; sich Etwas gefallen lassen, angenehm finden* Kâd. 2,49,13. — 29) *annehmen, beherzigen* 69,16. *befolgen.* — 30) *auffassen, dafür halten.* — 31) Pass. *gemeint sein, — unter* (Instr.) 214,19. 223, 13. 227,14. 237,7. 238,8. 26. — 32) mit caus. Bed. *nehmen heissen* 64,6. — Caus. ग्राहयति 1) *ergreifen —, fassen —* (einen Blutegel 217,33. eine kranke Stelle durch Blutegel 31), *festhalten lassen mit* (Instr.), *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *ergreifen lassen.* पाणिम् *die Hand* (bei der Heirathsceremonie). — 2) *einfangen —, gefangen nehmen lassen.* — 3) *sich Jmds bemächtigen lassen;* mit Acc. und Instr. अमेण so v. a. *Jmd zu ermüden beabsichtigen.* — 4) *rauben, — fortbringen lassen.* — 5) *empfangen lassen, annehmen heissen, einnehmen lassen* (einen Sitz, einen Wohnplatz); mit doppeltem Acc. — 6) *zur Frau geben*, mit doppeltem Acc. — 7) *wählen lassen*, mit doppeltem Acc. — 8) *Jmd* (Acc.) *sich mit Etwas* (Instr.) *beschäftigen lassen.* — 9) *lernen lassen, beibringen, vertraut machen;* mit doppeltem Acc. Âpast. Daçak. 80,12. — Desid. जिघृक्षति, °ते 1) *zu ergreifen —, zu packen im Begriff stehen.* — 2) die Sonne *zu ergreifen —*, so v. a. *zu verfinstern im Begriff stehen* (von Râhu). — 3) *zu entreissen im Begriff stehen.* — 4) *mit den Sinnen fassen wollen, zu erkennen sich bestreben.* — *Intens. जरीगृह्यते. — Mit अति 1) *über die Zahl schöpfen.* — 2) **überflügeln, übertreffen.* — Mit अनु 1) *im Rauben folgen.* — 2) *halten, stützen.* — 3) *aufnehmen.* — 4) *beipflichten* 26,13. — 5) *Jmd gütig aufnehmen, sich gnädig erweisen, gewogen sein, seine Gewogenheit an den Tag legen, beglücken;* mit Acc. oder Gen. (Bhâg. P.) der Person und Instr. der Sache, mit der man Jmd *beglückt.* आसनम् *den Sitz beglücken*, so v. a. *geruhen sich zu setzen.* कस्मात्पादपङ्कजस्पर्शेन नानुगृहीता मणिनूपुरा Kâd. 67,7. — 6) *pflegen, hegen.* — 7) *Etwas fördern, zu Etwas* (Acc.) *beitragen.* — Mit समनु 1) *in Ordnung bringen* (die Haare). — 2) *sich gnädig gegen Jmd* (Acc.) *erweisen.* — Mit अप *wegnehmen, abtrennen, abreissen.* — Mit अपि *zuhalten* (Mund, Nase, Ohr); auch mit Ergänzung von Mund oder Nase. — Mit अभि 1) *ergreifen, packen.* — 2) *an sich nehmen, aufnehmen.* — 3) *aufheben, in die Höhe heben* (ein Kleid). — 4) *zusammenlegen* (die Hände). — 5) *ansetzen* (Blüthen, Früchte). — 6) *in Empfang nehmen.* — 7) *Jmd empfangen.* — Caus. *fangen, ertappen.* — Mit अव 1) *loslassen, nachlassen.* — 2) *abhalten von* (Abl.) Târḍya-Br. 6,7,22. *hemmen, zurückhalten, verschliessen* Karaka 1,26. 8,1. Kâd. 2,75,14. 99,16. — 3) *zertheilen;* in der Grammatik *absetzen, abtheilen* (Wörter, Worttheile). — 4) अवगृह्य पाद्भ्याम् so v. a. *sich mit den Füssen anstemmend;* ohne पाद्भ्याम् so v. a. *gewaltsam.* — 5) *mit den Sinnen fassen, wahrnehmen, empfinden.* — Caus. *in Stücke zertheilen.* — Mit प्रत्यव 1) *zurücknehmen, — stellen* Maitr. S. 1,6,4. — 2) *zurücknehmen, widerrufen.* — Mit व्यव *niederbeugen.* — Mit आ 1) *anhalten, anziehen* (die Zügel). — 2) *erlernen* Kâd. 163,2. — Mit उपा 1) *mit sich nehmen;* Absol. so v. a. *mit.* — 2) *umarmen.* — Mit समा *auf einmal erfassen, ergreifen.* — Mit उद् 1) *aufheben, emporhalten.* — 2) *aufrichten, erheben, emporbringen* Nṛs. Up. S. 40. Med. *sich aufrichten, sich erheben.* — 3) *herausgreifen, — ziehen* (z. B. ein Schwert), *wegnehmen.* — 4) *herausreissen, erretten.* — 5) *aufhören*, insbes. *zu regnen; absetzen im Reden.* — 6) *zugeben, einräumen.* — 7) *ausfindig machen, ergründen* Kâraṇḍ. 28,6. 11. 29,11. — Caus. 1) *Etwas auszuzahlen veranlassen.* — 2) *Jmd veranlassen emporzubringen* Nṛs. Up. S. 40. — 3) *zur Sprache bringen, besprechen.* — 4) *उद्राकित = बद्ध. — Mit उपोद् 1) *ebenfalls aufheben, — emporhalten.* — 2) *aufrichten* Khând. Up. 4,2,5 (Comm. *kennen*, M. Müller *öffnen*). — 3) *zum Munde führen* Ait. Br. 7,33. — Mit प्रत्युद् *absetzen.* — Mit समुद् 1) *aufheben, sublevare.* — 2) *aufgreifen, auffassen.* — Mit उप 1) *aufheben* (Conj.). — 2) *auffangen durch Unterhalten.* — 3) *unterfassen, unterfangen, unterhalten*, insbes. ein Gefäss um daraus zu trinken. — 4) *in den Besitz von Etwas gelangen, theilhaftig werden.* — 5) *sich Jmds bemeistern.* — 6) *hinzuziehen, zu Hülfe nehmen.* — 7) *aufnehmen*, so v. a. *erneuern.* — 8) धिया *mit dem Geiste erfassen.* — 9) *annehmen, gutheissen.* — 10) उपगृहीतुम् Hit. II, 3 fehlerhaft für °गूहितुम्. — Mit नि 1) *niederhalten, senken.* — 2) *eindrücken* (eine Furche) RV. 4,57,7. — 3) *an sich ziehen.* — 4) *zusammenziehen, zukneifen* (die Augen). — 5) *anhalten, zurückhalten.* — 6) *ergreifen, fassen, festhal-*

ten. — 7) *ergreifen, gefangen nehmen, einfangen.* — 8) *Jmd daniederhalten, niederdrücken, bezwingen, bändigen, im Zaum halten.* — 9) *zurückhalten, unterdrücken, hemmen.* — Caus. *bewirken, dass Jmd ergriffen wird.* — Caus. vom Desid. निजिघृक्षयति *Jmd veranlassen, dass er zu unterdrücken den Wunsch hege.* — Mit उपनि 1) *niederdrücken auf* (Loc.). — 2) *in die Nähe bringen* Âpast. Çr. 12,25,1. — Mit प्रतिनि *herausschöpfen.* — Mit विनि 1) *Jmd packen an* (Loc.). — 2) *zurückhalten, anhalten.* — 3) *zurückhalten, unterdrücken, hemmen.* — Mit संनि 1) *daniederhalten, bezwingen, bändigen.* — 2) *zurückhalten, unterdrücken, hemmen.* — Mit निस् in निर्ग्राह्य. निर्गृहीत MBh. 13, 1998 fehlerhaft für निगृहीत. — Mit प्रतिनिस् in प्रतिनिर्ग्राह्य. — Mit परि 1) *auf beiden Seiten anfassen.* — 2) *umfassen, umfangen, umgeben, umringen, einschliessen* Çulbas. 3,66.148. — 3) *einfassen, einfriedigen.* परिगृह्य सरस्वतीम् so v. a. *beide Ufer der* S. *besetzt haltend* MBh. 5,178,23. — 4) in der Grammatik इति *einfassen,* so v. a. *mit Einschiebung von* इति *ein Wort wiederholen.* — 5) *auffangen.* — 6) *umlegen, sich kleiden in, anlegen.* — 7) *ergreifen, packen, halten, tragen.* परिगृह्य *ergreifend,* so v. a. *in Begleitung von, mit.* °गृहीत mit Acc. *ergriffen habend, mit* Lalit. 368,13. — 8) *bemeistern.* — 9) *in den Besitz von Etwas gelangen, theilhaftig werden.* — 10) *entgegennehmen, empfangen, annehmen, für sich behalten* 130,32. eine Lehre *annehmen, sich zu ihr bekennen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1 (S. 498, Z. 1). — 11) (Speise) *in sich aufnehmen.* — 12) *auf sich nehmen, übernehmen.* — 13) *Jmd zu sich nehmen, aufnehmen, freundlich empfangen.* — 14) *liebkosen.* — 15) *zur Frau nehmen.* — 16) *Jmd beistehen.* — 17) *sich richten nach, berücksichtigen, befolgen.* — 18) *übertreffen.* — 19) *entbehren, nicht haben.* परिगृह्य *ohne* (mit Acc.) MBh. 3,26,15. — 20) परिगृहीत *verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 123,15. Lalit. 181,2. 109,22. 110, 2. fgg. 112,19. fgg. — Desid. परिजिग्रक्षीष्यत् in der Bed. *umfangen werdend* (!). — Mit संपरि 1) *entgegennehmen, empfangen.* — 2) *Jmd freundlich aufnehmen.* — 3) *unternehmen, vollbringen.* — 4) *vollständig fassen, begreifen.* — Mit प्र 1) *vor sich hin halten, vorstrecken; halten.* — 2) *darbieten.* — 3) *ergreifen, aufnehmen.* प्रगृह्य so v. a. *mit sich führend, in Begleitung von, mit* 68,23. — 4) *gefangen nehmen.* — 5) *entgegennehmen, empfangen.* — 6) *anhalten, anziehen* (die Zügel). — 7) *an sich ziehen, sich verbinden mit.* — 8) *Jmd freundlich empfangen, sich gegen Jmd freundlich beweisen.* — 9) *Etwas begünstigen, Vorschub leisten.* — 10) *sich fassen, — zusammennehmen.* — 11) in der Grammatik *gesondert halten, isoliren.* — Caus. *in Empfang nehmen.* — Mit परिप्र *um Jmd herumreichen.* — Mit प्रतिप्र *annehmen, gutheissen.* प्रति v. l. — Mit संप्र 1) *zusammen hinhalten, — vorstrecken.* — 2) *zusammen ergreifen, — aufnehmen.* — 3) *ergreifen, anfassen.* — 4) *entgegennehmen, annehmen.* वचनम् *Worte gut aufnehmen.* — Mit प्रति 1) *anfassen, ergreifen.* — 2) *auffangen, auffassen, in sich aufnehmen.* — 3) *zu sich führen, zum Munde führen, geniessen.* — 4) *in Besitz nehmen.* — 5) *wieder zu Besitz kommen.* — 6) *annehmen, empfangen, sich schenken lassen, — von* (Abl. oder Gen.). शिरसा *annehmen und aus Achtung auf den Kopf legen.* — 7) *Jmd feindlich empfangen, angreifen.* — 8) *Jmd freundlich empfangen, willkommen heissen.* — 9) *Jmd für sich gewinnen.* — 10) *zur Frau* oder *zum Manne nehmen.* — 11) *vernehmen, mit Wohlgefallen —, als gute Vorbedeutung aufnehmen; auf* eine Rede *hören, sich mit ihr einverstanden erklären, willig hinnehmen.* — Caus. 1) *Jmd Etwas empfangen heissen, darreichen;* mit doppeltem Acc. — 2) *entgegnen.* — Desid. °जिघृक्षति *anzunehmen wünschen* Gaut. 24,2. — Mit उपप्रति *nochmals für sich gewinnen* Maitr. S. 2,3,3. — Mit संप्रति *Jmd freundlich aufnehmen, willkommen heissen.* — Mit वि 1) *auseinander halten, — spreizen.* — 2) *vertheilen, abtheilen;* insbes. Flüssiges *schöpfend vertheilen, auf mehrere Male ausschöpfen.* — 3) *zerlegen* (ein zusammengesetztes Wort in seine Bestandtheile) 236,13. — 4) *abtheilen, gesondert halten, isoliren.* — 5) *wechseln* Bhâg. P. 4,1,27. — 6) *streiten, kämpfen, — mit* (सह, सार्धम् oder blosser Instr.). विगृह्यवाद् m. *Wortstreit* Gaut. 9,32. — 7) *bekämpfen, bekriegen.* — 8) *streiten mit* (सार्धम्), so v. a. *es Jmd gleich zu thun vermögen, Jmd gewachsen sein* 251,6. — 9) *ergreifen, packen, — an* (Loc.). — 10) *Jmd freundlich empfangen, willkommen heissen.* — 11) *wahrnehmen, erkennen.* — Caus. *bekämpfen lassen.* — Desid. विजिघृक्षति *zu bekämpfen wünschen.* — Mit सम् 1) *zusammenfassen, — raffen; in die Hand fassen, ergreifen.* — 2) *erfassen, ergreifen* (von Krankheiten und Gemüthszuständen). — 3) *zusammenbringen, sammeln, um sich versammeln.* — 4) *auffangen.* — 5) *in sich schliessen, enthalten* Gaut. — 6) *im Zaum halten, lenken, regieren.* — 7) *zuhalten* (den Mund). — 8) *zusammenziehen, enger —, schmäler —, dünner machen.* धनु: *den Bogen schlaff machen, relaxare.* — 9) *concentriren* den Geist *auf* (Loc.). — 10) *zwingen, Jmd zu Leibe gehen.* — 11) *Jmd freundlich aufnehmen, willkommen heissen.* — 12) eine Rede *annehmen, auf sie hören, willig hinnehmen.* — 13) *zur Frau nehmen.* — 14) *in den Mund nehmen, nennen, aussprechen.* — 15) *auffassen, begreifen, verstehen.* — Caus. *Jmd Etwas mittheilen,* mit doppeltem Acc. Mit Dat. der Person Kâraka 6,2. — Desid. संजिघृक्षति 1) *zu sammeln sich bestreben.* — 2) *zur Ehe verlangen.* — Mit अनुसम् 1) *Jmd demüthig begrüssen, indem man seine Füsse umfasst.* — 2) *Jmd seine Gewogenheit an den Tag legen, beglücken.* — Mit अपिसम् *an sich ziehen.* — Mit अभिसम् *zugleich umfassen* (mit mehreren Fingern). — Mit उपसम् 1) *mit den Händen —, mit den Armen umfassen;* insbes. die Füsse. पादयो: *Jmdes* (Acc.) *Füsse u.;* häufig mit Ergänzung dieses Genetivs (statt des Acc. auch Dat.; indem पादौ ergänzt wird, Âpast. 1,8,19). — 2) *theilhaftig werden, erhalten.* — 3) *verfallen —, gerathen in* MBh. 12, 241,24. — 4) *Jmd festsetzen, gefangen nehmen.* — 5) *Jmd für sich gewinnen.* — Desid. उपसंजिघृक्षति *Jmdes* (Acc.) *Füsse zu umfassen begehren* Âpast. 1,8,19. — Mit प्रतिसम् 1) *entgegen nehmen, empfangen.* — 2) *stossen auf* MBh. 12,17,10. — Mit सह *mitnehmen.*

ग्रभ m. *das Besitzergreifen.*

ग्रभण in अग्रभण.

ग्रभणवत् Adj. *einen Anhalt gewährend.*

ग्रभीतर् Nom. ag. *Ergreifer.*

1. ग्रस्, ग्रसति und °ते; Partic. ग्रसित und ग्रस्त. 1) *in den Mund stecken, im Rachen bergen, verschlingen, verzehren, aufzehren.* — 2) einen Himmelskörper *verschlingen,* so v. a. *verfinstern.* — 3) Laute, Silben *verschlucken;* auch von *einer best. fehlerhaften Aussprache der Laute.* — 4) *ganz umfassen, — in sich schliessen.* — 5) *in seine Gewalt bekommen, heimsuchen, plagen.* °ग्रस्त *besessen —, heimgesucht —, geplagt von.* — 6) *verschwinden —, zu Nichte machen.* — 7) *unterschlagen,* eine Sache *inhibiren.* — Caus. ग्रासयति 1) *fressen lassen.* — 2) *ग्रक्णे, ग्रदने. — Mit *अभि, *°ग्रस्त = अभिपन्न. — Mit आ 1) *verschlingen.* — 2) आग्रस्त *eingebohrt.* — Mit उप *verschlingen,* so v. a. *verfinstern.* — Mit परि *verschlingen* Nrs. Up. S. 194. — Mit प्र dass. — Mit सम् dass.

2. °ग्रस् Adj. *in den Mund steckend, verschlingend.*

ग्रसती f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,4.

ग्रसन n. 1) *das Verschlingen.* — 2) *eine best. Art von partieller Verfinsterung des Mondes* oder *der Sonne.* — 3) *Rachen.*

ग्रसिष्ठ Adj. *am Meisten verschlingend.*

ग्रसिष्णु Adj. *zu verschlingen —, wieder in sich aufzunehmen pflegend.*

ग्रस्त 1) Adj. s. u. 1. ग्रस्. — 2) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.*

ग्रस्तत्व n. *das zu Nichte Gemachtwerden.*

ग्रस्तर् Nom. ag. *Verschlinger*, so v. a. *Verfinsterer.*

ग्रस्ति f. *der Act des Verschlingens.*

ग्रस्य Adj. *zu verschlingen, verschlingbar.*

ग्रह् s. ग्रभ्.

ग्रह 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) ergreifend, anfassend, haltend.* — *b) gewinnend, erlangend, erhaltend.* — *c) wahrnehmend, erkennend* Bhâg. P. 4,7,31. — 2) m. *a)* = यो गृह्णाति. α) Bez. Râhu's, der Sonne und Mond in den Eklipsen *ergreift.* — β) *Planet*, der den Menschen magisch *ergreift.* Man zählt deren fünf (Mars, Mercur, Jupiter, Venus und Saturn), sieben (die vorigen nebst Râhu und Ketu) oder neun (die vorigen nebst Sonne und Mond). Bisweilen wird auch der Polarstern dazu gerechnet. — γ) Bez. *der Zahl neun.* — δ) *Krankheitsdämon* (deren werden bisweilen auch neun angenommen), *böser Dämon* überh. — ε) *Krokodil* 92,3. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — ζ) *Schöpfgefäss.* — η) Bez. *der acht Organe: Hauch* (*Nase*), *Stimme, Zunge, Auge, Ohr*, Manas, *Hände* und *Haut* Çat. Br. 14,6,2,1. fgg. Nṛs. Up. 4,3 (S. 87, Z. 1). — ϑ) *Haus.* — *b)* ग्रहाते. α) *Beute.* — β) *haustus, das was mit dem in eine Flüssigkeit getauchten Becher geschöpft wird, ein Bechervoll.* — γ) *die Griffstelle —, die Mitte des Bogens.* — δ) *der Anfangston eines Musikstücks* S. S. S. 34. — *c)* Nom. act. (adj. Comp. f. आ) α) *das Ergreifen, Packen.* °ग्रहं ग्रह् *packen* Spr. 807. — β) *Zurückhaltung, Verhaltung.* — γ) *das Einfangen.* ग्रहं गम् *in Gefangenschaft gerathen.* — δ) *das Ergreifen, sich Jmds Bemächtigen* (in dämonischem Sinn). — ε) *das Ergreifen* der Sonne oder des Mondes von Seiten Râhu's, *Verfinsterung.* — ζ) *Raub, Diebstahl.* — η) *Ansatz, Anstrengung.* ग्रहं कर् mit Infin. Hit. 32,5. — ϑ) *das Sichklammern an, Bestehen —, Erpichtsein —, Versessensein auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 161,17. Naish. 9,12. zu Spr. 5719. Bhâg. P. 7,14,11. — ι) *Entgegennahme, Empfang.* — κ) *das Schöpfen* (einer Flüssigkeit). — λ) *das Greifen zu, Erwählung, Wahl* MBh. 12,83,12. Sâh. D. 422. — μ) *freundliche Aufnahme, Gunstbezeigung.* — ν) *Erwähnung, Nennung.* — ξ) *Auffassung, Wahrnehmung, Erkenntniss.* — ग्रहाय s. bes.

ग्रहक 1) *m. *Gefangener.* — 2) f. ग्रहिका *das Anfassen, Sichhalten an.*

*ग्रहकल्लोल m. Bein. Râhu's.

ग्रहकुण्डलिका f. *der Stand der Planeten zu einander* und *die damit verbundene Vorhersagung* Utpala zu Varâh. Brh. 20,10. 11.

ग्रहकोष्ठक n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहकौतुक n. desgl.

ग्रहक्षेत्रिन् Hariv. 2,8,19 fehlerhaft für गृह°.

ग्रहगण m. *eine Schaar von Krankheitsdämonen* Suçr. 2,331,19.

ग्रहगणित n. *der astronomische Theil eines Gjotiḥçâstra.*

ग्रहगोचर n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहग्रस्त Adj. *von einem Dämon besessen* Harshaḱ. 101,21.

ग्रहग्रामणी m. *die Sonne* Bâlar. 38,10.

ग्रहचरितविद् m. *Astrolog* Bâlar. 244,4.

ग्रहचिन्तक m. dass.

ग्रहज्ञाभरण n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहण 1) Adj. am Ende eines Comp. *haltend.* — 2) f. ई *a) ein eingebildetes, zwischen Magen und Gedärmen liegendes Organ, welches den Uebergang der Nahrungsstoffe aus jenem in diese und die Wärme des Leibes vermitteln soll.* — *b)* = ग्रहणीगद् Hemâdri 1,472,19. 20. 22. — 3) n. ग्रहण *a) *Hand.* — *b) Sinnesorgan.* — *c) Gefangener.* — *d) ein erwähntes, gebrauchtes Wort* 232,14. 233,2. 242,27. — *e)* Nom. act. (adj. Comp. f. आ) α) *das Ergreifen, Packen, Festhalten* 34,10 fgg. — β) *das Fangen* 218,11. *Einfangen, Gefangennehmen, in seine Gewalt Bekommen.* — γ) *das Ergreifen von Seiten eines Krankheitsdämons, Besessenheit* Hemâdri 1,215,16. — δ) *das Ergreifen der Sonne* oder *des Mondes von Seiten* Râhu's, *Verfinsterung* Âpast. Hemâdri 1,357,6. °ग्रस n. *Sonnen- oder (und) Mondfinsterniss* 387,20. — ε) *das Ergreifen*, so v. a. *Anprallen an* Megh. 44. — ζ) *das Gewinnen, Erlangen, Erhalten, Empfangen.* — η) *das Nehmen* (einer Frau). — ϑ) *das Kaufen.* — ι) *das Erwählen.* — κ) *das Auffassen, Schöpfen* (von Flüssigkeiten). — λ) *das Auffangen, Aufnehmen.* — μ) *das Anlegen, Annehmen* (eines Kleides, einer Tracht, eines Körpers) 291,19. 106,24. — ν) *das Aufsichnehmen, Sichhingeben.* — ξ) *das Gefälligsein, Diensterweisung.* — ο) *das Insichbegreifen, Insichschliessen.* — π) *das Erwähnen, Nennen, Brauchen eines Ausdrucks* 216,3. 222,22. 224,3. 225,1. 233,21. 234,31. 239,23. 241,9. — ρ) *rühmliches Nennen, Anerkennen.* — σ) *das Erfassen, Wahrnehmen, Vernehmen, Erkennen, Begreifen, Erlernen* 222,9. — τ) *das Meinen, Darunterverstehen* 216,4. 228,15. 229,17. 236,12. 14. 238, 8. 32.

ग्रहणक n. *das Insichbegreifen, Insichschliessen.*

ग्रहणगत Adj. *verfinstert* (Gestirn).

ग्रहणपञ्चाङ्ग und ग्रहणफल n. Titel zweier astr. Werke.

ग्रहणवत् Adj. *in Wirklichkeit gemeint, nicht anders zu verstehen* Paribh. 31.

ग्रहणसंभवाधिकार m. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहणात्त (38,5. Gaut. 2,47) und ग्रहणात्तिक Adj. *mit dem Erlernen das Ende erreichend.*

*ग्रहणि f. = ग्रहण 2) *b*).

ग्रहणीकपाट m. *eine best. Mixtur gegen Leibschmerzen und dgl.* Mat. med. 67. 112.

ग्रहणीगद् (Bhâvapr. 3,156), °दोष und °प्रदोष m. *krankhafte Affection der* Grahaṇi, *Diarrhoe* und wohl auch *ein anomaler Stuhlgang* überh.

ग्रहणीय Adj. *annehmbar, beherzigenswerth.*

*ग्रहणीरुज् f. und °रोग m. = ग्रहणीगद्.

ग्रहणीरोगिन् Adj. *am* Grahaṇiroga *leidend* Hemâdri 1,472,21.

*ग्रहणीकर n. *Weintraube.*

ग्रहता f. *das Planetenthum.*

ग्रहतिलक m. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहत्व n. = ग्रहता.

ग्रहदाय m. *die durch einen Planeten verliehene (prognosticirte) Lebensdauer.*

ग्रहदीपिका f. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहद्रुम m. *Tectona grandis.* Richtig गृह°.

*ग्रहधार m. *der Polarstern* Gal. Vgl. ग्रहाधार.

ग्रहनायक m. Bein. 1) *der Sonne* Hemâdri 1,614, 21. — 2) **des Planeten Saturn.*

*ग्रहनाश m. *Alstonia scholaris.*

*ग्रहनाशन m. 1) *Taube* Râǵan. 19,106. Vgl. गृह°. — 2) *Alstonia scholaris.*

*ग्रहनेमि m. 1) *der Mond.* — 2) *die Strecke der Mondbahn zwischen* Mûla *und* Mṛgaçiras Gal.

ग्रहपति m. 1) *der Mond.* गृहपति v. l. — 2) **die Sonne.* — 3) **Calotropis gigantea.* — 4) MBh. 13,4133 fehlerhaft für गृहपति 4).

ग्रहपीठमाला f. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहपीडन n. und °पीडा f. *die durch* Râhu *verursachte Pein, Verfinsterung.*

*ग्रहपुष m. *die Sonne.*

ग्रहपूजा f. *Verehrung der Planeten.*

ग्रहफल n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहभक्ति f. *Eintheilung der Länder u. s. w. in Bezug auf die sie regierenden Planeten.*

ग्रहभावाध्याय m. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहभीतिजित् m. *ein best. Parfum.*

*ग्रहभोजन (!) m. *Pferd.*

ग्रहमय Adj. *aus Planeten bestehend.*

ग्रहमर्दन n. *Reibung zwischen den Planeten, Opposition.*

ग्रहमातृका f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*ग्रहमुष् m. (Nom. °मुट्) *die Sonne* Gal.

ग्रहयज्ञ m. *ein Opfer an die Planeten.* °तत्त्व n. Titel eines Werkes.

ग्रहयाग m. dass. °तत्त्व n. Titel eines Werkes.

ग्रहयामलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*ग्रहयाप्य v. l. für गृह्याप्य.

*ग्रहयालु v. l. für गृह्यालु.

ग्रहयुति f. *Conjunction der Planeten.*

ग्रहयुद्ध n. *Streit der Planeten, Opposition.*

ग्रहयोग m. = ग्रहयुति.

*ग्रहराज m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.* — 3) *der Planet Jupiter.*

ग्रहलाघव n. Titel eines neueren astr. Werkes.

ग्रहवर्मन् s. u. गृह°.

ग्रहवर्ष n. *Planetenjahr.* Auch *das Jahr und seine Theile in Bezug auf Heil und Unheil, das von den sie beherrschenden Planeten kommt.*

ग्रहविचारिन् m. *Astrolog.*

ग्रहविनोद m. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहविप्र m. *Astrolog.*

ग्रहविमर्द m. = ग्रहमर्दन.

ग्रहशान्ति f. *Besänftigung —, Verehrung der Planeten.*

ग्रहशृङ्गाटिक n. *eine best. Stellung der Planeten unter sich, Trigonalschein.*

ग्रहसमागम m. *Conjunction der Planeten.*

ग्रहसारणी f. und ग्रहस्थितिवर्णन n. Titel zweier astr. Werke.

ग्रहस्वर m. *der Anfangston eines Musikstücks* S. S. S. 34.

*ग्रहागम m. *Besessenheit* Râgân. 20,29.

ग्रहागमकुतूहल n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहाग्रेसर m. Bein. *des Mondes* Daçak. 83,14.

*ग्रहाधार m. *der Polarstern.* Vgl. ग्रहधार.

ग्रहाधिपति m. *ein Oberhaupt der Krankheitsdämonen* Suçr. 2,531,19.

ग्रहाधिष्ठापन n. Titel eines Werkes.

ग्रहाध्याय m. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहापहा f. *Gallenstein des Rindes* Nigh. Pr.

*ग्रहामय m. *Besessenheit.*

ग्रहाय Absol. = गृहीत्वा Hariv. 7057. 7099. 7458. 7580. 7640. 7679. 7769. 8106. 8528. 8744.

ग्रहारामकुतूहल n. Titel eines Werkes.

ग्रहावमर्दन n. = ग्रहमर्दन.

*ग्रहावर्त m. = लग्न *Horoskop* u. s. w. Gal.

*ग्रहाशिन् m. = ग्रहनाश.

*ग्रहाश्रय m. *der Polarstern.*

*ग्रहाह्वय m. *eine best. Pflanze.*

ग्रहि in फल° und फले°.

ग्रहिल Adj. (f. आ) 1) *empfänglich für, geneigt zu* (im Comp. vorangehend) Sâh. D. 24,13. Comm. zu Hâla 431. — 2) *empfindlich, geneigt Etwas übel zu nehmen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Hâla 188. — 3) *besessen, verrückt* Hem. Par. 2,539. fg. Vgl. ग्रथिल.

ग्रहिली Adv. mit भू *besessen —, verrückt werden* Hem. Par. 2,538.

ग्रहिष्णु in फल°.

ग्रहीतर् Nom. ag. 1) *Greifer.* — 2) *Empfänger, erhaltend von* (Abl.). — 3) *Abnehmer, Käufer.* — 4) *Auffasser, Wahrnehmer, Vernehmer, Hörer* Bâlar. 46,19.

ग्रहीतव्य 1) Adj. *a) für sich zu nehmen, zu empfangen.* — *b) zu schöpfen* (eine Flüssigkeit). — 2) n. *das Empfangensollen.*

*ग्रहेलिका f. fehlerhaft für प्रहेलिका.

*ग्रहेश m. *die Sonne.*

ग्रहेष्टक n. Sg. *das Geschöpfte und die Backsteine* Gaim. 5,3,15.

ग्रहोक्थ n. *ein beim Schöpfen des* Soma *gesprochenes Lied* Ait. Br.

ग्राह्य Adj. *zu einem Bechervoll gehörig, — geeignet.*

ग्राभ m. 1) *Ergreifer* u. s. w. — 2) *Krankheitsdämon.* — 3) *Griff, eine Handvoll.*

ग्राम m. 1) *bewohnter Platz, Dorf;* ausnahmsweise auch n. (Hemâdri 1,481,6). — 2) *Einwohnerschaft, Gemeinde, Stamm;* Pl. *Bewohner, Leute.* — 3) *eine zusammengehörige Anzahl von Menschen, Schaar, Haufe;* insbes. *Heerhaufe.* — 4) angeblich *alte Frauen* oder — *der Familie* Schol. zu Pân. Gṛhj. 1,8,13. — 5) am Ende eines Comp. *Verein, Schaar, Haufe* überh. — 5) *Scala.*

1. ग्रामक m. 1) *Dörfchen* Harshak. 199,6. *Dorf.* — 2) *N. pr. einer Stadt.

2. ग्रामक n. *die Freude des Dorfes,* so v. a. *Geschlechtsgenuss.*

ग्रामकण्टक Spr. 5762, v. l. wohl fehlerhaft für ग्रामकूटक.

*ग्रामकन्द m. *ein best. cultivirtes Knollengewächs* Madanav. 81,84.

ग्रामकाम Adj. 1) *in den Besitz eines Dorfes zu kommen wünschend.* — 2) *nach Dörfern verlangend, gern in D. wohnend.*

ग्रामकुक्कुट m. *Haushahn.*

*ग्रामकुमार m. *Dorfjunge.*

*ग्रामकुमारक n. Nom. abstr. von ग्रामकुमार.

*ग्रामकुलाल m. *Töpfer des Dorfes.*

*ग्रामकुलालक n. Nom. abstr. von ग्रामकुलाल.

*ग्रामकूट und °क m. etwa *Dorfschulze.*

*ग्रामकोल und *°क्रोड m. *Hausschwein* Râgân. 19,32.

*ग्रामखण्ड gaṇa मनोज्ञादि in der Kâç. °षण्ड v. l.

*ग्रामखण्डक n. Nom. abstr. von ग्रामखण्ड ebend.

*ग्रामगृह्य Adj. *ausserhalb des Dorfes postirt* (सेना).

*ग्रामगृह्यक m. *Dorfzimmermann* Gal.

ग्रामगेय Adj. *im Dorf zu singen.* °गान n. Titel eines der vier *Gesangbücher* des SV.

*ग्रामगोडुह m. *Dorfhirt.*

ग्रामघात m. *Plünderung eines Dorfes.*

ग्रामघातिन् Adj. *ein Dorf plündernd.*

ग्रामघोषिन् Adj. *unter den Leuten* oder *Heerhaufen tönend.*

*ग्रामचटक m. *Haussperling* Gal.

*ग्रामचर m. *Dorfbewohner, Bauer* Gal.

ग्रामचर्या f. *Dorfverfahren,* so v. a. *Geschlechtsgenuss.*

ग्रामचैत्य m. *der in einem Dorfe gepflegte heilige Baum.*

*ग्रामजनिष्पावी f. *Phaseolus radiatus.*

*ग्रामजा f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

ग्रामजात Adj. *im Dorfe —, auf bebautem Felde gewachsen.*

*ग्रामजाल n. *Verein von Dörfern, District.*

*ग्रामजालिन् m. *Gouverneur eines Districts.*

ग्रामजित् Adj. *Heerhaufen besiegend.*

ग्रामटिका f. *ein elendes Dorf* Prasannar. 14,15. 52,22.

*ग्रामण Adj. (f. ई) *aus* Gramaṇi *stammend.*

ग्रामणि (metrisch) m. = ग्रामणी 1) *a*). Nach den Grammatikern auch n. zu ग्रामणी 1) *a*).

ग्रामणी 1) m. *a) Anführer —, Vorsteher einer Gemeinde, einer Schaar, eines Haufens.* — *b) *Barbier.* — *c) *Pferdeknecht.* — *d) ein* Jaksha VP. 2,10,2. 3. VP.^{2} 2,290. fg. Bhâg. P. 5,21,18. — *e)* N. pr. α) eines Fürsten der Gandharva. — β) eines Krankheitsdämons Hariv. 9556. — γ) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — δ) einer Oertlichkeit. — 2) *f. *a) Dorfbewohnerin.* — *b) Hure.* —

c) die Indigopflanze.

ग्रामणीत्व n. *die Würde eines Anführers.*

ग्रामणीथ्य n. *die Würde eines Anführers der Gemeinde* Maitr. S. 1,6,5.

ग्रामणीय 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) n. = ग्रामणीथ्य.

*ग्रामतक्ष m. *Dorfzimmermann.*

ग्रामता f. Pl. *eine Menge von Dörfern.*

ग्रामदशेश m. *das Haupt über zehn Dörfer* M. 7,116.

ग्रामदेवता f. *die Gottheit eines Dorfes.*

ग्रामद्रुम m. *ein in einem Dorfe einzeln stehender und als Heiligthum gepflegter Baum.*

ग्रामधरा f. N. pr. eines Felsens.

ग्रामधर्म m. *Dorfsitte* Âçv. Gṛhj. 1,7,1.

*ग्रामनापित m. *Dorfbarbier.*

ग्रामनिवासिन् Adj. *in Dörfern lebend* (Vögel).

ग्रामपति m. (J. A. S. Beng. 47,405,36) und *ग्रामपात्र n. *Dorfhaupt.*

ग्रामपाल m. *Dorfhüter.*

ग्रामपिष्ट Adj. *zu Hause gemahlen.*

*ग्रामपुत्र m. *Dorfjunge.*

*ग्रामपुत्रक n. Nom. abstr. von ग्रामपुत्र.

ग्रामपुरुष m. *Dorf — oder Stadthaupt.*

ग्रामप्रेष्य m. *Gemeindebote, — diener.*

ग्रामबालजन m. *Bauerbursche.*

ग्रामभृत m. *Gemeindebote, — diener.*

*ग्राममडुरिका f. 1) *Silurus Singio.* — 2) *Dorfprügelei.*

ग्राममक्षिषी f. *eine zahme Büffelkuh.*

*ग्राममुख m. (!) n. *Marktplatz.*

*ग्राममृग m. *Hund.*

ग्राममौथ्य Hit. 66,6 fehlerhaft.

*ग्रामय्, °यति (ग्रामल्लण).

ग्रामयाजक (Gaut. 15,16) und °याजिन् Adj. *der für alle Personen einer Gemeinde, ob sie zulässig sind oder nicht, aus Habsucht den Opferdienst verrichtet.*

*ग्रामयुद्ध n. *Dorfprügelei.*

*ग्रामरथ्या f. *Dorfstrasse.*

ग्रामवत् Adj. *mit Dörfern versehen.*

*ग्रामवास m. *das Wohnen in einem Dorfe.*

ग्रामवासिन् 1) Adj. *in Dörfern lebend, zahm* (Thier). — 2) m. *Dorfbewohner.*

ग्रामवास्तव्य m. *Bewohner eines Dorfes.*

ग्रामवृद्ध m. *ein alter Mann im Dorfe* Megh. 30.

ग्रामशताध्यक्ष und °शतेश m. *das Haupt über hundert Dörfer.*

*ग्रामषण्ड gaṇa मनोज्ञादि. v. l. °खण्ड.

*ग्रामषण्डक n. Nom. abstr. von ग्रामषण्ड.

*ग्रामसंकर m. *the common sewer or drain of a village.*

*ग्रामसिंह m. *Hund.*

ग्रामसीमा f. *Dorfflur* Kâd. 2,98,5.

ग्रामसुख n. = ग्राम्यसुख.

ग्रामसूकर m. *Hausschwein* Râgan. 19,32. Âpast.

*ग्रामस्थ Adj. *an der Spitze stehend.*

*ग्रामहासक m. *Schwestermann.*

ग्रामाक्षपटलिक (so zu lesen) m. *Dorfarchivar* Harshak. 171,14.

ग्रामाग्नि m. *Dorffeuer, so v. a. das gewöhnliche* F. Pâr. Gṛhj. 3,10,12.

*ग्रामाधान n. *ein kleines Dorf.*

ग्रामाधिप m. *Oberhaupt eines Dorfes.*

ग्रामाध्ययन n. *Studium im Dorfe* Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

ग्रामान्त m. *Dorfgrenze.* Loc. *in der nächsten Umgebung eines Dorfes.*

ग्रामान्तीय Adj. *in der nächsten Umgebung eines Dorfes gelegen.*

ग्रामारण्य n. 1) *ein zu einem Dorfe gehöriger Wald* Çâṅkh. Gṛhj. 4,7. — 2) Du. *Dorf und Wald* Âpast.

ग्रामिक m. *das Oberhaupt eines Dorfes.*

*ग्रामिक्य n. Nom. abstr. von ग्रामिक.

ग्रामिन् 1) Adj. *eine Gemeinde —, einen Stamm um sich habend.* — 2) m. *a) Dorfbewohner, Bauer.* ग्रामिणो रतिः so v. a. *coitus.* — *b) Oberhaupt eines Dorfes.* — 3) *f. ग्रामिणी *die Indigopflanze.*

ग्रामिपुत्र m. *Bauerknabe.*

ग्रामीण 1) Adj. *a) rusticus, linkisch, ungebildet* Bhâvapr. 1,133. — *b) * = संभृतो ग्रामैः. — 2) m. *a) Dorfbewohner, Bauer.* — *b) *Hund.* — *c) *Hausschwein* Râgan. 19,32. — *d) *Krähe.* — 3) *f. ग्रा *a) die Indigopflanze.* — *b) Beta bengalensis* Râgan. 7,131.

ग्रामीन Med. n. 58 fehlerhaft für ग्रामीण (aber kein Druckfehler).

ग्रामीयक m. *Gemeindemitglied.*

ग्रामेगेय Adj. *im Dorfe zu singen* Saṃhitopan. 29,1.

ग्रामेचर m. *Dorfbewohner, so v. a. Hausvater, Haushalter.*

ग्रामेय und °क (Ind. Antiq. 1876, 51) m. *Dorfbewohner.*

*ग्रामेवास m. = ग्रामवास.

*ग्रामेवासिन् m. = ग्रामवासिन् 2).

ग्राम्य (ग्रामिम्र) 1) Adj. *a) im Dorfe u. s. w. im Gebrauch seiend, dort entstanden, — zubereitet.* — *b) in Dörfern —, unter Menschen lebend, von Menschen gezogen, zahm, cultivirt* (von Thieren und Pflanzen) — *c) im Dorfe gestattet, auf die im Dorfe erlaubte Geschlechtslust gerichtet.* — *d) bäurisch, roh, ungeschliffen.* — 2) m. *a) Dorfbewohner* 323, 18. — *b) ein gezähmtes Thier, Hausthier.* — 3) *f. ग्राम्या *a) die Indigopflanze.* — *b) Phaseolus radiatus.* — 4) n. *Geschlechtslust, Beischlaf.*

*ग्राम्यकन्द m. *ein best. Knollengewächs.*

*ग्राम्यकर्कटी f. *Beninkasa cerifera.*

ग्राम्यकर्मन् n. *des Dorfbewohners Beschäftigung, das Fröhnen der Geschlechtslust.*

ग्राम्यकाम m. Pl. *Dorfgelüste, Geschlechtsbefriedigung* u. s. w. Saṃnj. Up. S. 36, Z. 4.

ग्राम्यकुक्कुट m. *Haushahn* Gaut. 17,29.

*ग्राम्यकुङ्कुम n. *Safflor.*

*ग्राम्यकोल m. *Hausschwein* Râgan. 19,32.

*ग्राम्यकोशातकी f. *eine best. Cucurbitacee* Râgan. 7,92.

*ग्राम्यक्रोड m. *Hausschwein* Râgan. 19,32.

ग्राम्यगज m. *ein gezähmter Elephant* MBh. 3,65,8.

ग्राम्यता f. und ग्राम्यत्व n. *rohe Ausdrucksweise.*

ग्राम्यधर्म m. 1) *des Dorfbewohners Pflicht.* — 2) *des Dorfbewohners Recht, Geschlechtsbefriedigung, Beischlaf.*

ग्राम्यधर्मिन् Adj. *den Beischlaf verübend.*

ग्राम्यपशु m. **Hausthier.* Verächtlich auch von einem Menschen.

*ग्राम्यमडुरिका f. *Silurus Singio.*

*ग्राम्यमृग m. *Hund.*

ग्राम्यराशि m. Bez. *bestimmter Zodiakalbilder.*

*ग्राम्यवल्लभा f. *Beta bengalensis* Râgan. 7,131.

ग्राम्यवादिन् m. etwa *Dorfrichter, Schulze.*

ग्राम्यसुख n. *des Dorfbewohners Vergnügen, Schlaf, Befriedigung der Geschlechtslust.*

ग्राम्यसूकर m. *Hausschwein* Gaut. 17,29.

*ग्राम्यायणि m. Patron. von ग्राम्य.

*ग्राम्याश्व m. *Esel.*

ग्रावग्राभ m. *der die* ग्रावन् 1) *a) handhabt.*

ग्रावन् 1) m. *a) Stein zum Zerschlagen des* Soma. — *b) Stein, Felsblock* überh. — *c) *Berg.* — *d) *Wolke.* — *e) = ग्रावस्तुत्. — 2) *Adj. *fest, hart.*

ग्रावस्तुत् m. *einer der 16 gewöhnlich aufgeführten Liturgen, genannt nach dem an die* ग्रावन् 1) *a) gerichteten Lobgesang.*

ग्रावस्तोत्रिया f. = ग्रावस्तोत्रीय 2).

ग्रावस्तोत्रीय 1) Adj. *zum Lobe der* ग्रावन् 1) *a) gehörig.* — 2) f. ग्रा *die an die* ग्रावन् 1) *a) gerichtete Anrufung* Âpast. Çr. 13,1,6. — 3) n. *die Verrichtung des* Grâvastut.

ग्रावकृत Adj. = ग्रावग्राभ.

*ग्रावायण m. Patron. von ग्रावन्. Auch Pl.

ग्रास 1) Adj. am Ende eines Comp. *verschlingend.* — 2) m. *a) Mundvoll, Bissen.* — *b) Futter, Nah-*

rung. Pl. zu Spr. 1324. — *c) der Umfang einer Eklipse.* — *d) das Verschlingen;* auch so v. a. *das Essen* Spr. 3710. — *e) das Verschlingen der Sonne* oder *des Mondes von Seiten* Râhu's, *Finsterniss.* — *f) die erste Berührung mit dem verfinsterten Himmelskörper.* — *g) eine best. fehlerhafte Aussprache der Gutturale.*

ग्रासप्रमाण n. 1) *die Grösse eines Bissens* Gaut. 27,10. — 2) *ein best. mit dem Quecksilber unternommener Process.*

ग्रासशल्य n. *etwas im Halse Steckengebliebenes.*

ग्रासाच्छादन n. Sg. *Nahrung und Kleidung.*

ग्रासाम्बु n. Sg. *Speise und Trank.*

ग्रासिका f. in *अग्र°.

ग्रासो Adv. mit कर् *verschlingen, verschlucken* Bâlar. 196,9. Harshaṅ. 123,21.

ग्राह् 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *ergreifend, haltend, fangend, nehmend, empfangend.* — 2) m. *a) Raubthier: Krokodil, Haifisch, Schlange.* — *b) *Gefangener.* — *c) *Griff* (am Schwert u. s. w.) Gal. — *d)* Nom. act. α) *das Ergreifen, Packen, Festhalten.* — β) *Anfall, Krankheit.* — γ) *Nennung, Erwähnung.* — δ) *Fiction, Grille, Laune* Bhag. 17, 19. — 3) **ग्राही** *ein weibliches Krokodil* u. s. w.

ग्राहक 1) Adj. Subst. (f. **ग्राहिका**) *a) Fänger, Häscher.* — *b) entgegennehmend, empfangend, Empfänger* Hemâdri 1,424,9. 429,11. **वल्लि** f. *eine best. Falte, welche den Unrath aus dem Körper führt.* — *c) Abnehmer, Käufer.* — *d) in sich begreifend, — schliessend.* — *e) auffassend, wahrnehmend, der Wahrnehmende, das Subject* Kap. 3,98. 6,4. — *f) mit sich fortziehend, überzeugend.* — 2) m. *a) *Schlangenfänger.* — *b) *Falke.* — *c) der verfinsternde Himmelskörper.* — *d) *Marsilea quadrifolia* Râgân. 4, 31. — *e)* N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 9361.

ग्राहककृकर m. *ein als Lockvogel dienendes Rebhuhn* Harshaṅ. 197,1.

ग्राहकाविकंग m. *Fang- oder Lockvogel* Kâd. 2, 129,16.

ग्राहण n. in *ऋणग्राहण.

ग्राहम् Absol. von ग्रह्. *केशेषु oder *केशैर्ग्राहम् *so dass man sich an den Haaren packt* P. 3,4,50, Sch. *यष्टिं ग्राहम् 53, Sch.

ग्राहि f. *eine Unholdin, welche die Menschen fesselt, Krankheit und Tod bringt; Betäubung, Bewusstlosigkeit.*

ग्राहिक Adj. *hartnäckig auf Etwas bestehend.*

ग्राहिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. α) *ergreifend, packend, festhaltend, haltend.* मत्पक्ष° *meine Partei haltend.* — β) *fangend, mit Fangen beschäftigt* 155,15. — γ) *pflückend, sammelnd.* — δ) *fassend, in sich enthaltend.* — ε) *empfangend, erhaltend, gewinnend, behaltend* 185,6. — ζ) *kaufend, erstehend;* mit Instr. des Preises. — η) *mit sich fortziehend, hinreissend, bezaubernd.* — ϑ) *ergreifend, erwählend.* — ι) *durchsuchend, durchspürend.* — κ) *wahrnehmend, anerkennend.* — λ) *annehmend, beherzigend.* — *b) Flüssigkeit aufsaugend, adstringirend, verstopfend* Karaka 6,8. — 2) *m. *Feronia elephantum.* — 3) *f. °णी *a) eine Art Alhagi* Râgân. 4,58. — *b) eine Art Mimosa* Nigh. Pr. — *c) eine grosse Eidechsenart* Nigh. Pr.

***ग्राहिफल** m. *Feronia elephantum* Râgân. 11,182.

ग्रैङ्क Adj. *ergreifend,* mit Acc.

ग्राह्य (**ग्राहिय**) 1) Adj. *a) zu ergreifen, zu halten, zu packen, zu fassen, zu umfassen.* — *b) gefangen zu nehmen, festzusetzen.* — *c) in Beschlag zu nehmen.* — *d) mitzunehmen.* — *e) zu sammeln, zu lesen.* — *f) zu erhalten, zu gewinnen, zu empfangen, anzunehmen, entgegenzunehmen.* — *g) zu ehelichen.* — *h) freundlich zu empfangen.* — *i) worauf man zu bestehen hat.* — *k) zu erfassen, wahrzunehmen, zu erkennen, zu erlernen* Spr. 7855. — *l) zu betrachten* (in astronomischem Sinne). — *m) aufzufassen, anzusehen.* — *n) zu verstehen,* so v. a. *gemeint.* — *o) anzunehmen, anzuerkennen* (185, 17), *für giltig anzusehen, Geltung habend, zu berücksichtigen.* — *p) zu unternehmen.* — *q) dem man sich hingeben darf.* न प्रत्ययः स्त्रीषु ग्राह्यः so v. a. *man darf den Weibern kein Vertrauen schenken.* — 2) m. *der verfinsterte Himmelskörper.* — 3) *f. आ *Uebungen im Bogenschiessen* Gal. — 4) *n. *Gift.*

ग्राह्यक in अग्राह्यक.

ग्राह्यगिर् Adj. = **ग्राह्यवत्** Harshaṅ. 143,10.

ग्राह्यत्व n. *Wahrnehmbarkeit.*

ग्राह्यवत् Adj. *dessen Worte zu beachten sind.*

ग्रि in तुविग्रि.

ग्रीव 1) m. *a)* = **ग्रीवा** 2) *a)* Ârsh. Br. — *b)* etwa *Corridor* Bâlar. 310,16. — 2) f. **ग्रीवा** *a) Hinterhals, Nacken; die Gegend der Halswirbel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Hals eines Gefässes.*

ग्रीवच्छिद् Adj. (f. आ) *mit abgeschnittenem Halse* Suparṇ. 23,6.

ग्रीवद्घ्न Adj. *bis zum Nacken reichend* TS. 5,6,8,3.

***ग्रीवात्त** m. N. pr. eines Mannes.

***ग्रीवाघण्टा** f. *eine am Halse* (der Pferde) *hängende Glocke.*

***ग्रीवाबिल** n. *die Vertiefung im Nacken.*

***ग्रीविन्** m. *Kamel.*

ग्रीष्म 1) m. *a) Sommer.* **ग्रीष्मकेमत्ता, वसन्तग्रीष्मौ.** — *b) Sommerhitze, Hitze.* — *c)* *N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *Symplocos racemosa.* — 3) *f. ई *Jasminum Sambac* Râgân. 10,93.

***ग्रीष्मजा** f. *Anona reticulata.*

ग्रीष्मधान्य n. *Sommerkorn.*

***ग्रीष्मपुष्पी** f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,108.

***ग्रीष्मभवा** f. *Jasminum Sambac.*

ग्रीष्मवन n. *ein im Sommer besuchter Lustwald.*

ग्रीष्मसमय m. *Sommerzeit* 154,4.

***ग्रीष्मसुन्दरक** m. *Erythraea centaureoides.* Nach Mat. med. 299 *Mollugo spergula.*

***ग्रीष्मकास** n. *zur Sommerzeit in der Luft herumfliegende Baumwollenflocken.*

***ग्रीष्मोद्भवा** f. *Jasminum Sambac* Râgân. 10,93.

***ग्रुच्, ग्रोचति** (स्तेयकरणे, गतौ).

ग्रुमुष्टि m. = **गुरुमुष्टि** TS. 5,4,5,2. 3.

ग्रैव 1) Adj. (*f. ई) *die Stelle des Nackens vertretend.* — 2) n. *a) Halskette* (eines Elephanten). — *b) *Halsschmuck.*

***ग्रैवात्त** m. Patron. von **ग्रीवात्त.**

ग्रैवेय m. n. 1) *Halskette* (eines Elephanten). — 2) * *Halsschmuck.*

ग्रैवेयक 1) (*m.) n. *a) Halskette* (eines Elephanten). — *b) Halsschmuck* 166,13. — 2) *m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den* Gaina.

(**ग्रैव्य**) **ग्रैविम्र** Adj. *zum Nacken in Beziehung stehend.*

ग्रैष्म 1) Adj. (*f. ई) *sommerlich, zum Sommer in Beziehung stehend,* **im Sommer gesäet.* — 2) *f. **ग्रैष्मी** *Jasminum Sambac* Râgân. 10,93.

***ग्रैष्मक** Adj *im Sommer gesäet,* — *abzutragen* (Schuld).

***ग्रैष्मायण** m. Patron. von **ग्रैष्म.**

ग्रैष्मिक Adj. 1) *sommerlich.* °धान्य n. *Sommerkorn.* Subst. *das im Sommer Wachsende.* — 2) * = **ग्रैष्ममधीते वेद वा.**

ग्लप्, ग्लपति *sich betrüben über* (Instr.) MBh. 5,43,31.

ग्लपन 1) Adj. *müde machend* Bhâvapr. 2,31. — 2) n. *a) das Erschlaffen.* — *b) das Verwelken* 324,31.

ग्लपय् s. Caus. von **ग्ला.**

ग्लप्स *Büschel, Bündel.* Vgl. **ग्रप्स.**

***ग्लस्, ग्लसते** (अदने).

ग्लह्, ग्लहते 1) *würfeln,* — *mit* (Instr.) *um* (Acc.). — 2) *अक्षैः.

ग्लौञ्च् 1) m. *a) Würfelwurf, Würfelspiel.* **ग्लहं दिव्** *würfeln um* (Instr.). — *b) Einsatz beim Würfelspiel.* — *c) Würfel.* — *d) Würfelbecher.* — *e)*

Wettstreit, Wette. — *f) derjenige auf den man im Kampfe es abgesehen hat; Kampfpreis* BÂLAR. 115, 16. — 2) f. ग्रा von unbekannter Bed.

1. ग्लै, ग्लायति (episch auch ग्लायते und ग्लाति) 1) *Widerwillen* —, *Unlust* —, *Unbehagen empfinden an, gegen* oder *bei, verdrossen sein zu;* mit Dat., Instr. oder *Infin. Ohne Ergänzung PÂR. GṚHJ. 1,16,25. ग्लानै Partic. ग्लानमनस् Adj. — 2) *sich erschöpft fühlen, von Kräften kommen, abnehmen, hinschwinden.* ग्लान *erschöpft, von Kräften gekommen; betäubt, torpidus* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2, 29. — 3) *Jmd zusetzen, zu nahe treten;* mit Acc. MBH. 3,207,29. — Caus. ग्लपयति, °ते *erschöpfen, zusetzen, mitnehmen, hinschwinden lassen.* मनस् *das Herz in Unbehagen versetzen* und *sich betrüben über* (Loc.). ग्लापित 304,28. — Mit ग्रव Caus. °ग्लापयति *müde machen.* — Mit परि, °ग्लान 1) **Widerwillen empfindend gegen* (Dat.). — 2) *erschöpft, mitgenommen.* — Mit ग्रभिपरि, °ग्लान *erschöpft, mitgenommen.* — Mit प्र *dahinschwinden, verwelken.* — *Caus. प्रग्लापयति.

2.*ग्ला f. (Nom. ग्लास्) = ग्लानि GAL.

*ग्लातर् Nom. ag. *sich erschöpft fühlend.*

ग्लान 1) Adj. s. u. 1. ग्लै. — 2) n. *Erschöpfung.*

ग्लानि f. 1) *Erschöpfung, Ermüdung, Erschlaffung, Entmuthigung, Niedergedrücktheit.* — 2) *Uebelkeit.* — 3) *Abnahme.*

*ग्लानीय Partic. fut. pass. von 1. ग्लै.

ग्लान्य n. *Abnahme der Kräfte.*

ग्लाव m. N. pr. eines Mannes.

ग्लाविन् Adj. *verdrossen, thatlos.*

ग्लास्नु Adj. *schlaff, welk, krank* KÂRAKA 3,1.5,8.

*ग्लुच्, ग्लोचति 1) *stehlen, rauben* BHAṬṬ. — 2) गतौ.

*ग्लुचुक m. N. pr. eines Mannes.

*ग्लुचुकायनि m. Patron. von ग्लुचुक.

*ग्लुञ्च्, ग्लुञ्चति (गतौ).

*ग्लेप्, ग्लेपते (दैन्ये, कम्पने, गतौ).

ग्लेपन n. Nom. act. als Bed. von मद् DHÂTUP.

*ग्लेव्, ग्लेवते (सेवने).

*ग्लेष्, ग्लेषते (ग्रन्विच्छायाम्).

1. ग्लौ 1) etwa *Ballen, kropfartiger Auswuchs.* — 2) Pl. etwa *grosse, klumpige Theile* (des Opferthiers) MAITR. S. 3,15,7 = VS. — 3) **der Mond.* — 4) **Kampfer.* — 5) **die Erde.*

2.*ग्लौ Adv. mit भू und ग्रस् *zum Monde werden,* mit कर् *z. M. machen.*

*ग्लौचुकायन m. Patron. von ग्लुचुकायनि MAHÂBH. 4,43,*a.* Pl. *die Schüler des* Glaukukâjana ebend.

*ग्लौचुकायनक Adj. *dem* Glukukâjani *gehörig, ihn verehrend.*

ग्व in ग्रतिथि°, एत°, दश°, नव°.

ग्विन् in शत°.

1. घ, घा enklit. Partikel der Hervorhebung: *wenigstens, gerade, ja, gewiss.* Erscheint gewöhnlich nach उत, उतो, उत वा, चिद्, नु, वा, einem Pronomen oder einer Präposition; vor ईद्, ईदुत oder ईम्; zwischen इव und ईद्, इव und ईदृक् oder वा und ईद्.

2. घ 1) Adj. am Ende eines Comp. *schlagend, tödtend.* — 2) *f. घा *Schlag.*

3.*घ 1) m. *a) Getön, Geklingel.* — *b) Glocke.* — 2) f. घा *ein Gürtel mit klingenden Zieraten.*

*घंष्, घंषते und *घंस्, घंसते (कान्तिकरणे, ङरणे).

*घग्घ्, घग्घति und *घघ्, घघति (कृसने).

घट्, घटते (ganz ausnahmsweise Act.) 1) *eifrig beschäftigt sein, arbeiten, sich abmühen,* — *bemühen,* — *Mühe geben,* — *bestreben,* — *befleissigen.* Die Ergänzung im Loc., Dat., Acc. oder *Infin.; statt des blossen Casus auch प्रति, °ग्रर्थम् und ग्रर्थे. — 2) *gerathen, gelangen.* हस्ते *in die Hand.* — 3) *gerathen, gelingen.* — 4) *möglich sein.* — 5) *passen* HARSHAK. 136,21. *am Platze sein* Chr. 308,11. — 6) *sich anhäufen* Spr. 7835. — 7) *sich verbinden* —, *sich vereinigen mit* (Instr.) DAÇAK. 79,5. — 8) *mit Worten berühren, hämisch besprechen* HARIV. 2,1,31; vgl. घट्. — Caus. 1) घटयति (ausnahmsweise Med.) *a) aneinander* —, *zusammenfügen, zusammenbringen,* — *mit* (Instr.), *anschmiegen* 312,15. °घटित *verbunden mit.* — *b) zumachen, schliessen* HARSHAK. 121,12. 130,6 (ग्रघट्यत्त zu lesen). — *c) legen* —, *setzen* —, *thun auf* (Loc.). — *d) herbeiholen, herbeischaffen* Spr. 2911. 4734. KATHÂS. 18,359. — *e) verfertigen, zu Stande bringen, hervorbringen, vollbringen* 291,6. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *erweisen,* — *thun* Spr. 2947. °घटित *verfertigt* —, *gemacht aus,* — *mit* (VET. 30, 14), *zu Stande gebracht durch.* — *f) Jmd antreiben* —, *bewegen zu* (Infin.). — *g) sich abmühen,* — *Mühe geben.* — *h)* ungenau st. घट्टयति *hinfahren über, streichen an, unangenehm berühren.* — 2) *घाटयति (संघाते, कृत्यर्थ, भाषार्थ oder भासार्थ). — Mit ग्रप Caus. (°घाटयति) *zumachen, schliessen* LALIT. 225,3. — Mit ग्रा in ग्राघाट und ग्राघाटि. — Mit उद् *sich öffnen* Ind. St. 15,396. 420. — Caus. उद्घाटयति 1) *öffnen.* — 2) *enthüllen* Ind. St. 15,289. — 3) *verrathen.* — 4) *beginnen.* — 5) *hinwegfahren über, kitzeln.* — Mit समुद् Caus. (समुद्घाटयति) 1) *öffnen* SÂJ. zu ṚV. 5,78,5. — 2) das Haupt *enthüllen,* so v. a. *sich vor Jedermann zeigen können ohne verlegen zu werden* KÂD. 2,94,4. — Mit परि Caus. °घाटयति *hinwegfahren* —, *streichen über* (ein Saiteninstrument). — Mit प्र 1) *sich abmühen, sich mit allem Ernst einer Sache* (Loc.) *hingeben.* — 2) *beginnen, seinen Anfang nehmen.* — Mit वि 1) *auseinandergehen,* — *fliegen, sich zerstreuen* Spr. 7835. *sich trennen* KÂD. 108,22. — 2) *vereitelt* —, *zu Nichte werden* Spr. 402. — Caus. विघटयति 1) *zerreissen* Spr. 7785. *trennen, zerstreuen.* — 2) *vereiteln, zu Nichte machen* RÂGAT. 2,128. — Mit समस् 1) *begegnen, entgegen kommen* Ind. St. 15,384. — 2) *sich versammeln.* — Caus. संघटयति und संघा° 1) *zusammenfügen.* — 2) *versammeln.* — 3) *anschlagen* (einen Ton). — Intens. संघाघटीति *gut passen, ganz am Platze sein.*

घट 1) *Adj. *a) sich abmühend, eifrig beschäftigt mit* (Loc.). — *b)* = घटास्यास्ति gaṇa ग्रर्शग्रादि in der KÂÇ. — 2) m. *a) Krug, Topf* (insbes. *zum Schöpfen von Wasser*) MBH. 13,141,14. — *b) der Wassermann im Thierkreise.* — *c) ein best. Hohlmaass.* — *d) Kopf* NÎLAK. zu MBH. 1,155,38 hat MED. ṭ. 11 °भेदे ना शिरः gelesen). — *e) ein best. Theil einer Säule.* — *f) eine best. Tempelform.* — *g) *die Erhöhung auf der Stirn eines Elephanten.* — *h) *Grenze.* — *i) *eine best. religiöse Verrichtung,* = कुम्भ 1) *i).* — *k)* N. pr. eines Diebes. — 2) f. ग्रा *a) *Bemühung.* — *b) *Versammlung.* — *c) Menge, Schwarm, Trupp* MÂLATÎM. 79,16 (176,7). — *d) eine Art Trommel* S. S. S. 177. Könnte auch घट m. sein. — *e) *süsse Citrone* MADANAV. 70,78. — 4) f. ई *a) Topf, Krug* (bisweilen neben घट). — *b) ein best. Zeitabschnitt, 24 Minuten.* — *c) *eine metallene Platte, auf der die Stunden angeschlagen werden.* — *d) eine best. Procession.*

घटक 1) Adj. *a) vollbringend, Etwas zu Stande bringend* Spr. 1460. 7617. — *b) verschaffend, Verschaffer* zu Spr. 3319. — 2) m. *a) Krug, Topf* Spr. 7617. — *b) Genealog.* — *c) *ein Baum, der ohne sichtbare Blüthen Früchte trägt.* — 3) f. घटिका *a) Krug, Topf.* — *b) ein best. Wasseruhrwerk* (eig. nur der *Topf* darin). — *c) ein best. Zeitabschnitt, der 60ste Theil eines Tages, 24* (auch *48) *Minuten.* — *d) *Knöchel am Fuss.*

घटकर्कटताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

घटकर्पर 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) n. *a) Topfscherbe.* — *b)* Titel des von Ghaṭakarpara verfassten Gedichts.

घटकर्परकुलकवृत्ति f. Titel eines Werkes BÜHLER, Rep. No. 125.

घटकार und घटकृत् m. *Töpfer.*

*घटग्रह m. *Wasserträger.*

*घटघातिनी f. *ein best. Vogel* GAL.

*घटजन्मन् m. Bein. Droṇa's Gal.

घटजानुक m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 2,4,13.

घटतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*घटदासी f. *Kupplerin.*

घटन 1) n. = घटा H. an. Med. *Verbindung —, Vereinigung mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a) das Treiben, Art und Weise zu handeln* Spr. 164. Kathâs. 122,33. — *b) das Sichbemühen um, Sichzuschaffenmachen mit, Betreiben;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend Spr. 6410. Sâh. D. 114,5. 323,14. इषु° so v. a. *das Abschiessen eines Pfeils* 114,5. — *c) das Zustandekommen, Gelingen.* घटनां या *gelingen.* घटनां नी *zu Stande bringen* Ind. St. 15,332. — *d) Verbindung —, Vereinigung mit* (im Comp. vorangehend) Sâh. D. 87,12. — *e)* *(Elephanten)-*Trupp.* — *f) ein Werk aus* (im Comp. vorangehend) Vikramâñkaṅ. 6,33. — *g) eine literärische Composition.* — 3) unbestimmt ob n. oder f. *a) das Herbeischaffen, Finden* Kathâs. 118,197. — *b) das Bearbeiten.* — *c) das Bilden, Hervorbringen, Schaffen* Kathâs. 123, 140. — *d) eine literärische Composition* Sâh. D. 68,12.

*घटपुच्छ m. *eine Reisart* Gal.

घटप्रत्ययण m. N. pr. eines Mannes.

घटभव m. Bein. Agastja's.

*घटभेदनक *ein bei der Verfertigung von Töpfen gebrauchtes Instrument.*

घटयितव्य Adj. *zusammenzufügen, zu schliessen.*

घटयोनि m. Bein. Agastja's.

*घटराज m. *ein grosser Wassertopf.*

घटरिका f. in अव°.

घटशोधनकारक Adj. *die Töpfe reinigend;* n. ein zusammenfassender Name für sechs best. asketische Handlungen.

घटश्रोत्र m. N. pr. = कुम्भकर्ण 1) *a*).

घटसङ्क्षय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

घटस्थापन n. *das Hinstellen eines Wassertopfes, in dem man sich eine Gottheit gegenwärtig denkt.*

*घटाटोप m. *a covering for a carriage or any article of furniture.*

घटाभ m. N. pr. eines Daitja. कटाभ und घण्टाभ v. l.

*घटाभिधा f. *eine Art runder Gurken* Râgân. 7,160.

घटार्गलयन्त्र n. *ein best. Diagramm.*

*घटाल Adj. von घटा.

*घटालाबु f. = घटाभिधा Râgân. 7,160.

घटावस्था f. *ein best. Zustand im* Joga.

*घटाह्वया f. *eine Art runder Gurken* Gal.

घटि f. = घटी (s. u. घट).

*घटिक 1) Adj. = घटेन तरति. — 2) n. *Hüfte, Hinterbacken.* — घटिका s. u. घटक.

घटिकलग्न n. (?) Verz. d. Oxf. H. 90,*b*, No. 146.

घटिकामण्डल n. *Stunden —, Aequatorialkreis* Comm. zu Âryabh. 4,19.

घटिकायन्त्र n. = घटियन्त्र 1).

*घटिकालवण n. *eine Art Salz* Nigh. Pr.

घटिघट m. Bein. Çiva's.

°घटितत्व n. *das Verbundensein mit.*

घटितार्थविचार und घटितालंकार m. Titel zweier astr. Werke.

घटिन् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *der Wassermann im Thierkreise.* — घटी Mârk. P. 12,22 fehlerhaft für घटः.

*घटिंधम m. *Töpfer.*

*घटिंधय Adj. *einen Topf voll trinkend.*

घटियन्त्र (metrisch) n. = घटीयन्त्र 1).

*घटिल Adj. von घटा.

*घटीकार m. *Töpfer;* f. ई.

*घटीग्रह m. *Wasserträger.*

घटीका f. = घटक 3) *c*).

*घटीमाल (!) m. *ein Zeitabschnitt von etwa drei Stunden* Gal.

घटीयन्त्र n. 1) *ein Brunnenrad mit den Wasserkrügen, Schöpfrad.* °गुण m. *der Strick daran* Vikramâñkaṅ. 8,33. — 2) *ein best. Wasseruhrwerk.* — 3) *ein heftiger Durchfall* Bhâvapr. 3,156.

घटीयन्त्रक n. Demin. von घटीयन्त्र 1) Kâd. 243,4.

घटेश्वर n. Name eines Liṅga.

घटोत्कच m. N. pr. 1) eines Sohnes des Bhîmasena und der Râkshasî Hiḍimbâ. — 2) eines Gupta-Königs.

*घटोत्कचात्तक m. Bein. Karṇa's.

घटोदर m. 1) Bein. Gaṇeça's. — 2) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Varuṇa's. — *b)* eines Râkshasa. — *c)* eines Daitja.

घटोध्नी Adj. f. *ein topfähnliches Euter habend.*

घट्, घटते (nur mit वि und सम्) und घटयति 1) *hinfahren über, hinüberstreichen, berühren; anstossen, schütteln, erschüttern, in Bewegung versetzen.* — 2) *umrühren.* — 3) *feststampfen, ebnen.* — 4) *eine schlechte Wirkung haben auf* (Acc.) Karaka 8,7. — 5) घटयान *mit Worten berührend, höhnisch besprechend.* — Mit अनु Caus. *entlang streichen über.* — Mit अव Caus. 1) *aufreissen* (einen Thürflügel). — 2) *zuschliessen* (eine Thür) Devala in Âkârâdarça 59,*b*,8. — 3) *berühren, betasten, bestreichen.* अवघट्टित *zusammengestossen.* — 4) *umrühren* Karaka 3,7. — Mit आ Caus. *berühren* (mit Worten). — Mit उद् Caus. 1) **aufschliessen.* — 2) *umrühren* Karaka 3,7 (उद्घाट्य!). — Mit उप Caus. *umrühren* Karaka 3,8. — Mit परि Caus. *ringsum hinfahren über.* — Mit वि °घट्टमान (wohl °घटमान zu lesen) *zerbrechend* Prasannar. 66,8. — Caus. 1) *auseinanderdrängen, — sprengen, zerstreuen.* — 2) *umrühren, schütteln.* — 3) *anstossen an, erschüttern, sich reiben an.* — 4) *öffnen* (eine Thür). — 4) *zu Nichte —, zu Schanden machen* MBh. 4,47,23. — Mit परिवि in °घट्टन. — Mit सम् *zerreiben, zerstossen.* — Caus. 1) *sich Etwas* (Acc.) *an Etwas* (Instr.) *reiben lassen.* — 2) *umrühren* Agni-P. 27,12. *kneten.* — 3) *anstossen an, berühren.* — 4) *durch eine Berührung ertönen lassen* R. ed. Bomb. 2,71,29. — 5) *sammeln, versammeln.* — 6) *zusammentreffen, begegnen* Naish. 6,27.28. — 7) संघट्टितौ (wohl संघट्टितौ zu lesen) पाणी *die zusammengelegten Hände* (von Braut und Bräutigam) Prasannar. 66,8.

घट्ट 1) m. *a) Anstoss, Zusammenstoss* R. ed. Bomb. 2,54,6, v. l. — *b) eine Treppe, welche zu einem Wasser hinabführt; Landungsplatz, Badeplatz.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.* — 3) *f. ई Demin. zu 1) *b*).

घट्टकुटीप्रभातापित n. *das dem Tagesanbruch in einem Schoppen an einem Landungsplatze Gleichen,* so v. a. *das sich mit aller Gewalt Eingang Verschaffen.*

*घट्टगा f. N. pr. eines Flusses.

घट्टजीविन् m. *Fährmann* oder *der Aufseher an einem Landungsplatz.* Im System *der Sohn eines Wäschers und einer* Vaiçjâ.

घट्टन 1) n. *a) das Anstossen, Anstreifen, Berühren, Berührung.* — *b) das Umrühren.* — 2) *f. आ (चलनावृत्योः oder °वृत्त्योः).

घट्टानन्द *ein best. Metrum.*

घट्टित 1) Partic. von घट्ट्. — 2) f. आ *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

घट्टितर् Nom. ag. als Fut. *wird sich anstrengen, — viele Mühe geben.* Nîlak. घट्टनं संघट्टं करिष्यति.

*घण्, घणोति und घणुते (दीप्तौ).

*घण्ट्, घण्टति und घण्टयति (भाषार्थे oder भासार्थे).

घण्ट 1) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *ein best. Gericht.* — *c)* N. pr. eines Dânava. — 2) f. आ *a) Glocke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art Cymbel* S. S. S. 198. — *c)* *Bignonia suaveolens. — *d)* *Sida cordifolia* oder *rhombifolia* Râgân. 4,103. — *e)* *Uraria lagopodioides* Râgân. 4, 106. — *f)* *Achyranthes aspera. — 3) *f. ई *Glocke* in *नुद°.

*घण्टक 1) m. *Bignonia suaveolens.* — 2) f. घण्टिका *a) Glöckchen.* — *b) das Zäpfchen im Halse.*

*घण्टाक m. *Bignonia suaveolens.*

घण्टाकर्ण m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge *a*) Skanda's. — *b*) Çiva's. — *c*) Kubera's. — 2) eines Râkshasa 149,18.

घण्टाकर्णेश्वर n. Name eines Liñga.

घण्टाताड Adj. *eine Glocke schlagend.*

घण्टापथ m. 1) *Hauptstrasse.* — 2) Titel eines Commentars zum Kirâtârǵunîja.

घण्टापथत्व n. so v. a. *das Weltbekanntsein.*

*घण्टापाटलि m. *Bignonia suaveolens.* Nach Mat. med. 298 *Schreberia Swietenoides.*

*घण्टाबीज n. *der Same von Croton Jamalgota* Râǵan. 6,166.

घण्टाभ m. N. pr. v. l. für घटाभ.

घण्टामुख m. N. pr. eines mythischen Wesens Bâlar. 94,2.

घण्टारव m. 1) *der Laut einer Glocke.*. — 2) *ein best.* Râga S. S. S. 92.

*घण्टारवा f. Bez. *verschiedener Crotolarien* Mat. med. 298. Comm. zu Karaka 1,1.

घण्टाराव m. *der Laut einer Glocke* 149,21.

घण्टाली f. 1) *eine Reihe von Glocken.* — 2) *Bez. *verschiedener Cucurbitaceen* Râǵan. 3,36.

घण्टावत् Adj. *mit einer Glocke* oder *mit Glocken versehen.*

*घण्टाशब्द n. *Messing.*

घण्टिक m. *Alligator* Bhâvapr. 2,5.

*घण्टिकोण m. *eine best. Waffe* Gal.

घण्टिन् Adj. *mit einer Glocke versehen* MBh. 4, 6,10. als Beiw. Çiva's.

*घण्टिनीबीज n. = घण्टाबीज.

*घण्टु m. 1) *eine Glocke am Halse des Elephanten.* — 2) *Hitze.*

घण्टेश्वर m. N. pr. eines Sohnes des Mañgala (*Mars*).

घण्टोदर m. N. pr. eines Daitja. घटोदर v. l.

*घण्ड m. *Biene.*

घन 1) Adj. (f. आ) *a) erschlagend, Tödter, Vernichter.* — *b) compact, fest* (Strick, Speisen), *hart; zäh, dick; dicht.* RV. 1,8,3 ist घनी = घनीमा. Am Ende eines Comp. *voll von* Chr. 319,9. घनम् Adv. *fest* 312,15. — *c) häufig auf einander folgend, ununterbrochen.* — *d) dunkel, schwarz.* — *e) tief* (Ton). — *f) tüchtig* (Verstand) Spr. 6432 (Conj.). — *g) ganz, all.* — 2) m. *a) das Erschlagen.* — *b) Knüttel, Keule; Hammer.* — *c) eine compacte Masse, Klumpen* (auch vom *Fötus im zweiten Monat*). विज्ञानघन so v. a. *Nichts als —, ganz Erkennen* 34,24. — *d)* Pl. von Menschen so v. a. *Pack.* — *e) Wolke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *f) *Talk.* — *g) die Wurzel von Cyperus hexastachyus communis.* — *h) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,58,10. — *i) eine best. Art den Veda zu schreiben* Ind. Antiq. 1874,133. — *k) Cubus.* — *l) *Phlegma, Schleim* Râǵan. 21,5. — *m) *Körper.* — 3) f. घना *a) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *b) *Glycine debilis.* — *c) *eine best. Schlingpflanze.* — 4) n. *a) Schlaginstrument.* — *b) *Eisen.* — *c) *Zinn.* — *d) *das gemässigte Tempo beim Tanz.* — *e) *Dunkel* Râǵan. 21,48.

घनकपीवत् m. N. pr. v. l. für वनकपीवत्.

*घनकफ m. *Hagel.*

घनकाल m. *die Regenzeit.*

घनत्तम Adj. *was sich hämmern lässt* Bhâvapr. 2,88.

*घनगोलक m. *eine Mischung von Gold und Silber.*

*घनच्छद n. 1) *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 6, 184. — 2) *Pinus Webbiana* Mat. med. — 3) *eine Art Moringa* Nigh. Pr.

घनज *Talk.*

*घनजम्बाल m. *ein zäher Morast.*

*घनज्वाला f. *Blitz.*

घनता f. 1) *Compactheit, Dichtheit.* — 2) *der Zustand einer Wolke.*

*घनताल m. *ein best. Vogel.*

घनतोय m. *das Meer mit dickem Wasser* (in dem das Weltei schwimmt).

*घनतोल m. *der Vogel* Kâtaka.

घनत्व n. *Dicke, Zähigkeit.*

*घनत्वच् m. *eine* Lodhra-*Art* Mat. med. 244.

*घनद्रुम m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,218.

*घनधातु m. *Lymphe.*

*घननाभि m. *Rauch.*

*घनपत्त्र m. *Boerhavia procumbens* Râǵan. 5,115.

घनपदवी f. *der Luftraum.*

*घनपल्लव m. *Guilandina Moringa.*

*घनपाषण्ड m. *Pfau.*

*घनप्रिया f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 11,28.

1. घनफल n. *solid content: compared to a cube, and denominated from it cubic.*

2. *घनफल m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,218.

घनभित्ति Adj. *mit dichten Wänden versehen* Karaka 1,17.

1. घनमूल n. *Cubikwurzel.*

2. *घनमूल m. *eine best. Pflanze mit süssem Milchsaft* Râǵan. 3,80.

*घनरव m. *der Vogel* Kâtaka Madanav. 128,71.

*घनरस 1) m. *a) Decoct.* — *b) Kampfer.* — *c)* Name *zweier Pflanzen:* = मोरट und पीलुपर्णी. — 2) m. n. *Wasser.*

*घनरूपा f. *Kandiszucker* Nigh. Pr.

*घनवर्त्म n. *Gesicht.*

घनवर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*घनवल्लिका f. *Blitz.*

*घनवल्ली f. 1) dass. — 2) *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,129.

*घनवाच् m. *Rabe* Gal.

*घनवात m. *ein dicker, consistenter Wind* (darin eine Hölle).

घनवारि n. *Regenwasser* Spr. 7767.

*घनवास m. *Beninkasa cerifera.*

*घनवाहन m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Indra's.

घनवीथि f. *der Luftraum.*

घनव्यपाय m. *das Verschwinden der Wolken, die Herbstzeit.*

घनव्यूह m. Titel eines Sûtra.

*घनशृङ्गी f. *Odina pinnata* Nigh. Pr.

घनश्याम 1) Adj. *schwarz wie eine Wolke.* — 2) m. *a)* Bein. α) Krshṇa's VP. 5,18,39. — β) Râma's. — *b)* N. pr. eines Mannes.

घनसमय m. *Regenzeit* 167,14.

घनसार 1) Adj. *fest, stark* Naish. 7,25. — 2) m. *a) Kampfer.* — *b) *Wasser.* — *c) *ein best. Baum.* — *d) *= दक्षिणावर्तपारद.

घनसारभाव 1) *Festigkeit* Naish. 7,25. — 2) *das Kampfersein* ebend.

*घनसिक्थ *eine Art Reisbrei* Gal. (°सिक्या geschr.).

*घनस्कन्ध m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14.

*घनस्वन m. *Amaranthus polygamus* Râǵan. 5,71.

घनक्षेत्रसंख्या f. *the content of an excavation; or of a solid alike in figure.*

*घनाकर m. *die Regenzeit.*

घनागम m. dass.

घनाघन 1) Adj. *a) gern —, leicht niederschlagend, streitlustig.* — *b) compact, dicht.* — 2) m. *a) *ein brünstiger Elephant.* — *b) *Bein. Indra's. — *c) eine dicke Wolke.* — *d) *gegenseitiges Anstossen.* — 3) *f. °ना *Solanum indicum.*

*घनाङ्गनी f. Bein. der Durgâ.

घनात्यय m. *Herbst* Karaka 1,6. Bâlar. 127,17.

घनात्त m. dass. Bâlar. 131,8.

*घनामय m. *Phoenix sylvestris.*

*घनामल m. *Melde, Chenopodium.*

घनाय्, °यते *dicht gedrängt stehen* Spr. 6895.

*घनारव (Gal.) und *घनाराव (Madanav. 128,71) m. *der Vogel* Kâtaka.

*घनाश्रय m. *der Luftraum.*

घनासक् Adj. *was sich nicht hämmern lässt* Bhâvapr. 2,88.

घनास्थिक Adj. (f. आ) *einen festen (harten) Knochen habend* Jâǵn. 3,89.

घनी Adv. 1) mit भू *dick —, dicht werden* Spr. 7784. — 2) mit कर् *a) dick machen.* — *b) verstär-*

ken, steigern Comm. zu Daçar. 2,33.

घनीय्, °यति *nach fester Speise verlangen.*

*घनेतर Adj. *flüssig* AK. 2,9,51.

*घनेश्वरी f. *eine best. Schlingpflanze* Gal.

*घनोत्तम und *घनोत्तर (Gal.) n. *Gesicht.*

घनोद् m. 1) *das Meer mit dickem Wasser* (in dem das Weltei schwimmt) Sâj. zu Taitt. Âr. 1,22,8. — 2) *Wolkenmeer* Ind. St. 9,361.

*घनोदधि m. *das dicke Meer* (darin eine Hölle).

*घनोदय m. *Beginn der Regenzeit.*

*घनोद्भव n. *Hammerschlag, Eisenschlacke* Nigh.Pr.

*घनोपल m. *Hagel.*

घनोरु Adj. f. *feste Schenkel habend* Venis. 47.

घनौघ m. *Wolkenmasse* Ind. St. 14,387.

*घम्ब्, घम्बते (गतौ).

1. घर्, जिँघर्ति, *घरति *besprengen, beträufeln.* *घृत *besprengt.* — *Caus. घारयति dass. — Mit अभि, अभिँघृत 1) *gesprengt.* — 2) *besprengt.* — Caus. अभिघारयति 1) *abtriefen lassen, sprengen.* — 2) *beträufeln, besprengen.* — Mit प्रत्यभि Caus. *wiederholt besprengen.* — Mit आ 1) *sprengen gegen* oder *nach* (Acc.). — 2) *schnellen nach* (Loc.). — Caus. *sprengen.* — Mit *प्रा in *प्राघार्. — Mit व्या Caus. 1) *umhersprengen.* — 2) *besprengen.* — Mit वि, विँघृत *beträufelt.*

2. *घर्, जिघर्ति (दीप्ति). घृत *brennend, leuchtend.* — Caus. घारयति (क्षादने).

घरट् m. *Handmühle* Ind. St. 15,455. Râgat. 7, 1244. 1303. 1589. Ârjav. 141,5.

घरट्क m. (Hem. Par. 2,365) und *घरट्रिका f. (Deçîn. 3,10) dass.

*घर्घट m. *Pimelodus Gagora.*

घर्घर 1) Adj. *rasselnd, schnarrend.* — 2) m. *a) *Gerassel.* — *b) Gelächter.* रणद्घर्घर Adj. zu vermuthen Spr. 991. — *c) *Ente.* — *d) *Spreufeuer.* — *e) *Vorhang.* — *f) *Thür.* — *g) *der Pfosten, um den sich der Strick des Butterstössels windet,* Gal. — *h) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,38,11. — *i)* N. pr. eines Flusses. — 3) *f. आ *eine Glocke am Halse eines Pferdes.* — 4) f. ई *a)* wohl *ein best. Kleidungsstück* Bhoǵa-Pr. 36,23. — *b) *als Schmuck verwandtes Glöckchen.* — 5) *f. आ oder ई *eine Art Laute.* — 6) n. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

घर्घरक 1) *m. N. pr. eines Flusses. — 2) f. घर्घरिका *a) als Schmuck verwandtes Glöckchen* Kâd. 7,15. — *b) *das Stöckchen, mit dem verschiedene musikalische Instrumente gespielt werden.* — *c) ein best. musikalisches Instrument* Kâd. 97,2. — *d) *geröstetes Korn.* — *e)* *N. pr. eines Flusses.

घर्घरध्वनि m. *Geschnaufe* Kâd. 31,17. 91,1.

घर्घरित n. *Gegrunze.*

*घर्घर्य n. *Glöckchen* Gal.

*घर्घुर्घा oder *घर्घूघा f. *Holzwurm.*

*घर्ण्, घर्णाति, घर्णुते, घृणाति und घृणुते (दीप्ति).

*घर्ब्, घर्बति (गतौ).

घर्म m. 1) *Glut, Wärme;* sowohl *Sonnenhitze* als *Feuersglut.* — 2) *die heisse Jahreszeit.* — 3) *Kessel,* namentlich *das Gefäss, welches zum Heissmachen der Milch für das* Açvin-*Opfer dient.* — 4) *heisse Milch* oder *ein sonstiger heisser Opfertrank,* insbes. der Açvin. — 5) *Schweiss. — 6) *Tag* (im Gegensatz zur Nacht). — 7) N. pr. verschiedener Männer. — घर्मम् R. 2,75,45 fehlerhaft für दीर्घम्, wie ed. Bomb. (2,75,65) liest.

घर्मकाल m. *die heisse Jahreszeit.*

घर्मग m. dass. R. 6,54,20. Vgl. उष्णग.

घर्मचर्चिका f. *ein durch die Hitze hervorgerufener Hautausschlag.*

घर्मजल n. *Schweiss* 251,25.

घर्मतनु und °तनू f. Name zweier Sâman Ârsh. Br. Statt dessen घर्मस्य तन्वौ Kâtj. Çr. 26,4,10. Lâṭj. 1,6,25.

घर्मत्व n. Nom. abstr. zu घर्म 3) Taitt. Âr. 5,1,5.

घर्मद Adj. (f. आ) *Hitze verursachend.*

घर्मदीधिति m. *die Sonne.*

घर्मदुघ (f. आ) und °दुह् (Nom. °धुक्) Adj. *warme Milch* oder *den Stoff zu* घर्म 4) *milchend.*

घर्मद्युति m. *die Sonne.*

घर्मपयस् n. *Schweiss.*

घर्मपावन् Adj. *heisse Milch trinkend.*

घर्मबिन्दु m. *Schweisstropfen* Dhûrtan. 32.

घर्ममास m. *ein Monat der heissen Jahreszeit.*

घर्मरश्मि m. *die Sonne* Dhûrtan. 62. Ind. St. 14,378.

घर्मरोचन n. सर्पस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

घर्मवत् Adj. *Glut besitzend.*

घर्मविचर्चिका f. = घर्मचर्चिका.

घर्मशिरस् n. Bez. *der Anfangssprüche in* TBr. 1,1,3,1. 2 Âpast. Çr. 5,11,12. 12,1.

घर्मसद् Adj. *an der Glut* (des Feuers) oder *in der Glut* (des Himmels) *wohnend.*

घर्मसूक्त n. *das Lied* AV. 7,73 Vaitân.

घर्मस्तुभ् Adj. *in der Glut jauchzend.*

घर्मस्वरस् Adj. *in der Glut rauschend.*

घर्मस्वेद Adj. *schweissglühend.*

घर्मांशु m. *die Sonne* Mâlatîm. 12,8 (15,7).

घर्मान्त n. *das Ende der heissen Jahreszeit, die Regenzeit.*

*घर्मान्तकामुकी f. *eine Kranichart.*

घर्माम्बु und घर्माम्भस् (251,22. 23. Mâlatîm. 23, 14 = 26,5) n. *Schweiss.*

घर्मित Adj. *erhitzt, von Hitze gequält* Bâlar. 28,5.

घर्मिन् Adj. *der den heissen Opfertrank bereitet.*

घर्मूटी f. v. l. für गर्मूटी.

घर्मेतरांशु m. *der Mond* Prasannar. 3,22.

घर्मेष्टका f. *ein best. Backstein* Âpast. Çr. 15,3, 13. 16,24.

घर्मोदक n. *Schweiss.*

घर्म्य n. *ein zur Bereitung des heissen Opfertranks dienendes Gefäss.*

(घर्म्येष्ठा) घर्मिँष्ठा Adj. *im Hause —, im Stalle befindlich.*

1. घर्ष्, घर्षति 1) *reiben.* Pass. घृष्यते *gerieben —, zerrieben werden* (eig. und übertr.) Spr. 3695. — 2) Med. *sich reiben* MBh. 3,311,8. — घृष्ट 1) *gerieben, zerrieben, aufgerieben, geschunden, wund.* जानुभि: *an den Knien wund.* — 2) *eingerieben.* — Caus. घर्षयति *reiben, zerreiben.* — Mit अव *abreiben, zerreiben.* — Caus. 1) *abreiben, abkratzen.* — 2) *einreiben.* — Mit *आ in *आघर्षण. — Mit उद् 1) *reiben, zerreiben.* — 2) *hinfahren über, anschlagen* (eine Glocke). — Mit समुद् *reiben, zerreiben* Prasannar. 129,12. — Mit नि 1) *einreiben.* — 2) *reiben, zerreiben, wund reiben.* — 3) *prüfen, untersuchen* MBh. 12,199,117. — Mit संनि *untereinanderreiben.* — Mit निस् *Etwas* (Acc.) *reiben an* (Loc.). — Mit परि *zerreiben.* — Mit प्र 1) *zerreiben.* — 2) *einreiben.* — Mit संप्र *einreiben.* — Mit वि, °घृष्ट *zerrieben, aufgerieben, wund.* — Mit सम् 1) *zerreiben, wund machen.* Pass. mit परस्परम् *sich aneinanderreiben.* — 2) *sich reiben an,* so v. a. *wetteifern mit* (सह्).

2. *घर्ष् = कृष् *sich freuen.*

घर्ष m. *Reibung, Zusammenstoss.*

घर्षण 1) n. *a) das Reiben* 173,7. *Zerreiben.* — *b) das Einreiben.* — 2) *f. ई *Gelbwurz.*

*घर्षणाल m. *Reibstein.*

*घर्षिन् in *कर°.

*घल n. *ein best. Milchproduct.*

घस्, घस्ति, *घसति *verzehren, verschlingen, fressen, essen.* — Desid. जिँघत्सति *zu fressen wünschen* (auch vom *unedlen, gierigen Essen* der Menschen). — Mit अपि *abfressen.* — Mit *उद् in *उद्घस्. — Mit *नि in *निघस्. — Mit प्र in प्रघस्. — Mit वि in विघस्.

घस m. 1) *der Fresser:* N. pr. *a)* eines Krankheitsdämons. — *b)* eines Rakshas. — 2) *Fleisch* (vgl. उद्घस्) Gal.

घसन n. *das Fressen* Dhâtup. 28,88.

घस्मर 1) Adj. (f. आ) *a) gefrässig* Karaka 1,13.

Am Ende eines Comp. *begierig auf* Daçak. 3,2. Harshak. 24,18. — *b*) *der zu vergessen pflegt*, mit Gen. Hem. Par. 1,221. — 2) m. N. pr. einer Antilope.

घस्र 1) *Adj. *verletzend, schindend* u. s. w. — 2) m. *a*) *Bein. Çiva's Gal. — *b*) *Tag.* — 3) *n. *Safran.*

घस्वर् Adj. *gefrässig* Mantra-Br. 2,3,1.

घाट 1) Adj. *a*) *arbeitend in, bearbeitend* in दृत्त°. — *b*) *= घाटास्यास्ति. v. l. घट und घटा. — 2) m. Hariv. 16117 fehlerhaft für घट *Topf.* — 3) (*m.) und f. आ *Nacken, Nackenband* Kâraka 1,17. — 4) *n. *das Lenken eines Elephanten* Gal.

घाटक 1) Adj. = घाट 1) *a*) in दृत्त°. — 2) f. घाटिका fehlerhaft für घटिका.

घाटकर्करी und घाटरी f. *eine Art Laute.*

घाटाल Adj. *einen Hals (eine Einschnürung, einen Stiel) habend* Bhâvapr. 3,108.

*घाटिक m. = घाण्टिक 1).

घाण्टिक m. 1) *Glöckner, ein mit einer Glocke herumziehender Bänkelsänger.* — 2) *Stechapfel. — 3) **eine Art Keule* Gal.

घात 1) Adj. am Ende eines Comp. *tödtend.* — 2) m. *a*) *Schlag, — mit* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — *b*) *Tödtung.* — *c*) *Beschädigung, Zugrunderichtung, Vernichtung.* — *d*) in der Astr. so v. a. *Eintritt.* — *e*) *das Product einer Multiplication* Ganit. Tripr. 80. Spasht. 11. — *f*) **Pfeil.*

घातक 1) Adj. (f. ई) *a*) *tödtend, Mörder.* — *b*) *vernichtend, zu Grunde richtend, zu Schanden machend.* — *c*) *aus dem Holze von* घातक 2) *bestehend.* — 2) m. *ein best. Baum.*

घातकर Adj. (f. ई) *tödtlich, verderblich.*

घातकृच्छ्र n. *eine best. Harnkrankheit* Çârng. Saṃh. 1,7,41.

घातन 1) *Adj. *tödtend, Mörder.* — 2) *m. N. pr. eines Höllenbewohners. — 3) f. ई *eine Art Keule.* — 4) n. *das Tödten, Erschlagen, Morden.*

*घातनस्थान n. *Schlachthaus.*

घातय्, °यति und °यते (selten) 1) *züchtigen, bestrafen.* — 2) *tödten, umbringen.* — 3) *zu Grunde richten.* — 4) *tödten lassen.* — 5) *Jmds* (Acc.) *Tod erzählen.* — Mit अभि, शराभिघातित *von Pfeilen getroffen.* — Mit अव *dreschen lassen.* — Mit व्या *hemmen, hindern, vereiteln.* — Mit उपोद् *zur Sprache bringen, einleiten.* — Mit नि *erschlagen, tödten.* — Mit निस् 1) *herausschaffen.* — 2) *umbringen lassen* MBh. 1,146,26. — Mit प्रति *abwehren.* — Mit वि 1) *schlagen* (ein Heer). — 2) *quälen, plagen* MBh. 13,145,38. — 3) *hemmen, unterbrechen.*

घातव्य Mâlav. 9,9 fehlerhaft für पातव्य.

घातस्थान n. 1) *Richtstätte* Nâgân. 30,21 (68,19). — 2) **Schlachthaus.*

*घाति 1) *Schlag, Verwundung.* — 2) *Vogelfang.* — 3) *Vogelnetz.*

घातिन् 1) Adj. *a*) *tödtend, Mörder.* — *b*) *vernichtend, zu Grunde richtend, zu Schanden machend, verderblich, schädlich* Govindân. zu Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,33 (S. 382). — 2) *f. °नी *Keule.*

*घातिपक्षिन् und *घातिविहग m. *Eule.*

घौतुक Adj. 1) *erschlagend, tödtend.* — 2) *Schaden zufügend, bösartig.*

घात्य Adj. 1) *zu tödten.* — 2) *zu vernichten.*

घान्य n. Nom. abstr. zu घन 1) *b*) Vop. in Dhâtup. 28,88.

घार् 1) *m. *Besprengung, Beträufelung.* — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

घार्तिक (*m.) *eine Art Gebäck.*

*घार्तेय m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Sg. *ein Fürst dieses Stammes;* f. ई.

घास् m. *Futter, Nahrung.* घासाद्घासम् wohl so v. a. *Stück um Stück.*

घासक am Ende eines adj. Comp. dass.

*घासकुन्द gaṇa कुमुदादि 2. Davon *Adj. °कुन्दिक.

घासकूट n. *Heuschober.*

*घासस्थान n. *Weideplatz.*

घासि् m. 1) *Futter, Speise.* — 2) **Feuer.*

घासिघ्न Adj. *Esslust erregend.*

*घिष्, घिषते (अकर्मणि).

1.*घु, घवते (शब्दे).

2.*घु m. *ein best. Laut.*

*घुंष्, घुंषते (कान्तिकरणे).

*घुक m. *Feuer* Gal.

*घुघुकृत् (Nigh. Pr.) und *घुघुलारव (Râgân. 19, 108) m. *Taube.*

घुट्, *घुटति (प्रतीघाते, रक्षायाम्) und *घोटते (परिवर्तने. — Mit अव, °घोटित etwa *gepolstert.* — Mit व्या (nur °घुत्य und °घुटित) *zurückkehren.*

*घुट m., *घुटि f., *घुटिक m., *घुटिका (vgl. u. घुटि) f. und *घुटी f. *Fussknöchel.*

घुटि (?) Ind. St. 14,102; vgl. घुटिका 15,384.

*घुड्, घुडति (व्याघाते, रक्षायाम्).

*घुण्, घुणति und घोणते (भ्रमणे).

घुण und °कीटक m. *Holzwurm.*

घुणाक्षर Adj. *von Würmern zerfressen, wurmstichig* Bâlar. 24,6.

घुणप्रिया f. *eine Ipomoea* Bhâvapr. 1,213.

घुणवल्लभा f. *Aconitum heterophyllum* Bhâvapr. 1,178.

घुणाक्षर n. *ein durch Holzwürmer hervorgebrachter Einschnitt im Holze, der zufälligerweise wie Schrift aussieht.* °वत् und °न्यायेन so v. a. *auf ganz zufällige und unerwartete Weise, durch eine glückliche Fügung.* अहो ऽन्यायो यत् *eine sonderbare Fügung, dass* Prasannar. 10,13.

घुंणि Adj. vielleicht *wurmstichig.* = भ्रात्त Sâj.

*घुण्ट m. *°क m. und घुण्टिका f. (Bhâvapr. 1, 28) *Fussknöchel.*

*घुण्टिक n. *im Walde liegender Kuhmist.*

*घुण्ड m. *Biene.*

*घुष्, घुषते (अकर्मणि).

°घुत्कारवत् Adj. *vom Gekreisch von* (Eulen) *erfüllt* Uttarar. 36,11 (52,8).

*घुम् Interj.

*घुमघुमाकार m. *eine Art Grille* Nigh. Pr.

घुमघुमाय्, °यते *brummen* Mallin. zu Kir. 6,4.

*घुमघुमारव m. = घुमघुमाकार Nigh. Pr.

*घुर्, घुरति (भीमार्थशब्दयोः oder भीमार्त°) *ein fürchterliches Geschrei erheben* (nur Bhatt.; hier auch Med.).

घुरघुराघोष m. *Geschnaufe* u. s. w. Bâlar. 50,22.

घुरघुराय्, °यते *gurgelnde Töne von sich geben, schnaufen* u. s. w. Kâd. 88,2.

घुरघुराराव m. *das Geschrei der Affen* Hem. Par. 2,732.

*घुरण m. *ein best. Laut.*

*घुरिका f. *das Schnarchen* Gal.

घुरुघुराघोष m. *Geschnaufe* u. s. w. Bâlar. 228,5.

°घुराघोरनिर्घोष m. 50,16.

*घुर्घुर 1) m. *Holzwurm.* — 2) f. आ *Geknurre.* — 3) f. ई *eine Art Grille.*

घुर्घुरक 1) m. *ein gurgelnder Laut.* — 2) f. °रिका *a*) dass. — *b*) **eine Art Grille.*

घुर्घुरता f. *das Gurgeln, Röcheln* Bhâvapr. 4,203.

घुर्घुराय्, °यते *sausen, surren.*

घुर्घुरुक m. = घुर्घुरक 1) Kâraka 5,10.

*घुलघुलारव m. *eine Art Taube.*

*घुल्ल m. *Coix barbata.*

घुष्मेशलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

1. घुष्, घोषति (selten Med.) 1) Med. (Aor. घोषि) *ertönen.* घुष्ट *tönend, ertönend.* °स्वर Adj. *mit lauter Stimme.* — 2) *laut schreien, — verkünden, ausrufen.* घुष्टान्न *ausgebotene Speise.* — 3) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. घुष्ट. — Caus. घोषयति 1) *berufen zu* (Dat.). — 2) *laut verkünden lassen.* — 3) *laut verkünden.* — Mit अनु *laut benennen.* — Mit अव 1) *laut verkünden.* अवघुष्ट *ausgeboten* (Speise). — 2) *berufen, zu sich bescheiden.* Nur Partic. अवघुष्ट. — 3) *laut an-*

rufen, zum Hören auffordern. Nur Partic. अवघुष्ट. — 4) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. अवघुष्ट. — 5) *अवघुषित etwa *anerkannt, gebilligt* Kâç. zu P. 7,2,23. — Mit आ 1) *horchen auf.* — 2) *sich hören lassen.* — 3) *laut ausrufen, verkünden.* — Caus. 1) *Geräusch machen, laut sein.* — 2) *ertönen machen, laut verkünden.* — 3) *laut verkünden lassen.* — 4) *beständig klagen.* — Mit व्या, °घुष्ट *laut ertönend.* — Caus. *laut ausrufen.* — Mit उद् 1) *ertönen.* Nur Partic. उद्घुष्ट *ertönend.* — 2) *aufschreien.* — 3) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. उद्घुष्ट. — 4) *laut verkünden.* — Caus. 1) *laut ertönen lassen.* — 2) *laut verkünden.* — Mit प्रोद् 1) *mit Geräusch erfüllen.* Nur Partic. प्रोद्घुष्ट. — Caus. *laut verkünden.* — Mit उप *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. उपघुष्ट. — Mit निस् in निर्घोष. — Mit परि *laut verkünden.* Partic. °घुष्यत् (!). — Mit प्र *ertönen.* Nur Partic. प्रघुष्ट. — Caus. *laut verkünden lassen.* — Mit वि 1) *laut ertönen.* Nur Partic. विघुष्ट. — 2) *laut verkünden.* — 3) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. विघुष्ट. — Mit उद्वि Caus. *laut verkünden.* — Mit सम् 1) *ertönen.* Nur Partic. संघुष्ट und *संघुषित. — 2) *ausbieten.* Nur Partic. संघुष्ट. — 3) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. संघुष्ट. — Mit परिसम् *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. परिसंघुष्ट.

2. घुष्, *घोषति 1) = घर्ष् *reiben.* घुष्ट *gerieben* Bhaṭṭ. 5,57. — 2) *tödten. — Mit नि Caus. *niederschmettern, zermalmen.*

घुष Adj. *tönend* in अरंघुष.

*घुष्ट n. *Wagen.*

घुष्य Adj. etwa *laut zu verkünden* (Çiva).

घुसृण (* n.) *Safran* Naish. 8,80. Vikramâṅkaḱ. 11,1.

घूक m. *Eule* Râǵan. 19,91. Paṅḱad.

*घूकारि m. *Krähe.*

*घूकावास m. *Trophis aspera* Râǵan. 9,129.

घूत्कार m. *Gekreische* (der Eule) Mâlatîm. ed. Bomb. 176,7. Paṅḱad. *Geschnaufe* Bâlar. 228,6.

*घूर्, घूर्यते (हिंसावयोहानौ).

घूर्घर Spr. 991 vielleicht fehlerhaft für घर्घर.

घूर्ण्, घूर्णति und ते *hinundher schwanken, wanken, sich hinundher bewegen* 294,26. *zucken.* घूर्णित *sich hinundher bewegend.* — Caus. घूर्णयति *hinundherbewegen.* — Mit अव *sich hinundher bewegen.* °घूर्णित *s. h. bewegend.* — Mit आ *hinundher schwanken, sich hinundher bewegen.* आघूर्णित *schwankend, sich h. bewegend.* — Mit व्या, विनि (MBh. 8,90,40) und परि dass. — Mit वि *rollen* (von Wogen) Harshaḱ. 129,18. — Caus. *hinundher bewegen* Bâlar. 171,15. Daçak. 3,5.

घूर्ण 1) Adj. (f. आ) *wankend, sich hinundher bewegend.* — 2) *m. *Erythraea centaureoides.*

घूर्णन n. (Naish. 5,126), °ना f. und *घूर्णि f. *das Schwanken, Sichhinundherbewegen.*

घूर्णिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

घृङ् Interj. *kling!*

घृङ्करिक्र Adj. *meckernd.*

घृणि 1) m. *a) Hitze, Glut, Sonnenschein.* Instr. घृणा. — *b) *Tag.* — 2) f. घृणा *a) ein warmes Mitgefühl für Andre, Mitleid.* — *b) mitleidiges Herabsehen, Verachtung, Geringschätzung,* — *gegen* (Loc.) Naish. 3,60. — *c) Abscheu, Grauen, Ekel* Kâd. 2,130,9. 132,14. Harshaḱ. 126,7. — *d) *eine Gurkenart* Gal.

घृणाचक्षुस् Adj. *mitleidig blickend.*

*घृणार्चिस् m. *Feuer.*

घृणालु Adj. *mitleidig.*

*घृणावास m. *Beninkasa cerifera.*

घृणि 1) m. *a) Hitze, Glut, Sonnenschein.* — *b) Lichtstrahl.* — *c) Tag* (im Gegensatz zur Nacht). — *d) *Flamme.* — *e) *die Sonne.* — *f) Welle.* — *g) *Wasser.* — *h) *Zorn.* — 2) Adj. *a) *flammend.* — *b) lauter* Bhâg. P. 7,2,7. = शुद्धतेजोमय Comm.

घृणित्व n. 1) *Mitleid.* — 2) *Missachtung, Geringschätzung.* — 3) *mürrische —, verdriessliche Stimmung* Ḱaraka 6,8.

घृणिन् 1) Adj. *wild, ungestüm* Gaut. — *b) ein weiches Gemüth habend, mitleidig.* — *c) Alles tadelnd, mit Allem unzufrieden, mürrisch, verdriesslich, ärgerlich* Ḱaraka 6,20. — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Devakî.

घृणीवत् 1) Adj. *glühend, scheinend.* — 2) m. *ein best. Thier.*

घृत 1) Adj. s. u. 1. und 2. घृ. — 2) (*m.) n. *a) zerlassene und wieder gestandene Butter, Schmelzbutter; Butter, Fett* (bildlich für *Fruchtbarkeit*), *das flüssige Schmalz; Rahm.* Heut zu Tage *Ghee* genannt. — *b) *Wasser.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Dharma. — 4) *f. घृता *eine best. Arzneipflanze.*

घृतकम्बल n. *Königsweihe* Varâh. Brh. S. S. 7, Z. 4.

*घृतकरञ्ज m. *eine Karaṅǵa-Art* Râǵan. 9,63.

घृतका f. wohl = घृत 4) Ḱaraka 1,14. Könnte auch घृतक sein.

घृतकीर्ति f. *Erwähnung des Ghee.*

घृतकुमारिका f. *Aloe indica* Bhâvapr. 1,216.

घृतकुम्भ m. *ein Topf mit Ghee* Spr. 2217. fg.

घृतकुल्या f. *ein Bach mit Ghee* Çat. Br. 11,5,6,4.

घृतकेश Adj. *dessen Haar von Ghee trieft.*

घृतकौशिक m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.*

घृतक्षौद्रवत् Adj. *Ghee und Honig enthaltend* Hemâdri 1,419,6.

घृतघट m. *ein Topf mit Ghee* Gaut.

घृतच्युता f. N. pr. eines Flusses.

घृतदानपद्धति f. Titel eines Werkes.

*घृतदीधिति m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

घृतदुघ्र Adj. *Ghee melkend.*

घृतधारा f. N. pr. eines Flusses.

घृतधेनु f. *Ghee in der Form einer Milchkuh* Hemâdri 1,412,17.

*घृतनिधायम् Absol. mit नि-धा *wie Ghee hinlegen, — aufbewahren* P. 3,4,45, Sch.

घृतनिर्णिज् Adj. *ein Fettgewand tragend, in Schmalz gehüllt.*

घृतप Adj. *nur Ghee trinkend,* Bez. einer Art Ṛshi.

घृतपक्व 1) Adj. *mit Ghee gekocht* Bhâvapr. 2,18. — 2) *f. आ *ein best. Gebäck* Gal.

घृतपदी Adj. f. 1) *deren Fuss von Ghee trieft.* — 2) *deren Fussspur Ghee ist.*

*घृतपर्ण (Gal.) und *°क m. *eine Karaṅǵa-Art.*

घृतपशु m. *ein Opferthier aus Ghee.*

घृतपाक m. *ein best. med. Schmalzpräparat* Mat. med. 14.

घृतपात्रस्तनवती Adj. f. *deren Zitzen aus Gefässen mit Ghee gebildet sind* Hemâdri 1,436,16.

घृतपावन् Adj. *Ghee trinkend.*

*घृतपीत Adj. *der Ghee getrunken hat.*

घृतपू Adj. *Ghee klärend.*

घृतपूर m. *eine Art Gebäck.*

घृतपूर्ण m. *Guilandina Bonducella* Bhâvapr. 1,206.

घृतपूर्णक m. 1) *ein best. Gebäck.* — 2) *Guilandina Bonducella.*

घृतपृच् Adj. *Ghee reichlich schenkend.*

घृतपृष्ठ 1) Adj. (f. आ) *dessen Rücken* oder *Oberfläche mit Ghee bestrichen ist.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Prijavrata.

घृतप्रतीक Adj. (f. आ) *dessen Antlitz mit Ghee bestrichen ist.*

घृतप्रयस् Adj. *mit fetten Leckerbissen versehen.*

घृतप्रसक्त Adj. *durch Ghee befriedigt.*

घृतप्राशन n. *Genuss von Ghee* Gaut.

घृतप्रीत Adj. *an Ghee sich ergötzend.*

घृतप्रुष् Adj. *Ghee spritzend, Segen* oder *Gaben um sich verbreitend.*

घृतमण्ड m. 1) *der oben schwimmende, fetteste Theil des Schmalzes.* — 2) *f. आ *eine Mimosa.*

*घृतमण्डलिका f. = घृतमण्ड 2) Râǵan. 5,109.

घृतमय Adj. (f. ई) *aus Ghee gemacht* Hemâdri 1, 418,13.

घृतयोनि Adj. *Ghee im Schoosse habend, Segen—, Wohlfahrt verleihend.*

*घृतरौढीय m. Pl. der Spitzname *einer best. Schule.*

*घृतलेखनी f. *Butterlöffel.*

घृतवत्स m. *Ghee in Form eines Kalbes* Hemâdri 1,413,20.

घृतवत् 1) Adj. *a) schmalzig, fettreich, mit Ghee bestrichen* u. s. w. — *b) das Wort* घृत *enthaltend.* — 2) f. घृतवती N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,23.

*घृतवर m. *eine Art Gebäck.*

घृतवर्तनि Adj. *dessen Geleise in Ghee gehen, — Ghee träufeln.*

घृतवर्ति f. *ein durch Ghee genährter Docht.*

घृतवृद्ध Adj. *durch Ghee ergötzt.*

घृतव्रत Adj. *einzig von Ghee lebend.*

घृतश्चुत् Adj. *Ghee träufelnd.* °श्चुन्निधन (°श्चुन्निधन Tândja-Br. 13,11,18) n. Name eines Sâman.

घृतश्री Adj. 1) *mit Ghee vermengt, — getränkt.* — 2) *Ghee mengend.*

घृतसद् Adj. *in Ghee sitzend.*

घृतस्तुति f. *das Lied* ṚV. 4,58 Ind. St. 13,283.

घृतस्तू oder °स्तौ (nur Acc. Pl. °स्तावस्) m. *ein Tropfen Ghee* AV. 12,2,17.

घृतस्तोक m. dass.

घृतस्तोमीय Adj. Çâṅkh. Çr. 15,1,32.

घृतस्तोम्या f. Pl. Bez. *best. Verse* Maitr. S. 1,6,7.

घृतस्थला f. N. pr. einer Apsaras.

घृतस्नात Adj. *in Ghee getaucht.*

1. घृतस्नु Adj. *in Ghee getaucht, von Ghee triefend.*

2. घृतस्नु Adj. *dessen Rücken* oder *Oberfläche mit Ghee bestrichen ist.*

*घृतस्पृश् Adj. *Ghee berührend.*

घृतहस्त Adj. (f. आ) *Ghee in der Hand habend* ṚV. 7,16,8.

*घृतहेतु m. *Butter* Nigh. Pr.

घृतहोम m. *eine Darbringung von Ghee* Gaut. 22,36.

घृतह्रद Adj. (f. आ) *dessen Becken Ghee ist.*

घृताचल m. *Ghee in der Form eines Berges.*

घृताचि m. N. pr. eines Ṛshi Ârsh. Br.

घृताची 1) Adj. f. *schmalzig, fettreich; mit Ghee gefüllt* u. s. w.; *von Ghee triefend, — glänzend.* — 2) f. *a) der Opferlöffel zum Schöpfen und Ausgiessen des Ghee.* — *b) die Nacht als die thauige.* — *c) eine Schlangenart.* — *d)* N. pr. einer Apsaras.

*घृताचीगर्भसंभवा f. *grosse Kardamomen* Râgân. 6,86.

घृतान्न Adj. *dessen Speise Ghee ist.*

घृतान्वक्त Adj. *mit Ghee bestrichen* Maitr. S. 1,6,7.

घृताब्धि m. *ein Meer von Ghee* Spr. 7616.

घृतार्चिस् m. 1) *Feuer.* — 2) *eine Form der Sonne* Hemâdri 1,412,22. 23. 414,3. 416,13. 417,3. 6.

*घृतावनि f. *die mit Ghee bestrichene Stelle* (eines Opferpfostens).

घृतावृध् Adj. *an Ghee sich ergötzend.*

घृताहुति Adj. *dem der Ghee-Trank gehört.*

घृताहवन Adj. *dem das Ghee-Opfer gehört.*

घृताहुत Adj. *dem Ghee geopfert wird.*

*घृताह्व und *°य m. *das Harz der Pinus longifolia.*

घृतिन् Adj. *Ghee enthaltend.*

घृतेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*घृतेली f. *Schabe.*

घृतेष्टका f. *ein best. Backstein* Âpast. Çr. 17,5.

घृतोद् Adj. *Ghee statt Wasser habend;* m. *ein solches Meer* VP. 2,4,45.

घृतौदन m. *Reis mit Ghee* Çâṅkh. Gṛhj. 1,27.

घृत्य Adj. *aus Ghee bestehend.*

घृष्वु Adj. *munter, lustig, ausgelassen.*

*घृष्टि 1) m. *Eber.* — 2) f. *a) das Reiben, Zerreiben.* — *b) Wetteifer.* — *c) eine Dioscorea.* — *d) Clitoria ternatea.*

घृष्टिनेत्र n. *ein Loch von best. Form im Zimmerholze,* = सूकरनयन Vâstuv. 10,93.

*घृष्टिला f. *eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.*

घृष्वि 1) Adj. *munter, lustig, ausgelassen.* — 2) *m. *Eber.*

घृष्विराधस् Adj. *mit Lust freigebig* ṚV.

*घेचुलिका f. *Arum orixense.*

घेरण्डसंहिता f. Titel eines Werkes.

*घोङ्ग m. 1) *ein best. Thier* Comm. zu Vâsav. S. 266. — 2) *intermediate space.*

घोट m. 1) *Pferd* Âpast. Çr. 15,3,12. — 2) * *Bart* Gal.

घोटक 1) m. *Pferd* Ind. St. 15,378. — 2) f. °टिका *a) *Stute* Madanav. 121,4. — *b) Portulaca oleracea* Bhâvapr. 1,283. — *c) *ein dem Judendorn ähnlicher Strauch* Râgân. 8,61.

घोटकमुख N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. ई eines Frauenzimmers Ind. St. 14,114. 116.

घोटकारि m. *Büffel* Bhâvapr. 2,10.

*घोटगल m. *ein Scirpus* Nigh. Pr.

घोडाचोलिन् m. N. pr. eines Mannes.

घोडेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*घोणाक (Nigh. Pr.) und *घोणास m. *eine Schlangenart.*

घोणा f. (adj. Comp. *f. आ) 1) *Nase.* — 2) *Schnauze.* — 3) *Schnabel.* — 4) * *eine best. Niesen bewirkende Pflanze* Nigh. Pr.

*घोणात्तभेदन m. *Wildschwein, Eber* Râgân. 19,31.

घोणाक m. *eine best. Stellung der Hand.*

*घोणिन् m. *Schwein, Eber.*

घोणटा f. 1) *ein dem Judendorn ähnlicher Strauch* Râgân. 8,61. — 2) * *Betelnussbaum.*

1. घोणटाफल n. *Betelnuss* Nigh. Pr.

2. *घोणटाफल m. *Uraria lagopodioides.*

*घोणटी f. = घोणटा 1) Râgân. 8,61.

घोत्कार m. *das Schnaufen der Nase.*

*घोनस m. = घोणास.

घोर 1) Adj. (f. आ) *a) scheueinflössend, ehrfurchtgebietend, hehr.* — *b) grausig, furchtbar.* — *c) schrecklich, furchtbar, überaus heftig* (Schmerzen, Krankheiten u. s. w.). — 2) *Adv. घोरम् (पूजने). — 3) m. *a) *Bein. Çiva's.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 4) f. घोरा *a) *Nacht.* — *b) *eine best. Cucurbitacee.* — *c) eine der sieben Stationen Mercurs.* — 5) f. घोरी (!) N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — 6) n. *a) ehrfurchtgebietendes Wesen.* — *b) das Grausige, Schaurige, Schrecken.* — *c) Zauberwerk, Zauberspruch.* — *d) ein best. mythisches Geschoss.* — *e) *Gift* Râgân. 6,224. — *f) *Safran.*

घोरक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. घोरिका = घुरिका *das Schnarchen* Gal.

*घोरघुष्य n. *Messing* Râgân. 13,32.

घोरघोरतर Adj. *über die Maassen furchtbar* MBh. 12,284,101. Hemâdri 1,755,1.

घोरचक्षस् Adj. *grausig aussehend* oder — *blickend.*

घोरता f. und घोरत्व n. *Grausenhaftigkeit.*

घोरदर्शन 1) Adj. *grausig aussehend.* — 2) *m. *a) Eule* Râgân. 19,91. — *b) Hyäne* Râgân. 19,8.

*घोरपुष्प n. *Messing.*

*घोरराशन m. fehlerhaft für °वाशन.

*घोरराशिन् m. fehlerhaft für °वाशिन्.

घोररूप 1) Adj. *dessen äussere Erscheinung Scheu einflösst.* — 2) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

घोरवर्पस् Adj. *dessen Gestalt Entsetzen erregt.*

घोरवालुक *eine best. Hölle* MBh. 13,111,93.

*घोरवाशन m. *Schakal.*

*घोरवाशिन् m. dass. f. °नी Gal.

घोरहृदय m. *eine Form Îçvara's.*

घोराकार Adj. *grausig aussehend* Daçak. 27,22.

घोराकृति Adj. dass. 145,15.

घोरातिघोर Adj. *über die Maassen furchtbar,* Bez. einer Hölle Spr. 2993.

घोल 1) m. *geronnene Milch, welche nach Abguss des Wassers mit dem Rahm verrührt wird.* — 2) *f. ई *Portulak* Râgân. 7,149.

घोलय्, °यति *untereinanderrühren, zu einem Teig verarbeiten* Bhâvapr. 2,25. 27.

*घोलि und *°का f. *Portulak* Râgân. 7,149.

घोष 1) m. *a) Lärm, Geschrei, Kampf—, Sieges—, Wehgeschrei; Gebrülle* (von Thieren); *Getöse, Gerassel, Geräusch, Geschwirr; dumpfes, fernes Reden; das Getön* (hergesprochener Gebete u. s. w.). — *b) Gerücht, rumor.* Auch personificirt Ind. St. 13,285. — *c) Bekanntmachung, Verkündigung.* — *d) Laut.* — *e)* in der Grammatik *die bei der Aussprache der tönenden Laute gehörte Stimme.* — *f) ein tönender Schmuck.* — *g) Hirtenstation, die Bewohner einer —.* — *h) *Hirt.* — *i) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,58,10. — *k) *Mücke.* — *l) *Luffa foetida* oder *eine ähnliche Pflanze.* — *m)* Bein. Çiva's. — *n)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Asura. — 2) *m. n. *Messing* Râgân. 13,32. — 3) f. घोषा *a) *Anethum Sowa.* — *b) *Galläpfel auf Rhus* Râgân. 6, 158. — *c)* N. pr. einer Frau.

घोषक m. 1) *Ausrufer.* — 2) *Luffa foetida* oder *eine verwandte Pflanze* Comm. zu Karaka 1,1.

*घोषकाकृति m. *eine dem* Ghoshaka *ähnliche Pflanze.*

घोषकृत् m. *Lärmmacher.*

घोषण 1) Adj. *tönend.* — 2) n. und f. (आ) *lautes Verkünden, Bekanntmachen.*

घोषणीय Adj. *laut zu verkünden.*

घोषद्रु nach dem Comm. *Geld* oder *Stoff.* Vgl. गोषद्रु.

घोषबुद्ध Adj. *durch den Lärm aufmerksam gemacht* AV. 5,20,5.

घोषमति m. N. pr. eines Mannes.

घोषयात्रा f. *der Gang zu den Hirtenstationen.*

*घोषयितृ m. 1) *Ausrufer, Verkünder, Herold.* — 2) *ein Brahman.* — 3) *der indische Kuckuck.*

घोषवत् 1) Adj. *a) tönend, lärmend, brausend* Âpast. 1,11,8. — *b)* in der Grammatik *tönend,* so v. a. *mit Stimme gesprochen;* Subst. *ein solcher Laut.* Nom. abstr. °वत्त्व n. Comm. zu TS. Prât. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. °वती *eine best. Art Laute.*

घोषवसु m. N. pr. eines Fürsten.

घोषवृद्ध m. *ein Aeltester einer Hirtenstation.*

*घोषस्थली f. N. pr. einer Oertlichkeit gaṇa धूमादि in der Kâç.

*घोषातकी f. *eine best. Pflanze.*

घोषादनी f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,5. गोषादनी VS.

घोषि Adj. *laut ertönend.*

घोषिन् 1) Adj. *a) tönend, lärmend, geräuschvoll. — b)* in der Grammatik *tönend,* so v. a. *mit Stimme ausgesprochen.* — 2) f. घोषिणी Pl. *bestimmte dämonische Wesen* Çâṅkh. Gṛhj. 3,9.

*घोषिल m. *Wildschwein* Nigh. Pr.

घोष्टृ Nom. ag. *der Etwas laut verkündet* Ait. Âr. 354,4. Nom. abstr. °ष्टृत्व n. Comm.

घोर m. Patron. von घोर.

*घोषक Adj. von घोष N. pr.

*घोषस्थलक Adj. von घोषस्थली gaṇa धूमादि in der Kâç.

घोषेय m. Metron. von घोषा.

°घ्न 1) Adj. (f. आ) *a) schlagend mit.* — *b) tödtend, um's Leben bringend, Mörder.* — *c) vernichtend, zu Grunde richtend, entfernend* (Uebel, Krankheiten). — *d) multiplicirt mit.* — 2) n. *Tödtung* in अहिघ्न.

°घ्नी f. zu °घ्न.

घ्य in °अ.

घ्रंस् m. *Sonnenglut.*

घ्रंस m. *Sonnenglut; Sonnenschein, Helle.*

*घ्रक्ष्, घृक्षते (अक्षणे).

घ्रा, जिघ्रति (episch auch Med. und घ्राति) 1) *riechen, olfacere.* Partic. घ्रात und *घ्राण *a) gerochen. — b) gerochen habend.* — 2) *beriechen, an Etwas riechen, beschnuppern.* — 3) *mit den Sinnen aufnehmen* überh. °घ्रात *nur für — Sinn habend.* — 4) *küssen auf* (Loc.) Spr. 7712. — Caus. घ्रापयति *riechen lassen,* mit zwei Acc. — *Intens. जेघ्रीयते. — Mit अनु *küssen.* — Mit अभि 1) *beschnuppern, beriechen.* — 2) *riechen, olfacere* Kâd. 156,12. — 3) *küssen.* — Mit अव 1) *beriechen, an Etwas riechen.* °घ्रात Âpast. 1,17,5. — 2) *küssen, — auf* (Loc.). — Caus. *beriechen lassen.* — Mit आ 1) *riechen.* °घ्रात mit pass. und act. Bed. — 2) *beriechen, an Etwas riechen.* — 3) *küssen, — auf* (Loc.). — 4) आघ्रात *a) *satt. — b) *=क्रान्त oder आक्रान्त. — *c) *=अस्तसंधि. — Caus. *beriechen lassen.* — Mit उपा 1) *riechen.* — 2) *küssen, — auf* (Loc.). — Mit समुपा *küssen, — auf* (Loc.). — Mit *व्या *wittern.* — Mit समा 1) *riechen.* — 2) *beriechen, an Etwas riechen.* — 3) *küssen, — auf* (Loc.). — Mit *उद् in *उज्जिघ्र. — Mit उप 1) *riechen.* — 2) *beriechen, an Etwas riechen.* °घ्रात mit pass. Bed. Gaut. — 3) *berühren* (mit dem Munde). — 4) *küssen, — auf* (Loc.). — Caus. *beriechen lassen.* — Mit समुप *küssen.* — Mit परि *mit Küssen bedecken.* — Mit वि 1) *auswittern.* — 2) *riechen.* — 3) *beriechen.* — Mit सम् Caus. *in enge Verbindung bringen mit* (Instr.).

घ्राँ Interj. Taitt. Âr. 5,1,5.

घ्राण 1) *Adj. *gerochen.* — 2) m. n. *a) Geruch* (subj.). — *b) Geruch* (obj.). — 3) f. (आ) und n. *a) Nase.* — *b) Schnauze.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,408,1.

घ्राणचक्षुस् Adj. *sich der Nase statt des Auges bedienend,* so v. a. *blind.*

घ्राणतर्पण 1) Adj. *die Nase ergötzend, überaus wohlriechend.* — 2) n. *Wohlgeruch.*

घ्राणडःखदा f. *Artemisia sternutatoria* Bhâvapr. 1,223.

घ्राणपाक m. *eine best. Krankheit der Nase.*

घ्राणपुटक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Nüster.*

घ्राणबिल n. *Nasenhöhle* Comm. zu TS. Prât.

घ्राणश्रवस् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

घ्राणस्कन्द् m. *das Schnäuzen der Nase.*

घ्रातृ Nom. ag. *der da riecht.*

घ्रातव्य Adj. *zu riechen, was gerochen wird;* n. *Geruch* (obj.).

घ्राति f. 1) *Geruch* (subj.). — 2) *das Beriechen, Riechen an.* — 3) *Nase.

घ्रेय Adj. *zu riechen, riechbar, was gerochen wird; Geruch* (obj.).

*ङ m. 1) *Sinnesobject.* — 2) *der Zug nach Sinnesobjecten.* — 3) Bein. Çiva's.

*ङु, ङवते (शब्दे). — Desid. जुङ्क्षते.

च 1. Conj. 1) *und, auch,* τε, *que.* Steht hinter beiden zu verbindenden Theilen (oft durch *sowohl — als auch* wiederzugeben), nur nach dem letzten oder nur nach dem ersten. Bei drei und mehr zu verbindenden Theilen überall, nur nach dem letzten oder hier und da. In gebundener Rede steht च bisweilen an unrichtiger Stelle (वैचित्र्यं नीतिविद्यां ददाति च st. च द्द°) und auch müssig. Werden zwei Sätze durch wiederholtes च verbunden, so hat das erste Verbum finitum den Ton. च — च in einem negativen Satze *weder — noch;* न खलु च — नैव dass. Grammatiker, Lexicographen und Erklärer gebrauchen च oft elliptisch (*auch,* so v. a. *dieses und noch Anderes*). In Verbindung mit andern Partikeln: चैव, चेव — चैव, चेव — च, च — चैव, चेव हि (am Ende eines Halbverses), चापि, च — चापि, चापि — च, अपि च, न — न — अपि च (mit fehlender Negation), न — न चापि, अपि चैव, चैवापि, च तथा, तथा च, तथैव च. — 2) च — तु = च — च *sowohl — als auch* 110,13. — 3) *oder,* mit वा wechselnd oder dessen Stelle vertretend (nach उताहो). — 4) *auch, selbst, sogar.* — 5) *und zwar.* — 6) *gerade, eben* (ausnahmsweise). — 7) *aber, dagegen* 43,18. Insbes. nach यदि, अथ

(hier v.l. तु), अथ वा. न चैव — तु *nicht aber* 193, 28. — 8) *dennoch.* — 9) च — च *kaum — so.* Ein च an zweiter Stelle ohne ein vorangehendes च *alsbald, sogleich.* — 10) च — च *obgleich — dennoch* Vikr. 28. च — न तु und च — न च *obgleich — dennoch nicht.* न च — च *obgleich nicht — so doch.* — 11) *wenn* (mit betontem Verbum fin.) Vikr. 39. — 12) über die Bed. von च nach einem Interrogativum s. u. 1. क 2) *a*), 1. कथा 1), किम् 2) *d*) 3), कुत्र 7) und क 3) *b*).

2.*च 1) Adj. *a) rein* Vîçvak. — *b) sich hinundher bewegend* ebend. — *c) bös, boshaft.* — *d) samenlos.* — 2) m. *a) Dieb* Vîçvak. — *b) der Mond.* — *c) Schildkröte.*

चक्, *चकति und *°ते (दीप्ति, प्रतिघाते, तृप्ति). चकित *zitternd, erschrocken, eingeschüchtert.* °म् Adv. — Mit उद्, उच्चकत्ति = स्वाङ्गं पश्यति Comm. — उच्चकित *erschrocken aufblickend* Kâd. 2,74,24. 137,5. — Mit प्र, °चकित *zitternd, erschrocken.*

चक m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tândja-Br. 25,13,3. v. l. चक्क. — Vgl. कुटी°.

चकड़ in विश्वकड़ाकर्ष. Vgl. Nir. 2,3.

*चकन gaṇa चूर्णादि in der Kâç. v. l. चक्कन und चक्कन.

चकार् m. *die Conjunction* 1. च 239,19.

1. चकास्, चकास्ति *glänzen, leuchten, einen prächtigen Anblick gewähren* Bâlar. 61,6. Bhâg. ed. Bomb. 3,19,14. चकाशेते fehlerhaft entweder für चकाशाते, प्रकाशेते oder चकासेते (nach der 1ten Klasse). — Caus. चकासयति *glänzen machen.* — Mit सम् *erhellen.*

2.*चकास् Adj. *glänzend.*

चकित 1) Adj. s. u. चक्. — 2) f. आ *ein best. Metrum.* — 3) n. *das Zittern, Erschrockensein.*

चकितचकित Adj. *überaus erschrocken.* °म् Adv.

चकोर् 1) m. *a) Perdix rufa.* Das Auge dieses Vogels soll sich beim Anblick vergifteter Speise roth färben. Seine Nahrung sollen Mondstrahlen sein; daher wird das Auge, welches den Nectar eines Antlitzes einsaugt, ein Kakora genannt, 126,22. चकोराक्षी so v. a. *ein schönes Mädchen* 175,25. Vikramâṅkak. 8,42. °व्रतमालम्ब् *die Weise des K. annehmen*, so v. a. *sich ganz dem Genuss* (eines mondähnlichen Antlitzes) *hingeben.* — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten. — γ) eines Berges (?). — 3) f. ई f. zu 1) *a*).

चकोरक = चकोर 1) *a*). Zu belegen am Ende eines adj. Comp.

चकोराय् *wie der Vogel* Kakora *verfahren.*

°यितुम्.

*चक्क्, चक्कयति (व्यथने, आर्तौ, व्यसने).

चक्क m. v. l. für चक.

*चक्कन gaṇa चूर्णादि. v. l. चकन und चक्कन.

*चक्कल Uggval.

*चक्कस Nom. ag. von क्कस्.

चक्र् 1) n. *a) Rad.* Im Veda bisweilen m. चक्रे चर् *im Wagen herumfahren.* — *b) Scheibe, — eines Töpfers.* — *c) Wurfscheibe, Discus* (insbes. Vishṇu's) 100,24. 105,5. — *d) Oelmühle.* — *e) Kreis.* — *f) das Kreisen* (eines Vogels), *Kreislauf* (der Jahreszeiten). — *g) eine best. Constellation, Hexagonalschein.* — *h) ein mystischer Kreis am Körper.* — *i) ein scheibenförmiges Diagramm.* — *k) eine in ein scheibenförmiges Diagramm künstlich eingetragene Strophe.* — *l) ein best. Metrum.* — *m) Cirkel.* — *n) ein best. astronomisches Instrument.* — *o) Trupp, Schaar, Menge* 119,10. *Gesammtheit.* Auch *m. — *p) Kriegerschaar* (am Ende eines adj. Comp. f. आ MBh. 3,13,5), *Heer, Armee.* — *q) *District, Provinz.* — *r) Bezirk, Bereich* in übertr. Bed. — *s) das über die Länder hinrollende Rad des Monarchen* 106,12. *Herrschaft.* — *t)* *Pl. *Krümmungen eines Flusses.* — *u)* *Strudel. — *v)* *Ränke. — *w) eine best. Pflanze* oder *Arzneistoff.* — *x)* N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. *a) Anas Casarca* Bâlar. 240,20. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — ε) eines Berges Bhâg. P. 5,20,15. — Vgl. noch 1) *a*) und *o*). — 3) *f. आ *eine Cyperus-Art* und *eine andere Pflanze.* — 4) f. चक्री *Rad.*

चक्रक 1) *Adj. *cirkelartig* (in logischem Sinne) — 2) m. *a) eine Art Schlange.* — *b) *Dolichos biflorus* Madanav. 106,39. — *c)* N. pr. eines Ṛshi. — 3) f. चक्रका *eine best. Pflanze von wunderbarer Heilkraft.* Nach Madanav. 28,286 *weisser Abrus.* — 4) f. चक्रिका *a) Trupp, Schaar.* — *b) Ränke.* — 5) n. *a) eine best. Art zu fechten* Hariv. 3,124,19. चित्रक v. l. — *b) circulus in demonstrando* Mahâbh. 6,55,*b*.

चक्रकारक n. *unguis odoratus* Bhâvapr. 1,190.

चक्रकाम्य m. *circulus in demonstrando.*

*चक्रकुल्या f. *eine best. Pflanze.*

*चक्रगन्ध m. *Cassia Tora.*

*चक्रगण्डु m. *ein rundes Kopfkissen.*

*चक्रगुच्छ m. *Jonesia Asoca.*

*चक्रगुल्म m. *Kamel* Nigh. Pr.

चक्रगोपार् m. Du. *zwei zur Seite des Wagens gehende Männer, welche die Räder zu schützen haben.*

चक्रग्रहणी f. *Bastei, Bollwerk* (nach Nîlak.)

चक्रचर् m. 1) Pl. *bestimmte im Kreise sich bewegende* (d. i. *keinen festen Wohnsitz habende*) *überirdische Wesen.* — 2) *Zauberer* (Kern) oder *Töpfer* u. s. w. (Comm.).

चक्रचारिन् m. *Zugvogel.*

चक्रचूडामणि m. 1) Bein. Vopadeva's. — 2) N. pr. eines Mannes. — 3) Titel einer astr. Abhandlung.

चक्रजाति f. = चक्र 1) *k*).

*चक्रजीवक m. *Töpfer.*

*चक्रणादी f. und *चक्रणितम्ब m. = °नदी und °नितम्ब.

*चक्रतलाम्र m. *eine best. saftige Mangoart* Râgân. 11,19.

चक्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha Ind. Antiq. 8, 279. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

चक्रतुण्ड m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) *ein best. mythisches Wesen* Suparn. 23,4.

चक्रतैल n. *ein best. Oel.*

*चक्रदंष्ट्र m. *Wildschwein* Râgân. 19,30. v. l. वक्र°.

चक्रदत्त m. N. pr. eines Autors, = चक्रपाणिदत्त.

चक्रदत्तनामकग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

चक्रदीपिका f. desgl.

चक्रदृप् m. N. pr. eines Asura.

चक्रदेव m. N. pr. eines Kriegers.

चक्रद्वार् m. N. pr. eines Berges.

चक्रधनुस् m. N. pr. eines Ṛshi.

चक्रधर् 1) Adj. und m. *a) ein Rad tragend, Radträger.* — *b) einen Discus tragend*, Bein. Vishṇu's. — *c) im Wagen fahrend* (?). — *d) die Gewalt in Händen habend, herrschend; Herrscher, Weltherrscher* Spr. 2220. — 2) m. *a) *Gouverneur einer Provinz.* — *b)* *= चक्र Utpala zu Varâh. Bṛh. 13,1. — *c) Schlange.* — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) einer Oertlichkeit.

चक्रधर्मन् m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

चक्रधार् Pañkat. 242,19 fehlerhaft für °धर्.

*चक्रनख m. *unguis odoratus.*

चक्रनदी f. N. pr. eines Flusses.

चक्रनाभि f. *Nabe eines Rades.*

चक्रनामन् m. 1) *Anas Casarca* Kâd. 25,8. 59,7. — 2) *Schwefelkies.*

चक्रनायक m. 1) *Führer einer Schaar.* — 2) *unguis odoratus* Râgân. 12,131.

चक्रनारायणीसंहिता f. Titel eines Werkes.

*चक्रनितम्ब m. = चक्रणितम्ब.

चक्रनेमि f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*चक्रपद्माट m. *Cassia Tora.*

*चक्रपरिव्याध m. *Cathartocarpus fistula.*

*चक्रपर्णी f. *ein dunkelfarbiges Ocimum* Nigh. Pr.

चक्रपाणि m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Autors.

चक्रपाणिदत्त m. N. pr. eines Autors.

चक्रपाणिन् m. = चक्रपाणि 1).

चक्रपात m. *ein best. Metrum.*

*चक्रपाद् m. 1) *Wagen.* — 2) *Elephant.*

*चक्रपाल m. 1) *superintendent of a province.* — 2) *one who carries a discus.* — 3) *a circle.* — 4) *the horizon.*

चक्रपालित m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 7,129.

चक्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

चक्रपुष्करिणी f. N. pr. eines *Teiches* in Kâçî.

*चक्रफल n. *eine best. scheibenartige Waffe.*

चक्रबन्ध m. = चक्र 1) *k*).

*चक्रबन्धना f. *eine Art Jasmin* Nigh. Pr.

*चक्रबन्धम् Absol. P. 3,4,41, Sch.

*चक्रबान्धव m. *die Sonne.*

*चक्रबाला f. *Hibiscus cannabinus* Nigh. Pr.

चक्रभङ्ग m. *Radbruch* M. 8,291.

चक्रभानु m. N. pr. eines Brahmanen.

चक्रभृत् m. Bein. Vishṇu's.

चक्रभेदिनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*चक्रभेदिनी f. *Nacht.*

चक्रभ्रम m. *die Drehung der Töpferscheibe.*

चक्रभ्रमण m. N. pr. eines Berges Ind. St. 14, 118. fg.

चक्रभ्रमि f. = चक्रभ्रम.

चक्रमठ m. N. pr. einer *Klosterschule.*

*चक्रमण्डलिन् m. *Boa constrictor.*

चक्रमन्द् m. N. pr. eines Schlangendämons.

चक्रमर्द् m. *Cassia Tora* Râgan. 4,202.

चक्रमर्दक 1) *m. dass. — 2) f. °र्दिका N. pr. einer Fürstin.

चक्रमासङ्ँ Adj. *das Rad hemmend.*

चक्रमीमांसा f. Titel eines Werkes.

*चक्रमुख m. *Eber, Schwein.*

चक्रमुसल Adj. *mit dem Discus und der Keule ausgeführt.*

*चक्रमेदिनी f. *Nacht* Gal.

चक्रमेलक N. pr. einer Oertlichkeit.

चक्रमौलि m. N. pr. eines Rakshas.

*चक्रयान n. *Wagen.*

चक्रयोग m. *Anwendung des Flaschenzuges* oder *einer ähnlichen Vorrichtung.*

चक्ररक्त m. Du. = चक्रगोत्तर.

*चक्ररद् m. *Eber, Schwein.*

*चक्रराज m. *ein best. mystischer Kreis.*

*चक्रल 1) Adj. *kraus, gekräuselt.* — 2) f. आ *eine Cyperus-Art.*

*चक्रलक्षणा und °लक्षणिका (Bhâvapr. 1,196) f. *Cocculus cordifolius.*

*चक्रलताम्र m. = चक्रतलाम्र.

चक्रवद्गति Adj. *wie ein Rad sich drehend* 163,23.

चक्रवत् 1) Adj. *mit Rädern versehen.* — 2) m. *a) Oelmüller.* — *b)* N. pr. eines Berges.

चक्रवर्त in स्व°.

चक्रवर्तिता f. und °वर्तित्व n. Nom. abstr. von चक्रवर्तिन् 2) *a*).

चक्रवर्तिन् 1) Adj. *auf Rädern rollend.* — 2) m. *a) dessen Räder ungehemmt über die Länder rennen, Weltherrscher; Herrscher über* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkak. 10,31. — *b) Oberhaupt* überh., *der unter* — (Gen. oder im Comp. vorangehend) *den höchsten Rang einnimmt;* auch von Unbelebtem. — *c) *Chenopodium album* Râgan. 7, 121. — *d)* N. pr. eines Commentators des Alaṁkârasarvasva Kumârasv. zu Pratâpar. 46,27 u. s. w. — 3) f. °नी *a)* f. zu 2) *b*). — *b) *eine best. wohlriechende Pflanze,* = ज्ञतुका Râgan. 3,114. — *c) *Nardostachys Jatamansi* Râgan. 12,98. — *d) *rother Lack* Râgan. 6,209.

चक्रवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

चक्रवाक् m. *Anas Casarca.* Männchen und Weibchen (°की), die sich über Alles lieben, sollen in der Nacht getrennt werden und darüber wehklagen.

*चक्रवाकबन्धु m. *die Sonne.*

चक्रवाकमय Adj. *aus Anas Casarca bestehend* Kâd. 2,18,1. Harshak. 90,12.

*चक्रवाकवती f. wohl N. pr. eines Flusses.

चक्रवाकिन् Adj. *mit Ćakravâka's erfüllt.*

*चक्रवाट m. 1) *Grenze.* — 2) *Lampengestell.* — 3) = क्रियोरोह.

चक्रवाड 1) m. *a) *Feuer* Gal. — *b)* N. pr. eines Gebirges, = चक्रवाल 3) Kâraṇḍ. 91,11. — 2) n. *Schaar, Menge.*

चक्रवात m. *Wirbelwind.*

चक्रवाल 1) n. *Kreis.* — 2) m. n. *Kreis,* so v. a. *Gruppe, Menge* MBh. 1,187,17. 20. Chr. 299,22. 325,17. Kâd. 99,14. 126,7. — 3) m. N. pr. eines mythischen Gebirges, welches wie eine Mauer die als Scheibe gedachte Erde umgiebt. °वालाद्रि m. Kâvjâd. 2,99. — 4) n. = °यमक Comm. zu Bhaṭṭ. 10,6.

चक्रवालक n. *eine best. rhetorische Figur.*

*चक्रवालधि m. *Hund.*

चक्रवालयमक n. *eine Art Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,6.

चक्रवालात्मन् f. N. pr. einer Göttin.

*चक्रविमल *eine best. Pflanze.*

चक्रवृद्धि f. 1) *Zins auf Zins* Gaut. — 2) *Frachtgeld.* — Vgl. Jolly, Schuld. 297.

चक्रव्यूह m. 1) *eine kreisförmig aufgestellte Schlachtordnung.* — 2) N. pr. eines Kiṁnara-Fürsten Kâraṇḍ. 3,2.

*चक्रशतपत्र *eine best. Pflanze.*

*चक्रश्रेणी f. *Odina pinnata.*

*चक्रसंवर् m. N. pr. eines Buddha.

*चक्रसक्थ Adj. *säbelbeinig.*

*चक्रसंज्ञ n. *Zinn.*

चक्रसाह्वय m. *Anas Casarca.*

चक्रसेन N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Prinzessin.

*चक्रस्वामिन् und *चक्रहस्त m. Bein. Vishṇu's.

चक्रह्रद् m. N. pr. eines *Sees.*

चक्राकार् Adj. (f. आ) *scheibenförmig.*

*चक्राकी f. = चक्राङ्की.

चक्राङ्क f. 1) *Cocculus tomentosus* Bhâvapr. 1, 223. v. l. चक्राह्वा. — 2) *Cyperus pertenuis* Râgan. 6,143.

चक्राङ्किता f. *eine best. Pflanze.*

*चक्राङ्की f. *Gans.*

चक्राङ्ग 1) m. *a) Gans, Flamingo.* — *b) Anas Casarca.* — *c) *Wagen.* — 2) *f. आ *Cocculus tomentosus.* — 3) *f. ई *a)* f. zu 1) *a)* Râgan. 19,103. — *b) Helleborus niger* Râgan. 6,132. — *c) Cocculus tomentosus.* — *d) Rubia Munjista* Râgan. 6,192. — *e) Enhydra Heloncha.* — *f)* = कर्कटशृङ्गी. — 4) *n. *Sonnenschirm.*

चक्राङ्गना f. *das Weibchen der Anas Casarca.*

*चक्राट् m. 1) *Giftarzt.* — 2) *Schelm, Intrigant.* — 3) *Denar.*

चक्राति m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,45.

*चक्राधिवासिन् m. *Orangenbaum.*

चक्रायुध m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

*चक्रायोध्य m. N. pr. eines Fürsten.

चक्रार्धचक्रवाल *Halbkreis* Ind. St. 10,274.

*चक्रालु m. *eine best. saftige Mangoart* Nigh. Pr.

*चक्रावर्त m. *Kreisbewegung.*

चक्रावली f. *Schaar, Menge* MBh. 9,9,31.

चक्राश्मन् *eine Schleuder zum Werfen von Steinen* MBh. 1,227,25.

चक्राह्व 1) m. *a) Anas Casarca.* — *b) *Cassia Tora* Râgan. 4,202. — 2) f. आ *Cocculus tomentosus* Bhâvapr. 1,223, v. l.

चक्राह्वय m. *Anas Casarca* Kâd. 141,1.

चैक्रि 1) Adj. *machend, wirkend* (mit Acc.), *wirk-*

sam. — 2) m. N. pr. eines Mannes (?).

*चक्रिक m. 1) *Discusträger.* — 2) *Dolichos biflorus* Nigh. Pr. — चक्रिका s. u. चक्रका.

चक्रिन् 1) Adj. *a) Räder habend.* — *b) einen Discus tragend.* — *c) im Wagen fahrend* Gaut. — 2) m. *a) *Töpfer.* — *b) Oelmüller.* — *c)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *d) *Weltherrscher.* — *e) *Gouverneur einer Provinz.* — *f) *ein* Gina Gal. — *g) *Angeber, delator.* — *h) *Ränkeschmied.* — *i) *der für ein ganzes Dorf opfert.* — *k) Schlange* Spr. 7640. — *l) *Anas Casarca* Madanav. 127,67. — *m) *Krähe.* — *n) *Cassia Tora* Râgân. 4,202. — *o) *Dalbergia ougeinensis* Râgân. 9,119. — *p) *unguis odoratus* Râgân. 12,131. — *q)* Pl. N. pr. einer Vishṇu'itischen Secte.

चक्रिय Adj. 1) *zum Rad* oder *Wagen gehörig.* — 2) *im Wagen fahrend, auf Reisen befindlich.*

चक्रिवंस् Partic. perf. von 1. कर्. n. *eine Perfect-Form* Ind. St. 9,283.

चक्री Adv. 1) mit कर् *in eine Kreisform bringen, ganz spannen* (einen Bogen) Bâlar. 116,23. — 2) mit भू *ganz gespannt werden* Prasannar. 143,3.

चक्रीवत् 1) Adj. *mit Rädern versehen.* Nom. abstr. °वत्ता. — 2) m. *a) Fuhrmann* Gaut. — *b) *Esel.* — *c) *N. pr. eines Fürsten.*

1. चक्रु *Rad.* °वृत्त Adj. *kreisrund.*

2.*चक्रु Adj. *machend, bewirkend.*

*चक्रेन्द्रक m. *eine Art Senf* Nigh. Pr.

चक्रेश m. *Weltherrscher.* Nom. abstr. °ता f.

चक्रेश्वर m. 1) Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Bhairava's. — 2) *Weltherrscher.* Nom. abstr. °त्व n.

*चक्रोत्थ m. *eine Art Senf* Nigh. Pr.

चक्रोल्लास m. Titel eines Werkes.

*चक्लान v. l. im gaṇa चूर्णादि in der Kâç.

चक्ष्, चष्टे, episch auch Act. und nach der 1sten Klasse; in den generellen Formen gewöhnlich durch ख्या ersetzt. 1) *erscheinen.* — 2) *sehen, schauen nach; erblicken, gewahren.* — 3) *ankündigen, sagen.* — 4) *halten für,* mit doppeltem Acc. — Mit अनु 1) *blicken auf, nachschauen.* — 2) *benennen, nennen.* — Mit अभि 1) *erschauen, anblicken, sehen.* — 2) *beaufsichtigen.* — 3) *gnädig ansehen.* — 4) *anreden, anfahren.* — 5) *benennen, nennen.* — Mit अव 1) *herabschauen,* — *auf* (Acc.). — 2) *erschauen, erblicken.* — Mit आ 1) *anschauen, beaufsichtigen.* — 2) *sagen, seine Meinung aussprechen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,33. *berichten, erzählen, eine Mittheilung machen über, sagen von,* — *zu Etwas* (Spr. 869), *ankündigen, anmelden, angeben, verrathen.* — 3) *sagen* —, *sprechen zu* (Acc.). — 4) *anzeigen, bezeichnen, die Bedeutung haben von* (Acc.) 227, 15. — 5) *benennen, nennen.* — Mit अन्वा *benennen nach* (Acc.). — Mit अभ्या 1) *anblicken.* — 2) *sprechen.* — Mit उद् *laut ansagen.* — Mit निस् *wegraisonniren, verwerfen.* — Mit प्रत्या 1) *zurückweisen, abweisen, ablehnen.* — 2) *zurückweisen,* so v. a. *verwerfen, widerlegen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,22. — 3) *Jmd* (Acc.) *antworten.* — Mit व्या 1) *hersagen, recitiren.* — 2) *auseinandersetzen, erklären, erläutern* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,1. — Mit समा *berichten, erzählen, aussagen über.* — Mit परि 1) *übersehen, übergehen, verschmähen.* — 2) *verwerfen.* — 3) *für schuldig erklären.* — 4) *erzählen.* — 5) *anerkennen.* — 6) *benennen, nennen.* — 7) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen, antworten.* — Mit प्र 1) *erzählen, berichten.* — 2) *annehmen, ansehen als, halten für.* — 3) *benennen.* — Caus. *erleuchten, erhellen.* — Mit अभिप्र *sehen.* — Mit संप्र 1) *auseinandersetzen.* — 2) *annehmen, supponiren.* — Mit प्रति 1) *sehen, gewahr werden.* — 2) *erwarten.* — 3) *sehen* —, *erscheinen lassen.* — Mit वि 1) *erscheinen, leuchten.* — 2) *deutlich sehen, erblicken, gewahr werden, hinblicken auf, betrachten.* — 3) *erscheinen lassen, offenbaren.* — 4) *verkünden, ansagen.* — Caus. 1) *deutlich sehen lassen, aufklären.* — 2) *verkünden, sprechen* Gop. Br. 2,2,23. — Mit अभिवि *hinschauen auf.* — Mit उद्वि *inne werden.* — Mit प्रवि *annehmen, supponiren.* — Mit सम् 1) *ansehen, betrachten.* — 2) *überblicken,* — *zählen, prüfen.* — 3) *betrachten, überlegen, in Betracht ziehen.* — 4) *aufzählen.* — 5) *ausführlich berichten über.* — 6) *benennen, nennen* Kâraka 3,7. — 7) *meiden. — Mit *अवसम् *meiden.* — Mit परिसम् 1) *aufzählen.* — 2) *meiden.* — Mit प्रसम् 1) *aufzählen.* — 2) *prüfend betrachten, ergründen* Comm. zu Nâjas. 4,2,2.

चक्ष m. *ein falscher Freund* Varâh. Jogaj. 4,50.

चक्षण n. 1) *das Erscheinen, Erscheinung, Anblick.* — 2) *eine den Durst erregende Speise.*

चक्षणि m. *Erheller.*

चक्षन् n. *Auge.*

चक्षस् 1) *m. *a) Lehrer.* — *b)* Bein. Bṛhaspati's. — 2) n. *a) Schein, Helle.* — *b) das Sehen, Gesehenwerden.* Dat. चक्षसे als Infin. — *c) Gesicht, Blick, Auge.*

चक्षु m. 1) *Auge.* — 2) N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Flusses. Richtig वक्षु.

चक्षुर्निरोध m. = चक्षुर्निरोध Âpast. 2,27,17.

चक्षुपीडन Adj. *das Auge unangenehm berührend* Çvetâçv. Up. 2,10.

चक्षुरिन्द्रिय n. *Gesichtssinn.*

चक्षुर्ग्रहण n. *Angegriffenheit des Gesichts.*

चक्षुर्दा Adj. *Gesicht gebend.*

*चक्षुर्दान n. *the ceremony of anointing the eyes of the image at the time of consecration.*

चक्षुर्निमित Adj. *nach dem Augenmaass bestimmt* TBr. 1,1,4,1.

चक्षुर्निरोध m. *Verschluss der Augen* Âpast.

*चक्षुर्बकुल m. *Odina pinnata.* Vgl. चक्षुर्वकुन.

चक्षुर्भृत् Adj. *die Sehkraft fördernd.*

चक्षुर्मन्त्र Adj. *mit dem Blick besprechend, zaubernd.*

चक्षुर्मय Adj. *augartig.*

*चक्षुर्मल n. *Augenschmalz.*

चक्षुर्मुख Adj. *Augen im Munde habend* (?) Suparṇ. 24,2.

चक्षुर्मुष् Adj. *die Augen blendend.*

चक्षुर्लोक Adj. *mit dem Auge sehend.*

चक्षुर्वन्य Adj. *an den Augen leidend.*

चक्षुर्वर्धनिका f. N. pr. eines Flusses.

*चक्षुर्वकुन m. *Odina pinnata.*

चक्षुर्विषय m. *Gesichtskreis.*

चक्षुर्हन् Adj. *mit dem Blicke tödtend.*

चक्षुश्चित् Adj. *Sehkraft schichtend,* — *sammelnd.*

चक्षुःश्रवस् und °श्रुति m. *Schlange.*

चक्षुष 1) in स° Adj. *Auge.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ripu. v. l. चाक्षुष.

*चक्षुष्कर्ण m. *Schlange* Gal.

चक्षुष्काम Adj. *Sehkraft wünschend.*

चक्षुष्टस् Adv. *aus dem Auge weg.*

चक्षुष्ट्व n. Nom. abstr. zu चक्षुस् *Auge* Sûrjad. in der Vorrede zu Âryabh. S. VIII, Z. 3.

चक्षुष्पति m. *Herr aller Augen* Çaṁk. zu Bâdar. 4,4,18.

चक्षुष्पथ m. *Gesichtskreis.*

चक्षुष्पा Adj. *das Gesicht schützend.*

चक्षुष्मत्ता f. und चक्षुष्मत्त्व n. *Sehkraft.*

चक्षुष्मत् Adj. 1) *mit Sehkraft begabt, mit Augen versehen, sehend.* — 2) *das Auge vorstellend.*

चक्षुष्य 1) Adj. *a) den Augen heilsam, der Sehkraft zuträglich* Hemâdri 1,815,2. — *b) für's Auge angenehm* Kâraka 1,5. *lieblich anzusehen, schön.* — *c) Jmd* (Instr.) *vor Augen seiend.* — *d) Jmd* (Instr.) *lieb* Çiç. 8, 57. — 2) *m. *a) eine Art Collyrium.* — *b) Pandanus odoratissimus.* — *c) Hyperanthera Moringa.* — *d)* = पुण्डरीक. — *e)* = कनक. — 3) *f. आ *a) eine Art Collyrium.* — *b) Pandanus odoratissimus.* — *c) Glycine labialis.* — *d) Odina pinnata.* — 4) *n. *a) zwei Arten von Collyrium.* — *b) ein best. kleiner Strauch.*

चक्षुस् 1) Adj. *sehend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Marut. — *b)* verschiedener Ṛshi. — 3) f. N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Helle, Licht.* — *b) das*

Sehen. — *c) Anblick.* — *d) Sehkraft, Gesicht.* — *e) Blick.* — *f) Auge.* प्रजापतेस्त्रीणि चक्षूंषि und मित्रावरुणयोः चक्षुः Namen von Sâman Ârsh. Br. — *g) *Odina pinnata.*

*चक्षन् Adv. mit करँ.

चक्षरोग m. *Augenkrankheit.*

चक्षिँस् Partic. *ausstreckend.*

*चक्ष्, चक्षेति (घातने).

चक्ष्कृण m. N. pr. eines Mannes.

*चक्ष्कुर 1) m. *a) Wagen.* — *b) Baum.* — 2) n. *Vehikel.*

चक्ष्क्रम 1) m. (Lalit. 488,16. 489,2) und °मा f. *Spaziergang.* — 2) m. *Spazierplatz* Kâraṇḍ. 65,2. 5. 8. 66,6. 85,5.

चक्ष्क्रमण 1) Adj. *umhergehend, —schreitend, spazierend* Spr. 7749. — 2) n. *a) das Umherstreichen, —schreiten, Spazierengehen* Âpast. — *b) das Rollen* Ind. St. 15,371. — *c) Spazierplatz* Kâraṇḍ. 42,21. 65,1. 66,6.

चक्ष्क्रमित n. = चक्ष्क्रमण 2) *a)* Bâlar. 140,16.

चक्ष्क्रि 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *sich verstehend auf, das Gute und Schlechte an einer Sache genau kennend, überaus wählerisch in Betreff von.* Nom. abstr. °ता f. — *b) *hübsch.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

चक्ष्क्रिदास m. N. pr. eines Grammatikers.

चक्ष्क्रिरिक n. (!), °का und चक्ष्क्रेरी f. *Korb* Paṅkad.

चचरँ Adj. etwa *beweglich.*

*चचेण्डा f. *eine best. Pflanze.*

*चच्चपुट und चच्चत्पुट m. *ein best. Tact.*

चच्चरी f. desgl. S. S. S. 208.

चच्च्, चच्चति *hüpfen, springen* Prasannar. 135,7. *zittern* 64,2. 66,3. *flackern* Bâlar. 143,7. 187,9.

चच्च 1) *m. *Korb.* — 2) f. आ *a) Rohrwerk.* °पुरुष m. *Strohmann* Spr. 3602. — *b) *Strohmann* Ind. St. 13,389.

*चच्चत्क Adj. *hüpfend, springend.*

*चच्चत्पुट m. = चच्चत्पुट.

चच्चरिन् und चच्चरीक (Dhûrtan. 16. 30. Bâlar. 128,3. Prasannar. 11,5) m. *Biene.*

चच्चरीकावली f. *ein best. Metrum.*

चच्चल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, beweglich, unstät, wandelbar.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) *Wind.* — *b) Liebhaber, der Geliebte.* — *c)* N. pr. eines Asura. — 3) f. आ *a) *Blitz.* — *b) *Fluss* Gal. — *c) *langer Pfeffer.* — *d) *Glück, die Göttin* Lakshmî Gal. — *e) ein best. Metrum.* — 4) *f. ई *eine Art Grille* Nigh. Pr.

*चच्चलतैल n. *Liquidambar orientale* Nigh. Pr.

चच्चलात्तिका f. *ein best. Metrum.*

*चच्चलाध्य m. *Weihrauch.*

चच्चलित Adj. *in zitternde Bewegung versetzt* Kâd. 24,11.

चच्चु 1) Adj. am Ende eines Comp. *bekannt —, berühmt durch* MBh. 13,17,107. Spr. 3319. 7821. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Daçak. 13,4). — 2) m. *a) *Hirsch.* — *b) Ricinus communis.* °तैल n. *Ricinusoel* Bhâvapr. 2,117. — *c) *rother Ricinus.* — *d)* * = गोनाडीक. — *e)* * = तुङ्गचञ्चु. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Harita 103,22. — 3) f. चच्चु und चच्चू *a) Schnabel.* चच्चुपुट, °पुटी (Spr. 7856) und चच्चूपुट *die Höhlung des Schnabels.* — *b) eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,146. Bhâvapr. 1,283.

*चच्चुका f. *Schnabel.*

*चच्चुड m. v. l. für चच्चूड.

*चच्चुपत्र m. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,146.

चच्चुपर्णिका f. desgl. Karaka 1,27.

चच्चुपुटी f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,9. S. auch u. चच्चु 3) *a*).

*चच्चुभृत् und *चच्चुमत् m. *Vogel.*

*चच्चुर m. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,146.

चच्चुल m. N. pr. v. l. für चुच्चुल.

*चच्चुसूचि und *°क m. *Sylvia sutoria.*

चच्चू s. चच्चु 3).

चच्चूक 1) *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 4, 36. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*चच्चूड m. *eine best. Gemüsepflanze* Madanav. 77,48.

चट्, चटति 1) *sich einstellen, Statt finden* Paṅkat. ed. Bomb. 1,80,12. — 2) *gerathen —, gelangen in.* अस्मत्करे *in unsere Hand* Paṅkad. *sich begeben nach* (Loc.) Ind. St. 15,266. fg. — 3) *sich befinden an* (Loc.) Spr. 6851. °चटित *sich befindend an* Paṅkat. 121,1. *in* Ind. St. 15,331. — 4) चटित *zerbrochen* Karaka 2,1. *verfallen* (Gebäude) Kâraṇḍ. 13,9. 11. — 5) *वर्षावरणयोः. — * Caus. चाटयति (भेदने, वधे). — Mit उद् *sich hinausbegeben.* — Caus. उच्चाटयति *hinausjagen, — schaffen, verscheuchen.* — Mit वि *zerbrechen* (intrans.) Bâlar. 143,6. — Vgl. चत्.

चट in क्रमचट.

चटक 1) m. *a) Sperling.* — *b)* Pl. Spitzname einer Schule des Vaiçaṁpâjana. — *c)* N. pr. eines Dichters. — 2) f. चटका *a) Sperlingsweibchen.* — *b) *ein junges Sperlingsweibchen.* — *c) *Turdus macrourus.* — *d) *die Wurzel des langen Pfeffers.* — 3) *f. चटिका = चटका *a)* und *d).*

*चटकका f. Demin. von चटका.

चटकाशिरस् n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Bhâvapr. 1,164.

*चटकिका f. = चटकका.

चटचटाय्, °यते *knistern.* °यित Adj. *knisternd.*

चटचटायन n. *Geknister.*

चटचटाशब्द् m. *Geklirre, Gerassel, Geknister.*

चटच्चटिति (onomatop. mit इति) Adv. *unter Geknister* u. s. w. Hem. Par. 2,207 (चटच्चटति fehlerhaft). 7,67. 11,156.

*चटत्कार m. und चटत्कृति f. (Râgat. 7,1593) *Geknister.*

चटदिति (onomatop. mit इति) *krach!* Bâlar. 143,6.

*चटिकाशिर m. und *°स् n. (Râgân. 6,22) *die Wurzel des langen Pfeffers.*

चटु (*m. n.) 1) *eine Artigkeit, Liebenswürdigkeit.* — 2) * *Geschrei.* — 3) * *Bauch.* — 4) * *eine Art Sitz bei den Asketen.*

*चटुक *ein Holzgefäss zum Schöpfen.*

*चटुकार Adj. *Artigkeiten sagend.*

चटुग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

चटुल 1) Adj. *a) zitternd, beweglich* Kâd. 21,18. 64, 4. *unstät, unbeständig.* — *b) artig, fein, liebenswürdig;* n. Pl. *Liebenswürdigkeiten.* — 2) *f. आ *Blitz.*

चटुलाय्, °यते *zierlich gehen* Harshak. 174,24.

*चटुलोल Adj. *sich zierlich bewegend.*

चटूपमा f. *eine in einem Gleichniss ausgesprochene Artigkeit.*

चटृ m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,197.

*चण्, चणति (दाने, गतौ, हिंसे, शब्दे). — Caus. Aor. अचीचणत् und अचचाणत्.

चण 1) Adj. am Ende eines Comp. *berühmt, bekannt* Hem. Par. 8,195. Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 13,5. — 2) m. *Kichererbse.*

चणक 1) m. *a) Kichererbse* Spr. 7677. — *b)* N. pr. *a)* *des Vaters von Kâṇakja. — *b)* eines Dorfes Hem. Par. 8,194. — 2) *f. चणका *Linum usitatissimum, Leinsamen.* — 3) *f. चणिका *ein best. Gras* Râgân. 8,147.

*चणकलोणी f. = चणकाम्लक Nigh. Pr.

*चणकात्मज m. Patron. Kâṇakja's.

चणकाम्लक n. *saurer Saft, den Stamm und Blätter der Kichererbse ausschwitzen,* Mat. med. 150. Bhâvapr. 1,182.

*चणद्रुम m. *eine Art Tribulus* Râgân. 4,41.

*चणपत्री f. *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 5,58.

*चणभोजिन् m. *Pferd* Nigh. Pr.

*चणारण्य n. N. pr. eines Dorfes.

चणिन् m. N. pr. eines Brahmanen Hem. Par. 8,194.

*चणीद्रुम m. = चणद्रुम.

चणेश्वरी f. N. pr. der Gattin des Kaṇin Hem. Par. 8,194.

*चण्ड्, चण्डते und चण्डयते (कोपे).

चँण्ड 1) Adj. (f. आ Varâh. Bṛh. S. 68,92 und ई) *a) heftig, ungestüm, grimmig, grausig; zornig, erzürnt* (चण्डि Voc. 251,21. 252,31). चण्डम् Adv.

— *b*) **bei dem die Vorhaut fehlt, beschnitten.* — 2) m. *a*) *ein best. mythisches Wesen* Agni-P. 42,20. चँण्डस्य नर्त्यः heissen Unholdinnen. Insbes. α) *eine Form* Çiva's oder Bhairava's. — β) Bein. Skanda's. — γ) *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9563. — *b*) N. pr. α) eines Daitja. — β) *eines Dieners des Jama und des Çiva. — γ) einer der sieben Wolken bei der Sintfluth. — *c*) **Tamarindenbaum.* — 3) f. चण्डा *a*) Bein. der Durgâ. — *b*) N. pr. α) einer der 8 Nâjikâ der Durgâ. — β) *einer Göttin im Dienste des 12ten Arhant's der Gaina in der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — γ) *eines Flusses. — *c*) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Andropogon aciculatus*, *Mucuna pruritus* (Râǵan. 3,38), *Salvinia cucullata*, *weisses* Dûrvâ-*Gras* und = लिङ्गिनी Râǵan. 3,34. — 4) f. चण्डी *a*) Bein. der Durgâ. — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — β) der Gemahlin Uddâlaka's. — *c*) abgekürzt so v. a. चण्डीमाहात्म्य. — *d*) *ein best. Metrum.* — 5) * n. Nom. abstr. zu 1) *a*).

चण्डकर m. *die Sonne.*

चण्डकराय्, °यते *wie die Sonne erscheinen* Spr. 2246.

चण्डकर्मन् m. N. pr. eines Rakshas.

चण्डकापालिक m. N. pr. eines Lehrers.

चण्डकिरण m. *die Sonne* Vikramâṅkaḱ. 11,7.

चण्डकेतु m. N. pr. eines Mannes.

*चण्डकोलाकुला f. *ein best. musikalisches Instrument.*

चण्डकौशिक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Kakshivant. — 2) n. Titel eines Dramas Ḱaṇḍaḱ. 3,8.

चण्डगिरिक m. N. pr. eines Mannes.

चण्डग्राकुवत् Adj. *grausige Krokodile bergend* MBh. 1,177,8.

चण्डघण्टा f. Bein. der Durgâ.

चण्डघोष m. N. pr. eines Mannes.

*चण्डचुक्रा f. *Tamarinde* Nigh. Pr.

चण्डता f. *Leidenschaftlichkeit, das Erzürntsein.*

चण्डताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

चण्डतुण्डक m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

चण्डत्व n. *Heftigkeit, Leidenschaftlichkeit.*

चण्डदीधिति m. *die Sonne.*

चण्डधामन् m. dass. Prasannar. 80,1.

चण्डनायिका f. 1) N. pr. einer der 8 Nâjikâ der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

चण्डपोत und °क m. N. pr. eines Elephanten Daçak. 43,8.

चण्डप्रद्योत m. N. pr. eines Fürsten Hall in der Einl. zu Vâsav. 5.

चण्डप्रभ m. N. pr. eines Mannes.

चण्डबल m. N. pr. eines Affen.

चण्डभानु m. N. pr. eines Mannes.

चण्डभार्गव m. desgl.

चण्डभुजंग m. desgl.

चण्डमरीचि m. *die Sonne* Prasannar. 156,9.

चण्डमहारोषणतन्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

चण्डमहासेन m. N. pr. eines Fürsten Viddh. 32,16.

चण्डमारुत Titel eines Werkes. °वैदिक desgl.

*चण्डमुण्डा f. *eine Form der* Durgâ.

*चण्डमृग m. *ein wildes Thier* (von einem Menschen gesagt).

चण्डरव m. N. pr. eines Schakals.

चण्डरश्मि m. *die Sonne* Hâsj. 49.

*चण्डरूढिका f. *eine best. Zauberkunst.*

चण्डरूपा f. N. pr. einer Göttin.

चण्डरोचिस् m. *die Sonne.*

चण्डवती f. 1) N. pr. einer der 8 Nâjikâ der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

चण्डवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

चण्डविक्रम 1) Adj. *einen ungestümen Muth habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

चण्डवीर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

चण्डवृत्ति Adj. *widerspänstig* Viddh. 97,15.

चण्डवृष्टिप्रपात (richtiger) und °प्रयात (müsste n. sein) m. *ein best. Metrum.*

चण्डवेग 1) Adj. *mit Ungestüm eilend.* — 2) m. *a*) *ein best. Metrum.* — *b*) N. pr. eines Fürsten der Gandharva 1) *a*). — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

°संगमतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चण्डशक्ति m. N. pr. eines Daitja.

चण्डशील Adj. *jähzornig* Daçak. 42,5.

चण्डसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

चण्डांशु m. *die Sonne* Spr. 7751.

चण्डात m. *Nerium odorum* Bhâvapr. 1,203.

चँण्डातक n. *ein kurzer Unterrock.*

चण्डादित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चण्डाल 1) m. *ein Mann der verachtetsten Schichte der menschlichen Gesellschaft.* Im System *der Sohn eines* Çûdra *und einer* Brâhmaṇî. Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Taugenichts von* Kâd. 158, 1. f. आ und ई. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,34.

*चण्डालकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,108.

चण्डालता f. und °त्व n. N. abstr. von चण्डाल 1).

*चण्डालवल्लकी f. *die Laute der* Ḱaṇḍâla.

*चण्डालिका f. 1) dass. — 2) *eine best. Pflanze.* — 3) Bein. der Durgâ.

चण्डालिकाबन्धम् Absol.

चण्डाशोक m. N. pr. eines Fürsten Harshaḱ. 181,4.

*चण्डि f. = चण्ड 4) *a*).

*चण्डिक Adj. *beschnitten* Gal. Vgl. चण्ड 1) *b*).

चण्डिकाघण्ट Adj. Beiw. Çiva's.

चण्डिका f. 1) Bein. der Durgâ. — 2) *ein Tempel der* Durgâ Kâd. 256,20. — 3) = देवीमाहात्म्य. — 4) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241. — 5) **Linum usitatissimum.*

चण्डिकागृह n. *ein Tempel der* Durgâ Kâd. 71,12.

चण्डिकामाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

चण्डिकार्चनक्रम m. und °र्चनचन्द्रिका f. Titel zweier Werke.

चण्डिकालय m. *ein Tempel der* Durgâ Ind. St. 15,409.

चण्डिकाशतक n. Titel eines Werkes Ind. St. 14,359.

चण्डिदास m. = चण्डीदास.

चण्डिमन् m. Nom. abstr. zu चण्ड 1) *a*) Bâlar. 33,11.

*चण्डिल 1) m. *a*) Bein. Rudra's. — *b*) *Barbier.* — *c*) *Chenopodium.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

1. चण्डी f. s. u. चण्ड.

2. चण्डी Adv. mit कर् *in Zorn versetzen.*

चण्डीकुचपञ्चशती f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 126.

*चण्डीकुसुम m. *rother Oleander* Râǵan. 10,14.

चण्डीगृह n. *ein Tempel der* Durgâ.

चण्डीचरित n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

चण्डीडामर m. Titel eines Werkes.

चण्डीदास m. N. pr. eines Scholiasten.

चण्डीदेवीशर्मन् m. desgl.

चण्डीपाठ m. = देवीमाहात्म्य.

चण्डीपुराण n. Titel eines Purâṇa.

चण्डीमाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

चण्डीरहस्य n. Titel eines Werkes.

चण्डीविधान n. und °विधि m. Titel zweier Werke.

चण्डीविलास m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

चण्डीश m. Bein. Çiva's Naish. 8,33. Bâlar. 82,3.

चण्डीशतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चण्डीशपुराण n. Titel eines Purâṇa.

चण्डीश्वर m. 1) Bein. Çiva's Megh. 33. — 2) N. pr. eines Autors.

चण्डीसपर्याक्रम m. Titel eines Werkes.

चण्डीस्तोत्र n. Titel *eines Lobgesanges auf die* Durgâ.

*चण्डु m. 1) *Ratte.* — 2) *Simia erythraea.*

चण्डेश Name eines Liṅga.

चण्डेश्वर 1) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. verschiedener Autoren. Auch °राय. — 2) n. N. pr.

eines Tîrtha.

चण्डेश्वरप्रश्नविद्या f. Titel eines Werkes.

चण्डेश्वररस m. *ein med. Präparat aus Quecksilber, Arsenik* u. s. w. Mat. med. 40. 44.

चण्डेशमूलपाणि m. *eine Form* Çiva's.

चण्डेशा f. N. pr. einer der 8 Nâjikâ der Durgâ.

चत्, *चँतति 1) *in Etwas stecken, sich verstecken.* Nur Partic. चँतत्त und चँत्त (*चतित). — 2) *गतिकर्मन्. — 3) *Act. Med. याचने. — Caus. चातँयति und °ते *verscheuchen, vertreiben.* — Mit निस् Caus. Med. dass. — Mit प्र in प्रचता. °चेतुस् Paṅkat. 175,17 fehlerhaft für °चेलुस्. — Caus. Med. *verscheuchen, vertreiben.* — Mit वि Caus. Med. dass.

चँतसर् und चतसँर् f. Pl. f. zu चवर्.

चतसका f. Pl. dass. Hemâdri 1,797,9.

चतिँन् Adj. *sich verborgen haltend.*

चतु (!) Adj. *der vierte* Taitt. Âr. 1,8,4.

चतुःक°, चतुःख°, चतुःप° und चतुःफ° s. u. चतुष्क° u. s. w.

चतुर् s. चवर्.

1. चतुर 1) Adj. (f. आ) *a) schnell, rasch.* °म् Adv. — *b) geschickt, gewandt, verschmitzt.* — *c) lieblich, reizend.* — *d) *sichtbar.* — 2) m. *a) *Cyprinus Rohita* Gal. — *b) *ein rundes Kissen.* — *c) eine best. Stellung der Hand.* — 3) *n. *a) Geschicklichkeit, Gewandtheit.* — *b) Elephantenstall.*

2. चतुर am Ende einiger Compp. = चवर्.

चतुरंशवत् Adj. *aus vier Theilen bestehend.*

चतुरक 1) Adj. (f. °रिका) *geschickt, gewandt.* — 2) m. N. pr. eines Schakals. — 3) f. °रिका ein Frauenname. — Vgl. चतुरिका.

चतुरक्रम m. *ein best. Tact.*

चतुरक्ष Adj. (f. ई) *vieräugig.*

चँतुरक्षर 1) Adj. *viersilbig.* — 2) n. *ein Complex von vier Silben.*

चतुरक्षरशस् Adv. *immer zu vier Silben.*

*चतुरग्निवत् Adj. *vier Feuer habend.*

चँतुरङ्ग 1) Adj. *viergliederig.* बल n. *ein aus Fussvolk, Reiterei, Elephanten und Wagen bestehendes Heer, ein vollständiges H.* — 2) m. *a) *Cucumis utilissimus.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Roma- oder Lomapâda. — 3) f. आ *ein viergliedriges Heer.* — 4) n. *a)* dass. — *b) Schachspiel,* insbes. *eine Art Vierschach.*

चतुरङ्गबलाधिपत्य n. *der Oberbefehl über eine Armee* Spr. 1440.

*चतुरङ्गबलाध्यक्ष m. *der Oberbefehlshaber einer Armee.*

चतुरङ्गविनोद m. Titel eines Werkes.

चतुरङ्गिन् Adj. *viergliederig,* = चतुरङ्ग 1).

चतुरङ्गुल 1) n. *a) die vier Finger der Hand* (ohne Daumen). — *b) vier Fingerbreiten,* — *Zoll.* — 2) m. *Cathartocarpus Fistula* Râgân. 9,44. Karaka 7,8.

चतुरणुक n. *ein Aggregat von vier Atomen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,11.

चतुरता f. und चतुरत्व n. *Geschicklichkeit, Gewandtheit, Verschmitztheit.*

चतुरध्यायिक n., °का f. und चतुरध्यायी f. *ein aus vier* Adhjâja *bestehendes Werk.*

चँतुरनीक Adj. *viergesichtig.*

चतुरनुगान n. Name eines Sâman.

चतुरत्त 1) Adj. (f. आ) *von allen vier Seiten* (vom Meere) *begrenzt* Hemâdri 1,695,13. — 2) f. आ *die Erde.*

चतुरत्तर n. Titel eines Werkes.

चतुरत्तेश m. *Fürst, König.*

चतुरन्न n. *die vier sauren Sachen,* d. i. अम्लवेतस, वृक्षाम्ल, बृक्षाम्बीर *und* निम्बक.

चतुरवत्त Adj. *viergetheilt,* n. *der Vierschnitt* (des zu opfernden Gegenstandes).

चतुरवत्तिन् Adj. *einer der den Brauch hat das* Havis *in vier Abtheilungen zu opfern.*

चतुरशीत Adj. *der 84ste.*

चतुरशीति f. *vierundachtzig.*

चतुरशीतितम Adj. *der 84ste.*

चतुरशीतियोगाध्याय m. Titel eines Werkes.

चतुरश्र 1) Adj. (f. आ) *viereckig* Ragh. 6,10. Hemâdri 1,131,24. 301,14. — *b) regelmässig, harmonisch.* °शोभिन् Adj. Vâmana 5,2,60. — 2) m. *a) Viereck.* — *b) das vierte und achte astrol. Haus.* — *c)* Pl. Bez. *verschiedener* Ketu. — *d) ein best. Tact* S. S. S. 208. — *e) eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* — 3) n. *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 240. Vikr. S. 519.

चतुरश्रक 1) Adj. (f. आ) *viereckig, ein Viereck bildend* Hemâdri 1,126,9. 544,14. Agni-P. 43,27. — 2) m. *eine best. Stellung.*

चतुरश्रता f. *Harmonie, Einklang* Spr. 6857.

चँतुरश्रि Adj. *viereckig.*

चतुरश्री Adv. mit कर् *viereckig machen* Hemâdri 1,131,22. 173,7. Agni-P. 29,2. 42,1. Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,33.

चँतुरह m. 1) *ein Zeitraum von vier Tagen.* — 2) *eine viertägige* Soma-*Feier* Vaitân.

चतुरात्मन् Adj. *vier Personen darstellend, mit vier Gesichtern versehen, viergestaltig* Ind. St. 9, 125 u. s. w.

चतुराध्यायिक n., °का f. und चतुराध्यायी f. fehlerhaft für चतुरध्या°.

चतुरानन Adj. *viergesichtig,* m. Bein. Brahman's 167,25.

चतुराश्रमिन् Adj. *die vier Lebensstadien durchmachend* MBh. 7,78,27.

चतुराश्रम्य MBh. 12,2425 fehlerhaft für चा°.

चतुरिका f. *ein viereckiger zum Empfang von Gästen besonders hergerichteter Platz* Paṅkad. Vgl. चतुष्क 4) *c).* Das Adj. s. u. चतुरक.

चतुरिडस्पदृस्तोभ n. Name eines Sâman.

चतुरिन्द्रिय Adj. *vier Sinne habend* H. 21.

चतुरिमन् m. *Geschicklichkeit, Gewandtheit* Prasannar. 33,19.

चतुरुत्तर Adj. *um vier zunehmend.*

चतुरुत्तरस्तोम m. गोतमस्य — *ein best.* Ekâha Ind. St. 10,110.

चतुरुष्ट्र n. *die vier Dinge vom Kamel.*

चतुरूधी Adj. f. *viereuterig* Kâth. 30,4.

*चतुरूर्धपटु (stark °पाटु) m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

चतुरूषण n. *die vier brennenden Gewürze: schwarzer —, langer Pfeffer, trockener Ingwer und die Wurzel vom langen Pfeffer* Madanav. 34,359. Bhâvapr. 1,164.

चतुर्ऋच 1) Adj. *4 Ṛk besitzend,* so v. a. *den darin besprochenen Lohn empfangend* Saṃhitopan. 46, 4. — 2) n. *ein aus vier Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,1.

चतुर्गण m. *eine aus vier Gliedern bestehende Gruppe* Verz. d. Oxf. H. 175,*a*,14. 16.

चतुर्गति 1) Adj. *vier Gangarten habend* R. ed. Bomb. 5,35,19. — 2) *m. *Schildkröte.*

चतुर्गन्ध Adj. *an vier Stellen wohlriechend* R. 5, 32,12. चतुर्व्यङ्ग v. l.

चतुर्गव n. *ein mit vier Rindern bespannter Wagen.*

चँतुर्गुण Adj. (f. आ) *vierfach* 150,20.

चतुर्गृहीत Adj. *viermal geschöpft,* n. *das viermalige Schöpfen.*

चतुर्ग्राम N. pr. eines Landes.

*चतुर्जात (Madanav. 42,31) und °क n. = चा°.

चतुर्णवत Adj. 1) *der 94ste.* — 2) *von 94 begleitet.*

चतुर्थ 1) Adj. (f. ई) *der vierte.* चतुर्थम् Adv. *das vierte Mal* 38,9. Çâṅkh. Gṛhj. 1,14. — 2) m. *a) der vierte Laut in den fünftheiligen Lautgruppen, die tönende Aspirata.* — *b) *ein* Çûdra Râgân. 18,12. — 3) f. ई *a) der vierte Tag in einem Halbmonat.* — *b) der vierte Hochzeitstag.* — *c) ein Backstein von einer viertel Manneslänge* Çulbas. 3,26. — 4) n. *der vierte Theil* Gaut. 10,38.

चतुर्थक 1) Adj. *a) der vierte.* — *b) den vierten Tag wiederkehrend* (Fieber) Karaka 6,3. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 207. — 3) f. °र्थिका *ein*

best. Gewicht, = 4 Karsha.

1. चतुर्थकाल m. *die vierte Essenszeit.* Acc. und Loc. (Âpast.) so v. a. *am Abend des zweiten Tages.*

2. चतुर्थकाल Adj. = चतुर्थकालिक Âpast.

चतुर्थकालिक Adj. *der drei Mahlzeiten vorübergehen lässt und erst die vierte einnimmt.*

चतुर्थफल n. *the second inequality or equation of a planet.*

चतुर्थभक्तक्षपण n. *eine Kasteiung, bei der man erst die vierte Mahlzeit einnimmt.*

चतुर्थभाज् Adj. *den vierten Theil als Abgabe empfangend.*

चतुर्थमन्द्रातिस्वार्य Adj. Bez. *einer best. Betonung im* SV. Saṁhitopan. 22,3.

चतुर्थस्वर 1) Adj. *den vierten Ton habend* Saṁhitopan. 22,2. — 2) n. Name eines Sâman.

1. चतुर्थांश m. *Viertel.*

2. चतुर्थांश Adj. *ein Viertel erhaltend.*

चतुर्थांशिन् Adj. dass. Gaut.

चतुर्थि (metrisch) f. = चतुर्थ 3) *a)* Varâh. Jogaj. 5,8.

चतुर्थीकर्मन् n. *die Ceremonie des vierten Hochzeitstages.*

चतुर्थीदात्ततम Adj. Bez. *einer best. Betonung im* SV. Saṁhitopan. 27,3.

चतुर्दंष्ट्र 1) Adj. *vier Spitzzähne habend* R. 5,32, 11. — 2) m. *a)* **Raubthier* Gal. — *b)* *Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava.

चतुर्दन्त m. 1) *Bein. von Indra's Elephanten Airâvata. — 2) N. pr. eines Elephanten.

*चतुर्दल m. *Marsilea quadrifolia* Nigh. Pr.

चतुर्दश 1) Adj. (f. ई) *a) der vierzehnte.* — *b) aus 14 bestehend.* — 2) f. ई *der 14te Tag in einem Halbmonat.*

चतुर्दशक Adj. *der vierzehnte.*

चतुर्दशगुण Adj. *14 Vorzüge besitzend;* vgl. Comm. zu R. ed. Bomb. 4,54,2 und MBh. 2,5,21.

चतुर्दशगुणानामन् n. Pl. Titel eines Werkes.

चतुर्दशगुणास्थान n. desgl.

चतुर्दशधा Adv. *vierzehnfach.*

चतुर्दशन् und चतुर्दशन् Adj. *vierzehn.*

चतुर्दशम Adj. *der vierzehnte.*

चतुर्दशमतविवेक m. Titel eines Werkes.

चतुर्दशरात्र m. *eine 14tägige* Soma-*Feier* Ind. St. 10,78.

चतुर्दशर्च n. *ein aus 14 Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,11.

चतुर्दशविध Adj. *vierzehnfach.*

चतुर्दशसमद्वंद्व Adj. *dessen 14 paarige Körpertheile symmetrisch sind* R. ed. Bomb. 5,35,19.

चतुर्दशस्वपनविचार m. Titel eines Werkes.

चतुर्दशाक्षर Adj. *vierzehnsilbig.*

*चतुर्दशिक *ein Festmahl am 14ten Tage eines Halbmonats.*

चतुर्दशीशान्ति f. Titel eines Werkes.

चतुर्दारिका f. Name des 5ten Lambaka im Kathâs.

चतुर्दिक्कम् und चतुर्दिशम् Adv. *nach allen vier Weltgegenden.*

चतुर्दैव Adj. v. l. für चा° bei Nilak. zu Hariv. 2,58,17.

चतुर्दोल m. n. *eine königliche Sänfte.*

चतुर्दोस् Adj. *vierarmig* Naish. 7,65.

चतुर्द्वार Adj. (f. आ) *vier Thüren habend* Pañkad.

चतुर्द्वीपचक्रवर्तिन् m. *Beherrscher aller 4* Dvîpa.

चतुर्धर m. N. pr. eines Geschlechts.

चतुर्धा Adv. *in vier Theile, — Theilen, vierfach.* Mit कर् *in v. Th. theilen* Comm. zu Njâjam. 10,2,8. °करण n. ebend. चतुर्धाविक्षिप्त Adj. *vierfach getheilt.*

चतुर्धातु Adj. *viertheilig* S. S. S. 120.

*चतुर्धारिन् m. *Cissus quadrangularis* Nigh. Pr.

चतुर्नवत Adj. *der 94ste.*

चतुर्नवति f. *vierundneunzig.*

चतुर्नवतितम Adj. *der 94ste.*

चतुर्नेतर् Nom. ag. *die vier Ziele des Menschen herbeiführend* (nach Nilak.) Hariv. 2,121,16.

चतुर्बाहु Adj. *vierarmig.*

चतुर्बिल Adj. *vier Oeffnungen habend* AV. 18, 4,30.

चतुर्बीज n. *der Same von* कालशाकी, चन्द्रशूर, मेथिका *und* यवानिका.

चतुर्भद्र 1) Adj. *viermal gesegnet, — Glück verheissend* Hemâdri 1,169,9 (12 anders erklärt). °तर *viermal glücklicher als* (Instr.). — 2) n. *vier schöne Dinge, — Erscheinungen.*

चतुर्भद्रिका f. *ein best. med. Präparat gegen Fieber* Bhâvapr. 3,61.

1. चतुर्भाग m. *Viertel.* बलं चतुर्भागम् MBh. 4,1623 fehlerhaft für बलच°.

2. चतुर्भाग Adj. (f. आ) *den vierten Theil von Etwas* (Gen.) *bildend* Hemâdri 1,721,19.

चतुर्भागीया f. *ein Backstein von einer viertel Mannslänge* Çulbas. 3,29.

1. चतुर्भुज im Comp. *vier Arme.*

2. चतुर्भुज 1) Adj. (f. आ) *a) vierarmig.* — *b) vierseitig.* — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshna's. — β) *Gaṇeça's Gal. — *b) Viereck.* — *c)* N. pr. α) eines Dânava. — *b)* eines Autors. Auch °मिश्र und श्रीमन्मिश्र°.

चतुर्भृष्टि Adj. *vierzackig, viereckig.*

*चतुर्महाराजकायिक *(zur Gruppe der vier grossen Könige gehörig)* m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

चतुर्महाराजिक 1) Adj. Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,41. — 2) m. Pl. = चतुर्महाराजकायिक.

चतुर्मासी f. *ein Zeitraum von vier Monaten.*

चतुर्मास्य n. = चातुर्मास्य.

1. चतुर्मुख° *vier Antlitze.*

2. चतुर्मुख 1) Adj. *a) vierantlitzig.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) vierspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a)* Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — *b)* N. pr. eines Dânava. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 165. 212. 233.

चतुर्मुखरस m. *eine best. Mixtur.*

चतुर्मुष्टिक n. Pl. *vier Handvoll* Ind. St. 13,284.

चतुर्मुहूर्तम् Acc. *vier* Muhûrta *lang* Gaut.

चतुर्मूर्ति 1) Adj. *vier Erscheinungsformen habend, vierantlitzig.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 13,141,4. — 2) m. Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Vishṇu's. — *c)* Skanda's.

चतुर्मेध Adj. *der die vier Opfer dargebracht hat* oder *der die für den* Açva-, Purusha-, Sarva- *und* Pitṛi-medha *erforderlichen* Mantra *kennt.* Âpast.

*चतुर्य्, °र्यति *Viere wünschen.*

चतुर्यम n. *Viertönigkeit* TS. Prât.

1. चतुर्युग n. *die vier Weltalter.*

2. चतुर्युग Adj. (f. आ) 1) *vierspännig.* — 2) *die vier Weltalter in sich schliessend.*

चतुर्युज् Adj. *zu Vieren angespannt* ṚV. 8,6,48. *vierspännig.*

चतुर्लेख Adj. *vier Linien* (an der Stirn) *habend* R. 5,32,13.

चतुर्वक्त्र 1) Adj. *vierantlitzig.* — 2) m. *a)* *Bein. Brahman's. — *b)* N. pr. α) eines Dânava Hariv. 3,47,6. — β) eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

चतुर्वर्ण Adj. *vierfach.*

चतुर्वर्ग m. *ein Complex von Vieren* 140,12. °चिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

चतुर्वर्णमय Adj. *aus den vier Kasten bestehend.*

चतुर्वर्षशतायुस् Adj. *ein Alter von 400 Jahren erreichend* M. 1,83.

*चतुर्वर्षिका f. *eine vierjährige Kuh.*

चतुर्वाहिन् m. *ein vierspänniger Wagen.*

चतुर्विंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 24ste.* — *b) von 24 begleitet, um 24 vermehrt,* + *24.* — *c) aus 24 bestehend.* — 2) m. *ein 24 theiliger* Stoma. — 3) n. mit und ohne अहन् *ein best.* Ekâha, *der zweite Tag des* Gavâmajana.

चतुर्विंशक Adj. *aus 24 bestehend.*

चतुर्विंशत् f. *vierundzwanzig.* °शच्छत n. *124* Ind. St. 9,466.

चतुर्विंशति f. Sg. und Pl. (selten) und n. Sg. (Bhâg. P.) dass. °मान n. Tândja-Br. 18,3,2. Ind. Str. 1,100.

चतुर्विंशतिक Adj. *aus 24 bestehend.*

चतुर्विंशतितम Adj. *der 24te.*

चतुर्विंशतितीर्थंकरपूजा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 579.

चतुर्विंशतिदण्डकस्तव m. desgl.

चतुर्विंशतिधा Adv. *24fach* Hemâdri 1,134,11.

चतुर्विंशतिपुराण n. Titel eines Werkes.

चतुर्विंशतिम (!) Adj. *der 24ste* Hemâdri 1,134,12.

चतुर्विंशतिमत n. Titel eines Werkes.

चतुर्विंशतिस्मृति f. desgl.

चतुर्विंशत्यवतारचरित्र n. desgl.

चतुर्विंशत्यह m. Sg. *24 Tage* Gaut.

चतुर्विंशस्तोम Adj. *mit einem 24 theiligen Stoma verbunden.*

चतुर्विंशात्र Adj. (f. आ) *24 silbig.*

चतुर्विंशिक Adj. *die Länge von 24 habend* Çulbas. 1,49.

चतुर्विद्य Adj. *die vier Veda kennend* MBh. 3,83,85. चा° v. l.

चतुर्विध Adj. *vierfältig, vierfach.* चतुर्विधम् Adv. *auf vierfache Weise.*

चतुर्विधसंशयोद्वेद m. Titel eines Werkes.

चतुर्विधाहारमय Adj. *aus viererlei Speisen gebildet* Garbhop. 11.

चतुर्विभक्त Adj. *vierfach getheilt* Hariv. 12883.

चतुर्वीरि 1) Adj. als Bez. einer Salbe (आञ्जन). — 2) m. *eine best. viertägige Soma-Feier* Vaitân.

चतुर्वृष Adj. *vier Stiere habend.*

1. चतुर्वेद m. Pl. *die vier Veda.*

2. चतुर्वेद 1) Adj. *a) die 4 Veda in sich enthaltend.* — *b) mit den 4 Veda vertraut* Spr. 2230. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.*

चतुर्वेदिन् Adj. *mit den 4 Veda vertraut* 302,11 (im Prâkrit).

चतुर्व्यङ्ग Adj. R. ed. Bomb. 5,35,18 nach dem Comm. = चतुर्व्यङ्ग. Könnte auch bedeuten *vier Flecken habend.*

चतुर्व्यापिन् Adj. *vier Personen betreffend* Nâr. 1,9.14.

चतुर्व्यूह Adj. 1) *vierfach erscheinend,* von Vishnu und Çiva. — 2) *vier Abschnitte —, vier Kapitel enthaltend.*

चतुर्व्यूहवादिन् m. *ein Anhänger der Vaishnava-Lehre* Govindân. zu Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,42.

चतुर्हनु 1) Adj. *vier Kinnbacken habend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

*चतुर्हायण Adj. (f. ई) *vierjährig* (von lebenden Wesen). f. ई *eine vierjährige Kuh.*

*चतुर्हायन Adj. (f. आ) *vier Jahre alt* (von Unbelebtem).

चतुर्हित Adj. *Vieren ersprieslich* Nâr. 1,9.13.

चतुर्होतर् m. 1) Sg. und Pl. *eine best. Litanei* und *das damit verbundene Neumonds- und Vollmondsopfer* Ind. St. 10,139. Maitr. S. 1,9,7. — 2) Bein. Krshṇa's Hariv. 10404.

चतुर्होतृत्व n. Nom. abstr. zu चतुर्होतर् 1) Maitr. S. 1,9,7.

चतुर्होत्र 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,141. — Auch fehlerhaft für चा°.

चतुर्होत्रक fehlerhaft für चा°.

चतुर्ह्रस्व Adj. *bei dem vier Körpertheile kurz sind.*

*चतुल = स्थापयितर्.

चतुश्चक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

चतुश्चत्वारिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 44ste.* — *b) von 44 begleitet, + 44.* — *c) 44 enthaltend.* — 2) m. *ein 44theiliger Stoma.*

चतुश्चत्वारिंशत् f. *vierundvierzig.*

चतुश्चत्वारिंशिन् Adj. *44theilig* Maitr. S. 2,8,7.

चतुश्चरण Adj. 1) *vierfüssig;* m. *ein vierfüssiges Thier* Varâh. Brh. 21 (19),6. — 2) *aus vier Vierteln —, — Abtheilungen bestehend* Sarvad. 81,1.

चतुश्चलित n. *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

चतुश्चित्य Adj. *auf vier Schichten ruhend* MBh. 14,88,32.

चतुःशत 1) n. *a) hundertundvier.* — *b) vierhundert.* — 2) Adj. (f. आ) *vierhundert* Khând. Up. 4,4,5. — 3) f. ई Titel eines Werkes.

चतुःशततम Adj. *der 104te.*

चतुःशफ Adj. *vierhufig.*

चतुःशमी Adj. f. *vier Çamjâ lang* Kauç. 137.

चतुःशराव Adj. *von vier Çarâva (ein best. Kornmaass)* Maitr. S. 1,4,13. 6,11. Vaitân.

*चतुःशाख n. *Leib, Körper.*

चतुःशाल 1) Adj. *vier Hallen oder Stuben enthaltend.* — 2) m. (Mṛkku. 46,2) *ein vierhalliges Gebäude.*

चतुःशालक n. und °शालिका f. (Paṅkad.) = चतुःशाल 2).

चतुःशिख m. N. pr. eines Autors.

चतुःशिखण्ड Adj. (f. आ) *vier Haarstränge habend.*

चतुःशिल n. *ein Haufe von vier Steinen* Kauç. 36.

चतुःशृङ्ग 1) Adj. *vierhörnig.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

चतुःश्रुति Adj. *vier Intervalle habend* S.S.S. 26.

चतुःश्रोत्र Adj. (f. आ) *vierohrig.*

चतुष्क 1) Adj. *a) aus vier bestehend* Çulbas. 1,49. — *b) um vier vermehrt.* शत n. *104* d. i. *4 Procent* Bîgag. 104. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) *f. ई *a) ein viereckiger Teich.* — *b) ein Bettvorhang zum Schutz gegen Mücken.* — *c)* = 4) *e).* — 4) n. *a) Vierzahl, Verein von Vieren.* — *b) eine Art Halle.* — *c) ein viereckiger zum Empfang von Gästen besonders hergerichteter Platz* Prasannar. 50,9. Paṅkad. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Paṅkat. ed. Bomb. 4,4,3. — *d) *Kreuzweg.* — *e) *ein Perlenschmuck aus vier Schnüren.* — *f)* angeblich = अंसयोः कक्ष्योश्चान्तरालम्.

चतुष्कपर्द Adj. (f. आ) *vier Flechten habend.*

चतुष्कर्ण 1) Adj. *wobei nur vier Ohren theilnehmen.* Nom. abstr. °ता f. Instr. so v. a. *unter vier Augen.* — 2) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

चतुष्कल Adj. R. ed. Bomb. 5,35,18 nach dem Comm. = चतस्रः कलाश्चतुर्वेदप्राप्तिसूचकाङ्कष्टमूलरेखा यस्य सः. v. l. चतुष्कृष्ण.

चतुष्कवेश्मन् n. = चतुष्क 4) *b)* Vikramâṅkak. 15,15.

चतुष्कारिन् Adj. *vier Dinge bewirkend* Nâr. 1,9.15.

चतुष्किका f. 1) *Vierzahl.* — 2) *eine auf vier Pfeilern ruhende Halle* Râgat. 8,23. Vidḍh. 10,6, im Prâkrit Bâlar. 131,16. 132,4.

°चतुष्किन् Adj. *eine Vierzahl von — habend.*

चतुष्किष्कु Adj. *vier Ellen lang* R. ed. Bomb. 5,35,18.

चतुष्कृष्ण Adj. *vier schwarze Körpertheile habend* R. 5,32,13.

चतुष्कोण 1) Adj. *viereckig* Hemâdri 1,621,13. — 2) m. n. *Viereck* Hemâdri 1,790,11.

चतुष्क्रम m. *ein viergliedriger Krama* 11) RV. Prât. 11,10.

चतुष्खण्ड Adj. (f. आ) *aus vier Theilen bestehend* Comm. zu Kûlikop. S. 219.

चतुष्टय 1) Adj. (f. ई) *viererlei, aus Vieren bestehend, vier* (Bhâg. P.). — 2) n. *a) Vierzahl, ein Verein von Vieren.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,725,16. — *b) das erste, vierte, siebente und zehnte Zodiakalbild* Varâh. Jogaj. 4,48. — *c) *eine best. aus vier Abtheilungen bestehende Sammlung von Sûtra.*

चतुष्टाम s. चतुःष्टाम.

चतुष्पद Adj. (f. आ) *mit vier Seitenpfosten versehen* AV. 9,3,21.

चतुष्पद्य und °न् (Bhâg. P.) Adj. Pl. *vier oder fünf.*

चतुष्पञ्चाश Adj. *der 54ste.*

चतुष्पञ्चाशत् f. *vierundfünfzig.*

चतुष्पञ्चाशत्तम Adj. *der 54ste* MBh. ed. Bomb.

चतुष्पत्री f. *Marsilea quadrifolia* Bhâvapr. 4,77.

चतुष्पथ 1) m. n. *Kreuzweg.* — 2) *m. *ein Brahman.* — 3) n. *eine best. an einer Feuergrube vorgenommene Ceremonie.*

चतुष्पथनिकेता f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

चतुष्पथरता f. desgl.

चतुष्पद् und °पाद् (auch in schwachen Casus) 1) Adj. (f. °पदी) *a) vierfüssig;* m. *ein vierfüssiges Thier,* n. (Nom. °पाद्) *das Vierfüssige,* d. i. *Thier.* — *b)* f. °दी *vier Schritte gethan habend.* — *c) aus vier Gliedern bestehend, viertheilig, vierstollig.* — 2) f. चतुष्पदी *eine Art Composition* S. S. S. 164.

1. चतुष्पद् 1) am Anfange eines Comp. *vier Stollen.* — 2) n. Sg. und Pl. *vier Felder* oder *Fächer* Agni-P. 40,16. 18.

2. चतुष्पद् 1) Adj. (f. आ) *a) vierfüssig.* — *b) vierstollig.* — *c) aus vier Wörtern bestehend.* — *d) tetranomisch.* — 2) m. *a) ein vierfüssiges Thier.* — *b)* Bez. *bestimmter Zodiakalbilder.* — *c) *quidam coeundi modus.* — 3) f. आ *ein best. Metrum.* — 4) n. *ein best.* 2. कारण 4) *n).*

चतुष्पदिका f. *ein best. Metrum.*

चतुष्पदी s. u. चतुष्पद्.

*चतुष्पर्णी f. *Oxalis pusilla* Râgân. 5,100.

चतुष्पर्याय Adj. *vier Wendungen habend* (ein Stoma) Vaitân.

चतुष्पर्व Adj. (f. आ) *viergliederig* Ait. Âr. 38,15.

*चतुष्पाटी f. *Fluss.*

*चतुष्पाठी f. *eine Schule, in der die vier* Veda *studirt werden.*

*चतुष्पाणि Adj. *vierhändig;* m. Bein. Vishṇu's.

चतुष्पाद् s. u. चतुष्पद्.

चतुष्पाद् 1) Adj. *a) vierfüssig;* f. ई. — *b) viertheilig;* f. आ Verz. d. Oxf. H. 56,*a*,3. — 2) m. *ein vierfüssiges Thier.* — 3) f. चतुष्पादी *ein Complex von 4 Füssen.*

चतुष्पादक Adj. (f. °दिका) *vierstollig* Kâraṇḍ. 40,5. 13.

चतुष्पादसमन्वय m. *das Zusammentreffen der vier Requisite der Heilkunde* Bhâvapr. 4,8.

चतुष्पादसिद्धि f. *vollständige Kenntniss der vier Requisite der Heilkunde* Karaka 3,8.

*चतुष्पुण्ड्रा f. *Abelmoschus esculentus.*

*चतुष्फला f. *Uraria lagopodioides.*

चतुःषष्ट Adj. 1) *der 64ste.* — 2) *von 64 begleitet,* + *64.*

चतुःषष्टि f. 1) *vierundsechzig.* — 2) *die 64 Künste.* — 3) **der* Ṛgveda.

चतुःषष्टिकलागम m. und °कलाशास्त्र n. *das über die 64 Künste handelnde Lehrbuch* Ind. St. 1,22. Weber, Lit. 293. fg.

चतुःषष्टितम Adj. *der 64ste.*

चतुःषष्ठाङ्ग Adj. *64theilig.* ज्योतिःशास्त्र n. Mudrâr. 3,8 (8,5).

1. चतुःष्टोम m. *ein viertheiliger* Stoma, *dessen einzelne Glieder je um vier Verse wachsen.*

2. चतुःष्टोम 1) Adj. *mit einem viertheiligen* Stoma *verbunden.* — 2) m. *ein solcher* Ekâha.

चतुस् Adv. *viermal.* Ungenau für *vier* Spr. 2183, v. l.

चतुस्ताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

चतुस्त्रिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 34ste.* — *b) von 34 begleitet,* + *34.* — *c) 34 enthaltend.* — 2) m. *ein 34 theiliger* Stoma.

*चतुस्त्रिंशज्ज्ञातकज्ञ m. *ein* Buddha.

चतुस्त्रिंशत् f. *vierunddreissig.* चतुस्त्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *34 silbig.* चतुस्त्रिंशद्रात्रम् Acc. *34 Tage hindurch.*

चतुस्त्रिंशत्संमित n. प्रज्ञापतेश्च° Name eines Sâman Ârsh. Br.

चतुःसंस्थ Adj. *aus vier liturgischen Sätzen bestehend* Vaitân.

चतुःसन Adj. *die vier Söhne* Brahman's (Sanaka, Sanandana, Sanâtana und Sanatkumâra) *in sich enthaltend.*

चतुःसंधि Adj. *aus vier Theilen zusammengesetzt* Ait. Br. 1,25.

चतुःसप्तत Adj. *der 74ste.*

चतुःसप्तति f. *vierundsiebenzig.*

चतुःसप्ततितम Adj. *der 74ste.*

चतुःसप्तात्मन् Adj. *28gestaltig* Ind. St. 9,140.

चतुःसम 1) Adj. *dessen vier paarige Körpertheile* (Arme, Knie, Schenkel und Wangen Comm.) *symmetrisch sind.* — 2) n. *ein Gemisch von Sandelholz, Agallochum, Moschus und Saffran zu gleichen Theilen* Bhâvapr. 3,143. Auch *ein andres Gemisch.*

चतुःसमुद्र Adj. (f. ई) *vier Meere habend* Ṛv. 10, 47,2. *von vier Meeren eingeschlossen* Bâlar. 301,2.

चतुःसहस्र n. *viertausend.*

चतुःसाधन Adj. *vier Verfahrungsarten habend* Nâr. 1,9. 13.

चतुःसाहस्रक Adj. (f. °स्रिका) *aus viertausend bestehend* Verz. d. Oxf. H. 56,*a*,4.

चतुःस्तना und चतुःस्तनी Adj. f. *vierzitzig, mit vier zitzenähnlichen Zapfen versehen* Maitr. S. 3,1,7.

चतुःस्तोत्र Adj. *aus vier* Stotra *bestehend* Kâtj. Çr. 12,6,4.

चतुःस्थान Adj. *vier Grundlagen habend* Nâr. 1,9.

चतुःस्रक्ति 1) Adj. *vierkantig, viereckig.* — 2) f. = उत्तरवेदि Taitt. Âr. 4,11,4. 5,9,6.

चतूराजी f. *die vier Könige,* Bez. des ehrenvollen Ausgangs im Spiele Kâturaṅga, wobei ein König alle vier Throne in Besitz nimmt.

चतूरात्र *vier Tage.* °म् Acc. — *hindurch.* m. n. *eine best. viertägige Feier.*

चतूरूप Adj. *viergestaltig* Ind. St. 9,133.

*चत्तरात्र m. N. pr. eines Mannes. Vgl. चा°.

चत्त्र n. v. l. für चात्र.

चत्वक in अव°.

*चत्य Part. fut. pass. von चत्.

चत्र n. = चत्त्र.

चत्वर (schwach चतुर्) m. n. Pl. *vier.* Vgl. चतसर्. Bisweilen ungenau auch mit einem Fem. verbunden.

चत्वर m. n. (adj. Comp. f. आ) *ein viereckiger Platz, — Hof, Viertel in einer Stadt.*

चत्वरवासिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

चत्वारिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 40ste.* — *b) von 40 begleitet,* + *40.* — *c) aus 40 bestehend.* — 2) m. *ein 40theiliger* Stoma.

चत्वारिंशत् f. *vierzig.* °शत्पद् Adj. (f. आ), °शदक्षर Adj. (f. आ) und °शद्रात्र m.

चत्वारिंशति f. dass.

*चत्वाल m. 1) = चात्वाल. — 2) *Mutterleib* (गर्भ). — 3) Kuça-*Gras* (दर्भ).

*चद्, चदति, °ते (याचने).

*चदिर m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer.* — 3) *Elephant.* — 4) *Schlange.*

*चेदिलवाल m. N. pr. eines Geschlechts.

चन् nur im Aor. चनिष्टम् und चनिष्त (!). Jenes in der Bed. *Gefallen finden* —, *sich erfreuen an* (Loc.); dieses mit caus. Bed. *erfreuen.*

चन (च न SV.) Indecl. 1) *auch nicht, selbst nicht, nicht einmal.* Steht unmittelbar nach dem Worte, auf welches der Nachdruck gelegt wird, und erscheint in der älteren Sprache oft ohne weitere Negation in dem Satze, während in der späteren Sprache diese niemals fehlt. In der klassischen Sprache nur nach einem Interr. mit negativer oder positiver Bed.; s. 1. क 2) *b),* कतम 4), कतर 3), कथम् 8), 1. कदु 7), कदा 6), किम् 2) *d*) ι), कुतस् 9) und क्व 5) *c).* — 2) *auch* Ṛv. 1,139,2. 6,26,7. 8,67,10.

चनस् n. 1) *Gefallen, Befriedigung.* Nur in Ver-

bindung mit धा Act. Med. 1) *befriedigt sein durch, sich erfreuen an* (Acc. oder Loc.). — 2) *genehmigen.*

चनस्य्, °यति *Jmd* (Acc.) *mit* चनसित *anreden* Gop. Br. 1,3,19. 2,2,23.

चनसित Adj. etwa *genehm, willkommen.* Wird im Voc. allein oder dem Namen eines Brahmanen oder nach Andern dem eines Kshatrija und Vaiçja angehängt.

चनसितवत् Adj. *von dem Wort* चनसित *begleitet* Gop. Br. 1,3,19.

चनस्य्, °स्यँति *sich erfreuen an* (Acc.).

चनिष्ठ Adj. Superl. 1) *sehr genehm, — willkommen.* — 2) *sehr gnädig, — huldvoll.*

चनोधा Adj. *gnädig.*

चनोहित Adj. *geneigt gemacht, bereitwillig.*

*चन्द्, चन्दति (कान्तिकर्मन्, दीप्ति, आह्लादने). Vgl. श्चन्द्.

*चन्द् m. *der Mond.*

*चन्दक m. 1) *der Mond.* — 2) *Mondschein.* — 3) *ein best. Fisch.*

*चन्दकपुष्प n. *Gewürznelke.* Richtig चन्दनपुष्प.

चन्दन 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Sandelbaum, — holz, pulverisirtes Sandelholz.* Am Ende eines Comp. als Ausdruck *des Vorzüglichsten in seiner Art.* — 2) m. N. pr. *a*) eines göttlichen Wesens Lalit. 6,20. — *b*) verschiedener Männer. — *c*) eines Affen. — 3) f. आ *a*) **ein best. Schlingstrauch.* — *b*) N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई N. pr. eines Flusses. — 5) *n. *eine best. Pflanze,* = भद्रकाली.

चन्दनक m. N. pr. eines Mannes.

*चन्दनगिरि m. Bein. des *Gebirges* Malaja.

*चन्दनगोपा f. *ein Ichnocarpus* Râgân. 12,126.

चन्दनदास m. ein Mannsname Mudrâr. 31,8.

चन्दनधारणाविधि m. Titel eines Werkes.

चन्दनपङ्क m. *Sandelsalbe.*

चन्दनपात m. *das Auflegen von Sandel* Spr. 4713.

*चन्दनपाल m. N. pr. eines Fürsten.

चन्दनपुत्रिका und °पुत्री f. N. pr. einer mythischen Puppe Ind. St. 14.

चन्दनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*चन्दनपुष्प und *°क (Râgân. 12,86) n. *Gewürznelke.*

चन्दनमय Adj. *aus Sandelholz gemacht, aus Sandel bestehend* Kâd. 244,16.

चन्दनरस m. (310,4) und चन्दनवारि n. *wässeriger Auszug von Sandelholz.*

चन्दनसार 1) = चन्दनरस. — 2) *m. *eine Art Aetzkali.*

*चन्दनसारिवा f. *ein Ichnocarpus* Râgân. 12,126.

चन्दनाढ्य m. N. pr. eines Mannes Lalit. 202,2.

*चन्दनाचल und चन्दनाद्रि m. = चन्दनगिरि.

चन्दनाम्भस् n. = चन्दनरस.

चन्दनाय्, °यते *zu einem Sandelbaum werden.*

चन्दनावती f. wohl N. pr. eines Flusses.

चन्दनिन् Adj. *mit Sandel bestrichen* (Çiva).

*चन्दनीया f. *ein best. gelbes Pigment.*

चन्दनोदक n. = चन्दनरस 249,23.

चन्दनोदकदुन्दुभि m. Bein. eines Bhava.

चन्दलदेवी f. N. pr. einer Fürstin, = चन्द्रलेखा Vikramâñkak. 11,68.

चन्दला f. ein Frauenname.

*चन्दिर m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Budha's (*Mercurs*) Gal. — 3) *Elephant.*

चन्द्र 1) Adj. (f. आ) *a*) *schimmernd, lichtfarbig.* — *b*) *lieblich.* चन्द्रतरम् Adv. *lieblicher.* — 2) m. *a*) *der Mond, Mondgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) am Ende eines Comp. *der Mond unter,* so v. a. *der Vorzüglichste unter* 290,14. — *c*) Bez. *der Zahl Eins.* — *d*) **eine liebliche, freundliche Erscheinung.* — *e*) *ein mondähnlicher Fleck.* — *f*) **das Auge im Pfauenschweife.* — *g*) *das* Visarga-*Zeichen.* — *h*) **eine röthliche Perle.* — *i*) *Kampher* Agni-P. 35,15. — *k*) **Wasser.* — *l*) **eine best. Pflanze.* — *m*) *ein best. Metrum.* — *n*) N. pr. α) eines Daitja. — β) verschiedener Männer. — γ) *eines Dvîpa. — δ) eines Berges. — 3) (*m.) n. *Gold.* — 4) f. चन्द्रा *a*) **eine nur von oben gedeckte Halle.* — *b*) **Kardamomen.* — *c*) **Coccus lacca.* — *d*) **Galläpfel auf Rhus* Râgân. 6,157. — *e*) N. pr. eines Flusses VP. 2,4,28. — 5) *f. ई *Serratula anthelminthica* Râgân. 4,63. — 6) n. *a*) **Fruchtessig, saurer Reisschleim.* — *b*) Name eines Sâman.

चन्द्रक 1) m. (adj. Comp. f. चन्द्रिका) *a*) am Ende eines adj. Comp. *Mond.* — *b*) *ein mondähnlicher Fleck.* — *c*) *das Auge im Pfauenschweife.* — *d*) **Fingernagel.* — *e*) *ein best. Seefisch.* — 2) f. चन्द्रिका *a*) *Mondschein.* Am Ende eines Comp. so v. a. *eine glänzende Erscheinung.* कीर्ति° *ein glänzender Ruhm* Vikramâñkak. 5,37. — *b*) **Mondschein,* so v. a. *Glatze* Gal. — *c*) **ein best. Fisch.* — *d*) **Kardamomen.* — *e*) *Gartenkresse* Bhâvapr. 1,167. — *f*) **Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3,125. — *g*) **Jasminum Zambac* Râgân. 10,83. — *h*) **Trigonella foenum graecum.* — *i*) **eine weiss blühende* Kaṇṭakârî. — *k*) *ein best. Metrum.* — *l*) *ein best. Tact* S. S. S. 227. — *m*) Titel eines Commentars zum Kâvjâdarça. Häufig am Ende eines Comp. in der Bed. von *Erläuterung, Commentar.* — *n*) Bein. der Dâkshâjaṇî. — *o*) N. pr. α) eines Frauenzimmers. — β) einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — γ) *eines Flusses. — 3) *n. *schwarzer Pfeffer.*

चन्द्रकमलाकर m. Titel eines Werkes.

चन्द्रकला f. 1) *der 16te Theil der Mondscheibe, die Mondsichel am Tage vor oder nach dem Neumonde.* — 2) *Spur einer Fingernagelwunde in der Gestalt der Mondsichel.* — 3) **ein best. Fisch.* — 4) **eine Art Trommel.* — 5) *ein best. Tact* S. S. S. 213. — 6) Titel eines Schauspiels.

चन्द्रकलाकारक Titel eines Werkes.

चन्द्रकलातन्त्र n. desgl.

*चन्द्रकवत् m. *Pfau.*

चन्द्रकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

चन्द्रकाटुकि (!) m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रकान्त 1) Adj. *lieblich wie der Mond* Spr. 7822. — 2) m. *ein best. Edelstein,* der nach der Sage aus den Strahlen des Mondes gebildet ist, nur bei Mondschein glänzt und dann eine kühl anzufühlende Feuchtigkeit ausschwitzt, 249,23. — 3) *m. n. *die in der Nacht blühende weisse essbare Wasserlilie.* — 4) f. आ *a*) **die Gattin des Mondes.* — *b*) **Nacht* Râgân. 21,46. — *c*) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444. — 5) f. आ und n. N. pr. einer Stadt. — 6) *n. *Sandelholz.*

चन्द्रकान्तमणिमय Adj. *aus dem Edelstein* Kandrakânta *verfertigt* Ind. St. 15,267. 294. Kâd. 2, 17,23.

चन्द्रकान्तमय Adj. dass. Kâd. 240,14.

चन्द्रकान्तरत्नमय Adj. dass. Ind. St. 15,442.

चन्द्रकान्ति 1) f. *die Mondscheibe am 9ten Tage.* — 2) m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रकालानल und °चक्र n. *ein best. Diagramm.*

चन्द्रकित Adj. *mit mondähnlichen Flecken versehen.* Am Ende eines Comp. Kâd. 64,8.

चन्द्रकिन् m. *Pfau* Dh. V. 23,8.

चन्द्रकीर्ति m. N. pr. eines Gelehrten. °सूरि m. desgl. Ind. St. 14,363.

चन्द्रकुण्ड m. N. pr. eines Teiches in Kâmarûpa.

चन्द्रकुमारशिखर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

चन्द्रकुल n. N. pr. einer Stadt.

चन्द्रकुल्या f. N. pr. eines *Flusses.*

चन्द्रकूट m. N. pr. eines *Berges* in Kâmarûpa.

चन्द्रकेतु m. N. pr. 1) verschiedener Männer VP². — 2) eines Vidjâdhara. — 3) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रकेश m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रकेसरिन् m. desgl. ebend.

चन्द्रकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

चन्द्रक्रीड m. *ein best. Tact* S. S. S. 237.

चन्द्रतप m. *Neumond* M. 3,122.

चन्द्रत्रात m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,240.

चन्द्रगर्भ m. Titel eines buddh. Sûtra.

चन्द्रगिरि m. N. pr. 1) eines *Berges*. — 2) eines Fürsten.

चन्द्रगुप्त m. 1) N. pr. verschiedener Fürsten Hem. Par. 8,239. — 2) *fehlerhaft für चित्रगुप्त.

चन्द्रगुप्तक m. = चन्द्रगुप्त 1) Spr. 2875.

चन्द्रगूतीगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit.

चन्द्रगोमिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

*चन्द्रगोल m. *Mondscheibe*. °स्थ m. Pl. *die Manen*.

*चन्द्रगोलिका f. *Mondschein*.

चन्द्रग्रह m. (Hemâdri 1,435,1) und °ण n. *Mondfinsterniss*. °णोद्धारण n. Titel eines Werkes.

*चन्द्रचञ्चल m. und *°ला f. *ein best. Fisch*.

चन्द्रचूड m. 1) Bein. Çiva's Bâlar. 272,13. — 2) *eine Form* Bhairava's. — 3) N. pr. *a*) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14. — *b*) eines Autors. — *c*) eines Fürsten Ind. St. 14.

चन्द्रचूडामणि m. Titel eines Werkes.

चन्द्रचूडाष्टक n. Titel einer Hymne.

चन्द्रज m. Patron. Budha's (*Mercurs*).

*चन्द्रजनक m. *das Meer* Gal.

चन्द्रजसिंह m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रज्ञान n. Titel eines Werkes. Auch °तत्त्व n.

चन्द्रट m. N. pr. eines alten Arztes.

चन्द्रतापन m. N. pr. eines Dânava.

चन्द्रतारक n. *Mond und Sterne* Çat. Br. 14,6,7,13.

चन्द्रताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 227.

चन्द्रत्व n. Nom. abstr. von चन्द्र *Mond* 252,29.

चन्द्रदक्षिण Adj. *Glänzendes* oder *Gold als Opfergeschenk darbringend*.

चन्द्रदत्त m. N. pr. eines Autors.

*चन्द्रदार m. Pl. *die Gattinnen des Mondes, die Mondhäuser*.

चन्द्रदीपिका f. Titel eines astrol. Werkes Comm. zu Varâh. Bṛh. 6,6.

चन्द्रदूत m. Titel eines Gedichts.

चन्द्रदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

चन्द्रद्युति m. *Sandelholz*.

चन्द्रद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*चन्द्रध्वजकेतु m. *ein best.* Samâdhi.

चन्द्रनाभ m. N. pr. eines Dânava.

चन्द्रनारायणभट्टाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers*.

चन्द्रनारायणी f. Titel eines Werkes.

चन्द्रनिर्णिज् Adj. *ein schimmerndes Gewand habend*.

चन्द्रनिर्वृति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,97.

चन्द्रपञ्चाङ्ग n. *the luni-solar calendar*.

चन्द्रपति m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रपर्वत m. N. pr. eines *Berges* R. 6,2,37.

चन्द्रपाद् m. *Mondstrahl*.

चन्द्रपाल m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रपुर n. N. pr. einer *Stadt* B. A. J. 1,218.

चन्द्रपुष्पा f. *eine Art Solanum* Bhâvapr. 1,199.

चन्द्रपृष्ट (°पृष्ठ?) m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

चन्द्रप्रकाश m. Titel eines Werkes.

चन्द्रप्रभ 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ *a*) *Mondschein. — *b*) *Serratula anthelminthica* Râgân. 4,65. — *c*) *ein best. Arzeneimittel* Bhâvapr. 4,225. Mat. med. 45. — *d*) ein Frauenname 123,30.

चन्द्रप्रभस्वामिचरित्र n. Titel eines Werkes.

चन्द्रप्रभासतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चन्द्रप्रभास्वरराज m. N. pr. verschiedener Buddha.

चन्द्रप्रमर्दन n. N. pr. eines Bruders des Râhu.

चन्द्रप्रमाण Adj. *lunaris* Lâṭj. 10,16,13.

चन्द्रप्रासाद् m. wohl = चन्द्रशाला 1).

चन्द्रप्रिय m. N. pr. eines Fürsten.

*चन्द्रबाला f. *grosse Kardamomen*.

चन्द्रबाहु m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

*1. चन्द्रबिन्दु m. *das Nasalzeichen* ँ.

2. चन्द्रबिन्दु Adj. *mondähnliche Flecken habend* Bhâvapr. 2,2.

चन्द्रबिम्ब n. *Mondscheibe* 249,21. 25. Spr. 7699.

चन्द्रबिम्बप्रभा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,16.

चन्द्रबिम्बमय Adj. *aus Mondscheiben bestehend* Kâd. 94,6.

चन्द्रबुध्न Adj. *dessen Boden licht ist*.

चन्द्रभ 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) f. आ *ein Solanum* Bhâvapr. 1,199.

चन्द्रभाग N. pr. 1) m. *a*) *eines Mannes; s. चान्द्रभागि. — *b*) eines Berges. — 2) f. आ (und *ई) eines Flusses Râgân. 14,23.

चन्द्रभागसरित् f. = चन्द्रभाग 2).

चन्द्रभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चन्द्रभास m. 1) *Schwert. — 2) N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

*चन्द्रभूति n. *Silber* Râgân. 13,15.

*चन्द्रमणि m. = चन्द्रकान्त 2).

चन्द्रमण्डल n. 1) *Mondscheibe*. — 2) *ein Hof um den Mond*.

चन्द्रमत n. *die Lehre des Mondes*, d. i. — *der Verehrer des Mondes*.

*चन्द्रमनस् m. N. pr. eines der Rosse des Mondgottes.

चन्द्रमय Adj. (f. ई) *ganz Mond seiend* Kâd. 244, 14. Harshak. 90,15.

चन्द्रमस् m. 1) *der Mond, der Mondgott*. Erscheint als Dânava und als einer der acht Vasu. — 2) N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रमस 1) in अव°. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses Bhâg. P. ed. Bomb. 4,28,35. Vgl. चन्द्रवशा.

*चन्द्रमक m. *Hund*.

चन्द्रमा f. N. pr. eines Flusses.

*चन्द्रमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

चन्द्रमाला f. 1) *ein best. Metrum*. — 2) N. pr. eines Flusses.

चन्द्रमास m. *Mondmonat*.

चन्द्रमुकुट m. Bein. Çiva's Prasannar. 157,10.

चन्द्रमुख 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *a*) *ein best. Gefäss in der vulva* Bhâvapr. 1,18. — *b*) *ein best. Metrum*. — *c*) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

चन्द्रमुखवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Harshak. 187,15.

चन्द्रमौलि 1) Adj. *einen Mond auf dem Kopfe habend*. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. eines Mannes Ind. St. 15. — 3) f. *ein best. Gefäss in der vulva* Bhâvapr. 1,18.

चन्द्रमौलिन् m. Bein. Çiva's Hemâdri 1,308,21. 371,23.

चन्द्रयोग m. *eine Conjunction des Mondes mit einem Sternbilde*.

*चन्द्ररत्न n. *Perle* Gal.

चन्द्ररथ m. *dessen Wagen schimmert*.

चन्द्रराज m. N. pr. verschiedener Männer Ind. St. 15,373.

चन्द्ररेखा f. 1) *Mondsichel*. — 2) *eine best. Pflanze*. — 3) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*चन्द्ररेणु m. *Plagiarius*.

चन्द्रर्तु m. *eine lunare Jahreszeit* Ind. St. 10,309.

चन्द्रललाट Adj. *einen Mond auf der Stirn habend*, von Çiva Gaut.

चन्द्रललाम m. Bein. Çiva's.

चन्द्रलता f. ein Frauenname.

चन्द्रलेख 1) m. N. pr. eines Rakshas. — 2) f. आ *a*) *Mondsichel*. — *b*) *Serratula anthelminthica* Râgân. 4,63. — *c*) Name *verschiedener Metra*. — *d*) N. pr. α) verschiedener Frauen Vikramâṅkak. 8, 4. — β) einer Tochter des Schlangendämons Suçravas.

चन्द्रलोक m. Pl. *die Welten des Mondes* Çat. Br. 14,6,6,1. चन्द्रादिलोके Kap. 6,56.

चन्द्रलोचन m. N. pr. eines Dânava.

*चन्द्रलोकक (Râgân. 13,14), *°लोक und *°लो-

कि n. *Silber.*

चन्द्रवंश m. *das vom Mondgott abstammende Königsgeschlecht.*

चन्द्रवक्त्रा f. N. pr. einer Stadt.

चन्द्रवत्स m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चन्द्रवदना f. *eine Mondantlitzige* Dhûrtan. 51.

चन्द्रवत् 1) Adj. *a) mondhell.* — *b) reich an Gold.* — 2) f. चन्द्रवती N. pr. *a)* verschiedener Frauen. — *b)* einer Oertlichkeit.

चन्द्रवन्य m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रवपुस् Adj. *schön wie der Mond* 290,14.

चन्द्रवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,18. 93,1.

चन्द्रवर्ण Adj. *von schimmernder, lichter Farbe.*

चन्द्रवर्त्मन् n. *ein best. Metrum.*

चन्द्रवर्मन् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*चन्द्रवल्लरी f. *Ruta graveolens* oder *eine best. Gemüsepflanze.*

*चन्द्रवल्ली f. 1) *Paederia foetida.* — 2) *Ruta graveolens.* — 3) = माधवी *Gaertnera racemosa* (?).

चन्द्रवशा f. N. pr. eines Flusses Buâg. P. ed. Bomb. 5,19,18. Vgl. चन्द्रमसा und चन्द्रवसा.

चन्द्रवसा f. N. pr. eines Flusses. v. l. चन्द्रमसा und चन्द्रवशा.

चन्द्रवाहन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14.

चन्द्रविक्रम m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रविज्ञ m. N. pr. eines Fürsten.

*चन्द्रविमल m. *ein best.* Samâdhi.

चन्द्रविमलसूर्यप्रभासश्री m. N. pr. eines Buddha.

*चन्द्रविहंगम m. *Ardea nivea.*

चन्द्रव्रत n. = चान्द्रायण 2).

चन्द्रशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

चन्द्रशाला f. 1) *ein Zimmer auf dem Dache eines Hauses.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — 2) **Mondschein.*

*चन्द्रशालिका f. = चन्द्रशाला 1).

चन्द्रशिला f. 1) = चन्द्रकान्त 2). — 2) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. v. l. चन्द्रशीता.

चन्द्रशोता f. v. l. für चन्द्रशिला 2) MBh. 9,46,11.

चन्द्रशुक्ल m. N. pr. eines Upadvîpa.

चन्द्रशुभ्र Adj. (f. श्रा) *mondhell.*

चन्द्रशूर *Gartenkresse;* m. *die Pflanze,* n. *die Kerne* Bhâvapr. 1,167. 4,83.

चन्द्रशेखर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* eines Berges.

चन्द्रशेखरचम्पूप्रबन्ध m. Titel eines Werkes.

चन्द्रश्री N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) f. eines Frauenzimmers.

*चन्द्रसचिव m. *der Liebesgott* Gal.

*चन्द्रसंज्ञ m. *Kampher.*

*चन्द्रसंभव 1) m. Patron. Budha's (*Mercurs*). — 2) f. श्रा *kleine Kardamomen.*

चन्द्रसरस् n. N. pr. eines mythischen *Sees* 153,23.

चन्द्रसार m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रसाहि m. N. pr. eines *Fürsten.*

चन्द्रसिंह m. N. pr. 1) eines *Fürsten.* — 2) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रसुत m. Patron. Budha's (*Mercurs*) Varâh. Jogaj. 10,11.

*चन्द्रसुरस m. *Vitex Negundo.*

चन्द्रसूक्त n. Name zweier Sâman Visnus. 56,20.

चन्द्रसूत्र n. Pl. *die Sûtra des Grammatikers* Kandra Bühler, Rep. No. 289.

चन्द्रसूरि m. N. pr. eines Gaina-*Gelehrten.*

चन्द्रसूर्यनिष्क्रीकरणप्रभ m. N. pr. eines Buddha Lalit. 365,6.

चन्द्रसूर्यप्रदीप m. desgl.

चन्द्रसेन m. N. pr. 1) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14. — 2) eines Fürsten ebend.

चन्द्रसोम m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Männer.

चन्द्रहन्, °हनु und °हनु m. N. pr. verschiedener Dânava.

चन्द्रहास 1) m. *a) Schwert.* — *b)* Râvaṇa's *Schwert* Megh. V. — *c)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14. — 2) f. श्रा *a) ein Solanum* Bhâvapr. 1,199. — *b)* **Cocculus cordifolius* Râgan. 3,2. — *c)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,99,6. — 3) **n. Silber* Râgan. 13,15.

चन्द्रहासतीर्थ m. N. pr. eines Tîrtha.

चन्द्रांशु m. *Mondstrahl* 249,23.

चन्द्राकर m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्राग्र Adj. (f. श्रा) 1) *einen schimmernden Gipfel habend* (Berg) RV. 5,41,14. — 2) *von schimmerndem Aussehen.*

चन्द्राङ्गद m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्राचार्य m. N. pr. eines Grammatikers.

*चन्द्रातप m. 1) *Mondschein* Râgan. 21,46. — 2) *eine offene, mit einem blossen Dache versehene Halle.*

चन्द्रात्मज m. Patron. Budha's (*Mercurs*) Varâh. Jogaj. 6,17.

चन्द्रादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

चन्द्रानन 1) Adj. *mondantlitzig.* — 2) m. *a)* Bein. Skanda's. — *b)* N. pr. α) eines Gina. — β) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रापीड m. 1) Bein. Çiva's Bâlar. 288,9. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Fürsten. — *b)* eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रापुर n. N. pr. einer *Stadt* Râgan. 11,249.

चन्द्रामृतरस m. *eine best. Arzenei* Mat. med. 81.

चन्द्राय्, °यति und °यते *den Mond darstellen, dem M. gleichen.* यित n. impers. Prasannar. 143,8.

चन्द्रायण n. fehlerhaft für चान्द्रायण 2).

*चन्द्रारि m. *des Mondes Feind,* Bein. Râhu's Gal.

चन्द्रार्कदीप m. N. pr. eines Buddha.

चन्द्रार्की f. Titel eines Werkes.

चन्द्रार्ध m. 1) *Halbmond.* — 2) *ein halbmondähnliches Zeichen* LA. 10,8.

चन्द्रार्धचूडामणि (138,5) und °र्धमौलि (Kâṇḍak. 31,8) m. Bein. Çiva's.

चन्द्रालोक m. Titel eines Werkes.

चन्द्रावतंसक m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रावती f. N. pr. 1) einer Fürstin. — 2) einer Stadt (LA. 37,1) und eines Wallfahrtsortes.

चन्द्रावर्ता f. *ein best. Metrum.*

चन्द्रावली f. N. pr. 1) einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 99,9. — 2) einer Gespielin Krshṇa's.

चन्द्रावलोक m. N. pr. eines Fürsten.

चन्द्राश्व m. N. pr. eines Sohnes des Dhundhumâra.

*चन्द्रास्पदा f. *Gallâpfel auf Rhus* Nigh. Pr.

*चन्द्राह्वय m. *Kampher.*

चन्द्रि in महाकरुणा°.

*चन्द्रिकाद्राव m. = चन्द्रकान्त 2).

*चन्द्रिकापायिन् m. *der Vogel* Kakora Râgan. 19,115.

*चन्द्रिकाम्बुज n. *eine bei Mondschein sich öffnende Lotusblüthe.*

*चन्द्रिकाशन m. *der Vogel* Kakora Gal.

चन्द्रिन् 1) Adj. *a) golden.* — *b) Gold besitzend.* — 2) m. *der Planet Mercur.*

*चन्द्रिमा f. *Mondschein.*

*चन्द्रिल m. 1) *Barbier.* — 2) Bein. Çiva's. — 3) *Chenopodium.*

चन्द्रेशलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

चन्द्रेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*चन्द्रेष्टा f. *eine bei Nacht blühende Nymphaea.*

चन्द्रोत्तर्ष m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,4.

चन्द्रोदय 1) m. *a) Mondaufgang* Kumâras. 3,67. — *b)* **eine nur oben gedeckte Halle.* — *c) ein best. medicinisches Präparat.* — *d)* N. pr. eines Kriegers. — 2) f. श्रा *ein best. Augenmittel.*

चन्द्रोदयमकरध्वज m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 60.

चन्द्रोन्मीलन n. Titel eines Werkes. Auch °चन्द्रिका f. und °तत्त्व n.

चन्द्रोपराग m. *Mondfinsterniss.*

चन्द्रोपल m. = चन्द्रकान्त 2) Spr. 7770. Ind. St.

15,210. Prasannar. 147,10.

*चन्धन m. N. pr. eines Mannes. Vgl. चान्धनायन.

चन्धनि in श्रोष°.

चन्नुभट्ट m. N. pr. eines Autors.

*चप्, चपति (सान्त्वने), चपयति (परिकल्कने).

*चपट m. = चपेट 1).

चपल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, beweglich, schwankend; rasch bei der Hand; flüchtig, unbeständig; leichtfertig, — sinnig, unbesonnen.* In Comp. mit dem woran sich die Beweglichkeit u. s. w. äussert. °म् Adv. *schnell, rasch.* — 2) m. *a) eine Mausart.* — *b) * Fisch.* — *c) * Wind* Gal. — *d) * Quecksilber.* — *e) * schwarzer Senf* Râgân. 16, 65. — *f) * eine Art Parfum.* — *g) * ein best. Stein.* — *h)* N. pr. α) eines Krankheitsdämons Hariv. 9562. — β) eines Fürsten. — 3) f. आ *a) Blitz.* — *b) * langer Pfeffer.* — *c) * Zunge.* — *d) ein leichtsinniges Weib.* — *e) * ein berauschendes Getränk.* — *f) * die berauschenden Spitzen vom Hanf.* — *g) Glück, die Glücksgöttin.* — *h)* Name *zweier Metra.* — *i) eine best.* Çruti S. S. S. 24. — 4) n. *ein best. Metall.*

चपलक Adj. *leichtfertig, unbesonnen.*

चपलगण m. *leichtfertiges Volk, böse Buben* 290,10.

चपलता f. *Leichtfertigkeit, Unbesonnenheit.*

*चपलताशय m. *Indigestion, Blähungen.*

चपलय्, °यति *Jmd unbesonnen machen, zu einer Unbesonnenheit verleiten.*

चपलाक्ष Adj. (f. ई) *die Augen hinundher bewegend, mit den A. spielend* Vikramâñkaṅ. 9,128.

*चपलाङ्ग m. *Delphinus gangeticus.*

चपलाजन m. *ein leichtsinniges Weib* und zugleich *die Glücksgöttin.*

चपलाय्, °यते *sich hinundher bewegen, hinundher springen* (von Affen) Harshaṅ. 56,10.

चपेट 1) m. und f. (आ) *ein Schlag mit der flachen Hand.* — 2) f. ई *a)* dass. Bâlar. 258,16. — *b) der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada.

*चपेटाघात m. *ein Schlag mit der flachen Hand.*

चपेटापातन n. dass. °नातिथि *einen Schlag mit der flachen Hand bekommend.*

*चपेटिका f. *ein Schlag mit der flachen Hand.*

चम्, चमति und *चम्भोति *schlürfen* Comm. zu Gaim. 3,5,22. Missbräuchlich auch vom Genuss fester Speisen. — Mit आ, आचामति 1) *einschlürfen, Wasser einschlürfen, den Mund ausspülen mit* (Instr.). आचान्त mit act. und pass. Bed. — 2) *einschlürfen,* so v.a. *rasch verschwinden machen, ganz in sich aufnehmen, absorbiren* Vikramâñkaṅ. 9, 119. Prasannar. 130,15. Harshaṅ. 131,19. 177,3. — Caus. 1) आचमयति *schlürfen lassen* Çâṅkh. Grhj. 2,6. — 2) आचामयति *Jmd* (Acc.) *Wasser schlürfen lassen.* — Mit अन्वा, °चामति *wieder den Mund ausspülen.* — Mit पर्या, °चान्त in Verbindung mit अन्न *Speise, nach der sich Jmd früher als die Andern den Mund gespült hat.* — Mit समा, °चम्य *Wasser schlürfend.* — Mit *वि, °चमति.

चम m. Pl. = चमकसूक्त Mahâbh. 5,32,*b*.

चमक m. N. pr. eines Mannes.

चमकसूक्त n. Bez. *der Sprüche* VS. 18,1—27.

चमत् Adv. mit कर् 1) *einen Ausdruck des Staunens ausstossen* Naish. 6,13. — 2) *Staunen erregen* Prasannar. 147,13. °कृत *in Staunen versetzt* Ind. St. 15,361. 379. — 3) °कृत *stolz —, hochmüthig geworden* Bâlar. 65,9.

चमत्कारण n. *das Staunen.*

चमत्कार m. 1) *das Staunen, Erstaunen, Ueberraschung.* — 2) *Achyranthes aspera.*

चमत्कारचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

*चमत्कारनगर n. N. pr. einer *Stadt*, = वृद्धनगर Gal.

चमत्कारनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 262.

चमत्कारित Adj. *in Staunen versetzt.*

चमत्कारिन् Adj. *in Staunen versetzend.* Nom. abstr. °रिता f.

चमत्कृति f. = चमत्कार 1).

चमन n. *das Schlürfen* Comm. zu Gaim. 3,5,22.

चमर 1) m. f. (ई) *Bos grunniens.* — 2) m. n. *der als Fliegenwedel gebrauchte Schweif des Bos grunniens.* — 3) * m. oder n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 4) * m. N. pr. eines Daitja. — 5) * f. ई *ein zusammengesetzter Stiel.*

*चमरक m. *Biene* Gal.

*चमरपुच्छ m. *der indische Fuchs* Râgân. 19,51.

चमरवाल m. N. pr. eines Fürsten.

चमरिक m. *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204.

चमस 1) m. (* f. ई und * n.) *Trinkschale —, Becher von Holz.* — 2) * m. und f. (ई) *eine Art Backwerk.* — 3) m. N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* = चमसोद्भेद्. — 4) f. ई *Erbsenmehl* Bhâvapr. 2,17 (Hdschr.).

चमसाध्वर्यु m. *der mit den Trinkgefässen beschäftigte Liturg* Gaim. 3,7,25. 46.

*चमसि f. = चमसी *eine Art Backwerk.*

चमसिन् 1) Adj. *Ansprüche auf einen* चमस 1) *habend* Gaim. 3,5,29. 30. Ind. St. 10,373. 392. Njâjam. 3,5,14. Nom. abstr. °सित्व n. Comm. zu 15. — 2) * m. N. pr. eines Mannes.

चमसोद्भेद m. und °न n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

चमी Adv. mit कर् *das* चमकसूक्त *über Etwas sprechen.*

चमीकार Adj. *das* चमकसूक्त *sprechend.*

*चमूपति m. = चमूपति.

चमू f. 1) *Biet (Boden) der* Soma-*Presse;* häufig Du. *Boden und oberes Brett der* S.-*Pr.* — 2) * Du. *Himmel und Erde;* vgl. RV. 3,55,20. — 3) etwa *Sarg.* — 4) *Heer.* Im System *ein Heer von 729 Elephanten, 729 Wagen, 2187 Reitern und 3645 Fusssoldaten.*

चमूचर m. *Krieger* Prasannar. 133,2.

चमूनाथ, चमूनायक (Nom. abstr. °ता f. Vikramâñkaṅ. 10,10), चमूप, चमूपति und चमूपाल (AV. Par. 63,3) m. *Heerführer.*

चमूरु m. *eine Hirschart.* °दृश् f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 16,13. °नेत्रा f. dass. 100,12.

चमूषद् Adj. *auf dem Brett der* Soma-*Presse befindlich.*

चमूहर m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*चम्प्, चम्पयति (गत्याम्).

चम्प 1) m. *a) * Bauhinia variegata.* — *b)* N. pr. des Gründers der Stadt Kampâ. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt der Aṅga Hem. Par. 4,1. 6,22.

चम्पक 1) m. *a) Michelia Champaka.* — *b) ein best. Parfum.* — *c) * ein best. Theil der Brodfrucht.* — *d)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Landes. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. — 3) n. *a) die Blüthe von Michelia Champaka* 294,29. — *b) * die Frucht von einer Art Pisang.*

चम्पकगन्ध, °गन्धि oder °गन्धिन् m. *eine Art Weihrauch.*

चम्पकचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte der* Gjaishṭha.

चम्पकनाथ m. N. pr. eines Autors.

चम्पकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

चम्पकप्रभु m. N. pr. des Vaters von Kalhaṇa.

चम्पकमाला f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) ein Frauenname Vâs. 20.

*चम्पकरम्भा f. *eine Art Pisang* Râgân. 11,44.

चम्पकवती f. N. pr. 1) eines Waldes in Magadha. — 2) einer Stadt.

चम्पकव्यवहारिकथा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 717.

•चम्पकस्तवन n. desgl.

चम्पकारण्य n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*चम्पकालु m. *Brodfruchtbaum.*

चम्पकावती und °कावली f. N. pr. eines Waldes in Magadha.

*चम्पकुन्द m. *ein best. Fisch.*

*चम्पकोत्व und *चम्पकोश m. *Brodfruchtbaum*

चम्पन n. etwa *Sprung* (vgl. कम्प्) Paṅkad.

चम्पाधिप m. *ein Fürst von* Kampâ; insbes. Bez. *Karṇa's.*

चम्पापुरी f. = चम्प 2) VP.² 3,289.

*चम्पालु m. *Brodfruchtbaum.*

चम्पावती f. N. pr. 1) einer Stadt, = चम्पा VP.² 4,218. fg. — 2) einer Fürstin.

चम्पाषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha oder Bhâdrapada.

चम्पू f. *eine Gattung von Compositionen, Verse mit Prosa gemischt.*

चम्पूकथासूत्र n. Titel eines Werkes.

चम्पूभारत und चम्पूरामायण n. Titel von Werken.

*चम्पेश m. Bein. Karṇa's.

*चम्ब्, चम्बति (गतौ).

चम्भ्रिष् f. und चम्रीष Adj. von unbekannter Bed.

*चय्, चयते (गतौ).

1. चय 1) Adj. *sammelnd* in वृतंचय. — 2) m. *a) Schicht, Aufwurf, Fundament, Wall. — b) Masse, Haufe, Menge; Gesammtheit. — c)* in der Med. *Anhäufung —, Ueberfülle der* Dosha. — *d) the more or augment by which each term increases, the common increase or difference of the terms* Bîgag. 123.

2. °चय Adj. *rächend, strafend.*

*चयक Adj. = चये कुशलः.

चयन n. 1) *das Schichten.* — 2) *Schicht, Aufwurf.*

चयनीचन्द्रशेखरायगुरु m. N. pr. eines Autors.

चयनीय Adj. *aufzuschichten, einzusammeln.*

चर्, चरति (selten Med.), Partic. चरित und चीर्ण. 1) *sich regen, — bewegen, umherstreichen, fahren, wandern, sich verbreiten* (von Belebtem und Unbelebtem). — 2) *durchwandern, durchstreichen, durchlaufen;* mit Acc. — 3) *entlang —, nachgehen;* mit Acc. 85,2. — 4) *sich aufführen, — verhalten, — benehmen, verfahren, handeln, verfahren mit Jmd* (Instr. oder Loc.). — 5) *verfahren —, sich zu thun machen mit Etwas, obliegen;* mit Instr. — 6) *es zu thun haben mit Jmd* (Instr.), euphemistisch vom Beischlaf. — 7) mit einem Partic., Adj., einem Absol. oder Adv. *sich längere Zeit* in einer Thätigkeit oder einem Zustande *befinden, leben.* — 8) von Gestirnen *sich befinden —, stehen in* (Loc.). — 9) *gehen —, sich machen an, üben, treiben, vollziehen, sich hingeben, — angelegen sein lassen, obliegen, beobachten;* mit Acc. तपसा *mit Kasteiungen behandeln,* so v. a. *kasteien.* — 10) *bewirken, hervorbringen, verursachen* MBh. 1,153,17. Hariv. 6790. Spr. 3474. — 11) *zu sich nehmen, verzehren, fressen;* mit Acc. Ohne Object *weiden* 142,14. — 12) *machen zu,* mit doppeltem Acc. — 13) *sich Kunde verschaffen über, auskundschaften.* Nur Partic. चरित. — Caus. चारयति 1) *laufen —, herumgehen —, weiden lassen, ausschicken.* — 2) *Etwas in Bewegung setzen.* — 3) *durchwandern —, durchlaufen lassen;* mit doppeltem Acc. — 4) *Jmd* (Acc.) *verjagen aus* (Abl.). — 5) *Jmd Etwas üben —, treiben lassen;* mit doppeltem Acc. — 6) *fressen lassen,* mit doppeltem Acc. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,5. — 7) so v. a. *den Beischlaf verüben lassen* M. 8,362. — 8) *sich durch Jmd* (Instr.) *Kunde verschaffen von* (Acc.). — 9) *संशये oder *असंशये. — Desid. चिचरिषति und चिचर्षति 1) *zu gehen versuchen.* — 2) *sich verhalten wollen.* — 3) *sich zu thun machen wollen mit* einem Weibe (Instr.) — Intens. चर्चरीति, चञ्चूर्यते (mit act. und pass. Bed.), चञ्चूर्यत्, *चञ्चुरीति, *चञ्चूर्ति *sich schnell —, sich wiederholt bewegen, herumstreichen, durchstreichen* (mit Acc.), *herumstreichen in* (Loc.) Kâraṇd. 53,1. Nach den Grammatikern einen Tadel involvirend. — Mit अभीच्छ् *hinwandern zu* (Acc.) RV. 3,57,3. 8,49,2. 9,1,5. — Mit अति 1) *entgehen, entwischen.* — 2) *vorübergehen bei* (Acc.) — 3) *übertreten* (einen Befehl). — 4) *sich vergehen gegen* (Acc.), insbes. *geschlechtlich* Gaut. — Mit व्यति *sich vergehen gegen* (Acc.) — Mit अधि 1) *wandeln —, fahren auf.* — 2) *höher stehen als* (Acc.) Ait. Âr. 213,1. — Mit अनु 1) *sich entlang —, sich hindurch bewegen, durchwandern, — streichen, — fahren.* — 2) *nachgehen, nachfahren, folgen.* — 3) *zugehen auf, zustreben, zu erreichen suchen.* — 4) *sich halten zu* oder *an, sich hingeben.* — 5) *sich verhalten, verfahren.* — Caus. *durchwandern —, durchstreichen lassen von* (Instr.). — Intens. अनु चर्चूर्यमाण *stets folgend.* — Mit अन्तर् *sich bewegen zwischen* oder *innerhalb, sich befinden in* (Acc., Loc. oder Gen.). — Mit अप 1) *abgehen, fehlen.* °चरित *fehlend, nicht da seiend* Comm. zu Njâjam. 6,3,8. — 2) *sich vergehen.* °चरित mit pass. Bed. — Mit अभि 1) *sich vergehen gegen* (Acc.). — 2) *es Jmd anthun, bezaubern, bannen;* mit Acc. oder Dat. (Bhâg. P.). — 3) *besitzen.* — Mit प्रत्यभि *zaubern gegen Jmd* (Acc.) — Mit व्यभि 1) *sich feindselig benehmen —, sich vergehen gegen* (Acc. oder Gen.). — 2) Med. *es Jmd anthun, zaubern;* Pl. *sich gegenseitig zu verzaubern suchen.* — 3) *fehlschlagen, misslingen* Bîgag. 134. — 4) *hinausgehen über, sich entfernen von* (Acc.). — Caus. *die Fehlerhaftigkeit von Etwas* (Acc.) *darthun* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,10 (S. 520, Z. 10). — Mit अव *herabkommen von* (Abl.). — Caus. *anwenden.* — Mit अन्वव *sich einschleichen in.* — Mit अभ्यव *an —, eindringen.* — Caus. *entsenden.* — Mit आ 1) *herbeikommen zu, sich nähern;* mit Acc. 93,6. — 2) *hierher,* d. i. *zur Erde führen* (von einem Wege). — 3) *betreten, besuchen* (Kâraka 6,2), *bewohnen.* — 4) *sich an Jmd* (Acc.) *wenden* (in einer Angelegenheit) Spr. 3631. — 5) *gebrauchen* Âpast. 1, 8,11. *anwenden.* — 6) *verfahren, zu Werke gehen, sich benehmen, — gegen* (*Loc.). — 7) *behandeln,* mit Acc. — 8) *umgehen —, verkehren mit* (Instr. allein oder mit सह). — 9) *gehen an, thun, üben, treiben, begehen, vollbringen, bewerkstelligen;* mit Acc. Kâd. 85,15. Ohne Object *es thun.* — 10) *daran gehen, beginnen;* mit Infin. Spr. 7177. — 11) *für richtig erklären, vorschreiben* 225,12. RV. Prât. 11,32. Çâk. 108,22, v. l. — 12) *verzehren* (von Ameisen) Bhâg. P. 7,3,15. — 13) in's Feuer *werfen.* — Caus. आचारयति Paṅkat. IV,24 fehlerhaft; vgl. Spr. 3664. — Mit आधा *gebrauchen* M. 2,119; vgl. Âpast. 1, 8,11. — Mit आम्या 1) *herankommen, — zu* (Acc.). — 2) *gehen an, üben, vollziehen.* — Mit उदा *aufsteigen aus* (Abl.). — Mit अभ्युदा s. °चारिन्. — Mit समुदा 1) *Med. *fahren.* रथेन *zu Wagen.* — 2) *Jmd behandeln.* — 3) *thun, vollbringen.* — Mit उपा 1) *herbeikommen.* — 2) *zur Hand gehen, dienstbereit sein, Dienste thun;* mit Acc. — 3) *sich fügen, sich richten nach* (Acc.). — 4) *Jmd behandeln.* v. l. उप. — 5) eine Krankheit *behandeln.* — Mit समुपा 1) eine Krankheit *behandeln* Kâraka 6,5. — 2) *üben, thun, sich einer Sache befleissigen.* — Mit उपन्या *eindringen.* — Mit पर्या *herbeikommen* AV. 2, 34,5. — Mit समा 1) *verfahren, zu Werke gehen* 163, 30. — *gegen* (Loc.). — 2) *verkehren mit* (Instr.) Gaut. 21,3. — 3) *gehen an, thun, üben, verrichten, vollbringen, — an Jmd* (Loc.) 143,6. आहारम् *sich nähren von* (Instr.). दूरात् *weit wegthun.* — Mit अनुसमा *der Reihe nach vollziehen, — vollbringen.* — Mit उद् 1) *aufgehen* (von der Sonne), *sich erheben, hervorgehen.* — 2) *ertönen* 291,25. — 3) *gravitätisch einherschreiten.* — 4) *aus sich hervorgehen.* — 5) *von sich geben, entlassen, aussprechen.* — 6) *den Leib entleeren.* — 7) *sich ehelich vergehen gegen* (Acc.). — 8) Med. *verlassen.* — 9) *Med. *übertreten, zuwiderhandeln;* mit Acc. — Caus. Laute *entlassen, ertönen lassen, verkünden, aussprechen.* — Mit अभ्युद् *aufgehen über* (Acc.) von der Sonne. — Mit प्रोद् *ertönen lassen.* — Caus. Partic. प्रोच्चारित *Töne von sich gebend; ertönend* Paṅkat. ed. Bomb. 1,20,15. — Mit प्रत्युद् Caus. 1) *Jmd aufregen, anstacheln.* — 2) *nachsprechen, wiederholen.* — Mit व्युद् 1) *nach verschiedenen Richtungen hervorgehen.* — 2) *sich ehelich vergehen gegen* (Acc.). *Ehebruch treiben mit* (Instr.). — 3) *begehen,*

verüben. महादोषम् MBh. 12,266,38. — Mit अनुव्युद् *nach einem Andern hervorgehen.* — Mit समुद् 1) *herausgehen.* — 2) *aussprechen, hersagen* Hemâdri 1,494,15. 591,16. — Mit उप 1) *herbeikommen, sich nähern, hinzutreten zu* (Acc.). — 2) *hinzutreten zu Jmd* (Acc.) *um zu bedienen, Jmd an die Hand gehen, bedienen* (Kâd. 44,9), *aufwarten, — mit* (Instr.) etwas Gutem oder Bösem MBh. 18, 3,15. — 3) *gehen an, unternehmen, angreifen.* — 4) *Jmd* oder eine Krankheit *behandeln, — mit* (Instr.). — 5) *uneigentlich benennen;* Pass. *uneigentlich —, metaphorisch gebraucht sein, — zugeschrieben werden.* — Mit दुस् *sich ehelich vergehen gegen* (Acc.). — Mit नि in °चेरु. — Mit निस् 1) *hervorkommen, — gehen, zum Vorschein kommen, hinausgehen.* — 2) *erschallen.* — Caus. *hervorgehen lassen.* — Mit विनिस् *nach allen Richtungen hervorgehen.* — Mit परा *weggehen, sich entfernen.* — Mit परि 1) *sich umherbewegen, umherwandeln; umwándeln* (mit Acc.). — 2) *Jmd aufwarten, bedienen, besorgen, seine Sorge ganz auf Jmd* oder *Etwas richten, sich ganz hingeben;* mit Acc. oder Gen. (ausnahmsweise). — Caus. 1) *umgében mit* (Instr.). — 2) Med. *a) *sich lagern um* (Acc.). — *b) sich bedienen —, — aufwarten lassen.* — Mit संपरि *Jmd aufwarten, bedienen.* — Mit प्र 1) *vorschreiten, gelangen zu* (Acc.). — 2) *hervortreten, znm Vorschein kommen.* — 3) *erschallen.* — 4) *besuchen.* — 5) *wandeln.* — 6) *in Umlauf sein, — kommen.* °चरित *landläufig, ganz bekannt* Comm. zu Karaka 1,3. — 7) *zu Werke gehen, verfahren.* — 8) *an's Werk gehen,* insbes. *an das heilige; Etwas verrichten;* mit dem Instr. des Gegenstandes, an oder mit welchem Etwas verrichtet wird. — 9) *thätig sein in* oder *bei, beschäftigt sein mit* (Loc.). — 10) *vor sich —, von Statten gehen.* — 11) *thun, vollbringen.* — Caus. *laufen —, weiden lassen.* — Mit संप्र 1) *sich in Bewegung setzen.* — 2) *vor sich —, von Statten gehen, Statt finden.* — Caus. *Jmd entlassen* Hemâdri 1,542,21. — Mit प्रति 1) *herantreten, sich nähern.* — 2) Kâm. Nîtis. 1,61 fehlerhaft für प्रवि. — Caus. *in Umlauf bringen, verbreiten.* — Mit वि 1) *nach verschiedenen Seiten sich hinausbewegen, hinausstreben, sich verbreiten;* vom Winde 61,30. 219, 26. — 2) *ausrücken, einen Ausfall —, einen Angriff machen.* — 3) *zerrinnen, ablaufen.* — 4) *umherstreichen, sich ergehen, laufen.* — 5) *durchschreiten, — streichen, — wandern, — laufen, — dringen, eindringen;* mit Acc. — 6) *stehen —, sich befinden in* (Loc.) von Gestirnen. — 7) *auftreten, zu Werke gehen, verfahren.* — 8) *leben, sein Leben zubringen* 217,21. — 9) *verkehren —, Umgang pflegen mit* (Instr.). — 10) *ausschweifen.* — 11) *ein Versehen machen.* — 12) *üben, vollführen, vollbringen* M. 9,302. — 13) *abweiden, fressen* Bâlar. 28, 6. — Caus. 1) *laufen —, umherstreichen lassen.* — 2) (ein Weib) *verführen.* — 3) *in Gedanken hinundher gehen lassen, erwägen, gegen einander abwägen, in Betracht ziehen, prüfen, nachdenken.* — 4) *in Zweifel ziehen, Bedenken tragen, mit der Entscheidung zögern.* °चारित *zweifelhaft* 68,26. — 5) *herausbringen, dahinterkommen, feststellen.* °चारित *fest stehend.* — Mit अनुवि 1) *durchschreiten.* — 2) *hingehen zu* (Acc.). — Mit अभिवि Med. *herbeikommen zu* (Acc.). — Caus. *überlegen, reflectiren* Nir. 1,13. — Mit परिवि *ringsum ausströmen.* — Mit प्रवि 1) *vorschreiten, vorwärts gehen.* — 2) *umhergehen, — streichen.* — 3) *durchschreiten, — wandern.* — Caus. *genau erwägen, — untersuchen, — prüfen.* — Mit संप्रवि Caus. *genau erwägen, — prüfen.* — Mit अनुसंवि *der Reihe nach durchwandern, — besuchen.* — Mit सम् 1) *zusammenkommen.* — 2) *herbeikommen, gelangen zu, sich einstellen, hinstreben.* — 3) *gehen, wandern, sich ergehen, umherstreichen;* mit Instr. des Vehikels. — 4) *reichen bis* (आ). — 5) *ausgehen von* (Abl.). — 6) *eingehen in, sich verbreiten durch, durchdringen, — wandern, — laufen.* — 7) *sich bewegen, — aufhalten, — befinden.* — 8) *übergehen auf* (Gen.). — 9) *üben, vollziehen.* — Caus. 1) *in Berührung —, in gleiche Richtung bringen.* — 2) *in Bewegung bringen.* — 3) *gehen lassen, herumführen, weiden lassen.* — 4) *durchwandern lassen.* — 5) *kredenzen.* — 6) *übertragen, übergeben;* mit Acc. der Sache und Loc. der Person. सुमन्त्रसंचारितादर Adj. *der dem Sumantra die Worte übergeben hat,* so v. a. *dessen Worte* S. *überbringt* Bâlar. 161,11. — Mit अनुसम् 1) *nachfolgen, entlang gehen, besuchen.* — 2) *zugehen auf, zustreben.* — 3) *sich verbreiten durch Etwas hin, — bis zu, durchdringen, — wandern.* — 4) *übergehen in* (Acc.). — 5) *umherirren.* — Caus. *Jmd nachgehen lassen,* so v. a. *sich unterthänig machen* MBh. 12, 301,111. — Mit अभिसम् *zugehen auf, aufsuchen.* — Mit उपसम् 1) *betreten.* — 2) dem Gatten (Acc.) *beiwohnen.* — Mit परिसम् in परिसंचर. — Mit प्रतिसम् *zusammentreffen.* — Mit विसम् in विसंचारिन्.

चर 1) Adj. *beweglich;* Subst. *das Bewegliche* d. i. *das Thier* (im Gegensatz zur Pflanze). — *b) sich in Jmds Gefolge befindend.* — *c)* am Ende eines Comp. α) *gehend, wandelnd, sich hinbewegend, — aufhaltend, lebend* (an einem best. Orte, in einer best. Richtung, zu einer best. Zeit, in einer best. Weise). — β) *übend, vollziehend.* — γ) *früher gewesen.* अनालोकित° *früher nicht geschaut* Bâlar. 107,3. शिक्षित° 140,21. अश्रुत° 188,3. f. ई und आ (?). — 2) m. *a) Späher, Kundschafter.* — *b) *Bachstelze.* — *c) *Otterköpfchen.* — *d) Wind, Luft.* — *e) *der Planet Mars.* — *f) eine Art Würfelspiel.* — *g)* Nom. act. in अ° *ungangbar* und in दुश्चर. — 3) f. चरी *a) Beweglichkeit, Lebendigkeit.* — *b) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — 4) *f. ई *eine junge Frau.* — 5) n. *Ascensionaldifferenz.*

चरक 1) m. *a) Wanderer, ein herumziehender Brahmanenschüler.* — *b) Späher* Naish. 4,116. — *c) ein Asket besonderer Art* Varâh. Bṛh. 15,1. — *d) *eine best. Arzneipflanze.* — *e)* N. pr. α) Pl. einer Schule des schwarzen Jagurveda. — β) eines alten Arztes Naish. 4,116. °सूत्राणि Bühler, Rep. No. 555. — γ) eines Lexicographen. — 2) (*m. n.) Titel des von 1) *e)* β) verfassten Lehrbuchs Bhâvapr. 1,50. — 3) f. चरकी *a) ein best. giftiger Fisch.* — *b)* N. pr. einer Unholdin Agni-P. 40,18.

चरकाचार्य m. *ein Lehrer der* Karaka 1) *e)* α).

चरकाध्वर्यु m. *ein Priester der* Karaka 1) *e)* α) 101,27.

चरखण्ड n. *der Betrag der Ascensionaldifferenz.*

चरगृह n. *das 1te, 4te, 7te und 10te Zodiakalbild.*

चरज्या und चरज्या f. *der Sinus des* चरखण्ड, *reducirt auf die relative Grösse eines grossen Cirkels.*

*चरट 1) m. *Bachstelze.* — 2) f. ई *ein noch im väterlichen Hause wohnendes Frauenzimmer.*

चरण 1) m. n. *a) Fuss.* अब्जपादचरणा: so v. a. *der hochverehrte* Akshapâda Nilak. zu MBh. 12, 174,24. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Tragsäule.* — *c) *Wurzel.* — *d) der einzelne Vers einer Strophe, Stollen.* — *e) Dactylus.* — *f) Viertel* Varâh. Bṛh. 2,13. Lilâv. S. 9, Z. 5. *Abtheilung* Bhâvapr. 4,79. — *g) Schule.* — 2) n. *a) das Sichbewegen, Sichumtreiben, Gang.* — *b) Bahn.* — *c) das zu Werke Gehen, Verfahren, Art der Thätigkeit;* insbes. *Begehung* (in der Liturgie) 101,27. — *d) das Benehmen im Leben, Lebenswandel.* — *e) ein guter, sittlicher Lebenswandel.* — *f) das Ueben, Vollziehen, Vollbringen.* — *g) *das Essen, Zusichnehmen.* — *h) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

चरणग्रन्थि m. *Fussknöchel* Comm. zu Âpast. Çr. 7,2,6.

चरणाव n. fehlerhaft für चतुरव.

चरणन्यास m. 1) *das Niedersetzen der Füsse, Auftreten* 292,23. — 2) *Fussspur.*

*चरणप m. *Baum.*

चरणपतन n. *das sich zu Füssen Werfen.*

*चरणपर्वन् n. *Fussknöchel.*

चरणपात m. 1) *Fusstritt.* — 2) *Fussfall.*

चरणपृष्ठ m. *Fussrücken* Daçak. 89,17.

चरणभङ्ग m. *Beinbruch.*

चरणमूल n. *Fusswurzel.* °ले निपत् *zu Füssen fallen* Spr. 7701.

चरणावत् Adj. *einen geregelten Wandel führend.*

चरणव्यूह m. Titel eines Werkes Weber, Lit.

चरणशुश्रूषा f. *Fussfall.*

*चरणस Adj. von चरण.

चरणाद्र m. Bein. Gautama's.

चरणानति f. *das sich zu Füssen Verbeugen, Fussfall* Spr. 2528. 2915.

*चरणाभरण n. *Fussschmuck.*

चरणामृत n. Titel eines Werkes.

चरणायुध 1) Adj. *dessen Waffe die Füsse sind.* — 2) m. *Hahn* Karaka 6,2. 5.

चरणि Pl. *Menschen.* Vielleicht ist RV. 8,24,23 चर्षणीनाम् zu lesen.

*चरणिल Adj. von चरण.

चरण्य्, °यति *sich bewegen.* — Mit आ *sich bewegen —, sich strecken nach* (Acc.). — Mit उद् *sich herausbewegen —, sich strecken nach* (Acc.).

*चरण्य Adj. *fussartig.*

चरण्यु Adj. *beweglich.*

चरथ 1) Adj. *beweglich, lebendig.* — 2) n. *a) Gang, Weg, Wanderung.* — *b) Beweglichkeit, Lebendigkeit, Leben.*

चरदल n. = चरखण्ड.

चरदलजा f. = चरजा.

चरदेव m. N. pr. eines Mannes.

चरध्यै Dat. Infin. zu चर् RV. 1,61,12.

चरन्त m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,31.

चरभ und चरभवन n. = चरगृह.

चरम 1) Adj. (f. आ) *a) der letzte, äusserste.* — *b) der spätere* Kap. 1,72. Prasannar. 86,17. चरमं च किम् so v. a. *und was weiter?* Harshak. 6,4. — *c) westlich.* — *d) der unterste, geringste.* — 2) चरमम् Adv. *zuletzt, am spätesten, am Ende,* mit Gen. *nach Jmd.* — 3) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*चरमक्ष्माभृत् m. = अस्त 3).

चरमगिरि m. dass. Bhoǵa-Pr. 89,1.

चरमतस् Adv. *am äussersten Ende* Maitr. S. 3,10,1.

चरमभविक Adj. *später kommend, zukünftig* Lalit. 24,2. 25,5. 27,7. Kâraṇḍ. 68,23. 69,2. 75,5.

चरमशैर्षिक Adj. (f. ई) *mit den Köpfchen (Spitzen) nach Westen gerichtet.*

चरमाचल m. = अस्त 3) Prasannar. 146,21.

चरमाज्ञा f. *die letzte oder geringste Ziege.*

*चरमाद्रि m. = अस्त 3).

चरमालय Spr. 812 fehlerhaft; vgl. die Verbesserungen.

*चरम्य्, °म्यति *der letzte sein.*

चरव्य Adj. *zum* चरु 2) *bestimmt* Comm. zu Âpast. Çr. 8,2,4.

चरशिञ्जिनी f. = चरज्ञा.

चरसे Dat. Infin. zu चर्.

1. चराचर 1) Adj. *beweglich, laufend* oder *hinundher führend.* — 2) **n. Otterköpfchen* Râǵan. 13,128.

2. चराचर Adj. *beweglich und unbeweglich;* Subst. *Bewegliches und Unbewegliches, Thiere und Pflanzen, die ganze Welt.* अस्मिंश्चराचरे so v. a. *in dieser Welt.*

चराध n. = चरथ 2) *a)* RV. 1,66,9.

*चरि m. *Thier.*

चरित 1) Adj. s. u. चर्. — 2) n. *a) das Gehen, Sichbewegen, Bewegung, Gang.* — *b) das Verfahren, Thun, Benehmen, Treiben, Wandel, Lebenswandel, die Thaten.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 187,14.

°चरितमय Adj. (f. ई) *die Thaten des und des enthaltend.*

चरितवे Dat. Infin. zu चर् RV. 1,113,5.

चरितव्य 1) n. impers. *zu verfahren.* — 2) Adj. *zu üben, — vollbringen.*

चरितव्रत Adj. *der das Gelübde erfüllt hat* 38,11.

चरितार्थ Adj. (f. आ) *dessen Ziel —, Zweck —, Bestimmung erreicht ist.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

चरितार्थय्, °यति *Jmd* (Acc.) *sein Ziel erreichen lassen, zufrieden stellen.* चरितार्थित so v. a. *beglückt.*

चरितोस् Gen. Inf. von चर् Ait. Âr. 2,1.

चरित्र 1) n. *a) Fuss, Bein.* — *b) das Gehen.* — *c) das Benehmen, Betragen, Handlungsweise, Wandel, Erlebnisse.* — *d) Herkommen, Landesbrauch, Gewohnheitsrecht* Nâr. 1,11. 12. — *e) Gesetz* Nâr. 17,24. — 2) **f.* आ *Tamarindenbaum.*

चरित्रचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

चरित्रबन्धक m. oder n. *Verpfändung des Lebenswandels.* Nach Jolly, Schuld. 300 *Pfand als Vertrauenssache.*

चरित्रवत् Adj. *der* (ein Opfer) *schon vollzogen hat* Âçv. Gṛhj. 4,8,15.

°चरित्रित Adj. *der — Schicksale erlebt hat.*

चरिष्णु 1) Adj. *beweglich, unstät, wandernd.* बीजं स्थास्नु चरिष्णु च *Samen der Pflanzen- und Thierwelt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Manu Sâvarṇa. — *b)* des Kîrtimant.

चरिष्णुधूम Adj. *dessen Rauch wogt, — wirbelt.*

*चरीत्र n. *das Benehmen, Betragen.*

चरु m. 1) *Kessel, Topf.* — 2) *eine der gewöhnlichen Opferspeisen, Mus* oder *Suppe aus Körnern in Milch, Butter, Wasser u. s. w. gekocht* Comm. zu Njâjam. 10,1,19. — 3) **Wolke.*

चरुचेलिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

चरुस्थाली f. *der Kochtopf für den* चरु 2).

चर्करीत n. *eine Intensivform ohne* य.

चर्कर्ति f. *rühmende Erwähnung, Ruhm, Preis.*

चर्कर्त्य (चर्कर्तिय) Adj. *rühmend zu erwähnen, ruhmwürdig, berühmt.*

चर्च्, *चर्चति (परिभाषणार्तर्जनयोः, °भर्त्सनयोः, क्रिंसायाम्). — Caus. चर्चयति ein Wort *wiederholen,* insbes. *mit Einschaltung von* इति Ind. St. 13,450. — चर्चित 1) *wiederholt.* — 2) am Ende eines Comp. *überzogen —, bedeckt mit, die Spuren von — tragend.* — 3) *abgewischt.* — 4) *entschieden, beschlossen.* — Mit वि, °चर्चित *aufgetragen* (eine Salbe auf, mit Loc.).

चर्च 1) *m. = 2) *c).* — 2) f. आ *a) Wiederholung eines Wortes,* insbes. *mit Einschaltung von* इति Ind. St. 3,251. Hemâdri 1,519,7. 12. — *b) Ueberzug* (von Salbe) 188,5. — *c) das Sichkümmern —, Sorge um, Bedachtsein auf, das Denken an* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 148,16. 149,3. Hit. 125,20. Paribh. 115. Naish. 5,38. Ind. St. 15,330. — *d) das Sprechen von* (im Comp. vorangehend) Râǵat. 5,303. *Besprechung, Unterredung* 7,1476. 8,3342. Bhoǵa-Pr. 55,20. — *e) *Bein. der Durgâ.*

चर्चक 1) m. *eine best. Art den* Ṛgveda *vorzutragen* Ind. St. 3,251. Hemâdri 1,519,7 (Pl.). — 2) चर्चिका Bein. der Durgâ Hemâdri 1,415,19.

चर्चन n. 1) *das Wiederholen eines Wortes,* insbes. *mit Einschaltung von* इति. — 2) **das Ueberziehen* (mit Salbe).

चर्चर 1) Adj. nach Sâj. = चरणशील. — 2) f. चर्चरी *a) eine Art von Gesang* 291,25. 292,11. 293, 17. 18. — *b) ein best. Metrum.* — *c) *krauses Haar.*

चर्चरिका f. *eine best. Gesticulation.*

चर्चरीक 1) am Ende eines adj. Comp. = चर्चर

2) *a*). — 2) *m. *a*) *Gemüsepflanze.* — *b*) *eine best. Haartracht.* — *c*) *eine Form* Çiva's.

*चर्चम् m. *einer der 9 Schätze* Kubera's.

चर्चापद् n. Pl. *mit Einschaltung von* इति *wiederholte Worte* Ind. St. 13,450.

चर्चापार् m. *eine best. Art den* Ṛgveda *zu recitiren* Ind. St. 13,450.

चर्चाय्, °यते *einer Wiederholung unterliegen, wiederholt werden.*

चर्चि m. N. pr. eines Mannes.

*चर्चिका n. *Ueberzug* (von Salbe).

चर्चित 1) Adj. s. u. चर्च्. — 2) n. *Ueberzug* (von Salbe) Spr. 340.

चर्त् 1) चृतति *a*) **zusammenheften.* — *b*) **umbringen* Bhaṭṭ. — 2) *चर्तति (संदीपने Dhâtup. दीप्ति Mahîdh. zu VS. 22,7). — *Caus. चर्तयति (संदीपने). — *Desid. चिचर्तिषति und चिचृत्सति. — Mit अति *verbinden.* — Mit अव *loslassen.* — Mit आ *befestigen, anbinden, anheften.* — Mit उप dass. — Mit नि *einheften, einfügen.* — Mit निस् *lösen.* — Mit परि *umwinden, zusammenheften.* — Mit प्र *auflösen, losmachen.* Partic. प्रचृत्त. — Mit वि 1) dass. Vaitân. Partic. विॅचृत्त (विॅचृत fehlerhaft VS. 22,7). — 2) *losgetrennt sein von* (Instr.) AV. 3,31,1. — Mit सम् *verbunden sein mit* (Instr.) AV. 3,31,1.

चर्तव्य Adj. *zu üben.*

*चर्त्य Partic. fut. pass. von चर्त्.

*चर्प्, चर्पति und चर्पयति (संदीपने).

चर्पट 1) Adj. *flach anliegend* (Ohren), *flach, abgeplattet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 27(25),12. — 2) *m. *a*) *die flache Hand.* — *b*) *ein best. Gebäck.* — 3) *f. आ *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada. — *f. ई *ein best. Gebäck.*

चर्पटिन् m. N. pr. eines Autors.

*चर्ब्, चर्बति (गतौ).

*चर्भट 1) m. *Cucumis utilissimus.* — 2) f. ई *Freudengeschrei.*

चर्म n. 1) am Ende eines Comp. = चर्मन् *Haut, Fell.* — 2) **Schild.*

चर्मकर्त m. *ein Stück Fell* oder *Leder* TBr. 1,2,6,7.

चर्मकशा f. *eine best. Pflanze* Kâraka 1,1 (= सप्तला Comm.). Nach den Lexicographen *Mimosa abstergens* und *ein best. Parfum* (Râgân. 12,154. Bhâvapr. 1,207).

चर्मकार 1) m. *Schuhmacher.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) f. ई *a*) f. zu 1). — *b*) **Mimosa abstergens.*

चर्मकारालुक m. *ein best. Knollengewächs* Bhâvapr. 1,146.

चर्मकारिन् m. *Schuhmacher.* f. °रिणी Bez. *einer Frau am 2ten Tage der Katamenien* J. A. S. Beng. 48,42.

चर्मकार्य n. *Bearbeitung von Fellen* oder *Leder.*

चर्मकाष्ठमय Adj. *aus Leder oder Holz verfertigt* Hemâdri 1,637,7.

*चर्मकाष्ठिका f. *Peitsche* Comm. zu Mṛkkh. 10,23.

चर्मकील m. n. 1) *Warze.* — 2) *Auswüchse, welche als eine Art Hämorrhoiden betrachtet werden.*

चर्मकूप m. *ein lederner Schlauch* Deçîn. 5,49.

चर्मकृत् m. *Schuhmacher.*

चर्मखण्ड n. *ein Stück Haut* Spr. 2259.

चर्मखाण्डिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चर्मगोणी f. *ein lederner Sack* Suçr. 2,34,11.

*चर्मग्रीव m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*चर्मघटिका f. *Blutegel* Nigh. Pr.

*चर्मचटक m., *°चटका, *°चटिका und *°चटी f. *Fledermaus.*

*चर्मचित्रक n. *der weisse Aussatz* Râgân. 20,5.

*चर्मचेल *ein Ueberwurf mit nach aussen gekehrtem Felle.*

चर्मज 1) Adj. *aus Leder gemacht, ledern.* — 2) *n. *a*) *die Haare am Körper* Râgân. 18,63. — *b*) *Blut.*

*चर्मटी f. *Blutegel* Râgân. 19,79.

चर्मण्य n. *Lederzeug.*

चर्मण्वत् 1) Adj. *mit Haut versehen.* — 2) f. ई *a*) **Pisang.* — *b*) N. pr. eines Flusses.

*चर्मतरंग m. *Runzel* Râgân. 18,61.

*चर्मतिल Adj. *einen Sesamkörnern ähnlichen Hautausschlag habend.*

*चर्मदण्ड m. *Peitsche.*

चर्मदल n. *eine Form des sogenannten kleinen Aussatzes* Kâraka 6,7.

*चर्मदूषिका f. *eine Art Ausschlag mit rothen Flecken.*

*चर्मद्रुम m. *Betula Bhojpatra.*

चर्मन् n. 1) *Haut, Fell.* — 2) *Schild* 133,9. 12. — 3) *eine Form des Aussatzes* Kâraka 6,7.

*चर्मनासिका f. *Peitsche.*

चर्मपट्ट 1) m. *Riemen.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*चर्मपट्टिका f. *a piece or strap of leather, for playing upon with dice, a leather backgammon board, etc.*

*चर्मपक्षा f. *Fledermaus.*

चर्मपादुका f. *ein lederner Schuh.*

*चर्मपुट und °क (Comm. zu Kâraka 1,1) m. *Schlauch* (auch als Klystierspritze).

*चर्मपूरम् Absol. *so dass das Fell vollkommen bedeckt ist* P. 3,4,31.

*चर्मप्रभेदिका f. *Pfrieme, Ahle.*

*चर्मप्रसेवक m. und °सेविका f. *Blasebalg.*

चर्मबन्ध m. *ein lederner Riemen* Spr. 6691.

*चर्मबन्धन n. *Pfeffer* Nigh. Pr.

चर्मभस्त्रिका f. *ein lederner Beutel* Daçak. 61,11.

चर्ममण्डल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चर्ममय Adj. (f. ई) *aus Fell gemacht, ledern.*

*चर्ममुण्डा f. *eine Form der* Durgâ.

चर्मम्न् m. *Gerber.*

*चर्मयष्टि f. *Peitsche.*

चर्मरङ्ग 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *die Sennapflanze* Râgân. 3,123.

चर्मरत्न n. *ein lederner Glückssäckel* Daçak. 63,18. 64,9. °भस्त्रिका f. dass. 60,13.

चर्मरी f. *eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.*

*चर्मरु m. *Schuhmacher.*

चर्मवंश m. *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

चर्मवत् m. N. pr. eines Kriegers.

*चर्मवसन Adj. *in ein Fell gekleidet;* m. Bein. Çiva's.

चर्मवृक्ष m. *Betula Bhojpatra.*

*चर्मव्रण m. *Flechte, herpes* Râgân. 20,11.

चर्मशिल्पिन् m. *Schuhmacher.*

चर्मसमुद्भव n. *Blut* Gal.

*चर्मसंभवा f. *Kardamomen.*

*चर्मसार m. *Lymphe* Râgân. 18,65.

चर्मसाह्वा f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Kâraka 7,11.

चर्महत्या f. *Trigonella foenum graecum* oder *eine verwandte Pflanze* Bhâvapr. 1,167.

चर्माख्य n. *eine Form des Aussatzes* Kâraka 6,7.

*चर्मानुरञ्जन n. *Zinnober* oder *Mennig* Nigh. Pr.

चर्मान्त m. *Lederstück, Riemen.*

*चर्माम्भस् n. *Lymphe* Râgân. 18,65.

*चर्मार m. *Schuhmacher.*

*चर्मारक n. *Zinnober* oder *Mennig* Râgân. 13,59.

चर्मावकर्तिन् und °कर्त्तर् m. *der Leder beschneidet, Schuhmacher.*

*चर्मिक Adj. *mit einem Schilde bewaffnet, Schildträger.*

चर्मिन् 1) Adj. *a*) *in ein Fell gehüllt.* — *b*) *mit einem Schilde bewaffnet, Schildträger.* — 2) m. *a*) **Betula Bhojpatra.* — *b*) **Pisang.* — *c*) N. pr. α) **eines Dieners des Çiva.* — β) eines Mannes Ind. St. 13,420.

चर्मिवृक्ष m. *Betula Bhojpatra.*

चर्य 1) Adj. *zu üben,* — *vollziehen.* — 2) *m. *Otterköpfchen* Râgân. 13,128. — 3) f. आ *a*) *das Umhergehen,* — *streichen, Wandern, Fahren, Durch-*

streichen, Besuchen. — *b) das Verfahren, Benehmen, Betragen, Wandel.* — *c) frommer Wandel, Frömmigkeit.* — *d) das Ueben, Vollziehen, Obliegen, Besorgen, Beschäftigung mit* (Instr. Gaut. oder im Comp. vorangehend). — *e) eine Art Composition* S. S. S. 167. — *f)* *Bein. der Durgâ Gal. — 4) n. am Ende eines Comp. = 2) *d).*

चर्यानाथ m. N. pr. eines alten Weisen.

चर्यावतार m. Titel eines buddh. Werkes.

चर्व्, *चर्वति und चर्वयति 1) *zerkauen, zwischen die Zähne nehmen, nagen an* (Acc.) Bhâvapr. 2,59. चर्वित *zerkaut, woran man gekaut hat.* — 2) *schlürfen, kosten.*

चर्वण 1) n. *a) das Kauen* Spr. 7677. Bhâg. P. 7,5,30. — *b) das Schlürfen, Kosten.* — *c) Nahrung, Speise.* — 2) f. आ *a) das Schlürfen, Kosten.* — *b)* * *Mahlzahn* Gal.

चर्वटि m. N. pr. eines Autors.

*चर्वन् m. *ein Schlag mit der flachen Hand.*

*चर्वितपात्र und °क n. *Spucknapf.*

चर्व्य Adj. *was zerkaut wird.*

चर्षण in रथ°.

चर्षणि 1) Adj. *a) beweglich, laufend, fahrend; rührig, thätig.* — *b)* * *sehend.* — 2) f. चर्षणि im Pl. *a) Menschen, Volk, Leute.* पञ्च चर्षणयः *die fünf Völkerschaften.* — *b)* Bez. *der Kinder* Arjaman's *und der* Mâtṛkâ. — 3) f. चर्षणी *a) eine untreue Frau* Râgat. 7,102. — *b)* N. pr. der Gattin Varuṇa's.

चर्षणिप्रा Adj. *die Menschen sättigend, — nährend.*

चर्षणीधृत् Adj. *über alle Menschen hinreichend, — wirkend.*

चर्षणीधृति f. *Erhaltung —, Schutz der Menschen.*

चर्षणीसह् Adj. *über die Menschen waltend, sie bewältigend.*

1. चल्, चलति (metrisch auch °ते) 1) *in Bewegung gerathen, sich rühren, zittern, schwanken, wackeln, zucken.* चलित *zitternd, sich hinundher bewegend, schwankend, wackelnd.* — 2) *sich von der Stelle bewegen, sich fortbewegen.* आसनेभ्यः *von den Sitzen aufspringen.* चलित *der sich fortbewegt hat.* — 3) *sich in Bewegung setzen, aufbrechen, sich auf den Weg machen, fortgehen.* चलितः *er brach auf.* — 4) *sich neigen* (vom Tage). — 5) *sich bewegen, gehen, lustwandeln.* चलित * *auf dem Marsche begriffen* (ein Heer). — 6) *sich verbreiten* (von einer Nachricht) Spr. 2898. — 7) *aus seiner Ruhe —, aus dem Geleise kommen, in Verwirrung —, in Unordnung gerathen, zu Schanden werden.* — 8) *weichen —, abfallen von, untreu werden;* mit Abl. 104,12. — Caus. 1) चलयति 1) *in Bewegung versetzen, bewegen, erzittern machen* 221,1. — *b) aus der Ruhe bringen.* — *c) ablenken —, abbringen von* (Abl.). — 2) चालयति *a) in Bewegung versetzen, bewegen, schütteln, zum Wanken bringen, erschüttern* (einen Satz) Çâṁk. zu Bâdar. 3,4,8), *stossen, Jmd anstossen* 303,30. — *b) vor sich her treiben, forttreiben, vertreiben von, aus* (Abl.). — *c) aus der Ruhe bringen* 287,6. *aus dem Geleise bringen, in Verwirrung versetzen, aufregen.* — *d) abbringen von* (Abl.). — * Intens. चञ्चल्यते und चाचल्यते. — Mit आ Caus. आचालयति 1) *in Bewegung setzen, von der Stelle rücken;* mit Abl. — 2) *umrühren.* — Mit उद् 1) *sich entfernen —, sich losmachen von, sich ablösen.* आसनात् *sich vom Sitze erheben.* — 2) *sich aufmachen, aufbrechen, fortgehen.* — 3) उच्चलत् Kathâs. 61,104 fehlerhaft für उच्छ्वलत्. — Mit प्रोद् *aufbrechen.* — Mit समुद् 1) *zusammen aufspringen* Mâlatîm. 77,18 (70,1. 170,3). — 2) *zusammen aufbrechen.* — Mit नि, Intens. °चल्चलीति *schwabbeln* Maitr. S. 3, 13,1. — Mit परि Caus. 1) °चलयति *bewegen, rühren.* — 2) °चालयति *in Kreise bewegen.* — Mit प्र 1) *in Bewegung gerathen, erbeben, erzittern.* — 2) *sich von der Stelle bewegen, — in Bewegung setzen, — fortbewegen.* आसनात् *vom Sitze aufspringen.* प्रचलिते मरुति *wenn sich ein Wind erhoben hat* zu Spr. 6067. — 3) *aufbrechen, sich auf den Weg machen, fortgehen.* — 4) *in Verwirrung —, in Aufregung gerathen.* — 5) *weichen —, abfallen von* (Abl.). — Caus. 1) °चलयति *fortbewegen, — von* (Abl. Suçr. 2,189,9), *bewegen* 176,26. — 2) °चालयति *a) erzittern machen.* — *b) umrühren.* — Mit *संप्र, *°चलित *heftig bebend.* — Mit वि 1) *sich hinundher bewegen, schwanken.* — 2) *sich von der Stelle bewegen, — in Bewegung setzen, — entfernen von* (Abl.). — 3) *ab —, herunterfallen.* — 4) *aus dem Geleise kommen, in Verwirrung gerathen, zu Schanden werden.* — 5) *weichen —, lassen von* (Abl.). — Caus. °चालयति 1) *in Bewegung versetzen, losrütteln, — machen.* — 2) *Jmd aus seiner Ruhe bringen, aufregen.* — 3) *ablenken —, abbringen von* (Abl.). — 4) *zu Schanden machen.* — Mit अनुवि *nach Jmd sich entfernen, nachfolgen.* — Mit प्रवि 1) *in Bewegung gerathen, erbeben.* — 2) *aus dem Geleise kommen, in Verwirrung gerathen.* — 3) *weichen —, lassen von* (Abl.). — Caus. °चालयति *bewegen, erbeben machen.* — Mit सम् 1) *in Bewegung gerathen, erbeben, erzittern, wanken.* — 2) *sich in Bewegung setzen, aufbrechen.* आसनात् *vom Sitze aufspringen.* — 3) *sich fortbewegen —, sich entfernen von* (Abl.). — Caus. संचालयति 1) *in Bewegung bringen, erbeben machen.* — 2) *forttreiben, — stossen aus* (Abl.).

2. *चल्, चलति (विलसने).

3. *चल्, चालयति (भृतौ).

चल 1) Adj. (f. आ) *a) sich bewegend, zitternd, beweglich, schwankend, wackelnd.* — *b) aus der Ruhe gebracht, aufgestört.* — *c) unstät, fluctuirend, wandelbar, veränderlich, vergänglich.* — 2) m. *a) Wind* (auch in medic. Sinne). — *b)* * *Quecksilber.* — *c)* * *Sprosse, junger Schoss* Gal. — *d)* * *unguis odoratus* Râgan. 12,128. — *e) das Schwanken, Beben.* — 3) f. आ *a)* * *Blitz.* — *b)* * *Weihrauch.* — *c) Glück, die Glücksgöttin.* — *d) ein best. Metrum.* — 4) * n. *Wasser* Gal.

चलकर्ण m. in der Astron. *die veränderliche Hypotenuse* Sûrjas. 2,41. 51.

चलकृति Adj. Paṅkat. 109,12 fehlerhaft für चलप्रकृति.

चलकेतु m. *ein best.* केतु 8).

*चलघ्नी f. *Trigonella corniculata* Râgan. 12,134.

*चलचञ्चु m. *Perdix rufa.*

1. चलचित्त n. *Wankelmuth.*

2. चलचित्त 1) Adj. (f. आ) *wankelmüthig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

चलचित्तता f. 1) *Wankelmuth.* — 2) *Leichtfertigkeit, Windbeutelei.*

चलता f. *das Schwanken.*

*चलत्पूर्णिमा f. *ein best. Fisch.*

चलत्व n. *das Schwanken, Zittern.*

*चलदङ्ग und *°क m. *Ophiocephalus aurantiacus.*

*चलदल m. *Ficus religiosa.*

चलद्रु Adj. *unter dem die Erde bebt* Bhâg. P. 1,9,37.

*चलद्रुम m. *Tribulus lanuginosus* Râgan. 4,41.

चलन 1) Adj. (f. आ) *a) sich bewegend, beweglich, schwankend.* — *b) auf Füssen gehend* Gaut. 8,2. — *c) liederlich* (Weib) Gaut. 22,26. — 2) * m. *a) Fuss.* — *b) Antilope.* — 3) f. ई *a) ein Unterrock bei Frauen niedern Standes* Hem. Par. 8,267 (einer Tänzerin). — *b)* * *ein Strick zum Binden der Elephanten.* — 4) n. *a) das Sichhinundherbewegen, Bewegung, das Schwanken, Zittern.* — *b) Bewegung,* so v. a. *Thätigkeit, Function* 271,14. 21. — *c) das aus dem Geleise —, aus der Ruhe Kommen.* — *d) das Weichen —, Ablassen von* (Abl.).

चलनक 1) m. n. *ein kurzer Unterrock.* — 2) * f. °निका *seidene Fransen.*

चलनिकेत Adj. *eine vergängliche Wohnung habend* Âpast.

*चलपत्र m. *Ficus religiosa* Râgan. 11,114. v. l. °पत्रिन्.

*चलपुच्छ m. *Coracias indica* Nigh. Pr.

चलप्रकृति Adj. *leichtsinnig* Pañkat. ed. Bomb. 2,7,5.

*चलम् n. *Sauerklee.*

चलस्वभाव Adj. (f. आ) *unstäten Wesens* Spr. 2265.

चलाचल 1) Adj. *a) sich hinundher bewegend* Prasannar. 21,22. *beweglich, wackelnd, locker.* — *b) unbeständig, veränderlich.* — 2) m. *a)* **Krähe* Râgan. 19,89. — *b)* N. pr. eines Mannes.

*चलातङ्क m. *Rheumatism* Râgan. 20,20.

चलात्मन् Adj. *wankelmüthig.*

चलार्चा f. Titel eines Werkes.

*चलि m. *a cover, a wrapper, a surtout.*

चलित 1) Adj. s. u. चल्. — 2) n. *das Sichhinundherbewegen* Spr. 1986.

चलितव्य n. impers. *vom Fleck zu gehen* Kâd. 2,125,21.

1. चली f. in पुंश्चली.

2. चली Adv. mit कर् *in Bewegung versetzen* Naish. 1,114.

*चलु m. *ein Mundvoll Wasser.*

चलुक 1) (*m.) dass. — 2) *m. *eine Art Geschirr.* — 3) m. N. pr. eines Mannes.

चलुक्य m. = चालुक्य Ind. Antiq. 7,210.

चलू f. in पुंश्चलू.

*चलेषु Adj. *dessen Pfeil schwankt.*

*चवन n. *Piper Chaba* Madanav. 35,363.

चवर्ग m. *die Palatalen* TS. Prât.

*चवि f., चविक n., चविका f. und चवी f. *Piper Chaba.*

चव्य 1) n. und f. आ dass. — 2) *f. आ *a) Baumwollenstaude* Râgan. 4,191. — *b)* = वचा.

*चव्यजा f. und *चव्यफल n. *Scindapsus officinalis* Râgan. 6,14.

चशाति MBh. 5,889 fehlerhaft für वशाति.

चशाल = चषाल 1).

*चष्, चषति und °ते (भक्षणे), चषति (हिंसायाम्).

चषक (*m. *n.) 1) *Trinkgeschirr, Becher;* insbes. *aus dem berauschende Getränke getrunken werden.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **ein berauschendes Getränk* oder *ein best. b. G.* — 3) m. *Secunde* Utpala zu Varâh. Brh. 7,1.12. 26(24),4.

चषाल 1) m. n. *der Knauf des Opferpfeilers.* — 2) *m. *Bienenstock.*

चषालयूप m. *ein Opferpfeiler mit einem Knauf.*

चषालवत् Adj. *mit einem Knauf versehen.*

चसमास m. *ein copulatives Compositum.*

*चक्ष्, चक्षति und चक्षयति (परिकल्कने).

चाकचक्य n. = उज्ज्वलता.

चाकचिक्य n. *Wahnvorstellung* Nj. K.

*चाकचिच्या f. *eine best. Pflanze.*

चाक्र 1) Adj. *mit dem Discus ausgeführt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*चाक्रगर्तक Adj. von चक्रगर्त Kâç. zu P. 4,2,126.

चाक्रवर्मण m. Patron. N. pr. eines Grammatikers.

*चाक्रपालेय von चक्रपाल gaṇa सख्यादि in der Kâç.

*चाक्रवाकेय von चक्रवाक.

*चाक्रवालेय von चक्रवाल gaṇa सख्यादि in der Kâç.

चाक्रायण m. Patron. des Ushasta.

चाक्रिक m. 1) *Kärrner* MBh. 12,69,51. — 2) *Töpfer.* — 3) *Oelmüller.* — 4) *ein öffentlicher Ausrufer.* — 5) *Genosse —, Anhänger eines Complots.*

*चाक्रिण m. Patron. von चक्रिन्.

*चाक्रेय von चक्र gaṇa सख्यादि.

चाक्षाल n. Tal. Br. 38 wohl nur fehlerhaft für चात्वाल.

चाक्षुष 1) Adj. (f. ई) *a) im Gesicht bestehend, auf dem G. beruhend, daraus entsprungen, dem Auge eigenthümlich, das A. betreffend, zum Gesichtssinn in Beziehung stehend.* — *b) durch das Gesicht wahrnehmbar.* — *c) zu* Manu Kâkshusha *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. N. pr. *a)* verschiedener Männer VP. 1,13,2. 3. — *b)* Pl. einer Klasse von Göttern im 14ten Manvantara.

चाक्षुषत्व n. *Wahrnehmbarkeit durch das Gesicht.*

चाक्ष्म Adj. *zufrieden.*

*चाक्षायितर् Nom. ag. vom Intens. von क्षन्.

*चाङ्ग m. 1) *Oxalis pusilla.* — 2) *whiteness or beauty of the teeth.*

चाङ्गेरी f. *Oxalis pusilla.* °घृत n. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 124.

चाचपुट m. *ein best. Tact.*

चाचरि m. N. pr. eines Ringers.

*चाचलि Adj. *beweglich.*

चाञ्चल्य n. *Beweglichkeit, Unbeständigkeit.*

चाञ्चव n. *Berühmtheit.*

चाञ्जलिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* MBh. 13,25,52. Es könnte aber auch च + आ° oder आ° getrennt werden. चाण्डालिकाश्रम v. l.

चाट m. 1) *Betrüger, Spitzbube* Varâh. Jogaj. 4, 50. Hemâdri 1,39,17. — 2) *Wahrsager* J. A. S. Beng. 47,405,36. 406,42. Hier könnte aber चाभट als ein Wort gefasst werden und *eine niedrige Bevölkerungsklasse* bezeichnen. Vgl. चारभट. — 3) *= तुच्छविषयभोक्तर् Comm. zu Mṛkkh. 78,13.

चाटकदेश m. N. pr. einer *Gegend* Pañkad.

*चाटकायन m. Patron. von चटक.

चाटकैर m. *ein junges Sperlingsmännchen* Harshak. 202,17 (°कैर gedr.).

चाटलिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

चाटव n. fehlerhaft für चाञ्चव.

चाटिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

चाटु 1) m. n. *a)* Sg. und Pl. *etwas Artiges,* — *Gefälliges* Kâd. 2,107,3. Harshak. 202,17. चाटूर्थम् so v. a. *um — etwas Liebes zu erweisen.* — *b)* **Bauch.* — 2) Adj. *a) angenehm* (?) Râgat. 1,213. — *b)* **deutlich redend.*

चाटुक m. = चाटु 1).

चाटुकार und *°कारिन् Adj. *freundliche Worte —, Schmeichelworte sprechend, Schmeichler.*

*चाटुपटु m. = भण्ड.

*चाटुलोल Adj. *sich zierlich bewegend.*

*चाटुवटु m. = चाटुपटु.

*चाणाक Adj. von चाणाक्य 1).

*चाणाकीन Adj. *für Kichererbsen geeignet.*

चाणाक्य 1) Adj. *a) aus Kichererbsen gemacht* Bhâvapr. 2,17. — *b) von* चाणाक्य 2) *herrührend.* — 2) m. Patron. von चणाक. N. pr. des Ministers von Kandragupta und Sohnes des Kaṇin Hem. Par. 8,200.

*चाणाक्यमूलक n. *eine Art Rettig* Râgan. 7,17.

*चाणारूप्य Adj. von चणारूप्य.

चाणूर m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines von Krshṇa erschlagenen Ringers.

*चाण्ड 1) m. Patron. von चण्ड. — 2) n. Nom. abstr. von चण्ड 1).

चाण्डाल 1) m. = चण्डाल. Mit einem Gen. Pl. oder am Ende eines Comp. so v. a. *der Verworfenste unter.* — 2) f. °ली *a)* f. zu 1). Auch als Bez. *eines Frauenzimmers am ersten Tage der Katamenien.* — *b)* **eine best. Pflanze.* — 3) Adj. (f. ई) *dem* Kâṇḍâla 1) *eigen.*

*चाण्डालक 1) n. = चण्डालेन कृतम् (संज्ञायाम्). — 2) f. °लिका *a) die Laute der* Kaṇḍâla. — *b) ein best. Kraut.* — *c)* = किंनरी. — *d)* Bein. der Durgâ.

*चाण्डालकि m. Patron. von चण्डाल.

चाण्डालिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.* चाञ्जलिकाश्रम v. l.

चाण्डालिनी f. N. pr. einer Göttin.

चातक m. *Cuculus melanoleucus;* f. ई. Der Vogel lebt der Sage nach nur von Regentropfen.

*चातकानन्दन m. *die Regenzeit* Râgan. 21,66.

चातन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verscheuchend.* — 2) m. N. pr. des angeblichen Ṛshi von

3). — 3) n. *diejenigen Sprüche des* AV., *deren Zweck die Verscheuchung dämonischer Wesen und Kräfte ist.*

1. *चातुर् Adj. *von Vieren gezogen* (Karren).

2. चातुर् 1) *Adj. *a) geschickt, gewandt.* — *b) Schmeicheleien sagend.* — *c) dem Auge zugänglich.* — *d) lenkend, regierend.* — 2) *m. *ein rundes Kopfkissen.* — 3) f. ई *a) Geschicklichkeit* Prasannar. 32, 21. 33,6. Vikramâṅkaṅ. 6,12. — *b) Liebreiz.*

*चातुरक 1) Adj. = 2. चातुर् 1) *b) c) d).* — 2) m. = 2. चातुर् 2).

चातुरक्ष *der entscheidende Würfelwurf von vier Augen.*

चातुरर्थिक Adj. *in den vier* (angegebenen) *Bedeutungen geltend.*

चातुराश्रमिक Adj. *in den vier Lebensstadien sich befindend.*

चातुराश्रमिन् MBh. 7,2725 fehlerhaft für चतुराश्रमिन्.

चातुराश्रम्य a. *die vier Lebensstadien des Brahmanen.* °धर्म m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 20.

*चातुरिक m. *Wagenlenker.*

चातुर्जात (Bhâvapr. 6,32) und °क (Râgan. 22,17. Bhâvapr. 1,189) n. *eine best. Verbindung von vier Stoffen.*

चातुर्थ Adj. *im vierten* (Adhjâja) *besprochen* Kull. zu M. 2,56.

चातुर्थक Adj. *jeden vierten Tag erscheinend* (Fieber) Agni-P. 31,18.

चातुर्थकारिरस m. *ein best. medic. Präparat gegen Quartanfieber* Mat. med. 67.

चातुर्थाह्निक Adj. *zum vierten Tag gehörig.*

चातुर्थिक Adj. wohl dass. Lâṭj. 7,7,29. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 12,11,24.

*चातुर्दश Adj. *zum 14ten Tage in einem Halbmonat in Beziehung stehend.*

*चातुर्दशिक Adj. *am 14ten Tage in einem Halbmonat die heiligen Schriften studirend.*

चातुर्दैव Adj. *vier Gottheiten geheiligt.*

*चातुर्बीज n. *eine Verbindung von vier Arten aromatischen Samens* Nigh. Pr.

*चातुर्भद्र n. *eine Verbindung von vier heilbringenden Pflanzen* Râgan. 22,16. Auch °क n. Bhâvapr. 3,87. 93.

चातुर्भौज्ञि m. Patron. von चतुर्भोज्ञ.

चातुर्भौतिक Adj. *aus vier Elementen bestehend* Comm. zu Njâjas. 3,1,28.

चातुर्महाराजकायिक m. Pl. = चतुर्म°.

चातुर्महाराजिक m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Pl. = चातुर्महाराजकायिक.

*चातुर्मासक und °सिन् Adj. *der die Kâturmâsja-Opfer vollzieht.*

चातुर्मासी f. *der Vollmondstag bei den Kâturmâsja-Opfern* Âpast.

चातुर्मास्य 1) n. *a) Tertial, Beginn eines Tertials.* — *b)* Pl. *die drei vier Monate währenden und am Anfange der drei Jahreszeiten darzubringenden Opfer.* — 2) Adj. *zum Kâturmâsja-Opfer gehörig.*

चातुर्मास्यकारिका f. Titel eines Werkes.

चातुर्मास्यदेवता f. *die Gottheit eines Kâturmâsja-Opfers.*

चातुर्मास्यपद्धति f. und °मास्यमाहात्म्य n. Titel zweier Werke.

चातुर्मास्ययाज्ञिन् Adj. *der ein Kâturmâsja-Opfer darbringt.*

चातुर्य n. 1) *Geschicklichkeit, Gewandtheit.* — 2) *Liebreiz.*

चातुर्वर्ण्य n. *die vier Kasten.*

चातुर्विंशिक Adj. *zum 24sten Tag gehörig.*

चातुर्विद्य 1) Adj. *mit den vier* Veda *vertraut.* Vgl. चतुर्विद्य. — 2) n. *die vier* Veda. Wird von Nilak. zu MBh. durch *die Kenntniss des* धर्म, अर्थ, काम *und* मोक्ष erklärt.

चातुर्विद्य n. *Vierfältigkeit* Hariv. 2,114,16.

चातुर्वैद्य 1) Adj. *mit den vier* Veda *vertraut.* — 2) *n. *die Kenntniss der vier* Veda.

चातुर्होतृक Adj. von चतुर्होतर् Maitr. S. 1,9 in der Unterschrift.

चातुर्होत्र 1) Adj. *von den vier Hauptpriestern geleitet, von ihnen vollbracht.* — 2) n. *a) ein von vier Priestern geleitetes Opfer* Bhâg. P. ed. Bomb. 7,3,30. — *b) die Functionen der vier Hauptpriester.* — *c) die vier Hauptpriester.*

चातुर्होत्रिय Adj. *wobei die vier Hauptpriester verwendet werden.*

चातुश्चरणिक 1) Adj. wohl *mit den vier* Veda *vertraut* Hemâdri 1,368,6. — 2) f. आ wohl *die vier* Veda ebend. 332,4.

चातुःशब्द्य n. *vier Wortformen, — Ausdrucksweisen.*

*चातुष्कोटिक Adj. *viertheilig.*

*चातुष्टय Adj. *das Katushṭaja 2) c) kennend.*

चातुष्प्राकृरिक Adj. *bei vier Gelegenheiten erfolgt* Ind. St. 15,221.

चातुष्प्राश्य Adj. *für Viere zum Essen ausreichend.*

चातुःषष्टिक Adj. *zu den 64 Künsten in Beziehung stehend.*

चातुःसागरिक Adj. (f. ई) *zu den vier Meeren in Beziehung stehend.*

चातुःस्वर्य n. *die Verwendung von vier Accenten* (d. i. त्रैस्वर्य und एकश्रुति) Ind. St. 10,422. Comm. zu Njâjam. 9,2,15.

चात्तरात्र m. Patron. des Gamadagni.

चात्त्र (zu चत्) n. *Spindel,* insbes. *die bei der Erzeugung des heiligen Feuers gebrauchte.*

चात्र = चात्त्र.

चात्वारिंश n. Titel eines Brâhmaṇa.

*चात्वारिंशत्क Adj. *für vierzig gekauft* u. s. w.

चात्वाल 1) m. n. *die Grube, welche die Erde für die* Uttaravedi *liefert.* — 2) *m. Kuça-*Gras.*

चात्वालवत् Adj. *wobei eine Grube* चात्वाल *gegraben wird.*

*चानराट N. pr. einer Oertlichkeit.

चानश् *das Participial-Suffix* मान 238,33.

चानूर् fehlerhaft für चाणूर्.

चान्दन Adj. (f. ई) *vom Sandelbaum, von Sandelholz* Prasannar. 118,14. S. S. S. 179.

*चान्दनगन्धिक Adj. *nach Sandel riechend.*

चान्द्र 1) Adj. (f. ई) *a) lunaris.* — *b) von Kandra verfasst.* — 2) m. *a) *Mondmonat.* — *b) *die lichte Hälfte eines Monats.* — *c) Montag* Vishṇus. 77,2. — *d) *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त. — *e) ein Schüler des Grammatikers Kandra.* — 3) f. ई *a) *Mondschein* Râgan. 21,46. — *b) *eine Art Solanum.* — *c) *Serratula anthelminthica* Râgan. 4, 63, v. l. — *d)* N. pr. einer Fürstin. — 4) n. = चान्द्रायण 2).

चान्द्रक 1) Adj. *lunaris.* — 2) *n. *trockener Ingwer.*

चान्द्रगुप्त Adj. *dem Kandragupta gehörig* Hem. Par. 8,322.

चान्द्रचन्द्रिक n. *eine best. Art des Sitzens.*

चान्द्रपुर m. Pl. *die Bewohner von Kandrapura.*

*चान्द्रभागा f. = चन्द्रभागा.

चान्द्रभागि m. Patron. von चन्द्रभाग.

*चान्द्रभागेय m. Metron. von चन्द्रभागा.

चान्द्रम Adj. *lunaris.*

चान्द्रमस 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 3) f. ई N. pr. der Gattin Bṛhaspati's. — 4) *n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

*चान्द्रमसायन und *°नि m. Patron. Budha's (*Mercurs*).

चान्द्रव्रतिक Adj. *nach der Weise des Mondes verfahrend.*

*चान्द्राढ्य n. *frischer Ingwer.*

चान्द्रायण 1) m. *Kenner des Mondlaufes, Mondbeobachter* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17,13,17. *°भक्त Adj. *von solchen bewohnt.* — 2) n. *eine best. Kasteiung, bei der man den Mondlauf zur Richt-*

schnur nimmt, indem man beim zunehmenden Monde jeden Tag einen Bissen mehr, beim abnehmenden einen Bissen weniger zu sich nimmt. °व्रत n. dass. 144,9.

*चान्द्रायणिक Adj. *die Kasteiung* Kândrâjaṇa *übend.*

चान्द्रि m. Patron. *Mercurs* Varâh. Jogaj. 4,19.

चान्धनायन m. Patron. des Ânandagâ.

चाप 1) m. n. *a) Bogen* (zum Schiessen). — *b) Bogen* (in der Geometrie), insbes. *der einem gegebenen Sinus oder Cosinus entsprechende.* — *c) der Schütze im Thierkreise.* — *d) Regenbogen.* — *e) ein best. astronomisches Instrument, Halbcirkel.* — *f) eine best. Constellation.* — 2) m. N. pr. eines Geschlechts.

चापगुण m. *Bogensehne.*

चापट N. pr. eines Dorfes.

चापदासी f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9515.

चापधर m. *der Schütze im Thierkreise* Utpala.

*चापपट m. *Buchanania latifolia* Râgân. 11,66. Vgl. चापवट und उपवट.

चापय्, °यति *auf einen Bogen* (geometr.) *reduciren* Comm. zu Ârjabh. 4,25.

चापयष्टि f. *Bogensehne* 295,32.

चापल n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Beweglichkeit, rasche Bewegung, Geschwindigkeit.* — 2) *unstätes Wesen, Unbeständigkeit, Leichtfertigkeit, eine leichtsinnige Handlung, Unvorsichtigkeit* (Pl. Kâd. 114, 2. Harshaṅ. 84,1), *Leichtsinn, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend) Gaut.

चापलता f. *Bogensehne.*

*चापलायन m. Patron. von चपल.

चापलेखा f. ein Frauenname.

चापल्य n. 1) *Beweglichkeit, rasche Bewegung.* — 2) *unstätes Wesen, Unbeständigkeit* Spr. 3924. *Leichtfertigkeit, Leichtsinn.*

*चापवट m. = चापपट Râgân. 11,66.

चापाचार्य m. *ein Lehrer im Bogenschiessen* Bâlar. 42,19.

चापाधिरोपण (Prasannar. 20,11) und चापारोपण (ebend. 15,10) n. *das Beziehen des Bogens mit einer Sehne, das Spannen des B.*

चापाल N. pr. eines Kaitja.

चापिन् 1) Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.* — 2) m. *der Schütze im Thierkreise.*

चापोत्कट m. N. pr. eines Geschlechts.

*चाफट्टकि m. Patron.

*चाबुका f. *ein kleines rundes Kissen.*

चामर 1) Adj. *a) vom Bos grunniens kommend* Bhâg. P. 8,10,13. — *b) zu einem Fliegenwedel gehörig.* — 2) (*m. f. आ und ई) und n. *der Schweif des Bos grunniens, der als Fliegenwedel gebraucht wird und zu den Insignien eines Fürsten gehört.* Auch als Schmuck auf dem Kopfe von Pferden und Elephanten Kâd. 109,17. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *n. und f. आ *Stiel.* — 4) n. *ein best. Metrum.*

*चामरग्राह m. *Fliegenwedelhalter.*

*चामरग्राहिक m. Patron. von चामरग्राह.

चामरग्राहिणी f. *Fliegenwedelhalterin* Spr. 77. Hemâdri 2,*a*,113,19. Kâd. 14,24. 238,11.

चामरधारि und °णी (Bâlar. 90,1) f. dass.

*चामरपुष्प m. 1) *Mangifera indica.* — 2) *der Betelnussbaum.* — 3) *Pandanus odoratissimus.* — 4) *Saccharum spontaneum.*

*चामरपुष्पक m. *Saccharum spontaneum.*

चामरव्यजन n. *der Schweif des Bos grunniens als Fliegenwedel.*

चामरसाह्वय m. *Saccharum spontaneum.*

*चामरिक m. *Fliegenwedelhalter.*

चामरिका f. *Wedel, Büschel* Harshaṅ. 139,11.

*चामरिन् m. *Pferd.*

*चामसायन m. Patron. von चमसिन्.

*चामस्य m. Patron. von चमस.

चामीकर 1) n. *Gold.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 14,382. — 2) *m. *Stechapfel.*

चामीकरमय Adj. (f. ई) *golden* Hemâdri 1,334,9. 455,15.

चामीकराचल und °कराद्रि m. Bein. des *Berges Meru* Kâd. 229,12. Ind. St. 14,384.

चामुण्ड 1) m. N. pr. eines Autors. Auch °राय. °रायपुराण n. Titel eines Werkes. — 2) f. आ *a) eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. einer Nâjikâ der Durgâ.

चामुण्डातन्त्र m. Titel eines Werkes.

*चाम्पिला f. *Fluss.*

चाम्पेय 1) m. *a) Michelia Champaka* und *Mesua ferrea.* — *b) *Staubfaden,* insbes. *der Lotusblüthe.* — *c) ein Fürst von* Kampâ. — *d)* N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 2) *m. n. *Gold.*

*चाम्पेयक n. = चाम्पेय 1) *b).*

*चाम्प्य n. *Speise.*

चाय्, चायति und °ते 1) *Scheu haben, Besorgniss hegen vor* (Acc.). Med. *sich scheu —, sich ehrfurchtsvoll benehmen.* — 2) *wahrnehmen, erkennen* Maitr. S. 1,9,3. 4. — Mit अप 1) *scheuen.* — 2) *respectiren, ehren.* — Mit नि (nur Absol. निचाय्य, निचाय्य) 1) *mit ehrfurchtsvoller Scheu betrachten, verehren.* — 2) *wahrnehmen* RV. 1,105,18. Daçak. 90,7.

*चाय Adj. von चय.

*चायक Adj. von चि.

*चायनीय Adj. wohl *wahrnehmbar,* als Erklärung von चित्र.

1. चायमान Partic. von चाय्.

2. चायमान m. Patron. des Abhjâvartin.

चायितर् Nom. ag. *Wahrnehmer* Nir. 5,24.

चायु Adj. *Scheu —, Ehrfurcht bezeugend.*

चार् 1) m. *a) Späher, Kundschafter.* — *b) Gang, Bewegung, Lauf* (der Gestirne). — *c) Verfahren, Benehmen.* — *d) das Betreiben.* — *e) *Fessel.* — *f) *Gefängniss.* — *g) Buchanania latifolia* Râgân. 11,65. Bhâvapr. 1,245. — 2) f. ई *a) körperliche Bewegung, Schwenkung* Bâlar. 217,12 (wenn चारीषु° verbunden wird). — *b) ein best. Pas beim Tanze.* — 3) *n. *ein künstlich zubereitetes Gift.*

चारक 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) verfahrend, zu Werke gehend.* — *b) in Bewegung setzend* MBh. 14,42,29. — *c) *von* Karaka *verfasst.* — 2) m. *a) Späher, Kundschafter.* — *b) *Treiber, Hüter.* — *c) *eine Art Priester* (भोजक). — *d) *Diener.* — *e) *Genosse, Begleiter.* — *f) *Fessel.* — *g) Gefängniss* Lalit. 250,2. 252,16. — *h) *Buchanania latifolia.* — 3) f. °रिका *a) Dienerin* in अन्तःपुर°. — *b) das Leben fahrender Mönche* u. s. w. Lalit. 309, 2. — *c) *Coccinelle* Nigh. Pr. — *d) *Schabe.*

*चारकत्रिरात्र m. *eine best. Feier.*

*चारकाण्ड n. *ascensional difference* (*in Astronomy*). Richtig चरखण्ड.

*चारकीण Adj. *für einen umherziehenden Brahmanenschüler geeignet.*

1. चारचक्षुस् n. *ein Späher als Auge* 211,19.

2. चारचक्षुस् Adj. *Späher als Augen benutzend.*

*चारचण Adj. *graceful in gait or motion.*

*चारचुञ्चु Adj. *remarkable in walking, of graceful carriage.*

*चारज्या f. *the sine of the ascensional difference.* Richtig चरज्या.

*चारटिका f. *die Indigopflanze* Râgân. 4,83.

चारटी f. 1) *Flacourtia cataphracta* Râgân. 5,91. Bhâvapr. 6,15. Karaka 6,14. — 2) *Hibiscus mutabilis.*

चारण 1) Adj. *a) auf der Schule beruhend* Âpast. — *b) zu derselben Schule gehörig* Gaut. — 2) m. *a) ein umherziehender Schauspieler* Spr. 2235. 2278. Paṅkat. 43,4. Râgat. 1,222. — *b) ein himmlischer Sänger.* — *c) Späher, Kundschafter.* °चक्र n. *ein Trupp von Sp.* Bâlar. 90,20. — 3) f. ई *a)* f. zu 2) *b)* Bâlar. 259,3. — *b) *Hibiscus mutabilis* Nigh. Pr. — 4) n. *a) das Weidenlassen, Hüten.* — *b) ein best. mit Mineralien (Quecksilber) vorgenommener Process.*

चारणात्व n. Nom. abstr. zu चारण 2) *a*).

चारणाविद्य oder °वैद्य m. Pl. N. pr. einer Schule des AV.

चारणैकमय Adj. (f. ई) *nur aus umherziehenden Schauspielern bestehend.*

*चारतूल n. = चामर 2) Gal.

चारथ Adj. *fahrend, wandernd.*

*चारपथ m. *Kreuzweg.*

चारपुरुष m. *Späher, Kundschafter* Kâd. 63,2.

चारभट 1) m. *Soldat* Spr. 1593. Harshak. 174,24. — *b*) **ein beherzter Mensch.* — 2) *f. ई *Heldenmuth.*

*चारमिक Adj. = चरममधीते वेद वा.

*चारवायु m. *Sommerlüftchen.*

चाराधिकार m. *Späheramt* Bâlar. 90,19.

चाराधिकारिन् m. *Späher, Kundschafter.*

चारायण m. Patron. N. pr. eines Autors. *f. ई.

*चारायणक Adj. *von den Kârâjaṇa herkommend.*

चारायणीय 1) Adj. *zu Kârâjaṇa in Beziehung stehend.* शिक्षा Bühler, Rep. No. 21. — 2) m. Pl. *die Schule des Kârâjaṇa.*

चारिक in ब्रह्म° und मास°. चारिका s. u. चारक.

चारितार्थ्य n. *Erreichung des Zweckes.*

चारित्र 1) m. N. pr. eines Marut. — 2) *f. आ *Tamarindenbaum.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Verfahren, Handlungsweise, Wandel. — b) ein reiner Wandel, guter* — 170,4. *ein guter Name. — c) *Ceremonie.*

*चारित्रवती f. *ein best.* Samâdhi.

चारित्रसिंहगणि m. N. pr. eines Autors.

चारित्रिन् Adj. *einen guten Lebenswandel führend.*

चारित्र्य n. = चारित्र 3) *a) b).*

चारिन् 1) Adj. *a) beweglich, sich bewegend. — b)* am Ende eines Comp. α) *sich bewegend —, herumgehend —, umherwandelnd —, lebend —, sich aufhaltend in* oder *auf. —* β) *verfahrend, zu Werke gehend. —* γ) *übend, thuend. —* δ) *lebend von. —* ε) *nahekommend, ähnlich.* — 2) m. *a) Fusssoldat. — b) Späher, Kundschafter* Âpast. — 3) *f. णी *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,107.

*चारिवाच् (!) f. angeblich = कर्कटशृङ्गी.

चारु 1) Adj. *a) angenehm, willkommen, gebilligt, geschätzt, lieb, carus;* mit Dat. oder Loc. der Person. — *b) lieblich, gefällig, schön.* — 2) चारु Adv. zu 1) *a)* und *b).* — 3) m. *a) ein best.* वासक (musik.). — *b)* *Bein. Bṛhaspati's. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa. — β) eines Ćakravartin. — 4) *f. चार्वी *a) ein schönes Weib. — b) Glanz. — c) Mondschein. — d) Intelligenz. — e)* N. pr. der Gattin Kubera's. — 5) *n. *Safran.*

चारुक m. 1) *der Same von Saccharum Sara* Bhâvapr. 1,279. — 2) N. pr. eines Mannes VP. 5,37,42.

*चारुकेसरा f. 1) *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,144. — 2) *eine rosenartige Pflanze* Râǵan. 10,129.

चारुगर्भ m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

चारुगीति f. *ein best. Metrum.*

चारुगुप्त m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुचन्द्र m. desgl.

चारुचर्या f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 347. fg.

चारुचित्र und °चित्राङ्गद m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चारुता f. 1) *Beliebtheit.* — 2) *Schönheit* 104,23. Spr. 7826.

चारुत्व n. *Beliebtheit* ṚV. 10,70,9.

चारुदत्त m. ein Mannsname 146,27.

चारुदत्त m. desgl.

*चारुदर्शना f. *eine Schöne, Weib* überh. Râǵan. 18,6.

*चारुदारु m. *Hibiscus populneoides* Nigh. Pr.

चारुदेव m. N. pr. eines Mannes.

चारुदेष्ण m. N. pr. eines Sohnes 1) des Gaṇḍûsha. — 2) des Kṛshṇa.

चारुदेह m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुधर्मन् m. N. pr. v. l. für चारुवर्मन् VP.^{2} 5,148.

*चारुधामन् m. *eine best. Pflanze.*

*चारुधामा oder *°धारा f. Bein. von Indra's Gattin.

चारुधिष्ण्य m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara. Wohl nur verlesen für चोरु° d. i. च + उरु°.

चारुनालक n. *eine rothe Lotusblüthe.*

चारुनेत्र 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) *m. *Antilope cervicapra* Gal. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

चारुपत्त्रमय Adj. *aus schönen Blättern gemacht* Hemâdri 1,408,5.

चारुपद m. N. pr. eines Sohnes des Namasju.

*चारुपर्णी f. *Paederia foetida.*

चारुपुट m. *ein best. Tact.*

चारुप्रतीक Adj. *von lieblichem Aussehen.*

*चारुफला f. *Weinstock.*

चारुबाहु und चारुभद्र m. N. pr. zweier Söhne Kṛshṇa's.

चारुमति m. N. pr. eines Papageien.

चारुमत्त् N. pr. 1) m. eines Ćakravartin. — 2) f. °मती *a)* einer Tochter Kṛshṇa's. — *b)* einer Zofe Ćaṇḍak. 8,9. fgg.

चारुमुखी f. *ein best. Metrum.*

चारुयशस् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुरथ N. pr. eines Waldes.

*चारुरावा f. Bein. der Çakî.

चारुरूप m. N. pr. eines Adoptivsohnes des Asamauǵas Hariv. 1,38,8.

चारुलोचन 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) *m. *Antilope.*

चारुवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*चारुवर्धना f. *Weib.*

चारुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes VP. 5,37,42.

*चारुवद् Adj. P. 6,3,121, Vartt., Sch.

चारुवादिन् Adj. *schön klingend* S. S. S. 180.

चारुविन्द m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*चारुवृत्त m. *Hibiscus populneoides* Nigh. Pr.

चारुवेणी f. *eine schöne Flechte* und zugleich N. pr. eines Flusses Spr. 7628.

चारुवेष m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.^{2} 4,112. °वेश MBh.

*चारुव्रता f. *eine Frau, die einen Monat fastet.*

चारुशब्दभङ्गवत् Adj. *reich an lieblichem Gestammel* und zugleich *an lieblichen Redewendungen* (eine Rede) Spr. 7840.

*चारुशिला f. *Edelstein.*

चारुशीर्ष m. N. pr. eines Mannes.

चारुश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुसंकाशिन् Adj. *lieblich aussehend* AV. Paipp. 20,5,5.

*चारुसार n. *Gold* Gal.

चारुहासिन् 1) Adj. *lieblich lachend* 83,10. — 2) f. °नी *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's VP.^{2}

*चारेक्षण Adj. = 2. चारुचक्षुस्.

*चार्चिक Adj. = चर्चामधीते वेद वा.

*चार्चिक्य n. *das Einsalben des Körpers.*

*चार्म Adj. *ledern, mit Fell* oder *Leder überzogen.*

*चार्मण 1) Adj. *mit Fell* oder *Leder überzogen.* — 2) n. *eine Menge von Häuten, Fellen* oder *Schildern.*

चार्मिक Adj. *ledern.*

*चार्मिकायणि m. Patron. von चर्मिन्.

*चार्मिक्य n. Nom. abstr. von चर्मिक.

*चार्मिण n. *eine Menge schildbewaffneter Männer.*

*चार्मिय Adj. von चर्मन्.

चार्य 1) m. *der Sohn eines ausgestossenen* Vaiçja. — 2) n. *Späherei, Kundschaft.*

चार्वदन (für चारुवदन) Adj. *lieblich von Angesicht* AV. Paipp. 20,5,5.

*चार्वाक 1) m. *a)* N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines materialistischen Philosophen. — *b) ein Anhänger von* 1) *a)* β). — 2) Adj. *von* 1) *a)* β) *herrührend.*

*चार्वाघाट und *चार्वाघात Adj. wohl *schön auf einem Instrumente spielend.*

चार्वाच् (für चारुवाच्) Adj. *lieblich redend* AV. Paipp. 20,5,5.

चार्वाट् Adj. in Verbindung mit मुहूर्त.

चाल m. 1) *das Wackeln* in दृत्त°. Auch ohne दृत्त dass. Cit. im Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 66,5. — 2) **Dach.* — 3) **der blaue Holzheher.*

चालक m. **ein widerspänstiger Elephant.* Von Menschen so v. a. *ein Widerspänstiger* Râgat. 8, 1644.

चालन 1) n. *a) das Bewegen, Hinundherbewegen, Wankenmachen, Lockern.* — *b) das Vonsichstossen.* — *c) ein best. Ausdruck aus der Astronomie.* — 2) (*n.) und f. ई *Sieb, Seihe* Mahîdh. zu VS. 19,16.

चालनिका f. = चालन 2) Glosse zu Kâtj. Çr. 19,2,8.

चालिक्य Ind. St. 3,485 = चालुक्य.

चालुकि m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 11,107.

चालुक्य m. N. pr. eines Geschlechts.

चाल्य Adj. 1) *zu bewegen, zum Schwanken —, in Bewegung zu bringen* Comm. zu Golâdhj. 11,4. — 2) *abzulenken.*

चाष 1) m. *a) Coracias indica.* — *b) *Zuckerrohr.* — 2) *Adj. von 1) *a).*

चाषमय Adj. *aus* चाष 1) *a) bestehend* Harshaṅ. 101,22.

चाषवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. Pl. Bez. *einer Art Gespenster.*

*चाक्रव m. N. pr. eines Geschlechts.

चाक्रबाण m. desgl.

*चाक्रमाण m. desgl.

1. चि, चिनोति und चिनुते 1) *aneinanderreihen, schichten, aufbauen;* insbes. oft vom Bau des Feueraltars, und zwar Act., wenn der Priester für Andere, Med., wenn der Opfernde für sich selbst baut. — 2) *sammeln, einsammeln, belesen, bepflücken; in den Besitz von Etwas gelangen.* — 3) *beschütten —, bedecken mit* (Instr.). चित *bedeckt —, besäet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 4) Pass. *zunehmen, ergiebig sein, gedeihen.* — *Caus. 1) चययति und चपयति = Simpl. — 2) चाययति oder चापयति. — Desid. *चिकीषति, °ते und *चिचीषति *schichten wollen.* — *Caus. vom Desid. चिचीषयति *veranlassen, dass Jmd aneinanderzureihen wünscht.* — Mit अधि *aufschichten, aufbauen auf* (Loc.). — Mit अनु, °चित *der Länge nach besetzt mit* (Instr.). — Mit अप 1) *ablesen, einsammeln.* — 2) **verringern.* — 3) Pass. *a) von seiner Fülle herunterkommen, abnehmen, sich verringern, weniger werden* (in der Arithm.) Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,2. °चित *abgemagert, mager, dünn.* — *b) kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. — Mit अव 1) *ablesen, einsammeln;* mit *doppeltem Acc. 225,19. 20. — 2) *zurückschlagen, abziehen* (ein Gewand). — 3) अवचित *erfüllt —, bewohnt von* (im Comp. vorangehend). अवचरित v. l. — Mit आ 1) *anhäufen, ansammeln.* आचित *angehäuft, geschaart.* — 2) *bedecken —, beladen mit* (Instr.). आचित *bedeckt —, beladen —, besteckt —, bespickt —, behaftet* (Kâraka 6,25) *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit आन्वा in °चय. — Mit आवा *vermindern, verbrauchen.* — *पर्या in *°चित. — Mit समा 1) *zusammenstellen, aufhäufen.* — 2) *überschütten —, bedecken mit* (Instr.). °चित *bedeckt —, beladen —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) (einen Weg) *bahnen* (durch *Aufschütten, Ausfüllen* der Vertiefungen). — Mit उद् *ablesen, einsammeln;* mit *doppeltem Acc. — Mit अभ्युद् 1) *auf eine Stelle* (Loc.) *zusammenbringen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,57. — 2) *anknüpfend behandeln* Çâṁk. zu Bâdar. 2,4,7. — Mit समुद् 1) *aneinanderreihen, zusammenstellen, anreihen, hinzufügen* 232,33. — 2) *ablesen, einsammeln.* — Mit उप 1) *aneinanderreihen.* — 2) *aufhäufen, ansammeln, vermehren, verstärken.* Pass. *sich aufhäufen, — anhäufen, — vermehren, — verstärken, zunehmen* (auch vom Monde), *sich verbessern, — gut stehen, Vortheil ziehen.* उपचित *vermehrt, verstärkt, in reichlichem Maasse vorhanden, eine Fülle zeigend, dick* (Kâraka 4,8); *sich wohl befindend, gut von Statten gehend.* — 3) *überschütten —, bedecken mit* (Instr.). उपचित *überschüttet —, bedeckt —, reichlich versehen —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit समुप *aufhäufen, sammeln* Nâgân. 100 (101). Pass. *zunehmen, heranwachsen.* °चित *reichlich* 329,8. *dick* Kâraka 4,8. — Mit नि 1) *aufschichten, aufrichten.* Nur °चित *aufgeschichtet, aufgerichtet, aufgebaut.* — 2) *beschütten.* °चित *bedeckt —, besteckt —, besetzt —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) निचित *angehäuft, gestaut, constipatus.* — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit संनि, °चित *angehäuft, gestaut.* — Mit परि 1) *aufschichten.* — 2) *einschliessen mit* (Instr.) Çulbas. 3,81. — 3) *ansammeln, anhäufen.* Pass. *sich vermehren, zunehmen.* °चित *verstärkt.* — 4) *in den Besitz von Etwas gelangen,* °चित *gewonnen* Spr. 4242. — 5) परिचित *erfüllt von* (Instr.), so v. a. *in sich enthaltend.* — Mit प्र 1) *einsammeln, lesen, abpflücken;* Feinde *lesen,* so v. a. *niedermähen.* प्रचित *eingesammelt.* — 2) *vermehren, vergrössern.* Pass. *sich ansammeln, zunehmen.* प्रचित *angehäuft.* — 3) प्रचित *bedeckt —, überhäuft mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit संप्र *ansammeln, vermehren.* — Mit वि 1) *auslesen, aussuchen, sichten* (insbes. Soma-Pflanzen). — 2) *belesen* Spr. 7133, v. l. — 3) *sondern, zertheilen* (das Haar). — 4) *ausscheiden, fortschaffen, zerstreuen.* — 5) (einen Weg) *bahnen* (durch *Beiseiteschaffen* des im Wege Liegenden). — 6) *vertheilen* (Beute). — 7) *einziehen* (Spielgewinn). — 8) *verschichten, falsch schichten.* — Mit संवि *aussondern.* — Mit सम् 1) *aufschichten, aufeinanderlegen.* — 2) *fertig schichten.* संचित *f. geschichtet.* — 3) *zusammenlesen, — legen, ordnen.* — 4) *einsammeln, anhäufen, Reichthümer sammeln, in den Besitz von Etwas gelangen.* संचित *eingesammelt, angehäuft; dicht* (Wald). — 5) संचित *erfüllt von, versehen mit* (im Comp. vorangehend). — 6) संचित *stets ausgeübt, — an den Tag gelegt* MBh. 13,6,47. — Mit अभिसम् *um einer Sache willen schichten;* mit doppeltem Acc. — Mit परिसम्, °संचित *eingesammelt, angehäuft.*

2. चि, चिकेति, चिनोति, चिनुते. 1) *wahrnehmen.* — 2) *das Augenmerk richten auf.* — 3) *aufsuchen, suchen, forschen nach, Nachforschungen anstellen über* (Acc.), *durchsuchen, Jmd irgendwo suchen* (mit doppeltem Acc.). — Mit अनु *gedenken, sich erinnern.* — Mit अप *Rücksicht nehmen auf, respectiren.* अपचित *geehrt, geachtet* Bhâg. P. 5,3,9. — Mit अव *prüfen.* — Mit उप in °चायिन् 2). — Mit नि *wahrnehmen, bemerken.* — Desid. °चिकीषते *beobachten, überwachen.* — Mit निस् *über Etwas Gewissheit erlangen, sich überzeugen, entscheiden, als ausgemacht ansehen, festsetzen, beschliessen.* निश्चित 1) *der sich eine feste Meinung über Etwas gebildet hat, der Etwas festgestellt hat, entschlossen, — zu* (Dat., Loc., °अर्थम् oder im Comp. vorangehend). — 2) *entschieden, ausgemacht, festgestellt, beschlossen.* °म् Adv. *bestimmt, gewiss, sicher* 120,8. Spr. 7692. Superl. निश्चिततम. — Mit अभिनिस्, अभिनिश्चित 1) *dem Etwas feststeht, der fest von Etwas überzeugt ist.* — 2) *genau bestimmt in Bezug auf* (Acc.). — 3) *feststehend, ausgemacht.* — Mit परिनिस् in परिनिश्चय. — Mit विनिस् 1) *erwägen.* — 2) *für ausgemacht ansehen, für gewiss halten.* — 3) विनिश्चित *a) fest entschlossen zu* (im Comp. vorangehend). — *b) vollkommen entschieden, festgestellt, feststehend.* °म् Adv. *sicher, gewiss* 51,11. — Mit परि 1) *untersuchen, durchsuchen.* — 2) *ausfindig machen* 156,6. *erkennen* Spr. 1405. *erfahren, kennen lernen*

Ragh. 8,18. 9,29. Naish. 6,38. Pass. *bekannt sein* Comm. zu Káraka 1,1. °चित *bekannt, nicht selten vorkommend* Vikramâṅkaḱ. 11,2. *vertraut, gewohnt* Megh. 93. — Caus. परिचापयते *suchen.* — Mit वि 1) *unterscheiden, internoscere.* — 2) *machen, dass Etwas unterschieden wird, wahrnehmen lassen, erhellen.* — 3) *besehen, untersuchen, durchsuchen, prüfen, nachsuchen bei.* — 4) *sich umsehen nach, suchen; trachten nach.* — Mit प्रवि *durchsuchen.* °चित *geprüft, erprobt.* — Mit सम् *nachsinnen* (संचित्य fehlerhaft für संचित्य).

3. चि, चेँयते 1) *verabscheuen, hassen.* — 2) *rächen, strafen, sich rächen an* (Acc.).

*चिक्क m. *Moschusratte.* Richtig wohl चिक्क.

*चिकरिषु Adj. *auszugiessen* u. s. w. *verlangend.*

चिकर्तिषा f. *das Verlangen abzuschneiden* Daç. (1925) 2,129,3.

चिकर्तिषु Adj. *aufzuschlitzen beabsichtigend* Ind. St. 15,428.

चिकश (?) Kauç. 21.

चिकाएड n. Titel eines Werkes.

चिकारयिषु Adj. *machen (bauen) zu lassen beabsichtigend* Ind. 15,433.

चिकित्वँस् Adj. 1) (*wahrnehmend*) *wissend, kundig.* — 2) *in die Augen fallend* ṚV. 10,3,1.

चिकित m. N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि in der Kâç. Âçv. Çr. 12,14,2.

चिकितानँ 1) Adj. Partic. von 4. चित्. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*चिकितायन m. N. pr. eines Mannes.

चिँकिति Adj. *kundig.*

चिकितुँ 1) Adj. *in die Augen fallend.* — 2) wohl f. *das Begreifen, Verstand.*

चिकित्वँन् Adj. *aufmerkend.*

चिकित्वँित्वँस् Adv. *mit Verständniss, wohlbedacht.*

चिकित्वँिन्मनस् Adj. 1) *aufmerksam.* — 2) *wohlüberdacht.*

चिकित्स् Desid. von 4. चित्.

चिकित्सक m. *Arzt* Gaut. Âpast.

चिकित्सन n. *ärztliche Behandlung.*

चिकित्सा f. *ärztliche Behandlung, Heilung, Heilkunde, Therapie.*

चिकित्साकलिका f. (Verz. d. B. H. und Verz. d. Oxf. H.), °कौमुदी f., चिकित्साञ्जन n., °तत्त्वज्ञान n., °दर्पण m. und °परतन्त्र n. Titel von Werken.

चिकित्साप्रश्न m. *Consultation eines Arztes* Hâs. 27,6.

चिकित्सामृत n., चिकित्सार्णव m. und चिकित्सालेश m. Titel von Werken.

चिकित्साशास्त्र n. *ein Lehrbuch der Medicin.*

चिकित्सासार Titel eines Werkes.

चिकित्सित 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. = चिकित्सा. Pl. *die Abschnitte der therapeutischen Abtheilung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 217,11.

चिकित्सुँ Adj. 1) *klug, listig.* — 2) *ärztlich behandelnd* Naish. 3,111.

चिकित्स्य Adj. *ärztlich zu behandeln, heilbar.*

*चिकिन 1) Adj. *flachnasig.* — 2) n. *Flachnasigkeit.*

*चिकिल m. *Sumpf.*

चिकीरषा f. = चिकीर्षा.

1. चिकीर्ष् Desid. von 1. कर्.

2. *चिकीर्ष् Adj. *thun wollend, beabsichtigend.* Vgl. प्रति°.

*चिकीर्षक Adj. dass.

चिकीर्षा f. *das Verlangen zu machen, — thun, — vollbringen* 68,13. 238,7. *das Trachten —, Verlangen nach.* Die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend.

चिकीर्षित n. *Vorhaben, Unternehmen, Absicht* 160,18.

चिकीर्षु Adj. *zu machen —, zu thun —, anzufertigen —, zu vollbringen* u. s. w. *beabsichtigend, verlangend nach.* Die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. Vgl. उपकारी°.

*चिकीर्ष्य Adj. *was man zu thun beabsichtigen soll* oder *beabsichtigt.*

चिकुर 1) *unbesonnen. — 2) m. *a) Haupthaar* Naish. 7,108. *Haar* überh. चामर° Bâlar. 90,6. — *b) Berg. — c) eine best. Pflanze. — d) Schlange. — e) ein best. Vogel. — f) Moschusratte. — g)* N. pr. eines Schlangendämons.

*चिकुरकलाप m., *°पत्त m., *°भार m., *°रचना f. und *°हस्त m. *Haarschopf, Haarmasse.*

चिकुरित Adj. (?) Daçak. 86,19.

*चिकुरोच्चय m. *Haarschopf, Haarmasse?*

*चिकूर m. = चिकुर *Haupthaar.*

चिकेतस् in न°.

*चिक्क्, चिक्कयति (व्यथने, श्रातौ).

चिक्क 1) *Adj. *flachnasig.* — 2) *m. *Moschusratte.* — 3) f. आ *a) Maus. — b) Betelnuss* Râgan. 11,242. — *c)* Verz. d. Oxf. H. 86,*b*,35 vielleicht fehlerhaft für क्विक्का. — 4) *n. *Flachnasigkeit.*

चिक्कण 1) Adj. (f. आ) *glatt, schlüpfrig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *Betelnussbaum* Râgan. 11, 240. — 3) *f. आ *a) Betelnuss. — b) eine vorzügliche Kuh.* — 4) *f. ई *Betelnuss* Râgan. 11,242. — 5) n. *a) klebrige Feuchtigkeit, Gummi* Utpala zu Varâh. Bṛh. 3,7 (स° Adj., also Geschlecht unsicher). — *b) *Betelnuss* Râgan. 11,242.

*चिक्कणाकन्द n. N. pr. einer Stadt.

*चिक्कस m. n. *Gerstenmehl.*

*चिक्किण 1) Adj. = चिक्कण 1). — 2) f. आ = चिक्कण 3)*b*).

चिक्किर m. *ein best. kleines Nagethier.*

*चिक्खल्ल *Dreck, Koth.*

*चिक्रंसा f. *das Verlangen zu schreiten* u. s. w.

चिक्रीडिषा f. *Lust zu spielen.*

चिक्रीडिषु Adj. *zu spielen verlangend* Hem. Par. 2,454.

*चिक्लिद् m. *der Mond.*

चिक्वण Adj. fehlerhaft für चिक्कण.

*चिक्वल्ल m. *Sumpf.*

चिक्वादिषु Adj. *zu fressen begierig.*

चिक्ष्यापयिषा f. *die Absicht zu lehren, — mitzutheilen* Comm. zu Njâyas. 1,1,7.

*चिङ्गट m., *°टी f. und *चिङ्गड m. *eine Art Seekrabbe.*

चिचरिषु Adj. *zu gehen versuchend.*

चिचलिषु Adj. *im Begriff stehend aufzubrechen.*

चिचिण्ड m. *Trichosanthes anguina* Bhâvapr. 1,286.

चिचीकुची und °कूची fehlerhaft für चीचीकूची.

चिच्चन्द्रिका f. Titel eines Commentars.

चिच्चिँक m. *ein best. Vogel.*

चिच्चिटिङ्ग m. *ein best. giftiges Insect.*

चिच्छक्ति f. *Denkkraft, Denkvermögen.*

चिच्छुक m. und °की f. fehlerhaft für चित्मुख, °खी.

चिञ्चा f. *Tamarindenbaum* und *Tamarinde* Râgan. 11,165. Bhâvapr. 1,283. 2,90. 4,32.

*चिञ्चाटक m. *eine best. Pflanze.*

*चिञ्चाम्ल n. und *चिञ्चासार m. *eine Art Sauerampfer.* = सार Nigh. Pr.

चिञ्चिका f. = चिञ्चा Bhâvapr. 2,100.

चिञ्चिणी 1) Indecl. onomatop. Hamsop. 410. fg. — 2) m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

चिञ्चिनी f. N. pr. einer Stadt.

*चिञ्ची f. *Abrus precatorius.*

*चिञ्चोटक m. *eine best. Pflanze.*

*चिट्, चेटति (परिप्रेष्ये, प्रेष्ये).

चिटिङ्ग in उच्चिटिङ्ग und चिच्चिटिङ्ग.

चिणी Indecl. onomatop. Hamsop. 410.

1. चित्वँ Adj. 1) am Ende eines Comp. *schichtend.* — 2) *eine Schicht bildend, geschichtet.*

2. चित् Adj. *kennend* in ऋत°.

3. चित् Adj. *rächend* in ऋण°.

4. चित्, चेँतति und चिँकेति (auch Med.) 1) *wahrnehmen, bemerken, merken auf, Acht haben auf, beobachten;* mit Gen. oder Acc. — 2) *sein Absehen*

richten auf, beabsichtigen; mit Dat. — 3) *trachten nach* (Acc.). चित्त so v. a. *begehrt.* — 4) *bedacht sein auf, besorgen, sich angelegen sein lassen.* — 5) *beschliessen, wollen, mit Etwas zu thun haben wollen.* — 6) *verstehen, begreifen, wissen.* — 7) **zur Besinnung kommen.* — 8) *sich vernehmen lassen, sich zeigen, erscheinen, gelten, bekannt sein, sein.* — 9) Partic. perf. चिकित्वंस् *a) bemerkt habend, bemerkend, merkend auf, aufmerksam.* — *b) verstehend, wissend, kundig.* — Caus. चेतयति, °ते und चित्तयति 1) *aufmerken machen, erinnern.* — 2) *begreifen machen, unterweisen, lehren.* — 3) *Jmd zum Bewusstsein bringen, denken lassen.* — 4) *wahrnehmen, bemerken.* — 5) *aufmerken, achten auf.* — 6) Med. (ausnahmsweise Act.) *zu einer Vorstellung gelangen, Bewusstsein haben, begreifen, denken, nachdenken, eine richtige Vorstellung haben von* (Acc.). चेतयान *bei Verstande seiend, vernünftig.* — 7) **zum Bewusstsein gelangen,* so v. a. *erwachen.* — 8) Med. *wissen,* so v. a. *sich erinnern* 241,10. *Bewusstsein haben von* (Acc.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,18. — 9) *erscheinen, sich zeigen als, sich auszeichnen, conspicuum esse, glänzen.* — Desid. चिकित्सति (ausnahmsweise Med.) 1) *beabsichtigen, es absehen auf.* — 2) *lüstern sein.* — 3) *Fürsorge treffen, sorgen für.* — 4) *ärztlich behandeln, heilen* 171,5. — 5) *sich zeigen wollen.* — Caus. vom Desid. चिकित्सयति *heilen.* — Intens. चेकिते (d. i. चेकित्ते) und Partic. चेकितत्, चेकितान *sich zeigen, erscheinen, erglänzen.* — Mit अनु 1) *gedenken, sich erinnern.* — 2) *zuerkennen, zudenken.* — Mit अप Caus. *abtrünnig werden von* (Abl.). — Desid. *sich abwenden wollen von* (Abl.). — Mit आ 1) *merken auf, sich merken.* — 2) *begreifen, verstehen, kennen.* — 3) *ersinnen.* — 4) *sich zeigen, erscheinen, sich auszeichnen.* — Desid. *aufpassen auf, belauern.* — Mit प्र 1) *sich bemerklich machen, kund werden, erscheinen.* — 2) *begreifen, verstehen.* — 3) *kund machen, verkündigen.* — Caus. 1) *kund machen, verkündigen, erscheinen machen* RV. 7,80,2. — 2) *wahrnehmen, bemerken.* — 3) Med. *erscheinen.* — Desid. *anzeigen, zeigen.* — Mit अतिप्र *bemerkbar sein, sich auszeichnen.* — Mit वि 1) *wahrnehmen, unterscheiden.* विचित्त *wahrgenommen, bemerkbar.* — 2) *begreifen, erkennen.* — 3) Med. *sich wahrnehmen lassen, erscheinen.* — Caus. *unterscheiden, erkennen.* — Desid. 1) *zu unterscheiden suchen.* — 2) *überlegen, zweifeln, in Ungewissheit sein über, nicht glauben wollen, sich lange bedenken.* विचिकित्सित *worüber man in Ungewissheit ist.* — Intens. Partic. वि—चेकितान *erscheinend, sichtbar werdend* RV. 4,14,2. — Mit प्रवि in °चेतन. — Mit सम् 1) *zugleich wahrnehmen, überblicken, gewahr werden.* — 2) *einverstanden —, einmüthig sein.*

5. चित्त् f. *Intellect, Geist.*

चित 1) Adj. s. u. 1. चि. — 2) f. आ *a) Schicht, Holzstoss, Scheiterhaufen.* — *b)* **Haufe, Menge.* — 3) n. *Gebäude.*

*चितविस्तर m. *eine Art Schmuck.*

चिताग्नि m. *ein brennender Holzstoss,* — *Scheiterhaufen* 132,5.

*चिताचूडक n. *Grabmal.*

चितावैत्यचिह्न n. *ein auf der Verbrennungsstätte errichtetes Grabmal* Harshaṅ. 145,10.

चिताधिरोहण n. *das Besteigen des Scheiterhaufens.*

चिताधूम m. *der von einem Scheiterhaufen aufsteigende Rauch* 111,19. 129,22.

चितानल m. = चिताग्नि Kathâs. 18,147.

चिताप्रवेश m. *Besteigung des Scheiterhaufens* Ind. St. 15,385.

चिताभूमि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

1. चिति f. 1) *Schicht, Schichtung von Holz, — Backsteinen* u. s. w., *Scheiterhaufen.* — 2) *Haufe, Menge, Masse.*

2. चिति 1) *Verständniss.* चित्तये als Infin. — 2) m. *Intellect, Geist.*

चितिका f. 1) *Holzstoss, Scheiterhaufen.* Am Ende eines adj. Comp. nach Zahlwörtern *Schicht.* — 2) **eine Art Gürtel.*

चितिकृति f. *die Schichtung eines Feueraltars* Çulbas. 2,80.

चितिघन m. *die Gesammtsumme der Glieder einer arithmetischen Progression* Âryabh. 2,21.

चितिपुरीष n. Du. und Pl. *Schicht und Schutt.*

चितिमत् Adj. *Bewusstsein —, Intelligenz habend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,40.

चितिवत् Adv. *wie ein Scheiterhaufen* Kâtj. Çr. 21,3,21.

चितिव्यवकार m. *Bestimmung des Gehaltes geschichteter Backsteine.*

चितिशक्ति f. *Denkkraft, Denkvermögen.*

चिती (metrisch) f. = 1. चिति 1).

चितीक am Ende eines adj. Comp. *Schicht.*

चितेय Adj. *rogalis.*

*चित्कणाकन्थ n. N. pr. einer Stadt.

चित्कार m. und °वत् Adj. v. l. für चीत्कार und °वत्.

चित्त 1) Adj. s. u. 4. चित्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Aufmerken, Bemerken.* तिरश्चित्तानि so v. a. *unbemerkt.* — *b) das Denken, Vorstellen, Gedenken.* Am Ende eines adj. Comp. *dessen Gedanken auf — gerichtet sind* 125,24. — *c) Absicht, Vorsatz, Wille.* — *d) Herz, Gemüth, Geist.* — *e) Intellect, Vernunft.* — *f)* in der Astrol. *das neunte Haus* Varâh. Jogaj. 4,1. — *g)* personificirt.

चित्तखेद m. *Betrübniss, Gram* 328,2.

चित्तगर्भा Adj. f. *sichtbar schwanger.*

चित्तचारिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *willfahrend.*

चित्तज m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,131,14.

चित्तजन्मन् m. dass. Mâlatîm. 13,10 (16,5).

चित्तज्ञ Adj. (f. आ) *Jmds* (Gen.) *Absichten —, Jmds Herz kennend, Menschenkenntniss besitzend* Spr. 2284. Ragh. 10,57. Nom. abstr. °ता f.

चित्तताप m. *Kummer* Ind. St. 15,340.

चित्तद्रवीभाव m. *das Schmelzen —, Weichwerden des Herzens.* °मय Adj. *darin bestehend.*

चित्तनाश m. *das Schwinden des Bewusstseins.*

चित्तनिर्वृति f. *Wohlbehagen des Herzens, Gemüthsruhe.*

चित्तपावनगोत्रावली f. Titel eines Werkes.

*चित्तप्रसन्नता f. *Heiterkeit des Gemüths.*

चित्तप्रसाद् m. dass. Kap. 6,31.

चित्तप्रसादन n. *Gemüthserheiterung.*

*चित्तभू m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

चित्तभूमि f. im Joga so v. a. भूमि Vjâsa zu Jogas. 1,1.

1. चित्तभ्रम m. *Geistesverwirrung.*

2. चित्तभ्रम Adj. *mit Geistesverwirrung verbunden* (Fieber) Bhâvapr. 3,78.

चित्तभ्रान्ति f. = 1) चित्तभ्रम 235,18.

चित्तमोक् dass.

चित्तयोनि m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

चित्तरञ्जिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *willfahrend* MBh. 3, 233,20.

चित्तरञ्जन n. *das Erfreuen der Herzen* zu Spr. 1598.

चित्तराज m. *ein best.* Romavivara Kâraṇḍ. 86,10.

चित्तल Adj. (f. आ) *von mittlerer Art, mässig.*

चित्तवत् Adj. *mit Vernunft begabt; verständig, klug.*

चित्तविकार m. *Gemüthsstörung.*

*चित्तविनाशन Adj. *das Bewusstsein vernichtend.*

चित्तविप्लव m. *Geistesstörung, Wahnsinn.*

चित्तविभ्रंश m. dass. MBh. 13,54,15.

चित्तविभ्रम m. 1) dass. — 2) *ein Fieber mit Delirien.*

चित्तविश्लेष m. *das Auseinandergehen der Herzen, Freundschaftsbruch mit* (Instr.).

चित्तवृत्ति f. 1) *Gemüthsstimmung, Gefühl.* — 2) *Gedankenlauf, —gang* Spr. 4189. Naish. 8,47. *Geistesstimmung* Chr. 280,30. 286,19. Insbes. *der ungezwungene Gedankenprocess.*

चित्तशान्ति m. *Gemüthsruhe* Ind. St. 15,340.

*चित्तसमुन्नति f. *Hochmuth, Stolz.*

*चित्तस्थित m. *ein best.* Samâdhi.

चित्तहारिन् Adj. *das Herz mit sich fortziehend, reizend* Daçak. 39,1.

चित्ताकर्षण n. *das Gewinnen des Herzens.*

चित्ताकूत n. Sg. *Gedanke und Absicht* AV. 11,9,1.

चित्तानुबोध m. Titel eines Werkes.

चित्तानुवर्तिन् Adj. *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *willfahrend.* Nom. abstr. °र्तित्व n.

1. चित्तानुवृत्ति f. *Willfahrung* 319,3.

2. चित्तानुवृत्ति Adj. = चित्तानुवर्तिन्. Nom. abstr. °त्व n.

चित्ताभिज्वलन n. *Beleuchtung durch eine intelligente Kraft* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,18.

*चित्ताभोग m. *volles Bewusstsein.*

चित्तार्पित Adj. *in's Herz geschlossen* Naish. 9,31.

चित्तासुख n. *Unlust, Unbehagen* Varâh. Jogaj. 9,10.

1. चित्ति f. 1) *das Denken, Verstand, Einsicht.* — 2) *Absicht.* — 3) Pl. *Andacht.* — 4) **eine heilige Handlung.* — 5) *der Verständige.* — 6) N. pr. der Gattin Atharvan's.

2. चित्ति f. *Geknister.*

चित्तिन् Adj. *verständig.*

चित्ती Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *zum Gegenstand seiner Gedanken machen.*

चित्तोत्थ m. *Geschlechtsliebe*, als Bez. *des 7ten astrol. Hauses* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20.

*चित्तोन्नति f. *Hochmuth, Stolz.*

चित्पति (VS.) und चित्पति (Maitr. S. 1,2,1. 3, 6,3) m. *Herr des Denkens.*

चित्पर n. und चित्परीभाव m. VP.^{2} 1,31.

चित्प्रभा f. Titel eines Werkes.

*चित्प्रवृत्ति f. *das Denken, Nachdenken.*

चित्य 1) Adj. *a) was aneinandergereiht —, aufgebaut wird;* insbes. vom Feuer, *das auf eine Schicht, einen Unterbau gesetzt wird.* m. mit Ergänzung von अग्नि. Nom. abstr. चित्यत्व n. Maitr. S. 3,4,8. — *b) vom Scheiterhaufen —, von der Leichenstätte kommend* R. 1,58,10. — 2) f. चित्या *a) das Schichten, Aufbauen* (eines Altars u. s. w.). — *b) *Scheiterhaufen.* — 3) *n. *Grabmal.*

चित्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

चित्र 1) Adj. (f. आ) *a) augenfällig, sichtbar, ausgezeichnet.* — *b) hell, licht, hellfarbig.* °म् Adv. RV. 1,71,1. 6,65,2. — *c) hell, vernehmlich* (von Tönen). — *d) verschiedenfarbig, bunt, scheckig.* Das, was die Verschiedenfarbigkeit bildet, im Instr. oder im Comp. vorangehend. — *e) bewegt* (vom Meere). — *f) mannichfaltig, verschieden, allerlei.* °म् und चित्र° Adv. — *g) qualificirt, mit verschiedenen Martern verbunden* (Strafe, Hinrichtung) 203,26. °म् Adv. *unter verschiedenen Martern.* — *h) wunderbar* Spr. 5087. — *i) das Wort* चित्र *enthaltend.* — 2) m. *a) *Buntheit.* — *b) *Plumbago zeylanica.* — *c) *Ricinus communis.* — *d) *Jonesia Asoka.* — *e) eine Form* Jama's. — *f)* N. pr. α) verschiedener Männer (parox. RV.). — β) *eines Gandharva Gal. — 3) f. आ *a)* Sg. und Pl. *das 12te* (später *das 14te*) *Mondhaus.* — *b) *eine Schlangenart.* — *c)* Bez. *verschiedener Pflanzen* Kâraka 7,12 (= द्रवन्ती). Nach den Lexicographen: *Salvinia cucullata, Cucumis maderaspatanus, Koloquinthe, Ricinus communis, Croton polyandrum* oder *Tiglium, Myrobalanenbaum, Rubia Munjista* und *ein best. Gras* (गण्डदूर्वा). — *d)* Bez. *verschiedener Metra.* — *e) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *f) ein best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *g) *Schein, Täuschung.* — *h)* N. pr. α) *einer Apsaras. — β) verschiedener Frauen. — γ) eines Felsens. — δ) *eines Flusses. — 4) n. *a) eine helle, glänzende* oder *farbige Erscheinung, ein in die Augen fallender Gegenstand, ein funkelndes Geschmeide, Schmuck.* — *b) *verschiedenfarbiges* oder *— gestaltetes Gehölz.* — *c) Fleck, macula.* — *d) *Sectenzeichen auf der Stirn.* — *e) *der weisse Aussatz.* — *f) Bild, Gemälde, Malerei.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Megh. 64. — *g) *Buntheit.* — *h) eine ungewöhnliche Erscheinung, Wunder.* Mit folgenden यदि, यद् oder *Fut. चित्रम् als Ausruf so v. a. *o Wunder* 123,22. 134,29. 174,11. Spr. 7811. — *i) *der Luftraum, Himmel.* — *k)* Bez. *verschiedener Arten, künstliche Verse* u. s. w. *in Form von allerlei Figuren durch Nichtwiederholung wiederkehrender Silben oder Wörter in abgekürzter Weise künstlich für das Auge darzustellen* Kâvjapr. 9,8. *Wort- und Lautspiel.*

चित्रक 1) m. *a) *Maler.* — *b) Tiger* oder *Panther.* — *c) eine Schlangenart.* — *d) Plumbago zeylanica.* — *e) *Ricinus communis.* — *f)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. — γ) *eines Schlangendämons. — 2) n. *a) Zeichen.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *durch — gekennzeichnet.* — *b) *Sectenzeichen auf der Stirn.* — *c) Bild, Gemälde* Hariv. 7074. — *d) eine best. Art zu fechten.* चक्रक v.l. — *e)* N. pr. eines Waldes.

*चित्रकण्टक m. = गोनुर् 2) Nigh. Pr.

*चित्रकण्ठ m. *Taube.*

*चित्रकम्बल m. *ein bunter Teppich.*

चित्रकर् m. *Maler.* Im System *eine best. Mischlingskaste.*

1. चित्रकर्मन् n. 1) *das Malen, Malerei.* — 2) *Gemälde, Bild.* — 3) **Wunderthat.*

2. चित्रकर्मन् 1) Adj. *a) *malend, Maler.* — *b) verschiedenen Beschäftigungen nachgehend.* — *c) *Wunder verübend, Wunderthäter.* — 2) *m. *Dalbergia ougeinensis.*

चित्रकवि m. *ein Dichter, der sich auf Wort- und Lautspiele versteht.* Nom. abstr. °त्व n.

*चित्रकाण्डाली f. *Cissus quadrangularis* Nigh. Pr.

*चित्रकाय m. *Tiger* oder *Panther* Râǵan. 19,6.

चित्रकार m. 1) *der Ur-Maler*, ein Sohn Viçvakarman's. — 2) *Verwunderung, Staunen* Lalit. 337,2.

चित्रकुण्डल m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रकुष्ठ n. *eine Art Aussatz.*

चित्रकूट 1) m. *a) Lustberg* Daçak. 82,19. — *b)* N. pr. zweier Berge VP.^{2}. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,155. — 3) n. N. pr. einer Stadt.

चित्रकूटमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*चित्रकूला f. *eine Croton-Art* Nigh. Pr.

चित्रकृत् 1) Adj. *Staunen erregend.* Nom. abstr. °कृत्व n. — 2) m. *a) Maler* Spr. 2287. — *b) *Dalbergia ougeinensis.*

चित्रकृत्य n. *das Malen.*

चित्रकेतु m. N. pr. 1) eines Sohnes des Garuḍa. — 2) verschiedener Männer.

*चित्रकोल m. *eine Art Eidechse.*

चित्रक्रिया f. *Malerei.*

चित्रक्षत्र Adj. *dessen Herrschaft licht ist* RV.

चित्रग Adj. (f. आ) *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रगत Adj. dass. 303,15.

*चित्रगन्ध n. *Auripigment* Râǵan. 13,68.

चित्रगु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चित्रगुप्त m. 1) N. pr. eines der Verzeichner der menschlichen Thaten in Jama's Reiche VP.^{2} 2, 216. Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,15. — 2) *Secretär, Schreiber bei vornehmen Personen;* im System *eine best. Mischlingskaste.* — 3) *eine Form* Jama's. — 4) N. pr. *a)* *eines Arhant's der Ǵaina. — *b)* eines Autors (?).

चित्रगृह n. *ein bemaltes* oder *mit Bildern ausgeschmücktes Gemach.*

चित्रग्रावन् Adj. *steinig* Daçak. (1925) 2,108,19.

चित्रग्रीव m. N. pr. eines Taubenkönigs.

चित्रघ्नी f. N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,30.

चित्रचाप m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रज्ञ Adj. (f. आ) *aus verschiedenen Stoffen bereitet* Hemâdri 2,42,4.

चित्रजल्प m. *ein Geschwätz über allerlei Dinge.*

चित्रज्ञ Adj. *der sich auf die Malerei* oder *auf's Dichten von Wort- und Lautspielen versteht.*

*चित्रट *Zinn* Nigh. Pr.

चित्रतण्डुल m. und °ला f. *Embelia Ribes* Râgân. 6,50. Bhâvapr. 1,169.

*चित्रतनु m. *Rebhuhn* Nigh. Pr.

चित्रताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 225.

चित्रतूलिका f. *Pinsel zum Malen* Kâd. 223,10.

*चित्रत्वच् m. *eine Art Birke* Râgân. 9,116.

*चित्रदण्डक m. *Arum campanulatum.*

चित्रदर्शन m. N. pr. eines in einen Vogel verwandelten Brahmanen.

चित्रदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Pañkadaçî.

चित्रदृशीक Adj. *hell aussehend, glänzend.*

चित्रदेव 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.*

चित्रधर् m. N. pr. eines Autors.

चित्रधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

चित्रधा Adv. *auf mannichfache Weise, vielfach.*

चित्रधृति Adj. *der einen hellen Zug* oder *Strich* (durch die Luft) *hat* oder *macht.*

चित्रधन्न m. N. pr. eines Mannes.

चित्रनाथ m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa VP.² 3,255.

*चित्रनेत्रा f. *Predigerkrähe.*

चित्रन्यस्त Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रपक्ष m. 1) *eine Taubenart* Bhâvapr. 2,8. — 2) *Rebhuhn. — 3) N. pr. eines Kopfschmerz bewirkenden Unholds.

चित्रपट m. *Bild, Gemälde* Daçak. 81,7.

चित्रपट् m. dass. °गत *gemalt.*

चित्रपटिका f. dass.

*चित्रपत्त्र 1) m. *Betula Bhojpatra* Nigh. Pr. — 2) f. ई *Commelina salicifolia* Râgân. 4,109.

*चित्रपत्त्रक 1) m. *Pfau* Nigh. Pr. — 2) f. °त्त्रिका Bez. *zweier Pflanzen,* = कपित्थपर्णी und द्रोणपुष्पी Râgân. 5,138.

चित्रपद् 1) Adj. *mannichfach gegliedert* (eine Rede). — 2) f. आ *a) *Cissus pedata. — b) ein best. Metrum. — 3) n. *ein best. Metrum.*

*चित्रपर्णिका f. *Hemionitis cordifolia.*

*चित्रपर्णी f. 1) dass. — 2) *Rubia Munjista.* — 3) *Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3,125. — 4) *Commelina salicifolia.* — 5) = द्रोणपुष्पी.

*चित्रपाटल *eine best. Pflanze.*

*चित्रपादा f. *Predigerkrähe.*

*चित्रपिच्छ (Gal.) und *°क (Râgân. 19,93) m. *Pfau.*

*चित्रपुङ्ख m. *Pfeil.*

चित्रपुत्रिका f. *ein weibliches Portrait.*

चित्रपुत्रिकाय्, °यित Adj. *einem Portrait gleichend* Ind. St. 15,268.

चित्रपुर् n. N. pr. einer *Stadt.*

*चित्रपुष्पी f. *Hibiscus cannabinus* Râgân. 4,80.

चित्रपृष्ठ 1) Adj. *einen bunten Rücken habend.* — 2) *m. *Sperling.*

चित्रप्रतिकृति f. *Gemälde, Bild.*

*चित्रफल 1) m. *a) Mystus Chitala* (ein Fisch). — *b) Cucumis sativus.* — 2) f. आ *a) Mystus Karpirat* (ein Fisch). — *b)* Bez. *verschiedener Gurkenarten* und *Eierpflanzen.* — 3) f. ई = 2) *a).*

चित्रफलक (m. im Prâkrit 300,1) *eine Tafel, auf welche ein Bild gemalt wird* (Kathâs. 117,24) oder *— worden ist* (*Gemälde*). Am Ende eines adj. Comp. f. आ 298,8.

चित्रबर्ह m. 1) *Pfau.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

चित्रबर्हिन् Adj. *buntgeschwänzt* (Pfau).

चित्रबर्हिस् Adj. *der eine funkelnde Streu* (von Sternen) *um sich her hat.*

चित्रबलगच्छ m. N. pr. eines *Geschlechts.*

चित्रबाण m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रबाहु m. N. pr. 1) eines Gandharva Bâlar. 89,15. — 2) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra und eines andern Mannes.

*चित्रबीज 1) m. *rother Ricinus* Râgân. 8,59. — 2) f. आ *Embelia Ribes* Râgân. 6,50.

चित्रभानु 1) Adj. *hell scheinend, licht-glänzend.* — 2) m. *a) Feuer, der Gott des Feuers. — b) *die Sonne. — c) *Plumbago zeylanica. — d) *Calotropis gigantea. — e) das 1ste Jahr im 4ten Lustrum des 60jährigen Jupitercyclus. — f) *Bein. Bhairava's. — g) N. pr. α) eines Fürsten VP.² 4, 116. — β) des Vaters von Bâṇabhaṭṭa.

चित्रभाष्य n. *Beredsamkeit.*

चित्रभित्ति f. *eine bemalte Wand, ein auf eine Wand gemaltes Bild.*

चित्रभूत Adj. *bemalt* oder *ausgeschmückt.*

*चित्रभेषजा f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,135.

चित्रमञ्च m. *ein best. Tact* S. S. S. 225.

चित्रमण्डल m. *eine Schlangenart.*

चित्रमनस् m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes VP.² 2,299.

चित्रमक्षस् 1) Adj. *ausgezeichnete Fülle habend.* — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von RV. 10,122.

चित्रमीमांसा f. Titel eines rhet. Werkes. °खण्डन n. Titel eines dasselbe *bekämpfenden* Werkes.

चित्रमृग m. *die gefleckte Antilope.*

*चित्रमेखल und *°क m. *Pfau.*

चित्रय्, °यति 1) *bunt machen, —zeichnen, ausschmücken.* चित्रित *bunt gemacht, ausgeschmückt, gemalt* Vâs. 32. — 2) *दर्शने, अद्भुतदर्शने, तणिकेतणे, अद्भुते. — Mit उद्, उच्चित्रितं *reich geschmückt —, — versehen mit* (Instr.) Vikramâṅkaṅ. 12,28.

चित्रयज्ञ Titel eines Schauspiels.

चित्रयान m. N. pr. eines Fürsten.

चित्रयाम Adj. *eine lichte Bahn habend.*

चित्रयोधिन् 1) Adj. *auf verschiedene Arten kämpfend.* — 2) *m. *a)* Bein. Arǵuna's. — *b) Terminalia Arunja* Râgân. 9,121. — *c) Wachtel* Nigh. Pr.

*चित्ररञ्जक n. *Zinn* Nigh. Pr.

चित्ररथ 1) Adj. *einen lichten, glänzenden Wagen habend.* — 2) m. *a) *die Sonne. — b)* Bein. Dhruva's (*des Polarsterns*) Bhâg. P. 4,10,22. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Gandharva. — γ) eines Schlangendämons. — δ) *eines Vidjâdhara. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई *eine Form der* Durgâ Hariv. 2,109,48.

*चित्ररथबालक्रीड n. Sg. gaṇa राजदन्तादि.

चित्ररश्मि m. N. pr. eines Marut.

चित्ररति Adj. *ausgezeichnete Gaben habend* RV. 6,62,5.

चित्रराधस् Adj. *ausgezeichnete Gaben gewährend.*

चित्रवृत्तवाद und °वादार्थ m. Titel verschiedener Werke.

चित्रलेखा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

चित्रलेफ m. N. pr. eines Fürsten.

*चित्रल 1) Adj. *bunt.* — 2) m. *die gefleckte Antilope* Râgân. 19,45. — 3) f. आ *eine best. Pflanze* Râgân. 5,94.

चित्रलता f. 1) *Rubia Munjista* Râgân. 6,193. — 2) N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,7.

चित्रलिखन n. *Malerei.*

चित्रलिखित Adj. *gemalt.*

*चित्रलेखक m. *Maler.*

*चित्रलेखनिका f. *Pinsel zum Malen.*

चित्रलेखा f. 1) *Gemälde, Bild.* — 2) Name *verschiedener Metra.* — 3) N. pr. α) einer Apsaras. — *b)* einer Tochter Kumbhâṇḍa's.

*चित्रलोचना f. *Predigerkrähe.*

*चित्रवदाल m. *Silurus pelorius* (ein Fisch).

चित्रवन n. N. pr. eines *Waldes*.

चित्रवत् 1) Adj. *a*) *mit Gemälden verziert, bemalt.* पट Harshak. 120,3. — *b*) *das Wort* चित्र *enthaltend.* — 2) f. °वती *a*) *ein best. Metrum.* — *b*) N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's oder Gada's.

*चित्रवर्णी f. *Gynandropsis pentaphylla* Râǵan. 3,125, v. l.

चित्रवर्ति f. *Pinsel zum Malen* Mâlatîm. ed. Bomb. 62,2, v. l.

चित्रवर्तिका f. dass. Mâlatîm. 21,3 (62,2). Kâd. 224,11.

*चित्रवर्तिनी f. *ein best. Arzneistoff* = रेणुका Nigh. Pr.

चित्रवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

चित्रवर्षिन् Adj. *auf wunderbare Weise regnend.*

चित्रवलया f. N. pr. einer Göttin.

*चित्रवल्लिक m. *Silurus boalis* (ein Fisch).

*चित्रवल्ली f. 1) *Koloquinthe.* — 2) = मकेन्द्रवारुणी Râǵan. 3,61.

चित्रवह्या f. N. pr. eines Flusses.

चित्रवाज 1) Adj. *a*) *von ausgezeichneter Raschheit.* — *b*) *mit bunten Federn verziert* (Pfeil). — 2) *m. *Hahn.*

चित्रवाहन m. N. pr. eines Fürsten.

*चित्रवीर्य m. *rother Ricinus.* Vgl. चित्रबीज.

चित्रवेगिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

चित्रवेष m. Bein. Çiva's.

*चित्रव्याघ्र m. *Leopard* Râǵan. 19,6.

चित्रशाकपूपभक्ष्यविकारक्रिया f. Pl. oder °शाकापूपभक्त° f. Sg. *die Kunst allerhand Gemüse, Gebäck und andere Speisen zuzubereiten.*

चित्रशाला f. 1) *Bildersaal* Kâd. 55,18. — 2) *ein best. Metrum.*

चित्रशालिका f. *Bildersaal* 309,9 (im Prâkrit).

चित्रशिखण्डधर् Adj. *mannichfache Haarbüschel tragend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,65.

*चित्रशिखण्डिन् m. Patron. Bṛhaspati's (*Jupiters*).

चित्रशिखण्डिन् m. Pl. Bez. *der 7 Weisen* Marîki, Atri, Aṅgiras, Pulastja, Pulaha, Kratu *und* Vasishṭha. Nach Bâlar. 14,7 ist Viçvâmitra der 7te, nach 309,15 Vasishṭha der प्रेष्ठ (wohl श्रेष्ठ) von ihnen. Als Gestirn *der grosse Bär.*

*चित्रशिखण्डिप्रसूत m. Patron. Bṛhaspati's (*Jupiters*).

चित्रशिरस् m. 1) *ein best. giftiges Insect.* — 2) N. pr. eines Gandharva.

चित्रशिला f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,30.

चित्रशीर्षक m. *ein best. giftiges Insect.*

*चित्रशोक m. *Jonesia Asoka* Nigh. Pr.

चित्रशोचिस् Adj. *hellglänzend.*

चित्रश्रवस्तम Adj. Superl. 1) *lauten Ruf ertönen lassend.* — 2) *des lauten Rühmens werth.*

*चित्रसंस्थ Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रसङ्ग n. *ein best. Metrum.*

*चित्रसर्प m. *eine Schlangenart.*

चित्रसेन 1) Adj. *mit glänzendem Speer versehen.* — 2) m. *a*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Gandharva. — γ) eines der Schriftführer in der Unterwelt. — δ) verschiedener Männer. — *b*) *Secretär bei einer vornehmen Person;* vgl. 2) *a*) γ). — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c*) einer Hetäre. — *d*) eines Flusses.

चित्रसैनि MBh. 7,1091 fehlerhaft für चैत्रसेनि.

चित्रस्थ Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रस्थल n. N. pr. eines Gartens.

चित्रस्वन m. N. pr. eines Râkshasa.

चित्रकस्त m. Pl. (Comm.) *bestimmte Bewegungen der Hände bei Kämpfenden.*

चित्रात्त 1) m. N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) *eines Schlangendämons. — 2) *f. ई *Predigerkrähe.*

*चित्रात्मुप m. *eine best. Pflanze.*

चित्राङ्ग 1) *Adj. *einen gesprenkelten Körper habend.* — 2) m. *a*) **eine Schlangenart.* — *b*) **Plumbago rosea* Râǵan. 6,47. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — β) einer Antilope. — γ) eines Hundes. — 3) f. ई *a*) **Ohrwurm, Julus.* — *b*) **Rubia Munjista* Râǵan. 6,193. — *c*) N. pr. einer Hetäre. — 4) *n. *a*) *Zinnober* oder *Mennig* Râǵan. 13,59. — *b*) *Auripigment* Râǵan. 13,68.

चित्राङ्गद् 1) Adj. *mit glänzenden* oder *bunten Armbändern geschmückt.* — 2) m. *a*) N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines der Schriftführer in der Unterwelt. — δ) verschiedener Männer. — *b*) *Secretär bei einer vornehmen Person;* vgl. 2) *a*) γ). — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) der Gattin Arǵuna's.

*चित्राङ्गदसू f. Bein. der Mutter Vjâsa's.

*चित्राङ्गसादन m. Bein. Arǵuna's H. ç. 137.

*चित्राटीर् m. 1) *der Mond.* — 2) *eine mit dem Blute einer dem* Ghaṇṭâkarṇa *zu Ehren geschlachteten Ziege bestrichene Stirn.*

चित्राण्डज m. *ein bunter Vogel* Varâh. Jogaj. 6,18.

चित्रान्न n. *durch Zuthaten bunt gewordener Reis.*

*चित्रापूप m. *eine Art Gebäck.*

चित्रामघ Adj. (f. आ) *glänzende Gaben habend.*

*चित्रायस n. *Stahl* Râǵan. 13,47.

चित्रायुध m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रायुस् Adj. *ausgezeichnete Lebenskraft besitzend.*

चित्रारम्भ, चित्रार्पित und चित्रार्पितारम्भ Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

*चित्रार्चिस् m. *die Sonne* Gal.

चित्रावसु 1) *an funkelndem Schmuck reich.* — 2) *der Spruch* VS. 3,18 Âpast. Çr. 6,16,10.

चित्राश्व m. Bein. Satjavant's.

चित्रास्तरणावत् Adj. *mit bunten* oder *mannichfachen Teppichen belegt* R. 4,44,99.

*चित्रिक m. *der Monat* Kaitra.

चित्रित s. u. चित्रय्.

चित्रिन् 1) Adj. *gesprenkelte* (d. i. *schwarze und graue*) *Haare habend.* — 2) f. चित्रिणी *a*) Pl. *wundervolle Werke.* — *b*) *ein Frauenzimmer mit bestimmten Eigenschaften* Ind. St. 15,327. — *c*) Name *bestimmter Backsteine.*

चैत्रिय 1) Adj. *ausgezeichnet, weithin sichtbar.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

चित्री Adv. mit कर् *zum Bilde machen, in ein Bild verwandeln.*

चित्रीकरण n. 1) *das Buntmachen, Ausschmükken, Malen* Dhâtup. 35,63. — 2) *Verwunderung.*

चित्रीकार m. *Verwunderung, Staunen* Lalit. 347,6.

चित्रीय्, °यते 1) *in Staunen gerathen* Harshak. 183,13. Bâlar. 55,12. Prasannar. 52,13. — 2) *Staunen verursachen.* — Mit अति *grosses Staunen erregen.*

चित्रीया f. *Verwunderung, Staunen* Daçak. (ed. Wilson) 144,5.

*चित्रेश m. *der Mond.*

*चित्रोक्ति f. *eine seltsame Stimme, eine St. vom Himmel.*

चित्रोति Adj. *ausgezeichnete Erquickungen habend* oder *gebend.*

चित्रोत्पला f. N. pr. eines Flusses.

चित्रोपला f. desgl.

चित्रौदन m. n. = चित्रान्न.

(चित्र्य) चैत्रिय Adj. *funkelnd.*

चित्सभेशानन्दतीर्थ m. N. pr. eines Autors.

चित्सुख 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Werkes.

चिद् Adv. 1) *sogar, selbst, auch; immer, je;* mit einer Negation *nicht einmal.* Oft nur durch den Ton auszudrücken. In der klassischen Sprache nur nach Interrogativen und ज्ञातु. — 2) **wie.* अग्नि° *wie Feuer.*

चिद्चिन्मय Adj. *aus Geist und Materie bestehend.*

चिद्मृततत्त्वचण्डीविधान n. Titel eines Werkes.

चिदम्बर N. pr. 1) m. eines Autors. — 2) n. einer Stadt.

चिदम्बरपुर n. = चिदम्बर 2).

चिदम्बररहस्य n. Titel eines Werkes.

चिदम्बरस्थल n. = चिदम्बर 2).

चिदस्थिमाला f. Titel eines Commentars.

चिदात्मक Adj. *geistig* Bhâg. P. 8,3,2.

चिदात्मन् m. *der denkende Geist, der reine Intellect.*

चिदानन्दद्दशश्लोकी f. Titel eines Werkes.

चिदानन्दमय Adj. *aus Geist und Wonne bestehend.*

चिदानन्दस्तवराज m. = चिदानन्दद्दशश्लोकी.

चिदानन्दाय्, °यते *zu Geist und Wonne werden.*

चिदानन्दाश्रम m. N. pr. eines Lehrers.

चिदुल्लास Adj. *Gedanken gleich aufblitzend.*

चिद्गगनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

चिद्घन m. *ganz Intellect* Sarvad. 96,1.

चिद्रत्नचषक Titel eines Werkes.

चिद्रथ 1) m. (v. l. n.) Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) f. ई Titel eines Commentars.

चिद्रूप 1) Adj. *a) aus Intellect bestehend, ganz I.* Kap. 6,50. Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,134. — *b) *klug, verständig.* — 2) *n. *the Supreme Being, as identifiable with intellect or understanding.*

चिद्विलास m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

चिद्वृत्ति f. *Geistesthätigkeit.*

चित्, *चित्तति, चित्तयति (metrisch auch Med.; चित्तयान auch in der Prosa) 1) *bei sich denken, einen bestimmten Gedanken haben, nachdenken, nachsinnen.* — 2) *denken an, nachsinnen über, in Gedanken sich beschäftigen mit, seine G. richten auf* (Acc.; ausnahmsweise Dat., Loc. oder प्रति). Mit einer Negation *nicht denken an, — beachten, keine Aufmerksamkeit wenden auf* 175,24. — 3) *ausdenken, ausfindig machen.* — 4) *in Betracht ziehen, behandeln, besprechen.* — 5) *denken von, eine Meinung haben über, halten für, bedenken dass;* mit zwei Acc. — 6) *beherzigen, befolgen* Râgat. 7,772. — Mit अनु 1) *nachdenken, überlegen, bei sich denken, sich einem Gedanken hingeben* 73,9. 328,7. — 2) *gedenken, nachsinnen über, in Gedanken sich vorführen, seine G. richten auf* (Acc.; ausnahmsweise Loc.). Mit einer Negation *nicht beachten.* — Caus. अनुचित्तयपति *Jmd nachsinnen lassen über,* mit zwei Acc. Zu belegen Pass. mit zwei (!) Nominativen. — Mit समनु *bedenken, nachsinnen über* (Acc.). — Mit अभि dass. — Mit व्या, °चित्तयत् Pañkat. 104,16 fehlerhaft für व्यचि°. — Mit निस् in अनिश्चित्य. — Mit परि 1) *hin und her sinnen, reiflich überlegen.* — 2) *bei sich denken* Spr. 7782. — 3) *gedenken, nachsinnen über* (Acc.). — 4) *ausdenken, ausfindig machen.* — Mit संपरि *ausdenken.* — Mit प्र 1) *nachsinnen.* — 2) *Etwas denken, nachdenken —, nachsinnen über, denken an* (Acc.). — 3) *ausdenken, ausfindig machen.* — Mit विप्र *gedenken.* — Mit प्रति 1) *von Neuem durchdenken.* — 2) *gedenken.* — Mit वि 1) *unterscheiden, wahrnehmen.* — 2) *bei sich denken, überlegen, nachsinnen.* — 3) *denken an, nachsinnen über, in Gedanken sich beschäftigen mit* (Acc.), *denken zu* (Infin.). — 4) *in Betracht ziehen, berücksichtigen, beachten.* Mit einer Negation *nicht beachten, sich nicht kümmern um.* — 5) *ausdenken, ausfindig machen.* — 6) *sich Etwas vorstellen.* — Mit अनुवि 1) *in der Erinnerung zurückrufen.* — 2) *nachsinnen über* Kâraṇḍ. 35,24. 36,3. 57,13. 61,1. — Mit प्रवि *denken an, nachsinnen über* (Acc.). — Mit संवि *nachdenken, — sinnen.* — Mit सम् 1) *denken, bei sich denken, nachdenken, überlegen.* — 2) *denken an, gedenken, sinnen auf, in Gedanken sich beschäftigen mit, bedenken;* mit Acc. — 3) *Jmd bestimmen zu* (Dat.). — Mit अनुसम् *nachsinnen.* — Mit अभिसम् *gedenken.*

चित्तक 1) am Ende eines Comp. *der nachgedacht hat über, sich kümmert um, Kenner* Gaut. — 2) m. Name des 23sten Kalpa 2) *h).*

चित्तन n. 1) *das Gedenken, Denken an, Betrachtung, das Nachdenken über, Sorge um;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *trübe Gedanken, Sorgen* Spr. 2093.

चित्तनीय Adj. *woran man zu denken hat, worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat, ausfindig zu machen.*

चित्तयितव्य Adj. *dessen man zu gedenken hat.*

चित्ता 1) *Gedanke an, das Nachdenken über, Betrachtung, Sorge um* (Loc. oder im Comp. vorangehend). चित्तया *in Folge blossen Gedenkens* VP. 1,13,50. — 2) *trübe Gedanken, Sorgen in Betreff von* (Gen., Loc. oder उपरि). — 3) N. pr. eines Frauenzimmers.

*चित्ताकर्मन् n. *trübe Gedanken.*

°चित्ताकारिन् Adj. *in Betracht ziehend, erwägend.*

चित्तापर Adj. *in Gedanken vertieft.*

चित्ताभर m. *eine Last von Sorgen* Ind. St. 15,358.

चित्तामणि 1) m. *a) ein Edelstein, der die Zauberkraft besitzt das herbeizuschaffen, worauf der Besitzer seine Gedanken richtet; der Stein der Weisen.* — *b)* *Bein. Brahman's. — *c)* Titel verschiedener Werke, insbes. am Ende eines Comp. °टीका f., °परीक्षा f. und °प्रकाश m. — *d)* N. pr. α) *eines Buddha. — β) eines Autors. — 2) f. N. pr. einer Hetäre.

चित्तामणिचतुर्मुख m. *eine best. Quecksilberarzenei* Mat. med. 35.

चित्तामणितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चित्तामणिवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,14.

चित्तामय Adj. *in der Form eines Gedankens erscheinend, im Geiste vorgestellt* Agni-P. 30,28. Am Ende eines Comp. *aus den Gedanken an — hervorgegangen.*

चित्तामोह m. *verworrene Gedanken* Spr. 2292.

चित्तायज्ञ m. *ein Opfer in Gedanken.*

चित्तारत्न n. = चित्तामणि 1) *a).*

चित्तारत्नाय् *ein* Kintâratna *darstellen.* °यित n. impers. Ind. St. 15,393.

*चित्तावत् Adj. *gedankenvoll.*

*चित्तावेश्मन् n. *Berathungsgemach.*

*चित्तिडी f. falsche Form für तित्तिडी.

चित्तित 1) Adj. *gedacht* u. s. w. — 2) n. *a) Gedanke.* — *b) Absicht.* — *c) trübe Gedanken, Sorgen.*

*चित्तिति f. = चित्ता 1) 2).

चित्तितोपनत Adj. *gedacht und schon da seiend* Kathâs. 18,329.

चित्तितोपस्थित Adj. dass. Kathâs. 18,116. 146.

°चित्तिन् Adj. *denkend an* Naish. 8,17.

*चित्तिया f. = चित्ता 1) 2).

*चित्तोक्ति f. *midnight cry or alarm.* Richtig चित्रोक्ति.

चित्त्य 1) Adj. *a) zu denken, vorzustellen.* — *b) an den* oder *woran man zu denken hat, worüber man nachzudenken hat.* Superl. °तम. — *c) was noch zu erwägen ist, unentschieden, fraglich.* — 2) n. *die Nothwendigkeit sich über Etwas* (Gen.) *Gedanken zu machen.*

चित्त्यद्योत m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

चित्त्यसंयक् m. Titel eines Werkes.

चिन्तुनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 268.

*चित्र m. *Panicum miliaceum.*

चित्रभट्ट m. N. pr. eines Autors.

चिन्मय Adj. *geistig.*

चिन्मात्र Adj. *ganz Intellect, reiner Geist* 273,5.22.

चिन्मात्राकाशिका f. Titel eines Werkes.

*चिपट 1) Adj. *stumpfnasig.* — 2) m. *platt gedrückter Reis.*

चिपिट 1) Adj. (f. आ) *a) abgestumpft, abgeplattet, platt, breit gedrückt, flach anliegend* Naish. 7, 65. — *b)* **stumpfnasig.* — 2) m. *a) ein best. gif-*

tiges Insect. — *b*) **platt gedrückter Reis.* — 3) **f.* आ *ein best. Gras* Râǵan. 8,148.

चिपिटक 1) **m.* = चिपिट 2) *b*). — 2) f. °टिका *Schorf* (auf einer heilenden Wunde) Kâkrad. zu Suçr. 1,88,14.

चिपिटग्रीव Adj. *kurzhalsig.*

चिपिटघ्राण und चिपिटनास Adj. *stumpfnasig.*

चिपिटनासिक 1) Adj. dass. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चिपिटास्य Adj. *ein plattes Gesicht habend* Varâh. Brh. 27(25),12.

चिपिटिकावत् Adj. *mit Schorf versehen.*

चिपिटी Adv. mit कर् *platt schlagen* Kâd. 255, 14. Bâlar. 238,16.

**चिपुट* m. = चिपिट 2) *b*).

चिप्प n. *ein best. Krankheit des Fingernagels.*

**चिप्पट* n. *Zinn* Râǵan. 13,21.

चिप्पटजायापीड m. N. pr. eines Fürsten.

चिप्पिका f. *ein best. Vogel* (?).

चिप्प्य 1) m. *ein best. Wurm.* — 2) n. = चिप्प.

**चिबि* und **चिबु* (Gal.) m. *Kinn.*

चिबुक 1) n. *Kinn.* — 2) m. *a*) **Pterospermum suberifolium.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

**चिमि* m. 1) *Papagei.* — 2) *eine best. Pflanze.*

**चिमिक* m. *Papagei.*

चिमिचिमा f. *das Prickeln.*

चिमिचिमाय्, °यते *prickeln.*

चिर 1) Adj. *lang* (von der Zeit), *langwährend, von lange her bestehend, der alten Zeit angehörig.* — 2) n. *Verzögerung, das Zögern.* किं चिरेण *wozu das Zögern? wozu Zeit verlieren?* — 3) चिरम् *lange, langsam, vor langer Zeit.* चिरं तन्मेने पेदु mit Condit. *es schien ihm zu lange, wenn zuvor* 29,29. चिरं कर् *lange machen, säumen, zögern.* चिरतरम् *recht lange.* — 4) चिरेण *nach langer Zeit, spät, nicht gleich; lange, seit langer Zeit; langsam,* चिरतरेण *langsamer,* चिरतमेन *am langsamsten.* — 5) चिराय *lange; nach langer Zeit, endlich, schliesslich; allzuspät.* — 6) चिरात् *nach langer Zeit, spät, so spät, erst jetzt* (117,2), *endlich; seit langer Zeit.* चिरात्प्रभृति dass. — 7) चिरस्य *nach langer Zeit, nicht bald* (43,1), *spät, endlich; seit langer Zeit.* — 8) चिरे *nach langer Zeit, nicht gleich darauf.* — 9) चिर° *lange, vor langer Zeit, nach l. Z., spät.*

चिरकार, °कारि, °कारिक und °कारिन् Adj. *lange machend, langsam zu Werke gehend, saumselig; lange dauernd, langsam verlaufend* Kâraka 6,3. 11. 15. Nom. abstr. °रिता f. und °रित्व n.

1. चिरकाल m. *eine lange Zeit.* °लम् *l. Z. hindurch, lange.* °लात् *nach l. Z., wegen der l. Z., die dazwischen liegt.* °लाय *auf l. Z.* °ल° *l. Z. hindurch.*

2. चिरकाल Adj. *einer längst verflossenen Zeit angehörig.*

चिरकीर्ति m. N. pr. eines Mannes.

चिरकृत Adj. *lange gethan, — geübt* Daçak. 68,8.

**चिरक्रिय* Adj. = चिरकार.

चिरज्ञ Adj. *alt an Jahren, betagt.*

चिरज्ञात und °तर Adj. *älter an Jahren als* (Abl.).

चिरजीवक 1) **m. eine best. Pflanze.* — 2) f. °विका *langes Leben* Kathop. 1,24.

चिरजीविन् 1) Adj. *lange lebend* 161,23. Nom. abstr. °विता f. *langes Leben* Spr. 5770. Prij. 4,9. — 2) m. *a*) **Bein. Vishṇu's.* — *b*) **Krähe.* — *c*) **Salmalia malabarica* und = जीवक. — *d*) N. pr. einer Krähe.

चिरंजीव 1) Bein. verschiedener Autoren. Auch °भट्टाचार्य. — 2) **f.* आ *Trigonella corniculata.*

चिरंजीविन् m. 1) **Bein. Vishṇu's.* — 2) **Krähe.* — 3) **Salmalia malabarica* und = जीवक. — 4) N. pr. eines Vogels Ind. St. 15,344.

**चिरण्टी*, **चिरण्ठी* und चिरण्ढी f. *ein noch im väterlichen Hause lebendes Frauenzimmer.*

**चिरतिक्ता* f. 1) *Agathotes Chirayta.* — 2) *eine wilde Gurkenart* Nigh. Pr.

**चिरत्न* Adj. = चिरन्तन 1).

चिरदातर् m. N. pr. eines Fürsten von Kirapura.

चिरन्तन 1) Adj. *alt, aus alten Zeiten stammend.* m. Pl. *die Alten.* — 2) m. Bein. *a*) **Brahman's* Gal. — *b*) Çiva's.

**चिरपाकिन्* m. *Feronia elephantum.*

चिरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

**चिरपुष्प* m. *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,65.

चिरप्रवृत्त Adj. *lange bestehend.* °त्त एष पन्थाः so v. a. *für diesen Fall giebt es viele Beispiele* Kâd. 197,1.

चिरबिल्व m. *Pongamia globra.*

चिरभाविन् Adj. *in weiter Ferne* (zeitlich) *liegend.*

**चिरमेहिन्* m. *Esel.*

चिरमोचन n. N. pr. eines Tîrtha.

**चिरम्भण* m. *Falco Cheela.*

चिरय्, °यति und °यते (seltener) *lange machen, säumen, lange ausbleiben.*

चिररात्र (*m.) *lange Zeit, — Dauer.* °म् *für lange Zeit* Kâraka 6,1. Dat. auch als Adv. *lange, nach langer Zeit, endlich.* °त्र° *lange.*

चिरलोकलोक Adj. *dessen Welt einen langen Bestand hat.*

चिरवेला f. *späte Tageszeit.* Instr. *zu so sp. T.* Pañkat. 207,13.

**चिरसूता* und **°सूतिका* f. *eine Kuh, die schon lange gekalbt hat.*

**चिरस्थ* m. = नायक.

चिरस्थायिन् Adj. *lange stehend, — aufbewahrt, alt* Bhâvapr. 2,109.

चिरस्थितिक Adj. in एवं°.

**चिराटिका* f. *eine weissblühende Boerhavia erecta.*

**चिरातिक्त* m. = चिरतिक्त.

**चिराद्* m. Bein. Garuḍa's.

चिरान्तक m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

चिराय्, °यति und °यते *lange machen, säumen, lange ausbleiben.* °यित *lange ausbleibend.*

**चिरायु* (Râǵan. 9,87) und **°क* (Gal.) m. *Weinpalme.*

चिरायुष Adj. *langes Leben verleihend.*

चिरायुष्य Adj. *dem ein langes Leben beschieden ist.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 10,18.

चिरायुस् 1) Adj. *langlebig.* — 2) **m. a*) *eine Gottheit.* — *b*) *Krähe* Gal.

1.**चिरि*, °णोति (हिंसायाम्, जिघांसायाम्).

2. चिरि m. *Papagei.*

**चिरिका* f. *eine best. Waffe.*

चिरिकाक m. *eine Art Krähe* MBh. 13,111,123.

चिरिटीक m. *ein best. Vogel* Kâraka 1,27.

**चिरिण्टी* f. = चिरण्टी.

**चिरिबिल्व* m. = चिरबिल्व.

**चिरिल्ल* m. *ein best. grosser Fisch* Râǵan. 19,73. Vgl. चीरल्लि.

चिरीटी f. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

**चिरु* m. *Schultergelenk.*

चिरोत्थ Adj. *lange bestehend* Suçr. 2,368,2.

चिर्भट m. (Kâraka 6,10), चिर्भटिका f. und चिर्भटी f. *Cucumis utilissimus* (*Pflanze* und *Frucht*). — Vgl. गजचिर्भटा.

चिर्भिट n., चिर्भिटा f. und चिर्भिटिका f. *eine Gurkenart* Bhâvapr. 1,240. Kâraka 1,27.

**चिल्*, चिलति (वसने). Vgl. चेल.

**चिलमीलिका* f. 1) *eine Art Halsschmuck.* — 2) *ein leuchtendes fliegendes Insect.* — 3) *Blitz.*

चिलाति m. N. pr. eines Mannes.

**चिलिका* f. *eine Art Waffe.*

चिलिचिम (Kâraka 1,25. Bâlar. 1,25) und **°चीम* m. *ein best. Fisch.*

**चिलिचीमि* 1) m. = चिलिचिम. — 2) f. (auch °मी) *Blitz* Gal.

**चिलिमिनिका* f. = चिलमीलिका 1).

**चिलिमीनक* m. = चिलिचिम.

**चिलिमोलिका* f. = चिलमीलिका 1) 2) 3).

**चिल्ल्*, चिल्लति (शैथिल्ये, भावकरणे, ह्रावकरणे).

*चिल्ल 1) Adj. *triefäugig.* — 2) m. n. *triefende Augen.* — 3) m. *Falco Cheela.* — चिल्ली s.u. चिल्लि.

चिल्लक 1) m. *ein best. Thier.* — 2) *f. आ *Grille, Heimchen.* — 3) f. चिल्लिका *a) eine best. Gemüsepflanze.* — *b) Augenbraue.*

चिल्लट und चिल्लड m. *ein best. zu den* भूमिशय *gezähltes Thier.*

चिल्लदेवी f. N. pr. einer *Göttin.*

*चिल्लभद्या f. *ein best. Parfum.*

*चिल्लाभ m. *Räuber.*

चिल्लि 1) m. *ein best. Raubvogel.* — 2) f. चिल्लि und °ल्ली *eine best. dem Spinat verwandte Gemüsepflanze* Râǵan. 7,126. — 3) *f. चिल्ली *a) Grille, Heimchen.* — *b) Symplocos racemosa;* richtig भिल्ली.

चिल्वटि m. *ein best. Thier* Gop. Br. 1,2,7 (S. 28, Z. 13).

*चिविट m. *plattgedrückter Reis.*

*चिविल्लिका f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,74.

चिश्चा Interj. *klirr!*

चिश्चिषाकारम् (onomatop.) Absol. *schmatzend* (essen) Âpast. Çr. 13,17,6. Vgl. चुश्चुषा.

*चिक्कणाकन्द n. N. pr. einer Stadt.

*चिक्कर m. Pl. *Haupthaar.*

चिह्न n. (adj. Comp. f. आ 291,16) 1) *Zeichen, Merkmal, Attribut, Anzeichen.* — 2) **Banner, Fahne.* — 3) *Zodiakalbild.* — 4) *Ziel, die Richtung wohin.*

चिह्नक n. *Tüttel, Jota* Kâd. 2,103,10.

*चिह्नकारिन् Adj. 1) *verletzend.* — 2) *schrecklich anzuschauen.*

*चिह्नधारिणी f. *Hemidesmus indicus* und *Ichnocarpus frutescens.*

चिह्नन n. *Merkmal* Naish. 1,62.

चिह्नय्, °यति *zeichnen, kennzeichnen.* चिह्नित *gezeichnet, bezeichnet, kenntlich gemacht.* — Mit अभि und परि = Simpl.

चिह्नयितव्य Adj. *zu bezeichnen, kenntlich zu machen.*

चिह्नी Adv. mit कर् *kennzeichnen.*

*चीक्, चीकति und चीकयति (श्रामर्षणे, मर्षणे, श्रामर्शे).

चीचीकूची onomatop. vom *Gezwitscher der Vögel.*

चीठिका f. *Zettelchen* Bhoǵa-Pr. 92,13.

*चीडा f. *ein best. Harz* Râǵan. 12,33.

चीण m. Pl. = चीन *die Chinesen.*

चीणक m. *Panicum miliaceum.*

*चीणाकर्कटिका f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,216.

चीर्ति f. *das Sammeln.*

चीत्कार m. *Geschrei, Gelärm* 149,1.

चीत्कारवत् Adj. *von Geschrei begleitet.*

चीत्कृत n. = चीत्कार् Kâd. 31,8. Bâlar. 167, 19. Hem. Par. 1,45.

चीत्कृति f. *Gerassel* Bâlar. 232,6.

चीन 1) m. *a)* Pl. *die Chinesen.* — *b) *eine Art Antilope.* — *c) Panicum miliaceum* Mat. med. 295. — *d) eine Art Zeug.* — *e) *Faden.* — 2) n. *a) *Banner, Fahne.* — *b) eine Art von Verband für die Augenwinkel.* — *c) *Blei.*

चीनक m. 1) Pl. *die Chinesen.* — 2) *Panicum miliaceum* Hemâdri 1,118,22. 119,13. 15. 19. — 3) **Fennich.* — 4) *eine Art Kampher* Râǵan. 12,70. Bhâvapr. 1,182. Vgl. चीनाक.

*चीनकर्कटिका f. = चीणा° Nigh. Pr.

*चीनकर्पूर m. *eine Art Kampher* Râǵan. 12,70.

*चीनज n. *Stahl* Râǵan. 13,47.

*चीननी m. *Pfirsichbaum.*

चीनपट् 1) *eine Art Zeug* Suçr. 1,65,14. — 2) *n. *Blei.*

*चीनपति m. N. pr. eines Reiches.

चीनपिष्ट n. 1) *Mennig* Vikramâṅkaḱ. 14,68. — 2) **Blei.*

चीनपिष्टमय Adj. *aus Mennig bestehend.*

*चीनराजपुत्र m. *Birnbaum.*

*चीनवङ्ग n. *Blei.*

चीनसिचय m. *ein seidenes Tuch* Paṅćar. 3,5,28.

चीनांशुक n. *Seidenzeug, ein seidenes Tuch.*

चीनाक m. 1) *eine Fennichart* Bhâvapr. 1,279. — 2) *eine Art Kampher.* — Vgl. चीनक 2) 3) 4).

*चीनाकर्कटी f. *eine Gurkenart.* Vgl. चीणाकर्कटिका und चीनक°.

चीनाचारप्रयोगविधि m. Titel eines Werkes.

चीपुँडु m. wohl *eine best. Pflanze* AV. 6,127,2 (Hdschrr.).

*चीब्, चीबति, °ते (आदानसंवरणयोः).

*चीभ्, चीभते (कत्थने).

चीमनिचरित्र n. Titel eines Werkes.

*चीय्, चीयति, °ते v. l. für चीव्.

चीर 1) n. *a) Streifen, ein schmales und langes Stück Baumrinde, — Zeug, Fetzen, Lappen, Lumpen* Gaut. *Gewand* überh. Taitt. Âr. 7,4,2. — *b) *ein Perlenschmuck aus vier Schnüren.* — *c) *Scheitelhaar.* — *d) *Strich, Linie.* — *e) *eine geschriebene öffentliche Bekanntmachung.* — *f) *Blei.* — 2) m. vielleicht *Grille, Heimchen* Kathâs. 73,240. — 3) f. आ *Streifen, Fetzen.* — 4) f. ई *a) Grille, Heimchen.* — *b) *Saum des Untergewandes.*

चीरक 1) *m. = 2) *b).* — 2) f. चीरिका *a) *Grille, Heimchen.* — *b) eine geschriebene öffentliche Bekanntmachung* Kathâs. 51,130. 55,37. 42. 71,81. Lokapr. 2.

चीरावण्ड m. *Lappen.*

चीरिणीय (?) *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

*चीरपत्रिका f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 7,125. v. l. क्षारपत्रिका.

*चीरपर्ण m. *Shorea robusta* Râǵan. 9,80.

चीरप्रावरण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*चीरभवत्ती (!) f. *der Frau ältere Schwester.*

चीरमोचन n. N. pr. eines Tîrtha.

चीरल्लि *ein best. grosser Fisch.* Vgl. चिरिल्ल.

चीरवसन Adj. *in Baumrinde* oder *Lumpen gehüllt.*

चीरवासस् 1) Adj. dass. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Jaksha. — β) eines Fürsten.

*चीरि f. *Augenschleier.*

चीरिका s. u. चीरक.

चीरितच्छदा f. *Beta bengalensis* Bhâvapr. 1,282.

*चीरितपत्रिका f. *eine Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

चीरिन् 1) Adj. = चीरवसन. — 2) f. °णी N. pr. eines Flusses.

*चीरिल्लि und *चीरील्लि = चीरल्लि.

चीरीवाक m. *Grille, Heimchen.*

चीरुक 1) n. *eine best. Frucht* Râǵav. im ÇKDr. — 2) *f. आ *Grille, Heimchen.*

चीर्ण Partic. (neben चरित) von चर्.

*चीर्णकर्कटी f. *Koloquinthe* Gal. Vgl. चीणाकर्कटिका und चीन°.

*चीर्णपर्ण 1) m. n. *Azadirachta indica.* — 2) m. *Phoenix sylvestris.*

चीर्णवृत्त Adj. MBh. 13,1595 fehlerhaft für °व्रत.

चीर्णव्रत Adj. *der sein Gelübde vollbracht hat* 72,21. MBh. 13,23,24.

चीर्त्वा Absol. (neben चरित्वा) von चर्.

*चीलिका und *चील्लका f. *Grille, Heimchen.*

*चीव्, चीवति (आदानसंवरणयोः; die zweite Bed. wegen चीवर), चीवयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

चीवर 1) Gobh. 4,9,7 nach dem Comm. m. *Eisenfeil.* — 2) n. *Bettlergewand,* insbes. *das eines Buddhisten.*

*चीवरगोपक m. *Kleiderverwahrer* (buddh.).

चीवरनिवसन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*चीवरभाजक m. *Kleidervertheiler* (buddh.).

*चीवरिन् m. *ein buddhistischer Bettler.*

*चीविल्लिका f. v. l. für चि° Râǵan. 5,74.

चुक्, Dat. Partic. चुक्कते (v. l. चुङ्कते) von unbekannter Bed.

चुक्कोपयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *erzürnen wollend.*

*चुक्क्, चुक्कयति (व्यथने, आर्तौ, व्यसने) Dhâtup. 32,56.

*चुक्कस m. *ein Kaṇḍâla.*

*चुक्कार m. *Löwengebrüll.*

चुक्र 1) (*m. n.) *a) Fruchtessig, eine saure Brühe* (insbes. *aus der Tamarindenfrucht*). — *b) Sauer-*

ampfer Mat. med. 295. — 2) *f. आ und ई *Tamarindenbaum.* — 3) *f. ई *Oxalis pusilla.* — 4) n. *ein bes. präparirter saurer Reisschleim.*

चुक्रक 1) *n. *Rumex vesicarius.* — 2) f. चुक्रिका *a) Oxalis corniculata* Bhâvapr. 1,283. Karaka 6,9. — *b) ein bes. präparirter saurer Reisschleim* Râgan. 15,89.

*चुक्रचणिडका f. *Tamarinde* Nigh. Pr.

*चुक्रफल n. *Tamarindenfrucht.*

*चुक्रवास्तूक n. *Sauerampfer.*

*चुक्रवेधक n. *ein bes. präparirter saurer Reisschleim* Râgan. 15,89.

*चुक्राम्ल 1) n. *Fruchtessig von der Schale der Frucht der Garcinia* Râgan. 6,125. — 2) f. आ *a) Oxalis corniculata. — b) Tamarindenbaum. — c) ein bes. präparirter saurer Reisschleim.*

*चुक्रिमन् m. *Säure.*

*चुक्षा f.? gaṇa क्षत्त्रादि.

चुक्षोभयिषु Adj. *zum Schwanken zu bringen beabsichtigend.*

*चुचि m. *die weibliche Brust.*

*चुचु m. *ein best. Gemüse.*

चुचुक 1) *m. n. *Brustwarze.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. चूचुक.

*चुचुन्दूरी f. *Moschusratte* Râgan. 19,59.

चुचुप m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. चूचुप.

चुचुपर्णिका f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*चुचूक n. *Brustwarze.*

चुच्चु (Karaka 1,27. 6,23) und चुच्चू m. f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*चुच्य्, चुच्यति (अभिषवे).

चुच्चु 1) *Adj. am Ende eines Comp. *bekannt, berühmt.* — 2) m. *a) *Moschusratte. — b) eine best. Mischlingskaste. — c)* N. pr. eines Mannes.

*चुच्चुरी f. *ein best. Spiel mit Tamarindensamen.*

चुच्चुल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*चुच्चुलि und *°ली f. = चुच्चुरी.

*चुट्, चुटति und चोटयति (छेदने), चोटति (अल्पीभावे).

*चुट्, चुटयति (अल्पीभावे).

*चुड्, चुडति (संवरणे).

*चुड्, चुडति (क्षावकरणे, भावकरणे, कृतौ, क्षावे).

*चुण्, चुणति (छेदने).

*चुण्ट्, चुण्टति und चुण्टयति (छेदने), चुण्टति (अल्पीभावे).

*चुण्टा f. *Brunnen.*

चुण्टिका (Conj.) f. *ein kleiner Wasserbehälter.*

चुण्टी f. *Brunnen.*

*चुण्ठ्, चुण्ठयति (क्लिंसायाम्).

*चुण्ड्, चुण्डति (अल्पीभावे), चुण्डयति (छेदने).

चुण्ड (Bhâvapr. 2,14) und *चुण्डी f. = चुण्टी *Brunnen.*

*चुत्, चोतति (आसेचने, क्षरणे).

*चुत m. und *चुति f. *After.*

चुद्, चौदति, °ते 1) *antreiben, anfeuern.* — 2) *schnell herbeischaffen, beeilen.* — 3) Med. *sich sputen.* — Caus. चोदयति, °ते (selten) 1) *treiben, antreiben, in eine schnelle Bewegung versetzen, beschleunigen.* चक्षु: *das Auge werfen, — richten auf* (Loc.). — 2) *anfeuern, anreizen, begeistern.* — 3) *Jmd auffordern, anweisen; Jmd bittend, fragend, fordernd angehen; mit Bitten, Fragen, Forderungen in Jmd dringen; bestürmen.* — 4) *vorwärts bringen, fördern, verhelfen zu* (Dat.). — 5) *schnell herbeischaffen.* — 6) *fordern, verlangen.* — 7) *festsetzen, bestimmen.* — 8) *einzuwenden —, auszusetzen haben* Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,13. 3,42. 47. 4,22. — 9) *sich sputen.* — Mit अभि Caus. 1) *antreiben, treiben, anfeuern, anreizen, ermuthigen.* — 2) *auffordern.* — 3) *anweisen, beauftragen.* — 4) *festsetzen, bestimmen.* — 5) *ankündigen, anzeigen.* — 6) *sich erkundigen nach* (Acc.). — Mit नि Caus. *schnell herbeischaffen* RV. 8,24, 25. — Mit परि Caus. 1) *in Bewegung versetzen, treiben, antreiben.* — 2) *auffordern, zusprechen.* — Mit प्र *treiben, antreiben.* — Caus. 1) *in schnelle Bewegung versetzen, treiben, antreiben.* प्रचुदित metrisch st. प्रचोदित *geschnellt, abgeschossen.* — 2) *anfeuern, begeistern.* — 3) *auffordern, angehen.* — 4) *auffordernd verlangen.* — 5) *festsetzen, bestimmen.* — 6) *verkündigen, ankündigen.* — 7) *sich sputen.* — Mit अभिप्र Caus. *treiben, antreiben, Jmd zu Etwas bewegen.* — Mit संप्र Caus. 1) *in schnelle Bewegung versetzen, antreiben, treiben.* — 2) *auffordern.* — Mit प्रति Caus. 1) *antreiben.* — 2) *sich gegen Jmd wenden, sich machen an* (Acc.). °चोदित mit act. Bed. — Mit सम् Caus. 1) *in schnelle Bewegung versetzen, antreiben, treiben.* — 2) *anfeuern, erregen, anreizen, auffordern, angehen.* — 3) *Etwas betreiben.* — 4) *eilig herbeischaffen.*

चुनन्द् m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

*चुन्द्, चुन्दति (निशामने).

चुन्द 1) m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni. — 2) *f. ई *Kupplerin.*

1. चुप्, चोपति *sich bewegen, — rühren.* — Mit नि in निचुम्पुण. — Mit प्र in उपस्थितप्रचुपित.

2.*चुप्, चुपति (स्पर्शे).

*चुप m. N. pr. eines Mannes.

चुपुणीका f. N. pr. einer der sieben Kṛttikâ Comm. zu TS. 2,425.

चुबुक n. 1) *Kinn.* — 2) *die Spitze eines Altars* Çulbas. 3,164. 168.

चुबुकदघ्न Adj. *bis zum Kinn reichend* Maitr. S. 3,3,4.

*चुब्र n. *Gesicht.*

चुमुचुमायन n. *das Zucken, Jucken* (einer Wunde).

चुमुरि m. N. pr. eines Dämons.

चुम्चुमायन Suçr. 1,85,8. 2,3,5 fehlerhaft für चुमुचु°.

1. चुम्ब्, चुम्बति 1) *küssen.* — 2) *unmittelbar berühren* Spr. 7699. 7833. 7843. मार्गे चुम्बिते भास्वदंशुभि: Sarvad. 39,4. अङ्गारचुम्बित Mâlatîm. 12,5 (15,4. 38,2). चुम्बितानि मदनिद्रया नयनानि Vikramâṅkaṅ. 14,7. — Caus. चुम्बयति 1) *küssen lassen.* — 2) *küssen.* — Mit व्यति *unmittelbar berühren.* — Mit उद् *in die Höhe hebend küssen* Kâd. 2,106,23. — Mit परि 1) *abküssen, küssen* Bâlar. 158,5. — 2) *unmittelbar berühren, sich dicht anlegen an* (Acc.) zu Spr. 867. — Mit वि *küssen.*

2.*चुम्ब्, चुम्बयति (क्लिंसायाम्).

चुम्ब 1) *m. *das Küssen, Kuss.* — 2) f. आ dass.

चुम्बक 1) *Adj. *a) der viel küsst. — b) der überall genascht hat, von Allem ein Weniges verstehend. — c) schelmisch, bübisch.* — 2) m. *a) Magnet. — b) *Wagekloben.* — 3) n. *Parallelstelle* Râmadâsa zu Setub. 11,99.

चुम्बन n. (adj. Comp. f. आ) *das Küssen, Kuss.*

°चुम्बिन् Adj. 1) *unmittelbar berührend, dicht anliegend an* Vikramâṅkaṅ. 8,42. — 2) *behaftet mit* Naish. 6,66. — 3) *betreffend* Naish. 8,87. — 4) *obliegend, beschäftigt mit* Naish. 3,95.

चुर्, *चोरति und चोरयति, °ते 1) *stehlen, sich zueignen.* — 2) *bestehlen.*

चुर in प्रचुर.

चुरचुरा f. onomatop. in *कर्णे°.

*चुरण n. *das Stehlen.*

*चुरण्य्, चुरण्यति *stehlen.*

*चुरा f. *Diebstahl.*

चुरादि m. *die mit* चुर् *anfangende 10te Klasse im Wurzelverzeichniss* 223,8. 236,12.

*चुरी f. *ein kleiner Brunnen.*

चुरु m. *ein best. Eingeweidewurm* Bhâvapr. 4, 38. Karaka 1,19. 3,7. Vgl. चूरु.

चुरुचुरा f. onomatop. in *कर्णे°.

चुर्चुरध्वनि (Comm.) und चुर्चुरशब्द् m. *Geknirsch* Çiç. 5,58.

*चुल्, चोलयति (समुच्छ्राये, निमज्जने).

*चुल gaṇa बलादि.

चुलक 1) m. wohl nur fehlerhaft für चुलुक 1) Paṅkad. — 2) Titel eines Werkes. Vgl. अधिकरण°. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. v. l. चुलुका.

चुलकय् wohl nur fehlerhaft für चुलुकय् Spr. 7646.

चुलकी Adv. v. l. für चुलुकी Spr. 2075.

*चुलु m. *eine Handvoll* Gal.

चुलुक 1) m. n. *die gehöhlte Hand, eine Handvoll, ein Mundvoll, Schluck* Bhâvapr. 3,37. Bâlar. 15,1. 68,11. 74,13. 186,12. 301,2. Naish. 8,45. 22,41. Vidḍh. 12,5. — 2) *m. *a) ein tiefer Morast.* — *b) eine Art Geschirr.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,20. v. l. चुलका.

चुलुकय्, °यति *in die gehöhlte Hand thun und verschlucken* Spr. 7646 (Conj.).

*चुलुकिन् m. *Meerschwein* oder *ein ähnliches Thier.*

चुलुकी Adv. mit कर् = चुलुकय् Spr. 2075.

चुलुका m. N. pr. eines Geschlechts.

*चुलुम्प्, चुलुम्पति (लोले, लोपे).

*चुलुम्प 1) m. *das Hätscheln der Kinder.* — 2) f. आ *Ziege.*

*चुलुम्पिन् und *चुलूपिन् m. = चुलुकिन्.

*चुल्य Adj. von चुल.

*चुल्ल्, चुल्लति (क्रीवकरणे, भावकरणे).

चुल्ल 1) *Adj. *triefäugig.* चुल्लात्त dass. — 2) *m. *triefende Augen.* — 3) f. ई *a) Kochofen* Hemâdri 1,647,19. 657,21. — *b) Scheiterhaufen.* — *c) eine dreifache Halle, von der die eine nach Norden, die andere nach Osten, die dritte nach Westen gerichtet ist.*

*चुल्लक 1) m. fehlerhaft für चुलुक 1). — 2) f. ई *a) eine Art Wasserkrug.* — *b) Meerschwein.* — *c)* N. pr. eines Geschlechts.

*चुल्लि f. = चुल्ली *Kochofen.*

चुश्चुपा (onomatop.) f. *das Schmatzen* (beim Essen) Comm. zu Njâjam. 10,2,3. °कारम् Absol. *schmatzend* (essen) ebend. Mânava im Comm. zu Kâtj. Çr. 10,8,3 (zu lesen सर्वे भक्षयत्तश्चुश्चुषा°). Am Anf. eines Comp. °कार Njâjam. 10,2,3. Vgl. चिश्चिषाकारम्.

*चुस्त m. n. v. l. für बुस्त.

चूंकृत n. *der Ruf „Holla!“* Naish. 1,142.

चूचुक 1) Adj. *stammelnd.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 13,207,42. — 3) n. *Brustwarze.* Auch चूचुकाग्र n.

चूचुप m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 5,140,26. 6,75,21.

चूड 1) m. *a) Wulst* (an Backsteinen). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die Ceremonie des Haarschneidens beim Kinde.* Könnte auch n. sein. — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. चूडा *a) Scheitelhaar; ein Büschel von Haaren auf dem Scheitel des Kopfes, welcher bei der Tonsur eines Kindes stehen bleibt.* — *b) die Ceremonie des Haarschneidens.* — *c) *Kamm beim Hahn* oder *Pfau.* — *d) *Kopf.* — *e) Spitze* (auf einer Säule) Hemâdri 1, 122,18. 123,4. *Gipfel.* — *f) *ein Gemach auf dem Dache eines Hauses.* — *g) *eine Art Armband.* — *h) *Brunnen.* — *i) ein best. Metrum.* — *k) *ein Frauenname.

चूडक 1) am Ende eines adj. Comp. = चूडा *Tonsur.* — 2) *m. *Brunnen.* — 3) f. चूडका N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,12. — 4) f. चूडिका *a) Spitze* (auf einer Säule) Comm. zu Kâlikop. S. 219. — *b) *Ohrwurzel des Elephanten* Gal. — *c) ein best. Metrum.*

चूडय्, °यति *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *in der Weise eines Haarbüschels auf dem Scheitel befestigen.*

चूडाकरण n. *die Ceremonie des Haarabschneidens beim Kinde.*

चूडाकर्ण m. N. pr. eines Bettlers.

चूडाकर्मन् n. = चूडाकरण.

*चूडादत्त m. *ein aus einer Wand hervorstehendes Holzstück* Gal.

चूडापत्त m. wohl N. pr. eines Mannes.

चूडापाश m. *starkes Scheitelhaar* Megh. 65.

चूडाप्रतिग्रहण n. N. pr. eines Kaitja Lalit. 278,2.

चूडाभिक्षुणी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

चूडामणि m. 1) *ein von Männern und Frauen auf dem Scheitel getragenes Juwel.* Nom. abstr. °ता f. Harshaṅ. 185,24. — 2) am Ende eines Comp. *ein Juwel —, eine Perle von.* — 3) *der Same von Abrus precatorius* Râgân. 3,101. — 4) *ein best. Metrum.* — 5) *eine Sonnenfinsterniss an einem Sonntage* oder *eine Mondfinsterniss an einem Montage* Hemâdri 1,71,8. 9. — 6) *eine best. Art zu prognosticiren.* — 7) Titel verschiedener Werke. — 8) N. pr. eines Kshatrija 158,5.

*चूडामणिधर m. N. pr. eines Schlangendämons.

चूडामणिभट्टाचार्य m. Bein. und N. pr. eines *Lehrers.*

चूडामह m. *ein best. Fest* Lalit. 278,1.

*चूडाम्र n. = चूताम्र 1) Râgân. 6,126.

*चूडार Adj. von चूडा.

*चूडारक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

चूडारत्न n. = चूडामणि 1).

*चूडार्क m. *Gomphrena globosa* Nigh. Pr.

चूडाल 1) Adj. *einen einzigen Haarbüschel auf dem Scheitel habend.* — 2) *f. आ und ई *eine Art Cyperus* Râgân. 6,143. — 3) *f. आ *weisser Abrus,* = श्वेतगुञ्जा. — 4) *n. *Kopf.*

चूडावन m. N. pr. eines Berges.

चूडावत् Adj. = चूडाल 1). So v. a. *noch ein Knabe seiend* Bâlar. 105,17.

*चूडिक gaṇa पुरोहितादि. चूडितिक v. l. चूडिका s. u. चूडक.

चूडिकला f. *ein best. Metrum.*

*चूडितिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

*चूडिन् Adj. = चूडाल 1).

चूडीय Adj. *zum Scheitelhaar bestimmt* (Schmuck) Paṅkad.

*चूण्, चूणायति (संकोचने).

चूत m. 1) *der Mangobaum.* — 2) *After.

*चूतक m. 1) *der Mangobaum.* — 2) *ein kleiner Brunnen.*

चूतमञ्जरी f. N. pr. einer Vidjâdharî.

चूतलतिका f. 1) *ein best. Spiel.* — 2) ein Frauenname 293,29.

*चूति f. *After.*

1. चूर्, चूरयति *stehlen,* so v. a. *verschwinden machen* Ind. St. 15,267. Vgl. चुर्.

*2. चूर्, चूर्यते (दाहे).

चूरि und °का f. in अव°.

*चूरी f. *ein kleiner Brunnen.*

चूरु m. *eine Art Wurm.* Vgl. चुरु.

चूर्ण 1) Adj. *fein, feinkörnig.* — 2) m. n. *feiner Staub, Mehl; wohlriechendes* oder *medicinisches Pulver.* — 3) m. *a) Kalk* Varâh. Bṛh. S. 77,36. Comm. zu Prab. S. 27, Çl. 17. — *b)* N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,125. 140. — 4) n. *a) Reis mit Sesam.* — *b) eine Art einfacher Prosa* Vâmana 1, 3,25. — *c) die in einer Paranomasie durch Zerlegung eines Doppelconsonanten bewirkte Zerstückelung eines Wortes, wodurch ein anderer Sinn gewonnen wird,* Vâmana 4,1,7.

चूर्णक 1) m. *a) eine best. Körnerfrucht.* — *b) *geröstetes und darauf gemalenes Korn.* — *c) kalkähnliche Blässe, Todtenblässe* Karaka 5,1.12. — 2) f. चूर्णिका *a) ein best. Gebäck.* — *b) * = 1) b).* — *c) = 3) b).* — 3) n. *a) wohlriechendes Pulver.* — *b) eine Art einfacher Prosa.*

चूर्णकार m. *eine best. Mischlingskaste.*

चूर्णकुन्तल m. *Haarlocke* Vikramâṅkaṅ. 4,2.

*चूर्णकृत् m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

*चूर्णकेश m. *Haarlocke.*

*चूर्णखण्ड m. n. *Erbsenstein.*

चूर्णता f. Nom. abstr. zu चूर्ण 2).

चूर्णन n. *das Zerreiben, Zermalmen* Bâlar. 253,7.

चूर्णपद् n. 1) *eine best. Art der Bewegung, bei der man bald vor- bald rückwärts mit abwechselnder Schnelligkeit geht.* — 2) wohl = चूर्णक 3) *b)* Bâ-

LAR. 304,6.

*चूर्णपारद् m. *Zinnober* RÂĠAN. 13,58.

*चूर्णपेषम् Absol. mit पिष् *zu Staub zermalen* P. 3,4,35.

चूर्णय्, °यति *zu Staub —, zu Mehl machen, zerreiben; zersplittern, zermalmen, zerschmettern.* — Mit अव *mit Staub, Mehl* u. s. w. *bestreuen, überziehen.* — Mit विनि, °चूर्णित MBH. 8,4665 fehlerhaft für °घूर्णित. — Mit प्र (BHAṬṬ.), वि, सम् und अभिसम् (KARAKA 7,4) = Simpl.

चूर्णयोग m. Pl. *zusammengesetzte Pulver.*

चूर्णशस् Adv. *zu Staub, zu Mehl.*

*चूर्णशाकाङ्ग m. *eine best. Gemüsepflanze.*

चूर्णि und चूर्णी f. 1) **Otterköpfchen.* — 2) **hundert Otterköpfchen.* — 3) *Bez. von Patañġali's Mahâbhâshja. — 4) चूर्णि Bez. *der in Prâkrit abgefassten alten Commentare zu Ġaina-Schriften* JACOBI, KALPAS. Intr. 25. — 5) *f. चूर्णी N. pr. eines Flusses.

चूर्णिकार् m. *der Verfasser einer* चूर्णि 4) JACOBI, KALPAS. Intr. 25.

*चूर्णिकृत् m. Bein. Patañġali's. Vgl. चूर्णकृत्.

*चूर्णिन् Adj. *mit Mehl* u. s. w. *bestreut.*

1.*चूर्णी f. s. u. चूर्णि.

2. चूर्णी Adv. 1) mit कर् *zu Staub zerreiben, zersplittern, zermalmen.* — 2) mit भू *zu Staub werden, zerstieben, zermalmt werden.*

चूर्णीकरण n. *das Zerreiben, Zermalmen* DHÂTUP. 32,46.

चूर्णीचिकीर्षु Adj. *zu Staub zu zerreiben —, zu zermalmen beabsichtigend.*

*चूर्ति f. Nom. act. von चर्.

चूल 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a) Spitze, Hörnchen* (eines Kometen). — *b) *ein Gemach auf dem Dache eines Hauses.*

चूलक 1) am Ende eines adj. Comp. *Schopf.* — 2) f. चूलिका *a) Hahnenkamm.* — *b) *Ohrwurzel des Elephanten.* — *c) Spitze* (auf einer Säule) Comm. zu KÛLIKOP. S. 219. *Gipfel* Ind. St. 15,374. — *d) ein best. Metrum.* — *e)* in der Dramatik *Ankündigung einer Sache oder eines Ereignisses durch eine Stimme hinter dem Vorhange.* — *f)* Titel eines Theiles des Dṛshṭivâda.

चूलिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. चूचुप v. l. — 2) *n. *Weizenmehl in Butter geröstet.* — चूलिका s. u. चूलक.

चूलिकापैशाचिक n. und °पैशाची f. *ein best. Dialect im Schauspiel.*

चूलिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

चूलिन् 1) Adj. *einen Kamm* (beim Vogel) —, *einen Aufsatz auf dem Kopfe habend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

चूष्, *चूषति (पाने). Pass. *sieden, wallen* (von einer Wunde, Geschwulst u. s. w.). — Caus. चूषयति *aufsaugen.* — Mit आ in आचूषण. — Mit सम् Pass. *sieden, wallen.*

चूषण n. *das Saugen, Anbeissen* (eines Blutegels) 217,1.

*चूषा f. *Leibgurt eines Elephanten.*

चूषिणी f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

चूष्य 1) Adj. *woran man saugt, was ausgesogen wird.* v. l. चोष्य. — 2) *f. आ = चूषा GAL.

चेकित m. N. pr. eines Mannes. Richtig चिकित und चेकितान.

चेकितान 1) Adj. s. u. 4. चित् Intens. Als Beiw. Çiva's *verständig, klug.* — 2) m. N. pr. eines Bundesgenossen der Pâṇḍu MBH. 5,25,10.

*चेक्रिय Adj. *thätig.*

चेक्रीयित n. *der Charakter des Intensivum.*

चेच्चेत् (onomatop.) Interj., mit der ein Hund angeredet wird.

चेट 1) m. *a) Diener, Sclave.* — *b) ein best. Fisch* ÂPAST. 1,17,38. — 2) f. ई *Dienerin, Sclavin.*

चेटक 1) m. *a) Diener, Sclave.* — *b) *eine Art Nebenmann, Buhle.* — 2) f. चेटिका *Dienerin, Sclavin.*

*चेड 1) m. *Diener, Sclave.* — 2) f. ई *Dienerin, Sclavin.*

*चेडक 1) m. und 2) f. चेडिका dass.

*चेत्, चेतति Denom. von चेतस्.

*चेतःपीडा f. *Seelenschmerz.*

*चेतकी f. 1) *Terminalia Chebula.* — 2) *Jasminum grandiflorum* RÂĠAN. 10,75.

चेतन 1) Adj. (f. चेतनी) *a) augenfällig, sichtbar, ausgezeichnet.* — *b) wahrnehmend, bewusst, intelligent.* — 2) m. *a) ein intelligentes Wesen, Mensch* RÂĠAN. 18,1. — *b) *Seele, Geist.* — 3) f. चेतना *Bewusstsein, Besinnung; Intelligenz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) n. *a) Wahrnehmung* (obj.), *Erscheinung.* — *b) Seele, Geist.* चेतनेन विनाभूतः und चे° विनाकृतः so v. a. *entseelt.*

*चेतनका und *°की f. *Terminalia Chebula* RÂĠAN. 11,221.

चेतनता f. und चेतनत्व n. *der Zustand eines wahrnehmenden, bewussten Wesens, Intelligenz.*

चेतनभाव m. dass. ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,1,6.

चेतनावत् Adj. *Bewusstsein habend, wissend, verstehend, vernünftig.*

चेतनाष्टक n. Titel eines Werkes.

*चेतनिका f. = चेतनका RÂĠAN. 11,221.

चेतनी Adv. 1) mit कर् *bewirken, dass Jmd wahrnimmt, — bewusst wird* Comm. zu BHÂG. P. 8,1,9. — 2) mit भू *wahrnehmend —, bewusst werden* ebend.

*चेतनीया f. *eine best. Heilpflanze* RÂĠAN. 5,28.

*चेतय Adj. *wahrnehmend, Bewusstsein habend.*

चेतयितर् Adj. *Wahrnehmer, ein Wesen mit Bewusstsein* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,10.

चेतयितव्य Adj. *was wahrgenommen —, gedacht wird.*

चेतर् Nom. ag. *Rächer.*

चेतव्य Adj. 1) *zu schichten, neben einander zu legen.* — 2) *einzusammeln.*

चेतस् n. 1) *Erscheinung, Aussehen, eine glänzende Erscheinung.* — 2) *Einsicht, Bewusstsein, Intelligenz; Sinn, Geist, Herz.* — 3) *Wille.*

चेतसक m. Pl. N. pr. eines Volkes. वेतसक v. l.

*चेतसम् am Ende eines adv. Comp. von चेतस्.

*चेताय्, °यते Denom. von चेतस्.

चेतिष्ठ Adj. (Superl. zu चित्र) *überaus augenfällig, — glänzend.*

*चेती Adv.. mit कर् *zum Geist* u. s. w. *erheben.*

चेतु m. *Aufmerksamkeit, Fürsorge* ṚV. 9,81,3. Es ist aber wohl सुचेतुना zu lesen.

चेतुया f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*चेतोभव und चेतोभू (BÂLAR. 143,11. VIKRAMÂÑKAṄK. 11,94) m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

चेतोमत् Adj. *mit Bewusstsein begabt, lebend.*

चेतोमुख Adj. *dessen Mund Einsicht ist.*

चेतोविकार m. *Geistesstörung.*

चेतोविकारिन् Adj. *an Geistesstörung leidend.*

चेतर् und चेतॄर् Nom. ag. *Aufmerker, Wächter* TS. 1,4,25,1.

(चेत्य) चेतिम्र Adj. *wahrnehmbar, bemerklich.*

(चेत्या) चेतिम्रा f. vielleicht *Rache, Strafe.*

चेद् Conj. (nie am Anfange eines Satzes oder Halbverses, es sei denn in ganz späten Erzeugnissen; so z. B. GAṆIT. SPASHṬ. 64. TRIPR. 6, 92.) 1) = च *und.* चेद् — च *sowohl — als auch.* — 2) mit vorangehendem अपि *auch, sogar.* — 3) *wann.* — 4) *wenn.* Mit Praes., Potent., Perf., Aor., Fut., Condit. oder mit Ergänzung eines Hülfsverbum (sehr häufig bildet इति चेद् einen Satz für sich). अथ चेद् *wenn aber.* Geht der correlative Satz voran, dann wird er durch keine besondere Partikel bemerklich gemacht; folgt er, so findet dasselbe Statt, oder er wird durch तद्, ततस्, तदा, तर्हि oder अथ eingeleitet. Die Negation न steht entweder unmittel-

bar vor चेदृ oder vor dem Verbum finitum, welches dem चेदृ vorangehen oder folgen kann. Im letztern Falle ist es von चेदृ durch ein oder mehrere Wörter ausser न getrennt. Wenn न unmittelbar auf चेदृ folgt, eröffnet es den Nachsatz (in der Bed. *wenn nicht* nur in ganz schlechtem Sanskrit). नो चेदृ = न चेदृ. Beide Verbindungen bilden häufig einen Satz für sich (*wenn es sich nicht so verhält* oder *verhielte, sonst, im entgegengesetzten Falle* MBh. 12,7,21. 29,145); ausserdem bedeuten sie *a*) mit Potent. *ach wenn doch nicht.* — *b*) mit Potent. oder Praes. und mit Imper. im Nachsatz *wenn nicht — soll*, so v. a. *damit nicht.* — 5) statt des einfachen चेदृ *wenn*, findet man auch यदि चेदृ (auch durch das Verbum fin. getrennt) MBh. 1,104,37. Hariv. 11895. R. 2,8,34. 48,19. J. A. S. Beng. 48,43.

*चेदार m. *Eidechse.* Richtig वेदार.

चेदि m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) des angeblichen Stammvaters von 1).

चेदिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चेदिप m. 1) *ein Fürst der* Kedi. — 2) N. pr. eines Sohnes des Vasu Uparikara.

चेनुभृ m. N. pr. v. l. für चित्रभृ.

चेय Adj. 1) *zu schichten.* — 2) *einzusammeln.*

चेर N. pr. eines Reiches.

चेरक m. Lalit. 492,15 vielleicht fehlerhaft für चारक, wie Foucaux gelesen hat. Das entsprechende tibetische Wort soll Csoma durch मीमांसक erklären.

चेरपाद m. Pl. wohl N. pr. eines Volkes Ait. Âr. 136,11. Vgl. ईरपाद.

चेरु Adj. *ein heiliges Werk begehend.*

*चेल्, चेलति (चलने).

चेल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Kleid, Gewand* Gaut. — *b*) *am Ende eines Comp. *das blosse Kleid von*, so v. a. *ein Taugenichts von.* भार्याचेलम्, पितृचेलम् Mahâbh. 6,82,*b*. Nach den Lexicographen und Ganar. 114 Adj. (f. ई). — 2) *m. = चेट *Diener, Sclave* Nilak. zu MBh. 2,70,7.

चेलक 1) m. *a*) **Bock* Nigh. Pr.; vgl. केलक. — *b*) N. pr. eines Mannes. — 2) f. चेलिका *eine best. Frauenkleidung.* — 3) am Ende eines Comp. wohl n. *ein Taugenichts von.*

चेलकर्णिठन् Adj. Hariv. 6046 fehlerhaft für श्वेतकर्णिठन्.

*चेलक्षेपम् Absol. *so dass* (der Regen) *die Kleider durchnässt* P. 3,4,33.

चेलगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

चेलचीरा f. *ein Fetzen von einem Gewande.*

चेलनिर्णेजक m. *Wäscher.*

चेलरुचिका f. wohl *Trauerzeichen, — binde* Harshak. 117,13.

*चेलान m. *eine Gurkenart.*

*चेलाल m. *Cucumis sativus.*

चेलाशक m. *Kleidermotte.*

*चेलिचीम und *चेलीम m. = चिलिचिम.

*चेलुक m. *ein buddh. Noviz.*

*चेष्, चेष्टति, °ते v. l. für चेल्.

*चेवी f. *eine best.* Râgiṇî.

चेष्, चेष्टति, °ते 1) *die Glieder bewegen, zappeln.* — 2) *in Bewegung sein, sich rühren, geschäftig sein, sich Mühe geben.* — 3) *sich abgeben mit, betreiben, treiben, thun, handeln; sorgen für* Kâraka 3,1. — 4) *zurichten.* — 5) *besuchen.* — Caus. चेष्टयति, °ते *beweglich machen, in Bewegung sezzen, treiben.* — Mit अति *sich zu sehr anstrengen.* — Mit आ *thun, vollbringen.* — Caus. *in Bewegung setzen.* — Mit समा in °चेष्टित. — Mit परि 1) *sich herumwälzen.* — 2) *sich umhertreiben* Venis. 180, v. l. — Mit वि 1) *die Glieder hinundher bewegen, sich rühren, — krümmen, — sträuben.* — 2) *sich abplacken, sich abmühen.* — 3) *sich rühren, thätig sein, handeln, zu Werke gehen, sich benehmen, verfahren, — gegen* (Loc.). — 4) *bewirken.* — Caus. *in Bewegung setzen, zur Thätigkeit antreiben.* — Mit प्रवि *sich umhertreiben* Venis. 180. — Mit सम् 1) *unruhig werden.* — 2) *zu Werke gehen, verfahren.* — Bisweilen werden चेष्ट् und वेष्ट् mit einander verwechselt.

चेष्ट 1) *m. *ein best. Fisch.* — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ 118,4) *a*) *Bewegung* (eines Gliedes, des Körpers) Spr. 7614. *Gebärde.* — *b*) *thätiges Verhalten, Thätigkeit, Anstrengung.* — *c*) *das Vollbringen, Thun.* — *d*) *das Thun und Treiben, Benehmen, Art und Weise zu sein.* — 3) n. *a*) *Bewegung, Gebärde.* — *b*) *das Thun und Treiben.*

चेष्टक m. 1) **ein best. Fisch.* — 2) *quidam coeundi modus.*

चेष्टन n. 1) *Bewegung.* — 2) *das Vollbringen, Thun.*

चेष्टयितर् Nom. ag. *der in Bewegung setzt.*

चेष्टाकृत Adj. *durch Gebärden bewirkt, pantomimisch* S. S. S. 246.

चेष्टानाश m. *das Aufhören aller Bewegung, Untergang der Welt.*

चेष्टावत् Adj. *beweglich.*

चेष्टित 1) Adj. Partic. von चेष्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ Bhar. Nâṭjas. 34,118) *a*) *Bewegung* (eines Gliedes, Körpers), *Gebärde.* — *b*) *das Thun und Treiben, Benehmen, Art und Weise zu sein.*

चेष्टितव्य n. impers. *zu handeln, zu Werke zu gehen.*

*चैकित Adj. von चैकित्य.

*चैकितान m. Patron. von चिकितान (!).

चैकितानेय m. Patron. von चैकितान.

चैकितायन m. desgl.

*चैकित्य m. Patron. von चिकित.

*चैकित्सित Adj. von चैकित्सित्य.

*चैकित्सित्य m. Patron. von चिकित्सित.

*चैकीर्षित Adj. = चिकीर्षत्.

चैत्त m. Patron. Auch Pl.

*चैटयत m. Patron. °विध Adj. *von den* Kaiṭajata *bewohnt.*

*चैटयतायनि m. Patron. von चैटयत.

*चैटयत्या f. zu चैटयत.

चैतन्य 1) n. *Bewusstsein* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,4. *der Intellect, Geist, Seele.* — 2) m. N. pr. eines 1484 n. Chr. geborenen Propheten.

चैतन्यचन्द्रिका f. Titel eines Commentars zum Bhâg. P.

चैतन्यचन्द्रोदय m. Titel eines Schauspiels.

चैतन्यचरणामृत, °चरितामृत und °चरित्र n. Titel verschiedener Werke.

चैतन्यदेव m. N. pr. eines Mannes.

चैतन्यभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

चैतन्यमङ्गल n. Titel eines Werkes.

चैतन्यामृत n. Titel einer Grammatik.

*चैतसिक Adj. *den Geist —, das Herz betreffend.*

*चैतिक m. Pl. N. pr. einer buddh. Schule.

चैत्त Adj. *zum Bereich des Denkens gehörend, was gedacht wird* 269,16. *geistig, geistiger Art* (buddh.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

चैत्तिक Adj. dass.

1. चैत्य m. *die individuelle Seele.*

2. चैत्य 1) *auf den Scheiterhaufen —, auf das Grab Bezug habend.* — 2) m. n. *Grabmal, Todtenmal; Tempel, Heiligthum; ein als Todtenmal dienender Feigenbaum* u. s. w., *ein an geheiligter Stätte stehender Feigenbaum* u. s. w. चैत्यार्थम् so v. a. *als Object der Verehrung, als Reliquie* Lalit. 336,16. 337,7. — 3) m. N. pr. eines Berges.

चैत्यक m. N. pr. eines Berges.

चैत्यतरु m. *ein an geheiligter Stätte stehender Feigenbaum* u. s. w.

*चैत्यद्रु m. *Ficus religiosa.*

चैत्यद्रुम m. = चैत्यतरु.

चैत्यपाल m. *Wächter eines Heiligthums.*

*चैत्यमुख m. *Wassertopf der Einsiedler.*

चैत्ययज्ञ m. *ein einem Denkmal dargebrachtes Opfer.*

चैत्यवृक्ष m. 1) = चैत्यतरु. — 2) *Ficus religiosa.*

*चैत्यशैल m. Pl. N. pr. einer buddh. Schule.

चैत्यस्थान n. *ein durch ein Grabmal* oder *einen Tempel geheiligter Platz.*

चैत्र 1) m. *a) der zweite Frühlingsmonat. — b) das sechste Jahr beim Umlauf Jupiters. — c) *ein buddhistischer Bettler. — d)* ein gangbarer Mannesname, der wie *Cajus* zur Bezeichnung einer unbestimmten Person gebraucht wird. — *e)* Metron. eines Sohnes des Budha und eines Jaǵñasena. — *f)* N. pr. *α)* zweier Ṛshi VP. 3,1,12. 18. — *β) *eines Gebirges. — 2) f. ई (mit oder ohne पौर्णमासी) *der Vollmondstag im Monat* Ḱaitra und *das an demselben übliche Opfer.* — 3) *n. *a) Grabmal. — b) Tempel.* — 4) Adj. MBh. 7,76 fehlerhaft für चित्र oder त्रैत्र.

*चैत्रक m. 1) *der zweite Frühlingsmonat.* — 2) Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

चैत्रकूटी f. Titel eines gramm. Commentars.

चैत्रभावन Adj. *vom Feuer kommend,* Agni *gehörig* Bâlar. 188,15. 238,3.

चैत्ररथ 1) Adj. *vom* Gandharva Ḱitraratha *handelnd.* — 2) m. *a)* Patron. von Ḱitraratha. — *b) ein best.* Dvjaha. — *c)* Daçak. 3,1 (ed. Wils.) fehlerhaft für त्रैत्ररथ. — 3) f. ई Patron. von Ḱitraratha. — 4) n. (mit und ohne वन) *der vom* Gandharva Ḱitraratha *für* Kubera *angelegte Wald.*

चैत्ररथि m. Patron. von चित्ररथ. Auch Pl.

चैत्ररथ्य n. = चैत्ररथ 4).

चैत्रवती f. N. pr. eines Flusses. Richtig चैत्रवती.

चैत्रवारुनी f. Patron. der Ḱitrâṅgadâ. °वाहिनी fehlerhaft.

*चैत्रसख m. *der Liebesgott.*

चैत्रसेनि m. Patron. von चित्रसेन MBh. 7,25,27.

चैत्रायण 1) m. Patron. von चित्र. Auch Pl. — 2) *N. pr. einer Oertlichkeit.

*चैत्रावली f. *der Vollmondstag im Monat* Ḱaitra.

*चैत्रि, *°क und *चैत्रिन् m. *der Monat* Ḱaitra.

चैत्रियायणि m. Patron. Jaǵñasena's.

चैत्रेय m. wohl Metron. von चित्रा.

*चैदिक Adj. (f. आ und ई) von चेदि.

चैद्य, चैदिञ्र 1) m. *a)* Patron. von चेदि. Pl. VP. 4,12,15. — *b) ein Fürst der* Ḱedi. — *c) *Pl. das Volk der* Ḱedi. — 2) f. आ *eine Fürstin der* Ḱedi.

*चैत्तित m. Metron. von चित्तिता.

*चैन्यभट्ट m. N. pr. = चिन्नभट्ट.

चैल 1) m. *a) Kleidermotte.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* = चेल *Kleid, Gewand.* — *b) Lappen* Ḱaraka 4,5.

चैलक m. *ein buddh. Bettler.*

चैलकि m. Patron. von चैलक.

चैलधाव m. *Wäscher.*

चैलाशक m. *ein best. Gespenst.*

चैलिक wohl *Lappen, Tuch* Suçr. 2,351,12 (v. l. स्वेदश्लोक°).

चैलेय Adj. *aus Zeug gemacht.*

चोक n. *die Wurzel von Cleome felina* Bhâvapr. 1,175.

चोकुटि m. N. pr. eines Mannes.

चोक्कनाथ m. N. pr. eines Autors Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

चोक्ष Adj. (f. आ) 1) *reinlich* (von Personen). — 2) *gewandt. — 3) *schön, reizend.* — 4) *gesungen. — 5) *= अभीक्ष्ण oder तीक्ष्ण.

चोच n. 1) *die Rinde von Cinnamomum albiflorum* oder *eine andre Zimmetrinde.* — 2) *Rinde überh. — 3) *Haut, Fell.* — 4) *Kokosnuss* Varâh. Bṛh. S. 41,4. — 5) *die Frucht der Fächerpalme. — 6) *Banane.* — 7) *der nicht essbare Theil einer Frucht.*

चोचक m. 1) = चोच 1). — 2) *= चोच 2).

*चोटिका und *चोटी f. *Unterrock.*

चोड 1) m. *a) Wulst* (an Ziegeln). — *b) Wamms.* — *c) *Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

चोडकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

1. चोद् m. *ein Werkzeug zum Antreiben der Rosse, Stachel* oder *Peitsche.*

2. चोद् Adj. *anfeuernd, begeisternd, fördernd.*

चोदक 1) Adj. *antreibend, anfeuernd.* — 2) m. *a) Anweisung* Njâjam. 10,1,1. 2,6. *Aufforderung. — b) doppelte Aufführung eines Wortes* (*vor und nach* इति).

चोदन 1) Adj. *antreibend.* — 2) f. आ und n. *das Treiben, Auffordern, Aufforderung, Anweisung, Forderung, Vorschrift* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,1. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze.*

*चोदनागुड m. *Spielball.*

चोदप्रवृद्ध Adj. *durch den begeisternden* (Trank) *erhoben.*

चोदयन्मति Adj. *die Andacht belebend, — fördernd.*

चोदयितर् Nom. ag. *Treiber, Antreiber, Begeisterer, Förderer.* f. °त्री.

चोदयितव्य Adj. *zu rügen, zu kritisiren* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10.

चोदस् n. in अचोदस्.

चोदितव n. *das Gefordertsein* Ǵaim. 6,1,9.

चोदितर् Nom. ag. = चोदयितर्.

चोदिष्ठ Adj. *aufs Stärkste anfeuernd.*

चोद्य 1) Adj. *a) anzutreiben, aufzufordern zu* (Loc.). — *b) zu rügen* Sarvad. 142,9. — *c) in Frage zu stellen.* Mit न so v. a. *sich von selbst verstehend.* — 2) n. *a) Erwägung, geistige Betrachtung* MBh. 5,43,34. — *b) *eine Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung. — c) *Frage. — d) *Staunen, Verwunderung.*

°चोपक Adj. in *गले°.

*चोपड m. *Rahm* Râǵan. 15,3.

*चोपन Adj. *sich bewegend, — rührend.*

चोर 1) m. *a) Dieb* Taitt. Âr. 10,64. — *b) ein literärischer Dieb, Plagiarius* Spr. 7650. — *c) *eine best. Pflanze. — d) *ein best. Parfum* Râǵan. 12,144. — *e)* N. pr. eines Dichters Prasannar. 8, 2. — 2) *f. आ *Chrysopogon aciculatus.* — 3) *f. ई *a) Diebin. — b) Diebstahl* Gal.

चोरक 1) m. *a) Dieb. — b) *Trigonella corniculata. — c) ein best. Parfum* Râǵan. 12,144. — 2) *f. °रिका *Diebstahl.*

*चोरकबन्धम् Absol. Kâç. zu P. 3,4,41.

*चोरपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Chrysopogon aciculatus.*

चोरयितव्य Adj. *zu stehlen, was man zu stehlen gedenkt* Benf. Chr. 199,8.

*चोरस्नायु m. *Leea hirta.*

चोराय् *einen Dieb vorstellen.* °यित *e. D. spielend.*

चोरितक n. *die gestohlene Sache.*

चोल 1) m. (*f. ई) *Jacke, Wamms.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* des Urahns dieses Volkes. — *b) ein Fürst der* Ḱola. — 3) f. ई *eine Frau vom Volke* Ḱola Vikramâṅkaḱ. 5,89. — 4) *n. *Kleid, Gewand.*

चोलक 1) m. *a) *= चोल 1). — *b)* = चोल 2) *a) α).* — 2) *n. *Rinde.*

*चोलकिन् m. 1) *ein geharnischter Mann.* — 2) *Rohrschössling.* — 3) *Orangenbaum.* — 4) *Handgelenk.*

चोलमण्डल n. *die Koromandel-Küste* VP.^{2} 2,178.

*चोलोण्डुक m. *Turban.*

चोवीसीस्वयंभू Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 583.

चोष 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *saugend* Hemâdri 1,448,18. 449,1. — 2) m. *Brennen, Hitze, Trockenheit* (als krankhaftes Gefühl).

चोषण n. *das Saugen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,3.

चोष्य Adj. *woran man saugt, was ausgesogen wird* MBh. 12,191,16. Bhâvapr. 1,43.

*चोस्क m. *ein Pferd aus dem Indusgebiete.*

*चौक्य n. *Säure.*

चौद्र und चौद्य Adj. *rein, reinlich.* चौद्ये MBh. 12,2855 fehlerhaft für चौभे.

चौड n. *die Ceremonie des Haarabschneidens.*

चौडदेश m. N. pr. eines *Landes.*

*चौडार्य Adj. von चूडार.

*चौडि m. Metron. von चूडा.

*चौडिक्य n. Nom. abstr. von चूडिक.

*चौडितिक्य n. Nom. abstr. von चूडितिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

चौण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चौण्य und *चौण्ड (Râgan. 14,56) Adj. *von einer ungefassten Quelle kommend.*

चौण्डपाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

चौण्डराज m. N. pr. eines Mannes A. B. J. 9,270.

चौण्डा Adj. = चौण्य Bhâvapr. 2,14.36. Kaikr. zu Suçr.

चौदायनि (Conj.) m. Patron.

चौद्रायण m. N. pr. eines Fürsten von Daçapura Hem. Par. 13,1.

*चौपयत m. Patron. °विध Adj. *von den Kaupajata bewohnt.*

*चौपयतायनि m. Patron. von चौपयत.

*चौपयत्या f. zu चौपयत.

*चौपायन m. Patron. von चुप.

चौर 1) m. *a) Dieb, Räuber.* In Comp. mit dem gestohlenen Gute. *चौरस्यकुलम् (ein Wort) *Diebesbande.* °तर m. *ein grosser Dieb* Naish. 8,59. — *b) Usurpator, Jmd der sich unrechtmässiger Weise eine Stellung* oder *einen Titel aneignet.* Geht im Comp. voran (चौरसिंह). — *c) Chrysopogon aciculatus.* — *d) *ein best. Parfum,* =चौरक Madanav. 44,55. — *e)* N. pr. eines Dichters. — 2) f. ई *a) Diebin.* — *b) *Dieberei, Diebstahl.*

चौरक 1) *m. *ein best. Parfum,* = चौरक Madanav. 44,55. — 2) f. °रिका *a) Diebin* in तैल°. — *b) Dieberei, Diebstahl, Entwendung.* Instr. mit Gen. so v. a. *hinter dem Rücken von.*

चौरकर्मन् n. *Diebesgeschäft, Dieberei.*

*चौरंकारम् Absol. mit आ-क्रुश् *Jmd „Dieb" schimpfen* P. 3,4,25 Sch.

चौरङ्गिन् m. N. pr. eines Lehrers.

*चौरधञ्जबद्धक m. *ein berüchtigter Dieb.*

चौरपञ्चाशिका f. fehlerhaft für चौरीसुरतप° Ind. St. 14,406.

*चौरपुष्पौषधि f. *Chrysopogon aciculatus.*

चौरभवानी f. N. pr. eines Tîrtha.

चौरांशा f. *ein best. Metrum.*

चौराङ्गिन् m. = चौरङ्गिन्.

चौराटवी f. *ein von Räubern besetzter Wald* 132,28.

चौरादिक Adj. *zu der mit* चुर् *beginnenden* (d. i. *zur 10ten*) *Klasse gehörig* (Wurzel).

चौरिका f. s. u. चोरक.

चौरिकाक m. *eine Art Krähe.* चिरिकाक v. l.

1. चौरी f. s. चौर 2).

2. चौरी Adv. mit भू *Dieben zur Beute werden.*

चौरीसुरत n. = चौर्यरत. °पञ्चाशिका f. Titel eines Gedichts Bühler, Rep. No. 127. Ind. St. 14,406.

चौरोद्धरण n. *Vorkehrungen zur Ausrottung von Dieben* J. A. S. Beng. 47,406,42.

चौरोद्धरणिक m. = चौरोद्धर्तर् ebend. 405,33.

चौरोद्धर्तर् Nom. ag. *Vernichter von Dieben,* so v. a. *Diebswächter* Jâgñ. 2,271.

चौरोल *ein best. Metrum.*

चौर्य n. *Dieberei, Diebstahl.* प्रुत्क° *Defraudation.*

चौर्यक n. dass.

चौर्यरत n. *ein erstohlener Liebesgenuss.*

चौर्यवृत्ति Adj. *vom Diebeshandwerk lebend* Daçak. (1925) 2,71,6.

चौल n. *die Ceremonie des Haarabschneidens.* Auch °कर्मन्.

चौलश्रीपतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चौलि m. = चौडि.

*चौलुक Adj. von चौलुक्य.

*चौलुक्य m. Patron. von चुलुक.

चौहाण und °हान m. N. pr. eines Geschlechts.

*चौहार m. *eine Art Dill* Madanav. 36,381.

चौक्षित्थ m. N. pr. eines Mannes.

च्यव Adj. *erschütternd* in भुवन°.

च्यवन 1) Adj. *a) (in Bewegung befindlich) erschüttert.* — *b) bewegend, erschütternd.* — *c)* in Verbindung mit मन्त्रा: *Sprüche, welche die Geburt befördern.* — 2) m. *a) ein best. Krankheitsdämon.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Nom. abstr. °त्व n. — 3) n. *a) Bewegung.* — *b) das Kommen um* (im Comp. vorangehend). — *c) das Herabfallen aus dem Himmel um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — *d) *das Sterben.*

च्यवनप्राश m. *ein best. Elixir.* Vgl. 2. च्यावन 1).

च्यवस् in तृषु°.

च्यवान 1) Partic. Adj. *regsam, rührig.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

च्याव in इश्याव.

1. च्यावन 1) Adj. *zu Fall bringend.* — 2) n. *das Verjagen —, Vertreiben von.*

2. च्यावन 1) Adj. *zu* Kjavana *in Beziehung stehend.* प्राश m. *ein best. Elixir* Karaka 6,1.31. Vgl. च्यवनप्राश. — 2) m. Patron. von च्यवन. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*च्यावयितर् Nom. ag. *der in Bewegung setzt.*

1. च्यु, च्यवते (episch auch Act.) 1) *schwanken, sich bewegen..* — 2) *sich regen, — rühren, — von der Stelle bewegen, fortgehen, sich entfernen von* (Abl.). लक्ष्यात् oder लक्ष्यतस् so v. a. *das Ziel verfehlen* (von einem Pfeile). — 3) *entfliegen, entfahren* (dem Bogen, der Hand von Waffen); mit Abl. च्युत *entflogen,* mit Abl. oder am Ende eines Comp. — 4) *herauskommen, hinausgehen, herausfliessen, — träufeln, entströmen* (dem Munde von Reden); mit Abl. — 5) *herabfallen, fallen, — von* (Abl.), — *auf* (Loc.). पोतच्युत *über Bord gefallen.* च्युत in der Astrol. *in den* ἀποκλίματα *stehend.* — 6) *vom Himmel herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 7) *sich entfernen von,* so v. a. *untreu werden, Etwas aufgeben;* mit Abl. MBh. 15,16,22. — 8) *sich entfernen von,* so v. a. *kommen um, verlustig gehen.* च्युत mit Abl. oder am Ende eines Comp. *gekommen um, ermangelnd, frei —, verlassen von.* — 9) *fortgehen,* so v. a. *vergehen, zu Nichte —, zu Schanden werden, schwinden.* — 10) *zu Fall kommen* (in übertr. Bed.), *zu niederen Geburten herabsinken, moralisch sinken; abnehmen an* (Instr.). — 11) *in's Werk setzen, moliri, schaffen, machen.* — 12) *entfallen —, vergessen lassen.* — 13) च्युत *dividirt* Bṛâg. 75. fg. — Caus. च्यावयति und च्यवयति (ausnahmsweise) 1) *in Schwanken versetzen, bewegen, schütteln, aufregen.* Med. *sich bewegen, erschüttert werden.* — 2) *lockern.* — 3) *von der Stelle bewegen, wegschaffen, vertreiben von* (Abl.). — 4) *heraus —, herabfallen machen von* (Abl.). — 5) *Jmd um Etwas bringen,* mit doppeltem Acc. — *Desid. vom Caus. चिच्यावयिषति und चु°. — Mit अप *sich entfernen.* — Caus. *vertreiben.* — Mit आ Caus. Act. (selten Med.) 1) *durch Anstossen u. s. w. überfliessen machen, ausgiessen.* — 2) *herbeiziehen, — schaffen, — locken.* — Mit उद् Caus. *herausziehen, — holen.* — Mit उप in उपच्यव. — Mit निस् in निश्च्यवन. — Mit परि 1) *sich ablösen, entfliegen, — fallen;* mit Abl. 305,1. — 2) *herabkommen, — steigen von.* — 3) *vom Himmel herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 4) *sich entfernen von,* so v. a. *untreu werden;* mit Abl. — 5) *kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. Gaut. 9,74. — 6) *sich befreien von* (Abl.). — 7) *zu Fall kommen, in's Elend gerathen.* — 8) *umströmen, übergiessen.* — Mit प्र

1) *sich fortbewegen, von der Stelle kommen, sich fortbegeben, — entfernen von* (Abl.). — 2) *hervorkommen, — strömen aus* (Abl.). — 3) *herabfallen, entfallen;* mit Abl. 326,2. — 4) *vom Himmel herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 5) *straucheln.* — 6) *sich entfernen von, so v. a. untreu werden;* mit Abl. प्रच्युत auch mit der Ergänzung componirt 131,28. — 7) *verdrängt werden von, kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. — 8) *verloren gehen.* — 9) *in Bewegung sezzen, treiben.* — 10) प्रच्युत *subtrahirt* Bîgag. 19. — Caus. 1) *bewegen, erschüttern.* — 2) *von der Stelle bewegen, wegschaffen, vertreiben.* — 3) *herabfallen —, ausfallen machen.* — 4) *abbringen von* (Abl.). — 5) *zu Fall bringen* (in übertragener Bed.). — Mit अतिप्र *vorübergehen an* (Acc.). — Caus. *vorübergehen lassen an* (Acc.). — Mit अनुप्र *sich nach Jmd in Bewegung setzen, nachfolgen;* mit Acc. — Mit अभिप्र *sich bewegen gegen, gelangen zu* (Acc.). — Mit संप्र Caus. *von verschiedenen Seiten her in Bewegung setzen, zusammenbringen.* — Mit प्रति in °च्यवीयंस्. — Mit वि 1) *auseinandergehen, — fallen.* — 2) *sich entfernen.* विच्युत *sich entfernt habend von* (Abl.) Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1. — 3) *abgehen von, untreu werden;* mit Abl. — 4) *verloren gehen.* — 5) *fehlschlagen, missrathen.* — 6) *los —, freimachen.* — Caus. *zerstören.* — Mit सम् Caus. *abfallen machen, abschiessen von* (Abl.).

2. *च्यु, च्यावयति (क्सने, सक्ने).

1. °च्युत् Adj. 1) *sich bewegend.* — 2) *erschütternd, fällend, tilgend.*

2. च्युत्, च्योतति 1) *träufeln.* — 2) *hinabfallen.* — 3) *träufeln —, ausströmen lassen.* — Caus. च्योतयति *auslaugen* Karaka 6,24.

3. °च्युत् Adj. *träufeln —, fliessen lassend.*

1. च्युत Partic. von 1. च्यु.

2. °च्युत Adj. = 3. °च्युत्.

च्युतक in अक्षर° und मात्रा°.

च्युतदत्तात्र Adj. (f. आ) *wo eine Silbe ausgefallen oder (und) hinzugefügt worden ist.*

*च्युतपथक m. N. pr. eines Mannes.

च्युतसंस्कार und °संस्कृति (Kâvjapr. 7,2) Adj. *gegen die Grammatik verstossend.*

च्युतात्र Adj. (f. आ) *wo eine Silbe ausgefallen ist.*

च्युति f. 1) *das Sichentfernen von* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Hervorkommen, Herausfliessen, Träufeln* (in जघन° und स°). — 3) *das Fallen, Herabfallen* Gaut. *Gleiten.* गर्भस्य *abortus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,9. — 4) *das vom Himmel Herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. च्युत्याकार m. Lalit. 32,18. 34, 10. — 5) *das Abgehen von, Untreuwerden* (die Ergänzung im Abl.). — 6) *das zu Nichte Werden, Verlust.* — 7) *das Sterben, Tod.* — 8) *Fall* in übertr. Bed. — 9) **die weibliche Scham.* — 10) **After.*

*च्युष m. *Mund.*

*च्युष् oder *च्युस्, च्योषयति oder च्योसयति (क्सने, सक्ने, क्नौ).

*च्यूत m. *After.*

*च्योत m. Nom. act. von 2. च्युत्.

च्यौत्न 1) Adj. *anfeuernd, fördernd.* — 2) n. a) *Erschütterung.* — b) *Unternehmung, Bemühung, Veranstaltung, ein kühnes Werk.*

*क्ष 1) Adj. a) *rein.* — b) *zitternd, beweglich.* — 2) m. *das Abschneiden, Abschnitt.* — 3) *f. आ *das Verdecken.* — 4) n. *Zeichen, Abzeichen* Viçva.

*क्षग m. *Bock.*

क्षण und °क m. (*n.) *trockener Kuhmist, Kuhfladen* überh. Paṅkad.

क्षत्र 1) m. a) *Bock.* — b) N. pr. α) eines Muni. — β) *einer Oertlichkeit. — 2) *f. आ und ई *Argyreia speciosa* oder *argentea.* — 3) *f. आ N. pr. einer Frau gaṇa बाह्वादि. — 4) f. ई *Ziege.* °पयस् n. Karaka 1,3. — 5) *n. *blauer Zeug.*

*क्षत्रक m. *Bock.*

*क्षत्रलाङ्गी f. v. l. für क्षत्रलात्री 1).

क्षत्रलाएड 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) f. ई v. l. für क्षत्रलात्री 1).

*क्षत्रलात्रिका f. = क्षत्रलात्री Râgan. 3,105.

*क्षत्रलात्री f. 1) *Argyreia speciosa* oder *argentea.* — 2) *Wolf.*

*क्षत्रलिन् m. N. pr. eines Lehrers.

क्षत्रिक्का f. *Buttermilch* Bhâvapr. 2,47.

क्षत्रू m. N. pr. eines Mannes.

क्षत्रा f. 1) *eine zusammenhängende Masse, Klumpen, Menge.* धूलि° Prasannar. 146,8. — 2) *Lichtmasse, Glanz.* — 3) **eine Art Palme.* — 4) Titel eines Commentars zum Mugdhabodha.

क्षत्राक्षेत्रा onomatop. Paṅkad. Richtig wohl क्षत्राक्षत्रा.

*क्षत्राफल m. *Betelnussbaum.*

*क्षत्राभा f. *Blitz.*

*क्षत्री = क्षत्रा 3).

क्षत्रुलिका f. *ein best. Metrum.*

क्षत्र 1) *m. a) *Pilz.* — b) *Andropogon Schoenanthus* Râgan. 8,121. — c) *ein besonders gestalteter Bienenstock.* — 2) f. आ a) *eine best. in Kâçmîra wachsende Pflanze.* — b) **Anethum Sowa.* — c) **Asteracantha longifolia.* — d) **Rubia Munjista* Râgan. 6,194. — e) **Pilz.* — 3) n. a) *Sonnenschirm* (unter den Insignien eines Fürsten), *Regenschirm.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) *eine best. Constellation.* — c) **das Verhüllen der Schwächen des Lehrers* (wegen क्षात्र).

क्षत्रक 1) *m. a) *ein in Form eines Sonnenschirms gestalteter* Çiva-*Tempel.* — b) *ein so gestalteter Bienenstock.* — c) *Asteracantha longifolia.* — d) *Pilz.* — e) *Eisvogel.* — 2) f. क्षत्रिका a) *Sonnenschirmchen* Kâd. 2,12,16. *Sonnenschirm* Hemâdri 1,433,15. 538,12. — b) **Pilz.* — c) **Kandiszucker* Nigh. Pr. — 3) n. *Sonnenschirm* Hemâdri 1,428,1.

*क्षत्रगुच्छ m. *Scirpus Kysoor* Râgan. 8,143.

क्षत्रगृह n. *das zur Aufbewahrung der fürstlichen Sonnenschirme dienende Gemach.*

क्षत्रग्राहिणी f. *Sonnenschirmträgerin* Kâd. 164, 10. 169,21.

क्षत्रचक्र n. *ein best. astrologisches Diagramm.*

*क्षत्रधान्य n. *Koriander* Râgan. 6,36.

क्षत्रधार m. *Sonnenschirmträger.* Nom. abstr. °त्व n.

क्षत्रधारण n. *das Tragen —, Gebrauchen eines Sonnenschirms.*

क्षत्रधारिन् m. 1) Adj. *einen Sonnenschirm tragend* Mṛkkh. 82,18. — 2) N. pr. eines Mannes.

क्षत्रपति m. *ein Beamter, dem die fürstlichen Sonnenschirme anvertraut sind,* Ind. St. 15,398.

*क्षत्रपत्र m. 1) *Hibiscus mutabilis.* — 2) *Betula Bhojpatra* Nigh. Pr.

*क्षत्रपर्ण m. *Alstonia scholaris* Râgan. 12,35.

क्षत्रपुष्पक m. *ein best. Baum,* = तिलक.

*क्षत्रभङ्ग m. 1) *der Untergang eines Fürsten.* — 2) *Anarchie.* — 3) *Wittwenstand.*

क्षत्रमुखा f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,8.

क्षत्रवत् 1) Adj. *mit einem Sonnenschirm versehen.* — 2) f. °वती N. pr. einer Stadt.

क्षत्रवृक्ष m. *Pterospermum suberifolium.*

क्षत्रसाल m. N. pr. eines Mannes.

क्षत्रसिंह n. N. pr. eines Tîrtha.

क्षत्राक 1) *m. *eine der Acacia arabica ähnliche Pflanze* Râgan. 8,39. — 2) *f. ई *die Ichneumonpflanze.* — 3) n. *Pilz.*

*क्षत्रिक m. *Sonnenschirmträger.* — क्षत्रिका s. u. क्षत्रक.

क्षत्रिण (!) m. N. pr. eines Mannes.

क्षत्रिन् 1) *mit einem Sonnenschirm versehen;* insbes. von einem Fürsten. — 2) *m. *Barbier.*

क्षत्रिन्यायेन Instr. *in der Art, wie man einen Fürsten auch* क्षत्रिन् *nennt*, als Rechtfertigung der Häufung tautologischer Beiwörter.

क्षत्री Adv. mit करु *zum Sonnenschirm machen, als S. gebrauchen* Kâd. 111,12.

*क्षत्रोपानह् n. Sg. *Sonnenschirm und Schuhe.*

*क्षत्वर् m. 1) *Haus.* — 2) *Laube.*

1. क्रद्, *क्रदति. Vom einfachen Stamme nur क्रन्न 1) *zugedeckt, um —, verhüllt, über —, bedeckt.* — 2) *beschattet, verdunkelt.* — 3) *verborgen, versteckt, unbemerkt, in fremder Gestalt umhergehend* °म् und क्रन्न° Adv. *im Verborgenen, insgeheim; in der Stille. leise.* — Caus. क्रादयति (episch auch Med.; क्रदयति einmal in Ait. Br. verdächtig), *क्रन्दयति 1) *zudecken, um —, verhüllen, überdécken.* — 2) *als Decke breiten.* — 3) *sich zudecken, — umhüllen.* — 4) *beschatten, verdunkeln.* — 5) *verbergen, verstecken, dem Auge entziehen, geheim halten.* — 6) *schützen* Pâr. Gṛhj. 3,9,6 = Kâth. Gṛhj. 47. — *Desid. vom Caus. चिक्रादयिषति. — Mit अनु in अनुक्रादय्. — Mit अप Caus. 1) *abdecken, abheben* Âpast. Çr. 1,17,9. — 2) *geheim halten* in अनपक्रादयमान:. — Mit अभि Caus. *bedecken.* — Mit समभि, °क्रन्न *bedeckt mit* (Instr.). — Mit अव, °क्रन्न 1) *zugedeckt, überdeckt* 218,1. *bedeckt mit* (Instr.) Kâd. 11,3. — 2) *erfüllt von* (Zorn u. s. w.). — Caus. 1) *zudecken, überdécken* Lâṭj. 1,7,15. — 2) *verdecken, verhüllen* Kâd. 119,10. *verbergen, verheimlichen.* — 3) *verdunkeln, im Dunkeln lassen.* — Mit समव, °क्रन्न *verdeckt, verhüllt.* — Caus. *verdecken, verhüllen, überdécken.* — Mit आ, आक्रन्न 1) *bedeckt mit* Vaitân. 29,5. — 2) *bekleidet.* — Caus. 1) *be —, zudecken, verhüllen, überdécken.* — 2) *bekleiden.* — 3) *mit Kleidern beschenken.* — 4) Act. und Med. ein Gewand (Acc.) *umnehmen, sich bekleiden.* Med. auch ohne Object. — 5) *verbergen, verstecken* zu Spr. 2597. — Mit समा Caus. *bedecken, verhüllen.* — Mit उद्, उत्क्रन्न Suçr. 2,395,10. Mudrâr. 130,12 (193,9) fehlerhaft oder prâkritisch für उत्सन्न. — Caus. *entkleiden* oder *einreiben, einsalben* (also für उत्सादयति). — Mit अपोद् Caus. *aufdecken.* — Mit सम्, समुद्, समुत्क्रन्न = समुत्सन्न *zu Nichte geworden.* — Mit उप, °क्रन्न 1) *bedeckt,* — 2) *versteckt, verborgen, geheim gehalten.* — Mit *समुप in *°क्राद्. — Mit परि, °क्रन्न 1) *umhüllt, bedeckt, überdeckt.* — 2) *erfüllt von.* — 3) *verkleidet in, unkenntlich gemacht durch.* — Caus. *umhüllen, bedecken.* — Mit प्र, प्रक्रन्न 1) *bedeckt, zugedeckt, umhüllt, verhüllt.* — 2) *verborgen, versteckt, in fremder Gestalt umhergehend, unbemerkt, geheim.* °म् und प्रक्रन्न° Adv. — Caus. 1) *bedecken, zudecken, um —, verhüllen* Pâr. Gṛhj. 1,16,24. Med. *sich bedecken* 2,6,22. Çat. Br. 14,1,1,33. — 2) *Jmd den Weg verlegen, im Wege stehen;* mit Acc. — 3) *verbergen, verstecken, geheim halten.* — Mit विप्र, °क्रन्न *verborgen, geheim.* — Mit प्रति, °क्रन्न 1) *überdeckt, umkleidet, bekleidet, umgeben, verhüllt, überzogen* MBh. 8,81,3. — 2) *versteckt, verborgen, unerkannt.* — Caus. *überdécken, umkleiden.* — Mit वि Caus. *entkleiden.* Die Lesart ist zweifelhaft. — Mit सम्, संक्रन्न 1) *zugedeckt, überdeckt, umhüllt.* — 2) *versteckt, verborgen, unbekannt.* — Caus. 1) *zudecken, überdécken, umhüllen.* — 2) *ein Gewand *umlegen.*

2. क्रद् Adj. *verhüllend, versteckend.*

3. क्रद् (nur चक्रद्यात् und क्रदयति, °ते) und क्रन्द् (zweimal क्रन्दति, sonst nur Aor. und क्रन्दयति, °ते) 1) *scheinen, dünken, gelten für.* — 2) *gut scheinen, gefallen;* mit Dat. oder Acc. (einmal im MBh.). — 3) Med. *sich gefallen lassen, Gefallen finden an* (Acc. oder Loc.). — 4) *= अर्चतिकर्मन्. — 5) क्रन्दयति *a) (sich gefällig machen) Jmd* (Acc., ausnahmsweise Gen.) *Etwas* (Instr.) *anbieten.* Sehr häufig in Verbindung mit वरेण oder वरैस्. — *b) Jmd* (Acc.) *zu verführen suchen.* — Mit अव, (°क्रन्दति) *begehren, erstreben.* — Mit उप (°क्रन्दयति) 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *anbieten.* — 2) *Jmd zureden, zu verführen suchen;* mit Acc. — Mit *वि (°क्रन्दयति) *die Achtung erwiedern.* — Mit सम् (संक्रन्दयति) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *anbieten.*

4. °क्रद् Adj. 1) *erscheinend als.* — 2) *Gefallen findend an.*

5. *क्रद्, क्रदति (ऊर्जने).

क्रद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *verhüllend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Decke, Bedeckung, Hülle.* — *b) Flügel.* — *c) Blatt.* — *d) *Xanthochymus pictorius* und * *eine andere Pflanze.* — 3) n. *Gefieder* Bâlar. 122,6.

क्रदन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Decke, Bedeckung.* — 2) *Flügel.* — 3) *Blatt.* — 4) **das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,175.

*क्रदपत्र m. *eine Art Birke.*

°क्रदि 1) Adj. *verhüllend* Bhâg. P. 7,14,13. — 2) *Decke, Dach.*

°क्रदिन् 1) Adj. *verhüllend.* — 2) *Blätter habend.*

क्रदिस् n. *Decke, Verdeck eines Wagens; Dach.*

क्रमगति f. *Beschleichung* Comm. zu Njâjam. 9,1,9.

क्रमट्टर Bhâg. P. 3,18,26 fehlerhaft für क्रम्बट्टर.

क्रमन् n. 1) *Dach.* — 2) *eine angenommene äussere Hülle, ein trügerisches Gewand, eine angenommene Gestalt, Maske, trügerischer Schein, Betrug, Hinterlist, Verstellung.* Am Ende eines Comp. *der trügerische Schein* —, *die Maske von* Karaka 1,11 (क्रम° st. क्रन्द्°) zu lesen). 29. Am Anf. eines Comp. *dem blossen Scheine nach, auf eine hinterlistige Weise.* — 3) in der Dramatik *eine lügenhafte Nachricht.*

*क्रमवल्लभ m. *ein best. Parfum,* = चोरक Nigh. Pr.

क्रमवेषिन् Adj. *sich ein falsches Aussehen gebend.*

क्रमस्थ Adj. *nur so erscheinend, nicht vollbürtig, angehend.*

°क्रमस्थित Adj. *Etwas heuchelnd* Spr. 3251.

*क्रमिका f. *Cocculus cordifolius* Râgân. 3,2.

°क्रमिन् Adj. *in der angenommenen Gestalt von — auftretend.*

*क्रवर् m. 1) *Zahn.* — 2) *Laube.*

क्रनक्रनिति (onomatop. mit इति) Adv. *zischend* Spr. 2497.

1. *क्रन्द् s. 1. क्रद्.

2. क्रन्द् s. 3. क्रद्.

3. *क्रन्द्, क्रन्दति und क्रन्दयति (संदीपने).

क्रन्द und क्रन्दं 1) Adj. *a) gefällig, anlockend, einladend.* — *b) *= क्रन्न. — 2) m. *a) Erscheinung, Aussehen, Gestalt.* — *b) Lust, Gefallen an Etwas, Verlangen, Wille.* क्रन्देन, आत्मक्रन्देन, क्रन्देन स्वेन und क्रन्दतस् *nach eigenem Gutdünken, nach Belieben.* क्रन्देन, क्रन्दात् und क्रन्दतस् mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *nach dem Willen von.* — *c) *Gift.* — *d)* N. pr. eines Fürsten.

क्रन्द:कल्प m. = कल्प 2) *d)* Âpast.

क्रन्द:कल्पलता f. und क्रन्द:कौस्तुभ Titel von Werken.

क्रन्द:पुरुष m. *das personificirte Metrum* Ait. Âr. 346,8.11.

क्रन्द:प्रकाश m. Titel eines Werkes.

क्रन्द:प्रशस्ति f. = क्रन्दप्रशस्ति.

क्रन्दक 1) Adj. *einnehmend, gewinnend* in सर्वक्रन्दक. — 2) m. N. pr. des Wagenlenkers von Çâkjamuni.

क्रन्दकनिवर्तन n. N. pr. eines Kaitja Lalit. 277,16.

*क्रन्दकपातन m. *ein heuchelnder Frommer.*

क्रन्दगति f. *Erklärung des Veda.*

क्रन्दचारिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *willfahrend.*

क्रन्दज Adj. *nach eigenem Belieben entstehend, sich selbst erzeugend.*

कन्दन Adj. *einnehmend, für sich gewinnend.*

*कन्दपातन m. = कन्दकपातन.

कन्दप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

कन्दमृत्यु Adj. *den Tod in seiner Gewalt habend.*

कन्दश्चित् Adj. *aus Liedern geschichtet* Çulbas. 2,81.

कन्दश्रूडामणि m. Titel eines Werkes.

कन्दःशास्त्र n. *Metrik* Vâmana 1,3,7. Insbes. die Piṅgala's.

1. कन्दस् n. 1) *Dach* in बृहच्छन्दस्. — 2) **Betrug.*

2. कन्दस् n. 1) *Lust, Verlangen, Wille.* — 2) *Zauberlied, heiliges Lied;* insbes. *ein Lied, welches nicht* Ṛk, Sâman *oder* Jagus *ist.* — 3) *heiliger Liedertext,* Veda-*Text.* Pl. Gaut. — 4) = कन्दोग्रन्थ Comm. zu Njâjam. 9,2,6. — 5) *Metrum, die Lehre vom Metrum, Metrik.*

कन्दसिका (छा°?) f. Bez. *des 1ten Theils der* Sâmasaṁhitâ Weber, Lit. 69.

कन्दस्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Metrum* Comm. zu Njâjam. 9,2,5. 8.

कन्दस्कृत Adj. *metrisch abgefasst.*

कन्दस्त्व n. Nom. abstr. zu 2. कन्दस् 2) oder 5) Khând. Up. 1,4,2.

कन्दस्पत्त Adj. (f. आ) *von Verlangen beflügelt.*

कन्दस्य (कन्दसिय) 1) Adj. *in Liedform sich bewegend, dem Lied angemessen, das L. betreffend* u. s. w. — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

कन्दस्वत् Adj. *verlangend.*

कन्दःसंख्या f. Titel eines Werkes.

कन्दःसंग्रह m. Titel einer *Metrik.*

कन्दःसुधाकर m. Titel eines Werkes.

कन्दःसूत्र n. Piṅgala's Sûtra *über* Metra.

कन्दःस्तुत् und °स्तुभ् Adj. *in Liedern preisend.*

कन्दानुगामिन् Adj. *willfährig, gehorsam* Spr. 5382.

कन्दानुवर्तिन् Adj. 1) *seinem eigenen Willen folgend.* — 2) *folgsam, gehorsam;* mit Gen.

कन्दानुवृत्त n. *das Willfahren.*

कन्दु Adj. *gefällig, lieblich.*

कन्दोग m. *Sänger der* Sâman-*Lieder, ein Anhänger des* Sâmaveda.

कन्दोगपद्धति f., °गपरिशिष्ट n. und °गब्राह्मण n. Titel von Werken.

कन्दोगमाकृकि m. N. pr. eines Mannes.

कन्दोगवृषोत्सर्गतत्त्व n., °गशाखा f., °गश्राद्धतत्त्वप्रमाण n., °गश्रुति f., °गसोपान n., °गाह्निकपद्धति f., कन्दोगोविन्द n., कन्दोग्रन्थ m. (*der 1te Theil der* Sâmasaṁhitâ Comm. zu Njâjam. 9,2, 6) und कन्दोदीपिका f. Titel von Werken.

कन्दोदेव 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *die Göttin der Metra,* d. i. *die* Gâjatrî Hemâdri 1,799,16. 17.

कन्दोनाम Adj. *was Metrum heisst* VS. 4,24. °नामन् dass. Mahîdh.

कन्दोऽनुवृत्त n. *das Willfahren.*

कन्दोऽनुशासनवृत्ति f. und कन्दोपकारावलि f. (Cat. Wilmot 176) Titel von Werken.

कन्दोबद्ध Adj. *metrisch abgefasst.*

कन्दोभाषा f. *die Sprache des* Veda TS. Prât.

कन्दोभाष्य n. Titel eines Werkes.

कन्दोम m. Bez. *des 8ten, 9ten und 10ten Tages in der Zwölftagefeier* (vgl. jedoch Âçv. Çr. 8,7,18) und *der dabei gesungenen drei* Stoma (Tândja-Br. 10,1,19. 19,9,3).

कन्दोमञ्जरि und °री f. Titel einer *Metrik.*

कन्दोमत्रिककुद्, °मदशरात्र, °मदशाह (Vaitân.) und °मपवमानत्रिरात्र m. Bez. *best. Feier.*

कन्दोमय Adj. *aus heiligen Liedern bestehend, die h. L. enthaltend, — darstellend, liederartig.*

कन्दोमवत्पराक m. *ein best.* Trjaha Vaitân.

कन्दोमवत् Adj. *von einem* Khandoma *begleitet.*

कन्दोमान n. *eine Silbe als metrische Einheit.*

कन्दोमार्तण्ड m., कन्दोमाला f. und कन्दोरत्नाकर m. Titel von *Metriken.*

कन्दोरुद्रोम m. *ein best.* Shaḍaha.

कन्दोरूप n. *eine Form des Metrums* Çâṅkh. Br. 20,2 u. s. w.

कन्दोवती f. *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

कन्दोविचिति f. *Sichtung der Metra, Metrik* Vâmana 1,3,7. Auch Titel einer best. Schrift (ein Vedâṅga) Âpast.

कन्दोविवृति f. *Aufhellung der Metra.* Auch Titel von Piṅgala's *Metrik.*

कन्दोवृत्त n. *Metrum.*

(कन्य) कन्दिय Adj. *wohlgefällig* ṚV. 8,90,5.

कन्न 1) Adj. s. u. 1. कद्. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Gal. — 3) n. *a) Decke.* — *b) ein versteckter, verborgener Ort* Hariv. 8686.

*कम्, कमति (अदने).

कमच्कमिकारत्न n. Titel eines Werkes.

कमच्कमित n. *das Knistern, Prasseln.*

*कमण्ड m. *ein vaterloses Kind, ein alleinstehender Mensch.*

*कम्प्, कम्पयति (गत्याम्).

कम्पण m. N. pr. eines Mannes VP.² 3,322.

कम्बंकारम् Absol. = कम्बट्टारम्.

कम्बंट् Adv. mit कर् *es mit Etwas verfehlen, um Etwas kommen.*

कम्बट्ट Adj. (f. ई) *zu Grunde richtend* Bhâg. P. ed. Bomb. 3,18,26.

कम्बट्टार m. in अ°.

कम्बट्टारम् Absol. in अ°.

कर्द् 1) कर्णत्ति *a) begiessen.* — *b) ausbrechen, ausspeien.* Nur चच्कर्द. — *c) *दीप्तिदेवनयोः.* Auch Med. — 2) *कर्दति (संदीपने). — Caus. कर्दयति 1) Act. *überlaufen machen* Çat. Br. — 2) Act. Med. (älter) *ausspeien, sich erbrechen.* Act. *Etwas ausbrechen,* mit Acc. 101,23. — 3) Act. *ausspeien machen, vomiren lassen* Karaka 1,13. — 4) *संदीपने. — *Desid. चिच्कर्दिषति und चिचकृत्सति. — *Desid. vom Caus. चिच्कर्दयिषति. — Mit आ (आच्कर्णत्ति) *übergiessen, vollgiessen* Taitt. Âr. 4,3,3. — Mit प्र Caus. Act. *sich erbrechen, Etwas ausbrechen.* प्रच्कर्दित *ausgespien* Ârjav. 46,10.

*कर्द n. *Erbrechen.*

कर्दन 1) Adj. *Erbrechen bewirkend* Karaka 6,32. — 2) m. *a) *Azadirachta indica* Râgân. 9,9. — *b) Vangueria spinosa* Bhâvapr. 1,173. — *c) * = अलम्बुषा. — 3) n. *das Erbrechen, Ausbrechen* Gaut.

कर्दनीय und कर्दयितव्य Adj. *zum Vomiren zu bringen* Karaka 6,32.

*कर्दापनिका f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,199.

कर्दि f. 1) *Uebelkeit, Erbrechen* Gaut. Chr. 217, 9. 220,14. — 2) *das Ausstossen* (des Athems).

*कर्दिका f. 1) *Erbrechen.* — 2) *Clitoria ternatea* Râgân. 5,87.

*कर्दिकारिपु m. *kleine Kardamomen.*

*कर्दिघ्न m. *Azadirachta indica.*

कर्दिष्णु Adj. *die Heimat* oder *in der Heimat schützend.*

1. कर्दिस् n. *Schirm, Schutzwehr; sichrer Wohnort.*

2. कर्दिस् (*f.) n. *Erbrechen,* Pl. *Arten des Erbrechens* Karaka 1,19. 25. 6,20. 8,2.

*कर्ध्यायनिका und *कर्ध्यायनी f. *eine Gurkenart* Nigh. Pr.

*कर्प्, कर्पति und कर्पयति (संदीपने).

कल 1) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) *a) Betrug, List, Trug, Täuschung, Schein.* Am Anfange eines Comp. so v. a. कलेन *auf hinterlistige Weise.* Am Ende eines Comp. α) *ein an Jmd verübter Betrug.* — β) *Vorspiegelung von, das Thun als wenn es sich handelte um.* — γ) *das Umgehen —, Verletzung von.* धर्म° MBh. 13,20,13. — δ) *eine durch — bewirkte Täuschung.* — *b)* in der Dialektik *unehrliche Disputation, Wort- und Sinnverdrehung.* — *c)* MBh. 13,7257 fehlerhaft für स्थल. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ am Ende verschiedener Sâman-Schriften oder -Kapitel.

कलक Adj. *betrügend, hintergehend.*

क्लय्यूत n. *falsches Spiel* Pañkad.

क्लन n. 1) *das Betrügen, Hintergehen, Ueberlisten.* — 2) in der Dramatik *an den Tag gelegte Geringachtung.*

क्लय्, °यति *täuschen, hintergehen, überlisten* Naish. 7,100. Infin. क्लयितुम्. क्लयित Harshaḱ. 119, 23. — Mit उप dass.

क्लान्तसूत्र n. Titel eines Werkes.

क्लिक n. *ein mit Gesticulation vorgetragenes Lied.*

क्लित n. *ein von Männern aufgeführter Tanz* Kâvjâd. 1,39.

क्लितक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. = क्लिक.

क्लितकयोग m. Pl. Bez. einer der 64 Kalâ Comm. zu Bhâg. P. 10,45,36.

क्लितराम n. Titel eines Schauspiels.

क्लितस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

*क्लिन् m. *Betrüger.*

क्लेशोक्ति f. *lügnerische Worte.*

*क्ल्ति f. 1) *Rinde, Haut.* — 2) *Mantel.* — Vgl. क्ल्ली.

क्ल्लित n. in अस्थिच्क्ल्लित.

*क्ल्ली f. 1) *Rinde.* — 2) *eine kriechende Pflanze.* — 3) *eine best. Blume.* — 4) *Nachkommenschaft* (संतान).

क्वि und क्वी (nur in der älteren Sprache) 1) *Fell, Haut.* — 2) *Farbe.* — 3) *Schönheit, Glanz.* — 4) **Strahl.*

क्विल्लाकर m. N. pr. eines Mannes.

*क्ष्, क्षति und °ते (हिंसार्थ).

1. क्ष, क्षति *abschneiden, zerschneiden* (Bhaṭṭ.). *Partic. क्षात und क्षित *abgeschnitten;* क्षात auch *mager, schwach.* — *Caus. क्षायति. — Mit अनु *aufschneiden* (die Haut). — Mit अव *die Haut abziehen, schinden.* Partic. अवच्क्षित und अवच्क्षात, letzteres auch *abgemagert* Gaut. — Mit आ 1) dass. — 2) *abschneiden, abschaben.* — Mit प्र (प्रच्क्ष्येत् Karaka 6,13 und प्रच्क्षयित्वा Suçr.) *kleine Einschnitte in die Haut machen, schröpfen, wund machen* überh. Partic. प्रच्क्षित.

2. *क्ष m. (Nom. क्षाम्) *ein Junges.* Das f. s. u. क्ष.

1. क्षग 1) m. *a) Bock.* — *b) der Widder im Thierkreise.* — *c) *N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — 2) f. क्षगा und क्षगी *Ziege.*

2. क्षग Adj. *vom Bock —, von der Ziege stammend* Karaka 6,2.

*क्षगक 1) n. *Ziegenheerde* Gal. — 2) °गिका *Ziege.*

*क्षगकर्ण m. *Tectona grandis* Nigh. Pr.

*क्षगण m. *Feuer von trockenem Kuhmist.*

*क्षगनाशन m. *Wolf* Gal.

क्षगप m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,126. 135.

*क्षगभोजिन् m. *Wolf* Râgan. 19,10.

*क्षगमित्र m. N. pr. eines Mannes.

*क्षगमित्रिक Adj. (f. आ und ई) von क्षगमित्र.

*क्षगमुख m. *ein* Kiṁpurusha Gal.

*क्षगरथ m. *der Gott des Feuers, Feuer.*

क्षगल 1) Adj. *a) vom Bock —, von der Ziege kommend.* — *b) *aus* Khagala *gebürtig, — herstammend.* — 2) m. *a) Bock.* — *b) *ein best. Fisch.* — *c) *Patron. von क्षगल. — *d)* N. pr. eines Berges.

*क्षगलक m. *ein best. Fisch.*

क्षगलक्षण n. Titel eines Werkes.

क्षगलाण्ड n. v. l. für क्षगलाण्ड 1).

*क्षगलात्त m. *Wolf* Râgan. 19,10.

*क्षगलात्त्रिका f. = क्षगलात्त्रिका.

*क्षगलात्री f. = क्षगलात्री.

क्षगलि m. Patron. von क्षगल und *Metron. von क्षगला.

क्षगलेय 1) *Adj. von क्षगल. — 2) m. *a)* N. pr. des Verfassers eines Gesetzbuches. — *b)* Pl. *eine best. Schule.*

क्षगलेयिन् m. Pl. *die Schüler des* Khagalin.

*क्षगवाहन m. *der Gott des Feuers, Feuer.*

*क्षगशत्रु m. *Wolf* Nigh. Pr.

*क्षगोत्तीरनाश m. *Trophis aspera* Nigh. Pr.

क्षगेय m. Pl. *eine best. Schule* Hemâdri 1,519,1 v.u.

*क्षग्यायनि m. Patron. von क्षग.

क्षच्क्षिका f. N. pr. eines Tîrtha.

क्षट f. Titel eines Commentars zum Mugdhabodha.

क्षत्त्र 1) m. *Schüler.* Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *eine Art Honig* Bhâvapr. 2,61.

*क्षत्त्रक n. 1) Nom. abstr. von क्षत्त्र 1). — 2) = क्षत्त्र 2) Râgan. 14,116.

*क्षत्त्रगण्ड m. *ein schlechter Schüler.*

*क्षत्त्रदर्शन n. *frische Butter.*

*क्षत्त्रनिलय m. *Schule, Collegium* Gal.

क्षत्त्रमित्र m. N. pr. eines Grammatikers.

*क्षत्त्रि m. P. 6,2,86. °शाल n. (Kâç.) und °शाला f. ebend.

*क्षत्त्रिक्य n. Nom. abstr. von क्षत्त्रिक.

*क्षद् n. (!) *Dach.*

क्षदक 1) Adj. *verdeckend, verhüllend* Prij. 7,2. — 2) m. *der verfinsternde Körper.*

क्षदन 1) *m. *Barleria caerulea* Râgan. 10,137. — 2) *f. ई *Haut.* — 3) n. *a) Bedeckung, Decke, Kleidung, Hülle.* — *b) *Blatt.* — *c) Verhüllung, Verfinsterung.* — *d)* in der Dramatik *das ruhige Ertragen von Beleidigungen* u. s. w., *wenn dadurch die Sache gefördert wird.*

क्षदिन् 1) am Ende eines Comp. Adj. *verdeckend, verhüllend.* — 2) *f. °नी *Haut* Gal.

*क्षदिषेय Adj. *zu einem Wagendeck —, zu einem Dach bestimmt, dazu dienend.*

क्षद्मिक Adj. *Betrug —, Hinterlist anwendend.*

क्षय्य 1) Adj. *zu schützen* Ind. St. 13,408. — 2) m. *der verfinstert werdende Körper.*

क्षन्द् Adj. = क्षन्दस 1).

क्षन्दड m. N. pr. eines Brahmanen.

क्षन्दस Adj. (f. ई) 1) *den heiligen Text zum Gegenstand habend, ihm eigenthümlich, zu ihm in Beziehung stehend, ihm entsprechend, vedisch.* — 2) *vedisch,* so v. a. *archaistisch.* — 3) *den heiligen Text studirend, damit vertraut.* — 4) *das Metrum betreffend.*

*क्षन्दसक n. Nom. abstr. zu क्षन्दस 3).

क्षन्दसता f. Nom. abstr. zu क्षन्दस 1) Njâjam. 9,3,9.

क्षन्दसत्व n. Nom. abstr. zu क्षन्दस 1) (Njâjam. 9,3,9) und 2).

क्षन्दसीय Adj. *mit den Metren vertraut, Metriker.*

क्षन्दोग Adj. *zu den* Khandoga *in Beziehung stehend.* °ब्राह्मण n. und °सूत्र n.

क्षन्दोगिक n. = क्षन्दोग्य Bṛhadd. 6,22.

क्षन्दोग्य n. *die Lehre der* Khandoga, *ein* Sâmabrâhmaṇa, zu dem auch die Khândogjopanishad gehört (283,4). Auch °ब्राह्मण n. und °वेद m. °भाष्य n. Titel eines *Commentars* dazu, °मन्त्रभाष्य n. desgl.

क्षन्दोग्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*क्षन्दोभाष Adj. von क्षन्दोभाषा.

क्षन्दोम Adj. *aus den* Khandoma *entlehnt.*

*क्षन्दोमान Adj. von क्षन्दोमान.

क्षन्दोमिक Adj. *zu den* Khandoma *gehörig.*

*क्षन्दोविचित Adj. von क्षन्दोविचिति.

क्षाय 1) Adj. *beschattend, Schatten verleihend* (Çiva). — 2) f. क्षायी (adj. Comp. f. आ) *a) Schatten, schattiger Ort.* एतस्य भुजच्क्षायायाम् *im Schatten seiner Arme,* so v. a. *unter seinem Schutze* 157,5. Daher = पालन bei den Lexicographen. — *b) Schatten, Abbild, Widerschein.* — *c) Lichtschattirung, Farbenspiel, Lichtglanz, Schimmer, Farbe;* insbes. *Gesichtsfarbe* und *die durch den Schatten hervortretenden Gesichtszüge.* — *d) Schönheit, Anmuth* 107,26. 134,30. Megh. — *e) Reihe, Menge* Spr. 345. — *f) ein Wenig.* सलिल° Veṇis. 91,18.

92,7. — *g*) **Bestechung.* — *h*) **Alpdrücken.* — *i*) *das Abbild der* Saṁǵńâ und wie diese Gattin der Sonne und Mutter des Planeten Saturn 100,8. als Çakti Hemâdri 1,197,2 v. u. — *k*) **die Sonne.* — *l*) *ein best. Metrum.* — *m*) *eine best. rhetorische Figur.* — *n*) *ein best.* Râga S. S. S. 93. — *o*) *die einem* Prâkrit-*Texte beigefügte Sanskrit-Uebersetzung.* — *p*) *Bein. der Kâtjâjanî. — 3) n. am Ende eines Comp., insbes. nach einem im Gen. aufzufassenden Worte = 2) *a*) *b*) (Naish. 6,34), *c*) und *d*).

छायक Adj. etwa *Alpdrücken verursachend.*

***छायाकर** m. *Sonnenschirmträger.*

छायाग्रह m. *Spiegel* oder *Sonnenuhr.*

छायाग्राह Adj. (f. ई) *den Schatten raubend* R. 4, 41,38.

***छायाङ्क** m. *der Mond.*

***छायातनय** m. Metron. *des Planeten Saturn.*

छायातरु m. *ein Baum, der reichlichen Schatten bietet.*

छायातोडी f. *ein best.* Râga S. S. S. 101. 105.

***छायात्मज** m. = छायातनय.

छायाद्रुम m. = छायातरु.

छायाद्वितीय Adj. *einen Schatten werfend* MBh. 3,57,25.

छायानट m. *ein best.* Râga S. S. S. 107.

छायानाटक n. *eine Art Schauspiel.*

***छायापथ** m. *der Luftraum.*

***छायापिङ्ग** m. *der Mond* Gal.

छायापुरुष m. *der als Schatten erscheinende* Purusha.

***छायाभर्तर्** m. *die Sonne* Gal.

***छायाभृत्** m. *der Mond.*

छायामय Adj. 1) *schattenartig.* — 2) *wiedergespiegelt* Naish. 6,30.

***छायामान** n. *Schattenmesser.*

***छायामित्र** n. *Sonnenschirm.*

***छायामृगधर** m. *der Mond.*

छायायन्त्र n. *Sonnenuhr.*

छायालग m. *ein best.* Râga S. S. S. 118,1.

छायावत् Adj. *schattig, Schatten bietend.*

***छायावृत्त** m. *Hibiscus populneoides* Nigh. Pr.

छायाव्यवहार m. *Messung des Schattens vermittelst des Sonnenzeigers.*

छायासंज्ञा f. *die* Khâjâ *als* Saṁǵńâ 100,12.

छायासुत m. = छायातनय Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

***छाल** m. n. gaṇa अर्धर्चादि. m. *Cyprinus Rohita* Gal.

छालिक्य n. *eine Art Gesang.*

***छि** m. *Tadel.*

छिक्कन 1) *n. *das Niesen.* — 2) f. ई *Artemisia sternutatoria* Bhâvapr. 1,223.

छिक्कार m. *ein best. Thier.*

छिक्का f. *das Niesen.* °कारक Adj. *Niesen bewirkend* Comm. zu Karaka 1,4. Vgl. चिक्क 3) *c*).

छिक्कार m. *eine Art Antilope* Dhanv. 6,69. Madanav. 124,31.

छिक्किका f. = छिक्कन 2) Bhâvapr. 1,223.

छित Partic. von 1. छा.

***छित्ति** f. 1) Nom. act. von 1. छिद्. — 2) *Pongamia glabra.*

***छित्तर** Adj. 1) *zum Abschneiden* u. s. w. *dienend.* — 2) *feindlich.* — 3) *betrügerisch, schelmisch.*

1. **छिद्, छिनत्ति, छिन्ते** (छिन्दे॑त् Kshurikop. 14. 19) 1) *abschneiden, — hauen, — schlagen, — reissen, — nagen, — beissen, zerschneiden, — hauen, — reissen, spalten, durchbohren.* संधिम् *ein Loch in die Mauer schlagen.* Pass. *zerbrechen, — reissen* (intrans.). छिन्न *abgeschnitten* u. s. w.; *aufgerissen, — schnitten; eingeschnitten,* d.h. *mit Einschnürungen versehen* 217,6. — 2) *scheiden, trennen, — von* (Abl., ausnahmsweise Instr.). छिन्न *unterbrochen, nicht zusammenhängend.* °छिन्न auch *begrenzt —, eingeschlossen von* Spr. 1229. — 3) *ablösen, — sondern, herausnehmen.* — 4) *unterbrechen, stören.* — 5) *vernichten, zu Grunde richten, zerstören, entfernen.* ऋणम् so v. a. *eine Schuld tilgen.* Pass. *verschwinden* 287,26. छिन्न *verschwunden, nicht mehr da seiend.* किं नश्छिन्नम् so v. a. *was büssen wir dabei ein? was machen wir uns daraus?* — 6) *theilen, dividiren.* — 7) *छिन्न am Ende eines Comp. *herabgekommen —, entkräftet —, ermüdet durch* oder *von.* — Caus. छेदयति 1) *abschneiden —, abhauen —, zerhauen lassen.* — 2) *abschneiden, abhauen.* — Desid. in चिच्छित्सु. — *Intens. चेच्छिद्यते und चेच्छिद्यते. — Mit अति, °छिन्न *zu stark aufgeschnitten* Suçr. 2,19,1. *zu stark zerhauen, — verwundet* MBh. 12,96,15. — Mit अत्तर् *abschneiden, intercludere* 28,7. — Mit अप *abspalten, abtrennen.* — Mit समप *abschneiden* Çulbas. 3,72. — Mit अव *Jmd von sich weisen, zurückstossen* Kâd. 2,87,8. Pass. *getrennt —, geschieden werden von* (Abl.). — अवच्छिन्न 1) *unterbrochen.* — 2) *begrenzt —, eingeschlossen von* (im Comp. vorangehend) 260,30. 261,5. — 3) *bestimmt, präcisirt, begrifflich definirt.* — Mit पर्यव *rings abtrennen.* — Mit व्यव 1) *abschneiden.* — 2) *abschneiden, abtrennen, scheiden, — von* (Abl.). — 3) *von einander reissen, aus e. thun.* — 4) *unterbrechen.* — 5) *abgrenzen, genau bestimmen* Bhâg. P. 4,29,45. — 6) *sich entscheiden zu* (प्रति). — Mit आ 1) *abreissen, — schneiden, zerschneiden, — brechen.* — 2) *herausnehmen.* — 3) *abschneiden —, abziehen —, entfernen —, ausschliessen von* (Abl.). — 4) *entreissen* Kâd. 2,88,14. *wegnehmen, rauben.* — 5) *unterbrechen.* — 6) *entfernen, zu Nichte machen.* — 7) *nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf.* — Mti अवा *entreissen aus* (Abl.). — Mit उपा *mit sich fortziehen, entreissen.* — Mit समा dass. — Mit उद् 1) *ausschneiden, abschneiden, — von* (Abl.) AV. Paipp. 20,2,2. — 2) *ausrotten, zu Grunde richten, vernichten, Jmd den Untergang bereiten.* उच्छिन्न von einem Menschen so v. a. *verloren, erbärmlich.* — 3) *störend in Etwas eingreifen, hemmen, unterbrechen.* Pass. *gehemmt —, unterbrochen werden, aufhören, ausgehen, mangeln.* — Caus. *ausrotten, vernichten* oder *— lassen.* — Mit व्युद् Pass. mit den Personalendungen des Act. *zu Nichte werden, eine Unterbrechung erleiden, aufhören.* व्युच्छिन्न *zu Ende gegangen.* — Mit समुद् 1) *ausreissen, zerreissen.* — 2) *ausrotten, vernichten, zu Nichte machen.* समुच्छिन्न *verloren gegangen.* — Mit परि 1) *auf beiden Seiten abschneiden, beschneiden; — Getraide schneiden* Kâraṇḍ. 71,7. — 2) *nach allen Seiten abgrenzen, genau bestimmen, — angeben, richtig abschätzen, sich Gewissheit verschaffen über.* परिच्छिन्न *begrenzt.* — 3) परिच्छिन्न *zersplittert,* so v. a. *mannichfach erscheinend.* — Mit विपरि *rings abschneiden, beschneiden, zerschneiden.* — Mit प्र 1) *abreissen, — schneiden, zerschneiden, — hauen, spalten, durchbohren.* — 2) *entreissen, entziehen.* — Caus. *abschneiden lassen.* — *Caus. vom Intens. प्रचेच्छिदयिष्य. — Mit संप्र *zerschneiden, — hauen, spalten.* — Mit प्रति 1) *abreissen, — schneiden.* — 2) *mit Zerhauen, Spalten* u. s. w. *Jmd* (Acc.) *antworten.* — Mit वि 1) *zerreissen, — brechen, spalten.* — 2) *auseinanderreissen, trennen.* विच्छिद्य *getrennt von* (Abl.). Pass. *sich abtrennen* AV. Prâjaçc. 6,5. विच्छिन्न *auseinandergerissen, getrennt, nicht zusammenhängend.* — 3) *stören, unterbrechen.* विच्छिद्य *mit Unterbrechungen.* विच्छिन्न *unterbrochen.* — 4) *zu Grunde richten, zu Nichte machen.* विच्छिन्न *nicht mehr vorhanden.* — 5) *sich spalten.* — 6) विच्छिन्न *a*) **krumm.* — *b*) **gesalbt* (समालब्ध). — Mit सम् 1) *abschneiden, — hauen, zerschneiden, spalten, durchbohren.* संच्छिद्यते (v.

1. संक्रिन्दतो) च गात्राणि *sich gegenseitig Glieder abhauend.* — 2) *lösen* (einen Zweifel), *erledigen* (eine Frage).

2. क्रिद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) abschneidend, zerschneidend, — brechend, — reissend, spaltend, durchbohrend. — b) zu Grunde richtend, vernichtend, entfernend.* — 2) m. *Divisor, Nenner eines Bruchs.* — 3) f. *a) das Abschneiden, Abhauen.* शिरसाम् Bâlar. 249,12. — *b)* am Ende eines Comp. *das zu Nichte Machen.*

°क्रिद् 1) Adj. = 2) क्रिद् 1) *a)* in *मातृक°. — 2) f. आ *das Abhauen.*

*क्रिदक m. Indra's *Donnerkeil* oder *Diamant.*

*क्रिदि *Axt.*

*क्रिदिर m. 1) *Axt.* — 2) *Schwert.* — 3) *Feuer.* — 4) *Strick.*

क्रिडर Adj. (*f. आ) 1) *leicht reissend* Harshaṅ. 163,18. — 2) *abnehmend, geringer werdend.* — 3) am Ende eines Comp. *vernichtend.* — 4) **feindlich.* — 5) **betrügerisch, schelmisch.*

क्रिडरेतर Adj. *nicht leicht zerreissend, stark* Naish. 7,64.

क्रिꣳ 1) Adj. (f. आ) *zerrissen, durchlöchert, leck.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Loch, Oeffnung.* — *b) Zugang, Eintritt.* क्रिꣳ दा *Eintritt gewähren.* — *c) Unterbrechung, Mangel.* °वर्जित Adj. *ununterbrochen.* — *d) Gebrechen, Blösse, Schwäche.* सर्वच्छिद्रेषु so v. a. *in allen Nöthen.* — *e)* in der Astrol. *das achte Haus.* — *f)* Bez. *der Zahl neun* (wegen der *neun Oeffnungen* im Körper). — *g) *die Unterwelt* Gal.

क्रिद्रता f. *das Offensein, die Eigenschaft allen Dingen Platz zu geben.*

क्रिद्रदर्शन m. N. pr. eines Ḱakravâka. — Vgl. अच्छिद्र°.

क्रिद्रदर्शिन् 1) Adj. *Schwächen gewahrend.* — 2) m. = क्रिद्रदर्शन.

*क्रिद्रपिप्पली f. *Scindapsus officinalis* Gal.

क्रिद्रय्, °यति *durchlöchern* Kâd. 2,34,7. क्रिद्रित Adj. *durchlöchert, ein Loch habend* Kâd. 256,5.

*क्रिद्रवैदेही f. *Scindapsus officinalis.*

*क्रिद्राश m. *Schilfrohr* Gal.

क्रिद्रात्मन् Adj. *der sich Blössen zu geben pflegt.*

*क्रिद्रान्त m. *Rohr* Râǵan. 9,103.

*क्रिद्रापय्, °यति = क्रिद्रय्.

*क्रिद्राफल n. *ein Gallapfel* Râǵan. 6,262.

क्रिद्रिन् Adj. *löcherig, hohl* (Zahn).

क्रिद्रोदर n. *eine best. Unterleibskrankheit* Ḱaraka 6,18.

क्रिद्रोदरिन् Adj. *an* क्रिद्रोदर *leidend* ebend.

*क्रिद्र Adj. = क्रिद्र.

क्रिन्दक m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

क्रिन्न 1) Adj. s. u. 1. क्रिद्. — 2) f. आ *a) *Hure. — b) Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,1. Bhâvapr. 1,196.

*क्रिन्नक Adj. *ein wenig abgeschnitten* u. s. w. Compar. °तर्.

*क्रिन्नकर्ण Adj. *beschnittene Ohren habend.*

*क्रिन्नग्रन्थिनिका f. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112.

*क्रिन्नतरक Adj. = क्रिन्नकतर् (unter क्रिन्नक).

क्रिन्ननास m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,135.

क्रिन्नꣳपत्त Adj. *dessen Flügel abgerissen sind.*

*क्रिन्नपत्री f. *Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,80.

क्रिन्नम m. N. pr. eines Dichters.

क्रिन्नमस्तका u. °मस्ता f. *eine Form der* Durgâ.

क्रिन्नरुह् 1) *m. *Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,42. — 2) f. आ *a) Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 1,196. — *b) *Boswellia thurifera.* — *c) *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,70.

*क्रिन्नवेषिका f. *Clypea hernandifolia.*

1. क्रिन्नश्वास m. *eine Form des Asthma* Bhâvapr. 4,85.

2. क्रिन्नश्वास Adj. *in unregelmässigen Intervallen athmend.*

क्रिन्नकस्त m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 126. 135.

क्रिन्नात्र Adj. als Bez. *einer Art von Unterleibsbruch* (कोष्ठभेद) Çâṅǵ. Saṁh. 1,7,57.

क्रिन्नापारिजात m. und क्रिन्नारकस्य n. Titel von Werken.

क्रिन्नोद्भवा f. *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,1. Bhâvapr. 1,196.

क्रिप्पिका f. wohl *ein best. Vogel.*

क्रिलिक्रिण्ड m. *eine best. Schlingpflanze* Madanav. 33,342. Bhâvapr. 1,219.

क्रिस्मक m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,195. 201.

कुच्कु m. *ein best. Thier* Varâh. Brh. S. 86,37.

कुच्कुन्दर m., °रि m., *°री f., कुच्कून्दर m. und °री f. *Moschusratte.* Nom. abstr. कुच्कुन्दरित्व n.

कुट्, *कुटति (बन्धने), *कोटयति (क्रेदने). — Mit आ Caus. आच्कोटित 1) *gezerrt* Kâd. 2,83,13. — 2) *abgerissen* Harshaṅ. 142,20.

कुड्, *कुडति (संवरणे). — Mit प्र Caus. प्रच्कोडयति *ausrecken* Kâraṇḍ. 55,15. 16. 56,19. 58,7. 8.

कुडु N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ einer Frau.

*कुड्र m. 1) *Abwehr.* — 2) *Strahl.*

*कुप्, कुपति (स्पर्शे). — Intens. चोच्कुप्यते.

*कुप m. 1) *Berührung.* — 2) *Staude, Busch.* — 3) *Wind.* — 4) *Kampf.*

कुंबुक n. *Kinn.*

कुर्, *कुरति (क्रेदने, लोपे). — Caus. 1) कुरयति und कोरयति (buddh.) *bestreuen —, bepudern —, überziehen mit* (Instr.) Kâd. 207,9. कुरित *bestreut —, bepudert —, besetzt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Veṇis. 1. Naish. 6,42. Kâd. 77,9. 123, 22. — 2) कोरयति *a) schleudern in* (Loc.) Kâraṇḍ. 31,24. — *b) ausstossen* (einen Seufzer) ebend. 57, 15. 16. — *c) verlassen* Lalit. 284,7. — Mit *अव in *अवच्कुरित und *°क. — Mit आ, आच्कुरित *bekleidet mit* (Instr.) Kathâs. 17,35. — Mit वि, °च्कुरित *bestreut —, bepudert —, überzogen —, besetzt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 136,10.

°कुरण n. *das Bestreuen —, Bepudern mit* Viddh. 20,4.

*कुरा f. *Kalk.*

कुरिका f. 1) *Messer.* *°फल n. *Messerklinge* Med. ǵ. 25. — 2) *Beta bengalensis* Bhâvapr. 1,282.

कुरित 1) Adj. s. u. कुर् Caus. — 2) n. *das Zukken* (des Blitzes) MBh. 3,17,4.

*कुरी f. *Dolch, Messer.*

कूरिका f. 1) *Messer* Hemâdri 1,645,4. — 2) *Kuhschnauze* M. 8,325.

*कूरिकापत्री f. *Andropogon aciculatus.*

*कूरी f. *Dolch, Messer.*

केक 1) Adj. (f. आ) *a) geschickt, gewandt, verschmitzt* Hem. Par. 2,447. — *b) *zahm, gezähmt.* — 2) m. *a) *Biene.* — *b) eine Art Alliteration: eine einmalige Wiederkehr zweier oder mehrerer Consonanten in verschiedenen Wörtern* Kâvjapr. 9,2 (S. 227). Vollständig केकानुप्रास m.

*केकल (Gal.), *केकाल und *केकिल Adj. = केक 1) *a*).

केकोक्ति f. *Anspielung, doppelsinnige Rede* Ind. St. 15,295. 327. Viddh. 40,9.

केतर् Nom. ag. 1) *Abschneider, — hauer, Holzhauer.* — 2) *Vernichter, Entferner.*

केतव्य Adj. *abzuschneiden, — hauen, zu zerschneiden* Comm. zu Njâjam. 9,3,13.

केर् m. 1) = यच्छिद्यति *a)* am Ende eines Comp. *Abhauer.* — *b) Divisor, Nenner eines Bruchs.* — 2) = यच्छिद्यते oder यत्र च्छिद्यते *a) Abschnitt, ein abgeschnittenes, abgebrochenes Stück, Bruchstück, Theil.* — *b) Einschnitt, Schlitz.* — *c) Abschnitt,* so v. a. *Ende* Hemâdri 1,76,21. 77,4. 7. — 3) Nom. act. *a) Schnitt, das Abschneiden, — hauen, Zerschneiden, — hauen, — beissen* u. s. w. Ausnahmsweise nicht mit dem Objecte, sondern mit dem Werkzeuge componirt. — *b) Trennung, Absonderung,* insbes. von Silben oder Wörtern Nilak.

zu MBh. 12,101,5. — *c) Unterbrechung, Störung. — d) Vernichtung, Tilgung* (z. B. einer Schuld), *das zu Ende Gehen, Aufhören, Nachlassen, Verlust, Mangel. — e) genaue Bestimmung, — Angabe. — f) Entscheidung, Schlichtung eines Streites.*

°छेदक Adj. *abschneidend, zerschneidend,*

छेदन 1) Adj. *a) zerschneidend, — hauend, spaltend. — b) vernichtend, entfernend.* — 2) n. *a) Schneidewerkzeug* Hemâdri 1,657,21. — *b) *Abschnitt. — c) das Schneiden, Abschneiden, — hauen, Zerschneiden, — hauen, — reissen, — brechen, Spalten. — d) das Abschneiden eines Gliedes, Verstümmelung. — e) das Zerbrechen, Zerreissen* (intrans.). *— f) das Vernichten, Entfernen. — g) Division. — h) ein auf Entfernung der Humores drastisch wirkendes Mittel* Bhâvapr. 1,154.

छेदनीय Adj. 1) *aufzuschneiden, zu zerschneiden* Comm. zu Njâjam. 1,4,56. — 2) *m. *Strychnos potatorum* Râgân. 11,200.

*छेदि 1) Adj. *zerhauend* u. s. w. — 2) m. *Zimmermann.*

छेदिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *α) abschneidend, — reissend, zerreissend. — β) vernichtend, entfernend. — b)* in der Med. *drastisch wirkend.* Nom. abstr. °दित्व n. Karaka 1,27. — 2) *m. *Strychnos potatorum* Nigh. Pr.

छेदोपस्थापनीय n. bei den Gaina *prevention of evil, as of the destruction of animal life.*

छेद्य 1) Adj. *zu schneiden, abzuschneiden, abzuhauen, zu zerhauen, — spalten, — verstümmeln; wobei gespalten, abgeschnitten, abgehauen wird.* — 2) n. *das Zerschneiden, — beissen, — kratzen.*

छेद्यक n. *Riss, Projection.*

*छेप्य *Schwanz.*

*छेमण्ड m. *eine Waise.* *छेमुण्डा f. Gal.

छेलक 1) m. *Bock* Madanav. 123,20. Bhâvapr. 2, 9. Vgl. चेलक. — 2) f. छेलिका *Ziege* Bhâvapr. 2,9.

*छेलु *Vernonia anthelminthica.*

*छैदिक 1) Adj. = छेदं नित्यमर्हति. — 2) m. *Rohr.*

छोत्र m. N. pr. eines Mannes.

*छोटि oder *°टिन् m. *Fischer.*

छोटिका f. *ein mit Daumen und Zeigefinger geschlagenes Schnippchen* Bhâvapr. 2,123.

*छोरण n. *das Aufgeben, Verlassen.*

*छोलङ्ग m. *Citronenbaum.*

छोतु m. N. pr. eines Mannes.

*छ्यु, छ्यवते (गतौ).

1. ज 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *a) geboren —, erzeugt von, geboren —, entstanden —, hervorgegangen aus, verursacht durch. — b) geboren in, entstanden in, an, auf* oder *bei, wohnend —, befindlich an. — c) geboren, entstanden* in Verbindung mit einem Adv. oder einem adverbial aufzufassenden Worte. *— d) bereitet —, zubereitet —, gemacht aus* Hemâdri 1,413,11. 416,18. 455, 16. *— e) gehörig zu, in Verbindung stehend mit, eigenthümlich. — f)* in der Bed. *geboren* bisweilen tautologisch: अपकृष्टज = अपकृष्ट. — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn. — b) *Vater. — c) *Geburt.* — 3) f. ँजा *a) Stamm* AV. 5,11,10. *— b)* am Ende eines Comp. *Tochter.* — Vgl. जा.

2. *ज 1) Adj. *a) eilend, rasch. — b) siegreich. — c) gegessen.* — 2) m. *a) Eile. — b) Genuss. — c) Glanz. — d) Gift. — e) ein* Piçâka. *— f)* Bein. *α)* Vishṇu's. — *β)* Çiva's. — 3) f. आ *des Mannes Bruders Frau.*

*ँजंस्, ँजंसति und ँजंसयति (रक्षणे, मोक्षणे).

ँजंह्स् n. *Schwinge, Flügel.*

जक m. N. pr. eines Brahmanen.

*जकुट 1) m. n. *die Blüthe der Eierstaude.* — 2) m. *a) Hund. — b) das Gebirge* Malaja. — 3) n. *Paar.*

जक्कारी f. *eine Art Tanz* S. S. S. 272.

1. जक्ष्, जक्षिति (Bhâg. P. auch Med.) 1) *essen wollen, hungrig sein* Bhâg. P. — 2) *verzehren, essen.* *जक्षिवंस् ved. 240,6. ँजग्ध *a) verzehrt, gegessen. — b) aufgezehrt,* so v. a. *erschöpft durch* (Instr.) Harshak. 123,20. — Mit *अप in *°जग्ध. — Mit *परि in *°जग्ध. — Mit *प्र, °जग्ध्य Absol. — Mit प्रति, ँप्रतिजग्ध *genossen* Maitr. S. 1,4,10 = Kâṭh. 32,7. — Mit वि, °जग्ध *aufgefressen.*

2. जक्ष् nur Partic. ँजक्षत् *lachend.*

*जक्ष m. = यक्ष.

*जक्षण n. *das Verzehren, Essen.*

*जक्ष्म und *°न् m. = यक्ष्मन्.

जग n. angeblich = जगत् *Welt* Kaush. Up. 1,3.

जगच्चक्षुस् n. *das Auge der Welt, die Sonne.* Vgl. जगदेकचक्षुस्.

जगच्चन्द्र m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,97.

जगच्चन्द्रिका f. Titel eines Commentars.

जगच्चित्र n. 1) *ein Wunder der Welt.* — 2) *die Welt als Gemälde.*

ँजगच्छन्दस् Adj. *dem das Metrum Gagatî gehört, sich darauf beziehend* u. s. w.

जगज्जीव m. *ein lebendes Wesen auf dieser Welt.*

जगत्कम्प m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

जगणमञ्च m. desgl. S. S. S. 227.

ँजगत् 1) Adj. *a) beweglich, lebendig. — b) im Metrum Gagatî abgefasst.* — 2) m. *a)* Pl. *die Menschen* Spr. 4812. — *b) *Wind.* — 3) f. ँजगती *a) ein weibliches Thier. — b) die Erde. — c) *der Platz, auf dem ein Haus steht. — d) *die Menschen, der Fürst mit seinen Unterthanen. — e) die Welt, Weltall. — f) ein best. Metrum von 4 × 12 Silben. — g) jedes aus 4 × 12 Silben bestehende Metrum. — h)* Bez. *der Zahl 48. — i) ein best. Backstein. — k) *ein mit Gambû bestandenes Feld.* — 4) n. *a) das Bewegliche, Lebendige, Menschen und Thiere;* oft von *den Thieren allein im Unterschied vom Menschen,* aber auch von den *Menschen allein.* जगतो मध्ये so v. a. *vor aller Augen. — b) die Welt,* insbes. *diese Welt, die Erde. — c)* Du. *Himmel und Unterwelt. — d)* = 3) *f).*

जगतीचर m. *Erdbewohner, Mensch.*

जगतीजानि m. *Fürst, König.*

जगतीतल n. *der Erdboden* 176,9.

जगतीधर m. 1) *Berg.* — 2) *N. pr. eines Bodhisattva.

जगतीपति (°कन्यका *Prinzessin* Kâd. 2,32,17), °पाल, °भर्तृ und °भुज् m. *Fürst, König.*

जगतीरुह m. *Baum.*

जगतीवराह n. Name eines Sâman.

*जगत्कर्तृ Nom. ag. *Schöpfer der Welt,* Bein. Brahman's.

जगत्कारण n. *die Ursache der Welt* 259,2.

जगत्तुङ्ग m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217. 4,111.

जगत्त्रय (113,25. Spr. 7696) und जगत्त्रितय n. *die drei Welten: Himmel, Erde und Unterwelt.*

जगत्पति m. *Herr der Welt, die höchste Gottheit.* Bein. *a)* Brahman's 56,7. — *b)* Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — *c)* Çiva's. — *d)* Agni's 80,29. — *e)* der Sonne 102,9. — 2) **Fürst, König.*

जगत्प्रकाश 1) Adj. *weltbekannt* Ragh. 3,48. — 2) m. *das Licht der Welt* Ind. St. 14,368.

जगत्प्रथित Adj. *weltberühmt* Ind. St. 15,282.

जगत्प्रधान n. *das Haupt der Welt,* Beiw. Çiva's MBh. 7,202,12.

जगत्प्रभु m. *Herr der Welt.* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) *Çiva's. — 4) *eines Arhant bei den Gaina.

जगत्प्रसिद्ध Adj. *weltberühmt* Ind. St. 15,290.

जगत्प्राण m. 1) **Wind.* — 2) Bein. Râma's *(der Hauch der Welt).*

जगत्प्रासाह Adj. (f. आ) *meist aus Gagatî-Versen bestehend* Ait. Br. 6,12.

जगत्प्रीति f. *die Freude der Welt,* Beiw. Çiva's MBh. 7,202,12.

*जगत्य्, °त्यति Denom. von जगत्.

*जगत्य Adj. von जगती.

*जगत्साक्षिन् m. *der Zeuge der Welt, die Sonne.*

जगत्सिंह m. N. pr. eines Fürsten.

जगत्सेट m. N. pr. eines Mannes.

जगत्स्रष्टृ Nom. ag. *Schöpfer der Welt.* Bein. 1) Brahman's Bhâg. P. 3,9,44. — 2) *Çiva's.

जगत्स्वामिन् m. 1) *Weltherrscher.* Nom. abstr. °मित्व n. 327,26. — 2) *Herr des Weltalls, die höchste Gottheit.* Bein. Vishṇu's oder Nârâjaṇa's. — 3) Name eines Bildes des Sonnengottes.

जगद् m. *Begleiter, Hüter.*

जगदण्ड n. *das Weltei, Weltall* Spr. 7857.

जगदण्डक n. dass. Çiç. 9,9.

जगदन्तक m. *der Zerstörer alles Lebenden, der Tod.*

जगदन्तरात्मन् m. *die Weltseele,* Bein. Vishṇu's.

जगदम्बा und जगदम्बिका f. *die Mutter der Welt,* Bein. der Durgâ.

जगदात्मन् m. *der Hauch der Welt,* Beiw. des Windes.

जगदादिज m. *der Erstgeborene der Welt,* Beiw. Çiva's.

जगदाधार m. 1) *die Stütze der Welt* Ind. St. 15,365. Beiw. der Zeit, Râma's und des Ǵina Vîra. — 2) **Wind.*

जगदायु und °स् n. *der Lebensquell der Welt,* Beiw. des Windes.

जगदीश m. *Herr der Welt.* 1) Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Vishṇu's. — *c*) Çiva's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °तर्कालंकारभट्टाचार्य.

जगदीशतोषिणी f. Titel eines Commentars.

जगदीशशतक n. Titel eines Werkes.

जगदीशितृ m. *Herr der Welt,* Bein. Çiva's Ind. St. 15,227.

जगदीश्वर m. 1) *Herr der Welt,* insbes. Bein. Çiva's und Indra's (44,25). — 2) *Fürst, König.* — 3) N. pr. eines Dichters Hâsj. 3.

जगदेकचक्षुस् n. *das einzige Auge der Welt* (die Sonne) Ind. St. 15,376.

जगदेकनाथ m. *Alleinherrscher.*

जगद्गुरु m. *Vater der Welt.* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) Râma's (als Incarnation Vishṇu's).

जगद्गौरी f. Bein. der Göttin Manasâ.

जगद्दल m. N. pr. eines Fürsten.

जगद्दीप m. *die Leuchte der Welt, die Sonne.*

जगद्देव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,56.

जगद्धर m. N. pr. eines Scholiasten.

जगद्धातृ 1) m. *Schöpfer der Welt.* Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Vishṇu's. — 2) f. °त्री Bein. *a*) der Sarasvatî. — *b*) *der Durgâ.

*जगद्बल m. *Wind.*

जगद्बिम्ब n. *das Weltall* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,32.33.

जगद्बीज n. *der Same der Welt,* Beiw. Çiva's MBh. 7,202,13.

जगद्भूषणकोष्ठक n. Titel eines Werkes.

जगद्योनि f. 1) *die Quelle der Welt.* Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — *c*) Çiva's. — *d*) der Prakṛti. — 2) **der Mutterschooss alles Lebenden, die Erde.*

जगद्वञ्चक m. N. pr. eines *Betrügers.*

जगद्वन्द्य Adj. *von der Welt zu preisen,* Beiw. Kṛshṇa's.

*जगद्वसा f. *die Erde.*

जगद्विधि m. *Ordner der Welt.*

*जगद्विनाश m. *Weltuntergang.*

जगद्वैद्यक m. N. pr. eines *Arztes.*

जगद्व्यापार m. *Weltgeschäft,* so v. a. *Erschaffung und Erhaltung der Welt* Bâdar. 4,4,17.

*जगनु m. 1) *ein lebendes Wesen, Thier.* — 2) *Feuer.*

जगन्नाथ 1) m. *Beschützer der Welt. a*) Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — β) Râma's und Dattâtreja's, zweier Incarnationen Vishṇu's. — γ) Du. Vishṇu's und Çiva's. — *b*) N. pr. eines heiligen Ortes (पुरुषोत्तमक्षेत्र), wo Vishṇu als Ǵagannâtha verehrt wird. Vollständig *°क्षेत्र n. — *c*) N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित, °पण्डितराज, °मिश्र, °सरस्वती, °न्यायानन्द und °न्यायाश्रम. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

जगन्नाथवल्लभनाटक n. Titel eines *Schauspiels.*

जगन्नाथविजय m. Titel eines Gedichts.

जगन्निधि m. *Behälter der Welt,* Bein. Vishṇu's Hemâdri 1,638,6.

जगन्निवास m. dass. Bein. 1) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) Çiva's.

*जगन्नु m. = जगनु.

जगन्नेत्र, °त्रिति *das Auge der Welt sein* (vom Monde) Prasannar. 149,2.

जगन्नेत्र n. *das Auge der Welt,* Beiw. des Mondes, Du. der Sonne und des Mondes.

जगन्मय Adj. *die ganze Welt in sich bergend* Hemâdri 1,620,12.

जगन्मातृ f. *Mutter der Welt.* Bein. 1) der Durgâ. — 2) der Lakshmî.

जगन्मुख Adj. *mit dem Metrum Ǵagatî beginnend* TS. 7,2,8,2.

जगन्मोहन n. Titel eines Werkes.

जगन्मोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

*जगर n. *Rüstung.*

जगल 1) *Adj. *betrügerisch, schelmisch.* — 2) m. *a*) *ein best. berauschendes Getränk* Madanav. 6, 61. Bhâvapr. 2,82. — *b*) **Vangueria spinosa.* — *c*) **Rüstung.* — 3) *n. *Kuhmist;* vgl. कगण.

*जगलु m. (?).

जगुरि Adj. *führend* (von einem Wege).

जगिक m. N. pr. eines Mannes.

जघ 1) Adj. s. u. 1. जक्ष्. — 2) *n. *der Ort, wo Jmd gegessen hat.*

जघपाप्मन् Adj. *dessen Sünde verzehrt ist* AV. 9,6,25.

जघि f. 1) *das Verzehren, Essen; Genuss.* ताम्बूल° Harshak. 132,24. — 2) *das Verspeistwerden von* (Instr.).

जघीय Absol. von 1. जक्ष् 20,8.

जघ्रि Adj. *gehend, in steter Bewegung befindlich, gehend —, eilend zu* (Acc. oder Loc.).

जघन 1) m. (nur in der älteren Sprache) und n. (adj. Comp. f. आ) *Hinterbacke, Hintertheil; Schamgegend* (bei Menschen und Thieren). — 2) n. *a*) *Hintertheil eines Altars* Çulbas. 3,52. — *b*) *Nachzug, Hintertreffen eines Zuges, — Heeres.*

*जघनकूपक m. Du. = कुकुन्दर 1) Râǵan. 18,46.

जघनचपला f. 1) *ein geiles Weib.* — 2) *ein best. Metrum.*

जघनच्युति Adj. f. *cujus cunnus humorem stillat* TBr. 2,4,6,4. Âçv. Çr. 2,10,14.

जघनतस् Adv. *auf der Rückseite, hinterher.*

जघनविपुल 1) Adj. (f. आ) *starke Hinterbacken habend* Ind. St. 8,301. — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

जघनार्ध m. 1) *der hintere Theil.* — 2) *Nachzug, Hintertreffen eines Heeres.*

जघनिन् Adj. *starke Hinterbacken habend.*

जघनेन Instr. Adv. 1) *hinter,* mit folgendem Gen. oder Acc., ausnahmsweise mit vorangehendem Acc. — 2) *mit dem Rücken gekehrt zu* (Acc.).

*जघनेफला f. *Ficus oppositifolia.*

जघन्य 1) Adj. (f. आ) *a*) *der hinterste, letzte, späteste.* जघन्यतस् *von hinten* R. 6,7,35. 45,22.29. जघन्यम्, जघन्यतस् und जघन्ये *hinterher, zuletzt.* जघन्ये (v. l. पृष्ठतः) कर् *im Rücken lassen.* — *b*) *der geringste, niedrigste, gemeinste, unbedeutendste, schlechteste; von niederer Herkunft, Einer aus dem gemeinen Volke.* जघन्यतर *niedriger, geringer.* — 2) m. N. pr. des Dieners des Mâlavja (eines der fünf Wundermenschen). — 3) *n. *penis.*

*जघन्यक m. *Motte* Nigh. Pr.

जघन्यकारिन् Adj. *äusserst ungeschickt verfahrend* Suçr. 1,93,14.

जघन्यज 1) *zuletzt geboren, der jüngste.* — 2)

m. *a*) **ein Çûdra.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Pradjota Hall in der Einl. zu Vâsavad. 53.

जघन्यभाव m. *das Niedrigerstehen.*

जघन्यरात्र *Ende der Nacht.* Nur Loc.

जघन्यशायिन् Adj. *am spätesten sich schlafen legend.*

जघन्यसंवेशिन् Adj. dass. Âpast.

जङ्घ्नि 1) Adj. *erschlagend*, mit Acc. — 2) **m. *Angriffswaffe.*

जघ्निवत् Adj. *eine Form der Wurzel* हन् *enthaltend.*

**जघ्नु* Adj. *tödtend, erschlagend.*

जङ्घ्न Adj. *ausschüttend, umhersprühend.*

**जङ्ग्, जङ्गति* (गतिदानयोः).

जङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

**जङ्गपूग* (!) m. *wickedness, sin.*

जङ्गम 1) Adj. (f. आ) *beweglich, lebendig;* Subst. (adj. Comp. f. आ) *das Bewegliche, Lebendige.* विष n. *Gift lebender Wesen.* — 2) m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte.* — 3) Harshak. 147,14 fehlerhaft für जनंगम.

**जङ्गमकुटी* f. *Sonnenschirm.*

जङ्गमत्व n. *Beweglichkeit.*

जङ्गमन n. *Lauf* Durga zu Nir. 5,19.

**जङ्गमेतर* Adj. *unbeweglich* AK. 3,2,23.

**जङ्गल* 1) Adj. *wasserarm* oder *menschenleer;* m. *eine solche Gegend.* — 2) m. n. *Fleisch.* — 3) n. *Gift* Trik. 1,2,5 (wohl जङ्गमं विषम् zu lesen).

**जङ्गलपथ* m. *eine öde Gegend.*

जङ्गल्ल् Intens. (nur जङ्गल्के) *zappeln, sich bewegen* RV. 1,126,6. — Mit अभिवि *zucken* AV. 5,19,4.

जङ्गारि m. N. pr. eines Mannes MBh. 13,4,57. जङ्घारि v. l.

**जङ्गाल* m. *Damm.*

जङ्गिड m. *eine best. Pflanze.*

**जङ्गुल* n. *Gift.* Vgl. जङ्गल 3).

जङ्घ 1) m. N. pr. eines Rakshas. — 2) f. जङ्घा (adj. Comp. f. आ und *ई) *a*) *der untere Theil des Beines vom Knöchel bis zum Knie* (bei Menschen und Thieren); *Bein* überh. — *b*) *ein best. Theil des Bettstollens* und *Wagens.* — *c*) als Längenmaass so v. a. $2\frac{1}{2}$ *Fuss* Ind. St. 13,239.

**जङ्घाकार* und °कारिक (Daçak. 43,1) Adj. *schnell auf den Beinen;* m. *Läufer.*

जङ्घाजघन्य Adj. *durch die Beine der schlechteste.* कर्माणि so v. a. *die Werke der Beine sind die schlechtesten* 180,8.

**जङ्घात्राण* n. *Beinharnisch.*

**जङ्घापिण्डी* f. *Wade* Gal.

**जङ्घाप्रहत, *°हत* (Kâç.) und *°हत n. gaṇa अत्यूतादि.

जङ्घाबन्धु m. N. pr. eines Mannes.

जङ्घाबल n. *die Kraft der Beine,* so v. a. *schnelles Laufen, Flucht* Mâlav. 40,13 (im Prâkrit).

जङ्घामात्र Adj. (f. ई) $2\frac{1}{2}$ *Fuss lang* Ind. St. 13, 239.

**जङ्घारथ* m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

जङ्घारि m. desgl. v. l. जङ्गारि.

जङ्घाल Adj. *gewandt auf den Füssen, schnellfüssig;* m. *eine best. Thierklasse* Bhâvapr. 1,293. Auch **eine best. Antilopenart* Râgan. 19,47.

**जङ्घिका* f. Demin. von जङ्घा.

**जङ्घिल* Adj. = जङ्घाल.

**जञ्ज्, जञ्जति* (पुच्छे).

जञ्ज m. *Kämpfer.* जञ्जाजम् n. *Tapferkeit* Çiç. 19,3.

जञ्जा 1) Adj. *schnell* (einer Etymologie wegen). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

जञ्जाल m. N. pr. eines Mannes.

जञ्जाला Adv. mit कर् so v. a. *im Nu Etwas machen.*

जज्ञान 1) Adj. Partic. Perf. von ज्ञा. — 2) m. N. pr. eines Mannes Arsh. Br.

जञ्ज्नि 1) Adj. *keimfähig.* — 2) **f. *Same.*

जञ्जु, Partic. f. Pl. जञ्जुतीम् etwa *plätschernde Gewässer, Wasserfall.* Nach Benfey (Gött. Nachr. 1876, No. 13, S. 324. fgg.) *lachend.*

जञ्ज्ञ् 1) Partic. f. जञ्ज्ञती = जक्षती. Nach Sâj. = अभिभवन्ती — 2) **जञ्जति* (पुच्छे).

जञ्जपा Adv. mit भू etwa *flimmernd.* °भवत्.

जञ्जपूक Adj. *eifrig Gebete hermurmelnd* Harshak. 91,10.

**जट्, जटति* (संघाते).

जट 1) **Adj. *Flechten tragend.* — 2) m. (metrisch) = 3) *a*). — 3) f. आ (adj. Comp. f. आ) *a*) *Flechte* (die Haartracht der Asketen, daher auch die Çiva's und der Trauernden). — *b*) *eine faserige Wurzel; Wurzelstock* Bhâvapr. 1,140. — *c*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Nardostachys Jatamansi, Mucuna pruritus, Flacourtia cataphracta, Asparagus racemosus* und = रुद्रजटा (Râgan. 3,68). — *d*) *eine best. Art den Veda zu recitiren.* — 3) **f. ई 1) *eine best. Feigenart.* — *b*) *Nardostachys Jatamansi.*

जटमल्ल m. N. pr. eines Autors. °विलास m. Titel eines von ihm verfassten Werkes.

जटाकलाप m. *Haarzopf.*

**जटाचीर* m. Bein. Çiva's.

जटाजाल n. *Haarzopf* Daçak. (1925) 2,129,5. 133,12.

जटाजिनिन् Adj. *Flechten tragend und in ein Fell gehüllt* MBh. 1,126,21.

जटाजूट m. (adj. Comp. f. आ) *die wulstartig auf dem Scheitel aufgebundenen Haarflechten* Hemâdri 2,*a*,83,4. 88,8. 124,16.

**जटाज्वाल* m. *Lampe.*

**जटाटङ्क* und **जटाटीर* m. Bein. Çiva's.

जटाधर 1) Adj. *Flechten tragend.* — 2) m. *a*) *Asket.* — *b*) Bein. Çiva's. — *c*) N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b*) eines Buddha. — *c*) eines Lexicographen. — *d*) Pl. eines Volkes. — 3) f. ई = रुद्रजटा Bhâvapr. 3,120.

जटाधारिन् Adj. *Flechten tragend.* °रिशैवमत n. Govindân. zu Bâdar. 2,2,37.

**जटाला* f. 1) *Nardostachys Jatamansi* Nigh. Pr. — 2) *Flacourtia cataphracta* ebend.

जटापटल u. Titel eines Werkes über जट 3) *d*).

जटाभार m. *eine Wulst von Haarflechten* 92,12. 94,1. 15.

जटामण्डल n. *in einen Kranz auf dem Scheitel aufgebundene Haarflechten.*

**जटामांसी* f. *Nardostachys Jatamansi* Râgan. 12,97.

जटामालिन् m. N. pr. eines Muni.

**जटामूला* f. *Asparagus racemosus* Râgan. 4,120.

जटायु und °स् m. 1) N. pr. *a*) eines mythischen Geiers. — *b*) eines Berges. — 2) **Bdellion.*

जटाल 1) Adj. *a*) *Flechten tragend* Kâṇḍak. 30,8. — *b*) am Ende eines Comp. *erfüllt von, voller.* — 2) **m. *a*) *Bdellion.* — *b*) *Gelbwurz* Râgan. 6,119. — *c*) *Schrebera Swietenioides* Râgan. 11,211. — *d*) *der indische Feigenbaum* Râgan. 11,118. — 3) **f. आ *Nardostachys Jatamansi* Râgan. 12,98.102.

जटालक 1) Adj. *Flechten tragend.* — 2) f. °लिका N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,23.

**जटावत्* 1) Adj. *Flechten tragend;* m. Bein. Çiva's Gal. — 2) f. °वती *Nardostachys Jatamansi.*

जटावत्कलिन् Adj. *Flechten und ein Gewand aus Bast tragend.*

**जटावल्ली* f. 1) *eine Art Valeriana.* — 2) = रुद्रजटा Râgan. 3,68.

जटाशंकर n. N. pr. eines Tîrtha.

जटासुर m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) Pl. eines Volkes.

**जटि* f. 1) *Haarflechte.* — 2) *Masse, Menge.* — 3) *Ficus infectoria.*

**जटिक* m. N. pr. eines Mannes. Vgl. जाटिकायन.

जटिन् 1) *Flechten tragend.* — 2) m. *a*) *Asket, ein frommer Bettler.* — *b*) Bein. Çiva's. — *c*) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *d*)

ein best. zu den Pratuda *gezählter Vogel.* — *e) *ein 60jähriger Elephant.* — *f) *Ficus infectoria.*

जटिल 1) Adj. (f. आ) *a) Flechten tragend.* — *b) stark behaart* (Gesicht) MBh. 7,93,47. — *c) verworren* (Haar). — *d)* am Ende eines Comp. *erfüllt von, voller.* — 2) m. *a) Asket.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c) ein Bock mit bestimmten Merkmalen.* — *d) *Löwe.* — *e)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) Nardostachys Jatamansi.* — *b) *langer Pfeffer.* — *c) *eine Artemisia* Râgân. 10,47. — *d) *Acorus Calamus* Râgân. 6,52. — *e)* = उच्चटा. — *f)* N. pr. einer Frau.

जटिलक N. pr. 1) *m. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. °लिका einer Frau Lalit. 331,19.

जटिलय्, °यति *verwirren.*

जटिलस्थल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

जटिली Adv. mit कर् *erfüllen* —, *überdecken mit* Harshak. 200,1.

जटिलीभाव m. *das Sichverwickeln, Sichverwirren.*

***जटुल** m. *Leberfleck, Muttermal.*

जटेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जटोच्च (Conj. für जटोच्छ्) m. N. pr. eines *Hügels.*

1. जठर (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bauch, Magen, Leib, Mutterleib;* übertr. *Höhlung, Inneres, Schooss.* — 2) *gewisse krankhafte Affectionen des Unterleibes* Karaka 6,1. — 3) im Gegensatz zu पृष्ठ *Vorderseite des Körpers.* Instr. so v. a. *mit zugewandtem Gesicht* 148,25.

2. जठर etwa *das Schaukeln, Schwanken* (des Wagens).

3. जठर 1) Adj. (f. आ) *a) hart* (auch in übertr. Bed.). — *b) alt.* Richtig जरठ. — *c) *=* बद्ध. — *d)* R. 2,98,24 fehlerhaft für जवन. — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Gebirges.

जठरगद m. *eine best. krankhafte Affection des Unterleibes.*

***जठरज्वाला** f. *Leibschmerz, Kolik.*

***जठरनुद्** m. *Cathartocarpus fistula.*

***जठरयन्त्रणा** f. *die Schmerzen des Kindes im Mutterleibe.*

जठरराग m. = जठरगद.

***जठरव्यथा** f. *Kolik.*

जठराग्नि m. 1) *die verdauende Feuerkraft im Leibe* Hemâdri 1,716,21. — 2) Name Agastja's in einer früheren Geburt.

***जठराम** m. *Bauchwassersucht* Râgân. 20,22.

जठरिन् Adj. *an Leibesanschwellung leidend* Karaka 5,6. 6,18.

जठरी Adv. mit कर् *in seinen Bauch thun.*

जठल etwa *das Schaukeln* (von Wellen) RV. 1,182,6.

जड 1) Adj. (f. आ) *a) kalt, kühl* 249,12. — *b) starr, apathisch, empfindungslos, betäubt.* — *c) stumpf, dumm, einfältig, geistesschwach* 249,12. m. *Idiot* Gaut. Am Ende eines Comp. nach einem Nom. act. *aus Dummheit nicht vermögend* Spr. 7779. — *d) unbeseelt, intelligenzlos* Kap. 6,50. — *e) stumm.* — 2) m. Bein. Sumati's. — 3) f. आ (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *eine best. Pflanze* Karaka 6,2. Nach den Lexicographen *Mucuna pruritus* und *Flacourtia cataphracta.* — 4) n. *a) Wasser.* — *b) *Blei.*

***जडक्रिय** Adj. *saumselig.*

जडता f. 1) *Starrheit, Regungslosigkeit, Empfindungslosigkeit, Apathie.* — 2) *Stumpfheit, Geistesschwäche.* — 3) *Unbeseeltheit, Intelligenzlosigkeit.*

जडत्व n. = जडता 1) und 2) (314,4).

जडधी Adj. *dumm von Verstande, einfältig.*

जडप्रकृति Adj. dass. 304,32.

जडबुद्धि Adj. dass. Compar. °तर्.

जडभरत m. N. pr. eines sich *dumm* stellenden Mannes.

जडभाव m. *Kühle, Frische.*

जडमति Adj. *dumm von Verstande, einfältig* Vens. 37.

जडय्, °यति *apathisch machen, aller Kraft berauben* 323,23. *stumpf machen für* (Loc. eines Nom. act.). जडित *leblos geworden* (Auge) Bâlar. 21,4.

जडांशु m. *der Mond* zu Spr. 2655.

जडात्मक Adj. 1) *kühl.* — 2) *einfältig.* — 3) *intelligenzlos.*

जडात्मन् Adj. 1) *kühl.* — 2) *einfältig.*

जडाय्, °यते *sich als stumm erweisen,* mit Infin. 187,2.

जडाशय Adj. *einfältig, dumm* Ind. St. 14,379.

जडिमन् m. 1) *Kälte* Kâd. 198,11. 2,42,7. — 2) und 3) = जडता 1) und 2).

1. जडी in गङ्गाराम°.

2. जडी Adv. 1) mit भू *dumm werden.* — 2) mit कर् *a) starr* —, *regungslos* —, *empfindungslos machen* 308,23. *betäuben.* — *b) dumm machen, verschleiern* (die Einsicht).

***जडीभाव** m. = जडता 1).

***जडुल** m. *Leberfleck, Muttermal.*

जडु s. जळ्ळु.

जतु 1) n. *Lack, Gummi.* — 2) f. जतू *Fledermaus.*

जतुक 1) *n. *a) Lack, Gummi.* — *b) Asa foetida.* — 2) f. आ *a) *Lack.* — *b) eine roth färbende Oldenlandia* Râgân. 3,114. Bhâvapr. 1,194. — *c) *Fledermaus.*

***जतुकारी** f. 1) = *rother Lack* Râgân. 6,209. — 2) = जतुक 2) *b)* Râgân. 3,114.

जतुकृत् und **जतुकृष्णा** f. = जतुक 2) *b)* Bhâvapr. 1,194.

जतुगृह und **जतुगेह** n. *ein mit Lack und andern brennbaren Stoffen bestrichenes und angefülltes Haus.* °गृहपर्वन् n. Titel eines *Abschnitts* im MBh.

***जतुनी** f. *Fledermaus.*

***जतुपुत्रक** m. *Stein* —, *Figur in einem Brettspiele.*

जतुमणि m. *Muttermal* oder *ein ähnlicher Fleck.*

जतुमय Adj. *voller Lack.* °शरण n. = जतुगृह Vens. 142.

जतुमुख m. *eine Reisart.*

जतुवेश्मन् n. = जतुगृह.

जतूकर्ण m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit. 284.

जतूका f. 1) *Fledermaus* Karaka 6,9. — 2) **ein best. wohlriechender Stoff.*

जत्रु 1) m. Pl. (nur in der älteren Sprache und Varâh. Bṛh. S.) Bez. *best. Knochen* (deren 16 angenommen werden). — 2) n. *Schlüsselbein.*

***जत्रुक** n. *Schlüsselbein.*

***जत्वश्मक** n. *Erdharz* Râgân. 13,70.

जन् 1) Trans. जनति, °ते, जनयति, °ते, जायते (episch auch जायति) und *जञ्जन्ति. *a) zeugen,* — *mit* (Loc.), *gebären,* — *von* (Abl.); *erzeugen, hervorbringen, verursachen, gignere.* — *b)* Caus. *geboren werden lassen.* — *c) bestimmen* —, *machen zu* (Dat.). — *d) erzeugen als, bewirken dass ist;* mit doppeltem Acc. 329,6. — *e) schaffen, verschaffen.* — 2) Intrans. जनिते, जायते (episch auch जायति), *जन्यते. Episch auch जञ्जुस् und जनिष्यति. *a) erzeugt* —, *geboren* —, *hervorgebracht werden, wachsen, entstehen.* — *b) geboren werden als, von Geburt* oder *Natur sein;* mit doppeltem Nom. 51, 9. Spr. 5643. — *c) geboren werden* —, *von der Geburt an bestimmt sein zu* (Acc.). — *d) wiedergeboren werden.* — *e) werden, sein;* das Prädicat im Nom. — *f) *werden zu, verwandelt werden in* (Dat.) 229,3. — *g) erfolgen, eintreten, Statt finden.* — *h) möglich* —, *zulässig sein.* — 3) Partic. जात *a) geboren,* — *von* (Loc.), *erzeugt von* (Instr. oder Abl.), — *mit* (Loc.), *neugeboren, gewachsen, entstanden,* — *aus* (Abl.), *zum Vorschein gekommen.* Am Ende eines Comp. α) *geboren vor* so und so langer Zeit, so und so *alt.* — β) *entstanden* —, *sich zeigend an.* — *b) geboren* —, *von Natur bestimmt zu* (Dat.) RV. 4,20,6. 9,94,4. — *c) gewor-*

den. n. impers. mit doppeltem Instr. — *d) geworden —, gereichend zu* (Dat.) Spr. 2932. — *e) erfolgt, eingetreten, geschehen, verstrichen* (Zeit Ind. St. 15,314). — *f) da seiend, vorhanden, gegenwärtig.* — *g) versehen mit* (Instr.). — *h)* häufig am Anfange eines adj. Comp. in den Bedeutungen *a) c) e)* und *f)*. Nicht selten auch mit Umstellung der beiden Glieder. — *Desid. जिज्ञनिषति. — *Intens. जञ्जन्यते, जाजायते, जञ्जत्तम्, जाजातम्, जञ्जनति und जञ्जति. — Mit *व्यति Med. कर्मव्यतिहारे. — Mit अधि 1) *geboren werden —, entstehen aus* (Abl.), *erzeugt werden von* (Instr.). — 2) *entstehen auf* oder *über* (Acc.). — 3) *werden zu* (Nom.), *sein.* — Mit अनु 1) *später —, hinterher geboren werden, — zur Welt kommen, — entstehen, nach Jmd* (Acc.) *geboren werden.* — 2) *Jmd* (Acc.) *ähnlich geboren werden.* अनुजात von einem Sohne so v. a. *dem Vater an Vorzügen gleichend.* — 3) अनुजात *der die zweite Geburt erfahren hat,* d. i. *in die Lehre aufgenommen worden ist.* — 4) MBh. 13,48,19 ist in Unordnung; vgl. M. 10,31.32. — Mit समनु *Jmd* (Acc.) *ähnlich geboren werden.* — Mit अप, °जात *aus der Art geschlagen, missrathen* (Sohn). — Mit अपि in अपिजि. — Mit अभि 1) *für Etwas* oder *Jmd geboren werden, von Geburt an bestimmt sein zu, durch die Geburt angewiesen sein —, — Ansprüche haben auf* (Acc.). °जात mit act. Bed. — 2) *geboren werden gemäss, — entsprechend;* mit Acc. Spr. 3338. — 3) *zu Etwas* (Nom. des Partic. fut. pass.) *da sein.* — 4) *geboren —, erzeugt werden, — von* (Abl.), *— mit* (Loc.), *entstehen, — aus* (Abl.), *zum Vorschein kommen mit* (Instr.). — 5) *wiedergeboren werden, von Neuem entstehen.* — 6) *werden* 102,13. — *zu* (Nom.). — 7) अभिजात *a) von edler Herkunft. — b) reizend, lieblich. — c) *gelehrt. — d) *schicklich, passend, angemessen.* — Caus. *von Neuem hervorrufen, beleben.* — Mit समभि *entstehen.* — Mit अव falsche Lesart; vgl. Spr. 5960. — Mit आ *geboren werden, entstehen.* — Caus. 1) *erzeugen.* — 2) *Jmd geboren werden lassen.* — 3) *fruchtbar machen, Zeugungskraft schaffen.* — Mit उद् *hervorgehen aus* (Abl.). — Mit प्रत्या (°जायते) *wiedergeboren werden* Kâraṇḍ. 42,9. °जायेयम् Sâmav. Br. 3,8,1. — Mit उद् 1) *zeugen, hervorbringen.* — 2) *geboren werden, entstehen, — aus* (Abl.). — Mit उप 1) *hinzukommen, — treten.* °जात *neu hinzugetreten.* — 2) *als Folge entstehen.* — 3) *geboren werden, entstehen, sich einstellen, zum Vorschein kommen, sich zeigen* Kap. 5,50. Spr. 7222. °जात *entstanden, zum Vorschein gekommen, sich eingestellt habend.* — 4) *wiedergeboren werden.* — 5) *sein* Spr. 3056. — उपजातम् MBh. 9,3482 fehlerhaft für उपयातम्. — Caus. 1) *erzeugen, verursachen, veranlassen.* — 2) *Etwas versuchen.* — Mit समुप 1) *entstehen, sich einstellen, zum Vorschein kommen.* — 2) *wiedergeboren werden.* — Caus. *erzeugen, verursachen.* — Mit निस्, निर्जात *zum Vorschein gekommen, da seiend;* am Ende eines Comp. in verstellter Ordnung. — Mit परि, परिजात 1) *erzeugt von* (Abl.) AV. 3,6,1. — 2) *vollkommen ausgebildet;* s. अ°. — Mit प्र 1) *geboren werden, entstehen, — aus* (Abl.), *in* (अधि oder Loc.), *erzeugt werden von* (Instr. oder Abl.) *mit* (Loc.) मातापित्रोस् *von Mutter und Vater.* — 2) *zu einem lebenden Wesen sich entwickeln.* — 3) *wiedergeboren werden.* — 4) *sich fortpflanzen, — durch* (Instr.). — 5) *zeugen, gebären, zeugen mit* (Loc. oder Instr.). प्रजाता mit act. Bed. — 6) *zu einem lebenden Wesen werden lassen.* — Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *sich fortpflanzen lassen durch* (Instr.), *fortpflanzen, entstehen lassen.* — 2) *zeugen.* प्रजनयामक: Maitr. S. 1,6,10. 8,5. — 3) *zu einem lebenden Wesen werden lassen.* — Desid. प्रजिजनिष्यमाण *in's Leben treten wollend.* — Desid. vom Caus. प्रजिजनयिषति *zu einem lebenden Wesen werden lassen wollen.* — Mit अनुप्र *nach Etwas geboren werden.* प्रजाम् so v. a. *sich immer weiter und weiter fortpflanzen* Bhâg. P. 3,32,20. — Caus. *nach Etwas geboren werden lassen.* — Mit अवप्र, °जाता *die eine Fehlgeburt gemacht hat.* — Mit अभिप्र *gebären* ṚV. 5,19,1. — Caus. *für Etwas erzeugen.* — Mit उपप्र *hinzugeboren werden zu* (Acc.). — Mit प्रप्र *stets auf's Neue entstehen* ṚV. 5,58,5. — Mit संप्र 1) *entstehen, zum Vorschein kommen, — aus* (Abl.). — 2) *da sein.* — 3) *wiedergeboren werden.* — 4) संप्रजाता *gekalbt habend.* — Mit प्रति *wiedergeboren werden, von Neuem entstehen.* — Mit वि 1) *geboren werden, — von* (Loc.), *erzeugt werden, — von* (Abl.), *entstehen, — aus* (Abl.). — 2) *sich verwandeln in, werden zu* (Nom.). — 3) *sich fortpflanzen.* — 4) *zeugen, gebären, — von* (Abl.), *Kinder —, Junge zur Welt bringen.* विजाता *die geboren hat.* — Mit सम् 1) *geboren werden —, zugleich erscheinen mit* (Instr.). — 2) *geboren werden, — von* (Loc.), *erzeugt werden, — von* (Abl.), *wachsen, entstehen, — aus* (Abl.), *sich einstellen, zum Vorschein kommen, sich ereignen.* — 3) *werden; verfliessen* (von der Zeit). — 4) *gebären.* — Caus. 1) *zeugen, — mit* (Loc.), *gebären, — von* (Abl.); *bilden, bauen; erzeugen, hervorbringen, verursachen.* — 2) *bei sich hervorbringen, erlangen* Lalit. 340,3. — Mit अभिसम्, °संजात *entstanden.* — Mit उपसम् *sich einstellen, zum Vorschein kommen* Pariśiṣṭa 64. — Mit प्रतिसम्, °संजात *entstanden.*

1. जन् 1) Adj. (f. ई) *erzeugend* in पुरं°. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Geschöpf, Mensch, Person; Geschlecht, Stamm; das Volk, die Unterthanen.* Sg. auch mit collectiver Bed. Sg. mit मनुष् und सुमनुष् *viele —, sehr viele Leute.* Häufig in Comp. mit einer anderen Personenbezeichnung (प्रेष्य° *Dienerschaft,* सखी° *Freundin, Freundinnen*), auch mit Völkernamen. अयं जन: so v. a. *Unsereins, wir, ich* (im Prâkrit 297,13 so v. a. *mein Geliebter hier*). एष जन: dass. 251,30. असौ जन: so v. a. *mein Geliebter hier.* Bisweilen, ohne nähere Bezeichnung durch ein Pronomen, α) so v. a. *die im Augenblick Jmd zunächst stehende Person, diese Person hier, dieser —, diese hier* (auch in collectiver Bed.). — β) *Einer aus dem grossen Haufen, ein gewöhnlicher —, ein gemeiner Mensch.* — *b) die jenseits des* Maharloka *gelegene Welt.* — 3) f. जना *Geburt, Entstehung.*

2. जन् m. N. pr. eines Mannes.

जनंसह् Adj. *die Geschöpfe bewältigend.*

जनक् 1) Adj. *zeugend, erzeugend, hervorbringend, verursachend, bewirkend* Spr. 7759. Bhâvapr. 1,52. — 2) m. *a) Erzeuger, Vater* Spr. 7680. — *b) ein best. Tact* S. S. S. 212. 237. — *c)* N. pr. verschiedener Fürsten und anderer Personen. Pl. Ǵanaka's *Geschlecht.* — 3) *f. जनिका *a) Mutter. — b) Schwiegertochter.*

जनककाण m. N. pr. eines Mannes.

जनकचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जनकतनया f. Patron. der Sîtâ.

जनकता f. Nom. abstr. zu जनक 1) und 2) *a).*

जनकत्व n. Nom. abstr. zu जनक 1).

जनकनन्दिनी f. Patron. der Sîtâ.

जनकभद्र m. N. pr. eines Mannes.

जनकराज m. desgl.

*जनकरी f. = जनकारिन्.

जनकल्प 1) Adj. (f. आ) *Menschen ähnlich.* — 2) f. आ Pl. Bez. *der Verse* AV. 20,128,6—11.

जनकसप्तरात्र m. *ein best.* Saptâha.

जनकसिंह् m. N. pr. eines Mannes.

जनकसुता und जनकात्मजा f. Patron. der Sîtâ.

*जनकारिन् m. *rother Lack.*

*जनकाह्वय m. *Mesua Roxburghii* Gal.

*जनकीय Adj. von 1. जन.

जनकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*जनगत् Adj. Pat. zu Vârtt. 14 zu P. 1,4,2.

*जनगत्य्, °त्यति Denom. von जनगत् ebend.

जनंगम m. *ein Kaṇḍâla* Harshaṅ. 147,14 (जनंगमाङ्गनाम् zu lesen). Kâd. 2,128,15. Râǵat. 7,965. f. आ 8,1957.

जनचक्षुस् n. *das Auge der Geschöpfe* (die Sonne).

जनत् Indecl. ein Ausruf in Litaneien.

जनता f. *Genossenschaft von Leuten, Gemeinde, religiöse —; das Volk, die Unterthanen; die Geschöpfe, die Menschheit.*

*जनत्रा f. *Regenschirm.* Richtig जलत्रा.

जनदाहस्थान n. *Leichenverbrennungsstätte* Daç. (1925) 2,127,11.

जनदेव m. *Fürst, König.*

जनद्वत् Adj. *eine Form von* जन् *enthaltend, damit bezeichnet* Maitr. S. 1,8,9.

जनधा Adj. etwa *die Geschöpfe nährend.*

जनधाय Adj. dass.

जनधायस् Adj. dass. Maitr. S. 1,3,12. 27.

जनन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *zeugend, gebärend, erzeugend, hervorrufend, verursachend.* — 2) m. *Erzeuger, Schöpfer.* — 3) f. जननी *a) Gebärerin, Mutter.* — *b) *Fledermaus.* — *c) *rother Lack* Râǵan. 6,209. — *d) *Jasminum auriculatum, *Rubia Munjista* (Râǵan. 6,193), = *जनी und *कटुका. — *e) *Mitleid.* — 4) n. *a) Geburt.* — *b) Geburt,* so v. a. *Leben.* — *c) Entstehung, das Sichzeigen.* — *d) das Erzeugen, Hervorbringen, Verursachen.* — *e) eine best. mit Zaubersprüchen vorgenommene Handlung.* — *f) *Stamm, Geschlecht.*

जननान्तर n. *ein früheres Leben* Spr. 5715.

जननि f. 1) metrisch st. जननी *Mutter.* — *b) *Geburt.* — *c) *eine best. wohlriechende Pflanze.*

जननीय्, °यति *Jmd* (Acc.) *für seine Mutter halten.*

*जनंतप m. N. pr. eines Mannes. Vgl. जानंतपि.

जनपति m. *Fürst, König* Daçak. 9,8.

जनपद् m. (adj. Comp. f. आ) Sg. und Pl. *Volksgemeinde, Völkerschaft, das Volk* (Gegens. *Fürst*), *Landvolk;* Sg. *Reich, Land.*

जनपदमण्डल n. *Landesbezirk* Karaka 3,3.

जनपदमुख्य m. *der Angesehenste eines Landes* Daçak. 90,19.

जनपदाधिप und *जनपदिन् m. *Fürst, König.*

जनपदोद्वंसनीय Adj. *über die Epidemie eines Landes handelnd* Karaka 3,3.

जनपान Adj. *den Menschen zum Trunke dienend* RV. 9,110,5.

जनपालक m. *Hüter der Menschen* Ind. St. 14, 386.

जनप्रवाद् m. Sg. u. Pl. *Gerede der Leute* 149,19.

जनप्रिय 1) *den Menschen lieb* (Çiva). — 2) *m. *a) Koriander.* — *b) Moringa pterygosperma.*

*जनप्रियफला f. *die Eierpflanze* Gal.

जनबान्धव m. *Menschenfreund* Ind. St. 14,389.

*जनबालिका f. *Blitz* Gal.

जनभक्ष Adj. *Menschen verschlingend.*

जनभृत् Adj. *Leute erhaltend.*

जनमरक m. *Epidemie, Pestilenz.*

जनमार m. und °री f. dass.

जनमारण n. *das Tödten der Menschen* Spr. 7696.

जनमारीमय Adj. *pestilenzartig, Pestilenz bedeutend.*

जनमेजय m. N. pr. 1) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — 2) eines Schlangendämons.

जनमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

जनयति f. *das Zeugen.*

*जनयत्न Adj. *zeugend* u. s. w.

जनयितर् Nom. ag. 1) m. *Erzeuger, Vater; Hervorbringer* Çaṅk. zu Bâdar. 2,3,9. — 2) f. °त्री *Mutter.*

जनयितवै Dat. Infin. (abhängig von ईश्वर) *zu erzeugen* Çat. Br. 14,9,4,13.

जनयितव्य Adj. *zu zeugen,* — *von* (Instr.) *mit* (Loc.), *zu erzeugen, hervorzubringen.*

जनयिष्णु m. *Erzeuger.*

जनयोपन Adj. *die Leute störend,* — *irre machend,* — *plagend.*

जनर् s. जनस् 2).

जनरव m. *Gerede der Leute.*

जनराज् und जनराजन् m. *Menschenherrscher.*

जनलोक m. *eine über dem* Maharloka *gelegene Welt.*

जनवत् Adj. *wo Leute sich befinden.* Loc. *an einem solchen Orte* Karaka 1,8.

*जनवल्लभ m. *eine best. Pflanze.*

जनवाद् m. *Gerede der Leute, Geschwätz, Geklatsch* MBh. 14,37,13.

जनवादिन् m. *Schwätzer, Neuigkeitskrämer.*

जनविद् Adj. *Leute besitzend.*

जनश्री Adj. *zu den Menschen kommend.*

*जनश्रुत N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ eines Weibes.

जनश्रुति f. *Gerücht* Râǵat. 7,133.

जनस् 1) n. *Geschlecht, genus.* — 2) Indecl. (जनर् vor tönenden Lauten) = जनत्. Gedeutet als *die jenseits des* Maharloka *gelegene Welt.*

जनस्थ Adj. 1) *unter den Menschen lebend.* — 2) *in der* Ǵana *genannten Welt weilend.* Könnte auch जनःस्थ sein.

जनस्थान n. N. pr. eines Theiles des Daṇḍaka-Waldes.

*जनाधिनाथ m. 1) *Fürst, König.* — 2) Bein. Vishṇu's.

जनान्त m. *eine Gruppe* —, *eine Mehrheit von Menschen* Sâh. D. 425. — 2) *Land, Gegend.* — 3) Bein. Jama's.

जनान्तिकम् Adv. *leise zu Jmd* (Etwas sagen), *so dass es die Andern nicht hören,* 114,30.

जनान्तिके Loc. Adv. *in der Nähe von Menschen.*

जनापवाद् m. *üble Nachrede,* Pl. 239,1.

जनायन Adj. *zu den Menschen führend* (Weg).

जनारव m. *Gerede der Leute* 117,31.

जनार्णव m. *Karavane.*

जनार्दन m. 1) Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch °विबुध, °व्यास und शुक्ल°. — *b)* einer Oertlichkeit.

जनालय m. *ein Bewohner der Welt* Ǵana Bhâg. P. 3,11,31.

*जनावृ (Nom. जनौस्) Adj. *Menschen schützend.*

जनाश्रय m. *Karavanserai.*

जनाषाह् (Nom. °षाट्) Adj. *Menschen bewältigend.*

जनि und जनी f. 1) *Weib, Gattin* (in dieser Bed. Gen. जन्युस् Kuhn's Z. 25,289). Pl. bildlich von den *Fingern.* — 2) *जनि *Mutter.* — 3) *जनी *Schwiegertochter.* — 4) *Geburt, Entstehung.* — 5) जनि *Geburt,* so v. a. *Leben* Agni-P. 38,1. — 6) जनि *Geburtsstätte.* — 7) जनि *die Wurzel* जन् Çaṅk. zu Bâdar. 3,1,24. Könnte auch m. sein. — 8) *eine best. wohlriechende Pflanze.*

जनिकर्तर् Nom. ag. 1) *entstehend* 222,12. — 2) *entstehen machend, erzeugend, bewirkend;* f. °कर्त्री Naish. 5,63.

जनिकाम Adj. *ein Weib wünschend.*

जनितर् und जनित्र Nom. ag. 1) m. *Erzeuger, Vater.* — 2) f. जनित्री *Gebärerin, Mutter.*

जनितव्य Adj. *was geboren werden* —, *was entstehen soll.*

जनितोस् Abl. Gen. Inf. von जन् RV. 4,6,7. Ait. Br. 1,25. 2,7. Çat. Br. 3,2,4,31.

जनित्र n. 1) *Geburtsstätte, Heimat, Herkunft.* — 2) Pl. *Eltern* oder *Blutsverwandte* überh. — 3) *Zeugungsstoff.* — 4) Name eines Sâman. वसिष्ठस्य जनित्रे द्वे Ârsh. Br. जनित्राप्य und जनित्रोत्तर n. desgl. जनित्रमुत्तरम् Lâṭj 7,2,1.

1. जनित्व 1) Adj. = जनितव्य. — 2) *m. *Vater* *f. आ *Mutter,* *m. Du. *die Eltern.*

2. जनित्व n. *der Stand der Ehefrau.*

जनित्वन् n. dass.

जनित्वी Absol. von जन् RV. 10,65,7.

जनित्री Adj. *ein Weib verleihend.*

जनिध् oder °धा von unbekannter Bed.

*जनिनीलिका f. *eine best. Pflanze.*

जनिपद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 877. °दर्पण m. desgl.

जनिमन् n. 1) *Geburt, Entstehung, Ursprung.* — 2) *Nachkommenschaft, progenies.* — 3) *Geschöpf, Wesen.* — 4) *Geschlecht, Art, gens, genus.*

जनिमत् Adj. 1) *beweibt, weiberreich.* — 2) *eine Entstehung habend, entstanden* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,32. 4,2,8.

जनिय्, °यति = जनीय्.

जनिवत् Adj. *beweibt.*

जनिष्ठ Adj. *überaus zeugungsfähig* Maitr. S. 1,3.20.

जनिष्य Adj. *der noch geboren werden —, der noch entstehen soll.*

जनिष्यमाणत्व n. *ein bevorstehendes Geborenwerden* Kaṭhaka 4,3.

जनी s. जनि.

जनीय्, °यति *ein Weib wünschen.*

*जनीय (?) Adj. von जन्या.

*जनु f. 1) *Geburt.* Auch *जनू. — 2) *Seele* Gal.

जनुःपद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 876.

जनुस् m. n. 1) *Geburt, Ursprung, Herkunft.* — 2) *Nativität.* — 3) *Geburtsstätte.* — 4) *Geschöpf, Wesen.* — 5) *Schöpfung, Hervorbringung.* — 6) *Art, genus.* — 7) जनुषा Instr. *von Geburt an, naturaliter, von Hause aus, dem Wesen* oder *der Bestimmung nach, eigentlich, wesentlich, nothwendig.* *जनुषान्ध Adj. *blindgeboren* wird als Comp. angesehen.

जनूवास् n. *das natürliche, angeborene Gewand* Çat. Br. 5,3,5,25.

जनेन्द्र m. *Fürst, König.*

*जनेवाह् m. = जनवाह्.

जनेश (Harshaṃk. 138,24) und जनेश्वर m. *Fürst, König.*

*जनेष्ट 1) m. *eine Art Jasmin* Râǵan. 10,79. — 2) f. आ *a) Gelbwurz* Râǵan. 6,198. — *b)* = जतुक 2) *b)* Râǵan. 3,114. — *c) ein best. Heilmittel* (वृद्धि) Râǵan. 5,29. — *d) die Blüthe von Jasminum grandiflorum* Râǵan. 10,76.

*जनोदाकरण n. *guter Ruf.*

जनोलोक m. *die Welt* Ganas.

*जनौ s. जनाव्.

जन्तु m. 1) *Kind, Nachkomme* 135,26. — 2) *Geschöpf, Wesen, Mensch, Person.* Sg. auch in collectiver Bed. सर्वो जन्तुः *Jedermann.* अयं जन्तुः so v. a. *der Mensch.* — 3) *Angehöriger, Diener.* — 4) *Gewürm, Ungeziefer, Eingeweidethier.* कर्कटी° so v. a. *ein winziges Krebsweibchen.* Ausnahmsweise n. — 5) **Baum* Gal. — 6) N. pr. verschiedener Männer VP.[2]

*जन्तुक 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. आ *a) rother Lack.* — *b)* = जतुक 2) *b)* Râǵan. 3,114.

*जन्तुकम्बु n. *eine Muschel mit dem lebenden Thiere* Râǵan. 13,127.

*जन्तुकारी f. = जतुक 2) *b)* Râǵan. 3,114.

जन्तुघ्न 1) Adj. *Würmer tödtend.* — 2) *m. *Citrone.* — 3) *f. ई und n. *Embelia Ribes.* — 4) *n. *Asa foetida.*

जन्तुजातमय Adj. *voller Ungeziefer.*

*जन्तुनाशन n. *Asa foetida* Râǵan. 6,74.

*जन्तुपादप m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14.

*जन्तुफल m. *Ficus glomerata.*

जन्तुमत् Adj. *mit Gewürm —, mit Ungeziefer versehen.*

जन्तुमातर् 1) m. *ein best. Eingeweidewurm* Kaṭhaka 1,19. 3,7. — 2) **rother Lack* Nigh. Pr.

*जन्तुमारिन् m. *Citrone* Râǵan. 11,176.

*जन्तुरस m. *rother Lack* Râǵan. 6,209.

*जन्तुला f. *Saccharum spontaneum.*

*जन्तुकृल्वी f. *Embelia Ribes* Râǵan. 6,50.

(जन्त्व) जन्तुघ्र Adj. *was geboren werden —, was entstehen soll* RV. 8,89,6.

जन्म m. (*n.) = जन्मन् *Geburt.*

जन्मक = जन्मन् in °नाथ m. = जन्मप Ind. St. 14,354.

°जन्मकर Adj. *die Geburt von — bewirkend.*

जन्मकाल m. *Geburtszeit, — stunde* 52,17.

*जन्मकील m. Bein. Vishṇu's.

जन्मकृत् m. *Erzeuger, Vater.*

जन्मकृत Adj. *schon durch die Geburt bewirkt, schon mit der G. gegeben* Kâd. 2,110,24.

जन्मक्षेत्र n. *Geburtsstätte.*

जन्मचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

जन्मगृह n. = जन्मनक्षत्र Varâh. Jogaj. 4,44.

जन्मजन्मन् n. Loc. °नि *in jeder Geburt,* so v. a. *in jedem Leben* Mon. d. B. A. 1880, S. 35.

जन्मजन्मान्तर n. *jedes zukünftige Leben* Spr. 692.

जन्मजातक n. Titel eines Werkes.

जन्मतस् Adv. 1) *der Geburt nach* Âpast. — 2) *nach dem Lebensalter* 196,4. 6.

जन्मतार (*m.) *das Sternbild, unter dem Jmd geboren ist,* Hemâdri 1,810,10.

जन्मतिथि (* m. * f.) *Geburtstag.*

जन्मद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Geburt von — bewirkend.* — 2) m. *Erzeuger, Vater.*

जन्मदिन n. *Geburtstag.*

जन्मन् n. 1) *Geburt, Entstehung, Ursprung.* मर्कत् *hohe Geburt* Spr. 7825. कृतजन्मन् Adj. *gepflanzt.* शूद्रजन्मन् m. *ein von einem Çûdra Erzeugter,* = शूद्र. — 2) *Geburt,* so v. a. *Leben.* — 3) *Nativität.* — 4) *Wiedergeburt.* — 5) *Geburtsort, Heimat.* — 6) *Geburtsstätte,* so v. a. *Erzeuger, Vater.* — 7) *Geburtsstern.* — 8) *das erste astrologische Haus.* — 9) *Geschöpf, Wesen.* — 10) *Angehörige, Sippschaft, Leute.* — 11) *Geschlecht, Art, gens, genus.* Unter *beiden Geschlechtern* sind *Götter und Menschen* oder *Menschen und Thiere* gemeint. — 12) *Natur, Beschaffenheit, Art und Weise.* प्रत्नेन जन्मना *nach alter Art, nach altem Herkommen.* भूतजन्मना *nach Botenart.* — 13) **Wasser.*

जन्मनक्षत्र n. *das Sternbild, unter dem Jmd geboren wird,* Hemâdri 1,612,2.

जन्मप m. *der Regent des Sternbildes, unter dem Jmd geboren wird.*

जन्मपत्रपद्धति f. Titel eines Werkes.

*जन्मपथ m. *Geburtsweg, vulva* Gal.

जन्मपादप m. *ein Baum der Heimat.*

जन्मप्रतिष्ठा f. *Mutter.*

°जन्मप्रद् Adj. = °जन्मकर्.

जन्मप्रदीप m. Titel eines Werkes.

जन्मभ n. = जन्मनक्षत्र Varâh. Jogaj. 9,10.

जन्मभाज् m. *Geschöpf, Wesen* Ind. St. 14,388.

जन्मभू (Spr. 7824. Bhâvapr. 1,70) und °मि f. *Geburtsland, Heimat.*

जन्मभृत् Adj. *im wahren Besitz der Geburt seiend, Vortheil und Genuss vom Leben habend.*

जन्मराशि m. *das Zodiakalbild, unter welchem Jmd geboren wird.* °राश्यधिप m. *der Regent eines solchen Zodiakalbildes* Ind. St. 14,354.

जन्मर्क्ष n. 1) = जन्मनक्षत्र Varâh. Jogaj. 9,1. — 2) *das erste Mondhaus.*

जन्मलग्न n. = जन्मराशि.

जन्मवंश m. *leibliche Verwandtschaft.*

जन्मवत् Adj. *was geboren wird, alles Lebende.* Nom. abstr. °वत्ता f. *das Geborenwordensein, Leben, Existenz* Kâd. 92,17.

जन्मवर्त्मन् n. *Geburtsweg, vulva.*

जन्मवसुधा f. *Geburtsland, Heimat.*

जन्मशय्या f. *das Lager, auf dem Jmd geboren ist.*

जन्मसमुद्र m. Titel eines Werkes.

जन्मस्थान n. *Geburtsstätte, Heimat.*

जन्माधिप m. 1) *Herr über die Geburt* (Çiva).

— 2) = जन्मप.

जन्मान्तर n. 1) *ein vorangegangenes Leben* 254,4. — 2) *ein zukünftiges Leben.* °गत so v. a. *wieder —, neugeboren* 135,9.

जन्मान्तरित, जन्मान्तरीण und जन्मान्तरीय Adj. *aus einem vorangegangenen Leben stammend.*

जन्मान्ध Adj. *blind geboren.* Nom. abstr. °त्व n. Bhâvapr. 1,125.

जन्माष्टमी f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdra, *an dem* Kṛshṇa *geboren ist.* °तत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva. °निर्णय m. Titel eines Werkes.

जन्मास्पद् n. *Geburtsstätte.*

जन्मिन् m. *Geschöpf, Mensch.*

जन्मेजय m. = जनमेजय 1).

जन्मेश m. = जन्मप Varâh. Jogaj. 4,12.

जन्मोदयर्क्ष n. *der Geburtsstern oder das erste astrologische Haus* Varâh. Jogaj. 4,43.

1. जन्य 1) Adj. *was erzeugt —, hervorgebracht wird.* Am Ende eines Comp. *entspringend —, hervorgehend aus.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *m. *Vater.* — 3) n. *a) Körper.* — *b) *a portent, one occurring at birth; vgl.* अ°.

2. जन्य (जानिय) 1) Adj. *gentilis, zum Stamm —, zum Geschlecht u. s. w. gehörig, von demselben herrührend, landsmännisch.* — *b) vulgaris, von den Leuten (Fremden) herrührend, denselben gehörig u. s. w.* — 2) m. *a) (Landsmann) Brautführer.* — *b) *Schwiegersohn* Gal. — *c) der gemeine Mann.* — 3) *m. n. *Gerede der Leute, Geklatsch.* — 4) f. आ *a) Brautführerin.* — *b) *eine Freundin der Mutter.* — *c) *Freude.* — 5) n. *a) Leute, Gemeinde, Volksstamm.* Auch जन्यो. — *b) Pl. feindliche Geschlechter* oder *— Haufen.* — *c) feindlicher Zusammenstoss von Menschen, Kampf, Schlacht* Gaut. — *d) *Marktplatz.*

3. जन्य m. N. pr. eines alten Weisen.

जन्यक (Conj.) m. *Brautführer* Pañkad. 52.

*जन्यीय (?) Adj. von जन्या.

जन्यु m. 1) *Geburt* (?). — 2) *Geschöpf.* — 3) *Feuer. — 4) *Bein. Brahman's. — 5) N. pr. eines Ṛshi im 4ten Manvantara.* जन्यु v. l.

जप्, जंपति, जपते (seltener); Partic. जपित und जप्त. 1) *halblaut —, flüsternd hersagen, hermurmeln* (Gebete). जपतां वरः *der Beste unter den stillen Betern* 73,15. — 2) *beflüstern, mit halblauter Stimme besprechen.* — 3) *halblaut ein Gebet an Jmd richten, halblaut Jmd anrufen.* — Intens. जञ्जप्यते, *जञ्जपीति *beständig flüstern.* Nach den Grammatikern soll ein Tadel darin liegen. — Mit अनु *nachher murmelnd hersagen.* — Mit अभि *beflüstern, besprechen.* — Mit आ *hineinflüstern.* कर्णौ *in's Ohr.* — Mit उप 1) *zuflüstern,* mit Loc. oder Acc. des Ohres. — 2) *Jmd durch Zuflüsterungen auf seine Seite bringen.* — Mit परि *beflüstern, besprechen* Gobh. 2,3,18. 4,5,19. Varâh. Bṛh. S. 48, 74. — Mit प्र *herflüstern.* — Mit प्रति *erwiedernd flüstern.* — Mit सम् *ausplaudern, weitererzählen, mittheilen.*

जंप 1) Adj. *flüsternd, raunend.* — 2) m. *das halblaute Aufsagen eines Gebets, Liedes* u. s. w.; *ein auf diese Weise hergesagtes Gebet.*

जपता f. *der Zustand dessen, der nur Gebete hermurmelt.* Nîlak. fasst जपताम् (= गायत्रीमात्रसेविनाम्) als Gen. und ergänzt dazu कुले जन्म.

जपन n. *das Hermurmeln von Gebeten.*

जपनीय Adj. *flüsternd herzusagen.*

जपमाला f. *Rosenkranz.*

जपयज्ञ m. *ein im Hermurmeln von Gebeten bestehendes Opfer.*

जपक्षेम m. 1) Sg. und Pl. *eine im Hermurmeln von Gebeten bestehende Spende.* MBh. 12,102,4 ist wohl °क्षेमांश्च zu lesen. — 2) Du. *ein herzumurmelndes Gebet und eine Spende* Verz. d. Oxf. H. 103,*a*,10.

जपक्षेमक m. = जपक्षेम 1).

जपा f. *Hibiscus rosa sinensis* Varâh. Bṛh. S. 28,14.

*जपाकुसुमसंनिभ m. *eine best. Pflanze,* = हिङ्गूल Nigh. Pr.

*जपाष्या f. = जपा Râgân. 10,124.

जपिन् Adj. *leise Gebete hersagend.*

जपिल N. pr. einer Oertlichkeit.

जप्तव्य Adj. *flüsternd herzusagen.*

जंप्य 1) Adj. dass. — 2) m. (nur Bhâg. P.) n. *ein flüsternd herzusagendes Gebet.*

जप्यक m. N. pr. eines Mannes.

जप्यकर्मन् n. *das Hermurmeln eines Gebetes* Âpast.

जप्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जंबाल् nach Durga n. = मण्डल.

जबाल N. pr. 1) *m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau.

*जब्धर् Nom. ag. von जभ्.

1. जभ्, जम्भ्, *जभते und *जम्भते *schnappen nach* (अपि), *mit dem Maule packen.* Zu belegen nur जम्भिषत्. — Caus. जम्भयति *zermalmen, vernichten.* — Intens. जञ्जभ्यते, *जञ्जभीति, जञ्जभान und जञ्जभत् *den Rachen aufreissen, schnappen.* जञ्जभ्यमान *den Mund weit aufthuend* Njâjam. 3,4,17. Comm. zu Gaim. 3,4,14. — Mit अभि Intens. *den Rachen aufreissen gegen Jmd* (Acc.).

2. जभ्, *जम्भ्, *जभति, *°ते, *जम्भति = यभ् *futuere.* जभितुम् (ed. Bomb. यभितुम्) Bhâg. P. 3,20,26.

जम्य m. *ein best.* (dem Getraide schädliches) *Thier* AV.

जम्, *जंमति = गतिकर्मन् und अदने, जंमत् = ज्वलत्. Intens. जाजमत् *beständig verzehrend.* Nur in Etymologien von जमदग्नि.

*जमज Adj. = यमज.

जमदग्नि m. N. pr. eines Ṛshi.

जमदग्नितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जमदग्निदत्त Adj. *von Gamadagni gegeben.*

जमदग्न्यजय m. Hall in der Vorrede zu Daçar. 30 wohl fehlerhaft für जा°.

*जमन n. = जेमन.

जमश्च m. = यमश्च Kap. S. 32,10.

जमालिन् m. N. pr. eines Mannes.

*जंपती Nom. Du. m. = दंपती *Mann und Frau.*

जम्पान n. etwa *Bahre* Verz. d. Oxf. H. 156,*a*,30. 36.

*जम्ब m. *Sumpf, Schlamm.*

जम्बाल 1) (*m. n.) *a) Sumpf, Schlamm* Râgat. 8,2853. Kâd. 2,98,13. Bâlar. 195,1. — *b) Blyxa octandra.* — 2) *m. *Pandanus odoratissimus.*

*जम्बालिनी f. *Fluss.*

*जम्बिर m. = जम्बीर 1).

जम्बीर m. 1) *Citronenbaum*; n. *Citrone.* — 2) *ein best. Küchengewächs, eine Art Ocimum* Râgân. 10,157. 160.

जम्बीरक m. = जम्बीर 2).

जम्बीरनगर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,239.

जम्बु und जम्बू f. 1) *Eugenia Jambolana* und auch *andere Species.* *f. und n. (जम्बु) *die Frucht.* — 2) *ein best. Strauch,* = नागद्मनी. — 3) N. pr. *a)* eines Dvîpa. — *b)* eines mythischen Flusses.

जम्बुक 1) m. *a) Schakal.* — *b)* verächtlicher Bein. *eines gemeinen Menschen* Spr. 7382. — *c) *Eugenia Jambos.* — *d) *eine Art Bignonia.* — *e) *Bein. Varuṇa's.* — *f)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Çûdra MBh. 12,153, 67. — 2) f. आ f. zu 1) *a).*

जम्बुकेश n. Name eines Liñga.

जम्बुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जम्बुद्वीप m. N. pr. eines der 7 grossen *Continente.* Bei den Buddhisten *Indien,* bei den Gaina eine der 5 Abtheilungen von Bhârata.

जम्बुद्वीपवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,6.

जम्बुध्वज m. N. pr. 1) = जम्बुद्वीप Lalit. 32,4. — *b) *eines Schlangendämons.*

जम्बुपर्वत m. N. pr. = जम्बुद्वीप.

जम्बुप्रस्थ m. N. pr. eines Dorfes.

*जम्बुमत् 1) m. *a) Berg. — b) Affe.* — 2) f. °मती *eine* Apsaras.

जम्बुमालिन् m. N. pr. eines Rakshas.

जम्बुरुद्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

जम्बुल m. 1) *eine best. Krankheit des äussern Ohres.* — 2) **Eugenia Jambolana.* — 3) **Pandanus odoratissimus.*

जम्बुवनज n. *die Blüthe der weissen chinesischen Rose.*

जम्बुसर N. pr. einer Stadt.

जम्बूक 1) m. *a) Schakal.* — *b) *ein gemeiner Mensch.* — *c) *Bein. Varuṇa's.* — *d)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. आ *eine Art Weintraube ohne Kerne* Râǵan. 11,106. — 3) f. ई N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

जम्बूखण्ड m. n. = जम्बुद्वीप.

जम्बूद्वीप m. dass. °प्रज्ञप्ति f. Titel eines Ǵaina-Werkes Ind. St. 9,448.

जम्बूनदप्रभ m. fehlerhaft für जा°.

जम्बूनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

जम्बूप्रस्थ m. = जम्बुप्रस्थ R. ed. Bomb. 2,71,11.

जम्बूमार्ग m. n. N. pr. eines Tîrtha VP. 2,13,33.

जम्बूल 1) m. *a) Pandanus odoratissimus.* — *b) *Eugenia Jambolana.* — 2) n. *die Reden der weiblichen Anverwandten des Bräutigams bei der Hochzeit.*

जम्बूलमालिका f. *das verklärte Gesicht von Braut und Bräutigam* oder *die mannichfachen Reden der weiblichen Anverwandten des Bräutigams bei der Hochzeit.*

जम्बूस्वामिन् m. N. pr. eines Ǵaina-Sthavira Hem. Par. 4,38.

जम्ब्वोष्ठ n. = जाम्बवोष्ठ.

जम्भ् s. 1. und 2. जभ्.

जम्भ 1) m. *a)* parox. α) *Zahn, Fangzahn;* Pl. *Gebiss.* — β) *Rachen.* — γ) *das Schlucken* RV. 1,37,5. — *b)* oxyt. *der Zermalmer, Verschlinger* (von Unholden). Später N. pr. verschiedener Unholde. — *c) *Indra's Donnerkeil* Gal. — *d)* etwa *Zauber* MBh. 5,64,20. — *e) *Citronenbaum.* — *f) *Köcher.* — *g) *Theil.* — 2) *f. आ *das Aufsperren des Mundes.* — 3) f. ई N. pr. einer Gottheit Kâlaṁ. 3,132.

जम्भक 1) Adj. am Ende eines Comp. *zermalmend, verschlingend.* — 2) m. *a)* etwa *Zauber* MBh. 5,64,16. — *b) Unhold* oder *ein best. Unhold* VS. 30,16. — *c)* Bein. Gaṇeça's. — *d)* N. pr. α) eines Unholds, eines Krankheitsdämons Hariv. 9557. Agni-P. 40,19. — β) eines von Kṛshṇa besiegten Dämons. — γ) verschiedener in mythischen Waffen hausender Geister. — δ) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *e) ein an* 2) *d)* γ) *gerichteter Spruch.* — *f) *Citronenbaum.* — 3) *f. जम्भका *das Aufsperren des Mundes.* — 4) f. जम्भिका N. pr. einer buddh. Gottheit.

जम्भकुण्ड n. N. pr. eines Tîrtha.

जम्भग m. Pl. Bez. *best. Unholde.*

*जम्भद्विष् m. (Nom. °द्विट्) Bein. Indra's.

*जम्भन् am Ende einiger Comp. = जम्भ 1) *a)* α).

1. जम्भन 1) Adj. (f. ई) *zermalmend, vernichtend, Zermalmer* u. s. w. — 2) *m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,27.

2. *जम्भन n. Nom. act. von 2. जभ्, जम्भ्.

जम्भभेदिन् m. Bein. Indra's Dhûrtan. 18.

*जम्भर m. *Citronenbaum.*

जम्भल 1) m. *a) *dass. — b)* N. pr. α) eines Geistes bei den Buddhisten. — β) eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. einer Râkshasî.

जम्भलदत्त m. N. pr. eines Autors.

जम्भलिका f. *eine Art Gesang.*

जम्भारि m. 1) Bein. Indra's. °भुजस्तम्भन n. eine der Grossthaten Çiva's Bâlar. 29,15. — 2) *Indra's *Donnerkeil.* — 3) **Feuer.*

*जम्भिन् m. *Citronenbaum.*

*जम्भीर m. 1) dass. — 2) *eine Art Ocimum.*

जम्भीरनगर n. v. l. für जम्बीर° Ind. St. 15,239.

जम्भ्य m. *Schneide* — oder *Backenzahn.* Pl. *Kinnbacke* TS. Prât.

जय 1) Adj. am Ende eines Comp. *ersiegend, erbeutend, gewinnend, besiegend.* — 2) m. *a)* oxyt. *Gewinn, Gewinnung, Sieg, Besiegung* (im Kampf, Spiel, Streit, Process). — *b)* parox. Pl. *best. zum Sieg verhelfende Sprüche* (als Gottheiten personificirt Verz. d. Oxf. H. 56,*b*) Njâjam. 3,4,24. Maitr. S. 1,4,14. TS. 3,4,4,1. 6,1.2. Nom. abstr. जयत्व n. ebend. — *c) *Premna spinosa* oder *longifolia.* — *d) *eine gelbe Varietät von Phaseolus Mungo.* — *e) das dritte Jahr im 6ten Lustrum des Jupitercyclus.* — *f) *eine Art Flöte* S. S. S. 196. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 208. — *h)* Bein. α) *der Sonne.* — β) *Indra's — γ) Arǵuna's (des Pâṇḍu-Sohnes) MBh. 3,266,7. 4,5,35. — *i)* N. pr. α) eines Genius Varâh. Bṛh. S. 53,48. Hemâdri 1,652,5. 654,23. — β) eines Sohnes des Indra. — γ) eines Dieners des Vishṇu. — δ) eines Schlangendämons. — ε) eines Dânava. — ζ) verschiedener Männer. — 3) f. आ *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Sesbania aegyptiaca, Premna spinosa* oder *longifolia, Terminalia Chebula* und = नीलदूर्वा. Auch mit जया verwechselt. — *b) *ein best. berauschender Stoff.* — *c)* Bez. *bestimmter Tage* Hemâdri 1,63,4. — *d)* Bez. *eines der sieben kleinen Flaggenstöcke neben* Indra's *Banner.* — *e)* Bez. der सैरा धर्मा: Verz. d. Oxf. H. 30,*b*,18. — *f)* Bein. der Durgâ. — *g)* N. pr. α) verschiedener göttlicher Wesen. — β) einer Jogini Hemâdri 2, *a*,94,11. लया v. l. — γ) einer Çakti Hemâdri 1, 198,5. — δ) einer vertrauten Dienerin der Durgâ und Gattin Pushpadanta's. — ε) *der Mutter des 12ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

जयक 1) *Adj. *siegreich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

जयकर्ण m. N. pr. eines Fürsten Paṅkad.

*जयकारिका f. *Mimosa pudica* Nigh. Pr.

जयकाशिन् Adj. *ein Siegesgeschrei erhebend.*

जयकीर्ति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,236.

जयकुञ्जर m. *ein Elephant, der andere Elephanten besiegt hat,* 323,15.

जयकृत् Adj. *Sieg verleihend.*

जयकेशि m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,280.

*जयकोलाहल m. 1) *Siegesgeschrei.* — 2) *ein best. Würfel.*

जयक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

जयगत Adj. *siegreich* Varâh. Bṛh. S. 17,10.

जयगुप्त m. N. pr. verschiedener Männer.

जयघण्टा f. *eine Art Cymbel* S. S. S. 178. 198.

जयघोष m. (Hemâdri 1,709,9), °ण n. oder °णा f. *Siegesruf.*

जयघोषा N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

जयचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जयचर्या f. Titel eines Werkes.

*जयढक्का f. *Siegespauke.*

जयदामन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 8,235.

जयतश्री f. *ein best.* Râga S. S. S. 108.

जयति m. *die Wurzel* 1. जि 221,23.

जयतीर्थ m. N. pr. eines Autors. Auch °भिक्षु und °यति.

जयतुङ्ग N. pr. eines Autors oder Titel eines Werkes. °तुङ्गोद्देश m. T. e. W.

जयत्सेन 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch ein angenommener Name eines der Pâṇḍu-Söhne. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जयद् 1) Adj. *Sieg verleihend* Varâh. Bṛh. S. 17, 7. — 2) f. आ N. pr. einer Gottheit.

जयदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

जयदुर्गा f. *eine Form der* Durgâ.

जयदेव m. N. pr. eines Dichters. Auch °तर्कालंकारमिश्रमकरन्दोपाध्याय (wohl verschieden).

जयदेवक 1) m. = जयदेव. — 2) n. *ein best.* Muhûrta.

जयद्रथ m. ein angenommener Name eines der Pâṇḍu-Söhne.

जयद्रथ m. N. pr. verschiedener Männer.

*जयद्रुम m. *Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

जयधर् m. N. pr. eines Mannes.

जयधर्मन् m. desgl.

जयध्वज m. 1) *Siegesbanner.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Arǵuna Kârtavîrja.

जयध्वजाय्, °यते *ein Siegesbanner darstellen* Daçak. 2,6.

जयन 1) Adj. (f. ई) *allvermögend* Kâṇḍak. 77,6. Vielleicht जयिनी zu lesen. — 2) *f. ई N. pr. einer Tochter Indra's. — 3) *n. *a) das Ersiegen, Besiegen. — b) Rüstung eines Pferdes* u. s. w.

जयनीराजन n. *eine best. Ceremonie* Ind. St. 14, 157.

जयनृसिंह m. *eine Form* Vishṇu's.

जयन्त 1) m. *a) *der Mond. — b) ein best.* Dhruvaka. — *c)* *Bein. α) Çiva's. — β) Skanda's Gal. — *d)* N. pr. α) eines Sohnes des Indra. — β) eines Rudra. — γ) eines Gandharva. — δ) eines Sohnes des Dharma. — ε) *Pl. einer Klasse von Göttern bei den Ǵaina. — ζ) verschiedener Männer. — η) eines Gebirges. — *e)* ein angenommener Name Bhîmasena's. — 2) f. ई *a) * Fahne. — b) * Sesbania aegyptiaca* Râǵan. 4, 133. — *c) * blades of barley planted at the commencement of the* Daçaharâ, *and plucked at its close. — d)* Bez. *einer best. Nacht, in der* Kṛshṇa's *Geburt gefeiert wird.* Auch *die 9te Nacht im* Karmamâsa. — *e)* Bein. der Durgâ und Dâkshâjaṇî. — *f)* N. pr. α) *einer Tochter Indra's. — β) einer Joginî Hemâdri 2,*a*,101,19. — γ) einer Surâñganâ Ind. St. 15. — δ) der Gattin Ṛshabha's. — ε) eines Flusses. — ζ) eines Landes. — η) einer Stadt Ind. St. 14,113. — 3) n. N. pr. einer Stadt VP.² 3,331.

जयन्तक 1) m. N. pr. eines Ministers Daçaratha's. — 2) f. °न्तिका *a) Sesbania aegyptiaca* Bhâvapr. 4,176. — *b) * Curcuma longa* Râǵan. 6,200.

जयन्तपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जयन्तस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

जयन्तीपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

जयन्तीसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

जयपताका f. *Siegesfahne* Bâlar. 170,2. *ein Fähnchen, das der Sieger in einem Wettstreit als Auszeichnung erhält,* Lalit. 164,10.

जयपत्र n. 1) *das niedergeschriebene gerichtliche Urtheil, welches dem Gewinner eines Processes eingehändigt wird.* — 2) *** ein an der Stirn eines Pferdes befestigtes Blättchen, welches dasselbe als ein für ein** Açvamedha *bestimmtes bezeichnet.*

जयपराजय m. Du. (216,6) und n. Sg. *Sieg oder Niederlage, Gewinn oder Verlust* (im Streit, Process).

जयपाल m. 1) **Fürst, König.* — 2) *Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Vishṇu's. — 3) *Croton Jamalgota* Râǵan. 6,165. Bhâvapr. 1,213. — 4) N. pr. verschiedener Fürsten.

*जयपुत्रक m. *ein best. Würfel.*

जयपुर n. N. pr. verschiedener *Städte* Hem. Par. 2,166.

जयप्रिय N. pr. 1) m. eines Kriegers. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जयभट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,25.

जयभेरी m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

जयमङ्गल 1) m. *a) *ein königlicher Elephant. — b) ein best. Fiebermittel* Mat. med. 58. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *d) ein best.* Dhruvaka. — *e)* N. pr. α) eines Scholiasten. — β) eines Elephanten. — 2) f. आ N. pr. des von Ǵajamaṅgala verfassten Commentars. — 3) n. *ein Lebehoch.*

*जयमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

जयमती f. N. pr. verschiedener Frauen.

जयमल्ल m. *siegreicher Ringer, — Bekämpfer von* (im Comp. vorangehend) Venis. 95,18.

जयमाधव m. N. pr. eines Dichters.

*जययज्ञ m. *Siegesopfer,* = अश्वमेध.

जयरथ (?) m. N. pr. eines Autors.

जयराज m. N. pr. verschiedener Männer.

जयरात m. N. pr. eines Kriegers.

जयराम m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °न्यायपञ्चानन.

जयलक्ष्मी f. 1) *Siegesglück, — göttin.* — 2) N. pr. einer Frau. — 3) Titel eines Werkes.

जयलेख m. *eine Urkunde über einen errungenen Sieg.*

जयवती f. N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15.

जयवन n. N. pr. einer Oertlichkeit Vikramâṅkaṅ. 18,70.

जयवर्धन m. N. pr. eines Dichters.

जयवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer 321, 14. Auch °वर्मदेव.

जयवाराहतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जयवाहन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,15.

*जयवाहिनी f. N. pr. der Gattin Indra's.

जयशङ्ख m. *eine bei Siegen geblasene Muschel* Daçak. 2,8.

जयशब्द m. *Siegesruf, ein Lebehoch.*

जयशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

जयशेखर 1) m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15, 359. — 2) *f. आ *eine best.* Mûrkhanâ Gal.

जयश्री 1) f. *a) Siegesgöttin. — b) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *c)* N. pr. α) einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,22. — β) einer Frau Hem. Par. 2,83. — 2) m. *a) * Schwert* Gal. — *b)* N. pr. eines Gelehrten.

जयसिंह m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 6,44. 89. Auch °देव

जयसिंहकल्पद्रुम m. Titel zweier Werke.

जयसेन N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ α) einer Surâñganâ Ind. St. 15. — β) verschiedener Frauen Hem. Par. 2,82.

जयस्कन्ध m. N. pr. eines Mannes.

जयस्तम्भ m. *Siegessäule.*

जयस्थल N. pr. eines Dorfes.

जयस्वामिन् m. 1) vielleicht Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

जयस्वामिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जयस्वामिविरोचन wohl N. pr. eines Heiligthums Râǵat. 5,448.

जयाकर् m. 1) *die Quelle —, die erste Bedingung des Sieges.* — 2) N. pr. eines Mannes.

जयाजय m. Du. und n. Sg. (Varâh. Jogaj. 6,29) *Sieg oder Niederlage.*

जयात्मज m. Patron. Abhimanju's.

जयादित्य m. N. pr. verschiedener Männer.

जयादेवी f. N. pr. 1) einer buddh. Göttin. — 2) einer Frau.

जयानन्द und °वार् m. N. pr. zweier Männer.

जयानीक m. N. pr. eines Kriegers.

जयापीड m. N. pr. eines Fürsten.

जयाभट्टारिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*जयाय्य Adj. von 1. जि.

जयार्णव m. Titel eines Werkes.

जयावघोष m. *Siegesruf, ein Lebehoch.*

जयावती f. N. pr. 1) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 2) einer Surâñganâ Ind. St. 15.

जयावक् 1) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 830. 836. — 2) *f. आ *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

जयाशिस् f. *Siegeswunsch, ein Lebehoch.*

*जयाश्रया f. *eine Grasart* Râǵan. 8,131. जलाश्रया v.l.

जयाश्व m. N. pr. eines Kriegers.

जयासिंह m. N. pr. eines Mannes.

*जयाह्वा f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

जयितृ Nom. ag. (f. °त्री) *siegreich.*

जयिन् Adj. 1) *ersiegend, erobernd, besiegend, Eroberer, Besieger;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — 2) *siegend, siegreich, Sieger;* mit Loc. — 3) *Sieg verleihend.* — 4) am Ende eines Comp. *vertreibend, wegschaffend* Bâlar. 28,12.

जयिष्णु und जयिष्णु Adj. *siegreich.*

जयेन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जयेन्द्रसेना f. N. pr. einer Frau.

जयेश्वर m. 1) *eine Form* Çiva's. °माहात्म्य n. — 2) Name eines von Gajâdevî errichteten Heiligthums.

जयोल्लासनिधि m. Titel eines Werkes.

जेय Adj. *zu ersiegen, — gewinnen, — besiegen.*

1. जर् 1) जरति (nur in der ältesten Sprache) *a) gebrechlich —, alt machen.* — *b) alt werden lassen.* — *c)* *न्यक्कारे. — *d)* जरत् (auch klassisch; f. जरती) *α) gebrechlich, alt, greis, dürr* (Reis), *verfallen, nicht mehr im Gebrauch seiend;* m. *Greis.* — *β) früher, ehemalig.* — 2) जीर्यति (seltener Med.) *a) gebrechlich werden, in Verfall kommen, sich abnutzen, — aufzehren, morsch werden, dahingehen, altern.* जीर्यत् und जीर्यमाण (ausnahmsweise) *alternd.* जागार *ist alt geworden* AV. 5,19,10. जीर्ण *gebrechlich, abgelebt, abgenutzt, zer —, verfallen, dürr, morsch, dahingegangen, alt geworden, zu Nichte gemacht durch* (Instr.), *alt* (auch als Gegensatz von *neu, frisch* Kâraka 1,27). संप्रदाय m. *eine alte Ueberlieferung* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,4,28. 10,1,13. 19,1,21. 26,4,14. — *b) sich auflösen, verdaut werden* Kâraka 1,27. जीर्ण *verdaut.* मानसे सुखदुःखानि so v. a. *zurückgehalten* Spr. 6254. — 3) *जृणाति (वयोहानौ). — Caus. 1) जरयति (episch auch Med.) *a) aufreiben, abnutzen, zerzehren, altern machen.* — *b) verdauen* Kâraka 1,21. — *c) machen, dass Etwas verdaut wird.* — 2) *जारयति (वयोहानौ). — Mit *अनु *mit Jmd* (Acc.) *altern.* °जीर्ण mit act., pass. und impers. Bed. — Mit निस् Caus. (°जारयति) *zerreiben, zermalmen.* — Mit परि 1) °जीर्यत् *alternd.* °जीर्ण *ganz abgenutzt* (Kleider Lalit. 332,9), *welk, alt* (Gemüse). — 2) °जीर्यति, °ते *verdaut werden.* — Mit प्र, °जीर्यति *verdaut werden.* °जीर्ण *verdaut* Kâraka 1,15. — Mit सम्, संजीर्यति *zusammen alt werden* Maitr. S. 1,8,4.

2. जर्, जरते *wach —, lebendig werden* (vgl. 3. गर्); *sich in Bewegung setzen, sich nähern, herbeikommen;* mit Acc. Ṛv. 8,2,12. — Caus. जारयति und जा° (Padap. ज°) *in Bewegung setzen, lebendig machen* Ṛv. 1,48,5. 124,10. 7,75,5.

3. जर्, जरते 1) *knistern, rauschen* (vom Feuer). — 2) *sich hören lassen, rufen, anrufen.* — Mit प्रति *entgegenrauschen, zurufen, begrüssen.* — Mit सम् *ertönen.*

जर् 1) Adj. *alternd* in अ°. जर् च (जरच्च) Comm. zu AV. Prât. 4,53 fehlerhaft für जरच्च. — 2) जर् m. *Abnutzung, Aufreibung.* — 3) f. जरा *a)* dass. Spr. 236 fg. *das Altwerden, Alter.* Pl. Spr. 1103, v. l. wohl fehlerhaft. Personificirt als *Tochter des Todes.* — *b) das Verdautwerden* Kâraka 3,1.3.6, 26. — *c)* **eine Art Dattelbaum.* — *d)* N. pr. einer Râkshasî.

*जरक n. *Asa foetida* Nigh. Pr.

*जरटी f. = जरडी Râgân. 8,131.

जरठ 1) Adj. *a) alt, bejahrt.* — *b)* **gelblich.* — *c) hart.* Richtig जठर. — *d) stark, heftig, intensiv* Harshak. 32,18. Vikramâṅkak. 12,78. Nom. abstr. °त्व n. 11,44. — 2) *m. *Alter.*

जरठित Adj. *stark —, heftig —, intensiv geworden* Bâlar. 126,9.

*जरडी f. *eine Grasart* Râgân. 8,131.

जरण 1) Adj. *a) hinfällig, alt.* — *b) auflösend, Verdauung befördernd.* — 2) *m. n. *a) Kümmel* und *Nigella indica* Râgân. 6,57. — *b) Asa foetida* Râgân. 6,75. — *c) eine Art Salz.* — 3) *m. *a) der Mond* Gal.; vgl. जर्ण. — *b) Cassia Sophora* Râgân. 4,174. — 4) f. आ *a) Alter.* — *b)* **Nigella indica.* — 5) n. *a)* **Alter.* — *b) Auflösung.* — *c) Verdauung* Kâraka 3,17. °शक्ति f. *Verdauungskraft* 4. — *d) eine der 10 angeblichen Weisen, auf welche eine Eklipse endet.* — *e)* **Costus speciosus* oder *arabicus.*

*जरणद्रुम m. *Vatica robusta* Râgân. 9,83.

1. जरणी f. s. जरण 4).

2. जरणी f. etwa *Dürres* Ṛv. 1,141,7 (121,6 scheint entstellt zu sein).

जरणिप्रा Adj. vielleicht *mit Geräusch daherziehend.*

जरणीय Adj. *zur Verdauung beitragend* Kâraka 1,27.

*जरण्ड Adj. *gebrechlich, alt.*

जरण्या f. *Gebrechlichkeit.*

जरण्यु Adj. *laut rufend, zurufend.*

जरतिका f. *ein altes Weib.*

*जरतिन् m. N. pr. eines Mannes.

जरत्कर्द्दु m. *altes, dürres Gestrüpp.*

जरत्कर्ण m. N. pr. eines Hymnendichters.

जरत्कार m. N. pr. eines Mannes.

जरत्कारु N. pr. 1) m. eines Ṛshi. — 2) f. der Gattin von 1).

जरत्कारुप्रिया f. = जरत्कारु 2).

जरत्कार्वाश्रम m. N. pr. einer Oertlichkeit Bhâvapr. 2,61.

जरत्पित्तशूल n. *eine Form der Kolik* Çârṅg. Saṁh. 1,7,34.

जरदष्टि 1) Adj. *langlebig.* — 2) f. *Langlebigkeit.*

जरद्गव m. 1) *ein alter Stier.* — 2) N. pr. eines Geiers.

जरद्गववीथि f. *eine best. Strecke der Mondbahn.*

जरद्विष् Adj. *Dürres aufzehrend.*

*जरद्वत्त m. *ein alter Baum* Mahâbh. 4,88,*a.* Vgl. जारद्वत्त.

जरध्यै Dat. Inf. von 3. जर्.

*जरत्त m. 1) *Greis.* — 2) *Büffel.*

*जरत्तक m. *Schwiegervater* Gal.

*जरमाण m. N. pr. eines Mannes.

*जरयितर् Nom. ag. *Aufzehrer.*

जरयु Adj. *alternd* in अ°.

जरस् 1) f. *das Altwerden, Absterben, Gebrechlichkeit, Alter.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

जरस = जरस् 1) am Ende eines Comp.

*जरसान m. *Mensch.*

1. जरा f. s. जर 3).

2. जरा f. *das Rauschen* u. s. w.; *Ruf, Gruss.*

जराकास m. *Altershusten* Bhâvapr. 4,76.

*जराट = पार्पर H. an. 3,575. Med. r. 184.

*जराटक = महावीर H. an. 4,274.

*जरापुष्ट m. = जरासंध 1).

जराबोध Adj. *auf den Ruf merkend* Ṛv.

जराबोधीय n. Name verschiedener Sâman.

*जराभीत (Gal.) und *जराभीरु m. *der Liebesgott.*

1. जरामृत्यु m. Sg. (!) und Du. *Alter und Tod.*

2. जरामृत्यु Adj. *an Altersschwäche sterbend.*

*जरायणि m. Metron. des Garâsamâdha 1).

जरायु 1) n. *a) die abgestreifte Haut einer Schlange.* — *b) eine vergängliche Hülle* überh. — 2) (*m.) f. (ausnahmsweise) und n. *die äussere Eihaut des Embryo, Chorion* und *der daran sich bildende Fruchtknoten;* daher gewöhnlich *Mutterkuchen, Nachgeburt.* इन्द्राणया उल्बजरायुणी Name zweier Sâman. — 3) *m. *a) ein best. aus dem unterseeischen Feuer entstandener schaumartiger Stoff auf dem Meere* Râgân. 6,79. — *b)* = जटायु. — 4) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जरायुक n. = जरायु 2).

जरायुज Adj. *aus Geburtshüllen —, aus einem Mutterschooss geboren werdend, lebendig zur Welt kommend.*

*जरालक्ष्मन् n. *graue Haare* Nigh. Pr.

जरावत् Adj. *alt, bejahrt.*

जरासंध m. N. pr. 1) eines Fürsten der Maga-

dha und Kedi. — 2) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*जरासंधजित् m. Bein. Bhîma's.

*जरासंधपुर n. N. pr. einer *Stadt*, = गया Gal.

जरित 1) Adj. Partic. vom Caus. von 1. जॄ. — 2) f. आ N. pr. einer Çârṅgikâ. Vgl. जरितॄ.

जरितॄ Nom. ag. 1) *Anrufer, Vorsprecher, Sänger; Verehrer.* — 2) N. pr. eines Hymnendichters mit dem Patron. Çârṅga; vgl. जरित 2).

जरितार m. N. pr. des ältesten Sohnes der Gaṛitâ.

*जरिन् Adj. *alt, bejahrt.*

जरिमन् m. *Alter, Altersschwäche, Tod durch A.*

जत्रु 1) m. N. pr. eines von Agni *besiegten Unholdes.* — 2) *n. *Fleisch.*

जर्गुर s. 2. गॄ mit अप Intens.

*जर्च्, जर्चति (परिभाषणभर्त्सनयोः, °संतर्जनयोः).

*जर्क्, जर्कति dass.

*जर्ज्, जर्जति dass. — जर्जित fehlerhaft für जर्जरित.

जर्जर 1) Adj. *hinfällig, gebrechlich, zerfallen, zersetzt, löcherig, gespalten, zersplittert, geborsten, zerschlagen, hart mitgenommen.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) gespalten,* so v. a. *in Zwiespalt seiend.* — *c) dumpf* (Ton) Varâh. Jogaj. 8,12. Kâd. 14,24. — 2) m. *a) ein gespaltenes Bambusrohr, Klapper* Karaka 6,23. — *b) *ein alter Mann* Râgan. 18,16. — 3) *f. आ *eine alte Frau* Gal. — 4) *n. *a)* Indra's *Fahne.* — *b) Blyxa octandra.* — *c) Benzoin.*

जर्जरक m. = जर्जर 2) *a).*

जर्जरानना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जर्जरित Adj. *hinfällig —, gebrechlich —, zerfetzt worden, durchbohrt, — brochen, hart mitgenommen* 146,9. Kâd. 63,13. 64,6. Paṅkat. ed. Bomb. 3,62,13.

जर्जरी Adv. 1) mit भू *zersetzt —, zersplittert —, hart mitgenommen werden.* — 2) mit कॄ *zerschlagen, — fetzen, — splittern, hart mitnehmen.*

*जर्जरीक Adj. 1) *alt, abgelebt.* — 2) *durchlöchert.*

जर्जल्प in निर्जर्जल्प.

*जर्क्, जर्कति = जर्च्.

*जर्ण 1) Adj. *alt, hinfällig.* — 2) m. *a) der Mond;* vgl. जरण. — *b) Baum.*

*जर्ण m. *der Mond;* vgl. जर्ण.

*जर्त m. = जर्तु.

जर्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

जर्तिल m. *wilder Sesam.*

*जर्तु m. 1) *vulva.* — 2) *Elephant.*

*जर्त्स्, जर्त्सति = जर्च्.

जर्भरि Adj. etwa *nährend.*

जर्भुर s. भुर् Intens.

जर्य in अजर्य.

जर्वर m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

*जर्हिल m. = जर्तिल.

1.*जल्, जलति (घातने, धान्ये, अपवारणे, तैदण्ये, अतैदण्ये), जालयति (अपवारणे).

2. जल्, जलति *zu Wasser werden.*

जल 1) Adj. = जड *dumm, einfältig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. जल (Naigh.) *a) Wasser, Nass.* Auch Pl. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art Andropogon* Bhâvapr. 3,116. 119. 4,94. — *c) das vierte astrol. Haus.* Varâh. Jogaj. 4,26. — *d)* = *गोकलल oder °कलन.

*जलक n. *Muschel.*

*जलकण्टक m. 1) *Krokodil.* — 2) *Trapa bispinosa.*

*जलकपि m. *Delphinus gangeticus.*

*जलकपोत m. *ein best. Vogel.*

*जलकरङ्क m. 1) *Muschel.* — 2) *Kokosnuss.* — 3) *Lotusblüthe.* — 4) *Wolke.* — 5) *Welle, Woge.*

*जलकर्दम m. *Sumpf.*

जलकल्मष m. *eine giftige Flüssigkeit* Bhâg. P. 8,7,43.

*जलकाक m. *eine Hühnerart.*

*जलकाङ्क und *काङ्किन् m. *Elephant.*

*जलकान्त m. *Wind.*

*जलकान्तार m. Bein. Varuṇa's.

*जलकामुका f. *eine best. Pflanze* Râgan. 5,76.

*जलकिराट m. *Haifisch* oder *ein anderes im Wasser lebendes Raubthier.*

जलकुक्कुट 1) m. *ein best. Wasservogel.* — 2) *f. ई *Larus ridibundus.*

*जलकुक्कुभ m. *Parra jacana* oder *goensis.*

*जलकुत्तल m. *Blyxa octandra.*

*जलकुब्जक m. *Trapa bispinosa.*

जलकुमारक m. *eine best. Frauenkrankheit.*

जलकुम्भ m. *Wasserkrug* Paṅkat. 238,16.

*जलकूपी f. *Brunnen, Quelle; Teich.*

*जलकूर्म m. *Delphinus gangeticus.*

जलकृत् Adj. *Regen bringend.*

जलकेतु m. *ein best. Komet.*

जलकेलि m. f. *Spiel im Wasser, Herumhüpfen und gegenseitiges Besprützen im W.*

*जलकेश m. *Blyxa octandra.*

जलक्रिया f. *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende.*

जलक्रीडा f. = जलकेलि.

जलक्षालनविधि m. Titel eines Werkes.

जलखग m. *Wasservogel.*

जलगन्धेभ m. *ein best. mythisches Thier.*

जलगम्बु m. N. pr. eines Sohnes des Sonnengottes VP.[2] 5,382.

जलगर्भ m. N. pr. eines Mannes.

*जलगुल्म m. 1) *Schildkröte.* — 2) *ein viereckiger Teich.* — 3) *Strudel.*

*जलगृह n. *ein auf dem* oder *am Wasser stehendes Haus.*

जलघटी f. *Wasserkrug* Bhâvapr. 3,156.

*जलंग m. *eine Gurkenart.*

*जलंगम m. *ein* Kaṇḍâla.

जलचक्र n. N. pr. einer mythischen Region Ind. St. 14,137.

*जलचञ्चल m. *ein best. Fisch.*

*जलचत्वर n. *ein viereckiger Teich.*

जलचर m. *Wasserthier; Fisch.*

जलचरजीव m. Pl. N. pr. eines Küstenvolkes.

जलचराजीव m. *Fischer.*

जलचारिन् Adj. *am* oder *im Wasser lebend;* m. *ein solches Thier, Fisch.*

जलज 1) Adj. *im Wasser entstanden, dort lebend, — wachsend; aus dem W. hervorgehend, ihm eigenthümlich.* — 2) m. *a) Wasserthier* (Gaut.), *Fisch.* — *b) *Barringtonia acutangula* Râgan. 8, 154. — *c) *Seesalz.* — *d)* zusammenfassende Bez. *mehrerer zum Wasser in Beziehung stehender Zodiakalbilder.* — 3) m. (*n.) *Muschel.* — 4) *f. आ *eine Glycyrrhiza* Râgan. 6,149. — 5) n. *a) Perlen und andere aus dem Meere gewonnene Dinge.* — *b) eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe.* — *c) eine Art Ebenholz* Bhâvapr. 1,243. जलद् v. l. — *d) *Blyxa octandra.* — *e) *Calamus Rotang.*

जलजकुसुम n. *Lotusblüthe.* °योनि m. Bein. Brahman's.

जलजद्रव्य n. *Perlen und andere aus dem Meere gewonnene Dinge.*

जलजन्तु m. *Wasserthier.*

*जलजन्तुका f. *Blutegel.*

*जलजन्मन् n. *Lotusblüthe.*

जलजम्बुका f. *eine* Gambu-*Art* Bhâvapr. 1,243.

जलजम्बुलता f. *eine best. Wasserpflanze.*

*जलजमुमना f. *Andropogon aciculatus* Nigh. Pr.

*जलजानो f. *eine Lotusäugige* Laghuk. 1042.

जलजालीव m. Pl. N. pr. eines Küstenvolkes.

*जलजात m. = जलवेतस Nigh. Pr.

जलजासन m. Bein. Brahman's.

जलजिनी f. *eine am Tage blühende Lotuspflanze.*

जलजिनीबन्धु m. *die Sonne* Ganit. 1,1.

*जलजिह्व m. *Krokodil.*

जलजीविन् 1) Adj. *im, am* oder *vom Wasser lebend* Spr. 7707. — 2) m. *Fischer.* — 3) *f. ॰नी *Blutegel* Râǵan. 19,79.

जलजेक्षणा f. *eine Lotusäugige.*

जलज्ञान n. Titel eines Vedânta-Tractats.

*जलडिम्ब m. *eine zweischalige Muschel.*

जलतण्डुलीय n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282.

जलतरंग m. *Welle* Ind. St. 15,395.

जलता f. Nom. abstr. zu जल *Wasser.*

*जलतापिक m. *Clupea alosa* und auch *ein anderer Fisch.*

*जलतापिन् und *जलताल m. *Clupea alosa.*

*जलतिक्तिका f. *Boswellia thurifera* Râǵan. 11,197.

जलतुम्बिकान्याय m. Instr. *nach Art des Wassers und der Flaschengurke.*

*जलतुरग m. *ein best. Wasserthier.*

*जलत्रा f. *Regenschirm.*

जलत्रास m. *Wasserscheu.*

जलत्रासिन् Adj. *mit Wasserscheu behaftet.*

जलद 1) m. *a) Regenwolke.* — *b) Meer* Gal. — *c) Cyperus rotundus.* — *d)* Pl. *eine best. Schule des* AV. — *e)* N. pr. α) eines Fürsten VP. 2,4,60. — β) eines Varsha im Çâkadvîpa ebend. — 2) n. *eine Art Ebenholz* Bhâvapr. 1,243. जलज v. l.

जलदक्षय m. *Herbst.*

जलदर्दुर m. *ein best. musikalisches Instrument.*

जलदसमय m. *Regenzeit* Prij. 15,6.

जलदागम m. dass. 180,17.

जलदात्यय m. *Herbst* Karaka 7,7.

जलदान n. *Wasserspende* (ein best. Fest in Uǵǵajinî).

*जलदाशन m. *Shorea robusta.*

जलदेव n. *das Mondhaus* Ashâḍhâ.

जलदेवता f. *eine Wassergottheit.*

*जलदैवत्य n. *das Mondhaus* Svâti Gal.

जलद्रव्य n. *Perlen und andere aus dem Meere gewonnene Dinge.*

*जलद्रोणी f. *Eimer.*

जलद्विप m. *ein best. Wasserthier* Vikramâṅkaṅ. 9,124.

जलद्वीप m. N. pr. einer *Insel.* v. l. यवद्वीप.

जलधर m. 1) *Regenwolke.* — 2) **Meer.* — 3) **Cyperus rotundus.* — 4) **Dalbergia ougeinensis.* — 5) *ein best. Metrum.*

जलधरगर्जितघोषमुस्वरनक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Buddha.

जलधरमाला f. 1) *Wolkenreihe.* ॰लीला Adj. f. Ind. St. 8,419. — 2) Bez. *zweier Metra.*

जलधराभ्युदय m. *Regenzeit.*

जलधार m. N. pr. 1) eines Berges. — 2) eines Varsha im Çâkadvîpa.

*जलधारण n. *Graben* Gal.

जलधारा f. *Wasserstrom, — guss.*

जलधि m. 1) *Ocean, Meer.* Nom. abstr. ॰ता f. — 2) *hundert Billionen.*

*जलधिगा f. *ein in's Meer sich ergiessender Fluss.*

*जलधिजा f. Bein. der Lakshmî.

जलधिरसना Adj. f. *meerumgürtet* (die Erde).

*जलनकुल m. *Fischotter.*

*जलनर m. wohl dass.

जलनिधि m. 1) *Ocean, Meer.* ॰वचांसि = सामुद्रिकशास्त्र. — 2) N. pr. eines Mannes.

*जलनिर्गम m. *Quelle, Fontaine.*

*जलनीलिका und *॰नीली f. *Blyxa octandra.*

जलंधम N. pr. 1) m. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava. — 2) f. आ einer Tochter Kṛshṇa's.

जलंधर m. 1) *eine best.* Mudrâ. — 2) N. pr. *a)* eines Asura. — *b)* eines Mannes.

जलंधरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जलपक्षिन् m. *Wasservogel.*

*जलपति m. Bein. Varuṇa's.

जलपत्तन n. *Inselstadt* Çilâñka 1,379.

जलपत्र Hariv. 2,89,43 fehlerhaft für ॰यन्त्र.

जलपथ m. *Seereise.*

*जलपद्वी (Gal.) und *जलपद्धति f. *Abzugsgraben, Kanal.*

*जलपर्णिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*जलपर्याय m. *eine Art Andropogon* Gal.

जलपाद (जाल॰?) m. N. pr. eines Froschkönigs.

*जलपारावत m. *eine Taubenart* Râǵan. 19,108.

*जलपित्त m. n. *Feuer.*

*जलपिप्पली f. *Commelina salicifolia* und auch *andere Species* Râǵan. 4,108. Dhanv. 4,36.

*जलपोन m. *ein best. Fisch* Gal.

*जलपुष्प n. *Wasserblume.*

जलपूर m. 1) *ein volles Wasserbett.* — 2) N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,124. 142.

जलपूरुष m. *ein best. im Wasser lebendes mythisches Wesen.*

जलपूर्वकम् Adv. *mit vorangehender Wasserausgiessung* Hemâdri 1,342,10.

*जलपृष्ठजा f. *Blyxa octandra.*

*जलप्पिका f. *Fisch.*

जलप्रदान n. *Wasserspende.*

जलप्रदानिक Adj. *auf die Wasserspende bezüglich.*

जलप्रपात m. *Wasserfall.*

जलप्रवाह m. *Strömung* Spr. 2356.

*जलप्रसरण n. *Oel* Gal.

जलप्रान्त m. *Ufer.*

*जलप्राय Adj. *wasserreich.*

जलप्रिय 1) *m. *a) Fisch.* — *b) der Vogel* Kâtaka. — *c) Eber* Gal. — 2) f. आ Bein. der Dâkshâjaṇî.

जलप्लव m. 1) *Sintfluth.* — 2) **Fischotter.*

*जलप्लावन n. *Wasserfluth.*

जलफल n. *die Nuss der Trapa bispinosa* Bhâvapr. 1,245.

*जलफेन m. *os Sepiae* Nigh. Pr.

*जलबन्धक m. *Damm.*

*जलबन्धु m. *Fisch.*

*जलबिडाल m. *Fischotter.*

जलबिन्दु 1) m. *a) Wassertropfen.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha. — 2) f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,2.

*जलबिन्दुजा f. *aus Javanâla gewonnener Zucker.*

*जलबिम्ब = डिम्बिका.

*जलबिल्व m. 1) *Pistia Stratiotes.* — 2) *Schildkröte.* — 3) *Krebs.* — 4) *ein viereckiger Teich.*

जलबुद्बुद् (Mon. d. B. A. 1880, S. 35) und ॰बुद्बुद m. *Wasserblase.*

*जलब्रह्मी f. *Hingcha repens.*

जलभाजन n. *Wassergefäss.*

*जलभू m. 1) *Wolke.* — 2) *eine Commelina.*

*जलभूषण m. *Wind.*

*जलभृत् m. *Regenwolke.*

जलभेद m. Titel eines Werkes.

*जलमक्षिका f. *Wasserfliege.*

*जलमधूक m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,94.

जलमय Adj. (f. ई) *aus Wasser gebildet, — bestehend, mit W. gefüllt* Hemâdri 1,419,10. *unter W. stehend.*

*जलमर्कट m. *ein best. Wasserthier* Gal.

*जलमषि m. *eine dunkle Regenwolke.*

जलमानुष 1) m. = जलपूरुष Harshaṅ. 185,9. — 2) (*n.) *Fischotter* Deçîn. 1,123. Kâd. 140,12. Bâlar. 186,14.

*जलमार्ग m. *Kanal.*

जलमुच् 1) Adj. *Regen gebend.* — 2) m. *Regenwolke.*

जलमूर्ति m. Çiva *in der Form des Wassers.*

*जलमूर्तिका f. *Hagel.*

*जलमोद n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,161. जलामोद v. l.

*जलम्बल (!) n. 1) *a stream.* — 2) *collyrium.*

जलयन्त्र n. 1) *Sprütze.* — 2) *Wasseruhr.*

जलयन्त्रक n. *Sprütze.*

जलयन्त्रगृह n. *ein Badehaus mit darin angebrachten Sprützen* Bhâvapr. 3,59.

जलयन्त्रचक्र n. *Schöpfrad.*

*जलयन्त्रनिकेतन und °यन्त्रमन्दिर n. = जलयन्त्रगृह.

जलयान m. *Boot, Schiff.*

*जलरङ्क, *°रङ्कु und *°रङ्ग m. *eine Hühnerart.*

*जलराड m. 1) *Strudel.* — 2) *Staubregen.* — 3) *Schlange.*

*जलरस m. *Seesalz.*

जलरात्रसी f. N. pr. eines Ungeheuers.

जलराशि m. *Gewässer* 257,22. *See, Meer.*

*जलरुड m. = जलराड.

जलरुह् m. *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* Bâlar. 84,4.

जलरुह 1) m. *a) Wasserthier.* — *b) Wasserpflanze.* °कुसुम n. Varâh. Jogaj. 7,7. — 2) n. *Lotusblüthe.*

*जलरूप und *°क (Gal.) m. *ein best. Meerthier,* = मकर.

जलरेखा f. *eine auf Wasser gezogene Linie* Spr. 2361.

*जललता f. *Welle.*

जललेखा f. = जलरेखा Spr. 7524.

*जललोहित m. *ein* Rakschas.

जलवत् Adj. *wasserreich.*

*जलवरण m. *Wasserpocken.*

*जलवर्तिका f. *ein best. Vogel* Gal.

*जलवल्कल n. *Pistia Stratiotes.*

*जलवल्ली f. *Trapa bispinosa* Râgân. 7,45.

जलवादित n. *eine Musik, bei der Wasser eine Rolle spielt.*

जलवाद्य n. *ein musikalisches Instrument, bei dem Wasser eine Rolle spielt.*

*जलवायस m. *Seerabe.*

*जलवालक 1) m. Bein. des Vindhja. — 2) f. °लिका *Blitz.*

*जलवालुक m. = जलवालक 1) Gal.

1. जलवास m. *Aufenthalt im Wasser.*

2. जलवास 1) Adj. *im Wasser wohnend, — sich aufhaltend.* — 2) * m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,89. — 3) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râgân. 12,160.

जलवासिन् 1) Adj. *im Wasser lebend.* Nom. abstr. °सिता f. — 2) *m. *ein best. Knollengewächs* Gal.

जलवाह् 1) Adj. *Wasser führend.* — 2) *m. *Wolke.*

जलवाहक m. *Wasserträger.*

जलवाहन m. N. pr. eines Mannes.

जलविषुव n. 1) **Herbstaequinoctium.* — 2) *ein best. Diagramm.*

जलवीर्य m. N. pr. eines Mannes.

*जलवृश्चिक m. *Seekrabbe.*

*जलवेतस m. *Calamus Rotang* Râgân. 9,107. Madanav. 57,21.

*जलव्यथ und *°व्यध m. *Esox Kankila.*

*जलव्याल m. *Wasserschlange* Nigh. Pr.

*जलशय und *°शयन m. Bein. Vishṇu's.

जलशय्या f. *das Liegen im Wasser* (als Kasteiung).

जलशर्करा f. *Hagel.*

जलशायितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जलशायिन् m. Bein. Vishṇu's.

*जलशुक्ति f. *eine zweischalige Muschel* Râgân. 13,132.

*जलशुनक m. *Fischotter* Gal.

जलशूक m. *ein best. im Schlamm lebendes Thierchen* Suçr. 1,57,18. Bhâvapr. 6,15.

जलसंध m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*जलसमुद्र m. *das Meer mit süssem Wasser.*

*जलसंभव m. *Calamus Rotang* Râgân. 9,107.

*जलसरस n. संज्ञायाम्.

*जलसर्पिणी f. *Blutegel.*

जलसात् Adv. *zu Wasser* (werden).

*जलसूकर m. 1) *Krokodil.* — 2) *Wildschwein* Nigh. Pr.

*जलसूचि m. 1) *Delphinus gangeticus.* — 2) *Krähe.* — 3) *Esox Kankila.* — 4) *Blutegel.* — 5) *Trapa bispinosa.*

जलसूर्य und °क m. *der Widerschein der Sonne im Wasser* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,50. 3,2,18. 19.

जलस्तम्भ m. und °न n. *Verwandlung des Wassers in einen festen Körper* (eine übernatürliche Kraft).

जलस्थ 1) Adj. *im Wasser stehend, — befindlich.* — 2) *f. आ *eine Grasart* Râgân. 8,116.

जलस्थान n. und °स्थाय m. *Wasserbehälter, Teich, See.*

जलस्नान n. *Bad* Spr. 2362.

जलस्राव m. *eine best. Augenkrankheit* Suçr. 2, 305,6. Çârṅg. Saṃh. 1,7,88.

*जलह् n. *ein kleines* जलयन्त्रगृह.

जलहरण n. *ein best. Metrum.*

जलहस्तिन् m. *Dugang* oder *Krokodil* Harshaṅ. 185,13.

जलहार m. *Wasserträger.* f. °री.

जलहारिणी f. *Wassergraben, Kanal.*

*जलहास m. *Meerschaum.*

*जलह्रद m. N. pr. eines Mannes.

जलांशु m. = जडांशु *der Mond.*

*जलाकर m. *Wasserbehälter.*

*जलाकाङ्क्ष m. *Elephant.*

*जलाक्षी f. *eine Commelina.*

*जलाखु m. *Fischotter.*

जलागम m. *Regen* 313,10.

*जलाञ्चल n. 1) *Quelle.* — 2) *Blyxa octandra.*

जलाञ्जलि m. *zwei Handvoll Wasser zu Ehren eines Verstorbenen, ein Lebewohl auf immer* (auch bildlich). Am Ende eines adj. Comp. °क.

*जलाटन 1) m. *Reiher.* — 2) f. ई *Blutegel.*

*जलाणुक n. *Fischbrut.*

*जलाणेटक m. *ein best. Wasserraubthier.*

*जलाण्डक n. *Fischbrut.*

*जलात्मिका f. 1) *Blutegel.* — 2) *Brunnen.*

जलात्यय m. *Herbst.*

जलाधार m. 1) *Wasserbehälter, Teich, See.* — 2) N. pr. eines Gebirges VP. 2,4,62.

1. *जलाधिदैवत n. Bein. Varuṇa's.

2. जलाधिदैवत n. *das Mondhaus* Ashâḍhâ.

जलाधिप m. *das Oberhaupt der Gewässer* (Varuṇa) und zugleich — *der Dummen* Naish. 9,23.

जलाधन् m. *Seereise.* Instr. *zur See* Ind. St. 15, 332.

*जलानिल m. *eine Art Krabbe* Gal.

1. जलान्तक m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

2. जलान्तक Adj. *Wasser enthaltend.*

जलान्तम् Adv. *bis man auf Wasser kommt* (graben) Agni-P. 40,30.

*जलामोद n. = जलमोद.

जलाम्बर m. N. pr. eines Mannes.

*जलाम्बिका f. *Brunnen.*

जलाम्बुगर्भा f. ein Frauenname.

जलाय्, °यते *zu Wasser werden, wie W. erscheinen.*

जलायुका f. *Blutegel.*

जलार्क m. *die im Wasser sich abspiegelnde Sonne.*

*जलार्णव m. 1) *Regenzeit.* — 2) *das Meer mit süssem Wasser.*

जलार्थिन् Adj. *durstig* Mâlav. 41.

जलार्द्र 1) Adj. *durchnässt, nass.* — 2) (*m.) und f. आ *ein nasses Gewand* Deçîn. 1,54. Bâlar. 125, 19. 135,2. 281,18. Vikramâṅkaḱ. 4,24. *ein angefeuchtetes Tuch, das zur Kühlung hinundher bewegt wird.*

जलार्द्रिका am Ende eines adj. Comp. f. = जलार्द्र 2) Kâd. 2,49,24.

जलालदीनाकबरसाह m. = جلال الدين اكبر شاه.

जलालपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*जलालु m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,76.

*जलालुक 1) n. *eine essbare Lotuswurzel.* — 2) f. आ *Blutegel.*

*जलालूक n. = जलालुक 1) Râǵan. 10,194.

*जलालोका f. *Blutegel.*

*जलावतार m. *ein Stieg zum Wasser.*

1. जलाशय m. (adj. Comp. f. आ) *Wasserbehälter, Gewässer, Teich, See, Meer.* °शयारामोत्सर्गमयूख m., °शयोत्सर्गतत्त्व n. und °शयोत्सर्गविधि m. Titel von Werken oder Abschnitten darin.

2. जलाशय 1) Adj. *a) im Wasser ruhend, — liegend.* — *b) dumm, einfältig.* — 2) *m. *a) Fisch.* — *b) Trapa bispinosa.* — 3) *f. आ *ein best. Wassergras* Râǵan. 5,129. — 4) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

जलाशयप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes.

1. जलाश्रय m. fehlerhaft für 1. जलाशय.

2. *जलाश्रय 1) m. *Wolf* Gal. — 2) f. आ *a) eine Kranichart* Râǵan. 19,104. — *b) eine Grasart* Râǵan. 8,131 (v. l. जयाश्रया); *eine Schilfart* 10,150.

1. जलाष Adj. *lindernd, beruhigend, heilend.*

2. *जलाष n. 1) = उदक. — 2) = सुख.

जलाषभेषज Adj. *lindernde Heilmittel habend.*

*जलाषह् (stark °षाह्) Adj.

*जलाष्ठीला f. *Teich.*

*जलासाह् Adj. = जलाषह्.

*जलासुका f. *Blutegel.*

जलाहुति f. *ein heftiger Regenguss* Spr. 2364.

*जलाह्वय n. *Lotusblüthe.*

*जलिका, *जलुका und जलूका (Râǵan. 19,89. = तृण° *Raupe* Çaṁk. zu Bâdar. 3,1,1) f. *Blutegel.*

जलेचर 1) Adj. (f. ई) *im Wasser lebend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Wasserthier.*

*जलेच्छया f. *eine Art Heliotropium.*

*जलेजात n. *Lotusblüthe.*

*जलेन्द्र m. 1) Bein. Varuṇa's. — 2) *Meer, Ocean.* — 3) N. pr. eines Gina.

*जलेन्धन m. *das unterseeische Feuer.*

जलेभ m. *ein best. Wasserthier.* *f. ई.

जलेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*जलेरुह् 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. आ *ein best. Strauch* Râǵan. 5,77.

जलेला f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जलेवाह् m. *Taucher.*

जलेश m. 1) Bein. Varuṇa's. — 2) *Meer, Ocean.*

जलेशय 1) Adj. *im Wasser ruhend, — sich aufhaltend.* — 2) m. *a) *Fisch.* — *b)* Bein. Vishṇu's.

जलेश्वर m. 1) Bein. Varuṇa's. — 2) *Meer, Ocean.* — 3) N. pr. eines Heiligthums.

जलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha VP.^{2} 5,118.

जलोक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *f. आ *Blutegel.*

*जलोकिका f. *Blutegel.*

*जलोच्छ्वास m. *Abzugsgraben.*

जलोदर n. *Wasserbauch, — sucht* Ind. St. 14,375.

जलोद्धतगति 1) Adj. *sich im Wasser heftig bewegend* Ind. St. 8,379. — 2) f. *ein best. Metrum.*

जलोद्भव 1) Adj. *aus dem Wasser hervorgegangen, — entstanden.* — 2) m. *a) Wasserthier.* — *b)* N. pr. α) eines Wasserdämons. — β) einer Gegend. — 3) *f. आ *a) eine Art Raute* Râǵan. 5,65. — *b) Benzoeharz.*

*जलोद्भूता f. *ein best. Wassergras* Râǵan. 5,129.

*जलोद्भाद् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

जलोपल m. *Hagel.*

*जलोरगी f. *Blutegel.*

जलौक m. (ausnahmsweise) und f. आ dass.

जलौकस् 1) Adj. *im* oder *am Wasser wohnend.* — 2) m. *a) Wasserbewohner, Wasserthier.* — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. *Blutegel.*

*जलौकस m. f. n. *Blutegel.*

जलौकावचारणीय Adj. *über die Anwendung von Blutegeln handelnd* 216,17.

1. जल्गुल् s. Intens. von 2. गॄ mit अव.

2. जल्गुल् mit नि TS. 7,4,19,3 = गल्गल् mit नि (s. u. 1. गल्).

जल्प्, जल्पति (episch auch Med.) 1) *halbverständlich reden, murren.* — 2) *reden, sprechen, sagen, sich unterhalten, — mit* (Instr. oder सार्धम्). — 3) *Jmd anreden, mit Jmd sprechen;* mit Acc. — 4) *reden —, sprechen über* (Acc.). — 5) *erschallen lassen.* — 6) *अर्चतिकर्मन्. — *Caus. जल्पयति *Jmd reden lassen.* — Mit *व्यति *mit einander plaudern.* — Mit अनु 1) *hinterher reden.* — 2) mit अन्योऽन्यम् *zu einander sprechen.* — Mit अभि 1) *die Rede richten an* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *erwiedern.* — 3) *Etwas* (Acc.) *mit einer Anrede begleiten.* — 4) *einer Sache das Wort reden, rathen zu* (Acc.). — 5) *Etwas* (Acc.) *besprechen.* — Mit उप *sprechen, reden.* — Mit परि 1) *schwatzen.* — 2) *sprechen über* (Acc.) — Mit प्र 1) *sprechen.* — 2) *mittheilen, verkünden, bekannt machen.* — 3) प्रजल्पित *der zu sprechen begonnen hat.* — Mit प्रति *antworten, erwiedern;* mit Acc. der Person. — Mit वि *aussprechen, sprechen.* — Mit सम् *reden, sprechen.*

जल्प m. 1) *Gerede, Gespräch, gesprochene Worte, Unterhaltung.* Pl. auch *Geschwätz.* Als n. fehlerhaft für जल्प्य. — 2) *eine Disputation, bei der man kein Mittel scheut um seine Behauptung dem Gegner gegenüber aufrecht zu erhalten,* Kâraka 3, 8. — 3) N. pr. eines Ṛshi VP.^{2} 3,8.

जल्पक 1) Adj. *geschwätzig.* — 2) m. *Disputant* Kâraka 3,8.

जल्पन 1) *Adj. *redend, sprechend.* — 2) n. *das Reden, Sprechen.*

जल्पाक Adj. *geschwätzig* Harshaḱ. 185,11.

जल्पि f. 1) *undeutliches Reden, Murren.* — 2) *halblaute Unterredung.*

जल्पित 1) Adj. Partic. von जल्प्. — 2) n. *Gerede, gesprochene Worte.*

°जल्पितर् Nom. ag. *redend, sprechend.*

°जल्पिन् Adj. dass.

जल्प्य n. *Geschwätz* MBh. 1,129,34.

जल्लाकिन् in अच्युत°.

जल्लालदीन्द्र m. = جلال الدين.

जळ्ळ Adj. wohl *gleichgültig, stumpf.*

जव 1) Adj. *eilend, rasch.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Eile, Raschheit, Schnelligkeit, Hast, Drang.* जवात् *eiligst, alsbald* Vikramâṅkaḱ. 12,15.

1. जवन 1) Adj. (f. ई) *a) treibend.* — *b) schnell, rasch* Kâd. 2,24,21. — 2) m. *a) *Pferd* Râǵan. 19, 33. — *b) *eine Hirschart* Râǵan. 19,47. — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) *f. ई *a) Vorhang.* — *b) eine best. Pflanze.* — 4) (*m.!) n. *Raschheit, Schnelligkeit.*

2. जवन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig यवन.

*जवनाल n. = यवनाल.

जवनिका f. 1) *Vorhang.* — 2) Bez. *der Acte im* Sattaka.

जवनिकान्तर n. = जवनिका 2).

*जवनिमन् m. *Raschheit, Schnelligkeit.*

जवयुक्त Adj. *rasch, schnell* (Pferd).

जववत् Adj. *rasch, schnell.*

जवस् n. *Raschheit, Schnelligkeit.*

*जवस m. n. = यवस.

जवा f. 1) *Hibiscus rosa sinensis* Râǵan. 10,124. Auch *°पुष्प n. Die besseren Ausgg. जपा. — 2) *Safran.*

*जवाग्रज = यवाग्रज.

*जवादि n. *Zibeth* Râǵan. 12,72.

जवाधिक Adj. (f. आ) *schneller laufend* Kathâs. 67,7. *überaus rasch, — schnell.*

*जवानिल m. *Sturm, Orkan.*

*जवाल m. = स्थाग.

जविन् 1) Adj. *eilend, rasch, schnell, — laufend.* — 2) *m. *a) Pferd* Râǵan. 19,34. — *b) Kamel* Râ-

ĠAN. 19,21.

जविन 1) Adj. = जविन् (buddh.). — 2) *m. *der indische Fuchs* RÂĠAN. 19,51.

जविष्ठ 1) Adj. *der schnellste, rascheste.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. Richtig यविष्ठ.

जवीयस् Adj. *schneller —, rascher als* (Abl.).

*जशस् n. = यशस् GAL.

*जष्, जषति, °ते (हिंसायाम्).

जष m. *ein best. Wasserthier* GOP. BR. 2,2,5 (जख gedr.).

जस् 1) जसते *erschöpft, todmüde sein.* *जस्त als Erklärung von जसुरि. — 2) *जसति (गतिकर्मन्). — 3) *जस्यति (मोक्षणे). — Caus. जासयति 1) *erschöpfen, entkräften, ausgehen machen.* — 2) *हिंसायाम्, *ताडने, *अनादरे. — Mit उद् Caus. *vernichten, ausrotten;* mit Gen. und Acc. 236,13. 19. — Mit *प्रेरय् Caus. in *प्रेरयासन. — Mit नि (जस्यति) *verschwinden, vergehen.* — Caus. *zur Erschöpfung bringen, matt —, elend machen.*

*जसद् n. *Zink* MADANAV. 51,13.

जसु f. 1) *Erschöpfung, Schwäche.* — 2) etwa *Versteck.*

जसुरि 1) Adj. *erschöpft, matt.* — 2) *m. Indra's *Donnerkeil.*

जस्र in अजस्र.

जस्वन् Adj. *armselig, Hungerleider.*

जस्साज m. N. pr. eines Mannes.

*जह् 1) Adj. in *शर्धजह्. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

जह्क 1) *Adj. *der Etwas verlässt, aufgiebt.* — — 2) *m. *a) Zeit.* — *b) Knabe.* — *c) eine abgestreifte Schlangenhaut.* — 3) f. जह्का *Igel.*

जहत्स्वार्थ Adj. (f. आ) *seine ursprüngliche Bedeutung aufgebend.* f. = जहल्लक्षणा.

जहन in सर्वसत्त्वपाप°.

जहल्लक्षणा f. *eine Etwas mittelbar ausdrückende Bezeichnungsweise mit Aufgabe der ursprünglichen Bedeutung des Wortes* 278,6. 11.

जह्वा Interj. *bah!* ṚV. 8,45,37. — जह्वा f. s. u. जह्.

जह्वाक Adj. *der Andere zu meiden pflegt* TAITT. ÂR. 1,3,1; vgl. jedoch ṚV. 8,45,37.

*जह्वानक m. *Weltende.*

*जह्विजोड m. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

जह्वित् Adj. *verlassen, arm* 8,16.

जह्विन m. N. pr. eines Mannes.

*जह्वित्तम्ब m. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

जङ्क m. 1) *das Junge eines Thieres.* Vgl. पङ्क. — 2) N. pr. eines Sohnes des Pushpavant.

जङ्घावी f. *das Geschlecht des Ġahnu.*

जङ्गु m. 1) N. pr. *a)* verschiedener Männer (VP.²), unter andern eines Fürsten, der die Gaṅgâ als Tochter annahm. Pl. *sein Geschlecht.* — *b)* einer Höhle im Himâlaja, aus der die Gaṅgâ hervorbricht, KÂD. 46,23. HARSHAK. 75,13. — 2) *Bein. Vishṇu's.

जङ्गुकन्या (252,9), *जङ्गुतनया und *जङ्गुप्रजा (GAL.) f. Patron. der Gaṅgâ.

*जङ्गुसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

जङ्गुसुता f. Patron. der Gaṅgâ.

*जङ्घन् n. = उदक.

जङ्घ m. N. pr. eines Mannes.

1. जङ्घा 1) Adj. am Ende eines Comp. = 1) जङ्घ 1). — 2) m. f. (Nom. जङ्घाम्) *Nachkomme;* Pl. *Nachkommenschaft.*

2. *जङ्घा, जङ्घायति (ते).

जाँघागिरि m. N. pr. = جهانگیری.

जाँघागीर und °नगर n. = N. pr. einer Stadt, = Dakka.

जाँगत 1) Adj. *im Metrum* Ġagatî *abgefasst, aus demselben bestehend, der Ġ. entsprechend, die Ġ. eigenthümlich habend, mit Hymnen in Ġ. gefeiert* u. s. w. — 2) *m. *eine Gottheit.* — 3) n. *das Metrum* Ġagatî VAITÂN.

जागदीशी f. Titel eines von Ġagadîça verfassten Commentars.

जागर् s. 3. गर्.

1. जागर 1) m. *a) das Wachen.* — *b) ein Gesicht im wachen Zustande.* — 2) *f. आ *das Wachen.*

2. *जागर m. = जगर *Rüstung.*

जागरक m. *das Wachen.*

जागरणी 1) Adj. *wach.* — 2) n. *a) das Wachen.* °णां कर् mit Gen. der Person *für Jmd wachen.* — *b) das Fortbrennen des Feuers* VAITÂN.

*जागरम् Absol. von जागर् P. 7,3,85, Sch.

जागरित 1) Adj. *gewacht habend, durch Wachen angegriffen.* — 2) n. *das Wachen.*

*जागरितर् Nom. ag. *wach, wachsam.*

जागरितवत् Adj. = जागरित 1).

जागरितस्थान Adj. *im wachen Zustande sich befindend.*

जागरितान्त m. *der wache Zustand* Comm. zu NJÂJAS. 4,2,33.

*जागरिन् Adj. *wachend.*

जागरिष्णु Adj. *viel wachend.*

जागर्तृक Adj. (f. आ) 1) *wach, wachsam.* Nom. abstr. जागर्तृकत्व n. — 2) am Ende eines Comp. *a) zuschauend, beobachtend* PRASANNAR. 106,16. — *b) Sorge tragend für, beschäftigt mit* HARSHAK. 121,23.

जागरोत्सव m. *ein unter Wachen begangenes Fest.*

जागर्तव्य n. impers. *zu wachen.* Loc. *während gewacht werden sollte.*

*जागर्ति und *जागर्या f. *das Wachen.*

जागुड 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. des Landes. — 2) *n. *Safran* RÂĠAN. 12,40.

जागृतव्य n. impers. *zu wachen.*

जागृवि 1) Adj. *a) wachsam, aufmerksam.* Auch als Adv. — *b) fortbrennend, nicht verlöschend.* — *c) ermunternd, aufregend* (geistiges Getränk). — 2) *m. *a) Fürst, König.* — *b) Feuer.*

जाग्रत् 1) Adj. *wachend.* — 2) m. *der wache Zustand* 266,12. 21. 269,8. 288,16.

1. जाग्रत्स्वप्न m. Du. *der wache Zustand und der Schlaf.*

2. जाग्रत्स्वप्न Adj. *im Wachen und im Schlafen vorkommend.*

जाग्रद्दुःस्वप्न n. *übler Traum im wachen Zustande.*

जाग्रन्मिश्र Adj. *halb wachend halb schlafend* GOBH. 1,6,6.

*जाग्रिया f. *das Wachen.*

जाघनी f. *Schwanz.* जाघनीगुद् n. Sg. *Schw. und After.* — Vgl. पृथुजाघन.

जाङ्गल 1) Adj. *a) trocken, eben, spärlich bewachsen aber dabei fruchtbar* (Gegend). — *b) in einer solchen Gegend sich vorfindend, — lebend.* — *c) vom Wilde, das in einer solchen Gegend lebt, kommend.* — *d) aus trockenem Holze gemacht* (= काष्ठज) HEMÂDRI 1,215,18. 19. — 2) m. *a) Haselhuhn* Ind. St. 15,412. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Mannes. — 3) *f. ई *a) Mucuna pruritus.* — *b)* = जाङ्गुल 3) *a).* — *c)* Bein. der Gaurî GAL.; vgl. जाङ्गुल 3) *b).* — 4) n. *a) Wildpret.* — *b) Fleisch* BÂLAR. 54,3. — *c)* fehlerhaft für जाङ्गुल 1) *b)* MED. l. 94.

*जाङ्गलपथिक Adj. von जङ्गलपथ.

*जाङ्गलि m. *Schlangenfänger.*

*जाङ्गलिक und *जाङ्गलिन् (GAL.) m. *Giftarzt, — beschwörer.* — Vgl. *ऋषिजाङ्गलिकी.

जाङ्गुल 1) *n. *a) Gift.* — *b) die Frucht der Ġâlinî.* — 2) f. आ *die Lehre von den Giften.* — 3) *f. ई *a)* dass. — *b)* Bein. der Durgâ.

*जाङ्गुलि m. *Giftarzt, — beschwörer.*

जाङ्गुलिक 1) Adj. LALIT. 121,4 fehlerhaft für जालाङ्गुलिक. — 2) m. = जाङ्गुलि.

*जाङ्घनी f. fehlerhaft für जाघनी.

*जाङ्गप्रकृतिक Adj. von जङ्गप्रकृत.

*जाङ्गप्रह्वतिक Adj. von जङ्गप्रह्वत gaṇa अत-ध्यूतादि in der KÂÇ.

*जाङ्घाप्रकृतिक Adj. von जङ्घाप्रकृत.

जाङ्घालायन m. Patron. von जङ्घाल.

*जाङ्घि m. Patron. oder Metron.

जाङ्घिक 1) Adj. *schnell auf den Füssen, Läufer* Ind. St. 15,292. विद्दुः (so zu lesen) — जाङ्घिकाः so v. a. *liefen eiligst davon* Râǵat. 7,1348. — 2) *m. *a) Kamel* Râǵan. 19,21. — *b) eine Art Hirsch* Râǵan. 19,47.

जाजनाग m. N. pr. eines Mannes.

जाजल m. Pl. *die Schule des* Gâǵalin.

जाजलि und °न् m. N. pr. eines Lehrers.

जाजिन् m. *Kämpfer.*

*जाटलि m. f. *eine best. Pflanze.*

जाटालिका f. MBh. 9,2641 fehlerhaft für जटालिका.

जाटासुरि m. Patron. von जटासुर.

जाटिकायन m. Patron. N. pr. eines Liedverfassers des AV.

*जाटिलिक m. Metron. von जटिलिका.

*जाड्य Adj. = जडवत्.

जाठर 1) Adj. (f. ई) *am* oder *im Bauch befindlich, den B. betreffend.* अग्नि m. *die verdauende Feuerkraft im Leibe; Hunger.* — 2) m. *a) Leibesfrucht, Sohn.* — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

जाठर्य n. *eine krankhafte Affection des Unterleibes.*

*जाडार von जड.

जाड्य n. 1) *Empfindung von Kälte, Schauder* Kap. 1,84. — 2) *Stumpfheit, Unempfindlichkeit, Apathie.* — 3) *Dummheit, Geistesschwäche.* — 4) *Unbeseeltheit, Intelligenzlosigkeit* 263,6.

*जाड्यारि m. *Citronenbaum* Râǵan. 11,178.

जाण्डक m. *ein best. Thier* Karaka 6,19. Vgl. शाण्डिक.

जात 1) Adj. s. u. जन्. — 2) m. *a) Sohn.* — *b) ein Geborener*, so v. a. *ein lebendes Wesen.* — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Brahman VP.^{2} 2,200. — β) Pl. eines Stammes der Haihaja (?). — 3) n. *a) ein lebendes Wesen, Geschöpf.* — *b) Geburt, Ursprung.* — *c) Wesen.* — *d) Geschlecht, Art, genus; eine Gesammtheit zusammengehöriger Dinge.* Am Ende eines Comp. oft so v. a. *Alles was — heisst, irgend ein —, allerhand —.* जाते *im Allgemeinen.* — *e)* = जातकर्मन्. — *f)* * = व्यक्त.

जातक 1) Adj. am Ende eines Comp. *erzeugt von, geboren unter* (einem Stern). — 2) m. *a) ein neugeborenes Kind.* — *b) *Bettler.* — 3) n. *a)* = जातकर्मन्. — *b) Nativität, Nativitätslehre.* °योगेन *in Folge seiner Nativität* Râǵat. 7,1730. — *c)* bei den Buddhisten *eine frühere Geburt* Çâkjamuni's und *eine darüber handelnde Erzählung.* — *d)* am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort *ein Aggregat von — gleichartigen Dingen.*

जातककलानिधि m., °कल्पलता f., °कौमुदी f., °कौस्तुभ n., °चन्द्रिका f., °चिन्तामणि m., °तत्त्व n., °तरंगिणी f., °दीपिका f., °पद्धति f., °पद्मकोश m., °मञ्जरी f., °माला f., °मुक्तावली f. und °रत्नाकर m. Titel von Werken.

जातकर्मन् n. *eine best. Ceremonie nach der Geburt eines Kindes* Gaut. 8,14.

जातकसंग्रह m., °सार, °सेन, °काभरण n., °कामृत n., °काम्भोनिधि m. und °कार्णव m. Titel von Werken.

*जातताका Adj. f. *Kinder geboren habend.*

जातदोष Adj. *schuldbeladen* Mṛkkh. 127,15.

जातनष्ट Adj. *erschienen und sogleich wieder verschwunden.*

जातप्राय Adj. *beinahe erfolgt* Sâh. D. 79,5.

जातबल Adj. *gekräftigt* Karaka 6,2.

जातभी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

जातमात्र Adj. (आ) *kaum —, eben geboren* 74,9. 194,29. *kaum —, eben entstanden.*

जातरूप 1) Adj. *a) schön, prächtig.* — *b) golden* Hemâdri 1,773,4. fgg. — 2) n. *a) oxyt. Gold* Vaitân. MBh. 14,8,11. Nom. abstr. °ता f. — *b) *Stechapfel.*

*जातरूपप्रभ n. *Auripigment* Nigh. Pr.

जातरूपमय Adj. (f. ई) *golden* Harshak. 170,12.

जातरूपशिल m. N. pr. *eines goldenen Berges.*

जातवत् Adj. 1) *geboren.* — 2) *eine von* जन् *abgeleitete Form enthaltend.*

जातवासक und °वासगृह n. *Wohnstube.*

जातविद्या f. *Wissen von dem was ist* oder *von den Ursprüngen, vom Wesen der Dinge.*

जातविनष्ट Adj. = जातनष्ट.

जातवेद् Adj. *Lohn verleihend* (Comm.) Bhâg. P. 5,7,13.

जातवेदस् Adj. *die Wesen kennend.* m. Bez. Agni's und Name verschiedener Agni. In der späteren Sprache auch *Feuer* überh. 82,25. Nom. abstr. जातवेदस्त्व n.

जातवेदस 1) Adj. *dem* Gâtavedas *gehörend, ihn betreffend* u. s. w. — 2) f. ई Bein. der Durgâ.

जातवेदसीय n. *eine best. Hymne.*

जातवेदस्य Adj. = जातवेदस 1).

जातवेदाकल्प m. Titel eines Werkes.

जातवेदादिनवदुर्गामनु m. *ein best. Zauberspruch.*

जातवेश्मन् n. *Wochenstube.*

जातशिला f. *ein wirklicher, massiver Stein* Gobh. 3,9,6.

*जातसारा f. *Odina Wodier* Nigh. Pr.

*जातसेन m. N. pr. eines Mannes.

*जातसेन्य m. Patron. von जातसेन.

जातहारिणी f. N. pr. einer Hexe, *die neugeborene Kinder fortträgt.*

जातापत्य m. Patron. von जात. Pl. *sein Geschlecht.*

जातापत्या Adj. f. *Kinder habend* Spr. 7841.

जाति und जाती (seltener) f. 1) *Geburt, Ursprung.* जात्या, जातितस् und जाति° *von Geburt —, von Anfang an, von Haus aus.* — 2) *Wiedergeburt* 91, 5. Kâraṇḍ. 95,21. — 3) *die durch Geburt bestimmte Daseinsform* (Mensch, Thier u. s. w.), — *Stellung im Leben, Stand, Rang* (Brahman, Krieger u. s. w.). जातितस् im Sinne eines Abl. oder Instr. — 4) *Familie, Stamm, Geschlecht.* — 5) *Gattung* (Gegens. *Art*), *Art* (Gegens. *Individuum*); *das Allgemeine.* — 6) *Art, Anlage* Karaka 2,1. — 7) *der Charakter der Gattung, Aechtheit, normale Beschaffenheit eines Dinges.* अभ्रजातयः so v. a. *wirkliche Wolken.* — 8) *Zurückführung von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner.* — 9) *eine auf blosse Gleichartigkeit oder Ungleichartigkeit sich stützende —, eine in sich selbst einen Widerspruch enthaltende Einwendung.* — 10) *eine best. Redefigur.* — 11) *eine best. Klasse von Metren.* — 12) *Sangweise.* — 13) *Ofen.* — 14) *Jasminum grandiflorum.* — 15) *Muskatbaum, — nuss.* — 16) **Emblica officinalis.* — 17) * = कम्पिल्ल. — 18) bisweilen mit ज्ञाति verwechselt.

जातिकोश 1) m. (Dhanv. 3,51) n. (Bhâvapr. 1,187) *Muskatnuss.* — 2) *f. ई *Muskatblüthe* Râǵan. 12,78.

जातिजानपद Adj. *die Stände und das Land betreffend* M. 8,41.

जातित्व n. *Abstraction.*

जातिदीपक n. *eine Art von Vergleichung, bei der von einem Gattungsbegriff zweierlei ausgesagt wird.*

जातिधर m. N. pr. eines Arztes.

जातिपक्षतावाद m. Titel eines Werkes.

जातिपत्री f. *Muskatblüthe* Raǵan. 12,78. Dhanv. 3,21. Bhâvapr. 1,188.

जातिपरिवृत्ति f. *Wechsel —, Aufeinanderfolge von Geburten* Âpast.

*जातिपर्णी f. *Muskatblüthe* Nigh. Pr.

*जातिफल n. *Muskatnuss* Râǵan. 12,81.

जातिब्राह्मण n. *ein Brahman der Geburt* (nicht den Kenntnissen) *nach.*

जातिभाज् Adj. *Alles was geboren wird.*

जातिभ्रंश m. *Verlust des Ranges, — der Kaste.*

जातिभ्रष्ट Adj. *seines Ranges —, seiner Kaste verlustig gegangen.*

जातिमत् Adj. 1) *von edler Geburt, eine hohe Stellung einnehmend.* — 2) *eine Gattung habend, was einem allgemeinen Begriff untergeordnet werden kann.* Nom. abstr. °मत्त्व n.

*जातिमत्क m. *Geburtsfest.*

जातिमात्र n. *die blosse Geburt, die Stellung im Leben, welche man einzig nur der Geburt zu verdanken hat.* *°जीविन् und °मात्रोपजीविन् Adj. *der nur von seiner G. lebt, sich nur auf seine G. berufen kann.*

जातिमाला f. Titel eines Werkes.

जातिवचन m. *Artbegriff.*

जातिविचार und °विवेक m. Titel zweier Werke.

*जातिवैर n. *eine unter einen allgemeinen Begriff fallende Feindschaft.*

जातिशब्द् m. *ein einen Artbegriff ausdrückendes Wort.*

*जातिशस्य n. *Muskatnuss* Râǵan. 12,80. °सस्य v. l.

जातिसंपन्न Adj. *aus einer guten Familie, aus einem edlen Geschlecht.*

*जातिसस्य n. v. l. für °शस्य.

जातिसंकर्यवाद् m. Titel eines Werkes.

*जातिसार n. *Muskatnuss* Râǵan. 12,80.

जातिस्मर 1) Adj. (f. आ) *seines frühern Daseins sich erinnernd* 103,21. 174,27. Nom. abstr. °ता f. (Hemâdri 1,476,21) und °त्व n. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

जातिस्मरण n. *das Sicherinnern des frühern Daseins.*

जातिस्मरह्रद् m. N. pr. eines *Sees.*

जातिहीन Adj. *von niedriger Geburt, niedriger Herkunft, eine niedrige Stellung im Leben einnehmend.*

जाती f. s. जाति.

जातीकोश m. (*n.) *Muskatnuss.*

*जातीपत्री f. und जातीफल n. (Paṅkâd.) = जाति°.

*जातीफला f. *Emblica officinalis* Râǵan. 11,160.

°जातीय Adj. *zu der und der Klasse, Familie, Geschlecht, Art gehörig.* पटु° *ziemlich geschickt.*

°जातीयक Adj. (f. आ) dass. Çaṁk. zu Bâdar. 4,2,13.

*जातीरस m. *Myrrhe.*

*जातीरसफला f. *Emblica officinalis* Nigh. Pr.

जातु und जातुं (Çat. Br. einmal) Adv. 1) *überhaupt.* — 2) *möglicher Weise, vielleicht.* — 3) *eines Tages, einst, irgend ein Mal.* — 4) mit न *überhaupt nicht, durchaus nicht, auf keinen Fall, niemals.* Auch mit folgendem चिद् und कदा चिद्.

जातुक m. *die Pflanze, welche die Asa foetida liefert,* Karaka 1,27 (यातुक gedr.). *n. *Asa f.*

जातुधान m. = यातुधान Kâd. 34,5.

जातुष Adj. (f. ई) *aus Lack —, aus Gummi gemacht, damit bestrichen.*

जातू in °भर्मन् und °ष्ठिर् = अशनि Sâj.

जातूकर्ण 1) m. *a*) N. pr. eines alten Lehrers, Arztes und Verfassers eines Gesetzbuches. — *b*) Bein. Çiva's. — 2) f. ई N. pr. der Mutter Bhavabhûti's. — 3) *Adj. (f. ई) von जातूकर्ण्य.

जातूकर्णीपुत्र m. Metron. Bhavabhûti's.

जातूकर्ण्य m. Patron. von जातूकर्ण. Pl. *sein Geschlecht.*

जातूभर्मन् Adj. *je und je —, stets pflegend, — schützend.*

जातूष्ठिर Adj. *je und je fest, niemals weichend.*

जातेष्टि f. *ein Opfer bei der Geburt eines Kindes* 234,24.

*जातोक्ष m. *ein junger Stier.*

जातोदक Adj. *mit Wasser angefüllt.* उदर् Bhâvapr. 5,83.

जात्य Adj. 1) am Ende eines Comp. *zu dem und dem Geschlecht, Stande* u. s. w. *gehörig.* — 2) *zur Familie gehörig, verwandt.* — 3) *zu einem edlen Geschlecht gehörig, edel.* — 4) *ächt,* γνήσιος. Ueber den *ächten* Svarita s. Whitney, Gr. 84, *b*. — 5) *rechtwinkelig.* — 6) *lieblich, reizend.*

जात्यन्ध Adj. *blindgeboren* Spr. 2391. fg.

जात्यन्धबधिर Adj. Du. *von Geburt blind oder taub* 200,27.

जात्युत्कर्ष m. *eine höhere Kaste* Jâǵñ. 1,96.

*जात्युत्पल *eine weiss und roth gefärbte Lotusblüthe* Nigh. Pr.

1. जान n. *Entstehung, Ursprung; Geburtsstätte.*

2. जान m. Patron. des Hymnendichters Vṛça Ârsh. Br. Vgl. वैजान.

जानक 1) m. Patron. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a*) Patron. der Sîtâ. — *b*) *ein best. Metrum.*

जानकि (जानकिं einmal im Çat. Br. 14) m. 1) Patron. verschiedener Männer. — 2) *Pl. N. pr. eines Volkstammes Kâç. zu P. 5,3,116.

जानकीगीता f. und जानकीचरण n. Titel zweier Werke.

जानकीदेवभूष m. Bein. Râma's.

जानकीनाथ m. desgl.

जानकीनाथचूडामणिभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors.

जानकीनाथलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

जानकीनाथशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

जानकीपरिणय m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30. Cat. Gujar. 2,116.

जानकीमल्ल m. *ein an die Sîtâ gerichteter Spruch.*

*जानकीय m. *ein Fürst der Ǵânaki.*

जानकीराघव n. Titel eines Schauspiels.

जानकीरामचन्द्रविलास m. Titel des 2ten Acts im Mahânâṭaka.

जानकीवल्लभ und जानकीश m. Bein. Râma's.

जानकीसहस्रनामस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges.*

जानकीस्वयंवर m. Titel des 1ten Actes im Mahânâṭaka.

जानकीहरण n. Titel eines Werkes.

जानंतपि m. Patron. des Atjarâti.

जानन्ति m. N. pr. eines Lehrers.

जानपद 1) Adj. *a*) *auf dem Lande wohnend;* m. *Landbewohner* (Gegens. *Städter*). — *b*) *ein Land —, die Landbewohner betreffend, für sie bestimmt.* — 2) m. *ein Reichsangehöriger, Unterthan.* — 3) f. जानपदी *a*) *ein volksthümlicher Ausdruck.* — *b*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) *einer Oertlichkeit.

जानपदिक Adj. *das Reich —, die Unterthanen betreffend.*

जानपाद् Hariv. 8610 fehlerhaft für जाल°.

जानराज्य n. *Oberherrschaft* Maitr. S. 2,6,6. 9.

*जानवादिक Adj. *mit dem Gerede der Leute vertraut.*

जानश्रुति m. Patron. von जनश्रुत.

जानश्रुतेय m. Patron. des Aupâvi.

*जानायन m. Patron. von जन.

जानि am Ende eines adj. Comp. *Ehefrau* 132,29.

1. *जानी f. *Mutter.*

2. जानी Verstümmelung von याज्ञिक.

जानु 1) m. (ausnahmsweise) und n. *Knie* (auch bei Thieren). जानु दा *Jmd* (Gen.) *das Knie auf den Leib setzen.* जानुभ्यामवनीं गम् *sich auf die Knie werfen.* — 2) als *Längenmaass* = 32 Aṅgula Çulbas. 1,13.

जानुक 1) n. *Knie.* Insbes. am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Hemâdri 1,436,20. — 2) m. N. pr. eines Mannes Çâk. 75,18.

जानुका Adj. *gebärend,* mit Acc. Maitr. S. 1,4,8. Âpast. Çr. 1,10,11.

जानुचलन n. *das Sichschaukeln auf Jmds Knien.*

जानुजङ्घ m. N. pr. eines Fürsten.

जानुदघ्न Adj. (f. ई) *bis zum Knie reichend* Taitt. Âr. 1,25. °दघ्नाम्भस् Adj. Râǵat. 8,3186. Loc. *in der Höhe des Knies* Âpast. Çr. 15,13,3.

जानुप्रचलन u. = जानुचलन Paṅkat. ed. Bomb. 5,68,17.

*जानुप्रह्वत gaṇa अतश्यूतादि in der Kâç. Davon

*°तिक Adj. ebend.

*जानुप्रच्छत und *°प्रच्छतिक Adj. v. l. für °प्रच्छत und °प्रच्छतिक.

*जानुफलक und जानुमण्डल (Kâraṇḍ. 17,2. 38,14) n. *Kniescheibe.*

1. जानुमात्र n. *Höhe des Knies* Çat. Br. 12,8,3,20.

2. जानुमात्र Adj. *bis zum Knie reichend, knietief.*

जानुविजानु Hariv. 15978 fehlerhaft für (सव्य)-जानु वि°.

*जानेवादिक und *जानोवादिक Adj. = जानवादिक.

जान्धित Adj. *worüber man übereingekommen ist, herkömmlich, gebräuchlich.*

जान्य m. N. pr. eines alten Weisen. जन्य v. l.

जान्वाक्ष Adj. *mit gebogenem Knie.*

जाप m. *das Flüstern.* Auch fehlerhaft für जाप्य und जप.

जापक 1) Adj. *a) Etwas* (im Comp. vorangehend) *flüsternd hersagend, flüsternd Gebete hersagend* Bhâg. P. ed. Bomb. 9,6,10. m. *ein solcher Priester* Hemâdri 2,*a*,68,9. 11. — *b) zu* 1) *a) in Beziehung stehend.* — 2) *n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

*जापन n. = निरसन und निर्वर्तन.

°जापिन् Adj. *flüsternd hersagend.*

जाप्य 1) Adj. *a) flüsternd herzusagen.* — *b)* = जापक 1) *b).* — 2) n. *ein flüsternd herzusagendes Gebet* R. ed. Bomb. 1,29,32.

1. जाबाल m. 1) Metron. verschiedener Männer. Auch Pl. — 2) Pl. *eine best. Schule.*

2. *जाबाल m. = अजापाल *Ziegenhirt.*

जाबालश्रुति f. Titel eines Werkes.

जाबालायन m. N. pr. eines Lehrers.

जाबालि m. Patron. N. pr. verschiedener Männer.

जाबालिन् m. Pl. *die Schule Gâbâla's.*

जाबालीश्वर n. Name eines Liṅga.

जाबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

जामदग्न्य 1) Adj. (f. ई) *von Gamadagni* oder *Gâmadagnja herrührend* u. s. w. — 2) m. *a)* Patron. von जमदग्नि. Auch Pl. — *b) ein best. Katuraha.*

जामदग्नेय m. Patron. von जमदग्नि TS. 7,1,9,1.

जामदग्नेय m. desgl.

जामदग्न्य 1) Adj. *dem Gamadagni* oder *dem Gâmadagnja* 2) *a) gehörig, sie betreffend* u. s. w. — 2) m. *a)* Patron. von जमदग्नि. Auch Pl. — *b) ein best. Katuraha.*

जामदग्न्यक m. = जामदग्न्य 2) *a)* Agni-P. 42,24.

जामदग्न्यजय m. Titel eines Schauspiels Wilson, Sel. Spec. I, xxviii; vgl. jedoch Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

जामदग्न्यद्वादशी f. *der 12te Tag in der — Hälfte des* Vaiçâkha.

जामदग्न्याय् *wie* Gâmadagnja, d. i. *wie* Paraçurâma *verfahren.* °यित n. so v. a. *ein Morden in der Weise* Paraçurâma's Râgat. 7,1506.

(जामर्य) जामरिम्र Adj. als Beiw. der Milch.

जामल n. schlechte Schreibart für यामल 2).

जामा f. *Tochter* (nach Nîlak.).

जामातर् m. 1) *Eidam.* Nom. abstr. जामातृत्व n. — 2) *Schwestermann, Schwager* R. 7,24,30. 34. — 3) **Gatte.* — 4) **Scindapsus officinalis.*

जामातृक m. *Eidam.* v. l. जामातर्.

जामि 1) Adj. *a) leiblich verschwistert;* seltener vom Bruder, häufig von der Schwester mit und ohne स्वसर्. Du. und Pl. *Geschwister.* Bildlich von den *Fingern* und den *Andachtsübungen* oder *Gebetsformen beim* Soma-*Werk.* — *b) verwandt* überh., *angehörig, eigen, heimisch, gewohnt; Verwandter.* — 2) f. *a)* in der nachvedischen Sprache *eine weibliche Verwandte des Hausvaters,* insbes. *die Schwiegertochter,* auch wohl *Schwester.* Auch जामी. — *b)* N. pr. α) einer Göttin. — β) जामी einer Apsaras Hariv. 3,69,16. — γ) einer Gattin Dharma's. Auch जामी VP.² 2,21. — 3) n. *a) Geschwisterschaft, Blutsverwandtschaft.* — *b)* in der Sprache der Grammatik und Liturgie *das Gleichförmige, Wiederholung, Tautologie.* — *c) *Wasser.*

जामिकृत् Adj. *Verwandtschaft schaffend.*

जामित्र n. διάμετρον, *das 7te astrol. Haus.*

जामित्व n. *Verwandtschaft, Angehörigkeit.*

जामिवत् Adj. *wie eine Schwester, wie ein Bruder.*

*जामिवत् Adj. = जामि.

जामिशंस m. *Bruder —, Verwandtenfluch.*

*जामुनदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

*जामेय m. *Schwestersohn.*

*जाम्ब von जम्ब.

जाम्बव 1) Adj. *von der Eugenia Jambolana kommend.* — 2) m. = जाम्बवत्. — 3) *f. ई *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Râgan. 5,82. — 4) n. *a) die Frucht der Eugenia Jambolana.* — *b) *Gold.* — *c) *N. pr. einer Stadt.

*जाम्बवक N. pr. einer Oertlichkeit.

*जाम्बवत und *°क gaṇa अरीकर्णादि. v. l. जाम्बवत्त.

*जाम्बवतीपति m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

जाम्बवतीविजय m. Titel eines Schauspiels.

जाम्बवत् 1) m. N. pr. eines Fürsten der Affen. — 2) f. °वती *a)* N. pr. der Tochter Gâmbavant's und Gattin Kṛshṇa's. — *b)* *=जाम्बव 3) Râgan. 5,82.

*जाम्बवत्त und *°क gaṇa अरीकर्णादि in der Kâç. v. l. जाम्बवत.

जाम्बवोष्ठ und °वौष्ठ n. *Sonde, Senknadel.*

जाम्बिल n. *Kniehöhle* Maitr. S. 3,15,3. Aus जानुबिल (wie अन्वर्तितर् aus अनुव°). Vgl. जाम्बील.

*जाम्बीर n. *Citrone.*

जाम्बील n. 1) = जाम्बिल Kâṭh. 5,13,1. Nach Mahidh. *Kniescheibe.* — 2) *Speichel.*

जाम्बुक Adj. *vom Schakal kommend.*

जाम्बुद्वीपक Adj. *in Gambudvîpa wohnend* Kâraṇḍ. 13,2. 3. 46,11. 57,17. 87,7.

जाम्बुनद und °मय fehlerhaft für जाम्बूनद und °मय.

जाम्बुवत्त् N. pr. 1) *m. = जाम्बवत्त् 1). — 2) f. °वती = जाम्बवत्त् 2) *a*). Die Bomb. Ausg. des Bhâg. P. überall richtig जाम्बवती.

1. जाम्बूनद 1) Adj. *vom Flusse Gambû kommend* als Beiw. *einer bes. Art Gold* und als n. *solches Gold* und *Gold überh.* — 2) *n. *Stechapfel.*

2. जाम्बूनद 1) Adj. (f. ई) *aus dem Gâmbûnada genannten Golde gemacht, golden* überh. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Ganameǵaja. — *b)* eines Berges. Auch °पर्वत m. — 3) f. ई N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) ein goldener Schmuck.* — *b)* N. pr. eines Sees.

जाम्बूनदप्रभ 1) Adj. *einen goldenen Glanz habend.* तप्त° R. 1,38,19. — 2) m. N. pr. eines Buddha Lot. de la b. l. 93 (जम्बु° gedr.).

जाम्बूनदमय Adj. (f. ई) *golden.*

*जाम्बेय m. Metron. von जम्बू.

जाम्बोष्ठ und जाम्बौष्ठ n. = जाम्बवोष्ठ.

*जाम्भ m. Patron. von जम्भ.

*जायक n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

जायद्रथ Adj. *dem Gajadratha gehörig.*

जायन्त m. Patron. Bharata's.

जायन्तीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

जायन्तेय m. Metron. von जयन्ती.

जायंपती Kâṭh. 6,4 wohl nur fehlerhaft für जायापती; s. u. जाया 1).

जायल m. Pl. = जाङ्गल Ind. St. 3,277. Ârjav. 47.

जायी f. 1) *Eheweib.* जायापती Nom. Du. m. *Mann und Weib* Kap. S. 4,3. Nom. abstr. जायात्व n. — 2) *das 7te astrol. Haus.*

*जायाघ्न Adj. *Mörder des Eheweibes, den Tod des Eheweibes herbeiführend.*

*जायाजीव m. *Schauspieler, Tänzer.*

*जायानुजीविन् m. 1) dass. — 2) *der Mann einer Hure.* — 3) *ein armer Teufel.* — 4) *Ardea nivea.* — 5) = अग्निन.

जायान्य m. *eine best. Krankheit.*

जायिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *besiegend,*

bekämpfend. — 2) m. *ein best.* Dhruvaka.

जायु 1) Adj. *siegreich; zu gewinnen suchend.* — 2) *m. *a) Arzenei.* — *b) Arzt.*

जायुक Adj. *siegreich* Maitr. S. 3,1,9.

जायेन्य m. = जायान्य.

1. जार Adj. *alternd.*

2. जार m. *Buhle.* In der alten Sprache nicht nothwendig mit schlimmer Nebenbedeutung. Auch *Vertrauter* überh. In der späteren Sprache *der Buhle einer verheiratheten Frau, Nebenmann.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 155,24.

जारगर्भ m. *ein Kind von einem Nebenmanne* Spr. 4155.

जारगर्भा Adj. f. *schwanger von einem Buhlen* Spr. 4155, v. l.

जारघ्नी Adj. f. *den Buhlen tödtend.*

जारज Adj. *von einem Buhlen gezeugt.*

जारजात m. 1) Adj. *von einem Buhlen gezeugt,* m. *ein solcher Sohn* Varâh. Jogaj. 4,47. — 2) *Plagiarius.*

जारजातक 1) Adj. *von einem Buhlen gezeugt.* — 2) m. *Plagiarius.*

जारण 1) n. *a) das Oxydiren.* — *b) *Verdauungsmittel.* — 2) f. आ = 1) *a).* — 3) *f. ई *eine Art Kümmel* Râgân. 6,64.

जारता f. *ein Buhlerverhältniss mit* (im Comp. vorangehend).

*जारतिनेय m. Patron. von जारतिन् und Metron. von जारती.

जारत्कारव m. Patron. von जारत्कारु.

जारद्रव Adj. (f. ई) in Verbindung mit वीथि f. *eine best. Strecke der Mondbahn.* °गवं स्थानम् VP.2,264.

*जारद्रुत Adj. von जारद्रुत.

*जारभर gaṇa पचादि. f. आ *Ehebrecherin.*

जारमाण n. *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

*जारमाणव m. Patron. von जारमाण.

जारयन्मख Adj. *Freude weckend.*

जारासंधि m. Patron. Sahadeva's.

जारिणी Adj. f. *einen Buhlen habend, eine Verliebte.*

जारुज Adj. = जरायुज.

*जारुत्थ fehlerhaft für जाङ्घ्य.

जारुथी Hariv. 9136 und R. 6,109,50 fehlerhaft für जाङ्घी.

जारुधि m. N. pr. eines Gebirges.

जाङ्घी f. N. pr. eines Flusses oder einer Stadt.

जाङ्घ्य Adj. als Beiw. von अश्वमेध nach den Erklärern = त्रिगुणदक्षिण, मांसमय oder मांसादिदानप्रधान, d. i. पुष्ट.

जार्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. जर्तिक.

(जार्य) जार्त्रिम n. *Vertraulichkeit, Liebe.* Nach Sâj. Adj. = स्तुत्य.

जार्यक m. Spr. 3322 vielleicht fehlerhaft für जारूक *Igel.*

1. जाल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Netz, Geflechte, Fanggarn, Vogelnetz, Fischernetz, Haarnetz; Netz, Schlinge* in übertragener Bed. von *Allem, was den Menschen in seiner Freiheit beschränkt.* — *b) Netz* in anat. Sinne, *omentum.* — *c) ein aus Draht geflochtenes Netz, Panzerhemd, Haube aus Draht.* — *d) Gitter.* — *e) Gitterfenster.* — *f) Schwimmhaut, ein Ansatz zur Schw.* (an den Fingern und Zehen göttlicher Wesen und aussergewöhnlicher Menschen). — *g) Mähne eines Löwen* 112,16. — *h) *ein Bündel junger Knospen.* — *i) Netz,* so v. a. *Verbindung, eine zusammenhängende* —, *dichte Menge.* — *k) Betrug, Hinterlist, Blendwerk* Daçak. 79,15. — *l)* bisweilen fehlerhaft für जात. — 2) *m. *a) Nauclea Cadamba.* — *b) eine kleine Gurke, ein kl. Kürbis.* — 3) *f. ई *eine Gurkenart.*

2. जाल Adj. *wässern.*

जालक 1) n. *a) Netz, Geflechte, Gewebe* (eig. und übertr.). — *b) Gitter.* — *c) Gitterfenster.* Angeblich *m. — *d) ein Bündel junger Knospen.* — *e) eine Art Perlenschmuck* Bhâg. P. 8,20,17. — *f) *Nest.* — *g) Menge* Çâk. 29. — *h) *Banane.* — *i) *Betrug.* — 2) m. *ein best. Baum.* — 3) f. जालिका *a) Netz, Fanggarn.* — *b) Schleier.* — *c) Panzerhemd.* — *d) *Spinne.* — *e) *Banane.* — *f) Menge* Kâd. 161,11. — *g) *Wittwe.* — *h) *= कोमासिका.

जालकगर्दभ m. = जालगर्दभ Karaka 6,17.

जालकमालिन् Adj. *mit einem netzartigen Perlenschmuck versehen* Bhâg. P. 8,20,17.

जालकर्मन् n. *Fischfang.*

जालकार und °क m. *Spinne.*

*जालकि m. Pl. N. pr. eines Volksstammes. जानकि v. l.

°जालकित Adj. *netzartig überzogen mit* Harshaḱ. 202,13.

*जालकिनी f. *Schafmutter.*

*जालकीट m. N. pr. eines Dorfes.

*जालकीय m. *ein Fürst der* Gâlaki. v. l. जानकीय.

जालक्षीर n. *eine best. Pflanze mit giftigem Milchsaft.*

जालगर्दभ m. *ein best. Ausschlag.*

जालगवाक्ष m. *Gitterfenster.* °क dass. Varâh. Bṛh. S. 56,22.

*जालगोणिका f. *ein best. zum Buttermachen dienendes Gefäss.*

जालदण्ड m. *Stab am Netz* oder *Fanggarn.*

जालंधर 1) m. *a) eine best. Fingerstellung* oder — *verbindung.* — *b)* N. pr. α) eines Asura; vgl. जलंधर. — β) *eines Arztes;* vgl. जालंधरि. — γ) der 12 zu menschlicher Geburt verfluchten Âditja Ind. St. 14,140. — δ) *Pl. eines Volkes, = त्रिगर्त. °देश m. °पुर n. — 2) wohl n. N. pr. einer Oertlichkeit (eines Tîrtha).

*जालंधरायण m. Patron. von जलंधर. *°क Adj. *von solchen Personen bewohnt.*

जालंधरि m. N. pr. eines Arztes.

*जालपद्ध (stark °पाद्ध) m. *Gans.*

*जालपद् N. pr. einer Oertlichkeit (davon ein gleichlautendes Adj.) gaṇa वरणादि in der Kâç. v. l. °पदी. Dieses auch *Adj. f. *eine Schwimmhaut an den Füssen habend.*

जालपाद् m. 1) *Schwimmfüssler, Schwimmvogel, Gans* u. s. w. Gaut. Daçak. 40,16. — 2) N. pr. eines Zauberers.

जालपाद्भुज Adj. *an Füssen und Händen einen Ansatz zur Schwimmhaut habend.* Nilak.: जालपादा हंसाः। तद्वद्भुजः। हंसपादाङ्कितभुजः.

जालपाश m. *der einzelne Faden eines Netzes (Spinnengewebes).*

जालपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*जालप्राया f. *Panzerhemd.*

जालबन्ध m. *Fanggarn, Schlinge* Kaṇḍak. 20,4.

*जालमानि m. Pl. N. pr. eines Volksstammes.

*जालमानीय m. *ein Fürst der* Gâlamâni.

जालमाला f. *Netz* Spr. 7618.

जालवत् Adj. 1) *mit einem Netz versehen.* — 2) *mit einem Panzerhemd versehen.* — 3) *mit Gitterfenstern versehen* Ragh. 7,5. — 4) *zu täuschen verstehend.*

*जालवर्वुरिक und *°वर्वूरक m. *eine Acazienart* Râgân. 8,39.

*जालसरस n.

जालहासिनी f. N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's Hariv. 9179. चारुहासिनी v. l.

*जालक्रद् m. Patron. von जलक्रद्.

जालात्त *Gitterfenster.*

जालाङ्गुलिक Adj. *zwischen den Fingern (Zehen) einen Ansatz zur Schwimmhaut habend* Lalit. 121,4 (जाङ्गुलिक gedr.).

जालामुख *Gitterfenster.*

जालाय्, °यते *ein Netz darstellen.*

जालार्ष n. *Linderungsmittel* oder *ein best. Heilmittel.*

जालिक 1) *Adj. (f. ई) *betrügerisch zu Werke gehend.* — 2) m. *a) Vogelsteller* Kaṇḍak. 20,4. — *b) *Spinne.* — *c) *Gouverneur eines Districts.*

जालिनी f. 1) *ein best. Abscess* oder *Ausschlag* Karaka 1,17. — 2) *Netzmelone* oder *Netzgurke.* — 3) **ein bemaltes* oder *mit Bildern ausgeschmücktes Gemach.*

जालिनीमुख m. N. pr. eines Berges Kâraṇḍ. 91,15.

*जालीदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

जालूक Adj. in Verbindung mit श्लोकाः.

जालोर m. N. pr. eines Agrahâra.

जाल्म Adj. (f. ई) *verwerfen, verächtlich, gemein* (Lebensunterhalt); m. *ein verworfener —, verächtlicher Mensch, Schurke.* f. ई Harshaḱ. 149,13.

जाल्मक Adj. dass. (von einem Menschen).

जाल्य Adj. *der Gefahr eines Netzes ausgesetzt.*

जावड m. N. pr. eines Mannes.

जावन् in पूर्वजावन्.

जाविनिका f. = जवनिका *Vorhang* Hem. Par. 9,45.

जावित्त् Adj. *an Nachkommenschaft reich, der N. geben kann.*

*जावन्य n. *Raschheit, Schnelligkeit.*

जावादि Adj. *mit* Açvajuǵau *beginnend.*

*जावापनि von जव.

जावित्रीपाक m. *ein best. Decoct.*

*जाषक n. v. l. für जायक.

जाष्कमर्द m. *ein best. Thier.*

जासट m. N. pr. verschiedener Männer.

जास्पति m. *Hausvater, Familienvater.* जास्पैति RV. 7,38,6 wohl fehlerhaft.

जास्पत्य n. *Hausvaterschaft.*

°जाह् n. *Wurzel* (eines Körpertheils).

जाह्क m. 1) *Igel* Harshaḱ. 192,15. — 2) **Katze.* — 3) **Chamäleon* Râǵan. 19,62. — 4) **Blutegel.* — 5) **Bettstelle.*

जाह्रष m. N. pr. eines Schützlings der Açvin.

जाह्नव 1) m. *a)* Patron. verschiedener Männer. — *b) ein best.* Ḱaturaha. — 2) f. ई Patron. der Gaṅgâ.

जाह्नवि (metrisch) f. = जाह्नव 2).

जाह्नवीय Adj. *der* Gaṅgâ *gehörig, sie betreffend* u. s. w.

1. जि, जयति und °ते (episch जय्यात्) 1) *Etwas gewinnen, ersiegen, erbeuten* (im Kampfe oder Spiele), *erwerben, sich (sibi) unterwerfen, erobern.* — 2) *besiegen* (im Kampfe, Spiele, Process). जितवत् MBh. 10,10,13. *überwinden, — treffen, — flügeln.* — 3) die Sinne, Leidenschaften, Leiden, Krankheiten u. s. w. *besiegen, überwinden, abwenden, ihrer Herr werden.* पिपासाम् *den Durst stillen,* विवादान् *Streit aufgeben, — vermeiden.* — 4) *Jmd siegreich vertreiben aus* (Abl.). — 5) *Jmd um Etwas bringen, in Etwas besiegen, Jmd Etwas im Spiele abnehmen;* mit doppeltem Acc. — 6) ohne Object *siegen, siegreich sein, den Sieg davontragen, gewinnen* (im Spiele). — 7) *oben auf sein, hoch leben.* Häufig Praes. st. Imperat. in der Bed. *es lebe hoch!* जितमुडुपतिना so v. a. जयतूडुपतिः 290,13. — Caus. 1) जापयति *Jmd Etwas gewinnen machen,* mit doppeltem Acc. अजीजपत Med. Çat. Br. 5,1,5,11. 12. — 2) Aor. अजीजपत् in der Bed. *besiegen* MBh. 7,66,6. — Desid. जिगीषति, °ते *gewinnen —, erlangen —, erobern —, besiegen —, siegen wollen, auf Beute ausgehen.* — *Intens. जेजीयते. — Mit अति *den Sieg davontragen über* (Acc.). — Mit व्यति Med. *übertreffen* Bhaṭṭ. — Mit अधि *hinzugewinnen zu* (Loc.) — Mit अनु *sich (sibi) unterwerfen, — unterthan machen.* v. l. अप्यजयत् st. अन्वजयत्. — Desid. Med. *sich unterthan machen wollen.* — Mit अप *abhalten, abwenden.* — Desid. Med. *abzugewinnen —, wiederzugewinnen suchen* Âpast. 1,24,21. — Mit अभि 1) *gewinnen, ersiegen, erwerben.* — 2) °जयत्ते Praçnop. 1,9.10 wohl fehlerhaft für °जापयत्ते. — Desid. *gewinnen —, überwinden wollen, angreifen.* — Mit प्रत्यभि, °जित Gop. Br. 2,2,7 fehlerhaft für °चित. — Mit अव 1) *abgewinnen, abnehmen* Gaut. — 2) *abhalten, abwenden.* — 3) *besiegen* 105,24. — Desid. *abgewinnen —, wiedergewinnen wollen.* — Mit आ *gewinnen, erwerben.* — Desid. Med. *zu erlangen suchen.* — Mit उद् 1) *erwerben, gewinnen, unterwerfen.* — 2) *siegreich sein* TBr. 2,4,3,7. — Caus. 1) *siegen machen.* — 2) *Jmd Etwas gewinnen lassen,* mit doppeltem Acc. — Mit अनूद् *nach Jmd* (Acc.) *siegreich sein.* — Mit अभ्युद् *erobern, erwerben* Gop. Br. 2,1,17. — Mit उप dass. Gop. Br. 2,2,16. — Mit निस् 1) *gewinnen, ersiegen, erwerben, sich unterwerfen, erobern.* — 2) *besiegen, überwinden, übertreffen* 112,25. — Mit अभिनिस् *besiegen, überwinden.* — Mit परिनिस् dass. — Mit प्रतिनिस् *sich aneignen, — zu Nutze machen.* — Mit विनिस् 1) *gewinnen, ersiegen, erobern.* — 2) *besiegen, überwinden, — treffen* 297,17. — Mit परा gewöhnlich Med. 1) *Etwas verlieren, um Etwas gebracht werden;* mit Acc. MBh. 2,65,30. — 2) *besiegt werden, unterliegen.* पराजित. — 3) **einer Sache unterliegen, Etwas nicht überwinden —, Etwas nicht ertragen können;* mit Abl. — 4) *besiegen, überwinden* (im Kampfe, Spiele, Processe). पराजित *besiegt, überwunden, überwältigt.* पुत्रशोक° *von Kummer.* — Mit परि *besiegen, überwinden.* — Mit प्र 1) *gewinnen, ersiegen.* — 2) *besiegen.* — Mit प्रति *besiegen* (im Kampfe, Spiele). — Desid. *besiegen wollen, angreifen.* — Mit वि gewöhnlich Med. 1) *gewinnen, ersiegen, erobern.* — 2) *besiegen, überwinden* (im Kampfe oder Spiele), *übertreffen* 292,18. Spr. 7686. — 3) die Sinne, den Geist *besiegen, Herr werden über.* विजितासन Adj. *der mit dem Sitz bald fertig geworden ist,* so v. a. *dem es einerlei ist, worauf er sitzt.* — 4) ohne Object *siegen, einen Kampf zur Entscheidung bringen.* — 5) *einen Kampf mit Jmd* (Instr.) *siegreich beendigen, obsiegen.* — 6) *siegen,* so v. a. *die Oberhand haben.* — 7) *siegen,* so v. a. *hoch leben.* Praes. st. Imperat. so v. a. *es lebe hoch!* — 8) *sich hervorthun —, excelliren durch* (Instr.) Bâlar. 305,6. — 9) *dem Siege entgegen gehen, siegen wollen.* — Caus. Aor. व्यजीजपत् in der Bed. *erobern* MBh. 7,62,9. — Desid. gewöhnlich Med. 1) *gewinnen —, ersiegen wollen.* — 2) *besiegen wollen.* — 3) *eine siegreiche Entscheidung herbeiführen —, siegen wollen, sich um den Sieg bemühen, angreifen.* — Mit सम् 1) *zusammen gewinnen, — erwerben, zusammenbringen.* — 2) *zusammen besiegen.* — 3) *überwältigen.* — 4) die Sinne *besiegen, Herr werden über* Hemâdri 1,728,19.

2. जि, जिनाति s. 1. ज्या.

3. *जि 1) Adj. *siegend.* — 2) m. *ein* Piçâḱa.

जिकन m. N. pr. eines Mannes.

जिगत्नु 1) Adj. *eilend, beweglich.* — 2) *m. *Athem.*

*जिगमिषा f. *das Verlangen zu gehen.*

जिगमिषु Adj. *im Begriff stehend zu gehen, — fortzugehen.* तत्र, वनम्.

जिगर्ति m. *Verschlucker, Verschlinger.*

जिगीषा f. 1) *der Wunsch Etwas zu erlangen, Erwartung.* — 2) *das Verlangen zu besiegen, — zu siegen, — die Oberhand zu gewinnen, Ehrgeiz.*

जिगीषु 1) Adj. *a) Etwas zu erlangen —, zu erreichen wünschend, auf Etwas ausgehend.* — 2) *zu besiegen —, zu übertreffen —, zu siegen wünschend, ehrgeizig.* Nom. abstr. जिगीषुता f.

जिगीषोत्साहवत् Adj. *mit Ehrgeiz und festem Willen verbunden* H. 321.

जिग्यु Adj. *siegreich.*

जिघत्नु Adj. *zu verletzen bestrebt.*

जिघत्सा f. *das Verlangen, die Absicht* 1) *zu essen, Hunger.* — 2) *zu verzehren.*

जिघत्सु 1) Adj. *a) *hungrig.* — *b) zu verzehren verlangend,* mit Acc. Ind. St. 14,373. — 2) f. *eine gefrässige Unholdin.*

*जिघांसक Adj. *zu tödten beabsichtigend.*

जिघांसा f. *das Verlangen, die Absicht* 1) *zu schlagen, — tödten, — erlegen.* — 2) *zu Grunde*

zu richten, zu zerstören.

°जिघांसिन् Adj. *zu tödten beabsichtigend.*

*जिघांसीयस् Adj. *sehr begierig zu tödten.*

जिघांसु 1) Adj. *a) zu tödten —, zu erlegen beabsichtigend;* mit Acc. — *b) zu zerstören —, zu Grunde zu richten begierig;* das Object im Acc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *m. *Feind.*

जिघृक्षा f. *das Verlangen —, die Absicht zu ergreifen, zu fassen, zu packen.*

जिघृक्षु Adj. (die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend) 1) *zu ergreifen —, zu fassen —, zu packen beabsichtigend.* — 2) *zu rauben —, zu entziehen b.* — 3) *zu schöpfen b.* — 4) *zu pflükken b.* — 5) *zu erlernen b.*

जिघ्र Adj. 1) **riechend.* — 2) am Ende eines Comp. *wahrnehmend, errathend.*

जिङ्गिणी (Karaka 3,8) und जिङ्गिनी f. *Odina Wodier* Madanav. 60,49. Bhâvapr. 1,234. Vgl. किङ्गिनी.

जिङ्गी f. 1) *Rubia Munjista* Bhâvapr. 1,176. — 2) *Odina Wodier* Madanav. 60,49. Bhâvapr. 1,234.

जिजीविषा f. *das Verlangen am Leben zu bleiben.*

जिजीविषु Adj. *zu leben —, am Leben zu bleiben wünschend.*

जिजीषु Adj. dass. und daraus entstanden MBh. 3,241,25.

*जिज्ञापयिषु Adj. *Etwas* (Acc.) *an den Tag zu legen begierig.*

जिज्ञासन n. *das Verlangen kennen zu lernen, das Prüfen.*

जिज्ञासा f. *der Wunsch zu wissen, — zu kennen, — zu erkennen, Untersuchung, Nachforschung, Prüfung.* कृतजिज्ञास Adj. *Jmd* (Gen.) *erprobt habend.*

जिज्ञासादर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

जिज्ञासाप्रस्ताव m. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 342,3.

जिज्ञासाभाष्यभावप्रकाशिका f. desgl. Opp. Cat. 1.

जिज्ञासितव्य Adj. *was man kennen zu lernen wünschen muss, zu untersuchen, zu prüfen.*

*जिज्ञास्थि (?) gaṇa राजदन्तादि.

जिज्ञास्य Adj. = जिज्ञासितव्य.

जिज्यु (!) Adj. = जिज्ञासु.

जिडधन m. N. pr. eines Mannes.

°जित् Adj. 1) *gewinnend, erwerbend.* — 2) *besiegend.* In der Med. *entgegenwirkend, vertreibend.*

जितकालिन् Hariv. 10170 (11070) fehlerhaft für °काशिन्.

जितकाशिन् Adj. *sich als Sieger gebarend, siegesbewusst* MBh. 1,2,309. Wird durch जयश्लाघिन् und जिताक्ष erklärt. °काशि (!) soll = दृढमुष्टि sein.

*जितनेमि m. *ein Stab vom Holze der Ficus religiosa.*

जितंते oder °स्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

जितंमनस् Adj. *der sein Herz besiegt hat* Maitr. S. 1,10,16 (Kâṭh. 10,10).

जितंलोक Adj. *der den Himmel gewonnen hat.*

पितर: *eine best. Klasse von Manen.*

जितवती f. N. pr. einer Tochter Uçînara's.

जितव्रत m. N. pr. eines Sohnes des Havirdhâna.

जितशत्रु m. N. pr. 1) eines Buddha. — 2) verschiedener Fürsten Hem. Par. 3,45. 13,181. — 3) *des Vaters des Arhant Agita.

जितश्रम Adj. *an Anstrengungen gewöhnt* Hariv. 4544 (nach Nilak. = कदा चिदपि न श्रमवान्). Spr. 7295. *der sich in Etwas* (Loc.) *geübt hat* 6841. Nom. abstr. °त्व n.

जितकस्त Adj. *der eine sichere Hand hat.* Nom. abstr. °ता f. Karaka 3,8.

जितात्त Adj. *der seine Sinne bezwungen hat* Spr. 2587.

जितात्तर Adj. *die Schrift in seiner Gewalt habend, gut schreibend* Spr. 6654.

जितात्मन् 1) Adj. *der seiner selbst Herr geworden ist.* — 2) m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*जितामित्र Adj. *der seine Feinde überwunden hat.* m. Bein. Vishṇu's.

जितारि 1) *Adj. dass. — 2) m. *a) *ein Buddha.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer.

जिताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,335.

*जिताष्टमी f. = जीमूताष्टमी.

*जिताकव Adj. *der einen Kampf siegreich bestanden hat.*

जिताहार Adj. *Herr über die Speise, d. i. mässig* Tegob. Up. 3.

जिति f. *Erwerb, Gewinn, Sieg.* अजितस्य जिति: und जिती Namen von Sâman Ârsh. Br.

जितुम m. = δίδυμοι, *die Zwillinge im Thierkreise.*

जितेन्द्रिय 1) Adj. *der seine Sinne bezwungen hat.* Nom. abstr. °त्व n. Spr. 2416. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*जितेन्द्रियाह्व m. *ein best. Strauch* Râgân. 4,200.

*जित्तम und जित्म m. = जितुम.

जित्य 1) *m. f. (आ) = कृलि. — 2) f. आ am Ende eines Comp. *Gewinn, Sieg.*

जिष्णु 1) *Adj. *siegreich.* Vgl. सजिष्णु. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

जिष्णु 1) Adj. (*f. ई) *siegreich.* Am Ende eines Comp. *besiegend, überwindend* Karaka 6,5. Vgl. सजिष्णु. — 2) *f. ई Bein. der Stadt Benares.

जिस्, जिनति (aus ज्या, जिनाति) *besiegen;* vgl. जिनन. — Mit निस् dass. (im Spiele) Paṇkad. 20.

जिन 1) *Adj. *a) siegreich.* — *b) sehr alt* Uggval. — 2) m. *a) ein* Buddha. — *b) ein* Arhant, *ein Heiliger der* Gaina. — *c)* Bez. *der Zahl 24* Hemâdri 1,134,16. 17. — *d)* metrisch = जैन. — *e)* Bein. α) *Vishṇu's. — β) Hemakandra's (?). — *f)* N. pr. α) *eines Bodhisattva. — β) eines Sohnes des Jadu VP.² 4,53.

जिनकल्प m. *die Observanz der* Gina 2) *b)* Hem. Par. 11,3.

जिनचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जिनज्या f. *der Sinus von 24°* Golâdhj. 8,71.

*जिनत्रात m. N. pr. eines Mannes.

जिनदत्त m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 13,182. Auch °सूरि.

जिनदत्तकथासमुच्चय m. (Bühler, Rep. No. 719) und जिनदत्तरायचरित्र n. Titel zweier Werke.

जिनदास m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 1,270. 2,614. 3,46.

जिनदेव m. *ein* Arhant *der* Gaina Paṇkad.

जिनधर्म m. *die Lehre* 1) Buddha's. — 2) *der* Gina 1) *b).*

जिनन n. *das Besiegen* Paṇkad.

*जिनपुत्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जिनप्रतिमास्थापनविधि m. Titel eines Werkes.

जिनप्रभासूरि (Ind. St. 14,151), *जिनबन्धु, जिनभक्तिसूरि und जिनभद्रसूरि m. N. pr. von Männern.

जिनमत्वशास्त्रस्तोत्रादि n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 588.

जिनमित्र m. N. pr. eines Mannes.

जिनयज्ञकल्प m. und °यज्ञादिविधान n. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 584. fg.

जिनरक्षित und जिनराजसूरि m. N. pr. zweier Männer.

जिनर्षि m. *ein* Gaina-*Mönch.*

जिनलाभसूरि m. N. pr. eines Mannes.

जिनवक्त्र m. N. pr. eines Buddha.

जिनवृत्त n. *ein mit einem Radius von 24° gezogener Kreis, der die Pole der Ekliptik zum Centrum hat,* Golâdhj. 8,58. 60.

जिनशतपञ्जिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 586.

जिनशासन n. Buddha's *Lehre.*

जिनश्री m. N. pr. eines Fürsten.

*जिनसद्मन् n. *ein* Gaina-*Kloster.*

जिनसहस्रनामस्तोत्र n. Titel eines Werkes Büh-

LER, Rep. No. 587.

जिनसेन m. N. pr. eines Mannes.

जिनांशज्या f. = जिनज्या GOLÀDHJ. 8,71.

*जिनाङ्कुर und *जिनाधार m. N. pr. zweier Bodhisattva.

जिनाभिगम m. fehlerhaft für जीवाभिगम.

जिनेन्द्र m. 1) *ein* Buddha. — 2) *ein Heiliger der Gaina.* — 3) N. pr. eines Grammatikers. Auch °सूरि.

जिनेन्द्रबुद्धि m. N. pr. eines Grammatikers.

जिनेन्द्रभूति (?) m. = जिनेन्द्रबुद्धि.

जिनेश m. *ein* Arhant *der Gaina* Ind. St. 14, 382. PAṆKAD.

जिनेश्वर m. 1) dass. Ind. St. 14,378. — 2) *N. pr. eines solchen Arhant.

जिनोत्तम m. *ein* Arhant *bei den Gaina.*

*जिनोरस m. N. pr. eines Bodhisattva.

जिन्डुराज und °राज्य (!) m. N. pr. eines Mannes.

जिन्व्, जिँन्वति (ausnahmsweise auch Med.), (प्र) जिँनीषि. 1) *sich regen, frisch —, lebendig sein.* — 2) *anregen, in rasche Bewegung setzen, erregen, incitare.* — 3) *erquicken, beleben, erfrischen.* — 4) *fördern, kräftigen, begünstigen.* — 5) *Jmd zu Etwas* (Dat.) *verhelfen, — bringen.* — 6) *befriedigen, erfüllen, erhören.* — *Caus. जिन्वयति (भाषार्थ). — Mit आ *erfrischen.* — Mit प्र 1) *erquicken, beleben.* — 2) *fördern, verhelfen zu* (Dat.). — Mit उपप्र *antreiben, anreizen.*

जिन्व Adj. in धियंजिन्वँ und विश्वजिन्व.

*जिम्, जेमति (अदने).

जिम्भजिह्वता f. *eine best. Krankheit der Zunge.*

*जिरण m. *Kümmel.*

*जिरि, जिरिणोति (हिंसायाम्, जिधांसायाम्).

जिँर्वि Adj. = जित्रि 1) AV. 14,1,21 (Hdschrr.).

जिल्लिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. किल्लिक v.l.

*जिवाजीव m. *eine best. Hühnerart,* = जीवंजीव.

जिँत्रि 1) Adj. *gebrechlich, alt, greis.* — 2) *m. *a) Zeit.* — *b) Vogel.*

*जिष्, जेषति (सेचने).

जिषे Dat. Inf. zu 1. जि RV. 1,111,4. 112,12.

जिष्णु 1) Adj. *siegreich, überlegen, gewinnend.* — *b)* mit Acc. *besiegend, überwindend, — treffend* Spr. 5896. Am Ende eines Comp. *gewinnend, besiegend.* — 2) m. *a) *die Sonne.* — *b)* Bein. α) Vishṇu's. — β) *Indra's — γ) Arǵuna's, des Pâṇḍu-Sohnes. — *c)* N. pr. verschiedener Männer.

*जिष्णुक m. *Held* GAL.

जिष्णुगुप्त m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 9,172.

जिष्णुज m. Patron. Brahmagupta's GAṆIT. 187,26.

*जिह्मानक m. *Weltuntergang.*

जिह्मासा f. *das Verlangen Etwas aufzugeben, — sich von Etwas zu befreien* SARVAD. 42,7.

जिह्मासु Adj. *zu verlassen —, sich von Etwas zu befreien wünschend;* mit Acc.

जिह्मिति m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

जिह्मीरषा f. = जिह्मीर्षा *das Verlangen zu packen.*

जिह्मीर्षा f. *das Verlangen* 1) *zu tragen.* — 2) *zu rauben.* — 3) *zu entfernen.* — 4) *mit sich fortzureissen, zu entzücken.*

जिह्मीर्षु Adj. mit Acc. *verlangend, im Begriff stehend* 1) *zu bringen.* — 2) *fortzutragen, zu rauben, an sich zu reissen.* — 3) *zu entfernen.*

*जिह्मीर्ष्य Partic. fut. pass. vom Desid. von हृ.

जिह्मँ 1) Adj. (f. आ) *a) nach unten* oder *seitwärts abfallend, schräg, schief; schielend* (vom Auge). Mit इ, गम्, निस्-अर्छ् und अस् *seitwärts gehen, das Ziel verfehlen, vom rechten Wege abkommen;* mit Abl. des Gegenstandes, den man *verfehlt* oder dessen man *verlustig geht.* जिह्मं (Adv.) चर् *in die Irre gehen, das Ziel verfehlen.* जिह्मप्रेक्षिन् Adj. *seitwärts sehend, schielend.* — *b) krumme Wege —, hinterlistig zu Werke gehend, falsch, unwahr, unredlich.* जिह्म° *auf eine unehrliche, hinterlistige Weise.* — *c) langsam, träge, faul* NAISH. 2,102. — 2) n. *a) Falschheit, Unehrlichkeit* 53,10. — *b) *Tabernaemontana coronaria* RÂǴAN. 10,145.

जिह्मग 1) Adj. *a) in Windungen gehend* (Schlange) 49,18. — *b) *träge —, langsam gehend.* — 2) m. *Schlange.*

जिह्मगति Adj. = जिह्मग 1) *a).*

जिह्मता f. *Falschheit, Hinterlist.*

जिह्मँबार Adj. *dessen Oeffnung seitwärts geneigt ist.*

जिह्ममीन m. *ein Fisch zum blossen Schein, kein wirklicher F.*

*जिह्ममोक्तृ m. *Frosch.*

*जिह्मशल्य m. *Acacia Catechu* DHANV. 1,8. RÂǴAN. 8,22 (जिह्मशल्य).

जिह्मशिरस् Adj. *schiefköpfig* AIT. ÂR. 353,4.

जिह्मशीँ Adj. *quer —, am Boden liegend.*

जिह्मायँ 1) जिह्मायति *schief gehen* NIR. 1,11. — 2) जिह्मायते *a) schief sein* VAITÂN. — *b) sich träge —, sich lässig verhalten, zögern;* mit Infin. HEMÂDRI 1,1,6.

*जिह्माशिन् m. N. pr. eines Mannes. °न KÂÇ.

जिह्मित Adj. 1) *gewunden, gebogen.* — 2) *verdunkelt, verschleiert* KÂD. 29,1.

जिह्मी Adv. 1) mit कर् *verdunkeln* LALIT. 139, 15. 375,18. — 2) mit भू *in den Hintergrund gerathen, in den Schatten gestellt —, verdunkelt werden* LALIT. 139,20.

जिह्मीकरण Adj. *schwächend, verdunkelnd* in चन्द्रसूर्यजिह्मीकरणप्रभ.

जिह्मेतर Adj. *nicht träge, — stumpf* NAISH. 3,63.

*जिह्रु m. Pl. N. pr. eines Volkes.

जिह्वँ 1) Adj. als Beiw. Agni's MAITR. S. 1,3,35. यँह्वँ Padap. und RV. 3,2,9. — 2) m. (ausnahmsweise) *Zunge.* — 3) f. जिह्वाँ *a)* dass. Am Ende eines adj. Comp. f. आ HEMÂDRI 1,402,17. — *b) die Zunge* oder *Zungen* Agni's, so v. a. *Flamme.* — *c) die Zunge an der Wage* HEMÂDRI 1,192,3. 193,11. fgg. — *d) Rede* RV. 3,57,5. — *e) *die Wurzel der Tabernae montana coronaria.*

जिह्वक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °ह्विका) *Zunge* HEMÂDRI 1,429,1. Vgl. अजिह्विका. — 2) *eine Art Fieber.* — 3) f. जिह्विका Demin. von जिह्वा *Zunge* am Ende einiger Compp.

जिह्वल Adj. *gefrässig.*

*जिह्वाकात्य m. N. pr. eines Mannes.

जिह्वाग्र n. *Zungenspitze.*

जिह्वाक्लेदन n. *das Abschneiden der Zunge* ÂPAST.

जिह्वातल n. *die Oberfläche der Zunge.*

जिह्वानिर्लेखन und *°निर्लेखनिक *Zungenschaber.*

*जिह्वाप m. 1) *Hund.* — 2) *Katze.* — 3) *Tiger.* — 4) *Panther* oder *Leopard.* — 5) *Bär.*

जिह्वामय m. *Zungenkrankheit* ÇÂRÑG. SAṂH. 1,7,77.

*जिह्वामल n. *der Belag auf der Zunge.*

जिह्वामूलँ n. *Zungenwurzel.*

जिह्वामूलीय Adj. *zur Zungenwurzel gehörig* (von bestimmten Lauten).

*जिह्वारद m. *Vogel.*

जिह्वाल Adj. *mit einer Zunge versehen* HARSHAK. 33,23.

जिह्वालता f. *eine lange Zunge* HARSHAK. 142,23. 214,18.

*जिह्वालिक् m. *Hund.*

जिह्वालौल्य n. *Gefrässigkeit.*

जिह्वावत् m. N. pr. eines Lehrers.

*जिह्वाशल्य m. fehlerhaft für जिह्मशल्य.

जिह्वाशोधन n. *das Reinigen der Zunge,* so v. a. *das Hersagen best. mystischer Silben.*

जिह्वास्तम्भ m. *Zungenschlag* ÇÂRÑG. SAṂH. 1,7,70.

*जिह्वास्वाद् m. *das Lecken.*

*जिह्वु fehlerhaft für जिह्रु.

*जिह्वोद्भव m. = जिह्वामल GAL.

*जिह्वोल्लेखन 1) n. *das Schaben der Zunge.* — 2)

f. ई॑ *Zungenschaber.*

*जिह्वाल्लोखनिका f. *Zungenschaber.*

°जी m. nach Personennamen ein Ausdruck der Verehrung.

जीक m. 1) dass. — 2) **eine best. Pflanze* Gal.

जीगर्त in अजीगर्त.

जीत s. u. ज्या.

जीति f. in अजीति.

जीन 1) *Adj. *alt, bejahrt.* — 2) *Schlauch;* vgl. जील.

जीमू॑त m. 1) *Gewitterwolke.* — 2) **Berg.* — 3) Bein. *a) der Sonne.* — *b)* *Indra's. — 4) **Brodherr.* — 5) *Lepeocercis serrata.* — 6) **Luffa foetida* oder *eine verwandte Pflanze.* — 7) **Cyperus rotundus* Râǵan. 6,140. — 8) *ein best. Metrum.* — 9) N. pr. verschiedener Männer.

जीमूतक m. 1) *Lepeocercis serrata.* — 2) **eine Gurkenart* Râǵan. 3,46.

जीमूतकेतु m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Vidjâdhara.

*जीमूतमूल n. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

जीमूतवर्षिन् Adj. *aus einer* (vorübergehenden) *Gewitterwolke Regen entsendend* Ait. Br. 2,19.

जीमूतवाह m. N. pr. eines Mannes.

जीमूतवाहन m. 1) *Bein. Indra's. — 2) N. pr. *a)* eines Vidjâdhara Bâlar. 89,12. — *b)* verschiedener Männer.

जीमूतवाहनीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*जीमूतवाहिन् m. *Rauch.*

जीमूतस्वन m. *Donner.*

*जीमूताष्टमी f. *der 8te Tag in der dunkelen Hälfte des* Âçvina.

जी॑र 1) Adj. (f. आ॑) *a) rasch, lebhaft, thätig.* — *b) treibend.* — 2) m. *a) rasches Bewegen, Schwingen* (der Soma-Steine). — *b)* **Schwert.* — *c)* **Panicum miliaceum.* — *d)* **Kümmel* Râǵan. 6,57.

जीरक 1) m. n. *Kümmel.* — 2) *f. °रिका *eine best. Grasart* Râǵan. 8,134.

*जीरण m. *Kümmel.*

जी॑रदानु Adj. *träufelnd, rieselnd, sprühend, reichlich fliessen lassend.*

जी॑राध्र Adj. *dessen Ceremonien lebhaft, frisch sind.*

जी॑राश्व Adj. *lebhafte —, muntere Rosse habend.*

1. जी॑रि॑ m. oder f. *lebendiges —, fliessendes Wasser.* 2. जीरि f. *Alter* Tândja-Br. 25,17,3.

जीर्ण 1) Adj. s. u. 1. जॄ. — 2) *m. *a) Baum.* — *b) Kümmel* Râǵan. 6,57. — 3) *f. आ *grober Kümmel.* — 4) n. *a) Gebrechlichkeit, Alter.* — *b) Verdauung.* — *c)* **Erdharz* Râǵan. 6,64.

*जीर्णक Adj. *ziemlich alt* u. s. w.

जीर्णज्वर m. *ein langwieriges, schleichendes Fieber.*

*जीर्णज्वरहर m. *eine best. Pflanze* Gal.

जीर्णज्वरिन् Adj. *am Fieber* जीर्णज्वर *leidend.*

जीर्णटीका f. Titel eines Werkes.

जीर्णता f. *Alter.*

जीर्णताजिक n. Titel eines Werkes.

जीर्णत्व n. *Alter.*

*जीर्णदारु m. *Argyreia speciosa* Râǵan. 3,106.

जीर्णपत्र m. *eine Art* Lodhra Bhâvapr. 1,178.

*जीर्णपत्रिका f. *eine best. Grasart* Râǵan. 8,134.

*जीर्णपर्ण m. n. *Nauclea Cadamba.*

*जीर्णपर्णज n. und *जीर्णपुष्पक n. *Cyperus rotundus* Dhanv. 3,35.

*जीर्णफञ्जी f. *Argyreia speciosa* Râǵan. 3,106.

*जीर्णबुध्र m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,213.

*जीर्णबुध्रक n. *Cyperus rotundus* Râǵan. 8,152.

जीर्णमत n. *eine alte, veraltete Ansicht.*

*जीर्णवज्र m. *ein dem Diamant ähnlicher Edelstein* Râǵan. 13,210.

जीर्णविष m. N. pr. eines Schlangenbändigers Mudrâr. 32,6 (57,2).

जीर्णशक्ति f. *die Fähigkeit Etwas* (Loc.) *zu verdauen* Spr. 5400.

जीर्णशतखण्डमय Adj. (f. ई) *aus hundert abgenutzten Stücken bestehend* Spr. 4583, v. l.

जीर्णामयज्वर m. = जीर्णज्वर.

जी॑र्णि॑ 1) Adj. *durch Alter hinfällig.* — 2) f. *a)* **Gebrechlichkeit, Altersschwäche.* — *b) Verdauung;* vgl. अ°.

जीर्णोद्धार m. *das Herausnehmen des Verfaulten, Ausbesserung eines Gebäudes* Hemâdri 1,125,15. Ind. St. 15,286.

*जीर्णोद्धृत Adj. *ausgebessert, aufgefrischt.*

जीर्ति f. in अजीर्ति.

जील m. *Schlauch* Gaut. Vgl. जीन.

जीव्, जी॑वति (metrisch auch Med.) 1) *leben, am Leben sein, — bleiben.* जीव जीव *mögest du lange leben!* Auch mit dem Acc. जीविकाम्. जी॑वत्, जीवत् und जीवित (ausnahmsweise) *lebend, lebendig, noch am Leben seiend.* जीवन्गच्छति so v. a. *bleibt am Leben* 57,2. — 2) *aufleben.* Mit पुनर् dass. जीवित *wieder aufgelebt.* — 3) *seinen Lebensunterhalt haben, leben von* (Instr., ausnahmsweise Loc.). — Caus. जीवयति (episch auch Med.) 1) *lebendig machen, beleben.* जीवित *belebt, lebendig gemacht* 63,11. 123,1. — 2) *Jmd am Leben lassen, Jmds Leben erhalten,* so v. a. *Jmd nicht sterben lassen* und *Jmd nicht tödten.* — 3) *Jmd leben lassen,* so v. a. *ernähren, aufziehen.* — 4) *leben lassen,* so v. a. जीव *rufen.* — Desid. 1) जिजीविषति, °ते (Bhâg. P.) *a) leben wollen, zu leben wünschen.* — *b) seinen Lebensunterhalt zu finden suchen, leben wollen von* (Instr.). — 2) जि॑जी॑व्यूषति *sein Leben zu fristen suchen mit* (Instr.). — 3) जिजीव्यूषित *der sein Leben zu fristen sucht mit* (Instr.). — Mit अति 1) *überleben.* — 2) *besser leben als* (Acc.) Âpast. 2,25,10. — Mit अनु 1) *Jmd nachleben,* so v. a. *so leben wie —;* mit Acc. — 2) *für Jmd leben, sich Jmd ganz hingeben, Jmd zugethan sein;* mit Acc. — 3) *leben von, bestehen durch, erhalten werden von;* mit Acc. — 4) *sich in Etwas* (Acc.) *fügen, Jmd Etwas gönnen.* v. l. अनुजानीमस् st. °जीवामस्. — Caus. *Jmd wieder zum Leben bringen.* — Mit आ *leben von, bestehen durch, Nutzen ziehen aus, benutzen;* mit Acc. — Mit उद् *wieder aufleben.* Auch mit पुनर्. — Caus. *beleben.* — Mit अभ्युद् *sich am Leben zu erhalten suchen, sich nähren.* — Mit प्रत्युद् *wieder aufleben* 326,15. प्रत्युज्जीवित *aufgelebt* Kâd. 2,137,22. 139, 1. — Mit उप 1) *seinen Lebensunterhalt haben* 33, 7. *leben von, bestehen durch, erhalten werden von, Nutzen ziehen aus, benutzen, gebrauchen;* mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. oder Instr. (Spr. 7865). उपजीव्य Absol. *in Abhängigkeit von, wegen;* mit Acc. Comm. zu Njâjam. 9,4,6. 10,1,11. 2,14. — 2) *leben von* oder *für,* so v. a. *betreiben, üben.* वृत्तिम् *einen Lebensunterhalt erwählen* M. 4, 200. जीविकाम् dass. मानुष्यम् *als Mensch leben, die Menschennatur erwählen.* — Caus. *Nutzen von Jmd ziehen, Jmd ausbeuten;* mit Acc. — Mit प्र in प्रजीवन, प्रजीविन्. — Mit प्रति in प्रतिजीवन. — Mit वि *aufleben, in's Leben zurückkehren.* — Mit सम् 1) *zusammen leben.* — 2) *leben.* — 3) *leben von* (Instr.). — 4) *zum Leben zurückkehren, wieder lebendig werden.* — Caus. 1) *beleben.* — 2) *Jmd am Leben erhalten, ernähren.* — Mit प्रतिसम् *aufleben.*

जी॑व॑ 1) Adj. (f. आ॑) *a) lebend, lebendig.* — *b)* von Blut so v. a. *gesund* Karaka 8,6. — *c)* am Ende eines Comp. *lebend von.* — *d) Leben verleihend.* — 2) m. n. *a) der —, das Lebendige, ein lebendes Wesen.* — *b) das Leben* (*m.). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. *a) das Lebensprincip, die individuelle Seele* RV. 1,164,30. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* am Ende eines adj. Comp. *Lebensunterhalt, Gewerbe.* — *c)* **eine best. Pflanze.* — *d)* Bein. α) Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* — β) *Karṇa's. — *e)* N. pr. eines Marut. — 4) f. जीवा *a)* **das Leben.* — *b)* Pl. *das lebendige* oder *Leben bringende Element, Wasser* Vaitân. — *c)* **die Erde.* — *d)* **Bogensehne.* — *e)* in der Geom.

die Sehne. — *f) der Sinus eines Bogens.* — *g) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = जीवन्ती und वचा. — *h) *das Klingen metallischer Schmucksachen.* — 5) n. *ein best. Metrum.* — जीवात् MBh. 5,1109 fehlerhaft für बीजात्.

जीवक 1) Adj. *a) lebend,* so v. a. *lebend gefangen* Harshak. 185,8. — *b)* am Ende eines Comp. (f. जीविका) α) *lebend.* — β) *lebend von.* — γ) *Leben verleihend, erzeugend.* — *c) * (f. जीवका) der lange lebt, dem ein langes Leben gewünscht wird.* — 2) m. *a) *ein lebendes Wesen.* — *b) *Diener, Untergebener.* — *c) *Wucherer.* — *d) *Schlangenfänger.* — *e) *Baum.* — *f) eine best. Heilpflanze.* Nach den Lexicographen *Terminalia tomentosa* und *Coccinia grandis.* — *g)* *N. pr. eines Mannes. — 3) f. जीविका *a)* Pl. *Wasser.* — *b) das Leben, die Art und Weise zu leben* Kâraṇḍ. 46,12. — *c) Lebensunterhalt.* *°कर् *zum Lebensunterhalt erwählen.* Am Ende eines adj. Comp. f. °जीविका. — *d) *eine best. Pflanze,* = जीवन्ती.

जीवकोश m. *das Gehäuse der Seele* Bhâg. P. 4, 22,26. 23,11. 10,82,47.

जीवकोषणी f. Kauç. 26. Ind. St. 13,151.

जीवगृभ् Adj. *Lebende greifend,* so v. a. *Nachsteller.*

जीवग्रह् m. *Füllung* (des Bechers) *mit lebendigem* Soma, d. i. *mit der nicht zerquetschten, noch unversehrten Pflanze.*

जीवग्राहम् Absol. mit ग्रह् *Jmd lebendig gefangen nehmen* Maitr. S. 2,2,12.

जीवघन m. *Nichts als Lebendiges, alles Lebende in sich enthaltend* Prâçnop. 5,5.

जीवघातिन् Adj. *Lebendes tödtend* (Raubthier).

जीवघात्या f. *Vernichtung des Lebendigen* oder *des Lebens.*

जीवघोषस्वामिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

जीवच्छ्राद्धप्रयोग m. und °च्छ्राद्धविधि m. Titel zweier Werke.

जीवज Adj. *lebendig zur Welt kommend.* — Hariv. 4484 fehlerhaft für जीवक.

*जीवजीव m. = जीवजीवक 1).

जीवजीवक m. 1) *eine Hühnerart.* — 2) **ein buddhistischer* oder Gaina-*Bettler* Gal.

*जीवंजीव m. 1) *eine Hühnerart.* — 2) *ein fabelhafter Vogel mit zwei Köpfen.* — 3) *ein best. Baum.*

जीवंजीवक m. *eine Hühnerart* Kâd. 2,86,17. Lalit. 342,15. 377,10. 416,4.

जीवंतण्डुल Adj. *von frischem Reis* Maitr. S. 1,4, 13. 6,11. 12. Mân. Çr. 1,1,2. 5,6. 6,1,5.

*जीवतोका Adj. f. *deren Kind* oder *Kinder am Leben sind.*

जीवत्क्रिया f. Titel eines Werkes.

*जीवत्तोका und *जीवत्तोकी Adj. f. = जीवतोका.

*जीवत्पति, °का und *जीवत्पत्नी f. *eine Frau, deren Mann am Leben ist.*

जीवत्पितर् Adj. *dessen Vater am Leben ist.*

जीवत्पितृक Adj. 1) dass. — 2) *bei Lebzeiten des Vaters geschehend.*

जीवत्पितृकनिर्णय m. und °पितृविवरण n. Titel zweier Werke.

जीवत्याग m. *Hingabe des Lebens, das Sterben.*

जीवत्व n. Nom. abstr. zu जीव 3) *a)* Kap. 6,63.

*जीवथ 1) Adj. *a) lange lebend.* — *b) tugendhaft.* — 2) m. *a) Lebensathem.* — *b) Schildkröte.* — *c) Pfau.* — *d) Wolke.* — *e) Tugend.*

1. जीवद् 1) m. *Arzt.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze,* = जीवन्ती Râgan. 3,25.

2. जीवद् m. *Feind.*

*जीवदत्त m. N. pr. eines Mannes. Auch °क m.

*जीवदात्री f. *eine best. Heil- und Gemüsepflanze* Râgan. 3,25. = वृद्धि 5,29. *Coelogyne ovalis* oder *Hoya viridiflora* Mat. med. 301.

जीवदान n. Titel eines Werkes.

जीवंदानु Adj. angeblich *Leben gebend,* aber nur fehlerhaft für जीरदानु.

जीवदामन् m. N. pr. eines Fürsten.

जीवदायक Adj. *das Leben gebend.*

जीवदेव m. N. pr. eines Autors.

*जीवधन n. *Besitz an Lebendigem, — Vieh.*

जीवंधन्य Adj. (f. आ) *reich an Lebendigem, — Lebenskräften.*

जीवधानी f. *der Behälter alles Lebenden* (die Erde).

जीवन 1) Adj. (f. ई) *belebend, Leben gebend, lebendig machend* 122,6. — 2) m. *a) *ein lebendes Wesen.* — *b) *Wind.* — *c) *Sohn.* — *d)* *Bez. *zweier Pflanzen,* = जीवक und लुप्तफलक. — *e)* N. pr. eines Autors. — 3) *f. आ *eine best. Heilpflanze.* — 4) f. ई *eine best. Pflanze* Râgan. 3,25. Nach den Lexicographen = जीवन्ती, काकोली, डोडी, मेदा, महामेदा und यूथी. — 5) n. *a) das Leben, Existenz.* — *b) Lebensweise.* — *c) das Leben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend); *Lebensunterhalt, Existenzmittel.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *lebend von.* वृष्टि° *durch Regen Subsistenzmittel bietend* (eine Gegend). — *d) das Beleben, Lebendigmachen* 122,14. Auch *das Beleben eines Zauberspruches.* — *e) Wasser* Spr. 7617; zugleich in Bed. 5) *c).* — *f) *frische Butter.* — *g) *Milch* Gal. — *h) *Mark* Râgan. 18,69.

*जीवनक 1) n. *Speise.* — 2) f. °निका *Terminalia Chebula* Râgan. 11,221.

जीवनद् m. N. pr. eines Mannes.

जीवनयोनि Adj. *aus dem Leben entspringend, im Leben wurzelnd* Bhâshâp. 150.

जीवनवत् Adj. *Leben enthaltend, auf das L. sich beziehend* Gop. Br. 2,1,25.

जीवनंश् Adj. (Nom. °नंट् und *°नक्) *wobei Lebendes verloren geht* Maitr. S. 1,4,13. Nach der Kâç. = जीवस्य नाशः.

जीवनस्या f. *Lebenslust* Maitr. S. 2,3,4.

जीवनाथ m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °महामहोपाध्याय m.

जीवनाय und °क m. N. pr. eines Dichters.

*जीवनार्ह n. 1) *Milch* Nigh. Pr. — 2) *Korn* ebend.

*जीवनावास m. Bein. Varuṇa's.

*जीवनाशम् Absol. mit नश् *mit Tode abgehen.*

जीवनि in *अजीवनि.

जीवनिकाय m. *ein lebendes Wesen.*

जीवनीय 1) Adj. *a) belebend, das Leben verlängernd,* Bez. *einer Klasse von Arzeneien* Karaka 1, 1. — *b) aus* 3) *b) bereitet.* — 2) *f. आ *eine best. Gemüsepflanze* Râgan. 3,25. — 3) n. *a)* impers. *vivendum.* — *b) eine best. Form von Milch.* — *c) Wasser.*

*जीवनेत्री f. *eine Art Pfeffer* Râgan. 6,18.

जीवन्त 1) *Adj. *lange lebend.* — 2) *m. *a) das Leben.* — *b) Arzenei.* — *c) eine best. Gemüsepflanze, eine Art Portulak* Râgan. 7,150. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई *a) eine best. officinelle Pflanze, die auch als Gemüse genossen wird,* Râgan. 3,25. — *b) *Cocculus cordifolius.* — *c) *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma.* — *d) *Terminalia Chebula* Râgan. 11,222. — *e) *Schmarotzerpflanze.* — *f) *=* डोडी.

*जीवन्तक 1) m. *eine Art Portulak* Madanav. 76, 36. — 2) *a)* f. °न्तिका *a) Schmarotzerpflanze.* — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) Cocculus cordifolius* Râgan. 3,2. — *d) Terminalia Chebula.*

जीवन्तस्वामिन् m. N. pr. eines Gaina-Heiligen Hem. Par. 11,24.

जीवन्ति 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. (metrisch) = जीवन्त 3) *a).*

*जीवन्तिक m. = जीवान्तक *Vogelsteller.*

जीवन्मरण n. *ein Tod bei lebendigem Leibe* Daçak. (1925) 2,117,11.

जीवन्मुक्त Adj. *bei Lebzeiten schon erlöst.*

जीवन्मुक्ति f. *eine Erlösung bei Lebzeiten.* °प्रकरण n. und °विवेक m. Titel eines Werkes.

जीवन्मृत Adj. *lebend und doch todt, halbtodt.* Nom. abstr. °त्व n.

जीवन्मृतक Adj. dass. 106,7. Vgl. अति°.

जीवन्म्रियमाण Adj. *lebend, aber im Begriff zu*

sterben.

जीवन्मुक्त Adj. = जीवन्मुक्त Ind. St. 15,383.

जीवपति m. *ein Gatte, der am Leben bleibt.*

*जीवपत्रप्रचायिका f. *ein best. Spiel.* v. l. जीवपुत्र°.

जीवपत्नी Adj. f. *deren Gatte lebt.*

जीवपितृ und °पितृक Adj. *dessen Vater noch lebt.*

जीवपीतसर्ग Adj. *dessen Ströme (Strahlen) von Lebendigen getrunken werden.*

जीवपुत्र 1) Adj. (f. आ) *dessen Sohn oder Kinder leben* R. ed. Bomb. 4,19,11 (Gorr. fälschlich °पुत्रि st. पुत्रे). — 2) m. *a)* *wohl = °क in जीवपुत्रप्रचायिका. — *b)* N. pr. eines Ṛshi und Bez. *eines von ihm verfassten Liedes.*

*जीवपुत्रक m. 1) *Terminalia Catappa.* — 2) *Putranjiva Roxburghii.*

*जीवपुत्रप्रचायिका f. *ein best. Spiel* Kâç. zu P. 6,2,74.

जीवपुरी f. *Wohnsitz der Lebendigen (Menschen).*

*जीवपुष्टा f. *eine best. Pflanze.* v. l. °पुष्पा.

जीवपुष्प 1) n. *a)* *eine best. Pflanze.* Nach H. an. = दमनक und फणिञ्जक (*Majoran*). — *b)* bildliche Bez. *des Kopfes.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.* v. l. °पुष्टा.

*जीवपृष्टा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,26.

जीवप्रज Adj. (f. आ) *lebende Kinder habend.*

*जीवप्रिया f. *Terminalia Chebula* Râǵan. 11,221.

जीवबर्हिस् Adj. *eine lebendige, ganz frische Opferstreu habend.*

*जीवभद्रा f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 3,25. Auch = वृद्धि 5,29.

जीवभूत Adj. *das Leben seiend —, d. L. ausmachend von* (Gen.) R. 1,4,23. Bhâg. P. 5,24,19.

जीवभोजन 1) *die Lebendigen ergötzend, die Lust von* (Gen.) *seiend.* — 2) *Genuss —, Ergötzung der Lebendigen.*

*जीवमन्दिर n. *der Körper.*

जीवमय Adj. *beseelt, mit Leben begabt.*

जीवमिश्र m. N. pr. eines Autors.

जीवयाज m. *Opfer von Lebendigem.*

जीवयोनि Adj. *aus Lebendigem entspringend* oder m. *die Quelle alles Lebendigen.*

जीवरक्त n. *das Menstrualblut.*

जीवराजदीक्षित m. N. pr. eines Autors.

जीवल 1) Adj. (f. ई) *lebensvoll, belebend.* — 2) m. *a)* *eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई *a)* *Odina Wodier.* — *b)* *eine Pfefferart* Râǵan. 6,18,

जीवलोक m. *die Welt der Lebenden, die lebenden Wesen, die Menschen* Harshaṅ. 101,12. Vikramâṅkaṅ. 9,28.

जीवलौकिक Adj. *den Menschen eigen.*

जीववध m. *Tödtung eines lebenden Wesens* Ind. St. 15,425.

जीववत् 1) Adj. *a)* *beseelt, lebend.* — *b)* = जीवनवत् Âpast. Çr. 8,14. — 2) *f. °वती = जीववल्ली Nigh. Pr.

*जीववर्धनी f. *eine best. Pflanze* Madanav. 9,87.

*जीववल्ली f. *eine best. Knolle* Râǵan. 3,17.

जीवविचार m. Titel eines Gaina-Werkes. Auch °प्रकरण n. und °प्रकरणवृत्ति f.

जीवविनय m. Titel eines Werkes.

जीवविषय m. *Lebensdauer* Paṅkat. ed. orn. 1,19.

जीवविषाण n. *das Horn eines lebenden Thieres* Pâr. Gṛhj. 3,7,2.

*जीववृत्ति f. *Viehzucht.*

जीवशंस m. *Gemeinschaft der Lebenden.*

जीवशर्मन् m. N. pr. eines Astronomen.

*जीवशाक m. *eine Art Portulak* Râǵan. 7,151.

*जीवशुक्ला f. *eine best. Knolle* Râǵan. 3,17.

जीवशेष 1) Adj. *der nur das Leben gerettet hat.* — 2) *m. = जीवशाक Râǵan. 7,150.

जीवशोणित n. *lebendiges, d. i. gesundes Blut.*

*जीवश्रेष्ठा f. *eine best. Heilpflanze,* = ऋद्धि Râǵan. 5,28.

जीवसाक्षिन् m. *Zeuge des Lebens.* धमनी °साक्षिणी *Pulsader.*

*जीवसाधन n. *Reis, Korn* Râǵan. 16,1.

जीवसिद्धि m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 36,4 (63,10).

जीवसुत Adj. (f. आ) *dessen Kinder am Leben sind.*

जीवसू Adj. f. 1) *ein lebendes Kind gebärend.* — 2) *deren Kinder am Leben bleiben, — lange leben* MBh. 1,199,7 (nach Nîlak.).

जीवसे Dat. Inf. zu जीव् ṚV. VS. MBh. 1,732.

*जीवस्थान n. *eine Stelle des Körpers, deren Verletzung lebensgefährlich ist,* Râǵan. 18,57.

जीवहिंसा f. *das Leidanthun lebenden Wesen* Ind. St. 15,423. fg.

*जीवागार n. = जीवस्थान Râǵan. 18,57.

*जीवाजीवाधारक्षेत्र n. *die Welt des Lebenden und Unbelebten.*

जीवातु (*m. *n.) f. 1) *das Leben.* Dat. जीवातवे Maitr. S. 2,3,4. — 2) *Belebungsmittel* Hem. Par. 13,189. — 3) *Lebensmittel, Speise.* — 4) Titel eines Commentars Opp. Cat. 1.

जीवातुमत् Adj. = जीवनवत्.

जीवात्मन् m. *die individuelle Seele.*

जीवादान n. *Leblosigkeit, Ohnmacht* oder *Athemnoth* Karaka 1,15. 20. 8,6. 10.

जीवादित्य m. *die beseelte Sonne* Ind. 15,375.

*जीवान्तक m. *Vogelsteller.*

जीवापय्, °यति *wieder lebendig machen.*

जीवाभिगमसूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes.

*जीवाला f. *eine Pfefferart* Râǵan. 6,18.

जीवाश Adj. (f. आ) *am Leben hängend* Spr. 2292.

जीवाशङ्किन् Adj. *Jmd für lebend haltend* 111,23.

जीवास्तिकाय m. *die Kategorie Seele* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,35.

जीविका s. u. जीवक.

जीविकामात्रता f. *das Nichts als Lebensunterhalt Sein.*

जीवित 1) Adj. s. u. जीव् Simpl. und Caus. — 2) n. *a)* *ein lebendes Wesen.* — *b)* *das Leben.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c)* *Lebensdauer.* — *d)* *Lebensunterhalt, Mittel zur Existenz.* जीवन v. l.

*जीवितकाल m. *Lebensdauer.*

जीवितक्षय m. *Verlust des Lebens, Tod* 94,5.

जीवितगृधुता f. *grosse Lebenslust* Kathâs. 78,87.

*जीवितज्ञा f. *Arterie, Ader.*

जीवितद् Adj. *lebengebend* Bhâvapr. 3,98.

जीवितनाथ m. *Lebensbeschützer, Gatte.*

जीवितप्रिय Adj. *lieb wie das Leben* Spr. 4288.

जीवितभूत Adj. *gelebt habend,* so v. a. *todt* Kâd. 2,83,10.

जीवितयापन Adj. *den Lebendigen zur Last fallend.*

जीवितवे Dat. Inf. zu जीव् AV. 6,109,1.

जीवितव्य n. 1) impers. *zu leben, vivendum* 160, 16. — 2) *eine Möglichkeit zu leben.* — 3) *das bevorstehende, abzulebende Leben, ein fortgesetztes Leben, die bestimmte Lebensdauer.* Auch Pl. — 4) *ein mögliches, bevorstehendes Aufleben.*

जीवितव्यविषय m. *Lebensdauer.*

जीवितव्यसंदेह m. *Lebensgefahr.*

जीवितसम Adj. *eben so lieb wie das Leben* 177,26.

जीविताकाङ्क्षिन् Adj. *am Leben zu bleiben wünschend.*

जीवितात्यय m. *die Gefahr das Leben einzubüssen* M. 10,104.

जीवितान्त m. *Lebensende, Tod.*

जीवितान्तक Adj. *dem Leben ein Ende machend* R. 3,25,5. 4,6,10. Auch Bein. Çiva's.

जीवितान्तकर und °तान्तग Adj. *das Leben bedrohend.*

जीविताशा f. *der Wunsch —, die Hoffnung zu leben, — das Leben zu erhalten* 151,13. Spr. 2436. Ind. St. 14,375.

जीवितुकाम Adj. *zu leben wünschend* Gâr. Up. 1.

जीवितेश 1) m. *a) *Herr des Lebens. — b) *der Geliebte, Gatte. — c)* Bein. Jama's. — *d) *die Sonne. — e) *der Mond. — f) *Belebungsmittel.* — 2) f. आ *die Geliebte* 316,9.

जीवितेश्वर m. Bein. Çiva's.

जीविन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *lebend* (eine best. Zeit, zu einer best. Z., auf eine best. Weise). — *b) lebend von, — durch* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. *ein lebendes Wesen.*

जीवेन्धन n. *brennendes Holz.*

जीवोत्सर्ग m. *das Aufgeben des Lebens, Sterben* Prab. 89,2.

जीवोपाय m. = जीव्योपाय Hariv. 3,71,93. v. l. जीव्यो°.

जीवोर्णा f. *Wolle von einem lebenden Thiere.*

जीव्य 1) n. *a)* impers. *zu leben, vivendum. — b) das Leben, Existenz.* — 2) *f. आ *a) Terminalia Chebula* Râgân. 11,222. — *b)* = गोरक्षडुग्धा Râgân. 5,143. — *c)* = जीवन्ती Râgân. 3,25.

जीव्योपाय m. *Mittel zum Leben, Subsistenzmittel.*

जु s. 1. जू.

*जुकुट 1) m. *a) Hund. — b) das Gebirge* Malaja. — 2) n. *die Eierpflanze.*

जुगुपिषु Adj. *zu schützen beabsichtigend*, mit Acc.

*जुगुप्सन 1) Adj. *Abscheu —, Widerwillen habend.* — 2) n. *Abscheu, Widerwille.*

जुगुप्सा f. *Abscheu, Widerwille, Ekel.*

जुगुप्सित n. 1) *eine Abscheu erregende That* Bhâg. P. 1,5,15. — 2) *Abscheulichkeit.* कर्म° = 1) Bhâg. P. 1,7,42. — 3) *Abscheu, Widerwille.*

जुगुर्वाणि Adj. *preislustig, — kundig.*

*जुङ्क m. = जुङ्ग Râgân. 3,105.

*जुङ्ग, जुङ्गति (वर्जने). जुङ्गित Adj. Subst. *outcaste, deserted, injured, abandoned; a man of degraded caste.*

*जुङ्ग m., *जुङ्गक m. (Gaṇâdh. im ÇKDr.) und *जुङ्गा f. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

*जुच्च्, जुच्चति und जुच्चयति (भाषार्थ).

*जुट्, जुटति (बन्धने).

जुटक 1) *n. *Haarflechte.* — 2) f. °टिका *Büschel* Harshak. 200,1.

*जुड्, जुडति (बन्धने, गतौ), जोडयति (प्रेरणे).

जुडी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*जुत्, जोतते (भासने).

*जुन्, जुनति (गतौ).

जुम्प् und °नन्दिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

जुम्बक m. Bein. Varuṇa's.

1. जुर् 1) जुरति, जूर्यति, *जूर्यते *in Verfall kommen, gebrechlich werden, altern, vergehen.* जुजुर्वंस् und जूर्ण *hinfällig —, alt geworden, alt.* — 2) जुरति *aufreiben* RV. 1,182,3.

2. जुर् in अ°, अमा°, ऋत°, धिया° und सना°.

जुर्य in अजुर्य.

*जुल्, जोलयति (पिषि).

जुवस् n. *Raschheit, Lebendigkeit.*

1. जुष्, जुषति, जुषते, जोषति, जुजोषति 1) *befriedigt —, günstig —, vergnügt sein.* — 2) *gern haben, lieben, Gefallen finden an, sich einer Sache erfreuen, sich munden lassen, gern hören, geniessen;* mit Acc. oder Gen. तन्वम् oder तन्वस् *sich erfreuen* RV. 3,1,1. 10,8,3. जुष्ट und जुष्ट *beliebt, erwünscht, wohlgefällig, gewohnt;* mit Dat., Gen. oder Instr. जुष्टतर und जुष्टतम. — 3) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *gern erweisen.* — 4) *Belieben haben —, sich entschliessen zu* (Dat., insbes. Infin. auf ध्यै). — 5) *Jmd* (Loc.) *gefallen.* — 6) *bestimmen —, erwählen zu* (Dat.). — 7) *sich einer Sache hingeben, üben; erleiden;* mit Acc. — 8) *an einem Orte Gefallen finden, seinen Sitz an e. O. nehmen, aufsuchen, besuchen, bewohnen; heimsuchen;* mit Acc. जुष्ट *besucht —, bewohnt —, heimgesucht —, bestrichen von* (einem Winde), *umgeben von, versehen —, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. जोषयते (ausnahmsweise Act.) 1) *gern haben, lieben, sich zärtlich erweisen gegen, liebkosen;* mit Acc. — 2) *Gefallen finden an, zufrieden sein mit, gutheissen;* mit Acc. — 3) *billigen, erwählen.* — Mit अनु 1) *Jmd* (Acc.) *aufsuchen.* — 2) *sich einer Sache* (Acc.) *hingeben, frönen.* — Mit अभि 1) *sich belieben lassen, gern haben.* — 2) *aufsuchen, besuchen.* — Mit अव fehlerhaft MBh. 13,645 (ed. Bomb. 13,14,55 सदा च जुष्टम्). — Mit समा fehlerhaft Hariv. 7431 (स मां जुष्यात् die neuere Ausg. 2,72,42). — Mit उप *Jmd* (Acc.) *erfreuen* RV. 8,23,9. Vgl. °जोष und °जोषण. — Mit निस्, निर्जुष्ट *besucht —, bewohnt von* (Instr.). — Mit प्र, °जुष्ट *Gefallen findend an* (Loc.). — Mit प्रति 1) *Jmd Liebe erzeigen, sich zärtlich erweisen;* mit Acc. — 2) *gern annehmen, sich freuen an, zufrieden sein mit* (Acc.). — Caus. *Jmd schmeicheln, liebkosen;* mit Acc. — Mit सम्, संजुष्ट *besucht —, bewohnt —, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

2. जुष् Adj. am Ende eines Comp. (mit Acc. nur Bhâg. P.) 1) *Gefallen findend —, hängend an, sich hingebend.* — 2) *sich aufhaltend —, wohnend in* Harshak. 185,11. *aufsuchend, sich hinbegebend zu* oder *auf.* — 3) *habend, zeigend* Bâlar. 93,7. 261, 11. Spr. 7179. Ind. St. 15,296. 364. — 4) *ähnlich, gleichend* Harshak. 3,14.

3.*जुष्, जोषति und जोषयति (परितर्कणे fehlerhaft für °तर्पणे, wie v. l. hat; also = 1. जुष्).

जुष in अलंजुष und *प्रीतिजुषा.

जुषाण m. *ein best. Opferspruch, der das Wort* जुषाण (Partic. von 1. जुष्) *enthält.*

जुष्क m. N. pr. eines Fürsten.

*जुष्कक m. *Brühe.*

जुष्कपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जुष्ट 1) Adj. s. u. 1. जुष्. — 2) *n. *die Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*

जुष्टि f. *Liebe, Liebeserweisung, Gunst, Befriedigung.*

जुष्टी Absol. zu 1. जुष्.

*जुष्य Partic. fut. pass. von 1. जुष्.

*जुह्वाण m. 1) *Feuer.* — 2) *ein dienstthuender Priester.* — Richtig जुह्वाण.

*जुह्वान m. 1) *Feuer.* — 2) *Baum.* — 3) *ein hartherziger Mensch.*

जुह्वी f. 1) *Zunge.* Insbes. von *der Zunge* oder *den Zungen* Agni's, *Flamme.* Personificirt als *Gattin* Brahman's. — 2) *der gewöhnliche Butterlöffel, mit dem die Butter in's Feuer geschüttet wird.* Nom. abstr. जुह्वित्व n. Maitr. S. 3,1,1. — 3) Bez. *der nach Osten gerichteten Seite des Gehäuses der Weltseele.*

जुह्वमयीय m. Titel des 1ten Prapâṭhaka des 3ten Buches in Maitr. S.

*जुह्वाण m. 1) *Feuer.* — 2) *ein dienstthuender Priester.* — 3) *der Mond.*

*जुह्ववत् m. *Feuer.*

जुह्वषु Adj. mit Acc. *zu opfern beabsichtigend* Hemâdri 1,138,12. Ind. St. 15,313.

जुह्वाति m. technischer Ausdruck für *diejenigen Opferhandlungen, die im Ritual mit dem Zeitwort* जुहोति (nicht mit यजति) *bezeichnet werden.*

(जुह्वास्य) जुह्वास्यसिम्र Adj. *dessen Mund voller Zungen (Flammen) ist.*

1. जू, *जवति, जवते und जुनाति; Partic. जूत. 1) *vorwärts drängen, rasch —, rege sein.* जूजुवंस् und जूजुवान *eilend, rasch.* — 2) *in rasche Bewegung setzen, antreiben.* — 3) *wegtreiben, scheuchen.* — 4) *betreiben, urgere.* — 5) *anregen, drängen; fördern, begeistern.* — * Caus. Aor. अजीजवत्. — * Desid. vom Caus. जिजावयिषति. — Mit अपि in अपीजू. — Mit प्र 1) *vorwärts eilen* RV. 3,33,1 (wenn प्र aus dem ersten Stollen ergänzt wird). — 2) प्रजवित *a) zur*

Eile angetrieben, rasch dahineilend. — *b) angetrieben —, angestachelt durch* (im Comp. vorangehend). — Caus. प्रजावयति *in schnelle Bewegung setzen, schnellen* (Pfeile).

2. जॅू 1) Adj. *rasch, behend.* Subst. *Ross.* — *b) drängend, treibend.* — 2) *f. *a) Eile.* — *b) der Aether, Luftraum.* — *c) eine* Piçâći. — *d)* Bein. der Sarasvatî. — *e) ein Fleck auf der Stirn* (?) *von Pferden und Stieren.*

जूक m. ζυγόν, *die Wage im Thierkreise* Varâh. Bṛh. 1,7. 8.

जूट m. (adj. Comp. f. आ) *Haarflechte.*

जूटक (*n.) und जूटिका f. dass.

जूर्ति 1) f. *a) das Vorwärtsdrängen, Raschheit, Behendigkeit, ununterbrochenes Fliessen.* — *b) Antrieb, Aufmunterung; Drang, Trieb, Energie.* — *c)* angeblich = प्रज्ञान. — 2) m. N. pr. eines Hymnendichters.

*जूतिका f. *eine Art Kampher.*

जूमरनन्दिन् m. N. pr. = जुमर°.

1. जूर् s. 1. जुर्.

2. *जूर्, जूर्यते 1) हिंसायाम्. — 2) *Jmd* (Dat.) *zürnen* Bhaṭṭ.

3. *जूर् Adj. oder Subst. von ज्वर्.

*जूरी f. *Speichel.*

जूर्ण Partic. 1) von 1. जुर्. — 2) *von ज्वर्.

*जूर्णाह्व m. *Saccharum cylindricum.*

जूर्णाह्वय m. *eine best. Pflanze* Karaka 1,21.

*जूर्णाह्वय m. *Andropogon bicolor.*

1. जूर्णि 1) f. *a) Glut, Lohe.* — *b) Feuergeschoss.* — *c) *Zorn.* — *d) *Eile,* — *e) *Fieber, Krankheit.* — *f) *Körper.* — 2) *m. *a) *die Sonne.* — *b)* Bein. Brahman's.

2. जूर्णि Adj. *preiskundig, anrufend.*

जूर्णिन् Adj. *glutumgeben, glühend.*

जूर्णी f. *eine best. Schlange* AV.

*जूर्ति f. *Fieber, Krankheit.*

(जूर्य) जॅरिम्न Adj. *alt, greis.*

जूर्व्, जूर्वति 1) *durch Glut verzehren, versengen, verbrennen.* — 2) *हिंसायाम्. — Mit नि *niederbrennen, versengen.* — Mit सम् *verbrennen.*

*जूष्, जूष्यति (हिंसायाम्).

*जूष n. = यूष.

*जूषण n. *Grislea tomentosa.*

जूङ्ग oder जूङ्गि m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,21.

जृम्भ 1) m. f. (आ) und (*n.) *a) das Gähnen.* — *b) das Aufblühen* 300,25 (am Ende eines adj. Comp. f. आ). — 2) m. *a) *das Schwellen, Anschwellen.* — *b) ein best. Vogel.*

जृम्भक 1) m. *a) eine Art Gespenst, ein best. böser Genius* Hemâdri 1,655,22. — *b) ein best. Zauberspruch zur Bannung der in Waffen hausenden Geister.* — 2) f. जृम्भिका *a) das Gähnen* Kâd. 230, 6. — *b) Erschlaffung.*

जृम्भण 1) Adj. *gähnen machend.* — 2) n. *a) das Gähnen.* — *b) das Aufblühen.* — *c) Erschlaffung.*

*जृम्भावत् Adj. *gähnend.*

जृम्भित 1) Adj. s. u. जृम्भ्. — 2) n. *a) das Gähnen.* — *b) das zu Tage Treten, Erscheinen.* — *c) *Anstrengung, Bemühung.* — *d) *quidam coeundi modus.*

जेज्जट m. N. pr. eines med. Autors. Vgl. जैज्जट.

जेत m. N. pr. = जेतर् in जेतवन, जेतसाक्ष्य.

जेतर् Nom. ag. 1) *Gewinner, Besieger, Sieger.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

जेतवन n. N. pr. eines *Waldes.*

जेतवनीय m. Pl. *eine best. buddhistische Secte.*

जेतवे Dat. Infin. zu जि TBr. 2,4,2,2.

जेतव्य Adj. *zu besiegen, besiegbar.* Auch n. impers. *vincendum.*

जेतसाक्ष्य Adj. *nach* Géta *genannt.* वन n. = जेतवन.

जेतुकाम Adj. *siegesbegierig* MBh. 3,133,22.

जेत्र (जेतृ) Adj. *zu gewinnen, zu erbeuten.*

जेत्राक m. *eine Art Schwitzbadstube.*

(जेन्य) जैनिम्न Adj. 1) *von edler Abkunft,* γενναῖος. — 2) *ächt, wahr.*

(जेन्यावसु) जेनिम्नावसु Adj. *ächten, wahren Reichthum habend* ṚV.

1. जेमन् Adj. etwa *überlegen.*

2. जेमन् m. *Ueberlegenheit.*

जेमन n. *das Essen, Verspeisen.*

जेय Adj. *zu besiegen.*

जेलक m. N. pr. eines Mannes.

*जेष्, जेषते (गतौ).

जेष m. *Gewinnung, Erlangung, Erwerbung.*

जेकृ, जेकृते 1) *den Mund aufsperren, schnauben, lechzen.* — 2) *gähnen, klaffen.* — 3) *गतौ. — 4) *प्रयत्ने. — Mit वि *den Rachen aufsperren.*

जैगट m. N. pr. = जैयट.

जैगीषव्य m. Pátron. N. pr. eines alten Ṛshi.

*जैगीषव्यायणी f. zu जैगीषव्य.

जैगीषव्येश्वर n. Name eines Liṅga.

जैज्जट m. = जेज्जट Bhâvapr.

जैत्र 1) Adj. (f. ई) *a) überlegen, siegreich, triumphirend.* — *b) zum Siege führend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) *f. जैत्री *Sesbania aegyptiaca.* — 4) n. *Ueberlegenheit, Sieg, Triumph.*

जैत्रयात्रा f. *Siegeszug* Spr. 7707.

जैत्ररथ m. *Triumphwagen* Daçak. 2,11. 30,2.

*जैत्रायणि von जैत्र.

जैत्रिय n. *Sieg, Triumph* Âpast. Çr. 6,20,2.

जैव Adj. = जैव Tâṇḍja-Br. 20,3,4.

*जैवायनि von जिवन्.

1. जैन 1) Adj. (f. ई) *zu den* Gina *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Anhänger* Gina's. *ein* Gaina. — 3) f. ई *die Lehre der* Gaina Harshak. 212,2.

2. जैन m. pr. = زين.

जैनतरंगिणी f. Titel eines Werkes.

जैननगर n. N. pr. einer *Stadt.*

जैनपाल m. N. pr. eines Mannes.

जैनमतपुस्तक Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*जैनाश्रम m. *ein* Gaina-*Kloster* Halâj.

जैनेन्द्र 1) m. N. pr. eines Grammatikers; vgl. जिनेन्द्र. — 2) n. *die Grammatik* Ginendra's Pischel, de Gr. pr. 35.

जैनेन्द्रव्याकरण n. Titel eines Werkes. °पञ्चवस्तु n., °महावृत्ति f. und °वृत्ति f. desgl. Bühler, Rep. No. 589. fgg.

जैनोल्लाभदीन oder °देन m. N. pr. = زين العابدين.

जैन्य Adj. von 1. जैन 2).

जैपाल m. = जयपाल 3) Bhâvapr. 3,33.66. °क m. 34.

जैमत्त m. Patron. जैमत्तायन m. desgl.

जैमिनि m. N. pr. eines alten Lehrers Bâdar. 3, 4,2. 4,4,5. 11.

जैमिनिकोशसूत्र, जैमिनिब्राह्मण (Opp. Cat. 1), जैमिनिभागवत, जैमिनिभारत und जैमिनिसूत्र (Bühler, Rep. No. 531) n. Titel verschiedener Werke.

जैमिनीय 1) Adj. *zu* Gaimini *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Anhänger* Gaimini's. Pl. *eine best. Schule.* — 3) n. Gaimini's *Werk.*

जैमिनीयन्यायमालाविस्तर m. Titel eines Werkes.

जैमूत Adj. *zu* Gîmûta 9) *in Beziehung stehend.*

जैयट oder जैय्यट m. N. pr. eines Mannes.

जैव 1) Adj. (f. ई) *a) der individuellen Seele gehörig* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,47. — *b) zu Jupiter in Beziehung stehend.* — 2) m. *Donnerstag* Vishṇus. 77,5.

जैवत्तायन m. Patron. von जीवत्त.

*जैवत्तायनि von जीवत्त.

*जैवत्ति m. Patron. von जीवत्त.

जैवल und जैवलि m. Patron. von जीवल.

जैवातृक 1) Adj. *a) lange lebend, dem man langes Leben wünscht.* — *b) *dünn, mager.* — 2) *m. *a) der Mond.* — *b) Kampher.* — *c) Ackerbauer.* — *d) Heilmittel.* — *e) Sohn.*

*जैवि von जीव.

*जैवेय m. Patron. von जीव.

*जैह्वव Adj. von जिह्वु.

जैह्व n. fehlerhaft für जैह्वय.

जैह्वाति (!) m. Patron. Pl. *sein Geschlecht.*

जैह्वाकनि (!) m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

*जैह्वाशिनेय m. Patron. von जिह्वाशिन् oder °न.

जैह्वय n. *Falschheit, Betrug.*

*जैह्वव्वक m. *ein Fürst der* Gihlu.

जैह्व Adj. *auf der Zunge befindlich, zur Z. in Beziehung stehend* Suparn. 17,1. Bâlar. 9,6.

*जैह्वव्वक m. fehlerhaft für जैह्वव्वक.

*जैह्वाकात Adj. von जिह्वाकात्य.

जैह्व्य n. *Zungengenuss.*

जोगू Adj. *lobsingend.*

*जोङ्ग und °क (Bhâvapr. Hdschr. 1,185) n. *Aloeholz.*

*जोङ्गट m. *die Gelüste einer schwangeren Frau.*

*जोङ्गल m. = जोङ्ग Nigh. Pr.

*जोउ *Kinn.*

*जोतिक m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

जोनराज m. N. pr. eines Autors.

*जोन्नाला und *जोन्नाला f. *Andropogon bicolor.*

जोल m. *eine best. Mischlingskaste.* f. आ in Verbindung mit जाति.

जोष 1) m. *a) Zufriedenheit, Billigung, Genüge.* Mit अनु und nachstehendem आ *zur Genüge, zur Zufriedenheit, nach Lust, freudig.* — *b) das Schweigen* Naish. 5,78. — 2) जोषम् Adv. *a) nach Belieben.* — *b) froh.* — *c)* in Verbindung mit आस्, अस् (Naish. 6,107) und स्था *sich ruhig —, sich still verhalten, stillschweigen.*

जोषक in काल°.

जोषण 1) n. am Ende eines Comp. *a) das Gefallenfinden an.* — *b) das Auswählen.* — 2) f. आ *der Ausdruck der Befriedigung* u. s. w. *durch das Wort* जुष्.

जोषयितर् Nom. ag. = जोष्टर्. °तृतम Superl. Çat. Br. f. जोषयित्री.

जोषयितव्य Adj. *womit man zufrieden sein muss,* so v. a. *worüber man nicht weiter nachdenken soll.*

जोषवाक् m. *beliebiges, leichtes* oder *sinnloses Geschwätz.*

जोषस् in वि° und स°.

*जोषा f. = योषा *Weib.*

*जोषिका f. *ein Bündel junger Knospen.*

*जोषित् und *°ता f. = योषित् *Weib.*

जोष्टर् und जोष्टृ Nom. ag. *liebend, hegend, pflegend.* देवी जोष्ट्री Du.

जोष्य, जोषिम्य Adj. *woran man Gefallen findet, willkommen, befriedigend.*

जोहूत्र Adj. *laut rufend, — rauschend, hell wiehernd.*

जौमर् 1) m. Pl. *die Anhänger* Gumara's. — 2) n. Gumara's *Grammatik.*

*जौलायन m. gaṇa इषुकार्यादि. °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

जौक्ष्व Adj. von जुह्व *Opferlöffel.*

जौक्षित्यादिक Adj. *zur 5ten Klasse gehörig* (Wurzel).

1. ज्ञ 1) Adj. (f. आ) *a) kundig, Etwas kennend, vertraut mit, sich verstehend auf, ein Verständniss habend für;* die Ergänzung im Gen. oder Loc., gewöhnlich aber im Comp. vorangehend. — *b) intelligent, Selbstbewusstsein* — (Bâdar. 2,3,18), *Einsicht habend, verständig.* — *c)* *= ज्ञा देवतास्य. — 2) m. *a) die denkende Seele* Comm. zu Njâjas. 3,2,20. — *b) der Planet Mercur.* — *c)* **der Planet Mars.* — *d)* *Bein. Brahman's. — 3) *f. आ ein Frauenname* Mahâbh. 6(4),46,*b*.

2. ज्ञ *Knie* in *ऊर्धज्ञ.

*ज्ञक Adj. (f. ज्ञका und ज्ञिका) Demin. von 1. ज्ञ.

ज्ञता f. 1) *Intelligenz* Comm. zu Njâjas. 3,2,32. *Erkenntniss.* — 2) am Ende eines Comp. *das Kennen, Vertrautsein mit.*

ज्ञत्व n. *Intelligenz* Comm. zu Njâjas. 3,2,32.

ज्ञप् s. Caus. von 1. ज्ञा.

ज्ञप्ति f. 1) *das Kennenlernen, Gewissheit über Etwas Erlangen.* — 2) *Intelligenz, Erkenntniss.*

ज्ञप्तिक am Ende eines adj. Comp. von ज्ञप्ति 1). Nom. abstr. °त्व n.

ज्ञप्तिप्रामाण्यवाद् m. Titel eines Werkes.

ज्ञमन्य Adj. *sich für klug haltend.*

ज्ञशक्ति f. *Denkvermögen* Bâdar. 2,2,9.

1. ज्ञा, जानाति, जानीते (episch auch ज्ञान° st. जानी°); ज्ञ = जानीहि Bhâg. P. 1) ohne Object oder mit Acc. *a) kennen, wissen, bekannt —, vertraut sein, Kenntniss haben von, erkennen, — an* (Instr. 235,19), *in Erfahrung bringen, forschen nach, inne werden, merken, kennen lernen, erfahren.* ज्ञाने (eingeschoben) *das weiss ich* 133,29. क एवं जानीते mit folgendem Fut. *wer weiss, ob nicht* Spr. 546. Mit einer Negation *Nichts wissen von* auch so v. a. *keine Rücksicht nehmen auf* und *nicht theilhaftig werden.* ज्ञात *bekannt, gekannt, von dem* oder *wovon man Etwas weiss, erkannt, bemerkt, kennen gelernt, erfahren.* — *b) anerkennen, gutheissen, billigen.* — *c) als das Seinige anerkennen, in Besitz nehmen* (buddh.). — *d) kennen —, erkennen als, wissen —, inne werden —, merken, dass;* mit doppeltem Acc. — *e) Etwas annehmen, supponiren, meinen* (मया ज्ञातम् *ich war der Meinung* Kâd. 2, 60,3), *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. मृषा *Etwas für unwahr halten* 308,13. ज्ञात *gehalten für* (Nom.), — *von* (*Gen.). — *f) Jmd vertraulich aufsuchen.* — 2) mit Gen. *a) kennen, — lernen.* — *b) sich erinnern.* — *c)* **Med.* wohl *es zu thun haben —, sich abgeben mit* 235,15. fgg. शंभोर्मुकुन्दे जानीते soll = शंभुना साधनेन मुकुन्दे प्रवर्तते sein. — 3) mit Infin. *verstehen zu.* — Caus. ज्ञापयति, °ते und ज्ञप°; Partic. ज्ञप्त und ज्ञापित. 1) Act. *a) unterweisen, belehren.* — *b) in Kenntniss setzen, benachrichtigen* Âçv. Gṛhj. 4, 7,2. — *c) zu wissen —, kund thun, mittheilen, verkünden, lehren.* — *d) Jmd mit Etwas bekannt machen,* mit doppeltem Acc. — *e) Jmd* (Gen.) *berichten, dass;* mit doppeltem Acc. — 2) Med. *angehen, bitten, zusprechen;* mit Acc. der Person. — Desid. जिज्ञासते (episch auch Act.) 1) *zu kennen —, zu wissen —, Kenntniss zu haben von —, zu erkennen —, kennen zu lernen wünschen, untersuchen, prüfen, auf die Probe stellen.* जिज्ञास्यामस् wohl fehlerhaft für जिज्ञासामस्. — 2) *sich erkundigen nach, sich Gewissheit verschaffen über.* — 3) *vermuthen.* — Desid. vom Caus. *जिज्ञपयिषति, *जिज्ञाप° und ज्ञीप्सति *Jmd mit Etwas bekannt machen wollen;* mit doppeltem Acc. — Mit अति scheinbar Bhâg. P. 12,3,28, wo aber इति ज्ञानीहि zu lesen ist. — Mit अनु 1) *Etwas verstatten, gewähren, vergönnen, zugestehen, zusagen, gutheissen, billigen.* — 2) (logisch) *anerkennen* Comm. zu Njâjas. 1,1,40. — 3) *befolgen, zur Richtschnur nehmen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *Etwas nachsehen, verzeihen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *ermächtigen, eine Erlaubniss ertheilen* (mit Dat. eines Nom. act. oder mit *प्रति und Acc. eines Nom. act.). अनुज्ञात *ermächtigt, der eine Erlaubniss erhalten hat.* — 6) *Jmd* (Acc.) *erlauben fortzugehen, verabschieden, entlassen.* रथम् *einen Wagen entlassen,* so v. a. *fortfahren heissen.* — 7) *Etwas verabschieden,* so v. a. *Lebewohl sagen, verzichten auf* R. 2, 42,8. — 8) *sich Jmd* (Acc.) *gnädig erweisen, seine Gewogenheit an den Tag legen.* — 9) scheinbar *Jmd bitten, beschwören* R. 2,21,28, wo aber mit der ed. Bomb. माꣳ नानुज्ञानामि zu lesen ist. — Caus. 1) *um Erlaubniss bitten, Jmd* (Acc.). — 2) *Jmd um Erlaubniss bitten fortzugehen, sich verabschieden bei* (Acc.). — *Desid. 1) *gewähren —, zugestehen wollen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *eine Erlaubniss zu ertheilen beabsichtigen.* — Mit अभ्यनु 1) *Etwas* (Acc.) *Jmd* (Gen.) *zugestehen, gestatten* (mit Infin. 40,15), *zulassen, zugeben, gutheissen, billigen, einräumen, concedere* Comm. zu

Njâjas. 2,1,11. — 2) *ermächtigen, eine Erlaubniss ertheilen.* °ज्ञात *ermächtigt, der eine Erlaubniss erhalten hat.* — 3) *entlassen, beurlauben.* — 4) *sich Jmd* (Acc.) *gnädig erweisen, seine Gewogenheit an den Tag legen.* — 5) *sich verabschieden von* (Acc.) 81,20. — Caus. *sich beurlauben bei, Abschied nehmen von* (Acc.). — Mit प्रत्यभ्यनु *einen sich Verabschiedenden entlassen.* — Mit प्रत्यनु *Etwas zurückweisen.* — Mit समनु 1) *Etwas zugestehen, gutheissen, billigen.* — 2) *Jmd* (Gen.) *Etwas nachsehen, verzeihen.* — 3) *ermächtigen, eine Erlaubniss ertheilen, auffordern.* — 4) *entlassen, beurlauben* 37,27. — 5) *sich Jmd* (Acc.) *gnädig erweisen.* — Caus. 1) *sich Etwas* (Acc.) *zusagen lassen, ausbitten von* (Abl.). — 2) *Jmd* (Acc.) *um Erlaubniss bitten.* — 3) *sich beurlauben bei, sich verabschieden von* (Acc.). — 4) *Jmd freundlich begrüssen.* — Mit *अप Med. 1) *ableugnen, verheimlichen.* — 2) *unkenntlich machen.* — Mit अभि 1) *erkennen, merken, wahrnehmen, kennen, wissen, sich verstehen auf; erkennen als, wissen, dass* (mit doppeltem Acc.). °ज्ञात *bekannt als* (Nom.). — 2) *halten für,* mit doppeltem Acc. — 3) *anerkennen, gutheissen, einräumen, zugeben; anerkennen als,* mit doppeltem Acc. — 4) **sich erinnern, dass* 241,9. 13. 16. fgg. — Caus. in अभिज्ञापक. — Mit प्रत्यभि 1) *wiedererkennen, erkennen, merken, verstehen* 301,30. — 2) *wieder zusichkommen, die Besinnung w. erhalten.* — Caus. *wieder in's Gedächtniss zurückrufen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,19. — Mit समभि *erkennen.* — Mit अव 1) *geringachten, verachten.* °ज्ञात auch *wobei man eine Geringachtung an den Tag legt.* — 2) *geringschätzig herabsehen auf,* so v. a. *übertreffen* 251,3. — 3) *verneinen, verkennen* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,13. — Mit आ 1) *merken auf, bemerken, inne werden, erfahren, vernehmen, hören; kennen, verstehen; bemerken, dass* (mit doppeltem Acc.) Karaka 3,7. — 2) *halten für* (°वत् oder Acc.) Spr. 7273 (wohl आज्ञापि für आ° zu lesen). — 3) आजज्ञतुस् Hariv. 2929 fehlerhaft für आजग्मतुस्. — Caus. 1) *befehlen, anbefehlen, über Etwas befehlen, Jmd anweisen, an Jmd* (Acc.) *einen Befehl richten zu* (Dat. oder Loc.). यथाज्ञापयति देवः *wie der Fürst befiehlt,* so v. a. *w. d. F. sagt, ja* 328,11. — 2) *Jmd* (Gen.) *versichern, betheuern.* — Mit अभ्या in अभ्याज्ञायँ. — Mit समा *erkennen, kennen lernen, bemerken, gewahr werden, dass* (mit doppeltem Acc.). °ज्ञात *bekannt —, anerkannt als* (Nom.); am Ende eines Comp. dass. (Comm. zu Njâjas. 1,1,22) und *wobei Etwas erkannt wird.* — Caus. *befehlen, anbefehlen, Jmd anweisen, Jmd einen Befehl* oder *die Erlaubniss ertheilen.* — Desid. in आजिज्ञासेन्या. — Mit उप *ersinnen, ausfindig machen, auf Etwas verfallen.* — Desid. in उपजिज्ञास्य. — Mit समुप *ersinnen, ausfindig machen, bedacht sein auf* (Acc.). — Mit प्रणि *bedenken* Bhaṭṭ. — Mit निस् *unterscheiden, bestimmen, herausfinden, auffinden* ṚV. 3,31,4. — Mit विनिस् dass. — Mit परि *bemerken, erkennen, kennen lernen, in Erfahrung bringen, sich vergewissern, genau wissen; erkennen als* (mit doppeltem Acc.). °ज्ञात *bekannt;* am Ende eines Comp. *bekannt als.* — Mit प्र *erkennen, unterscheiden, verstehen;* insbes. *den Weg, die Richtung* oder *die Art und Weise eines Verfahrens erkennen, Etwas zu finden —, Bescheid wissen, sich orientiren; gewahr werden, wissen —, erfahren von, ausfindig machen.* Mit der Negation *Nichts wissen von* auch so v. a. *die Bedeutung von — nicht kennen.* प्रज्ञात *bekannt, gewöhnlich, bekannt als* (Nom.). — Caus. 1) *den Weg zu Etwas zeigen.* — 2) *verrathen.* — 3) *anweisen* (einen Sitz) Lalit. 6,16. 361,10. 11. — Mit अनुप्र 1) *nach Jmd sich zurechtfinden, — den Weg finden.* — 2) *auffinden.* — Mit अभिप्र *denken an, sorgen für* (आवाभ्याम्). — Mit प्रतिप्र *wieder auffinden.* — Mit संप्र *unterscheiden, erkennen, genau kennen.* — Mit प्रति 1) *anerkennen, gut aufnehmen, gutheissen, genehmigen, billigen.* प्रँतिज्ञात *angenehm, erwünscht.* — 2) *Jmd* (Dat., Gen. und ausnahmsweise Loc.) *Etwas zusagen, versprechen.* Das Object im Acc., ausnahmsweise im Dat., im Acc. mit प्रति oder im Infin. वाक्याम् so v. a. *versprechen, dass man Jmds* (Gen.) *Worte erfüllen wolle.* सत्यम् so v. a. *heilig versprechen.* — 3) Med. *bestätigen, bejahen, antworten.* — 4) *behaupten* (Med. Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,41. 46. 4,3,1. Bâlar. 18,13), *aussagen, statuiren, annehmen.* शब्दं नित्यत्वेन *dass* शब्द् नित्य *sei.* — 5) Med. *Etwas vorbringen, vorführen, zur Sprache bringen* Comm. zu Njâjam. S. 3, Z. 18. — 6) *erkennen, erfahren, gewahr werden.* — 7) *mit Wehmuth zurückdenken an.* — Caus. *verrathen.* — Mit संप्रति *zusagen, versprechen.* — Mit वि 1) *erkennen, kennen lernen, ausfindig machen, in Erfahrung bringen, bemerken, wahrnehmen, inne werden, vernehmen, — dass* (mit doppeltem Acc. oder mit यद्), *erfahren —, lernen von* (Gen.), *eine richtige Erkenntniss erlangen* oder *haben, unterscheiden, Gewissheit haben, Etwas in Etwas* (Loc.) *erkennen, — sehen, wissen, dass* (mit doppeltem Acc.). Mit न und Inf. *nicht wissen, was — heisst, nie in den Fall kommen zu.* विज्ञायते *es ist bekannt, — anerkannt, es wird gelehrt.* मा विज्ञायि mit einem vorangehenden Nom. bei Grammatikern *es werde darunter nicht — verstanden,* so v. a. *man sehe dieses nicht als — an.* — 2) *zu wissen thun, verkünden* Bhâg. P. — Caus. 1) *Etwas kund thun, verkünden, berichten, seine Meinung aussprechen, verkünden —* (Râgat. 3,241), *erklären —, sagen, dass* (mit doppeltem Acc.). — 2) mit Acc. der Person *es Jmd begreiflich machen, belehren, zu wissen thun, in Kenntniss setzen, sprechen —, sagen zu, mit einer Bitte* oder *Frage angehen, — in Betreff von* (°अर्थम्, प्रति oder Dat.). — 3) *offenbar werden* in der ungrammatischen Form व्यज्ञापिष्यत्. — Desid. *zu erkennen —, kennen zu lernen wünschen.* — Mit अभिवि *inne werden, erfahren, wahrnehmen.* — Mit प्रवि *im Einzelnen —, genau kennen.* — Mit प्रतिवि *erkenntlich sein* Spr. 7256. fg. — Mit संवि 1) *einverstanden sein;* f. असंविज्ञात. — 2) *Jmd* (Gen.) *zusprechen, rathen.* — 3) *begreifen* Brahmop. S. 250. — 4) °ज्ञात *allgemein bekannt.* — Caus. *kund thun, hersagen.* — Mit सम् 1) Med. *eines Sinnes —, einträchtig sein, sich einigen, sich vertragen mit* (Loc., *Instr. oder *Acc.). — 2) Med. *Jmd* (Dat.) *gehorchen* Ait. Br. 8,25. — 3) Med. *Etwas anweisen, bestimmen* °संज्ञात *bestimmt zu.* — 4) Med. *Jmd erkennen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *anweisen, einen Befehl ertheilen;* nur संज्ञाय Hariv. 2,66,13. — 6) *Med. eine Schuld *anerkennen.* — 7) Act. *als das Seinige anerkennen, in Besitz nehmen* (buddh.). — 8) *Act. *gedenken, mit Wehmuth sich erinnern;* mit Acc. oder Gen. — 9) Med. *kennen lernen, verstehen.* — 10) Med. *aufpassen* Bhaṭṭ. — Caus. 1) *einig machen, zusammenbringen.* — 2) *Jmd beruhigen, zufriedenstellen.* — 3) *machen, dass Jmd sich beruhigt, sich in Etwas ergiebt,* euphemistisch vom *Tödten* des Opferthiers. — 4) *begreiflich machen, zur Anerkennung bringen.* — 5) *Jmd ein Zeichen geben, Jmd* (Acc.) *durch einen Wink bedeuten* (Harshak. 217,6), *sich durch Zeichen verständigen.* — 6) *Jmd* (Acc.) *einen Befehl ertheilen.* — Mit अभिसम् *einverstanden sein in Bezug auf* (Acc.), *sich gern gefallen lassen, Jmd anerkennen* (Maitr. S. 2,2,6), — in einer Würde (Dat.). — Mit प्रतिसम् *freundlich gesinnt sein.*

2. °ज्ञा Adj. *kennend, kundig.*

3. ज्ञा f. = आज्ञा mit elidirtem Anlaut nach ए oder ओ.

*ज्ञातक Adj. *bekannt* u. s. w.

ज्ञातता f. *das Erkanntsein, Gekanntsein.*

ज्ञातृ Nom. ag. 1) *Erkenner, Kenner, der Etwas versteht.* Nom. abstr. ज्ञातृत्व n. — 2) *Bekannter*, daher wohl *Beistand* oder *Bürge* (vgl. γνωστήρ). — 3) *Zeuge.*

*ज्ञातल m. N. pr. eines Mannes. Davon *Patron. °लेय.

ज्ञातव्य Adj. 1) *kennen zu lernen, in Erfahrung zu bringen, zu erforschen, ausfindig zu machen.* — 2) *wahrnehmbar, bemerklich.* — 3) *anzusehen als* (Nom.).

*ज्ञातसिद्धान्त Adj. *mit einer Wissenschaft vollkommen vertraut.*

ज्ञाति 1) m. *ein naher Blutsverwandter, Verwandter* überh. Nach den Erklärern *ein V. von väterlicher Seite.* — 2) f. ein Frauenname.

ज्ञातिकर्मन् n. *die Sache —, das Geschäft eines Verwandten.*

ज्ञातिकार्य n. *die Obliegenheit eines Verwandten.*

ज्ञातित्व n. *Blutsverwandtschaft, nahe Verwandtschaft.*

ज्ञातिदासी f. *Haussclavin* R. 2,7,1.

ज्ञातिपुत्र m. 1) *der Sohn eines Verwandten.* — 2) Bein. Pûrṇa's.

ज्ञातिप्रभुक Adj. (f. आ) *eine hohe Stellung unter den Verwandten einnehmend* 213,18.

ज्ञातिप्राय Adj. *zunächst für die Blutsverwandten bestimmt* M. 3,264.

ज्ञातिभाव m. *Verwandtschaft* Spr. 4501.

ज्ञातिभेद् m. *Verwandtenzwist.*

ज्ञातिभेदविवेक m. Titel eines Werkes Cat. N. W. Pr. 4,46.

ज्ञातिमत् Adj. *nahe Blutsverwandte habend.*

ज्ञातिसमान Adj. *Verwandten gleichend.*

ज्ञातिसुख Adj. *Verwandten habend* oder *schaffend.*

*ज्ञातेय n. *Verwandtschaft.*

ज्ञात्र n. *die Fähigkeit des Erkennens, Einsicht* Maitr. S. 4,2,8.

ज्ञान 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Erkennen, Kennenlernen, Kennen, Verstehen, Kunde, Kenntniss, Wissen, Wissenschaft;* insbes. *die Erkenntniss der höheren Wahrheiten auf dem Gebiete der Religion und Philosophie.* Auch Pl. 79,11. — *b) das Wissen um Etwas, das Bewusstsein, mit dem man bei einer That zu Werke geht.* — *c) das Annehmen, Statuiren.* — *d) Besinnung, Bewusstsein.* — *e) Erkenntniss —, Sinnesorgan.* — *f)* *vielleicht *das Zuthunhaben —, Sichabgeben mit* (Gen.). — *g) ein best.* Çakti. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

ज्ञानऋषिभास्कराचार्य m. N. pr. eines Autors.

ज्ञानकन्द् m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkaravâkârja.

ज्ञानकाण्ड n. *der über die höhere Erkenntniss handelnde Theil in der* Çruti.

*ज्ञानकीर्ति m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

ज्ञानकेतु m. N. pr. eines Mannes Lalit. 201,8.

ज्ञानकेतुध्वज m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 25,2.

ज्ञानक्रियाद्वयशतक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 128.

ज्ञानक्रियासंवाद् m. desgl. ebend. No. 592.

ज्ञानगम्य Adj. *der Erkenntniss zugänglich* (Çiva).

*ज्ञानगर्भ m. N. pr. 1) eines Bodhisattva. — 2) eines Gelehrten.

ज्ञानगर्भस्तोत्र n. und ज्ञानगीता f. Titel zweier Werke.

ज्ञानगूढ Adj. (f. आ) *die Erkenntniss verhüllend* Bhâg. P. 3,26,5.

ज्ञानघन m. *reine Erkenntniss, Nichts als E.* Bhâg. P. 8,3,12. 9,8,23.

ज्ञानघनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. ज्ञानचक्षुस् n. *das Auge der Erkenntniss, das innere A., der Geist.*

2. ज्ञानचक्षुस् Adj. *mit dem inneren Auge schauend* Kûlikop. 16.

ज्ञानचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानतिलक m. Titel eines Werkes.

ज्ञानतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ज्ञानत्व n. *das Erkenntnisssein.*

*ज्ञानदत्त m. N. pr. eines Gelehrten.

*ज्ञानदर्पण m. Bein. des Mañǵuçrî.

ज्ञानदर्शन m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,8.

ज्ञानदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानदीर्घ Adj. *durch die Erkenntniss weitsichtig* (Auge) MBh. 12,180,53.

ज्ञानदेव m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानद्वयकारणतावाद् (Opp. Cat. 1) und °कारणताविचार m. Titel zweier Werke.

*ज्ञानपत Adj. (f. ई) von ज्ञानपति.

ज्ञानपति m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानपात्र n. *ein durch Wissen würdiger Mann* Ind. St. 15,317.

ज्ञानपावन n. N. pr. eines Tîrtha.

ज्ञानपूजा f. Titel eines Werkes.

ज्ञानपूर्व Adj. *wohlüberlegt* Kâraka 1,18.

ज्ञानप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), °प्रदीप m., °प्रदीपिका f. (Opp. Cat. 1) und °प्रबोधमञ्जरी f. Titel von Werken.

*ज्ञानप्रभ m. N. pr. verschiedener Männer.

*ज्ञानप्रवाद् n. Titel eines Gaina-Werkes.

ज्ञानप्रस्थान n., ज्ञानबोधिनी f., ज्ञानभास्कर m. und ज्ञानमञ्जरी f. Titel von Werken.

ज्ञानमण्डप N. pr. eines Heiligthums.

ज्ञानमय Adj. (f. ई) *in Erkenntniss bestehend, aus E. hervorgegangen* u. s. w. मुद्रा *eine best. Fingerstellung.*

ज्ञानमयूख m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानमार्ग m. *der Weg zur Erkenntniss* Spr. 2453.

ज्ञानमाला f. und ज्ञानमाहात्म्य n. Titel von Werken.

ज्ञानमुद्रा f. 1) *eine best. Fingerstellung* Hemâdri 2,*a*,105,6. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °परिणाम m. desgl. ebend.

ज्ञानमूर्ति f. *die leibhaftige Erkenntniss* VP. 6, 4,42.

ज्ञानमेरु m. N. pr. eines Mannes Lalit. 202,1.

ज्ञानयज्ञ m. Titel von Werken Weber, Lit. 100. 104.

ज्ञानयाथात्म्यवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानयोग m. *der theoretische* Joga VP. 6,4,42. °खण्ड Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानरत्नकोश m. und °रत्नावली f. Titel von Werken.

ज्ञानराज m. N. pr. eines Autors. Auch °पण्डित m.

ज्ञानलक्षणावादार्थ m. Titel eines Werkes.

ज्ञानलक्षणा f. in der Logik *die unmittelbare Erkenntniss eines speciellen, im Moment nicht wahrgenommenen Gegenstandes.*

*ज्ञानवज्र m. N. pr. eines buddh. Autors.

ज्ञानवत् 1) Adj. *a) Etwas wissend.* — *b) mit Kenntnissen ausgestattet, reich an Wissen, gelehrt. eine höhere Erkenntniss besitzend, intelligent.* — *c) wo sich Erkenntniss findet.* — 2) *m. N. pr. eines Bodhisattva.

ज्ञानवर्मन् m. N. pr. eines Dichters.

ज्ञानवापी f. N. pr. eines Tîrtha.

ज्ञानवासिष्ठ Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*ज्ञानविभूतिगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

ज्ञानविलासकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

ज्ञानशक्तिमत् Adj. *ein Erkenntnissvermögen besitzend* 265,23.

ज्ञानशतक n. Titel eines Werkes.

ज्ञानशास्त्र n. *Wahrsagerkunst* LA. 30,20.

ज्ञानश्री f. N. pr. eines buddh. Autors.

ज्ञानसंतति f. (Mâṇḍ. Up. 10) und °संतान m. *fortlaufende Erkenntniss, Gedankenlauf.*

ज्ञानसंदर्भदीपिका f. Titel eines Commentars Pischel, de Gr. pr. 23.

ज्ञानसंभार m. *eine Fülle von Wissen* Lalit. 39,5.

ज्ञानसाधन n. und ज्ञानसार Titel von Werken.

ज्ञानसिद्धि m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानकुस्तिक m. desgl.

ज्ञानाकर m. N. pr. verschiedener Männer (buddh.).

ज्ञानात्मन् m. *die Seele des Erkennens, der erkennende Geist* VP. 6,4,42.

ज्ञानानन्द m. N. pr. eines Autors.

ज्ञानानन्दसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

ज्ञानामृत n. Titel verschiedener Werke.

ज्ञानार्णव m. 1) *ein Meer von Kenntnissen, ein überaus kenntnissreicher Mann.* — 2) Titel verschiedener Werke. Auch °तन्त्र n.

ज्ञानावरण n. *Verhüllung der richtigen Erkenntniss, Irrthum.*

ज्ञानावरणीय Adj. *aus Irrthum hervorgehend.*

*ज्ञानावलोकालंकार m. Titel eines buddh. Werkes.

ज्ञानिन् 1) Adj. *Etwas wissend, — verstehend, mit Erkenntniss begabt, gelehrt, weise;* insbes. *die höheren Wahrheiten kennend.* — 2) m. *Wahrsager, Astrolog.* Nom. abstr. °नित्व n.

*ज्ञानीय्, °यति *sich nach Erkenntniss sehnen.*

ज्ञानेच्छाक्रियाशक्तिमत् Adj. *mit dem Vermögen der Erkenntniss, des Wollens und des Handelns ausgestattet* 266,7.

ज्ञानेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines neueren Grammatikers.

ज्ञानेन्द्रिय n. *ein wahrnehmendes Organ, Sinnesorgan* 263,19. 22. 264,6.

ज्ञानोत्तम m. N. pr. eines Autors.

ज्ञानोत्तर n. Titel eines Werkes.

ज्ञानोदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ज्ञानोपदेश m. Titel eines Werkes.

ज्ञानोत्का f. *ein best.* Samâdhi.

ज्ञापक 1) Adj. (f. ज्ञापिका) *zu wissen thuend, lehrend, zu verstehen gebend, andeutend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *ein Beamter, der die Bittschriften in Empfang nimmt,* Pañkat. ed. Bomb. 3,59,1. — 3) n. *Lehre, ein Etwas kundthuender, belehrender Ausspruch.* Bei den Grammatikern *eine implicite ausgesprochene Regel.*

ज्ञापन n. *das Kundthun, Zuverstehengeben, Andeuten.*

ज्ञापनीय Adj. *kund zu thun als* (Nom.) Kâd. 2,54,1.

*ज्ञाप्ति f. angeblich = ज्ञापन.

ज्ञाप्य Adj. *kund zu thun, mitzutheilen, mittheilbar.*

ज्ञाम् m. *ein naher Blutsverwandter.*

*ज्ञिका Adj. f. Demin. von 1. ज्ञ.

ज्ञीप्सा f. *Erkundigung, Frage.*

ज्ञु n. = ज्ञानु *Knie.*

ज्ञुबाध् Adj. *die Kniee beugend.*

ज्ञेय 1) Adj. *a) zu erkennen, kennen zu lernen, zu erforschen, in Erfahrung zu bringen, ausfindig zu machen, zu verstehen. — b) anzunehmen, anzusehen, zu halten für* (Nom.). — 2) n. impers. *sciendum,* mit Infin.

ज्ञेयज्ञ m. *der Geist.*

ज्ञेयता f. und ज्ञेयत्व n. *Erkennbarkeit, Fassbarkeit.*

ज्ञेयमल्लक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*ज्ञीदानीय्, °यति *den Reis der Gná wünschen.*

*Desid. जुज्ञीदनीयिषति.

ज्मन् *Bahn.* Nur im gleichlautenden Loc.

ज्मया Adj. *die Bahn verfolgend.*

ज्मा f. *die Erde.* Nur ज्मा Instr. und ज्मस् Abl. Gen.

ज्मायन्त् Partic. *zur Erde strebend.*

°ज्य Adj. *unterdrückend, schindend.*

ज्यका f. *Sehne* (geom.).

1. ज्या 1) जिनाति *a) überwältigen, unterdrücken, schinden, um die Habe —, Jmd um Etwas bringen* (mit doppeltem Acc.). — *b) *altern.* — 2) ज्ञीयते und ज्ञीर्यते *unterdrückt —, geschunden werden.* सर्वज्यानिम् *um Alles gebracht werden.* Partic. ज्ञीत und *ज्ञीन. — Desid. जिज्यासति *überwältigen —, unterdrücken wollen.* — *Intens. जेज्ञीयते. — Mit अधि *überwältigen* (Acc.) Bhaṭṭ. — Mit *उप, °ज्याय. — Mit परि (°जिनाति) = Simpl. 1) *a*). — Mit *प्र, °ज्याय.

2. ज्या, जिया f. 1) *Uebergewalt.* — 2) *übermässige Zumuthung, Ueberlast.*

3. ज्या, जिया f. 1) *Bogensehne.* — 2) *Sehne* (geom.). — 3) *Sinus.*

4. *ज्या f. 1) *die Erde.* — 2) *Mutter.*

(ज्याका) जियाका f. *Bogensehne.*

ज्याकार m. *Sehnenmacher.*

ज्याकृष्टि f. *das Spannen der Bogensehne* Spr. 2463.

ज्याघोष m. *das Klingen der Bogensehne.*

ज्यान n. *Bedrückung.*

ज्यानि f. 1) dass. Maitr. S. 2,2,10. — 2) *Schwund, Verlust.* — 3) *Gebrechlichkeit, Altersschwäche.* — 4) *Fluss.*

*ज्यापय्, °यति *von Jmd berichten, dass er alt sei.*

ज्यापाश m. *Bogensehne.*

ज्यापिण्ड und °क *ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.*

*ज्याबाणीय m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Sg. *ein Fürst dieses Stammes;* f. ई. v. l. ग्रावाणीय.

ज्यामघ m. N. pr. des Vaters von Vidarbha.

ज्याय्, °यते *eine Bogensehne darstellen.*

ज्यायंस्, जियायंस् Adj. 1) *überlegen, mächtiger, vorzüglicher, grösser, höher, stärker.* *वचन° *in der Rede überlegen.* — 2) *älter.* — 3) *der vorzüglichste, ausgezeichnetste.*

ज्यायस Adj. *grösser an Zahl.*

ज्यायस्त्व n. Nom. abstr. zu ज्यायंस् 1) Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,57.

ज्यायस्वत् Adj. *einen Ueberlegenen —, Mächtigern habend, — anerkennend.*

ज्यायिष्ठ Adj. *der vorzüglichste, vornehmste, erste, beste.*

ज्यार्ध m. *der Sinus eines Bogens.*

ज्यार्धपिण्ड *ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.*

(ज्यावाज) जिय्यावाज Adj. *die Schnellkraft der Sehne habend.*

ज्याक्रोड m. 1) *ein eigenthümlicher, zum Schiessen sich nicht eignender Bogen* Tâṇḍja-Br. 17,1,14. — 2) Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*ज्यु, ज्यवते (गतौ).

ज्युत्, ज्योतते (Naigh.) und *ज्योतति *leuchten.* — Caus. ज्योतयति *beleuchten.* त्रिष्टुब्ज्योतिता = त्रि° ज्योतिष्मती. — Mit अव *beleuchten* (mit einem Lichte, einer Fackel u. s. w.).

ज्युति f. *Licht.*

ज्युतिमत् Adj. *leuchtend.*

*ज्येय Adj. 1) *der bedrückt —, ausgebeutet werden kann.* — 2) *der vorzüglichste, oberste, beste.*

ज्येष्ठ und ज्येष्ठ (insbes. in der Bed. *der älteste;* auch dreisilbig) 1) Adj. *a) der vorzüglichste, vornehmste, praecipuus, obenan stehend, der oberste, erste, beste, grösste, schlimmste;* Subst. *princeps, primores.* Mit पद् oder मूल *greatest root, the square-root which is extracted from the quantity so operated upon.* — *b) vorzüglicher als* (Abl.). — *c) der älteste;* m. *der älteste Bruder.* — 2) m. *a)* (sc. घट) *der aufsteigende Eimer an einem Brunnenrade* Spr. 2429. — *b) ein best. Monat* (richtiger ज्यैष्ठ). — *c)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ज्येष्ठा *a) die älteste Ehegattin* 195,29. 196,1. Auch *die am meisten bevorzugte Gattin* oder *Geliebte.* — *b)* Sg. und Pl. *das 16te (18te) Mondhaus.* — *c) das achte Jahr im zwölfjährigen Jupitercyclus.* — *d) *Mittelfinger.* — *e) *eine kleine Hauseidechse.* — *f) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *g) die ältere Schwester der* Lakshmi. — *h) Elend, Unglück.* — *i) eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,5. — *k) *Bein. der Gaṅgâ Râgan. 14,17. — 4) n. *a) das Oberste, Erste, Haupt.* — *b) *Zinn.* — *c)* Name eines Liṅga. — *d)* in Verbindung mit पुष्कर = ज्येष्ठपुष्कर. — 5) ज्येष्ठम् Adv. *am meisten, sehr.*

ज्येष्ठकलश m. N. pr. des Vaters des Bilhaṇa

Vikramâṅkaḥ. 18,79.

ज्येष्ठघ्नी f. = ज्येष्ठ 3) *b*).

ज्येष्ठतम Adj. *der allerbeste, allererste.*

ज्येष्ठतर 1) Adj. *einer der Aelteren.* — 2) f. आ *Wärterin, Aufseherin über ein junges Mädchen.*

ज्येष्ठतरिका f. = ज्येष्ठतर 2).

ज्येष्ठतस् Adv. *von oben herab, vom Aeltesten an* Âpast. Çr. 6,7,8.

ज्येष्ठता f. *Vorrang, Erstgeburtsrecht.*

*ज्येष्ठतात m. *des Vaters älterer Bruder.*

ज्येष्ठताति f. 1) *Oberherrschaft.* — 2) *Oberherr.*

ज्येष्ठत्व n. = ज्येष्ठता.

ज्येष्ठपाल m. N. pr. eines Mannes.

ज्येष्ठपुष्कर n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*ज्येष्ठबला f. *Sida rhomboidea* Râǵan. 4,100.

ज्येष्ठब्राह्मण Adj. *das älteste* Brâhmaṇa *habend* Tâṇḍya-Br. 7,6,7.

ज्येष्ठयज्ञ m. 1) *das Opfer des Aeltesten.* — 2) *das vorzüglichste Opfer.*

ज्येष्ठराज् m. *Oberherr* Maitr. S. 1,3,11.

ज्येष्ठलक्ष्मी f. *Hauptzeichen, ein angeborenes Zeichen* (vgl. AV. 7,115,3) Maitr. S. 1,8,1. TBr. 2,1,2,2. Nach dem Comm. zu TBr. *die ältere Schwester der* Lakshmî *als Sinnbild der Armuth.*

ज्येष्ठललिता f. *eine best. Begehung.*

ज्येष्ठवयस् Adj. *älter an Jahren als* (im Comp. vorangehend) 133,30.

ज्येष्ठवर m. *Hauptwerber.*

*ज्येष्ठवर्ण m. *ein Brahman.*

ज्येष्ठवृत्ति Adj. *der sich wie ein ältester Bruder benimmt.*

*ज्येष्ठश्वश्रू f. *der Frau ältere Schwester.*

1. ज्येष्ठसामन् n. Name eines Sâman. °ग Adj. Âpast. Gaut.

2. ज्येष्ठसामन् Adj. *der dieses* Sâman *singt.*

ज्येष्ठस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

ज्येष्ठस्थान n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

ज्येष्ठानुज्येष्ठता f. *Reihenfolge dem Alter nach, so dass der Aeltere stets vorangeht.*

ज्येष्ठापूजाविलास m. Titel eines Werkes.

ज्येष्ठामलक m. *Azadirachta indica* Râǵan. 9,8.

ज्येष्ठामूल (VP. 6,8,33. 37. 38) und *°मूलीय m. *der Monat* Ǵjaishṭha.

*ज्येष्ठाम्बु n. *Schleim von gekochten Körnern.*

ज्येष्ठाव्रत n. *eine Begehung zu Ehren der* Ǵjeshṭhâ Comm. zu TBr. 2,1,2,2.

ज्येष्ठाश्रम Adj. *im Hausvaterstande lebend.*

*ज्येष्ठिनी f. *eine Frau, die einen ältern Bruder hat.*

ज्येष्ठिला f. N. pr. eines Flusses.

ज्येष्ठेश्वर n. Name eines Liṅga.

ज्यैष्ठ 1) m. *ein best. Sommermonat, in welchem der Vollmond im Sternbilde* Ǵjeshṭhâ *steht.* — 2) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Ǵjaishṭha Vaitân. — *b*) **eine kleine Hauseidechse.*

*ज्यैष्ठसामन् Adj. fehlerhaft für ज्येष्ठ°.

ज्यैष्ठसामिक Adj. von 1. ज्येष्ठसामन् Gobh. 3,1,28.

ज्यैष्ठिनेय m. *ein Sohn der ersten Frau des Vaters* Gaut. Auch *°नेयक m. Gal.

ज्यैष्ठ्य n. *principatus, Vorrang, erste Stelle, Obergewalt, Erstgeburtsrecht.*

*ज्यो, ज्यवते (नियमे, व्रतादेशे, उपनीतौ).

ज्योक्, ज्योक् Adv. *lange, noch —, schon —.* Mit कर् *zögern.* ज्योक्तमाम् Adv. *am längsten.*

ज्योगामयाविन् Adj. *seit lange krank.*

ज्योग्जीवातु f. *langes Leben.*

ज्योडि in *कर्° und *कृस्त°.

ज्योतयमामकं (vielleicht von ज्योतय माम्) m. etwa *eine Art Irrlicht.* AV. Paipp. st. dessen गन्धर्व.

ज्योता f. *die Glänzende, Leuchtende* als mystischer Name der *Kuh* VS.

ज्योति=°स्. Nur Loc. ज्योतिस् und in °दर्शन (Garga in der N. zur Uebers. von Varâh. Bṛh. S. 30,2), दृश°, शत°.

ज्योतिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

ज्यौतिरग्र Adj. (f. आ) *dem Licht (Leben) vorangeht.*

ज्योतिरथा (Hariv. 9511) und °रथ्या f. N. pr. eines Flusses.

ज्यौतिरनीक Adj. *dessen Angesicht Licht ist.*

*ज्योतिरिङ्ग und *°णा m. *Elater noctilucus.*

ज्योतिरीश und °रीश्वर m. N. pr. eines Autors.

ज्योतिर्गर्ग m. Garga *der Astronom.*

ज्यौतिर्ज्वरायु Adj. *mit einer Lichthülle umgeben.*

ज्योतिर्ज्ञ m. *Astronom.*

*ज्योतिर्ज्वलनार्चिश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

ज्योतिर्धामन् m. N. pr. eines der 7 Weisen unter Manu Tâmasa.

ज्योतिर्निबन्ध (Cat. Gujar. 4,138) und ज्योतिर्निर्बन्ध m. Titel eines Werkes.

*ज्योतिर्बीज n. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

*ज्योतिर्भासमणि m. *eine Art Edelstein.*

ज्योतिर्भासिन् Adj. *lichtglänzend.*

ज्योतिर्मन्त्र m. *ein best. Zauberspruch.*

ज्योतिर्मय Adj. *aus Licht gebildet, — bestehend, licht.*

ज्योतिर्मुख m. N. pr. eines Affen.

ज्योतिर्मेधातिथि m. Medhâtithi *der Astronom.*

*ज्योतिर्लता f. *Cardiospermum Halicacabum* Râǵan. 4,70.

ज्योतिर्लिङ्ग n. N. pr. verschiedener Çiva-Tempel mit einem Liṅga.

ज्योतिर्लेखा f. N. pr. der Tochter eines Jaksha.

ज्योतिर्लोक m. *die Lichtwelt.*

1. ज्योतिर्विद् Adj. *sternkundig;* m. *Astronom* zu Spr. 6288.

2. ज्योतिर्विद् Adj. *Licht schaffend.*

ज्योतिर्विदृषृङ्गार m. und ज्योतिर्विदाभरण n. Titel zweier Werke.

*ज्योतिर्विद्या f. *Astronomie.*

ज्योतिर्विवरण n. Titel eines *astronomischen* Werkes.

ज्योतिर्वृस्ता f. Bein. der Durgâ.

ज्योतिश्चक्र n. *der Zodiakus.*

ज्योतिश्चन्द्रार्क m. Titel eines Werkes.

ज्योतिःशास्त्र n. *Sternkunde.*

ज्योतिष 1) m. *a*) **Astronom.* — *b*) **die Sonne* Gal. — *c*) *ein best. Zauberspruch zur Bannung der in Waffen hausenden Geister.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses Vishṇus. 85,33. — 3) f. ई N. pr. einer Familie. — 4) n. *die Lehre vom Lauf der Gestirne und der darauf beruhenden Eintheilung der Zeit.* Auch Titel verschiedener Werke, insbes. eines Vedâṅga Âpast.

ज्योतिषकल्पतरु m., °कौमुदीय n. (Opp. Cat. 1), °ग्रन्थ m. (ebend.), °चिन्तामणि m. (ebend.), °तत्त्व n., °प्रकाश m., °फल n. (Opp. Cat. 1), °मानस n. (ebend.), °रत्न n., °रत्नमाला f. und °सार (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

ज्योतिषसंग्रह m. *die gesammte Astronomie.*

ज्योतिषार्णव m. Titel eines *astr.* Werkes.

ज्योतिषिक (Utpala zu Varâh. Bṛh. 13,3. Ind. St. 15,406) und *°षीक (Gal.) m. *Astronom, Astrolog.*

ज्यौतिषीमत् 1) Adj. = ज्योतिष्मत् 1) *a*). — 2) m. *eine best. Sonne.*

ज्योतिष्क 1) m. *a*) *Pl. *eine best. Gruppe von Göttern bei den* Ǵaina. — *b*) *Premna spinosa.* — *b*) **Plumbago zeylanica.* — *c*) **der Same von Trigonella foenum graecum.* — *d*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Mannes. — 2) *f. आ *Cardiospermum Halicacabum.* — 3) n. *a*) *eine best. gegen die Finsterniss geschleuderte leuchtende Waffe* Arǵuna's. v. l. ज्यौतिष. — *b*) N. pr. einer *glänzenden* Spitze des Meru. — *c*) scheinbar = ज्योतिष 4) Paṅkad., wo aber °ज्योतिष्क ein verlesenes ज्योतिष्षु ist. °विद् Ind. St. 15,406 wohl auch fehlerhaft.

ज्योतिष्कण m. *Funke.*

*ज्योतिष्कर m. *eine best. Blume.*

ज्योतिष्करण्ड (Bühler, Rep. No. 720), °क n. und

°ष्कल्पलता f. Titel verschiedener Werke.

ज्योतिष्कृत् Adj. *Licht schaffend.*

ज्योतिष्केदार् m. und ज्योतिष्कौमुदी f. Titel zweier Werke.

ज्योतिष्टम Adj. (f. आ) *das hellste Licht verbreitend* Bhaṭṭ.

ज्यौतिष्टोम s. ज्यौतिःष्टोम.

ज्योतिष्ट्व n. *das Lichtwerden, Verklärung.*

ज्यौतिष्पक्ष Adj. (f. आ) *lichtgeflügelt.*

ज्योतिष्पराशर् m. Parâçara *der Astronom.*

ज्योतिष्पितामह् m. Brahman *als ältester Astronom.*

ज्योतिष्प्रकाश m. und ज्योतिष्प्रदीपिका f. Titel zweier Werke.

ज्योतिष्प्रभ m. 1) **eine best. Blume.* — 2) N. pr. *a)* eines Buddha. — *b)* eines Bodhisattva. — *c)* eines Fürsten.

ज्योतिष्प्ररोह् m. Pl. *Strahlen* Kumâras. 3,49.

ज्योतिष्प्रहीण Adj. *des Augenlichts beraubt, blind* MBh. 1,178,27.

ज्यौतिष्मत् 1) Adj. (f. °ष्मती) *a) lichtvoll, licht, leuchtend, der Lichtwelt angehörend, himmlisch.* — *b) lichtvoll*, so v. a. *rein geistig.* — 2) m. *a) die Sonne* Daçak. 84,11. — *b) eine best. Sonne.* — *c)* Bez. *des dritten Fusses von* Brahman. — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Gebirges. — 3) f. °ष्मती f. *a) *Nacht* Râgân. 21,44. — *b) ein best. Backstein.* — *c) eine best. Form der* Trishṭubh. — *d) Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,70.

ज्योतिष्य Adj. *unter Beleuchtung befindlich* TS. 6,4,2,2; vgl. Comm. 1,554,8. fgg.

ज्यौतिःष्टोम m. *eine best.* Soma-*Feier.*

ज्योतिःष्टोमिक Adj. von ज्योतिःष्टोम.

ज्यौतिस् 1) n. *a)* Sg. und Pl. *Licht, Helle, Schein, Feuer* (Megh.); त्रीणि ज्यौतींषि *die drei Lichter*, d. i. *die Erscheinung des Lichtes in den drei Weltgebieten.* Personificirt als *Feuer, Wind* und *Sonne.* ज्यौतिष्कर् *beleuchten.* — *b) Mondschein* ṚV. 3, 34,4. AV. 4,18,1. — *c) Augenlicht.* — *d) Auge.* — *e)* Pl. *die Gestirne.* Du. *Sonne und Mond.* — *f) das Licht der himmlischen, ewigen Welt, diese Lichtwelt selbst.* — *g) das Licht als das himmlische Lebensprincip in den Geschöpfen, die Intelligenz in den vernünftigen Wesen.* पर् *das höchste Licht*, so v. a. *die höchste Intelligenz, der höchste Geist, die höchste Wahrheit.* — *h) das Licht* als *Bild für ungehemmtes Leben, Freiheit, Freude; Hülfe, Heil, Sieg.* — *i)* Bez. *verschiedener* Ekâha. — *k)* Bez. *bestimmter Sprüche, welche das Wort* ज्योतिस् *enthalten.* — *l) ein best. Metrum.* — *m)* = ज्योतिष 4). — *n)* mystische Bez. *des Lautes* र्. — 2) m. *a) *Feuer.* — *b) *die Sonne.* — *c) *Trigonella foenum graecum.* — *d)* N. pr. α) eines Marut. — β) eines Sohnes des Manu Svârokisha. — γ) eines Pragâpati VP.^{2} 3,5.

ज्योतिस्तत्त्व n. Titel eines *astr.* Werkes.

ज्योतिःसागर् m. Titel eines *astr.* Werkes.

ज्योतिस्सात् Adv. mit कर् *erhellen.*

ज्योतिःसामन् n. Name eines Sâman.

ज्योतिःसिद्धान्त m. Titel eines *astr.* Werkes.

*ज्योतीरत m. N. pr. eines Schlangendämons.

ज्यौतीरथ 1) Adj. *auf Licht einherfahrend.* — 2) m. *a) *der Polarstern.* — *b) eine best. Schlangenart.* — 3) f. ज्योतीरथा N. pr. eines Flusses.

ज्योतीरस 1) m. *ein best. Edelstein.* — 2) Adj. *aus diesem Edelstein verfertigt* MBh. 4,1,25. Nîlak. giebt eine sehr künstliche Erklärung.

ज्योतीरूपस्वयंभू m. Brahman *in der Form von Licht.*

ज्योतीरूपेश्वर n. Name eines Liñga.

ज्योत्पत्ति f. *Sinus-Berechnung* Golâdhj.

ज्योत्स्नी f. N. pr. einer Familie.

ज्यौत्स्ना f. 1) *eine mondhelle Nacht.* — 2) *Mondschein.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) Pl. *Licht, heller Schein.* — 4) Bez. *eines der Körper* Brahman's. — 5) Name *einer der 16* Kalâ *des Mondes.* — 6) Bein. der Durgâ. — 7) **eine Gurkenart* und *= घोषातकी. — 8) Titel eines Commentars.

ज्योत्स्नाकाली f. N. pr. einer Tochter des Mondes.

ज्योत्स्नापतनतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*ज्योत्स्नाप्रिय m. *der Vogel* Kakora.

ज्योत्स्नामय Adj. *aus Mondschein bestehend* Kâd. 244,15. Harshaṅ. 41,13.

ज्योत्स्नावत् Adj. 1) *mondhell.* — 2) *licht, leuchtend.*

*ज्योत्स्नावृत m. *Lampengestell.*

ज्योत्स्निका f. 1) **eine best. Pflanze*, = कृतवेधन Comm. zu Karaka 1,1. — 2) N. pr. einer Sängerin Mâlav.

ज्योत्स्नी (richtig ज्यौ°) f. 1) *eine mondhelle Nacht.* — 2) **eine Gurkenart.* — 3) **ein best. Arzeneistoff.*

*ज्योत्स्नेश m. *der Mond.*

ज्यौ (Nom. ज्यौस्) m. Ζεύς, *der Planet Jupiter.*

ज्यौतिष n. 1) = ज्योतिष 4). — 2) *eine best. gegen die Finsterniss geschleuderte leuchtende Waffe* Arguna's MBh. 7,30,24. v. l. ज्योतिष्क. — 3) Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ज्यौतिषिक m. *Astronom, Astrolog.*

ज्यौत्स्न 1) m. *die lichte Hälfte eines Monats.* — 2) *f. ई *a) Vollmondsnacht.* — *b) eine Gurkenart.*

*ज्यौत्स्निका f. *eine mondhelle Nacht*

ज्रम्भ्, ज्रुम्भते (metrisch auch Act.); Partic. ज्रुम्भित. 1) *den Mund aufsperren, gähnen.* — 2) *sich öffnen* (vom Munde oder Rachen), *aufblühen.* — 3) *sich spannen* (vom Bogen). — 4) *spannen* (den Bogen). — 5) *schwellen, sich ausbreiten, — verbreiten, — ausdehnen, an Umfang gewinnen.* — 6) *sich erheben, ein —, hervor —, ausbrechen* Bâlar. 99,20. *entstehen.* — 7) *frei aufathmen, in eine behagliche Stimmung gerathen, sich behaglich fühlen* zu Spr. 1600. — Caus. ज्रम्भयति (Partic. ज्रुम्भित) *Jmd gähnen machen.* — Intens. जरीज्रुम्भते *sich stark ausbreiten* Dhûrtan. Prol. — Mit अव *gähnen.* — Mit अभि *den Rachen aufsperren gegen.* — Mit आ *sich öffnen* (vom Rachen) Prasannar. 153,16. — Mit उद् 1) *sich öffnen, — weit aufthun.* — 2) *sich entfalten, hervorbrechen, ausbrechen, sich erheben, zum Vorschein kommen.* उज्ज्रुम्भित n. impers. Spr. 4462. — Mit समुद् 1) *sich ausbreiten, — ausdehnen.* — 2) *sich erheben, hervorbrechen. ausbrechen.* — 3) *sich anschicken*, mit Infin. — Mit परि *ringsumher sich verbreiten* Prasannar. 118,8. — Mit प्र *zu gähnen anfangen.* — Mit वि 1) *den Rachen —, den Mund aufsperren, gähnen.* विज्रुम्भित *gähnend;* auch n. impers. — 2) *sich öffnen, aufblühen.* विज्रुम्भित *aufgeblüht.* — 3) *sich ausdehnen* (vom männlichen Gliede, den Augen und vom Bogen). — 4) *sich entfalten, — erheben, hervorbrechen, ausbrechen, anbrechen, zur Erscheinung kommen.* — 5) *frei aufathmen, in eine behagliche Stimmung gerathen, sich wohl fühlen* Hariv. 3,26,29. — Mit प्रवि *sich ganz öffnen, aufblühen* und zugleich *sich in voller Kraft zeigen* Bâlar. 185,22. — Mit सम् *sich entfalten, anbrechen, zur Erscheinung kommen.*

ज्रय in पृथुज्रय.

ज्रयस् n. *Fläche, Strecke, Raum, Umfang.*

ज्रयसान Adj. *sich ausbreitend, Raum einnehmend.*

1. ज्रि, ज्रयति 1) *गतिकर्मन्. — 2) *अभिभवे. — Mit उप *hingehen zu* (Acc.). — Mit परि in परिज्रि.

2. ज्रि Adj. in उरुज्रि.

3. *ज्रि und *ज्री, ज्रयति, ज्रिणाति und ज्रायपति (वयोहानौ).

ज्वर्, ज्वरति **fiebern.* — Caus. ज्वरयति *Jmd in Fieberhitze versetzen* Karaka 6,23. ज्वर्यते Pass. *in Fieberhitze versetzt werden, Fieber bekommen* 3. — Mit प्र in प्रज्वार्. — Mit सम् *sich betrüben, — härmen.* — Mit अनुसम् 1) *mit einem Andern* (Acc.) *betrübt*

sein. — 2) *sich betrüben, neidisch sein.* — Mit अभिसम् *sich betrüben über, beneiden;* mit Acc.

ज्वर् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Fieber.* Bildlich von *Allem, was an Jmd* oder *Etwas zehrt.* Personificirt in den mannichfachsten Formen. — *b) das an der Seele zehrende Fieber, Seelenschmerz, Betrübniss, Trauer.* — 2) f. आ Hariv. 10918 fehlerhaft für ज्रा. — 3) Adj. scheinbar MBh. 13, 3464, wo die v. l. भृशज्वर् hat.

ज्वरत्तय m. *Costus speciosus* Cit. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

ज्वरघ्न 1) Adj. *Fieber vertreibend* Karaka 6,3. — 2) *m. *a) Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,6. — *b) Melde, Chenopodium* Râǵan. 7,127.

ज्वरधूमकेतु m. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Bhâvapr. 3,32.

*ज्वरनाशिनी f. *Rubia Munjista* und *Cocculus cordifolius* Nigh. Pr.

ज्वरनिर्णय m. Titel eines Werkes.

ज्वरप्रलाप m. *das Phantasiren im Fieber* Kâd. 168,19.

ज्वरब्रह्मास्त्र n. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Mat. med. 39.

*ज्वरकुल्ली f. *Rubia Munjista* Râǵan. 6,194.

ज्वरहर Adj. *Fieber vertreibend* Karaka 6,3.

ज्वराङ्कुश m. 1) *ein Mittel gegen Fieber.* — 2) *Andropogon Jwarancusa.* — 3) Titel eines Werkes.

*ज्वराङ्गी f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163. वराङ्गी v. l.

ज्वरातीसार m. *Diarrhoe mit Fieber* Bhâvapr. 3,151.

*ज्वरान्त m. *eine* Nimba-*Art* Gal.

*ज्वरान्तक m. 1) dass. Râǵan. 9,17. — 2) *Cathartocarpus fistula* Râǵan. 9,45.

ज्वरापह 1) Adj. *Fieber vertreibend* Karaka 6,3. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

*ज्वरारि m. *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,1.

ज्वराशनि m. *ein best. gegen Fieber angewandtes Mittel* Mat. med. 77.

ज्वरित und ज्वरिन् (Hemâdri 1,432,15) Adj. *fieberisch, fieberkrank* Karaka 6,3.

ज्वल्, ज्वँलति (episch auch Med.) 1) *hell brennen, flammen, brennen* (intrans. auch von Wunden), *glühen.* ज्वलित *flammend, glühend.* तृणेषु ज्वलितं त्वया so v. a. *du hast leichtes Spiel gehabt.* — 2) *leuchten.* ज्वलित *leuchtend.* — Caus. ज्वलयति und ज्वालयति 1) *in Flammen setzen, anzünden, glühend machen.* ज्वालित MBh. 3,1719 fehlerhaft für ज्वलित (vom Simpl.). Med. Gop. Br. 2, 5,5. — 2) *erleuchten.* — Intens. जाज्वलति und जाज्वल्यते (100,23) 1) *heftig flammen.* — 2) *stark leuchten, — glänzen.* Partic. जाज्वलित. — Mit अप, °ज्वलितम् Adv. *bei Licht* Âpast. Çr. 15,20,14. — Mit अभि *leuchten.* — Caus. °ज्वलयति und °ज्वालयति *beleuchten* Vaitân. 7,3. *erleuchten, erhellen.* — Intens. °जाज्वलीति *heftig lodern, — flammen* (uneig.). — Mit अव Caus. (°ज्वलयति und °ज्वालयति) *beleuchten.* — Mit अभ्यव Caus. °ज्वालयति *beleuchten* Gop. Br. 1,3,11.12. — Mit उद् *in Flammen herausschlagen, aufflammen.* — Caus. उज्ज्वलयति und उज्ज्वा° (ausnahmsweise) 1) *in Flammen setzen, anzünden.* — 2) *erglänzen machen, erleuchten* Naish. 4,53. — Mit प्रोद् *hell aufglänzen, stark leuchten.* — Mit समुद् dass. — Caus. (°ज्वलयते) *in Flammen setzen* Gop. Br. 2,5,5. — Mit उप Caus. (°ज्वलयति) *anzünden.* — Mit प्र 1) *in Flammen gerathen, zu brennen anfangen, aufflammen.* प्रज्वलित *in Flammen stehend, brennend, leuchtend.* प्रज्वलिते *wenn es hell brennt.* — 2) *zu leuchten beginnen, aufglänzen.* — Caus. प्रज्वलयति und प्रज्वालयति 1) *anzünden, in Flammen setzen.* — 2) *aufklären.* — Mit अतिप्र *stark flammen, — leuchten* MBh. 7,166,41. — Mit अभिप्र *in Flammen gerathen.* — Mit संप्र dass. °ज्वलित *flammend.* — Caus. °ज्वालयति *anzünden.* — Mit प्रति *flammen, leuchten.* अतिप्रज्ञज्वाल v. l. st. प्रतिज्ञज्वाल. — Mit अभिवि *entgegenflammen.* — Mit सम् *flammen.* — Caus. संज्वालयति 1) *anzünden.* — 2) *erleuchten, erhellen.*

ज्वल m. *Flamme.* ज्वलानन Adj.

*ज्वलका f. *eine grosse Flamme.*

ज्वलत्त्व n. *das Leuchten* Ind. St. 9,155.

*ज्वलत्प्रभा f. *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

ज्वलन 1) Adj. *a) brennend, brennbar.* — *b) leuchtend.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b)* Bez. *der Zahl drei.* — *c) Aetzkali.* — *d) *Plumbago zeylanica.* Nach Nigh. Pr. *die Wurzel.* — 3) f. ज्वलना N. pr. einer Tochter Takshaka's. — 4) n. *das Flammen, in Flammen Stehen.*

ज्वलनकण m. *Funke* Mudrâr. 1,12 (3,4).

ज्वलनभू m. Patron. Kârttikeja's und Bein. Kumârila's.

*ज्वलनाश्मन् m. *der Stein* Sûrjakânta Râǵan. 13,207.

ज्वलत् 1) Adj. *brennend, leuchtend* u. s. w. — 2) m. *brennendes Feuer* Spr. 609. — 3) *f. °ती *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

ज्वलत्तशिखरा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,11.

ज्वलमुखी f. N. pr. einer Gottheit.

ज्वलित 1) Adj. s. u. ज्वल्. — 2) n. *das Leuchten* Ragh. 8,53.

ज्वलितर् Nom. ag. *leuchtend.*

*ज्वलिनी f. *Sanseviera zeylanica* Râǵan. 3,8.

ज्वार् in नवज्वार्.

ज्वाल 1) m. *a) Licht, Fackel.* — *b) Flamme.* — 2) f. आ *a) Beleuchtung.* — *b) Belebung einer Flamme* Njâjam. 10,1,22. — *c) Flamme, helles Licht.* — *d) *angebrannter Reis.* — *e)* N. pr. einer Tochter Takshaka's.

ज्वालन n. *das in Flammen Setzen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,7,29.

ज्वालमालाकुल Adj. *ganz von Licht umgeben, hell strahlend* Taitt. Âr. 10,11,2.

*ज्वालाखरगद् m. und *ज्वालागर्दभक m. *ein best. Ausschlag* Râǵan. 20,30.

ज्वालाजिह्व 1) Adj. *eine Flamme als Zunge habend.* — 2) m. *a) *Feuer.* — *b)* N. pr. α) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — β) *eines Dânava.* — γ) *eines Krankheitsdämons* Hariv. 9559.

ज्वालाधज्ञ m. *Feuer.*

ज्वालानल Adj. रस m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,31.

ज्वालामालिन् Adj. *mit Flammen bekränzt, von Fl. umgeben.*

ज्वालामुख 1) m. *a) eine Art Gespenst.* — *b)* N. pr. eines Brahmarâkshasa. — 2) f. ई *a) brennendes Erdöl* oder *Gasströmungen aus dem Boden* Bhâvapr. 2,84. — *b) eine Form der* Durgâ und N. pr. einer Oertlichkeit, wo dieselbe verehrt wurde und wo *Gas ausströmt,* Cunningham, Arch. Surv. 3,170. fgg. — *c) ein best. Zauberspruch.*

ज्वालामुखीमालिनी f. Verz. d. Oxf. H. 94,*a*,9.

ज्वालामुखीस्तोत्र n. Titel eines Werkes.

*ज्वालारामभकामय m. *ein best. Ausschlag* Râǵan. 20,30.

ज्वालालिङ्ग n. N. pr. eines Heiligthums des Çiva.

ज्वालावक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

ज्वालिन् 1) Adj. *flammend* (Çiva). — 2) f. °नी mystische Bez. *des Lautes* व.

ज्वालेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*क 1) Adj. *schlafend.* — 2) m. *a) ein best. Laut.* — *b) playing a tune, beating time.* — *c) ein von Regen begleiteter Wind.* — *d) ein Verirrter, eine verlegte Sache.* — *e)* Bein. Bṛhaspati's. — *f)* N. pr. eines Daitja-Fürsten. — *g)* = कणीश. — 3) f. आ *Wasserfall.*

कगकगाय्, °यते *funkeln, blitzen.*

कगिति Adv. = कटिति Prasannar. 5,15. 56,23.

78,15 (v. l. कटिति). 154,12.

कंकार् m. (294,31. Kâd. 141,11) und °कारित n. *Geklirre, Gesumme, Geriesel* u. s. w.

कंकारिन् Adj. *klirrend, rieselnd, summend* u. s. w. Kâd. 17,24.

कंकृत n. Pl. = कंकार् Kaitanj. 76,10.

*कञ्कन n. *das Klirren, Rasseln.*

कञ्का f. *Gebrause* (des Windes u. s. w.). °मरुत् (Spr. 4711), °निल, °मारुत und *°वात m. *ein brausender Windstoss.*

कट्, *कटति (संघाते). — Mit उट्ट, उत्कटित *in Verwirrung gebracht.*

*कटि m. *ein kleiner Brunnen.*

कटिति Adv. *sofort, sogleich, auf der Stelle* 291,6.

कण्, कणति *klingen* Harshak. 99,20.

कणत्कणित Adj. *klingend, klirrend* Hem. Par. 4,4.

कणत्कणाय्, °यते *klingen, klirren, rasseln* Kâd. 7,15. Harshak. 40,17. 99,19. °णित Adj. *klingend, rasselnd* 22.

कणत्कणारव m. Pl. *Geklingel.*

कणत्कणी Adv. mit भू *rasseln* u. s. w.

कणत्कणिति Viddh. 41,10 fehlerhaft für कणत्कणित.

कणत्कार् m. *Geklingel, Gerassel.*

कणिति (onomatop. mit इति) Adv. *kling!* Kâd. 2,133,23.

कणिष् in *क्रिम°.

*कणटी f. *eine Grasart* Râgan. 8,119.

*कणटीश m. = क.

*कणडी f. v. l. für कणटी.

*कणडुक m., *कणडू f. und *°क m. *Gomphrena globosa* Râgan. 5,142.

कनञ्कना f. v. l. für कलञ्कला.

कनत्कार् m. = कणत्कार्.

*कम्, कमति (अदने).

कम्प 1) m. und कम्पा f. (Vikramâñkak. 16,24) *Sprung.* कम्पं und कम्पां (Hem. Par. 2,199. 418. 420. Râgat. 7,479. 1495. Ind. St. 15,365. 388) दा *einen Sprung thun.* — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 237.

कम्पड n. *eine Art Composition* S. S. S. 165.

*कम्पाक m. *Affe.*

कम्पाताल m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 212. — 2) *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

कम्पानृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 266.

*कम्पाक्ष m. *Affe.*

*कम्पाशिन् m. *Eisvogel.*

*कम्पिन् m. *Affe.*

कर्, Partic. कीर्त्त् *herabfliessend, — stürzend.* Çatr. 1,44 vermuthet Stenzler गिरिर्कीर्त्रिर्करम्बु°.

कर 1) (*m.) und f. (आ und ई) *Wasserfall.* — 2) *f. ई *Fluss.*

*करणोदक n. *Wasser eines Falles* Nigh. Pr.

करवाकुला f. N. pr. eines Flusses B. A. J. 1,218.

*करसी f. *eine best. Gemüsepflanze* Nigh. Pr.

*कर्च्, कर्चति, *कर्क्, कर्कति und *कर्क्, कर्कति (परिभाषणतर्जनयोः, भर्त्सोक्त्योः, क्रिंसायाम्).

कर्कर 1) m. *a) eine Art Trommel* oder *ein anderes musik. Instrument.* — *b) Seihe, Sieb* Bhâvapr. 2,25. — *c) das vierte Zeitalter.* — *d)* N. pr. α) eines Daitja. — β) *eines Flusses. — 2) *f. आ *Hure.* — 3) f. ई *a) eine Art Trommel.* — *b) Kuchen* oder *Klösse von Bohnenmehl* Bhâvapr. 2,17.

कर्करक 1) *m. *das vierte Zeitalter.* — 2) f. °रिका *Kuchen* oder *Klösse aus Bohnenmehl* Bhâvapr. 2,17.

कर्करित Adj. *zerschlagen, zerschossen* Prij. 10, 3. *mitgenommen, welk geworden, verdorrt* Chr. 87,3.

कर्करिन् Adj. *mit einer Trommel versehen.*

*कर्करीक 1) m. n. *Körper.* — 2) m. *a) Gegend.* — *b) Gemälde.*

*कलक्का f. *eine grosse Flamme.*

कलञ्कला f. Bez. *eines best. Geräusches.*

कलकलाय् v. l. für कणत्कणाय्; vielleicht nur fehlerhaft.

*कलरी f. 1) *eine Art Trommel.* — 2) *Haarlocke.*

*कला f. 1) *Mädchen.* — 2) *Sonnenglut.* — 3) *Grille, Heimchen.*

*कलि f. *Arecanuss.*

कल्प 1) m. *ein mit einer Keule kämpfender Athlet.* Im System *der Nachkomme eines ausgestossenen* Kshatrija. — 2) *f. ई *eine Art Trommel.*

कल्पक 1) n. *eine Art Cymbel.* — 2) *f. ई *eine Art Trommel.* — 3) *f. कल्पिका *a) ein zum Einreiben des Körpers dienendes Tuch.* — *b) die beim Einreiben des Körpers sich absondernde Unreinigkeit.* — *c) Licht, Sonnenschein.*

*कल्पकण्ठ m. *Haustaube.*

कल्पना f. *ein best. Metrum.*

कल्पारी f. 1) *ein best. musikalisches Instrument* Hariv. 3,52,2. Kâd. 17,14. Am Ende eines adj. Comp. °क Harshak. 99,19. — 2) **Haarlocke.* — 3) **Feuchtigkeit.* — 4) **a ball, etc. of perfumed substances used for cleaning the hair.* — 5) * = मुद्ग.

कल्पीषक *ein best. musikalisches Instrument.*

*कल्पोल m. *ein Schälchen, in welches die Spindel gesteckt wird.*

*कष् 1) कषति und °ते (आदानसंवरणयोः). — 2) कषति (क्रिंसायाम्).

कष 1) m. *a) ein best. grosser Fisch* Çat. Br. — *b) Fisch* überh. — *c) die Fische im Thierkreise.* — *d) *Wald, ein mit Gras bewachsener Wald.* — *e) *Sonnenhitze.* — 2) *f. कषा *Uraria lagopodioides.* — 3) *n. *Oede, kahles Land.*

कषकेतन m. 1) *der Liebesgott, Geschlechtsliebe* 314,6. — 2) *das Meer.*

कषध्वज m. *der Liebesgott, Geschlechtsliebe.*

कषपित्त n. *Fischgalle* Varâh. Brh. S. 50,24.

कषराज m. *ein best. Meerthier,* = मकर.

कषश्रेष्ठ m. *der Fisch* Rohita Bhâvapr. 2,12.

*कषाङ्क m. Bein. Aniruddha's. Richtig ऋष्याङ्क.

*कषाशन m. *Delphinus gangeticus.*

*कषोदरी f. Bein. der Satjavati, der Mutter Vjâsa's.

*कांकृत n. *eine Art Fussschmuck.*

*काट 1) m. n. *Wald.* — 2) m. *a) Laube.* — *b) das Reinigen von Wunden* u. s. w. — 3) f. आ *a) Flacourtia cataphracta.* — *b) eine Jasminart.*

*काटल m. *Bignonia suaveolens.*

*काटलि *ein best. Baum.*

*काटामला f. *Flacourtia cataphracta.*

*काटास्त्रक m. *Wassermelone.*

*काटिका und *काटीका f. *Flacourtia cataphracta.*

काट्टारिन् Adj. *pfeifend, sausend.*

*काबुक m. *Tamarindenbaum.*

*कामक n. *ein gebrannter Ziegelstein.*

*कार्कर und *कार्करिक m. *Trommelschläger.*

*काला f. *Grille, Heimchen.*

कालि f. *ein aus unreifen Mangofrüchten zubereiteter Trank* Bhâvapr. 2,28.

*कावु m., *°क m. und *कावू f. *Tamarix indica.*

किङ्काक m. *Luffa acutangula.*

किङ्किनी f. 1) *Odina Wodier* Madanav. 60,49. Bhâvapr. 1,234. Vgl. जिङ्किनी. — 2) **Feuerbrand.*

किङ्गी f. = किङ्किनी 1) Bhâvapr. 1,234.

*किञ्जी f. *Grille, Heimchen.*

*किञ्करिष्टा f. *ein best. Strauch.*

*किञ्किम m. *Waldbrand.*

*किञ्किरा, *°रिटा und *°रीटा f. *ein best. Strauch* Râgan. 4,205.

*किञ्की f. *Grille, Heimchen.*

किणिट, *°का und *किणटी f. *Barleria cristata* Râgan. 10,139.

*किरिका, *किरी und *किल्लारी f. *Grille, Heimchen.*

*किल्लि f. 1) dass. — 2) *ein best. musikalisches Instrument.* — 3) *Membrane.*

किल्बिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh.

6,9,59. किल्लिक v. l. — 2) f. आ *a) Grille, Heimchen. — b) *das Gezirpe der Grille. — c) eine Art Fahrzeug* Hariv. 2,88,63. — *d) *Sonnenschein. — e) *ein zum Einreiben des Körpers gebrauchtes Tuch. — f) *die beim Einreiben des Körpers sich absondernde Unreinigkeit. — g) *Barleria cristata. — h) *membrane, thin skin, parchment.*

किल्लिन् m. N. pr. eines Vṛshṇi.

किल्ली f. 1) *Grille, Heimchen.* — 2) *Lampendocht. — 3) *ein zum Einreiben des Körpers gebrauchtes Tuch. — 4) *Sonnenschein. — 5) *am Kessel angebrannter Reis. — 6) *Cymbel. — 7) *Häutchen.*

किल्लीक 1) m. *Grille, Heimchen.* — 2) *f. आ = किल्लिक 2) *a) d)* und *f).*

*किल्लीकण्ठ m. *Haustaube.*

*कीरिका und *कीरुका f. *Grille, Heimchen.*

*कुण m. *Strauch.*

कुमरि f. *eine best.* Rāgiṇī.

कुम्बरी f. *eine Art Laute* Hem. Par. 8,359. fgg.

*कूणि f. 1) *eine Art Arecanuss.* — 2) *das Vernehmen einer unglückverheissenden Stimme, böses Omen.* — 3) = कठिन.

*कूष्, कूषति (किंसायाम्).

*कोड m. *Arecanuss.*

कोम्बक Adj. *beim Singen Grimassen schneidend* S. S. S. 117.

कौलिक *Säckchen.*

*क्पु, क्पवति (गतौ).

*ञ m. 1) *Sänger.* — 2) *Geknister, Gerassel.* — 3) *ein Heretiker.* — 4) *Stier.* — 5) *der Planet Venus.*

*ट 1) m. *a) ein best. Laut.* — *b) Zwerg.* — *c) Viertel.* — 2) f. टा *a) die Erde.* — *b) an oath, confirming an assertion by ordeal, etc.* — 3) n. = करङ्क.

टक्क m. wohl *Geizhals, Filz.*

टक्कदेश m. N. pr. eines *Landes.*

*टक्कदेशीय m. *Melde, Chenopodium.*

टक्कारा f. *Kopfnuss* Deçin. 2,77.

टक्किबुद्ध m. N. pr. eines Mannes.

*टक्क m. Pl. N. pr. eines Volkes.

टगर 1) *Adj. *schielend.* — 2) n. *a) Borax.* — *b) * = केलाविभ्रमगोचर.*

टङ्क 1) (*m. n.) *a) Haue, Brecheisen, Meissel* oder *ein ähnliches Werkzeug.* — *b) eine brecheisenähnliche Bergspitze, ein hervorragender Felsblock* R. 7,5,24. — *c) *Bein.* — *d) *Borax.* — *e) *Hochmuth, Uebermuth.* — 2) m. *a) *Schwert.* — *b) *Degenscheide.* — *c) ein best. Gewicht.* — *d) eine best. Münze.* — *e) Feronia elephantum;* n. *die Frucht.* — *f) *Zorn.* — *g) ein best. Tact* S. S. S. 237. — *h)* Bez. *eines Mannes aus einer best. Kaste* oder *eines Volkes* Rāǵat. 7,1003. — 3) f. आ *eine best.* Rāgiṇī S. S. S. 65.

टङ्क 1) *m. *gestempeltes Silber, Silbergeld; eine best. Münze.* — 2) f. टङ्किका *Meissel* Vikramāṅkaḱ. 10,32.

*टङ्ककपति m. *Münzmeister.*

*टङ्ककशाला f. *Münze, Münzstätte.*

*टङ्कटीक m. Bein. Çiva's.

टङ्कण m. 1) *Borax.* Auch °नार Rāǵan. 6,241. Bhāvapr. 1,282. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*टङ्कन m. *Borax.*

*टङ्कपति m. *Münzmeister.*

टङ्कय्, °यति 1) *zuschliessen, zudecken* Comm. zu Kātj. Çr. 4,2,34. 10,4,11 (ढ°). — Mit उद्, उ-टङ्कित *gestempelt, gekennzeichnet; Eindrücke zeigend von* (im Comp. vorangehend) Vikramāṅkaḱ. 18,53. — Mit निस् *sich ausdrücken, ausdrücken* (in Worten). Nur निरटङ्कि (निरा° Sarvad. 53,12 fehlerhaft). — Mit वि, °टङ्कित *gestempelt —, gekennzeichnet —, geschmückt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

टङ्कवत् Adj. *mit brecheisenähnlichen Spitzen versehen.*

*टङ्कशाला f. = टङ्ककशाला.

*टङ्कानक m. *der indische Maulbeerbaum.*

टंकार 1) m. *a) Geheul, Geschrei, Gesumme, Gerassel, Getön, Klang* Kād. 100,11. °रव m. 110,20. — *b) *Berühmtheit. — c) *Staunen, Verwunderung.* — 2) f. ई *ein best. Strauch* Bhāvapr. 1,207.

टंकारवत् Adj. *von einem Krach begleitet* Bālar. 81,8.

टंकारित n. *Gesumme.*

टंकित n. *Geklinge, Klang* Kād. 128,8.

टङ्ग 1) *m. n. *a) Spaten.* — *b) Schwert* oder *eine bes. Art Schwert.* — *c) Bein.* — 2) m. *a) *Borax.* — *b) ein best. Gewicht.*

*टङ्गण m. n. *Borax.*

*टङ्गिनी f. *Clypea hernandifolia.*

टट्टरीसूर्य m. wohl *eine Form der Sonne.*

*टट्टनी f. *eine kleine Hauseidechse.*

*टट्टरी f. 1) *ein best. musikalisches Instrument.* — 2) *Lüge, Unwahrheit.*

*टट्टुर m. *der Laut einer Trommel.*

टण्टन m. N. pr. eines Fürsten.

टत्कार m. Pl. *Geklingel* Hem. Par. 1,44.

टल्, टलति *sich verwirren.*

*टल = टाल.

*टल्लन n. *Verwirrung.*

टवर्ग m. *die Cerebralen* TS. Prāt.

टवर्गीय Adj. *zu den Cerebralen gehörig;* m. *ein cerebraler Laut* Comm. zu TS. Prāt.

टसत् Interj. *krach!*

टसिति (onomatop. mit इति) Interj. dass. Bālar. 40,18.

टाक m. N. pr. eines Geschlechts.

टाङ्ग n. *ein aus der Frucht der Feronia elephantum bereitetes berauschendes Getränk.*

*टांकार m. *Heirathsstifter.*

टांकार m. (Bālar. 22,7. 23,15) und °कृत n. Pl. *Getön, Klang.*

टात् (onomatop.) mit कर् *klingen —, rasseln machen* Prasannar. 14,5.

*टार m. 1) *Pferd.* — 2) = लङ्ग oder रङ्ग.

*टाल = टल.

*टिक्, टेकते (गतौ).

टिक्क m. N. pr. eines Mannes.

टिक्किका f. *Blässe* (an der Stirn).

*टिटिभक m. = टिट्टिभ 1) *a).*

*टिटिल m. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

टिट्टिभ 1) m. *a) Parra jacana* oder *goensis* Gaut. — *b)* N. pr. α) eines Daitja und Dânava. — β) einer Wanze. — 2) f. ई f. zu 1) *a).* — 3) *n. *eine Art Aussatz* Gal.

*टिट्टिभक m. = टिट्टिभ 1) *a).*

टिण्टिवि, टिण्टिण oder टिण्टिणि m. N. pr. eines Mannes.

टिण्टिणिका und *टिण्टिणीका f. *eine best. Pflanze.*

टिण्ठा f. *Spielhaus, — bank.* v. l. ठिण्ठा.

टिण्ठनि m. v. l. für टिण्टिवि u. s. w.

टिण्डिणिका f. *eine best. Pflanze* Madanav. 62, 70. Bhāvapr. 1,236.

टिण्डिश m. *eine best. Pflanze.* Vgl. डिण्डिश.

*टिप्, टेपयति (क्षेपे).

टिप्पण्याचय m. Titel eines Werkes.

टिप्पण (s. u. गुणशिरोमणि), °क, °णी f., टिप्पनी f. und *टिप्पटक *Commentar.*

टिरिटिरा f. in *कर्णो°.

टिल्ला f. N. pr. einer Göttin.

टीक्, टीकते *trippeln.* — Caus. टीकयति *erklären, deutlich machen.* — Mit आ in *आटीकन. — Mit उद् in उट्टीकित.

टीका f. *Commentar.* °सर्वस्व n. Titel eines *Commentars.*

टीट in *अवटीट.

टीट्टिभ 1) m. = टिट्टिभ 1) *a).* — 2) f. ई = टिट्टिभ 2).

टीट्टिभसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

टीत्कार m. *Gekrach* Bâlar. 81,21.

*टु m. 1) *Gold.* — 2) *ein Proteus, Einer der alle Gestalten annehmen kann.* — 3) *der Liebesgott, Geschlechtsliebe.*

टुक्कारी f. *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

*टुटुक m. *eine best. Gemüsepflanze* Madanav. 78,57.

टुण्टुक 1) *Adj. *a) klein, winzig.* — *b) grausam, hart.* — 2) m. *a) Calosanthes indica* Karaka 6,23 (टुण्टूक gegen das Metrum). — *b) *eine Acacienart.* — *c) *Sylvia sutoria.* — 3) *f. आ *Clypea hernandifolia.*

*टुनाका f. *Curculigo orchioides.*

टुप् in आटोप.

टुपीका oder टुब्टुपी f. ein Gesammtname für die acht letzten Bücher des Tantravârttika.

टुल्ल m. N. pr. eines Mannes.

टेकारी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 4,175.

*टेण्टुक m. *eine der Bignonia verwandte Pflanze.*

*टेरक und *टेराल Adj. *schielend.*

*टेट und f. *टेटी gaṇa गौरादि.

टोडरमापति und टोडरमल्ल m. N. pr. eines Ministers des Akbar Schâh.

टोडराज m. Titel eines Werkes.

टोडरानन्द m. Titel eines Werkes.

टोडरेन्द्र m. = टोडरमापति.

टोपर *Säckchen* Dhûrtas. ed. Calc. 16,3; vgl. 14,10.

टोलकमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*टोक्, टोकते (गतौ).

टोटेश m. N. pr. eines Kshetrapâla.

*ट्वल्, ट्वलति (वैक्लव्ये).

*ट्वल und *टाल gaṇa श्वलादि.

ठ m. 1) *lautes Geräusch.* Zu belegen ठठं ठठं ठं ठठठं ठठं ठः als Nachahmung des Tones eines die Treppe herunterfallenden Topfes. — 2) *Mondscheibe. — 3) *Scheibe, Kreis* überh. — 4) *Null. — 5) *ein allgemein besuchter* oder *zugänglicher Ort.* — 6) *Bein. Çiva's.

ठंसरी f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

ठकार m. *der Laut* ठ. Davon *Denom. °रयति und davon *Desid. ठिठकारयिषति.

ठक्कन m. N. pr. eines Fürsten.

ठक्कुर m. *Gottheit, ein Gegenstand der Verehrung,* als Ehrentitel nach dem Namen ausgezeichneter Persönlichkeiten Râǵat. 7,290. तद्देश° 8,550.

ठात्कार m. = टात्कार Bâlar. 81,14.

ठार m. *Reif, pruina.*

ठिणठा f. 1) *Spielhaus, Spielbank;* vgl. टिणठा. — 2) N. pr. einer Frau.

ठिणठाकराल m. N. pr. des Inhabers eines *Spielhauses.*

*ठुठुक v. l. für टुटुक.

ठेणठपद्धति f. Titel eines Werkes.

*ड 1) m. *a) Laut.* — *b) eine Art Trommel.* — *c) Furcht.* — *d) das unterseeische Feuer.* — *e)* Bein. Çiva's. — 2) f. आ *a) eine* Ḍâkinî. — *b) a basket, etc. carried by a sling.*

डकार in मक्का°.

*डक्कारी f. *die Laute der* Kaṇḍâla.

डङ्कपुरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*डङ्गर 1) m. *a)* = डिङ्गर. — *b) das Werfen, Schleudern* oder *ein Ausdruck des Tadels.* — 2) f. ई *eine Gurkenart* Râǵan. 7,194.

*डङ्गारी f. = डङ्गर 2).

*डप्, डापयते (संघाते).

डम्, डमति *tönen* (von einer Trommel).

डम m. *eine best. verachtete Mischlingskaste.*

डमर m. (*n.) *Schlägerei, Tumult.*

डमरिन् m. *eine Art Trommel.*

डमरु (*m.) 1) *eine Art Trommel.* — 2) *Erstaunen, Ueberraschung.*

डमरुक m. (Deçîn. 2,86) f. आ und *n. = डमरु 1) Hemâdri 2,*a*,127,3. Bâlar. 22,6. 229,14.

डमरुपत्त्र n. *ein Tiegel von best. Art* Bhâvapr. 2,87.

*डम्प्, डम्पयते (संघाते).

डम्ब्, डम्बयति (नोदे). — Mit वि 1) °डम्बते *nachahmen,* mit Acc. — 2) °डम्बयति mit Acc. *a) nachahmen, es Jmd worin nachthun, Jmd gleich kommen* 251,4. — *b) verdrehen, einem Dinge ein fremdes Aussehen geben.* — *c) verspotten, verhöhnen, lächerlich machen.* — *d) zum Narren halten, täuschen, hintergehen.*

डम्बर m. 1) *Lärm, Spektakel.* — 2) *Wortgeklingel, Wortschwall, Bombast.* — 3) *Gewirre, Menge, Masse.* — 4) *Pracht, Schönheit* Vidḍh. 64,7. — 5) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

डम्बरनामन् Adj. *einen hochklingenden Namen führend.*

डम्बार (!) in उद्दित°.

डम्बुर (?) Hemâdri 1,638,10.

*डम्भ्, डम्भयते (संघाते).

डम्भ m. N. pr. eines Mannes.

*डयन n. 1) *das Fliegen.* — 2) *eine Art Sänfte, Palanquin, Hängekorb, Hängematte zum Tragen von Sachen.*

*डलक m. = डल्लक 1).

डलन m. N. pr. = डल्लन.

डल्लक 1) n. *Hängekorb, Hängematte zum Tragen von Sachen.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

डल्लन m. N. pr. eines Scholiasten des Suçruta.

डवित्थ m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *eine hölzerne Gazelle.*

*डुक्क und *डुक्कू m. *Artocarpus Locucha.*

डाक m. zu डाकिनी 1).

डाकिनी f. 1) *eine Art weiblicher Unholde im Gefolge der* Kâlî, *die sich von Menschenfleisch nähren.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

डाकुरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

डागिनी f. = डाकिनी 1).

डागिनेय und °क m. N. pr. eines Spielers.

डाकृति f. *Getön, Klang.*

*डाङ्गरी f. *eine Gurkenart.*

डात्कृति f. *Geheul* Mâlatîm. 79,17 (176,8).

*डाभी f. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

डामर 1) Adj. *aussergewöhnlich, Staunen erregend* Gîr. 12,23. Nom. abstr. °त्व n. Mâlatîm. 74, 16 (159,1). — 2) m. *a) Staunen, Bewunderung.* — *b) *Schlägerei, Tumult.* — *c)* etwa so v. a. *Bojar, Baron, Ritter* Râǵat. 7,577. 8,458. — *d)* Bez. *einer Art von Werken, die* Çiva *zugeschrieben werden.* Auch °तन्त्र n. — *e)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

डामरतन्त्र und डामरभैरवतन्त्र n. Titel eines Werkes.

डामरव Adj. *von einer Trommel herrührend.*

डाम्भिट् m. ursprünglich wohl N. pr. eines Mannes und als Appell. *ein Mann von der Art* Ḍâmbhiṭṭa's. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

डाल m. Pl. N. pr. eines Volkes. डालाधीश m. Vikramâṅkaḱ. 18,95. *Sg. des Landes.

डाहाल m. Pl. = डाल Vikramâṅkaḱ. 18,93. Vgl. डहाल = दशार्ण im Prâkrit Bâlar. 68,13.

*डाल्लक m. *eine Hühnerart.*

*डिक्कारी f. fehlerhaft für दिक्कारी.

*डिङ्गर m. 1) *Diener.* — 2) *Bösewicht, Schelm.* — 3) = डङ्गर. — 4) *das Werfen, Schleudern* oder *ein Ausdruck des Tadels.*

डिडका f. Suçr. 2,120,18 fehlerhaft für पिडका.

डिडिमाणाक m. *ein best. Vogel.* Vgl. डिण्डिमाणव.

*डिडिव m. v. l. für डिण्डिभ.

डिण्डिक m. N. pr. einer Maus.

*डिण्डिभ m. *Wasserschlange* Madanav. 130,99.

डिण्डिम 1) m. f. (आ) und n. *eine Art Trommel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a) Gebrumme* Bâlar. 50,4. 90,11. Kâd. 70,9. मद्डिण्डिमत्व n. Vikramâṅkaḱ. 9,124. इति श्रुतिस्मृतिडिण्डिमः so v. a. *so verkünden laut die* Veda *und die Gesetzbücher.* वाग्डिण्डिमाडम्बर m. so v. a. *lauter Wortschwall* Ind. St. 15,292. — *b) *Carissa Carandas.*

— *c*) Abkürzung von शंकरविजयडिण्डिम. — 3) Adj. *summend* Kâd. 28,22.

डिण्डिमाणव m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.* Vgl. डिण्डिमाणक.

डिण्डिमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*डिण्डिर m. *os sepiae.*

*डिण्डिरमोदक n. *Knoblauch.*

डिण्डिश m. *eine best. Pflanze* Madanav. 76,32. Bhâvapr. 1,288. *Hibiscus esculentus* Mat. med. 321.

डिण्डीर (*m.) *os sepiae* Vikramâṅkaḱ. 4,4. 15, 39. 16,25. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

डित्थ m. 1) N. pr. eines Mannes. Als Appell. *ein Mann von der Art* Ḍittha's. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) **ein hölzerner Elephant.* — 3) **ein wohl aussehender, dunkelfarbiger, mit allen Wissenschaften vertrauter Mann.*

*डिप्, डेपयते (संघाते).

*डिम् (wird nicht flectirt) *verletzen.*

डिम m. 1) *eine Art von Schauspielen.* — 2) *eine best. Mischlingskaste.*

*डिम्प्, डिम्पयते und *डिम्ब्, डिम्बयते (संघाते).

डिम्ब 1) (*m. n.) *Angstgeschrei, panischer Schreck, Gefahr, Noth, Plage, Tumult, Auflauf.* — 2) m. *a*) *Ei.* — *b*) **ein Embryo im ersten Stadium.* — *c*) **Puppe eines Insects.* — *d*) **ein neugeborenes Kind, Kind* überh. — *e*) *ein einfältiger Mensch* Râǵat. 7, 1074. — *f*) *Kugel.* — *g*) *Brummkreisel.* — *h*) *Leib, Körper.* — *i*) **Lunge.* — *k*) **Milz.* — *l*) **Uterus.* — *m*) **Ricinus communis.*

डिम्बाकृव m. *Aufstand, Auflauf, Tumult.*

*डिम्बिका f. 1) *ein wollüstiges Weib.* — 2) = जलबिम्ब *a bubble.* — 3) = मेणाक *a kind of waterfly.* — 4) = शेणाक *Bignonia indica.*

*डिम्भ्, डिम्भयते (संघाते).

डिम्भ 1) m. *a*) *ein neugeborenes Kind, Kind, Knabe* Naish. 5,97 (नर°). 9,38. Bâlar. 61,1. 107, 8. 108,18. *Junges* 196,17. — *b*) *ein Ignorant.* — *c*) *ein junger Schoss* Naish. 8,2. — *d*) *Ei.* — 2) *f. आ zu 1) *a*).

डिम्भक m. 1) *= डिम्भ 1) *a*). Auch f. — 2) N. pr. eines Heerführers des Ǵarâsaṁdha.

डिम्भचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

डिम्भाडिम्भ wohl = डिम्बाकृव Hemâdri 1,386,21.

डिल्लि (Ind. St. 14,399) und डिल्ली f. N. pr. einer Stadt (Delhi).

डी, डयते und *डीयते *fliegen.* — Mit अति in °डीन. — Mit अभि in °डीन. — Mit अव in °डीन. — Mit उद् *auffliegen* 302,22. उड्डीन *aufgeflogen.* — Caus. उड्डापयति *aufscheuchen.* — Mit प्रोद् *auf- und davonfliegen.* प्रोड्डीन *davongeflogen.* — Mit नि in °डीन. — Mit निस् in निर्डीन. — Mit परा in °डीन. — Mit परि in °डीन. — Mit प्र *auffliegen.* °डीन *aufgeflogen.* — Mit वि in °डीन. — Mit सम् in संडीन. — Mit अवसम् in अवसंडीन.

डीनर Adj. *rasch aufeinanderfolgend.*

डीन n. *Flug.*

डीनडीनक und डीनविडीनक n. Bez. *zweier Arten zu fliegen* MBh. 8,41,28.

*डुडुभ m. und *डुण्डु f. = डुण्डुभ.

*डुण्डुक v. l. für टुटुक.

डुण्डुभ m. (adj. Comp. f. आ) *eine Eidechsenart ohne Füsse.*

*डुण्डुल m. *eins kleine Eulenart.*

*डुन्डुक m. = डाक्कक.

डुम्ब m. = डोम्ब 1) *a*).

डुम्बर m. N. pr. eines Gandharva Hariv. 2, 69,14. v. l. डम्बर.

*डुल gaṇa बलादि.

*डुलि f. = डुलि.

*डुलिका f. *ein der Bachstelze ähnlicher Vogel.*

*डुली f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*डुल्य von डुल.

डूलूवैश्वानर n. N. pr. eines Tîrtha.

डेरिका f. *Moschusratte* Âpast.

डोड 1) in *नृपडोडमुष्टि von unbekannter Bed. — 2) *m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts. — 3) f. ई *Hoya viridiflora* Râǵan. 4,187. Paṅkad.

डोडकी f. *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

*डोडीया f. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

डोम m. = डोम्ब 1) *a*).

डोम्ब 1) m. *a*) *ein Mann niedriger Kaste, der sich mit Gesang und Musik abgiebt.* — *b*) N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *eine Art Schauspiel.*

डोम्बुली f. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

डोर m. n. und °क n. *Schnur.*

*डोरडी f. *eine Art Solanum.*

डोला f. wohl = दोला *Schaukel* Bâlar. 206,16.

डौण्डुभ Adj. von डुण्डुभ.

ड्डुल् mit आ Caus. आड्डालयति *mischen.*

*ढ 1) Adj. = निर्गुण. — 2) m. *a*) *Laut* oder *ein best. Laut.* — *b*) *eine grosse Trommel.* — *c*) *Hund.* — *d*) *Hundeschwanz.* — *e*) *Schlange.*

ढक्क 1) m. *a*) vielleicht *ein Gebäude* oder *eine Anstalt eigenthümlicher Art.* — *b*) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ *a*) *eine grosse Trommel.* — *b*) **coveting, disappearance.*

ढक्कदेशीय Adj. *dem Lande* Ḍhakka *eigenthümlich.*

ढक्कन oder ढक्कम m. N. pr. eines Mannes.

ढक्कारी f. Bein. der Göttin Târâ.

ढङ्क m. N. pr. eines Berges.

ढङ्क्य्, °यति Comm. zu Kâtj. Çr. 10,4,11 fehlerhaft für टङ्क्य्.

ढट्ट्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 13,60.

ढण्टी f. ein वाक्यविशेष.

ढामरा f. *Gans.*

ढाल n. *Schild.*

ढालिन् Adj. *mit einem Schilde bewaffnet.*

ढिण्ढिण m. N. pr. v. l. für टिण्टिवि.

ढिण्ढिणिका f. *eine best. Pflanze* Madanav. 62, 70. Bhâvapr. 1,236.

ढुण्ढि m. = ढुण्ढि Verz. d. B. H. 146,*b*.

ढुण्ढ् *suchen.* Wird nicht flectirt.

ढुण्ढि m. Bein. Gaṇeça's.

ढुण्ढिराज m. N. pr. eines Mannes. Auch °भट्ट.

ढेङ्क 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) f. ई *eine Art Tanz* S. S. S. 261.

ढेङ्किका f. und °ताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 151. 210.

ढेव्वुका f. *Münze.*

ढोरसमुद्र N. pr. einer Oertlichkeit.

ढोल m. *Pauke.*

ढोलसमुद्रिका f. *Leea macrophylla* Mat. med. 297.

ढोलासमुद्र N. pr. einer Oertlichkeit.

ढोल्लारी f. *eine Art Composition* S. S. S. 168.

ढौक्, ढौकते *sich nähern,* mit Acc. इतो ढौकस्व *komm her* Kâd. 2,114,3. उढौके *er kam, erschien* Harshaḱ. 20,23. — Caus. ढौकयति *nahe —, in die Nähe von* (Gen.) *bringen, herbeibringen, — schaffen, — kommen lassen, Jmd* (Dat.) *darreichen.* — *Desid. डुढौकिषते. — *Intens. डोढौक्यते. — Mit उप Caus. 1) *herbeischaffen, darbringen, darreichen* Kâraṇḍ. 79,11. — 2) *vorbereiten.*

ढौकन n. *Darbringung, Darreichung, Geschenk.*

*ण m. 1) *Kenntniss.* — 2) *Beschluss, Entschluss.* — 3) *Schmuck.* — 4) *Wasserhaus.* — 5) *ein der Vorzüge entbehrender Mann.* — 6) Bein. Çiva's oder N. pr. einer buddh. Gottheit. — 7) *a kind of sound, the sound of negation.* — 8) *gift, giving.*

णत्वषष्ठ n., णत्वचन्द्रिका f., णत्वदर्पण m. und णत्वसमर्थन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

णि (225,21) und णिच् (226,22) m. *der Charakter des Causativs.*

णिय m. N. pr. eines Meeres im Brahmaloka.

णियन्त Adj. *mit dem Charakter des Causativs versehen* 225,23.

एवुल् *das Suffix* अक (in भोजक u. s. w.) 229,9.

Nachträge und Verbesserungen.

अंशुमद्भेदसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अकपिलचक्षुस् Adj. *nicht bräunlich* Daçak. (1925) 113,9.

अकम्प्र Adj. *nicht schwankend* Çobh. 36.

अकर्णधार Adj. (f. आ) *ohne Steuermann.*

अकर्त m. *Nichtunterscheidung.*

अकर्दम Adj. (f. आ) *ohne Schlamm.*

अकर्मकृत् Adj. *unthätig* Bhag. 3,5.

अकर्मण्यत्व n. *Unthätigkeit* Sarvad. 163,19.

अकर्मवत् Adj. *der den Werken entsagt hat* MBh. 14,19,8.

अकर्मश्रान्त Adj. *durch keine* (vorgeschriebene) *Handlung ermüdet* Âçv. Gṛhj. 3,7,2.

अकर्मिन् Adj. *unfähig zu arbeiten* Baudh. in Dâj. 163,19.

अकलुष Adj. *nicht trübe, hell* Varâh. Bṛh. S. 8,53.

अकल्प m. *das nicht im Stande Sein* Bhâg. P. 10,84,63. Adj. mit न und ज्ञातु *stets bereit zu* (Loc. eines Nom. act.) MBh. 5,33,5. 6 (v. l. अकल्य).

अकल्य Adj. mit न und ज्ञातु *stets bereit zu* (Loc. eines Nom. act.) MBh. 5,975. fg. अकल्प v. l.

अकातर Adj. *nicht feige, beherzt.*

अकामिन् Adj. *nicht verliebt* Spr. 3786.

अकारणक Adj. *keine Ursache habend* Sarvad. 120,7.

अकारादिनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अकार्पण्य Adj. *ohne Jammern, — Selbsterniedrigung* Spr. 5256.

अकालक्षेपम् Adv. *unverzüglich.*

अकालज्ञ Adj. *keine Rücksicht auf Zeit nehmend.*

अकालनियम m. *keine Beschränkung in Bezug auf Zeit* Gaut. 15,5.

अकालसंयमम् Adv. *ohne sich an eine Zeit zu binden* VP. 2,13,45.

अकिलिन Adj. *nicht feucht, — nass* Gobh. 4,7,8.

अकीर्तनीय Adj. *nicht auszusprechen, unsagbar* Daçak. (1925) 2,131,2.

अकुटिल Adj. *gerade* (eig.) und *redlich* Spr. 351.

अकुण्डलिन् Adj. *nicht mit Ohrringen geschmückt.*

अकुतस् mit चिद् *ohne irgend eine Absicht* MBh. 12,219,26.

अकुतोमृत्यु Adj. *dem von keiner Seite der Tod droht* Bhâg. P. 3,17,19.

अकुत्सयत् Adj. *nicht schmähend, — tadelnd.*

अकुथित Adj. *nicht stinkend.*

अकुपित Adj. *nicht erzürnt* Ind. St. 13,404.

अकुप्य n. impers. *haud irascendum* MBh. 15,30,3.

अकुल 1) m. Bez. *des Sonntags, Montags, Donnerstags und Sonnabends.* — 2) m. f. (आ) *der 1ste, 3te, 5te, 7te, 9te, 11te, 13te und 15te Tag in einem Halbmonat.* — 3) n. Bez. *bestimmter Mondhäuser.*

अकुलक Adj. *ausgekernt* Kâraka 6,1.

अकुलज Adj. *aus niedrigem Geschlecht* Spr. 4341, v. l.

अकुलीन, lies = अकुल.

अकुह्क Adj. *nicht betrügerisch, ehrlich* R. 2,109,27.

अकूज Adj. *lautlos* MBh. 1,126,20.

अकूटक Adj. *nicht falsch* (Münze).

अकूर्मपृपत् Adj. *nicht wie eine Schildkröte gesprenkelt* Âpast. Çr. 2,11,3.

अकृच्छ्रिन् Adj. *keine Mühe bei Etwas habend.*

अकृतक Adj. *natürlich, naturalis.*

अकृतलक्षण Adj. *ohne besondere Kennzeichen.*

अकृतविद्य Adj. *ununterrichtet, ungelehrt.*

अकृतश्रम Adj. *der sich keinen Beschwerden, keinen Mühen unterzogen hat.*

अकृतसंज्ञ Adj. *der keine Unterweisung erhalten hat* MBh. 14,19,56.

अकृताग्र Adj. (Speise) *von der die Erstlingsbissen nicht* (dem Ehrengaste) *dargereicht worden sind,* Hariv. 11168.

अकृत्स्नविद् Adj. *nicht Alles wissend, mangelhaftes Wissen habend* Bhag. 3,29.

अकृपण, °म् Adv. *nicht kläglich thuend.*

अकृमिपरिसृप्त Adj. *worauf kein Ungeziefer umherkriecht* Gobh. 2,6,6.

अकृशलक्ष्मी Adj. *reich an Schönheit* Kir. 5,52.

अकृत्स्न Adj. *unvollkommen, ungültig.*

अकेतन Adj. *obdachlos* Bhâg. P. 3,4,6.

अकोप Adj. *frei von Zorn* Çobh. 61.

अकोपयत् Adj. *Jmd nicht aufregend* 213,24.

अकोपिता f. *das sich nicht dem Zorn Hingeben.*

अकोश Adj. 1) *ohne Degenscheide, aus der Scheide gezogen, entblösst* (Schwert) MBh. 4,8,1. — 2) *ohne Samenbehälter* R. 6,111,46.

अकोषधावन Adj. (f. ई) etwa *nicht aus dem Rahmen laufend* TBr. 3,6,2,2.

1. अक्रम m. auch *Nichtallmählichkeit, Plötzlichkeit* in क्रमाक्रम.

अक्रिय Adj. *faul, lässig* Hariv. 4546.

अक्रियक Adj. dass. Suçr. 1,257,8.

अक्षकितव MBh. 2,77,26.

अक्षग्लह m. *Würfelwurf, — spiel* MBh. 2,59,8.

अक्षम 3) *unpassend, unangemessen* Bhâg. P. 1, 14,43.

अक्षमता f. *Unvermögen,* mit Infin. Sâh. D. 34,6.

अक्षमिन् Adj. *unbarmherzig* Spr. 2425.

अक्षय m. N. pr. eines Berges Hariv. 2,98,15.

अक्षरकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,10.

अक्षरच्युतक (wohl n.) *Ergänzung einer ausgefallenen Silbe* (ein best. Spiel) Kâd. 7,21.

अक्षराक्षर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,9.

अक्षवाप m. = अक्षावाप Kâṭh. 15,4.

अक्षसूत्रवलयिन् Adj. *einen Rosenkranz als Armband habend* Kaṇḍak. 30,8.

अक्षारमद्यमांसाद् Adj. *nichts Aetzendes, nichts Gegorenes und kein Fleisch essend* Varâh. Jogaj. 9,15.

अक्षारलवण, lies *nichts Aetzendes und nichts Gesalzenes;* vgl. क्षार°.

अक्षारलवणाशिन्, lies *nichts Aetzendes und nichts Gesalzenes essend.*

अक्षालित Adj. *ungewaschen.*

अक्षिणवत् Adj. *nicht übel mitnehmend.*

अक्षीराक्षारालवण n. Sg. *keine Milch, nichts Aetzendes und nichts Salziges* Âpast. 1,28,11.

अक्ष्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अखण्डार्थनिरूपण n. Titel eines Werkes ebend.

अखण्डमान Adj. *dessen Selbstgefühl nicht zu brechen ist* Bhaṭṭ. 12,17.

अगतश्री Adj. *nicht auf der Höhe des Glücks stehend.*

अगतार्थ Adj. *dessen Sinn man nicht verstanden hat* Sâh. D. 289.

अगदित Adj. *unaufgefordert* Çiç. 9,57.

अगम्य 5) *unpassend, ungeeignet* Spr. 1791.

अगर्तस्कन्द्य Adj. *wobei man über keine Grube zu springen hat, ohne Hinderniss* Çâṅkh. Br. 11,4. 28,1. 4.

अगस्त्यनिघण्टु und अगस्त्यसंपात m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अगाधबुद्धि Adj. *von tiefem Verstande* MBh. 3,4,1.

*अगार्दभरथिक Adj. *nicht für einen von Eseln gezogenen Wagen geeignet.*

अगालित Adj. *nicht durchgeseiht.*

2. अगुण 3) *ohne besondere Beigabe, — Epitheton* Kâtj. Çr. 6,7,23.

अगुणवत् auch *ohne Vorzüge, schlecht, böse* Spr. 2122.

अगुणशील Adj. *keine Vorzüge besitzend* Spr. 2149.

अगुणिन् auch गुण 1) r) *erfordernd* Comm. zu Kât. 3,5,8, wo अगुणिन्यपि zu lesen ist.

अगुरुगवी f. *nicht eine Kuh des Lehrers* Âçv. Gṛhj. 2,10,8.

अगृध्नु Adj. *nicht gierig, — habsüchtig.*

अगृह्णत् Adj. *nicht fassend* (von einem Blutegel) 217,32.

अगृह्य auch **nicht von Andern abhängig* Bhaṭṭ.

6,61.

अँगोअर्घ Adj. *kein Rind werth* TS. 6,1,10,1.

अगोचर m. *Nichtbereich.* °रं नयनयोर्यातो *dem Gesichtskreis entrückt* Vikr. 72. °रेण *hinter dem Rücken von* (Gen.) Hit. 60,11.

1. अगोपाल m. *kein Hirt, ein fehlender Hirt* 238,4.

2. अगोपाल Adj. (f. आ) *ohne Hirten* Spr. 5159.

*अगोष्पद Adj. *nicht von Rindern besucht.*

अग्निखदा f. *Höllenpfanne* oder *Höllenofen* Kâraṇḍ. 10,12. 37,4. 98,5.

अग्निघट m. *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 18,13.

अग्निचयन auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अग्निजननविधि m. Titel eines Werkes ebend.

अग्निदग्ध n. *Cauterium actuale* (in der Chirurgie).

अग्निपक्व Adj. *auf Feuer gar gekocht* M. 6,17.

अग्निपद्, lies *dessen Tritt auf dem Feuerplatz geruht hat* und vgl. Kâtj. Çr. 4,9,14. 16.

अग्निशौचवस्त्र n. etwa *ein Gewand von Byssus* oder *Nesseltuch* Kâraṇḍ. 78,23.

अग्निष्टोमयागविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अग्निष्ठ 1)c) *ein das Feuer führender Wagen* Âpast. Çr. 1,2,10. 6,28,7. — Statt 2) ist *b*) zu lesen.

अग्निहोत्रप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अग्रदातृ Nom. ag. *das Beste* oder *die Erstlingsbissen* (den Göttern) *reichend* MBh. 13,98,63.

अग्रभोगिन् Adj. *das Beste geniessend* ebend.

अग्रस्त Adj. *nicht verschluckt* (Laute) Khând. Up. 2,22,5.

अग्रहण n. auch *das Nichtwahrnehmen* Comm. zu Kap. (Ball.) 1,109.

अँग्रहण Adj. *von keiner Krankheit heimgesucht* Maitr. S. 1,4,7. 5,14. 8,4.

*अग्राम्यकन्द m. *ein best. Zwiebelgewächs.*

अग्राम्यत्व n. *Urbanität* Vâmana 3,2,12.

अग्रेगू auch = अग्रणी 1) Hem. Par. 1,164. 2,42.

अग्रेदधिषु m. = 1) अग्रेदिधिषु 1) und अग्रेदधुँस् Kap. S. 47,7.

अघटित auch *unmöglich* Bhâg. P. 6,16,44. Pañkat. 203,4.

अघदीपिका f., अघपञ्चविवेचन n., अघपञ्चषष्टि f., अघविवेचन n., अघषट्क n., अघसंशयतिमिरादित्यसूत्र n. und अघसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अघासक Adj. *ohne Futter, — Nahrung* MBh. 1, 140,78.

अघृणिन् Adj. 1) *nicht weich, — zu mitleidig* Spr. 310. — 2) *Nichts verachtend, mit Allem zufrieden* MBh. 1,167,19. = लज्जाकीन Nilak.

अङ्कनशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1 (अङ्कण° gedr.).

अङ्गकषायँ m. *der Lebenssaft des Körpers* (vom männlichen Samen) Çat. Br. 14,9,4,8.

अङ्गक्रमलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अङ्गघटना f. *Körperbewegung.*

अङ्गत्वनिरुक्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अङ्गमर्द m. auch *Gliederreissen* Karaka 6,9.

अङ्गराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 31.

अङ्गारकृत् m. *Köhler* Hem. Par. 2,442.

अङ्गारधूमवत् Adj. *Kohlen und Rauch zeigend* MBh. 3,39,60.

अङ्गारनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अङ्गारावक्षेपण *Kohlenzange* Nilak. zu MBh. 4,8,1.

अङ्गारित 1) *angebrannt* (Speise) Çilâñka 1,377.

अङ्गुलिवेष्टक (wohl m.) und °वेष्टन n. etwa *Handschuh.*

अच् mit उद्, उदञ्चित *emporgehoben* Hem. Par. 1,47. 2,559. 585.

अचक्रवर्त Adj. (f. आ) *nicht auf der Töpferscheibe gedreht* Âpast. Çr. 6,3,7.

अचक्रवृत्त Adj. *nicht kreisrund* Kâṭh. 6,3.

अचक्षाण Adj. *nicht sehend, — gewahrend.*

अचक्षुष्य Adj. *der Sehkraft nicht zuträglich, den Augen nicht heilsam.*

अचङ्क्रमणशील Adj. *umherzugehen nicht gewohnt.*

अचञ्चल Adj. (f. आ) *unbeweglich, nicht wankend* Sâh. D. 135.

°अचर Adj. *unzugänglich für* Hariv. 12302.

अचरमवयस् n. *Jugend* Uttarar. 95,18 (125,1).

अचर्वयत् Adj. *nicht kauend.*

अचलपुर Hem. Par. 12,69.

अचाक्रिक Adj. *ohne Genossen beim Complot.* Nom. abstr. f. °ता.

अचानुष auch *zum Gesichtssinn nicht in Beziehung stehend.*

अचिर, °तस् = अचिरात्.

अचिररुचि f. *Blitz* Çobh. 73.

अचोक्ष Adj. (f. आ) *unreinlich.*

अचोद्य Adj. *nicht anzutreiben zu* (Loc.).

अचौद्य Adj. *unrein.*

अचौर Adj. (f. आ) *frei von Dieben, — Räubern.*

अच्छर्दिर्दर्श m. *das Nichtsichtbarsein von Dächern* Âpast. Çr. 15,20,2.8.21,3.10. Vgl. Âçv. Gṛhj. 4,8,12.

अच्छन्द m. Instr. *gegen den Willen, — von* (Gen.). Abl. *unwillkührlich.*

अच्छन्दस्कृत Adj. *nicht metrisch.*

अँच्छम्बट्कारम् Absol. *so dass man es nicht fehlen lässt.*

अच्छर्दनीय Adj. *den man nicht vomiren lassen darf* Karaka 8,2.

अच्छिद्रदर्शन Adj. (f. आ) *vollkommen sichtbar, — deutlich.*

अच्छिद्राश्वमेध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अच्छुप्ता f. auch N. pr. einer Gaina-Gottheit Z. d. d. m. G. 32,524.

अच्छूरी f. *Diskus* Bhâg. P. 5,3,3.

अच्युत 3) f. आ N. pr. einer Gaina-Gottheit Çobh. 56.

अच्युतकृष्णदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

अच्युतक्षिति f. *eine best. Personification* Taitt. Âr. 10,67,1.

अच्युतराजाभ्युदय m. und अच्युतशतक n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अजगत् Adj. *unbeweglich* MBh. 12,329,40.

अँजगधपाप्मन् Adj. *dessen Sünde nicht verzehrt ist* AV. 9,6,26.

अजङ्गाल Adj. *ungewandt auf den Füssen.* Nom. abstr. °त्व n.

अजठर Adj. *zart.* Nom. abstr. °त्व n.

अजन्मन् n. *das Nichtwiedergeborenwerden* Ragh. 18,32.

अजन्य Adj. *nicht erzeugt werdend.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 119,22.

अँजरस् Adj. MBh. 13,5862 fehlerhaft für अरजस्.

अजरामर Adj. *nicht alternd und nicht sterbend* MBh. 12,308,13.

अजल्पत् Adj. *nicht sagend* 129,10.

अजवृष m. *Ziegenbock.*

अजाति f. *unächte —, schlechte Waare* Jâgñ. 2, 246.

अँजायमान Adj. *nicht entstehend* VS. 31,19.

अजिगीष Adj. *frei von Ehrgeiz* Kathâs. 15,7.

अजिज्ञास्य Adj. *nicht zu untersuchen.* Nom. abstr. °त्व n.

अजितमनस् Adj. *der sein Herz, seine Gelüste nicht besiegt hat* Kâṭh. 10,10.

अजिह्मचारिन् Adj. *ehrlich zu Werke gehend* MBh. 5,128,5.

अजिह्मशठ Adj. *nicht unehrlich und nicht heimtückisch* MBh. 2,59,11.

अजिह्व Adj. *zungenlos* LA. 85,6.

अजीर्णामृतमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अजीर्यत् Adj. *nicht alternd* Kathop. 1,28.

अजुगुप्स Adj. = °गुप्सु MBh. 13,61,14.

अजुगुप्सित Adj. *vor dem man keinen Abscheu hat, tadellos* M. 3,209. MBh. 3,200,17.

अज्ञेयत्व n. *Unerkennbarkeit, Unfassbarkeit.*

अञ्जलिवैभव n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अणिक, nach Andern *Geld verleihend.*

अणिकाषम् Absol. etwa *ohne abzureiben* Âpast. Çr. 2,11,3. णकारप्रक्रान्दस: Comm.

अणुवादिन् m. *ein Anhänger der Atomistik* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,19.

अणू Adv. mit भू *klein werden* Bhaṭṭ. 8,24.

अणादीक्षित m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

अतज्ज्ञातीय und °क Adj. *nicht von derselben Art.*

अतज्ञ Adj. *dieses nicht wissend, darin unerfahren.*

अतद् Nom. Acc. Sg. n. *nicht das, — es* Bhâg. P. 7,7,23.

अतदर्ह Adj. *dieses nicht verdienend.*

अतदात्मन् Adj. *nicht identisch dem Wesen nach* Sarvad. 135,9.

अतद्रूप Adj. auch *von verschiedener Beschaffenheit* Vâmana 4,3,9.

अतन्तुमत् Adj. *nicht fadenziehend* (Milch).

अतन्द्री Adj. (Nom. °म्) = अतन्द्रिन्.

अतप्ततपस् Adj. *der sich nicht kasteit hat* MBh. 3,42,17.

अतमिस्र Adj. *nicht dunkel* Çiç. 9,12.

अतर् Adj. *nicht zu passiren* (Fluss) Bhaṭṭ. 7,55.

अतरित्र Adj. *ohne Ruder* (*ohne Steuermann u. s. w.* Nîlak.) MBh. 5,63,8. अनरित्र v. l.

अतरुच्छाय Adj. (f. आ) *ohne Baumschatten* Kathâs. 63,9.

अतर्षुल Adj. *nicht gierig.* °म् Adv.

अतात्त्विक Adj. *nicht wirklich, — real.* Nom. abstr. °त्व n.

अतात्पर्यविद् Adj. *die beabsichtigte, wahre Bedeutung einer Rede nicht kennend* Kathâs. 62,212.

अतान्तव Adj. *nicht gewebt.*

अतार्य Adj. *nicht zu überwinden, mit dem man nicht fertig werden kann.*

अतिकार्यकर Adj. *sehr wirksam.*

अतिकार्श्य n. *grosse Magerkeit.*

अतिकीटक Adj. *viele Läuse habend* VP. 3,12,6.

अतिकुटिल Adj. *überaus gewunden* Ind. St. 8, 420.

अतिकुणप Adj. *stark in Verwesung übergegangen.*

अतिकुतूकल n. *grosse Neugier* Kathâs. 4,80.

अतिकृच्छ्र 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 12, 338,60. — 2) °म् Adv. *mit grosser Mühe* Bhâg. P. 5,13,10.

अतिक्रमे Dat. Inf. von क्रम् mit अति ṚV.

अतिक्रुद्ध Adj. *sehr aufgebracht, — in Wuth versetzt.*

अतिक्रुध् f. *heftiger Zorn* Kathâs. 1,56.

अतिगर्ज्जिन् Kathâs. 60,105 fehlerhaft für अभि°.

अतिगर्ध m. *grosse Gier, — Habgier* Kathâs. 104,117.

अतिगार्ध्य n. dass.

अतिगृद्ध Adj. *sehr habgierig.*

अतिघस्मर् Adj. *sehr gefrässig* Bâlar. 222,15.

अतिचपल Adj. *sehr —, zu beweglich.*

अतिचिक्कण Adj. (f. आ) *sehr schlüpfrig* Comm. zu Kâtj. Çr. 26,1,4.

अतिचित्रम् Adv. *auf sehr mannichfache Weise* Daçak. (1925) 2,104,15.

अतिचिरस्य Gen. *seit sehr langer Zeit* Spr. 5256. °चिरात् Abl. *nach l. Z., spät, endlich.*

अतिच्छत्रक 1) *Andropogon Schoenanthus* Râǵan. 8,121.

अतिच्छेद्य Adj. *zu stark zu verwunden* MBh. 12, 96,15.

अतिजठर Adj. (f. आ) *sehr hart* und — *alt* Çiç. 4,29.

अतिजड Adj. *überaus dumm* Hem. Par. 12,188.

अतिजरठ Adj. *sehr alt.*

अतिजरत् Adj. (f. °ती) dass.

अतिजवन Adj. (f. आ) *überaus schnell* Daçak. (1925) 2,107,11.

अतिज्वलन n. *heftiges Aufwallen im Zorn* Nîlak. zu MBh. 3,274,13.

अतितर्ष m. *heftiges Verlangen.*

अतितिक्षमाण Adj. *Etwas nicht ertragen könnend* Çat. Br. 2,3,3,1.

अतितिक्षा f. *Ungeduld* MBh. 14,36,20.

अतितिग्म Adj. *überaus scharf.*

अतितीव्र Adj. *überaus heftig* (Kampf) MBh. 7, 156,164.

अतिदग्ध n. *zu starkes Brennen* (in der Chirurgie).

अतिदर्पित Adj. *worauf man sehr stolz ist, — stark pocht* Mṛkkh. 77,2.

अतिदुर्जन m. *ein grosser Bösewicht* Uttarar. 3,1.

अतिदुर्विषह Adj. *sehr schwer zu ertragen* Bhâg. P. 5,9,18.

अतिदोषम् Adv. *nachdem es dunkel geworden ist* Âpast. Çr. 15,21,7. अभिदोषम् v. l.

अतिद्वय Adj. (f. ई) *seines Gleichen nicht habend* Kâd. 4,18.

अतिनिर्घृण Adj. (f. आ) *überaus grausam* Daçak. (1925) 2,80,22.

अतिनिर्विण्ण Adj. *an Allem verzagend.*

अतिनिषेवितृ Nom. ag. *zu sehr hingegeben,* mit Acc. Suçr. 1,69,21.

अतिपिङ्ग Adj. *dunkelbraun.*

अतिप्रविष्ट Adj. *tief eingedrungen in* (Loc.) MBh. 3,186,21.

अतिप्रीत Adj. *überaus befriedigt, — erfreut.*

अतिमानुषस्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अतिमेचकित Adj. *sehr verdunkelt* Çobh. 76.

अतिरूढ Adj. *stark zusammengeklebt, nicht mehr auseinanderzubringen.* Nom. abstr. °त्व n. Râǵat. 6,272.

अतिरोषण Adj. *sehr zum Zorn geneigt.*

अतिविक्रम Adj. *sehr heldenmüthig* MBh. 3, 271,56.

अतिविघट्टित Adj. *stark angestossen, — berührt.*

अतिवितथ Adj. *ganz unnütz* Git. 7,5.

अतिविपर्यय m. *grosse Verkehrtheit* Kathâs. 52, 355.

अतिविषा *Aconitum heterophyllum* Mat. med.

अतिविह्वल Adj. (f. आ) *sehr ergriffen, überaus bestürzt* Daçak. (1925) 2,79,22.

अतिशोभन R. 2,30,41.

अतिसंहर्ष m. *grosse Freude* Harîv. 2439.

अतिसंतत Adj. *ununterbrochen* Ragh. 8,85.

अतिसमुत्कृष्ट Adj. *laut erhoben* (Geschrei) R. 6,111,29.

अतिस्थौल्य n. *zu grosse Dickleibigkeit.*

अतीचार् in अनतीचार्.

अतीव्र Adj. *nicht heftig, mild.* Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 1,41.

अतुङ्ग Adj. *nicht hoch* Âpast. Çr. 1,25,4.

अतुच्छ Adj. *nicht nichtig* Sarvad. 149,20.

अतृप्ति f. = अतृप्तता R. 1,13,12. Saṁhitopan. 32, 1 (अतृप्तिं कुर्वन् zu lesen).

*अतृप्तिकृत् Adj. = असेचन Hâr. 220.

अतोद्य n. *die indische Laute* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,12,40. आ° v. l.

अत्यतिमात्रम् Adv. *in sehr hohem Grade* MBh. 3,12737. त्यतिमात्रम् besser ed. Bomb.

अत्यन्त 3) füge *ganz* und Mahâbh. (K.) 2,25. 220, 21. 329,21 hinzu.

अत्ययय 8) *Sündenbekenntniss, Beichte* Lalit. 491, 5. fgg.

अत्यसित Adj. *überaus schwarz* Daçak. (1925) 2,112,4.

अत्याग m. *Nichthingabe.* °गे तनो: so v. a. *bei Lebzeiten* Spr. 4021.

अत्याज्य Adj. 1) *nicht im Stich zu lassen, nicht zurückzuweisen, nicht zu verstossen.* — 2) *nicht hinzugeben, nicht aufzugeben.*

अत्यारूढ Adj. *hoch gestiegen, einen hohen Grad erreicht habend* Ragh. 12,33.

अत्यासङ्ग m. *heftige Neigung zu* (Loc. oder im

Comp. vorangehend) Daçak. (1925) 2,83,15. 101,14.

अत्रपु॑, so zwei Hdschrr. der Maitr. S. Kâṭh. 6, 3 und Kap. S. 4,2 st. अत्रपुस्.

अत्रस्त Adj. *unerschrocken.*

अत्राण Adj. (f. आ) *schutzlos* Kâraṇḍ. 45,17.

अत्रिवर्ष Adj. *noch nicht drei Jahre alt.*

अथ 2) अथापि *oder* nach यद्येव *ob nun* Mahâbh. (K.) 6,14. 58,14. 238,22. — 13) अथ वैतर्हि *dennoch* im Nachsatz nach यद्यपि *obgleich* Mahâbh. (K.) 14,4. 39,6. 49,13. 101,15. 163,12.

अथर्वणाचन्द्रकालितत्त्व n., अथर्वणाशिक्षा f., अथर्वणाशीर्षोपनिषद् f. und अथर्वणोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अदण्ड Adj. (f. आ) *ohne Stiel* Âpast. Çr. 15,3,10.

अदण्डन n. *das Nichtbestrafen.*

अदभ्र, auch *stark, intensiv.* °म् Adv. *nicht wenig, sehr* Vikramâṅkaṅ. 13,25.

अदम्भिन् Adj. *aufrichtig, ehrlich* Spr. 7353. Nom. abstr. °म्भित्व n.

अदरणीय Adj. *nicht zu spalten.*

अदरिद्र (Nachtr.) *nicht arm an* (Instr.).

2. अदरिद्र Adj. (f. आ) *ohne Arme (Bettler).*

अदित्सा f. *das Nichtgebenwollen* Hem. Par. 5,10.

अदिवा Adv. *nicht am Tage, bei Nacht.*

अदीप्तिमत् Adj. *nicht leuchtend, — strahlend* Sûrjas. 7,20.

अदुःख n. *kein Leid, — Weh* Saṁhitopan. 35,10.

अदृढ Adj. *nicht fest haftend* Spr. 6749.

अदृष्टचर Adj. (f. आ) *früher nicht gesehen.* Nom. abstr. °त्व n.

अदेशकालज्ञ Adj. *weder dem Orte noch der Zeit entsprechend* Spr. 198.

अदेशिक Adj. *heimatlos* MBh. 4,47,23.

अद्भुतदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अद्वीप Adj. (f. आ) *ohne Retter in der Noth* Kâraṇḍ. 45,17.

अद्वैतदीपिकाभाङ्गिविवेक m., अद्वैतनिर्णय m., अद्वैतपञ्चपदी f., अद्वैतपञ्चरत्न n., अद्वैतपरिभाषा f., अद्वैतबहिष्कार m., अद्वैतबोध m., अद्वैतमङ्गल n., अद्वैतमुकुर, अद्वैतरत्नकोश m., अद्वैतरक्षस्य n., अद्वैतविद्याविजय m., अद्वैतविद्याविलास m., अद्वैतव्याख्या f. und अद्वैतसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अधरलक्षण Adj. *unten gezeichnet* Kap. S. 32,8.

अधस्ताल्लक्षण Adj. dass. Maitr. S. 3,2,7.

अधार्ष्ट्य n. *Feigheit* Dhâtup. 10,18. Vgl. आ°.

अधिकरणचिन्तामणि m., °करणशास्त्र n. und °करणसारावलि f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अधिकर्ण m. N. pr. eines Schlangendämons Hariv. 9504.

अधिकारसंप्रदाय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अधिजरायु Adj. *die Nachgeburt (Theile derselben) noch in sich habend* (Kuh) AV. Paipp. 11,1,5.

°अधिजिगांसु Adj. *zu lernen wünschend* Hem. Par. 13,75.

अधिनिष्क्रमणोत्सव m. *der der प्रव्रज्या vorausgehende Aufzug* Hem. Par. 3,281.

अधिपश्य m. *Aufseher* AV. Paipp. 10,1,6.

अधिरोपण, vgl. चापाधि°.

अधिवर्तन n. *das Hinrollen* Âpast. Çr. 1,21,3.

अधोलोधकर्ण Adj. TS. 5,6,16,1. Vgl. अधिजघनाकर्ण und अध्यालोक्कर्ण.

अध्यात्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अध्युह्नि f. Âpast. Çr. 7,22,6. 27,7. = उपस्थीयं मांसम् Comm. Vgl. अध्यूधी.

अध्वगति f. *das Reisen* Sâh. D. 173.

अध्वदर्शिन् m. *Wegweiser* Daçak. (1925) 2,102,1.

अध्वरश्रीत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनग्नंभावुक Adj. (f. आ) Kap. S. 39,2. 41,4.

अनङ्गतिलक m. und अनङ्गशेखर m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अनडुत्क Adj. am Ende eines adj. Comp. = अनड्वाह् *Stier* Comm. zu Âpast. Çr. 1,17,5.

अनतिप्रौढ Adj. *nicht ganz entwickelt* (Blume) Daçak. (1925) 2,113,3.

अनतिभङ्गुर Adj. *nicht sehr gelockt* (Haar) Daçak. (1925) 2,113,8.

अनतीचार Adj. *was nicht übertreten wird* Hem. Par. 6,198.

अनत्यार्द्र Adj. *nicht zu nass* Daçak. (1925) 2, 114,3.

अननुकूल Adj. *ungünstig* Daçak. (1925) 2,108,3.

अननुगम m. *das Nichtbegleiten, Nichtverbundensein mit Etwas* Comm. zu Çâṇḍ. S. 5, Z. 13. 15.

अननुज्ञात n. *das Mangeln der Erlaubniss, — der Einwilligung* R. 5,58,7.

अननुसर्ग m. *das Nichtloslassen* Kâṭh. 33,7.

अनन्तकीर्ति m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,121,11.

अनन्तचक्रदिन् Adj. *eine unendliche Anzahl von Felgen habend* Bhâg. P. 3,21,18.

अनन्तव्रतकल्प m., °व्रतविधि m., अनन्तार्यदशक n. und अनन्तोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनन्यजानि Adj. *kein anderes Eheweib habend* Ragh. 15,61.

अनन्यनाथ Adj. *keinen andern Beschützer habend* Daçak. (1925) 2,126,11.

अनन्यशरण Adj. *keine andere Zuflucht habend* ebend. 2,124,14.

अनन्याधीन Adj. (f. आ) *von keinem Andern abhängig* ebend. 2,117,18.

अनन्यापत्य Adj. *keine andere Nachkommenschaft habend* ebend. 2,126,8.

अनन्वीक्षमाण Adj. *nicht hinschauend* Âpast. Çr. 15,11,7.

अनपचाय्यमान Adj. *nicht geehrt werdend* TBr. 2,7,18,1.

अनपरोध्य Adj. *nicht aus seinem Besitz zu vertreiben* Taitt. Âr. 6,5,2.

अनपकृत Adj. *nicht ausgehülst.*

अनपाकृष्ट Adj. *nicht herabgezogen, — erniedrigt* Spr. 4766.

अनपूपाकृति Adj. *nicht kuchenförmig* Âpast. Çr. 1,25,4.

अनभिख्यातदोष Adj. *dessen Verbrechen nicht bekannt ist* Jâgñ. 3,301.

अनभिजल्पित Adj. सान्त्वेन *nicht von freundlichen Worten begleitet* MBh. 12,84,7.

अनभिजात auch *unhöflich, unmanierlich* Harshaṅ. 211,17.

अनभिधून्वत् Adj. *nicht befächelnd* Âpast. Çr. 15,8,14.

अनभिप्राणत् Adj. *nicht darüber einathmend* Âpast. Çr. 15,2,11.

अनभिप्रेत Adj. *unerwünscht, unlieb* Bhâg. P. 3, 31,25.

अनभिमानुक Maitr. S. 1,4,13.

अनभिशङ्क Adj. *ohne Argwohn* Daçak. (1925) 2, 97,2.

अनभिशङ्कित Adj. *keine Scheu habend, unbesorgt* Kshurikop. 14. °म् Adv. *ohne Scheu, unbesorgt.*

अनरित्र Adj. *ohne Ruder* MBh. 5,63,8, v. l.

अनवक्रामम् Absol. *ohne zu betreten* Âpast. Çr. 2,13,7.

अनववृष्ट Adj. *nicht beregnet* Âpast. Çr. 15,21,8.

2. अनवस्थान 1) Bhâg. P. 5,6,2.

अनश्रुवान Adj. *nicht gelangend zu* (Acc.) Ragh. 18,47.

अनस्थि auch *ohne Kern, — Stein* (Frucht) Kâraka 6,1.

अनाकस्मिक Adj. *nicht zufällig* Daçak. (1925) 2,93,16.

अनाकुल 1) °ला वृत्तिः Titel eines *Commentars* Bühler, Âpast. Transl. XLIII.

अनाकृत्स्नगता f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,4.

अनाक्रोशक Adj. *nicht schmähend, — schimpfend* Çâṁkh. Grhj. 4,12.

अनाक्षारित Adj. *unbescholten* M. 8,355.

अनाचरत् Adj. R. 2,39,19 nach dem Comm. = लुप्ताचारकीर्त.

अनाचरित Adj. *nicht geübt, unterlassen* MBh. 2, 44,24.

2. अनाचार Adj. *ungesittet* Daçak. (1925) 2,125,3.

अनाच्छुष्ण Adj. *nicht übergossen* TS. 5,1,3,4.

अनादर्शक m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,14.

अनादर्शना f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,16.

अनादित्य Adj. *sonnenlos, bewölkt* Varâh. Bṛh. S. 2,9.

अनादिबोधायन Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनाप्नुवत् Adj. *nicht gelangend zu, — theilhaftig werdend* Ragh. 2,73.

अनाप्लवमान n. *sich nicht badend, — waschend* Lâṭj. 9,2,18.

अनाभव Adj. = अनाभू Kap. S. 4,6.

अनामगृहीत Adj. (ein Piṇḍa) *bei dem der Name* (des Ahnen) *nicht ausgesprochen worden ist* Âpast. Çr. 1,9,5.

अनामयस्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनायतिक्षम Adj. *nicht erspriesslich für die Folge* Spr. 198.

अनालम्भुक Kap. S. 48,16.

अनासादित Adj. *nicht erreicht, wozu man nicht gekommen —, nicht gelangt ist* MBh. 1,95,59. Spr. 6908.

2. अनाहुत Adj. *nicht geopfert* R. 1,13,10.

अनिकृति f. *Ehrlichkeit* MBh. 5,90,102.

अनिक्षिप्तधुर, auch Kâraṇḍ. 1,12 °धूर.

अनिङ्ग und °शिङ्गा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनिमन्त्रित Adj. *uneingeladen* MBh. 13,104,143.

अनिरुद्धसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनिर्भिन्न auch *nicht durchschossen, — verwundet* MBh. 6,81,43.

अनिर्वचनीयवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनिर्विण्ण Adj. *unverzagt, gutes Muths.* °म् Adv. *unverdrossen* Hem. Par. 2,376.

अनिवर्तिन् 1) *b) unabänderlich* MBh. 14,32,26.

अनिषु Adj. *ohne Pfeil* Lâṭj. 8,6,8.

अनिष्कधृक् Adj. *nicht einen* Nishka *genannten Schmuck tragend* R. 1,6,9.

अनिष्कासिन् Adj. *woran kein Speiserest haftet* Âpast. Çr. 2,7,2.

अनि[:]ष्टुब्ध Adj. *unausgehöhlt* Âpast. Çr. 15,5, 9. 9,2.

अनीक m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 10.

अनीकिनी Ragh. 18,9.

अनुगन्तव्य *wonach man sich zu richten hat* Hit. 116,17. *aufzusuchen, ausfindig zu machen* P. 6,1, 7, Sch.

अनुगमनविधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुगर्जित n. *Widerhall* Kumâras. 6,40.

अनुगायम् Adj. *dem Gesang nachtönt* ṚV. 8,5,34.

अनुगीत n. *ein nachahmender Gesang* 294,31.

अनुगुणित zu streichen: s. गुणय् mit अनु.

अनुगोदम् Adv. *am Flusse* Godâ Ragh. 13,35.

अनुग्रक्षित Adj. *beschäftigt mit* (Instr.) R. 1,7,15.

अनुचरित n. *Wandel, Begebenheit, Geschichte.*

अनुच्चित Adj. *nicht abgepflückt* Kathâs. 18,277.

अनुच्छिन्दत् Adj. *nicht verletzend* Çâṅkh. Br. 2, 8,13.

अनुज्ञाप्य Adj. *zu gewähren* Pañkâd. 26,7.

अनुतर्षुल auch MBh. 11,7,20.

अनुत्तर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,3.

अनुद्धत m. *ein nicht hervorragender Platz* TBr. 2,7,6,2.

अनुद्वार Adj. *von hinten den Eingang habend* Gobh. 4,7,19.

अनुनिनीषा f. *der Wunsch Jmd* (Gen.) *für sich zu gewinnen, —es Jmd recht zu thun* Hem. Par. 2,154.

अनुपचित Adj. *nicht recht von Statten gehend* Bhâg. P. 3,20,47.

अनुपज्वलित Adj. *nicht angezündet* Çat. Br. 11, 8,3,7.

अनुपध्मात Adj. *nicht angeblasen* ebend.

अनुपमसंहारिग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुपरिक्रामम् Absol. *der Reihe nach umhergehend* TS. 5,5,10,6.

अनुपरिचारम् Absol. *der Reihe nach umwandelnd* Kap. S. 32,7.

अनुपलब्धिवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुपविशत् Adj. *sich nicht setzend* Âçv. Gṛhj. 3,7,1.

अनुपिण्डम् Adv. *bei jedem Kloss* Âpast. Çr. 1,9,14.

अनुप्रिय Adj. *beliebt* MBh. 2,5,73.

अनुभवसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुभाविन् nach den Erklärern *ein Jüngerer* (als der Verstorbene), *ein Trauernder* oder = समानोदर्क.

अनुभ्रष्टतेजस् Adj. *dessen Glanz geschwunden ist* (Agni) Kap. S. 29,4.

अनुमान n., °काञ्चन, °खण्ड, °निरूपण n., °प्रकाशिका f., °प्रवेश m., °मणि m. und °वाद m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनुमार्जन n. *das Glattstreichen* Comm. zu Kâṭj. Çr. 2,6,11.

अनुमिति f., °मानसत्वविचार m. und °रहस्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनुयाज, Nom. abstr. °त्व n. Kap. S. 41,7.

अनुयियासु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu folgen wünschend* Hem. Par. 1,121.

अनुराग 5) N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 33.

अनुलापिन् Adj. *nachsprechend* Hem. Par. 8,334.

अनुलेपण Âpast. fehlerhaft für °लेपन.

अनुष्टुभ् auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुसंचर Adj. *nachgehend, begleitend;* mit Acc. TBr. 3,7,4,9.

अनुसर्ग m. s. oben अननुसर्ग.

अनृतकथ Adj. *lügend* VP. 3,12,6.

अनेकशतभौम Adj. *viele Hunderte von Stockwerken habend.*

अनेकात्त, Z. 3 lies अनेकार्थः.

अन्त 4) Z. 4. अकृणान्तम् ist Adj.

अन्तःपुरचारिका f. *Dienerin im Harem.*

अन्तःपुरवास Adj. (f. आ) *im Harem wohnend* Hem. Par. 3,240.

अन्तकपुर n. *die Stadt des Todesgottes.* °रं गमयितुम् so v. a. *umbringen* Daçak. (1925) 2,76,12.

अन्तकानन n. *der Rachen des Todesgottes* ebend. 2,81,2.

अन्तरतस्, तृणमन्तरतः कर् so v. a. *Jmd* (Acc.) *auf das Höchste verachten* MBh. 3,281,17. R. 3,62,1.

अन्तरपतित Adj. *verschwunden,* so v. a. *nicht in Betracht kommend* Kâd. 2,111,14.

अन्तराय m. *Hinderniss* Âpast. Çr. 9,16,9. 10.

अन्तर्जलेशय Adj. *im Wasser liegend* MBh. 1,29,27.

अन्तर्भावप्रकाशिका f. und °र्भाववाद m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अन्तःसुषिरिन् Adj. *im Innern hohl* Hem. Par. 2,195.

अन्तिकर् Adj. *dicht vor Jmd stehend* MBh. 3,269,10.

अन्त्रकूजन n. *Kollern im Leibe.*

अन्धकाल m. *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 18,14.

अन्धंभविष्णु Hem. Par. 6,244.

अन्धव्यूढ m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,21.

अन्नचिकित्सा f., अन्नपानविधि m. und अन्नभट्टीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अन्निका f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 6,45. 83.

1. अन्य 7) अन्यद् Adv. *als* (mit Abl.) nach einem vorangehenden अन्य Mahâbh. (K.) 88,9. को ऽन्यो ऽभिसंबन्धो भवितुमर्कृत्यन्यदृतः स्थानात् 119, 22. 175,21.

अन्यशृङ्ग n. *das eine Horn* Maitr. S. 1,4,15.

अन्यादृश auch *ungewöhnlich, fremd, nicht wie es sein sollte* Kâd. 2,78,23. 106,15.

अन्यापदेश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अन्याय, °वृत्ति Adj. = °वर्तिन् Daçak. (1925) 2, 79,10.

अन्यायधन्यचरित n. und अन्यायपञ्चक n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अन्योऽन्यकृत्य n. Pl. *gegenseitige Dienstleistungen* Çâk. 193.

अन्वग्ज्येष्ठ Adj. *der nächstälteste* Âpast. Çr. 9,20,7.

अन्वग्रम् Adv. *von unten nach oben* ebend. 2,13,1.

अन्वत्रस्त Adj. MBh. 5,48,3 (5,1811) fehlerhaft für अवित्रस्त.

अन्वाक्शाय्यम् Absol. *der Reihe nach hersagend* Maitr. S. 1,9,8.

अन्विच्छा f. *das Suchen* Dhâtup. 16,13.

अपकरुण Adj. *grausam* Bhâg. P. 5,26,13.

अपकर्षणीय Adj. *zu anticipiren* Nîlak. zu MBh. 3,170,21 (शरैः st. शरीरैः zu lesen).

अपक्षिगणसंघात Adj. *wo keine Vögel zusammenkommen* Hariv. 3,31,25.

अपक्षिगणसंपात Adj. *wo sich keine Vögel zeigen* Hariv. 12302.

अपगतरश्मिवत् Adj. *strahlenlos geworden* Ind. St. 10,318 (अव° fehlerhaft; vgl. Comm. zu Sûrjas. 7,20. fg.).

अपचित n. *Vergeltung, Genugthuung* MBh. 9, 3620. °चिति v. l.

अपचेतस् Adj. *Jmd* (Abl.) *abgeneigt* TBr. 3,3,11,1.

अपतस st. आपतत्त (Nachtr.) Mân. Çr. 9,1,2.

अपत्यदुःखैकमय Adj. *einzig und allein im Schmerz über die Kinder bestehend* Kathâs. 78,79.

अपत्यस्नेहकृपामय Adj. *erfüllt von Liebe und Mitleid zu den Kindern* Kathâs. 67,84.

अपनोदक Adj. *vertreibend, entfernend* Vishnus. 55,7.

अपमद् Adj. *frei von Hochmuth* Çobh. 70.

°अपमानक Adj. *verachtend, geringschätzend* Monatsb. d. B. A. 1880, S. 46, Z. 20.

अपरकर्मन् n. und अपरक्रिया f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*अपरचानराट n. N. pr. einer Oertlichkeit Kâç. zu P. 6,2,103.

अपरविधि m. und अपरसूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अपरागत TS. 6,6,3,2.

अपरायण Adj. (f. आ) *keine Zuflucht habend* Kâraṇḍ. 43,16.

अपरिचलित Adj. *unbewegt, unbeweglich* Çiç. 11,13.

°अपरिच्युत Adj. *nicht abgefallen von, — untreu geworden* Kathâs. 56,169.

अपरिणामिन् Adj. *sich nicht verändernd* Sarvad. 155,3. Nom. abstr. °मित्व n.

अपरितर्कित Adj. 1) *unerwartet.* — 2) *nicht gerichtlich verhört, — vernommen.*

अपरितुष्ट Adj. *nicht erfreut* Jâgñ. 3,53.

अपरिवर्गम् auch *ohne Unterbrechung, durchgängig* Âpast. Çr. 2,11,3.

अपरिषिञ्चत् Adj. *nicht besprengend* Âpast. Çr. 15,14,4.

अपरोक्षानुभूति f. und अपरोक्षानुभुति f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अपरोध्य Adj. in अनपरोध्य oben.

अपर्वत Adj. *ohne Berge* R. 4,63,23.

अपव्याहार m. *profane Worte* Comm. zu Kâtj. Çr. S. 250, N. 3.

अपशकुन n. *ein ungünstiges Omen* Vâstuv. 1,82.

°अपहृत् Adj. *fortnehmend, verscheuchend* Çobh. 63.

अपकेलन n. *Geringschätzung* Mon. d. B. A. 1880, S. 37. Vgl. अवकेलन.

अपाणि, Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,180,13.

अपाणिग्रहणा Adj. f. *unverheirathet* Kathâs. 67,85.

अपानीय Adj. *ohne Trinkwasser* MBh. 1,140,78.

अपापदृ Adj. *frei von Unglück* Çobh. 70.

अपापद् Adj. *Heil verleihend* ebend.

अपापाय Adj. *frei von Gefahren* ebend. 47.

अपामार्जन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अपारिज्ञात Adj. *frei von Feindesschaaren* Çobh. 62.

अपालि Adj. *ohne Ohrläppchen.*

अपिशुन Adj. *nicht verleumderisch* Çâṅkh. Gṛhj. 4,12.

अपीडयत् 3) *nicht quälend, — peinigend* MBh. 13,37,3.

अपुण्यशील Adj. (f. आ) *unglückselig* MBh. 2,66,1.

अपुनराभाव m. *das Nichtwiedererscheinen* Maitr. S. 3,8,4.

अपुष्कल, lies *nicht inhaltsvoll, seicht, matt* und füge Harshaṅ. 138,7 hinzu.

अपूर्वमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अपृथग्भूत Adj. *nicht verschieden, identisch* Daçak. (1925) 2,74,10.

अप्पकवि m. N. pr. eines *Dichters* und °कवीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

अप्रगीत Adj. *nicht singend hergesagt* Sarvad. 169,17.

अप्रचरणीय Adj. *nicht im Gebrauch befindlich, zur Reserve bestimmt* Âpast. Çr. 15,6,11.

अप्रचेतित Adj. *unbemerkt* Bhaṭṭ. 8,24.

अप्रच्छादयत् Adj. *nicht verbergend* Sarvad. 118,22.

अप्रतप्त Adj. *nicht erhitzt, kalt* (Eisen) Bhâg. P. 6,16,24.

अप्रतिज्ञग्ध Adj. *nicht verzehrt, — verschlungen* Maitr. S. 1,4,10 (Kâṭh. 32,7).

अप्रतिज्ञत्पत् Adj. *nicht antwortend* R. 6,98,12.

अप्रतितर्कित Adj. *unerwartet* oder *wovon man sich keine Vorstellung zu bilden vermag.*

अप्रतिबोधवत् Adj. *ohne Bewusstsein, — Intelligenz* VP. 1,3,6.

अप्रतिविद्ध Adj. *unverwundet.*

अप्रतिशङ्कमान Adj. *kein Bedenken tragend.*

अप्रतिसंक्रम Adj. (f. आ) *worauf sich Nichts abspiegelt* Sarvad. 155,3.

अप्रतीघात Adj. *auf keinen Widerstand stossend* Ragh. 17,68.

अप्रतीक्षारम् Absol. *ohne darauf zu tupfen* Kauç. 28.

अप्रत्युत्थायिक (falsch) und अप्रत्युत्थायुक (v. l. richtig) Adj. *sich vor Jmd nicht erhebend* Gop. Br. 1,3,19.

अप्रवृत्त Adj. *schlecht verfahrend* MBh. 13,145,13.

अप्राप्त 7) hierher wohl °दमक *unerwachsene* (Thiere) *zähmend* MBh. 13,23,79. = अदान्त Nîlak.

अप्रार्थनीया Adj. f. *um die man sich nicht bewerben darf* MBh. 4,14,36.

अप्रासुक Adj. = सचित्त Çîlâṅka 2,4.

अप्रीत Adj. *unbefriedigt, unzufrieden.*

अप्स्स् (?), यद्प्सश्चकृमा वयम् parallel mit यद्देवश्चकृमा वयम् Maitr. S. 1,10,2 (Kâṭh. 9,4. अप्स्वस् Kap. S. 8,7). Man könnte अंक्स् oder आंगस् vermuthen.

अफलीकृत Pl. *unenthülste Reiskörner* Âpast. Çr. 15,5,20.

अबद्ध 3) *noch nicht hervorgetreten, noch fehlend* Ragh. 18,47.

अबलिमन् m. *Entkräftung.*

अबिभृत् Adj. *nicht unterhaltend, — ernährend* MBh. 12,10,22.

1. अबीज n. Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,320,33.

अब्दुर्ग Adj. *durch Wasser unzugänglich* M. 7,70.

अब्रह्मचर्य n. *Verletzung der Enthaltsamkeit* Âpast. Çr. 15,21,7.

अब्रह्मविद् Adj. *den Veda nicht kennend* MBh. 3,186,18.

अभक्ष्यभक्ष्यप्रकरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. अभय 4) c) (Nachträge) an den angeführten Stellen *ein die Sicherheit der Person andeutendes* oder *versprechendes Symbol.* Vgl. z. B. Ward, a View of the History u. s. w. III, S. 11 «and with the fourth (hand) he (Çiva) forbids fear».

अभयडिण्डिम, °मं दा so v. a. *unter Trommelschlag Sicherheit der Person verkünden* Kathâs. 118,104.

अभिक्लूय्य Absol. *befeuchtend* Çat. Br. 14,1,1,14.

अभिगर्जित n. = अभिगर्जन R. 4,14,1.

अभिग्रह 5) *Gelübde* Hem. Par. 8,110. 116. 131.

190. 192.

अभिज्ञात 3) n. *Nativität* Bhâg. P. 1,16,1.

अभिज्वलन n. in चित्ताभि°.

अभिडीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,27.

अभित्ति auch *eine fehlende Wand* Kathâs. 6,50.

अभित्वमान (!) m. *swift messenger* J. A. S. Beng. 47,405,35.

अभिदोषम् Adj. *gegen Abend* Âpast. Çr. 15,21,7. अतिदोषम् v. l.

अभिदोहन n. *das Daraufmelken* Âpast. Çr. 15,2,3.

अभिनति f. *das Sichzuwenden* Kap. S. 7,6. Kâṭh. 8,10.

अभिनमिता f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,22.

अभिनयदर्पण m. und अभिनवकावेरीमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अभिनिनर्तम् Absol. *einzeln wiederholend* Çâṅkh. Br. 17,8.

अभिन्ननिमित्तोपादान n. und °समर्थन n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अभिन्नपरिवारा f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,7.

अभिप्लव auch *Wasserhuhn* Vishṇus. 44,16.

अभिमुखी Adv. mit कर् *vorwärts treiben* Daçak. (1923) 2,71,16.

अभिरामीय n. und अभिलषितार्थचिन्तामणि m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अभिविक्षेप m. *das Schwingen der Flügel über Jmd* oder *Etwas* Comm. zu Âpast. Çr. 15,18,9.

अभीतिस्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अभीसार m. *Angriff* MBh. 7,191,31.

अभूमिद् Adj. *kein Land verschenkend* MBh. 3, 200,127.

अभेद्यखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अभ्यग्र 3) *mit der Spitze zugewandt zu* (Acc.) Âpast. Çr. 2,9,6.

अभ्याधारम् Absol. in पुनरभ्याधारम्.

अभ्यादाह्य m. *Feuer von einem Hausbrande* Âpast. Çr. 9,3.

अभ्यायुक्त Adj. *kommend zu* (Acc.) Kap. S. 44,2.

अभ्युद्धरण n. *Errettung* MBh. 11,6,3.

अभ्युपगम 4) lies 223,26.

अभ्रमुप्रिय, °तम Vikramâṅkak. 5,16.

अमनस्विन् Adj. *betrübt* R. 2,48,1.

अमनुष्यनिषेवित Adj. *von Menschen nicht besucht, — bewohnt* MBh. 3,64,129.

अमरकोशपञ्चिका f., °कोशपदपारिजात m. und °कोशबृहद्वृत्ति f. Titel von Commentaren zu AK. Opp. Cat. 1.

अमरराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 7.

अमरशेष m. und अमरूक Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अमरुपरिक्षित Adj. *nicht von einer Sandöde umgeben* Gobh. 4,7,8.

अमृत m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 43.

अमृततरंगिणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अमृतपलाश Adj. (f. आ) *mit unvergänglichem Laube* Âpast. Çr. 6,7,1.

अमृतबिन्दु m. *ein best. Samâdhi* Kâraṇḍ. 51,22.

अमृतबिन्दुस्कन्दोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अम्बरीष 4) R. 5,3,5.

अम्बास्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अयज्ञीय Adj. = अयज्ञिय 1) Kap. S. 39,4.

अयनचयनादिगणित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अयःशर्कं Adj. *erzhufig* Taitt. Âr. 6,5,2.

अयाचितृ Nom. ag. *nicht bittend, — werbend* Kumâras. 1,53.

अयूथिक Adj. *vom Schwarm getrennt* (Taube) Kâṭh. Gṛhj. 44,*a* = Mân. Gṛhj. 2,17.

अयोध्यामाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अयोऽशन Adj. *von Eisenfeil sich nährend* Hariv. 6164.

अरज Adj. *staublos, rein* (Gewand) R. ed. Bomb. 3,72,4.

अरजस्क Adj. auch *staublos* Hem. Par. 3,62.

अरडा f. N. pr. einer Göttin Gobh. 4,4,29.

1. अरणि 1) lies (*m.). Bildlich so v. a. *Mutter* Hariv. 7022 nach Nîlak.

अरक्षित Adj. *nicht aufgegeben, — fehlend* Çiç. 17,21.

अरिक्त 1) Nom. abstr. °ता f. Âpast. Çr. 15,14,13.

अरुज् auch *gesund* J. A. S. Beng. 48,42.

अरुणाधिकरणमञ्जरी f. und अरुणामोदिनी f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अरूढ Adj. *unbekannt, unverständlich.*

अरूढमूल Adj. *noch keine Wurzeln geschlagen habend.* Nom. abstr. °त्व n. Spr. 90.

अरूपविशेष Adj. *wo keine besonderen Formen bestehen* Kâraṇḍ. 18,19.

अरोचुकं Adj. *kein Gefallen erweckend* Maitr. S. 1,4,12.

अरोम Adj. (f. आ) *unbehaart.*

अरोष m. *kein Zorn* MBh. 10,15,26.

अरोषण Adj. *nicht zum Zorn geneigt.*

अर्कमय Adj. *von der Calotropis gigantea* Âpast. Çr. 15,5,11.

अर्गलपाशक m. *der zur Aufnahme eines Riegels bestimmte Ring* Çilâṅka 2,41.

अर्गलाय्, °यते *einen Riegel bilden* Hem. Par. 13,58.

अर्चनानवनीत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अर्चा 3) *Reliquie* Çilâṅka 1,377.

अर्चाविभव n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अर्थकार्श्य n. *Dürftigkeit, Armuth* Ragh. 5,21.

अर्थकिल्बिषिन् Adj. *sich am Gelde vergehend* M. 8,141.

अर्थचर्या f. *Verrichtung eines Geschäfts* Âçv. Gṛhj. 3,7,8.

अर्थतृष् Adj. *nach Geld begierig* Bhâg. P. 11,8,31.

अर्थदीपिका f. und अर्थपञ्चक n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अर्थपारुष्य n. *in Geldangelegenheiten an den Tag gelegte Härte* Pañkat. ed. orn. 38,23.

अर्थमनस् Adj. *einen Zweck sich vorstellend* Gobh. 4,5,8.

अर्धकार्षिक Adj. *einen halben* Karsha *wiegend* Suçr. 2,88,10.

अर्धकुण्डलकार्षिन् Adj. *einen halben Ohrring tragend* MBh. 13,14,293.

अर्धद्विचतुरश्रक m. *eine best. Stellung* Vikr. 64,3.

अर्धभग्न Adj. *halb zerbrochen* Pañkat. 217,21.

अर्धमण्डित Adj. *halb geschmückt* Hem. Par. 1,318.

अर्धराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 26.

अर्धाध्व, Loc. *auf halbem Wege* Âpast. Çr. 15,13,9.

अर्यपत्नी, lies Adj. f. Pl. *Arier zu Herren habend.*

अर्हन्तिका f. N. pr. einer buddh. Nonne Daçak. (1925) 2,121,18.

अलदमन् Adj. *Böses verkündend* MBh. 6,112,12.

अलंकर्मीण mit Loc. Hem. Par. 1,126.

अलंकार 4) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,12.

अलंकारनिकर्ष m., °कारमञ्जूष m., °कारराज m. und °कारराघव n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अलङ्घयत् Adj. *nicht übertretend* (einen Befehl) Ragh. 9,9.

अलमेलमङ्गास्तोत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अलिक m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 107.

अलिवन्द् m. neben बलिवन्द् (बलिवर्द) Kâṭh. 5,12,1.

अलोभवत् Adj. *frei von Begierde* Çobh. 77.

अल्पकाय Adj. *hager, mager* MBh. 3,133,9. Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,175,17.

अल्पकृच्छ्र n. Instr. *mit geringer Mühe.*

अल्पजीविन् Adj. *nicht lange lebend* Hariv. 9320.

अल्पदर्शिन् Adj. *von geringer Einsicht.*

अल्पराधस् Adj. *dem Weniges gelingt, unglücklich.*

अल्पातङ्क Adj. *wenig Leiden habend, gesund.* Nom. abstr. °ता f. Kâraṇḍ. 18,8. 89,12.

अल्पाबाध Adj. dass. Nom. abstr. °ता f. Kâraṇḍ. 89,12.

अल्पीभाव m. *Verringerung* Dhâtup. 9,39. 32,24.

अवकुण्ठन, °कृताव° Adj. (f. आ) *eingehüllt in* Harshaḱ. 147,13.

अवकुत्सित n. *Tadel* Nir. 1,4.

अवकेशिन् Hem. Par. 2,11.

अवगतरश्मिवत् Ind. St. 10,318 fehlerhaft für अपगत°.

अवगध eher m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अवगत्तोस् Abl. Inf. zu गम् mit अव TS. 2,3,1,4.

*अवगीत n. *Tadel, üble Nachrede.*

अवघ्र 1) Adj. *küssend*, so v. a. *unmittelbar berührend* Âpast. Çr. 2,13,10. — 2) m. = अवघ्राण ebend. 15,11,14.

अवघ्रापण n. *das Beriechenlassen* Âpast. Çr. 15,2,3.

अवच्छेदकतत्त्वनिरुक्ति f., °छेदकतानिरुक्ति f., °छेदकतामाला f., °छेदकतालेश m., °छेदकतावाद m. und °छेदकतासार Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अवज्ञयन n. *Mittel zur Bekämpfung* (einer Krankheit) Ḱaraka 3,6.

अवज्वलन, lies *das Beleuchten.*

अवटङ्क m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 37.

अवडीन m. *eine Art Flug* MBh. 8,41,26. 28.

अवधूत und °क n. Titel einer Upanishad.

अवन 1) m. *Retter* Çobh. 45. 93. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,21.

अवन्तिसुकुमाल m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 11,134. Vgl. अवन्ती° (Nachtr.).

अवबोधनीय, lies *zu rügen, zu tadeln.*

अवमोहन n. *Betäubungsmittel* Ḱaraka 6,12.

अवयव m., °क्रोड, °ग्रन्थ m., °टिप्पणी f. und °शिरोमणि m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अवरतस् *wenigstens* Mahâbh. (K.) 118,4. 234,3. 21. 246,4.

अवर्णी und °शिखा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अवर्षिष्यत् Adj. (f. °न्ती) *nicht nach Regen aussehend* (Himmel) Kâṭh. 25,10.

अवलगन n. *das Gewinnen Jmds* Hem. Par. 8,12.

अवलोकितलक्ष्मी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,3.

अवसंडीन n. *eine Art Flug.*

अवसभ, lies *in Gesellschaft* (von Männern) *gerathen.*

अवस्वापनिका und °स्वापिनी f. *die Zauberkunst* (विद्या) *der Einschläferung* Hem. Par. 2,173. 182. 184. 186.

अवाग्र Adj. *mit der Spitze abgewandt* Âpast. Çr. 2,9,6.

अविकल्पित Adj. *keinem Zweifel unterliegend* Sarvad. 146,6.

अविकूणित Adj. *nicht zugehalten* (Nase) Hem. Par. 8,80.

अविकृत 2) Gaut. 1,18 so v. a. *ungefärbt.*

अविक्षिप्त Adj. *nicht gestört, — in Unordnung gebracht* Mârk. P. 16,70.

अविगलित Adj. *unversieglich* Bhâg. P. 5,1,27.

अविचेष्टत् Adj. *sich nicht rührend, unbeweglich* MBh. 13,40,58.

अवितर्कित Adj. *wovon man keine Ahnung gehabt hat.*

अवितृप्त Adj. *nicht satt, unbefriedigt;* die Ergänzung im Gen. oder Loc. °काम Adj. *dessen Wünsche unbefriedigt sind.*

अवित्रस्त Adj. *unerschrocken.*

अविदित, °तः पित्रोः *ohne Wissen der Eltern,* °ते पितुः o. *W. des Vaters,* °तं (Adv.) तस्य o. *sein W.*

अविद्विष् Adj. *keine Feinde habend* Çobh. 62.

अविनिपातित Adj. *nicht verfehlt, gelungen* MBh. 12,89,14.

अविपक्व auch *nicht vollkommen zu Nichte geworden* Bhâg. P. 1,6,22.

अविप्रकृत Adj. *unbetreten.*

अविभाव्य Adj. *nicht wahrnehmbar, — vernehmbar, — erkennbar, — fassbar.*

अविमुक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अविराग m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 123.

अवी Hem. Par. 7,28.

अवीचिसंशोषण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,21. 93,9. 94,9.

अव्यतिषङ्गम् Absol. *ohne zu vertauschen* Âpast. Çr. 15,8,10.

अव्यथिष्ये Kap. S. 2,14.

अव्यक्त Adj. *nicht weit entfernt von, in der Nähe von* (Abl.) *wachsend* Âpast. Çr. 2,15,1.

अव्यभिचरित Adj. *wogegen nicht gefehlt worden ist* Comm. zu TS. Prât. 2,25.

अव्यापकविषयताशून्यत्वपत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अव्रण *ohne Scharten* (Schwert) MBh. 4,8,1.

अशान्तिकृत् Adj. *der keine Ceremonie zur Verhütung übler Folgen vollbracht hat* Âpast. Çr. 15, 21,12.

अशास्त्रविद्वस् Adj. *ungelehrt* Hariv. 11159.

अशीतिकापर Adj. *über 80 Jahre alt* MBh. 7,125, 73, v. l.

अशीतिपञ्चक Adj. *85jährig* MBh. 7,125,73. Nach Nîlak. *400jährig.*

अशोकश्री m. N. pr. eines Sohnes des Bindusâra Hem. Par. 9,14.

अशोकी Adv. mit कर् *von Kummer befreien* und zugleich *zu einem* Açoka-*Baum machen* Z. d. d. m. G. 27,81.

अश्वकुणप n. *Pferdeleiche* TS. 7,2,10,2.

*अश्वगोष्ठ n. *Pferdestall.*

अश्वपादातसारमेयमय Adj. (f. ई) *aus Reitern, Fussgängern und Hunden bestehend* Kathâs. 27,150.

अश्वलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अश्वीय 2) oder *Pferdeschaar.*

अष्टक 4) Bez. des Ṛgveda Opp. Cat. 1. °त्रयभाष्यभास्कर, °भाष्य n. und °वर्गप्रयोग m. Titel von Werken ebend.

अष्टगव Adj. *mit acht Ochsen bespannt* MBh. 8, 20,30.

अष्टपद् 2) auch Titel eines Gedichtes Opp. Cat. 1.

अष्टपद auch *aus 8 Worten bestehend* Comm. zu Mâlatîm. ed. Bomb. S. 8 und Notes S. 1.

अष्टपदमूलिका f., अष्टब्रह्मविवेक m., अष्टभुजाष्टक n., अष्टमङ्गल्य n. und अष्टमहामल्ल Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अष्टवंशवत् Adj. *acht* (schöngeformte) *Röhrknochen* (d. i. *lange Körpertheile*) *habend* R. 5,32,14.

अष्टश्लोकी f., अष्टस्थानपरीक्षा f., अष्टाङ्गनिघण्टु m., अष्टाङ्गहृदयदीपिका f., °हृदयसंहिता f. und °हृदयसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*अष्टादंष्ट्र auch Adj. *acht Spitzzähne habend* AV. Prât.

अष्टादशपुराणासार Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अष्टादर्च *eine Strophe* oder *Lied von 18 Versen* AV. 19,23,15.

अष्टादशवाद m., °दशस्मृति f., °स्मृतिसार und °दशार्थवाद m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अष्टिक Adj. *die Länge von Achten habend* Çulbas. 1,49.

अष्टोत्तरशतदिव्यदेशनिरूपण n., °देशस्थलमाहात्म्य n., °स्थलश्लोक m. und °शतोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

2. अस् mit अधिनि *darüber werfen* Kap. S. 32,4.

असंयत 4) *nicht geschlossen.* °कवाट Adj. R. 2, 71,34.

असंशारुक Adj. *nicht zusammenbrechend* Kap. S. 44,9.

असंस्थिति f. *das Nichtruhen in* (im Comp. vorangehend) Çâṇḍ. 4.

असंकल्पनीय Adj. *wonach man nicht streben soll.*

असंकुचित Adj. 1) *nicht gerunzelt.* — 2) *ungeschmälert.*

असंकृत Adj. *nicht begehrt* MBh. 14,46,19.

असंगत 1) *nicht zusammentreffend.* भुवौ R. 6, 23,11.

असंचलत् Adj. *sich nicht entfernend von* (Abl.).

असंजात Adj. *nicht erstanden, — zum Vorschein gekommen* Spr. 2135.

असंज्ञान n. *Uneinigkeit, Zwietracht mit* (Instr.) TS. 5,3,1,4.

असतवरम् Adv. *langsam, gründlich* Bhâg. P. 4,9,5.

असदृश m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 58.

असद्धर्म auch *Ungerechtigkeit* R. 2,35,28; vgl. ed. Bomb.

असनाभि Adj. *nicht verwandt* Kap. S. 2,5.

असमर Adj. *nicht kämpfend, friedfertig* Çobh. 50.

असंपत्ति (Nachtr.) auch *das Misslingen* M. 12,36.

असंप्रेषित Adj. *unaufgefordert* Âpast. Çr. 13,1,6.

असंभवपत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

असंभिन्दत् auch *nicht untereinander mengend* TBr. 3,7,5,6.

असर्वगोचर Adj. *nicht Allen zugänglich, für Andre verschlossen* AK. 3,4,14,68.

असाधारणग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

असिचर्या f. *Handhabung des Schwertes, Fechtkunst* MBh. 1,132,29.

असिधर m. N. pr. eines Mannes Râgat. 7,1003.

असुतृप् in Bhâg. P. nach dem Comm. = असुतृप.

असुरसंचोदन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,7.

असुरेन्द्रा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,21.

असखल Adj. *nicht wankend;* m. Bez. *eines best. Feuers* Pâr. Gṛhj. 2,6,10.

2. असतम्भ Adj. (f. आ) auch *ohne Pfeiler* Ragh. 1,41.

असृणात् Adj. *nicht streuend* Âpast. Çr. 8,14,4.

अस्थिचक्छित, so zu lesen.

अस्पन्दन n. *Unbeweglichkeit* in गर्भास्पन्दन.

1. अस्र 2) *b*) Ragh. 16,15. Kaṇḍak. 70,9.

अस्वरूप Adj. *gestaltlos.*

अस्वाध्यायपर Adj. *dem Studium des* Veda *nicht obliegend* MBh. 13,94,17.

अस्वामिक, f. आ Kâraṇḍ. 45,16.

अर्कर्दल n. *Mittag* Sûrjas. 3,22.

अर्कास्त्रियाम n. Sg. *Tag und Nacht.*

अर्किर्बुध्न्यसंहिता f. und अर्कीन Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*आकर्षकारिका, lies *eine best. Pflanze* Râgân. 8,65.

*आकष m. *Probirstein.*

आकारकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,9. 92,20.

आकालिकातीरम् Adv. *bis zum Ufer der* Kâlikâ Râgat. 4,145.

आकाशगङ्गवा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,24.

आकाशभैरव n. und °कल्प m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आकाशरत्निता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,8.

आकाशाधिकरणवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आकिंचन्यायतन n. *Nihilismus* Lalit. 295,10.

*आकृष्टिमन् m. und *आकृष्य n. Nom. abstr. von आकृष्ट gaṇa दृढादि in der Kâç.

आक्तख Adj. *dessen Büchse geschmiert ist* Taitt. Âr. 4,4,1.

आक्रन्दित n. 1) *Gebrüll.* — 2) *klägliches Geschrei.*

आक्रीडगिरि m. = आक्रीडपर्वत Daçak. (1925) 2,73,6.

आक्रुष्ट n. *lautes Geschrei* Suçr. 1,108,17.

आक्षेप्तर् auch *der Jmd Etwas entzieht* J. A. S. Beng. 47,406,48.

आक्ष्वेडित n. *Gebrumme* R. 6,35,2. 37,43.

आख्यातशिरोमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आगमनगमना f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,10.

आगमप्रामाण्य n. und आगमसारसंग्रह m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

आग्नेय 1) *a*) Bez. einer Form des विसर्प Karaka 6,11. — 4) *b*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आग्न्याधेयिक, f. आ Gop. Br. 1,2,21.

आग्रायणसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आघोषिणी f. Pl. *bestimmte dämonische Wesen* Ind. St. 15,144.

आचन्द्रम् Adv. *so lange der Mond bestehen wird* Ind. St. 15,317.

आचन्द्रार्कक्षितिसमकालम् Adv. *so lange Mond, Sonne und Erde bestehen werden* J. A. S. Beng. 47,406,43.

आचारकाण्ड, आचारदर्शन n., आचारदाय m., आचारनवनीत n., आचारप्रशंसा f., आचार्यचम्पू f., आचार्यप्रपत्ति f., आचार्यप्रार्थना f., आचार्यमङ्गल n., आचार्यमहिमन m., आचार्यशिक्षा f. und आचार्यसप्तति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आच्छेदनी f. Âpast. Çr. 1,5,5 Bez. *der Worte* अपो मेध्यम् *u. s. w. bis* शरदः शतम् TBr. 3,7,4,9. 10.

आजिशोभिन् Adj. *im Wettkampf sich auszeichnend* MBh. 1,198,12.

आज्यायंस् TBr. 3,7,5,6 fehlerhaft für अज्यायंस्.

आञ्जनेयपुराण n. und आञ्जनेयस्तव m Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*आञ्चचर Adj. (f. ई) *früher reich gewesen.*

आण्डकोश Adj. *im Ei eingeschlossen* Bhâg. P. 2,1,25.

आण्डपिङ्गो m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1.

आतम् (1. आ + अतम्) Adv. mit angefügtem च *und zwar aus folgendem Grunde* Mahâbh. (K.) 12, 27. 81,4. 95,16. 96,26. 176,6.

आतियात्रिक (Nachtr.), lies अतियात्रा.

*आतिष्ठदु Adv. *bis nach Sonnenuntergang* Bhaṭṭ. 4,14.

आत्मज्ञानोपदेश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. आत्मतत्त्व auch *das eigene Lehrbuch* Gṛhjâs. 2,91.

आत्मतत्त्वजातिसिद्धिवाद m., आत्मप्रकाशिकाविवरण n. und आत्मप्रिया f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आत्मभवायन Adj. Beiw. Nârâjaṇa's Hariv. 8819. 12608.

आत्मविद्याविलास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आत्मसंहितायन Adj. Beiw. Nârâjaṇa's Hariv. 12603.

आत्मार्पण n. und °स्तुति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आत्मोपज्ञात्य Adj. *des eigenen Geschlechts, seines Gleichen* Pañkat. 63,24.

आत्मोल्लास m., आत्रेयशिक्षा f., आत्रेयसंहिता f., आदिकुण्डनीय n. und आदिकेशवस्थलमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आदित्यज्योतिस् Adj. *der Sonne Licht habend* Çat. Br. 14,7,1,2.

आदित्यस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

आदित्सा f. *das Verlangen zu nehmen* Hem. Par. 1,85.

आदिभरतप्रस्तार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आदिवराह m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 85.

आदिविमानवीर्णोद्धार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आधाकर्मन् n. *eine best. sündhafte Handlung* Çilâṅka 2,12.

आधान n., °पञ्चक n. und °पञ्चकप्रयोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आधार्ष्य n. *Feigheit* Dhâtup. 10,18. Vgl. अधार्ष्य.

आनन्दगिरीय n., आनन्दताण्डवर्णन n., आनन्दतारतम्यखण्डन n., आनन्दतिलक m., आनन्दतीर्थीय n., आनन्दराघव, आनन्दवर्धीय n., आनन्दविलास m., आनन्दसागरस्तव m., आनन्दसारतारतम्यखण्डन n. und आनिमिल (?) Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आनुग्राकिक (auch अनु°) Adj. *über* अनुग्रह 1) *handelnd* MÂN. ÇR. 8 in den Unterschrr.

आनुज्ञावर 1) °तर् Compar. KÂṬH. 27,9.

आनुयाजिक Adj. (f. ई) *zum Nachopfer gehörig* MÂN. ÇR. 1,3,4. 8,6.

आपतत्त (Nachtr.), अपतत्त MÂN. ÇR.

आपदेवीय n., आपस्तम्बगृह्य n., °स्तम्बधर्म m., °स्तम्बपूर्वप्रयोग m., °स्तम्बप्रयोग m., °स्तम्बश्रौत n. °स्तम्बसामान्यसूत्रभाष्य n., °स्तम्बसूत्र n., °स्तम्बस्मृति f. und °स्तम्बापरसूत्र n. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आपस्तम्भ und °स्तम्भीय = °स्तम्ब und °स्तम्बीय BÜHLER, Intr. to ÂPAST. Transl. XXXIII.

आपिशलिशिक्षा f. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

आपोलुप Adj. = उपोलुप KAP. S. 8,3.

आप्तकृत् Adj. *zuverlässig* (Person) MBH. 3,133,18.

आप्तोर्यामहोत्र n. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

आप्येय m. Pl. und आप्येयत्व n. Nom. abstr. = आपेय und °त्व KAP. S. 47,7.

आप्लुत auch *ein Sprung gegen Jmd hin, — auf Jmd.*

आभियोगिक Adj. 1) *wobei Sachkenntniss an den Tag gelegt wird, schlau, raffinirt* HEM. PAR. 3,126. — 2) *mit Sachkenntniss zu Werke gehend* ebend. 6,132.

आभिशस्य n., lies *ein Verbrechen, durch welches man* अभिशस्त *wird.*

आभोर 3) *a*) HEM. PAR. 7,126.

आभोग m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

आम् MAITR. S. 1,4,1 (KÂṬH. 5,3. 32,3).

3. आम Adv. *ja* (Bejahung). आमेति HEM. PAR. 3, 93. 95.

आमकोशिन् Adj. etwa *dessen Inneres noch wund ist* (Ohr) SUÇR. 1,58,8.

आमपेष (Nachtr.), lies m. Pl. *roh* (*ungedörrt*) *zerstampfte Körner.* Auch ÂPAST. ÇR. 8,5,40.

आमुक्त etwa *Rüstung* HEM. PAR. 1,40. 8,267.

आम्नायक्रियार्थत्वादिसूत्रविचार m. und आम्नायषट्क n. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आयति auch *Nachkomme, Sohn* DAÇAK. (1925) 2, 142,16.

आयद्यापूर्व्य n. = आयद्यापुर्व ebend. 2,76,15. 18.

आयुकृत् Adj. *langes Leben verleihend* ÂPAST. ÇR. 6,21,1.

आरटित n. *Geräusch* DAÇAK. (1925) 2,136,13.

आरण्यकभट्टभास्कर, आरण्यकभाष्य n., आरण्यकोपनिषद् f., आरण्यभाष्य n., आरण्यमहाप्रस्तानिका (lies °प्रस्थानिका) f., आरण्यशिक्षा f., आरण्योपनिषद् f., आराधनक्रम m. und आरुणाशिक्षा f. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आरूढ m. *ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 52,2.

आरूढज्ञातक n. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

आर्कायण m. *eine best. Begehung* MBH. 13,103,32.

आर्द्रीभाव m. *das Nasswerden* DHÂTUP. 26,16.

आर्यदासी f. N. pr. einer Frau DAÇAK. (1925) 2,74, 11. 13.

आर्यबुद्धि Adj. *edelmüthig* ebend. 2,111,9.

आर्यवत्त् m. N. pr. eines Mannes HEM. PAR. 1, 288.

आर्याद्विशती f., आर्यापञ्चाशत् f., आर्यास्वर्गारोहणपर्वन् n. (MBH.) und आलवन्दार्स्तोत्र n. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आलाप und °क m. *Lection* HEM. PAR. 12,189. 186.

आवक m. oder °का f. Pl. *eine best. Art den Veda zu recitiren* HEMÂDRI 1,319,7.

आवणी f. und °शिक्षा f. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आवश्यक n. und आवश्यिकी f. *religiöse Pflicht* HEM. PAR. आवश्यकसूत्र n. Titel eines Gaina-Sûtra.

आवस्क्य m. *ein abgeschnittenes Holzstück* ÂPAST. ÇR. 15,5,11.

आशातना f. *Versuchung* HEM. PAR. 8,167.

आशीर्वचनमाला f., आशौचकाण्ड, आशौचचन्द्रिका f., आशौचदीपिका f., आशौचविधि m., आशौचशतक n., आश्रमवासपर्वन् n. (MBH.), आश्रयवाद m., आश्वलायनदीपिका f., आश्वलायनधर्म m., आश्वलायनपूर्वप्रयोग m., आश्वलायनप्रायश्चित्त n., आश्वलायनश्रौत n., °सूत्र n., आश्वलायनसूत्र n., आश्वलायनस्थालीपाक m. und आश्वलायनस्मृति f. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आश्वासनी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau KÂRAṆḌ. 6,16.

आसक्तभाव Adj. *verliebt in* (Loc.) DAÇAK. (1925) 2,92,2.

आसक्तिवाद m. und आसनाध्याय m. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आसन्नकालिक Adj. *der Zeit nach nahe bei einander liegend* P. 5,4,20, Sch.

आसुरकाण्ड Titel eines Werkes (MBH.) OPP. Cat. 1.

आसेचनवत् Adj. *einen Bauch habend* (Gefäss) ÂPAST. ÇR. 15,14,13.

आस्कन्दम् Absol. *hüpfend.*

आस्यदघ्न, Loc. *in der Höhe des Mundes* ÂPAST. ÇR. 15,13,3.

आहवशोभिन् Adj. *im Kampfe sich auszeichnend.*

आहिताग्निब्राह्मण n., °ग्निविधान n. und आह्निकभास्कर Titel von Werken OPP. Cat. 1.

आह्लादयितर् Nom. ag. *Erquicker.* Nom. abstr. °तृत्व n. ÇAṄK. zu BÂDAR. 2,3,25.

3. इ mit समुद्, °इत 1) am Ende eines Comp. *hervorragend in* ÂPAST. 1,1,11. — 2) *im Besitz aller guten Eigenschaften* ÂPAST. 2,5,7. 17,5. 18,10. 20, 2. — Mit पत्य *umherwandern* KAP. S. 5,6. — Mit अतिपरि *herumgehen vorbei an* (Acc.) ÂPAST. ÇR. 15,17,8.

इङ्गितमरण n. *eine best. Todesart für Gaina im letzten Stadium* ÇILÂÑKA 1,381. 387. 390. 392.

इङ्गुरत्न n. und इङ्गुरशिक्षा f. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

इतिक्रम m. Instr. *auf solche Weise* RAGH. ed. Calc. 7,39.

इतिप्रभृति Adj. *so anfangend.*

इतिकाससमुच्चयसंग्रह m. und इतिकासोत्तम Titel zweier Werke OPP. Cat. 1.

इतिकेति Adj. *Neuigkeiten erzählend, klatschend* ÇÂÑKH. GṚHJ. 4,12.

इत्वर 4) n. = इङ्गितमरण ÇILÂÑKA.

इदंफल Adj. (f. आ) *mit diesem Lohn verbunden* ÇAṂK. zu BṚH. ÂR. UP. S. 72.

1. इध्, Caus. इन्धित *angezündet, angefacht* KARAKA 6,18.

इध्मबर्हिस् n. *Streu zum Brennen* (?) Z. d. d. m. G. 9,LXXX.

इध्माबर्हिस् n. Sg. und Du. KÂTJ. ÇR. 2,2,11. 6, 44. 8,2,24.

इन्दिरापरिणय m. und इन्दुरत्नेश्वरप्रसाद m. Titel zweier Werke OPP. Cat. 1.

इन्द्रपट n. *Luftgewand*, so v. a. *Nacktheit* KÂRAṆḌ. 81,6.

इन्द्रपुच्छ Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

इन्द्रमघश्री f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau KÂRAṆḌ. 5,9.

इन्द्रमति m. *ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 94,3.

इन्द्रराज m. auch *ein best.* Romavivarṇa KÂRAṆḌ. 85,10.

इन्द्रश्री f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau KÂRAṆḌ. 5,9.

इन्द्रियपरिमोचन m. *ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 92,24.

1. इष् mit उप *hinstreben zu* (Acc.) MAITR. S. 1, 2,14 (KÂṬH. 3,3. KAP. S. 2,10. MÂN. ÇR. 1,8,2).

इष्टिनिर्णय m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

इष्टिविध Adj. *in die Kategorie der* इष्टि *gehörig* ÂPAST. ÇR. 7,28,1.

इष्टिविषय m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

इह्मनस् Adj. *hierher den Sinn gerichtet habend* ÂPAST. ÇR. 3,10,2.

3. ई (Nom. ई) soll nach NILAK. MBH. 13,17,107 in चञ्चरी enthalten sein.

ईक्ष् mit निस्मृत्य *durchsuchen, durchstöbern* Kâraṇḍ. 44,1.

ईक्षारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ईक्ष्य MBh. 7,9458 fehlerhaft für ईड्य.

ईरपाद्, eher चेरपाद् als ein Wort und als N. pr. eines Volkes zu fassen. ईरपाद् wird übrigens auch als Asura gedeutet.

ईर्य 2) zu ईर्यापथ vgl. ऐर्यापथिकी.

ईशावास्यखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ईश्वर 4) *d*) N. pr. einer Frau Hem. Par. 13,182.

ईश्वरदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

ईश्वरसुखवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उक्तभाव Adj. *dem Inhalt nach schon ausgedrückt* Comm. zu Hâla 683.

उक्तार्थ Adj. *dem Sinne nach schon ausgedrückt* Vâmana 2,2,11.

उन् mit प्रति *besprengen* Âpast. Çr. 2,8,3.

उग्रमय m. *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9561.

उचितोपायसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उच्चनुस् Daçak. (1925) 2,125,1.

उच्चारप्रस्रावस्थान n. *Abtritt, Abort* Kâraṇḍ. 46,18.

उच्चित्रण n. *das Ausschmücken, Ausstaffiren* Vikramâṅkaḱ. 10,9.

उच्चूली Adv. mit कर् *in nach oben stehende Büschelchen verwandeln* Hem. Par. 2,135.

उच्छेदर्कि und °र्की f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उज्जिह्मित्म्ब ist mit * zu versehen.

उज्जिहीर्षु Adj. *herauszuziehen* —, *zu retten wünschend* MBh. 8,80,1.

उज्ज्वला f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उड्डीकित n. *das Aufspringen, Aufhüpfen* Râǵat. 8,722 (तड्डीकित gedr.).

उडुदर्शाफल n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उडुह m. *Verunglimpfung* Hem. Par. 8,405.

उणादिनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उत्कचकुमुदाणवत् Adj. *von einer Menge aufgeblühter Lotuse umgeben* Bhâg. P. 3,23,38.

उत्कञ्चित n. = उत्कूज. Pl. Ṛtus. 6,32.

उत्कोचिन् Adj. *bestechlich* MBh. 7,73,32.

उत्क्रुष्ट n. *das Aufschreien.*

उत्तमगाय Adj. *hoch gerühmt* (Vishṇu) Bhâg. P. 4,12,21.

उत्तमपदिन् Adj. *die höchste Stelle von* (Gen.) *bildend, — darstellend* Kap. S. 32,9.

उत्तमश्लोकचन्द्रिका f., उत्तरगार्ग्य, उत्तरचम्पू f., उत्तरपरिच्छेद m., उत्तरप्रायश्चित्त n., उत्तरराघवीय n. und उत्तररामायण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उत्तरलक्ष्मन् Adj. *oben gezeichnet* Kap. S. 32,8.

उत्तरश्री f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,18.

उत्तरसंहिता f., उत्तरसारस्वादिनी f. und उत्तरार्थवर्णन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उत्तरोत्तरवक्तृ Nom. ag. *Jmd* (Gen.) *keine Antwort schuldig bleibend* MBh. 2,5,5.

उत्तर्य in चन्द्रोत्तर्य.

1. उत्तार 4) *das Hinaufsteigen* Hem. Par. 12,142.

उत्तिङ्ग m. *ein best. Insect* Çilâṅka 1,379. Kalpas. 124.

उत्त्रासन n. *das Erschrecken* (trans.) Dhâtup 9,15.

उत्पर्याणित Adj. *abgesattelt* Hem. Par. 12,142.

उत्पाट auch *das Abgeschnittenwerden* Hem. Par. 2,141.

उत्पातिक Adj. (f. ई) *übernatürlich.* भाषा Hem. Par. 8,52. Wohl fehlerhaft für औत्पातिक.

उत्पुप्लुषा f. *das Auffliegenwollen* Hem. Par. 12, 382.

उत्सूत्र Adj. *was nicht im Sûtra steht* Mahâbh. (K.) 12,27.

उत्स्रोतस् Adj. *hinaufstrebend* (Pflanzen) Bhâg. P. 3,10,18.

उत्स्वेदन n. *das Wässern* Çilâṅka 2,61.

उदकक्रत्य n. *eine mit Wasser zu vollziehende Handlung* Âpast. Çr. 15,2,9.

उदकशान्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उदक्कूल Gobh. 4,3,16 fehlerhaft für उदक्तूल.

उदक्तूल Adj. *mit dem Büschel nach Norden gerichtet* (Gras).

उदरताडम् Absol. *sich auf den Bauch schlagend* Spr. 3994.

उदरस्थ auch Adj. *im Mutterleibe befindlich* MBh. 3,132,11.

उदायिन् 2) des Kûṇika Hem. Par. 6,22.

उदिङ्गन n. *das Schwingen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,3,35.

उदितानुदित Adj. *halbaufgegangen* (Sonne) Âpast. Çr. 15,18,13.

उदेतोस्, पुरा सूर्यस्योदेतोः Kap. S. 6,8.

उद्गमदोष m. *ein best. Vergehen* Kalpas. 123.

उद्गूर्ण n. *das Erheben einer Waffe, das Drohen mit e. W.* Jâǵñ. 2,215.

उद्गूहन n. *das Durchstecken, Durchschlingen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,7,2.

उद्गोरण n. = उद्गूर्ण Mit. zu Jâǵñ. 2,215.

उद्घुष्ट n. *Geräusch, Getön.*

उद्घृष्ट n. *ein best. Fehler der Aussprache.*

उद्द्योत 2) *d*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उद्भवकोशक n. *Uterus* Mârk. P. 11,5.

उद्भावन 3) *Entfaltung, Manifestation.* गुण° Kâraṇḍ. 24,10. °ना f. dass. 14,17. 20. 18,10. 24, 13. 48,17.

उद्भूतद्रुपकारणतावाद् m. und उद्यापनविधान n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

उद्यापनिका f. *Heimkehr von einer Reise* Hem. Par. 4,10.

उद्वहितोस् Gen. Inf. zu वह् mit उद् Maitr. S. 1,4,10.

उन्मत्तराघव n. und उन्मादचिकित्सापटल Titel zweier Werke Opp.

उन्मीनकेतन Adj. *wo der Liebesgott obenan steht* Hem. Par. 8,146.

उपकाश m. 1) *Frühroth* Âpast. Çr. 15,18,13. — 2) *Aussehen.* नीलोप° Adj. *schwarz aussehend* ebend. 6,9,1.

उपच्यव m. *das Heranziehen* RV. 1,28,3.

उपज्ञास्य Adj. etwa *von Allem in Kenntniss zu setzen* MBh. 13,59,14.

उपजिह्विका f. *Zäpfchen im Halse* Karaka 4,7.

उपतपत् ist n. TBr. 3,9,17,1.

उपतुला f. etwa *Nebengebälk* Varâh. Brh. S. 53,30.

उपदिदिक्षु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu lehren beabsichtigend* Einl. zu Gṛhjâs.

उपदेशकर्णिका f. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

उपदेशसूत्र n., °देशविवरण n. und °देशसप्तक्रतुव्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उपनिधाक्ष्म् Absol. *in die Nähe von* (Loc.) *bringend* Âpast. Çr. 12,25,1.

उपन्यास 2) *h*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °श्लोक m. desgl. ebend.

उपबिलम् Adv. *an der Oeffnung* Âpast. Çr. 15,3,3.

उपमध्यमा f. *Ringfinger* Âpast. Çr. 3,1,2.

उपयम auch *Untersatz* Âpast. Çr. 15,9,10.

उपयमन 3) auch *Untersatz* ebend. 15,9,10. 10, 6. 11,2. 6. 9.

उपयोग 3) *Berechnung.* °गं दा *berechnen* Hem. Par. 3,81.

उपरिष्टात्काल m. *ein späterer Zeitpunct* Âpast. Çr. 15,4,13. 5,5.

उपरिष्टाल्लक्ष्मन् (Nachtr.) bedeutet *oben gezeichnet.*

उपलक्षितविशिष्यज्ञान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उपविन्ध्याद्रि Adv. *am Gebirge* Vindhja Hem.

Par. 2,166.

उपसंस्कारविंश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उपसंपदा f. *der Eintritt in den geistlichen Stand, die Weihe zum Mönch* Kâraṇḍ. 90,24.

उपस्थायुक Adj. *hinzutretend zu* (Acc.) Kâṭh. 7,4.

उपाङ्गिरःस्मृति f., उपादानत्वसमर्थन n., उपाधिमण्डन n. und उपाधिवाद m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उपानस्यक Adj. als Beiw. Indra's Âpast. Çr. 3,10,2.

उपेति f. Maitr. S. 1,5,5 scheinbar Nom. act. von अव् mit उप, aber wohl fehlerhaft für उपेति (उप + इति).

उभयग्रामराङ्हृदय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उभयचिह्न Adj. *von zweierlei Zeichen, von doppelter Art* Bhâg. P. 3,32,35.

उमेश्वर m. die Göttin Umâ als künftiger Buddha Kâraṇḍ. 90,20.

उरुक्रम m. *der weite Schritt* (Vishṇu's) Maitr. S. 1,3,9 (Kap. S. 3,2. Kâṭh. 4,2).

उरोग्रीव n. Sg. *Brust und Hals* Suçr. 1,208,8.

*उलभीय m. *ein Fürst der* Ulabha Kâç. zu P. 5,3,116.

उल्लिखित n. *Furche, Streifen.*

उषापरिणय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उष्णीषकुण्डल m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,17 (उत्मीष° gedr.).

ऊनद्विवार्षिक Adj. *noch nicht zwei Jahre alt* M. 5,68.

ऊरी mit कर् *auf sich nehmen, sich unterziehen;* mit Acc. Hem. Par. 6,148.

ऊर्णाम्रदस् Adj. *wollenweich* Âpast. Çr. 2,9,2.

ऊर्ध्वकम्प m. *ein Sprung nach oben.* °म्पं दा *einen S. n. o. thun* Kathâs. 61,91.

ऊर्ध्वपुण्ड्रधारण n. und °पुण्ड्रवचन n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

ऊर्ध्वशकल (Kap. S. 41,1) und ऊर्ध्वशल्क (Maitr. S. 3,9,2) *mit aufwärts gerichtetem Spahn.*

ऊर्ध्वशाख Adj. *mit aufwärts gerichteten Zweigen* Kap. S. 41,1.

ऊर्वस्थि n. *Schenkelknochen* Âpast. Çr. 1,3,17.

ऊवध्य, °गोह् Maitr. S. 4,13,4.

1. ऊह् mit अनुप्र *einschieben* Âpast. Çr. 1,21,7. 14,19.

1. ऊह 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ऋग्वेदपद n., °वेदप्रकृतिपद n., °वेदप्रमाण n., °वेदप्रयोग m., °वेदप्रातिशाख्य n., °वेदब्राह्मण n., °वेदविधान n., °वेदशिवमन्त्र, °वेदारण्यक n., ऋजुविवरण n., ऋजुवृत्ति f. und ऋणविमोचनशान्ति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ऋतव्य 2) Nom. abstr. °व्यात्व n. Kâṭh. 21,3.

ऋतश्री f. *wahre Schönheit* Âpast. Çr. 2,3,7.

ऋतसधस्थ Adj. *richtig stehend* ebend. 2,3,13.

ऋतुसमाहार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ऋत्व auch = 2. ऋत्विय 2) Âpast. 2,5,17; vgl. Bühler, Intr. to Apast. Transl. XIV.

ऋत्व, Âpast. 2,5,17 hat der Text ऋत्व.

ऋक्षीसिक *ein best. musikalisches Instrument* Nilak. zu Hariv. 2,89,68.

ऋषभचर्म *Rindshaut* TBr. 2,7,2,2.

ऋषभदत्त m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 1,270. 2,2.

ऋषिमण्डलप्रकरण n. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

एककर्मन् Adj. *dasselbe Geschäft wie* (Instr.) *habend* Daçak. (1925) 2,70,4.

*एकग्रह m. = ग्रसङ्क 2) H. an. 2,87.

एकज्यावर्गविकल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकतेजन Adj. (f. आ).

एकतोमुख Adj. (f. आ) *nur nach einer Seite hin gerichtet* TBr. 3,7,5,6.

एकत्वसिद्धिवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकदमन Adj. *einen Wagenlenker habend.*

एकदृच (!) *ein aus einem oder zwei Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,22.

एकनाथार्यभागवत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकपुष्कर m. *eine Art Trommel* MBh. 5,94,21.

एकबेरप्रतिष्ठाविधि m. und एकमाला f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

एकरश्मि Adj. *einen Zügel habend.*

एकवृष Adj. *einen Stier habend* AV. 5,16,1.

एकव्यूहविभाग Adj. als Beiw. Vishṇu's, *wenn er sich nur als* Vâsudeva *manifestirt,* MBh. 12, 348,57.

एकशास्त्रवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकशीर्षा f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,3.

एकशूल Adj. (f. आ) *nur einen Spiess habend,* so v. a. *unverästet, ungegabelt.*

एकश्लोकव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकसर Adj. (f. आ) *einschnürig* Âpast. Çr. 15,5,7.

एकसामि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकसृक, lies *eine Art Schakal.* Auch Âpast. Çr. 15,19,2.

एकहविस् Adj. *nur mit einem* हविस् *versehen* Çâṅkh. Çr. 2,3,14.

एकाक्षर 3) *a)* °निघण्टु m. und °रत्नमाला f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

एकादशप्रयोग m. und °दशभाषाव्याख्या f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

एकादशर्च *ein Lied von eilf Versen* AV. 19,23,8.

एकादशव्यूह Adj. *in eilf Formen erscheinend* (Rudra) Bhâg. P. 5,25,3.

एकादशीमाहात्म्य n. und °दशीव्रतकल्प m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

एकाभिभाव s. एकोतिभाव.

एकैकत्र Adv. *einzeln* Comm. zu Âpast. Çr. 6,16,12.

एकैकवत् Adj. *nur eines von mehreren Dingen besitzend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,9.

एकोतिभाव m. *das nur auf ein Ziel Gerichtetsein, Concentration.* चेतस: Lalit. 436,6. एकाभिभाव fehlerhaft 147,8.

एकोनविंशतिमुख Adj. *mit 19 Mündern versehen* Mâṇḍ. Up. 3.

एड 1) Hem. Par. 1,318.

एणाक 2) f. एणाका N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25.

एतत्काल m. *diese Zeit, Gegenwart* 267,8. 32.

*एततृतीय Adj. *dieses zum dritten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

एरक m. nach Nilak. zu MBh. 3,134,17 = उपदेष्टर्. Es ist aber wohl im Text दशेरका: zu lesen.

एवंवर्ण Adj. *aus solcher Kaste* Lalit. 441,7.

एवंविडम् Adj. = एवंविद्वंस् Kâṭh. 33,1. 3.

एवंशील Adj. *von solchem Charakter* MBh. 1, 197,24.

एवंशीलसमाचार Adj. *von solchem Charakter und solchem Benehmen* MBh. 13,145,34.

एवंसुखदुःखप्रतिवेदिन् Adj. *solche Freuden und Leiden erfahrend* Lalit. 441,7.

एवंगोत्र Adj. *aus solcher Familie* Lalit. 441,6.

एवंचिरस्थितिक Adj. *so lange bestehend* Lalit. 441,7.

एवंजाति Adj. *solchen Standes* ebend.

एवंदर्शिन् Adj. *so sehend, so urtheilend* Çâk. 58,4.

एवमायुष्प्रमाण Adj. *von solcher Lebensdauer* Lalit. 441,7.

ऐडादध m. = इडादध Âpast. Çr. 3,17,12.

ऐडादधीय Adj. von ऐडादध Comm. ebend.

ऐतरेयारण्यक n. Titel eines Âraṇjaka.

ऐन्द्रियावत Adj. *an* Indra Indrijâvant *gerichtet* Comm. zu Âpast. Çr. 3,15,9.

ऐर्यापथिकी f. *das vorschriftsmässige Eintreten* Hem. Par. 1,452. 13,61.

ऐहिलौकिक Adj. = ऐहलौकिक Hem. Par. 3,184.

ओगण, vgl. Pâli ओगण *gewaltig, — gross.*

ओंकारवाद m., ओत्तरपत्र n. und ओद्गात्रप्रयोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

औद्देशिक von einem Almosen, *das mit specieller Rücksicht auf einen Mönch bereitet wird,* Çilâṅka.

ग्रौढव 1) m. Pl. *die beim Ausbreiten der Opferstreu übrig gebliebenen Halme* Âpast. Çr. 8,14,4. — 2) Adj. *aus solchen Halmen bestehend* ebend. 5.

ग्रौढवमय Adj. = ग्रौढव 2) Comm. zu Âpast. Çr. 8,14,5.

ग्रौपासनमन्त्र, ग्रौमापत n. und ग्रौषधप्रयोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कक्कल, so zu lesen st. कक्काल.

कत्तिमालिकोपनिषद् f. und कत्थ्यमाला f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*कङ्कपृष्ठ f., so zu lesen st. °पृष्ठिन् m.

कङ्कमय Adj. (f. ई) als Beiw. eines Dolches Hem. Par. 6,204 vielleicht so v. a. कङ्कमुख.

कञ्चुकोपानक्किन् Adj. *ein Wamms und Schuhe tragend* Âpast. 1,8,2, v. l.

2. कट् Interj. Taitt. Âr. 4,27.

कटक्कटिति (onomatop. mit इति) *knack!* Hem. Par. 11,156.

*कटंप्र m. *Menge* Deçîn. 2,13.

कटाभ m. N. pr. eines Daitja Hariv. 3,40,13. घटाभ v. l.

कटिल्ल m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 80.

कटोकतरुण, so zu lesen st. कटोतरुण.

कटुतिक्त Adj. *beissend und bitter* Suçr. 2,546,4.

*कठशाठ nach Kâç. zu P. 4,3,106 Du. Kaṭha und Çâṭha.

कणमूटक oder °मूडक *Korn* Hem. Par. 2,713.

कणादन्यायभूषण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कण्ठनटिनी f. *Gurgel* Ind. St. 15,441.

कण्ठभूषण n. auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*कण्ठमणि bedeutet *Schildknorpel.*

कण्ठसूत्र auch *Halsschmuck* MBh. 7,115,33.

कण्डीरपुष्पी f. *eine best. Pflanze* Karaka 3,8.

कण्डेलगच्छ, lies *Geschlechts* st. Mannes.

कथासार Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कनककुशल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,363.

कनकलेखा f. N. pr. einer Prinzessin Daçak. (1925) 2,128,19.

कनकवल्लीपरिणय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कनकश्री f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 2,83.

कनकसेना f. desgl. ebend. 2,80.

कन्थारिका f. wohl = कन्थारी ebend. 11,152.

कन्दुकावती f. N. pr. einer Prinzessin Daçak. (1925) 2,100,17.

कन्दुकोत्सव m. *Ballfest* ebend. 2,100,14.

कन्या 2) *i*) N. pr. eines Flusses Hem. Par. 12,69.

कन्यागार und कन्यागृह n. *Frauengemach* Daçak. (1925) 2,130,16. 128,19.

कन्यामाधव Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कपर्दिस्वामिन्, lies 2) *b*) γ).

कपिञ्जलसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कफगुल्म m. *eine vom Phlegma herrührende Anschwellung im Unterleibe.*

3. कमल 2) *e*) γ) eines Prâkrit-Dichters Hâla 115.

कमलवल्ली f., कमलाकर्णी f., कमलाचलमाहात्म्य n. und कमलिनीकलहंस m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कम्बलिन् auch Adj. *eine wollene Decke gebrauchend* Kalpas. 123.

कम्र 3) f. ग्रा *ein best. Schlaginstrument* S. S. S. 178.

1. कर् mit प्रत्यप *sich rächen an* (Gen.) Daçak. (1925) 2,75,3. — Mit उद् 1) lies Maitr. S. 1,5,13.

करक 9) *b*) **eine best. Pflanze* Râgân. 8,65. Nigh. Pr. कारिका v. l.

करगृहीति f. *das Ergreifen der Hand* und zugleich *das Erheben von Tribut* Harshak. 89,20.

करणीय n. *Geschäft* Ragh. 9,69.

करतलताल *Händegeklatsch* Gît. 1,43.

करताल 2) ist m.

करविन्दीय n. *das Werk des* Karavinda Opp. Cat. 1.

करुणाकन्दली f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कर्कटशृङ्ग 2) lies *Galläpfel auf Rhus.*

*कर्णच्छिद्रक, lies 79, Sch.

कर्णताल in Comp. mit कुञ्जर° und गजयूथ° Pl. Ragh. 7,36. 9,71.

कर्णपुत्र m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 122.

कर्णाट 1) *b*) Nom. abstr. °त्व n. Kâṇḍak. 3,3.

कर्त्तिका f. *Dolch* Hem. Par. 6,204.

कर्दन m. N. pr. eines Fürsten Daçak. (1925) 2, 128,18.

कर्पूरक 2) f. °रिका N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

कर्पूरप्रकरकथा f. Pl. Titel eines Werkes Z. d. d. m. G. 33,480.

कर्पूरवर्तिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कर्मकोश m. *der Vorrath an Werken, die im Leben angesammelten Werke* MBh. 3,183,74.

कर्मदण्ड m. *vollständige Herrschaft über die Handlungen* Mârk. P. 41,22.

कर्मबुद्धि, so zu lesen.

कर्मविपाकमहार्णव m., °विपाकमाधवीय n. und कर्मात्तव्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

S. 30, Sp. 3, Z. 3 v. u. lies कर्ष् st. कर्ब्.

1. कर्ष् mit सम् 3) *ebnen, glatt machen* Âpast. Çr. 15,13,2.

कार्षि Adj. = कार्षि 1) Kap. S. 2,16.

कलङ्ककला Gît. 1,7.

कलशपोत N. pr. eines Dorfes J. A. S. Beng. 47, 406,38.

कलहकण्टक m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,120,18.

कलाकेलि Adj. *der eine Kunst als Spiel betreibt* Gît. 7,11.

कलानिधि auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कलावतीकामरूप Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कलिका 8) N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

कलिराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 21.

कलिविडम्बन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कल्प्य 3) richtig कल्य (कल्या), wie sich aus der Prâkritform कल्ला Deçîn. 2,2 ergiebt. — MBh. 7, 1626 fehlerhaft für तल्प.

कल्पक 2) *a*) vielleicht Kâm. Nîtis. 12,45 so zu lesen st. तल्पक. — *d*) N. pr. eines Mannes Hem. Par. 7,18. 8,1.

कल्पचूर्णि f. Titel eines *Commentars* Kalpas. 115.

कल्पतरुपरिमल m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कल्पपाल 2) richtig कल्यपाल.

कल्पान्तर्वाच्य n. Pl. Titel eines Werkes Z. d. d. m. G. 33,480.

कल्पौषधसेवादिप्रकार m., कल्याणघृत n. und कल्याणपुरीमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कल्याणलक्षण Adj. (f. ग्रा) *mit glückverheissenden Zeichen versehen* Daçak. (1925) 2,83,20.

कल्याणसौगन्धिका f., °निबन्धन n. und कल्याणीपरिणय m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कल्लाट wohl N. pr. eines Stammes J. A. S. Beng. 47,405,36.

कविकण्ठपाश m., कविकर्णपाश m., कविदीपिकानिघण्टु m., कविरात्नसोय n., कविसंजीविनी f., कविसेवादिनिघण्टु m. und कविस्मृति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कश 1) *c*) Pl. N. pr. eines Volkes Bhâg. P. ed. Bomb. 9,20,29.

कश्यपोत्तरसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कङ्क Lâṭj. 8,6,12 fehlerhaft für कङ्कु.

कांस्यनील 1) lies Adj. *dunkel wie Messing* R. 4,39,23. Die ed. Bomb. hat als Beiw. des Affen Nila नीलाञ्जनचयाकार.

काकपेय, lies *bis an den Uferrand voll Wasser, so dass eine Krähe daraus trinken kann.* Im Pâli Mahâparin. in J. R. A. S. 1875, S. 64, Z. 23.

काञ्च, nach dem Comm. zu R. *Korb.*

काञ्चनक 4) *b*) f. °निका N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

काञ्चनप्रभ Adj. *goldglänzend* R. 2,44,90.

काणय्, °यति *ausstechen* (ein Auge) Hem. Par. 3,38.

काणादसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

काणभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

काणेर m. *Amaranthus polygonoides* Bhâvapr. 1,282. Vgl. कीणेर.

काणेवोपनिषद् f., कात्यायनगृह्य n. und कात्यायनोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

काननद्वीप m. N. pr. einer Inselstadt Çilâñka 1,379.

1. कान्त m. auch **Anas Casarca* Gal.

कान्तालीय n., °खण्डन n. und °खण्डनमण्डन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कान्वशिर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 13, 35,17. कोन्व° v. l.

कामकलासूत्र n. und कामदोग्धी f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कामसमृद्ध m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 1,425.

कामातीस्तव m. und कामासिकाष्टक n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कायचित्ता f. *Nothdurft des Leibes* Hem. Par. 2,506.

कारकवादार्थ m. und कारकार्थन्याय m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कारयितर् Z. 2 lies °यितृत्व.

कारिकादर्पण m., कारिकारत्न n., कारिकावलि f., कारिकाव्याख्या f., कार्तवीर्यार्जुनकवच n. und °वीर्यार्जुनदीपाराधनविधि m. Titel von Werken Opp. Cat.

*कार्मुक und *कार्मुत n. *eine Art Honig* Kâç. zu P. 4,3,117. Vgl. गार्मुत.

कार्षि 1) vgl. कर्षि oben.

1. कालक m. auch **Bock* Madanav. 123,20. v. l. क्रेलक.

कालकाचार्य m. N. pr. eines Gaina-Heiligen Z. d. d. m. G. 34,247.

कालकूट auch *Adj. von कालकूट 2) *a*) β) gaṇa पलद्यादि in der Kâç. zu P. 4,2,110.

कालचक्र 4) auch Titel eines Werkes des Varâhamihira Opp. Cat. 1.

कालदीपिका f., कालनिर्णयशिक्षा f., कालनेमिपुराण n. und कालप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

1.*कालवाल, das Sternchen zu streichen; vgl. MBh. 8,63,11.

कालविधानपद्धति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कालशेय Daçak. (1925) 2,115,14.

कालसार 2) *c*) N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 25.

कालसिंह m. desgl. Hâla 109.

कालाधिपर m. desgl. Hâla 68.

कालामृत n. und कालिकुलामृत n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कालित m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 63.

कालिदासचन्द्रिका f. und कालिदासपञ्चाशत् f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कालिशंकर m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °रीय n. Titel seines Werkes ebend.

कावेरीमाहात्म्य n., काव्यकौमुदी f., काव्यदर्पण m., काव्यदीपिका f., काव्यपञ्चक n., काव्यप्रकाशिका f., काव्यलक्षण n., काव्यसंग्रह m., काव्यादर्शिका f. und काव्यालंकारकामधेनु f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

काश् mit निस् Caus. *hinausschaffen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,11.

काशीकारिका f., काशीदासप्रकरण n., काशीधर्मसभा f., काश्यपसंहिता f. und काश्यपसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

किंचिन्मात्र n. *ein Weniges, Bischen* Paṅkat. 96,5.

किरि 4) *=गिरि 1) *d*) v. l. in der Kâç. zu P. 6,2,2.

*किरिकाण Adj. = गिरिकाण ebend.

किरिद्र Adj. Kap. S. 27,6 statt विक्रिड Maitr. S. 2,9,9.

किलिन Adj. *feucht, nass* (Boden) Cit. im Comm. zu Gobh. 4,7,8.

किशोरक 3) f. आ N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

किशोराजीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*कीकसक n. *Knochen* Râgân. 18,68.

कीर्तिराय m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 135.

कील 3) कीला सुरत उरःप्रक्षणविशेषः Deçîn. 2,64.

*कुक्कस *Spreu* (?) Çilâñka 2,71.

कुचेलवृत्त n. und कुचेलोपाख्यान n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कुण्ठरव m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Ait. Âr. 342.

कुण्डमाण्डक्रोमविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुण्डाशिन् 1) nach Harad. zu Gaut. auch *der aus einem* Kuṇḍa *genannten Topfe isst;* nach Nandap. zu Vishṇus. 45,24 auch *der so viel isst als ein* Kuṇḍa *fasst.*

कुण्डिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

कुण्ड्याग्रीय n. *eine Lage —, ein Zustand, wie wenn man einen Krug auf den Kopf stellt,* Maitr. S. 1,6,10.

कुतर्कखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुतीर्थिक m. *ein schlechter Lehrer* Hem. Par. 13,88.

कुतूहलवृत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुत्तलिका 3) N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

कुन्दपुत्र m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 136.

कुपन्थन् Adj. *auf Irrwegen sich befindend* Mon. d. B. A. 1880, S. 46, Z. 27.

कुबेर 1) *b*) abgekürzt für कुबेरदत्त Hem. Par. 1, 472. Statt des zweiten *a*) Z. 1 ist α), st. *b*) — β), st. *c*) — *b*) und st. *d*) — *c*) zu setzen.

कुबेरदत्त N. pr. 1) m. verschiedener Männer Hem. Par. 2,78.223.237. — 2) f. आ einer Frau ebend. 2,237.

कुबेरसेन N. pr. 1) m. eines Kaufmanns Hem. Par. 2,81. — 2) f. आ einer Hetäre 2,224.

कुब्जक wird R. ed. Bomb. 2,13,39 durch दास erklärt; eher *die Blüthe von Rosa moschata.*

कुब्भि m. etwa *Versteck —, Lager eines Tigers.* नैकः कुब्भिहा व्याघ्रो विव्याच Maitr. S. 1,8,8.

कुमारजाति f. *eine best. Gesangsweise* Hariv. 2, 89,78.

कुम्भकृत् m. *Töpfer* Hem. Par. 2,328.

*कुम्भग्रीव m. *eine Art Gefäss* Deçîn. 2,20.

कुम्भघोणमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुरार m. = कुलाल *Töpfer* Kâth. 17,13.

कुरुकापुरीमाहात्म्य n. und कुलतत्त्वनिरूपण n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कुलिक 7) *c*) eines Stammes J. A. S. Beng. 47, 403,36.

कुल्मि auch *Kuhhaar.* °मात्र Adj. Âpast. Çr. 1, 3,17.

कुल्लूकभट्टीय n. Kullûka's *Werk* (Commentar zu Manu) Opp. Cat. 1.

कुवलयामोदिनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुशचीरिन् Adj. *ein aus* Kuça *verfertigtes Gewand tragend* MBh. 7,17,23.

कुशलवोपाख्यान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुष् mit अनु wohl *entlang streichen.*

कुसुमबाणविलास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुसुममाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

कुक्कुटाराव m. *Gewieher* Hem. Par. 2,560.

कुक्षरिन् Adj. *Höhlungen —, Löcher habend* Kâṇḍak. 27,6.

कूचिमारसंहिता f. und कूटाघटित n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कूटी Adv. mit कर् *aufhäufen, haufenweise hinlegen* Nîlak. zu MBh. 5,48,24.

2. कूड्, कूडयति Kap. S. 4,2. — Mit नि (°कूड्य) *anbrennen* Âpast. Çr. 7,19,8.

कूण् mit नि, °कूणित *geschlossen* (Auge) Deçîn. 1,88. — Mit वि, °कूणित *zugehalten* (Nase) Hem. Par. 8,80.

कूणिक m. N. pr. eines Fürsten von Kampâ Hem. Par. 6,22. कूनिक VP.² 3,391.

कूपादितलस्थानलक्षण n. und कूरेशविजय m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कूर्मपुत्रकथा f. und °पुत्रकेवलिचरित्र n. Titel zweier Werke Z. d. d. m. G. 33,481.

कूर्ममाहात्म्य n., कूर्माकृतिमुद्रालक्षणग्रन्थ m. und कूष्माण्डदीक्षानुक्रमणिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कृतचिह्न Adj. *gekennzeichnet* MBh. 3.280,35.

कृतज्ञशील m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 83.

कृतबुद्धि f. *voller Verständniss* Kap. 5,50.

कृत्तिकामाहात्म्य n. und कृदन्ततत्त्वबोधिनी f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कृमितन्तुजाल n. *Spinngewebe* Ragh. 16,20.

कृष्णचरित n. und कृष्णचूर्णिका f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कृष्णताम्र Adj. *dunkelroth* Sûrjas. 6,23.

कृष्णतूष Adj. *mit einer schwarzen Einfassung* oder *mit schwarzen Fransen versehen.*

कृष्णनामाष्टोत्तर n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कृष्णपण्डितीय n. Krshṇapaṇḍita's *Werk* Opp. Cat. 1.

कृष्णपदी auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कृष्णयामल n. Titel eines Tantra.

कृष्णललाम Adj. *mit einem schwarzen Fleck versehen.*

कृष्णवाल Maitr. S. 3,7,4 = Kap. S. 37,2.

कृष्णविजय m., कृष्णविलास m. und कृष्णव्रतमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कृष्णशफ Adj. *mit schwarzen Hufen* Maitr. S. 3, 7,4 = Kap. S. 37,2.

कृष्णस्तुति f., कृष्णानदीमाहात्म्य n., कृष्णार्चन n., कृष्णार्जुनीय n., कृष्णावतारचरित n., कृष्णाष्टक n., कृष्णाष्टमीव्रत n. und कृष्णोदन्त m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

केदारभट्टीय n. Kedârabhaṭṭa's *Werk* Opp. Cat. 1.

केदारेश्वरव्रत n., केरलचिन्तामणि m., केरलीयद्वादशभाव m. und केरलोत्पत्ति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

केवल 6) *a*) bei den Gaina *die höchste und letzte Stufe des Wissens* Hem. Par. 1,261. °ज्ञान n. dass. 262. °ज्ञानिन् Adj. *der diese Stufe erreicht hat* 253.

केवलान्वयिकेवलव्यतिरेकग्रन्थ m. und केवलान्वयिन् m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

केवलिन् 2) = केवलज्ञानिन् bei den Gaina Hem. Par. Kalpas. 114. Nom. abstr. °लित्व n. ebend.

केसरिका f. etwa *Wisch* in पात्र° Hem. Par. 1,249.

कैयटप्रदीप m., कैयटभाष्यप्रदीपिका f. und कैयटीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कैरवकोरकीय, °यति *einer Lotusknospe gleichen* Z. d. d. m. G. 27,61.

कैरातक, lies Kirâta.

कोटिविरुद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कोट्य m. Pl. N. pr. eines Volkes R. 2,82,7. Vgl. कोड्य.

कोश 3) f. श्रा N. pr. einer Hetäre Hem. Par. 8,8.

कोशदास m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,101,13.

*कोष्टेतु m. *eine Art Zuckerrohr* Râgân. 14,78. Madanav. 100,8.

कौमार m. *Jungfernsohn* Deçîn. 1,81.

कौमारतीय n., कौमारव्याकरण n., कौमुदीप्रकाश m., कौमुदीव्याख्या f., कौशिकपुराण n., कौस्तुभभूषण n. und कौक्कलीयशिक्षा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

क्रम् mit प्रतिसम्, प्रतिसंक्रान्त = प्रतिबिम्बित Sarvad. 133,4. 6.

क्रान्ति 1) *Durchschreitung.* नभः° (der Sonne) Hem. Par. 7,3.

क्रियाकैरवचन्द्रिका f., क्रियागोपन n., क्रियादीप m., क्रियानिघण्टु m. und क्रियाप्रदीप m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

क्रीड् mit परि Med. *spielen, scherzen* Daçak. (1925) 2,104,16.

क्रूरप्रकृतिक Adj. *von roher Natur* Prab. 83,1.

क्रोडपत्र auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

क्लीब 1) *c*) von einer Wolke so v. a. *wasserlos* Daçak. (1925) 2,109,11.

क्षण 2) क्षणेषु *sogleich, alsbald* R. 6,55,19.

क्षणिकराद्धसिद्धान्त m. und क्षत्रियज्ञपविधान n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

क्षपक wohl = क्षपणक 1) Hem. Par. 6,167.

क्षमाश्रमण m. *ein Gaina-Bettelmönch* ebend. 2, 311. 6,5.

क्षारदग्ध n. *Cauterium potentiale, Anwendung von Aetzmitteln* (in der Chirurgie).

*क्षारपत्रिका f. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 7,125. v. l. चीरप°.

क्षितिप्रतिष्ठ n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 2, 651. 3,128. 149.

1. क्षिप् mit अभिवि *die Flügel schwingen über* Âpast. Çr. 15,18,9.

क्षीणाधि Adj. *von Noth erlöst* Daçak. (1925) 2,129,7.

क्षेत्रकर m. J. A. S. Beng. 47,406,46.

क्षेत्रनिर्माणविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

क्षेत्रप 3) *ein Aufseher über die Felder* J. A. S. Beng. 47,405,34.

क्षेत्रानुक्रमणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

क्षेमक 2) *c*) eines Krankheitsdämons Hariv. 9561.

क्षोभ 1) auch so v. a. *aufgeregtes Wasser, starke Strömung.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा MBh. 12.250,13.

क्षौणीधर m. *Berg* Daçak. (1925) 2,108,11.

खड्गलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

खडीन oder °परिडीनक n. *eine Art Flug* MBh. 8,1900.

खण्डत्रय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

खण्डरक्ष n. *superintendent of wards* J. A. S. Beng. 47,405,34.

खण्डिक 3) = छात्र *Schüler* Kalpas. 112.

खरतुरगीय Adj. संपर्क m. *eine geschlechtliche Verbindung zwischen Esel und Pferd* Kull. zu M. 1,2.

खानम् Absol. *grabend* Hem. Par. 2,376.

गगनगिरिमुनीन्द्रचरित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गगनवल्लभ n. N. pr. einer Stadt der Vidjâdhara Hem. Par. 2,644.

गङ्गरामभट्ट m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °टीय n. *sein Werk* ebend.

गङ्गास्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गजभट्ट m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °टीय n. *sein Werk* ebend.

गजरेव m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 91.

गजलक्षण n., गजविद्या n. und °शास्त्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गजसिंह m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 15.

गजसूत्रवाद m., °सूत्रार्थवाद m., गजावर्तलक्षण n. und गजेन्द्रमोक्ष m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गञ्जाकिनी, lies *Hanfspitzen.*

गणकानन्द m., गणचतुर्थीचिन्द्रदर्शनकथा f., गणनिघण्टु m., गणपतिपुराण n., °पतिविधान n., गणफलविवेक m., गणितचन्द्रिका f., गणितभास्कर, गणितसंग्रह m. und गणितामृत n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गणेश्वरदीक्षित m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °तीय n. *sein Werk* ebend.

गण्डबेरुण्डनृसिंहमन्त्र Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

गतलज्ज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 57.

गदा f., गदाधरीय n., गद्यटीका f., गद्यभाष्य n. und गद्यव्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गन्धकारी f. *Bereiterin von Wohlgerüchen* Hem. Par. 2,142.

गन्धराज 1) *c*) N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 121.

गन्धर्वलोक m. Pl. *die Welten des* Gandharva 1) *a*) α) Çat. Br. 14,6,6,1.

गमागमिक m. *Unterhändler, Botschafter* J. A.

S. Beng. 47,405,35.

6. गर् = जर्. जागार *wurde alt* AV. 5,19,10.

गरुडदण्डक, गरुडनामाष्टोत्तरशत n., गरुडपञ्चाशत् f. und गरुडश्रीरङ्गमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गर्गात्रिरात्र, das Sternchen davor zu streichen.

गर्भ 4) तौ अत्तरेव गर्भः सैत्ता अवदताम् Maitr. S. 1,6,12.

गर्भचिकित्सा f. und गर्भपुरीमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

गर्भनेष्ठ Adj. (f. आ) *in der Tiefe befindlich* Maitr. S. 1,2,7 = Kap. S. 2,3 = Kâṭh. 2,8.

गर्भ्य Adj. Bez. eines Agni TS. 5,5,9,2.

गानीय (wohl n.) *Gesang* R. Gorr. 1,3,70.

गोदोहसंनेजन *das Spülwasser eines Melkgeschirrs* Maitr. S. 1,8,3.

गायत्रीकल्प m., गायत्रीकवच n., गायत्रीतत्त्वदर्पण m., गायत्रीतात्पर्य n. und गायत्रीहृदय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गारुडोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

5. गिर् m. = गिरि *Berg* ṚV. 5,41,14. 7,39,5.

गिरिसुत m. *Gebirgssohn, ein best. göttliches Wesen* Maitr. S. 2,9,1.

गीतागूढार्थदीपिका f., गीतातात्पर्य n., °चन्द्रिका f., °बोधिका f., गीताप्रतिपद् n., गीतार्थसंग्रह m., °रत्ना f., गीताविवृति f., गीतासमङ्गलाचारपद्धति f., गीतासार, गीर्वाणश्लोक m. und गुणपाठ m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गुणसुन्दर m. N. pr. eines Daçapûrvin Z. d. d. m. G. 34,252.

गुण्ड्, परिगुण्डित *bestäubt* Çiläṅka 2,4.

गुण्डुभट्ट m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °टीय n. *sein Werk* ebend.

गुरुचन्द्रिका f., गुरुज्ञानवासिष्ठ, गुरुनाडि f., गुरुतरंगिणी f., गुरुदीपिका f., गुरुभावप्रकाशिका f., गुरुविधिविजय m., गुरूपसत्तिविजय m. und गुर्वर्थदीपिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गूढ Adj. (f. आ) in ज्ञान°.

गृहगुप्त m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,116,18.

गृहपीठिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गृह्ये zu streichen, da die richtige Lesart गृहे (Maitr. S. 1,9,5) = गृह्यते ist.

गृह्यपीठिका f., गृह्यप्रश्न m., गृह्यरत्न n., गृह्यायनप्रयोग m. und गृह्याण्डपिण्डी Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गैरिक 3) m. *eine Art* Çramaṇa Çiläṅka 2,13.

गोचर 1) *b*) Pl. so v. a. *Aussenwelt* (Gegensatz वेश्मन्) MBh. 12,230,6.

गोचरभाषामुहूर्तविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गोत्रिक auch m. *Geschlechtsgenosse* Kalpas. 112.

गोद् N. pr. eines Stammes J. A. S. Beng. 47,405,36.

गोदापरिणय m., गोदास्तुति f., गोपद्मव्रत n., गोपालरत्नाकर m., °पालविंशति f., गोपीचन्दनमाहात्म्य n., गोपीनाथीय n., °परिभाषा f., गोविन्दगीता f., °विन्दराजीय n., °विन्दविरुदावलि f., गोविद्य-शास्त्र n., गोशास्त्र n. und गोष्ठीपुरीमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गोह्य m. *ein best. göttliches Wesen* Maitr. S. 2,9,1.

गौडब्रह्मानन्द m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °न्दीय n. *sein Werk* ebend.

गौतमधर्म m., गौतमप्रश्न m., गौतममाहात्म्य n., गौतमशिक्षा f., गौतमसंहिता f., गौतमसूत्र n., गौतमस्मृति f., गौरीकात्तीय n., गौरीपञ्चाङ्ग n., गौलात्तीय n. und गौलीफल n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ग्रभ् 4) Pass. *ergriffen* —, so v. a. *krank werden an* einem Körpertheile (Gen.) Maitr. S. 1,9,5.

ग्रहगोचरफल n., ग्रहचेष्टाविधान n. und ग्रहणक्रियाक्रम m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ग्रहत्व auch Nom. abstr. zu ग्रह 2) *b*) β) Kâṭh. 9,16.

ग्रहमर्द m. = ग्रहमर्दन.

ग्रहविचार m., ग्रहार्चनविधि m., ग्रहार्चनप्रयोग n. und ग्रहाष्टक n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ग्रामकूट m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 88.

*ग्रावणीय m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Sg. *ein Fürst desselben* gaṇa यौधेयादि in der Kâç.

1. घर् mit अभ्या in पुनरभ्याधारम्.

घण्टिकाचलमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

घृतत्व n. Nom. abstr. zu घृत 2) *a*) Kap. S. 37,8.

चकारसमर्थन n. und चक्रन्यास m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

चक्रीवत् 3) n. *Wagen* Âpast. Çr. 15,20,18.

चण्डभास्कर, चण्डिकाकिलक m., चण्डिकार्गल, चण्डिकासप्तति f., चतुर्दशतत्त्वार्थसारसंग्रह m., °र्दशलक्षणी f., °क्रोड m., °जगदीशीय n., °र्दशीस्तोत्र n. und °र्दशोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चतुर्द्वारमुख Adj. (f. ई) *vier Thore zu Mäulern habend* Ragh. 15,60.

चतुर्मततात्पर्यसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

चतुर्विंशतिकृत्वस् Adv. *24mal* Âpast. Çr. 15,12,5.

चतुर्वेदतत्त्वार्थसारसंग्रह m., °र्वेदतात्पर्य n., °संग्रह m. und °सारसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चतुःश्लोकी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*चतुष्पथकृताशय m. *eine Art Gespenst* Gal.

चतुःसूत्रीभाष्यप्रकाश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

चन्द्रकला 6) auch eines gramm. Commentars ebend. Auch °निर्णय m. ebend.

चन्द्रकान्तीय, °यति *dem Mondstein gleichen* Z. d. d. m. G. 27,61.

चन्द्रचूडीय n. Kandrakûḍa's *Werk* Opp. Cat. 1.

चन्द्रनाडि f., चन्द्रनारायणभट्टीय n., चन्द्रनारायणीय n., चन्द्रिकाखण्डन n. und चन्द्रिकाञ्जनमेत्रय Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चन्द्रिकातुल्य m. *ein best. Fisch* Gal.

चन्नभट्टीय n., °निरुक्तिविवरण n. und चमकभाष्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चमराकृति m. *ein best. Thier*, = सृमर Gal.

चयनकारिका f., चयनपुराणभाष्य n., चयनप्रयोग m., चयनमन्त्रपाद m. und चयनानन्दपिल्ले Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चर् mit अनुपरि in °चारम्.

चरकसंदेश m., चरमश्लोकचन्द्रिका f., °श्लोकटिप्पणी f. und चरविक्रमचरित n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चरित्र 1) *a*) m. Maitr. S. 1,2,16.

*चर्मचटी f. *Grille, Heimchen* Gal.

चर्यापाद m., चलाक्षर, °सूत्र n., चलितराम, चाणक्षीयनीतिशास्त्र n., चाणक्यश्लोक m. und चाणक्यसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चाणूरमर्दन m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

चातुर्धाकारणिक Adj. *was* oder *wobei in vier Theile getheilt wird* Âpast. Çr. 2,21,4.

चातुर्मासिक Adj. *alle vier Monate stattfindend* Kalpas. 117.

चातुर्मास्यत्व n. Nom. abstr. zu चातुर्मास्य 1) *b*) Kâṭh. 36,2.

चातुर्मास्यविधान n., °मास्यव्रतविधि m. und °मास्यहोत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चारिष्टी f. *Hibiscus mutabilis* Gal.

*चारुगुच्छा f. *Weinstock* Gal.

चारुचर्या n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

चारुरूप Adj. *schön, hübsch* (Person) MBh. 1, 197,39.

1. चि mit प्रत्यभि *zur Vertheidigung aufbauen* Gop. Br. 2,2,7 (°चित st. °ञ्जित zu lesen).

चिकित्सातत्त्व n., °त्सादीपिका f. und °त्सासार-संग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चित्रपट auch Titel eines Werkes ebend.

चित्रपद्धति f., चित्ररत्नाकर m., चिदम्बरनटन n., चिदम्बरमाहात्म्य n., चिन्तामणिप्रत्यक्ष, °मणिव्याप्तिवाद m., °मणिशब्दखण्ड und चिन्मयदीक्षाविधि m. Titel von Werken ebend.

चुश्रुषा, die dem Mânava entsprechende Stelle in der Paddh. zu Maitr. S. S. 33 lautet: व्युन्मर्शं कार्योज्ञानं सर्वे भक्तयन्ति चुश्रूषाकारं (भक्तयन्तः शुश्रुषाकारं Mân. Çr. 2,3,4 Hdschr.) धानाः संदश्य रज्यै

वा पोषाय वेत्युत्तरवेद्यां निवपति.

चूडाचन्द्रविजय m., चूडामणिनाटक n., °मणिमीमांसा f., चोरपञ्चाशत् f., चोलचरित n. und चोलप्पराजीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

क्रन्द् 2) *e*)=क्रन्दक 2) Lalit. 285,9. 10. 15. 18. 288,7.

क्रन्दीकल्प m., क्रन्दःश्लोक m., क्रन्दोगान n., क्रन्दोदर्पण m., क्रन्दोऽम्बुधि m., क्रन्दोरत्नकृलायुध, क्रन्दोविवेक m., क्षायापुरुषावबोधन n., क्षुरिकालक्षण n. und जगत्सूत्रवादार्थ m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

जगदानन्द् m. N. pr. eines Autors ebend. °न्दीय n. *sein Werk* ebend.

जगदीशीय n. Gagadîça's *Werk* ebend.

जगद्वल्लभ, जगन्नाथतर्कपञ्चानन, °न्नाथमाहात्म्य n., °न्नाथीय n., जटादर्पण m., °मूल n., जटामणि m. und °शिक्षा f. Titel von Werken ebend.

जटावल्ली 3) Titel eines Werkes ebend. Auch °मूल n. ebend.

जटासिद्धान्तचन्द्रिका f. und जटिशिलामाहात्म्य n. Titel zweier Werke ebend.

जन् 1) जज्ञैनत् Maitr. S. 1,3,20. 9,1 (Kâṭh. 9,8).

जन्मवर्षादिफल n., जयन्तीनिर्णय m., जयन्तीव्रतकल्प m., जयरामीय n., जलोदनपञ्चक n., जातकक्रियावलि f., जातकपारिजात m., जातकफलविचार m., जातकमुक्ताफल n., जातकरत्न n., जातकविषय m., जातकसरली f., जातकसारसंग्रह m., जातकादिप्रयोग m., जातकावलिदीपिका f., °वलिप्रदीपिका f., जातकालंकार m., °चिन्तामणि m., जातिखण्डन n. und जातिचन्द्रिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

जान्वस्थि n. *Schienbein* Âpast. Çr. 1,3,17.

जीवतण्डुल als m. oder n. (sc. ओदन) *Mus von frischem Reis.* दन्तिणाग्नौ जीवतण्डुलं अपयति Âpast. Çr. 1,7,12. यथा इषत्तण्डुला जीवन्ति तथा Comm., also als Adv. (!) gefasst.

1. ज्ञा mit अनु *Desid. Med. सर्पिषो ऽनुजिज्ञासते P. 1,3,58, Sch.; vgl. Simpl. 2) c).

OTTO BÖHTLINGK

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

III. BAND

न — न

1959

AKADEMISCHE DRUCK- U. VERLAGSANSTALT

G R A Z

Unveränderter Abdruck der 1879 - 1889 in Petersburg im Auftrag der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften erschienenen Ausgabe.

Photomechanischer Nachdruck der
Akademischen Druck - u. Verlagsanstalt Graz – Austria
105.64 /3 /5

VORWORT.

Auch das Vorwort zu diesem Theile eröffne ich mit dem Ausdruck tiefen Bedauerns über den Hingang eines Gelehrten, der zum grossen Wörterbuch zwar nicht Vieles, aber Gediegenes beigesteuert hat. Die grossen Verdienste unseres verstorbenen Freundes ADALBERT KUHN um die Wissenschaft hat JOHANNES SCHMIDT im Eingange zum 26ten Bande der vom Hingeschiedenen gegründeten Zeitschrift ausführlich und, wie ich glaube, in sehr treffender Weise geschildert. Was das Wörterbuch den gelehrten Arbeiten KUHN's verdankt, kann nicht einzeln hergezählt werden, wohl aber möchte ich hier nicht unerwähnt lassen, dass der Verstorbene im Jahre 1855, als das Wörterbuch sich noch, so zu sagen, in den Kinderschuhen befand, dasselbe gegen einen auf das Leben des Kindes angelegten Angriff mit Liebe und Wärme in seiner Zeitschrift vertheidigt hat. Die Bearbeiter des grossen Wörterbuchs werden diesen Dienst, den er ihrem Werke damals erwiesen, stets dankbar im Gedächtniss bewahren.

Möge der Himmel es so fügen, dass ich nicht in den Fall käme einen dritten Todesfall zu verzeichnen!

Aeltere und jüngere Gelehrte bemühen sich die eingetretenen Lücken auszufüllen. Mit Dank führe ich folgende bisher von mir nicht verzeichnete Namen von Männern auf, die mir Beiträge zum dritten und auch schon zu den folgenden Theilen haben zukommen lassen: MAX MÜLLER, GEORG BÜHLER, MAURICE BLOOMFIELD, P. VON BRADKE und FRIEDRICH KNAUER. Der zuletzt Genannte hat sich die grosse Mühe gegeben, das neue Wörterbuch mit dem alten zu vergleichen, wobei er auf manche Versehen gestossen ist, die in den Nachträgen zu diesem Theile verbessert werden. Die Augen, die auch in der Jugend nicht stark waren, werden im Alter noch wiederspänstiger.

Verzeichniss der in diesem Theil neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

APARÂRKA (JOLLY).
BHÂM. = BHÂMATÎ in der Bibl. ind. (STENZLER).
BṚHANM. = BṚHANMANU, nach Citaten in verschiedenen juristischen Büchern (JOLLY).
BṚHASP. = BṚHASPATI, nach Citaten in verschiedenen juristischen Büchern (JOLLY).
Cat. ALLAH. = A Catalogue of Sanscrit Manuscripts in Oudh (ROTH).
Cat. KIELH. = Cat. C. PR.
ÇRUT. = ÇRUTABODHA in der Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, Bd. IV.
ÇUKRAN. = ÇUKRANÎTI in OPPERT, On the army organization of the Ancient Hindus S. 107 (WEBER).
DEVALA nach Citaten in verschiedenen juristischen Schriften (JOLLY).
DONNER, PIṆḌ. = PIṆḌAPITṚYAJÑA, von Dr. O. DONNER. Berlin, 1870.
EITEL, Chin. B. = Hand-Book for the Student of Chinese Buddhism, by Rev. E. I. EITEL. London, 1870.
GAṆITA, MADHJAM(ÂDHJÂJA) (KERN).
GOBH. ÇRÂDDHAK. = GOBHILA's ÇRÂDDHAKALPA in der Bibl. ind.
HAEB. Anth. = HAEBERLIN's Anthology, Calcutta 1847.
HILLEBR. N. = HILLEBRANDT's altindisches Neu- und Vollmondsopfer.
KÂḌ. Die eingeklammerten Zahlen verweisen auf die Calc. Ausg. 1872.
KAIVALJOP. = KAIVALJOPANISHAD in der Bibl. ind.
KAṬHOP(ANISHAD) in der Bibl. ind.
KÂTJ(ÂJANA) nach Citaten in verschiedenen juristischen Werken (JOLLY).
KÂTJ. ÇRÂDDHAK. = KÂTJÂJANA's ÇRÂDDHAKALPASÛTRA (STENZLER).
KAURAP. (A.) = KORAPAṆḌÂÇAT, herausgegeben von M. ARIEL im Journal asiatique, 4me série, Bd. XI, S. 469. fgg. (CAPPELLER).
KUHN's Z. = Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen.
KUMÂRAS. 8. fgg. findet man im 1ten Bande des Pandit und besonders herausgegeben von TÂRÂNÂTHA TARKAVÂCHASPATI, Calcutta 1868.
LIA. = LASSEN's Indische Alterthumskunde.

MBh. ed. Vardh. ist die auf Kosten des Fürsten von Vardhamâna (Burdwan) gedruckte Ausg. des Mahâbhârata. Sie enthält nur die 12 ersten Parvan.

Medhât. = Medhâtithi, ein Scholiast des Manu (Jolly).

Müller, SL. = A History of Ancient Sanskrit Literature. By Max Müller. 1859.

Mund. Up. = Mundakopanishad in der Bibl. ind.

Old. Buddha = Buddha. Sein Leben, seine Lehre, seine Gemeinde. Von Hermann Oldenberg. Berlin 1881.

Prâgâpati, nach Citaten in verschiedenen juristischen Werken (Jolly).

Pr. P. = Prakâṇḍapâṇḍava, ein Schauspiel. Hdschr. (Cappeller).

Râmapûrvat. Up. = Râmapûrvatâpanîyopanishad in der Bibl. ind.

Rasar. = Rasaratnâkara, Calcutta 1878 (Roth).

Rasendrak. = Rasendrakintâmaṇi, Calcutta 1878 (Roth).

Somakarmapr. = Somakarmapradîpa des Râma, Hdschr. (Roth).

Sukhâv. = Sukhâvatîvyûha nach der nocht nicht erschienenen Ausg. von F. Max Müller.

Svapnak. = Svapnakintâmaṇi (Pischel).

Vâgrakkh. = Vâgrakkhedikâ, herausgegeben von F. Max Müller.

Vasishṭha, nach der Ausg. von Benares (Jolly).

Vet. (U.) = Vetâlapañkaviṁçatikâ, herausgegeben von Heinrich Uhle.

Vjutp. = Vjutpatti, ein Sanskrit-Tibetisches Wörterbuch aus dem Tañgur (Schiefner).

Vṛshabh. = Vṛshabhânuga im 3ten und 4ten Bande des Pandit (Cappeller).

Weber, Râmat. = Weber's Ausg. der Râmatâpanîyopanishad.

Wind. Sanc. = Friderici Henr. Hug. Windishmanni Sancara sive de theologumenis Vedanticorum.

Jena, den $\frac{\text{3ten April}}{\text{22sten März}}$ 1882.

O. Böhtlingk.

1. त Pronomialstamm der 3ten Person in allen Casus und Zahlen mit Ausnahme des Nom. Sg. m. und f. Am Anfange eines Comp. तद्. 1) Adj. Subst. *der* (als Correl. von य, das in das Regel vorangeht), *dieser*, *er*. Nicht selten in Verbindung mit dem Pron. oder einem Verbum fin. der 1ten oder 2ten Person, mit einem andern Demonstr. und dem Relat. (in demselben Satze). Nach einem Substantiv hebt es dieses in irgend einer Beziehung hervor. MBh. 3, 67, 10 ist तस्य मन्दस्य so v. a. मम म°. Wiederholt *dieser und jener*, *mannichfach*, *jeglich*, *respective dieser oder jener*. तेनैव तेनैव पथा *ganz auf demselben Wege*. In Verbindung mit dem Relat. in demselben Satze (mit oder ohne वा nach jedem Pron.) *welcher immer*, *der erste beste*, *jeglich*. Wiederholt in Correl. mit dem einfachen oder wiederholten Relat. *welcher immer*, *wer immer — der*. Statt des zweiten Relativs auch 1. क mit चिद्, in welchem Falle auch ein einfaches त folgt. तद्यथा *damit verhält es sich wie folgt*, *nämlich*. — 2) n. तद् *a) dieses*, so v. a. *die Welt*. — *b)* im künstlich zerlegten तत्त्वम् (अस्ति) als *das* Brahman gedeutet.

2. त in der enklitischen Form ते Gen. Dat. Instr. (Vâmana 5,2,11) zu त्वम्.

3.*त 1) m. *a) Schwanz, — eines Schakals, jeglicher Schwanz mit Ausnahme des vom Bos Gaurus*. — *b) Brust*. — *c) Mutterleib*. — *d) Kämpfer*. — *e) Dieb*. — *f) Bösewicht*. — *g) ein* Mlekkha. — *h) ein* Buddha. — *i) Edelstein*. — *k) Nektar*. — 2) f. आ Bein. der Lakshmi. — 3) f. n. *a) das Ueberschiffen, Uebersetzen*. — *b) das Gute, Rechte*.

तंम्, तम् 1) nur (उप) अतमत् und ततम्रे 1) *ausschütten* (einen Wunsch). — 2) *तंसति (अलंकारे). — Caus. तंमयति 1) *schütteln, hinundher ziehen*. — 2) *अलंकारे. — Mit अभि *berauben, rauben*. — Mit आ Caus. *ausschütten*. — Mit उप *ruckweise anstossen, — eintreiben, subigere*. — Mit निस् Caus. (अतितंसतम्) *herausschütteln*. — Mit परा in °तंस. — Mit परि Caus. *rühren* in °तंमयंध्यै. — Mit वि *erschüttern, bestürmen*. — Intens. (°तंतंसते) *ringen, sich bekämpfen* RV. 6, 25, 6.

तंसु und °रोध m. N. pr. eines Fürsten.

तक् 1) तक्ति und *तकति *schiessen, stürzen*. तक्त *schiessend*. — 2) *तकति (क्रमने oder सङ्गे). — Mit निस् Med. *losschiessen —, sich stürzen auf, anfallen; mit Acc.* — Mit परि in °तकन. — Mit प्र in सगंप्रतक्त, प्रतक्वन् und प्रतङ्क्म्.

तकं Demin. von 1. त 1).

तकरि (Kâṭh. 13,9. 10) und तकरी f. *ein best. Theil der weiblichen Genitalien*. तगरी AV. Paipp.

तक्वान Adj. *rasch hineilend*. Nach Sâj. *strauchelnd*.

तकारविपुला f. *ein best. Metrum*.

*तकिल 1) Adj. *schelmisch, betrügerisch*. — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze*. — *b) Arzenei*.

तकु Adj. *dahinschiessend, eilend*.

तक्कोल m. *Pimenta acris* R. ed. Bomb. 3,35,22.

1. तक्मन् m. *eine best. Krankheit* oder *eine ganze Klasse von hitzigen Krankheiten, welche von Hautausschlägen begleitet sind*.

2.*तक्मन् n. *Abkömmling, Kind*.

तक्मनाशन Adj. *den* Takman *vertreibend*.

*तक्य Partic. fut. pass. von तक्.

तक्र 1) n. *Buttermilch zur Hälfte mit Wasser gemischt* (nach den Lexicographen *drei Theile Buttermilch mit einem Theile Wasser*). तक्रं शक्रस्य दुर्लभम् Spr. 7670. — 2) *f. आ *eine best. Staude*.

तक्रकूर्चिका f. *Milch mit Buttermilch gekocht*.

तक्रपिण्ड m. *ausgepresster Quark* Bhâvapr. 2,43.

*तक्रभक्ता f. *eine best. Staude*.

*तक्रभिद् *die Frucht von Feronia elephantum*.

तक्रमांस n. *gebratenes Fleisch mit Buttermilch*.

*तक्रसार m. *frische Butter*.

*तक्राट m. *Butterstössel*.

*तक्राह्वा f. *eine best. Staude*.

तक्व Adj. *rasch, schnell*.

तङ्क्वन् m. 1) *Vogel, Raubvogel*. Nach Sâj. *ein rasches Pferd*. — 2) **Dieb*.

तक्ष्वरी m. *Vogel, Raubvogel*.

तक्ष्वरीय etwa *rascher Flug*.

1. तक्ष्, तक्षति, °ते und तक्ष्णोति; Partic. तष्ट. 1) *behauen, schnitzen, bearbeiten* (Holz). — 2) *schneiden* Harshak. 125,9. *durchschneiden, abhauen, abspalten, zerhauen, zerspalten*. — 3) *verfertigen, ausarbeiten* (insbes. aus Holz); *machen, schaffen* überh. Im Veda häufig von den *künstlichen Arbeiten* der Ṛbhu. — 4) *geistig schaffen, erfinden*. — 5) *machen zu* (mit doppeltem Acc.), *zurechtmachen zu, zubereiten, hinwirken auf* (Dat.). — 6) *durch Dividiren reduciren* Golâdhj. 13,14. fgg. Comm. zu Gaṇit. Grah. 9. Colebr. Alg. 114. — 7) *त्वचने, त्वचो ग्राक्षे. — *Caus. तक्षयति. — Mit अनु *Jmd Etwas zur Hülfe verschaffen* TS. 5,6,8,6. — Mit अप *abspalten, abschnitzen*. — Mit अव in °तक्षण. — Mit आ *verschaffen*. — Mit उद् *herausbilden aus* (Abl.). — Mit निस् *bilden, schaffen, — aus* (Abl.). — Mit प्र *verfertigen*. — Mit वि 1) *abspalten*. — 2) वितष्ट *bearbeitet, geschnitzt*. — Mit सम् 1) *behauen, bearbeiten*. — 2) *zusammen —, zerhauen*. — 3) **verletzen* (durch Worte). — 4) *zusammen verfertigen* Vaitân. *verfertigen, bilden*.

2.°तक्ष् Adj. *behauend, bearbeitend* in *काष्ठ°.

तक्त 1) Adj. *zerhauend, zu Nichte machend* in *तपस्तक्त. — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Zimmermann*. — *b)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Bharata. — γ) eines Sohnes des Vṛka.

तक्तर् m. 1) *Hauer, Abhauer* in वृक्त°. — 2) *Zimmermann*. — 3) *Bein. Viçvakarman's. — 4) *der Sûtradhâra, Sprecher des Prologs im Schauspiel*. — 5) **ein best. Baum*. — 6) N. pr. *a)* eines Schlandämons. — *b)* eines Sohnes α) des Prasenagit. — β) des Bharata VP.^{2} 3,319.

तक्तकर्मन् n. *Zimmerarbeit, — handwerk*.

*तक्तकीया f. N. pr. einer Oertlichkeit.

तक्षण 1) n. *a) das Behauen, Beschnitzen, Abschaben* (Gaut.), *Bearbeiten*. Wird unter den 64 Künsten aufgeführt. — *b) das Dividiren um eine Quantität zu reduciren* Lilâv. 99. Colebr. Alg. 114. —

2) *f. ई *ein Werkzeug zum Behauen, — Schnitzen u. s. w.*

तक्षन् m. 1) *Holzhauer, — arbeiter, Zimmermann.* *f. तक्षणी. — 2) N. pr. eines Lehrers.

तक्षरथकार m. Du. *ein Zimmermann und ein Wagner* Maitr. S. 4,3,8.

तक्षवत् Adj. MBh. 2,23,18 vielleicht fehlerhaft für क्षतवत् *verwundet habend.* Nilak.: तक्षस्तनूकरणं गात्रसंकोच इत्यर्थः । तद्वान्.

तक्षशिल 1) m. Pl. *die Bewohner von* 2). — 2) f. आ Τάξιλα, N. pr. einer Hauptstadt der Gandhâra. °तस् 45,24.

*तक्षशिलावती f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*तक्षायस्कार n. Sg. *Zimmermann und Schmied.*

*तक्षिणी f. = तक्षण 2).

*तक्षितर् Nom. ag. von 1. तक्ष्.

(तक्ष्य) तक्षित्र Adj. *zu bilden.*

*तगडवल्ली f. *Cassia auriculata.*

तगर 1) (*m.) n. *Tabernaemontana coronaria* und *ein daraus bereitetes wohlriechendes Pulver.* — 2) f. ई = तकरि, °री AV. Paipp. — 3) n. N. pr. einer Stadt. Auch °पुर n.

तगरक = तगर 1) Varâh. Bṛh. S. 51,15.

*तगरपादिक n., *°का f. und *°पादी f. dass.

*तगरिक Adj. (f. ई) *mit* Tagara 1) *handelnd.*

तङ्क्, *तङ्कति (कृच्छ्रजीवने, दैर्घ्ये). — Mit प्र in प्रतङ्क्तम् = तक्.

*तङ्क 1) *Haue, Brecheisen, Meissel.* — 2) *Trauer über die Trennung vom Geliebten.* — 3) *Furcht.*

*तङ्ग्, तङ्गति (स्खलने, कम्पे, गतौ).

तङ्गण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तङ्गन m. Pl. desgl. als v. l. für टङ्कण.

(तङ्गत्व) तङ्गुत्र m. *ein best. Unhold.*

तच्छील Adj. *dessen Gewohnheit oder Character der Art ist.* Als Synonym von सदृश *gleich, ähnlich* 251,8.

तज्जघन्य Adj. (f. आ) *der schlechteste —, hässlichste darunter* TS. 7,1,6,4.

तज्जलान् Adj. *darin entstehend, darin aufgehend und darin athmend.*

तज्जातीय und °क in अ°.

तज्ज्ञ Adj. 1) *dieses kennend, Sachkenner.* — 2) am Ende eines Comp. *vertraut mit.*

*तज्वी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 6,72. तन्वी Hdschr.

1. तञ्च्, तनक्ति *zusammenziehen.* — Mit आ *gerinnen machen.* — Mit अभ्या *zu einem Andern gerinnen machen.* — Mit उपा in उपातञ्च्.

2.*तञ्च्, तनक्ति (गतौ).

*तञ्ज्, तनक्ति = 1. तञ्च्.

*तञ्जल m. *der Vogel* Kâtaka Gal.

तट्, तटति 1) *dröhnen.* — 2) *उच्चक्राये. — *Caus. ताटयति = ताडयति *schlagen.*

तट m. f. (ई) und (*n.) *Abhang, ein abhängiges Ufer, Gestade.* Ueberaus häufig von den *abhängigen Theilen des menschlichen Körpers.* — Auch fehlerhaft für तल.

तटक n. *Ufer.* — Auch fehlerhaft für तटाक.

तटतट onomat. *unter Gedröhn.* °स्वन Adj. (f. आ) *dröhnend, donnernd.*

तटद्रुम m. *ein am Ufer stehender Baum* Spr. 7790.

तटस्थ Adj. 1) *am Abhange —, am Ufer stehend* Naish. 3,55. — 2) *unbetheiligt, gleichgültig* Naish. 3,55. Wer an *einem Abhange steht,* hat den Gipfel über — und das Thal unter sich, ist also मध्यस्थ. — 3) *sich nähernd, nur in gewisser Beziehung zutreffend* (von einer Definition).

तटस्थित Adj. *gleichgültig, indifferent* (Gespräch).

तटाक (*m.) n. *See, Teich.*

तटाकिनी f. *ein grosser See* MBh. 3,279,44. = सरसी Nilak.

तटिनी f. *Fluss* Spr. 7790.

तटिनीपति m. *der Ocean.*

तट्य Adj. *zu Abhängen in Beziehung stehend* (Çiva).

1. तड्, vom Simplex nur (वि) ताडि oder ताड्डि् und ततार्ड (Bhâg. P.) *schlagen.* — Caus. ताडयति 1) *schlagen, — auf* oder *an, mit Schlägen züchtigen, klopfen auf.* — 2) mit Pfeilen u. s. w. *auf Jmd losschlagen,* so v. a. *treffen, verwunden.* — 3) ein musikalisches Instrument *schlagen, spielen.* — 4) Pass. von einer Wunde so v. a. *klopfen.* — 5) in der Astr. *anstossen an, berühren,* so v. a. *theilweise verfinstern.* — 6) *multipliciren.* °ताडित *multiplicirt mit.* — Mit अभि Caus. 1) *schlagen —, stossen gegen, zerstossen, verwunden.* — 2) in der Astr. *grösstentheils verfinstern.* — Mit अव Caus. *nach unten schlagen.* — Mit आ Caus. आताडयत् Paṇḍat. 235,23 fehlerhaft für अता°. — Mit परि Caus. *mit Etwas Jmd unsanft berühren.* — Mit प्र Caus. *niederschlagen, zu Boden werfen.* — Mit वि *zerstossen, zermalmen.* — Caus. 1) *zerschlagen, verwunden.* — 2) *schlagen gegen* (Loc.). — Mit सम् Caus. 1) *schlagen, Jmd einen Schlag versetzen, schlagen auf,* mit einem Geschosse *treffen.* — 2) ein musikalisches Instrument *schlagen.*

2.*तड्, ताडयति (भासार्थ oder भाषार्थ).

*तडग m. = तडाग.

तडतडिति (onomatop. mit इति) *krach!* Bâlar. 250,8.

तडत्कारिन् Adj. *krachend, knackend* Bâlar. 112, 21. 121,3.

*तडाक 1) m. n. = तडाग 1). — 2) f. आ *a) Schlag. — b) Ufer. — c) Glanz.*

तडाकिनी f. v. l. für तटाकिनी.

तडाग (*m.) n. 1) *Teich, See.* — 2) **Falle.*

तडागद् Adj. *einen Teich anlegend* MBh. 13,2987.

तडागे यस्य st. तडागदस्य ed. Bomb.

तडागभवनोत्सर्ग m. und °तत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva.

तडागभेदक Adj. *der einen Teich durchsticht, so dass das Wasser abläuft,* 205,23.

तडागवत् Adj. *der einen Teich anlegt* (nach Nilak.).

तडागोत्सर्ग m. Titel eines Werkes.

तडाघात (!) m. *ein Schlag mit dem Elephantenrüssel.*

*तडि von unbekannter Bed.

1. (तडित्) तड्डित् Adv. *anstossend, nahe.*

2. तडित् f. 1) *Blitz.* — 2) *तड्डित् = वधकर्मन्.

तडित 1) am Ende eines adj. Comp. *Blitz.* — 2) m. N. pr. eines Gottes Hem. Par. 12,355.

(तडितम्) तड्डितम् Adv. *anslossend, nahe.*

तडिति (onomatop. mit इति) *krach!* Bâlar. 108, 10. 176,20. 244,17. 258,19. Vikramâṅkaṅ. 13,40.

*तडित्कुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

तडित्प्रभा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

तडिद्वत् 1) Adj. *mit einem Blitzstrahl versehen, einen Bl. entlassend.* — 2) m. *a) Gewitterwolke* Comm. zu Vâmana 5,1,10. — *b) *eine Cyperus-Art.*

तडिद्गर्भ m. *eine Wolke, die Blitze mit sich führt.*

तडिद्वासस् Adj. *blitzartige Gewänder tragend.*

तडिन्मय Adj. *blitzartig* Harshaṅ. 210,3.

तडिन्माला (Spr. 2473), तडिल्लता und तडिल्लेखा f. *Blitzstrahl.*

*तण्ड्, तण्डते (ताडने, आकृतौ).

तण्ड 1) *m. N. pr. eines Mannes. °वतण्डाः *die Nachkommen* Taṇḍa's *und* Vataṇḍa's. — 2) f. आ von unbekannter Bed. in °प्रचर m., °प्रतर m., °लक्षण n. und °लक्षणासूत्र n.

*तण्डक 1) m. n. *a) das Zubereiten, Ausrüsten, Ausschmücken.* — *b) eine an Zusammensetzungen reiche Rede.* — *c) Hauspfosten.* — 2) m. *a) Gaukler. — b) Baumstamm. — c) Schaum. — d) Bachstelze.*

तण्डि m. N. pr. eines Mannes.

तण्डिन् m. N. pr. eines Autors über Metrik.

तण्डिपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*तण्डिवाक् m. *Barbier* Gal.

तण्डु m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*तण्डुरीण m. 1) *ein nicht zum Staatsverband Gehöriger, Barbar.* — 2) *Wurm, Insect.* — 3) *Reiswasser.*

तण्डुल 1) m. *a) Fruchtkorn*, insbes. *Reiskorn.* — *b) ein Reiskorn* als *best. Gewicht* Kâraka 7,12. — *c) *Amaranthus polygonoides.* — *d) *Embelia Ribes.* — 2) *f. आ *Embelia Ribes* Râgân. 6,49. — 3) *f. ई *a) eine Gurkenart* Râgân. 7,218. — *b) Amaranthus polygonoides* Râgân. 5,71. — *c)* = यवतिक्ता Râgân. 3,65.

तण्डुलकण m. *Reiskorn.*

तण्डुलकण्डन n. *Kleie* 218,3.

*तण्डुलकिण्व n. gaṇa राजदन्तादि.

*तण्डुलकुसुमबलिप्रकार oder *°बलिविकार m. Pl. *eine best. Kunst die Ohren zu schmücken.*

तण्डुलदेव m. N. pr. eines Dichters.

*तण्डुलफला f. *langer Pfeffer.*

तण्डुलाम्बु n. *Reiswasser von ungekochten Körnern* Mat. med. 269.

*तण्डुलिक und *तण्डुलिन् Adj. von तण्डुल.

*तण्डुलीक m. *Amaranthus polygonoides.*

तण्डुलीय m. 1) dass. — 2) *Embelia Ribes.* — 3) *Schwefelkies.*

तण्डुलीयक 1) m. *Amaranthus polygonoides* Râgân. 3,71. — 2) *m. f. (°यिका) *Embelia Ribes* Râgân. 6,49.

*तण्डुलु m. *Embelia Ribes.*

*तण्डुलेर m. *Amaranthus polygonoides.*

*तण्डुलोत्थ und तण्डुलोदक n. *Reiswasser.*

*तण्डुलौघ m. *Bambus spinosa.*

तण्डूलिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.* v. l. तन्दुलिकाश्रम.

*°तत् Adj. von 1. तन्.

1. तत 3 m. 1) *Vater.* — 2) Voc. auch *mein Sohn* 23,12.

2. तत 1) Adj. s. u. 1. तन्. — 2) *m. *Wind.* — 3) n. *a) *Saiteninstrument.* — *b) ein best. Metrum.*

*ततत्व n. = तत्त्व *der langsame Tact.*

ततद्रुक् Adj. *der dem Vater ein Leid zugefügt hat* Bhâg. P. 1,18,37.

ततनुष्टि Adj. *putzsüchtig.*

*ततपत्नी f. *Musa sapientum.*

ततम Adj. 1) **der unter Vielen.* — 2) *talis* Ait. Up. 3,12,13. Nach Çaṁk. für ततत्तम = व्याप्ततम.

*ततर Adj. *der unter Zweien.*

ततवत् Adj. *eine Ableitung von* 1. तन् *enthaltend.*

ततस् Adv. 1) in der Bed. des Abl. Sg. (Spr. 5276), Du. und Pl. von 1. त. — 2) *von da her, — aus.* — 3) *an der Stelle, dort.* — 4) *dahin.* — 5) *darauf, alsdann, dann.* Liegt auf dem *zuerst* irgend ein Nachdruck, so wird dieses durch अग्रे, पुरस्, पूर्वम्, प्रथमम् (auch प्रथमम् — ततस् — ततस् 147,16) oder प्राक् (auch प्राक् — ततस् — ततस् — अतः परम्) ausgedrückt. Auch in Correlation mit यद्, यत्र, यदा, यदि und चेद्. Häufig müssig, indem die Folge schon auf andere Weise (insbes. durch einen vorangehenden Absol., durch तदा oder अथ) angedeutet ist. Fragend so v. a. ततः किम् und ततस्ततः *was dann? erzähle weiter.* — 6) *daher, darum, deshalb.* — 7) ततः कथम् so v. a. *wie kommt es aber dann, dass* 183,10. — 8) ततः किम् *a) was dann?* so v. a. *erzähle weiter.* — *b) was hätte man davon?* Spr. 4327. Zwei Gegensätzen nachgesetzt so v. a. *ist es nicht gleich, ob — oder* 2426. — *c) was kann daraus entstehen?* so v. a. *was kann es schaden?* — 9) ततः क्षणात् und ततः क्षणम् *sogleich darauf.* — 10) तत 3 परः *darüber hinausliegend.* ततः परम् Adv. *ausser diesen, ausserdem, ferner; darnach, alsdann, nachher, später.* ततश्च परम् dass. 108,6. — 11) ततः पश्चात् *darauf, alsdann.* — 12) ततः प्रभृति *von dann an.* — 13) ततस्ततः *a) von hier und von dort, hier und da, hierhin und dorthin, von allen Seiten, allerwärts, überallhin.* — *b)* fragend *was dann? was dann?* so v. a. *erzähle weiter* 320,29. Vgl. auch 20). — 14) ततो ऽनु *darauf* Spr. 4142 (könnte auch ततो नु sein). — 15) ततो ऽन्यतः *anderswohin* 173,18. — 16) ततो ऽन्यत्र = तस्मादन्यस्मिन् 227,4. — 17) ततो ऽपरम् *später, nachher, ein anderes Mal* 25,17. — 18) इतस्ततः *von hier und von da, hier und dort, hierhin und dorthin, hin und her.* — 19) यतस्ततः *a) von wem es auch sei, vom ersten Besten.* — *b) von wo es auch sei, wo immer.* — 20) यतो यतः — ततस्ततः *woher immer, wohin i., wo i. — von dorther, dahin, dort.*

*ततस्त्य Adj. *von dorther kommend, — rührend.*

ततामह 3 m. *Grossvater.*

तदायुधकलापवत् Adj. *Bogen und Köcher* oder *alle Waffen in Bereitschaft haltend* MBh. 1,49,25.

तदायुधकलापिन् Adj. dass. MBh. 4,5,1, v. l.

1. तति 3 Adj. Pl. (Nom. Acc. तति) *tot, so viele.*

2. तति f. 1) *Menge, grosses Maass, hoher Grad* Naish. 7,64. zu Spr. 7200. *Gesammtheit* LA. 88,10. — 2) *Opferhandlung, Ceremonie.* — 3) *ein best. Metrum.*

ततिथ 3 Adj. (f. ई 3) *der sovielte.*

ततिधा 3 Adv. *so vielfach.*

ततुरि 3 Adj. *überwindend.*

*ततोभवत् m. *der Herr da.*

*तत्कर Adj. (f. आ) *eine bestimmte Arbeit thuend, best. Dienste leistend.*

तत्करिका f. Kull. zu M. 5,7 fehlerhaft für उत्करिका.

तत्कर्तव्य n. *die den gegebenen Verhältnissen entsprechende Handlungsweise.*

तत्कर्मकारिन् Adj. *dasselbe betreibend* 204,19.

तत्कारिन् Adj. *dasselbe thuend* 248,14.

1. तत्काल m. 1) *der betreffende Zeitpunkt, die in Rede stehende Zeit.* — 2) *jene Zeit, die damalige Zeit* 276,7. 32. — 3) °म् *a) zu der Zeit, zur selben Z., während der Z.* LA. 77,7. Chr. 122,17. 127, 7. 129,5. 214,4. — *b) sofort, unverzüglich, alsbald, sogleich* Spr. 7636.

2. तत्काल Adj. 1) *zur selben Zeit —, sogleich vor sich gehend, gleichzeitig.* — 2) *von solcher Zeitdauer* Brahmavaiv. P. im ÇKDr. u. दण्ड.

*तत्कालधी Adj. *Geistesgegenwart habend.*

*तत्काललवण n. *eine Art Salz.*

तत्कालीन Adj. 1) *derzeitig, damalig* Daçak. 20, 12. — 2) *gleichzeitig.*

*तत्कालोत्पन्नधी Adj. = तत्कालधी.

*तत्क्रिय Adj. *bestimmte Arbeiten thuend, best. Dienste leistend.*

तत्क्षण m. 1) *derselbe Augenblick.* °णम्, °णात्, °णे und °ण° *in demselben A., sofort, sogleich, alsbald.* — 2) **ein best. Zeitmaass.*

तत्तद्देशीय Adj. *zu dieser oder jener Gegend gehörig* Comm. zu Njâjam. 8,3,7.

*तत्तत्तीय Adj. *dieses zum 3ten Mal thuend* P. 6, 2,162, Sch.

तत्त्रिभागक Adj. (f. °गिका) *ein Drittel davon ausmachend* Varâh. Brh. S. 58,11.

तत्त्व n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Verhältniss wie es ist, das wahre V., — Wesen, die wahre Natur, Wahrheit.* तत्त्वेन, तत्त्वतस् und तत्त्व° *dem wahren Verhältniss entsprechend, wie es sich in Wahrheit verhält, in W., der W. gemäss, genau, sorgfältig.* Im philosophischen Sinne *Wahrheit*, so v. a. *Realität, Grundprincip*, deren nach den verschiedenen Systemen eine verschiedene Anzahl (gewöhnlich 25 oder 24) angenommen wird. Einmal m. — 2) Bez. *der Zahlen 25* und *24.* — 3) *das Dassein.* — 4) **der langsame Tact.* — 5) **ein best. musikalisches Instrument.*

तत्त्वकौमुदी f., तत्त्वकौस्तुभ n. (Opp. Cat. 1), तत्त्वगुरुकात्तीय n. (ebend.), तत्त्वचन्द्र m., °चन्द्रिका f., तत्त्वचिन्तामणि m., °मणिप्रकाश m., °मणिप्रभा f. und °मणिव्याख्या f. Titel von Werken, insbes. Commentaren.

तत्त्वज्ञ 1) Adj. am Ende eines Comp. *Etwas gründlich kennend.* — 2) *m. *ein Brahman.*

तत्त्वज्ञान n. 1) *Erkenntniss der Wahrheit, — der*

Realitäten, wahre Erkenntniss. — 2) Titel eines Werkes.

तत्त्वटीका f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

*तत्त्वता f. *Wahrheit, Realität.*

तत्त्वत्यज् Adj. *das wahre Verhältniss verkennend* Vidḍh. 71,16.

तत्त्वत्रयगीर्वाणप्रतिपद् und तत्त्वत्रयचुलुक Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

तत्त्वत्रयमय Adj. *aus den drei Realitäten bestehend* Hemâdri 1,827,6.

तत्त्वदर्श m. N. pr. eines Ṛshi unter Manu Devasâvarṇi.

तत्त्वदर्शिन् 1) Adj. *die Wahrheit schauend, — kennend* 164,3. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

तत्त्वदीप m., °न n., °दीपिका f. (Opp. Cat. 1) und °दीपिनी f. (ebend.) Titel von Werken.

तत्त्वदृश् Adj. = तत्त्वदर्शिन् 1) 288,28.

तत्त्वनवनीत n., तत्त्वनिरूपण n. und तत्त्वनिर्णय m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तत्त्वनिश्चय m. *richtige Erkenntniss.*

तत्त्वनिष्ठता f. *Wahrheitstreue* H. 67.

तत्त्वन्यास m. 1) *eine best. dem* Vishṇu *geltende Ceremonie.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्त्वपद्वी f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वपरिशुद्धि f., तत्त्वपाद् (Opp. Cat. 1), तत्त्वप्रकाश m., °प्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वप्रदीपिका f., तत्त्वबिन्दु m. und °बिन्दुयोग m. Titel von Werken.

तत्त्वबोध m. 1) *Erkenntniss der Wahrheit, — des Richtigen.* — 2) Titel zweier Werke.

तत्त्वबोधन n. (Opp. Cat. 1), °बोधप्रकरण n. (ebend.), °बोधिनी f., °बोधिनीकारकप्रकरण n. (Opp. Cat. 1) und °बोधिनीतद्धितप्रकरण n. (ebend.) Titel von Werken.

तत्त्वभाव m. *das wahre Sein, — Wesen.*

तत्त्वभूत Adj. *Wahrheit seiend, wahr.*

तत्त्वमातृका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वमानस n. (ebend.), तत्त्वमार्तण्ड m. (ebend.), तत्त्वमुक्ताकलाप m. (ebend.), °मुक्तावली f., तत्त्वमुद्राविलास m. (Opp. Cat. 1), तत्त्वयाथार्थ्यदीपन n., तत्त्वरत्नावलि f. (Opp. Cat. 1) und °रत्नावलिसंग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

तत्त्ववत् Adj. *im Besitz der Wahrheit, der Realitäten seiend.*

तत्त्ववादरहस्य n. Titel eines Werkes.

तत्त्वविद् Adj. *Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *genau kennend.*

तत्त्वविवेक m. 1) *Kritik der Wahrheit.* — 2) Titel verschiedener Werke. Auch °टिप्पणी f. (Opp. Cat. 1), °टीका f. (ebend.), °टीकाविवरण n., °दीपन n., °दीपनव्याख्या f. und °विवरण n. (Opp. Cat. 1).

तत्त्वविवेचन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्त्वशम्बर n., °क n. (Âṛjav. 160,15), तत्त्वशारदी f. und तत्त्वशिक्षोपन्यास m. Titel von Werken.

तत्त्वशुद्धि f. *genaue Kenntniss der Wahrheit* 120,20.

तत्त्वसंख्यान n. (Opp. Cat. 1), तत्त्वसंग्रह m., °संग्रहरामायण n. (Opp. Cat. 1), °संग्रहव्याख्या f. (ebend.), *तत्त्वसंचय m., तत्त्वसत्यशास्त्र n., तत्त्वसमास m., तत्त्वसमीक्षा f., तत्त्वसागर m., तत्त्वसार und °सारव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तत्त्वाख्यानोपमा f. *ein durch Aussprechen einer Wahrheit ausgedrücktes Gleichniss* (z. B. dein Mund ist keine Lotusblüthe) 249,16.

तत्त्वानुसंधान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 413.

तत्त्वापह्नवरूपक n. *eine durch Läugnung der Wahrheit ausgedrückte Metapher* (z. B. wenn man von den Augen einer Schönen sagt, dass es nicht Augen, sondern zwei Bienen seien) 253,6.

तत्त्वाभरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्त्वाभियोग m. *eine Anklage auf Grund von Thatsachen* 212,11. fgg.

तत्त्वामृतप्रकाशिनी f. und तत्त्वार्णव m. Titel zweier Werke.

तत्त्वार्थ m. 1) *die Wahrheit.* — 2) am Ende eines Comp. *der wahre Sinn —, die wahre Bedeutung von.* °विद् Adj. *diese kennend.* — 3) Titel eines Werkes.

तत्त्वार्थदीपिका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वार्थवार्तिकालंकार m. (Bühler, Rep. No. 594), तत्त्वार्थवृत्ति f. (ebend. No. 595. fg.), तत्त्वार्थसूत्र n., तत्त्वालोक m., तत्त्वावबोध m., तत्त्वोद्योतपञ्जिका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वोद्योतप्रमाणालङ्कार n. (ebend.), तत्त्वोद्योतविवरण n. (ebend.) und तत्त्वोपदेश m. (ebend.) Titel von Werken.

1. तत्पद् n. 1) *dessen Stelle.* — 2) *das Wort* तद्. 2. *तत्पद् m. *Ficus religiosa.*

1. तत्पर 1) Adj. *a) darauf folgend.* — *b) nachstehend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *the thirtieth part of the time of the twinkling of the eye.* — 3) f. आ $^1/_{60}$ *der Secunde eines Kreises* Comm. zu Âṛjabh. 3,2.

2. तत्पर Adj. (f. आ) 1) *nur mit dem* oder *damit beschäftigt, ganz dem ergeben, nur auf den* oder *darauf gerichtet.* — 2) *ganz womit beschäftigt, ganz Jmd* oder *einer Sache ergeben;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °ता f.

*तत्पाणिनि Adv. = इतिपाणिनि Kâç. zu P. 2,1,6.

तत्पुरुष m. 1. *eine der fünf Formen* Îçvara's. — 2) *dessen Diener.* — 3) *eine best. Klasse von Compositis.* — 4) *ein best.* Kalpa 2) *h*) VP.^{2} 1,lxxii.

तत्पुरुषवक्त्र m. = तत्पुरुष 1).

तत्पुरुषविचार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्पूर्व Adj. *zum ersten Mal stattfindend, — geschehend.*

*तत्प्रथम Adj. *dieses zum ersten Mal thuend* P. 6,2,162, Sch.

तत्प्रभाते Loc. *den Morgen darauf.*

तत्प्रभृति Adj. *damit anfangend* Lâṭj. 2,5,24. 7, 4,15. 9,5,7.

तत्प्रवरवत् Adj. *dessen* oder *deren Ahnenreihe habend* Ind. St. 10,90.

तत्प्रेप्सु m. *eine best. Desideativform.*

*तत्फल m. 1) *die blaue Wasserlilie (die Blüthe).* — 2) = कुष्ठ 1). — 3) *ein best. Parfum.*

तत्र und तत्रा (ved.) 1) = Loc. von 1. त 1) in allen Zahlen und Geschlechtern. — 2) *da, dort, daselbst.* — 3) *dahin, dorthin.* — 4) *bei dem Anlass, bei der Gelegenheit, in dem Falle, dann.* तत्र मास: so v. a. *der Monat, von dem die Rede war.* Auch in Correlation mit यद्, यदा, यदि und चेद्. — 5) तत्र तत्र *a)* तस्मिंस्तस्मिन् u. s. w. — *b) hier und da, allerwärts.* — *c) hierhin und dorthin, überallhin.* — 6) यत्र तत्र *a)* = यस्मिंस्तस्मिन् u. s. w. — *b) wo immer, am ersten besten Orte.* — *c) wohin immer, wohin es sich trifft, an den ersten besten Ort.* — *d) bei jedem Anlass, bei jeder Gelegenheit.* — 7) यत्र तत्रापि *wohin immer* 182,32.

तत्रचतुर्मनस् Adj. *Augen und Gedanken auf diesen richtend* Gaut.

तत्रत्य Adj. *dortig.*

तत्रभवत् Adj. Subst. (f. °ती) *verehrungswürdig, der Herr —, die Dame da.* Im Drama mit einer einzigen Ausnahme nur als Bez. von *abwesenden* Personen. Ausnahmsweise auch im Epos, z. B. R. 2, 26,19. Einmal auch als Bez. der *angeredeten Person* mit der 2ten Person des Verbums verbunden.

तत्रस्कन्ध m. N. pr. einer Gottheit.

तत्रस्थ Adj. *dort befindlich, — weilend.*

तत्व s. तत्त्व.

तत्संख्याक Adj. *in der Anzahl* 215,2.

तत्सत् N. pr. einer Familie.

तत्सम Adj. *gleich, gleichbedeutend mit* (im Comp. vorangehend).

तत्स्थतद्ज्ञनता f. *das Annehmen der Färbung von Allem, worauf Etwas gerichtet ist,* Jogas. 1,41.

तत्स्पृष्टिन् Adj. *diese berührend* Gaut.

तथा Adv. 1) *so, auf die Weise, in dem Grade — Maasse.* तत्र तथा क्रियते so v. a. *das wird zu einer Unwahrheit gemacht* 219,15. *So* in Correlation mit यथा *wie, in welcher Weise, in welchem Grade, — Masse, dass, da* (291,25. Spr. 2634), इव

wie, येन *dass*, य und यादृश. सो ऽपि नास्ति यथा तथा so v. a. *und auch der ist so gut wie nicht da* 66,17. — 2) *ja, gut, so ist es, so soll es geschehen.* — 3) *so wahr* (bei Schwüren). Im correlativen Satze यथा (48,16), यदि (?) oder keine Partikel. — 4) *so auch, desgleichen.* Müssig in देवाः सर्षिगणास्तथा (=देवा ऋषिगणास्तथा). — 5) *ja* (unbetont), *nämlich.* — 6) तथा च *in gleicher Weise, in demselben Sinne, im Einklange damit.* So v. a. तथा चोक्तम् 143,13. — 7) तथा — च durch ein Wort getrennt *so auch, desgleichen.* — 8) तथापि *a) so auch, desgleichen* 288,17. — *b) dessenungeachtet, nichtsdestoweniger, dennoch.* ज्ञानन्नपि — तथापि Spr. 2965. Im correlativen Satze यद्यपि, ऽपि यदि, कामम्, वरम् oder keine Partikel. तथापि तेषां दुःखेन परीतानाम् — हर्षः समभवन्महान् *ungeachtet dessen, dass sie von Schmerz erfüllt waren, empfanden sie eine grosse Freude.* Statt तथापि auch तथापि तु. — 9) तथा हि *denn so, so zum Beispiel, nämlich*, hinweisend auf das, was das eben Gesagte begründet, erklärt oder weiter ausführt. — 10) तथैव *a) eben so, auf dieselbe Weise, desgleichen, nicht anders* 163,18. 177,14. — 11) तथैव च *desgleichen* 57,31. 162,13. — 12) तथैव — ऽपि dass. — 13) ऽथो — तथा dass. — 14) च nach einem Adj. und तथा nach dessen Subst. dass. MBh. 3,64,109. — 15) तथा तथा — यथा *so — dass, so lange — bis* 106,33. — 16) यथा तथा *auf welche Weise immer, auf diese oder jene Weise.* यथा तथा नाम गिरः किरन्तु ते *die mögen noch so viele Worte fallen lassen* Naish. 9,29. — 17) यथा यथा — तथा तथा *wie immer, auf welche Weise es auch sei — so; in welchem Grade — in demselben Grade; je mehr — desto mehr.*

*तथाकारम् Adv. *auf die Weise, so.*

तथाक्रतु Adj. *einen dem entsprechenden Vorsatz habend.*

तथागत 1) Adj. *sich in solcher Lage —, sich in solchem Zustande befindend, sich so benehmend* 57,17. *derartig, so beschaffen.* — 2) m. *a) ein Buddha. — b) ein Buddhist.* — *c)* *N. pr. eines Fürsten.

*तथागतकूप m. N. pr. eines *Brunnens.*

तथागतकाशपरिपालिता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,12.

*तथागतगर्भ m. 1) Titel eines buddh. Sûtra. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

*तथागतगुणज्ञानाचिन्त्यविषयावतारनिर्देश m. Titel eines buddh. Sûtra.

*तथागतगुप्त m. N. pr. verschiedener Männer.

तथागतगुह्यक n. Titel eines buddh. Werkes.

*तथागतभद्र m. N. pr. eines Schülers des Nâgârǵuna.

तथागुण Adj. (f. आ) *mit solchen Vorzügen ausgestattet.*

तथाजातीय und °क Adj. *derartig.*

*तथाता f. und तथात्व n. *das Sosein, Sobeschaffensein, die richtige Beschaffenheit, das wahre Verhältniss, die wahre Natur.*

तथाप्रभाव Adj. *von solcher Macht.*

तथाभवितव्य Adj. *so und nicht anders sein sollend.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 161,3.

तथाभाव m. *das Sosein* Comm. zu TS. Prât. Ind. St. 15,315.

तथाभाविन् Adj. *so beschaffen —, ein solcher in der Zukunft.*

तथाभाव्य Adj. wohl nur fehlerhaft für ताथा°.

तथाभूत Adj. *so beschaffen, derartig, in dieser Lage* oder *in diesem Zustande befindlich* 118,29. 124,1. 125,17.

तथामुख Adj. *nach derselben Gegend das Gesicht richtend* Gobh. 4,2,5.

तथायतम् Adv. *nach derselben Richtung hin* Gobh. 4,2,4.

*तथाराज m. *ein* Buddha oder Ǵina.

तथारूप (f. आ) und °रूपिन् Adj. *so geformt, so gestaltet, so aussehend.*

तथार्थ Adj. *real.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 73.

तथाविध Adj. (f. आ) *derartig, in der Lage —, in dem Zustande befindlich, so beschaffen.* तथाविधम् Adv. *so, auf diese Weise.*

तथावीर्य Adj. *von der Kraft* 50,22.

तथाव्रत Adj. *ein solches Verfahren beobachtend.*

तथाशील Adj. *sich so benehmend, — betragend.*

तथाशीलसमाचार Adj. *einen solchen Charakter und ein solches Benehmen habend* MBh. 5,73,14.

तथास्वर Adj. *mit demselben Accent gesprochen.*

तथोचित in अतथोचित.

तथोपम Adj. *dem ähnlich.*

तथ्य 1) Adj. *wahr.* — 2) n. *Wahres, Wahrheit.* तथ्येन und तथ्यतम् *der Wahrheit gemäss.*

तद् 1) Nom. Acc. Sg. n. von 1. त und als Thema am Anfange eines Comp. — 2) Adv. *a) da, dort, dahin.* In Correlation mit यत्र und यतस्. यतो यतः — ततस् *wohin immer — dahin.* — *b) da, damals, dann, in dem Falle.* In Correlation mit यत्र, यदि und चेद्. — *c) da, auf diese Weise, damit, in Bezug darauf.* — *d) darum, deshalb, demnach, also, so.* In Correlation mit यतस् (138,11), यद् und येन *da, weil.* — *e) nun* (als Uebergangspartikel). — *f) so auch, desgleichen, ebenso, und.* — 3) तदपि *a) auch —, sogar dieses* statt des einfachen ऽपि, da das vorangehende neutrale Subst. allein genügen würde, 139,26. — *b) auch dann* in Correlation mit चेद् 215,30. — *c) dessenungeachtet, dennoch* Spr. 7772. Ind. St. 15,334. In Correlation mit यद्यपि. — 4) तच्चापि *und zwar.* — 5) तद्यथा *so zum Beispiel* 241,31. Mahâbh. (K.) 5,2. 8,23 u. s. w.

*तद् (°म्) am Ende eines adv. Comp. = तद् = 1. त.

तदनन्तर 1) Adj. (f. आ) *Jmd* (Gen.) *am Nächsten stehend.* — 2) °म् Adv. *unmittelbar darauf, darauf, alsdann.* प्राक् oder प्रथमम् (176,19) — तद्°, प्रथमम् — तद्° — तृतीयम् — अतः परम्.

तदनु Adv. *darauf, alsdann, hierauf* 311,26. Megh. 13. Çrut. 38 (Br. 39). Spr. 4039. 6522. 7728 (आदौ — तदनु). zu 2083.

तदनुकृति Adv. *dem entsprechend* 21,13.

तदन्त Adj. *dadurch sein Ende erreichend* TBr. 1,5,9,3.

तदन्न Adj. *an diese Speise gewohnt.*

तदपत्य Adj. *von diesem Nachkommen habend.* Nom. abstr. °ता f. M. 3,16.

तदपत्यमय Adj. *in seinen (ihren) Kindern aufgehend, nur an diese denkend.*

तदपस् 1) Adj. *gewohnt dieses zu thun.* — 2) Adv. *in gewohnter Weise.*

तदपेक्ष Adj. *darauf Rücksicht nehmend* Gaut.

1. तदर्थ m. *dessen* oder *deren Bedeutung* 276,32.

2. तदर्थ Adj. 1) *dazu bestimmt.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *dieselbe Bedeutung habend* 236,27.

तदर्थक Adj. (f. तदर्थिका) *dieses besagend* Naish. 4,52.

तदर्थम् Adv. *daher, in Folge dessen, zu dem Endzweck, dazu, deshalb* 106,22. 225,16. 232,12.

तदर्थीय Adj. *für ihn —, dazu bestimmt, zu dem Endzweck unternommen* Âpast.

तदर्धिक Adj. *halb soviel* M. 3,1.

तदर्ह in अतदर्ह.

तदवस्थ Adj. (f. आ) 1) *in dieser Lage —, in diesem Zustande sich befindend* MBh. 3,69,31. Chr. 291,15. — 2) *in demselben Zustande sich befindend,* so v. a. *unversehrt* 326,10.

तदह, Loc. तदहे *an diesem Tage* H. 314.

तदा Adv. *zu der Zeit, damals* (Gegensatz इदानीम्), *alsdann, dann, in dem Falle.* Im Epos oft müssig, insbes. nach ततस् (49,22. 61,19. 69,28) oder पुरा und vor अथ. तदा प्रभृति *von der Zeit an.* In Correlation mit यद्, यत्र, यदा, यदि, यर्हि (neben यस्मिन्नहनि), यतस् (*seitdem — von der Zeit an*) und चेद्. तर्हि तदा in Correl. mit यदि. तदा प्रभृति

mit यदा प्रभृति und यदा. यदा यदा — तदा तदा *so oft — so oft* 149,12. Einfacher यदा und तदा mit wiederholtem Verbum fin. dass. 147,29. 30. यदा तदा *zu jeder beliebigen Zeit, stets* Naish. 8,39.

*तदाकारपरिज्ञान *eine best. Kunst* Gal.

तदात्मक (Karaka 6,12) und तदात्मन् (in अ°) Adj. *in der Art —, in dem Wesen davon liegend, dieselbe Natur habend, identisch dem Wesen nach.*

तदात्व n. *Gegenwart, der gegenwärtige Zustand.* Nur im Gegensatz zu आयति *Zukunft.*

तदानींदुग्ध Adj. *zu der in Rede stehenden Zeit —, eben gemelkt.*

तदानीन्तन Adj. *damalig, in jener Zeit lebend.*

तदानीम् Adv. *damals, alsdann, dann.* In Correlation mit यदा, यत्र und यदि.

*तदामुख n *Beginn, Anfang.*

तदर्थ Adj. *auf den bestimmten Zweck gerichtet, intentus.*

तदिष्टि Adj. *von solchen Opferungen begleitet* AV. 11,7,19.

तदीय Adj. 1) *dem, der* oder *denen gehörig, von dem, von der* oder *von denen kommend* u. s. w., *sein, ihr.* °सङ्ग m. *ein Zusammentreffen mit ihr.* — 2) *ein solcher.* तदीयमणवपि *auch nicht so viel, auch nicht das geringste.*

तदेवोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

तदोकस् Adj. *daran Gefallen —, daran Behagen findend.*

तदोजस् Adj. *mit solcher Kraft ausgerüstet.*

तद्गत Adj. 1) *auf den, die, ihn, sie* oder *darauf gerichtet.* — 2) am Ende eines Comp. *gerichtet auf.*

1. तद्गुण m. 1) *dessen* oder *deren Eigenschaft.* — 2) *dessen* oder *deren Vorzug.*

2. तद्गुण 1) Adj. *diese Eigenschaften besitzend.* — 2) m. in der Rhet. *ein bildlicher Ausdruck, bei welchem die Eigenschaften eines Gegenstandes auf einen andern übertragen werden.*

तद्देवत्य Adj. *die Gottheit habend* Lâṭj. 4,4,21.

*तद्द्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

*तद्धन Adj. *geizig.*

तद्धर्मन् Adj. 1) *den und den —, einen bestimmten Beruf habend, eine bestimmte Obliegenheit vollbringend.* — 2) *dessen Obliegenheit vollbringend* Gaim. 6,3,26.

तद्धर्मिन् Adj. *dessen —, seine Gesetze befolgend.*

*तद्धारण n. *eine best. Kunst* Gal.

तद्धित 1) *Adj. *dem gut, — heilsam.* — 2) m. *ein Suffix, welches aus schon abgeleiteten Wörtern neue bildet* und *ein auf diese Weise gebildetes Wort.* °कलाप m., °चन्द्रिका f., °तत्त्वबोधिनी f. und °विचार m. Titel von Werken Opp. Cat. 1. — 3) n. *dessen u. s. w. Heil, — Wohlergehen* Âpast. (Pl.). — Auch fehlerhaft für तद्धित.

तद्बन्धु Adj. *zu dieser Genossenschaft gehörig.*

*तद्वल m. und *°ला f. (?) *eine Art Pfeil.*

*तद्वक्र Adj. *dieses oft thuend* P. 6,2,162, Sch.

तद्भव Adj. *daraus* (d. i. aus dem Sanskrit) *entstanden* (von Wörtern im Prâkrit und in den südindischen Sprachen). Medhâtithi zu M. 4,232.

तद्भाव m. 1) *das dazu Werden.* — 2) am Ende eines Comp. *das Werden zu.*

तद्भूत Adj. *darin befindlich* Gaim. 1,1,25.

तद्राज m. *ein Suffix, welches zur Bezeichnung eines Fürsten* oder *Häuptlings an den Namen eines Volkstammes gefügt wird.*

तद्रियच् und *तद्र्यच् Adj. *dahin gerichtet.*

तद्रूप Adj. (f. आ) *so gestaltet, so beschaffen, so aussehend; von derselben Beschaffenheit.* Nom. abstr. °ता n. Kap. 5,19. Gaim. 6,5,3.

तद्वत् Adv. 1) *auf diese Weise, so.* In Correlation mit यद्वत् und यथा. — 2) *gleichfalls, ebenfalls, desgleichen, auch.*

तद्वत्ता f. *Uebereinstimmung.*

*तद्वन् m. Pl. *eine bestimmte Klasse von* Ṛshi Mahâbh. (K.) 11,13.

तद्वत्त् Adj. *damit versehen, das enthaltend, das besitzend* Kap. 1,151. 5,101.

तद्वयस् Adj. *in demselben Alter stehend.*

तद्वश् Adj. *darnach verlangend.*

तद्वा Adv. = तद्वत् 1).

तद्विद् 1) Adj. *das wissend, darin eingeweiht;* m. *Sachkenner, Fachmann.* — 2) f. *die Erkenntniss davon.*

तद्विध m. *Fachgenosse, Sachkenner* Njâjas. 4,2, 47. Karaka 1,25.3,8 (hier und da fehlerhaft तद्विद्या°).

तद्विध Adj. (f. आ) *derartig, dem entsprechend.* Nom. abstr. °त्व n.

तद्विषय Adj. (f. आ) 1) *zu dieser Kategorie gehörend* P. 4,2,66. — 2) *dieses zum Object habend* Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 73.

तद्वृत्ति Adj. *darnach lebend* Gaut.

तद्वत Adj. *die Pflichten gegen ihn* oder *sie erfüllend.* — 2) *dieselbe religiöse Observanz begehend* Gaut.

1. तन्, तनोति, तनुते; Partic. ततं. 1) *sich dehnen, — erstrecken, — ausdehnen, — über, reichen über* oder *bis* (insbes. vom Licht); mit Acc. तत *überzogen —, überdeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *sich ausbreiten* vom Licht, so v. a. *weithin scheinen.* — 3) *sich in die Länge ziehen, dauern, anhalten.* — 4) *dehnen, strecken, spannen, breiten, aus —, aufziehen* (ein Gewebe). पथम् *Pfade breiten,* so v. a. *bahnen.* तन्तुम् *den Geschlechtsfaden ausbreiten,* so v. a. *auf Nachkommenschaft bedacht sein.* तनूम् *die Personen ausbreiten,* so v. a. *sich vermehren.* गतिम् so v. a. *den Gang richten auf* (इच्). प्रियवचनानि *liebe Worte ausbreiten,* so v. a. *sprechen.* तत *ausgedehnt, — gestreckt.* — 5) *in die Länge ziehen* (in der Zeit). — 6) ein Opfer oder Gebet (wie ein Gewebe) *zusammenfügen, ausführen; einer Opferhandlung obliegen, Etwas* (Acc.) *opfern.* — 7) *ausbreiten, verbreiten, vermehren* Ragh. 3,25. Spr. 2503. Kathâs. 104,89. Prab. 30,13. Bhâg. P. 1,8,6. 17,34. 3,21,20. 4,17,22. Dhûrtas. 66,10. Bhaṭṭ. 2,17. Pass. तायते *sich ausbreiten, zunehmen.* तत *ausgebreitet, weit.* — 8) *zurecht machen* in ततायुधकलापवत् und °कलापिन्. — 9) *ausarbeiten, verfassen* MBh. 1, 63,127. — 10) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. Spr. 1470. — *Desid. तितनिषति, तितंसति und तितांसति. — *Intens. तत्तन्यते und तत्तनीति. — Mit अति, °तत *der sich sehr breit macht, sehr übermüthig.* — Mit व्यति Med. *um die Wette ausdehnen* Bhaṭṭ. — Mit अधि *beziehen* (den Bogen mit der Sehne). °तत *überdeckt mit* (Instr.). — Mit अनु 1) *sich ausdehnen nach* oder *entlang.* — 2) *fortsetzen, fortführen, keine Unterbrechung erleiden lassen, aufrecht erhalten.* — 3) *weiter vermehren.* — Mit अप in °तानक. — Mit अभि 1) *sich ausbreiten vor* oder *über, hinreichen über* (Acc.). — 2) *vor Etwas herspannen, — aufstellen.* — Mit अव 1) *sich herabsenken, sich ziehen nach* (Acc.). — 2) *sich hinziehen über, überdecken;* mit Acc. °तत *überdeckt —, bedeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Harîv. 3612. — 3) *abspannen, schlaff machen* (den Bogen); *abnehmen* (die Sehne vom Bogen). — 4) अवतत als Beiw. Çiva's wohl *mild, gnädig gestimmt.* — Mit अभ्यव *überziehen.* Pass. *sich hinziehen über* (Acc.). — Mit आ 1) *sich ausbreiten über, durchdringen, überziehen;* insbes. vom Licht, daher *bescheinen.* पदम् *Platz greifen, sich breit machen.* — 2) *sich richten nach Etwas hin, zustreben auf* (Acc.). आतत *gerichtet auf, haftend an* (Loc.). — 3) *warten auf* (Acc.) — 4) *Jmd aufhalten, morari* ṚV. 1,91,23. — 5) *ausbreiten, ausdehnen, anspannen, aufziehen* (ein Gewebe). आतत *verbreitet, ausgedehnt, gespannt* (Bogensehne), *lang* (Weg Khând. Up. 8,6,2). — 6) *verbreiten, effundere, verleihen.* — 7) *bewirken, her-*

vorbringen Hariv. 4635. — 8) *an den Tag legen, zeigen, verrathen* 300,26. — Caus. आ॰ तानयति *anspannen, straff machen.* — Mit अन्वा 1) *sich ausbreiten* —, *hinreichen über* (Acc.); von der Sonne so v. a. *bescheinen.* — 2) *ausspannen, ausbreiten.* — Mit अभ्या *bestricken, in seine Gewalt bekommen.* — Mit उद् *sich ausbreiten.* — Mit पर्या *rings umgeben, umbreiten.* — Mit प्रत्या 1) *sich ausbreiten gegen, bescheinen.* — 2) *scheinen* —, *glühen gegen* (Acc.) RV. 4,4,4. — Mit व्या *verbreiten, bewirken, hervorbringen.* — Mit समा 1) *spannen* (den Bogen) MBh. 8,82,26. — 2) *bewirken, hervorbringen.* — Mit उद् *sich nach oben strecken, hinaufstreben.* — Mit नि 1) *durchdringen.* — 2) *nach unten treiben, eindringen* —, *wurzeln machen.* — Mit प्रतिनिस् *zertheilend durchdringen, durchleuchten, überstrahlen.* — Mit परि *sich herstrecken um, umspannen, umschlingen, umgeben.* — Mit प्र 1) *sich ausbreiten,* — *über, überziehen, bedecken, erfüllen.* प्रतत *überzogen u. s. w. mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *ausbreiten, entfalten, verbreiten, fortführen, weiter ausführen, ausführlich besprechen.* Pass. *sich ausbreiten* —, *seinen Anfang nehmen von* (Abl.). — 3) *entfalten, an den Tag legen.* — 4) *auszuführen beginnen, beginnen* (ein Opfer). — 5) *bewirken, verursachen.* — 6) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. Spr. 7620. — Mit अभिप्र *sich ausbreiten über* (Acc.) Kaush. Up. 4,19. — Mit वि 1) *sich ausbreiten, sich verbreiten,* — *über, überziehen, bedecken, erfüllen.* वितत *überzogen* u. s. w. *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *ausspannen, ausstrecken, aufziehen* (eine Bogensehne, ein Gewebe u. s. w.), *beziehen* (mit der Sehne), *spannen* (einen Bogen). — 3) *vorstecken* (das Joch). — 4) einen Weg *breiten,* so v. a. *bahnen.* — 5) Schritte *breiten,* so v. a. *schreiten.* — 6) *ausbreiten, verbreiten in, durch* oder *an,* (eine Salbe) *auftragen auf* (Loc.). वितत *ausgebreitet, verbreitet, ausgedehnt, weit, breit.* विततम् Adv. — 7) den Leib *breit machen,* so v. a. *sich drohend entgegensetzen.* — 8) Opfer, Gebete, Ceremonien, Feste (139,15), Kasteiungen u. s. w. *in's Werk setzen, veranstalten, beginnen, ausführen.* — 9) *opfern.* — 10) *an den Tag legen.* — 11) *bewirken, hervorbringen.* — 12) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. Prasannar. 53,4. — Mit अनुवि *sich ausdehnen über* (Acc.). — Mit अभिवि 1) *beziehen* (mit der Sehne). — 2) *überziehen, zudecken.* — Mit आवि *sich allseits verbreiten über* (Acc.), von Strahlen. — Mit प्रवि, °तत 1) *ausgedehnt, sich weithin verbreitend, weit.* — 2) *in's Werk gesetzt, begonnen.* — 3) *zahlreich, mannichfach.* — Mit सम् 1) *sich verbinden mit* (Instr.), *sich anschliessen an* (Acc.). संतत *sich befindend in* (Loc.). — 2) *überziehen, bedecken.* संतत *überzogen* —, *bedeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *zusammenfügen, in ununterbrochener Verbindung erhalten, fortlaufend machen.* संतत *zusammengehalten durch* (Instr.), *geschnürt,* (mit Stricken) *bezogen* Tândja Br. 16,10,6. *zusammenhängend, fortlaufend, ununterbrochen.* संततम् und संतत° Adv. — 4) *anschliessen* Vaitân. — 5) *in's Werk setzen.* — 6) *an den Tag legen.* — Caus. संतानयति *in's Werk setzen* —, *ausführen lassen.* — Mit अनुसम् 1) *anschliessen, folgen lassen.* — 2) *fortsetzen* Vaitân. — 3) अनुसंतत *a) überzogen* —, *bedeckt* —, *erfüllt mit* (Instr.). — *b) nach allen Seiten verbreitet, ausgebreitet.* — Mit अभिसम् 1) *hinüberreichen lassen* (von einer Seite zur anderen), *zur Verbindung machen, anreihen* Tândja-Br. 4,7,7. — 2) अभिसंतत *überzogen* —, *überdeckt mit* (im Comp. vorangehend). अभिसंवृत v. l. — Mit उपसम् *in unmittelbare Verbindung setzen mit* (Instr.) Vaitân. — Mit परिसम् in परिसंतान.

2. तन् (nur Dat. und Instr.) 1) *Ausbreitung, Fortdauer, ununterbrochene Folge.* — 2) *Nachkommenschaft.* — 3) तना (तनाँ RV. 10,93,12) Instr. Adv. *in ununterbrochener Dauer, nach einander, anhaltend, continuo* RV. 8,25,2.

3. तन् तन्यति *erschallen, laut tönen, rauschen* RV. 4. *तन्, तनति und तानयति (अद्धोपकरणयोः, अद्धोपतापयोः, अद्धावाते).

तन n. und तना f. *Nachkommenschaft, Kind.*

तनक (वेतनक?) *Lohn* (buddh.).

तनबाल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तनय 1) Adj. *das Geschlecht fortpflanzend, zum eigenen Geschlecht gehörig.* — 2) m. *a) Sohn.* Du. auch *Sohn und Tochter.* Im Comp. *Kind* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) das fünfte astrol. Haus.* — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Vâsishṭha. v. l. अनघ. — 3) f. तनया *a) Tochter.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 4) (*m.) n. *Nachkommenschaft, Geschlecht, Stamm; Kind, Nachkommen.* Nach den Commentatoren *Enkel.*

तनयभवन n. *das fünfte astrol. Haus.*

तनयित्नु Adj. *rauschend, donnernd.*

तनयी Adv. mit कर् *zum Sohne machen.*

तनस् n. *Nachkommenschaft.*

तनिका f. *Strick, Schnur* Çiç. 5,61.

तनिमन् 1) m. *tenuitas, Dünne* Kâd. 195,8. *Seichtheit* Vikramâṅkaḱ. 13,6. *Schwäche* Bâlar. 108,16. — 2) n. *Leber.*

तनिश्लोकी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तनिष्ठ Adj. Superl. zu तनु 1).

तनीयस् Adj. Compar. zu तनु 1).

तनु 1) Adj. (f. तनु, तनू und तन्वी) *tenuis, dünn, flach, schmal, fein, schmächtig, schlank, klein, schwach, unbedeutend, spärlich, wenig.* Compar. तनुतर (295,31) und तनीयस्, Superl. तनिष्ठ. — 2) m. N. pr. eines überaus *abgemagerten* Ṛshi. — 3) f. तनु und तनू *a) Leib, Körper, Gestalt.* तनुं त्यज् oder हा (119,27) *den Körper fahren lassen,* so v. a. *das Leben aufgeben.* — *b) Person.* स्वका *die eigene P.* इयं तनुर्मम (320,10) so v. a. *ich hier.* — *c) die eigene Person, das Selbst* (häufig die Stelle des Pron. reflex. vertretend). — *d) Wesen, Daseins- oder Erscheinungsform.* ररार्व्यो (wohl so zu lesen) तनूर्मन्योः so v. a. *ein Zeichen des Grimmes auf der Stirn* Pâr. Gṛhj. 3,13,5. — *e) *तनु *Haut.* — *f)* तनु *das erste astrol. Haus.* — 4) f. तन्वी *a) ein schlankes, feingegliedertes Frauenzimmer.* — *b) *Desmodium gangeticum.* — *c) *Balanites Roxburghii* Râǵan. 6,72. — *d) ein best. Metrum.* — *e)* N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's.

तनुक 1) Adj. *dünn* Karaka 6,2. *klein; dünn,* so v. a. *schwach* (Brühe u. s. w.) Karaka 8,6. — 2) *m. *a) Grislea tomentosa.* — *b) Terminalia bellerica.* — *c) der Zimmtbaum.* — 3) *f. आ *Diospyros embryopteris.*

*तनुकूप m. *Schweissloch.*

तनुकेश 1) Adj. (f. ई) *feinhaarig* Varâh. Laghuǵ. 2,13. — 2) *f. ई Pl. Bez. der Weiber der Kshemavṛddhi.

*तनुत्तीर m. *Spondias mangifera.*

तनुगृह n. *das erste astrol. Haus.*

*तनुच्छद Vop. 26,70.

तनुच्छद m. 1) *Feder,* Pl. *Gefieder* R. 4,63,2. — 2) *Panzer, Harnisch.*

*तनुच्छाय m. *eine Art Acacie* Râǵan. 8,40.

तनुज 1) m. *Sohn.* — 2) f. आ *Tochter.*

तनुता f. Nom. abstr. zu तनु 1) und 3) *a).*

तनुत्यज् Adj. *den Leib hingebend, das Leben wagend, muthig dem Tode entgegengehend* Âpast. *sterbend.*

1. तनुत्याग m. *Hingabe des Leibes, muthiges Einsetzen des Lebens.*

2. तनुत्याग Adj. *wenig spendend.*

तनुत्र n. *Panzer, Harnisch.*

तनुत्रवत् Adj. *gepanzert, geharnischt.*

तनुत्राण n. *Panzer, Harnisch.*

तनुत्व n. Nom. abstr. zu तनु 1).

तनुवक्त्र Adj. *dünnhäutig* Suçr. 1,264,3.

तनुवच् m. 1) *der Zimmtbaum* Bhâvapr. 1,188. — 2) **Cassia Senna.*

*तनुवच m. *Premna spinosa* Râgan. 9,25.

तनुदग्ध Adj. als Bez. eines Kleça im Joga = तनु 1).

तनुदान n. *Hingabe des Leibes* (beim coitus) und zugleich *eine spärliche Gabe* Spr. 7723.

तनुधी Adj. *von geringer Einsicht* Ind. St. 14,365.

*तनुपत्त्र m 1) *Terminalia Catappa.* — 2) *blättriges Auripigment.*

तनुपादत्तपाटन n. *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.*

*तनुबीज m. *Judendorn* Râgan. 11,143.

तनुभव m. *Sohn.*

*तनुभस्त्रा f. *Nase.*

तनुभाव m. Nom. abstr. zu तनु 1).

*तनुभूमि f. *ein best. Stadium im Leben des* Çrâvaka.

तनुभृत् m. *ein mit einem Körper versehenes Wesen,* insbes. *Mensch.*

1. तनुमध्य n. *Leibesmitte, Taille.*

2. तनुमध्य 1) Adj. (f. आ) *eine schmale Taille habend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

तनुमध्यम Adj. (f. आ) *eine schmale Taille habend* 47,30.

तनुमत् Adj. *mit einem Körper versehen.*

तनुमूर्ति Adj. *schmal, schmächtig* Varâh. Bṛh. S. 4,20.

*तनुरस m. *Schweiss.*

*तनुरुह und *°रुह n. *das Haar auf dem Körper.*

*तनुल Adj. *ausgedehnt.*

तनुलता f. *ein schlanker Körper* Prasannar. 37,14.

*तनुवात m. *ein dünner Wind* (darin eine Hölle).

*तनुवारभस (?) m. *ein gepanzerter Krieger.*

*तनुव्रण m. *Elephantiasis.*

तनुशिरस् f. *ein best. Metrum.*

तनुस् n. *Person.* आत्मन: तनु: (Acc.) so v. a. *sich.*

तनुसंगम m. *das Zusammensein der Körper, leibliche Nähe* Spr. 7714.

*तनुसंचारिणी f. *ein junges Mädchen.*

तनुस्थान n. *das erste astrol. Haus* Verz. der Oxf. H. 330,*a*,27.

*तनुक्षद् m. *After.*

1. तनू f. s. u. तनु.

2. तनू Adv. 1) mit कर् *a) dünn machen, behauen; schmal machen* Naish. 7,82. — *b) verringern, abschwächen, ablegen* (die Scham). — 2) mit भू *geringer werden, abnehmen.*

तनूकरण n. 1) *das Dünnmachen, Behauen.* — 2) *das Verringern, Schwächen.*

तनूकृत् Adj. 1) *Leib und Leben erhaltend.* — 2) *die Erscheinungsform von Etwas* (Gen.) *bildend.* — 3) *selbstvollbracht, — verschuldet* RV. 8,79,3.

तनूकृत्य *Erhaltung des Leibes und Lebens.*

तनूज 1) Adj. *a) an* oder *aus dem Leibe entstanden.* — *b) zur Person gehörig.* — 2) m. *a) Sohn.* — *b)* N. pr. eines Sâdhja. — 3) f. तनूजा *Tochter.* — 4) n. *Gefieder, Flügel* MBh. 5,113,4.

*तनूजनि und तनूजन्मन् m. *Sohn.*

*तनूतल m. *die ausgestreckten Arme als Maass, ein Faden.*

तनूत्यज् Adj. *Leib und Leben hingebend, —wagend.*

तनूदर Adj. (f. ई) *dünnleibig* Hem. Par. 2,421.

तनूदूषि Adj. *Leib und Leben schädigend.*

तनूदेवता f. *die Gottheit einer Erscheinungsform* (des Agni).

तनूदेश m. *Körpertheil.*

तनूज m. *Sohn* Hem. Par. 13,39.

*तनून m. *Wind.*

*तनूनप n. *geschmolzene Butter.* Ein wegen तनूनपात् erfundenes Wort.

तनूनपात् m. 1) *Sohn seiner selbst,* ein heiliger Name Agni's; *Feuer* überh. Harshak. 161,24. Auch unter den Beinamen Çiva's. — 2) **Plumbago zeylanica.*

तनूनपात्वत् Adj. *das Wort* तनूनपात् *enthaltend.*

तनूनपृत्र m. = तनूनपात् 1).

तनूपा (auch viersilbig) Adj. *Leib und Leben schirmend.*

तनूपान 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) n. *Schirm des Leibes und Lebens.*

तनूपावन् Adj. = तनूपा.

तनूपृष्ठ m. *ein best.* Soma-*Opfer* Vaitân.

तनूबल n. *Körperkraft, eigene Kraft.*

तनूभव m. *Sohn* Spr. 7774. Verz. d. Oxf. H. 323, *a*, No. 765, Çl. 4.

तनूरुच् Adj. *dessen Person leuchtet, im Waffenschmuck glänzend.*

तनूरुह 1) (*m.) n. *a) das Haar auf dem Körper.* — *b) Gefieder, Flügel.* — 2) m. *Sohn.*

तनूर्ज m. N. pr. eines Sohnes des 3ten Manu.

तनूवशिन् Adj. *über die Person gebietend, beherrschend.*

तनूशुभ Adj. *sich herausputzend, eitel auf seine Person.*

तनूहविस् n. *ein an die* Tanû *des* Agni *gerichtetes* Havis.

*तनूक्षद् m. *After.*

*तनोनु *eine Reisart.*

*तनस्य्, °स्यति (दु:खे, दु:खक्रियायाम्).

तन्ति 1) f. *a) Strick, Strang, Leine;* insbes. *ein langer Strick, an den die Kälber einzeln vermittelst anderer kürzerer Stricke angebunden werden.* Auch तन्ती f. Gobh. 3,6,7. 9. वत्स° Gaut. — *b)* **Ausdehnung.* — *c)* *N. pr. einer Frau. — 2) *m. *Weber.*

तन्तिचर Adj. *an der Leine gehend* TBr. 3,3,2,5.

तन्तिज m. N. pr. eines Sohnes des Kanavaka Hariv. 1,34,38.

तन्तिपाल m. N. pr. 1) so nennt sich Sahadeva beim Fürsten Virâṭa MBh. 4,3,9.10,10. — 2) eines Sohnes des Kanavaka Hariv. 1,34,38.

*तन्तिपालक m. Bein. Nakula's (soll heissen Sahadeva's).

तन्ती f. s. u. तन्ति 1) *a).*

तन्तु m. 1) *Faden, Schnur, Strang, Draht, Saite.* — 2) *Aufzug eines Gewebes.* — 3) *Faden, Ausläufer, Faser.* — 4) *Faden* in übertr. Bed. *a)* von Opferhandlungen, *die ununterbrochen wie ein Faden sich hinziehen.* — *b)* von Personen, *die das Geschlecht durch Fortpflanzung in ununterbrochener Reihe erhalten, Stammhalter* Âpast. पैतामह so v. a. *das Geschlecht des Grossvaters* Chr. 25,9. — *c)* von Affecten, die den Menschen *fesseln* und *hemmen.* — 5) Name eines Sâman Ârsh. Br. — 6) **Haifisch.* — 7) *N. pr. eines Mannes.

तन्तुक 1) am Ende eines adj. Comp. *Schnur, Strang.* — 2) m. *a) eine Schlangenart.* — *b)* **Sinapis dichotoma.* — 3) *f. ई *Ader.*

तन्तुकार्य n. *Gewebe* Sarvopan. S. 401.

*तन्तुकाष्ठ n. *die Bürste der Weber.*

*तन्तुकीट m. *Seidenraupe.*

तन्तुजाल in कृमि°.

*तन्तुण m. *Haifisch.*

तन्तुत्व n. *das Fadensein, Bestehen aus Fäden.*

*तन्तुनाग m. *Haifisch.*

तन्तुनाभ m. *Spinne* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,25.

*तन्तुनिर्यास m. *Weinpalme.*

तन्तुपर्वन् n. Bez. *des Vollmondtages im Monat* Çrâvaṇa.

*तन्तुभ m. 1) *Sinapis dichotoma.* — 2) *Kalb.*

तन्तुभूत Adj. *Stammhalter seiend* MBh. 3,258,11.

तन्तुमध्या Adj. f. *eine fadendünne Taille habend* Prij. 50,10.

तन्तुमत् 1) Adj. *a) fadenziehend, fadenförmig* Kâraka 6,11. 7,3. — *b)* als Beiw. eines Agni wohl so v. a. *ununterbrochen wie ein Faden* AV. Prâjaçc. 2,1. — 2) f. °मती N. pr. der Mutter Murâri's.

*तन्तुर n. *Wurzelschoss des Lotus.*

तन्तुल 1) Adj. *fadenziehend* (Schleim) Bhâvapr. Hdschr. (fehlt in der Ausg. 3,12). — 2) *n. *Wurzelschoss des Lotus.*

तन्तुवर्धन Adj. *den Faden verlängernd*, Beiw. Vishṇu's (MBh. 13,149,97) und Çiva's.

तन्तुवान n. *das Weben* Comm. zu Njâjam. 7,3,21.

***तन्तुवाप** m. 1) *Weber.* — 2) *das Weben, Weberei.*

तन्तुवाय m. 1) *Weber.* — 2) **Spinne.* — 3) **das Weben, Weberei.*

***तन्तुवायदण्ड** m. *Weberstuhl.*

***तन्तुवायशाला** f. *Weberwerkstatt* Gal.

***तन्तुविग्रहा** f. *Musa sapientum.*

***तन्तुशाला** f. *Weberwerkstatt.*

***तन्तुसंतत** Adj. 1) *gewebt.* — 2) *genäht.*

***तन्तुसंतति** f. *das Nähen.*

तन्तुसंतान m. *das Weben* Comm. zu Kaush. Up. 1,3.

***तन्तुसार** m. *Arecapalme.*

तन्त्र 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Webestuhl.* — *b) Zettel, Aufzug eines Gewebes.* — *c) das Sichhindurchziehende, Durchlaufende, immer wieder zur Geltung Kommende, Sichgleichbleibende, Maassgebende, Vorwaltende, Wesentliche, Grundlage, Grundform, Norm, Hauptsache, das worum* (im Comp. vorangehend) *es sich bei Etwas* (Gen. MBh. 13,48,6, oder im Comp. vorangehend) *vor Allem handelt, das wovon etwas Anderes abhängt.* तन्त्रेण *durchlaufend, ein für alle Male gültig.* Am Ende eines adj. Comp. *bei dem es sich um — handelt, bei dem — vorwaltet, abhängig von.* देह° Adj. so v. a. *der sich zu verkörpern liebt* Bhâg. P. 3,33,5. — *d) (eine zusammenhängende) Lehre, Doctrin, Lehrbuch, ein Abschnitt in einem solchen Werke.* — *e) der erste Theil eines* Gjotiḥçâstra. — *f) eine Klasse von Werken, in denen Magie und Mystik die Hauptrolle spielen.* — *g) Beschwörungsformel.* — *h)* Name eines Sâman. Auch विद्रुपस्य Âsv. Br. — *i) Heer.* — *k)* am Ende eines Comp. *eine geordnete Menge, Reihe, series* Bâlar. 30, 18. 175,15. Trupp 54,15. — *l)* = राज्य° *Regiment, Regierung.* परं तन्त्रम् *die höchste Autorität.* — *m) Mittel, Kunstgriff* Hariv. 2,1,31. — *n) Arznei*, insbes. *ein Specificum* Çiç. 2,88. — *o) *Reichthum.* — *p) *Haus.* — *q) *= परिच्छद. — *r) *= अस्त्र. — 2) f. तन्त्री (Nom. °स् und *तन्त्री) *a)* = तन्ति 1) Gṛhjâs. 3,6,7, v. l. Im Bhâg. P. ed. Bomb. तन्त्र्या st. तन्त्र्या. Die richtige Form wird तन्ति und तन्ती sein. — *b) Saite* MBh. 12,120,14. *Saitenspiel.* — *c) *Sehne, Ader.* — *d)* Pl. bildlich von *den Saiten des Herzens.* v. l. तन्त्रै: st. तन्त्री:. — *e) *Cocculus cordifolius.* — *f) *ein junges Mädchen von besonderer Beschaffenheit.* — *g)* *N. pr. eines Flusses.

तन्त्रक 1) *Adj. *vom Webstuhl kommend, ganz neu* (Zeug, Kleid). — 2) am Ende eines adj. Comp. = तन्त्र 1) *d).* — 3) f. तन्त्रिका *a) Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 1,196. Dhanv. 1,1. — *b) Ohrenklingen* Çârṅg. Saṃh. 1,7,81.

तन्त्रकार m. *Verfasser eines Lehrbuchs.*

***तन्त्रकाष्ठ** n. = तन्तुकाष्ठ.

तन्त्रकोश m., **तन्त्रकौमुदी** f., **तन्त्रगन्धर्व** n., **तन्त्रगर्भ** m., **तन्त्रचन्द्रिका** f., **तन्त्रचूडामणि** m. und **तन्त्रजीवन** Titel von Werken.

तन्त्रटीका f. *ein Gesammtname für die 4 ersten Bücher des Tantravârttika und auch gleich diesem.*

तन्त्रण n. *das Unterhalten einer Familie.*

तन्त्रता f. Nom. abstr. zu तन्त्र 1) *c).*

°तन्त्रत्व n. *Abhängigkeit von.*

तन्त्रदर्पण m. (Opp. Cat. 1), **तन्त्रदीपिका** f. (ebend.), **तन्त्रप्रकाश** m., **तन्त्रप्रदीप** m., **तन्त्रभेद** m. und **तन्त्रमन्त्रप्रकाश** n. Titel von Werken.

तन्त्रय् 1) **°यति** *a) befolgen, sich richten nach* MBh. 12,215,21. — *b) sorgen für Jmd* (Acc.) Çik. 102, v. l. — *c) besorgen, ausführen.* — *d)* तन्त्रित α) *abhängig von* (im Comp. vorangehend). — β) *fehlerhaft für तन्द्रित Med. dh. 3. — 2) °ते *a) in der gehörigen Ordnung erhalten, regeln* Kâraka 4,1. 6,26. — *b) *eine Familie unterhalten.*

तन्त्रराज m., **तन्त्रराजन्** m. und **तन्त्रराजक** m. Titel von Werken.

***तन्त्रवाप** 1) m. *Weber.* — 2) m. n. *das Weben, Weberei.*

तन्त्रवाय m. 1) *Weber.* — 2) **Spinne.*

तन्त्रवार्त्तिक n., **तन्त्रविलास** m. (Opp. Cat. 1), **तन्त्रशास्त्र** n. (Kumârasv. zu Pratâpar. 342,21), **तन्त्रशिखामणि** m. (Opp. Cat. 1), **तन्त्रसद्भाव** m., **तन्त्रसमुच्चय** m. (Opp. Cat. 1), **तन्त्रसार** m., **°सारसंग्रह** m. (Opp. Cat. 1), **°सारावलि** f. (ebend.) und **तन्त्रहृदय** n. Titel von Werken.

तन्त्रा f. fehlerhaft für तन्द्रा.

तन्त्राधिकारनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) und **तन्त्रामृत** n. Titel zweier Werke.

तन्त्रायिन् Adj. *ein Gewebe aufziehend.*

तन्त्रालोक m. Titel eines Werkes.

तन्त्रि f. 1) metrisch für तन्त्र 2) *b).* — 2) fehlerhaft für तन्द्रि.

तन्त्रिज m. N. pr. v. l. für तन्त्रिज.

तन्त्रिता f. fehlerhaft für तन्द्रिता.

तन्त्रिन् m. *Soldat.*

तन्त्रिपाल m. fehlerhaft für तन्तिपाल 1) und v. l. zu 2).

***तन्त्रिपालक** m. Bein. Gajadratha's. Vgl. तन्ति°.

तन्त्रिल Adj. *sich um die Regierung kümmernd* Comm. zu Mṛkkh. 101,21.

तन्त्रिलक m. N. pr. eines Mannes.

तन्त्रीभाण्ड n. *die indische Laute.*

तन्त्रीमुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

तन्त्रोत्तर n. Titel eines Werkes.

***तन्त्र्य** n. *Fadenende.* Davon **Adj. तन्त्र्यीय.*

***तन्त्र्यी** Adv. mit कर्, भू und अस्. तस्थी v. l.

तन्द्, तन्द्रते *nachlassen, ermatten* RV. 1,58,1 (तन्द्रते zu lesen nach Aufrecht).

तन्दुलिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* MBh. 3,82,43. तण्डुलिका° v. l.

तन्द्र्, *तन्द्रति = सीदति Mahîdh. zu VS. 15,5. Nur in der Verbindung न तन्द्रति (मा) *es komme keine Ermattung über mich.* — Caus. तन्द्रयते *matt —, müde werden, — zu* (Infin).

तन्द्र n. *Reihe.*

तन्द्रयु Adj. *lässig, träge.*

***तन्द्रवाय** m. = तन्तुवाय.

तन्द्रा f *Mattigkeit, Erschlaffung, Abspannung, Trägheit.*

तन्द्राय्, यते *matt —, müde werden.*

तन्द्रालु und **तन्द्राविन्** Adj. *matt, abgespannt, müde.*

तन्द्रि m. oder n. (nur तन्द्रिणा Bhâg. P.) und **तन्द्री** f. (Nom. °स् und तन्द्री) = तन्द्रा. Am Ende eines adj. Comp. तन्द्री (Nom. °स् und तन्द्री).

तन्द्रिक 1) m. *eine Art Fieber.* — 2) *f. आ = तन्द्रा.

तन्द्रिज m. N. pr. v. l. für तन्त्रिज.

तन्द्रित Adj. = मूढ. Zu belegen nur अ°.

तन्द्रिन् 1) Adj. in अ°. — 2) m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,76.

तन्द्रिपाल m. N. pr. v. l. für तन्तिपाल 2).

तन्नामिक Adj. *des Namens.*

***तन्नि** und ***तन्नी** f. *Hemionitis cordifolia.*

तन्निमित्तत्व n. *das die Ursache davon Sein* Gaim. 1,1,25.

तन्मनस् Adj. *mit darauf gerichtetem Geiste, darin vertieft* Kâraka 1,1.

तन्मय Adj. *daraus bestehend, darin aufgehend, damit Eins seiend, ganz erfüllt davon* 186,4. Nom. abstr. °ता f. (Kâd. 2,2,5) und °त्व n. (Çiç. 10,46).

तन्मयीभाव m. *das Aufgehen darin.*

तन्मात्र 1) Adj. *a) nur so viel, nur so wenig.* — *b) atomartig.* — 2) n. *a) eine Kleinigkeit.* Abl. *einer Kl. wegen* (erzürnt); am Anfange eines Comp. *in ganz geringem Maasse.* — *b) Atom, Urstoff, ein in sich noch ununterschiedenes feines Element, aus*

welchem ein in sich schon unterschiedenes gröberes Element hervorgeht. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

तन्मात्रिक Adj. *atomartig.*

तन्मानिन् Adj. *dafür geltend.*

तन्मूल Adj. *darin wurzelnd, dadurch veranlasst* Daçak. 36,4.

तन्यतु f. *das Donnern, Tosen.* Nur im gleichlautenden Instr.

तन्यतु m. 1) *das Dröhnen, Tosen.* — 2) *Donner, Donnerwetter.* — 3) * *Wind.* — 4) * *Nacht.*

तन्यु Adj. *tosend, rauschend.*

तन्व 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) (wohl n.) *Körpertheil* Çulbas. 2,37.

तन्वङ्ग 1) Adj. *feingliederig, zart gebaut.* f. ई *ein solches Frauenzimmer.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Auch °राज.

***तन्वि** f. = तन्वि, तन्वी.

तन्विन् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

1. तप् 1) तपति (metrisch auch Med.) *a) Wärme von sich geben, warm —, heiss sein, scheinen* (von der Sonne). — *b) erwärmen, erhitzen, glühend machen, bescheinen* (von der Sonne). यो मूर्धानं ततपते *wer sich den Kopf heiss werden lässt.* तप्त (einmal तपित) *erwärmt, erhitzt, glühend gemacht, geglüht* (Gold und anderes Metall), *glühend, heiss, geschmolzen.* तप्तम् Adv. — *c) durch Glut verzehren, verbrennen.* — *d) Schmerz empfinden, leiden.* — *e) freiwillig Schmerz empfinden, sich kasteien;* häufig mit dem Acc. तपः. तप्त *geübt* (Kasteiung). — *f) Schmerz verursachen, schmerzen, quälen, peinigen, betrüben, hart mitnehmen.* तताप impers. mit Acc. *es schmerzt.* तप्त *gequält, gepeinigt, hart mitgenommen.* — 2) तप्यते, तप्यति (auch तप्यते und तप्यस्) *a) sich erhitzen, verbrennen, erhitzt werden.* — *b) geglüht —, geläutert werden.* — *c) Schmerz empfinden, leiden, sich abhärmen, Schaden nehmen; Reue empfinden* Spr. 5649. Mit पश्चात् dass. MBh. 8,39, 15. — *d) freiwillig Schmerz leiden, sich kasteien, harten Uebungen sich unterwerfen;* häufig mit dem Acc. तपः. तप्त *der sich kasteit hat.* — 3) तपक्ति MBh. 1,2037 fehlerhaft für पतक्ति. — Caus. तापयति und °ते 1) *erwärmen, erhitzen.* — 2) *versengen, durch Hitze verzehren.* — 3) *quälen, peinigen, in Unruhe versetzen, Jmd zusetzen, hart mitnehmen.* — 4) *sich kasteien, — harten Uebungen aussetzen.* — Intens. तातप्यते *heftigen Schmerz empfinden, heftig leiden, sich in grosser Unruhe befinden.* — Mit अति 1) *heftig brennen, eine grosse Glut von sich geben.* — 2) *erwärmen, stark erhitzen.* — 3) *stark mitnehmen.* °तप्त (von der Stimme). — Caus. *stark erwärmen, — erhitzen.* — Mit अनु 1) *erhitzen.* — 2) *Jmd zusetzen.* — 3) *sich grämen um* (Acc.) MBh. 11,182 (अनुतप्य Absol.). — 4) Pass. °तप्यते (episch auch °तप्यति) *a) Schmerz empfinden, sich grämen, — abhärmen,* insbes. *über eine selbstverübte That, Reue empfinden.* — *b)* mit Acc. *sich grämen um, — sehnen nach.* — *c) bereuen.* — Caus. *Jmd Schmerz bereiten, betrüben.* — Mit प्रत्यनु Pass. *Reue empfinden.* — Mit समनु Pass. dass. — Mit अभि 1) *erwärmen, erhitzen, bescheinen* (von der Sonne). — 2) *schmerzen.* — 3) *quälen, peinigen, hart mitnehmen.* — 4) Pass. *a) Schmerz empfinden, leiden.* °तप्त *sich grämend um* (Acc.). — *b)* = 1) (?). — Caus. *versengen.* — Mit अव *Wärme herabstrahlen, herabscheinen.* — Caus. *von oben herab erwärmen, — bescheinen.* — Mit आ 1) *Wärme ausstrahlen, scheinen.* आतप्ति Loc. *bei Sonnenschein.* — 2) *erhitzen, glühen.* आतप्त *durch Glühen geläutert* (Gold). — 3) Pass. *a) Schmerz empfinden, leiden.* — *b)* mit dem Acc. तपः *sich kasteien.* — Mit अभ्या *es Jmd heiss machen, quälen.* — Mit उद् 1) *erwärmen, erhitzen, glühen.* Med. *a) sich wärmen.* Mit *Acc. des Körpertheils. — *b)* * *brennen* (intrans.). उत्तप्त *erhitzt, glühend* 165,11. *geglüht,* so v. a. *geläutert* (Metall). दुःखोत्तप्तं वचः so v. a. *von Schmerz erfüllte Worte.* — 2) *Schmerz verursachen, quälen, peinigen, hart zusetzen.* — Caus. 1) *erwärmen.* — 2) *erhitzen, erregen.* — Mit उप 1) *erhitzen, erwärmen.* °तप्त *erhitzt, erwärmt.* — 2) *Schmerz empfinden, unwohl werden.* °तप्त *unwohl.* — 3) *über Jmd kommen* (von einem Unwohlsein), *Jmd zustossen, — schmerzen;* mit Gen. oder Acc. der Person. Auch impers. — 4) Pass. °तप्यते *a) heiss werden.* — *b) Schmerz empfinden, unwohl —, gequält werden, leiden.* — *c)* mit dem Acc. तपः *kasteit werden.* — Caus. 1) *anzünden, verbrennen.* — 2) *Schmerz bereiten, kasteien, es Jmd heiss machen, hart zusetzen;* mit Acc. — Mit समुप Pass. *Schmerz empfinden.* — Mit नि 1) *Glut herabstrahlen.* नितपति *es brennt.* — 2) *niederbrennen.* — Mit निस् 1) निष्टपति u. s. w. *a) versengen.* निष्टप्त *versengt.* — *b) ausglühen* (Gold), *bähen* (Holz). निष्टप्त *ausgeglüht, geläutert* (Gold). — *c) gar braten, rösten.* — *d) erwärmen.* — *e)* निष्टप्तम् MBh. 7, 9458 fehlerhaft für निष्पतप्तम्. — 2) * निस्तपति *auszuglühen pflegen.* — Mit विनिस्, विनिष्टप्त *gar gebraten, geröstet.* — Mit परि 1) *mit Glut umgeben, umglühen.* परितप्त *umglüht.* — 2) *in Flammen setzen.* — 3) *anschüren* (ein Feuer). परितप्त *angeschürt.* — 4) *Schmerz empfinden, leiden.* — 5) mit dem Acc. तपः *sich kasteien.* — 6) *Schmerz bereiten.* °तप्त *Schmerz empfindend.* — 7) Pass. auch mit den Personalendungen des Act.) *a) ausgeglüht —, geläutert werden* Sarvad. 154,19. — *b) Schmerz empfinden, leiden, sich abhärmen.* — *c) sich kasteien.* — Caus. *Schmerz bereiten, leiden machen, peinigen.* — Mit विपरि Pass. *starken Schmerz empfinden, heftig leiden.* — Mit प्र 1) Act. (nicht Med.) *a) Gluth ausstrahlen, heiss sein, brennen, scheinen* (von der Sonne). — *b) seinen Machtglanz entfalten* 290,14. — *c) Schmerz empfinden, leiden.* — *d) sich kasteien.* — *e) wärmen, erhitzen, warm machen, bescheinen.* प्रतप्त *heiss* (auch von einem Kampfe). — *f) braten, rösten.* — *g) ausglühen.* प्रतप्त *ausgeglüht, geläutert* (Gold). — *h) erhellen* (die Finsterniss). — *i) durch Glut peinigen, es Jmd heiss machen, zusetzen, quälen.* प्रतप्त *geplagt, gequält, mitgenommen.* — 2) Pass. *Schmerz empfinden, leiden.* — Caus. 1) *wärmen, erhitzen.* — 2) *erhellen, in Flammen setzen.* — 3) *durch Glut verzehren, — peinigen, es Jmd heiss machen, zusetzen, bedrängen, peinigen.* — Mit अभिप्र, °तप्त 1) *gedörrt.* — 2) *Schmerz empfindend, vor Schmerz vergehend.* — Mit संप्र, °तप्त *Schmerzen leidend, in schlimmer Lage sich befindend.* — Caus. *wärmen* TBr. Comm. 2,379,3. — Mit प्रति Act. 1) *Glut ausstrahlen gegen* (Acc.). — 2) *warm machen, bähen* (Holz) Vaitân. — Mit वि 1) Act. *a) heftige Glut ausstrahlen* TBr. 3,10,1,2. — *b) auseinanderdrängen, durchdringen, zerreissen.* — 2) * Med. *a) brennen* (intrans.). — *b) sich* einen Körpertheil (Acc.) *wärmen.* — Mit प्रवि, °तप्त *durchglüht.* — Mit सम् 1) *erhitzen.* संतप्त *erhitzt, ausgedörrt, ausgeglüht* (Metall). — 2) *Schmerz empfinden, Reue fühlen.* — 3) *durch Glut quälen, Schmerz bereiten, quälen, peinigen.* संतप्त *gequält* u. s. w. — 4) *einklemmen, drücken, bedrängen.* संतप्तवक्षस् Adj. *Brustbeklemmungen habend.* — 5) Pass. *a)* (im Epos auch mit den Personalendungen des Act.) *Schmerz —, Leid empfinden, leiden, sich abhärmen.* — *b) sich kasteien.* — *c)* impers. α) *es Jmd* (Gen.) *heiss werden* (bei sinnlicher Aufregung). — β) *es eng werden in* (उरसा *in der Brust*). — Caus. 1) *erhitzen, erwärmen, bähen.* — 2) *Glut ausstrahlen, brennen* (von der Sonne). — 3) *durch Glut versengen, verbrennen, in Flammen setzen.* — 4) *durch Glut quälen, Schmerz bereiten, quälen, peinigen, in Unruhe versetzen.* — 5) आत्मानम् *sich kasteien.* — Mit अतिसम्, अतिसंतप्त *überaus betrübt.* — Mit अभिसम् 1) *rings bedrängen.* — 2) अभिसंतप्त *Schmerz leidend,*

gequält, gepeinigt. — Mit परिस् 1) *sich abquälen, — abhärmen.* — 2) *durch Glut quälen.*

2.°तप् *sich wärmend an* in अग्नितप्.

3.*तप्, तप्यते (ऐश्वर्य).

तप 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) brennend, durch Glut quälend.* — *b) quälend, peinigend, bedrängend.* — *c) gequält —, gepeinigt werdend* Hariv. 1,45,37. — *d) in seiner Gewalt habend, lenkend.* Nom. abstr. °तपता f. Bhâg. P. 4,22,37. — 2) m. *a) Glut, Hitze.* — *b) die heisse Jahreszeit.* — *c) *die Sonne.* — *d) Kasteiung.* — *e) ein best. Agni, der die sieben Mütter Skanda's erzeugt.* — *f) *Bein. Indra's* Gal. — *g) *N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — 3) f. आ N. pr. einer der 8 Göttinen des Bodhivṛksha Lalit. 421,16.

*तपअातङ्क m. Bein. Indra's Gal. Vgl. तपस्तङ्क.

*तपःकर m. *Polynemus risua* oder *paradiseus* (ein Fisch).

तपःपात्र n. *ein durch Askese würdiger Mann* Ind. St. 15,317.

तपतिसंवरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तपती f. N. pr. 1) einer Tochter des Sonnengottes von der Khâjâ. — 2) eines Flusses.

तपन 1) Adj. *a) erwärmend, brennend, scheinend* (von der Sonne). — *b) Weh bereitend, plagend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *Hitze, Glut.* — *c) *die heisse Jahreszeit.* — *d) eine best. heisse Hölle.* — *e) ein best.* Agni. — *f) *Bein.* Agastja's. — *g) *Semecarpus Anacardium.* — *h) *Calotropis gigantea* und *eine weisse Varietät derselben* Râgân. 10,29. — *i) *Premna spinosa* Râgân. 9,24. — *k) *Cassia Senna.* — *l) *Zibethkatze* Gal. — *m) *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त). — *n)* N. pr. α) eines Jaksha (nach Nîlak.) MBh. 1,32,18. — β) eines Rakshas. — 3) f. तपनी *a) Glut.* — *b) *die Wurzel der Bignonia suaveolens.* — *c)* N. pr. α) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,100,14. 16. — β) *eines Flusses. — 4) n. तपन *a) das Heisssein, Glühen, Glut, Hitze.* — *b) das Schmerzleiden, Sichabhärmen, Büssen.*

*तपनच्छद m. *Calotropis gigantea.*

*तपनतनय 1) m. Bein. Karṇa's. — 2) f. आ *a)* Bein. der Jamunâ. — *b) Prosopis spicigera.*

*तपनतनयेष्टा f. *Prosopis spicigera* Râgân. 8,33.

*तपनद्युति f. *Sonnenschein* Râgân. 21,40.

*तपनमणि m. *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त) Râgân. 13,207.

तपनसुता (Prasannar. 96,18) und *तपनात्मजा f. Bein. der Jamunâ.

तपनीय 1) m. *eine Art Reis* Karaka 1,27. — 2) n. *durch Glühen geläutertes Gold, reines Gold.*

*तपनीयक n. = तपनीय 2).

तपनीयमय Adj. (f. ई) *golden* Hemâdri 1,219,6.

*तपनेष्ट n. *Kupfer* Râgân. 13,18.

तपनोपल m. *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त).

तपत्तक m. N. pr. eines Mannes.

तपर् Titel eines Werkes Opp Cat. 1.

तपर्तु m. *die heisse Jahreszeit* Naish. 1,41.

तपश्चरण n. und तपश्चर्या f. *Selbstpeinigung, Askese, Kasteiung.*

तपश्चित् Adj. *Askese häufend.* देवाः *eine Klasse von Göttern.* तपश्चितामयनम् *eine best. Feier.*

तपस् n. 1) *Wärme, Hitze, Glut.* Die fünf Tapas sind *vier nach den vier Weltgegenden angezündete Feuer und die von oben brennende Sonne.* — 2) *Weh, Plage.* — 3) *freiwillig übernommener Schmerz, Selbstpeinigung, Askese und die damit verbundene und durch dieselbe angestrebte Verinnerlichung, Versenkung in das Uebersinnliche, Beschaulichkeit.* Auch personificirt. — 4) *ein best. kühler Monat, der erste Monat zwischen Winter und Frühling* TS. 1,4,14,1. Nach den Lexicographen m., welches auch *die kühle Jahreszeit, den Winter* und *die heisse Jahreszeit* bezeichnen soll. — 5) *die über Ganas gelegene Welt.* — 6) *das 9te astrol. Haus.* — 7) *ein best.* Kalpa 2) *h).*

*तपस m. 1) *der Mond.* — 2) *Vogel.*

तपसीवरी Adj. f. vielleicht *Schmerzen bereitend.*

तपसोमूर्ति m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara.

*तपस्तनु und *तपस्तङ्क (vgl. तपअातङ्क) m. Bein. Indra's.

तपस्तनु Adj. *durch Kasteiungen mager* Ait. Âr. 459,8.

तपस्तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तपस्पति m. *Herr der Askese.*

तपस्य्, तपस्यति (Çat. Br. 14) *sich kasteien.* Auch mit dem Acc. तपः. यत्तपस्यसि *was du als Kasteiung übst;* st. des Acc. auch Loc. Med. MBh. 13, 10,13 nach Nîlak.

तपस्य 1) Adj. (f. आ) *aus Hitze entstanden.* — 2) m. *a) ein best. kühler Monat, der zweite nach dem Winter; der erste Frühlingsmonat* Karaka 8,6. — *b)* Bein. Arguna's. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa. — 3) f. आ *Askese, ein asketisches Leben* Harshak. 28,3. — 4) n. *a) Askese* MBh. 13,10,13. Nîlak. fasst तपस्ये als Verbum fin. (= तपः करिष्ये) auf. — *b) *die Blüthe von Jasminum multiflorum* oder *pubescens.*

*तपस्यामत्स्य m. *ein best. Fisch,* = तपःकर.

तपस्वत् Adj. 1) *glühend, heiss.* — 2) *asketisch, fromm.* — 3) fehlerhaft für तपस्यत् von तपस्य्.

तपस्विता f. *Askese.*

तपस्विन् 1) Adj. *a) der Leiden zu tragen hat, gequält, geplagt, vom Schicksal heimgesucht, arm.* °स्वितर् *schlimmer daran.* — *b) asketisch, fromm.* Compar. °स्वितर्, Superl. °स्वितम. — 2) m. *a) Asket, ein frommer Büsser.* — *b) *ein best. Fisch,* = तपःकर. — *c) *eine Karaṅga-Art* Râgân. 9,63. — *d) *Bein. Nârada's.* — *e)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Kâkshusha. — β) eines Ṛshi im 12ten Manvantara. — 3) f. तपस्विनी *a) eine fromme Büsserin.* — *b) eine best. Pflanze,* = मक्काश्रावणिका. — *c) *Nardostachys Jatamansi.* — *d) *Helleborus niger.*

*तपस्विपत्र m. *eine Artemisia* Râgân. 10,148.

*तपस्वीष्टा f. *Prosopis spicigera* Gal.

*तपःसुत m. Bein. Judhishṭhira's Gal.

तपःस्थल 1) n. *Stätte der Askese* Hâs. 19. — 2) *f. ई Bein. der Stadt Benares.

तपागच्छनायक m. Bein. Somasundara's.

तपात्यय m. (84,9.16) und तपात्त m. *die Regenzeit.*

तपिष्ठ Adj. *überaus heiss, glühend.*

तपिष्णु Adj. *erwärmend, brennend.* देव m. *die Sonne.*

तपीयंस् Adj. *überaus asketisch,* vor *Andern* (Gen.) *fromm.*

तपु Adj. *glühend, heiss.*

तपुरग्र Adj. (f. आ) *mit glühender Spitze versehen.*

तपुर्दम्भ Adj. *mit glühendem Gebiss versehen.*

तपुर्मूर्धन् Adj. *dessen Haupt glüht.*

तपुर्वध Adj. *glühende Waffen habend.*

तपुष 1) Adj. *glühend.* — 2) m. oder f. *eine glühende Waffe.*

*तपुषी f. *Zornglut.*

तपुष्पा Adj. *Warmes trinkend.*

तपुस् 1) Adj. *glühend, heiss.* — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) die Sonne.* — *c) Feind.* — 3) n. *a) Glut, Hitze.* — *b) Qual.*

तपोगच्छ m. N. pr. eines *Geschlechts* Ind. St. 14,363.

तपोज Adj. = तपोजा 2) Maitr. S. 4,9,6.

तपोजा Adj. 1) *aus Glut geboren.* — 2) *dessen Element Askese, Frömmigkeit ist.*

तपोद m. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 9524.

तपोदान n. desgl.

तपोद्युति m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara VP.^{2} 3,27.

तपोधन 1) Adj. (f. आ) *dessen Besitz in Askese besteht, asketisch, fromm.* — 2) m. *a) Asket, ein*

frommer Mann MBh. 13,52,12. Hariv. 2,69,62. — *b*) **eine Artemisia* Râǵan. 10,147. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Tâmasa Hariv. 1,7,23. — β) eines Muni. — 3) *f. आ *Sphaeranthus mollis*.

तपोधर्म m. N. pr. eines Sohnes des 13ten Manu. °भृद्य m. Hariv., 1,7,82.

तपोधामन् n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

तपोधृति m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara.

तपोनित्य 1) Adj. *ununterbrochen der Askese, der Frömmigkeit sich befleissigend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

तपोनिधि m. *eine Schatzkammer der Askese, ein überaus asketischer, frommer Mann.*

तपोभृत् Adj. *asketisch, fromm;* m. *Asket, ein frommer Mann.*

तपोमय Adj. (f. ई) *aus Askese—, aus Frömmigkeit bestehend, dieselbe in sich schliessend, ihr ganz ergeben* Hemâdri 1,25,15. 17. 21.

तपोमूर्ति 1) f. *die leibhaftige Frömmigkeit.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara.

तपोमूल 1) Adj. *in der Askese—, in der Frömmigkeit wurzelnd.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

तपोयुक्त m. *ein asketisch, frommer Mann.*

तपोरत Adj. *an der Askese seine Freude habend, fromm* 55,1.

तपोरति 1) Adj. dass. 67,2. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

तपोरवि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

*तपोराज m. *der Mond.*

तपोराशि n. *ein überaus frommer Mann.*

तपोऽर्थीय Adj. *zur Askese bestimmt.*

तपोलोक m. Name *einer über Ǵanas gelegenen Welt.*

*तपोवट m. Bein. Brahmâvarta's.

तपोवन n. *ein Wald, in welchen Asketen sich kasteien.*

तपोवत् Adj. *asketisch, fromm.*

तपोवास m. *die Stätte der Askese.*

तपोवृद्ध Adj. *überaus asketisch, — fromm* 69,7.

तपोऽशन m. N. pr. 1) eines Ṛshi im 12ten Manvantara. — 2) eines Sohnes des Manu Tâmasa.

तप्त 1) Adj. s. u. 1. तप्. — 2) n. *heisses Wasser* Çat. Br. 14,1,1,29.

तप्तक n. *Bratpfanne.*

तप्तकुम्भ m. 1) *ein glühender Topf.* — 2) *eine best. Hölle.*

तप्तकूप m. *eine best. Hölle.*

तप्तकृच्छ्र m. n. *eine best. Kasteiung, bei der man nur Heisses geniesst.*

तप्तजाम्बूनदमय Adj. (f. ई) *aus geglühtem (reinem) Golde gemacht* R. 1,15,8.

तप्ततप्त Adj. *wiederholt heiss gemacht* Bhâvapr. 2,83. 87.

तप्तपाषाणकुण्ड n. *eine best. Hölle mit glühenden Steinen.*

तप्तमुद्रा f. bei den Vaishṇava *der mit einem glühenden Eisen auf der Haut eingebrannte Name* Vishṇu's VP.² 1, XXXIV. °धारणावाद् m., °धारणविधि m., विचार् m., °विद्रावण und °विलास m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तप्तर् Nom. ag. *Erwärmer, Erhitzer.*

*तप्तरूप n. P. 5,4,81.

*तप्तत्रप und *°क n. *Silber.*

*तप्तलोमश *grüner Vitriol.*

तप्तलोह *eine best. Hölle* VP. 2,6,11.

तप्तवालुक 1) Adj. *mit heissem Sande versehen.* — 2) m. *eine best. Hölle.*

तप्तवालुका f. Pl. *heisser Sand.*

तप्तव्य Adj. *als Kasteiung zu üben.*

तप्तसुराकुण्ड m. *eine best. Hölle.*

तप्तसूर्मि f. *eine best. Hölle.* Auch °कुण्ड n.

तप्ताभरण n. *ein Schmuck aus geläutertem Golde* R. 3,58,19.

तप्तायन Adj. (f. ई) *dem Geplagten, Leidenden zum Aufenthalt dienend.*

तप्ति f. *Hitze, Glut* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,10 (S. 517).

तप्तोदकस्वामिन् m. N. pr. eines Tîrtha.

तप्य Adj. 1) *was geglüht —, geläutert werden muss.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,10 (S. 519). — 2) *der sich kasteit* (Çiva) = सत्त्वमय Nîlak.

तप्यति f. *Glut.* v. l. तप्यतु.

तप्यतु 1) Adj. *heiss, glühend.* — 2) f. *Glut* TS. (ed. Weber) 1,4,35,1. v. l. तप्यति.

*तबलकृति *eine best. kriechende Pflanze.*

*तभ m. *Bock.*

तम्, ताम्यति (metrisch auch Med.), Partic. तान्त. 1) *den Athem verlieren, ersticken; betäubt—, ohnmächtig werden, exanimari, erschöpft sein, vergehen, ausser sich sein, sich nicht zu helfen wissen, aus der Haut fahren mögen.* नैमा तमत् impers. — 2) *stocken, unbeweglich—, starr—, hart werden* (vom Körper, seinen Gliedern und Functionen). — 3) *काङ्क्षायाम्. — Caus. तमयति *ersticken* (trans.), *der Luft berauben.* — Mit अव, अवतान्त *ohnmächtig.* — Mit आ 1) *exanimari, vergehen, ausser sich sein, sich nicht zu helfen wissen* Kâd. 2,13,10. — 2) *unbeweglich—, starr werden* Bâlar. 83,15. — Mit उद् = आ 1). — Mit नि, °तान्त *ausserordentlich, bedeutend;* °म् und नितान्त° Adv. *in hohem Grade, überaus, sehr, heftig, ganz und gar, durchaus.* — Caus. *ersticken* (trans.) Âpast. Çr. 5,17,8. — Mit परि *beklommen werden.* — Mit प्र *athemlos —, beklommen—, betäubt werden, sich erschöpft fühlen, vergehen, ausser sich sein.* — *Caus. Absol. प्रतमय्य. — Mit अतिप्र = प्र verstärkt. — Mit सम् *sich aufreiben,— verzehren.*

तम 1) Adj. *am meisten erwünscht.* — 2) m. *a*) = तमस्. Zu belegen in der Bed. Râhu. — *b*) **Xanthochymus pictorius.* — *c*) **Phyllanthus emblica.* — 3) *f. आ *a*) *Nacht* Râǵan. 21,43. — *b*) = 2) *b*). — 4) *n. *a*) *Finsterniss.* — *b*) *Fussspitze.*

*तमःप्रभ m. und *°भा f. *eine best. Hölle.*

तमक 1) m. *Beklommenheit, eine best. Form des Asthma.* — 2) *f. आ *Phyllanthus emblica.*

*तमङ्ग und *°क m. *ein flaches hervortretendes Dach, Plattform, eine Art Balcon.*

*तमत Adj. *begierig nach Etwas.*

तमन n. *das Athemloswerden.*

तमप् *das Suffix des Superlativs* तम 224,3.

तमप्रभ m. und *°भा f. *eine best. Hölle.*

*तमम् Absol. von तम् P. 6,4,93.

*तमर् n. *Zinn.*

*तमराज m. *eine Art Zucker.*

तँमस् n. 1) Sg. und Pl. *Finsterniss, Dunkel.* तँमः प्रैणीतः so v. a. *des Augenlichtes beraubt* RV. 1,117,17. — 2) *das Dunkel der Hölle, Hölle* und *eine best. Hölle* VP. 2,6,4. — 3) Bein. Râhu's, *des Sonne und Mond verfinsternden Dämons.* Nach den Lexicographen auch m. — 4) *die über den Geist ausgebreitete Finsterniss, Irrthum, Verblendung, Wahn.* — 5) *Finsterniss, Irrthum, Unwissenheit* als *eine der drei Grundeigenschaften alles Seienden.* — 6) im Sâṃkhja *eine der fünf Formen der* Avidjâ. — 7) **Sünde.* — 8) **Trauer.* — 9) N. pr. eines Sohnes des Çravas, des Pṛthuçravas (VP. 4,12,2) und des Daksha (VP.² 1,103).

तमस् 1) Adj. *dunkelfarbig.* — 2) *m. *a*) *Finsterniss.* — *b*) *Brunnen.* — 3) f. तमसा N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a*) *Finsterniss.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. — *b*) **Stadt.*

*तमसाकृत Adj. P. 6,3,3, Sch.

तमस्क am Ende eines adj. Comp. = तमस् 1) (Saṃhitopan. 24,1) und 5).

*तमस्काण्ड m. gaṇa कस्कादि.

*तमस्तति f. *dichte Finsterniss.*

तँमस्वत् 1) Adj. (f. °स्वती) *dunkel.* — 2) *f. त-

मस्वती *Nacht.*

तमस्वरी Adj. f. *dunkel.*

तमस्विनी f. 1) *Nacht* Kâd. 2,53,15. 126,19. — 2) **Gelbwurz.*

तमःस्पृश् Adj. *mit Finsterniss —, mit Dunkel verbunden* Kâd. 1,2.

तमाम् Adv. *in hohem Grade, sehr, ganz* Naish. 8,57. In der älteren Sprache wird es Adverbien angefügt, in der späteren einem Verbum finitum.

तमाल 1) m. *a) Xanthochymus pictorius. — b) *eine Art* Khadira. — c) *Crataeva Roxburghii* Râgân. 9,143. — d) *Sectenzeichen auf der Stirn. — e) *Schwert. — 2) *m. n. *Bambusrinde.* — 3) *f. ई *a) Phyllanthus emblica. — b) Crataeva Roxburghii. — c) = ताम्रवल्ली* Râgân. 3,110. — 4) *n. *= तमालपत्र* Râgân. 6,176.

तमालक 1) (*m. n.) *a) Xanthochymus pictorius.* Zu belegen am Ende eines adj. Comp. — *b) *Bambusrinde.* — 2) *f. तमालका, °की und °लिका *Phyllanthus emblica.* — 3) f. °लिका *a) *= ताम्रवल्ली* Râgân. 3,110. — *b)* N. pr. α) eines Landes. — β) eines Frauenzimmers. — 4) *n. *a) das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,175. — *b) Marsilea quadrifolia.*

तमालपत्र n. 1) *das Blatt a) des Xanthochymus pictorius. — b) *der Laurus Cassia* Râgân. 6,175. — 2) **Xanthochymus pictorius.* — 3) *Sectenzeichen auf der Stirn* in श्रीखण्डतमालपत्र.

तमालपत्रचन्दनगन्ध m. N. pr. eines Buddha.

*तमालिनी f. 1) *eine mit* तमाल *bestandene Gegend.* — 2) N. pr. eines Landes. — 3) *Phyllanthus emblica.*

*तमाल्वय m. = तालीशपत्र.

तमि f. 1) *Nacht.* Zu belegen mit Sicherheit nur तमी (Golâdhj. 7,10. Naish. 7,45). — 2) **Gelbwurz.*

तमितोस् Abl. Inf. zu तम्. आ तम° *bis zur Erschöpfung* TBr. 1,4,4,2. Tândja-Br. 12,11,17. Lâṭj. 3,9,15. Âpast.

*तमिन् Adj. von तम्.

तमिषीची Adj. f. *beklemmend, betäubend, verwirrend.*

तमिस्र 1) n. *a) Dunkel, eine dunkle Nacht.* Pl. LA. 92,16. — *b) eine dunkle Hölle, Hölle* überh. — *c) *Zorn.* — 2) f. तमिस्रा = 1) *a).*

तमिस्रपक्ष m. *die dunkle Hälfte eines Monats, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond* Ragh. 6,34.

तमुष्टुकिभाष्य n. Titel eines *Commentars zu* Ṛv. 6,18 Opp. Cat. 1.

तमुष्टुकीय *die Hymne* Ṛv. 6,18.

तमेरु in अतमेरु.

तमोगा Adj. *im Dunkel wandelnd.*

तमोघ्न 1) Adj. *das Dunkel verscheuchend.* — 2) m. *a) die Sonne. — b) *der Mond. — c) *Feuer. d) *Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's. — e) *ein Buddha.*

*तमोज्योतिस् m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

तमोनुद् 1(Adj. *das Dunkel verscheuchend.* — 2) m. *Alles was Licht heisst.* नष्ट° Adj. so v. a. *finster.* Nach den Lexicographen *die Sonne, der Mond, Feuer* und *Lampe.*

तमोनुद् 1) Adj. (f. आ) *das Dunkel verscheuchend.* — 2) m. *a) die Sonne. — b) der Mond.*

तमोऽन्तकृत् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

तमोऽन्य m. *eine der 10 Weisen, auf welche eine Eklipse stattfinden kann.*

तमोऽन्धकार N. pr. einer fabelhaften Oertlichkeit Kâraṇḍ. 39,11. °वासिन् Adj. 42,13. °भूमि f. 40,21. Auch °कारा भूमिः 39,20. 43,5.

तमोऽपह 1) Adj. *a) das Dunkel —, die Unwissenheit verscheuchend* Daçak. 40,4. — 2) m. *a) *die Sonne. — b) der Mond. — c) *Feuer. — d) *ein Buddha.*

*तमोभिद् m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

तमोभूत Adj. 1) *dunkel, in Finsterniss gehüllt.* — 2) *dumm, einfältig.*

*तमोमणि m. 1) *eine Art Edelstein.* — 2) *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

तमोमय 1) Adj. (f. ई) *aus Dunkel gebildet, daraus bestehend, darin gehüllt.* — 2) m. im Sâṁkhja *eine der fünf Formen der* Avidjâ.

तमोमयी Adv. mit कर् *in Dunkel hüllen* Naish. 8,65.

तमोऽरि m. *die Sonne* Râgân. 21,40.

तमोऽरिविवर *Fenster* Râgat. 7,775.

तमोरूप Adj. (f. आ) *aus Finsterniss —, aus Verblendung bestehend* Nṛs. Up. 227. °वृपिन् dass. Comm. 228.

*तमोलिप्ती f. N. pr. eines Landes.

तमोवत् Adj. *finster, dunkel.*

तमोवासस् n. *das Dunkel als Kleid, die Finsterniss als Hülle* Kâd. 2,142,5.

*तमोविकार m. *Krankheit.*

तमोवृध् Adj. *am Dunkel sich erfreuend.*

*तमोवैरिन् m. *Feuer* Gal.

तमोहन् 1) Adj. *das Dunkel niederschlagend.* — 2) *m. *a) Feuer* Gal. — *b)* Bein. α) Vishṇu's Gal. — β) Çiva's Gal.

*तमोहर m. *der Mond,*

*तम्पा f. *Kuh.*

*तम्ब्, तम्बति (गतौ).

*तम्बा f. *Kuh.*

तम्बीर = تومبر *der 14te astrol. Joga.*

तम्र Adj. (f. आ) *beengend, erstickend* oder *verdunkelnd.*

तय्, तयते 1) *sich fortbegeben aus* (Abl.), *sich hinbegeben zu, auf* (Acc.); nur Bhaṭṭ. — 2) *रक्षणे.

*तय m. gaṇa वृषादि.

1. तर्, तरति, °ते, तितरीति, °ते, तरुते, तुर्याम, तितर्ति (Bhâg. P.), Partic. Pl. तित्रतस्, तुतुर्यात्, Partic. तीर्ण. 1) über ein Gewässer *setzen, überschiffen, überschreiten, hinübergelangen über* oder *zu* (Acc.). Ohne Object *übersetzen.* तीर्ण *a) der übergesetzt —, hinübergeschifft ist;* ohne oder mit Object (Acc.). — *b) worüber man geschifft ist, — gelangt ist, überschritten.* — 2) *sich auf der Oberfläche des Wassers erhalten, schwimmen, nicht untergehen.* — 3) *an's Ende gelangen, Etwas durchmachen, zurücklegen* (einen Weg), *durchleben* (einen Zeitraum), *durchstudiren;* mit Acc. Ohne Object *hinfliegen, hinschiessen.* तीर्ण mit act. (व्याकरणम् *die Grammatik durchstudirt habend* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,32) und pass. Bed. — 4) *vollführen, vollbringen, ausführen, erfüllen.* तीर्ण mit pass. Bed. — 5) *die Oberhand bekommen —, Herr werden über, bemeistern, überwinden, glücklich entgehen;* mit Acc. MBh. 3,193,35. तीर्ण mit act. Bed.; ausnahmsweise mit Abl. st. mit Acc. — 6) *sich bemächtigen, in den Besitz gelangen von* (Acc.). — 7) ohne Object *glücklich davonkommen, sich retten.* — 8) Med. *sich bekämpfen, wettstreiten.* — 9) mit caus. Bed. *a) Jmd hinüber —, hindurchbringen, retten; hinüberhelfen über* (Acc.). — *b) treiben zu* (Dat.) Ṛv. 10,76,2. — तर्यमाण Hariv. 3943 fehlerhaft für त्वर्यमाण. — Caus. तारयति, °ते 1) *Jmd übersetzen, hinüberführen, — über* (Acc.). — 2) *weiter leiten, gelangen lassen zu* (Acc.). — 3) *Jmd glücklich hinüberführen, retten, erlösen, — von, aus* (Abl.). — Desid. तितीर्षति, °ते, *तितरिषति, *तितरीषति *übersetzen —, durchschiffen wollen, hinüberschiffen wollen zu;* mit Acc. — Intens. तर्तरीति, तरीतर्ति, तेरित्रत् Partic., *तातर्ति. 1) *hindurchdringen, durchlaufen, — fliegen, — leben.* — 2) *über Alles glücklich hinwegkommen, sich glücklich fühlen, oben auf sein* Spr. 7625. — Mit अति 1) *übersetzen über, hinübergelangen zu;* mit Acc. — 2) *glücklich hinübergelangen, überwinden, glücklich entgehen;* mit Acc. — °तरसे MBh. 12, 5003 fehlerhaft für °त्वरसे. — Desid. *übersetzen —, hinübergelangen wollen;* mit Acc. — Mit व्यति *glücklich hinübergelangen. überwinden.* — Mit अनु

bis an's Ende nachgehen, mit Acc. — अन्वतीर्यत्त MBh. 7,8721 fehlerhaft für अन्वकीर्यत्त. — Mit अप AV. 6,6,3 wohl fehlerhaft für अव. — Mit अभि 1) *herbeikommen zu* (Acc.). — 2) *einholen, erreichen.* — Mit अव 1) *hinabsteigen, sich herablassen,* — *in* (Loc. oder Acc.), — *von* (Abl.). अवतीर्यैती wohl *einsinkend.* अवतीर्ण *hinabgestiegen auf* oder *in* (Acc.), — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend 134,20). — 2) मही स्वर्गात् *vom Himmel zur Erde herabsteigen* (von göttlichen Wesen). Gewöhnlich ohne diesen Beisatz. अवतीर्ण auch in Comp. mit einem im Abl. (in Folge von) oder Instr. (in der Gestalt von 139, 2) gedachten Worte. — 3) *gelangen zu* oder *in, pervenire ad* oder *in* (Acc.). दृर्शनपथम् Harshaḱ. 203,19. यौवनम् 103,12. सिद्धिपथम् *in Erfüllung gehen,* प्रमाणपथम् mit न *keinen Beweis zulassen,* प्रमाणान्तरगोचरताम् mit न *keinen andern Beweis zulassen.* — 4) *zur Erscheinung kommen, sich einstellen, stattfinden, sich zeigen* Prasannar. 30,16. — 5) *am Platze sein* TS. Prât. — 6) *gehen* —, *sich machen an* (Acc.). — 7) *überwältigen, überwinden, überstehen* (eine Krankheit); mit Acc. अवतीर्ण mit act. Bed. — Caus. 1) *hinabsteigen* —, *herabsteigen lassen, hinabführen,* — *leiten, herabholen;* das Wohin im Acc. oder Loc., das Woher im Abl. अवतारित in Comp. mit dem Woher. — 2) *ab* —, *wegnehmen, ablegen* (Kâd. 111,16), *abgiessen, entfernen, abwenden* (das Auge), — *von* (Abl.). — 3) *hinleiten auf* oder *zu* (Acc.). — 4) *in Gang bringen, verbreiten, einführen.* — 5) *in's Werk setzen, vollbringen.* — 6) *in Anwendung bringen.* — 7) *anführen, erwähnen* Comm. zu Jogas. 1,5. — 8) *herabkommen* (?). — Mit समव Caus. *herabsteigen lassen von* (Abl.). — Mit आ 1) *hinübergelangen über, durchziehen.* — 2) *bewältigen.* — 3) *ausdehnen, vermehren, verherrlichen.* — Mit अभ्या *herbeikommen zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *steigen aus* (insbes. aus dem Wasser, welches oft zu ergänzen ist), *hervorkommen aus;* mit Abl. उत्तीर्ण auch in Comp. mit seiner Ergänzung. — 2) einem Ungemach *entrinnen, sich retten aus* (Abl.). उत्तीर्ण auch in Comp. mit seiner Ergänzung. — 3) *hinabsteigen.* — 4) *absteigen,* so v. a. *einkehren in* (Loc.). — 5) *übersetzen über, hinübergelangen zu;* mit Acc. उत्तीर्ण mit pass. Bed. — 6) *hinüberkommen über, hinter sich lassen, überwinden;* mit Acc. उत्तीर्ण mit act. (MBh. 3,52,30. Dh. V. 6,7) und pass. Bed.; auch *der alles Schwierige hinter sich hat* MBh. 4,45,15 (Nilak. ergänzt आपद्यः). — 7) *erheben, erhöhen, stärken, vermehren.* — Caus. 1) *hinaussteigen lassen, hinaushelfen, herausholen, hinauslassen;* das Woher im Abl. — 2) *befreien, erlösen, retten;* das Woher im Abl. — 3) *herabsteigen lassen von* (Abl.). — 4) *abnehmen, ablegen* (ein Gewand, Schmucksachen) Kâraṇḍ. 53,14. *aus* —, *abladen* (Waaren). — 5) *Jmd übersetzen, hinüberbringen.* — Mit अभ्युद् 1) *überschreiten.* — 2) *hindurchgelangen zu* (Acc.). — Mit प्रोद् 1) aus dem Wasser (Abl.) *steigen.* — 2) *übersetzen, schiffen über* (Acc.). — Mit प्रत्युद् 1) *heimkehren* R. 2,103,31. — 2) *sich begeben zu* (Acc.). — Mit समुद् 1) aus dem Wasser (welches auch zu ergänzen ist) *steigen, herauskommen, hinaustreten,* — *aus* (Abl.). — 2) *glücklich herauskommen, sich retten aus, frei kommen von;* mit Abl. समुत्तीर्ण auch in Comp. mit seiner Ergänzung. — 3) *übersetzen, hinübergehen über;* mit Acc. समुत्तीर्ण mit act. Bed. — 4) *hindurchdringen durch, durchbrechen* (ein Heer). समुत्तीर्ण mit pass. Bed. — Caus. *abziehen, abstreifen* Naish. 7,31. — Mit उप Caus. in °तारक. — Mit नि 1) *niederwerfen, erniedrigen, überwinden.* — 2) *hemmen.* — Mit निस् 1) *herauskommen, sich retten aus* oder *von* (Abl.). निस्तीर्ण in Comp. mit seiner Ergänzung. — 2) *übersetzen über, hindurchgelangen durch.* निस्तीर्ण mit pass. Bed. Spr. 6613. — 3) *zu Ende bringen, durchleben* (einen Zeitraum). — 4) *vollführen,* — *bringen, erfüllen.* — 5) *fertig werden mit, die Oberhand bekommen über, bemeistern, besiegen, überwinden.* निस्तीर्ण mit pass. Bed. — 6) *von sich abwälzen* (eine Beschuldigung). — 7) *Etwas gut machen, für Etwas leiden, abbüssen;* mit Acc. — Caus. 1) *retten, befreien.* — 2) *überwinden, besiegen.* — Desid. *zu durchschiffen* —, *hinüber zu gelangen wünschen;* mit Acc. — Mit परि Caus. in °तारणीय. — Mit प्र 1) *sich zu Wasser begeben, übersetzen, hinüberschiffen über;* mit Acc. प्रतीर्ण *abgefahren* (Schiff); *gedrungen über* (Acc.). — 2) *aufbrechen, sich auf den Weg machen.* — 3) *vorwärts kommen, emporkommen, zunehmen.* — 4) *vorwärts bringen, leiten, führen, fördern, vermehren, vergrössern, erhöhen* u. s. w. — 5) *ausdehnen, verlängern.* आयुः *das Leben v., länger leben lassen;* Med. *länger leben.* — Caus. 1) *ausdehnen, ausbreiten, verlängern* (das Leben). — 2) *Jmd in die Irre leiten, anführen, betrügen.* — 3) *Jmd zu Etwas verführen, verleiten, bereden zu* (Dat. oder Loc.). — Mit अभिप्र in °तारिन्. — Mit उपप्र *hinüberführen* (mit einem Schiffe). — Mit विप्र Caus. *Jmd anführen, betrügen.* — Mit संप्र *hinüberschiffen über* (Acc.) Naish. 5,8. — Mit प्रति in °तर्. — Mit वि 1) *durchlaufen, durchziehen, durchdringen.* वितीर्ण *gedrungen über* (Acc.). — 2) *weiterbringen, von einem Ort zum andern bringen, wegbringen, wegschaffen,* — *von* (Abl.) ṚV. 10,68,3. वितीर्णतर *ferner liegend.* — 3) *durchkreuzen, vereiteln* (einen Wunsch) ṚV. 10,34,6. 54,5. — 4) *verlängern* (das Leben). — 5) *gewähren, verleihen, geben, verschenken,* eine Tochter *zur Ehe geben* 131,10. आसनम् *einen Sitz anbieten,* द्वारम् so v. a. *Einlass gewähren,* उत्तरम् *eine Antwort ertheilen,* दृष्टिम् oder दर्शनम् *Jmd seinen Anblick gewähren, Jmd vor sich lassen,* अवसरम् *Gelegenheit geben.* वितीर्ण mit pass. Bed. — 6) in der Med. *verabreichen, eingeben; anwenden* (ein Verfahren). — 7) *vollbringen, vollführen, bewirken, hervorbringen.* वितीर्ण mit pass. Bed. — Caus. 1) *durchfahren, durchziehen* (mit einem Kamme). — 2) *aus* —, *vollführen.* — Intens. °तर्तूर्यते, वितर्तुराण, वितरित्रत् 1) *sich hierhin und dorthin wenden, mannichfach verfahren.* — 2) *auf mannichfache Weise verfolgen* (ein Ziel). — Mit प्रवि *verleihen, schenken.* — Mit सम् 1) *übersetzen, durchschiffen, hinübergelangen* (eig. und übertr.) *über* oder *zu* (Acc.). Ohne Object *übersetzen, glücklich hinübergelangen.* — 2) *herausgelangen* —, *sich retten aus* (Abl.). Nur संतीर्ण. — 3) *gemeinschaftlich zurücklegen* (einen Weg) ṚV. 1,42,1. — 4) *Jmd übersetzen, glücklich hinüberbringen, retten.* — संतरमाण MBh. 12,8657 fehlerhaft für संत्वरमाण. — Caus. *Jmd übersetzen, glücklich hinüberbringen,* — *über* (Acc.), *retten,* — *von* (Abl.), *über alle Gefahren hinüberführen* Spr. 4707. — संतर्यमाण MBh. 14,2310 fehlerhaft für संतर्ज्यमान. — Mit अनुसम् *bis an's Ende führen, fortspinnen.* — Mit अभिसम् *übersetzen nach* (Acc.).

2. तॅर् m. *Stern.* Nur Nom. Pl. तारस् ṚV. 8,55,2.

तॅर् 1) Adj. als Beiw. von Çiva etwa *rettend.* Am Ende eines Comp. *übersetzend, hinübergelangend; überwindend, besiegend.* — 2) m. *a) das Uebersetzen.* — *b) Fährgeld.* — *c) *Floss.* — *d) *Weg.* — *e) ein best. Zauberspruch zur Bannung von Geistern, die in Waffen hausen.* — *f) *Feuer.* — *g)* N. pr. eines Mannes. — 3) तराम् Adv. mit न *durchaus nicht.* Als Steigerung in der älteren Sprache Adverbien, in der späteren Sprache einem Verbum finitum angefügt.

तरक्ष m. 1) *Hyane* Varâh. Bṛh. S. 6,12. — 2) **Wolf.*

तरॅक्षु (Maitr. S. 3,14,21) und *तरक्षुक m. *Hyäne.*

तरंग्, तरंगति, °ते *Wellenformen zeigen* Kâd. 2, 98,9. *wogen, sich hinundher bewegen.* Vgl. उत्तरङ्ग

und तरंगय्.

तरंग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Welle, Woge.* — 2) *Welle* als Bez. von *Unterabtheilungen* oder *Abschnitten*, insbes. solcher Werke, die im Titel ein Wort wie *Meer* oder *Fluss* enthalten. — 3) *springende Bewegung, Galopp.* — 4) *das Wogen, Sichhinundherbewegen.* अभ्र° (v. l. भ्रू°) Hariv. 2,24,26. — 5) * *Zeug, Gewand.*

तरंगक 1) m. *Welle, Woge.* — 2) f. तरंगिका N. pr. einer Zofe Vidḍh. 32,4.

तरंगणि (°म्) MBh. 6,3326 fehlerhaft für तरङ्गिणाम्.

तरंगभीरु m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu.

तरंगमालिन् m. *das Meer* Prasannar. 130,21. 131,7.

तरंगय्, °यति *wogen —, schwanken machen, hinundher bewegen* (die Augen) Bâlar. 63,10. Vidḍh. 76,10. — तरङ्गित 1) Adj. *wogend, schwankend, sich hinundher bewegend* Prasannar. 49,22. Kâṇḍak. 16,3. — 2) n. *das Wogen, Sichhinundherbewegen.*

तरंगवती f. 1) *Fluss* Vikramâṅkaḱ. 6,72. — 2) N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

तरंगिणीनाथ m. *das Meer* Bâlar. 188,19. Vikramâṅkaḱ. 13,41.44.

तरंगिणीभर्तृ m. dass. Vikramâṅkaḱ. 13,53.

तरंगिन् 1) Adj. *wogend, sich hinundher bewegend* MBh. 6,76,15. — 2) f. °णी *a) Fluss.* — *b)* N. pr. eines Flusses. — *c)* Titel verschiedener Werke, insbes. am Ende eines Comp.

*तरट 1) (wohl m.) *eine best. Arzneipflanze.* — 2) f. ई *eine best. stachlige Pflanze* Râǵan. 8,73.

तरण 1) *m. *a) Floss, Boot.* — *b) der Himmel.* — 2) n. *a) das Uebersetzen, Durchschiffen* 177,22. — *b) glückliches Hinüberkommen über, das Ueberwinden.* — *c)* vielleicht *Ruder.* — तरणी s. u. तरणि.

तरणि 1) Adj. *a) die Bahn durchlaufend, vorwärts dringend, rasch, unverdrossen, energisch.* — *b) hinüberbringend, rettend, hülfreich.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b)* **Calotropis gigantea.* — *c)* **Strahl.* — 3) f. °णि und °णी *a) Boot, Schiff* Hariv. 14078. — *b)* **Aloe perfoliata.* — 4) *f. °णी *a) Hibiscus mutabilis.* — *b) Rosa glandulifera* Râǵan. 10,129.

तरणित्व n. *Eifer, Ausdauer.*

तरणिधन्य Adj. als Beiw. Çiva's.

*तरणिरत्न n. *Rubin.* Vgl. तरुणीरत्न.

तरणीय Adj. *transeundus, zu passiren.*

*तरणीवल्ली f. *Rosa glandulifera.*

*तरण्ड 1) m. f. (आ und ई) und n. *Floss, Schiff.* — 2) m. n. *a) Flosse an einem Fischernetze.* — *b) Ruder.* — 3) m. N. pr. einer Gegend.

तरण्डक n. N. pr. eines Tîrtha.

*तरण्डपादा f. *Boot, Schiff.*

*तरण्य्, °यति (गतौ).

तरतमतस् Adv. *mehr oder minder.*

*तरत्सम m. = तृणाग्नि Gal. Vgl. तरत्सल und वत्सल.

तरत्समन्दी f. Pl. (Gaut.) und °य n. *die Hymne* ṚV. 9,58.

*तरत्सल m. = तरत्सम.

तरथ in देव°.

*तरद्व f. 1) *Floss.* — 2) *eine Art Ente.*

*तरदी f. = तरटी.

तरद्वेषस् Adj. *die Feinde besiegend.*

तरध्यै Dat. Inf. zu 1. तर् ṚV. 9,110,1.

तरन्त 1) m. *a)* **Meer.* — *b)* **Regenschauer.* — *c)* **Frosch.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. तरन्ती *Boot, Schiff.*

तरन्तुक n. N. pr. eines Tîrtha.

*तरपण्य n. *Fährgeld.*

*तरपण्यक m. *Fährgeldempfänger.*

तरम्बुज n. *Wassermelone* Mat. med. 320.

तरल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, zuckend, zitternd.* — *b) funkelnd.* — *c) unstät, unbeständig, vergänglich.* — *d)* **liederlich, wollüstig.* — *e)* **flüssig.* — *f)* **hohl.* — 2) m. *a) Woge, Welle.* — *b) der Mittelstein in einem Halsschmucke.* — *c)* **Rubin* Râǵan. 13,148. — *d)* **Halsschmuck.* — *e)* **Eisen.* — *f)* **Fläche.* — *g)* **Stechapfel.* — *h)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Autors Bâlar. 8,20. — 3) f. (आ) oder n. *Reisschleim, Reisbrühe* Varâh. Bṛh. S. 76,11. — 4) f. आ *a)* **ein geistiges Getränk.* — *b)* **Biene.* — *c)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,96,20. 97,1.

तरलता f. 1) *das Zucken, Zittern.* — 2) *ein unstätes Wesen.* — 3) *Vielthuerei* Kâd. 121,3.

तरलत्व n. *ein unstätes Wesen.*

तरलनयनी f. *ein best. Metrum.*

तरलय्, °यति 1) *in eine zitternde Bewegung versetzen, hinundher bewegen* Harshaḱ. 127,9. — 2) *wogen, flattern, sich hinundherbewegen.* तरलितम् impers. तरलित Adj. *wogend, flatternd, sich hinundherbewegend, bewegt* (vom Herzen).

तरललेखा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

तरलाय्, °यते *sich hinundherbewegen* Hemâdri 2,*a*,96,19.

तरलिका f. N. pr. einer Zofe.

*तरवट *Cassia auriculata* Râǵan. 4,202.

तरवारि (*m.) (Ind. St. 14,387. Paṅkad.) und *°वालिका f. *Schwert, ein bes. Schwert.*

तरवी = تربيع *Geviertschein.*

1. तर्स् n. 1) *rasches Vordringen, — an's Ziel Kommen, durchdringende Kraft, Energie, Wirksamkeit, Nachdruck.* — 2) *Fähre, Fahrzeug.* — 3) angeblich = स्तोम bei den Göttern. — 4) * *Ufer.* — 5) * = प्लवग. — 6) तर्सा Instr. *a) durch Gewalt* Spr. 2500. — *b) eilends, rasch, flugs, ohne Weiteres.*

2. तर्स् Adj. *durchdringend, rach, energisch.*

तर्स m. n. Sg. und Pl. *Fleisch.*

तर्सत् Partic. = त्रसत्.

तर्सपुरोडाश Adj. *der einen Opferkuchen von Fleisch darbringt.*

तर्समय Adj. *aus Fleisch bestehend.*

*तर्सान m. *Boot.*

*तर्स्थान n. *Landungsplatz.*

तर्स्मत् m. Hariv. 495 fehlerhaft für तर्स्वत् 2).

तर्स्वत् 1) Adj. *energisch.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu Hariv. 1,7,87. — 3) *f. Pl. तर्स्त्य: *die Eilenden* unter den Synonymen von *Fluss.*

तर्स्विन् 1) Adj. *rasch, ungestüm, energisch, muthig.* — 2) *m. *a) Wind.* — *b) Falke* Gal. — *c)* Bein. Garuḍa's.

*तर्स्यु m. *ein Boot von bes. Bauart.*

तराम् s. u. तर 3).

*तरालु m. = तरन्धु.

तरि f. 1) तरि und तरी (Nom. तरी und *°स्) *a) Boot, Schiff.* — *b)* **Kleiderkorb.* — *c)* **Saum eines Gewandes.* — 2) *तरी *a) ein Geräthe zum Ausschöpfen des Wassers in einem Schiffe.* — *b) Keule.* — *c) Rauch,* richtig स्तरी.

तरिक 1) m. *a) Fährmann.* — *b)* **Floss, Boot.* — 2) f. आ *a) Boot.* — *b) die Haut auf der Milch.*

*तरिकिन् m. *Fährmann.*

*तरिण्य्, °यति v. l. für तरण्य्.

*तरितर् Nom. ag. von 1. तर्.

तरितव्य n. impers. *überzusetzen.*

तरिता f. 1) **Zeigefinger.* — 2) *eine Art Knoblauch.* — 3) wohl *eine Form der* Durgâ.

तरित्र n. *Ruder* in अतरित्र. Nach Nîlak. m. *Steuermann* u. s. w.

तरिन् 1) Adj. in der verdorbenen Stelle AV. 5, 27,6. — 2) f. तरिणी *Boot, Schiff* Hariv. 3,65,39. तरणी v. l.

*तरिरथ m. *Ruder.*

तरी s. u. तरि.

तरीक in *निस्तरीक.

*तरीतर् Nom. ag. von 1. तर्.

तरीतु in दुष्टरीतु.

तरीष in *दुस्तरीष und *निस्तरीष.

तरीयंस् Adj. *leicht durchdringend*, mit Acc.

*तरीष 1) m. *a) Boot, Schiff.* — *b) Meer.* — *c) ein Etwas vermögender Mann.* — *d) eine schöne Erscheinung.* — *e) Beschluss, Entschluss.* — *f) Himmel.* — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Indra's.

तरीषणि Infin. debendi *zu durchdringen*, mit Acc.

1. तरु Adj. *rasch.*

2. तरु m. 1) *Baum.* Noch nicht bei Manu. — 2) N. pr. eines Sohnes des Manu Kâkshusha.

*तरुकूणि m. *ein best. Vogel.*

तरुकोटर n. *Baumhöhle* 145,7.

तरुक्ष m. N. pr. eines Mannes.

*तरुखण्ड m. n. *Baumgruppe.*

तरुगह्न n. *Waldesdickicht* 172,6.

तरुच्छाया f. *der Schatten eines Baumes* 134,14.

*तरुजीवन n. *Baumwurzel.*

तरुण 1) Adj. (f. ई) *a) jung, neu, frisch, angehend* (eine Krankheit), *vor Kurzem aufgegangen* (Sonne), *eben begonnen* (86,24), *zunehmend* (Mond). — *b) zart* (Mitgefühl). — 2) m. *a) Jüngling.* — *b) *Ricinus communis.* — *c) *grober Kümmel* Râǵan. 6,64. — *d)* Bez. *eines der* 7 Ullâsa *bei den* Çâkta. — *e)* N. pr. *α)* eines mythischen Wesens MBh. 2, 7,22. — *β)* eines Ṛshi im 11ten Manvantara. — 3) *m. n. *die Blüthe von Trapa bispinosa.* — 4) f. तरुणी *a) Jungfrau, ein junges Mädchen, eine junge Frau* Spr. 2836. — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) *Aloe perfoliata.* — *d) *Rosa glandulifera* oder *alba* (Mat. med. 320). — *e) Croton polyandrum* oder *Tiglium.* — 5) n. *a) Knorpel.* — *b) Schössling, Halm.*

तरुणक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *Schössling. Halm.*

तरुणज्वरारि m. *eine best. Mixtur gegen ein angehendes Fieber* Mat. med. 32.

तरुणता f. *Frische, vigor* Kâd. 2,132,16.

*तरुणपीतिका f. *rother Arsenik.*

तरुणय्, °यति *jung—, frisch machen.*

तरुणवाचस्पत्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*तरुणाभास m. *eine Gurkenart.*

तरुणाय्, °यते *jung—, frisch werden, — bleiben.*

तरुणास्थि n. *Knorpel* Suçr. 1,35,1. 2,370,2.

तरुणिमन् m. *das jugendliche Alter* Maitr. S. 1,10,10. Prasannar. 33,18.

1. तरुणी f. s. u. तरुण.

2. तरुणी Adv. mit भू *zum Jüngling—, zur Jungfrau heranreifen* Harshaḱ. 107,16.

तरुणीकटाक्षकाम (Râǵan. 10,43) und *°कटाक्षमाल m. *Clerodendrum phlomoides.*

*तरुणीरत्न n. *Rubin* Gal. Vgl. तरणिरत्न.

तरुणेन्दु m. *der zunehmende Mond* Spr. 4775. 7770.

1. तरितर् Nom. ag. mit Acc. *gewinnend, erringend* Ṛv. 1,27,9. 129,2.

2. तरितर् Nom. ag. mit Gen. 1) *Ueberwinder, Besieger.* — 2) *Förderer, zur Eile antreibend.*

तरुतल n. *der ebene Platz unter einem Baume* 152,17. 154,4. zu Spr. 1193.

तरुता f. Nom. abstr. von तरु *Baum.*

*तरुतूलिका f. *eine Art Vampyr.*

तरित्र Adj. 1) *hinüberbringend.* — 2) *siegreich.* — 3) *Sieg verleihend.*

*तरुदूलिका f. = °तूलिका.

*तरुनख m. *Dorn.*

*तरुभुज् m. *Vanda Roxburghii.*

तरुमण्डप *Laube.*

तरुमूल n. *Baumwurzel* 137,4.

*तरुमृग m. *Affe.*

*तरुराग m. n. *ein junger Schoss.*

तरुराज m. *die Fächerpalme* Râǵan. 9,87. Hemâdri 2,*a*,49,3.

तरुराजन् m. *der König der Bäume*, Beiw. des Pârigâta.

*तरुरुहा und *°रोहिणी f. *Vanda Roxburghii.*

तरुवल्ली f. 1) *Schlingpflanze.* — 2) *eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,116.

*तरुश Adj. *baumreich.*

*तरुशायिन् m. *Vogel.*

तरुष्, तरुषति, °ते *überwinden, besiegen* Ṛv. 1,132,5. 7,48,2. — Mit आ *hinübergelangen über, durchziehen* Ṛv. 5,59,1.

तरुष 1) m. *Bekämpfer, Ueberwinder.* — 2) f. ई *siegreicher Kampf.*

तरुषण्ड n. *Baumgruppe.*

तरुष्य, Partic. तरुष्यत् *bekämpfend.*

तरुस् n. 1) *Kampf, Wettstreit.* — 2) *Ueberlegenheit.*

तरुसार (*m.) 1) *Kernholz.* — 2) **Kampfer.*

तरुसारमय Adj. *aus Kernholz bestehend.*

*तरुस्था f. *Vanda Roxburghii.*

तर्कट m. *Lotuswurzel.*

तर्कण n. wohl nur fehlerhaft für तरुणक *Schössling.*

*तर्कतर Nom. ag. von 1. तर्.

तर्कष Adj. *überlegen.*

तर्क्, तर्कयति, °ते (metrisch) 1) *vermuthen, eine Vermuthung aufstellen.* — 2) *sich in Vermuthungen ergehen über, zu kommen suchen hinter, sich eine Vorstellung machen von; mit Acc.* — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — 4) *nachsinnen, in Gedanken sich vorführen, im Sinne haben, denken an* (Acc.). — 5) *im Sinne haben —, gedenken zu;* mit Infin. — 6) *in's Klare kommen.* — 7) *भाषार्थ oder भासार्थ. — Mit अनु 1) *in Gedanken sein bei* (Acc.). — 2) *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit निस् in निष्टर्क्य. — Mit परि 1) *hinundher sinnen, sich in Gedanken beschäftigen.* — 2) *Jmd gerichtlich verhören, vernehmen.* — Mit प्र 1) *in's Klare kommen über, erschliessen;* mit Acc. — 2) *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit संप्र *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit प्रति in अप्रतितर्कित. — Mit वि 1) *vermuthen, in Vermuthungen sich ergehen, glauben.* — 2) *Vermuthungen anstellen über* (Acc.). — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — 4) *nachdenken, nachsinnen, erwägen, nachsinnen über* (Acc.). — 5) *in's Klare kommen, erschliessen.* — Mit संवि *nachdenken über* (Acc.). — Mit सम् *halten für*, mit doppeltem Acc.

तर्क 1) m. *a) Vermuthung.* — *b) Erwägung, geistige Betrachtung, Raisonnement, Speculation* Gaut. — *c) eine auf Speculation, freier Forschung beruhende Lehre, ein philosophisches System.* — *d)* Bez. *der Zahl sechs.* — *e) Widerlegung, reductio ad absurdum.* — *f) *Wunsch, Verlangen.* — *g) *das Erfordern einer Ergänzung.* — *h) *Ursache, Motiv.* — 2) f. आ = 1) *b).* Nach Nîlak. = काङ्क्षा. — 3) n. = 1) *c)* Hemâdri 1,514,2.

तर्कक m. *Bettler.* Nach Nîlak. = प्राश्निक.

तर्ककर्कश m. N. pr. eines Geschlechts Dhûrtan. Prol.

तर्ककर्मन् n. wohl nur fehlerhaft für तर्कु°.

तर्ककारिका f., तर्ककुतूहल n., तर्ककौमुदी f., तर्ककौस्तुभ m. n. (Opp. Cat. 1) und तर्कखण्डनव्याख्या f. (ebend.) Titel von Werken.

तर्कग्रन्थ m. *Denklehre, Lehrbuch der Logik.*

तर्कचन्द्रिका f. und तर्कचूडामणि m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तर्कज्ञान n. *eine auf philosophischem Wege erlangte Kenntniss* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,11.

तर्कज्वाला f. Titel eines buddh. Werkes.

तर्कण n. *das Vermuthen, Ahnen.*

तर्कणीय Adj. *verdächtig.*

तर्कतरंगिणी f. und तर्कदीपिका f. Titel zweier Werke.

तर्कपञ्चानन m. Bein. verschiedener Autoren über den Njâja.

तर्कपरिभाषा f., तर्कपाद् m. (Opp. Cat. 1), तर्कप्रकाश m., तर्कप्रतिबन्धकतारहस्य n., °प्रतिबन्धकरहस्य n., तर्कप्रदीप m., तर्कभाषा f., °टिप्पणी f. (Opp. Cat. 1), °प्रकरण n. (ebend.), °प्रकाश m.,

°प्रकाशिका f., °भावप्रकाशिका f., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °सारमञ्जरी f., तर्कमञ्जरी f. und तर्कमणिदीपिका f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तर्कमुद्रा f. *eine best. Stellung der Hand.*

तर्कयुक्त Adj. 1) *in blossem Verdacht stehend* R. Gorr. 2,109,16. — 2) *verbunden mit —, nebst den philophischen Systemen* MBh. 2,11,35.

तर्करत्न n. und तर्करत्नस्य n. Titel zweier Werke.

तर्कवागीश m. Bein. verschiedener Autoren über den Njâja.

तर्कविडम्बन n. Titel eines Werkes.

तर्कविद् m. *Dialektiker, Philosoph* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,11.

तर्कविद्या f. und तर्कशास्त्र n. *Denklehre.*

तर्कसंग्रह m., °चन्द्रिका f., °तत्त्वप्रकाश m., °तत्त्वोपन्यास m., °दीपिका f., °दीपिकाव्याख्या (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. (ebend.) Titel von Werken.

*तर्कसाध्य n. *eine der 64 Künste* Gal. Vgl. तक्कर्मन्.

तर्कसार (Opp. Cat. 1), तर्कसुधाप्रकाश m. und तर्कसूत्रभाष्य n. Titel von Werken.

*तर्काट m. *Bettler.*

तर्कानुभाषा f. Titel eines Werkes.

तर्काभास m. *eine scheinbare, trügerische Widerlegung.*

तर्कामृत n., °चषक, °चषकतात्पर्यटीका f. und °तरंगिणी f. Titel von Werken.

तर्कारि (metrisch) f. = तर्कारी 1).

तर्कारी f. 1) *Sesbania aegyptiaca.* — 2) *Premna spinosa.* — 3) **eine Kürbisart.*

तर्कालंकार m. Bein. verschiedener Philosophen.

*तर्किण m. *Cassia Tora.*

तर्कित 1) Adj. in अ°. — 2) n. *Vermuthung* Hariv. 9467.

तर्किन् Adj. 1) *vermuthend, muthmaassend.* — 2) *vertraut mit der Speculation, — Philosophie.*

*तर्किल m. v. l. für तर्किण.

तर्कु (*m. f.) *Spindel.*

तर्कुक m. *Bettler.*

तर्कुकर्मन् n. Pl. *eine best. Kunst.*

*तर्कुट n. 1) *das Spinnen.* — 2) f. ई *Spindel.*

*तर्कुपाठी f., *तर्कुपिण्ड m., *तर्कुपीठ m. und *°पीठी f. *verticillus, Spinnwirbel.*

*तर्कुलासक m. *ein Schälchen, in welches die Spindel gesteckt wird.*

*तर्कुशाण (richtig °शान) m. *ein zum Zuspitzen der Spindel gebrauchter Schleifstein.*

तर्क्य in अतर्क्य.

*तर्द्, तृद्दति (गतौ).

*तर्दु m. = तरन्तु *Hyäne.*

*तर्द्य m. *Salpeter.*

तर्ज्, तर्जति, °ते (metrisch) 1) *drohen.* — 2) *Jmd hart anfahren, schmähen.* — Caus. तर्जयति, °ते (metrisch) 1) *Jmd* (Acc.) *drohen.* — 2) *Jmd hart anfahren, schmähen.* — 3) *Jmd erschrecken, in Angst versetzen.* — 4) *verhöhnen, verspotten.* — 5) तर्जयसे MBh. 4,567 (4,33,1) fehlerhaft für तर्कयसे. — Mit अभि Caus. *Jmd hart anfahren, schmähen.* — Mit समभि Caus. dass. — Mit आ Caus. dass. Kâd. 2,131,13. — Mit उद् in उत्तर्जन. — Mit परि Caus. *drohen.* — Mit वि Caus. *Jmd hart anfahren, schmähen.* — Mit सम् Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *drohen* 317,22. — 2) *Jmd hart anfahren, schmähen.* — 3) *Jmd erschrecken, in Angst versetzen* 179,22.

तर्जक Adj. *bedrohend.*

तर्जन 1) n. *a) das Drohen.* — *b) das Schmähen, Schmähung.* — 2) f. आ *das Schmähen.* — 3) f. ई *a) Zeigefinger.* — *b)* wohl *eine best. Waffe* Hemâdri 2,*a*,127,5. 11. 16. 128,8. 13. 18. 129,1. 6. 11.

तर्जनिका f. = तर्जन 3) *b)* Hemâdri 2,*a*,128,2.

*तर्जिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तर्जित 1) Adj. Partic. von तर्ज् Caus. — 2) n. *das Drohen.*

तर्ण्, तृणोति, *तृणुते, *तर्णोति, *तर्णुते *essen.*

*तर्ण m. *Kalb.*

तर्णक m. 1) *Kalb* Hemâdri 1,439,2. Kâd. 2,39,7. Am Ende eines adj. Comp. Harshaḱ. 32,2. — 2) *Thierjunges* überh. Dhûrtan. 19.

*तर्णि m. 1) *Floss, Boot.* — 2) *die Sonne.*

*तर्तरीक 1) Adj. *hinüberzuschiffen* u. s. w. *pflegend.* — 2) n. *Boot, Schiff.*

तर्तव्य Adj. *transeundus, zu passiren.*

तर्द्, तृणत्ति, तृन्त्ते, *तर्दति; Partic. तृण्. 1) *spalten, durchbohren, öffnen.* — 2) *erbohren, freimachen.* — 3) **zu Grunde richten.* — Desid. तितृत्सति und *तितर्दिषति. — Mit अति 1) *spalten, trennen.* — 2) *durchdringen.* — Mit अनु *eröffnen, freimachen.* — Mit अभि 1) *spalten, durchbohren, öffnen.* — 2) *durch Oeffnen frei machen, sich eröffnen, sich verschaffen.* — Desid. *zu eröffnen suchen.* — Mit अव 1) *zerspalten, durchlöchern.* कर्णावविततथेन *die Ohren durch Mittheilung von Wahrheiten* (gleichsam) *zersprengen* Saṃhitopan. 35,10; vgl. 32,1 und Spr. 4992. — 2) *verstummen machen* (eine Trommel). — Mit आ 1) *spalten, durchbohren, durchlöchern, verwunden.* — 2) Med. *sich lostrennen von* (Abl.). — Mit उद् *aufspalten, durchschneiden.* — Desid. *aufzuspalten —, durchzuschneiden wünschen.* — Mit उप *anstechen, spalten.* — Mit नि *durchstechen, spalten.* — Mit परि *durchstechen, anspiessen.* — Mit प्र *anspiessen, anstecken.* Vgl. प्रतृष्. — Mit संप्र in °तर्दन. — Mit वि *einbohren, öffnen, durchbrechen, aushöhlen.* — Caus. वितर्दयति. — Mit सम् 1) *durch eine Oeffnung verbinden, verbinden, an einander befestigen.* — 2) *aushöhlen.*

तर्द m. *ein best. Käfer* oder *anderes Insect.*

तर्दन n. 1) *Oeffnung, Loch* Sâj. zu Çat. Br. 3,2,1,2. — 2) *Befestigung* (*durch Stiche*) Comm. zu Ait. Âr. 367.

तर्दीपति m. *der Herr der* Tardâ AV. 6,50,3.

*तर्द्वृ f. *ein hölzerner Löffel.*

तर्भ am Ende eines adj. Comp. = तर्भन्.

तर्भन् n. *Loch, Oeffnung, Spalte.*

तर्भवत् Adj. *mit Oeffnungen versehen* Ait. Âr. 364,11. *fest zusammengebunden* Comm.

तर्भसमुत Adj. *durch Oeffnungen* (d. i. *Stiche*) *zusammengenäht.*

तर्प् 1) तृप्यति, तृम्प्यति, तृप्णोति, तृप्नोति, तृप्यति und °ते (metrisch); Partic. Perf. तातृपाण. *a) sich sättigen, satt —, befriedigt werden;* mit Gen., Instr. oder Loc. तृप्त *satt, befriedigt;* die Ergänzung im Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend. तृप्तम् Adv. *satt, befriedigt.* — *b) geniessen von* (Abl.). — *c) *sättigen, laben, erfreuen.* — 2) तर्पति *a) *संदीपने.* — *b)* तर्पन्ति MBh. 14,1040 fehlerhaft für तर्पयन्ति. — Caus. तर्पयति, °ते 1) *sättigen, laben, befriedigen, durch Labungsmittel stärken* (einen Kranken) Karaka 6,5. — 2) Med. *sich sättigen, Befriedigung erhalten.* — 3) *संदीपने. — Desid. तितृप्सति *sich zu sättigen verlangen an* (Acc.). — Desid. vom Caus. तितर्पयिषति *zu sättigen —, zu laben —, zu befriedigen verlangen.* — Mit अति (°तृप्यति) *sich vollständig sättigen an* (Instr.). — Mit अनु (°तृप्यते) *durch Jmd* (Abl.) *satt —, befriedigt werden.* — Mit अप Caus. *aushungern, fasten lassen* Karaka 1,10. — Mit अभि, °तृप्त *satt, befriedigt, gelabt;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — Caus. *sättigen, laben, erquicken.* — Mit अव in °तर्पण. — Mit आ (तृर्पति) *satt —, befriedigt werden.* — Caus. *sättigen.* — Mit नि (तृम्पति) RV. 8,70,10. Vielleicht ist नॅ st. नि zu lesen. — Mit परि, °तृप्त *vollkommen befriedigt.* — Caus. *vollkommen sättigen, — laben.* — Mit प्र Caus. *sättigen, laben, stärken.* — Mit वि (°तृप्यति) *satt —, befriedigt werden;* mit Loc. °तृप्त *gesättigt durch* (Instr.). — Mit सम् (°तृप्णोति und °तृप्यति) *zusammen sich sättigen an, sich laben an* (Gen.). — Caus. 1) *sättigen, befriedigen, erquicken, laben, erfreuen.* — 2) *sich nähren von* (Instr.) Karaka 1,23.

°तर्पक Adj. *sättigend, befriedigend.*

तर्पण 1) Adj. (f. ई) *sättigend, labend.* — 2) m. oder n. wohl *eine best. Pflanze.* — 3) *f. ई *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a) das Sattwerden, Sattsein.* — *b) das Sättigen, Laben, Befriedigen* (insbes. der Götter und Ahnen durch Libationen). Im Comp. mit dem Object oder mit dem Labungsmittel. — *c) das Sättigen* der Augen, so v. a. *das Anfüllen derselben mit Oel oder flüssigem Fette.* — *d) eine best. Ceremonie, welche mit einem Zauberspruche vorgenommen wird.* — *e) etwas Erquickendes, Imbiss, Nahrung, Stärkungsmittel* 229,12. MBh. 18, 6,60. 66. Karaka 6,3. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,457,1. — *f) *Brennholz.*

तर्पणीय Adj. *zu sättigen, zu befriedigen mit* (Instr.).

*तर्पणोच्छु m. Bein. Bhîshma's.

तर्पयितव्य Adj. = तर्पणीय.

*तर्पिणी f. *Hibiscus mutabilis.*

*तर्पिलि und *°का f. gaṇa कपिलकादि.

*तर्फ्, तृफति, तृम्फति (तृप्तौ).

*तर्ब्, तर्बति (गतौ).

*तर्बट m. 1) *Jahr.* — 2) *Cassia Tora;* vgl. तरवट.

1. तर्मन् n. *Ueberfahrt* in सु°.

2.*तर्मन् m. n. *Spitze des Opferpfostens.*

तर्य m. N. pr. eines Mannes.

*तर्वन् schlechte Aussprache für तक्वन्.

तर्ष्, तृष्यति, Med. तृषाणै und तातृषाणै; *dürsten, lechzen.* तृषित (तर्षित s. bes.) *durstig, nach einer Beute lechzend, gierig, gierig verlangend zu* (Infin.). — Caus. तर्षयति *dürsten lassen.* — Mit *अनु in *°तर्ष und *°तर्षण. — Mit परि, °तृषित *heftig schmachtend nach.* धर्म° Kâraṇḍ. 80,13. — Mit वि *dürsten, schmachten.* — Caus. *schmachten lassen.*

1.*तर्ष m. 1) *Floss, Boot.* — 2) *Meer.* — 3) *die Sonne.*

2. तर्ष 1) m. *a) Durst; Begierde, Verlangen,* — *nach* (im Comp. vorangehend). — *b)* personificirt als Sohn Arka's von der Vâsanâ. — 2) f. आ = 1) *a)* Bhâg. P.

°तर्षचेतस् Adj. *begierig verlangend nach* (°अर्थे).

तर्षण n. *Durst; Begierde, Verlangen.*

*तर्षम् Absol. von तर्ष्. द्यवं तर्षम् *nachdem man Jmd zwei Tage hat dürsten lassen.*

तर्षित (von तर्ष) Adj. *durstig, lechzend* —, *heftig verlangend nach* (im Comp. vorangehend).

*तर्षुक Adj. *durstig* Gal.

तर्षुल in अ°.

(तर्ष्यावत्) तर्षिअ्यावत् Adj. *durstig.*

*तर्स n. Mahâbh. 8,59,*a.*

तर्क्, तृर्णेढि, *तृंक्ति (Partic. तृंक्त् und °तृंक्राण), *तृक्ति; Partic. तृढ, तृञ्क्त; *zerschmettern, zermalmen, zerquetschen.* — Mit *निस् in *निस्तर्क्ण. — Mit वि = Simpl.

तर्क् in शततर्क्.

तर्क्ण Adj. (f. ई) *zerschmetternd, zermalmend.*

तर्हि Adv. *zu der Zeit, damals, in dem Augenblicke, dann, alsdann, in dem Falle.* In der Bed. *dann, in dem Falle* besonders beliebt in Verbindung mit einem Imperat. oder einem Pron. interr. (243,11). Die Correlativa sind यर्हि, यदा, यर्हि, यत्र, यदि (einmal तर्हि तदा) und चेद्.

तल 1) m. n. *a) Fläche, Ebene, Plan.* Der Begriff der Fläche wird häufig auch da hervorgehoben, wo wir es nicht zu thun pflegen. *m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* mit *Hand* oder *Fuss* verbunden, *Handfläche, Fusssohle.* — *c) Handfläche, die flache Hand.* अन्योऽन्यस्य oder परस्परं तलं oder तलान् दा *einander in die Hände klatschen.* — *d) Fusssohle.* *n. — *e) die unter einem Gegenstande* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *ausgebreitete Fläche,* — *Stelle.* *m. — 2) m. *a) *Vorderarm.* — *b) *Spanne.* — *c) *Schwertgriff.* — *d) Fächerpalme* Vidh. 44,9. — *e) *das Anschlagen der Saiten mit der linken Hand.* — *f) eine best. Hölle.* — *g)* Bein. Çiva's MBh. 13,17,130. — *h)* *N. pr. eines Lehrers. — 3) (*f.) n. *ein Leder, welches der Bogenschütze am linken Arme trägt, um diesen vor der abprallenden Bogensehne zu schützen.* — 4) f. आ N. pr. einer Tochter Raudrâçva's VP.² 4,129. — 5) *n. *a) Mitte der Fusssohle.* — *b) Wald.* — *c) Teich.* — *d)* = आलवाल 1) oder *Grube.* — *e) die Veranlassung,* — *das Motiv einer Handlung.*

तलक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *f. तलिका *Futtersack, aus dem ein Pferd frisst.* — 3) m. oder n. *ein irdener Topf* Hem. Par. 2,473. — 4) *n. *a) Teich.* — *b) eine Art Salz* Gal.

तलकोट *eine best. Pflanze* Suçr. 2,301,4. बलाङ्कोटस्य मूलेषु v. l.

तलगत Adj. *in der Hand befindlich.* °तं कर् so v. a. *heranziehen, um sich versammeln* Vikramâṅkaṅ. 14,11.

तलघात m. *ein Schlag mit der flachen Hand* Hariv. 16027.

तलताल m. *Händegeklatsch.*

तलत्र (wohl n.) *eine Art Handschuh bei den Bogenschützen.*

तलत्रवत् Adj. *mit einem* तलत्र *versehen.*

तलत्राण (wohl n.) = तलत्र.

तलनिष्पेष m. *das Anprallen* (der Bogensehne) *an* तल 3) MBh. 5,48,52.

तलपुष्पपुट n. *eine best. Stellung beim Tanzen* S. S. S. 241.

तलप्रकार m. 1) *ein Schlag mit der flachen Hand,* — *mit der Tatze.* — 2) N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

*तलभ n. Sidd. K.

*तलमीन m. v. l. für नलमीन.

*तलबद्ध Adj. *der das* तल 3) *umgebunden hat.*

तलमुख m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanzen.*

तलयुद्ध n. *Prügelei.*

तललोक m. *die Unterwelt.*

तलवर् m. *Musiker.*

तलवकार m. Pl. *eine best. Schule des* SV. °कल्प m. Comm. zu Âpast. Çr. 1,20,13. °कारोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*तलवारण n. *Schwert.*

तलशब्द् m. *Händegeklatsch* Hariv. 15742.

तलसंपात m. dass. R. 6,70,44.

तलसारक n. *Futtersack, aus dem ein Pferd frisst,* Harshaṅ. 173,11.

*तलसारण n. dass. Gal.

*तलहृदय n. *die Mitte der Fusssohle.*

तलाङ्गुलित्रवत् Adj. *mit einem* तल 3) *und einem* अङ्गुलित्र *versehen* R. 2,87,23.

*तलाची f. *Rohrmatte.*

तलातल n. *eine best. Hölle.*

तलातलि Adv. *so dass man handgemein wird* (bei einem Kampfe) Bâlar. 285,2.

तलाशा f. *ein best. Baum.*

*तलाह्वय n. *Flacourtia cataphracta* Râgan. 6,188.

तलित Adj. *geschmort.*

तलिन् Adj. *mit einem* तल 3) *versehen.*

तलिन 1) Adj. (f. आ) *a) dünn, fein* Vikramâṅkaṅ. 11,80. *schlank; klein, wenig.* — *b) *durchsichtig, klar.* — *c) bedeckt mit* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 14,61. — 2) *n. *Lager, Bett.*

तलिनोदरी f. *eine Schlankleibige* Vikramâṅkaṅ. 10,88.

तलिम n. 1) *Fussboden, Estrich* Vidh. 49,6. — 2) *Lager, Bett.* — 3) *eine offene, nur von oben gedeckte Halle.* — 4) *Schwert.

तलीय n. *ein best. Theil des Körpers.*

*तलुक्त m. N. pr. eines Mannes.

*तलुन 1) Adj. *jung.* — 2) m. *a) Jüngling.* — *b) Wind.* — 3) f. ई *Jungfrau.*

*तलेक्षण m. *Schwein.*

तलोत्तम Hariv. 4643 fehlerhaft für तल्पोत्तम.

*तलोदर् 1) Adj. (f. आ und ई). — 2) *f. ई *Gattin.*

*तलोदा f. *Fluss.*

*तल्क n. *Wald.*

तल्प m. (*n.) 1) *Lager, Bett, Ruhesitz, Sopha.* °तल्पम् आ-वस् *Jmds* (Gen.) *Bett durch Ehebruch entweihen,* °तल्पम् अधि-गम् *sich fleischlich vermischen mit* (einem Weibe). Einmal तल्पा f. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Wagensitz* MBh. 7,38,5. — 3) *ein zur Vertheidigung dienender Thurm.* — 4) = गुरुतल्प 2) Gaut. 23,12. — 5) **Boot, Floss.* — 6) **Gattin.* — 7) **Vertheidiger, Wächter.*

तल्पक m. Kâm. Nîtis. 12,45 vielleicht fehlerhaft für कल्पक **Barbier.*

*तल्पकीट m. *Bettwanze.*

°तल्पग Adj. 1) *fleischlich beiwohnend* (einem Weibe) Gaut. — 2) *Jmds Bett durch Ehebruch entweihend* 94,4. Gaut.

तल्पगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

तल्पज Adj. *in Jmds Ehebett —, von Jmds Ehefrau geboren.*

*तल्पन und तल्पल (Çiç. 18,6) m. (Comm. zu Çiç.) *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.*

तल्पशीवरी Adj. f. *auf dem Lager ruhend.*

तल्पसैन्य n. *das Sitzen auf einem Ruhebette* TBr. 1,2,6,5. 6.

तल्पी Adv. mit कर् *zum Lager machen.*

तल्पेशय Adj. (f. आ) *auf dem Lager ruhend.*

तैल्प्य Adj. 1) *zum Bett gehörig.* — 2) *des Ruhesitzes* oder *Lagers würdig.* — 3) *im Ehebett gezeugt.*

*तल्ल (Vâmana 2,1,7) 1) m. *ein kleiner Teich.* — 2) f. ई a) *ein junges Weib.* — b) *Boot.* — c) N. pr. der Gattin Varuṇa's. — 3) n. = आलवाल 1) oder *Loch, Höhle.*

तल्लक्षण n. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,5.

*°तल्लज m. *ein Ausbund —, ein Musterstück von.*

*तल्लिका f. *Schlüssel.*

*तल्व n. *ein durch Reiben wohlriechender Substanzen hervorgebrachter Wohlgeruch.*

*तवक wegen तावक angenommen.

*तवक्षीर 1) n. *Tabaschir.* — 2) f. ई *eine Art Curcuma.* एकपत्रिका *C. Zedoaria.*

*तवप्रिय n. *die Rinde von Laurus Cassia* Gal.

*तवर् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*तवराज m. *Tabaschir.* °राजोद्भवखण्ड m. *ein daraus bereiteter Stückzucker* Râgân. 14,103.

तवर्ग m. *die Dentalen* TS. Prât.

तवर्गीय Adj. *zu den Dentalen gehörig* TS. Prât.

तवस्यवीय n. Name eines Sâman.

तवस् 1) Adj. *thatkräftig, tüchtig, kraftvoll, muthig.* Compar. तवस्तर्, Superl. तवस्तम. — 2) m. *Kraft, Stärke, Muth.*

तवस्य n. *Thatkraft, Muth.*

तवस्वत् Adj. *kräftig, stark* (Soma).

तवागी Adj. etwa *kräftig* (Stier).

तविषुला f. *ein best. Metrum.*

तविष 1) Adj. = तवस् 1). — 2) *m. *a) Meer.* — *b) Himmel.* — 3) f. तविषी *a)* Sg. und Pl. *Kraft, Stärke, Ungestüm, Muth.* Instr. Pl. *mit Macht, ungestüm.* — *b) *die Erde.* — *c) *Fluss.* — *d) *eine göttliche Jungfrau.* — *e)* N. pr. einer Tochter Indra's. — 4) n. *Kraftthat, Kraft.*

तविषीमत् Adj. *kräftig, ungestüm.*

तविषीय्, °यते (Partic. °यत् und °यमाण) *kräftig —, ungestüm —, muthig sein, sich anstrengen.*

तविषोयु Adj. *muthig* (Ross), *ungestüm* (die Marut).

तविषीवत् Adj. = तविषीमत्.

तविष्य्, °ष्यते = तविषीय्.

तविष्या f. *Ungestüm, Heftigkeit.*

तवीयस् Adj. Compar. zu तवस् 1).

*तवीष 1) m. *a) Ocean.* — *b) Himmel.* — *c) Gold.* — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Indra's.

तव्य und तव्य Adj. *kräftig, stark.*

तव्यस् Adj. = तवीयस्.

तश्री = تثليث *Gedrittschein.*

तष्टर् m. 1) *Werkmeister, Zimmermann, Wagner.* — 2) *Bein. Viçvakarman's. — 3) N. pr. eines Âditja.

1.*तस्, तस्यते (उपतस्ये, उपतस्थे, उत्तस्थे).

2.*°तस् Adj. *werfend in* *सुखतस्.

तसर (*m.) n. *Weberschiff.* Nach TBr. Comm. 2, 670 *das Tuch im Webstuhl.*

तसीर astr. = تسيير.

तस्कर 1) m. *a) Räuber, Dieb.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter* Ketu 8). — *c) Trigonella corniculata.* — *d) *Vanguiera spinosa.* — *e)* vielleicht **Ardisia humilis* Râgân. 3, 95. — *f) *Ohr.* — 2) *f. तस्करी *a) ein leidenschaftliches Weib.* — *b) eine Mimose.*

तस्करता f. und तस्करत्व n. *Dieberei, Diebeshandwerk.*

तस्करवृत्ति m. *Beutelschneider* Bhâvapr. 5,114.

तस्कराय्, °यते *einen Räuber* oder *einen Dieb spielen, sich wie ein R.* oder *D. betragen.*

तस्तुव n. *ein best. Mittel gegen Gift* (?). Auch तस्तुंव geschrieben.

*तस्थी Adv. mit कर्, भू und अस् Siddh. K. ed. Târ. 1,371. Vgl. तन्थी.

तस्थु Adj. *stehend, den Ort nicht verändernd.*

तस्दी = تسديس *Gesechstschein.*

तस्मात् Abl. Sg. m. n. von 1. त 1). Als Adv. *daher, darum, deshalb.* In Correlation mit यद्ध und यस्मात्.

तस्याशितीय Adj. Bez. eines Adhjâja Kâraka 1,6.

तस्तुंव s. तस्तुव.

ता Nebenform von 1. तन् vor य.

*तात्तक Adj. von तत्तकीया.

*तात्तण्य m. *der Sohn eines Zimmermanns.*

*तात्तशिल Adj. (f. ई) *aus* Takshaçilâ *stammend.*

तात्त्य 1) Adj. (f. ई) *einem Zimmermann zukommend.* — 2) *m. *der Sohn eines Zimmermanns.*

तात्पर्य n. *das diese Wortform Haben* Mahâbh. 4,66,*b.*

तात्पीलिक Adj. *in der Bedeutung «die Neigung* oder *Gewohnheit habend» zur Anwendung kommend* (Suffix).

तात्पील्य n. *das Gewohntsein an Etwas, regelmässiges Betreiben einer Sache.*

तादृक् Adv. *plötzlich, jählings, sofort* Maitr. S. 1,7,3. 9,6. 2,3,2. 4,8,9.

तादृक n. Bez. *der von der arabischen oder persischen Astronomie abhängigen astronomischen Lehrbücher.* °कल्पलता f., °केशवी f., °कौस्तुभ, °चिन्तामणि m., °तन्त्र n., °तिलक, °दीपक m., °पद्धति f., °भाव m., °भूषण n., °मुक्तावली f., °योगसुधाकर m., °रत्नमाला f., °शास्त्र n., °सर्वस्वसार, °सार, °सुधानिधि m. und तादृकालंकार m. Titel bes. Werke.

तादृत् Adv. = तादृक् AV. 8,8,3.

तादृक् 1) m. *ein Perser.* — 2) n. = तादृक. °ज्योतिर्मणि m., °प्रश्नाध्याय m., °शास्त्र n. und तादृकालंकार m. Titel bes. Werke.

तादेय m. Bâlar. 56,4 fehlerhaft für ताडेय.

तादङ्क (*m.) n. *eine Art Ohrschmuck* Prasannar. 28,10.

तादङ्किन् Adj. *mit* तादङ्क *geschmückt* Prasannar. 48,8.

*तादस्थ्य n. 1) *Nähe.* — 2) *das Unbetheiligtsein, gleichgültiges Zusehen.*

ताड 1) Adj. *schlagend* in घण्टा°. — 2) m. *a) Schlag.* — *b) *Laut, Geräusch.* — *c) eine Handvoll Gras u. s. w.* — *d) *Berg.* — *e) *Lipeocercis serrata.* — ताडी s. u. ताडि.

ताडक 1) m. *Todtschläger* Vikramâṅkak. 18,57. — 2) f. आ *a)* N. pr. einer Jakshiṇî, die in eine Râkshasî verwandelt und von Râma erschlagen wird. — *b) *eine Kürbisart.*

*ताडकाफल n. *grosse Kardamomen.*

ताडकायन m. N. pr. eines Ṛshi.

ताडकेय m. Metron. von ताडक 2) *a*) Bâlar. 60, 22. ताटकेय 56,4.

*ताडघ m. vielleicht *Schmied.*

*ताडघात Adj. (nicht शिल्पिन्) Kâç. zu P. 3,2,55.

ताडङ्क m. = ताटङ्क Râgat. 7,750.

ताडङ्की Adv. s. तालङ्की.

ताडन 1) Adj. *schlagend, treffend, verwundend.* — 2) *f. ई *Peitsche.* — 3) n. *a*) *das Schlagen, Hauen, Strafen mit Schlägen, Schlag, das Hämmern* (des Goldes als Probirmittel). Gewöhnlich in Comp. mit dem Werkzeug, selten mit dem Object. Am Ende eines adj. Comp. s. आ (s. मर्म°). — *b*) in der Astron. *das Anstossen, Berühren, partielles Verfinstern.* — *c*) *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube* und *mit einem Zauberspruch vorgenommen wird.*

ताडनीय Adj. *zu schlagen.*

*ताडपत्र n. = ताटङ्क.

ताडयितृ Nom. ag. *der Jmd* (Gen.) *schlägt.*

ताडवक्र N. pr. eines Landes LIA. 2,952.

ताडाग Adj. *in Teichen befindlich, daher kommend.*

ताडावचर n. *ein best. musikalisches Instrument* Lalit. 93,15. 110,17. 135,9. 187,5.

*ताडि und ताडी f. 1) *Corypha Taliera.* — 2) *ताडी *eine Art Schmuck.*

*ताडिका f. *der mittlere Theil eines Schwertgriffes* Gal.

ताडीदल n. *eine Art Ohrschmuck* Vikramâñkaḱ. 12,12.

ताडीपुट 1) *Palmblatt* Kâd. 142,12. — 2) *eine Art Ohrschmuck;* s. तालीपुट.

*ताडुल Adj. *der da schlägt, mit Schlägen straft:*

ताड्य 1) Adj. *zu schlagen, mit Schlägen zu strafen.* — 2) *n. *Urinblase* Gal.; vgl. ताम्य.

ताण्ड 1) *m. angeblich N. pr. eines alten Weisen. — 2) n. *ein Abschnitt in einem* Brâhmaṇa Comm. zu Lâṭj. 7,10,17.

ताण्डक n. = ताण्ड 2) Comm. zu Lâṭj. 7,10,17.

ताण्डव (*m. n.) 1) *ein wilder Tanz* (auch von dem eines Pfauen). — 2) *Tribrachys.* — 3) **Saccharum procerum.*

*ताण्डवतालिक m. Bein. Nandin's, des Thürstehers des Çiva.

*ताण्डवप्रिय m. Bein. Çiva's.

ताण्डवब्राह्मण n. Ind. St. 1,470 fehlerhaft für ताण्ड्यब्राह्मण.

°ताण्डवयितृ Nom. ag. (f. °त्री) *zum Tanzen bringend* Vidḍh. 39,15.

ताण्डवित Adj. *sich stark hinundher bewegend* Prasannar. 1,15.

*ताण्डि n. angeblich Titel eines Lehrbuches der Tanzkunst.

ताण्डिन् m. 1) N. pr. eines Lehrers der Metrik. — 2) Pl. *eine best. Schule.* ताण्डिब्राह्मण n.

ताण्ड्य 1) m. Patron. Nom. pr. eines Lehrers. — 2) Titel eines Brâhmaṇa. Auch °ब्राह्मण n. und °महाब्राह्मण n. (Opp. Cat. 1).

ताण्ड्यायन 1) m. Patron. von ताण्ड्य 1) Prasannar. 68,15. fgg. — 2) *f. ई f. zu ताण्ड्य 1).

तात् Adv. *so, auf diese Weise.* Vgl. तावत्तात्.

तात m. 1) *Vater.* — 2) mit dem Voc. तात wird sowohl *ein Sohn, Schüler, Jüngerer,* als auch *der Vater, ein Aelterer* oder *Höherstehender* angeredet. Auch mehrere Personen werden mit dem Sg. angeredet, obgleich hier auch der Pl. ausnahmsweise vorkommt.

*तातगु 1) Adj. *dem Vater angenehm, — erspriesslich.* — 2) m. *des Vaters Bruder.*

*तातत्तुल्य 1) Adj. *väterlich gesinnt.* — 2) m. *des Vaters Bruder.*

*तातन m. *Bachstelze.*

*तातल 1) Adj. *erhitzt.* — 2) m. *a*) *ein väterlich gesinnter Mann.* — *b*) *ein eiserner Hammer.* — *c*) *Krankheit.* — *d*) *das Kochen, Reifen.* — *e*) *Hitze.*

तातार्य m. N. pr. eines Fürsten.

*तातृ m. *Sohn.*

तातृपि Adj. *befriedigend, ergötzend.*

तात्कर्म्य n. *Gleichheit der Beschäftigung.*

तात्कालिक Adj. (f. ई und *आ) 1) *eine gleich lange Zeit andauernd.* — 2) *sogleich —, ohne Verzug erfolgend, — sich zeigend, sich einstellend.* — 3) *zu der Zeit gehörig, — stattfindend, derzeitig* Sûrjas. 7,12. Comm. zu R. 7,36,45. Nom. abstr. °ल n. Golâdhj. 7,27. — 4) *zeitgemäss* MBh. 3,22,20.

तात्काल्य n. *Gleichzeitigkeit.*

तात्त्विक Adj. 1) *wirklich, real.* Nom. abstr. °त्व n. Nîlak. zu MBh. 12,308,1. — 2) *der die* Tattva (der Gaina) *anerkennt, die wahre Lehre besitzt.*

1. तात्पर्य n. 1) *anhaltende Beschäftigung mit Etwas, das Sichhingeben einer Sache* 234,1. — 2) *das Hinzielen —, Abgesehensein auf* (Loc.). °तस् *in dieser Absicht.* — 3) *das eigentliche Ziel —, die beabsichtigte, wahre Bedeutung einer Rede, eines Werkes.*

2. तात्पर्य Adj. (f. आ) *bezweckt, beabsichtigt.*

तात्पर्यक Adj. dass.

तात्पर्यचन्द्रिका f. तात्पर्यदर्पण m. und तात्पर्यदीपिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तात्पर्यनिर्णय m. 1) *die Bestimmung des Abgesehenseins auf Etwas* 282,33. — 2) Titel eines Werkes.

तात्पर्यपरिशुद्धि f., तात्पर्यप्रकाश m., तात्पर्यबोधिनी f., तात्पर्यवाद m. (Opp. Cat. 1), तात्पर्यविचार m. und तात्पर्यसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तात्र्य Adj. (f. आ) *väterlich.*

तात्स्तोम्य n. *das in diesem* Stoma *Gebildetsein.*

तात्स्थ्य n. *das Enthaltensein —, das Sichbefinden darin.*

तात्स्वाभाव्य Adj. Bez. *des* Svarita, *welcher am Ende eines* Avagraha *zwischen zwei* Udâtta *steht.*

*तादृयनि m. Patron. von तद् *dieser.*

तादर्थिक Adj. *für diesen Zweck bestimmt.*

तादर्थ्य n. 1) *das Bestimmtsein dazu, Dazudienen* Gaim. 6,1,12. 2,5. Chr. 228,33. — 2) *Rücksicht, Bezug auf Etwas.* Instr. *in dieser Absicht.* — 3) *das diese Bedeutung Haben, Gleichheit der Bedeutung.*

तादवस्थ्य n. *das Verbleiben in demselben Zustande.*

तादात्मक Adj. (f. °त्मिका) Adj. *die Einheit des Wesens bezeichnend.*

तादात्म्य n. *Wesenseinheit, Identität, — mit* (Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend).

तादीत्रा Adv. *alsdann.*

ताडुरी Adj. als Beiw. eines Frosches AV. Nach den Erklärern *schwimmfertig* oder *nur aus einem Bauch bestehend.*

तादृक्ष Adj. *ein solcher, derartig* Vikramâñkaḱ. 16,53. Kâraṇḍ. 30,7.

तादृग्गुण Adj. (f. आ) *von solchen Eigenschaften, derartig* 189,22.

तादृग्भाव m. *eine solche Beschaffenheit* MBh. 5,44,22.

तादृग्रूप Adj. (f. आ) *so aussehend, — beschaffen.*

तादृग्रूपवत् Adj. (f. °वती) *von solcher Schönheit.*

तादृश् Adj. (Nom. m. f. तादृङ् und तादृक्, n. तादृक्) *ein solcher, derartig.* तादृक् Adv. *auf solche Weise.*

तादृश Adj. (f. ई) *ein solcher, derartig.*

तादृश्य n. *Analogie.*

तद्धित Adj. *der* Taddhita-*Bildung angehörig.*

तादृप्य n. 1) *Gleichheit der Form, Identität.* — 2) *Richtigkeit, Wahrheit.*

तादृविध्य n. *Derartigkeit* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,52.

तान 1) m. *a*) *Faden, Faser.* — *b*) *ein musikalischer Ton.* — *c*) *ein einförmiger Ton* Vaitân. Ind. St. 10,422. fg. Njâjam. 9,2,15. — 2) n. *a*) *Ausdehnung* Kâd. 2,87,2. Eher m. — *b*) **Object der Erkenntniss.*

तानभृ m. N. pr. eines Mannes.

तानव n. *tenuitas, Magerkeit, Schmächtigkeit.* °तानवकृत् Adj. *vermindernd; verkleinernd,* so v. a. *übertreffend* Bâlar. 27,21.

*तानव्य m. Patron. von तनु.

*तानव्यायनी f. zu तानव्य.

तानस्वर् Adj. *eintönig gesprochen* Ind. St. 10,438.

तानुक in स्त्रीतानुकोग.

तानूनपात Adj. (f. ई) *den* Tanûnapât *betreffend, an ihn gerichtet.*

तानूनप्त्र 1) n. *eine Schwurhandlung, bei welcher unter Anrufung des* Tanûnaptar *das* Âgja *vom Opfernden und von den Priestern berührt wird.* °पात्र n. Vaitân. Nom. abstr. °नप्तृत्व n. Kap. S. 38,2. — 2) Adj. *bei dieser Handlung gebraucht.*

तानूनप्त्रिन् m. *ein Genosse bei dem* Tânûnaptra-*Gelöbniss* Âpast. Çr. 11,1,11. Vgl. स°.

*तानूर् m. *Strudel.*

तान्त 1) Adj. s. u. तम्. — 2) m. mystische Bez. *des Lautes* थ.

तान्तव 1) Adj. (f. ई) *aus Fäden gemacht, aus F.* von (im Comp. vorangehend) *g.* — 2) n. *Gewebe, ein gewebter Stoff* Gaut.

*तान्तव्य m. Patron. von तन्तु.

*तान्तव्यायनी f. zu तान्तव्य.

तान्तान्त m. mystische Bez. *des Lautes* ट्.

*तान्तुवाय्य m. *der Sohn eines Webers.*

तान्त्र 1) Adj. (f. ई) *normirt, ad hoc vorgeschrieben.* दक्षिणा Âpast. Çr. 14,12,5. 6. — 2) (wohl n.) *Saitenspiel.*

तान्त्रिक Adj. (f. आ und ई) Subst. 1) *mit einer Disciplin vollkommen vertraut, Fachgelehrter.* — 2) *in einem Lehrbuch gelehrt, — vorgetragen.* °की संज्ञा *eine technische Benennung.* — 3) *in einem mystischen* Tantra *gelehrt, mystisch, geheim.* — 4) *ein Anhänger der mystischen* Tantra.

*तान्दन (!) m. *Wind.*

1. (तान्व) तौनुभ्र m. *ein leiblicher Sohn.*

2. तान्व, तौनुभ्र 1) m. Patron. von तन्व. — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

3. (तान्व) तौनुभ्र Adj. *geflochten, gewebt.*

तान्वङ्ग m. Patron. von तन्वङ्ग.

ताप 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Hitze, Glut.* — *b) Erwärmung, Erhitzung* Nâjâm. 10,1,22. *das Glühen* (des Goldes als Probirmittel). — *c) Schmerz, Weh, Qual* (des Körpers oder der Seele). — 2) f. ई N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,30. Angeblich auch = यमुना.

तापक 1) Adj. *brennend, glühend, läuternd.* — 2) *m. *Fieber.* — 3) *f. तापिका etwa *Kochtopf* Dacin. 1,163. 2,46.

तापक्षेत्र n. *Lichtfeld* Ind. St. 10,279. fg.

तापत्य 1) Adj. *die* Tapati *betreffend, von ihr handelnd.* — 2) m. Metron. von Tapati.

°तापद् Adj. *Jmd Schmerz—, Weh verursachend.*

तापन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) erhellend, erleuchtend.* — *b) peinigend, quälend, brennend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *die heisse Jahreszeit.* — *c) *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त). — *d) einer der Pfeile des Liebesgottes.* — 3) f. आ *Kasteiung* Hem. Par. 1,68. — 4) f. ई *a) eine bes. Art von* Upanishad. — *b)* N. pr. eines Flusses Râgân. in VP.² 2,147. — 5) n. *a) das Brennen.* — *b) das Peinigen, Kasteien.* — *c)* in der Dramatik *Pein,* so v. a. *Rathlosigkeit.* — *d) eine best. Hölle.* — *e) *Gold.*

तापनीय 1) Adj. (f. आ) *von reinem Golde, golden.* — 2) m. Pl. *eine best. Schule der* VS.

तापनीयोपनिषद् f. Titel verschiedener Upanishad.

तापयितर् Nom. ag. *der in Glut versetzt, quält, peinigt* Vikramâñkaṅ. 9,22.

तापयित्नु Adj. *brennend, quälend.*

तापश्चित 1) n. *eine best. langdauernde Feier.* — 2) Adj. Beiw. *des zur Feier des* Tâpaçkita *aufgesetzten* Agni.

तापस 1) Adj. *a) Askese übend.* — *b) zur Askese* oder *zu den Asketen in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) Asket, Büsser, Anachoret.* — *b) *der Mond* Gal. — *c) *Ardea nivea* Râgân. 19,97. — *d) eine Art Zuckerrohr.* — *e) *Artemisia indica.* — *f)* Patron. verschiedener Personen. — 3) f. ई *a) Büsserin, Anachoretin.* — *b) *Curcuma Zedoaria.* — *c) *Nardostachys Jatamansi.* — 4) *n. *das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,175.

*तापसज्ञ n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

*तापसतरु und *तापसद्रुम m. *Terminalia Catappa* oder *Putranjiva Roxburghii.*

*तापसद्रुमसंनिभा f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

*तापसपत्त्र m. und *°पत्त्री f. *Artemisia indica* Râgân. 10,148.

*तापसप्रिय 1) m. *Buchanania latifolia* Râgân. 11, 65. — 2) f. आ *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) Weinstock* Râgân. 11,101.

तापसवृक्ष m. = तापसतरु.

*तापसायनि m. Patron. wohl von तापस.

तापसेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64.

तापसेष्ट m. *Buchanania latifolia* Bhâvapr. 1,245.

तापस्य n. *der Stand eines Asketen, — Büssers.*

तापस्वेद् m. *Schweisserzeugung durch trockene Hitze.*

तापहरी f. *ein best. Gericht* Bhâvapr. 2,15.

तापायन m. Pl. *eine best. Schule der* VS.

°तापिक in *जलतापिक. — तापिका s. u. तापक.

तापिच्छ und तापिञ्छ m. *Xanthochymus pictorius* Râgân. 9,99.

*तापिञ्ज 1) m. dass. — 2) n. *Schwefelkies* Râgân. 13,84.

तापितट wohl fehlerhaft für तापीतट.

तापिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *Schmerz bereitend.* — 2) *m. *ein* Buddha (*Schmerz empfindend*). — 3) f. °नी *a)* Titel verschiedener Upanishad. — *b)* mystische Bez. *des Lautes* व. — *c)* *N. pr. eines Flusses VP.² 2,147.

तापीज्ञ 1) Adj. *an der* Tâpi *sich erzeugend, dort vorkommend.* — 2) *(wohl m.) *ein best. Edelstein.* — 3) (wohl n.) *Schwefelkies* oder *eine andere mineralische Substanz* Bhâvapr. 2,94.

तापीतट und °देश m. N. pr. einer Oertlichkeit.

तापीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*तापीसमुद्भव (wohl n.) = तापीज्ञ 3).

तापेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ताप्य (Karaka 6,18. 24) m. n., °क n. (Râgân. 13, 84. Bhâvapr. 2,99) und *ताप्युत्थसंज्ञक n. *Schwefelkies.*

ताबुंव n. *ein best. Mittel gegen Gift* (?).

ताम m. 1) *Sehnsucht* Kâd. 248,2. — 2) *= भीषण. — 3) *= द्वेष. — 4) **anxiety, distress.*

*तामम् Absol. von तम् P. 6,4,93.

*तामर n. 1) *Wasser.* — 2) *geschmolzene Butter.*

तामरस 1) n. *a) eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* Varâh. Jogaj. 4,9. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Gold.* — *c) *Kupfer.* — *d) ein best. Metrum.* — 2) *m. *Ardea nivea.* — 3) f. ई *Lotusteich.*

तामल (तामाल?) Adj. (f. ई) *aus der Rinde von* Tamâla *verfertigt* Âpast.

तामलकी f. *Flacourtia cataphracta.*

तामलिप्त 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई (Hem. Par. 2,315. Pañkad.) und n. N. pr. einer Stadt.

तामलिप्तक n. = तामलिप्त 2).

तामस 1) Adj. (f. ई) *a) finster.* — *b) zum* Guṇa Tamas —, *zum Irrthum* —, *zur Unwissenheit in näherer Beziehung stehend.* — *c) zum* Manu Tâmasa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) *Böse-wicht.* — *b) *Schlange.* — *c) *Eule* Râgân. 19,91. — *d) ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9562. — *e)* N. pr. α) des 4ten Manu. — β) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — γ) eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 3) f. ई *a) *Nacht.* — *b) *Schlaf.* — *c) *Nardostachys Jatamansi;* richtig तापसी. — *d)*

*Bein. der Durgâ. — *e*) N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *Finsterniss* in *अन्ध°.

तामसकीलक m. Pl. Bez. *bestimmter* Ketu 8).

*तामसतपःशील m. *ein* Daitja Gal.

तामसलीना f. *eine best. Art des Nichtbefriedigtseins* (im Sâṁkhja).

*तामसवन n. N. pr. eines *Waldes*.

तामसिक Adj. = तामस 1) *b*) Satja im Comm. zu Varâh. Bṛh. 2,7.

*तामालेय Adj. von तमाल.

तामि oder °मी f. 1) *Einhaltung des Athems bis zur Erschöpfung.* — 2) *f. तामी *Nacht;* vgl. तमी.

तामिस्र 1) Adj. in Verbindung mit पक्ष oder m. ohne पक्ष *die dunkele Monatshälfte, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond.* — 2) m. n. (ausnahmsweise) im Sâṁkhja *der Unmuth, Aerger* (eine der fünf Formen der Avidjâ). — 3) m. *a*) *ein* Râkshasa. — *b*) *eine best. Hölle.*

*तामु m. = स्तामु = स्तोतर्.

ताम्बल 1) m. *eine Hanfart* Comm. zu Gobh. 2, 10,10. Vgl. ताम्बूल 2). — 2) Adj. (f. ई) *hänfen* Gobh. 2,10,10.

ताम्बूल 1) n. *Piper Betle, das Blatt des Betelpfeffers, Betel.* — 2) *m. *eine Hanfart;* vgl. ताम्बल. — 3) f. ई *Piper Betle.* °दल n. *Betelblat* Kâd. 237,12.

ताम्बूलकरङ्क m. *Betelbüchse* Vikramâṅkaṅ. 9,82. °वाह् m. *ein Diener, der sie dem Herrn nachträgt,* 81. 84. Harshaṅ. 23,14. °वाहिनी f. *eine solche Dienerin* Kâd. 16,1. 68,3. 113,1. 167,3. 247,9.

*ताम्बूलद, °दायक, °दायिन् (°दायिनी f. Kâd. 219, 13) und °धर m. *Betelreicher, Betelträger.*

1. ताम्बूलपत्र n. *Betel.*

2.*ताम्बूलपत्र m. *Dioscorea globosa* Râgân. 7,69.

*ताम्बूलपेटिका f. *Betelbüchse.*

*ताम्बूलराग m. *Linsen, Ervum lens.*

*ताम्बूलवल्लिका und °वल्ली f. *Piper Betle.*

ताम्बूलवाहक m. *Betelträger.*

ताम्बूलवाहिनी f. *Betelträgerin* Harshaṅ. 221,13.

ताम्बूलवीटिका f. *eine in ein Betelblatt gewickelte Arecanuss in Kugelform* Kâd. 215,20. 224,4. 261,12.

ताम्बूलाधिकार m. *das Amt den Betel vornehmen Personen nachzutragen.*

ताम्बूलिक m. *Betelverkäufer* Kâd. 102,5.

ताम्बूलिन् m. dass. und *Betelträger.*

*ताम्य n. *Urinblase;* vgl. ताम्र.

1. ताम्र 1) Adj. (f. आ) *dunkelroth, kupferroth* 294, 24. — 2) m. *a*) *eine Art Aussatz mit kupferrothen Flecken.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Naraka Bhauma. — β) einer Insel. — γ) einer Oertlichkeit. — 3) f. आ (sc. त्वच्) *a*) *die vierte unter den 7 Häuten am entstehenden Embryo.* — *b*) *Rubia Munjista.* — *c*) *rother Abrus.* — *d*) *eine Art Pfeffer.* — *e*) * = सूक्ष्मवल्ली Râgân. 3,110. — *f*) N. pr. α) einer Tochter Daksha's. — β) eines Flusses. — 4) n. *a*) *dunkle Röthe.* — *b*) *Kupfer.* — *c*) *ein kupferner Behälter* MBh. 2,61,29. — *d*) *dunkelrothes Sandelholz.*

2. ताम्र 1) Adj. (f. ई) *kupfern.* — 2) f. ई *eine Art Wasseruhr.*

ताम्रक 1) *m. N. pr. eines Gandharva Gal. — 2) *f. ताम्रिका *a*) *eine Art Wasseruhr.* — *b*) *Abrus precatorius* Râgân. 3,101. — 3) n. *Kupfer.*

*ताम्रकाण्टक m. *eine Acacienart.*

*ताम्रकर्णी f. N. pr. des Weibchens des Weltelephanten Aṅgana oder Çesha.

*ताम्रकार m. *Kupferschmied.*

*ताम्रकिलि m. *ein kleiner Wurm von rother Farbe.*

ताम्रकुट m. fehlerhaft für °कुट्.

ताम्रकुट्ट m. *Kupferschmied;* f. ई.

*ताम्रकुट्टक m. 1) dass. — 2) *Toback.*

*ताम्रकुण्ड n. *ein kupfernes Becken.*

*ताम्रकूट m. oder n. *ein best. Strauch;* nach Einigen *Toback* Mat. med. 320.

*ताम्रकृमि und *°क्रमि m. *Coccinelle.*

*ताम्रगर्भ n. *Kupfervitriol* Râgân. 13,104.

ताम्रगुहा f. N. pr. einer mythischen *Höhle* Kâraṇḍ. 31,8. 32,6.

*ताम्रचञ्चु m. *eine Taubenart.*

ताम्रचूड 1) Adj. *einen rothen Kamm habend* (Hahn). — 2) m. *a*) *Hahn.* °युद्ध n. *Hahnenkampf* Daçak. (1925) 2,92,14. — *b*) *Blumea lacera.* — *c*) *eine best. Stellung der Hand.* — *d*) wohl *eine Form* Çiva's. — *e*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

ताम्रचूडक m. = ताम्रचूड 2) *c*).

ताम्रचूडभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

ताम्रज Adj. (f. आ) *kupfern* Varâh. Jogaj. 6,4.

ताम्रजात m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

ताम्रतप्त m. desgl.

ताम्रता f. *Kupferröthe* Kâd. 2,70,15.

*ताम्रतुण्ड m. *eine Affenart.*

*ताम्रत्रपुज *Messing.*

ताम्रत्व n. *die dunkelrothe Farbe.*

*ताम्रदुग्धा und *°दुग्धी f. *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 5,143.

*ताम्रद्रु *rothes Sandelholz.*

ताम्रद्वीप m. *die Insel Ceylon.*

ताम्रधातु m. *Röthel.*

ताम्रधूम्र Adj. (f. आ) *schwarzroth.*

ताम्रध्वज m. N. pr. eines Mannes.

ताम्रपक्ष N. pr. 1) m. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5,107. v. l. ताम्रवर्ण und प्रपक्ष. — 2) f. आ einer Tochter Kṛshṇa's. तामपर्णी v. l.

ताम्रपट्ट m. *eine kupferne Platte, auf der die Urkunde über eine Schenkung u. s. w. eingegraben ist.* 1.*ताम्रपत्र n. *Kupferplatte.*

2.*ताम्रपत्र m. *eine best. Gemüsepflanze.*

*ताम्रपत्रक m. 1) *Bauhinia tomentosa.* — 2) *Capparis aphylla.*

ताम्रपर्ण 1) n. N. pr. eines Theiles von Bhârata Varsha Goladhj. Bhuv. 41. — 2) f. ई *a*) *Rubia Munjista.* — *b*) *eine Art Teich.* — *c*) N. pr. α) einer Tochter Kṛshṇa's Hariv. 2,103,8. तामपत्ता v. l. — β) eines Flusses Varâh. Bṛh. S. 14, 16. — γ) *einer Stadt auf Ceylon.

ताम्रपर्णि (metrisch) f. = ताम्रपर्णा 2) *c*) β) Varâh. Bṛh. S. 81,1.

ताम्रपर्णितटाक N. pr. einer Oertlichkeit.

ताम्रपर्णीमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

ताम्रपर्णीय m. *ein Bewohner von Ceylon,* insbes. *ein Buddhist.*

*ताम्रपल्लव m. *Jonesia Asoka* Râgân. 10,55.

*ताम्रपाकिन् m. *Thespesia populneoides.*

ताम्रपात्र n. *ein kupfernes Geschirr.*

ताम्रपात्रमय Adj. *aus kupfernen Geschirren gebildet* Hemâdri 1,413,18.

*ताम्रपादी f. *Cissus pedata.*

ताम्रपुष्प 1) Adj. etwa *aus Kupferblumen* oder *aus Kupferkalk bestehend.* — 2) *m. *a*) *Bauhinia variegata.* — *b*) *Kaempferia rotunda.* — 3) *f. ई *a*) *Bignonia suaveolens* Râgân. 10,49. — *b*) *Grislea tomentosa* Râgân. 6,211. — *c*) *Ipomoea Turpethum.*

*ताम्रपुष्पक 1) m. *Bauhinia variegata.* — 2) f. °ष्पिका *a*) *Bignonia suaveolens.* — *b*) *Grislea tomentosa.* — *c*) *Ipomoea Turpethum* Râgân. 6,170.

*ताम्रफल m. *Alangium hexapetalum* Râgân. 9,75.

*ताम्रबीज m. *Dolichos uniflorus* Râgân. 16,64.

ताम्रमय Adj. (f. ई) *kupfern.*

*ताम्रमूला f. 1) *Rubia Munjista.* — 2) *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,6. — 3) *Mimosa pudica.*

*ताम्रमृग m. *eine Antilopenart.*

ताम्रमृष्टानुलेपिन् Adj. etwa *mit dunkelrothen Stoffen gesalbt* R. 2,83,17.

ताम्ररङ्गम् n. *Kupferfeil* Karaka 6,23.

ताम्ररथ Adj. *einen dunkelrothen Wagen habend* Taitt. Âr. 1,12,4.

ताम्रसा f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's VP.² 4,129.

*ताम्रस्रायनी f. *ein best. milchsaftiger Strauch*, = ताम्रद्रुघ्नी Râgan. 5,143.

ताम्रलिप्त 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) f. आ (?) und ई N. pr. der Hauptstadt dieses Volkes.

ताम्रलिप्तक 1) m. Pl. = ताम्रलिप्त 1) *a*). — 2) f. °प्तिका = ताम्रलिप्त 2).

ताम्रलिप्तर्षि m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,252.

ताम्रवर्ण 1) Adj. *dunkelroth* Taitt. Âr. 1,12,4. Chr. 64,23. — 2) m. *a*) *eine best. Grasart.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 2,129. — β) eines Theiles von Bhârata Varsha VP. 2,3,6. — 3) *f. आ *die chinesische Rose.* — 4) *f. ई *Sesamblüthe.*

*ताम्रवर्णक m. = ताम्रवर्ण 2) *a*).

ताम्रवल्ली f. 1) *Rubia Munjista* Bhâvapr. 6,183. — 2) * = सूक्ष्मवल्ली Râgan. 3,110.

*ताम्रवृत्त m. 1) *Dolichos uniflorus.* — 2) *rothes Sandelholz.*

*ताम्रवृन्त 1) m. *Dolichos uniflorus.* — 2) f. आ *eine andere Species von Dolichos.*

ताम्रशाटीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

ताम्रशासन n. *ein in Kupfer eingegrabenes Edict.*

*ताम्रशिखिन् m. *Hahn.*

ताम्रसागर m. N. pr. eines Mannes.

*ताम्रसार n. *rothes Sandelholz* Râgan. 12,21.

*ताम्रसारक 1) m. *roth blühender* Khadira Râgan. 8,26. — 2) n. *rothes Sandelholz* Râgan. 12,21.

ताम्रसेन m. N. pr. eines Fürsten.

*ताम्राक्ष m. N. pr. eines Upadvîpa.

ताम्राक्ष 1) Adj. (f. ई) *rothe Augen habend.* — 2) m. *a*) *Krähe.* — *b*) *der indische Kuckuck.

ताम्राह्य Adj. *nach dem Flusse* Tâmraparṇî *benannt, daher kommend* (Perlen).

*ताम्राभ n. *rothes Sandelholz.*

ताम्रायण oder °णि m. N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja.

ताम्रायस n. *ein best. Gewicht.*

ताम्रारि m. Pl. N. pr. eines Volkes. Statt °गण liest eine Hdschr. महारिगण VP.² 4,68.

ताम्रारुण 1) *m. *eine kupferrothe Morgenröthe.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

*ताम्रार्घ n. *Messing.*

ताम्रावती f. N. pr. eines Flusses.

ताम्राश्व Adj. *dunkelrothe Rosse habend* Taitt. Âr. 1,12,4.

ताम्रिक 1) Adj. *kupfern.* — 2) *m. *Kupferschmied.* — ताम्रिका f. s. u. ताम्रक.

*ताम्रिमन् m. *dunkle Röthe.*

ताम्री Adv. mit कर् *dunkelroth färben.*

ताम्रोपजीविन् m. *Kupferschmied.*

1. ताम्रोष्ठ m. Du. *rothe Lippen.*

2. ताम्रोष्ठ 1) Adj. *rothe Lippen habend.* — 2) m. N. pr. eines Jakṣha.

*ताम्र्य n. *dunkele Röthe.*

ताय्, *तायते (संतानपालनयोः). — Mit वि *aus* —, *verbreiten* Bhaṭṭ. — Mit सम्, संताय्यमान *sich ausbreitend,* — *darauf legend.*

*ताय m. gaṇa वृषादि.

तायन n. *das von Statten Gehen, Gutanschlagen.*

तायादृ Adj. von unbekannter Bed.

*तायिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तायु m. *Dieb.*

तारु 1) Adj. Subst. *a*) *überall durchdringend, Alles überwindend;* m. *Retter.* Bein. Rudra's und Vishṇu's. — *b*) *hoch, laut, laut tönend, gellend;* m. n. *ein hoher, lauter, gellender Ton.* तारम्, तारतरम् und तारतमम् Adv. — 2) Adj. *a*) *funkelnd, flimmernd* Spr. 1316. Megh. Sâh. D. 55,20. — *b*) **good, excellent, well flavoured, etc.* — 3) m. *a*) *das Uebersetzen* in डुस्तार् und सुतार्. — *b*) *die heilige Silbe* ओम् oder *eine andere mystische Silbe in einem* Tantra. — *c*) **Andropogon bicolor.* — *d*) Bein. Maṇirâma's. — *e*) N. pr. α) eines von Vishṇu erlegten Daitja. — β) eines Affen. — γ) Pl. einer Klasse von Göttern im 12ten Manvantara VP.² 3,27. — 4) m. (*f. आ und n.) *das reine Wasser einer Perle, eine Perle von reinem Wasser.* — 5) (*m. n.) f. आ *a*) *Sternbild, Fixstern.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Augenstern.* — 6) *m. n. *Kampfer.* — 7) f. आ *a*) *ein best. Meteor,* vielleicht *eine Art Sternschnuppe.* — *b*) *eine best.* Siddhi *im* Sâṁkhja. — *c*) *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S. S. S. 93. 99. — *d*) **ein best. Parfum.* — *e*) *eine Form der* Dâkshâjaṇî. — *f*) *eine best.* Çakti. — *g*) N. pr. α) verschiedener Gottheiten. — β) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,97,2. fgg. — γ) der Gattin Bṛhaspati's Harshaṅ. 218, 16. 24. — *δ*) der Gattin Amoghasiddha's. — ε) einer Aeffin. — 8) n. *a*) *Abstieg zum Wasser, Ufer.* — *b*) *Silber* Bhâvapr. 2,87.

तारक 1) Adj. (f. तारिका) *a*) *übersetzend, hinüberbringend über, erlösend aus, rettend* Ind. St. 14,380. 390. Auch als Beiw. Çiva's. ब्रह्मन् n. *ein best. Erlösung bringendes Gebet.* — *b*) oxyt. *den Sternen gehörig.* — 2) m. *a*) **Steuermann.* — *b*) N. pr. eines von Indra mit Hülfe Skanda's besiegten Âditja (auch *eines Feindes des Vishṇu). Pl. *die Kinder des* Târaka. — 3) *m. n. *Floss, Boot.* — 4) f. तारका und n. *a*) *Stern.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Augenstern.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) **Auge.* — 5) f. तारका *a*) *Meteor, Sternschnuppe.* — *b*) **Koloquinthengurke* Râgan. 3,57. — *c*) * = लघुवृन्दावन (?). — *d*) N. pr. α) der Gattin Bṛhaspati's VP. 4,6,9. — β) einer Tochter Sunda's. — 6) f. तारिका *Palmensaft.* — 7) n. *ein best. Metrum.*

*तारकजित् m. Bein. Skanda's.

तारकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तारकत्व n. Nom. abstr. zu तारक 1) *a*) und 4) *a*) (TBr. 1,5,3,5).

तारकद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

*तारकवैरिन् (Gal.) und तारकसूदन (Prasannar. 72,5) m. Bein. Skanda's.

तारकाक्ष 1) Adj. *Sterne zu Augen habend.* — 2) m. N. pr. eines Daitja, eines Sohnes des Târaka.

तारकाख्य m. MBh. 8,1411 fehlerhaft für तारकाक्ष 2).

तारकाक्षक m. Bein. Skanda's.

तारकामय 1) Adj. (in Verbindung mit einem Worte für *Kampf*) oder Subst. (mit Ergänzung eines solchen Wortes) *der Kampf der Götter mit den Ungöttern um* Târâ (die Gattin Bṛhaspati's, welche Soma geraubt hatte). — 2) als Beiw. Çiva's so v. a. *sternenvoll* nach Nilak.

तारकामान n. *Sternmaass, Sternzeit.*

तारकायन m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

तारकाराज m. *der Mond* Kâd. 200,17. Harshaṅ. 137,15. 218,15.

*तारकारि m. Bein. Skanda's.

तारकासुरवध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*तारकिणी f. *Nacht* Râgan. 21,44.

*तारकित Adj. *besternt* Naish. 4,49.

तारकेश्वर m. *der Mond* Harshaṅ. 91,16.

तारकोपदेशव्यवस्था f. Titel eines Werkes.

तारकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

तारक्षिति (wohl f.) N. pr. eines Landes.

तारचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 129.

तारज 1) Adj. *silbern* Hemâdri 1,302,14. 15. — 2) **eine Art Schwefelkies.*

*तारटी f. = तारदी.

तारण 1) Adj. *glücklich hinüberbringend, errettend* (von Çiva und Vishṇu). — 2) *m. *Floss, Boot.* — 3) n. *a*) *das Hinübersetzen über, Durchschiffen, glückliches Hinübergelangen über, das Ueberwinden.* — *b*) *glückliches Hinüberbringen, das Erretten.* — *c*) Name eines Sâman. — *d*) *das 3te*

Jahr in 4ten Jupiter-Cyclus. — *e*) MBh. 14,2668 fehlerhaft für तोरण. — तारणाम् Kathâs. 59,3 fehlerhaft für तारणाम्.

*तारणि f. *Boot, Schiff.*

तारणेय Adj. nach Nilak. *von einer Jungfrau geboren.* Diese Erklärung beruht auf einer falschen Auffassung von कुमारी Med. ṇ. 50.

*तारतण्डुल m. *eine Art Sorghum.*

तारतम्य n. *Gradation, Abstand, grosse Verschiedenheit.* Instr. *je in verschiedenem Grade.*

तारतार n. *eine der acht* Siddhi *im* Sâṁkhja.

*तारदी f. *eine best. Pflanze.*

तारदीर्घ Adj. *laut und lange anhaltend* (Ton) Kathâs. 101,57.

तारनाथ m. N. pr. eines Gelehrten am Anfange des 17ten Jahrh.

*तारपृक m. *eine Art Schwert* Gal.

तारपाल m. N. pr. eines Lexicographen.

*तारपुष्प m. *Jasmin.*

तारमाक्षिक n. *eine Art Schwefelkies* Râǵan. 13,87. Bhâvapr. 1,257. 2,94.

तारमूल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

तारयन्ती f. *eine der acht* Siddhi *im* Sâṁkhja Tattvas. 41.

*तारयितर् Nom. ag. *Beförderer, Beschleuniger.*

*तारल Adj. *liederlich, wollüstig.*

तारल्य n. *Wankelmuth* Kâd. 2,29,14.

तारव Adj. (f. ई) *arboreus* Bâlar. 164,13.

तारवर्ष (wohl तारावर्ष) n. *Sternschnuppe* Ind. St. 1,41,2.

*तारविमला f. *ein best. Mineral.*

*तारशुद्धिकर (Râǵan. 13,25) und *°कृत् (Gal.) n. *Blei.*

तारसार m. und °सारोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

*तारस्वेमाभ n. *ein best. Metall* Gal.

ताराकल्प m. und °लता f. Titel von Werken.

ताराक्ष m. N. pr. 1) eines Daitja, = तारकाक्ष. — 2) eines Oheims des Dhûmrâksha.

तारागण m. 1) *eine Menge von Sternen.* — 2) *eine mit Sternen verzierte Schabrake* (für Pferde und Elephanten) Hemâdri 1,589,19. 20. 632,11. 13.

तारागुरु m. Pl. Bez. *best. Autoren von* Mantra *bei den* Çâkta.

ताराग्रह m. *Planet* (im Gegensatz zu Sonne und Mond).

ताराचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*[1.m]

ताराचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

ताराज् f. *ein best. Metrum.* Nach anderer, wohl richtigerer Trennung राज्.

तारातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ताराधर्म m. N. pr. eines Fürsten.

ताराधिप und *°ति m. *der Mond.*

ताराधीश m. N. pr. eines Fürsten.

तारापञ्चाङ्ग Titel eines Werkes.

तारापति m. 1) *Herr der Sterne, der Mond* Ind. St. 9,31. — 2) *Gemahl der* Târâ, Bein. *a*) Bṛhaspati's. — *b*) Çiva's. — *c*) des Affen Vâlin (nicht Sugriva). — 3) N. pr. eines Fürsten.

तारापथ 1) m. *a*) *der Himmelsraum* Bâlar. 253, 7. — 2) N. pr. eines Landes. कारापथ v. l.

तारापीड m. 1) *der Mond. — 2) N. pr. verschiedener Fürsten.

तारापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

तारापूजा f. Titel eines Werkes.

ताराप्रमाण n. *Sternenmaass, Sternzelt.*

*ताराभ m. *Quecksilber.*

ताराभक्तिसुधार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Richtig ताराभक्ति° Cat. Willmot.

*ताराभूषा f. *Nacht* Râǵan. 21,44.

*ताराभ्र m. *Kampfer.*

*तारामण्डल m. *ein* Çiva-*Tempel von best. Form oder Verzierung.*

तारामय Adj. (f. ई) *aus Sternen bestehend, Sterne bildend, — darstellend.*

तारामृग m. *das Mondhaus* Mṛgaçîrsha.

तारायण m. *Ficus religiosa* Lalit. 493,8. 499, 8. 514,18.

तारारमण m. *der Mond* Kâd. 2,133,7.

तारारहस्य n. Titel eines Werkes.

*तारारि m. *Schwefelkies.*

तारावती f. 1) *eine Form der* Durgâ. — 2) N. pr. verschiedener Fürstinnen.

तारावर्ष n. s. तारवर्ष.

तारावली 1) *eine Menge von Sternen.* — 2) *eine best. rhetorische Figur.* — 3) *eine best. musikalische Composition* S.S.S. 138. — 4) N. pr. verschiedener göttlicher und menschlicher Frauen.

तारावलोक m. N. pr. eines Fürsten.

ताराविलास m. und तारासकलनामस्तोत्र n. Titel zweier Werke.

तारिक (wohl n.) *Fährgeld.* — तारिका s. u. तारक.

तारिणीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

तारितर् Nom. ag. von 1. तर् Caus. als Fut. *er wird erretten, erlösen* Hemâdri 1,488,16.

तारिन् 1) Adj. *glücklich hinüberbringend, errettend* (Beiw. der Durgâ). — 2) f. °णी *a*) *eine Form der* Durgâ. — *b*) *N. pr. einer buddh. Göttin.

*तारीष m. und *°षी f. fehlerhaft für ताविष, °षी.

*तारुक्षायणि m. Patron. von तरुक्ष.

तारुक्ष्य m. desgl. Ait. Âr. 327,5. fgg.

*तारुक्ष्यायणी f. zu तारुक्ष्य.

*तारुण Adj. von तरुण.

तारुण्य n. (adj. Comp. f. आ) *Jugend, Jugendfrische* Harshaḱ. 155,9.

तारेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

तारेय m. Metron. des Affen Aṅgada.

*तार्कव Adj. von तर्कु.

तार्किक m. *ein Skeptiker, Dialektiker, Philosoph* überh. °चूडामणि und °शिरोमणि ehrender Beiname von *Philosophen.*

तार्किककारिका f. Titel eines Werkes.

तार्किकत्व n. *Skepsis, Philosophie* Prasannar. 6,19.

तार्किकरक्षा f. Titel eines Werkes. °लघुदीपिका f. desgl. Bühler, Rep. No 382.

तार्क्ष्य 1) m. *a*) *ein best. Vogel.* — *b*) *Vatica robusta* Suçr. 2,498,19. v. l. तार्क्ष्य. — *c*) Bein. α) Garuḍa's. — β) Kaçjapa's. — 2) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,90. — Die richtige Form wird überall तार्क्ष्य sein.

तार्क्षक am Ende eines adj. Comp. *die Frucht der Vatica robusta* Ḱaraka 1,27,50.

तार्क्षज n. fehlerhaft für तार्क्ष्यज.

तार्क्षपुत्र und तार्क्षसुत fehlerhaft für तार्क्ष्य°.

*तार्क्षाक m. Patron. von तृक्षाक.

तार्क्ष्य 1) m. *a*) N. pr. eines mythischen Wesens, welches in der älteren Zeit als *Ross*, später als *Vogel* aufgefasst wird. Vom Epos an = गरुड. Hier und da erscheint er als ein älterer Bruder Garuḍa's (als Vater Garuḍa's, d. i. Kaçjapa Bhâg. P. ed. Bomb. 6,6,2.21), als ein Jaksha (VP.[2] 2,285) und auch als Muni. Pl. *die Nachkommen* Târkshja's. — *b*) Bez. *des dem* Târkshja Arishṭanemi *zugeschriebenen Liedes* ṚV. 10,178. — *c*) *Pferd. — *d*) *Wagen. — *e*) *Vogel.* — *f*) *Schlange. — *g*) *Vatica robusta* Suçr. 2,498,19, v. l. — *h*) *ein best. Gegengift.* — *i*) *Gold als m. !). — *k*) *नेत्राञ्जे केशे (?). — *l*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. तार्क्षी *eine best. Schlingpflanze.* — 3) n. *eine Art Collyrium* Suçr. 2,69,13. — Vgl. तार्त.

तार्क्ष्यज n. *eine Art Collyrium* Bhâvapr. 1,177.

*तार्क्ष्यध्वज m. Bein. Vishṇu's.

*तार्क्ष्यनायक und *तार्क्ष्यनाशक m. *eine Falkenart* Râǵan. 19,85.

तार्क्ष्यपुत्र m. Patron. Garuḍa's Suparṇ. 30,4. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,2,24. Suparṇa als Hymnendichter.

*तार्क्ष्यप्रसव m. *Vatica robusta* Râǵan. 9,83.

तार्क्ष्यरत्न n. *ein best. dunkelfarbiger Edelstein.*

तार्क्ष्यरत्नमय Adj. *aus einem solchen Edelstein bestehend.*

तार्क्ष्यलक्षण m. Bein. Kṛshṇa's MBh. 12,43,8.

तार्क्ष्यशैल n. *eine Art Collyrium.*

तार्क्ष्यसामन् n. Name eines Sâman.

तार्क्ष्यसुत m. Patron. Garuḍa's Bhâg. P. ed. Bomb. 7,8,26.

*तार्क्ष्यायण 1) m. Patron. von तार्क्ष्य. °भक्त Adj. *von den T. bewohnt.* — 2) f. ई f. zu तार्क्ष्य.

तार्ण 1) Adj. *a) aus Gras gemacht.* — *b) *von Gras erhoben* (Abgabe). — 2) *m. Patron. von तृण; f. ई.

*तार्णक Adj. zu तृणकीया.

*तार्णकर्ण m. Patron. von तृणकर्ण. f. °कर्णी in °पुत्र.

*तार्णबिन्दवीय Adj. von तृणबिन्दु.

*तार्णायन m. Patron. von तृण.

तार्तीय 1) Adj. *zum Dritten gehörig.* — *b) der dritte.* — 2) n. *Drittel.*

तार्तीयिक Adj. *zum Dritten gehörig, im dritten* (Kâṇḍa) *erwähnt.*

तार्तीयसवन Adj. *zum dritten* Savana *gehörig.*

तार्तीयसवनिक Adj. (f. ई) dass. Âpast. Çr. 14,19.

तार्तीयाक्षिक Adj. *zum dritten Tage gehörig.*

तार्तीयिक (?) Ind. St. 2,248.

तार्तीयीक Adj. *der dritte.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,136.

तार्प्य und तार्प्य (AV.) n. *ein aus einem best. Pflanzenstoffe gewebtes Gewand.*

तार्य 1) Adj. *a) transeundus, zu passiren.* — *b) zu überwinden, mit dem man leicht fertig wird.* — 2) n. *Fährgeld.*

तार्ष्टाघ 1) m. *ein best. Baum.* — 2) Adj. (f. ई) *von diesem Baume kommend.*

ताल 1) m. *a) Weinpalme, Borassus flabelliformis.* Sieben *Weinpalmen* mit einem Schusse zu durchbohren gilt für eine grosse That R. 1,1,64. Agni-P. 8,2. Häufig als *Höhenmaass* und als *Banner* erwähnt. — *b) Geklatsch* (insbes. der Ohren des Elephanten), *Händegeklatsch.* — *c) Tact.* °शील Adj. *den Tact zu schlagen pflegend* Gaut. — *d) Tanz.* — *e) *Cymbel.* — *f) Trochäus.* — *g) die Spanne des Daumens und Mittelfingers* Hemâdri 1,121,7. 369,20. 370,1. — *h) *Handfläche.* — *i) Thürschloss, Riegel.* — *k) *der Griff eines Schwertes.* — *l) *Goldschmied* Gal. — *m)* Bein. Çiva's. — *n)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) m. n. *a) *Auripigment.* — *b) eine best. Hölle* VP. 2,6,2. 10. — 3) f. ई *a) ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Corypha Taliera, C. umbraculifera, Flacourtia cataphracta* (Râgân. 3,110) und *Curculigo orchioides.* — *b) Palmwein.* — *c) Händegeklatsch* Vidḍh. 42,3. — *d) *eine best. Erdart.* — *e) *eine Art Schlüssel.* — *f) ein best. Metrum.* — 4) n. *a) die Nuss der Weinpalme.* °पतन n. Ind. St. 13,486. — *b)* Bez. *des Thrones der* Durgâ. — 5) Adj. (*f. ई) *aus der Weinpalme bereitet.*

तालक 1) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. तालिका *a) Händegeklatsch.* — *b) Handfläche.* — *c)* wohl *ein Zeichen mit der Hand* Bâlar. 80,22. — *d) *Curculigo orchioides.* — *e) *= ताम्रवल्ली Râgân. 3,110. — 3) *f. तालकी *Palmwein.* — 4) n. *a) Auripigment* Râgân. 13,68. Bhâvapr. 2,87. 105. — *b) eine best. Erdart.* *c) *Thürschloss.* — *d) *eine Art Schmuck.*

*तालकाभ Adj. *grün.*

तालकेतु m. 1) Bein. *a)* Bhîshma's. — *b)* Balarâma's VP. 4,1,37. — 2) N. pr. *a)* eines von Kṛshṇa erlegten Gegners. — *b)* eines Dânava.

तालकेश्वर m. *eine best. Salbe gegen Hautkrankheiten* Bhâvapr. 6,36; vgl. Mat. med. 43.

*तालक्षीर und *°क n. *Tabaschir* Râgân. 6,182.

तालगर्भ *Palmwein.*

तालङ्की (=ताउङ्की) Adv. mit कर् *zu einem Ohrschmuck machen* Kâd. 241,17.

तालचर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तालज 1) Adj. *von der Weinpalme kommend* Suçr. 1,213,1. Bhâvapr. 1,242. — 2) *n. *Palmwein.*

तालजङ्घ 1) *a) Weinpalmen gleiche—, d. i. sehr lange Beine habend* R. 5,12,35. — *b) zum Stamme der* Tâlagañgha *gehörig.* — 2) m. *a) ein* Rakshas Varâh. Jogaj. 3,21. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Kriegerstammes 105,23. — β) des angeblichen Ahnherrn von 2) *b)* α). — γ) eines Rakshas. — δ) eines Daitja Hariv. 3,47,11. — ε) eines Fürsten der Kobolde. — *c) ein Fürst der* Tâlagañgha 2) *b)* α).

*तालजटा f. *die unter der äusseren Rinde liegenden Fibern der Weinpalme.*

*तालती f. *Palmwein.*

तालद्रुम m. *Weinpalme* Râgân. 9,86. Spr. 7630.

तालध्वज 1) m. *a)* Bein. Balarâma's. — *b)* N. pr. eines Berges. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. — 3) f. ई N. pr. eines Flusses.

तालन n. *das Klatschen mit den Händen* Âpast.

तालनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

1. तालपत्र n. 1) *das Blatt der Weinpalme.* — 2) *eine Art Ohrschmuck* Kâd. 21,22 (mit Anspielung auf 1).

2. तालपत्र 1) *Trigonella foenum graecum.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Salvinia cucullata, Anethum graveolens* und *Curculigo orchioides.*

*तालपर्ण 1) n. f. (ई) *ein best. Parfum.* — 2) f. ई *Anethum graveolens.*

*तालपुष्पक n. *eine best. Pflanze.*

तालप्रलम्ब m. = तालजटा.

तालप्रस्तार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तालफल n. *die Nuss der Weinpalme* 187,17.

*तालमर्दक und *°मर्दल m. *Cymbel.*

तालमूलिका und *°मूली f. *Curculigo orchioides.*

तालयन्त्र n. 1) Bez. *best. chirurgischer Instrumente, Zange, Pincette.* — 2) *Schloss, Schloss und Schlüssel.*

*तालरेचनक m. *Tänzer.*

*तालललक्ष्मन् m. Bein. Balarâma's.

तालवन 1) n. *ein Wald von Weinpalmen.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तालवल्ली f. *eine best. musikalische Composition* S. S. S. 121.

तालवाद्य n. *Händegeklatsch* Kathâs. 25,136.

तालवृन्त 1) n. *ein als Fächer gebrauchtes Palmblatt, Fächer* überh. — 2) m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

*तालवृन्तक n. = तालवृन्त 1).

तालवृन्तनिवासिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

तालवृन्ती Adv. mit भू *zu einem Fächer werden* Bâlar. 59,14.

*तालवेचनक = तालरेचन.

तालव्य Adj. *den Gaumen betreffend, palatal* (Laut).

तालशब्द m. 1) *das durch herabfallende Palmnüsse hervorgebrachte Geräusch.* — 2) *Händegeklatsch.*

तालस्वन m. *Händegeklatsch* Hariv. 3715.

तालाक (तालक?) m. *Riegel* Verz. d. B. H. 337.

तालाकट N. pr. eines Landes.

*तालाख्या f. *ein best. Parfum.*

*तालाङ्क m. 1) Bein. *a)* Balarâma's. — *b)* Çiva's. — 2) *ein Mann mit Grosses verkündenden Zeichen.* — 3) *Buch.* — 4) *Säge.* — 5) *ein best. Gemüse.*

*तालाङ्ग m. *Cyprinus Rohita.*

तालाचर m. *Tänzer, Schauspieler* R. 2,3,17. = तालजीविन् Com.

तालार्धचरण n. fehlerhaft für तालावचरण.

तालावचर und °ण m. *Tänzer, Schauspieler.*

*तालि f. 1) *Corypha Taliera.* — 2) *Flacourtia cataphracta.*

तालिक m. 1) *Handfläche. — 2) Deckel—, Umschlag einer Handschrift. — 3) N. pr. eines Lehrers. — 4) Pañkat. II, 137 fehlerhaft für तालिका (s. u. तालक) Händegeklatsch.

तालिकट m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,11.

*तालित n. 1) = तुलितपट (dyed or coloured cloth Wilson). — 2) Schnur. — 3) ein musikalisches Instrument.

तालितनगर n. N. pr. einer Stadt.

तालिन् 1) Adj. mit Cymbeln versehen (Çiva). — 2) *m. Pl. die Schüler des Tala.

*तालिश m. Berg.

1. ताली f. s. u. ताल.

2.*ताली Adv. gaṇa ऊर्यादि.

तालीपट्ट und तालीपुट (=ताडी°) eine Art Ohrschmuck Kâd. 211,12. 110,15.

तालीपत्र n. 1) das Blatt der Tâlî. — 2) * = तालीशपत्र Râgân. 6,185.

तालीपुट s. u. तालीपट्ट.

तालीयक Cymbel.

*तालीरसज्ञ m. Zucker aus Palmensaft Gal.

तालीश 1) m. Flacourtia cataphracta. — 2) *n. = तालीशपत्र Râgân. 6,185.

*तालीशक = तालीश 1).

तालीशपत्र n. 1) das Blatt der Flacourtia cataphracta. — 2) *=तालीपत्र und तालीश Râgân. 6,185. Pinus Webbiana Mat. med. 245.

तालु n. (m. ausnahmsweise) Gaumen.

तालुक 1) n. a) Gaumen. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Hemâdri 1,681,16. — b) *eine Gaumenkrankheit. — 2) f. आ a) Du. die zwei den Gaumen durchziehenden Arterien. — b) *Gaumen.

*तालुकण्टक eine best. Gaumenkrankheit der Kinder.

*तालुदय m. Patron. von तलुन.

*तालुदयायणी f. zu तालुदय.

तालुगलप्रशोष m. krankhafte Trockenheit des Gaumens und der Kehle Suçr. 1,288,19.

*तालुजिह्व m. 1) Krokodil. — 2) das Zäpfchen im Halse (m.!).

तालुजिह्विका f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,a,98,2. 4.

*तालुन Adj. von तलुन.

*तालुनाश m. Kamel Gal.

तालुपाक m. Eiterbildung am Gaumen.

*तालुपात m. das Einfallen des Gaumens (eine best. Kinderkrankheit).

*तालुपीडक eine best. Gaumenkrankheit der Kinder.

तालुपुप्पुट m. Anschwellung des Gaumens.

*तालुर m. = तालूर.

तालुविद्रधी f. Anschwellung des Gaumens Kâraka 6,17.

तालुविशोषण n. das Trockenwerden des Gaumens (von vielem Reden).

तालुशोष m. krankhafte Trockenheit des Gaumens.

तालुस्थान Adj. palatal (Laut).

तालूर m. Strudel. Nur im Prâkrit belegt.

तालूषक Gaumen.

तालोद्घाटिनी f. die Zauberkunst —, ein Zauberspruch Riegel zu eröffnen Hem. Par. 2,173. 182.

तालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

तात्प Adj. im Ehebett gezeugt.

ताव् mit वि in वितावति AV. vielleicht fehlerhaft für °धावति.

तावक Adj. (f. ई) dein Spr. 7714.

तावकीन Adj. dass.

तावच्छत Adj. (f. ई) eben so viele Hunderte umfassend M. 1,69. MBh. 3,188,23. Hariv. 511. 11309.

तावच्छस् Adv. so vielfach.

तावज्ज्योक् Adv. so lange 29,24.

*तावतिक Adj. für soviel gekauft, soviel werth u. s. w.

तावत्कालम् Adv. so lange 155,14.

तावत्कृत्वस् Adv. so viele Male. Mit कर् zum Quadrat erheben. तावत्कृत्वस् Çat. Br. 9,1,1,41.

तावत्तात् (तावत् Acc. n. + तात्) so viel gerade Maitr. S. 3,8,3 (mit Gen.).

तावत्प्रिय Adj. in dem Maasse lieb Maitr. S. 1,6,3.

तावत्फल Adj. gerade so vielen Gewinn (Lohn) bringend Çâk. 137.

तावत्सूत्र n. Sg. so viele Fäden Jâgñ. 2,103.

तावद्गुण Adj. so viele गुण 1) m) habend M. 1,20.

तावद्गुणित Adj. zum Quadrat erhoben.

*तावद्यस Adj. so gross, so viel u. s. w.

तावद्धा Adv. in der —, in solcher Anzahl Bâlar. 273,10.

तावद्वर्ष Adj. eben so alt Lâṭj. 9,12,12.

तावद्वीर्यवत् Adj. eben so wirksam Çat. Br. 1,2,3,7.

तावत् 1) Adj. a) so gross, so weit reichend, so lange dauernd, so viel, eben so viel, in der Anzahl. In Correlation mit यावत् und ausnahmsweise mit य und यद्येतक. — b) in der Algebra (allein oder mit यावत् verbunden) eine unbekannte Grösse. — 2) तावत् Acc. Adv. a) in Correlation mit यावत् α) so weit, so sehr, so viel, in solcher Menge, — Anzahl. यावत्तावत् — तावत्तावत् in dem Maasse wie — in dem Maasse 28,7. — β) so lange, während dessen, in der Zeit, da (entsprechend einem in dem Augenblick als). — γ) = 2) b). — b) in Correlation mit यावत् und einer Negation (न oder ein prädicatives Adj. mit अ priv.) so lange, während dessen, in der Zeit, bis dahin (entsprechend einem so lange nicht, bevor, bis) 33,12. Zum Ueberfluss kann dem यावत् ein पुरा vorangehen und dem तावत् ein चिरम् folgen. — c) in Correlation mit यावता न = 2) b). — d) in Correlation mit पुरा = 2) b) R. 1, 28,21. — e) mittlerweile, inzwischen 117,10. — f) zuvörderst, zunächst, zuvor. Es folgt ततस्, तदनु, पश्चात्, अनन्तरम् (152,22), इदानीम्, अपरम्, तु, पुनर्, अपि, च, उत oder वा. तावत् — च auch so v. a. kaum — so. Sehr häufig mit einem Imper. als Aufforderung zu dem, was zunächst zu thun ist (mit hinzugefügtem प्राक् 136,17). Statt des Imper. auch Potent. (selten) und eine 1te Pers. Praes. oder Fut. (ich will zunächst, — zuvörderst). अर्कसि mit einem Infin. = Imper. Nicht selten ist ein Imper. zu ergänzen. — g) mit einer Negation (न oder ein Adj. mit अ priv.) noch nicht. न तावत् — यावत् noch nicht — während. तावन्न — अपि न nicht nur nicht — sondern auch nicht Kâd. 2,55,19. — h) wohl, allerdings. — i) schon, sogar (gegenüber einem wie viel mehr oder wie viel weniger) Kâd. 2,58,14. — k) genug! schon gut! Harshaḱ. 187,5. — l) hebt wie एव einen Begriff mit Nachdruck hervor (148, 14. Spr. 4435) und ist bisweilen mit jener Partikel verbunden. — m) मा तावत् als Ausruf so v. a. ja —, um des Himmels Willen nicht. — 3) Instr. तावता a) in demselben Umfange, eben so weit, — tief. — b) in der Zeit, inzwischen, unterdessen. — 4) Loc. तावति a) so weit. — b) so lange, in der Zeit.

तावन्मात्र Adj. (f. ई) so viel. Loc. in eben solcher Entfernung.

तावन्मान Adj. von dem Maasse, — Gewicht TS. 2,3,11,5.

*तावर n. Bogensehne.

*ताविष 1) m. a) Meer. — b) Himmel. — c) Gold. — 2) f. ई = तविषी.

*तावीष 1) m. a) Meer. — b) Himmel. — b) Gold. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter a) Indra's. — b) des Mondes.

तावुर, °रि und °रु m. ταῦρος, der Stier im Thierkreise.

तासीर astr. = तसीर.

तासून 1) m. eine Art Hanf Comm. zu Gobh. 2, 10,10. — 2) Adj. (f. ई) hänfen Gobh. 2,10,10, v. l.

तास्कर्य n. Raub, Diebstahl.

तास्पन्द्र 1) m. N. pr. eines Ṛshi Ârsh. Br. —

2) n. Name zweier Sâman ebend.

तास्पिन्द्र n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

तास्पन्द्र v. l. für तास्पन्द्र Ârsh. Br.

तास्विन्द्र n. v. l. für तास्पिन्द्र Ârsh. Br.

1. तिं (!), तिनोति mit सम् *zerquetschen, zerdrücken* Mantrabr. 2,7,2. Vgl. तिक्, तिक्नोति und तिग्, तिग्नोति.

2. तिं = इति nach कौ *welche?*

*तिक्, तेकते (गतौ), तिक्नोति (आस्कन्दने, गतौ, ञिधांसायाम्, हिंसायाम् oder वधे, आह्वाने).

तिक m. N. pr. eines Mannes. °कितवा: *die Nachkommen des* Tika *und* Kitava.

*तिकीय Adj. von तिक.

तिक्त 1) Adj. (f. आ) *a) bitter. — b) wohlriechend* Megh. — 2) *m. *Wrightia antidysenterica, Capparis trifoliata, Agathotes Chirayta, Melia Azadirachta, Terminalia Catappa* und *eine bittere Gurkenart.* — 3) f. आ *Artemisia sternutatoria, Helleborus niger, Clypea hernandifolia, Wassermelone* und = यवतिक्ता. Zu belegen, aber nicht näher zu bestimmen. — 4) *n. *a) eine best. Arzneipflanze. — b) eine Art Salz.*

तिक्तक 1) Adj. *bitter;* n. *etwas bitter Schmeckendes.* — 2) m. *Terminalia Catappa, *Trichosanthes dioeca, *Agathotes Chirayta* und *eine* Khadira-*Art.* — 3) *f. तिक्तका *Cardiospermum Halicacabum, eine wilde Gurkenart* und = कारवल्ली. — 4) f. तिक्तिका *eine wilde Gurkenart.*

*तिक्तकन्दका und *°कान्दिका f. *Curcuma Zedoaria.*

*तिक्तगन्धा f. 1) *Senf.* — 2) *Lycopodium imbricatum* (?).

*तिक्तगुञ्जा f. *Pongamia glabra.*

तिक्तघृत n. *eine best. Zubereitung von Ghee mit bittern Pflanzenstoffen.*

*तिक्ततण्डुला f. *langer Pfeffer* Râgan. 6,11.

*तिक्ततुण्डी f. *eine best. Pflanze* Râgan. 3,52.

*तिक्ततुम्बी f. *eine wilde Gurkenart.*

*तिक्तदुग्धा f. *Odina pinnata,* = क्षीरिणी und स्वर्णक्षीरी Râgan. 9,32.

*तिक्तधातु m. *Galle* Râgan. 21,5.

*तिक्तपत्र m. *Momordica mixta.*

*तिक्तपर्वन् f. *Cocculus cordifolius, Hingcha repens, Panicum Dactylon* und *Süssholz.*

*तिक्तपुष्पा f. *Clypea hernandifolia* (Râgan. 6,122) und *Bignonia suaveolens.*

*तिक्तफल 1) m. *Strychnos potatorum.* — 2) f. आ *Wassermelone,* = यवतिक्ता und वार्ताकी.

*तिक्तबीजा f. *eine wilde Gurkenart* Râgan. 3,42.

*तिक्तभद्रक m. *Trichosanthes dioeca.*

*तिक्तमरिच m. *Strychnospotatorum* Râgan. 11,201.

*तिक्तयवा f. *Andrographis paniculata* Râgan. 3,65.

*तिक्तरोहिणिका und °रोहिणी f. *Helleborus niger* Râgan. 6,132.

*तिक्तवल्ली f. *Sanseviera Roxburghiana.*

तिक्तशाक 1) n. *ein bitteres* oder *wohlriechendes Küchengewächs.* — 2) *m. *Capparis trifoliata* (Râgan. 9,143), *Acacia Catechu* und = पत्रसुन्दर.

*तिक्तसार 1) m. *Acacia Catechu.* — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgan. 8,101.

*तिक्ताढ्या f. *eine best. Pflanze* Râgan. 3,52.

*तिक्ताङ्गा f. *eine best. Schlingpflanze* Râgan. im ÇKDr. Hdschr. 3,90 und Nigh. Pr. विक्रान्ता.

*तिक्तामृता f. *Menispermum glabrum.*

तिक्तय्, °यते *bitter schmecken.*

तिक्तायन Adj. (f. ई) *die Schärfe (den Strahl) des Feuers erlangend.*

तिक्तास्य Adj. *einen bitteren Geschmack im Munde habend.* Nom.abstr. °ता f. Çâṅg. Saṁh. 1,7,71.

*तिग्, तिग्नोति = तिक्, तिक्नोति.

तिगल (?) m. N. pr. eines Mannes.

तिगित Adj. *scharf, spitzig.*

तिग्म 1) Adj. *a) scharf, spitzig. — b) stechend, heiss, glühend. — c) scharf,* so v. a. *heftig, intensiv.* — 2) m. *a) *Indra's *Donnerkeil.* — *b)* N. pr. eines Fürsten. — *c)* Pl. Bez. *der Çûdra in* Kraunkadvîpa VP. 2,4,53. तिष्य v. l. — 3) *n. *Glut.*

तिग्मकर m. 1) *die Sonne.* — 2) Bez. *der Zahl zwölf* Lilâv. 194.

तिग्मकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Vatsara.

तिग्मग Adj. *hinschiessend* (Pfeil, Schlange).

तिग्मगति Adj. *scharf —, grausam zu Werke gehend* Bhâg. P. 4,10,28.

तिग्मगु Adj. *heissstrahlig.*

तिग्मदंष्ट्र Adj. *ein scharfes Gebiss habend.*

तिग्मता f. *Schärfe.*

तिग्मतेजन Adj. *scharfspitzig* (Pfeil) MBh. 6,72,26.

तिग्मतेजस् 1) Adj. *a) scharfschneidig, — spitzig. — b) heftig, ungestüm, energisch* 57,23. — 2) m. *die Sonne* Kathâs. 29,121.

तिग्मदीधिति m. *die Sonne* Kâd. 2,22,21.

तिग्मधार Adj. *scharfschneidig* (Pfeil) MBh. 7, 47,15.

तिग्मनेमि Adj. *mit scharfer Felge* Bhâg. P. 10, 57,21.

तिग्मभृष्टि Adj. *scharfzackig.*

तिग्ममन्यु Adj. *heftig zürnend* (Çiva) MBh. 13, 17,47.

तिग्ममयूखमालिन् m. *die Sonne* Varâh. Jogaj. 4,7.

तिग्ममूर्धन् Adj. *mit scharfen Spitzen versehen.*

तिग्मयातन Adj. *mit heftigen Qualen verbunden.*

तिग्मरश्मि m. *die Sonne* Varâh. Jogaj. 4,11.

*तिग्मरुच् 1) Adj. *a) heiss. — b) glänzend.* — 2) m. *die Sonne.*

तिग्मरुचि m. *die Sonne* Ganit. Pratjabd. 15.

तिग्मरोचिस् m. dass. Prasannar. 82,5.

तिग्मवत् Adj. *das Wort* तिग्म *enthaltend.*

तिग्मवीर्य Adj. (f. आ) *heftig, stark, intensiv* 53, 20. MBh. 3,171,5.

तिग्मवेग Adj. (f. आ) dass.

तिग्मशृङ्ग Adj. *spitze Hörner habend.*

तिग्मशोचिस् Adj. *scharfstrahlend.*

तिग्मसृक्ति Adj. *scharfes Geschoss führend, — bildend.*

तिग्मांशु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer* 81,3. 23. — 3) Bein. Çiva's.

तिग्मात्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

तिग्मानीक Adj. *scharfe Spitzen habend.*

तिग्मायुध Adj. *scharfe Waffen führend, — bildend.*

तिग्मेषु Adj. *scharfe Pfeile führend.*

*तिघ्, तिघ्नोति (घातने).

तिङ् *eine Personalendung* 226,26.

तिङन्तकाण्डशेष n., तिङन्तकौमुदी f., तिङन्तमञ्जरी f., तिङन्तविचार m., तिङन्तशिरोमणि m., तिङन्तशेषसंग्रह m. und तिङन्तसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*तिङ्बन्तचय m. *Redesatz* Gal.

तिज्, (*तेजति) तेजते 1) *scharf sein, — werden.* — 2) *schärfen.* — Caus. तेजयति 1) *schärfen.* तेजित *geschärft, zugespitzt.* — 2) *anstacheln, anregen.* — 3) °तेजित *reich gesegnet mit, voller* Lalit. 115,19. 257,6. — Desid. तितिक्षते (metrisch auch Act.) *(sich scharf zu machen suchen gegen) mit Muth und Ausdauer tragen, aushalten.* *तितिक्षित *geduldig.* — Intens. तेतिक्ते, तेतिज्ञान 1) *schärfen.* — 2) *scharf sein, — werden.* — Mit उद् Caus. *aufstacheln, anfeuern.* — Mit नि, निंतिक्त *concitatus.* — Mit प्रति *mit der Hitze* (des Feuers) *sich wenden gegen* (Acc.). प्रति तिग्धि und तितिग्धि Maitr. S. 1,5,2 (Kap. S. 4,8). Statt dessen प्रति तित्यग्धि (!) Kâṭh. 6,9 und प्रति तिङ्धि (!) Âpast. Çr. 6,21,1. — Mit सम् Caus. *aufstacheln, anfeuern, stark reizen* Bâlar. 146,9.

*तिञ्जिल m. 1) *der Mond.* — 2) *ein* Rakshas.

*तिण्टि *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

तिण्टिलम्ब n. desgl. Lalit. 168,18.

तिणिश m. = तिनिश.

*तिण्टी f. *Ipomoea Turpethum.*

ततउ (*m. n.) 1) *Sieb* oder *Getreideschwinge.* — 2) *Sonnenschirm.*

*तितनिषु Adj. *auszubreiten —, zu vermehren ver-*

langend.

तितिक्ष 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a) geduldiges Ertragen —, Aushalten von* (im Comp. vorangehend), *Ausdauer, Geduld* 256,1.15. — *b)* personificirt als Tochter Daksha's.

तितिक्षु 1) Adj. *geduldig tragend, aushaltend* (mit Acc.), *geduldig,* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Mahâmanas.

***तितिभ** m. *Coccinelle.*

***तितिरि** m. *Rebhuhn.*

***तितिल** n. 1) *Sesamkuchen.* — 2) *das vierte* 2. करण 4) *n).* — 3) *a bowl or bucket.*

तितीर्षा f. *das Verlangen hinüberzukommen über* (im Comp. vorangehend).

तितीर्षु Adj. *überzusetzen —, hinüberzugelangen verlangend;* mit Acc. oder am Ende eines Comp.

***तितील** m. *Fledermaus.*

***तित्तिड** und ***तित्तिडीक** fehlerhaft für तिन्तिड und तिन्तिडीक.

तित्तिर m. 1) *Rebhuhn* Maitr. S. 3,14,17. Chr. 101,25. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. °ज्ञा अश्वाः.

***तित्तिरवल्लर** m. *eine Art Schwert* Gal.

तित्तिराङ्ग n. *eine Art Stahl.*

तित्तिरि und **तित्तिरी** 1) m. *a) Rebhuhn.* Nom. abstr. तित्तिरित्व n. — *b) eine best. Gangart* S. S. S. 253. — *c) die Schule der* Taittirîja. — *d)* N. pr. α) eines alten Lehrers. — β) eines Schlangendämons. — 2) *f. ई *das Weibchen des Rebhuhns.*

तित्तिरिक m. *Rebhuhn.*

तित्तिरीक Suçr. 2,425,6 fehlerhaft für तित्तिडीक.

***तित्तिरीफल** n. *Croton Tiglium* Râgân. 6,165.

***तिथ** m. 1) *Feuer.* — 2) *Liebe.* — 3) *Zeit.* — 4) *Herbst.*

तिथि m. f. 1) *ein lunarer Tag.* Auch तिथी f. — 2) Bez. *der Zahl fünfzehn.*

तिथिक्षय m. 1) *die Berührung dreier solarer Tage mit einem lunaren.* — 2) Pl. = अवम 3). — 3) **der Neumondstag.*

तिथिचक्र n. (Opp. Cat. 1), **तिथिचन्द्रिका** f. (ebend.), **तिथिचिन्तामणि** m. und **तिथितत्त्व** n. Titel von Werken.

तिथिदेवता f. *die Gottheit eines lunaren Tages* Mân. Gṛhj. 1,10. 2,2.

तिथिद्वैधप्रकरण n., **तिथिनिर्णय** m. (Opp. Cat. 1), °**निर्णयसंग्रह** m. und °**निर्णयसार** Titel von Werken.

तिथिपति m. *der Regent eines lunaren Tages.*

***तिथिपत्री** f. *Almanach, Kalender.*

***तिथिप्रणी** m. *der Mond.*

तिथिप्रलय m. Pl. = अवम 3) Ârjabh. 3,6.

तिथिभादानिक Adj. Weber, Gjot. 74.

तिथिभूषण n., **तिथिरत्न** n., °**माला** f., **तिथिवेक** m., **तिथिसंग्रह** m., **तिथिसारणिका** f., **तिथिसारिणी** f. und **तिथीन्दुशेखर** m. Titel von Werken.

तिथीश m. = तिथिपति.

तिथ्यर्क m. Titel eines Werkes.

तिथ्यर्थप्रकाश m. Titel eines Werkes.

तिथ्यर्ध m. n. = 2. करण 4) *n).*

तिथ्यादिचन्द्रिका f. und **तिथ्यादिभास्वती** f. Titel von Werken.

***तिनाशक** m. = तिनिश.

***तिनिका** f. *Holcus Sorghum.*

तिनिश m. *Dalbergia ougeinensis.*

तिन्तिड 1) *m. *a) die indische Tamarinde.* — *b) eine saure Brühe,* insbes. *aus der Tamarindenfrucht.* — *c)* N. pr. eines Daitja. — *d)* = कालदास. — 2) f. ई *a) die indische Tamarinde.* — *b)* *= 1) *b).* — *c)* *= डिम्ब.

तिन्तिडिका f. *die indische Tamarinde.* °**फल** n. Kâraka 1,27.

तिन्तिडीक 1) m. (*f. आ) *die indische Tamarinde.* — 2) n. *a) die Frucht der indischen Tamarinde.* — *b) *eine saure Brühe,* insbes. *von der Tamarindenfrucht.*

***तिन्तिडीप्लुत** n. *ein best. Spiel mit Tamarindensamen.*

तिन्तिडीफल n. *die sauren Schalen der Frucht einer Garcinia* Rasendrak. 107. Râgân. 6,125.

***तिन्तिलिका, *तिन्तिली** und **तिन्तिलीका** f. *die indische Tamarinde.* **तिन्तिनीक** n. d. i. °**लीक** *die Frucht* Kâraka 1,26.

***तिन्दिनी** f. *Diospyros embryopteris* Gal.

***तिन्दिश** m. *eine best. Pflanze* Madanav. 76,32.

***तिन्दु** m. 1) *Diospyros embryopteris.* — 2) *Strychnos nux vomica.*

तिन्दुक 1) m. f. (ई) *Diospyros embryopteris.* — 2) *m. *Strychnos nux vomica.* — 3) n. *a) die Frucht von Diospyros embryopteris.* — *b) ein best. Gewicht,* = कर्ष, सुवर्ण Kâraka 7,12.

***तिन्दुकी** f. = तिन्दुक 1).

***तिन्दुकिनी** f. *die Sennapflanze* Râgân. 3,123.

तिन्दुबिल्व n. N. pr. einer Stadt.

***तिन्दुल** m. = तिन्दुक 1).

***तिप्, तेपति** (तार्पण).

तिप्य m. N. pr. eines Mannes.

तिम्, तिम्यति 1) *still werden.* तिमित *still, unbeweglich.* — 2) **nass werden.* तिमित *durchnässt, nass.*

***तिम** m. = तिमि 1) *a).*

तिमि 1) m. *a) ein best. grosser Seefisch, ein grosser Raubfisch* überh.; auch wohl *Walfisch.* — *b) Fisch* überh. — *c) die Fische im Thierkreise* Sûrâvali. Auch °**युग** n. Mâṇḍavja bei Utpala. — *d) eine Fischfigur, die sich beim Schneiden einer Linie durch eine andere in zwei gleiche Theile und unter rechten Winkeln darstellt.* — *e) *das Meer.* — *f)* N. pr. eines Sohnes des Dûrva. — 2) f. *a)* तिमि N. pr. einer Tochter Daksha's. — *b)* ***तिमी** *Fisch.*

***तिमिकोश** m. *das Meer.*

तिमिघातिन् m. *Fischer.*

तिमिंगल m. = तिमिंगिल 1) Ind. St. 14,106 wohl fehlerhaft.

तिमिंगिर m. N. pr. eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,10.

तिमिंगिल m. 1) *ein grosses fabelhaftes Seeungeheuer.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes; vgl. तिमिंगिलाशन. — 3) N. pr. eines Fürsten oder *ein Fürst der* Timiñgila.

तिमिंगिलगिल m. *ein fabelhaftes grosses Seeungeheuer, das den* Timiñgila *verschlingt,* Bâlar. 196,13.

तिमिंगिलाशन m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,16 (das Wort könnte auch anders getrennt werden).

तिमिङ्ग Adj. *vom* तिमि 1) *a) kommend* (Perlen).

तिमितिमिंगिल m, *ein fabelhaftes grosses Seeungeheuer.*

तिमिध्वज m. Bein. Çambara's; nach Andern N. pr. eines Sohnes des Çambara.

***तिमिमालिन्** m. *das Meer.*

तिमिर 1) Adj. (f. आ) *a) dunkel, finster.* — *b) an Trübung der Augen leidend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 20(18),1. — 2) m. *eine best. am Wasser wachsende Pflanze* Varâh. Bṛh. S. 55,11. — 3) f. आ N. pr. einer Stadt. — 4) n. *a)* Sg. und Pl. *Finsterniss.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Dunkelheit vor den Augen, eine best. Klasse von Augenkrankheiten.* घन° *Staar* 177,27. — *c) *Eisenrost.* — *d)* N. pr. einer Stadt.

तिमिरता f. *Trübung der Augen* Hâs. 29,9. **तिमिराकुलता** v. l. besser.

तिमिरदोष m. *Trübung der Augen, Staar* Spr. 3029.

तिमिरनयन Adj. *an Trübung der Augen leidend* Varâh. Bṛh. 20(18),1.

तिमिरनाशन m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,760,5.

तिमिरनुद् m. Bein. *der Sonne* und *des Mondes.*

तिमिरपटल 1) n. 1) *der Schleier der Finsterniss* Prab. 116,15. — 2) *Augenstaar.* Pl. Spr. 5936.

तिमिरमय 1) Adj. *ganz aus Finsterniss bestehend* Kâd. 2,17,22. — 2) m. Bein. Râhu's.

तिमिरय्, °यति *verfinstern.*

*तिमिररिपु m. *die Sonne.*

तिमिराकुल Adj. *geblendet, mit dem Staar behaftet* (Auge) Hâsj. 73. Nom. abstr. °ता 29,7. 9, v. l.

तिमिरापक Adj. *Finsterniss verscheuchend.*

तिमिराय्, °यते *als Finsterniss erscheinen.*

तिमिरारि m. *die Sonne.*

तिमिरारिरिपु m. *Eule.*

*तिमिरि m. *ein best. Fisch.*

*तिमिरिन् m. *Coccinelle.*

तिमिरोद्घाट m. Titel eines Werkes.

तिमिर्घ m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

तिमिला f. *ein best. musikalisches Instrument* Hemâdri 1,385,22.

तिमिश m. *ein best. Baum* R. ed. Bomb. 3,15,16.

तिमिष m. *eine best. Pflanze* Hemâdri 1,650,2. Nach den Lexicographen *Beninkasa cerifera* und *Wassermelone.*

तिमीर m. *ein best. Baum.*

तिम्मय m. N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 4.

तिर, तिरति, °ते s. 1. तर.

तिरय्, °यति 1) *dem Blicke entziehen, verhüllen, verborgen halten, nicht zum Vorschein kommen lassen* 311,25. Prasannar. 34,10. 52,5. — 2) *hemmen, unterdrücken* 323,22. — 3) *durchdringen, erfüllen* Bâlar. 49,11.

तिरश् s. u. तिर्यञ्च्.

तिरश्च n. *Querbrett eines Bettgestells.* v. l. तिरश्चय.

तिरश्चता Adv. *quer durch* Suparn. 23,1.

तिरश्चया Adv. *abseits, heimlich.*

तिरश्चाङ्गिरस fehlerhaft für तिरश्याङ्गिरस.

तिरश्चिका f. Âçv. Çr. 1,2,1 wohl = तिर्यग्दिश्.

तिरश्चिराजि Adj. *quergestreift.*

तिरश्चि m. N. pr. eines Âñgirasa. तिरश्ची f. s. u. तिर्यञ्च्.

तिरश्चीन Adj. (f. आ) *in die Quere gerichtet, wagerecht, zur Seite gewandt.*

तिरश्चीननिधन n. Name eines Sâman.

तिरश्चीनपृश्नि Adj. *in die Quere gefleckt.*

तिरश्चीनवंश m. *Bienenstock.*

तिरश्चीनवाय m. *Querband* (in einem Ruhebett) Ait. Br. 8,12. 17.

तिरश्चीनिधन n. Name eines Sâman.

तिरश्च n. v. l. für तिरश्चि.

तिरश्याङ्गिरस m. N. pr. eines Âñgirasa Âsh. Br. Tâṇḍja-Br. 12,6,12. Vgl. तिरश्ची.

तिरस् 1) Praep. *a*) mit Acc. (der gewöhnlich folgt) α) *durch, durch — hin, über — hin.* — β) *über — hinüber, an — vorüber.* — γ) *mit Beiseitelassung von, ohne, wider, gegen.* — δ) *sicher vor.* — *b*) mit Abl. *abseits von, ohne Vorwissen von, geheim vor, clam.* — 2) Adv. *a*) *in die Quere, seitwärts.* — *b*) *abseits, aus dem Wege.* — *c*) *der Wahrnehmung entzogen, verborgen, unbemerkt.* — 3) Adv. in Verbindung *a*) mit 1. कर् α) *beseitigen, wegschaffen, verdecken, verhüllen, verbergen.* — β) *bei Seite liegen lassen,* so v. a. *in Schatten stellen, überwinden, übertreffen.* — γ) *schmähen, tadeln, gegen Jmd seine Geringachtung an den Tag legen, verachten.* — *b*) mit धा α) *beseitigen, wegschaffen, zurückdrängen, überwinden.* — β) *verbergen.* Med. *sich verbergen,* — *vor* (Abl.), *verschwinden.* तिरोहित *verborgen, versteckt, verschwunden;* **der die Flucht ergriffen hat.* — *c*) mit भू *beseitigt werden, abhanden kommen, verschwinden, sich verstecken.* Einmal Pass. (!) in derselben Bed. तिरोभूत *verschwunden.* — *d*) mit dem Caus. von भू *verschwinden machen, vertreiben.* — *e*) mit dem Intens. von भू *mit Etwas* (Instr.) *geheim thun, Etwas verbergen.*

तिरस्कर Adj. (f. ई) *übertreffend,* mit Gen.

तिरस्करणि f. *Vorhang* R. ed. Bomb. 2,15,20. °करिणाम् v. l. °करणाम्; vielleicht ist °करिणाम् (metrisch für °करिणीम्) zu lesen.

तिरस्करिन् 1) m. *Vorhang;* vgl. u. तिरस्करणि. — 2) °णी f. *a*) *Vorhang* Harshak. 121,11. Auch auf der Bühne. Mit Gen. *ein Jmd verdeckender V.* — *b*) *Nebelkappe, Tarnkappe.*

तिरस्कार m. *das Schelten, Schmähen; Geringachtung* 229,28.

तिरस्कारिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *übertreffend* 297,16. — 2) *f. °णी *Vorhang.*

*तिरस्कुड्य Adj. *durch eine Wand gehend.*

°तिरस्कृति f. *das Schelten, Schmähen.*

तिरस्क्रिया f. *Tadel, Schmähung, Geringachtung.*

*तिरस्प्राकार Adj. *durch einen Wall gehend.*

*तिरस्य्, °स्यति *verschwinden.*

तिरिक्षिति m. Pl. v. l. für तारक्षिति.

*तिरिगिच्छ m. *eine best. Pflanze* Madanav. 61, 67. Dhanv. 4,117.

*तिरिजिङ्घिक *eine best. Pflanze.*

*तिरिट und *तिरिटि m. *Gelenk am Zuckerrohr.*

*तिरिणीकण = तिरिजिङ्घिक.

तिरिन्दिर m. N. pr. eines Mannes.

*तिरिम und *तिरिय (Râgân. 6,23) m. *eine Art Reis.*

तिरीचीन Adj. = तिरश्चीन Âpast. Çr. 2,18,9.

तिरीट 1) m. *Symplocos racemosa* Râgân. 6,211. Bhâvapr. 4,20. — 2) * n. *a*) *eine Art Kopfputz, Diadem, Turban.* — *b*) *Gold.*

तिरीटक m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) *Symplocos racemosa* Karaka 7,9.

तिरीटिन् Adj. *mit einem Kopfputz versehen.*

तिरुक्कुरुक्कुडिमाहात्म्य n. und तिरुमन्त्रकारिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तिरुमल m. N. pr. eines Mannes.

तिरुवल्लालितेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तिरोऽग्रक्षि (TS. 7,3,12,1) und °अक्ष्य Adj. *übertägig,* d. i. *vorgestrig.*

तिरोजनम् Adv. *abseits von Menschen.*

तिरोधा f. *Verborgenheit.*

तिरोधातव्य Adj. *zu schliessen* (die Ohren).

तिरोधान n. 1) **das Verbergen.* — *b*) *das Schwinden.*

तिरोभवितर् Nom. ag. (f. °त्री) *verschwindend.*

तिरोभाव m. *das Verschwinden.*

तिरोवर्ष Adj. *vor Regen geschützt.*

तिरोकृ, °यति *verstecken, verbergen.*

तिरोहित s. u. तिरस् 3) *b*) β).

तिरोहितता f. *das Verschwinden, Nichtgesehenwerden.*

तिरोऽङ्क्ष Adj. = तिरोऽग्रक्ष.

*तिर्पिरिक n. = तिल्पिलिक.

तिर्य Adj. vielleicht = तिल्य *aus Sesamkörnern bereitet.*

तिर्यक् Adv. s. u. तिर्यञ्च्.

*तिर्यक्कारम् Absol. so v. a. *nach vollbrachter Arbeit* P. 3,4,60.

तिर्यक्क्षिप्त Adj. 1) *quer umgelegt.* — 2) Bez. *einer Form von Dislocation eines Gelenkes.*

तिर्यक्ता f. *der Zustand eines Thieres, thierische Natur.*

तिर्यक्त्व n. 1) *Breite.* — 2) = तिर्यक्ता.

तिर्यक्पातन n. *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Queksilber*) *vorgenommener Process, das Sublimiren.* °यन्त्र n. *Retorte* Mat. med. 25.

तिर्यक्प्रतिमुखागत n. *das Entgegentreten eines Gegenstandes von der Seite oder von vorn* M. 8,291.

तिर्यक्प्रमाण n. *Breite.*

तिर्यक्प्रेक्षण und °प्रेक्षिन् Adj. *Jmd von der Seite anblickend.*

*तिर्यक्फला f. *Oldenlandia herbacea* Râgân. 3,114.

तिर्यक्स्रोतस् 1) Adj. *in wagerechter Stellung sich bewegend* (Thiere) Comm. zu R. ed. Bomb. 2,35, 19. — 2) m. n. *die Schöpfung der Thierwelt* VP. 1,5,8.

तिर्यग् m. nach Nilak. = सिद्ध *ein Vollendeter, Glückseliger* (eig. *durch die Luft fliegend*).

तिर्यग्गत्र n. *Breite.*

*तिर्यग्गयन n. *der wagerechte Gang*, so v. a. *der jährliche Sonnenumlauf.*

तिर्यग्गायत Adj. *quer vor Jmd ausgestreckt* 47,21.

तिर्यग्गीत Adj. *Jmd von der Seite anblickend.*

तिर्यग्गीश m. *Herr der Thiere*, Beiw. Kṛshṇa's.

तिर्यग्ग Adj. (f. आ) 1) *in die Quere —, wagerecht gehend.* — 2) *nach Norden oder Süden gehend* (Norden und Süden liegen dem nach Osten Gerichteten *zur Seite*).

तिर्यग्गत Adj. *in wagerechter Stellung sich bewegend* (Thier).

तिर्यग्गति f. *der Zustand als Thier im Kreislauf des Lebens.*

तिर्यग्गतिमतिन् n. *Thier* MBh. 14,42,37.

तिर्यग्गम Adj. *seitwärts gehend.*

तिर्यग्गमन n. *eine Bewegung zur Seite.*

*तिर्यग्गामिन् m. *Krebs* Râǵan. 19,76.

तिर्यग्गुणन n. *oblique multiplication.*

*तिर्यग्घातिन् Adj. *sich zur Seite biegend um zu stossen* (Elephant) H. 1221.

तिर्यग्ज Adj. *ein Thier zum Vater oder zur Mutter habend.*

तिर्यग्जन m. *Thier, Vieh.*

तिर्यग्जाति m. dass. Kâv. 2,81,7.

तिर्यग्डीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,26.

*तिर्यग्दिश् f. *eine in horizontaler Richtung gelegene Weltgegend* (im Gegens. zu *Zenith* und *Nadir*).

तिर्यग्धार Adj. *scharfe Seiten habend* (Pfeil). तिग्मधार v. l.

तिर्यग्नास Adj. (f. आ) *eine in die Quere gehende Nase habend.*

तिर्यग्बिल Adj. *die Oeffnung an der Seite habend.*

तिर्यग्भेदा f. *ein länglicher Backstein* Çulbas. 3,225.

तिर्यग्यात Adj. *seitwärts gehend* MBh. 7,26,36.

*तिर्यग्यान m. *Krebs.*

तिर्यग्योन m. *Thier.*

तिर्यग्योनि 1) f. *der Mutterleib eines Thieres, der Thierzustand, das Thiergeschlecht* (auch *die Pflanzen* dazu gerechnet). — 2) m. *die Schöpfung der Thiere.*

तिर्यग्योनिगमन n. *Sodomie.*

तिर्यग्वात m. *ein von der Seite wehender Wind* Gaut. °सेवा f. nach Haradatta = मूत्रपुरीषोत्सर्ग.

तिर्यग्विद्ध Adj. *in die Quere durchgeschlagen* (Ader).

तिर्यग्विसंसर्पिन् Adj. *sich seitswärts verbreitend* Ragh. 6,15.

तिर्यङ्नास Adj. = तिर्यग्नास.

तिर्यङ्निरय m. *die Hölle der Thiere, der Thierzustand als Strafe für böse Thaten.*

तिर्यञ्चानी f. *Breite* Çulbas. 1,38. 3,174. Ind. St. 13,246.

तिर्यञ्च् (Nom. m. तिर्यङ्, n. तिर्यक्, f. तिरश्ची und *तिर्यञ्ची 1) Adj. *a) in die Quere —, in die Breite gerichtet, wagerecht, quer im Wege stehend, quer durchfahrend, durchkreuzend. — b) in der Mitte gehalten* (Ton). — 2) m. n. *das in wagerechter Stellung gehende Thier;* in engerer Bed. *Amphibie*, in weiterer auch *Vogel, Pflanze* und bei den Ǵaina auch die *anorganische Welt.* — 3) n. *Breite* Çulbas. 1,46. Ind. St. 13,235. — 4) तिर्यक् Adv. *a) in die Quere, — Breite, in horizontaler Richtung, zur Seite, von der Seite* (z. B. ansehen), *seitwärts. — b)* *mit 1. कर् *bei Seite legen*, so v. a. *abschliessen, beendigen.* — 5) तिरश्ची Instr. und तिरश्चि Loc. *in die Quere, — Breite, quer durch.*

*तिर्यञ्चय् Adj. = तिर्यञ्च् 1) *a)* Gal.

1. तिल्, तिलति, *तेलयति (स्नेहे, स्नेहने). — Mit प्र etwa *coeundi ardore flagrare.*

2.*तिल्, तेलति (गतौ).

तिल m. 1) *Sesamum indicum* (*die Pflanze* und *das Korn*). Mit der Blüthe wird die Nase verglichen; die Körner sollen aus Schweisstropfen Vishṇu's entstanden sein nach Hemâdri 1,366,11.12. 367,1.2. — 2) *Körpermal.* — 3) *Körnchen, kleines Stückchen, Partikelchen.* — 4) *die rechte Lunge.*

तिलक 1) m. *a) ein best. schönblühender Baum, Clerodendrum phlomoides.* Nach Râǵan. 6,212 *Symplocos racemosa.* — *b) Mal, dunkler Fleck unter der Haut.* — *c) *eine Art Hautausschlag.* — *d) ein best.* Dhruvaka. — *e) *eine bes. Art von Pferden.* — *f)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) m. n. (Pañkad.) *ein mit farbigen Stoffen als Zierde oder Sectenzeichen auf der Stirn oder auf andern Körpertheilen aufgetragener Fleck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. Nom. abstr. °ता f. Vidh. 42,1. — 3) m. (*f. n.) *die Zierde von* (im Comp. vorangehend) 108,1. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Râǵat. 3,375. — 4) *f. आ *eine Art Halsschmuck.* — 5) n. *a) *die rechte Lunge. — b) *schwarzes Sochalsalz. — c) Alliteration. — d) ein best. Metrum. — e) eine best. Begehung.*

तिलकक m. N. pr. eines Mannes.

*तिलकट n. *Blüthenstaub der Sesampflanze.*

तिलकण m. *Sesamkorn* Spr. 7226.

तिलकनिज (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तिलकय्, °यति 1) *betüpfeln* Hem. Par. 8,210. — 2) *kennzeichnen, bezeichnen, angeben* Bâlar. 4,2 (zugleich *schmücken, verherrlichen*). 163,2. तिलकित 171,6. 172,14. — 3) *zieren, schmücken* Vidh. 44,6. तिलकित *geziert, geschmückt.*

तिलकराज m. N. pr. eines Mannes.

तिलकलता f. ein Frauenname Vâs.

तिलकल्क m. *Teig aus geriebenen Sesamkörnern.*

*तिलकल्कज *Oelkuchen.*

*तिलकवती f. N. pr. eines Flusses.

तिलकसिंह m. N. pr. eines Mannes.

तिलकाय् *die Zierde von* (Gen.) *bilden.* n. impers. °यित.

तिलकार्षिक Adj. *Sesam bauend* Kathâs. 61,7.9.

तिलकालक 1) m. *a) Mal, dunkler Fleck unter der Haut* Ind. St. 13,464. — *b) eine Krankheit des männlichen Gliedes, bei welcher die fleischigen Theile schwarz werden und absterben.* — 2) *Adj. *mit einem Mal —, mit Mälern versehen.*

*तिलकाम्रय m. *Stirn.*

तिलकिट्ट n. *Oelkuchen von Sesam* Bhâvapr. 2,31.

तिलकिन् Adj. *mit einem Stirnzeichen versehen.*

तिलकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तिलकोत्तर m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,13.

तिलखलि m. und °खली f. *Oelkuchen von Sesam* Bhâvapr. 2,31.

तिलगञ्जि oder °ञ्जिन् n. N. pr. eines Tîrtha.

तिलग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

तिलचतुर्थी f. *der 4te Tag in der dunkelen Hälfte des* Mâgha.

*तिलचित्रपत्रक m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,110.

तिलचूर्ण n. *zerstossene Sesamkörner.*

*तिलतण्डुलक n. *Umarmung.*

तिलतेजाह्वा f. *eine best. Pflanze.*

तिलतैल n. *Sesamöl.*

तिलदेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तिलद्रोणमय Adj. *aus einem* Droṇa (*ein best. Hohlmaass*) *Sesamkörnern bestehend* Hemâdri 1, 608,10.

तिलद्वादशी f. *ein best. 12ter Tag.*

*तिलंतुद m. *Oelmüller.*

तिलपर्ण 1) *m. f. (ई) *das Harz der Pinus longifolia* Râǵan. 12,158. — 2) f. ई *a) Pterocarpus santalinus. — b) *Olibanum.* — 3) n. *a) Sandelholz* Bhâvapr. 1,184. — *b) *das Blatt der Sesampflanze.*

तिलपर्णक 1) *n. *Sandelholz.* — 2) f. °पर्णिका *a) Sandelbaum. — b) eine best. Gemüsepflanze.*

तिलपर्णिक n. 1) *Sandelholz.* — 2) **das Harz der Pinus longifolia* Gal. — °का f. s. u. तिलपर्णक.

*तिलपिञ्चट n. *ein aus Sesamkörnern bereiteter Kuchen.*

तिलपिञ्ज 1) *m. *a) unfruchtbarer Sesam. — b) weisser Sesam.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

तिलपीड m. *Oelmüller.*

तिलपुष्प n. *Sesamblüthe* als Bez. *der Nase* Spr. 2559.

*तिलपुष्पक m. *Terminalia Bellerica.*

*तिलपेड m. *unfruchtbarer Sesam.*

तिलभार् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*तिलभाविनी f. *Jasmin* Râǵan. 10,76.

तिलभृष्ट *geröstete Sesamkörner.* तिलमृष्ट v. l.

तिलमय Adj. (f. ई) *aus Sesamkörnern bestehend, — gemacht* Hemâdri 1,371,1. 402,14.

*तिलमयूर m. *eine Art Pfau.* Vgl. तिलशिखिन्.

तिलमिश्र Adj. (f. आ) *mit Sesam vermischt.*

तिलमिश्र Adj. dass. Mân. Gṛhj. 1,21.

*तिलरस m. *Sesamöl.*

तिलवत्स Adj. (f. आ) *Sesamkörner zu Jungen habend.*

*तिलव्रतिन् Adj. *einem Gelübde zufolge nur Sesamkörner geniessend.*

तिलशस् Adv. *in Stücke so klein wie Sesamkörner, in kleine Stücke.*

*तिलशिखिन् m. *eine Art Pfau* Gal. Vgl. तिलमयूर.

तिलसृष्ट *eine mit Sesam zubereitete Speise* MBh. 13,104,70. तिलभृष्ट v. l.

तिलस्नायिन् Adj. *mit Sesam sich abwaschend* Hemâdri 1,599,5.

*तिलस्नेह m. *Sesamöl.*

तिलहोमिन् Adj. *Sesam opfernd* Hemâdri 1,599,5.

तिलांश m. *ein Fleck* (Landes) *so klein wie ein Sesamkorn* Râǵat. 1,38.

*तिलाङ्कितदल m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,110.

*तिलान्न n. *Reis mit Sesam.*

*तिलापत्या f. *Nigella indica.*

तिलाम्बु n. *Wasser mit Sesam.*

तिलिङ्ग und °देश m. N. pr. eines Landes.

तिलिङ्गिल m. Pl. N. pr. eines Volkes. तिमिंगिल v. l.

*तिलिच्छ und *तिलित्स m. *eine Art Schlange.*

तिलेङ्गल m. Pl. v. l. für तिलिङ्गिल.

तिलोत्तमा f. 1) N. pr. einer Apsaras MBh. 1, 211,18. Kâraṇḍ. 3,9. — 2) *eine Form der* Dâkshâyaṇî. — 3) ein Frauenname.

तिलोदक n. *Wasser mit Sesam.*

तिलोदकिन् Adj. *Wasser mit Sesam trinkend* Hemâdri 1,599,5.

तिलोदन und तिलौदन n. *Brei aus Sesamkörnern.*

तित्तिर्पञ्ज m. *eine best. Pflanze.*

*तित्तिपलिक n. = तिर्पिरिक.

*तित्त्य 1) Adj. *zum Anbau von Sesam geeignet, mit Sesam bestanden.* — 2) n. *Sesamfeld.*

*तिद्, तिद्दति (गतौ).

*तित्व m. = तित्वक 1).

तित्वक m. 1) *Symplocos racemosa.* — 2) *Terminalia Catappa.*

तित्विल Adj. (f. आ) *fruchtbar, reich.*

तित्विलाय्, °यते *sich reich erweisen.*

तित्थ्य m. N. pr. eines Brahmanen.

*तिष्ठद्गु Adv. *nach Sonnenuntergang.*

तिष्ठद्धोम Adj. (ein Opfer) *wobei die Opferung stehend verrichtet wird.*

तिष्य (तिषेण्य) und तिष्यं 1) m. *a)* N. pr. eines mythischen Wesens, eines Schützen am Himmel wie Kṛçânu. Zugleich *das 6te* (älter) oder *8te Mondhaus* Âçv. Gṛhj. 1,13,2. Âpast. 2,18,19. — *b) der Monat* Pausha. — *c) Terminalia tomentosa. — d)* ein häufiger Mannsname. — *e)* Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Krauñkadvîpa VP.^{2} 2,197. तिग्म v. l. — 2) *m. f. (आ) *Emblica officinalis.* — 3) (*m.) n. *das vierte Weltalter.* — 4) *Adj. *auspicious, fortunate, lucky.*

*तिष्यक m. *der Monat* Pausha.

तिष्यकेतु m. Bein. Çiva's.

*तिष्यपुनर्वसवीय Adj. *zu den Mondhäusern* Tishja *und* Punarvasu *in Beziehung stehend.*

*तिष्यपुनर्वसु m. Du. und n. Sg. *die Mondhäuser* Tishja *und* Punarvasu.

*तिष्यपुष्पा und *तिष्यफला f. *Myrobalanenbaum.*

तिष्यरक्षिता f. N. pr. der ersten Gattin Açoka's.

तिष्यापूर्णमासं m. *der Tag, an welchem das Mondhaus* Tishja *mit dem Vollmond in Conjunction steht,* TS. 2,2,10,1.

तिसर् Adj. f. Pl. *drei.* तिसृभ्यस् Nom. Acc. तिसृभिस् u. s. w.

*तिसृका f. N. pr. eines Dorfes.

तिसृधन्वं n. *drei Pfeile sammt Bogen.*

*तिस्रा f. *Andropogon aciculatus.*

*तिक्, तीकते (गतौ).

तीक्ष्ण 1) Adj. (f. आ), तीक्ष्णम् Adv. तीक्ष्णतर und तिक्ष्णीयंस् Compar. (vgl. jedoch तेक्ष्णिष्ठम्). *a) scharf, spitzig. — b) stechend, heiss, brennend* (auch von einem Geschmack). — *c) scharf,* so v. a. *intensiv, heftig. — d) scharf,* so v. a. *streng, unwirsch, rauh, verletzend.* तीक्ष्णम् Adv. MBh. 5,4, 5. — *e) scharf,* so v. a. *scharfsinnig, fein. — f)* गति f. Bez. *einer best. Planetenbahn. — g)* नक्षत्राणि Bez. *der Mondhäuser* Mûla, Ârdrâ, Ǵjeshṭhâ *und* Âçleshâ. Angeblich auch m. — 2) m. *a) *Salpeter. — b) *langer* und *schwarzer Pfeffer. — c) *schwarzer Senf. — d) *Moringa pterygosperma. — e) *Dalbergia Sissoo. — f) *Majoran. — g) *weisses* Kuça- oder Darbha-*Gras. — h) *das Harz der Boswellia thurifera. — i) *ein Asket. — k)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) *eines Schlangendämons.* — 3) f. तीक्ष्णा *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen: Mucuna pruritus, Cardiospermum Halicacabum, schwarzer Senf,* = अत्यम्लपर्णी, महाज्योतिष्मती, वचा und सर्पकङ्कालिका. — *b)* mystische Bez. *des Lautes* प. — 4) n. *a) scharfe Worte, etwas Scharfes, — Verletzendes. — b) Stahl;* vgl. °वर्मन्. — *c) *Eisen. — d) *Geschoss. — e) *Seesalz. — f) *Salpeter. — g) *Galmei. — h) *Gift. — i) *Bignonia suaveolens. — k) *Piper Chaba. — l) *Asa foetida. — m) *Kampf. — n) *Seuche. — o) *Tod.*

*तीक्ष्णक m. 1) *Bignonia suaveolens.* — 2) *schwarzer Senf.* — 3) *langer Pfeffer.*

*तीक्ष्णकाण्ड m. *Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,45.

तीक्ष्णकाण्डक 1) m. *a) Capparis aphylla. — b) *Stechapfel. — c) *Terminalia Catappa. — d) *Acacia arabica. — e) *Euphorbia tortilis. — f) *= वर्वूर. — 2) *f. आ *eine Art Opuntia* Râǵan. 8,54.

*तीक्ष्णकन्द m. *Zwiebel.*

तीक्ष्णकर m. *die Sonne.*

1.*तीक्ष्णकर्मन् n. *ein fein ausgesponnenes Werk.* °कर्मकृत् Adj. *fein zu Werke gehend.*

2.*तीक्ष्णकर्मन् m. *Schwert.*

*तीक्ष्णकल्क m. *Koriander.*

तीक्ष्णकाञ्ची f. *eine Form der* Kâṇḍikâ.

तीक्ष्णगन्ध 1) *m. *a) Moringa pterygosperma. — b) Majoran* oder *eine ähnliche Pflanze. — c) das Harz der Boswellia thurifera.* — 2) f. आ *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Moringa pterygosperma, eine Art Opuntia* (Râǵan. 8,54), *Sinapis ramosa,* = जीवन्ती, वचा und श्वेतवचा. — *b) *kleine Kardamomen.*

*तीक्ष्णगन्धक m. *Moringa pterygosperma.*

*तीक्ष्णतण्डुला f. *langer Pfeffer* Râǵan. 6,12.

तीक्ष्णता f. 1) *Schärfe.* — 2) *Schärfe,* so v. a. *Heftigkeit.* विषय°.

*तीक्ष्णतैल n. 1) *das Harz der Shorea robusta.* — 2) *der Milchsaft der Euphorbia lactea.* — 3) *ein geistiges Getränk.*

तीक्ष्णत्व n. *brennende Glut.*

तीक्ष्णदंष्ट्र 1) Adj. *scharfzähnig* Taitt. Âr. 10,1,

6. MBh. 1,140,60. — 2) m. *a*) **Tiger* Râgân. 19,5. — *b*) N. pr. eines Mannes.

*तीक्ष्णादंष्ट्रक m. *Leopard.*

तीक्ष्णादण्ड Adj. *streng strafend* Mudrâr. 28,7 (49,5).

तीक्ष्णधार 1) Adj. *scharfschneidig.* — 2) m. *Schwert.*

*तीक्ष्णधारक m. *eine Art Waffe* Gal.

*तीक्ष्णनासिक Adj. *spitznäsig* Gal.

*तीक्ष्णपत्र m. 1) *Koriander.* — 2) *Terminalia Catappa.* — 3) *eine Art Zuckerrohr.*

*तीक्ष्णपुष्प n. *Gewürznelken.*

*तीक्ष्णपुष्पा f. 1) *Pandanus odoratissimus* Râgân. 10,68. — 2) *Gewürznelkenbaum.*

*तीक्ष्णप्रिय m. *Gerste.*

*तीक्ष्णफल m. 1) *Koriander.* — 2) *schwarzer Senf.* — 3) = तेजःफल Râgân. 11,216.

*तीक्ष्णमञ्जरी f. *die Betelpflanze.*

तीक्ष्णमार्ग m. *Schwert* Çiç. 18,20. Vgl. तीव्रमार्ग.

तीक्ष्णमूल m. 1) *Moringa pterygosperma* Râgân. 7,27. — 2) *Alpinia Galanga* Râgân. 6,56.

तीक्ष्णरश्मि Adj. *heissstrahlig.*

तीक्ष्णरस m. 1) *ein brennender Trank,* so v. a. *Gift.* — 2) **Salpeter.*

तीक्ष्णरसदायिन् m. *Giftmischer* Mudrâr. 36,1 63,7).

तीक्ष्णरूपिन् Adj. *unwirsch aussehend* Gaut.

तीक्ष्णलोह n. *Stahl* Bhâvapr. 1,147.

तीक्ष्णवर्मन् Adj. wohl *mit einem stählernen Panzer versehen.*

तीक्ष्णविपाक Adj. *bei der Verdauung ein Brennen bewirkend* 40,23.

तीक्ष्णवृषण m. N. pr. eines Stiers.

तीक्ष्णवेग m. N. pr. eines Rakshas.

*तीक्ष्णशस्त्र n. *Eisen* oder *Stahl* Râgân. 13,46.

तीक्ष्णशिग्रु m. *Moringa pterygosperma* Gal.

*तीक्ष्णशूक m. *Gerste.*

तीक्ष्णशृङ्ग Adj. *spitzhörnig.*

*तीक्ष्णसार 1) m. f. (आ) *Dalbergia Sissoo* Râgân. 9,132. — 2) m. *Bassia latifolia.* — 3) n. *Eisen.*

तीक्ष्णहृदय Adj. *hartherzig.* Nom. abstr. °त्व n. 43,16.

तीक्ष्णांशु 1) Adj. *heisstrahlig.* — 2) m. *a*) *die Sonne* Spr. 7853. — *b*) *Feuer.*

तीक्ष्णांशुतनय m. Patron. *des Planeten Saturn.*

तीक्ष्णांशुदेवप्रभव m. dass. Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,12.

तीक्ष्णाग्र 1) Adj. *scharfspitzig.* — 2) *m. *Zingiber Zerumbet.*

*तीक्ष्णायस n. *Stahl.*

तीक्ष्णार्चिस् Adj. *heissstrahlig.*

तीक्ष्णीयस् s. तीक्ष्ण.

तीक्ष्णेषु Adj. *scharfe Pfeile habend.*

*तीम्, तीम्यति (आर्द्रीभावे).

*तीमन n. *Basilienkraut* Deçin. 2,35. 67.

1. तीर n. 1) *Ufer, Gestade.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Rand* (eines Gefässes).

2. तीर 1) *m. *Zinn.* — 2) (*f. ई und n.) *eine Art Pfeil* Pañkad.

तीरग्रह m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तीरज 1) Adj. *am Ufer wachsend, — stehend.* — 2) m. *ein am Ufer stehender Baum.*

*तीरण m. *Pongamia glabra.*

तीरभाज् Adj. *am Ufer stehend* Kâd. 2,41,18.

*तीरभुक्ति m. N. pr. eines Landes (*Tirhut*).

तीरय्, °यति *Etwas zu Ende bringen.*

तीररुह 1) Adj. *am Ufer wachsend.* — 2) m. *ein am Ufer stehender Baum.*

*तीराट m. *Symplocos racemosa.*

तीरिका f. *eine Art Pfeil* Pañkad.

तीरु Hariv. 14891 fehlerhaft für भीरु.

तीर्ण 1) Adj. s. u. 1. तॄ. — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

*तीर्णपट्टी f. *Curculigo orchioides.*

तीर्थ m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zugang, Strasse;* insbes. *Stieg zum Wasser, Tränke, Badeplatz* (insbes. *ein entsündigender, zu dem man wallfahrtet*); *Furt durch das Wasser.* — 2) in den Ritualbüchern *der Zugang zum Opferaltar, der zwischen dem* Kâtvâla *und dem* Utkara *hindurchführt.* — 3) *Rinne, Vertiefung.* — 4) *der gangbare Weg, die gebräuchliche —, rechte Weise.* Instr. *in der gehörigen Ordnung, in gebräuchlicher Weise.* — 5) *der rechte Ort, — Augenblick, eine passende Gelegenheit* Bhâg. P. 8,19,4. — 6) *Anweisung, Anleitung;* concret *Führer, Lehrer, Vermittler.* — 7) *gewisse Linien* oder *Theile der Hand, Strasse der Götter* u. s. w. — 8) *ein Gegenstand der Verehrung, ein heiliger Gegenstand.* — 9) *eine würdige Person* Âpast. Ind. St. 15,294. Mit Gen. *eine Etwas zu empfangen w. P.* Mân. Gṛhj. 1,7. — 10) Bez. *bestimmter Personen in der nächsten Umgebung eines Fürsten.* — 11) Name eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, dessen Mitglieder das Wort तीर्थ ihrem Namen beifügen. — 12) **vulva.* — 13) **die monatliche Reinigung.* — 14) **Feuer.* — 15) *= दर्शन. — 16) *= निदान. — 17) *= योग.

तीर्थक 1) Adj. *würdig, heilig, geheiligt.* — 2) m. *a*) *ein Asket, Sectirer, das Haupt einer Secte.* — *b*) *N. pr. eines Schlangendämons. — 3) n. *ein heiliger Badeplatz.*

तीर्थकमण्डलु m. *ein Topf mit Wasser von einem heiligen Badeplatze* Bhâg. P. 9,10,43.

तीर्थकर 1) Adj. *eine Furt durch's Leben bereitend* (Vishṇu und Çiva). — 2) m. *a*) *Bahnbrecher,* insbes. *auf dem Gebiete der Religion, Religionsstifter, Reformator, das Haupt einer Secte.* Nom. abstr. °त्व n. — *b*) **ein* Arhant *bei den* Gaina.

*तीर्थकाक m. *eine Krähe an einem heiligen Badeplatze,* in übertr. Bed. *ein unbeständiger Schüler.*

तीर्थकाशिका f. Titel eines Werkes.

तीर्थकीर्ति Adj. *dessen Ruhm eine Furt durch's Leben bildet* Bhâg. P. 3,1,45. 5,15.

तीर्थकृत् m. = तीर्थकर 2) *a*) und *b*).

तीर्थगोपाल n. N. pr. eines *Wallfahrtortes.*

*तीर्थंकर m. *ein* Arhant *bei den* Gaina.

तीर्थचर्या f. *das Besuchen von Wallfahrtsorten.*

तीर्थचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

तीर्थतम n. 1) *ein heiligerer Wallfahrtsort als* (Abl.). — 2) *ein Gegenstand der höchsten Heiligkeit.*

तीर्थदेव m. Bein. Çiva's.

तीर्थदेवमय Adj. (f. ई) *Wallfahrtsorte und Götter in sich bergend* Hemâdri 1,462,11.

*तीर्थधाङ्क m. = तीर्थकाक.

तीर्थनिर्णय m. Titel eines Werkes.

तीर्थपति m. *das Haupt der Secte, welche den Ocean verehrt.*

तीर्थपद् (stark °पाद्) und °पद् Adj. *dessen Füsse heiligen, entsündigen;* Beiw. und Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

तीर्थपरिभाषा f. Titel eines Werkes.

तीर्थपाद् Adj. = तीर्थपद्.

तीर्थपादीय m. *ein Anhänger* Vishṇu's.

तीर्थपूजा f. *ein best. Ceremonie, das Waschen der Statue* Kṛshṇa's *in heiligem Wasser.*

तीर्थभूत Adj. *würdig geworden, geheiligt, heilig.*

तीर्थमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

तीर्थमहाह्रद m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

तीर्थमाहात्म्यसंग्रह m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 60.

तीर्थयात्रा f. *ein Besuch heiliger Badeplätze, Wallfahrt.* °तत्त्व n. Titel eines Abschnitts im Smṛtitattva. °विधि m. Titel eines Werkes.

तीर्थराज m. Spr. 7628 wohl fehlerhaft für °राजी.

तीर्थराजी f. Bein. von *Benares.* Vgl. u. तीर्थराज.

तीर्थवत् 1) Adj. *mit Stiegen zum Wasser versehen, reich an heiligen Badeplätzen.* — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses.

*तीर्थवाक m. *Haupthaar.*

*तीर्थवायस m. = तीर्थकाक.

तीर्थशिला f. *die zum Wasser führenden steinernen Stufen* Spr. 4458.

तीर्थश्रवस् Adj. = तीर्थकीर्ति Bhâg. P. 2,7,15. 8,17,8.

तीर्थसंग्रह m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 61.

तीर्थसद् Adj. *an heiligen Badeplätzen sitzend* (Rudra) Mân. Gṛhj. 1,13.

तीर्थसेतु m. Titel eines Werkes.

तीर्थसेना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

तीर्थसेवा f. 1) *Besuch heiliger Badeplätze.* — 2) bei den Gaina wohl *Verehrung der Heiligen.*

*तीर्थसेविन् 1) Adj. *an heiligen Badeplätzen sich aufhaltend.* — 2) m. *Ardea nivea.*

तीर्थसोपान n. Titel eines Werkes oder eines Abschnitts in einem Werke.

तीर्थासेवन n. *das Sichaufhalten an heiligen Badeplätzen* Spr. 2575.

तीर्थिक m. *ein Asket, Sectirer, das Haupt einer Secte* Kâraṇḍ. 75,9.

तीर्थी Adv. 1) mit कर् *heiligen.* — 2) mit भू *geheiligt werden.*

तीर्थीकरण Adj. *heiligend.*

तीर्थीपि n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तीर्थेन्दुशेखर m. Titel eines Werkes.

तीर्थेश्वर m. *ein* Arhant *der* Gaina Ind. St. 14,378.

तीर्थोदक n. *Wasser von einem heiligen Badeplatze* 87,24.

तैर्थ्य 1) Adj. *auf einen Badeplatz —, auf eine Furt u. s. w. bezüglich.* — 2) m. *ein Asket, Sectirer, das Haupt einer Secte.*

*तीव्, तीवति (स्थौल्ये).

तीवर 1) m. *a) Jäger* (eine best. Mischlingskaste). — *b) *Fischer;* richtig धीवर. — *c) *Ocean.* — 2) f. ई f. zu 1) *a).*

तीव्र 1) Adj. (f. आ) *streng, heftig, stark, scharf, stechend, intensiv, schlimm.* — 2) m. *a) Strenge, Schärfe* u. s. w. — *b) *vielleicht* = तीवर *Jäger.* — *c) *Bein. Çiva's.* — 3) f. आ *a) *Helleborus niger.* — *b) *schwarzer Senf.* — *c) *Basilienkraut.* — *d) *= गण्डदूर्वा. — *e) *= तरदी Râǵan. 8,73. — *f) *= महाज्योतिष्मती Râǵan. 3,72. — *g) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *h) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *i) *N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *a) Ufer.* — *b) Zinn.* — *c) Stahl.* — *d) Eisen.*

*तीव्रकण्ठ und *°कन्द m. *eine scharfe Art von Arum.*

1. तीव्रगति f. *ein beschleunigter Gang* Daçak. 4,21.

2. तीव्रगति Adj. *in schlimmer Lage sich befindend* Daçak. 8,6.

*तीव्रगन्धा f. *Kümmel* oder *Ptychotis Ajowan* Râǵan. 6,40.

*तीव्रज्वाला f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,218.

तीव्रता f. *Strenge, Heftigkeit, Intensität* u. s. w.

*तीव्रदारु m. *ein best. Baum.*

तीव्रद्युति m. *die Sonne* Prasannar. 134,18.

तीव्रमद् Adj. *stark berauschend.*

*तीव्रमार्ग m. *Schwert* Gal. Vgl. तीक्ष्णमार्ग.

तीव्रय्, °यति *schärfen, verstärken.*

तीव्ररुज Adj. *heftig schmerzend.* Nom. abstr. °ता n. Suçr. 1,300,15.

तीव्रविपाक Adj. *bei der Verdauung ein Stechen bewirkend* MBh. 1,716. तीक्ष्णविपाक v. l.

तीव्रसव m. = तीव्रसुत् 2).

तीव्रसुत् 1) Adj. wohl *aus der gährenden Masse gepresst.* — 2) m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

तीव्रसोम m. 1) nach dem Comm. *eine Variation innerhalb des* Ukthja. — 2) *ein best.* Ekâha.

तीव्रातितीव्र Adj. *über alle Maassen streng, — heftig* Spr. 1253.

तीव्रानन्द m. Bein. Çiva's.

तीव्रास्त्र Adj. etwa *scharfe Wirkung habend.*

तीव्रीं Adv. 1) mit कर् *schärfen, verstärken.* — 2) mit भू *heftiger werden, zunehmen.*

तीसट m. N. pr. eines medic. Autors.

1. तु, तवीति und *तौति *Geltung —. Macht haben, es zu Etwas bringen, valere.* Vom Simplex nur तूताव zu belegen. Nach den Grammatikern वृद्धौ, पूर्तौ, वृत्तौ, गतौ und हिंसायाम्. — Caus. (nur तूतोत् und तूतोस्) *in Kraft —, in Wirkung setzen, zur Geltung bringen.* — Mit उद् *es bringen zu, vermögen;* mit Acc. — Mit सम् Intens. (nur संतूवीवत्) *vermögen, durchführen.*

2. तुं (तूं) Indecl. (nie am Anfange eines Satzes) 1) aufforderud *doch, nun.* — 2) *aber* (auch mit folgendem एवं und वै). — 3) च — न तु *obgleich — dennoch nicht.* — 4) न oder न च — अपि तु *nicht — sondern, wohl aber.* — 5) कामम् oder कामं च (71,28) — तु, किं तु oder परं तु (LA. 34,2) *wenn auch, obgleich, zwar — aber, aber doch, dennoch.* कामम् — न तु *wohl —, nicht aber; lieber — nicht aber; eher — als dass.* Auch in umgekehrter Ordnung न तु — कामम्. — 6) किं तु *aber, jedoch, nichtsdestoweniger.* Auch mit nachfolgendem तथापि oder vorangehendem परम्. — 7) न — परं तु *nicht — jedoch, indessen* LA. 35,5. 37,8. — 8) तु — तु *wohl — aber.* — 9) भूयस् (163,11) oder वरम् (Spr. 3778) — न तु *eher — als.* — 10) häufig erscheint तु als blosses Flickwort im Verse, entweder eine fehlende Silbe ergänzend oder eine vorangehende kurze Silbe verlängernd. Auch mit च und पुनर् verbunden und sogar wiederholt. — 11) bisweilen so v. a. वा *oder* oder च *und.* — 12) nicht selten fehlerhaft für नु; einmal auch für ते.

3. तु Pronominalstamm der 2ten Person Sg.

तुःखार m. *ein Tocharer.* Vgl. तुखार, तुषार.

तुक् m. *Kind, Knabe* Spr. 7789. Vgl. तुच्.

तुकज्योतिर्विद् m. N. pr. eines *Astronomen.*

तुकानीरी f. = तुगानीरी Karaka 6,16.

तुक्क m. N. pr. eines Mannes.

तुक्खार m. 1) *Pl. = तुखार. — 2) *ein Pferd aus dem Lande dieses Volkes* Vikramâṅkaṅ. 9,116. 18,93.

*तुन्न gaṇa पत्तादि.

तुखार m. Pl. N. pr. eines Volkes. Die Bomb. Ausgaben तुषार. Vgl. तुक्खार.

*तुगा, °तीरि (metrisch) und °तीरी f. *Tabaschir.*

तुग्र m. N. pr. 1) *des Vaters von* Bhuǵju. — 2) eines Feindes des Indra.

*तुग्रिय = तुग्य.

(तुग्य) तौग्रिय 1) m. Patron. des Bhuǵju. — 2) f. या *a)* Pl. *das Geschlecht des* Tugra. — *b) *Wasser.*

(तुग्यावृध्) तुग्रियावृध् Adj. *am* Tugrja *sich freuend, gern bei ihm seiend.*

तौग्र्य n. *Furt.*

तुङ् 1) Adj. (f. आ) *emporstehend, gewölbt, hoch* (auch in übertr. Bed.). — 2) m. *a) Anhöhe, Berg.* — *b) der Höhestand eines Planeten.* — *c) Höhe* in übertr. Bed. so v. a. *Thron.* — *d) Rottleria tinctoria* (*der Baum* und *das Holz davon*). — *e) *Cocosnuss.* — *f) *Rhinoceros.* — *g) *der Planet Mercur.* — *h)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) *Mimosa Suma.* — *b) *Tabaschir.* — *c) ein best. Metrum.* — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) *f. ई *a) eine Art Ocimum.* — *b) Gelbwurz.* — *c) Nacht.* — *d)* Bein. der Gaurî Gal. — 5) *n. *Staubfaden der Lotusblüthe.*

तुङ्क 1) *m. *Rottleria tinctoria.* — 2) n. N. pr. eines Waldes. Auch तुङ्कारण्य n.

तुङ्कूट N. pr. eines Wallfahrtsortes.

तुङ्ग n. *Höhe* (auch in übertr. Bed.).

तुङ्गधन्वन् m. N. pr. eines Fürsten.

तुङ्गनाभ m. *ein best. Insect.*

तुङ्गनास Adj. *eine hohe Nase habend* Pat. zu P. 1,3,2.

तुङ्गप्रस्थ m. N. pr. eines Berges.

तुङ्गबल m. N. pr. eines Kriegers.

तुङ्गबीज n. *Quecksilber.*

तुङ्भ n. *das Haus, in welchem der Höhestand*

eines Planeten stattfindet, der Höhestand.

तुङ्गभद्र 1) *m. *ein brünstiger Elephant.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. °नदीतीर्थ n., °माहात्म्य n.

*तुङ्गमुख m. *Rhinoceros.*

तुङ्गवेणा f. N. pr. eines Flusses.

*तुङ्गशेखर m. *Berg.*

तुङ्गशैल m. N. pr. eines *Berges* mit einem Tempel des Çiva. °माहात्म्य n.

तुङ्गात्मन् Adj. *hochstehend* Spr. 2580.

तुङ्गिन् 1) Adj. *den Höhestand einnehmend* (Planet). — 2) *f. °नी *eine best. Pflanze.*

तुङ्गिमन् m. *Höhe, Erhabenheit* Vikramâṅkaḱ. 18, 26. 30.

तुङ्गीनास m. *ein best. Insect.*

*तुङ्गीपति m. *der Mond.*

*तुङ्गीश m. 1) *der Mond.* — 2) *die Sonne.* — 3) Bein. *a)* Çiva's. — *b)* Kṛshṇa's.

तुङ्गेश्वर m. N. pr. eines Tempels des Çiva.

तुङ्गेश्वरापण m. N. pr. eines *Marktes.*

तुञ्च् (nur Dat. तुञ्चै) *Kinder, Nachkommenschaft.*

तुच्छ् 1) Adj. *leer, nichtig* Ind. St. 9,162. Subst. *ein nichtiges Ding* Chr. 169,31. — 2) f. आ *a) die Indigopflanze.* — *b) kleine Kardamomen* Bhâvapr. 1,188. — *c) der 14te lunare Tag* Ind. St. 10,297. — 3) *n. *taubes —, leichtes Korn.*

*तुच्छक 1) Adj. = तुच्छ 1). — 2) f. तुच्छिका *eine Bachstelzenart* Gal.

तुच्छत्व n. *Leere, Wesenlosigkeit, Nichtigkeit.*

तुच्छहृदय Adj. *unbarmherzig* Naish. 8,24.

*तुच्छफु m. *Ricinus communis.*

*तुच्छधान्य und *°क n. *taubes —, leichtes Korn.*

तुच्छप्राय Adj. *ziemlich nichtssagend* Prasannar. 150,14. fgg.

तुच्छय्, °यति *leer —, arm machen.*

तुच्छी Adv. mit कर् *als nichtig betrachten, geringschätzen.*

(तुच्छ) तुच्छिकृत्र् 1) Adj. *leer, nichtig.* — 2) n. *Leere.*

1. तुज् 1) तुजति, °ते, तुज्जति, °ते, तुज्जान्, तुज्जान (einmal) und तुज्जमान. *a) schlagen, stossen, schnellen,* überh. *in rasche, heftige Bewegung versetzen;* Med. auch *an einander schlagen* oder *in heftige Bewegung gerathen.* तूतुजान und तूतुजान *eilig, rasch, eifrig.* — *b) ausdrücken, hinausschnellen, ausspritzen;* Med. *sich ergiessen.* — *c) anstossen,* so v. a. *anreizen, antreiben, fördern, instigare* Ṛv. 1,143,6. Pass. *aufgebracht sein.* — 2) *तुज्जति (दानकर्मन्, पालने, बलने, बले, प्राणे, हिंसायाम्). — 3) *तोजति (हिंसायाम्). — Caus. 1) तुजयति *in rascher Bewegung —, im Lauf sein.* — 2) *तुज्जयति (भाषार्थ oder भासार्थ). — 3) *तुज्जयति und *तोजयति (हिंसायाम्, बले, आदाने, दाने, निकेतने). — Mit आ in आतुजि und आतुजे.

2. तुज् 1) Adj. etwa *drängend, treibend.* — 2) Subst. (nur तुजा und तुजे) *Anstoss, Antrieb, Andrang, Angriff.*

3. तुज् (nur तुजम् und तुजे) *Kinder, Nachkommenschaft.*

*तुज = तुज्ज = वज्र.

तुजसे Dat. Inf. zu 1. तुज्.

1. तुजि (nur तुजये) *Zeugung, Fortpflanzung.*

2. तुजि m. N. pr. eines Schützlings des Indra.

(तुज्य) तुजिम्र Adj. *zu stossen, zu schnellen, anzutreiben.*

तुज्जे m. 1) *Ruck, Anstoss, Anlauf.* — 2) *=वज्र.

तुज्जीन m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*तुट्, तुटति (कलहकर्मणि). — तोटयति Râǵat. 6, 248 fehlerhaft für त्रोटयति.

तुटि (*m. f.) *kleine Kardamomen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

तुण्टितुट Adj. als Beiw. Çiva's (= हिंस्र Nilak.).

*तुटुम m. *Maus* oder *Ratte.*

*तुड्, तुडति und तोडति (तोडने, वधे, भेदे, उपक्षरणे, उपकथने). — Caus. तोडयति.

तुडिग m. N. pr. eines Fürsten.

तुडी f. *eine best.* Râgiṇî S.S.S. 55.

*तुड्ड्, तुड्डति (अनादरे).

*तुण्, तुणति (कौटिल्ये).

*तुणि und *°क m. *Cedrela Toona.*

*तुण्ड्, तुण्डते (तोडने, निष्पीडने). — उत्तुण्डित und अनुत्तुण्डित s. bes.

तुण्ड 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schnabel* (Gaut.), *Rüssel, Schnauze.* — *b) Mund, Maul* (verächtlich) Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,28 (S. 570, Z. 4). — *c) Spitze* in अयस्तुण्ड und धूस्तुण्ड Bâlar. 232,8. — *d) Anführer* Dhûrtan. 4. — *e)* = तुन्द *Schmerbauch* Ind. St. 15, 399. — 2) m. *a) *Cucumis utilissimus.* — *b) *Beninkasa cerifera.* — *c)* Bein. Çiva's; nach Nilak. = मुख = सर्वभक्षक. — *d)* N. pr. eines Rakshas. — 3) f. ई *eine Gurkenart* Spr. 6773.

*तुण्डकेरिका f. *die Baumwollenstaude.*

तुण्डकेरी f. dass. Bhâvapr. 1,209.

*तुण्डदेव m. N. pr. eines Volksstammes oder *einer best. Klasse von Menschen.* °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

तुण्डि 1) *m. *Schnabel, Schnauze.* — 2) f. *a) Luftgeschwulst des Nabels* (bei Säuglingen). — *b) *Nabel.* — तुण्डी s. u. तुण्ड.

तुण्डिक 1) Adj. *mit einem Rüssel versehen.* — 2) *f. तुण्डिका *a) Nabel.* — *b) Momordica monadelpha.* — *c) Coccinia grandis.*

तुण्डिकेर 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 7, 17,19 (die ältere Ausg. Sg. *ein Fürst dieses Volkes*). — 2) f. ई *a) Momordica monadelpha.* — *b) *die Baumwollenstaude.* — *c) ein best. Abscess am Gaumen.*

तुण्डिकेरि (metrisch) f. = तुण्डिकेर 2) c).

*तुण्डिकेरिका f. *die Baumwollenstaude* Râǵan. 4,191.

तुण्डिकेरिन् m. *ein best. giftiges Insect.*

*तुण्डिकेशी f. *Momordica monadelpha.*

*तुण्डिचेल n. *eine best. kostbare Kleidung* (buddh.).

तुण्डिभ Adj. *einen hervorstehenden Nabel habend* Harshaḱ. 200,3.

तुण्डिल Adj. 1) dass. Çâṅkh. Gṛhj. 4,19. — 2) *plauderhaft, geschwätzig.*

तुण्डेल m. *ein best. schädliches* oder *gespenstisches Wesen.*

तुतात oder *तुतातित m. (vgl. तौतातित) Bein. Kumârila's.

तुतुर्वणि Adj. *herbeizubringen —, zu gewinnen strebend.*

तुत्थ 1) (*m.) n. *a) blauer Vitriol* (auch als Collyrium gebraucht). — *b) *Feuer.* — 2) *f. आ *a) die Indigopflanze.* — *b) kleine Kardamomen.* — 3) *n. *a) Collyrium.* — *b) Stein, Felsblock.*

तुत्थक n. *blauer Vitriol.*

*तुत्थय्, °यति (आवरणे).

*तुत्थाञ्जन n. *ein Collyrium von blauem Vitriol.*

तुर्थ् m. in einer Formel Maitr. S. 1,3,12. Nach Mahîdh. = ब्रह्मरूप. तूथ Kap. S.

1. तुद्, तुदति, (वि) तुदते (einmal), Partic. तुन्न; *stossen, stacheln, stechen, geisseln, zerstossen.* Pass. *stechen* (intrans.) von Wunden Karaka 6,13. Bisweilen mit नुद् verwechselt. — Caus. तोदयति *stacheln.* — Intens. तोतुद्यते *gestachelt werden.* — Mit अनु, °तुन्न *wiederholt gestossen.* — Mit अव, °तुन्न *abgestossen* Karaka 2, 1. — Mit आ *stossen gegen, anstacheln, aufstossen, anpicken, aufreizen.* — Mit उद् *aufstossen, aufreissen,* Taitt. Âr. 4,39,1. — Mit नि *einstossen, einbohren.* — निं तुन्दते Ṛv. 1,58,1 nach Aufrecht fehlerhaft für नुं तन्दते. — Mit अनुनि *einstossen, einbohren.* — Mit निस् *zerstechen.* Pass. *stechen* (intrans.) Karaka 1,17. — Mit परि 1) *ringsum stechen* Karaka 1,18. — 2) *zerstampfen.* — Mit प्र *einhauen auf, stacheln.* — Caus. *stacheln, antreiben.* — Mit प्रति in प्रतीतोद. — Mit वि 1) *zerstechen, stechen, geisseln, aufreissen* (den Erdboden). — 2) ein musikalisches Instrument *schlagen,* — *spielen* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,8,38. 12,40. — Caus. (वि तुदाय्यसि) *stechen.* — Mit सम् 1) *ste-*

chen, geisseln. — 2) प्ररोहान् *Keime treiben, hervorbrechen.*

2.°तुद् Adj. *stechend.*

तुद् 1) Adj. *stossend, anstossend an* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

तुन v. l. für तन Nachkommenschaft.

*तुन्द्, तुन्दति (चेष्टायाम्). Zu निं तुन्दते vgl. unter 1. तुद् mit नि.

तुन्द् 1) *m. f. (ई) *Nabel.* — 2) n. *a) Schmerbauch* Spr. 4596 (Conj. für तुद्); vgl. Ind. St. 15, 399. — *b) Bauch.* — 3) *Adj. *schmerbäuchig.*

*तुन्दकूपिका und *°कूपी *Nabel.*

*तुन्दपरिमार्ज Adj. *der sich den Bauch zu streichen pflegt.*

*तुन्दपरिमार्जक Adj. *dumm, einfältig* Gal.

*तुन्दपरिमृज Adj. *träge, indolent.*

*तुन्दवत् Adj. *schmerbäuchig.*

*तुन्दि 1) m. N. pr. eines Gandharva. — 2) f. *a) Nabel.* — *b) Luftgeschwulst des Nabels.*

*तुन्दिक 1) Adj. *schmerbäuchig.* — 2) f. आ *Nabel.*

*तुन्दिकर m. *Nabel.*

*तुन्दित und *तुन्दिन् Adj. *schmerbäuchig.*

*तुन्दिभ Adj. 1) dass. — 2) *einen hervorstehenden Nabel habend.*

तुन्दिल 1) Adj. *a) dickbäuchig* Çâṅkh. Gṛhj. 4, 19 (तुण्डिल v. l.). Mân. Gṛhj. 2,10. Harshaṅ. 200,3. — *b)* =तुन्दिभ 2). — 2) *m. Bein. Gaṇeça's Gal.

*तुन्दिलफला f. *Cucumis utilissimus.*

तुन्दिलित Adj. *dickbäuchig geworden* Naish. 4,56.

तुन्न 1) Adj. s. u. 1. तुद्. — 2) *m. *Cedrela Toona.*

तुन्नक m. = तुन्न 2) Bhâvapr. 1,234.

तुन्नवाय m. *Schneider.*

तुन्नसेवनी f. 1) *Wundnath* (in der Chirurgie). — 2)*a suture of the skull.* तूनसेविनी (!) Bhâvapr. 1,62.

*तुप्, तुपति und तोपति (हिंसायाम्).

*तुफ्, तुफति und तोफते dass.

तुबर 1) Adj. *a) adstringirend.* — *b) *bartlos.* 2) *m. *eine best. Kornart.* — 3) *f. ई *a) Cajanus indicus.* — *b) Koriander.* — *c) alaunhaltiger Thon und Alaun.* — *d) Hündin.*

तुबरक 1) m. *a) eine best. Kornfrucht geringerer Art.* — *b) ein best. Baum.* — 2) *f. °रिका *a) Cajanus indicus.* — *b) alaunhaltiger Thon und Alaun.*

*तुबरयावनाल m. *eine best. Kornart.*

*तुबरीशिम्ब m. *Cassia Tora.*

तुभ्, *तोभते, *तुभ्यति und तुम्भति (Bhaṭṭ.) *durch einen Schlag verletzen, tödten.*

*तुभ m. = स्तुभ *Bock.*

तुमल fehlerhaft für तुमुल.

तुमिञ्ज m. N. pr. eines Mannes.

तुमुन् Bez. *der Infinitivendung* तुम् 229,9.

*तुमुर = तुमुल.

तुमुल 1) Adj. (f. आ) *geräuschvoll, lärmend, von einem Geräusch, Geschrei* oder *Lärm begleitet.* — 2) m. (nur MBh. 7,154,21; v. l. n.) und n. *Lärm, verworrenes Geschrei, tumultus.* — 3) *m. *Terminalia Bellerica.*

*तुमूल = तुमुल.

*तुम्प्, तुम्पति (हिंसायाम्). — Mit प्र, °स्तुम्पति *mit den Hörnern stossen.*

*तुम्फ्, तुम्फति (हिंसायाम्).

*तुम्ब्, तुम्बति (अर्दने). — Caus. तुम्बयति (अर्दने, अदर्शने).

तुम्ब 1) m. f. (ई) *Flaschengurke, Lagenaria vulgaris (die Pflanze* und *die Frucht)* Ind. St. 14,397. — 2) *f. आ *Milcheimer.* — 3) *f. ई *Asteracantha longifolia.*

*तुम्बक 1) m. = तुम्ब 1). — 2) f. तुम्बिका *a)* dass. — *b) eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42.

तुम्बर 1) *ein best. Banm.* *n. *die Frucht* Madanav. 69,72. — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes Harîv. 1,5,20. तुम्बुर v. l. — *b) eines* Gandharva Paṅkad.; vgl. तुम्बुरु. — 3) *f. ई *a) alaunhaltiger Thon.* — *b) Hündin.* — *c) eine best. Körnerfrucht* Madanav. 107,46.

*तुम्बारक m. *ein best. Baum* Madanav. 69,72.

तुम्बरु m. N. pr. eines Gandharva. Richtig तुम्बुरु.

तुम्बवन N. pr. einer Oertlichkeit.

तुम्बवीणा Adj. Beiw. Çiva's.

*तुम्बि f. = तुम्ब 1).

*तुम्बिनी f. *eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42.

तुम्बीवीणा f. *eine Art Laute.* °प्रिय Adj. Beiw. Çiva's.

तुम्बुक = तुम्ब 1) (*m.) *die Pflanze,* (*n.) *die Frucht* S. S. S. 117.

तुम्बुकिन् 1) Adj. *der beim Singen die Backen aufbläst* S. S. S. 117. — 2) m. *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

तुम्बुम m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तुम्बुर 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. तुम्बर v. l. — 2) *f. ई *a) Koriander.* — *b) Hündin.*

तुम्बुरु 1) m. N. pr. *a)* eines Schülers des Kalâpin Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — *b)* eines Gandharva. — *c)* *eines Dieners des 5ten Arhant der gegenwärtigen Avasarpiṇ. — 2) (*n.) *Koriander* oder *die Frucht von Diospyros embryopteris (Xanthoxylon hastile* Mat. med. 132). Auch °ङ्ग (metrisch).

तुम्बूरु Mârk. P. 21,60. fehlerhaft für तुम्बुरु 1) *b).*

तुम्र Adj. *feist, kräftig.*

1. तुर् 1) तुरति, °ते *eilig sein, vorwärts dringen, rennen.* — 2) तूर्यति *überwinden* RV. 8,99,5. — 3) *तूर्यते (गतित्वरणहिंसयोः). — 4) *तुतोर्ति (त्वरणे). — Caus. तुरयति und °ते *eilig sein, vorwärts dringen, rennen.* — Desid. तितूर्षति *vorwärts zu dringen suchen.* — Intens. तन्तुराण *sich vorwärts stürzend, sich überstürzend.* — Vgl. 1. तर्.

2. तुर् Adj. *wettlaufend, wettkämpfend, obsiegend.*

3.*तुर् Adj. oder Nom. act. von तुर्व्.

1. तुर Adj. *fördernd, Förderer.*

2. तुर Adj. *rasch, bereitwillig, willfährig, promptus.* — Kathâs. 10,108 ist चतुराणि zu schreiben st. च तुराणि.

3. तुर 1) Adj. *a) vermögend, kräftig, stark, überlegen, validus.* — *b) vermögend, reich.* — *c) reich, reichlich, nachhaltig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers und Priesters.

4. तुर Adj. *beschädigt, wund.*

तुरक m. Pl. *die Türken.*

तुरकिन् Adj. *türkisch.*

तुरङ्ग m. Pl. = तुरक.

तुरग 1) m. *a) Pferd* 54, 2. 18. — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c)* *Geist, Gedanke. — 2) f. ई *a) Stute.* — *b) *Physalis flexuosa.*

तुरगक्रियावत् Adj. *der mit Pferden zu thun hat* Dhûrtas. in LA. 70,9.

*तुरगगन्धा f. *Physalis flexuosa.*

तुरगदानव und तुरगदैत्य m. *der* Dânava (Daitja) *in Gestalt eines Pferdes,* Bein. des Keçin.

तुरगनीलताल m. *ein best. Tact.*

तुरगपरिचारक m. *Pferdeknecht* Kâd. 241,2.

*तुरगप्रिय m. *Gerste* Râǵan. 16,34.

*तुरगब्रह्मचर्यक n. *geschlechtliche Enthaltsamkeit aus blossem Mangel an einem Weibe.*

तुरगमुख m. *ein* Kiṁnara 1)*a)* Kâd. 139,9. 148,13.

तुरगमेध m. *Rossopfer.*

तुरगरक्ष m. *Pferdeknecht, Stallmeister.*

तुरगरथ m. *ein mit Pferden bespannter Wagen* Hemâdri 1,282,20.

तुरगलीलक m. *ein best. Tact.*

तुरगसिद्धि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तुरगातु Adj. *rasch gehend.*

तुरगानन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तुरगारोह und *तुरगिन् m. *Reiter zu Pferde.*

तुरगोपचारक m. *Pferdeknecht, Stallmeister.*

तुरंग 1) m. *a) Pferd.* — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c)* *Geist, Gedanke. — 2) *f. ई *a) Stute.* — *b) Physalis flexuosa.* — *c) ein dem Judendorn ähnlicher Strauch* Râǵan. 8,61.

*तुरंगक 1) m. *Luffa foetida.* — 2) f. तुरंगिका *eine best. Cucurbitacee* Râgân. 3,47.

तुरंगगन्धा f. *Physalis flexuosa.*

*तुरंगद्वेषणी f. *Büffelkuh* Râgân. 19,22.

तुरंगनाथ m. N. pr. eines Mannes.

*तुरंगप्रिय m. *Gerste.*

तुरंगम 1) m. *Pferd.* Nom. abstr. °त्व n. Kâd. 2, 91,18. — 2) f. ई *Stute.*

तुरंगमरथ m. *ein mit Pferden bespannter Wagen* Hemâdri 1,283,6.

तुरंगमशाला f. *Pferdestall.*

तुरंगमेध m. *Rossopfer.*

तुरंगलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

*तुरंगवक्त्र und *तुरंगवदन m. *ein* Kiṁnara 1) *a).*

*तुरंगस्कन्ध m. *Pferdetrupp.*

तुरंगस्थान n. *Pferdestall.*

तुरंगारि m. 1) *Büffel.* — 2) *Nerium odorum.*

*तुरंगाह्वा f. *Brustbeere* Gal.

तुरंगिन् 1) *m. *a) Reiter zu Pferde.* — *b) Pferdeknecht.* — 2) f. तुरंगिणी *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

1. तुरंगी f. s. तुरंग 2).

2. तुरंगी Adv. mit भू *in ein Pferd verwandelt werden* Kâd. 2,92,2.

तुरण Adj. (f. आ) *eilig, behende.*

तुरण्य्, °ण्यति 1) *eilig—, behende sein, sich beeilen.* — 2) *beeilen.*

तुरण्य m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes VP.^{2} 2,299.

तुरण्यसद् Adj. *unter den Raschen sitzend,* so v. a. *zu den Raschen gehörend.*

तुरण्यु Adj. *eilig, rasch, eifrig.*

तुरम् Adv. *rasch.*

तुरया Adj. *eilig gehend.*

तुरश्रवस् m. N. pr. eines Mannes Tâṇḍja-Br. 9,4,10.

तुरष्क m. N. pr. 1) eines Landes. — 2) eines fürstlichen Geschlechts. — Vgl. तुरुष्क.

तुरस्पेय n. *Eiltrunk.*

तुरायण 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *a) ein best. Opfer* oder *Begehung.* — *b) *schnelles Durchlesen, Durchfliegen* Gal.

तुराषाह् (Nom. °षाट्, vor Vocalen °साह्) 1) Adj. *Mächtigen überlegen* oder *rasch überwindend* (Indra). — 2) m. Bein. Indra's. — Vgl. धरा°.

तुरि f. 1) *überlegene Kraft.* Nur Dat. तुरये RV. 10,106,4. — 2) *die Bürste des Webers.*

तुरी f. 1) *die Bürste des Webers.* Hierher oder zu 2) Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,19. 3,7. — 2) *Weberschiff.* — 3) N. pr. einer Gattin Vasudeva's. Nach Nilak. = चतुर्थी = प्रहा.

तुरीय 1) n. *Samenflüssigkeit.* — 2) Adj. etwa *spermatieus.*

*तुरीय्, °यति (गतिकर्मन्).

1. तुरीय (Çat. Br. 14 auch तुरीय und तुरीये) 1) Adj. *a) der vierte.* — *b) aus vier Theilen bestehend.* — *c) im Zustande* 2) *n) sich befindend* Ind. St. 9, 126. 133. Nom. abstr. °त्व n. 134. — 2) n. *der vierte Zustand der Seele, der magische, in welchem dieselbe mit* Brahman *völlig eins wird,* Ind. St. 9,131.

2. तुरीय 1) Adj. *der vierte* (Theil), *ein Viertel ausmachend.* यत्त्व n. *Quadrant.* — 2) n. *Viertel.*

तुरीयक Adj. *der vierte* (Theil).

तुरीयकवच n. Titel eines Werkes.

तुरीयभाग m. *Viertel* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,16, 30. तुरीयमान v. l.

तुरीयभाज् Adj. *theilhabend an einem Viertel,* — von (Gen.).

तुरीयमान n. = तुरीयभाग (v. l.).

तुरीययत्त्व n. Titel eines Werkes.

*तुरीयवर्ण m. *ein* Çûdra.

तुरीयातीत und °तोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

तुरीयादित्य Vâlakh. 4,7 und VS. 8,3 = तुरीयम् आदित्य.

तुरीयार्ध m. n. *Achtel.*

*तुरुरु m. *ein best. Fruchtbaum* gaṇa प्लक्षादि in der Kâç. रुरु v. l.

तुरुष्क 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes, *die Türken.* — *b) ein Türke.* — *c) *ein Fürst der Türken.* — *d) *das Land der Türken.* — 2) (*m. n.) *Olibanum* Varâh. Bṛh. S. 77,9. 23. 26. 30.

तुरुष्ककर्पूर Adj. *aus Olibanum und Kampfer bestehend* Hemâdri 1,416,20 (तुरुष्कर्पूर gedr.).

तुरुष्कगौड m. *ein best.* Râga S. S. S. 101. 106.

तुरुष्कदत्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,286.

तुर्कारि Adj. = क्षिप्रकर्तृ Nir.

तुर्कारीतु Adj. = कर्तृ Nir.

तुर्य 1) Adj. *a) der vierte.* — *b) ein Viertel ausmachend.* *°भिक्षा f. *ein Viertel des Almosens.* °यत्त्व n. *Quadrant.* — *c)* = सर्वसाक्षिन् (Comm.) Bhâg. P. 6,5,12. — 2) n. *a) Viertel.* — *b)* = 1. तुरीय 2).

तुर्यवाह् (stark °वाह्, Nom. °वाट्) Adj. *im vierten Jahre stehend* (Rind), m. *ein solches Rind* Maitr. S. 3,11,11. 13,17. f. तुर्यवाही *eine solche Kuh.*

तुर्याई f. *überlegene Kraft.*

तुर्याश्व Adj. *viereckig* Hemâdri 1,131,6.

तुर्यावाही s. u. तुर्यवाह्.

तुर्व्, तूर्वति, *Partic.* तूर्ण. 1) *überkommen, überwältigen, überholen.* — 2) *überkommen machen, zum Sieg verhelfen, erretten.* — Mit प्र *retten* RV. 5,65,4.

तुर्व m. N. pr. = तुर्वश.

तुर्वण Adj. *überlegen, überwältigend* (mit Acc.), *siegreich.*

तुर्वणे Dat. Inf. zu तुर्व् 1). Mit Acc. RV. 6,46,8. mit attrahirtem Dat. 8,12,19.

तुर्वश m. N. pr. eines arischen Stammhelden, gewöhnlich in Verbindung mit यदु. Pl. *sein Geschlecht.* तुर्वशा यदवः Du. Turvaça *und* Jadu.

तुर्वसु m. N. pr. eines Sohnes des Jajâti und Bruders des Jadu.

तुर्वीति m. N. pr. eines Mannes.

तुल्, *तोलति, तोलयति (ausnahmsweise in übertragener Bed.), तुलयति, °ते (metrisch). 1) *aufheben.* — 2) *durch Aufheben eines Dinges sein Gewicht bestimmen, wägen, abwägen, mit etwas Anderm zusammenhalten und genau prüfen, mit prüfendem Misstrauen ansehen.* गुरुलाघवतस्तोलयेत (°येत्?) Kâraka 3,8. — 3) *im Gewicht gleich machen mit, gleichschätzen, gleichstellen, vergleichen;* mit Instr., Gen. (nur Spr. 1713) oder einem Adv. auf °वत्. — 4) *Jmd die Wage halten, sich messen können mit, gleichen, in gleichem Maasse besitzen, erreichen;* mit Acc. — Mit आ *aufheben.* — Mit उद् 1) *aufheben.* — 2) *aufrichten, errichten.* — 3) *wägen.* — 4) *erregen.* कोपम् Dhûrtan. — Mit सम् *abwägen, gegen einander abwägen.*

तुल 1) m. = 2) *c)* Utpala zu Varâh. Bṛh. 11, 2. fgg. 18,5. 25 (23),8. Ind. St. 14,355. — 2) f. आ *a) Wage, Wagschale; Gewicht.* Acc. mit अधि-रुह्, आ-रुह् oder समा-रुह् *sich auf die Wagschale stellen, sich messen können mit* (Instr.) 251,6. Acc. oder Loc. (ausnahmsweise) mit dem Caus. von अधि-रुह् u. s. w. *auf die Wagschale legen, abwägen; auf die Wage* —, so v. a. *auf's Spiel setzen* (vgl. संशयतुला) Spr. 1682. Instr. mit धर् *auf der Wage halten, abwägen, Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *vergleichen mit* (Instr.) Spr. 7641. कपोततुलया धर् *mit der Taube abwägen.* तुला मे सर्वभूतेषु समा तिष्ठति *bei mir haben alle Wesen gleiches Gewicht,* so v. a. *ich mache keinen Unterschied unter ihnen.* — *b) gleiches Gewicht, Gleichheit, Aehnlichkeit,* — *mit* (Instr.). Acc. mit कर् *Etwas* (Acc.) *an Gewicht gleich machen mit* (Gen.). Mit इ, गम् (Bâlar. 238,20), आ-या oder आ-लम्ब् (Prasannar. 111,18) *gleichkommen, Aehnlichkeit haben mit* (Instr. oder in Comp. mit तुलाम्). Mit धा *Etwas* (mit तुलाम्

componirt) *gleichen.* Mit न भू *mit Nichts verglichen werden können, seines Gleichen nicht haben* Prasannar. 16,13. Mit dem Pass. von नी *Jmd oder Etwas* (Gen.) *ähnlich werden.* तुला देवदत्तस्य नास्ति *so v. a. D. hat nicht seines Gleichen.* — *c) die Wage im Thierkreise, das 7te Zeichen in einem nach Art des Zodiakus eingetheilten Kreise.* — *d) ein best. Gewicht,* = 100 Pala. — *e) Querbalken* (?) Varâh. Bṛh. S. 53,30.

तुलकुचि m. N. pr. eines Fürsten.

तुलन 1) n. *a) das Aufheben.* — *b) das Abwägen, Abschätzen.* — *c) * eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 2) f. आ *Gleichheit mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7743. Prasannar. 36,9.

*तुलभ m. N. pr. eines Kriegerstammes. उलभ v. l.

*तुलभीय m. *ein Fürst der* Tulabha.

*तुलसारिणी f. *Köcher.*

तुलसि (metrisch), °का und तुलसी f. *Basilienkraut.* °सीमाहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

*तुलसीद्वेषा f. *eine Art Basilienkraut.*

*तुलसीपत्र n. *ein Blatt des Basilienkrauts* als Ausdruck *einer geringen Gabe.*

*तुलसीविवाह m. *ein best. Festtag am 12ten Tage in der lichten Hälfte des* Kârttika.

*तुलसीवृन्दावन n. *ein kleiner Altar —, eine viereckige Erhöhung vor dem Hausthor, worauf Basilienkraut gepflanzt wird.*

तुलाकावेरीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तुलाकोटि m. (*f.) 1) *das Ende des Wagebalkens* Spr. 842. — 2) *Fussreif* (als Schmuck) Vikramâṅkaḱ. 10,65. Kâd. 64,4. Auch *°कोटी f. — 3) *ein best. Gewicht. — 4) *zehn Millionen.

तुलाक्षेप m. *das Wägen auf der Wage* Varâh. Bṛh. S. 26,10.

तुलागुड m. *eine Art Kugel* (als Geschoss).

*तुलाघट m. 1) *Wagschale.* — 2) *Ruder.*

तुलाधर m. *die Wage im Thierkreise.*

तुलाधार 1) Adj. *die Wage tragend.* — 2) m. *a) *der Strick, an dem die Wage hängt.* — *b) *Kaufmann.* — *c) *die Wage im Thierkreise.* — *) N. pr. eines Kaufmannes.

तुलाधारण n. *das Wägen* Jâgñ. 2,100.

तुलाधिरोह m. *Wagniss* Prasannar. 140,15.

°तुलाधिरोहण Adj. *sich messen könnend mit, gleichend* Ragh. 19,8.

तुलापद्धति f. Titel eines Werkes.

तुलापुरुष m. 1) *Gold oder andere Kostbarkeiten im Gewichte eines Mannes* Hemâdri 1,157,6. 251,1. — 2) Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's Hemâdri 1,182,23. — 3) *eine best. Kasteiung.*

तुलापुरुषदानप्रकरण n. Titel eines Werkes.

*तुलाप्रग्रह und *°प्रग्राह m. *der Strick, an dem die Wage hängt.*

*तुलाबीज n. *die Beere von Abrus precotorius.*

तुलाभवानी f. und °पुर n. N. pr. einer Stadt.

तुलाभार m. = तुलापुरुष 1) Hemâdri 1,250,21. 251,1.

तुलायष्टि f. *Wagebalken* Spr. 842, v. l.

तुलायोग m. Pl. *die verschiedenen Anwendungen der Wage* 208,30.

तुलावत् Adj. *mit einer Wage versehen.*

तुलावरार्ध und °र्ध्य Adj. *mindestens eben so viel an Gewicht* Sâmav. Br. 2,7,9.

*तुलासूत्र n. *der Strick, an dem die Wage hängt.*

*तुलि f. 1) *die Bürste der Weber.* Auch *तुली. — 2) *Pinsel.*

*तुलिका f. *eine Art Bachstelze.*

*तुलिनी und *तुलिफला f. *die Baumwollenstaude.* Richtig तू°.

तुलिम Adj. *wägbar, was gewogen wird* Nâr. 8,3.

तुल्य 1) Adj. (f. आ) *a) einer Person oder Sache das Gleichgewicht haltend, gleich, — viel, — bedeutend, — artig, von gleichem Stande, entsprechend.* Das womit verglichen wird, im Instr., Gen., Instr. mit सह (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend; das Tertium comparationis im Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend (ausnahmsweise). तुल्यम् und तुल्य° Adv. *in gleicher Weise, — wie* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) geeignet zu* (Instr.). — *c) gerade.* — 2) n. *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

°तुल्यकक्ष Adj. *gleich* Venis. 79. Spr. 7782.

तुल्यकर्मक Adj. *dasselbe Object habend* P. 3,4, 48, Sch.

तुल्यकाल Adj. *gleichzeitig, — mit* (Instr.) MBh. 3,134,24. Nom. abstr. °त्व n.

तुल्यकालीय Adj. dass.

तुल्यकुल्य Adj. *von gleicher Familie;* m. *ein Verwandter* Spr. 4102.

तुल्यगुण Adj. *von gleichen Eigenschaften, gleich gut* Âpast.

तुल्यजातीय Adj. *gleichartig, ähnlich* 244,2.

तुल्यतर्क m. in der Dramatik *eine gegründete Vermuthung.*

तुल्यता f. 1) *Gleichheit, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), — *an* (Instr.). — 2) *Gleichheit des Ortes, Conjunction* (astron.)

तुल्यत्व n. *Gleichheit, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

तुल्यदर्शन Adj. *der auf Alles mit gleichem, gleichgültigem Auge sieht.*

तुल्यनामन् Adj. *gleichnamig* MBh. 1,101,7.

तुल्यनिन्दास्तुति Adj. *dem Tadel und Lob gleich viel gelten* Bhag. 12,19.

*तुल्यपान n. *gemeinschaftliches Trinken, Trinkgelage.*

तुल्यभावना f. *the combining of like sets.*

तुल्ययोगिता f. *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,18.

तुल्ययोगोपमा f. in der Rhetorik *Gleichstellung ungleichartiger Gegenstände in Bezug auf eine Handlung.*

तुल्यलक्षण Sâh. D. 744 fehlerhaft für °लक्ष्मण.

तुल्यलक्ष्मन् Adj. *dasselbe Merkmal habend* Sâh. D. (1828) 360,7.

तुल्यवयस् Adj. *von gleichem Alter* Pâr. Gṛhs. 3,8,17.

तुल्यशस् Adv. *gleichmässig, zu gleichen Theilen.*

तुल्यशुद्धि f. *equal subtraction* Bîjag. 159.

तुल्यश्रुति Adj. *gleichlautend, in gleichem Casus stehend.* Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 2,1,10.

तुल्यान्तरम् Adv. *in gleichen Pausen* Mṛkḱh. 48,22.

तुल्यार्थ Adj. *gleich reich* Spr. 2584.

तुल्यावस्थ Adj. *sich in gleicher Lage befindend mit* (Gen.) Ragh. 12,80.

*तुल्वल m. N. pr. eines Mannes; s. तौल्वलि.

तुवि ३ 1) Adj. = बकु. Nur in den folgenden Zusammensetzungen. — 2) *f. *Flaschengurke.*

तुविकूर्मि ३ und °कूर्मिन् (RV.) Adj. *mächtig im Thun, thatkräftig.*

तुविक्रतु Adj. *viel vermögend* RV.

तुविक्षत्त ३ Adj. vielleicht *höchst verderblich.* Nach Nir. = बकुवित्तेप oder महावित्तेप.

तुविक्षत्र ३ Adj. (f. आ) *mächtig herrschend.*

तुविग्र्भ ३ Adj. *viel verschlingend.*

तुविग्राभ ३ Adj. *mächtig erfassend.*

तुविग्रि ३ Adj. = तुविग्र्भ.

तुविग्रीव ३ Adj. *starknackig.*

तुविज्रात ३ Adj. *mächtig geartet, gewaltig, herrlich* (von Göttern).

तुविदेष्ण ३ Adj. *reichliche Gaben habend.*

तुविद्युम्न ३ Adj. *hochherrlich, viel vermögend.*

तुविनृम्ण ३ Adj. *sehr tapfer, — muthig.*

तुविप्रति ३ Adj. *mächtig widerstehend, kräftig zum Widerstand.*

तुविबाध ३ Adj. *Viele bedrängend, — peinigend.*

तुविब्रह्मन् Adj. *sehr andächtig, — fromm.*

तुविमघ ३ Adj. = तुवीमघ ३.

तुविमन्यु Adj. *sehr eifernd, — grimmig* RV.

तुविमात्र Adj. *sehr wirksam.*

तुविमर्क्त Adj. *sehr verderblich.*

तुविराधस् Adj. *reichlich gewährend.*

तुविवाज Adj. (f. आ) *nahrungsreich, stärkend.*

तुविशग्म Adj. *viel vermögend* RV.

तुविशुष्म Adj. *überaus muthig.*

तुविश्रवस् Adj. *hochberühmt.*

तुविष्ठम Adj. *der überlegenste, stärkste, validissimus.*

तुविष्मणीस् TS. 3,3,11,2 fehlerhaft für °ष्वणीस्.

तुविष्मत् Adj. *kraftvoll, mächtig, vermögend.*

तुविष्वणीस्, °ष्वणि und °ष्वन् Adj. *mächtig rauschend, stark tönend, laut rufend.*

तुविस् in तुविष्ठम und तुविष्मत्.

तुवी f. *eine Art Composition* S. S. S. 168.

तुवीमघ Adj. *reich spendend.*

तुवीरव Adj. *mächtig brüllend, dröhnend.*

तुवीरवंस् Adj. (Nom. °वान्) wohl dass.

(तुव्योजस्) तुविश्रोजस् Adj. *sehr stark, übermächtig.*

1. तुञ्, तोशते *träufeln* (intr.). Nach den Erklärern = पीयते, अभिषूयते oder क्रन्यते. — Mit नि 1) *herabträufeln* (intr.) — 2) *träufeln* (trans.), *spenden.* — 3) **वधकर्मन्.* — Caus. तोशयति 1) *spenden.* — 2) **वधकर्मन्.*

2. तुञ्, तोशते 1) *befriedigt sein, sich erlaben an* (Instr.). — 2) *beschwichtigen.*

तुष्, तुष्यति (metrisch auch Med.) 1) *sich beruhigen, sich zufrieden geben, sich zufrieden fühlen, seine Freude haben, — an Jmd* (Gen., Dat., Instr., Loc. oder Acc. mit प्रति) oder *Etwas* (Instr. oder ausnahmsweise Adv. auf तस्). तुष्ट *zufriedengestellt, befriedigt, zufrieden;* Construction wie beim Verbum fin. oder mit der Ergänzung componirt. — 2) *Jmd zufrieden stellen, Jmd zu Gefallen sein;* mit Acc. — Caus. 1) तोषयति und °ते (metrisch) *beschwichtigen, zufriedenstellen, Jmd zu Gefallen sein;* mit Acc. der Person und Instr. der Sache. आत्मानम् *sich zufrieden geben.* तोषित *zufriedengestellt, befriedigt, erfreut, — von* oder *durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit अभि *sich zufrieden fühlen, seine Freude haben.* — Mit उप Caus. (°तोषयति) *zufriedenstellen durch* (Instr.). — Mit परि *sich vollkommen zufrieden geben mit* (Instr.), — *fühlen, sich sehr freuen, grosse Freude haben an* (Loc. 170,1. ते *an dir*). परितुष्य Absol. *aus Freude.* परितुष्ट *vollkommen befriedigt, — zufriedengestellt durch* (Instr.), — *zufrieden, — froh.* परितुष्टार्थ Hariv. 6518 fehlerhaft für परिदृष्टार्थ. — Caus. (°तोषयति) *Jmd vollkommen beschwichtigen, — zufriedenstellen, Jmd überaus zu Gefallen sein, — mit* (Instr.). — Mit प्र *Gefallen finden an* (Instr.). — Caus. (प्रतोषयति) *Jmd zufriedenstellen durch* (Instr.). — Mit संप्र *sich zufrieden fühlen.* — Mit सम् *sich beruhigen, sich zufrieden fühlen, zufrieden sein mit* (Instr.), *seine Freude haben an* (Instr.). संतुष्य *aus Freude.* संतुष्ट *zufriedengestellt, befriedigt, zufrieden, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *genügsam.* — Caus. (संतोषयति und metrisch °ते) *Jmd zufriedenstellen, zu Gefallen sein, erfreuen durch* (Instr.), *beschenken mit* (Instr.).

तुष m. 1) *Hülse des Reises, Getraides* u. s. w., *Spelze.* — 2) **Terminalia bellerica.*

तुषखण्डन n. *das Zermalmen von Hülsen,* so v. a. *ein nutzloses Bemühen* Spr. 677.

*तुषग्रह m. *Feuer.*

*तुषज Adj. *aus Hülsen entstanden.*

*तुषजक m. N. pr. eines Çûdra.

तुषधान्य n. *Spelzfrucht.*

तुषपक्व Adj. (f. आ) *an Spreufeuer getrocknet* Maitr. S. 3,2,4 (Kap. S. 32,4). TS. 5,2,4,2. Çat. Br. 7,2,4,7. Kâtj. Çr. 17,1,23.

तुषय्, तुषयति *sich zufrieden fühlen* RV. 10,27,16.

*तुषसार m. *Feuer.*

तुषस्प m. N. pr. eines Mannes.

तुषाग्नि und तुषानल m. *Spreufeuer.*

तुषाम्बु n. *saurer Reis* — oder *Gerstenschleim.*

तुषार 1) Adj. (f. आ) *kalt.* — 2) m. *a*) Sg. und Pl. *Frost, Kälte; Nebel, Thau, Reif, Schnee; Staubregen.* — *b*) *Kampfer* Bhâvapr. 4,94. — *c*) Pl. N. pr. eines Volkes VP. 4,24,14 (einer Dynastie). तुषार die schlechteren Ausgaben.

तुषारकण m. *Schneeflocke.*

तुषारकर (Vikramâṅkaḱ. 14,41. Prasannar. 148, 20. Dhûrtan. 44) und तुषारकिरण (Kâd. 2,18,2) m. *der Mond.*

तुषारगिरि m. *der Himâlaja.*

तुषारगौर m. *Kampfer* Râgân. 12,61. Ṛt. 1,6.

तुषारद्युति m. *der Mond.*

तुषारपतन n. *Schneefall* 87,1.

तुषाररश्मि m. *der Mond.*

तुषारर्तु m. *die kalte Jahreszeit, Winter.*

तुषारवर्ष m. *Schneefall.*

तुषारवर्षिन् Adj. *schneiend, Schnee bringend.*

तुषारशिखरिन् m. *der Himâlaja* Harshaḱ. 143,17.

तुषारशैल m. dass. Vikramâṅkaḱ. 13,7.

तुषारस्रुति f. *Schneefall.*

तुषारांशु m. *der Mond.*

तुषाराद्रि m. *der Himâlaja.*

तुषित 1) m. *a*) Pl. *eine best. Gruppe von Göttern* (12 und *36 an der Zahl). °पुर n. *ihre Stadt.* — *b*) Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,47. — 2) f. आ N. pr. der Gattin des Vedaçiras.

तुषितकायिक Adj. *zur Gruppe* Tushita *gehörig* Lalit. 43,3.

*तुषोदक n. (Râgân. 15,92. Bhâvapr. 2,56) *saurer Reis-* oder *Gerstenschleim.*

तुष्ट 1) Adj. s. u. तुष्. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,99.

तुष्टि f. 1) *Befriedigung, Zufriedenheit.* Im Sâṁkhja werden 9 Arten derselben angenommen. Personificirt Hariv. 9498. als Tochter Daksha's und Mutter Saṁtosha's oder Muda's, als Tochter Paurṇamâsa's (VP.^{2} 1,153), als eine aus den Kalâ der Prakṛti hervorgegangene Göttin, als eine Mâtṛkâ und als eine Çakti (Hemâdri 1,197,21). — 2) *ein best. Sechzehntel des Mondes.* — 3) **eine best. Pflanze,* = वृद्धि Râgân. 5,29.

तुष्टिमत् 1) Adj. *zufrieden* Nîlak. zu Hariv. 3,86, 16. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*तुष्टु m. *ein am Ohr getragener Edelstein.*

तुष्य Adj. als Beiw. Çiva's nach Nîlak. = तुष्टिमत्.

*तुस्, तोसति (शब्दे).

*तुस्त m. n. *Staub.*

*तुक्, तोक्ति (अर्दने).

तुक्कण्ड Hariv. 1,3,87 fehlerhaft für तुङ्कण्ड 1).

तुक्कर und तुक्कार m. N. pr. zweier Wesen im Gefolge Skanda's.

तुहिन 1) n. *a*) *Kälte; Nebel, Thau, Reif, Schnee.* Auch Pl. — *b*) **Mondlicht.* — *c*) **Kampfer.* — 2) *f. आ *ein best. Baum,* = प्रुकनास.

तुहिनकण m. *Schneeflocke.*

तुहिनकर m. *der Mond* Kâd. 2,87,2.

तुहिनकरसुता f. Patron. des Flusses Narmadâ Viddh. 97,8.

तुहिनकिरण m. *der Mond.*

तुहिनकिरणपुत्र m. *der Planet Mercur.*

तुहिनदमाभृत् und तुहिनगिरि (Kâd. 17,20) m. *der Himâlaja.*

तुहिनगिरिमय Adj. *vom Himâlaja gebildet* Prasannar. 59,5.

तुहिनगु, तुहिनद्युति, तुहिनदीधिति (Vikramâṅkaḱ. 11,37), तुहिनमयूख (104,19) und तुहिनरश्मि m. *der Mond.*

तुहिनशर्करा f. *Eisscholle, Eis.*

तुहिनशैल m. *der Himâlaja* Harshaḱ. 199,19.

तुहिनांशु m. 1) *der Mond.* — 2) **Kampfer.* °तैल n. *Kampferöl.*

तुहिनाचल und तुहिनाद्रि m. *der Himâlaja.*

तुक्रएड m. N. pr. 1) eines Dânava. — 2) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

तूख m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*तूङ्, तूउति (तोउने, अनादरे).

*तूण्, तूणयति (संकोचने), °ते (पूरणे).

तूण 1) m. f. (ई) *Köcher.* Häufig im Du. — 2) f. ई *a) eine best. Nierenkrankheit. — b) die Indigopflanze.*

तूणक 1) am Ende eines adj. Comp. *Köcher* Khandom. 77. — 2) n. *ein best. Metrum.*

*तूणधार m. *Köcherträger.*

तूणव m. *Flöte* Âpast. Çr. 5,8,2.

तूणवध्म m. *Flötenbläser.*

तूणवत् Adj. *mit einem Köcher versehen.*

तूणि m. 1) *Köcher.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

*तूणिक m. *Cedrela Toona* Râgân. 12,76.

तूणिन् 1) Adj. *mit einem Köcher versehen.* — 2) *m. *Cedrela Toona.*

1. तूणी f. s. u. तूण.

2. तूणी Adv. mit कर् *zu einem Köcher machen.*

*तूणीक (Râgân. 12,76) und *तूणीकात्त (Gal.) m. *Cedrela Toona.*

तूणीर m. *Köcher.* Statt तूणीराणय MBh. 6,2288 liest die ed. Bomb. 6,54,55 तूणीरानथ.

तूणीरवत् Adj. *mit einem Köcher versehen.*

तूणीराय्, °यते *einen Köcher darstellen.* पुष्पबाणबाणतूणीरायमाण *einen Köcher für die Pfeile des Liebesgottes darstellend* Daçak. 34,22.

तूणीशय Adj. *im Köcher steckend.* एक° MBh. 8,40,6.

तूत m. *Maulbeerbaum* Madanav. 69,68. Bhâvapr. 1,246.

*तूतक n. *blauer Vitriol.*

1. तूतुजि Adj. *rasch, behende.*

2. तूतुजि Adj. *fördernd,* mit Gen. ṚV. 10,22,3.

*तूतुजित् Adj. v. l. für 1. तूतुजि.

तूतुम Adj. etwa *ausgiebig.*

तूथ v. l. für तुथ Kap. S. 3,3.

*तूद 1) m. *a) die Baumwollenstaude. — b) Maulbeerbaum* Mat. med. 321. — *c) Thespesia populneoides* Râgân. 9,97. — 2) f. ई N. pr. einer Gegend.

तूनसेविनी (!) f. s. तुन्नसेवनी 2).

तूपर Adj. 1) *ungehörnt* (als anomale Erscheinung); m. *eine hornlose Ziege.* — 2) *abgestumpft* (यूप) Âpast. Çr. 18,1.

*तूबर 1) Adj. *adstringirend.* — 2) m. *a) ein ungehörnter Stier. — b) ein bartloser Mann. — c) Eunuch. — d) Andropogon bicolor* Gal. — 3) f. ई *alaunhaltiger Thon.*

तूबरक 1) m. *Castrat* (als Schimpfwort). — 2) *f. रिका *alaunhaltiger Thon.*

*तूबरीका f. *alaunhaltiger Thon.*

तूय 1) Adj. *kräftig, stark.* — 2) तूयम् Adv. *schnell, geschwind.* — 3) *n. *Wasser.*

1. तूर्, तूर्यति und °ते s. 1. तुर्.

2. तूर 1) *Adj. *eilend.* — 2) f. *Eile, Geschwindigkeit, rasche Bewegung.* Instr. *eiligst, alsbald* MBh. 2,72,10.

तूर 1) *m. *ein musikalisches Instrument.* — 2) f. ई *Stechapfel* Bhâvapr. 1,203.

तूर्ण n. N. pr. des nördlichen Theils von Kurukshetra.

तूर्ण Partic. 1) *von तुर्. — 2) von तर्; s. daselbst.

तूर्णक m. *eine Reisart* Karaka 1,27.

तूर्णग Adj. *schnell laufend.*

तूर्णाश n. etwa *Wassersturz.*

तूर्णि 1) Adj. *eilig, behende; gewandt, eifrig.* — 2) *m. *a) der Geist. — b) ein* Çloka. — *c) Flecken, Unreinigkeit.* — 3) *f. *Hast, Eile.*

(तूर्णार्थ) तूर्णिग्रर्थ Adj. *zum Ziele eilend, seinen Zweck verfolgend.*

1. तूर्त in अतूर्त.

2. तूर्त Adj. *eilig, schnell.*

तूर्ति in विश्वतूर्ति.

1. °तूर्य n. Nom. abstr. zu 2. तुर्.

2. तूर्य (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *ein musikalisches Instrument.*

3. तूर्य Adj. *der vierte.*

4. तूर्य m. N. pr. einer Familie.

*तूर्यखएड und *तूर्यगएड m. *eine Art Pauke.*

तूर्यमय Adj. *Musik bildend, — seiend.*

*तूर्यमाण oder *°मान.

*तूर्याश m. *Viertel.*

तूर्व् s. तुर्व्.

तूर्वयाण 1) Adj. etwa *überwältigend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

तूर्वि Adj. *überlegen.*

*तूल्, तूलति, तूलयति (निष्कर्षे, इयत्तापरिच्छेदे), तूलयते (पूरणे). — *अनुतूलय् s. bes.

तूल 1) n. *Rispe, Wedel, Büschel am Grashalm, —Schilf* u. s. w. P. 3,1,25. मूलं तूलं बृहति *reisst Wurzel und Rispe ab,* so v. a. *vernichtet Vorfahren und Nachkommen* Âpast. — 2) (*m.) n. *Baumwolle.* — 3) *m. *Stechapfel.* — 4) *f. आ *a) Docht. — b) die Baumwollenstaude.* — 5) f. ई *a) *Docht. — b) *Pinsel. — c) Baumwolle. — d) eine mit Baumwolle gestopfte Matratze. — e) *die Indigopflanze.* — 6) *n. *a) Maulbeerbaum. — b) Luft.*

तूलक 1) n. *Baumwolle.* — 2) f. तूलिका *a) *Rispe, Wedel. — b) *Pinsel. — c) *Docht. — d) eine mit Baumwolle gefüllte Matratze. — e) *eine Form zum Giessen von Metall. — f)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*तूलकण n. *Baumwollenflocke.*

तूलकणाय्, °यते *eine Baumwollenflocke darstellen, werthlos erscheinen* Dh. V. 4,7.

*तूलकार्मुक n. und *तूलचाप m. *ein bogenförmiges Werkzeug zum Auseinanderzupfen von Baumwolle.*

*तूलनाला, *°नालिका und *°नाली f. *Spinnrocken.*

तूलपटी f. *eine mit Baumwolle gefüllte Matratze.*

*तूलपिचु m. *Baumwolle.*

*तूलपीठी f. *Spindel* Gal.

*तूलफल m. *Calotropis gigantea* Râgân. 10,28.

तूलमूल N. pr. einer Oertlichkeit.

*तूललासिका f. *Spindel* Gal.

तूलवती f. *eine mit Baumwolle gestopfte Decke* Bhâvapr. 3,117.

*तूलवृत्त m. *die Baumwollenstaude.*

*तूलशर्करा f. *der Same der Baumwollenstaude.*

*तूलशोधन n. und *°शोधिनी f. = तूलकार्मुक Gal.

*तूलसेचन n. *das Spinnen.*

*तूलि f. *Pinsel.* Vgl. तूली u. तूल.

तूलिक m. *Baumwollenhändler.* — तूलिका f. s. u. तूलक.

तूलिनी f. 1) *die Baumwollenstaude.* — 2) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,114.

*तूलिफला f. *die Baumwollenstaude.*

*तूष्, तूषति (तुष्टौ).

तूष m. n. *Zipfel, Einfassung* oder *Franse eines Gewandes.*

तूषाधान n. *die Stelle, wo die Fransen angesetzt werden,* TS. 6,1,1,3.

तूष्णींशंस m. *ein schweigend zu recitirender Spruch.*

*तूष्णींशील Adj. *schweigsam.*

तूष्णींस्थान n. *das Stillsein, Schweigen.*

तूष्णीकोम m. *eine schweigend dargebrachte Spende* TS. 6,3,3,2.

तूष्णीक Adj. *schweigend* 135,30. Mâlatîm. ed. Bomb. 37, Comm. °कम् (Mân. Çr. 1,7,5) und °काम् Adv.

तूष्णींगङ्ग n. N. pr. eines Tîrtha.

तूष्णींजप m. *ein schweigend gesprochenes Gebet* Ind. St. 13,276.

तूष्णीभाव m. wohl fehlerhaft für तूष्णींभाव.

तूष्णीम् Adv. *stille, schweigend.*

तूष्णींभाव m. *das Stillsein, Schweigen.*

*तूष्णींभावम् Absol. *stille, schweigend* P. 3,4,63.

*तूष्णीशील Adj. wohl fehlerhaft für तूष्णींशील.

तूस्त n. 1) *Staub.* — 2) **Sünde.* — 3) **Atom.* — 4) **Flechte.*

*तृंहण n. Nom. act. von तर्ह्.

*तृंहणीय Partic. fut. pass. von तर्ह्.

*तृत्त m. N. pr. eines Mannes.

*तृत्तम् n. v. l. für त्वत्तम् Naigh. 2,9.

*तृत्ताक m. N. pr. eines Mannes.

तृत्ति m. N. pr. eines Fürsten.

*तृत्व n. *Muskatnuss.*

तृच m. n. *eine aus drei Versen bestehende Strophe.* °क्लप्त Adj. *in solche Strophen getheilt.* Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu Ait. Br. 3,43.

तृचभागा f. *der erste Vers des ersten, der mittlere des zweiten und der dritte des dritten Parjâja eines* Tṛka Lâṭj. 6,5,1. 4. 5. 7. 7,4.

तृचभास्कर m. Titel eines Rechtsbuchs Cat. Kielh. 175.

तृचिन् Adj. *einen* Tṛka *enthaltend* Ait. Br. 3,43.

तृढ Partic. von तर्ह्.

तृण 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *Gras, Kraut, ein halmartiges Gewächs, Grashalm, Stroh.* Häufig als Bild der *Winzigkeit* und *Werthlosigkeit.* तृणेषु ज्वलितं त्वया *im Grase hast du dein Feuer brennen lassen,* so v. a. *du hast leichtes Spiel gehabt.* तृणवत् oder तृणमत्तरत: (MBh. 3,281,17) कर् so v. a. *Jmd* (Acc.) *auf das Tiefste verachten.* तृणं मन् (Vikramâṅkaṅ. 15,6), समर्थय् (ebend. 16,13), तृणाय न मन् (ebend. 10,52) und तृणबुद्धिं धा (mit Loc. ebend. 17,37) *den geringsten Werth auf Etwas legen, geringschätzen.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

तृणक 1) n. *ein werthloser Grashalm.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*तृणकर्ण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*तृणकाण्ड n. *ein Haufen —, eine Menge Gras.*

*तृणकीया f. *ein grasreicher Ort.*

*तृणकुङ्कुम n. *kaschmirischer Crocus* Râǵan. 12,42.

तृणकुटि f. (Sâj. zu Sâmav. Br. 3,9,1), *°कुटी f., °कुटीर (Spr. 1772) und °कुटीरक *Gras —, Strohhütte.*

तृणकूट m. n. *ein Haufen Gras.*

*तृणकूर्चिका f. *Besen.*

*तृणकूर्म m. *Flaschengurke.*

*तृणकेतकी f. *eine Art Tabaschir.*

*तृणकेतु und *°क (Râǵan. 7,34) m. *Bambusrohr.*

*तृणगड m. *eine Art Seekrabbe.*

तृणगणना f. *das keinen Werth Legen auf* (Loc.) Vikramâṅkaṅ. 6,2.

तृणगणाय्, °यते *einen Haufen Gras darstellen, nicht den geringsten Werth haben.*

*तृणगन्धा f. *Batatas paniculata.*

*तृणगोधा f. *eine Art Eidechse, Chamäleon.*

*तृणगौर n. = तृणकुङ्कुम Râǵan. 12,42.

*तृणग्रन्थि f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,80.

*तृणग्राहिन् m. *Sapphir* oder *ein anderer Edelstein* Râǵan. 13,183.

*तृणचर m. *eine Art Edelstein.*

*तृणजम्भन् Adj. *grasähnliche Zähne habend* oder *Gras fressend.*

तृणजलायुका und °जलूका f. *Raupe.*

तृणतनु m. *Grashalm* MBh. 12,261,21.

1.*तृणता f. Nom. abstr. zu तृण 1).

2.*तृणता f. *Bogen.*

*तृणत्व n. Nom. abstr. zu तृण 1).

*तृणत्वच m. *eine Grasart* Gal.

*तृणद्रुम m. *Palme.*

*तृणधान्य m. *wilder Reis.*

तृणध्वज m. *Bambusrohr* Buâvapr. 1,204.

*तृणनिम्बा f. *eine in Nepal wachsende* Nimba-*Art* Râǵan. 9,17.

तृणप m. N. pr. eines Gandharva.

*तृणपञ्चमूल n. *eine Zusammenstellung von fünf Wurzeln grasartiger Pflanzen* Mat. med. 266.

*तृणपत्रिका f. *eine Schilfart* Râǵan. 8,127.

*तृणपत्री f. *ein best. Gras* Râǵan. 8,148.

*तृणपदी f. *grashalmähnliche Beine habend.*

*तृणपर्णी f. = तृणपत्री Gal.

तृणपाणि m. N. pr. eines Ṛshi.

तृणपीड n. *eine Art Handgemenge.*

तृणपुरुषक m. *Strohmann* Kâd. 232,1.

तृणपुलक (am Ende eines adj. Comp. Harshaṅ. 180,7) und °पुली f. (Kâd. 231,15) *Grasbüschel.*

*तृणपुष्प 1) n. = तृणकुङ्कुम Râǵan. 12,42. — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,73.

*तृणपूलक = तेजनी.

तृणपूलिक *eine best. menschliche Missgeburt.*

*तृणपूली f. *Matte, Rohrwerk.*

तृणप्राय Adj. *grasreich.*

*तृणबल्वजा f. *Eleusine indica* Râǵan. 8,97.

तृणबिन्दु m. N. pr. eines alten Weisen und Fürsten.

तृणबिन्दुसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

तृणबीज, *°क und *°बीजोत्तम (Râǵan. 16,85) m. *Panicum frumentaceum.*

तृणभुज् Adj. *Gras fressend;* m. *Grasfresser.*

तृणभूत Adj. 1) *dünn geworden wie ein Grashalm.* — 2) *schwach geworden wie ein Grashalm, um alle Macht gekommen.*

*तृणमणि m. *eine Art Edelstein.*

*तृणमत्कुण m. fehlerhaft für *मण°.

तृणमय Adj. *aus Gras bestehend, —gemacht zu* Spr. 5602.

तृणय्, °यति *so gering anschlagen wie einen Grashalm,* mit Acc. Naish. 9,70.

तृणराज् m. *die Weinpalme.*

तृणराज m. 1) dass. Râǵan. 9,86. Mat. med. 248. — 2) **Cocosnussbaum.* — 3) **Bambusrohr.* — 4) *Zuckerrohr.* — Buâvapr. 1,91 (eingeschoben) werden sieben Baume dieses Namens aufgezählt.

तृणराजन् m. *die Weinpalme.*

तृणलव m. *Grashalm* 169,26. Spr. 2388.

तृणवत् Adj. *grasreich.*

*तृणवृक्ष m. 1) *Fächerpalme.* — 2) *Dattelpalme.* — 3) *Cocosnussbaum.* — 4) *Arecanussbaum.* — 5) *Pandanus odoratissimus.*

*तृणशीत 1) n. *ein best. wohlriechendes Gras.* — 2) f. आ *Commelina salicifolia* und auch *andere Species* Râǵan. 4,109.

तृणशून्य 1) m. *Jasminum Sambac.* — 2) *m. f. n. *die Frucht von Pandanus odoratissimus.*

तृणशूली f. *eine best. Pflanze.*

*तृणशोणित n. = तृणकुङ्कुम Râǵan. 12,42.

तृणशोषक m. *eine best. Schlangenart.*

*तृणशोषिण्डका f. *eine Achyranthes-Art.*

*तृणषट्पद m. *Wespe.*

*तृणस Adj. *grasreich.*

तृणसंवाह Adj. *das Gras in Bewegung setzend* (Wind) Âpast.

तृणसार 1) Adj. *schwach —, weich wie Gras.* — 2) *f. आ *Musa sapientum.*

तृणसारी Adv. mit कर् *schwach —, weich wie Gras machen.*

*तृणसिंह m. *Axt.*

तृणसोमाङ्गिरस् m. N. pr. eines der 7 Opferpriester Jama's.

तृणस्कन्द m. N. pr. eines Mannes.

*तृणहर्म्य m. *eine aus Gräsern geflochtene Laube auf einem Hause.*

*तृणांक्रिप m. *ein best. Gras.* Richtig तृणाधिप.

तृणाग्नि m. *ein durch Gräser genährtes (schnell verlöschendes) Feuer.*

तृणाङ्क m. N. pr. eines alten Weisen.

तृणाङ्कुर m. *junges Gras* 183,4.

*तृणाङ्क्रिप m. = तृणांक्रिप. Richtig तृणाधिप.

*तृणाञ्चन (Gal.) und *तृणाञ्जन m. *Eidechse, Chamäleon.*

*तृणाटवी f. *ein grasreicher Wald.*

*तृणाढ्य m. *ein best. Gras.*

तृणाद् Adj. *Gras fressend.*

*तृणाधिप m. *ein best. Gras* Râgân. 8,135.

*तृणान्न *wilder Reis.*

तृणामल्ल N. pr. eines Heiligthums.

*तृणाम्ल n. *ein best. Gras.*

*तृणारि m. *eine Art Mollugo.*

तृणावर्त m. N. pr. eines Daitja.

तृणावर्तीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तृणाश (Spr. 2591), तृणाशन und तृणाशिन् Adj. *Gras fressend;* m. *Grasfresser, Wiederkäuer.*

*तृणासृज् n. *ein best. Parfum.*

तृणी Adv. mit कर् *einem Grashalm gleich achten, auf Nichts anschlagen* Naish. 3,54. Spr. 7629. 7659.

*तृणीय von तृण.

*तृणेक्षु m. *ein best. Gras* Râgân. 8,97.

तृणेन्द्र m. *die Weinpalme.*

*तृणोत्तम m. *eine Art Crocus* Râgân. 8,126.

*तृणोत्थ m. *ein best. Parfum* Râgân. 12,42.

तृणोदक् n. Sg. *Gras und Wasser* 33,6. MBh. 5, 42,30, v. l.

तृणोदकभूमि n. Sg. *Gras, Wasser und ein Platz* (zum Sitzen) Gaut. 3,35.

*तृणोद्भव 1) m. *wilder Reis.* — 2) *ein best. Parfum.*

तृणोलप n. Sg. *Gras und Buschwerk* MBh. 5,42, 30. Kâd. 136,18.

तृणोल्का f. *ein brennender Grasbüschel.*

*तृणौकस् n. *Gras* —, *Strohhütte.*

*तृणौषध n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum.*

तृष Partic. von तर्द्.

तृणमन् n. (तृण) AV. 6,102,2 fehlerhaft für तृण (तृणं).

*तृणया f. *ein Haufen* —, *eine Menge Gras.*

तृतय Kathâs. 10,107 fehlerhaft für त्रितय.

1. तृतीय 1) Adj. (f. आ) *der dritte.* °म् Adv. *drittens, zum dritten Mal* 37,12. 38,9. तृतीयेन *beim dritten Male.* — 2) m. *a) der dritte Consonant in einem* Varga, *die unaspirirte Media.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. 207. — 3) f. तृतीया *a) der dritte Tag im Halbmonat.* — *b) die Endungen des 5ten Casus, der dritte Casus, Instrumental* 209,23. 210,20.

2. तृतीय 1) Adj. *den dritten Theil bildend.* — 2) n. *Drittel* 66,1.

तृतीयक 1) Adj. *a) jeden dritten Tag wiederkehrend, tertianus.* — *b) zum dritten Mal erfolgend.* — *c) der dritte.* — 2) f. तृतीयिका *der dritte Tag im Halbmonat.*

तृतीयकरणी f. *die Seite eines Quadrats, dessen Flächeninhalt* = 1/3 *eines gegebenen Quadrats ist,* Çulbas. 1,47.

तृतीयता f. Nom. abstr. zu 1. तृतीय 2) *a).*

तृतीयत्व n. Nom. abstr. zu 1. तृतीय 1) Comm. zu TS. Prât.

तृतीयदिवस m. *der dritte Tag.* Loc. *übermorgen* 137,6.

*तृतीयप्रकृति f. 1) *Eunuch.* — 2) *ein Neutrum.*

तृतीयसवन n. *die dritte* Soma-*Kelterung* (am Abend).

तृतीयस्वर n. Name eines Sâman.

1. तृतीया f. s. u. 1. तृतीय.

2.*तृतीया Adv. mit कर् *zum dritten Mal pflügen.*

1. तृतीयांश m. *Drittel.*

2. तृतीयांश Adj. *ein Drittel als Antheil erhaltend.*

तृतीयासमास m. *ein Compositum, in welchem das vordere Glied als Instrumental zu fassen ist.*

*तृतीयिक Adj. von तृतीय.

तृतीयिन् Adj. 1) *im dritten Rang stehend.* — 2) *ein Drittel als Antheil erhaltend* Comm. zu Njâjam. 3,7,26.

तृत्सु m. Sg. und Pl. N. pr. eines Volksstammes.

तृदिल Adj. *löcherig, porös.*

तृन् *die Endung des Nom. ag. auf* तृ (तर्), *wenn das Nomen den Accent auf der Wurzel hat,* 238,23. 32. 33.

तृप् in अमृ°, पप्रु° und शिप्रोदर°.

तृप 1) Adj. in अ° und अमृ°. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

तृपत् 1) Adv. *mit Behagen, zur Genüge.* — 2) *m. *der Mond.* — 3) *m. oder n. *Sonnenschirm.*

तृपल 1) Adj. *unruhig, ängstlich.* °म् Adv. — 2) *f. तृपला *a) Schlingpflanze.* — *b) die drei Myrobalanen;* richtig त्रिफला.

तृपलप्रभर्मन् Adj. etwa *unruhig vorwärts drängend.*

*तृपाय्, °यते Denom. von तृपत्.

*तृपु m. *Dieb.*

तृप्त 1) Adj. s. u. तर्प्. — 2) n. *ein best. Metrum.*

तृप्तता f. *das Sattsein, Befriedigtsein.*

तृप्तांशु Adj. *schwellende Stengel habend* (Soma).

*तृप्ताय्, °यते *sich satt* —, *sich befriedigt fühlen.*

तृप्ति und तृप्ती 1) f. *Sättigung, das Gesättigtsein, Genüge, Befriedigung; das Sattsein, Ekel.* n. (!) Spr. 3273. — 2) *m. N. pr. eines Gandharva Gal.

तृप्तिकर und °कारक (165,18) Adj. *befriedigend.*

तृप्तिघ्न Adj. *Appetitlosigkeit vertreibend* Mat. med. 2.

तृप्तिदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Pañkadaçî.

*तृप्तिन् Adj. *gesättigt, befriedigt.*

तृप्तिमत् Adj. *befriedigt, Befriedigung findend an* (Loc.).

तृप्तियोग m. *Sättigung, Befriedigung* Spr. 2594.

तृप्ती Adv. mit कर् *befriedigen, erfreuen* Naish. 8,30.

तृप्र 1) Adj. (f. आ) *unruhig, hastig, ängstlich.* °म् und तृप्र° Adv. — 2) m. = चरु, पुरोडाश u. s. w. RV. 8,2,5 nach Sây.

तृप्रदंशिन् Adj. *hastig beissend* AV. 7,56,3.

*तृप्रालु Adj. = तृप्रं न सक्ने.

*तृफला f. = त्रिफला.

*तृफू f. *eine Schlangenart.*

तृभि m. *Strahl* Taitt. Âr. 1,11,3.

*तृम्फण n. Nom. act. von तर्फ्.

*तृम्फणीय Partic. fut. pass. von तर्फ्.

तृवृत् f. = त्रिवृत् *Ipomoea Turpethum.*

तृष् 1) Adj. *begierig nach* in अर्थ°. — 2) f. *a) Durst.* — *b) *heftiges Verlangen, Begier.* — *c) *personif. als *Tochter des Liebesgottes.*

*तृषम Adj. = ह्रस्व.

तृषा f. 1) *Durst* 168,30. — 2) *heftiges Verlangen, Begier.* — 3) *personif. als *Tochter des Liebesgottes.* — 4) **Methonica superba.*

*तृषाभू f. *Urinblase.*

तृषारोग m. *eine best. Krankheit.*

तृषार्त Adj. 1) *von Durst geplagt* 153,8. Ind. St. 15,329. — 2) *heftig verlangend, Begier empfindend* Spr. 5887.

*तृषाह् 1) n. *Wasser.* — 2) f. आ *eine Art Fenchel.*

तृषित 1) Adj. s. u. तर्ष्. — 2) *n. *Durst.*

*तृषितोत्तरा f. *eine best. Pflanze.*

तृषु Adj. *gierig, avidus, heftig auf Etwas zufahrend, flink.* Auch als Adv.

तृषुच्यवस् und तृषुच्युत् Adj. *sich gierig hinbewegend.*

तृष्ट Adj. (f. आ) (*dürr, trocken*) *rauh, kratzend; holperig; heiser, rauh* (Stimme).

तृष्टजम्भ Adj. *ein rauhes Gebiss habend* AV.

तृष्टदंशमन् Adj. *einen rauhen Biss habend.*

तृष्टधूम Adj. *einen scharfen, beissenden Hauch habend* (Schlange).

तृष्टवन्दन Adj. (f. आ) *einen rauhen Ausschlag habend, schäbig* AV.

तृष्टामा f. N. pr. eines Flusses.

तृष्टिका Adj. f. *rauh, schäbig, widerlich.*

*तृष्णक Adj. *begierig, heftig nach Etwas verlangend.*

तृष्णङ् Adj. *durstig.*

तृष्णा f. 1) *Durst.* — 2) *Begier, Habsucht, heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend). —

3) personif. als Mutter des Dambha, als Tochter des Todes u. s. w.

*तृष्णाक्षय m. *das Verschwinden des Verlangens, Gemüthsruhe.*

तृष्णाघ्न Adj. *den Durst löschend.*

तृष्णामार्ʒ m. *das Verschmachten, Verdursten.*

*तृष्णारि m. *eine best. Pflanze.*

*तृष्णावल्ली f. gaṇa वनस्पत्यादि.

तृष्ण्यावत् Adj. *durstig.*

तैदिष्णाष्टम् Adv. *am stechendsten, am heissesten* TBr. 1,5,3,2. 6,6,3. Taitt. Âr. 2,13,1.

तेगृ m. Pl. (nach Mahidh. तेगा f. Sg.) VS. 25,1 von unbekannter Bed. Es könnte auch स्तेग gemeint sein.

*तेञ्, तेञति (पालने).

तेज 1) m. *a)* Nom. act. von तिज्. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *die 13te Nacht im* Karmamâsa.

*तेजःपत्र n. *das Blatt der Laurus Cassia* Mat. med. 224.

तेजःपाल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,100.

तेजःप्रभ n. *ein best. mythisches Geschoss.*

*तेजःफल m. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,217.

तैजन 1) n. *a) das Schärfen.* — *b) das Entzünden.* — *c) Pfeilschaft.* — *d) Rohr, Rohrstab.* — *e)* **Saccharum Sara* und **andere Species.* — 2) f. तैजनी *a) ein Geflecht —, ein Gebund von Schilf, Stroh* u. s. w.; *Bündel, Bausch, manipulus.* — *b)* **Sanseviera Roxburghiana.* — *c)* **Cardiospermum Halicacabum.* — Vgl. तैजन.

*तेजनक m. *Saccharum Sara.*

*तेजनिन् Adj. = विकट Comm. zu Lâṭj. 9,2,27.

तेजनीदन्त m. *ein ungewöhnlich grosser, hervorstehender Zahn* (?) Lâṭj. 9,2,27.

*तेजपत्र n. = तेजःपत्र.

तेजवत् 1) *Adj. fehlerhaft für तेजोवत्. — 2) f. °वती fehlerhaft für तेजोवती.

तेजवत्फल m. *Zanthoxylon Rhetsa* Bhâvapr. 1,174.

तैजस् n. 1) *Schärfe, Schneide.* — 2) Sg. und Pl. *Feuer, Glanz, Licht, Glut, Hitze.* तैजोहय n. *Sonne und Mond.* — 3) *das glänzende, gesunde Aussehen des menschlichen Körpers, Glanz, Schönheit.* — 4) *die feurige und Farbe erzeugende Kraft im menschlichen Organismus, welche in der Galle ihren Sitz hat.* — 5) *Kraft, Wirksamkeit, Energie, Lebenskraft, das Wirksame —, der wesentliche Gehalt einer Sache, Blüte, Zierde.* — 6) *heftiges Wesen, energische Abwehr jedes Angriffes auf die Persönlichkeit.* — 7) *geistige und moralische,* auch *magische Kraft, — Wirkung; Einfluss, Ansehen, Hoheit, Würde, imponirendes Wesen.* — 8) *eine glanzvolle, würdevolle Erscheinung, eine bedeutende Persönlichkeit.* — 9) *der männliche Same.* — 10) in der Philosophie = रजस् *die den Geist verdüsternde Leidenschaftlichkeit;* vgl. तैजस 1) *d).* — 11) **Mark.* — 12) **Galle* Râǵan. 21,5. — 13) **frische Butter.* — 14) **Gold* Râǵan. 13,9. — 15) mystische Bez. *des Lautes* र्. — 16) तैजसे Dat. Inf. zu तिज् RV. 1,55,1. 3,2,10.

°तेजस n. = तेजस् 7) oder 8).

तेजसामधीश m. *die Sonne* Harshaṅ. 139,9.

तेजसिंह m. N. pr. eines Mannes.

तेजस्कर Adj. *Kraft —, Lebenskraft u. s. w. verleihend.*

तैजस्काम Adj. 1) *nach Kraft, nach Lebenskraft strebend.* — 2) *nach Einfluss, Ansehen, Wirksamkeit, Hoheit strebend.*

तेजस्काय Adj. *dessen Körper Licht ist* Âpast.

तेजस्त्व n. 1) *das Wesen des Feuers* oder *Lichts.* — 2) *der Gattungsbegriff* तेजस्.

तेजस्पद् n. *das Zeichen hoher Würde.*

तेजस्य Adj. *ansehnlich, herrlich.*

तैजस्वत् 1) Adj. *a) brennend, leuchtend, glänzend.* — *b) prächtig, herrlich, schön.* — 2) f. तैजस्वती N. pr. einer Prinzessin.

तेजस्विता f. *energisches, würdevolles, majestätisches Wesen* Harshaṅ. 140,15.

तेजस्विन् n. 1) *leuchtendes Wesen, Leuchtkraft* MBh. 5,181,7. — 2) = तेजस्विता.

तैजस्विन् 1) Adj. *a) scharf.* — *b) brennend, leuchtend, glänzend.* — *c) kräftig, energisch.* — *d) heftig, auffahrend.* — *e) Achtung gebietend, würdevoll.* — *f) Kraft* u. s. w. *verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Indra. — 3) *f. तैजस्विनी *Cardiospermum Halicacabum* und = महाज्योतिष्मती.

तेजस्विनितमा und तैजस्विनीतमा Adj. f. *die glänzendste, herrlichste.*

*तेजःसंभव m. *Lymphe.*

तेजःसिंह m. N. pr. eines Astronomen.

तेजःसेन m. N. pr. eines Mannes.

तेजाउर N. pr. einer Oertlichkeit.

तेजाह्वा f. *Scindapsus officinalis* Suçr. 2,26,1.

*तैजिनी f. 1) *eine best. heilkräftige Wurzel.* — 2) *Sanseviera zeylanica.*

तैजिष्ठ Adj. *überaus 1) scharf.* — 2) *heiss, leuchtend.* तैजिष्ठम् Adv. — 3) *kräftig, heftig.*

तैजीयस् Adj. 1) *schärfer* (Geist), *klüger.* — 2) *höher stehend, hoch angesehen.*

तेजेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*तेजोज n. *Blut* Gal.

तेजोजल n. *Linse des Auges.*

तेजोतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तेजोबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*तेजोबीज n. *Mark.*

तेजोऽभिभवन m. N. pr. eines Dorfes.

*तेजोभीरु f. *Schatten* Râǵan. 21,42.

तेजोमण्डल n. *Feuer —, Lichtscheibe.*

*तेजोमन्थ m. *Premna spinosa.*

तेजोमय Adj. (f. ई) *aus Feuer, Licht* oder *Glanz bestehend, leuchtend, glanzvoll* 266,17. *klar* (Auge).

तेजोमूर्ति Adj. *ganz aus Licht bestehend.*

तेजोऽमृतमय Adj. *aus Glanz und Nektar bestehend* Hemâdri 1,378,15.

तेजोराशि m. *ein Berg von Glanz* u. s. w., *lauter Glanz.*

तेजोरूप Adj. *aus lauter Glanz* u. s. w. *bestehend.*

तेजोवत् 1) Adj. *glänzend.* — 2) f. °वती *a) Scindapsus officinalis.* — *b)* **Piper Chaba.* — *c)* *= महाज्योतिष्मती Râǵan. 3,71. — *d)* **eine best. officinelle Wurzel.* — *e)* N. pr. einer Fürstin.

तेजोविद् Adj. *Licht, Glanz* u. s. w. *besitzend.*

*तेजोवृक्ष m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,25.

तेजोवृत्त n. *ein glanzvolles, würdevolles, hohes Benehmen.*

तेजोऽवल्का f. 1) *Zanthoxylon Rhetsa* Bhâvapr. 1, 174. — 2) *Cardiospermum Halicacabum.*

*तेड m. v. l. für तेर.

तेदनि und तैदनी f. *Blut* oder *geronnenes Blut.*

1. तेन Instr. von 1. त. Als Adv. 1) *in der Richtung, dahin;* in Correl. mit येन *in welcher Richtung, wo.* — 2) *in der Weise, so;* in Correl. mit येन *in welcher Weise, wie.* — 3) *in Folge dessen, daher, deshalb;* in Correl. mit येन, यैतृ (28,19), यस्मात् und यतस् (148,17) *weil.* तेन हि *so — denn.*

2. तेन m. *eine Note* oder *Cadenz, die einen Gesang einleitet.*

*तेप्, तेपते (तरणार्थ; nach Andern *zittern* und *fallen*).

*तेम m. *das Nasswerden.*

*तेमन 1) n. *a) Feuchtigkeit.* — *b) das Nassmachen.* — *c) Brühe, Sauce.* — 2) f. ई *eine Art Ofen.*

तेमिष in *राज°.

*तेर (Râǵan. 4,129) und *तेरण m. *Impatiens balsamina.*

*तेल m. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*तेलु gaṇa राजन्यादि.

*तेव्, तेवते (देवने; nach Andern *weinen*).

*तेवन n. 1) *Spiel.* — 2) *Vergnügungsgarten.*

*तैकायन und *तैकायनि m. Patron. von तिक.

*तैकायनीय m. *ein Abkömmling und ein Schüler des* Taikâjani.

तैक्ष्ण n. MBh. 5,68 fehlerhaft für तीक्ष्णम् Adv.

*तैक्ष्णायन m. Patron. von तीक्ष्ण.

तैक्ष्ण्य n. 1) *Schärfe* Spr. 7627. — 2) *Schärfe, brennender Geschmack.* — 3) *scharfes, rauhes Wesen, Strenge.* — 4) *Qual* Prij. 3,20 (तैक्ष्ण्यमव° zu lesen).

*तैग्म्य n. Nom. abstr. von तिग्म.

तैजन Adj. *von der Pflanze* तेजन *oder* तेजनी *kommend* Âpast. Çr. 17,14 (= Kâtj. 21,10).

तैजनिवच् *eine Art Laute.*

तैजस 1) Adj. (f. ई) *a) aus Licht —, Glanz entsprungen, — bestehend, glanzvoll* 266,30. — *b) aus glänzendem Stoff, Metall bestehend, metallen* Gaut. — *c)* Bez. *des bereits gefärbten Speisesaftes.* — *d) mit Drang, Leidenschaftlichkeit behaftet.* — 2) *f. तैजसी *a) Scindapsus officinalis* Râgân. 6,14. — *b) langer Pfeffer* Gal. — 3) n. *a) *Metall.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

*तैजसावर्तनी und *°वर्तिनी f. *Schmelztiegel.*

*तैतल m. N. pr. eines Mannes.

*तैतलायनि m. Patron. von तैतल.

*तैतिक्ष Adj. 1) *geduldig.* — 2) *zu* Taitikshja *in Beziehung stehend.*

तैतिक्षव m. Patron. von तितिक्षु.

*तैतिक्ष्य m. Patron. von तितिक्ष.

तैतिरि m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 55,3 v. u. Vgl. तैतिलि und तैत्तिरि.

तैतिल 1) m. *a) *Rhinoceros.* — *b) ein Gott.* — *c) *= कलिङ्ग. — 2) n. *a) Kopfkissen* Kshemendra. 17. 19. *m. Viçva im Comm. daselbst. — *b) das 4te* 2. करण 4) *n).*

*तैतिलकद्रू P. 6,2,42.

तैतिलि und *°न् m. N. pr. eines Mannes.

*तैत्तिडीक Adj. = तैत्तिडीक.

तैत्तिर 1) Adj. (f. ई) *a) vom Rebhuhn kommend.* — *b) von* Tittiri (N. pr.) *stammend.* — 2) *m. *a) Rebhuhn.* — *b) Rhinoceros.* — 3) *n. *eine Kette von Rebhühnern.*

तैत्तिरि m. N. pr. verschiedener Männer VP.²

तैत्तिरिक m. *Fänger oder Züchter von Rebhühnern.*

तैत्तिरीय m. Pl. *eine best. Schule des Jagurveda* 101,25.

तैत्तिरीयक 1) Adj. *zur Schule der* Taittirîja *gehörig* TS. Prât. — 2) m. Pl. = तैत्तिरीय.

तैत्तिरीयकसारार्थचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

तैत्तिरीयप्रातिशाख्य n. *das* Prâtiçâkhja *der* Taittirîja.

तैत्तिरीयब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

तैत्तिरीययजुर्वेद m. *der Jagurveda der* Taittirîja. °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

तैत्तिरीयवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

तैत्तिरीयवेद m. *der Veda der* Taittirîja.

तैत्तिरीयव्याख्या f. Titel eines Werkes.

तैत्तिरीयशाखा f. *die Schule der* Taittirîja.

तैत्तिरीयशाखिन् Adj. *zur Schule der* Taittirîja *gehörig.*

तैत्तिरीयसंहिता f. *die Saṁhitâ der* Taittirîja.

तैत्तिरीयसूत्र n. *ein Sûtra der* Taittirîja.

तैत्तिरीयारण्यक n. *ein Âranjaka der* Taittirîja.

तैत्तिरीयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षट्टीका f., °षत्खण्डार्थ m., °षड्भाष्य n., °षड्भाष्यवार्त्तिक n. und °षद्व्याख्या f. Titel von Werken über diese Upanishad Opp. Cat. 1.

*तैत्तिडीक Adj. (f. ई) *mit einer sauren Brühe von Tamarinden zubereitet.*

तैन्दुक Adj. (f. ई) *von Diospyros embryopteris kommend.*

तैभ n. Name eines Sâman. Richtig तैभ.

*तैमित्य n. *Stumpfsinn, Dummheit* Gal.

तैमिर Adj. रोग m. *Dunkelheit vor den Augen.*

तैमिरिक Adj. *an der Krankheit* तिमिर *leidend* Kâd. 120,13.

तैमिर्य n. *Verfinsterung, Trübung* (der Augen) Hâs. 39.

*तैर m., तैरण m. und *तैरणी f. *eine best. Staude.*

तैरभुक्त Adj. von तीरभुक्ति.

तैरश्च (fehlerhaft) und तैरश्च्य n. Name eines Sâman.

तैरोव्यञ्जन Adj. Bez. *eines best.* Svarita.

तैरोऽङ्क्य Adj. = तिरोऽङ्क्य.

*तैर्थ und *तैर्थक Adj. (f. ई) von तीर्थ.

तैर्थिक 1) Adj. *ketzerisch.* °दृष्टि f. *Heterodoxie* Kâraṇḍ. 29,21. — 2) m. *eine würdige Person, Autorität* Prab. 25,19. — 3) n. *a) Wasser von einem Wallfahrtsorte* (Gen.). — *b)* vielleicht *eine einer würdigen Person geltende fromme Handlung* MBh. 13,127,12.

*तैर्य्य gaṇa संकाशादि.

तैर्यगयनिक Adj. *nach dem Sonnenumlauf berechnet.*

तैर्यग्योन Adj. 1) *thierischen Ursprungs;* m. *Thier.* — 2) *zu den Thieren in Beziehung stehend.*

तैर्यग्योनि Adj. = तैर्यग्योन 1) (MBh. 5,97,6) und 2).

तैर्यग्योन्य Adj. dass. VP. 1,5,21.

तैल n. 1) *Sesamöl, Oel* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Olibanum.*

*तैलक n. *ein Bischen Oel.*

*तैलकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,110.

*तैलकल्कज m. *Oelkuchen.*

तैलकार m. *Oelmüller.*

*तैलकिट्ट n. *Oelkuchen.*

*तैलकीट m. *ein best. Insect* Râgân. 19,125.

तैलकुण्ड n. *Oelkrug.*

*तैलक्य n. von तिलक (भावे und कर्मणि).

तैलङ्ग 1) Adj. *zu Carnatic in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von Carnatic.*

*तैलचौरिका f. *eine Art Schabe.*

तैलत्व n. *die Oelnatur.*

तैलद्रोणी f. *eine mit Oel angefüllte Badewanne.*

तैलधार n. *Oelguss* Dhjânab. Up. 18.

तैलप 1) m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,117. 10, 54. — 2) *f. आ *eine Art Schabe.*

तैलपक m. *ein best. Vogel.*

*तैलपर्ण 1) m. *Kampfer* Gal. — 2) f. ई *a) Sandelbaum.* — *b) Terpentin.* — *c) Olibanum.*

तैलपर्णक n. 1) *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,192. — 2) *Sandelholz.*

तैलपर्णिक m. *eine Art Sandelbaum* Bhâvapr. 1, 184. *n. *das Holz davon.*

तैलपाक m. *mit Arzeneistoffen gekochtes Oel* Mat. med. 13.

तैलपात्र n. *Oelgefäss.*

तैलपायिका f. *eine Art Schabe.*

तैलपायिन् 1) m. *a)* dass. — *b)* vielleicht *Schwert.* — 2) *f. °नी *eine Art Schabe.*

*तैलपिञ्ज *weisser Sesam.*

*तैलपिपीलिका f. *eine Art Ameise* Râgân. 19,67.

*तैलपीत Adj. *der Oel getrunken hat.*

तैलप्रदीप m. *Oellampe* 137,7.

*तैलफल m. 1) *die Sesampflanze.* — 2) *Terminalia Catappa* Râgân. 8,16. — 3) *Terminalia Bellerica* Râgân. 11,237.

*तैलबीज m. *Semecarpus Anacardium* Râgân. 11,67.

*तैलभाविनी f. *Jasmin.* Richtig तिल°.

*तैलमालिन् m. oder *°ली f. *Lampendocht.*

*तैलंपाता f. P. 6,3,71.

तैलयन्त्र n. *Oelmühle.* °चक्र n. *das Rad einer Oehlm.,* °यक्वाक्ष m. *die Achse einer Oehlm.*

*तैलवक Adj. *von* Telu *bewohnt.*

*तैलवल्ली f. *eine Art Asparagus* Râgân. 4,121.

*तैलशालिका f. *Oehlmühle* Gal.

*तैलसाधन n. *ein best. Parfum.*

*तैलस्पन्द f. 1) *Cucurbita Pepo.* — 2) *Clitoria ternatea.* — 3) = काकोली.

*तैलस्फटिक m. vielleicht *Bernstein.*

*तैलाक्ष्य m. *Olibanum* Trik. 2,6,37.

*तैलागुरु n. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,95.

*तैलाटी f. *Wespe.*

*तैलाम्बुका f. *eine Art Schabe.*

तैलिक m. *Oelmüller* Ind. St. 14,119. 134. f. ई.

*तैलिन् 1) m. dass. — 2) f. °नी *a) Lampendocht. — b) ein best. Insect* Râǵan. 19,125.

*तैलिशाला f. *Oelmühle.*

*तैलीन Adj. *zum Anbau von Sesam geeignet;* n. *Sesamboden* Râǵan. 2,12.

तैल्वक Adj. *von der Symplocos racemosa herrührend, daraus gemacht.*

*तैत्रक Adj. *von* Tivra *bewohnt.*

*तैत्रदारव Adj. *aus dem Baume* Tivradâru *gemacht, daher kommend.*

तैष 1) Adj. (f. ई) *mit dem Mondhause* Tishja *in Verbindung stehend* Âpast. — 2) m. *ein best. Monat, in welchem der Vollmond im Mondhause* Tishja *steht.* — 3) f. ई *der Vollmondstag im Monat* Taisha.

*तैसृक Adj. *in* Tisṛkâ *verfertigt* Comm. zu Kât. 2,5,14.

तोक् 1) n. *Nachkommenschaft, Kinder, Stamm, Brut* u. s. w.; *Kind, Nachkomme.* Ausnahmsweise auch Pl. — 2) m. *a) ein neugeborenes Kind. — b) das Junge eines Thieres.*

तोकता f. *die erste Kindheit.*

तोकंवत् Adj. *mit Nachkommenschaft verbunden, Kinder habend.*

तोकंसाति f. *das Erlangen von Nachkommenschaft.*

तोकाय्, °यते *ein neugeborenes Kind darstellen.*

तोकिनी Adj. f. *Kinder habend,— bekommend* Mân. Gṛhj. 2,18.

तोक्म 1) m. *a) ein junger grüner Halm von Getraidepflanzen,* namentlich *Gerste; Malz.* Auch *ein junger Schoss* überh. — *b) die grüne Farbe.* — 2) *n. *a) Ohrenschmalz. — b) Wolke.*

तोक्मन् n. 1) = तोक्म 1) *a). — b) *Nachkommenschaft.*

तोटक 1) Adj. *zänkisch, streitsüchtig.* — 2) m. *a) ein best. giftiges Insect. — b)* N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja. — 3) n. *a) eine heftige, zornige Rede. — b) ein best. Metrum. — c) eine Art Schauspiel.*

तोटकव्याख्या f. Titel eines Werkes.

*तोड्, तोडते (ग्रनादरे).

तोडन n. Nom. act. von तुड् Dhâtup.

तोडरानन्द und तोडलतन्त्र n. Titel zweier Werke.

तोडिका und तोडी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37. 42. 65. 82.

तोतल N. pr. 1) m. eines Autors. — 2) f. ग्रा einer Göttin.

तोतादि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

तोतिला f. *eine Form der* Durgâ Paṅkad.

तोते (TS.) und तोतो (VS.) fehlerhaft für तव तव (Maitr. S. und Kâṭh.).

तोत्तला f. = तोतल 2) zu vermuthen Verz. d. Oxf. H. 19,*a*,18.

तोत्तायन m. Pl. *eine best. Schule des* AV.

तोत्त्र n. (adj. Comp. f. ग्रा) *ein Stachel zum Antreiben des Viehes.* Statt तोत्रांश्चैवाङ्कुशैः MBh. 6, 2289 liest ed. Bomb. 6,54,55 तोत्राणि चाङ्कुशैः.

तोद् m. 1) *Stachler, Lenker* (der Rosse u. s. w.). — 2) *der rosselenkende Sonnengott* oder *die stechende Sonne.* — 3) *Stich, die Empfindung des Stechens.* — 4) गोतमस्य तोदः Name eines Sâman.

तोदन n. 1) *=तोत्र. — 2) *das Stechen.* — 3) *ein best. Baum* (wohl m.) und *dessen Frucht* Madanav. 69,70.

तोदपर्णी f. *eine best. geringere Körner* — oder *Hülsenfrucht.*

तोद्य n. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

तोमर 1) m. n. *Spiess, Wurfspiess.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Mannes. — 3) n. *ein best. Metrum.*

*तोमरयष्टि m. 1) *Spiessträger.* — 2) *das Werfen eines Spiesses.*

*तोमरधर m. 1) *Spiessträger.* — 2) *Feuer.*

तोमराण m. N. pr. eines Mannes.

*तोमरिका f. *alaunhaltiger Thon.*

तोय 1) n. *Wasser.* Zuerst in Naigh. Pl. 185,30. तोयं कर् *einem Verstorbenen* (Gen.) *die Wasserspende darbringen.* — 2) f. तोया N. pr. zweier Flüsse VP.²

तोयकण m. *Wassertropfen.*

तोयकर्मन् n. *eine mit Wasser vollbrachte religiöse Ceremonie, Abwaschungen einzelner Theile des Körpers, die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende.*

*तोयकाम m. *Calamus fasciculatus.*

*तोयकुम्भा f. *Blyxa Saivala.*

तोयकृच्छ्र m. n. *eine best. Kasteiung, bei der man nur Wasser geniesst.*

तोयकृत् Adj. *Wasser—, Regen bringend.*

तोयक्रीडा f. *Spiel im Wasser, Herumhüpfen und gegenseitiges Besprützen mit Wasser.*

*तोयगर्भ *Cocosnuss.*

तोयचर Adj. *im Wasser sich bewegend;* m. *Wasserthier.*

तोयज 1 Adj. *im* oder *am Wasser lebend.* — 2) *Lotusblüthe.* °ज्ञाती f. *eine Lotusäugige* Daçak. 26,13.

*तोयडिम्ब und *°डिम्भ m. *Hagel.*

तोयद 1) m. *a) Regenwolke. — b) *Cyperus rotundus.* — 2) *n. *Opferschmalz.*

तोयदात्यय m. *Herbst.*

तोयधर 1) Adj. *Wasser tragend, — enthaltend.* — 2) *m. *a) Regenwolke. — b) Cyperus rotundus. — c) Marsilea quadrifolia.*

तोयधार m. und °रा f. *Wasserstrom.*

तोयधि m. *Meer, Ocean.*

*तोयधिप्रिय n. *Gewürznelke.*

*तोयनिधि m. *Meer, Ocean.*

तोयनीवी Adj. f. *meerumgürtet* (die Erde).

*तोयपाषाणाश्मन् n. *Galmei.*

*तोयपिप्पली f. *Jussiaea repens.*

*तोयपुष्पी und *तोयप्रष्ठा f. *Bignonia suaveolens.*

*तोयप्रसादन m. *Strychnos potatorum.*

*तोयफला f. *Cucumis utilissimus* Râǵan. 7,204.

*तोयम् Adv. v. l. für तूयम्.

तोयमय Adj. (f. ई) *aus Wasser gebildet, — bestehend* Hariv. 1,40,19.

*तोयमल n. *Meerschaum.*

तोयमुच् m. *Wolke.*

तोययन्त्र n. *Wasseruhr.*

तोयरस m. *Nass, Wasser.*

तोयराज् m. *der Fürst der Gewässer, Meer.*

तोयराशि m. *See, Teich; Meer* Kâd. 118,9.

तोयवत् 1) Adj. *mit Wasser versehen, von W. umgeben.* — 2) *f. वती *Cocculus cordifolius.*

*तोयवल्लिका f. *Cocculus cordifolius.*

*तोयवल्ली f. *Momordica Charantia* Râǵan. 3,112.

तोयवाह् m. *Regenwolke* Bâlar. 265,2.

*तोयवृत्त m. *Blyxa Saivala.*

*तोयवृत्ति m. *Achyranthes aquatica.*

तोयवेला Hariv. 12014 fehlerhaft für तोयं वेला.

*तोयशुक्तिका f. *eine zweischalige Muschel, Auster* Râǵan. 13,132.

*तोयशूक m. *Blyxa Saivala.*

*तोयसर्पिका f. und *तोयसूचक m. *Frosch.*

तोयाग्नि m. *das unterseeische Feuer.*

तोयाञ्जलि m. *zwei Handvoll Wasser zu Ehren eines Verstorbenen* Mudrâr. 80,12 (135,1).

*तोयादिवासिनी (fehlerhaft) und *तोयाधिवासिनी f. *Bignonia suaveolens.*

तोयाधार m. *Wasserbehälter, Teich* u. s. w.

*तोयापामार्ग m. *Achyranthes aquatica.*

तोयाम्बुधि m. *das Meer mit süssem Wasser* VP.² 2,200.

तोयालय m. 1) *Meer.* — 2) *eine best. Constellation.*

तोयाशय m. *Wasserbehälter, Teich, Fluss* u. s. w.

तोयेश m. Bein. Varuṇa's VP. 5,18,56.

*तोयेष्ठा f. *Achyranthes aquatica.*

तोरण 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *Bogen, ein bogenförmiges Thor*, insbes. *ein bei festlichen Gelegenheiten errichteter Bogen.* — 2) m. Bein. Çiva's. — 3) *n. *Hals, Nacken.* — 4) MBh. 6,3155 fehlerhaft für तोमर.

तोरणमाल N. pr. eines Wallfahrtsortes.

तोरणवत् s. कपाट°.

तोरमाण m. N. pr. eines Mannes.

तोरश्वस् m. N. pr. fehlerhaft für तुर°.

*तोल 1) Adj. *sich wiegend* in घन°. — 2) m. n. *ein best. Gewicht.* — 3) f. आ Nom. act. von तुल्.

तोलक 1) (*m. n.) *ein best. Gewicht*, = 20 Çâṇa. — 2) f. = तोलिका *die Mauer um einen Wachtthurm.*

तोलकेशि m. N. pr. eines Manues.

तोलन n. 1) *das Aufheben* Spr. 7677. — 2) *das Wägen, — mit* (सक्).

तोल्य Adj. *zu wägen* Hemâdri 1,183,18.

तोश् Adj. 1) *träufelnd, strömend, fliessend.* तोशतम Superl. — 2) *spendend.*

तोशल und °क m. v. l. für तोसल 2).

तोशस् Adj. *spendend.*

तोष m. 1) *Befriedigung, Zufriedenheit, Freude, — an, über* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) personif. als *ein Sohn* Bhagavant's.

तोषक Adj. *erfreuend* in *सुर°.

तोषण 1) Adj. (f. ई) *beschwichtigend, zufriedenstellend, erfreuend.* — 2) n. *das Beschwichtigen, Zufriedenstellen, Erfreuen.*

तोषणीय Adj. *zur Befriedigung dienend, erfreuend* Lalit. 39,10.

°तोषयितर् Nom. ag. *Erfreuer.*

तोषयितव्य Adj. *zu beschwichtigen, zufrieden zu stellen, zu erfreuen.*

तोषल und °क m. v. l. für तोसल 2).

तोषिन् Adj. am Ende eines Comp. 1) *zufrieden seiend mit, Gefallen findend an* Kumâras. 5,7. — 2) *zufriedenstellend, erfreuend.*

तोष्य Adj. = तोषयितव्य.

तोसल m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Ringers Hariv. 2,30,50. °क 48. 55.

तोसलिपुत्र m. N. pr. eines Gaina-Lehrers Hem. Par. 13,38.

तोसुन् *die Infinitivendung* तोस् 238,29.

*तौत्तायणि von तुत्त.

तौत्तिक m. τοξότης, *der Schütze im Thierkreise.*

(तौग्र्य) तौग्रेय m. Patron. Bhuǵju's.

तौच्छ्य n. Nom. abstr. von तुच्छ.

तौण्डिकेर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तौत m. Pl. v. l. für तौत्तायन.

तौतातिक Adj. von Tutâta (Kumârila) *herrührend.*

तौतातित m. *ein Anhänger* Tutâtita's (Kumârila's).

*तौत्तिक 1) m. *Perlmuschel.* — 2) n. *Perle.*

तौत्तायन m. Pl. v. l. für तौत्तायन.

तौद् 1) n. Name eines Sâman. — 2) f. तौदी wohl *eine best. Pflanze.*

तौदादिक Adj. *zu der mit* तुद् *beginnenden* (d. i. *zur 6ten*) *Klasse gehörig* (Wurzel).

*तौदेय m. N. pr. eines Brahmanen.

*तौदेय 1) Adj. *aus* Tûdi *gebürtig.* — 2) m. Patron. von Tuda.

तौबरक Adj. *von der Pflanze* तुबरक *kommend* u. s. w.

तौभ n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

तौम्बुरव n. *die Geschichte* (Çiva's) *mit* Tumburu Bâlar. 29,14.

*तौम्बुरविन् m. Pl. *die Schule des* Tumburu.

तौर 1) Adj. *zu* Tura *in Beziehung stehend.* — 2) n. *ein best.* Sattra.

तौरयाण Adj. *eilend.*

तौरश्वस n. Name eines Sâman.

*तौरायणिक Adj. *der das* Turâjaṇa *vollbringt.*

*तौरुरव n. *die Frucht von* Tururu gaṇa प्लक्षादि in der Kâç.

*तौर्य n. *Musik.* °त्रय n. *Instrumentalmusik, Gesang und Tanz.*

तौर्वश m. Bez. *best. Pferde.*

*तौल n. *Wage.*

तौलकेचिन् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

1.*तौलिक m. *Maler.*

2. तौलिक m. *ein best. Gewicht* in उद्°, दश°, विंशति°.

*तौलिकिक m. *Maler.*

तौलिन् m. *die Wage im Thierkreise* Varâh. Jogaj. 4,50.

तौल्य n. *Gewicht* Hemâdri 1,117,4. 2,55,17.

*तौल्वलायन m. Patron. von तौल्वलि.

तौल्वलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

तौषिलिका f. vielleicht *ein best. Thier* AV.

तौषार Adj. *aus Schnee entstanden.*

°त्त Adj. = दत्त (von 1. und 3. दा).

°त्ति f. *Gabe* in भगत्ति.

त्मन् 1) m. *a) Lebenshauch. — b) die eigene Person, selbst. — c)* Instr. त्मना und Loc. त्मनि (nur am Ende eines Stollens) zu einer Partikel herabgesunken in der Bed. von *doch, wirklich, sogar, wenigstens, gewiss, auch sogar, auch.* Es legt den Nachdruck auf ein vorangehendes, selten auf ein nachfolgendes Wort. Oefters nach einer Präposition vor dem Verbum, aber auch beim Verbum selbst. Besonders beliebt sind die Verbindungen उत —, — च (*und auch, — gewiss*), इव —, — न (*gerade wie*) und अध — (*und gar, — zwar*). — 2) f. त्मनी nur im Instr. त्मन्या = 1) *c*).

त्मून in यावत्त्मूनम्.

त्य und तिय्र Pron. *jener, jener bekannte;* öfters abgeschwächt zum Artikel. Wird durch चिद् hervorgehoben; beliebt ist die Stellung nach उत am Anfange eines Satzes; auch mit andern Demonstrativen verbunden. त्यस्य so v. a. मम. Neben सच्च त्यच्च auch सच्च त्यं च (wegen सत्यम्, das in सत् + त्यम् zerlegt wird). Vgl. auch त्यदृ.

त्यक्तर् Nom. ag. 1) *der Jmd* (Gen.) *verlässt, im Stich lässt.* — 2) *der Etwas* (Acc.) *hingiebt, aufopfert.*

त्यक्तव्य Adj. 1) *zu verlassen, im Stich zu lassen, seinem Schicksal zu überlassen.* त्यक्तव्यो नैवात्मा so v. a. *man darf nicht an sich selbst verzweifeln.* — 2) *zu entfernen, fern zu halten von* (Abl.). — 3) *hinzugeben, aufzuopfern.*

त्यक्तात्मन् Adj. *der an sich selbst verzweifelt* Gaut.

त्यग्नायिस् Name eines Sâman.

1. त्यज्, त्यजति (metrisch auch Med.), तित्यक्ष und तत्याज; Partic. त्यक्त und त्यजित (nur Hariv. 2, 2,22). 1) *Jmd verlassen, im Stich lassen, seinem Schicksal überlassen, seinen Weg gehen lassen, sich lossagen von, verstossen, aussetzen.* — 2) einen Ort *verlassen, sich fortbegeben von.* — 3) *Jmd meiden.* दूरात् *schon von fern* Spr. 7622. — 4) *Jmd in Ruhe lassen, verschonen* 105,6. — 5) *ent —, loslassen, entsenden, abschiessen.* — 6) *fahren lassen, aufgeben, sich einer Sache begeben, ablegen, verzichten auf, entsagen.* तनुम् u. s. w. *den Körper fahren lassen*, so v. a. *sterben.* प्राणान्, श्वासम्, जीवितम् *sein Leben fahren lassen*, so v. a. — *daransetzen* oder *sterben.* — 7) *hin —, weg —, fortgeben.* — 8) von einem Uebel *los werden, sich befreien von.* — 9) *fortlassen, bei Seite liegen —, unbeachtet lassen, vernachlässigen.* त्यक्त्वा *mit Nichtbeachtung von*, so v. a. *mit Ausnahme von.* — 10) Pass. *verlassen werden von* (Instr.), so v. a. *Etwas los werden.* — Caus. त्याजयति 1) *Jmd veranlassen Jmd im Stich zu lassen*, mit doppeltem Acc.

Bei passiver Construction steht die Sache im Acc. — 2) *Jmd veranlassen Etwas aufzugeben, Jmd Etwas entziehen, Jmd um Etwas bringen;* mit doppeltem Acc. — 3) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Instr.) *bringen* Bhatt. — 4) *Jmd fortjagen* Pañkad. Mit वक्षिस् *Jmd hinausstossen auf* (Loc.). — 5) *bewirken, dass Etwas* (Acc.) *nicht beachtet wird.* — 6) त्याज्यते impers. *cacatur* Bhâvapr. 4,5. — 7) त्याजित Hariv. 3233 fehlerhaft für त्यजित = त्यक्त. — Desid. तित्यक्षति *im Begriff stehen fahren zu lassen.* प्राणान् Kâraka 5, 10. 12. Beide Male fehlerhaft तितित्क°. — Mit अभि *Jmd verlassen* R. ed. Bomb. 2,47,5. — Mit समभि *aufgeben, verzichten auf.* जीवितम् *sein Leben hingeben, — daransetzen, — wagen.* — Mit नि, निस् त्यक्त *verscheucht, verdrängt.* — Mit निस् *heraustreiben, verjagen.* — Mit परि 1) *Jmd verlassen, im Stich lassen, seinem Schicksal überlassen, ziehen lassen, verstossen.* — 2) einen Ort *verlassen* 65, 10. — 3) *Etwas fahren lassen, aufgeben, sich einer Sache begeben, ablegen, verzichten auf, entsagen.* देहम् *seinen Körper aufgeben,* so v. a. *sterben.* प्राणान्, जीवितम् *dem Leben entsagen.* — 4) *nach —, übrig lassen.* — 5) *hinter sich lassen.* परित्यज्य so v. a. *in einer Entfernung von* (Acc.). — 6) *fort —, weglassen, bei Seite liegen lassen, nicht beachten.* परित्यज्य *mit Ausschluss —, mit Ausnahme von* (Acc.). — 7) Pass. *um Etwas* (Instr.) *kommen, — gebracht werden.* परित्यक्त *beraubt, carens.* संख्या° *unzählbar.* उद्यमपरित्यक्तम् Adv. *ohne Anstrengung.* — Mit संपरि 1) einen Ort *verlassen.* — 2) जीवितम् *sein Leben hingeben, — daransetzen.* — Mit वि in *अवित्यज्ञ. — Mit सम् 1) *Jmd verlassen, im Stich lassen, seinem Schicksal überlassen, seiner Wege gehen lassen, sich lossagen von, verstossen.* — 2) einen Ort *verlassen, sich fortbegeben von.* — 3) *meiden.* दूरेण *schon von fern.* — 4) *Etwas fahren lassen, aufgeben, sich lossagen von, entsagen.* संत्यज्ञत् *sich von einer übernommenen Verpflichtung lossagend, zurücktretend.* — 5) *hingeben, überlassen.* — 6) *bei Seite liegen lassen, nicht beachten.* संत्यज्य *mit Ausnahme von* (Acc.). — 7) संत्यक्त *beraubt, entblösst, carens;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *Jmd um Etwas bringen,* mit doppeltem Acc. — 2) *Jmd* (Acc.) *von Jmd* (Instr.) *befreien* Bhatt. — Mit अभिसम् *verlassen, abstehen von, aufgeben.*

2. °त्यज् Adj. *verlassend, hingebend, darbringend.*

त्यज in दुस्त्यज.

त्यजन n. *das Verstossen* AV. Paipp. 19,12,4.

1. त्यज्ञस् n. 1) *Verlassenheit, Noth, Gefahr.* — 2) *Entfremdung, Abneigung, Missgunst.* = क्रोध Naigh. 2. त्यज्ञस् m. *Sprössling.*

*त्यत्र Adv. *dort.*

*त्यत्रत्य Adj. *dortig.*

त्यद् 1) Nom. Acc. Sg. n. von तद्. — 2) Adv. (stets mit vorangehendem क oder यस्) *bekanntlich, nämlich, ja.*

*त्यद् 1) m. *ein Sohn Jenes.* — 2) °म् am Ende eines adv. Comp. = त्यद्.

*त्यदायनि m. = त्यद् 1).

त्याग m. 1) *das Verlassen, im Stich Lassen, Verstossen* (einer Person). — 2) *das Meiden.* — 3) *das Verlassen* (eines Ortes). — 4) *das Entlassen, Vonsichgeben.* — 5) *das Aufgeben, Verzichten, Entsagung, Hingabe.* वाससाम् *das Ablegen —, Wechseln der Kleider.* — 6) *Hingabe des Lebens, Aufopferung.* — 7) *Hingabe eines Gutes* (im Opfer). — 8) *Freigebigkeit.* °पुत Adj. *freigebig.*

त्यागगता f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,6.

त्यागशील Adj. *freigebig.* °ता f. *Freigebigkeit* Spr. 3862.

त्यागिता f. *Freigebigkeit.*

त्यागिन् Adj. 1) *verlassend, im Stich lassend, verstossend.* — 2) am Ende eines Comp. *von sich werfend, — abweisend* 185,6. — 3) *aufgebend, verzichtend auf* (im Comp. vorangehend), *der entsagt hat.* — 4) *hingebend, aufopfernd.* आत्मन् *der sich selbst aufopfert, freiwillig in den Tod gehend.* — 5) *freigebig* 168,23. 176,6. — 6) **heldenmüthig.*

*त्यागिम Adj. von त्याग.

त्याजक Adj. *der Jmd verlässt, zurückweist, abweist.*

त्याजन n. *das Aufgeben, Entsagen.*

त्याज्य Adj. 1) *zu verlassen, im Stich zu lassen, zu verstossen, zu entfernen.* — 2) *zu meiden.* — 3) *aufzugeben.* — 4) *hinzugeben, zu verschenken.*

*त्यादृश् und *°श Adj. *ein solcher wie jener.*

त्र्युग्र m. N. pr. Taitt. Âr. 1,10,2 fehlerhaft für तुग्र.

1. °त्र Adj. *Etwas* oder *vor Etwas schützend.*

2. °त्र Adj. = त्रि in द्वित्र.

*त्रंस्, त्रंसति und त्रंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

*त्रख्, त्रखति, *त्रङ्क्, त्रङ्कति und °त्रङ्क्, त्रङ्कति (गतौ).

*त्रङ्ग m. und *त्रङ्गा f. *eine bes. Art von Stadt* oder N. pr. einer Stadt.

त्रट्टरिति (onomatop. mit इति) *knack! krach!* Hem. Par. 4,463. 734. 11,156. त्रटत्रट oder °टा Pañkad.

त्रद् m. *Eröffner, Freimacher.*

*त्रन्द्, त्रन्दति (चेष्टायाम्).

त्रप्, त्रपते (metrisch auch Act.) *verlegen werden, sich schämen.* — Caus. 1) त्रपयति *verlegen machen, mit Scham erfüllen* Spr. 2062. — 2) *त्रपयति und त्रापयति = Simpl. — Mit अप *sich verlegen abwenden, verlegen werden, sich schämen.* — Mit व्यप dass.

त्रप 1) m. = 2) *a)* nur Pañkat. 84,8. ed. Bomb. 1,90,19 त्रपा. — 2) f. त्रपा *a) Verlegenheit, Scham.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *eine untreue Frau.* — *c) *Geschlecht, Familie.* — *d) *Ruhm.*

*त्रपाक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*त्रपारण्डा f. *Hure.*

*त्रपिष्ठ Superl. und *त्रपीयंस् Compar. zu तृप्र.

त्रपु n. 1) *Zinn* Kap. S. 28,10. — 2) **Blei.*

*त्रपुकर्कटी f. Bez. *verschiedener Gurkenarten.*

त्रपुकर्णिन् Adj. *zinnerne Ohrgehänge habend;* m. Bein. Bhavanandin's.

*त्रपुटी f. *kleine Kardamomen.* Vgl. त्रिपुटा und °पुटी.

*त्रपुपट्ट m. und *°पट्टिका f. *ein best. Ohrschmuck* Deçin. 6,89. 5,23.

*त्रपुल n. *Zinn.*

त्रपुष 1) m. N. pr. eines Kaufmanns Lalit. 493, 9. 499,10. 508,17. — 2) *f. ई = त्रपुस 2). — 3) *n. *a)* = त्रपुस 1). — *b) Zinn.*

त्रपुस् n. *Zinn* TS. 4,7,5,1.

त्रपुस 1) n. *a) die Frucht von* 2). — *b) *Zinn* Râgan. 13,20. — 2) f. ई *die Koloquinthengurke* und *andere Gurkenarten.*

*त्रप्र n. v. l. für वप्र *Blei.*

*त्रप्स्य n. = द्रप्स्य n. *flüssige saure Milch.*

त्रय 1) Adj. (f. ई) *dreifach, — getheilt, dreierlei.* त्रयी विद्या *die dreifache Wissenschaft* ist ursprünglich *das Wissen des heiligen Wortes in seiner dreifachen Gestalt als Lied, Opferspruch und Gesang;* später *das Wissen der 3* Veda, *welche jene dreifache Form darstellen.* In der späteren Sprache steht त्रयाणाम् für das ältere त्रीणाम्. — 2) f. त्रयी *a) Dreizahl.* — *b) die drei* Veda Gaut. — *c) die buddhistische Trias:* Buddha, Dharma *und* Saṁgha Harshak. 204,12. — *d) Gipfel* Bâlar. 15,4. — *e) *eine Frau, deren Mann und Kinder am Leben sind.* — *f) *Vernonia anthelminthica.* — *g)* *= सुमति. — 3) n. *Dreizahl.*

त्रयःपञ्चाशत् f. *dreiundfünfzig* Çat. Br. 12,3,5,12.

*त्रयधी Adv. Grassmann's Vermuthung für त्रेधा 3,2.

(त्रययाय्य) त्रयस्त्रायिंश Adj. *zu behüten, zu beschützen.*

त्रयश्चत्वारिंश Adj. (*f. ई) *der 43ste.*

*त्रयश्चत्वारिंशत् f. *dreiundvierzig.*

*त्रयःषष्टि f. *dreiundsechzig.*

त्रयस्त्रिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 33ste.* Du. *der*

32ste und 33ste. — b) mit 33 verbunden, plus 33. — c) aus 33 bestehend, 33 zählend. — d) mit dem 33theiligen Stoma *verbunden, denselben enthaltend* u. s. w. — 2) m. *ein 33theiliger* Stoma.

त्रयस्त्रिंशत् f. *dreiunddreissig.* Ausnahmsweise auch Pl. Das Gezählte in gleichem Casus. त्रयस्त्रिंशत् (vgl. त्रिंशत्) auch als Acc. त्रयस्त्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *33silbig,* त्रयस्त्रिंशद्रात्र n. *eine 33tägige Feier.*

त्रयस्त्रिंशति f. *eine Anzahl von 33.*

त्रयस्त्रिंशत्संमित n. प्रजापतेस्त्र ° Name eines Sâman.

*त्रयस्त्रिंशपति m. Bein. Indra's.

त्रयस्त्रिंशस्तोम Adj. *den 33theiligen* Stoma *enthaltend* u. s. w.

त्रयस्त्रिंशिन् Adj. *33 enthaltend.*

*त्रयःसप्तति f. *dreiundsiebzig.*

त्रयिविद् Adj. TBr. 1,2,1,26 fehlerhaft für त्रयी°.

त्रयीतनु m. 1) Bein. *a) der Sonne* Hemâdri 1,613, 15. — *b)* Çiva's. — 2) *ein Brahman* Gal.

त्रयीदृक् m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,760,6.

त्रयीधामवत् Adj. *dessen Licht die drei* Veda *bilden,* Beiw. der Sonne 101,32.

त्रयीमय Adj. (f. ई) *aus den drei* Veda *bestehend, diese enthaltend, auf diesen beruhend* u. s. w. Ind. St. 15,376.

*त्रयीमुख m. *ein Brahman.*

त्रयीमूर्तिमत् Adj. *dessen Leib die drei* Veda *bilden,* Beiw. Vishṇu's Agni-P. 31,12. Hemâdri 1,737,4.

त्रयीविद् Adj. *die Dreiheit des heiligen Wortes kennend.*

त्रयोदश 1) Adj. (f. ई) *a) der 13te. — b) mit 13 verbunden, plus 13. — c) aus 13 bestehend.* — 2) f. ई *der 13te Tag im Halbmonat.*

त्रयोदशक n. *Dreizehnzahl.*

त्रयोदशद्वीपवती Adj. f. *aus 13 Inseln bestehend* (मही) MBh. 3,3,52. 134,20.

त्रयोदशधा Adv. *in 13 Theilen, — Theile.*

त्रयोदशन् und त्रयोदशन् Adj. *dreizehn.* त्रयोदशातर Adj. *dreizehnsilbig,* त्रयोदशरात्रि Adj. *13 Klen lang,* त्रयोदशरात्र n. (Comm. zu Kâtj. Çr. 12, 1,5) und त्रयोदशाह m. *eine 13tägige Feier.*

त्रयोदशम Adj. *der dreizehnte.*

त्रयोदशमासिक Adj. *aus 13 Monaten bestehend* Kâraṇḍ. 72,19.

त्रयोदशर्च Adj. *13 Ṛk enthaltend;* Subst. *ein aus 13 Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,10.

त्रयोदशवर्ष्यसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

त्रयोदशवार्षिक Adj. *13jährig* MBh. 7,197,7.

त्रयोदशविध Adj. *von 13 Arten* Karaka 6,3.

त्रयोदशिक Adj. *am 13ten Tage eines Halbmonats stattfindend.*

त्रयोदशिन् Adj. *13 enthaltend.*

*त्रयोनवति f. *dreiundneunzig.*

त्रयोविंश Adj. (f. ई) 1) *der 23ste.* — 2) *aus 23 bestehend.*

त्रयोविंशत् f. *dreiundzwanzig* Bhâg. P.

त्रयोविंशति f. dass. त्रयोविंशतिरात्र n. *eine 23tägige Feier.* Ausnahmsweise auch Pl. und als Adj. am Anfange eines Comp.

त्रयोविंशतिक Adj. *aus 23 bestehend.*

त्रयोविंशतितम Adj. *der 23ste.*

त्रयोविंशतिधा Adv. *in 23 Theilen, — Theile.*

त्रय्यारुण m. = वैदारुण.

त्रय्यारुण und °णि m. N. pr. verschiedener Männer.

त्रवाडिलघु m. N. pr. eines Mannes.

1. त्रस्, त्रसति, त्रस्यति (episch auch Med.) *erzittern, erbeben, erschrecken vor* (Abl., Gen. oder Instr.). त्रस्त *zitternd, bebend, erschrocken;* in der Tonkunst *das schnelle Tempo.* — Caus. त्रासयति (episch auch Med.) 1) *Jmd schütteln* Mṛkkh. 48,20. — 2) *erzittern machen, erschrecken, in Furcht setzen, scheuchen* 301,21. — Mit अप *aus Angst sich zurückziehen, fliehen* MBh. 12,67,31. *अपत्रस्त in Comp. mit einem Abl. — Mit अव, °त्रस्त *erschrocken.* v. l. अपधस्त. — Mit उद्, उत्त्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrecken, in Angst versetzen, aufscheuchen* 302,22. — Mit व्युद् Caus. *auseinander scheuchen* Âpast. Çr. 13,3,11. — Mit समुद्, समुत्त्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrecken, in Angst versetzen.* — Mit निस् *sich flüchten.* — Mit परा Caus. *verscheuchen.* — Mit परि, °त्रस्त *erschrocken.* — Mit प्र *aus Angst sich flüchten.* — Caus. *verjagen, verscheuchen.* — Mit वि *erbeben, erschrecken.* °त्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrekken, in Angst setzen.* — Mit सम् *erzittern, erschrecken.* संत्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrecken, in Angst versetzen.* — Mit अभिसम्, °संत्रस्त *erschrocken.*

2. *त्रस्, त्रासयति (धारणे, ग्रहणे, वरणे) Dhâtup. 33,67.

त्रस 1) Adj. *was sich bewegt;* n. *das Bewegliche, Lebendige, die Thiere, Thiere und Menschen.* — 2) *m. *das Herz.* — 3) *n. *Wald.*

त्रसदस्यु und त्रसदस्यु (Bhâg. P.) m. N. pr. eines Fürsten.

त्रसन n. etwa *eine bewegliche, zitternde Verzierung.*

त्रसर m. *Weberschiff* Bâlar. 84,6 (?).

त्रसरेणु 1) m. *ein feines Staubkörnchen, wie man es in den durch eine Fensteröffnung einfallenden Sonnenstrahlen zittern sieht (ein best. Körper- und Zeitmaass).* — 2) *f. N. pr. einer Gemahlin des Sonnengottes.

*त्रसुर Adj. = त्रसु.

त्रसु Adj. *furchtsam, scheu.*

1. त्रा, त्राति, त्रैते und त्रायते; Pass. त्रायते, Partic. त्रात und *त्राण; *behüten, beschützen, retten vor* (Gen. oder Abl.). — Mit परि dass. परित्रायताम् impers. so v. a. *Hülfe!* — Mit सम् dass.

2. त्रा m. *Beschirmer, Beschützer.*

त्राटक n. Bez. *eines best. starren Blickes bei Asketen.*

त्राण 1) *Adj. Partic. von 1. त्रा. — 2) *f. आ und n. Ficus heterophylla.* — 3) n. *a) das Schützen, Beschützen, Schutz, Hülfe;* concret *Rettungsmittel, Rettungsanker.* In Comp. mit dem *was,* mit dem *wovor geschützt wird* und mit dem *von dem der Schutz, die Hülfe ausgeht.* — *b) Schutz für den Körper, Harnisch, Helm* u. s. w.

त्राणन n. *das Schützen, Behüten.*

त्राणसारिन् Adj. *mit einem vorzüglichen Helm versehen.*

त्रात 1) Adj. Partic. von 1. त्रा. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Schutz.* इन्द्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. v. l. त्रात्र.

त्रातर् Nom. ag. *Beschirmer, Behüter, Retter von* (Gen.) oder *vor* (Abl.).

त्रातव्य Adj. *zu schützen, zu hüten.*

त्रात्र 1) Adj. *an* Indra Trâtar *gerichtet* Comm. zu Âpast. Çr. 3,13,10. — 2) n. *Schutz.* इन्द्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

त्रापुष 1) Adj. *zinnern* Kâd. 253,16. — 2) *n. *a) Zinn.* Gal. — *b) Silber.*

त्रापुस Adj. (f. ई) *von der Pflanze* त्रपुसी *herrührend.*

*त्राप्य Partic. fut. pass. von त्रप्.

त्रामन् n. *Schirm, Schutz.*

त्रायति m. Bez. *der Wurzel* 1. त्रा 221,19. 20.

त्रायन्ति (metrisch Karaka 6,17), °का und त्रायन्ती f. *Ficus heterophylla.*

त्रायमाण 1) Adj. (त्रा°) Partic. von 1. त्रा. — 2) f. त्रायमाणा f. *Ficus heterophylla.* m. oder n. Varâh. Bṛh. S. 44,10.

*त्रायमाणिका f. *Ficus heterophylla* Râgân. 5,55.

*त्रायोदश Adj. *zum 13ten eines Halbmonats in Beziehung stehend.*

त्रास 1) Adj. MBh. 7,9476 fehlerhaft für त्रस. — 2) m. *a) Schreck, Angst.* In Comp. mit dem *der in Angst geräth* und auch mit dem *vor dem, wo-*

vor man Angst hat. — *b*) **ein Fehler in einem Edelstein.*

त्रासकृत् Adj. *Schreck* —, *Angst bewirkend.*

त्रासदस्यव 1) m. Patron. von Trasadasju. — 2) n. Name eines Sâman.

त्रासन 1) Adj. (f. ई) *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *erschreckend, in Angst jagend.* — 2) n. *a*) *das Erschrecken, in Angst Versetzen, Aufscheuchen.* — *b*) *Schreckmittel.*

त्रासनीय Adj. *Schreck zu verbreiten geeignet.*

त्रासिन् Adj. *furchtsam.*

त्रि Adj. Pl. m. n. *drei.* **त्रिषु** so v. a. *trium generum.* Ungenau für **तृतीय** *der dritte* 221,3. Vgl. **तिसर्**.

त्रिंश 1) Adj. (f. ई) *a*) *der 30ste.* — *b*) *den 30sten Theil bildend.* — *c*) *mit 30 verbunden, plus 30.* — *d*) *aus 30 bestehend.* — *e*) *mit einem 30theiligen* Stoma *verbunden.* — 2) m. *a*) $^1/_{30}$ *eines Zodiakalbildes, ein Grad.* Richtig **त्र्यंश**. — *b*) *ein 30theiliger* Stoma.

त्रिंशक 1) Adj. *a*) *aus 30 Theilen bestehend.* — *b*) **für 30 gekauft, 30 werth* u. s. w. — 2) f. **त्रिंशिका** Titel eines Werkes. — 3) n. *Dreissigzahl.*

त्रिंशकतन्त्रविवरण n. Titel eines Werkes.

त्रिंशच्छत n. *hundertunddreissig.*

त्रिंशच्छ्लोकी f. Titel eines Werkes.

त्रिंशत् f. *dreissig, ein Dreissig.* Ausnahmsweise Pl. Das Gezählte in demselben Casus oder im Gen. (später). **त्रिंशत्** (vgl. **त्रयस्त्रिंशत्**) als Acc. Hemâdri 1,592,7. Nom. abstr. **त्रिंशत्त्व** n. Maitr. S. 1,10, 16 (Kâṭh. 36,10). **त्रिंशदत्तर** Adj. (f. आ) *30silbig,* **त्रिंशदङ्ग** *30theilig,* **त्रिंशदर** Adj. *30 Speichen habend,* **त्रिंशद्धिक्रम** Adj. (f. आ) *30 Schritte lang* Çat. Br. 3,5,1,7. **त्रिंशदर्ष** Adj. *30jährig,* **त्रिंशद्रात्र** n. *eine 30tägige Feier.*

त्रिंशतध्यान n. Titel eines Werkes. Wohl **त्रिंशद्ध्यान** zu lesen.

त्रिंशति f. *dreissig, ein Dreissig.* Râǵat. 1,348 **त्रिंशत्याङ्काम्** zu lesen.

त्रिंशती (wohl **त्रिशती**) f. Titel eines Werkes Cat. Gujar. 4,224.

त्रिंशत्क n. *ein Verein von 30.*

त्रिंशत्तम Adj. (f. ई) *der 30ste.*

***त्रिंशत्पत्र** n. *die Blüthe der Nymphaea esculenta.*

त्रिंशत्प्रश्नोत्तर n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिंशत्साहस्र Adj. (f. आ) Pl. *dreissigtausend* R. Gorr. 2,100,44.

त्रिंशद्योगावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिंशद्विध Adj. Pl. *zwischen 20 und 30* Râǵat. 8,1084.

त्रिंशाश und °क m. *ein Dreissigstel,* $^1/_{30}$ *eines Zodiakalbildes, ein Grad.*

त्रिंशिन् Adj. *30 enthaltend.*

त्रिःप्रतिकारम् Absol. *dreimal darauf tupfend* Kauç. 29. 58.

त्रिःप्रस्रुतमद् Adj. *bei dem der Brunstsaft an drei Stellen hervorquillt* MBh. 1,151,4. Vgl. **त्रिप्रस्रुत**.

त्रिःप्लक्षा f. v. l. für **त्रिप्लक्ष**.

त्रिक 1) Adj. *a*) *zu drei zusammengehörig, dreifach, eine Dreiheit bildend, aus drei bestehend* Çulbas. 1,49. — *b*) **zum dritten Mal erfolgend.* — *c*) in Verbindung mit oder mit Ergänzung von **शत** *drei vom Hundert, drei Procent.* — 2) m. (*n.) *ein dreieckiger Platz,* — *Hof* Hariv. 6501. — 3) *m. *a*) *Asteracantha longifolia.* — *b*) *Trapa bispinosa.* — 4) *f. **आ** *eine best. Vorrichtung am Brunnen.* — 5) n. *a*) *Dreizahl,* τριάς 227,1. — *b*) *regio sacra, Kreuzbein;* auch *die Hüften.* In Suçr. auch *die Gegend zwischen den Schulterblättern.*

त्रिककुद् 1) Adj. *dreigipfelig, dreispitzig, mit drei Hörnern versehen.* **त्रिककुद्देव समानानाम्** so v. a. *dreifach Seinesgleichen überragend.* — 2) m. *a*) Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshṇa's MBh. 12,342, 93. — β) Brahman's. — *b*) *ein best.* Daçâha Vaitân. — *c*) N. pr. α) eines Berges im Himavant. — β) eines Fürsten VP.^{2} 4,43.

त्रिककुद् Adj. = **त्रिककुद्** 1).

त्रिककुभ् 1) Adj. = **त्रिककुद्** 1). **त्रिककुप्समानानाम्** so v. a. *dreifach Seinesgleichen überragend.* — 2) m. *a*) *der Donnerkeil.* — *b*) Bein. Indra's. — *c*) *eine best. zehntägige Feier.* — *d*) N. pr. eines Berges.

***त्रिकट** m. *Asteracantha longifolia.*

त्रिकटु und °क n. *die drei scharfen Stoffe: Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

1.***त्रिकण्ट** n. *die drei stacheligen Pflanzen,* ein Collectivname für 3 *Arten von Solanum* Râǵan. 22,15.

2.***त्रिकण्ट** m. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) = **पत्रगुप्त**. — 3) *ein best. Fisch.*

त्रिकण्टक m. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) *ein best. giftiges Insect.* — 3) **ein best. Fisch, ein Silurus.* — 4) *eine best. Waffe.*

***त्रिकत्रय** n. = **त्रिफला, त्रिकटु** und **त्रिमद**.

त्रिकद्रुक 1) m. Pl. *a*) *drei best.* Soma-*Gefässe.* — *b*) *die drei ersten Tage der sechstägigen* Abhiplava-*Feier.* — 2) Adj. *das Wort* **त्रिकद्रुक** *enthaltend* (Ṛ.V. 2,22,1 nach dem Comm.).

त्रिकद्रुकीय Adj. *das Wort* **त्रिकद्रुक** *enthaltend.* f. आ mit Ergänzung von **ऋच्**.

त्रिकपर्दिन् Adj. *drei aufgewundene Haarflechten tragend* Gṛhjâs. 2,40.

त्रिकपाल Adj. *auf drei Schüsseln vertheilt.*

त्रिकरणी f. *die Diagonale eines Rechtecks, dessen kürzere Seite der Seite, die längere der Diagonale eines gegebenen Quadrats gleich ist, welches also ein dreimal so grosses Quadrat giebt,* Çulbas. 1,46.

त्रिकर्ण Adj. (f. ई) *dreiohrig* R. 5,17,24.

त्रिकर्मकृत् und **त्रिकर्मन्** Adj. *die drei Haupthandlungen eines Brahmanen (Opfer, Studium der heiligen Schriften und Spenden) vollbringend.*

***त्रिकर्ष** n. = **त्रिकार्षिक**.

त्रिकला f. N. pr. einer Göttin.

त्रिकलिङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

त्रिकवेदना f. *Kreuzweh* Suçr. 1,251,10.

त्रिकश Adj. *mit drei Peitschen versehen.*

त्रिकसार Titel eines Werkes.

***त्रिकस्थान** n. = **कटीर** Hâlâj.

त्रिकहृदय n. Titel eines Werkes.

त्रिकाग्निकाल m. Bein. Rudra's.

त्रिकाण्ड 1) Adj. (f. आ) *aus drei Absätzen* oder *Abschnitten bestehend.* **इषु** Bez. eines solchen *Pfeils* und *eines Sternbildes.* — *b*) **drei* Kâṇḍa (*ein best. Flächenmaass*) *gross.* — 2) n. Titel eines Werkes Comm. zu Kâtj. Çr. 3,2,1. eines Wörterbuchs, = **अमरकोश**. °**चिन्तामणि** m. und °**विवेक** m. Titel von Commentaren dazu. °**शेष** m. Titel eines *Supplements* dazu.

त्रिकाण्डमण्डन n. Titel eines Werkes.

***त्रिकाय** m. *ein* Buddha.

***त्रिकार्षिक** n. *die drei zusammenziehenden Stoffe: trockener Ingwer, Aconitum ferox und Cyperus rotundus* (oder *Senf*).

1. **त्रिकाल** n. 1) *die drei Zeiten: a) Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft.* — *b) Morgen, Mittag und Abend.* — 2) °**म्** Adv. *a) zu drei Zeiten, drei Mal.* — *b) Morgens, Mittags und Abends.*

2. **त्रिकाल** 1) Adj. *zur Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft in Beziehung stehend.* — 2) * m. *ein* Buddha.

त्रिकालज्ञ 1) Adj. *die drei Zeiten kennend, allwissend.* — 2) *m. *ein* Buddha.

त्रिकालज्ञानरचिन्तामणि m. und °**ज्ञानालोकी** f. Titel zweier Werke.

त्रिकालदर्शिन् 1) Adj. = **त्रिकालज्ञ** 1). — 2) *m. *ein* Ṛshi.

त्रिकालनाथ m. N. pr. eines Jogin Ind. St. 15,382.

त्रिकालरूप Adj. *in der Form der drei Zeiten erscheinend* (die Sonne) 102,8.

त्रिकालविद् 1) Adj. = त्रिकालज्ञ 1). — 2) *m. *ein* Buddha. — *b) ein* Arhant *der* Gaina.

त्रिकालस्नायिन् Adj. *Morgens, Mittags und Abends sich abwaschend.* Nom. abstr. °यिता f.

त्रिकुण्डेश्वर n. Titel eines Tantra.

त्रिकुमारीक Adj. *wo die drei Jungfrauen* (Umâ, Ekaparṇâ und Ekapâṭalâ) *sich befinden* Hariv. 948.

त्रिकुला f. *eine best. Pflanze,* = यवतिक्ता Kâraka 7,11.

त्रिकूट 1) Adj. *drei Kuppen, Erhöhungen, Buckel habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Berge. — 3) *n. *Steinsalz.*

त्रिकूटरहस्य n. Titel eines Werkes.

*त्रिकूटलवण n. *eine Art Salz* Râgân. 6,104.

त्रिकूटवत् m. N. pr. eines Berges.

त्रिकूर्चक n. *ein dreischneidiges Instrument, Trocar.*

त्रिकृत्वस् Adv. *dreimal* Hemâdri 1,706,20.

त्रिकैक m. *ein best.* Ekâha.

त्रिकोण 1) Adj. (f. आ) *dreieckig* MBh. 14,88,32. *ein Dreieck bildend.* — 2) *f. आ *Trapa bispinosa.* — 3) n. *a) Dreieck.* — *b)* in der Astrol. *das 5te und 9te Haus.*

त्रिकोणक n. *Dreieck.*

*त्रिकोणफल n. *Trapa bispinosa.*

त्रिकोणभवन n. in der Astrol. *das 5te und 9te Haus.*

त्रिकौशेय n. *ein best. Gewand* MBh. 13,93,71.

त्रिक्रम m. *ein dreigliedriger* Krama 11).

*त्रिक्वन् m. = स्तेन Naigh. 3,24, v. l.

त्रिक्षार n. *die drei ätzenden Stoffe: Natrum, Salpeter und Borax* Râgân. 22,8. Pl. Bhâvapr. 2,107.

*त्रिक्षुर m. *Asteracantha longifolia.*

त्रिक्षेपर् m. Bein. Çiva's Bâlar. 82,17.

*त्रिक्ष n. *Gurke.*

*त्रिखट्व n. und *°ट्वी f. *drei Bettstellen.*

त्रिखण्ड *die dreitheilige Erde.*

त्रिखण्डिकासूत्र n. Titel eines Werkes.

त्रिखर्व 1) m. Pl. *eine best. Schule.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl.*

त्रिगङ्ग n. N. pr. eines Tîrtha.

*त्रिगण m. = धर्म, काम *und* अर्थ.

त्रिगत n. in der Dramatik *verschiedene Deutung gleicher Laute.*

*त्रिगन्धक n. = त्रिजात.

त्रिगम्भीर Adj. (f. आ) *einen tiefen Nabel, eine tiefe Stimme und einen tiefen Charakter habend.*

त्रिगर्त 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) ein Fürst der* Trigarta. — *c) das Land der* Trigarta. — *d) *eine best. Art zu rechnen.* — 2) f. आ *a) *ein verliebtes Weib und Weib* überh. — *b) *eine Art Grille.* — *c) *Perle.* — *d)* N. pr. einer Stadt.

त्रिगर्तक m. Pl. = त्रिगर्त 1) *a).*

त्रिगर्तषष्ठ m. Pl. Bez. *sechs* verschiedener Kriegerstämme Kâç. zu P. 5,3,116.

*त्रिगर्तिक m. *das Land der* Trigarta.

1. त्रिगुण m. Pl. und n. S. *die 3* Guṇa 1) *n).*

2. त्रिगुण Adj. (f. आ) 1) *aus drei Schnüren* oder *Fäden bestehend.* — 2) *dreifach, dreimal so gross,* — *viel.* सप्त त्रिगुणानि दिनानि *21 Tage.* °म् Adv. *auf dreifache Weise.* — 3) *die drei* Guṇa 1) *n) enthaltend.* Nom. abstr. °त्व n.

*त्रिगुणा Adv. mit कर् *dreimal pflügen.*

*त्रिगुणाकर्ण Adj. *mit zwei Einschnitten im Ohr.*

त्रिगुणाढ्य Adj. als Bez. *verschiedener Mixturen* und *eines Oels* Rasendrak. 122. Rasar. 408. 534.

त्रिगुणात्मक Adj. *die drei* Guṇa 1) *n) besitzend* 258,11.

त्रिगुणी Adv. mit कर् 1) *dreifach zusammenlegen* Agni-P. 33,5. — 2) *dreimal pflügen.* v. l. °गुणा.

त्रिगूढ und °क n. *ein Tanz von Männern in Frauenkleidung.*

त्रिग्रामी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

त्रिग्राहिन् Adj. *die Grösse von drei* (Padjâ) *einnehmend.*

त्रिघन m. *drei zur dritten Potenz, siebenundzwanzig.*

*त्रिङ्, त्रिङ्गति *gehen, sich bewegen.*

त्रिचँ m. n. = तृचँ.

त्रिचक्र Adj. *dreirädrig;* m. *ein solcher Wagen.*

त्रिचक्षुस् Adj. *dreiäugig.*

त्रिचतुर् Adj. Pl. *drei oder vier.*

त्रिचतुर्दश Adj. Du. *der 13te und 14te.*

त्रिचत्वारिंश Adj. (f. ई) *der 43ste.*

*त्रिचत्वारिंशत् f. *dreiundvierzig.*

त्रिचिँत् und त्रिँचितीक (TS. 5,2,2,6) Adj. *aus drei Schichten bestehend.*

त्रिजगत् n. Sg. und Pl. und °ती f. *die drei Welten: Himmel, Erde und Unterwelt.* °गज्जननी f. *die Mutter der Dreiwelt,* Beiw. der Pârvatî. °गन्मोहिनी f. *Sinnesverwirrerin der Dr.,* wohl *eine Form der* Durgâ. °गद्गीश्वर m. Bein. eines Gina Ind. 13,367.

त्रिजट 1) Adj. (f. आ) *drei Flechten tragend.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen. — 3) f. आ *a) Aegle Marmelos.* — *b)* N. pr. α) einer Râkshasî. — β) einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,23.

त्रिजात und °क (Daçak. [1925] 2,115,13) n. *Zimmt, Kardamomen und Muskatnuss.*

त्रिजीवा und त्रिज्या f. *der Sinus von 3 Zeichen* oder *90 Grad, Radius.*

त्रिण n. = तृण *Gras.*

त्रिणत 1) Adj. *an drei Stellen eingebogen* (Bogen). — 2) *f. *Bogen.*

त्रिणयन v. l. für °नयन.

त्रिणवँ Adj. 1) *aus dreimal neun* (Gliedern) *bestehend.* — 2) *mit einem 27theiligen* Stoma *verbunden.*

त्रिणवन् Adj. *dreimal neun, siebenundzwanzig.* Nur am Anf. eines Comp. त्रिणवात्मक *27fach,* त्रिणवरात्र Adj. *27tägig,* त्रिणवसाहस्र Adj. Pl. (f. ई) *27tausend.*

त्रिणाक n. = त्रिनाक Bhag. P. ed. Bomb. 6,13,16.

त्रिणाचिकेत 1) Adj. *der dreimal das* Nâkiketa *genannte Feuer angelegt hat* oder *der den ebenso genannten Theil des* Kâṭhaka *studirt hat* Âpast. — 2) m. Pl. Bez. *dreier* Anuvâka *im* Kâṭhaka VP.^{2} 3,173.

त्रिणामन् Adj. *dreinamig* als Bez. eines Gottes, vielleicht Agni's AV.

त्रिणामल्ल v. l. für तृणामल्ल.

त्रिणिधन n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 7,3,17. Shadv. Br. 3,1. Lâṭj. 7,8,11. अग्नेः desgl. Ârsh. Br. Vgl. °निधन.

*त्रिणीता f. *Weib.*

त्रितँ 1) m. *a)* N. pr. α) eines vedischen Gottes. — β) Pl. einer Klasse von Göttern. — γ) verschiedener Ṛshi. — *b)* Bez. *des* Soma *bereitenden Priesters.* — 2) n. *ein Wurf von Dreien.*

त्रितकूप m. N. pr. eines Tîrtha.

*त्रितन्त्र n. und *°न्त्री f. *ein Verein von drei Zimmerleuten.*

त्रितन्त्रि Adj. *dreisaitig* (Laute).

त्रितँन्तु m. *dreifacher Aufzug* ṚV. 10,30,9.

त्रितन्त्रिका Adj. f. *dreisaitig* (Laute) S. S. S. 177.

त्रितय n. *Dreizahl,* τριάς.

त्रिता f. *Dreiheit.*

त्रिताम्र Adj. *an drei Stellen* (des Körpers) *kupferroth* R. ed. Bomb. 5,35,17.

त्रित्रिक Adj. als rühmliche Eigenschaft Râma's R. 5,32,13.

त्रित्रिकोण n. *das 9te astrol. Haus.*

त्रित्व n. *Dreiheit.*

त्रिदण्ड 1) n. *a) die drei in Eins verbundenen Stäbe eines Brahmanen, der der Welt entsagt hat.* — *b) die dreifache Macht: die Beherrschung der Rede, der Gedanken und der Handlungen.* — 2)

*f. ई Titel eines Werkes.

त्रिदण्डक n. = त्रिदण्ड 1) *a*).

त्रिदण्डिन् Adj. 1) *die drei in Eins verbundenen Stäbe eines brahmanischen Bettlers tragend;* m. *ein br. B., der der Welt entsagt hat.* — 2) *der seine Rede, seine Gedanken und seine Handlungen vollkommen beherrscht.*

*त्रिदत् Adj. (f. °दती) *dreizähnig* (als Bez. des Alters eines Thieres).

त्रिदत्त 1) *Adj. *dreizähnig.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze,* = मकामेदा Bhâvapr. 1,170.

*त्रिदला f. *Cissus pedata.*

*त्रिदलिका f. *Mimosa abstergens.*

त्रिदश॑ 1) Adj. Pl. (f. आ) *a) dreimal zehn, dreissig.* — *b) göttlich;* vgl. 2). — 2) m. *a)* Pl. *die dreimal zehn,* vereinfachte Bez. *für die dreimal eilf Götter* (12 Âditja, 8 Vasu, 11 Rudra und die beiden Açvin); *Gott* überh. (daher auch im Du. gebraucht). — 3) n. *der Wohnort der Götter, der Himmel.* Wohl fehlerhaft für त्रिदिव, wie MBh. ed. Bomb. liest.

त्रिदशगुरु m. Bein. *des Planeten Jupiter.*

त्रिदशगोप und *°क m. *Coccinelle.*

त्रिदशता f. (Bâlar. 33,13) und त्रिदशत्व n. *das Gottsein, göttliche Natur.*

*त्रिदशदीर्घिका f. Bein. der Gañgâ.

*त्रिदशन् fehlerhaft für त्रयोदशन्.

त्रिदशपति m. Bein. Indra's 322,27. °शस्त्र n. *seine Waffe,* d. i. *der Donnerkeil.*

त्रिदशपुंगव m. Beiw. Vishṇu's.

*त्रिदशमञ्जरी f. *Basilienkraut.*

*त्रिदशवधू und त्रिदशवनिता f. *eine* Apsaras.

त्रिदशशैल m. Bein. des *Berges* Kailâsa.

त्रिदशश्रेष्ठ Adj. Beiw. 1) Brahman's. — 2) Agni's.

*त्रिदशसर्षप m. *eine Art Senf.*

*त्रिदशाङ्कुश m. *der Donnerkeil.*

त्रिदशाङ्गना f. *eine* Apsaras Ind. St. 13,367.

*त्रिदशाचार्य m. = त्रिदशगुरु.

त्रिदशाधिप m. *ein Fürst der Götter* Ind. St. 13,386.

त्रिदशाधिपति m. Bein Çiva's (eig. Indra's).

त्रिदशायन Adj. wohl *zu dem die Götter hinstreben.*

त्रिदशायुध n. 1) *Regenbogen.* — 2) *der Donnerkeil.*

त्रिदशारि m. *ein Feind der Götter, ein* Asura. °राज॑न् m. Bein. Râvaṇa's.

1. त्रिदशालय m. *der Götter Wohnort:* 1) *der Himmel.* — 2) *Bein. des Berges Sumeru.

2. त्रिदशालय m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

*त्रिदशावास m. = 1. त्रिदशालय.

*त्रिदशाहार m. *Nektar.*

त्रिदशी Adv. mit भू *zu einem Gotte werden.*

त्रिदशेन्द्र m. Bein. Indra's. °शत्रु m. Bein. Râvaṇa's.

त्रिदशेश m. Bein. Indra's. °द्विष् m. *ein* Asura.

त्रिदशेश्वर 1) m. Bein. Indra's, Agni's, Varuṇa's und Jama's. °द्विष् m. Bein. Râvaṇa's. — 2) f. ई *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

*त्रिदालिका f. fehlerhaft für त्रिदलिका.

त्रिदिनस्पृश् m. *das Zusammentreffen dreier lunarer Tage an einem Sonntage.*

त्रिदिव॑ 1) n. *der dritte,* d. i. *höchste Himmel.* Im Veda stets in Verbindung mit dem Gen. दिव॑स्. Später *der Himmel* überh. Auch *m. — 2) f. त्रिदिवा *a) *Kardamomen.* — *b)* N. pr. zweier Flüsse VP. 2,4,11. — 3) f. त्रिदिवी N. pr. eines Flusses Hemâdri 1,314,11.

त्रिदिवगत Adj. *in den Himmel eingegangen, im H. weilend, verstorben* Vikramâñkaṅ. 6,62.

त्रिदिवस Adj. *dreitägig* (Fieber) Agni-P. 31,18.

*त्रिदिवाधीश, *°दिवेश und *°दिवेशान (Gal.) m. *ein Gott.*

त्रिदिवेश्वर m. Bein. Indra's.

*त्रिदिवोद्भवा f. *grosse Kardamomen* Râgan. 6,85.

त्रिदिवौकस् m. *ein Gott* Vikramâñkaṅ. 15,72.

*त्रिदृश् m. Bein. Çiva's.

1. त्रिदोष am Anf. eines Comp. *ein gestörter Zustand der drei Flüssigkeiten des Körpers.* °कृत्, °घ्न, °ज्ञ und °शमन Adj.

2. त्रिदोष Adj. *die drei Flüssigkeiten des Körpers afficirend.*

त्रिदोषकारिन् Adj. als Bez. *einer best. Mixtur* Rasendraṅ. 83.

त्रिधन्वन् m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिधर्मन् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Hariv. 716 fehlerhaft für त्रिधन्वन्.

त्रिधा॑ Adv. *in dreifacher Weise, in drei Theilen, — Theile, an drei Orten, zu drei Malen, trifariam.* Mit कर् *verdreifachen.*

त्रिधातु॑ 1) Adj. *dreitheilig* (eine Composition S. S. S. 120), *dreifach, dreifältig;* überhaupt verstärkend wie *dreifach* und *triplex.* — 2) m. *a) eine best. Darbringung.* Nom. abstr. त्रिधातुत्व॑ n. TS. 2,3,6,1. — *b)* *Bein. Gaṇeça's. — *c)* *N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,3,12 (त्रिधातोः oder त्रिधातु st. त्रिधातुः zu lesen). — 3) n. *die dreitheilige Welt.*

त्रिधातुक 1) Adj. *aus drei Elementen bestehend.* — 2) *m. Bein. Gaṇeça's.

त्रिधातुशृङ्ग Adj. *dreifache Hörner habend.*

त्रिधात्व n. *Dreitheiligkeit.* Loc. so v. a. *in drei Fällen.*

1. त्रिधामन् n. = त्रिदिव 1).

2. त्रिधामन् 1) Adj. *a) dreitheilig* MBh. 13,159,22. — *b) in allen drei Welten erglänzend* Bhâg. P. 3, 8,31. VP. 2,8,54 (hier vom Comm. anders erklärt). — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Brahman's. — γ) *Çiva's. — *b) *Feuer, Gott* Agni. — *c) *Tod.* — *d)* N. pr. eines Vjâsa (= Vishṇu).

त्रिधामूर्ति f. *ein dreijähriges Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

त्रिधार 1) Adj. (f. आ) *dreiströmig* (गङ्गा) Hariv. 3189. — 2) *f. आ *Euphorbia antiquorum* Gal.

*त्रिधारक m. 1) *Scirpus Kysoor.* — 2) *Euphorbia antiquorum.*

*त्रिधारस्रुक्ची f. 1) *Euphorbia antiquorum.* — 2) = धारास्रुक्ची.

त्रिनगरीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

त्रिनयन 1) Adj. *dreiäugig.* — 2) m. Bein. Rudra-Çiva's. — 3) f. आ Bein. der Durgâ. — 4) n. N. pr. einer Stadt.

त्रिनवत Adj. *der 93ste.*

त्रिनवति f. *dreiundneunzig.*

त्रिनवतितम Adj. *der 93ste.*

त्रिनवक् (metrisch) n. Pl. *siebenundzwanzig Tage.*

त्रिनाक॑ n. = त्रिदिव 1).

त्रिनाभ Adj. *der die drei Welten in seinem Nabel birgt.*

त्रिनाभि Adj. *drei Naben habend.*

त्रिनिधन n. = त्रिणिधन Tâṇḍja-Br. 7,3,17, v. l.

त्रिनिवित्क Adj. *drei* Nivid-*Verse enthaltend* Ait. Âr. 119,3 v. u.

*त्रिनिष्क Adj. *drei* Nishka *werth.*

त्रिनेत्र 1) Adj. *a) dreiäugig.* — *b)* als Bez. *verschiedener Mixturen* Rasendraṅ. 57. 87. Bhâvapr. 3,88. — 2) m. *a)* Bein. Rudra-Çiva's. — *b) das Mondhaus* Çiva's d. i. Ârdrâ Varâh. Bṛh. S. 15, 29. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. आ (Gal.) und ई *Yamswurzel.* — 4) f. आ Bein. der Durgâ.

*त्रिनेत्रचूडामणि m. *der Mond.*

*त्रिनेत्रफल m. *Cocosnussbaum* Gal.

*त्रिनैष्किक Adj. = त्रिनिष्क.

त्रिपक्ष n. *drei Monatshälften,* $1\frac{1}{2}$ *Monate* Çâṅkh. Gṛhj. 4,3 (vgl. jedoch Comm). Chr. 221,3.

*त्रिपक्षक m. *Butea frondosa.*

त्रिपच्छस् Adv. *immer zu drei Stollen.*

त्रिपञ्चाश॑ Adj. (f. ई) 1) *der 53ste.* — 2) *aus 53*

bestehend.

त्रिपञ्चाशत् f. *dreiundfünfzig.*

त्रिपञ्चाशत्क्रियाकथानक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 597.

त्रिपञ्चाशत्तम Adj. *der 53ste.*

*त्रिपटु n. *die drei salzigen Stoffe: Steinsalz, Vidlavaṇa und schwarzes Salz.*

त्रिपतत् am Anf. eines Comp. Bein. der Gaṅgâ.

त्रिपताक Adj. 1) in Verbindung mit कर् u. s. w. *eine Hand mit drei ausgestreckten Fingern (Zeigefinger, Mittelfinger und kleiner Finger)* Bâlar. 54,19. Dieses Zeichen giebt man, wenn man auf der Bühne Etwas ज्ञानात्मिकम् sagen will. — 2) *in Verbindung mit ललाट u. s. w. *eine Stirn mit drei feinen Falten.*

त्रिपताकाकर m.=त्रिपताककर; s.u. त्रिपताक 1).

त्रिपती f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

त्रिपत्र m. 1) *Aegle Marmelos.* — 2) **ein best. Knollengewächs.*

*त्रिपत्रक m. *Butea frondosa.*

त्रिपथ 1) n. *a) Himmel, Luftraum und Erde* oder *Himmel, Erde und Unterwelt.* — *b) *ein Ort, wo drei Wege zusammenkommen.* — 2) Adj. (f. आ) als Beiw. von Mathurâ.

त्रिपथक m. *eine Art Composition* S.S.S. 165.

त्रिपथगा 1) Adj. f. und Subst. Beiw. und Bein. der Gaṅgâ. — 2) Titel eines Commentars zum Paribhâshenduçekhara Opp. Cat. 1.

त्रिपद् und त्रिपाद् (stark °पाद्) 1) Adj. (* f. wie * m. und °पदी) *a) dreifüssig.* — *b) drei Schritte thuend.* — *c) aus drei Stollen bestehend.* — *d) trinomisch.* — *e) zu drei Vierteln* RV. 10,90,4. Subst. *Dreiviertel* 3. — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. eines Daitja. — 3) f. त्रिपदी *a) *Elephantengürtel.* — *b) ein best. Gang des Elephanten* Kâd. 94,10. Vikramâṅkaḱ. 13,29. — *c) *Cissus pedata.* — *d)* Bez. *der Gâjatrî und eines best. Metrums im Prâkrit.* — *e) eine best. Composition* S.S.S. 164.

त्रिपद् 1) Adj. (f. त्रिपदा und त्रिपदी) *a) dreifüssig.* — *b) drei Felder einnehmend* Hemâdri 1,631, 11. 632,21. — *c) aus drei Stollen bestehend.* — *d) drei* Pada *als Maass habend.* — *e) drei Wörter enthaltend* Comm. zu AV. Prât. 4,114. Nom. abstr. °त्व n. zu 4,98. °प्रभृति Adj. *aus drei und mehr Worten bestehend* TS. Prât. — 2) *f. आ *a) Cissus pedata.* — *b) das Metrum* Gâjatrî Gal. — 3) n. *drei Wörter.*

त्रिपदिका f. *ein dreifüssiges Gestell.*

त्रिपद्य Adj. *dreitheilig* Weber, Gjot. 52.

*त्रिपत्र m. N. pr. eines der 10 Rosse des Mondgottes.

त्रिपरिक्रान्त Adj. *der drei* (Klippen glücklich) *entgangen ist.*

त्रिपरिवर्तम् Absol. *mit dreimaliger Umdrehung* Lalit. 183,19.

त्रिपर्ण 1) *m. *Butea frondosa* Râǵan. 10,36. — 2) *f. आ *wilder Hanf.* — 3) f. ई *a) Desmodium gangeticum* Bhâvapr. 3,52. — *b) die wilde Baumwollenstaude* Bhâvapr. 1,198. — *c) *wilder Hanf.* — *d) *Sanseviera zeylanica* Râǵan. 3,7. — *e) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112.

*त्रिपर्णिका f. 1) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112. — 2) *Carpopogon pruriens.* — 3) *Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,46.

त्रिपर्याय Adj. *drei Wendungen habend* (ein Stoma).

त्रिपर्वत N. pr. einer Oertlichkeit Ind. Antiq. 1878,33.

त्रिपशु Adj. *mit drei Opferthieren verbunden.*

(त्रिपस्त्य) त्रिपस्त्यं Adj. *drei Wohnsitze habend.*

त्रिपाजस्य Adj. *drei Bäuche habend.*

त्रिपाट m. *intersection of a prolonged side and perpendicular (in a quadrangular figure), the figure formed by such intersection.*

*त्रिपाठिका f. *Schnabel* Gal.

त्रिपाठिन् f. Adj. *die drei* Veda *studirend, — kennend.* °ठिशिवराम m. N. pr. eines Scholiasten.

त्रिपाण Adj. *aus der Pflanze* Triparṇî *gemacht.*

त्रिपाद् 1) *Adj. (ein Sternbild) *von dem drei Viertel in ein Zodiakalbild fallen;* *m. *ein solches Sternbild.* — 2) *ein dreifüssiges Gestell.* — 3) *f. ई *eine Art Mimose.*

त्रिपादक 1) Adj. (f. °दिका) *dreifüssig.* — 2) *f. °दिका *a) Cissus pedata.* — *b) eine Art Mimose.*

त्रिपादीसूत्र n. Titel eines gramm. Tractats.

त्रिपादिभूतिकथन n. Titel eines Kapitels im Padmapurâṇa Verz. d. Oxf. H. 13,*b*,47.

त्रिपादिभूतिमहानारायणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

त्रिपिटक n. *die drei* Piṭaka, d. i. Sûtra—, Vinaja— *und* Abhidharmapiṭaka.

त्रिपिण्डक Adj. *mit drei Opferklössen verbunden.*

त्रिपिण्डी f. *die drei Opferklösse.*

त्रिपिध Adj. *mit drei Körpertheilen* (den Ohren und der Zunge) *trinkend.*

त्रिपिष्टप (*m.) n. 1) *die Himmelswelt,* Indra's *Himmel.* — 2) **der Luftraum.*

*त्रिपिष्टपसद् m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

*त्रिपुं m. *Dieb.*

त्रिपुट 1) *Adj. *dreifach zusammengelegt.* — 2) m. *a) eine Erbsenart.* — *b) *Asteracantha longifolia.* — *c) *ein best. Längenmaass.* — *d) ein best. Tact* S.S.S. 237. — *e) *Ufer.* — 2) *f. आ und ई *a) Convolvulus Turpethum* Râǵan. 6,170. — *b) *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85. — 3) f. आ *a) *eine Art Jasmin* Râǵan. 10,87. — *b) eine Form der* Durgâ.

त्रिपुटक 1) Adj. *dreieckig* (Wunde.) — 2) m. *eine Erbsenart.*

*त्रिपुटिन् und *°पुटिफल m. *Ricinus communis.*

त्रिपुण्ड्र, °क und °पुण्ड्र (?) n. *drei auf verschiedenen Theilen des Körpers,* insbes. *auf der Stirn* (bei den Çiva-Verehrern) *mit Asche aufgetragene Striche.*

त्रिपुण्ड्रमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

त्रिपुण्ड्रिन् Adj. *mit dem* Tripuṇḍra *versehen.*

त्रिपुर f. Pl. = त्रिपुर 1).

त्रिपुर 1) n. *a)* oxyt. *dreifache Wehr, — Burg.* Im Epos (vgl. TS. 6,2,3,1) *drei von* Maja *für die* Asura *erbaute Burgen aus Gold, Silber und Eisen, die* Çiva *verbrannte.* — *b)* Titel einer Upanishad. — *c)* N. pr. einer Stadt. — 2) m. *a) eine Form* Çiva's. — *b)* Bein. *des* Asura Bâṇa VP.^{2} 5,118. — 3) f. आ *a) *eine Art Kardamomen* Gal. Vgl. त्रिपुटा und °टी. — *b) *eine Reisart* Gal. — *c) eine best. Zauberkunst.* — *d)* Titel einer Upanishad. — *e) eine Form der* Durgâ Paṅkad. — *f)* N. pr. einer Stadt. °पुरी v. l. — 3) f. ई *a)* Titel einer Upanishad. — *b)* N. pr. der Hauptstadt der Ḱedi MBh. 3, 254,10. Bâlar. 68,7.

त्रिपुरकुमार m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâḱârja.

त्रिपुरघातिन् und त्रिपुरघ्न m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरदहन 1) *m. Bein. Çiva's. — 2) n. Titel eines Gedichts Bühler, Rep. No. 130. Opp. Cat. 1.

त्रिपुरदाह m. 1) *die Verbrennung* Tripura's. — 2) Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

त्रिपुरद्रुह् (Bâlar. 95,1) und °पुरद्विष् m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरप्रमाथिन् m. desgl. Dh. V. 13,3.

त्रिपुरभैरव 1) m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3, 53. — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

*त्रिपुरमल्लिका und *मालती f. *eine Art Jasmin.*

त्रिपुरविजयिन् m. Bein. Çiva's Mudrâr. 1,13 (3,5).

त्रिपुरसिद्धान्त m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिपुरसुन्दरी f. *eine Form der* Durgâ. °तन्त्र n., °दिव्यमहालंकृत und °मानस n. Titel von Werken Opp. Cat. 1. महात्रिपुरसुन्दरीकवच n. Verz. d. Oxf. H. 94,*a*,41. *b*,5.

त्रिपुरकृन् und त्रिपुरकृत् (Prasannar. 43,11. Hâsj. 17,14) m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरातपन n. (Ind. St. 3,325,6) und °तापनी f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

त्रिपुराधिपति m. Bein. Maja's.

त्रिपुरान्तक, °रान्तकर und °रान्तकृत् (Ârjav. 78, 7) m. Bein. Çiva's.

त्रिपुराभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

त्रिपुरारांति und त्रिपुरारि m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरारिनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

त्रिपुरार्णव m. Titel eines Werkes.

त्रिपुरार्दन m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरासार und °समुच्चय m. Titel zweier Werke.

त्रिपुरीक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit VP.^{2}5,118.

त्रिपुरीप्रकरण n. Titel eines Werkes.

1. त्रिपुरुष n. Sg. *drei Männer, so v. a. drei Generationen* Gaut. °म् Adv. *drei Gen. hindurch.*

2. त्रिपुरुष Adj. 1) *das Maass von drei Mannslängen habend.* — 2) *drei Gehülfen habend.*

त्रिपुरेशाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

त्रिपुरेश्वर N. pr. einer Oertlichkeit und eines Heiligthums.

त्रिपुरोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

*त्रिपुषा f. *dunkel blühender Convolvulus Turpethum.*

त्रिपुष्कर 1) Adj. *mit drei Lotusblüthen verziert.* — 2) N. pr. *a*) Pl. eines Tîrtha. — *b*) m. eines Mannes Ind. St. 15,336.

त्रिपूरुष Adj. = 2. त्रिपुरुष 1) *a*) TBr. 1,5,10,1.

त्रिपृष्ठ 1) Adj. *drei Rücken, Höhen oder Flächen habend oder einnehmend.* — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's. — *b*) *N. pr. des ersten der schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — 3) n. *der oberste der drei Himmel, der höchste Himmel.*

त्रिपैरुष Adj. (f. ई) *auf drei Generationen sich erstreckend.*

त्रिप्रतिष्ठित Adj. *dreifachen Halt habend* AV. 10,2,32.

त्रिप्रलम्ब (R. ed. Bomb. 5,35,17) und °म्बिन् Adj. *drei herabhängende Körpertheile habend.*

त्रिप्रसूत Harshaṅ. 176,23 fehlerhaft für °प्रस्रुत.

त्रिप्रस्रुत Adj. *bei dem der Brunstsaft an drei Stellen hervorquillt* (Elephant).

त्रिप्लक्ष m. Pl. und °प्लक्षावकाश n. N. pr. einer Oertlichkeit.

त्रिफल 1) Adj. *drei Früchte habend.* — 2) f. आ *a) die drei Myrobalanen: die Früchte von Terminalia Chebula, T. Bellerica und Phyllanthus Emblica.* — *b) die drei wohlriechenden Früchte: Muskatnuss, Arecanuss und Gewürznelke.* Auch *f. ई. — *c) die drei süssen Früchte: Weintraube, Granatapfel und Dattel.*

त्रिबन्धन m. N. pr. eines Sohnes des Aruṇa. निबन्धन v. l.

त्रिबन्धु Adj. *dreifach verbunden, —verwandt.*

त्रिबर्हिस् Adj. *mit dreifacher Opferstreu versehen.*

त्रिबाहु 1) Adj. *dreiarmig.* — 2) m. *eine best. Art zu fechten.*

*त्रिबीज m. *Panicum frumentaceum.*

त्रिबुलीक n. *After.* Vgl. त्रिवलीक und कबुलि.

त्रिब्रह्मन् Adj. *mit drei* Brahman (d. i. Brahman, Vishṇu und Çiva) Dhjânab. Up. 17.

त्रिभ 1) Adj. *drei Zodiakalbilder umfassend.* — 2) n. *drei Zodiakalbilder, Quadrat eines Kreises, neunzig Grad.*

त्रिभङ्गि 1) m. *ein best. Tact* S. S. S. 209. — 2) f. °ङ्गी *ein best. Metrum.*

त्रिभङ्गीसार Titel eines Werkes.

त्रिभङ्गीवा und त्रिभङ्या f. = त्रिङ्या.

त्रिभण्डि (metrisch) und °एडी f. *Convolvulus Turpethum.*

त्रिभमौर्विका f. = त्रिङ्या.

त्रिभव Adj. als Bez. *einer Art von Fieber* Bhâvapr. 3,78.

त्रिभाग m. 1) *der dritte Theil.* Bei besondern Seitenblicken soll *ein Drittel* des Auges betheiligt sein. Kâd. 223,22. 225,10. 239,6. Harshaṅ. 176,15. Bâlar. 72,1. — 2) *ein Drittel eines Zodiakalbildes.*

त्रिभाज् Adj. *drei Antheile erhaltend.*

त्रिभाण्डी f. = त्रिभण्डी Karaka 7,7.

त्रिभानु m. N. pr. eines Fürsten.

*त्रिभाव, davon त्रैभाव्य.

त्रिभाष्यरत्न n. Titel eines *Commentars* zu TS. Prât.

त्रिभिन्न m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

त्रिभुक्तिराज m. N. pr. eines Tîrtha.

त्रिभुङ्ग् Adj. *dreifältig, dreifach.*

त्रिभुज Adj. *dreiarmig, dreiseitig;* m. *Dreieck* Ârjabh. 2,11.

त्रिभुवन 1) n. *a*) *die drei Welten: Himmel, Luft und Erde oder Himmel, Erde und Unterwelt.* — *b*) N. pr. einer Stadt. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

त्रिभुवनगुरु m. Bein. Çiva's.

त्रिभुवनपति m. Bein. Vishṇu's.

त्रिभुवनपालदेव m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिभुवनप्रभा f. N. pr. der Tochter eines Dânava.

त्रिभुवनमल्लदेव m. Bein. des Fürsten Vikramâñkadeva Vikramâñkaṅ. in den Unterschriften der Sarga.

त्रिभुवनराय m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिभुवनाभोग m. *der weite Weltraum* Prasannar. 4,17.

त्रिभुवनेश्वर m. Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

त्रिभुवनेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liñga.

*त्रिभूम Adj. *dreistöckig.*

त्रिभोगलग्न n. *der höchste Punkt der Ekliptik über dem Horizont.*

त्रिभौम Adj. *dreistöckig* Hemâdri 1,672,2.

त्रिमण्डला f. *eine giftige Spinnenart.*

त्रिमद् 1) m. (!) *die drei narkotischen Stoffe: Cyperus rotundus, Plumbago zeylanica und Embelia Ribes.* — 2) am Anf. eines Comp. *der dreifache Stolz: Ahnen-, Geld- und Gelehrtenstolz.*

त्रिमद्गिडक m. N. pr. eines Mannes Lalit. 295,5.

त्रिमधु 1) Adj. *der die drei mit* मधु *beginnenden Verse* (RV. 1,90,6—8) *kennt* oder *hersagt* Gaut. — 2) *n. = त्रिमधुर.

त्रिमधुर n. *die drei süssen Stoffe: Zucker, Honig und Ghee.*

त्रिमन्यु Adj. *dreifachen Rath habend* oder m. N. pr. eines Mannes.

त्रिमल्ल N. pr. einer Oertlichkeit.

त्रिमल्लचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिमातृ Adj. *drei Mütter habend.* Nach Sâj. m. *der Werkmeister der drei Welten.*

त्रिमात्र Adj. *drei Moren enthaltend, einen Laut von d. M. von sich gebend.*

त्रिमात्राकाल Adj. *drei Moren enthaltend* Ind. St. 10,421.

त्रिमात्रिक m. Bez. *der Silbe* ओम्.

त्रिमारिका f. *Mörderin von Dreien.*

1. त्रिमार्ग 1) am Anf. eines Comp. = त्रिपथ 1) *a*). — 2) *f. ई *drei Wege.*

2. त्रिमार्ग Adj. *mit drei Wegen* Dhjânab. Up. 17.

त्रिमार्गगा f. Bein. der Gaṅgâ Çiç. 12,22.

*त्रिमुकुट m. N. pr. eines Berges.

*त्रिमुख 1) m. N. pr. des 3ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 2) f. आ Bein. der Mutter Çâkjamuni's.

त्रिमुनि 1) Adj. *von drei* Muni *herrührend.* — 2) *n. Sg. *die drei* Muni.

त्रिमूढक n. *ein best. Tanz,* = त्रिगूढक.

त्रिमूर्त Ind. St. 9,10 fehlerhaft für त्रिसूत्र.

त्रिमूर्ति 1) Adj. *drei Gestalten—, drei Formen habend.* — 2) am Anf. eines Comp. Collectivbezeichnung Brahman's, Vishṇu's und Çiva's He-

MÂDRI 1,782,9. — 3) m. *a*) Bein. der Sonne HEMÂDRI 1,591,8. — *b*) *ein* Buddha. — *c*) N. pr. eines der 8 Vidjeçvara HEMÂDRI 1,611,9. 823,6. 2,*a*, 126,11.

त्रिमूर्तिक m. = त्रिमूर्ति 3) *b*).

*त्रिमूर्ध Adj. = त्रिमूर्धन्.

त्रिमूर्धन् 1) Adj. *dreiköpfig* ṚV. 1,146,1. — 2) m. N. pr. eines Rakshas UTTARAR. 32,12.

त्रियक्त Adj. *dreiäugig* (Çiva). v. l. त्रियज्ञ.

त्रियज्ञ Adj. angeblich = त्रिभिर्वेद् इज्यते, यज्ञेश.

त्रियम्बक m. Bein. Çiva's KAP. S. 8,10.

त्रियव Adj. *das Gewicht von drei Gerstenkörnern habend.*

त्रियवस्थ Adj. *drei Zustände habend.*

त्रियवि = त्र्यवि MAITR. S. 3,11,11.

*त्रियष्टि m. vielleicht *Oldenlandia biflora.*

त्रियान n. *die drei Vehikel* (buddh.).

त्रियाम 1) Adj. (f. आ) *drei Nachtwachen —, 9 Stunden enthaltend.* — 2) f. आ *a*) *Nacht.* — *b*) **ein Convolvulus mit dunklen Blüthen.* — *c*) **die Indigopflanze.* — *d*) **Gelbwurz.* — *e*) * Bein. der Jamunâ.

*त्रियामक n. *Sünde.*

1. त्रियुग n. *eine Periode von drei Generationen.* Nach Andern *Frühling, Regenzeit und Herbst* oder *die drei letzten Weltalter.*

2. त्रियुग Adj. *in den drei ersten Weltaltern erscheinend* MBu. 12,43,6. Wird auch ähnlich wie त्रियुग्म erklärt.

त्रियुग्म Adj. *drei Paare* (यशोवीर्ये, ऐश्वर्यश्रियौ und ज्ञानवैराग्ये Comm.) *besitzend.*

*त्रियूक m. *ein kastanienbraunes Pferd.*

त्रियोजन n. *eine Strecke von drei* Jogana.

त्रिव्यच = त्र्यच = तृच.

त्रिरत्र Adj. *aus drei Lauten bestehend* DHJÂNAB. UP. 17.

त्रिरत्न n. *die drei Kleinode:* Buddha, *das Gesetz und die Versammlung.*

त्रिरश्रि Adj. *dreieckig.*

त्रिरसक n. *ein berauschendes Getränk.*

1. त्रिरात्र n. Sg. und Pl. (MBu. 3,82,18) *ein Zeitraum von drei Nächten (Tagen).* °त्रम् *drei Tage lang,* °त्रात् und °त्रेण *nach drei Tagen,* °त्रैस्त्रिभि: *nach neun Tagen.* °रात्रावरम् *wenigstens drei Tage* GAUT. 23,24.

2. त्रिरात्र 1) Adj. *drei Tage dauernd.* — 2) m. *eine dreitägige Feier.*

त्रिराव m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBu. 5,101,11. v. l. त्रिवार.

त्रिरुन्नत Adj. *mit drei emporgestreckten Körpertheilen* ÇVETÂÇV. UP. 2,8.

त्रिरूप Adj. 1) *dreigestaltig.* — 2) *dreifarbig.* — 3) *drei Moren habend* Comm. zu TS. PRÂT.

त्रिरूपकोश m. Titel eines *Wörterbuchs* OPP. Cat. 1.

त्रिरेख 1) Adj. (f. आ) *drei Streifen habend.* — 2) *m. *Muschel.* Nach GAL. *ein anderes Thier,* = पुच्छ्लोमन् u. s. w.

*त्रिरेखाङ्कित m. *ein best. Fisch* GAL.

त्रिरेखापुट *Sechseck.*

त्रिर्व्यूह Adj. *dreifach erscheinend* MBu. 12,348,57.

त्रिलव m. *der dritte Theil* LILÂV. S. 10.

*त्रिलवण n. = त्रिपटु RÂGAN. 22,7.

त्रिलिङ्ग 1) Adj. *a*) *die drei* गुण 1) *n*) *besitzend.* — *b*) *dreigeschlechtig, adjectivisch.* — 2) f. ई *die drei grammatischen Geschlechter.* — 3) n. *das Land* Telinga.

त्रिलिङ्गक Adj. = त्रिलिङ्ग 1) *b*).

त्रिलोक 1) n. (nur °लोके), f. (ई) Sg. und m. Pl. *die drei Welten: Himmel, Luftraum und Erde* oder *Himmel, Erde und Unterwelt.* एतद्खिलं °लोकीतलम् so v. a. *dieser ganze Erdboden* PRASANNAR. 66,4. — 2) m. *ein Bewohner einer der drei Welten.*

त्रिलोकदर्पणकथा f. Titel eines Werkes BÜHLER, Rep. No. 598.

त्रिलोकनाथ m. Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

त्रिलोकवशंकर m. N. pr. eines Lokeçvara.

त्रिलोकवीर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

त्रिलोकसार Titel eines Werkes BÜHLER, Rep. No. 599.

त्रिलोकात्मन् m. Bein. Çiva's.

त्रिलोकीकृति m. *die Schöpfung der drei Welten* DHÛRTAN. 59.

त्रिलोकीजित् Adj. *die drei Welten besiegend* DH. V. 3,4.

त्रिलोकीनाथ Adj. und m. Beiw. und Bein. Vishṇu's.

त्रिलोकीपति m. dass. Ind. St. 15,351.

*त्रिलोकीराज m. Bein. Indra's GAL.

त्रिलोकेश m. Bein. 1) Vishṇu's Spr. 2643. — 2) Çiva's. — 3) **der Sonne.*

त्रिलोचन 1) Adj. *a*) *dreiäugig.* — *b*) als Bez. *einer best. Mixtur* RASAR. 521. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a*) **ein untreues Weib.* — *b*) N. pr. einer Göttin. — 4) f. ई Bein. der Durgâ.

त्रिलोचनतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

त्रिलोचनदास m. N. pr. eines Grammatikers.

त्रिलोचनदेवन्यायपञ्चानन m. N. pr. eines Gelehrten.

त्रिलोचनपाल m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिलोचनाष्टमी f. *der achte Tag in der dunklen Hälfte des* Gjaishṭha.

त्रिलोचनेश्वरतीर्थ N. pr. eines Tirtha.

1. त्रिलोह n. *die drei Metalle: Kupfer, Messing und Glockengut* HEMÂDRI 1,765,14. 15.

2. त्रिलोह Adj. (f. ई) *aus einem von den drei Metallen verfertigt.*

*त्रिलोहक n. *die drei Metalle: Gold, Silber und Kupfer* RÂGAN. 22,42.

त्रिलौह Adj. (f. ई) = 2. त्रिलोह.

त्रिल्लक und त्रिल्लसेन m. N. pr. zweier Männer.

त्रिवक्रा f. N. pr. einer Frau.

त्रिवणसंज्ञिका und त्रिवणी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 110.37.

त्रिवत्स Adj. (f. आ) *dreijährig* (Rind).

त्रिवत्स् Adj. *das Wort* त्रि *enthaltend.*

त्रिवन्धुर Adj. *dreisitzig.*

त्रिवयस् Adj. etwa *dreifaches Gewebe habend* ṚV. 2,31,5.

त्रिवरूथ Adj. *dreifach schirmend.*

त्रिवर्ग m. *eine Zusammenstellung von drei Dingen.* Insbes. धर्म, काम und अर्थ *Verdienst, Vergnügen und Nutzen;* क्षय, स्थान und वृद्धि *Verlust, status quo und Gewinn;* सत्त्व, रजस् und तमस् und *die drei oberen Kasten.*

त्रिवर्ण Adj. *dreifarbig.*

त्रिवर्णक 1) *m. n. *Asteracantha longifolia.* — 2) n. *a*) **die drei Myrobalanen* (त्रिफला). — *b*) *die drei scharfen Stoffe* (त्रिकटु) SUÇR. 1,161,5.

*त्रिवर्णकृत् m. *Chamäleon.*

त्रिवर्णाचारप्रश्नोपण n. und °चारसंहिता f. Titel zweier Werke BÜHLER, Rep. No. 600. fg.

त्रिवर्तु Adj. *dreifach.*

त्रिवर्त्मगा f. Bein. der Gaṅgâ.

त्रिवर्त्मन् Adj. *auf drei Pfaden wandernd.*

1. त्रिवर्ष n. *ein Zeitraum von drei Jahren.*

2. त्रिवर्ष Adj. *dreijährig.*

त्रिवर्षक Adj. (f. °र्षिका) dass.

त्रिवर्षपूर्व Adj. *seit weniger als drei Jahren bekannt* ÂPAST.

त्रिवर्षीय Adj. *drei Jahre herhaltend.*

त्रिवलि (nur am Anf. eines Comp.) und °वली f. 1) *drei Falten oberhalb des Nabels* (etwas Reizendes beim Weibe). — 2) °ली *a*) **After.* — *b*) *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

त्रिवलीक 1) Adj. *am Bauche* oder *am Nacken drei Falten habend.* — 2) *n. *After.*

त्रिवलीवत् Adj. = त्रिवलीक 1) R. 5,35,18.

त्रिवार 1) m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa. त्रिराव v. l. — 2) °म् Adv. *dreimal.*

त्रिवार्षिक Adj. *drei Jahre alt* Pañkat. 167,2.

1. त्रिविक्रम n. *die drei Schritte* (Vishṇu's). Am Anf. eines Comp. Kumâras. 6,71.

2. त्रिविक्रम 1) Adj. *der die drei Schritte gethan hat* (Vishṇu). — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's. — *b*) *eine best. Mixtur* Rasendrak. 136. — *c*) N. pr. verschiedener Männer.

त्रिविक्रमक m. Bein. Vishṇu's Agni-P. 25,38.

त्रिविक्रमतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

त्रिविक्रमदेव m. N. pr. eines Autors Pischel, de Gr. pr. 28. Rasaratn. 300.

त्रिविक्रमभट्ट m. desgl. Pischel, de Gr. pr. 28.

त्रिविक्रमवृत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिविक्रमसेन m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिविक्रमाचार्य m. N. pr. eines Astronomen.

त्रिवितस्ति Adj. *drei Spannen lang.*

त्रिविद्य Adj. *die drei* Veda *in sich bergend.*

*त्रिविद्या f. *die drei* Veda Ind. 13,452.

त्रिविध Adj. *von drei Arten, dreierlei, dreifach.*

त्रिविधनामावली f. Collectivname für *drei best.* Werke.

त्रिविधा Adv. *in drei Theile.*

त्रिविनत Adj. *drei gesenkte Körpertheile habend.* ध्यवनत v. l.

त्रिविबुधी f. *ein Verein von drei Göttern* Naish. 5,72.

त्रिविष्टप n. 1) = त्रिपिष्टप *die Himmelswelt*, Indra's *Himmel.* — 2) Name eines Liṅga. — 3) Sâṁkhj. Up. 4,1 fehlerhaft für त्रिविष्टब्ध.

*त्रिविष्टपसद् m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

त्रिविष्टब्ध und °क n. = त्रिदण्ड 1) *a*).

त्रिविष्टि Adv. *dreimal.*

त्रिविष्टिधातु Adj. *dreifach.*

*त्रिविस्त Adj. *drei* Vista *wiegend.*

त्रिवृच्छ्रस् Adj. Beiw. eines Wagens MBh. 13, 139,26. = ऊर्धमध्याधोगतिफल Nilak.

त्रिवृत् 1) Adj. *a*) *dreifach, aus drei Theilen zusammengesetzt, in drei Formen bestehend, dreifach gewunden, — geschichtet, dreischichtig* u. s. w. In Verbindung mit स्तोम = 2) *a*). — *b*) *mit dem* trivṛt Stoma *verbunden.* — 2) m. *a*) *ein* Stoma, *bei welchem von den drei* Tṛka *des Liedes* ṚV. 9,11 *je die drei ersten* Ṛk *jedes* Tṛka, *dann die zweiten und endlich die dritten aneinander gereiht werden.* — *b*) *eine dreifache Schnur.* — *c*) *ein dreifach gewundenes Amulet.* — 3) f. *Ipomoea Turpethum.*

त्रिवृता f. *Ipomoea Turpethum.*

त्रिवृत्करण n. *das Dreifachmachen* 267,21.

त्रिवृत्ता f. *Dreifachheit.*

त्रिवृत्ति f. *der Lebensunterhalt durch drei Dinge* (Opfer, Lehre und Empfangnahme von Almosen).

*त्रिवृत्पर्णी f. *Hingcha repens.*

त्रिवृत्स्तोम Hariv. 7435 fehlerhaft für त्रिवृत्स्तोम.

त्रिवृत्स्तोम Adj. *mit* त्रिवृत् 2) *a*) *verbunden.* Vgl. Nilak. zu Hariv. 2,72,46.

*त्रिवृत्त m. *Butea frondosa.*

*त्रिवृत्तिका f. *Ipomoea Turpethum.*

त्रिवृष 1) Adj. *drei Stiere habend* AV. 5,16,3. — 2) m. N. pr. des Vaters von Trjaruṇa und des Vjâsa im 11ten Manvantara VP.² 3,34. 37.

त्रिवृषन् m. N. pr. = त्रिवृष 2).

*त्रिवेणि und °णी f. *der Ort, wo die Gaṅgâ mit der Jamunâ und* (nach einer mythischen Vorstellung) *auch mit der* Sarasvatî *sich verbindet.* Auch N. pr. eines andern Ortes.

त्रिवेणिका f. Titel einer Grammatik.

त्रिवेणु 1) Adj. *mit drei Fahnen versehen* (Wagen). — 2) *ein best. Theil des Wagens.* n. = यत्-कूबरयोः संधानार्थं त्रिशिखं दारु Nilak. zu MBh. 3, 175,4.

त्रिवेणुक (wohl m.) = त्रिवेणु 2).

1. त्रिवेद् am Anf. eines Comp. und °वेदी f. *die drei* Veda.

2. त्रिवेद् Adj. 1) *mit den drei* Veda *vertraut.* — 2) *die drei* Veda *in sich bergend* (die Sonne) Hemâdri 1,591,9.

त्रिवेदिन् Adj. = 2. त्रिवेद् 1) und 2).

त्रिवेदीतनु = 2. त्रिवेद् 2). देव *der Sonnengott* Bâlar. 84,4.

*त्रिवेला f. *Ipomoea Turpethum* Râgân. 6,168.

*त्रिवैस्तिक Adj. = त्रिवित्त.

*त्रिशकल m. = त्रीणि शकलान्यस्य Kâç. zu P. 6,2,47.

त्रिशक्ति f. N. pr. einer Göttin, = त्रिकला.

त्रिशङ्कु m. 1) N. pr. eines alten Weisen und eines alten Königs von Ajodhjâ. Am Himmel leuchtet er als *das südliche Kreuz.* — 2) *Katze. 3) *Zibethkatze. — 4) *der Vogel* Kâtaka. Vgl. त्रिशङ्क. — 5) *Heuschrecke. — 6) *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

*त्रिशङ्कुक m. *Bachstelze* Gal.

*त्रिशङ्कुज m. Patron. Hariçkandra's.

त्रिशङ्कुतिलक Adj. (f. आ) *mit dem südlichen Kreuz geschmückt.* दिश् f. so v. a. *der Süden* Kâd. 133,18.

*त्रिशङ्कुयाजिन् m. Bein. Viçvâmitra's.

*त्रिशङ्क m. *der Vogel* Kâtaka Gal. Vgl. त्रिशङ्कु 4).

त्रिशत 1) Adj. *a*) *hundertunddrei.* — *b*) *dreihundert.* — *c*) *der 300ste.* — *d*) *aus 300 bestehend.* f. ई Hariv. 512. — 2) f. ई *a*) *dreihundert.* — *b*) Titel eines Stotra (Opp. Cat. 1) und eines med. Werkes. — 3) n. *dreihundert.*

त्रिशतक Adj. (f. °तिका) *aus 300 bestehend.*

त्रिशततम Adj. 1) *der 103te.* — 2) *der 300ste.*

त्रिशतीगणितसार Titel eines Werkes.

1. त्रिशरण n. *die drei Zufluchtsstätten: Buddha, das Gesetz und die Versammlung.*

2.*त्रिशरण m. *ein Buddha.*

त्रिशरणातटभीम m. N. pr. eines Mannes.

त्रिशरीर Adj. *einen dreifachen Leib habend* Ind. St. 9,125.

त्रिशरीरभैरव Titel eines Werkes.

त्रिशरीरिन् Adj. *drei Körper habend.*

*त्रिशर्करा f. *drei Arten Zucker* Râgân. 22,11.

त्रिशल 1) Adj. *die Länge von drei Schweinsborsten habend.* — 2) *f. °ला N. pr. der Mutter eines Arhant's bei den Gaina.

त्रिशलाकापुरुषचरित n. Titel eines Werkes.

त्रिशस् Adv. *zu drei.*

त्रिशाख Adj. (f. आ) 1) *dreiästig.* — 2) *aus drei Runzeln bestehend* (भ्रुकुटी).

*त्रिशाखपत्र m. *Aegle Marmelos.*

*त्रिशाण und *°शाणय Adj. *drei* Çâṇa *wiegend.*

त्रिशानु m. N. pr. des Vaters von Karaṁdhama Hariv. 1,32,117. Vgl. त्रिभानु.

त्रिशाल 1) n. *ein Haus mit drei Hallen.* — 2) f. आ N. pr. der Gattin Siddhârtha's.

त्रिशालक n. *ein Haus mit drei Hallen.*

त्रिशिख 1) Adj. (f. आ) *dreizackig, dreispitzig, dreiflammig* (Hariv. 12292), *aus drei Runzeln bestehend* (भ्रुकुटी). — 2) m. *a*) *Aegle Marmelos. — *b*) *ein Rakshas. — *c*) N. pr. des Indra im Manvantara des Târnasa. — 3) f. ई Titel einer Upanishad. — 4) n. *a*) *Dreizack.* — *b*) *ein Diadem mit drei Spitzen.*

त्रिशिखर Adj. *dreispitzig.* शैल m. N. pr. eines *Berges.*

*त्रिशिखिद्ला f. *ein best. Knollengewächs.*

*त्रिशिखिन् Adj. = त्रिशिख 1) in °शिखिद्ला.

त्रिशिखीब्राह्मण n. und °णोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

त्रिशिर 1) Adj. als Beiw. eines Wagens. v. l. चतुरश्र. — 2) m. N. pr. eines Rakshas, = त्रिशिरस्. — 3) *f. आ *Clypea hernandifolia* Râgân. 6,122.

त्रिशिरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

त्रिशिरस् 1) Adj. *a*) *dreiköpfig.* — *b*) *dreispitzig.* — 2) m. *a*) N. pr. α) eines Hymnendichters, mit dem Patron. Tvâshṭra. — β) eines von Vishṇu getödteten Asura. — γ) eines von Râma getödte-

ten Rakshas. In Verbindung mit रत्नस् n. auch n. — *b*) **ein* Rakshas. — *c*) *Bein. Kubera's.

त्रिशिल n. *ein Haufen von drei Steinen* Kauç. 36.

त्रिशीर्ष Adj. *dreiköpfig.*

*त्रिशीर्षक n. *Dreizack.*

त्रिशीर्षगुहा und °शीर्षाभ्यगुहा f. N. pr. einer *Höhle* im Kailâsa.

त्रिशीर्षन् Adj. *dreiköpfig.*

त्रिशीर्षवत् Adj. *drei* (Haarwirbel) *auf dem Kopfe habend* R. ed. Bomb. 5,35,18.

त्रिशुक्त Hemâdri 1,14,19. 21. 22. 27,7 fehlerhaft für त्रिशुक्र.

त्रिशुक्र und त्रिशुक्रिय Adj. *in drei Beziehungen rein.* Vgl. Ind. St. 10,85. 113.

त्रिशुच् Adj. *dreifach leuchtend.*

1. त्रिशूल n. *Dreizack*, insbes. als *Waffe* Çiva's. m. fehlerhaft.

2. त्रिशूल 1) Adj. *mit dem Dreizack versehen* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Gebirges.

त्रिशूलखात n. N. pr. eines Tîrtha.

त्रिशूलगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

त्रिशूलपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

त्रिशूलाङ्क m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Lehrers.

त्रिशूलाय्, °यते *dem Dreizack* Çiva's *gleichen.*

त्रिशूलिका f. *Dreizäckchen* Kâd. 252,11.

त्रिशूलिन् Bein. 1) *m. Çiva's. — 2) f. °नी der Durgâ.

त्रिशृङ्ग 1) Adj. *dreihörnig, — spitzig.* — 2) m. *a) Dreieck.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) *das männliche Glied beim Menschen* Comm. zu Mantrabr. 1,1,4.

*त्रिशृङ्गिन् m. *Cyprinus Rohita.*

त्रिशोक 1) Adj. *dreifach leuchtend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

त्रिश्येत Adj. (f. श्या) = त्रिःश्येत Mân. Çr. 1,7,2.

त्रिश्रुत् Âçv. Çr. 5,13,6 fehlerhaft für त्रिशुच्.

त्रिश्रुति Adj. *drei Intervalle umfassend* S.S.S. 26.

त्रिःशुक्ल Adj. *drei weisse Streifen habend* Kauç. 29.

त्रिःश्रावण n. Bez. eines best. Textes Âpast.

त्रिःश्येत Adj. (f. श्या) *an drei Stellen weiss* Çâṅkh. Gṛhj. 1,22. Mân. Gṛhj. 1,12,15.

त्रिषंयुक्त Adj. *zu drei verbunden.* n. mit Ergänzung von हविस् oder कर्मन्.

त्रिषंवत्सर Adj. *drei Jahre dauernd.*

त्रिषत्य Adj. *dreifach* (in Gedanken, Worten und Werken) *wahrhaft* Maitr. S. 1,4,8.

त्रिषधस्थ 1) Adj. *an drei Stellen befindlich, dreifachen Stand habend.* — 2) n. *dreifacher Ort.*

त्रिषंधि 1) Adj. *aus drei Stücken zusammengesetzt.* — 2) m. *ein best. dämonisches Schlangenwesen.* — 3) n. Name eines Sâman.

त्रिषप्त Adj. Pl. *dreimal sieben, einundzwanzig;* auch für *eine unbestimmte grössere Zahl* gebraucht.

त्रिषप्तीय n. Bez. *des Liedes* AV. 1,1.

*त्रिषम Adj. = ह्रस्व.

त्रिषवण 1) Adj. *a*) *mit drei* Soma-*Kelterungen verbunden.* — *b*) in Verbindung mit स्नान n. *dreimalige Abwaschung am Tage.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *a*) Pl. *die drei* Soma-*Kelterungen am Tage.* — *b*) *dreimalige Abwaschung am Tage.* — 4) °म् Adv. *Morgens, Mittags und Abends* Âpast. Mân. Gṛhj. 1,23.

त्रिषवणस्नायिन् Adj. *sich dreimal am Tage abwaschend.*

त्रिषष् Adj. Pl. *dreimal sechs, achtzehn.*

त्रिषष्ट Adj. (f. ई) *der 63ste.*

त्रिषष्टि f. *dreiundsechzig.*

त्रिषष्टितम Adj. *der 63ste.*

त्रिषष्टिधा Adv. *in 63 Theile, 63fach.*

त्रिषष्टिलक्षणामहापुराण n. (Bühler, Rep. No. 602), °महापुरुषसंग्रह m. und त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरित n. Titel von Werken.

त्रिसाहस्र Adj. *aus 3000 bestehend* TS. 5,6,8, 2. 3. Çulbas. 2,81. Vgl. त्रिसाहस्र.

त्रिसुवर्चक m. N. pr. eines Mannes MBh. 3,220,1. v. l. त्रिसु°.

त्रिष्टुक्, °ग् Nom., im Comp. und vor consonantisch anlautenden Casusendungen in TS. und TBr. statt त्रिष्टुभ्, °ब्.

त्रिष्टुब्ऋष Adj. *mit einer* Trishṭubh *beginnend* TS. 7,2,8,3.

त्रिष्टुब्छन्दस् Adj. *das* Trishṭubh-*Metrum habend* Maitr. S. 2,3,3.

त्रिष्टुभ् f. 1) *ein best. Metrum von 4×11 Silben;* in der späteren Metrik *jedes Metrum von 4×11 Silben.* त्रिष्टुभामर्का Name zweier Sâman. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिष्टोम 1) Adj. *drei* Stoma *zählend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

त्रिष्ठ 1) Adj. *dreisitzig* (Wagen). — 2) m. N. pr. eines Priesters der Dämonen (त्रिष्ठ Hdschr.).

त्रिष्ठिन् Adj. *auf dreifachem Grunde stehend.*

त्रिस् Adv. *dreimal.* त्रिस्त्रः (Gen.) *dreimal des Tages.*

त्रिसरण m. N. pr. eines Scholiasten Hall in der Einl. zu Daçar. 6.

त्रिसंवत्सर Adj. = त्रिषंवत्सर 1).

*त्रिसंधि 1) Adj. = त्रिषंधि 1). — 2) f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122. Auch ई.

त्रिसंधिक Adj. *an den drei Tagesabschnitten stattfindend.*

1. त्रिसंध्य n. (*f. ई und श्या) *die drei Tagesabschnitte: Sonnenaufgang, Mittag und Sonnenuntergang.* °म् Acc. *zur Zeit der* 5 Samdhjâ.

2. त्रिसंध्य 1) Adj. *zu den drei Tagesabschnitten in Beziehung stehend.* °ध्या दाक्षायणी *eine Form der* Durgâ. — 2) *f. श्या *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122.

*त्रिसंध्यकुसुमा f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122.

त्रिसप्त Adj. Pl. = त्रिषप्त.

त्रिसप्तकृत्वस् Adv. *21 mal.* v. l. त्रिःस°.

त्रिसप्तत Adj. (f. ई) *der 73ste.*

त्रिसप्तति f. *dreiundsiebzig.*

त्रिसप्ततितम Adj. *der 73ste.*

त्रिसप्तन् Adj. Pl. *dreimal sieben, einundzwanzig* Hemâdri 1,386,20.

त्रिसम 1) Adj. *drei gleiche* (Seiten) *habend* (Viereck), *drei gleiche Körpertheile habend* R. ed. Bomb. 5,35,17 (= समव्यवय Comm.). — 2) *n. *eine Mischung zu gleichen Theilen aus gelber Myrobalane, Ingwer und Melasse* (oder *Menispermum glabrum*).

त्रिसमृद्ध Adj. *mit drei guten Eigenschaften versehen*, von einer Kuh so v. a. *fromm, milchreich und fruchtbar* Hemâdri 1,457,1. 11.

त्रिसर् 1) *m. n. = कुसर्. — 2) *eine Art Perlenschmuck* Paṅkad. — 3) f. ई *ein best. Saiteninstrument* S.S.S. 185.

त्रिसरक n. *dreimaliger Genuss berauschender Getränke.*

त्रिसर्ग m. *die Schöpfung der drei* गुण 1) *n).*

त्रिसवन Adj. und n. = त्रिषवण.

त्रिसांवत्सर Adj. *dreijährig* Çâṅkh. Br. 13,28,4.

त्रिसाधन Adj. (f. श्रा) *durch drei Dinge vermittelt, — bedingt* 96,16.

त्रिसामन् Adj. *drei* Sâman *singend.*

त्रिसामा f. N. pr. eines Flusses.

त्रिसाम्य n. *ein gleiches Verhältniss der drei* गुण 1) *n).*

त्रिसाहस्र 1) Adj. (f. ई) *aus 3000 bestehend.* Vgl. त्रिषाहस्र. — 2) n. *drei Tausend* Bhâg. P. 10,58,50.

त्रिसाहस्रमहासाहस्र mit oder ohne लोकधातु m. *eine best. Welt* Lalit. 345,10. 375,17. 19. °साहस्राधिपति m. *der Beherrscher dieser Welt* 342,19.

त्रिसाहस्रमहासाहस्रिक Adj. *über die Welt* त्रिसाहस्रमहासाहस्र *herrschend* Lalit. 345,9.

*त्रिसिता f. *drei Arten weissen Zuckers* Râgân. 22,11.

*त्रिसीत्य Adj. *dreimal gepflügt.*

त्रिसुगन्ध m. n. (Hemâdri 2,44,7. 8), °गन्धि (*n.) (Bhâvapr. 1,189) und °गान्धिक *die drei wohlriechenden Stoffe.*

त्रिसुन्दर m. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 97.

त्रि॰सुपर्ण 1) m. n. Bez. *der Verse* ṚV. 10,114, 3—5 oder *der* Anuvâka 48—50 *in* Taitt. Âr. 10 (vgl. VP.² 3,173) Taitt. Âr. 10,48. fgg. — 2) Adj. *der diese Sprüche studirt* oder *hersagt* Gaut. MBh. 13,90,26.

त्रिसुपर्णक Adj. = त्रिसुपर्ण 2).

त्रिसुवर्चक m. N. pr. eines Mannes. v. l. त्रिषु°.

त्रिसूत्र 1) Adj. *drei Fäden habend* Kûlikop. 1. Maitrjup. 6,35 (S. 185). — 2) f. ई *eine Dreizahl von* Sûtra Comm. zu Njâjas. 3,1,69.

त्रिसूत्रीकरण n. *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.*

त्रिसूत्रीविवरण n. Titel eines Werkes.

त्रिसौगन्ध्य n. = त्रिसुगन्ध.

त्रिसौपर्ण Adj. *zu* त्रिसुपर्ण 1) *in Beziehung stehend* MBh. 12,284,138.

त्रिसौवर्ण MBh. 12,10413 fehlerhaft für त्रिसौपर्ण.

त्रिस्कन्ध Adj. *aus drei* Skandha *bestehend; n. das a. dr.* Sk. *bestehende* Gjotiḥçâstra Sûrjad. in der Vorrede zu Ârjabh. VII,11.

*त्रिस्कन्धक Titel eines buddh. Sûtra.

त्रिस्तन Adj. 1) *aus drei Zitzen gemolken.* — 2) f. ई *a) dreibrüstig. — b) dreizitzig* Hemâdri 1,449,5.

*त्रिस्तावा Adj. f. *drei Mal so gross* (वेदि).

त्रिस्थली f. *die drei heiligen Orte.* °सेतु m. Titel eines Werkes.

1. त्रिस्थान n. in Verbindung mit मकेश्वरस्य N. pr. eines Tîrtha MBh. 13,25,15. Nîlak. erklärt °स्थाने durch स्वर्गमर्त्युपातालेषु (!).

2. त्रिस्थान Adj. 1) *drei Standorte habend* Dhjânab. Up. 17. — 2) *durch die drei Weltgebiete reichend.*

त्रिस्थूण Adj. *von drei Pfeilern* (den humores) *getragen.*

त्रिस्रोतस् f. Bein. der Gaṅgâ und *N. pr. eines andern Flusses.

त्रिस्रोतसी f. N. pr. eines Flusses.

त्रिःसप्तकृत्वस् Adv. 21 *mal* Hariv. 3,112,10. v. l. त्रिसप्त°.

त्रिःसकृद्वचन n. Bez. eines best. Textes Âpast.

त्रिःसामन् (?) n. Name eines Sâman.

त्रिःस्नान n. *dreimaliges Baden am Tage.*

त्रिहलिकाश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,24.

*त्रिहल्य Adj. *dreimal gepflügt.*

त्रिहविष्क Adj. (f. आ) = त्रिहविस् Comm. zu Âçv. Çr. 2,14,6.

त्रिहविस् Adj. *mit drei Opfergaben verbunden* Çat. Br. 13,3,8,6. Âçv. Çr. 2,14,6.

त्रिहायण Adj. (f. ई) 1) *dreijährig* Jâjn. 3,271. MBh. 7,1546. 4,17,11. — 2) etwa *in drei Weltaltern erscheinend.*

त्रिहायन Adj. (f. ई) fehlerhaft für त्रिहायण MBh. 4,512. 7,36,9.

त्रीन्द्रिय Adj. *drei Sinnesorgane habend* H. 21.

*त्रीरावतीक Adj. *drei* Irâvatî (Flüsse dieses Namens) *besitzend.*

त्रीशट m. N. pr. eines med. Autors.

त्रीषु und °क Adj. *mit drei Pfeilen versehen.*

त्रीष्टक Adj. *mit drei Bucksteinen versehen.*

त्रुट्, त्रुटति und त्रुट्यति *zerreissen* Bâlar. 80,8. *zerbrechen, bersten, auseinanderfallen.* त्रुटित *zerrissen, zerbrochen, geborsten, auseinandergefallen.* — Caus. त्रोटयति und *°ते *Etwas zerreissen, sprengen* Pañkad. *zerbrechen.* — Mit उद् = Simpl. उत्त्रुटित Kâd. 2,129,14.

त्रुटि und *°टी f. 1) *ein kleines Bischen, Atom.* Im System = 7 *Staubkörner.* — 2) *ein best. sehr kleiner Zeitabschnitt* (die Bestimmungen variiren). — 3) *kleine Kardamomen.* — 4) **ein best. Baum,* = कट्फल. — 5) **Zweifel.* — 6) **cutting, breaking; loss, destruction; breaking a promise, etc.* — 7) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

त्रुटित 1) Adj. s. u. त्रुट्. — 2) n. = मृणालिका und बाल्करिका Çilâñka 102.

त्रुटिपत्र n. (?) Kap. S. 30,7.

*त्रुटिबीज m. *Arum Colocasia.*

त्रुटिशस् Adv. *in —, nach den* Truṭi *genannten kleinen Zeitabschnitten.*

त्रुट्यवयव m. *die Hälfte einer* Truṭi.

त्रुड्, त्रुड्यति mit वि *zerkratzen, schinden.*

*त्रुप्, त्रोपति; *त्रुफ्, त्रोफति; *त्रुम्प्, त्रुम्पति; *त्रुम्फ्, त्रुम्फति (हिंसार्थाः).

त्रेणी Adj. f. = त्र्येणी Âpast. Çr. 8,4,1.

त्रेता f. 1) *Dreizahl.* — 2) *die drei heiligen Feuer.* — 3) *derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit drei Augen bezeichnet ist.* — 4) *das zweite Weltalter* (*das mit den Dreizahlen*).

त्रेताग्नि m. Sg. *die drei heiligen Feuer.*

त्रेताग्निहोत्र n. dass. MBh. 12,162,25.

त्रेताकन्दस् n. Pl. *eine best. Klasse von Metren.*

त्रेतात्व n. Nom. abstr. zu त्रेता 2) Hariv. 11863.

*त्रेताय m. *der* Tretâ-*Würfel.*

त्रेतायुग n. *das zweite Weltalter* Spr. 7728.

त्रेतास्तोम m. Pl. Bez. *bestimmter* Stoma.

त्रेतिनी f. *die dreifache Flamme der drei Feuer des Altars.*

त्रेधा (auch dreisilbig) Adv. *dreifach, in drei Theilen, — Theile, an drei Orten, zu drei Malen, trifariam.*

त्रेधाविकृत und त्रेधास्थित Adj. *dreigetheilt.*

*त्रैश n. *ein aus 50* Adhjâja *bestehendes* Brâhmaṇa.

त्रैशिक Adj. (f. आ) *aus 50 bestehend.*

त्रैककुद Adj. *vom Berge* Trikakud *stammend.*

त्रैककुभ 1) Adj. *vom Berge* Trikakubh *stammend* Mân. Gṛhj. 1,11. — 2) n. Name eines Sâman.

*त्रैकण्टक Adj. *von der Pflanze* Trikaṇṭaka *kommend.*

त्रैकालिक Adj. (f. ई) *auf die Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft bezüglich.*

त्रैकाल्य n. 1) *Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft.* — 2) *Sonnenaufgang, Mittag und Sonnenuntergang.* — 3) *das Werden, Bestehen und Vergehen.*

*त्रैकुत्तक *ein best. Schmuck.*

त्रैगर्त 1) Adj. *den* Trigarta *gehörig, Trigartisch.* — 2) m. *a) ein Fürst der* Trigarta. — *b)* Pl. N. pr. = त्रिगर्त. — 3) f. ई *eine Prinzessin der* Trigarta.

त्रैगर्तक Adj. = त्रैगर्त 1).

*त्रैगर्तायन Adj. von त्रैगर्त.

*त्रैगर्तायनि von त्रैगर्तायन.

*त्रैगुणिक Adj. von त्रिगुण.

त्रैगुण्य 1) n. *a) Dreischnürigkeit, Dreifachheit. — b) drei Eigenschaften. — c) die drei* Guṇa 1) *n).* — 2) Adj. *mit den drei* Guṇa 1) *n) behaftet.*

त्रैगुण्यवत् Adj. = त्रैगुण्य 2).

*त्रैचीवरिक Adj. *drei Bettlergewänder habend.*

त्रैतन 1) m. *Drilling* Maitr. S. 2,5,1. — 2) n. Name eines Sâman.

त्रैतनि m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

त्रैदशिक Adj. *zu den Göttern in Beziehung stehend.*

त्रैध 1) *Adj. *dreifach.* — 2) °म् Adv. = त्रेधा.

त्रैधातवी f., °वीय n., °वीया f. (Comm. zu Njâjam. 9,1,5) und °व्या f. (Maitr. S. 2,4,3) *eine best. liturgische Schlusszeremonie.*

त्रैधातुक n. *die drei Welten* (buddh.).

त्रैधात्र m. Patron. Trjaruṇa's. Nach dem Comm. त्रिधातुः पुत्रः, wonach man त्रैधात्र erwartet hätte.

*त्रैनिष्किक Adj. *drei* Nishka *werth.*

त्रैपद्य n. *eine best. Art zu sitzen.*

त्रैपद् n. *Dreiviertel.*

*त्रैपारायणिक Adj. *der dreimal Etwas durchstudirt hat.*

त्रैपिष्टप Adj. *zum Himmel —, zu* Indra's *Himmel in Beziehung stehend.*

त्रैपुर 1) Adj. zu Tripura *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) Pl. *die Bewohner der drei Burgen der Asura.* — *b*) Pl. *die Bewohner von* Tripurâ. — *c*) *ein Fürst von* Tripurâ. — 3) n. *die Grossthat Çiva's in Bezug auf* Tripura Bâlar. 29,16.

त्रैपुरीय n. Titel einer Upanishad.

त्रैपुरुष Adj. *durch drei Generationen hindurchgehend.*

त्रैफल Adj. *von den drei Myrobalanen herkommend* u. s. w.

त्रैबलि m. N. pr. eines Mannes MBh. 2,4,13.

*त्रैभाव्य n. *dreifaches Wesen.*

*त्रैमातुर Adj. *drei Mütter habend.*

त्रैमासिक Adj. *dreimonatlich, drei Monate alt, — dauernd.*

त्रैमास्य n. *ein Zeitraum von drei Monaten.*

त्रैयक्ष Adj. *dem dreiäugigen* (Çiva) *gehörig* Bâlar. 187,9.

त्रैयम्बक 1) zu Trjambaka *in Beziehung stehend, ihm gehörig, — geweiht.* — 2) m. *ein dem* Trjambaka *geweihter Kuchen.*

*त्रैयलिन्द् Adj. von त्र्यलिन्द्.

*त्रैरात्रिक Adj. *dreitägig.*

त्रैराशिक Adj. 1) *auf drei Zahlen sich beziehend.* °कर्मन् n., °गणित n. und त्रैराशिक n. *Regeldetri.* — 2) *zu drei Bildern im Thierkreise in Beziehung stehend.*

त्रैराश्य n. Sg. *die drei Gruppen* Njâjas. 4,1,3.

त्रैरूप्य n. *Dreifachheit der Form, ein dreifacher Wechsel der Form.*

*त्रैलाट m. *eine Art Bremse.*

त्रैलिङ्ग Adj. *dreigeschlechtig.* v. l. °लिङ्ग्य.

त्रैलिङ्ग्य n. *Dreigeschlechtigkeit* MBh. 12,305,25.

त्रैलोक MBh. 12,10106 fehlerhaft für त्रैलोक्य.

त्रैलोक्य 1) n. *a*) *die drei Welten* MBh. 12,281,9. — *b*) mystische Bez. *eines best. Theils des Körpers.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

त्रैलोक्यकर्तृ m. Bein. Çiva's.

त्रैलोक्यचिन्तामणिरस m. *eine best. Mixtur.*

त्रैलोक्यडम्बर Titel eines med. Werkes. Vgl. त्रैलोक्योडुम्बर.

त्रैलोक्यदीपिका f. Titel eines Gaina-Werkes.

त्रैलोक्यदेवी f. N. pr. einer Fürstin.

त्रैलोक्यनाथ m. 1) Bein. Râma's als Incarnation Vishṇu's. — 2) *eine best. Mixtur.*

त्रैलोक्यप्रकाश m. Titel eines astr. Werkes.

त्रैलोक्यप्रभव m. Bein. Vishṇu's.

त्रैलोक्यप्रभा f. N. pr. der Tochter eines Dânava.

त्रैलोक्यबन्धु m. Bein. *der Sonne* Prasannar. 122,13.

त्रैलोक्यमालिन् m. N. pr. eines Daitja.

त्रैलोक्यमोहनकवच Titel eines Werkes.

त्रैलोक्यराज m. N. pr. eines Mannes.

त्रैलोक्यराज्य n. *die Herrschaft über die drei Welten* Spr. 4498.

त्रैलोक्यविक्रमिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

*त्रैलोक्यविजया f. *eine Art Hanf.*

त्रैलोक्यसागर m. Titel eines Werkes.

त्रैलोक्यसार desgl. Hemâdri 1,137,3.

त्रैलोक्यसुन्दर m. *eine best. Mixtur* Rasar. 308.

त्रैलोक्याधिपतित्व und °पत्य n. *die Herrschaft über die drei Welten* Spr. 4498.

त्रैलोक्योडुम्बर m. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 140. Vielleicht त्रैलोक्यडम्बर zu lesen.

त्रैलोचन Adj. *zu Çiva in Beziehung stehend.*

त्रैवर्गिक Adj. (f. ई) *zum* Trivarga धर्म, अर्थ *und* काम *in Beziehung stehend.*

त्रैवर्ग्य Adj. *zum* Trivarga धर्म, अर्थ *und* काम *gehörig.*

त्रैवर्ण (Hemâdri 1,29,11) und त्रैवर्णिक (Sûrjad. in der Vorrede zu Ârjabh. VII,21) m. *ein Mitglied der drei oberen Kasten.*

त्रैवर्षिक Adj. 1) *dreijährig.* — 2) ** für drei Jahre ausreichend.*

त्रैवार्षिक Adj. *für drei Jahre ausreichend, drei Jahre andauernd* Gaut.

त्रैविक्रम 1) Adj. *dem* Vishṇu *gehörig.* — 2) m. *quidam coeundi modus* Hâla 411, Comm. — 3) f. ई Titel *eines von* Trivikrama *verfassten Werkes.* — 4) n. *das Thun der drei Schritte* (Vishṇu's).

त्रैविद् Adj. v. l. für त्रयीविद्.

त्रैविद्य 1) Adj. *die drei* Veda *studirend, mit ihnen vertraut* Lâṭj. 8,6,29. — 2) n. *a*) *die drei* Veda, *das Studium —, die Kenntniss der drei* Veda Âpast. Gaut. — *b*) *eine Versammlung von Brahmanen, die mit den drei* Veda *vertraut sind.*

त्रैविद्यक 1) Adj. *von denjenigen beobachtet, welche die drei* Veda *studiren* Âpast. — 2) n. = त्रैविद्य 2) *a*) Mân. Gṛhj. 1,23.

त्रैविद्यवत् Adj. = त्रैविद्य 1) Comm. zu Lâṭj. 8,6,29.

त्रैविध्य 1) n. *Dreiartigkeit, Dreierleiheit.* — 2) Adj. *dreifach* Bhâg. P. 6,3,4.

त्रैविष्टप (329,7) und °पेय m. Pl. *die Götter.*

त्रैवृत Adj. *von der Ipomoea Turpethum herkommend.*

त्रैवृद्ध m. Patron. des Trjaruṇa.

त्रैवेदिक Adj. (f. ई) *zu den drei* Veda *in Beziehung stehend.*

त्रैशङ्कव 1) Adj. *dem* Triçañku *gehörig* u. s. w. Bâlar. 55,11. Harshak. 81,16. — 2) m. Patron. Hariçkandra's.

त्रैशब्द्य n. *drei Wortformen, — Ausdrucksweisen.*

*त्रैशाण Adj. (f. ई) *drei Çâṇa wiegend.*

त्रैशानि m. Patron. von त्रिशानु Hariv. 1,32,118.

त्रैशाम्ब m. N. pr. des Vaters von Karaṁdhama.

त्रैशीर्ष Adj. (f. आ) *zum dreiköpfigen* Viçvarûpa *in Beziehung stehend.* ब्रह्महत्या *ein an V. verübter Brahmanenmord.*

त्रैशृङ्ग Adj. आह्य n. so v. a. *der männliche Same* Mantrabr. 1,1,4.

त्रैशोक n. Name eines Sâman Njâjam. 9,2,7.

त्रैष्टुभ 1) Adj. (f. ई) *zur* Trishṭubh *in Beziehung stehend.* — 2) n. *die* Trishṭubh-*Weise.*

*त्रैसमिक Adj. *dreijährig.*

त्रैसानु m. N. pr. des Vaters von Karaṁdhama. v. l. त्रिशानु.

त्रैस्रोतस Adj. *zur Gaṅgâ in Beziehung stehend.*

त्रैस्वर्य n. *die drei Accente* Njâjam. 9,2,15.

त्रैहायणी n. *ein Zeitraum von drei Jahren.*

त्रोट in *कङ्कत्रोट.

त्रोटक 1) Adj. *zerreissend, brechend.* — 2) m. *a*) *ein best. giftiges Insect.* — *b*) N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja. — 3) *f. ई *eine best.* Râginî. — 4) n. *a*) *eine heftige, zornige Rede.* — *b*) *eine Art Schauspiel.*

*त्रोटि f. 1) *Schnabel.* — 2) *Fischmaul.* — 3) *ein best. Vogel.* — 4) *Esox Kankila.* — 5) *ein best. Baum,* = कट्फल.

*त्रोटिकस्त m. *Vogel.*

त्रोतल und त्रोतलोत्तर n. Titel zweier Tantra.

*त्रोत्र n. 1) *Waffe.* — 2) *ein Stachel zum Antreiben des Viehes.* — 3) *eine best. Krankheit.* — 4) = आद्रपक्रिया (!).

*त्रोक्, त्रोकते (गतौ). — Caus. Aor. अतुत्रोकत. — Desid. तुत्रोकिषते. — Intens. तोत्रोक्यते.

1. त्र्यंश m. 1) Sg. *drei Theile.* — 2) *Drittel.* — 3) *ein Drittel eines Zodiakalbildes,* = द्रेकाण. °नाथ m. *Regent eines* Drekâṇa.

2. त्र्यंश Adj. *drei Antheile habend.*

त्र्यक्त 1) Adj. (f. ई und आ Hemâdri 1,329,14) *dreiäugig.* — 2) m. *a*) Bein. α) Rudra-Çiva's. — β) *Kaçjapa's Gal. — *b*) N. pr. eines Asura.

त्र्यक्तक und त्र्यक्तन् m. Bein. Rudra-Çiva's.

त्र्यक्तपत्नी f. Bein. der Pârvatî.

त्र्यक्षर 1) Adj. *aus drei Lauten oder Silben bestehend.* — 2) *m. *Kuppler.* — 3) f. त्र्यक्षरी *drei Laute oder Silben.* °भाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 4) n. *ein aus drei Lauten oder Silben bestehendes Wort.*

*त्र्यङ्गुर n. 1) *ein Schulterjoch mit drei von jedem*

Ende herabhängenden Stricken zum Tragen von Lasten. — 2) *eine Art Collyrium.*

1. त्र्यङ्ग n. Pl. *das Oberstück des rechten Vorderfusses, ein Abschnitt des linken Schenkels und ein Theil des Gedärmes an einem Opferthiere* Mân. Gṛhj. 2,4. 2. त्र्यङ्ग n. *ein dreigliedriges Heer: Wagen, Reiterei und Fussvolk* MBh. 8,52,7.

*त्र्यङ्गुर 1) m. Bein. Çiva's. — 2) n. = त्र्यङ्गुर 1) und 2).

1. त्र्यङ्गुल n. *das Maass von drei Daumenbreiten* Çat. Br. 3,7,1,25. *°ल उत्कर्षम्, *°लेनोत्कर्षम् und *त्र्यङ्गुलोत्कर्षम् Absol. P. 3,4,51, Sch.

2. त्र्यङ्गुल Adj. (f. आ) *das Maass von drei Daumenbreiten habend* Çat. Br. 1,2,5,9. Kâtj. Çr. 2, 6,2. 6,1,30.

त्र्यङ्गुल्य Adj. *zu den* 1. त्र्यङ्ग *gehörig.*

*त्र्यञ्जन n. *die drei Arten von Collyrium.*

*त्र्यञ्जल und *°लि n. *drei Handvoll.*

त्र्यधिपति m. *der Gebieter über die drei* गुण 1) *n)* oder *über die drei Welten.* v. l. त्र्यधिपति.

त्र्यधिष्ठान Adj. *drei Standörter habend.*

त्र्यधीश m. = त्र्यधिपति.

त्र्यनीक, त्रिअनीक Adj. (*f. आ) 1) *drei Gesichter habend.* — 2) *aus drei Zügen bestehend (Heer).

त्र्यत्त Adj. त्वाष्ट्रीसामन् n. Name eines Sâman.

त्र्यम्बक, त्रिअम्बक 1) m. *a)* Bein. Rudra's, später Çiva's. त्र्यम्बकवृषभ m. Çiva's *Stier* Kâd. 138, 17. — *b)* N. pr. eines Rudra. — *c)* Pl. *die dem* Rudra Trjambaka *geweihten Kuchen.* — *d) die Opferhandlung, bei welcher diese Kuchen vorkommen.* — *e)* N. pr. eines Gelehrten Opp. Cat. 1, No. 7472. — 2) f. त्र्यम्बका Bein. der Pârvatî. — 3) n. Name eines Liñga. — 4) Adj. Trégob. Up. 6 nach dem Comm. = त्रयाणां वेदानामम्बको वक्ता oder त्रयाणां लोकानां गत्ता.

त्र्यम्बकपञ्च n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्र्यम्बकपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

त्र्यम्बकमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

त्र्यम्बकशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors. °शास्त्रीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*त्र्यम्बकसख m. Bein. Kubera's.

त्र्यम्बकीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्र्यम्बकेश्वरपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*त्र्यम्बुक (!) *eine Art Fliege.*

(त्र्यर) त्रिअर Adj. *drei Radspeichen habend.*

त्र्यरुण, त्रिअरुण m. N. pr. eines Mannes.

(त्र्यरुष) त्रिअरुष Adj. (f. ई) *an drei Stellen röthlich gezeichnet.*

*त्र्यलिन्द N. pr. eines Dorfes.

त्र्यवनत Adj. *an drei Stellen des Körpers eine Vertiefung habend* R. ed. Bomb. 5,35,18.

त्र्यवर Adj. Pl. *wenigstens drei.* °म् Adv. *wenigstens dreimal* Gaut.

त्र्यवरार्ध्यम् Adv. *wenigstens dreimal* Âpast. Çr. 3,16,9.

त्र्यवि, त्रिअवि m. *ein achtzehn Monate altes Kalb* Maitr. S. 3,13,17. f. त्र्यवी.

त्र्यशीत Adj. (f. ई) *der 83ste.*

त्र्यशीति f. *dreiundachtzig.*

त्र्यशीतितम Adj. *der 83ste.*

त्र्यश्र 1) Adj. *dreieckig.* — 2) m. *a)* *eine dem Jasmin ähnliche Pflanze* Râgân. 10,87. — *b) ein best. Tact* S. S. S. 208. — 3) n. *Dreieck.* — 4) m. oder n. *Triplett.*

*त्र्यश्रफला f. *Boswellia thurifera* Râgân. 11,197.

त्र्यष्टक 1) Adj. *drei* Ashṭaka 3) *a) enthaltend.* — 2) n. *eine Art Gefäss.*

त्र्यष्टवर्ष Adj. *24 Jahre alt.*

1. त्र्यह m. *ein Zeitraum von drei Tagen* Gaut. 19,17. °हे गते Chr. 115,19. Acc. *während dreier Tage.* Abl., Loc. (227,33) und Instr. *nach drei Tagen.* त्र्यहवृत्त *vor drei Tagen geschehen* 241,27.

2. त्र्यह 1) Adj. *drei Tage dauernd.* — 2) m. *eine dreitägige Feier.*

त्र्यहस्पर्श m. und °स्पृश n. *das Zusammenstossen dreier lunarer Tage mit einem solaren.*

त्र्यहीन Adj. *drei Tage dauernd.*

त्र्यहैहिक Adj. *für drei Tage Nahrungsmittel habend.*

*त्र्यह्न Adj. *nach drei Tagen erfolgt.*

*त्र्यात्तायण m. wohl *ein Çiva-Verehrer.* v. l. त्र्यायण.

*त्र्यायण m. gaṇa ऐषुकार्यादि in der Kâç.

त्र्यायुष n. *dreifache Lebensdauer* oder *Lebenskraft;* nach Manuh. *Kindheit, Jugend und Alter.*

त्र्यारुणि m. Patron. des Vjâsa im 13ten Dvâpara.

त्र्यार्षेय 1) Adj. *drei* Ṛshi-*Stammbäume in sich schliessend* Mân. Çr. 11,8,4. 7. 8. — 2) *m. Pl. *ein Blinder, ein Tauber und ein Stummer.*

त्र्यालिखित Adj. *an drei Stellen geritzt, drei Marken tragend* Çulbas. 2,33.

त्र्यालिखितवत् Adj. *aus Backsteinen mit drei Marken bestehend.*

त्र्यावृत् Adj. *in drei Abtheilungen verlaufend, aus drei Reihen bestehend.*

(त्र्याशिर) त्रिआशिर Adj. *mit drei Milchproducten gemischt.*

त्र्याकुल m. *Huhn* (die ganze Gattung) Suçr. 1, 201,2.

*त्र्याकाव Adj. *drei Tränken habend.*

त्र्याह्निक Adj. 1) *dreitägig, tertianus* (Fieber). — 2) *auf drei Tage mit Nahrungsmitteln versehen.*

त्र्युत्तरीभाव m. *eine Progression mit drei.*

(त्र्युदाय) त्रिउदाय m. *das dreimalige Hinzutreten zum Altar.*

त्र्युद्धि *ein Gestell mit drei Aufsätzen* TS. 5,1, 6,1. Maitr. S. 1,6,8.

(त्र्युधन्) त्रिउधन्(त्रिऊधन् wäre metrisch besser) Adj. *drei Zitzen —, drei Euter habend.*

त्र्युन्नत Adj. *drei Erhöhungen habend* TS. 6,2, 6,2. 3.

त्र्युपसत्क Adj. *drei* उपसद् 3) *d) enthaltend* Âpast. Çr. 15,12,5.

*त्र्युषण und त्र्यूषण n. *Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

त्र्यृच n. *eine aus drei Versen bestehende Strophe.*

त्र्येणी und त्र्यैनी (Çat. Br.) Adj. f. *an drei Stellen bunt, — gesprenkelt.*

त्र्यैकिक Adj. v. l. für त्र्याह्निक 2).

1. त्वे, तुभ्र Pronominalstamm der 2ten Person Sg.

2. (त्व) तुभ्र Adj. *dein.*

3. त्व, तुभ्र 1) Adj. *der eine, mancher.* त्व — त्व *der eine — der andere.* — 2) त्वद् Adv. *theils.* त्वद् — त्वद् *theils — theils.* Ein Relativum vor dem zweiten त्वद् bedeutet so v. a. *irgend ein Anderer, — Anderes.*

*त्वकत् am Anfange eines Comp. schmeichelndes Demin. von त्वत् *dein..*

*त्वकम् Demin. von त्वम् *du* Pat. in Mahâbh. 1,1,29.

त्वक्ष am Ende eines adj. Comp. = 1. त्वच् *Haut* in तनु°. सान्द्रत्वक्ष Çiç. 18,6 nach dem Comm. = सान्द्रवर्मन्, also fehlerhaft für सान्द्रत्वक्क.

*त्वक्काण्डुर m. *Wunde.*

*त्वक्कीरा und °री f. *Tabaschir* Râgân. 6,187.

*त्वक्कृत् m. *Lepeocercis serrata.*

*त्वक्कृंगक m. *Runzel.*

त्वक्कोबिल Adj. (f. आ) *die Oeffnung an der Rindenseite habend* (Löffel) Âpast. Çr. 1,15,12. Vgl. त्वग्बिल.

त्वक्त्र n. *Rüstung.*

त्वक्त्राण n. *Schutz der Haut.*

त्वक्पत्र 1) m. *ein best. Baum,* wohl *Laurus Cassia.* — 2) *f. ई = हिङ्गुपत्री und *Malabathron.* — 3) n. *die Rinde* oder *das Blatt der Laurus Cassia.*

त्वक्पत्रक n. = त्वक्पत्र 3) Bhâvapr. 3,30.

*त्वक्पर्णी f. = त्वक्पत्र 2).

*त्वक्पलित n. *Aussatz* Gal.

त्वक्पाक m. *eine best. Hautkrankheit.*

त्वक्पारुष्य n. *Rauhheit der Haut* Suçr. 2,37,15.

*त्वक्पुष्प 1) n. *das Starren der Haare auf dem Körper.* — 2) n. und f. (ई) *Hautausschlag, Blattern* u. s. w.

*त्वक्पुष्पिका f. = त्वक्पुष्प 2).

त्वक्शून्य Adj. *kein Gefühl in der Haut habend.* Nom. abstr. °ता f. Bhâvapr. 1,145.

त्वच्, *त्वचति = करोति, तनूकरणे (*त्वष्ट = तष्ट), त्वचने, त्वचो ग्राहे. — Mit प्र, प्रत्वक्षाण् *überwiegend kräftig* oder *überlegen.*

त्वक्त्व n. *Wirksamkeit, Thatkraft, Rüstigkeit.*

त्वक्तीयस् Adj. *sehr rüstig.*

त्वक्सार 1) Adj. *bei dem die Haut (Rinde) das Vorwaltende ist, eine ausgezeichnete, vollkommen gesunde Haut habend.* — 2) m. *a) Rohr.* n. R. 3, 49,41 (aber ed. Bomb. 3,43,33 liest तत्सारम्). — *b) *Laurus Cassia (die Pflanze und die Rinde).* — *c) *Bignonia indica.* — 3) *f. आ *Tabaschir* Râgân. 6,188.

*त्वक्सारभेदिनी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,150.

त्वक्सारव्यवहारवत् Adj. *mit Rohrarbeit sich beschäftigend.*

*त्वक्सुगन्ध 1) m. *Orange.* — 2) f. आ *die Rinde von Feronia elephantum.*

*त्वक्स्नङ्ग n. Sg. *Haut und Kranz* L. K. 1062.

*त्वक्स्वाद्वी f. *Orange.*

*त्वगङ्कुर m. *das Starren der Haare auf der Haut.*

*त्वगादीरी f. *Tabaschir.*

त्वगुत्तरासङ्गवत् Adj. *mit einem Obergewand von Rinde bekleidet* Kumâras. 5,16.

*त्वगुत्था f. *Chylus* Gal.

त्वगेल n. Sg. *Cassia-Rinde und Kardamomen* Suçr. 1,162,14.

*त्वगन्ध m. *Orange.*

*त्वग्ज n. 1) *die Haare auf dem Körper.* — 2) *Blut.*

*त्वग्जल n. *Schweiss* Gal.

त्वग्दोष m. *Hautkrankheit, Hautausschlag* Hemâdri 1,492,1. 617,16.

*त्वग्दोषापहा f. *Vernonia anthelminthica.*

*त्वग्दोषारि m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,81.

त्वग्दोषिन् Adj. *mit einer Hautkrankheit —, mit einem Hautausschlage behaftet.*

त्वग्बिल Adj. (f. आ) = त्वक्कोबिल Kâtj. Çr. 1,3,37.

त्वग्भेद m. *das Aufspringen der Haut.*

त्वग्भेदक Adj. *der einem Andern die Haut ritzt.*

*त्वग्वत् Adj. *mit Haut oder Rinde versehen.*

त्वंकार m. *das Duzen.*

त्वङ्ग्, त्वङ्गति *galoppiren, springen, hüpfen, sich hinundher bewegen* Bâlar. 250,8. *flackern* Vikramâñkaç. 18,81.

त्वच्मनोयोगस्य ज्ञानत्वावच्छिन्नं प्रति कारणत्वखण्डनम् Titel eines Werkes.

*त्वच्य Adj. *für Haut* u. s. w. *geltend.*

*त्वच्य Adj. *aus Haut gemacht, — bestehend.*

*त्वज्ञल n. *die Haare am Körper.*

त्वङ्मांसास्थिमय Adj. *aus Haut, Fleisch und Knochen bestehend* Spr. 3838.

1. त्वत् (zweisilbig nach Çat. Br. 10,4,1,17) f. 1) *Haut, Fell.* कृष्णा *die schwarze Haut,* so v. a. *der schwarze Mann.* — 2) *Haut,* so v. a. *Schlauch* RV. 5,33,7. Auch bildlich von der *Wolke.* — 3) *Rinde* (von Pflanzen und Gebäck). — 4) *Cassia-Rinde.* — 5) **Zimmet* und *Zimmetbaum* Râgân. 6,172. — 6) *Decke* überh. (z. B. *Pferdedecke*), *Oberfläche* (der Erde). — 7) कृष्णा oder श्वेतिक्की *die schwarze Decke,* so v. a. *Finsterniss, Dunkel.*

2.*त्वच्, त्वचति (संवरणे, वृत्याम्).

त्वच 1) n. *a) Haut.* Insbes. am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *b) Zimmet.* Sg. auch *Zimmetbaum* in collectiver Bed. Râgân. 6,172. — *c) *Cassia-Rinde.* — 2) *f. आ *Haut.*

त्वचन n. *das Abziehen der Haut.*

त्वचय्, °यति *die Haut* oder *die Rinde abziehen.* त्वचित *von der Rinde entblösst* Hem. Par. 2,23.

त्वचम् in त्वचस्य und am Ende einiger Comp. = 1. त्वच्.

त्वचस्य Adj. *in der Haut befindlich.*

*त्वचापत्र n. *Cassia-Rinde.*

*त्वचायनि m. Patron.

*त्वचिष्ठ Adj. *eine vorzügliche Haut habend.*

त्वचिसार m. *Rohr* Bhâvapr. 1,209.

*त्वचीयस् Adj. *eine vorzüglichere* oder *vorzügliche Haut habend.*

त्वच्य Adj. *der Haut zuträglich.*

*त्वञ्च्, त्वञ्चति (गतौ), त्वनक्ति (= 1. तञ्च्).

त्वत् oder त्वद् Abl. zu तु, त्व *du* und am Anf. eines Comp. Stellvertreter des einfachen Stammes. Mit *भू *du werden.*

*त्वत्क am Anf. eines Comp. = त्वकत्.

त्वत्कृत Adj. 1) *von dir gemacht.* — 2) *nach dir gemacht* (Name).

त्वत्तन *dein Bereich.* Abl. so v. a. त्वत्तस्.

*त्वत्तर Compar. zu त्वत्.

त्वत्तस् Adv. = त्वत् *von dir* u. s. w.

त्वत्पितृ Adj. (Nom. Pl. °तारस्) *dich zum Vater habend* TS. 1,5,10,2.

त्वत्प्रसूत Adj. *von dir angetrieben* Çat. Br. 4,1,4,4.

त्वद् s. त्वत्.

त्वदीय Adj. *dein, der deinige.*

त्वद्दैवत्य Adj. *dich zur Gottheit habend, dir als G. geweiht* Çat. Br. 8,4,1,7.

*त्वय्, त्वय्यति Denom. von त्वद्.

(त्वय्य) तुभ्यय्य Adj. *aus dir stammend.*

त्वदिक् Adv. *auf dich zu, zu dir hin.*

त्वदिध Adj. *deines Gleichen, dir ähnlich.*

त्वद्विवाचन Adj. *dich zum Schiedsrichter habend.*

त्वन्मय Adj. *aus dir hervorgegangen, —bestehend, nur dich enthaltend* Vikramâñkaç. 9,28. Nom. abstr. °ता f. °ताम् अव-आप् *in dir aufgehen* Naish. 3,106.

त्वम्, तुभ्यम् Nom. Sg. *du.* त्वं कर् *Jmd* (Acc.) *duzen.*

त्वयत Adj. *von dir dargereicht.*

त्वर्, त्वरते (episch auch Act.) *eilen, schnell bei der Hand sein, eilen zu* (Dat. oder Loc. eines Nom. act. oder Infin.). त्वरित, तूर्त (Çat. Br.) und तूर्ण (selten) *eilend, schnell, geschwind, schnell bei der Hand, eilend zu* (Loc. eines Nom. act. oder Infin.). त्वरितम् und तूर्णम् Adv. *eilends, schnell.* त्वरितं त्वरितम् Kâraṇḍ. 58,3. त्वरितोदित und तूर्णोदित *schnell ausgesprochen.* Compar. Adv. त्वरितरम् und तूर्णतरम्. — Caus. 1) त्वरयति (episch auch Med.) *zur Eile antreiben* AV. 12,3,31. *antreiben zu* (Acc. mit oder ohne प्रति, Dat. eines Nom. act. oder Infin.). — 2) त्वारयति (!) *rasch befördern zu.* दधिभावाय so v. a. *schnell in saure Milch verwandeln* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,24 (S. 476, Z. 5). — Mit अति *sehr eilen, — zu* (Infin.). — Mit अभि *eilen.* °त्वरित *eilend, schnell bei der Hand.* — Mit परि *herumeilen.* — Mit प्र *eilen zu* (Dat. eines Nom. act.). प्रतूर्त und प्रतूर्ण (Harshaç. 16,1) *überaus rasch.* — Mit सम् *eilen.* संत्वरित *eilend,* °म् *eilends, schnell.* — Caus. संत्वरयति *eilen heissen, zur Eile antreiben.* प्राणाः संत्वरयन्ति माम् so v. a. *mir bleibt nicht viel Zeit zum Leben übrig.*

त्वर m. (nur Bhâg. P.) und त्वरा f. *Eile, Hast.* त्वरेण und त्वरया *eiligst, rasch, schnell.* विवाहकृते *in Betreff der Hochzeit.* In der Regel steht die Ergänzung im Loc. oder Infin. oder geht im Comp. voran. त्वरां कर् mit Gen. *eilen mit.*

त्वरण 1) Adj. (f. आ) *eilend,* so v. a. *durch Eile* oder *Anstrengung, von Schweiss entstanden.* — 2) *n. *das Eilen.*

त्वरणीय Adj. *wobei mit Eile zu Werke zu gehen ist.*

*त्वरायण n. neben तुरायण als v. l. von परायण.

*त्वरायस्य्, °स्यति *eilen.*

*त्वरारोह m. *Taube.*

त्वरावत् Adj. *eilend, mit Eile zu Werke gehend.*

*त्वरि f. *Eile, Hast.*

त्वरित 1) Adj. s. u. त्वर्. — 2) f. आ wohl *eine Form der* Durgâ und *eines an sie gerichteten Zauberspruches.* — 3) n. *Eile.*

त्वरितक m.und *°का f. *eine früh reifende Reisart.*

त्वरितगति f. *ein best. Metrum.*

*त्वलग m. *Wasserschlange.* Richtig wohl ज्वलग.

त्वष्टर् (auch dreisilbig) m. 1) *Werkmeister, Zimmermann, Wagner.* — 2) *der Schöpfer lebendiger Wesen, Bildner, Künstler* als *ein best. Gott.* त्वष्टरातिथ्यम् Name von Sâman Ârsh. Br. — 3) *die Sonne oder eine Form derselben.* — 4) Bez. *des 12ten Muhûrta* Ind. St. 10,296. — 5) N. pr. *a)* eines Âditja. — *b)* eines Rudra. — *c)* eines Sohnes des Manasju oder Bhauvana.

त्वष्टि f. *Zimmerhandwerk.*

त्वैष्टीमती fehlerhaft für त्वाष्ट्रीमती.

त्वष्टुमत् Adj. Âpast. Çr. 10,23,5 fehlerhaft für त्वष्टृमत्.

त्वष्टृदेवत्य Adj. Tvashṭar *zum Gott habend.*

त्वाष्टृमत् Adj. *mit dem Gott* Tvashṭar *verbunden, von ihm begleitet.* Vgl. त्वैष्टीमती.

त्वैष्ट्रिमत् Adj. fehlerhaft für त्वष्टृमत् Maitr. S. 1,2,4. 3,7,7. Kap. S. 1,18.

त्वैष्टीमती Adj. f. zu त्वाष्टृमत् Taitt. Âr. 4,7,5. 5, 6,12. त्वष्टीमती ते सपेय spricht die Gattin des Jagamâna, dieser dagegen त्वष्टृमत्तस्त्वा सपेम nach Âpast. Çr. 10,23,7. 8. Richtig त्वष्टीमती und त्वष्टृमत्तम्. Da sonst keine Göttin त्वष्टी erwähnt wird, wird wohl die Form als eine Spielerei gedeutet werden müssen.

त्वाकाम Adj. *dich begehrend.*

*त्वात्पुत्र m. Pl. *die Schüler deines Sohnes.*

त्वादत्त, तुभ्यादत्त Adj. *von dir gegeben.*

त्वादात Adj. dass.

त्वादूत, तुभ्यादूत Adj. *dich zum Boten habend.*

त्वादृश्, °श (f. ई) und °शक Adj. *dir ähnlich, von deines Gleichen.*

(त्वानिद्) तुभ्यानिद् Adj. *dich hassend.*

त्वामाक्रुति Adj. *dir Opferspenden bringend* TS. 1,5,10,2.

त्वायत्, तुभ्यायत् Adj. *dich verlangend, — suchend, — liebend.*

त्वाया, तुभ्याया Instr. *aus Liebe zu dir, zu deinem Besten.*

त्वायु, तुभ्यायु Adj. *nach dir verlangend, dich liebend.*

त्वावँ Zusammenrückung von तु वावँ.

त्वावत्, तुभ्यावत् Adj. *dir ähnlich, so reich, mächtig, gross* u. s. w. *wie du, deiner würdig.*

(त्वावसु) तुभ्यावसु Adj. *dich zum Besitz habend.*

त्वावृध, तुभ्यावृध Adj. *dich zum Förderer habend, von dir begünstigt.*

त्वाष्टी (!) f. Bein. der Durgâ.

त्वाष्ट्र (auch dreisilbig) und त्वाष्ट्र (nur Çat. Br. 14) 1) Adj. *dem Gotte* Tvashṭar *gehörig, von ihm herrührend, unter ihm stehend* u. s. w. — 2) m. *a) der Sohn* Tvashṭar's, Bez. Viçvarûpa's, Âbhûti's, Vṛtra's und Triçiras'. — *b) eine Art Eklipse.* — 3) f. त्वाष्ट्री *a)* Patron. der Saraṇjû, der Gattin Vivasvant's. Pl. Bez. *best. weiblicher Wesen göttlicher oder dämonischer Art.* त्वाष्ट्रा: साम Name eines Sâman. — *b)* **ein kleiner Wagen.* — 4) (*f.) und n. *das Mondhaus* Kitrâ. — 5) n. *die Kraft —, Energie* Tvashṭar's, *Schöpferkraft, Zeugungskraft.*

त्वाष्ट्रीसामन् n. Name verschiedener Sâman.

त्विट् am Ende eines adj. Comp. von 2. त्विष्.

*त्विडृति m. *die Sonne* Gal.

1. त्विष्, *त्वेषति, *°ते. Zu belegen nur अभित्विषुस्, अत्विषत्त, तित्विषे, अतित्विषत्त, तित्विषाणा, त्विषित and त्विष्यत् (Bhâg. P.) 1) *in heftiger Bewegung sein, erregt sein, leidenschaftlich aufgeregt —, bestürzt sein.* — 2) *anregen, aufregen, in's Leben rufen.* — 3) *funkeln, glänzen, flammen.* — Mit *आ 1) *nehmen.* — 2) *geben.* — 3) *leuchten, glänzen.*

2. त्विष् f. 1) *heftige Aufregung, Ungestüm, Wuth; Bestürzung.* — 2) *Strahl, Licht.* — 3) *Glanz, Pracht, Schönheit.* — 4) *Glanz —, Ansehen der Person.* — 5) *Farbe* 294,24. 306,4. — 6) **Rede.*

त्विषा f. 1) **Licht, Glanz.* — 2) N. pr. einer Tochter Paurṇamâsa's VP.^{2} 1,153.

*त्विषामीश und *त्विषांपति m. *die Sonne.*

त्विषि f. 1) *Ungestüm, leidenschaftlicher Trieb, Energie, innere Kraft.* — 2) *Glanz, Licht, Strahl.* — 3) *Ansehnlichkeit, Pracht, Schönheit.* — 4) *ein best.* Ekâha Vaitân.

त्विषिमत्, त्विषीमत् Adj. 1) *heftig erregt, ungestüm, energisch.* — 2) *glänzend, funkelnd, flammend.* — 3) *prächtig, ansehnlich.*

त्वी Adv. *gut! ja!* TS. 2,4,12,6.

त्वेष Adj. (f. आ und ई RV. 7,60,10) 1) *ungestüm, heftig.* — 2) *hehr, ehrfurchtgebietend, erschütternd, furchterregend.* — 3) *funkelnd, schimmernd.*

त्वेषथ m. *das Toben, Ungestüm.*

त्वेषद्युम्न Adj. *von ungestümer Kraft.*

त्वेषनृम्ण Adj. *dessen Muth heftig* oder *gereizt ist.*

त्वेषप्रतीक Adj. (f. आ) *von funkelndem Aussehen.*

त्वेषयाम Adj. *ungestümen Laufes.*

त्वेषरथ Adj. *mit heftig dahinfahrendem Wagen.*

त्वेषस् n. *ungestüme Gewalt.*

त्वेषसंदृश् Adj. *von hehrem Aussehen.*

त्वेषित (dreisilbig) Adj. *von dir geheissen.*

(त्वेष्य) त्वेषिम्न Adj. *erschütternd.*

त्वैं Zusammenrückung von तु वैं.

त्वैषीरथि m. Patron. Kuçika's.

त्वोत (auch drei- und viersilbig) Adj. *von dir gefördert, — geliebt.*

त्वोति (dreisilbig) Adj. *deine Förderung —, deine Liebe geniessend.*

त्सर्, त्सरति *schleichen, heranschleichen an, Jmd beschleichen* (um seiner habhaft zu werden). — Mit अभि *Jmd abfangen.* — Mit अव *beschleichen.* — Mit उप *heranschleichen an.*

त्सरा f. *Beschleichung* Comm. zu Njâjam. 9,1,9.

त्सरु m. 1) *ein schleichendes Thier* oder *ein best. Thier der Art.* — 2) *Stiel eines Blattes, Gefässes* u. s. w. Çulbas. 3,221. *Griff eines Schwertes* und *eines Pfluges* (in सुमति°). — 3) *Schwertgriff,* so v. a. *Schwert* MBh. 1,134,30.

*त्सरुक Adj. *Griffe verfertigend.*

त्सरुमत् Adj. *mit einem Stiele versehen* Âpast. Çr. 12,2,8.

त्सरुमार्ग m. *Kampfweise mit dem Schwerte.*

त्सारिन् Adj. *schleichend, anschleichend, heimlich kommend, versteckt.*

त्साहुक Adj. *geschickt in der Handhabung des Schwertes.*

*त्र 1) m. *a) Berg.* — *b) ein Schützer vor Gefahren.* — *c) Anzeichen einer Gefahr.* — *d) eine best. Krankheit.* — *e) das Essen.* — 2) n. *a) das Schützen, Bewahren.* — *b) Furcht.* — *c) ein Gebet für Jmds Heil.*

त्यक्कन, त्यक्रिय und त्यक्रियक m. N. pr. von Mannern.

त्यत्याय्, °यते *schwindeln, taumeln* Kâraṇḍ. 33,24.

*त्यर्व्, त्यर्वति = चरति.

त्यल्योरक m. N. pr. eines Dorfes.

*त्युड्, त्युडति (संवरणे).

*त्युत्कार m. *der Laut* त्युत् *beim Ausspeien, lautes Ausspeien.*

*त्युत्युकारक Adj. etwa *schmatzend* (beim Essen).

*त्युत्यु = त्यूत्यू.

*त्युत्युकृत् m. *ein best. Vogel.*

त्युर्व्, त्यूर्वति (हिंसार्थ). त्यूर्वत् als Beiw. Agni's Maitr. S. 2,10,1. Vgl. तुर्व्.

त्यूत् onomat. vom *Geräusch beim Ausspeien.* त्यूत्कृत्य Râgat. 7,1116.

त्यूत्कार m. und त्यूत्कृत n. = त्युत्कार Râgat. 7, 1096. 1116. 8,341. 352.

त्यूत्यू Nachahmung *des beim Ausspeien entstehenden Lautes.*

त्रैत्रै Nachahmung *des Lautes eines musikalischen Instruments.*

*थोडन n. Nom. act. von थुड्.

दैणेय und °क n. *eine best. Pflanze*, = स्थौ° Kâraka 6,23. 26. 7,1.

1. द् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *Etwas gebend, schenkend, verleihend, gewährend, mittheilend, bewirkend, hervorbringend.* पितृदे तिथि° MBh. 13,6606 fehlerhaft für पितृदेवातिथि°. — 2) (*m., f. (आ) und (*n.) *Gabe, Verleihung;* vgl. आशीर्दा.

2. द् 1) Adj. am Ende eines Comp. *abschneidend, vernichtend, zerstörend.* — 2) *m. f. (आ) und n. *das Abschneiden, Zertheilen.*

3. द् Adj. *bindend, fangend* in अश्यद्.

4. द् = दन्त् *Zahn* in अपनद्, पनद् und षोड.

5.*द् 1) m. *Berg.* — 2) f. दा *Hitze, Schmerz.* — 3) n. *Weib.*

1. दंश्, दश्, दंशति (nur 176,22), दँशति (episch auch Med.) *beissen, beissen in.* दष्ट und दंशित (nur LA. 13,4) *gebissen* (auch von einer best. tadelhaften Aussprache der Laute). — Caus. 1) दंशयति *a) beissen lassen,* — von (Instr.). — *b) bepanzern, mit einem Harnisch versehen* Çiç. 17,21. — 2) *दंशयते (दंशने). — Intens. *दन्दश्यते, *दन्दशीति, *दन्दष्टि (भावगर्हायाम्). दन्दशान *nach einander beissend,* — *schnappend* RV. 10,95,9. — Caus. vom Intens. दन्दशयति *gehörig beissen lassen.* — Mit अव in अवदंश. — Mit आ *anbeissen, beissen in.* — Mit उद् in *उद्दंश. — Mit उप in उपदंश fgg. — Mit निस् *zerbeissen.* दन्तान् *die Zähne aneinander schlagen.* — Mit परि *zerbeissen.* — Mit वि 1) dass. — 2) *auseinanderquetschen.* — Mit सम् 1) *beissen, mit den Zähnen packen.* — 2) *zusammenkneifen, aneinander drücken.* — 3) *drücken, quetschen, dicht auf Etwas liegen.* संदष्ट *angedrückt, fest anliegend.* — Mit अभिसम्, अभिँसंदष्टा *zusammengebunden, zusammengeschnürt.*

2.*दंश्, दंशति (?) und दंशयते (दर्शने).

3.*दंश्, दंशति und दंशयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

दंश 1) Adj. *beissend* in *मृगदंश. — 2) m. *a) Biss, die gebissene Stelle.* दंशं दा *Jmd* (Gen.) *beissen, stechen* (von einer Wanze). — *b) *Riss, Fehler in einem Edelstein u. s. w.* — *c) *Zahn.* — *d) Bremse.* *e) *Harnisch.* — *f) *Gelenk am Körper.* — *g)* N. pr. eines Asura. — *h)* MBh. 9,2582 fehlerhaft für शश. — 3) *f. ई *eine kleine Bremsenart.*

दंशक 1) Adj. *beissend* in *दृढ° und *मृग°. — 2) m. *a) Zahn* in *पुरु°. — *b) *Bremse.* — *c) *Hausfliege.* — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. दंशिका *eine Art Bremse.*

दंशन n. 1) *das Beissen, Biss.* — 2) *Harnisch, Rüstung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Çiç. 17,21.

*दंशनाशिनी f. *ein best. Insect.*

*दंशभीरु und *°क *Büffel.*

दंशमशक n. Sg. *Bremsen und Mücken.*

*दंशमूल m. *Hyperanthera Moringa.*

*दंशवदन m. *Reiher.*

दंशित Adj. 1) *geharnischt, gerüstet.* — 2) *gerüstet, gewappnet, geschützt durch* (Instr.). — 3) *gerüstet —, bereit zu* (Loc.). — 4) *schön gekleidet, geputzt.* — 5) *nahe anliegend, dicht bei einander stehend, dicht gedrängt.* — 6) = दष्ट *gebissen.*

दंशिन् 1) Adj. *beissend* in तृप्रदंशिन्. — 2) *m. *a) Hund.* — *b) Wespe.*

दँशुक Adj. *beissend,* mit Acc.

*दंशेर Adj. *bissig.* Richtig दशेर.

दंशोद्धार m. Titel eines Werkes.

दंश्मन् n. *Biss, die gebissene Stelle.*

दंष्टृ Nom. Ag. *Beisser.*

दंष्ट्र m. und दंष्ट्रा f. *Spitzzahn, Fangzahn.*

दंष्ट्रानिवासिन् m. N. pr. eines Jaksha.

दंष्ट्रायुध 1) Adj. *die Spitzzähne als Waffe gebrauchend.* — 2) *m. *Wildschwein.*

दंष्ट्राल 1) Adj. *mit grossen Spitzzähnen versehen.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas.

दंष्ट्राविष Adj. *Gift in den Fangzähnen habend.*

*दंष्ट्रासेन m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

*दंष्ट्रिक 1) Adj. *mit Fangzähnen versehen.* — 2) f. आ *a)* = दाढिका. — *b) ein best. Pflanze.*

दंष्ट्रिन् 1) Adj. *mit Spitzzähnen —, mit Fangzähnen versehen.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) ein solches Thier, Raubthier.* — *b) *Wildschwein.* — *c) *Hyäne.* — *d) Schlange.* Unterschieden von नाग und सरीसृप Hariv. 12496.

1. दंस्, nur दँसयस् *sich wunderkräftig (hülfreich) erweisen.*

2.*दंस्, दंसति (?) und दंसयते (दर्शनदंशनयोः), दंसति (?) und दंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

दंसन n. und दंसना f. *wunderbare That,* — *Wirkung,* — *Geschicklichkeit, Wunderkraft.*

दंसनावत् Adj. *wunderkräftig, wunderbar geschickt.*

*दंसयितर् Nom. ag. *Vertilger.*

दंसस् n. = दंसन.

*दंसि m. oder f. = कर्मन्.

दंसिष्ठ Adj. *sehr wunderkräftig.*

दंसु Adj. (nur im Comp.) *wunderkräftig.* Adv. *auf wunderbare Weise, erstaunlich.*

दंसुजूत Adj. *erstaunlich rasch.*

दंसुपत्नी Adj. f. *einen wunderkräftigen Herrn habend, sich in der Gewalt eines solchen befindend.* RV. 6,3,7 wohl दंसुपत्नी st. दं सुपत्नी zu lesen.

*दंह्, दंहयति (दीप्ति, दाहे). — Mit अति, °दंहीः zur Erklärung von अति धक्.

दक n. = उदक *Wasser.*

*दकलावणिक Adj. *mit Wasser und Salz zubereitet.*

दकाण wohl nur fehlerhaft für दकाण.

दकोदर n. *Wasserbauch.*

दक्ष्, दक्षति, °ते 1) Act. *es Jmd* (Dat.) *recht —, zur Genüge machen.* — 2) Med. *a) taugen, tüchtig —, bei Kräften sein.* — *b) *वृद्धौ, *शीघ्रार्थे, *गतिहिंसयोः. — Caus. दक्षयति *tauglich —, tüchtig machen.*

दक्ष 1) Adj. (f. आ) *a) tüchtig, tauglich, geschickt, anstellig, rührig, fleissig, gescheit.* Das *Wozu, Wobei* oder *Worin* im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *b)* vom Soma so v. a. *kräftig, geistig, die geistigen Fähigkeiten steigernd.* — *c)* von der Gañgâ so v. a. *passirbar* (Nilak.). — *d) angemessen, entsprechend, geeignet zu* (im Comp. vorangehend) von Sachen. — *e) recht* (nicht *link*). — 2) m. *a) Tüchtigkeit, Tauglichkeit, Fähigkeit.* — *b) geistiges Vermögen, Geisteskraft, Fähigkeit, Anlage.* — *c) Willenskraft, Wille, Gesinnung.* — *d) böse Gesinnung, Anschlag.* — *e) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,58,11. — *f) *ein allen Geliebten genügender Mann.* — *g) Hahn* Kâraka 1,27.6,2.9. — *h) *eine best. Pflanze.* — *i) *Feuer.* — *k) *Çiva's Stier.* — *l)* N. pr. α) eines Âditja, der auch mit Pragâpati identificirt wird. — β) eines best. Pragâpati, dessen Opfer von Çiva zu Nichte gemacht wird. Hierher wohl दक्षस्यायनम् als Bez. *eines best. Opfers* M. 6,10 (Hdschr.). — γ) eines Sohnes des Garuḍa. — δ) verschiedener Männer. — 3) *f. आ *die Erde.*

दक्षकन्या f. 1) *eine Tochter von Daksha* 2) *l)* β). — 2) *Patron. der Durgâ.*

1. दक्षक्रतु m. Du. *Wille und Verstand* TBr. 1,5, 4,2. Âçv. Gṛhj. 3,6,7.

2. दक्षक्रतु Adj. *tüchtige Einsicht habend.*

*दक्षजा f. Patron. der Durgâ.

*दक्षजापति m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Çiva's.

दक्षणिधन n. Name eines Sâman.

दक्षता f. *Geschicklichkeit, Gewandtheit; Rührigkeit* Spr. 2678.

दक्षताति f. *geistige Fähigkeit.*

दक्षनिधन n. = दक्षणिधन.

दक्षपति m. *Herr der Fähigkeiten.*

दक्षपितर् (stark auch °पितार्) Adj. Pl. nach den Comm. 1) *den Daksha zum Vater habend.* — 2) *Fähigkeiten bewahrend, — besitzend, — verleihend.*

दक्षपुत्र m. Patron. des 9ten Manu VP.² 3,24.

दक्षमथन m. Bein. Çiva's Harshaṅ. 71,11.

दक्षयज्ञप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दक्षयज्ञप्रभञ्जन m. Bein. Çiva's.

*दक्षयज्ञविनाशिनी f. Bein. der Durgâ.

दक्षविक्रिता f. Bez. *eines best. Gesanges.*

दक्षवर्धि Adj. *der Tüchtigkeit* u. s. w. *sich erfreuend.*

दक्षस् Adj. = दक्ष 1) *a*).

दक्षसाधन Adj. *Tüchtigkeit zuwegebringend, Muth machend.*

दक्षसावर्ण (VP. 3,2,20) und °वर्णि m. N. pr. des 9ten Manu.

दक्षसुत 1) m. *ein Sohn* Daksha's, so v. a. *ein Gott* nach dem Comm. zu R. ed. Bomb. 5,48,15. — 2) f. आ *eine Tochter* Daksha's; Pl. *die Weiber des Mondes.*

दक्षस्य Adj. (f. आ) *zur Rechten—, im Süden befindlich* Hemâdri 1,137,8. 18.

दक्षस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दक्षाण्ड n. *Hühnerei* Bhâvapr. 2,157. 6,117.

दक्षात्मजा f. *eine Tochter* Daksha's. °पति m. *der Mond* Vâmana.

*दक्षाध्वरध्वंसक, *°ध्वंसकृत् und °ध्वंसन m. Bein. Çiva's.

दक्षाय्य, दक्षायिय 1) Adj. *dem man es recht* oder *geschickt machen muss, dem man sich gefällig erweisen muss.* — 2) *m. *a*) *Geier.* — *b*) Bein. Garuḍa's.

दक्षारि m. Bein. Çiva's.

दक्षि Voc. *o Flammender!* RV.

दक्षिण und दक्षिणि 1) Adj. (f. आ) *a*) *tüchtig, geschickt,* — *zu* (im Comp. vorangehend). — *b*) *recht, auf der rechten Seite befindlich.* दक्षिणं परि-इ *Jmd so umwandeln, dass man ihn zur Rechten hat.* दक्षिणं कर् *Jmd zu seiner Rechten nehmen, Jmd seine rechte Seite zukehren* (als Zeichen der Achtung). — *c*) *südlich, im Süden befindlich, nach Süden gerichtet, von Süden kommend* (Wind). — *d*) *gerade, rechtschaffen, offen.* — *e*) *liebenswürdig, gefällig, zuvorkommend.* — *f*) आम्नाय m. Bez. *eines der heiligen Texte der* Tântrika. — 2) m. *a*) *die rechte Hand, der rechte Arm.* — *b*) *das Ross rechts von der Deichsel.* — 3) m. oder n. *a*) *die rechte Seite.* दक्षिणम् *nach rechts.* — *b*) *Süden.* — 4) f. आ *a*) *die tüchtige*, d. h. *fruchtbare Milchkuh.* — *b*) *ein dem diensthuenden Priester gereichter Lohn* (ursprünglich eine *Kuh*). Häufig personificirt. — *c*) *Lohn* überh. — *d*) *Darbringung, Gabe, Geschenk* überh. — *e*) *Süden.* — *f*) **eine Form* oder *Darstellung der* Durgâ *mit hervorstehender rechter Seite.* — *g*) *=प्रतिष्ठा. — 5) n. *die Lehre* oder *das Ritual der* Çâkta *von der rechten Hand.*

*दक्षिणाकालिका f. *eine Form der* Durgâ *bei den* Tântrika.

दक्षिणाकालीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

दक्षिणाजान्वक्त Adj. *mit gebogenem rechten Knie* Gobh. 1,3,1.

दक्षिणातउपवीतिन् Adj. *die heilige Schnur nach rechts hin tragend* Âpast. Çr. 3,17,1.

दक्षिणातस् Adv. 1) *von rechts her, auf der rechten Seite, rechts,* — *von* (Gen.). Mit अस् oder भू *rechts von Jmd* (Gen.) *stehen*, so v. a. *als Helfer zur Seite stehen.* Mit कर् *Jmd zur Rechten nehmen, Jmd die Rechte zukehren* (als Zeichen der Achtung). — 2) *von Süden her, nach Süden, im Süden von* (Gen.). दक्षिणातस् पुरस्तात् und दक्षिणातः पुरः *südöstlich.*

दक्षिणातस्कपर्द Adj. *das Haar an der rechten Seite aufgewunden* oder *geflochten tragend.*

दक्षिणात्रा Adv. *rechts.*

दक्षिणात्व n. *Geradheit, offenes Wesen* oder *Liebenswürdigkeit.*

दक्षिणादृघ् Adj. (Nom. °धक्) Lâṭj. 5,7,3 v. l. für दक्षिणासद्.

दक्षिणाद्वारकामाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दक्षिणाद्वारविचार m. desgl. Cat. Kirlh. 1,92.

दक्षिणाद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Süden günstig* Ind. St. 14,356.

*दक्षिणाधुरीण Adj. *rechts von der Deichsel angespannt.*

दक्षिणापश्चात् Adv. *südöstlich*, — *von* (Gen.) Vaitân.

दक्षिणापश्चार्ध m. *Südwestseite.*

दक्षिणापश्चिम Adj. (f. आ) *südwestlich.*

*दक्षिणापाञ्चालक Adj. *zu den südlichen* Pañkâla *in Beziehung stehend.*

दक्षिणापूर्व 1) Adj. (f. आ) *südöstlich.* °पूर्वेण *südöstlich von* (Acc.). — 2) f. आ *Südost.*

दक्षिणापूर्वार्ध m. *Südostseite.*

दक्षिणाप्राक्प्रवण (दक्षिणा°?) Adj. *nach Südost abfallend.* — *geneigt* Çâṅkh. Çr. 4,14,6.

दक्षिणाप्राची f. *Südost.*

दक्षिणामानस n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

दक्षिणामार्ग m. *die südliche Bahn* (am Himmel) Varâh. Jogaj. 4,49.

दक्षिणाराढा und °राढा (wohl fehlerhaft) f. N. pr. einer Gegend.

दक्षिणालिपि f. *eine Schriftart* Lalit. 143,19. v. l. दक्षिणा°.

दक्षिणासद् Adj. *rechts* oder *südlich sitzend.*

दक्षिणासव्य Adj. Du. *recht und link* AV. 12,1,28.

*दक्षिणास्थ m. *Wagenlenker.*

1. दक्षिणा f. s. u. दक्षिण.

2. दक्षिणा (दक्षिणा AV. 18,1,42. 19,13,9) Adv. mit Abl. 1) *rechts.* — 2) *südlich.*

दक्षिणाकपर्द Adj. = दक्षिणातस्कपर्द Gṛhjâs. 2,4,0.

दक्षिणाकाल m. *die Zeit der Empfangnahme des Opferlohnes.*

दक्षिणाग्नि m. *das südliche Altarfeuer.*

दक्षिणाग्र Adj. *dessen Spitzen nach Süden gerichtet sind.*

*दक्षिणाचल m. *das Gebirge* Malaja.

दक्षिणाचार Adj. 1) *einen geraden, rechtschaffenen Wandel führend.* — 2) *das Ritual der* Çâkta *von der rechten Hand befolgend.* °तन्त्र n. und °तन्त्रराज m. Titel von Werken.

दक्षिणाचारिन् Adj. = दक्षिणाचार 2). °रितन्त्रराज m. Titel eines Werkes.

दक्षिणाज्योतिस् Adj. *durch den Opferlohn Glanz empfangend.*

दक्षिणाञ्च् Adj. (f. °ाची) *nach Süden gerichtet.*

दक्षिणात् Abl. Adv. 1) *von rechts, rechts.* — 2) *von Süden her, südlich.*

दक्षिणात्व n. Nom. abstr. zu दक्षिण 4) *b*) Maitr. S. 4,8,3.

दक्षिणात्सद् Adj. *im Süden sitzend* Maitr. S. 2,6,3.

दक्षिणादात् m. *Südwind* Maitr. S. 2,7,20.

1. दक्षिणाद्वार n. *eine Thür nach Süden* Mân. Gṛhj. 2,11.

2. दक्षिणाद्वार Adj. *die Thür südlich habend.*

दक्षिणाधिपति m. *Gebieter des Dekhans* LA. 29,16.

दक्षिणान्तिका f. *ein best. Metrum.*

दक्षिणान्याय Adj. *wobei die Richtung nach Süden als Regel gilt.*

दक्षिणापथ m. 1) *der Weg der den Opferlohn bildenden Kühe* u. s. w. (zwischen der Çâlâ und dem Sadas). — 2) *der Dekhan.*

दक्षिणापथिक Adj. *dekhanisch.*

दक्षिणापर Adj. (f. आ) *südwestlich* Âpast.

दक्षिणापवर्ग Adj. *im Süden aufhörend* Kauç. 87.

दक्षिणाप्रत्यगपवर्ग Adj. *in Südwesten aufhörend* Kauç. 1.

दक्षिणाप्रत्यञ्च् 1) Adj. (f. °ीची) *südwestlich.* दिश् f. *Südwest* Comm. zu Mân. Gṛhj. 2,1. °त्यक् Adv. *nach Südwest* Mân. Gṛhj. 2,1. — 2) f. °ीची f. *Südwest* Gaut.

दक्षिणाप्रवण Adj. (f. आ) *nach Süden abfallend* (Ort) Mân. Gṛhj. 2,11.

दक्षिणाप्रिष्टि m. *das Seitenpferd rechts neben den Jochpferden.*

दक्षिणाबन्ध m. im Sâṁkhja *eine der drei Gebundenheiten, die durch den Opferlohn* oder *Lohn* überh. *bedingte.*

दक्षिणाब्धि m. *das im Süden gelegene Meer* VP.^{2} 5,53.

दक्षिणाभिमुख Adj. (f. आ) *mit dem Gesicht nach Süden gerichtet* Hemâdri 1,721,1. *nach Süden gerichtet, — fliessend.* °स्थित Adj. *mit dem Gesicht nach Süden gewandt stehend.*

दक्षिणामुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach rechts* oder *Süden gewandt.* °म् Adv. *südwärts* 111,11. Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,352,18.

दक्षिणामूर्ति m. *eine Form* Çiva's *bei den* Tântrika. °संहिता f., °स्तव m., °स्तोत्र n., °स्तोत्रवार्त्तिक n., °मूर्त्यष्टक n. (Opp. Cat. 1) und °मूर्त्युपनिषद् f. Titel von Werken.

दक्षिणायन 1) Adj. *auf dem Wege liegend, welchen die Sonne auf ihrem Gange von Norden nach Süden geht.* — 2) n. *a) der Weg nach Süden, — zum Reich der Todten.* °म् अनु-या so v. a. *sterben.* — *b) der Gang der Sonne nach Süden; das Halbjahr, in dem die Sonne sich von Norden nach Süden bewegt,* Gaut. °संक्रान्ति f. Pańkat. ed. Bomb. 2,17,15.

दक्षिणायुग्य m. *das rechte Jochpferd.*

दक्षिणारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

***दक्षिणारुस्** Adj. *an der rechten Seite verwundet.*

दक्षिणार्ध m. *die rechte, südliche Seite.*

दक्षिणार्धपश्चार्ध m. *Südwestseite* Mân. Çr. 6,2,5.

दक्षिणार्धपूर्वार्ध m. *Südostseite* Mân. Çr. 1,1,2. 7,6.

दक्षिणार्धापरार्ध m. *Südwestseite* Çâṅkh. Çr. 18, 24,18.

दक्षिणार्ध्य Adj. *auf der rechten, südlichen Seite befindlich.*

दक्षिणार्ध्यपूर्वार्ध्य Adj. *auf der Südostseite befindlich* Lâṭj. 1,10,3.

***दक्षिणार्ह** Adj. *eines Opferlohnes würdig.*

दक्षिणालिपि f. v. l. für दक्षिणालिपि.

दक्षिणावचर Adj. *es stets mit der rechten Seite zu thun habend* Lalit. 63,5.

दक्षिणावत् Adj. 1) *tüchtig.* — 2) *reichlichen Opferlohn gebend, fromm* (im Sinne der Priester). — 3) *wobei reichlicher Lohn gegeben wird.*

दक्षिणावर्त 1) Adj. (f. आ) *a) von links nach rechts sich windend* (Muschel, Frucht Bhâvapr. 1,171). — *b) nach Süden gewandt, auf dem Gange nach Süden sich befindend* (die Sonne). — 2) m. *der Dekhan.*

दक्षिणावर्तक 1) Adj. (f. °र्तिका) *nach rechts* oder *nach Süden gerichtet* Hemâdri 1,144,2. Agni-P. 40, 28. — 2) *f. ई *Tragia involucrata* Râǵân. 9,48.

दक्षिणावह् (stark °वाह्) Adj. *rechts fahrend, rechts um das Feuer gehend.*

दक्षिणावृत् Adj. *nach rechts gewandt, rechts herum gehend.*

दक्षिणावृत्त Adj. *von links nach rechts geflochten* Âpast.

***दक्षिणाशापति** m. Bein. Jama's.

दक्षिणाशिरस् Adj. *mit dem Kopfe nach Süden gewandt* Kâtj. Çr. 22,6,4. 15. Gobh. 3,10,27.

दक्षिणाश्रोणि f. *die rechte Hinterbacke* Kâtj. Çr. 17,8,24.

दक्षिणासंचर m. = दक्षिणापथ 1) Vaitân.

दक्षिणासद् Adj. = दक्षिणसद्.

***दक्षिणाहि** Adv. *weit rechts, weit im Süden,* — *von* (Abl.).

दक्षिणिण् Adv. *rechts, mit der rechten Hand.*

दक्षिणी Adv. mit कर् 1) *Jmd* (Acc.) *zu seiner Rechten nehmen, so umwandeln, dass man ihn zur Rechten hat* (als Zeichen der Achtung). — 2) *Etwas* (Acc.) *als Opferlohn geben* Bâlar. 38,1.

दक्षिणीय Adj. 1) *des Opferlohnes werth, zum Opfergeschenk passend.* — 2) *ehrwürdig* Lalit. 328. 14. Kâraṇḍ. 96,16. 21.

दक्षिणोत्तर Adj. *nicht recht, link.*

दक्षिणोति f. *der Gang der Sonne nach Süden.*

दक्षिणोन Instr. Adv. mit Acc. 1) *rechts, zur Rechten, — von.* — 2) *im Süden, südlich, südwärts, — von.*

***दक्षिणोर्म** Adj. *auf der rechten Seite zerbrochen* (z. B. Karren).

दक्षिणोर्मन् Adj. *auf der rechten Seite verwundet* Bâlar. 181,12.

दक्षिणोस् Instr. Pl. Adv. *rechts.*

दक्षिणोत्तर Adj. (f. आ) *recht und link* (Âçv. Gṛhj. 3,2,3), *südlich und nördlich, nach Süden und Norden gerichtet.* °पार्श्व Hemâdri 1,128,23.

दक्षिणोत्तरायत Adj. (f. आ) *von Süden nach Norden sich erstreckend* Hemâdri 1,123,9. 129,1. 651,2.

दक्षिणोत्तरायाम Adj. dass. ebend. 1,296,6.

दक्षिणोत्तरिन् Adj. *rechts überstehend, — überragend.*

दक्षिणोत्तान Adj. 1) *die rechte Hand mit der inneren Fläche nach oben haltend* Kâtj. Çr. 8,2,9. — 2) Du. in Verbindung mit पाणी *von denen die rechte mit der inneren Fläche nach oben gerichtet ist* Ind. St. 9,221. Gobh. 4,3,18. 20.

दक्षिणोदग्द्वार Adj. (f. आ) *eine Thür nach Süden und nach Norden habend* Âpast.

दक्षिण्य Adj. = दक्षिणीय.

दक्षिनु (RV. 2,4,4) und **दक्षिनुस्** (RV. 1,141,7) Adj. *brennend, flammend.*

दक्षेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

दगार्गल n. *die Untersuchung des Bodens zur Auffindung einer Wasserquelle* und *die darüber handelnde Lehre.*

***दगु** m. N. pr. eines Mannes.

दग्ध 1) Adj. s. u. 1. दह्. — 2) f. आ *a) *die Gegend, wo die Sonne gerade steht.* — *b)* Bez. *gewisser unheilvoller lunarer Tage.* — *c) *eine best. Pflanze* Râǵân. 9,127. — 3) n. *das Brennen* (in der Chirurgie). अग्नि° *cauterium actuale,* क्षार° *c. potentiale.* Auch in Comp. mit dem *gebrannten* Theile.

***दग्धकाक** m. *Rabe.*

दग्धजठर n. *der verfluchte Magen* Spr. 2813.

दग्धपुत्र Adj. (f. आ) *dessen Sohn verbrannt ist* Suparn. 9,2.

दग्धमत्स्य m. *auf dem Feuer gerösteter Fisch* Bhâvapr. 2,13.

दग्धमरण m. N. pr. eines Autors.

दग्धर् (mit Acc.) und **दग्धर्** (mit Gen.) Nom. ag. *Brenner, Verbrenner.*

दग्धरथ m. N. pr. eines Gandharva.

***दग्धरुह** 1) m. *Clerodendrum phlomoides* Râǵân. 10,42. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Râǵân. 9,127.

***दग्धवर्णक** *eine best. Grasart.*

दग्धव्य Adj. *zu verbrennen.*

दग्धव्रण m. *Brandwunde.*

***दग्धिका** f. 1) *angebrannter Reis.* — 2) *eine best. Pflanze* Râǵân. 9,127.

***दग्धेष्टका** f. *ein gebrannter Ziegelstein.*

दग्धोदर n. *der verfluchte Magen* zu Spr. 804.

1. **दघ्** 1) दघ्नोति *a) reichen bis an, erreichen.* Mit पश्चा oder पश्चात् *zurückbleiben, zu kurz kommen.* Mit अधस् *nicht die gehörige Höhe erreichen.* — *b) *घातने, पालने, ताडने.* — 2) ***दघ्यति** = गतिकर्मन् und स्रवति. — Mit अति *über* (ein Ziel) *hinausreichen, — hinausschiessen; an Jmd vorübergehen.* — Mit आ 1) *Jmd anhalten, Jmd Etwas anthun.* — 2) *abschlagen* (einen Wunsch). — 3) impers. *es widerfährt Jmd* (Loc.) *ein Leid.* — Mit प्र in प्रदघस्. 2. दघ् in उश° und दक्षिण°.

°**दघ्न** Adj. (f. आ und ई) *reichend bis an.* अश्व° *von der Höhe eines Pferdes.*

दघ्वन् in अपश्चाद्दघ्वन्.

दङ्हणु Adj. *bissig* Maitr. S. 2,8,10.

***दङ्ग्, दङ्गति** (पालने, वर्जने).

दच्छद m. (adj. Comp. f. आ) (*Zahndecke*) *Lippe.*

***दडी** f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht* gaṇa करीतक्यादि in der Kâç.

दण्ड् 1) m. und (ganz ausnahmsweise) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Stock, Stab, Prügel, Keule.* दण्डवत् प्र-नम् *sich wie ein Stock verneigen,* so v. a. *sich*

der Länge nach auf die Erde werfen. वेतस *Rohrstäbchen* euphemistisch so v. a. *die männliche Ruthe.* Der Rüssel des Elephanten, die Hauer des Ebers (Du. V. 1,4) und Arme und Schenkel des Menschen werden häufig *Stäbe* genannt. — *b) Stengel, Stamm.* — *c) Stiel* (an einem Löffel, einer Pfanne, einem Fliegenwedel, Sonnenschirm u. s. w.). — *d) Fahnenstock auf einem Wagen.* — *e) *Deichsel am Pfluge.* — *f) der Stab an der Laute, durch welchen die Saiten durchgelassen sind.* — *g) *ein Werkzeug zum Schlagen der Laute.* — *h) *Butterstössel.* — *i) Stab* als *best. Längenmaass.* — *k) ein best. Zeitmaass.* — *l) eine best. stabähnliche Lichterscheinung am Himmel.* — *m) *ein best. Planet.* — *n) eine best. Constellation.* — *o) *eine stabähnliche Aufstellung der Truppen, Heersäule.* Vgl. °व्यूह. — *p) Zeile;* s. °पात. — *q) eine Art Krampf* Bhâvapr. 4, 159. — *r) der Stock* als *Symbol der Gewaltthätigkeit, offene Gewalt, thätlicher Angriff.* — *s) Macht* —, *vollständige Herrschaft über* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *t) (die physische Gewalt in concreto) Heer.* — *u) der Stock* als *Symbol der richterlichen Gewalt und Strafe, Strafe* überh., sowohl *körperliche* als auch *Zurechtweisung* und *Geldbusse.* गुप्त oder गूढ *eine geheime Geldbusse,* so v. a. *erpresstes Geld.* — *v) *Hochmuth, Dünkel.* — 2) m. *a) *Pferd.* — *b)* die *Strafe* personificirt als *Sohn* Dharma's *von der* Krijâ, als *Jama und als Çiva. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes. — β) eines Rakshas. — γ) verschiedener Männer. — 3) *f. आ *Hedysarum lagopodioides.* — 4) wohl n. N. pr. einer Oertlichkeit, = दण्डक 3).

दण्डक 1) m. (*n.) *a) Stiel.* — *b) Deichsel.* — *c) Fahnenstock auf einem Wagen.* — *d) eine best. Pflanze.* — *e) eine ununterbrochen fortlaufende Reihe, Zeile.* — *f) eine Gattung von Metren.* — *g) eine Art Composition* S. S. S. 165. — *h) eine Art Krampf* Bhâvapr. 4,166. Karaka 6,26. — *i)* Titel eines Werkes. — 2) m. *a)* Pl. *die Bewohner von* दण्डक 3). — *b)* N. pr. α) eines Asura Ind. St. 14, 127. — β) eines Fürsten. — 3) f. (आ) und n. (Pl. Prasannar. 153,7) N. pr. einer Wildniss im Dekhan. — 4) f. दण्डिका *a) Stock, Stab.* — *b) Linie, Strich.* — *c) *Strick.* — *d) *eine Art Perlenschnur.*

*दण्डकन्दक m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,91.

दण्डकपालिन् Adj. *einen Stock und einen Schädel tragend* Hemâdri 2,*a*,96,3.

दण्डकर्मन् n. *Bestrafung.*

दण्डकाल n. *ein best. Metrum.*

*दण्डकाक m. *Rabe.*

दण्डकारण्य n. = दण्डक 3).

दण्डकालसक m. *eine Art Dysenterie* Karaka 6, 10. Râgat. 7,1456. 1458. Vgl. दण्डालसिका.

दण्डकाव्यन n. = दण्डक 3).

दण्डकाष्ठ n. *ein hölzerner Stab.*

दण्डकासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

दण्डकुश und दण्डकूल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दण्डकेतु m. N. pr. eines Mannes.

दण्डगौरी f. N. pr. einer Apsaras.

दण्डग्रहण n. *das Ergreifen des Stabes,* so v. a. *das Uebergehen in den Stand des* त्रिदण्डिन्.

*दण्डग्राह् m. gaṇa रेवत्यादि.

दण्डघटना f. *das Hantiren mit dem Stocke, das Umsichhauen mit dem Stocke* und zugleich *das sich der Länge nach auf die Erde Werfen* (vor einer Gottheit) Ind. St. 15,269.

दण्डघ्न Adj. *sich thätlich an Jmd vergreifend.*

दण्डचक्र n. 1) *Heeresabtheilnng, Detachement.* — 2) *eine best. mythische Waffe.*

*दण्डच्छदन n. *Geschirrgemach* (buddh.).

*दण्डढक्का f. *eine Art Pauke, auf der die Stunden angeschlagen werden.*

दण्डताडन n. *das Züchtigen mit einem Stocke* Âpast.

*दण्डताम्री f. = 2. ताम्र 2).

दण्डत्व n. Nom. abstr. zu दण्ड *Stock.*

दण्डदास m. *Sclave in Folge einer nicht abgetragenen Geldstrafe.*

दण्डदेवकुल Pañkat. 128,25 fehlerhaft für खण्डदेवकुल *ein verfallener Tempel,* wie ed. Bomb. 2, 27,20 liest.

दण्डधर 1) Adj. *den Stock tragend, -schwingend,* so v. a. *die richterliche Gewalt ausübend, züchtigend, strafend;* mit Gen. तीक्ष्ण° *strenge strafend.* — 2) m. *a) Fürst, König* Râgat. 7,1458. — *b) Richter, die oberste Gerichtsperson.* — *c) Anführer einer Heeresabtheilung* Daçak. 90,20. — *d)* Bein. Jama's.

दण्डधराधिपति m. *der oberste Gewalthaber, Fürst, König.*

दण्डधार 1) Adj. *den Stock tragend,* so v. a. *die richterliche Gewalt ausübend.* — 2) m. *a) *Fürst, König.* — *b)* *Bein. Jama's. — *c)* N. pr. α) eines von Arǵuna erschlagenen Fürsten. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) Pl. eines Volkes.

दण्डधारक Adj. = दण्डधार 1) Spr. 3753.

दण्डधारण n. 1) *das Tragen eines Stabes* Pâr. Grhj. 2,5,11. — 2) *das Schwingen des Stockes,* so v. a. *Anwendung von Gewalt* 51,14. *Züchtigung, Bestrafung.*

दण्डधारिन् Adj. *den Stock tragend,* so v. a. *züchtigend, strafend.*

°दण्डधृक् Adj. *die Herrschaft ausübend über.*

दण्डन 1) m. *Rohr* (?). — 2) n. *das Schlagen, Züchtigen, Strafen.*

दण्डनविधि m. *gesetzliche Strafe, Strafrecht* Bâlar. 138,23.

दण्डनायक m. 1) *Richter.* — 2) *Anführer einer Heeressäule, — einer Kolonne.* — 3) *N. pr. eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes.

दण्डनायकपुरुष m. *Polizeidiener, Scherge.*

दण्डनिधान n. *das Niederlegen des Stockes,* so v. a. *Nichtanwendung von Gewalt, Milde.*

दण्डनिपातन n. *das Niederfallenlassen des Stokkes,* so v. a. *Züchtigen, Strafen;* mit Gen.

दण्डनीति f. 1) *die Führung des Stockes,* so v. a. *Gerechtigkeitspflege, die Lehre von der gerechten Anwendung der Strafe.* — 2) Titel eines Werkes. — 3) Bein. der Durgâ.

दण्डनीतिमत् Adj. *mit der Gerechtigkeitspflege vertraut.*

दण्डनीय Adj. *zu bestrafen, strafbar* Bâlar. 141,16.

दण्डनेतर् Nom. ag. *Stockführer,* so v. a. *Richter.* Nom. abstr. °तृत्व n. *Richteramt, Gerechtigkeitspflege.*

*दण्डप m. N. pr. eines Mannes.

दण्डपक्षक m. *eine best. Stellung der Hände.*

दण्डपरायण Adj. *eines Stabes bedürfend, sich auf einen Stab stützend müssend* Kâraṇḍ. 48,12.

*दण्डपाँमुल m. *Thürsteher.*

दण्डपाणि 1) Adj. *einen Stab —, einen Stock in der Hand haltend* Kathâs. 54,203. — 2) m. *a) Polizeibeamter* Hâs. 31,1. — *b)* Bein. Jama's. — *c)* N. pr. α) des Anführers zweier Schaaren Çiva's. — β) verschiedener Männer (eines Arztes Bhâvapr. 3,86).

दण्डपात m. 1) *Bestrafung, Züchtigung* VP. 5,22, 17. — 2) *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,79. — 3) *der Ausfall einer Zeile* (in Handschriften).

दण्डपातन n. *das Niederfallenlassen des Stockes,* so v. a. *Züchtigen, Strafen.*

दण्डपातनिपात m. *eine best. Stellung der Füsse beim Tanze* VP. 5,7,46, v. l.

दण्डपाता f. *ein best. Pas beim Tanze* Citat im Comm. zu VP. 5,7,46.

दण्डपातिन् Adj. *Strafe verhängend über* (Loc.).

दण्डपारुष्य n. 1) *eine thätliche Beleidigung* Gaut. *körperliche Züchtigung, harte Strafe.* — 2) Du. *Be-*

leidigung in Thaten und Worten, körperliche Züchtigung und Verweis.

दण्डपारुष्यवत् Adj. *thätliche Beleidigungen verübend, harte Strafen verhängend.*

दण्डपाल m. 1) *Wahrer der Strafe, Richter.* — 2) **Thürsteher.* — 3) **ein best. Fisch.*

दण्डपालक m. = दण्डपाल 1), *2) und *3).

दण्डपाशक m. *Polizeidiener, Nachtwächter.* Vgl. दाण्डपाशिक.

दण्डपिङ्गलक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दण्डपोणा n. *eine Seihe mit einem Stiele* (buddh.).

दण्डप्रणाम m. *eine stockähnliche Verneigung,* so v. a. *das sich der Länge nach auf die Erde Werfen.*

दण्डप्रदान n. *das Ueberreichen des Stabes* (beim Upanajana) ÇÂṄKH. GṚHJ. 2,11.

दण्डबाहु m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

दण्डभङ्ग m. *Vereitelung —, Unterbleibung einer Strafe.*

दण्डभाज् Adj. *in Strafe verfallend, straffällig* 213,31. *bestraft werdend von* (Gen.).

दण्डभृत् 1) Adj. *einen Stock tragend.* — 2) m. *a*) **Töpfer.* — *b*) Bein. Jama's VARÂH. JOGAJ. 6,21.

दण्डमत्स्य m. *ein best. Fisch* BHÂVAPR. 2,13,3.

दण्डमाणव n. *ein noch unter dem Stock stehender Brahmanenschüler.*

*दण्डमातङ्ग *Tabernaemontana coronaria.*

*दण्डमाद्य (माद्यशब्दः पद्यिपर्यायः) KÂÇ. zu P. 4,4,37.

दण्डमानव m. R. 2,32,18 fehlerhaft für °माणव.

*दण्डमुख m. *Anführer einer Heeressäule, — einer Kolonne.*

दण्डय्, °यति *züchtigen, strafen;* mit Acc. der Person und Strafe. गुप्तेन दण्डेन so v. a. *von Jmd Geld erpressen.*

दण्डयात्रा f. 1) **eine feierliche Procession,* insbes. *eine hochzeitliche.* — 2) *Kriegszug, Aufbruch zum Kriege* HARSHAK. 178,3. 18. 198,14. °चिह्न n. *ein Signal zum A.* 161,1. °पद्म m. *Militärstrasse* 89, 11. °लग्न n. *der von den Astrologen für günstig erklärte Zeitpunkt zum Aufbruch* 170,8.

*दण्डयाम m. 1) *Tag.* — 2) Bein. *a*) Jama's. — *b*) Agastja's.

दण्डयोग m. *Anwendung von Strafe.*

*दण्डरी f. *eine Gurkenart.* Wohl fehlerhaft für उङ्गरी.

दण्डवर्ध m. *Tod durch die Strafgewalt, Todesstrafe.*

दण्डवत् Adj. 1) *einen Stab tragend* HEMÂDRI 1, 785,2. — 2) *mit einem Stiele versehen.* — 3) *ein grosses Heer habend.*

दण्डवाचिक Adj. *real oder verbal* (Injurie) 212,23.

*दण्डवादिन् 1) Adj. *einen Verweis ertheilend.* — 2) m. *Thürsteher.*

दण्डवार्त्तासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

*दण्डवालधि m. *Elephant.*

*दण्डवासिक m. *Thürsteher.*

दण्डवासिन् m. 1) *Dorfältester.* Vgl. अदण्डवासिक (Nachtr. 1). — 2) **Thürsteher.*

दण्डवाहिन् m. *Polizeidiener, Nachtwächter.*

दण्डविकल्प m. *eine beliebige Strafe, — Bestrafung;* mit Gen. 202,18.

दण्डविधान n. MBH. 12,9964 fehlerhaft für °निधान.

दण्डविषय m. N. pr. einer *Oertlichkeit,* = दण्डक 3) R. 7,81,18.

*दण्डविष्कम्भ m. *der Pfosten, an dem der um den Butterstössel sich windende Strick befestigt wird.*

दण्डवीर्य m. N. pr. eines Fürsten.

*दण्डवृक्षक m. *Tithymalus antiquorum.*

दण्डव्यूह m. *eine Aufstellung der Armee in Heeressäulen* oder *Kolonnen.*

दण्डव्रतधर Adj. *die richterliche Gewalt ausübend, Strafe verhängend.*

दण्डशत्रु m. N. pr. eines Fürsten HARIV. 1,38,3. दृत्तशत्रु v. l.

दण्डशर्मन् m. desgl. ebend. दृत्तशर्मन् v. l.

दण्डश्री m. desgl. VP.^{2} 4,199.

दण्डसेन m. desgl.

दण्डहस्त 1) Adj. *einen Stab in der Hand haltend.* — 2) *m. *Thürsteher.* — 3) f. ई (*आ und *n.) *Tabernaemontana coronaria* BHÂVAPR. 1,185.

दण्डाज्य 1) Adj. *a*) *nach dem Stock benannt.* — *b*) *den Namen* Daṇḍa *führend.* — 2) n. *a*) *eine Doppelhalle, von der die eine nach Norden, die andere nach Osten gerichtet ist.* — *b*) N. pr. eines Wallfahrtsortes.

दण्डाघात m. Pl. *Stockschläge* KATHÂS. 54,203.

*दण्डाजिन n. Sg. *Stab und Fell als blosse äusserliche Zeichen der Frömmigkeit, Heuchelei, Betrug.*

*दण्डादण्डि Adv. *Stock gegen Stock* (bei einem Kampfe).

दण्डाधिप und °ति m. *Oberrichter.*

दण्डानीक n. *Heeresabtheilung, Detachement.*

दण्डापतानक m. *Starrkrampf, Tetanus rectus* BHÂVAPR. 4,159.

दण्डापूपन्याय m. Abl. *nach der Art des Stockes und des Kuchens (hat die Maus den Stock verzehrt, so hat sie gewiss auch den Kuchen verzehrt),* so v. a. *wie es sich aus dem Vorangehenden von selbst versteht.*

दण्डापूपाय्, °यित Adj. *aus dem Vorangehenden sich von selbst ergebend.*

दण्डापूपिका f. = दण्डापूपन्याय.

दण्डामित्रा f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*दण्डायाम m. = दण्डयाम.

*दण्डार m. 1) *Wagen.* — 2) *Floss, Boot.* — 3) *Töpferscheibe.* — 4) *Bogen* oder *ein anderes Werkzeug zum Schleudern von Pfeilen.* — 5) *ein Elephant in Brunst.*

दण्डारक am Ende eines adj. Comp. etwa *Brunnenstange* KÂD. 243,3.

दण्डार्त N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*दण्डालसिका f. *die Cholera.* Vgl. दण्डकालसक.

दण्डालु n. *Dioscorea alata* Mat. med. 296.

दण्डावयव m. = दण्डानीक DAÇAK. 77,13.

दण्डासन 1) n. *eine best. Art zu sitzen* Comm. zu JOGAS. 2,46. — 2) *eine Art Pfeil.*

दण्डास्त्र n. *eine best. mythische Waffe.*

दण्डाहृत n. *Buttermilch* BHÂVAPR. 2,44.

दण्डिक 1) Adj. *a*) **einen Stab tragend.* — *b*) *züchtigend, strafend.* — 2) m. *a*) *ein Polizeibeamter* GAUT. — *b*) **ein best. Fisch.* — दण्डिका f. s. u. दण्डक.

दण्डिन् 1) Adj. *einen Stock —, einen Stab tragend.* — 2) m. *a*) *ein Brahman im vierten Lebensstadium.* — *b*) *eine best. Secte religiöser Bettler.* — *c*) *ein best. Beamter, Platzmacher* KÂD. 16,13. — *d*) Bein. α) Jama's. — β) **Mañgughoshi's.* — *e*) **Artemisia Abrotanum* RÂGAN. 10,147. — *f*) N. pr. α) eines Thürstehers des Sonnengottes. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) eines Autors.

दण्डिनीरहस्य n. Titel eines Werkes.

*दण्डिमन् m. Nom. abstr. von दण्डिन्.

*दण्डिमत् Adj. *mit Stabträgern versehen.*

दण्डिमुण्ड Adj. *einen Stab tragend und ein kahles Haupt habend* (Çiva).

दण्डिमुण्डीश्वर m. N. pr. eines Ṛshi.

*दण्डेश m. *Heerführer* GAL.

*दण्डोत्पल m. f. (आ) und n. *eine best. Pflanze.*

दण्डोद्यम m. 1) *das Aufheben eines Stockes gegen Jmd, das Bedrohen Jmds* (im Comp.) *mit einem Stocke.* — 2) Pl. *Anwendung von Gewaltmitteln.*

*दण्डोपघातम् Absol. *unter Stockhieben* P. 3,4, 48, Sch.

दण्ड्य Adj. *zu strafen, strafbar, eine Strafe erhaltend* ÂPAST. GAUT. Mit dem Acc. der Strafe.

दत्क in अदत्क *zahnlos.*

दत्त 1) Adj. s. u. 1. दा. — 2) m. *a*) N. pr. eines Schlangenpriesters, eines Ṛshi im 2ten Manvantara und verschiedener anderer Männer. — *b*) Hypokoristikon der auf दत्त auslautenden Perso-

nennamen. — 3) *f. दत्ता ein Frauenname. — 4) n. *das Geben, Spenden.*

दत्तक 1) Adj. in Verbindung mit पुत्र *ein von andern Eltern überlassener Sohn.* — 2) m. *a*) N. pr. verschiedener Männer. — *b*) *Hypokoristikon der auf दत्त auslautenden Personennamen.

दत्तककुठार m., दत्तकचन्द्रिका f., दत्तकदर्पण m., दत्तकदीधिति f., दत्तकपुत्रविधान n., दत्तकमयूख m. und दत्तकमीमांसा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

दत्तकर्ण Adj. *horchend auf* (im Comp. vorangehend) Kâd. 98,16.

दत्तक्षण Adj. *dem Gelegenheit* oder *ein Fest gegeben worden ist* Bhâg. P. 3,3,21.

दत्तगीता f. Titel eines Werkes.

*दत्ततीर्थकृत् m. N. pr. eines Arhant der Gaina.

दत्तदृष्टि Adj. *sein Auge auf Jmd* oder *Etwas richtend, beobachtend* 127,13. Mit Loc. Çâk. 7, v. l.

दत्तपूर्वोक्तशापभी Adj. *mit dem vorhin ausgesprochenen Fluche drohend* 131,18.

दत्तभुजंगस्तोत्र n. und दत्तमहिमन् m. Titel zweier Werke.

दत्तयोगशास्त्र n. Titel eines Werkes.

दत्तवर् Adj. (f. आ) 1) *dem von Jmd* (im Comp. vorangehend) *gewährt worden ist sich Etwas zu erbitten* Hariv. 8652. 8657. — 2) *in Folge eines ausgesprochenen Wunsches als Geschenk gewährt.*

दत्तशत्रु m. N. pr. eines Fürsten. दण्डशत्रु v. l.

दत्तशर्मन् m. desgl. दण्डशर्मन् v. l.

दत्तशुल्का Adj. f. *für die ein Kaufpreis gezahlt worden ist* (um sie zur Ehe zu erhalten) 194,11.

°दत्तहस्त Adj. *der Jmd die Hand gereicht hat, sich stützend auf.*

दत्तहोमानुक्रमणिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दत्तात्त Adj. (f. ई) = दत्तदृष्टि. Mit Loc. Sâh. D. 59,6.

दत्तात्तर् Adj. (f. आ) *wo eine Silbe hinzugefügt worden ist.*

दत्तातङ्क Adj. *Jmd* (Gen.) *in Angst versetzend* 299,23.

दत्तात्मन् 1) Adj. in Verbindung mit पुत्र *ein elternloser oder von seinen Eltern verstossener Sohn, der sich selbst als Sohn andern Eltern angeboten hat.* — 2) m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

दत्तात्रि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.²

दत्तात्रेय m. N. pr. eines Sohnes des Atri.

दत्तात्रेययोग m. (Opp. Cat. 1) und °शास्त्र n. Titel eines Werkes.

दत्तात्रेयीय n. *die Geschichte von* Dattâtreja.

दत्तात्रेयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

दत्ताप्रदानिक Adj. *auf die Nichtablieferung einer geschenkten Sache bezüglich.*

दत्तामित्र N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) f. आ einer Oertlichkeit.

दत्तालि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.²

दत्ति f. *Gabe, Darbringung.*

*दत्तिक, *दत्तिय und *दत्तिल m. Hypokoristika der auf दत्त auslautenden Personennamen.

*दत्तेय m. Bein. Indra's. Vgl. दत्तेय.

दत्तेरण्डपल्लक N. pr. einer Oertlichkeit.

दत्तोक्ति m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.²

दत्तोत्तर Adj. *worauf man eine Antwort gegeben hat.* Nom. abstr. °त्व n.

दत्तोत्ति, दत्तोत्रि und दत्तोनि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.²

दत्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. Vgl. श्रीमद्दत्तो°.

दत्तोभि, दत्तोधि, दत्तोरि und दत्तोलि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.²

दत्त्रिम, दत्रिम Adj. *durch Schenkung erhalten* (Sohn, Sclave).

दत्त्वाय Absol. zu 1. दा RV. 10,85,33.

दत्र (wohl von दृ) n. *Vermögen, Habe;* Pl. *Güter.*

दत्रवत् Adj. *vermöglich.*

दत्वन्त् Adj. *mit Zähnen versehen, beissend.* दत्वती रज्जुः so v. a. *Schlange.*

1. दद् s. 1. दा.

2. दद् Adj. *gebend, verleihend* in आयुर्दद्.

दद 1) Adj. (f. आ) dass. in अभयंदद und धनंददा. — 2) m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 10,25.

ददद्दस् onomatop. vom *Rollen des Donners.*

*ददन n. *das Geben.*

ददरि N. pr. eines Flusses.

ददातिबादर m. Pl. N. pr. eines Geschlechts VP.² 4,28.

ददायुध Adj. *die Zähne als Waffe gebrauchend* Bhâg. P. 10,17,6.

ददिन् Adj. *gebend, Etwas* (Acc.) *gebend.*

ददितर् Nom. ag. *Bewahrer, Besitzer.* Nach Mahîdh. *Geber.*

*ददृक्षेण्य P. 3,4,14, Sch. fehlerhaft für दिदृक्षेण्य.

*ददृत् Vârtt. zu P. 3,2,178.

ददृशानपवि Adj. *dessen Radspur man sieht.*

ददु und ददू f. 1) *eine Gattung von Hautausschlägen,* namentlich *eine Form von Aussatz.* — 2) *दद्रु *Schildkröte.*

*ददुक m. = ददु 1).

ददुकुष्ठ n. desgl.

*ददुघ्न 1) Adj. *Aussatz vertreibend.* — 2) m. *a*) *Cassia Tora* (— *alata* Mat. med. 295). — *b*) *Psoralea corylifolia.*

ददुण Adj. *mit Aussatz behaftet* Hemâdri 1,617,4.

ददुरोग m. = ददु 1) ebend. 1,617,3. 747,3.

ददुरोगिन् Adj. *mit Aussatz behaftet* ebend. 1, 616,1. 745,19. 747,1.

ददू s. ददु.

*ददूघ्न m. = ददुघ्न 2) *a*).

*ददूण Adj. = ददुण.

*दध् दधते (धारणे, दाने). — Intens. दादद्धि.

दध Adj. *verleihend* in इडादध, इलादध.

दधन्त् s. 2. दधि.

दधन in *अत्तदधन.

दधन्वन्त् Adj. *saure Milch enthaltend.*

1. दधि 1) Adj. *a*) *gebend, verleihend.* — *b*) *erhaltend* (Gegens. *vernichtend*), mit Acc. — 2) *n. *Haus.*

2. दधि und दधन्त् (in den schwachen Casus) n. 1) *saure Milch.* — 2) *Terpentin. — 3) *das Harz der Shorea robusta.*

*दधिक am Ende eines adj. Comp. = 2. दधि 1).

दधिकर्ण m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. v. l. अधिकर्ष. — 2) einer Katze 149,10.17.

*दधिकूर्चिका f. *süsse Milch mit saurer Milch gekocht* Madanav. 89,74.

दधिक्र m. N. pr. eines Mannes.

दधिक्रा m. N. pr. eines zur Sonne in Beziehung stehenden mythologischen Wesens.

दधिक्रावतो f. Bez. *des Verses* दधिक्राव्णो अकारिषम् u. s. w. Maitr. S. 1,5,13.

दधिक्रावन् m. = दधिक्रा.

दधिग्रह m. *ein Becher mit saurer Milch* Gaim. 4,4,8.

*दधिघन m. *gepresster Quark* P. 3,3,77, Sch.

दधिघर्म m. *heisser Opfertrank aus saurer Milch.* °घर्मस्तोम m. Vaitân.

*दधिचार m. *Butterstössel.*

दधिज 1) Adj. *auf* oder *aus saurer Milch entstanden.* — 2) *n. *frische Butter.*

दधित्थ m. *Feronia elephantum.* °रस m. *das Gummi dieses Baumes.*

*दधित्थाद्य m. n. *das Gummi von Feronia elephantum.*

दधिदृप्त m. Sg. und Pl. *Molken von saurer Milch.*

दधिधानी f. *ein Behälter für saure Milch* Âpast.

दधिनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

दधिपर्ण m. N. pr. eines Mannes.

*दधिपिण्ड m. *gepresster Quark* Gal.

दधिपुच्छ m. N. pr. eines Schakals.

*दधिपुष्पिका f. *Clitoria Ternatea* Râgân. 3,75.

*दधिपुष्पी f. *eine dem Carpopogon pruriens ähnliche Pflanze* Râgân. 7,176.

*दधिपूपक m. *ein best. Gebäck* Madanav. 115,67.

*दधिपूरण m. N. pr. eines Schlangendämons.

दधिपूर्वमुख m. N. pr. eines Affen, = दधिमुख.

*दधिफल m. *Feronia elephantum.*

दधिभक्त m. *eine aus saurer Milch bereitete Speise* Lâṭj. 2,11,23. 12,15.

दधिभाण्ड n. *ein Topf mit saurer Milch* 154,15.

दधिमण्ड m. *saurer Rahm* Rasar. 518.

दधिमण्डोद und °क Adj. *sauren Rahm an Stelle des Wassers habend* (ein Meer).

दधिमन्थ m. *ein Rührtrank von saurer Milch.*

दधिमुख m. 1) *eine Schlangenart.* — 2) N. pr. *a)* eines Schlangendämons Hariv. 9303. — *b)* *eines Jaksha. — *c)* eines Affen.

दधिवक्त्र m. N. pr. eines Affen, = दधिमुख.

दधिवत् Adj. *mit saurer Milch zubereitet.*

दधिवामन m. N. pr. einer mythischen Person.

दधिवारि Adj. *saure Milch an Stelle des Wassers habend* (ein Meer).

दधिवाहन m. N. pr. zweier Fürsten. VP.²

दधिविदर्भ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दधिशर m. *saurer Rahm.*

*दधिशेफा m. *Affe.*

*दधिषाज्य n. *geklärte Butter.* Richtig दधि°.

दधिषु m. = दिधिषु *Bewerber, Freier.*

दधिषूपति m. = दिधिषूपति *der Gatte einer zum zweiten Male verheiratheten Frau* Kap. S. 47,7.

दधिसक्तु m. Pl. *Grütze in saurer Milch.*

दधिसंभव 1) Adj. *aus saurer Milch entstehend* M. 5,10. — 2) *n. *frische Butter* Gal.

*दधिसार n. *frische Butter.*

दधिस्कन्द n. N. pr. eines Tirtha.

*दधिस्नेह m. *saurer Rahm.*

*दधिस्य, °स्यति *nach saurer Milch verlangen.*

*दधिस्वेद m. *geronnene Milch, welche nach Abguss des Wassers mit dem Rahm verrührt wird.*

दधीच und दधीचि m. = दध्यञ्च्.

दधीचिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*दधीच्यास्थि n. 1) *Donnerkeil.* — 2) *Diamant.*

दधीमुख (metrisch) m. N. pr. eines Affen, = दधिमुख.

दधीय्, °यति *nach saurer Milch verlangen* Âpast. Çr. 10,16,12.

दधृष् 1) Adj. (Nom. दधृक्) *kühn, verwegen.* — 2) दधृक् Adv. *herzhaft, fest, tüchtig, fortiter.*

दधृष Adj. *tapfer, siegreich kämpfend.*

दधृषि Padap. st. दाधृषि.

दधृषीण Adj. = दधृष.

*दध्न m. Bein. Jama's.

*दध्यग्र n. *saurer Rahm.*

दध्यञ्च्, दधिअञ्च् (schwach दधीच्) m. N. pr. eines mythischen Wesens, eines Sohnes des Atharvan (auch anderer Väter). Mit seinen Gebeinen, die er freiwillig hergiebt, erschlägt Indra seine Feinde.

दध्यन्न n. *mit saurer Milch bereiteter Reis.*

*दध्यस्य, °स्यति *nach saurer Milch verlangen.*

*दध्याकर m. *das Meer von saurer Milch.*

*दध्यानी oder *दध्याली f. *eine best. Pflanze.*

(दध्याशिर्) दधिआशिर् Adj. *mit saurer Milch gemischt.*

*दध्याह्व und *°ह्वय m. *das Harz der Pinus longifolia.*

दध्युत्तर 1) n. *saurer Rahm.* — 2) *f. आ *Knollenmilch* Gal.

*दध्युत्तरग n. *saurer Rahm.*

*दध्युद् Adj. *saure Milch statt des Wassers habend* (ein Meer).

दध्योदन m. *mit saurer Milch bereitetes Mus.*

1. दन् nur in der Verbindung पतिदन् und पतीदन् (Du. RV. 1,120,6) am Ende einer Tṛshṭubh-Zeile. Der Bed. nach so v. a. दंपति und दंपती.

2. दन्, nur in den Formen दनस् und दन्. 1) *gerade werden, sich aufrichten.* — 2) *corrigere, zurechtbringen, — weisen.* — *Desid. दीदांसते (आर्ज्जवे).

दनायुस् f. N. pr. einer Tochter Daksha's.

दनायू (?) m. N. pr. des Vaters der Dânava.

*दनीधस् Adj. vom Intens. von धंस्.

दनु N. pr. 1) m. eines Sohnes der Çrî. — 2) f. einer Tochter Daksha's und Mutter der Dânava.

दनुज m. *ein Dânava.* °इन्द्र m. *ein Fürst der D.* Vikramâṅkaṅ. 17,17.

*दनुजद्विष् und *दनुजारि m. *ein Feind der Dânava, ein Gott.*

दनुसंभव und *दनुसूनु m. *ein Dânava.*

दन्त् (nur in den schwachen Casus) m. *Zahn.* Am Ende eines adj. Comp. f. दती.

दन्त 1) m. *a) Zahn.* Einmal n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई. — *b)* Bez. *der Zahl 32* Gaṇit. 1,21. — *c) Fangzahn des Elephanten, Elfenbein. — d) Pfeilspitze. — e) * Berggipfel, — rücken. — f) *Thal.* — 2) f. दन्ती *a) Croton polyandrum. — b) eine Art Composition* S.S.S. 168.

दन्तक 1) am Ende eines adj. Comp. *Zahn.* — 2) *m. *a) eine in horizontaler Richtung zahnartig hervortretende Felsspitze. — b) ein zahnartig vorspringender Pflock.* — 3) *f. दन्तिका *Croton polyandrum.* — 4) *Adj. *Sorgfalt auf seine Zähne verwendend.*

*दन्तकर्षण m. *Citronenbaum, Citrone.*

दन्तकलङ्क Ind. St. 15,390 wohl fehlerhaft für दन्तकलङ्क.

दन्तकार m. *ein Künstler, der in Elfenbein arbeitet.*

दन्तकाष्ठ 1) n. *a) ein Stückchen Holz von bestimmten Bäumen, welches zum Reinigen der Zähne gekaut wird,* Varâh. Jogaj. 2,20. — *b) das Reinigen der Zähne auf diese Weise.* — 2) *m. *a) Flacourtia sapida* Râǵan. 9,162. — *b) Asclepias gigantea. — c) Ficus indica. — d) Acacia Catechu. — e) Pongamia glabra. — f) Terminalia alata.*

*दन्तकाष्ठक m. *Tabernaemontana coronaria.*

दन्तकुमार m. N. pr. eines Mannes.

दन्तकूर MBh. 7,23,24. 48,76 wohl N. pr. einer Oertlichkeit. Nach Nîlak. dieses oder *eine Schlacht mit Zähneknirschen.*

दन्तकूर m. N. pr. eines Fürsten (nach Nîlak.) MBh. 7,70,5. Es ist wohl दन्तकूरे zu lesen st. दन्तकूरं.

दन्तग्राहिन् Adj. *die Zähne angreifend.* Nom. abstr. °हिता f.

दन्तघर्ष m. *Zähneknirschen.*

दन्तघाट und °क m. *ein Künstler, der in Elfenbein arbeitet.*

दन्तघात m. 1) *Biss.* — 2) LA. 6,20 wohl fehlerhaft für दन्तघाट; vgl. Chr. 113,20.

दन्तचाल m. *das Wackeln der Zähne.*

दन्तच्छद 1) m. *Lippe.* — 2) *f. आ *Momordica monadelpha.*

*दन्तच्छदन n. *Lippe* Gal.

*दन्तच्छदोपमा f. *Momordica monadelpha.*

दन्तच्छेदन n. *das Zerbeissen* Bhâvapr. 2,29.

दन्तजन्मन् n. *das Wachsen der Zähne* Jâǵ. 3,23.

दन्तजात Adj. *schon Zähne habend.*

*दन्तजाक् n. *Zahnwurzel.*

दन्तदर्शन n. *das Blecken der Zähne.*

दन्तद्युत् f. *Glanz der Zähne* Bâlar. 140,16.

दन्तधाव m. *Reinigung der Zähne.*

दन्तधावन 1) n. *a) das Reinigen der Zähne* Gaut. — *b) Mittel zum Reinigen der Zähne,* insbes. *ein Holzstückchen, welches zu diesem Endzweck gekaut wird,* Gaut. — 2) *m. *a) Acacia Catechu. — b) Mimusops Elengi. — c) eine* Karañga-*Art* Râǵan. 9,70.

दन्तधावनक m. *ein best. Baum.*

दन्तपत्त्र, °त्रति *ein Dantapattra darstellen* Prasannar. 148,23.

दन्तपत्त्र n. *eine Art Ohrschmuck* Kâd. 11,5. 99,3. 232,9. 263,23. Harshaṅ. 22,19. Bâlar. 144,4.

*दन्तपत्त्रक n. *eine Art Jasmin.*

दन्तपवन n. *ein Hölzchen zum Reinigen der Zähne* Karaka 1,5.

दन्तपात m. *das Ausfallen der Zähne.*

*दन्तपालि f. *Schwertgriff aus Elfenbein* Gal.

दन्तपाली f. *Zahnfleisch.*

दन्तपावन n. *das Reinigen der Zähne* Pañkad.

दन्तपुप्पुट und °क m. *Zahngeschwulst.*

दन्तपुर n. N. pr. der Hauptstadt der Kaliṅga.

*दन्तपुष्प n. *die Frucht von Strychnos potatorum* und *die Pflanze selbst* (?).

दन्तप्रक्षालन n. 1) *das Reinigen der Zähne* Âpast. — 2) *Mittel z. R. d. Z.* Âpast.

*दन्तफल 1) m. *Feronia elephantum.* — 2) f. आ *a) langer Pfeffer* Râgan. 6,12. — *b) eine Gurkenart* Gal. — 3) n. = दन्तपुष्प.

*दन्तबीज 1) m. f. (आ) *Granatapfel.* — 2) f. आ *eine best. Gurkenart.*

*दन्तबीजक m. *Granatapfel.*

दन्तभङ्ग m. *das Brechen—, Springen der Zähne.* °भङ्गं कर् *Jmd die Zähne zerbrechen* Pañkad.

*दन्तभाग m. *Vordertheil des Kopfes beim Elephanten.*

*दन्तमध्य n. *der Raum zwischen den beiden Fangzähnen des Elephanten* Gal.

दन्तमय Adj. *elfenbeinern.*

*दन्तमल n. *Unreinigkeit der Zähne.*

दन्तमांस n. *Zahnfleisch.*

दन्तमूल n. 1) *Zahnwurzel.* — 2) * *Zahngeschwulst* Râgan. 20,9.

*दन्तमूलिका f. *Croton polyandrum* oder — *Tiglium.*

दन्तमूलीय Adj. *zur Zahnwurzel gehörig, dental* (Laut).

दन्तरचना f. *das Reinigen der Zähne.*

दन्तरजस् n. *Unreinigkeit der Zähne.*

दन्तरोग m. *Zahnkrankheit, — weh.*

दन्तरोगिन् Adj. *kranke Zähne habend, an Zahnweh leidend.*

*दन्तलेखक m. *der vom Bemahlen der Zähne lebt.*

*दन्तलोक m. N. pr. eines Berges.

दन्तवक्त्र und दन्तवक्र m. N. pr. eines Fürsten der Karûsha. Letztere Form wohl richtiger, da dieser Fürst auch वक्रदन्त und वक्र genannt wird.

*दन्तवत् Adj. *mit Zähnen versehen.*

दन्तवर्ण Adj. *zahnfarbig, blendend weiss* MBh. 8,63,11.

दन्तवल्क n. *Schmelz der Zähne.*

*दन्तवस्त्र (*m. n.) *Lippe.*

दन्तवाणिज्य n. bei den Gaina *Handel mit Zähnen, Haaren u. s. w.*

दन्तवासस् (*m. n.) *Lippe.*

दन्तविघात m. *Biss.*

दन्तविद्रधी f. *Zahnabscess* Karaka 6,18.

दन्तवीणा f. *Zahncither.* °णां वादय् so v. a. *mit den Zähnen klappern.*

दन्तवेष्ट m. 1) *Zahnfleisch.* Du. *Zahnfleisch der oberen und unteren Kinnlade.* — 2) *ein Reif um den Fangzahn eines Elephanten.* — 3) = दन्तवेष्टक 2).

दन्तवेष्टक m. 1) = दन्तवेष्ट 1). Du. Karaka 4,7. — 2) *Zahngeschwür.*

दन्तवैदर्भ m. *das Lockerwerden der Zähne in Folge äusserer Verletzung.*

दन्तव्यापार m. *künstliche Bearbeitung von Elfenbein* Kâd. 84,18.

दन्तशङ्कु n. *Zange zum Ausziehen der Zähne.*

*दन्तशट schlechte v. l. für °शठ.

दन्तशठ 1) *Adj. *sauer;* m. *Säure.* — 2) m. Bez. *verschiedener Bäume* und n. *ihrer Früchte.* Nach den Lexicographen: *Citronenbaum, Citrus Aurantium, Averrhoa Carambola* und *Feronia elephantum.*

दन्तशर्करा f. *Weinstein der Zähne.*

*दन्तशाण m. *Zahnpulver.*

*दन्तशिरा f. 1) *Backenzahn.* — 2) *Zahnfleisch.*

दन्तशुद्धि f. *das Reinigen der Zähne.*

दन्तशूल m. n. *Zahnweh.*

दन्तशोधन 1) n. *Reinigung der Zähne.* °चूर्ण n. *Zahnpulver* Bhâvapr. 1,90. — 2) * f. ई *Zahnstocher.*

*दन्तशोफ m. *Zahngeschwulst.*

दन्तसंघर्ष m. *Zähneknirschen.*

*दन्तसद्मन् n. *Mund* Gal.

दन्तस्कवन n. *das Reinigen der Zähne* Âpast.

दन्तहर्ष m. *krankhafte Empfindlichkeit—, Stumpfheit der Zähne.*

*दन्तहर्षक und *हर्षण m. *Citronenbaum.*

दन्तहस्तिन् Adj. *mit Fangzähnen und Rüssel versehen* R. 1,6,24.

दन्ताग्र n. *Zahnspitze.*

*दन्ताग्रीय Adj. von दन्ताग्र.

*दन्ताघात m. 1) *Biss.* — 2) *Citronenbaum.*

दन्ताङ्गि Adj. *die Zähne blekend* Mantrabr. 2,4,6.

दन्ताद् Adj. *die Zähne anfressend.*

दन्तादन्ति Adv. *so dass* (zwei Kämpfende) *mit den Zähnen aneinander kommen.*

दन्तान्तर n. *Zwischenraum zwischen den Zähnen.* °गत und °धिष्ठित Adj. *zwischen den Zähnen stecken geblieben.*

*दन्तायुध m. *Eber, Schwein.*

*दन्तार्बुद m. n. *Zahngeschwulst.*

*दन्तालय m. *Mund.*

दन्तालि f. 1) *Zahnreihe* Spr. 5936. — 2) *°ली *Zügel.*

दन्तालिका f. *Zügel.*

दन्तावघात m. *Biss* Sâh. D. 71,3.

दन्तावल m. 1) *Elephant.* — 2) N. pr. eines Mannes.

दन्तावली f. *Zahnreihe* Spr. 2103.

दन्ति Taitt. Âr. 10,1,5 fehlerhaft für दन्तिन्, wie Maitr. S. 2,9,1 liest.

*दन्तिका f. *Croton polyandrum.*

दन्तिदन्त m. *Elephantenzahn.*

दन्तिदन्तमय Adj. *elfenbeinern.*

दन्तिदुर्ग m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,270. 2,375.

दन्तिदैत्य m. N. pr. eines Daitja Bâlar. 288,18.

दन्तिन् 1) Adj. *mit Zähnen —, mit Fangzähnen versehen.* Als Beiw. Gaṇeça's Maitr. S. 2,9,1. — 2) m. *a) Elephant.* — *b) *Berg.* — 3) *f. °नी *Croton polyandrum* Râgan. 6,160.

*दन्तिमद m. *der Brunstsaft eines Elephanten.*

दन्तिल m. N. pr. eines Mannes.

दन्तिवक्त्र m. Bein. Gaṇeça's Bâlar. 92,18.

दन्तुर Adj. (f. आ) 1) *hervorstehende Zähne habend,— zeigend.* — 2) *uneben.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 7,13. — 3) am Ende eines Comp. *dicht besetzt mit, voller* Kathâs. 18,47. Kâd. 5,22. 15,40. 30,15. 61,7. 63,20. 142,22. 2,49,10. 135,12. Harshak. 7,21. 43,11. Vikramâṅkak. 18,32. Nom. abstr. °ता f. Kâd. 147,7. — 4) *hässlich.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 254,23.

दन्तुरक 1) Adj. = दन्तुर 1). — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दन्तुरय्, °यति *dicht besetzen —, erfüllen mit* (Instr.) Harshak. 57,10. दन्तुरित am Ende eines Comp. *dicht besetzt mit, voller* Kâd. 126,10. 243,7.

*दन्तुरच्छद m. *Citronenbaum.*

*दन्तूल Adj. *mit Zähnen versehen.*

दन्तोच्छिष्ट n. *Speiserest zwischen den Zähnen* Gṛhjâs. 2,89.

दन्तोभि und दन्तोलि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.²

दन्तोलूखलिक und °खलिन् (Bâlar. 298,12) Adj. *seine Zähne als Mörser gebrauchend,* so v. a. *ungemahlenes Korn essend.*

*दन्तोष्ठक Adj. *auf Zähne und Lippen Sorgfalt verwendend.*

दन्त्य Adj. (f. आ) 1) *an den Zähnen befindlich,— entstehend, dental* (Laut). — 2) *den Zähnen zuträglich.*

दन्त्योष्ठ und दन्त्यौष्ठ Adj. *dentilabial* (der Laut व).

*दन्दश m. *Zahn.*

दन्दश्यूक 1) Adj. *a) bissig* (von Schlangen, Gewürm u. s. w.). — *b) bissig, boshaft* Karaka 3,8. —

2) m. *a) Schlange* und *eine best. Art von Schlangen.* — *b) eine best. Hölle.* — *c) *ein* Rakshas.

*दन्दमण Adj. vom Intens. von दम्.

दन्धन m. *eine Rohrart* MBh. 12,86,14.

*दन्व्, दन्वति (गतौ).

1. दभ्, दम्भ्, दभति, दभ्नोति 1) *Jmd Etwas anhaben, anthun, beschädigen, versehren, benachtheiligen, verletzen.* Pass. *Schaden nehmen.* — 2) *täuschen, im Stich lassen, hintergehen.* — 3) *दभ्नोति = गतिकर्मन्. — Caus. दम्भयति, °ते *abwenden, niederschlagen.* — Desid. दिदंभ्सति, *धिप्सति, *धीप्सति und *दिदम्भिषति *Jmd Etwas anhaben—, Schaden zufügen—, verderben wollen.* — Mit अभि Desid. in अभिदिप्सु. — Mit आ = Simpl. 1). — Mit उप Caus. *schmälern, zu Nichte machen.*

2. *दभ्, *दम्भ्, दाभयति und दम्भयति (नेदे), दम्भयते (संघाते).

दंभ 1) Adj. *Jmd täuschend* RV. 5,19,4. — 2) m. Dat. दंभाय als Infin. *um zu täuschen.*

दभीति m. 1) *Beschädiger, Feind.* — 2) N. pr. eines Mannes.

दभ in डुरदभ.

(दभ्य) दंभिभ्र Adj. 1) *den man täuschen kann.* — 2) *auf Täuschung berechnet* RV. 10,61,2.

दभ्र 1) Adj. (f. आ) *wenig, gering, dürftig.* दभ्रम् Adv. दभ्रे ऽपरात्रे Âpast. 1,9,23, v. l. für द्रक्षे ऽप°; s. u. द्रक्ष्. — 2) *m. *Meer, Ocean.* — 3) n. *Dürftigkeit, Noth* RV. 7,104,10.

दभ्रचेतस् und दभ्रबुद्धि Adj. *von geringer Einsicht.*

1. दम्, दाम्यति 1) *zahm—, sanft sein.* दान्त *gezähmt, zahm, sanft, in seinen Leidenschaften gezügelt.* — 2) *zähmen, bändigen, bezwingen.* — Caus. दमयति *bezwingen, bewältigen.* दमित *gezähmt, bezwungen.* — Mit आ nach Sâj. RV. 6,3,7, wo aber दंसुपत्नी zu lesen ist. — Mit उद्, उद्दम्य MBh. 12,6596 fehlerhaft für उद्यम्य. — Mit प्र Caus. *bezwingen, überwältigen* Bhatt.

2. दम् *Haus.* Nur Gen. Pl. दमाम्. Könnte auch auf 1. दम zurückgeführt werden.

1. दम m. oder n. *Haus, Wohnung, Heimat.*

2. दम 1) Adj. am Ende eines Comp. *bändigend, bewältigend.* — 2) m. *a) Selbstzähmung, Selbstbeherrschung.* — *b) *das Zähmen, Bändigen.* — *c) Züchtigung, Strafe,* insbes. *Geldbusse.* — *d)* N. pr. eines Bruders der Damajantî und verschiedener anderer Personen.

°दमक Adj. *zähmend, bändigend.*

दमघोष m. N. pr. eines Fürsten.

दमत्र in महादमत्र.

*दमथ und *दमथु m. 1) *Selbstzähmung Selbstbeherrschung.* — 2) *Züchtigung, Strafe.*

*दमदमाय् (onomatop.), °यति und °ते.

दमन 1) Adj. (f. ई) *a)* am Ende eines Comp. *zähmend, bändigend, überwältigend.* — *b) *zur Ruhe gelangt, leidenschaftslos.* — 2) m. *a) Bändiger der Pferde, Wagenlenker.* — *b) Artemisia indica* Râgân. 10,147. — *c) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,4. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. ई *a) *Solanum Jacquini.* — *b) eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,6. — 4) n. *das Zähmen, Bändigen, Züchtigen* 139,3.

दमनक 1) m. *a) Artemisia indica.* — *b)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Schakals. — 2) wohl n. Bez. *zweier Metra.*

दमनभञ्जिका f. *ein best. Spiel.*

दमन्य्, दमन्यति *bändigen, bezwingen* RV.

दममय Adj. *dessen Wesen in Selbstbeherrschung besteht.*

दमयन्तिका f. ein Frauenname.

दमयन्ती f. 1) N. pr. der Gattin Nala's. — 2) **eine Jasminart* Râgân. 10,82. — 3) MBh. 12,8604 fehlerhaft für मदयन्ती.

दमयन्तीकथा f., °न्तीकाव्य n. und °न्तीपरिणय m. Titel von Werken.

दमयितर् Nom. ag. *Zähmer, Bändiger, Züchtiger.*

दमस्वसर् f. Bein. der Damajantî Naish. 8,70. 9,61.

दमाय्, °यति 1) *sich zähmen, — beherrschen.* — 2) *bändigen, bezwingen.*

दमितर् Nom. ag. *Bezähmer, Bändiger.*

दमिन् 1) Adj. *a) gezähmt, seine Leidenschaften beherrschend.* — *b) zähmend, bändigend* in कामदमिनी. — 2) m. Pl. Bez. *der Brahmanen in Kuçadvîpa* VP. 2,4,39. — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

*दमुनस् m. *Feuer, der Feuergott.*

दमूनस् 1) Adj. *zum Hause—, zur Familie gehörig, eigen, dem Hause ergeben, häuslich, hausfreundlich.* — 2) m. *Hausfreund, Hausgenosse.*

दंपति m. 1) *Herr des Hauses, Hausherr.* — 2) Du. *Mann und Frau, Männchen und Weibchen* 151,29.

दम्भ् s. दभ्.

दम्भ m. 1) *Betrug, Verstellung, Heuchelei.* Personificirt als Sohn Adharma's. — 2) *Indra's *Donnerkeil.* — 3) N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,30.

°दम्भक Adj. *betrügend, hintergehend.*

*दम्भचर्या f. *Betrug, Heuchelei.*

दम्भन 1) Adj. am Ende eines Comp. *in Nachtheil versetzend, schädigend.* — 2) n. *das Betrügen, Hintergehen.*

दम्भमुनि m. *ein heuchlerischer* Muni Kathâs. 72,263.

दम्भयज्ञ m. *ein in heuchlerischer Weise dargebrachtes Opfer.*

दम्भिन् Adj. *betrügerisch zu Werke gehend;* m. *Betrüger, Heuchler, ein unwahrer Mann.*

दम्भोद्भव m. N. pr. eines Fürsten.

दम्भोभि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.^{2}

दम्भोलि m. 1) Indra's *Donnerkeil* Spr. 7616. Prasannar. 69,21. 105,17. Bâlar. 105,16. 274,9. °पात m. 195,17. — 2) N. pr. eines Sohnes des Pulastja VP. 1,10,9.

दम्भोलिपाणि m. Bein. Indra's Bâlar. 292,7.

दम्भोलिपातय्, °यते *wie Indra's Donnerkeil niederfallen* Râgat. 8,1615.

1. दम्य 1) Adj. *zum Zähmen bestimmt, abzurichten.* — 2) m. und (ausnahmsweise) n. *ein junger ausgewachsener Stier, der aber noch gezähmt, abgerichtet werden muss.*

2. (दम्य, दंमिभ्र Adj. *im Hause befindlich, häuslich, heimisch.*

*दम्यसारथि m. Bein. eines Buddha.

दय्, दयते 1) *theilen, ertheilen, zutheilen;* mit Acc. oder *Gen. — 2) *als seinen Theil haben, besitzen.* — 3) *zertheilen,* so v. a. *zerstören, vernichten.* — 4) *Antheil nehmen an, Mitgefühl haben mit* (Acc. oder Gen.). — 5) *bereuen.* — 6) *गतौ. — 7) दयित *geliebt, lieb, theuer.* m. *der Geliebte, Gatte.* f. आ *die Geliebte, Gattin.* — Caus. दयपति *Mitgefühl haben mit* (Gen.) Bhâg. P. — *Intens. दन्द्रय्यते und दादय्यते. — Mit अव und निरव (TBr. 3, 2,5,11) *Jmd* (Acc.) *um seinen Theil befriedigen, Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Acc. oder Instr.) *von Etwas* (Abl.) *abfertigen.* — Mit वि 1) *zertheilen, zertrennen, zerstören.* — 2) *vertheilen, zutheilen.* — 3) *freigebig sein mit* (Instr.), so v. a. *Etwas zutheilen.*

दया f. (adj. Comp. f. आ) *Antheilnahme, Mitleid, — mit* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). दयां कर् *M. haben mit* (Loc. oder Gen.). Personificirt als eine Tochter Daksha's.

दयाकर Adj. *Mitleid übend.*

*दयाकूर्च m. *ein* Buddha.

दयाराम m. N. pr. eines Mannes. Auch °वाचस्पति.

दयालु Adj. *mitleidig, — mit* (Loc.). Nom. abstr. °लुता f. (Kâd. 188,16) und °लुत्व n. *Mitleid, — mit* (Loc.).

दयावत् 1) Adj. *mitleidig, — mit* (Loc. oder Gen.). — 2) f. °वती *eine best.* Çruti S.S.S. 23.

दयावीर m. *ein Held im Mitleid, ein Muster von M.*

दयाशंकर m. N. pr. eines Mannes.

दृषाशतक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दृषित m. und °ता f. s. u. दृष्.

दृषितामय Adj. *in der Geliebten aufgehend, nur an sie denkend.*

दृषित्वे Lâṭ. 7,10,13 wohl fehlerhaft für दृषित्वे, Dat. von दृषित्वन्.

*दृष्य Adj. von देवय्.

दृष्यांपाति m. = दृषांपाति.

1. दृ, दृणाति (auch Med.) 1) *bersten, zerfahren, zerfallen.* — 2) *bersten machen, sprengen, zerreissen, zerpflücken.* — 3) *भये. In dieser Bed. auch *दृति. — 4) Pass. दीर्यते (metrisch auch दीर्यति) a) *sich spalten, bersten, aufbrechen.* दीर्ण *gespalten, geborsten.* — b) *auseinander stieben* (von Kämpfern in der Schlacht). सेना दीर्णा *ein zersprengtes Heer.* — c) दीर्ण *der den Kopf verloren hat, in Verzweiflung seiend, von Angst ergriffen.* — Caus. दारयति, दारयति und °ते 1) *sprengen, zerreissen, zerspalten, aufbrechen.* बिलम् *durch Spalten, Graben eröffnen.* — 2) *zersprengen, auseinanderlaufen machen, verscheuchen.* — Intens. दर्दरीमि, दर्दर्षि, दर्दरीति, दर्दर्कि, दादर्कि, दर्दर्तु, दर्दिरत्, अदर्दर्, दर्दर्, अदर्दृतम्, अदर्दिरुस्, दर्दृत् Partic. = Caus. 1) mit Acc. oder Gen. — Mit अनु Pass. 1) *hinterher durchbrechen, — sich einen Weg öffnen.* — 2) *nach Jmd* (Acc.) *auseinander stieben* oder *den Kopf verlieren.* — Mit अप Intens. *sprengen, aufreissen.* — Mit अव 1) *spalten, aufreissen, zersprengen.* Pass. *bersten, sich spalten, aufspringen, sich öffnen, sich voneinander thun.* अवदीर्ण *geborsten u. s. w.* — 2) अवदीर्ण a) *geschmolzen.* — b) *der den Kopf verloren hat.* भयावदीर्ण *vor Angst.* — Caus. 1) *bersten machen, zerspalten.* — 2) *schmelzen lassen* Karaka 6,10. — Mit व्यव, °दीर्ण *geborsten, zersprungen* (मनस्). — Mit आ 1) *sich spalten, Risse bekommen.* — 2) *spalten, aufbrechen, öffnen, erschliessen, zugänglich machen, zum Vorschein bringen.* — Intens. = आ 2). — Mit उद्, उदीर्ण Benfey, Chr. 185,2 fehlerhaft für उदीर्ण; vgl. Daçak. (1925) 2,22,7. — Mit नि Caus. °दार्य Pañkat. 121,2 fehlerhaft für विदार्य. — Mit निस् *zerreissen, spalten.* — Caus. 1) *zerreissen, zerspalten, aufwühlen.* — 2) *aufwühlen lassen.* — Mit परि 1) Med. *ringsum durchbrechen.* — 2) Pass. *an einer Ablösung der Haut leiden, wassersüchtig werden.* परिदीर्ण *wassersüchtig.* — Mit प्र 1) *zerbrechen, zerreissen.* — 2) Pass. a) *sich spalten, sich aufthun.* — b) *auseinander fahren, gesprengt werden* (ein Heer). — Caus. *auseinander sprengen, zerreissen.* — Mit अभिप्र 1) *durch Bersten zum Vorschein bringen* 7,13. — 2) Pass. *auseinander stieben.* — Mit प्रति Caus. in *प्रतिदारण. — Mit वि 1) *zerspalten, zerreissen, zerfleischen.* — 2) *zerspalten,* so v. a. *eröffnen.* — 3) Pass. विदीर्यते (metrisch auch °ति) a) *auseinander bersten, zerspringen.* विदीर्ण *geborsten, zersprungen, zerbröckelt, zerschossen, aufgerissen, wund.* — b) *sich aufthun, sich öffnen.* विदीर्ण *aufgesperrt* (Mund, Rachen). — c) *vor Angst bersten den Kopf verlieren.* — Caus. 1) *auseinander bersten machen, zersprengen, spalten, zerreissen, zerschmettern, zerfleischen, zersägen, aufwühlen.* — 2) *aufreissen, öffnen.* — 3) *durchbrechen, auseinander stieben machen, — drängen.* — 4) *fortschieben.* — Intens. *zerspalten, eröffnen.* — Mit उद्वि Caus. *aufreissen, aufwühlen.* — Mit प्रवि in °दार und °दारण.

2. दृ, दृयते (आदरे). Das Simplex nicht zu belegen. — Mit आ, आदृयते und °ति (metrisch) 1) *Rücksicht nehmen, beachten, sich Etwas angelegen sein lassen;* mit Acc. der Sache oder mit Infin. Gewöhnlich in Verbindung mit einer Negation oder mit einer gleichwerthigen Fragepartikel. — 2) *Jmd mit Rücksicht behandeln, auszeichnen.* — 3) *in Achtung stehen* Spr. 6100. Weber möchte द्वितीया धियते lesen. — 4) आदृत a) *alle Rücksicht beobachtend, aufmerksam, Bedacht habend, bedacht auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). कस्यां नाज्ञायामादृतम् n. impers. Kâd. 188,2. — b) *beachtet, hoch angeschlagen, worauf man einen Werth legt, für gut befunden, geehrt, in Ansehen stehend.* आतिथ्यादृतस्त्वया *gastfreundlich von dir aufgenommen.* — 5) आदृतवती f. st. des Verb. fin. in der Bed. von 1) und 2) Daçak. 81,10. Kathâs. 26,48. — Mit अत्या *grosse Rücksicht nehmen auf* (Acc.). °दृत mit act. und pass. Bed. — Mit प्रत्या *gegen Jmd* (Acc.) *Rücksicht bezeigen.* — Mit समा, °दृत 1) *ganz bei einer Sache seiend, eifrig beschäftigt.* — 2) *alle Rücksicht beobachtend, seine ganze Achtung bezeigend.*

दृ 1) Adj. a) am Ende eines Comp. *spaltend, sprengend, zerbrechend; erschliessend, eröffnend.* — b) am Anf. eines Comp. *wenig.* दृम् und दर° *ein wenig.* — 2) m. f. (ई) (*n.) *Loch in der Erde, Höhle.* — 3) m. (*n.) *Muschel.* — 4) m. a) *Erguss* in अस्रृग्दर. — b) *Furcht, Angst.* — c) **Nabel* Gal. — d) N. pr. eines Berges VP.² 2,196. — 5) f. ई *eine Art Trommel* S.S.S. 192. Könnte auch दृर्य m. sein. — 6) *n. *Gift* Râgân. 6,224. धृ v. l.

*दृकणिका f. *Asparagus racemosus.*

*दृकर m. *Stab* Gal.

दृण n. 1) *das Bersten, Springen, Zerbrechen.* — 2) *das Aufspringen, Abfallen* (des Fleisches).

*दृणि m. f. *Brandung.*

दृणीय in अदृणीय (Nachtr. 2).

*दृथ m. 1) *Höhle.* — 2) *das Reissausnehmen.*

दृद 1) m. a) Pl. N. pr. eines Volkes. दृत्पुर n. und दृत्पुरी f. *die Stadt der Darad.* — b) *ein Fürst der Darad.* — 2) *f. a) *die Stadt der Darad.* — b) *Herz.* — c) *Ufer.* — d) *Berg.* — e) *Abgrund.* — f) *Furcht.*

दृद 1) m. a) Pl. N. pr. eines Volkes. °लिपि f. *eine best. Schriftart* Lalit. 143,20. — b) *ein Fürst der Darada.* — c) **Furcht.* — 2) n. *Mennig* Bhâvapr. 2,92. 3,33.

*दृमान m. = ध्योत (!).

*दृरुहार m. *eine Art Judendorn.*

*दृाय्य Adj. von 1. दृ.

दृरि 1) Adj. *spaltend, eröffnend* in गोदृरि. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. metrisch für दृरी *Höhle.*

*दृरित Adj. *furchtsam, feig.*

दरिद्र (Çat. Br.) und दरिद्र (TS.) Adj. (f. आ) 1) *unstät, umherschweifend.* — 2) *bettelhaft, arm, — an, entbehrend* (die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend). निद्रा° so v. a. *wach* Bâlar. 231,2. m. *ein Armer, Bettler* (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

दरिद्रता f. und दरिद्रत्व n. *Armuth, — an* (im Comp. vorangehend).

दरिद्रा s. u. द्रा.

*दरिद्राण n. *das Armsein, Armuth.*

*दरिद्रायक, दरिद्रित, *दरिद्रितर् und दरिद्रिन् (Spr. 7648. Ind. St. 15,389) Adj. *arm.*

दरिद्री Adv. 1) mit कर् *unstät machen, umherschweifen lassen* Çat. Br. 11,3,3,5. — 2) mit भू *arm werden.*

*दरिन् Adj. von 1. दृ.

1. दरीमुख n. 1) *ein Maul wie eine Höhle.* — 2) *Oeffnung einer Höhle.* — 3) *eine einen Mund darstellende Höhle.*

2. दरीमुख m. N. pr. eines Affen.

दरीमन् *Zerstörung.*

दरीवत् Adj. *höhlenreich.*

*दरोदर m. 1) *Würfelspieler.* — 2) *Einsatz beim Spiele.* — 3) *Würfelspiel.*

दर्तर् (mit Acc.) und दर्तर् (mit Gen.) Nom. ag. *Zerbrecher, Zerspalter, Aufbrecher.*

दर्तृ m. dass.

दर्दर 1) *Adj. *geborsten, zerbrochen.* — 2) m. a) **Berg.* — b) **eine Art Trommel.* — c) N. pr. eines

Gebirges; richtig दर्दुर.

*दर्दराम्र m. *eine Art Brühe.*

*दर्दरीक 1) m. *a) Frosch. — b) Wolke. — c) ein best. musikalisches Instrument.* — 2) n. *ein musikalisches Instrument.*

दर्दुर 1) m. *a) Frosch. — b) Flöte. — c) *der Laut einer Pauke. — d) *Wolke. — e) eine Art Reis* Karaka 1,27. — *f)* N. pr. α) eines Gebirges. — β) verschiedener Männer. — 2) *f. (आ und ई) Bein. der Durgâ. — 3) n. *a) eine Art Talk. — b) *ein Verein von Dorfschaften, District, Provinz.*

दर्दुरक m. N. pr. eines Mannes.

*दर्दुरच्छदा und *दर्दुरपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

*दर्दुराम्र m. = दर्दराम्र.

*दर्दू f. = दर्दु 1).

दर्दु m. 1) *ein best. Vogel* Karaka 1,27. — 2) *= दर्दुर 1). Auch *दर्दू f.

*दर्दुघ्न m. *eine best. Pflanze,* = दर्दुघ्न.

*दर्दुण Adj. = दर्दुण.

*दर्दुनाशिनी f. *ein best. Insect.*

*दर्दुरोगिन् Adj. = दर्दुरोगिन्.

*दर्दूण Adj. = दर्दुण.

*दर्दूरोगिन् Adj. = दर्दुरोगिन्.

1. दर्प्, दृप्यति und दर्पति (nur Âpast. 1,13,4) 1) *toll werden, den Verstand verlieren, von Besinnung kommen.* दृप्त *toll geworden* u. s. w. — 2) *ausgelassen sein, vor Uebermuth gleichsam toll sein, übermüthig sein* Bâlar. 78,2. दृप्त *ausgelassen, übermüthig.* °तर Compar. — Caus. दर्पयति *toll —, übermüthig machen.* दर्पित *ausgelassen, übermüthig gemacht, übermüthig, pochend auf* (im Comp. vorangehend). — Mit अति *vor Uebermuth vergehen.* °दृप्त *sehr übermüthig.* — Mit समुद्, समुदृप्त *übermüthig.* — Mit प्र in प्रदर्पि und अप्रदर्पित.

2.*दर्प्, दृपति (उत्क्लेशे).

3.*दर्प्, दर्पति und दर्पयति (संदीपने).

दर्प m. 1) *ausgelassenes Wesen, Uebermuth, Frechheit, das Stolzsein —, Pochen auf* (Instr. 314,8 oder im Comp. vorangehend). R. 1,54,16 scheinbar n., es ist aber mit der ed. Bomb. पत्नं ना° st. पत्तना° zu lesen. Wird mannichfach personificirt. — 2) *Moschus* Hemâdri 1,545,4. 5.

दर्पक m. *der Liebesgott* Naish. 9,19.

दर्पण 1) m. *a) Spiegel.* Nom. abstr. °त्व n. Bâlar. 59,12. — *b)* am Ende eines Comp. in Titeln von Werken und auch allein als abgekürzter Titel verschiedener Werke S. S. S. 20,3. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 207. — *d)* N. pr. eines Berges. — 2) n. *a) *Auge. — b) das Wiederholen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,11. — *c) *das Anzünden.*

दर्पणमय Adj. *aus Spiegeln bestehend* Harshak. 90,15.

दर्पणिका f. *Spiegel* Naish. 5,106.

दर्पनारायण m. N. pr. eines Mannes.

*दर्पपत्रक *ein best. Gras.*

दर्पभार m. N. pr. eines Mannes.

दर्पितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

°दर्पिन् Adj. *übermüthig durch.*

*दर्फ्, दर्फति (उत्क्लेशे).

1. दर्भ्, दर्भति, *दर्भति und *दर्भयति *zu Büscheln machen, zu Ketten bilden.* *दृब्ध *verknüpft.* — Mit अनु *zu Büscheln oder Ketten bilden.* — Mit पि (d. i. अपि, *fest hängen an, — hoffen auf* (Acc.). Nur पिदृम्भम् (!). — Mit सम् *zusammenstellen, verfassen* Deçîn. S. 1, Z. 3. — संदृब्ध 1) *zu einem Büschel gebunden.* — 2) *zusammengefügt,* so v. a. *verfasst.* — 3) *bekräftigt, bestätigt.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,39. — Caus. संदर्भित *zusammengestellt, verfasst* Deçîn. S. 1, Z. 2.

2.*दर्भ्, दर्भति und दर्भयति (भये).

दर्भ m. 1) *Grasbüschel, Buschgras;* Bez. *verschiedener bei den Ceremonien zur Streu, als Wische und sonst gebräuchlicher Gräser,* insbes. des Kuça-*Grases.* Nach Mat. med. 296 *Saccharum cylindricum.* — 2) N. pr. verschiedener Männer VP.²

दर्भक m. N. pr. eines Fürsten.

दर्भकुणिडका f. *ein Topf mit* Darbha-*Gras.*

दर्भकुसुम *ein best. parasitischer Wurm* Bhâvapr. 4,38. Çârṅg. Saṃh. 1,7,10.

दर्भचीर n. *ein Gewand von* Darbha-*Gras.*

*दर्भट n. *ein geheimes Gemach.*

दर्भतरुणाक n. *ein Schössling von* Darbha-*Gras.*

*दर्भपत्र m. *Saccharum spontaneum.*

दर्भपिञ्जुल (Maitr. S. 4,8,7 = Kap. S. 46,8), °पिञ्जूल (Mân. Çr. 1,1,1) und °पुञ्जील n. *Grasbüschel.*

दर्भपुष्प m. 1) *eine Schlangenart.* — 2) *ein best. Wurm* Karaka 1,19.

*दर्भपूतीक n. Sg. Darbha-*Gras* und *das Kraut* Pûtika.

दर्भबटु m. *eine Puppe aus* Darbha-*Gras* Gobh. 1,6,21.

दर्भमय Adj. (f. ई) *aus* Darbha-*Gras gemacht, — geflochten.*

दर्भमुष्टि m. f. *eine Handvoll* Darbha-*Gras.*

*दर्भमूली f. *eine best. Pflanze.*

दर्भर m. *Perdix chinensis* Bhâvapr. 2,7.

दर्भरज्जु f. *ein Seil aus* Darbha-*Gras* Mân. Gṛhj. 1,11.

दर्भलवण n. *ein Werkzeug zum Grasschneiden* Kauç. 8.

दर्भशयनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,5853.

*दर्भशर n. Sg. Darbha- *und* Çara-*Gras.*

दर्भसंस्तर m. *eine Streu von* Darbha-*Gras.*

दर्भसूचि oder °ची f. *die scharfe Spitze des* Darbha-*Grases* Çâṅkh. Gṛhj. 1,22.

दर्भस्तम्ब m. *ein Büschel* Darbha *Gras* Mân. Çr. 9,5,1. 10,2,3.

*दर्भानूप gaṇa तुभ्रादि.

*दर्भाह्वय m. *Saccharum Munja.*

दर्भि oder दर्भिन् m. N. pr. eines Mannes.

दर्भेषीका f. Darbha-*Halm* Mân. Gṛhj. 1,11.

दर्मि und दर्मिन् m. *Zerbrecher.*

दर्य m. *eine Art Trommel* S. S. S. 192. Könnte auch दरी f. sein.

दर्यक m. N. pr. eines Mannes.

दर्व 1) m. *a) Löffel. — b) *die Haube einer Schlange. — c) *ein* Rakshas. — *d) *Raubthier. — e)* N. pr. α, Pl. eines Volkes. v. l. दार्व. — β) eines Sohnes des Uçînara VP.² 4,121. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Uçînara's.

*दर्वट m. *Thürsteher.*

*दर्वरीक m. 1) *ein best. musikalisches Instrument.* — 2) *Wind.* — 3) Bein. Indra's.

दर्वि und दर्वी f. 1) *Löffel.* — 2) *die Haube einer Schlange.* — 3) दर्वी N. pr. eines Landes.

*दर्विक 1) m. f. (आ) *Löffel.* — 2) f. आ *eine Art Collyrium.*

दर्विदा f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,15.

दर्विहोम m. *eine Spende aus dem Löffel.*

दर्विहोमिन् Adj. *eine Spende aus dem Löffel darbringend.*

दर्वीकर m. *Haubenschlange.*

दर्वीप्रलेप m. *eine best. Salbe* Karaka 1,3.

दर्वीसंक्रमण n. N. pr. eines Tîrtha.

दर्वीहोम m. = दर्विहोम.

दर्व्य m. dass. Çat. Br. 14,6,8,9. Besser fasst man दर्व्यम् als Acc. von दर्वि oder दर्वी. Vgl. विदर्व्य.

दृश् 1) दर्शं, दृक्षे, दृक्षे u. s. w. ohne Präsensformen (vgl. पश्). *a) sehen, erblicken, wahrnehmen, bemerken. — b) Jmd sehen,* so v. a. *Jmd seine Aufwartung machen. — c) ansehen, betrachten. — d) erkennen an* (Instr.) 230,23. — *e) mit dem geistigen Auge schauen, erkennen, sich vertraut machen mit, Kenntniss nehmen von, sich Einsicht verschaffen in. — f) sein Auge richten auf, sich kümmern um, untersuchen, prüfen. — g) erschauen, ersinnen* von der *Intuition übersinnlicher, religiöser Dinge;* inbes. ein heiliges Lied *erfinden.* — 2) Pass. दृश्यते (im Veda st. dessen gewöhnlich Perf.

Med.) und Med. *a) gesehen werden, zu Gesicht —, zum Vorschein kommen, sichtbar werden, — sein. — b) aussehen, erscheinen, scheinen, sich erweisen als* (Nom.), °आकारेण *erscheinen in der Gestalt von. — c) in Augenschein genommen —, betrachtet werden. — d) allgemein angenommen werden für* (Nom.), *gelten in der Bedeutung von* (Loc.). — 3) Partic. दृष्ट *a) gesehen, erblickt, wahrgenommen, bemerkt. — b) sichtbar, wahrnehmbar. — c) angeblickt, angeschaut, betrachtet. — d) erkannt* 113, 16. — *e) angeblickt*, so v. a. *behandelt. — f) erschienen, sich eingestellt —, sich offenbart habend, sich findend, da seiend. — g) gesehen*, so v. a. *erfahren, erlebt, erlitten, zu Theil geworden. — h) im Geiste erschaut, ausgesonnen. — i) eingesehen, wovon man Kenntniss genommen hat. — k) vorhergesehen, im Voraus bestimmt* (von den Göttern) 53,29. — *l) geoffenbart. — m) entschieden* (ein Rechtshandel). — *n) festgesetzt, feststehend, anerkannt, geltend.* — Caus. दर्शयति 1) *Jmd* (Acc., Gen., Dat. oder *Instr.) *Etwas* oder *Jmd* (Acc.) *sehen lassen, Jmd Etwas* oder *Jmd vor Augen führen, sichtbar machen, zeigen, vorzeigen, vorweisen.* आत्मानम् *sich zeigen, erscheinen* (meist Act.). द्वे अङ्गुल्यौ दिशि तस्याम् so v. a. *mit zwei Fingern nach dieser Gegend zeigen.* Med. metrisch oder wenn das Object am Subject haftet (in diesem Falle aber auch Act.). — 2) *zeigen —, hinweisen auf* (Acc.). — 3) *Jmd sichtbar machen*, so v. a. *vor Gericht vorführen.* — 4) *offenbaren, kund machen, zu erkennen geben, — als* (Acc.) 209,21. 22. 210,22. 211, 16. 212,31. वैष्णवत्वम् so v. a. *sich als* Vaishṇava *bekennen.* — 5) *aufzeigen*, so v. a. *beweisen.* — 6) Act. Med. *sich vor Jmd* (Acc., ausnahmsweise Gen. und *Instr.) *sehen lassen, sich Jmd zeigen.* — Desid. दिदृक्षते und दिदृक्षति *sehen wollen, gern sehen.* दिदृक्षित *gern gesehen.* — Desid. vom Caus. दिदर्शयिषति *zeigen wollen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,7. — Intens. दरीदृश्यते *immer gesehen werden* Bhoǵa-Pr. 68,12. — Mit अति in अनतिदृश्य. — Mit अधि Caus. *offenbaren, kund machen* Lalit. 314,3. — Mit अनु 1) *schauen auf* Ṛv. 10,130,7. — 2) *erblicken, gewahr werden.* — 3) मनसा *mit dem Geiste beschauen.* — 4) Pass. Med. *gesehen werden, sich zeigen* Ṛv. 8,1, 34. — Caus. 1) *Jmd Etwas sehen lassen* (mit doppeltem Acc.), *offenbaren, an den Tag legen.* — 2) *Jmd Etwas zu wissen thun, Jmd anweisen, belehren, Jmd Etwas vorstellen, ermahnen* MBh. 1,75, 22, v. l. *Jmd Etwas vortragen*, mit doppeltem Acc. — Mit व्यप Pass. *deutlich zu sehen sein.* v. l. प्रापतत्तत्र st. व्यपदृश्येत. — Mit अभि 1) *anblicken.* °दृष्ट *angeblickt.* — 2) *sehen, zu Gesicht bekommen.* Pass. *gesehen werden* M. 9,308. *zu Gesicht kommen.* °दृष्ट *erblickt, zu Gesicht gekommen* Varâh. Bṛh. S. 11,61, v. l. — Caus. 1) *sehen lassen.* — 2) *Jmd anzeigen, verrathen* MBh. 1,212,29. — Mit अव *zurückschliessen auf* (Acc.). — Mit आ Med. *erscheinen* Ṛv. 10,111,7. — Caus. *zeigen.* — Mit प्रत्या, °दृश्यते Ind. St. 8,343 fehlerhaft für °दिश्यते. — Mit व्या Pass. *deutlich zu sehen sein.* — Mit उद् Caus. *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* उद्दर्शितम् n. impers. — Mit अभ्युद्, अभ्युदृष्ट *darüber sichtbar geworden.* — Mit उप 1) *ruhig zusehen* (ohne thätig einzugreifen). — 2) *bemerken, wahrnehmen.* Pass. Med. *sichtbar sein, bemerkbar werden, erscheinen.* — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, vorführen.* — 2) *sehen lassen*, so v. a. *darstellen.* — 3) *fälschlich sehen lassen, vorgaukeln, vorspiegeln.* — 4) *zeigen*, so v. a. *auseinandersetzen, erläutern.* — Mit समुप Caus. *sehen lassen, zeigen, vorführen* Kâraṇḍ. 63,12. — Mit नि Caus. 1) *sehen lassen, zu Gesicht bringen, zeigen, vorführen* 248,2. — 2) *hinzeigen.* — 3) *hinweisen auf, anweisen* (einen Sitz). — 4) *aufführen, einführen.* — 5) *Etwas mittheilen, lehren.* — 6) *Jmd unterweisen, anweisen, belehren, Jmd zusprechen.* — 7) *ankündigen, voraussagen.* — 8) *Jmd* (Acc.) *erscheinen.* — Mit संनि Caus. *zu Gesicht bringen, zeigen.* — Mit परा *erscheinen, ansichtig werden.* — Mit परि 1) *besehen*, so v. a. *besuchen.* — 2) *ansehen.* — 3) *erschauen, ansichtig werden.* — 4) *im Geiste anschauen, — ansehen, sich Etwas denken* 164,3. — 5) *im Geiste schauen, erkennen, ausfindig machen* Hariv. 2,58, 25. — 6) Pass. *wahrgenommen werden, sich zeigen.* — Caus. *zeigen, darlegen.* — Mit प्र Pass. Med. *sichtbar —, wahrgenommen werden, aussehen, erscheinen.* — Caus. 1) *sichtbar machen, zeigen, vorzeigen, an den Tag legen.* — 2) *kenntlich machen, bezeichnen.* — 3) *klar machen, auseinandersetzen, lehren.* — Desid. Med. *sehen wollen* Bhaṭṭ. — Mit उपप्र Caus. *hinweisen auf* (Acc.) Çaṃk. zu Taitt. Up. S. 14 und zu Bâdar. 4,3,11. — Mit संप्र *erblicken* MBh. 5,181,8. Pass. *erblickt —, wahrgenommen werden, sich zeigen, erscheinen.* °दृश्यताम् impers. *man sehe.* — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, an den Tag legen.* आत्मानं मृतवत् *sich todt stellen.* — 2) *anzeigen, angeben.* — Mit प्रति 1) *erschauen, gewahren.* — 2) Pass. Med. *a) vor Augen kommen, sichtbar —, wahrnehmbar werden, erscheinen.* — *b) erscheinen als* (Nom.), so v. a. *sein.* — 3) °दृष्ट nach dem Comm. = प्रख्यात *bekannt, berühmt* Bhâg. P. 4,26,6. — Caus. *sehen lassen, zeigen.* — Mit वि Pass. Med. *deutlich sich wahrnehmen lassen, zum Vorschein kommen, erscheinen.* — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, an den Tag legen.* — 2) *zeigen*, so v. a. *lehren.* — Mit अभिवि Caus. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *sehen lassen, zeigen* Âpast. Çr. 15,20,8. — Mit सम् 1) Act. Med. *erblicken, gewahr werden.* Pass. *gesehen werden von.* संदृष्ट *erblickt.* — 2) Pass. Med. *a) gleichzeitig* oder *beisammen gesehen werden, — erscheinen mit* (Instr.). तेदृ मेकमेव दृप समदृश्यताप एव *hatte ein gleichartiges Aussehen, nämlich das des Wassers.* — *b) gleich aussehen, gleichen.* — *c) vor Augen kommen, sichtbar —, wahrnehmbar werden, erscheinen.* — 3) संदृष्ट *in den Lehrbüchern vorgeschrieben, gestattet, erlaubt* R. 2,1,19. — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, an den Tag legen.* आत्मानं मृतवत् *sich todt stellen.* — 2) *zeigen*, so v. a. *darstellen.* — 3) *sich Jmd* (Acc.) *zeigen, zum Vorschein kommen.* — Mit अनुसम् *der Reihe nach erwägen.*

दर्श und दृश् 1) am Ende eines Comp. *a)* Adj. *blickend auf, schauend, hinsehend —, ein Absehen habend auf.* — *b)* m. α) *das Sichtbarsein* in अचक्षुर्दर्श (Nachtr. 2) und आत्मदृश्. — β) *Aussehen.* — 2) m. und (ausnahmsweise) n. *der eben sichtbar werdende neue Mond, der Tag desselben* und *die Feier des Tages.* Du. = दर्शपूर्णमासौ Cit. im Comm. zu TS. 1,284,18. Personificirt als ein Sâdhja (VP.² 2,22), als Sohn Dhâtar's und Kṛshṇa's.

दर्शक 1) Adj. *a) sehend, zu Gesicht bekommend;* mit Gen. 239,8. — *b) schauend, Zuschauer.* — *c) schauend —, spähend nach* (im Comp. vorangehend). — *d) prüfend, untersuchend* in *अक्ष°. — *e) zeigend, weisend;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — *f) sehen lassend*, so v. a. *bewirkend.* लोहितस्य so v. a. *zu Blute schlagend.* — *g) Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *sehen lassend*, so v. a. *aufdeckend, offenbar machend* Spr. 332. — 2) m. *a) *Thürsteher.* — *b)* N. pr. α) eines Volkes. — β) eines Fürsten VP.² 4,182.

दर्शत 1) Adj. (f. आ) *a) sichtbar.* — *b) auffallend, ansehnlich, schön, conspicuus.* — 2) *m. *a) die Sonne.* — *b) der Mond.*

दर्शतर्षणप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दर्शतश्री Adj. *ausgezeichnet schön.*

दर्शन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) sehend, schauend, hinschauend nach, zu sehen bekommend.* — *b) sehend*, so v. a. *kennend.* — *c) zeigend, angebend, lehrend* Bhâg. P. 5,4,11. — 2) f.

दर्शनी *a*) Bein. der Durgâ. — *b*) * *ein best. Insect.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) Nom. act. mit act. Bed. α) *das Sehen, Erblicken, Wahrnehmen, Wahrnehmung mit den Augen, das zu Gesicht Bekommen, Hinsehen, Anblick, das Zusammenkommen mit* (Gen., Instr. mit und ohne सह, oder im Comp. vorangehend), *Besuch.* — β) *Sehkraft.* — γ) *das Besehen, Besichtigen, in Augenschein Nehmen.* — δ) *das Sehen*, so v. a. *Erfahren, Erleben, Theilhaftwerden.* — ε) *das Sehen im Geiste, Voraussehen.* — ζ) *das Beschauen im Geiste, Prüfen, Untersuchen* 209,12. — η) *das Auffassen einer Sache, Urtheilen.* — ϑ) *das Einsehen, Erkennen, Verstehen, Einsicht, Erkenntniss, Verständniss.* — ι) *das Anerkennen.* — ×) *Ansicht, Meinung.* — λ) *Absicht.* — μ) *Anschauungsweise, Lehre, Doctrin, ein philosophisches System.* — *b*) Nom. act. mit pass. Bed. α) *das Sichtbarwerden, Sichtbarsein, zum Vorschein Kommen, Erscheinen.* दर्शनं दा *sich sehen lassen, sich zeigen* Kâd. 65,9. 87,1. — β) *das Erscheinen vor Gericht.* — γ) *das Vorkommen, Erwähntwerden* (insbes. in einem kanonischen Buche). — δ) *Erscheinung im Schlafe, Traumgesicht* 158,6. — *c*) Nom. act. mit caus. Bed. *das Zeigen* 184,15. — *d*) mit concr. Bed. α) *Auge.* — β) * *Farbe.* — γ) * *Spiegel.* — δ) * *Opfer.* — ε) * *Tugend, Verdienst.*

दर्शनगोचर (310,13) und दर्शनपथ m. *Gesichtskreis.*

दर्शनपाल m. N. pr. eines Mannes.

*दर्शनभूमि f. *ein best. Stadium im Leben des* Çrâvaka.

दर्शनविवेक m. Titel eines Werkes.

दर्शनविषय Adj. *in Jmds* (Gen.) *Gesichtskreise liegend, was einer sehen* oder *gesehen haben könnte* 240,29. 30.

दर्शनसंग्रह m. Titel eines Werkes.

दर्शनाग्नि m. *das Feuer im Körper, welches das Sehen vermittelt,* Garbhop. 5.

दर्शनात्तरगत Adj. *dem Auge zugänglich, sichtbar* Mṛkkh. 47,2.

दर्शनार्थ 1) Adj. *Jmd zu sehen beabsichtigend* Âpast. — 2) °म् Adv. *zum Besuch* Kâd. 114,23.

दर्शनावरण n. *Verhüllung der sinnlichen Wahrnehmung.*

दर्शनावरणीय Adj. *aus dem* दर्शनावरण *hervorgehend* Govindân. S. 582, Z. 11.

दर्शनीय 1) Adj. (f. आ) *a*) *sichtbar, den Augen zugänglich.* — *b*) *sehenswerth, ansehnlich, hübsch, schön.* — *c*) *zu zeigen, vor Augen zu bringen.* — *d*) *vor Gericht zu stellen.* — 2) * m. *Asclepias gigantea.*

*दर्शनोज्ज्वला f. *grosser weisser Jasmin.*

दर्शनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

दर्शप Adj. *den Neumond* oder *das Neumondsopfer trinkend.* m. Pl. Bez. *einer best. Klasse von Göttern.*

दर्शपूर्णमास m. Du. *Neumond und Vollmond, die Tage und die Feier.* °देवता f. Çâṅkh. Gṛhj. 1,3. °मासायन n. Vaitân. Titel von Werken: °प्रयोग m., °महाभाष्य n., °क्षैत्र n., °मासादिकारिका f. und °मासादिसूत्र n. Opp. Cat. 1.

दर्शपूर्णमासयाज्विन् Adj. *ein Neumonds- und Vollmondsopfer darbringend.*

दर्शपूर्णमासिन् Adj. dass. Maitr. S. 1,5,13.

दर्शपूर्णमासेष्टि f. *ein Neumonds- und Vollmondsopfer.* Auch Titel eines Werkes; desgl. °प्रयोग m. Opp. Cat. 1.

दर्शपैर्णमास m. Du. = दर्शपूर्णमास. °प्रायश्चित्तविधि m., °विधि m. und °क्षैत्र n. Titel von Werken.

दर्शपैर्णमासेष्टि f. = दर्शपूर्णमासेष्टि. °प्रयोग m. Titel eines Werkes.

दर्शपैर्णमास्यक्षैत्रप्रयोग m. Titel eines Werkes.

दर्शम् Absol. wiederholt *bei jedesmaligem Erblicken* Kathâs. 67,85.

दर्शयाग m. *Neumondsopfer* Verz. d. B. H. No. 139.

*दर्शयामिनी f. *Neumondsnacht.*

दर्शयितर् Nom. ag. 1) *Zeiger, Anweiser.* — 2) *Wegweiser, Führer.* — 3) * *Thürsteher.*

दर्शयितव्य Adj. *zu zeigen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,2,21.

*दर्शविपद् m. *Neumond.*

दर्शश्राद्ध n. *ein Todtenmahl am Neumondstage* Comm. zu VP. 3,14,3.

दर्शसंचिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दर्शापय्, °यति *sehen lassen, zeigen* Ind. St. 15,302.

*दर्शितद्वार् m. *Thürsteher* Gal.

दर्शिन् Adj. am Ende eines Comp. 1) *sehend, gewahr werdend, ansehend, gesehen habend.* — 2) *mit dem Geiste schauend, kennend, Einsicht habend in.* — 3) *sehend*, so v. a. *erfahrend, erfahren habend.* — 4) *sehend*, so v. a. *erhaltend, empfangend.* — 5) *schauend*, so v. a. *dichtend, gedichtet habend.* Nom. abstr. °र्शित्व n. — 6) *ein best. Aussehen habend.* — 7) *sehen lassend, zeigend.* — 8) *erfahren —, erleiden lassend, zufügend.*

दर्शिवंस् Adj. am Ende eines Comp. (nur im Nom. und am Ende eines Çloka) *der gesehen hat, sieht, kennt, Einsicht hat in.*

(दर्श्य) दर्शिय Adj. *zeigenswerth, sehenswerth, ansehnlich.*

दर्ह् 1) दर्हति *festmachen, befestigen, feststellen, unbeweglich —, dauerhaft machen.* — 2) दर्हते *a) fest stehen, fest sein.* — *b*) = 1). — 3) दर्ह्यति. °ते *fest sein.* — 4) * दर्हति (वृद्धौ). — 5) दृढ, दृढ्ह *a) fest, feststehend, nicht leicht zerbrechend, keinen Schwankungen unterworfen, Widerstand leistend, nicht nachgebend, hart, stark* (von Sachen und Personen). — *b*) *wohlverschlossen.* — *c*) *dauerhaft.* — *d*) *ganz* (Gegens. *zerbrochen*). — *e*) *heftig, stark, intensiv, bedeutend.* — *f*) bei den Mathematikern *durch den gemeinschaftlichen Divisor bis zur äussersten Grenze zurückgeführt.* — *g*) zuweilen mit गूढ verwechselt. — 6) दृढम् Adv. *a*) *fest.* दृढतरम् *recht fest.* — *b*) *sehr, gehörig, in hohem Grade.* ईक्ष् so v. a. *mit unverwandtem Auge ansehen.* — Caus. 1) दर्हयति *festmachen, feststellen.* दर्हित und * दर्हित *befestigt, fest.* — 2) Med. *a*) *festhalten.* — *b*) *fest werden, fest sein.* — Mit उद् (उद्दृंह) *fest aufrichten.* — Mit अनूद् (अनूद्दृंह्युस्) *hinhalten —, hinziehen bis* (आ).

दल्, दलति *bersten, aufspringen* (auch von einer Knospe). — Caus. दलयति und दालयति 1) *bersten —, aufspringen machen.* — 2) *zersprengen, vertreiben.* — Partic. दलित vom Simpl. und Caus. 1) *geborsten, gespalten, auf —, auseinandergerissen.* — 2) *aufgesprungen, aufgeblüht.* — 3) *halbirt.* — 4) *eingetheilt, in Grade getheilt.* — 5) *auseinandergeworfen, vertheilt, zerstreut, weggeschafft, vernichtet.* — 6) *eröffnet, vor Augen gelegt, zur Erscheinung gebracht.* — Mit अव *bersten, aufspringen.* — Mit उद् Caus. *aufspringen machen, spalten.* — Mit निस् in निर्दलन. — Mit वि 1) *auseinander bersten, — springen.* — 2) *zersprengen, zerreissen, aufreissen.* — 3) विदलित *a) zerschmettert.* — *b*) *aufgesprungen, aufgeblüht.* — Mit सम्, संदलित *durchbohrt.*

दल 1) (* m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *ein abgerissener Theil, Stück* Naish. 7,31. — *b*) *Theil*, so v. a. *Grad.* — *c*) *Hälfte.* अध°र् *Lippe* Spr. 1953. — *d*) *Blatt, Blüthenblatt.* — *e*) * *Zimmetblatt* Râgân. 6,175. — *f*) *unreines Gold* Bhâvapr. 2,83. — *g*) * *Klumpen, Masse, Haufe.* — *h*) * = उत्सेधवद्वस्तु, उत्सेध, अवद्रव्य (अपद्रव्य). — *i*) * *dividing, tearing, cutting, splitting etc.* — *k*) Hemâdri 1,291,13. 20 fehlerhaft für कल. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*दलकोमल *Lotus, Nelumbium.*

*दलकोश m. *eine Art Jasmin.*

*दलज्ञ Adj. als Bez. einer Art Honig.

*दलतर् (!) gaṇa अरीकर्णादि.

*दलतरु m. *Corypha Taliera.*

दलन 1) Adj. (f. ई) *bersten machend, zerreissend, auseinander treibend.* — 2) * f. ई *Erdscholle.* — 3)

n. *a*) *das Bersten, Zerspringen.* — *b*) *das Zunichtewerden* 112,10. Naish. 4,116. — *c*) *das Berstenmachen, Spalten, Zersprengen.*

*दलनिर्मोक m. *Betula Bhojpatra.*

*दलप m. 1) *Waffe.* — 2) *Gold.*

दलपति m. N. pr. eines Fürsten.

*दलपुष्पा und *°पुष्पी f. *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69.

*दलमालिनी f. *Blätterkohl.*

*दलमोदक m. *eine Art Honig* Gal.

दलयितर् Nom. ag. *Zersprenger* Bâlar. 272,13.

दलयोग m. Pl. *eine best. Klasse von Constellationen.*

दलशस् Adj. *in Stücke.* या *in Stücke zerfallen.*

*दलशालिनी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*दलसायसी (!) f. *weisses Basilienkraut.*

*दलसारिणी f. *Colocasia antiquorum.*

*दलसूचि m. *Dorn.*

*दलस्रसा f. *Blattgefäss, Blattader.*

दलाढ्य m. *eine best. Constellation.*

*दलाग्रलोहित *eine Art Spinat.*

*दलाढक m. 1) *Pistia Stratiotes.* — 2) *Jasminum multiflorum* oder *pubescens.* — 3) *wilder Sesam.* — 4) *Mesua ferrea.* — 5) *Acacia Sirissa.* — 6) *Röthel.* — 7) *Schaum* oder *Meerschaum.* — 8) *Aeltester, Oberhaupt.* — 9) *Elephantenohr.* — 10) *Sturmwind.*

*दलाढ्य m. *Schlamm.*

दलादित्व n. *das Sein des Blattes u. s. w.* 251,19.

*दलामल m. Bez. *verschiedener Pflanzen,* = दमनक, मरुवक und मदन (दमन?).

*दलाम्ल n. *Sauerampfer* Râǵan. 6,129.

*दलि f. *Erdscholle.*

*दलिक n. *Holzstück.*

*दलिन् Adj. von दल.

दली Adv. mit कर् *halbiren.*

*दलेगन्धि m. *Alstonia scholaris.*

दलोद्भव Adj. als Bez. einer Art Honig.

*दल्भ m. 1) *Rad.* — 2) *Betrug.* — 3) *Sünde.* — 4) N. pr. eines Ṛshi.

दल्भ्य m. N. pr. eines alten Lehrers.

*दल्मि m. 1) Indra's *Donnerkeil.* — 2) Bein. Indra's.

*दल्मिमत् Adj. *mit dem Donnerkeil versehen.*

*दल्य Adj. von दल.

दव m. 1) *Waldbrand.* — 2) *Feuer.* — 3) *Brand, Hitze* Kâraka 1,20. — 4) *Wald.

दवथु m. 1) *Brand, Schmerz* Duurtan. 14. — 2) *Entzündung* (der Galle, der Augen u. s. w.) Kâraka 1,20.

*दवदग्धक *eine best. Grasart.*

दवदहन m. *das Feuer eines brennenden Waldes* Prasannar. 136,5. Auch °क m. 118,14.

दवदान n. *Ansteckung eines Waldes.*

दवयु, °यति *entfernen* Bhaṭṭ.

दवाग्नि m. *das Feuer eines brennenden Waldes.*

दवानल m. (adj. Comp. f. आ) dass.

दविष्ठ Adj. Superl. *der entfernteste, entlegenste* Spr. 543. दविष्ठम् Adv. *sehr weit hinweg* Ṛ. 6, 51,13.

दवीयस् Adj. *recht fern, — lang* (Weg) Spr. 6643. Mit दूरात् so v. a. *über alle Begriffe weit entfernt.* दवीयस् Adv. *weiter hinweg, ferner.* Mit दूरात् so v. a. *in die weiteste Ferne.* दवीयसि परः *weiter hinaus, in fernerer Zeit.*

1. दश 1) Adj. Pl. = दशन् *zehn* nur MBh. 3,10667, wo aber ed. Bomb. eine andere Lesart hat. Häufig am Ende eines Comp. — 2) m. Pl. bei den Ǵaina Bez. *bestimmter aus 10 Büchern bestehender Schriften* H. 244.

2. दश am Ende eines adj. Comp. = दशा.

दशक 1) Adj. *a*) *aus 10 bestehend, zehntheilig.* — *b*) in Verbindung mit शत *zehn vom Hundert, zehn Procent.* — 2) n. *Zehnzahl, Dekade.*

(दशकद्य) दशकक्षिप्र Adj. *zehn Gurte habend* Ṛ. 10,94,7.

दशकण्ठ m. Bein. Râvaṇa's Bâlar. 32,15. *°जित् und °कण्ठारि n. Bein. Râma's.

दशकण्ठाय्, °यते *sich wie* Râvaṇa *gebärden* Bâlar. 68,1.

दशकंधर m. Bein. Râvaṇa's Bâlar. 21,19.

दशकन्यातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*दशकर्मासिक Adj. *auf 10 Monate gemiethet.*

दशकर्मपद्धति f. Titel eines Werkes.

दशकुमारचरित und °चरित्र n. Titel eines Romans.

दशक्षितिगर्भ m. Titel eines buddh. Sûtra.

दशक्षीर 1) Adj. *mit zehn Theilen Milch gemischt.* — 2) n. *ein Quantum von zehn Theilen Milch* (auf einen Theil eines andern Stoffes).

दशगणी f. *die zehn Klassen der Wurzeln* P. 1, 3,1, Sch.

*दशगार्ग्य Adj. = दशभिर्गार्गीभिः क्रीतः Ind. St. 13, 412.

दशगीति f., ° गीतिका f. und °गीतिसूत्र n. Titel eines Werkes.

दशगु Adj. *zehn Kühe besitzend* MBh. 13,78,11.

दशगुण Adj. *zehnfach, zehn Mal grösser, — mehr.* °म् Adv. Jâǵ. 1,141.

दशगुणित Adj. *verzehnfacht* Bâlar. 275,2.

*दशगोणि Adj. *zehn Säcke habend* P. 1,1,52, Sch.

दशग्रामपति m. *ein Oberhaupt von zehn Dörfern.*

*दशग्रामिक Adj. gaṇa कुमुदादि.

*दशग्रामिन् m. = दशग्रामपति.

दशग्रामी f. *ein Verein von zehn Dörfern* MBh. 12,87,3.

दशग्रीव m. 1) Bein. Râvaṇa's. — 2) N. pr. *a*) eines Dämons. — *b*) eines Sohnes des Damaghosha.

दशग्व Adj. *aus 10 bestehend;* m. *Zehner.*

दशग्विन् Adj. *zehnfach* Ṛ. 8,1,9.

दशचतुष्क n. *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

दशचन्द्र Adj. *mit zehn mondähnlichen Flecken versehen* Bhâg. P. 4,15,17.

दशचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशच्छदिन् Adj. *zehnblättrig* Bhâg. P. 10,2,27.

दशज्योति und °मन् m. N. pr. eines Sohnes des Subhrâǵ.

दशटीकासर्वस्व n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 180,1. 271,2.

दशति 1) f. *Zehnzahl, Dekade* Maitr. S. 1,5,3. — 2) *Adj. *zehntheilig.*

दशतय 1) Adj. (f. ई) *aus zehn Abtheilungen bestehend, zehnfach.* — 2) f. ई *a*) Pl. *die überlieferten Texte der in 10* Maṇḍala *eingetheilten* Ṛksaṁhitâ. — *b*) Titel eines Commentars.

दशतस् Adv. = दशभ्यस्.

दशति f. 1) *Zehnzahl, Dekade.* Nom. दशति (!) in den Unterschriften im SV. — 2) *ein Hundert.*

दशतौलिक m. *ein best. Gewicht* Suçr. 2,83,20. Vgl. उदतौलिक und विंशतितौलिक.

दशत्या f. v. l. für दशति 1).

दशत्व n. Nom. abstr. von दशन् *zehn* Ǵaim. 3,7,27.

दशदशावयव Adj. *je zehn Theile enthaltend* Kâraka 1,4.

दशदशिन् Adj. *aus sich wiederholenden Dekaden bestehend.*

दशदाश (MBh. 3,10667) oder दशदास (MBh. 3, 134,17) m. Pl. wohl N. pr. eines Volkes.

दशदिग्व्यवलोकन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,13.

दशदिश् f. Sg. *die zehn Himmelsrichtungen* LA. 10,22. Paṅkad.

दशदीपनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशदृष्टान्तकाव्य n. Titel eines Werkes.

दशद्यु m. N. pr. eines Mannes.

*दशधनुस् m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

दशधर्मगत Adj. *der sich den zehn Eigenthümlichkeiten (Schwächen) hingegeben hat, der seine eigene Natur aufgegeben hat, in einem schwachen*

Augenblick sich vergisst.

दशधा Adv. *in zehn Theilen, — Theile, zehnfach.*

*दशधीव Adj. (f. आ) = दशभिर्धीविरोभिः क्रीतः Ind. St. 13,412.

दशन् und दशन् Adj. Pl. *zehn.*

दशन 1) m. *a) Zahn.* Auch *n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine mit den Zähnen bewirkte Verletzung.* — 2) *m. *Bergspitze.* — 3) *n. *Harnisch, Rüstung.*

दशनक *Zähnchen* Harshaḱ. 102,8.

दशनच्छद m. *Lippe.*

दशनपद n. *Spur der Zähne, Biss.*

*दशनबीज *Granatapfel.*

दशनवसन n. *Lippe* Prasannar. 33,3. °वसनाङ्गराग m. Pl. *eine der 64 Künste.*

*दशनवासस् n. dass.

दशनव्यय m. *Verlust der Zähne* zu Spr. 2883.

दशनांशु m. Pl. *der Glanz der Zähne.*

*दशनाङ्क m. = दशनपद.

*दशनाच्छा f. *Oxalis corniculata.*

दशनिर्णय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दशनोच्छिष्ट m. 1) *Kuss.* — 2) *Lippe.* — 3) *Seufzer.*

दशंदर्शिन् Adj. = दशदर्शिन्.

दशप m. *das Oberhaupt von zehn Dörfern.*

दशपत्त Adj. (f. आ) *mit zehn Seitenpfosten versehen* AV. 9,3,21.

*दशपटु Adj. = दशभिः पट्वीभिः क्रीतः Mahâbh. (K.) 153,15.

दशपद्म (R. ed. Bomb. 5,35,20) und °वत् (R. Gorr. 5,32,11) Adj. *zehn lotusähnliche Körpertheile habend.*

दशपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

दशपर्वी f. Titel eines Werkes Hem. Par. 1,5.

दशपल n. Sg. *zehn* Pala M. 8,397.

दशपशु Adj. *für zehn Stück Vieh bestimmt.*

दशपादी f. Titel eines Werkes.

*दशपारमिताधर m. *ein* Buddha.

दशपार्श्व m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दशपुर n. 1) N. pr. verschiedener Städte Hem. Par. 12,208. 13,1. Auch °परी f. Kâd. 2,26,17. — 2) *eine dem Cyperus rotundus verwandte Grasart.*

दशपुरंदर N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 15,231.

दशपुरुषंराज्य n. *eine durch eine Reihe von zehn Ahnen vererbte Herrschaft.*

दशपुरुषम् Adv. *durch eine Reihe von zehn Ahnen hindurch.*

*दशपुरुषानूकम् Adv. *zehn Generationen hinauf* Ind. St. 13,457.

*दशपूर n. = दशपुर 2).

दशपूरुष Adj. *im zehnten Gliede Etwas seiend.*

दशपूर्वरथ m. Umschreibung von दशरथ 2).

दशपूर्विन् m. Pl. Bez. bestimmter Heiliger bei den Gaina Z. d. d. m. G. 34,252.

दशपेय m. *ein best.* Soma-*Opfer.*

दशप्रमति scheinbar RV. 1,141,2, wo aber दश प्रमतिम् zu lesen ist.

दशफलव्रत n. *eine best. Begehung.*

दशबन्ध m. *Zehntel* M. 8,107.

*दशबल m. *ein* Buddha.

दशबलकाश्यप m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

*दशबाहु Adj. *zehnarmig;* m. Bein. Çiva's.

दशबृहत् Adj. (Nom. Sg. m. eben so!) *zehn grosse Körpertheile habend* R. ed. Bomb. 5,35,20.

दशभक्तिपञ्चस्तुति f. Titel eines Werkes.

दशभुजा f. *eine Form der* Durgâ.

दशभुजि Adj. *zehnfach, zehnmal so gross.*

*दशभूमि und *क Titel eines buddh. Sûtra.

*दशभूमिग m. *ein* Buddha.

*दशभूमिसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

*दशभूमीश m. 1) *ein* Buddha. — 2) *ein* Gina Gal.

दशभूमीश्वर m. Titel eines buddh. Sûtra.

दशम 1) Adj. (f. ई) *der zehnte.* दशममह्न् und दशम n. (Lâṭj. 3,6,17) *der zehnte Tag* als *best.* Ekâha. दशमम् Adv. *zum zehnten Mal.* — 2) f. ई *a) der zehnte Tag in einem Halbmonat.* — *b) der zehnte Tag nach der Geburt.* दशम्युत्तरकालम् Adv. *spätestens am z. T. n. d. G.* Ind. St. 13,457. — *c) die zehnte Altersstufe, das Alter von 90 bis 100 Jahren.* °स्थ Adj. *in diesem Alter stehend* Gaut. — 3) n. *Zehntel.*

दशमभाव m. *Culminationspunkt* oder *der Punkt wo der Meridian einen gegebenen Kreis schneidet.*

दशमस्कन्धकथासंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दशमहाविद्या f. Bein. der Durgâ.

दशमान m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दशमाय Adj. *zehn listige Anschläge zur Hand habend* RV. 6,20,8.

दशमारिका f. *Mörderin von Zehnen,* Bein. eines Weibes.

*दशमाल n. und *°माली f. *zehn Kränze.*

दशमालिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दशमास्य (°मासिक) Adj. 1) *zehn Monate alt.* — 2) *zehn Monate lang frei einhergehend* (Pferd).

दशमिन् Adj. *zwischen 90 und 100 Jahre alt.*

1. दशमुख n. Pl. und f. ई (Bâlar. 16,21. 123,10) *zehn Münde.*

2. दशमुख m. Bein. Râvaṇa's. °रिपु und *°मुखान्तक m. Bein. Râma's.

दशमुखवध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दशमूत्रक n. *der Urin von Elephant, Büffel, Kamel, Kuh, Ziege, Schaf, Pferd, Esel, Mann und Weib.*

दशमूल n. und f. ई (Karaka 6,20) *eine Zusammenstellung von zehn Wurzeln.*

दशयत्र Adj. *mit zehn Bändern* oder *Streifen versehen, zehnfach eingespannt.*

दशयोक्त्र Adj. *mit zehn Gurten versehen, von den Fingern umspannt.*

दशयोगभङ्ग m. *eine best. Fixirung des Standes eines Mondhauses.*

1. दशयोजन n. *eine Entfernung von zehn* Jogana R. 1,1,68.

2. दशयोजन Adj. *zehn Gespanne habend.*

दशरथ 1) *zehn Wagen zählend, — enthaltend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten. — 3) *n. *Körper.*

दशरथतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दशरथललितव्रत n. *eine best. Begehung.*

दशरश्मिशत m. *die Sonne.*

1. दशरात्र m. n. *ein Zeitraum von zehn Tagen.*

2. दशरात्र 1) Adj. *zehntägig.* — 2) m. *a) eine zehntägige Feier.* — *b) eine best. zehntägige Feier.* — 3) m. oder n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशरात्रपर्वन् n. Name eines Sâman.

दशरामचम्पू f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशरूप n. Sg. 1) *die zehn Gestalten* Vishṇu's. — 2) *die zehn Arten von Schauspielen.* — 3) Titel eines Lehrbuchs der Rhetorik.

दशरूपक n. = दशरूप 2) (Vâmana) und 3).

*दशरूपभृत् m. Bein. Vishṇu's.

दशरूपावलोक und °रूपावलोक m. = दशरूप 3) Hall in der Einl. zu Daçar. 4.

दशर्च m. *ein Lied von zehn Versen.*

दशर्षभ Adj. (f. आ) *aus zehn Stieren bestehend* TS. 2,1,4,1.

दशलक्षणविचार m. Titel eines Werkes.

दशलक्षणाक Adj. *von zehnfachem Character, zehnfach.*

दशलक्षणायमाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 605.

दशलक्षणी f. Bez. *der Sûtra Kaṇâda's.*

दशवक्त्र m. *ein best. Zauberspruch gegen böse Geister, die in Waffen hausen.*

दशवदन m. Bein. Râvaṇa's.

दशवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

दशवर्ष (Âpast.) und °वर्षीय Adj. *zehn Jahre alt.*

*दशवाजिन् m. *der Mond.*

दशवार्षिक Adj. (f. ई) 1) *zehn Jahre alt* R. 4,48, 12. — 2) *zehn Jahre während* Spr. 4822. — 3) *nach*

zehn Jahren erfolgend.

दशविध Adj. *von zehn Arten, zehnfach.*

दशविधगणित n., °विधमक्षाविद्या f., °शैवलक्षण n. und °विधसामसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

दशविधस्नानमन्त्र m. Pl. Bez. bestimmter *Hymnen.*

दशवीर Adj. *zehn Männer gewährend.*

दशवृक्ष m. *ein best. Baum* AV. 2,9,1.

दशवृष Adj. *zehn Stiere besitzend* AV. 5,16,10.

दशवैकालिक Titel eines Werkes Hem. Par. 5, 85. °सूत्र n. Bühler, Rep. No. 721.

दशव्रज m. N. pr. eines Mannes.

दशशत 1) Adj. *zehn Hundert zählend.* — 2) f. ई *Tausend* Râgat. 6,38. Naish. 5,19. — 3) n. *a) Hundert und zehn. — b) Tausend.*

दशशतक्रत्वधारिन् Adj. *tausend Strahlen besitzend* (der Mond) 141,13.

दशशततम Adj. *der tausendste.*

दशशतनयन m. Bein. Indra's.

*दशशतरश्मि m. *die Sonne.*

दशशतार Adj. *tausendäugig* (Indra).

*दशशताङ्घ्रि m. *Asparagus racemosus.*

दशशल *eine Entfernung von zehn* Çala.

दशशाख Adj. *zehn Zweige, d. i. Finger habend* RV. 10,137,7.

दशशिप्र m. N. pr. eines Mannes.

दशशिरस् 1) Adj. *zehnköpfig, — spitzig.* — 2) m. *a)* *Bein. Râvaṇa's. — *b)* N. pr. eines Berges.

दशशीर्ष 1) Adj. *zehnköpfig.* — 2) m. *a)* Bein. Râvaṇa's. — *b) ein best. Zauberspruch gegen Geister, die in Waffen hausen*

दशश्लोकी f. und °वेदान्त m. Titel eines Werkes.

दशसनि Adj. *Zehn gewinnend* Mantrabr. 1,7,6.

दशसप्ता f. *eine best.* Vishṭuti *des* Saptadaçastoma.

दशसैक Adj. *eilf.*

दशसाकस्र 1) Adj. *aus zehn Tausend bestehend, z. T. bildend.* — 2) n. *zehn Tausend.*

दशसाकस्रिक Adj. = दशसाकस्र 1).

दशसूत्री f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 606. fg.

दशस्तोभ n. Name eines Sâman.

दशस्य्, दशस्यति 1) *Dienste leisten, verehren, colere, Jmd* (Acc.) *gefällig —, hülfreich sein.* — 2) *Jmd* (Dat.) *zu Gefallen thun, gewähren.* — Mit आ 1) *in Ehren halten.* — 2) *gewähren.* — Mit सम् *erlassen, verzeihen.*

दशस्या f. im gleichlautenden Instr. *Jmd* (Dat.) *zu Gefallen.*

दशहरा f. Bein. der Gañgâ und Name *einer Feier ihr zu Ehren* (zu Ehren der Durgâ VP.^{2} 4, 336). °कथा f. und °स्तोत्र n. Titel zweier Werke.

दशकुल Adj. (f. आ) *aus zehn Pflügen bestehend* Hemâdri 1,291,12.

दशकोतर m. *ein best. liturgischer Abschnitt* Mân. Çr. 1,4,1.5,3.6,1.2.

दशा f. 1) *die am Ende eines Gewebes hervorragenden Zettelfäden; Fransen, Verbrämung eines Gewandes.* — 2) *Lampendocht.* — 3) *Lebenslage, — schicksal, — alter, Lage, Zustand* überh. In der Astrol. *das von den Sternen abhängige Schicksal eines Menschen* und *die ein solches Schicksal hervorrufende Stellung der Sterne.* — 4) **der Geist.*

दशांश m. *Zehntel* Hemâdri 1,700,8.731,21.732,2.

*दशाकर्ष und *°कर्षिन् m. *Lampe.*

दशाक्त m. *ein best. Zauberspruch gegen Geister, welche in Waffen hausen.*

दशातर Adj. (f. आ) *zehnsilbig* 36,26.

*दशाग्नि Adj. *zehn* Agnâji *verehrend* Mahâbh. (K.) 153,22.

1. दशाङ्गुल n. *eine Länge von zehn Fingern.*

2. दशाङ्गुल 1) Adj. *zehn Finger lang.* — 2) n. *Wassermelone.*

दशादशिन् Adj. = दशदशिन्.

दशाधिपति m. *ein Befehlshaber über zehn Mann.*

दशानन m. Bein. Râvaṇa's.

*दशानिक m. *Croton polyandrum* oder *Tiglium.*

*दशानीकिनी f. *ein vollständiges Heer* AK. 2, 8,2,49.

दशानुगान n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

दशान्त m. 1) *das Ende eines Lampendochts.* — 2) *Lebensende, das hohe Greisenalter.*

दशान्तरुष्य n. *eine Entfernung von zehn Stationen* 16,21.

दशापति m. *der die* Daçâ 3) *beherrschende Planet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 22,5.

दशापवित्र n. *ein mit Fransen oder dergl. versehenes Seihtuch für den* Soma Lâṭj. 1,9,21.23.

दशाफल n. 1) *das zukünftige Schicksal eines Menschen* Varâh. Bṛh. S. 70,26. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशाभीषु Adj. *zehn Zügel habend* RV. 10,94,7.

दशारित्र Adj. *zehn Ruder habend.*

*दशारुहा f. *eine best. Pflanze.* Richtig द्रुमारुहा.

दशार्ण 1) Adj. *zehnsilbig.* — 2) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) ein Fürst der* Daçârṇa. — *c) das Land der* Daçârṇa. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

दशार्णक MBh. 5,7418 fehlerhaft für दाशार्णक.

दशार्णपु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

दशार्ध Adj. Pl. *fünf.* °वयस् Adj. *fünfjährig* Bhâg. P. 5,15,30.

दशार्धबाण m. *der Liebesgott* Naish. 8,73.

दशार्ह 1) m. *a)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) des Ahnen dieses Volkes. — *b)* Bein. α) Krshṇa's, v. l. दाशार्ह. — β) *jedes Buddha. — 2) *f. ई *eine Prinzessin der* Daçârha.

दशार्हक m. Pl. = दशार्ह 1) *a)* α).

दशालंकारमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

दशावतार n. 1) *eine best. Begehung.* Auch °व्रत n. — 2) Titel eines Werkes. Auch °स्तव m. und °स्तोत्र n. Opp. Cat. 1. °चरित्र n. desgl. Bühler, Rep. No. 132.

दशावर 1) Adj. (f. आ) *zum Mindesten zehn, — aus zehn bestehend* Gaut. — 2) m. N. pr. eines Unholden.

दशावर्त Adj. *zehn Haarwirbel habend* R. 5,32,12.

दशाश्व m. 1) **der Mond.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Ikshvâku.

दशाश्वमेध und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

दशाश्वमेधिक n. desgl. Hariv. 9522.

दशास्य, दशासिन्य 1) Adj. *zehnmündig.* — 2) m. Bein. Râvaṇa's. *°ज्ञित् und दशास्यान्तक m. Bein. Râma's.

दशाह m. 1) *ein Zeitraum von 10 Tagen.* — 2) *eine best. zehntägige liturgische Ceremonie.*

दशिन् 1) Adj. *zehntheilig.* — 2) m. *ein Oberaufseher über 10 Dörfer.*

दशीविदर्भ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दशेन्द्र Adj. *zehn* Indrâṇi *verehrend* Mahâbh. (K.) 153,22.

*दशेन्धन m. *Lampe.*

*दशेर 1) Adj. *a) bissig, zu Leibe gehend. — b) im Schlafe überfallend.* — 2) m. *Raubthier.*

दशेरक m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *Esel* (nach Nîlak.).

दशेरुक m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) *eines Mannes. दासेरक Kâç. — 3) *eines Landes.

दशेश m. *ein Oberaufseher über zehn Dörfer.*

*दशैकादशिक Adj. (f. ई) *Geld auf zehn Procent ausleihend.*

दशैरक m. Pl. vielleicht fehlerhaft für दशेरक 1) MBh. 3,134,17.

दशोणि und (दशोणय) दशोणिन्य m. N. pr. eines Mannes.

दशोनसि m. *eine Schlangenart.*

दशोपनिषद् f. *Titel einer* Upanishad.

दष्ट 1) Adj. s. u. 1. दंश्. — 2) n. *Biss* 217,10.

1. दस्, दस्यति, दसमान 1) *Mangel leiden, verschmachten.* — 2) *उपदस्ये (wohl उपदस्ये). — Caus.

दसयते 1) *verschmachten machen, erschöpfen.* — 2) *Jmd mürbe machen* TS. 4,2,5,4. — Mit अप *versiegen.* — Mit उप 1) *ausgehen, mangeln, sich erschöpfen, versiegen.* — 2) *bei Jmd* (Gen. oder Abl.) *ausgehen, Jmd fehlen* TS. 1,6,3,3. Gop. Br. 2,1,7 (Vaitân.). Partic. in अनुपदस्त (Nachtr. 2). — 3) *Mangel leiden an, kommen um* (Instr.). — Caus. °दासयति *ausgehen —, aufhören machen, exstinguere.* — Mit अनूप *nach Etwas* (Acc.) *ausgehen.* — Mit प्र *versiegen.* — Mit वि 1) *ein Ende nehmen, mangeln, fehlen.* — 2) *sich Jmd* (Abl.) *entziehen, Jmd fehlen.* — Mit सम्, संदस्वँस् *verlöschend.*

2. दस् Adj. in ऋविणोदस्.

दस m. *ein feindlicher Dämon.*

दसाराम m. N. pr. eines Mannes.

दस्म 1) Adj. *wunderkräftig, wunderbar, ausserordentlich.* Superl. दस्मतम. — 2) *m. *a) Veranstalter eines Opfers.* — *b) Feuer.* — *c) Dieb.* — *d) Bösewicht, Schurke.*

दस्मत्त् Adj. = दस्म 1).

दस्मवर्चस् Adj. *von wunderbarer Kraft.*

(दस्म्य) दस्मिअ Adj. *wunderbar, ausserordentlich.*

दस्यवेवृक und दस्यवेसक (wenn ṚV. 1,36,18 °सकम् gelesen wird) m. N. pr. zweier Männer.

दस्यु m. 1) *Feind,* insbes. *ein übermenschlicher, ein böser Dämon* und, im Gegensatz zum Ârja, *ein Götterfeind, ein Ungläubiger.* Später Bez. von *Volksstämmen, welche ausserhalb des brahmanischen Staatsverbandes stehen.* — 2) *Räuber.*

दस्युघ्न Adj. *von einem Dämon getrieben.*

दस्युतर्हण Adj. *Dämonen zermalmend.*

दस्युसात् Adv. mit भू *Räubern zur Beute werden.*

दस्युहत्य n. *Kampf mit den Feinden, — Dämonen.*

दस्युहन् Adj. *Feinde —, Dämonen vernichtend.*

*Superl. °हत्तम.

दस्र 1) Adj. *wunderthätig, wunderbar helfend.* — 2) m. *a)* N. pr. eines der beiden Açvin. Du. *die beiden* Açvin. — *b)* Bez. *der Zahl zwei.* — *c) das Mondhaus* Açvinî. — *d) *Räuber, Dieb.* — *e) *Esel;* vgl. दशेरक. — 3) *n. *die kalte Jahreszeit.*

*दस्रदेवता f. *das Mondhaus* Açvinî.

*दस्रसू f. Bein. der Saṁgñá, *der Mutter der* Açvin.

1. दह् 1) दहति (episch auch Med.) *a) verbrennen, durch Feuer verzehren, brennen* (auch in medic. Sinne). धक्ष्येत् 78,8. — *b) verbrennen, versengen,* so v. a. *vollständig vernichten.* अधाक्षम् MBh. 7, 62,65. — *c) brennen,* so v. a. *in heftige Glut —, in Wallung versetzen, aufregen* (श्रोत्रं पुत्रवृत्तान्तेन Daçak. 78,9. 10), *am Herzen nagen.* — 2) Pass. दह्यते (episch und Mân. Gṛhj. 2,15 auch °ति) *verbrannt werden* (MBh. 4,23,7), *verbrennen, brennen* (auch von Wunden), *in Flammen stehen.* — *b) durch Feuer entfernt werden, getilgt werden, zu Nichte werden* überh. — *c) von innerer Glut verzehrt werden, — vergehen, geplagt —, gequält werden, sich abhärmen.* — 3) Partic. दग्ध *a) verbrannt, angebrannt.* — *b) in Glut versetzt, verzehrt, gemartert, gequält.* — *c) von Gram verzehrt, betrübt* Spr. 4648. — *d) verbrannt,* so v. a. *ohne Saft und Kraft.* — *e) unheilvoll.* — *f) nichtsnutzig, elend, verdammt, verflucht* Kâd. 187,12. 194,5. 2,22,19. 92,11. Benf. Chr. 193, 15. — Caus. दाहयति 1) *verbrennen lassen, — heissen.* — 2) *braten lassen.* — 3) *brennen* Spr. 339. — Desid. दिधक्षति, °ते *im Begriff stehen* 1) *zu verbrennen.* — 2) *zu Grunde zu richten, zu vernichten.* — Caus. vom Desid. दिधक्षयति *Jmd antreiben, dass er zum Verbrennen sich anschicke.* — Intens. 1) दन्दहीति (Prasannar. 118,14. 126,3), दन्दग्धि, दन्दह्यते *vollständig verbrennen, — versengen, —zu Grunde richten.* — 2) दन्दह्यते *vollständig in Feuer aufgehen, vor Glut vergehen.* — Mit अति 1) *übermässig brennen.* — 2) *ganz ausdörren* Çat. Br. 1,4,1,14. — 3) *mit der Flamme nicht erreichen* Âpast. Çr. 1,25,9. — 4) *es Jmd* (Acc.) *überaus heiss machen.* — Mit अनु 1) *aufbrennen, ganz verbrennen.* — 2) *aufbrennen, entbrennen* (intrans.) ṚV. 2,1,10. — 3) *hinterher verbrennen* (intrans.) MBh. 12,224,20. — Mit अप 1) *durch Glut vertreiben.* — 2) *anbrennen.* v. l. उपदग्ध st. अपदग्ध. — Mit अपि *anbrennen.* — Mit अभि 1) *anbrennen, verbrennen* Âpast. 1,28,15. — 2) *erhitzen, erwärmen* Âpast. 1,17,10. — Mit अव *abbrennen, zusammenbrennen.* अवदग्ध auch *durch Feuer beschädigt* Karaka 5,12. — Mit आ in आर्दहन. आदग्धा Paṅkat. I,392 fehlerhaft für अदग्धा. — Caus. Pass. *sich verbrennen.* — Mit अभ्या in अभ्यादाह्य (Nachtr. 2). — Mit उप *anbrennen* MBh. 7,211,17. *Feuer anlegen an* (Acc.). — Mit नि *niederbrennen, durch Feuer verzehren.* Pass. *verbrannt werden.* — Mit निस् *ausbrennen, verbrennen, durch Feuer verzehren, vollständig vernichten.* Pass. auch *zusammenschrumpfen, welk werden.* तुषारेण पद्मिनी Vikramâṅkaṅ. 16,14. — Caus. *verbrennen lassen.* — Mit अनुनिस् *nacheinander —, der Reihe nach verbrennen.* — Mit विनिस् *verbrennen, durch Feuer verzehren, vollständig vernichten.* — Mit परि *umbrennen, umglühen, verbrennen.* Pass. *brennen, glühen.* — Mit संपरि Pass. (°दह्यति) *verbrennen, vor Glut vergehen.* — Mit प्र *verbrennen, versengen, vernichten.* Pass. *in Flammen gerathen, brennen, verbrennen.* प्रदग्ध *verbrannt, vernichtet.* — Caus. *verbrennen lassen.* — Mit संप्र *verbrennen, vernichten.* — Mit प्रति 1) *entgegenbrennen, mit den Flammen begegnen;* mit Acc. — 2) Pass. (°दह्यति) *verbrennen* (intrans.). — Mit वि 1) Act. *a) ausbrennen* (eine Wunde u. s. w.). — *b) durch Brand beschädigen, anbrennen.* — *c) verbrennen, versengen, durch Feuer vernichten.* — *d) zersetzen, verderben* Karaka 6,18. — 2) Pass. *a) verbrennen* (intrans.). — *b) brennen* (von Wunden). — *c) an innerlicher Glut leiden.* — *d) sich innerlich verzehren, sich abgrämen.* — *e) sich aufblähen, wichtig thun.* विकत्थसे v. l. st. विदह्यसे. — 3) Partic. विदग्ध *a) verbrannt.* — *b) entzündet.* — *c) von innerlichem Feuer, von der Galle, welche die Speisen im Magen kocht, verarbeitet, verdaut.* — *d) reif* (Geschwür) Buâvpr. 5,117. — *e) zersetzt, verdorben* Karaka 6,10. *sauer geworden.* — *f) durch Erfahrung klug geworden, klug, verständig, verschmitzt, verschlagen.* — Mit सम् 1) Act. *zusammenbrennen, verbrennen, vernichten.* — 2) Pass. *a) verbrannt werden.* — *b) brennen, glühen.* — *c) sich abhärmen.* — Caus. *verbrennen lassen.* — Mit व्यतिसम् *durcheinander —, in Bausch und Bogen verbrennen.* — Mit अनुसम् *der Länge nach zusammenbrennen.*

2. °दह् Adj. *brennend.*

*दह Indecl.

दहति m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

दहदहा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

दहन 1) Adj. (f. ई) *a) brennend, verbrennend, versengend, zu Grunde richtend;* gewöhnlich in Comp. mit dem Object. — *b) *bösgesinnt.* — 2) m. *a) Feuer, Gott* Agni. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl drei.* — *c) eine der fünf Formen des Feuers beim* Svâhâkâra. — *d) *Taube* Râgan. 19,106. — *c) *Plumbago zeylanica* Râgan. 6,44. — *f) *Anacardium officinarum.* — *g)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. आ *eine best. Strecke der Mondbahn* VP.^{2} 2,276. fg. — 4) *f. ई *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7. — 5) n. *a) das Verbrennen, Brennen* (auch in medic. Sinne). — *b) *saurer Reisschleim.*

दहनकर्मन् n. *das Brennen, Verbrennen* Spr. 3418.

*दहनकेतन m. *Rauch.*

दहनगर्भ Adj. (f. आ) *Feuer in sich bergend, von Zornglut erfüllt* (Auge) Daçak. 41,9.

दृकनता f. Nom. abstr. von दृकन *Feuer.*

*दृकनप्रिया f. Agni's *Gattin.*

दृकनर्क्ष n. *das Mondhaus* Kṛttikâ.

*दृकनागुरु n. *eine Art Agallochum.*

दृकनात्मक Adj. *dessen Wesen im Brennen, im Verursachen von Kummer besteht* Spr. 7694.

दृकनात्मन् Adj. dass. Nom. abstr. °त्मता f.

*दृकनाराति m. *Wasser.*

*दृकनीय Adj. *zu verbrennen.*

*दृकनोपल m. *der Stein* Sûrjakânta.

*दृकनोल्का f. *Feuerbrand.*

दृकर 1) Adj. *a) klein, fein.* दृकरे ऽपरार्त्रे = दृक्रे ऽप° Âpast. 1,9,23, v. l. — *b) jung an Jahren* Lalit. 93,13. — 2) m. *a) *ein jüngerer Bruder. — b) Maus* oder *Bisamratte* Gaut.

दृकरक Adj. *kurz* (Tag).

दृकरपृष्ठ n. Titel eines Abschnittes im Taittirîjaveda.

दृकरसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

1. दृक्र 1) *klein, fein.* दृक्रे ऽपरार्त्रे so v. a. *im zweiten (kürzeren) Theile der zweiten Hälfte der Nacht* Âpast. 1,9,23. दृक्रम् Adv. *wenig.* — 2) *(wohl n.) *die Höhlung im Herzen.*

2.*दृक्र m. 1) *Waldbrand.* — 2) *Feuer.*

दृक्राग्नि m. Name Agastja's in einer früheren Geburt.

1. दा, Präsensstämme: ददा (Act.), ददे (Act. Med.), ददा (Act. Med.), दा, दाय (nur आदायमान MBh. 1, 187,25) und ददाय (nur Partic. आददायत्त् Mund. Up.), Partic. दत्त, °दात, °दित (s. u. व्या) und °त्त. 1) *geben, schenken, hingeben;* mit Acc. oder partitivem Gen. der Sache und Dat., Gen. oder Loc. der Person. कन्याम् *eine Tochter Jmd* zur Frau (भार्याम्, das jedoch gewöhnlich fehlt) *geben.* दत्त von einem Sohne, so v. a. *von andern Eltern überlassen.* — 2) *hergeben, abtreten* (mit Instr. des Preises). पन्थानम् oder मार्गम् *Jmd den Weg abtreten,* so v. a. *freien Durchgang geben, aus dem Wege gehen.* — 3) *fortgeben, verkaufen.* — 4) *zahlen* (eine Geldbusse), *abtragen* (eine Schuld), *als Lohn geben.* — 5) *heraus —, wiedergeben* (= पुनर्दा) 101,23. — 6) *darbringen* (eine Spende, ein Opfer u. s. w.). आत्मानम् *sich opfern,* आत्मानं खेदाय so v. a. *sich der Betrübniss hingeben.* — 7) *zu wissen geben, mittheilen, lehren, hören —, sehen lassen, aussprechen.* — 8) *gewähren, bewilligen, gestatten.* प्राणान् oder जीवितम् *gestatten, dass Jmd am Leben bleibt.* दर्शनम् *Jmd seinen Anblick gewähren, sich sehen lassen, sich zeigen. Jmd* (Dat.) *gestatten* (vom Weibe gesagt) so v. a. *den Beischlaf gestatten.* Mit einem Infin. *lassen,* mit न und einem Infin. *nicht gestatten zu.* — 9) *geben,* so v. a. *reichen, zu halten geben, übergeben.* कस्ते *einhändigen* 109,25. 110,7. — 10) *legen —, stellen —, setzen auf, an* oder *in* (Loc.), *anlegen* (auch in medic. Sinne), *anbringen* Bhâvapr. 2,89. *beifügen* (bei Ausführung eines Receptes) ebend. und 92. करे कपोलम् *die Wange auf die Hand legen,* so v. a. *die W. mit der H. stützen* Kâraṇḍ. 64,1. अर्गलम् *einen Riegel vorschieben,* पावकम् *Feuer anlegen an* (Loc.), अग्नीन् *an Jmd* (Loc.) *das Feuer anlegen,* so v. a. *verbrennen,* शारम् so v. a. *eine Figur* (im Spiele) *ziehen,* गरम् oder विषम् *Jmd* (Gen. 105,24. 25 oder Acc.!) *Gift eingeben.* — 11) seine Schritte, sein Auge, sein Ohr, seine Gedanken *richten auf* (Loc.). — 12) *hinzufügen, hinzuthun, addiren.* — 13) *thun, bewirken, verursachen, vollbringen, veranstalten, unternehmen, Etwas mit Etwas* (Acc.) *vornehmen.* उपमाम् so v. a. *mit Jmd* (Gen.) *vergleichen,* पटहम् so v. a. *die Trommel rühren lassen, durch Trommelschlag ausrufen lassen,* अन्योऽन्यस्य (परस्परं) तलान् (तलम्) so v. a. *einander in die Hände klatschen.* — 14) Med. *a) empfangen.* — *b) bei sich führen, bewahren, tragen, halten.* — *c) bewahren vor* (Abl.). — 15) Partic. दत्त ausser *gegeben* u. s. w. auch **beschützt* (vgl. 5. दा) und **geehrt.* — Caus. दापयति mit doppeltem Acc. oder mit Weglassung des sich von selbst verstehenden Acc. *bewegen, zwingen, heissen, auffordern* 1) *zu geben, zu schenken, hinzugeben.* — 2) *herzugeben, abzutreten.* — 3) *zu zahlen.* *दापित = दापित. Mit Abl. *einfordern von.* — 4) *zurückzugeben, wiederzuverschaffen* Râgat. 6,50. Auch so v. a. *zurückfordern.* — 5) *mitzutheilen, zu hören zu geben, auszusprechen, zu sprechen* 216,15. — 6) *hinzustellen, vorzuschieben* Kathâs. 12,160. *aufzulegen —, aufzutragen auf* (Loc.). — 7) *zu thun, zu vollbringen, auszuführen, zu veranstalten.* Auch so v. a. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *auftragen* und *Etwas erzwingen.* — Desid. दिदासति, दित्सति und *दित्सते *geben wollen, zu geben bereit sein.* कन्याम् *eine Tochter* zur Frau *geben wollen.* दिदासिष्य Perf. — *Intens. देदीयते. — Mit अति 1) *Jmd* (Acc.) *im Geben übertreffen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *beim Geben übergehen.* — Mit अनु (*Partic. अनुदत्त) 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas zugestehen, zulassen, überlassen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *nachgeben.* — 3) *Jmd Etwas nachsehen, erlassen.* — 4) *Jmd* (Dat.) *nachstehen —, weichen in* (Acc.). — 5) vielleicht *Jmd* (Acc.) *nachträglich eins versetzen.* v. l. अनुव्रजामि st. अनुदामि. — Mit अभि *geben.* — Mit *अव Partic. °दत्त. — Mit अभ्यव *hineinlegen in* (Loc.) Karaka 3,7. — Mit आ gewöhnlich Med., Partic. आत्त, आदत्त nur Hariv. 11811. 1) *in Empfang nehmen, erhalten, in Besitz nehmen, empfangen von* (Loc., Instr. oder Abl.). गर्भम् *eine Leibesfrucht empfangen.* — 2) *nehmen, sich zueignen, an sich ziehen, Jmd* (Abl.) *wegnehmen, entziehen, entreissen, rauben.* — 3) *zurücknehmen, zurückfordern.* — 4) *abnehmen von* (Abl.) 132,8. *herausnehmen, herausziehen aus* (Abl.) 162,10. 164,22. *trennen —, sondern von* (Abl.), *abwenden* (das Auge). — 5) *mit sich nehmen, — fortziehen.* आदाय *in Begleitung von, mit* (Acc.) 24,5. 30,29. — 6) *ergreifen, fassen, packen.* स्कन्धेन *auf die Schulter nehmen,* बाहोः *in die Arme nehmen* 121,32. — 7) *anthun, anlegen.* — 8) *zu sich nehmen, geniessen* 64,19. Mit oder ohne दशनैः *benagen* 65,19. 25. — 9) *ergreifen,* so v. a. *erwählen.* मार्गम् oder पद्धतिम् *einen Weg einschlagen.* — 10) *mit den Sinnen fassen, gewahr werden, fühlen, empfinden.* — 11) *dem Gedächtsniss einprägen, sich merken, behalten.* — 12) *annehmen, gutheissen, billigen.* — 13) *auf sich nehmen, unternehmen, sich einer Sache hingeben* (290,7. 12), *sich an Etwas machen.* वचनम्, वाक्यम् oder वचस् *das Wort ergreifen, zu reden beginnen.* आकृतयः = आकृतीः so v. a. *darbringen.* — 14) *ansetzen, anheben* (zu sprechen u. s. w.). — Caus. *nehmen lassen.* — Desid. आदित्सते 1) *Jmd* (Gen.) *Etwas wegzunehmen beabsichtigen.* — 2) *zu ergreifen im Begriff stehen.* — 3) *zu sich zu nehmen im Begriff stehen* Harshak. 123, 22. — Mit अन्वा Med. *wieder an sich nehmen.* — Mit अपा Med. *von einem Andern abtrennen und aufnehmen, abnehmen.* Partic. अपात्त. — Mit अभ्या Med. (Act. ausnahmsweise) 1) *an sich nehmen, sich aneignen.* — 2) *anthun, aufsetzen.* — 3) वाक्यम् *das Wort ergreifen, zu reden anfangen.* — 4) अभ्यात्त *umfassend.* — Mit समभ्या Med. *zusammenfassen.* — Mit उदा *erheben.* Nur उदादाय. — Mit उपा Med. (Act. einmal Bhâg. P.), Partic. उपात्त. 1) *in Empfang nehmen, erhalten, erlangen, erwerben.* — 2) *nehmen, sich zueignen, fort —, weg —, abnehmen, rauben.* — 3) *mit sich nehmen.* उपादाय *in Begleitung von, mit;* mit Acc. — 4) *ergreifen, in die Hand nehmen, fassen, auffangen* (Feuer); *pflücken, lesen, auflesen* MBh. 7,23,22. Chr. 121, 25. *schöpfen* (Wasser). मूलाग्रे so v. a. *stecken auf* R. 3,7,7. — 5) *anlegen, annehmen* (einen Körper). — 6) *ergreifen,* so v. a. *erwählen.* मार्गम् *einen Weg einschlagen.* — 7) *sich anschliessen an* (Acc.). — 8) *erwähnen, aufführen.* — 9) *auffassen, betrach-*

ten. उपाधत्स्व v. l. für उपादत्स्व. — 10) *hinzunehmen, einschliessen, einrechnen.* उपादाय *mit Einschluss von, zugleich mit, ausser, nächst;* mit Acc. R. ed. Bomb. 1,3,1. Kâraka 4,8. गर्भशय्याम् *schon von dem Augenblicke an, dass man im Mutterleibe liegt.* नदीं नैरञ्जनाम् *vom Flusse* N. an Lalit. 341,12. Könnte also auch zu 12) gezogen werden. — 11) *in Anwendung bringen, verwenden, brauchen* Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,18 (S. 461). उपादाय *mit Hülfe von, vermittelst;* mit Acc. — 12) *gehen —, sich machen an, beginnen.* Mit einem Infin. *anheben zu.* उपादाय *von — an;* vgl. u. 10). — 13) sich einem Gefühl, einer Stimmung *hingeben.* शोकम् (MBh. 7,9,8), हर्षम्, अनुकम्पाम्. — 14) *abthun, abschliessen.* उपात्त *abgethan* Âpast. 1,12,5. — Caus. Act. *anwenden —, brauchen heissen.* — Desid. °दित्सति *zu erlangen suchen.* — Mit अभ्युपा *auflesen.* v. l. तान्युपादाय st. अभ्युपादाय. — Mit समुपा Med. 1) *erwerben, erlangen.* — 2) *entziehen, rauben.* — 3) *zusammenscharren.* — 4) *anthun, aufsetzen.* — 5) *brauchen.* समुपादाय *mit Hülfe von, vermittelst;* mit Acc. R. 2,25,25. — Mit पर्या 1) *in seine Gewalt bringen, Jmd* (Abl.) *Etwas* (Acc.) *abnehmen.* — 2) *abnehmen, abschöpfen* Karaka 3,7. — 3) *ergreifen, fassen.* — 4) *sich aneignen, lernen.* — Mit प्रा 1) *geben, übergeben.* Nur प्रादाय und प्रादातुम् (v. l. प्रदातुम्). — 2) Act. *darbringen.* नमः RV. 5,49,5. — Mit प्रत्या Med. 1) *wiederempfangen, —erhalten.* — 2) *zurücknehmen,* so v. a. *widerrufen.* — 3) *hervorziehen aus* (Abl.). — 4) *wiederholen, erwiedern* AV. 10,1,27. — Mit व्या Act. Med. mit und ohne मुखम् *den Mund auseinanderthun, aufsperren, öffnen.* Act. auch * *eine Oeffnung bewirken in, öffnen* überh. Med. * *den Mund eines Andern öffnen, bewirken, dass Jmd den Mund öffnet.* व्यात्त und व्यादित *geöffnet* (Mund). — Mit अपव्या *öffnen.* Nur °दाय. — Mit अभिव्या *gegen Jmd* (Acc.) *den Rachen aufsperren.* — Mit समा 1) Act. *a) geben, schenken.* — *b) wiedergeben.* — 2) Med. *a) zusammenfassen, mit einander nehmen, mit sich nehmen.* — *b) fort —, wegnehmen, heraus —, entziehen.* — *c) ergreifen, fassen, packen.* स्कन्धौ: *auf die Schultern nehmen* (von Mehreren gesagt). Auch Act. Bhâg. P. समादत्त *ergriffen, gepackt.* — *d) zusammenlesen.* — *e) herausbringen, erkennen.* — *f) zu Herzen nehmen, beherzigen.* — *g) gehen —, sich machen an.* वाक्यम् *eine Rede beginnen.* — Mit उद् *herausnehmen, entreissen.* — Mit उप 1) *neben Jmd aufstellen.* उपदद्ध्यमान RV. 6,49,13. — 2) *auf sich nehmen* (als Last). Nur उपदद्ध्य. — Mit *नि, Partic. नीत und निदत्त. — Mit *परिणि, °दाति. — Mit *प्रणि, °दाति. — Mit *निस्, Partic. निर्दत्त. — Mit परा, *Partic. परात्त. 1) *hingeben, überliefern.* — 2) *Jmd preisgeben* 34,6. — 3) *Etwas preisgeben,* so v. a. *zu Grunde gehen lassen.* — 4) *hingeben für* (Dat.), *umtauschen.* — 5) *Jmd von Etwas ausschliessen.* — Mit परि 1) *übergeben, überantworten, anvertrauen, niederlegen bei* oder *in* (Dat., Loc. oder Gen.). Partic. परीत्त 82,5. — 2) *verleihen.* — Caus. *übergeben lassen.* — Mit प्र Act. Med. (selten), Partic. प्रत्त und प्रदत्त. 1) *hingeben, geben, schenken,* zur Frau (mit oder ohne भार्याम्) *geben.* प्रददेत् Hemâdri 1,310,18. — 2) *übergeben, darbringen, darreichen, anbieten* 68,24. युद्धम्, द्वंद्वयुद्धम् *Jmd* (Dat.) *einen Kampf, Zweikampf anbieten, mit — zu kämpfen sich bereit erklären.* — 3) *abtragen, bezahlen* (eine Schuld). — 4) *weggeben,* so v. a. *verkaufen,* mit Instr. des Preises. — 5) *wiedererstatten.* — 6) *hingeben,* so v. a. *abschaffen.* — 7) *Etwas mittheilen, lehren, zu wissen geben, bekannt machen.* प्रतिवचः *Jmd eine Antwort ertheilen.* — 8) *gewähren, bewilligen, gestatten.* — 9) *hineinthun —, hineinlegen in* (Loc.). हुताशनम् *Feuer an Etwas* (Loc.) *legen.* — Caus. 1) *zu geben veranlassen.* — 2) *zu zahlen veranlassen, sich zahlen lassen.* — 3) *zurückzugeben zwingen.* — 4) *hineinthun —, hineinlegen lassen in* (Loc.), *anbringen lassen* (मुद्राम् *einen Stöpsel* Bhâvapr. 2,101). — 5) *hineinthun —, hineinlegen in* (Loc.) Karaka 6,27. वस्तिम् *Jmd* (Dat.) *ein Klystier setzen* 8,7. — Desid. Med. *zur Frau geben wollen.* — Mit अतिप्र *hinübergeben.* — Mit अनुप्र 1) *übergeben, überlassen, geben, schenken* (buddh.) Kâraṇḍ. 27,19. 33,15. 57,23. — 2) *hinzufügen* Taitt. Prât. Comm. — Mit उपप्र = अनुप्र 1). — Mit प्रतिप्र 1) *wieder herausgeben.* — 2) *überantworten.* — Mit संप्र 1) *übergeben, abtreten, überlassen, geben, zur Ehe geben.* — 2) *mittheilen, lehren.* — 3) *gewähren, bewilligen.* — Caus. *zu geben befehlen.* — Desid. *geben wollen.* — Mit प्रति 1) *zum Ersatz geben, heim —, zurückgeben.* — 2) einen Auftrag *Jmd* (Gen.) *überbringen.* — 3) *auf Etwas* (Acc.) *antworten.* शापम् *Jmd* (Dat.) *einen Fluch erwiedern.* — 4) *geben.* — Caus. *dafür sorgen, dass Etwas zurückgegeben werde.* — Mit वि *vertheilen.* *Partic. विदत्त. — Mit सम् 1) *gemeinsam geben, — schenken.* — 2) *gewähren, bewilligen.* — 3) *zusammenhalten.* — 4) Pass. Med. *sich versammeln.*

2. दा m. *Geber.* Häufig am Ende eines Comp. Adj. *gebend, verleihend.*

3. दा, दाति, द्यति; Partic. दित्त, दित, *दात, °त्त; *abschneiden, mähen.* दित Bhâg. P. 6,6,23 = खण्डित (Comm.) *zerstückelt, verkleinert.* °दित्त *getheilt in.* — Pass. दीयते wohl *wehmüthig gestimmt sein* Bhoǵa-Pr. 51,5. Râǵat. 8,492. — *Desid. दित्सति. — *Intens. देदीयते. — Mit अपि *abschneiden.* — Mit अव 1) *abschneiden, abtrennen, abtheilen;* häufig vom *Abtheilen* des Opferkuchens und anderer Gegenstände der Darbringung. — 2) *zerschneiden, zerstückeln.* — 3) *Jmd abfertigen.* — Caus. अवदापयते *abtheilen lassen.* — Mit अभ्यव *dazu hin abtheilen.* — Mit निरव *Jmd seinen Theil geben, Jmd mit Etwas abfertigen;* mit doppeltem Acc. Partic. निरवत्त. — Mit पर्यव *ringsum Stücke abtrennen von* (Acc.). — Mit प्रत्यव *je weiter abtheilen* TBr. 3,7,5,5. — Mit व्यव *vertheilen.* — Mit समव *zertheilen und die Stücke sammeln, stückweise sammeln, — zusammenlegen* (auch Med.). Particip. समवत्त. — Mit आ *zerstücken, zerkleinern, zermalmen.* — Mit *परिणि, °यति. — Mit *प्रणि, °यति. — Mit निस् in निर्दातर्. *Partic. निर्दित. — Mit परि, परीत्त *beschnitten,* so v. a. *begrenzt* (buddh.). — Mit वि 1) *zerstücken, zerkleinern, zermalmen.* — 2) *abtrennen —, ablösen —, befreien von* (Abl.) — 3) *zerschneiden,* so v. a. *einer Sache ein Ende machen.* v. l. विचित्य st. विदित्य. — Mit सम् 1) *schneidend sammeln.* — 2) *zusammenschneiden, zerkleinern.*

4. दा, द्यति *binden.* Zu belegen vom Simplex nur दीष्व *lass dich binden.* — Mit आ *anbinden, fesseln.* — Mit उद् in उद्दान. *Partic. उदित *gebunden* Comm. zu AK. 3,2,44. — Mit नि *anbinden.* Partic. निदित 1) *angebunden.* — 2) *verwahrt, versteckt.* — Mit वि *lösen.* — Mit सम् *zusammenbinden, anbinden, fesseln.* संदित *zusammengebunden, gebunden, gefesselt; an den Ort gefesselt, unbeweglich.*

5. *दा, दयते *beschützen.* Desid. दित्सते. — Mit परिणि, °दयते. — Mit प्रणि, °दयते.

6. *दा f. *Schutz.*

7. दा, *दायति *reinigen.* — Mit अव, °दात 1) *glänzend —, blendend weiss* 134,13. — 2) *geläutert, lauter, rein* in übertr. Bed. — Mit पर्यव, °दात 1) *durch und durch lauter* Kâd. 107,18. 213,12. — 2) *wohlerfahren in* (Loc.) Karaka 1,15. — 3) *womit man vollkommen vertraut ist* Karaka 1,29. 3,8. — Mit व्यव, °दायते *sich hell verbreiten.* °दात (f. ई) *glänzend weiss* Taitt. Âr. 1,9,1. 17,1. 2. — Mit आ. Hierher zieht Nilak. आदायमान (= परीक्षमाण *prüfend, untersuchend*) MBh. 1,187,25. Wir haben die Form zu 1. दा gestellt.

8. *दा f. *das Reinigen.*

*दाक m. 1) *Opferer.* — 2) *ein freigebiger Mann.*

दाक्ष 1) Adj. *a) südlich, im Süden wohnend.* — *b) in Beziehung stehend* α) *zu* Daksha. — β) **zu* Dâkshi. — 2) m. *a)* दाक्षायनम् *ein best. Opfer.* v. l. दक्षस्या°. — *b)* *Pl. *die Schule des* Daksha.

*दाक्षक 1) Adj. *von* Dâkshi's *bewohnt.* — 2) n. *ein Verein von Nachkommen des* Daksha.

दाक्षायणी 1) Adj. (f. ई) *vom Stamme des* Daksha *kommend, — bereitet* u. s. w., *zu* Daksha *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Daksha. Auch Pl. *दाक्षायणभक्त Adj. *von ihnen bewohnt.* — 3) m. n. *ein best. Opfer.* — 4) f. ई *a)* Patron. von Daksha. *Pl. *die Gattinnen des Mondes, die Mondhäuser.* — *b)* **Croton polyandrum.* — 5) n. *a) die Nachkommenschaft des* Daksha. — *b) eine Art Goldschmuck.* दाक्षायणीकृत्य Adj.

दाक्षायणीयज्ञ m. *ein best. Opfer.*

दाक्षायणीयज्ञिक Adj. *zum* दाक्षायणीयज्ञ *gehörig.*

दाक्षायणीयज्ञिन् Adj. *einen* दाक्षायणीयज्ञ *darbringend.*

दाक्षायणि m. Patron. von दाक्षायण.

दाक्षायणिन् Adj. *einen goldenen Schmuck tragend.*

*दाक्षायणीपति und *°णीरमण m. *der Mond.*

दाक्षायण्य m. Metron. des Sonnengottes. v. l. दाक्षायण्याः Abl. von दाक्षायणी.

दाक्षायिणी f. wohl nur fehlerhaft für दाक्षायणी.

*दाक्षायिणीप m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Çiva's.

*दाक्षाय्य m. *Geier.*

*दाक्षि 1) m. Patron. von Daksha. Auch Pl. — 2) f. दाक्षी desgl. °पुत्र m. Metron. Pâṇini's.

*दाक्षिकट m. P. 6,2,85, Sch.

*दाक्षिकन्था f. N. pr. eines Dorfes.

*दाक्षिकन्थीय Adj. von दाक्षिकन्था.

*दाक्षिकर्ष N. pr. eines Dorfes.

*दाक्षिकर्षीय Adj. von दाक्षिकर्ष.

*दाक्षिकर्षुक Adj. von दाक्षिकर्षू Mahâbh. 4,73,*a.*

*दाक्षिकर्षू f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*दाक्षिकूल n. N. pr. eines Dorfes.

*दाक्षिग्राम m. desgl.

दाक्षिग्रामीय Adj. von दाक्षिग्राम.

*दाक्षिघोष m. N. pr. einer Oertlichkeit.

दाक्षिणी 1) Adj. *zum Opfergeschenk gehörig, darauf bezüglich.* — 2) n. Pl. Bez. eines Kâṇḍa in TS.

*दाक्षिणशाल Adj. *zu der nach Süden gelegenen Halle in Beziehung stehend.*

दाक्षिणहोम m. *die mit der Austheilung des Opferlohnes verbundene Spende* Vaitân. Ind. St. 10,383.

दाक्षिणाग्निक Adj. *im südlichen Feuer vollzogen* Mân. Çr. 1,7,6. Comm. zu Gaim. 5,1,28.

दाक्षिणाड 1) m. *ein Bewohner des Dekhans* Nir. 6,9. — 2) f. ई Nir. 3,5.

दाक्षिणात्य 1) Adj. (f. आ) *zum Süden —, zum Dekhan gehörig, dort wohnend, — gelegen, — gesprochen* (Sprache); *vom Süden kommend* (Wind) Vikramâṅkaḱ. 7,9. 67. — 2) m. oder n. *Süden.* दक्षिणादिक् v. l. für दाक्षिणात्यात्. — 3) m. Pl. *die Bewohner des Dekhans.*

*दाक्षिणात्यक Adj. (f. °त्यिका) wohl = दाक्षिणात्य 1).

*दाक्षिणापथक Adj. von दक्षिणापथ.

*दाक्षिणार्घिक Adj. = दक्षिणार्घ्य.

दाक्षिणिक Adj. *mit dem Opfergeschenk in Zusammenhang stehend.*

*दाक्षिणीय Adj. = दक्षिणीय.

दाक्षिण्य 1) Adj. *a) zum Opfergeschenk gehörig, darauf bezüglich.* — *b)* **eines Opfergeschenkes würdig.* — 2) n. *a) ein rücksichtsvolles, liebenswürdiges, freundliches, zuvorkommendes Wesen* oder *Benehmen, Pietät, — gegen* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) Süden* Spr. 1217. — *c) das Ritual der* Çâkta *von der rechten Hand.* — *d)* Titel eines Tantra.

दाक्षिण्यवत् Adj. *liebenswürdig, freundlich, rücksichtsvoll.* °वदार Adj. *eine solche Frau habend.* Nom. abstr. °ता f.

*दाक्षिनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*दाक्षिनगरीय Adj. von दाक्षिनगर.

*दाक्षिपलद् N. pr. einer Oertlichkeit.

*दाक्षिपलदीय Adj. von दाक्षिपलद.

*दाक्षिप्रस्थ m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*दाक्षिक्रुद् m. N. pr. eines *Sees.*

*दाक्षिक्रुदीय Adj. von दाक्षिक्रुद.

दाक्षेय 1) *m. Metron. Pâṇini's. — 2) f. ई Metron. der Urmutter der Papageien.

दाक्ष्य n. 1) *Rührigkeit, Fleiss.* — 2) *Geschicklichkeit, Anstelligkeit, Gewandtheit; Verschlagenheit* Karaka 1,29. कर्मणाम् *an Werken bewiesene Geschicklichkeit.*

*दागव्यायनि m. Patron. von दगु.

*दाडक m. *Zahn.*

1. दाडिम 1) m. f. (ई) und (*n.) *a) Granatbaum* Kâd. 19,20. 100,15. 142,11. 207,13. 254,4. Hem. Par. 2,35. 7,4. — *b)* **kleine Kardamomen.* — 2) n. *Granatapfel.*

2. दाडिम Adj. (ई) *am Granatbaum befindlich* u. s. w.

*दाडिमपत्रक m. *Soymida febrifuga* oder *Amoora Rohituka.*

1. दाडिमपुष्प n. *Granatblüthe* Suçr. 2,153,7.

2. *दाडिमपुष्प und *°क m. = दाडिमपत्रक.

*दाडिमप्रिय und *दाडिमभक्षण m. *Papagei.*

*दाडिमीवत् Adj. *mit Granatbäumen besetzt.*

*दाडिमीसार m. (Râgân. 11,74) und *दाडिम्ब m. *Granatbaum.*

*दाडी f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht.*

*दाढा f. 1) *Fangzahn.* — 2) *Verlangen.* — 3) *Menge.*

दाढिका f. 1) vielleicht *Backenbart.* — 2) **Fangzahn.*

*दाण्ड 1) m. Patron. von दण्ड. — 2) f. आ *ein Spiel mit Stöcken.* — 3) n. *a)* Nom. abstr. von दण्ड. — *b)* Nom. coll. von दण्डिन्.

दाण्डक m. N. pr. eines Bhoǵa. दाण्डक्य v. l.

*दाण्डकि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दाण्डकीय m. *ein Fürst der* Daṇḍaki.

दाण्डक्य m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*दाण्डग्राहिक m. Patron. von दण्डग्राह.

दाण्डपाणिक Adj. *einem Polizeibeamten gehörig* u. s. w. Comm. zu Hâla 536.

*दाण्डपाता f. *ein best. Festtag, an welchem Stöcke geschwungen* oder *geworfen werden.*

*दाण्डपायन m. Patron. von दण्डप.

*दाण्डपाशिक m. = दण्डपाशक Deçîn. 2,99.

*दाण्डमाथिक Adj. (f. ई) = दण्डमाथं धावति.

*दाण्डाजिनिक Adj. (f. ई) *Stab und Fell* (als blosse äusserliche Zeichen der Frömmigkeit) *tragend, Heuchler.*

*दाण्डायनस्थलक Adj. von दाण्डायनस्थली.

*दाण्डायनस्थली f. N. pr. eines Dorfes.

दाण्डिक Adj. *Strafe verhängend, strafend.*

*दाण्डिक्य n. Nom. abstr. von दण्डिक.

*दाण्डिन् m. Pl. *die Schule des* Daṇḍa.

*दाण्डिनायन m. Patron. von दण्डिन्.

दात 1) Adj. Partic. von 1. 3. und 7. दा. — 2) m. Pl. Name einer Schule des AV.

1. दातृ (mit Acc.) und दातृ (mit Gen. oder ohne Object; RV. 4,31,7 दातृ ohne Obj. und Chr. 30,25 दातारम् als Verbum fin. mit Acc.) Nom. ag. 1) *Geber, Schenker, freigebig;* der eine Tochter (Gen. oder im Comp. vorangehend) *zur Ehe giebt.* Ohne Obj. auch *ein Vater* oder *Bruder, der seine Tochter* oder *Schwester verheirathet,* Mân. Gṛhj. 1,8. — 2) *der da hergiebt, abtritt;* mit Gen. des Obj. — 3) *der da zahlt.* Auch so v. a. *Gläubiger.* — 4) *mittheilend, lehrend;* das Obj. im Comp. vorangehend. — 5) *der da gewährt, bewilligt, gestattet;* das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 6) *der Etwas bewirkt, verursacht, veranstaltet.* कुटुम्बानाम् *Gründer eines Haushalts.* एषा दातार: *diese* (d. i. Bettler) *schaffend* MBh. 12, 88,24. Ohne Obj. *Veranstalter eines Mahles.*

2. दातृ Nom. ag. *Schnitter, Mäher;* mit Acc.

दातवे und दातवै Dat. Inf. von 1. दा ṚV.

दातव्य Adj. 1) *zu geben, zur Ehe zu geben* 130, 22. — 2) *zu bezahlen, wiederzuerstatten.* — 3) *mitzutheilen, zu lehren.* — 4) *aufzulegen auf* (Loc.). — 5) *zu machen, anzustellen* Bhâvapr. 4,30.

1. दाति (von 1. दा) in कव्यदाति.

2.*दाति (von 3. दा) f. *Sichel, Sense* Gal.

दातिवार् Adj. *gern gebend, freigebig.*

दातु n. *Theil—, Antheil an* (Loc.).

दातृता f. und दातृत्व n. *das Gebersein von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Freigebigkeit.*

दातृपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

दातोस् Gen. Inf. zu 1. दा ṚV. 7,4,6.

*दात्त m. *ein von* Datta *angelegter Brunnen* Kâç. zu P. 4,2,74. दात्त v. l.

*दात्तामित्री f. N. pr. einer von Dattâmitra gegründeten Stadt.

*दात्तामित्रीय Adj. von दात्तामित्री.

*दात्तेय m. Metron. von दत्ता.

दात्यूह 1) m. *a) eine Hühnerart.* — *b) Cuculus melanoleucus.* — *c) *Wolke.* — 2) f. ई f. zu 1) *a)* Bâlar. 159,13.

दात्यूहक m. Hypotoristikon von दात्यूह 1) *a).*

दात्यौह m. = दात्यूह 1) *a)* Maitr. S. 3,14,6.

1. दात्र n. *Vertheilung; Zugetheiltes, Antheil; Loos, Eigenthum, Besitz.*

2. दात्र n. *Sichel, Sense* Âpast.

दात्रेय m. Patron. Ind. St. 4,373 fehlerhaft für दार्तेय.

*दात्व 1) m. *Geber.* — 2) n. *Opferhandlung.*

दाद MBh. 9,2117. 2269 fehlerhaft für दाय.

*दादद (!) Adj. *gebend.*

दादाभ्यभट्ट oder दादाभाइ m. N. pr. eines Mannes.

*दादिन् (!) Adj. *gebend.*

दादीराय m. N. pr. eines Fürsten.

दाधिक 1) n. (adj. Comp. f. आ) *eine aus saurer Milch und andern Stoffen zubereitete Speise.* — 2) *N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

दाधिक्र 1) Adj. (f. ई) *zu* Dadhikrâ *in Beziehung stehend.* — 2) n. अग्नेः N. eines Sâman.

दाधित्थ Adj. (* f. ई) *von der Feronia elephantum kommend;* n. *die Frucht dieses Baumes.*

दाधीच 1) Adj. *von* Dadhîki oder Dadhjañk *kommend, ihm gehörig.* — 2) m. Patron. des Ḱjavana.

दाधृवि Adj. *einer Sache gewachsen, vermögend zu* (Infin. धृष्यै).

दाधृषि Adj. *herzhaft, kühn.*

दाधेयक m. Patron. Auch Pl.

*दानू, दानति, °ते und दानयति *abschneiden.* — Desid. दिदांसति, °ते (ऋकारणे).

1. दान n. 1) *das Geben, Schenken, Spenden,* — *von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), — *an* (Loc. oder im Comp. vorangehend Spr. 7836), *das Geben einer Tochter zur Ehe; Gabe, Spende, Geschenke* (auch so v. a. *Bestechung*). — 2) *das Hingeben* (des Lebens u. s. w.). — 3) *das Bezahlen, Abtragen einer Schuld.* — 4) *das Darbringen* (eines Opfers u. s. w.). — 5) *das Mittheilen, Lehren.* — 6) *das Gewähren, Bewilligen.* — 7) *das Hinzufügen, Addition.*

2. दान m. 1) *das Austheilen* insbes. *von Speise;* insbes. *Mahl, Opfermahl.* — 2) *das Vertheilen, Mittheilen, Freigebigkeit.* — 3) *Theil, Antheil, Eigenthum, Besitz.* — 4) *Austheiler, Spender.*

3. दान n. 1) *das Zerhauen, Spalten.* — 2) *Weide.*

4. दान m. wohl Bez. *des Wagenpferdes.* Nach Sâj. = दत्त, देयभूत.

5. दान n. *die beim Elephanten zur Brunstzeit aus den Schläfen quellende wohlriechende Flüssigkeit.*

6.*दान n. *das Beschützen.*

7.*दान n. *das Reinigen.*

8.*दान *eine Art Honig.*

दानक 1) *n. *eine elende, erbärmliche Gabe.* — 2) f. आ *eine best. Münze,* = 4 Paṇa Bṛhaspati im Comm. zu Vishṇus. 4,9.

दानकमलाकर m. und दानकल्पतरु m. Titel zweier Werke.

दानकाम Adj. (f. आ) *schenklustig, freigebig.*

दानकुसुमाञ्जलि m., दानकेलिकौमुदी f., दानकौमुदी f., दानकौस्तुभ und दानक्रियाकौमुदी f. Titel von Werken.

दानखण्ड n. Titel des 1ten *Abschnittes* in Hemâdri's Werke.

दानचन्द्रिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दानच्युत m. N. pr. eines Mannes. Am Ende eines copul. Comp. *seine Nachkommen.*

दानदर्पण m. und दानदिनकर m. Titel zweier Werke.

दानधर्म m. *die Pflicht des Spendens* M. 4,227. Chr. 140,7. °कथन n. und °धर्माध्याय m. (Opp. Cat. 1) Titel eines Abschnittes im 13ten Buche des MBh.

दानंददा f. N. pr. 1) einer Apsaras Kâraṇḍ. 3, 17. — 2) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,6.

दानपति m. 1) *ein Meister der Freigebigkeit, ein überaus freigebiger, mildthätiger Mann.* — 2) Bein. Akrûra's. — 3) N. pr. eines Daitja.

दानपद्धति f. Titel eines Werkes.

दानपर Adj. *freigebig.* °ता f. *Freigebigkeit* Nâgân. 106 (107.)

दानपरिभाषा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दानपारमिता f. *die höchste Stufe der Freigebigkeit* Kâraṇḍ. 50,17. 82,6. 87,9. Naish. 5,11.

दानपारिजात m., दानप्रकरण n., दानप्रकाश m., दानप्रदीप m., दानभागवत n., दानमञ्जरी f., दानमनोहर m. und दानमयूख m. Titel von Werken.

दानयोग्य Adj. *einer Gabe—, eines Geschenkes würdig* Daçak. 19,9.

1. दानव 1) m. (adj. Comp. f. आ) Bez. von *Dämonen.* Nach einer späteren Vorstellung sind die Dânava, die unversöhnlichen Feinde der Deva, Kinder der Danu und des Kaçjapa. — 2) f. दानवी f. zu 1).

2. दानव Adj. (f. ई) *den* Dânava *eigen, ihnen eigenthümlich* u. s. w.

दानवगुरु m. *der Lehrer der* Dânava, *der Planet Venus.*

दानवज्र Adj. *dessen Donnerkeil die Freigebigkeit ist* (von den Vaiçja).

दानवत् Adj. *gabenreich, freigebig* ṚV. 8,32,12.

दानवपति m. Bein. Râhu's Spr. 6803.

दानवपूजित m. *der Planet Venus.*

*दानवप्रिया f. *die Betelpflanze.*

दानवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.

दानववैरिन् m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,392.

दानवार् n. *Wassergabe,— spende* Spr. 7826.

दानवारि m. *ein Feind der* Dânava. 1) Sg. Bein. *a)* Indra's. — *b)* Çiva's. — 2) Pl. **die Götter.*

दानविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दानवीर m. *ein Held in der Freigebigkeit, ein Muster von Fr.*

दानवेय m. = 1. दानव 1).

दानव्रत m. Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Çâkadvîpa.

दानशाला f. *ein Gemach, in dem Almosen vertheilt werden.*

दानशालिन् Adj. *freigebig* und zugleich *reich an Brunstsaft* Ind. St. 15,269.

दानशील 1) Adj. *freigebig, mildthätig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दानशूर m. 1) *ein Muster von Freigebigkeit, ein überaus freigebiger Mann.* — 2) N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 15,16. 93,17 (°सूर).

दानशौण्ड Adj. *überaus freigebig.*

दानसागर m. Titel eines Werkes.

दानस्तुति f. Bez. einer Klasse von Hymnen.

दानहेमाद्रि m. Bez. des 1ten Abschnittes in Hemâdri's Werke.

दानाधिकार m. Titel eines buddh. Sûtra.

दानाप्रम् (viersilbig) Adj. *eine Fülle von Spenden habend.*

दानिन् Adj. *spendend, Mildthätigkeit übend.*

*दानीय 1) Adj. *a) der Gaben,— Spenden empfängt. — b) der Spenden würdig.* — 2) n. *Gabe.*

1. दानु m. f. Bez. von *Dämonen.*

2. दानु f. n. *jede träufelnde Flüssigkeit, Tropfen, Thau.*

3.*दानु 1) Adj. *a) freigebig. — b) muthig.* — 2) m. *a) Wohlbehagen, Glückseligkeit. — b) Wind.*

दानुचित्र Adj. (f. आ) *thauglänzend, in Feuchtigkeit schimmernd.*

दानुद Adj. *träufelnd.*

दानुपिन्व Adj. *tropfenschwellend.*

दानुमत् Adj. *tropfbar, träufelnd.*

दानोद्योत m. Titel eines Werkes.

दान्नाकस् Adj. *am Opfermahl Behagen findend.*

1. दात्त 1) Adj. *a) gezähmt* u. s. w.; s. u. 1. दम्. — *b) freigebig.* — 2) m. *a) ein gezähmter Stier. — b) Ficus indica* und *= दमनक. — c) N. pr. α) eines Sohnes des Bhîma. — β) eines Stiers. — d) Pl. eine best. Schule des* AV. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

2. दात्त Adj. 1) *elfenbeinern.* — 2) *m. *ein von* Danta *angelegter Brunnen.* v. l. दात्त.

3. दात्त Adj. *auf* दा *auslautend* Mân. Gṛhj. 1,18. Gobh. 2,8,16.

*दात्ति f. *Selbstbezähmung.*

दात्तिक Adj. *elfenbeinern.*

दापक in अग्नि° R. 2,75,32 fehlerhaft für °दायक.

*°दापन n. *das Wiedergeben—, Bezahlenlassen.*

दापनीय Adj. 1) *der Etwas* (Acc.) *zu zahlen angehalten werden muss.* — 2) *zu gewähren, zu veranlassen, auszuwirken.*

दापयितव्य Adj. = दापनीय 1).

°दापिन् Adj. *zu geben veranlassend.*

दाप्य Adj. = दापनीय 1).

दाभ Adj. (f. ई) *schädigend, verletzend.*

दाभ्य Partic. fut. pass. von दभ्. S. अ°.

दाम n., दामी f. und दामक n. (Kâd. 94,21) *Band, Schnur, Guirlande.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — S. auch दामा.

*दामकण्ठ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*दामकपुत्र m. Kâç. zu P. 6,2,132. दाशकपुत्र v. l.

दामकीर्ति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9, 236. Ind. Antiq. 7,36.

दामग्रन्थि m. ein angenommener Name Nakula's.

दामचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

दामचरित und °चरित्र n. Titel eines Schauspiels.

दामजातश्री m. N. pr. eines Fürsten.

दामतूष Adj. *Schnüre zu Fransen habend.*

दामदृश Adj. dass. Lâṭj. 8,6,21.

दामधि m. N. pr. eines Kaufmannes.

1. दामन् m. *Geber, ein freigebiger Mann* MBh. 12, 92,17.

2. दामन् n. *das Geben, Gabe.*

3. दामन् m. oder f. *das Zugetheilte, Antheil.*

4. दामन् (*f.) n. 1) *Band, Fessel, Schnur, Strick, Guirlande.* Am Ende eines adj. Comp. f. दामन् und *दाम्नी. — 2) *eine best. Art von Verband.* — 3) *eine best. Constellation.*

5. दामन् m. N. pr. eines Gefährten Kṛshṇa's.

दामनपर्वन् n. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

*दामनि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

दामनी f. *ein langer Strick, an den die Kälber einzeln vermittelst anderer kürzerer Stricke angebunden werden.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

*दामनीय m. *ein Fürst der* Dâmani.

1. दामन्वत् Adj. *mit Gaben versehen.*

2. दामन्वत् Adj. *mit Stricken versehen.*

दामरुकगर्भागारमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 62.

दामलिप्त N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes VP.^{2} 2, 177. — 2) f. आ und n. einer Stadt.

*दामलिक् Adj. 1) *den Strick beleckend.* — 2) = यो दामलिकमिच्छति.

*दामलिक्ष्, °क्षति = दामलिकमिच्छति.

दामसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

दामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,5. — S. auch u. 1. दाम.

दामाञ्चन und दामाञ्चल (!) n. *Fussfessel beim Pferde.*

दामिनी f. *eine best. Constellation.*

दामोद् m. Pl. *eine best. Schule des* AV. Ârjaś. 47.

दामोदर m. 1) Bein. Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — 2) Bez. *des 12ten Monats.* — 3) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch भट्ट° und °भट्ट B. A. J. 4,113. — *b)* eines Flusses.

दामोदरगुप्त m. N. pr. eines Dichters.

दामोदरतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दामोदरदत्त und दामोदरदेव m. N. pr. zweier Männer.

दामोदरपद्धति f. Titel eines Werkes.

दामोदरभूति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 11,345.

दामोदरमिश्र m. N. pr. des Verfassers von Hanumannâṭaka.

दामोदरारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

दामोदरीय Adj. *dem* (Fürsten) Dâmodara *gehörig.*

दामोष्णीष m. N. pr. eines alten Weisen MBh. 2,4,13.

*दामोष्णीषि m. Patron. von दामोष्णीष.

*दामोष्णीष्य m. Patron. von दामोष्णीषि.

दाम्नी f. = दामनी Kauç. 34.

दाम्पत्य n. *das eheliche Verhältniss.*

दाम्भिक 1) Adj. *Betrug—, Heuchelei übend, betrügerisch;* m. *Betrüger, Heuchler.* — 2) *m. *Ardea nivea.*

दाम्भोल in अ°.

*दाय्, दायते (दाने).

1. दाय 1) Adj. *gebend, schenkend.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. — 2) m. *a) Gabe, Geschenk. — b) *Hochzeitsgeschenk. — c) Uebergabe, Einhändigung.* — 3) n. *Partie, Spiel* Pañkad.

2. दाय m. 1) *Antheil, Erbtheil, Erbschaft.* दायम् उप-इ *das Erbe antreten.* दायाद्युपागत: *durch Erbschaft zugefallen.* — 2) im Comp. nach einem Zahlwort *Theil.* — 3) *das Zertheilen, Zerstückelung.* — 4) *Untergang.*

3.*दाय 1) *Ironie.* — 2) *Ort, Platz.*

1. दायक Adj. (f. दायिका) gewöhnlich in Comp. mit seinem Obj. 1) *gebend, schenkend, Geber, Schenker.* — 2) *gewährend, erfüllend.* — 3) *zu wissen gebend* Hemâdri 2,*a*,90,6. *hören lassend, aussprechend.* — 4) *legend, anlegend* (Feuer), *eingebend* (Gift). — 5) *bewirkend, bereitend, verursachend.* Nom. abstr. °ता f.

2. दायक m. *Erbe, Verwandter.*

दायकाल m. *die Zeit der Erbtheilung.*

दायक्रमसंग्रह m., दायतत्त्व n. und दायनिर्णय m Titel von Werken.

*दायबन्धु m. *Bruder.*

दायभाग m. *Erbtheilung.* Auch Titel eines Werkes.

दायरत्न n. Titel eines Werkes.

दायहर m. *Erbe, Verwandter* Comm. zu Gṛhjâs. ब्रह्म° *die heiligen Schriften als Erbtheil von Jmd* (Abl.) *empfangend* M. 3,3.

दाया f. Kathâs. 71,191 fehlerhaft für दया.

दायाद् 1) m. *a) Erbe,— *von Etwas* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) Sohn* oder auch *ein entfernterer Nachkomme. — c) Bruder — d) Verwandter* 132,20. — 2) f. आ und *ई *Tochter* Agni-P. 41,23. 24. दायादा Saddh. P. 4,28,*a* fehlerhaft für दायाद्य.

दायादवत् Adj. *einen Erben habend.*

दायाद्य n. *Erbschaft.*

दायाद्यता f. *ein nahes Verwandtschaftsverhältniss.* °तां समा-चर् *sich wie ein Verwandter benehmen gegen* (Loc.).

दायाधिकारक्रमसंग्रह m. Titel eines Werkes.

दायापवर्तन n. *das Entziehen des Erbtheils* 193,8.

*दायित Partic. vom Caus. von 1. दा.

दायिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *a) gebend, schenkend, verleihend. — b) hergebend, abtretend. — c) gewährend, bewilligend, gestattend. — d) übergebend, überreichend. — e) thuend, bewirkend, verursachend, vollbringend* Bâlar. 109,14. — 2) *mit Acc. *zu zahlen verpflichtet, schuldig.*

1. दार् 1) Adj. *aufwühlend* in भू°. — 2) m. *Riss, Spalte, Loch.* — 3) f. दारी *Riss, Schrunde.*

2. दार् 1) m. Sg. (Âpast. 1,14,24. 26,11) und Pl., f. स्रा (Bhâg. P.) und n. Pl. (nur Spr. 4805, v. l.) *Eheweib.*

दारान् कर् oder प्र-कर् (67,13) *ein Weib nehmen.* — 2) *das 7te astrol. Haus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20.

1. दारक 1) Adj. (f. °रिका) am Ende eines Comp. *zerreissend, zerspaltend.* — 2) *m. *Schwein.* — 3) f. °रिका *Riss, Schrunde.*

2. दारक 1) m. *Knabe, Sohn; Thierjunges.* Du. *zwei Knaben* und auch *ein Knabe und ein Mädchen.* — 2) f. दारिका und दारकी (Bhâg. P.) *Mädchen, Tochter.* — 3) *f. दारिका *Hure.*

3.*दारक m. N. pr. = दारुक 1) *a*).

दारकर्मन् n. *das Nehmen eines Weibes, Heirath* 71,26.

दारकाचार्य m. *Schulmeister* Lalit. 166,9.

दारक्रिया f. = दारकर्मन् Karaka 1,11.

*दारगव n. Sg. *Weib und Kühe.*

दारग्रहण n. = दारकर्मन्.

दारण 1) Adj. (f. ई) *bersten machend, zerspaltend, zerreissend;* das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) f. ई Bein. der Durgâ. — 3) n. *a) das Berstenmachen, Zerreissen, Oeffnen.* — *b) das Bersten, Aufspringen.* — *c) ein Mittel zum Oeffnen.* — *d) *Strychnos potatorum.*

दारद 1) *Adj. (f. ई) *aus* Darad *stammend.* — 2) m. *a) *ein best. Gift.* — *b) *Quecksilber.* — *c) **Meer.* — *d) *Metron. von दरद. — *e) Pl. N. pr. eines Volkes.* — 3) *m. n. *Mennig.*

*दारदिका f. Metron. von दरद.

दारपरिग्रह m. *das Nehmen eines Weibes, Heirath.*

*दारपरिग्रहिन् Adj. *ein Weib nehmend, heirathend.*

*दारबलिभुज् m. fehlerhaft für द्वार°.

दारव Adj. (f. ई) 1) *hölzern* Gaut. — 2) *von Holz kommend* (Geruch).

दारवीय Adj. 1) *hölzern.* — 2) *von Holz kommend, dem Holze entsprungen* (Flamme) Bâlar. 41,10.

दारसंग्रह m. = दारपरिग्रह.

दारसुत n. Sg. *Weib und Kind.*

दाराधिगमन n. *das Nehmen eines Weibes, Heirath* M. 1,112.

दारि 1) Adj. *bersten machend, zerspaltend* in वेणु°. — 2) *f. = विदारक.

दारिद्र (wohl fehlerhaft) und दारिद्र्य n. *Armuth, Noth.*

दारिन् Adj. *bersten machend, zerspaltend, zerreissend, zu Nichte machend;* das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend.

1. दारु Adj. *zerbrechend.*

2. दारु n. 1) *Holzscheit, Holzstück, Pflock.* Einmal Acc. दारुम्. — 2) *Pinus Deodora.* — 3) **Erz.*

3.*दारु 1) Adj. *freigebig.* — 2) m. *Künstler, Handwerker.*

दारुक 1) m. N. pr. *a)* des Wagenlenkers von Kṛshṇa. — *b)* einer Incarnation Çiva's. — 2) *f. स्रा *Holzfigur, Puppe.* — 3) *n. *Pinus Deodora.*

*दारुकच्छ N. pr. einer Oertlichkeit.

*दारुकच्छक Adj. von दारुकच्छ.

*दारुकदली f. *eine wilde Pisang-Art.*

दारुकर्णिन् m. Bein. Bhavila's.

दारुकर्मन् n. *Holzschnitzerei* Kâd. 84,7.

*दारुकानन n. N. pr. eines *Waldes.*

दारुकि m. Patron. des Wagenlenkers Pradjumna's.

दारुकृत्य n. *die Bestimmung —, der Zweck des Holzes* Spr. 1461.

दारुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*दारुगन्धा f. *ein best. Harz* Râgân. 12,33.

*दारुगर्भा f. *Holzfigur, Puppe.*

दारुज 1) Adj. *hölzern* Hemâdri 1,649,19. Agni-P. 38,32. — 2) *m. *eine Art Trommel.*

दारुण und दारुण 1) Adj. (f. स्रा und einmal ई) *a) hart.* — *b) rauh* (Wind). — *c) hart, rauh, unwirsch, streng, unbarmherzig;* von Personen, vom Gemüth, von Reden und Befehlen. — *d) hart, streng, heftig, intensiv, bedeutend;* von Schmerzen, Leiden und Erscheinungen aller Art. — *e) hart,* so v. a. *mit Leiden verknüpt, Leiden im Gefolge habend, schmerzhaft.* — *f) schrecklich, fürterlich, Grauen erregend.* — *g)* *am Anfange eines Comp. und दारुणम् Adv. vor einem Verbum fin. als Ausdruck des *Lobes.* — 2) *m. *Plumbago zeylanica.* — 3) n. *Härte, Hartherzigkeit, Strenge.*

दारुणक m. *eine Krankheit des Haarbodens.*

दारुणकर्मन् n. *energisches, Schmerzen verursachendes Einschreiten* (bei Krankheiten).

दारुणता f. 1) *hartes, rauhes, unfreundliches Wesen.* — 2) *grauenvoller Zustand, Fürchterlichkeit.*

दारुणात्मन् Adj. *hartherzig, grausam.*

दारुणाय्, °यते *sich hart —, sich unbarmherzig zeigen.*

दारुणय n. *Härte.*

दारुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

दारुनिशा f. *Curcuma aromatica* oder *eine andere Species* Râgân. 6,203. Karaka 6,6.

*दारुपत्त्री f. *Balanites Roxburghii* Râgân. 6,72.

दारुपर्वत m. N. pr. eines Palastes Venis. 27,14.

दारुपात्र n. *Holzgefäss* Mân. Çr. 1,1,3.

*दारुपीता f. = दारुनिशा Râgân. 6,203.

दारुपुत्रिका und *°पुत्री f. *Holzpuppe, Holzfigur.*

*दारुफल *Pistacie* (*Baum* und *Nuss*).

दारुफलक n. *Fensterladen* Hem. Par. 2,553.

दारुब्रह्मरस m. *eine best. Arzenei, die viel Arsenik enthält,* Mat. med. 40.

*दारुमत्स्याह्वया f. *Eidechse* Râgân. 19,60.

दारुमय Adj. (f. ई) *hölzern.* पोषा, स्त्री, नारी *Holzpuppe.* चिति f. *ein Scheiterhaufen von Holz.*

*दारुमुष्याह्वया oder *°ह्याह्वा f. *Eidechse.* Richtig wohl दारुमत्स्याह्वया.

दारुमुच *weisser Arsenik* Mat. med. 39.

दारुमूषा (wohl °मूषा) f. wohl dass. Bhâvapr. 3,25.

दारुयन्त्र n. *eine hölzerne Puppe, deren Glieder durch Fäden in Bewegung gesetzt werden.*

दारुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 43, 11 (73,11).

*दारुवह Adj. *Holz führend.*

दारुशैलमय Adj. (f. ई) *hölzern oder steinern* Agni-P. 38,44.

दारुषट्क n. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,34.

दारुसिता f. *Zimmet* Bhâvapr. 1,188.

*दारुस्त्री f. *Holzpuppe.*

दारुहरिद्रा f. = दारुनिशा Râgân. 6,202.

*दारुहस्त (Gal.) und *°क m. *ein hölzerner Löffel.*

दारोदर Adj. *mit dem Spiel in Verbindung stehend.*

*दार्घसत्त्र Adj. *mit einem langwährenden Opfer in Verbindung stehend.*

दार्ढ्युत 1) m. Patron. von दृढ्युत. — 2) n. Name eines Sâman.

दार्ढ्य n. 1) *Festigkeit.* — 2) *Kräftigkeit.* — 3) *Festigkeit des Charakters, Standhaftigkeit.* — 4) *Festigkeit,* so v. a. *Befestigung* (des Ruhmes z. B.). — 5) *Befestigung,* so v. a. *Bekräftigung, Bestätigung* Kap. 6,23.

दार्तेय 1) *Adj. दृतौ भवः. — 2) m. Patron. von दृति.

दार्दुर 1) Adj. (f. ई) *a) froschartig.* — *b) von einem Frosche herrührend* (Biss) Karaka 6,23. — *c) zum Gebirge* Dardura *gehörig* R. 2,15,33. — 2) *n. *a) eine sich von links nach rechts wendende Muschel.* — *b) Lack.* — *c) Wasser.* — *d) = दर्दुरधर्म.

दार्दुरक Adj. (f. रिका) *einem Frosche gehörig.*

*दार्डरिक Adj. = दर्डरं करोति. — दार्डरिका s. u. दार्डरक.

दार्ढ्य (wohl दार्ढ) n. *ein best. Gift* Rasendrak. 42.

दार्भ Adj. (f. ई) *aus* Darbha-*Gras gemacht.*

दार्भायण m. Patron. von दर्भ. Auch Pl.

*दार्भि m. Patron. von दर्भ.

दार्भ्य (दार्भिभ्र) und दार्भ्यि m. desgl.

दार्व 1) Adj. (f. ई) *hölzern.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. Gewöhnlich in Verbindung mit den Abhisâra genannt. — 3) *f. आ gaṇa नद्यादि. — 4) f. ई *a) Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza.* Auch *ein daraus bereitetes Collyrium.* — *b)* *= गोजिह्विका. — *c)* **Pinus Deodora.*

दार्वक 1) *Adj. von दार्व 2). — 2) f. दार्विका *a)* **eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा. — *b)* **ein Collyrium aus Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza.* — *c)* N. pr. eines Flusses VP. 4,24,18.

*दार्वट n. دربار, *Berathungssaal.*

*दार्वण्ड m. *Pfau.*

दार्वाघाट und *°घात m. *Baumhacker, Specht.*

दार्वाहार m. *Holzsammler.*

*दार्विपत्निका f. = दार्वक 2) *a*).

*दार्विया ved. Instr. f. Adv. Mahâbh. 7,66,*b*. Nach Kâç. = दारुणा (!).

दार्विहोमिक Adj. = दार्वीहोमिक Comm. zu Njâjam. 8,4,2.

*दार्वीक्षाधोड्व m. = दार्वक 2) *b*).

दार्वीहोमिक Adj. *zu der Spende aus dem Löffel in Beziehung stehend.*

*दार्वेय Adj. von दार्व 3).

दार्श 1) Adj. (f. ई) *auf den Neumond —, auf das Neumondsopfer bezüglich.* — 2) m. *Neumondsopfer.*

*दार्शनिक Adj. *einen weiten Blick habend, mit den philosophischen Systemen vertraut.*

दार्शपूर्णमासिक (Âpast. Çr. 2,11,6) und °पौर्णमासिक (Mân. Çr. 1,5,5. Comm. zu Âpast. Çr. 6,3,6) *auf das Neumonds- und Vollmondsopfer bezüglich.*

दार्शिक Adj. (f. ई) *zum Neumond —, zum Neumondsopfer in Beziehung stehend* Comm. zu Âpast. Çr. 10,21,6.

दार्शेयी f. Hariv. 1,18,46 fehlerhaft für दाशेयी.

दार्श्य Adj. = दार्शिक.

दार्षद Adj. *auf einem Stein gemahlen.*

दार्षहत n. *ein best. Sattra.*

*दार्ष्टान्त Adj. *durch ein Beispiel, ein Gleichniss erläutert, was erläutert wird.*

दार्ष्टान्तिक Adj. 1) dass. Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,24. — 2) *der sich der Beispiele, der Gleichnisse als Beweises bedient.*

दार्ष्टिविषयिक Adj. *dem Auge zugänglich.*

दाल 1) m. in रज्जु°. — 2) *n. *eine Art von wildem Honig.* — 3) f. आ *Koloquinthengurke.* — 4) *f. ई *eine best. Cucurbitacee* Râǵan. 3,47. S. auch u. दालि.

दालक 1) m. in रज्जु°. — 2) f. °लिका *Koloquinthengurke.*

दालकि m. N. pr. eines Lehrers.

*दालत्रक Adj. von दलत्र.

दालन m. *das Abbröckeln, Abschiefern* (der Zähne).

दालभ्य m. = दाल्भ्य.

*दालव m. *ein best. Gift.*

दालि f. 1) *gespaltene Hülsenfrucht, Graupe* Râǵan. 16,103. — 2) *दालि und *°ली *Brühe* Gal.

दालिन् in यकृद्दाल्युदर.

दालिम m. *Granatbaum.*

*दाल्भ Adj. (f. ई) von दाल्भ्य.

दाल्भि m. Patron. von दल्भ.

दाल्भूषी f. etwa *Rohr, Halm.*

दाल्भ्य m. Patron. von दल्भ. °परिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

दाल्भ्यक m. N. pr. eines alten Weisen.

दाल्भ्यघोष m. desgl.

दाल्मायणि (!) m. Patron. Plaksha's, das sonst दय्यांपाति und दैयांपाति lautet.

*दाल्मि m. Bein. Indra's.

दाल्य n. in यकृद्दाल्य.

*दाल्वा f. gaṇa नद्यादि in der Kâç.

*दाल्वेय Adj. von दाल्वा ebend.

दाव 1) m. *a) Brand,* insbes. *Waldbrand.* — *b)* *= उपताप. — 2) m. n. *Wald.*

दावदहन m. *Waldbrand.*

दावदहनज्वालाकलापय्, °यते *der Flammenmasse eines Waldbrandes gleichen.*

1. दावन्, nur im Dat. दावने *zum Geben, zum Spenden* und *zum Empfangen.* Sowohl substantivisch als auch wie ein Infin. construirt.

2. °दावन् Adj. *gebend, spendend.*

दावत्त् Adj. = 2. दावन् in प्राण°.

दावपा m. *Waldbrandwächter.*

दावरी f. zu 2. दावन् in गो°.

दावसु m. N. pr. eines Âṅgirasa. °निधन n. Name eines Sâman.

दावाग्नि und दावानल m. *das Feuer in einem Waldbrande.*

*दाविक Adj. *vom Flusse* Devikâ *stammend.*

दाव्य in नव° und विश्व°.

1. दाश् 1) दाशति, दाष्टि und दाश्नोति. *a) einen Gott* (Dat.) *mit Etwas* (Instr.) *dienen, huldigen, verehren.* — *b) verehrend Etwas* (Acc.) *darbringen.* — *c) weihen,* so v. a. *hingeben* (वधाय). — *d) gewähren, verleihen.* — 2) *दाश्नाति (क्षेमायाम्, क्षिघांसायाम्). — Caus. दाशयति *darbringen.* — Mit अति *überbieten im Spenden, mehr geben als.* — Mit वि *zurückweisen, verläugnen.*

2. दाश् f. *Verehrung, Ehrfurcht* ṚV. 1,127,7. — Vgl. दूडाश् und पुराडाश्.

1. दाश (von 1. दाश्) in पुराडाश.

2. दाश 1) m. *Fischer, Fährmann, Seemann.* — 2) f. दाशी f. zu 1). — Häufig fehlerhaft दास geschrieben, wie statt dieses auch दाश.

दाशक m. N. pr. eines Sohnes des Bhaǵamâna Hariv. 1,37,5. दासक v. l.

दाशकपठ Adj. *dem* Râvaṇa *gehörig* Bâlar. 268,17.

*दाशकपुत्र m. P. 6,2,132, Sch. दासकपुत्र Kâç.

*दाशग्रामिक Adj. (f. आ und ई) von दशन्+ग्राम.

दाशत् f. *Zehnzahl* MBh. 6,2700 wohl fehlerhaft für दशत्. त्रिंशत् ed. Bomb. 6,21,21.

दाशतय Adj. (f. ई) 1) *zehnfach.* — 2) *dem zehntheiligen Texte des* ṚV. *angehörig.* Pl. f. so v. a. दशतयी.

दाशत्व n. Nom. abstr. zu 2. दाश 1).

*दाशनन्दिनी f. Patron. der Mutter Vjâsa's.

दाशपति m. *das Oberhaupt von Fischern* Kathâs. 52,337 (दास° gedr.).

दाशपुर und °पूर n. *eine best. Grasart* Bhâvapr. 1,194.

*दाशफली f. P. 4,1,64, Sch. दासीफली Kâç.

दाशमूलिक Adj. *von dem* दशमूल *kommend* Ćaraka 6,5.

दाशरथ 1) Adj. *a)* vielleicht *für zehn Wagen Raum bietend* (Weg). — *b) dem* Daçaratha *gehörig, ihm eigen* u. s. w. — 2) m. Patron. Râma's.

दाशरथि m. 1) Patron. Râma's, Lakshmaṇa's und Ćaturañga's. Du. Bez. Râma's und Lakshmaṇa's. — 2) *N. pr. des 8ten schwarzen Vâsudeva bei den Ǵaina.

दाशरथीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दाशराज्ञ n. *der Kampf mit den zehn Königen.*

दाशरात्रिक Adj. *nach Art des* दशरात्र *gefeiert.*

*दाशव्रज्य n. N. pr. eines Dorfes Mahâbh. 4,72,*b* (दास° gedr.).

*दाशव्रज्यक Adj. von दाशव्रज्य ebend. (nicht दास°).

दाशर्म (!) m. N. pr. eines Mannes.

दाशवाज्ञ n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*दाशस्पति m. *Herr der frommen Darbringungen, ein Mann, der viel spenden kann,* Comm. zu Tândja-Br. 13,5,27.

दाशस्पत्य 1) Adj. *viel Milch spendend* (Kuh). — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

दाशार्ण 1) *Adj. *das Wort* दशार्ण *enthaltend.* —

2) m. *a*) *ein Fürst der* Daçârṇa MBh. 5,191,12. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes, = दशार्ण.

दाशार्णक Adj. (f. ॰र्णिका) *zum Volke der* Daçârṇa *gehörig, über sie herrschend* u. s. w.

दाशार्ह 1) Adj. *a*) *dem* Daçârha, d. i. Kṛshṇa *gehörig.* — *b*) **das Wort* दशार्ह *enthaltend* — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Daçârha, Bein. Kṛshṇa's MBh. 13,149,67. Auch ein Fürst von Mathurâ wird so genannt. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes, = दशार्ह. — 3) f. ई *eine Prinzessin der* Daçârha.

दाशार्हक m. Pl. = दाशार्ह 2) *b*).

दाशाश्वमेध m. ॰धि: Hariv. 14737 fehlerhaft für दशा॰, wie die andere Ausg. liest.

दाशिवँस् Adj. = दाश्वँस्.

दाशु in अदाशु.

दाशुर m. N. pr. eines Monats. दाशूर und दासुर v. l.

दाशुरि Adj. *den Göttern huldigend, — darbringend, fromm.*

दाशूर m. v. l. für दाशुर.

दाशेय 1) *m. *der Sohn einer Fischerin.* — 2) f. ई *die Tochter einer Fischerin,* Metron. der Satjavatî.

*दाशेर m. 1) *Fischer.* — 2) *Kamel;* vgl. दासेर.

दाशेरक m. 1) *Fischer.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes, = दशेरक.

*दाशोदनिक Adj. (f. ई) von दशन्+ओदन.

*दाश्य (?) Adj. von दश (?).

*दाश्व Adj. *freigebig.*

दाश्वँस्, दाशुवँस् Adj. 1) *den Göttern huldigend, — dienend, — darbringend, fromm.* — 2) *huldvoll, gnädig* (von Göttern). — 3) *gebend, gewährend;* das Obj. im Acc. oder im Comp. vorangehend.

(दाश्वध्वर) दाशुवध्वर Adj. *dem heiligen Dienst fromm obliegend.*

1. दास् 1) दासति (nur mit अभि), *दासते (दाने). — 2) *दास्नोति (हिंसायाम्). — Mit अभि *Jmd Etwas anhaben wollen, anfeinden, verfolgen.*

2. दास् in सुदास्.

1. दास 1) m. *a*) *Feind,* insbes. *ein übermenschlicher, ein böser Dämon;* im Gegensatz zu Ârja *ein Götterfeind, ein Ungläubiger.* — *b*) *Sclave, Knecht.* Am Ende eines Çûdra-Namens VP. 3,10,9. *दासस्यकुल (Comp.) n. so v. a. *gemeines Gesindel.* — 2) f. दासी *a*) *Sclavin, Magd.* दास्या: पुत्र:, दास्या: सुत: *der Sohn einer Sclavin,* दास्या: पुत्री *die Tochter einer Sclavin.* Als Schimpfworte sollen es Composita sein. Am Ende eines adj. Comp. ॰क (f. ॰का). — *b*) **Hure.*

2. दास 1) Adj. (f. ई) *feindselig, dämonisch;* im Gegensatz zu Ârja *ungläubig, unfromm.* — 2) m. *Feind, ein böser Dämon, ein Götterfeind, ein Ungläubiger.* — 3) f. दासी s. zu 2).

3. दास m. *Fischer* u. s. w. fehlerhaft für दाश.

4. *दास m. 1) *eine Person, die würdig ist Gaben zu empfangen.* — 2) = वित्तार्थ. — 3) = ज्ञातात्मन्.

दासक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Bhagamâna. दाशक v. l. — 2) *f. दासिका *Sclavin, Magd.*

दासकर्मकर m. *ein Sclave, der seine Arbeit verrichtet* (Comm.), Âpast. Eher n. Sg. *Sclave und Diener.*

दासकायन m. Patron. von दासक. Auch Pl.

दासकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Manu Dakshasâvarṇa VP. 3,2,23.

दासजन m. *Sclave, Diener, Dienerschaft.*

दासता f. *Sclaverei, Knechtschaft* Venis. 175.

1. दासत्व n. 1) dass. — 2) *Abhängigkeit* (von Gott), *demüthiges Abhängigkeitsgefühl.*

2. दासत्व n. Kathâs. 52,343 fehlerhaft für दाशत्व.

दासदासी f. *die Sclavin eines Sclaven* M. 9,179.

दासदासीजन m. Sg. *ein Sclave und eine Sclavin* Varâh. Bṛh. S. 51,25.

*दासनन्दिनी f. fehlerhaft für दाश॰.

दासनीय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दासनु m. N. pr. eines übermenschlichen Wesens.

दासपत्र n. *ein Schriftstück, durch welches man sich als Sclave verschreibt,* Jolly, Schuld. 317.

दासपत्नी Adj. f. Pl. *feindliche Dämonen zu Herren haben, in dämonischer Gewalt stehend.* अग्निनो दासपत्नी MBh. 1,3,63 fehlerhaft.

*दासपूर n. = दाशपूर.

दासप्रवर्ग Adj. *mit einer Schaar von Knechten versehen.*

दासभार्य n. Sg. *Knechte und Frauen.*

दासभाव m. *Sclaverei, Knechtschaft.*

*दासमित्र m. N. pr. eines Mannes.

*दासमित्रायण und *॰मित्रि m. Patron. von दासमित्र. ॰भक्त Adj. *von solchen Personen bewohnt.*

*दासमित्रिक Adj. (f. आ und ई) von दासमित्र.

दासमीय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दासमेय m. Pl. desgl.

*दासरूप्य s. दाशरूप्य.

दासवर्ग m. *Dienerschaft.*

दासवेश m. wohl N. pr.

दासशर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

दासशिरस् n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

दासस्रस m. desgl. ebend.

दासाय्, *॰यति und ॰यते *Jmds* (Gen.) *Sclave werden.*

*दासायन m. Patron. von दास.

1. दासी f. 1) **eine Art Barleria,* **Leea hirta* (Râgân. 4,144) und * = नीलाम्लान. — 2) * = वेदी. — 3) N. pr. eines Flusses. — Vgl. auch u. 1. und 2. दास.

2. दासी Adv. 1) mit कर् *zum Sclaven —, zur Sclavin machen.* — 2) mit भू *Jmds* (Gen.) *Sclave werden* Naish. 8,71.

दासीत्व n. *der Zustand einer Sclavin.*

दासीदास n. Sg. *Sclavinnen und Sclaven.*

*दासीपदी Adj. f. गण कुम्भपद्यादि.

*दासीपाद Adj. गण कुस्त्यादि.

दासीपुत्र m. *Sohn einer Sclavin.* Auch als Schimpfwort.

*दासीफली f. Kâç. zu P. 4,1,64. दाशफली v. l.

*दासीभार m. P. 6,2,42.

दासीभाव m. *der Zustand einer Sclavin* 53,6. 54,24.

*दासीमाणवक n. Sg. *Sclavinnen und Knaben.*

*दासीश्रोत्रिय m. *ein gelehrter Brahman, der einer Sclavin nachgeht.*

*दासीसभ n. *eine Gesellschaft von Sclavinnen.*

दासीसुत m. = दासीपुत्र.

दासुर m. N. pr. eines Mannes. दाशुर v. l.

1. *दासेय m. *der Sohn einer Sclavin, Sclave.*

2. *दासेय m. und *यी f. fehlerhaft für दाशेय.

*दासेर m. 1) *der Sohn einer Sclavin, Sclave.* — 2) *Fischer* (richtig दाशेर). — 3) *Kamel.*

दासेरक 1) m. *a*) **der Sohn einer Sclavin, Sclave.* — *b*) **Fischer* (richtig दाशेरक). — *c*) *Kamel,* insbes. *ein junges* Pañkat. 228,15. 20. — *d*) N. pr. α) Pl. eines Volkes; vgl. दाशेरक. — β) *eines Mannes Kâç. zu P. 2,4,68. अग्निवेशदासेरका: *die Nachkommen des* Agniveça *und* Dâseraka ebend. — 2) f. ई *Kamelweibchen* Pañkat. 87,8.

*दासेरकि m. Patron. von दासेरक. Auch Pl. Kâç. zu P. 2,4,68.

दास्य n. 1) *Knechtschaft, Sclaverei, Dienst.* — 2) *demüthiges Abhängigkeitsgefühl.*

दास्र Adj. *zum* Açvin Dasra *in Beziehung stehend.*

दास्वत् (in der Regel dreisilbig) Adj. 1) *gabenreich.* — 2) *freigebig.*

दाह् m. 1) *das Verbrennen, in Brand Stecken, Brennen* (auch in medic. Sinne). — 2) *das Verbrennen* (intrans.), *das Verbranntwerden* 78,11. *Verbranntsein* 325,1. दिशाम् *ein ungewöhnliches branddähnliches Glühen des Horizonts.* — 3) *die Empfindung des Brennens, innere Glut, — Hitze, Fieberhitze.* हृदय॰ Spr. 7701. — 4) Pl. N. pr. eines Volkes.

दाहक 1) Adj. (f. ॰हिका) *verbrennend, in Brand steckend, brennend.* — 2) *m. *Plumbago rosea* Râ-

ĠAN. 6,47.

*दाक्काष्ठ n. *eine als Räucherwerk gebrauchte Art Agollochum* RÂĠAN. 12,95.

दाक्ष्वर m. *hitziges Fieber.*

*दाक्षा f. *Piper Betle* DHANV. 3,12.

दाक्षन 1) n. *das Verbrennenlassen.* — 2) *f. ई *Grislea tomentosa* RÂĠAN. 6,216.

*दाक्षनागुरु m. fehlerhaft für दक्षनागुरु.

दाक्षमय Adj. *im Brennen, in innerer Hitze bestehend.* Nom. abstr. °त्व n.

*दाक्षसर m. oder *°सरम् n. *ein Ort, wo Leichen verbrannt werden.*

*दाक्षक्षरण n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

*दाक्षागुरु n. = दाक्काष्ठ RÂĠAN. 12,95.

दाक्षात्मक und दाक्षात्मन् Adj. *die Natur des Brennens habend, brennend, versengend.*

दाक्षिन् Adj. 1) *verbrennend, in Brand steckend.* — 2) *brennend, in Flammen stehend.* — 3) *brennend, — heiss.*

दाक्षिक 1) Adj. *Etwas* (Acc.) *verbrennend* (अग्नि) TBR. 1,1,2,2. *eine Feuersbrunst bewirkend* (अग्नि) ĀPAST. ÇR. 5,3,4. — 2) m. *Feuersbrunst* ĀÇV. GṚHJ.

दाक्ष्य Adj. *zu verbrennen, was verbrannt wird.*

दि Adj. in सदृदि.

*दिक्म् Indecl.

1. दिक्क am Ende eines Comp. = 2. दिश्.

2.*दिक्क m. = कर्भ.

दिक्कन्या f. *eine Himmelsgegend als Mädchen.*

दिक्कर 1) m. *a) *Jüngling. — b) Morgenröthe. — c) = शंभु. — 2) *f. ई *Jungfrau.*

दिक्करवासिनी f. *eine Form der* Devī VP.² 3,88.

दिक्करिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a) = दिक्करिन्. — b) = 2. दिश्+करिका *Biss- und Nagelwunde.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

दिक्करिन् m. *ein mythischer, in einer der 4 oder 8 Himmelsgegenden stehender Elephant, der die Erde tragen hilft,* HEMĀDRI 1,233,7.

दिक्कान्ता und दिक्कामिनी f. = दिक्कन्या.

दिक्कुञ्जर m. = दिक्करिन्.

*दिक्कुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Ġaina.*

दिक्कक n. 1) *Horizont* 311,13. — 2) *Windrose.*

दिक्कक्रवाल n. *der ganze Gesichtskreis, die ganze Umgebung* KĀD. 94,7. 96,6. 127,11. 132,11.

दिक्कुञ्ज m. *ein eine Richtung bezeichnendes Wort* 231,26.

दिक्कट m. *der abfallende Horizont, Gesichtskreis. weiteste Ferne.*

दिक्तम् = Abl. von 2. दिश्.

दिक्तुल्य Adj. *gleiche Richtung habend* SŪRJAS. 7,12. Nom. abstr. °ता f. 18.

दिक्पति m. 1) *der Regent einer Himmelsgegend.* — 2) Bein. Vishṇu's VISHṆUS. 98,25. — 3) N. pr. eines Rudra.

दिक्पथ m. *Horizont, weiteste Ferne.*

दिक्पाल m. *Hüter einer Himmelsgegend.*

दिक्प्रविभाग m. *die Richtung nach einer Himmelsgegend.*

दिक्प्रेक्षण n. *ein Umherschen nach allen Himmelsrichtungen* (in der Angst).

दिक्शूल n. Bez. *best. Tage, an denen man nach einer best. Himmelsgegend hin nicht gehen darf.*

दिक्सम Adj. *gleiche Richtung habend* SŪRJAS. 4,25.

दिक्साधनयन्त्र n. Titel eines Werkes.

दिक्साम्य n. *Gleichheit der Richtung* SŪRJAS. 3, 17. 5,4. 12.

दिक्सुदृश् (LA. 89,10) und दिक्सुन्दरी f. = दिक्कन्या.

दिक्सूक्ति Adj. *dessen Ecken nach den vier Himmelsgegenden gerichtet sind.*

दिक्स्वामिन् m. *der Regent einer Himmelsgegend.*

दिगङ्गना f. = दिक्कन्या.

दिगधिप m. *der Regent einer Himmelsgegend* NAISH. 6,112.

1. दिगन्त m. *Ende des Horizonts, — der Welt, weiteste Ferne.* नानादिगन्तसमागत *von verschiedenen Enden der Welt zusammengekommen* PRASANNAR. 10,12. 62,23.

2. दिगन्त Adj. *am Ende der Welt weilend.* Vielleicht ist aber दिगन्ते *am Ende der Welt* st. दिगन्तं zu lesen.

दिगन्तर 1) n. *eine andere Gegend* Ind. St. 15,287. — 2) *die Fremde.* — 3) *eine best. Himmelsgegend.* पश्चिमेतर *Osten* KĀD. 180,20. Pl. *alle Himmelsgegenden* 191,10. 201,22.

दिगम्बर 1) Adj. (f. आ) *die Himmelsgegenden zum Kleide habend, splitternackt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Bettelmönch.* insbes. *ein Ġaina-Mönch eines best. Ordens.* — *b) *Bein. α) Çiva's. — β) Skanda's. — *c) *Finsterniss.* Man hätte n. *Gewand —, Hülle der Himmelsgegenden* erwartet. — 3) f. ई Bein. der Durgā.

*दिगम्बराक m. = दिगम्बर 2) *a).*

*दिगवस्थान n. *Luft* GAL.

दिगिन्द्र m. = दिक्पाल NAISH. 9,62.

दिगिभ m. = दिक्करिन्.

दिगीश (VARĀH. JOGAJ. 4,45. 5,5) und दिगीश्वर m. *der Regent einer Himmelsgegend.*

दिगुत्त m. = दिक्करिन् 219,10.

दिग्ग्रहण n. *Beobachtung und Bestimmung der Himmelsgegenden.*

दिग्जय m. *eine Landeroberung nach allen Himmelsrichtungen, Welteroberung.*

दिग्ज्या f. *der Azimuthcosinus eines Ortes* GAṆIT. TRIPR. 45. fgg. GOLĀDHJ. 13,26.

दिग्दन्तिन् m. = दिक्करिन्.

दिग्दाह m. *ungewöhnliches brandähnliches Glühen des Horizonts.*

दिग्देवता f. *die Gottheit einer Himmelsgegend.*

दिग्देश m. 1) *entfernte Gegenden, weite Ferne.* — 2) *Ort, Raum.*

दिग्दैवत f. = दिग्देवता.

दिग्ध 1) Adj. s. u. दिह्. — 2) m. *a) ein vergifteter Pfeil* R. 2,30,23. — *b) *Feuer.* — *c) * = स्नेह. — *d) * = प्रबन्ध oder प्रवृद्ध.

दिग्धविद्ध Adj. *von einem vergifteten Pfeile getroffen* ÇAT. BR. 14,9,4,8.

*दिग्धसक्थ्य Adj. = दिग्धेन सक्थ्ना शेते KĀÇ.

दिग्धहत Adj. *von einem vergifteten Pfeile getroffen* R. GORR. 2,114,33.

दिग्धहस्त Adj. *einen vergifteten Pfeil in der Hand haltend, ein Jäger, der solche Pfeile gebraucht,* MBH. 5,39,27.

दिग्बन्ध m. *Fixirung —, Bestimmung der Himmelsgegenden.*

दिग्भाग m. *Himmelsrichtung.*

दिग्भेद m. *Verschiedenheit der Richtung* SŪRJAS. 2,58. 3,16. 18.

दिग्भ्रम m. = दिग्मोह VIKRAMĀṄKAK. 3,66.

दिग्यात्रा f. *ein Zug nach verschiedenen Himmelsrichtungen* Ind. St. 15,267.

दिग्वक्रसंस्थ Adj. (f. आ) *von der erforderlichen Richtung abseits stehend* VARĀH. JOGAJ. 8,1.

दिग्वधू f. = दिक्कन्या KĀD. 9,24.

1. दिग्वसन n. *Nacktheit.*

2. दिग्वसन m. *ein Ġina.*

*दिग्वस्त्र 1) Adj. = दिगम्बर 1). — 2) m. Bein. Çiva's.

दिग्वारण m. = दिक्करिन्.

दिग्वासस् 1) Adj. = दिगम्बर 1). — 2) m. *a) * = दिगम्बर 2) *a).* — *b)* Bein. Çiva's.

दिग्विजय m. 1) = दिग्जय. — 2) Titel eines Werkes.

दिग्विभाग m. *Himmelsrichtung* ĠAIM. 3,4,10. VIKR. 3,14. Chr. 321,2.

दिग्विरति f. bei den Ġaina *das Nichtüberschreiten der Grenze, nach welcher Himmelsgegend es auch sei.*

दिग्विलोकन n. = दिक्प्रेक्षण.

दिग्व्याघारण n. *das Besprengen der Himmelsgegenden* PĀR. GṚHJ. 3,8,9.

दिग्व्रत n. = दिग्विरति.

*दिङ्क m. 1) *eine junge Wanze.* — 2) *Niss.*

दिङ्नाग m. 1) = दिक्करिन्. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

दिङ्नाथ m. *der Regent einer Himmelsgegend* Varâh. Jogaj. 6,9. 19.

दिङ्मण्डल n. 1) *Horizont.* — 2) *Windrose.*

दिङ्मातङ्ग m. = दिक्करिन् Spr. 7686.

दिङ्मात्र n. *ein blosser Hinweis, ein blosses Beispiel* 253,8.

दिङ्मुख n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Himmelsgegend.* — 2) *Platz, Standort.*

दिङ्मुखमण्डल n. Pl. *die nach allen Himmelsgegenden gelegenen Länder.*

दिङ्मूढ Adj. 1) *in den Himmelsgegenden irre, sich in den Himmelsgegenden nicht zurecht finden könnend.* — 2) *über dessen Richtung oder Lage man im Zweifel ist.*

दिङ्मोह m. *das Irrewerden in den Himmelsgegenden* Vikramâṅkaḱ. 7,13.

दिण्डि oder दिण्डिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes.

दिण्डीय m. N. pr. eines Mannes.

*दिण्डीर m. v. l. für क्षिण्डीर.

*°दित्त = दत्त in देव°.

दित Partic. von 3. und 4. दा.

1.*दिति m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) *Fürst, König.*

2. दिति f. 1) *Vertheilung, Austheilung; Freigebigkeit* oder *das Haben, Besitzen.* Auch personificirt. — 2) **das Zertheilen.*

3. दिति f. N. pr. einer neben Aditi genannten Genie, ohne festen Begriff und, wie es scheint, nur als Gegenstück aufgestellt. Vom Epos an N. pr. einer Tochter Daksha's, Gattin Kaçjapa's und Mutter der Daitja.

दितिज m. *ein Sohn der* Diti, *ein* Daitja.

दितिजारि m. *Feind der* Daitja, Bein. Vishṇu's.

दितितनय, दितिनन्दन, दितिसुत m. = दितिज.

दितिसुतगुरु m. *der Planet Venus* Varâh. Bṛh. 23,6. Jogaj. 6,7.

*दित्य (!) m. = दितिज.

दित्यवाह 1) m. (Nom. °वाट्, Acc. °वाहम्) *ein zweijähriger Stier.* — 2) f. दित्यौही *eine zweijährige Kuh.*

दित्यौही s. दित्यवाह 2).

दित्सा f. *das Verlangen —, die Absicht zu geben.*

दित्सु Adj. mit Acc. *bereit* 1) *zu geben, zur Ehe zu geben* (eine Tochter). — 2) *zu gewähren.* — 3) *zu bewerkstelligen, zu veranstalten.*

*दित्स्य Adj. *was man zu geben bereit ist.*

दिदम्भिषु Adj. *Jmd zu hintergehen beabsichtigend* Bhaṭṭ.

दिदित्सु Adj. mit Acc. *hinzugeben —, zu opfern bereit.*

*दिदिवि = दीदिवि *Himmel.*

दिदी s. 1. दीदि.

*दिदीवि = दीदिवि *gekochter Reis.*

दिदृक्षा f. (adj. Comp. f. आ) *das Verlangen zu sehen.*

दिदृक्षित 1) Adj. s. u. दृश् Desid. — 2) n. *das Verlangen zu sehen.*

दिदृक्षु (Accent!) Adj. mit Acc. 1) *zu sehen begierig.* — 2) *zu untersuchen—, zu prüfen verlangend.*

दिदृक्षेण्य Adj. *was man gern sehen mag, ansehnlich, anziehend* Kâç. zu P. 3,4,14.

दिदृक्षेय Adj. dass.

दिदेविषु Adj. *zu spielen verlangend* Bhaṭṭ. 9,32.

दिद्दा f. N. pr. einer Fürstin der Kâçmîra.

दिद्दाक्षेम m. Bein. Kshemagupta's.

दिद्दापाल m. N. pr. eines Mannes.

दिद्दापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

दिद्दास्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

दिद्दिभ m. Comm. zu Âpast. Çr. 15,19,4 wohl fehlerhaft für दिण्डिभ.

दिद्यु m. *Geschoss.*

दिद्युत् 1) Adj. *blitzend, blinkend* RV. 8,6,7. — 2) f. *a) Geschoss.* — *b)* Indra's *Donnerkeil.* — *c) Flamme* RV. 6,66,10. — *d)* N. pr. einer Apsaras.

दिद्युतात् TS. 1,8,11,1. TBr. 1,7,8,2 so v. a. दिद्युतास् (Abl. von दिद्यु). Vgl. विद्युतात्.

दिद्योतिषु Adj. *zu glänzen —, an Umfang zu gewinnen wünschend* Bhaṭṭ.

*दिधक्ष् Adj. *zu verbrennen beabsichtigend.*

दिधक्षा f. *das Verlangen zu brennen, — verbrennen.*

दिधक्षु Adj. *zu verbrennen —, zu vernichten beabsichtigend.*

*दिधि (!) f. *firmness, fixed state of mind or being.*

*दिधिक्ष् Adj. *zu beschmieren beabsichtigend.*

(दिधिषाट्य) दिधिषायिन Adj. *den man zu gewinnen suchen muss.* = धारयितर् Sâj.

दिधिषु 1) Adj. *zu erlangen —, zu gewinnen suchend, werbend, erstrebend.* — 2) m. *a) Bewerber, Freier.* — *b) Gatte.* — *c) *der Mann einer schon vorher verheirathet gewesenen Frau.* Auch दिधिषू. — 3) f. °षु und °षू *a) eine zum zweiten Mal verheirathete Frau.* — *b) eine ältere unverheirathete Schwester, wenn die jüngere schon verheirathet ist.*

दिधिषूपति m. 1) *der Gatte einer Wittwe,* insbes. *der des Bruders* Kâṭh. 31,7. — 2) *der Mann einer älteren Schwester, wenn diese nach einer jüngeren heirathet,* Gaut. Âpast. MBh. 12,34,4.

दिधिषूपपति m. = दिधिषूपति 2).

दिधीर्षा f. *die Absicht zu halten, — stützen* Bâlar. 23,9.

*दिधीषू f. = दिधिषु 3) *a).*

1. दिन Partic. von 3. दा.

2. दिन (accentuirt nur Naigh.) (*m.) n. *Tag.* दिनानामधिपतिः *die Sonne.* Neben तिथि (*lunarer Tag*) *Wochentag* Varâh. Jogaj. 4,3. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

दिनकर 1) m. *a) die Sonne.* — *b)* N. pr. α) eines Âditja. — β) verschiedener Männer. Auch मिश्र°. — 2) f. ई mit oder ohne टीका Titel verschiedener Commentare.

दिनकरटिप्पणी f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

दिनकरतनय m. *der Planet Saturn.*

दिनकरदेव m. N. pr. eines Dichters.

दिनकरभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*दिनकरात्मजा f. Patron. der Jamunâ.

दिनकरीय n. *das Werk des* Dinakara Opp. Cat. 1.

दिनकरोद्योत m. Titel eines Werkes.

दिनकर्तर् m. *die Sonne.*

दिनकर्तव्य und °कार्य n. *Tagesverrichtung, die täglich zu einer bestimmten Zeit zu verrichtenden Ceremonien.*

दिनकृत् m. *die Sonne.*

दिनकृत्य n. = दिनकर्तव्य Kathâs. 32,410 (दिव° gedr.).

दिनकृत्सुत m. *der Planet Saturn* Varâh. Jogaj. 4,33.

दिनकृद्दिवस m. *Sonntag* Varâh. Jogaj. 5,26.

*दिनकेशव und *दिनकेसर m. *Finsterniss.*

दिनक्षय m. 1) *Neige des Tages, Abend.* — 2) = तिथिक्षय Hemâdri 1,76,10 (n.!). 16. 17. 19.

दिनगण m. = अर्कगण 2) Gaṇit. Grah. 3.

दिनगणित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दिनग्रह m. *Tagesplanet* Hemâdri 1,548,11.

दिनचर्या f. *Tagesverrichtung.*

दिनच्छिद्र n. *Mondwechsel am Anfange oder am Ende eines Halbtages, eines Tages, einer Constellation oder eines Mondhauses* Hemâdri 1,76,10. 20. 77,1. 23. 244,3.

*दिनज्योतिस् n. *Tageslicht, Sonnenschein* Râgân. 21,39.

*दिनडिण्डिम m. *Anas Casarca* (चक्रवाक).

दिननक्तम् Adv. *Tag und Nacht.*

दिननाथ m. *die Sonne* Vikramâṅkaḱ. 14,64.

दिनप m. *der Regent eines Wochentages* Ârjabh. 3,16.

दिनपति m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Regent eines Wochentages* Ganit. Grah. 18.

दिनपाकिन् Adj. *binnen eines Tages verdaut werdend* Bhâvapr. 4,23.

*दिनप्रणी m. *die Sonne.*

*दिनप्रभा f. *Tageslicht, Sonnenschein* Râgân. 21,39.

*दिनबन्धु m. *die Sonne.*

दिनबल n. *das 5te, 6te, 7te, 8te, 11te und 12te Zodiakalbild.*

दिनभर्तृ m. *die Sonne* Vikramâṅkaḱ. 11,1.12.

दिनमणि m. *die Sonne* Bâlar. 174,20.

दिनमणिसारथि m. *der Wagenlenker der Sonne, Aruṇa* Bâlar. 176,13.

दिनमुख m. *Tagesanbruch* Daçak. 80,1.

*दिनमूर्धन् m. = उदय 3).

*दिनरत्न n. *die Sonne.*

दिनराशि m. = अहर्गण 2).

दिनव्यासदल n. = अहर्व्यास.

दिनसंचय m. = दिनराशि.

दिनस्पृश् n. *ein mit drei Wochentagen zusammenstossender lunarer Tag* Hemâdri 1,77,16.

*दिनांश und *°क m. *Tageszeit* Râgân. 21,36.

दिनागम m. *Tagesanbruch.*

*दिनाएड (!) n. *Finsterniss.*

*दिनात्यय m. *Abend.*

*दिनादि m. *Tagesanbruch.*

दिनाधिनाथ m. *die Sonne* Daçak. (1925) 2,135,20.

दिनाधीश m. *die Sonne, der Sonnengott.*

दिनान्त m. *Abend* Râgân. 21,42. Chr. 119,29.

*दिनान्तक m. *Finsterniss.*

*दिनारम्भ m. *Tagesanbruch.*

दिनार्ध 1) *Mittag* Spr. 7813. — 2) *die halbe Zeit der Tage* Ind. St. 15,323.

दिनावसान n. *Abend* Vikr. 37,10.

दिनास्त्र n. *eine best. Zauberformel.*

*दिनिका f. *Tagelohn.*

दिनी Adv. mit कर् *auf Tage reduciren.*

दिनेश m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Regent eines Tages.*

दिनेशात्मज m. *der Planet Saturn.*

दिनेश्वर m. *die Sonne.*

दिनोदय m. *Tagesanbruch* 173,29.

दिनोपवासिन् Adj. *am Tage fastend* Hâsj. 17.

दिनौघ m. = दिनराशि.

दिन्दिम und दिन्नसूरि m. N. pr. zweier Männer.

दिन्नाग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*दिन्व्, दिन्वति (प्रीणने).

*दिप्, देपते (लज्जणे).

दिप्स् Desid. von दभ्.

दिप्सु Adj. *zu schaden beabsichtigend.*

*दिम्प्, दिम्पयते (संघाते).

*दिम्भ्, दिम्भयति (नोदे), दिम्भयते (संघाते).

दिय nach den Erklärern = देय oder दानार्ह. Wohl verdorben.

दिर् in कलशदिर्.

*दिरिपक *Spielball.*

दिलीप m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*दिलीर *Pilz.*

दिल्क् m. N. pr. eines Mannes.

1. दिव्, दीव्यति, °ते 1) *schleudern, werfen* Bhaṭṭ. — 2) *strahlen* Bhâg. P. दीव्यति = द्योत्यते Sâj. zu ṚV. 1,1,1 (S. 44, Z. 13). — 3) Würfel (*Acc.) *werfen,* mit Würfeln (Instr.) *spielen, würfeln mit Jmd* (Instr.), — *um* (Acc. Maitr. S. 1,6,11. Instr., Dat. oder *Gen.) — 4) *mit* (सार्धम्) *Jmd wetten auf* (Dat.). — 5) *spielen, scherzen, tändeln, — mit* (Acc. Bhaṭṭ.). — 6) *mit Jmd spielen,* so v. a. *Jmd* (Acc.) *zum Besten haben.* — 7) *Etwas* (Gen.) *auf's Spiel setzen* Bhaṭṭ. — 8) *freies Spiel haben, sich frei bewegen können, ausgelassen sein, sich freuen.* — 9) **Jmd* (Acc.) *loben.* — 10) **schlafen.* — 11) **gehen, sich bewegen.* — Caus. देवयति 1) *Jmd* (Acc.) *würfeln lassen.* — 2) *spielen —, tändeln lassen* (nach dem Comm.) Bhâg. P. 3,20,22. — *Desid. दिदेविषति und दुद्यूषति Kâç. zu P. 7,2,49. — Caus. vom Desid. दुद्यूषयति *Jmd zum Spielen anreizen* Bhaṭṭ. — *Intens. देदिवीति, देद्योति, देदेति. — Mit अति 1) *höher würfeln.* — 2) *Etwas* (Acc.) *auf's Spiel setzen.* — Mit अधि in °देवन. — Mit अभि in °देवन. — Mit आ in आदेवन. — Mit प्र 1) *werfen, schleudern* Bhaṭṭ. — 2) *würfeln, spielen um;* mit Acc. (Pat. zu P. 2,3,60) und *Gen. — Mit प्रति 1) **entgegenwerfen.* — 2) *gegen Jmd* (Acc.) *würfeln.* — 3) **beim Würfeln Etwas* (Gen. oder Acc.) *dagegensetzen* 236,32. — Mit वि 1) *würfeln —, spielen um;* mit Acc. Kap. S. 7,4. — 2) *spielen, tändeln.*

2. दिव्, देवति, °ते; Partic. द्यून *geplagt, gequält* Bhoǵa-Pr. 87,7. — Caus. देवयति (अर्दने), °ते (परिकूजने). Ohne Präposition nicht zu belegen. — Mit आ in आद्यून. — Mit परि Act. und Med. (Bhaṭṭ.) *jammern, wehklagen.* पर्यूद्यून *in Elend versetzt, in einer jämmerlichen Lage sich befindend.* — Caus. °देवयति und °ते *jammern, wehklagen, Jmd* (Acc.) *bejammern, — beklagen.* परिदेवित *kläglich.*

3. दिव्, द्यु, दिउ् (Nom. Sg. von द्यो) 1) m. f. *der Himmel.* दिवं गम् oder या *zum Himmel gehen;* auch so v. a. *sterben.* — 2) m. n. (spät) *Tag.* अनु द्यून् *Tag für Tag, täglich;* अभि द्यून् *im Laufe der Tage, lange Zeit;* द्युभिः und उप द्युभिः *bei Tage und im Laufe der Tage, lange Zeit.* Nach den Lexicographen Nom. द्युस्. — 3) m. *a) Helle, Glanz.* Nur Instr. Pl. द्युभिस्. — *b) Feuersglut.* Nur Instr. Pl. द्युभिस्. Nach den Lexicographen *Feuer* (Nom. द्युस्). — 4) f. als Personification *eine Tochter Pragâpati's.*

दिव् n. 1) *der Himmel.* — 2) *Tag.* Nur in der Verbindung दिवे दिवे *Tag für Tag, täglich.*

दिवकृत्य n. Kathâs. 52,410 fehlerhaft für दिन°.

दिवङ्गत Adj. *im Himmel wohnend, himmlisch.*

दिवंगम Adj. *zum Himmel gehend, — führend, — sich erhebend.*

दिवदर्श m. Pl. *eine best. Schule des* AV.

*दिवन् m. *Tag.*

दिवःश्येनी f. Bez. *bestimmter* Ishṭi.

दिवस m. (*n.) 1) *der Himmel.* — 2) *Tag.*

दिवसकर und दिवसकृत् m. *die Sonne.*

दिवसक्रिया f. = दिनकर्तव्य.

दिवसक्षय m. *Neige des Tages, Abend* 39,33.

दिवसचर Adj. *am Tage wandelnd* (Thier).

दिवसच्छिद्र n. = दिनच्छिद्र Hemâdri 1,76,22.

दिवसतिथि m. *der Tagtheil eines lunaren Tages.*

दिवसनाथ m. *die Sonne.*

दिवसनिरीक्षक m. *eine Art Asket* Kâraṇḍ. 81,7.

दिवसभर्तृ m. *die Sonne.*

दिवसमुख n. *Tagesanbruch* 292,16. Ragh. 5,76.

दिवसमुद्रा f. *Tagelohn.*

दिवसवार m. *Wochentag.*

दिवसविगम m. *Neige des Tages.*

दिवसव्यापार m. *Tagewerk* (das Sichwaschen u. s. w.) Kâd. 52,17.

दिवसान्तर Adj. *am erstem Tage seines Lebens stehend.*

दिवसी Adv. mit कर् *zum Tage machen* (die Nacht).

दिवसेश्वर m. *die Sonne.*

दिवस्पति m. 1) Bein. *a)* Indra's. — *b)* Vishṇu's. — 2) N. pr. *a)* des Indra im 13ten Manvantara. — *b)* eines Mannes.

दिवस्पृथिवी f. Du. *Himmel und Erde.* Zu belegen nur °पृथिव्योस्.

दिवस्पृश् Adj. *den Himmel berührend, an den H. streifend, bis zum H. reichend, — dringend.*

दिवा Adv. *am Tage.* Nicht selten als Subject (184,25) oder am Anf. eines Comp. so v. a. *Tag* im Gegensatz zur *Nacht.*

दिवाकर 1) m. *a) die Sonne.* — *b) ein* Âditja. — *c) *Krähe.* — *d) *eine best. Blume* und *Calotro-

pis gigantea. — *e*) N. pr. α) eines Âditja. — β) eines Rakshas VP.² 2,293. — γ) verschiedener Männer. Auch °भट्ट. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

दिवाकरमित्र m. N. pr. eines Mannes Harshak. 201.

दिवाकरवत्स m. N. pr. eines Autors.

दिवाकरवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,2.

दिवाकरसुत Patron. 1) m. *des Planeten Saturn.* — 2) f. आ *der* Jamunâ.

दिवाकरोद्योत m. Titel eines Werkes.

दिवाकीर्ति m. 1) *ein* Kaṇḍâla. — 2) **Barbier.* — 3) **Eule.*

दिवाकीर्त्य 1) Adj. *a) was bei Tage herzusagen, auszusprechen ist;* n. Bez. *bestimmter Recitationen* oder *Gesänge.* — *b) mit einer bei Tage stattfindenden Recitation versehen.* — 2) m. *ein* Kaṇḍâla in अक्तर्दिवा°.

दिवागण m. = अह्नर्गण 2) Ganit. Grah. 8.

दिवाचर und °चारिन् (Mân. Gṛhj. 2,12) Adj. *bei Tage wandelnd.*

*दिवाटन m. *Krähe.*

दिवातन Adj. (f. ई) *diurnus.*

दिवातर Adj. dass.

दिवातिथि m. *ein bei Tage kommender Gast.*

दिवादि m. *der erste Theil des Tages, der Morgen* Gaut.

दिवानक्तम् (in der ältern Sprache दिवा नक्तम्) Adj. *bei Tage und bei Nacht* 176,16. Als Nominativ *Tag und Nacht* Bhâg. P. 5,22,5.

दिवानिद्रा f. *das Schlafen am Tage.*

दिवानिशम् Adv. *bei Tage und bei Nacht* 121,18.

दिवान्ध 1) Adj. *bei Tage blind.* — 2) m. *Eule.* — 3) *f. आ *ein best. Nachtvogel.*

दिवान्धकी f. *Moschusratte.*

दिवापति m. *der 15te Monat.*

*दिवापुष्ट m. *die Sonne.*

*दिवाप्रदीप m. *eine Lampe am hellem Tage,* bildlich von *einem Menschen, der verdunkelt wird.*

दिवाभीत m. 1) *Eule* Comm. zu Âpast. Çr. 15, 19,4. — 2) **Dieb.* — 3) *eine am Tage sich schliessende Blüthe.*

*दिवाभीति m. *Eule.*

दिवाभूत Adj. *hell wie der Tag geworden, — seiend, hell erleuchtet.*

*दिवामणि m. *die Sonne.*

*दिवामध्य n. *Mittagszeit.*

*दिवामन्य Adj. (f. आ) *für Tag gehalten werdend, wie T. erscheinend.*

दिवामिथुनिन् Adj. *bei Tage den Beischlaf verübend.*

दिवारात्रम् Adv. *bei Tage und bei Nacht.* Als Nominativ *Tag und Nacht.*

दिवार्क m. N. pr. eines Fürsten.

*दिवावसान n. wohl fehlerhaft für दिनावसान.

दिवावसु Adj. vielleicht *am Tage herrlich* RV.

दिवाशय 1) Adj. *am Tage schlafend.* Nom. abstr. °ता. — 2) m. *das Schlafen am Tage.*

दिवासंचर Adj. = दिवाचर.

दिवास्वपन n. und °स्वप्न (Gaut.) m. n. *das Schlafen am Tage.*

दिवास्वाप m. dass.

*दिवास्वापा f. *ein best. Nachtvogel.*

*दिवि m. = *किकीदिवि, किकिदीवि.

दिविक्षय und दिविक्षित् Adj. *im* oder *am Himmel wohnend.*

दिविगत Adj. *im Himmel weilend;* m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

दिविगमन m. *Planet, Gestirn.*

दिविचर Adj. *am Himmel wandelnd.*

दिविचारिन् Adj. dass.; m. *ein Himmelsbewohner.*

दिविज Adj. *im Himmel geboren;* m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

दिविजा Adj. *im* oder *am Himmel geboren.*

दिविट् Adj. *zum Himmel gehend.*

दिविटमत् Adj. *am Himmel —, zum H. gehend, himmlisch.* Instr. *himmelwärts.*

दिविषद् Adj. *zum Himmel flehend.*

दिविषोनि Adj. *im Himmel den Ursprung habend.*

दिविर m. 1) *=देवर *des Mannes Bruder* Gal. — 2) دبير, *Schreiber* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 87,12. Râǵat. °पति Ind. Antiq. 6,10.

दिविरकिशोर m. N. pr. eines Dichters.

दिविरथ m. N. pr. verschiedener Männer.

दिविश्रित् Adj. *im Himmel den Aufenthalt nehmend.*

दिविषद् 1) Adj. *im Himmel wohnend* Mân. Çr. 1,1,2. — 2) m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott* Bâlar. 220,20. Prasannar. 133,18. — 3) *Planet* Ganit. Pratjabd. 27.

दिविषद्धन् m. *der Luftraum* Daçak. 3,10.

दिविषद्भ Adj. *auf den Himmel sich stützend.*

दिविषि f. *Andacht, Andachtsübung, Feier.* Gewöhnlich Loc. Pl.

दिविष्ठ 1) Adj. (f. आ) *im Himmel seinen Aufenthalt habend.* — 2) m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

दिविसद् Adj. = दिविषद् 1).

दिविस्थ Adj. = दिविष्ठ 1).

दिविस्पृश् und °स्पृशत् Adj. *an den Himmel rührend,— streifend, zum H. dringend.*

*दिवी f. *eine Ameisenart.*

दिवीजक m. N. pr. eines Sohnes des Lambodara VP. 4,24,12. द्वीलक v. l.

दिवीश m. *Herr im Himmel.* Pl. Bez. der Âditja, Vasu und Rudra Hemâdri 1,350,10. 11.

*दिवोकस् m. = दिवौकस् 1) 3).

दिवोजा Adj. *vom Himmel stammend.*

दिवोदास m. N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl.

दिवोदासेश्वर n. Name eines Liṅga.

दिवोदुह् Adj. *vom Himmel milchend.*

*दिवोद्भवा f. *Kardamomen.*

दिवोरुच् Adj. *vom Himmel leuchtend.*

दिवौकःपति m. Bein. Indra's Prasannar. 144,16.

दिवौकस् m. 1) *ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — 2) *Planet* Ganit. Bhagrah. 3. — 3) **Cuculus melanoleucus.* — 4) **Biene.* — 5) **Antilope.* — 6) **Elephant.*

दिवौकस m. = दिवौकस् 1).

*दिव्य्, दिव्यति *nach dem Himmel ein Verlangen haben.*

दिव्य, दिविश्र 1) Adj. (f. श्री) *a) himmlisch* (Gegensatz *irdisch*), *den Himmel —, die himmlischen Erscheinungen betreffend* MBh. 5,48,99. — *b) göttlich* (Gegensatz *menschlich*). — *c) wunderbar, magisch* MBh. 3,287,19. 290,7. — *d) himmlisch schön, prachtvoll, prächtig* 131,15. — 2) m. *a) ein best. Thier* Varâh. Bṛh. S. 88,9. — *b)* **Gerste.* — *c)* **Bdellion.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. दिव्या *a)* **Emblica officinalis.* — *b)* **Terminalia Chebula.* — *c)* **Asparagus racemosus.* — *d)* **grober Kümmel.* — *e)* **weisses* Dûrvâ-*Gras.* — *f)* *=ब्राह्मी, मेदा und वन्ध्याकर्कोटकी. — *g)* **ein best. Parfum.* — *h)* N. pr. α) einer buddh. Göttin. — β) *einer Apsaras. — 4) n. *a) das Himmlische, himmlisches Gut;* Pl. *die himmlischen Räume.* — *b) Gottesurtheil* 215,22. — *c) Schwur, eidliches Versprechen.* — *d)* **Gewürznelken.* — *e)* **eine Art Sandelholz.* — *f)* Titel einer Grammatik.

दिव्यक m. 1) *eine Schlangenart.* — 2) *ein best. Thier,* = दिव्य und धन्वन Varâh. Bṛh. S. 88,18.

दिव्यकट n. N. pr. einer Stadt.

दिव्यकुण्ड n. N. pr. eines Sees in Kâmarûpa.

दिव्यक्रिया f. *Anwendung eines Gottesurtheils.*

*दिव्यगन्ध 1) m. *Schwefel* Râǵan. 13,71. — 2) f. आ *a) grosse Kardamomen* Râǵan. 6,86. — *b) eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,148. — 3) n. *Gewürznelken.*

*दिव्यगायन m. *ein* Gandharva.

1. दिव्यचक्षुस् n. *ein himmlisches, über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge.*

2. दिव्यचक्षुस् 1) Adj. *a) ein himmlisches, über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge habend, — für Etwas* (im Comp. vorangehend). — *b) *ein prächtiges Auge habend. — c) *blind.* — 2) *m. *a) Affe. — b) ein best. Parfum.*

दिव्यज्ञान Adj. *eine göttliche, übermenschliche Einsicht besitzend* 63,30.

दिव्यतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दिव्यता f. *göttliche Natur* Naish. 9,42.

*दिव्यतुम्बी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*दिव्यतेजस् f. *eine best. Pflanze.*

दिव्यत्व n. *göttliche Natur.*

दिव्यदर्शिन् Adj. *ein himmlisches, über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge habend.*

1. दिव्यदृश् Adj. *eine Kenntniss von den himmlischen Erscheinungen habend;* m. *Astrolog.*

2. दिव्यदृश् Adj. = दिव्यदर्शिन्.

दिव्यदृष्टि f. = 1. दिव्यचक्षुस्.

दिव्यदेवी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*दिव्यदोहद n. *ein Verlangen der Götter.*

दिव्यनदी f. *ein himmlischer Strom.*

दिव्यनारी f. *eine* Apsaras 322,28.

*दिव्यपञ्चामृत n. *Milch, saure Milch, geschmolzene Butter, Honig und Zucker.*

दिव्यपाटल m. *ein best. Baum.*

दिव्यपुरुष m. *ein göttliches Wesen, Halbgott, Geist* Uttarar. 31,11 (43,3).

*दिव्यपुष्प 1) m. *Nerium odorum* Râgân. 10,12. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

*दिव्यपुष्पिका f. *eine Art Calotropis.*

दिव्यप्रज्ञानशालिन् Adj. = दिव्यज्ञान 116,32.

दिव्यप्रश्न m. *Befragung der Himmelserscheinungen, Augurium coeleste.* दिव्याः प्रश्नाः v. l. MBh. 5, 48,99.

दिव्यमन्त्र m. *die Silbe* ओम् Amrt. Up. 20.

दिव्यमान n. *das Messen der Zeit nach Tagen und Jahren der Götter.*

दिव्यमानुष m. = दिव्यपुरुष.

दिव्ययमुना f. N. pr. eines Flusses in Kâmarûpa.

*दिव्यरत्न n. = चिन्तामणि 1) *a*).

*दिव्यरथ m. *Götterwagen.*

*दिव्यरस m. *Quecksilber* Râgân. 13,102.

दिव्यरसेन्द्रसार Titel eines Werkes.

दिव्यरूप Adj. (f. आ) 1) *göttlich gestaltet* 129,4. — 2) *schöngestaltet, schön* Pañkad.

*दिव्यलता f. *Sanseviera zeylanica.*

*दिव्यवस्त्र m. *eine best. Blume.*

दिव्यविज्ञानवत् Adj. = दिव्यज्ञान 123,27.

दिव्यश्रोत्र n. *ein göttliches, Alles vernehmendes Ohr.*

दिव्यसंकाश Adj. *von himmlischem Aussehen, an den Himmel erinnernd* 87,6.

दिव्यसंग्रह m. Titel eines Werkes.

दिव्यसानु m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*दिव्यसार m. *Shorea robusta* Râgân. 9,81.

दिव्यसूरि m. N. pr. eines Mannes. °चरित n. und °प्रभावदीपिका f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

दिव्यस्त्री f. *eine* Apsaras.

दिव्यस्रगनुलेपिन् Adj. *mit prachtvollen Kränzen und Salben geschmückt* Hemâdri 1,593,2 (°लेपिनं zu lesen).

दिव्यांशु m. *die Sonne* (?).

दिव्याकृति Adj. *von himmlischer Gestalt, überaus schön* 112,22.

दिव्याङ्गना f. *eine* Apsaras Daçak. 17,10.

दिव्यादिव्य Adj. *halb göttliche, halb menschliche Natur habend.*

दिव्यावदान n. Titel eines buddh. Werkes.

दिव्येलक m. *eine Schlangenart.*

*दिव्योदक n. *Regenwasser.*

दिव्योपपादुक Adj. *auf übernatürliche Weise entstehend.*

दिव्यौघ m. Pl. *eine Klasse von* Mantra-*Verfassern bei den* Çâkta.

दिव्यौषध n. *Wundermittel, Zaubertrank* 172,10.

दिव्यौषधि f. *rother Arsenik* Bhâvapr. 4,55.

1. दिश्, दिदेष्टि, दिशति; selten Med. 1) *zeigen, vor —, aufweisen, sehen lassen* Ṛv. 8,82,15. *vorführen* (einen Zeugen). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen, assignare, gewähren.* करम् so v. a. *Tribut zahlen.* — 3) *anordnen, anbefehlen* R. ed. Bomb. 2,82,22. Mit einem Infin. *heissen.* — 4) Partic. दिष्ट *a) auf den hingewiesen worden ist. — b) angewiesen, zugewiesen, vorgezeichnet, festgesetzt, bestimmt. — c) angewiesen,* so v. a. *der eine Anweisung erhalten hat.* — Caus. देशयति (ausnahmsweise Med.) 1) *Etwas zeigen, anweisen.* — 2) *mittheilen, lehren* (buddh.). — 3) *bekennen, beichten* (buddh.). — 4) *Jmd anweisen.* — Intens. देदिष्टे, देदिशती Partic. 1) *aufweisen.* — 2) *erweisen, darthun, bewähren.* Pass. (देदिश्यते) *sich zeigen, — erproben.* — 3) *dringend anweisen, heischen.* — Mit अति 1) *hinüberweisen, übertragen, — auf, ausdehnen auf* (Gen.). — 2) *Etwas anweisen, zuweisen.* — 3) *speciell angeben* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,3. Comm. zu Njâjam. 7,2,1. — Mit अधि *überweisen* Ṛv. 10,93,15. — Mit अनु 1) *hinweisen auf* (Acc.). — 2) *Jmd* (Dat. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen* Âçv. Grhj. 4,7,23. — 3) *Jmd anweisen, auffordern.* — 4) *anweisen,* so v. a. *lehren* Saṃhitopan. 29,5. — Mit समनु *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen.* — Mit अप 1) dass. — 2) *anzeigen, angeben.* — 3) *fälschlich angeben, vorgeben, vorschützen* Kathâs. 26,92. Prasannar. 14,18. — Mit व्यप 1) *darstellen, bezeichnen, nennen.* — 2) *fälschlich bezeichnen, vorgeben, vorschützen* Prasannar. 22,10. — Mit अभि *hinweisen auf* (Acc.). — Mit अव *erweisen.* — Intens. (अवदेदिशम्) *Jmd Etwas berichten,* mit doppeltem Acc. — Mit समव *hinweisen, in Bezug auf Etwas erklären.* — Mit आ 1) *zielen auf, es auf Jmd abgesehen haben, Jmd bedrohen;* mit Acc. Ṛv. 9,52,4. 10,133,4. 134,2. AV. 6,6,2. — 2) *Jmd treffen;* vgl. आदिश. — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen.* Statt des Dat. auch Instr. Bhâg. P. — 4) *Etwas anzeigen, mittheilen, verkünden, lehren.* — 5) *bestimmen, bezeichnen, benennen.* — 6) *von Jmd* (Acc.) *aussagen, vorhersagen* 327,33. — 7) *die Weisung geben, Etwas vorschreiben, anbefehlen.* यानम् so v. a. *den Wagen bestellen, — kommen lassen.* — 8) *Jmd* (Acc.) *anweisen, Jmd den Befehl geben, Jmd abordnen;* das Wozu im Loc., Dat., Infin. oder mit °अर्थम्. मा स्मैवमादिश so v. a. *geruhe nicht so zu reden* Kathâs. 60,118. — 9) *Jmd verweisen in* oder *nach* (Loc.). — 10) *sich Etwas vorschreiben, sich unterziehen;* mit Acc. — 11) *es mit Etwas* (Acc.) *versuchen.* — Caus. 1) *zeigen, anweisen* (den Weg) 300,31. — 2) *Jmd anzeigen, angeben.* — Intens. (आदेदिशान) *zielen —, es abgesehen haben auf* (Acc.). — Mit अन्वा *wieder erwähnen, — nennen.* — Mit अभ्या *auf Jmd zielen, es abgesehen haben auf* (Acc.). — Mit उपा 1) *anweisen, zuweisen.* — 2) *anzeigen, mittheilen, verkünden.* — 3) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen.* — Mit निरा, °दिष्ट *ausbezahlt.* — Mit प्रत्या 1) *eine Anweisung geben, vorschreiben, anbefehlen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas wiederberichten.* — 3) *Jmd vorladen.* — 4) *zurückweisen, abweisen.* — 5) *Jmd zurückweisen,* so v. a. *überwinden, besiegen.* — 6) *besiegen,* so v. a. *übertreffen* 112,25. — Mit व्या 1) *einzeln anweisen, — zuweisen, — zutheilen, zutheilen* überh. — 2) *anweisen, anzeigen.* — 3) *anweisen, auseinandersetzen, lehren.* — 4) *die Weisung geben, Etwas vorschreiben, anbefehlen.* — 5) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl, einen Auftrag ertheilen, abordnen* (das Wozu im Loc., Dat. oder mit °कारणात्, das Wohin im Loc.), *absenden zu* (प्रति oder Dat.).

— 6) *von Jmd* (Acc.) *aussagen, vorhersagen.* — Mit समा 1) *anweisen, zuweisen, zutheilen.* — 2) *Etwas aussagen, verkünden, Jmd* (Dat. oder Gen.) *zu wissen thun* Pañkat. 231, 6. *lehren.* — 3) *bestimmen, bezeichnen, nennen.* — 4) *Jmd bezeichnen als, von Jmd aussagen, voraussagen;* mit doppeltem Acc. oder eine directe Rede mit इति st. des zweiten Acc. — 5) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen, Jmd auffordern, beauftragen, abordnen* (das Wozu im Dat., Infin. oder mit °अर्थम्, das Wohin im Loc.), *absenden zu* (प्रति), *befehlen* (ohne Obj.). — Caus. *befehlen* (ohne Obj.). — Mit प्रतिसमा 1) *entgegnen, erwiedern.* — 2) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen.* — Mit उद् 1) *hinausstrecken,* — *gegen* (Acc.). — 2) *anzeigen, bezeichnen, angeben, bestimmen.* — 3) *hinweisen auf,* so v. a. *sprechen von, meinen.* — 4) *bezeichnen als, unter Etwas Etwas meinen;* mit doppeltem Acc. उद्दिष्ट bei den Lexicographen *gemeint in der Bedeutung von* (Loc.). — 5) *von Jmd* (Acc.) *aussagen, verkünden, vorhersagen.* — 6) *hinweisen auf,* so v. a. *vorschlagen* —, *anbieten als;* mit doppeltem Acc. — 7) *anweisen, auseinandersetzen, lehren.* — 8) Absol. उद्दिश्य mit Acc. *mit Hinweisung auf,* so v. a. (schleudern) *gegen, auf* (auch mit Hinzufügung von लक्ष्यम् *Ziel*), (legen, setzen) *auf,* (sich begeben) *nach, zu,* (sprechen) *zu,* (die Rede richten) *an,* (Rede) *von,* (einladen) *zu; für, wegen, in Rücksicht auf, in Anbetracht* —, *in Betreff* —, *im Namen von.* अलंकारान्नज्ञान् u. s. w. उद्दिश्योद्दिश्य सर्वेभ्यो देहि so v. a. *dem Einen dieses, dem Andern jenes.* — Mit अभ्युद् *in Bezug auf Etwas hinaufzeigen* Mân. Grhj. 1, 9. 17. — Mit समुद् 1) *vollständig mittheilen, mittheilen, angeben, aufführen, erwähnen.* — 2) *bezeichnen als, nennen;* mit doppeltem Acc. — 3) *sich in eine Erörterung einlassen mit* (Instr.) Ait. Âr. 469, 14. — 4) Absol. समुद्दिश्य mit Acc. *mit Hinweisung auf,* so v. a. (schleudern) *gegen, auf; für, wegen, in Berücksichtigung* —, *zu Ehren von.* त्वया गन्तव्यम् — वनवासं समु° so v. a. वनवासाय *um im Walde zu leben,* दत्ता — अभिमन्युं समु° so v. a. अभिमन्यवे. — Mit उप 1) *hinweisen* —, *zeigen auf* (Acc.). — 2) *anzeigen, anweisen, angeben, auseinandersetzen, lehren.* — 3) *erwähnen, aufführen, reden von* (Acc.). — 4) *anrathen, rathen zu* (Acc.). — 5) *festsetzen, vorschreiben.* — 6) *Jmd anweisen, unterweisen, belehren* 140, 7. 257, 31. *Jmd Etwas beibringen* (mit doppeltem Acc.). — 7) *befehlen* —, *herrschen über* (Acc.). — उपदिष्ट Hariv. 8438 fehlerhaft für उपविष्ट. — Mit प्रत्युप 1) *einzeln auseinandersetzen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zurücklehren.* — Mit समुप 1) *zeigen, hinweisen auf* (Acc.). — 2) *Jmd Etwas lehren,* so v. a. *theilhaftig werden lassen;* mit doppeltem Acc. — Mit नि in निदेश. निदिष्ट Pañkat. 235, 21 fehlerhaft für निर्दिष्ट. — Mit निस् 1) *hinweisen* —, *zeigen auf* (Acc.) 308, 1. — 2) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas* oder *Jmd* (Acc.) *anweisen, zuweisen, bestimmen.* निर्दिष्ट *Jmd* (Gen.) *zugewiesen,* so v. a. *unter seinem Schutz stehend* 219, 5. — 3) *bezeichnen, angeben, näher bestimmen, nennen.* — 4) *erklären für, ansehen* —, *annehmen als;* mit doppeltem Acc. — 5) *verkünden, ankündigen, voraussagen.* — 6) *von Etwas* (Acc.) *auf Etwas* (Dat.) *aussagen, von Etwas aussagen, dass es Etwas bewirken werde.* — 7) *Jmd Etwas anrathen,* mit doppeltem Acc. — 8) निर्दिष्ट = *पण्डित Gal. — Desid. निर्दिदिक्षति *angeben* —, *näher bestimmen wollen.* — Mit अभिनिस् 1) *bezeichnen, hindeuten auf.* — 2) *bezeichnen als, erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. — 3) *festsetzen, einsetzen, bestimmen.* — Mit प्रतिनिस् *zurückweisen* TS. Prât. Comm. — Mit विनिस् 1) *überweisen, bestimmen für* (Loc.). — 2) *bezeichnen, angeben, als vorhanden bezeichnen, annehmen.* — 3) *bezeichnen als, erklären für;* mit doppeltem Acc. — 4) *verkünden, ankündigen.* — 7) *bestimmen, beschliessen.* — 8) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *anweisen, mit Etwas beauftragen.* — Mit परा *wegsprechen.* — Mit परि 1) *anzeigen, angeben, als vorhanden bezeichnen, annehmen.* — 2) *ausersehen* TBr. 3, 2, 2, 4. — Mit प्र 1) *anzeigen, bezeichnen, angeben, anweisen, kundthun.* — 2) *anordnen, vorschreiben.* — 3) *Jmd anweisen, auffordern, antreiben.* — 4) *zuweisen, zutheilen, zukommen lassen, gewähren* MBh. 1, 170, 37. — Caus. *Jmd auffordern, antreiben.* — Intens. (प्रेदिदिशत्) *aufmuntern.* — Mit अभिप्र Caus. *auffordern, antreiben.* — Mit संप्र 1) *anzeigen, bezeichnen, angeben.* °दिष्ट so v. a. *bekannt als* (Nom.). — 2) *mit Bestimmtheit angeben, nachweisen.* — 3) *Jmd anweisen, unterweisen.* — संप्रदिश्य MBh. 5, 7208 fehlerhaft für °दृश्य. — Mit प्रति Caus. 1) *anzeigen, bezeichnen, angeben* MBh. 12, 365, 9. — 2) *gestehen, beichten* Kâraṇḍ. 31, 5. — Mit सम् 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen.* — 2) *zuweisen,* so v. a. *für Jmd bestimmen, zu geben versprechen.* — 3) *erklären, einen Ausspruch thun, eine Anweisung* —, *einen Auftrag geben, Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas* (Acc.) *auftragen.* अभिदृति Adv. *einer Botin einen Auftrag geben.* — 4) *Jmd* (Acc.) *anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen, Jmd beauftragen, Jmd eine Anweisung geben in Betreff von* (प्रति). — 5) *Jmd Etwas anbefehlen, auftragen;* mit doppeltem Acc. 60, 27. — 6) *Jmd mit einem Auftrage zu Jmd* (Dat.) *abordnen.* — Caus. *Jmd auffordern eine Erklärung zu geben, sich über Etwas auszusprechen.* v. l. (MBh. 14, 17, 5) संचोदित st. संदेशित. — Mit अनुसम् *überweisen.* — Mit प्रतिसम् 1) *Jmd* (Acc. oder कुस्ते mit Gen. Kâd. 2, 29, 3) *einen Rückauftrag geben,* — *an Jmd* (Gen.). — 2) *Jmd anweisen.*

2. दिश् f. 1) *Richtung, Himmelsrichtung, Himmelsgegend.* दिशि दिशि *allerwärts, nach allen Richtungen hin* 172, 8. Pl. so v. a. *alle Himmelsgegenden* und *die ganze Welt* (LA. 89, 13). Von einem Erschrockenen heisst es, *dass er nach allen Himmelsgegenden aussehe,* 320, 14. दिशो ऽन्तात् so v. a. *vom Ende der Welt* 291, 5. Es werden 4, 5, 6, 7, 8, 9 (Suparṇ. 28, 3) und 10 *Himmelsrichtungen* angenommen. एता दश दिशः elliptisch so v. a. *alle Wege stehen dir offen, gehe wohin es dir beliebt.* दिशां व्रतं दशानुगानम् Name eines Sâman. — 2) Bez. *der Zahl zehn.* — 3) *Gegend, Ort* 113, 32. — 4) *Raum* (neben काल *Zeit*) Kap. 2, 12. — 5) *die Fremde.* — 6) *Andeutung, Hinweis, Anweisung, Beispiel.* — 7) *Art und Weise.* — 8) *die Spur eines Bisses.* — 9) N. pr. *a*) eines Flusses. — *b*) Pl. = दिश 2) *b*) VP. 1, 8, 9.

3. *दिश् volksthümlich = दृश् *sehen* Mahâbh. (K.) 259, 14.

दिश 1) am Ende eines adv. Comp. (°म्) = 2. दिश् 1). — 2) f. आ *a*) *Richtung, Himmelsrichtung.* — *b*) N. pr. der Gattin des Rudra Bhîma Hemâdri 1, 799, 3; vgl. 2. दिश् 9) *b*).

*दिशम् f. = 2. दिश् 1).

दिशस्य, °स्यति v. l. des SV. statt दृशस्य des RV.

दिशागज m. = दिक्करिन्.

दिशाचक्षुस् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

दिशापाल m. 1) = दिक्पाल. — 2) = दिक्करिन्.

*दिशोदएड m. wohl *eine best. Himmelserscheinung.*

दिशोभाग Adj. Pañkat. 232, 16. 18 fehlerhaft für दिशोभाज्.

दिशोभाज् Adj. *das Weite suchend* Pañkat. ed. Bomb. 4, 43, 17. 19.

दिशोयायिन् Adj. *sich nach allen Richtungen verbreitend* Kâd. 2, 46, 19.

दिश्य 1) Adj. *auf die Himmelsgegenden, den Horizont bezüglich, denselben gehörig, dort befindlich.* — *b*) *dem Raum eigen.* — *c*) *der Fremde angehörig, ausländisch* (Waare) Çiç. 3, 76. — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

दिष्ट 1) Adj. s. u. 1. दिश्. — 2) m. *a*) **Zeit.* —

b) N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata. — 3) n. *a*) *der angewiesene Ort.* — *b*) *Anweisung, Befehl, Beschluss.* — *c*) *Bestimmung, Fatum, Lebensziel.* — *d*) *Ziel* überh. — *e*) in der Dramatik *die Schilderung eines Naturereignisses.*

दिष्टकारिन् Adj. *einen Befehl ausführend* oder *dem Fatum gemäss verfahrend* Bhâg. P. 4,28,1.

दिष्टदृश् Adj. *das Fatum —, die früheren Werke schauend* Bhâg. P. 4,21,22.

दिष्टपर् Adj. *der sich auf das Schicksal verlässt, Fatalist* Spr. 3323.

दिष्टभाव m. *Vorherbestimmung*, so v. a. *Tod* Spr. 6311.

दिष्टभुज् Adj. *geniessend, was einem bestimmt worden ist, den Lohn seiner Werke erntend* Bhâg. P. 7,13,39.

दिष्टान्त m. *das vorherbestimmte Ende, Tod.*

दिष्टि f. 1) *Anweisung, Vorschrift.* — 2) *glückliche Fügung.* Nur Instr. दिष्ट्या als Ausruf der Freude so v. a. *o die glückliche Fügung! dem Himmel sei Dank!* — 3) *ein best. Längenmaass.*

दिष्टिवृद्धि f. *Beglückwünschung* Kâd. 61,19 (दिष्ट° gedr.). 78,17. Harshaḱ. 97,13.

*दिष्टु Adj. = देष्टु *freigebig.*

1. दिह्, देग्धि, देग्धे, °ते, दिहानँ; *bestreichen, verstreichen, verkitten, salben.* दिग्ध 1) *bestrichen, besalbt, beschmiert, besudelt, —mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *bestrichen*, so v. a. *gestreift —, berührt von* (Instr.). — Mit अनु, °दिग्ध *überzogen —, belegt mit* (im Comp. vorangehend) Ḱaraka 6,18. — Mit अभि 1) *umwinden* Âpast. Çr. 15,17,8. — 2) अभिदिग्ध *geglättet*, so v. a. *blank, scharf.* — Mit अव *bestreichen, beschmieren.* — Mit आ, आदिग्ध *bestrichen —, besalbt —, beschmiert mit* (im Comp. vorangehend). — Mit उद् *aufwerfen, aufschütten.* — Mit उप, उपदिग्ध 1) *beschmiert —, belegt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *fett* (Gegensatz *mager*) Varâh. Bṛh. S. 67,1. — Mit नि, निदिग्ध *klebend an* (Loc.). — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit *निस्, निर्दिग्ध *fett* (Gegensatz *mager*). — Mit परि *belegen, überziehen.* — Mit प्र *beschmieren, bestreichen, salben.* प्रदिग्ध *beschmiert —, bestrichen —, besalbt —, befleckt —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit सम् 1) *beschmieren, bestreichen, überziehen.* — 2) Med. (संदिग्धे Bhâm. 2,10. संदिहान und संदेहमान) und Pass. *in Zweifel —, in Ungewissheit sein, — über* (Loc.) Ârjav. 57,12. *dem Zweifel unterliegen, zweifelhaft sein* Çâṁk. zu Bâdar. 4,3,15. — 3) Pass. *verwechselt werden mit* (Instr.). — 4) Partic. संदिग्ध *a) beschmiert —, bestrichen —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *verwechselt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c*) *zweifelhaft, ungewiss, unsicher* (Schiff Gaut.). — *d*) *zweifelhaft* von einer Person, so v. a. *beschollten* Jolly, Schuld. 306. — *e*) *zweifelhaft*, so v. a. *undeutlich, nicht recht verständlich.* — *f*) *in Zweifel —, in Ungewissheit sich befindend, verzweifelnd an* (im Comp. vorangehend; der Commentar nimmt eine Verstellung der Worte, also Bed. *c*) an). — Caus. 1) संदेहयति *für Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *verwirren*, so v. a. *Jmd irre machen in.* — 2) Med. *in Zweifel —, in Ungewissheit sein.* संदेहमान v. l. für संदेहयान. — 3) संदेहित *in Frage gestellt, bedroht* Dhûrtan. 14. — Mit अभिसम् in अभिसंदेह.

2. दिह् in सुदिह्.

दिह्वा (दिल्क्षा?) f. N. pr. eines Frauenzimmers.

1. दी, दीयति, दयमान *schweben, fliegen.* — Intens. *enteilen, davonfliegen.* — Mit निस् *entfliegen.* — Mit परि *umherfliegen, umschweben, umfliegen.*

2. दी *scheinen* u. s. w. s. 1. दीदि.

3. दी mit अच्छ् s. 3. दीदि.

4.*दी, दीयते (त्ये). — Caus. दापयति. — Desid. दिदीषते und दिदासते. — Mit उप, °दाय. — Mit प्र, °दाय.

5.*दी f. *Vernichtung, Untergang.*

दीक्, दीक्षते (मौण्ड्येज्योपनयननियमव्रतादेशेषु) *sich weihen zur Begehung einer Feier*, insbes. *des Soma-Opfers;* mit Instr. (Bhâg. P.) oder Loc. des Opfers (Bhaṭṭ.). Perf. Act. दिदीक्षुस् mit caus. Bed. Bei den Buddhisten *sich zum Mönche weihen* für einen best. Orden (Loc.) Kâraṇḍ. 81,6. fgg. — Caus. दीक्षयति und °ते *Jmd* (Acc.) *weihen, — zu;* mit Dat. oder Instr. (Bhâg. P.). मरणाय *dem Tode weihen.* — दीक्षित s. bes. — Desid. दिदीक्षिषते *sich weihen lassen wollen.* — Mit अभि *sich weihen um* (Acc.) Tâṇḍja-Br. 5,9,4.5. — Mit उप Caus. *hinzuweihen.* — Mit सम्, संदीक्षित *zusammen —, mit Andern sich geweiht habend.*

दीक्षक m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,99.

दीक्षण 1) n. *a*) *das Sichweihen, Sichweihenlassen.* — *b*) *das Weihen.* — 2) f. आ *religiöse Vorbereitung zu* (im Comp. vorangehend).

दीक्षणीय 1) Adj. *auf die Weihe bezüglich, dazu gehörig* u. s. w. — 2) f. आ *Weihefeier.*

दीक्षणीयेष्टि f. *Weihefeier.*

दीक्षयितर् Nom. ag. *der da weiht.*

दीक्षा f. 1) *Weihe zu einer religiösen Feier, Uebernahme religiöser Observanzen zu einem best. Zwecke, die zu einem best. Zwecke unternommenen religiösen Observanzen selbst;* auch *ernstliche Vorbereitung* überh. Das Wozu im Comp. vorangehend. दीक्षातपसी Du. — 2) *das Sichweihen einer Person* oder *Sache, völlige Hingabe, das Aufgehen in* (im Comp. vorangehend). शाकदीक्षाभि: *dadurch, dass man einzig nur von Gemüse lebt.* — 3) *erste Bekanntschaft mit Etwas* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 9,11. 18,4. — 4) personificirt als Gattin des Soma, des Rudra Ugra (Hemâdri 1,799,3) oder Vâmadeva.

दीक्षाकरण n. *das Weihen.*

दीक्षाकारिन् Adj. *die Weihe verleihend.*

दीक्षाक्रमरत्न n. Titel eines Werkes.

दीक्षागुरु m. *ein in Etwas* (im Comp. vorangehend) *einweihender Lehrer* Bâlar. 293,5.

दीक्षातत्त्व n. Titel eines Werkes.

दीक्षापति f. *Herr der Weihe.*

दीक्षापत्त्र n. Pl. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 434.

दीक्षापय्, °यति *weihen.*

दीक्षापाल m. *Beschirmer der Weihe.*

दीक्षामय Adj. *in der Weihe bestehend.*

दीक्षामहोत्सव m., दीक्षारत्न n., दीक्षाविधान n., दीक्षाविनोद m., दीक्षाविवेक m. und दीक्षासेतु m. Titel von Werken.

दीक्षित Adj. 1) *der die Weihen erhalten hat, geweiht zu* (Dat., Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend). f. दीक्षिती Gop. Br. 1,5,24. Nom. abstr. दीक्षितत्व n. Ġaim. 6,5,39. — 2) *vorbereitet —, bereit zu* (Dat., Instr. oder im Comp. vorangehend) Râġat. 8,1503. दीक्षितं कर् *Jmd einweihen, vertraut machen.* — 3) häufig am Anf. und Ende von Personennamen; der Kürze wegen auch mit Weglassung des eigentlichen Namens.

दीक्षितठक्कुरराज m. N. pr. eines Mannes.

दीक्षितबालकृष्ण m. desgl.

दीक्षितयज्ञदत्त m. desgl.

*दीक्षितर् Nom. ag. von दीक्ष्.

दीक्षितवेषन n. *das Gewand eines Geweihten.*

दीक्षितवाद m. *der Ausspruch, dass Jmd geweiht sei.*

दीक्षितविमित n. *die für den zu Weihenden errichtete Hütte.*

दीक्षितसामराज m. N. pr. des Autors des Dhûrtanartaka.

दीक्षितावेदन n. *das Erklären, dass Jmd geweiht sei*, Vaitân.

दीक्षितीय Adj. *von einem* Dikshita *verfasst;* n. *ein solches Werk* Opp. Cat. 1.

दीति f. *Schein, Glanz* in सुदीति.

*दीद् Adj. *Untergang bereitend.*

1. दीदि, दीय्यति 3te Pl., दीय्यते, दीदयते (Conj.), दीदिहि und दिदीहि, अदीदेत्, Partic. दीय्यत् und दीय्यान. 1) *scheinen, glänzen, leuchten.* दीदिहि दीदिहासि (lies दीय्यहसि) दीदयेत्येषा ऽग्न्युपसमिन्धनः (sc. मन्त्रः) Âpast. Çr. 6,13,10. — 2) *Jmd* (Dat. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *zustrahlen.* — 3) *leuchten*, so v. a. *sich bemerklich machen.* — 4) *scheinen*, so v. a. *wohlgefallen.* दीय्यान *wohlgefällig, bewundert.* — Mit अभि *Etwas herbeistrahlen.* — Mit आ *bescheinen.* — Mit नि *Jmd* (Dat. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *herniederstrahlen.* — Mit प्र *hervorleuchten.* — Mit सम् 1) *zusammen scheinen.* — 2) *Etwas herbeistrahlen.*

2. दीदि Adj. *scheinend* in दीय्यग्नि.

3. दीदि, दीध्ये, Partic. दीधीत् und दीधीयान. Nur mit अच्छ *sich innerlich zuwenden, den Sinn richten auf* (Acc.).

दीदिति f. *Schein, Glanz* in सुदीदिति.

दीदिवि 1) Adj. *a) scheinend, leuchtend.* — *b) aufgegangen* (Gestirn). — 2) m. *a)* Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.* — *b) der Himmel.* — *c) die letzte Befreiung der Seele.* — 3) (m. f. n.) *gekochter Reis, Speise.* — 4) m. n. = अर्थ.

(दीय्यग्नि), दीदिअग्नि Adj. *leuchtende Feuer habend.*

दीधि, दीध्ये, अदीधेत्, Partic. दीध्यत् und दीध्यान. 1) Act. *scheinen, videri.* — 2) *wahrnehmen.* — 3) *das Augenmerk richten auf.* — 4) mit und ohne मनसा *denken, nachsinnen, nachtrachten.* — 5) *wünschen.* — Mit अनु *den Sinn richten auf, beobachten.* — Mit अभि *betrachten, bedenken.* — Mit अव *Jmd* (Dat.) *auflauern.* — Mit आ 1) *gedenken, verlangen, sich Sorge machen um, achten auf.* — 2) *bedenken, sich vorsehen.* — Mit अन्वा *Jmds gedenken.* — Mit उद् *verlangend hinaufschauen zu* (Acc.). — Mit नि, निदीध्यत् VS. 6,20 (vgl. Kâç. zu P. 6,1,119) = निकित (!) nach Mahîdh. Statt dessen निदेध्यत् TS. 1,3,10,1; vgl. auch Maitr. S. 1,2,17. — Mit प्र 1) *sich nachsehnen, nachstreben.* — 2) *hervorschauen, auflauern.* — Mit प्रति *erwarten, erhoffen.* — Mit वि *zögern, zaudern, unentschlossen sein.*

1. दीधिति f. *andächtige Aufmerksamkeit, Andacht.* — 2) *religiöses Erkennen, Ahnung.* — 3) * *Finger.*

2. दीधिति (Acc. nach Nigh.) f. 1) *Schein, Glanz* (249,31. 251,17), *Strahl.* — 2) *Glanz*, so v. a. *imposantes Wesen* Spr. 2027. — 3) Titel verschiedener Werke, insbes. am Ende eines Comp. Opp. Cat. 1. °प्रत्यक्षटीका f. ebend. Auch °प्रकाश m., °माथुरी, °रौद्री und °व्याख्या.

दीधितिमत् 1) Adj. *scheinend, strahlend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b)* N. pr. eines Muni.

*दीधी Adj. von दीधि (दीधी nach dem Dhâtup.).

दीन 1) Adj. (f. आ) *a) spärlich* (Wasser), *gering* (Verstand), *schwach* (von Zugthieren Vishṇus. 63, 15). — *b) niedergeschlagen, traurig, betrübt, in einem kläglichen Zustande —, in Noth sich befindend, kläglich* (Reden 166,26. 185,7). दीनम् Adv. *kläglich* (reden), त्रास° *vor Angst* Daçak. (1925) 83,2. — 2) *f. आ *das Weibchen einer Maus.* — 3) n. *a) Niedergeschlagenheit, Betrübtheit.* — *b)* **die Wurzel von Tabernaemontana coronaria.*

दीनक Adj. *recht kläglich.* °म् Adv.

दीनचित्त und दीनचेतन Adj. *betrübten Herzens, niedergeschlagen, kleinmüthig.*

दीनता f. *Spärlichkeit, Schwäche.*

दीनदृत्त Adj. *von schwachem Verstande.*

दीनदास m. ein Çûdra-Name.

दीनदीन Adj. *in schlimmster Lage sich befindend* Spr. 7734.

दीनमनस् und °मानस Adj. = दीनचित्त.

दीनरूप Adj. *traurigen Aussehens, betrübt* 65,21.

*दीनलोचन m. *Katze.*

दीनवदन Adj. (f. आ) *mit traurigem Gesicht* Daçak. 25,10. Spr. 7685.

दीनवर्ण Adj. *entfärbt, bleich* (Gesicht) MBh. 3, 269,11.

दीनसत्त्व Adj. *kleinmüthig* 94,13.

दीनाक्रन्दनस्तोत्र n. Titel verschiedener Stotra Bühler, Rep. No. 134. fgg.

दीनार m. *denarius, eine best. Goldmünze*, = सुवर्ण = 12 दानका Comm. zu Vishṇus. 4,9. Nach den Lexicographen = निष्क, सुवर्णाभरण und मुद्रा.

दीनारक m. (Hariv. 2,55,49) und दीनारिका f. dass.

दीनास्य Adj. (f. आ) *mit traurigem Gesicht.*

दीन्नार m. = दीनार.

दीप्, दीप्यते und दीप्यते (TBr.); episch auch Act. *flammen, brennen* (auch vor Zorn), *strahlen, glänzen* (auch in übertr. Bed.); *in vollem Glanze —*, so v. a. *in Ehren stehen, volle Geltung haben.* दीप्त 1) *flammend, brennend, heiss, strahlend, glänzend, glanzvoll* (auch in übertr. Bed.). — 2) als Auguralausdruck *wo die Sonne gerade steht* (Himmelsgegend, auch आदित्य°), *von der Sonne beschienen* und *daher Unglück verkündend, Unglück verheissend* überh. In Comp. mit dem, woher das Unglück droht, Varâh. Bṛh. S. 86,15. Von einer *Unglück bringenden* Thierstimme wohl so v. a. *hell, schrill.* — Caus. दीपयति (selten Med.) 1) *in Flammen setzen, anzünden.* — 2) *erhellen, erleuchten.* — 3) *einen Glanz verbreiten über Jmd* (Acc.). — 4) *anfachen, erwecken, erregen, aufregen.* — Intens. देदीप्यते *in hellen Flammen stehen, stark leuchten, — glänzen* (auch in übertr. Bed.). Statt देदीप्यमान einmal auch देदीप्यत् (°ती f.) — Mit अति, °दीप्त *stark flammend, heftig brennend.* — Mit अभि *entgegenflammen.* — Caus. *Helle verbreiten, erhellen, heller leuchten lassen.* यशस् *den Ruhm* Karaka 3,8. — Mit अव *in Flammen gerathen.* — Caus. *anzünden* Mân. Gṛhj. 1,6,1. — Mit आ, आदीप्त *flammend, in Brand stehend, strahlend.* — Caus. *in Flammen setzen, anzünden.* — Mit उपा, उपादीप्त *flammend, brennend.* — Mit व्या Caus. *ganz erhellen, — erleuchten.* — Mit उद् *aufflammen.* *उद्दीप्त *leuchtend, strahlend, glänzend.* — Caus. 1) *in Flammen setzen, entzünden.* — 2) *erhellen.* — 3) *anfachen, anfeuern, reizen.* — Mit प्रत्युद् *entgegenflammen.* — Mit समुद् Caus. *anfachen.* — Mit उप Caus. *in Flammen setzen* (Feuer), *Feuer anlegen an* (Acc.). — Mit परि 1) *aufwallen gegen Jmd* (Dat.) — 2) *in vollem Glanze stehen.* — Mit प्र *aufflammen, brennen* 63,9. प्रदीप्त = दीप्त 1) (*angefacht* 260,17) und 2). — Caus. *anzünden, in Flammen —, in Glut versetzen, anfachen* (in übertr. Bed.). — Mit संप्र, °दीप्त *in Flammen stehend.* — Caus. *in Flammen —, in Glut versetzen.* — Mit प्रति, °दीप्त *entgegenflammend.* — Mit वि *flammen, hell leuchten* MBh. 7,164,6. विदीप्त *glänzend, strahlend.* — Caus. *in helle Flammen setzen, hell erleuchten.* — Statt अभिवि Caus. *vollständig in Flammen setzen.* — Mit सम् *flammen.* सन्दीप्त *flammend, in Flammen stehend, lodernd* (auch in übertr. Bed.). — Caus. in *Flammen setzen, anfachen, anfeuern.*

दीप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Leuchte, Lampe.* — 2) in der Astr. *der leuchtende Körper* (in Bezug auf den Gnomon) Comm. zu Âryabh. 2,15. Lîlâv. S. 95; vgl. Colebr. Alg. 108. — 3) Bez. *bestimmter erleuchteter Zustände eines* Jogin.

दीपक 1) Adj. *a) entflammend, anfachend.* — *b) erleuchtend, erhellend.* — *c) das Feuer der Verdauung anfachend, reizend.* — *d)* **in der Handhabung einer Lampe geschickt.* — 2) m. *a) Leuchte, Lampe.* — *b)* = दीप 2) Lîlâv. S. 95. — *c)* **Ptychotis Ajowan.* — *d)* **Celosia cristata.* — *e)* **Raubvogel.* — *f) ein best.* Râga S. S. S. 65. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *h)* *Bein. Kâma's. — *i)* N. pr. α) eines Sohnes des Garuḍa. — β) verschiedener Männer. — 3) m. oder n. **Saffran.* — 4) f. दीपिका *a) Leuchte, Lampe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* **Mondlicht.* — *c) Ptychotis Ajowan.* — *d)* **Cal-*

muswurzel. — *e) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 35. — *f)* Titel eines Werkes. °प्रकाश m., °प्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), °विवरण n. und °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel von *Commentaren* dazu. — 5) n. *a) eine best. Klasse von rhetorischen Figuren* Kâvjapr. 10,17. — *b) ein best. Metrum.*

दीपकमाला f. *ein best. Metrum.*

*दीपकर्पूर m. *eine Art Kampfer* Gal.

दीपकलिका f. Titel eines Commentars zu Jâgñ.

दीपकव्याकरण n. Titel eines Werkes.

*दीपकिट्ट n. *Lampenruss.*

*दीपकूपी und *दीपखोरी f. *Lampendocht.*

दीपंकर m. N. pr. eines Buddha.

*दीपंकरज्ञान m. N. pr. eines Mannes.

दीपदानपद्धति f. und °दानरत्न n. Titel zweier Werke.

*दीपध्वज m. *Lampenruss.*

दीपन 1) Adj. (f. ई) *a) in Flammen setzend, anfachend* (auch in übertr. Bed.) — *b) das Feuer der Verdauung anfachend, reizend.* — 2) *m. *a) Cassia Sophora.* — *b) Zwiebel.* — *c) Achyranthes triandra.* — *d) eine best. Staude,* = मयूरशिखा. — 3) f. ई *a) Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — *b) *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. — *c) *Clypea hernandifolia* Râgân. 6,122. — *d) eine best. Composition* S. S. S. 121. — *e)* vielleicht *eine best. mystische Formel.* — *f)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî. — 4) n. *a) das Anzünden.* — *b) das Erleuchten, Erhellen.* — *c) das Anfachen des Feuers der Verdauung, das Befördern der V.* — *d) ein best. Process, dem Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *unterworfen werden.* — *e) ein best. Verfahren mit einem Zauberspruche.* — *f) Digestiv.* — *g) *Saffran.* — *h) *die Wurzel von Tabernaemontana coronaria;* richtig दीन.

दीपनीय 1) Adj. *auf die Beförderung der Verdauung bezüglich, dazu behülflich* u. s. w. Karaka 1,1. — 2) *m. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,40. — 3) n. *Digestiv.*

दीपपादप m. *Lampengestell, Lampe.*

*दीपपुष्प m. *Michelia Champaka.* Vgl. दीर्घपुष्प.

दीपप्रकाश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दीपभाजन n. *Lampe.*

*दीपमल्ली f. dass. Gal.

दीपमाला und °मालिका f. *eine Reihe von Lampen.*

दीपमालिकोत्सव m. *eine best. Feier.*

दीपवती f. N. pr. eines Flusses.

दीपवर्ति f. *Lampendocht* Daçak. 85,11.

दीपवृक्ष m. 1) *Lampengestell, eine Leuchte auf einem Gestell, Laterne.* — 2) **Pinus longifolia* oder *Deodora.*

दीपव्याकरण n. Titel eines Werkes.

*दीपशत्रु m. *Nachtschmetterling, Motte.*

दीपशिखा f. 1) *die Flamme einer Lampe.* — 2) *die Spitze von* दीप 2) Lilâv. S. 95. — 3) *Lampenruss.*

*दीपश्रृङ्खला f. *eine Reihe von Lampen.*

दीपश्राद्धविधि m. Titel eines Werkes.

दीपाङ्कुर m. *die Flamme einer Lampe.*

दीपान्विता f. *ein best. Festtag.*

दीपालिककल्प m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 722.

*दीपाली f. 1) *eine Reihe von Lampen.* — 2) *ein best. Festtag.*

दीपालोक m. *Lampenlicht, eine brennende Lampe* MBh. 13,57,22. Chr. 172,8.

दीपावलि f. *eine Reihe von Lampen.*

दीपासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,127.

दीपिकाधारिणी f. *Lampenträgerin* Kâd. 2,5,18.

*दीपितृ Nom. ag. von दीप्.

दीपिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *entflammend, anfachend.* — 2) f. ई wohl *eine best. mystische Formel.*

*दीपीय Adj. von दीप.

*दीपोच्छिष्ट n. *Lampenruss* Gal.

दीपोत्सव m. *Lampenfest.*

दीप्त 1) Adj. s. u. दीप्. — 2) m. *a) *Löwe.* — *b) *der Citronenbaum.* — *c) eine best. Krankheit der Nase.* — *d) eine best. Personification* Gaut. — 3) f. आ *a) *Methonica superba.* — *b) *Cardiospermum Halicacabum.* — *c) *=मातला *eine best. Pflanze.* — *d) *rother Arsenik.* — *e) eine best. Tonfarbe* S. S. S. 23. — *f) eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,5. — 4) *n. *a) Asa foetida.* — *b) Gold.*

*दीप्तक 1) *eine best. Krankheit der Nase.* — 2) n. *Gold.*

दीप्तकिरण Adj. *heissstrahlig.*

दीप्तकीर्ति Adj. *einen glänzenden Ruf habend* (Skanda).

दीप्तकेतु m. N. pr. zweier Männer.

*दीप्तजिह्वा f. *Fuchs.*

दीप्ततपस् Adj. *heissen, strengen Kasteiungen hingegeben* LA. 51,11.

दीप्ततेजस् Adj. *von brennendem Machtglanze* LA. 50,14.

दीप्तत्व n. *das Flammen, Strahlen.*

दीप्तनयन m. N. pr. einer Eule.

*दीप्तपिङ्गल m. *Löwe.*

*दीप्तपुष्पा f. *Tragia involucrata* (?).

दीप्तरस 1) Adj. *mit heftigen Affecten verbunden.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *eine Art Raupe (mit brennendem Safte).*

दीप्तरूपिन् m. *eine best. Personification* Gaut.

दीप्तरोमन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*दीप्तलोचन m. *Katze.*

*दीप्तलोह n. *Messing.*

दीप्तवर्ण Adj. *feuerfarbig* (Skanda).

दीप्तशक्ति Adj. *einen flammenden Speer habend* (Skanda).

दीप्तशिख 1) Adj. *eine strahlende Flamme habend.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

दीप्तांशु m. *die Sonne* Prasannar. 155,4.

दीप्ताक्ष 1) Adj. (f. ई) *flammende Augen habend.* — 2) m. *a) *Katze.* — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) einer Eule.

1. दीप्ताग्नि m. *hellflammendes Feuer.*

2. दीप्ताग्नि 1) Adj. *gut verdauend* Hemâdri 1,131, 20. 132,22. Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. Bein. Agastja's.

*दीप्ताङ्ग m. *Pfau.*

दीप्तात्मन् Adj. *feurigen Geistes, heissblütig* MBh. 5,178,15.

दीप्तास्य Adj. *mit flammendem Rachen* (Schlange) MBh. 5,180,7.

दीप्ति f. 1) *das Flammen, heller Glanz.* — 2) *glänzende Anmuth.* — 3) **der blitzschnelle Flug eines Pfeils.* — 4) **Lack.* — 5) **Messing.* — 6) N. pr. eines der Viçve Devâs; vielleicht m.

दीप्तिक 1) am Ende eines adj. Comp. = दीप्ति 1). — 2) *m. *eine best. Pflanze.*

दीप्तिकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Manu Dâkshasavarṇa VP.^{2} 3,25.

दीप्तिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

दीप्तिमत् 1) Adj. *leuchtend, glänzend, strahlend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi im 8ten Manvantara VP. 3,2,17. — *b)* eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) f. °मती *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

दीप्तोद n. N. pr. eines Tîrtha.

*दीप्तोपल m. *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त).

दीप्तौजस् Adj. *von brennender Energie, heissblütig* 220,7.

*दीप्य Adj. von दीप्त.

*दीप्य 1) Adj. *die Verdauung fördernd.* — 2) m. *a) Celosia cristata.* — *b) Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. — *c) Kümmel* Râgân. 6,57. — 3) n. *weisser Kümmel.*

दीप्यक 1) m. *eine best. Pflanze* Suçr. Nach den Lexicographen m. *Kümmel,* m. n. *Ptychotis Ajowan* und *Celosia cristata,* n. *Apium involucratum.* — 2) *n. *eine best. rhetorische Figur.*

दीप्र 1) Adj. *flammend, leuchtend, glänzend.* — 2) *m. *Feuer.*

दीर्घ 1) Adj. (f. आ) *a) lang, weitreichend* (im Raume). दीर्घम् Adv. — *b) lang, lange dauernd.* दीर्घम् und दीर्घतमम् Adv. — *c) prosodisch lang.* — 2) m. *a) *Kamel* Râǵan. 19,21. — *b) *Sacharum Sara* oder *eine verwandte Grasart.* — *c) *Shorea robusta.* — *d) ein langer Vocal.* — *e)* Bez. *des 5ten, 6ten, 7ten und 8ten Zodiakalbildes.* — *f)* mystische Bez. *des Lautes* अ. — *g)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *a) ein länglicher See.* — *b) *eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.* — *c)* mystische Bez. *des Lautes* न. — 4) n. *a) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,101. — *b)* Name eines Sâman. प्रजापतेर्दीर्घे Du. Ârsh. Br.

*दीर्घकर्ण f. *weisser Kümmel.*

*दीर्घकर्ण und *°क m. *eine best. Pflanze mit langen Stacheln.*

दीर्घकण्ठ m. N. pr. eines Dânava.

*दीर्घकण्ठक m. *Ardea nivea.*

*दीर्घकन्दक 1) n. *eine Art Rettig.* — 2) f. °कन्दिका *Curculigo orchioides.*

*दीर्घकंधरा f. *Ardea nivea* Râǵan. 19,104.

दीर्घकर्ण m. N. pr. einer Katze.

दीर्घकर्षण n. *ein best.* Svara Saṁhitopan. 17,5. Pushpas. 4,5,7.

*दीर्घकाण्ड 1) m. *die Wurzel von Scirpus Kysoor.* — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,91.

दीर्घकालम् Acc. Adv. *lange Zeit* M. 8,145. MBh. 1,209,9.

*दीर्घकील und *°क m. *Alangium hexapetalum.*

*दीर्घकूरक n. *eine Reisart.*

दीर्घकूर्च Adj. *langbärtig.*

दीर्घकेश 1) *Adj. *langhaarig.* — 2) m. *a) *Bär* Râǵan. 19,7. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

*दीर्घकोशा, *°कोशिका und *°कोशी f. *Wendeltreppe (eine Art Muschel).*

*दीर्घगति m. *Kamel* Râǵan. 19,21.

दीर्घगामिन् Adj. *weithin fliegend* (Pfeil).

*दीर्घग्रन्थि m. *Scindapsus officinalis* Râǵan. 6,14.

दीर्घग्रीव 1) *Adj. *langhalsig.* — 2) m. *a) *Kamel.* — *b) *eine schwarze Reiherart* Râǵan. 19,96. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes.

*दीर्घघाटिक m. *Kamel.*

*दीर्घचञ्चु m. *ein best. Vogel.*

दीर्घचतुरश्र 1) Adj. *oblong* Sâj. zu Çat. Br. 3,1,1,6. — 2) m. *Rechteck* Çulbas. 1,36.

*दीर्घच्छद m. 1) *Tectona grandis.* — 2) *Zuckerrohr.*

*दीर्घजङ्घल m. *ein best. Fisch.*

दीर्घजङ्घ 1) *Adj. *langbeinig.* — 2) m. *a) *Kamel.* — *b) *Ardea nivea.* — *c)* N. pr. eines Jaksha.

*दीर्घजानुक m. *Ardea sibirica.*

दीर्घजिह्व 1) *Adj. (f. आ) *langzüngig.* — 2) m. *a) *Schlange.* — *b)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Râkshasî. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) f. ई N. pr. einer Unholdin.

(दीर्घजिह्वं) दीर्घजिह्वि॑म्र Adj. *langzüngig.*

दीर्घजीरक m. *Kümmel* Bhâvapr. 1,166.

दीर्घजीविन् Adj. *lange lebend, ein hohes Alter erreichend* zu Spr. 2081.

दीर्घतन्तु Adj. *einen langen Faden —, eine lange Reihe bildend.*

*दीर्घतन्वी f. *eine best. Aroidea.*

दीर्घतपस् 1) Adj. *der sich langdauernden Kasteiungen hingiebt* Hariv. 14532. — 2) m. N. pr. verschiedener Ṛshi; auch = दीर्घतमस्.

दीर्घतमम् m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.* दीर्घतमसो ऽर्कः und दी° व्रतम् Name zweier Sâman.

*दीर्घतरु m. *die Weinpalme.*

दीर्घता f. *Länge* (im Raume).

*दीर्घतिमिषा f. *Cucumis utilissimus.*

दीर्घतीक्ष्णमुख Adj. (f. ई) *ein langes und spitzes Maul habend* 217,14.

दीर्घतुण्ड 1) Adj. *eine lange Schnauze habend;* f. आ MBh. 9,2649. ई 9,46,31. — 2) *f. आ *Moschusratte.*

*दीर्घतृण n. *eine Schilfart* Râǵan. 8,136.

दीर्घत्व n. Nom. abstr. zu दीर्घ 1) *b)* und *c).*

दीर्घदण्ड 1) Adj. *langstielig* Kauç. 15. — 2) m. *a) Ricinus communis* Bhâvapr. 1,201. — *b) *die Weinpalme.* — 3) *f. ई *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,94.

*दीर्घदण्डक m. *Ricinus communis.*

दीर्घदत्त Adj. (f. ई) *langzähnig* MBh. 9,46,31.

दीर्घदर्शन Adj. = दीर्घदर्शिन् 1).

दीर्घदर्शिता f. und °दर्शित्व n. Nom. abstr. zu °दर्शिन् 1).

दीर्घदर्शिन् 1) Adj. *weitsichtig, einen weiten Blick habend* (in übertr. Bed.). — 2) m. *a) *Bär* Râǵan. 19,7. — *b) *Geier.* — *c)* N. pr. α) eines Ministers. — β) eines Affen.

दीर्घदर्शिवंस्, °दृश्वन् und *°दृष्टि Adj. = दीर्घदर्शिन् 1).

*दीर्घद्रु m. *die Weinpalme.*

*दीर्घद्रुम m. *Salmalia malabarica* Râǵan. 8,8.

दीर्घनख 1) Adj. (f. ई) *lange Nägel habend* MBh. 9,46,31. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) *f. ई *Diospyros embryopteris.*

*दीर्घनाद 1) Adj. *dessen Geschrei, Ton u. s. w. weit reicht.* — 2) m. *a) Hund.* — *b) Hahn.* — *c) Muschel* Râǵan. 13,125.

*दीर्घनाल 1) m. *a) Andropogon bicolor.* — *b) eine Grasart,* = वृत्तगुण्ड. — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râǵan. 8,102.

दीर्घनिद्रा f. 1) *ein langer Schlaf.* — 2) *Todesschlaf* Harshaṅ. 124,1.

दीर्घनीथ m. N. pr. eines Mannes.

दीर्घनेत्र m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra MBh. 7,127,60.

*दीर्घपत्त्र m. *der gabelschwänzige Würger.*

*दीर्घपटोलिका und *°पटोली (Gal.) f. *eine best. Cucurbitacee.* Nach Mat. med. 297 *Luffa cylindrica*

दीर्घपत्त्र 1) *Adj. *langblätterig.* — 2) m. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) eine Art Ebenholzbaum* Bhâvapr. 1,243. — *c) *die Weinpalme* Râǵan. 9,87. — *d) *eine Art Zwiebel.* — *e) *ein anderes Knollengewächs,* = विष्णुकन्द. — *f) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,119. — *g) *eine Art* Kuça-*Gras* Râǵan. 8,94. — 3) *f. आ *a) eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.* — *b) Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69. — *c) Hoya viridiflora* Râǵan. 4,187. — *d) eine Art Curcuma.* — *e) eine* Gambû-*Art.*

दीर्घपत्त्रक 1) m. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) *eine Art Knoblauch.* — *c) *Ricinus communis.* — *d) *Barringtonia acutangula.* — *e) *Calamus Rotang* Râǵan. 9,110. — *f) *Capparis aphylla* (!). — *g) *eine best. Wasserpflanze,* = जलजमधूक. — 2) *f. °पत्त्रिका *a) Desmodium gangeticum.* — *b) Aloe indica.* — *c) eine best. Schlingpflanze.*

*दीर्घपर्ण 1) Adj. *langblätterig.* — 2) f. ई *eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.*

*दीर्घपर्वन् m. *Zuckerrohr.*

*दीर्घपल्लव m. *Cannabis sativa* oder *Crotolaria juncea.*

*दीर्घपद् (stark °पाद्) 1) Adj. *langbeinig.* — 2) m. *Reiher.*

*दीर्घपवन 1) Adj. *langathmig.* — 2) m. *Elephant.*

दीर्घपाठ m. *eine best. Recitation der* VS. *mit vielen Verdoppelungen der Consonanten.*

*दीर्घपाद् 1) Adj. *langbeinig.* — 2) m. *Reiher.*

*दीर्घपादप m. 1) *die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — 2) *die Arecapalme* Râǵan. 11,240.

दीर्घपाद्या f. *eine Art Backstein* Çulbas. 3,177.

*दीर्घपुष्प m. 1) *Michelia Champaka* Râǵan. 10,59. Vgl. दीप्तपुष्प. — 2) *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,33.

*दीर्घपृष्ठ 1) Adj. *einen langen Rücken habend.* — 2) m. *Schlange.*

दीर्घप्रज्ञ 1) Adj. *einen weitreichenden Verstand habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

दीर्घप्रयज्यु Adj. *anhaltend im Gebet* oder *Opfer, unermüdlich fromm.*

दीर्घप्रसद्मन् Adj. *fern wohnend.*

दीर्घप्राण Adj. *langathmig* Âpast. Çr. 6,20,2.

दीर्घप्रेक्षिन् Adj. = दीर्घदर्शिन् 1) MBh. 7,133,13.

*दीर्घफल 1) Adj. *lange Früchte habend.* — 2) m. *a) Cathartocarpus fistula* Râǵan. 9,44. — *b) Butea frondosa.* — *c) Asclepias gigantea.* — 3) f. आ *a) eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,116. — *b) Weinstock mit röthlichen Trauben.* — *c) Odina pennata.* — *d) eine Gurkenart.*

*दीर्घफलक m. *Agati grandiflora* Râǵan. 10,46.

दीर्घबाहु 1) Adj. *langarmig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *b)* eines Dânava Hariv. 3,47,11. — *c)* verschiedener Männer Lalit. 390,13.

*दीर्घबीजा f. *eine best. Pflanze* Gal.

दीर्घभुज 1) *Adj. *langarmig.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*दीर्घमारुत 1) Adj. *langathmig.* — 2) m. *Elephant.*

दीर्घमुख 1) Adj. (f. ई) *langmäulig, langschnabelig.* — 2) *m. N. pr. eines Jaksha (!). — 3) f. ई *a) Parra jacana* oder *goensis* (nach dem Comm.) Âpast. Çr. 15,19,4. — *b) *Moschusratte.*

1.*दीर्घमूल n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

2. दीर्घमूल 1) *Adj. *lange Wurzeln habend.* — 2) *m. *a) eine Art* Bilva. — *b) eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,80. — 3) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Desmodium gangeticum* und *Ichnocarpus frutescens.* — 4) *f. ई *a) Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,5. — *b) Leea hirta.* — *c) Solanum indicum.*

*दीर्घमूलक 1) n. *Rettig* Râǵan. 7,14. — 2) f. °लिका *Desmodium gangeticum.*

दीर्घयज्ञ m. N. pr. eines Fürsten.

दीर्घयशस् Adj. *weitberühmt.*

दीर्घयाथ *eine lange Bahn.*

*दीर्घरङ्गा f. *Gelbwurz.*

*दीर्घरत m. *Hund.*

*दीर्घरद m. *Eber.*

*दीर्घरसन m. *Schlange.*

*दीर्घरागा f. *Gelbwurz* Râǵan. 6,198.

दीर्घरात्रम् Adv. *lange Zeit hindurch, auf l. Z.* Lalit. 123,15. 128,16. 181,1. 184,2.

दीर्घरात्रिक Adj. *anhaltend* (Fieber) Bhâvapr. 3,130.

दीर्घराव m. N. pr. eines Schakals.

दीर्घरोम m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दीर्घरोमन् m. 1) **Bär.* — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

दीर्घरोष Adj. (f. आ) *dessen Zorn lange anhält, nachtragend* Bhar. Nâṭjaç. 34,119. Nom. abstr. °ता f. Mâlav. 44,16.

दीर्घरोषण Adj. dass.

*दीर्घरोहिषक m. *ein best. wohlriechendes Gras.*

दीर्घलोचन 1) Adj. *langäugig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*दीर्घलोहितयष्टिका f. *rothes Zuckerrohr.*

*दीर्घवंश m. *Amphidonax Karka.*

*दीर्घवक्त्र m. *Elephant.*

*दीर्घवक्षिका oder *°वक्षिका f. *Krokodil.*

*दीर्घवर्षाभू f. *eine weiss blühende* Punarnavâ.

*दीर्घवाला f. *Bos grunniens.*

*दीर्घवृक्ष m. *die Weinpalme.*

*दीर्घवृक्षफला (दीर्घवृक्ष°?) f. *eine Kürbisart* Râǵan. 7,162.

दीर्घवृत्त 1) m. *Calosanthes indica.* — 2) *f. आ *Koloquinthengurke* Râǵan. 3,82.

*दीर्घवृत्तक 1) m. *Calosanthes indica* und *eine Varietät davon* Râǵan. 9,27. — 2) f. °वृत्तिका *Mimosa octandra.*

दीर्घव्याधि Adj. *an einer langwierigen Krankheit leidend.*

*दीर्घशर m. *Andropogon bicolor.*

*दीर्घशाख 1) Adj. *lange Aeste habend.* — 2) m. *a) Shorea robusta.* — *b) Cannabis sativa* oder *Crotolaria juncea.*

*दीर्घशाखिका f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,171.

*दीर्घशिम्बिक m. *schwarzer Senf.*

*दीर्घशिर m. *ein best. Vogel.*

दीर्घशूक und *°क m. *eine Reisart mit langen Grannen.*

दीर्घशृङ्ग Adj. *langhörnig* Spr. 7541.

दीर्घश्मश्रु Adj. *langbärtig.*

दीर्घश्रवस् 1) Adj. *weitbekannt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दीर्घश्रुत् Adj. 1) *weithin hörend.* — 2) *weithin hörbar, weitbekannt.* Superl. °श्रुत्तम.

*दीर्घसकथ Adj. *lange Schenkel habend* L. K. 1042.

*दीर्घसक्थि Adj. *mit langen Gabeldeichseln versehen* P. 5,4,113, Sch.

1. दीर्घसत्त्र n. *eine langdauernde* Soma-*Feier.*

2. दीर्घसत्त्र Adj. = दीर्घसत्त्रिन्. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

दीर्घसत्त्रिन् Adj. *mit einer langdauernden Feier beschäftigt.*

दीर्घसंध्य Adj. *dessen Gebete zu den verschiedenen Tageszeiten lange dauern.* Nom. abstr. °त्व n.

*दीर्घसस्य m. *Diospyros embryopteris.*

*दीर्घसूत्र m. *Hund.*

दीर्घसूत्र Adj. (f. आ) *langsam zu Werke gehend, sich lange bedenkend, saumselig.* Nom. abstr. °ता f. und *त्व n. (Gal.).

दीर्घसूत्रिन् Adj. dass. Nom. abstr. °त्रिता f.

*दीर्घस्कन्ध m. *die Weinpalme* Râǵan. 9,86.

दीर्घाक्षि m. *Desmodium gangeticum* Bhâvapr. 1,198.

दीर्घात्त Adj. *langäugig* Spr. 2823.

दीर्घागम m. Titel eines buddh. Sûtra.

दीर्घाङ्ग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

दीर्घाङ्गी f. (Bhâvapr. 1,198, Hdschr.) und *दीर्घाङ्क्षि m. *Desmodium gangeticum.*

दीर्घाधी Adj. *dessen Sorge weithin reicht.*

दीर्घाध्व m. *ein langer Weg, eine lange Reise.*

*दीर्घाध्वग m. 1) *Kamel.* — 2) *Briefträger, Bote.*

दीर्घानल m. mystische Bez. *der Silbe* रा.

दीर्घापेक्षिन् Adj. *überaus rücksichtsvoll.* v. l. दीर्घप्रेक्षिन्.

दीर्घाप्सस् Adj. *ein langgestrecktes Vordertheil habend* (Wagen).

दीर्घामय Adj. = दीर्घव्याधि.

दीर्घायु Adj. *langlebig* ṚV.

दीर्घायुत्व n. *Langlebigkeit.*

1.*दीर्घायुध m. (!) *Speer, Lanze.*

2.*दीर्घायुध m. *Eber.*

दीर्घायुशोचिस् Adj. *lebenslang für Jmd* (Gen.) *scheinend* (Feuer).

दीर्घायुष्क Adj. *langlebig* Bhâvapr. 2,105.

दीर्घायुष्ट्व n. *Langlebigkeit, langes Leben.*

1. दीर्घायुष्य n. dass. Hemâdri 1,366,17. प्रजापतेर्दीर्घायुष्यम् Name eines Sâman.

2.*दीर्घायुष्य m. *Calotropis gigantea.* Richtig दीर्घपुष्प.

दीर्घायुस् 1) Adj. *langlebig, dem man ein langes Leben wünscht.* — 2) *m. *a) Krähe.* — *b) Salmalia malabarica.* — *c) eine best. Pflanze,* = जीवक. — *d)* Bein. Mârkaṇḍeja's.

दीर्घारण्य n. *eine weite Strecke wilden Landes.*

*दीर्घार्क m. *ein best. Baum.*

दीर्घास्य 1) Adj. *ein langes Gesicht habend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दीर्घाह्न् Adj. (f. °ह्नी) *lange Tage habend.*

दीर्घिका f. 1) *ein länglicher See,* — *Teich.* — 2) **Balanites Roxburghii* Râǵan. 6,72.

दीर्घी Adv. 1) mit कर् *a) verlängern.* — *b) in weite Ferne führen.* — 2) mit भू *lang werden* (von

einem Vocal).

दीर्घीभाव m. *Verlängerung* (eines Vocals).

*दीर्घीवारु m. *eine Gurkenart* Râgan. 7,194.

दीर्घोच्छ्वासम् Adv. *unter langem, d. i. tiefem Seufzen* 177,8. Megh. 99.

दीर्घोत्कण्ठमनस् Adj. *dessen Herz seit lange von Sehnsucht erfüllt ist* Bhâg. P. 4,9,43.

1. दीव् s. 1. दिव्.

2. दीव् f. *Würfelspiel.* Nur Dat. दीवे und Loc. दीवि (10,15).

दीवन n. *das Spielen mit Würfeln.*

*दीवि m. *der blaue Holzheher.*

दीवितर् Nom. ag. *Würfeler.*

दीव्यत् Partic. m. *ein Spieler von Profession* Sâh. D. 173,5.

1. दु 1) intrans. दुनोति (Med. mit आ und वि) und दूयते (episch auch दूयति) *brennen, vor innerer Hitze vergehen, sich verzehren, vor Kummer —, vor Trauer vergehen, Gewissensbisse empfinden.* — 2) trans. दुनोति und *दवति *brennen, durch Brand Schmerzen verursachen, in innere Glut —, in Feuer —, in Trauer versetzen, hart mitnehmen.* — 3) Partic. दून und दुत (nur Çiç.) *gebrannt, in Glut —, in Unruhe versetzt, mitgenommen, gequält.* — Caus. दावयति = 2). — Mit अभि *brennen, durch Brand Schmerzen verursachen.* — Mit आ *sich verzehren, sich abhärmen.* *Partic. आदून. — Mit परि *heftig brennen, sich verzehren, sich abhärmen.* — Mit प्र 1) *verbrennen* (intrans.). — 2) *quälen, beunruhigen, zusetzen.* — Mit वि 1) *sich verzehren, sich abhärmen* MBh. 1,58,6. — 2) *durch Brand beschädigen, — zerstören.*

2. दु = 1. दिव् *würfeln.* Nur in der Form दविषाणि.

3. *दु, दवति (गतौ). Partic. दून.

दुःक° s. u. दुष्क°.

दुःख्, दुःखति *schmerzen.*

दुःख 1) Adj. (f. आ) *unbehaglich, unangenehm, widerwärtig, mit Ungemach verbunden* 91,28. Mit einem Infin. *unangenehm zu.* दुःखतर *unbehaglicher, mit mehr Ungemach verbunden.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *Unbehagen, Schmerz, Leid, Beschwerde.* दुःखं कर् *Leid verursachen* und *sich über Etwas* (Loc.) *betrüben.* दुःखतर् n. *ein grösseres Leid, — Ungemach.* Das personificirte Duḥkha ist ein Kind des Naraka und der Vedanâ. — 3) दुःखम् und दुःख° *mit Mühe, schwer, schwerlich, ungern.* Mit आस् *betrübt dastehen* 327,14. Prädicativ mit einem Infin. *schwer zu.* — 4) दुःखेन und दुःखात् *vor Schmerz* und *mit Mühe, schwer, schwerlich, ungern.*

दुःखकर Adj. *Jmd* (Gen.) *Leid verursachend* MBh. 1,157,29. Spr. 96.

दुःखगत n. *Widerwärtigkeit, Unglücksfall.*

दुःखग्रह Adj. (f. आ) *schwer zu begreifen* 324,25.

दुःखच्छेद्य Adj. *schwer zu Grunde zu richten* Spr. 3146.

*दुःखजात (f. आ) *den Unheil getroffen hat.*

दुःखता f. *Unbehaglichkeit, Zustand des Leides, — Schmerzes.*

दुःखदुःख n. Instr. *mit grosser Mühe* Megh. 90.

दुःखदुःखता f. *die Unbehaglichkeit bei Schmerzen* Saddh. P. 4,26,*b*.

दुःखदुःखिन् Adj. *Schmerz über Schmerz erfahrend.*

*दुःखदोह्या Adj. f. *schwer zu melken.*

दुःखनिवह् 1) Adj. (f. आ) *Leiden herbeiführend, — nach sich ziehend.* — 2) m. *eine Menge von Leiden.*

दुःखपात्र n. *ein Gefäss des Leids* Ind. St. 14,389.

दुःखबोध Adj. *schwer zu verstehen, — begreifen* Comm. zu Njâjas. 1,1,37.

दुःखभागिन् und °भाज् (Çâk. Pisch. 84. Veṇis. 65,23) Adj. *unglücklich.*

दुःखम s. दुःषम.

दुःखमय Adj. *dessen Wesen Unbehagen, Leid ist.* Nom. abstr. °त्व n.

दुःखमोक्ष m. *Verzweiflung* Daçak. 91,13.

दुःखय्, °यति *Jmd* (Acc.) *Weh verursachen, betrüben* Kâd. 77,24.

दुःखयत्र n. *Marter* Daçak. 6,17.

दुःखलब्धिका f. N. pr. einer Prinzessin.

दुःखलभ्य Adj. *schwer zu durchbohren, — treffen* (Ziel) Bâlar. 90,24.

*दुःखलोक m. *die Welt der Leiden, das Leben mit allen seinen Leiden.*

दुःखवास m. *ein schwerer Aufenthalt.* °वासं वस् so v. a. *ein schweres Leben führen* MBh. 12,228,78.

दुःखवेग m. *ein heftiger Schmerz* 163,11.

दुःखव्याभाषित Adj. *schwer auszusprechen.*

दुःखशील Adj. *einen schwierigen Character habend, schwer zufriedenzustellen, grosse Ansprüche machend* 68,15. 69,19. 30. Nom. abstr. °त्व n.

दुःखसंस्पर्श Adj. (f. आ) *dessen Berührung Unbehagen, Leiden verursacht.*

दुःखसंचार Adj. *unbehaglich verstreichend.*

दुःखस्पर्श Adj. *dessen Berührung unangenehm ist.*

दुःखा Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *Weh verursachen, betrüben.*

दुःखाकर् m. *eine Fülle von Leiden.*

दुःखाकुल Adj. *von Schmerz erfüllt* 117,31.

दुःखाचार् Adj. (f. आ) *mit dem schwer umzugehen ist, grosse Ansprüche machend.* Nach Nîlak. soll दुःखाचारा = दुःखा च आरा (= सिंही) sein!

दुःखात्मक Adj. *dessen Wesen Leid ist, leidvoll.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 13,20.

दुःखान्त m. *Ende der Leiden.* Bei den Mâheçvara *die allendliche Erlösung* Govindân. zu Bâdar. 2,2,37.

दुःखाय्, °यते *Schmerz empfinden* Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,46. *sich betrüben.*

दुःखार्त Adj. *betrübt* 68,13.

दुःखित Adj. *Schmerz emfindend, betrübt, niedergeschlagen, unglücklich.* °दुर्गत *unglücklich und arm* Ind. St. 15,391.

दुःखिता f. und दुःखित्व n. (262,6) Nom. abstr. von दुःखिन्.

दुःखिन् Adj. = दुःखित.

दुःखीय्, °यति *Schmerz empfinden, sich abquälen.*

दुःखोच्छेद्य Adj. *schwer auszurotten, — zu Nichte zu machen.*

दुःखोदर्क Adj. *Leiden im Gefolge habend* Bhâg. P. 11,20,28.

दुःखोपघात m. *ein heftiger Schmerz* Spr. 2834.

दुःखोपचर्य Adj. (f. आ) *schwer zu behandeln, — zufriedenzustellen.*

*दुःख्य्, दुःख्यति *Schmerz bereiten.*

दुःप° und दुःफ° u. s. w. s. u. दुष्प° und दुष्फ° u. s. w.

दुकूल 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *eine Art Zeug* und *ein Gewand aus solchem Zeuge* Vikramâṅkaṁ. 18,105.

*दुकूल n. = दुकूल 2).

दुग्ध 1) Adj. s. u. 1. दुह्. — 2) *f. ई *eine Asclepias.* — 3) n. *Milch* (auch *Milchsaft von Pflanzen*).

दुग्धकूपिका f. *ein Kuchen aus Reismehl, mit dicker Milch gefüllt,* Bhâvapr. 2,26.

*दुग्धचरु m. *Milchspeise* Gal.

*दुग्धतालीय n. *Schaum auf der Milch, Rahm.*

*दुग्धतुम्बी f. *eine Kürbisart* Râgan. 7,162.

दुग्धद Adj. (f. आ) 1) *Milch gebend.* — 2) *Milch mehrend* Bhâvapr. 1,209.

दुग्धदोह् Adj. *ausgemolken* Ait. Âr. 352,6.

दुग्धपदी Adj. f. *deren Fussspur Milch ist* Suparṇ. 9,4.

*दुग्धपाषाण n. *Kalkspath* Râgan. 13,136.

*दुग्धपेया f. *eine Art Curcuma.*

*दुग्धफेन 1) m. *Schaum auf der Milch.* — 2) f. ई *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,98.

*दुग्धबन्धक m. *Verpfändung der Milch.*

*दुग्धबीजा f. 1) *gequetschter Reis* Râgan. 16,100.

— 2) *eine Kürbisart* Râǵan. 7,162.

दुग्धभृत् Adj. *Milch tragend* (उर्वरी) Maitr. S. 1,6,1 = Âpast. Çr. 5,8,7.

दुग्धवटी f. *eine best. Mixtur gegen Durchfall* Mat. med. 112.

*दुग्धसमुद्र und दुग्धसिन्धु (Ind. St. 14,366) m. *das Milchmeer.*

*दुग्धाक्त m. *eine best. Steinart.*

*दुग्धाभ्र n. *Rahm.*

दुग्धाब्धि m. *das Milchmeer.* °तनया f. Patron. der Lakshmi.

दुग्धाम्बुधि m. dass.

*दुग्धाश्म n. = दुग्धफेन.

*दुग्धाश्मन् m. *Kalkspath.*

दुग्धिका f. 1) *eine weisse Asclepias* Bhâvapr. 1, 220. Madanav. 27,268. — 2) *Oxystelma esculentum* Mat. med. 297.

*दुग्धिन् m. *Kalkspath* Râǵan. 13,136.

*दुग्धिनिका f. *roth blühender* Apâmârga Râǵan. 4,94.

दुग्धीका f. = दुग्धिका 1) Kâraka 6,11.

दुग्धोदधि m. *das Milchmeer* Naish. 12,106.

1. दुघ् = 1. दुह् in दुर्घान = दुर्हान RV. 1,100,8.

2. °दुघ् Adj. *milchend* Âçv. Çr. 12,8,34.

दुघ 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *milchend, gewährend.* — 2) f. दुर्घा *Milchkuh.*

*दुच्छक m. *eine Art Gemach.*

दुच्छुना f. 1) *Unheil, Unglück.* — 2) *ein Unheil bringendes Wesen, Unholdin.*

दुच्छुनाय्, दुच्छुनायते *Jmd Leid zufügen wollen.*

*दुडि f. *eine kleine Schildkröte.*

*दुण्डुक Adj. *bösgesinnt.*

दुण्डुभ m. *eine Eidechsenart.* Richtig दुण्डुभ MBh. 7,156,175.

दुण्डुभि m. *Wassermolch* oder *ein ähnliches Thier.*

दुण्डा f. N. pr. einer Râkshasî.

दुत्थोत्थदृवीर् *der 13te astrol. Joga.*

दुद् m. N. pr. eines Gebirges MBh. 13,7658. Die richtige Lesart st. दरुर्दस्तथा ist दर्दुरस्तथा 13, 166,32.

दुदुह् m. N. pr. eines Fürsten.

*दुदोलि = ग्रन्थि.

दुद्यूषु Adj. *zu spielen verlangend mit* (Acc.), so v. a. *zu schleudern* v. Bhaṭṭ. 9,32.

दुद्रुत Râǵat. 7,900. 1015 fehlerhaft für दुधुत.

*दुद्रुम m. *eine grüne Zwiebel.*

दुद्वर (!) etwa *Strickleiter* Paṅkad.

दुध्, *दोधति (क्रुध्यतिकर्मन् und हिंसाकर्मन्) Nagh. 2,12. Zu belegen nur Partic. दोधत् *ungestüm, wild, tobend* und दुर्धित *verworren, turbidus* (तमस्).

दुर्धि Adj. *ungestüm, wild, tobend.*

दुधुत Adj. mit Acc. *zu melken beabsichtigend.*

दुधृ Adj. = दुर्धि.

दुधर्कृत् Adj. *aufregend.*

दुधर्वाच् Adj. *aufgeregt —, verworren redend.*

दुधुत Adj. *Schaden zuzufügen beabsichtigend, feindlich gesinnt, auf Verrath sinnend* Râǵat. 7,1267.

*दुन्द्म m. *Trommel.*

*दुन्दु m. 1) dass. — 2) Bein. Vasudeva's.

दुन्दुनाभ m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

दुन्दुभ m. 1) *eine ungiftige Wasserschlange* (Comm.), *Wassermolch.* — 2) **Trommel.* — 3) Bein. Çiva's. — 4) Pl. *eine best. Schule des schwarzen Jagus* Ârjav. 44. Hemâdri 1,519,21.

दुन्दुभि 1) m. f. *Pauke, Trommel.* Auch °भी f. — 2) m. *a) *Gift. — b) das 56te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — c)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) *Varuṇa's. — *d)* N. pr. α) verschiedener Asura. — β) eines Rakshas. — γ) eines Jaksha. — δ) verschiedener Männer. — ε) zweier Gebirge VP. 2,4,7. 51. — 3) f. N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,125. einer Gandharvî Kâraṇḍ. 4, 21. — 4) f. °भी Bez. *gewisser Würfe im Würfelspiel* oder *ein beim Würfelspiel gebrauchtes Geräthe.* — 5) n. N. pr. eines nach einem Dundubhi benannten Varsha in Kraunkadvîpa VP. 2,4,47. 48.

दुन्दुभिक m. *ein best. giftiges Insect.*

दुन्दुभिग्रीव Adj. *einen trommelähnlichen Hals habend* (Stier) MBh. 8,33,25. Nach Nîlak. = दुन्दुभिस्वनकण्ठ.

*दुन्दुभिदर्पकृन् m. Bein. Vâlin's Gal.

दुन्दुभिनिर्ह्राद m. N. pr. eines Dânava.

दुन्दुभिविमोचनीय Adj. *auf das Abspannen der Trommeln bezüglich* (क्षेम) Âpast. Çr. 18,5.

*दुन्दुभिषेवण n. gaṇa सुषामादि.

दुन्दुभिस्वन m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

दुन्दुभिस्वर m. N. pr. 1) eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,17. — 2) wohl = °राज Lalit. 201,1 (°भिस्वराय ते zu lesen).

दुन्दुभिस्वरराज m. N. pr. verschiedener Buddha.

दुन्दुभ्य Adj. von दुन्दुभि *Trommel.*

दुन्दुभ्याघात m. *Trommelschläger* 34,10.

दुन्दुमायित n. *das Dröhnen* (einer Trommel).

*दुन्दुमार m. = धुन्धुमार.

*दुमती f. N. pr. eines Flusses.

*दुमेल n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

दुम्बक m. *das fettschwänzige Schaf* Bhâvapr. 2,10.

दुम्मडमाक m. N. pr. eines Dorfes.

1. दुर् f. *Thür.* Nur दुरस् (Acc. Pl. und einmal Nom. Pl.) und दुःस् (einmal Acc. Pl.).

2. दुर् ° = दुष्°, दुस्° und δυς-.

1. दुर् m. *Eröffner, Erschliesser, Verleiher von* (Gen.).

2. दुर = 1. दुर् in दुरदभ् und शतदुर.

1. *दुरत्त m. *ein böser, betrügerischer Würfel.*

2. दुरत्त Adj. *schwach auf den Augen.*

दुरत्तर n. *ein böses Wort* Naish. 9,63.

*दुरंगमा f. = दूरंगमा.

दुरतिक्रम 1) Adj. (f. आ) *worüber man schwer hinüberkommt, — hinwegkommt, schwer zu überwinden, dem schwer zu entrinnen ist.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Brahmanen.

दुरतिक्रमणीय Adj. = दुरतिक्रम 1) Bâlar. 156,4.

दुरत्यय Adj. (f. आ) 1) = दुरतिक्रम 1). — 2) *wohin schwer zu gelangen ist, schwer zu erreichen.* दुरन्वय v. l. — 3) *schwer zu ergründen.*

दुरत्येतु Adj. = दुरतिक्रम 1).

दुरदभ् Adj. (f. आ) *Thore täuschend,* so v. a. *durch Schloss und Riegel nicht zu halten.* Wohl verdorben.

दुरदृष्ट n. *Missgeschick.*

दुरन्नी f. *schlechte Kost, Hungersnoth* Âpast. Çr. 6,20,2.

दुरधिग Adj. *schwer zu erlangen.*

दुरधिगम Adj. 1) *schwer zu erlangen, — erreichen.* — 2) *schwer zu erforschen.*

दुरधिष्ठित 1) Adj. *schlecht gehandhabt, — ausgeführt.* — 2) n. *ein ungehöriges Verbleiben an einem Orte.*

दुरधीत Adj. *mangelhaft erlernt.*

दुरधीयान Adj. *schlecht lernend* Gop. Br. 1,1,31.

दुरध्यवसाय m. *ein thörichtes Unternehmen* Spr. 6148.

दुरध्येय Adj. *schwer zu studiren, — lesen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुरध्व m. *ein schlechter Weg* Naish. 9,33.

दुरनुज्ञात Adj. *mangelhaft gewährt.*

दुरनुपालन Adj. *schwer zu bewahren.*

*दुरनुबोध Adj. *schwer zum Bewusstsein zu bringen.*

दुरनुष्ठित Adj. 1) *übel gethan, — gehandelt.* — 2) *schlecht gehandelt, nicht in der gehörigen Zucht gehalten.*

दुरनुष्ठेय Adj. *schwer auszuführen.*

दुरन्त Adj. (f. आ) 1) *dessen Ende schwer zu finden ist, kein Ende nehmend, unendlich.* — 2) *ein trauriges Ende nehmend.* Nom. abstr. °ता f.

दुरन्तक Adj. = दुरन्त 1) Hemâdri 1,626,20.

दुरन्तकृत् Adj. *dessen Arbeit nie ein Ende nimmt.*

दुरन्तदेव m. *der Gott der schwer zu Ende zu führenden Dinge* (Gaṇeça) Spr. 4801.

दुरन्तपर्यन्त Adj. *ein schlechtes Ende nehmend* Prasannar. 103,18.

दुरन्वय Adj. 1) *schwer zugänglich* MBh. 13,102, 38. — 2) *schwer auszuführen.* — 3) *wenig —, nicht entsprechend.*

दुरन्वेष्य Adj. *schwer zu durchsuchen.*

दुरपवाद m. *üble Nachrede.*

दुरपास Adj. *schwer abzuwerfen* Naish. 5,130.

दुरफ v. l. für दुरःफ.

*दुरभिग्रह m. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) f. आ *a) Mucuna pruritus.* — *b) Alhagi Maurorum.*

दुरभिप्राय Adj. *eine böse Absicht habend.*

दुरभिभव Adj. *schwer zu überwältigen, — übertreffen* Kâd. 49,14.

दुरभिमानिन् Adj. *unangenehm hochmüthig.*

दुरभिरक्ष Adj. *schwer zu bewachen.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. (1925) 2,96,10.

दुरभिसंधि m. *eine böse Absicht* Cit. im Comm. zu Mṛkkh. 85,25.

*दुरय् s. u. 3. इ mit दुस्.

दुरर्मणि f. AV. 16,2,1 wohl fehlerhaft für दुरस्मनी.

दुरवगम Adj. *schwer verständlich.*

दुरवग्रह 1) Adj. *schwer zurückzuhalten, — aufzuhalten, unwiderstehlich.* — 2) m. *eine tadelnswerthe Hartnäckigkeit.*

दुरवग्राह (Bhâg. P. ed. Bomb. 7,1,19) und °ग्राह्य Adj. *schwer zu erreichen.*

दुरवच्छद Adj. *schwer zu verhüllen.*

दुरवतार Adj. *wohin schwer hinabzusteigen ist.*

दुरवधारक Adj. *schlecht entscheidend, ein schlechtes Urtheil fällend.*

दुरवधारण Adj. *schwer —, nicht zu bestimmen* Sarvad. 7,12.

दुरवधार्य Adj. *schwer zu begreifen.*

दुरवबोध Adj. *schwer verständlich.* Nom. abstr. °ता f.

दुरवरोह Adj. *wohin schwer hinabzusteigen ist.*

दुरवलेप m. *tadelnswerther Hochmuth* Prasannar. 68,5.

दुरववद् n. impers. *schwer Uebles nachzureden.*

दुरवसित Adj. *worüber schwer Gewissheit zu erlangen ist, unergründet.*

दुरवस्था f. *eine schlimme Lage.*

दुरवस्थित Adj. *nicht fest stehend.*

दुरवाप Adj. (f. आ) *schwer zu erlangen, — erreichen, — sich zu eigen zu machen, — zu verwirklichen.*

दुरवेक्षित n. *ein unpassender, verbotener Blick.*

दुरस्य्, दुरस्यति *Böses zufügen —, beschädigen wollen.*

दुरस्यु Adj. *Böses zufügen wollend* Âpast. Çr. 6,21,1.

*दुरह्न m. *ein böser Tag.*

*दुराक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दुराकृति Adj. *verunstaltet, garstig, hässlich.*

दुराक्रन्द Adj. *schlechte —, keine Freunde habend.*

दुराक्रम Adj. 1) *schwer zu erklimmen.* — 2) *dem schwer beizukommen ist.*

दुराक्रोशम् Adv. *arg schmähend.*

दुरागत m. N. pr. eines Mannes.

दुरागम m. 1) *unredlicher Erwerb, — Besitz* Hemâdri 1,30,5. — 2) *eine schlechte Ueberlieferung.*

दुराग्रह m. *eine tadelnswerthe Hartnäckigkeit, thörichte Grille, fixe Idee.*

दुराचर Adj. (f. ई) 1) *schwer zu üben, dem sich hinzugeben schwer fällt.* — 2) *schwer zu behandeln, — heilen.*

दुराचरित n. *ein übles Ergehen.*

1. दुराचार m. *ein schlechter Wandel, schlechtes Betragen, schlechte Sitte.*

2. दुराचार Adj. (f. आ) 1) *schlechte Sitten habend, schlechtgeartet, frevelhaft.* — 2) R. Gorr. 2,117,8 fehlerhaft für दुरावार oder दुरावर.

दुराचारिन् Adj. = 2. दुराचार 1).

*दुराढ्यंकर Adj. *schwer reich zu machen.*

*दुराढ्यंभव Adj. *schwer reich werdend.*

दुरात्मता f. *Schlechtigkeit, Niederträchtigkeit.*

दुरात्मन् Adj. *schlecht, niederträchtig, frevelhaft;* von Personen.

दुरात्मवत् Adj. dass.

दुरादान Adj. *schwer —, nicht anzufassen.*

दुरादृष्टि Adj. etwa *übel aussehend.*

दुरादेय Adj. *schwer fortzunehmen, — zu rauben.*

दुराधन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुराधर 1) Adj. *a) schwer anzuhalten, unaufhaltsam, unwiderstehlich.* — *b) schwer zu erlangen.* — *c) schwer zu halten, — behüten, — bewachen* MBh. 5,42,46. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुराधर्ष 1) Adj. (f. आ) *dem man Nichts anhaben kann, vor Angriffen sicher, dem schwer beizukommen ist, unantastbar, dem man nicht ungestraft nahen darf, gefährlich.* — 2) *m. *weisser Senf.* — 3) *f. आ *eine best. Pflanze* Râgân. 5,76.

दुराधार Adj. *schwer im Sinne zu behalten* (nach Nîlak.).

दुराधी Adj. *Uebles sinnend.*

दुरानम Adj. *schwer zu spannen.*

दुराप 1) Adj. (f. आ) *a) schwer einzuholen.* — *b) schwer zu erlangen, — erreichen.* — *c) dem schwer beizukommen ist.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

दुरापन Adj. (f. ई) *schwer —, nicht einzuholen.*

दुरापादन Adj. *schwer zu Stande zu bringen.*

दुरापूर Adj. *schwer zu erfüllen, — befriedigen.*

दुराबाध Adj. *den man nicht ungestraft belästigen darf.*

दुरामोद m. *Gestank.*

दुरामाय Adj. *schwer zu überliefern.*

दुराप्य Adj. v. l. für दुरावी.

दुरारब्ध (R. ed. Bomb. 2,52,72) und °रब्धव्य Adj. *schwer zu hüten.*

दुराराध Adj. (f. आ) = दुराराध्य 1) Bâlar. 12,12.

दुराराध्य Adj. 1) *schwer für sich zu gewinnen, — günstig zu stimmen, — zu verehren.* — 2) *schwer zu bezwingen.*

दुरारिकृन् Adj. Beiw. Vishṇu's.

दुरारुह 1) Adj. *schwer zu erklimmen.* — 2) *m. *a) Cocospalme* Râgân. 11,48. — *b) Aegle Marmelos* Râgân. 11,192. — 3) *f. आ *Phoenix sylvestris* Râgân. 11,56.

दुरारोप Adj. *schwer mit der Sehne zu beziehen* (Bogen) Bâlar. 22,10.

दुरारोह 1) Adj. (f. आ) *schwer zu erklimmen.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 26,12. — 2) *m. *Palmbaum, Dattelpalme.* — 3) *f. आ *a) Salmalia malabarica.* — *b) Acacia concinna* Râgân. 8,75.

दुरालक्ष्य Adj. *schwer wahrzunehmen.*

दुरालभा f. *Alhagi Maurorum.*

दुरालम्ब Adj. (f. आ) *worauf festen Fuss zu fassen schwer ist.*

दुरालम्भ 1) Adj. (f. आ) *schwer anzufassen.* — 2) f. आ *Acacia concinna* Karaka 6,20. 7,7.

*दुरालाप m. *Fluch, Verwünschung.*

दुरालोक Adj. (f. आ) *schwer wahrzunehmen* Bâlar. 42,2. Kaṇḍak. 28,4.

दुरावर Adj. *schwer zu schliessen, — vor einem Andrang zu schützen.*

दुरावर्त Adj. *schwer zu gewinnen, — von einer Meinung abzubringen.*

दुरावह Adj. (f. आ) *schwer hinzuführen, — hinzuleiten zu* (im Comp. vorangehend).

दुरावार Adj. 1) = दुरावर. — 2) *schwer zu hemmen, — zurückzuhalten.*

दुरावासिन् Adj. *eine schlechte Wohnung habend.*

दुरावी Adj. *schwer zu passiren* RV. 9,41,2. v. l. दुराप्य.

1. दुराश m. *ein best.* Ekâha.

2. दुराश Adj. (f. आ) *mit dessen Aussichten es schlimm bestellt ist.*

दुराशङ्क Adj. *fälschlich vermuthend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,6.

1. दुराशय m. Bez. *des feinen Körpers, der durch den Tod nicht vernichtet wird* (Comm.).

2. दुराशय Adj. (f. आ) *böse Gedanken habend.*

दुराशा f. 1) *eine schlechte, tadelhafte Erwartung, eitle, falsche Hoffnung* Kâd. 192,23. — 2) *Verzweiflung, — an* (Loc.).

दुराशिर् Adj. *schlecht gemischt.*

दुराशिस् Adj. *schlechte Wünsche —, schlechte Absichten habend.*

दुराश्रय Adj. *schwer zu üben* Tegor. Up. 2.

दुरासद् 1) Adj. (f. आ) *a) dem schwer zu nahen, beizukommen ist, dem zu nahe zu kommen Gefahr bringt. — b) schwer anzutreffen, — zu finden, unerhört. — c) schwer auszuführen* MBh. 12,173,58. — 2) m. *a)* mystische Bez. *des Schwertes. — b)* N. pr. eines Mannes.

दुरासद 1) Adj. *schwer auszuführen.* v. l. दुरासद्. — 2) *m. = दुरासद् 2) *a)* Gal.

दुरासित Adj. *schlechte, unschickliche Art zu sitzen.*

दुरासेव Adj. (f. आ) *mit dem es schwer ist zu verkehren, unangenehm im Verkehr.*

दुराकर Adj. *schwer darzubringen* (Opfer) MBh. 2,16,5.

दुराक्षा Indecl. *Unheil!*

दुरिति (दुरित RV. 1,125,7) 1) n. *a) Schwierigkeit, Gefahr, Noth, Schaden. — b) Uebelbefinden. — c) Verfehlung, Böses, Sünde.* Auch personificirt. — 2) Adj. *a) schwierig, schlimm. — b) schlecht, böse.*

दुरितक्षय m. 1) *das Zunichtewerden der Sünden.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*दुरितदमनी f. *Mimosa Suma.*

दुरितात्मन् Adj. *bösgesinnt.*

*दुरितारि f. N. pr. einer Gaina-Gottheit.

दुरिति f. *Noth.*

1. दुरिष्ट n. *Verwünschung, zum Schaden Anderer geübte Zauberei.*

2. दुरिष्ट Adj. *was im Opfer verfehlt ist* Hemâdri 1,497,19.

दुरिष्टि f. *Fehler im Opfer.*

*दुरिष्ट Superl. zu 2. दुर्.

दुरीश m. *ein böser Herr.*

*दुरीषणा f. *Verwünschung.*

दुरीक्ष Adj. *böse gemeint.*

दुरु m. N. pr. eines Gebirges MBh. 13,7658. Die richtige Lesart ist दुरुदस्तथा 13, 166,32.

दुरुःफ *der 15te astrol. Joga.*

दुरुक्त Adj. 1) *falsch —, verkehrt —, unüberlegt —, verletzend gesagt;* n. *ein solches Wort.* — 2) *mit harten Worten angefahren.*

दुरुक्ति f. *ein hartes, verletzendes Wort.* Auch personificirt.

दुरुक्तोक्त Adj. *übel beleumdet* Ait. Br. 2,17,6.

दुरुच्छेद Adj. *schwer auszurotten, zu vernichten.*

दुरुच्छेद्य Adj. 1) *schwer zu zerhauen.* — 2) = दुरुच्छेद.

*दुरुत Adj. *schlecht gewebt.*

दुरुत्तर Adj. *schwer zu überwinden.* Häufig im Prâkrit und vielleicht aus दुस्तर entstanden; s. Kuhn's Z. 23,595.

दुरुत्सह Adj. (f. आ) 1) *schwer zu tragen.* — 2) *schwer zu ertragen.* — 3) *dem schwer zu widerstehen ist* MBh. 9,22,1.

दुरुत्साह Adj. v. l. für दुरुत्सह 3).

दुरुदय Adj. *schwer zur Erscheinung kommend, sich Jmd* (Gen.) *nicht manifestirend.*

दुरुदर्क Adj. *schlechte* oder *keine Folgen habend* Naish. 5,41.

*दुरुदाहर Adj. (f. आ) *schwer auszusprechen.*

दुरुदाह Adj. (f. आ) *schwer zu* 1) *tragen.* — 2) *ertragen.*

दुरुधरा f. δορυφορία, *eine best. Mondstellung.*

*दुरुपक्रम Adj. (f. आ) 1) *dem schwer zu nahen ist.* — 2) *schwer ärztlich zu behandeln, schwer zu heilen* Kâraka 6,26.

दुरुपचार Adj. (f. आ) 1) *dem schwer zu nahen ist, dem man nicht ungestraft nahen darf.* — 2) *schwer zu behandeln, dem man es nicht leicht recht machen kann, sehr empfindlich.* — 3) *schwer ärztlich zu behandeln, — heilen* Suçr. 1,83,13.

दुरुपदिष्ट Adj. *schlecht unterwiesen.*

दुरुपदेश m. *eine schlechte Unterweisung.*

दुरुपपाद Adj. (f. आ) 1) *schwer zu Stande zu bringen, — besorgen* Kâd. 177,5. — 2) *schwer darzuthun, — zu beweisen.*

दुरुपयुक्त Adj. *unrichtig angewandt* Daiv. Br. 4.

दुरुपलक्ष Adj. *schwer zu bemerken.*

दुरुपसर्पिन् Adj. *unvorsichtiger Weise hinzutretend.*

*दुरुपस्थान Adj. (f. आ) *dem schwer zu nahen ist.*

दुरुपाप Adj. *schwer zu erlangen.*

दुरुफ = दुरुःफ.

दुरुह्व n. fehlerhaft für दूरुह्व°.

दुरुह्ह Adj. *schwer zu erschliessen, — begreifen, — verstehen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुरेव Adj. (f. आ) *übelgeartet, schlimm, bösartig;* m. *Uebelthäter.*

दुरेवाकम् Adv. *in einer Weise, welche nicht bequem ist.*

दुरेवाकशोचिस् Adj. *unbequem* (allzu heiss und hell) *glühend.*

दुरेवाण n. *Wohnung, Heimat.*

दुरेवाणयु Adj. *das Haus liebend.*

दुरेवाणसद् Adj. *im Hause weilend.*

दुरेवार 1) m. *Würfeler, Würfelspieler.* — 2) *Würfel* MBh. 8,74,15. — 3) (*m.) n. *Würfelspiel.* Oft wird eine *Schlacht* mit dem *Würfelspiel* verglichen. — 4) *m. *Einsatz beim Würfelspiel.*

दुरेवाष und दुरेवाषस् Adj. *langsam, träge.* Nach Sâj. *dessen Grimm schwer zu beseitigen ist.*

दुर्ग 1) Adj. (f. आ) *a) wo schwer zu gehen ist, wohin schwer zu gelangen ist, schwer zu passiren, unwegsam, unzugänglich, — für* oder *wegen* (im Comp. vorangehend), *wohin man ungern geht* 133, 2. — *b) unzugänglich,* so v. a. *schwer verständlich.* — 2) m. *a) *Bdellion. — b)* N. pr. α) eines Asura. — β) verschiedener Männer. Auch abgekürzt für दुर्गादास u. s. w. — 3) m. n. (älter) *a) ein schwieriger Weg, eine schwere Stelle, ein wegen Etwas* (im Comp. vorangehend) *schwer zugänglicher Ort, ein ungern besuchter Ort* 134,6. — *b) Schwierigkeit, Widerwärtigkeit, Gefahr.* — 4) f. आ *a) *die Indigopflanze. — b) *Clitoria Ternatea. — c) *ein best. Vogel. — d)* N. pr. α) einer Göttin, einer Tochter des Himavant und Gattin Çiva's. — β) verschiedener Frauen. — γ) zweier Flüsse. — 5) n. *a) Unebenheit, Höhe. — b) Feste, Burg.*

दुर्गकर्मन् n. *die Befestigung eines Ortes.*

*दुर्गकारक m. *ein best. Baum.*

दुर्गगुप्त m. N. pr. eines Grammatikers.

दुर्गघात N. pr. einer Festung.

दुर्गघ्न Adj. (f. आ) *Widerwärtigkeiten entfernend* (Durgâ) Hariv. 9426.

दुर्गटीका f. Titel eines *Commentars.*

दुर्गत 1) Adj. *dem es schlimm geht, in Noth sich befindend, arm.* — 2) n. *eine schlimme Lage, Elend, Armuth* Hâs. 21. Es ist aber wohl दुर्गतेर्दुर्मतेर्वृद्धिः zu lesen.

दुर्गतता f. *Elend, Armuth.*

दुर्गतरणी und °तारिणी (Hariv. 3,65,39) f. *ein Boot an schwierigen Stellen,* Bez. der Sâvitrî; vgl. दुर्गासावित्री.

दुर्गता f. *Schwierigkeit des Hinüberkommens über* (Gen.).

1. दुर्गति f. 1) *Noth, Elend, Armuth.* °नाशिनी Beiw.

der Durgâ. कामुक° so v. a. *Mangel an Liebhabern* Vikramâṅkaṅ. 17,63. — 2) **Hölle.*

2. दुर्गति Adj. = दुर्गत 1).

दुर्गदेश m. *eine unwegsame Gegend* Spr. 2843.

दुर्गनाग m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,365.

1. दुर्गन्ध m. *ein übler Geruch, Gestank.*

2. दुर्गन्ध 1) Adj. (f. आ) *übel riechend, stinkend.* — 2) m. *a) Zwiebel.* — *b)* **der Mangobaum.* — 3) *n. *Sochal-Salz.*

दुर्गन्धकार् m. *After* Kâraka 8,21.

दुर्गन्धता f. *übler Geruch, Gestank.*

दुर्गन्धि Adj. *übel riechend, stinkend.*

दुर्गपति und दुर्गपाल m. *Befehlshaber einer Festung.*

दुर्गपिशाच m. N. pr. eines Mâtaṅga.

*दुर्गपुष्पी f. *eine best. Pflanze.*

दुर्गम 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu gehen, unwegsam, schwer zu passiren, wohin man schwer gelangt, unzugänglich, —wegen* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) schwer zu erreichen* (in übertr. Bed.), — *zu finden, —nachzuweisen* Madanav. 2,5. — 2) m. oder n. *eine schwierige Lage.* — 3) m. N. pr. verschiedener Männer VP. 4,17,1.

दुर्गमनीय Adj. *schwer zu gehen, — betreten.*

दुर्गम्य Adj. *unwegsam.*

दुर्गल m. Pl. N. pr. eines Volkes. दुर्गाल v. l.

*दुर्गलङ्घन m. *Kamel.*

दुर्गवाक्यप्रबोध m. Titel eines Werkes.

दुर्गवास m. *ein Uebernachten an unwegsamen Orten* MBh. 3,177,6.

दुर्गवृत्ति f. Titel eines Werkes.

दुर्गशैल m. N. pr. eines *Berges.*

*दुर्गसंचर् und *°संचार m. *ein schwerer Durchgang, Defilé.*

दुर्गसह् Adj. *Gefahren zu überwinden vermögend* Hariv. 5018.

दुर्गसिंह् 1) m. N. pr. eines Astronomen und eines Grammatikers. — 2) f. ई Titel eines von Durgasiṁha verfassten Commentars.

दुर्गसेन m. N. pr. eines Autors.

दुर्गह् 1) n. *a) eine unsichere Stelle, ein unsicherer, gefährlicher Weg.* — *b) Gefahr.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दुर्गाकवच Titel eines Werkes.

दुर्गाकुण्ड n. N. pr. eines Teiches.

दुर्गाचार्य m. N. pr. eines Scholiasten des Nirukta.

दुर्गाढ Adj. *schwer zu ergründen.*

दुर्गातत्त्व n. Titel eines Werkes.

दुर्गादत्त m. N. pr. eines Autors.

दुर्गादास m. N. pr. verschiedener Männer.

दुर्गाध Adj. *unergründlich.*

*दुर्गाधिकारिन् und दुर्गाध्यक्ष m. *Befehlshaber einer Feste.*

*दुर्गानवमी f. *der neunte Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.

दुर्गापञ्चाङ्ग n. Titel eines Werkes.

दुर्गापूजा f. *ein Fest zu Ehren der* Durgâ VP.^{2} 1,lvii.

दुर्गाभक्तितरंगिणी f. und दुर्गामहत्त्व n. Titel zweier Werke.

दुर्गामाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

दुर्गामृतरहस्य n. Titel eines Werkes.

दुर्गाराम m. N. pr. eines Autors.

दुर्गारोहण Adj. *schwer zu besteigen, — erklimmen.*

दुर्गार्चनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

दुर्गाल m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,52. दुर्गल v. l.

दुर्गावती f. N. pr. einer Fürstin.

*दुर्गावल्लभ m. *eine Art Räucherwerk* Gal.

दुर्गाविलास m. Titel eines Gedichts.

दुर्गाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

दुर्गासंदेहभेदिका f. Titel eines Werkes.

दुर्गासावित्री f. Bez. *des Verses* ṚV. 1,99,1 Vishṇus. 56,9. Vgl. दुर्गतारणी.

दुर्गास्तव m. Titel eines *Lobliedes* Ind. St. 2,206.

दुर्गास्तोत्र n. Titel eines *Lobgesangs* Opp. Cat. 1.

दुर्गाह्य Adj. *schwer zu ergründen.* Nom. abstr. °त्व n.

*दुर्गाह्लाद् m. *eine Art Räucherwerk* Gal.

*दुर्गाह्व m. *Bdellion.*

दुर्गि *eine best. Gottheit* Taitt. Âr. 10,1,7. Nach dem Comm. m. (!) = दुर्ग 4) *d)* α).

दुर्गिला f. ein Frauenname Hem. Par. 2,447.

दुर्गृभि Adj. *schwer zu fassen, — festzuhalten.*

दुर्गृभिष्णु Adj. etwa *unaufhaltsam anschwellend.*

दुर्गृभीय्, °यते *schwer zu fassen sein* ṚV.

दुर्गोत्सवतत्त्व n. Titel eines Werkes.

दुर्गोष्ठी f. *eine schlechte Gesellschaft, ein geheimer Bund, Verschwörung.*

1. दुर्ग्रह m. 1) *ein böser Krankheitsdämon.* — 2) *ein böser, Unheil bringender Planet* Naish. 9,41. — 3) *ein ungerechtfertigtes hartnäckiges Bestehen auf Etwas* (Loc.), *eine thörichte Grille, eine fixe Idee* Naish. 9,41. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

2. दुर्ग्रह Adj. (f. आ) 1) *schwer zu fassen, — festzuhalten* Sâj. zu ṚV. 1,140,6. — 2) *schwer einzunehmen, — zu erobern.* — 3) *schwer für sich zu gewinnen.* — 4) *schwer zu vollziehen.* — 5) *schwer zu begreifen.*

दुर्ग्राह्य Adj. 1) *schwer zu ergreifen, — zu fassen, — festzuhalten, — festzunehmen, — gefangen zu nehmen.* — 2) *schwer sich zu eigen zu machen, schwer für sich zu gewinnen.* — 3) *schwer zu fassen, — begreifen, — ergründen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्घट 1) Adj. *schwer zu Stande zu bringen, schwierig.* — 2) Titel eines Werkes.

दुर्घटघातन (wohl n.) und दुर्घटवृत्ति f. Titel zweier Commentare.

दुर्घण in सु° MBh. 10,455 wohl fehlerhaft. सुनिर्घृण ed. Bomb.

*दुर्घर्षा f. v. l. für दुर्धर्ष 3) *a).*

*दुर्घोष m. *Bär.*

दुर्जन m. *ein schlechter, boshafter Mann, Bösewicht.* Auch Adj., insbes. in Verbindung mit einem zweiten जन.

दुर्जनमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्जनमुखचपेटिका f., °मुखपद्मपादुका f. und °मुखमहाचपेटिका f. Titel von Werken VP.^{2} 1,xlvii. lxxxviii.

दुर्जनाय्, °यते *für einen bösen Menschen gelten.*

दुर्जनी Adv. mit कर् *Jmd (zum schlechten Menschen machen, so v. a.) beleidigen, Jmd zu nahe treten* 316,16. 327,21. An beiden Stellen im Prâkrit.

दुर्जय 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu gewinnen, — zu erlangen.* — *b) schwer zu besiegen, — bewältigen, mit dem* oder *womit man schwer fertig wird, dessen man sich nicht erwehren kann* 329,9. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava und einer Dânava-Schaar. — *b)* eines Rakshas. — *c)* verschiedener Helden. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Jogini Hemâdri 2,*a*,102,2. fgg. — *b)* einer Stadt.

दुर्जयपत्त m. N. pr. eines Gebirges.

दुर्जर् 1) Adj. (f. आ) *a) nicht verfallend, —morsch werdend.* — *b) schwer verdaulich* (auch in übertragener Bed.). — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

दुर्जल n. *verdorbenes —, schädliches Wasser* Bhâvapr. 3,124.

दुर्जात 1) Adj. (f. आ) *a) elend, unglücklich.* — *b) schlechtgeartet, schlecht.* — *c) nicht ächt, falsch.* भर्तर् so v. a. *Buhle.* — 2) n. *Unglück.*

1. दुर्जाति f. *Unglück.*

2. दुर्जाति Adj. *schlechtgeartet, böse.*

दुर्जातीय Adj. dass.

दुर्जीवि n. impers. *schwer zu leben für* (Instr.) und Subst. n. *ein schweres Leben.*

दुर्जेय Adj. *schwer zu besiegen.*

दुर्ज्ञान Adj. (f. आ) *schwer zu wissen, — erkennen, — kennen zu lernen, —ausfindig zu machen, —ergründen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्ज्ञेय Adj. dass.

दुर्णय schlechte Schreibart für दुर्नय.

दुर्णश Adj. *unerreichbar, unzugänglich.*

दुर्णामचातन Adj. *die* Durṇâman *genannten Dämonen verscheuchend.*

दुर्णामन् 1) m. Bez. *dem Menschen feindlicher, dämonischer Geschöpfe, von welchen Krankheiten und anderes Unheil kommen.* Nach Nir. *ein best. Gewürm.* — 2) f. ॰मी f. zu 1).

दुर्णामहन् Adj. *die* Durṇâman *schlagend, — vernichtend.*

दुर्णाक्तिषिन् Adj. *schlecht Verwahrtes aufspürend.*

दुर्णीति schlechte Schreibart für दुर्नीति.

दुर्दग्ध n. *schlechtes Brennen* (in der Chirurgie) Suçr. 1,36,21.

*दुर्दत्त Adj. *schlecht gegeben.*

दुर्दम 1) Adj. *schwer zu bändigen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

दुर्दमन m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्दम्य Adj. *schwer zu bändigen.*

*दुर्दर 1) Adj. *a) tearing.* — *b) distressing.* — 2) m. *a) Schlacht* Gal.; vgl. दुरोदर. — *b) a kind of drug.*

दुर्दर्श Adj. (f. आ) 1) *schwer zu sehen, — erblicken von* (Instr. oder Gen.), *schwer zu Gesicht zu bekommen* Âpast. — 2) *ungern gesehen.* — 3) *unangenehm anzusehen, widerlich.*

दुर्दर्शन Adj. 1) *schwer zu sehen, — erblicken von* (Gen.). — 2) *unangenehm anzusehen, übel aussehend.*

दुर्दश Adj. MBh. 10,83 fehlerhaft für दुर्दृश.

दुर्दशा f. *ein schlimmes Loos, Unglück* Kathâs. 20,39 (दुर्दृशा zu lesen).

दुर्दान्त 1) Adj. *schlecht gebändigt, ungezähmt, ungezügelt.* — 2) m. *a) *Kalb.* — *b) *Streit, Zank.* — *c)* N. pr. eines Löwen 151,8.

दुर्दारु n. *schlechtes Holz* Kâraka 1,27.

दुर्दिन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *ein trüber, regnichter Tag, Regenwetter, Unwetter, ein bezogener Himmel, Regen.* जलबिन्दु॰ *Regenschauer* Kâd. 243, 10. — 2) Adj. (f. आ) *mit Regenwolken bezogen, bewölkt, trübe.*

*दुर्दिनाय्, ॰यते *sich mit Wolken beziehen.*

दुर्दिवस m. *ein trüber, regnichter Tag.*

*दुर्दुङ्ग m. ein Ausdruck des Tadels; auch = नास्तिक und कारट.

दुर्दुहा Adj. f. *schwer zu melken.*

दुर्दूरात Adj. *sehr lang* (Weg).

दुर्दृग् Adj. *schlecht sehend.*

दुर्दृश Adj. (f. आ) 1) *schwer zu sehen, — zu erblicken, — anzutreffen, — zu Gesicht zu bekommen.* — 2) *unangenehm anzusehen, widerlich.*

दुर्दृशीक Adj. *übel aussehend.*

दुर्दृष्ट Adj. *schlecht geprüft, ungerecht entschieden.*

दुर्देश m. *eine unwirthliche Gegend* 213,32. *eine ungesunde G.* ॰ज Adj. *daher stammend* (Wasser) Bhâvapr. 2,39.

दुर्दैव n. *Missgeschick.*

दुर्दैववत् Adj. *vom Missgeschick verfolgt.*

दुर्द्यूत n. *ein böses, verbrecherisches, falsches Spiel.* ॰देविन् Adj. *ein solches Spiel spielend.*

*दुर्द्यूतवेदिन् (॰देविन्?) m. Bein. Çakuni's Gal.

*दुर्द्रिता f. *eine best. Schlingpflanze.*

*दुर्द्रुम m. *eine grüne Zwiebel.*

दुर्धर 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu tragen, — halten, — ertragen, dessen Andrang schwer zu widerstehen ist, unaufhaltsam, unhemmbar.* दण्ड m. (*Stock, Strafe*) *schwer zu halten,* so v. a. *schwer zu führen, — auszuüben.* — *b) schwer im Gedächtniss zu behalten.* — *c) schwer zurückzuhalten,* so v. a. *unumgänglich, nothwendig.* — 2) m. *a) *Quecksilber.* — *b) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle.* — *c) *Semecarpus Anacardium.* — *d) *eine best. Hölle.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) eine best. Constellation.* — *b)* N. pr. der Gattin Kandragupta's Hem. Par.

दुर्धरीतु und दुर्धर्तु Adj. *unaufhaltsam, unhemmbar.*

दुर्धर्म Adj. *schlechten Gesetzen folgend.*

दुर्धर्ष 1) Adj. (f. आ) *a) dem man Nichts anhaben kann, vor Angriffen sicher, unantastbar, dem schwer beizukommen ist, dem man nicht in die Nähe kommen mag, gefährlich.* — *b) grässlich, schrecklich.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b)* eines Berges in Kuçadvipa. — 3) *f. आ *a) eine Art Opuntia* Râgân. 8,54. — *b) ein best. Strauch,* = नागदमनी.

*दुर्धर्षकुमारभूत m. N. pr. eines Bodhisattva.

दुर्धर्षण Adj. = दुर्धर्ष 1) *a).*

दुर्धर्षता f. und दुर्धर्षत्व n. Nom. abstr. zu दुर्धर्ष 1) *a).*

दुर्धी f. *Unordnung.*

दुर्धार्य Adj. 1) *schwer zu tragen, — ertragen.* — 2) *schwer im Gedächtniss zu behalten.*

दुर्धाव Adj. *schwer zu reinigen.*

दुर्धिषित Adj. *ungeordnet, unordentlich.*

दुर्धी Adj. 1) *dumm, einfältig.* — 2) *schlechte Absichten habend, boshaft.*

दुर्धुर Adj. *schlecht eingespannt.*

दुर्धुवट m. *ein Schüler, der nicht von selbst auf des Lehrers Worte achtet.*

दुर्नय m. Sg. und Pl. *ein schlechtes* oder *unkluges Benehmen.*

दुर्नरेन्द्र m. *ein elender Zauberer, — Beschwörer* Harshak. 83,1. 155,5.

*दुर्नष्ट Adj.

*दुर्नामक n. *Hämorrhoiden.*

दुर्नामन् 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) *f. *Wendeltreppe* (*eine Art Muschel*). Auch *दुर्नामी. — 3) n. *Hämorrhoiden.*

*दुर्नामारि m. *die Knolle des Amorphophallus campanulatus* Râgân. 7,62.

दुर्निग्रह Adj. *schwer niederzudrücken, — zu bezwingen.*

दुर्निमित Adj. *schlecht gemessen, unregelmässig.*

दुर्निमित्त n. *ein böses Omen.*

दुर्नियन्तु Adj. *schwer festzuhalten, — zurückzuhalten.*

दुर्निरीक्ष (fehlerhaft für ॰क्य), ॰क्षण und ॰क्ष्य Adj. *schwer anzuschauen, — zu sehen für* (Instr. oder Gen.).

दुर्निरूप Adj. *schwer festzustellen, — zu bestimmen.* Nom. abstr. ॰त्व n.

दुर्निवर्त्य Adj. 1) *schwer zur Umkehr zu bringen* (ein fliehendes Heer). — 2) *von wo die Rückkehr schwer ist.*

दुर्निवार Adj. (f. आ) *schwer zurückzuhalten, — zurückzudrängen, — abzuwehren.* Nom. abstr. ॰त्व n.

दुर्निवार्य Adj. dass.

दुर्निवृत्त Adj. *von wo die Rückkehr schwer ist.*

दुर्निषेध Adj. *schwer abzuwehren* Bâlar. 42,3.

दुर्निष्क्रमण n. *ein schweres Herauskommen.*

दुर्निष्प्रपतर n. Kâṇḍ. Up. 5,10,6 fehlerhaft für ॰पतन n. = दुर्निष्क्रमण.

दुर्निःसरण n. = दुर्निष्क्रमण.

दुर्नीति 1) Adj. *schlecht geleitet, — ausgeführt.* — 2) n. *eine schlimme Lage.*

दुर्नीतिभाव m. *ein schlechtes* oder *unkluges Benehmen.*

दुर्नृप m. *ein schlechter Fürst.*

दुर्बद्ध Adj. *schlecht befestigt.*

दुर्बन्ध Adj. *schwer zu erfassen.* Nom. abstr. ॰त्व n.

दुर्बल 1) Adj. (f. आ) *schwach, schwächlich, machtlos, schmächtig, mager, kränklich, unwohl, krank* (Kâtj. Çr. 25,7,1), *kärglich, schwach an* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. ॰ता f. — 2) m. *a) ein best. Vogel* Varâh. Bṛh. S. 88,28, v. l.; richtig दुर्वलि. — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4, 165. — 3) f. आ *eine best. Pflanze.* — 4) f. ई Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दुर्बलाग्नि Adj. *eine schwache Verdauung habend.* Nom. abstr. ॰ता f.

दुर्बलि und ॰क m. *ein best. Vogel* Varâh. Bṛh.

S. 88,28. 7.

दुर्बलित Adj. *geschwächt, um seine Wirksamkeit gekommen*

दुर्बली Adv. mit भू *schwach werden, um seine Wirksamkeit kommen.*

दुर्बलीभाव m. *das Schwachwerden.* स्वरस्य *der Stimme* Karaka 5,9.

दुर्बलीयस् Adj. *schwächer, schwächlich.*

दुर्बीरिण Adj. *struppig* (Bart).

1. दुर्बुद्धि f. *Thorheit.* Am Ende eines adj. Comp. *thörichter Weise glaubend an.*

2. दुर्बुद्धि Adj. *schlechten* oder *verkehrten Sinnes, Böses im Sinne führend; thöricht, einfältig* (gewöhnlich in dieser Bed.).

दुर्बुध Adj. *thöricht, einfältig.*

दुर्बोध Adj. (f. आ Deçîn. S. 1, Z. 2) *schwer zu verstehen, — ergründen.* Nom. abstr. °ता f. Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,6.

दुर्बोधपदभञ्जिका f. Titel eines Werkes.

दुर्बोध्य Adj. = दुर्बोध Comm. zu Mṛṣṭ. 61,22.

दुर्ब्राह्मण m. *ein schlechter Brahman.*

*दुर्भक्ष Adj. (f. आ) *schwer zu essen.*

दुर्भग 1) Adj. (f. आ) *a) widerwärtig, widerlich, hässlich, unangenehm.* क्षायासलिलदुर्भगा दिवसाः so v. a. *Tage, an denen man am Schatten und am Wasser (Baden) kein Behagen findet,* 86,4. Insbes. f. (auch Subst.) *den Männern nicht gefallend, Männern unangenehm. — b) unglücklich.* — 2) f. आ personificirt als *das von Allen gemiedene Alter.*

दुर्भगत्व n. *das Unglücklichsein, Unglück.*

दुर्भग्न Adj. *schlecht gebrochen.*

दुर्भङ्ग Adj. *schwer zu brechen, — auseinanderzubringen* (Faust).

दुर्भण Adj. *schwer anzugeben.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्भर Adj. 1) *schwer zu tragen, — ertragen.* — 2) *schwer beladen mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *schwer zu ernähren.* — 4) *schwer zu sättigen, — befriedigen* 175,28.

दुर्भर्तर् m. *ein schlechter Gatte.*

दुर्भाग्य Adj. *unglücklich.*

दुर्भार्या f. *eine schlechte Gattin.*

दुर्भाव्य Adj. *schwer dem Geiste zu vergegenwärtigen, — im Bewusstsein zu erhalten.*

दुर्भाष 1) Adj. (f. आ) *schlechte Worte im Munde führend* Agni-P. 243,5. — 2) m. *Schmähworte.*

दुर्भाषित Adj. (f. आ) mit वाच् f. *böse —, beleidigende Worte.*

दुर्भाषिन् Adj. *übel redend, mit Worten beleidigend.*

दुर्भिक्ष m. (selten) und n. 1) *Hungersnoth* Taitt. Âr. 1,4,3. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Noth* überh., — *an* (im Comp. vorangehend). भर्तृ° *Mangel an Gatten* Vikramâṅkaṅ. 17,58.

दुर्भिक्षव्यसनिन् Adj. *der mit Hungersnoth zu kämpfen hat* Spr. 2872.

*दुर्भिक्षशमन m. *Fürst, König* Nigh. Pr.

दुर्भिद् Adj. (f. आ) *schwer zu spalten, —sprengen.*

दुर्भिषज्य n. *schwere Heilung.*

दुर्भूत n. *Uebel, Schaden.*

दुर्भृति f. *spärlicher Unterhalt.*

दुर्भेद Adj. (f. आ) *schwer zu spalten, —sprengen, — trennen, — auseinanderzubringen.*

दुर्भेद्य Adj. dass.

*दुर्भोगा f. = भिक्षुकी *Bettlerin* Gal.

दुर्भ्रातर् m. *ein schlechter Bruder.*

दुर्मख in अदुर्मख.

दुर्मङ्गल in अदुर्मङ्गल.

1. दुर्मति f. 1) *üble Gesinnung, Missgunst, Hass;* zuweilen in die concrete Bedeutung überspielend. — 2) *falsche Meinung, — Begriffe.*

2. दुर्मति 1) Adj. *thöricht* oder *übelgesinnt* (selten); m. *Thor* oder *Bösewicht* (selten). Einmal f. °ती. — 2) m. *a) das 55ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *b)* N. pr. α) eines bösen Dämons Lalit. 388,4. — β) eines *dummen Tölpels.*

दुर्मती Adv. mit कर् *schlecht walzen, — festschlagen.*

1. दुर्मद m. *falscher Stolz, übertriebener Dünkel* 104,29. In Comp. mit dem *Worauf.*

2. दुर्मद् 1) Adj. (f. आ) *trunken, ausgelassen, von einem tollen Wahn ergriffen, ungestüm* Bâlar. 24,5. Am Ende eines Comp. *ganz in der Gewalt stehend —, ganz ergriffen von, wie toll versessen auf.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

दुर्मदिन् m. *Säufer, Trunkenbold.*

1. दुर्मनस् n. *Verkehrtheit des Gemüthes, Verblendung.*

2. दुर्मनस् Adj. *entmuthigt, betrübt, traurig.* Nom. abstr. °स्ता f. *Traurigkeit* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,19.

दुर्मनस्क Adj. = 2. दुर्मनस्. Nom. abstr. °ता f.

दुर्मनाय्, °यते *betrübt werden, — sein* Mâlatîm. 50,1. Hem. Par. 1,99. दुर्मनायत 98. *verdriesslich werden* Prasannar. 34,2.4. *gram sein* 83,3. *sich entmuthigt fühlen* Harshaṅ. 121,19. — अति *überaus betrübt sein.* — Mit परि, °दुर्मनायित *überaus betrübt.*

दुर्मनुष्य m. *Bösewicht.*

दुर्मन्तु Adj. *schwer zu begreifen.*

दुर्मन्त्र m. *ein schlechter Rath* Spr. 2991, v. l.

दुर्मन्त्रित 1) Adj. *unklug angerathen.* — 2) n. *ein unkluger Rath.*

1. दुर्मन्त्रिन् m. *ein schlechter Minister.*

2. दुर्मन्त्रिन् Adj. *einen schlechten Minister habend.*

दुर्मन्मन् Adj. *übel gesinnt.*

दुर्मर 1) Adj. *dem Tode nicht leicht anheim fallend.* n. impers. *es stirbt sich nicht so leicht,* mit Instr. der Person. — 2) *f. आ *a)* Dûrvâ- oder *weisses* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,111. — *b) Asparagus racemosus* Râǵan. 4,121.

दुर्मरण und दुर्मरत्व n. *ein schweres Sterben.*

दुर्मराय Adj. *nicht leicht zum Tode zu bringen.*

दुर्मर्याद Adj. *keine Schranken kennend.* Nom. abstr. °ता f.

दुर्मर्ष 1) Adj. (f. आ) *a) unvergesslich.* — *b) unerträglich, unleidlich.* — *c) sich Nichts gefallen lassend, aufsässig gegen* (प्रति) Bhâg. P. 4,4,30. 6,14, 43. 10,58,53. — 2) m. Bein. des Asura Bali.

दुर्मर्षण 1) Adj. *a) mit dem man schwer fertig wird, sich Nichts gefallen lassend.* Auch als Beiw. Vishṇu's. — *b)* Compar. °तर् *dem nicht so leicht verziehen wird, — werden würde von* (Instr.). — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Dhṛtarâshṭra. — *b)* des Sṛṅǵaja.

दुर्मर्षित Adj. *aufsässig gemacht, aufgehetzt.*

दुर्मल्लिका und दुर्मल्ली f. *eine Art Schauspiel.*

दुर्मात्सर्य n. *böser Neid.*

दुर्मायिन् und दुर्मायु Adj. *böse Künste anwendend.*

दुर्मित्र 1) Adj. *unfreundlich.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ ein Frauenname.

दुर्मित्रिय Adj. *unfreundlich.*

दुर्मिला und दुर्मिलिका f. Name *verschiedener Metra.*

दुर्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) ein garstiges, entstelltes Gesicht habend.* — *b) ein böses Maul —, eine böse Zunge habend.* — 2) m. *a) *Pferd.* — *b) *Schlange.* — *c) das 29ste* oder *30ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *d)* N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Jaksha. — δ) eines Affen. — ε) eines Heerführers des Asura Mahisha. — ζ) verschiedener Männer. — 3) *f. आ *weisser Abrus* Madanav. 28,286.

दुर्मुहूर्त *eine unheilvolle Stunde.*

*दुर्मूल्य Adj. *theuer* (Gegensatz *wohlfeil*).

दुर्मेध (f. आ) und दुर्मेधस् Adj. *von geringem Verstande, dumm, einfältig.*

दुर्मेधस्त्व n. *Mangel an Verstand, Einfältigkeit.*

दुर्मेधाविन् Adj. = दुर्मेध.

दुर्मैत्र Adj. *feindselig.*

*दुर्मोक्ष f. *Capparis sepiaria* Râǵan. 3,98.

दुर्य, दौरिय 1) Adj. *zur Thür —, zum Hause gehörig.* — 2) m. f. (या) Pl. *Wohnung.*

*दुर्यवनम् Adv. *schlimm mit den* Javana L. K. 972.

दुर्यशस् n. *Unehre* Naish. 9,63.

दुर्यामन् m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्युग n. *ein schlimmes Weltalter* zu Spr. 3092.

दुर्युज् Adj. *schwer anzuspannen.*

दुर्योग m. *Hinterlist.*

दुर्योण n. *Behausung.*

*दुर्योध Adj. *schwer zu bekämpfen.*

दुर्योधन 1) Adj. dass. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. N. pr. *a)* des ältesten Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b)* eines Sohnes des Sudurǵaja.

*दुर्योधनवीर्यज्ञानमुद्रा f. *eine best. Stellung der Hände.*

*दुर्योधनावरज m. Bein. Duḥçâsana's Gal.

दुर्योनि Adj. von *von schlechter, unreiner Herkunft.*

1. दुर्लक्ष्य n. *ein schlechtes, unsicheres Ziel* 310,6.

2. दुर्लक्ष्य Adj. *schwer wahrzunehmen, kaum sichtbar.*

दुर्लङ्घन Adj. *worüber man mit Mühe hinübergelangt, schwer zu überwinden.*

दुर्लङ्घ्य Adj. 1) dass. Nom. abstr. °ता f. Daçar. 145,5. — 2) *schwer zu übertreten, dem man sich fügen muss* (Befehl).

दुर्लभ 1) Adj. (f. या) *a) schwer zu erlangen, — finden, — anzutreffen, — zu Gesicht zu bekommen, wozu man nicht leicht gelangt, selten.* जीवित n. so v. a. *schwer zu retten.* Mit einem Infin. *schwer zu.* °तर Compar. *überaus schwer zu erlangen, — anzutreffen.* — *b) theuer, werth, carus* Kâraṇḍ. 66,22. 67,2. — 2) m. *a)* **Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet* Râǵan. 6,119. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. या *a) Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,54. — *b) eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râǵan. 4,35.

दुर्लभक 1) Adj. = दुर्लभ 1) *b)* Kâd. 2,105,8. 115, 2. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्लभता f. und दुर्लभत्व n. *Seltenheit.*

दुर्लभवर्धन m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्लभस्वामिन् m. Name eines von Durlabhavardhana errichteten Heiligthums.

दुर्लम्भ in *अति°.

दुर्ललित 1) Adj. *a) verwöhnt* (Bâlar. 134,6. Prasannar. 162,2), *ungezogen, unartig* (Bâlar. 35, 7). — *b)* am Ende eines Comp. *verwöhnt durch,* so v. a. *keinen Gefallen mehr findend an, überdrüssig.* — 2) n. *Unart, ein schlimmer Streich, Schabernack.*

दुर्ललितक Adj. = दुर्ललित 1) *a).*

दुर्लसित Adj. dass.

दुर्लाभ Adj. = दुर्लभ 1) *a).*

दुर्लिपि f. *schlimme, verhängnissvolle Schriftzüge* (die das Schicksal auf die Stirn eines Menschen schreibt) Spr. 7637.

दुर्लेख m. dass. Glosse zu Spr. 7637.

दुर्लेख्य n. *ein falsch geschriebenes Actenstück.*

*दुर्व्, दूर्वति (हिंसायाम्).

दुर्वच Adj. 1) *was man nicht gern sagt, hart* (Worte). — 2) *was sich schwerlich sagen lässt, schwer zu behaupten.* Nom. abstr. °त्व n. — 3) *worauf* oder *worüber es schwer ist Etwas zu sagen, schwer zu beantworten.*

दुर्वचक Adj. wohl *schwer zu beantworten.* °योगा: *eine best. Kunst.* v. l. दुर्वाचक°.

दुर्वचन n. Pl. *böse, harte Worte, Schmähung* 313,27 (im Prâkrit).

1. दुर्वचस् n. 1) dass. — 2) *schlechte, dumme Worte.*

2. दुर्वचस् Adj. 1) *schlechte, harte Reden führend.* — 2) *worauf es schwer ist zu antworten.* Nom. abstr. °स्त्व n.

दुर्वणिज् m. *ein Bösewicht von Kaufmann.*

दुर्वदक Adj. *schlecht redend, im Reden anstossend* u. s. w.

दुर्वराह m. vielleicht *Wildschwein.*

1. दुर्वर्ण m. *eine schlechte Farbe, Unreinigkeit.*

2. दुर्वर्ण 1) Adj. (f. या) *a) eine schlechte, garstige Farbe —,* insbes. *Hautfarbe habend.* — *b) von niedriger Kaste.* — 2) n. *a) Silber* Râǵat. 7,1085. — *b) *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum* Râǵan. 4,126.

*दुर्वर्णक n. *Silber.*

दुर्वर्तु Adj. *schwer abzuwehren, unüberwindlich.*

दुर्वल Adj. *hautkrank* (Kull.) M. 3,151. दुर्वाल v. l.

दुर्वस 1) n. impers. *schwer zu wohnen.* — 2) Adj. (f. या) *a) schwer zuzubringen* (Zeit). — *b) durch seine Gegenwart Unheil bringend.*

दुर्वसति f. *ein schweres Wohnen, ein mit Leiden verbundener Aufenthalt.*

दुर्वह Adj. (f. या) 1) *schlecht tragend,* so v. a. *zum Reiten schlecht* Sâj. zu ṚV. 4,2,11. — 2) *schwer zu tragen.* — 3) *dem man sich nicht leicht hingiebt, schwer auszuführen.*

दुर्वाग्भव MBh. 13,2259 fehlerhaft für °भाव.

दुर्वाग्भाव m. *Schmähsucht* MBh. 13,40,13.

1. *दुर्वाच् f. *harte Worte, Schelte.*

2. दुर्वाच् Adj. 1) *eine üble Stimme habend.* — 2) *den Leuten Böses nachredend.*

दुर्वाचकयोग m. Pl. v. l. für दुर्वचक°.

दुर्वाचिक n. *ein schlimmer Auftrag* Naish. 9,62.

दुर्वाच्य 1) Adj. *schwer auszusprechen, hart* (Worte). — 2) n. *a) böse —, beleidigende Worte.* — *b) eine böse Nachricht.*

*दुर्वात m. *Farz.*

दुर्वातय्, °यति *Jmd* (Acc.) *befarzen.*

1. दुर्वाद् m. *Tadel* Spr. 5621, v. l.

2.*दुर्वाद् Adj. *schlecht redend.*

दुर्वान्त Adj. (f. या) *der nicht gehörig vomirt hat* 218,7 (von einem Blutegel, *der das eingesogene Blut nicht vollständig von sich gegeben hat).*

दुर्वार् Adj. (f. या) *schwer zurückzuhalten, — zu hemmen, — zurückzuweisen, unwiderstehlich.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Çânt. 1,2.

दुर्वारण 1) Adj. dass. — 2) m. Pl. N. pr. eines Stammes der Kâmboǵa MBh. 7,112,43. दुर्वारि.

दुर्वारणीय Adj. = दुर्वार्.

दुर्वारि m. Pl. v. l. für दुर्वारण 2).

दुर्वारित Adj. = दुर्वार्.

दुर्वार्ता f. *eine schlechte Nachricht.*

दुर्वार्य Adj. = दुर्वार्. Nom. abstr. °ता 71,29.

दुर्वाल Adj. *kahlköpfig* Gaut. M. 3,151, v. l. Nach einem Comm. auch *hautkrank* oder *rothhaarig.*

दुर्वासउपाख्यान n. Titel einer *Erzählung.*

दुर्वासना f. *eine falsche Vorstellung.*

दुर्वासस् 1) Adj. *schlecht bekleidet, entblösst* MBh. 12,303,9. Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. N. pr. eines wegen seines Jähzornes verrufenen Brahmanen.

दुर्वासस Adj. Verz. d. Oxf. H. 80,*a*,4 fehlerhaft für दौर्वासस. °पुराण n. Titel eines Purâṇa.

दुर्वासाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

दुर्वासेश्वर n. Name eines Liṅga.

दुर्वासोद्विशती f. (Opp. Cat. 1), दुर्वासोपनिषद् f. und दुर्वासोमततत्त्व n. Titel von Werken.

दुर्वाहित u. *eine schwere Last.*

दुर्विकत्थन Adj. *auf eine unangenehme Weise prahlend.*

1. दुर्विकल्प m. *eine unbegründete Unentschlossenheit* Daçak. 84,4.

2. दुर्विकल्प Adj. *überaus unsicher, — gewagt* Nilak. zu MBh. 2,66,2.

दुर्विगाह 1) Adj. *a) worin sich zu tauchen —, worin einzudringen —, worin sich hineinzubegeben schwer fällt, tief, unergründlich.* — *b) misslich, schlimm* Prasannar. 23,23. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विगाह्य Adj. = दुर्विगाह 1) *a).*

1. दुर्विचार m. *ein übel angebrachtes Bedenken* Comm. zu Daçak. 84,4.

2. दुर्विचार Adj. *schlimmes Bedenken habend, sehr unentschlossen.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,752,8.

दुर्विचिन्तित Adj. *übel gedacht, — ausgedacht* AV. Pariç. 40,6. Varâh. Bṛh. S. 2,23.

दुर्विचिन्त्य Adj. *mit den Gedanken schwer zu verfolgen.*

दुर्विचेष्ट Adj. *von schlechtem Betragen.*

1. दुर्विज्ञान n. *ein schweres Erkennen.*

2. दुर्विज्ञान Adj. *schwer zu begreifen.*

दुर्विज्ञेय Adj. *schwer zu erkennen.*

दुर्वितर्क und °तर्क्य Adj. *worüber schwer nachzudenken ist, — man schwer in's Klare kommt.*

दुर्विद् Adj. (f. आ) *schwer zu wissen, — kennen.*

दुर्विदग्ध Adj. *verdreht, verschroben.*

दुर्विदैत्र Adj. *missgünstig, ungnädig.*

दुर्विद्य Adj. *ununterrichtet, ungebildet.*

दुर्विद्वंस् Adj. *übelgesinnt.*

दुर्विध Adj. 1) *gemein, niederträchtig.* — 2) **dem es schlecht geht, arm.* — 3) **dumm, einfältig.*

दुर्विधि m. *ein böses Geschick.*

दुर्विनय m. *ein unkluges Benehmen.*

दुर्विनीत 1) Adj. *schlecht gezogen, ungezogen, sich schlecht betragend.* — 2) m. *a)* **Füllen* Râgân. 19,38. — *b)* N. pr. α) eines Weisen. — β) eines Fürsten Ind. Antiq. 5,136.

दुर्विनीतक Adj. = दुर्विनीत 1).

1. दुर्विपाक m. *schlimme Folgen.*

2. दुर्विपाक Adj. *schlimme Folgen habend* Uttarar. 22,4 (29,8).

दुर्विभाग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दुर्विभाव Adj. *schwer zu begreifen* Kâd. 2,8,2 (4).

दुर्विभावन Adj. *schwer wahrzunehmen* Naish. 2,68.

दुर्विभाव्य Adj. 1) *schwer wahrzunehmen, nicht deutlich zu sehen* Kâd. 2,12,16 (13,17). 36,8 (42,12). — 2) *schwer zu begreifen.*

दुर्विभाष Adj. *überaus unsicher, — gewagt.*

दुर्विमर्श Adj. *schwer zu untersuchen, — prüfen.*

दुर्विमोचन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विरेच्य Adj. *schwer zu laxiren* Suçr. 2,455,19.

दुर्विरोचन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विलसित n. *Unart, ein böser Streich* Bâlar. 108,18.

दुर्विवक्तर् Nom. ag. *der eine Frage schlecht beantwortet* Âpast.

दुर्विवाक् m. *Missheirath.*

दुर्विवेचन Adj. *schwer richtig zu beurtheilen* Çâṃk. zu Bâdar. 3,2,4. 9.

दुर्विश Adj. (f. आ) *schwer zu betreten.*

दुर्विष Adj. als Beiw. Çiva's nach Nîlak. = दुःखेन वेष्टुं व्याप्तुं प्रवेष्टुमशक्यः.

दुर्विषह् 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu ertragen, — bewältigen, unwiderstehlich.* — *b) schwer zu vollbringen.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विषह्य Adj. (f. आ) = दुर्विषह् 1) *a).*

1. दुर्वृत्त n. *ein schlechtes, gemeines Betragen, Schlechtigkeit, Gemeinheit.*

2. दुर्वृत्त Adj. (f. आ) 1) *sich schlecht, gemein betragend;* m. *ein schlechter Mensch.* — 2) *arm* Spr. 2881.

दुर्वृत्ति f. 1) *Noth, Elend.* — 2) *Schlechtigkeit, Gemeinheit.* v. l. दुर्वृत्त.

*दुर्वृषल m. *ein schlechter* Çûdra Ind. St. 13,342.

*दुर्वृष्टि f. *ungenügender Regen, Dürre.*

1. दुर्वेद् Adj. 1) *schlechte Kenntnisse habend, ungelehrt.* — 2) *schwer zu kennen.*

2. दुर्वेद् Adj. *schwer zu finden.*

दुर्वैर Adj. *in arger Zwietracht lebend.*

दुर्व्यवसित n. *ein schlechtes Vorhaben* Mudrâr. 62,6 (100,6).

दुर्व्यवस्थापक Adj. *schlecht entscheidend, ein schlechtes* oder *ungünstiges Urtheil fällend.*

दुर्व्यवहार m. *eine schlechte Entscheidung einer Streitsache.*

दुर्व्यसन n. *eine schlechte Leidenschaft, Laster.*

दुर्व्याहृत Adj. *schlecht, unpassend gesprochen;* n. *eine unpassende Aeusserung.*

दुर्व्रजित n. *eine schlechte, unpassende Art zu gehen.*

दुर्व्रत Adj. anzunehmen wegen दौर्व्रत्य.

दुर्हणा f. *Unheil.*

दुर्हणायु, Partic. °यत् *auf Unheil sinnend.*

दुर्हणायु Adj. dass.

दुर्हणावत् Adj. *unheilvoll.*

दुर्हणु Adj. (f. उ und ऊ) *unheilvolle Kinnbacken habend* RV.

*दुर्हल und *दुर्हलि Adj.

दुर्हार्द् Adj. *bösgesinnt.*

दुर्हित Adj. 1) *in übler Lage befindlich.* — 2) *lästig.*

दुर्हुत n. *ein übel angebrachtes Opfer.*

दुर्हृणाय्, Partic. °यत् *wüthend.*

दुर्हृणायु Adj. dass.

दुर्हृत Adj. *mit Mühe —, kaum entfernt* Karaka 6,11.

दुर्हृद् 1) Adj. *ein böses, hartes Herz habend.* — 2) m. *Feind.*

*दुर्हृदय Adj. = दुर्हृद् 1).

दुर्हृषीक Adj. *mangelhafte Sinnesorgane habend* oder *seine Sinne schlecht im Zaume haltend.*

दुल्, दोलयति *in die Höhe heben, schwingen, aufwirbeln* (Staub). दोलित *in Schwingung versetzt, schwankend gemacht.*

*दुलय्, दुलयते s. u. 3. इ mit दुस्.

दुला f. *die Schwankende,* Name einer der 7 Kṛttikâ.

*दुलि 1) m. N. pr. eines Weisen. — 2) f. *Schildkrötenweibchen* oder *eine kleine Schildkrötenart.* Auch *दुली.

दुलिदुह् m. N. pr. eines Fürsten.

*दुश्छल Adj. = रोमश.

दुवन्यसंद् Adj. nach Sây. *unter den Verehrenden wohnend.*

1. दुवस् n. *Verehrung, Ehre, Ehrenbezeugung.* Insbes. mit कर् und धा.

2. दुवस् Adj. *rumorend.*

3. दुवस् n. nach Sây. = 1. दुवस्.

दुवसन Adj. *hinausstrebend.*

दुवस्य्, दुवस्यति 1) *ehren, anerkennen, belohnen.* — 2) *zur Belohnung geben.*

दुवस्यु Adj. 1) *verehrend, ehrerbietig.* — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

दुवस्वत् Adj. 1) *verehrend.* — 2) *Verehrung geniessend, — empfangend.*

दुवोया f. *Verehrung.* Nur im gleichlautenden Instr.

दुवोयु 1) Adj. *ehrend.* — 2) Adv. *a) verehrend, reverenter.* — *b) aus Anerkennung, zum Lohn.*

दुश्चक्षस् Adj. *ein böses Auge habend.*

दुश्चर 1) Adj. (f. आ) *a) wo sich schwer gehen lässt, schwer zu betreten, unzugänglich.* — *b) schwer zuzubringen, — zu durchleben.* — *c) schwer zu üben, — vollziehen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *a) Bär* Râgân. 19,7. — *b) eine zweischalige Muschel.*

1. दुश्चरित n. *übles Benehmen, Uebelthat; Thorheit.*

2. दुश्चरित Adj. *Uebelthaten begehend, sich schlecht betragend* Deçîs. 5,45.

दुश्चरितिन् Adj. dass.

*दुश्चर्मक n. *Aussatz.*

दुश्चर्मन् Adj. 1) *hautkrank.* — 2) **keine Vorhaut habend.*

दुश्चारित्र und दुश्चारिन् Adj. *einen schlechten Wandel führend.*

दुश्चिकित्स Adj. *schwer zu heilen.*

दुश्चिकित्सा f. *falsche ärztliche Behandlung.*

दुश्चिकित्सित Adj. *schwer zu heilen.*

दुश्चिकित्स्य Adj. dass. Karaka 2,1. Superl. °तम Nom. abstr. °त्व n.

दुश्चिक्य n. *das dritte astrol. Haus.*

दुश्चिंत् Adj. *übel denkend.*

दुश्चित्त Adj. *traurig, betrübt* Kâraṇḍ. 43,16.

दुश्चित्तित n. *ein dummer Gedanke.*

दुश्चित्तितचित्तिन् m. N. pr. eines Mâraputra Lalit. 396,6.

दुश्चित्य Adj. *worüber schwer in's Klare zu kommen ist.*

दुश्चेतस् Adj. *bösgesinnt.*

दुश्चेष्टा f. und दुश्चेष्टित n. *schlechtes, verkehrtes Benehmen, böses Treiben.*

दुश्यवन 1) Adj. *schwer zu Fall zu bringen, unerschütterlich.* — 2) *m. Bein. Indra's Pratâpar. 248,11.

दुश्याव Adj. = दुश्यवन 1).

दुष्कट् Adj. (f. आ) *mangelhaft* (den Körper) *bedeckend.*

दुष्काय Adj. *eine schlechte Gesichtsfarbe habend, schlecht aussehend* Karaka 1,17.

दुष्किकट् Adj. *schwer zu vernichten.*

दुष्किकव Adj. *schlecht ausgezogen* (Dorn).

दुःशंस Adj. *übel redend, schmähend* Taitt. Âr. 2,4,1. *übelwollend.*

दुःशक Adj. *schwer auszuführen* Comm. zu Njâjam. 4,2,6. *unmöglich.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 6,12,4.

*दुःशक्त und *दुःशक्ति Adj. *unvermögend.*

दुःशल N. pr. 1) m. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) f. आ einer Tochter Dhṛtarâshṭra's.

दुःशस्त 1) Adj. *schlecht recitirt.* — 2) n. *schlechte Recitation.*

*दुःशाकम् Adv. *schlimm um das Gemüse!*

*दुःशास Adj. = दुःशासन 1).

दुःशासन 1) *Adj. *schwer zu beherrschen, — im Zaume zu halten.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुःशंसुम् Adj. *böswillig, bösartig.*

दुःशिक्षित Adj. *schlecht unterrichtet* Kâd. 235,6. 2,7,3. *unerzogen, ungebildet, ungezogen, unverschämt* Bâlar. 37,17.

दुःशिष्य m. *ein schlechter Schüler.*

दुःशीततनु Adj. Âpast. Çr. 9,6,2 fehlerhaft für दुःशीर्ततनु.

दुःशीम 1) Adj. *worauf sich schlecht liegen lässt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दुःशीर्ततनु Adj. *einen unzerstörbaren Körper habend* (Agni) Maitr. S. 1,8,6. Mân. Çr. 3,2.

दुःशील 1) Adj. (f. आ) *schlechte Neigungen —, schlechte Gewohnheiten —, einen schlechten Charakter habend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

दुःशीलचित्त Adj. (f. आ) *ein böses Herz habend.*

*दुःश्रुङ्गी f. *eine untreue Frau.*

दुःश्रुत Adj. *unvollständig durchgekocht, nicht durchgebacken* Maitr. S. 1,4,13. Âçv. Çr. 3,14,1.

दुःशेव Adj. *missgünstig.*

दुःशोध Adj. *schwer zu reinigen.*

दुःशोष Adj. *schwer auszutrocknen.*

दुःश्रव 1) Adj. *unangenehm zu hören;* s. अति°. — 2) n. *Kakophonie.*

दुःश्रवत्व n. *Kakophonie.*

दुःश्रुत Adj. *schlecht —, falsch gehört.*

1. दुष् Indecl. = δυς-.

2. दुष् (= 1. दुष्) दुष्यति (episch auch Med.) erst im Ait. Br. 1) *verderben, schlecht werden, Schaden nehmen, zu Schanden werden.* — 2) *vom Uebel —, fehlerhaft —, mangelhaft sein.* — 3) *verunreinigt werden, sich verunreinigen.* — 4) *einen Fehltritt —, eine Sünde begehen, sich vergehen* (vom Weibe), *Schuld haben* 120,15. — 5) Partic. दुष्ट (erst bei M.) *a) verdorben* 216,19. *mitgenommen, in einem schlechten Zustande befindlich.* — *b) fehlerhaft* (auch von gezähmten Thieren), *mangelhaft, falsch.* — *c) böse,* so v. a. *von woher Gefahr droht.* — *d) der sich vergangen hat, schuldig;* häufig in Comp. mit dem womit sich Jmd vergangen hat. दुष्टा f. *liederlich.* — *e) feindlich gesinnt, böse auf, feindliche Absichten habend gegen, grollend auf* (Gen.). — *f) schlecht, böse* in moralischem Sinne; m. *ein schlechter Mensch, Bösewicht* 209,11. 12. — *g) schlimm, arg.* Compar. °तर्. — *Caus. दोषयति *beflecken* (die Seele). — दूषय् s. bes. — Mit अनु *in Folge von Etwas untreu werden, — von Jmd abfallen.* — Mit अभि, °दुष्ट *verunreinigt.* — Mit उप *einen Fehltritt begehen, moralisch sinken.* — Mit प्र 1) *sich verschlimmern.* — 2) *verunreinigt werden.* — 3) *einen Fehltritt begehen, moralisch sinken.* — 4) *sich vergehen an* (प्रति) *Jmd.* — 5) *untreu werden, abfallen.* — 6) प्रदुष्ट *a) wild geworden* (Pferde), *ausgelassen* (die Sinnesorgane). — *b) schlecht* in moralischem Sinne, *sündhaft;* m. *ein schlechter Mensch, Bösewicht.* — *c) ausschweifend, liederlich* (Weib). — Mit विप्र, °दुष्ट 1) *böse* in moralischem Sinne. — 2) *ausschweifend, liederlich* (vom Weibe). — Mit संप्र 1) *sich verschlimmern, schlecht werden.* — 2) °दुष्ट *verunreinigt.* — Mit वि *eine Sünde begehen, sich vergehen* Vishnus. 24,41. — Mit सम् 1) *sich verunreinigen.* — 2) संदुष्ट *a) schlecht, böse* (Person). — *b) feindlich gesinnt gegen, grollend auf* (Gen.).

दुष्कत्त m. N. pr. = दुष्मत्त Hariv. 1,32,8. fgg.

दुष्कर 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu thun, — vollbringen, womit man nicht leicht fertig wird, schwer zu überwinden, — ertragen.* दुष्करं क्रियते oder दुष्करम् allein mit यद् *es ist keine leichte Sache, dass.* Mit Infin. *schwer zu.* — *b) was selten geschieht, — angetroffen wird, ungewöhnlich, ausserordentlich* MBh. 10,7,5. Chr. 137,11. — *c)* दुष्करं यदि mit Infin. oder Potent. *schwerlich.* — 2) n. *Luft, Luftraum.

दुष्करकर्मन् und °कर्मकारिन् (v. l.) Adj. *Schwieriges vollbringend, überaus geschickt* Daçak. 45,5.

दुष्करकारिता f. *das Thun von etwas Ungewöhnlichem* (als Untugend) MBh. 12,138,10.

दुष्करकारिन् Adj. *etwas schwer zu Vollbringendes —, etwas Ungewöhnliches thuend* (als Lob).

दुष्करचर्या f. *Pönitenz* Lalit. 323,1. 326,17.

दुष्करण n. *ein elendes Machwerk.*

दुष्करसाधन n. *ein Mittel Schwierigkeiten zu überwinden* Daçak. (1925) 2,109,4.

दुष्कर्ण m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

1. दुष्कर्मन् n. *Uebelthat.*

2. दुष्कर्मन् Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter.*

दुष्कलेवर n. *der elende Leib.*

दुष्कायस्थकुल n. *die elende Kaste der Schreiber.*

दुष्काल m. 1) *eine böse Zeit* Hem. Par. 8,377. — 2) *die böse, Alles vernichtende Zeit.* Auch als Bein. Çiva's.

1. दुष्कीर्ति f. *Unehre, Schande.*

2. दुष्कीर्ति Adj. *übel berufen, ehrlos.*

1. दुष्कुल n. *ein niedriges, verachtetes Geschlecht.*

2. दुष्कुल Adj. *niedrigen, verachteten Geschlechts.* Nom. abstr. °ता f.

दुष्कुलीन 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) *m. *ein best. Parfum.*

दुष्कृत् Adj. *Uebles thuend,* Subst. *Uebelthäter.*

1. दुष्कृत Adj. 1) *schlecht gethan, — gemacht, — organisirt.* In Verbindung mit कर्मन् = 2. दुष्कृत MBh. 3,78,12. — 2) *übel angebracht.*

2. दुष्कृत n. *Uebelthat, Sünde.*

दुष्कृतकर्मन् Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter.*

दुष्कृतकारिन् Adj. dass. Daçak. (1925) 2,111,10.

दुष्कृतात्मन् Adj. *von böser Gesinnung, böse, schlecht.*

दुष्कृति und °न् Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter.*

दुष्कृष्ट Adj. *schlecht gepflügt, — angebaut.*

दुष्क्रम Adj. *in falscher Reihenfolge stehend, versetzt, verstellt* Kâtjapr. 7,7. Nom. abstr. °ता f.

दुष्क्रीत Adj. *schlecht —, zu theuer gekauft.*

*दुष्खदिर m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum.*

दुष्ट 1) Adj. s. u. 2. दुष्. — 2) m. *ein schädliches Thier* Vishṇus. 12,2. — 3) n. *a) Vergehen, Schuld. — b) *Costus speciosus* oder *arabicus.* —

दुष्टचरित्र Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter* Paṅkat. 41,14.

दुष्टचारिन् Adj. Subst. dass.

दुष्टचेतस् Adj. *übelgesinnt* M. 3,225. R. 3,52,20.

दुष्टता f. 1) *Schlechtigkeit.* — 2) *das Verunreinigtsein.*

दुष्टत्व n. 1) *Schlechtigkeit.* — 2) *Verkehrtheit, Falschheit.*

दुष्टदमनकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

दुष्टदुर्जन m. *Bösewicht, Schuft* Spr. 2888.

दुष्टनाशिनी f. N. pr. einer Göttin.

दुष्टनु Adj. *einen hässlichen Leib habend, hässlich* AV.

दुष्टबुद्धि 1) Adj. *Böses im Sinn habend gegen, grollend auf* (उपरि). — 2) m. N. pr. eines *Bösewichts.*

दुष्टभाव Adj. *eine böse Absicht habend, übelgesinnt* Āpast. MBh. 1,152,26. 3,62,15. R. 3,49,56. Nom. abstr. °ता f. 1,3,11.

दुष्टयोनिप्राप्तिविचार m. Titel eines Werkes.

दुष्टर Adj. (f. आ) 1) *unüberwindlich, unwiderstehlich, dessen man nicht Herr wird, unübertrefflich.* — 2) *unentreissbar.* — 3) *schwer auszuhalten.* — *zu ertragen.*

दुष्टरीतु 1) Adj. *unüberwindlich, unwiderstehlich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दुष्टलाङ्गल n. *eine best. Gestalt des Mondes.*

दुष्टवाच् Adj. *böse Reden führend* M. 8,386.

दुष्टहृदय Adj. *ein böses Herz habend* Daçak. 26,3.

दुष्टातुर m. *ein schlechter, ungehorsamer Patient.*

दुष्टात्मन् Adj. *übelgesinnt* MBh. R.

दुष्टात्तरात्मन् Adj. dass. 46,7.

दुष्टि f. 1) *Verderben, Verderbniss.* — 2) *das Schlimmsein, Bösartigkeit.* व्रणानाम् Karaka 2,5.

*दुष्टीय्, °यति Denom. von दुष्ट.

दुष्टुत, दुष्टुति und दुष्टु s. दुःष्टुत, दुःष्टुति, दुःष्टु.

*दुष्पच Adj. *schwer zu verdauen.*

*दुष्पतन n. *ein schlimmes Fallen, Sturz.*

*दुष्पत्त्र m. *ein best. Parfum.*

दुष्पद् Adj. (f. आ) *unergründlich* oder *unzugänglich* (Flüsse) RV. 1,53,9.

दुष्पराजय m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुष्परिग्रह Adj. (f. आ) *schwer im Besitz zu behalten.*

दुष्परिणाम Adj. fehlerhaft für दुष्परिमाण.

दुष्परिमाण Adj. *von unbestimmtem Umfange* Kauç. 139.

दुष्परिहेतु Adj. *schwer zu entfernen.*

दुष्परिहर Adj. *schwer zu vermeiden.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 2,1,26.

दुष्परीक्ष्य Adj. (f. आ) *schwer zu prüfen, — untersuchen.*

*दुष्पान Adj. *schwer zu trinken.*

दुष्पार Adj. 1) *schwer zu durchschiffen, worüber schwer hinüberzugelangen ist, schwer zu durchdringen.* — 2) *schwer zu vollbringen.*

दुष्पार्ष्णिग्रह und °ग्राह Adj. *einen schlimmen Feind im Rücken habend.*

*दुष्पीत Adj. *schlecht getrunken.*

दुष्पुत्र m. *ein schlechter Sohn.*

*दुष्पुरुष m. *ein schlechter Mensch.*

दुष्पूर Adj. (f. आ) *schwer zu füllen, — sättigen, — befriedigen.*

दुष्पेषण Adj. *schwer zu zerstampfen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Āpast. Çr. 8,5,40.

दुष्प्रकम्प und °काम्प्य Adj. *schwer zum Zittern, zum Wanken zu bringen.*

1. दुष्प्रकृति f. *eine gemeine Natur, ein gemeiner Charakter* Kâd. 116,7.

2. दुष्प्रकृति Adj. *eine gemeine Natur habend, niederträchtig* Kâd. 2,60,7.

दुष्प्रज und *°सू Adj. *schlechte Kinder habend.*

दुष्प्रज्ञ Adj. (f. आ) *unverständig.* Nom. abstr. °त्व n.

1. दुष्प्रज्ञान n. *Unverstand.*

2. दुष्प्रज्ञान Adj. *unverständig, ungeschickt.*

दुष्प्रणीत 1) Adj. *a) schlecht —, irre geleitet. — b) missrathen.* दुष्प्रणीतेन मनसा दुष्प्रणीततराकृतिः MBh. 13,144,30. — 2) n. *ein schlechtes, unkluges Benehmen.*

दुष्प्रतर Adj. (f. आ) *worüber man schwer hinwegkommt* (eig. und übertr.).

दुष्प्रतिग्रह Adj. (f. आ) *schwer zu fassen, — greifen.*

दुष्प्रतिवारण Adj. *schwer abzuwehren.*

दुष्प्रतिवीक्षणीय und °वीक्ष्य Adj. *schwer anzusehen, dessen Anblick man nicht ertragen kann.*

दुष्प्रत्यभिज्ञ Adj. *schwer wiederzuerkennen* Kâṇḍak. 88,15.

दुष्प्रधर्ष 1) Adj. (f. आ) *dem man Nichts anhaben kann, vor Angriffen sicher, dem man sich nicht nahen darf, unantastbar.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) *f. आ *a) Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,54. — *b) Phoenix sylvestris* Râǵan. 11,56.

दुष्प्रधर्षण 1) Adj. = दुष्प्रधर्ष 1). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) *f. ई *Melongena incurva.*

दुष्प्रधर्षिणी f. Bez. *verschiedener Eierpflanzen* Râǵan. 4,30. Bhâvapr. 1,198.

दुष्प्रधृष्य Adj. = दुष्प्रधर्ष 1).

दुष्प्रपदन Adj. *sshwer zu betreten* Sâj. zu RV. 1,59,3.

दुष्प्रबोध Adj. *schwer aufwachend* Bhâvapr. 6,43.

*दुष्प्रमय Adj. (f. आ) *schwer zu messen.*

दुष्प्रयुक्त Adj. *schlecht —, falsch angewandt, — gebraucht.*

दुष्प्रलम्भ Adj. (f. आ) *schwer zu betrügen* Âpast.

दुष्प्रवाद् m. *eine böse Nachrede.*

दुष्प्रवृत्ति f. *eine böse, traurige Nachricht.*

दुष्प्रवेश 1) Adj. (f. आ) *a) wohin der Eingang erschwert ist, schwer zu betreten. — b) schwer hineinzubringen.* — 2) *f. आ *eine Art Opuntia* Râǵan. 8.54.

दुष्प्रसह् 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu ertragen, unwiderstehlich. — b) dessen Anblick man nicht ertragen kann, grauenvoll.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

दुष्प्रसाद् Adj. *schwer zu besänftigen* 57,24.

दुष्प्रसादन Adj. dass.

दुष्प्रसाधन und °साध्य Adj. *mit dem schwer fertig zu werden ist.*

दुष्प्रसाह् fehlerhaft für दुष्प्रसह्.

दुष्प्रसू Adj. f. *es schwer zu einer richtigen Geburt bringend* Suçr. 2,397,2.

दुष्प्रहर्ष m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुष्प्राप (f. आ) und °ण Adj. *wohin* oder *wozu man schwer gelangt, schwer zu erreichen, — erlangen.*

दुष्प्राप MBh. 12,12642 fehlerhaft für दुष्प्राप.

दुष्प्राप्य Adj. = दुष्प्राप.

दुष्प्रावी Adj. *unaufmerksam, unfreundlich.*

दुष्प्रीति f. *Missvergnügen.*

दुष्प्रेक्ष Adj. 1) *schwer zu Gesicht kommend. — 2) unangenehm anzuschauen.*

दुष्प्रेक्षणीय Adj. = दुष्प्रेक्ष 2).

दुष्प्रेक्षित Adj. *schlecht —, mangelhaft angesehen* Varâh. Bṛh. S. 2,23.

दुष्प्रेक्ष्य Adj. = दुष्प्रेक्ष 1) und 2).

दुष्फालिकृत्य *der 12te astrol. Joga.*

दुष्मत्त m. fehlerhaft für दुष्यत्त.

दुष्यत्त m. N. pr. des Vaters der Çakuntalâ.

दुःषत्त die ältere Form.

*दुष्या f. = दूष्या *Leibgurt eines Elephanten* Gal.

दुषत्त m. fehlerhaft für दुष्यत्त.

*दुःषत्त m. die ältere Form von दुष्यत्त. Vgl.

दौःषत्ति.

*दुःषंधि gaṇa सुषामादि.

1. दुःषम m. *ein best. Gewicht*, = 6 Dhânaka Kâraka 8,1 (दुःखम gedr.).

2. दुःषँम 1) n. *ein schlechtes Jahr* Çat. Br. 3,2,1,30. Ait. Br. 2,29. — 2) f. दुःषमा Bez. *zweier unglücklicher Speichen im Zeitenrade* Ârjabh. 3,9.

*दुःषमसुषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier zum Theil unglücklicher, zum Theil glücklicher Speichen im Zeitenrade.*

*दुःषँह् Adj. *unwiderstehlich.*

*दुःषामन् gaṇa सुषामादि.

*दुःषुप्त Adj. *unruhig schlafend, böse Träume habend.*

*दुःषूति P. 8,3,88.

*दुःषेध gaṇa सुषामादि.

दुःष्टुत n. *fehlerhafte Behandlung des* Stotra.

दुःष्टुतिँ und दुँःष्टुति f. *ein fehlerhaftes oder schlechtes Loblied.*

*दुःष्टु 1) Adj. *sich schlecht betragend.* — 2) Adv. *schlecht.*

*दुःष्पर्श m. = दुःस्पर्श 2) *a*).

दुःष्वप्न MBh. 5,3974 fehlerhaft für दुष्वप्न.

दुःष्वँप्न्य und दुःष्वँप्निय n. *ein böser Traum, unruhiger Schlaf.*

दुस्° = 1. दुष्°, δυς-.

दुस्तप Adj. *schwer zu vollbringen* (तपस् *Kasteiung*).

दुस्तर् Adj. (f. या) *schwer zu passiren, worüber schwer hinüberzukommen ist* (eig. und übertr.), *dessen man schwer Herr wird, unüberwindlich.*

दुस्तरण Adj. (f. ई) *schwer zu passiren.*

*दुस्तरीय gaṇa निरुदकादि.

दुस्तर्क m. *ein falsches Raisonnement.*

दुस्तर्क्य Adj. *schwer zu errathen, —herauszufinden.*

दुस्तार् Adj. (f. या) = दुस्तर्.

दुस्तिथि m. *ein unglücklicher lunarer Tag.*

दुस्तीर्ण Adj. = दुस्तर्.

दुस्तीर्थ Adj. (f. या) *eine schlechte Furt —, einen schlechten Zugang habend.*

दुस्तोष Adj. *schwer zufriedenzustellen.*

दुस्त्यज Adj. (f. या) *schwer zu verlassen, — aufzugeben, — im Stich zu lassen* Kâd. 2,9,3. Nom. abstr. °ता f. 11,12.

दुस्त्याज्य Adj. dass.

दुस्थ, दुस्थित, दुस्थिति, दुस्थेय, दुस्पृश und दुस्पृष्ट s. दुःस्थ, दुःस्थित, दुःस्थिति, दुःस्थेय, दुःस्पृश und दुःस्पृष्ट.

दुःसंरक्ष्य Adj. *schwer zu bewachen* Nilak. zu MBh. 5,42,46.

दुःसंलक्ष्य Adj. *schwer wahrzunehmen, —zu erkennen.*

दुःसंस्कार् m. Pl. *schlechte Sitten.*

दुःसंस्थित Adj. *missgestaltet* R. Gorr. 2,8,40.

*दुःसक्थ und *°सक्थि Adj. *hässliche Schenkel habend.*

दुःसङ्ग m. *eine schlechte Neigung.*

दुःसचिव m. *ein schlechter Minister.*

दुःसंचार् Adj. (f. या) *ungangbar* Bâlar. 164,6.

दुःसंचित्य Adj. *wovon man sich schwer einen Begriff machen kann.*

दुःसत्त्ववत् Adj. *von bösen Thieren erfüllt.*

*दुस्सद (!) m. *Hahn* oder *Hund.*

दुस्सनि m. N. pr. eines Mannes.

दुःसंदर्भ Adj. (f. या) *schwer zusammenzustellen, — zu verfassen* Deçîn. S. 1, Z. 2.

दुःसंधान Adj. *schwer zusammenzufügen, — zu vereinigen, — versöhnen.*

दुःसंधेय Adj. *schwer zu vereinigen, — wieder zusammenzufügen* (ein durchbrochenes Heer).

*दुःसम Adj. *nicht richtig, unpassend.*

*दुःसमतिक्रम Adj. *worüber man schwer hinwegkommt.*

दुःसमर्थ Adj. *schwer zu begreifen.*

दुःसमीक्ष्य Adj. *schwer zu Gesicht zu bekommen.*

दुःसंपाद् Adj. 1) *wozu schwer zu gelangen ist.* — 2) *schwer —, nicht auszumachen* Çâṃk. zu Bâdar. 3,2,9.

दुःसंपाद्य Adj. = दुःसंपाद् 1). Nom. abstr. °त्व n.

दुःसर्प m. *eine böse Schlange.*

दुःसह् 1) Adj. (f. या) *schwer zu ertragen, unerträglich, unwiderstehlich.* Compar. °तर् 173,14. — 2) m. N. pr. *a*) eines bösen Dämons. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c*) eines Sohnes des Purukutsa. — 3) f. या *a*) Bein. der Çrî. — — *b*) **ein best. Strauch.*

दुःसहाय Adj. *schlechte Gefährten habend, von Allen verlassen.*

दुःसाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge.*

*दुःसाधिन् m. *Thürsteher.*

दुःसाध्य Adj. 1) *schwer zu vollbringen* Spr. 7699. — 2) *schwer zu erfüllen* (Wunsch). — 3) *mit dem man schwer fertig wird* MBh. 7,33,27. — 4) *schwer herzustellen, — zu heilen.* — 5) *schwer zu versöhnen.*

दुःसेव्य Adj. *schwer zu gebrauchen, —handhaben, — behandeln.*

*दुःस्त्री f. *ein böses Weib.*

दुःस्थ Adj. (f. या) 1) *dem es schlimm geht, worum es schlimm steht, sich in übler Lage —, sich in Noth befindend, elend, unglücklich, traurig.* दुःस्थं (Adv.) स्था *unwohl —, krank sein.* — 2) **thöricht.*

दुःस्थित 1) Adj. = दुःस्थ 1) 134,23. 166,16. 303,17. — 2) n. *a*) *eine unpassende Art zu stehen* MBh. 3,233,21. — *b*) = दुःस्थिति.

दुःस्थिति f. *eine üble Lage, schlimme Verhältnisse.*

दुःस्थेय n. impers. *schwer zu stehen.*

दुःस्नान n. *ein schlimmes, unheilvolles Baden.*

दुःस्पर्श 1) Adj. *a*) *schwer zu berühren, — anzufassen.* — *b*) *unangenehm zu berühren, für das Gefühl unangenehm.* — 2) * m. *a*) *Alhagi Maurorum.* — *b*) *Guilandina Bonduc.* — 3) f. या *Solanum Jacquini, Alhagi Maurorum, Mucuna pruritus* und *Cassyta filiformis.* Zu belegen, aber nicht näher zu bestimmen. Dhanv. 1,6. Râgân. 3,39. 44. 4,53. Bhâvapr. 1,198. 207. 3,46. 92.

दुःस्पर्शक m. *Alhagi Maurorum* Karaka 6,9.

दुःस्पृश Adj. *unangenehm zu berühren, —anzufassen.*

दुःस्पृष्ट 1) n. *geringe Berührung.* In der Grammatik *die Thätigkeit der Zunge, durch welche die Laute* य, र, ल *und* व *hervorgebracht werden.* — 2) m. *ein durch diese Thätigkeit hervorgebrachter Laut.*

*दुःस्फोट m. *eine Art Waffe.*

दुःस्मर् Adj. *dessen man sich ungern errinnert.*

दुःस्वन Adj. (f. या) *übel tönend.*

दुःस्वप्न m. *ein böser Traum* Mân. Gṛhj. 2,14. °दर्शन n. *ein böses Traumgesicht.*

दुःस्वप्नप्रतिबोधन Adj. *schwer aus dem Schlafe zu erwecken.*

1. दुह्, दोग्धि, दुग्धे, दुहँन्ति, °ते, दोँहति, °ते, दुह्यति und °ते. 1) *melken* (auch vom *Ausziehen des Saftes* aus der Soma-Pflanze), übertr. *ausbeuten, Nutzen —, Vortheil ziehen aus;* mit Acc. — 2) *Etwas herausmelken, herausziehen aus;* mit doppeltem Acc. — 3) *milchen, Milch geben,* den Samen *entlassen,* überh. *etwas Erwünschtes spenden;* mit Acc. oder Gen. (selten). कामान् so v. a. *Wünsche erfüllen, —gewähren* Spr. 7816. Gewöhnlich Med. — 4) Pass. *gemolken —, herausgemolken —, ausgezogen werden.* दुग्धँ *gemolken, herausgemolken, ausgezogen, ausgesogen, ausgebeutet, verbraucht* (Bhâg. P. 5,14,12). — Caus. दोहँयति, °ते 1) *melken lassen* Vaitân. — 2) *melken, herausmelken, herausziehen.* — Desid. दुदुहँति und दुधुक्षति *melken wollen.* — Mit अभि *dazu melken* TBr. 1,4,3,4. — Caus. Act. *dazu milchen lassen* Âpast. Çr. 15,2,2. — Mit अव Med. *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.)

spenden. — Caus. *mit* (Milch) *übergiessen* Kâraka 6,2. — Mit अभ्यव, °दुग्ध *worauf Milch gemolken ist* Kauç. 32. — Mit आ Act. Med. *herausmelken, hineinmelken in* (Loc.). — Mit उप in उपदोह् und °दोहन. — Mit निस् Act. Med. *herausmelken, herausziehen.* — Mit प्र in सव्यप्रदुग्धा *nur in der linken Brust Milch habend* Kâraka 4,2. Vgl. अप्रदुग्ध, प्रदोहन und सुप्रदोहा. — Mit वि — प्र (durch das Verbum fin. getrennt) Act. *aussaugen, vollständig ausziehen.* — Mit प्रति 1) Act. *hinzumelken.* — 2) Act. Med. *hinzumilchen, —spenden* ṚV. 2,11,21. 10,133,7. — Mit वि Act. *ausmelken, leer melken, aussaugen.* — Mit सम् 1) Act. Med. *zusammen melken, —saugen, melken.* — 2) Med. *zusammen milchen, —spenden.* — Caus. *zusammenmelken lassen.*

2.°दुह् Adj. *melkend, milchend, spendend.*

3.*दुह्, दोहति (अर्दने).

°दुह् 1) Adj. (f. आ) = 2. °दुह्. — 2) Nom. act. in दुर्दुहा.

दुर्ध्ये Dat. Inf. zu 1. दुह् ṚV. 10,61,17.

दुहितर् f. *Tochter.* Acc. Pl. auch दुहितरस् (metrisch).

दुहिता f. dass. Nur Acc. Sg. (metrisch).

दुहितामातर् f. Du. *Tochter und Mutter* 135,18.

*दुहितुःपति m. *Tochtermann.*

दुहितृत्व n. *das Tochtersein, das Verhältniss einer Tochter.*

*दुहितृपति m. *Tochtermann.*

दुहितृमत् Adj. *eine Tochter habend* Âpast.

दुह्यु MBh. 1,3160. 3162. 3433 fehlerhaft für द्रुह्यु.

1. दू s. 1. दु.

2.*दू f. *Leid, Schmerz.* दूद Adj. *Schmerz verursachend.*

3. दूं = 1. दुंवस्. Nur Nom. Pl. दुंवस् ṚV. 1,37,14. Vgl. अदूं.

(दूंभ) दूंभ Adj. *schwer* oder *nicht zu täuschen.*

दूंडाश Adj. *nicht huldigend, unfromm.*

दूंढी und *दूंध (fehlerhaft) Adj. *übelgesinnt.*

दूंणाश Adj. *unerreichbar, unzugänglich.*

1. दूंणाश 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) m. *ein best. Ekâha.*

2. दूंणाश Adj. *unvergänglich, unzerstörlich, nicht aufhörend, fortwährend.*

दूत 1) m. *Bote, Abgesandter, Gesandter eines Fürsten, Unterhändler.* — 2) f. ई a) *Botin, Unterhändlerin* (insbes. in Liebesangelegenheiten). — b) **Predigerkrähe.* — c) N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

1. दूतक 1) m. = दूत 1). — 2) f. दूतिका = दूत 2) a). °दूतिका वाक् *eine Rede, die — verkündet, verräth.*

2. दूतक m. Bez. Agni's als *Waldbrand.*

दूतकर्मन् n. *Botenamt.*

*दूतघ्नी f. *eine best. Pflanze.*

दूतत्व n. *das Amt eines Boten, —Abgesandten* 173,7.

दूतय्, °यति *Jmd* (Acc.) *als Boten verwenden* Naish. 9,22.

दूतलक्षण n., दूतवाक्य n. und °प्रबन्ध m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

दूताङ्गद Titel 1) m. eines Actes im Mahânâṭaka. — 2) n. eines Schauspiels.

दूति (metrisch) f. = दूत 2) a). दूतिं Hariv. 8641 fehlerhaft für दूत्ये.

दूतिव (wohl fehlerhaft) n. = दूतीव LA. 37,5.

1. दूती f. s. दूत 2).

2. दूती Adv. mit भू *zum Boten* oder *zur Botin werden* Hem. Par. 2,471.

*दूतीका f. = दूतक 2).

दूतीव n. *der Dienst einer Unterhändlerin.*

दूत्य, दूतिंय n. und दूत्या f. *der Dienst* oder *das Amt eines Abgesandten, Botschaft.*

दून s. u. 1. दु.

*दूप्र (!) Adj. *stark.* Vgl. दृप्र.

दूयन n. *Glut, Hitze im Körper* Kâraka 6,24.

दूर् Bez. *des* Prâṇa *als Gottheit.*

दूर 1) Adj. (f. आ) *fern, entfernt, weit, —von* (Abl. oder Gen.); n. *Ferne, Entfernung* (im Raume und in der Zeit). दूरमेतत् so v. a. *darauf kann man aber noch lange warten* Spr. 7750. — 2) दूरम् a) *fernhin, weit weg, fern, fern von.* Zeitlich Çat. Br. 14,4,1,10. दूराद्दूरम् als Verstärkung, eben so दूरतरम् und दूरादूरतरम् (Kâraṇḍ. 27,4). — b) *weit nach oben, hoch* 86,20. — c) *weit nach unten, tief.* — d) *weit,* so v. a. *bedeutend, in hohem Grade, sehr, ganz und gar* Mṛicch. 114,5. — e) mit कर् *übertreffen,* mit Acc. — 3) दूरेण a) *fern, aus der Ferne.* Verstärkt दूरतरेण 104,25. 105,6. — b) *bei Weitem.* — 4) दूरात् a) *aus der Ferne, von fern, fern, —von* (Abl.). Mit त्यज् und andern Verben von ähnlicher Bed. *von fern meiden* auch so v. a. *sich auf das Entschiedenste hüten vor.* — b) *weithin,* so v. a. *nach allen Seiten hin, genau* (prüfen). — 5) दूरे *in der Ferne, fern, weit weg.* Mit भू *sich auf und davon machen,* mit कर् so v. a. *fahren lassen, aufgeben;* mit त्यज् u. s. w. so v. a. दूरात्तिष्ठतु *bleibe fern,* so v. a. *möge unerwähnt bleiben;* mit गत so v. a. *wovon nicht mehr die Rede sein kann.* दूरतरे *in einiger Entfernung von* (Abl.). — 6) दूर° = दूरम् a) b) (Spr. 7790), c) und d) und *aus der Ferne.*

दूरंआदिश् Adj. *weithin verkündend, —schallend.*

दूरंआधी Adj. *in die Ferne sinnend, sich hinaussehnend.*

दूरंउपब्दस् Adj. *weithin klappernd.*

दूरंकं n. *Ferne.* Nur °कम् *in die Ferne* und °कं *in der F.*

*दूरक्त Adj. *schlecht gefärbt.*

दूरदृश्य Adj. *schwer zu hüten.*

दूरखातोदक Adj. *wo man erst nach tiefem Graben auf Wasser stösst* Cit. im Comm. zu Gobh. 4,7,8.

दूरग Adj. 1) *weithin gehend, — sich verbreitend.* — 2) *in der Ferne seiend, entfernt.*

दूरगत Adj. *weit fortgegangen.*

दूरगमन n. *das Gehen —, Ziehen in die Ferne* Spr. 7686.

दूरगा Adj. = दूरग 1) Tâṇḍya-Br. 1,5,18.

दूरगामिन् Adj. *in weite Ferne gehend* Spr. 7655.

दूरगृह Adj. *dessen Haus in der Ferne ist, fern von Hause* R. 4,30,6.

दूरग्रहण n. *das Ergreifen der Dinge in der Ferne* (eine übernatürliche Kraft).

*दूरंकरण Adj. (f. ई) *entfernend.*

दूरंगम 1) Adj. *in die Ferne gehend.* — 2) *f. आ *ein best. Stadium im Leben der* Çrâvaka.

दूरचर Adj. *fern wandelnd, in der Ferne sich befindend.*

दूरज Adj. *in der Ferne geboren, — lebend.*

दूरतंस् Adv. *aus der Ferne her, von fern, weit weg, in der Ferne, fern* (im Raum und in der Zeit), *fern,* so v. a. *nicht bei der Hand* 215,22. Mit भू *sich fern halten* 168,2. Mit त्यज् und andern Verben von ähnlicher Bed. *von fern meiden* auch so v. a. *sich auf das Entschiedenste hüten vor.*

दूरत्व n. *das Entferntsein, Entfernung.*

दूरदर्शन 1) Adj. *was Jmd* (Gen.) *nur in der Ferne zu sehen bekommt.* — 2) *m. *Geier* (*in die Ferne sehend*).

दूरदर्शिन् 1) Adj. *in die Ferne sehend, einen weiten Blick habend* (in übertr. Bed.). — 2) *m. *Geier.*

*दूरदृश् Adj. und m. = दूरदर्शिन् 1) und 2).

दूरपथ m. *ein weiter Weg.* °थं गतः *in der Ferne weilend* 44,7.

1. दूरपात m. 1) *ein Flug in weite Ferne.* — 2) *ein Fall von einer grossen Höhe.*

2. दूरपात Adj. (f. आ) *in die Ferne schiessend, aus der Ferne treffend.*

दूरपातन n. *das Schiessen in die Ferne, Treffen*

aus der F.

दूरपातिन् Adj. 1) *weit —, in die Ferne fliegend, lange Wege zurücklegend.* — 2) *in die Ferne schiessend, aus der F. treffend.* Nom. abstr. °तिता f. und °तित्व n.

दूरपात्र Adj. (f. आ) *ein weites Bette habend* (Fluss).

दूरपार 1) Adj. (f. आ) *a) dessen anderes Ufer weit entfernt ist, breit* (Fluss). — *b) wozu man schwer gelangt.* — 2) m. *ein breiter Fluss, über den man schwer hinüberkommt.*

दूरप्रसारिन् Adj. *weit reichend* Bhâvapr. 2,26.

दूरबन्धु Adj. *fern von seinen Angehörigen* MBu. 13,149,125. Megh. 6.

दूरभाव m. *das Fernsein, Entfernung.*

*दूरभेद् m. *das Treffen in der Ferne.*

*दूरमूल m. 1) *Saccharum Munjia* Râgân. 8,86. — 2) *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,5.

*दूरंभविष्णु Adj. *in die Ferne rückend.*

दूरय्, °यति *fern sein von* (Abl.).

दूरवर्तिन् Adj. 1) *in der Ferne befindlich, weit entfernt.* — 2) *weit hinausgehend über.*

*दूरवेधिन् Adj. *in der Ferne treffend.*

*दूरशून्य Adj. *durch eine lange Einöde führend* (Weg) Gal.

दूरश्रवण n. *das Hören aus weiter Ferne* Pân-kâr. 1,1,50.

दूरश्रवस् Adj. *dessen Ruf weithin reicht* AV. 20,135,11. Vgl. दूरेश्रवस्.

दूरसंस्थ Adj. *in der Ferne —, nicht am Orte seiend, entfernt.*

दूरसूर्य Adj. *über den die Sonne steht, von oben beschienen* 86,1.

दूरस्थ Adj. = दूरसंस्थ. Nom. abstr. °त्व n.

दूरस्थित Adj. dass. 291,4.

दूरस्वर्ग Adj. *weit vom Himmel, keine Aussicht habend in den Himmel zu kommen* Bhâg. P. 8,21, 33. v. l. दूरे स्वर्गः.

दूरागत *aus der Ferne gekommen* Spr. 2909. fg.

*दूरादागत Adj. dass. P. 6,2,144, Sch.

दूराध Adj. *schwer herzustellen.*

दूरापात m. *das Schiessen —, Treffen aus der Ferne.*

*दूरापातिन् Adj. *aus der Ferne schiessend, — treffend.*

दूरापेत Adj. *woran nicht im Entferntesten zu denken ist, wovon gar nicht die Rede sein kann* Kâd. 190,10. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 10,1,5.

दूरालोक m. *ein Anblick aus der Ferne.* °के स्थिता so v. a. *nur aus grosser Entfernung zu sehen* Vikr. 109.

दूरी Adv. 1) mit कर् *entfernen, weit fortbringen, — forttragen, verbannen, abweisen, zurückweisen.* — 2) mit भू *sich entfernen, — zurückziehen, zurücktreten.*

दूरूढ Adj. *schlecht verwachsen.* Nom. abstr. °त्व n.

दूरेअस्त्र Adj. (f. आ) *in weiter Ferne endend.*

दूरेअमित्र Adj. *dessen Feinde fern sind.*

दूरेअर्थ Adj. *dessen Ziel fern liegt.*

दूरेगव्यूति Adj. *dessen Gebiet in der Ferne liegt* oder *in die F. reicht.*

दूरेचर Adj. *in der Ferne sich aufhaltend, entfernt.*

दूरेजनान्तनिलय Adj. *fern von Menschen lebend* (Thiere) Suçr. 1,204,5.

*दूरेत्य Adj. *in der Ferne weilend, entfernt.*

दूरेदृश् Adj. *weithin sichtbar.*

दूरेपश्या f. N. pr. einer Apsaras.

*दूरेपाक (f. आ) und *पाकु Adj. gaṇa न्यङ्क्वादि.

दूरेपानीयगोचर Adj. *in der Ferne die Tränke habend* (Thier) Suçr. 1,204,5.

दूरेबान्धव m. *ein entfernter Verwandter* Vasishṭha 15,7.

दूरेभा Adj. *weithin scheinend.*

दूरेयम Adj. *von dem der Todesgott fern bleibt.*

*दूरेरितेक्षण Adj. *schielend.*

दूरेवध Adj. *fern treffend.*

दूरेश्रवस् 1) Adj. *dessen Ruf weithin reicht.* — 2) *m. N. pr.; vgl. दैरेश्रवस.

*दूरेश्रुत m. N. pr.; vgl. दैरेश्रुत.

दूरेषुपातिन् Adj. *die Pfeile aus der Ferne schleudernd, a. d. F. treffend.*

दूरेक्षेति Adj. *dessen Geschoss in die Ferne reicht.*

दूरोत्सारित Adj. *ganz und gar beseitigt* Sarvad. 1,11. Nom. abstr. °त्व n. 14. 15.

दूरोह Adj. *schwer zu erklimmen.*

दूरोहण 1) Adj. dass. — 2) n. *die siebenfache Recitation eines Verses und zwar so, dass derselbe aufsteigend je nach* Pâda, *Halbversen, Drei-*Pâda *und ununterbrochen, eben so von hier an wieder absteigend, vorgetragen wird* Maitr. S. 2,8,7.

दूरोहणीय Adj. *nach Art des* दूरोहण 2) *behandelt.*

*दूर्प n. 1) *Excremente.* — 2) *Gelbwurz.*

दूर्व 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. दूर्वा *Panicum Dactylon.*

*दूर्वाकाण्ड n. *ein Haufen* Dûrvâ-*Gras.*

दूर्वाक्षी f. N. pr. der Gattin Vṛka's.

दूर्वागणपतिव्रत n. *eine best. Begehung.*

दूर्वालोष्ट m. *ein Erdkloss von einem* Dûrvâ-*Felde* Mân. Gṛhj. 1,7.

*दूर्वावण und *°वन n. Dûrvâ-*Wald.*

दूर्वावत् Adj. *mit* Dûrvâ-*Gras verbunden.*

दूर्वाव्रत n. *eine best. Begehung.*

दूर्वाष्टमी f. *ein Festtag am 8ten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdra.

दूर्वासोम m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

दूर्वेष्टका f. *bei der Schichtung des Altars verwendete* Dûrvâ.

दूर्श n. *eine Art Gewebe* oder *Gewand.*

दूलाल m. N. pr. eines Autors. दूलालीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*दूलास (!) m. *Bogen.*

*दूलिका und *दूली f. *die Indigopflanze.*

°दूष Adj. *verunreinigend.*

दूषक 1) Adj. (f. दूषिका) mit Gen. oder am Ende eines Comp. *a) verderbend, entstellend, fälschend, verführend, verunehrend, schändend.* — *b) Jmd zu nahe tretend, sich an Jmd* oder *Etwas vergehend.* — *c) verunreinigend,* so v. a. *mit einer Sünde belastend, sündhaft.* — 2) f. दूषिका *a) Unreinigkeit des Auges.* — *b) eine Art Reis.* — *c) *Pinsel.*

दूषण 1) Adj. (f. ई) *a) verderbend, vernichtend, schädlich, verunreinigend, besudelnd, entehrend.* — *b) sich vergehend an.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Rakshas. — *b)* eines von Çiva erschlagenen Daitja. — 3) f. दूषणा N. pr. der Mutter Tvashṭar's. — 4) n. *a) das Verderben, Ruiniren, Besudeln, das mit einem Makel Behaften* 250,14. *Schänden, Verführen* (von beiden Geschlechtern). — *b) das Verunglimpfen, üble Nachsagen, Verdächtigen, Herabsetzen.* — *c) eine gegründete Einwendung, Widerlegung.* — *d) Mangel, Fehler, Vergehen, Schuld, Sünde.*

दूषणता f. *das ein Fehler Sein.*

दूषणवादिन् m. *Opponent* (in einer Disputation) Comm. zu Njâjas. 5,1,41.

*दूषणारि m. Bein. Râma's.

*दूषणीय Adj. = 1. दूष्य 1).

दूषय् (von 1. दुष्), दूषयति (episch auch Med.) 1) *verderben, versehren, verschlechtern, verschlimmern, fälschen, unbrauchbar machen, besudeln, verunehren, schänden;* in der Astrol. *verderben, Unheil über Etwas bringen.* — 2) *für falsch, verkehrt, schlecht, sündhaft erklären, tadeln* 43,6. वाचम् so v. a. *sein Wort brechen.* — 3) *Jmd einer Schlechtigkeit zeihen, bezichtigen, beschuldigen, beschimpfen.* दूषित *einer Schlechtigkeit geziehen, mit einem Makel behaftet, blossgestellt;* oft in Comp. mit dem näher angegebenen Makel. — 4) *ein-*

schüchtern Spr. 2835. 5737. — 3) *Jmd* (Gen.) *zu nahe treten.* — Mit अभि *es Jmd anthun, übel einwirken auf, Schaden zufügen;* mit Acc. — Mit उप, °दूषित *mit einem Makel behaftet.* — Mit प्र 1) *verderben, angreifen, verunreinigen.* — 2) *arg machen,* so v. a. *übertreiben.* — 3) *Jmd einer Schlechtigkeit zeihen, beschimpfen.* — Mit अभिप्र *verderben, angreifen.* — Mit प्रतिप्र, °दूषित *verunreinigt.* — Mit वि 1) *verderben, verunreinigen, verunglimpfen.* उपहासै: so v. a. *verspotten, verlachen.* मातृविदूषित *durch die Mutter mit einem Makel behaftet.* — Mit सम् 1) *verderben, verschlimmern, verunreinigen.* — 2) *Jmd schlecht machen,* so v. a. *an den Pranger stellen.*

°दूषयितर् Nom. ag. *Schänder, Entehrer.*

*दूषयितु Adj. *schändend, entehrend.*

दूष् 1) Adj. am Ende eines Comp. *verderbend, vernichtend, zerstörend.* — 2) f. *a) giftiger Stoff.* — *b) *Unreinigkeit des Auges.*

°दूषिन् Adj. *verunreinigend, schändend.*

दूषी und दूषीका f. *Unreinigkeit des Auges.*

1. दूषीविष n. *Gift, welches alt geworden oder sonst zersetzt ist und dadurch an Heftigkeit der Wirkung verloren hat.*

2. दूषीविष Adj. (f. आ) *in geringem Grade giftig* Karaka 6,23.

दूषीविषारि m. *ein best. Antidoton.*

1. दूष्य 1) Adj. *a) dem Verderben ausgesetzt, was verdorben —, ruinirt —* (Kâm. Nîtis. 14,17), *verunreinigt werden kann.* — *b) verdienend beschimpft zu werden;* m. *ein schlechtes Subject.* — 3) *n. *a) Eiter* — *b) Gift.*

2. दूष्य 1) n. *a) Zelt.* — *b) *Zeug, Stoff* oder *eine Art Zeug, Kattun.* — 2) *f. आ *Leibgurt eines Elephanten.*

दूष्युदर n. *eine durch giftige Stoffe beigebrachte Krankheit des Abdomen.*

*दूष्युदरिन् und दूष्योदरिन् Adj. *an* Dûshjudara *leidend.*

°दूस n. *Milch* in *अवि°.

दृंह् Adj. in भूमिदृंह्.

दृंहण n. 1) *das Befestigen.* — 2) *Befestigungsmittel.*

दृंहित 1) Adj. s. u. दृंह् Caus. — 2) n. *Befestigung.*

दृंहितर् Nom. ag. *Befestiger.*

*दृक n. *Oeffnung.*

दृकाण m. δεκανος, *ein Dritiel eines Zodiakalbildes.*

*दृक्कर्ण m. *Schlange.*

दृक्कर्मन् n. *ein Verfahren, vermittelst dessen irgend ein Planet, der eine Breite hat, auf die Ekliptik reducirt wird.*

दृक्काण m. = दृकाण.

दृक्क्षत्र Râgat. 8,133 wohl fehlerhaft für दृक्कक्ष्य n. *der Sonnenschirm des Auges,* d. i. *Augenlid.*

दृक्क्षेप m. *der Sinus der Zenith-Distanz des höchsten oder Central-Punctes der Ekliptik zu einer gegebenen Zeit.*

दृक्तुल्य Adj. *mit dem beobachteten Orte übereinstimmend* Sûrjas. 11,6. Nom. abstr. °ता f. 2,14. 3,11.

दृक्पथ m. *Gesichtskreis.*

दृक्पात m. *Blick* Varâh. Brh. S. 78,4.

*दृक्प्रसादा f. *in der Medicin und als Collyrium gebrauchter blauer Vitriol* Râgan. 13,91.

*दृक्प्रिया f. *Pracht, Schönheit.*

दृक्शक्ति f. bei den ekstatischen Pâçupata *eine übernatürliche Sehergabe.*

*दृक्श्रुति m. *Schlange.*

°दृक्ष Adj. *aussehend* oder Subst. *Aussehen* in अम्°, ई°, की° und ता°.

दृक्संगम n. Sg. *das Erblicken von und eine Zusammenkunft mit* (Gen.) Spr. 3500.

दृग्भ्रम m. *ein schielender Blick* Prasannar. 5,2.

*दृग्मध्यक्त m. *die Sonne.*

दृग्यक्त m. *der äussere Augenwinkel* Prasannar. 150,11.

दृग्रल n. *Stückchen, Bröckchen* Âçv. Çr. 5,7,2 fehlerhaft für बृगल.

दृग्गति f. *der Cosinus der Zenith-Distanz* oder *der Sinus der Höhe des höchsten oder Central-Punctes der Ekliptik zu einer gegebenen Zeit* Ârjabh. 4,34. °जीवा f. dass. Sûrjas. 5,7. °ज्या f. dass. Comm. zu Ârjabh. 4,34.

दृग्गोचर m. *Bereich des Gesichts, Gesichtskreis.*

दृग्गोल und °क m. *Doppelsphäre.*

*दृग्जल n. *Thräne.*

दृग्ज्या f. *der Sinus der Zenith-Distanz* oder *der Cosinus der Höhe.*

दृग्दृश्यप्रकरण n. und °दृश्यविवेक m. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

दृग्भक्ति f. *Liebesblick.*

*दृग्भू f. (!) 1) *der Donnerkeil.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Schlange.*

दृग्रुज् f. *Augenschmerzen, —krankheit.*

दृग्लम्बन n. *Parallaxe in Höhe.*

दृग्वलय m. n. *Vertikalkreis, Azimuth.*

दृग्विष Adj. *mit dem Blicke schon vergiftend.*

*दृग्विक्षेप Adj. *blind* Gal.

दृग्वृत्त n. *Vertikalkreis.*

दृङ्मण्डल n. *Vertikalkreis, Azimuth* Ârjabh. 4, 21. Comm. zu Golâdhj. 6,6.

*दृङ्क (!) n. *a fire place, or hole made in the ground for cooking.*

दृढु m. oder f. *ein best. Tanz* S. S. S. 261.

दृढ, दृंह् 1) Adj. und °म् Adv. s. u. दृंह्. — 2) m. *a) eine Art* Rûpaka. — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des 13ten Manu. — β) Dhṛtarâshṭra's. — 3) f. आ N. pr. einer buddhistischen Göttin. — 4) n. *a) ein fester Gegenstand, Unbeweyliches.* — *b) fester Ort, Feste.* — *c) *Eisen.*

*दृढकाण्टक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. आ *Phoenix sylvestris.*

*दृढकाण्ड 1) m. *Bambusrohr.* — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râgan. 3,91. — 3) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgan. 8,101.

दृढकारिन् Adj. *beharrlich* Gaut.

दृढकृत्क m. *ein keine weitere Vereinfachung zulassender Multiplicator.*

दृढक्षत्र m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*दृढजुरा f. *Eleusine indica.*

*दृढगात्रिका f. *körniger Zucker.*

*दृढग्रन्थि m. *Bambusrohr.*

दृढग्राहिन् Adj. *fest anpackend,* so v. a. *mit Energie Etwas verfolgend.*

*दृढच्छद 1) m. *Borassus flabelliformis* Râgan. 9, 87. — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgan. 8,101.

दृढच्युत, दृंह्° m. N. pr. eines Sohnes des Agastja.

दृढतरी Adv. mit कर् *bekräftigen, bestätigen* Daçak. 81,18.

*दृढतरु m. *Grislea tomentosa* Râgan. 9,112. Nach Mat. med. *Anogeissus latifolia.*

दृढता f. 1) *Festigkeit.* वपुषि so v. a. *feste Gesundheit.* — 2) *festes Halten an* (Loc.), *Beharrlichkeit, Ausdauer.*

*दृढतृण 1) m. *Saccharum Munjia.* — 2) f. आ *Eleusine indica.*

दृढत्व n. 1) *Festigkeit.* — 2) *festes Halten an* (Loc.).

*दृढत्वच् m. *eine Rohrart.*

*दृढदंशक m. *Haifisch.*

दृढदस्यु m. N. pr. eines alten Weisen Kâd. 22,20.

दृढधनुस् m. N. pr. eines Fürsten.

दृढधन्वन् Adj. *einen festen, schwer zu spannenden Bogen habend* 85,4.

दृढधन्विन् Adj. 1) dass. — 2) *mit solchen Bogenschützen versehen.*

*दृढधुर् Adj. *mit gut befestigter Deichsel.*

दृढधृति Adj. *einen festen Willen habend, entschlossen* Âpast.

दृढनाभ m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

*दृढनीर् m. *Cocosnussbaum* Râǵan. 11,47.

दृढनेत्र m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

दृढनेमि m. N. pr. eines Fürsten.

*दृढपत्त्र 1) m. *Bambusrohr.* — 2) f. ई *Eleusine indica.*

दृढपाद् 1) Adj. *auf festen Füssen stehend.* — 2) *f. आ *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,64. — 3) *f. ई *Phyllanthus Niruri* Râǵan. 5,90.

दृढप्रतिज्ञ Adj. *fest bei seiner Erklärung verharrend, nicht nachgebend.*

*दृढप्रोक् m. *Ficus infectoria* Râǵan. 11,126.

दृढप्रहारिन् 1) *Adj. *tüchtig einhauend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*दृढफल n. *Cocosnussbaum* Râǵan. 11,48.

*दृढबन्धिनी f. *eine best. Pflanze.*

दृढबल m. N. pr. eines Arztes.

*दृढबीज m. 1) *Cassia Tora* Râǵan. 4,203. — 2) *Zizyphus Jujuba* Râǵan. 11,140. — 3) *Acacia arabica* Râǵan. 8,38.

दृढबुद्धि m. N. pr. eines Mannes.

दृढभक्ति Adj. *anhänglich, treu ergeben* (mit Loc.). Nom. abstr. °ता f.

दृढभक्तिक und °भक्तिमत् (R. Gorr. 2,111,28) Adj. dass.

दृढमति Adj. *fest entschlossen, es ernsthaft mit Etwas meinend* Bhag. 18,64.

1. दृढमुष्टि m. *eine feste Faust.*

2. दृढमुष्टि 1) Adj. *a) eine feste, schwer zu öffnende Faust habend.* — *b) *geizig.* — 2) m. *a) *Schwert.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

*दृढमूल m. 1) *Cocosnussbaum.* — 2) *Saccharum Munjia* Râǵan. 8,86. — 3) *eine andere Grasart,* = मन्थानक Râǵan. 8,135.

दृढय्, °यति 1) *befestigen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,4,5. — 2) *bekräftigen, bestätigen* TS. Prât. Comm.

*दृढरङ्गा f. *Alaun* Râǵan. 13,121.

दृढरथ m. N. pr. verschiedener Männer.

दृढरथाश्रय m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दृढरुचि m. N. pr. eines Fürsten und eines nach ihm benannten Varsha in Kuçadvîpa.

*दृढलता f. *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,91.

*दृढलोमन् m. *Schwein.*

*दृढवज्र m. N. pr. eines Fürsten der Asura.

दृढवपुस् Adj. *starken Körpers, kerngesund* zu Spr. 4910.

दृढवर्मन् m. N. pr. 1) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Fürsten von Prajâga Prij. 3,13. 4,11. 5,4. 16.

*दृढवल्क 1) m. *Arecapalme* Râǵan. 11,240. — 2) f. आ *Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,79.

*दृढवल्कल m. *Artocarpus Locucha* Râǵan. 9,159.

दृढवीर्य m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara 1) *a)* Kâraṇḍ. 3,4.

*दृढवृक्ष m. *Cocosnussbaum.*

दृढवेधन n. *ein Treffen mit dem Pfeile der Art, dass er fest stecken bleibt.*

दृढव्य m. N. pr. eines Ṛshi.

दृढव्रत 1) Adj. (f. आ) *fest am Gelübde haltend, vom einmal gefassten Vorsatze nicht abstehend, fest bestehend auf* (Loc.), *treu ergeben Jmd* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*दृढशक्तिक Adj. = भक्तिमात्रोगी.

दृढसंध m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*दृढसंधि Adj. *fest aneinandergefügt,* —*zusammenhängend.*

दृढसमाधान Adj. *gut aufpassend* Nâgân. 69,8 (89,17).

*दृढसूत्रिका f. *Sanseviera zeylanica.*

दृढसेन m. N. pr. eines Fürsten.

*दृढस्कन्ध m. *eine Dattelart.*

दृढस्यु m. N. pr. eines Ṛshi.

दृढहनु m. N. pr. eines Fürsten.

दृढहस्त m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दृढाक्त m. N. pr. eines Fürsten. दृढाश्व v. l.

*दृढाङ्ग n. *Diamant.*

दृढायु oder °स् m. N. pr. verschiedener Männer.

दृढायुध 1) Adj. *ein festes, hartes Geschoss habend.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दृढायुस् s. दृढायु.

दृढाश्व m. N. pr. verschiedener Männer Hariv. 2,42,35 (v. l. दृढाक्त).

दृढिष्ठ Taitt. Up. 2,8 fehlerhaft für द्रढिष्ठ.

दृढी Adv. 1) mit कर् *a) fest machen, befestigen* Pañkad. *fest verschlingen.* — *b) bekräftigen, bestätigen.* — 2) mit भू *fest werden.*

दृढीकरण n. (fehlerhaft द्रढी° Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,34) und °कार् m. *Bekräftigung, Bestätigung.*

दृढेषु m. N. pr. eines der 7 Ṛshi.

दृढेषुधि m. N. pr. eines Fürsten.

*दृता f. *Kümmel.*

दृति 1) m. f. (ausnahmsweise) *ein als Schlauch zur Aufbewahrung von Flüssigkeiten und anderer Dinge, als Blasebalg und als Spritze verwendeter Balg.* Ein Leck am Schlauch bildet sich am ehesten an einem Beine des Balges. Auch दृती f. — 2) m. *a) *Fisch.* — *b)* N. pr. eines Mannes. दृतिवातवतोरयनम् und दृतिकुण्डतपश्चितामयनम् Namen zweier Sattra.

*दृतिधारक m. *eine best. Pflanze.*

*दृतिहरि und *°हार् Adj. *einen Schlauch tragend,* jenes von einem Thiere, dieses von einem Menschen gesagt.

*दृत्य Partic. fut. pass. von 1. द्रु.

दृध्रि Adj. *festhaltend,* —*verschliessend.*

*दृन्भू m. 1) *Rad.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Schlange.*

दृप्तबालाकि m. N. pr. eines Mannes.

*दृप्र Adj. *stark.* Vgl. *द्रूप्र.

दृब्धि f. *das Winden, Aneinanderreihen.*

दृभीक m. N. pr. eines Dämons.

दृमिचण्डेश्वर n. Name eines Liṅga. कृमिच° v. l.

*दृम्फू m. *eine Art Schlange.*

*दृम्भू m. = दृन्भू.

दृवन् Adj. etwa *zerreissend, sprengend.*

दृश् (Nom. दृक्, *ved. दृङ्) 1) Adj. *sehend, schauend, anschauend, erschauend* (ein Lied, einen heiligen Text). — 2) f. *a) das Sehen, Erblicken* (Ṛv. 5,52,12), *Schauen, Erkennen.* दृशे Dat. Inf. zu दृर्श्. — *b) Aussehen* in ई°, की°, ता°. — *c) aspectus planetarum.* — *d) Auge.* — *e)* Bez. *der Zahl zwei.* — *f) Auge,* so v. a. *Anschauungsweise, Theorie* Vikramâṅkaṅ. 18,82. — *g)* in der Astr. *der beobachtete Ort.* — 3) n. *Auge* Bhâg. P. 4,4,24.

दृश 1) m. *das Sehen, Aussehen* am Ende eines Comp. — 2) *f. *Auge.* — 3) *दृशम् am Ende eines adv. Comp.

दृशति f. *das Aussehen.*

*दृशाकाङ्क्ष n. *Lotusblüthe.*

दृशान und दृशानँ 1) Partic. von दृर्श्. — 2) m. *a) *Lehrer.* — *b) *ein Brahman.* — *c)* N. pr. α) eines Ṛshi. — β) *eines Dämons. — 3) *n. *Licht, Helle.*

दृशि f. 1) *das Sehen, Schauen, Schauvermögen* 284,32. 285,1. Auch Bez. der Wurzel दृर्श् Ind. St. 13,365. दृशये Dat. als Infin. zu दृर्श्. — 2) *Auge.* Auch *दृशी. — 3) *Lehrbuch.*

दृशिमत् Adj. *sehend.*

दृशीक 1) Adj. *ansehnlich, conspicuus.* — 2) n. *Anblick.*

दृशीका f. *Aussehen.*

दृशीकृ 1) Adj. am Ende eines Comp. *blickend auf* Âpast. Çr. 11,13,10. — 2) m. *Zuschauer.*

(दृशेन्य) दृशेनिम्र Adj. *ansehnlich, conspicuus.*

*दृशोपम n. *eine weisse Wasserlilie.*

दृम्र in अनतिदृम्र Nachtr. 3.

दृश्य, दृशिम्र 1) Adj. *a) sichtbar,* —*für* (Instr.,

Gen. oder im Comp. vorangehend). °स्थापित *so hingestellt, dass man es sehen kann.* — *b) anzublicken, anzusehen, anzuschauen* Spr. 7798. — *c) angenehm anzusehen, sehenswerth, schöner als* (Abl.) — 2) n. *a) ein dem Auge zugänglicher Gegenstand.* — *b) die sichtbare, gegebene, bekannte Zahl.* — *c)* N. pr. einer Stadt.

दृश्यजाति f. *reduction of the given quantity with fractions affirmative or negative.*

दृश्यता f. und दृश्यत्व n. *Sichtbarkeit.*

दृश्यपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

दृश्यश्रव्य Adj. *was man sieht und (oder) hört.* Nom. abstr. °त्व n.

दृश्यादृश्य Adj. *sichtbar und auch nicht sichtbar.* f. आ Bein. der Sintvâlî.

दृश्येतर Adj. *unsichtbar.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,37.

°दृश्वन् Adj. *der da sieht, gesehen hat, vertraut mit.*

*दृषच्छारद Adj. *so eben vom Mühlstein kommend, frisch gemahlen.*

दृषत्कण m. *Steinchen* 168,28.

दृषत्पुत्र m. *der obere, kleinere Mühlstein.*

*दृषत्सार n. *Eisen* Râgan. 13,45.

दृषद् f. *Felsen, ein grosser Stein, Mühlstein;* insbes. *der untere der beiden Mühlsteine.*

*दृषदक Mahâbh. (K.) 52,18.

दृषदश्मन् m. *der obere, kleinere Mühlstein.*

*दृषदिमाषक m. *die von Mühlsteinen erhobene Abgabe.*

दृषदुपल n. Sg. und Du. und °लौ f. Du. *die beiden Mühlsteine* 36,26.

दृषदोलूखल n. Sg. *Mühlstein und Mörser.*

*दृषद्य्, °द्यते Denom. von दृषद्.

दृषद्वत् 1) *Adj. *felsig, steinig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. °द्वती *a)* N. pr. *α) eines Flusses.* — *β)* verschiedener Frauen. — *b)* *Bein. der Durgâ.

दृषन् Partic. Âçv. Çr. 9,7,12 wohl fehlerhaft für रुषन्.

दृषन्नौ f. *ein Schiff aus Stein* Spr. 2930.

दृष्ट 1) Adj. s. u. दृश्. — 2) n. *a) Wahrnehmung.* — *b) *eine begründete Gefahr.*

दृष्टकर्मन् Adj. 1) *dessen Thaten man kennen gelernt hat, in der Praxis erprobt.* — 2) *der die Praxis* (bei einem Andern) *kennen gelernt hat* Suçr. 1,123,15. Bhâvapr. 1,133.

*दृष्टकूट n. *Räthsel.*

दृष्टचर Adj. (f. ई) *früher gesehen.*

दृष्टतस् Adv. *als etwas Gesehenes* Gobh. 3,5,27.

दृष्टत्व n. 1) *das Gesehenwordensein, das vor Augen Liegen* Kap. 4,4. 5,118. — 2) *das Angesehenwordensein, Gelerntwordensein.*

दृष्टदोष Adj. (f. आ) 1) *bei dem man einen Fehler, einen Schaden wahrgenommen hat.* — 2) *dessen Fehler anerkannt sind, offen zu Tage liegen.* — 3) *als sündhaft anerkannt* (eine Handlung).

दृष्टनष्टव्य Adj. *der gesehen hat, was zu sehen war,* Du. V. 31,14.

दृष्टधर्म m. N. pr. v. l. für दृष्टशर्मन् VP.^{2} 4,95.

दृष्टनष्ट Adj. *gesehen (erschienen) und auch gleich wieder verschwunden.* Nom. abstr. °ता f.

*दृष्टपुष्पा Adj. f. = दृष्टरजस् Gal.

दृष्टपूर्व Adj. (f. आ) *früher gesehen* 308,4. Spr. 3298.

*दृष्टरजस् und *°रजस्का (Gal.) Adj. f. *bei der sich die Regeln schon eingestellt haben, mannbar.*

दृष्टरथ m. N. pr. eines Fürsten MBh. 13,166,50. धृष्टरथ v. l.

दृष्टरूपा f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

दृष्टवीर्य, °वीरिय Adj. *von erprobter Kraft.*

दृष्टशर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,14,2.

दृष्टश्रुत Adj. *gesehen und (oder) gehört* M. 8,75.

दृष्टसार Adj. *von erprobter Kraft.*

दृष्टादृष्ट Adj. *sichtbar und unsichtbar, dieses und jenes Leben betreffend;* n. *Sichtbares und Unsichtbares* u. s. w.

दृष्टान्त 1) Adj. *als Muster dienend, maassgebend* R. Gorr. 2,109,37. Am Anf. eines Comp. als Adv. MBh. 13,49,17 (= प्रत्यक्षम् Nîlak.). — 2) m. *a) Muster, Praecedens, Beispiel, Exemplification* Kâvjapr. 10,16. न तु दृष्टान्तत: *nicht aber in Folge eines Praecedens* und auch *nicht aber als Praecedens.* Hariv. 5298 wohl fehlerhaft für वृत्तान्त, wie die neuere Ausgabe liest. — *b) *Lehrbuch.* — *c) *Tod.* — *d) *eine best. grosse Zahl.*

दृष्टान्तकलिका f. Titel eines Werkes.

दृष्टान्तय्, °यति *als Beispiel vorführen* Hemâdri 1,150,6. Partic. दृष्टान्तित.

दृष्टारिष्ट Adj. *bei dem sich Todeszeichen gezeigt haben* Bhâvapr. 1,139.

दृष्टार्थ Adj. 1) *dessen Endzweck deutlich ist.* — 2) *als Muster dienend, maassgebend* Gaut. — 3) *der den Sachverhalt erkannt hat, der in's Reine gekommen ist über* (Gen.).

दृष्टि f. 1) *das Sehen, — auf* (Gen.), *Erblicken, Schauen, Erschauen* (mit dem körperlichen oder geistigen Auge). — 2) *Gesicht, Sehkraft.* — 3) *Sehkraft des Geistes, Verstand.* — 4) *Auge, Blick.* दृष्टिं दा *den Blick richten auf* (Loc.) Spr. 2933. — 5) *Pupille des Auges.* — 6) in der Astrol. *aspectus planetarum.* — 7) *Berücksichtigung.* — 8) *Ansicht;* bei den Buddhisten insbes. *eine irrige A.*

*दृष्टिकृत् m. *Hibiscus mutabilis.*

दृष्टिक्षेप m. *das Herumgehenlassen der Augen.*

*दृष्टिगुण m. *Ziel.*

दृष्टिगुरु m. Beiw. Çiva's.

दृष्टिगोचर m. *der Bereich des Gesichts, Gesichtskreis.*

दृष्टिदान n. *das Sichsehenlassen, das Gewähren seines Anblicks* Daçak. 46,11.

दृष्टिनिपात m. *das Fallen des Auges auf Etwas, Blick.*

दृष्टिप Adj. *mit den Augen trinkend, sich am blossen Schauen ergötzend.*

दृष्टिपथ m. *Gesichtskreis.*

दृष्टिपात m. = दृष्टिनिपात 112,24. 171,14. 290,9. न तस्य °पाते elliptisch so v. a. *tritt dem nicht vor Augen* 105,7.

दृष्टिपूतना f. N. pr. eines bösen Dämons.

दृष्टिप्रदान n. = दृष्टिदान Kumâras. 7,45.

दृष्टिप्रसाद m. *die Gunst des Schauens.* °दं कर् *die Gnade haben, Jmd seinen Anblick zu gewähren,* 147,9.

दृष्टिफल n. Titel eines astr. Werkes.

*दृष्टिबन्धु m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

दृष्टिमण्डल n. *Pupille* Suçr. 1,118,10. 2,344,4.6.

दृष्टिमत् Adj. *Augen —, Einsicht habend, Sachkenner.*

दृष्टिमार्ग m. *Gesichtskreis.*

दृष्टिरोग m. *Augenkrankheit.*

दृष्टिवाद m. Titel des 12ten Aṅga der Gaina Hem. Par. 9,58. 13,32. fgg.

*दृष्टिविक्षेप m. *Seitenblick.*

दृष्टिविष und दृष्टीविष (metrisch) Adj. *Gift in den Augen habend, durch einen blossen Blick vergiftend.*

*दृष्या f. = दूष्या *Leibgurt eines Elephanten.*

°दृक् Adj. (nur Nom. °धृक्) *befestigend, dauerhaft machend.* Vgl. धृक्.

देउलिय m. N. pr. eines Dorfes.

देङ्गपाल m. N. pr. eines Mannes.

देदीयितवै Dat. Inf. zu 1. दी Intens. Çat. Br. 5,3,2,6.

दैव 1) Adj. *a) zu geben, zu verleihen, zu schenken, zur Ehe zu geben* (eine Tochter). अतिथिवेन शक्त्या देयम् (n. impers.) *man gebe nach Kräften in Berücksichtigung des Gastverhältnisses* Jâgñ. 1,107. — *b) abzugeben, wiederzugeben, abzutragen, zu bezahlen, zu zahlen.* — *c) zu übergeben, einzuhändigen.* — *d) zu gewähren, zu bewilligen.* राज्ञ: प-

न्या: *einem Fürsten soll man den Weg gewähren*, so v. a. *aus dem Wege gehen.* — *e) anzulegen* (Feuer an) Bhâvapr. 3,89. — 2) n. *a) Gabe, Darbringung.* — *b) Abgabe.* — *c) Lohn.* — *d) *Wasser* (?).

दैवधर्म m. *Mildthätigkeit.*

देव्, देवते *schleudern, werfen.* Nur Bhaṭṭ., aber von den Comm. wie im Dhâtup. durch *spielen* (*würfeln*) erklärt.

1. दैव 1) Adj. (f. ई) *himmlisch, göttlich;* auch als Ausdruck *besonderer Vortrefflichkeit.* Superl. दैवतम und दैविंतमा. — 2) m. *a) ein Himmlischer, ein Gott;* auch von *missgünstigen Wesen.* Am Ende eines Comp. im Bhâg. P. *ein Gott unter —*, so v. a. *unter — am Höchsten angesehen.* Am Ende eines adj. Comp. *Jmd zum Gott habend* auch so v. a. *wie einen Gott verehrend.* — *b)* विश्वे देवाः *sämmtliche Götter* und *eine best. Klasse von Göttern.* Vgl. विश्वेदेव. — *c)* Bez. *der Zahl 33* Ganit. Bhagaṇ. 33. Madhjam. 22. — *d)* schlechtweg *Gott* heisst Indra als *Regenspender.* Daher bei den Lexicographen die Bed. *Wolke.* — *e) Götterbild, Idol* Vishṇus. 9,33. 14,2. 11,60. — *f) der Gott auf Erden* oder *unter den Menschen* ist α) *ein Priester, ein Brahman.* — β) *ein Fürst, König, Prinz.* — *g) *Kind, Dummkopf, Tölpel* Ind. St. 13,338. — *h) *ein Mann, der einem besondern Geschäft nachgeht.* — *i) *Lanzenträger.* — *k) *Schwert* Gal. — *l) *Wetteifer.* — *m) *Spiel.* — *n)* N. pr. verschiedener Männer VP.². — *o)* Hypokoristikon von देवदत्त. — 3) m. (*n.) *ein Sinnesorgan.* — 4) *f. देवा *a) Hibiscus mutabilis.* — *b) Marsilea quadrifolia.* — 5) f. देवी *a) Göttin.* — *b)* schlechtweg *Göttin* heisst α) Sâvitri, die Gattin Brahman's. — β) Durgâ, die Gattin Çiva's, 290,12. — γ) *die Geliebte des Sonnengottes. — *c) die Gemahlin eines Fürsten;* auch *eine Königstochter, Prinzessin.* — *d) *ein best. Vogel,* = श्यामा. — *e) *Bez. verschiedener Pflanzen: Medicago esculenta, Sanseviera Roxburghiana, Linum usitatissimum, eine Cyperus-Art, Clypea hernandifolia, Koloquinthengurke, Glycine debilis, Terminalia Chebula,* = लिङ्गिनी und वन्ध्याकर्कोटकी. — *f) eine best. übernatürliche Kraft.* — *g)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) *der Mutter des 18ten Arhant's der gegenwärtigen Arasarpiṇi.

2. *देव m. = देवर, देवर.

देवऋषभ m. N. pr. eines Sohnes des Dharma.

देवऋषि m. *ein Ṛshi unter den Göttern, ein himmlischer Heiliger.*

दैवक 1) am Ende eines adj. Comp. = 1. देव *Gott.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Krauńkadvîpa. — *b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer, unter andern des Vaters der Devakî. — *c)* *Hypokoristikon von देवदत्त. — 3) *f. देवका Hypokoristikon von देवदत्ता. — 4) f. दैविका *a)* Pl. α) Bez. *gewisser Göttinnen niederer Gattung.* °हविस् n. Vaitân. — β) *die Spenden, die diesen Göttinnen dargebracht werden.* — *b) Stechapfel.* — *c)* N. pr. α) der Gattin Judhishṭhira's. — β) eines Flusses Varâh. Bṛh. S. 11, 35. — γ) f. देवकी N. pr. einer Tochter Devaka's und Mutter Kṛshṇa's. Wird mit Aditi und der Dâkshâjaṇî identificirt.

देवकड m. N. pr. eines Dorfes.

देवकन्यका und °कन्या f. *eine göttliche, überirdische Jungfrau.*

देवकभोजपुत्री f. Patron. der Devakî Bhâg. P. 3,1,33.

देवकमलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*देवकर्दम m. *eine wohlriechende Mischung von Sandelholz, Agallochum, Kampfer und Saffran* Râgân. 22,18.

देवकर्मन् m. *Meister des heiligen Werkes.*

देवकर्मन् n. *eine den Göttern geltende heilige Handlung.* °कर्मकृत् Adj. *ein solches Werk vollbringend.*

देवकलश m. N. pr. eines Mannes.

*देवकाञ्चन m. *Bauhinia purpurea.*

*देवकात्मजा f. Patron. der Devakî.

देवकान्त m. *Magnet.*

देवकाम Adj. (f. आ) *nach den Göttern verlangend, fromm.*

देवकार्य n. 1) = देवकर्मन्. — 2) *eine Angelegenheit der Götter, eine die G. nahe angehende Sache, ein Auftrag der G.*

देवकाष्ठ n. *Pinus Deodora* oder *eine andere Species.*

देवकिनन्दन (metrisch) m. = देवकी°.

देवकिरी f. *eine best.* Râgiṇî.

देवकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen die Götter.*

देवकीनन्दन m. Metron. Kṛshṇa's Venis. 89,16.

देवकीपुत्र und देवकीमातृ m. desgl.

*देवकीय Adj. von 1. देव.

देवकीर्ति m. N. pr. eines Astronomen.

देवकीसूनु m. Metron. Kṛshṇa's Venis. 95,9.

*देवकुण्ड n. *eine natürliche Quelle.*

*देवकुरु m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*देवकुरुम्बा f. *eine best. Pflanze.*

देवकुल n. *Tempel.* मातृ° *der göttlichen Mütter.* °कुलावास m. Pl. *die zu einem T. gehörigen Gebäude.*

देवकुलिका f. *ein kleiner Tempel, Kapelle* Pañkad.

देवकुल्या f. *der Götterfluss,* personif. als Tochter Pûrṇiman's.

देवकुसुम n. *Gewürznelken* Râgân. 12,85. Bhâvapr. 1,188.

देवकूट m. N. pr. eines Gebirges Vâju-P. 40,1.fgg.

देवकृत 1) Adj. (f. आ) *von den Göttern gemacht,* — *bereitet.* — 2) n. Bez. für VS. 8,13 Vishṇus. 36,4.

देवकृति f. *ein best.* Râga S. S. S. 89.

देवकृत्य n. = देवकार्य 1) und 2).

देवकोशी m. *Götterkufe.*

देवक्य Adj. *götterartig, der Zahl der Götter entsprechend.*

देवक्री f. (Nom. ohne स्) *ein best.* Râga S. S. S. 82.

1. देवक्षत्र n. *göttliche Herrschaft, Götterreich* RV. 5,64,7 (vielleicht °क्षेत्रे zu lesen).

2. देवक्षत्र m. N. pr. eines Fürsten.

देवक्षेत्र n. *Göttergebiet.*

*देवक्षेम m. N. pr. eines buddh. Autors.

देवखात 1) Adj. *von den Göttern gegraben,* so v. a. *von Natur ausgehöhlt.* — 2) *f. आ (संज्ञायाम्). — 3) (*n.) *ein natürlicher Wasserbehälter* VP. 3, 11,24 (m. nach dem Comm.).

*देवखातक n. = देवखात 3).

देवखाततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

देवगण m. *Götterschaar, — abtheilung.* °गणेश्वर m. Bein. Indra's.

देवगणदेव m. N. pr. eines Dichters.

देवगणिका f. *eine* Apsaras.

देवगन्धर्व 1) m. *a)* Pl. *Götter und* Gandharva Âpast. 1,20,6. — *b) ein göttlicher* Gandharva. — 2) n. *eine Art von Gesang* Hariv. 8449.

*देवगन्धा f. *eine best. Arzeneipflanze.*

*देवगर्जन n. *Donner.*

देवगर्भ m. *ein Götterkind.*

देवगर्भा f. N. pr. eines Flusses in Kuçadvîpa.

देवगवी f. Pl. 1) *die Götterkühe* Maitr. S. 1,6,3. — 2) Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 4,10,4.

देवगान्धार 1) wohl n. *eine Art von Gesang.* — 2) f. ई *eine best.* Râgiṇî.

*देवगायन m. *ein* Gandharva.

देवगिरि m. N. pr. 1) eines *Gebirges.* — 2) einer darin belegenen Stadt.

देवगिरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

देवगुप्त 1) Adj. *von einem Gotte —, von den Göttern beschützt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

देवगुरु m. 1) am Anf. eines Comp. *Gott und Lehrer* Ind. St. 15,400. — 2) Bein. *a)* Kaçjapa's. — *b)* Bṛhaspati's.

देवगुहो f. N. pr. einer Oertlichkeit.

देवगुह्य n. *ein nur den Göttern bekanntes Geheimniss.*

देवगृह m. n. 1) *Götterhaus.* — 2) *Tempel, Kapelle.* — 3) *der Palast eines Fürsten.*

1. देवंगोपा Adj. f. *eine göttliche Hüterin.*

2. देवंगोपा Adj. *Götter zu Hütern habend.*

देवग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

देवग्रन्थि m. *Götterknoten* Kap. S. 40,1.

देवग्रह m. *ein Krankheitsdämon, der gutmüthigen Wahnsinn hervorbringt.* Auch Pl.

देवघोष m. N. pr. eines Mannes.

देवंगम Adj. (f. आ) *zu den Göttern gehend.*

देवचक्र n. 1) *ein göttliches Rad, Götterrad.* — 2) *ein best. Zauberkreis.*

देवचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

देवचर्या f. *ein gottähnliches Benehmen.*

*देवचिकित्सक m. Du. Bez. *der beiden* Açvin.

देवच्छन्द m. 1) *ein Perlenschmuck aus 81 (*100, *105 oder *108) Schnüren* Paṅkad. — 2) von unbekannter Bed. Hem. Par. 1,33.

देवच्छन्दस् und °सं n. *Göttermetrum.*

देवज 1) Adj. *gottgezeugt, —geboren.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*देवजग्ध und *°क n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

देवजन m. Sg. (ausnahmsweise) und Pl. *Göttervolk, göttliche Schaar;* auch von *dämonischen Schaaren,* namentlich *Schlangenwesen.* °जनविद् Adj. Çat. Br. 10,5,2,20. °जनविद्या f. *die Kenntniss der Schlangenwesen.*

देवजय m. N. pr. eines Vidjâdhara.

देवजय m. N. pr. eines Dichters Buddha-Pr. 71, 2. 7. 11.

देवजा Adj. *gottgezeugt, — geboren.*

1. देवंजात Adj. (f. आ) dass.

2. देवजातं n. *Göttergeschlecht, — klasse.*

देवजानीय n. Titel eines Werkes.

1. देवंजामि Adj. *den Göttern eigen, — gewohnt.*

2. देवंजामि f. *Götterschwester.* इन्द्रमातरो देवजामयः die angeblichen Liedverfasserinnen von RV. 10,153.

देवंजुष्ट Adj. (f. आ) *Göttern angenehm.*

देवंजूत Adj. (f. आ) 1) *gottgetrieben, —begeistert.* — 2) *von Göttern verschafft.*

दैवजूति m. N. pr. eines Âditja. Vgl. Kâç. zu P. 6,2,42.

*देवट m. *Künstler.*

*देवटी f. *ein best. Vogel.*

*देवतर m. N. pr. eines Mannes.

देवतरथ und देवतरस् m. N. pr. zweier Lehrer Vaṁçabr. 2.

*देवतरु m. 1) *Götterbaum,* Bez. der Bäume कल्पवृक्ष, पारिजात, मन्दार, संतान und हरिचन्दन. — 2) *ein an geheiligter Stätte stehender Feigenbaum.*

देवतर्पण n. *das Laben der Götter* Ind. St. 10,35.36.

देवतल्प m. *ein Ruhesitz der Götter* Tâṇḍja-Br. 10,1,12. 23,4,5. 25,1,10.

1. देवंता f. 1) *Gottheit* (abstr.), *Göttlichkeit, göttliche Würde, —Macht* Hemâdri 1,114,16. — 2) *Gottheit* (concr.). — 3) *Götterbild.* — 4) *ein Sinnesorgan* MBh. 12,215,19.

2. देवंता Adv. 1) *in der Eigenschaft als Gott, — Götter.* — 2) *unter —, zu den Göttern.*

देवताक am Ende eines adj. Comp. = 1. देवता 2).

देवतागार und देवतागृह n. *Tempel, Kapelle.*

देवताग्नि m. N. pr. eines Fürsten.

देवताड 1) m. *a) Lipeocercis serrata* Mat. med. 296. — *b) Luffa foetida* oder *eine ähnliche Gurkenart* Bhâvapr. 1,222. — *c) *Feuer.* — *d) *Bein. Râhu's.* — 2) *f. ई = 1) *a).*

*देवताडक m. = देवताड 1) *a).* Vgl. देवतालक.

देवंतात् f. 1) *Gottesdienst.* — 2) *Götterschaar* RV. 1,93,8. 9,97,19. 27.

देवतातस् Adv. *von Seiten der Gottheit* Saṁhitopan. 38,2.

देवंतानि f. = देवंतात् 1) und 2).

देवतात्मन् Adj. *mit einer göttlichen Seele begabt.*

*देवतात्मा f. *die Mutter der Götter.*

देवतात्व n. Nom. abstr. zu 1. देवता 1) und 2) Njâjam. 9,2,28.

देवतादर्शन n. *die Manifestation einer Gottheit* Ind. St. 9,83.

*देवताधिप m. Bein. Indra's.

देवताध्याय n. Titel eines Brâhmaṇa.

देवतानुक्रम m. und °क्रमणी f. *das Götterverzeichniss zum* Veda.

*देवताप्रणिधान n. *Vertiefung in eine Gottheit.*

देवताप्रतिमा f. *Götterbild.*

देवतामणि m. *eine best. Heilpflanze,* = महामेदा Bhâvapr. 1,170.

देवतामय Adj. (f. ई) *alle Götter in sich enthaltend.*

देवतायतन n. *Tempel, Kapelle* Gaut. 9,66.

देवतायन m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

देवताराधन n. *das den Göttern Huldigen* Ind. St. 15,372.

देवतार्चन n. *Verehrung der Götter* Spr. 7736.

देवतालक m. *Lipeocercis serrata* Karaka 7,2. Vgl. देवताडक.

देवतालय n. und देवतावेश्मन् n. *Tempel, Kapelle.*

देवताश्रय Adj. *auf eine Gottheit sich beziehend* (ein Name) Mân. Gṛhj. 1,18.

देवतास्थापनविधि m. Titel eines Werkes.

देवतास्वरूपविचार m. desgl.

देवतीर्थ n. 1) *ein Badeplatz der Götter* und N. pr. eines Tirtha. — 2) *der rechte Zeitpunkt für die Götter.* — 3) *die den Göttern geweihten Fingerspitzen.*

देवतीर्थमय Adj. *voller Badeplätze für die Götter.*

देवतीर्थस्वामिन् m. der asketische Name Viçveçvaradattamiçra's.

देवतुमुल n. *Donnerwetter, Gewitter* Mân. Gṛhj. 1,7.

देवतोपदेशन n. *das Namhaftmachen der Gottheit* (welcher die betreffende Handlung gilt) Âpast. Çr. 7,12,9. Comm. zu 13,8.

देवंत्त Adj. *gottgegeben.*

देवत्य 1) am Ende eines adj. Comp. — *zur Gottheit habend, — als G. geweiht* u. s. w. — 2) f. आ wohl *ein best. Thier.*

देवत्रा Adv. *unter —, bei —, zu den Göttern.*

देवत्रात m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit. 39.

देवत्व n. *Gottheit* (abstr.), *Göttlichkeit, göttliche Würde.*

देवदत्त 1) Adj. *von einem Gott* oder *von den Göttern gegeben.* — 2) m. *a) die Muschel* Arǵuna's. — *b) ein best., das Gähnen bewirkender Wind des Körpers* 264,33. 265,8. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. Als überaus häufiger Name auch Bez. *einer unbestimmten Person* überh. — β) eines Schlangendämons. — γ) *eines Dorfes. — 3) f. आ ein Frauenname.

*देवदत्तक 1) m. Pl. *eine von* Devadatta *angeführte Schaar.* — 2) f. °त्तिका Hypokoristikon von देवदत्ता.

*देवदत्तमय und *°दत्तरूप्य Adj. Ind. St. 13,423.

*देवदत्तशठ m. N. pr. eines Lehrers gaṇa शौनकादि in der Kâç.

देवदत्तायज m. Bein. Çâkjamuni's.

*देवदत्तीय m. Pl. *die Schule des* Devadatta.

देवदत्तिन् (!) m. wohl Bein. Çiva's.

देवदमनिका und °दमनी f. ein Frauenname Paṅkad.

देवदर्श 1) m. N. pr. eines Lehrers. — 2) f. ई *eine best. Schule des* AV. Ind. St. 3,278. Ârjav. 47,16. Vielleicht दैव° zu lesen.

देवदर्शन 1) Adj. *die Götter sehend, mit ihnen verkehrend;* Beiw. Nârada's MBh. 13,63,3. 64,3. Bhâg. P. 2,8,1. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *die Manifestation eines Gottes* Ind. St. 15,274. 413.

देवदर्शनिन् m. Pl. = दैव°.

देवदर्शिन् 1) Adj. *die Götter sehend, mit ihnen verkehrend.* — 2) m. Pl. *eine best. Schule des* AV.

*देवदानी f. *eine dem* Ghoshaka *ähnliche Pflanze.*

देवदारु m. (Hemâdri 1,139,9. 2,*a*,76,3) und n. *Pinus Deodora.* Auch auf *Uvaria longifolia* und *Erythroxylon sideroxyloides* übertragen.

देवदारुमय Adj. (f. ई) *aus dem Holze des* Devadâru *gemacht* Hemâdri 1,435,10.

देवदालिका und °दाली f. *eine best. Cucurbitacee* Râgan. 3,46. Bhâvapr. 1,122. 154. 3,26.

देवदास 1) m. *a) *ein Diener in einem buddh. Tempel* oder *Kloster. — b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °देव. — 2) *f. ई *a) eine bei einem Tempel angestellte Tänzerin, Hierodule. — b) der wilde Citronenbaum.*

*देवदिष्टा m. N. pr. in der Umgangssprache = देवदत्ता.

देवदिन्न m. N. pr. des Sohnes eines Devadatta Hem. Par. 2,446.

*देवदीप m. *Auge.*

*देवदुन्दुभि m. 1) *roth blühendes Basilienkraut.* — 2) Bein. Indra's.

देवदुर्ग Adj. (f. आ) *Göttern schwer zugänglich* R. 5,73,6.

देवदूत 1) m. *Götterbote.* — 2) *f. ई *der wilde Citronenbaum.*

देवदूतक m. *Götterbote.*

देवदूति Mahâbh. 6,77,*a*. Vgl. देवहूति.

देवदेव 1) m. *a) der Gott der Götter, der oberste Gott.* Bein. Brahman's, Çiva-Rudra's, Vishṇu's oder Kṛshṇa's und Gaṇeça's; Du. Brahman's und Çiva's. — *b) ein Gott unter den Göttern,* so v. a. *auch bei den Göttern im höchsten Ansehen stehend;* Beiw. der Brahmanen. — 2) f. ई Bein. der Durgâ Hemâdri 1,407,18.

देवदेवेश m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Vishṇu's MBh. 12,338,4.

देवदैवत्य Adj. *für die Götter bestimmt, den Göttern geltend* Gobh. 4,4,23. M. 2,189.

देवद्युम्न m. N. pr. eines Fürsten.

देवद्रीच् s. u. देवद्र्यच्.

*देवद्रोणी f. 1) *eine Procession mit Götterbildern.* — 2) *Phlomis ceylanica* Râgan. 5,141.

देवद्र्यच् (°द्रिअञ्च्, schwach °द्रीच्) Adj. f. (°द्रीची) *den Göttern zugewandt.*

देवधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,190.

देवधानी f. Indra's *Residenz.*

देवधान्य n. *Andropogon saccharatus, Andr. Sorghum, Holcus Sorghum* oder *Sorghum cernuum* Mat. med. 296.

देवधामन् n. *Tempel, Kapelle* Agni-P. 38,1.

देवधिष्ण्य n. *Göttersitz, — wagen.*

देवधूप m. 1) *das Harz der Shorea robusta* Bhâvapr. 1,187. — 2) *Bdellion.*

*देवन् m. = देवर्, देवर.

1. देवन 1) *m. *Würfel.* — 2) *f. आ *a) Spiel. — b) Dienst.* — 3) n. *a) das Strahlen, Glänzen. — b) das Würfeln, Würfelspiel. — c) *Spiel, Scherz, Tändelei. — d) *das Loben. — e) *das Begehren, Verlangen. — f) *das Gehen. — g) *Lustgarten. — h) *Lotusblüthe.*

2. *देवन n. *das Wehklagen, Jammern.*

देवनक्षत्र 1) n. Bez. *der 14 ersten Mondhäuser, welche südlich umlaufen.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

देवनदी f. *der Götterfluss,* Beiw. und Bein. verschiedener *heiliger Flüsse* (auch am Himmel) Hemâdri 1,418,5. Vâju-P. 42,1. fgg.

देवनन्दा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15, 222. 444.

*देवनन्दिन् m. N. pr. des Thürstehers von Indra.

*देवनल m. *Arundo bengalensis.*

*देवनागरी f. Bez. *der gangbaren Sanskrit-Schrift.*

देवनाथ m. Bein. Çiva's.

देवनाभ m. N. pr. eines Mannes.

1. देवनामन् n. *Göttername* Taitt. Âr. 5,7,1.

2. देवनामन् m. N. pr. eines Fürsten und eines nach ihm benannten Varsha in Kuçadvîpa.

देवनायक m. N. pr. eines Mannes.

देवनायकपञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*देवनाल m. = देवनल.

देवनिकाय m. *Götterschaar, Götterversammlung* Kâraṇḍ. 43,16. 45,9.

देवनिन्दु Adj. *die Götter hassend, Götterfeind.*

देवनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

देवनिर्माल्य n. *ein von einer Opferceremonie übriggebliebener Kranz* Varâh. Jogaj. 7,5.

देवनिर्मिता f. *Cocculus cordifolius* Dhanv. 1,1. Bhâvapr. 1,196.

*देवनीति Mahâbh. 6,77,*a*.

देवनीथ m. liturg. Bez. *eines 17 Pâda zählenden Spruchs* Vaitân.

देवत्यायन fehlerhaft für दैव°.

देवपञ्चरात्र m. *ein best.* Pañkâha.

देवपति m. Bein. Indra's. Pl. *die vornehmsten Götter.*

देवपतिमन्त्रिन् m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

देवपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

1. देवपत्नी f. 1) *die Gattin eines Gottes.* — 2) *eine best. Pflanze mit süsser Knolle.*

2. देवपत्नी Adj. f. *einen Gott zum Gatten habend.*

देवपथ m. 1) *der Götterweg.* — 2) *die Milchstrasse* Trik. 1,1,97. — 3) N. pr. eines Wallfahrtsortes. Auch °तीर्थ n.

देवपथीय Adj. *auf dem Götterwege befindlich.*

देवपद n. *ein den Namen eines Gottes enthaltendes Wort.*

देवपर्ण n. *ein best. heilkräftiges Kraut* Râgan. 10,175.

देवपट्टीपट्टन n. N. pr. einer *Stadt.*

देवपशु m. *ein für die Götter bestimmtes Thier.*

देवपाणि m. Pl. Bez. *bestimmter* Asura Maitr. S. 1,6,3.

देवपात्र n. *Götterbecher* Tâṇḍja-Br. 6,5,7.

देवपात्रिन् Adj. *des Götterbechers theilhaftig* Tâṇḍja-Br. 6,5,8.

देवपान Adj. *den Göttern zum Trinken* oder *zum Trunke dienend.*

देवपाल m. N. pr. 1) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — 2) eines Berges.

*देवपालित m. N. pr. eines Mannes.

देवपीयु Adj. Subst. *Schmäher —, Verächter der Götter.*

1. देवपुत्र 1) m. *Göttersohn, ein göttliches Wesen* Hariv. 1,37,27 (देवगर्भ v. l.). Kâraṇḍ. 2,5. fgg. 15, 4. 43,14. 89,14 (Çiva). — 2) *f. ई *Trigonella corniculata.*

2. देवपुत्र Adj. (f. आ) *Götter zu Kindern habend.*

देवपुत्रक 1) m. *Göttersohn.* — 2) f. *°त्रिका *Trigonella corniculata.*

*देवपुत्रमार m. Bez. *eines der 4* Mâra (bei den Buddhisten).

देवपुर f. 1) *Götterburg.* — 2) Indra's *Residenz.*

देवपुर 1) n. Indra's *Residenz.* — 2) f. °पुरी *Götterburg.*

देवपुरोहित m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* Javaneçvara bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 13,1.

*देवपुष्प n. *Gewürznelken.*

देवपूजा f. 1) *Verehrung eines Gottes* oder *der Götter.* — 2) Titel eines Werkes.

देवपूज्य m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

देवपूर्दशरात्र m. *eine best. zehntägige Feier* Verz. d. B. H. 73.

देवपूर्व Adj. *dem das Wort* देव *vorangeht.* गिरि m. so v. a. देवगिरि 1) Megh. 42.

देवप्रतिकृति und °प्रतिमा f. *Götterbild.*

देवप्रतिष्ठातत्त्व n. Titel eines Werkes.

देवप्रभा f. N. pr. der Tochter eines Siddha.

देवप्रयाग m. N. pr. eines Tîrtha.

*देवप्रश्न m. *Befragung der Götter, Wahrsagerei.*

देवप्रसाद् m. N. pr. eines Mannes.

देवप्रसूत Adj. *von Göttern hervorgebracht.*

देवप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

देवप्रिय 1) Adj. *a) den Göttern lieb* (Çiva). — *b) *dumm, einfältig* Gal. Vgl. देवानांप्रिय. — 2) *m. *a) eine gelb blühende Verbesina.* — *b) Agati grandiflora.* — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

देवप्सरस् Adj. *den Göttern zum Genuss dienend.*

देवबन्धु 1) Adj. *mit den Göttern verwandt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

देवबल 1) m. N. pr. eines Heerführers. — 2) *f. आ *Sida rhomboidea* Râgân. 4,100.

*देवबलि m. *eine Darbringung an die Götter.*

देववाक् m. N. pr. verschiedener Männer.

देववोधि m. N. pr. eines Dichters.

*देववोधिसत्त्व m. N. pr. eines buddh. Heiligen.

*देवब्रह्मन् m. Bein. Devala's Gal.

*देवब्राह्मण m. *ein von den Göttern geliebter Brahman.*

देवब्राह्मणसात् Adv. mit कर् *den Göttern und Brahmanen schenken* Hemâdri 1,504,6 (°सत् gedr.). 8.

देवभक्त Adj. *von den Göttern zugetheilt.*

देवभक्ति f. *gläubige Verehrung eines Gottes* Ind. St. 15,377.

देवभट् m. N. pr. eines Mannes.

देवभवन n. 1) *die Wohnung der Götter, der Himmel* Kâraṇḍ. 43,14. 76,8. — 2) *Tempel, Kapelle.* — 3) **Ficus religiosa.*

1. देवभाग m. 1) *ein Theil —, Bestandtheil der Götter.* — 2) *die nördliche Hemisphäre.*

2. देवभाग m. N. pr. verschiedener Männer.

देवभिषज् m. *Götterarzt* 40,30.

*देवभीति wohl N. pr.

*देवभू 1) m. *ein Gott.* — 2) f. *der Himmel.*

देवभूत Adj. *zu einem Gotte geworden, ein Gott seiend* Spr. 2946.

देवभूति 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. *die himmliche Gañgâ.*

देवभूमि m. v. l. für देवभूति 1).

देवभूय n. *Gottwerdung.* °भूयं गत: so v. a. *verewigt, verstorben* Harshaḱ. 160,13. 194,7.

देवभूरि m. v. l. für देवभूति 1) VP.² 4,192.

*देवभोज्य n. *Götterspeise, Nektar.*

देवभ्राज् m. N. pr. eines Sohnes des Mahja.

*देवमञ्जर n. Vishṇu's *Brustschmuck.*

देवमणि m. 1) *ein göttliches Amulet.* — 2) *Götteredelstein,* insbes. Vishṇu's *Brustschmuck* Çiç. 5,4. — 3) *ein Haarwirbel auf dem Halse eines Pferdes* Çiç. 5,4. — 4) **eine best. Heilpflanze* Râgân. 5,26. — 5) *Bein. Çiva's.

देवमण्डल m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,22.

देवमत m. N. pr. eines Ṛshi.

देवमति N. pr. 1) m. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) einer Frau.

देवमनुष्य (AV. 8,10,9) und °ष्य (Çat. Br. 6,3,1, 17. 4,1,22) m. Pl. *Götter und Menschen.*

देवमय Adj. *die Götter in sich bergend.*

देवमल्लिम्लुच् m. *ein Räuber an den Göttern, ein Asura.*

देवमात m. N. pr. eines Mannes.

देवमातर् f. Pl. *die Mütter der Götter.* Sg. Bein. der Aditi und der Dâkshâjaṇî.

देवमातृक Adj. (f. आ) *nur vom Regen genährt, — befeuchtet, d. i. alles andern Wassers ermangelnd.*

देवमादन Adj. *die Götter ergötzend, — begeisternd.*

देवमान n. *Götterwohnung.*

*देवमानक m. = देवमणि 2).

देवमाय m. N. pr. eines Fürsten.

देवमाया f. *ein von einem Gott oder von Göttern geschaffenes Trugbild.*

देवमार्ग m. *Götterweg,* scherzhafte Bez. *des Hintern.* Paṅḱat. 5,7 kann न nicht richtig sein. Nach Gal. *der Luftraum.*

देवमाला f. N. pr. einer Apsaras.

*देवमास m. *der achte Monat der Schwangerschaft.*

देवमित्र N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

देवमिथुन n. *Götterpaarung.*

देवमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

देवमीढ 1) Adj. *von Regen befeuchtet.* — 2) m. N. pr. zweier Männer (auch = देवमीढुष).

देवमीढक m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,100.

देवमीढुष N. pr. 1) m. verschiedener Männer VP.². — 2) f. आ einer Tochter Çûra's VP.² 4,100.

देवमुनि m. 1) *ein himmlischer, göttlicher* Muni. — 2) N. pr. eines Liedverfassers.

देवय्, Partic. देवयत् *den Göttern dienend, fromm.* Vgl. auch Caus. von 1. 2. दिव् und देवाय्.

देवयज् Adj. *den Göttern opfernd.*

देवयजन 1) Adj. (f. ई) *a) die Götter verehrend, den Göttern opfernd.* — *b) zum Götteropfer dienend.* — 2) m. N. pr. eines Vinâjaka Mân. Gṛhj. 2,14. — 3) n. *Götteropferplatz, Opferstätte.* Nom. abstr. देवयजनत्व n. Maitr. S. 3,8,3.

देवयजनवत् Adj. *eine Opferstätte habend.*

देवयजि Adj. *die Götter verehrend, den Göttern opfernd* Bhaṭṭ.

देवयज्ञ m. 1) *Götteropfer, Brandopfer.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

देवयज्ञमय Adj. Hariv. 11406 fehlerhaft für देवो य°.

देवयज्या n. und °यज्यो f. *Götterverehrung, Götteropfer.*

देवयाय Adj. *zu den Göttern gehend, nach den G. verlangend, götterfreundlich.* An einigen Stellen wohl Adv. = देवत्रा.

देवयाज्ञिन् 1) Adj. *den Göttern opfernd.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava Hariv. 3,47,14. देवयात्रिन् v. l.

देवयाज्ञिक m. N. pr. eines Autors.

देवयातु (Conj.) m. *ein himmlischer* Jâtu Kaij. in Mahâbh. 4,71,*a* (देवयातु).

देवयात्रा f. *eine Procession mit Götterbildern.*

देवयात्रिन् m. N. pr. eines Dânava. देवयाज्ञिन् v. l.

देवयान 1) Adj. (f. ई) *a) zu den Göttern gehend, — strebend.* — *b) Göttern zum Wandeln, Verkehr* oder *Aufenthalt dienend, zu den Göttern führend.* — 2) f. ई N. pr. einer Tochter des Uçanas. — 3) n. *a) Götterweg, der zu den Götter führende* oder *von ihnen begangene Weg.* — *b) *Götterwagen.*

देवयावन् Adj. *zu den Göttern gehend.*

*देवयितर् Nom. ag. von 2. दिव् Caus.

देवयु und देवयू Adj. (f. ऊ) *a) die Götter liebend, gottergeben, fromm, den Göttern zustrebend.* — *b) * = लोकयात्रिक.* — 2) *m. *ein Gott.* — Vgl. देवायु.

देवयुक्त Adj. *von den Göttern geschirrt.*

देवयुग n. *das Weltalter der Götter, das erste W.*

देवयू s. देवयु.

1. देवयोनि 1) m. f. *Götterschooss, göttlicher Schooss.* — 2) m. *die Stelle des Reibholzes, aus der das Feuer auflodert,* Gṛhjâs. 1,81. fg.

2. देवयोनि Adj. *göttlichen Ursprungs;* m. *Halbgott,* f. *Halbgöttin.*

देवयोषा f. *Götterweib.*

देवर् m. *des Mannes Bruder,* insbes. *ein jüngerer.*

1. देवर m. dass. Gaut.

2. देवर m. *Geliebter, Gatte.*

*देवरक m. = देवर्.

देवरक्षदंशी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

देवरक्षित N. pr. 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ einer Gattin Vasudeva's.

देवरघ्नी Adj. f. *den Schwager tödtend.*

देवरत Adj. *an den Göttern sich erfreuend, fromm.*

देवरति f. N. pr. einer Apsaras.

देवरथ m. 1) *Götterwagen.* °रथाक्ष n. *die Ta-*

gereise des Götterwagens Ind. St. 9,361. — 2) **ein Wagen, auf dem ein Götterbild umhergefahren wird.* — 3) N. pr. eines Mannes.

देवरवती Adj. f. *einen Schwager habend* Gaut.

देवरहस्य n. *ein Geheimniss der Götter.*

देवराज् m. 1) *Fürst der Götter*, Bein. Indra's 220,31. — 2) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,68.

देवराज m. 1) *ein göttlicher Herrscher.* — 2) *Fürst der Götter*, Bein. Indra's. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

देवराजन् m. *ein göttlicher Herrscher.*

देवराजप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 723.

देवराजयज्वन् m. N. pr. eines Scholiasten.

देवराज्य n. *die Herrschaft über die Götter.*

देवरात 1) *Adj. *gottgeschenkt.* — 2) m. *a*) N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. — 2) **eine Kranichart.*

देवराति m. fehlerhaft für देव°.

*देवराष्ट्र n. N. pr. eines *Reiches.*

देवरूपा f. N. pr. einer Apsaras.

देवरूपिन् Adj. *eine göttliche Gestalt habend.*

देवरेतस Adj. *aus göttlichem Samen entsprossen* Ait. Âr. 52,17.

देवर्षि m. *ein göttlicher, unter den Göttern wohnender* Ṛshi. Nom. abstr. °त्व n.

*देवर्षिपितृवल्लभ m. *Sesam* Gal.

1. देवल m. 1) = देवलक. — 2) N. pr. vieler Männer. Auch Pl.

2.*देवल m. = 1. देवर.

देवलक m. *ein Mann, der Götterbilder unter seiner Obhut hat und vom Zeigen und Herumtragen derselben lebt.*

देवलक्ष्म n. 1) *ein göttliches Merkmal* TS. 2,5,11, 1. 5,2,8,3. — 2) **die Brahmanenschnur* Gal.

*देवलता f. *arabischer Jasmin.*

देवलस्मृति f. Devala's *Gesetzbuch* Opp. Cat. 1.

*देवलाङ्गुलिका f. *Tragia involucrata* Râǵan. 9,49.

*देवलाति gaṇa दासीभारादि.

देवलिङ्ग n. *Götterbild, Götterstatue.*

देवलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

देवलोक m. *Götterwelt.* °लोके गतः so v. a. *gestorben.* Auch Pl.

देवलोकपाल m. Bein. Indra's.

*देववक्त्र n. *der Götter Mund*, Bein. Agni's.

देववचना f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,7.

देववत् Adv. = देवकर्मवत् *wie bei einer den Göttern geltenden heiligen Handlung.*

देववध m. *Götterwaffe.*

देववधू f. *Götterweib.*

देववत् 1) Adj. *Götter bei* oder *um sich habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. देववती N. pr. der Tochter eines Gandharva.

देववन्द् Adj. *die Götter preisend.*

देववर्णिनी f. N. pr. einer Tochter Bharadvâǵa's.

*देववर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*देववर्धकि m. Bein. Viçvakarman's.

देववर्धन m. N. pr. des Sohnes eines Devaka.

1. देववर्मन् n. *Götterrüstung* AV. 19,30,3.

2. देववर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,189.

देववर्ष N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) n. eines nach ihm benannten Varsha.

*देववल्लभ m. *Rottlera tinctoria.*

देववात 1) Adj. (f. आ) *den Göttern genehm.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

देववायु m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu.

देववाहन Adj. *Götter führend.*

देवविद् Adj. *die Götter kennend.*

देवविद्या f. *Götterlehre*, angeblich so v. a. *Etymologie.*

देवविभाग m. *die nördliche Hemisphäre.*

देवविश् und °विशी (Maitr. S. 2,1,9) f. *Göttervolk.*

देववी Adj. *den Göttern mundend, — angenehm.* Superl. °तम. Vgl. देवावी.

देववीति f. 1) *Schmaus —, Mahl —, Genuss für die Götter.* — 2) N. pr. einer Tochter Meru's.

*देववृक्ष m. 1) Bez. *verschiedener fabelhafter Bäume in* Indra's *Himmel.* — 2) *Alstonia scholaris.* — 3) *Bdellion.*

देववृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

देववेश्मन् n. *Tempel, Kapelle.*

देववीव्यचस् Adj. *Raum für die Götter darbietend, G. aufnehmend.*

1. देववत्त n. 1) *religiöse Observanz.* — 2) *Lieblingsspeise der Götter.* — 3) Name verschiedener Sâman.

2. देववत्त Adj. *den Göttern ergeben, fromm;* m. Bein. Bhîshma's und Skanda's.

देववतिन् Adj. = 2. देववत.

देवशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

देवशतभाष्य n. Titel eines Werkes.

1. देवशत्रु m. *ein Feind der Götter*, Bez. der Asura und Rakshas.

2. देवशत्रु Adj. *die Götter zu Feinden habend.*

देवशब्द m. 1) *der Name des Gottes* Ǵaim. 8,9, 3. — 2) *Donner* Dhâtup. 35,8.

देवशर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

देवशस् Adv. *nach den einzelnen Göttern.*

देवशाबरतन्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

देवशिल्प n. *ein Kunstwerk von Götterhand.*

*देवशिल्पिन् m. Bein. Tvashṭar's.

देवशिशु m. *Götterkind.*

देवशिष्ट Adj. *von den Göttern angewiesen.*

देवशुनी f. *die Hündin der Götter* (Saramâ).

देवशूर m. N. pr. eines Mannes.

*देवशेखर m. *Artemisia indica.*

देवशेष n. *Ueberbleibsel von einem Götteropfer.*

देवश्रवस् m. N. pr. verschiedener Männer.

देवश्री 1) Adj. *der den Göttern verehrend sich nahet.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi VP.² 3,10.

देवश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

देवश्रुत् Adj. *den Göttern hörbar, von d. G. erhört.*

*देवश्रुत 1) m. *a*) *Herr, Gott* (ईश्वर). — *b*) Bein. Nârada's. — *c*) N. pr. eines Ǵaina-Heiligen. — 2) n. *Lehrbuch.*

देवश्रु 1) Adj. *den Göttern bekannt.* — 2) m. *der Bartscherer der Götter* (Comm.).

*देवश्रेणी f. *Sanseviera ceylanica* Râǵan. 3,7.

देवश्रेष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu.

देवसंसद् f. *Götterversammlung.*

देवसंहिता f. *die Saṁhitâ der Götter* Saṁhitopan. 6,4.

देवसख m. *Göttergenosse* VS.

देवसंगीतयोनिन् Adj. Beiw. Nârada's. संगीतस्य योनिर्गान्धर्वशास्त्रं तद्वान् Nîlak.

देवसत्त्र n. *eine langdauernde* Soma-*Feier zu Ehren der Götter.*

देवसत्त्व Adj. *das Wesen eines Gottes habend.*

देवसत्य n. *eine feste Ordnung der Götter.*

देवसद् Adj. *unter den Göttern wohnend.*

देवसदन Adj. *den Göttern zum Sitz dienend.*

देवसदन n. *Göttersitz.*

देवसभ 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) f. आ *a*) *die zu Versammlungen dienende Halle der Götter.* — *b*) ** Spielhaus.*

*देवसभ्य m. *der Inhaber eines Spielhauses.*

देवसरस n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*देवसर्षप m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,157.

देवसव m. *eine best. Opferhandlung.*

देवसह 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) *f. आ *a*) *eine best. Pflanze*, = सहदेवी. — *b*) = भिन्नामूत्र (?).

देवसात्य n. *das Zeugesein der Götter.* Loc. so v. a. *vor Göttern als Zeugen.*

देवसात् Adv. 1) mit भू *zu den Göttern gelangen.* — 2) mit कर् *den Göttern darbringen.*

*देवसायुज्य n. *Vereinigung mit den Göttern, Aufnahme unter die Götter.*

देवसावर्णि m. N. pr. des 13ten Manu.

देवसिंह m. Bein. Çiva's.

देवसिद्धि m. N. pr. eines Mannes.

देवसुन्द् m. N. pr. eines Sees.

देवसुमति f. *Gunst der Götter.*

*देवसुमनस् n. *eine best. Blume.*

देवसुषि m. *Götterhöhlung* (im Herzen).

देवसू Adj. (in Verbindung mit देव oder m. mit Ergänzung von देव) in der Liturgie Bez. von acht Gottheiten.

देवसूक्तक्षेत्र n. N. pr. eines *Gebiets.*

*देवसूद् n. N. pr. eines Dorfes.

देवसूरि m. N. pr. eines Mannes.

देवसृष्ट 1) Adj. *von den Göttern entlassen, — hervorgerufen, — geschaffen.* — 2) *f. आ *ein berauschendes Getränk.*

देवसेन 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. °सेना *a) Götterheer.* Personificirt als Gattin Skanda's und Mutterschwesterkind (*Tochter) Indra's. Gilt auch als ein Theilchen der Mûlaprakṛti.

देवसेनापति und °सेनाप्रिय m. Bein. Skanda's.

देवसोम und °क m. N. pr. eines Mannes.

देवस्तव m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,101.

देवस्तुत् Adj. *die Götter lobend.*

देवस्थान 1) m. N. pr. eines Ṛshi. — 2) n. Name zweier Sâman (वरुणस्य und बृहद्देव°) Ârsh. Br.

देवस्मिता f. N. pr. einer Kaufmannstochter.

*देवस्यवक Adj. *die Worte* देवस्य त्वा *enthaltend.*

देवस्व n. *Eigenthum der Götter.*

देवस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Männer.

देवहविस् n. *Götteropfer.*

देवहव्य 1) n. dass. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

देवाहित Adj. *von den Göttern geordnet, — bestimmt.*

देवाहिति f. *göttliche Ordnung.*

देवाह्वे 1) Adj. *die Götter herbeirufend.* °तम Superl. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. Bez. *des linken Ohres.*

देवाह्वति f. 1) *Anrufung der Götter.* — 2) N. pr. einer Tochter des Manu Svâjambhuva.

देवाह्वती f. *ein best. Zauberspruch, durch den man die Götter herbeizurufen vermag.*

देवाह्वय n. = देवाह्वति 1).

देवाह्वन, °ह्वान n. 1) *Beleidigung der Götter.* — 2) Bez. *des Liedes* AV. 6,114.

देवाह्वेति f. *Göttergeschoss.*

देवाह्वेत्र m. N. pr. des Vaters Jogeçvara's.

देवाह्वद् m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

देवांश m. *ein Theil eines Gottes, eine partielle Incarnation eines Gottes* Ind. St. 15,443.

देवाक्रीड m. n. *der Spielplatz der Götter.*

देवांतर Adj. (f. आ) *dessen Silben göttliche Wesen sind* TBr. 1,5,12,2.

देवागमस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 611.

देवागार m. n. *Gotteshaus, Tempel* Mân. Gṛhj. 1,7.

देवाङ्गीपूजा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 612.

देवाङ्गचरित्र n. Titel eines Werkes.

देवाङ्गना f. *ein Götterweib* Ind. St. 15.

देवाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

देवाचार्यदिग्विजय m. Titel eines Werkes.

*देवाजीव und *°विन् m. *ein Mann, der durch die Aufsicht über Götterbilder seinen Unterhalt gewinnt.*

देवाञ्च् Adj. (f. देवाची) *den Göttern zugewandt.*

देवाञ्जन n. *Göttersalbe* AV.

देवाट m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

देवातिथ्य n. Lâṭj. 7,2,1 fehlerhaft für दैवा°.

देवातिथि m. N. pr. verschiedener Männer.

देवातिदेव m. *ein über alle Götter hervorragender Gott.*

देवात्मन् m. 1) *die göttliche Seele* 258,15. — 2) *Ficus religiosa.*

*देवात्मा f. *die Mutter der Götter.*

*देवाधिदेव m. *ein* Arhant *bei den* Gaina.

देवाधिप m. 1) *Götterfürst,* Bein. Indra's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

देवानन्द् 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a)* Bez. *der 15ten Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — *b)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

देवानांप्रिय m. 1) *ein schlichter, einfältiger Mann* Ind. St. 13,338. Çâṁk. zu Bâdar. 1,2,8. — 2) *Ziege.

देवानीक 1) n. *Götterheer.* — 2) m. N. pr. *a)* zweier Fürsten VP.². — *b)* eines Sohnes des 11ten Manu. — *c)* eines Berges.

देवानुक्रम m. Titel eines Werkes.

देवानुचर und देवानुयायिन् m. *ein Diener im Gefolge eines Gottes.*

देवान्त m. N. pr. eines Sohnes des Hṛdika.

देवान्तक m. N. pr. 1) eines Rakshas R. 6,69, 14. — 2) eines Daitja.

*देवान्धस् n. *Götterspeise, Nektar.*

देवान्न n. 1) *dass. — 2) *die den Göttern dargebrachte Speise.*

देवापि m. N. pr. eines Ṛshi.

*देवाभीष्ट f. *Piper Betle.*

देवाय्, Partic. देवायत्त् = देवयत्त् Maitr. S. 1,2,8. 15. 2,10,6. Kap. S. 2,3. Kâṭh.

देवाभिमुख m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,10.

देवायतन n. *Tempel.*

देवायु oder °यू = देवयु 1) *a).* Nur Acc. m. f. °युवम् Maitr. S. 1,3,14. Taitt. Âr. 4,7,3. 5,6,7.

देवायुध n. 1) *die Waffe der Götter,* so v. a. *der Vorkämpfer der G.* (Indra) TBr. 2,5,6,4. — 2) *Regenbogen.

देवायुष n. *Lebenszeit der Götter.*

देवारण्य n. *Götterhain.*

देवारि m. *Götterfeind, ein* Asura.

*देवारिष m. *das Meer* Nilak. zu MBh. 4,55,16.

देवारिबलसूदन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,49.

देवार्चन n. *Verehrung eines Gottes* oder *der Götter* Paṅkat. ed. Bomb. 2,17,12. Paṅkâd.

देवार्पण n. Pl. *Alles was an die Götter gerichtet wird, zu ihnen in Beziehung steht.*

*देवार्य m. N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

देवार्ह 1) m. *a) *ein best. heilkräftiges Kraut.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,100. — 2) *f. आ *Sida rhomboidea* Râgân. 4,101.

देवार्हण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,100.

देवालय m. 1) *die Wohnung der Götter, der Himmel.* — 2) *Tempel.*

देवालयप्रतिष्ठाविधि m. Titel eines Werkes.

देवालयलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

*देवाला f. *eine best.* Râgiṇî.

*देवावतार m. N. pr. einer Oertlichkeit.

देवावत्त् Adj. = देववत्त् 1).

देवावसथ m. *Tempel.*

*देवावास m. *Ficus religiosa.*

देवावी Adj. = देववी.

देवावृत् m. N. pr. eines Berges Hariv. 12855. VP. 2,4,50. Könnte auch देवावृध् sein.

देवावृध् 1) Adj. *die Götter erfreuend.* — 2) m. N. pr. eines Berges; vgl. देवावृत्.

देवावृध m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Berges (?).

देवाश्व m. 1) *Götterross.* — 2) *Indra's *Ross* Ukkaiḥçravas.

देवासुर 1) m. Pl. *die Götter und die* Asura. — 2) Adj. in Verbindung oder mit Ergänzung eines Wortes für Kampf: *der Kampf zwischen den Göttern und den* Asura.

देवासुरनमस्कृत, °रमहामात्र, °रमहाश्रय, °रमहेश्वर, °रवरप्रद und °रेश्वर m. Beiwörter und Beinamen Çiva's.

*देवाहार m. *Götterspeise, Nektar.*

देवाह्वय m. N. pr. eines Fürsten.

*देविक m. Hypokoristikon von देवदत्त.

देवितर् Nom. ag. 1) *Würfelspieler.* — 2) *Stech-*

apfel Dhanv. 4,4. Bhâvapr. 1,203.

देवितव्य n. 1) impers. *zu würfeln.* — 2) *das Würfeln.*

देविदास m. N. pr. verschiedener Männer.

देविन् Adj. Subst. *würfelnd, Würfelspieler.*

*देविय m. Hypokoristikon von देवदत्त.

*देविल 1) m. desgl. — 2) Adj. = धार्मिक.

देवीक am Ende eines adj. Comp. von देवी *Fürstin, Königin.*

देवीकवच n. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. No. 174.

देवीकृति f. N. pr. eines Lusthains.

*देवीकोट m. N. pr. einer Stadt.

देवीक्रीडा f. *der Spielplatz der* Durgâ Bṛhadd. bei Sâj. zu ṚV. 10,95.

देवीगर्भगृह n. s. गर्भगृह 2).

देवीगृह n. 1) *ein Tempel der Göttin* Durgâ. — 2) *das Gemach einer Fürstin.*

देवीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

देवीत्व n. *die Würde* 1) *einer Göttin.* — 2) *einer Fürstin.*

देवीदत्त m. N. pr. eines Mannes.

देवीधामन् n. *ein Tempel der* Durgâ Râǵat. 3,407.

*देवीधिषक Adj. *die Worte* देवीं धिषा *enthaltend.*

देवीपादह्रद n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

देवीपुराण n. Titel eines Upapurâṇa.

देवीपुराणीय Adj. *zum* Devîpurâṇa *gehörig.*

देवीभवन n. *ein Tempel der* Durgâ.

देवीभागवत (Opp. Cat. 1) und °पुराण n. Titel eines Purâṇa.

देवीभाव m. *die Würde einer Fürstin* Vâmana S. 47, Z. 8.

देवीभेडगिरि oder भेड° m. N. pr. eines *Berges.*

देवीमत n. Titel eines Tantra.

देवीमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Mârk. P.

देवीयामलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

देवीरहस्य und °पटल (Opp. Cat. 1) n. Titel eines Abschnitts im Rudrajâmalatantra.

*देवीरूपक (Ganar. 7,435) oder *देवीरूपसक Adj. *die Worte* देवीरूपः *enthaltend.*

देवीशतक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 137.

देवीसूक्त n. Titel *einer Hymne auf* Durgâ.

देवीस्तोत्र n. Titel verschiedener *Lobgesänge auf* Durgâ Bühler, Rep. No. 138. 455.

देवृकाम Adj. (f. आ) *den Schwager liebend.*

देवृघ्नी Adj. f. in अदेवृघ्नी.

*देवेड् Adj. *den Göttern opfernd, sie verehrend.*

देवेज्य m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

देवेद्ध (auch viersilbig) Adj. *von den Göttern entzündet.*

देवेन्द्र m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. eines Mannes.

देवेन्द्रकीर्तिदेव m. N. pr. eines Mannes.

*देवेन्द्रबुद्धि m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

देवेश 1) m. *a*) Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — δ) Indra's. — *b*) *Fürst, König.* — 2) f. ई Bein. α) der Durgâ. — β) der Devaki, der Mutter Kṛshṇa's.

देवेशतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

देवेशय Adj. *im Gotte ruhend* (Vishṇu).

देवेश्वर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित.

देवेषित Adj. *gottgetrieben, — gesandt.*

देवेषु m. *Götterpfeil* Maitr. S. 1,4,13.

*देवेष्ट 1) m. *a*) *eine best. Heilpflanze.* — *b*) *Bdellion.* — *c*) *das Harz der Shorea robusta* Gal. — 2) f. आ *a*) *der wilde Citronenbaum.* — *b*) = 1) *a*).

देवैनस् n. *Fluch der Götter.*

*देवोद्यान n. *Götterhain.*

देवोकस् n. Bein. des Berges Meru.

(दिव्य) दैवत्र n. *göttliche Würde, — Macht.*

दैव्यागम m. Titel eines Werkes.

दैव्यायतन n. *ein Tempel der* Durgâ Râǵat. 3,408.

दैव्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

देश् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Ort, Platz, Gegend* (auch am Körper). देशम् आ-वस् oder नि-विश् *seinen Sitz an einem Orte aufschlagen.* देशे (insbes. mit काले verbunden) *am rechten Orte* 45,4. 140, 31. — *b*) *Land, Reich.* Mit einem Gen. *Jmds Heimat* 113,28. — *c*) *Raum.* — *d*) *Theil.* — *e*) *Geheiss.* — 2) f. देशी *a*) *Landessprache, Provincialism.* Pl. Deçîn. 1,37. Nom. abstr. °त्व n. 15. 18. — *b*) *vulgärer Gesang* S. S. S. 3. 4. — *c*) *Tanz* (im Gegens. zu *Pantomime*). — *d*) *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

°देशक Adj. Subst. *anzeigend, anweisend, lehrend, Anweiser, Lehrer.*

देशकारी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55.

देशकाल m. Du. *Ort und Zeit.* Sg. *Ort und Zeit für Etwas* (Gen.) Mṛkkh. 49,18.

देशकालज्ञ Adj. *Ort und Zeit kennend.* Nom. abstr. °ता f. Cit. im Comm. zu R. ed. Bomb. 4,54,2. Kâd. 2,28,5. 6.

देशकालविद् Adj. dass. Karaka 1,15.

देशकालविरोधिन् Adj. *auf Ort und Zeit keine Rücksicht nehmend* Spr. 6796.

देशकालव्यतीत Adj. *am unrechten Ort und zur unrechten Zeit erfolgend* Spr. 1812.

देशच्युति f. *Landesflucht* Spr. 3770.

देशज und °ज्ञात Adj. *am rechten Orte —, im rechten Lande geboren, von ächter Herkunft* (Pferde, Elephanten).

देशज्ञ Adj. *ortskundig* R. 2,85,6.

देशट m. N. pr. eines Brahmanen.

देशदृष्ट Adj. *im Lande geltend, landesüblich.*

देशधर्म m. *Landesgesetz, — brauch.*

देशना f. 1) *Anweisung, Unterweisung, Lehre.* — 2) Pl. Titel eines Werkes.

देशनिर्णय m. Titel eines Werkes.

देशपाली f. *ein* Râga *von fünf Tönen* S. S. S. 101.

देशभ n. *das über ein Land herrschende Gestirn* Varâh. Jogaj. 9,4.

देशभाषा f. *Landessprache.*

देशमानिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

°देशरक्षिन् Adj. Subst. *das Land — beschützend,* so v. a. *Fürst von* Daçak. 5,1.

देशराजचरित n. Titel eines Werkes.

*देशरूप n. *Schicklichkeit, Angemessenheit.*

देशविध्वंश m. *Verfall eines Landes* Varâh. Bṛh. S. 45,7.

देशवृत्त n. *ein Kreis, der von seiner Stellung zum Orte des Beobachters abhängt.*

देशस्वामिन् m. *Landesfürst* Ind. St. 15,409.

देशाक्रमण n. *Einfall in ein Land* Kull. zu M. 7,207.

देशाली und देशावी f. fehlerhaft für देशाख्या.

देशाख्य 1) m. *ein best.* Râga S. S. S. 81. — 2) f. आ *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 65.

देशाख्यिका f. = देशाख्य 2) S. S. S. 111.

देशाग m. fehlerhaft für देशाख्य 1).

देशाचार m. *Landessitte* Jolly, Schuld. 317.

देशाटन n. *das Reisen.*

देशातिथि m. *ein Gast im Lande, Fremdling.*

देशान्तर n. 1) *eine andere Gegend, ein anderes Land, Fremde* 124,24. °स्थ Adj. Mân. Çr. 8,21. — 2) *Erdlänge, die Entfernung vom Hauptmeridian.*

देशान्तरित Adj. *in einem andern Lande lebend* Gaut. Vgl. Spr. 2965.

देशान्तरिन् Adj. Subst. *zu einem andern Lande gehörig, Fremdling.*

देशावकाशिक und °व्रत n. *ein best. Gelübde bei den* Gaina.

देशिक Adj. und Subst. m. 1) *den Weg anzeigend* MBh. 1,89,23. *Wegweiser.* — 2) *Anweiser, Lehrer* Agni-P. 27,12. 26. 38. 61. — 3) **ein Reisender.*

देशिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *angebend, anzeigend.* — 2) f. °नी *Zeigefinger.*

देशीकटृरि f. *ein best. Tanz* S. S. S. 268.

देशीकोश m. *ein Wörterbuch der Provincialismen.*

देशीताल m. Pl. *eine best. Gattung von Tacten* S. S. S. 205.

देशीनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs der Provincialismen* von Hemakandra.

देशीनृत्य n. *Landestanz* S. S. S. 268.

देशीप्रकाश m. Titel eines Wörterbuchs der *Provincialismen* Comm. zu Mṛkku. 14,5.

देशीय Adj. 1) *zum Lande gehörig, provinciell.* Am Ende eines Comp. *zu dem und dem Lande gehörig, dort ansässig.* — 2) am Ende eines Comp. *angrenzend an, nahe kommend, ähnlich* (250,31), *nicht weit entfernt von.* षड्वर्ष° *ungefähr sechs Jahre alt.* चतुर्विंशाब्द° Râgat. 7,862.

देशीयवराडी und देशीवराडी f. *ein best.* Râga.

देशीशब्दसंग्रह m. Titel einer *Sammlung provincieller Ausdrücke* von Hemakandra.

देशोपसर्ग m. *Landesnoth* AV. 19,9,9.

देश्य 1) Adj. *a) worauf man hinweisen kann, woran Nichts auszusetzen ist, mustergültig* Mahâbh. 5,59,*a*. — *b) am Orte befindlich, der bei Etwas dabei gewesen ist;* m. *Augenzeuge.* — *c) zum Lande gehörig, im Lande befindlich, landesüblich, provinciell* Deçîn. 3,42. 50. Nom. abstr. °त्व n. 2,7. Am Ende eines Comp. *zu dem und dem Lande* oder *Volke gehörig.* — *d)* am Ende eines Comp. *angrenzend an, nahe kommend, ähnlich* (250,31), *nicht weit entfernt von.* शिशु° *beinahe noch ein Kind,* सप्तवर्ष° *ungefähr sieben Jahre alt,* ऋतवह° *fast wie Feuer seiend.* — 2) * n. = पूर्वपत्न.

देश्यनिदर्शन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

देष्टर् Nom. ag. 1) m. am Ende eines Comp. *Anzeiger, Anweiser.* — 2) f. देष्ट्री *Anweiserin, Unterweiserin im Rechten,* personif. als Gottheit.

देष्टव्य Adj. 1) *zu bezeichnen als* (Nom.). — 2) = देश्य 1) *a)* Kaijaṭa in Mahâbh. 5,59,*a*.

दैष्ट्र n. *Zusage.*

दैष्ट (dreisilbig) Adj. Superl. *am meisten gebend.*

दैष्ण (auch dreisilbig) n. *Gabe, Spende.*

*दैष्णु 1) Adj. *a) freigebig.* — *b) schwer zu bändigen.* — *c) schwer zugänglich.* — 2) m. *Wäscher.*

दैह 1) m. n. (Mṛkku. 172,15) *a) Körper.* Auch von der *Masse* eines Gestirns und einer Wolke (220,20). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Person.* — *c)* am Ende eines adj. Comp. *Erscheinungsform.* संदेह° so v. a. *sich als Zweifel äussernd* Bâlar. 70,1. — 2) f. दैही *Aufwurf, Damm, Wall.*

दैहकार m. *Erzeuger, Vater.*

दैहकर्तर् Nom. ag. *die Körper schaffend,* Beiw. der Sonne.

दैहकृत् 1) Adj. *den Körper bildend, —erzeugend;* Beiw. des Vaters und Çiva's. — 2) m. *Vater.*

*दैहकोश m. 1) *Flügel.* — 2) *Haut.*

*दैहक्षय m. *Krankheit.*

दैहचर Adj. *am Körper befindlich, körperlich.*

दैहचर्या f. *Pflege des Körpers.*

दैहज m. 1) *Sohn.* — 2) *der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,130,19.

दैहत्याग m. *Hingabe des Körpers, Tod.*

दैहत्व n. Nom. abstr. von देह *Körper* Âpast.

*दैहद m. *Quecksilber.*

*दैहदीप m. *Auge.*

दैहधातर् m. *ein Hauptbestandtheil des Körpers* (deren sieben angenommen werden; vgl. धातु) Karaka 6,24.

*दैहधारक m. *Knochen.*

दैहधारण n. *das Tragen des Körpers, das Lebenbleiben, Leben* überh.

दैहधारिन् Adj. *einen Körper tragend, mit einem Körper versehen* Daçak. 14,22.

*दैहधि m. *Flügel.*

दैहधृक् m. *Wind.*

दैहपतन n. *das Niederfallen des Körpers, Tod* MBh. 13,26,71.

दैहभाज् m. *ein mit einem Körper begabtes Wesen,* insbes. *der Mensch* Spr. 7703.

दैहभुज् Adj. *den Körper geniessend* (Çiva).

दैहभृत् 1) Adj. *einen Körper tragend, —habend* (Çiva). — 2) m. *ein mit Leben begabtes Wesen,* insbes. *der Mensch.*

दैहमध्य n. *Leibesmitte, Taille.*

दैहंभर Adj. *auf die Ernährung des Körpers bedacht.*

दैहयात्रा f. 1) *Erhaltung des Körpers, Fristung des Lebens.* — 2) **Speise.* — 3) **Hingang des Körpers, Tod.*

*दैहलक्षण n. *Körpermal.*

*दैहला f. *ein berauschendes Getränk.*

दैहली f. *Schwelle* Âpast.

दैहलीशस्तुति f. und दैहलीशस्तोत्र n. Titel zweier *Lobgedichte.*

दैहवत् 1) Adj. *mit einem Körper versehen, leibhaftig.* — 2) m. *ein belebtes Wesen,* insbes. *der Mensch.*

*दैहवर्मन् n. *Haut* Gal.

*दैहवायु m. *ein Wind des Körpers.*

दैहवृत्ति f. *Unterhalt —, Ernährung des Körpers.*

*दैहवृत्त n. *Nabel* Gal.

दैहशङ्कु m. *Steinpfeiler.*

*दैहसंचारिणी f. *Tochter.*

*दैहसार m. *Mark.*

दैहसुख Adj. *dem Körper angenehm* Varâh. Jogaj. 5,16.

दैहस्थस्वरोदय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दैहात्मवाद m. *die Behauptung —, Theorie, dass der Körper auch die Seele sei.*

*दैहात्मवादिन् m. *ein Materialist.*

दैहान्त m. *Ende des Körpers, Tod* Hemâdri 1,561, 1. Comm. zu Taitt. Âr. 2,17.

दैहारि m. *der Feind des Körpers,* Beiw. Çiva's.

दैहावरण n. *Rüstung.*

दैहावसान n. = दैहान्त Ind. St. 15,402.

*दैहास्थिसधारक n. *Knochen* Gal.

*दैहास्रव m. *Urin* Gal.

दैहिका f. *Termite.*

दैहिन् 1) Adj. *mit einem Körper versehen;* m. *ein belebtes Wesen,* insbes. *der Mensch.* — 2) m. *Seele.*

दैहेश्वर m. *Seele.*

दैत्र und दैत्य (verdächtig) Adj. *zur Weihe in Beziehung stehend* u. s. w.

दैगम्बर Adj. *zu den nackt einhergehenden* Gaina *gehörig* u. s. w. VP.^{2} 5,379.

दैड m. und दैडी f. Patron. Maitr. S. 4,2,8.

1. दैतेय 1) m. *ein Sohn* oder *ein Abkömmling der* Diti, *ein* Asura; insbes. Bez. Râhu's. — 2) f. ई f. zu 1).

2. दैतेय Adj. (f. ई) *zu einem* oder *zu den* Daiteja *in Beziehung stehend, daher kommend, ihm* oder *ihnen gehörig.*

1. दैत्य m. = 1. दैतेय 1).

2. दैत्य 1) Adj. = 2. दैतेय. — 2) *f. आ *a)* Bez. *zweier Pflanzen,* = चण्डौषधि und मुरा. — *b) ein berauschendes Getränk.*

दैत्यगुरु m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus* Hemâdri 1,803,1.

*दैत्यदेव m. Bein. 1) Varuṇa's. — 2) des Windgottes.

दैत्यद्वीप m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

दैत्यनिषूदन m. Bein. Vishṇu's.

दैत्यप und दैत्यपति m. Bein. Bali's.

*दैत्यपुरोधस्, °पुरोहित (Vâstuv. 386) und दैत्यपूज्य m. = दैत्यगुरु.

दैत्यमातर् f. *die Mutter der* Daitja. Auch Pl.

*दैत्यमेदज 1) m. *eine Art Bdellion.* — 2) f. आ *die Erde.*

*दैत्ययुग n. *ein Weltalter der* Daitja, = 4 W. der Menschen.

दैत्यवित्त m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3 (दैत्यरित्त gedr.).

दैत्यसेना f. N. pr. einer Tochter Pragâpati's.

दैत्यहन् m. *Vernichter der* Daitja, Beiw. Indra's Hemâdri 1,818,5.

दैत्यहन्तर् Nom. ag. dass., Bein. Vishṇu's Spr. 7819.

दैत्यान्तक m. dass. 322,26.

दैत्याय्, °यते *einen* Daitja *darstellen.*

दैत्यारि m. *ein Feind der* Daitja, *ein Gott;* insbes. Vishṇu.

*दैत्याहोरात्र m. *ein Tag der* Daitja, = ein Jahr der Menschen.

दैत्येज्य m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus.*

दैत्येन्द्र m. *Fürst der* Daitja; insbes. Bein. Pâtâlaketu's.

दैत्येन्द्रपूज्य m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus.*

दैधिषव्य m. wohl *ein Sohn aus der zweiten Ehe einer Frau* Vaitân. Âpast. Çr. 12,20,8.

1.*दैन Adj. *auf den Tag bezüglich, täglich.*

2.*दैन n. = दैन्य.

दैनंदिन Adj. *jeden Tag erfolgend* Comm. zu TS. 3,378,2 v. u.

*दैनार Adj. *für einen* Dînâra *gekauft, so viel werth.*

*दैनिक 1) Adj. *auf den Tag bezüglich, täglich.* — 2) f. ई *Tagelohn.*

दैन्य n. *Niedergeschlagenheit, Traurigkeit, Kläglichkeit, klägliche, erbärmliche, traurige Lage.* दैन्यं कर् *kläglich thun, sich erniedrigen.* दैन्यश्च R. 6, 99,19 fehlerhaft für दैन्यञ्च, d. i. दैन्यं च.

दैन्यवत् Adj. *niedergeschlagen, betrübt* Daçak. 5,9.

*दैप Adj. *auf eine Lampe bezüglich.*

दैंयांपाति m. Patron. von द्यांपाति.

दैर्घ n. *Länge.* Richtig दैर्घ्य.

दैर्घतम m. = दैर्घतमस 2).

दैर्घतमस 1) Adj. *zu* Dîrghatamas *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von दीर्घतमस्. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

दैर्घरात्रिक Adj. *langwierig, lange anhaltend* Karaka 6,3 (दैर्घ्यरा° gedr.).

*दैर्घवरत्र Adj. *wobei ein langer Riemen verwendet wird.* कूप m. so v. a. *ein tiefer Brunnen.*

दैर्घश्रवस 1) Adj. *zu* Dîrghaçravas *in Beziehung stehend.* — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

दैर्घ्य n. (adj. Comp. f. श्रा Hemâdri 1,815,9) *Länge.*

दैर्घ्यरात्रिक s. दैर्घरात्रिक.

*दैलीपि m. Patron. von दिलीप.

दैव 1) Adj. paroxyt. und oxyt. (f. ई) *a) den Göttern eigen, ihnen gehörig, zu ihnen kommend, göttlich, es mit Göttern zu thun habend* Spr. 4873. विवाह् m. oder धर्म m. = 2) *a).* तीर्थ n. *der den Göttern geweihte Theil der Hand an den Fingerspitzen* VP.^{2} 3,99. 148. दैवी दिक् *Norden* Râgân. 11,23. — *b) königlich.* — *c) dem Schicksal eigen, vom Schicksal verhängt* u. s. w. — 2) m. *a) eine Form der Ehe, wobei der Vater nach begonnenem Opfer seine Tochter dem dienstthuenden Priester zur Ehe giebt.* — *b)* nach Çaṁk. *die Kenntniss der Portenta.* — *c)* parox. Patron. des Atharvan. — *d)* Pl. *das Gefolge der Götter* Tândja-Br. 17,1, 1. — 3) f. ई *eine nach der* Daiva-*Weise Verheirathete* Vishṇus. 24,30. — 4) n. *a) Gottheit* (concret). — *b) eine den Göttern geltende heilige Handlung.* — *c) göttliche Fügung, Schicksal, Verhängniss.* युक्ते दैवे so v. a. *unter günstigen Adspecten.* दैवं शिक्षयति *das Schicksal lehrt,* so v. a. *Noth lehrt beten* Bâlar. 165,5. — *d) glückliche Fügung.*

दैवक 1) am Ende eines adj. Comp. = दैव *Gottheit.* — 2) *f. ई = देवकी N. pr. der Mutter Kṛshṇa's.

दैवकीनन्दन m. 1) *Metron. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. eines Autors.

दैवकृत Adj. *durch göttliche Fügung hervorgebracht,* so v. a. *von der Natur gemacht, natürlich.*

*दैवकोविदा f. *Wahrsagerin.*

दैवक्षत्रि m. Patron. von देवक्षत्र.

दैवगति f. *Schicksalsfügung* Megh. 93. Daçak. 5,5.7.

दैवचिन्तक 1) Adj. *über das Schicksal der Menschen nachsinnend, dasselbe kennend;* Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) Astrolog.* — *b) *Fatalist* (?).

*दैवचिन्ता f. *Fatalismus* (?).

दैवज्ञ Adj. (f. ई) *zum Göttervolk gehörig.*

दैवज्ञ 1) Adj. *schicksalskundig, die Geschicke der Menschen kennend.* — 2) m. *Astrolog* Spr. 7780. — 3) *f. श्रा *Wahrsagerin.*

दैवज्ञचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

दैवज्ञत्व n. *das Vertrautsein mit der Astrologie.*

दैवज्ञभूषण n. (Opp. Cat. 1), दैवज्ञमनोहर, दैवज्ञवल्लभ (Kumârasv. zu Pratâpar. 126,23. 128,2. fgg.), दैवज्ञविधिविलास m. (Opp. Cat. 1) und दैवज्ञविलास m. (ebend.) Titel von Werken.

दैवज्ञशर्मन् m. Bein. Viçvanâtha's.

दैवज्ञसन्मुनि m. N. pr. eines *Astrologen.*

दैवज्ञालंकृति f. Titel eines Werkes.

दैवत 1) Adj. (f. ई) *auf eine Gottheit* oder *die Gottheiten,* insbes. *auf die bestimmte Gottheit einer heiligen Handlung, eines Liedes* u. s. w. *bezüglich, derselben gehörig, göttlich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,247. — 3) (*m.) n. *a) Gottheit,* collect. *Gottheiten;* insbes. *insofern dieselben in einem Liede verherrlicht werden.* Am Ende eines adj. Comp. (f. श्रा) *Jmd zur Gottheit habend, als Gottheit verehrend.* — *b) Götterbild.*

दैवतपति m. Bein. Indra's.

दैवतपर Adj. *ganz den Göttern ergeben.*

दैवतप्रतिमा f. *Götterbild.*

दैवतरस m. Patron. von देवतरस्.

दैवतस् Adv. *durch eine Fügung des Schicksals, zufällig* 110,1. 125,22.

दैवतसरित् f. *der göttliche Fluss, die Gañgâ* Dhûrtan. 61.

*दैवति m. fehlerhaft für दैवलि.

°दैवत्य Adj. *Jmd zur Gottheit habend, an Jmd als Gottheit* (Acc.) *gerichtet, Jmd als Gottheit* (Dat.) *geweiht.*

1. दैवदत्त Adj. *vom Schicksal gegeben, angeboren* Daçak. 44,18.

2.*दैवदत्त 1) Adj. *im Dorfe* Devadatta *befindlich* u. s. w. — 2) m. Pl. *die Schule des* Devadatta.

*दैवदत्तशठिन् m. Pl. *die Schule des* Devadatta-çaṭha gaṇa शौनकादि in der Kâç.

*दैवदत्ति m. Patron. von देवदत्त.

*दैवदत्तिक Adj. (f. श्रा und ई) *zu* Devadatta *in Beziehung stehend.*

*दैवदत्त्या f. zu दैवदत्ति Mahâbh. 4,35,*b.*

*दैवदर्शनिन् m. Pl. *die Schule des* Devadarçana. Vgl. देवदर्शनिन्.

*दैवदारव Adj. (f. ई) *aus der Pinus Deodora gemacht, daran befindlich.*

*दैवदीप m. *Auge.*

दैवदुर्विपाक m. *eine schlimme Fügung des Schicksals* 143,27.

दैवदैत्यापन m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

दैवपर und °परायण Adj. *der das Schicksal obenan stellt;* m. *Fatalist.*

*दैवप्रश्न m. *Befragung des Schicksals, Beschäftigung mit der Astrologie.* Nach den Lexicographen *eine nächtliche Stimme, auf deren Ausspruch man lauscht.*

*दैवमति m. Patron. von देवमत.

*दैवमित्रि m. Patron. von देवमित्र.

दैवयज्ञपण्डितसूर्य m. N. pr. eines Autors.

*दैवयज्ञि m. Patron. von देवयज्ञ. f. ई.

*दैवयज्ञिया f. zu दैवयज्ञि.

*दैवयातव m. Patron. von देवयातु.

*दैवयातवक Adj. *von* Daivajâtava's *bewohnt.*

दैवयानेय m. Metron. von देवयानी.

दैवयुत Adj. *vom Schicksal begünstigt* Varâh. Jogaj. 1,18.

दैवयोग m. *Schicksalsfügung* 124,28.

दैवरक्षित m. Patron. von देवरक्षित. Auch Pl. VP.^{2}

4,220.

देवरथ n. *Götterwagen.*

*देवरथायनि m. Patron. von देवरथ.

देवराज n. Name eines Sâman.

*देवराजक = देवराजेन कृतम् (संज्ञायाम्).

*देवराजिक Adj. (f. आ und ई) von देवराज.

देवराति m. Patron. von देवरात.

देवल m. Patron. von देवल.

*देवलक m. = देवलक.

*देवलि m. Patron. von देवल gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

*देवलेखक m. *Astrolog.*

देववश m. *Schicksalsfügung*, Abl. so v. a. *zufällig.*

देववात 1) Adj. *zu* Devavâta *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von देववात.

देवविद् Adj. *das Schicksal der Menschen kennend;* m. *Astrolog.*

*देवशर्मि m. Patron. von देवशर्मन्.

*देवशर्मीय Adj. von देवशर्मि.

देवसंपन्न Adj. *vom Schicksal begünstigt.* Nom. abstr. °ता f.

*देवस्थानि m. Patron. von देवस्थान.

देवकृत Adj. = देवकृतक 1).

देवकृतक 1) Adj. *vom Schicksal geschlagen, unglückselig, verwünscht, verflucht.* — 2) n. *das verwünschte Schicksal* 317,32 (im Prâkrit).

*देवकृत्य Adj. (f. ई) von देवकृत्य.

*देवकृत्य m. Patron. von देवकृ.

देवकोन Adj. *vom Glück verlassen* Varâh. Jogaj. 1,19.

*देवाकरि Patron. 1) m. Jama's und Çani's (*des Planeten Saturn*). — 2) f. ई der Jamunâ.

देवातिथ n. Name eines Sâman.

देवात्यय m. *Gefahr in Folge von ausserordentlichen Naturerscheinungen.*

देवादिक Adj. *zu der mit* दिव् *beginnenden*, d. i. *zur 4ten Klasse gehörig* (Wurzel) 236,13. 237,6.

देवानीक n. Name eines Sâman.

देवान्वित Adj. *vom Schicksal begünstigt* Varâh. Jogaj. 1,15.

देवापि m. Patron. von देवापि.

देवारिष m. *Muschel* (nach Nilak.) MBh. 4,55,16.

देवावृध् n. *eine best. Formel* Vaitân. Vgl. देवावृध्.

देवावृध m. Patron. von देवावृध.

देवासुर Adj. (*f. ई) 1) *auf Götter und* Asura *bezüglich, zwischen ihnen bestehend* (Feindschaft). — 2) *das Wort* देवासुर *enthaltend.*

दैविक Adj. *den Göttern eigen, ihnen geltend, ihnen zu Ehren veranstaltet, von ihnen kommend, göttlich.*

दैविकधर्मनिरूपण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दैवोढा f. *eine nach der* Daiva-*Weise Verheirathete* M. 3,38.

*दैवोदास (fünfsilbig im ṚV.) 1) Adj. *zu* Divodâsa *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von दिवोदास. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

दैवोदासि m. Patron. von दिवोदास.

दैवोद्यान n. *Götterhain, — garten.* Vgl. देवोद्यान.

दैवोपकृतक Adj. *vom Schicksal geschlagen, — verfolgt, unglücklich.*

दैव्य, दैविय 1) Adj. (f. आ und दैवी) *göttlich.* — 2) m. N. pr. eines Boten der Asura. — 3) n. *a) göttliche Wirkung, — Macht.* — *b) *göttliche Fügung, Schicksal.*

दैव्याहोतर् (auf दैव्या होतारा zurückzuführen) m. Pl. *die göttlichen* Hotar Âpast. Çr. 3,7,10.

दैशिक Adj. Subst. 1) *auf den Ort bezüglich, örtlich, räumlich.* — 2) *ortskundig, den Weg weisend, Wegweiser.* — 3) *auf geistigem Gebiet den Weg weisend, lehrend, anzeigend, Lehrer* Râgat. 6,303. fg. — 4) *zum Lande gehörig, einem Lande eigenthümlich, Landeskind.* Am Ende eines Comp. *zu dem und dem Lande (Volke) gehörig.*

*दैशेय m. Metron. von 2. दिश्.

*दैष्टिक m. *Fatalist.*

दैहिक Adj. (f. ई) *am Körper befindlich, — stattfindend, körperlich.* Pl. *Alles was den Körper betrifft, alles Sinnliche.*

दैह्य 1) Adj. *im Körper befindlich.* — 2) m. *die Seele.*

*दोग (!) m. *Stier.*

दोग्धर् Nom. ag. 1) m. *a) Melker.* — *b) der Etwas ausbeutet, Nutzen zieht aus* (Acc.). — *c) *Kuhhirt.* — *d) *Kalb.* — *e) *ein aus seiner Dichtkunst materiellen Nutzen ziehender Dichter.* — 2) f. दोग्ध्री *a) Milcherin, Milch gebend* zu Spr. 1748. *viele Milch habend* (Amme). — *b) Etwas* (Acc.) *spendend.* — *c) Milchkuh.* — *d) Melkkübel* Mân. Çr. 4,3.

दोग्धव्य Adj. *zu melken.*

दोग्धुकाम Adj. (f. आ) *zu melken*, so v. a. *zu plündern begierig;* mit Acc. Daçak. 65,1.

दोग्धोस् Abl. Inf. zu 1. दुह् Çat. Br. 1,7,1,15.

दोग्ध्र n. *Melkkübel* Âpast. Çr. 15,3,10. 9,8.

दोघ Adj. *milchend* oder m. *Melkung, Milchung.*

*दोडी f. *Hoya viridiflora* (Râgân. 4,178) und *deren Frucht.*

दोध m. *Kalb* (?). Vgl. 2. दोष 2).

दोधक 1) Adj. *der seinen Herrn bestiehlt.* — 2) n. *ein best. Metrum.* Auch °वृत्त n.

दोमन् n. *Beschwerde* in अदोमद् und अदोमध्.

दोरक n. *Strick, Riemen.*

*दोर्गडु Adj. *lahm am Arm.*

*दोर्ग्रह Adj. *stark, kräftig.*

दोर्ज्या f. *Sinus.*

दोर्दण्ड m. *ein langer Arm.*

दोर्बाहव n. Pl. *Vorder- und Oberarme* Çat. Br. 8,3,1,4. 4,2,10.

दोर्मूल n. *Achselgrube* Naish. 6,20.

दोल 1) m. *a) das Schaukeln, Wogen* MBh. 1,21, 10. — *b) eine best. Stellung der geschlossenen Hand.* — 2) m. (ausnahmsweise) und f. आ und *ई *a) Schaukel.* Häufig als Bild *der Unsicherheit* und *des Zweifels.* संदेहदोलाधिरूढ Adj. Bâlar. 88,12. — *b) Sänfte, Palanquin.* — 3) *f. आ *die Indigopflanze.*

दोलपर्वत m. N. pr. eines *Berges* in Nepal Ind. Antiq. 9,165.

दोलयात्रा f. *ein best. Fest.*

दोलाद्रि m. = दोलपर्वत Ind. Antiq. 9,165.

दोलाय्, °यते *wie eine Schaukel hinundher gehen, — schwanken, im Zweifel sein* 248,26. °यित *sich hinundher bewegend.*

दोलायन्त्र n. *Arzneistoffe in ein Tuch gebunden, in einem Topf aufgehängt und über Feuer ausgesotten* Bhâvapr. 2,86. Mat. med. 25.

दोलिका f. *Schaukel, Sänfte.*

*दोलित m. *Büffel* Gal.

दोलोत्सव m. *Schaukelfest.*

दोःशालिन् Adj. *kräftige Arme habend.*

दोःशिञ्जिनी f. = दोर्ज्या Ganit. Spashṭ. 23.

*दोःशेखर n. *Schulter.*

1. दोष 1) m. nur Bhâg. P. *Abend, Dunkel.* Personif. als einer der 8 Vasu und als *Gatte der Nacht.* — 2) दोषा *Abend, Dunkel.* दोषाम् und दोषा (Instr.) *am —, bei Abend, im Dunkeln, bei Nacht.* Personif. als Gattin Pushpârṇa's und Mutter Pradosha's.

2. दोष 1) m. und (ausnahmsweise) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Fehler, Schaden, Mangel, Gebrechen, Fehlerhaftigkeit, eine fehlerhafte, schlechte, schädliche Eigenschaft, Uebelstand.* — *b) Schlechtigkeit, Sündhaftigkeit.* — *c) Fehler, Verfehlung, Versehen, Vergehen, Verbrechen, Schuld, Sünde.* — *d) Nachtheil, Schaden.* — *e) üble Folge.* दोषेण, दोषात् und दोषतस् *als üble Folge von* und auch *in Folge von* (im Comp. vorangehend) überh. — *f) Alteration, Affection.* — *g) verdorbene Säfte, ein gestörter Zustand* und *eine solche Thätigkeit der drei Flüssigkeiten des Körpers, welche Krankheit erzeugen; krankhafte Affection, Krankheitsstoff, Krankheit.* — *h) die drei flüssigen Grundstoffe des menschlichen Leibes: Luft (Wind), Galle und Schleim, welche*

bei gestörtem Zustande Krankheit erzeugen. — 2) m. *Kalb.*

*दोषक m. *Kalb.*

दोषकर Adj. *Schaden verursachend, verderblich für* (Gen.).

दोषगुण n. Sg. *Fehler und Vorzüge* 208,29.

दोषगुणीकरण n. *das aus einem Fehler einen Vorzug Machen* Comm. zu Kuvalaj. 164,*a*.

दोषग्राहिन् Adj. *das Schlechte aufnehmend, — behaltend.*

दोषघ्न Adj. *der Krankheit der Säfte entgegenwirkend.*

दोषजित्कार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दोषज्ञ 1) Adj. *a) mit den Mängeln von* (im Comp. vorangehend) *vertraut* 166,5. 6. — *b) wissend was Schaden bringt, klug, verständig.* — 2) *m. *Arzt.*

दोषणिश्रिष् Adj. *in den Arm sich schlingend, — sich hängend.*

दोषण्य Adj. *im Arm befindlich.*

दोषत्व n. Nom. abstr. von 2. दोष *Fehler, Mangel.*

दोषदूषित Adj. *mit einem Fehler behaftet.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 49,18. 80,14.

दोषन् (*m.) n. *Vorderarm, der untere Theil des Vorderfusses bei Thieren, Arm* überh.

दोषपति Gop. Br. 1,1,28 wohl fehlerhaft.

1. दोषफल n. *die Folge einer Sünde* Âpast. 1,29,2. 2,2,5. 12,19.

2. दोषफल Adj. (f. आ) *sündhaft* Âpast. 2,2,7.

दोषभक्ति f. *Praedisposition zu einer Krankheit* Karaka 3,8.

दोषभेद m. *eine Modification der Krankheiten der Säfte.*

दोषमय Adj. *aus Fehlern bestehend.*

दोषल Adj. (f. आ) *von fehlerhafter Beschaffenheit, verdorben.*

दोषवत् Adj. 1) *einen Fehler —, einen Mangel —, ein Gebrechen habend, fehlerhaft, mangelhaft.* — 2) *eines Vergehens schuldig* Âpast. 2,13,5. — 3) *mit einem Vergehen —, mit einer Schuld verknüpft, sündhaft* Gaut. Âpast. — 4) *nachtheilig, schädlich.*

दोषस् n. *Abend, Dunkel.*

दोषकर Adj. = दोषघ्न.

1. दोषा f. *Abend* s. 1. दोष 2).

2. *दोषा f. = दोषन्.

1. दोषाकर m. *der Mond.*

2. दोषाकर m. *eine Fundgrube von allerlei Mängeln.*

*दोषाक्षोशी f. *eine best. Pflanze.*

दोषाख्यान n. *Beschuldigung, Vorwurf.*

दोषातन Adj. (*f. ई) *abendlich, nächtlich.*

*दोषातिलक m. *Lampe.*

दोषात्त Adj. *einen Fehler enthaltend* Mahâbh. (K.) 151,21.

*दोषाभूत Adj. *zum Abend geworden, dem Abend gewichen.*

दोषामन्य Adj. *für Nacht geltend, als Nacht angesehen.*

दोषाय्, °यते *zu einem Mangel werden, wie ein M. erscheinen.*

दोषारमण m. *der Mond* Dhûrtan. 56.

दोषावस्तर् Nom. ag. *Erheller des Dunkels* RV.

*दोषास्य m. *Lampe.*

*दोषिक 1) Adj. *fehlerhaft, mangelhaft.* — 2) m. *Krankheit.*

दोषिन् Adj. *eines Vergehens schuldig* Gaut.

दोषीकरण n. in गुण°.

*दौषिकदृश् Adj. *nur Fehler sehend.*

दोषोदक m. *das Wasser der Wassersucht* Suçr. 2,90,18.

दोष्मत् Adj. *kräftige Arme habend, tapfer* Hem. Par. 1,84. 173.

दोस् m. (nur R. 6,1,3) n. 1) *Vorderarm, Arm* überh. — 2) *der Theil eines Bogens, welcher seinen Sinus bestimmt.*

*दोस्थ (दोः-स्थ) m. 1) *Diener.* — 2) *Dienst.* — 3) *Spieler.* — 4) *Spiel.*

*दोःसहस्रभृत् m. Bein. von Arǵuna Kârtavîrja.

दोह् 1) Adj. am Ende eines Comp. *milchend,* so v. a. *spendend, gewährend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Melkung,* sowohl *die Handlung* als *das Ergebniss des Melkens, Milch* u. s. w. — *b) das Melken,* so v. a. *das Vortheilziehen aus* (im Comp. vorangehend). — *c) Melkkübel* MBh. 13,71,33. Hemâdri 1,404,21. — *d)* मनसो दोहः Name eines Sâman.

दोहक m. und दोहिका f. in गो°.

दोहकामा Adj. f. *begierig sich melken zu lassen.*

*दोहज्ञ n. *Milch.*

दोहडिका f. *ein best. Metrum.*

दोहद 1) m. (*n.) (adj. Comp. f. आ) *a) das Gelüste schwangerer Frauen nach bestimmten Dingen.* — *b) heftiges Verlangen, Gelüste nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend) überh. Kâd. 130,13. 139,22. — *c) das Gelüste* von Pflanzen besteht *in dem unwiderstehlichen Verlangen mit einem Körpertheile einer schönen Jungfrau in Berührung zu kommen, um dadurch die Geburt der Blüthen zu ermöglichen.* — *d) ein best. Räucherwerk, das eine Mannichfaltigkeit in den Früchten bewirken soll.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,180.

दोहदक m. = दोहद 1) *a)* Sâhâv.

दोहददुःखशील Adj. *an den Gelüsten schwangerer Frauen leidend.* Nom. abstr. °ता f. 96,1.

दोहदलक्षण n. 1) *ein Kind im Mutterleibe.* — 2) *der Uebergang von einem Lebensalter zum andern.

*दोहदवती und *दोहदान्विता f. *Gelüste einer Schwangeren habend.*

दोहदिन् 1) Adj. *ein Gelüste habend —, heftig verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 142,3. — 2) *m. *Jonesia Asoka* Râǵan. 10,55.

दोहदोहीय fehlerhaft für दोहादोहीय.

दोहन 1) Adj. (f. आ) *Milch gebend* in बहुदोहना. — 2) f. दोहनी *Melkkübel.* — 3) n. *a) das Melken.* — *b) das Ergebniss der Melkung, das Gemolkene* RV. 1,144,2. 9,75,3. — *c) das Ergebniss einer Melkung.* — *d) Melkkübel* Hariv. 1,455,16. Vgl. कांस्य°.

दोहनक n. und °निका f. *Melkkübel* Hemâdri 1, 252,17. 253,2. 266,14. 710,15.

दोहल m. = दोहद 1) *b)* und *c).*

*दोहलवती f. = दोहदवती.

*दोहलिन् m. = दोहदिन् 2).

दोहस् n. *Melkung*

दोहसे Dat. Inf. zu 1. दुह्.

दोहादोहीय n. प्रजापतेर्दोहादोहीये Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*दोहापनयन m. *Milch.*

*दोहित Adj. von दोह्.

दोहिन् Adj. in कामदोहिनी.

*दोहीयसी Adj. *mehr —, viel Milch gebend.*

दोह्य 1) Adj. *zu melken* Maitr. S. 1,6,1 = Âpast. Çr. 5,8,7. — 2) n. (Comm.) *ein Thier, das Milch giebt.*

दौकूल 1) *Adj. *mit dem* दुकूल *genannten Zeuge bedeckt, — überzogen.* — 2) *ein Tuch von* दुकूल Varâh. Bṛh. S. 73,1.

*दौकूलक und *दौगूल Adj. = दौकूल 1).

दौत्य und °क (Pl.) n. *Botschaft, Botenamt.*

दौरात्म्य n. 1) *Schlechtigkeit, Bosheit, Niederträchtigkeit.* Pl. *Schlechtigkeiten, böse Streiche* Bâlar. 153,5. काल° so v. a. *die Tyrannei der Zeit.* — 2) *eine böse, schädliche Wirkung, üble Folgen* Verz. d. Oxf. H. 49,*b*,17. — 3) *eine falsche Vorstellung.*

दौरात्म्यक Adj. *niederträchtig* (Handlung).

दौरार्द्धि f. *Misserfolg* (Comm.) TBr. 3,7,11,3. Âpast. Çr. 3,11,3. Zu vermuthen दूरार्द्धि f. *schwierige Herstellung.*

दौरित n. *Unheil.*

दौरुधर Adj. von दुरुधरा.

दौरेश्रवस m. Patron. von दूरेश्रवस्.

दौरेश्रुत m. Patron. von दूरेश्रुत.

दौर्ग 1) Adj. *zu* Durgâ *in Beziehung stehend.* — 2) n. *ein solches Werk.*

दौर्गत्य n. *Noth, Elend* Bâlar. 30,4. *Armuth.*

*दौर्गन्धि (!) m. = दौर्गन्ध्य.

दौर्गन्ध्य n. *übler Geruch, Gestank.*

दौर्गसिंह Adj. (f. ई) *von* Durgasiṁha *herrührend.*

दौर्गकु॑त्स m. 1) Patron. des Purukutsa. — 2) *Ross.*

*दौर्गायण m. Patron. von दुर्ग.

*दौर्ग्य Adj. und n. Nom. abstr. von दुर्ग.

दौर्जन Adj. (f. ई) *aus schlechten Menschen bestehend.*

दौर्जन्य n. 1) *Schlechtigkeit, Gemeinheit.* — 2) *Missgunst.* — 3) *eine falsche Vorstellung.*

दौ॑र्जीवित्य n. *ein Zustand kümmerlichen Lebens.*

दौर्बल (nur einmal, und hier v. l.) und दौर्बल्य n. *Schwäche* Gaut.

दौ॑र्भाग्य n. *Unglück*, insbes. *das von der Nichterwiederung der Liebe von Seiten des Mannes herrührende U. eines Weibes.*

दौर्भिक्ष n. = दुर्भिक्ष *Hungersnoth* Comm. zu Taṇḍja-Br. 2,1,4.

*दौर्भ्रात्र n. *ein schlechtes Verhältniss unter Brüdern.*

*दौर्मद्य n. *Schlacht, Kampf.*

*दौर्मनसायन m. Patron. von दुर्मनस्.

दौर्मनस्य n. *Niedergeschlagenheit, Traurigkeit.*

दौर्मन्त्र्य n. *schlechte Berathung, schlechter Rath.*

*दौर्मित्रि m. Metron. von दुर्मित्रा.

दौर्मुख m. Patron. von दुर्मुख.

दौर्योधन Adj. *dem* Durjodhana *gehörig.*

दौर्योधनि m. Patron. von दुर्योधन.

*दौर्वचस्य n. Nom. abstr. von 2. दुर्वचस्.

दौर्वास und दौर्वासस Adj. *zu* Durvâsas *in Beziehung stehend.*

*दौर्वीण n. 1) *der ausgepresste Saft von* Dûrvâ-Gras. — 2) = मृष्टपर्णा oder इष्टपर्णा.

दौ॑र्व्रत्य n. *Ungehorsam, unordentlicher Wandel.*

*दौर्हार्द n. *böse Gesinnung, Feindschaft.*

दौर्ह्रद 1) m. *Bösewicht.* — 2) *n. = दौह्रद 1) *a*).

*दौलेय m. *Schildkröte.*

*दौल्मि m. Bein. Indra's.

दौवारिक 1) m. *a*) *Thürsteher, Kämmerer.* — *b*) *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,44. Hemâdri 1, 651,20. 654,10. — 2) f. ई *Thürsteherin.*

दौवालिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दौश्चर्म्य n. 1) *Hautkrankheit.* — 2) **das Fehlen der Vorhaut.*

दौश्चर्य n. *schlechte Handlungsweise, Schlechtigkeit.*

दौःशलेय m. wohl Metron. von दुःशला.

दौःशासनि m. Patron. von दुःशासन.

दौःशील्य n. (adj. Comp. f. आ) *Schlechtigkeit des Charakters, Boshaftigkeit* 107,18.

*दौषकगति m. Patron. v. l. im gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

*दौष्क Adj. 1) *mit den Armen hinüberschwimmend.* — 2) *auf den Armen gehend.*

दौष्कन्त (Nîlak. °न्ति) m. Hariv. 1,32,11 fehlerhaft für दौष्यन्ति.

दौष्कुल und दौष्कुलेय Adj. *aus niedrigem, verachtetem Geschlecht.*

1. दौष्कुल्य Adj. dass. MBh. 3,183,72.

2. दौष्कुल्य n. *eine niedrige Herkunft.*

दौष्कृत्य n. *Bosheit, Niederträchtigkeit.*

दौष्ठ्य n. *Schlechtigkeit, Bosheit.*

*दौष्ठव n. s. दौःष्ठव.

*दौष्पुरुष्य n. Nom. abstr. von दुष्पुरुष.

दौष्मन्त und दौष्मन्ति m. fehlerhaft für दौष्यन्ति.

दौष्यन्त 1) Adj. *zu* Dushjanta *in Beziehung stehend.* — 2) m. *eine best. Mischlingskaste* Gaut.

दौष्यन्ति m. Patron. Bharata's MBh. 7,68,1. 12,29,45.

दौषन्ति m. fehlerhaft für दौष्यन्ति.

दौ॑ष्प्रज्य s. दौःषप्रज्य.

दौ॑ःषन्ति m. die ältere Form für दौष्यन्ति.

*दौःष्ठव n. Nom. abstr. von दुःष्ठु.

दौःषप्न्य n. *das Vorhandensein böser Träume.*

दौस्थ्य s. दौःस्थ्य.

दौःसाधिक m. *Thürsteher* Comm. zu Hâla 406. 557.

*दौःस्त्र n. wohl *Zwietracht unter Weibern.*

दौःस्थ्य n. *missliche Lage, schlechter Zustand* Hem. Par. 2,682. 8,378.

दौहृदिक 1) m. *Kunstgärtner* Naish. 6,61. — 2) n. *Gelüste, Verlangen* ebend.

*दौहित्रिक Adj. = दौहृदं नित्यमर्हति.

दौहित्र 1) m. *a*) *Tochtersohn.* — *b*) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212. fg. — 2) f. ई *eine Tochter der Tochter.* — 3) n. *a*) *Rhinoceros.* — *b*) *Sesam.* — *c*) *Ghee von einer bräunlichen Kuh.* — Zu 3) vgl. VP.² 3,187.

दौहित्रक Adj. *zum Tochtersohn in Beziehung stehend.*

दौहित्रवत् Adj. *einen Tochtersohn habend.*

*दौहित्रायण m. *der Sohn eines Tochtersohnes.*

दौहित्र्य m. v. l. für दौहित्र 1) *b*) VP.² 4,213.

दौहृद (adj. Comp. f. आ) *das Gelüste schwangerer Frauen nach bestimmten Dingen.*

दौहृदिनी Adj. f. *das Gelüste Schwangerer habend, schwanger* (im 4ten Monat) Bhâvapr. 1,71.

द्य in अद्यै॑.

द्यस् in सद्यै॑स्.

1.*द्यां, द्यायति (न्यक्करणे, न्यङ्गविधाने).

2. द्या f. = द्यवा *Bogensehne* in 2. उद्यै॑.

*द्यांपात m. N. pr. eines Mannes; s. दैयांपाति.

द्यावन् in वृष्टि°.

*द्यावाक्षमे und द्यै॑वाक्षा॑मा Nom. Du. f. *Himmel und Erde.*

द्यै॑वापृथिवी॑ und द्यै॑वापृथिव्यौ (Supârn. 2,1) Nom. Du. f. dass. Zu belegen ausserdem °वी॑भ्याम्, °व्यौ॑स् und °वी॑स् (mit der Endung des Pl.). °पृथिव्योः सामनी द्वे und °पृथिव्योः विपरीते Ârsh. Br.

द्यावापृथिवी॑य 1) Adj. *auf Himmel und Erde bezüglich, ihnen geweiht u. s. w.* — 2) n. *eine best. Hymne.*

द्यावापृथिवी॑यवत् Adj. *mit Himmel und Erde verbunden.*

द्यावापृथिव्य Adj. = द्यावापृथिवी॑य 1).

द्यै॑वाभूमी Nom. Du. f. *Himmel und Erde.* Zu belegen ausserdem द्यावाभूम्योस्.

1. द्यु, द्यौति *losfahren auf, angreifen* Bhaṭṭ. — Mit प्र, °द्यौति als Umschreibung von द्यस्यते Sâj. zu Çat. Br. 2,2,3,10.

2. द्यु॑ 1) m. (*n.) *Himmel.* Zu belegen nur द्यौ॑स्, द्यवि॑, द्यून् und द्युभि॑स्; die beiden ersten Formen könnten auch zu द्यौ॑ gehören. — 2) m. n. *Tag.* Zu belegen dieselben Formen wie bei 1) und द्यूनि. — 3) m. *a*) *Helle, heller Schein, Glanz, Feuersglut.* Zu belegen nur द्युभि॑स्. — *b*) N. pr. eines Vasu. Zu belegen nur द्यवे MBh. 1,99,15.

*द्युक m. *Eule* und *द्युकारि m. *Krähe* fehlerhaft für घूक und घूकारि.

द्युकर्णार्ध m. = अकर्व्यास.

*द्युकाम m. N. pr. eines Mannes; s. द्यौकामि.

द्युत्त॑ Adj. (f. आ॑) *himmlisch, licht, glänzend.*

द्युत्त॑वचस् Adj. *himmlische Worte redend.*

*द्युग m. *Vogel.*

द्युगण m. = अकर्गण 2).

द्युगँ॑त् Adv. *durch den Himmel hin, — her.*

द्युचर 1) Adj. *im Himmel —, am H. —, im Luftraum wandelnd, — sich bewegend.* — 2) m. *a*) *Himmelsbewohner.* — *b*) *ein* Vidjâdhara. — *c*) *ein Planet* Golâdhj. 5,26.

द्युचरी Adv. mit भू *zu einem* Vidjâdhara *werden.*

द्युचारिन् m. *ein* Vidjâdhara.

द्युजय m. *Ersiegung —, Gewinnung des Himmels.*

द्युजीवा (Golâdhj. 6,27. 8,61.65) und द्युज्या f. = अकर्व्यास.

1. द्युत्, द्यौतते (episch auch Act.), Partic. द्यौ॑तमान, द्युताँ॑न, द्यु॑तान, द्योतत्॑ und द्युतत्॑; *blinken, leuchten, glänzen.* — Caus. द्योतयति (Med. Bhaṭṭ.) 1)

erleuchten, in Glanz versetzen MBh. 1,173,30. द्योतित *erleuchtet, leuchtend, glänzend.* — 2) *vor Augen bringen, hervortreten lassen, hervorheben, zu verstehen geben.* — *Desid. दिद्युतिषते und दिद्योतिषते. — Intens. देविद्युतति (3te Pl.), देविद्योत्, देविद्युतत् und *देद्युत्यते; *hell strahlen, blinken, blitzen.* — Mit अभि *sein Licht —, seinen Glanz richten auf* (Acc.). — Caus. *beleuchten, erleuchten, in Glanz versetzen.* — Mit अव Caus. *vor Augen bringen, erinnern an* (Acc.). — Mit आ *herleuchten* Vaitân. — Mit उद् *aufleuchten, erglänzen.* — Caus. *aufleuchten —, erglänzen lassen.* — Intens. *stark aufleuchten.* — Mit समुद् *aufleuchten.* — Mit निस् Caus. *klar machen.* — Mit प्र *zu leuchten —, zu glänzen beginnen.* — Caus. *erleuchten, in hellen Glanz versetzen.* — Mit संप्र Caus. dass. Hemâdri 1,490,8. — Mit वि 1) *blitzen, blinken, glänzen, erglänzen,* so v. a. *aufgehen* (von der Sonne). विद्योतते *es blitzt,* विद्योतमाने *wenn es blitzt.* — 2) *wegblitzen,* so v. a. *blitzend wegschleudern.* — 3) *erleuchten.* — Caus. *erleuchten, in Glanz versetzen.* Vgl. द्युतय्. — Intens. *blitzen, blinken.* — Mit संवि *zugleich blitzen* TS. 7,5,11,1. — Mit सम् *zugleich —, in die Wette mit Jmd* (Instr.) *blinken.*

2. द्युत् f. *das Blinken, Glanz.* Vgl. दत्तद्युत्.

3. द्युत्, द्युत्त *gebrochen, zerbrochen.* — Caus. द्योतयति *erbrechen.* — Mit व्यभि (द्यौत्) *erbrechen* RV. 4,4,6. — Mit आ (दिद्योत्) *anbrüchig werden.*

4. °द्युत् Adj. *losgehend auf, angreifend* Bhatt.

द्युत n. δυτον, *das 7te astrologische Haus.*

द्युतद्यामन् Adj. *dessen Bahn blinkt, — glänzt.*

द्युतय्, °यति mit वि *blinken, blitzen* RV. 2,34,2.

द्युतरु m. *der Himmelsbaum, der* Pârigâta.

द्युतान 1) Adj. s. u. 1. द्युत्. — 2) m. *a*) N. pr. eines Ṛshi. — *b*) *eine best. diesem* Ṛshi *zugeschriebene Litanei.*

द्युति 1) f. *a*) *Glanz, Pracht, Schönheit* 297,3. 300,28. — *b*) *Würde, Majestät.* — *c*) in der Dramatik *eine drohende Haltung.* — *d*) als Göttin personificirt. — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi unter Manu Merusâvarṇa. — *b*) eines Sohnes des Manu Tâmasa.

*द्युतिकर m. *der Polarstern.*

द्युतिमति Adj. *von glänzendem Verstande.*

द्युतिमत् 1) Adj. *a*) *glänzend, prächtig, herrlich.* — *b*) *würdevoll, imponirend.* — 2) m. N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) eines Berges. — 3) f. °मती ein Frauenname.

*द्युतिलता f. *Hemionites cordifolia.*

द्युदल n. *Mittag.*

द्युधुनि f. *der Himmelsfluss, die* Gañgâ.

*द्युन n. = द्युत.

द्युनदी f. = द्युधुनि. °संगम m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

द्युनिवास m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.* °भूय n. *Gottwerdung.*

द्युनिवासिन् m. dass.

द्युनिश् n. Sg. (nur °निशि) und f. Du. (nur °निशौस्) *Tag und Nacht.*

द्युनिश n. Sg. (nur °निशम् Nom. und Acc. *einen Tag und eine Nacht hindurch, bei Tage und bei Nacht* Varâh. Bṛh. S. 21,3. 25,3. 88,3) und Du. (nur °निशे) dass.

द्युपति m. 1) *ein Gott.* — 2) **die Sonne.* — 3) *Bein. Indra's.

द्युपथ m. *Himmelspfad, der Luftraum.*

द्युपिण्ड = अर्कगण 2) Golâdhj. 13,16.

द्युभक्त Adj. *vom Himmel geschenkt* RV. 1,73,6. 4,1,18. 7,40,2.

*द्युम Adj. von 2. द्यु.

द्युमणि m. 1) *das Juwel des Himmels, die Sonne* Hemâdri 1,578,6. 615,8. — 2) *calcinirtes Kupfer* Bhâvapr. 3,53.

द्युमत्सेन m. N. pr. eines Fürsten.

द्युमद्गमन् Adj. *hell singend* SV.

द्युमत् 1) Adj. *a*) *hell, licht, glänzend.* द्युमत् Adv. — *b*) *hell,* so v. a. *laut, weitschallend.* द्युमत् Adv. — *c*) *heiter, frisch, kräftig.* — *d*) *vorleuchtend, ausgezeichnet.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *Auge* Bhâg. P. 4,25,47.

*द्युमणी f. N. pr. einer Gattin des Sonnengottes.

द्युमार्ग m. = द्युपथ Kathâs. 18,389.

द्युमैथुन n. *Beischlaf am Tage* AV. Paric. 38,3.

द्युमोर्वी f. = द्युजीवा Ganit. Spasht. 49.

द्युम्न 1) n. *a*) *Glanz, Herrlichkeit.* — *b*) *Heiterkeit, Begeisterung.* — *c*) *Frische, kraftvolles Wesen, Tüchtigkeit.* — *d*) *Besitz, Vermögen.* — *e*) **Speise.* — *f*) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

द्युम्नवत् Adj. 1) *begeistert* oder *helltönend.* — 2) *kraftvoll.*

द्युम्नवर्धन Adj. *Kraft mehrend.*

द्युम्नश्रवस् Adj. *einen kräftigen* oder *hellen Ton gebend.*

द्युम्नसाति f. *Gewinnung von Begeisterung* oder *Kraft.*

द्युम्नहूति f. *ein begeisterter Ruf.*

द्युम्नासाह् (stark °साह्) Adj. *über Kraft verfügend.*

द्युम्नि m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,93.

द्युम्निन् Adj. 1) *herrlich.* — 2) *kraftvoll, stark.* — 3) *begeistert, muthig.*

द्युम्नीक m. N. pr. des Verfassers von RV. 8,76.

द्युम्नोदा (!) Adj. *Glanz verleihend.*

द्युयोषित् f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

द्युरात्र n. νυχθήμερον Ganit. 1,19.

द्युरात्रवृत्त n. *diurnal circle* Golâdhj. 7,1.

द्युराशि m. = अर्कगण 2) Golâdhj. 13,11.

द्युलोक m. *die himmlische Welt.*

द्युवधू f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

*द्युवन् m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Himmel.*

द्युवनी f. *der Götterhain.*

द्युषद् m. 1) *ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — 2) *Planet.*

°द्युस् = दिवस् in अन्येद्युस् u. s. w.

*द्युसद् und *द्युसद्मन् m. = द्युषद् 1).

द्युसंभव Adj. *am Tage entstehend* Varâh. Bṛh. S. 21,8.

द्युसद्म n. *der See des Himmels.*

द्युसरित् und द्युसिन्धु (Vikramâñkaḱ. 18,92) f. *der Fluss des Himmels, die* Gañgâ.

द्युस्त्री f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

द्यू 1) Adj. am Ende eines Comp. *spielend.* — 2) f. *Würfelspiel.* Nur द्यूवम् AV. 7,50,9 und द्यूवे 109,5.

द्यूत (*m.) n. 1) *Würfelspiel, Glücksspiel* überh. Häufig uneig. vom *Kampfe, dessen Ausgang wie beim Würfelspiel ungewiss ist.* Das *Worum* im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Kampfpreis.*

द्यूतकर m. *Spieler.*

द्यूतकार m. 1) dass. — 2) **der Inhaber eines Spielhauses.*

*द्यूतकारक m. *der Inhaber eines Spielhauses.*

द्यूतकृत् m. *Spieler.*

द्यूतता f. *das Spielen mit Würfeln.*

द्यूतदास 1) m. *ein im Würfelspiel gewonnener Sclave* Veṇis. 80,21. — 2) f. ई *eine solche Sclavin* Veṇis. 146.

द्यूतधर्म m. *Vorschriften in Betreff der Glücksspiele* 202,2.

*द्यूतपूर्णिमा und *°पौर्णमी f. *der Vollmondstag im Monat* Kârttika.

*द्यूतप्रतिपद् f. *der erste Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.

द्यूतफलक n. *Spielbrett* Paṅkad.

*द्यूतबीज n. *Otterköpfchen.*

द्यूतमण्डल n. *Spielerkreis, Spielhaus* MBh. 2. 79,32. Nârada 16,5. 6.

द्यूतवर्त्मन् n. *Spielmethode* Daçak. 56,11.

द्यूतवृत्ति m. *ein Spieler von Profession* oder *der Inhaber eines Spielhauses.*

द्यूतवैतंसिक m. Pl. etwa *Männer, die sich mit Glücksspielen und Vogelfang abgeben.*

द्यूतशाला f. *Spielhaus.*

द्यूतसदन n. *Spielhaus.*

द्यूतसमाज m. *eine zum Würfelspiel versammelte Gesellschaft.*

द्यूताध्यक्ष m. *ein Oberaufseher über das Glücksspiel.*

*द्यूतालय m. *Spielhaus.*

द्यूत्य in अद्यूत्य.

1. द्यून Partic. von 2. दिव्.

2. द्यून n. *das 7te astrol. Haus.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

द्यौ m. f. 1) *der Himmel.* Zu belegen nur द्यौस्, द्यौस् (Voc.), द्यौम्, द्यौवा (vgl. द्यावात्तमे fgg.) und द्यवी *Himmel und Erde,* द्यौवस् und द्यो mitten in einem copulativen Comp. (MBh. 8,90,32) und am Anf. einiger Compp. — 2) *Tag.* Zu belegen nur द्यौस्, द्यौम्, द्यौवा (*Tag und Nacht*) und द्यौवस्. — Vgl. 2. द्यु.

द्योकार् m. nach Nîlak. *ein Erbauer himmelsähnlicher Prachtgebäude.* द्याकार् v. l.

1. द्योत m. *heller Schein, Glanz.*

2. द्योत m. in कृद्द्योत.

द्योतक Adj. 1) *leuchtend.* — 2) *erleuchtend, erhellend.* — 3) *vor Augen bringend, darlegend.* — 4) *bezeichnend, ausdrückend, etwas Bestimmtes bezeichnend, bedeutsam.* Nom. abstr. °त्व n.

1. द्योतन, द्योतन, दिद्योतन 1) Adj. (f. द्यो) *a) blinkend, glänzend.* — *b) erleuchtend, erhellend.* — 2) m. *a) *Lampe.* — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *a) das Glänzen, Leuchten.* — *b) das Erhellen, Erleuchten.* — *c) das vor Augen Bringen, Zeigen, Darlegen, Bekunden* Sâj. zu ṚV. 4,46,1. — *d) *das Sehen.*

2. द्योतन Adj. in कृद्द्योतन.

द्योतनि f. *Helle, Schein.*

द्योतनिका f. *Klarmachung, Erklärung.*

द्योतिन् Adj. 1) *glänzend.* — 2) *bezeichnend, bedeutend.*

*द्योतिरिङ्गण m. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

द्योतिष्पथ m. *der Pfad der Gestirne, der obere Luftraum.* v. l. द्यौतिष्पथ.

द्योतिस् n. v. l. für द्यौतिस्.

द्योत्मन् in सुद्योत्मन्.

द्योत्य Adj. *zu bezeichnen, auszudrücken, was bezeichnet —, was ausgedrückt wird* 231,8. 11.

द्योद्रुम m. *der Himmelsbaum,* = कल्पद्रुम.

*द्योभूमि m. *Vogel.*

*द्योषद् m. = द्युषद्.

*द्यौकामि m. Patron. von द्युकाम.

द्यौत n. Name verschiedener Sâman. Ârsh. Br.

द्यौतान n. Name eines Sâman.

*द्यौत्त्र n. *Helle, Glanz.*

द्यौर्दा Adj. *den Himmel gebend* Âpast. Çr. 17,5.

द्यौर्लोक m. *die Himmelswelt.*

द्यौस्संशित Adj. *vom Himmel getrieben.*

द्रं m. von unbekannter Bed. AV. 11,7,3. Vgl. उत्तरद्रं, कृष्णद्रं und *मधुद्रं.

*द्रकट und *द्रगड m. *eine Trommel, mit der man Schlafende aufweckt.*

द्रङ्क्षण n. *ein best. Gewicht,* = तोलक Çârṅg. Saṃh. 1,1,16.

द्रङ्ग m. und द्रङ्गा f. *Stadt.*

द्रढय्, °यति 1) *fest machen, befestigen.* — 2) *kräftigen, stärken.* — 3) *bekräftigen, bestätigen, erhärten* (durch einen Beweis) Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,2. 2, 4,14. — 4) *fest machen,* so v. a. *hemmen, zurückhalten.* कृदि वाचम् Spr. 7669.

द्रढिक m. N. pr. eines Mannes.

द्रढिमन् m. 1) *Festigkeit* Bâlar. 78,5. — 2) *fester Sinn, Entschlossenheit.* — 3) *Bekräftigung, Bestätigung.*

द्रढिष्ठ Ad.. (Superl. zu दृढ) *überaus fest, ausdauernd.*

द्रढीकरण Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,34 fehlerhaft für दृढी°.

*द्रढीयंस् Adj. Compar. zu दृढ.

द्रंधस् n. *Gewand.*

द्रप्स 1) m. *a) Tropfen.* Häufig vom Soma, *Regen* und *Samen.* — *b) Funke.* — *c) der Tropfen am Himmel, der Mond.* — *d) Banner* ṚV. 4,13,2. — 2) *n. *flüssige saure Milch.*

द्रप्सवत् Adj. 1) *mit Tropfen versehen, beträufelt.* — 2) *das Wort* द्रप्स *enthaltend* Âpast. Çr. 13,20,8.

द्रप्सिन् Adj. 1) *dicke Tropfen gebend, dickflüssig.* — 2) *mit einem Banner versehen* ṚV. 1,64,2.

*द्रप्स्य n. = द्रप्स 2).

*द्रबुद्ध *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

द्रम्, द्रमति (Naigh.) *hinundher laufen, — irren.* — Intens. दन्द्रम्यते dass.

*द्रमिट oder *द्रमित m. N. pr. eines Schlangendämons.

द्रमिल m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes Hem. Par. 11,99. = द्रविड J. R. A. S. 1871,236. — 2) eines Lexicographen. Pl. *seine Schule.*

*द्रम्प्, द्रम्पति und *द्रम्फ्, द्रम्फति (उत्क्लेशे) Dhâtup. 28,28.

द्रम्म = δραχμή.

द्रव 1) Adj. *a) laufend.* — *b) flüssig.* Am Ende eines Comp. *triefend —, überfliessend von.* — *c) gefühlvoll* Spr. 367, v. l. — 2) m. *a) Lauf, rasche Bewegung, Flucht.* — *b) *Spiel, Scherz.* — *c) das Flüssigsein, der tropfbare Zustand eines Körpers.* — *d) Flüssigkeit, Saft* 306,19. शातकुम्भ° *flüssiges Gold* 292,19. Spr. 7688. — *e)* in der Dramatik *das Herausfahren gegen einen Höhern.* — *f)* N. pr. eines der Viçve Devâs Hemâdri 1,811,18.

*द्रवक Adj. von 1. द्रु.

द्रवच्चक्र Adj. *mit rasch laufenden Rädern versehen.*

*द्रवत्र m. = गुद 1) *d).*

द्रवण n. 1) *das Laufen.* — 2) *das Flüssigwerden, Schmelzen.*

द्रवत् s. u. द्रवत्.

द्रवता f. *das Flüssigsein, der tropfbare Zustand eines Körpers* Kâd. 137,16.

*द्रवत्पत्त्री f. *ein best. Strauch.*

द्रवत्पाणि Adj. 1) *rasche Hufe habend.* — 2) *Rosse mit raschen Hufen habend.*

*द्रवत्य्, °त्यति *flüssig werden.*

द्रवत्व und °क n. *das Flüssigsein, der tropfbare Zustand eines Körpers, Schmelzbarkeit.*

द्रवद्दृश्व Adj. *von raschen Rossen geführt.*

द्रवदीड Adj. (f. द्या) *mit* इडा *schliessend* Tândja-Br. 8,3,7 nebst Comm.; vgl. SV. (Calc. Ausg.) 3,67. 129.

द्रवद्रव्य n. *flüssiger Stoff.*

द्रवत् 1) Adj. *laufend.* द्रवत् Adv. *im Lauf, flugs.* — 2) f. द्रवती *a) *Fluss.* — *b) Anthericum tuberosum.*

द्रवप्राय Adj. *vorwaltend flüssig* Suçr. 2,46,18.

द्रवमूर्ति f. *flüssiger Zustand* P. 6,1,24.

द्रवय्, °यते *laufen, fliessen* ṚV. 10,148,5.

द्रवर् Adj. *rasch laufend.*

*द्रवरसा f. *Lack, Gummi* Râgân. 6,207.

द्रववसु n. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,70.

*द्रवस्य्, °स्यति (परितापे, परिचरणे).

द्रवस्वेद m. *ein Bad in heissem Wasser* (mit Zuthaten) Suçr. 2,182,15.

*द्रवाधार् m. 1) *ein Behälter für Flüssigkeiten.* — 2) *Handvoll, Mundvoll.*

*द्रवाय्य Adj. von 1. द्रु.

द्रविं m. *Schmelzer.*

द्रविड 1) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes (auch Bez. *einer grammatischen Schule*); Sg. eines Landes — *b)* verschiedener Männer. — 2) f. ई *a)* in Verbindung mit स्त्री *eine Frau aus dem Volke der*

Dravida. — *b*) *eine best.* Râgiṇî.

द्रविडगौडक m. *ein best.* Râga S. S. S. 82. Vgl. द्राविड°.

द्रविडोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षच्छेखर m., °षत्तात्पर्यरत्नावलि f., °षत्सार und °षत्सारररत्नावलिव्याख्या f. Titel dazu gehöriger Werke Opp. Cat. 1.

द्रविण 1) n. *a*) *bewegliches Gut, Habe, Reichthum, Geld.* द्रविणराशि m. *ein Haufen Geld, eine Menge von Kostbarkeiten* Harshaṅ. 101,24. — *b*) *Wesenhaftigkeit, Bestand, Vermögen, Kraft.* — *c*) Name eines Sâman, अग्नेर्द्रविणम् desgl. — 2) m. *a*) Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Krauṅkadvîpa. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Vasu Dhara und des Pṛthu. — β) eines Berges.

द्रविणक m. N. pr. eines Sohnes des Agni.

*द्रविणनाशन m. *Moringa pterygosperma.*

द्रविणवत् Adj. 1) *Güter mit sich führend, segenbringend.* — 2) *stark, kräftig.*

द्रविणस् 1) n. *a*) = द्रविण 1) *a*). — *b*) concret *Spender von Gütern.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

द्रविणस्यु Adj. 1) *nach Gütern verlangend.* — 2) *gern Güter verschaffend.*

द्रविणस्वत् Adj. *mit Gütern versehen, segenbringend.*

द्रविणाधिपति m. Bein. Kubera's.

*द्रविणीय्, °यति Denom. von द्रविण.

द्रविणेश्वर m. *Besitzer von Reichthümern* 179,23.

द्रविणोद्, °द्स् und °दा Adj. *Güter gebend, — bringend, — verschaffend.*

द्रविणोविद् Adj. dass.

द्रवितर् Nom. ag. *Läufer.*

द्रवितु Adj. *laufend, eilend.*

द्रवी Adv. 1) *mit कर् *flüssig machen, schmelzen.* — 2) mit भू *flüssig werden.*

*द्रवीकरण n. *das Schmelzen.*

द्रवीभाव m. *das Schmelzen,* so v. a. *das Weichwerden, Gerührtwerden.*

द्रवोत्तर Adj. *zum grössten Theil —, recht flüssig.* Nach Kâkr. zu Suçr. 1,72,1 = द्रावाद्उत्तरो ऽद्रवो द्रवक्षीनः; dieses wäre द्रवेतर.

1. द्रव्य n. 1) *Gegenstand, Ding, Stoff, Substanz.* Die Anhänger des Njâja nehmen *neun,* die Gaina *sechs Substanzen* an. — 2) *ein einzelnes Ding, Individuum.* — 3) *ein taugliches Subject.* — 4) *Arzneistoff.* — 5) *Gegenstand des Besitzes, Habe, Gut.* — 6) *Gold.* — 7) **Glockengut.* — 8) **Salbe.* — 9) *ein geistiges Getränk.* — 10) **bescheidenes Benehmen.*

2. द्रव्य 1) Adj. *a*) *zu einem Baume gehörig.* — *b*) *baumartig.* — 2) *n. *Lack, Gummi.*

*द्रव्यक Adj. = द्रव्यं करोति, वकृति oder श्रावकृति.

द्रव्यकृश Adj. *unbegütert, arm* Âpast.

द्रव्यगण m. *eine Zusammenstellung von Heilstoffen ähnlicher Wirkung.*

द्रव्यगुण, °गुणदीपिका f., °गुणपर्याय m., °गुणसंग्रह m. und °गुणाकर m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

द्रव्यज्ञान n. *eine Art von Stoff* 107,18.

द्रव्यत्व n. *Substanzialität.*

द्रव्यदीपक n. *eine Art von Vergleichung, bei der von einem Individuum zweierlei ausgesagt wird.*

द्रव्यदेवता f. *die Gottheit eines Gegenstandes, — Stoffes* Hemâdri 1,95,11. 15.

द्रव्यनिरूपण n. (Opp. Cat. 1), द्रव्यपताका f. (ebend.), द्रव्यपदार्थ m. und द्रव्यप्रकाशिका f. Titel von Werken.

द्रव्यप्रकृति f. Pl. *Minister, Reich, Festungen, Schatz und Heer* Spr. 2997.

द्रव्यभाषा f. und °टीका f. Titel zweier *Commentare.*

द्रव्यमय Adj. *substanziell, stoffhaltig.*

द्रव्ययज्ञ Adj. *substanzielle Opfer darbringend* Bhag. 4,28.

द्रव्यरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्रव्यवत्त्व n. *das Begütertsein* Gaim. 6,1,10.

द्रव्यवत् Adj. 1) *der Substanz inhärirend.* — 2) *begütert.*

द्रव्यवर्धन m. N. pr. eines Autors.

द्रव्यवृद्धि f. *Vermehrung der Habe* 209,3.

द्रव्यशुद्धि f. *Reinigung verunreinigter Gegenstände* Gaut. 1,29. °दीपिका f. Titel eines Werkes.

द्रव्यसंग्रह m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 613.

द्रव्यसमुद्देश m. Titel eines Abschnittes im Vâkjapâdîja.

द्रव्यसारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

द्रव्यागम m. *Erwerb einer Habe* Spr. 3930.

द्रव्यात्मक Adj. *substanziell, stoffhaltig.*

द्रव्याश्रित Adj. *an der Substanz haftend* 247,6.

द्रष्टर् Nom. ag. 1) *der da sieht, schaut.* Als 2te Sg. Fut. ohne Copula 58,4. — 2) *der ein geübtes Auge hat* R. 2,80,3. — 3) *der da untersucht, prüft, leitet, ein Erkenntniss fällt* (in gerichtlichen Sachen). Ohne Object *Richter.*

द्रष्टव्य Adj. 1) *wer* oder *was gesehen werden kann, sichtbar, erblickbar.* — 2) *wer* oder *was gesehen —, erblickt werden muss* 151,25. 160,5. — 3) *anzublicken.* — 4) *zu erblicken,* so v. a. *zu erkennen.* — 5) *was noch erkannt werden muss.* — 6) *zu prüfen, zu untersuchen, zu leiten* (ein Process). — 7) *anzusehen, zu betrachten, — als* (Nom.).

द्रष्टृत्व n. Nom. abstr. zu द्रष्टर् 1).

*द्रक् m. = द्रुद् *See.*

*द्रक्ष m. N. pr. eines Mannes. S. द्राक्षायण.

द्रक्षिमन् Adv. *fest, tüchtig.*

1. द्रा, द्राति *laufen, eilen.* Med. in दुद्राण. — Caus. द्रापयति *Jmd zum Laufen bringen.* — Desid. vom Caus. दिद्रापयिषति *Jmd zum Laufen bringen wollen.* — Intens. दरिद्राति (*hinundher laufen*) *sich in Noth befinden, arm sein.* — *Desid. vom Intens. दिदरिद्रासति und दिदरिद्रिषति. — Mit अप *davonlaufen.* — Mit अभि *ereilen.* — Mit वि *auseinander —, davonlaufen* Râgat. 7,1368 (विदद्रु zu lesen). विद्राण *davongelaufen,* so v. a. *verschwunden, dahin seiend* Bâlar. 225,7. Harshaṅ. 141,15. *sich nicht zu helfen wissend, in der grössten Verlegenheit sich befindend* 121,20. 174,1.

2. द्रा, द्राति, द्रायति *schlafen.* — Mit अव *einschlummern.* — Mit नि Act. Med. *einschlummern, schlummern, schlafen* 182,27. निद्राण *eingeschlafen, schlafend* Spr. 7818. *von einer Blüthe so v. a. *noch nicht aufgeblüht.* निद्रित *schlafend,* निद्रितवत् statt des Verb. fin. — Desid. निदिद्रासति *zu schlafen verlangen.* — Mit *परिणि und *प्रणि, °द्राति. — Mit वि, °द्राण *aus dem Schlafe erwachend* (?).

द्राक् Adv. *eiligst, alsbald, sogleich.*

द्राक्केन्द्र n. *Excentricität, der Abstand eines Planeten vom Punkte seiner grössten Geschwindigkeit* Ganit. Spashṭ. 39.

द्राकप्रतिमण्डल n. *ein zweiter excentrischer Kreis* Golâdhj. 6,21.

द्राक्ष Adj. *aus Weintrauben bereitet.*

द्राक्षा f. *Weinstock, Weintraube.* °रस m. *Traubensaft* Spr. 3000.

द्राक्षाघृत n. *ein best. medicinisches Präparat* Rasar. 598.

*द्राक्षाप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*द्राक्षामत् Adj. *mit Weinstöcken versehen.*

द्राक्षारिष्ट m. *ein best. medicinisches Getränk* Mat. med. 13. 138.

द्राक्षासव m. *Traubenliqueur* Karaka 1,27.

*द्राख्, द्राखति (शोषणे, श्लथने).

*द्राघभृतक n. *frisch geschöpftes Wasser.*

*द्राघ्, द्राघते (आयामे, आयासे oder श्रमे, कदर्थने, भमे).

द्राघय्, °यति 1) *verlängern, in die Länge ziehen, ausdehnen, verlängern* (einen Vocal). — 2) *lange machen, sich lange bedenken.*

द्राघिमन् m. 1) *Länge* Harshaṅ. 199,20. Comm.

zu Âpast. Çr. 11,13,3. — 2) *Längengrad.*

द्राघिष्ठ 1) Adj. Superl. zu दीर्घ. द्राघिष्ठाभिस् so v. a. *bis in die fernsten Räume* RV. 3,62,17. — 2) *m. *Bär* Râgan. 19,7. — 3) *n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgan. 8,101.

द्राघीयस् Adj. Compar. zu दीर्घ.

द्राघुया f. *Länge* TS. 4,7,2,1 entstellt aus द्राघ्मा.

द्राघ्मन् m. = द्राघिमन् 1) Maitr. S. 2,11,2.

द्राघ्मा Adv. *in die Länge* RV. 10,70,4.

*द्राङ्, द्राङ्गति (घोरवाशिते, काङ्क्षायाम्).

द्राङ्गवध m. N. pr. eines Mannes.

द्राड्, *द्राडते (विशरणे oder शीर्णौ, विसरणे). — Mit उद् Caus. उद्द्राडयति *zerbröckeln.*

*द्राप m. 1) *Morast.* — 2) *Luftraum.* — 3) *Thor, Dummkopf.* — 4) Çiva *mit aufgewundenem Haare.* — 5) *Otterköpfchen.*

1. द्रापि m. *Mantel, Gewand.*

2. द्रापि Adj. *laufen machend* VS.

*द्रामिडी f. *kleine Kardamomen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1. द्राविडी v. l.

*द्रामिल m. Bein. Kâṇakja's.

*द्राव m. Nom. act. von 1. द्रु.

*द्रावक 1) Adj. *a) zum Laufen bringend.* — *b) entzückend, bezaubernd.* — *c) verschmitzt.* — 2) m. *a) eine Steinart.* — *b) Dieb.* — *c) Wollüstling.* — *d) eine best. Mixtur.* Nach Mat. med. 12 *distilled mineral acids.* — 3) f. द्राविका *Speichel.* — 4) n. *a) Wachs.* — *b) ein best. bei Milzkrankheit angewandtes Heilmittel.*

*द्रावकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,110.

*द्रावकर् m. *eine Art Borax.*

द्रावण 1) Adj. *zum Laufen bringend, in die Flucht schlagend.* Statt त्रैलोक्य° hat die v. l. °रावण. — 2) n. *a) das zum Laufen Bringen, in die Flucht Jagen.* — *b) das Flüssigmachen.* — *c) das Weichmachen, Rühren.* — *d) *die Frucht von Strychnos potatorum.*

द्रावयत्सख Adj. *seine Genossen —, seine Reiter schnell entführend.*

द्रावयित्नु Adj. *schmelzend.*

द्राविड 1) Adj. (f. ई) *zum Volke der* Dravida *gehörig.* — 2) m. *a)* N. pr. α) Pl. N. pr. eines Volkes, = द्रविड. Sg. Name des Landes. — β) eines Scholiasten. — *b)* Patron. von द्रविड. — *c) *eine best. Zahl.* — *d) Curcuma Zedoaria* oder *eine verwandte Pflanze* Râgan. 6,119. Bhâvapr. 1,191. — 3) f. ई *a) eine* Dravida-*Frau* Vikramâṅkaṅ. 7,71. — *b) kleine Kardamomen* Râgan. 6,87. Bhâvapr. 1,188.

*द्राविडक 1) m. *Curcuma Zedoaria.* — 2) n. *eine Art Salz* Râgan. 6,98.

द्राविडगौडक m. *ein best.* Râga S. S. S. 87. Vgl. द्रविड°.

*द्राविडभूतिक m. *Curcuma Zedoaria.*

द्राविडवेदपारायणप्रमाण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्राविणोदस् Adj. *von den Güterschenkenden stammend, ihnen gehörig, für sie bestimmt* Vaitân.

°द्राविन् Adj. 1) *in Fluss gerathend.* — 2) *auflösend, vertreibend.*

*द्राविल m. = वात्स्यायन Gal.

*द्राक्, द्राक्ते (निद्रातये oder जागरे, नित्तेपे).

द्राक्षायण m. Patron. N. pr. eines Autors Vaṁçabr. 1. °गृह्य n. Opp. Cat. 1.

द्राक्षायणक n. *das Sûtra des* Drâhjâjaṇa.

द्राक्षायणि m. Patron. von द्राक्षायण.

द्राक्षायणीय Adj. *zu* Drâhjâjaṇa *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.*

द्रिमिल m. N. pr. = द्रमिल 2).

1. द्रु, द्रवति (metrisch auch Med.) 1) *laufen, eilen, davonlaufen.* द्रुत *a) eilend, rasch, geschwind, rasch gesprochen.* द्रुतम् Adv. *eiligst, schnell, ohne Zögern, sogleich.* द्रुततरम् Adv. *rascher, recht rasch, so schnell als möglich.* — *b) davongelaufen, — laufend, geflohen.* — 2) *losrennen —, einen raschen Angriff machen auf* (Acc.). — 3) *in Fluss gerathen, schmelzen* (auch bildlich) 176,4. Spr. 7770. द्रुत *geschmolzen* (auch bildlich), *flüssig.* अश्रु°, पयो° so v. a. *nass von.* — Caus. द्रावयति (episch auch Med.) 1) *zum Laufen bringen, fliessen lassen, davonlaufen machen, vertreiben, verscheuchen, in die Flucht jagen.* — 2) *in Fluss bringen, schmelzen.* — द्रवय् s. bes. — *Desid. vom Caus. दुद्रावयिषति und दिद्रावयिषति. — Mit अच्छ् *herbeilaufen* RV. 3,14,3. — Mit अति *vorübereilen bei, hinfahren über* (Acc.). अतिद्रुत *durchgelaufen (per anum).* अतिदुद्राव Çat. Br. 1,8,1,5 fehlerhaft für अधि°, अतिद्रुत MBh. 12, 276 fehlerhaft für अभिद्रुत. — Mit अधि 1) *besteigen* (einen Berg) 28,6. — 2) *bespringen, belegen.* — Mit अनु 1) *hinter Jmd* (Acc.) *herlaufen, verfolgen, begleiten.* अनुद्रुत mit pass. und act. Bed. — 2) *durchlaufen,* so v. a. *rasch aufsagen* 21,6. — 3) अनुद्रुत *begleitet von,* so v. a. *verstärkt durch* R. 2, 65,26. — Mit समनु *hinter Jmd* oder *Etwas herlaufen,* mit Acc. — Mit अप *weglaufen.* — Mit अभि 1) *herbeilaufen, — eilen, zueilen auf, hineilen zu, losgehen auf* (in feindlicher Absicht); mit Acc. — 2) *überlaufen, kommen über, heimsuchen.* °द्रुत *heimgesucht von* (Instr.) MBh. 12,9,37. — Mit समभि 1) *zusammenlaufen nach, herbeilaufen, hinzueilen, zueilen auf, hineilen zu, losgehen auf* (in feindlicher Absicht); mit Acc. °द्रुत mit pass. und act. Bed. °द्रुतम् Adv. *eiligst.* — 2) समभिद्रुत *belagert —, belästigt durch, heimgesucht von* (Instr.) Kâraka 6,4. — Mit व्यव *weglaufen.* — Mit समव *zusammen weglaufen.* — Mit आ *herbeilaufen, — eilen, hineilen zu* (Acc.). — Mit अन्वा *hinter Jmd herlaufen, verfolgen;* mit Acc. — Mit अभ्या *zulaufen —, losgehen auf* (Acc.). — Mit उद् *hinauf —, hinauslaufen.* — Mit पर्या *hinundher laufen.* — Mit प्र 1) *davonlaufen, fliehen.* — 2) *einer Gefahr glücklich entrinnen und gelangen zu* (Acc.). — Mit संप्रा *zusammen davonlaufen.* — Mit प्रत्या *losrennen auf* (Acc.). — Mit समा *zusammen herbeilaufen, herbeieilen, losfahren auf* (Acc.). — Mit उद् 1) *hinauf —, hinauslaufen.* उद्द्रुत *davoneilend.* — 2) *schnell hersagen* Çâṅkh. Gṛhj. 4,17. — Mit अनूद् *hinter Jmd* (Acc.) *herlaufen.* — Mit अभ्युद् *hinauflaufen zu* (Acc.). — Mit उप 1) *herzu —, hinzueilen, hineilen zu, losfahren —, losgehen auf, anfallen, angreifen.* उपद्रुत *verfolgt —, angegriffen —, bedrängt —, heimgesucht von, befallen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *von Uebeln heimgesucht;* in der Astr. *verfinstert* und daher *Unheil verkündend.* — 2) *den* Upadrava 5) *anwenden* (beim Gesang eines Sâman) Ait. Âr. 223,14. — Mit आप (आ उप) *herbeieilen* RV. 6,48,16. — Mit प्रत्युप *loseilen —, losstürzen auf* (Acc.). — Mit समुप 1) *hinzueilen, hineilen zu, losstürzen auf;* mit Acc. — 2) समुपद्रुत *angegriffen —, heimgesucht von* (Instr.). — Mit निस् *hinaus —, weglaufen.* — Mit परि *umlaufen.* — Mit विपरि *rings umlaufen.* — Mit प्र 1) *vorwärts laufen, eilen, forteilen, — gehen, — laufen, fliehen.* प्रद्रुत *weggegangen, fortgelaufen, geflohen.* — 2) *hineilen zu, losstürzen auf* (Acc.). — 3) *glücklich einer Gefahr entrinnen und gelangen zu* (Acc.). v. l. प्रा. — Caus. *zum Laufen bringen, in die Flucht schlagen.* — Mit अभिप्र *losstürzen auf, angreifen.* — Mit आ प्र *herbeilaufen.* — Mit विप्र *auseinander laufen, — gehen, davonlaufen, entfliehen.* °द्रुत *davongelaufen, entflohen.* — Mit संप्र *fortlaufen, — eilen, fliehen.* °द्रुत *geflohen.* — Mit प्रति *hinlaufen zu* (Acc.) Bhaṭṭ. — Mit वि 1) *auseinander —, davonlaufen, fliehen.* विद्रुत *auseinander —, davongelaufen, geflohen.* n. impers. 290,11. — 2) *auseinander gehen, bersten.* विद्रुत *auseinandergegangen,* so v. a. *zerstört.* — 3) *schmelzen.* *विद्रुत *geschmolzen, flüssig.* — 4) विद्रुत *a) fah-*

rig, zerstreut. — *b*) f. आ (sc. सिरा) *das wegen unruhiger Haltung des Kranken missrathene Schlagen der Ader* Suçr. 1,361,13. 362,5. — Caus. *auseinander laufen machen, in die Flucht schlagen, verjagen, verscheuchen.* — Mit अभिवि, °द्रुत 1) *entgegengerannt.* अन्योऽन्यमभिविद्रुताः *gegen einander gerannt.* — 2) *auseinander gelaufen, geflohen.* — Mit प्रवि, °द्रुत *auseinander gelaufen, geflohen.* — Mit सम् *zusammenlaufen.*

2. द्रु 1) Adj. am Ende eines Comp. *laufend, Läufer.* — 2) *f. *Lauf, Gang.*

3. द्रु, द्रुणोति 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas versetzen* Bhaṭṭ. — 2) *अनुतापे.

4. द्रु̄ 1) m. n. *Holz, ein Geräthe aus Holz*, z. B. *Schale, Ruder; ein hölzerner Griff* ṚV. 5,86,3. — 2) *m. *a*) *Baum.* — *b*) *Ast.*

*द्रुकिलिम n. *Pinus Deodora.*

द्रुघ्य् 1) Adj. s. u. 1. द्रुह्. — 2) n. *Beleidigung, Kränkung* ṚV. 7,86,5.

*द्रुघ m. N. pr. eines Mannes gaṇa शिवादि in der Kâç.

द्रुघण् m. 1) *Holzkeule, Keule.* — 2) **Holzaxt.* — 3) **Kaempferia rotunda.* — 4) *Bein. Brahman's.

*द्रुघन m. *Holzaxt.*

द्रुघ्नी f. dass.

*द्रुड्, द्रोडति und द्रुडति (मज्जने).

*द्रुण्, द्रुणति (हिंसागतिकौटिल्येषु).

*द्रुण 1) m. *a*) *Scorpion.* — *b*) *Biene.* — *c*) *Hinterbringer, Verläumder.* — 2) f. आ *Bogensehne.* — 3) f. ई *a*) *eine kleine Schildkrötenart.* — *b*) *Hundertfuss, Julus.* — *c*) *Trog.* — 4) n. *a*) *Bogen.* — *b*) *Schwert.*

*द्रुणस Adj. *eine klotzige Nase habend.*

*द्रुणाह m. *Degenscheide.*

*द्रुणास m. *Bogen* Gal.

*द्रुणि und *द्रुणी f. *Trog.*

द्रुत 1) Adj. s. u. 1. द्रु. — 2) *m. *a*) *Baum.* — *b*) *Scorpion.* — 3) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.*

द्रुतगति Adj. *schnellen Ganges, eilig* Daçak. (1925) 2,124,6.

द्रुतचौर्य n. *ein schnell ausgeführter Diebstahl* Daç. 1,101.

द्रुततरगति Adj. *beschleunigten Ganges* Megh. 19.

द्रुतत्व n. *das Schmelzen, Zerfliessen, Gerührtwerden.*

द्रुतपद् 1) Adv. °म् *schnellen Schrittes, eiligst, alsbald.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

द्रुतबोध m. Titel einer Grammatik.

द्रुतबोधिका f. Titel eines neuern Commentars.

द्रुतमध्या f. *ein best. Metrum.*

द्रुतमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 218.

द्रुतविक्रम Adj. (f. आ) *schnell schreitend* Bhâg. P. 4,4,4.

द्रुतविलम्बित n. 1) *bald ein schneller bald ein langsamer Gang* Khandom. 48. — 2) *ein best. Metrum.* Auch °क n.

द्रुति f. 1) *das Schmelzen, Weichwerden, Gerührtwerden.* — 2) N. pr. der Gattin Nakta's.

*द्रुनख m. *Dorn.*

*द्रुनह् m. = द्रुणाह्.

द्रुप द् 1) n. *Holzsäule, Pfosten* (insbes. zur Anfesselung Gefangener; nach dem Comm. zu TBr. 2,6,6,3 *ein hölzerner Klotz mit einem Loche, in welchem der Fuss eines Diebes befestigt wird*), *Säule* überh. — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Pañkâla. — 3) f. द्रुपदा सावित्री, स्रक् oder द्रुपदा allein Bez. *der Worte* द्रुपदादिवेन्मुमुचानः (TBr. 2,4,4,9. 6,6,3) Vishṇus. 64,21. Âçv. Gṛhj. Pariç. 1,4. Pâraç. 11,19.

द्रुपदपुत्र m. Patron. Dhṛshṭadjumna's.

द्रुपदात्मजा f. Patron. der Kṛshṇâ, = द्रौपदी.

द्रुपदादित्य m. *eine Form des Sonnengottes.*

*द्रुपदी Adj. f. zu द्रुपाद्.

*द्रुपाद् Adj. *klotzige Füsse habend.*

द्रुम 1) m. *a*) *Baum*, bisweilen auch *Pflanze* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **der mythische Baum* Pârigâta. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten der Kiṁpurusha Kâraṇḍ. 3,6 (द्रम gedr.). — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

*द्रुमकिंनरप्रभ m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

द्रुमकिंनरराज m. Druma, *Fürst der* Kiṁnara. °परिपृच्छा f. Titel eines buddh. Werkes.

द्रुमकुल्य m. N. pr. einer Oertlichkeit R. ed. Bomb. 6,22,29.

द्रुमखण्ड m. n. *Baumgruppe* Hariv. 2,40,15. v. l. °षण्ड.

द्रुमद m. N. pr. eines Mannes MBh. 12,296,15.

*द्रुमनख m. *Dorn.*

*द्रुमत् Adj. *mit Holz versehen.*

द्रुमय Adj. *hölzern.*

*द्रुमर m. *Dorn.*

*द्रुमरत्नशाखाप्रभ m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

द्रुमवत् Adj. *mit Bäumen versehen.*

द्रुमवल्क m. *Bast.*

*द्रुमव्याधि m. *Gummi, Harz, Lack* Râgân. 6,206.

*द्रुमशीर्ष n. *eine Art Verzierung an einem Gebäude.*

*द्रुमश्रेष्ठ m. *die Weinpalme.*

द्रुमषण्ड m. n. *Baumgruppe.* v. l. °खण्ड.

द्रुमसेन m. N. pr. eines Fürsten.

द्रुमाग्र m. n. *Baumgipfel* R. 5,60,16. Chr. 324,31.

*द्रुमामय m. *Gummi, Harz.*

द्रुमाय्, °यते *für einen Baum gelten.*

*द्रुमारि m. *Elephant* Râgân. 19,16.

*द्रुमाश्रय m. *Eidechse, Chamäleon.*

द्रुमिल m. N. pr. 1) eines Dânava Hariv. 4588. — 2) verschiedener Männer.

द्रुमेश्वर m. 1) *der mythische Baum* Pârigâta. — 2) **die Weinpalme.* — 3) **der Mond.*

*द्रुमोत्पल m. *Pterospermum acerifolium.*

*द्रुम्, द्रुम्मति (गतिकर्मन्).

द्रुव य् 1) m. *ein hölzernes Gefäss, der Holzkasten der Trommel.* — 2) *n. *ein best. Hohlmaass.*

द्रुष द् und द्रुषद्वन् Adj. *in* oder *auf dem Holze* —, — *Baume sitzend.*

*द्रुसल्लक m. *Buchanania latifolia.*

1. द्रुह्, द्रुह्यति (episch auch Med.) 1) *Jmd Etwas zu Leide thun, zu schaden suchen;* mit Dat., Gen., Loc. oder Acc. der Person. द्रुग्ध् *der Jmd Etwas zu Leide that* oder *thut.* द्रुग्धम् n. impers. — 2) **zu schaden suchen, sich an Jmd reiben,* so v. a. *es aufnehmen können* —, *wetteifern mit* 251,2. — Desid. in दुधुक्षु. — Mit अभि *Jmd Etwas zu Leide thun, zu schaden suchen;* mit Acc. oder Dat. der Person. प्राणेषु so v. a. *nach Jmds* (Gen.) *Leben trachten* Spr. 1373. *Etwas* (Acc.) *schädigen, Etwas* (Acc.) *verbrechen* ṚV. 1,23,22 = 10,9,8. अभिद्रुग्ध 1) *der Jmd Etwas zu Leide that* oder *thut.* — 2) *dem Etwas zu Leide gethan worden ist.* — Desid. अभिदुद्रुक्षत्. — Mit प्र in *प्रद्रुह्. — Mit प्रति in प्रतिद्रुह्. — Mit वि *Jmd* (Dat.) *Etwas zu Leide thun.*

2. द्रुह् (Nom. ध्रुक्, *ध्रुट् und ausnahmsweise द्रुक्) 1) Adj. *beleidigend, schädigend, beschädigend, sich feindselig benehmend gegen* (Gen., gewöhnlich im Comp. vorangehend). Ohne Object in der älteren Sprache m. f. *Beleidiger, Beschädiger; Unhold, Unholdin.* — 2) f. *Beleidigung, Kränkung, Beschädigung.*

द्रुक् 1) *m. *a*) *Sohn.* — *b*) *See.* — 2) f. द्रुक्ष् = 2. द्रुह् 2) ṚV. 7,104,17. — 3) *f. ई *Tochter.*

*द्रुक्षण m. Bein. Brahman's.

द्रुक्षतर् Adj. *den Beleidiger* oder *Unhold überwindend.*

द्रुक्षिण m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's Vishṇus. 98,80. Hariv. 3,68 am Ende. — 3) Çiva's.

द्रुक्षिन Hariv. 14120 fehlerhaft für द्रुक्षिण.

द्रुङ् m. f. = 2. द्रुह् 1).

द्रुह्य m. N. pr. v. l. für द्रुह्यु Hariv. 1,29,6. 19. 32. *Pl. *sein Geschlecht.*

द्रुह्यु m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Sohnes des Jayâti und des Matinâra.

द्रुह्वन् Adj. *beleidigend, beschädigend.*

1. द्रू 1) द्रूणाति *schleudern, hinwerfen* (वधे). नैर्ऋतं द्रूणाति (सुरा) Maitr. S. 2,4,2. द्रूणानि. — 2) *द्रूणोति (वधे, गतौ).

2.*द्रू 1) Adj. *nach Belieben eine Gestalt annehmend.* — 2) *Gold.*

*द्रूघण m. = द्रुघन.

*द्रूड्, द्रूळति (गतिकर्मन्).

*द्रूण 1) m. *Scorpion.* — 2) n. *Bogen.*

द्रेक्, द्रेकते (शब्दोत्साक्ष्योः oder शब्दोत्साक्षे, श्रैष्ठ्ये oder श्रैष्ठ्यत्ये). — Mit प्र *anfangen zu wiehern* u. s. w. Bhatt.

द्रेका f. *Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204. 6, 32. 33.

*द्रेक्क und द्रेक्काण m. = दृकाण.

द्रेश्य Adj. *sichtbar.*

द्रेष्काण und द्रेष्काण m. = दृकाण.

द्रोग्धर् Nom. ag. *der Andern Etwas zu Leide thut, zu schaden sucht, übelwollend.*

द्रोग्धव्य n. impers. *Leid zuzufügen Jmd* (Dat. oder Loc.).

द्रोघ in द्रोघाय चित्तवसे RV. 6,62,9 so v. a. द्रोघवचसे Adj. *kränkende Rede führend.* Vgl. अद्रोघ.

द्रोघमित्र m. *ein arglistiger Feind.*

द्रोघवाच् Adj. *kränkende Rede führend.*

द्रोण 1) m. n. *a) ein hölzerner Trog, Kufe.* *m. — *b) ein best. Hohlmaass.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,410,7. — *c) ein best. Flächenmaass beim Feldbau: so viel Land als zur Aussaat eines* Droṇa *Getraides erforderlich ist.* Geschlecht nicht zu bestimmen. — *d) ein Altar in Form eines Troges* Çulbas. 3,216 (n.). — 2) m. *a) eine best. Art von Wolken, aus denen der Regen wie aus einem Troge hervorströmt.* — *b) *Rabe.* — *c) *Scorpion.* — *d) eine best. Pflanze,* vielleicht *Leucas linifolia.* — *e)* N. pr. α) eines der 8 Vasu. — β) eines Brahmanen, der die Kuru und Pâṇḍava in der Kriegskunst unterrichtet. — γ) eines Sohnes des Mandapâla, der als Vogel zur Welt kommt. Als Hymnendichter mit dem Patron. Çârṅga. — δ) verschiedener anderer Männer VP.². — ε) verschiedener Berge VP. 2,4,26. — 3) f. द्रोणा *a) *ein best. kleiner Strauch.* — *b)* N. pr. einer Tochter Simhahanu's. — 4) f. द्रोणी *a) ein hölzerner Trog, Wanne, Zuber.* कनकमय° *eine goldene Badewanne* Kâd. 16,15. — *b) ein best. Hohlmaass.* — *c) *eine Art Boot.* — *d) *ein hölzernes Haus.* — *e) Thal.* — *f) eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,82. Bhâvapr. 1,221. 4,177. — *g) *die Koloquinthengurke.* — *h) *eine Art Salz.* — *i)* *N. pr. α) eines Landes. — β) eines Berges. — γ) eines Flusses.

द्रोणक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. द्रोणिका *a) Trog.* — *b) die trogförmig zusammengebogene Zunge.* — *c) *die Indigopflanze.*

द्रोणकलशिन् (wohl द्रो°) m. Patron. Auch Pl.

द्रोणकलश m. *eine grosse hölzerne Kufe für den* Soma.

*द्रोणकाक m. *Rabe.*

*द्रोणक्षीरा Adj. f. *ein* Droṇa *Milch gebend* (Kuh).

*द्रोणगन्धिका f. *eine best. Pflanze,* = रास्ना.

*द्रोणघा Adj. f. = द्रोणक्षीरा.

द्रोणचित् Adj. *in Form eines Trogs geschichtet* Çulbas. 3,215.

द्रोणचिति f. *die Schichtung in Form eines Trogs* Maitr. S. 3,4,7.

*द्रोणदुग्धा und *द्रोणदुघा Adj. f. = द्रोणक्षीरा.

*द्रोणपदी Adj. f. *trogähnliche Füsse habend.*

*द्रोणपर्णी f. *Musa sapientum.*

द्रोणपर्वन् n. Titel des 7ten *Buches* im MBh.

द्रोणपुष्प n. *die Blüthe von* द्रोण 2) *d).*

द्रोणपुष्पी f. *Phlomis zeylanica* und *eine andere Pflanze* Râǵan. 5,138. Bhâvapr. 2,101.

द्रोणमय Adj. (f. ई) 1) *aus dem* Droṇa *genannten Hohlmaasse geformt* Hemâdri 1,407,20. — 2) *aus lauter* Droṇa 2) *e)* β) *bestehend.*

*द्रोणमाना Adj. f. = द्रोणक्षीरा.

*द्रोणमुख n. 1) *ein Hauptort unter 400 Dörfern.* — 2) *der Ausgang eines Thales.*

द्रोणमेघ m. = द्रोण 2) *a).*

*द्रोणपच Adj. *ein* Droṇa *genanntes Hohlmaass kochend.*

*द्रोणरिपु m. Bein. Dhṛshṭadjumna's Gal.

द्रोणवृष्टि f. *ein Regen wie aus Trögen.*

द्रोणशर्मपद् n. N. pr. eines Tîrtha.

द्रोणसाच् Adj. *mit dem Trog verbunden.*

द्रोणसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

द्रोणस्तूप m. N. pr. eines Stûpa.

द्रोणास m. *ein best. Krankheitsdämon.*

द्रोणाकाव Adj. *einen Trog zum Eimer habend* (!).

*द्रोणि f. 1) *Trog, Wanne.* — 2) N. pr. eines Landes.

*द्रोणीज n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

*द्रोणीदल m. *Pandanus odoratissimus.*

*द्रोणीपदी Adj. f. = द्रोणपदी.

द्रोणीमुख n. 1) *ein Hauptort unter 400 Dörfern.* — 2) *der Ausgang eines Thales.

*द्रोणीलवण und *द्रोणीय n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

द्रोणोदन m. N. pr. eines Oheims des Çâkjamuni.

(द्रोणय) द्रौणिन्य Adj. *am Trog stehend.*

(द्रोणयश्व) द्रौणीन्यश्व Adj. *Tröge* (d. i. *Regenwolken*) *zu Rossen habend.*

द्रोणयामय m. *eine best. Krankheit.*

*द्रोमिण m. Bein. Kânakja's.

द्रोह् m. (adj. Comp. f. आ) *Beleidigung, feindseliges Verfahren, Feindseligkeit, Verrath.*

*द्रोहचित्तन n. *feindselige Gesinnung, böse Absicht.*

द्रोहपर Adj. *voller Feindseligkeit.*

द्रोहभाव m. *feindselige Gesinnung* 189,12.

द्रोहवचन n. *eine kränkende Rede* MBh. 3,198,15.

द्रोहवृत्ति Adj. *feindselig verfahrend, übelwollend.*

*द्रोहाट m. 1) *ein falscher Mensch.* — 2) *Jäger.* — 3) *ein best. Metrum.*

*द्रोहित Adj. *feindselig gestimmt.*

द्रोहिन् Adj. *beleidigend, feindselig verfahrend, Verrath übend,* — *gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

*द्रौघ m. Patron. von द्रुघ gaṇa शिवादि in der Kâç.

द्रौघण und *°क Adj. von द्रुघण.

*द्रौण Adj. (f. ई) *ein* Droṇa *genanntes Hohlmaass fassend* u. s. w.

द्रौणकञ्जिक्य s. द्रोणक°.

*द्रौणायन, द्रौणायनि und द्रौणि m. Patron. von Droṇa.

द्रौणिक Adj. (f. ई) = द्रौण. क्षेत्र n. *ein Feld, welches mit einem* Droṇa *Getraide besäet ist.* Zu belegen nur पञ्च°. द्रौणिका Kathâs. 3,33 fehlerhaft für द्रोणिका.

द्रौणी MBh. 5,2191 fehlerhaft für द्रोणी *Trog, Wanne.*

*द्रौणेय n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

द्रौपद् 1) Adj. von द्रुपद्. — 2) f. ई Patron. der Kṛshṇâ.

द्रौपदादित्य m. v. l. für द्रुपदादित्य.

*द्रौपदायनि von द्रुपद्.

द्रौपदीवस्त्राहरण n. Titel eines Gedichts.

द्रौपदीस्वयंवर m. desgl. Opp. Cat. 1.

द्रौपदेय m. Pl. *die Söhne der* Draupadî.

*द्रौवय Adj. von द्रुवय 2).

*द्रौह्यिक Adj. = द्रोहं नित्यमर्हति.

द्रौह्यिणि m. Patron. des Ṛshi Bharata Bâlar. 57,19.

*द्रौह्य m. Patron. von द्रुह्य.

*द्रौह्यव m. Patron. von द्रुह्यु.

(द्वन्द्व) द्वन्द्वअन्न Adj. *Holz zur Speise habend.*

द्वि Adj. Du. (f. द्वी) *zwei.* द्वयोस् bei den Lexicographen so v. a. *in beiden Geschlechtern*, d. i. *im männlichen und im weiblichen*, und auch *in beiden Zahlen*, d. i. *im Singular und im Plural* (245, 14). Mit folgendem अपि (Ragh. 12,93) und auch ohne dieses (114,26) *beide.*

द्वि॰क Adj. Du. (*f. आ) *paarweise verbunden.*

*द्वि॰द् n. 1) *Paar.* — 2) *eine Glocke* oder *Platte, an der die abgelaufenen Stunden angeschlagen werden.*

द्वि॰भूत MBh. 1,1867 fehlerhaft für द्वि॰.

द्वि॰द्वि 1) n. *a) Paar*, insbes. *Mann und Weib, Männchen und Weibchen.* द्वि॰द्वम् und द्वि॰द्वेन *α) paarweise.* — *β) unter vier Augen* (daher die Bed. *Geheimniss* bei den Lexicographen). — *b) ein Paar entgegengesetzter Zustände, Gegensätze* (Hitze und Kälte, Freude und Leid u. s. w.). — *c) Streit, Zank, Kampf.* — *d) Zweikampf.* — *e) Streit, Wettstreit.* भुजंगद्वि॰द्वैरभैः so v. a. *mit schlangenähnlichen Wolken* Bâlar. 188,6. — *f) *Feste, Festung.* — 2) m. n. in der Grammatik *eine Zusammensetzung zweier* (dieses das Ursprüngliche) *oder mehrerer einander coordinirter, durch und verbunden gedachter Begriffe.* — 3) m. *a) die Zwillinge im Thierkreise* Golâdhj. 8,60. Geschlecht nicht zu bestimmen. — *b)* Name *verschiedener* Ekâha. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *d) *eine durch die Complication zweier Flüssigkeiten des Körpers hervorgerufene Krankheitserscheinung.*

द्वि॰चर und *॰चारिन् m. *Anas Casarca.*

द्वि॰भाव m. *Zwietracht.*

द्वि॰भूत Adj. *zweifelnd, zögernd, unschlüssig, — in Bezug auf* (Loc.) MBh. 1,46,22. v. l. द्वि॰द्वीभूत (s. u. द्वि॰द्वी 3).

द्वि॰युद्ध n. *Zweikampf.*

द्वि॰योधिन् Adj. Pl. *paarweise kämpfend.*

द्वि॰लक्षणवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्वि॰द्वशस् Adv. *paarweise.*

द्वि॰द्वाराम Adj. *am Paar seine Lust habend, gern paarweise lebend* MBh. 12,329,24. 331,43.

द्वि॰द्वालाप m. *ein Gespräch unter vier Augen.*

द्वि॰द्विन् Adj. 1) *ein Paar bildend.* — 2) *im Gegensatz zu einander stehend, sich widersprechend.*

द्वि॰द्वी Adv. mit भू 1) *sich zu Paaren verbinden.* — 2) *mit einander handgemein werden.* — 3) *zögern, unschlüssig sein in Bezug auf* (Loc.) 68,27.

द्वि॰यं 1) Adj. (f. ई) *zweifach, doppelt, zweierlei.* द्वये m. Pl. Kathâs. 70,90 (सितासिता zu lesen). Am Anf. eines Comp. = द्वि Hemâdri 1,191,1. — 2) f. ई *Paar* Naish. 9,67. — 3) n. *a)* dass. 63,9. 73,6. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) doppeltes Wesen, Falschheit.* — *c)* in der Grammatik *das männliche und weibliche Geschlecht.*

द्वयत् in अद्वयत्.

द्वयभारती f. ein Frauenname.

द्वयस् in अद्वयस्.

॰द्वयस Adj. (f. ई) *die Höhe —, die Tiefe —, die Länge von — habend, reichend bis* — Hemâdri 1, 189,12. 190,17.

द्वयसत Adj. *bei dem alle paarigen Körpertheile gleich sind* (Comm.) Lâṭj. 1,1,7. v. l. द्वेसत.

द्वयक्षीन Adj. *sächlichen Geschlechts* AK. 2,6,2, 26. 3,2,9.

*द्वयाग्नि m. *Plumbago zeylanica.*

*द्वयातिग Adj. *der die* Guṇa Râǵas *und* Tamas *überwunden hat.*

द्वयात्मक Adj. *von zweierlei Art, auf zw. Weise zur Anwendung kommend.*

द्वयाविन् Adj. *falsch, unredlich.*

द्वयिन् m. *Kumpan.* असद्वयिन् *ein schlechter K.*

द्वयु Adj. = द्वयाविन्.

*द्वर्, द्वरति (वरणे, संवरणे d. i. स्थगने, अनादरे).

द्वर् Adj. *hemmend* (nach Sâj.).

द्वरस् in वृकद्वरस्.

द्वरि oder द्वरिन् Adj. = द्वर्.

द्वा (alter Nom. Du. von द्व) am Anf. einiger Composita.

द्वाचत्वारिंश Adj. (f. ई) *der 42ste.*

द्वाचत्वारिंशत् und ॰शति f. *zweiundvierzig.*

द्वाज m. *ein Sohn zweier Väter.* Wegen einer Etymologie erdacht.

द्वात्रिंश Adj. (f. ई) 1) *der 32ste.* — 2) *aus 32 bestehend.* — 3) in द्वात्रिंशार = द्वात्रिंशत्.

द्वात्रिंशच्चक्रालभञ्जिका f. Pl. 1) *32 Statuen* Ind. St. 15,294. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्वात्रिंशत् f. *zweiunddreissig.* Das Gezählte in gleichem Casus. Ausnahmsweise auch Pl. st. Sg. Am Anf. eines Comp. als Adj. 177,1. ॰शत् als Acc. Hariv. 11048 (S. 791).

द्वात्रिंशति f. dass.

॰द्वात्रिंशतिका und ॰द्वात्रिंशत्का f. = द्वात्रिंशिका Ind. St. 15,185.

द्वात्रिंशत्पत्र n. *32 (Blüthen-)Blätter habend* Ind. St. 9,110.

द्वात्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *32silbig.*

द्वात्रिंशदक्षरिन् Adj. dass.

द्वात्रिंशदर Adj. *32speichig* Ind. St. 9,110.

द्वात्रिंशदुपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

द्वात्रिंशद्रात्र n. *eine 32tägige Feier.*

द्वात्रिंशल्लक्षणिक Adj. *mit 32 Merkmalen versehen* Ind. St. 15,253.

द्वात्रिंशार Adj. *mit 32 Speichen versehen.*

॰द्वात्रिंशिका f. *ein Verein —, eine Sammlung von 32.*

द्वात्रिंशोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

द्वादश 1) Adj. (f. ई) *a) der zwölfte.* भाग m. *der 12te Theil.* Du. *der eilfte und zwölfte* Tândja-Br. 4,1,2. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *mit — zu zwölft.* — *b) aus zwölf bestehend.* — *c) von zwölf begleitet, um zw. vermehrt, + zw.* — *d) zwölf* Agni-P. 41,9. — 2) f. ई *der zwölfte Tag im Halbmonat.* — 3) n. *Zwölfheit, Zwölfzahl* Vishnus. 4,8.

द्वादशक 1) Adj. *a) der zwölfte.* — *b) zwölf enthaltend, aus zw. bestehend.* — 2) n. *Zwölfzahl.*

द्वादशकपाल Adj. *auf zwölf Schalen vertheilt.*

*द्वादशकर m. Bein. 1) Kârttikeja's. — 2) Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

द्वादशगव् n. *ein Gespann von zwölf Stieren* TS. 5,2,5,2. Çat. Br. 7,2,2,6.

द्वादशगृहीत Adj. *zwölfmal geschöpft.*

द्वादशज्योतिर्लिङ्गमय Adj. स्तोत्र n. *ein Lobgesang auf zwölf* Liṅga Verz. d. B. H. No. 1242.

द्वादशता f. und द्वादशत्व n. *Zwölfzahl.*

द्वादशधा Adv. *zwölffach.*

द्वादशन्, द्वादशान्, द्वादशान् und द्वादशन् Adj. Pl. *zwölf.*

द्वादशनामपञ्जर n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

द्वादशनिधन n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

द्वादशपत्र Adj. *zwölf (Blüthen-)Blätter habend* Ind. St. 9,110.

द्वादशपत्रक n. *ein best.* Joga, *bei dem die zwölf Silben* ॐ नमो भगवते वासुदेवाय *mit den 12 Zeichen des Thierkreises und mit den 12 Monaten in Verbindung gebracht werden.*

द्वादशपद् Adj. (f. आ) *aus zwölf Worten bestehend* Mâlatîm. ed. Bomb. 4, N.

द्वादशभाव m. und ॰फल n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

द्वादशभुज 1) Adj. *zwölfarmig.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

द्वादशम Adj. (f. ई) *der zwölfte.* भाग m. *der zw. Theil* Hemâdri 1,131,22.

द्वादशमहावाक्य n. Titel eines Werkes. ॰निर्णय m. und ॰विवरण n. Titel von Commentaren dazu.

द्वादशमहासिद्धान्तनिरूपण n. Titel eines Werkes.

द्वादशमात्र Adj. *zwölf Moren habend* Amṛt. Up. 23.

द्वादशमासिक Adj. *aus zwölf Monaten bestehend* Kâraṇḍ. 19,12. 72,19.

*द्वादशमूल m. Bein. Vishṇu's..

1. द्वादशरात्र n. *ein Zeitraum von zwölf Tagen.*

2. द्वादशरात्र Adj. *zwölf Tage dauernd.*

द्वादशराशिफल n. Titel eines Werkes

द्वादशर्च Adj. *zwölf* ṚK *zählend.* Subst. *ein solches Lied* oder *Strophe.*

द्वादशलक्षणी f. *das aus zwölf* Adhjâja *bestehende* Sûtra Gaimini's Njâjam. S. 4, Z. 6.

द्वादशलोचन Adj. *zwölfäugig;* m. Bein. Skanda's.

द्वादशवार्षिक Adj. (f. ई) *zwölf Jahre alt, — dauernd.*

द्वादशविध Adj. *zwölffach.*

द्वादशविधपुत्रमीमांसा f. Titel eines Werkes.

द्वादशशत 1) n. *Hundert und zwölf* Lâṭj. 6,7,15. — 2) f. द्वादशशती *Tausend und zwei Hundert.*

द्वादशशततम Adj. *der 112te.*

द्वादशसाहस्र Adj. (ई) *aus 12000 bestehend* Mârk. P. 46,31.

द्वादशस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

द्वादशांश und °क m. *ein Zwölftel,* insbes. *eines Sternbildes, eines astrologischen Hauses.*

*द्वादशांशु m. *der Planet Jupiter.*

द्वादशाकृति Adj. *zwölfgestaltig* ṚV. 1,164,12.

द्वादशाह 1) Adj. *zwölftägig.* — 2) m. *a)* *Bein. Skanda's. — *b)* *ein Buddha. — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

द्वादशाक्षर Adj. (f. आ) *zwölfsilbig.* m. (VP. 1,6, 39), mit मन्त्र und °विद्या *der Spruch* ॐ नमो भगवते वासुदेवाय.

*द्वादशाख्य m. *ein Buddha.*

*द्वादशाङ्गी f. *die aus zwölf Theilen bestehende Sammlung der heiligen Werke der* Gaina.

द्वादशाङ्गुल Adj. *aus zwölf Daumenbreiten bestehend.*

द्वादशात्मन् Adj. *in zwölf Formen erscheinend;* m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,613,15.

द्वादशादित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

द्वादशादित्यमन्त्र m. *der Spruch* यज्ञो देवानाम् u. s. w. (TS. TBr.) Hemâdri 1,410,14; vgl. 23.

द्वादशादित्यस्तव m. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

द्वादशादित्याश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

द्वादशाध्यायी f. = द्वादशलक्षणी.

*द्वादशान्यिक Adj. *der beim Aufsagen zwölf Fehler gemacht hat.*

द्वादशाब्द Adj. *zwölf Jahre während, — bestehend* 107,23.

*द्वादशायुस् m. *Hund.*

द्वादशार Adj. *zwölfspeichig* 44,16.

द्वादशारत्नि Adj. *zwölf Ellen lang.*

द्वादशार्चिस् m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* VP.² 2,257. fg.

द्वादशावर्त Adj. *mit einer zwölfmaligen Umdrehung verbunden* (वन्दन) Hem. Par. 1,453. 2,44. 13,99.

द्वादशाश्रि m. *Dodekagon, Dodekaeder.*

1. द्वादशाह m. *ein Zeitraum von zwölf Tagen.*

2. द्वादशाह 1) Adj. *zwölftägig.* — 2) m. *eine best. zwölftägige Feier.*

द्वादशाहिक Adj. zu 2. द्वादशाह 2).

द्वादशाहीय Adj. dass. Comm. zu TBr. 1,112 und zu Njâjam. 8,3,6.

द्वादशिक Adj. 1) *die Länge von Zwölfen habend* Çulbas. 1,49. — 2) *am 12ten Tage* oder *am 12ten Tage eines Halbmonats stattfindend.*

द्वादशिन् Adj. *aus zwölf bestehend, zwölftheilig.*

द्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung.*

द्वादशोष्णीष Adj. *zwölf Stränge habend* Kap. S. 32,1.

द्वानवत Adj. *der 92ste.*

*द्वानवति f. *zweiundneunzig.*

द्वान्द्विक Adj. *aus der Verbindung zweier Humores entstanden* Karaka 2,1.

द्वापञ्चाश Adj. (f. ई) 1) *der 52ste.* Du. *der 51ste und 52ste.* — 2) *von 52 begleitet, um 52 vermehrt, + 52.*

द्वापञ्चाशत् f. *zweiundfünzig.* °शत्तम Adj. *52-silbig.*

द्वापर und द्वापर 1) m. n. *a) derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit zwei Augen bezeichnet ist.* Auch personificirt. — *b) das dritte Weltalter, das Weltalter mit den Zweizahlen* (2000 Jahre das Weltalter selbst, 200 Jahre die Morgen- und eben so viele Jahre die Abendröthe). — *c)* *Zweifel. — 2) m. N. pr. eines mythischen Wesens MBh. 1,67,78.

द्वापरच्छन्दस् n. Pl. *eine best. Klasse von Metren.*

द्वापरस्तोम m. Pl. Bez. *bestimmter* Stoma.

द्वापू Maitr. S. 1,4,2 (= Çat. Br. 3,7,4,10) fehlerhaft für द्वा यू. Vgl. त्रयो यवाः u. s. w. im Comm. zu Kâtj. Çr. 6,4,3.

द्वार f. 1) *Thor, Thür, Eingang* oder *Ausgang* überh. दक्षिणे द्वारि R. 6,13,27 fehlerhaft für द° द्वारे. — 2) *Hinterthür, Ausweg* (in übertr. Bed.) Mṛkkh. 138,1. — 3) *Weg, Mittel.* °द्वारा *vermittelst, durch.*

द्वार 1) n. (einmal m.; adj. Comp. f. आ) *a) Thor, Thür, Eingang, Ausgang, Oeffnung* (insbes. die verschiedenen des Körpers). — *b) Zugang —, Weg zu, Mittel zur Erreichung von* (Gen. oder im Comp. vorangehend, ausnahmsweise auch Dat.) द्वारेण: *dadurch,* °द्वारेण *vermittelst, durch, zufolge.* Am Ende eines adj. Comp. *vermittelt durch.* — 2) f. द्वारी *Thür.*

द्वारक 1) n. *Thor, Thür.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *vermittelt durch.* — 3) f. आ und द्वारिका (ausnahmsweise) N. pr. der Residenz Kṛshṇa's. द्वारकामाहात्म्य n. und द्वारिका° (Bühler, Rep. No. 63).

*द्वारकण्टक m. 1) *Thürriegel.* — 2) *Thürflügel.*

*द्वारकपाट m. n. *Thürflügel.*

द्वारकादास m. N. pr. eines Mannes.

द्वारकानाथयज्वन् m. N. pr. eines Commentators des Çulbasûtra.

*द्वारकेश m. Bein. Kṛshṇa's.

द्वारता f. Nom. abstr. von द्वार 1) *b).* °तां गम् *zur Veranlassung werden, V. sein* Kâd. 214,7.

°द्वारत्व n. *das Vermitteltwerden.*

द्वारदर्शिन् m. *Thürsteher.*

द्वारदारु und द्वारदारु m. *Tectona grandis* Bhâvapr. 1,227 nebst v. l.

द्वारनायक m. *Thürhüter, Kämmerer.*

द्वारप m. *Thürhüter.*

द्वारपक्ष m. *Thürflügel, Thür* Âçv. Gṛhj. 4,6,7.

द्वारपक्षक m. dass. उभयतश्च °कयोः so v. a. *an beiden Seiten der Thür* Kâd. 79,9.

द्वारपट्ट m. dass.

द्वारपति m. *Thürhüter, Kämmerer.*

द्वारपाल 1) m. *a) Thür —, Thorhüter* MBh. 2,28, 8. — *b)* Beiw. verschiedener Jaksha und mit solchen in Verbindung stehender heiliger Orte. — 2) *f. ई *Thürhüterin.*

द्वारपालक 1) m. *Thürhüter.* — 2) f. °लिका *Thürhüterin* Kâd. 242,14.

*द्वारपालिक m. Metron. von द्वारपाली.

*द्वारपिण्डी f. *Thürschwelle.*

द्वारपिधान n. *Riegel am Thor, Thürriegel* Mâlav. 32.

द्वारफलक n. *Thürflügel* Çâṅkh. Gṛhj. 3,3.

द्वारबन्धावरण Adj. *der sich hinter Thür und Riegel verbirgt* Hariv. 3493.

*द्वारबलिभुज् m. *Ardea nivea.*

द्वारबाहु m. *Thürpfosten.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hariv. 3,117,21.

*द्वारयन्त्र n. *Thürriegel.*

द्वाररक्षिन् m. *Thürhüter.*

द्वारलक्षणपटल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्वारवंश m. *der Querbalken einer Thür* Mân. Gṛhj. 2,15.

द्वारवती f. N. pr. der Residenz Kṛshṇa's. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*द्वारवृत्त n. *schwarzer Pfeffer.*

द्वारशाखा f. und *द्वारस्तम्भ m. *Thürpfosten.*

द्वारस्थ 1) Adj. (f. आ) *an der Thür —, am Thor stehend* 157,31. — 2) m. *Thürsteher.*

द्वारस्थित Adj. = द्वारस्थ 1) Paṅkad.

द्वाराधिप und द्वाराध्यक्ष m. *Thürhüter, Kämmerer.*

द्वारापिधान n. = द्वारपिधान.

द्वारावती f. = द्वारवती.

द्वारिक m. 1) *Thürhüter, Kämmerer.* — 2) *N. pr. eines Dieners des Sonnengottes.

द्वारिन् m. *Thürhüter.* Mit einem n. verbunden auch n.

द्वारी Adv. mit कर् *als Vermittler gebrauchen* Mudrâr. 82,7 (136,14).

द्वार्य 1) Adj. (f. आ) *zur Thür gehörig, an der Th. befindlich.* — 2) f. आ *Thürpfosten* Vaitân.

द्वार्वती f. = द्वारवती.

द्वाविंश Adj. (f. ई) 1) *der 22ste.* — 2) *aus 22 bestehend.*

द्वाविंशति f. *zweiundzwanzig.* Das Gezählte im gleichen Casus 24,22.

द्वाविंशतितम Adj. *der 22ste.*

द्वाविंशतिधा Adv. *22fach.*

द्वाविंशतिरात्र n. *eine 22tägige Feier.*

द्वाविंशतिशत n. *hundertzweiundzwanzig.*

द्वाविंशतिशततम Adj. *der 122ste.*

द्वाविंशत्यक्षर Adj. *22silbig.*

द्वाषष्ट 1) *der 62ste.* — 2) *mit 62 verbunden, + 62.*

द्वाषष्टि f. *zweiundsechzig.*

द्वाषष्टितम Adj. *der 62ste.*

द्वासप्तत Adj. *der 72ste.*

द्वासप्तति f. *zweiundsiebzig.* द्वासप्ततीष्टक Adj. *aus 72 Backsteinen bestehend.*

द्वास्थ und द्वास्थित s. द्वा:स्थ und द्वा:स्थित.

द्वा:स्थ 1) Adj. *am Thor —, an der Thür stehend.* — 2) m. *Thürsteher.*

*द्वा:स्थित und *°दर्शक m. *Thürsteher.*

1. द्वि° *zwei.*

2. द्वि (!) n. Sg. *Tage.*

द्वि:पक्ष s. द्विष्पक्ष.

1. द्विक Adj. 1) *aus zwei bestehend.* — 2) *zwei* 218,18 (= Râgat. 1,56). Ind. St. 8,426. — 3) **zum zweiten Mal erfolgend* (यज्ञ). — 4) *um zwei vermehrt.* शत n. *hundertundzwei, d. i. zwei Procent.*

2. द्विक m. 1) *Krähe* zu Spr. 5940. Vâmana 5,1,15. — 2) **Anas Casarca.*

*द्विकंस Adj. P. 6,2,122, Sch.

*द्विककार m. *Krähe.*

*द्विककुद् m. *das zweihöckrige Kamel.*

द्विकपाल Adj. 1) *auf zwei Schüsseln vertheilt* Çat. Br. 5,3,1,8. — 2) *aus zwei Schädelknochen bestehend* Çat. Br. 10,5,1,12.

*द्विकपृष्ठ m. *das zweihöckrige Kamel.*

*द्विकार Adj. (f. ई) P. 3,2,21, Sch.

द्विकारणी f. *die Diagonale eines Quadrats* Çulbas. 1,46.

द्विकर्मक Adj. *zwei Objecte habend, zwei Accusative bei sich habend* 238,20.

*द्विकाण्ड Adj. 1) (f. ई) *aus zwei Strängen bestehend* (Strick). — 2) (f. आ) *zwei* काण्ड 1) *f) enthaltend.*

*द्विकार्षापण und *°णिक Adj. *zwei* Kârshâpaṇa *werth.*

*द्विकुब्ज Adj. *mit zwei Buckeln versehen.*

*द्विकुलिज (f. आ und ई), *°कुलिजिक (f. ई) und *°कुलिजीन (f. आ) *zwei* Kuliga *(ein best. Hohlmaass) enthaltend.*

द्विकूबर Adj. *zwei Deichseln habend* Bhâg. P. 4,26,2.

*द्विकोडविक Adj. *zwei* Kuḍava *enthaltend* P. 7,3,17, Sch.

द्विक्रम m. *ein zweigliedriger* Krama 11).

*द्विखारीक Adj. *zwei* Khârî *enthaltend.*

द्विखुर Adj. *zwei, d. i. gespaltene Hufe habend* Comm. zu Taitt. Âr. 3,11,12.

द्विगत् m. N. pr. eines Bhârgava.

द्विगत Adj. *zweideutig* Ind. St. 13,483.

द्विगव Adj. *mit zwei Rindern bespannt* Parâç. 2,3.

द्विगु m. *ein Compositum, dessen erstes Glied ein Zahlwort ist.*

द्विगुण und द्विगुणी Adj. (f. आ) *doppelt, zweifach, zweimal so gross, — viel u. s. w., — als* (Abl. 211, 27. im Comp. vorangehend M. 8,59. 139), *zweifach zusammengelegt.* द्विगुणो बकुलतर इव *zweimal so dick.* द्विगुणतर = द्विगुण Kâd. 37,1. 83,6. द्विगुण° (Chr. 86,14), द्विगुणतरम् (293,10) und द्विगुणतर° (312,4) Adv. द्विगुणता f. und द्विगुणत्व n. Nom. abstr.

द्विगुणय्, यति *verdoppeln, mit zwei multipliciren.* °गुणित *verdoppelt, doppelt umgelegt* 321,5. Mṛicch. 1,1.

*द्विगुणा Adv. mit कर् *zweimal pflügen* P. 5,4,59.

*द्विगुणाकर्ण Adj. *ein durch einen Einschnitt doppelt gewordenes Ohr habend* (Vieh).

द्विगुणाय्, °यते *sich verdoppeln* Kâd. 2,31,22.

द्विगुणी Adv. 1) mit कर् *verdoppeln, doppelt umlegen, úmschlingen, umschlingen* Çiç. 1,62. Kâd. 112,8. 134,9. 161,16. 230,9. Harshaṅ. 82,12. Comm. zu Mṛicch. 1,1. — 2) mit भू *verdoppelt —, zweimal so gross —, — heftig u. s. w. werden* Kâd. 187,4. 2,60,21.

द्विगूढ n. *eine Art von Gesang.*

द्विगोत्र Adj. *zwei Familien angehörig* Baudh.

द्विचक्र m. N. pr. eines Dânava. Richtig द्विवक्त्र.

द्विचतुरश्रक m. *eine best. Stellung.*

द्विचतुर् Adj. Pl. *zwei oder vier.*

द्विचत्वारिंश m. *der 42ste.*

*द्विचत्वारिंशत् f. *zweiundvierzig.*

द्विचत्वारिंशिक Adj. fehlerhaft für द्विचा°.

द्विचन्द्र Adj. *zwei Monde habend* Vidḍh. 76,13.

द्विचरण Adj. *zweibeinig.*

द्विचात्वारिंशिक Adj. *aus 42 bestehend.*

द्विचूड Adj. (f. आ) *mit zwei Wulsten versehen* (Backstein).

द्विज 1) Adj. *zweimal geboren, — zur Geburt kommend.* — 2) m. *a) ein in die Religionsgemeinde aufgenommener Arier, ein Mitglied der drei oberen Kasten,* insbes. *ein geweihtes* und in engster Bed. *ein geweihter Brahman* und *Brahman* überh. — *b) Vogel.* — *c) Zahn.* — *d) *Koriander* oder *Xanthoxylum alatum* Râgan. 11,187. — 3) f. आ *a) Piper aurantiacum* Râgan. 6,113. Bhâvapr. 1,192. — *b) *Clerodendrum Siphonanthus.* — *c) *Weihrauch.*

*द्विजकुत्सित m. *Cordia latifolia* und *Myxa.*

*द्विजकेतु m. *eine Citronenart.*

द्विजच्छत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

द्विजजेतर् m. N. pr. eines Brahmanen.

द्विजत्व n. *der Stand eines Brahmanen.*

*द्विजदास m. *ein Çûdra.*

द्विजदेव m. *ein Brahman, ein Ṛshi* Bhâg. P. 3, 1,23. 5,5,22.

द्विजन्मन् 1) Adj. *eine doppelte Geburt, Geburtsstätte, Beschaffenheit habend.* — 2) m. *a) ein Mitglied der drei oberen Kasten,* insbes. *ein Brahman.* — *b) *Vogel.* — *c) *Zahn.*

*द्विजपति m. *der Mond.*

*द्विजप्रपा f. = आलवाल 1).

*द्विजप्रिय 1) m. *eine Art* Khadira Dhanv. 1,8. — 2) f. आ *die* Soma-*Pflanze* Râgan. 3,86.

द्विजबन्धु m. *ein nicht geweihtes Mitglied der drei oberen Kasten, der den Namen eines* द्विज *trägt, der That nach es aber nicht ist.*

द्विजब्रुव Adj. *sich fälschlich einen Brahmanen nennend.*

द्विजमय Adj. (f. ई) *aus Brahmanen gebildet, — bestehend.*

द्विजमल्ल m. N. pr. eines Mannes.

द्विजमुख्य m. *ein Brahman.*

द्विजराज m. 1) *der Mond* Hemâdri 1,777,18. — 2) **Kampfer.* — 3) *Bein. *a)* Garuḍa's. — *b)* des

Schlangendämons Ananta.

द्विजराजोदय m. Titel eines Werkes.

द्विजरोपणी f. Bez. *gewisser Pillen* Rasendraḱ. 153.

द्विजर्षभ m. *ein Brahman.*

द्विजर्षि m. *ein priesterlicher Weiser,* = ब्रह्मर्षि VP. 4,11,1.

द्विजलिङ्गिन् 1) Adj. *die äussern Zeichen eines Brahmanen tragend.* — 2) *m. *ein* Kshatrija.

द्विजवर m. *ein Brahman* 48,1.

द्विजवाहन Adj. *auf einem Vogel* (Garuḍa) *reitend;* m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*द्विजव्रण m. *Zahngeschwür, —geschwulst.*

*द्विजशप्त m. *Dolichos Catjang.*

द्विजश्रेष्ठ m. *ein Brahman* 47,8.

द्विजसत्तम m. dass. 57,30.

*द्विजसेवक m. *ein Çûdra.*

*द्विजस्नेह m. *Butea frondosa.*

द्विजा Adj. *zweimal —, doppelt geboren.*

द्विजाग्र्य m. *ein Brahman.*

*द्विजाङ्गिका und *द्विजाङ्गी f. *eine best. Pflanze.*

द्विजाति 1) Adj. *zwei Geburten habend.* — 2) m. *a) ein Mitglied der drei oberen Kasten,* insbes. *ein Brahman.* — *b) *Vogel.*

द्विजातिमुख्य m. *ein Brahman.*

द्विजातिसात् Adj. mit कर् *Etwas* (Acc.) *Brahmanen schenken.*

*द्विजातीय m. *Maulthier, Maulesel.*

द्विजानि Adj. *zwei Weiber habend.*

द्विजाम्बा f. N. pr. einer Fürstin B. A. J. 4,112.

द्विजाय्, °यते *zu einem Brahmanen werden, als Br. wiedergeboren werden* Hemâdri 1,485,4.

*द्विजायनी f. *die um die Schulter getragene Schnur des geweihten Brahmanen.*

*द्विजालय m. *Baumhöhle.*

द्विजिह्व 1) Adj. *zweizüngig* (eig. und übertr). Nom. abstr. द्विजिह्वता f. und द्विजिह्वत्व n. — 2) m. *a) Doppelzunge* (eine best. Krankheit der Zunge). — *b) Schlange.* — *c)* N. pr. eines Rakshas.

द्विजी Adv. mit भू *sich zum Brahmanen machen* Ind. St. 14,153.

द्विजेन्द्र m. 1) *ein Brahman* 63,13. — 2) *der Mond.* — 3) Bein. Garuḍa's Suparn. 7,3.

*द्विजेन्द्रक m. *eine Citronenart.*

*द्विजेश m. *der Mond.*

द्विजेश्वर m. 1) *ein Brahman.* — 2) *der Mond.* — 3) Bein. Çiva's.

द्विजोत्तम m. *ein Brahman.*

*द्विजोपासक m. *ein Çûdra.*

*द्विज्या f. *Sinus.*

*द्विज्यामार्ग m. *eine horizontale Linie.*

द्विषिन् Adj. *mit dem Feinde in geheimem Einverständniss stehend;* m. *Verräther.*

द्विष m. Bez. *des* Visarga und *der* Svâhâ.

द्विष् m. N. pr. 1) eines vedischen Gottes. — 2) eines Ṛshi.

*द्विषत्त्र Adj. Mahâbh. 4,67,*b.*

द्विषय 1) Adj. *a) aus zwei bestehend, zweitheilig, zweifach, doppelt.* — *b)* Pl. *zwei* (wenn die beiden Theile als Pl. gedacht werden). — 2) n. *Paar.*

*द्विषवन m. N. pr. eines Mannes. Vgl. द्वैषवन.

द्विषा Adv. *ebenso, gleichmässig, so auch.*

1. द्वितीय 1) Adj. (f. आ) *der zweite.* तस्माद्द्वितीयो वा तृतीयो वा so v. a. *sein Sohn oder sein Enkel.* °यम् Adv. *zweitens, zum zweiten Mal* 37,12. 38,8. — 2) m. *a) Begleiter, Genosse, Gefährte, Freund.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *begleitet von, verbunden —, versehen mit.* — *b) Feind.* — *c) *Sohn;* vgl. u. 1). — *d) der zweite Laut in einem* Varga, *die dumpfe Adspirata.* — 3) f. आ *a) Begleiterin, Gefährtin* 134,8. — *b) *Gattin.* — *c) der zweite Tag im Halbmonat* 319,16 (im Prâkrit). — *d) die Endungen des zweiten Casus, Accusativ, ein im Accusativ stehendes Wort.*

2. द्वितीय 1) *Adj. *die Hälfte ausmachend.* भाग m. *Hälfte.* — 2) n. *Hälfte.*

द्वितीयक Adj. 1) *der zweite* Agni-P. 27,14. — 2) *zum zweiten Male erfolgend* (श्राद्ध). — 3) *jeden zweiten Tag wiederkehrend* (Fieber).

*द्वितीयकुलधारक m. *Sohn* Gal.

द्वितीयतन्त्र n. Titel eines Werkes.

द्वितीयताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 207.

*द्वितीयत्रिफला f. *die zweite Verbindung von drei Früchten: Weintrauben, Datteln und die Früchte der Gmelina arborea.*

द्वितीयत्व n. Nom. abstr. zu 1. द्वितीय 1) Maitr. S. 3,6,4.

द्वितीयवत् Adj. *einen Genossen habend, — an* (Instr.).

*द्वितीयवयस् Adj. *im zweiten Lebensalter stehend.*

द्वितीयस्वर 1) Adj. *den zweiten Ton habend* Sâmhitopan. 22,4. — 2) n. Name eines Sâman.

*द्वितीया Adv. mit कर् *zum zweiten Male pflügen.*

*द्वितीयाभा f. *Curcuma aromatica* oder *eine andere Species.*

*द्वितीयिक Adj. = द्वितीयो वृद्ध्यादिरस्मिन्दीयते.

द्वितीयिन् Adj. *im zweiten Range stehend, die Hälfte als Antheil empfangend* Comm. zu Njâyam. 3,7,26.

द्वित्र (f. आ) und द्वित्रि (ausnahmsweise) Adj. Pl. *zwei oder drei.*

द्वित्रयस्त्रिंशत् f. *zweimal dreiunddreissig* Lâṭj. 8,6,19.

द्वित्रिचतुरम् Adv. *zwei-, drei- oder viermal* Benf. Chr. 193,8.

द्वित्रिचतुष्पञ्चक Adj. *um zwei, drei, vier oder fünf vermehrt.* शत n. so v. a. *zwei, drei, vier oder fünf Procent* Jâǵñ. 2,37.

द्वित्रिवेणु Adj. *mit zwei* त्रिवेणु *versehen* MBh. 7, 36,31.

द्वित्व n. 1) *Zweizahl.* — 2) *Zweiheit, der Begriff Zwei.* — 3) *Dual* 234,29. — 4) *Verdoppelung, Reduplication.*

द्वित्वत्व n. *das der Begriff Zwei Sein.*

*द्विदण्डि Adv. *Stock gegen Stock* (kämpfen).

*द्विदण्डिन् m. *eine Art Bettler* (buddh.).

*द्विदत्त m. N. pr. eines Mannes. Vgl. द्वैदत्त.

*द्विदत्त् Adj. (f. °दती) *zweizähnig* (als Bez. des Alters).

*द्विदत्त m. *Elephant* Gal.

द्विदल 1) Adj. *in zwei gespalten* Comm. zu Gobh. 1,7,21. *gabelförmig* Hariv. 15522. 15599. — 2) m. oder n. *a) Gabel* Hariv. 15533. — *b)* wohl *Hülsenfrucht* Hem. Joc. 3,7. — 3) *f. आ *Bauhinia tomentosa.*

*द्विदश Adj. Pl. *zwanzig.*

*द्विदाम्नी Adj. f. *mit zwei Stricken angebunden.*

द्विदिव m. *eine best. zweitägige Feier.*

द्विदेवत 1) Adj. *zwei Gottheiten geweiht, — gehörig.* — 2) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

द्विदेवत्य 1) Adj. = द्विदेवत 1). — 2) m. *ein solcher Bechervoll.*

*द्विदेह m. Bein. Gaṇeça's.

*द्विदैवत्या f. = द्विदेवत 2).

*द्विद्रोण n. Sg. *zwei* Droṇa *genannte Hohlmaasse.* Instr. *zu je solchem Maasse* 230,9.

द्विध Adj. (f. आ) *gegabelt.*

द्विधा Adv. *zweifach, in zwei Theile, —Theilen, auf zwei Arten.* Mit कर् *in zwei Theile theilen,* mit भू und गम् *sich theilen, —trennen, zerbrechen* Bâlar. 158,17.

*द्विधाकरण n. *das Zerlegen in zwei Theile, Spalten.*

द्विधाकार Adj. *von zweierlei Art* Spr. 3022.

*द्विधागति m. *Krebs.*

द्विधातु 1) Adj. *zweitheilig* (eine Composition) S. S. S. 120. — 2) *m. Bein. Gaṇeça's.

*द्विधात्मक n. *Muskatnuss.*

द्विधार Adj. (f. आ) *zwei Strahlen* (Wassers) *bildend* RV. 10,30,10.

*द्विधालेप्य m. *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,92.

द्विधूर्वक् m. *ein Zugochs, der das zweite Jahr*

Dienste thut, Lîlâv. 50.

द्विनयनी f. *die beiden Augen* Naish. 5,126.

द्विनवकृत्वस् Adv. *achtzehnmal.*

द्विनवत Adj. *der 92ste.*

द्विनवति f. *zweiundneunzig.*

द्विनवतितम Adj. *der 92ste.*

द्वि॰नामन् Adj. (f. द्वि॰नाम्नी) *zweinamig.*

द्विनाराशंस Adj. *zweimal mit den* Nârâçañsa *genannten Bechern versehen* Ait. Br. 2,24,3.

द्विनिधन n. ॰नमायास्यम् Name eines Sâman.

*द्विनिष्क und *॰नैष्किक Adj. *zwei* Nishka *werth.*

द्विनेत्र Adj. *zweiäugig* Pañkad.

द्विनेत्रभेदिन् Adj. *Jmd beide Augen ausschlagend* Jâgñ. 2,304.

द्विप m. 1) *Elephant.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Bez. *der Zahl acht* Ganit. Bhagañ. 5. — 3) **Mesua ferrea* Ratnam. 132.

द्वि॰पक्ष Adj. (f. आ) *mit zwei Seitenpfosten versehen* AV. 9,3,21.

द्विपञ्चदयसाङ्गुल Adj. *zehn Daumenbreiten hoch* u. s. w. Hemâdri 1,190,22. 191,2.

द्विपञ्चमूल n. (Kâraka 6,13) und ॰मूली f. = द्वि-शमूल.

द्विपञ्चविंश n. Du. *zwei mal fünfundzwanzig.*

द्विपञ्चाश 1) Adj. *der 52ste.* — 2) n. Du. *zweimal fünfzig.*

द्विपञ्चाशत् f. *zweiundfünfzig.*

द्विपञ्चाशत्तम Adj. *der 52ste.*

*द्विपण्य Adj. *zwei* Paṇa *werth.*

*द्विपत्रक m. *ein best. Knollengewächs.*

द्विपत्नीक Adj. *zwei Frauen habend* Comm. zu Njâjam. 9,3,8.

द्विपथ 1) *m. *ein Ort, wo zwei Wege zusammenkommen.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

द्वि॰पद् und द्वि॰पद् (stark ॰पाद्) 1) Adj. *a) zweifüssig;* m. *der Zweifüssige, der Mensch;* n. (Acc. द्वि॰पाद्) *das Geschlecht der Zweifüssigen, die Menschen.* — *b*) Adj. (f. द्विपाद् und द्वि॰पद्दी) *zweistollig.* — 2) m. *ein Metrum von zwei* Pada. — 3) f. द्विपदी *a) ein best. Metrum.* — *b) ein Liedchen in diesem Metrum* Kâd. 99,9.

1. द्विपद् n. Sg. *eine Verbindung von zwei Wörtern.*

2. द्वि॰पद् 1) Adj. (f. आ) *a) zweifüssig.* — *b) zwei Felder einnehmend* Agni-P. 40,6. Hemâdri 1,651, 12. 652,19. — *c) zweistollig.* — *d) binomisch.* — *e) zwei Wörter enthaltend.* — 2) m. *a) das zweifüssige Geschöpf, der Mensch.* — *b) ein Backstein von der Länge von zwei* Pada Çulbas. 3,34. 38. — *c*) Bez. *bestimmter Zodiakalbilder.* — 3) f. आ *a) eine Strophe von zwei Stollen.* — *b*) **eine Art Jasmin* (!). — 4) n. *ein best. Metrum.*

द्विपदपति m. *Fürst, König* Bhâg. P. 4,31,22.

द्विपदान n. *der Brunstsaft eines Elephanten* Ragh. 13,20.

द्विपदान्तर Adj. रथंतर n. Name eines Sâman.

द्विपदिका f. 1) *=द्वौ पदौ in der Verbindung ॰कां दर्शितः und ॰कां व्यवसृजति. — 2) *ein best. Metrum.* — 3) *eine best. Singweise.*

द्विपदीखण्ड m. n. *eine best. Strophenform* 292, 33. 293,20. Kathâs. 55,127.

द्विपपति m. *ein stattlicher, ausgewachsener Elephant* 321,3. Spr. 5789.

*द्विपमद् m. *der Brunstsaft eines Elephanten.*

*द्विपरि Adv. *mit Ausnahme zweier* (Würfel u. s. w.) P. 2,1,10, Sch.

*द्विपर्णी f. *wilder Judendorn.*

द्विपशु Adj. *wobei zwei Thiere geopfert werden* Âçv. Çr. 12,7,14. Nom. abstr. ॰त्व n. Comm. ebend.

*द्विपात्र n. Sg. *ein Paar Gefässe.*

द्वि॰पाद् Adj. (f. ई) *zweifüssig.*

द्विपादिका f. *Duett.*

*द्विपाद्य Adj. *das Doppelte werth, — betragend.*

द्विपायिन् m. *Elephant.*

*द्विपाय्य Adj. P. 6,2,122, Sch.

द्विपारि m. *Löwe.*

द्विपास्य m. Bein. Gaṇeça's.

द्विपितर् Adj. *zwei Väter habend* Baudh.

द्विपितृक Adj. *zwei Vätern geltend.*

*द्विपुट 1) Adj. (f. ई) *doppelt zusammengelegt.* — 2) f. ई *eine Art Jasmin.*

द्विपुरुष 1) Adj. (f. आ) *zwei Manneslängen lang.* — 2) ॰षम् und ॰ष॰ Adv. *zwei Generationen hindurch.*

*द्विपृष्ठ m. N. pr. des 2ten Vâsudeva bei den Gaina.

द्विपेन्द्र m. *ein stattlicher, ausgewachsener Elephant* 97,21.

द्विपेन्द्रदान n. *der Brunstsaft eines Elephanten* Varâh. Bṛh. S. 69,16.

द्विपौरुष Adj. (f. ई) = द्विपुरुष 1) Ind. St. 10,284.

*द्विप्रतिक Adj. *zwei* Kârshâpaṇa *werth.*

द्वि॰प्रतिष्ठ Adj. *zweibeinig.*

द्विप्रवाचन Adj. *eine Doppelbezeichnung führend.*

द्विप्रव्राजिनी Adj. f. *zwei Männern nachlaufend* Âçv. Gṛhj. 1,5,5.

द्विप्रेष Adj. *zwei Aufforderungen ergehen lassend* Ait. Br. 6,14,3.

द्वि॰बन्धु m. N. pr. eines Mannes.

द्वि॰बर्कृमन् Adj. *einen doppelten Gang —, eine doppelte Bahn habend.*

द्वि॰बर्कृस् Adj. (auch n. und Adv. ॰कृताम्) *doppelt dicht, — dauerhaft, — stark, — tüchtig, doppelt* überh. und wie dieses und *duplex* im Gegensatz zu *einfach: dick, stark, gross* u. s. w.

द्विबाणी f. Sg. *zwei Pfeile* Naish. 7,27. 36.

द्विबाहु Adj. *zweiarmig;* m. *der Mensch.*

द्विबाहुक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

द्विबिन्दु m. *das Zeichen für den* Visarga.

द्विभल्लक n. *eine Art von Pfeilspitze.*

द्विभाग m. *die Hälfte* 219,22.

द्विभागधन n. *zweifache Habe* AV. 12,2,35.

द्विभात *Zwielicht.* Nom. abstr. ॰त्व n. Hem. Par. 13,45.

द्विभार्य Adj. *zwei Frauen habend* Kâtj. Varâh. Jogaj. 4,55.

*द्विभाव vgl. द्वैभाव्य.

द्विभुज Adj. (f. आ) *zweiarmig* Hemâdri 1,611,15.

*द्विभूम Adj. *zweistöckig.*

द्विभूमित Adj. *zwölf zählend* Râgan. 9,98.

द्विभौम Adj. *zweistöckig* Hemâdri 1,672,2.

*द्विमन्थ Adj. P. 6,2,122, Sch.

*द्विमय Adj. *mit zwei Theilen von* (Gen.) *vermischt.*

द्विमातर् Adj. *zwei Mütter habend.*

*द्विमातृज Adj. dass.

द्विमात्र Adj. 1) *doppelt so gross* Mân. Çr. 1,3,2 = Mân. Gṛhj. 2,2. — 2) *zwei Moren enthaltend.*

द्विमात्रा f. Sg. *zwei Moren.*

*द्विमार्ग m. (Gal.) und ॰मार्गी f. *Kreuzweg.*

*द्विमाष्य Adj. *zwei* Mâsha *wiegend* oder *werth.*

द्विमीढ m. N. pr. zweier Männer VP.²

द्विमुख 1) Adj. (f. ई) *zweimäulig.* Eine trächtige Kuh ist ॰खी, wenn das Kalb schon mit der *Schnauze* heraussteckt, Hemâdri 1,82,3. — 2) m. *a) ein best. Wurm.* — *b*) **eine Schlangenart.* — 3) *f. आ *a) Blutegel.* — *b) ein Krug mit zwei Schnauzen.*

*द्विमुखाहि und *द्विमुखोरग m. *eine Schlangenart.*

*द्विमुनि 1) Adj. *von zwei* Muni *herrührend.* — 2) n. Sg. *die zwei* Muni.

*द्विमुसलि Adv. *Keule gegen Keule* (kämpfen).

*द्विमूर्ध Adj. (f. ई) *zweiköpfig.*

द्वि॰मूर्धन् 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Asura.

द्वि॰यजुस् f. *ein best. Backstein.*

द्वियज्ञ m. *ein von zwei Personen dargebrachtes Opfer* Gaim. 6,1,22.

द्वियम n. *Zweitönigkeit* TS. Prât.

*द्वियमुनम् Adv. *beim Zusammenfluss der beiden* Jamunâ.

द्वियामी f. Sg. *zwei Nachtwachen, ein Zeitraum von sechs Stunden* Hem. Par. 2,504.

द्वियोध 1) Adj. *mit beiden Händen kämpfend.* v. l. °योधिन्. — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

द्वियोधिन् Adj. = द्वियोध 1) MBh. 2,24,15.

*द्विर m. = द्विरेफ.

द्विरंसक Adj. *zweischulterig.*

*द्विरथ und *द्विरथ्य Adj.

द्विरद 1) Adj. *zweizähnig.* — 2) m. *Elephant.* °पति m. *ein stattlicher, ausgewachsener E.*

द्विरदरत m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,2.

*द्विरदातक m. *Löwe.*

*द्विरदारति m. *das fabelhafte Thier* Çarabha.

*द्विरदाशन m. *Ficus religiosa.*

द्विरदास्य m. Bein. Gaṇeça's Bâlar. 94,2.

द्विरनुगान n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

द्विरभ्यस्त Adj. *zweimal wiederholt.*

द्विरभ्यासाकूपार n. Name eines Sâman.

द्विरशन n. *zweimaliges Essen am Tage.*

द्विरसन 1) *Adj. *zweizüngig.* — 2) m. *Schlange* Ind. St. 15,269.

द्विरागमन n. *die Heimkehr einer Neuvermählten in des Gatten Haus vom ersten Besuche des väterlichen Hauses.*

द्विराज्ञ् n. *Zweifürstenkampf.*

द्विरात्र 1) Adj. *zweitägig.* — 2) m. *eine zweitägige Feier.*

द्विरात्रीण Adj. *in zwei Nächten zu vollbringen.*

*द्विराप m. *Elephant.*

द्विरामुष्यायण Adj. = द्व्यामुष्यायण Når. 13,23.

द्विराषाढ m. *ein eingeschalteter* Âshâḍha-*Monat.*

द्विरिड Adj. *zweimal das Wort* इडा *enthaltend.*

पद्स्तोभ m. Name eines Sâman.

द्विरुक्त 1) Adj. *zweimal gesagt, wiederholt, verdoppelt, reduplicirt.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. — 2) n. *Wiederholung.*

द्विरुक्ति f. 1) *Wiederholung, Verdoppelung.* — 2) *doppelte Schreibweise.* °कोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

*द्विरुत्तर n. = मधुगुड Gal.

द्विरुदात्त Adj. *doppelt betont.*

द्विरूढा Adj. *zum zweiten Mal verheirathet.*

द्विरूप Adj. (f. आ) 1) *zweifarbig.* — 2) *in zwei Formen —, auf zwei Arten erscheinend, zweifach.* Subst. *ein Wort, das auf zweierlei Art geschrieben wird.* °कोश m. *ein Wörterbuch, das solche Wörter verzeichnet.*

द्विरूपता f. *Zweiförmigkeit.*

द्विरेतस् Adj. 1) m. *doppelt besamend* (Esel) Pâr. Gṛhj. 3,15,6. — 2) f. *doppelten Samen aufnehmend* (Stute). — 3) Bez. *einer Art Zwitter* Kâraka 4,20.

द्विरेफ m. (adj. Comp. f. आ) *eine Bienenart.*

*द्विरेफगणसंकुला f. *Rosa glandulifera* Dhanv. 5,81.

द्विरोष्ठ Adj. *zwei Labiale enthaltend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât.

द्विर्भाव m. 1) *Verdoppelung, Reduplication.* — 2) *doppeltes Wesen, List, Verstellung.*

द्विर्वचन n. *Verdoppelung, Reduplication.*

द्विर्भूक्त Adj. *zweifach erscheinend* MBh. 12, 348,57.

द्विलक्ष n. *eine Entfernung von zweimal hunderttausend* (sc. Joǵana) 173,2.

द्विलक्षण Adj. *zweifach, von zweierlei Art.*

द्विलय etwa *Doppeltempo.*

द्विवक्त्र 1) Adj. (f. आ) *zweimäulig, — gesichtig* Suparṇ. 28,1. — 2) m. N. pr. eines Dânava.

द्विवचन und °वचस् n. *Dual, die Casus- und Personalendungen des Duals.*

द्विवज्रक m. *eine sechzehneckige Säule.*

द्विवर्ण 1) Adj. *zweifarbig.* — 2) n. *Verdoppelung eines Consonanten.*

द्विवर्णरथ m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

द्विवर्ष Adj. (f. आ) *zweijährig.*

द्विवर्षक Adj. (f. °र्षिका) dass.

*द्विवर्षीण Adj. (f. आ) dass.

द्विवस्त्र Adj. *mit einem Ober- und Untergewand bekleidet* Mân. Gṛhj. 1,2.

द्विवाचिन् Adj. *Zwei bezeichnend, ein Suffix des Duals.*

द्विवार्षिक Adj. *zweijährig.*

*द्विवाहिका f. *Schwinge, Schaukel.*

*द्विविंशतिकीन Adj. *zwei Zwanziger werth.*

द्विविद् m. N. pr. eines Affen.

*द्विविदारि m. Bein. Vishṇu's.

द्विविध Adj. (f. आ) *zweifach, zweierlei.*

द्विविधा Adv. *zweifach.*

द्विविवाहिन् Adj. *mit Zweien durch Heirath verbunden.* Nom. abstr. °हिता f.

*द्विविस्त Adj. *zwei* Vista *wiegend.*

द्विवृषं Adj. *zwei Stiere habend* AV. 5,16,2.

द्विवेद Adj. *zwei* Veda *studirend, mit zwei* V. *vertraut.*

द्विवेदगङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

द्विवेदिन् Adj. = द्विवेद.

*द्विवेसरा f. *ein von zwei Maulthieren gezogener Wagen.*

*द्विवैस्तिक Adj. = द्विविस्त.

द्विव्रणीय Adj. *von den zweierlei Wunden handelnd* Suçr. 2,1,3. 8.

द्विशत 1) Adj. (f. ई) *a) in 200 bestehend, 200 betragend* MBh. 3,188,25. Hariv. 513. — *b) der 200ste.* — 2) f. ई *zwei Hunderte.* — 3) n. *a)* dass. — *b) hundertundzwei.*

*द्विशतक Adj. *200 werth* u. s. w.

द्विशततम Adj. *der 200ste.*

*द्विशतिका f. *ein Betrag von 200.*

द्विशतोत्तरसाहस्र Adj. (f. ई) *aus 1200 bestehend* Verz. d. Oxf. H. 28, *b*, N. 2.

*द्विशत्य Adj. = द्विशतक.

द्विशफ Adj. *zweihufig;* m. *ein zweihufiges Thier.*

*द्विशरीर m. Bein. Gaṇeça's.

द्विशस् Adv. *zu Zweien, paarweise.*

द्विशाख Adj. *zweiästig* Kauç. 90.

द्विशाखक Adj. (f. °खिका) *zweiästig, gegabelt* Cit. im Comm. zu Gṛhjâs. 1,28.

*द्विशाण und *°शाणय Adj. *zwei Çâṇa wiegend.*

द्विशाल 1) Adj. *zwei Hallen enthaltend.* — 2) n. *ein Haus mit zwei Hallen.*

द्विशिरस् Adj. *zweiköpfig* Pañkat. 251,24.

*द्विशीर्ष Adj. dass.

*द्विशीर्षक 1) Adj. dass. — 2) m. Bein. Agni's.

द्विशुक्ल Adj. = द्विशुक्लावत् R. 5,32,11.

द्विशुक्लावत् Adj. *zu zwei reinen Geschlechtern gehörend, lauter von Seiten des Vaters und der Mutter* (Comm.) R. ed. Bomb. 5,35,20.

*द्विशूर्प Adj. *zwei Çûrpa genannte Maasse enthaltend.*

द्विशूल Adj. (f. आ) *mit zwei Spiessen, gegabelt* Âpast. Çr. 7,8,3. 19,1. Comm. zu Kâṭj. Çr. 6,5,7.

द्विशृङ्ग Adj. (f. आ) *mit zwei Hörnern* oder *Spitzen versehen* Comm. zu Kâṭj. Çr. 6,5,7.

*द्विशृङ्गिका f. *eine best. Pflanze.*

*द्विशृङ्गिन् m. *ein best. Fisch.*

द्विश्रुति Adj. *zwei Intervalle umfassend* S.S.S. 26.

द्विःशमी Adj. f. *zwei* Çamjâ *lang* Kauç. 137.

1. द्विष्, द्वेष्टि und द्विष्टे 1) *abgeneigt sein, einen Widerwillen empfinden gegen Jmd* oder *Etwas, anfeinden, hassen, seinen Hass auslassen gegen;* mit Acc., seltener mit Dat. oder Gen. द्विषत् (f. द्विषती und *द्विषती) *abgeneigt, anfeindend, hassend;* m. *Feind.* द्विष्ट *a) verhasst, unangenehm.* — *b) abgeneigt, feindlich.* — 2) *anfeinden,* so v. a. *wetteifern —, es aufnehmen können mit* 251,2. — Mit अनु *seinen Hass auslassen gegen* (Acc.). — Mit परि in परिद्विषस्. — Mit प्र *eine Abneigung haben, anfeinden, hassen;* mit Acc. — Mit वि 1) Act. Med. *eine Abneigung haben, anfeinden, sich feindlich verhalten gegen* (Acc.). विद्विषत् *feindlich gesinnt,* m. *Feind.* विद्विषाण dass. Gaut. विद्विष्ट *a) verhasst.* — *b) feindselig gesinnt gegen* (Loc.).

— *c*) *in Feindschaft*, so v. a. *im Widerspruch stehend zu* (im Comp. vorangehend). — 2) Med. *sich gegenseitig abgeneigt sein, sich anfeinden.* — Caus. विद्वेषयति 1) *zu Feinden machen, unter sich verfeinden.* — 2) *Jmds* (Acc.) *Ekel erregen.* — Mit सम्, संद्विष्ट *angefeindet, gehasst.*

2. द्विष् (Nom. द्विट्) 1) f. *a*) *Anfeindung, Missgunst.* — *b*) *ein feindliches Wesen, Feind.* — 2) Adj. am Ende eines Comp. *feindlich gesinnt gegen, abgeneigt.* — 3) m. *Feind.*

द्विष 1) Adj. am Ende eines Comp. 1) *anfeindend, hassend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b*) *unangenehm für.* — 2) *m. *Feind.* — द्विषा s. bes.

द्विषंकित Adj. *zu zwei aufeinandergelegt* Tâṇḍya-Br. 17,1,15.

*द्विषण्डिक (!) m. *ein vor Wind und Kälte schützendes Kleidungsstück.*

*द्विषदा (!) f. *Polianthes tuberosa.*

*द्विषंतप Adj. *den Feind bedrängend, ihm zusetzend.*

द्विषंधि Adj. 1) *aus zwei Theilen zusammengesetzt.* — 2) *doppelten* (grammatischen) Saṁdhi *zulassend.*

द्विषष् Adj. Pl. *zweimal sechs, zwölf.*

द्विषष्ट Adj. *der 62ste.*

द्विषष्टि f. *zweiundsechzig.*

द्विषष्टितम Adj. *der 62ste.*

द्विषष्टिवाक्य n. Titel eines Werkes.

*द्विषा f. *Kardamomen.*

*द्विषाष्टिक Adj. *aus 62 bestehend, 62 werth* u. s. w.

द्विषाहस्र Adj. *aus zwei Tausend bestehend* TS. 5,6,8,2.

द्विसूक्त Adj. *zwei Sûkta habend.*

द्विसेण्य Adj. in अद्विसेण्य.

द्विष्ट 1) Adj. s. u. 1. द्विष्. Nom. abstr. °त्व n. *das Verhasstsein, Unangenehmsein* Naish. 6,106. — 2) *n. *Kupfer.*

द्विष्ठ Adj. 1) *an zwei Orten stehend, zwei Felder einnehmend* Agni-P. 40,9. Nom. abstr. °ता f. — 2) *zweideutig* Ind. St. 13,483.

द्विष्पक्व Adj. *aufgekocht, aufgewärmt* Gobh. 3,5,8.

1. द्विस् Adv. *zweimal.* *अह्नस्, *अह्ना oder *अह्नि *zweimal am Tage.*

2. द्विस् = द्विवस *Tag.*

*द्विसंवत्सरीण Adj. *in zwei Jahren vollbracht* u. s. w. P. 5,1,87, Sch.

द्विसंस्थ und द्विसंस्थित Adj. *auf zwei Feldern stehend* Agni-P. 40,8.10.

द्विसत्त्वलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*द्विसंधि Adj. = द्विषंधि.

द्विसंध्य Adj. *eine Morgen- und eine Abenddämmerung habend* Suçr. 1,7,16.

द्विसप्तत Adj. *der 72ste.*

द्विसप्तति f. *zweiundsiebzig.*

द्विसप्ततितम Adj. *der 72ste.*

द्विसप्तधा Adv. *in 14 Theile, —Theilen.*

द्विसप्तन् Adj. Pl. *zweimal sieben, vierzehn.*

द्विसप्तसंख्याक Adj. dass. Paṅkad.

द्विसम Adj. *aus zwei gleichen Theilen bestehend, zwei gleiche Seiten habend.*

द्विसहस्र 1) *Adj. *2000 werth* u. s. w. — 2) n. *zwei Tausend.*

द्विसहस्राक्ष Adj. *2000 Augen habend*; m. Bein. des Schlangendämons Çesha.

*द्विसांवत्सरिक Adj. = द्विसंवत्सरीण.

*द्विसाप्ततिक Adj. *72 werth* u. s. w.

द्विसाहस्र Adj. (f. ई) 1) *aus 2000 bestehend.* — 2) *2000* Mârk. P. 54,11.

*द्विसीत्य Adj. *zweimal gepflügt.*

*द्विसुवर्ण Adj. *zwei* Suvarṇa *werth* u. s. w.

द्विसूर्य Adj. *zwei Sonnen habend* Kâd. 49,15.

*द्विसौवर्णिक Adj. = द्विसुवर्ण.

द्विस्तना und द्विस्तनी (Comm. zu Kâtj. Çr. 453, 18) Adj. f. *zwei Zitzen (Zapfen) habend.*

*द्विस्तावा Adj. f. *zweimal das gewöhnliche Maass überschreitend* (वेदि).

द्विस्थूण m. *eine best. Truppenaufstellung.*

द्विस्वर Adj. *zweisilbig* TS. Prât.

द्विःस्वर Adj. *doppelt betont.*

*द्विकन् m. *Elephant.*

*द्विकृत्य Adj. *zweimal gepflügt.*

द्विकृत्वस् Adv. *mit zwei* Havis *versehen.*

द्विकृस्त Adj. (f. आ) *die Länge von zwei Händen habend* Hemâdri 1,782,16. 825,1.

द्विकायन Adj. (f. ई) *zweijährig.* f. *आ von Leblosem.

द्विकिंकार n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

द्विकीन 1) Adj. *sächlichen Geschlechts.* — 2) n. *das sächliche Geschlecht.*

द्विकृतवत् Adj. *eine Herbeirufung von zwei Göttern enthaltend* Ait. Br.

द्विकृदया Adj. f. *schwanger.*

द्विकैतर m. *ein doppelter* Hotar.

द्वीड n. Name eines Sâman.

1. द्वीन्द्रिय am Anf. eines Comp. *zwei Sinnesorgane.*

2. द्वीन्द्रिय Adj. *zwei Sinnesorgane habend.*

द्वीप 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Insel, Sandbank im Flusse.* Nach dem kosmographischen System der Inder besteht die Erde aus 4, 7, 13 oder 18 *Inseln*, welche wie die Blätter einer Lotusblüthe um den Meru gelagert sind. अयं द्वीपः so v. a. जम्बूद्वीपः. Bharatavarsha zerfällt in 9 Dvîpa. — 2) m. *eine sichere Zufluchtsstätte, Retter in der Noth* Kâraṇḍ. 45,17. — 3) *Tigerfell. — 4) *Cubeben.*

*द्वीपकर्पूरक und *°कर्पूरज (Râgan. 12,70) m. *chinesischer Kampfer.*

*द्वीपकुमार m. Pl. *eine Klasse von Göttern bei den* Gaina.

*द्वीपखर्जुरी f. *eine Dattelart* Râgan. 11,91.

द्वीपच्छन्दिर N. pr. einer Oertlichkeit.

*द्वीपत्व n. = द्वीपखर्जुरी.

द्वीपराज m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,9.

द्वीपवत् 1) Adj. *inselreich.* — 2) *m. *a*) *Meer.* — *b*) *Fluss.* — 3) *f. °वती *a*) *Fluss.* — *b*) *die Erde.*

द्वीपशत्रु m. *Asparagus racemosus* Râgan. 4,118. Karaka 3,8.

*द्वीपसंभव 1) m. *a*) *Cubeben.* — *b*) *Vernonia anthelminthica.* — 2) f. आ *eine Dattelart.*

द्वीपान्तरवचा f. *Smilax China* Bhâvapr. in Mat. med. 264.

द्वीपिकर्णि m. N. pr. eines Fürsten.

द्वीपिका f. *Asparagus racemosus* Râgan. 4,118. Karaka 7,1.

द्वीपिन् 1) *Adj. *mit Inseln —, inselähnlichen Flecken versehen.* — 2) m. *Panther, Leopard* (*Tiger). Nom. abstr. °पिता f. und °पित्व n. — 3) f. °नी *a*) *Strom, Fluss, Meer* Bâlar. 71,11. — *b*) *eine best. Pflanze.*

*द्वीपिनख m. *Unguis odoratus.*

*द्वीपिशत्रु m. *Asparagus racemosus.*

द्वैपिन्य 1) Adj. *auf Inseln wohnend* u. s. w. — 2) *m. *a*) *Cubeben.* — *b*) *ein Krähenart.* — *c*) Bein. Vjâsa's. — 3) *f. आ *Asparagus racemosus* Râgan. 4,118.

*द्वीरावतीक Adj. *zwei* Irâvatî (Flüsse dieses Namens) *besitzend.*

द्वृच m. *eine Strophe von zwei Versen.*

द्वेधा Adv. *entzwei, in zwei Theile, — Theilen, zweifach, auf zwei Male.* °कृत *entzweigebrochen* Bâlar. 106,16.

द्वेधी Adv. = द्वेधा in °भूत AV. Paric. 50,8.

द्वेष m. (adj. Comp. f. आ) *Abneigung, Widerwille, Hass, —gegen* (im Comp. vorangehend). द्वेषं कर् *seinen Hass gegen Jmd* (Dat. oder Loc.) *an den Tag legen.*

द्वेषण 1) Adj. *eine Abneigung —, einen Widerwillen an den Tag legend, hassend, anfeindend.* — 2) *m. *Feind.* — 3) n. *Abneigung, Anfeindung, Hass, —gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

द्वेषणीय Adj. = द्वेष्य 1) Comm. zu Njâjam. 10, 2,20.

द्वेषपरिमुक्ता f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,13.

द्वेषपरिमोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,1.

द्वेषम् n. 1) *Abneigung, Widerwille, Anfeindung, Hass.* — 2) *ein Böswilliger, Hasser, Feind.*

द्वेषस्य Adj. (f. आ) *eine Abneigung an den Tag legend* 188,4.

द्वेषिन् 1) Adj. *eine Abneigung —, einen Widerwillen habend, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *anfeindend, hassend, zu schaden suchend.* — 2) m. *Feind* 177,1.

द्वेषोयवन (Maitr. S. 1,2,10) und द्वेषोयुत् Adj. *Anfeindung abwendend.*

द्वेष्टृ Nom. ag. *der eine Abneigung —, einen Widerwillen hat gegen* (im Comp. vorangehend), *Anfeinder, Hasser, Feind.*

द्वेष्टोस् Gen. Inf. zu 1. द्विष् Çat. Br. 2,3,4,6.

द्वेष्य 1) Adj. *wovor* oder *vor dem man eine Abneigung hat, widerlich, unangenehm, verhasst.* — 2) m. *Feind.* — 3) *n. *Muskatnuss* Gal.

द्वेष्यता f. und द्वेष्यत्व n. (Njâjam. 10,2,20. Bhâvapr. 3,40) *das Verhasstsein.*

द्वेष्यपापक Adj. *dem das Böse verhasst ist* MBh. 12,83,44.

द्वेसत Adj. *vom Nabel aufwärts und abwärts gleiches Maass habend* (Comm.)

*द्वै Indecl.

*द्वैकुलिञ्जिक Adj. (f. ई) *zwei* Kuliṅga (*ein best. Hohlmaass*) *enthaltend.*

द्वैगत n. Name eines Sâman.

*द्वैगुणिक 1) Adj. *der sich 100 Procent zahlen lässt.* — 2) m. *Wucherer.*

द्वैगुण्य n. *Verdoppelung, der doppelte Betrag* Gaut. Comm. zu Çiç. 3,76.

द्वैज्ञात Adj. *zu den Zweimalgeborenen gehörend, aus ihnen bestehend.*

द्वैत n. *Zweiheit, Dualität, Dualismus.*

द्वैतधात्त m. N. pr. eines Schülers Çaṁkarâ-kârja's.

द्वैतनिर्णय m., द्वैतपरिशिष्ट n. und द्वैतभाषण n. Titel verschiedener Werke.

द्वैतभृत m. Pl. *eine best. Schule.*

1. द्वैतवन m. Patron. Dhvasan's.

2. द्वैतवन 1) Adj. *zu* Dhvasan Dvaitavana *in Beziehung stehend.* — 2) n. *ein solcher Wald.*

द्वैतवाद m. *Dualismus.*

*द्वैतवादिन् m. *Dualist.*

द्वैतवैतथ्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

द्वैतसिद्धान्तसंग्रह m. Titel eines Werkes.

द्वैतिन् m. *Dualist* Çaṁk. zu Bâdar. 1,2,3.

*द्वैतीयक Adj. *jeden zweiten Tag wiederkehrend* (Fieber).

द्वैतीयीक Adj. *der zweite.* Nom. abstr. °ता f.

*द्वैदत्ति m. Patron. von द्विदत्त.

द्वैध 1) Adj. *getheilt, zweifach, doppelt.* °म् Adv. *in zwei Theile, —Theilen.* — 2) n. *a) Zweiheit, doppeltes Vorhandensein, das Auseinandergehen, Verschiedenheit, Zweitheilung, Doppelwesen, Spaltung —, Trennung in zwei Theile, Zwiespalt, Streit.* — *b) Theilung der Streitkräfte.*

द्वैधी Adv. mit भू 1) *in zwei Theile auseinander gehen.* — 2) *in Zwiespalt gerathen.*

द्वैधीकरण n. *das Spalten.*

द्वैधीभाव m. 1) *Zweiheit, Doppelnatur.* — 2) *Theilung der Streitkräfte.* — 3) *Doppelwesen, doppeltes Spiel, Falschheit, Hinterlist.* — 4) *Zweifel, Ungewissheit.*

1. द्वैप Adj. (*f. ई) *auf einer Insel befindlich, dort wohnend* u. s. w. Comm. zu Çiç. 3,76.

2. द्वैप 1) Adj. *a) vom Panther —, vom Leoparden kommend.* — *b) *mit einem Panther- oder Leopardenfell überzogen.* — 2) *m. *Panther —, Leopardenfell.*

*द्वैपक Adj. *auf einer Insel wohnend* u. s. w.

द्वैपत्त und द्वैपत्त्य (MBh. 8,87,60) n. *zwei Parteien.*

1. द्वैपद् m. 1) *Wortpaar.* — 2) *ein Paar Versfüsse* Vaitân.

2. द्वैपद् Adj. von 2. द्विपद् 3) *a*).

द्वैपदशस् Adv. *Wortpaarweise.*

*द्वैपदिक Adj. mit 2. द्विपद् 3) *a) vertraut.*

द्वैपराक m. *eine best.* Trirâtra.

1. द्वैपायन m. *der Insulaner,* Bein. Vjâsa's.

2. द्वैपायन 1) Adj. *zu* 1. Dvaipâjana *in Beziehung stehend.* — 2) f. ई wohl N. pr. eines Flusses.

*द्वैपारायणिक Adj. *der zweimal Etwas durchgeht.*

द्वैप्य 1) Adj. *auf einer Insel wohnend, daher kommend.* — 2) *m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*द्वैभाव्य n. *doppeltes Wesen* u. s. w.

द्वैमत्य m. Patron. Auch Pl.

द्वैमातुर 1) Adj. *zwei Mütter habend.* भ्रातर् *Stiefbruder.* — 2) *m. *a)* Bein. Gaṇeça's. — *b)* Gârâsaṁdha's.

*द्वैमातृक Adj. *mit Regen und Flüssen gesegnet* Râgan. 2,10.

द्वैमास्य Adj. *zwei Monate während* Gaut.

*द्वैमित्रि Adj. *zwei Freunde zu Vätern habend.*

द्वैयक्कात्य n. Nom. abstr. von द्व्यक्काल Gaim. 5,4,23.

*द्वैयक्षिक Adj. *in zwei Tagen vollbracht* u. s. w. P. 5,1,87, Sch.

*द्वैयाह्नावक Adj. von द्व्याह्नाव.

द्वैयोग्य n. *eine Verbindung mit Zweien, eine Zugehörigkeit zu Zw.*

द्वैरथ 1) Adj. *a)* in Verbindung mit युद्ध oder n. mit Ergänzung von युद्ध *ein Zweikampf zu Wagen, Zweikampf* überh. — *b) über einen Zweikampf handelnd.* — 2) m. *der Gegner in einem Kampfe.*

द्वैराज्य n. 1) *eine unter zwei Fürsten getheilte Herrschaft.* — 2) *die Grenzen zweier Staaten, Grenze* überh. Naish. 8,59.

*द्वैरात्रिक Adj. *zweitägig, in zwei Tagen vollbracht* u. s. w. P. 5,1,87, Sch.

द्वैरूप्य Adj. *Zweiheit der Form, das Doppelterscheinen, Doppelwesen* Comm. zu Âpast. Çr. 5,11,4.

द्वैलिङ्ग्य n. *Zweigeschlechtigkeit.*

द्वैवचन Adj. *zum Dual gehörig.*

*द्वैवर्षिक Adj. (f. ई) *in zwei Jahren bevorstehend* u. s. w.

द्वैविध्य n. *Zweifachheit, zweifache Art* Kap. 6,9.

*द्वैशाण Adj. (f. ई) *zwei* Çâṇa *wiegend.*

*द्वैषणीया f. *eine Art Betelpfeffer.*

द्वैसंध्य (Conj.) n. *Morgen- und Abenddämmerung.*

*द्वैसमिक Adj. *zweijährig.*

*द्वैहायन n. *ein Zeitraum von zwei Jahren.*

1. द्व्यंश 1) m. Sg. *zwei Theile.* — 2) f. ई dass. Gaut.

2. द्व्यंश Adj. *zwei Antheile habend.*

द्व्यक्त 1) Adj. (f. ई) *zweiäugig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,51,17.

1. द्व्यक्षर n. Sg. *zwei Silben* TS. 1,6,11,1.

2. द्व्यक्षर (TS.) und द्व्यक्षर (Çat. Br.) 1) Adj. (f. आ) *zweisilbig.* — 2) n. *ein zweisilbiges Wort.*

द्व्यग्नि Adj. *zweimal das Wort* अग्नि *enthaltend* Ait. Br.

द्व्यङ्ग MBh. 9,1388 fehlerhaft für द्व्यङ्ग; द्व्यङ्ग ed. Bomb.

1. द्व्यङ्गुल n. *das Maass von zwei Daumenbreiten.* *द्व्यङ्गुल उत्कर्षम्, *द्व्यङ्गुलेनोत्कर्षम् und *द्व्यङ्गुलोत्कर्षम् Absol. P. 3,4,51, Sch.

2. द्व्यङ्गुल Adj. *das Maass von zwei Daumenbreiten habend.* °शृङ्ग Adj. als Bez. des Alters eines gehörnten Thieres.

*द्व्यञ्जल und *द्व्यञ्जलि n. *zwei Handvoll.*

द्व्यणुक n. *eine Verbindung von zwei Atomen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,11. Naish. 3,125. द्व्यणुकोदर Adj. (f. ई) so v. a. *überaus schmächtigen Leibes* 4,3.

द्व्यधिक Adj. (f. आ) *zwei mehr* Gaut.

द्व्यत्र Adj. (f. आ) *durch zwei Zwischenglieder getrennt* Gaut. Saṁhitopan. 27,3.

द्व्यभियोग m. *eine Anklage zweierlei Art* 212,12.

द्व्यर्थ Adj. (f. आ) *zwei Bedeutungen habend, doppelsinnig* Deçîn. 5,22. 23.

द्व्यर्ध Adj. *anderthalb.*

द्व्यशीत Adj. *der 82ste.*

द्व्यशीति f. *zweiundachtzig.*

द्व्यशीतितम Adj. *der 82ste.*

*द्व्यष्ट n. *Kupfer.*

द्व्यष्टसहस्र° *sechzehn Tausend.*

द्व्यष्टसाहस्र n. dass. Bhâg. P. 10,69,2.

1. द्व्यह् m. *ein Zeitraum von zwei Tagen.* Acc. *zwei Tage lang* Gaut. Abl. (217,25. 227,33) und Loc. (227,33) *nach zwei Tagen.* द्व्यहवृत्त Adj. *vor zw. T. geschehen* 241,27. *द्व्यहं तर्षम् und *द्व्यहतर्षम् Absol. *nachdem man Jmd zw. T. hat dürsten lassen,* *द्व्यहमत्यासम् und *द्व्यहात्यासम् Absol. *mit Ueberspringung von zw. T.* P. 3,4,57, Sch.

2. द्व्यह् 1) Adj. *zweitägig.* — 2) m. *eine zweitägige Feier.*

द्व्यहकाल Adj. (f. आ) *auf zwei Tage fallend* Comm. zu Gaim. 5,4,22.

*द्व्यहन् = 1. द्व्यह्. Loc. द्व्यह्नि.

द्व्यहीन Adj. *in zwei Tagen zu vollbringen* Lâṭj. 8,4,3. Nom. abstr. °त्व n. 8.

*द्व्यात्मायण m. gaṇa ऐषुकार्यादि.

द्व्यात्मक Adj. *eine doppelte Natur habend.* Pl. Bez. *der Zodiakalbilder Zwillinge, Jungfrau, Schütze und Fische.*

द्व्याधान n. *das Anlegen des heiligen Feuers durch zwei Personen* Gaim. 6,1,22.

द्व्यामुष्यायण m. *von Zweien abstammend, zu Zweien als* आमुष्यायण *sich verhaltend.*

द्व्यामुष्यायणक Adj. dass. Nâr. 13,23.

द्व्याम्नात Adj. *zweimal erwähnt* Gaim. 3,8,17.

*द्व्यायुष n. *ein doppeltes Lebensalter.*

द्व्याश्रयकोशवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 725.

(द्व्यास्य) द्व्यास्य, द्व्यास्यिन Adj. (f. आ) *zweimäulig* AV. 5,19,10. 8,6,22.

*द्व्याढव Adj. *zwei Tränken habend.*

द्व्याह्निक Adj. *über einen Tag wiederkehrend* (Fieber) Agni-P. 31,18.

द्व्युक्थ Adj. *zwei* Uktha *sprechend* Ait. Br.

द्व्युदात्त Adj. *doppelt betont; n. ein solches Wort.*

द्व्युदात्त m. *zwei in die Höhe gezogene Tonstellen habend* Tândja-Br. 5,7,4. 11,5,19.

द्व्यूरण Adj. (f. आ) *zwei Lämmer habend* 29,26.

द्व्येकात्तर Adj. (f. आ) *durch Zwei oder Eins getrennt.*

द्व्योग m. *Zweispänner.*

द्व्योपश Adj. (f. आ) 1) *mit zwei überschüssigen Silben versehen.* — 2) *mit zwei Hörnern versehen.*

1.°ध 1) Adj. *setzend, legend* u. s. w. — 2) f. °धा Nom. act. in तिरोधा u. s. w.

2.*ध 1) m. *a) Verdienst, Tugend.* — *b)* Bein. α) Brahman's. — β) Kubera's. — *c) die 6te Note.* — 2) n. *Besitz, Reichthum.*

°धक् Nomin. von 2. °दृघ् und 2. °दृक्.

*धकित् Indecl. = धिक्.

*धक्क्, धक्कयति (नाशने).

धन्तु Adj. = दृन्तु *brennend.*

धगद्धगिति (onomatop. mit इति) *knack!* Hem. Par. 11,156.

धगिति (onomatop. mit इति) *im Nu* Kâd. 2,90,13.

धट 1) m. *a) Wagschale* Hemâdri 1,192,22. 212, 23. 213,2. — *b) die Wage im Thierkreise.* — 2) f. ई *Lappen, ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.*

धटक 1) m. *ein best. Gewicht.* — 2) f. धटिका fehlerhaft für घटिका.

धटिन् m. als Beiw. Çiva's MBh. 12,10419 fehlerhaft für घटिन्.

धटोत्कच m. N. pr. eines Mannes. Wohl fehlerhaft für घटोत्कच.

धडिरव m. N. pr. eines Mannes.

*धण्, धणति (शब्दार्थ).

धत्तूर m. 1) *Datura alba* oder *Stechapfel* überh. Râgan. 10,17. Bhâvapr. 1,203. Spr. 7716. n. *die Frucht.* — 2) *Gold* Spr. 7716.

धत्तूरका f. = धत्तूर 1).

1. धन्, दधन्ति 1) *in Bewegung setzen, laufen machen.* Zu belegen nur दधन्वत्. — 2) *धान्ये. — Caus. धनयति, °ते 1) Act. Med. *in Bewegung setzen.* — 2) Med. *sich in Bewegung setzen, laufen.* — Mit प्र *hervorlaufen, — strömen, quellen.* Nur °दधन्युस् zu belegen.

2.*धन्, धनति *tönen* u. s. w.

धन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Kampfpreis,* sowohl *der für den Sieger in einem Wettkampfe ausgesetzte Lohn,* als auch *das dem Feinde Abgenommene, Beute.* Auch *Einsatz* und *Gewinn im Spiele.* कितं धनम् *der ausgesetzte Kampfpreis* und auch *der eröffnete Kampf.* धनम् mit भर् Med. *den Preis* oder *die Beute davontragen.* — 2) *Wettkampf.* धनम् mit जि Simpl. oder mit सम् *im Kampfe siegen* (aber auch *den Kampfpreis gewinnen*). — *c)* Sg. und Pl. *Werthgegenstand* überh.: *Geld, Gut, Habe, Vermögen, Besitz.* — *d) Lohn, Gabe.* — *e) Kapital* im Gegens. zu वृद्धि *Zinsen.* — *f)* = गोधन *Besitz an Kühen, Kuhheerde.* — *g) eine positive Zahl.* — *h) das zweite astrologische Haus.* — *i)* *= क्षेत्रपात्र. — 2) m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 12,242. Ind. St. 15,330.

धनक m. 1) **Geldgier.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

धनकपीवत् m. N. pr. v. l. für वन°.

धनकाम und धनकाम्य Adj. *geldgierig, habsüchtig.*

*धनकेलि m. Bein. Kubera's.

धनकोश m. *Geldschatz, ein Vorrath an Geld und andern Habseligkeiten* R. 2,36,7.

धनक्षय m. 1) *Verlust des Geldes, — Vermögens.* — 2) N. pr. eines Mannes.

धनगर्व m. N. pr. eines Mannes.

धनगिरि m. desgl. Hem. Par. 12,4.

धनगुप्त Adj. *der sein Geld verwahrt* (d. i. nicht verschenkt und nicht geniesst). Nom. abstr. °ता f. Richtig wäre गुप्तधन und °ता.

धनगोप्तर् Nom. ag. *sein Geld verwahrend, — hütend* (d. i. nicht verausgabend) Spr. 4956.

*धनच्छद m. *der numidische Kranich.*

धनजात n. Pl. *alle Arten von Werthgegenständen, Alles was Habe heisst.*

धनजित् 1) Adj. *a) Preise* oder *Beute gewinnend, siegreich.* — *b) Schätze gewinnend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

धनञ्जय 1) Adj. (f. आ) *Preise* oder *Beute gewinnend, siegreich im Kampfe.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b) ein best. Wind des Körpers, der die Ernährung bewirken soll,* 264,33. 265,10. — *c)* **Plumbago zeylanica.* — *d)* Bein. Arǵuna's, des 3ten Sohnes des Pâṇḍu. — *e)* **Terminalia Arunja* (अर्जुन) Râgan. 9,121. — *f) der neunte Tag des* Karmamâsa. — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. Pl. *die Nachkommen* Arǵuna's Âçv. Çr. 12,14,4.

धनञ्जयकोश m., °जयनाममाला f. und °जयनिघण्टु m. Titel von *Wörterbüchern.*

धनञ्जयविजय m. Titel eines Schauspiels Dh. V. 5,11.

धनञ्जयसंग्रह m. Titel eines Werkes.

धनतम n. *eine überaus reiche Gabe.*

धनतृप्ति f. *Genüge an Geld* Pañkat. 240,16. धनाप्ति v. l.

धनद 1) Adj. (f. आ) *Geld —, Reichthum verleihend, freigebig.* — 2) m. *a)* **Barringtonia acutangula.* — *b)* Bein. Kubera's. — *c)* **ein* Guhjaka. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Dieners des Padmapâṇi. — γ) verschiedener Männer Ind. St. 15,330. — δ) eines Affen. — ε) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *n. *eine Art Haus* Gal.

धनदण्ड m. *Geldstrafe.*

धनदतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

धनदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

धनदस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts.*

धनदा Adj. 1) *den Kampfpreis verleihend, Beute gebend.* — 2) *Schätze verleihend.*

*धनदादी f. *Guilandina Bonduc* Râǵan. 8,63.

धनदानुज्ञ m. Bein. Râvaṇa's.

धनदायिन् 1) Adj. *Lohn gebend, belohnend* Saṃbitopan. 30,3. — 2) *m. Bein. Agni's.

*धनदावास m. Bein. des Kailâsa.

धनदास्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges.*

धनदेव m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 10,4.

धनदेश्वर m. Bein. Kubera's.

धनदेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

धनधर्म m. = धनधर्मन् 1) VP.^{2} 4,212.

धनधर्मन् 1) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,212. — 2) n. प्रजापतेर्धनधर्मणी Name zweier Sâman Ârsh. Br.

धनधानी f. *Aufbewahrungsort für werthvolle Gegenstände* Taitt. Âr. 10,67.

धनधान्य *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

धननाश m. *Verlust des Vermögens* 163,20.

*धननेतर् m. *Fürst, König* Gal.

*धनंददा f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

धनपति m. 1) *Herr der Schätze, Beute* u. s. w. — 2) *ein reicher Mann.* — 3) * *Fürst, König* Gal. — 4) Bein. Kubera's. — 5) N. pr. eines Mannes. Auch °मिश्र und °सूरि.

धनपर Adj. (f. आ) *auf Geld erpicht* Vâmana 36,16.

धनपाल m. 1) *Schätzehüter.* — 2) * *Fürst, König* Gal. — 3) N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 12,10.

*धनपिशाचिका und *°पिशाची f. *Geldgier, Habsucht.*

*धनप्रिया f. *eine best. Pflanze.* Richtig धनप्रिया.

धनभक्त m. Pl. *Beute und Genüsse.*

धनमद m. *Geldstolz.*

धनमद्वत् Adj. *geldstolz* 177,30.

धनमित्र m. N. pr. verschiedener Männer.

1.*धनमूल n. *Kapital.*

2. धनमूल Adj. *im Reichthum wurzelnd, aus dem R. hervorgehend.*

धनमोक्ष m. N. pr. eines Mannes.

धनयौवनशालिन् Adj. *reich und jung* 126,21.

धनरक्ष Adj. *sein Geld hütend* (d. i. nicht verausgabend) zu Spr. 4956.

धनरक्षक m. Bein. Kubera's.

धनरूप n. *eine best. Art von Besitz* Gaut. 28,11.

धनर्च् und धनर्चि Adj. etwa *von Beute strotzend.*

धनलोभ m. *Geldgier, Habsucht.*

धनवत् 1) Adj. *reich;* m. *ein reicher Mann.* — 2) m. *das Meer.* — 3) f. °वती *a) das Mondhaus* धनिष्ठा. — *b)* N. pr. α) einer Vidjâdharî. — β) verschiedener Frauen.

धनवर्जित Adj. *arm* 168,11.

धनवृद्ध Adj. *reich an Gelde* Spr. 6866.

धनव्यय m. *Hingabe von Geld, — Schätzen* 110,17.

धनश्री f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 2,78.

धनसंचय m. und °न n. (Spr. 7555) *das Sammeln von Reichthümern.*

धनसंचयिन् Adj. *reich;* m. *ein reicher Mann.*

धनसनि Adj. *Beute —, Gaben —, Schätze gewährend* oder *gewinnend.*

धनसंपत्ति f. *Reichthum.*

धनसा Adj. = धनसनि.

धनसाति f. *das Erwerben von Schätzen* u. s. w.

धनसाधन n. *das Gewinnen von Reichthümern* Ind. St. 15,288.

*धनसू m. *der gabelschwänzige Würger.*

धनस्थ Adj. *wohlhabend, reich.*

धनस्थान n. 1) *Schatzkammer, Geldkasse.* — 2) *das zweite astrol. Haus* Verz. d. Oxf. H. 330,*a*,31.

धनस्थानाधिकारिन् m. *Schatzmeister.*

धनस्पृत् Adj. *den Preis —, die Beute* u. s. w. *davontragend.*

*धनस्यक m. *Asteracantha longifolia.*

धनस्वामिन् m. *Geldbesitzer, Kapitalist* 223,5.

धनहर 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. ई *ein best. Parfum aus Nepal* Bhâvapr. 1,193.

धनहीन Adj. *des Geldes ermangelnd, arm* Spr. 3057. Nom. abstr. °ता f. *Armuth* 7717.

*धनहृत् m. *ein best. Knollengewächs.*

*धनाक m. N. pr. eines Mannes. Vgl. धानाक.

धनागम m. (adj. Comp. f. आ) *Gelderwerb, Geldbesitz.*

धनाढ्य Adj. *reich.* Nom. abstr. °ता *das Reichsein, Reichthum.*

धनाधिक (Conj.) Adj. *reich* Spr. 3062.

*धनाधिकारिन् m. 1) *Erbe.* — 2) *Schatzmeister.*

*धनाधिकृत m. *Schatzmeister.*

धनाधिगोप्तर् Nom. ag. Bein. Kubera's.

धनाधिप m. Bein. Kubera's. Auch auf Çiva übertragen.

धनाधिपति m. Bein. Kubera's.

धनाधिपत्य n. *die Oberherschaft über die Schätze.*

धनाध्यक्ष m. 1) *Schatzmeister.* — 2) Bein. Kubera's.

धनान्वित Adj. *begütert, reich* Varâh. Jogaj. 9,11.

धनाप्ति f. *Erlangung von Schätzen* Pañkat. ed. Bomb. 5,32,15.

धनाय्, धनायति, °ते *als Gut wünschen, verlangen nach* (Dat. oder Gen.).

*धनाया f. *Verlangen, Gier.*

धनायु Adj. *Geld erwerbend* AV. Paipp. 11,1,2.

धनायुस् m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas.

धनार्घ Adj. *Lohnes —, Preises werth.*

धनार्थिन् Adj. *nach Geld verlangend, geldgierig* 63,22. 158,5.

धनाशा f. *Hoffnung Geld zu gewinnen* Spr. 7664. *das Verlangen nach Schätzen, Geldgier.*

*धनाश्री f. *eine best.* Râgiṇî.

धनिक 1) Adj. *a) reich.* — *b) gut.* — 2) m. *a) ein reicher Mann.* — *b) Gläubiger.* — *c) Ehemann.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *m. n. *Koriander.* — 4) *f. आ *a) ein gutes Weib, ein junges Weib* und *Weib* überh. — *b) Panicum italicum.*

धनिकता f. *das Reichsein, Reichthum.*

धनिन् 1) Adj. *Beute —, Schätze besitzend, reich.* — 2) m. *a) ein reicher Mann.* — *b) Gläubiger.* — *c)* *Bein. Kubera's. — *d)* N. pr. eines Boten der Kapa.

1. धनिष्ठ Adj. (f. आ) etwa *überaus rasch.*

2. धनिष्ठ 1) Adj. *überaus reich.* — 2) f. आ Sg. und Pl. späterer Name für *das Mondhaus* Çravishṭhâ.

*धनीका f. *ein junges Weib.*

*धनीय्, °यति *sich Reichthum wünschen.*

*धनीयक n. *Koriander.*

1. धनु m. 1) *Bogen.* Auch *धनू f. — 2) *ein best. Längenmaass,* = 4 Hasta. — 3) *der Schütze im Thierkreise* Prij. 5,21. — 4) * *Buchanania latifolia.* — 5) * *Semecarpus Anacardium.*

2. धनु und धनू f. *Sandbank, hervorragendes Festland, Gestade, Insel* (auch von den *Wolken*).

*धनुकेतकी f. *eine best. Blume.*

धनुगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

धनुतर् Nom. ag. *rennend, rinnend, rasch fliessend.*

*धनुराज m. N. pr. eines angeblichen Vorfahren Çâkjamuni's.

धनुरात्री f. *Bogenende* Çat. Br. 5,4,3,10. 14,1,1,7.

धनुराशि m. *der Schütze im Thierkreise.*

धनुरासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

*धनुर्गुणा f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुर्ग्रह m. 1) *Bogenträger, Bogenschütze.* — 2) *die Kunst den Bogen zu führen.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

धनुर्ग्राह und °ग्राकिन् (Çâk. Ch. 33,2) m. = धनुर्ग्रह 1).

धनुर्ज्या f. *Bogensehne* Vâmana 2,2,13. Chr. 37,6. Hariv. 7315.

धनुर्दुर्ग Adj. *schwer zugänglich wegen einer Wüste;* n. *ein solcher Ort* M. 7,70. MBh. 12,3332. v. l. धन्वदुर्ग.

*धनुर्द्रुम m. *Bambusrohr* Râgân. 7,35.

धनुर्धर 1) Adj. *einen Bogen tragend, mit einem B. bewaffnet;* m. *Bogenschütze.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) der Schütze im Thierkreise.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

धनुर्धारिन् 1) Adj. Subst. = धनुर्धर 1). Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *der Schütze im Thierkreise* Vâstuv. 855.

धनुर्भृत् Adj. Subst. = धनुर्धर 1).

धनुर्माख m. *die feierliche Einweihung eines Bogens.*

*धनुर्मध्य n. *die Mitte eines Bogens.*

धनुर्मख m. = धनुर्माख.

*धनुर्मार्ग m. *Bogenlinie.*

*धनुर्माला f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुर्मासमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धनुर्यन्त्र n. *Bogen* Bâlar. 95,15.

धनुर्यष्टि f. *Bogen* Daçak. 86,9. यष्टि hinzugefügt um ein Fem. zu erhalten.

*धनुर्यास m. *Alhagi Maurorum.*

धनुर्याग्या f. *Uebung im Bogenschiessen* Bâlar. 70,21.

धनुर्लता f. 1) *Bogen* Kathâs. 74,217. लता hinzugefügt um ein Fem. zu erhalten. — 2) ** eine* Soma-*Pflanze* Râgân. 3,86.

धनुर्वक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

धनुर्वक्र Adj. (f. आ) *krumm wie ein Bogen* Suçr. 1,94,1.

धनुर्वात m. *eine best. Krankheit.*

धनुर्विद्या f. *Bogenkunde.*

धनुर्विद्यादीपिका f. Titel eines Werkes.

*धनुर्वृत्त m. 1) *Bambusrohr.* — 2) *Ficus religiosa.* — 3) *Semecarpus Anacardium.* — 4) *Isora corylifolia* Râgân. 9,114. — 5) *ein best. Längenmaass.* — 6) in der Geometrie *Bogen.*

धनुर्वेद m. *Bogenkunde, ein über die B. handelndes Lehrbuch.* Gilt als ein Upaveda zum Jagurveda. Ein Werk unter diesem Titel von Çârṅgadatta Bühler, Rep. No. 558.

धनुर्वेदचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

धनुर्वेदिन् Adj. *mit dem* धनुर्वेद *vertraut* (Çiva).

*धनुश्रेणी f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुःशाखा f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुःशाला f. *Bogenkammer, der Ort wo die Bogen aufbewahrt werden.*

*धनुःश्रेणी f. 1) = धनुश्रेणी. — 2) = मकेन्द्रवारुणी.

धनुष m. N. pr. eines Ṛshi.

धनुषात्त m. desgl.

धनुष्क 1) am Ende eines adj. Comp. = धनुस् *Bogen.* — 2) n. *ein kleiner* oder *geringer Bogen.*

*धनुष्कपाल n. gaṇa कास्कादि.

1.*धनुष्कार 1) m. *Bogenmacher.* — 2) f. ई *eine best. Blume.*

2.*धनुष्कार Adj. *einen Bogen in der Hand haltend, mit einem B. bewaffnet.*

धनुष्काण्ड n. Sg. *Bogen und Pfeil* 153,2. 154,4.

धनुष्कार und धनुष्कृत् m. *Bogenmacher.*

धनुष्कोटि oder °टी f. *das gekrümmte Ende eines Bogens* 57,15.

धनुष्खण्ड n. *ein Stück von einem Bogen* Megh. 15.

*धनुष्खाता f. N. pr. eines Flusses Kâç. zu P. 6, 2,146.

*धनुष्पट m. *Buchanania latifolia.*

धनुष्पाणि Adj. *einen Bogen in der Hand haltend, mit einem B. bewaffnet.*

धनुष्मत्ता f. *Geschicklichkeit im Bogenschiessen.*

धनुष्मत् 1) Adj. *mit einem Bogen versehen, — bewaffnet;* m. *Bogenschütze.* — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. °ष्मती N. pr. einer Gottheit.

1. धनुस् (*m.) n. *a) Bogen.* — *b) ein best. Längenmaass,* = 4 Hasta. — *c) ein geometrischer Bogen.* — *d) Fiedelbogen* S.S.S. 179. — *e) ein bogenförmiges Instrument zur Beobachtung der Sonnenhöhe und Zenith-Distanz.* — *f) der Schütze im Thierkreise.* — *g) * Buchanania latifolia.* — *h)* Bein. Çiva's. Nach Nîlak. = धनुःस्वरूप. — 2) *Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.*

2. धनुस् n. = 2. धन्वन्. Vgl. धनुर्दुर्ग.

धनुस्तम्भ s. धनुःस्तम्भ.

धनुःसंस्थ Adj. *bogenförmig* MBh. 6,6,38.

धनुःस्तम्भ m. *eine best. Krampferscheinung, bei welcher der Körper wie ein Bogen gekrümmt ist.*

धनुष्कस्ता f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

*धनू f. *Vorrath an Korn.* Vgl. auch 1. und 2. धनु.

धनेच्छा f. *ein Verlangen nach Geld* Spr. 7726.

*धनेयक n. *Koriander.*

धनेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

धनेश्, m. = धनेश 1) Ind. St. 15,333.

धनेश m. 1) *Besitzer von Schätzen, ein reicher Mann.* — 2) Bein. Kubera's. — 3) N. pr. des Lehrers von Vopadeva.

धनेश्वर 1) m. *a)* Bein. Kubera's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °सूरि. — 2) f. ई *a) Besitzerin von Reichthümern.* — *b)* N. pr. einer Frau Hem. Par. 10,11. — 3) wohl n. N. pr. einer Oertlichkeit.

धनैश्वर्य n. *die Herrschaft über die Schätze* (Kubera's).

धनोष्मन् m. *die brennende Gier nach Schätzen.*

*धन्ध n. = अपाटव. Vgl. Pâli दन्धो *dumm.*

धन्ना m. (sic) N. pr. eines Mannes.

धन्य, धन्निय 1) Adj. (f. आ) *a) Beute —, Besitz habend* oder *bringend, schätzereich.* — *b)* am Ende eines Comp. *reich an, voller* Spr. 7792. — *c) Glück bringend, — verheissend.* — *d) sich im Glück befindend, beglückt, glücklich.* °तर *glücklicher als* (Instr.). — *e) heilsam, gesund* Karaka 6,27. — *f) *ungläubig;* m. *ein Atheist.* — 2) m. *a)* Bez. *der* Vaiçja *in* Krauñkadvîpa VP. 2,4,53. — *b) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *c) Vatica robusta* Râgân. 9,83. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) * Amme.* — *b) * Myrobalanenbaum.* — *c)* N. pr. der Gattin Dhruva's VP.^{2} 1,178. — 4) *f. (आ) und n. *Koriander.* — 5) n. *Schatz.*

धन्यक m. N. pr. eines Mannes.

धन्यता f. *der Zustand eines Glücklichen.*

धन्यतिथि m. *ein glücklicher* oder *ein best. Tag* Ind. Antiq. 10,157.

धन्यंमन्य Adj. *sich für glücklich haltend.*

धन्यस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichtes.*

*धन्याक n. *Koriander.*

धन्याशी f. *eine best.* Râgiṇî.

धन्योदय m. N. pr. eines Mannes.

धन्व्, धन्वति (auch Med.) 1) *rennen, laufen, rinnen.* दधन्वांस् *rinnend.* — 2) *Etwas durch Rinnen verschaffen.* — 3) *rennen —, rinnen machen.* दधन्वांस् ṚV. 10,113,2. — Mit अच्छ *hinlaufen zu* (Acc.) ṚV. 3,53,4. — Mit अनु dass. ṚV. 2,5,3. — Mit अभि *herbeirennen, — rinnen.* — Mit प्र 1) *rinnen.* — 2) *zerrinnen, vergehen.* — Mit परिप्र *ringsum rinnen.* — Mit सम् Med. *zulaufen, zusammenlaufen mit* (Instr.).

धन्व 1) n. *Bogen.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *Bogen* in der Form धन्वाभिस् Hariv. 7315. Die neuere Ausg. besser धन्वीभिस् metrisch für धन्विभिस्.

धन्वग und धन्वङ्ग (Bhâvapr. 1,239) m. *Grewia elastica.*

धन्वचर् Adj. *in dürrem Lande umherstreichend.*

(धन्वच्युत्) धनुश्च्युत् Adj. *den Boden erschütternd.*

धन्वज Adj. *auf trockenem Lande wachsend, dem tr. L. angehörig.*

*धन्वतरु m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

धन्वदुर्ग Adj. und n. = धनुर्दुर्ग M. 7,70, v. l. MBh. 12,86,5.

धन्वधि m. *Behälter für den Bogen.*

1. धन्वन् n. 1) *Bogen.* In der späteren Sprache fast nur am Ende eines adj. Comp. — 2) *der Schütze im Thierkreise.*

2. धन्वन्, धन्वन्य 1) m. und n. (älter) *trockenes Land, Festland, Strand* (समुद्रस्य); *dürres Land, Wüste.* — 2) *Regenbogen* Mân. Gṛhj. 1,4. — 3) *m. *Alhagi Maurorum.* — 4) N. pr. eines Landes.

धन्वन m. 1) *Grewia elastica* Mat. med. 296. Râgat. 9,114. n. *die Frucht.* — 2) *ein best. Thier* Varâh. Bṛh. S. 88,9. धन्विन v. l.

धन्वन्तर n. 1) *eine Strecke —, eine Entfernung von einem* Dhanu oder 4 Hasta. — 2) als Bein. Çiva's MBh. 7,202,45 von Nîlak. als *Bogensehne* gefasst (धनुषि ज्यायां मध्ये ऽस्तीति धन्वन्तरं मौर्वी). — 3) धन्वन्तरे MBh. 13,4662 fehlerhaft für धन्वन्तरेः.

धन्वन्तरि m. N. pr. eines göttlich verehrten Wesens Gaut. Mân. Gṛhj. 2,12. MBh. 13,97,12. °यज्ञ m. *ein Opfer an* Dh. Auch als Beiw. der *Sonne.* Später gilt er als Arzt der Götter, der bei der Quirlung des Oceans zum Vorschein kommt. Divodâsa Dhanvantari, König der Kâçi, ist eine Wiedergeburt des Gottes. °ग्रन्थ m., °निघण्टु m. und °पञ्चक n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*धन्वन्तरिग्रस्ता f. *Helleborus niger.*

धन्वन्तरीय Adj. *von* धन्वन्तरि *verfasst.*

धन्वन्य, धन्वन्यिन Adj. (f. आ) *auf trockenem Lande befindlich.*

*धन्वपति m. *gaṇa* अश्वपत्यादि.

*धन्वयवास, *°क, °यास (Karaka 6,4) und °यासक (ebend. 6,3) m. *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,53.

धन्वर्णस् Adj. *den Strand bespülend* oder *trocknes Land überfluthend.*

धन्वाचार्य m. *Lehrer der Bogenkunde* (Çiva) MBh. 7,202,45.

धन्वायन (f. ई), धन्वायिन् und धन्वाविन् Adj. *einen Bogen führend.*

धन्वासङ्ग Adj. *des Bogens mächtig.*

धन्विन् 1) Adj. *a) mit einem Bogen versehen;* m. *Bogenschütze.* — *b) *verschmitzt, verschlagen.* — 2) m. *a) der Schütze im Thierkreise.* — *b)* Bein. α) Çiva's. — β) *Vishṇu's. — γ) *Arǵuna's. — *c) *Terminalia Arunja* (अर्जुन) Râgân. 9,23. — *d) *Mimusops Elengi* Râgân. 10,65. — *e) *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,53. — *f)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Tâmasa. — β) eines Scholiasten.

धन्विन m. *ein best. Thier* Varâh. Bṛh. S. 88,9, v. l.

धम्, धमति, vor Consonanten दमा, vor व sowohl धम als दमा; ध्मात् Bhâg. P. st. धमत्; Partic. धमित und ध्मात. 1) *blasen, aushauchen* (mit Acc.). ध्मात *geblasen* als Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale.* — 2) *blasen auf* oder *in* (Acc. 44,28. MBh. 14,58,42), *anblasen, anfachen* (Feuer), *Jmd* (Acc.) *blasen in* (Loc. 44,27), *aufblasen*, ein Blasinstrument (Acc.) *blasen.* धमस्व st. धम 44,27 (in der Prosa). MBh. 14,58,42. — 3) *durch Blasen bearbeiten, schmelzen* (auch bildlich). — 4) *von sich blasen*, so v. a. *schleudern, werfen.* — 5) *Blasen werfen, gähren.* — Caus. ध्मापयति; ध्मापित *verkohlt, zu Zunder verbrannt.* — Intens. *दाध्मीयते; दाध्मायमान *laut geblasen werdend* (Muschel). — Mit अनु *besprühen, bespritzen.* — Mit अप *wegblasen.* — Mit अपि *daraufblasen.* — Mit अभि *anblasen*, ein Horn *blasen.* — Mit अव 1) *anfachen, in Thätigkeit versetzen, reizen.* — 2) Pass. *sich schütteln, schaudern* Bhâvapr. 4,86. — 3) अवध्मात *erhitzt* Karaka 3,8. — Mit आ 1) *hineinblasen* (in eine Muschel); Pass. (ausnahmsweise auch Act.) *sich aufblasen, Luft einziehen, sich mit Luft füllen.* आध्मात *aufgeblasen* (auch in übertr. Bed.), *aufgedunsen.* — 2) *laut ausrufen, verkünden.* — 3) आध्मात *erhitzt, gebrannt.* — Caus. *aufblasen.* आध्मापितात्मन् (sic) in übertragener Bed. — Mit उत्या *heftig nach Luft schnappen.* — Mit उपा *hineinblasen in* (eine Muschel). — Mit प्रत्या in °ध्मान. — Mit समा *hineinblasen in* (eine Muschel), überh. ein musikalisches Instrument *ertönen lassen.* समाध्मात auch *aufgedunsen.* — Mit उद् 1) *ausblasen, aushauchen.* — 2) *durch Blasen verkünden, bekannt machen.* — Mit उप *anblasen, blasen auf* (Acc.) Mân. Çr. 1,5, 3. — Mit निस् *weg —, heraus —, fortblasen.* — Mit परा *wegblasen.* — Mit प्र 1) *vor sich her blasen, zerblasen.* — 2) *wegblasen*, so v. a. *verscheuchen* Karaka 3,3. — 3) *wegblasen*, so v. a. *zu Grunde richten, zerstören.* — 4) *hineinblasen*, — *in* (Acc.) Karaka 6,24. insbes. in eine Muschel. — 5) Med. *laut ausrufen* Khând. Up. 6,14,1. — Caus. Act. und Med. *hineinblasen in* (eine Muschel, Acc.). — Mit वि (ausnahmsweise Med.) *zer —, wegblasen, auseinanderwerfen, zerstreuen, zerstieben machen.* — Caus. *auslöschen.* — Mit सम् 1) *zusammenblasen, — schweissen, — schmelzen.* — 2) *laut verkünden.* — Mit अभिसम् *anblasen.*

धम 1) Adj. am Ende eines Comp. *blasend, — in, schmelzend.* — 2) *m. *a) der Mond.* — *b)* Bein. α) Brahman's. — β) Jama's. — γ) Kṛshṇa's.

*धमक m. *Schmied.*

धमधम N. pr. 1) m. eines Krankheitsdämons. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

धमन 1) Adj. *a) *mit einem Blasebalg blasend.* — *b)* am Ende eines Comp. *wegblasend, verscheuchend.* — *c) *grausam.* — 2) m. *a) Schilfrohr* Bhâvapr. 1,209. — *b) *Azadirachta indica* Râgân. 9, 8. — 3) *m. oder n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 4) n. *das Schmelzen* (von Erz).

धमनि f. 1) *das Gepfeife.* — 2) *Rohr, Pfeife.* — 3) *Röhre* oder *Kanal des menschlichen Körpers, Gefäss* (in anatomischem Sinne), *Ader.* Auch धमनी. धमनिसंतत, सिराधमनिसंतत und धमनीरज्जुसंतत Adj. von ausgemergelten Personen, *bei denen alle Adern stark hervorstehen.* — 4) *Nacken. — 5) N. pr. der Mutter Vâtâpi's und Ilvala's. — 6) धमनी *a) ein best. wohlriechender Stoff* Bhâvapr. 1, 195. — *b) *Gelbwurz.* — *c) *Hemionitis cordifolia* Râgân. 4,37.

*धमनील Adj. *stark hervorstehende Adern habend.*

*धमर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

धमरुकानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*धमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.)

धमि in *अग्निंधमि.

धमित्र n. *ein Werkzeug zum Anfachen des Feuers* Somakarmapr. Vgl. धवित्र.

धमिन् in *कामं° und *कारं°.

धमिल्ल fehlerhaft für धम्मिल्ल.

धम्मट m. N. pr. eines Mannes.

*धम्मल m. *the breast ornamented with gold or jewels.*

धम्मिका f. N. pr. einer Frau.

धम्मिल्ल m. 1) *geflochtenes und auf dem Kopfe zusammengelegtes Haar bei Frauen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und °का. — 2) N. pr. eines Brahmanen. °चरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 614.

धय Adj. (f. आ) *saugend, saugend an, einsaugend, einschlürfend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp.

धयद्वत्स Adj. *das Wort* धयति u. s. w. *enthaltend* TBr. 1,4,5,1.

धयन्तिका Adj. f. Demin. von धयन्ती *saugend* AV. Paipp. 9,2,5.

धय्याद्रप् VS. 19,24 Druckfehler für धा°.

1. धर्, धरति (nur einmal in einer Etymologie), *°ते. Von der einfachen Wurzel im ṚV. nur Perfect (दधर्तु AV. Paipp. 15,1,1) Act. Med.

und Partic. धृत; später Futurum, Infin. und Absol. 1) Simpl. und Caus. धारयति, °ते *a) halten, tragen, stützen, tragen —, halten auf, in* (Instr. oder Loc.) oder *über* (Loc.). मूर्ध्ना (163,9), मूर्ध्नि (155,22), शिरसा oder शिरसि (Spr. 7858) *auf dem Kopfe tragen* eig. und übertr. so v. a. *hoch in Ehren halten.* तुलया *auf der Wage halten, abschätzen.* गर्भम् *eine Leibesfrucht tragen* (73,7), *schwanger sein* oder *werden.* दण्डम् *den Stock tragen, so v. a. Gewaltmittel gebrauchen, Strafe verhängen, — über* (Loc.). Hiernach auch दमम् *Strafe verhängen über* (Loc.). — *b)* Schmucksachen, Kleider u. s. w. *tragen,* so v. a. *gebrauchen, sich einer Sache bedienen.* केशान्, श्मश्रु so v. a. *die Haupthaare, den Bart wachsen lassen.* — *c) fest hinsetzen.* — *d) hintragen* an einen Ort (Loc.), *legen auf* (उपरि) Bhâvapr. 2,24. — *e) festhalten, anhalten, zurückhalten, nicht gehen lassen.* रश्मीन् *die Zügel fest in der Hand halten* Spr. 6617. — *f) behalten, bewahren, verwahren, aufbewahren, bei sich halten, — in* (Loc.). निकटे *Jmd in seiner Nähe* oder *Umgebung halten, — leiden.* — *g) behaupten, bewahren, nicht fahren lassen, nicht aufgeben.* व्रतम् *ein Gesetz, ein Gelöbniss in Kraft erhalten, beobachten, sich demselben unterziehen.* धारणाम् so v. a. *obliegen.* — *h) erhalten, aufrechterhalten, am Leben erhalten, nicht zu Grunde gehen lassen* 80,23. धारयध्वं परस्परम् *erhaltet euch —, helfet euch gegenseitig.* Insbes. in Verbindung mit आत्मानम्, जीवितम्, प्राणान् (325,14), गात्रम्, देहम्, स्ववपुस् (88,10) und शरीरम् *seinen Geist, sein Leben, seine Lebensgeister, seinen Körper erhalten,* so v. a. *— nicht aufgeben, fortfahren zu leben, am Leben bleiben.* Pass. vom Caus. *am Leben erhalten werden durch* (Instr.) R. 5,23,28. — *i)* मनसा *im Herzen bewahren, gedenken, sich Etwas vergegenwärtigen, im Gedächtniss behalten, — haben.* Häufig ohne मनसा dass. तेषां सकाशात् so v. a. *von diesen lernen.* — *k)* आत्मानम्, चित्तम्, बुद्धिम्, मतिम्, मनस् oder मानसम् *seinen Geist, seine Gedanken, seine Aufmerksamkeit fest gerichtet haben auf* (Loc. oder Dat.), *fest entschlossen sein zu* (Infin.). — *l) ertragen, widerstehen, aushalten.* रात्रिशेषं तमत्युग्रम् MBh. 4,22,6. Mit न *Etwas nicht ertragen,* so v. a. *nicht leiden* Spr. 1332. — *m) verhalten, zurückhalten, unterdrücken, hemmen* (Zorn, Thränen u. s. w.). — *n) Jmd* oder *bei Jmd* (Loc.) *Etwas erhalten, — befestigen, auf die Dauer verleihen, legen in.* कन्ये दे *Jmd* (Dat.) *zwei Töchter verleihen,* so v. a. *gebären.* — *o) an sich tragen, in* oder *bei sich haben, innehaben, besitzen, behalten.* रूपम्, वपुस् *die Gestalt von* (Gen.) *haben.* स्त्रीत्वम् *weibliche Gestalt haben.* — *p) in sich tragen, aufnehmen, enthalten.* — *q)* Groll, Liebe u. s. w. *an sich haben,* so v. a. *hegen, — gegen* (Loc.). — *r) wiedererlangen* R. 1,48,33. — *s) für Jmd* (Dat.) *bestimmen;* auch so v. a. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *schenken* Kâraṇḍ. 56,6. 7. — *t) Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas schuldig sein.* — *u) aushalten, hinziehen* (in der Aussprache). — *v) sich halten, Stand halten, bleiben, bestehen, dauern, fortleben, nicht sterben* MBh. 14,90,61. Im Epos häufig धरिष्यति in dieser Bed. नरेन्द्रेण प्राकृतेन न धार्यते Pass. impers. *ein gemeiner Fürst bleibt nicht am Leben.* — *w)* धृत्वा Pañkat. 24,25 fehlerhaft für दृष्ट्वा (so ed. Bomb. 1,24, 20). उपवास — धारयामास MBh. 5,7348 fehlerhaft für उद्वासं — पारयामास (so ed. Bomb. 5,186,21). — 2) Caus. Med. *a) sich festhalten an* (Acc.). — *b) für Jmd* (Dat.) *bestimmt sein, Jmd gehören.* — *c) Jmd zu Etwas* (Dat.) *bestimmen.* — *d) sich auf Etwas* (Dat.) *gefasst machen* Çat. Br. 14,6,8,5. — 3) Pass. धियँते (episch auch धियति), दधे u. s. w. *a) gehalten —, getragen werden, — auf* (Loc.) 251,18. Mit Ergänzung von तुलया *auf der Wage abgewogen —, in Bezug auf Etwas* (Loc.) *verglichen werden* MBh. 1,1,273. — *b) festgehalten —, zurückgehalten werden.* — *c) fest sein, sich ruhig verhalten, stillhalten, stehen bleiben* Tâṇḍja-Br. 12,10,6. दधिरे = दधे ṚV. 2,25,5. — *d) sich halten, Stand halten, Widerstand leisten.* — *e) verbleiben, sich erhalten, bestehen, am Leben sein* oder *bleiben, fortleben.* — *f) sich anschicken, unternehmen, beginnen;* mit Dat., Acc. oder Infin. — 4) धृत *a) gehalten, getragen, gehalten an* (Loc.), *auf* (im Comp. vorangehend 249,5), *mit* oder *mittelst* (Instr. oder im Comp. vorangehend). तुलया *auf der Wage gehalten, abgewogen;* auch so v. a. *verglichen mit* (Instr.) Spr. 7641. कपोततुलया so v. a. *der Taube an Gewicht gleich gemacht.* Auch ohne तुलया *das Gewicht von* (im Comp. vorangehend) *habend.* दण्ड *Stock gehalten,* so v. a. *Strafe verhängt.* Eben so दम. धृतचाप Adj. = चापधर *einen Bogen tragend.* करधृतशर Adj. = शरकर *einen Pfeil in der Hand haltend* Spr. 7618. — *b) getragen* (von Kleidern, Schmucksachen, Haartrachten) Mṛkkh. 46,2. धृतैकवेणि Adj. f. = एकवेणिधरा. °कूर्चक Adj. *einen Bart tragend,* so v. a. *habend* Spr. 7631. — *c) festgehalten, zurückgehalten, nicht gehen gelassen* 141, 2. 159,26. 312,16. करे *an der Hand festgehalten* 157,25. प्रग्रहा: *fest angezogene Zügel.* — *d) fest gerichtet auf* (Loc. oder Dat.). — *e) behauptet, bewahrt, nicht fahren gelassen, beobachtet, geübt* (z. B. Kasteiung). — *f) erhalten, aufrechterhalten, unterhalten* (Feuer), *am Leben erhalten, nicht zu Grunde gehend, fortbestehend, fortlebend.* — *g) ertragen, ausgehalten.* — *h) ausgehalten, hingezogen* (in der Aussprache). धृतम् Adv. — *i) besessen, daseiend, vorhanden.* अन्तरे so v. a. *verpfändet* (विधृत v. l.). — *k) angeführt, citirt, — von* (im Comp. vorangehend). — *l) bereit —, fest entschlossen zu* (Loc. oder Dat.). — *m)* mit act. Bed. und mit Acc. *tragend* (nur Râmapûrvat. Up. 50). — 5) धृतवत् *a)* Nomin. so v. a. धारयामास *stellte sie auf* (Loc.) 161,9. — *b) bereit —, fest entschlossen zu* (Dat.). — Desid. 1) *दिधरिषते mit intrans. Bed. — 2) दिधीर्षति in दिधीर्षा. — 3) दिधारयिषति *zu tragen —, in Acht zu nehmen suchen* Gobh. 3,5,30. — Intens. दर्धर्ति und दाधर्ति (3te Pl. दाधति) 1) *fest halten, — tragen.* — 2) *befestigen.* — Mit अधि Caus. *zu Jmd* oder *irgendwohin* (Loc.) *bringen, mittheilen, auf Jmd* (Loc.) *bringen.* Pass. दधे अधि. — Mit अभि Caus. 1) *erhalten.* प्राणान् so v. a. *am Leben bleiben.* — 2) *unterstützen, helfen;* mit Acc. der Person Lalit. 115,3. — 3) *Jmd* (Acc.) *widerstehen.* v. l. अभ्यवारयन् st. अभ्यधारयन्. — 4) अभिधारित verwechselt mit अभिधारित. — Mit अव 1) Caus. *a) festsetzen, bestimmen, genau angeben, für gewiss annehmen, für ausgemacht ansehen, mit Bestimmtheit halten für* (mit doppeltem Acc. oder Nom. mit इति st. des präd. Acc.). — *b) vernehmen, hören, erfahren.* — *c) begreifen, verstehen, eine Einsicht erlangen in, sich vertraut machen mit, kennen lernen.* कृपणत्वेनावधारित: *bekannt für seinen Geiz.* — *d) bei sich denken, denken an, bedenken.* — *e) Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *mittheilen.* — 2) Pass. अवधियते *feststehen.* — 3) अवधृत *a) feststehend, festgesetzt, bestimmt.* — *b) vernommen, gehört.* — *c) begriffen, verstanden.* — Mit पर्यव in °धारण. — Mit व्यव Caus. *hinstellen* Âpast. Çr. 1,21,6. — Mit आ 1) Caus. *a) hinsetzen an* (Loc.), *hinbringen zu* (Loc.). — *b) behalten, bewahren.* हृदि *im Gedächtniss bewahren, behalten.* Mit Abl. *bewahren vor* ṚV. 9, 22,7. — 2) Pass. आधियते *enthalten sein —, sich befinden in* oder *an* (Loc.). आधृत *enthalten in* (Loc.). — Mit न्या Pass. (°दधे) *gerichtet sein auf* (Loc.). — Mit उद् (उद्धार und उद्धे) *herausziehen, — holen* MBh. 14,65,20. — 2) *in die Höhe —, zu Ehren bringen.* — Viele Formen von धृ mit उद् fallen mit denen von कृ mit उद् zusammen. — Desid. उद्दिधीर्षति *herauszuziehen suchen* Kâṇḍak. 23,13. — Mit उप Caus. 1) *tragen, stützen.* — 2) vielleicht *darun-*

ter halten. — 3) *dafür halten, betrachten als, ansehen für;* mit doppeltem Acc. — 4) *vernehmen, hören, erfahren, merken, behalten* Karaka 1,15. — 5) *nachdenken über, erwägen.* — उपधरेरन् Âçv. Çr. 9,11,1 vielleicht fehlerhaft für उपचरेरन्. — Mit अनूप Caus. *dazu hinhalten.* — Mit नि 1) Caus. *a) niederlegen in, bringen in* oder *zu* (Loc.). — *b) bestimmen —, machen zu;* mit doppeltem Acc. — *c) bewahren, behalten.* — 2) Simpl. Med. *sich ducken vor* (Dat.). — Mit विनि Caus. *richten* (den Blick) Amṛt. Up. 22. — Mit निस् Caus. 1) *herausheben, aussondern, absondern, vor Andern hervorheben.* — 2) *bestimmen, ermitteln, erschliessen* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17,1,8. — 3) *zurückhalten.* — Desid. vom Caus. निर्दिधारयिषति *zu bestimmen —, zu ermitteln suchen.* — Mit परि, °धृत *im Mutterleibe getragen.* — Caus. *stützen, halten* MBh. 5,182,12. *tragen.* — AV. 19,24,1 ist wohl अधापयन् st. अधारयन् zu lesen. — Mit प्र 1) Simpl. Med. mit मनस् *seinen Sinn richten auf* (Dat.), *beschliessen.* — 2) Caus. *a) Strafe verhängen, — über* (Loc.). — *b) im Gedächtniss haben.* — *c) bei sich denken.* — प्रधारयतु Âçv. Gṛhj. 3,12,14 fehlerhaft für प्र धारा यतु. — Mit संप्र Caus. 1) *übergeben, anvertrauen.* — 2) mit बुद्धिम् *seinen Sinn —, seine Gedanken richten auf* (Loc.), *beschliessen.* — 3) mit oder ohne बुद्ध्या, मनसा, हृदये *im Geiste erwägen, in Betracht ziehen, nachdenken über;* mit Acc. MBh. 13,48,6. Karaka 3,8. — 4) *sich entscheiden, einen Beschluss fassen.* — Mit प्रति Caus. 1) *aufrechthalten.* — 2) *aufhalten;* auch Med. — Mit वि 1) Simpl. *halten, tragen.* — 2) विधृत *a) auseinander gehalten, gesondert, getrennt.* — *b) vertheilt, auseinandergebreitet.* — *c) fern gehalten, gemieden.* — *d) fest —, an —, aufgehalten.* — *e) gehalten, getragen* (auch von Schmucksachen). शिरसा, मूर्ध्ना oder मूर्ध्नि (Spr. 7672) *auf dem Kopfe getragen* und *hoch in Ehren gehalten.* स्वोदरेण *im eigenen Leibe getragen.* — *f) besessen, innegehabt* Spr. 6155. — *g) erhalten, bewahrt, gerettet* Bhâg. P. 8,1,29. — *h)* अन्तरे so v. a. *verpfändet* Paṇkat. ed. Bomb. 4,11,4. — *i)* mit विधूत verwechselt. — 3) Caus. *a) auseinander halten, — thun, scheiden.* — *b) vertheilen.* — *c) anordnen.* कार्याणि *Angelegenheiten betreiben, — leiten.* — *d) fernhalten von* (Abl.). — *e) Jmd* (Abl.) *Etwas vorenthalten.* — *f) fest —, anhalten.* — *g) zurück —, verhalten, unterdrücken* 314,14. — *h) tragen.* वपूंषि so v. a. *Leiber haben.* — *i) aufrechterhalten, erhalten, bewahren, behüten, in Acht nehmen.* Auch Med. — *k)* मनस् *seinen Sinn —, seine Gedanken richten auf* (Loc.). — *l) zu Werke gehen, verfahren.* — Intens. (विदर्धर्) *abtheilen, scheiden.* — Mit सम् 1) Simpl. (ausnahmsweise) und Caus. *a) zusammenhalten, halten, tragen.* — *b) aufrechthalten, erhalten, behaupten, bewahren, nicht aufgeben.* समधारम् = समधारयम्. — *c) im Gedächtniss bewahren, behalten.* — *d) aufhalten, zurückhalten, widerstehen.* — *e) ertragen, erleiden.* — *f) an sich tragen, besitzen, haben.* — *g)* मनस् *seinen Geist fest gerichtet haben auf* (Loc.). — *h) versprechen, verheissen* MBh. 6,3,71. — *i) am Leben sein, — bleiben.* — *k) Jmd* (Gen.) *mit Etwas* (Instr.) *zu dienen bereit sein* Kâraṇḍ. 56,4. — 2) Pass. संधियते *insgesammt stehen bleiben bei* (Loc.), so v. a. *sich schliesslich wenden an.* — 3) संधृत *fest verbunden.*

2. *धर्, धृणाति (वयोक्तानि).

धर् 1) Adj. (f. आ) *a) erhaltend* (sc. die Welt), von Kṛshṇa und Çiva. — *b)* am Ende eines Comp. α) *haltend, tragend.* — β) Schmucksachen, Kleider, Bart, Flechten u. s. w. *tragend.* — γ) *aufrechthaltend, erhaltend, behauptend, bewahrend, nicht fahren lassend, nicht aufgebend.* — δ) *im Gedächtniss behaltend, — habend, auswendig wissend.* — ε) *an* oder *in sich tragend, bei sich habend, innehabend, besitzend, habend, versehen mit.* — 2) m. *a) *Berg.* — *b) *ein Flocken Baumwolle.* — *c) *ein leichtsinniger Geselle, Schwindler.* — *d) *Schwert* Gal. — *e)* Nom. act. in दुर्धर्. — *f)* Nom. pr. α) eines Vasu. — β) verschiedener Männer. — γ) *des Königs der Schildkröten. — 3) f. आ *a) die Erde, der Erdboden.* — *b) Mutterleib* Bhâvapr. 1,56. °द्वार n. *orificium uteri* 21. — *c) *Ader.* — *d) *Mark.* — *e) eine der acht Formen der* Sarasvatî. — *f)* N. pr. einer Gattin Kaçjapa's, der Mutter der Vögel. v. l. इरा. — 4) *n. *Gift* Râǵan. 6,224. v. l. दर्.

धरट und °क m. N. pr. eines Bharaṭaka.

धरण 1) Adj. (f. ई) *tragend, erhaltend.* — 2) m. *a) *Damm.* — *b) *die Welt.* — *c) *die Sonne.* — *d) *die weibliche Brust.* — *e) *Reis, Korn.* — *f) *der Fürst der Berge,* wohl *der Himavant.* — *g)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) m. n. *ein best. Gewicht.* — 4) f. धरणी *a) die Erde, der Erdboden.* — *b) *Ader.* — *c) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,91. — *d) *Salmalia malabarica.* — *e) *Dachsparre.* — *f)* Titel eines Wörterbuchs. — 5) n. *a) das Halten, Tragen.* — *b) das Bringen, Verschaffen* in कामधरण. — *c) Stütze.* — *d) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*धरणप्रिया f. N. pr. einer Gaina-Gottheit.

धरणि f. 1) *die Erde, der Erdboden.* Personificirt als Gattin Dhruva's. — 2) Titel eines Wörterbuchs. Auch °कोश m. — Vgl. धरण 4) *a)* und *f).*

धरणिगोणिग m. N. pr. eines Mannes.

धरणिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Ind. St. 14,127.

धरणिज m. Metron. *des Planeten Mars.*

धरणितलतैतिल m. *ein Gott auf Erden, ein Brahman* Daçak. (1925) 2,137,14.

धरणिधर 1) Adj. *die Erde erhaltend,* Beiw. Vishṇu's oder Kṛshṇa's 105,5. Auch पृथु°. — 2) m. *Berg.*

धरणिपति, धरणिभुज् (Vikramâṅkak. 6,35) und धरणिभृत् m. *Fürst, König.*

धरणिमण्ड N. pr. einer Oertlichkeit Lalit. 480,14.

धरणिसुत m. Metron. *des Planeten Mars* Cit. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,7.

*धरणीकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,91.

*धरणीकीलक m. *Berg.*

*धरणीतलश्री f. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara 1) *a).*

धरणीधर 1) Adj. *die Erde tragend, — erhaltend.* Auch als Beiw. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) m. *a) Berg.* — *b) *Schildkröte* Râǵan. 19,75. — *c) Fürst, König.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer.

धरणीधृत् Adj. *die Erde tragend.* धरणीभृत् v. l.

धरणीध्र m. *Berg.*

धरणींधर m. N. pr. eines Bodhisattva. Er heisst auch धरणीधर.

*धरणीपूर und *धरणीप्लव m. *Meer.*

धरणीबन्ध m. *Erdkreis* Bâlar. 115,1. Vgl. धराबन्ध.

धरणीभृत् 1) Adj. *die Erde tragend* Hariv. 2,62,1. — 2) m. *Berg.*

धरणीमण्डल n. *Erdkreis, Erdscheibe.*

धरणीय Adj. *zu tragen.* शिरो° *auf dem Kopfe.*

धरणीरुह् m. *Baum.*

धरणीवराह् m. N. pr. eines Fürsten.

धरणीव्रत n. *eine best. Begehung.*

*धरणीश्वर m. Bein. Çiva's.

धरणीश्वरराज m. N. pr. eines Bodhisattva Lalit. 2,10.

*धरणीसुत Metron. 1) m. *des Planeten Mars.* — 2) f. आ der Sîtâ.

धरणीसुर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahman.*

धरपट् und धरसेन m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*धराकदम्ब m. *Nauclea Cadamba.*

*धराङ्कुर fehlerhaft für धाराङ्कुर.

धरातुराषाह् (vor Vocalen °साह्) m. *Fürst, König* Naish. 3,95.

*धरात्मज m. Metron. *des Planeten Mars.*

धराधर 1) Adj. *die Erde tragend, —erhaltend, Stütze der Erde.* Auch Beiw. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Berg.*

धराधव m. *Fürst, König* Râǵat. 7,337.

*धराधारा f. *die Erde.*

धराधिप m. *Fürst, König.*

धरान्तरचर Adj. R. 2,96,39. 45 fehlerhaft für धारान्तर°.

धरापति m. 1) *Herr der Erde* als Beiw. Vishṇu's. — 2) *Fürst, König* Daçak. 42,13.

धरापुत्र m. Metron. *des Planeten Mars.*

धराबन्ध m. = धरणीबन्ध Bâlar. 193,9.

धराभुज् m. *Fürst, König.*

धराभृत् m. *Berg.*

धरामर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahman.*

धराशय Adj. *auf dem Erdboden schlafend* M. 6,26.

धरासूनु m. Metron. *des Planeten Mars.*

धरित्री f. 1) *Trägerin.* — 2) *die Erde.* Auch Pl. (?).

धरित्रीपुत्र m. Metron. *des Planeten Mars* Varâh. Jogaj. 4,39.

धरित्रीसुत्रामन् m. *Fürst, König* Dhûrtan. Prol.

धरिमन् m. 1) *Wage.* — 2) **Form, Gestalt.*

धरीतु Nom. act. in दुर्धरीतु.

धरीमन् m. Nur Loc. °मणि *nach der Satzung, — Vorschrift, nach dem Willen.*

1. धरुण 1) Adj. (f. ई) *a) tragend, haltend, stützend;* Substr. *Träger, Stützer, Bewahrer.* — *b) in sich fassend, geräumig,* oder Subst. f. *Behältniss, Aufbewahrungsort.* — 2) *m. *a)* Bein. Brahman's. — *b) der Himmel.* — *c) Wasser.* — *d) Meinung, Ansicht.* — 3) *m. n. *Wasser.* — 4) n. *a) Grundlage, Unterlage, Stütze;* Pl. *fester Grund, fundamenta.* — *b) Grund,* so v. a. *der feste Erdboden.* — *c) Behältniss.*

2. धरुण m. *ein saugendes Kalb.*

धरुणाक्षर Adj. *im Behälter schwankend.*

धर्कट m. N. pr. eines Mannes.

*धर्ज्, धर्जति (गतौ).

धर्णस Adj. = धर्णसि 1) Âpast. Çr. 17,2.

धर्णसि 1) Adj. *kräftig, stark, rüstig.* — 2) n. *das Halten, Bewahren* RV. 1,105,6.

धर्णि m. *Bewahrer.*

धर्तर Nom. ag. (f. धर्त्री) 1) *Träger, Stützer.* — 2) *Erhalter, Bewahrer.*

धर्तरि Loc. Infin. *beim Halten, — Bewahren* RV. 2,23,17. 9,86,42.

*धर्तव्य Partic. fut. pass. von 1. धर्.

धर्तु Nom. act. in दुर्धर्तु.

धर्तर m. *Stechapfel* Buâvapr. 1,203,8.

धर्त्र n. 1) *Stütze, Halt.* — 2) **Haus.* — 3) *= धर्म. — 4) *= क्रतु.

*धर्म्, धर्मति *zum Gesetz werden.*

धर्म m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Satzung, Ordnung, Gesetz, Brauch, Sitte, Vorschrift, Regel, Bestimmung, — in Betreff von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Rechtssache, jus; Gerechtigkeit, das Rechte, Gute, Pflicht, Tugend, moralisches Verdienst, gute Werke.* धर्मेण *nach dem Gesetz, nach Recht, auf gerechte Weise, der guten Sitte —, der Pflicht gemäss.* धर्मे स्थित: *am Gesetz sich haltend, pflichtgemäss sich benehmend* 71,2. *die Gerechtigkeit* auch als Synonym von *Strafe.* Bei den Buddhisten oft so v. a. *religio.* Ausnahmsweise n. — 2) *das Recht* oder *Gesetz* wird häufig personificirt, insbes. als Jama (*der Todtenrichter*) und als ein Prâǵâpati, Schwiegersohn Daksha's. — 3) *die Natur —, die Art und Weise eines Dinges, eine wesentliche, charakteristische Eigenschaft, ein solches Merkmal, Eigenthümlichkeit, Attribut.* Bei den Buddhisten oft so v. a. भाव *Zustand.* ईर्ष्या° Lalit. 333,17. दृश धर्मान्गत: (Hariv. 1,13,15) = दृशधर्मगत. Häufig am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °त्व n.). — 4) *eine best. Ceremonie* (प्रवर्ग्य). — 5) *das 9te astrol. Haus.* — 6) **Opfer.* — 7) **eine* Upanishad. — 8) **Umgang mit guten Menschen.* — 9) *= योग. — 10) = *उपमा. — 11) **Bogen.* — 12) **ein* Soma-*Trinker.* — 13) N. pr. verschiedener Männer. — 14) mit धर्म्य verwechselt.

धर्मक 1) am Ende eines adj. Comp. = धर्म 3). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*धर्मकथक und *°कथिक m. *Verkünder des Gesetzes* (buddh.)

धर्मकर्मन् n. *ein Werk der Gerechtigkeit, ein gutes Werk.*

धर्मकाङ्क्षिणी f. N. pr. 1) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,23. — 2) einer Kiṁnara-Jungfrau ebend. 6,14.

धर्मकाण्ड m. n. Titel eines *über Pflichten handelnden Abschnittes* Opp. Cat. 1.

धर्मकाम 1) *das Gesetz —, das Rechte —, die Pflicht liebend.* — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons Lalit. 392,11.

1.*धर्मकाय m. *der Körper des Gesetzes, — des abstracten Seins,* Bez. eines der drei Körper eines Buddha.

2. धर्मकाय m. 1) **ein* Buddha. — 2) Bein. Avalokiteçvara's. — 3) N. pr. einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,9.

धर्मकार्य n. *eine Obliegenheit der Pflicht.*

*धर्मकाल (धर्मकाय?) m. *ein* Ǵina Gal.

धर्मकीर्ति m. N. pr. verschiedener Männer.

*धर्मकील m. 1) *ein königliches Edict.* — 2) *Gatte* Gal.

*धर्मकीलक m. *ein auf den Namen von Brahmanen ausgestelltes Schenkungsedict.*

धर्मकूप m. N. pr. eines Tîrtha.

धर्मकृच्छ्र n. *eine Schwierigkeit das Rechte zu treffen* MBh. 3,76,18.

धर्मकृत् Adj. 1) *Ordnung schaffend.* — 2) *seine Pflichten erfüllend, Tugend übend* MBh. 13,149,64.

धर्मकृत्य n. *eine Obliegenheit der Pflicht, eine religiöse Handlung* Âpast.

धर्मकेतु m. 1) **ein* Buddha. — 2) N. pr. *a)* eines Devaputra Lalit. 346,11. — *b)* eines Buddha und verschiedener anderer Personen.

धर्मकोश m. *die Gesammtheit der Gesetze.* °व्याख्या f. Titel eines buddh. Werkes.

धर्मक्रिया *eine Obliegenheit der Pflicht* Kâm. Nîtis. 14,44.

धर्मक्षेत्र 1) n. *das Gebiet des Gesetzes,* N. pr. einer Oertlichkeit, =कुरुक्षेत्र. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 4,175.

धर्मखण्ड m. Titel *eines über Pflichten handelnden Abschnitts* Opp. Cat. 1,6920.

धर्मगञ्ज m. 1) *die Schatzkammer des Gesetzes* Kâraṇḍ. 35,7. — 2) *eine aus heiligen Büchern bestehende Bibliothek* (buddh.).

धर्मगवेष m. N. pr. eines Mannes.

धर्मगर्हणाभ्युद्गतराज m. N. pr. eines Buddha.

धर्मगुप् Adj. *das Gesetz bewahrend, —beobachtend* MBh. 13,149,64.

धर्मगुप्त m. 1) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र. — 2) Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

धर्मगुप्तचरित n. Titel eines Werkes.

धर्मगोप m. N. pr. eines Fürsten.

धर्मघट m. *ein bei feierlichen Gelegenheiten gebrauchter Krug mit wohlriechendem Wasser.*

धर्मघोष m. N. pr. eines Autors Ind. St. 14,360.

धर्मघ्न 1) *das Gesetz verletzend, gesetzwidrig.* — 2) *m. *Terminalia Bellerica.*

1. धर्मचक्र n. 1) *das Rad des Gesetzes,* als Symbol des sich weithin verbreitenden Gesetzes. — 2) *eine best. mythische Waffe.*

2.*धर्मचक्र m. *ein* Buddha.

*धर्मचक्रभृत् m. *ein* Buddha oder Ǵina.

धर्मचक्षुस् Adj. *der ein Auge für das Rechte hat* R. 2,111,22.

धर्मचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

धर्मचर m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,11.

धर्मचरण n. und °चर्या f. (Âpast.) *Erfüllung der*

Pflichten.

धर्मचारिन् 1) Adj. *die Pflichten erfüllend, tugendhaft.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Devaputra Lalit. 249,9. — β) einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,10. — 3) f. °रिणी *eine Gefährtin bei der Erfüllung der Pflichten,* insbes. *die gemeinsam mit dem Gatten die Pflichten erfüllende Gattin, Ehegefährtin.*

धर्मचित्तक Adj. *der über das Recht nachdenkt, mit dem Rechte vertraut.*

*धर्मचित्तन n. und °चित्ता f. (Lalit. 249,18) *das Nachdenken über das Gesetz, — die Pflichten.*

धर्मचिन्तिन् Adj. *über das Gesetz nachdenkend* Lalit. 199,11.

धर्मच्छल n. *Umgehung —, Verletzung des Gesetzes* MBh. 13,20,13.

धर्मज्ञ 1) Adj. *aus Pflichtgefühl gezeugt.* — 2) m. Patron. Judhishṭhira's.

धर्मज्ञन्मन् m. Patron. Judhishṭhira's.

धर्मजिज्ञासा f. Titel eines Werkes.

धर्मजीवन Adj. *von der Erfüllung vorgeschriebener frommer Werke lebend.*

धर्मज्ञ Adj. *gesetzeskundig, das Recht kennend* Gaut. °तम Superl. °ता f. Nom. abstr. Chr. 83,30.

धर्मज्ञान n. *Kenntniss des Gesetzes, — des Rechten* 144,9.

*धर्मण m. 1) *eine Art Schlange.* — 2) *ein best. Baum.* Nach Mat. med. 296 *Grewia elastica.*

धर्मतत्त्व n. *das wahre Wesen des Gesetzes,* °तस् Adv. *in der dem Gesetze vollkommen entsprechenden Weise* MBh. 8,229. — 2) Titel eines Werkes. °तत्त्वार्थचिन्तामणि m. desgl. Opp. Cat. 1.

धर्मतत्त्व 1) n. Sg. und Pl. *Anfang und Ende des Gesetzes, summum jus* Gaut. 13,11. 18,24. 32. MBh. 1,105,50. 3,183,63. 5,29,21. 12,188,20. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,54.

धर्मतस् Adv. 1) *dem Gesetze nach, der Regel gemäss, von Rechtswegen.* — 2) *aus Tugend, aus einem edlen Motive.* — 3) am Ende eines Comp. = धर्मात्. न चलति निजवर्णधर्मतो यः *wer nicht weicht von den für seine Kaste geltenden Vorschriften* 104,12.

धर्मता f. Nom. abstr. zu धर्म 3).

धर्मतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

धर्मत्रात m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

°धर्मत्व n. s. u. धर्म 3).

धर्मद 1) Adj. *moralisches Verdienst verleihend, —bewirkend.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

धर्मदक्षिणा f. *Lohn für Unterweisung im Gesetz* (buddh.) Kâraṇḍ. 35,20.

धर्मदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मदर्शिन् Adj. *der ein Auge für das Rechte hat* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,111,22.

धर्मदान n. *eine nur im Gefühl der Pflicht dargebrachte Gabe, eine fromme Gabe.*

धर्मदार m. Pl. *eine rechtmässige Gattin.*

धर्मदास m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मदिन्ना f. N. pr. einer Frau.

धर्मदीपिका f. Titel eines Werkes.

धर्मदुघा Adj. f. *Milch zu Opfern milchend* Bhâg. P. 1,17,3.

*धर्मदृढाभेद्यमुनिलम्भ m. N. pr. des Fürsten der Garuḍa.

धर्मदृष्टि Adj. = धर्मचक्षुस् 59,25.

धर्मदेव m. *der Gott der Gerechtigkeit* 56,16.

धर्मदेशक m. *Unterweiser im Gesetz.*

धर्मदेशना f. *Unterweisung im Gesetz* Pañkat. ed. Bomb. 3,67,15. Bei den Buddhisten so v. a. *Predigt* Kâraṇḍ. 35,22. Lalit. 34,22.

धर्मदोग्ध्री f. *eine Kuh, deren Milch zu Opfern bestimmt ist,* VP.² 5,218.

*धर्मद्रवी f. Bein. der Gañgâ.

*धर्मद्रोहिन् 1) Adj. *das Gesetz —, das Recht verletzend.* — 2) m. *ein* Rakshas.

धर्मद्वार n. Pl. *die Tugenden* oder *Pflichten als Mittel zur Erlangung der höchsten Weisheit* Kâraka 1,11.

*धर्मद्वेषिन् m. *Terminalia Bellerica.*

धर्मधर m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,14. 83,12. — 2) N. pr. *a)* eines Fürsten der Kiṁnara 1)*a*). — *b)* eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,19.

1. धर्मधातु m. Bez. eines der 18 Dhâtu bei den Buddhisten.

2.*धर्मधातु m. *ein* Buddha.

धर्मधातुपरिरक्षिणी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,13.

धर्मधातुवागीश्वर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

धर्मधात्री f. *Erhalterin des Gesetzes* u. s. w. (Wasser) Hariv. 2,79,9. Comm. धर्मस्याधाऱ्यः पोषकाः (sic).

धर्मधुर्य Adj. *in der Gerechtigkeit obenan stehend, ein Muster der G.* Kâm. Nitis. 5,48.

धर्मधृक् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

धर्मधृत् Adj. *das Gesetz* u. s. w. *beobachtend.*

धर्मधेनु f. = धर्मदोग्ध्री VP.² 5,218. 220.

धर्मध्वज 1) Adj. *a) das Gesetz zum Banner habend* (die Sonne). — *b) die Tugend zur Schau tragend, heuchlerisch.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मध्वजिक (MBh. 13,163,62) und °ध्वजिन् Adj. = धर्मध्वज 1) *b*).

1. धर्मन् m. 1) *Träger, Erhalter, Ordner.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Bṛhadrâga VP. 4,22,3. Richtig धर्मिन्.

2. धर्मन् n. (in der späteren Sprache nur am Ende eines Comp.) 1) *Stütze, Unterlage, Halt.* — 2) *Gesetz, Ordnung, Brauch, Art und Weise.* Instr. Sg. und Pl. *nach der Ordnung, — Reihe, regelmässig, wie es sich gehört, naturgemäss, rite.* धर्मणास्पर्धरि *nach der natürlichen Ordnung, nach der Reihe.* — 3) *das Rechte, richtiges Verfahren* Çâk. 40,4. *Pflicht gegen* (Loc.). — 4) *Verfügung, Genehmigung.* धर्मणा *mit Genehmigung von* (Gen). अधि धर्मणा *wider den Willen von* (Gen.). — 5) *die Natur —, die Art und Weise eines Dinges, eine wesentliche, charakteristische Eigenschaft, ein solches Merkmal, Eigenthümlichkeit.* Insbes. am Ende eines adj. Comp. — 6) *Reich, Gebiet.* — 7) स्वाय धर्मणे so v. a. *zu eigener Lust* ṚV. 4,53,3.

धर्मनद् m. N. pr. eines heiligen Teiches.

धर्मनन्दन m. *ein Sohn* Dharma's; Pl. *die Söhne* Pâṇḍu's.

धर्मनाथ m. *ein rechtmässiger Beschützer.*

धर्मनाभ m. 1) *Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

धर्मनाशा f. N. pr. einer fingirten Stadt Kautukas.

धर्मनित्य Adj. *beständig die Pflicht vor Augen habend* Spr. 3097.

धर्मनेत्र m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मदद् 1) Adj. *das Gesetz* (buddh.) *schenkend* Kâraṇḍ. 11,9. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau ebend. 4,23.

धर्मपञ्चविंशतिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 616.

*धर्मपट्ट m. *die Binde des Gesetzes* (buddh.).

धर्मपट्टन n. Jama's *Stadt.*

धर्मपति m. *Herr —, Hüter der Ordnung, des Gesetzes.*

धर्मपत्तन n. 1) *Bein. der Stadt Çrâvantî (wohl Çrâvastî). — 2) *Pfeffer* Râgân. 6,31. Bhâvapr. 1,163.

*धर्मपत्र n. *Ficus glomerata.*

धर्मपत्नी f. *eine rechtmässige Gattin.*

धर्मपथ m. 1) *der Weg der Pflicht, — der Tugend.* — 2) N. pr. eines Kaufmanns.

धर्मपन्थन् m. = धर्मपथ 1).

धर्मपर (Âpast.) und धर्मपरायण (57,21. 90,25) Adj. *dem die Pflicht, die Tugend über Alles geht.*

धर्मपरीक्षा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep.

No. 617.

धर्मपर्याय m. Bez. *bestimmter buddhistischer Werke* Lalit. 8,5. Kâraṇḍ. 23,10. 12. 25,5. 27,17. 79,18.

धर्मपाठक m. *ein Lehrer des Rechts, Rechtsgelehrter.*

धर्मपाल m. 1) bildliche Bez. *a) der Strafe. — b) des Schwertes.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

धर्मपाश m. *eine best. mythische Waffe.*

धर्मपीठ 1) n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,9.

धर्मपीडा f. *Pflichtverletzung* Daçak. 83,17.

धर्मपुत्र m. 1) *ein aus Pflichtgefühl erzeugter Sohn.* — 2) *Schüler.* — 3) *Patron. Judhishṭhira's.* — 4) Du. Bein. der Ṛshi Nara und Nârâjaṇa. — 5) N. pr. des 11ten Manu VP.² 3,337.

धर्मपुर n. 1) Bein. der Stadt Ajodhjâ. — 2) N. pr. eines Dorfes an der Narmadâ.

धर्मपुरस्कार Adj. *zunächst nur die Pflichten vor Augen habend* Âpast.

धर्मपुराण n. Titel eines Werkes.

धर्मपूत Adj. *tugendrein* Daçak. 52,2.

*धर्मप्रचार m. bildliche Bez. *des Schwertes.*

धर्मप्रदीप m. Titel eines Werkes.

धर्मप्रभास m. N. pr. eines Buddha.

धर्मप्रमाणपरिच्छेद m. Titel eines Werkes.

धर्मप्रवक्तर् Nom. ag. *Rechtslehrer.*

धर्मप्रवचन n. *Verkündigung des Gesetzes.*

धर्मप्रवृत्ति f. 1) *Tugendübung, eine tugendhafte Handlungsweise.* Pl. Râǵat. 6,295. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °व्याख्या f. ebend.

धर्मप्रस्थ m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

धर्मप्रह्लादन m. N. pr. 1) eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,21. — 2) eines Mannes Âpast.

धर्मप्रिय m. N. pr. 1) eines Gandharva-Fürsten Kâraṇḍ. 2,21. — 2) eines buddh. Gelehrten.

*धर्मबल N. pr. eines Mannes.

धर्मबिन्दु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मबुद्धि 1) Adj. *dessen Geist auf die Tugend gerichtet ist, tugendhaft.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मभगिनी f. 1) *ein in die Rechte einer Schwester getretenes Frauenzimmer.* — 2) *eine Mitschwester im Glauben* (buddh.). Im Prâkrit zu belegen.

धर्मभागिन् Adj. *Tugend besitzend, tugendhaft* 155,5.

धर्मभाणक m. *Verkünder des Gesetzes, Prediger* (buddh.) Kâraṇḍ. 13,12. 27,17. 78,1. Lalit. 215,7. Hier und da fälschlich °भानक.

धर्मभिक्षुक m. *ein Bettler aus Tugend.*

धर्मभीरु Adj. *pflichtscheu* Kautukar.

धर्मभृत् 1) Adj. *das Gesetz aufrechthaltend, gerecht.* Beiw. von Fürsten. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मभृत und v. l. धर्मभृद्य (Hariv. 1,7,82) m. N. pr. eines Sohnes des 13ten Manu.

धर्मभ्रातर् m. *ein Bruder im Gesetze, Religionsgenosse, durch Erfüllung gleicher Pflichten mit Jmd verbrüdert.*

धर्ममति m. N. pr. 1) eines Prinzen. — 2) einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,10.

धर्ममय Adj. *ganz aus Gesetz bestehend, ganz Tugend seiend.*

1. धर्ममात्र n. *nur die Art und Weise, nur das Wie* Gaim. 2,1,9. Chr. 232,21.

2. धर्ममात्र Adj. *nur auf dem Wie beruhend, nur attributiv* Kâtj. Çr. 1,8,7. 9,5,10. Nom. abstr. °त्व n. 4,12,16. 8,2,19.

धर्ममार्ग m. *der Weg der Pflicht, — der Tugend.*

*धर्ममित्र m. N. pr. eines Mannes.

धर्ममीमांसासंग्रह m. und °मीमांसासारसंग्रह (Opp. Cat. 1) m. Titel zweier Werke.

धर्ममूल n. *die Grundlage des Gesetzes, des Rechts* Gaut. 1,1.

धर्ममृत् (Nom. °मृक्!) m. N. pr. v. l. für धर्मधृक् Hariv. 1,34,13.

धर्ममेघ 1) m. *ein best.* Samâdhi *im* Joga Jogas. 4,29. — 2) *f. आ Bez. einer der zehn Bhûmi bei den Buddhisten.

धर्ममेघध्यान n. *ein best. Geisteszustand bei ekstatischer Meditation im* Joga Vjâsa zu Jogas. 1,2.

*धर्मयु Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मयुक्त Adj. 1) *gerecht, tugendhaft* Âpast. 2,8,6. 14,14. — 2) *mit dem Gesetze —, mit dem Rechte im Einklang stehend* Âpast. 2,20,15. R. 1,37,7.

धर्मयुग n. *das Weltalter des Gesetzes, das* Kṛtajuga.

*धर्मयुज् Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मयुद्ध n. *ein auf redliche Weise geführter Kampf.*

धर्मयोनि m. *der Mutterschooss des Gesetzes,* Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,54.

धर्मव्यदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

धर्मरक्षिता f. N. pr. einer Frau.

धर्मरत Adj. *Freude an der Tugend habend, d. T. ergeben* 175,15.

धर्मरति 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons Lalit. 394,6.

धर्मरत्न n. Titel eines Werkes. °मञ्जूषा f. desgl.

धर्मरथ m. N. pr. zweier Männer.

धर्मरथाभिरूढ m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,12.

धर्मरसायन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 618.

धर्मराज् m. Bein. 1) Jama's. — 2) Judhishṭhira's. — 3) eines Fürsten der Reiher.

धर्मराज m. 1) *ein gerechter Fürst.* — 2) *Fürst überh.* — 3) *ein Buddha.* — 4) Bein. *a)* Jama's. Nom. abstr. °ता f. — *b)* Judhishṭhira's. — 5) *der souveräne* Dharma (buddh.) Kâraṇḍ. 69,10.

*धर्मराजदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °दीक्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मराजन् m. Bein. Judhishṭhira's.

धर्मराजिका f. *ein buddh.* Stûpa.

धर्मरात्री f. Hariv. 7794 wohl nur fehlerhaft für धर्मधात्री.

धर्मरुचि 1) Adj. *Freude an der Tugend habend, der T. ergeben* Âpast. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,9. — *c)* eines Mannes.

धर्मलोप m. 1) *Pflichtversäumniss* 69,31. — 2) *das Fehlen des Attributs* Sâh. D. 652.

धर्मवत् 1) Adj. *a) vom Gesetz begleitet* RV. — *b) gerecht, tugendhaft.* — 2) f. °वती *a) *eine best.* Mudrâ (buddh.). — *b)* N. pr. verschiedener Frauen.

धर्मवर्धन 1) Adj. *das Rechte —, die Tugend mehrend* (Çiva). — 2) m. N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* eines Dorfes.

धर्मवर्मन् n. *der Panzer des Gesetzes* (Kṛshṇa).

धर्मवसुप्रद Adj. *Tugend und Reichthümer verleihend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,91.

धर्मवाणिजक und °वाणिज्यक m. *Tugendkrämer, der die Tugend des Vortheils wegen ausübt.*

धर्मवाद् m. *eine Unterhaltung über das Gesetz, — über die Pflichten.*

धर्मवादिन् Adj. *über das Gesetz —, über die Pflichten zu reden pflegend.*

*धर्मवासर m. 1) *Vollmondstag.* — 2) *der gestrige Tag.*

*धर्मवाहन m. Bein. Çiva's.

धर्मविचारशास्त्र n. *die Lehre von der Erwägung der Pflichten* Comm. zu Njâjam. 1,1,1.

धर्मविचारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

धर्मविजय m. 1) *der Sieg der Gerechtigkeit, der Tugend* Râǵat. 3,329. — 2) Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

धर्मविद् Adj. *mit dem Gesetze vertraut, seiner Pflichten sich bewusst* Gaut.

*धर्मविद्या f. *Kenntniss des Gesetzes, — des Rechts.*

धर्मविधर्मन् n. Pl. प्रजापतेर्धर्म° Name von vier

Sâman Ârsh. Br.

धर्मविवरण n. Titel eines Werkes.

धर्मविवर्धन m. N. pr. eines Sohnes des Açoka.

धर्मविवेकवाक्य n. Titel eines Werkes.

धर्मविवेचन n. *Erörterung der Gesetze, — der Pflichten.*

धर्मवृद्ध 1) Adj. *reich an Tugenden* Spr. 4215. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.^{2} 4,30.

धर्मवैतंसिक m. *der der Tugend nachstellt*, so v. a. *Tugenden heuchelnd.*

धर्मव्यतिक्रम m. *Uebertretung des Gesetzes* Âpast. Gaut. 1,3.

धर्मव्यवस्था f. *eine gesetzliche Entscheidung* Gaut. 11,22.

धर्मव्याध m. N. pr. *eines tugendhaften Jägers.*

*धर्मशरीर n. *ein kleiner buddh. Stûpa.*

धर्मशर्मन् m. N. pr. eines Lehrers.

धर्मशाला f. 1) **Gerichtssaal.* — 2) *ein Asyl für Bettler und Reisende, Hospiz.*

धर्मशासन n. *Gesetz-, Rechtsbuch.*

धर्मशास्त्र n. dass. Gaut. °सर्वस्व n. und °सुधानिधि m. Titel von Werken.

धर्मशास्त्रिन् m. *ein Anhänger der Gesetzbücher.* Pl. *eine best. Schule* Harshaḱ. 204,7.

धर्मशील 1) Adj. *gerecht, tugendhaft.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer Frau.

*धर्मश्रेष्ठिन् (?) m. N. pr. eines buddh. Arhant's.

धर्मसंयुक्त Adj. *gesetzmässig* 214,20.

धर्मसंश्रित Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मसंहिता f. *Gesetzsammlung.* Auch Titel eines best. Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मसंकथा f. Pl. *fromme Gespräche* Kâd. 2,118,9.

धर्मसंगर m. *ein auf redliche Weise geführter Kampf.*

धर्मसंगीति f. 1) *ein buddh. Concil.* — 2) Titel eines Werkes.

धर्मसंग्रह m. Titel eines buddh. Werkes. °निवृत्ति f. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. No. 726.

धर्मसंज्ञा f. *Pflichtgefühl* MBh. 3,260,24.

धर्मसत्यव्रत Adj. *der Pflicht und der Wahrheit ergeben* R. 2,41,6. धर्म्य सत्यव्रतम् ed. Bomb.

*धर्मसभा f. *Gerichtssaal.*

धर्मसमय m. *eine übernommene Verpflichtung* 205,11.

धर्मसंप्रदायदीपिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 349.

धर्मसहाय m. *ein Gefährte —, ein Gehülfe bei der Erfüllung religiöser Pflichten.*

धर्मसांकथ्य n. *eine Unterhaltung über das Gesetz* (buddh.) Kâraṇḍ. 16,6. 43,3. 61,20.

धर्मसाधन n. 1) *Erfüllung der Pflichten* Ind. St. 15,395. — 2) *ein nothwendiges Werkzeug zur Erfüllung der Pflichten* Kâm. Nîtis. 6,4.

धर्मसारथि m. N. pr. eines Mannes.

धर्मसावर्णि und °क (VP. 3,2,28) m. N. pr. des 11ten Manu.

*धर्मसिंह m. N. pr. eines Mannes.

धर्मसिन्धु m. Titel verschiedener Werke.

धर्मसुत Patron. 1) m. Judhishṭhira's. — 2) f. आ der Lopâmudrâ Bâlar. 299,20.

धर्मसू 1) Adj. *Ordnung —, Gesetz fördernd.* — 2) *m. *der gabelschwänzige Würger.*

1. धर्मसूत्र n. *ein über Gesetz und Brauch handelndes* Sûtra. °व्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

2. धर्मसूत्र m. N. pr. eines Mannes.

धर्मसेतु m. 1) *ein Damm zum Schutze des Gesetzes, — des Rechts.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

धर्मसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मसेवन n. *Erfüllung der Pflichten* 148,21.

धर्मस्कन्ध m. *ein auf die Gesetze sich beziehender Hauptabschnitt* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,17. fgg. Auch Titel eines Werkes.

धर्मस्थ m. *Richter.*

धर्मस्थल n. N. pr. einer Stadt.

धर्मस्थविर m. N. pr. eines Mannes.

धर्मस्थितिता f. *die constante Natur des* Dharma (buddh.).

धर्मस्थूणाराज m. *der Hauptpfosten des Gesetzes* Pâr. Gṛhj. 3,4,18.

धर्मस्मारक m. *Rechtslehrer* Ind. St. 10,131.

धर्मस्वामिन् m. 1) **der Herr des Gesetzes*, Beiw. eines Buddha. — 2) N. pr. eines von Dharma errichteten Heiligthums.

धर्महृत्तर् Nom. ag. (f. °हृत्नी) *das Gesetz —, das Recht verletzend.*

धर्महानि f. *Pflichtversäumniss* Âpast.

धर्महीन Adj. *ausserhalb des Gesetzes stehend* Gaut. 4,25.

धर्माकर m. N. pr. verschiedener Männer, auch eines Buddha.

धर्माक्षेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man die allgemein angenommene Natur eines Dinges nicht gelten lasse.*

धर्माख्यान n. *Auseinandersetzung der Pflichten* Spr. 3108.

धर्मागम m. *ein überliefertes Gesetz.* Vgl. सिद्धान्त°.

धर्माङ्ग 1) Adj. *dessen Körper das Gesetz ist* (Vishṇu) Vishṇus. 1,54. — 2) *f. आ *Reiher.*

धर्माङ्गद m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्माचार्य m. *Rechtslehrer.* °स्तुति f. Titel eines Werkes.

धर्मातिक्रम m. *Uebertretung des Gesetzes* Âpast.

धर्मात्मज m. Patron. Judhishṭhira's.

धर्मात्मता f. *Gerechtigkeit, Tugendhaftigkeit.*

धर्मात्मन् 1) Adj. *gerecht, tugendhaft, seiner Pflichten sich bewusst.* — 2) *m. Bein. Kumârapâla's.

धर्मादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

धर्मादेशक m. v. l. für धर्मदेशक Pañkat. 166,17.

धर्माधर्मज्ञ Adj. *Recht und Unrecht kennend* (Vishṇu) Vishṇus. 1,54.

धर्माधर्मपरीक्षण n. *das Untersuchen des Rechts oder Unrechts.* Auch *ein best. Gottesurtheil.*

धर्माधर्मप्रबोधिनी f. Titel eines Werkes.

धर्माधात्री f. s. धर्मधात्री.

1. धर्माधिकरण n. *Gericht.* °णाधिष्ठितपुरुष m. *Gerichtsperson.*

2. धर्माधिकरण m. *Richter.*

धर्माधिकरणस्थान n. *Gerichtshof.*

धर्माधिकार m. 1) *Rechtsverwaltung, Rechtspflege.* — 2) Titel eines Werkes.

धर्माधिकारणिक und *°कारणिन् m. *Richter.*

धर्माधिकारिक Adj. *das Kapitel vom Recht betreffend.*

धर्माधिकारिन् m. 1) *Richter* Kâd. 98,19. °रिपुरुष m. *Gerichtsperson.* — 2) *Sittenrichter* (als Amt), *Prediger* Ind. St. 15,368. fgg.

धर्माधिकृत m. *Richter.*

धर्माधिष्ठान n. *Gericht, Gerichtshof.*

धर्माध्यक्ष m. *Oberrichter, Minister der Justiz.*

धर्माध्वन् m. *der Weg des Gesetzes, — der Tugend.*

धर्मानल m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

धर्मानुकाङ्क्षिन् Adj. *der Gerechtigkeit nachstrebend, dem es um's Rechte zu thun ist* 94,11.

धर्मानुष्ठान n. *Pflichterfüllung* Âpast.

धर्मानुस्मृति f. *beständiges Denken an das Gesetz* (buddh.) Lalit. 34,21.

धर्मानुस्मृत्युपस्थान n. Titel eines buddh. Werkes.

धर्मान्धु m. N. pr. eines Tîrtha.

धर्माभिज्ञनवत् Adj. *gerecht und von edler Herkunft* R. 2,72,16.

धर्माभिमुख 1) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,2. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras ebend. 3,15.

धर्माभिषेकक्रिया f. *eine vorgeschriebene Abwaschung.*

धर्मामृत n. und धर्माम्भोधि m. Titel zweier Werke.

*धर्मायू. °यते *zum Gesetz werden.*

*धर्मायतन n. *die Objecte des Sinnesorgans* Manas. Davon *°निक Adj. (buddh.).

धर्मायन n. *Rechtsgang, Rechtshandel* Bhar. Nâṭyaç. 34,73.

धर्मारण्य n. 1) *ein Wald, in welchem Einsiedler ihren Pflichten obliegen.* — 2) N. pr. *a) eines heiligen Waldes* in Madhjadeça. — *b)* einer Stadt.

धर्मार्थदुघ Adj. *Gutes und Nützliches milchend* (d. i. *verleihend*) oder f. आ *die drei dieses verleihenden* Veda Bhâg. P. 4,6,44.

धर्मार्थयुक्त Adj. *mit der Pflicht und dem Nutzen in Einklang stehend* Âpast.

धर्मार्थीय Adj. *auf das Gesetz —, auf die Pflicht bezüglich.*

धर्मालोक m. *ein Licht des Gesetzes* Kâraṇḍ. 8,3 (so wird dieses Werk genannt).

धर्मालोकमुख n. *ein Eingang zum Lichte des Gesetzes* (buddh.) Lalit. 252,11. Deren werden 108 angenommen.

धर्माशोक m. Bein. Açoka's.

धर्माश्रित Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मासन n. *Richtersitz.*

धर्मास्तिकाय m. bei den Gaina *die Kategorie Tugend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,33.

*धर्माह्न् m. *der gestrige Tag.*

धर्माहृत Adj. *auf gesetzmässige Weise erworben* Âpast.

धर्मिक fehlerhaft für धार्मिक.

धर्मिता f. Nom. abstr. von धर्मिन्. Am Ende eines Comp. *das Behaftetsein mit dem und dem charakteristischen Merkmal.*

धर्मितावच्छेद् m. (Opp. Cat. 1), °च्छेदकतापरत्यासत्तिविचार m., °च्छेदकतावाद् m. (Opp. Cat. 1), °च्छेदकतावादार्थ m. (ebend.), °च्छेदकप्रत्यासत्ति f. (Bühler, Rep. No. 383), °निरूपण n. und °च्छेदकवाद् m. (Opp. Cat. 1,7714) Titel von Werken.

धर्मित्व n. 1) *Gerechtigkeit, Pflichtgefühl.* — 2) am Ende eines Comp. *a) das Verpflichtetsein zu* Gaut. 10,28. — *b) das Behaftetsein mit dem und dem charakteristischen Merkmal, das Unterworfensein der und der Erscheinung.*

धर्मिन् 1) Adj. *a) das Gesetz kennend, — befolgend, seiner Pflichten sich bewusst* Gaut. 10,52. — *b) mit besonderen Eigenschaften versehen, woran besondere Eigenschaften haften.* Subst. *Object, Ding* Kap. 5,98. 6,4. — *c)* am Ende eines Comp. *α) Jmdes Gesetze befolgend, — Gesetzen unterworfen, — Rechte habend, — Pflichten erfüllend. — β) die Art und Weise —, die Eigenthümlichkeit von Jmd* oder *Etwas habend, Etwas als charakteristisches Merkmal habend, einer best. Erscheinung unterworfen.* — 2) m. N. pr. *a)* des 14ten Vjâsa. — *b)* eines Fürsten VP 4,22,3. — 3) *f. °णी *ein best. wohlriechender Arzneistoff* Râǵan. 6,114.

धर्मिष्ठ Adj. (f. आ) 1) *seine Pflichten vollkommen erfüllend, überaus gerecht, —gewissenhaft, — tugendhaft.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *dem Gesetze vollkommen entsprechend, mit dem Gesetze —, mit der Tugend ganz in Einklang stehend, gesetzmässig, gesetzlich.*

*धर्मीपुत्र m. *Schauspieler.*

धर्मेन्द्र m. Bein. Jama's.

धर्मेप्सु Adj. *nach moralischem Verdienst trachtend.*

धर्मेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

धर्मेश m. Bein. Jama's.

धर्मेश्वर् m. 1) dass. — 2) N. pr. *a)* eines Devaputra Lalit. v. l. धर्मचर्. — *b)* verschiedener Männer Lalit. 201,4.

धर्मेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

धर्मेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

धर्मोच्चय m. N. pr. eines mythischen Palastes (buddh.).

1. धर्मोत्तर् n. *ein Vorwalten der Gerechtigkeit* MBh. 1,100,10.

2. धर्मोत्तर् 1) Adj. *ganz der Gerechtigkeit ergeben, nur an seine Pflichten denkend* Gaut. Ragh. 13,7. — 2) m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

धर्मोत्तरीय m. Pl. *die Schule des* Dharmottara.

धर्मोपदेश m. 1) *Unterweisung im Gesetze, in den Pflichten, Lehren in Bezug auf dieselben* Âpast. — 2) *die Gesetze, Gesetzsammlung.* — 3) *die Angabe des Wie* Ǵaim. 3,3,4. — 4) Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. No. 727.

*धर्मोपदेशक m. *Rechtslehrer.*

धर्मोपदेशना f. 1) *Unterweisung im Gesetz.* धर्मदेशना v. l. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 619.

धर्मोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem zwei Dinge in Bezug auf eine gemeintschaftliche charakteristische Eigenschaft einander gleichgestellt werden.*

धर्म्य 1) Adj. (f. आ) *a) gesetzmässig, gesetzlich, rechtmässig, mit dem Gesetze —, mit dem Rechte, —mit dem Brauche in Einklang stehend, zu derselben in Beziehung stehend, herkömmlich. — b) gerecht, rechtschaffen* (von Personen). — *c) mit besonderen Eigenschaften versehen.* — *d) einer Person* oder *Sache* (Gen.) *entsprechend.* — 2) n. *herkömmliche Abgabe.*

धर्म्योक्ति m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man den Träger einer anerkannten charakteristischen Eigenschaft als solchen nicht gelten lasse.*

धर्ष्, धर्षति, धृष्णोति, धृषत्, धृषाण und धृषमाण. 1) *dreist —, muthig sein.* — 2) *den Muth zu Etwas haben, wagen zu* (Infin.), *sich an Jmd* (Acc.) *wagen.* — 3) धृषत् *dreist, kühn, muthig.* धृषत् und धृषता Adv. *herzhaft, tüchtig, kräftig.* — 4) धृषित *kühn, muthig, tapfer.* धृषिता Adv. vielleicht fehlerhaft für धृषता. — 5) धृष्ट *keck, frech.* धृष्टम् und धृष्ट° Adv. — 6) *संधृता und क्षिप्से. — 7) धृष्यमाण Paṅkat. 265,8 fehlerhaft. — Caus. 1) धर्षयति *sich an Jmd* oder *Etwas wagen, Jmd Etwas anthun, sich an Jmd* oder *Etwas vergreifen, über Jmd kommen, Jmd bewältigen, bezwingen, hart mitnehmen, Etwas verderben, zu Grunde richten.* धर्षिता *geschändet.* धर्षितवैस् Suparṇ. 27, 1. — 2) Med. *überbieten, bezwingen* AV. 3,3,2. — Mit अप *bezwingen.* — Mit अभि Simpl. und Caus. *überwältigen, bezwingen.* — Mit अव in अनवधृष्य, अनवधर्ष्य. — Mit आ *sich wagen an, Jmd Etwas anhaben können.* — Caus. *Jmd zu nahe treten, beleidigen, reizen.* — Mit उप *sich wagen an.* — Mit परि Caus. *über Etwas herfallen.* — Mit प्र *sich an Jmd wagen, Jmd zu nahe treten, Jmd Etwas anthun, beunruhigen, bewältigen.* — Caus. dass. und *schänden* (ein Weib), *verderben, verwüsten.* — Mit अभिप्र in °धर्षण. — Mit संप्र Caus. *sich an Jmd wagen, Jmd Etwas anthun.* — Mit प्रति *aushalten, widerstehen.* — Mit वि Caus. *sich an Jmd wagen, Jmd Etwas anthun, Jmd beunruhigen, schänden* (ein Weib), *Etwas verderben.* — Mit सम् Caus. *schänden* (ein Weib), *Etwas verderben.*

धर्ष m. 1) Nom. act. in दुर्धर्ष. — 2) **Eunuch;* vgl. धर्षवर.

धर्षक 1) Adj. am Ende eines Comp. *über Etwas herfallend, einen Angriff machend auf.* — 2) *m. *Schauspieler.*

धर्षण 1) n. f. (आ) *a) ein Angriff auf Personen* oder *Sachen, Beleidigung, Misshandlung.* — *b)* **Beischlaf* (eher *Schändung, Nothzucht*). — 2) *f. ई *ein freches, liederliches Weib.*

धर्षणात्मन् Adj. *der gern Jmd Etwas anthut* (Çiva).

*धर्षणि f. = धर्षण 2).

धर्षणीय Adj. *derjenige, dem leicht beizukommen ist, einem Angriffe ausgesetzt, leicht unterliegend, —zu Schaden kommend.*

*धर्षवर् m. *Eunuch.* Richtig वर्षधर.

धर्षित 1) Adj. s. u. धर्ष् Caus. — 2) *f. आ *ein freches liederliches Weib.* — 3) *n. *Beischlaf.*

धर्षिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *herfallend*

über, beleidigend, misshandelnd. — 2) f. °णी ein freches, liederliches Weib.

*धलएड m. eine best. stachelige Pflanze.

*धलिल N. pr. eines Thales.

धव्, धवते rennen, rinnen RV. — Mit नि hinfliessen —, hinlaufen zu (Loc).

1. धव m. Anogeissus latifolia RÂGAN. 9,112. BHÂVAPR. 1,235.

2. धव (accentuirt nur in NAIGH.) m. 1) Mensch, Mann. — 2) Ehemann, Gatte. — 3) Besitzer, Herr, Herrscher, Gebieter. — 4) *Spitzbube.

*धवनी f. wohl Demodium gangeticum oder eine verwandte Species.

*धवर n. eine best. hohe Zahl (buddh.).

धवल 1) Adj. (f. आ) a) blendend weiss. — b) *hübsch. — 2) m. a) *die blendend weisse Farbe. — b) eine Taubenart BHÂVAPR. 2,8. — c) *ein ausgewachsener Stier. — d) *eine Art Kampfer RÂGAN. 12,70. — e) *Anogeissus latifolia RÂGAN. 9,112. — f) ein best. Râga. — g) N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Weltelephanten. — γ) eines Hundes Ind. St. 14,111. — 3) f. (*आ) und ई eine weisse Kuh. Als Zugthier KÂD. 2,129,24. — 4) f. ई a) weisses Haar. — b) N. pr. eines Flusses. — 5) n. a) *weisser Pfeffer RÂGAN. 6,34. — b) ein best. Metrum. — c) N. pr. einer Stadt.

धवलगिरि m. der Dolaghir.

धवलगृह n. das oberste, weiss angestrichene Stockwerk eines Hauses HARSHAK. 125,23.

धवलता f. und धवलत्व n. die weisse Farbe.

धवलनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

1.*धवलपक्ष m. die Zeit des zunehmenden Mondes.

2.*धवलपक्ष m. Gans.

धवलपुराणसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

धवलमुख m. N. pr. eines Mannes.

*धवलमृत्तिका f. Kreide.

धवलय्, °यति weiss machen, beleuchten KÂD. 81,10. 143,19. 144,13. 201,21. 2,34,10. PRASANNAR. 148,14. धवलित weiss gemacht, beleuchtet.

धवलाय्, °यते eine weisse Farbe annehmen, glänzend weiss erscheinen KÂD. 2,37,17. HARSHAK. 219, 21. °यित Partic. 210,10.

धवलाष्टक n. Titel eines Gedichts.

धवलिमन् m. Weisse, die weisse Farbe, nitor KÂD. 145,23. 201,21. 227,9. zugleich Reinheit 2,58,3.

धवली Adv. mit भू glänzend weiss werden HARSHAK. 159,6.

*धवलेतरतण्डुल m. Andropogon bicolor GAL.

*धवलोत्पल n. die Blüthe der weissen Wasserlilie.

*धवाणक m. Wind.

धवितव्य oder धवितव्य Adj. anzufächeln ÇAT. BR.

धवित्र n. Fächer, Wedel von Fell oder Leder ÂPAST. ÇR. 15,5,12. धवित्रदण्ड m. Fächerstiel MÂN. ÇR. 4,2.

धवीयस् Adj. Compar. schnell rennend.

धस् in *°पयो°, पुरो°, रेतो°, वयो°.

धस्मन् in पुरु°.

1. धा, Präsensstämme: दधा (Act.), दध् (Act. Med.), दध (Act. Med.) und धा (Act. Med.); Absol. धित्वा (TS. 7,4,3,1. 2) und क्रित्वा; Pass. धीयते, °धित (धित HARIV. 7799 verdächtig) und क्रित (s. bes.). 1) setzen, legen, stellen, einfügen, einbringen, — in oder auf (Loc.). दण्डम् den Stock legen auf, so v. a. Strafe verhängen über (Loc. oder Gen.). तत्पद्व्यां पदम् den Fuss auf seinen Weg stellen, so v. a. es ihm nachthun, ihm gleichen 251,7. Meist Act. — 2) hinbringen —, hinschaffen zu (Loc.). अरे weit wegschaffen RV. 10,35,4. Meist Act. — 3) Jmd an einen Ort oder in einen Zustand versetzen, verhelfen zu, bringen in oder zu (Loc. oder Dat.) RV. 2,34,9. 4,17,7. Meist Act. — 4) richten auf (Dat. RV. 7,56,19, oder Loc.), nach oder an (Loc.). चित्ताम्, मतिम् oder मनस् seine Gedanken richten auf, denken an (Loc. oder Dat.), beschliessen (mit Dat., Loc., Acc. mit प्रति, Infin., oder directe Rede mit इति). Meist Med. धीयमान (v. l. वर्तमान) und धित (verdächtig) dessen Sinn gerichtet ist auf (Loc. oder Dat.). — 5) Jmd (Dat., Loc. oder Gen.) Etwas bestimmen, verleihen, zutheilen, verschaffen, geben, schenken. Meist Act. Pass. verliehen werden u. s. w., so v. a. zufallen RV. 1,81,3. — 6) festsetzen, feststellen, anordnen, constituere. — 7) einsetzen als, bestimmen —, machen zu, reddere; mit doppeltem Acc. RV. 7, 31,12. Spr. 1060. — 8) machen, bewerkstelligen, unternehmen, bewirken, verursachen, schaffen, hervorbringen, erzeugen. चनस् Befriedigung gewähren, Jmd (Dat.) Etwas (Acc.) gewähren. Aor. mit पूरयाम्, मत्रयाम्, वरयाम् = चकार Ind. St. 14, 144. — 9) halten (in der Hand), fassen, tragen, in sich tragen (eine Leibesfrucht). — 10) ein Kleid, einen Schmuck, Blüthe tragen. — 11) tragen, so v. a. erhalten, aufrechthalten. — 12) Med. an sich nehmen, empfangen, erlangen, erhalten RV. 4,32,19. 6,67,7. insbes. eine Leibesfrucht empfangen, concipere. अन्तम् ein Ende finden RV. 6, 29,5. ओकस् und चनस् Gefallen finden —, sich erfreuen an (Loc. oder Dat.). — 13) sich zu eigen machen, annehmen, so v. a. an sich zur Erscheinung bringen, zeigen, sich zuziehen, inne haben, besitzen, behaupten. — 14) अधायत MBH. 4,1347 fehlerhaft für अधारयत्. — Caus. धापयति vom Simplex nicht zu belegen. — Desid. 1) दिधिषति a) geben —, verschaffen wollen. Med. sich verschaffen wollen, zu gewinnen suchen. — b) belegen —, beschenken wollen. — c) Med. aufbringen wollen. — 2) धित्सति setzen —, legen wollen auf (Loc.). — *Intens. देधीयते. — Mit अति, अतिक्रित beseitigt. — Mit अधि 1) Act. a) setzen, anlegen, aufsetzen (auf's Feuer). — b) auf Jmd legen, Jmd (Dat. oder Loc.) verleihen, zutheilen. — 2) Med. an sich nehmen, an sich zur Erscheinung bringen. — Mit अनु Med. 1) darauf hinzulegen. — 2) veranlassen zu (Dat.). — 3) zugestehen, überlassen RV. 6,20, 2. — °धास्यति BÂLAR. 117,21 fehlerhaft für °धास्यति. — Mit व्यनु Med. entfalten, ausbreiten. — Mit अन्तर् 1) Act. Med. a) hineinlegen in (Loc.) RV. 1,62,9. 6,44,23. 10,54,6. — b) dazwischen legen, — setzen. — c) abscheiden, absondern RV. 3,38,3. — d) ausschliessen, beseitigen. — e) zudecken, verhüllen, verbergen, — in (Loc.) RV. 7,71,5. verschwinden —, unsichtbar machen, verdunkeln. — 2) Act. a) in sich aufnehmen, — enthalten. — b) im Innern —, im Herzen zur Erscheinung bringen, — zeigen. — c) Jmd (Abl.) Etwas (Acc.) vorenthalten, entziehen. — 3) Pass. verdeckt —, verhüllt —, unsichtbar werden, verschwinden. — Mit *Abl. oder Gen. der Person sich vor Jmd verbergen, sich Jmds Augen entziehen. — 4) अन्तर्हित a) getrennt. — b) bedeckt, — mit (im Comp. vorangehend). — c) verhüllt, verborgen, versteckt, unsichtbar gemacht, verschwunden, — in (Loc. oder im Comp. vorangehend). Mit Abl. der Person verborgen vor, Jmds Blicken entzogen. — Caus. verschwinden machen. — Mit अप Act. wegschaffen, wegnehmen, — von (Abl.), vertreiben RV. 8,85,13. — Mit अपि oder पि (von MANU an häufiger als अपि) 1) hineinstecken, — in (Loc.). — 2) Jmd (Dat.) darreichen, hingeben, Jmd (Loc.) verleihen RV. 10,56,4. — 3) zudecken, verstopfen, verschliessen, schliessen, einschliessen, verhüllen, bedecken, verdecken, verbergen. Pass. verhüllt werden, spurlos verschwinden in (Loc.) MBH. 12,246,18. 19. Partic. अपिहित und पिहित zugedeckt u. s. w., unsichtbar gemacht, in seiner Thätigkeit gehemmt. — Caus. zudecken lassen mit (Instr.), schliessen lassen (mit doppeltem Acc). — Mit समपि ganz zudecken. — Mit अभि 1) Jmdm (Dat.) übergeben, dahingeben, überliefern. — 2) richten, zurichten RV. 2,23,6. 7,

34,9. — 3) *umhüllen, umlégen mit* (Instr.), *umwinden, binden.* Gewöhnlich Med. सँभिक्ति *angebunden, angeschirrt, angespannt.* — 4) *belegen, mit Truppen überziehen.* — 5) *umfassen,* so v. a. *in Schutz nehmen.* — 6) Med. *in sich tragen, — bergen* Bhâg. P. 3,13,30. — 7) Med. *sich verhalten zu* (Acc.). — 8) *bezeichnen, benennen;* Pass. *bezeichnet —, benannt werden, heissen.* अभिक्ति *bezeichnet, genannt, heissend.* — 9) *angeben, auseinandersetzen, mittheilen, sprechen über, vortragen, Etwas sagen, sprechen, aussprechen.* अभिक्ति *angegeben, angezeigt* 219,27 *mitgetheilt, vorgebracht, vorgetragen, gesprochen, worüber* oder *über wen gesprochen worden ist.* — 10) *zu Jmd Etwas sagen, — sprechen;* mit doppeltem Acc. अभिक्ति *zu dem Etwas gesagt worden ist* 107,21. — Caus. Med. *nennen lassen.* — Desid. (°धित्सते) *sich umhüllen wollen* ṚV. 10,85,30. — Mit प्रत्यभि 1) *wieder an sich ziehen, — in sich zurückziehen.* — 2) *erwiedern, antworten.* प्रत्यभिक्ति *dem geantwortet worden ist.* — 3) *seine Zustimmung geben.* — Mit समभि *zu Jmd* (Acc.) *sprechen.* — Mit अव 1) *einlegen, einstecken, hineinstellen, einschieben, eintauchen, einschliessen, — in* (Loc.). अँवक्ति *steckend —, eingeschlossen in* (Loc.); *in's Wasser gefallen.* — 2) *wegdrängen, eindrücken.* — 3) *sich versenken in* (Loc.), *aufmerken, Acht geben, die Aufmerksamkeit richten auf.* Vom Verbum fin. nur अवधीयताम् 3te Sg. Imperat. impers. अवक्ति *aufmerksam, Acht gebend, ganz bei einer Sache seiend.* — Caus. *einlegen —, einstecken lassen in* (Loc.). — Mit अन्वव *der Reihe nach hineinstellen* Âpast. Çr. 15,4,2. — Mit अभ्यव, °क्ति *niedergeschlagen* (Staub); nach dem Comm. *aufgewirbelt.* — Mit उपाव, उपाँवक्ति *daneben gesteckt, —gelegt.* — Mit पर्यव 1) *in der Nähe aufbewahren* Âpast. 1,3,40. — 2) *zu sich nehmen, geniessen* Âpast. 1, 10,28. — Mit प्रत्यव *wieder hineinlegen, — stecken.* — Mit व्यव 1) *hier und dort hinlegen.* — 2) *dazwischenstellen.* — 3) Pass. *getrennt werden.* °धीयताम् impers. *man trenne sich von* (Abl.). °क्ति *getrennt, geschieden, — durch* (im Comp. vorangehend). — 4) *unterbrechen.* Pass. *eine Unterbrechung erleiden.* °क्ति *unterbrochen, gehemmt.* — 5) *weglassen.* — 6) व्यवक्ति *a) entfernt, in der Ferne befindlich* Bhâg. P. 1,9,36. — *b) durch etwas Dazwischenliegendes getrennt,* so v. a. *versteckt, der Wahrnehmung entzogen, — durch* (im Comp. vorangehend). — *c) von Etwas entfernt,* so v. a. *zu Etwas nur in Beziehung stehend, nicht unmittelbar betroffen.* — Caus. *trennen* Naish. 4,109. — Mit संव्यव in असंव्यवक्तम् (Nachtr. 3). — Mit समव *zusammenlegen, — stellen* Âpast. Çr. 15,11, 10. 15,1. Vgl. असँसमवक्तम्. — Mit आ 1) *hinstellen, legen —, setzen —, bringen in, an* oder *auf* (Loc.), Leibesfrucht *hineinlegen* in ein Weib (Gen.) 71,9. Tugenden *Jmd* (Loc.) *einimpfen,* den Blick, den Sinn, die Gedanken *richten auf* (Loc.), Sorgfalt *verwenden auf* (प्रतिपात्रम्), eine Schuld *auf Jmd* (Loc.) *wälzen,* Furcht *Jmd* (Loc.) *einjagen.* In der späteren Sprache gewöhnlich Med. आँक्ति *aufgelegt, hineingelegt* (Leibesfrucht 73,6). — 2) Holz *zulegen* (zum Feuer) 37,16. 20. 38,5. — 3) *einsetzen* (im Spiel). — 4) *niederlegen als Pfand.* Nur आक्ति *verpfändet, versetzt.* — 5) Med. *aufbewahren.* — 6) Med. *sich* Feuer (auf dem Heerde oder Altar) *anlegen.* — 7) *Jmd* (Dat., Loc. oder Gen.) *geben, verleihen, übergeben, darbringen, erzeigen* (Ehre). — 8) *versetzen in* (Loc.), *bringen zu* (Dat.). — 9) *gebrauchen zu, verwenden bei* (Loc.). — 10) Med. *fassen, ergreifen* Spr. 7735. — 11) Med. *nehmen, empfangen, erhalten.* गँर्भम् *Leibesfrucht empfangen, concipere.* — 12) Med. Kinder *empfangen* von einer Frau (Instr. oder Loc.). — 13) *zu* oder *in sich aufnehmen,* eine Lehre *annehmen* (buddh.), ein Gelübde *auf sich nehmen, — thun* (आक्ति *gethan*), einem Gemüthszustande *sich hingeben.* Ausnahmsweise Act. — 14) *hervorbringen, bewirken, verursachen* 324,30. सांमुष्यम् so v. a. *sich wenden an.* Ausnahmsweise Act. — 15) आक्ति Paṇḍat. 43,4 fehlerhaft für आवृत् (so ed. Bomb.); आधात Kâuṛap. 16 ebenfalls fehlerhaft. — Caus. *hinsetzen lassen.* — Desid. (°धित्सति, °ते) 1) Med. *anlegen wollen* (Feuer). — 2) *zu ergreifen die Absicht haben.* दण्डम् so v. a. *zu strafen sich anschicken* MBh. 12,83,45. — Mit अत्या *voranstellen, erheben über.* Vgl. अत्याक्ति. — Mit अध्या *darauf setzen.* — Mit अन्तरा Med. 1) *hereinstecken in* (Loc.). — 2) mit हृदि *in seinem Herzen haben.* — Mit अन्वा 1) *darauf legen.* — 2) Holz (zum Feuer) *nachlegen.* — 3) *schüren* (das Feuer). — 4) *weiter übergeben* (ein Pfand). Nur अन्वाक्ति. — Mit अपा *ablösen von* (Abl.). — Mit अभ्या Act. 1) *hinzulegen, legen auf* oder *in* (Loc.), *hineinlegen* (Holz in's Feuer). — 2) *anlegen* (Feuer). अभ्याक्ति *angelegt.* — Mit उदा, उदाँक्तर *ein wenig erhöht.* — Mit उपा 1) *anlegen an* (Loc.), *setzen auf* (Loc.). *उपाक्ति *daraufgesetzt.* — 2) Med. *ergreifen* (दण्डम्) MBh. 12,15,4. उपाधाँय *mit sich nehmend, mit* (Acc.) Chr. 28,28. — 3) Med. mit आत्मनि *bei sich behalten.* — 4) *Jmd verführen —, verleiten zu;* mit doppeltem Acc. मा — उपादधीः R. 2,35,28. उदादधीः v. l. im Comm. der Bomb. Ausg. — 5) उपाँक्ति *a) als Preis ausgesetzt.* — *b) bewirkt, hervorgebracht.* — *c) * = संयोजित verbunden.* — Mit प्रत्युपा Med. *wiedererlangen.* — Mit न्या *einsetzen.* — Mit निरा *heraus —, wegnehmen.* — Mit पर्या 1) *umlégen* (mit Feuer). — 2) पर्याक्ति *derjenige, dem ein jüngerer Bruder mit der Anlegung des heiligen Feuers zuvorgekommen ist,* Âpast. 2,12,22. Çr. 9,12,11. Gaut. 15,18. — Mit अनुपर्या Act. *der Reihe nach herumlegen.* — Mit अभिपर्या *umlégen* (mit Feuer). — Mit प्रा, प्रँ — आँक्तः *hingeführt zu* (Loc.) ṚV. 9,64,19. — Mit व्या Pass. 1) *getrennt werden, — von* (Instr. oder °तस्). — 2) *sich unbehaglich —, sich unwohl fühlen.* व्याँक्ति *krank.* — Mit समा 1) *zulegen* (Holz zum Feuer). समाँक्ति *zugelegt.* — 2) *anlegen, schüren* (Feuer). — 3) *setzen —, legen —, stecken auf, an* oder *in* (Loc.). अस्त्रम् *den Pfeil auflegen.* गर्भम् *eine Leibesfrucht hineinlegen,* so v. a. *befruchten.* सवितुस् *in die Sonne legen.* दृष्टिम्, चित्तम्, चेतस्, मतिम्, मनस् *den Blick, den Geist, die Gedanken richten auf* (Loc.). मतिम् und मनस् *den Gedanken fassen* (die Ergänzung in directer Rede mit इति). आत्मानम्, मनस् ohne Ergänzung *seinen Geist auf einen Punkt richten, sich sammeln, sich fassen.* Ohne Acc. *sich in ein Gebet vertiefen, beten* Bâlar. 110,10. — 4) *Jmd* (Loc.) *Etwas auferlegen.* समाक्ति *auferlegt.* — 5) *Jmd* (Loc.) *übergeben, Jmds Hut anvertrauen.* — 6) *einsetzen in* (Loc.). — 7) *vereinigen, verbinden, zusammenhalten.* समाँक्ति *vereinigt —, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Pl. *vereint, versammelt* 68,20. *alle insgesammt.* — 8) *in Ordnung bringen, wieder gut machen.* — 9) *hervorbringen, bewirken.* समाक्ति *redditus.* — 10) Med. *a) anlegen* (ein Kleid), *annehmen* (eine Gestalt). — *b) als Leibesfrucht empfangen, concipere.* — *c) an sich nehmen, sich zueignen.* — *d) an sich nehmen, an sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen, zeigen.* — *e) seine ganze Aufmerksamkeit auf Etwas richten, sich ganz einer Sache hingeben* (mit Acc.); Act. Bhaṭṭ. समाक्ति *ganz bei einer Sache seiend, sich einer Sache ganz hinzugeben vermögend, in Etwas ganz aufgehend* (von Personen und vom Geiste), *seine ganze Aufmerksamkeit auf einen Punkt richtend.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend; häufig ohne Ergänzung (Âpast. 1,1,11. 5,7. 13,18). — *f) feststetzen, feststellen, als ausgemacht hinstellen.* *स-

माहित *festgestellt, bewiesen.* — *g) einräumen, zugeben.* समाहित *gutgeheissen, gebilligt* Âpast. 1,20, 8. 2,29,14. Hariv. 11392. *übereinstimmend mit* (im Comp. vorangehend) 2225. — 11) समाहित *zu Ende gegangen, abgelaufen* MBh. 1,173,31. — Desid. (°धित्सति) *Jmd* (Acc.) *dahin zu bringen wünschen, dass er sich sammelt, — fasst.* — Mit अनुसमा, °हित *vollkommen gesammelt, fest auf einen Punkt gerichtet.* — Mit अभिसमा, °हित *verbunden —, vereinigt mit* (Instr.). — Mit उपसमा 1) *hinzulegen* (Holz zum Feuer) Mân. Çr. 1,3,5. 7,5. Gṛhj. 1,23. 2,6. — 2) *anlegen, schüren, entzünden* (ein Feuer) Gaut. Âpast. 2,6,1. °हित *angelegt, entzündet* Saṁhitopan. 44,3. — 3) *aufstellen, an seinen Platz stellen.* — Mit प्रतिसमा 1) *wieder auflegen* (den Pfeil). Nur °हित. — 2) *wieder an seinen Platz stellen, in Ordnung bringen, wieder herstellen.* °हित *w. hergestellt.* — 3) *verbessern, beseitigen* (einen Fehler) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10. — Mit उद् 1) *auslegen* RV. 10,101,12. — 2) *aufstellen, aufsetzen, aufbauen.* Nur उद्धित. — 3) *aussetzen.* उद्धित *ausgesetzt.* — Mit उप 1) *auflegen, anlegen, aufsetzen, legen auf* (Loc. 37,30. Çulbas. 3,47) oder *in* (Loc.), *stellen* (अधस्तात् *unter Etwas*), *stecken —, setzen in* (Loc.), *auf das Feuer setzen, anlegen,* so v. a. *anschirren* (Rosse). हृदि *in's Herz schliessen,* so v. a. *beherzigen.* उपहित *gesetzt auf* (im Comp. vorangehend), *angelegt, angebracht, hineingesteckt, eingefasst* (Edelstein) *in* (Loc.). — 2) *Etwas sich unterlegen, sich legen auf* (Acc.). — 3) in der Grammatik *sich legen auf* (Acc.), so v. a. *unmittelbar vorhergehen.* Nur Pass. und उपहित *dem Etwas* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *vorhergeht.* — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas übertragen.* तदुपहित *ihm übertragen.* — 5) *Jmd* (Loc.) *Etwas beibringen, lehren.* — 6) *hinzuthun, hinzufügen, — zu, verbinden mit* (Loc.) Çulbas. 1,52. उपहित *sich anschliessend an* (Loc.), *verbunden mit* (im Comp. vorangehend) Mâlav. 20. — 7) *anwenden.* क्रिया वस्तूपहिता *auf eine gute Sache verwendete Mühe.* — 8) *voraussetzen, supponiren.* Nur Pass. und उपहित *vorausgesetzt, bedingt durch* (im Comp. vorangehend) 259,1. 260,1. — 9) उपहित *a) herbeigeschafft, — geführt, zugeführt.* — *b) unternommen* MBh. 13, 61,40. — *c) verführt, verleitet* oder *angeführt.* — Mit अनूप *hinterher anlegen, — auflegen.* — Mit अभ्युप 1) *hinzusetzen, hinzulegen.* — 2) *belegen, zudecken.* — 3) Med. *zugleich mit aufsetzen* (auf das Feuer). — Mit प्रत्युप *belegen, bedecken.* — Mit तिरस् s. u. d. W. — Mit नि 1) *niedersetzen, niederlegen, ablegen, hinlegen, hinsetzen, hinstellen, — auf, an* oder *in* (Loc.), *hineinlegen, — in* (Loc., Loc. mit अन्तर् oder °अन्तर्), *Etwas vor Jmd* (Dat.) *hinlegen.* भूमौ oder अवटे (R. 3,8,20) *in die Erde, in eine Grube legen,* so v. a. *begraben;* auf den Kopf (Loc., ausnahmsweise auch Instr.) *legen* auch so v. a. *hoch aufnehmen* 152,12. मनसि *in's Herz legen,* so v. a. *bei sich denken.* Pass. auch *ruhen —, enthalten sein in* (Loc.), *übergehen —, sich auflösen in* (Loc.). निहित *niedergesetzt* u. s. w., *gelagert* (ein Heer), *steckend —, befindlich in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Âpast. 1,22,6. — 2) das Auge *richten auf* (Loc.), den Sinn, die Gedanken *richten auf* (Dat.), so v. a. *beschliessen.* क्रियाम् *Mühe wenden an* (Loc.). — 3) *niederlegen zur Aufbewahrung, aufbewahren in* (Loc.). हृदये, मनसि *im Herzen bewahren,* so v. a. *dem Herzen einprägen, im Gedächtniss behalten.* Med. auch *für sich aufbewahren.* — 4) *verstecken in* (Loc.). मनसा *im Herzen verbergen.* — 5) *Jmd einsetzen als* (Acc.), *zu* (Dat.) oder *in* (Loc.), *anstellen zu* (Loc.). — 6) *Jmdm* (Dat. oder Loc.) *übergeben, anvertrauen, schenken.* आत्मानम् *sich Jmd* (Loc.) *anvertrauen.* हृदयम् *Jmd* (Loc.) *sein Herz schenken.* — 7) *zurücklassen.* — 8) *niederlegen,* so v. a. *niederhalten, zurückhalten, beseitigen, unterdrücken.* — 9) *absetzen, schliessen.* — 10) निहित = निकृत *tief ausgesprochen.* — 11) निधातुम् Bhâg. P. 7,8,18 fehlerlerhaft für विधातुम्. — Caus. 1) *hinsetzen lassen* Hemâdri 1,704,20.21. — *auf* (Loc.) Vaitân. *hineinlegen lassen in* (Loc.). — 2) *aufbewahren lassen.* Vielleicht wie Simpl. mit नि *aufbewahren* Kâraka 6,18.27.7,8. — 3) *Jmd einsetzen als* (Acc.). — Desid. (°धित्सते) *niederzusetzen beabsichtigen* Naish. 8,24. — Intens. निंदेध्यत् (!) etwa *sich festsetzen.* VS. 6,20 und Maitr. S. 1,2,17 निंदीध्यत् (s. u. दीधि). — Mit अधिनि 1) *niederlegen —, auflegen auf* (Loc.). — 2) *Jmdm* (Loc.) *verleihen.* — Mit अपनि 1) *bei Seite legen, auf die Seite schaffen, verbergen.* — 2) *bei Seite setzen.* — 3) *beseitigen, vertreiben von* (Abl.). — Mit अभिनि 1) *auflegen auf, hineinlegen in* (Loc.) Ind. St. 15,165 (°हित). Med. *sich Etwas auflegen.* — 2) *berühren, nahe kommen mit* (Instr.), *— an* (Acc. oder Loc.). अभिनिहित *berührt.* — 3) Pass. *mit einander verschmelzen* (von einem auslautenden ए oder ओ mit einem anlautenden अ, das elidirt wird). अभिनिहित heisst ein solcher Saṁdhi und der darauf ruhende Ton. — Mit उन्नि *in die Höhe —, aufgehoben halten.* — Mit उपनि 1) *daneben setzen, —stellen, Jmd* (Dat.) *Etwas vorsetzen.* — 2) *sich nähernd legen auf* (Loc.) Âçv. Gṛhj. 1, 15,2. — 3) *niederlegen, vergraben* (einen Schatz). — 4) *zur Verwahrung übergeben, Jmd Jmdm* (Loc.) *anvertrauen.* — 5) *herbeiführen, —bringen.* — 6) *herbeiführen, bewirken.* — Mit परिनि (*परिणि) *herumlegen.* — Mit प्रणि 1) *niederlegen, aufsetzen, auflegen, — auf* (Loc.), *ansetzen, anlegen* (ein Messer u. s. w.), *hineinstecken in,* so v. a. *einfassen in* (Loc.). प्रणिहित *niedergelegt* u. s. w., *aufgelegt auf* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 265,3. वेद् °*im Veda enthalten,* so v. a. *gelehrt.* — 2) *ausstrecken* Bhag. 11,44. प्रणिहित *ausgestreckt.* — 3) *berühren, nahe kommen mit* (Instr.) *an* (Acc.). — 4) sein Auge, seinen Sinn, seinen Geist *heften —, richten auf* (Loc.) Hariv. 2,14,16. Mit मनस् und Infin. so v. a. *beschliessen.* आत्मा प्रणिधीयताम् so v. a. *man vergegenwärtige sich.* प्रणिहित *gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). सम्यक्प्रणिहिता वाक् *eine wohlangebrachte Rede.* — 5) *Jmd* (Dat.) *Etwas überlassen, übergeben.* Nur प्रणिहित Bâlar. 164,21. — 6) *bringen —, versetzen in* einen Zustand (Loc.). — 7) *aussenden* (Späher). Nur प्रणिहित *ausgesandt.* — 8) *spähen —, spioniren lassen durch* (Instr.) *bei* (Loc.). — 9) *alle seine Gedanken —, seine ganze Aufmerksamkeit auf Etwas richten, Etwas* (Acc.) *überlegen.* Nur प्रणिधाय und प्रणिहित *ganz in Etwas* (Loc.) *vertieft, ganz bei einer Sache seiend, in einem Gedanken ganz aufgehend* (von Personen und vom Geist). प्रणिहितात्मन् Adj. Âpast. 1,4,29. — 10) *herausbringen, dahinterkommen, — dass ist;* mit doppeltem Acc. MBh. 7,35,21. प्रणिहित *herausgebracht, an's Tageslicht gebracht.* — Mit संप्रणि (nur °धाय) 1) *Jmd zurücklassen in* (Loc.). — 2) *beseitigen, unbeachtet lassen.* — Mit प्रतिनि 1) *an die Stelle eines Andern setzen, unterschieben, substituiren.* — 2) *verfügen, befehlen.* — Mit विनि 1) *weglegen an verschiedene Orte, vertheilen.* — 2) *ablegen, niederlegen, wegstellen.* — 3) *aufsetzen, auflegen, stellen —, legen auf* oder *in, aufspeichern.* हृदि *Jmd* (Acc.) *in's Herz schliessen.* विनिहित *aufgesetzt* u. s. w. *auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) das Auge, den Geist *richten auf.* विनिहित *gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 5) *Jmd einsetzen in* ein Amt (Loc.) Râgat. 7,367. विनिहित *eingesetzt.* — 6) विनिहित, °तात्मन् Adj. *mit Jmd auseinandergehend, — nicht übereinstimmend* Âpast. 1,8,27. — 7) विनिहित MBh. 6,3678 fehlerhaft für विनिकृत. — Mit संनि 1) *zusammen niederlegen in* oder *bei* (Loc.), *niederlegen, aufheben* 218,8. *legen in* (Loc.), *aufspei-*

chern, ansammeln. In der älteren Sprache Med. हृदयसंनिहित in's Herz gelegt, im Herzen wohnend. — 2) in der Nähe —, neben sich hinstellen Gaut. — 3) Med. sich vorfinden —, vorhanden sein bei (Loc.) Daçak. 81,8. — 4) Med. दृष्टिम् das Auge heften auf (Loc.), हृदयम् das Herz auf einen Punkt richten, sich sammeln. — 5) Med. Jmd zu Etwas ansetzen, Jmd Etwas übertragen. — 6) Pass. und Med. in der Nähe —, gegenwärtig sein, bevorstehen. संनिहित in der Nähe befindlich, gegenwärtig —, da —, bei der Hand seiend, anwesend, nahe bevorstehend. Mit Dat. bereit —, gerüstet zu. — Caus. 1) in die Nähe bringen, sich vergegenwärtigen. — 2) Pass. sich Jmd (Gen.) in der Nähe zeigen, sich manifestiren. — Mit निस् herausfinden. — Mit विनिस्, विनिर्धाय Ind. St. 9,32 fehlerhaft für विनिधार्य. — Mit परि 1) Act. Med. herumlegen, — setzen, úmlegen. पर्यहित herumgesetzt, — gestellt, — stehend. — 2) Act. Med. sich úmlegen, umnehmen (ein Gewand, einen Schmuck) 311,3. 320,11. 12. Ohne Object sich ein Gewand umlegen. परिहित umgelegt. — 3) umlégen, umgében, bekleiden, — mit (Instr.), umzingeln. Gewöhnlich Act. पर्यहित umlegt, umgeben. — 4) Act. schliessen als Kunstausdruck für den Abschluss einer Recitation in der Liturgie. — 5) परिदधे Hariv. 3743 fehlerhaft für प्रणिदधे, परिदध्यात् Ind. St. 5,335 fehlerhaft für प्रति°. Bisweilen auch mit परिदा verwechselt. — Caus. 1) umnehmen lassen, Jmd kleiden in; mit doppeltem Acc. Hemâdri 1,603,10. — 2) umgében —, bekleiden mit (Instr.). — Desid. (°धित्सते) im Begriff stehen sich Etwas (Acc.) umzulegen. — Mit विपरि vertauschen, wechseln, insbes. ein Gewand. Mit Ergänzung von वासस् so v. a. sich umkleiden. — Caus. umwenden (das Gesicht). — Mit पि s. u. अपि. — Mit पुरस् s. u. d. W. — Mit प्र Med. 1) vorsetzen, darbringen. — 2) aussenden (Späher) ṚV. 7,61,3. — 3) sich einer Sache (Acc.) hingeben Lalit. 499,9. — प्रहित und संप्रहित gehören zu हि. — Caus. प्रधापित MBh. 9,1074 fehlerhaft für प्रधावित. — Mit प्रति 1) ansetzen, wieder ansetzen, einsetzen. — 2) anlegen (den Pfeil), zielen. — 3) ansetzen (zum Trinken). — 4) aufsetzen (die Füsse). सर्वैः पद्भिः mit allen Vieren aufsetzen, so v. a. ausgreifen. — 5) darreichen, anbieten. — 6) geben, wiedergeben. — 7) wieder herstellen, — in Ordnung bringen Çâṅkh. Gṛhj. 1,15, 10. — 8) anwenden. — 9) zurückhalten. — 10) Pass. Med. anheben, anfangen, anbrechen, eintreten. — Mit अनुप्रति nach einem Andern (Acc.) darreichen. — Mit वि 1) vertheilen, austheilen, mittheilen, verleihen, gewähren, Jmd Etwas zukommen lassen, verschaffen. कामान् Jmds Wünsche gewähren, — erfüllen. आत्मनः sich (sibi) Etwas verschaffen, — bereiten. — 2) verbreiten. — 3) eintheilen, ordnen. — 4) zertheilen. — 5) anordnen, vorschreiben, festsetzen, bestimmen. Pass. bestimmt sein für (Gen.) 195,24. gelten für (Nom.). दैवैः स मे भर्ता विहितः er ist von den Göttern mir zum Gatten bestimmt worden. — 6) an den Tag legen, zeigen (einen Gemüthszustand, eine Art und Weise des Benehmens) 146,6. 170,12. 176,28. — 7) finden, ausfindig machen (ein Mittel) 48,23. 159,8. MBh. 3,76,38. R. 3,40,33. — 8) schaffen, hervorbringen, bilden, gründen, bauen, errichten, anlegen, verfassen. — 9) zurechtmachen, herbeischaffen 73,25. — 10) vollbringen, verrichten, bewerkstelligen, bereiten, verursachen, einrichten, machen, thun. मन्त्रम् Rath halten; राज्यम् die Herrschaft führen, sich der H. bemächtigen, regieren; सचिवताम् die Würde eines Ministers bekleiden; मैत्र्यम् Freundschaft schliessen; संधिम् Frieden schl.; कलहम् Streit beginnen; संग्रामम् eine Schlacht liefern; चुम्बनम् küssen; किं विधीयतां तेन was fängt man damit an? — 11) machen zu, reddere; mit doppeltem Acc. — 12) mit Etwas oder Jmd (Acc.) es so machen —, dahin bringen, dass (यथा) MBh. 4,29,8. R. 2,38,17. — 13) legen auf (Loc.), hinstellen (अग्रतस्, अधस्), stecken —, legen in (Loc.). हृदये so v. a. dem Herzen einprägen. — 14) richten auf (Loc.). — 15) abordnen, absenden (Späher). — 16) विहित ausgestattet —, versehen mit (Instr.). — 17) MBh. 4,155 fehlerhaft für नि, Mârk. P. 41, 20. Paṅkad. 186,8. 237,12 für पि (अपि). — Caus. hinlegen lassen. — 2) Desid. (°धित्सति, °धित्सते) 1) Jmdm (Loc.) zu verleihen beabsichtigen. — 2) festzusetzen versuchen, versuchen Etwas als ausgemacht hinzustellen. — 3) ausfindig machen wollen (ein Mittel). — 4) daran denken sich Etwas zu verschaffen Spr. 212. — 5) beabsichtigen zu vollbringen, — bewerkstelligen, beabsichtigen überh. विधित्समान bestimmte Zwecke verfolgend, selbstsüchtig. — 6) daran denken Jmd zu Etwas zu machen, mit doppeltem Acc. — Mit अतिवि hinaus über (ein Maass) vertheilen. — Mit अधिवि vertheilen über Etwas hin. — Mit अनुवि 1) Med. der Reihe nach anreihen. — 2) Med. in Uebereinstimmung mit (Instr.) vorschreiben. — 3) nach Jmd voranstellen. — 4) nachher bewirken. — 5) bewirken, bewerkstelligen 171,22. — 6) Act. Etwas (Acc.) zur Richtschnur nehmen, sich leiten lassen durch (Acc.) Harshaṅ. 1,8. Pass. sich richten nach (Acc. oder Gen.). °हित sich richtend nach (Gen.). — Mit अभिवि 1) vollständig belegen —, bedecken mit (Instr.). — 2) in die unmittelbare Nähe von Etwas —, zur Berührung mit Etwas stellen, — bringen. — Mit प्रवि 1) abtheilen. — 2) Med. auf Etwas bedacht sein. — 3) Jmd alle mögliche Aufmerksamkeit bezeigen. — Mit प्रतिवि 1) ordnen, zurecht —, bereit machen. — 2) abordnen, absenden (einen Späher). — 3) entgegenarbeiten. अस्य किं प्रतिविधास्यसि was wirst du dagegen thun? Kâd. 77,17. — 4) einer Conclusion entgegentreten Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,7. — Desid. in प्रतिविधित्सा. — Mit संवि 1) Med. anordnen, bestimmen, festsetzen. — 2) Jmd beordern. — 3) betreiben, einrichten, Sorge für Etwas tragen, sich Etwas angelegen sein lassen. — 4) मानसम् den Geist aufrecht erhalten, guten Muths sein Spr. 6641. — 5) gebrauchen, anwenden; mit Acc. — 6) Gebrauch von Etwas (Instr.) machen Paṅkat. 12,21. — 7) machen zu, mit doppeltem Acc. Naish. 8,16. — 8) aufstellen, auslegen (Schlingen); man hätte संनि erwartet. — 9) MBh. 2, 1510 fehlerhaft für संनि, wie ed. Bomb. liest. — Caus. Jmd Sorge tragen —, walten lassen Kâd. 2,108,19. — Mit सम् 1) zusammensetzen, — reihen, — knüpfen, — nähen, vereinigen, verbinden, — mit (Instr.), schliessen (die Augen, eine Wunde). धनुर्बाणेन den Bogen mit dem Pfeile verbinden; mit Weglassung von «Pfeil» oder «Bogen» (ṚV. 5,54,2) dass. oder zielen. Pass. sich vereinigen, sich verbinden mit (Instr.), so v. a. in den Besitz kommen von. वाचम् Worte wechseln mit (Instr.). मनस् den Geist zusammenfassen, so v. a. sich sammeln. संहित verbunden, — mit, in Verbindung stehend mit, begleitet von, versehen mit (im Comp. vorangehend) Âpast. 1, 22,1. in Beziehung stehend zu, betreffend; übereinstimmend mit, hervorgerufen durch. — 2) herstellen, wieder —, wieder gut machen. — 3) niederlegen in oder bei (Loc.), hinstellen, zusammenlegen auf (Loc.), den Pfeil auf den Bogen (Loc.) legen (mit Dat. der Person, auf die der Pfeil gerichtet wird; oft auch mit Ergänzung von «Bogen»). संधान = संदधान. Ausnahmsweise Act. — 4) Med. das Auge richten auf (ततस्). — 5) zusammen verleihen, vereinigen auf (Loc.), geben, schenken. नाम Jmd (Gen.) einen Namen geben. श्रद्धाम् mit Med. Glauben schenken einer Sache (Loc.). — 6) einen Bund schliessen. — 7) Med. zusammenführen, so

v. a. *versöhnen.* — 8) *übereinkommen, sich verbinden* —, *sich vertragen* —, *sich aussöhnen mit* (Instr., ausnahmsweise Acc.) MBh. 5,95,23. Ausnahmsweise Act. संहित *in freundschaftlichem Verhältniss stehend mit* (Instr. oder *Instr. mit सह). — 9) *Jmd verwickeln in* (Loc.). — 10) Pass. *gefasst* —, *gehalten werden in* (Loc.). — 11) *Jmd Etwas zufügen.* साहाय्यम् *Jmd Beistand leisten.* — 12) Med. *Stand halten gegen Jmd* (Acc.), *es mit Jmd aufnehmen können* 251,4. — 13) Med. *Gebrauch machen von* (Instr.). — 14) संधाय MBh. 3, 15726 fehlerhaft für संयाय. Zu आत्मसंहित Kâm. Nitis. 9,68 vgl. Comm. — Desid. (°धित्सति) *zusammensetzen* —, *herstellen wollen.* — Mit अतिसम् 1) *Jmd schmähen* Gaut. — 2) *Jmd anführen, betrügen.* v. l. अभिसम्. — 3) *Jmd* oder *Etwas in Schatten stellen, übertreffen, — in Betreff von* (प्रति) Bâlar. 33,2. *einer Sache Abbruch thun;* mit Acc. — Mit अधिसम् *vereinigen auf* oder *in* (Loc.). — Mit अनुसम् 1) *anreihen.* Nur °सँहित *angereiht an* (Loc.). Am Ende eines Comp. *sich anschliessend an, in Einklang stehend mit.* — 2) *mit seinen Gedanken verfolgen, seine Gedanken* —, *seine Aufmerksamkeit richten auf, beobachten, nachforschen;* mit Acc. Ind. St. 9,125. 137. 143. Bâlar. 34,10. Ausnahmsweise mit Loc. Prasannar. 66,16. — 3) Act. आत्मानम् *sich sammeln, sich fassen.* अनुसंधाय धिया *sich sammelnd.* — Desid. (°धित्सति) *Etwas zu erweisen suchen, einer Sache nachgehen.* — Mit अभिसम् 1) *zusammen—, hineinschnappen in* (Loc.). — 2) ein Geschoss mit einem Bogen (Instr.) *verbinden,* auf den Bogen *legen.* — 3) ein Geschoss *richten auf* (Dat. oder Loc.), *zielen* —, *gerichtet sein auf* (von einem Geschoss); mit Acc. अभिसंहित *gerichtet auf* (Dat.). — 4) *Etwas* oder *Jmd sich als Ziel setzen, bezwecken, beabsichtigen, vor Augen haben, denken an, es abgesehen haben auf* (Acc., ausnahmsweise Dat.) MBh. 9,16,23. तादृशैर्मे ऽभिसंहितम् *solche haben es auf mich abgesehen.* अभिसंधाय ohne Object *in einer selbstsüchtigen Absicht* Gaut. — 5) *Jmd gemeinsam anerkennen, anerkennen* überh. सर्वलोकाभिसंहित *von aller Welt anerkannt* MBh. 12,132,1. — 6) *sich über Etwas vorher verständigen, vorher über Etwas übereinkommen;* mit Acc. 191,17. R. 5,82,5 (wo wohl अन्योऽन्येनाभि° zu verbinden ist). — 7) *Jmd in seine Gewalt bekommen, sich unterthan machen, in Abhängigkeit halten.* — 8) *Jmd an sich zu ziehen, zu gewinnen suchen.* — 9) *sich anschliessen an, sich verbünden mit* (Instr.). — 10) Med. *Jmd bestimmen zu, einsetzen als;* mit doppeltem Acc. — 11) °अभिसंहित *verbunden mit, in Beziehung stehend zu.* — Mit समभिसम् 1) Med. *hineinstecken in* (Loc.). — 2) *Etwas* (Acc.) *beabsichtigen.* — 3) स्वयं समभिसंधाय MBh. 9,818 fehlerhaft für स्वमंशमभि°. — Mit उपसम् 1) *zulegen, zufügen.* — 2) *vermehren.* — 3) *verbinden mit* (Instr.). — 4) *Jmd mit Etwas* (Instr.) *verbinden,* so v. a. *theilhaftig werden lassen.* उपसंहित *verbunden —, versehen mit, begleitet —, umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). कृष्णोप° so v. a. *schwarz gefärbt.* देशकालोप° so v. a. *Ort und Zeit entsprechend.* — 5) *als Ziel vor Augen haben.* — 6) *Jmd hintergehen, anführen* MBh. 4,47,12. — 7) उपसंहित *ergeben, zugethan.* — Mit प्रसम् den Pfeil *auflegen.* Vgl. auch प्रसंधान. — Mit प्रतिसम् 1) Act. *wieder zusammensetzen* Çat. Br. 12,6, 1,2. 37. — 2) Med. *daraufsetzen, befestigen,* den Pfeil *auflegen.* — 3) Med. *wiedergeben, erwiedern.* — 4) Act. Med. *sich Etwas wieder zum Bewusstsein bringen* Comm. zu Njâjas. 1,1,10. 34. 3,1,1. *sich erinnern.* — 5) Med. *eine Einsicht erlangen in* (Acc.) Prab. 99,14, v. l. — 6) प्रतिसंहित *gerichtet auf* oder *gegen* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — Mit विसम् Med. *Jmd zu Grunde richten.*

2. धा 1) Adj. am Ende eines Comp. in der Bed. eines Nom. ag. von 1. धा. — 2) *m. Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Bṛhaspati's. — 3) f. am Ende eines Comp. Nom. act. von 1. धा.

3. धा, धयति, धीवँा, धीतँ; *saugen an Etwas* oder *Etwas* (Acc.) *trinken; aussaugen* (auch in übertr. Bed.), *einsaugen,* so v. a. *ganz sich zu eigen machen.* Caus. धापँयते *säugen, ernähren.* — Mit अनु Caus. Act. *zum Saugen anlegen.* — Mit निरव *aussaugen* Âpast. Çr. 13,17,5. — Mit उद् in *उद्धय. — Mit उप Caus. Med. *aufsäugen.* — Mit निस् *aussaugen.* निँधीतितम. — Mit *परिणि und *प्रणि, °धयति. — Mit प्र Caus. Act. *saugen lassen an* (Acc.) Mân. Gṛuj. 1,17. — Mit प्रति in °धाँ.

4. धा Adj. *saugend* in पयोधाँ.

*धाक m. 1) *Stier.* — 2) *Behälter.* — 3) *Speise.* — 4) *Pfosten.*

धाटी f. *Ueberfall.*

धाटीपञ्चक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धाडुनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 260.

धाणक 1) *m. *eine best. Münze;* (vgl. धानक 1). — 2) f. धाँणिका wohl *die weibliche Scham.* Nach Comm. zu TS. *eine Schwangere.*

धाणिकी in मणडूर°.

*धातक n. = धाटी Gal. — धातकी s. u. धातकि.

धातकि 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई *Grislea tomentosa.*

धातकितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*धातकीखण्ड und धातकीषण्ड n. (VP. 2,4,74.80 85) N. pr. eines von Dhâtaki beherrschten Varsha in Pushkaradvîpa.

धातृँ Nom. ag. 1) m. *a*) *Träger.* वसुधा° *der Erde.* — *b*) *Anordner.* — *c*) *Erhalter, Lenker.* — *d*) *Anstifter, Urheber.* — *e*) *Schöpfer.* — *f*) *Schöpfer* als *eine best. göttliche Person.* In der nachvedischen Zeit *der Schöpfer der Welt, der Gründer und Erhalter der Weltordnung,* = Brahman. — *g*) *das personificirte Schicksal* Spr. 7736. — *h*) *einer der 49 Winde.* — *i*) *Nebenmann, Buhle.* — *k*) *das 10te* und *44te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *l*) N. pr. α) eines Âditja. — β) eines Sohnes Brahman's und Bruders des Vidhâtar und der Lakshmî. Diese werden auch Kinder Bhṛgu's von der Khjâti genannt. — γ) eines Ṛshi im 4ten Manvantara Hariv. 1,7,20. धामन् v. l. — δ) eines Autors. — 2) f. धात्री *a*) *Amme.* — *b*) *Hebamme.* — *c*) *Wärterin.* — *d*) *Mutter.* — *e*) *die Erde.* — *f*) *Emblica officinalis.*

1. धातवे Dat. Inf. zu 1. धा AV. 6,81,2.

2. धातवे Dat. Inf. zu 3. धा ṚV.

1. धातु m. 1) *Satz, Lage.* — 2) *Theil, Bestandtheil.* Nur am Ende eines adj. Comp. — 3) *Element, Urstoff: Aether, Luft, Feuer, Wasser* und *Erde.* Wenn vom menschlichen Körper die Rede ist, versteht man unter धातु sowohl *die fünf Urstoffe* als auch die ihm eigenthümlichen *Hauptbestandtheile: Speisesaft, Blut, Fleisch, Fett, Knochen, Mark* und *Samen;* statt *Speisesaft* und *Samen* auch *Epidermis* und *Haut.* Bei Annahme von *zehn Dhâtu kommen zu den zuerstgenannten noch *Haare, Haut* und *Sehnen.* Unter drei Dhâtu (= दोष) versteht man *Wind, Galle* und *Schleim;* unter fünf auch *Ohr, Nase, Mund, Herz* und *Unterleib.* Das Manas ist ein चेतनाधातु. Nach den Lexicographen: *die fünf Sinnesorgane* und die von ihnen wahrgenommenen *fünf Eigenschaften der Urstoffe.* — 4) *ein Grundbestandtheil der Erde, — der Gebirge: Erz, Mineral, Metall;* insbes. *ein in flüssiger Gestalt hervorquellendes rothes Mineral, Röthel* (in dieser Bed. auch *n.). मातिको धातुः = धातुमातिक. — 5) *der Urstoff der Wörter, Verbalwurzel,* auch *Verbalstamm* überh. — 6) bei den Buddhisten *Element, Region, Bereich* (= राशि und लोक: der Lexicographen) und *Reliquie* (der Lexicographen *Knochen*).

2. धा॑तु 1) Adj. etwa *saugbar, zum Saugen geeignet.* — 2) etwa f. *Milchkuh.*

3. धातु n. in Verbindung mit रौक्मिण Name eines Sâman Ârsh. Br.

धातुक 1) am Ende eines adj. Comp. = 1. धातु. — 2) * *Bitumen.*

धातुकल्प m. Titel eines über *Metalle* handelnden Abschnittes im Rudrajâmalatantra Verz. d. Oxf. H. 90,*a*,35.

धातुकाय m. Titel eines buddh. Werkes.

धातुकाव्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*धातुकासीस n. *eine grüne Art Eisenvitriol* Mat. med. 55.

धातुकी Çatr. 1, 343 fehlerhaft für धातकी.

धातुकुशल Adj. *bewandert in der Behandlung der Metalle, Metallurg.*

धातुक्रममाला f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुक्रिया f. *Metallurgie.*

*धातुक्षयकास m. *der Husten eines Schwindsüchtigen.*

*धातुगर्भ m. *eine buddh. Reliquienkammer.*

धातुगर्भकुम्भ m. *Aschenkrug* Harshaṅ. 141,9.

*धातुग्राहिन् m. *Galmei.*

धातुघोषा f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

*धातुघ्न m. *saurer Reisschleim.*

धातुचन्द्रिका f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुचूर्ण n. *mineralisches Pulver* Suçr. 1,134,12.

धातुज 1) Adj. *von einer Verbalwurzel stammend* Ind. St. 13,396. fg. — 2) * *Bitumen.*

धातुतरंगिणी (Weber, Lit. 336) und धातुदीपिका f. Titel zweier Werke über *Verbalwurzeln.*

धातुद्रावक n. *Borax, Tinkal* Bhâvapr. 1,182.

*धातुनाशन n. *saurer Reisschleim.*

धातुनिदान n. Titel eines medic. Werkes Opp. Cat. 1.

धातुन्यायमञ्जूषा f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

*धातुप m. *Speisesaft.*

धातुपर्यायदीपिका f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुपाठ m. *Wurzelverzeichniss.*

धातुपारायण n., °वृत्ति f. (Bühler, Rep. No. 728) und °णीय n. Titel von Werken über *Verbalwurzeln.*

*धातुपुष्पिका und °पुष्पी f. *Grislea tomentosa.*

धातुप्रसक्त Adj. *der Alchymie ergeben* Varâh. Jogaj. 5,4.

धातुप्रदीप m. und °दीपिका f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुप्रिया f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,2.

*धातुभृत् m. *Berg.*

धातुमञ्जरी f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुमत्ता f. *Metallreichthum.*

धातुमत् Adj. 1) *Elemente —, Grundstoffe enthaltend* in अ° (Nachtr. 3). — 2) *reich an Mineralien, — Metallen.*

धातुमय Adj. (f. ई) *metallen, metallreich.*

धातुमल n. 1) *die unreinen Bestandtheile des Körpers, faeces.* — 2) * *Blei.*

*धातुमाक्षिक n. *Eisenerz.*

धातुमारण n. Titel eines med. Werkes.

*धातुमारिन् 1) m. *Schwefel.* — 2) f. °रिणी *Borax.*

धातुमाला f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln* Opp. Cat. 1.

धातुरत्नमञ्जरि f. desgl.

धातुरत्नमाला f. Titel eines medic. Werkes.

धातुरत्नावली f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

*धातुराजक n. *der männliche Same.*

धातुरूपावली f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln* Opp. Cat. 1.

°धातुल Adj. *erfüllt von.* मुद्गधातुल Hem. Par. 1,295.

धातुलक्षण n. Titel eines Werkes.

*धातुवल्लभ n. *Borax.*

धातुवाद m. 1) *Probirkunst, Metallurgie.* — 2) *Alchymie* Kâd. 255,10. Kaṇḍak. 78,7.

धातुवादिन् m. *Probirer, Metallurg* Spr. 7688.

*धातुविष् f. *Blei.*

धातुविष n. *ein mineralisches Gift* Suçr. 2,252,5.

धातुवृत्ति f. Sâjaṇa's *Commentar zu den Verbalwurzeln.*

*धातुवैरिन् m. *Schwefel.*

*धातुशेखर n. *grüner Vitriol.*

*धातुशोधन *Blei.*

धातुसमास m. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln* Opp. Cat. 1,3795.

*धातुसंभव *Blei.*

धातुस्तूप m. *Reliquien-Tope* Kâraṇḍ. 68,15.

*धातुकृत् m. *Schwefel.*

*धातूपल m. *Kreide.*

*धातृका f. Med. k. 138 fehlerhaft für धात्रिका.

*धातृपुत्र m. Patron. Sanatkumâra's.

*धातृपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Grislea tomentosa.*

धातृभवन n. Brahman's *Himmel.*

1.*धात्र n. *Gefäss.*

2. धात्र॑ Adj. *dem* Dhâtar *gehörig* u. s. w.

धात्रि (metrisch) f. = धात्री *Emblica officinalis.*

*धात्रिका f. 1) *Amme.* — 2) *Emblica officinalis.*

धात्री s. u. धातर्.

धात्रीधर m. *Berg* Varâh. Jogaj. 4,48.

*धात्रीपत्र n. = तालीशपत्र 2) Râgan. 6,184.

*धात्रीपुत्र m. *Schauspieler.*

धात्रीमोदक m. Bez. *best. medic. Pastillen* Mat. med. 105.

*धात्रीश्वरी f. *Grislea tomentosa.*

धात्रेयिका f. 1) *Milchschwester* Bâlar. 61,14. — — 2) * *Amme.* — 3) * *Sclavin* nach Nilak. zu MBh. 1,104,46.

धात्रेयी f. 1) *Milchschwester.* — 2) * *Amme.*

धात्ववरोपण n. *das Niederlegen von Reliquien* (bei der Gründung einer Tope) Kâraṇḍ. 20,2. 40, 24. 41,1. 77,3. धात्वाव° und धात्वाव° gedr.

धात्वाकर m. *Mine.* °कराध्य n. Pl. so v. a. *Mineralien.*

1. धा॑न viell. *Eintritt.* पे॑रि धा॑नमे॑का॑: *beim E. der Nacht.* Nach Sây. Adj. = धारक.

2. धान 1) am Ende eines Comp. *a*) Adj. *enthaltend.* — *b*) n. und f. (ई) *Behälter, Sitz.* — 2) * f. ई *a*) *die Lage einer Wohnung.* — *b*) *Koriander.* — *c*) N. pr. eines Flusses. — धाना s. bes.

धानक 1) m. *eine best. Münze von best. Gewicht* Karaka 7,12. = 4 Kârshâpaṇa Hemâdri 1,116,14. 2,55,4. Vgl. धाणक. — 2) n. *Koriander* Râgan. 6, 36. Bhâvapr. 1,166. — धानका und धानिका s. bes.

*धानका f. Pl. Demin. von धाना.

धानंजय 1) m. Patron. von धनंजय. — 2) Adj. von 1). — धानंजय überall Lâṭy. im Druck.

धानद् Adj. von धनद् = कुबेर.

*धानपत Adj. von धनपति.

धानश्री f. *ein best.* Râga S. S. S. 81.

धानसी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55.

धानी॑ f. 1) Pl. (Sg. nur einmal im Bhâg. P.) *Getreidekörner.* Auch von dem *Korne* in der Njagrodha-Frucht. Nach den Lexicographen *geröstete Gerstenkörner* und *Mehl von gerösteter Gerste* Râgan. 16,94. Bhâvapr. 2,30. — 2) *Koriander* Bhâvapr. 1,166. — 3) * *ein junger Schoss.*

धानाक 1) m. Patron. des Luça. — 2) * f. आ Pl. = धाना 1). — 3) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*धानाचूर्ण n. *Mehl von gerösteter Gerste.*

धानांतर्वत्॑ oder धानांतर्वत्॑ m. N. pr. eines Gandharva.

धानी॑कृत Adj. *aus einem Korn wachsend.*

धानी॑वत्॑ Adj. *von Getreidekörnern begleitet.*

धानासो॑म m. Pl. *Getreidekörner und* Soma

Âpast. Çr. 13,17,2.

धानिका f. in *अङ्गार° Demin. von धानी; s. u. 2. धान 1) b).

*धानिन् m. *Careya arborea* oder *Salvadora persica.*

*धानुर्दण्डिक Adj. *vom Bogen und Stock lebend.*

धानुर्वेद् m. = धनुर्वेद् Hem. Par. 8,241.

धानुष्क 1) Adj. *mit einem Bogen bewaffnet;* m. *Bogenkämpfer, Bogenträger.* — 2) *f. आ *Achyranthes aspera.*

*धानुष्य m. *Bambusrohr.*

धानेय und °क n. *Koriander* Râgân. 6,36. Bhâvapr. 1,166.

धान्त m. mystische Bez. *des Lautes* न.

*धान्धा f. *Kardamomen.*

*धान्ध्य n. *Unwohlsein.*

1. धान्य (von धन) *das Reichsein* Dhâtup. 20,3.

2. धान्य und धान्यँ 1) Adj. *in Gedreidekörnern bestehend, daraus bereitet.* — 2) n. *a)* Sg. Pl. *Getreide, Getreideart.* Ausnahmsweise auch m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein best. Gewicht, = 4 Sesamkörner.* — *c)* **Koriander.* — *d)* **Cyperus rotundus.* — *e)* **eine Art Haus* Gal. — 3) *f. आ *Koriander.*

धान्यक 1) am Ende eines adj. Comp. = 2. धान्य 2) *a).* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *Koriander.*

धान्यकूट *Kornspeicher* Varâh. Bṛh. S. 45,6.

धान्यकोश m. 1) *Kornvorrath* R. 2,36,7. — 2) **Kornähre* Gal.

*धान्यकोष्ठक n. *Kornkammer.*

धान्यखल m. *Korntenne* Kâtj. Çr. 22,3,44.

*धान्यगव m. *Korn in Gestalt eines Rindes aufgestapelt* P. 6,2,72, Sch.

*धान्यचमस m. *platt gedrückter Reis* u. s. w.

धान्यचारिन् Adj. *Körner fressend* (Vogel) Bhâvapr. 2,11.

धान्यता f. bei Sây. zu ṚV. 10,34,7 wohl fehlerhaft für धन्यता.

धान्यतिल्वल Adj. *reich an Getreide.*

*धान्यत्वच् f. *Hülse.*

धान्यधन n. Sg. *Korn und Reichthümer.* °तस् Adv. M. 2,155.

धान्यधनवत् Adj. *reich an Korn und Schätzen* Hemâdri 1,712,1.

धान्यपञ्चक n. *die fünf Körnerfrüchte* (शालिधान्य, व्रीहि°, मूक°, शिम्बी° und तुङ्ग°).

*धान्यपत Adj. von धान्यपति.

*धान्यपति m. gaṇa अश्वपत्यादि.

धान्यपात्र n. *ein Gefäss für* oder *mit Korn.* m. Lâṭj. 8,3,7. 8.

*धान्यपाल m. N. pr. eines Geschlechts.

*धान्यबीज n. *Koriander* Râgân. 6,37.

धान्यमय Adj. *aus Korn bestehend, —gebildet* Hemâdri 1,308,5. 356,17.

*धान्यमातर् m. *Getreidemesser (der das Getreide misst).*

धान्यमान n. *so viel Getreide als ein Mann zu einer Zeit essen kann* VP. 3,14,25, v. l.

*धान्यनाथ m. 1) = धान्यमातर्. — 2) *Getreideverkäufer.*

धान्यमाप m. *ein best. Gewicht* Kâraka 7,12.

*धान्यमिश्रा f. *ein Gemisch verschiedener Kornarten* Deçîn. 1,134.

*धान्यराज m. *Gerste.*

*धान्यवनि *ein Haufen Getreide.*

धान्यवत् Adj. *reich an Getreide.*

*धान्यवर्धन n. *Wucher mit Getreide.*

*धान्यवीर m. *Phaseolus radiatus.*

*धान्यशीर्षक n. *Kornähre.*

*धान्यशूक n. *Granne am Getreide.*

*धान्यश्रेष्ठ n. *eine Art Reis.*

*धान्यसार m. *gedroschenes Korn.*

*धान्यांश m. *Getreidekorn* 247,4.

(धान्याकृत्) धानिश्राकृँत् m. *Kornbauer.*

धान्यार्द Adj. *Korn fressend.*

धान्याम्ल und °क n. *ein best. Praeparat aus Talk* Mat. med. 77. Bhâvapr. 2,104. fg.

धान्याम्ल u. *saurer Reisschleim.*

*धान्यायन m. Patron. von धन्य.

*धान्यारि m. *Maus.*

धान्यार्घ m. *Kornpreis.*

*धान्यार्थ m. *durch Getreide erworbener Reichthum* L. K. 985.

*धान्यास्थि n. *gedroschenes Korn.*

*धान्येय n. *Koriander* Gal.

*धान्योत्तम m. *Reis.*

धान्वँ 1) Adj. = धन्वन Kâraka 6,27. 8,6. — 2) m. Patron. Asita's, Hauptes der Asura.

1. धान्वन m. = धान्वँ 2).

2. धान्वन Adj. *in einer Wüste gelegen.*

3. धान्वन 1) Adj. *vom Baume* Dhanvana *kommend* u. s. w. — 2) n. *die Frucht von* Dhanvana Kâraka 6,21.

धान्वन्तर Adj. *zu* धन्वन्तरि *in Beziehung stehend.*

धान्वन्तरीय Adj. 1) *von* Dhanvantari *verfasst* Verz. d. Oxf. H. 194,*b*, No. 451. — 2) *zur Schule des* Dhanvantari *gehörig* Kâraka 6,5. — Wohl fehlerhaft für धन्व°.

धान्वन्तर्य Adj. *dem* धन्वन्तरि *geweiht.*

*धान्वपत Adj. von धन्वपति.

धाम 1) m. Pl. *eine best. Klasse übermenschlicher Wesen* MBh. 5,111,17. — 2) *n. *Wohnstätte.*

धामक m. *ein best. Gewicht,* = माषक.

धामकेशिन् Adj. *Strahlen zum Haupthaar habend* (die Sonne).

धामच्छँदु 1) Adj. *seine Wohnstätte verhüllend,* Beiw. eines Agni und eines Vashaṭkâra. — 2) Bez. *des Verses* VS. 18,76.

धामधाँ m. etwa *Gründer der Wohnstätten.*

1. धाँमन् 1) n. *a) Wohnstätte, Heimat, Aufenthalt, Reich* (der Götter); insbes. *die Stätte des heiligen Feuers* und *des* Soma. मध्यमं धाम विज्ञेः so v. a. *der Luftraum.* — *b)* प्रियँ धाँम *α) die gewohnte Heimat, Lieblingsstätte.* — *β) Lieblingssache, Liebhaberei, Lust.* — *c)* Sg. und Pl. *die Angehörigen,* überh. *eine zusammengehörige Truppe, Schaar; Geschlechter* oder *Familien* der Kräuter. — *d) Gesetz, Ordnung.* — *e) Weise, Form, Erscheinungsform, Wesen; Weise im Lied, Spruch* oder *Opfer.* — *f)* Sg. und Pl. *Wirkung, Kraft, Vermögen, facultas; Macht, Majestät.* — *g)* Sg. und Pl. *Glanz, Licht, Glanzerscheinung.* — 2) m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 4ten Manvantara. धातर् v. l.

2. धाँमन् n. = 4. दामन् 1).

*धामनिका f. *Solanum Jacquini.*

*धामनिधि m. *die Sonne.*

*धामनी f. 1) *Hemionitis cordifolia.* — 2) = धमनी.

धामभाज् Adj. *den Sitz innehabend.*

धाममानिन् Adj. *an eine Stätte* —, so v. a. *an eine materielle Existenz glaubend* Bhâg. P. 3,11,38.

धामशँस् Adv. *je nach der bestimmten Stätte* oder *je nach der Ordnung.*

धामसँच् (stark °साँच्) Adj. *an die bestimmte Stätte sich haltend.*

धामाधिप m. *die Sonne* Prab. 81,10.

धामार्ग m. *eine best. Pflanze* Kâraka 8,10.

धामार्गव m. 1) *Luffa foetida* oder *eine andere Species.* — 2) **Achyranthes aspera.* — 3) Patron. des Vaḍiça.

धाय m. etwa *Lage, Schicht* Kauç. 18.

*धायक Adj. von 1. धा.

धाँयस् 1) Adj. *a) nährend, erquickend.* — *b) leckend* (Flamme, Welle). — 3) n. nur धाँयसे als Infin. *a) das Saugen, Schlürfen, Sichsättigen.* — *b) Ernährung, Pflege, Erhaltung.* — *c)* etwa *Stillung, Befriedigung.* So wohl auch ṚV. 3,38,2.

धाइयितायि Pl. Vaitân.

धायिन् Adj. *schlürfend* in अमृत°.

1. धाँयु Adj. *freigebig.*

2. धायु Adj. etwa *edax*.

धाय्य 1) *Adj. von 2) gaṇa दिगादि in der Kâç. — 2) f. धाय्या *Zusatzvers* (in einer Litanei). धाय्यारूप (so zu lesen) n. VS. 19,24.

1. धार 1) Adj. am Ende eines Comp. *haltend, tragend*. — 2) *m. *a*) Bein. Vishṇu's (*der Erhalter*). — *b*) *Schuld*.

2. धार 1) m. n. *Strom, Guss* in धारपूत, धारवाक, तैल° und तोय°. — 2) f. धारा *a*) *Strom, Guss, Regenguss, Strahl, Tropfen* (herabrinnender Flüssigkeit), *etwas wie Regen Niederfallendes* (von Pfeilen, Blumen u. s. w.). वसोर्धारा *Erguss des Gutes* heisst α) *eine best. Libation*. — β) *ein best. Wallfahrtsort*. — γ) Agni's *Gattin*. — *b*) **Sprung, Leck in einem Wasserkruge*. — *c*) *Gang eines Pferdes* (deren fünf angenommen werden). परमा *Carrière*. — *d*) N. pr. α) eines heiligen Badeplatzes. Auch mit dem Beisatz माहेश्वरी. — β) einer Stadt, der Residenz Bhoǵa's.

3. धार Adj. *in Strömen —, als Regen herabfallend* Bhâvapr. 2,32.

4.*धार m. 1) *eine Steinart*. — 2) *Rand, Grenze*. — 3) *Tiefe*.

1. धारक 1) Adj. *a*) am Ende eines Comp. *haltend, tragend* u. s. w. — *b*) *im Gedächtniss bewahrend*, mit Gen. Kâraṇḍ. 27,17. — 2) *m. *Wasserkrug*. — 3) f. °रिका *Stütze, Pfeiler* Hemâdri 2,*a*,58,12. 13. 59,10.

2. धारक am Ende eines adj. Comp. = धारा *Schneide* in *त्रि°.

धारका f. *die weibliche Scheide*.

धारण 1) Adj. (f. ई) mit Gen. oder am Ende eines Comp. *a*) *tragend, in sich fassend*. — *b*) *innehabend, besitzend*. — *c*) *erhaltend, aufrechterhaltend*. Auch als Beiw. Çiva's. — *d*) etwa *Jmds* (Gen.) *Gestalt annehmend*. — 2) m. *a*) *Du. *die weiblichen Brüste*. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Kaçjapa und eines Fürsten der Kandravatsa. — 3) f. आ *a*) *das Tragen* (eines Kleidungsstückes). — *b*) *das Festhalten, Zurückhalten*. — *c*) *das Erhalten, Aufrechterhalten, Unterstützen, Helfen*. — *d*) *das Bewahren im Gedächtniss*. — *e*) *Gedächtniss, ein gutes G*. — *f*) *Sammlung des Gemüthes, die unverwandte Richtung des Geistes auf einen bestimmten Gegenstand* und auch *das dabei beobachtete Anhalten des Athems*. धारणां गतः *sich gefasst habend*. Am Ende eines adj. Comp. Buâg. P. ed. Bomb. 2,7,46. — *g*) *Bestimmung, ein feststehender Satz, eine feststehende Regel*. — *h*) *Einsicht*. — *i*) Pl. *der achte, neunte, zehnte und eilfte Tag in der lichten Hälfte des* Gjaishṭha. — 4) f. ई *a*) **ein röhrenartiges Gefäss im Leibe, Ader* u. s. w. — *b*) **die Erde* Gal. — *c*) **ein best. Knollengewächs* Gal. — *d*) *eine magische Formel* (buddh.) Kâraṇḍ. 84,9. — *e*) **Reihe*. Richtig धोरणी. — *f*) N. pr. einer Tochter der Svadhâ. — 5) n. धारणा *a*) *das Halten, Tragen*. — *b*) *das Tragen* eines Kleidungsstücks, einer Kopftracht u. s. w. — *c*) *das Ansichtragen, Ansichhaben, Besitzen* Hariv. 9834. 9839. — *d*) *das Ansichbehalten, Aufsichbehalten*. — *e*) *das Beisichbehalten*. — *f*) *das Insichfassen, Enthalten*. कोष° so v. a. *das Hegen von Groll, Zürnen*. — *g*) *das Behalten —, Bewahren im Gedächtniss, im G. Haben* Taitt. Âr. 10,7. — *h*) *das Ertragen, Aushalten*; mit Acc. — *i*) *das Richten —, Gerichtethaben* des Geistes (im Comp. vorangehend) *auf Etwas* (Loc.). — *k*) *das Erhalten, Behaupten, Aufrechterhalten, Unterhalten*. — *l*) *das Festhalten, Zurückhalten, Anhalten*. — *m*) in der Gramm. *das Zurückhalten* oder *unvollkommene Aussprechen eines Lautes*.

धारणक 1) Adj. am Ende eines Comp. *in sich tragend, enthaltend, bestehend aus*. — 2) m. *Schuldner*.

*धारणपात्र n. *ein best. Gefäss* (buddh.).

धारणमातृका f. *eine der 64 Künste* Comm. zu Buâg. P. 10,45,36.

धारणयन्त्र n. *eine Art Amulet*.

धारणात्मक Adj. (f. °त्मिका) 1) *dessen Wesen darin besteht, dass es sich selbst trägt*, Sûrjas. 12, 32. — 2) *der sich leicht sammelt, — fasst* Suçr. 1,323,9.

धारणान्वित Adj. *mit einem guten Gedächtniss ausgestattet* Kâm. Nîtis. 4,30.

धारणापारणव्रत n. *eine best. Begehnng*.

धारणामय Adj. (f. ई) *in der Sammlung des Gemüths bestehend*.

धारणावत् Adj. *mit Gedächtniss verbunden*.

*धारणि m. Patron. oder Metron.

*धारणीमति m. *ein best.* Samâdhi.

धारणीमुखसर्वज्ञगतप्रणिधिसंधारणगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*धारणीया f. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,91.

*धारणीराज m. Titel eines buddh. Werkes.

धारपूत Adj. *rein wie ein Wasserstrahl*.

धार्य Adj. *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Gen.) *schuldend*.

धार्यत्कवि Adj. *die Weisen tragend, — hegend*.

धार्यत्क्षत्ति Adj. *die Menschen tragend, — erhaltend*.

धार्यदृत् Adj. *dem die Eigenschaft des Erhaltenden zukommt*.

धार्यितर् Nom. ag. 1) m. *a*) *Halter, Träger*. — *b*) *der Etwas im Gedächtniss behält* Taitt. Âr. 10, 7. — *c*) *der Jmd zurückhält, im Zaum hält*. — 2) *f. धारयित्री *die Erde*.

धारयितव्य Adj. 1) *zu tragen*. — 2) *festzuhalten*. — 3) *aufzufassen als* (Instr. eines Nom. abstr.).

धारयिष्णु Adj. 1) **zu tragen pflegend*, mit Acc. — 2) etwa *ein gutes Gedächtniss habend*. Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nîtis. = अवधारणशीलता Comm.

धारयु Adj. *strömend*.

धारवाक Adj. *dessen Lieder sich wie ein Wasserstrahl ergiessen*.

1. धारा f. *Strom* u. s. w. s. u. 2. धार 2).

2. धारा f. 1) *Schneide, Schärfe* (auch des Feuers), *Klinge eines schneidenden Werkzeuges*. — 2) *Radkranz*. — 3) **die Spitze eines Heeres*. — 4) **Ohrläppchen*. — 5) **Zaun, Hecke*. — 6) **Bergrand*. — 7) *Reihe* (in वन°), *fortlaufende Reihe, Geschlechtsreihe*. Diese Bed. hätte auch u. 2. धार 2) gestellt werden können.

3.*धारा f. 1) *das Hervorragen* u. s. w., = उत्कर्ष. — 2) *Gleichheit*. — 3) *Ruhm*. — 4) *Nacht*. — 5) *Gelbwurz*.

धाराकदम्ब m. 1) *Nauclea cordifolia* Mat. med. 296. Râǵan. 9,103. Kâd. 242,22. — 2) N. pr. eines Dichters.

*धाराकदम्बक m. *eine Art* Kadamba.

धारागृह n. *eine Art Badezimmer mit fliessendem* oder *springendem Wasser* Kâd. 56,8. 226,8. Nom. abstr. °त्व n. Vikramâṅkaḱ. 11,94.

*धाराग्र n. *eine breite scharfe Pfeilspitze* Halâj. 2,314.

धाराग्रह m. *ein aus dem fliessenden* Soma *gefüllter Becher* Kâtj. Çr. 12,5,4. Sâj. zu Ait. Br. 3,1,1.

धाराघोष m. *das Geräusch beim Hereinfliessen der gemolkenen Milch in den Eimer* Âpast. Çr. 1, 12,17.

धाराङ्कुर m. 1) *Hagel* 220,20. — 2) **feiner Regen, herabfallende Tropfen*. — 3) **das Hervortreten aus der Schlachtreihe in der Absicht den Feind zu reizen*.

1.*धाराङ्ग m. *ein heiliger Badeplatz*.

2.*धाराङ्ग m. *Schwert*.

धाराजल n. *von der Klinge —, von der Schneide triefendes Blut* Kâd. 5,22. Prasannar. 21,3. 62,13. 68,14. Vgl. खड्गजल (Nachtr. 3).

धाराञ्चल m. *Schneide* Prasannar. 62,5. 68,6. 76, 11. 15.

*धाराट m. 1) *der Vogel* Kâtaka. — 2) *Pferd*. — 3) *Wolke*. — 4) *ein Elephant in Wuth*.

1. धाराधर m. *Wolke*.

2.*धाराधर m. *Schwert.*

धाराधरागम m. *die Regenzeit* Kâd. 2,102,24.

धाराधरात्यय m. *Herbst* Karaka 1,6.

धाराधरोद्यान n. Name eines *Lustgartens* Prij. 14,8.

धाराधिरूढ Adj. *auf der Schärfe stehend*, so v. a. *den Höhepunkt erreicht habend.*

धारानिपात m. *Regenguss.*

धारानुयाज m. *ein mit einer Gussspende verbundenes Nachopfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 439,15. 476, 18. 485,16.

धारान्तरचर Adj. *zwischen Klingen sich bewegend*, so v. a. *in unverschämter Weise Andern auf den Leib rückend.* v. l. धरा° und क्षारा°.

धारापथ m. *der Bereich einer Klinge.* °थं प्र-आपय् so v. a. *Jmd durch Jmds* (Gen.) *Schwert umkommen lassen* Veṇis. 62.

धारापयस् n. = धाराजल Vikramâṅkaṅ. 18,33.

धारापात m. *Regenguss.* Nur Pl. zu belegen.

*धाराफल m. *ein best. Baum*, = मदन.

धाराम्भस् n. = धाराजल Prasannar. 71,8.

धाराय्, °यते *einem Strome gleichen.*

धारायन्त्र n. *Springbrunnen.*

धारायन्त्रगृह n. *ein Badezimmer mit Springbrunnen* oder *Spritzen.*

धारायाज m. *ein mit einer Gussspende verbundenes Opfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 616,2.

*धाराल Adj. von धारा.

*धारावनि m. *Wind.*

धारावत् 1) Adj. *mit einer Schneide versehen.* — 2) f. °वती N. pr. einer Stadt.

धारावर् Adj. *Regengüsse habend, — bringend.*

धारावर्त m. Instr. so v. a. *fliessend, schnell* (hersagen) Hemâdri 1,553,21. 554,1.

धारावर्ष m. n. *Regenguss.*

धारावास m. N. pr. einer Stadt Paṅkad.

*धाराविष m. *Schwert.*

धाराशीत Adj. *nach dem Melken kalt geworden* (Milch) Bhâvapr. 2,42.

धाराश्रु n. *Thränenstrom* Kathâs. 30,27.

धारासंपात m. *Regenguss.*

धारासार m. *ein heftiger Regenguss* 152,17.

धारासूर N. pr. einer Oertlichkeit.

*धारास्रुक्वी f. *eine best. Pflanze.*

धारि 1) Adj. am Ende eines Comp. *tragend.* — 2) m. Bez. *des Caus. von* धर् 223,3.

*धारिका f. *ein best. Zeitabschnitt*, = ½ Muhûrta.

*धारित und *°क n. *Trab.* Richtig धोरित, °क.

1. धारिन् 1) Adj. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *a) tragend, haltend*, ein Kleid, einen Schmuck, einen Bart u. s. w. *tragend.* — *b) innehabend, habend, besitzend.* — *c) bewahrend, verwahrend.* — *d) im Gedächtniss bewahrend.* — *e) erhaltend, unterhaltend, aufrechterhaltend, beobachtend* (ein Gelübde u. s. w.). Nach Nîlak. = पोषक Hariv. 11986 und als Beiw. der Umâ. — 2) *Careya arborea oder *Salvadora persica.* — 3) f. °रिणी *a) *die Erde.* — *b)* N. pr. α) einer Tochter der Svadhâ. — β) Pl. allgemeiner Name für *die 14 Götterweiber.* — γ) *einer Gottheit bei den Gaina. — δ) der Gattin Agnimitra's und anderer Frauen Hem. Par. 1,93. 2,6. 13,181.

2. धारिन् 1) Adj. *strömend.* f. °रिणी eine der 5 Dhâraṇâ, *die strömende, die des Wassers.* — 2) *n. *Milch* Gal.

3.*धारिन् 1) Adj. *mit einer Schneide versehen.* — 2) f. °रिणी *Salmalia malabarica.*

धारु Adj. *saugend an* (Acc.).

धारेश्वर m. *der Gebieter von* Dhârâ, d. i. Bhoǵa.

धारोर्मि m. f. *eine strömende Woge* MBh. 1,26,4.

धारोष्ण Adj. *kuhwarm* (Milch).

*धार्तराज्ञ 1) Adj. (f. ई) von धृतराजन्. — 2) m. Patron. von धृतराजन्. f. ई.

*धार्तराज्ञक Adj. von धार्तराज्ञ 2).

धार्तराष्ट्र 1) Adj. (f. ई) *dem* Dhṛtarâshṭra *gehörig.* — 2) m. *a)* Dhṛtarâshṭra's *Sohn*, insbes. Patron. Durjodhana's. Pl. = कुरु Pl. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Gansart.* पाण्डु° Kâd. 138,23. — *c) *eine Schlangenart.*

*धार्तराष्ट्रपदी f. *eine best. Pflanze.*

धार्तराष्ट्रि m. *ein best. Schlangenwesen.*

*धार्तेय m. 1) Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 2) *ein Fürst dieses Stammes*; f. ई.

धार्म Adj. (f. ई) 1) *der Ordnung* u. s. w. *entsprechend.* — 2) *dem Gotte der Gerechtigkeit eigen.*

*धार्मपत Adj. (f. ई) von धर्मपति.

*धार्मपत्तन n. *schwarzer Pfeffer.*

*धार्मविद्य Adj. *die Rechtskunde studirend, mit ihr vertraut.*

धार्मिक 1) Adj. (f. ई) *a) Recht übend, gerecht, seine Pflichten erfüllend, tugendhaft.* — *b) auf das Recht, auf die Tugend gerichtet, darauf beruhend, damit in Einklang stehend.* — 2) m. *a) *Richter.* — *b) Betbruder* Kâd. 256,19. 23. 258,5. — *c) Zauberer* 297,31 (im Prâkrit).

धार्मिकता f., °कत्व n. und *°क्य n. *Gerechtigkeit, Tugendhaftigkeit.*

*धार्मिणा n. *eine Gesellschaft von tugendhaften Männern.*

धार्मुक (!) Adj. *gerecht* Mân. Çr. 1,6,1.

धार्म्य Adj. = धर्म्य Âpast. Wohl fehlerhaft.

*धार्म्यायण m. Patron. von धर्म्य.

1. धार्य 1) Adj. *a) zu tragen* (auch von Kleidern, Schmucksachen u. s. w.), *was getragen wird, zu halten.* दण्ड: *der Stock zu tragen*, so v. a. *Strafe zu verhängen über* (Dat.). — *b) auf sich zu behalten*, so v. a. *nicht abzulegen.* — *c) zu bewahren.* मनसि (Paṅkad. 18), चेतसि *im Herzen*, so v. a. *woran man denken soll.* — *d) im Gedächtniss zu bewahren.* — *e) zu halten*, so v. a. *um sich zu haben, — dulden.* — *f) aufrechtzuerhalten, zu erhalten, was erhalten wird.* — *g) zu beobachten, zu befolgen* (ein Befehl). — *h) fest gerichtet zu halten* (der Geist) *auf* (Loc.). — *i) zurückzuhalten, aufzuhalten.* — 2) n. *Kleidung,*

2. धार्य n. *Wasser.*

धार्यत्व n. *das Getragenwerden.*

धार्ष्ट und °क (Hariv. 1,10,29) Adj. *von* Dhṛshṭa *stammend.*

धार्ष्टद्युम्न und °द्युम्नि m. Patron. von धृष्टद्युम्न.

धार्ष्ट्य n. *Dreistigkeit, Kühnheit, Frechheit.* Pl. Bhâg. P.

धार्ष्णक (richtig धार्ष्णव) Adj. *von* Dhṛshṇu *abstammend* Hariv. 642. Die neuere Ausg. धार्ष्टक.

1. धाव्, धावति, °ते (selten) 1) *rinnen, hervorströmen, rinnen nach* oder *in* (Loc.), *zu Jmd* (Dat.). — 2) *rennen, laufen, umherlaufen, herbeilaufen* (133, 4), *zulaufen zu* (°अभिमुखम् 153,4), *losrennen auf* (Acc. oder °संमुखम्), *laufen in* (Acc.), *nachlaufen* (mit Acc.). आजिम् *einen Wettlauf anstellen*, सर्वजवम् *so schnell als möglich laufen.* धावितो in der Bed. des Verb. fin. *fingen an zu laufen.* — 3) *davonlaufen, fliehen.* — 4) *sprengen, reiten, losreiten auf* (प्रति). — 5) *schwimmen* (vom Fisch). — 6) von der Hand *hingleiten über* (Loc.). — 7) *laufen, nachlaufen* (mit Loc.) von Unkörperlichem, insbes. vom Herzen. — Caus. धावयति 1) *laufen lassen, zum Laufen antreiben.* — 2) *fahren, sich fahren lassen;* mit Instr. des Vehikels und Acc. des Weges. — 3) *hüpfen, tanzen* ṚV. 10,146,2. — Mit अति *hinrinnen über* (Acc.), *vorüberlaufen.* — Mit अनु 1) *zufliessen, durchströmen;* mit Acc. — 2) *nachlaufen, verfolgen* (in freundlicher oder feindlicher Absicht); mit Acc. — 3) *herbeieilen zu, Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen.* — 4) einer Sache (Acc.) *nachgehen.* — 5) *sich verbreiten durch* (Acc.), so v. a. *allgemein bekannt werden in.* — Caus. *durchfahren*, mit Acc. Ait. Âr. 148,15. — Mit समनु *nachlaufen, Jmd* (Acc.) *verfolgen* MBh. 8,79,92. — Mit अप 1) *weglaufen.* — 2) *abgehen von einer früheren*

Aussage, hinterher etwas Anderes aussagen. — Mit अपि *hineinlaufen in* (Acc.) Vaitân. — Mit अभि 1) *hinströmen —, hinfliessen zu* (Acc.). — 2) *herbeilaufen, zulaufen, hineilen zu, losrennen auf* (in freundlicher oder feindlicher Absicht), *beispringen, zu Hülfe eilen;* mit Acc. — 3) AV. 6,119,3 vielleicht fehlerhaft für अति *überschreiten, übertreten.* — Mit प्रत्यभि *hineilen zu* (Acc.). — Mit समभि *herbeieilen, losrennen auf, fliegen gegen* (Acc.). — Mit अव *herabrinnen, herabträufeln von* (Abl.). — Mit व्यव 1) *auseinander laufen, sich von einander trennen.* — 2) *weglaufen von* (Abl.). — Mit आ 1) *herbeirinnen, hinströmen zu* (Loc.). — 2) *herbeilaufen, herbeieilen zu, heimkehren; losrennen auf* (Acc.). — Mit अन्वा *nach Jmd herlaufen.* — Mit उपा *hinlaufen zu* (Acc.). — Caus. *hinfahren zu* (Acc.). — Mit समा *zusammen herbeilaufen, heranlaufen.* — Mit उप 1) *herzulaufen, hineilen —, die Zuflucht nehmen zu, um Hülfe angehen;* mit Acc. — 2) Med. *laufen, gleiten.* — Mit समुप *heranlaufen an* (Acc.). — Mit निस् 1) *hervorströmen —, entspringen aus* (Abl.). — 2) *hinauslaufen, — eilen, entfahren* (von Pfeilen), *entrinnen aus* (Abl.). — Mit परा *weglaufen.* — Mit परि 1) *umherfliessen, umherrinnen um* oder *in, durchströmen.* — 2) *herumlaufen.* मृगयाम् *auf der Jagd,* so v. a. *jagen.* — 3) *herumfahren.* — 4) *herumlaufen —, sich herumbewegen um, umläufen;* mit Acc. — 5) *herumlaufen in, durchlaufen;* in übertr. Bed. so v. a. *allgemein bekannt werden in* (Acc.). — 6) *herbeilaufen.* — 7) *nachlaufen,* mit Acc. — Caus. *umringen, umzingeln.* — Mit विपरि *herumlaufen, — in* oder *auf, durchlaufen.* — Mit प्र 1) *hervorrinnen, fortrinnen.* — 2) *fortlaufen, sich aufmachen, sich auf den Weg machen.* प्रधावित *davongelaufen, der sich auf den Weg gemacht hat.* — 3) *losstürzen.* — 4) *laufen.* — 5) *laufen —, sich begeben zu* (Acc.) 81,31. दूरतरम् *in weite Fernen* (vom Herzen). — 6) *sich verbreiten über, durchdringen.* क्रोशात् *einen* Kroça *weit sich verbreiten* (von einem Geruch). — Caus. 1) *in die Flucht schlagen.* — 2) *wegfahren, fahren.* — Mit अधिप्र *herbeieilen aus* (Abl.). — Mit अनुप्र *nachlaufen,* mit Acc. °धावित mit act. Bed. — Caus. *nachfahren.* — Mit विप्र *auseinanderlaufen.* — Mit संप्र 1) *fortlaufen, forteilen, fliehen.* — 2) *hineilen zu,* so v. a. *sich hingezogen fühlen zu* (Loc.). — Mit प्रति 1) *zurücklaufen.* — 2) *auf Jmd* (Acc.) *losrennen* (in feindlicher Absicht). — Mit वि 1) *hinrinnen durch, durchsickern, sich verlaufen* (vom Wasser) *in* (Loc.). — 2) *auseinanderlaufen, zerstreut laufen, weglaufen.* विधावित *auseinandergelaufen* MBh. 9,20,9. — 3) *laufen* von einem Wege, so v. a. *gehen zwischen* (अन्तर्). — 4) *durchläufen.* — 5) *auf Jmd losrennen.* — Mit अनुवि 1) *hineinrinnen —, einsickern in* (Acc.). — 2) *durchströmen.* — 3) *nach einem Andern* (Acc.) *auseinanderrinnen, — sich verlaufen.* — Mit अभिवि *herbeieilen zu* (Acc.). — Mit परिवि *rings durchlaufen.* शाखाम् *von Ast zu Ast laufen.* — Mit सम् 1) *zusammenlaufen.* — 2) *losrennen auf.* — 3) *hinlaufen zu,* so v. a. *gelangen zu* (Acc.) MBh. 12,280,45.

2. धाव्, धावति, °ते *abreiben, reinigen, waschen, putzen, blank machen.* Med. auch *sich einreiben mit* (Instr.). धौत *gewaschen, gereinigt, rein; blank gemacht, polirt, glänzend; ab-, weggewaschen.* — Caus. धावयति, °ते *waschen.* — Mit अनु in 2. अनुधावन. — Mit आ *kneten, ausdrücken, abspülen.* — Mit व्युद् Caus. *abreiben lassen.* — Mit नि Med. 1) *sich einreiben.* — 2) *sich reiben —, sich anschmiegen an* (Loc.). — Mit निस्, निर्धौत *abgewaschen, weggewaschen, gereinigt.* — Mit प्र *abreiben.* — Caus. Act. Med. *waschen.* — Mit वि *abwaschen, wegwaschen.* विधौत *rein gewaschen.* — Mit सम् Med. *sich abreiben, — abwaschen.*

°धाव 1) Adj. *waschend, reinigend, blank machend.* — 2) *Reinigung.*

1. धावक Adj. *laufend.* पुरतस् *Vorläufer.*

2. धावक Adj. Subst. *waschend, Wäscher.*

3. धावक m. N. pr. eines Autors.

1. धावन n. 1) *das Laufen, Galoppiren.* — 2) *Anlauf, Angriff.*

2. धावन 1) Adj. *reibend, abreibend* in बिलधौवन. — 2) n. *a) das Abreiben, Abwaschen, Abspülen, Einreiben.* — *b)* am Ende eines Comp. *Wasser, in dem Etwas abgewaschen* oder *hineingethan worden ist.*

3. धावन m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

धावनि f. 1) *Uraria lagopodioides* Bhâvapr. 1,198. Auch *नी. — 2) *°नी *a) Solanum Jacquini. — b) Grislea tomentosa.*

1.*धावनिका in पाद°.

2.*धावनिका f. *Solanum Jacquini.*

धावत्त् m. N. pr. v. l. für अर्वरीवत् VP.² 3,3.

धावित्य n. *die weisse Farbe.* केश° *weisses Haar.*

धावितर् Nom. ag. *Läufer, Renner.*

1.°धाविन् Adj. *laufend, hinundherlaufend* Naish. 6,102.

2.°धाविन् Adj. *waschend.*

*धासम् m. *Berg.*

1. धासि f. *Stätte, Sitz, Heimat.*

2. धासि m. *Milchtrank; Trank, Labung, Nahrung* überh.

धास्यु Adj. *zu trinken —, zu essen begierig.*

1. धि, धिनोति 1) *sättigen.* — 2) *ergötzen, erfreuen* Bâlar. 69,6. — 3) *गतौ. — Mit अभि *sättigen.*

2.*धि, धियति (धारणे).

3.°धि m. *Behälter.*

4. धि = 1. अधि in धिष्ठित; s. u. स्था.

धिक् ein Ausruf *der Wehklage, der Unzufriedenheit, des Vorwurfs* oder *der Geringschätzung.* Die Person oder Sache, welcher der Ausruf gilt, steht im Nom., Voc., Gen. oder Acc. (gewöhnlich). Verstärkungen: धिग्धिक्, अहो धिक् (auch durch ein Wort getrennt), हा धिक् (117,32), हा धिक्कष्टम् (122,3), हा हा धिक्, हहा धिक् (326,2). धिगस्तु mit Acc. oder Gen. *Schande komme —, pfui über!* Mit कर् 1) *Jmd* (Acc.) *seinen Unwillen zu erkennen geben, Vorwürfe machen.* — 2) *verspotten,* so v. a. *als unbedeutend erscheinen lassen* Daçak. 3, 11. 6,11.

*धिक्क m. = दिक्क *ein 20jähriger Elephant* Gal.

धिक्कार m., धिक्कृत n. Pl. und *धिक्क्रिया f. 1) *Missbilligung, Vorwürfe.* — 2) *Verspottung, Verachtung.*

*धित्, धित्तते (संदीपनक्लेशनजीवनेषु).

धिग्दण्ड m. *Verweis, Tadel.*

धिग्वण m. *eine best. Mischlingskaste.*

धित Partic. von 1. धा und 1. धि.

धितावन् Adj. etwa *gabenreich.*

धिति f. in नेमि°, मित्र°, वनि° und वसु°.

*धित्स्य Partic. fut. pass. vom Desid. von 1. धा.

धिप्सु Adj. *zu betrügen beabsichtigend* Bhaṭṭ.

*धिय्, °यति Denom. von 2. धि.

धियंजिन्व Adj. *Nachdenken —, Andacht erregend, — belebend.*

धियंधये Dat. Inf. zu 1. धा ṚV. 7,34,24.

धियंधा Adj. *nachdenkend, andächtig; verständig.*

धियमान Adj. *aufmerkend.*

धियाजुर् Adj. *in Andachtsübung gealtert.*

*धियांपति m. 1) *die Seele.* — 2) Bein. Maṅgughosha's.

धियाय्, °यते und Partic. °यत्त् 1) *aufmerken.* — 2) *Andacht üben.*

धियायु Adj. *nachdenkend, andächtig.*

धियावसु Adj. *an Andacht reich.*

1.*धिष् = 1. धा. दिधेष्टि (शब्दे).

2. धिष् f. etwa *Aufmerksamkeit.* Nur Instr. धिषा, den Grassmann auf धिषा f. zurückführt.

धिष in नरांधिष.

धिषँण 1) Adj. *einsichtig, klug* Hemâdri 1,492,19.

— 2) m. *a) ein best. schädliches Wesen.* — *b)* Bein. α) Bṛhaspati's Harshaṅ. 218,16. *der Planet Jupiter.* — β) eines Nârâjaṇa. — *c)* N. pr. eines Astronomen. — 3) f. आ *a) ein best. bei der* Soma-*Bereitung und beim* Soma-*Genuss dienendes Geräthe: Kufe, Becher, Schale.* Nach einzelnen Angaben der Comm. *Presse.* In allen drei Zahlen gebraucht. Häufig metonymisch für den Soma-*Saft* und *dessen Wirkungen.* — *b)* Du. *die beiden Schalen,* so v. a. *Himmel und Erde.* — *c)* Pl. *die drei Welten: Himmel, Erde und Luftkreis.* — *d) Vernunft, Geist.* Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. — *e)* *= वाच् und स्तुति. — *f)* N. pr. α) einer Genie des Wohlstandes und Gewinnes, die im Epos unter den Weibern der Götter erscheint. Auch Pl. — β) der Gattin Havirdhâna's — γ) der Gattin Kṛçâçva's. — 4) n. *a) Standort, Sitz.* — *b) Vernunft, Geist.*

धिषणाधिप m. Bein. Bṛhaspati's.

धिषण्य्, nur Partic. धिषण्यत्त् *aufmerksam, andächtig.*

*धिषण्य Adj. als Erklärung von धिष्ण्य.

धिष्ट्य und धिष्ण्य fehlerhaft für धिष्ण्य.

धिष्ण्य m. 1) = 2. धिष्ण्य 2). — 2) Pl. N. pr. von Genien, die den Soma hüten, Comm. zu TS. 1,227,16.

धिष्ण्य Adj. *für die* 1. धिष्ण्य 2) *bestimmt, dazu gehörig.*

1. धिष्ण्य und धिष्ण्य्य 1) Adj. *a)* etwa *nur geistig wahrzunehmen;* nach Grassmann *freigebig, gern helfend.* — *b) gedankenreich* oder *andächtig.* — 2) m. f. (आ, nur einmal im ṚV.) und n. (nur einmal im MBh.) *Erdaufwurf, welcher oben, wo das Feuer aufgesetzt wird, mit Sand bestreut wird; ein kleiner Neben-* oder *Seitenaltar, der Sitzplatz der diensthuenden Priester.* Gewöhnlich sind sie acht an Zahl. — 3) *m. *der Planet Venus.* — 4) f. (आ) und n. *Meteor.* — 5) n. *a) Standort, Sitz, Wohnort.* — *b) der Sitz eines Gottes, Weltgegend* VP. 6,8,24. — *c) Sternbild.* — *d) die Scheibe eines Gestirnes* (auf der das Licht desselben zu ruhen scheint) MBh. 1,171,6. VP. 2,12,25. — *e) *Macht, Kraft.*

2. धिष्ण्य und धिष्ण्य्य 1) Adj. *auf einem Erdwurf, der als Altar dient, aufgesetzt;* βώμιος. — 2) m. *ein solches Feuer.* अग्नयो (so ist zu lesen) धिष्ण्या ऐश्वर्य: als Ṛshi Ind. St. 3,201,*a*. Nach den Lexicographen *Feuer* überh.

धिष्ण्य m. *Hüter einer Himmelsgegend* Bhâg. P. 7,8,27. 9,23.

धिष्ण्यवत् Adj. *ein* 1. धिष्ण्य 2) *habend* Çâṅkh. Çr. 6,13,9. Vaitân.

धिष्ण्येष्टि m. *eine Spende in* 1. धिष्ण्य 2) Vaitân.

धिष्ण्याधिपति m. = धिष्ण्य VP. 6,8,24.

1. धी = ध्या. Hierher vielleicht अधायि (könnte aber auch wie sonst zu 1. धा gehören) धीति: *Andacht ward gedacht,* d. i. *verrichtet.* धीमहि (auch mit अभि und समभि) gehört zu 1. धा, obgleich es hier und da durch ध्यायेम erklärt wird. धीत s. bes. — Mit आ; hierher vielleicht आधीषमाण *sich sehnend, verlangend.* आधीत s. bes. — Mit नि, निधीत VS. 6,20 dem Sinne nach so v. a. निधित = निहित von 1. धा.

2. धी f. 1) *Gedanke, Vorstellung, Meinung, Ansicht.* सखीधिया *in der Meinung, dass es die Freundin sei,* 184,21. पापेधि: *böse Gedanken.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *bedacht auf.* — 2) *Absicht.* — 3) *Begriff.* — 4) *Einsicht, Erkenntniss, Verstand, Intellect, Geist.* Personificirt als Gattin Rudra-Manju's Bhâg. P. 3,12,13. — 5) *Verständniss, Kenntniss, Kunst.* — 6) *religiöses Nachdenken, Andacht, Bitte, Gebet.* Pl. *die heiligen Gedanken* auch als Personification.

3. *धी, धीयते (आधारे, अनादरे).

4. धी f. für द्यी *Glanz* ṚV. 1,143,7. 3,34,5. 6,3,3.

धीकर्मन् n. *das Object der Erkenntniss.*

धीन्, धीन्धते vielleicht Desid. von दिह् *salben.*

धीमड m. N. pr. eines Mannes.

धीवन und धीवृ Adj. *begeisternd.*

1. धीत Partic. von 3. धा.

2. धीति f. n. *das Gedachte, im Sinn Liegende, Gedanke;* Pl. ṚV. 8,8,10. 41,1.

धीतरस Adj. *dessen Saft ausgesogen ist* Çâṅkh. Br. 16,1. Ait. Br. 3,27. 6,12.

1. *धीति f. *das Trinken.*

2. धीति f. 1) *Gedanke, Vorstellung, Nachdenken.* — 2) *Wahrnehmung.* — 3) *Andacht, Gebet.* सप्त *die sieben,* d. h. *die vielen Andachtsübungen* oder *Gebetsformen.* Pl. auch personificirt. — 4) Pl. *Einsicht, Klugheit.* — 5) *Absicht* ṚV. 2,31,7. — 6) *Finger.*

3. धीति f. = द्यीति *Glanz.*

*धीतिक m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

धीतीका f. *Schicht, Lage.*

*धीदृ f. 1) *Tochter.* — 2) *Intelligenz.*

*धीन्द्रिय n. *ein wahrnehmendes Organ.*

धीमत् 1) Adj. *mit Einsicht begabt, verständig, klug, weise.* — 2) m. *a)* *Bein. Bṛhaspati's. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Virâǵ. — β) eines Ṛshi im 4ten Manvantara VP.^{2} 3,8. — γ) eines Sohnes des Purûravas.

धीमरण (मिश्र°) m. N. pr. eines Mannes.

1. धीर Adj. (f. आ) 1) *anhaltend, beständig, fest, unbeweglich.* धीरम् Adv. mit विलोकय् *ruhigen Auges.* — 2) *lange nachtönend, tief, dumpf.* धीरम् und धीर° Adv. — 3) *fest auf Etwas* (im Comp. vorangehend) *bestehend, beharrlich, standhaft, charakterfest, entschlossen, beherzt* (auch von einer bes. Art von Heroine). — 4) *= मन्द् und विनीत.

2. धीर Adj. (f. धीरी und धीरा) *verständig, klug, weise; geschickt, kunstfertig, sich verstehend auf* (Loc. eines Nom. act.). Compar. धीरतर.

3. धीर 1) m. *a) *das Meer.* — *b) *eine best. Arzneipflanze.* — *c)* *Bein. α) eines Buddha. — β) des Fürsten Bali. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. धीरा *a) *ein berauschendes Getränk.* — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen,* = काकोली, क्षीरकाकोली, महाज्योतिष्मती, मेदा, श्वेतवचा und *Rosa glandulifera* Râǵan. 3,13. 73. 9,132. Bhâvapr. 1,170. 196. — *c)* N. pr. einer Frau. — 3) *n. *Safran.*

धीरगोविन्दशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

धीरचेतस् Adj. *festen Sinnes, beherzt* Kathâs. 18,97. सागर° *dessen Geist standhaft ist wie das Meer* Ragh. 18,3.

धीरण Adj. *andachtsfreudig.*

1. धीरता f. *Standhaftigkeit, Charakterfestigkeit, Muth.*

2. धीरता f. *Klugheit* Spr. 2713.

धीरत्व n. = 1. und 2. धीरता.

*धीरपत्नी f. *ein best. Knollengewächs.*

धीरप्रशान्त Adj. 1) *tief und dabei ruhig* (Stimme) Çâk. 27,10. — 2) *standhaft und dabei ruhig* (ein Held) Bhar. Nâṭyaç. 34,4. Sâh. D. 65. 69.

धीरप्रशान्तक Adj. = धीरप्रशान्त 2) Bhar. Nâṭyaç. 34,6.

धीरभाव m. *Standhaftigkeit* Daçak. 25,2.

धीरय्, °यति *Jmd* (Acc.) *aufrichten, Jmd Muth zusprechen.*

धीरललित Adj. *standhaft und dabei von liebenswürdiger Einfalt* (ein Held). — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

धीरशान्त Adj. = धीरप्रशान्त 2) Daçar. 2,3.

धीरशिव m. N. pr. eines Mannes.

धीरसत्त्व Adj. *charakterfest, standhaft* 123,16.

*धीरस्कन्ध m. *Büffel.*

*धीराज m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

धीराधीरा Adj. f. *standhaft und auch nicht standhaft* (eine Heroine) Sâh. D. 102. fg.

*धीरावी f. *eine gelb blühende Dalbergia.*

धीरेशमिश्र und धीरेश्वर m. N. pr. zweier Männer.

धीरोदात्त Adj. *standhaft und dabei hochherzig* (ein Held) Bhar. Nâṭjaç. 34,4. 5. Daçar. 2,4. Sâh. D. 65. 66.

धीरोद्धत Adj. *standhaft und dabei hochfahrend* (ein Held) Bhar. Nâṭjaç. 34,4. 5. Daçar. 2,5. Sâh. D. 65. 67.

धीरोल्लिन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

1. धैर्य Adj. = 2. धीर.

2. (धीर्य) धीरि॑त्र n. *Einsicht, Verständigkeit.*

*धीलरी f. *Tochter.*

धी॑वन् 1) Adj. *geschickt.* — 2) *m. *Fischer.*

धी॑वत्त् Adj. *einsichtig; andächtig, fromm.*

धीवर 1) m. *a) ein sehr kluger Mann.* — *b) Fischer.* Als *Mischlingskaste* Gaut. — 2) f. ई *a) *Adj. f. zu धीवन् 1). — *b) Fischerin.* — *c) *eine Art von Harpune.* — *d) *Fischbehälter, Fischkorb.* — 3) *n. *Eisen.*

धीवरक m. *Fischer.*

धीविभ्रम m. *Sinnestäuschung* Bhâvapr. 4,125.

*धीशक्ति f. *Erkenntnissvermögen.*

धीशोधिनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*धीसख und धीसचिव m. *Rathgeber, Minister.*

*धीकरा f. *eine süsse Gurkenart.*

1. धु Verbalwurzel s. 1. धू.

2. *धु f. *das Schütteln, Bewegen.*

3. धु (metrisch) Adj. = दुह् im Acc. सबर्धु॑म्. Vgl. 2. धु.

*धुक m. und *धुका f. *eine best. Pflanze.*

धुक्का f. *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

धुन्, धुन्ते (संदीपनक्लेशनजीवनेषु). Zu belegen nur mit सम् Simpl. (ausnahmsweise) und Caus. संधुन्नयति *anzünden, anfachen, entflammen, beleben.* संधुन्नित wohl Caus.

धु॑ङ्का f. *ein best. Vogel.*

धुन् (aus धुनोति entstanden), nur in der Form निर्धुनेत् *er schüttele aus* (das Gewand) MBh. 13, 104,52.

धुनय्, °यते *dahinstürmen* RV. — Mit आ *herstürmen* RV.

धु॑नि 1) Adj. *sich schüttelnd, stürmisch bewegt, erregt, mit Getöse dahinfahrend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines von Indra bekämpften Dämons. — *b)* eines Sohnes des Vasu Âpa VP.² 2,23. — 3) f. *Fluss.* Zu belegen nur धुनी.

धु॑निमत् Adj. = धु॑नि 1).

धु॑निव्रत Adj. *zu toben pflegend.*

धुनी s. धुनि 3).

धु॑नीचु॑मुरी Nom. Du. m. Dhuni *und* Kumuri RV. 6,20,13.

*धुनीनाथ m. *das Meer.*

धु॑नेति Adj. *stürmend* oder *schleichend.*

धुन्धु m. N. pr. 1) eines von Kuvalajâçva erschlagenen Asura. — 2) v. l. für चुञ्चु.

धुन्धुक n. *ein best. Fehler* —, *eine durchlöcherte Stelle im Holze.*

धुन्धुमार m. 1) Bein. Kuvalajâçva's. — 2) N. pr. eines Sohnes des Triçaṅku. — 3) **Hauseidechse.* — 4) **Coccinelle.* — 5) **eine best. Pflanze,* = गृञ्जन. — 6) *=पाटालिक oder पट्टालिक.

धुन्धुरि oder °री f. *ein best. musikalisches Instrument.*

धुन्धुकन् m. wohl Bein. Kuvalajâçva's Bhâg. P. 12,3,9.

धु॑र् f. (m. metrisch MBh. 13,53,32) 1) *derjenige Theil des Joches, welcher auf die Schulter des Zugthieres gelegt wird;* uneig. und übert. *die Einem aufgebürdete Last.* — 2) *die äusserste Spitze der Deichsel;* übertr. *die vorderste, oberste Stelle, Spitze, Ehrenplatz.* — 3) *Zapfen* in ब्रह्म°. — 4) Loc. *in Gegenwart von* (Gen.) Spr. 7712. — 5) **Finger.* — 6) Bez. von *sechs eigenthümlich zu singenden Versen des* Bahishpavamâna. — 7) धुरो॒ः शम्ये (Du.), धुरो॒ः सामनी und धुरां साम Namen von Sâman Ârsh. Br. — 8) **reflection, recollection.* — 9) **a spark of fire.* — 10) *a part, a portion.* — 11) *wealth.* — 12) *a name of the Ganges.*

धु॑र् 1) m. f. (आ) *Bürde, Last.* — 2) m. *Zapfen* (an der Achse). — 3) f. आ *Deichsel.* — 4) n. etwa *Achse* überh. RV. 5,43,8. — 5) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *worin — als Zierde erscheint, ausgezeichnet durch* Bâlar. 8,4.

धुरंधर 1) Adj. *das Joch tragend, zum Anspannen geeignet,* —*an* (im Comp. vorangehend). — *b) die ihm aufgeladene Last mit Ergebung tragend.* — *c) Jmd* (Gen.) *aus der Noth helfend.* — 2) m. *a) *Zugthier.* — *b) Vordermann,* mit Gen. oder am Ende eines Comp. (Spr. 7697. Bâlar. 52,16). — *c) *Grislea tomentosa.* — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Rakshas.

धुरा॑ Adv. *gewaltsam.*

धुरि m. N. pr. eines Sohnes des Vasu Âpa VP.² 2,23.

धुरिका f. *Zäpfchen* (an der Achse).

धुरीण 1) *Adj. *zum Anspannen geeignet.* — 2) m. *a) *Zugthier.* — *b) Vordermann.*

*धुरीय m. *Zugthier.*

धु॑र्य 1) Adj. *a) zum Anspannen geeignet, zum Ziehen abgerichtet.* — *b) an der Spitze* —, *obenan stehend, der beste;* m. *Vordermann;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. प्रचरणकर्म° *sich vorzüglich verstehend auf* Bâlar. 53,18. धुर्याणि heissen alle Stotra mit Ausnahme der drei Pavamâna. — 2) m. *a) Zugthier;* in übertr. Bed. so v. a. *ein Mann, der eine grosse Last zu tragen vermag.* — *b) *eine best. Heilpflanze.* — 3) n. *Vordertheil der Deichsel.* Statt धूर्यगत (sic) MBh. 8,617 liest ed. Bomb. धुर्येतर.

धुर्यवाह् m. 1) *die Last eines Zugochsen* Âpast. — 2) *Zugthier* MBh. 8,38,10.

धुर्यासन n. *Ehrensitz* MBh. 3,99,5.

धुर्येतर Adj. *nicht die erste Stelle einnehmend, der zweite* (Wagenlenker) MBh. 8,16,8.

धुर्व् s. धूर्व्.

धुर्वह् und धुर्वीढ्र fehlerhaft für धूर्वह् und धूर्वीढ्र.

*धुवक 1) m. = गर्भमोचक. — 2) f. आ *der Eingangsvers eines Gesanges, der später immer wiederholt wird.*

*धुवकिन् Adj. von धुवका.

*धुवकिल Adj. von धुवक.

धु॑वन 1) *m. *Feuer.* — 2) n. *a) das Schütteln.* — *b) Richtplatz.*

*धुवित्र n. = धवित्र.

धुश्रुत्या (!) f. N. pr. eines Flusses.

*धुस्तुर m. = धुस्तूर.

धुस्तूर m. *Stechapfel.* Am Ende eines adj. Comp. auch °क.

1. धू, धु, धू॑नोति und धूनुते, धु॑नोति und धुनुते, धू॑वति, धु॑वति (धु॑वते 3. Pl. Çat. Br. 13,2,8,4 wohl fehlerhaft für धु॑न्वते), धुनाति und धुनीते, *धवति; Partic. धू॑त, धुत und *धून. 1) *ausschütteln, abschütteln* (z. B. Früchte von Bäumen, mit doppeltem Acc.), *durchschütteln, schütteln, hinundher bewegen; abschütteln,* so v. a. *entfernen, zu Nichte machen* Bhâg. P. 2,8,5. धूत und धुत *geschüttelt, hinundher bewegt, in Bewegung gesetzt* (168,28); *abgeschüttelt, entfernt.* — 2) *anfächeln, anfachen* (Feuer). धूत *angefacht.* — 3) Med. Act. *von sich schütteln, sich befreien von* (Acc.). — 4) Act. *sich schütteln,* so v. a. *sich sträuben.* — 5) धू॑त *a)* (im Wasser) *hinundher bewegt,* so v. a. *abgespült* (vom Soma) RV. 8,2,2. 9,62,5. 107,5. 10,104,2. Çâṅkh. Çr. 8,8,7. धौ॑त SV. — *b) *=भर्त्सित und *तर्कित. — *Caus. धावयति. — Intens. दोधवीति, Partic. दो॑धुवत् und दो॑विधत्; दविधाव; दोधूयते mit dem Partic. दोधूयमान und दोधूयत्; दोधूयम्. 1) *heftig schütteln* (z. B. den Schweif), *drohend hinundher bewegen* (z. B. die Hörner), *schwingen* (das Banner) RV. 4,13,2. — 2) *abschütteln.* — 3) *anfächeln, be-*

fächeln. — 4) *sich heftig hinundher bewegen, stark schwingen, heftig hinundher bewegt werden.* — Mit अप *abschütteln.* — Mit अभि 1) *schütteln, erschüttern.* — 2) *befächeln* Âpast. Çr. 14,22,1. — Mit अव 1) *herabschütteln,* — *auf* (Loc.). — 2) *abschütteln, ausschütteln aus* (Abl.). Med. *von sich* oder *von Andern abschütteln.* — 3) *von sich weisen, zurückweisen, nicht beachten.* — 4) *hinundher bewegen* (die Hand) Âpast. 2,19,13. — 5) अवधूत *a) abgeschüttelt, verscheucht, vertrieben, entfernt.* — *b) ausgestossen, verstossen.* — *c) abgewiesen, zurückgewiesen, nicht beobachtet.* — *d) angestossen.* — *e) hinundher bewegt* 303,14. — *f) befächelt, angeweht.* — *g) worauf etwas Unreines abgeschüttelt worden ist* M. 5,125. M. 13,23,6. — *h) schmutzig, unsauber.* — *i) der alles Unreine von sich abgeschüttelt hat, zu einem Philosophen geworden.* — Mit व्यव 1) *abschütteln.* — 2) *von sich weisen, zurückweisen* MBh. 2,67,35. — 3) व्यवधूत *der Allem entsagt hat.* — Mit आ *schütteln, rütteln, hinundher bewegen, umrühren.* आधूत *geschüttelt, hinundher bewegt; beunruhigt, gequält.* — Mit व्या 1) *abschütteln.* — 2) *hinundher bewegen.* व्याधूत *h. bewegt.* — Mit समा, °धूत *auseinander gesprengt.* — Mit उद् 1) *aufrütteln, aufschütteln, aufwirbeln* (Staub), *hindundher bewegen.* उद्धूत und उद्धुत. — 2) *in die Höhe heben,* — *werfen, schwingen.* उद्धूत und उद्धुत. — 3) *anfachen* (das Feuer). Nur Partic. उद्धूत. — 4) *aufregen, in Aufregung versetzen, erregen.* उद्धूत. — 5) *abschütteln, abwerfen, wegwerfen, ausstossen.* Nur Partic. उद्धूत. — 6) उद्धुत in मेघरवोद्धुत *laut tönend, tosend* Hariv. 9608. मेघरवोपम 2,110,17. — Vgl. उद्धूत. — Mit समुद् 1) *aufrütteln, aufschütteln, aufwirbeln* (Staub), *hinundher bewegen.* समुद्धूत. — 2) समुद्धूत *herbeigeschossen, herbeigeflogen* MBh. 12,342,114. समुद्धत Nilak., समुद्धूत 12,13273. — Mit उप in वातोपधूत. — Mit नि 1) *hinwerfen, hingeben.* — 2) *hinundher bewegen* Hariv. 14650 fehlerhaft für वि. — Mit निस् 1) *herausschütteln, abschütteln, entfernen, fern halten.* निर्धूत und निर्धुत. — 2) Menschen oder Thiere *auseinandertreiben, verjagen, verscheuchen, vertreiben, fortstossen, verstossen.* निर्धूत und निर्धुत. — 3) *schütteln, schwingen, hinundher bewegen.* राजनिर्धूतदण्ड *über dem der Fürst den Stock geschwungen hat,* so v. a. *vom Fürsten bestraft.* — 4) *bedrängen, quälen, belästigen.* Nur Partic. निर्धूत. — 5) °निर्धूत *entblösst, beraubt von, gekommen um.* — Mit विनिस् 1) *abschütteln.* Nur Partic. विनिर्धूत und विनिर्धुत. — 2) *auseinander blasen,* — *treiben, fortblasen, fortstossen.* विनिर्धूत MBh. 12,342,113. — 3) *von sich weisen, verschmähen* Vikramâṅkaḱ. 9,38. — 4) *hinundher bewegen.* विनिर्धुत. — Mit प्रविनिस्, प्रविनिर्धूत *hingeschleudert.* — Mit परि *abschütteln.* — Mit प्र 1) *vorwärts bewegen.* — 2) *fortblasen.* — 3) *ausblasen* (den Bart) RV. 10,26,7. — Intens. *ausblasen* (den Bart, Acc.), *hineinblasen in* (den Bart, Loc.). — Mit वि 1) *schütteln, hinundher bewegen, schwingen.* Med. auch *sich schütteln.* विधूत. — 2) *anfachen* (das Feuer). — 3) *vertreiben, verscheuchen, entfernen, zu Nichte machen.* विधूत und विधुत. — 4) Thiere oder Menschen *auseinander treiben, verjagen, fortreiben, vertreiben.* विधुत. — 5) Med. *von sich abschütteln, sich befreien von, aufgeben;* mit Acc. विधूत und विधुत. — 6) हृदयेन विधूयता Sâv. 4, 29 fehlerhaft für हृ° विद्रूयता. — Mit अनुवि (?) *vertreiben, verscheuchen.* — Mit आवि *ein wenig schütteln* Dhûrtan. 29. — Mit प्रवि 1) *hinundher schwingen.* Nur Partic. °धुत. — 2) *auseinander treiben, verjagen.* — Mit सम् 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas zuschütteln, zuwerfen.* — 2) Med. *zusammenraffen.*

2.*धू f. *das Schütteln.*

*धूःपति m. = धूर्पति.

धूक m. 1) **Wind.* — 2) **Schelm.* — 3) **Zeit.* — 4) *Mimusops Elengi* Karaka 6,30.

*धूण m. *das Harz der Shorea robusta.*

धूत 1) Adj. s. u. 1. धू. — 2) n. **Sittlichkeit.*

धूतपाप 1) Adj. *der die Sünden von sich abgeschüttelt hat.* — 2) f. आ N. pr. zweier Flüsse VP.²

धूतपापक n. N. pr. eines Tîrtha.

धूतपापतीर्थ und °पापेश्वरतीर्थ n. N. pr. zweier Tîrtha.

धूर्ति 1) m. *Schüttler, Erschütterer.* — 2) f. *das Schütteln, Hinundherbewegen, Fächeln.*

धूत्कार m. *Gebrüll* Bâlar. 209,15.

*धून Partic. von 1. धू.

*धूनक m. *das Harz der Shorea robusta* oder *Harz* überh.

धूनन 1) *m. *Wind.* — 2) n. *das Schütteln, Hinundherbewegen* Çiç. 14,71. Auch Pl.

धूनय्, धूनयति, °ते *schütteln, hinundher bewegen.* — Mit अव dass. — Mit वि 1) dass. Spr. 7720. — 2) *Jmd durchschütteln,* so v. a. *Jmd hart zusetzen.*

*धूनि f. *das Schütteln.*

धून्वत् Partic. von 1. धू. m. *eine best. Personification* Gaut. 26,12.

धूप m. Sg. und Pl. *Räucherwerk* und *der beim Verbrennen von Räucherwerk aufsteigende Rauch.*

धूपक m. 1) *Räucherwerk,* insbes. am Ende eines adj. Comp. — 2) *Bereiter von künstlich gemischtem Räucherwerk.*

धूपकटच्छुक n. wohl *ein Löffelchen mit Weihrauch* Kâraṇḍ. 74,20. Vgl. कटच्छु.

धूपतृण n. *zu Räucherung dienendes Gras* Apast. Çr. 15,15,1.

धूपन n. 1) *das Räuchern;* in der Med. *Beräucherung, fumigatio.* — 2) *Räucherwerk.* Auch *m. — 3) *das Umnebeln* (eines Kometen).

धूपनाङ्ग wohl = धूपाङ्ग *Terpentin.*

धूपनेत्र n. *Rauchpfeife* Karaka 1,5. Vgl. धूमनेत्र.

धूपपात्र n. *eine Büchse zum Aufbewahren von Räucherwerk.*

धूपय्, धूपयति 1) *räuchern, beräuchern, beduften, wohlriechend machen.* Partic. धूपित. — 2) in der Astr. *umnebeln,* so v. a. *im Begriff sein zu verfinstern.* — 3) *धूपित *geplagt, gequält.* — Mit अनु, अनुधूपित *aufgeblasen, hochmüthig.* — Mit अव, °धूपित *beräuchert.* — Mit आ *beräuchern.* — Mit उद् in उद्धूपन. — Mit उप 1) *beräuchern, mit Rauch überziehen.* Nur उपधूपित. — 2) *umnebeln, im Begriff sein zu verfinstern.* — 3) *उपधूपित *a)* in Verbindung mit दिश् f. *die Weltgegend, in der die Sonne im Begriff ist unterzugehen.* — *b) dem Tode nahe.* — Mit निस्, निर्धूपित *beräuchert* Lalit. 186,11. 226,1. 249,1. — Mit प्र, प्रधूपित 1) *beräuchert.* — 2) *in Verbindung mit oder mit Ergänzung von दिश् f. *die Weltgegend, zu der die Sonne bald hingelangt.* — 3) **geplagt, gequält* (ein Weib). — Mit वि Pass. *Dampf verbreiten, dampfen.*

धूपयितव्य Adj. *zu beräuchern* Varâh. Bṛh. S. 77,16.

धूपवर्ति f. *eine Art Cigarrette* Kâd. 18,6. Vgl. धूमवर्ति 2).

*धूपवृक्ष und *°क m. *Pinus longifolia.*

*धूपागुरु n. *eine Art Agallochum.*

*धूपाङ्ग m. *Terpentin von Pinus longifolia* Râǵan. 12,158.

*धूपाङ्गद m. *eine Art Agallochum* Gal.

धूपाय्, °यति 1) *Rauch von sich geben, rauchen* Âpast. Çr. 6,9,1. 10,3. — 2) *räuchern, beräuchern.* Partic. धूपायित. — 3) *धूपायित *geplagt, gequält.* — Mit वि *Dampf verbreiten, dampfen.*

*धूपार्क n. *eine Art Agallochum* Râǵan. 12,90.

धूपि m. Pl. Bez. *bestimmter Regen bringender Winde* Taitt. Âr. 1,9,5.

°धूपिन् Adj. *beräuchernd, wohlriechend machend.*

धूपिक m. = धूपक 2).

धूप्य 1) Adj. *zu beräuchern mit* (im Comp. vor-

angehend) Varâh. Bṛu. S. 77,26. 30. — 2) *Unguis odoratus.

धूम् 1) m *a*) Sg. und Pl. *Rauch, Dampf;* in der Med. *Rauch als Niesemittel* (in fünf Formen). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *ein zum Bau eines Hauses besonders zugerichteter Platz.* — *c*) **Weizen.* — *d*) **Weihrauch* oder *ein anderes Räucherwerk.* — *e*) *N. pr. eines Mannes. — 2) **f. आ *eine gelb blühende Dalbergia.*

धूमक 1) am Ende eines adj. Comp. = धूम *Rauch.* — 2) m. *eine best. Gemüsepflanze* Kâraka 1,27. — 3) f. धूमिका *a*) *Rauch.* — *b*) **Nebel.* — *c*) Med. k. 134 fehlerhaft für भूमिका.

**धूमकपुष्पा* f. *eine best. Nessel.*

धूमकेतन m. 1) *Feuer.* — 2) **Meteor, Komet.*

धूमकेतु 1) Adj. *Rauch zum Zeichen habend, am Rauche kenntlich.* — 2) m. *a*) *Feuer, der Gott des Feuers* 80,15. Ind. St. 14,378. — *b*) *Komet.* — *c*) Bein. *der Sonne.* — *d*) N. pr. α) eines Jaksha. — β) fehlerhaft für धूम्रकेतु.

धूमगन्धि Adj. *nach Rauch riechend.*

धूमगन्धिक n. *eine wohlriechende Grasart* Bhâvapr. 1,210.

धूमग्रह m. Bez. Râhu's.

**धूमज* n. *eine Art Aetzkali* Râgân. 6,256.

धूमता f. Nom. abstr. von धूम *Rauch.*

धूमतास Adj. *vor Rauch erstickend.*

धूमदर्शिन् Adj. *Rauch —, Dunst sehend,* Bez. eines an einer gewissen Krankheit der Augenlinse Leidenden.

धूमध्वज m. *Feuer.*

धूमन n. *das Umnebeln* (eines Kometen).

धूमनिर्गमन *Rauchfang* Hemâdri 1,668,21.

धूमनेत्र n. = धूपनेत्र Kâraka 1,5. 25.

धूमप Adj. *rauchend* (aus einer Pfeife) Kâraka 1,5. 8. *nur Rauch trinkend —, einathmend* (d. i. nichts Anderes geniessend).

धूमपथ m. *Opferhandlung.* = कर्ममार्ग Comm.

धूमपल्लव m. *Rauchstreif* Harshaḱ. 117,24.

धूमपात m. *aufsteigender Rauch,* Pl. 324,32.

धूमपान n. *das Einziehen von Rauch* oder *Dämpfen, Inhalation* Mat. med. 20. Kâraka 1,5. 6,9. **das Tabakrauchen.*

**धूमप्रभा* f. *eine best. Hölle.*

धूमप्राश Adj. *nur Rauch geniessend.*

धूममय Adj. (f. ई) *ganz aus Dunst* oder *Dämpfen bestehend.*

**धूममक्षिषी* f. *Nebel.*

धूमय्, Pass. धूम्यते *umnebelt werden, nahe daran sein verfinstert zu werden* (von einem Gestirn). — धूमित 1) **nach Rauch schmeckend* Çilâñka 1,377. — *b*) in Verbindung oder mit Ergänzung von दिश् f. *die Weltgegend, in welche die Sonne zunächst kommen wird.* — Mit आ, आधूमित *umnebelt.* — Mit प्र, प्रधूमित 1) *in Rauch gehüllt.* — 2) mit दिश् f. *die Weltgegend, in welche die Sonne zunächst kommen wird.*

**धूमयोनि* m. 1) *Wolke.* — 2) *Cyperus rotundus.*

धूमराजि f. *Rauchsäule* Hariv. 12807.

**धूमल* 1) Adj. *rauchfarbig, braunroth.* — 2) m. *ein best. musikalisches Instrument.*

धूमलव m. Pl. *Rauchqualm* Varâh. Jogaj. 8,12.

धूमलेखा f. 1) *Rauchsäule* Dh. V. 20,9. — 2) N. pr. der Tochter eines Jaksha.

धूमवर्तति Adj. *dessen Bewegung der des Rauches gleicht.*

धूमवत् Adj. 1) *rauchend, dampfend.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) *das Wort* धूम *enthaltend.*

धूमवर्चस् m. N. pr. eines Mannes.

धूमवर्ण m. N. pr. eines Schlangendämons.

धूमवर्ति f. 1) *Rauchsäule* Hariv. 12792. Ind. St. 15,290. — 2) *eine Art Cigarrette* Kâraka 1,5. 6,3. 23. Vgl. धूपवर्ति.

धूमवर्त्मन् n. *Opferhandlung.*

धूमशिखा f. 1) *Rauchsäule* AV. 11,9,19. Vaitân. 19. — 2) *Lohn* Vasishṭha 16,16.

धूमस 1) **m. Tectona grandis.* — 2) f. ई *Mehl von gebrannten Bohnen.*

**धूमसंकृति* f. *Rauchwolke.*

धूमाका f. v. l. für धूमीका.

धूमार्त Adj. (f. आर्ती) *trübäugig.*

**धूमाङ्ग Dalbergia Sissoo.*

धूमानुबन्ध m. *eine ununterbrochene Rauchwolke* 325,16.

**धूमाभ* Adj. *rauchfarbig.*

धूमाय्, धूमायति und °ते *rauchen, dampfen.* — Caus. धूमाययति *rauchen —, dampfen lassen.*

धूमायन n. *das Dampfen, Qualmen;* in der Med. Bez. *einer Hitzeerscheinung* (*Ausstossung eines Qualms aus der Kehle* Bhâvapr. 5,30) Suçr. 2,2, 13. उरो° Kâraka 6,20.

धूमायित n. *das Rauchen, Qualmen* MBh. 5,133,15.

धूमावती f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

धूमावतीमनु m. und °वतीमन्त्र m. *ein best. Zauberspruch.*

धूमिन् 1) Adj. *a*) *rauchend, qualmend.* — *b*) in Verbindung mit दिश् f. *diejenige Weltgegend, in welche die Sonne zunächst kommen wird.* — 2) f. धूमिनी *a*) Bez. *einer der sieben Zungen* Agni's. — *b*) N. pr. der Gattin Agamidha's und einer anderen Frau.

धूमीका f. *ein best. Raubvogel.*

**धूमोत्थ* n. *eine Art Aetzkali* Râgân. 6,256.

धूमोद्गम m. *hervorbrechender —, aufsteigender Rauch* 326,1. Daçar. 89,4. 6 (धूमोद्गम gedr.).

धूमोद्गार m. 1) dass. — 2) **eine best. Krankheit.*

धूमोपहत Adj. *durch Rauch mit Erstickung bedroht.*

धूमोर्णा f. N. pr. der Gattin 1) Jama's MBh. 5, 117,9. Vâsavad. 154,2. *°पति m. Bein. Jama's. — 2) Mârkaṇḍeja's.

धूमोष्णयोनि m. *Wolke.*

धूम्या f. *dicker Rauch, Rauchwolke.*

**धूम्याट* m. *der gabelschwänzige Würger.*

धूम्र 1) Adj. (f. आ) *a*) *rauchfarbig, grau;* auch *braunroth.* — *b*) *trübe, verfinstert* (vom Verstande). — 2) m. *a*) **Olibanum* Râgân. 12,105. — *b*) in der Astrol. *der 28ste* Joga. — *c*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Affen. — 3) f. आ N. pr. der Mutter des Vasu Dhara. — 4) **n. Sünde, Schlechtigkeit.*

**धूम्रक* 1) m. *Kamel.* — 2) f. धूम्रिका *Dalbergia Sissoo* Râgân. 9,132.

धूम्रकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Bharata und des Tṛṇabindu.

धूम्रकेश m. N. pr. 1) eines Dânava. — 2) verschiedener Männer.

धूम्रगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

**धूम्रजानु* Adj. *graue Kniee habend.*

धूम्रनीकाश Adj. *graulich.*

**धूम्रपत्रा* f. *eine best. Staude* Râgân. 5,32.

**धूम्रमूलिका* f. *eine best. Grasart* Ragân. 8,150.

धूम्रय्, धूम्रयति *grau färben* Mudrâr. 121,17 (184,13).

धूम्रेरोहित Adj. *grauroth.*

धूम्रललाम Adj. *mit einem grauen Fleck versehen.*

धूम्रलोचन m. 1) **Taube.* — 2) N. pr. eines Feldherrn des Asura Çumbha.

धूम्रलोहित Adj. *grauroth.*

धूम्रवर्ण 1) Adj. *von grauer Farbe.* — 2) m. *a*) **Olibanum* Râgân. 12,105. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Agamidha. — β) eines Berges. — 3) f. आ *eine der sieben Zungen* Agni's; vgl. सु°.

**धूम्रवर्णक* m. *der indische Fuchs* Râgân. 19,51.

धूम्रवर्णामनु m. *ein best. Zauberspruch.*

धूम्रविद्या f. *eine best. Zauberkunst.*

**धूम्रवृत्तफला* f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,218.

धूम्रशिख m. N. pr. eines Rakshas.

**धूम्रशूक* oder **धूम्रशूल* m. *Kamel.*

धूम्राक्ष 1) Adj. *graue Augen habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) eines Sohnes des Hemakâṇḍra und eines Fürsten der Nishadha.

*धूम्राक्षि m. *eine Perle von schlechter Farbe.*

*धूम्राट m. *der gabelschwänzige Würger.*

धूम्रानीक m. N. pr. eines Sohnes des Medhâtithi und eines nach ihm benannten Varsha in Çâkadvîpa.

*धूम्राभ m. *Luft, Wind.*

धूम्रायण m. N. pr. eines Autors.

धूम्राश्व m. N. pr. eines Sohnes des Sukṛ̂ṇḍra.

*धूम्राह्वा f. *eine best. Staude* Rāǵan. 5,32.

धूम्रिमन् m. *dunkle Farbe, Düsterkeit.*

धूम्री Adv. mit कर् *grau färben* Spr. 3778.

धूम्रोर्णा f. N. pr. eines Götterweibes.

*धूर्, धूर्पते (हिंसागत्योः).

धूरुषद् m. TBr. 1,2,1,2 statt धूर्षद् des ṚV.

°धूर्गत Adj. *an der Spitze von — stehend, den ersten Platz einnehmend —, der beste unter* MBh. 1,69,13. 170,73. 6,1,29. 8,12,21. 14,70,21. 15,16,16.

धूर्गृहीत Adj. *am Joch ergriffen* Çat. Br. 5,1,1,4. Kâtj. Çr. 14,3,2.

धूर्जट m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

धूर्जटि m. 1) Bein. Rudra-Çiva's Hemâdri 1, 218,3. — 2) N. pr. eines medic. Autors.

धूर्जटिन् m. = धूर्जटि 1).

*धूर्ण m. *das Harz der Shorea robusta.*

धूर्त 1) Adj. (f. आ) *a*) *schlau, listig, verschlagen, verschmitzt, betrügerisch;* m. *Schlaukopf, Betrüger, Schelm.* — *b*) *Glücksspiele spielend;* m. *Würfeler* u. s. w. — 2) m. *a*) *Stechapfel* Spr. 7770. — *b*) **eine best. wohlriechende Pflanze* Râǵan. 12,144. — 3) *f. आ *eine Art Nachtschatten.* — 4) *n. *a*) *Eisenrost.* — *b*) *schwarzes Salz* Râǵan. 6,98.

धूर्तक 1) Adj. Subst. = धूर्त 1) *a*). — 2) m. *a*) **Schakal.* — *b*) N. pr. eines Schlangendämons.

धूर्तकितव m. *Glücksspieler, Würfeler* u. s. w.

*धूर्तकृत् m. *Stechapfel.*

धूर्तचरित n. 1) Pl. *die Streiche der Schelme* 120, 21. — 2) Titel eines Werkes.

*धूर्तजन्तु m. *der Mensch.*

धूर्तता f. und धूर्तत्व n. *Schlauheit, Verschlagenheit.*

धूर्तनर्तक n. Titel eines Lustspiels.

धूर्तमण्डल n. *Spielerkreis* Jâǵn. 2,201.

*धूर्तमानुषा f. *eine best. Pflanze,* = रास्ना.

धूर्तरचना f. *der Anschlag eines Schelmes, Schelmerei.*

धूर्तविडम्बन n. Titel eines Lustspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30. Cat. Willmot 70.

धूर्तसमागम n. desgl.

धूर्तस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten. °मिभाष्य n. Opp. Cat. 1.

धूर्ति f. *angethanes Uebel, Beschädigung.*

धूर्तिल in *अत्त°.

धूर्धर m. 1) **Zugthier.* — 2) *Vordermann, Führer* Kâd. 2,82,24.

*धूर्पति m. = धूःपति.

धूर्ष fehlerhaft für धुर्ष.

धूर्व्, धूर्वति (im Aor. auch Med.) *beugen, zu Fall bringen, beschädigen* überh. — Desid. दुधूर्षति *beschädigen wollen.*

धूर्वन् n. *das Fällen, Beschädigung.*

*धूर्वत् Adj. von धुर्.

*धूर्वक् Adj. *eine Last ziehend;* m. *Zugthier.*

धूर्वा f. = द्धूर्वा.

*धूर्वी f. = धुर्.

धूर्वीढर् Nom. ag. = धूर्वक् Paṇkat. ed. Bomb. 1,6,11.

धूर्षद् m. *Lenker des Wagens, Leiter* überh.

धूर्षक् (stark धूर्षाह्) Adj. *das Joch tragend* VS.

*धूलक n. *Gift.*

धूलन n. *das Bestäuben* Bhâvapr. 3,66.

धूलय्, धूलित *bestäubt, bestreut mit* (Instr.) Bhâvapr. 3,120. — Mit अव, °धूलित dass. ebend. 4,39. — Mit उद् s. उद्धूलय्.

धूलि und धूली f. 1) *Staub;* auch so v. a. *der staubige Erdboden.* — 2) *Blüthenstaub* Mudrâr. 121,17 (184,13).

धूलिका f. 1) **Blüthenstaub* Râǵan. 2,34. — 2) **Nebel.* — 3) *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

*धूलिकुट्टिम n. und *धूलिकेदार m. *Erdwall.*

*धूलिगुच्छक m. *wohlriechendes Pulver.*

*धूलिधन्व m. *Wind.*

धूलिपटल n. *Staubwolke* Kull. zu M. 4,102.

*धूलिपुष्पिका f. *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,68.

धूलिकस्तय्. °यति *Staub in die Hand bekommen* Naish. 1,81.

धूली s. u. धूलि.

*धूलीकदम्ब m. 1) *Dalbergia ougeinensis.* — 2) *eine Art* Kadamba Râǵan. 9,104. — 3) *Capparis trifoliata.*

*धूलीजङ्घ m. *Krähe* Râǵan. 19,88.

धूलीमय Adj. (f. ई) *voller Staub.*

धूलीवर्ष m. n. *herabfallender Staub* Kull. zu M. 4,115.

*धूष्, *धूष्, धूशयति, धूषयति (कान्तीकरणे).

धूःषट्वह् Adj. *schon sechs Jahre das Joch tragend* (Stier) Lilâv. 50.

*धूस्, धूसयति = धूष्, धूष्.

धूसर 1 Adj. (f. आ) *staubfarbig, grau.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a*) **Esel* Râǵan. 19,39. — *b*) **Kamel* Râǵan. 19,21. — *c*) **Taube* Râǵan. 19,106. — *d*) **Oelmüller.* — *e*) *eine best. Pflanze* Varâh. Bṛ. S. 76,6. v. l. *Kichererbse* Gal. — 3) *f. आ *ein best. Strauch* Râǵan. 5,132. — 4) *f. ई N. pr. einer Kiṁnarî.

धूसरक m. N. pr. eines Schakals.

*धूसरच्छदा f. *eine best. Pflanze.*

*धूसरपत्रिका f. 1) *Tragia involucrata.* — 2) *Heliophytum indicum Dec.* Râǵan. 5,75.

धूसरित Adj. *grau gemacht* Kâd. 65,20.

धूसरिमन् m. *Staubfarbe* Harshak. 202,7.

*धूसी Adv. mit कर्.

*धूस्तरा f. Compar. zu धुर्.

धूस्तुण्ड n. *die äusserste Spitze der Deichsel* Bâlar. 232,8.

*धूस्तूर m. *Stechapfel.*

°धृक् (nur Nom. Sg.) Adj. = धृत् 1) *haltend, tragend.* — 2) ein Gewand, eine Gestalt, einen Leib u. s. w. *tragend,* so v. a. *habend, im Besitz von Etwas seiend.* वक्रवर्षसहस्र° *viele tausend Jahre alt.* — 3) *ertragend.* — Die v. l. hat °धृत् (z. B. MBh. 1,138,31. 3,147,24. 183,41. 227,16. 3,278,16. 17. 300,21. 13,17,62), °भृत् (6,107,17 = 6,4902) und °कृत् (12,248,158 = 12,10432). धृक् hat auch MBh. 23,40,29. 14,78,47. — Vgl. दृक्.

°धृत् Adj. *haltend, tragend, habend, ertragend* u. s. w.

धृत 1) Adj. s. u. 1. धर् 3). — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des 13ten Manu. भृत्य v. l. — *b*) eines Sohnes des Dharma. — 3) n. *eine best. Art zu fechten* Hariv. 15979.

धृतक m. N. pr. 1) v. l. für वृक VP.² 3,289. — 2) *eines buddh. Patriarchen.

धृतकेतु m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu VP. 3,2,23.

धृतक्लेश Adj. *Beschwerden ertragend* Râǵat. 3,213.

धृतगर्भा Adj. f. *schwanger* Kathâs. 7,83.

धृततात m. *ein* Vetâla.

धृतदण्ड Adj. *aufmerksam, gesammelt.*

धृतदण्ड Adj. 1) *den Stock tragend,* so v. a. *strafend* Bhâg. P. 3,14,34. — 2) *über dem der Stock gehalten wird, gestraft werdend von* (Instr.) Spr. 5736, v. l.

*धृतदीधिति m. *Feuer.*

धृतदेवा f. N. pr. einer Tochter Devaka's. Auch °देवी VP.² 4,110.

धृतद्वैधीभाव Adj. *sich in Zwiespalt befindend*

Çân. 15,11.

धृतधनुस् m. *Bogenträger* Vâmana 5,2,67.

धृतनिश्चय Adj. (f. आ) *fest entschlossen zu* (Dat.) MBh. 5,187,1.

धृतपूर्व Adj. *früher getragen* (Schmuck) Mudrâr. 118,7. 18. 119,3 (179,14. 180,3).

धृतप्रज्ञ Adj. *Nachkommen habend* Ragh. 15,87.

*धृतराज्ञन् m. N. pr. eines Mannes.

धृतराष्ट्र 1) m. *a) *ein Fürst, dessen Reich von Dauer ist.* — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Devagandharva. — γ) eines Sohnes des Daitja Bali. — δ) eines Fürsten der Kâçi. — ε) eines blindgeborenen Sohnes des Vjâsa und ältern Bruders des Pâṇḍu. Pl. *seine Söhne* (100 an Zahl). — ζ) eines Sohnes des Ġanameġaja. — *c*) **ein best. Vogel.* — 2) f. धृतराष्ट्री N. pr. einer Tochter der Tâmrâ und Urmutter der Gänse und anderer Vögel.

धृतराष्ट्रज्ञ m. Patron. Durjodhana's Pr. P. 111.

*धृतराष्ट्रानुज्ञ m. Bein. Pâṇḍu's Gal.

धृतवत् 1) Adj. Partic. von 1. धृ. — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,31. Auch v. l. für घृतवती.

धृतवर्मन् m. N. pr. eines Kämpfers auf Seiten der Kuru.

धृतव्रत 1) Adj. (f. आ) *a) dessen Gesetz —, dessen Ordnung feststeht.* — *b) die Ordnung aufrecht erhaltend* Gaut. — *c) fest entschlossen* 49,17. — *d) die Gewohnheit habend.* — *e) treu ergeben, anhänglich.* — 2) m. *a*) Bein. Rudra's. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Dhṛti.

धृतशरीर Adj. *dessen Körper fortbesteht, fortlebend* Kap. 3,82. Sâṁkhjak. 67.

धृतश्री f. *ein best. Metrum.*

धृतसंकल्प Adj. (f. आ) *fest entschlossen zu* (Loc.) MBh. 5,186,10.

धृतसंधि m. N. pr. eines Sohnes des Susaṁdhi.

धृतसिंह m. N. pr. v. l. für धृतिसिंह.

धृतकव्य m. N. pr. v. l. für वीतकव्य VP.² 3,335.

धृतात्मन् Adj. *standhaft.*

धृतार्चिस् Adj. Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,59.

धृति 1) f. *a) das Festhalten, Stillehalten. Befestigung, Festigkeit* 26,19. धृतिं कर् *Stand halten.* — *b) fester Wille, Entschlossenheit.* धृतिं बन्ध् *seinen Willen richten auf* (Loc.). — *c) Befriedigung, Zufriedenheit.* धृतिं कर् *Befriedigung finden* 320, 11. — *d*) Bez. *bestimmter Abendopfer beim* Açvamedha. — *e*) *ein best. Metrum von 72 Silben, jedes Metrum von 4 X 18 Silben und ein aus* Upendravaġrâ *und* Indravaġrâ *zusammengesetztes Metrum.* — *f*) Bez. *der Zahl 18* Varâh. Bṛh. 8,9. Gaṇit. Kaksh. 6. — *g*) *ein best. astrol.* Joga. — *h*) *die Entschlossenheit* oder *Befriedigung* wird mannichfach personificirt. Als eine Çakti Hemâdri 1,197, 21. — *i*) N. pr. eines mythischen Gartens Golâdhj. Bhuv. 34. — 2) m. *a) Begehung.* तत्रस्य = तत्रधृति Liṭ. 9,3,11. — *b*) N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) verschiedener Männer. — γ) eines von einem Dhṛti beherrschten Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,36. fg.

धृतिपरिपूर्ण m. N. pr. eines Bodhisattva.

धृतिमत् 1) Adj. *a) entschlossen, standhaft, charakterfest.* — *b) gutes Muthes, zufrieden.* — 2) m. *a) eine Form* Agni's. — *b*) N. pr. α) eines der 7 Weisen im 13ten Manvantara, eines Sohnes des Manu Raivata und Sâvarṇa und verschiedener anderer Männer. — 3) f. °मती N. pr. eines Flusses. v. l. धृतवती. = 4) n. N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa.

धृतिमय Adj. (f. ई) *aus festem Willen bestehend* Spr. 1639.

धृतिमालिन् m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

धृतियोग m. 1) *ein best. astrol.* Joga. — 2) *ein best.* Joga *bei den Mystikern.*

धृतिसिंह m. N. pr. eines Gelehrten.

धृतोत्सेक Adj. *hochmüthig* Râǵat. 5,350.

*धृत्वन् m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *ein kluger Mann.* — 3) *ein Brahman.* — 4) *Tugend.* — 5) *Meer.* — 6) *Luft.* — Vgl. क्षेम°.

*धृत्वरी f. *die Erde.*

धृष्ट् m. *ein kühner Held.*

धृषण m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,57.

धृषद् f. = दृषद्.

धृषद्वर्ण Adj. etwa *einem Mühlstein gleichend.*

धृषद्विन् Adj. *kühn, muthig.*

धृषत् 1) Adj. s. u. धर्ष्. — 2) m. N. pr. eines Mannes. धृषतो मारुतस्य सामनी Ârsh. Br.

धृषन्मनस् Adj. *kühngesinnt* RV.

*धृषु 1) Adj. *a) geschickt.* — *b) tief.* — 2) m. *Haufe, Menge.*

धृष्ट 1) Adj. s. u. धर्ष्. — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch* R. 1,30,4. — *b*) N. pr. verschiedener Männer Hariv. 1,10,29. 37,4. VP.²

धृष्टक m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,10,24.

धृष्टकेतु m. N. pr. verschiedener Männer.

धृष्टत्व n. *Verwegenheit, Frechheit* MBh. 1,167,53.

धृष्टद्युम्न m. N. pr. eines Sohnes des Drupada.

धृष्टधी und धृष्टबुद्धि m. N. pr. eines Mannes.

धृष्टमान (R. ed. Bomb. 43 in dem nach 2,95 eingeschobenen Sarga) und °मानिन् Adj. *eine hohe Meinung von sich habend.*

धृष्टरथ m. N. pr. eines Fürsten. दृष्ट° v. l.

धृष्टवादिन् Adj. *kühn in seinen Reden* Hariv. 4628.

धृष्टशर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

धृष्टि 1) Adj. *kühn.* — 2) m. *a*) Sg. und Du. *Feuerzange, doppelter Schürhaken.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu. — β) eines Ministers des Daçaratha. — 3) f. *Kühnheit.*

धृष्टाक्ष m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1,30,49.

धृष्ण m. N. pr. fehlerhaft für धृष्ट 2) *b*).

*धृष्णज् Adj. *kühn, dreist, frech.*

*धृष्णि m. *Lichtstrahl.*

धृष्णु 1) Adj. *a) kühn, tapfer, muthig.* — *b*) **dreist, frech.* — *c) tüchtig, kräftig.* — 2) Adv. *dreist, herzhaft, tüchtig, kräftig, fest, gewaltsam.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes zweier Manu und anderer Männer. — 4) n. कश्यपस्य धृष्णु Name eines Sâman.

धृष्णुक m. N. pr. eines Fürsten. धृष्टक v. l.

धृष्णुत्व n. *Kühnheit, Muth.*

धृष्णुया Adv. = धृष्णु 2).

धृष्णुषेण Adj. 1) *ein tüchtiges Geschoss führend.* — 2) vielleicht *ein tapferes Heer führend.*

धृष्णोक्ष m. N. pr. fehlerhaft für धृष्टाक्ष.

(धृष्णोजस्) धृष्णुओजस् Adj. *mit tüchtiger Kraft ausgerüstet.*

धृष्य Adj. *Jmds* (Gen.) *Angriffen ausgesetzt.* स मे धृष्य: so v. a *der hat es mit mir zu thun.*

धेन 1) *m. *a) Meer.* — *b) Fluss.* — 2) f. धेना *a) eine milchende Kuh.* — *b*) Pl. *Milchtrank.* — *c) Stute.* — *d*) **Rede.* — *e*) **Fluss.* — *f*) N. pr. der Gattin Bṛhaspati's Vaitân. — 3) * f. धेनी *Fluss.*

धेनिका f. *Koriander* Bhâvapr. 1,166. v. l. धेनुका.

धेनु 1) Adj. *milchend.* — 2) f. *a) eine milchende Kuh, Mutterkuh.* In Zusammensetzung mit andern Thiernamen zur Bez. *des milchenden Mutterthieres.* — *b*) Pl. *Milchtrank, Milch.* — *c*) bildliche Bez. *der Erde, des Landes.* — *d*) bildet in Comp. mit असि und खड्ग *Schwert* ein Deminutiv. — 3) n. Name eines Sâman. Auch मरुतां धेनु und धेनुपयसी (Du).

धेनुक 1) m. *a) quidam coeundi modus.* — *b*) N. pr. α) Pl. eines Volkes MBh. 6,50,51. — β) eines von Kṛshṇa (Balabhadra) erschlagenen Unholds. — γ) eines Sohnes des Durdama VP.² 4,54. — 2) f. धेनुका *a) Mutterkuh, Mutterthier* überh.; auch vom *Weibe.* = *दृष्टपुष्पा Gal. — *b*) bildet in Comp. mit असि *Schwert* ein Deminutiv. — *c*)

eine Ader, welche angeschlagen nur in Intervallen das Blut ausströmt. — *d) Koriander* Bhâvapr. 1,166. v. l. धेनिका. — *e)* N. pr. α) der Gattin Kîrtimant's. — β) eines Flusses VP. 2,4,36. — 3) n. *a) *eine Heerde milchender Kühe.* — *b) *quidam coeundi modus.* — *c)* N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*धेनुकधंसिन् und *धेनुकसूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

*धेनुकाडुग्ध n. 1) *Kuhmilch.* — 2) *eine Gurkenart.*

*धेनुकारि m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) *ein best. kleiner Baum.*

धेनुकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* MBh. 7, 54,8.

*धेनुगोडुक् n. Sg. *Milchkuh und Melker* P. 5,4, 106, Sch.

धेनुत्व n. Nom. abstr. von धेनु *Milchkuh* Hemâdri 1,114,8. 15. 16.

धेनुदक्षिणा Adj. *wobei eine Milchkuh als Opferlohn geschenkt wird* Kâtj. Çr. 22,1,3. Âpast. Çr. 5,22,8.

*धेनुदुग्ध n. 1) *Kuhmilch.* — 2) *eine Gurkenart* Madanav. 74,15.

*धेनुदुग्धकर m. *Daucus Carota, Möhre* Râgân. 8,132.

धेनुभव्या f. = धेनुंभव्या Gaut. Âpast.

*धेनुमत्तिका f. *Bremse.*

धेनुमत्त् 1) Adj. *a) nährenden Trank enthaltend, —gebend.* — *b) das Wort* धेनु *enthaltend.* — 2) f. °मती N. pr. der Gattin Devadjumna's.

धेनुंभव्या Adj. f. *nahe daran seiend eine Mutterkuh zu werden* Maitr. S. 4,4,8.

धेनुष्टरी f. *eine versiegende Kuh* Maitr. S. 2,3,4.

*धेनुष्या f. *eine Milchkuh, deren Milch einem Gläubiger versetzt wurde.*

*धेनुष्यित f. *der die Milch seiner Kuh versetzt hat.*

धेनूक in बक्क°.

धेन्वनडुह् (* n. Sg.) und m. Du. *Milchkuh und Stier* Çat. Br. 3,1,2,21. Gaut. 17,30.

*धेमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

धेय 1) Adj. *was geschaffen* oder *erhalten wird.* — 2) n. Nom. abstr. *Zutheilung* u. s. w. am Ende eines Comp.

धेष्ठ (dreisilbig) Adj. *am Meisten gebend.*

*धैनव 1) Adj. von धेनु. — 2) m. Metron. von धेनु.

*धैनुक n. 1) *eine Heerde von Milchkühen.* — 2) *quidam coeundi modus.*

1. धैर्य n. (adj. Comp. f. या) 1) *festes* —, *ernstes* —, *ruhiges Wesen; Standhaftigkeit, Ausdauer, Muth.* Die *Standhaftigkeit* eines Fürsten mit der des Meeres verglichen 250,11; vgl. धीरचेतस्. — 2) *Ruhe* —, *Gemessenheit des Vortrages.*

2. धैर्य n. *Verständigkeit, Besonnenheit.*

धैर्यता f. *Ausdauer.*

धैर्यधर Adj. *Festigkeit* —, *Ausdauer besitzend* Spr. 7862.

धैर्यपारमिता f. *die höchste Stufe der Ausdauer* Kâraṇḍ. 50,19.

धैर्यमित्र m. N. pr. eines Dichters.

धैर्यवत् Adj. *Festigkeit* —, *Ausdauer besitzend.*

धैवत n. *die sechste Note der Tonleiter, a.*

*धैवत्य n. Nom. abstr. von धीवन्.

धैवर Adj. von धीवर *Fischer.*

धोईकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

*धोड m. *eine Schlangenart.*

धोयिन् oder धोयी m. N. pr. eines Dichters.

*धोरृ, धोरति (गतिचातुर्ये).

धोरण 1) *n. *a) Vehikel.* — *b) Trab eines Pferdes.* — 2) f. ई *eine ununterbrochene Reihe* Vikramâṅkaḱ. 13,86. 16,42. — Kathâs. 52,350 ist आधोरण gemeint.

धोरणि (metrisch) f. = धोरण 2) Vikramâṅkaḱ. 16,36.

*धोरित und *°क n. *Trab eines Pferdes.*

धौत 1) Adj. s. u. 2. धाव्. — 2) f. ई *Wäsche* Ind. St. 15,252. — 3) n. *a) das Waschen* Spr. 7303. — *b) *Silber.*

धौतक Adj. *aus gereinigter Seide verfertigt.*

*धौतकट m. *ein aus einer Bastmatte zusammengenähter Sack.*

*धौतकुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Gal.

*धौतकौशज und *धौतकौशेय n. *gereinigte Seide.*

*धौतखण्डी f. *Zuckerkand.*

*धौतवली f. *eine Art Collyrium.*

धौतमूलक m. N. pr. eines Fürsten der Kîna.

*धौतय *Steinsalz.* Vgl. धौतेय.

धौतरी f. nach Sâj. *erschütternd* (sc. वडवा).

*धौतशिल n. *Bergkrystall.*

*धौताञ्जनी und *धौताञ्जली (!) f. *eine Art Collyrium.*

धौति f. 1) *Quelle, Bach.* — 2) *eine best. Selbstqual, bei der man einen vier Finger breiten weissen Zeugstreifen verschluckt und dann wieder herauszieht* (also gleichsam *wäscht*). Auch धौती.

*धौतेय n. *Steinsalz* Gal. Vgl. धौतय.

धौन्धुमार Adj. *über* Dhundhumâra *handelnd.*

धौन्धुमारि m. Patron. von धुन्धुमार.

*धौमक Adj. von धूम.

*धौमत *Myrrhe.*

*धौमतायन *gaṇa* अरीहणादि. Davon Adj. *°क.

*धौमायन m. Patron. von धूम.

*धौमीय Adj. von धूम.

धौम्य m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. °शिना.

धौम्र 1) m. Patron. Dantâvala's Gop. Br. 1,2,5. N. pr. eines alten Ṛshi MBh. — 2) *n. *a) die graue Farbe.* — *b) ein besonders zugerichteter Bauplatz.*

*धौम्रायण m. Patron. von धूम्र.

*धौर m. *Anogeissus latifolia.*

धौरादित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*धौरितक n. *Trab eines Pferdes.*

धौरेय 1) Adj. *an der Spitze von* — (Gen. oder im Comp. vorangehend) *stehend* Hemâdri 1,4,1. पुरुष° *ein Mann, der höher steht als die grosse Menge.* — 2) m. *Zugthier, Zugstier.*

धौरेयक m. *Zugthier, Pferd* Vent. 39,17.

धौर्जट Adj. (f. ई) *dem* Çiva *gehörig* Bâlar. 234,11.

*धौर्तक n. Nom. abstr. von धूर्त.

*धौर्तिक 1) Adj. *einem Betrüger eigen.* — 2) n. *Betrug.*

*धौर्तेय m. 1) Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 2) *ein Fürst dieses Stammes.* — धार्तेय und धार्तेय v. l.

धौर्त्य n. *Betrug, Schelmerei.*

*धौर्य n. *Trab eines Pferdes.*

*धौवकि m. Metron. von धुवका.

धौम्य m. Pl. *eine best. Schule des Jagurveda* AV. Pariç. 49.

°ध्न Adj. Subst. *blasend, Bläser* in तूणवध्म् und शङ्खध्म्.

ध्मा s. धम्.

*ध्माकार m. *Grobschmied.*

*ध्माङ्, ध्माङ्गति v. l. für धाङ्.

ध्माङ्क m. *Krähe.* Wohl nur fehlerhaft für धाङ्क.

ध्मात 1) Adj. s. u. धम्. — 2) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.*

ध्मातर् 1) m. parox. *Bläser, Schmelzer.* — 2) n. oxyt. *Schmelze.*

ध्मातव्य Adj. *anzublasen, anzufachen.*

ध्मान n. *das Aufblasen, Anschwellung.*

ध्मापन n. *das Einblasen* (von Pulver), *Mittel zum E.* Kâraka 8,9.

*ध्मामन् v. l. für ध्यामन्.

1. ध्या, ध्यायति (episch auch Med.) und ध्याति (episch) 1) *sich vorstellen, im Sinne haben, denken an, nachdenken über;* mit oder ohne Beisatz von मनसा, मनसि, चेतसा, धिया oder हृदये (125,29). Ohne Object *denken, bei sich denken, nachdenken.* ध्यात *an den* oder *woran man gedacht hat.* — 2) *Böses gegen Jmd* (Acc.) *im Schilde führen* TS. 5,4,3,1. — 3) von einem Thiere so v.a. *den Kopf hängen lassen*

Kâraka 6,23. — Caus. scheinbar Kathâs. 92,62, da अध्यापयामास gemeint ist. — Mit अति *in tiefem Nachdenken sich befinden.* — Mit अनु 1) *nachsinnen, seine Gedanken richten auf, denken an, gedenken.* अनुध्यात *an den* oder *woran man gedacht hat.* हरेः *an den* Hari *gedacht hat.* MBh. 12,4678 अनुध्यातम् fehlerhaft für अनुध्यातम्. — 2) *an Jmd denken*, so v. a. *bedauern, vermissen.* — 3) *Jmd Etwas nachtragen.* — Mit समनु *nachsinnen, gedenken.* — Mit अप *gering von Jmd* (Acc.) *denken und hiermit es Jmd anthun.* अपध्यात Hariv. 2,72,64. — Mit समप dass. — Mit अभि 1) *den Sinn richten auf*, so v. a. *beabsichtigen, begehren.* ब्रह्म ध्यानाय *dem Brahman Gewalt anzuthun.* — 2) *denken an, seine Gedanken richten auf.* मङ्गलान्यभिदध्युषी *sinnend auf.* Statt des Acc. auch Loc. Ohne Object *sich in Gedanken vertiefen.* — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — 4) *es Jmd anthun.* अभिध्यासुस्. — Mit समभि 1) *nachsinnen.* — 2) *sein Verlangen richten auf.* — Mit अव *gering von Jmd* (Acc.) *denken, seine Verachtung gegen Jmd an den Tag legen, Jmd verwünschen* Kâraka 6,1. अवध्यात. — Mit आ 1) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *in Gedanken zukommen lassen, anwünschen.* — 2) *in Gedanken vertieft sein.* — Mit समा *sich mit seinen Gedanken ganz vertiefen in* (Acc.). — Mit उप 1) *Jmds gedenken.* Nur उपध्यात. — 2) *es Jmd* (Acc.) *verdenken* Lalit. 179,18. — Hariv. 7453 उपध्योता (sic) fehlerhaft für अपध्यातो. — Mit नि 1) *merken.* — 2) *sich in Gedanken vertiefen.* निध्यात *worin man sich vertieft hat* Vâgrakkh. 14,14. — 3) *Jmds* (Acc.) *gedenken* Bhaṭṭ. — Desid. निदिध्यासते *aufmerksam sein.* — Mit अभिनि *seine Aufmerksamkeit richten auf* (Acc.). — Mit प्रणि *nachdenken, seine Aufmerksamkeit richten auf* (Acc.). — Mit निस् *mit seinen Gedanken Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *nachgehen, nachsinnen, überlegen.* — Mit परि (परी) *hinundher sinnen.* — Mit प्र 1) *nachsinnen, überlegen.* — 2) *Jmds* (Acc. oder Acc. mit प्रति) *gedenken, seine Gedanken richten auf, denken an.* — 3) *ausdenken, auf Etwas kommen.* प्रध्यातं मया mit Infin. *ich bin auf den Gedanken gekommen zu* MBh. 5,113,8. — Mit संप्र *nachsinnen, überlegen.* — Mit प्रति, प्रतिध्यातं मया mit Infin. *ich bin auf den Gedanken gekommen zu.* प्रध्यातं v. l. — Mit सम् *nachsinnen, überlegen.*

2. ध्या f. *das Denken, Nachdenken.*

ध्यातमात्रागत Adj. *der, sobald man nur an ihn denkt, herbeikommt* Kathâs. 5,45.

ध्यातमात्रोपगामिन् Adj. dass. Kathâs. 18,110.

ध्यातर् Nom. ag. *der über Etwas nachsinnt, Denker.* ध्यातृध्यातव्यत्व n. Nom. abstr. = ध्यातृत्व + ध्यातव्यत्व Çâṁk. zu Bâdar. 3,2,27.

ध्यातव्य 1) Adj. *woran man denken soll* oder *darf.* Nom. abstr. °त्व n. s. u. ध्यातर्. — 2) n. impers. *zu denken* Kull. zu M. 4,23.

ध्यातोपनत Adj. *der, sobald man nur an ihn denkt, da ist,* Kathâs. 18,278.

ध्यातोपस्थित Adj. dass. Kathâs. 18,302.

*ध्यात्व n. *das Denken, Nachsinnen.*

ध्यान 1) n. *a) das Nachsinnen, Vertiefung;* insbes. *die religiöse Betrachtung, — Beschauung.* — *b) Gefühllosigkeit, Stumpfheit* Bhâvapr. 4,182. — 2) m. *der 11te* Kalpa 2) *h).*

ध्यानगोचर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* Lalit. 268,9. 314,4.

ध्यानचक्षुस् n. *das geistige Auge* R. 1,9,64.

ध्यानजप्य m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. करजप्य und ध्यानपुष्ट v. l.

ध्यानतत्पर Adj. (f. आ) *ganz in Gedanken vertieft* MBh. 3,68,26.

ध्यानदीप m. Titel eines Abschnittes in der Pañkadaçî.

ध्यानदीपिका f. Titel eines Werkes Cat. Allah. 3,122.

ध्यानदृष्टि Adj. *mit dem geistigem Auge schauend* R. 7,37,2,12.

ध्यानद्युति m. N. pr. eines Mannes.

ध्यानधीर Adj. *ganz in Gedanken vertieft* Daçak. (1925) 2,134,17.

ध्यानपर Adj. (f. आ) dass. 107,18. MBh. 3,54,3. 12,127,18.

ध्यानपारमिता f. *die höchste Stufe der Vertiefung* Kâraṇḍ. 50,19. 82,8. 87,11.

ध्यानपुष्ट m. Pl. N. pr. eines Geschlechts Hariv. 1,32,58. ध्यानजप्य v. l.

ध्यानबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ध्यानमय Adj. *dessen Wesen in Nachsinnen, Beschauung besteht.*

ध्यानयोग m. 1) *tiefe Meditation, — religiöse Beschauung.* — 2) *eine Art Magie.*

ध्यानयोगिन् Adj. *in tiefer Meditation begriffen* Hemâdri 1,458,1.

ध्यानवत् Adj. *der religiösen Beschauung obliegend.*

ध्यानवल्लरी f. Titel eines Werkes.

ध्यानशीला f. N. pr. einer buddh. Göttin.

ध्यानस्थित Adj. *in Gedanken vertieft* 137,22.

ध्यानाम्बा f. N. pr. einer Frau.

ध्यानालंकार m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,12.

ध्यानावचर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

ध्यानावरोपण n. Kâraṇḍ. 20,2 fehlerhaft für धावव°.

ध्यानाश्रयटीका f. Titel eines *Commentars.*

ध्यानिक Adj. *aus der religiösen Beschauung hervorgehend.*

ध्यानिन् Adj. *der religiösen Beschauung obliegend.*

ध्यानिबुद्ध m. *ein aus der Meditation hervorgegangener* (kein materieller) Buddha.

ध्यानिबोधिसत्त्व m. *ein nicht- materieller Sohn eines* Dhjânibuddha.

*ध्यानीय Adj. = ध्येय.

ध्याम 1) *Adj. *dunkelfarbig.* — 2) n. *a) wohlriechendes Gras* oder *ein best. w. G.* — *b) *Artemisia indica.*

ध्यामक n. *eine best. Grasart* Bhâvapr. 3,25.

*ध्यामन् 1) m. *a) Maass.* — *b) Licht.* — 2) n. *Gedanken.*

*ध्यामी Adv. mit कर् *dunkel färben.*

*ध्यामीकरण n. *das Dunkelfärben.*

ध्यायति m. Bez. *der Wurzel* ध्या Çâṁk. zu Bâdar. 4,1,8.

ध्यायम् Absol. *nachdenkend über* (Acc.). Wiederholt Kathâs. 22,147. Verz. d. Oxf. H. 161,*b*,2 v. u.

ध्यायिन् Adj. *in Gedanken vertieft* Hemâdri 2,*a*, 119,15. *vertieft —, ganz aufgehend in Jmd* (im Comp. vorangehend) 1,438,5.

द्युषित Adj. *blendend weiss* Kâraṇḍ. 78,22. 81,7.

द्युषिताश्व m. N. pr. eines Fürsten.

ध्येय Adj. 1) *über den* oder *worüber man nachzusinnen hat.* n. impers. Comm. zu Mṛkkh. 72,1. — 2) *den man sich zu denken hat als* (Nom.).

°ध्य Adj. (f. ई) *tragend.*

ध्रज्, ध्रञ्जति, *ध्रङ्क्ति und *धृङ्क्ति; *hingleiten, streichen, ziehen* (vom Winde, Vögeln u. s. w.). — Mit प्र *vorwärts eilen* RV. 1,166,4.

ध्रञ्जति in चित्रध्रञ्जति.

ध्रञ्जस् n. *Zug* (des Windes).

*ध्रञ्जि wohl = ध्राञ्जि.

ध्रञ्जीमत् Adj. *gleitend, streichend.*

*ध्रङ्क् s. u. ध्रज्.

*ध्रण्, ध्रणति (शब्दे).

*ध्रस्, ध्रङ्क्षति und ध्रासयति (उञ्छे, उत्क्षेपे).

*ध्रा, ध्रयति, ध्रायति, ध्रयति (गतिकर्मन्), ध्रायति (तृप्तौ).

*ध्राक्ता f. neben ह्राक्ता.

*ध्राक्तामत् Adj. von ध्राक्ता.

*ध्राघ्, ध्राघते (सामर्थ्ये, ध्रायासे, ध्रायासे).

*धाङ्, धाङति (वोरवाशिते, काङ्क्षायाम्).

1. धाञ्, धाञते (धाञमान, धाञितर्पाय) = धञ् Maitr. S. 4,9,5.

2. धाञ् f. Pl. etwa *Zugkraft* Maitr. S. 4,9,5.

धाञ् m. *Zieher, Streicher* Maitr. S. 4,9,5.

धाञि f. 1) *das Streichen, Zug* (des Windes) Maitr. S. 1,2,17. धाञि 4,9,5. — 2) *Zug, Trieb* (einer Leidenschaft). — 3) **Wirbelwind.*

*धाड्, धाडते (विशरणे, विसरणे).

*धाडि m. *das Blumenpflücken.*

धि in अधि.

*धिङ्, धेङति (गतौ).

धिङ in अधिङ.

1.*धु, धुवति (गतिकर्मन्, गतिस्थैर्ययोः), धवति (स्थैर्ये, गतौ). धुवत् *wissend, kennend* Bhaṭṭ. दुधाव *er tödtete* ebend.

2. धु (metrisch) Adj. = 2. द्रुघ् im Du. अस्मृतधू. Vgl. 3. धु.

धुत् Adj. in वरुणधुत्.

धुति f. *Verführung.*

ध्रुपदाड्यनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 272. Vgl. ध्रोपद्.

*धुव्, धुवति (गतिस्थैर्ययोः).

ध्रुव 1) Adj. (f. ध्रुवा) *a) am Orte verharrend, stille haltend, bleibend bei* (Loc.), *feststehend, unbeweglich, bleibend, dauernd, beständig, unveränderlich.* ध्रुवाणि नक्षत्राणि heissen *die Mondhäuser* Rohiṇī *und die mit* उत्तर *zusammengesetzten.* स्मृति f. *ein festes, starkes Gedächtniss. — b) bestimmt, festgesetzt. — c) feststehend,* so v. a. *sicher, gewiss. — d) *=* पाप. Am Ende eines Comp. einen Tadel ausdrückend. — 2) ध्रुवम् Adv. *a) bleibend, für die Dauer. — b) bestimmt, sicherlich, gewiss, jedenfalls.* — 3) ध्रुवाय Dat. *auf die Dauer.* — 4) m. *a) der Polarstern.* Personificirt als ein Sohn Uttânapâda's. — *b) Himmelspol. — c) die (unveränderliche) Länge* (der Fixsterne). — *d) Knoten* (?). — *e) *Pfahl, Pflock* AK. 2,4,1,8. H. an. Med. Verz. d. Oxf. H. No. 414, Çl. 4. — *f) *der indische Feigenbaum. — g) Nasenspitze* (künstliche Deutung). — *h) *ein best. Wasservogel. — i) der bleibende* d. h. *aufbewahrte* Graha (welcher, Morgens geschöpft, erst Abends geopfert wird) Çat. Br. 4,2, 3,3. 4,1. 5,1,2,19. Kâtj. Çr. 9,5,17. Vaitân. — *k) der Eingangsvers eines Gesanges, der später immer wiederholt wird. — l) der dritte Theil einer Composition* (wohl *ein Allegro*) S. S. S. 120. — *m)* Bez. *der Silbe* ओम्. — *n) ein best. astrol.* Joga. — *o)* Bein. *α) *Brahman's. — β)* Vishṇu's. — *γ)* Çiva's. — *p)* N. pr. *α)* eines Schlangendämons. — *β)* eines Vasu. — *γ)* verschiedener Männer. — 5) f. ध्रुवा *a) der grösste unter den drei Opferlöffeln. — b) *Desmodium gangeticum. — c) *Sanseviera ceylanica. — d) *eine tugendhafte Frau. — e) = 4) k).* — 6) n. *a)* in der Gramm. *ein nach dem tönenden* Abhinidhâna *eintretender Laut. — b) *Luft, Luftraum. — c) *eine Art Haus* Gal.

ध्रुवक 1) m. *a) die (unveränderliche) Länge* (der Fixsterne). — *b) *Pfosten, Pfahl. — c) =* ध्रुव 4) *k). — d)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. आ *a) =* ध्रुव 4) *k). — b)* N. pr. einer Frau.

ध्रुवकभाग m. = ध्रुवक 1) *a).*

*ध्रुवकिन् Adj. von ध्रुवका.

*ध्रुवकिल Adj. von ध्रुवक.

ध्रुवकेतु m. *ein best. Meteor.*

ध्रुवक्षेम् Adj. *fest ruhend.*

ध्रुवक्षिति 1) Adj. *eine feste Lage —, einen festen Wohnsitz habend.* — 2) m. *eine best. Personification* Taitt. Âr. 10,67,1.

ध्रुवक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

ध्रुवक्षेम Adj. *fest gegründet, Stand haltend.*

1. ध्रुवगति f. *ein fester Standpunct.*

2. ध्रुवगति Adj. *dessen Gang fest, sicher ist.*

ध्रुवगीतनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

ध्रुवगोप m. *Hüter der* Dhruva *genannten* Graha.

ध्रुवचक्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ध्रुवच्युत् Adj. *Festes bewegend, — zu Fall bringend.*

ध्रुवतारक n. und °तारा f. *der Polarstern.*

ध्रुवत्व n. *schnelles Tempo* S. S. S. 120.

ध्रुवदेवी f. N. pr. einer *Fürstin* B. A. J. 10,60.

ध्रुवनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ध्रुवनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

*ध्रुवपशु m. N. pr. eines Fürsten.

ध्रुवपद् Titel eines Werkes.

ध्रुवभाग m. = ध्रुवकभाग.

ध्रुवभ्रमण n. Titel eines Werkes.

ध्रुवमण्डल n. *Polarregion* Ind. St. 14,133.

ध्रुवमानस n. Titel eines Werkes.

ध्रुवयष्टि f. *Achse der Pole.*

ध्रुवयोनि Adj. *eine feste Heimatsstätte habend.*

ध्रुवरत्ना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

ध्रुवराज m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. Antiq. 5,150.

ध्रुवराज्ञ m. *eine Form* Râhu's Ind. St. 10,315.

ध्रुवशील Adj. *am Orte verharrend, den Wohnsitz nicht ändernd* Gaut. 3,13.

ध्रुवस्, nur ध्रुवसे Dat. *zum Stillehalten, zum Platznehmen* RV. 7,70,1.

ध्रुवसद् Adj. *auf festem Grunde sitzend.*

ध्रुवसंधि m. N. pr. verschiedener Fürsten.

ध्रुवसिद्धि m. N. pr. eines Arztes.

ध्रुवसेन m. N. pr. zweier Fürsten.

ध्रुवस्थाली f. *der für den* Dhruva *genannten* Graha *dienende Topf* TBr. 1,4,1,5. Lâṭj. 1,11,1.

ध्रुवाक्षर n. *die Silbe* ओम् als Bein. Vishṇu's MBh. 1,63,101.

ध्रुवाङ्क n. *ein best. Tanz* S. S. S. 259.

ध्रुवावर्त m. *ein best. Haarwirbel.*

ध्रुवाश्व 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) n. *eine best. Opferhandlung* Mân. Gṛhj. 2,6.

ध्रुवि Adj. *fest ruhend.*

*ध्रेक्, ध्रेकते (शब्दोत्साकयोः).

ध्रौपद् n. *ein best. Tanz* S. S. S. 228. Vgl. ध्रुपदाड्यनृत्य.

ध्रौव Adj. 1) *dem Polarstern gehörig.* — 2) *in dem* Dhruvâ *genannten Löffel befindlich;* Subst. *solches Schmalz* Mân. Çr. 1,3,2.3.5. 2,1,3. Vaitân.

*ध्रौवकि m. Metron. von ध्रुवका.

ध्रौव्य 1) Adj. *Beständigkeit —, Dauer verleihend.* — 2) n. *a) das Verharren am Orte, Unbeweglichkeit, ununterbrochene Ruhe. — b) Dauer, Dauerhaftigkeit. — c) Gewissheit, Nothwendigkeit.*

ध्मंस्, ध्मस्, ध्मंसति (गतिकर्मन्), °ते (अवस्रंसने, गतौ, चूर्णने); Pass. ध्मस्यते. Act. Med. (seltener) 1) *herabfallen, herabsinken* MBh. 5,169,27. — 2) *zerfallen, zerstieben, zu Grunde gehen* Âpast. — 3) *sich scheren, sich packen;* nur Imper. — 4) ध्मस्त *a) zerfallen, auseinandergefallen, ausgefallen, zu Grunde gegangen, zerstört, mitgenommen, vernichtet, verschwunden. — b) bestreut —, bezogen —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c)* in der Astr. *verfinstert durch* (Instr.). — Caus. 1) ध्मंसयति *a) streuen* TBr. 1,4,3,6. — *b) fällen, niederreissen, vernichten, zu Grunde richten. — c) schänden* (ein Weib). ध्मंसिता *geschändet. — d) unterbrechen* (eine Rede). — 2) ध्मसयति *spritzen, sprühen.* — *Intens. दनीध्मस्यते, दनीध्मंसीति. — Mit अति (ध्मंसति) *Staub erregend durchfliegen* Vâlakh. 7,5. — Mit अनु (द्ध्मंसे) *fallen auf* (Acc.). — Mit अप 1) *sich scheren, sich packen.* Nur अपध्मंस Imper.; nach Nîlak. Voc. so v. a. अपध्मंसस्व. — 2) *Jmd sich scheren heissen.* Nach Nîlak. अपध्मंसेत् = कुत्सयेत्. — 3) अपध्मस्यति *sich überziehen mit* (Instr.). — 4) अपध्मस्त *a) von seiner Macht gestürzt* Spr. 397. Hariv. 1,45,18. — *b) tief gesunken, verkommen. — c) zu Nichte geworden* Gop. Br. 1,1, 28. Chr. 106,21. — *d) *verachtet. — e) *bestreut.* — Caus. (°ध्मंसयति) 1) *abstäuben, wegblasen.* — 2) *bestäuben, bestreuen* Âpast. Çr. 15,15. — Mit अभि.

°धस्त *befallen —, heimgesucht von* (Instr.). — Caus. (°धंसयति) *bestäuben.* — Mit अव 1) *zerstieben, sich zerstreuen.* Nur अवदृधसे. — 2) °धंसते *bestäuben, bestreuen.* — 3) अवधस्त *a) bestreut.* — *b) staubfarbig* (Comm.) Âçv. Çr. 9,4,6. — *c) *verlassen, aufgegeben.* — *d) *verachtet.* — Caus. (°धंसयति) *bestäuben, bestreuen.* — Mit आ, आधस्त *überzogen, bedeckt.* — Mit उद् Med. *überzogen —, befallen werden von* (Instr.). — Caus. (°धंसयति) *überziehen, befallen.* — Mit समुद्, °समुद्धस्त *überzogen mit.* — Mit उप 1) Pass. *befallen —, heimgesucht werden.* — 2) उपधस्त्त *gesprenkelt.* — Mit नि Caus. (°धसयति) *zerstreuen, zerstören.* — Mit विनि 1) *sich scheren, sich packen.* Nur °धंस. — 2) विनिधस्त *zerstört, zu Grunde gerichtet.* — Mit परि, °धस्त 1) *überzogen —, bedeckt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *zerstört, zu Grunde gerichtet, zu Nichte gemacht.* — Mit प्र 1) (प्रधंसते) *a) sich verlaufen* (vom Wasser). — *b) zerfallen, zu Fall kommen, zu Grunde gehen.* — 2) प्रधस्त *zerstört, zu Grunde gegangen, verschwunden.* — Caus. (प्रधंसयति) 1) *ausstreuen, zerstreuen.* — 2) *fallen machen, zu Fall bringen, zu Grunde richten, zerstören.* — Mit प्रति, °धस्त *herunterhängend* MBh. 12,97,26. 100,36. — Mit वि 1) (°धंसते, ausnahmsweise auch Act.) *zerstieben, auseinanderfallen.* विधंसिरे MBh. 5,5877 fehlerhaft für दृधंसिरे. — 2) विधस्त *a) aufgewirbelt* (Staub). — *b) auseinandergefallen, zu Grunde gegangen, zerstört, vernichtet.* मित्र° *von einem Freunde zu Grunde gerichtet* Spr. 4854. — *c)* in der Astr. *verfinstert.* — Caus. (°धंसयति) 1) *zerstieben machen, zerschmettern, auseinander treiben, verwüsten, zu Grunde richten, vernichten.* Absol. विधस्य und विधंस्य. — 2) *Jmd* (Acc.) *ein Leid anthun.* — Mit प्रवि, °धस्त 1) *abgeworfen.* — 2) *geworfen, geschleudert.*

धंस् m. *das Zerfallen, Verfall, das zu Grunde Gehen, zu Nichte Werden, Verschwinden, Aufhören, Untergang.* Pl. TBr.

धंसक 1) Adj. am Ende eines Comp. *zu Grunde richtend, vernichtend, zu Nichte machend.* — 2) m. *eine best. Krankheit in Folge von Trunksucht* Karaka 6,12.

*धंसकला Adv. mit कर्.

°धंसकारिन् Adj. 1) *zu Nichte machend* 141,12. — 2) *schändend* (ein Weib).

धंसन 1) Adj. *a) *spritzend.* — *b) zu Fall bringend, vernichtend.* — 2) n. *das zu Grunde Richten, Vernichten.*

धंसि m. $^1/_{1000}$ *eines* Muhûrta.

धंसिन् 1) Adj. *a) zu Grunde gehend, vergehend, schwindend* Megh. 109. क्षण° *in einem Augenblicke.* — *b) zu Grunde richtend, vernichtend.* — 2) m. *a)* = त्रसरेणु 1); vgl. धंसि. — *b) *eine auf Bergen wachsende Pflu-Art.*

1.*धञ्, धञ्जति (गतौ).

2. धञ् = धज in कृतंधञ्.

धञ्ज् m. (n. nur Hariv. 9245; adj. Comp. f. आ) 1) *Standarte, Feldzeichen, Fahne* (wie solche bei festlichen Gelegenheiten aufgezogen werden), *Flagge* (auf einem Schiffe). — 2) *Abzeichen, Erkennungszeichen* überh., *das Attribut einer Gottheit, Aushängeschild eines Gewerbes, Abzeichen eines Verbrechers.* — 3) *das Aushängeschild einer Brennerei* oder *eines Trinkhauses* und *das Gewerbe selbst.* — 4) **ein Brenner* oder *Verkäufer von gebrannten Getränken.* — 5) am Ende eines Comp. *der Schmuck von.* — 6) *das männliche Glied,* insbes. *das aufgerichtete.* Auch *die Geschlechtstheile* überh. — 7) *ein in besonderer Form zugerichteter Bauplatz.* — 8) *Iambus.* — 9) *ein best. astr.* Joga. — 10) **Hochmuth, Stolz.* — 11) *N. pr. eines Dorfes.

धञ्जगृह् n. *ein Gemach, in dem die Feldzeichen aufbewahrt werden.*

धञ्जग्रीव m. N. pr. eines Rakshas.

1.*धञ्जद्रुम m. *die Weinpalme* Râgân. 9,86.

2. धञ्जद्रुम Adj. (f. आ) *wo Standarten die Bäume bilden* R. 6,73,12.

धञ्जनवमी f. *ein best. neunter Tag.*

धञ्जपट m. (adj. Comp. f. आ) *Fahne* Râgat. 4,535.

धञ्जपताकिन् Adj. *mit Feldzeichen und Fahnen versehen* Hemâdri 1,155,22.

*धञ्जप्रकरण m. *Wind.*

धञ्जभङ्ग m. *Unfähigkeit zur Erection, Impotenz.*

धञ्जयन्त्र n. *die Vorrichtung, in welche ein Fahnenstock eingefügt wird.*

धञ्जयष्टि f. *Fahnenstock.*

धञ्जवत् 1) Adj. *a) mit Fahnen verziert.* — *b) ein* (ein best. Verbrechen anzeigendes) *Abzeichen tragend.* — 2) m. *a) Fahnenträger.* — *b) ein Brenner* oder *Verkäufer von Spirituosen.* — 3) f. °वती N. pr. *a)* einer Tochter des Harimedhas. — *b)* der göttlichen Dienerin eines Bodhisattva.

*धञ्जवृक्ष m. *Caryota urens* Râgân. 9,95.

धञ्जसमुच्छ्राय m. *das Aufrichten einer Fahne.*

*धञ्जाकृत Adj. = धञ्जाकृत.

*धञ्जाप्रुक n. *Fahne.*

धञ्जाकार Adj. (f. आ) *mit einer Fahne versehen* (यष्टि) Hariv. 4019.

धञ्जाग्र m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,12. — 2) *ein best.* Romavivara Kâraṇḍ. 86,23.

धञ्जाग्रकेयूर m. ein best. Samâdhi.

धञ्जाग्रनिशामणि m. und धञ्जाग्रवती f. *zwei best. Arten zu zählen.*

धञ्जाय m. (?) Hemâdri 1,133,16. 18. 20.

धञ्जारोपण n. *das Aufrichten einer Fahne.*

धञ्जारोह् m. *eine Art Verzierung an der Spitze einer Standarte* MBh. 6,619. गजारोहा: (fehlerhaft) ed. Bomb. 6,16,12. धञ्जा राज्ञाम् ed. Vardham.

धञ्जारोहण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धञ्जाहृत Adj. *bei der Standarte geraubt,* so v. a. *auf dem Schlachtfelde erbeutet.*

*धञ्जि und *धञ्जी f. gaṇa यवादि und बह्वादि.

धञ्जिक in धर्म°.

धञ्जिन् 1) Adj. 1) *a) mit einer Fahne versehen, eine Fahne —, ein Feldzeichen tragend.* — *b) mit einem Kennzeichen versehen, ein* (das begangene Verbrechen anzeigendes) *Abzeichen tragend.* Am Ende eines Comp. *Etwas zum Abzeichen, zum Aushängeschild habend.* — 2) m. *a) Fahnenträger.* — *b) ein Brenner* oder *Verkäufer von Spirituosen.* — *c) *Wagen.* — *d) *Berg.* — *e) *Schlange.* — *f) *Pfau.* — *g) *Pferd.* — *h) *ein Brahman.* — 3) f. °नी *Heer.*

धञ्जिनीपति und धञ्जिनीपाल m. *Heerführer.*

धञ्जिन्युत्सवसंकेत m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,61.

धञ्जी Adv. mit कर् *als Aushängeschild brauchen.*

धञ्जोच्छ्राय m. 1) *Aufrichtung einer Fahne.* — 2) *Erection.*

*धञ्जोत्थान n. *Aufrichtung der Fahne, ein best.* Indra-*Fest.*

धञ्जोन्नति f. *Erection* Bhâvapr. 1,23.

*धञ्ज्, धञ्जति (गतौ).

*धण्, धणति (शब्दे).

1. धन्, *धनति 1) **sich verhüllen.* Nur धात्त *dunkel.* — 2) *erlöschen* (vom Grimm). Nur अधनीत्. — Caus. (अधानयत् und धनयीत्) 1) *einhüllen, zudecken.* — 2) *schwärzen.*

2. धन्, धनति *tönen, Töne von sich geben, ertönen* Spr. 7829. धनित **tönend.* — Caus. 1) धनयति und धा° *ertönen machen.* धानित *zum Tönen gebracht.* — 2) धनयति *anspielen auf* (Acc.) Comm. zu Mṛkkh. 37,12. — Intens. in दन्धन. — Mit अप in °धान्त. — Mit अभि *tönen, pfeifen.* — Mit प्र *ertönen.* — Caus. प्रधनयति *ertönen lassen* oder *— machen* Karaka 6,23. — Mit प्रति Caus. *wiedertönen machen.* °धानित Nâgân. 52.

धन् m. 1) **Laut, Ton.* — 2) *ein best. Wind.* —

3) *N. pr. eines Mannes.

घनन n. 1) *das Klingen* in कर्णा°. — 2) *das Anspielen, Andeuten.*

*घनमोदिन् m. *Biene.*

घ३नयत्नु m. *ein best. Wind.*

घ३नि m. 1) *Laut, Ton, Schall, Geräusch, Donner.* — 2) *Wort.* — 3) *Andeutung, figürliche Ausdrucksweise.* — 4) Titel eines Werkes. — 5) N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs VP.² 3,190. 191. — *b)* eines Sohnes des Vasu Âpa VP. 1,15,112.

घनिक m. N. pr. eines Autors. घनिक v. l.

घनिगाद्यापञ्जिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 253.

*घनिग्रह m. *Ohr.*

घनित 1) Adj. s. u. 2. घन्. — 2) n. Sg. und Pl. *Getön, Geräusch, Laut, Donner.* गीत° Kâd. 141, 17. ज्ञलधर° 2,72,4.

घनिनाथ m. N. pr. eines Mannes.

*घनिनाला f. Bez. *verschiedener Blaseinstrumente.*

*घनिबोधक m. *ein best. Gras,* = रोहिष.

घनिमत् Adj. *mit einer Anspielung versehen.* Nom. abstr. °मत्ता f.

*घनिविकार m. *Wechsel der Stimme.*

(धन्य) घनि३ग्र m. N. pr. eines Mannes.

घन्याचार्य m. Pl. wohl *ein Lehrer der Allegorie* Kumârasv. zu Pratâpar. 37,25. 40,2. 46,19. 49,4. 54,19. 27. 65,8. 197,24. 235,5. 239,2. 263,4. 390,17.

घन्यात्मक Adj. *unarticulirt* (Laut).

घन्यालोक m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 254.

घन्यालोचन n. desgl. Ind. St. 14,179.

घर्, धरति (वधकर्मन्, हर्षणे) *beugen, zu Fall bringen.* — *Intens. दाधर्यते. — *Desid. दिधरिषति und दुधूर्षति.

घर्३स् f. Bez. *dämonischer Wesen.*

घर्३ा f. *das Beugen, zu Fall Bringen* Maitr. S. 3,10,1.

घर्तव्य Adj. *zu beugen, zu fällen* in अघर्तव्य३ (Nachtr. 3).

*घर्य Adj. wohl = घर्तव्य.

1. घस् s. घंस्.

2.°घस् Adj. *fallen machend, zu Fall bringend* in *पर्णा°.

घस३न् m. N. pr. eines Fürsten der Matsja.

घस३नि m. *der Sprühende, Spritzende.*

घस३त्ति m. N. pr. eines Mannes.

घसि३र् Adj. *besprengt, bedeckt.*

घस्ति f. 1) *das Verschwinden* Kap. 6,20. Bâlar. 90,7. — 2) *ein best. Zustand des* Jogin, *in welchem alle Folgen von Handlungen aufhören, und die Seele von allem Schmutze befreit ist.*

घस्मन् m. *Befleckung, Verdunkelung.*

घस्मन्वत्त् 1) Adj. *verdunkelt, verhüllt.* — 2) *n. *Wasser* Naigh. 1,12.

घ३स्र 1) Adj. *a) zerfallend, welk.* — *b) abfallend, sich entziehend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*घाक्ता f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht.* घाङ्ग v. l.

घ३ाङ्ग 1) m. *a) Krähe.* — *b) *Ardea nivea.* — *c) *Bettler.* — *d) *Haus.* — *e) ein best. astr.* Joga. — *f) *N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht* gaṇa हरीतक्यादि in der Kâç. — 3) *f. ई *eine best. Arzneipflanze.*

*घाङ्गजङ्घा f. *Leea hirta* Râgan. 4,144.

*घाङ्गजम्बू f. *eine best. Pflanze* Râgan. 11,28.

घाङ्गतीर्थ n. *ein Badeplatz für Krähen.*

*घाङ्गतुण्डफल m., *°तुण्डा f. und *तुण्डी f. *Ardisia solanacea* Râgan. 3,95.

*घाङ्गदन्ती und *घाङ्गनखी f. *Capparis sepiaria* Râgan. 3,99.

*घाङ्गनामन् 1) m. *eine dunkle Art* Udumbara. — 2) f. °नाम्नी *Ficus oppositifolia* Râgan. 11,136.

घाङ्गनाशनी f. *eine best. Pflanze,* = कृष्णा Râgan. 4,115.

*घाङ्गनासा und *°नासिका f. *Ardisia solanacea* Râgan. 3,95. 96.

*घाङ्गपुष्ट m. *der indische Kuckuck.*

*घाङ्गमाची f. *Solanum indicum.*

*घाङ्गवल्ली f. 1) *Ardisia solanacea* Râgan. 3,96. — 2) *Pongamia glabra.* — 3) *Capparis sepiaria.*

*घाङ्गादनी f. *Capparis sepiaria* Râgan. 3,99.

*घाङ्गारारि m. *Eule.*

*घाङ्घिका, *घाङ्घोलिका und *घाङ्घोली f. *eine best. Arzneipflanze.*

घान m. 1) *das Summen, Murmeln* (eine der 7 Stufen der Rede). — 2) *Ton, Laut* überh.

*घानायन m. Patron. von घन.

1. घात्त३ 1) Adj. s. u. 1. घन्. — 2) n. *Dunkel, Finsterniss.* Pl. 129,22.

2. घात्त३ m. *ein best. Wind* VS. 39,7. TS. 1,7,2,2 (TBr. 2,7,16,1). Taitt. Âr. 4,24. 25.

*घात्तचित्त m. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

घात्तदीपिका f. Titel eines Werkes.

*घात्तवित्त m. = घात्तचित्त.

*घात्तशात्रव m. *Bignonia indica.*

*घात्तारारि m. *die Sonne.*

*घात्तोन्मेष m. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

*घ्रण्, घ्रणति (शब्दे).

1. न Pronominalstamm in नौ und नस्.

2. न३ Adv. Conj. 1) *nicht.* Vor einem Imper. oder Aor. (in imperat. Bed.) hier und da fehlerhaft für मा. Bhâg. P. 9,18,30 ist wohl शर्मिष्ठा माधास्तत्पे न (verstärkend) कर्हि चित् zu lesen. *In einer Antwort auf eine Frage im Aor. kann bei न statt des Aor. auch das Präsens stehen. एकया न३ विंशतिः *20 weniger 1,* *एकेन न विंशतिः dass., पञ्च३भिर्न३ चत्वारि शता३नि *400 weniger 5,* एका३न्न३ (nicht एका न३) त्रिंशत् *30 weniger 1,* एकस्मै न३ पञ्चाशत् *50 weniger 1.* In aneinandergereihten Sätzen oder Satztheilen wird die Negation einfach wiederholt, oder an zweiter oder fernerer Stelle durch die verbindenden Partikeln उ (vgl. नौ३), उत३, अपि, चापि, वा oder अथ वा verstärkt. Häufig wird die Negation auch nicht wiederholt, und statt ihrer stehen वा, अपि वा oder च. Ein dritter Fall ist, dass die Negation an zwei oder mehr Stellen gesetzt, an einer anderen aber wieder weggelassen wird. Mehr oder weniger beliebt sind die Verbindungen न च, नापि, न चापि, नापि च, नैव, न चैव (auch न — चैव M. 2,56), नौत३, न३ वै३ (29,9), न वा, न तु (auch न — तु), न ह्येव, न ह्येव तु, न ह्यलु, न चेद् und नै३ ह (33,2). न ह mit einem *Fut. drückt ein Verbot aus. Zwei Negationen in demselben Satze bilden in der Regel eine verstärkte Bejahung, ausnahmsweise auch eine verstärkte Verneinung. Nicht selten erscheint न statt des अ priv. am Anfange eines Comp. न vor einem Absol. ist stets mit dem folgenden Verbum fin. zu verbinden; eine Ausnahme finden wir in नानुभूय न ज्ञानाति Bhâg. P. 6,5,41. — 2) *damit nicht, auf dass nicht;* mit Potent. 71,7. 94,30. 32. — 3) *wie, gleichsam.* Diese Bed. geht der klassischen Sprache ab und taucht erst in späteren Werken wieder auf. — Vgl. Benfey, Behandlung des auslautenden *a* in *ná* «wie» und *ná* «nicht» im Rigveda.

3.*न 1) Adj. *a) dünn, mager, spärlich.* — *b) leer.* — *c) identisch.* — *d) nicht beunruhigt.* — *e) ungetheilt.* — 2) m. *a) Band, Fessel.* — *b) Perle.* — *c) Krieg.* — *d) Gabe.* — *e) Wohlfahrt.* — *f)* ein Name Buddha's und Gaṇeça's. — *g)* = प्रस्तुत. — *h)* = द्विरण्ड. — 3) f. ना *a) Nabel.* — *b) ein musikalisches Instrument.* — *c) Kenntniss.*

नंप्रु s. 1. und 3. नप्रु.

नंश m. *Erlangung.* Nach Sâj. = प्राप्ति (zu ṚV. 1,125,12) und नाशन.

नंशन in स्वप्ननंशन.

नंप्रुक Adj. (f. आ) 1) *zu Grunde gehend* Kâṭu. 25,5. — 2) *verderblich. — 3) *= अघ्रुण. — 4) *= वेनुदारक (!).

*नंष्टृ Nom. ag. von 1. नश्.

*नंष्टव्य Partic. fut. pass. von 1. नश्.

*नंक्ष m. *ein den Verehrern zulächelnder Gott.*

*नःनुद्र Adj. *kleinnasig.*

नक्ँ (nur im Nom.) *Nacht.* Der Stamm könnte auch नश् sein.

नक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

नकार् m. 1) *der Laut n* TS. Prât. Chr. 238,32. — 2) *die Negation* न, *ein Nein* Naish. 6,92. — 3) *Tribrachys.*

नकारविपुला f. *ein best. Metrum.*

नकिंचन Adj. *Nichts besitzend, bettelarm.*

नकिंचिद् n. *Nichts.*

नकिंचिदपिसंकल्प m. *kein Verlangen nach irgend Etwas* Spr. 5042.

*नकिम् Indecl. = नक्ँकीम्.

नक्ँकिम् Indecl. 1) *Niemand, Keiner.* — 2) *nicht, nimmer.*

नक्ँकीम् Indecl. *nicht, nimmer.*

*नकुच m. v. l. für लकुच.

*नकुट n. *Nase.*

नकुतश्चिद्भय Adj. *dem von keiner Seite her Gefahr droht.*

नकुल 1) Adj. Bez. *einer best. Farbe* (wohl *der des Ichneumons*). — 2) m. *a) Ichneumon.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *Sohn.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d) ein best. musikalisches Instrument* Lalit. 252,1. 258,8. — *e)* N. pr. α) eines Liedverfassers mit dem Patron. Vâmadeva. — β) eines Sohnes der Açvin und der Mâdrî, Zwillingsbruders des Sahadeva. — γ) eines Arztes (neben Sahadeva), Verfassers eines Açvaçâstra. — 3) *f. नकुला Bein. der Gattin Çiva's. — 4) f. नकुली *a) das Weibchen des Ichneumons* Mantrabr. 1,7,15. — *b) *Salmalia malabarica.* — *c) *Nardostachys Jatamansi.* — *d) *Saffran.* — *e) *= शङ्खिनी. — 5) n. mystische Bez. *des Lautes* कृ.

नकुलक 1) *ein Schmuck in Form eines Ichneumons.* — 2) f. °लिका *das Weibchen des Ichneumons* Kâd. 2,86,15.

*नकुलाह्वा f. *Piper Chaba* Râgân. 6,42.

नकुलान्धता f. und नकुलान्ध्य n. *eine best. Krankheit des Auges.*

नकुलीश m. 1) *eine Form* Bhairava's. — 2) mystische Bez. *des Lautes* कृ. — 3) N. pr. eines Philosophen.

नकुलीशपाशुपत m. Pl. *eine best. Secte.*

नकुलीशयोगपारायण n. Titel eines Werkes.

*नकुलेश m. = नकुलीश 1) und 2).

नकुलेष्टा f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,174.

नकुलोष्ठी f. *ein best. Saiteninstrument* S.S.S. 185.

*नक्क्, नक्कयति (नाशने).

1. नक्ँक 1) n. Sg. und f. (आ) Du. *Nacht.* नक्ँक्तम् Adv. *bei Nacht, in der Nacht.* — 2) n. *das nur bei Nacht Essen* Hemâdri 1,181,16. 17. 255,13. — 3) m. N. pr. eines Mannes. — 4) *f. नक्का *Methonica superba* Râgân. 4,130.

2. नक्त (नक्ता?) n. in der Astr. Name *des 5ten* Joga.

नक्तंमय m. *Nachtzeit.*

नक्तंरोमँ m. *eine Spende bei Nacht* TBr. 3,8,15,1.

*नक्तक m. 1) *Lappen.* — 2) *Handtuch.*

*नक्तचारिन् m. 1) *Eule.* — 2) *Katze.* — 3) *Dieb.* — 4) *ein* Rakshas.

नक्तंचर 1) Adj. *in der Nacht wandelnd* Gaut. — 2) m. *ein bei Nacht wandelndes Thier* Gaut. *ein nächtlicher Unhold.* — 3) f. ई *eine nächtliche Unholdin.*

नक्तंचर्या f. *das Wandeln bei Nacht.*

नक्तंचारिन् 1) Adj. *in der Nacht wandelnd* Mân. Gṛhj. 2,12. — 2) *m. *Katze.*

नक्तंजातँ Adj. (f. आ) *bei Nacht entstanden.*

नक्तंन् *Nacht.* Nur नक्तंभिस्.

नक्तंदिन n. Sg. *Nacht und Tag.* °म् Adv. *bei Nacht und bei Tage.*

*नक्तंदिवम् Adv. *bei Nacht und bei Tage.*

नक्तप्रभव Adj. v. l. für नक्तंप्रभव.

नक्तंभोजन n. *das nur bei Nacht Essen* Hemâdri 1,156,13.

नक्तंभोजिन् Adj. *nur bei Nacht essend.* Nom. abstr. °जित्व n.

नक्तमाल und °क m. *Pongamia glabra.*

*नक्तमुखा f. *Nacht.*

नक्तंप्रभव Adj. *bei Nacht entstehend.*

नक्तंभाग Adj. *einen Nachttheil habend.*

नक्तंयाँ Adv. *bei Nacht.*

नक्तवत् Adj. *nur bei Nacht essend* Hemâdri 1, 421,19.

नक्तान्ध Adj. *nachtblind.*

नक्तान्ध्य n. *Nachtblindheit* Hemâdri 1,733,21. 735,5.

नक्ताशिन् Adj. *nur bei Nacht essend* Vishṇus. 95,5.

नक्तिँ f. *Nacht.*

नक्तोषसँ f. Du. *Nacht und Morgenröthe.*

नक्र 1) m. *a) Krokodil.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) der Steinbock im Thierkreise* Golâdhj. 7,32. — 2) *n. und f. आ *Nase.* — 3) *f. आ *ein Zug von Bienen* oder *Wespen.* — 4) n. *a) eine Krankheit der Schneider'schen Haut.* — *b) *ein nasenartig hervorstehendes Holz über einer Thür.*

नक्रकेतन m. *der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,131,2.

नक्रचक्र n. *eine Schaar von Krokodilen* Ind. St. 14,364. 375. Pañkad.

*नक्रमक्षिका f. *eine Art Fliege.*

*नक्रराज्, *°राज und *नक्रक्रारक m. *Haifisch* oder *ein anderes grosses Seeraubthier.*

नक्ष्, नक्ँक्षति und °ते *herbei —, hinzukommen zu, sich einfinden bei, erreichen, erlangen;* mit Acc. — Mit अच्छ *losgehen auf.* — Mit अभि *sich nahen —, herbeikommen zu, anlangen bei* (Acc.). — Mit अव *Jmd* (Gen.) *einholen.* — Mit उप *herbeikommen zu* Vâlakh. 6,7. — Mit परि *einnehmen, umfassen.* — Mit प्र *herbeikommen.* — Mit अभिप्र *bemeistern.*

नक्ँक्षत्र n. 1) *Gestirn, Stern;* Sg. *die Sonne* und *die Sterne* (coll.). Einmal m. als Personification. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Mondhaus,* deren in der älteren Zeit 27, später 28 angenommen werden. Personificirt als Töchter Daksha's und Gattinnen des Mondes. — 3) **Perle* Râgân. 13,154. Vgl. नक्षत्रमाला 3).

नक्षत्रकल्प m. Titel eines Pariçishṭa des AV.

*नक्षत्रकान्तिविस्तार m. *weisser* Jâvanâla.

नक्षत्रकूर्म m., °चार m. und °विभाग m. Titel des 14ten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S.

नक्षत्रग्रामयाज्ञक m. Pl. MBh. 12,2874 = नक्षत्रयाज्ञक Pl. und ग्रामयाज्ञक Pl.

नक्षत्रचक्र n. *ein best. mystisches Diagramm.*

नक्षत्रचूडामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रजँ Adj. *in den Sternen geboren;* m. *Sternensohn.*

नक्षत्रजातक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रतारारोजादित्य m. *ein best.* Samâdhi.

नक्षत्रदर्शँ m. *Sternschauer.*

नक्षत्रनाथ m. *der Mond* Kâd. 2,63,4.

नक्षत्रनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रनेमि 1) m. *a) *der Polarstern.* — *b) *der Mond.* — *c)* Bein. Vishṇu's. — 2) *f. *das Mondhaus* Revatî.

*नक्षत्रप und नक्षत्रपति m. *der Mond.*

नक्षत्रपतिनन्दन m. *der Planet Mercur* Vâstuv. 385.

नक्षत्रपथ m. *die Sternenbahn, ein besternter Himmel* Harshak. 184,2.

नक्षत्रपाठक m. *Sterndeuter.*

नक्षत्रपात m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रपुरुष m. 1) in der Astrol. *eine die Mondhäuser darstellende menschliche Figur.* — 2) *eine Ceremonie, bei der eine solche Figur verehrt wird.*

नक्षत्रपुरुषक m. = नक्षत्रपुरुष 1).

नक्षत्रपुरुषव्रत n. *eine best. Begehung.*

नक्षत्रफल n. Titel eines Werkes.

नक्षत्रभक्ति f. Titel des 15ten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S.

नक्षत्रमण्डल n. *Sterngruppe.*

नक्षत्रमार्ग m. *Sternenbahn.*

नक्षत्रमाला f. 1) *Sternenkranz, Gestirne.* — 2) *alle Mondhäuser insgesammt.* — 3) *eine Perlenschnur von 27 Perlen.* — 4) *ein best. Kopfschmuck bei Elephanten* Kâd. 109,17. — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

नक्षत्रमालाय्, °यते *wie eine* नक्षत्रमाला 4) *aussehen* Kâd. 11,19.

नक्षत्रमालिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रयाजक m. *der den Gestirnen opfert.*

नक्षत्रयोग m. *die Conjunction des Mondes mit den Mondhäusern.*

नक्षत्रयोगिन् 1) Adj. *mit den Mondhäusern in Verbindung stehend.* — 2) *f. Pl. *die Hauptsterne in den Mondhäusern.*

नक्षत्रराज m. 1) *König der Sterne* AV. — 2) *der Mond.* — 3) N. pr. eines Bodhisattva.

नक्षत्रराजप्रभावभासगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

नक्षत्रराजविक्रीडित m. *ein best.* Samâdhi.

नक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Bodhisattva.

नक्षत्रलोक m. Pl. *die Welten der Gestirne.*

*नक्षत्रवर्त्मन् n. *der Himmel.*

नक्षत्रवादावलि und °ली f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रविद्या f. *Sternkunde.*

नक्षत्रवीथी f. *Sternenpfad.*

*नक्षत्रवृक्ष m. *ein einem Mondhause geweihter Baum* Râǵan. 2,41. fgg.

नक्षत्रवृष्टि f. *Sternschnuppen.*

नक्षत्रव्यूह m. = नक्षत्रभक्ति.

नक्षत्रशवस् Adj. *an Menge den Sternen gleichend.*

नक्षत्रसंवत्सर m. *eine best. Jahresform* Ind. St. 10,298. fgg.

नक्षत्रसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

नक्षत्रसूचक m. *Sterndeuter.*

नक्षत्रस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

नक्षत्राधिप m. *der Regent eines Mondhauses.*

नक्षत्राधिपति m. *das Oberhaupt der Mondhäuser,* Beiw. Pushja's Lalit. 256,2.

नक्षत्राश्रय Adj. *auf einen Stern* oder *auf ein Mondhaus sich beziehend* (ein Name) Mân. Gṛhj. 1,18.

नक्षत्रिन् m. Bein. Vishṇu's.

नक्षत्रिय Adj. *zu den Sternen gehörig, — in Beziehung stehend* u. s. w.; insbes. *die Zahl der Mondhäuser enthaltend.*

नक्षत्रेश m. *der Mond* Kaurap. (A.) 40.

नक्षत्रेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,6.

नक्षत्रेष्टि f. *ein Opfer an die Mondhäuser.*

नक्षद्भ Adj. *den Nahenden niederschlagend.*

(नक्ष्य) नक्षिम्र Adj. *dem man nahen muss* RV.

*नख, नख्यति und नखति (गतौ).

नख 1) m. n. *a) Nagel am Finger* oder *an der Zehe; Kralle.* नखानि कर् oder कल्प् *die Nägel beschneiden.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई. — *b)* Bez. *der Zahl zwanzig.* — 2) (*n. und f. ई) *Unguis odoratus* Varâh. Bṛh. S. 77,8. fgg. 104,61. Hemâdri 1,435,12. — 3) *m. *Theil.*

*नखक m. N. pr. eines Schlangendämons.

नखकृत् m. 1) *Nägelschneider, Barbier.* — 2) N. pr. eines Autors.

नखखादिन् Adj. *an seinen Nägeln beissend.*

*नखगुच्छफला f. *eine best. Hülsenfrucht* Râǵan. 7,189.

नखच्छेदन n. *das Schneiden der Nägel.*

नखच्छेद्य Adj. *mit den Nägeln aufzuritzen* Bhâvapr. 1,170.

*नखजाक् n. *Nagelwurzel.*

*नखदारण m. *Falke.*

नखनिकृन्तन *Nagelscheere.*

नखनिर्भिन्न Adj. *mit den Nägeln auseinandergespalten.*

*नखनिष्पाविका und *°निष्पावी f. *eine best. Hülsenfrucht* Râǵan. 7,188.

नखन्यास m. *das Einsetzen der Krallen* Ragh. 12,73.

नखपद् n. 1) *Spur eines Fingernagels, Verletzung mit einem F.* — 2) *Unguis odoratus* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 78.

*नखपर्णी f. *eine best. Pflanze,* = वृश्चिका Râǵan. 5,127.

*नखपुङ्गफला f. *eine best. Hülsenfrucht.*

*नखपुष्पी f. *Trigonella corniculata* Râǵan. 12,135.

*नखप्रच n. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

*नखफलिनी f. *eine best. Hülsenfrucht* Râǵan. 7,187.

*नखमुच n. *Bogen.*

नखंपच Adj. (f. आ) 1) *die Nägel verbrennend.* — 2) *karg, winzig* (Wasser).

नखर 1) Adj. *wie eine Kralle gestaltet.* — 2) m. *ein krallenförmig gebogenes Messer* oder *ein solcher Dolch.* — 3) (*m. f. n.) *Nagel, Kralle.* — 4) *eine Verletzung mit einem Fingernagel.* — 5) *f. ई *Unguis odoratus.*

*नखरञ्जनी f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht.*

नखरञ्जनी f. *Nagelscheere.*

*नखरराजनी f. v. l. für नखरञ्जनी gaṇa करीतक्यादि in der Kâç.

*नखरायुध m. 1) *Löwe* Râǵan. 19,1. — 2) *Tiger* Râǵan. 19,4. — 3) *Hahn* Râǵan. 19,105.

*नखराह्व m. *Nerium odorum* Râǵan. 10,11.

*नखलेखक m. *der sich mit dem Bemahlen von Nägeln abgiebt.*

नखवादन (Âpast.) und *नखवाद्य n. = आच्कुरित 1).

नखविष Adj. *in den Nägeln, —, in den Krallen Gift habend.*

नखविष्किर m. *Scharrvogel.*

*नखवृक्ष m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,78.

*नखशङ्ख m. *eine kleine Muschel.*

नखाग्र n. *Nagelspitze.*

नखाघात m. *eine Verletzung mit den Nägeln.*

नखाङ्क 1) m. *Nägelspur* Spr. 7759. — 2) *Unguis odoratus.*

*नखाङ्ग n. *ein best. Parfum.*

नखाच्छोटनिका f. *das Knipsen mit den Nägeln* (als Zeichen der Ueberzeugung) Hem. Par. 2,576.

नखानखि Adv. *so dass* (zwei Kämpfende) *mit den Nägeln aneinander kommen.*

नखायुध Adj. *die Kralle als Waffe gebrauchend;* m. *ein solches Thier* (insbes. *Löwe und *Hahn*). Nom. abstr. °त्व n.

*नखारि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*नखार्घ m. *ein best. wohlriechender Stoff* Gal.

*नखालि m. und *°का f. *eine kleine Muschel.*

*नखालु m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,78.

*नखाशिन् m. *Eule.*

नखि fehlerhaft für नखिन् 1).

नखिन् Adj. 1) *mit Krallen versehen;* m. *ein solches Thier* (insbes. *Löwe* Râǵan. 19,1). — 2) *stachelig.*

नग m. 1) *Berg.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Bez. *der Zahl sieben.* — 3) *Baum, Pflanze* überh. — 4) *Schlange. — 5) *die Sonne.*

*नगकर्णी f. *Clitoria Ternatea* Râǵan. 3,76.

*नगज 1) m. *Elephant.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,43.

*नगणा f. *Cardiospermum Halicacabum* Mat. med. 310.

नगनदी f. N. pr. eines Flusses.

*नगनन्दिनी f. Patron. der Durgâ.

नगनिम्नगा f. *Gebirgsbach.*

*नगपति m. Bein. des Himâlaja.

*नगभिद् m. 1) *Axt.* — 2) Bein. Indra's. — 3) *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,37.

*नगभू f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,43.

नगर (Taitt. Âr.) 1) m. (einmal), n. und नगरी f. *Stadt.* — 2) n. N. pr. verschiedener *Städte.*

*नगरकाक m. *eine Krähe in der Stadt*, ein tadelnder bildlicher Ausdruck.

नगरकोटि N. pr. einer Stadt.

*नगरघात Adj. *eine Stadt zu Grunde richtend* (Elephant).

*नगरघातक n. *Plünderer einer Stadt.*

नगरचतुष्पथ *Kreuzweg in einer Stadt* Mân. Gṛhj. 2,14.

नगरजन m. Pl. *die Bewohner einer Stadt* 149,21.

नगरद्वार n. *Stadtthor* 157,3. *°कूटक n. *eine Art Schutzwehr an einem St.*

*नगरधनविक्षार oder *°धनसंघाराम m. N. pr. eines buddh. *Klosters.*

नगरन्धकर m. Bein. Kârttikeja's.

*नगरपति m. *Stadthaupt.*

*नगरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

नगरबाह्य m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,134.

*नगरमर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

*नगरमुस्ता f. *eine best. Pflanze.*

नगररक्षाधिकृत m. *ein Anführer der Stadtwache.*

नगररक्षिन् m. *Stadtwächter* 127,17.

*नगरवायस m. = नगरकाक.

नगरवृद्ध m. *Stadtältester* Daçak. 91,16.

नगरस्थ Adj. *in einer Stadt lebend* 155,6.

नगरस्वामिन् m. 1) *Stadthaupt* Medhât. zu M. 4,213. — 2) N. pr. eines Mannes.

*नगराकार N. pr. eines Reiches.

नगराधिकृत, नगराधिप (Râgat. 7,581), नगराधिपति und नगराध्यक्ष m. *Stadthaupt, Polizeimeister einer Stadt.*

नगराय्, °यते *den Anschein einer Stadt haben.*

नगरिन् m. 1) *Stadthaupt* M. 4,213 (nach Medhât.). Karaka 1,5. — 2) N. pr. eines Mannes.

*नगरीबक m. *Krähe.*

नगरीय Adj. *zur Stadt gehörig, städtisch.*

नगरीरक्षिन् m. *Stadtwächter.*

*नगरीत्या f. *eine best. Pflanze.*

नगरीकस् m. *Stadtbewohner.*

*नगरीषधि f. *Musa sapientum.*

नगवत् Adj. *mit Bäumen versehen.*

नगवाहन m. Bein. Çiva's.

नगवृत्तिक (metrisch) und °का f. *eine best. Pflanze.*

नगश्रेष्ठ Adj. *der schönste der Bäume* Suparn. 13,5.

नगस्वद्वृपिणी f. *ein best. Metrum.*

नगाग्र n. *Bergspitze* MBh. 3,65,9.

*नगाटन m. *Affe.*

*नगाधिप m. Bein. des Himâlaja.

नगानिका und नगानी f. *ein best. Metrum.*

नगापगा f. *Gebirgsbach.*

नगारि m. N. pr. eines Mannes.

नगालिका f. = नगानिका.

*नगावास m. *Pfau.*

*नगाश्रय m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,81.

नगाह्वय m. N. pr. eines Mannes.

नगेन्द्र m. Bein. der Berge (Gebirge) 1) Himâlaja. — 2) Kailâsa. — 3) Nishadha.

नगेश m. N. pr. eines *Berges.*

नगेश्वर m. Bein. des Himâlaja.

नगोदर n. *Bergschlucht.*

*नगौकस् m. 1) *Löwe.* — 2) *das fabelhafte Thier* Çarabha. — 3) *Vogel.* — 4) *Krähe.*

नग्न 1) Adj. (f. आ) *a) nackt, entblösst, bloss.* — *b) wüst* (Gegend) Kathâs. 18,314. — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Bettelmönch.* — *b) ein das Heer begleitender Barde.* — 3) f. आ *a) ein nacktes (unzüchtiges) Weib.* — *b) ein noch nicht menstruirendes Mädchen.* — *c) *Cardiospermum Halicacabum.* — *d) *Rede.*

नग्नक 1) Adj. (f. नग्निका) *nackt* Hem. Par. 2,627. 634. *unzüchtig.* — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Bettelmönch.* — *b) *Barde.* — 3) f. नग्निका *a) *ein nacktes Weib.* — *b) ein noch nicht menstruirendes Mädchen.*

नग्नक्षपणक m. *ein nackt einhergehender* Gaina-*Mönch* Kâd. 72,5.

*नग्नंकरण Adj. *nackt machend, entblössend.*

नग्नजित् m. N. pr. 1) eines Fürsten der Gandhâra. — 2) eines Autors über Bildhauerei und eines Dichters. — नग्नजितास् MBh. 8,4040 fehlerhaft für नग्नजितस्, नग्नजिती Hariv. fehlerhaft für नाग्न°.

नग्नता f. und नग्नत्व n. *Nacktheit.*

नग्ननीलपटादिक n. spöttische Bez. *der Werke Kaṇâda's.*

नग्नभूपतिग्रह m. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

*नग्नमुषित Adj. *kahl beraubt.*

*नग्नभविष्णु Adj. = नग्नभावुक.

नग्नभावुक Adj. (f. आ) *nackt werdend, sich schamlos entblössend.*

नग्नवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

नग्नव्रतधर Adj. *das Gelübde nackt einherzugehen beobachtend* (Çiva).

नग्नश्रमण m. *ein nackt einhergehender Asket* Cit. im Comm. zu Varâh. Bṛh. 15,1.

नग्नश्रवण m. desgl. Kâraṇḍ. 81,8.

नग्नेक्ष und *नग्नेक्षु m. *Hefe.*

*नग्नाचार्य m. *Barde* Comm. zu Varâh. Bṛh. S.

नग्नाट und °क m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch* Râgat. 7,1094 (नग्नाट gedr.). 1096.

नग्नी Adv. mit कर् *Jmd zu einem nackt einhergehenden Bettelmönch machen* Spr. 7610.

नघमार् und नघारिष् m. Bez. *des Costus speciosus* Ind. St. 9,420.

नघुष 1) m. N. pr. = नकुष. — 2) n. (so zu lesen) *Tabernaemontana coronaria* Bhâvapr. 1,185.

*नङ्क्, नङ्कति (गतौ).

नचार्थवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नचिकेत (metrisch) und नचिकेतस् (TBr. 3,11,8, 1) m. N. pr. eines Mannes.

नचिर Adj. *nicht lang* (Zeit). °कालम् und नचिरम् *nicht lange, kurze Zeit.* नचिरेण, नचिरात् und नचिराय *in Kurzem, bald.*

*नच्युत = अच्युत.

*नञ्, नञते (व्रीडायाम्).

नञ् Bez. *der Negation* न. नञर्थ m. *die Bedeutung von* न. नञर्थवाद m., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °विवृति f., नञ्वाद m., °टिप्पणी f., °विवेक m. und नञ्शिरोमणि m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken und Commentaren dazu.

नञ्सुराजयशोभूषण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नट्, नटति *tanzen* Spr. 7711. — Caus. नाटयति *als Schauspieler Etwas* (Acc.) *darstellen, aufführen.* — Mit *उद् Caus. vielleicht *Jmd* (Gen.) *einen bösen Streich spielen.*

नट 1) m. *a) Schauspieler.* — *b) *Calosanthes indica.* — *c) *Jonesia Asoka.* — *d) *eine Rohrart*, = किष्कुपर्वन्. — *e) ein best.* Râga. — *f)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *Caesalpina Bonducella.* — 3) f. ई *a) Schauspielerin.* — *b) *Hure.* — *c) eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1, 195. — *d) *rother Arsenik.* — *e) *eine best.* Râgiṇî.

नटक m. *Schauspieler.*

नटकमेलक n. Titel eines Lustspiels.

नटगति f. *ein best. Metrum.*

नटचर्या f. *das Treiben —, das Spiel eines Schauspielers.*

नटता f. *das Amt eines Schauspielers.*

नटन n. *das Tanzen, Tanz, Mimik* Kautukas. 3.

नटनारायण m. *ein best.* Râga.

नटनीय n. impers. *zu tanzen* Gîr. 4,9.

*नटपत्रिका f. *Solanum Melongena.*

*नटपर्ण n. *Haut.*

*नटबटु m. *ein junger Schauspieler.*

नटभटिकविक्षार m. und नटभटिका f. N. pr. eines Klosters.

*नटभूषण und *नटमण्डन n. *Auripigment.*

*नटराज m. *Trugding* (buddh.).

*नटसंज्ञक m. *Auripigment.*

नटसूत्र n. *Regeln —, Anweisung für Schauspieler.*

*नटान्तिका oder *नटान्धिका f. *Verlegenheit, Scham.*

नटृ m., नटृक m. und नटृा f. *ein best.* Râga S. S. S. 82. 110.

नटृकल्याण m. desgl. ebend. 110.

नटृनारायण m. desgl. ebend. 37.

नटृपटृग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

नटृमल्लारिका f. *ein best.* Râga S. S. S. 108.

नटृवराटिका f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

नटृकम्बीरा f. desgl. ebend. 37.

*नट्या f. *Schauspielerbande.*

*नड्, नाडयति (ध्वंशे).

नड, नड्ड 1) m. (*n.) *Schilf, Schilfrohr.* — 2) m. N. pr. α) eines Fürsten. — β) *eines Schlangendämons.

नडक n. *Rohr des Knochens.*

*नडकीय Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

नडकूबर m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

नडनेरी f. *ein best. Tanz* S. S. S. 257.

नडन्तिका f. N. pr. eines Flusses Vishṇus. 85,19.

*नडप्राय Adj. *mit Schilfrohr reich besetzt.*

*नडभक्त Adj. *von* Naḍa (?) *bewohnt.* *नदभक्त v. l.

नडमय Adj. (f. ई) *aus Schilf bestehend.*

*नडमीन m. *ein best. Fisch.*

नडवन n. 1) **Rohrdickicht.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*नडस Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

*नडसंकृति f. *Röhricht.*

*नडक्क Adj. *lieblich.* Richtig लडक्क.

नडागिरि m. N. pr. eines Elephanten.

*नडिनी f. *Röhricht.*

*नडिल Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

*नड्या f. *Röhricht.*

*नड्वत् Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

नड्वल 1) n. f. (°लो) *Röhricht.* Am Ende eines adj. Comp. Kâd. 2,75,1. — 2) f. °ला N. pr. der Gattin des Manu Kâkshusha.

*नड्वाभू (!) f. *Estrich.*

नत 1) Adj. s. u. नम्. — 2) *m. n. *Tabernaemontana coronaria.* — 3) f. आ *zenith-distance at meridian transit.* — 4) n. *a) Senkung, Neigung* Sûrjas. 12,72. — *b) hour-angle, or distance in time from meridian.*

नतकाल m. = नत 4) *b)* Comm. zu Sûrjas. 3,34.

नतघटिका f. dass. Comm. zu Sûrjas. 3,48. 4,24.

*नतद्रुम m. *Laube* (?).

नतद्विट् Adj. *das nicht wissend* Bhâg. P. 5,4,13.

नतनाडिका und °नाडी f. = नत 4).

नतनासिक Adj. *flachnasig.*

नतभाग m. = नत 3).

नतमाम् (Conj.) Adv. ein verstärktes *nicht* Maitr. S. 1,8,2.

नतराम् Adv. desgl. Çat. Br. 9,1,1,17. *noch viel weniger* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,40. Comm. zu Gaim. 1,3,30.

नतांश m. = नत 3).

नताङ्गी f. *eine Schöne* Vikramâṅkak. 8,77. 9,65. 12,14.

नति f. 1) *Senkung.* — 2) *Verneigung, Verbeugung.* — 3) *demüthiges, bescheidenes Benehmen.* — 4) *Umbeugung eines dentalen Lautes in einen cerebralen.* — 5) *Parallaxe in Breite.*

नतितति f. *überaus bescheidenes Benehmen* zu Spr. 7200.

नत्यक्षर n. *ein der Umwandlung in einen Cerebralen unterliegender Laut, ein* न.

नत्र n. *ein best. Tanz* S. S. S. 258.

नद्, नन्दति und ausnahmsweise Med. *ertönen* (von einer Wolke), *brüllen, schreien, summen.* Nicht selten mit den Acc. शब्दम्, स्वनम्, नादम्, नादान् oder रवान्. — Caus. 1) नन्दयति, °ते *erdröhnen machen, erschüttern.* — 2) नादयति, °ते *ertönen machen, mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei* u. s. w. *erfüllen.* Bisweilen mit zu ergänzendem Object (etwa दिशः). नादित *ertönen gemacht* u. s. w. — Intens. नानद्ति (3te Pl.), नानदत und नानद्यमान Partic. *erdröhnen, heftig ertönen, laut rauschen, prasseln, brüllen, wiehern.* — Mit अनु *hintönen zu* (Acc.). — Caus. अनुनादयति *ertönen machen, mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei* u. s. w. *erfüllen.* — Mit व्यनु Caus. (°नादयति) dass. — Mit अभि *zu Jmd* (Acc.) *hin ertönen, ertönen, ein Geschrei erheben.* — Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit einem Geschrei* u. s. w. *erfüllen.* °नादित und °नदित (metrisch). — Mit आ Caus. (°नादयति) dass. — Mit उद् *ertönen, aufschreien, aufbrüllen.* — Mit प्रोद् dass. — Mit समुद् dass. — Mit उप Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit Geschrei erfüllen.* — Mit नि *ertönen, seine Stimme erheben, aufschreien.* — Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit Geräusch —, mit Geschrei* u. s. w. *erfüllen.* निनादित *ertönen gemacht* u. s. w. — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit परि, *°णादति. यदिदं परिनद्य वै MBh. 6,3256 fehlerhaft für यद्येव मतिरद्य वः. — Mit प्र, °णादति *ertönen, zu brüllen —, zu schreien beginnen.* प्रणादित *summend.* — Mit अभिप्र (°णादति) *zu brüllen —, zu schreien anfangen* Bhaṭṭ. — Mit विप्र Caus. (°णादयति) *ertönen machen, mit einem Geräusch erfüllen.* — Mit संप्र (°णोदिरे) *ein Gebrüll —, ein Geschrei erheben.* — Caus. °णादित *ertönen gemacht.* — Mit प्रति *Jmd* oder *auf Etwas* (Acc.) *mit einem Ton, Gebrüll, Geschrei antworten.* — Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit einem Gebrüll —, mit einem Geschrei erfüllen.* Ohne Object *laut aufschreien.* — Mit वि 1) *ertönen, aufschreien, schreien, hinausbrüllen, brüllen.* Auch mit den Acc. स्वम् महास्वनम् (65,1) u. s. w. — 2) *um Jmd* (Acc.) *herum schreien.* — 3) *durchschreien, mit Geschrei erfüllen.* — Caus. (°नादयति) 1) *ertönen machen,* so v. a. *bewirken, dass Etwas ertönt, ein Geschrei erhebt.* — 2) *ertönen machen,* so v. a. *mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei erfüllen.* — 3) ohne Object *laut ertönen.* — Mit अनुवि Caus. (°नादयति) *widerhallen machen.* — Mit सम् *ertönen* Ait. Âr. 78,5. *schreien, brüllen.* — Caus. (संनादयति) 1) *ertönen machen, mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei erfüllen.* — 2) ohne Object *laut schreien.*

नद्र 1) m. *a) der Brüller,* so v. a. *Stier, Hengst* (auch vom *Manne*). — *b)* Bez. *des Verses* RV. 8, 58,2. — *c) Fluss.* — 2) f. नद्री *a) fluthendes Wasser, Fluss.* — *b)* Name *zweier Metra.* — *c) ein auf* ई *oder* ऊ *auslautendes Thema, wenn diese Vocale charakteristische Zeichen des weiblichen Geschlechts sind und in Folge dessen im Nom.Sg. kein Casuszeichen annehmen.*

नद्यु m. *Getöse, Gebrüll, Geschrei.*

*नद्न Adj. *brüllend.*

नद्नदीपति m. *der Fürst der männlich und weiblich gedachten Flüsse:* 1) Beiw. *a)* des Sindhu. — *b)* des Meeres. — 2) *das Meer.*

नद्नदीभर्तृ m. *das Meer, der Ocean* MBh. 3, 283,33.

नद्निमन् Adj. *summend, brummend.*

नद्नु m. 1) *Getöse.* — 2) **Schlacht.* — 3) **Wolke.* — 4) **Löwe.*

नद्नुमत् Adj. *tosend.*

नद्वत् m. N. pr. eines Âṅgirasa Ârsh. Br.

*नद्भक्त Adj. *von* Nada (?) *bewohnt* gaṇa ऐषुकार्यादि in der Kâç. *नडभक्त v. l.

नद्भर्तृ m. *das Meer* Çiç. 3,77.

*नद्र Adj. von नद्.

नद्राज m. *das Meer.* °सुता f. Patron. der Çrî.

*नद्राल n. *Scherbe.*

नर्दि 1) m. etwa *Rufer.* Nach Sây. = स्तुति. — 2) *am Ende eines adv. Comp. = नदी *Fluss.*

नर्दिका in कुनर्दिका und गिरिनर्दिका (Nachtr. 3).

*नर्दिन (metrisch) m. *Lablab vulgaris* Râgân. 16,69.

*नर्दीकदम्ब m. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,20.

*नदीकान्त 1) m. *a) das Meer. — b) Vitex Negundo. — c) Barringtonia acutangula* Râǵan. 8,154. — 2) f. आ *a) Eugenia Jambolana. — b) Leea hirta* Râǵan. 4,144. — *c) Schlingpflanze.*

नदीकाश्यप m. N. pr. eines Mannes.

*नदीकुकुटिका f. संज्ञायाम्.

नदीकूल n. *Flussufer* Spr. 3288. fg.

*नदीकूलप्रिय m. *Calamus Rotang.*

नदीज 1) Adj. *an Flüssen lebend* (Pferde). — 2) m. *a)* Patron. Bhîshma's. — *b) Terminalia Arunja. — c) Barringtonia acutangula* Râǵan. 8,154. — *d) Lablab vulgaris. — e) eine Rohrart,* = यावनालशर Râǵan. 8,80. — *f) Antimon.* — 3) *n. *Lotusblüthe.*

*नदीजात m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,23.

नदीतट m. *Flussufer* Varâh. Jogaj. 6,20.

नदीतर 1) Adj. *über den Fluss setzend.* — 2) m. *das Schwimmen über einen Fluss.*

*नदीतरस्थल und *°तरस्थान n. *Landungsplatz.*

नदीतीर n. *Flussufer* Spr. 3290. 7649.

*नदीदत्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

*नदीदोह m. *Flusszoll, Flussabgabe.*

नदीधर Adj. *den Fluss* (die Gañgâ) *tragend* (Çiva).

1. नदीन m. 1) *das Meer* Kathâs. 101,185. — 2) *der Gott des Meeres,* Varuṇa. — 3) N. pr. eines Sohnes des Sahadeva.

2. नदीन Adj. *nicht gering, — unbedeutend.*

नदीनद m. Pl. und n. Sg. *die weiblich und männlich gedachten Flüsse.*

नदीनाथ m. *das Meer* Bâlar. 191,4. Prasannar. 104,6.

*नदीनिष्पाव m. *Lablab vulgaris* Râǵan. 16,69.

नदीपङ्क *ein morastiges Ufer.*

नदीपति m. 1) *der Herr der fliessenden Wasser.* — 2) Beiw. des Meeres. — 3) *das Meer.* — 4) *Meerwasser.*

नदीपूर m. *ein angeschwollener Fluss* Spr. 5822.

नदीभल्लातक m. *eine best. Pflanze,* = भोजनक Kâkr. zu Suçr. 1,219,13.

*नदीभव n. *Flusssalz.*

नदीमातृक Adj. *durch Flüsse genährt, reichliches Flusswasser habend* Râǵan. 2,9. Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,38.

1. नदीमुख n. *Flussmündung* 97,14. Varâh. Jogaj. 7,13.

2. नदीमुख Adj. *durch Flusswasser gedeihend* (Korn) MBh. 2,51,11.

नदीय N. pr. einer Oertlichkeit.

*नदीवक्र n. und *नदीवङ्क m. *Flussbiegung.*

*नदीवट m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,211.

नदीवास m. *Aufenthalt in einem Flusse* (als Kasteiung) Spr. 7736.

नदीवृत् Adj. *die fliessenden Wasser einschliessend.*

नदीश m. *das Meer.*

नदीज्ञ Adj. 1) *mit den Flüssen vertraut* Bhaṭṭ. — 2) *geschickt, erfahren, vertraut mit* (Loc.).

नदीसंतार m. *das Hinüberfahren über einen Fluss* 213,32.

*नदीसर्ज m. *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

नदूषितधी Adj. *unverdorbenen Sinnes* Bhâg. P. 7,5,56.

नदृश्य Adj. *unsichtbar.* Nom. abstr. °त्व n.

*नदेयी f. *eine best. Pflanze.* Richtig नादेयी.

नद्ध 1) Adj. s. u. 1. नह्. — 2) n. *Band, Strang.*

नद्धविमोक्ष m. *das Losgehen eines Stranges* Pâr. Gṛhj. 1,10,1. Gobh. 2,4,3.

*नद्धव्य Partic. fut. pass. von 1. नह्.

नद्धि f. *das Binden.*

*नद्री f. *ein lederner Riemen.*

नद्यम्बुजीवन Adj. *durch Flusswasser gedeihend* (Gegend).

*नद्याम्र m. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,21.

ननन्द् (!) und *ननन्दृ m. = ननान्दृ.

ननी f. 1) *Mütterchen.* — 2) *Rede.*

नननन्तायिन् (!) Ind. St. 2,28, N.

ननान्दृ f. *des Mannes Schwester.* *ननान्दृपति und *ननान्दृःपति m. (Comp.).

ननु Adv. 1) *nicht, nimmer.* — 2) *nonne, ja* (unbetont), *doch wohl.* Mit einem Imper. oder einem Pron. interr. *doch.* *ननु गच्छामि *ich kann doch wohl gehen?* *अकार्षीः किम् । ननु करोमि *hast du es gethan? Ich habe es ja gethan.* In der Verbindung नन्वस्तु — तथापि und ननु मा भूत् — तथापि gehört ननु zu dem mit तथापि beginnenden Nachsatz. ननु च am Anfange eines Satzes *doch wohl* 228,19 (hier folgt न तु). 232,2.

नन्नम् Nom. ag. *umbeugend* (einen Dentalen in einen Cerebralen).

(नम्र) नन्नम्र Adj. *zu beugen.*

नन्द्, नन्दति (metrisch auch Med.) *befriedigt sein von, vergnügt sein, sich freuen über* (Instr., seltener Abl.). — Caus. नन्दयति *erfreuen.* — *Intens. नानन्द्यते. — Mit अनु *Freude finden an* (Acc.). — Mit अभि 1) *gefallen.* — 2) *Gefallen finden an, sich freuen über, seine Freude haben an, seine Freude zu erkennen geben über* (Acc.). — 3) *Verlangen haben nach, begehren;* mit Acc. — 4) *Jmd* (Acc.) *freudig begrüssen, willkommen heissen.* Mit न *Jmd unfreundlich empfangen, zurückstossen.* — 5) *sich verabschieden bei* (Acc.). — 6) *Jmd* (Acc.) *beloben, Jmd seine Zufriedenheit zu erkennen geben.* — 7) *Etwas gern annehmen, sich einverstanden erklären mit* (Acc.). Mit Potent. *einwilligen, dass.* Mit न *zurückweisen, verschmähen, Nichts wissen wollen von, nicht zugeben, —einräumen.* — Mit प्रत्यभि 1) *Jmds* (Acc.) *Gruss erwiedern.* — 2) *Jmd willkommen heissen.* — Mit समभि 1) *Jmd begrüssen.* — 2) *Jmd beglückwünschen.* — Mit आ *sich freuen.* आनन्दित *entzückt über* (Loc.) Prasannar. 4,21. — Draup. 7,7 falsche Lesart. — Caus. 1) Act. *erfreuen, beseligen.* — 2) Med. *sich erfreuen* (mit einem Weibe). — Mit समा Caus. *Jmd erfreuen.* — Mit परि Caus. (nur °नन्द्य) *hoch erfreuen.* — Mit प्रति 1) *Jmd freudig begrüssen, gern empfangen, Jmd seinen Gruss* (auch beim Abschiede)—, *seinen Gegengruss entbieten, freundliche Worte richten an, Jmd seine Zufriedenheit, Gewogenheit, Ergebenheit an den Tag legen;* mit Acc. — 2) *Etwas gern annehmen, mit Dank entgegennehmen,* eine Rede, einen Rath *annehmen.* Mit न *Nichts wissen wollen von Etwas.* — Caus. *erfreuen.* — Mit संप्रति *Jmd freudig begrüssen, willkommen heissen.* — Mit वि *sich freuen.*

नन्द् 1) m. *a) Lust.* Auch Pl. — *b) Sohn.* — *c) eine Art Flöte* S. S. S. 196. — *d)* Bein. Vishṇu's — *e) eine Art Eugenia.* — *f)* Bez. *der Zahl neun.* — *g)* N. pr. α) einer der beiden Trommeln des Judhishṭhira. — β) eines der 9 Schätze Kubera's. — γ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — δ) einer buddh. Gottheit. — ε) eines Schlangendämons. — ζ) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — η) eines Mannes im Gefolge Daksha's. — ϑ) eines Sohnes des Vasudeva. — ι) eines Kuhhirten, des Pflegevaters von Kṛshṇa. Aus seinem Geschlecht stammt Durgâ. — κ) eines Anführers der Sâtvata. — λ) *eines Bruders des Çâkjamuni. — μ) eines Fürsten von Pâṭaliputra Hem. Par. 6,231. 7,40. 8,1. Pl. *seine Dynastie.* Es werden 9 Nanda angenommen. — ν) verschiedener Gelehrten. — ξ) eines Berges. — 2) f. नन्दा *a) *Glück. — b) *ein kleiner Wassertopf. — c) *des Mannes Schwester. — d)* Bez. *dreier glücklicher lunarer Tage* (des 1ten, 6ten und 11ten). — *e) der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha Hemâdri 1,63,8. — *f) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — *g)* Bein. der Gaurî Hemâdri 1,395,16. 422,1. 533,11. 2,*a*,22,1. 2. — *h)* N. pr. α) *der Gattin* Harsha's (also eine Personification der *Lust*). — β) einer Apsaras Hariv.

3,69,19. — γ) einer Tochter Vibhîshaṇa's. — δ) eines mit Çâkjamuni in Berührung gekommenen Mädchens. — ε) *der Mutter des 10ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — ζ) der Gattin Gopâlavarman's. — η) eines Flusses. — 3) f. नन्दी *a) Cedrela Toona. — b) ein best. musikalisches Instrument* oder *eine Art Gesang* (Comm.) Mân. Gṛhj. 1,9. — *c) der 6te Tag in der lichten Hälfte eines Monats* Mân. Gṛhj. 2,13. — *d)* Bein. der Durgâ. — *e)* *N. pr. der Stadt Indra's. — 4) *n. *eine Art Haus* Gal.

नन्दक 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) seine Freude habend —, Gefallen findend an. — b) *erfreuend*, insbes. ein Geschlecht, eine Familie. — 2) m. *a) *Freude, Wonne. — b) *Frosch. — c)* N. pr. α) von Kṛshṇa's Schwert. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — δ) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — ε) *des Pflegevaters von Kṛshṇa. — ζ) *eines Çâkja. — η) eines Stiers. — ϑ) eines Dorfes. — 3) f. नन्दिका *a) *ein kleiner Wassertopf. — b)* Bez. *des 6ten lunaren Tages* oder *des 1ten, 6ten und 11ten. — c)* *N. pr. von Indra's Spielplatz.

*नन्दकि m. *langer Pfeffer.*

नन्दकिन् Adj. *im Besitz des Schwertes* Nandaka *seiend.*

नन्दकिशोर m. N. pr. eines Gelehrten.

नन्दगोप m. *der Kuhhirt* Nanda Hariv. 3316. 3328. 3376. 3383. 10236. °कुल n. *seine Familie.* °कुले जाता ist Durgâ MBh. 4,6,2. °कुलोद्भवा desgl. 6,23,7.

नन्दगोपकुमार m. *der Knabe des Hirten* Nanda, Bein. Kṛshṇa's Bhâg. P. 1,8,21.

*नन्दगोपिता f. *eine best. Pflanze,* = रास्ना.

नन्दति m. Bez. *der Wurzel* नन्द् MBh. 8,42,31.

*नन्दथु m. *Freude.*

नन्दन 1) Adj. (f. आ) *erfreuend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn, Nachkomme. — b)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's; vgl. VP.² 1,79. — *c) *Frosch. — d) eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.* Auch *f. — *e) eine best. Tempel-* oder *Kiosk-Form* Vâstuv. 832. — *f) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *g) das 26ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — h)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Siddha. — γ) einer buddh. Gottheit. — δ) *bei den Gaina des 7ten unter den 9 weissen Bala. — ε) eines Berges. — 3) f. आ *Tochter.* — 4) n. *a) Freude, Wonne. — b) das Erfreuen* Tegob. Up. 8. — *c) ein best. Metrum. — d)* N. pr. α) eines Hains der Götter, insbes. Indra's. — β) eines Schwertes.

°नन्दनक m. *Sohn.*

*नन्दनज्ञ n. *gelbes Sandelholz* Râgan. 12,25.

*नन्दनन्दन m. Bein. 1) Kṛshṇa's. — 2) f. ई der Durgâ.

नन्दनमाला f. Bez. *eines von Kṛshṇa getragenen Kranzes.*

नन्दनवन n. *der Hain* Nandana R. 1,14,33.

*नन्दनोद्भव n. *eine Art Sandel* Gal.

*नन्दत्त 1) Adj. (f. ई) *erfreuend.* — 2) m. *a) Sohn. — b) Freund. — c) Fürst, König.* — 3) f. ई *Tochter.*

नन्दपण्डित m. N. pr. eines Autors.

नन्दपद्र N. pr. einer Stadt.

नन्दपर्वत m. *der Fürst* Nanda *als Berg* Kâm. Nîtis. 1,4.

*नन्दपाल m. Bein. Varuṇa's.

*नन्दपुत्री m. Patron. der Durgâ.

नन्दप्रभञ्जनवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 10,243.

नन्दप्रयाग m. N. pr. des *Zusammenflusses* zweier Flüsse, die in ihrem Namen das Wort नन्द् enthalten.

नन्दबला f. N. pr. eines Mädchens.

*नन्दमित्र (?) m. N. pr. eines Mannes.

नन्दयत्त 1) *Adj. *erfreuend.* — 2) f. ई ein Frauenname.

नन्दराम m. N. pr. eines Mannes.

नन्दलाल m. desgl.

नन्दवर्धन m. N. pr. eines Dichters.

नन्दशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

नन्दसंज्ञा s. नन्दोपनन्दसंज्ञा.

नन्दसार m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,188.

नन्दसूनु m. Patron. Kṛshṇa's Vṛshabh. 259,*a*,10.

नन्दातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नन्दात्मज Bein. 1) m. Kṛshṇa's. — 2) *f. आ der Durgâ.

नन्दापुराण n. Titel eines Upapurâṇa. Vgl. नन्दीपुराण.

नन्दाप्राची f. N. pr. °माहात्म्य n.

नन्दायनीय m. N. pr. eines Lehrers.

नन्दाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

नन्दाह्रदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नन्दि 1) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's. — *b) *der Sprecher des Prologs in einem Schauspiel.* Richtig नान्दिन्. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Gandharva. — γ) eines Mannes. — 2) (*m.) f. (*n.) *a) Freude* Bâlar. 44,14. — *c) *Wohlfahrt, Glück.* — 3) f. N. pr. einer Tochter des Himmels, einer Gattin Kâma's und Mutter Harsha's. — 4) *n. = द्यूत *Spiel* und = द्यूताङ्ग. — नन्दी s. u. नन्द्.

नन्दिक m. 1) *Cedrela Toona.* — 2) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *b)* verschiedener Männer. — नन्दिका s. u. नन्दक.

नन्दिकार 1) Adj. *Jmd* (Gen.) *Freude bereitend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn.* — *b)* Bein. Çiva's.

नन्दिकाचार्यतन्त्र n. Titel eines medic. Werkes.

नन्दिकावर्त m. *eine best. Pflanze.*

नन्दिकुण्ड n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

नन्दिकेश m. N. pr. eines Heiligthums.

नन्दिकेश्वर m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Çiva's. Auch = महाकाल, अधिमुक्तिक. — 2) eines Autors.

नन्दिकेश्वरकारिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 559.

नन्दिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नन्दिकेश्वरपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नन्दिकेश्वरसंहिता f. Titel einer Saṁhitâ.

नन्दिक्षेत्र n. N. pr. *eines heiligen Gebietes.*

नन्दिगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

नन्दिगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

नन्दिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

नन्दिघोष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Freudengesang, Freudenmusik.* — 2) *N. pr. des Wagens von Arǵuna.

*नन्दिज्ञ n. *Lablab vulgaris* Gal.

नन्दितरु m. *Anogeissus latifolia* Bhâvapr. 1,235.

नन्दितूर्य n. *ein bei freudiger Veranlassung gespieltes musikalisches Instrument.*

नन्दिदेव m. N. pr. eines Mannes.

नन्दिधर्म m. Pl. Nandi's oder Nandin's *Vorschriften.*

नन्दिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) Freude habend an. — b) erfreuend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c) *der Sprecher des Prologs in einem Schauspiele.* Richtig नान्दिन्. — *d) *der indische Feigenbaum. — e) *Thespesia populneoides. — f) *Phaseolus radiatus. — g) *Achyranthes aspera* Râgan. 4,92. — *h) *eine* Karaṅǵa-*Art* Râgan. 9,76. — *i) eine best. Tempelform.* — *k)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's, Verfassers eines Kâmasûtra und eines Upapurâṇa. Es werden deren drei angenommen. — β) des Stieres von Çiva. — γ) verschiedener Männer. — 3) f. °नी *a) Tochter.* In der Anrede auch uneig. — *b) *des Mannes Schwester.* — *c)* Bein. α) der Durgâ. — β) des Flusses Bâṇanâçâ. — γ) der Gaṅgâ. — *d) Basilienkraut. — e) Gartenkresse* Bhâvapr. 1,167. — *f) *Nardostachys*

chys Jatamansi. — *g*) *ein best. Arzneistoff*, = रेणुका Râǵan. 6,113. Bhâvapr. 1,192. — *h*) *ein best. Metrum.* — *i*) *eine best. Composition* S. S. S. 121. — *k*) N. pr. α) einer mythischen Kuh. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) *der Mutter Vjâḍi's. — δ) einer Oertlichkeit.

नन्दिनागरक Adj. Bez. *eines best. Schriftcharacters* Hemâdri 1,545,17.

नन्दिनागरी f. *ein best. Schriftcharacter* Ind. St. 13,118. fg.

*नन्दिनीतनय m. Metron. Vjâḍi's.

नन्दिनीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*नन्दिनीपुत्र m. Metron. Kaṇâda's Gal.

*नन्दिनीसुत m. Metron. Vjâḍi's.

नन्दिपुर m. N. pr. eines Scholiasten Kâkr. zu Suçr. 1,163.

नन्दिपुराण n. Titel eines Abschnitts im Kedârakalpa.

नन्दिमुख m. 1) *eine Art Reis.* — 2) N. pr. eines Mannes.

नन्दिमुखसुघोष wohl m. N. pr. eines Mannes.

नन्दियशस् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,17.

नन्दिरुद्र m. wohl *eine Form* Çiva's.

नन्दिवर्ध m. N. pr. eines Fürsten, = नन्दिवर्धन.

नन्दिवर्धन 1) Adj. *Jmd* (Gen.) *Freude machend, — bereitend.* — 2) m. *a*) *Sohn.* — *b*) **Freund.* — *c*) Bein. Çiva's. — *d*) **das Ende einer Monatshälfte, Vollmond* oder *Neumond.* — *e*) *eine best. Tempelform.* — *f*) *ein best. Tact* S. S. S. 234. — *g*) N. pr. verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — 3) n. N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,359.

नन्दिवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 8,278.

नन्दिवारलक m. *ein best. Fisch* Suçr. 1,206,17.

नन्दिविवर्धन Adj. = नन्दिवर्धन 1) R. 5,31,28.

नन्दिवृक्ष und °क m. *Cedrela Toona* Bhâvapr. 1,224.

नन्दिवेग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नन्दिषेणेश्वर n. Name eines Liṅga.

नन्दिसेन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,24.

नन्दिस्फोट N. pr.

नन्दीचरित n. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 1,442.

*नन्दीट m. *ein kahlköpfiger Mann.*

नन्दीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

नन्दीपुराण n. Titel eines Purâṇa Hemâdri 1, 533,12. 2,*a*,22,2. Vgl. नन्दापुराण.

नन्दीभल्लातक Suçr. 1,219,19 fehlerhaft für नदी°.

नन्दीमुख 1) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) *ein best. Wasservogel* Bhâvapr. 2,5. — *c*) *eine Reisart.* — *d*) Pl. *eine Art Manen.* Richtig नान्दी°. — 2) *f. ई *Schlaf.*

नन्दीवृक्ष m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen: *Bignonia suaveolens, Cedrela Toona* und *Odina pennata* Râǵan. 12,76. Bhâvapr. 1,231.234.

नन्दीश m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's, Verfassers eines Purâṇa. — 3) *ein best. Tact.*

नन्दीश्वर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge α) Çiva's. — β) Kubera's. — *b*) einer Oertlichkeit. — 3) *ein best. Tact.*

नन्दीश्वरपुराण n. = नन्दिपुराण.

*नन्दीसरस् n. N. pr. von Indra's *Teich.*

नन्देरी f. *ein best. Metrum.*

नन्दोपनन्दसंज्ञा f. Du. N. pr. zweier Kumârî an Indra's Banner Varâh. Brh. S. 43,39.

नन्दोपाख्यान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 729.

*नन्द्य्, नन्द्यति *sich freuen.*

नन्द्यध्ययन n. Titel eines Werkes.

नन्द्यावर्त 1) m. *a*) *ein best. Diagramm* Lalit. 122,20. 334,18. 345,12. 556,5. — *b*) *eine Schüssel* oder *Gefäss von dieser Form.* Vielleicht *ein Gebäck von dieser Form* Mân. Gṛhj. 2,6. — *c*) **ein best. grosser Fisch.* — *d*) **Tabernaemontana coronaria.* — *e*) **der heilige Feigenbaum.* — *f*) **Baum.* — *g*) *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 240. — 2) (*m.) n. *ein Palast von best. Bauart.*

नन्नम in कुनन्नमँ.

नपर Titel eines Werkes.

नपराजित् Adj. *nicht unterliegend* (Çiva). Nîlak. nimmt अनप° an, das er durch अनान्प्राणिनः पराजयति erklärt.

नँपात् (nur in den starken Casus) m. 1) *Abkömmling, Sohn*, insbes. *Enkel.* — 2) *Götterpfad* (nach Mahîdh.).

नपात्क Adj. von नपात् 1) als Bez. eines best. Opferfeuers.

नपुंस् s. नपुंसंस्.

नपुंस *Eunuch.* Nur Dat. नपुंसाय.

नपुंसक 1) Adj. (f. आ Agni-P. 43,15) und Subst. m. n. *weder Mann noch Weib, hermaphroditisch, Hermaphrodit; entmannt, Eunuch.* — 2) Adj. *sächlichen Geschlechts;* n. *ein Wort s. G., das sächliche Geschlecht.*

नपुंसकलिङ्ग Adj. *sächlichen Geschlechts.*

नपुंसकी Adv. mit भू *zu einem Eunuchen werden.*

नपुंसंस् m. *Eunuch.* Nur Instr. नपुंसा.

नँप्तर् 1) m. *a*) *Abkömmling, Sohn*, insbes. *Enkel* (nur diese Bed. in der späteren Sprache). In den starken Casus erst in TS. und Ait. Br. Angeblich auch f. *Enkelin.* — *b*) N. pr. eines der Viçve Devâs. — 2) f. नप्त्री *Enkelin.*

नप्तिँ (einmal im AV.) und नप्त्रीँ f. *Tochter, Enkelin.*

नप्तृका f. *ein best. Vogel.*

नभ् 1) नँभते (वधकर्मन्, हिंसायाम्) *a*) *bersten, reissen.* — *b*) etwa *bersten machen* ṚV. 1,174,8. — *c*) *beschädigen, verletzen* Bhaṭṭ. — 2) *नभ्यति und *नभ्नाति (हिंसायाम्). — Caus. नभयति *bersten machen, aufreissen.* — Mit उद् Caus. *aufreissen, öffnen.* — Mit प्र *bersten, sich spalten.*

नभ 1) m. *a*) **Himmelsraum, Luftraum.* — *b*) *ein best. Monat*, = नभस् Kâraka 8,6. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Svârôkisha und des 3ten Manu. — β) eines Ṛshi im 6ten Manvantara. — γ) eines Unholds, Sohnes des Viprakitti. — δ) eines Sohnes des Nala. — 2) *f. आ *a*) *Spucknapf.* — *b*) N. pr. der Stadt des Sonnengottes.

*नभःकेतन m. *die Sonne.*

*नभःक्रान्त und *°क्रान्तिन् m. *Löwe.*

*नभःपान्थ m. *die Sonne.*

नभःप्रभेदन m. N. pr. eines vedischen Dichters.

*नभःप्राण m. *Wind.*

नभकानन m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,59.

नभग m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

नभनुँ m. und नभनूँ f. *Quell.*

(नभन्य) नभनिँग्न Adj. etwa *durchdringend.*

*नभश्चक्षुस् n. *die Sonne.*

*नभश्चमस m. 1) *der Mond.* — 2) *eine Art Gebäck.* — 3) *Zauber.*

नभश्चर 1) Adj. *am Himmel —, im Luftraum sich bewegend.* — 2) m. *a*) *ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — *b*) *ein* Vidjâdhara. — *c*) **Vogel.* — *d*) **Wolke.* — *e*) **Wind.* — 3) f. ई f. zu 2) *a*) oder *b*) Bâlar. 61,6.

नभःशब्दमय Adj. *aus dem Worte* नभस् *bestehend* Ragh. 18,5.

नभःस्थित् Adj. *bis zum Himmel reichend.*

*नभःश्वास m. *Wind.*

नँभस् 1) n. *a*) *Nebel, Dunst, Gewölk.* — *b*) *Duft* (des Soma). — *c*) *Luftraum, Himmel.* नभस्तस् *vom H. herab.* — *d*) Du. *Himmel und Erde.* — *e*) *Aether* (als Element). — *f*) *ein best. Monat in der Regenzeit.* Nach den Lexicographen m. — *g*) **Lebensalter.* — *h*) von unbekannter Bed. VS. 5,9. 32. — 2) m. *a*) **Wolke.* — *b*) **Regenzeit.* — *c*) **Geruch* oder **Nase.* — *d*) **ein Faden aus dem Wurzelschoss des Lotus.* — *e*) **Spucknapf.* — *f*)

N. pr. eines Fürsten.

नभस् 1) Adj. AV. 9,4,22 vielleicht fehlerhaft für रभस. — 2) m. *a*) **Luftraum, Himmel.* — *b*) **Regenzeit.* — *c*) **Meer.* — *d*) N. pr. α) eines Ṛshi im 10ten Manvantara. — β) eines Dânava. रभस und रिष्मस v. l. — γ) eines Sohnes des Nala VP. 4,4,47.

*नभसंगम m. *Vogel.*

नभस्तल n. 1) *Himmelszelt, Himmelsgewölbe.* — 2) *das 10te astrol. Haus.*

नभस्मय Adj. *dunstig, duftig.*

नभस्य 1) Adj. *nebelig, dunstig.* — 2) m. *a*) *ein best. Monat in der Regenzeit.* — *b*) Bein. Çiva's. — *c*) N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

नभस्याय् *den Monat* Nabhasja *vorstellen.* नभस्यायित n. impers. Dh. V. 22,5.

*नभस्वत् Adv. von नभस्.

नभस्वत् 1) Adj. *a*) *dunstig, wolkig.* — *b*) **jung.* — 2) m. *Wind.* — 3) f. नभस्वती N. pr. der Gattin Antardhâna's.

नभःसद् m. 1) **Himmelsbewohner, ein Gott.* — 2) *Planet* Gaṇit. Pratjabd. 25. fgg.

नभःसरस् n. *das Gewölk.*

*नभःसरित् f. *die Milchstrasse.*

नभःसिन्धु f. *die* Gañgâ. °पुत्र m. Metron. Bhîma's Pr. P. 135.

नभःसेना f. ein Frauenname Hem. Par. 2,83.

1. नभःस्थल n. (zu Spr. 1357) und °स्थली f. (Râgat. 5,94) *Himmelszelt, Himmelsgewölbe.*

2. नभःस्थल Adj. *dessen Wohnort im Himmel ist* (von Çiva).

नभःस्थित Adj. *im Luftraum befindlich.*

नभःस्पृश् und °स्पृश Adj. *den Himmel berührend, bis zum H. reichend.*

नभाक 1) m. *a*) N. pr. eines Ṛshi. °वत् Adv. — *b*) *das Lied des* Nabhâka. — 2) *n. *a*) *Luftraum, Himmel.* — *b*) *Finsterniss.*

नभाग m. N. pr. = नभग.

नभीत Adj. *unerschrocken.* °वत् Adv.

नभीर् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,214.

नभोग 1) *Planet* Gaṇit. Bhagrah. 10. fgg. — 2) m. N. eines Ṛshi im 10ten Manvantara.

*नभोगज m. *Wind.*

*नभोगति f. *das Fliegen, Flug.*

नभोजा Adj. *dunstentsprungen* ṚV. 10,123,2.

नभोजू Adj. *Gewölk treibend.*

नभोद् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*नभोद्रुह्, *नभोद्वीप, *नभोधूम und *नभोधन्न m. *Wolke.*

*नभोनदी f. *die* Gañgâ *des Himmels.*

नभोनभस्यत्व n. *das Wesen der Regenmonate* Nabhas *und* Nabhasja Naish. 9,84.

*नभोमणि m. *die Sonne.*

नभोमण्डल n. *das Himmelsgewölbe.* °दीप m. *der Mond.*

नभोमध्य n. *Zenith* Ârjabh. 4,34.

नभोमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung.*

*नभोऽम्बुप m. *der Vogel* Kâtaka.

नभोयोनि Adj. *dessen Geburtsstätte der Himmel ist* (von Çiva).

*नभोरजस् n. *Finsterniss.*

नभोरूप 1) Adj. *nebelfarbig.* — 2) m. *ein best. mythisches Wesen* Suparṇ. 23,5.

*नभोलय m. *Rauch.*

नभोविद्यु Adj. *im Dunst —, in der Luft befindlich.*

नभोवीथी f. *die Bahn der Sonne.*

1. नभ्य Adj. *nebelig, wolkig.*

2. नभ्य 1) *Adj. *zu einer Nabe geeignet.* — 2) n. *a*) *Nabe.* — *b*) *Mitte.*

नभ्यस्थ Adj. 1) *in der Nabe befindlich.* — 2) *in der Mitte stehend.*

नभ्राज् (Nom. नभ्राट्) m. 1) N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters Maitr. S. 1,2,5. — 2) * *Wolke.*

नम्, नंमति, °ते 1) *sich beugen, sich krümmen, sich senken, sich verneigen, — vor; sich unterwerfen, sich hingeben;* mit Dat., Gen. oder Acc. (dieser beim Med. nur einmal) der Person. नत *gebeugt, gekrümmt, gebogen, gesenkt, sich verneigend vor* (Gen. oder Acc.), *tief herabhängend, eingefallen, vertieft, nicht hervorstehend.* वामनत *nach links gekehrt.* — 2) *sich wegbeugen, ausweichen.* — 3) *zielen auf Jmd* (Gen.) *mit* (Instr.) ṚV. 1,165,6. — 4) *sich ducken,* so v. a. *verstummen, sich nicht mehr vernehmen lassen* Bâlar. 151,6. — 5) *beugen, biegen.* — 6) in der Grammatik *umbeugen,* so v. a. einen Dentalen *in einen Cerebralen umwandeln.* नत *in einen Cerebralen verwandelt.* — 7) *शब्दे. — Caus. नमयति 1) *sich beugen machen, beugen, biegen, neigen, einsinken machen* ṚV. 7,6,5. नम्यन्ते ऽस्मै कामाः *beugen sich vor ihm,* so v. a. *weichen von ihm* Taitt. Up. 3,10,4. धनुस्, चापम् *den Bogen biegen,* so v. a. *spannen.* — 2) *ablenken, abbiegen.* — 3) in der Grammatik *umbeugen,* so v. a. *in einen Cerebralen verwandeln.* — 4) mit Gen. der Person = Simpl. 3) ṚV. 9,97,15. — 5) नाम्यति = नामयति *beugen, biegen* Mṛkkh. — Intens. (नंनमीति, अनंनम्यते, नन्नम्यधम्, नन्नमुस्, नंनमत्, नंनमान) *sich beugen, sich neigen; sich zuneigen.* — Mit अति *bei Seite halten.* — Mit अधि Intens. Med. (°नंम्नते) *sich hinbeugen über* (Loc.). — Mit अनु Med. *sich Jmd* (Dat.) *zuneigen.* — Caus. (अनुनमयति) *sich beugen machen.* — अनुनामयत्तम् in der verdorbenen Stelle Çiva-Up. 7,5. — Mit अप *ausbiegen, ausweichen;* mit Abl. अपनत *ausgebogen.* — Mit अभि *sich zu Jmd hin verneigen, sich Jmd* (Acc.) *zuwenden.* अभिनत *geneigt, gebeugt.* — Mit अव 1) *sich herabbeugen, sich verbeugen.* अवनत *gebeugt, gebogen, gesenkt, vertieft, nicht hervorstehend.* वामावनत *nach links gebogen, — gerichtet.* — 2) Med. *herabbeugen, — biegen.* — Caus. (°नामयति und ausnahmsweise °नमयति) *herabbeugen, — biegen, Jmd sich verbeugen lassen.* धनुर्ज्याम् so v. a. *spannen.* — Mit अभ्यव Caus. (°नामयति) *herabbeugen.* — Mit उपाव, °नत *eingebogen* Âpast. Çr. 7,1,17. — Mit आ 1) *sich beugen, sich bücken, sich verneigen vor* (Acc.). आनत *gebeugt, geneigt, niedergebogen durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *sich verneigend vor* (Acc.) oder *bis zu* (im Comp. vorangehend), *sich demüthig verneigend,* so v. a. *unterwerfen; eingebogen, vertieft, flach, nicht hervorstehend; gebogen* vom Bogen, so v. a. *gespannt.* — 2) *sich herbeineigen zu Jmd, Jmd* (Dat. oder Gen.) *geneigt sein* ṚV. 6,50,4. — 3) *beugen,* so v. a. *bewältigen, zu Nichte machen.* — 4) *herbeineigen, — ziehen.* — Caus. (आनामयति und आनमयति) *niederbeugen, sich beugen machen, unterwerfen.* धनुस् *den Bogen spannen.* — Mit उद् 1) *sich in die Höhe richten, sich erheben* (eig. und übertr.). उन्नत *in die Höhe gerichtet, — gehend, erhöht, hoch, hervorstehend, gewölbt, erhaben;* in übertr. Bed. *hoch, hochstehend, hervorragend, erhaben, eminent;* insbes. in Comp. mit dem *Wodurch* oder *Worin.* — 2) *aufrichten.* — Caus. (उन्नामयति und उन्नमयति) *emporrichten, aufrichten, erheben.* °उन्नामित und °उन्नमित *reichend bis.* — Mit अभ्युद्, अभ्युन्नत *emporgerichtet, in die Höhe gehend, gewölbt.* — Mit समभ्युद्, समभ्युन्नत *aufgezogen* (Wolken). — Mit प्रोद्, प्रोन्नत *stark hervorragend, sehr hoch; überlegen, — an* (im Comp. vorangehend). — Caus. (प्रोन्नमयति) *in die Höhe richten.* — Mit प्रत्युद् in प्रत्युन्नमन. — Mit समुद् *sich erheben.* समुन्नत *in die Höhe gerichtet, hoch, gewölbt, hervorragend;* in übertr. Bed. *hoch, erhaben.* — Caus. (समुन्नामयति und समुन्नमयति) *emporrichten, aufheben, in die Höhe heben, auftreiben.* — Mit उप 1) *kommen zu, sich einstellen bei, zu Theil werden, treffen, zufallen; beikommen, einfallen, in den Sinn kommen;* mit Acc. der Person, später auch mit Dat. oder Gen. — 2) mit Acc. der Person und Instr. der Sache *Jmd mit Etwas nahen, Jmd mit Etwas aufwarten.* — 3) उप-

नत *a) hergebogen, einwärts gebogen. — b) unterworfen, der sich in Jmds Gewalt begeben, der sich ergeben hat, der sich unter Jmds Schutz gestellt hat.* धर्मोपनत Âpast. — *c) zu Theil geworden, zugeführt, zu Wege gebracht, nahe gebracht, da seiend.* चिरोपनत *seit lange daseiend, schon lange anhaltend.* — Caus. (°नामयति) 1) *Etwas vor Jmd* (Gen.) *hinstellen* Gobh. 2,1,7. — 2) *Jmd vor Jmd* (Gen.) *hinführen, Jmd Jmdm vorstellen, — vorführen* Lalit. 257, 3. — 3) *Jmd* (Gen.) *Etwas hinreichen* Lalit. 160,18. — 4) *Jmd* (Gen.) *Etwas anbieten, darreichen* Lalit. 74,10. 334, 4. 335,16. Kâraṇḍ. 18,6. — Mit समुप, °नत *sich eingestellt habend* Harshaḱ. 117,5. — Mit नि 1) *sich beugen, sich verneigen vor* (Acc.), *sich legen, sich niederstrecken, sich niederbeugen, sich erniedrigen.* — 2) *niederbeugen.* — Mit निस्, निर्णत (निर्नत fehlerhaft) 1) *auswärts gebogen, hervorstehend.* — 2) निर्णततम etwa *sich tief verneigend, tief unter Jmd stehend.* — Mit अभिनिस् Caus. (°र्णामयति) *richten* seinen Geist *auf* (Dat.) Lalit. 439,17. 441, 15. — Mit परि 1) *sich zur Seite biegen* Bâlar. 94,7. °णत *zur Seite gebogen, — sich wendend.* — 2) *abseits gehen*, so v. a. *nicht treffen.* — 3) *sich verändern, sich umwandeln, — in* (Instr.). °णत *verändert, umgewandelt, verwandelt in* (Instr. Kâd. 130,23. oder im Comp. vorangehend). — 4) *sich entwickeln, — zu* (Instr.), *sich vollständig entwickeln, reif werden* Bâlar. 258,23. °णत *völlig entwickelt, gereift, reif an* (Instr.), *reifen —, vorgerückten Alters.* Vom Monde so v. a. *voll*, von der Sonne so v. a. *sich dem Untergange zuneigend*, von der Zeit so v. a. *abgelaufen, verflossen.* परिणतं (impers.) वयसा so v. a. *das Alter ist da.* — 5) *verdaut werden.* °णत *verdaut.* — 6) *verdorren, verwelken.* °णत *verdorrt, verwelkt.* — 7) *seine wahre Bedeutung erhalten, seine eigentliche Anwendung finden.* — 8) परिणत so v. a. *aufgetaucht, zum Vorschein gekommen* Bâlar. 93,16. 177,18. 187,10. — Caus. (°णामयति) 1) *reif machen* (auch in übertr. Bed.), *zeitigen.* — 2) *zu Ende bringen* (eine Zeit). — 3) *sich zur Seite biegen.* — Mit विपरि, °णत *verändert* Comm. zu Âpast. Çr. 1,18,5. — Caus. (°णामयति) *abändern* Comm. zu Âpast. Çr. 6,26,3. *umwandeln in* (Instr.). — Mit प्र *sich beugen, sich verbeugen, — vor* (Dat., Gen., Loc. oder Acc.). — प्रणत 1) *vorgebeugt, gebeugt, mit gebeugtem Oberkörper stehend, sich verbeugend vor* (Gen. oder Acc.), *sich unterwerfend, unterworfen.* — 2) *vor dem* oder *wovor man sich verbeugt hat* Bhâg. P. 10,70,29. — 3) Bez. *einer best. Betonung* Ḱhandogapariç. bei Sâj. zu Saṁhitopan. 20. — Caus. (°णामयति und °णामयति) 1) *Jmd* (Acc.) *sich verbeugen heissen vor* (Dat.). — 2) *ehrfurchtsvoll geben, — ertheilen* (eine Antwort). — 3) प्रणामित = प्रणत 3) Saṁhitopan. 17,3. — Mit अभिप्र *sich verbeugen* Prasannar. 127,21. — *vor* (Dat. oder Acc.). °णत *gebeugt, sich verbeugend.* — Mit संप्र *sich verbeugen vor* (Acc.). — Mit प्रति *sich Jmd* (Acc.) *zuneigen.* — Mit वि *sich neigen, sich biegen, sich bücken, sich verneigen.* — विनत 1) *gebogen, gekrümmt, geneigt, sich demüthig verneigend, — vor* (Gen.), *gesenkt, eingedrückt, vertieft.* °म् Adv. — 2) *in einen cerebralen Laut umgewandelt.* — 3) Bez. *einer best. Betonung* Ḱhandogapariç. bei Sâj. zu Saṁhitopan. 20. — 4) fehlerhaft für वितत. — Caus. (विनामयति und विनमयति) 1) *herabbeugen, biegen, neigen.* कार्मुकम् *den Bogen spannen.* — 2) विनामित = विनत 3) Saṁhitopan. 17,3. — Mit सम् 1) *sich beugen, sich verbeugen, sich demüthig unterwerfen;* mit Dat., Gen. oder Acc. der Person. संनत *a) gebeugt, gebogen, gekrümmt, sich verneigend vor* (Gen.); *eingedrückt, gesenkt, vertieft, verengert* Çulbas. 3,113. °तर Compar. — *b) wovor man sich verbeugt hat.* — 2) Med. *sich richten nach, willfahren, gehorchen;* mit Dat. संनत Du. *sich nach einander richtend, im Einklang stehend.* — 3) Med. *zu Stande kommen.* — 4) *richten nach* (Acc.). — 5) Act. Med. *gerade biegen, — richten;* daher *in die rechte Ordnung bringen, zurechtmachen, zurichten für einen bestimmten Zweck* Âpast. Çr. 6,26,3. *zu Wege bringen.* — Caus. (संनामयति und संनमयति) 1) *beugen, sinken machen.* — 2) *abändern, zurichten für einen bestimmten Zweck, zurechtbringen, zu Wege bringen.* — Mit अभिसम् *abändern.* — Mit उपसम् *Jmd* (Dat.) *Etwas zuwenden.*

नॅम m. etwa *Aufenthaltsort, Hof* oder *Weideplatz* (des Viehes) ṚV. 3,39,6.

नॅमउक्ति f. *Huldigung.*

नमकभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1.*नमत 1) Adj. *gebeugt, gebogen.* — 2) m. *a) Herr. Gebieter.* — *b) Schauspieler.* — *c) Rauch.* — *d) Wolke.*

2.*नमत n. غل, *Filz.*

नमन 1) Adj. am Ende eines Comp. *beugend* Çiç. 6,30. — 2) n. *das Biegen, Beugen, Spannen* (eines Bogens).

नमनीय Adj. *vor dem* oder *wovor man sich verbeugen muss.*

नमयितव्य Adj. *zu biegen, zu spannen* (Bogen) Prasannar. 14,7.

नमयिष्णु Adj. *beugend* ṚV.

नॅमःशिव (!) Adj. Maitr. S. 2,9,10. Vgl. नॅमोनम.

नॅमस् 1) n. *a) Verbeugung, Ehrenbezeigung* (in Gebärde oder Wort), *Verehrung.* Häufig als Ausruf mit einem Dat. Mit कर् *das* नमस् *aussprechen*, mit Dat., Loc. oder Acc. नमस्कृत्य und नमस्कृत्वा (seltener); नॅमस्कृत *dem man huldigt, den man verehrt* u. s. w. — *b) *Speise.* — *c) *der Donnerkeil.* — *d) *das Spenden, Geben.* — 2) *m. (!) *unarticulirtes Geschrei.*

*नमस Adj. *geneigt, günstig.*

नमसानॅ Adj. *huldigend.*

नमसित Adj. *dem Ehre erzeigt —, dem gehuldigt wird* Gop. Br. 2,2,18. Richtig wohl नमस्यित.

नमस्कर्तर् Nom. ag. *der da huldigt, verehrt, fromm ergeben.*

नमस्कारॅ 1) m. *a) der Ausruf* नमस्, *Verneigung, Verehrung, Huldigung.* — *b) *ein best. Gift.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.*

नमस्कारवत् Adj. *den* नमस्कार 1) *a) enthaltend.*

नमस्कारस्तव m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 730.

नमस्कार्य Adj. *vor dem man sich verneigen muss, vor dem man* नमस् *auszurufen hat, zu verehren.* Auch n. impers. mit Gen. der Person, *der man zu huldigen hat.*

नमस्कृति f. *Verehrung* Kâd. 234,9.

नमस्क्रिया f. *Verbeugung, Huldigung.*

नमस्य्, नमस्यति (metrisch auch Med.) *Ehre erweisen, verehren, sich demüthig zeigen, huldigen; Etwas segnen;* mit Acc. नमस्य Absol., *नमस्यित (vgl. नमसित) Partic. — Mit सम् dass., mit Acc.

नमस्य, नमस्यॅन्य Adj. 1) *dem Ehrfurcht zu erweisen ist, ehrwürdig.* — 2) *ehrfürchtig, demüthig.*

नमस्या f. *Verehrung, Huldigung* ṚV. 10,104,7.

नमस्युॅ 1) Adj. *a) sich beugend* in अनमस्यु. — *b) Ehre erzeigend, huldigend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pravira.

नॅमस्वत् Adj. 1) *ehrfurchtsvoll, verehrend, huldigend.* — 2) *Ehrfurcht einflössend.*

नमस्विॅन् Adj. = नॅमस्वत् 1).

*नमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

नमामि 1ste Sg. *ich verneige mich* Ind. St. 9,95. Nom. abstr. °मित्व n. 155.

*नमि m. N. pr. eines Arhant's der Gaina, = नेमि.

नॅमी m. N. pr. eines Mannes.

नमुच (?) m. N. pr. eines alten Weisen.

नॅमुचि m. 1) N. pr. eines von Indra und den

Açvin bekämpften Dämons. नमुचेररिः, नमुचेर्निकृत्ता, नमुचिघ्न, *नमुचिद्विष् und नमुचिसूदन Bein. Indra's. — 2) *der Liebesgott.

नमुचिसूदनसारथि m. Bein. Mâtali's Bâlar. 91,6.

नमुचिहन् m. Bein. Indra's.

नमुर wohl *das Nichtsterben.*

नमृत Adj. *nicht erstorben, lebendig erhalten* (Erinnerung) Bhâg. P. 5,8,26.

नमेरु m. *Elaeocarpus Ganitrus* Râgân. 10,35.

नमेय m. N. pr. eines Dichters. नम्मेय Z. d. d. m. G. 27,43.

*नमोगुरु m. *ein Brahman.*

नमोनम (!) Adj. Maitr. S. 2,9,10. Vgl. नमःशिव.

नमोवाक m. *das Aussprechen von* नमस् oder *Ehrfurchtsbezeugung* überh.

नमोवृक्ति f. *die zu Ehren der Götter vollzogene Reinigung der Streu.*

नमोवृक्तिमत् Adj. *das Wort* नमोवृक्ति *enthaltend* Âpast. Çr. 9,18,14.

नमोवृध् Adj. *durch Ehrfurchtsbezeugungen verherrlicht, der Huldigung sich freuend.*

नमोवृध Adj. *verehrend, verherrlichend.*

*नम्ब्, नम्बति (गतौ).

नम्बिकारिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नम्मेय s. नमेय.

नम्य Adj. *der Umwandlung in den cerebralen Laut unterliegend.*

*नम्या f. *Nacht.*

नम्र 1) Adj. (f. आ) *sich biegend, sich neigend, sich senkend, gesenkt, herabhängend, gebogen, gekrümmt, sich verneigend, — zu* oder *vor* (im Comp. vorangehend), *unterwürfig, ehrfurchtsvoll ergeben.* — 2) f. नम्रा Bez. *zweier an* Agni *gerichteter Verse.* नाम्रा v. l.

नम्रक m. *Calamus Rotang* Bhâvapr. 1,207.

नम्रता f. und नम्रत्व n. *das Sichsenken, das Gesenktsein, Herabhängen, demüthige Verneigung, Unterwürfigkeit, ehrfurchtsvolle Haltung* Bâlar. 102,17. *Demuth, — vor* (Loc. oder im Comp. vorangehend). विनीतैर्नम्रतां समाचरेत् *Wohlerzogenen gegenüber zeige man Höflichkeit.*

नम्रित Adj. *niedergebeugt, zum Sinken gebracht.*

नम्री Adv. mit कर् *niederbeugen, demüthigen.*

*नय्, नयते (गतौ, रक्षणे).

नय m. 1) *Führung* (eines Heeres). — 2) *Art und Weise sich zu benehmen, Handlungsweise.* — 3) Sg. und Pl. *kluge Aufführung, kluges und angemessenes Benehmen, — gegen* (Loc.), *Lebensklugheit, Staatsklugheit, Politik.* नयेषु *auf kluge Weise,* नयार्थित *auf eine angemessene, höfliche Weise gebeten.* — 4) *Plan.* — 5) *leitender Gedanke, Maxime, Grundsatz, Methode, System, Lehre.* — 6) *ein best. Spiel* oder *eine Figur in einem solchen Spiele.* — 7) N. pr. eines Sohnes *a*) des Dharma und der Krijâ. — *b*) des 13ten Manu.

*नयक Adj. *in der Politik erfahren.*

नयकोविद् Adj. *lebensklug, sich angemessen zu benehmen verstehend, der Politik kundig.*

नयग Adj. *sich klug, angemessen benehmend.*

1. नयचक्षुस् n. *das Auge der Klugheit, das geistige Auge.*

2. नयचक्षुस् Adj. *mit dem Auge der Klugheit sehend.*

नयज्ञा f. ein Frauenname.

नयज्ञ Adj. = नयकोविद्.

नयन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ und ई *Augenstern.* — 3) n. *a*) *das Hinführen, Fortführen, Hinbringen.* — *b*) **das Ziehen* (einer Spielfigur). — *c*) *das Leiten.* — *d*) Pl. *kluges Benehmen.* — *e*) *das Bestimmen* (der Zeit). — *f*) *Auge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई (ausnahmsweise). Nom. abstr. °त्व n. Veṇis. 107,15.

नयनगोचर Adj. *sich im Gesichtskreis befindend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Naish. 7,108.

नयनगोचरी Adv. mit कर् *erblicken* Vâs.

नयनचन्द्रिका f. 1) *Mondschein —, eine glänzende Erscheinung für die Augen* Daçak. 24,22. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नयनचरित n. *Augenspiel* Pr. P. 30.

*नयनच्छद् m. *Augenlid.*

नयनजल n. *Thränen* Kâd. 261,22.

नयनपथ m. *Gesichtskreis* 261,23.

नयनपद्धति f. dass. Spr. 1060. Prasannar. 55,15.

नयनपयस् n. *Thränen* Kâd. 2,93,24.

नयनपुट *Augenlid.*

नयनप्रबन्ध m. *der äussere Augenwinkel* Varâh. Bṛh. S. 58,7.

नयनप्रसादिनी f. Titel eines Werkes.

नयनप्लव m. *das Schwimmen der Augen* Suçr. 2,401,8.

*नयनवारि n. *Thränen.*

नयनविषय m. *Gesichtskreis.*

नयनविषयीभाव m. *das im Gesichtskreis Sein* Naish. 7,108.

नयनशाण m. *eine best. Augensalbe* Bhâvapr. 6,117.

नयनसलिल n. *Thränen* Kâd. 2,116,12.

नयनसुख m. N. pr. eines Autors.

नयनाञ्चल n. *Augenwinkel* R. 6,98,24 (°ञ्जल gedr.). Auch so v. a. *Seitenblick* Prasannar. 40,5.

नयनाञ्जन n. *Augensalbe.*

नयनाञ्जल s. नयनाञ्चल.

नयनानन्द m. 1) *Augenweide* 314,5. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

नयनानन्दशर्मन् m. = नयनानन्द 2).

नयनान्त m. *Augenwinkel.*

नयनामृत n. *eine best. Augensalbe* Rasendrak. 153.

नयनेतर् m. *ein Meister in der Politik.*

*नयनोत्सव m. 1) *Augenfest, Augenweide.* — 2) *Lampe.*

नयनोदक n. *Thränenstrom* Kâd. 261,16.

नयनोदबिन्दु m. *Thräne* Vikr. 80.

*नयनोपान्त m. *Augenwinkel* Râgân. 18,25.

*नयनौषध m. *ein best. Kollyrium.*

नयपाल m. N. pr. verschiedener Männer.

*नयपीठी f. *Spielbrett.*

नयबोधिका, नयमणिमालिका, नयमयूखमालिका und नयरत्नमाला f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नयलोचन n. Titel eines Werkes.

नयवत् Adj. 1) *mit der Politik vertraut.* — 2) *eine Form von der Wurzel* नी *enthaltend.*

नयविद् Adj. = नयकोविद् Mudrâr. 158,5. Bâlar. 118,24.

नयविवेक m. Titel eines Werkes. °दीपिका f., °शङ्कादीपिका f. und °विवेकालंकार m. Titel von Commentaren dazu.

नयविशारद Adj. = नयकोविद्.

*नयवेदिन् Adj. = नयकोविद् Gal.

नयशालिन् Adj. *Lebensklugheit —, Staatsklugheit besitzend.*

नयशास्त्र n. *die Lehre von der Politik.*

नयसाधन n. *staatskluges Verfahren.*

नयसार 1) m. *Dorfhaupt.* — 2) Titel eines Werkes.

नयसाकृसोन्नतिमत् Adj. *einen hohen Grad von Klugheit und rascher Entschlossenheit erfordernd* Spr. 6240.

नयितव्य Adj. *zu bringen.*

नयिष्ठ Adj. *am Besten führend.*

नयुत m. Pl. *eine Myriade* Lalit. 13,4. 40,6. Saddh. P. 4,42,*b*.

नय्यग्रोध Adj. von न्यग्रोध. v. l. नयग्रोध.

1. नर् m. 1) *Mann* (auch von Göttern gebraucht), *Mensch;* Pl. *Männer, Leute, Mannschaft, die Menschen.* In der Verbindung नर्यपांसि (wenn nicht etwa नर्यापांसि zu Grunde liegt) wohl Adj. *männlich.* — 2) *ein Masculinum.* — 3) *Zeiger an der Sonnenuhr.*

2. *नर्, नृणाति (नये).

नर 1) m. *a*) = 1. नर् 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Ehemann, Gatte* 193,1. — *c*) *Held* Varâh. Bṛh. S. 4,31. Bâlar. 241,12. — *d*) *Schachfigur.* — *e*) *Zeiger an der Sonnenuhr.* — *f*) in der

Grammatik *Person, Personalendung.* — *g) Manneslänge, ein best. Längenmaass.* — *h) der Urmensch, Urgeist.* Stets in Verbindung mit नारायण. Beide werden bald Götter, bald Ṛshi genannt; sie sind Söhne Dharma's und gelten für Spaltungen eines und desselben Wesens und zwar Vishṇu's. Mit नर wird Arǵuna, mit नारायण Kṛshṇa identificirt. — *i)* Pl. Bez. *bestimmter mythischer Wesen, eine Art* Gandharva. — *k)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) *eines der 10 Rosse des Mondgottes. — 2) *f. नरी = नारी *Weib.* — 3) *n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

नरक 1) m. n. (seltener) *Unterwelt, Hölle.* अयं भौमो नरकः *die Hölle auf Erden.* नैरक Nir. नैरक Taitt. Âr. Die personificirte *Hölle* ist ein Kind des Anṛta. — 2) m. *a)* *=देवरात्रिप्रभेद. — *b)* N. pr. α) eines von Kṛshṇa erschlagenen Dämons, eines Sohnes Vishṇu's und der Erde, Bâlar. 64,11. Harshaḱ. 187,8. — β) eines Sohnes des Vipra-kitti VP. 1,21,11. — 3) m. oder n. N. pr. eines Wallfahrtsortes (hier v. l. अनरक). — 4) *f. नरिका = नरान्कायति.

नरककुण्ड n. *eine Grube* oder *ein Brunnen in der Hölle* (worin Verbrecher gemartert werden).

नरकजित् m. Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's Harshaḱ. 91,4.

नरकतिर्यक्संशोधन n. (!) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,8.

*नरकदेवता f. Bein. der Nirṛti.

नरकपाल n. *Menschenschädel.*

*नरकभूमि f. *eine Abtheilung der Unterwelt.*

नरकरिपु m. Bein. Kṛshṇa's Veṇis. 77.

नरकवास m. *ein Aufenthalt in der Hölle* Harshaḱ. 126,2.

नरकस्थ 1) Adj. *in der Hölle befindlich* 155,16. — 2) *f. आ *der Höllenfluss* Vaitâraṇî.

नरकाक m. *eine Krähe von Mensch* Daçak. (1925) 2,129,10.

नरकान्तक m. Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's.

*नरकामय m. = प्रेत.

नरकाय, °यते *die Hölle darstellen, der H. gleichen.*

*नरकारि m. Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's.

नरकार्णव m. *das Höllenmeer* Hemâdri 1,644,13. 645,20.

*नरकावास m. *Höllenbewohner.*

नरकासुरविजय m. und °सुरव्यायोग m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*नरकीलक m. *der Mörder seines Lehrers.*

नरकेसरिन् m. *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra).

नरकौकस् m. *Höllenbewohner.*

नरग्राह् m. *halb Mensch halb Krokodil, eine Art* Kirâta.

*नरङ्ग 1) m. *Ausschlag im Gesicht.* — 2) n. *penis.* — Richtig नराङ्ग.

*नरचिक्क n. *Schnurrbart* Gal.

नरता f. *das Menschsein, der Zustand als Mensch.*

नरत्रोटकाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

नरत्व n. = नरता.

*नरद wohl *Narde.*

नरदत्त N. pr. 1) m. eines Brahmanen Lalit. 115,13. 123,10. fgg. — 2) f. आ *a)* einer Gottheit bei den Ǵaina. — *b)* einer Vidjâdevî.

*नरदिक Adj. *mit Narde* (?) *Handel treibend.*

नरदन्त m. *der Zahn eines Menschen* 137,26.

नरदेव m. *der Gott unter den Menschen: Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n.

नरदेवदेव m. *ein Gott unter den Fürsten.*

नरद्विष् m. *ein* Rakshas.

*नरनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

नरनाथ m. *Fürst, König.*

नरनाथमार्ग m. *Hauptstrasse.*

नरनाथासन n. *Königsthron, Königswürde.*

*नरनामन् m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,78.

नरनारायण m. 1) Du. Nara und Nârâjaṇa; s. u. नर 1) *h).* — 2) Bein. Kṛshṇa's.

नरनारायणानन्दकाव्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 731.

*नरनारीविलक्षणा f. *Hermaphrodit* Gal.

नरनिधिष Adj. vielleicht *die Menschen beobachtend.*

नरप m. *Fürst, König* Durṭar. 58.

नरपति m. 1) dass. — 2) N. pr. *a)* *eines mythischen Fürsten. — *b)* eines Mannes.

नरपतिजयचर्या f. Titel eines Werkes.

नरपतिपथ m. *Hauptstrasse.*

नरपतिविजय m. Titel eines Werkes.

नरपशु m. *ein Vieh von Mensch.*

नरपाल m. *Fürst, König.*

*नरपालिनी f. = नरमानिनी Gal.

*नरप्रिय m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,78.

नरबलि m. *Menschenopfer* Ind. St. 15,422. fg.

नरब्रह्मदेव m. N. pr. eines Fürsten.

*नरभू und *°भि f. Bez. Bhâratavarsha's.

नरमांस n. *Menschenfleisch* Ind. St. 15,409. 422.

*नरमानिका und *°मानिनी f. *Mannweib.*

नरमाला f. *ein Kranz von Menschenschädeln.*

*नरमालिनी f. wohl nur fehlerhaft für °मानिनी.

नरमेध m. *Menschenopfer.*

नरमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

*नरंमन्य Adj. *sich für einen Mann haltend, für e. M. geltend.*

नरयन्त्र n. *Sonnenuhr.*

नरयाण (!) und नरयान n. *Palankin.*

नररथ m. N. pr. fehlerhaft für नवरथ.

नरराज m. *Fürst, König.*

नरराज्य n. *Fürstenwürde, Königthum.*

नरलोक m. *die Welt der Menschen, die Erde, die Menschen.*

नरलोकपाल m. *Fürst, König.*

नरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

नरवर्मनृपतिकाव्य f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 732.

नरवाहन 1) Adj. *von Menschen gefahren, — gezogen;* Beiw. und m. Bein. Kubera's. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

नरवाहनदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

नरवाहनदत्तचरितमय Adj. (f. ई) *die Abenteuer Naravâhanadatta's enthaltend* Kathâs. 8,35.

नरवाहनदत्तीय Adj. *dem* Naravâhanadatta *gehörig.*

नरवाहिन् Adj. *von Menschen getragen.* यान n. *Palankin.*

नरविषाण n. *Menschenhorn*, so v. a. *Unding* Nâǵam. S. 10, Z. 20.

*नरविषाण m. *ein* Rakshas.

नरवृत्ताष्टक n. Titel eines Werkes.

नरशृङ्ग n. = नरविषाण.

नरसंवादसुन्दर Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 734.

नरसख m. Bein. Nârâjaṇa's.

*नरसंघाराम (?) m. N. pr. eines buddh. Klosters.

नरसार m. *Salmiak* Mat. med. 90. Vgl. नवसार.

नरसिंह 1) m. *ein Löwe unter den Menschen,* ehrenvolle Bez. *grosser Krieger.* — 2) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra). — 3) N. pr. verschiedener Fürsten und Autoren. Auch °कवि (Opp. Cat. 1,6009), °कविराज, °पण्डित und °सूरि.

नरसिंहकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहचूर्ण n. *ein best. Aphrodisiacum* Rasar. 735.

नरसिंहदेव m. N. pr. verschiedener Fürsten.

नरसिंहद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der lichten Hälfte des* Phâlguna.

नरसिंहपारिजात m. Titel eines Werkes.

नरसिंहपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नरसिंहभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहभूपालचरित्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय

n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहषभक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 8,277.

नरसिंहशास्त्रिन् m. N. pr. eines Gelehrten. °शास्त्रिप्रकाशिका f. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहसरस्वती m. N. pr. eines Scholiasten.

नरसिंहसहस्रनामन् n. Pl. Titel eines Werkes.

*नरस्कन्ध m. *eine Menge von Menschen.*

नराक्य Adj. in Verbindung mit युद्ध n. *ein Kampf zwischen Mensch und Pferd.* v. l. नाराक्य besser.

नराकृति m. 1) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra). — 2) N. pr. verschiedener Männer.

नराकृतिदेव m. N. pr. eines Fürsten.

नराकृतिसूरि m. N. pr. des Verfassers von Rasanirûpaṇa Kumârasv. in Pratâpar. 186,23. 244,26.

1.*नराङ्ग 1) m. n. *penis.* — 2) m. *Ausschlag auf dem Gesicht.*

2. नराङ्ग Adj. *einen menschlichen Körper habend* Hemâdri 1,807,4. °क dass. 7.

नराङ्गि Adj. *menschliche Füsse habend* Hemâdri 1,807,1.

नराच 1) n. *ein best. Metrum.* — 2) f. नराची *a)* vielleicht *eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's.

*नराधार 1) m. Bein. Çiva's. — 2) f. आ *die Erde.*

नराधिप m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Cathartocarpus Fistula.*

नराधिपति m. *Fürst, König.*

नरान्त m. N. pr. eines Fürsten.

नरान्तक m. N. pr. eines Rakshas R. 6,59,14.

नरायण m. fehlerhaft für नारायण.

*नरालि gaṇa शर्करादि in der Kâç.

नराश m. *ein* Rakshas.

नराशंस m. Bez. Agni's und Pûshan's. च und वा stellen sich dazwischen (नरा च शंसम्, नरा वा शंसम्).

नराशंसपङ्क्ति Adj. Ait. Br. 2,24,3 fehlerhaft für नारा°.

नराशन m. *ein* Rakshas.

नरिष्टा f. *Geplauder, Scherz.*

नरिष्ठा f. dass. VS. 30,6.

नरिष्यन्त् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

नरिष्यन्त m. 1) = नरिष्यन्त्. — 2) N. pr. eines Sohnes des Marutta.

नरीय m. N. pr. eines Sohnes des Bhaṅgakâra. v. l. नारेय und तारेय.

नरुण m. Beiw. Pûshan's.

नरेतर m. *ein dem Menschen entgegengesetztes Wesen:* 1) *ein Gott.* — 2) *ein Thier, Vieh.*

नरेन्द्र m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Giftarzt, Beschwörer;* vgl. दुर्नरेन्द्र. — 3) *Cathartocarpus Fistula.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) *= राजिक. — 6) N. pr. eines Mannes.

नरेन्द्रकन्या f. *Prinzessin* 97,24.

नरेन्द्रता f. (Prab. 59,4) und नरेन्द्रत्व n. *Königthum, Königswürde.*

नरेन्द्रदेव m. N. pr. eines Fürsten.

नरेन्द्रपुत्र m. *Prinz.*

नरेन्द्रमार्ग m. *Hauptstrasse.*

नरेन्द्रस्वामिन् m. N. pr. eines von Narendrâditja erbauten Heiligthums.

नरेन्द्रादित्य m. N. pr. zweier Fürsten.

*नरेन्द्राह्व n. *Agallochum.*

नरेश und नरेश्वर m. *Fürst, König.*

नरेश्वरपरीक्षा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 336.

नरेश्वरविवेक m. desgl.

नरेष्ठा Adj. etwa *dem Manne zum Stehen dienend.*

नरोग Adj. (f. आ) *gesund* Hemâdri 1,454,14.

नरोत्तम 1) Adj. *der beste unter den Menschen.* — 2) m. N. pr. eines Scholiasten.

*नर्क n. und *नर्कुट n. *Nase* Gal.

नर्कुटक n. 1) *Nase. — 2) *ein best. Metrum.*

नर्त्, नृत्यति (metrisch auch Med.) 1) *tanzen.* — 2) *als Schauspieler spielen.* — 3) ein Stück (Acc.) *aufführen, — spielen.* — 4) *Jmd* (Acc.) *umtanzen.* — नृतमानो RV. 5,33,6 vielleicht fehlerhaft für नृतमा नो. — Caus. नर्तयति (metrisch auch Med.) *tanzen —, sich hinundher bewegen lassen.* नर्तित *zum Tanzen gebracht.* — *Desid. निनृत्सति und निनर्तिषति. — Intens. नरिनर्त्ति, नरीनर्त्ति, नरीनृत्यति, °ते, *नर्नर्त्ति, *नर्नृतीति, *नरिनृतीति und *नरीनृतीति. 1) *hinundher tanzen* Spr. 7719. 7755. — 2) *hinundher tanzen lassen,* mit Acc. — Mit अधि *tanzen auf* (Acc.). — Mit अनु 1) *Jmd* (Acc.) *nachtanzen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *vortanzen.* — Mit अभि *zu Jmd* (Acc.) *hin tanzen* oder *Jmd nachtanzen.* — Mit आ *herbeitänzeln, — springen.* — Caus. *leise hinundher tanzen lassen, — bewegen.* — Mit अभ्या *herbeitänzeln, — springen.* — Mit उप 1) *Jmd* (Acc.) *vortanzen.* — 2) *vor Jmd* (Acc.) *die Gebärden des Tanzens machen* (als Hohn), *verhöhnen.* — Mit नि *abtanzen,* so v. a. *im Einzelnen wiederholen.* — Mit अभिनि in °नर्तम् (Nachtr. 2). — Mit परि (°नृत्यति) *herumtanzen, umtänzen;* mit Acc. — Mit प्र (°नृत्यति, °ते) 1) *tanzend schreiten, forttanzen, zu tanzen anfangen, tanzen.* प्रनृत्त *der zu tanzen angefangen hat, tanzend.* प्रनृत्तवान् so v. a. *fing an zu tanzen.* — 2) *vor Jmd* (Acc.) *die Gebärden des Tanzens machen* (als Hohn), *verhöhnen.* — Caus. *tanzen lassen, — machen* (uneig.) Kâd. 9, 12. — Mit संप्र, °नृत्त *der zu tanzen angefangen hat.* — Mit प्रति *es Jmd* (Acc.) *dadurch entgelten, dass man wieder vor ihm die Gebärden des Tanzens* (als Hohn) *macht, wieder verhöhnen.* — *Intens. प्रतिननृतीति *Jmd* (Acc.) *zutanzen.* — Mit वि *zu tanzen anheben, Gebärden des Tanzens machen.* — Mit सम् *zusammen tanzen.*

नर्त Adj. *tanzend* oder m. *Tanz* in नित्य°.

नर्तक 1) *tanzen machend, in eine tanzende Bewegung versetzend.* — 2) m. *a) Tänzer.* — *b) *Pfau.* — *c) *Elephant.* — *d) *eine Rohrart.* — *e) Tanzlehrer.* — 3) f. ई *a) Tänzerin* 253,1. Nom. abstr. °त्व n. Vikramâṅkaḱ. 10,57. — *b) *Pfauhenne.* — *c) *Elephantenweibchen.* — *d) *ein best. Parfum* Râgan. 12,163. — 4) n. *eine best. mythische Waffe.*

*नर्तकक m. und *नर्तकिका f. Demin. von नर्तक.

नर्तन 1) m. *Tänzer.* — 2) f. आ (metrisch) und n. *Tanz.*

*नर्तनप्रिय m. *Pfau.*

नर्तनशाला f. *Tanzsaal.*

*नर्तनस्थान n. *Tanzplatz.*

नर्तनागार und नर्तनागृह n. *Tanzsaal.*

नर्तयितर् Nom. ag. 1) *der tanzen macht,* mit Acc. Vikramâṅkaḱ. 9,95. नर्तयितास्मि als Verbum fin. Mâlav. 22,9. — 2) *Tanzlehrer.*

नर्तित 1) Adj. s. u. नर्त् Caus. — 2) n. *Tanz* MBh. 7,7,9.

नर्तितव्य (णाच्चिद्द्व्य) n. *das Tanzenmüssen, Tanzen* 291,3.

नर्तिन् Adj. *tanzend* in वंशनर्तिन्.

*नर्तृ f. *Tänzerin, Schauspielerin.*

नर्द्, नर्दति (metrisch auch Med.) *brüllen, schreien, kreischen, tosen;* mit Acc. des hervorgebrachten Lautes. — Intens. नानर्द्मान *laut tönend.* — Mit अभि 1) *anbrüllen,* mit Acc. — 2) *brüllen.* — Mit अव in Litaneien etwa *schleifen* oder *trillern.* — Mit आ in आनर्द्म् und आनर्दित. — Mit नि wie mit अव. — Caus. निनर्दयति Gop. Br. 2,5,5. — Mit *प्र, °नर्दति. — Mit प्रति 1) *entgegenbrüllen, — schreien;* mit Acc. — 2) *sich nach Etwas sehnend brüllen, — schreien.* — Mit वि *aufbrüllen, brüllen, tosen.* — Mit अनुवि *Jmd* (Acc.) *mit Gebrüll antworten.* — Mit सम् *brüllen* MBh. 8,82,16.

नर्द् Adj. *brüllend* in गोनर्द्.

नर्दटक n. *ein best. Metrum,* = नर्कुटक.

नर्दन 1) *m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *Gebrüll, Geschrei.*

नर्दबुद् Adj. TS. nach dem Comm. = गर्भस्य शब्दयिता, निशामकः

नर्दित n. 1) *Gebrüll.* — 2) *ein best. Wurf im Würfelspiel.*

नर्दिन् Adj. *brüllend* in *गोकेनर्दिन्.

*नर्ब्, नर्बति (गतौ).

नर्म m. *Scherz.*

*नर्मकील m. *Gatte.*

नर्मगर्भ 1) Adj. *einen Spass enthaltend, nicht ernstlich gemeint* Bâlar. 38,13. — 2) m. in der Dramatik *eine Action des Helden in unkenntlicher Gestalt.*

*नर्मट m. 1) *Scherbe.* — 2) *die Sonne.*

*नर्मठ m. 1) *Spassmacher.* — 2) *Wüstling, ein liederlicher Geselle.* — 3) *Scherz.* — 4) *Beischlaf.* — 5) *Brustwarze.* — 6) *Kinn.*

नर्मद् 1) Adj. (f. आ) *Spass —, Heiterkeit bereitend* Naish. 7,73. — 2) m. a) **Spassmacher, der Gefährte einer vornehmen Person, der für die Erheiterung derselben zu sorgen hat.* — b) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ a) **Trigonella corniculata.* — b) N. pr. α) eines Flusses, Nerbudda heut zu Tage. Häufig und in mannichfacher Weise personificirt. — β) einer Gandharvî.

नर्मदातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नर्मदामाहात्म्य n. Titel eines Werkes (eines Abschnitts im Matsjapurâṇa).

नर्मदालहरी f. Titel eines Werkes.

नर्मदासुन्दरीराम m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 733.

नर्मदेश्वर m. wohl *eine Form* Çiva's.

नर्मदेश्वरतीर्थ n. N. pr. verschiedener Tîrtha.

नर्मदेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

नर्मद्युति f. in der Dramatik *durch Scherze hervorgerufene Befriedigung.*

नर्मन् n. 1) *Scherz, Spass.* नर्मार्थम् *zum Scherz,* नर्मणा *im Scherz.* — 2) in der Dramatik *eine Unterart der* Kaiçikî.

नर्मय्, °यति *Jmd durch Scherze, Spässe erheitern.*

*नर्मरा f. 1) *Höhle* oder *Thal.* — 2) *Blasebalg.* — 3) *ein Frauenzimmer von vorgerücktem Alter, das die Menses nicht mehr hat.* — 4) *eine best. Pflanze.*

नर्मवती f. Titel eines Schauspiels.

नर्मसचिव m. *der Gefährte eines Fürsten, der diesen durch Scherze und Spässe aufheitert.*

*नर्मसाचिव्य n. Nom. abstr. zu नर्मसचिव.

नर्मसुहृद् m. = नर्मसचिव.

नर्मस्कञ्ज (fehlerhaft) und नर्मस्फूर्ज m. in der Dramatik *das erste Zusammentreffen Liebender, das freudig beginnt, aber mit einen Schrecken endet.*

नर्मस्फोट m. in der Dramatik *die ersten Anzeichen von Verliebtheit.*

नर्मायित n. *Scherz, Spielerei* Bâlar. 114,17.

नर्मालाप m. *eine scherzhafte Unterhaltung* Hemâdri 1,490,12.

नर्मोक्ति f. *ein scherzhaftes Wort.*

नर्य, नार्य्र 1) Adj. a) *männlich, mannhaft.* — b) *menschlich.* — c) *tüchtig, kräftig.* — d) *Männern dienlich, — angenehm.* — 2) m. a) *Mann, Mensch.* — b) N. pr. eines Mannes. — 3) n. a) *Mannesthat.* — b) *Gabe für Männer.*

नर्यापस्, नार्य्रापस् Adj. *männliches Werk verrichtend.*

*नल्, नलति (गन्धे, बन्धने). — Caus. नालयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

नल 1) m. a) *Rohrschilf, Amphidonax Karka.* — b) *ein best. Längenmaass.* — c) *eine best. Constellation, bei der alle Planeten in Häusern von doppelter Natur stehen.* — d) *das 50ste Jahr im 60-jährigen Jupitercyclus.* — e) N. pr. α) eines neben Jama genannten göttlichen Wesens Karmapr. 2, 23. = पितृदेव oder पितृदेव H. an. Med. — β) eines Daitja. — γ) verschiedener Fürsten, insbes. eines Sohnes des Virasena, Fürsten der Nishadha und Gatten der Damajantî, und eines Sohnes des Nishadha. — δ) eines medic. Autors. — ε) eines Affen. — 2) f. ई a) *ein best. wohlriechender Stoff* Râǵan. 12,163. Mat. med. 311. — b) **rother Arsenik.* — 3) *n. a) *die Blüthe von Nelumbium speciosum.* — b) *Geruch.*

नलक 1) m. n. *Röhrenknochen.* — 2) *ein best. Nasenschmuck* Kâṇḍak. 73,12. — 3) f. नलिका a) *Röhre.* — b) *Köcher* Naish. 2,28. — c) *Dolichos Lablab, eine best. Grasart* (Varâh. Brh. S. 54,100), **Polianthes tuberosa* und **Daemia extensa.* — d) **ein best. wohlriechender Stoff* Râǵan. 12,163.

नलकानन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नलकालक m. Pl. v. l. für नलकानन VP.² 2,178.

*नलकिनी f. *Bein.*

*नलकील m. *Knie.*

नलकूबर m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

नलगिरि m. N. pr. des Elephanten Pradjota's Megh.

नलचम्पू f. Titel eines Werkes.

नलचरित n. desgl. Opp. Cat. 1.

1. नलद् 1) n. (*f. आ) *Narde, Nardostachys Jatamansi.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Raudrâçva's. — 3) f. नलदी N. pr. einer Apsaras AV. 4,37,3. — 4) n. a) *die Wurzel von Andropogon muricatus* Naish. 4,116. — b) *die Blüthe von Hibiscus rosa sinensis.* — c) **Blumensaft.*

2. नलद् Adj. *den Fürsten* Nala *verschaffend, — zuführend* Naish. 4,116.

1. नलदत्व n. Nom. abstr. zu 1. नलद् 4) a) Naish. 3,90.

2. नलदत्व n. Nom. abstr. zu 2. नलद् ebend.

*नलदिक Adj. *mit* 1. नलद् 1) *handelnd.*

*नलपट्टिका f. *Rohrmatte.*

नलपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) *f. ई Nala's *Stadt.* = निषधा Gal.

*नलप्रिया f. Bein. der Damajantî Gal.

नलमीन m. *ein best. Fisch.*

नलयादवराघवपाण्डवीय n. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

नलवर्णन n. Titel eines Werkes.

नलसेतु m. *die vom Affen* Nala *erbaute Brücke, die Adamsbrücke.*

नलसेन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,125.

नलस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

नलिकाबन्धपद्धति f. Titel eines Werkes.

नलित m. *eine best. Gemüsepflanze.*

नलिन 1) n. a) *die am Tage sich öffnende Blüthe von Nelumbium speciosum.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) **die Indigopflanze.* — c) **Wasser.* — 2) f. ई a) *Nelumbium speciosum (die Pflanze), eine Gruppe von N. sp., ein damit bewachsener Teich u. s. w.* — b) mystische Bez. *des linken Nasenlochs.* — c) Bez. *einer Art von Frauenzimmern.* — d) **ein best. wohlriechender Stoff.* — e) **ein aus der Milch der Cocusnuss bereitetes berauschendes Getränk.* — f) N. pr. α) *der Gemahlin* Aǵamîḍha's. — β) zweier Flüsse VP. 2,4,65. — 3) m. a) **der indische Kranich.* — b) **Carissa Carandas.* — c) N. pr. eines Mannes.

नलिनदल n. *ein Blüthenblatt von Nelumbium speciosum.* 187,23 ist नलिनिदल zu lesen.

नलिननाभ m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Kâd. 26,4.

नलिनासन m. Bein. Brahman's Kâd. 48,17 (°नाशन gedr.).

नलिनिदल (metrisch) n. = नलिनीदल.

1. नलिनी f. s. नलिन 2).

2. नलिनी Adj. f. *den Fürsten* Nala *habend* Naish. 3,80.

नलिनीक 1) am Ende eines adj. Comp. = नलिन 2) a). — 2) f. आ *eine best. Gemüsepflanze.*

*नलिनीखण्ड n. *eine Gruppe von Nelumbium speciosum.*

नलिनीगुल्म n. 1) Bez. *eines best.* Adhjajana

Hem. Par. 11,133. — 2) N. pr. eines Vimâna ebend. 138. fg. — Vgl. °विमानाध्ययन Ind. St. 15,291.

नलिनीदल n. *ein Blatt von Nelumbium speciosum* Spr. 3405. fgg. °मय Adj. *aus solchen Blättern bestehend* Daçak. 33,21.

नलिनीनन्दन n. N. pr. eines Gartens des Kubera.

नलिनीपत्र n. = नलिनीदल 186,14. 299,13.

नलिनीपद्मकोश m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanzen.*

*नलिनीरुह् 1) m. Bein. Brahmans. — 2) n. *die Fibern am Stengel von Nelumbium speciosum.*

*नलिनेशय m. Bein. Vishṇu's.

नलिनाङ्ग Adj. *dessen Körper nicht gesalbt ist.*

नलीय Adj. *zum Fürsten* Nala *in Beziehung stehend* Naish. 3,120.

नलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*नलोत्तम m. *Arundo bengalensis.*

नलोदय m. Titel eines Kunstgedichts.

नलोपाख्यान n. Titel einer Episode des MBh.

*नल्य Adj. von नल.

नल्ल MBh. 7,7901 fehlerhaft für नल्व.

नल्व m. *ein best. Längenmaass.*

नल्वण m. *ein best. Hohlmaass.*

*नल्ववर्त्मगा f. 1) *Leea hirta.* — 2) *Orangenbaum.*

1. नव 1) Adj. (f. आ) *neu, frisch, jung.* नव° vor einem Partic. praet. pass. *jüngst, vor Kurzem.* Compar. नवतर. — 2) m. *a) *Krähe. — b) *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 9,119. — *c)* N. pr. eines Sohnes α) des Uçînara. — β) des Viloman VP.² 4,97. — 3) f. नवा N. pr. einer Gattin Uçînara's.

2.*नव m. *Preis, Lob.*

3. नव m. *das Niesen* Karaka 8,11.

1. नवक Adj. = 1. नव 1).

2. नवक 1) Adj. *aus neun bestehend.* — 2) m. *Neunzahl* Karaka 7,12. Varâh. Brh. 26(24),11.

नवकणिका f. und °सूत्र n. Titel eines Werkes.

नवकपाल Adj. *auf neun Schüsseln vertheilt* Çat. Br. 3,4,1,15.

नवकात्त Adj. *mit den Jungen schliessend.*

नवकारात्तबालबोध m. Titel eines Werkes.

*नवकारिका f. 1) *eine Neuvermählte.* — 2) *eine neue* Kârikâ; s. कारक 2) *d).*

*नवकालक Adj. (f. °लिका) *aus neuer Zeit stammend.*

नवकालिदास m. *ein neuer* Kâlidâsa.

नवकृत् Adj. *Neues schaffend.* Richtig नवगत्.

नवकृत्वस् Adv. *neunmal.*

नवखण्डयोगमकल्प n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नवगत् Adj. *erstgebärend.*

नवगुणित Adj. *mit neun multiplicirt.*

1. नवग्रह° *die neun Planeten.* °पूजा f., °प्रश्न m., °माख m., °मन्त्र m. Pl., °याग m., °शान्ति f., °स्तोत्र n. (Opp. Cat. 1), °होम m. Titel von Werken.

2. नवग्रह Adj. (f. आ) *vor Kurzem eingefangen* Kâd. 164,12. 246,13.

नवग्व Adj. (f. आ) *neunfältig, aus neun bestehend.* m. Pl. *die Neuner,* Bez. eines mythischen Geschlechts. Auch Sg.

नवघास m. *neues Futter* Vaitân.

नवचक्र n. ein Ausdruck aus dem Joga.

नवचत्वारिंश Adj. *der 49ste.*

नवचत्वारिंशत् f. *neunundvierzig.*

नवच्छदि Adj. *neun Dächer habend* TS. 6,2,10,5.

नवज Adj. *jüngst entstanden, neu, jung, vor Kurzem sichtbar geworden* (Mond).

नवजा Adj. dass.

नवजात Adj. *neugeboren, frisch, neu.*

नवज्वरारिपुरस und °ज्वरेभसिंह m. Bez. *bestimmter Medicamente* Rasendrak. 77. 79.

नवज्वार m. *neue Leiden.*

1. नवत Adj. *der 90ste.*

2.*नवत m. *eine wollene Decke.* Vgl. 2. नमत.

नवतत्त्व n., °प्रकरण n., °बालबोध m., °बालावबोध m., °बोध m. und °सूत्र n. Titel von Werken.

नवतनु m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नवता f. *Neuheit, Frische.*

नवतान्तव Adj. *aus neun Fäden bestehend* Gṛhjâs. 2,48.

नवति f. *neunzig.*

*नवतिका f. *Pinsel zum Malen.*

नवतितम Adj. *der 90ste.*

नवतिधनुस् m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

नवतिप्रक्रम Adj. (f. आ) *neunzig Schritte lang* Çat. Br. 10,2,2,4.

नवतिरथ m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

नवतिरूपतिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नवतिशत n. *hundertundneunzig.*

नवत्रिंश Adj. *der 59ste.*

नवत्रिंशत् f. *neununddreissig.*

1. नवत्व n. *Neuheit.*

2. नवत्व n. *Neunheit, Neunzahl.*

नवदश Adj. 1) *der neunzehnte.* — 2) *aus neunzehn bestehend.*

नवदशन् und नवदशन् Adj. Pl. *neunzehn.*

नवदाव m. *Neubrand, frisch abgebranntes Weideland.*

नवदाव्य Adj. *auf Neubrand wachsend.*

*नवदीधिति m. *der Planet Mars.*

नवदुर्गा f. Durgâ *in ihren neun Formen.*

*नवदेवकुल n. N. pr. einer Stadt.

1. नवद्वार n. Pl. *die neun Thore* (des Körpers) Spr. 3411.

2. नवद्वार 1) Adj. *neunthorig,* insbes. vom Körper. — 2) n. *der Körper.*

नवद्वीप m. N. pr. einer Oertlichkeit.

नवधा Adv. *neungetheilt, neunfach.*

नवन् und नवन् Adj. Pl. *neun.*

नवन n. (adj. Comp. f. आ) *das Loben, Lob.*

*नवनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

नवनलिनदलाय्, °यते *dem Blüthenblatte eines jüngst aufgeblühten Nelumbium speciosum gleichen.*

नवनव Adj. Pl. oder in Comp. mit einem Pl. *stets neu, — sich erneuernd, mannichfaltigst* Kâd. 260,16. Vikramâṅkak. 8,21. Hem. Par. 1,60. 143. 2,504.

नवनी f. und नवनीत n. *frische Butter.*

*नवनीतक n. *geschmolzene Butter.*

नवनीतखोटी f. *ein best. Baum* Comm. zu Karaka 1,3. 4.

नवनीतगणपति m. *eine Form* Gaṇeça's.

*नवनीतज n. *Ghee* (घृत) Gal.

नवनीतबन्ध m. Titel eines Werkes.

नवनीतपृषि Adj. *mit buttergelben Flecken gesprenkelt* Tândja-Br. 21,14,8.

नवनीतमय Adj. (f. ई) *aus frischer Butter hergestellt* Hemâdri 1,417,15.

नवपञ्चाश Adj. *der 59ste.*

नवपञ्चाशत् f. *neunundfünfzig.*

नवपत्रिका f. *ein best. Spiel.*

नवपद् Adj. (f. °पदी) *neunfüssig.*

नवपद् Adj. *neun Felder einnehmend* Hemâdri 1,651,11.

नवप्राशन n. *das Essen vom neuen Getreide.*

*नवफला f. = नवफलिका 1) Gal.

*नवफलिका f. 1) *ein Mädchen, das vor Kurzem die Menses bekommen hat.* — 2) *eine Neuvermählte.*

नवभाग m. *der neunte Theil,* insbes. *eines Sternbildes, eines astrologischen Hauses.*

1. नवम 1) Adj. *a) der neunte.* — *b) neunartig* Hemâdri 2,58,11. — 2) f. ई *der neunte Tag in einem Halbmonat.*

2. नवम Adj. RV. 5,57,3 = नवतम nach Sây.

नवमक Adj. *der neunte.*

नवमल्लिका und °मल्ली f. *Jasminum Sambac.*

नवमांश m. = नवांश.

नवमालिका f. 1) *Jasminum Sambac.* — 2) N. pr. einer Fürstin.

नवमालिनी f. *ein best. Metrum.*

*नवमाली f. *Jasminum Sambac.*

नवमुख Adj. (f. ई) *neun Oeffnungen habend.*

नवयज्ञ m. *Erstlingsopfer.*

नवयोगकल्लोल m. Titel eines Werkes.

1. नवयौवन n. *die erste Jugendfrische.*

2. नवयौवन Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

*नवर् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

नवरङ्ग n. 1) **eine Art Gewand.* — 2) *ein best. hochstehendes Geschlecht der Schreiber.*

*नवरङ्गक n. *ein neues Kleid.*

*नवरजस् Adj. f. *seit Kurzem die Menses habend.*

नवरत्न n. 1) *die neun Juwelen: Koralle, Perle, Rubin, Lapis lazuli,* Gomeda, *Diamant, Topas, Sapphir und Smaragd.* — 2) *die neun Perlen am Hofe* Vikramâditja's: Dhanvantari, Kshapaṇaka, Amarasiṁha, Çaṅku, Vetâlabhaṭṭa, Ghaṭakarpara, Kâlidâsa *und* Varâhamihira. — 3) Titel zweier Sammlungen von *neun* Sprüchen. — In den beiden ersten Bedeutungen wohl nur नव रत्नानि.

नवरत्नमाला f. und °रत्नेश्वर m. Titel zweier Werke.

नवरथ m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmaratha.

*नवरम् Adv. *nur.*

नवरात्र 1) m. *ein Zeitraum von neun Tagen,* insbes. *a) ein* Soma-*Opfer mit neun Kelterungstagen.* — *b) neun Tage in der Mitte des* Gavâmajana. — 2) n. *neun, der Verehrung der* Durgâ *geweihte Tage, vom ersten bis zum neunten in der lichten Hälfte des* Âçvina.

नवरात्रनिर्णय m. Titel eines Werkes.

नवरात्रिक n. = नवरात्र 2).

नवराष्ट्र N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes. — 2) n. eines *Reiches.*

नवर्च Adj. *neunversig.*

नववधू f. 1) *eine Neuvermählte.* — 2) **Schwiegertochter.*

*नववरिका f. *eine Neuvermählte.*

नववार्षिक Adj. *neunjährig.* °देशीय Adj. *ungefähr n.* Paṅkad.

नववास्त्व und °वास्तुग्र m. N. pr. eines mythischen Wesens.

नवविंश Adj. *der 29ste.*

नवविंशति f. *neunundzwanzig.*

नवविध Adj. *neunfach, aus neun Theilen bestehend.*

नवविवेकदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नववृष Adj. *neun Stiere habend* AV. 5,16,9.

*नवव्यूह m. Bein. Vishṇu's.

*नवशक्ति m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Çiva's.

नवशशिभृत् m. Bein. Çiva's.

नवश्राद्ध n. *ein best. Todtenmahl.*

नवषट्क Adj. *aus neunmal sechs* (Schnüren) *bestehend.*

नवषष्टि f. *neunundsechzig.*

नवषष्टितम Adj. *der 69ste.*

*नवसंघाराम m. N. pr. eines buddh. Klosters.

नवसप्तति f. *neunundsiebzig.*

नवसप्ततितम Adj. *der 79ste.*

नवसप्तदश m. *ein best.* Atirâtra Vaitân.

नवसर् *eine Art Perlenschmuck* Paṅkad.

नवसस्य n. *neues Getraide.* °सस्येष्टि f. *Erstlingsopfer.*

नवसार n. und नवसादर् n. *Salmiak* Bhâvapr. 2, 98. 100. Vgl. pers. نوشادر und नरसार.

नवसाकसाङ्कचरित n. Titel einer Kampû.

नवसाकस्र Adj. *aus 9000 bestehend* Verz. d. Oxf. H. 65,*a*,36.

नवसू und *नवसूतिका f. *eine Kuh, die kürzlich gekalbt hat.*

नवस्तोभ Adj. in Verbindung mit आयुस् n. N. eines Samân.

*नवस्थान m. *Wind* Râgân. 21,8.

नवस्रक्ति Adj. *neuneckig,* so v. a. *neungliederig* (Lied).

नवकस्त m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit. 111.

नवांश und °क m. *der neunte Theil,* insbes. *eines Sternbildes, eines astrologischen Hauses.* नवांशकप m. *der Regent eines solchen Theils.*

नवात्तर Adj. (f. आ) *neunsilbig* Çat. Br. 3,4,1,15.

नवाङ्कुर m. Titel eines Werkes.

*नवाङ्गा f. *eine Art Galläpfel* Râgân. 6,158. लताङ्गी v. l.

नवात्मक Adj. *neuntheilig* Ind. St. 9,143.

नवानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

नवान्न n. *neue Frucht.* नवान्नेष्टि f. *Erstlingsopfer.*

नवायस m. *ein best. medicinisches Eisenpräparat* Mat. med. 51. Rasar. 300.

नवारत्नि Adj. *neun Ellen lang* Çat. Br. 3,6,4,21.

नवार्चिस् m. *der Planet Mars* VP.² 2,257. fg.

नवार्णवपद्धति f. Titel eines Werkes.

*नवार्म n. N. pr. einer Oertlichkeit.

नवाशीति f. *neunundachtzig.*

नवाशीतितम Adj. *der 89ste.*

नवास्र Adj. *neuneckig.*

1. *नवाक् m. *der erste Tag einer Mondhälfte.*

2. नवाक् m. *ein Zeitraum von neun Tagen,* insbes. *ein* Soma-*Opfer mit neun Kelterungstagen* und *neun Tage in der Mitte des* Gavâmajana.

*नविका f. = नवशब्दपुच्छा und नवं कायति.

नविद्वंस् Adj. *unwissend* Bhâg. P. 6,3,30.

नविन् Adj. *aus neun bestehend.*

नविपुला f. *ein best. Metrum.*

नविष्टि f. *Lobgesang.*

नविष्ठ Adj. (f. आ) *der neuste, jüngste, letzte.* °म् Adv. so v. a. *jüngst.*

नवी Adv. 1) mit कर् *erneuern, auffrischen, verjüngen, wieder aufleben machen.* — 2) mit भू *sich erneuern, sich auffrischen.*

नवीन Adj. *neu, frisch, jung.* नवीनमिव पातालम् so v. a. *ein anderes* Pât.

नवीननिर्माण n. Titel eines Werkes.

नवीनमतविचार m. desgl.

नवीनवाद् m. desgl. Opp. Cat. 1.

नवीभाव m. *das Neuwerden, Jungwerden.*

नवोय Adj. = 1. नव्य 1) RV. 3,36,3.

नवीयस् 1) Adj. *a) neu, frisch, jung.* — *b) neuerdings seiend, —thuend, —sich erzeigend.* — 2) नवीयस् und नवीयसा Adv. *neuerdings.*

नवेतर् Adj. *alt.*

नवेद् (einmal) und °स् Adj. *merkend, ahnend; kundig* (mit Gen.).

नवोढा Adj. f. *neuvermählt;* Subst. *eine Neuvermählte.*

नवोदय Adj. *vor Kurzem aufgegangen* (Mond) Ragh. 2,73.

*नवोद्धृत n. *frische Butter.*

नवोनवद्याख्या (!) f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. नव्य, नविष्र 1) Adj. (f. आ) *neu, frisch, jung.* स्त्री f. *eine Neuvermählte.* — 2) *f. नव्या *eine roth blühende* Punarnavâ Râgân. 9,119.

2. नव्य und नव्य (AV. 2,5,2) Adj. *dem man lobsingen muss, preiswürdig.*

नव्यस् 1) Adj. (f. नव्यसी) = नवीयस् 1) *a)* und *b).* नव्यसीनाम् st. नव्यसाम्. — 2) नव्यस् (RV. 1,62, 11), नव्यसा und नव्यसे *auf's Neue, neuerdings.*

नव्यधर्मितावच्छेदकवादार्थ m., नव्यनिर्माण n., नव्यमतवाद् m. (Opp. Cat. 1), °वादार्थ m., °मतविचार m. und नव्यमुक्तिवादटिप्पणी f. Titel von Werken.

नव्यवत् Adv. *stets von Neuem.*

नव्यवर्धमान m. N. pr. eines Autors.

नव्याकृति m. Bein. Kṛshṇa's Dhûrtan. 2.

1. नश्, नशति und नंक्ष्यति; ausnahmsweise auch

Med. 1) *verloren gehen, abhanden kommen, verschwinden, — aus* (Abl.), *unsichtbar werden, entweichen, entwischen, davon laufen, fliehen, sich scheren.* नष्ट *verloren gegangen, abhanden gekommen, verschwunden, nicht mehr zu sehen, Jmd* (Abl.) *aus dem Gesicht gekommen, davon gelaufen, geflohen, — aus* (Abl.). नष्टम् impers. 299,25. नष्टवत् = नष्ट 57,4. — 2) *vergehen, zu Grunde gehen, zu Nichte werden, ohne Nutzen, — vergeblich —, umsonst da sein.* नष्ट *zu Grunde gegangen, zu Nichte geworden, beschädigt, verdorben; zu Nichts da seiend, — nützend, es zu Nichts bringend; gekommen um* (Abl.); *der einen Process verloren hat* Mṛkkh. 137,19. — Caus. नाशयति (seltener Med.) 1) *verschwinden machen, vertreiben, weit wegführen.* — 2) *ausgehen lassen* (das Feuer). — 3) *verlieren, einbüssen.* नाशित *verloren, eingebüsst.* — 4) *aus dem Gedächtniss verlieren, vergessen.* — 5) *zu Grunde richten, vertilgen, zerstören.* — 6) *schänden* (ein Mädchen). — 7) *verschwinden aus* (Abl.) im Aor. नीनशस् (mit मा). — *Desid. निनशिषति und निनङ्क्षति. — Desid. vom Caus. निनाशयिषति *Jmd vernichten wollen* Daçak. 92,2. — Mit अनु in *अनुनाश. — Mit अप *sich scheren, sich packen.* — Mit व्यप Caus. *vertreiben.* — Mit अव *verschwinden, vergehen.* — Mit निस्, निर्नष्ट *verloren gegangen, verschwunden.* — Caus. *austreiben, vertreiben.* — Mit *परि, णाश्यति, °नष्ट. — Mit प्र (प्रणाश्यति) *verloren gehen, sich verlieren, verschwinden, sich davon machen, entwischen.* प्रनष्ट (प्रणाष्ट fehlerhaft) *verloren gegangen, verloren, geschwunden, verschwunden, dahingegangen, davon gelaufen.* — Caus. 1) *verschwinden machen.* — 2) *verloren sein lassen,* so v. a. *unbelohnt lassen.* — 3) *vergehen machen, zu Grunde richten.* — Mit अतिप्र *einer Sache* (Acc.) *verlustig gehen.* — Mit विप्र (°णाश्यति) 1) *sich verlieren, verschwinden.* विप्रनष्ट *verloren, verschwunden.* — 2) *verloren sein,* so v. a. *wirkungslos sein, keine Früchte tragen.* — Caus. *verloren gehen lassen.* — Mit संप्र *sich verlieren, verschwinden.* — Mit वि 1) *sich verlieren, verschwinden.* विनष्ट *verloren gegangen, verschwunden.* — 2) *zu Grunde gehen, zu Nichte werden, vergehen, verloren —, eitel —, wirkungslos sein.* विनष्ट *zu Grnnde gegangen, verdorben, schlecht geworden, umgekommen, verloren,* so v. a. *nicht zu retten.* — 3) *einer Sache* (Abl.) *verlustig gehen* RV. 9,79,1. — 4) *zu Grunde richten, umbringen* Hariv. 2,22,44. — Caus. 1) *verschwinden machen, vertreiben.* — 2) *sich verlieren machen,* so v. a. *in's Leere gehen lassen* (ein Geschoss). — 3) *vernichten, verderben, zu Grunde richten, in's Verderben stürzen, umbringen.* Einmal mit Gen. st. Acc. — 4) *zugeben, dass Etwas zu Grunde geht.* — 5) *zu Grunde gehen, umkommen* im Aor. — Mit अनुवि *nach* oder *mit Jmd* (Acc.) 1) *verschwinden.* — 2) *vergehen, — zu Grunde gehen.* — Mit प्रवि 1) *verschwinden.* — 2) *zu Grunde gehen, verderben.* — Mit सम्, संनष्ट *zu Grunde gegangen.*

2. नश् Adj. *verloren gehend* in जीवनश्.

3. नश्, नशति, °ते 1) *erreichen, erlangen.* — 2) *antreffen, finden bei* (Loc.). — 3) *treffen, zu Theil werden.* — Mit अच्छ *herbeikommen.* — Mit अभि *erreichen, erlangen, treffen.* — Mit उद् *erreichen.* — Mit परि dass. — Mit प्र 1) *erreichen, erlangen.* — 2) *treffen, zu Theil werden.* — Mit वि *erreichen.* — Mit सम् dass.

नश m. Nom. act. in दुर्णाश und दूर्णाश.

नशक्ति f. *Unvermögen.*

नशन n. *das Verschwinden, Entfliehen, Verlust.*

*नशाक m. *eine Art Krähe.*

नशाय्, नशायति vielleicht *erreichen, hingelangen zu* (Acc.) RV. 10,40,6.

*नशितर् Nom. ag. *der verloren geht* u. s. w.

नशुभ Adj. (f. आ) *unerfreulich, unglücklich* MBh. 13,84,2.

नशेष Adj. *ohne Rest, ganz, vollständig, all* Weber, Râmat. 356,12.

*नश्यत्प्रसूति und *°का f. *eine Frau, die ein todtes Kind zur Welt bringt.*

नश्वर Adj. (f. ई) *vergehend, vergänglich.* Nom. abstr. °त्व n.

नष्ट 1) Adj. s. u. 1. नश्. — 2) n. *ein best. Tact* S. S. S. 216.

नष्टक्रिय Adj. *undankbar.*

नष्टगणित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नष्टचन्द्र m. *der vierte Tag in den beiden Hälften des Monats* Bhâdra.

नष्टचेतन Adj. *besinnungslos geworden* 64,30. Suçr. 1,255,9.

नष्टचेष्ट Adj. (f. आ) *regungslos geworden* 118,4. Nom. abstr. *°ता f. *Starrkrampf, Ohnmacht.*

नष्टजन्मन् n. *die nachträgliche Berechnung der Nativität eines Menschen.*

नष्टजातक n. dass. Titel eines Adhjâja in Varâh. Laghuç. °विधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नष्टदृष्टि f. *blind geworden* Bhâg. P. 5,26,9.

नष्टधी Adj. *der an Etwas nicht mehr denkt, der eine ihm widerfahrene Beleidigung vergessen hat.*

नष्टनिद्र Adj. *um den Schlaf gekommen* Pañkat. 38,4.

नष्टपिष्ट Adj. *in Pulver aufgelöst* Bhâvapr. 2,99.

नष्टपिष्टी Adv. mit कर् *in Pulver auflösen* ebend.

*नष्टबीज Adj. *zeugungsunfähig geworden.*

नष्टमति Adj. *der den Verstand verloren hat* Bhâg. P. 5,26,9.

नष्टमार्गण n. *das Suchen eines verlorenen Gegenstandes.*

नष्टराज्य n. N. pr. eines *Reiches.*

नष्टरूप 1) Adj. *unsichtbar, unerkannt* MBh. 3, 74,15. — 2) f. आ und ई *ein best. Metrum.*

नष्टविष Adj. *dessen Gift verschwunden ist.*

नष्टवेदन Adj. (f. ई) *Verlorenes wiederfindend.*

नष्टसंस्मृति Adj. *nicht mehr gedenkend, vergessen habend;* mit Gen. Bhatt. 6,58.

नष्टसंज्ञ Adj. (f. आ) *kein klares Bewusstsein mehr habend* 66,23. MBh. 1,75,23. 3,73,16.

नष्टहीनविकलविकृतस्वर Adj. *dessen Stimme verschwunden, schwach, mangelhaft oder verändert ist.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,118,8. 9.

*नष्टाग्नि Adj. *dessen Feuer ausgegangen ist.*

नष्टातङ्कम् Adv. *unbesorgt, furchtlos.*

नष्टात्मन् Adj. *keinen klaren Verstand mehr habend* MBh. 3,62,29.

*नष्टादिसूत्र n. *Raub, Plünderung.*

नष्टार्थ Adj. *um seinen Besitz gekommen.*

नष्टाशङ्क Adj. *unbesorgt, furchtlos.* °म् Adv.

नष्टाश्वदग्धरथवत् Adv. *wie Einer, dem das Pferd abhanden gekommen, und ein Anderer, dem der Wagen verbrannt war* (sich gegenseitig aushalfen), Pat. zu P. 1,1,50, Vârtt. 16.

नष्टासु Adj. *dessen Lebensgeister entschwunden sind.*

नष्टि f. *Verderben, Untergang.*

*नष्टेन्दुकला Adj. f. (eine Nacht) *in der die Mondsichel gar nicht zu sehen ist.*

नष्टेन्द्रिय Adj. *zeugungsunfähig geworden.*

नष्टैष und नष्टैषिन् Adj. *Verlorenes suchend.*

नष्टैष्य n. *das Suchen des Verlorenen.*

नष्टोभयलोक Adj. *für den diese und jene Welt verloren sind* Kâd. 2,56,1.

1. नस्, नंसते 1) *sich gesellen zu, sich zusammenthun mit, sich umarmen;* mit Acc. — Mit सम् *zusammenkommen, sich vereinigen mit* (Instr.).

2. नस् f. *Nase.* Nur नसौ, नसि, नसोस् und am Ende eines adj. Comp.

3. नस् Acc., Dat. und Gen. Pl. des Personalpronomens der 1ten Person.

नस am Ende eines adj. Comp. und *f. आ *Nase.*

नसंविट् f. *das Vergessen von Allem* Spr. 977.

*नसत Adj. = असन्न.

नसि vielleicht *Nase* in कुम्भीनसि.

नसुकर् Adj. *nicht leicht zu vollbringen.*

नस्त 1) *m. *Nase.* — 2) f. आ *ein durch die Nasenscheidewand des Zugviehes gebohrtes oder gebranntes Loch.* — 3) *n. *Niesemittel.*

नस्तःकर्मन् n. *das in die Nase Stecken, Schnupfen* Karaka 1,7. 2,7.

नस्तक m. *Nasenscheidewand.*

*नस्तकरण (नस्तःकरण ?) n. *ein Geräthe des buddh.* Bhikshu, *mit dem er Etwas in die Nase spritzt oder streut.*

नस्ततस् Adv. *aus der Nase.* Eine anorganische Bildung für नस्तस् wie पत्ततस् für पत्तस्.

नस्तस् Adv. *aus der Nase, in die Nase.*

*नस्तित und *नस्तोत Adj. *dem ein Loch in die Nasenscheidewand gebohrt oder gebrannt ist, an der Nase gefesselt, mit einem Nasenring versehen.*

नस्पर्शन n. *das Nichtberühren.*

नस्य 1) Adj. *in der Nase befindlich.* — 2) f. नस्या *a) der Strick, welcher dem Zugvieh durch die Nase gezogen wird,* Mit. 2,91,*a*,3 v. u. क्षिननस्य Adj. — *b) *Nase.* — 3) n. *a)* Pl. *die Härchen in der Nase.* — *b) Niesemittel, Errhinum* überh.

नस्यकर्मन् n. *Anwendung eines Errhinums* 217,10.

नस्यभैरव m. (sc. रस) *ein best. Medicament* Rasendrak. 88.

*नस्यित Adj. = नस्योत Gal.

नस्योत Adj. *an der Nase gefesselt, mit einem Nasenring versehen;* m. *ein solcher Stier.*

नस्वत् Adj. *benaset.*

1. नह्, नह्यति (einmal परिणाकेत्) *binden, knüpfen, umbinden, anlegen;* Med. *sich umbinden, sich anlegen* Âçv. Gṛhj. 3,12,11. *sich die Rüstung anlegen, sich rüsten.* नह्यमान auch in pass. Bed. *gebunden, gefesselt.* नद्ध *gebunden, geknüpft, verbunden, befestigt, — an* (im Comp. vorangehend), *umbunden, umwunden, — von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *überzogen, durchzogen, belegt, — mit* (im Comp. vorangehend). ओष्ठाभ्याम् *mit den Lippen gebunden, — geschlossen* (aussprechen). — Caus. नाह्यति *zusammenbinden lassen.* — Mit अनु, अनुनद्ध *befestigt mit* (Instr.) Maitr. S. 4,5,7. — Mit अप 1) *zurückbinden.* — 2) *abbinden, abspannen* MBh. 3,198,8. — Mit अपि oder पि (in der späteren Sprache vorzugsweise) 1) *anbinden, befestigen, anlegen;* Med. *sich úmbinden, sich anlegen.* Partic. अपिनद्ध und पिनद्ध. — 2) *zubinden, durch Binden verhüllen* 21,15.16. *unterbinden, verstopfen.* Partic. अपिनद्ध und पिनद्ध. — 3) पिनद्ध *durchzogen mit* (im Comp. vorangehend). MBh. 6,2599 zu lesen खे ऽचिरभापिनद्धः. — Mit अभि, °नद्ध *verbunden, zugebunden* (Auge). — Mit अव *zubinden, zudecken, überdecken, beziehen.* Partic. अवनद्ध. — Mit *पर्यव Partic. पर्यवनद्ध. — Mit *प्राव Partic. °नद्ध. — Mit आ 1) *anbinden.* Partic. आनद्ध. — 2) Med. *sich verstopfen.* आनद्ध *verstopft.* — 3) आनद्ध *bedeckt —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit उपा scheinbar in उपानेकृ, da hier Dehnung von उप anzunehmen ist. — Mit *निरा Partic. निराणद्ध. — Mit पर्या *zubinden, verhüllen.* Partic. पर्याणद्ध. — Mit प्रा in प्राणाक् (vielleicht für प्रणाक्). — Mit प्रत्या *darauf decken.* — Mit व्या, °नद्ध *eingelegt, eingefügt* Hariv. 2,63,96. — Mit उद् 1) *herausdrängen, heraustreiben.* — 2) *anschirren.* — 3) *hervorbrechen —, hervorkommen aus* (Abl.) MBh. 3,114,22. — 4) उन्नद्ध *a) aufgebunden, in die Höhe gebunden.* — *b) in die Höhe getrieben, aufgetrieben.* — *c) entfesselt, über alle Grenzen hinausgegangen, übermässig.* — *d) hochstehend, hervorragend durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) hochfahrend, sich hoch dünkend, übermüthig, eingebildet.* — Mit समुद्, समुन्नद्ध 1) *in die Höhe gebunden.* — 2) *in die Höhe gerichtet, hinaufsteigend.* — 3) *in die Höhe gedrängt, herausgedrängt.* — 4) *einen hohen Grad erreicht habend, übermässig.* — 5) *hochfahrend, eingebildet.* — Mit उप *einbinden, einschnüren, in ein Bündel machen; verbinden.* उपनद्ध *überzogen von, eingelegt mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. *verbinden* (in ärztlichem Sinne) Karaka 1,14.6, 15.26. — Mit नि, निनद्ध *festgebunden an* (Loc.). — Mit परि 1) *umbinden, umfangen, umspannen.* परिणद्ध *umbunden —, umfangen —, umspannt von* (im Comp. vorangehend). — 2) परिणद्ध *a) von grossem Umfange, breit.* — *b) weit vorgeschritten* (Reife) Prasannar. 135,10. — Mit प्रति in °नाक् und प्रतीनाक्. — Mit वि, विनद्ध *losgebunden.* — Mit सम् 1) *zusammenbinden, überbinden, festbinden.* — 2) *umgürten, ankleiden, bekleiden, ausrüsten;* Med. Act. *sich Etwas anlegen.* — 3) Med. Act. *sich ankleiden, sich gürten, sich rüsten* MBh. 2,23,5. — *zu* (Dat.), *sich anschicken zu* (Infin.). — 4) संनद्ध *a) zusammengebunden, umwunden.* — *b) befestigt, angeheftet, angelegt, umgelegt.* — *c) daran haftend.* — *d) anstossend, angrenzend, in Berührung stehend mit* (im Comp. vorangehend). — *e) gegürtet, gerüstet, schlagfertig, ausgerüstet* (Wagen). — *f) gerüstet,* so v. a. *in Bereitschaft stehend, fertig dastehend;* von einer Wolke so v. a. *im Begriff stehend das Wasser zu entlassen;* von einer Knospe so v. a. *fertig zum Aufblühen.* — Caus. *sich gürten —, sich rüsten lassen* Dh. V. 13, 3. — Mit अपिसम् *zusammenknüpfen* Kauç. 90. अभिसम् v. l. — Mit अभिसम् 1) dass. — 2) Med. wohl *sich rüsten gegen, sich an Jmd* (Acc.) *machen* TS. 2,5,6,5 (mit Betonung beider Präpositionen). अभिसंनद्ध *gerüstet.* — Mit उपसम्, उपसंनद्ध *beigebunden, angebunden.*

2. नह् f. *Band.* Nur नह्यस्.

नक् in *हुणाक् und *हुनक्.

नहन n. 1) *das Binden, Úmbinden* Vidh. 40,8. — 2) *Fessel* in उन्नहन. — 3) *Riegel, Nagel* oder *Verbindungsstück in einer Wand.*

नक्स् (?) Suparn. 22,1.

नाकि (नो किम् Maitr. S. und Çat. Br., z. B. 2,4, 2,6. 9,1,1,29) Adv. *ja* (unbetont) *nicht, denn nicht; gewiss nicht, durchaus nicht.* Verstärkt durch ein nachfolgendes अङ्ग, नु, स्म und *कम्.

*नाकिमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

नाकुष m. 1) *prosapia, Geschlechtsfolge, Stamm.* — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer, insbes. eines Fürsten, der sich zu Indra's Stelle im Himmel erhob, schliesslich aber herabgestossen und in eine Schlange verwandelt wurde. — *b)* eines Marut. — *c)* eines Schlangendämons. — 3) Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's.

*नाकुषाढ्य n. *die Blüthe von Tabernaemontana coronaria.*

(नाकुष्य) नाकुषिम 1) Adj. *menschlich.* — 2) m. Patron. von नाकुष.

नाकुस् m. 1) = नाकुष 1). — 2) *Stammgenosse.* Compar. नाकुष्टर्.

नो Adv. = न *nicht* RV. 10,34,8.

नाक 1) m. *a) das Himmelsgewölbe, die Himmelsdecke, der Himmel.* दिवो नाकः *das Himmelsgewölbe.* Auch Pl., insbes. deren drei. — *b) *die Sonne.* — *c)* N. pr. α) eines Maudgalja. — β) Pl. einer Dynastie VP.² 4,218. fg. — 2) n. *ein best. mythisches Geschoss* Arǵuna's. — 3) Adj. *leidlos.*

नाकचर Adj. *im Himmel wandelnd.*

नाकनदी f. *der Fluss des Himmels, die himmlische* Gaṅgâ Vikramâṅkak. 18,55. Naish. 8,69. *die* Gaṅgâ (auf Erden) 6,69.

*नाकनाथ m. Bein. Indra's.

नाकनायक m. desgl. Bâlar. 89,3.

नाकनायकपुरोहित m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

नाकनारी f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

नाकपति m. *ein Gott.*

नाकपाल m. *Hüter des Himmels, ein Gott.*

नाकपुरंध्रि f. *eine* Apsaras Bâlar. 33,15.

1. नाकपृष्ठ n. *Himmelsgewölbe, Himmelsdecke* Âpast. Chr. 44,2.

2. *नाकपृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 6,2,114.

नाकपृष्ठ्य Adj. *am Himmelsgewölbe befindlich.*

नाकलोक m. *Himmelswelt* Hemâdri 1,337,1.

*नाकवनिता f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

नाकसद् 1) Adj. *auf der Himmelsfeste ruhend, im Himmel ruhend.* — 2) m. *a) ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — *b)* Bez. von *neun* Ekâha. — 3) f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çulbas. 2,28.59. नाकसत्पञ्चचूडा: Çat. Br. 8,6,1,12. fgg. Nom. abstr. नाकसद्व n. TS. 5,3,2,1.

नाकस्त्री f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

नाकाधिप m. Bein. Indra's.

नाकापगा f. *die himmlische* Gañgâ.

नाकिन् m. *ein Gott.*

नाकिनाथ und नाकिनायक (Ind. St. 15,411) m. Bein. Indra's.

*नाकु m. 1) *Ameisenhaufe.* — 2) *Berg.* — 3) N. pr. eines Muni.

नाकुल 1) Adj. *a) ichneumonartig.* — *b)* von Nakula *herrührend.* — 2) m. *a) eine best. Pflanze* Kâraka 6,23. — *b)* *Patron. von नकुल. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई *a) die Ichneumonpflanze* Mat. med. 310. — *b)* **Piper Chaba.* — *c)* **eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râgân. 4,35. — *d)* *= यवतिक्ता Râgân. 3,64. — *e)* = सर्पगन्धा Bhâvapr. 3,118. — *f)* **die Knolle von* Kukkuṭî.

*नाकुलक Adj. Nakula *verehrend.*

नाकुलान्ध्य n. = नकुलान्ध्य.

नाकुलि m. Patron. Çatânîka's.

*नाकेश m. Bein. Indra's.

नाकेश्वर und नाकौकस् (Bâlar. 235,5) m. *ein Gott.*

नाक्र m. *ein best. Wasserthier.*

नाक्षत्र 1) Adj. *von den Gestirnen kommend, auf die G. bezüglich, siderisch* (Tag, Monat, Jahr). *Sternenjahr* ist *ein Jahr von zwölf Monaten zu 27 Tagen.* — 2) m. *Sterndeuter* MBh. 12,76,6.

नाक्षत्रिक Adj. (f. ई) = नाक्षत्र 1). नामन् n. Kâraka 4,8.

1. नाग 1) m. *a) Schlange.* — *b) ein Schlangendämon, ein mythisches Wesen mit einem menschlichen Gesichte.* Der Sitz dieser Dämonen ist unter der Erde in der Stadt Bhogavatî und in Seen. Acht unter ihnen werden als Fürsten hervorgehoben. — *c)* Bez. *der Zahl acht* Hemâdri 1,77,5.8. — *d)* **ein grausamer Mensch.* — *e)* (*Schlange*) *ein best. Wind im menschlichen Körper, der das Erbrechen bewirkt,* 264,33.265,3. — *f) Elephant.* Sg. auch mit collectiver Bed. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *g)* *am Ende eines Comp. *ein Elephant von* —, so v. a. *ein ausgezeichneter* — — *h)* **Haifisch.* — *i)* **Wolke.* — *k) eine best. Pflanze* Paṅkâd. Nach den Lexicographen: *Mesua Roxburghii, Rottlera tinctoria, Piper Betle, Cyperus rotundus* und *eine best. giftige Pflanze* Râgân. 6,225. — *l)* N. pr. α) eines Schlangendämons VP.² 2,287.293. — β) eines Sâdhja. — γ) Pl. einer Dynastie VP. 4,24,18. VP.² 4,218. fg. — δ) verschiedener Männer. — ε) eines Gebirges VP. 2,2,28. — 2) f. नागी *a)* f. zu 1) *b)* Suparṇ. 2,1. — *b)* f. zu 1) *f).* — *c)* N. pr. der Gemahlin Saptamârga's Ind. St. 14,133.

2. नाग 1) Adj. (*f. आ und ई) *a) aus Schlangen gebildet, — bestehend, zu Schlangen —, zu Schlangendämonen in Beziehung stehend.* आसन n. *eine bes. Art zu sitzen.* — *b) vom Elephanten kommend.* — 2) *m. = नागदन्त *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 3) f. आ *a)* = नागवीथी *ein best. Theil der Mondbahn.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) f. ई *ein best. Metrum.* — 5) n. *a) Blei* Râgân. 13,24. Bhâvapr. 2,83 (नाङ्ग fehlerhaft). *Zinn.* Angeblich auch m. — *b) eine Art Talk.* — *c) ein best.* 2. कारण 4) *n).* — *d)* **quidam coeundi modus.* — *e)* N. pr. einer Abtheilung von Bhâratavarsha Golâdhj. Bhuv. 41.

नागक m. N. pr. eines Mannes.

*नागकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,81.

*नागकन्यका und °कन्या (Kâraṇḍ. 3,20. fgg.) f. *Schlangenjungfrau.*

*नागकर्ण m. *rother Ricinus* Râgân. 8,58.

नागकिञ्जल्क n. *die Blüthe von Mesua Roxburghii* Râgân. 6,178.

नागकुण्डलकुण्डलिन् Adj. *eine geringelte Schlange als Ohrring tragend* MBh. 13,14,155.

नागकुमार 1) m. *a) ein Prinz der Schlangendämonen.* — *b)* *Pl. *eine best. Götterordnung bei den* Gaina. — 2) *f. ई *a) Rubia Munjista* Râgân. 6,194. — *b) Cocculus cordifolius* Dhanv. 1,1.

*नागकुमारिका f. *Cocculus cordifolius* Râgân. 3,2. Dhanv. 1,1.

*नागकेश m. N. pr. eines Ministers des Nâgeça.

नागकेसर 1) m. *Mesua Roxburghii* Vâs. 38. — 2) n. *a) die Blüthe von Mesua Roxburghii.* — *b)* **eine Art Stahl.*

नागखण्ड n. N. pr. einer der *9 Abtheilungen* von Bhâratavarsha.

*नागगन्धा f. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,93.

*नागगर्भ n. *Mennig* Râgân. 13,52.

*नागचम्पक m. *eine Art* Kampaka Râgân. 10,62.

नागचूड Adj. *dessen Scheitelhaar aus Schlangen besteht* (Çiva).

*नागच्छत्रा f. *Tiaridium indicum.*

*नागज n. 1) *Zinn.* — 2) *Mennig* Râgân. 13,52.

*नागजिह्वा f. *ein best. Schlingstrauch* Râgân. 5,84.

*नागजिह्विका f. *rother Arsenik.*

*नागजीवन n. *Zinn.*

*नागजीवनशत्रु m. *Auripigment.*

नागतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n.

नागदत्त 1) Adj. *von den Schlangen geschenkt.* v. l. नागदत्त. — 2) m. N. pr. *a)* eines der 100 Söhne des Dhṛtarâshṭra. — *b)* verschiedener anderer Männer Lalit. 202,1. Hem. Par. 1,306. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras R. ed. Bomb. 2,91,17. नागदत्ता v. l.

1. नागदन्त m. 1) *Elepfantenzahn, Elfenbein.* — 2) *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.*

2. नागदन्त 1) Adj. *elfenbeinern* MBh. 1,127,72 (anders Nîlak.). — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras. नागदत्ता v. l. — 3) f. ई *a) Tiaridium indicum.* — *b)* **Heliotropium indicum* Med. t. 203.

नागदन्तक 1) m. *a) Elfenbein.* — *b) ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 2) *f. °दन्तिका *Tragia involucrata.*

नागदन्तमय Adj. *elfenbeinern* Hemâdri 1,548,17.20.

नागदमनी f. 1) *Schlangenzauber* Ind. St. 14,374. — 2) *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Mat. med. 310. Râgân. 5,82.

*नागदलोपम n. *Xylocarpus Granatum.*

*नागदाशक (°दामक?) m. N. pr. eines Prinzen.

*नागदेणिका f. *die Betel-Pflanze.*

नागदेव m. 1) *ein Schlangenfürst.* — 2) N. pr. eines Autors.

नागदेवाङ्किक n. Titel eines Werkes.

नागदेवीय n. *das von* Nâgadeva *verfasste Werk.*

*नागद्रु m. *eine Art Euphorbia.*

नागद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

नागधन्वन् m. N. pr. eines Tîrtha MBh. 9,37,30.

नागधनि m. *ein best.* Râga S. S. S. 101.

नागनक्षत्र n. *das Mondhaus* Açleshâ.

नागनाथ 1) m. *a) Schlangenfürst.* — *b)* N. pr. zweier Männer. — 2) n. Name eines Liñga.

नागनाथेशलिङ्ग n. Name eines Liñga.

नागनाभ (?) m. N. pr. eines Mannes.

*नागनामक n. 1) *die Blüthe von Mesua Roxburghii* Gal. — 2) *Zinn.*

*नागनामन् m. *Basilienkraut.*

नागनायक m. *Führer —, Haupt der Schlangen.*

नागनासा f. *Elephantenrüssel.*

*नागनिर्यूह् m. *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.*

नागपञ्चमी f. *der fünfte Tag in der lichten Hälfte des* Çrâvaṇa oder *in der dunkelen Hälfte des* Âshâḍha.

नागपति m. *Schlangenfürst* 69,17.

नागपत्ना f. = नागदमनी Bhâvapr. 1,122.

नागपद् m. *quidam coeundi modus.*

*नागपर्णी f. *die Betel-Pflanze.*

नागपाल m. N. pr. verschiedener Männer.

नागपाश m. 1) *eine bes. Art von Schlinge* oder *Knoten.* — 2) *Varuna's *Waffe.* — 3) *eine in Form von Schlangenwindungen geschriebene Strophe.* — 4) **quidam coeundi modus.*

नागपाशक m. *quidam coeundi modus.*

नागपुत्र m. *ein junger Schlangendämon* Pañkad.

नागपुर N. pr. einer *Stadt.* 1) n. = हास्तिनपुर. — 2) f. ई. °पुरीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नागपुष्प 1) m. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Mesua Roxburghii, Rottlera tinctoria* und *Michelia Champaka.* — 2) f. ई = नागदमनी Bhâvapr. 1,189. 218. 222. — 3) n. *die Blüthe von Mesua Roxburghii.*

*नागपुष्पफला f. *Beninkasa cerifera.*

*नागपुष्पिका f. *gelber Jasmin* Râǵan. 10,98.

नागपैय m. N. pr. eines Dichters.

नागपोत m. *ein junger Schlangendämon* Hariv. 12744. पन्नगेन्द्र v. l.

नागफल 1) *m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3, 10. — 2) f. आ *Momordica monadelpha.*

नागबन्ध m. 1) *eine Schlange als Fessel.* — 2) *eine in Form von Schlangenwindungen geschriebene Strophe.*

*नागबन्धक m. *Elephantenfänger.*

नागबल 1) m. Bein. Bhîmasena's. — 2) f. आ *a) Uraria lagopodioides.* — *b) Sida spinosa* Mat. med. 310. — 3) n. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,17.

*नागबुद्ध m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

नागबुद्धि m. N. pr. eines med. Autors.

नागबोध und °बोधिन् m. N. pr. eines Autors.

नागभगिनी f. Bein. der Göttin Manasâ.

*नागभिद् m. *eine Eidechsenart ohne Füsse.*

नागभूषण Adj. *mit Schlangen geschmückt* (Çiva).

*नागभृत् m. *ein Eidechsenart ohne Füsse.*

नागभोग m. *eine Schlangenart.*

*नागमण्डलिक m. *Schlangenhalter.*

*नागमती f. *Ocimum sanctum.*

नागमय Adj. (f. ई) *aus —, in Elephanten bestehend.*

*नागमल्ल m. Bein. des *Elephanten* Airâvata.

नागमातृ f. 1) *die Mutter der Schlangendämonen,* Bein. der Surasâ. — 2) *Bein. der Göttin Manasâ. — 3) **rother Arsenik.*

*नागमार m. *eine best. Gemüsepflanze.*

*नागमुद्ग m. N. pr. eines Mannes.

नागमेखलिन् Adj. *eine Schlange als Gürtel tragend* MBh. 13,14,155.

नागम्मा f. N. pr. einer Dichterin.

नागयज्ञोपवीत, °वीतवत् (Hemâdri 1,823,16) und °वीतिन् (MBh. 13,14,155) Adj. *eine Schlange als heilige Schnur tragend.*

*नागयष्टि und *°का f. *Pegel.*

नागर 1) Adj. *a) städtisch, zur Stadt gehörig, — in Beziehung stehend, sie betreffend.* — *b)* Bez. *eines best.* Apabhraṁça-*Dialects* Sâh. D. 262,12. — *c) gewandt, geschickt, gerieben, fein* Dhûrtan. 9. — *d) *schlecht, gemein.* — *e) *namenlos.* — 2) m. *a) Städter.* — *b)* Bez. *eines kriegführenden Fürsten unter gewissen Umständen,* übertr. auch auf *feindlich einander gegenüberstehende Planeten.* — *c) *des Mannes Bruder.* — *d) *Vorleser.* — *e) *Beschwerde, Mühseligkeit.* — *f) *das Verlangen nach der endlichen Erlösung.* — *g) *denial of knowledge.* — 3) *f. ई *a) Euphorbia antiquorum.* — *b) ein best. Schriftcharacter.* — 4) n. *a) getrockneter Ingwer.* — *b) *die Wurzel von Cyperus pertenuis.* — *c) ein best. Schriftcharacter* Hemâdri 1,550,17. — *d) quidam coeundi modus.* — *e)* N. pr. α) einer Oertlichkeit. °देश m. Râǵan. 3,135. 6,146. — β) einer Stadt.

नागरक 1) Adj. (f. °रिका) *a) städtisch, in der Stadt wohnend.* — *b) *geschickt, gewandt.* — 2) m. *a) Städter.* — *b)* = नागर 2) *b).* — *c) Stadthaupt, Polizeimeister.* — 3) f. °रिका N. pr. einer Zofe in Mâlav. — 4) n. *a) getrockneter Ingwer.* — *b) ein best. Metrum.* — Vgl. नन्दिनागरक.

*नागरक्त n. *Mennig.*

नागरखण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

*नागरघन m. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,143.

*नागरङ्ग und *°क m. *Orangenbaum* Z. d. d. m. G. 23,518. fg.

नागरट् m. N. pr. eines Mannes. नागवट् v. l.

नागरता f. *Geschicklichkeit* Dhûrtan.

*नागरमर्दि m. Patron. von नागरमर्दिन्.

नागरमुस्तक n. *das Korn der* नागरमुस्ता Bhâvapr. 1,191.

*नागरमुस्ता f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,143.

नागरसेन m. N. pr. eines Fürsten Harshak. 166,13.

नागराज् m. *Schlangenfürst* 45,17.

नागराज m. 1) dass. — 2) *ein Fürst unter den Elephanten, ein grosser, stattlicher E.*

नागराजन् m. *Schlangenfürst.*

नागराजपद्धति f. Titel eines Werkes.

नागराजशतक n. desgl.

नागराजाय्, °यते *zu einem Schlangenfürsten werden.*

नागरावलम्बिका f. wohl ein Frauenname.

*नागराह्व n. *getrockneter Ingwer* Râǵan. 6,26.

नागरिक 1) Adj. *a) städtisch, in der Stadt wohnend.* — *b) höflich, artig.* — 2) m. *a) Städter,* insbes. *ein höflicher, fein gebildeter.* — *b) Stadthaupt, Polizeimeister.* — 3) *n. *Stadtabgabe.*

नागरिकपुर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*नागरीट (?) m. *Wüstling.*

*नागरुक m. *Orangenbaum.*

नागरूपधृक् m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*नागरेणु m. *Mennig* Râǵan. 13,52.

*नागरेयक Adj. *städtisch.*

*नागरोत्था f. *eine Art Cyperus* Râǵan. 6,143.

*नागर्य n. Nom. abstr. von नागर.

नागलता f. 1) **penis.* — 2) *Piper Betle* Bâlar. 302,12. — 3) N. pr. eines Frauenzimmers.

नागलेखा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

नागलोक m. *die Welt —, der Aufenthaltsort der Schlangendämonen* 43,25. 44,29. *die Schlangendämonen.* °पति m. *ein Fürst der Schlangenwelt.*

नागवट् m. N. pr. eines Mannes. नागरट् v. l.

नागवर्त्मन् m. N. pr. eines Tîrtha. Entweder fehlerhaft für °वर्त्मन् oder für नागधन्वन्, wie die v. l. hat.

नागवध Adj. mit रस m. *ein Mittel gegen Aussatz, zu dessen Bereitung eine Schlange verwendet wird.*

नागवधू f. *Elephantenkuh.*

नागवन n. 1) im Comp. *Elephanten* und *Wälder* oder *Elephantenwald* Vishṇus. 3,16. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

नागवत् Adj. *mit Elephanten versehen.*

नागवर्त्मन् s. नागवर्त्मन्.

नागवर्धन m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,12.

नागवर्मन् m. desgl. B. A. J. 9,280. Ind. Antiq. 10,249.

नागवल्लरी f. *Piper Betle* Râǵan. 11,253. Bhâvapr. 1,196.

नागवल्लि und °वल्ली f. 1) dass. Spr. 7805. — 2) °वल्ली Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °कल्प

m. desgl. ebend.

*नागवल्लिका f. *Piper Betle.*

नागवशा f. *Elephantenkuh* Mudrâr. 75,5.

*नागवारिक m. 1) *ein königlicher Elephant.* — 2) *Elephantenführer.* — 3) *Pfau.* — 4) Bein. Garuḍa's. — 5) *Vorsteher einer Versammlung.*

नागवास m. *Aufenthaltsort der Schlangen*, Bez. *des Sees, den das Thal von Nepal ursprünglich gebildet haben soll.*

*नागवीट m. *Heirathsstifter.*

नागवीथी f. 1) *Schlangenreihe.* — 2) *ein best. Theil der Mondbahn, die Mondhäuser* Svâti (oder Açvinî), Bharaṇî *und* Kṛttikâ. — 3) N. pr. einer Tochter Daksha's und der Jâmî oder Kaçjapa's und der Jâminî.

*नागवृक्ष m. *ein best. Baum.*

नागशत m. N. pr. eines Berges.

नागशब्दी f. *ein best.* Râga S. S. S. 110.

*नागशुण्डी f. *eine Gurkenart.*

नागशूर m. N. pr. eines Mannes.

नागश्री f. N. pr. einer Fürstin.

*नागसंभव n. *Mennig.*

नागसंभूत Adj. *von den Schlangen kommend* (eine Art Perlen).

नागसाह्वय Adj. *nach den Elephanten benannt*, in Verbindung mit नगर n. *Stadt* so v. a. हास्तिनपुर.

नागसुगन्धा f. *die Ichneumonpflanze* Bhâvapr. 1,174.

नागसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

*नागस्तोकक n. *eine best. giftige Pflanze.*

नागस्थल N. pr. eines Dorfes.

*नागस्फोटा f. 1) *Croton polyandrum* Râgân. 6, 160. — 2) *Tiaridium indicum* Râgân. 5,84.

नागस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

*नागकनु m. *Unguis odoratus.*

*नागकर्णी f. *eine best. Pflanze*, =वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,49.

नागह्रद m. *ein von Schlangen* oder *Schlangendämonen bewohnter See.*

*नागाह्य m. *Mesua Roxburghii.*

*नागाङ्गना f. 1) *Elephantenkuh.* — 2) *Elephantenrüssel* (?).

*नागाञ्चला f. *Pegel.*

*नागाञ्जना f. 1) *Elephantenkuh.* — 2) *Pegel.*

नागाट्टायिक m. N. pr. eines Mannes.

नागादेवी f. N. pr. der Mutter Bilhaṇa's Vikramâṅkak. 18,80.

*नागाधिप und *°पति m. *Schlangenfürst.*

नागाधिराज m. *König der Elephanten.*

नागानन m. Bein. Gaṇeça's.

नागानन्द n. Titel eines Schauspiels.

नागानन्दीय n. = नागानन्द Opp. Cat. 1.

*नागान्तक m. Bein. Garuḍa's.

नागाभरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नागाभिभु m. N. pr. eines Buddha.

नागाभिभू m. N. pr. eines Mannes Lalit. 202,6.

*नागारति m. *eine best. Pflanze*, =वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,49.

नागारि m. Bein. Gaṇeça's.

नागारिगिरिविवरकल्प m. Titel eines Werkes.

नागारितन्त्रोक्त m. *ein best. Opfer.*

नागार्जुन N. pr. 1) m. eines alten buddh. Lehrers Harshak. 219,12. — 2) f. ई einer Felsenhöhle.

नागार्जुनचरित n. Titel eines Werkes Ind. St. 14,408.

नागार्जुनतन्त्र n. Titel eines Tantra.

नागार्जुनीय (Conj. für °नीप) Adj. von नागार्जुन 1).

नागालाबु f. *eine Art runder Gurken* Râgân. 7,160.

नागाशन m. 1) *Pfau* Spr. 164. — 2) *Bein. Garuḍa's.

नागाह्व 1) *n. *die nach den Elephanten benannte Stadt*, =हास्तिनपुर. — 2) f. आ *a) Mesua Roxburghii* Rasar. 609. — *b) *eine Art* Kampaka Râgân. 10,62. — *c) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,114.

नागाह्वय 1) Adj. = नागसाह्वय. In Verbindung mit पुर n. *Stadt* = हास्तिनपुर. — 2) m. *a) eine best. Pflanze.* — *b) *Bein. Tathâgatabhadra's.

नागिन् 1) Adj. *von Schlangen umgeben.* — 2) f. °नी *a) Piper Betle* Bhâvapr. 1,196. — *b) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,114.

नागिल N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau Hem. Par. 1,350.

1. नागी f. s. u. 1. und 2. नाग.

2. नागी Adv. mit भू *sich in einen Schlangendämon verwandeln* Râgat. 1,268.

*नागीज n. *die Blüthe von Mesua Roxburghii* Râgân. 6,178.

नागेन्द्र 1) m. *a) Schlangenfürst.* — *b) ein mächtiger, ausgewachsener Elephant* 185,12. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses.

नागेश 1) m. *a)* Bein. Patañgali's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट. — 2) n. Name eines Liṅga.

नागेशविवरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नागेश्वर 1) m. *a) eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई Bein. der Göttin Manasâ. — 3) n. Name eines Liṅga.

नागेश्वरतीर्थ n. N. pr. verschiedener Tîrtha.

नागोजि (°जी) und °भट्ट m. N. pr. eines neuern Grammatikers. °जिभट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*नागोद् n. *ein auf dem Bauch getragener Panzer.*

नागोदर 1) m. N. pr. eines med. Autors. — 2) n. *a) ein best. Fall von Auflösung und Absterben des Fötus im Mutterleibe* Karaka 4,8. — *b) *Brustharnisch.*

नागोद्भेद m. N. pr. des Ortes, wo die Sarasvatî wieder zum Vorschein kommt.

नागोपवीतिन् Adj. = नागयज्ञोपवीतिन् Hemâdri 2,*a*,124,19.

नाग्नजित 1) m. *ein Sohn* Nagnagît's. — 2) f. ई *eine Tochter* Nagnagît's (eine der Gattinnen Kṛshṇa's) Hariv. 2,60,41. 103,3. 10.

नाग्नजिति (metrisch) f. = नाग्नजित 2).

नाग्निदूषित Adj. *nicht angebrannt* M. 2,47.

नाचिक m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नाचिकेत 1) Adj. *zu* Naćiketa oder Naćiketas *in Beziehung stehend*, insbes. ein solches Feuer. m. so v. a. नाचिकेतो ऽग्निः. — 2) m. N. pr. eines alten Weisen.

*नाचिकेतु m. *Feuer.* Richtig नाचिकेत.

नाचीन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नाज्जक m. N. pr. eines Mannes.

नाट 1) *m. n. *Tanz.* — 2) m. *a) ein best.* Râga S. S. S. 81. 91. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Schlangendämons. — 3) f. ई *die von den* Nâṭa *gesprochene Sprache.*

नाटक 1) m. *a) Schauspieler.* — *b) das personificirte Schauspiel.* — *c)* N. pr. eines Berges. — 2) f. नाटिका *a) Schauspiel*, so v. a. *Scheindarstellung* Bâlar. 207,21. — *b) eine Art Schauspiel* 290, 17. Prij. 2,5. — *c) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — 3) *f. ई Indra's *Hof.* — 4) n. *a) Schauspiel.* — *b) eine bes. Art Schauspiel.*

नाटकदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Pañćadaçî.

नाटकप्रकाश m. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 96,3.

नाटकरत्नकोश m. desgl.

नाटकाख्यायिकादर्शन n. *eine der 64 Künste* (कला).

नाटकावतार m. Titel eines Werkes.

1. नाटकी f. s. नाटक 3).

2. नाटकी Adv. mit कर् *zu einem Schauspiel verarbeiten* Hariv. 8672.

नाटकीया f. *Schauspielerin* Daçak. 82,17.

नाटकेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नाटभटिकविहार m. N. pr. eines *buddh. Klosters.*

नट° v. l.

नाटयितव्य Adj. *zu spielen* (ein Schauspiel) 290,19. Bâlar. 6,2.

*नाटाम्र m. *Wassermelone.*

*नाटार् m. *der Sohn einer Schauspielerin.*

नाटित n. *mimische Darstellung.* कैतव° so v. a. *falsches Spiel, etwas Erlogenes* Naisu. 8,94. भीति° *das Darstellen von Furcht auf der Bühne.* °नाटितक n. *mimische Darstellung* (eines Gefühls oder einer Handlung) Bâlar. 151,8.

नाटिन् Adj. *tanzend* in *संध्या°.

*नाटेय und *नाटेर् m. *der Sohn einer Schauspielerin.*

नाट्य n. 1) *Tanz, Mimik, Darstellung auf der Bühne, Schauspielerkunst.* नाट्येन so v. a. *mimisch* (Etwas darstellen). — 2) *das Costüm eines Schauspielers.*

नाट्यदर्पण m. Titel eines Werkes.

नाट्यधर् Adj. *ein Theatercostüm tragend.*

*नाट्यधर्मिका und *°धर्मी f. *Regeln über Mimik u. s. w.*

नाट्यप्रदीप m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 1.

नाट्यप्रिय Adj. *Mimik u. s. w. liebend* (Çiva).

नाट्यरासक n. *eine Art einactiger Schauspiele.*

नाट्यलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नाट्यलोचन n. desgl.

नाट्यवेद् m. = नाट्यशास्त्र 1) Kâmpak. 3,9.

नाट्यवेदी f. *Bühne* Kathâs. 110,133.

नाट्यशाला f. *Tanzsaal.*

नाट्यशास्त्र n. 1) *die Lehre vom Tanz, — von der Schauspielerkunst.* °प्रवक्तर् *der Autor eines solchen Werkes.* — 2) Titel eines best. Werkes Opp. Cat. 1.

नाट्यशेखर् m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 1.

नाट्यागार् n. *Tanzsaal* Bhar. Nâṭyaç. 34,56.

नाट्याचार्य m. *Tanzlehrer u. s. w.*

नाट्याचार्यक n. *das Amt eines Tanzlehrers* Spr. 3782.

*नाट्यालाबु f. *eine Art Gurken* Gal. Vgl. नागालाबु.

नाट्योक्ति f. *ein Ausdruck vom Theater.*

नाड 1) *n. = नाल *ein hohler Stengel.* — 2) f. आ *ein best. Vers* Vaitân.

नाडपित् N. pr. einer Oertlichkeit.

नाडायन m. Patron. von नड. Davon *Adj. °क.

नाडि f. = नाडी *Ader, Gefäss des thierischen Leibes* Bhâg. P. 2,10,29. 3,30,17.

नाडिक 1) am Ende eines adj. Comp. *a)* dass. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,30,16. — *b)* = 2) *c).* f. आ Cit. beim Schol. zu Sûrjas. 12,79. — 2) f. आ *a) ein hohler Stengel. — b) Röhre, röhrenartiges Gefäss im Leibe. — c) ein best. Zeitmaass,* = ½ Muhûrta. — *d) ein best. Längenmaass,* = ½ Daṇḍa. — *e)* v. l. für नालिका Spr. 4046. — 3) n. *Ocimum sanctum* Bhâvapr. 1,282.

नाडिकादत्त N. pr. eines Autors.

नाडिकावृत्त n. *Aequinoctialkreis.*

*नाडिकेल m. = नारिकेल *Cocosnusspalme.*

*नाडिचोर् n. *Weberschiff.*

नाडिंधम 1) Adj. *die Adern auftreibend, einen starken Pulsschlag bewirkend* Kâd. 2,126,17. Bâlar. 176,20. Bhaṭṭ. 6,94. Vgl. नाडीधम. — 2) *m. *Goldschmied.*

*नाडिंधय Adj. *durch ein Rohr trinkend.*

*नाडिपत्र n. *Colocasia antiquorum.*

*नाडिमण्डल n. *Himmelsaequator.*

नाडी f. (Nom. नाडीस् in der ältesten Sprache) 1) *Röhre.* — 2) *Spalte.* — 3) *ein röhrenartiges Gefäss im Leibe, Ader* u. s. w. — 4) *Pfeife, Flöte.* — 5) *Fistel.* — 6) *Büchse am Rade.* — 7) **eine Grasart,* = गण्डदूर्वा. — 8) *Puls.* — 9) *ein best. Zeitmaass,* = ½ Muhûrta. — 10) **Gaukelei.*

नाडीक 1) *am Ende eines adj. Comp. = नाडी. — 2) m. *Corchorus olitorius* und *eine andere Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282. — 3) f. ई *Luft- oder Speiseröhre.*

नाडीकपालक m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,220.

*नाडीकेल m. = नारिकेल *Cocosnusspalme.*

*नाडीच m. *Colocasia antiquorum.*

*नाडीचरण m. *Vogel.*

नाडीजङ्घ m. 1) **Krähe.* — 2) N. pr. *a)* eines mythischen Kranichs. — *b)* eines Muni.

*नाडीतरंग m. 1) = काकोल. — 2) = क्षिप्तक. — 3) = रतक्षिप्तक *Weiberverführer.*

*नाडीतिक्त m. *ein* Nimba-*Art* Râgân. 9,17.

नाडीदत्त m. N. pr. eines Autors.

*नाडीदेक् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*नाडीनक्षत्र n. = जन्मनक्षत्र.

नाडीनिदान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नाडींधम Adj. fehlerhaft für नाडिंधम 1) Kâd. 2,49,7 (58,11).

नाडीपरीक्षा f. *Untersuchung des Pulses* Bhâvapr. 2,162.

नाडीपात्र n. *eine Art Wasseruhr* Z. d. d. m. G. 30,307.

नाडीप्रकाश m. Titel eines Werkes.

नाडीयन्त्र n. *ein röhrenartiges chirurgisches Instrument.*

नाडीवलय n. *Aequinoctialkreis.*

*नाडीविग्रह् m. = नाडीदेक्.

नाडीवृत्त n. *Aequinoctialkreis* Comm. zu Golâdhj. 6,16.

नाडीव्रण m. *Fistel.*

नाडीशाक n. *eine best. Gemüsepflanze,* = नाडीक Bhâvapr. 1,182.

नाडीशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नाडीग्रुद्धि f. desgl.

नाडीसंज्ञान n. desgl. Opp. Cat. 1.

*नाडीस्नेक् m. = नाडीदेक्.

नाडीस्वेद् m. *ein Dampfbad durch Röhren.*

*नाडीहिङ्गु n. *das Harz der Gardenia gummifera* Râgân. 6,77.

नाड्वलेय m. Metron. von नड्वला.

नाणक n. *Münze* Hemâdri 1,584,19. °परीक्षिन् m. *Prüfer von Münzen.*

*नानानतिक Adj. von नत + अनत.

नातिकल्याण Adj. *nicht sehr schön, — edel* Daçak. 88,18.

नातिकोविद् Adj. *nicht sehr erfahren in* (Loc.) MBh. 4,40,1.

नातिक्रूरमृदु Adj. *nicht zu stark und nicht zu schwach* (Bogen) Vishnus. 12,4.

नातिगाध Adj. *nicht sehr seicht, ziemlich tief.*

नातिचिर Adj. *nicht sehr lang* (von der Zeit). °रे *bald.*

नातिच्छिन्न Adj. *nicht zu stark aufgerissen* Suçr. 2,19,1.

नातितीव्र Adj. *nicht sehr streng, mässig* MBh. 2,22,9.

नातितृप्ति f. *Nichtübersättigung* Jâgn. 1,114.

नातिदीर्घ Adj. *nicht gar zu lang.* °म् Adv. — *lange* MBh. 3,77,20.

नातिदूर Adj. *nicht allzuweit entfernt.* °म् Adv. *nicht weit weg* 153,10. °रात् (R. 3,1,29) und °रे (R. 3,17,16) *nicht sehr fern, — von* (Abl. oder Gen.).

नातिदूरग Adj. *nicht allzuweit entfernt* 127,15.

नातिदूरनिरीक्षिन् Adj. *nicht allzuweit schauend* R. 5,86,12.

नातिदूरवर्तिन् Adj. *nicht in allzuweiter Ferne weilend* Vṛshabh. 57,*a*,22.

नातिदूरस्थित Adj. *nicht in allzuweiter Ferne stehend* 106,27.

नातिदोषल Adj. (f. आ) *nicht von sehr schlechter Beschaffenheit* Suçr. 1,172,5.

नातिद्रुतम् Adv. *nicht allzu eilig* Vishnus. 11,6.

नातिघनिन् Adj. *nicht allzureich* Agni-P. 27,60.

नातिनिर्भग्न Adj. *nicht sehr gebogen, eingedrückt* R. Gorr. 2,8,41. अभिनिर्विष्ट v. l.

नातिनिर्वृति f. *nicht allzu grosses Wohlbehagen* Kathâs. 119,49.

नातिनीच Adj. *nicht allzuniedrig* Bhag. 6,11.

नातिपरिकर Adj. *mit geringer Dienerschaft* Daç. 67,7.

नातिपरिस्फुट Adj. *nicht allzusehr hervortretend, ein wenig versteckt* Çâk. 110.

नातिपर्याप्त Adj. *nicht allzureichlich* Ragh. 15,18.

नातिपुष्ट Adj. *nicht allzureich versehen mit* (Instr.) Daç. 54,12.

नातिप्रकुपित Adj. *nicht gar zu sehr aufgebracht* Daç. 67,9.

नातिप्रचुरपद्यवत् Adj. *nicht allzu viele Verse enthaltend* Sâh. D. 278.

नातिप्रमनस् Adj. *nicht allzugut gelaunt.*

नातिप्रसिद्ध Adj. *nicht ganz bekannt* MBh. 9,25,60.

नातिप्रीत Adj. *nicht sehr erfreut* Bhâg. P. 4,9,27.

नातिभारिक Adj. *nicht allzu gewichtvoll* Mudrâr. 201,1.

नातिभिन्न Adj. 1) *nicht allzusehr aufgeschlitzt* Suçr. 2,19,1. — 2) *nicht gar zu verschieden von* (Abl.).

नातिभोगिन् Adj. *nicht allzusehr den Genüssen fröhnend* Mârk. P. 34,116.

नातिमकृत् Adj. *nicht sehr gross* Karaka 1,17. *nicht sehr lang* (Zeit) MBh. 1,39,3.

नातिमात्रम् Adv. *nicht zu sehr* Mudrâr. 62,11 (101,1).

नातिमानिन् Adj. *keine zu hohe Meinung von sich habend.* Nom. abstr. °नित्व f. Bhag. 16,3.

नातिरमणीय Adj. *nicht gar zu anmuthig.* Nom. abstr. °ता Mudrâr. 132,10 (197,10). Zu lesen ज्ञीर्णोद्यानस्य नातिर°.

नातिरूप Adj. (f. आ) *nicht sehr hübsch* 83,19.

नातिललित Adj. (f. आ) *nicht sehr anmuthig, mittelmässig schön* Verz. d. Oxf. H. 145,*a*,33.

नातिवत्सल Adj. (f. आ) *nicht sehr zärtlich, unfreundlich* Mârk. P. 71,24.

नातिवातल Adj. *den Wind* (als *humor*) *nicht sehr befördernd* Suçr. 1,224,12.

नातिवाद् m. *Vermeidung harter Worte.*

नातिविलम्बितम् Adv. *nicht allzu langsam* Vishṇus. 11,6.

नातिविशदम् Adv. *nicht sehr vernehmlich* (küssen) Daç. 87,7.

नातिविस्तारसंकट Adj. *nicht zu weit und nicht zu eng* Kâm. Nitis. 16,2.

नातिव्यक्त Adj. *nicht sehr deutlich* Varâh. Bṛh. S. 11,20.

नातिव्यस्त Adj. *nicht zu weit getrennt* Taitt. Prât. 2,12.

नातिशीतोष्ण Adj. *nicht zu kalt und nicht zu warm* Ragh. 4,8.

नातिश्रान्त Adj. *nicht zu sehr ermüdet* Mârk. P. 61,18.

नातिस्वल्प Adj. *nicht gar zu kurz.*

नातिस्वस्थ Adj. (f. आ) *nicht ganz wohl, recht leidend* MBh. 3,54,7.

नातिहृष्ट Adj. *nicht recht froh* MBh. 12,328,19.

नात्यन्तदूर Adj. *nicht sehr weit entfernt.*

नात्यपचित Adj. *nicht zu mager* Karaka 4,8.

नात्याकीर्ण Adj. *nicht gar voll, ziemlich leer* (Strasse) R. 2,42,23.

नात्यादृत Adj. *recht vernachlässigt* Benf. Chr. 181,19.

नात्युच्च Adj. *nicht sehr hoch* Ind. St. 2,286.

नात्युच्छ्रित Adj. *nicht zu hoch* Bhag. 6,11.

नात्युपपन्न Adj. *nicht ganz natürlich, — normal* Daç. 82,13.

नात्युपसंहृत Adj. *nicht zu sehr genähert* Taitt. Prât. 2,12.

*नात्र 1) m. *a) ein Weiser.* — *b)* Bein. Çiva's. — 2) n. *a) Lob, Preis;* vgl. नाल्र. — *b) Wunder.*

नाथ्, नाथते und नाथति (selten) (याज्ञोपतापैश्वर्याशीष्षु) *flehentlich bitten, sich bittend wenden an* (Loc.), *bitten —, flehen um* (Gen. oder *Dat.), *Jmd bitten um* (mit doppeltem Acc.). नाथमान *bittend, flehend.* नाथित *hülfsbedürftig, in Noth befindlich, bedrängt.* — Caus. नाथयति *Etwas zu bitten veranlassen,* so v. a. *im Voraus gewähren,* eine Bitte (Acc.) *erhören* Bhâg. P. ed. Bomb. 2,9,25. — Mit अनु Act. *Jmd* (Acc.) *bitten.* — Mit *उप Act. dass. 236,9.

नाथ 1) n. *Zuflucht, Hülfe.* — 2) m. *a) Schutzherr, Beschützer, Gebieter, Herrscher, Besitzer von Etwas* (Gen.). Häufig vom *Gatten,* insbes. im Voc. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) auch so v. a. *im Besitz seiend —, eingenommen von, versehen mit.* — *b) *das durch die Nase gezogene Seil beim Ochsen.* — *c)* N. pr. eines Autors.

नाथकाम Adj. *Hülfe suchend.*

नाथकुमार m. N. pr. eines Dichters.

नाथत्व n. Nom. abstr. zu नाथ 2) *a).*

नाथवत्ता f. Nom. abstr. von नाथवत् 66,24. 67,14.

नाथवत् Adj. *einen Schutzherrn habend;* f. ई *einen Gatten habend.*

नाथविद् und °विन्दु Adj. *Schutz besitzend, — gewährend, — verschaffend.*

*नाथकरि Adj. als Beiw. von पशु.

*नाथकार Adj. = नाथकरि, aber nicht als Beiw. von पशु.

नाथाय्, °यति Bhâg. P. 2,9,25 fehlerhaft für नाथय्; s. नाथ् Caus.

नाथित 1) Adj. s. u. नाथ्. — 2) n. *das Flehen, Bitte.*

नाथिन् Adj. *einen Schutzherrn habend.*

नाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *lauter Ton, Geschall, Gedröhne, das Rauschen, Brüllen, Schreien* u. s. w.; *Laut, Ton* überh. — 2) *der durch den Halbkreis dargestellte nasale Laut.* — 3) * = स्तोतर्.

नादता f. *die Eigenschaft des Tönens.*

नादपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नादबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*नादर m. *Nichtachtung.*

नादवत् Adj. *mit Ton gesprochen.*

नादि Adj. *rauschend, lärmend.*

*नादिक N. pr. eines Landes.

नादिग m. N. pr. eines Mannes.

नादित 1) Adj. s. u. नद् Caus. — 2) n. *Schall, Geräusch, Geschrei.*

नादिन् 1) Adj. *laut schallend, — tönend, tönend* überh. Am Ende eines Comp. *schallend —, laut tönend —, brüllend —, schreiend wie, lärmend mit, ertönend von.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines in eine Gazelle verwandelten Brahmanen.

नादेय 1) Adj. *vom Flusse kommend* u. s. w., *fluviatilis.* — 2) *m. *a) Saccharum spontaneum* Râgan. 8,89. — *b) Calamus Rotang* Râgan. 9,107. — 3) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Sesbania aegyptiaca, Hibiscus rosa sinensis Premna spinosa, Flacourtia sapida,* अम्बुवेतस, काकजम्बु, जलवानीर, भूमिजम्बू und व्यङ्गुष्ठ. — 4) n. *a) Steinsalz.* — *b) *eine Salbe von Spiessglanz.*

नाधि, नादिध Adj. = नादेय 1).

नाधृ, नाधते (याज्ञोपतापैश्वर्याशीष्षु). Zu belegen nur नाधमान *Hülfe suchend, flehend, supplex* und नाधित *hülfsbedürftig, in Noth befindlich, bedrängt.*

नाध Adj. in वयोनाध.

नाधस् n. wohl *Zuflucht, Hülfe.*

नाधीत Adj. *der nicht studirt —, Nichts gelernt hat* Spr. 7389.

नान 1) m. N. pr. eines Mannes. Auch °भृ. — 2) f. आ *Münze,* = नाणक Hemâdri 1,584,14. 16 (नानाना° zu lesen). 18. 585,1. 587,1.

नानद् n. Name eines Sâman.

नानन्द् n. fehlerhaft für नानद् Comm. zu Lâṭj. 4,5,7.

1. नाना 1) Adv. *auf verschiedene Weise, mannichfach, verschieden, disparat, an verschiedenen Orten, besonders.* नाना तु विद्या चाविद्या च so v. a. *Wissen und Nichtwissen sind zwei verschiedene*

Dinge. *नानाकृत्य = नानाकारम्. Häufig im Sinne eines Adj. (*verschieden, mannichfach*) gebraucht, insbes. am Anfange eines Comp. *विश्वं न नाना शंभुना *das Weltall ist nicht verschieden von Çambhu.* नारीषु नानासु befremdet in hohem Grade. — 2) *Präp. *ohne*, mit Instr., Abl. oder Acc.

2. नाना f. s. नान 2).

*नानाकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,69.

नानाकर्मन् Adj. *der viele Opferhandlungen vollzogen hat* Âpast.

नानाकाम m. Pl. *mannichfache Wünsche.*

नानाकार् Adj. *verschiedenartig, mannichfach, allerhand.*

*नानाकारम् Absol. = *नानाकृत्य (Absol.).

नानागोत्र Adj. Pl. *zu verschiedenen Familien gehörig* Ind. St. 10,94. Mân. Gṛhj. 1,9.

नानाग्रक् m. *das besondere Nehmen* als Erklärung von अवग्रक्.

नानाचेतस् Adj. (mit einem Collect.) *verschiedenen Sinnes.*

नानाजन m. Pl. *verschiedene Volksstämme.*

नानाजातीय Adj. Pl. *verschiedenen Stammes.*

नानातनु Adj. *der verschiedene Körper angenommen hat* Bhâg. P. 3,31,12.

नानातन्त्र Adj. *besonders —, separat vollzogen* Âpast. Çr. 5,21,6. 23,8. 6,31,1.

नानात्यय Adj. Pl. *verschiedenartig, mannichfaltig.*

नानात्व n. *Verschiedenheit, Besonderheit, Mannichfaltigkeit.*

नानादिग्देश m., Abl. Sg. *aus Gegenden der verschiedensten Weltrichtungen, aus allen Theilen der Welt* 290,15. 16. Hit. 9,4.

नानादीक्षित m. N. pr. eines Autors.

नानादेवत्य Adj. (f. आ) *an verschiedene Götter gerichtet* Ait. Br. 6,10.

नानादेश m. Sg. *verschiedene Gegenden, Länder* R. 1,13,16. am Anf. eines Comp. MBh. 14,60,4. Kathâs. 18,318.

नानादेशीय Adj. Pl. = नानादेश्य Harshaḱ. 204,2.

नानादेश्य Adj. Pl. *aus verschiedenen Ländern (Fürsten)* MBh. 1,132,11.

नानाधर्मन् Adj. (mit einem Collect.) *verschiedene Sitten habend.*

नानाधी Adj. Pl. *verschiedene Absichten habend.*

*नानाध्वनि m. *ein musikalisches Instrument mit verschiedenen Tönen.*

नानानम् Adv. *verschiedenartig.*

*नानान्द्र m. *der Sohn der Schwägerin.*

*नानान्द्रायण m. Patron. von नानान्द्र.

नानापक्षका f. *eine best. Personification* Mân. Gṛhj. 2,13.

नानापद् n. Sg. *ein verschiedenes, anderes Wort* AV. Prât. 2,16. 3,79. 4,27. TS. Prât. 20,3. 24,3. °वत् Adv. 1,48.

नानापदीय Adj. *zu einem andern Worte gehörig* TS. Prât.

नानापाठक m. N. pr. eines Autors.

नानाप्रभृति Adj. Pl. *einen verschiedenen Anfang habend.*

नानाप्रस्ताव Adj. Pl. *ein verschiedenes Anfangsstück habend (Sâman)* Ǵat. Br. 8,7,4,6.

नानाफलमय Adj. *aus verschiedenen Früchten bestehend* Hemâdri 1,399,11.

नानाबीज n. Pl. *verschiedene Getraidearten* Kâtj. Çr. 2,4,10. Âpast. Çr. 6,29,19. Mân. Çr. 1,6,4.

नानाभाव Adj. (f. आ) *mannichfaltig* Vaǵrakkh. 39,11.

नानाभूत Adj. Du. *verschiedene* TS. Prât. Comm.

नानामनस् Adj. Pl. *verschiedenen Sinnes.*

नानारथम् Adv. *auf verschiedenen —, auf besonderen Wagen.*

1. नानारूप n. Pl. *verschiedene Gestalten.*

2. नानारूप Adj. (f. आ) *verschiedenes Aussehen habend, ungleichartig, verschiedenartig.* Nom. abstr. नानारूपता f.

नानारूपसमुत्थान Adj. *verschiedenen Beschäftigungen nachgehend.*

नानार्थ Adj. 1) *einen verschiedenen Zweck —, ein verschiedenes Ziel habend.* — 2) *etwas Anderes enthaltend;* Subst. *ein neuer Satz.* — 3) *verschiedene Bedeutungen habend;* Subst. ein Wort *mit mehreren Bedeutungen.*

नानार्थकोश m., °र्थधनिमञ्जरी f., °र्थरत्नतिलक m. und °र्थरत्नमाला f. Titel von Wörterbüchern.

नानार्थसंग्रह m. 1) *Zusammenstellung der Wörter mit mehreren Bedeutungen.* — 2) Titel eines Wörterbuchs.

नानालिङ्ग Adj. *verschiedenartig.* Nom. abstr. °त्व n. Taitt. Âr. 1,7,6.

1. नानावर्ण m. Pl. oder am Anf. eines Comp. *verschiedene Farben.*

2. नानावर्ण Adj. (f. आ) *vielfarbig, bunt* Hemâdri 1, 457,10. Nom. abstr. °त्व n. MBh. 13,77,22.

नानावर्णाकृति Adj. Pl. *von verschiedener Farbe und verschiedenem Aussehen* Bhag. 11,5.

नानाविध Adj. Pl. oder in Comp. mit einem Pl. *verschieden, mannichfach, mancherlei* Mân. Çr. 11,4.

नानाविधशाखि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नानावीर्य Adj. (f. आ) Du. und Pl. *verschiedene Kräfte habend.* Nom. abstr. नानावीर्यता f.

नानावृक्षीय Adj. *von verschiedenen Bäumen herrührend* Âpast. Çr. 5,17,5.

नानावृत्तमय Adj. *in verschiedenen Metren abgefasst.*

नानावेषाकृतिमत् Adj. Pl. *von verschiedener Tracht und verschiedenem Aussehen* MBh. 14,60,4.

नानाव्रत Adj. Pl. *verschiedene Gewohnheiten habend.*

नानाशास्त्रीय Adj. *verschiedenen Lehrbüchern entnommen* Hemâdri 1,274,20.

नानासमुत्थान Adj. Pl. *von verschiedener Dauer* Taitt. Âr. 1,2,2.

नानासामवत् Adv. *wie verschiedene Sâman* Lâṭj. 10,9,10.

1. नानासूर्य m. Pl. *verschiedene Sonnen* Taitt. Âr. 1,7,7. Nom. abstr. °त्व n. 6.

2. नानासूर्य Adj. (f. आ) Pl. *von besonderen Sonnen beschienen.*

नानास्त्री f. Pl. *Frauen von verschiedenen Kasten* 197,18.

नानुरक्त Adj. (f. आ) *nicht zugethan, Jmd nicht liebend* Spr. 4741, v. l.

नानू m. N. pr. eines Mannes.

नानोत्व Adj. Pl. *mit verschiedenen Embryohüllen* Ǵat. Br. 7,1,1,7.

*नान्त = अनन्त.

नान्तरीयक Adj. *nicht ausserhalb sich befindend, in Etwas enthalten, inhärent.* Nom. abstr. °त्व n.

नान्द् Adj. *zu* Nanda *in Beziehung stehend.*

नान्दन n. *Freudenort, Paradies.*

नान्दिक n. = नान्दीश्राद्ध.

*नान्दिकर m. = नान्दीकर.

*नान्दिन् m. = नान्दीकर.

नान्दी f. 1) *Freude, Befriedigung* MBh. 12,82,66. — 2) *das Gebet vor dem Beginn eines Schauspiels.* — 3) *ein best. Tact* S. S. S. 211.

*नान्दीक m. *Thürpfosten.*

*नान्दीकर m. 1) *der Sprecher von* नान्दी 2). — 2) N. pr. Kâç. zu P. 6,3,63.

*नान्दीघोष m. Nom. pr.

नान्दीनाद (Mudrâr. 199,7) und नान्दीनिनाद m. *Freudengeschrei.*

*नान्दीपट m. *Brunnendeckel.*

*नान्दीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*नान्दीपुरक Adj. von नान्दीपुर.

नान्दीमुख 1) Adj. (f. ई) *a) ein fröhliches Gesicht zeigend* (Stier) Ind. St. 15,149. — *b)* in Verbindung mit रात्रि *das Ende der Nacht, der Anbruch des Tages* Lalit. 441,14. 447,11. — 2) m. *a)* Pl. Bez. *bestimmter Manen* Gobh. Çrâddu. 4. S. 9. Hemâdri 1,141,5. 18. fgg. Nach dem Brahma-P. im Prajoga-

RATNA *die drei dem Urgrossvater vorangehenden Vorväter.* Auch °मुखः पितृगणाः. — *b*) **Brunnendeckel.* — 3) f. ई *a) eine best. Körnerfrucht.* — *b) ein best. Metrum.* — 4) n. = नान्दीश्राद्ध HEMÂDRI 1,93,17.

नान्दीरव m. *Freudengeschrei.*

*नान्दीविशाल m. N. pr. KÂÇ. zu P. 6,3,63.

नान्दीश्राद्ध n. *ein den* नान्दीमुख 2) *a) geltendes Todtenmahl.*

नान्दुक m. N. pr. eines Mannes.

नापित 1) m. *Bartscheerer.* — 2) f. नापिती *die Frau eines Bartscheerers.*

नापितगृह n. *Barbierstube* Ind. St. 13,389.

*नापितवास्तु n. *das Haus eines Bartscheerers.*

*नापितवास्तुक Adj. von नापितवास्तु.

*नापितशाला f. *Barbierstube.*

*नापितायनि m. *der Sohn eines Bartscheerers.*

*नापित्य 1) m. dass. — 2) n. *das Geschäft eines Bartscheerers.*

नापुंसक Adj. *neutral* (Geschlecht).

नाभ् f. etwa *Oeffnung* oder *Quell.*

नाभ 1) am Ende eines adj. Comp. *a) Nabel.* — *b) Nabe des Rades.* — *c) Mittelpunct.* — 2) Adj. Beiw. Çiva's. — 3) m. N. pr. eines Mannes.

*नाभक m. *Terminalia Chebula.*

नाभस Adj. (f. ई) *am Himmel erscheinend, vom H. kommend* (Stimme). In Verbindung mit योग m. Bez. *bestimmter Constellationen.*

नाभाक 1) Adj. *von* Nabhâka *herrührend.* — 2) m. Patron von Nabhâka.

नाभाग m. N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl.

नाभागदिष्ट und नाभागनेदिष्ठ m. fehlerhaft für नाभानेदिष्ठ.

नाभागारिष्ट m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata. Vgl. नाभानेदिष्ठ.

नाभाग m. Patron. des Ambarîsha.

1. नाभानेदिष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

2. नाभानेदिष्ठ Adj. *von* Nâbhânedishtha *herrührend.*

नाभानेदिष्ठीय Adj. dass.

नाभि 1) m. (nicht in der älteren Sprache) und f. (adj. Comp. f. इ und ई VÂMANA 5,49) *a) Nabel, eine nabelähnliche Vertiefung.* Auch नाभी. — *b) Nabe des Rades.* Auch नाभी; *m. — *c) Mittelpunct, die räumliche Mitte* und auch *das die Theile Zusammenhaltende.* *m. — *d) die enge Verbindung zwischen Verwandten: Verwandtschaft, Geschlechtsgemeinschaft;* vom Ort: *Heimat;* concret: *ein Engverbundener, Verwandter, Freund.* *m. — 2) m. *a) Moschusthier.* Geschlecht unsicher. — *b) das Haupt, der Oberste,* insbes. *unter Fürsten.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) (*f.) *Moschus.*

नाभिक 1) am Ende eines adj. Comp. *a) Nabel* HEMÂDRI 1,698,8. — *b) Nabe des Rades.* — 2) f. आ *a) eine nabelähnliche Vertiefung.* — *b)* **Achyranthes atropurpurea.*

*नाभिकण्टक m. = आवर्त.

नाभिकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*नाभिकूपिका f. *Anschwellung des Nabels* GAL.

*नाभिगुडक m. *Nabelbruch.*

नाभिगुप्त m. N. pr. eines Sohnes des Hiraṇjaretas und eines von ihm beherrschten Varsha in Kuçadvîpa.

*नाभिगोलक m. *Nabelbruch.*

नाभिचक्र n. *Nabelkreis* (in der Mystik).

*नाभित्र m. 1) Bein. Brahman's. — 2) *Nabelschmutz* GAL.

*नाभित्रन्मन् m. Bein. Brahman's.

1. नाभिजात Adj. *aus einem Nabel hervorgegangen.*

2. नाभिजात Adj. *nicht von edler Geburt.*

नाभित्व n. Nom. abstr. von नाभि *Nabel* AIT. BR. 1,20.

नाभिदघ्न Adj. (f. आ) *bis zum Nabel reichend* ÇAT. BR. 3,3,4,28. NJÂJAM. S. 4, Z. 17.

नाभिधावत् Adj. *nicht zu Hülfe eilend* M. 9,274.

*नाभिनाडी f. *Nabelschnur.* Vgl. गर्भ°.

नाभिनाल n. und °ला f. dass. Zu belegen nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ).

नाभिभू m. Bein. Brahman's Ind. St. 15,295.

नाभिमात्र Adj. (f. ई) *bis zum Nabel reichend* Ind. St. 13,273.

नाभिमान m. *Abwesenheit von Hochmuth, Bescheidenheit, Demuth.* अनभिमान v. l.

नाभिमूल n. *die Gegend unmittelbar unter dem Nabel* zu Spr. 3140.

*नाभिल Adj. von नाभि.

नाभिलक्षित Adj. *ungesehen, unbemerkt* JÂGN. 3, 59. अनभिलक्षित v. l.

नाभिवर्धन n. 1) *das Abschneiden der Nabelschnur.* — 2) **Nabelschnur.* — 3) **Wohlbeleibtheit.*

नाभिवर्ष m. n. *der von* Nâbhi *beherrschte* Varsha.

*नाभील n. 1) *die Schamgegend beim Weibe.* — 2) *Nabelbruch.* — 3) *Nabelvertiefung.* — 4) *Beschwerde, Noth.*

नाभु m. von unbekannter Bed. GOP. BR. 2,2,13. VAITÂN.

नाभेय m. Patron. von नाभि.

नाभ्य 1) Adj. *a) aus dem Nabel hervorgekommen.* — *b)* als Beiw. Çiva's nach NILAK. so v. a. नाभिमर्हति. नाभिस्थानीय. — 2) n. *eine best. Opferhandlung* MÂN. GRHJ. 2,7.

नाम 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = नामन् *Name.* — 2) Adv. s. u. नामन्.

1. नामक am Ende eines adj. Comp. (f. °नामिका: नामका wohl fehlerhaft) = नामन् *Name.*

2. °नामक Adj. (f. नामिका) *biegend, beugend.*

नामकरण 1) m. *Nominalsuffix.* — 2) n. *das Belegen Jmds* (Gen.) *mit dem Namen von* (°नाम); *die Ceremonie der Namengebung* GAUT. °णं कर् *mit Jmd* (Gen.) *diese C. vornehmen.*

नामकर्मन् n. *die Ceremonie der Namengebung.*

नामकीर्तन n. *das Nennen des Namens Jmds* (Gen.) 215,13. insbes. *das Hersagen der Namen eines Gottes.*

नामगृह्य Absol. *unter Namensnennung* ÂPAST. ÇR. 3,14,1.

नामगोत्र n. Du. *Personen- und Familienname* GAUT. 2,23. KAUÇ. 55.

नामग्रह m., °ग्रहण n. (KÂD. 169,24) und °ग्राह m. *Erwähnung des Namens, Namensnennung.*

नामग्राहम् Absol. *unter Namensnennung.*

नामचन्द्रिका f., नामचरणभाष्य n. und °चरणवार्त्तिक n. Titel von Werken.

नामचौर m. *Namensdieb, der eines Andern Namen sich zueignet.*

नामजातिग्रह m. (M. 8,271) und °ग्रहण n. (KULL.) *Nennung des Namens und des Standes (der Kaste).*

नामतस् Adv. 1) = नाम्नस् Abl. von नामन्. — 2) *Namens, namentlich, mit Namen.* Mit कर् *Jmd* (Acc.) *mit dem Namen von* (Acc.) *belegen;* mit प्रच्छ *nach Jmds* (Acc.) *Namen fragen.* नाम नामतस् und नामतस् — नाम so v. a. नामतस् oder नाम allein.

नामतिक Adj. *in Filz gekleidet.*

नामतीर्थ m. N. pr. eines Mannes.

नामथा Adv. *namentlich.*

नामदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,46.

*नामद्वादशी f. *eine best. religiöse Ceremonie, bei der* Durgâ *unter ihren zwölf Namen verehrt wird.*

नामधे und °धा m. *Namengeber.*

नामधातु m. *ein denominativer Verbalstamm.*

नामधारक Adj. *nur den Namen von Etwas tragend, nur dem Namen nach Etwas* (Nom.) *seiend.*

नामधारिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *den Namen — führend, heissend.* — 2) = नामधारक GOLÂDHJ. 1,7.

नामधेय n. 1) *Benennung, Name.* नामधेयतस् *dem Namen nach* MUDRÂR. 26,16. — 2) *die Ceremonie der Namengebung.*

नामधेयकरण n. *die Ceremonie der Namengebung.*

नामधेयपादकौस्तुभ Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नामन् 1) n. (am Ende eines adj. Comp. f. नाम्नी, seltener नामन्) *a) Kennzeichen, Merkmal. — b) Erscheinungsform, Form, Art und Weise, modus. — c) Name, Benennung.* नाम्ना, नाम नाम्ना, नाम — नाम्ना und नाम्ना — नाम *mit Namen, Namens.* नाम ग्रभ् (ग्रह्) *den Namen nennen,* नाम भर् *einen Namen tragen, — haben,* नाम कर्, धा oder दा *einen Namen beilegen,* नाम्ना कर् oder वि-धा (130,12) *Jmd benennen* (mit doppeltem Acc.). तस्य नामापि न ज्ञायते so v. a. *davon ist keine Spur mehr zu erkennen. — d) Personenname* (Gegensatz *Geschlechtsname*). — *e) Name*, so v. a. *Person, Wesen. — f) Name*, so v. a. *Geschlecht, Art. — g)* in der Grammatik *Nomen. — h) ein guter Name, Ruhm, Berühmtheit.* Nur am Ende eines adj. Comp. so v. a. *berühmt durch. — i) *Wasser.* — 2) नाम Adv. *a) Namens, mit Namen.* Zum Ueberfluss mit नाम्ना und नामतस् verbunden. — *b) nämlich, freilich, wirklich, allerdings, gerade. — c) vielleicht, etwa. — d)* nach einem Pron. interr. *doch, wohl. — e)* अपि नाम am Anfange eines Satzes mit Potent. *ob wohl, vielleicht. — f)* अपि नाम nach einem andern Worte hebt dieses noch stärker als अपि hervor. Veṇis. 38,21. — *g)* मा नाम mit Potent. oder mit Ergänzung desselben *ach wenn doch nicht, wenn nur nicht. — h)* mit einem Imper. *immerhin* Spr. 7696.

नामन 1) Adj. *beugend, demüthigend.* — 2) n. *Depression unter dem Horizont* Golâdhj. 9,2.

नामनामिक Adj. als Beiw. Vishṇu's nach Nilak. = नाम्नि नाम्नि विदितः.

नामनिधान n. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

*नामनियतप्रवेश m. *ein best.* Samâdhi.

नामनी f. *ein Schiff dem blossen Namen nach, kein wirkliches Schiff.*

नामपद् n. *Name* Buâg. P. 6,2,11.

नामपारायण n. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

नामबिभर्तिन् Adj. *nur den Namen tragend* AV. 15,13,6. Wohl fehlerhaft.

1. नाममात्र n. *der blosse Name.*

2. नाममात्र Adj. *nur den Namen von Etwas tragend, dem blossen Namen nach Etwas* (Nom.) *seiend.*

नाममात्रावशेषित Adj. *von dem nur der Name übriggeblieben ist, todt.*

नाममाला f. 1) *Wörterbuch der Nomina.* — 2) Titel eines best. *Wörterbuchs* und eines med. Werkes (Bühler, Rep. No. 556).

नाममाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

नाममुद्रा f. *ein Siegelring mit einem Namen.*

नामयज्ञ m. *ein Opfer nur dem Namen nach.*

नामरत्नविवरण n. Titel eines Werkes.

नामरूप n. Du. *Name und Gestalt* Çat. Br. 14, 4,2,15. 4,3. Mund. Up. 3,2,8. Burnouf, Intr. 502.

नामरूपात्मक Adj. Ind. St. 9,134.

नामलिङ्ग n. *das Geschlecht der Nomina, ein darüber handelndes Werk.*

नामलिङ्गानुशासन n. *die Lehre vom Geschlecht der Nomina.*

नामवत् Adj. *einen Namen habend* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,8.

*नामवर्जित und *नामविवर्जित (Gal.) Adj. *dumm, einfältig.*

नामव्यूह m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,12.

*नामशुण्डी f. *eine Gurkenart.*

नामशेष 1) Adj. (f. आ) *von dem nur der Name übrig geblieben ist, gestorben, todt* Uttarar. 28,16. 17 (37,19. 20). — 2) *m. *der Name als einziges Ueberbleibsel, Tod.*

नामसंग्रह m. *eine Zusammenstellung —, ein Wörterbuch der Nomina.* Auch °माला f.

नामसारोद्धार m. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

*नामाख्यातिक Adj. *sich auf das Nomen und das Verbum beziehend, diese betreffend.*

नामाङ्क Adj. *mit Jmds Namen bezeichnet.*

*नामादेशम् Absol. *mit Angabe des Namens.*

नामानुशासन n. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

नामावली f. Titel eines Werkes.

नामिक Adj. (f. ई) 1) *den Personennamen betreffend.* — 2) *das Nomen betreffend* Comm. zu Njâjas. 2,2,60. — नामिका s. u. नामक.

1. नामिन् Adj. *umbeugend* (einen Dentalen in einen Cerebralen).

2. नामिन् Adj. *einen Namen habend.*

1. नाम्ब m. *eine best. Körnerfrucht* Ind. St. 13,436.

2. नाम्ब Adj. *aus der Körnerfrucht* Nâmba *bestehend.*

नाम्य Adj. *zu biegen, biegbar, zu spannen* (ein Bogen). — शिवी नाम्यान् Draup. 4,12 fehlerhaft für शिबीनाद्यान्.

नाम्रा v. l. für नम्र 2) Âçv. Çr. 2,14,30.

नार्य m. 1) *Führer.* — 2) **Führung, Leitung.* — 3) *kluges Benehmen, Staatsklugheit.*

नायक 1) m. (adj. Comp. f. नायका) *a) Führer, Anführer, Leiter, Chef, Haupt.* Auch von *Göttern* gebraucht Ind. St. 14,369. Mit und ohne सैन्यस्य *Heerführer. — b) Gebieter*, so v. a. *Gatte. — c) der Held —, der Liebhaber in einem Stücke. — d) der Mittelstein in einer Perlenschnur. — e) Paradigma, Musterbeispiel. — f)* N. pr. eines Mannes. Auch भट्ट°. — 2) f. नायिका *a) eine vornehme Dame. — b) Geliebte. — c) Heroine. — d) eine* Çakti *der* Durgâ.

नायकत्व n. *Führerschaft.*

नायकरत्न n. Titel eines Commentars.

*नायकाधिप m. *Fürst, König.*

नायकाय्, °यते *den Mittelstein in einer Perlenschnur darstellen.*

नायन Adj. *ocularis* Comm. zu Njâjas. 3,1,36.

नायिकाचूर्ण n. *ein best. Medicament* Rasar. 259. Rasendrak. 94.

नायिन् Adj. *führend* in अयुत°.

नार 1) Adj. *a) vom Menschen kommend, zum M. gehörig* Kaṇḍak. 70,10. 74,1. — *b) *geistig.* — 2) m. *a) Mensch, Mann. — b)* Pl. *Wasser.* Auch *f. आ. — *c)* = 1. नारायण 1) Ind. St. 14,141. — *d) *Kalb.* — 3) f. नारी *a) Weib, Eheweib, ein weibliches* oder *weiblich benanntes Ding.* Vgl. नारि. — *b)* Bez. *zweier Metra.* — *c) *Opfer.* — *d)* N. pr. einer Tochter Meru's. — 4) *n. *a) eine Versammlung von Männern* oder *Menschen. — b) getrockneter Ingwer.*

1. नारक 1) Adj. (f. ई) *zur Hölle in Beziehung stehend, in der H. erfolgend, — befindlich, höllisch.* लोक m. *die Hölle.* — 2) m. *a) Höllenbewohner. — b) der Herr der Unterwelt.*

2. नारक m. *die Unterwelt, Hölle.*

नारकपालकुण्डलवत् Adj. *Menschenschädel als Ohrenschmuck tragend* Prab. 65,10.

*नारकिक m. *Höllenbewohner.*

नारकिन् Adj. *der Hölle verfallend, in der H. wohnend;* m. *Höllenbewohner.*

*नारकीट m. 1) *ein best. Wurm.* — 2) *ein Mann, der Hoffnungen, die er zuvor erregt hat, wieder zu Nichte macht.*

*नारकीय m. *Höllenbewohner.*

नारङ्ग 1) m. f. (ई) *Orangenbaum.* — 2) *m. *a) der Saft der Pfefferpflanze. — b) Wüstling. — c) ein lebendes Wesen. — d) Zwilling.* — 3) *n. *gelbe Rübe* Râgan. 7,211.

*नारङ्गपत्रक m. *gelbe Rübe.*

नारचन्द्रपद्धति f. Titel eines Werkes.

*नारजीवन n. *Gold.*

1. नारद und नारद 1) m. N. pr. *a)* verschiedener mythischer Personen, insbes. eines Ṛshi, der mit

den Göttern und den Menschen verkehrt und hierhin und dorthin berichtet. — *b*) verschiedener Männer Lalit. 378,10. Hem. Par. 5,30. — *c*) eines Berges. — 2) *f. आ *die Wurzel vom Zuckerrohr.* 2. नारद Adj. (f. ई) *zu* Nârada 1) *a*) *in Beziehung stehend.*

नारदपञ्चरात्र n., नारदपरिव्राजकोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1), नारदपुराण n., नारदवचन n. (ebend.), नारदशिक्षा f. (ebend.), नारदसंहिता f. und नारदस्मृति f. (Opp. Cat. 1) Titel verschiedener Werke.

नारदिन् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नारदीय 1) Adj. *zu* Nârada 1) *a*) *in Beziehung stehend.* — 2) n. Titel verschiedener Werke Kâd. 84,14. 102,14.

नारदीयक Adj. = नारदीय 1).

नारदीयमहास्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

नारदेश्वरतीर्थ m. N. pr. eines Tîrtha.

नारदोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका Titel eines *Commentars* dazu Opp. Cat. 1.

नारद्रासव n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

नारसिंह 1) Adj. (f. ई) *auf* Vishṇu *in seiner Erscheinung als halb Mensch halb Löwe bezüglich, ihm eigen* u. s. w. — 2) m. *a*) *der 16te* Kalpa 2) *h*). — *b*) = नरसिंह Vishṇu *als halb Mensch halb Löwe.* — *c*) N. pr. eines Mannes. — 3) n. N. pr. einer Stadt.

नारसिंहचूर्ण n. *ein best. Aphrodisiacum.* Vgl. नर°.

नारसिंहतन्त्र n. Titel eines Tantra.

नारकृष Adj. *zwischen Mensch und Pferd stattfindend.* युद्ध n. *Kampf* Hariv. 2,24,61. नरकृष v. l.

नाराच 1) m. *a*) *eine Art Pfeil*, angeblich *ein eiserner; Pfeil* überh. — *b*) **ein best. Wasserthier.* — *c*) **Regentag.* — *d*) *eine best. Mixtur.* — 2) *f. ई *Goldschmiedswage.* — 3) n. *a*) *ein best. Medicament* Kâraka 6,18. Bhâvapr. 5,17. — *b*) *ein best. Metrum.*

नाराचक 1) n. *ein best. Metrum.* — 2) f. °चिका *a*) **Goldschmiedswage.* — *b*) *ein best. Metrum.*

नाराचघृत n., नाराचचूर्ण n. und नाराचरस m. Bez. *bestimmter Medicamente* Mat. med. 204. 229. 230.

1. नारायण m. 1) Patron. des personificirten Purusha. Häufig in Verbindung mit नर genannt und mit Vishṇu oder Kṛshṇa identificirt. — 2) *das von* Nârâjaṇa 1) *verfasste* Purusha-*Lied* RV. 10,90. — 3) als Synonym von Vishṇu Bez. *des zweiten Monats.* — 4) mystische Bez. *des Lautes* आ. — 5) N. pr. verschiedener Männer.

2. नारायण 1) Adj. *zu* 1. नारायण 1) *in Beziehung stehend, von ihm kommend, zu ihm gehörend* u. s. w. क्षेत्र n. Bez. *der Ufer der* Gaṅgâ *bis zu einer Entfernung von vier* Hasta *vom Wasser.* तैल n. *ein best. heilkräftiges Oel* Bhâvapr. 3,124. Mat. med. 261. चूर्ण n. *ein best. Heilpulver* Bhâvapr. 4, 130. — 2) f. ई *a*) Bein. α) **der* Lakshmî. — β) der Durgâ. — γ) **der* Gaṅgâ und der Gaṇḍakî. — *b*) Patron. der Indrasenâ. — *c*) **Asparagus racemosus.*

नारायणकण्ठ m. N. pr. eines Autors.

नारायणकल्प m. und नारायणगीता f. Titel zweier Werke.

नारायणगुप्त (?) m. N. pr. eines Fürsten.

नारायणचक्रवर्तिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

नारायणतत्त्ववाद् m. Titel eines Werkes.

नारायणतार m. N. pr. eines Autors.

नारायणतीर्थ 1) m. desgl. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

नारायणतीर्थतरंग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नारायणदासमिश्र m. N. pr. eines Autors.

नारायणदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

नारायणदेव m. 1) **der Gott* Nârâjaṇa. — 2) N. pr. eines Autors.

नारायणदैवविद् m. N. pr. eines Mannes.

नारायणपण्डित m. desgl.

नारायणपद्धति f. Titel eines Werkes.

नारायणप्रिय 1) m. Bein. Çiva's. — 2) **n. *gelbes Sandelholz.*

नारायणबलि m. *eine best. Leichenfeier.* °प्रयोग m.. °समर्थन n. und °स्वयंप्रयोजनसङ्गिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नारायणभट्ट m. N. pr. eines Autors.

नारायणमय Adj. *in* 1. Nârâjaṇa 1) *bestehend, ihn darstellend* Agni-P. 37,10.

नारायणवार्त्तिक n., नारायणविलास m., नारायणवृत्ति f. (Opp. Cat. 1) und नारायणशब्दार्थ m. (ebend.) Titel von Werken.

नारायणश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

नारायणश्रुति f. wohl = नारायणोपनिषद्.

नारायणसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

नारायणसरस्वती m. N. pr. eines Scholiasten.

नारायणसरोवरमाहात्म्य n., नारायणसारसंग्रह m. und नारायणसूत्र n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

नारायणसूरि m. N. pr. eines Mannes.

नारायणस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नारायणस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

नारायणाय्, °यते *zum Gotte* Nârâjaṇa *werden, ihm gleichen.*

नारायणाश्रम m. Nom. pr. 1) einer *Einsiedelei.* — 2) eines Autors.

नारायणाश्रमीय n. *das Werk des* Nârâjaṇâçrama Opp. Cat. 1.

नारायणि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नारायणीय 1) Adj. (f. आ) *zu* Nârâjaṇa *in Beziehung stehend, von ihm handelnd* u. s. w. — 2) n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. °व्याख्या f. und °व्याख्याभक्तिदीपिका f. desgl. ebend.

नारायणीयक Adj. = नारयणीय 1) Agni-P. 39,4.

नारायणेन्द्र m. N. pr. eines Scholiasten.

नारायणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षट्टीका und °षद्दीपिका f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*नाराल Adj. = नरालिरिव गण शर्कराादि in der Kâç.

नाराशंस 1) Adj. (f. ई) *a*) *zum Lobe des Mannes* oder *der Männer dienend.* — *b*) *dem* Agni Narâçaṁsa *geweiht, denselben betreffend, — enthaltend* u. s. w. — 2) m. *a*) Bez. *gewisser* Soma-*Becher, bei deren Genuss Worte gesprochen werden, in welchen* Narâçaṁsa *erwähnt wird.* — *b*) Pl. Bez. *bestimmter Manen.* — 3) f. ई Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Ind. St. 9,120. — 4) n. *eine Erzählung, die freigebige Männer verherrlicht*, Ind. St. 14,442.

नाराशंसपङ्क्ति Adj. *mit einer Fünfzahl von* Narâçaṁsa *genannten* Soma-*Bechern begangen* (यज्ञ) Ait. Br. 2,24,3 (नरा° gedr.).

नाराशर्य m. N. pr. eines Mannes.

नारि f. = नारी *Weib, Eheweib.*

*नारिक Adj. (f. ई) 1) *wässerig.* — 2) *geistig.*

नारिकेर m. *Cocosnussbaum, Cocosnuss* 179,10.

नारिकेल m. 1) dass. °कुकर Râgat. 7,1126. — 2) N. pr. = °द्वीप.

नारिकेलक्षार m. *ein best. Medicament* Mat. med. 86.

नारिकेलद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

*नारिकेलि und *°ली f. = नारिकेर.

नारिङ्ग m. (Kâraka 1,27. Ind. St. 15,326) und °ङ्गी f. (zu Spr. 1159) = नारङ्ग 1).

*नारिङ्गकन्द m. *gelbe Möhre.*

नारिष्ट und °ष्टोम (Comm. zu Gaim. 5,2,17) = नारिष्टोम.

नारिष्ठ m. Du. nach dem Comm. *das Verdauungsfeuer und der Wind des Athems.* नारिष्ठोमाः.

नारीक 1) am Ende eines adj. Comp. = नारी *Weib.* — 2) n. im Sâṁkhja *eine der 9 Arten der* Tushṭi.

नारीकवच (*Weiber zum Panzer habend*) m. Bein. Mûlaka's.

नारीकुञ्जर m. von unbekannter Bed. Ind. St. 15, 327. Paṅkad.

नारीकेल 1) m. *a) *Cocosnussbaum, Cocosnuss.* — *b)* N. pr. einer Insel. — 2) *f. ई *a)* = 1) *a). — b) ein aus der Milch der Cocosnuss bereitetes berauschendes Getränk.*

*नारीच n. *Corchorus capsularis.*

*नारीतरंगक m. *Wüstling.*

नारीतीर्थ n. Pl. N. pr. bestimmter Tîrtha.

नारीपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

नारीमय Adj. *nur* oder *ganz aus Weibern bestehend* Kâd. 94,3.

नारीमुख m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नारीयान n. *Frauenwagen.*

*नारीष्टा f. *arabischer Jasmin* Râgân. 10,82.

नारीष्ठ Adj. *auf die Weiber versessen.*

नारुंतुद् Adj. *keine wunde Stelle berührend, Niemand verletzend.*

नारेय m. N. pr. eines Sohnes des Bhaṅgakâra. तारेय v. l.

नारोपायन (?) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*नार्कल्पि m. Patron. von नृकल्प.

*नार्कुट Adj. von नृकुटी Kaiy. in Mahâbh. 8,49,*a.*

*नार्तिक Adj. von नर्त.

*नार्नमनि m. Patron. von नृनमन.

*नार्पत्य Adj. von नृपति.

*नार्मत m. Patron. von नृमत्.

नार्मद् 1) Adj. *zum Fluss* Narmadâ *gehörig.* प्रवाह् m. *der Strom der* N. — 2) m. (*Metron. von नर्मदा) N. pr. eines Mannes Hariv. 8019.

नार्मर m. N. pr. eines Dämons.

नार्मिणी (viersilbig) Adj. f. als Beiw. einer Burg.

नार्मेध 1) m. Patron. des Çakapûta. — 2) n. Name eines Sâman.

(नार्य) नारिष्र m. N. pr. eines Mannes.

*नार्यङ्ग m. = नारङ्ग *der Orangenbaum.*

*नार्यतिक्त m. = अनार्यतिक्त *Gentiana Chiraita.*

नार्षद् m. 1) Patron. Kaṇva's. — 2) N. pr. eines Dämons.

नाल 1) Adj. *aus Rohrschilf gebildet, — bestehend* (Wald). — 2) (*f. आ und ई) und n. *a) ein hohler Stengel,* insbes. *ein Lotusstengel. — b) Röhre, ein röhrenartiger Gegenstand* überh. Bâlar. 28,3. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. नीला v. l. — 4) f. *ई *a) Gemüsestengel. — b) ein Werkzeug zum Durchbohren der Elephantenohren. — c) ein Zeitraum von 24 Minuten. — d) Lotusblüthe. — e) Hibiscus cannabinus* Mat. med. 311. — 5) n. *a) Harnröhre. — b) Stiel.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ) MBh. 7,2,24. — *c) eine best. Verzierung an einem Wagen. — d) *Auripigment.*

नालक 1) am Ende eines adj. Comp. *Stengel,* insbes. *ein Lotusstengel;* vgl. चारु°. — 2) *m. *eine Erbsenart* Gal. — 3) f. नालिका *a) *Stengel, Lotusstengel. — b) eine best. Gemüsepflanze. — c) eine best. Pflanze,* = चर्मकशा. — *d) *ein Werkzeug zum Durchbohren der Elephantenohren. — e) ein Zeitraum von 24 Minuten. — f) eine spöttisch-scherzhafte Räthselrede. — g) Anspielung, versteckter Wink* Spr. 4046.

*नालकिनी f. *Lotusgruppe, Lotusteich.*

नालन्द् m. N. pr. eines Dorfes in der Nähe von Râgagṛha.

*नालन्दर m. N. pr. eines buddh. Klosters.

*नालवंश m. *Rohrschilf* Râgân. 8,104.

*नालाएडा f. = नालन्द्.

नालाय्, °यते *den Stiel* (einer Axt) *darstellen.* °यित *einen Stiel darstellend.*

नालायन m. Patron. Auch Pl.

नालास्त्र n. *Muskete, Kanone* Çukran. 4,1035.1037.

नालि f. 1) *ein röhrenartiges Gefäss im Leibe. — 2) am Ende eines adj. Comp. *ein Zeitraum von 24 Minuten.*

नालिक 1) Adj. in Verbindung mit आसन *eine bes. Art des Sitzens.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *ein Zeitraum von 24 Minuten;* vgl. षष्टालिक. — 3) m. *a) ein Händler mit* — (?) Paṅkad. — *b) *Büffel. — 4) n. *a) Geschützrohr* Çukr. 4,1024.1026. — *b) *Lotusblüthe.* — 5) *m. oder n. *Myrrhe.* — 6) *m., f. oder n. *ein best. Blasinstrument.* — नालिका f. s. u. नालक.

नालिकापुष्प n. *eine best. Blume.*

नालिकेर 1) m. f. (ई Bâlar. 38,3. Paṅkad.) *Cocosnussbaum, Cocosnuss.* — 2) m. N. pr. einer Gegend.

नालिकेल 1) m. *Cocosnussbaum.* — 2) n. *Cocosnuss.*

*नालिनङ्ग m. *Rabe.*

*नालिता f. *eine best. Gemüsepflanze.*

नालिनी f. mystische Bez. *des rechten Nasenlochs.*

नालीक 1) m. *a) eine Art Pfeil. — b) *Körper* oder *Glied des Körpers.* — 2) *m. n. *Lotusblüthe.* — 3) *n. *Lotusgruppe.*

*नालीकिनी f. *Lotuspflanze, — gruppe, — teich.*

*नालीप m. *Nauclea Cadamba.* Vielleicht ein verlesenes ना नीपः.

*नालीव्रण m. *Fistel.*

*नाल्य Adj. von नल.

1. नाव् m. *Jubelruf.*

2. नाव 1) am Ende und am Anf. einiger Comp. = नौ *Schiff.* — 2) f. नावा dass.

नावन n. *Niesemittel.*

नावनीत Adj. (f. ई) 1) *von Butter kommend* Njâjam. 1,4,28. — 2) *weich wie Butter* 43,14. 15.

नावनीय Adj. *gut als Niesemittel* Karaka 1,5.

नावप्रध्वंशन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

नावमिक Adj. *der neunte.*

*नावयज्ञिक Adj. *zum Erstlingsopfer in Beziehung stehend.*

नावर m. N. pr. eines Geschlechts.

नावाज्ञ m. *Schiffer, Bootsmann.*

*नावारोह् m. dass.

नाविक 1) m. dass. — 2) n. Name eines Sâman.

नाविकनायक m. *Schiffskapitän* Daçak. (1925) 2, 107,7.18.

नाविकपति m. dass. ebend. 116,18.

*नाविन्, नावोपजीवन und नावोपजीविन् (MBh. 13,48,21) m. *Schiffer, Bootsmann.*

*नाव्य्, नाव्यति *sich ein Schiff wünschen.*

1. नाव्य, नाविंय 1) Adj. (f. आ) *a) schiffbar. — b) für ein Schiff zugänglich.* — 2) f. आ und n. (230,1) *ein schiffbarer Fluss, Strom.*

2.*नाव्य n. *Neuheit.*

नाव्युदक n. *Wasser in einem Schiffe.*

1. नाश m. (adj. Comp. f. आ) *das Verlorengehen, Verlust, das Verschwinden, Zunichtewerden, Zugrundegehen, Untergang, Vernichtung, Verderben.* दुःस्वप्न° Adj. *böse Träume verscheuchend.*

2. नाश m. *Erreichung* in 1. दूणाश.

नाशक Adj. (f. नाशिका) *vertilgend, zerstörend, zu Nichte machend, zu Grunde richtend, Verderben bringend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. Vgl. अर्थ° Nachtr. 3.

नाशन 1) Adj. (f. ई) *vertreibend, vernichtend, zerstörend, verderbend, zu Grunde richtend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — 2) n. *das Verlorengehenlassen* Âpast. *Verscheuchen, Vertreiben, Vernichten, Verderben, Zugrunderichten.* अधीतस्य *das Entschwindenlassen, Vergessen.* °पातनाशनैः Kathâs. 74,16 fehlerhaft für °पातानशनैः.

°नाशनकर Adj. (f. ई) *zu Nichte machend* Spr. 7853.

नाशयित्री Nom. ag. f. *Vertreiberin.*

*नाशशत (?) m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

नाशिन् Adj. 1) *verloren gehend, verschwindend, vergehend.* — 2) am Ende eines Comp. *vertreibend, vernichtend, zu Grunde richtend.*

नाशिर *ein ausgepresster* Soma-*Stengel* Ârjav. 85,12.

नाशी f. N. pr. eines Flusses bei Benares.

नाशुक Adj. (f. आ) *verschwindend, vergehend.*

नाप्य Adj. 1) *zu verbannen, aus dem Lande zu verweisen.* — 2) *zu Nichte zu machen.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 6,14.

नाष्टिक m. *der Eigenthümer eines verloren gegangenen Gegenstandes.*

नाष्ट्रा f. 1) *Gefahr, Verderben.* — 2) *verderbliche Macht, Unhold.*

1. नौस् f. Du. *Nase.*

2.* नास्, नासते (शब्दे).

1. नासत्य (auch viersilbig) 1) Adj. ṚV. 4,3,6. — 2) m. Du. Bez. *der beiden* Açvin. Später Sg. als N. pr. des einen der beiden Açvin.

2. नासत्य 1) Adj. *zu den beiden* Açvin *in Beziehung stehend.* — 2) *f. आ *das Mondhaus* Açvinî.

नासदासीय Adj. von नासदासीत् (ṚV. 10,129,1) Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,8.

नासा f. 1) Du. und Sg. (128,28) *Nase.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *ein nasenartig hervorstehendes Holz über einer Thür. — 3) *Gendarussa vulgaris* Râǵan. 4,48.

नासाग्र n. *Nasenspitze* Gaut. 1,26. Chr. 264,22.

*नासाङ्किनी f. *ein best. Vogel.*

नासाङ्वर m. *eine best. Krankheit der Nase.*

*नासादारु n. = नासा 2).

नासानाह् m. *Verstopfung der Nase.*

नासान्तिक Adj. *bis zur Nase reichend.*

नासापरिशोष m. *Hitze und Trockenheit der Nase.*

नासापरिस्राव m. *flüssiger Schnupfen.*

नासापाक m. *eine best. Krankheit der Nase, wobei sich diese entzündet und wund wird.*

नासापुट m. *Nasenflügel* Hemâdri 1,445,18.

नासाप्रतीनाह् m. = नासानाह्.

नासामूल n. *Nasenwurzel.*

नासायोनि m. *ein Schwächling, der durch den Geruch der Geschlechtstheile zur Begattung gereizt werden muss,* Bhâvapr. 1,24.

नासारक्तपित्त n. *Nasenbluten.*

नासारन्ध्र n. *Nasenloch* Comm. zu Çiç. 5,54.

नासारोग m. *Nasenkrankheit.*

नासार्बुद und नासार्शस् n. *Nasenpolyp.*

*नासालु m. *ein best. Baum.*

नासावंश m. *Nasenrücken* Hemâdri 1,445,17.

नासावभङ्ग m. *das Einfallen der Nase* Suçr. 2, 261,18.

नासाविरोक n. (nach dem Comm.) *Nasenloch* Çiç. 5,54.

नासाविवर n. dass.

नासावेध m. *das Durchbohren der Nase* (beim Vieh).

*नासासंवेदन m. *Momordica Charantia* Râǵan. 3,112.

नासास्राव m. = नासापरिस्राव.

नासिक (Ind. St. 14,111) und °त्र्यम्बक N. pr. einer Oertlichkeit.

*नासिकंधम Adj. *durch die Nase blasend.*

*नासिकंधय Adj. *durch die Nase trinkend.*

नासिकवत् Adj. *benaset.*

नासिका f. 1) Sg. *Nasenloch* und *Nase* (später); Du. *Nase.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und *ई. — 2) *= नासा 2). — 3) *Bein. der Açvin, der Mutter der beiden Açvin.

नासिकाग्र n. *Nasenspitze.* °तस् Adv. Ind. St. 10,433.

नासिकाङ्किन n. *Nasenloch* Mân. Çr. 8,19.

*नासिकाङ्किनी f. = नासाङ्किनी.

नासिकापाक m. = नासापाक.

नासिकापुट m. = नासापुट.

नासिकामल n. *Rotz* Schol. zu Çâk. 23,21.

नासिकामूल n. *Nasenwurzel.*

नासिकास्रोतस् n. *Nasenloch* Gobh. 2,6.11 (°स्रोतस् gedr.).

नासिक्य 1) Adj. (f. आ) *a) in der Nase befindlich, aus der Nase kommend* Vaitân. — *b) durch die Nase gesprochen, nasal* Hemâdri 1,723,21 (भाषणम् zu lesen). — 2) m. *a) Nasenlaut.* — *b) ein* (von den Grammatikern angenommener) *dem sogenannten* Jama *verwandter nasaler Zwischenlaut.* — *c) Du. die beiden* Açvin. — *d) Pl. N. pr. eines Volkes.* — 3) *n. *a) Nase.* — *b)* N. pr. einer Stadt.

*नासिक्यक n. *Nase.*

नासिर् n. wohl *Vorhut* Kâd. 2,103,14.

नासीर् 1) *m. *Vordermann.* — 2) (* n.) wohl *Vorhut* Harshaḱ. 173,9.

*नासोत्थ n. *Rotz* Gal.

नास्तिक Adj. *ungläubig;* m. *ein Ungläubiger, ein Atheist* Gaut. Âpast.

नास्तिकता f. *Unglaube, Atheismus.*

नास्तिकवृत्ति Adj. *die Lebensweise eines Atheisten führend* oder *von einem Atheisten seinen Lebensunterhalt empfangend* Vishṇus. 54,15.

नास्तिक्य n. = नास्तिकता. कर्मणाम् *der Nichtglaube an die Folgen der Werke.*

*नास्तितद् m. = नास्तिद्.

नास्तिता f. und नास्तित्व (Kap. 6,1) n. *Nichtexistenz.*

*नास्तिद् m. *der Mangobaum.*

नास्तिमूर्ति Adj. *körperlos* Naish. 8,29.

नास्तिवाद् m. *Unglaube, Atheismus* Kâd. 57,10.

नास्य n. 1) *der dem Zugvieh durch die Nase gezogene Zügel.* — 2) etwa *Niesemittel, Errhinum* in °ग्रासम्.

नास्यग्रासम् Absol. *in den Mund steckend, wie wenn man Etwas in die Nase steckte,* so v. a. *wie Nichts in den Mund steckend* Hariv. 3,125,9. Nach einer anderen Lesart könnte °ग्रासम् Acc. von °ग्रास sein.

नाह् m. 1) **das Binden.* — 2) *Verstopfung* in नासा°. — 3) **Fallstrick, Falle.*

1. नाह्ष 1) Adj. (f. ई) *stammverwandt.* — 2) m. *Stammgenosse.*

2. नाह्ष m. 1) Patron. Jajâti's. — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*नाह्षि m. Patron. Jajâti's.

1. नि Adv. *niederwärts, hinunter; hinein; rückwärts.* Mit Ausnahme eines Falles nur in Verbindung mit einem Verbum oder am Anfange eines Comp. Hier bisweilen = निस्.

2. नि Adj. in ऋतनि.

3. नि *die 7te Note.*

निंस्, निंस्ते (Bhaṭṭ.) 1) *küssen.* — 2) *begrüssen.* — Zu belegen nur निनंसते, निंसत und निनंसान. — Mit परि in °णिंसक. — Mit प्र in *प्रणिंसितव्य und प्रनिंसितव्य.

°निंसिन् Adj. *küssend.* नेत्र° *die Augen k., so v. a. sich auf sie herablassend* (Schlaf) Daçak. (1925) 2,128,3.

निःक° u. s. w. s. u. निष्क° u. s. w.

निःक्षत्र Adj. (f. आ) *keine Kriegerkaste habend.* °त्रे *als es keine Kr. gab.* °करण n. *das Bringen um die Kr.,* mit Gen.

निःक्षत्रिय Adj. (f. आ) dass. Bâlar. 99,13.

निःक्षेत्र VP. 4,4,38 fehlerhaft für निःक्षत्र.

निःक्षेप m. *das Wegschicken, Entfernen.* Unbestimmbar Verz. d. Oxf. H. 86,*b*,21.

निःप° u. s. w. und निःफ° u. s. w. s. u. निष्प° und निष्फ°.

निक n. प्रजापतेः Name eines Sâman Ârsh. Br.

निकर्त m. *Achselgrube.*

निकट Adj. *zur Seite befindlich, nahe gelegen;* Subst. (*m. n.) *Nähe.* °टम् *in die Nähe von, hin zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend); °टे *in der Nähe von, bei* und auch *hin zu* (153,15); °टात् *aus der Nähe —, weg von.*

निकटग, निकटवर्तिन् (Paṅkâd. 49) und निकटस्थ (Spr. 3697. 7577. Daçak. [1925] 2,129,5) Adj. *in der Nähe stehend, — befindlich.*

निकटी Adv. mit भू *sich nähern, Jmd* (Gen.) *nahe sein* Kâd. 85,23. Harshaḱ. 130,8.

*निकथितिन् Adj. = निकथितमनेन.

निकमस् Infin. zu 4. कम् mit नि Kâṭh. 26,2.

निकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein dichter Haufe, Menge.* — 2) *Honorar.* — 3) **Schatz.* — 4) **das Beste von einer Sache.*

निकर्तन 1) Adj. *Jmd schindend*, so v. a. *Jmd das Geld abnehmend* (nach Nîlak.) MBh. 5,30,28, v. l. — 2) n. *a) das Abhauen.* — *b) das Schinden Jmds*, so v. a. *das Jmd um sein Geld Bringen* (nach Nîlak.) MBh. 5,30,28.

निकर्तर् Nom. ag. *der schlecht —, der gemein verfährt* MBh. 3,35,10.

निकर्तवे Dat. Inf. zu 1. कृ mit नि RV. 8,78,5.

निकर्तव्य n. impers. *schlecht —, gemein zu verfahren gegen* (Gen.).

निकर्ष m. *Abnahme, ein geringeres Maass, Herabsetznng* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,37. Auch fehlerhaft für निकष.

निकष 1) m. *a) das Einreiben, Aufstreichen* Spr. 4714. — *b) Walze* oder *Egge* Âpast. — *c) Probirstein.* — *d)* Titel eines Werkes. — 2) f. आ N. pr. der Mutter Râvaṇa's (Prasannar. 28,17) und *der Rakshas überh. — 3) n. *der auf dem Probirstein aufgetragene Goldstreifen.*

निकषग्रावन् m. *Probirstein.*

निकषण 1) n. *das Abreiben* Comm. zu Âpast. Çr. 2,11,3. — 2) m. oder n. *Probirstein.*

निकषपाषाण m. *Probirstein.*

निकषा Adv. 1) *in der Nähe von*, mit Acc. — 2) **mitten in.*

*निकषात्मज m. *ein* Rakshas.

निकषायृ, °यते *ein Probirstein sein.* °निकषायमाण *ein Pr. für — seiend.*

निकषाश्मन् und निकषोपल (Dh. V. 18,11) m. *Probirstein.*

*निकाणम् Absol. °णमति *mit zugekniffenen Augen.* Vgl. *अक्षि° Nachtr. 1.

1. निकाम m. *Verlangen, Begehren, Wohlgefallen.* निकामम्, निकामतस् und निकाम° *nach Wunsch, zur Genüge, hinlänglich, reichlich, ganz und gar* Spr. 3698.

2. निकाम Adj. *begierig, heftig verlangend, gierig.* Als Bez. eines Agni Çâṅkh. Gṛhj. 5,2.

निकामधरण Adj. *nach Wunsch tragend* TBr. 3, 6,13,1.

निकामन् Adj. = 2. निकाम.

निकामन n. *Verlangen.*

निकाय m. 1) *Gruppe, Klasse, Verein.* — 2) **Schule* (buddh.). — 3) *Haufe, Menge.* — 4) *Schlupfwinkel.* — 5) **Wohnort.* — 6) *der Körper.* — 7) *Wind.* — 8) **Zeit.* — 9) **die Allseele.*

*निकायान्तरीय Adj. *zu einer anderen Schule gehörig* (buddh.).

निकायिन् m. *ein best. Opfer.*

*निकाय्य m. n. *Wohnung.*

1. निकार m. 1) *Demüthigung, Beleidigung, Kränkung.* — 2) **Tödtung* Gal.

2.*निकार m. *das Schwingen* — oder *Aufspeichern von Korn.*

*निकारण n. *das Tödten.*

निकारिन् m. *Unterdrücker.*

*निकाल्य m. von unbekannter Bed.

निकावत्गा f. N. pr. einer Frau. Vielleicht sind zwei Namen gemeint.

निकाश m. 1) *Gesichtskreis, Nähe.* °शं मे *mir vor Augen, zu mir.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *Schein, Aussehen.* Nom. abstr. °त्व n.

निकाषम् Absol. in अणिकाषम् (Nachtr. 2) und हिरण्य°.

निकिल्बिष n. *Entsündigung.*

*निकुचिति f. Nom. act. von कुच् mit नि.

*निकुच्यकर्णि m. *mit herabhängenden Ohren.*

*निकुञ्च m. *Schüssel* Gal.

निकुञ्चक m. 1) *Calamus Rotang* Bhâvapr. 1,207. — 2) **ein best. Hohlmaass.*

निकुञ्चन n. wohl *das Einschrumpfen* Karaka 6,23.

निकुञ्ज m. (*n.) *Gebüsch.*

*निकुञ्जिकाम्ला f. *eine der Mimosa concinna ähnliche Pflanze* Râǵan. 8,77.

निकुट्टन n. *das Niederschmettern* Varâh. Bṛh. 25(23),6.

निकुब्ज Adj. *gekrümmt* Lalit. 251,18.

निकुम्भ 1) m. (*f. ई) *Croton polyandrum* Râǵan. 6,160. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Rakshas. — *c)* eines Wesens im Gefolge α) Çiva's. — β) Skanda's. — *d)* eines der Viçve Devâs. — *e)* verschiedener Männer.

*निकुम्भाह्यबीज n. *Croton Jamalgota* Râǵan. 6,166 (hier निकुम्भ्याश्च बीजम्).

निकुम्भित n. *ein best. Tact.*

निकुम्भिल m. f. (आ) N. pr. einer Oertlichkeit und eines Heiligthums auf Ceylon.

निकुरम्ब, निकुरुम्ब (Vidḍh. 27,14) und °क m. n. *Menge.*

निकुलीनका f. *eine Art Flug.* °निका v. l.

निकूल Adj. *bergab gehend* in उत्कूलनिकूल.

निकूलवृत्त m. N. pr. eines *Baumes.*

निकृत 1) Adj. s. u. 1. कृ mit नि. — 2) n. = निकृति 3) Spr. 5173, v. l.

निकृति 1) Adj. *unredlich, unehrlich, gemein.* — 2) m. N. pr. eines der 8 Vasu. निर्ऋति v. l. — 3) f. *Unredlichkeit, unehrliches Verfahren, Betrug, Ueberlistung, Gemeinheit.* Personificirt als Tochter Adharma's und Mutter Lobha's (MBh. 12,271, 13) und als Schwester Lobha's und Tochter Dambha's (Bhâg. P. ed. Bomb. 4,8,3).

निकृतिजीवन Adj. *von Unredlichkeit lebend, sich unredlich betragend* MBh. 12,95,16.

निकृतिंजुष् Adj. *am Betruge Gefallen findend.*

निकृतिन् und निकृतिमत् Adj. = निकृति 1).

निकृत्या f. = निकृति 3).

निकृत्वन् Adj. *trügerisch.*

निकृत्तन 1) Adj. am Ende eines Comp. *niedermetzelnd, abschneidend.* — 2) m. *eine best. Hölle.* — 3) n. *a) das Niedermetzeln, Abschneiden* (der Haare u. s. w.). — *b) ein Instrument zum Abschneiden* in नख°.

निकृष्ट 1) Adj. s. u. 1. कर्ष् mit नि. — 2) n. *Nähe* Suçr. 1,94,4.

निकृष्टाशय Adj. *eine gemeine Gesinnungsweise habend.* Nom. abstr. °ता f. Benf. Chr. 196,7.

निकृष्टी Adv. mit कृ *übertreffen* Comm. zu Kâvjâd. 2,37.

निकृष्टोपाधि Adj. *von etwas Niedrigerem bedingt.* Nom. abstr. °ता f. 259,31.

निकेत m. n. (ausnahmsweise; adj. Comp. f. आ) 1) *Wohnung, Wohnstätte, Aufenthaltsort.* — 2) in der Med. *Sitz* oder *Behälter eines der den Körper constituirenden Grundstoffe* Karaka 3,5. — 3) vielleicht *Bienenstock* MBh. 11,5,17. — 4) *ein Stadium im religiösen Leben eines Brahmanen* MBh. 3,134, 11. — 5) *Erkennungszeichen.*

निकेतन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *Wohnhaus, Wohnstätte* Gaut. — eines Gottes, so v. a. *Tempel; Stätte für* (Gen.) Ind. St. 14,388. — 2) *m. *Zwiebel.*

निकोच m. *das Zusammenkneifen.* अक्षि° Pl. *der Augen.*

निकोचक m. *Alangium decapetalum;* n. *die Frucht* Râǵan. 9,74. Bhâvapr. 1,208.

निकोचन n. = निकोच.

*निकोठक m. = निकोचक.

निकोथक m. N. pr. eines Lehrers.

निकोश्य *ein best. Theil der Eingeweide* (des Opferthiers) in शिङ्गी°.

निष्कृकस्त Adj. *reine Hände habend.*

निक्रमण n. 1) *das Auftreten* (mit dem Fusse). — 2) *Ort des Auftretens, Fussstapfe.*

निक्रीड m. *Spiel.* मरुतां निक्रीडा: Name eines Sâman Ârsh. Br.

*निक्काण uud *निक्काण m. *Laut, Ton.*

निक्त्, निक्तति 1) *durchbohren.* — 2) **küssen.* — Mit अनु *entlang bohren.* — Mit *प्र *verzehren.* — Mit वि *durchbohren.*

*निक्त 1) Adj. *küssend* in पुष्प°. — 2) f. आ *Nisse;* richtig लिक्षा.

निकुभा f. N. pr. der Mutter Maga's.

निक्षेप m. 1) *das Niedersetzen. Hinstellen, Daraufwerfen* Megh. °पक्षनिक्षेप *das Stellen auf die Seite von, das Rechnen zu, das Halten für eine Art von.* — 2) *das Werfen* —, *Richten* des Auges (im Comp. vorangehend) *auf* (Loc.). — 3) *Depositum, ein zur Aufbewahrung anvertrauter Gegenstand.*

निक्षेपचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निक्षेपण n. 1) *das Niedersetzen, Hinstellen.* — 2) *Mittel* —, *Ort der Aufbewahrung.*

निक्षेपदीप m. und निक्षेपरत्ना f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

निक्षेपलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* Lalit. 144,6.

निक्षेपिन् Adj. *im Besitz eines Depositums seiend.*

निक्षेपृ Nom. ag. *Depositor, der Jmd Etwas zur Aufbewahrung anvertraut.*

निक्षेप्य Adj. 1) *niederzulegen.* — 2) *hineinzustecken in* (Loc.).

निक्ष्विदम् Gen. Inf. zu 1. क्ष्विद् mit नि Maitr. S. 3,2,2.

*निखट्वा f. *eine Art Sessel* Gal.

निखनन n. *das Vergraben, Eingraben* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,53. 4,2.

निखर Adj. als Bez. eines Agni.

निखर्व 1) *Adj. *klein von Wuchs, zwerghaft.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl.*

निखर्वक *tausend Millionen.*

निखर्वट m. N. pr. eines Rakshas.

निखर्वाद् *tausend Millionen.*

निखातक Adj. *ein wenig eingegraben.*

निखाततुषाङ्गारादिमत् Adj. *mit eingegrabenen Hülsen, Kohlen u. s. w.* Mit. II,62,*b*,14.

*निखान m. *das Eingraben.* Vgl. नैखान्य.

निखिल Adj. (f. आ) *vollständig, ganz, sämmtlich.* °लेन Instr. Adv. *vollständig, ganz.*

निखिलार्थ Adj. *alles Erforderliche enthaltend, vollständig* 214,23.

निखुर्वपे Adj. als Beiw. Vishṇu's.

निखेप Adl. *hineinzustecken* Vishṇus. 5,25.

निग Adj. etwa *gefesselt.*

निगड 1) (*m.) n. *Fusskette, Fessel* (in übertragener Bed.). — 2) Adj. *am Fusse gekettet, gefesselt.*

निगडन n. *das Anlegen von Fussketten.*

निगडय्, °यति *mit Fussketten belegen.* निगडित *am Fusse gekettet, gefesselt* Kâd. 2,44,10.

*निगण m. *Opferrauch.*

1. निगद् m. 1) *das Hersagen, Aufsagen, laute Recitation.* — 2) *ein laut recitirter Spruch.* — 3) *Erwähnung, Anführung.* — 4) *das Ausgedrücktwerden.* स्त्रीनिगदभाव m. *ein durch das Femininum ausgedrücktes Nomen abstractum.* — 5) Titel eines Werkes. — 6) N. pr. eines Lehrers.

2. निगद् *ein best. Trank* Kâraka 1,6. 6,12. 18. 20.

निगदन n. *das Aufsagen aus dem Gedächtniss* Comm. zu Sâmav. Br. 2,7,4.

निगदित n. *Rede* Bhâg. P. 8,21,25.

*निगदितिन् Adj. *der Etwas hergesagt hat.*

निगन्तव्य Adj. *zu studiren* Âpast.

निगम 1) m. *a) Einfügung,* insbes. *der betreffenden Götternamen in eine liturgische Formel.* — *b) Belegstelle.* — *c) die Wurzel, insofern auf dieselbe ein Wort zurückgeführt wird, das Etymon eines Wortes.* Nur am Ende eines adj. Comp. so v. a. *stammend von, zurückzuführen auf.* — *d) vedischer Text, die heilige Schrift.* — *e) eine heilige Verordnung, — Vorschrift, der Ausspruch eines Gottes, — eines Heiligen; Lehre* überh. चाप° Bâlar. 78,24. — *f) eine Art Stadt, Marktplatz, — flecken* Âpast. Kâraka 3,3. Lalit. 371,19. °चतुष्पथ neben ग्रामचतुष्पथ und नगरचतुष्पथ Mân. Gṛhj. 2,14. — *g) *Weg.* — *h) Kaufmannschaft,* auch wohl *Bürgerschaft* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *i)* Pl. = °परिशिष्ट. — 2) *n. *eine best. Zahl* (buddh.).

निगमन n. 1) *das Angeführtwerden.* — 2) *Schluss* (im Syllogismus).

निगमपरिशिष्ट n. Titel eines Pariçishṭa zum Jagurveda.

निगमान्त m. = वेदान्त. °मान्तार्थरत्नाकर m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निगरण 1) *m. *a) Kehle.* — *b) Opferrauch.* — 2) n. *das Verschlucken* Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,7. *Verschlingen* (auch in übertragener Bed.), *Verspeisen, Essen* Râgân. 20,74.

*निगल m. n. = निगड 1).

*निगलन n. = निगरण 2).

*निगाद् m. = 1. निगद्.

°निगादिन् Adj. *hersagend, herzusagen vermögend.*

निगाद्य Adj. *mitzutheilen, Jmd* (Loc.) *zu sagen* Naish. 3,93. 9,69.

*निगार् m. *das Verschlingen.*

*निगारक Adj. *verschlingend.*

*निगाल m. *der Hals eines Pferdes.*

*निगालक Adj. = निगारक.

निगिरण n. *das Verschlingen.*

निगीर्णत्व n. *das Verschlungensein* (in übertragener Bed.).

*निगु 1) Adj. *lieblich.* — 2) m. *a) der Geist.* — *b) Wurzel.* — *c) Schmutz.* — *d) Malerei.*

निगुत् m. *Feind.*

निगुस्य von unbekannter Bed.

*निगूढक m. *eine Bohnenart.*

निगूढचारिन् Adj. *im Verborgenen schleichend* 204,18.

निगूढार्थमञ्जूषिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*निगूहक Adj. *verdeckend, verbergend.*

निगूहन n. *das Verdecken, Verbergen.* Pl. Spr. 7650.

निगृहीत n. *eine besondere Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

निगृहीतृ fehlerhaft für निग्रहीतृ.

निगृहीति f. *Bewältigung.*

*निगृह्य Adj. *eine Zurechtweisung verdienend.*

निग्राभ fehlerhaft für निग्राभ.

*निग्रन्थन n. *Mord, Todtschlag.*

निग्रन्थम् Absol. in पुनर्निग्रन्थम्.

निग्रन्थि etwa *Umschlag* (um ein Buch) Hemâdri 1,549,10.

निग्रभीतृ Nom. ag. *derjenige welcher festhält, — bindet.*

निग्रभे Dat. Inf. zu ग्रभ् mit नि ṚV. 8,23,3.

निग्रह m. 1) *das Ergreifen, Packen, Festhalten, Festnehmen.* — 2) *das Hemmen, Zurückhalten in seiner Bewegung.* — 3) *das Zurückhalten von* (Abl.), *Bändigen, im Zaume Halten.* — 4) *das Zurückhalten, Verhalten, Einhalten, Unterdrückung, Hemmung, das Einhaltthun* (einer Krankheit). — 5) *Niederdrückung, Zufügung eines Leides, Züchtigung, Bestrafung.* वध° *Todesstrafe* 128,30. — 6) *Zurechtweisung, Tadel.* — 7) *eine Veranlassung —, ein Grund zur Niederlage einer Disputation.* — 8) *Handgriff.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 9) *Grenze.* — 10) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's und Çiva's.

निग्रहण 1) am Ende eines Comp. *dämpfend.* — 2) n. *a) Bewältigung, Unterdrückung.* — *b) Züchtigung.* — *c) Kampf* Du. V. 17,12.

निग्रहसाधन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निग्रहस्थान n. = निग्रह 7).

निग्रहीतृ Nom. ag. 1) *der Jmd ergreift, in seine Gewalt bekommt* Daçak. 75,8. — 2) *Zurückhalter, Abwehrer* Bhâg. P. ed. Bomb. 1,12,26.

निग्रहीतव्य Adj. *zu züchtigen.*

निग्राभ m. 1) *das Herabsinkenlassen, Neigen.* — 2) *Niederdrückung.* — 3) *ein best. Spruch, mit welchem die* Soma-*Pflanzen in die Presse gelegt werden.* — 4) *eine best. Gabe* Hemâdri 1,821,15. निग्राभ 820,16. 821,8. 11. 822,6.

निग्राभ्य Adj. (f. आ) in Verbindung mit आपस्

das Wasser, in welchem die Soma-*Pflanzen befeuchtet werden, ehe sie unter die Presse kommen.*

*निग्राक् m. *Strafe, Züchtigung.*

निग्राकृक Adj. *Jmd unterdrückend, Jmd ein Leid zufügend.* Nom. abstr. °ल n. Comm. zu Kâtjâd. 2,27.

निग्राह्य Adj. 1) *niederzuhalten, zu züchtigen, zu strafen.* — 2) *der unterdrückt —, dem ein Leid zugefügt wird von* (im Comp. vorangehend) 248,27.

*निघ 1) Adj. *so hoch wie breit.* — 2) m. *Sünde.*

निघण्ट m. 1) *Glossar.* — 2) N. pr. eines Dânava.

*निघण्टि m. = निघण्ट 1).

*निघण्टिका f. *eine best. Knolle.*

निघण्टु m. *Glossar;* Pl. Bez. *des vedischen Glossars.*

निघण्टुक m. = निघण्टु.

निघण्टुकोश m. und निघण्टुखण्डनिर्वचन n. Titel von Werken.

निघण्टुराज m. Titel von Narahari's *Wörterbuche.*

निघण्टुशेष m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 735.

निघर्ष m. *Reibung* Çaṁk. zu Bâdar. 1,1,4.

निघर्षण n. *das Reiben.*

*निघस m. *das Essen.*

निघात m. 1) *Schlag* Gaut. — 2) *Tonsenkung.*

*निघाति f. *ein eiserner Hammer* (?).

°निघातिन् Adj. *niederhauend, — streckend, vernichtend.*

निघृष्व 1) Adj. *a*) nach dem Comm. = नितरां दीप्यमानः. — *b*) **klein, unansehnlich.* — 2) *m. *a*) *Huf.* — *b*) = खुरमार्जन n. — *c*) *Eber;* vgl. घृष्वि. — *d*) *Esel* oder *Maulthier.* — *e*) *Wind.* — *f*) *Weg.*

निघ्न 1) Adj. *a*) *abhängig, in der Gewalt stehend —, unter dem Einfluss stehend —, beherrscht von* (im Comp. vorangehend) Kâd. 2,132,13. *erfüllt von, ganz hingegeben* Râǵat. 8,3078. Bâlar. 50,16. Nom. abstr. °निघ्नता f. — *b*) nach einem Zahlwort *multiplicirt mit.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}.

*निघ्नक Adj. = निघ्न 1) *a*).

*निचक m. N. pr. eines Mannes Mahâbh. 4,60,*a* (zu lesen निचक । st. निचका).

निचक्रु m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,21,3. निचक्रु v. l.

निश्चक्रया Instr. Adv. *ohne Wagen.*

निचक्रु m. v. l. für निचक्रु VP.^{2} 4,163.

निचनुम् m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 2,84,9. विचनुम् v. l.

निचङ्कुण m. v. l. für निचुम्पुण 1) TS. 1,4,45,2.

निचन्द्र m. N. pr. eines Dânava.

निचमन n. *das Einschlürfen.*

1. निचय m. *Aufschichtung, Aufhäufung, Ansammlung, Haufe, Menge, Vorrath* Gaut. 10,63. षण्मास° Adj. *auf sechs Monate Vorrath habend.* Ausnahmsweise in Verbindung mit lebenden Wesen.

2.*निचय m. = निश्चय.

*निचयक Adj. = निचये कुशलः.

निचयगुल्म m. *eine durch Anhäufung aller drei Humores entstandene Anschwellung des Unterleibes* Karaka 2,3.

निचयोदरिन् Adj. *an einer durch Anhäufung aller drei Humores entstandenen Anschwellung des Bauches leidend* Karaka 6,18.

निचाङ्कुण m. N. pr. v. l. für निचुङ्कुण.

*निचाय m. *Haufe* (als Maass).

*निचिकी f. = नैचिकी.

निचित 1) Adj. s. u. 1. चि mit नि. — 2) *m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

निचिरि Adj. *aufmerkend, wachsam.*

निचुङ्कुण m. 1) v. l. für निचुम्पुण 1). — 2) N. pr. eines Vâruṇi.

*निचुदार m. *ein best. Baum.* Vgl. नेचुदार.

निचुदारु m. *ein best. Vogel* Gaut.

निचुम्पुण m. 1) etwa *Schwall, Guss* oder *Spülung* RV. 8,82(93),22. — 2) N. pr. eines Çaunaḥçepa.

निचुल m. 1) **Ueberwurf, Mantel.* — 2) *Barringtonia acutangula.* — 3) **Calamus Rotang.* — 4) N. pr. eines Dichters.

निचुलक m. 1) = निचुल 1). — 2) *Futteral* Bâlar. 165,9 (°चुलुक gedr.).

निचुलित Adj. *in einem Futteral steckend* Bâlar. 106,14. Am Ende eines Comp. *bedeckt mit* Prasannar. 101,21.

*निचूल m. = निचुल 1) und 2).

निचृत् f. *ein defectives Metrum.*

*निचेकाय m. *beständiges Aufschichten.*

निचेतर् (ohne Object) und निचेतृ (mit Acc. und auch ohne Object) Nom. ag. *Aufmerker, Beobachter.*

निचेय Adj. *aufzuschichten, was da verdient aufgeschichtet* oder *angehäuft zu werden.*

निचेरु Adj. 1) *gleitend.* — 2) *schleichend.*

निचोल m. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) *Futteral* Vikramâṅkaḱ. 7,2. — 3) *Barringtonia acutangula* Karaka 6,9.

निचोलक 1) *m. n. *Ueberwurf, Mantel.* — 2) *m. *Panzer.* — 3) m. oder n. *Futteral* Harshaḱ. 182,21.

*निच्छवि f. N. pr. eines Landes, = तीरभुक्ति.

निच्छिवि m. *eine best. Mischlingskaste.*

निच्छेद् Adj. fehlerhaft für निश्छेद्.

निज्, *निङ्क्ते (vom Simplex zu belegen: निनिक्त. °अनिज्म्, °निज्ञान्, °अनैक्षीत्, °अनिक्षि, °निज्ञे = °निनिज्ञे in Bhâg. P., निक्ष्वा, °निज्य, Pass. निज्यते und निक्ष्यते) und Intens. नेनेक्ति, नेनिक्ते. 1) *abwaschen, reinigen;* Med. *sich abwaschen, sich rein machen.* निक्त *gewaschen, gereinigt; besprengt.* — 2) *पोषणे. — Mit अव *abwaschen, reinigen, bespülen;* Med. *sich abwaschen* und *abwaschen* (Bhâg. P.). अवनेनिज्य Gobh. Çrâddh. 2,31. — Caus. अवनेजयति *abwaschen lassen.* अवनेजित *angeblich* = व्याप्त *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभ्यव Act. Med. *abwaschen, reinigen.* — Caus. *abwaschen lassen.* — Mit प्राव *abwaschen.* — Mit प्रत्यव in °नेजन. — Mit निस् 1) Act. *abwaschen,* Med. dass. und *sich abwaschen.* — 2) Med. *sich putzen, sich schmücken.* — 3) निर्णिक्त *a*) *gewaschen, gereinigt.* — *b*) *polirt, blank gemacht.* — *c*) *gereinigt, rein* in übertragener Bed. — *d*) *weggewaschen* (eine Sünde). — *e*) *in's Reine —, in's Klare gebracht.* — Mit परिनिस् *vollständig abwaschen.* — Mit प्र *abwaschen, reinmachen.* — Mit वि *wegwischen.*

निज् 1) Adj. (f. आ) *a*) *eingeboren, innewohnend, in der eigenen Person befindlich.* रिपु m. *ein Feind im eigenen Lande* 136,12. — *b*) *beständig.* — *c*) *eigen.* Ist häufig auf eine andere Person als das Subject zu beziehen und, namentlich in der späteren Literatur, so abgeschwächt, dass es durch ein entsprechendes Pron. poss. wiederzugeben ist. — 2) m. *a*) *ein Angehöriger.* — *b*) *die eigene Person.* निजार्थम् *für sich,* आकारं तस्य राज्ञो निजोचितम् so v. a. तदुचितम्.

निजघास m. N. pr. eines Dämons.

निजघ्नि Adj. *niederschlagend, überwältigend.*

निजधृति f. N. pr. eines Flusses in Çâkadvîpa.

निजपक्ष m. *die eigene Partei, die Seinigen.*

निजमुक्त Adj. *für immer erlöst* Kap. 1,86.

निजात्मयोगिन्यात्मा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निज्ञानुका f. etwa *Knieschlottern.*

*निजि gaṇa यवादि.

*निजिमत् Adj. von निजि.

निर्जुर् f. *das Versengen, Verbrennen.*

*निटल n. *Stirn.*

*निटलाक्ष m. Bein. Çiva's.

निटाल und निटिल n. *Stirn.*

*निटिलाक्ष m. Bein. Çiva's.

निटिलेक्षण m. desgl. Daçak. 2,4.

निटुल m. N. pr. einer Brahmanenfamilie.

निडीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,26.

निणिँक् Adv. *heimlich.*

*निणिडका f. *Ipomoea Turpethum.* Richtig wohl *नि°.

निण्य, निणिग्र 1) Adj. *innerlich; verborgen, geheim.* °म् Adv. — 2) n. *Geheimniss.*

निततनपम् onomat. als Nachahmung eines Stotternden.

नितत्नि f. Name einer der 7 Kṛttikâ TS. 4,4,5,1.

नितत्नी f. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) = नितत्नि Kâṭh. 40,4.

नितम्ब 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) der Hintere, die Hinterbacken* (Du.), insbes. des Weibes. — *b) der Abhang —, die Thalwand eines Berges.* — *c) ein abschüssiges Ufer.* — *d) *Schulter.* — *e) eine best. Stellung beim Tanze.* — 2) f. आ *eine Form der* Durgâ.

नितम्बमय Adj. *von Hinterbacken gebildet* Naish. 7,88.

नितम्बवती f. 1) *eine Frau mit schönen Hinterbacken,* καλλίπυγος. — 2) N. pr. einer Frau.

नितम्बस्थल n. (304,4) und °स्थली f. *der Hintere.*

नितम्बिन् Adj. 1) *mit schönen Hinterbacken versehen, schöne H. verhüllend* (Gewand). °नी f. *eine Frau mit sch. H.* Am Ende eines Comp. nach einem Adj. (wie *schön, breit*). — 2) *mit schönen Bergabhängen versehen.*

नितम्भू m. N. pr. eines Mannes.

नितराम् Adv. 1) *unterwärts.* — 2) *gesenkt* (vom Tone). — 3) *vollständig, ganz.* — 4) *jedenfalls.* — 5) *besonders, vorzüglich, in hohem Grade.* — 6) *ausdrücklich.*

नितल n. *eine best. Hölle.*

नितान m. 1) *ein nach unten gehender Pflanzentrieb.* — 2) N. pr. eines Mannes.

नितान्त s. u. तम् mit नि.

*नितान्तवृतीय und *नितान्तावृतीय Adj.

*नितान्तीय Adj. von नितान्त gaṇa उत्कारादि in der Kâç.

नितिक्ति Adv. *hastig, eilig.*

*नितुण्ड m. N. pr. eines Mannes. Vgl. नैतुण्डि.

नितोद् m. *Einstich, Loch.*

नितोदिन् Adj. *stechend, bohrend.*

नितोश anzunehmen wegen नैतोशि.

नितोशन Adj. *träufelnd, spendend;* m. *Spender* (mit Gen.).

नित्य 1) Adj. (f. आ) *a) eingeboren, innewohnend* Spr. 6616. — *b) eigen.* — *c) stetig, immerwährend, ununterbrochen, durchgängig, ewig.* नित्यम् und नित्य° Adv. *stets, ununterbrochen, beständig, immer, unter allen Umständen* 236,31. Mit न *nicht immer und niemals.* — *d)* am Ende eines Comp. *ununterbrochen sich* an einem Orte *aufhaltend, — in Etwas verharrend, beständig einer Sache sich hingebend, gewohnt an* Karaka 4,6. — *e) ständig, regelmässig sich wiederholend, gewöhnlich, nothwendig, wesentlich, zur Sache gehörig, unumgänglich.* समास m. *ein nothwendiges Compositum, das sich nicht auflösen lässt, ohne dass die Bedeutung zerfiele.* स्वरित m. *der nothwendige,* so v. a. *primäre* Svarita. — 2) *m. *Meer* Râgân. 14,7. — 3) f. आ *a) *Pflugschar* Gal. — *b)* Bein. α) der Durgâ. — β) *der Göttin Manasâ. — *c) eine best.* Çakti.

नित्यकर्मन् n. 1) *eine unumgängliche Verrichtung, — Obliegenheit, — heilige Handlung* Comm. zu Gaim. 1,659,9. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नित्यकर्मप्रकाशिका f. und °कर्मानुष्ठानक्रम m. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

नित्यकालम् Adv. *immer, unter allen Umständen* M. 2,58. 73.

नित्यकृत्य n. = नित्यकर्मन् 1) 156,27. Râgat. 1,125.

नित्यक्रिया f. 1) dass. Mârk. P. 31,60. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 436.

नित्यगति 1) Adj. *in beständiger Bewegung seiend.* — 2) m. *Wind, der Gott des Windes.*

नित्यज्ञपविधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नित्यजात Adj. *beständig geboren werdend* Bhag. 2,26.

नित्यता f. und नित्यत्व n. 1) *Beständigkeit, das Sichgleichbleiben, stetes Verharren, ewige Dauer.* — 2) am Ende eines Comp. Nom. abstr. zu नित्य 1) *d).* — 3) *Nothwendigkeit, Unumgänglichkeit.*

नित्यदा Adv. *stets, beständig.*

नित्यधृत Adj. *stets unterhalten* (Feuer) Çâṅkh. Çr. 2,17,6.

नित्यनर्त Adj. *beständig tanzend* (Çiva) MBh. 13,17,50.

नित्यनाथ m. N. pr. eines Lehrers. °सिद्ध N. pr. des Verfassers des Rasaratnâkara.

नित्यपरिवृत m. N. pr. eines Buddha.

नित्यपाद् m. N. pr. = नित्यनाथ.

नित्यपुष्ट Adj. (f. आ) *stets mit Allem gesegnet* Khila 9 zu ṚV. 5,87 = Taitt. Âr. 10,1,10 = Mân. Gṛhj. 2,13.

नित्यपूजा f. Titel eines Werkes.

नित्यपूजायन्त्र n. *ein best. Amulet.*

नित्यप्रयोगरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

नित्यबुद्धि Adj. *Etwas* (Loc.) *für beständig haltend* Bhâg. P. 9,18,41.

नित्यभाव m. *Ewigkeit.*

नित्यमय Adj. *aus Ewigem gebildet, — bestehend.*

नित्यमुक्त Adj. *für immer erlöst* Kap. 5,7. Nom. abstr. °त्व n. 1,162.

नित्ययुक्त Adj. *stets einer Sache obliegend, stets bedacht auf* (Loc.) Gaut. 10,29. M. 3,75. 6,8. 9,326.

नित्ययुज् Adj. *stets gesammelt, — die Gedanken auf einen Gegenstand richtend.*

*नित्ययौवन 1) Adj. *ewig jung.* — 2) f. आ Bein. der Draupadî.

नित्यवत्स 1) Adj. (f. आ) *stets ein Kalb habend.* — 2) f. आ *eine best.* Sâman-*Litanei.* — 3) n. Name verschiedener Sâman.

नित्यवर्षदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,113.

नित्यविस्रस्त m. N. pr. einer Gazelle.

नित्यवैकुण्ठ m. Bez. *eines best. Sitzes* Vishṇu's *im Himmel.*

नित्यव्रत n. *eine bleibende, lebenslängliche Observanz* Gobh. 3,2,55.

नित्यशय Adj. *beständig anwesend.*

नित्यशस् Adv. *beständig, stets.*

नित्यसम m. *eine auf die Beständigkeit sich stützende Einwendung.*

नित्यसेवक Adj. *stets Andern dienend* 175,2.

नित्यस्तोत्र Adj. *beständig Lob empfangend.*

नित्यस्नायिन् Adj. *regelmässig sich badend* Vishṇus. 64,42. Hit. 19,1.

नित्यस्वाध्यायिन् Adj. *stets dem* Veda-*Studium obliegend.* Nom. abstr. °यिता f.

नित्यहोतर् Nom. ag. *stets opfernd* ṚV. 10,7,4.

नित्याचारविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नित्यातन्त्र n. Titel eines Werkes.

नित्यानन्द m. N. pr. verschiedener Männer.

नित्यानन्दरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 75. Rasar. 542.

नित्यानन्दाश्रम m. N. pr. eines Scholiasten.

नित्यानुगृहीत Adj. *beständig gepflegt* (Feuer) Âçv. Gṛhj. 1,9,2.

नित्यायुक्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

नित्याराधन n. und °क्रम m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

नित्यारित्र Adj. (f. आ) *eigene Ruder habend,* so v. a. *sich selbst rudernd.*

*नित्योत्तिष्ठकस्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

नित्योत्सव m. 1) am Anfange eines Comp. *beständige* oder *regelmässige Feste* R. 1,5,14. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °विधि m. desgl. ebend.

नित्योदक (Kâtj. Çr. 20,4,14) und °कि्न् (Çâṅkh. Gṛhj. 4,11) Adj. *stets mit Wasser versehen.*

नित्योदित 1) Adj. *von selbst aufgegangen* (eine Erkenntniss) Spr. 4498. — 2) m. *a) ein best. me-*

dicinisches Präparat Rasendrak. 101. — *b*) N. pr. eines Mannes.

नित्योद्युक्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

1. निद् (nur in der ältesten Sprache und nur in den Formen निनिद्ँस्, निदान and निद्यमान), निन्द्, निन्दति (episch auch Med.). 1) *verspotten, schmähen, verachten, schelten, tadeln, schimpfen auf.* निदान *verspottet.* निन्दित *gescholten, getadelt, mit einem Makel behaftet, verrufen, verboten.* — 2) *verspotten*, so v. a. *übertreffen* 251,3. Bhoǵa-Pr. 71, 24. — Desid. निनित्सति *zu verspotten Lust haben.* — निनीत्सेत Âçv. Çr. 9,11,1 vielleicht *bezichtigen, beschuldigen.* — Mit परिनि (*परिणि) *heftig schmähen, — tadeln.* — Mit *प्र (प्रनि° oder प्रणि°) *schelten.* — Mit प्रति *tadeln, schmähen auf.* — Mit वि *tadeln, schmähen, schelten.*

2. निद् 1) f. *a*) *Spott, Schmähung, Verachtung.* — *b*) *Spötter, Verächter.* — 2) am Ende eines Comp. Adj. *schmähend, verachtend.*

***निद्** n. *Gift.*

***निद्ण्ड** Adj. *der den Stock niedergelegt hat.*

***निद्दु** m. *Mensch.*

निदर्शक Adj. 1) *eine Einsicht habend in, schauend.* — 2) *anzeigend, verkündend.*

निदर्शन 1) Adj. (f. ई) *a*) *hindeutend auf, zeigend, verkündend, lehrend.* — *b*) *zusagend, gefallend.* निदर्शिन् v. l. — 2) f. आ *die Erweckung des Verhältnisses von Bild und Gegenbild durch eine mögliche oder unmögliche Verknüpfung von Dingen* Kâvjapr. 10,11. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *das Schauen, Sehen.* — *b*) *Hinweisung auf.* — *c*) *das Zeigen.* — *d*) *Beleg, Beispiel.* Nom. abstr. °त्व n. Naish. 7,75. — *e*) *ein Beleg für die Unhaltbarkeit einer ausgesprochenen Ansicht.* — *f*) *Anzeichen, Symptom, Vorzeichen, Vorbedeutung.* प्रीति° Adj. so v. a. *zeugend von Freundschaft.* — *g*) *Schema, System.*

निदर्शयितव्य Adj. *zu Gesicht zu bringen, vorzuführen, zu zeigen.*

°निदर्शिन् Adj. 1) *schauend, eine Einsicht habend in, vertraut mit.* — 2) *zusagend, gefallend.*

निंदा f. *Schmähung, Verachtung.*

निदाघ m. 1) *Hitze, die heisse Zeit, Sommer.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

***निदाघकर** m. *die Sonne.*

निदाघावधि m. *die heisse Jahreszeit.*

निदातर् Nom. ag. *Anbinder.*

निदान n. 1) *Band, Strick, Halfter* Âpast. Çr. 1, 11, 5. — 2) *Grundursache, Wesen, Grundform, Ursache* überh. — 3) निदानेन Instr. *ursprünglich, wesentlich, eigentlich.* — 4) = निदानस्थान und *ein Abschnitt in dieser Lehre.* — 5) bei den Buddhisten *eine best. Klasse von Werken* Kâraṇḍ. 81,21. — 6) Titel eines Werkes über Metra und Stoma. — 7) **Ende, Untergang.* — 8) **Reinigung;* vgl. 7. दा. — 9) **die Forderung des Lohnes für Askese.*

निदानवत् Adj. *auf einem Grunde fussend* oder *wesenhaft.*

निदानसूत्र n. = निदान 6).

निदानस्थान n. *die Lehre von den Ursachen und dem Wesen der Krankheiten, Pathologie.*

निदानार्थकर Adj. *als Ursache wirkend* Bhâvapr. 2,169.

निंदिग्ध 1) Adj. s. u. 1. दिह् mit नि. — 2) *f. आ *Kardamomen.*

निदिग्धिका f. 1) *Solanum Jacquini.* — 2) **Kardamomen.*

निंदित Partic. von 4. दा mit नि.

निदिध्यासन n. *geistige Betrachtung* 282, 20. 284,19.

निदिध्यासितव्य Adj. *worauf man seine ganze Aufmerksamkeit zu richten hat* 34,4.

निदिध्यासु Adj. *über Etwas* (Acc.) *nachzudenken verlangend.*

***निदुश** m. *Fisch.*

निदेश m. 1) *Befehl.* °शे वर्त् oder स्था *Jmd* (Dat.) *zu Befehl stehen, Jmds Befehlen nachkommen.* — 2) **Unterhaltung, Gespräch.* — 3) *Nähe.* — 4) *= भाजन.

निदेशकारिन्, निदेशकृत्, निदेशभाज् und निदेशवर्तिन् Adj. *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Befehle erfüllend, — Befehlen nachkommend.*

***निदेशिन्** 1) Adj. *hinweisend.* — 2) f. °नी *Himmelsgegend* Râǵân. 21,79.

निध्योत fehlerhaft für निर्घात.

निद्रा f. 1) *Schlaf.* Auch personificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Schläfrigkeit.* — 3) *Schlaf* der Blumen ist der *Knospenzustand.*

निद्राकर Adj. *Schlaf bewirkend, einschläfernd.*

निद्रागम m. *das Schläfrigwerden* 182,27.

निद्रादरिद्र 1) Adj. *an Schlaflosigkeit leidend* Vikramâṅkak. 10,82. — 2) m. N. pr. eines Dichters.

निद्रादरिद्री Adv. mit कर् *Jmd um den Schlaf bringen* Spr. 2406.

निद्रालुक् (Nom. °लुक्) *den Schlaf verscheuchend* Vâmana 5,2,88.

निद्रालुरित Adj. *eingeschlafen.*

निद्रान्ध Adj. *vor Schläfrigkeit blind, schlaftrunken.*

निद्रामय Adj. *im Schlafe bestehend.*

निद्राया f. mystische Bez. *des Lautes* भ.

निद्रायोग m. *halb Schlaf halb Contemplation, ein Zustand zwischen Wachen und Schlafen.*

निद्रालस Adj. (f. आ) *schläfrig, schlafsüchtig* 157,10.

निद्रालस्य n. 1) *Schläfrigkeit.* — 2) *langes Schlafen.*

निद्रालु 1) Adj. *schläfrig, schlafsüchtig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. Bein. Vishṇu's. — 3) *f. *a*) *Solanum Melongena.* — *b*) = वनबर्बरिका. — *c*) *ein best. wohlriechender Stoff.*

***निद्रावृक्ष** m. *Finsterniss.*

***निद्रासंजनन** n. *Phlegma* (als einer der Grundstoffe des menschlichen Körpers).

1. निधन (*m.) n. 1) *das Sichfestsetzen, Aufenthalt.* — 2) *Aufenthaltsort, Lagerstätte, Behälter.* — 3) *Schluss, Ende.* — 4) *Tod, Vernichtung.* — 5) *der Schlusssatz* (musik.) *am Ende eines* Sâman, *welcher im Chor gesungen wird.* Hierher vielleicht auch AV. 9,7,18. — 6) *das achte astrol. Haus.* — 7) **Geschlecht, Familie.* — 8) **Familienhaupt.*

2.*निधन Adj. *besitzlos, arm.*

निधनकाम n. Name verschiedener Sâman.

निधनक्रिया f. *Todtenceremonie.*

निधनता f. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

निधनपति m. *der Herr des Endes* Taitt. Âr. S. 913.

निधनभूत Adj. *Schlusssatz-artig.*

निधनवत् Adj. *mit einem Schlusssatz versehen.*

निधनोत्तम Adj. als Beiw. Çiva's.

निधा f. *Netz aus Schnüren, Fanggarn.*

निधातर् Nom. ag. *Aufbewahrer, Berger.*

निधातव्य Adj. 1) *niederzulegen* Hemâdri 1,374, 12. 17. — 2) *aufzubewahren.* — 3) *Jmd* (Loc.) *zu übergeben, anzuvertrauen.* — 4) *zu richten auf* (Loc.).

निधातोस् Abl. Inf. zu 1. धा mit नि 1,9.

निधान 1) n. *a*) *das Niedersetzen, Niederlegen, Einsetzen* (des Feuers, eines Topfes in die Erde). — *b*) *das Aufbewahren.* — *c*) *Ort des Niedersetzens, — Niederlegens, Behälter.* Ausnahmsweise m.; am Ende eines adj. Comp. f. ई. — *d*) *ein verborgener Schatz, Schatz* überh. — 2) f. निधानी Bez. *der Worte* यौ ज्ञातौ ओषधयः *u. s. w.* (TBr. 3,7,4,9) Âpast. Çr. 1,5,5. — 3) Adj. *Etwas* (Gen.) *in sich bergend.*

***निधानक** Adj. von निधान.

निधानकुम्भ m. *ein Topf mit Kostbarkeiten.*

1. निधानी f. s. निधान 2).

2. निधानी Adv. mit कर् *aufhäufen* Harshak. 129,3.

निधानेश m. *ein Jaksha.*

(**निधान्य**) **निधानिंद्य** Adj. *zum Niedersetzen u. s. w. geeignet.*

निधीपति m. *Träger des Fanggarns.*

निधायम् Absol. in *घृत°.

निधाट्य m. nach dem Comm. = नितरां संपाद्-नीयो भागः. Man könnte निधाट्योवायि (निधायि ओ°) vermuthen und diese als zwei Stobha auffassen; vgl. ओवा.

निधारय् Adj. *der Etwas* (Acc.) *eingesetzt hat.*

निधि m. 1) *Aufstellung, Aufwartnng* (von Speisen u. s. w.). — 2) *der Untersatz an der* Ukhâ. — 3) *Aufbewahrungsort, Behälter*, in übertragener Bed. so v. a. *Inbegriff.* अपाम् *der Behälter aller Gewässer, das Meer;* auch Name eines Sâman. कलानाम् so v. a. *Vollmond.* — 4) **das Meer.* — 5) nach Çaṁk. *die Kenntniss der Zeitrechnung.* — 6) **eine best. Heilpflanze.* — 7) **ein best. wohlriechender Stoff.*

निधिगोप m. *Hüter des Schatzes.*

निधिदत्त m. N. pr. eines Kaufmanns.

निधिदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*निधिनाथ m. Bein. Kubera's.

निधिप m. *Schatzhüter.*

निधिपति m. 1) *Schätzeherr.* — 2) *ein überaus reicher Mann.* Nom. abstr. °त्व n. — 3) Bein. Kubera's. — 4) N. pr. eines *reichen* Kaufmanns.

निधिपतिदत्त m. N. pr. eines Kaufmanns.

निधिपा und °पाल m. *Schatzhüter.*

निधिपालित m. N. pr. eines Kaufmanns.

निधिमत् Adj. *einen Vorrath bildend, in Vorrath vorhanden, reichlich.*

निधिमय Adj. (f. ई) *aus Schätzen bestehend* Harshaṁ. 90,13.

निधिवाद् m. *die Kunst Schätze zu finden* Kâd. 253,10.

निधिवास m. N. pr. einer Stadt Ind. Antiq. 1875, S. 353.

निधीश m. Bein. Kubera's. Nom. abstr. °त्व n.

*निधीश्वर m. desgl.

निधुवन n. 1) **das Hinundherbewegen, Zittern.* — 2) *coitus* Harshaṁ. 162,6. — 3) **Spiel, Scherz.*

निधृति m. N. pr. eines Fürsten.

निधेय Adj. 1) *hinzusetzen, aufzulegen* Hemâdri 1, 173,7. 9. — 2) *hinzusetzen*, so v. a. *aufzubewahren* Karaka 6,6.

*निध्यान n. *das Schauen, Sehen, Blick.*

निधुव m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

निधुवि 1) Adj. *beharrend, treu.* — 2) m. N. pr. eines Kâçjapa.

*निधान m. *Laut.*

निनङ्गु Adj. *zu Grunde zu gehen —, umzukommen verlangend* Bhaṭṭ.

निनद् m. n. (Khând. Up.) *Klang. Laut, Ton, Geräusch, Gesumme. Geschrei.*

निनमे Dat. Inf. zu नम् mit नि RV. 3,56,1.

निनयन n. *das Hingiessen* Comm. zu Gaim. 1, 477,1. Vgl. स्वधा°.

°निनयनीय Adj. in स्वधा°.

निनर्तशत्रु m. N. pr. fehlerhaft für निवृत्तशत्रु.

निनर्तिषा f. *Lust zum Tanzen* Harshaṁ. 101,22.

निनर्द् m. *das Schleifen* oder *Trillern* (des Tones in der Litanei) Vaitân.

निनाद् m. und निनादित n. = निनद्.

°निनादिन् Adj. 1) *klingend —, tönend —, schallend —, schreiend wie.* — 2) *ertönen machend, spielend* (ein musik. Instrument). — 3) *von einem Klange begleitet.*

निनाक्ष oder निनाक्ष m. *ein in den Boden eingegrabenes Wassergefäss.*

निनित्सु Adj. *zu schmähen —, zu lästern begierig;* mit Acc.

निनिद्रासु Adj. *schlafen wollend, schläfrig* Râǵat. 8,2130 (विनिद्रासु gedr.).

° निनीषा f. *die Absicht wegzuführen.*

निनीषु Adj. (mit Acc.) 1) *Jmd wegführen wollend* Kâd. 2,44,12. — 2) *zu führen —, zu bringen wünschend nach* (प्रति) einem Orte oder in einen Zustand, eine Lage (Acc.). — 3) *zu verbringen —, abzuleben wünschend* (eine Zeit).

निनृत्तवत् Adj. *mit dem* निनृत्त (Partic. von नर्त् mit नि) *versehen.*

निनृत्ति f. *Wiederholung.*

निन्द् s. 1. निद्.

निन्दक Adj. Subst. *Spötter, Lästerer.* Gewöhnlich in Comp. mit dem Object.

*निन्दतल Adj. *eine verkrüppelte Hand habend.*

निन्दन n. *das Lästern, Schmähen.*

निन्दनीय Adj. *dem Spott —, dem Tadel Jmds* (Gen.) *unterliegend, schimpflich, verächtlich.*

निन्दा f. 1) *Schmähung, Lästerung.* — 2) *Tadel, Zurechtweisung.* — 3) *Schimpf, Schande* 170, 25. 26.

*निन्दास्तुति f. *ironisches Lob.*

निन्दितृ Nom. ag. *Spötter, Lästerer, Verächter.*

निन्दितार्थ m. N. pr. eines Mannes.

°निन्दिन् Adj. *schmähend, lästernd, tadelnd.*

*निन्दु f. *eine Frau, die ein todtes Kind zur Welt bringt.*

निन्दोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem dasjenige, womit Etwas verglichen wird, in gewisser Beziehung als dem Verglichenen nachstehend dargestellt wird.*

निन्द्य, निन्द्रिय Adj. 1) *zu schmähen, verächtlich, verwerflich, schimpflich, tadelnswerth, woran ein Makel haftet.* — 2) *verboten, untersagt.*

निन्द्यता f. *Tadelnswürdigkeit.*

*निन्व्, निन्वति (सेवने, सेचने).

1. निप 1) Adj. in आकेनिप von unbekannter Bed. — 2) m. *Herr, Oberhaupt* Ind. St. 14,386.

2. निप m. 1) *Wassertopf* Ind. St. 14, 386. — 2) **Nauclea Cadamba.*

निपक्षति f. *die zweite Rippe.*

*निपठ m. *Recitation.*

*निपठितिन् Adj. = निपठितं येन सः.

निपतन n. 1) *das Fallen, Fall, Sturz.* गर्भिण्या गर्भस्य *das Abgehen der Leibesfrucht einer Schwangeren*, so v. a. *das Niederkommen einer Schw.* — 2) *das Fliegen, Flug.*

*निपत्यरोहिणी f. wohl *das Fallen und Steigen.*

*निपत्या f. 1) *ein schlüpfriger Boden.* — 2) *Schlachtfeld.*

निपरण n. *das Hinlegen* oder *Spenden der Klösse beim Manenopfer.*

निपलाशम् Adv. (so leise) *wie wenn Blätter fallen.*

*निपाक m. *das Reifen.*

*निपाठ m. *Recitation.*

निपात m. 1) *Sturz, Fall, das Fallen, Niederfallen* (auch vom Regen, von Thränen, Geschossen, vom Blick u. s. w.), *das Fallen von* (Abl.), *in* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Losstürzen, Anfall, Angriff, — auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Sichniedersetzen* (eines Vogels). — 4) *Sturz, Fall* in übertragener Bed. — 5) *Todesfall, Tod.* — 6) *gelegentliches Vorkommen, beiläufige Erwähnung.* — 7) *eine unregelmässige, als Ausnahme geltende Erscheinung, Unregelmässigkeit.* — 8) in der Grammatik *Partikel.* — 9) bisweilen fehlerhaft für निपान und am Ende eines Comp. für अतिपात und अनुपात.

निपातक am Ende eines adj. Comp. *eine böse That, Sünde.*

निपातन 1) Adj. am Ende eines Comp. *aufschlagend* (ein Auge). — 2) n. *a) das Niederfallenlassen, Sinkenlassen.* संततास्रु° so v. a. *ununterbrochenes Weinen.* — *b) das Darankommenlassen, Berühren mit* (im Comp. vorangehend). — *c) das Tödten, Erlegen, Zerstören, Vernichten.* — *d)* in der Grammatik *gelegentliches Erwähnen —, Gebrauchen eines Wortes*, insbes. *wenn dadurch eine seltene Erscheinung, eine Unregelmässigkeit constatirt wird.* — *e) das Niederfallen.* — *f) das*

Herabfliegen, Herabschiessen (eines Vogels).

निपातनीय Adj. *fallen zu lassen.* दण्ड: so v. a. *eine Züchtigung ist vorzunehmen.*

निपाताव्ययोपसर्गवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 290.

निपातिन् Adj. 1) *niederfallend.* — 2) *herabfliegend, sich niederlassend auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *niederschlagend, zu Grunde richtend, vernichtend, zerstörend.*

निपात्य Adj. *als Unregelmässigkeit zu erwähnen, unregelmässig.*

निपार्ट् m. *niederes Land, Thal.*

निपान n. 1) *das Trinken.* — 2) *ein Wasserbehälter, aus dem man* (insbes. das Vieh) *trinkt; Tränke; Teich, Wasserbehälter* überh. — 3) * *Melkkübel.*

निपानवत् Adj. *mit Tränken, Teichen* u. s. w. *versehen.*

निपानसर्स् n. *ein Teich* oder *See, wohin die Thiere zum Trinken kommen,* Kâd. 2,49,10.

***निपारक** Adj. von 1. पॄ mit नि.

निपीडना f. *Bedrückung.*

***निपीति** f. *das Trinken.*

निपीडन (= निपीडन) n. *das Auspressen* Hem. Par. 2,366.

निपु m. N. pr. eines Mannes.

निपुण Adj. (f. आ) 1) *geschickt, gewandt, erfahren* (die Ergänzung im Loc., *Gen., *Instr., Infin. [Spr. 7852] oder im Comp. vorangehend), *von Geschicklichkeit, Gewandtheit, Erfahrenheit zeugend.* °म् Adv. *auf geschickte, feine Weise* MBh. 4,3,9. — 2) am Ende eines Comp. *geeignet zu,* so v. a. *vermögend* Kâd. 71,4. — 3) *vollkommen, vollständig.* °म्, °तस्, °तस्, निपुणेन und *निपुण° *vollkommen, vollständig, auf alle Weise, ganz, genau.* — 4) *vielleicht *liebenswürdig gegen* (Loc. oder Acc. mit प्रति).

निपुणता f. 1) *Geschicklichkeit, Gewandtheit.* — 2) *Genauigkeit.* Instr. *genau.*

निपुणिका f. N. pr. einer Zofe 297,25.

निपुर् f. nach Mahidh. und Uvaṭa *der feine Körper.*

निप्रयत्न Hariv. 2515 fehlerhaft für निष्प्र°, निःप्र°).

निप्रियाय्, °यते *im Besitz behalten —, nicht von sich lassen wollen;* mit Acc.

***निफला** f. *Cardiospermum Halicacabum.*

***निफालन** n. *das Sehen.*

***निफेन** n. *Opium.*

निबद्ध 1) Adj. s. u. बन्ध् mit नि. — 2) m. *ein best. musikalisches Instrument* S. S. S. 185.

निबद्धव्य Adj. *nothwendig in Beziehung stehend zu* (Instr.).

निबन्द्धर् Nom. ag. *Verfasser* Bâlar. 8,7 (निबन्द्धर् gedr.).

निबन्ध 1) m. *a) das Anbinden, Festbinden, Bindung, Fesselung.* — *b)* * *festes Hängen an Etwas.* Richtig निर्बन्ध. — *c) Band, Fessel.* — *d) Stiftung.* — *e)* * *Verstopfung.* Richtig विबन्ध. — *f) Composition, literärisches Werk.* — *g)* Titel eines Werkes. — *h)* * *Azadirachta indica.* — 2) *n. *Gesang.* — MBh. 2,2532 fehlerhaft; निबद्ध ed. Bomb.

***निबन्धक** Adj. von निबन्ध.

निबन्धचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes.

निबन्धन 1) Adj. (f. ई) *bindend, fesselnd* Spr. 3728. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Aruṇa Bhâg. P. ed. Bomb. 9,7,5. त्रिबन्धन v. l. — 3) f. ई *Band, Fessel* (auch in übertragener Bed.). — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anbinden, Befestigen, Festhalten, Zusammenfügen.* सेतो: so v. a. *das Schlagen einer Brücke.* — *b) Band, Fessel;* in übertragener Bed. *Bande, Verbindungen.* — *c) das worin Etwas befestigt ist, — steckt.* — *d)* * *das obere Ende der* Vîṇâ, *wo die Saiten befestigt werden.* — *e) Grund, Ursache, Veranlassung, Bedingung.* Häufig am Ende eines adj. Comp. zu übersetzen durch *veranlasst —, bedingt durch, abhängig von* (103,9. 189,32 = M. 9,27), *in Beziehung stehend zu.* — *f) ein Gefüge von Worten, Composition.*

***निबन्धनक** Adj. von निबन्धन.

निबन्धनग्रन्थ m. Titel einer Klasse von Werken.

निबन्धनीय n. *ein gutes, freundschaftliches Verhältniss.* °यं कर् *sich gut vertragen mit* (Instr.) Hariv. 2,69,55. v. l. निर्ब°.

निबन्धसंग्रह m. Titel eines Commentars.

निबन्धिक in अग्र°.

निबन्धिन् Adj. 1) *bindend, fesselnd* Spr. 3728, v. l. — 2) am Ende eines Comp. *a) verbunden durch* oder *mit, zusammenhängend mit.* — *b) bedingend, verursachend.*

निबर्हण 1) Adj. *vernichtend, vertilgend, beseitigend, vertreibend.* — 2) n. *das Vernichten, Vertilgen.* — Hier und da fehlerhaft für निर्बर्हण.

***निबल** *eine best. Zahl* (buddh.).

निबाध m. in अनिबाध.

निबिड 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig* Kâd. 66,23. — *b) dicht, keinen Zwischenraum darbietend, ununterbrochen, fest* (Umarmung, Zuneigung). — *c) voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *d)* * *flachnasig.* — 2) m. N. pr. eines Gebirges. — 3) *n. *Flachnasigkeit.*

निबिडय्, °यति *fest umschlingen* Bâlar. 28,3.

निबिडित 1) *dicht geworden.* — 2) *fest angedrückt* Bâlar. 124,4.

निबिडी Adv. mit कर् *spannen* (einen Bogen) Vikramâṅkaṅ. 16,41.

निबिरीस 1) Adj. *a)* = निबिड 1) *b).* — *b)* * = निबिड 1) *d)* Kâç. zu P. 5,2,32. — 2) *n. = निबिड 3).

निबुसी Adv. mit कर् *von der Spreu befreien.* Vgl. निर्बुसी.

***निबोद्धर्** Nom. ag. *einsichtig, verständig* Gal.

निबोद्धव्य Adj. *zu halten für, anzusehen als* (Nom.).

°निभ 1) Adj. (f. आ) *gleich, ähnlich.* Pleonastisch nach einem Adj. und in Verbindung mit andern Synonymen. Nom. abstr. °ता f. — 2) (*m. n.) *Schein, Vorwand.* Nur im Instr. und Abl.

निर्भञ्जन n. *das Zerbrechen* AV. 20,131,2.

निभर्त्सन fehlerhaft für निर्भर्त्सन.

निभसद् Adj. etwa *dessen Hintertheil nach unten gerichtet ist.*

***निभालन** n. *das Sehen.*

निभीम Hariv. 13599 fehlerhaft für भीम.

निभृतपर् Adj. als Beiw. Vishṇu's.

निभृत 1) Adj. s. u. 1. भॄ mit नि. — 2) n. *Verschwiegenheit* Spr. 5319.

निमग्नक Adj. *sich einbeissend, tief in's Fleisch beissend.*

निमज्जथु m. *das Hineingehen in.* तल्पे *das zu Bette Gehen* Bhaṭṭ.

निमज्जन 1) Adj. (f. ई) *Jmd* (Gen.) *hineinzugehen* (in's Wasser) —, *sich hineinzubegeben veranlassend.* — 2) n. *das Hineinsteigen* (in's Wasser) 153,9.

निमद् m. *deutliche aber nicht vollkommen laute Aussprache* TS. Prât. 23,5. 8.

निमन्त्रक m. *Einlader.*

निमन्त्रण n. *Einladung.*

निमन्त्र्य Adj. *einzuladen.*

निर्मन्यु Adj. *dessen Groll sich gelegt hat, nicht eifernd.*

निमय m. *Tausch, das Vertauschen von* (Gen.) *gegen* (Instr.) Gaut.

निमर्दक m. *eine best. Speise* Karaka 1,27.

1. **निमातव्य** Adj. *auszumessen, gemessen werdend.*

2. **निमातव्य** Adj. *zu vertauschen, vertauschbar gegen* (Instr.).

निमान n. *Maass, Maassverhältniss.*

निमि m. N. pr. 1) verschiedener Fürsten. Ein Sohn Ikshvâku's dieses Namens hat es bewirkt, dass die Menschen die Augen schliessen und öff-

nen. Bhâg. P. 9,24,64. — 2) eines Dânava. डिम्भ v. l.

निमिति f. *Ansiedelung* RV. 5,62,7.

निमित्त n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ziel* (nach dem geschossen wird). — 2) *Zeichen, Anzeichen, Wahrzeichen, Vorzeichen, Omen.* — 3) *Veranlassung, Grund, Ursache, das Bestimmende, causa efficiens, Werkzeug.* °तं या *die Veranlassung sein, die Schuld tragen* Kâd. 214,3. Alle obliquen Casus (Abl., Gen. und Loc. nicht zu belegen) werden adverbialisch in der Bed. *wegen* gebraucht. Am Ende eines Comp. *dieses zur Veranlassung, zum Grunde habend, veranlasst —, hervorgerufen —, bewirkt durch.* — 4) *= आगन्तु, देव, आदेश und पर्वन्.

निमित्तक 1) am Ende eines adj. Comp. *hervorgerufen —, veranlasst durch, abhängig von.* — 2) *n. *das Küssen.*

निमित्तकारण n. *causa efficiens.*

निमित्तकाल m. *eine best. Zeit, die als Veranlassung zu Etwas dient.* Nom. abstr. °ता f.

*निमित्तकृत् m. *Krähe* Râgân. 19,58.

निमित्ततस् Adv. *aus besonderer, bestimmter Veranlassung.*

निमित्तत्व n. *das Ursachesein.*

निमित्तनिदान n. Titel eines Werkes.

*निमित्तविद् m. *Astrolog.*

निमित्तवेधिन् Adj. *das Ziel treffend.*

निमित्तसप्तमी f. *ein die Veranlassung angebender siebenter Casus.*

निमित्तकेतु m. *causa efficiens.* Nom. abstr. °त्व n.

निमित्तायुस् Adj. *dessen Lebensalter von Etwas abhängig ist* MBh. 3,135,47.

निमित्तिन् Adj. *das, worauf Etwas als Ursache wirkt,* TS. Prât. Comm.

निमित्ती Adv. 1) mit कर् *zur Veranlassung —, zur Ursache machen.* °कृत्य mit Acc. *wegen, in Folge —, durch die Schuld von* Kâd. 247,10. — 2) mit भू *Ursache —, Veranlassung zu Etwas* (Loc.) *werden.*

निमिधर् m. N. pr. eines Fürsten Lalit. 199,10.

*निमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

निमिश्र Adj. (f. आ) *sich hingebend, theilnehmend —, hängend an* (Loc.). Superl. f. °तमा.

निमिष् f. 1) *das Blinzeln, Zwinkern der Augen.* — 2) *das Schliessen der Augen, Einschlafen.*

निमिष n. 1) *das Blinzeln, Schliessen der Augen.* Auch als Bez. *eines überaus kurzen Zeitmaasses.* — 2) *krankhaftes Blinzeln* oder *Schliessen der Augendeckel.* — 3) Bein. Vishṇu's. — 4) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

निमिषक्षेत्र m. N. pr. eines *Gebietes.*

निमिषस् Gen. Inf. zu मिष् mit नि RV. 2,28,6.

निमिषित n. *das Schliessen der Augen* Mahâbh. 8,25,*b*. Vgl. अ° (Nachtr. 3).

निमीलक 1) Adj. *die Augen schliessend* (beim Singen) S. S. S. 117. — 2) f. °लिका *das Schliessen der Augen* in *झ° und गज°.

निमीलन n. 1) *das Schliessen der Augen* 265,5. — 2) *das Sichschliessen* einer Blüthe. — 3) **das Schliessen der Augen*, so v. a. *Tod.* — 4) in der Astr. *vollständige Verfinsterung bei einer totalen Finsterniss.*

निमीला f. *das Schliessen der Augen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Naish. 3,104.

निमीलिन् Adj. *die Augen schliessend.*

*निमीश्वर m. N. pr. des 16ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇî (bei den Gaina).

निमुष्टिक Adj. *kleiner als die Faust* Ait. Âr. 405,6.

*निमूलकाषम् Absol. von कष् *bis zur Wurzel hinab ausrotten.*

*निमूलम् Adv. *bis zur Wurzel hinab.*

निमृग्र Adj. (f. आ) *sich anschmiegend, sich fügend;* mit Loc. und अस्.

निमृद् m. *Zermalmer* Âpast. Çr. 6,18,2.

1. निमेय Adj. *dessen Maassverhältniss* oder *Werth bestimmt wird, — bestimmt werden kann.*

2.*निमेय m. *Tausch.*

निमेष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Blinzeln, Schliessen der Augen.* Auch als Bez. *eines bestimmten Zeitmaasses.* निमेषं निमेषम् *jeden Augenblick.* Ausnahmsweise n. — 2) *krankhaftes Blinzeln* oder *Schliessen der Augendeckel.* — 3) N. pr. eines Jaksha (nach Nîlak.).

*निमेषक m. 1) *das Blinzeln der Augen.* — 2) *Leuchtkäfer.*

*निमेषकृत् f. *Blitz.*

निमेषण 1) Adj. (f. ई) *das Schliessen der Augen bewirkend.* — 2) n. *das Schliessen der Augen.*

निमेषतस् Adv. *in Beziehung auf das Schliessen der Augen.*

*निमेषद्युत् und *निमेषरुच् m. *Leuchtkäfer.*

निमेषान्तरचारिन् Adj. *der in einem Augenblick einen Weg vollbringt* MBh. 5,191,51. Hariv. 9139.

निम्न 1) n. *Tiefe, Niederung, Vertiefung.* निम्नम् *der Tiefe zu, abwärts.* — 2) Adj. (f. आ) *tief liegend, vertieft, eingedrückt.* — 3) m. N. pr. eines Fürsten.

निम्नग 1) Adj. *in Vertiefungen —, in Niederungen befindlich.* — 2) n. *eine niedrig gelegene Stelle, Niederung.*

निम्नगा f. *Fluss.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 84,24.

*निम्नतल Adj. *eine verkrüppelte Hand habend.*

निम्नदेश m. *eine niedrig gelegene Stelle, Vertiefung.*

निम्नप्रवण Adj. *hinabfliessend.*

निम्नभाग m. = निम्नदेश.

निम्नित Adj. *vertieft, eingefallen* MBh. 7,156,64. 175,4.

निम्ब und *°क m. *Azadirachta indica.*

निम्बकर् m. v. l. für निम्बरक.

निम्बतरु m. *Erythrina fulgens* oder *Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204.

निम्बदेव m. N. pr. eines Mannes.

*निम्बपञ्चक n. *die fünf Dinge (Blätter, Rinde, Blüthe, Frucht und Wurzel) der Azadirachta indica* Râgân. 22,30.

*निम्बबीज m. *Mimusops hexandra* Râgân. 11,71.

निम्बमाल m. *eine best. Pflanze* Karaka 6,18.

निम्बरक m. *Melia Bukayun* Bhâvapr. 1,204. Madanav. 14,137.

*निम्बरजस् n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

निम्बवती f. ein Frauenname.

निम्बादित्य m. N. pr. eines Heiligen und Gründers einer Vishṇu'itischen Secte.

*निम्बू und °क m. *der Citronenbaum* Râgân. 11,176.

निम्बूकफलपानक n. *Limonade* Bhâvapr. 2,28.

निम्लुक्ति f. *Untergang der Sonne, Abend.*

निम्लुच् 1) f. dass. — 2) Adj. *schlaff, welk, marcidus.*

निम्लोचन n. *das Untergehen der Sonne* Comm. zu Âpast. Çr. 5,29,13.

निम्लुक्ति f. *das Verschwindsn in* (Loc.).

निम्लोच 1) m. *Untergang* (der Sonne). — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras VP.² 2,292.

निम्लोचनी f. N. pr. einer Stadt Varuṇa's.

निम्लोचि m. N. pr. eines Fürsten.

नियत 1) Adj. s. u. यम् mit नि. — 2) n. Pl. im Sâṁkhja Bez. *der Sinnesorgane.*

नियतकाल Adj. *für eine bestimmte Zeit geltend, temporär* 224,11.

नियतभोजन Adj. *im Essen Beschränkungen sich auferlegend.*

नियतविभक्तिक Adj. *in einem bestimmten, unveränderlichen Casus stehend* P. 1,2,44, Sch.

नियतव्रत Adj. *seinem Gelübde treu bleibend.*

नियतात्मन् Adj. *sich zügelnd.*

नियताप्ति f. in der Dramatik *die sichere Aussicht auf Erreichung eines Zieles durch Ueberwindung eines bestimmten Hindernisses.*

नियताशिन् Adj. *mässig essend.*

नियताहार Adj. = नियतभोजन. श्वमांस° *nur Hundefleisch geniessend.*

नियति f. *die fest bestimmte Ordnung der Dinge,*

Bestimmung, Nothwendigkeit, Schicksal. Auch personificirt.

नियती f. Bein. der Durgâ.

नियतेन्द्रिय Adj. *seine Sinne zügelnd.*

नियन्तृ Nom. ag. 1) *derjenige welcher abhält, aufhält, im Zaume hält, Bändiger.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *Pferdebändiger, Wagenlenker.*

नियन्तव्य Adj. 1) *zurückzuhalten, im Zaume zu halten, zu bändigen, zu lenken.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,27. — 2) *zu erzwingen.*

नियन्तु Nom. act. in दुर्नियन्तु.

नियन्त्रण 1) n. *a) das Bändigen, Beschränkung der Freiheit.* — *b) Beschränkung*, so v. a. *Feststellung, nähere Bestimmung.* — 2) f. आ *a) Verschliessung* Hem. Par. 9,3. — *b) Beschränkung, Beschränktheit* in अ° (Nachtr. 3).

नियम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bändigung, Zurückhaltung, Beschränkung.* — 2) *das Niederhalten, Senken* (des Tones). — 3) *Beschränkung auf* (Loc. oder Acc. mit प्रति), *Einschränkung, Feststellung, genauere Bestimmung.* नियमेन *mit Einschränkungen, unter gewissen Voraussetzungen.* — 4) *feste Regel, Nothwendigkeit, absolute Nothwendigkeit in einem gegebenen Falle, jedoch ohne Beschränkung auf diesen einen Fall.* नियमेन und नियमात् *mit Nothwendigkeit, mit Bestimmtheit, gewiss.* तिथि-नियमात् so v. a. *so dass die* Tithi *dabei das Bestimmende sind.* — 5) *Versprechen, Gelübde.* — 6) *eine Beschränkung, die man sich auflegt, eine übernommene besondere Observanz, eine gelegentliche, kleine Pflicht* 285,30. — 7) in der Rhetorik *ein feststehender Vergleich, Gemeinplatz.* — 8) *ein best. mit Mineralien*, insbes. *mit Quecksilber vorgenommener Process.* — 9) Bein. Vishṇu's. — 10) N. pr. eines Sohnes des Dharma und der Dhṛti. — Auch mit निमय verwechselt.

नियमन 1) Adj. *bändigend, bezwingend.* — 2) n. *a) das Bändigen, Bezwingen* MBh. 12,88,18. — *b) das Beschränken, genauere Bestimmung.*

नियमपाल m. N. pr. eines mythischen Weisen.

नियमवत् Adj. 1) *frommen Observanzen obliegend.* — 2) °वती f. *die Regeln —, die monatliche Reinigung habend.*

***नियमस्थिति** f. *Askese.*

नियमकेतु m. *eine regulirende Ursache.*

नियमानन्द m. N. pr. = निम्बादित्य.

नियमोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ausdrücklich gesagt wird, dass Etwas nur mit Einem verglichen werden könne.*

नियम्य Adj. 1) *zurückzuhalten, im Zaume zu halten, zu bändigen.* — 2) *zu beschränken, beschränkt —, genauer bestimmt werdend* Çaṁk. zu Taitt. Up. 62,10.

नियर्यिन् Adj. *überfahrend.*

नियव m. *eine geschlossene Reihe.*

***नियाग** m. = संयमो मोक्षः Çilâṅka 2,116.

***नियातन** n. fehlerhafte v. l. für निपातन.

नियान n. *Zufahrt* RV. 10,19,4. *Zugang, Weg.*

नियाम 1) *m. *a)* = नियम. Hem. Jog. 4,34 fehlerhaft für नियम 6). — *b) Schiffer, Steuermann.* — 2) n. (!) = नियम 8).

नियामक 1) Adj. (f. °मिका) *a) zurückhaltend, im Zaume haltend, lenkend, bezwingend.* — *b) beschränkend, feststellend, genauer bestimmend, entscheidend* Hemâdri 1,662,9. Çaṁk. zu Taitt. Up. 62,10. नियामकाभावात् *in Ermangelung eines entscheidenden Moments* Deçîn. 1,47. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) m. *a) Lenker.* — *b) *Wagenlenker.* — *c) *Schiffer, Steuermann.*

नियामन n. 1) MBh. 12,3319 fehlerhaft für नियमन 2) *a).* — *b)* = नियम 8).

नियुक्त 1) Adj. s. u. 1. युज् mit नि. — 2) m. *ein Angestellter, Beamter* Spr. 2513.

***नियुक्तक** Adj. *als Haupt erwählt.*

नियुक्ति f. *Beauftragung, Anstellung zu Etwas* (°अर्थम्).

नियुत् f. 1) *Verleihung, Gewährung.* — 2) *Vielgespann* oder *das in demselben gehende Thier;* insbes. von den *Zugthieren* Vâju's. — 3) Pl. *Verse, Gedicht.* — 4) N. pr. einer Gemahlin Rudra's in einer seiner Formen.

नियुत 1) Adj. s. u. 2. यु mit नि. — 2) (*m.) n. *eine best. hohe Zahl*, gewöhnlich *Million.*

नियुत्वतीय Adj. *dem* Vâju nijutvant *gehörig.*

नियुत्वत् Adj. 1) *mit einem Vielgespann versehen.* — 2) *gleichsam befestigt, angeheftet*, so v. a. *bleibend, nicht vom Orte weichend* (उत्स). — 3) *das Wort* नियुत् oder नियुत्वत् *enthaltend.*

नियुत्सा f. N. pr. der Gattin Prastâva's.

नियुद्ध n. *Kampf*, insbes. *Faustkampf.* *°भू f. *Kampfplatz für Faustkämpfer.*

नियुद्रथ Adj. *der einen Wagen mit Vielgespann hat.*

नियोक्तृ Nom. ag. 1) *Anbinder, Fesseler.* — 2) *Herr, Gebieter.*

नियोक्तव्य Adj. 1) *zu richten auf* (Loc.). आत्मा सुखे so v. a. *man soll sich den Freuden hingeben* Spr. 5942. — 2) *anzuhalten zu, anzustellen bei, zu beauftragen mit* (Loc.) M. 9,64. Jâǵ. 2,3. MBh. 1,124,28. 5,177,2. Chr. 211,10. — 3) *zur Rechenschaft zu ziehen* M. 8,186.

नियोग m. 1) *das Anbinden* in °पाश. — 1) *Verwendung.* एककार्य° *Anstellung bei einem und demselben Geschäfte.* Vgl. अ° 1). — 3) *Anweisung, Vorschrift, Geheiss, Befehl, Auftrag, ein aufgetragenes Geschäft.* — 4) *Bestimmtheit, Nothwendigkeit.* नियोगेन *nothwendig, bestimmt, gewiss.* — 5) ἀνάγκη, *Verhängniss, Schicksal.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *in Folge des Schicksals* Harshaḱ. 214,8.

नियोगकृत् Adj. *in Jmds Auftrage handelnd* 214,7.

नियोगपाश m. etwa *Wagenstrang.*

नियोगसंस्थित Adj. *im Amte stehend* Spr. 7053.

नियोगस्थ Adj. *unter Jmds* (Gen.) *Befehlen stehend, Jmd gehorchend.*

नियोगार्थ m. *der Gegenstand einer Anweisung, ein aufgetragenes Geschäft.*

नियोगिन् m. *Diener, Beamter.*

नियोग्य 1) Adj. in अ° fehlerhaft für अनियोग. — 2) *m. *Herr, Gebieter.*

नियोज्जक 1) Adj. in सर्व°. — 2) f. °ज्जिका N. pr. einer Tochter des Dämons Duḥsaha.

नियोजन 1) n. *a) das Anbinden* (des Thieres an den Jûpa u. s. w.) Njâjam. 9,2,21. — *b) das womit angebunden wird, Haft.* — *c) Anweisung, Auftrag, das Anstellen* an ein Geschäft (Loc.). — 2) f. नियोजनी *Halfter.*

नियोजनीय Adj. = नियोक्तव्य 2).

नियोजयितव्य Adj. 1) *zu versehen —, zu strafen mit* (Instr.). — 2) *anzuhalten —, anzutreiben —, hinzuleiten zu* (Loc.) Kâraṇḍ. 42,24.

नियोज्य 1) Adj. *a) zu befestigen.* — *b) zu versehen —, auszustatten mit* (Instr.) Spr. 4116. — *c) anzustellen, mit einem Amte zu betrauen, mit einem Auftrage zu versehen, anzuweisen.* — *d) der angewiesen wird.* — *e) aufzutragen* (ein Geschäft). — *f) anheimzustellen, zu überlassen* Hemâdri 1, 487,21. — 2) m. *Diener, Untergebener.*

नियोज्यान्वयनिरूपण n. Titel eines Werkes.

***नियोद्धृ** Nom. ag. 1) *Faustkämpfer.* — 2) *Hahn* Râǵan. 19,105.

नियोधक m. *Faustkämpfer.*

निरंश Adj. *keine Grade habend.* Nom. abstr. °त्व n.

निरंशक Adj. *keinen Erbtheil erhaltend* Jâǵ. 2,140.

निरंशु Adj. *strahlenlos.*

***निरंशुक** und ***निरंशुल** = पिप्पल.

निरक्ष *Aequator (keine Breite habend).* °देश m. *Aequatorial-Gegend.*

निरक्षर Adj. *analphabet* Spr. 7664. Hem. Par. 1,119.

***निरक्षिन्** Adj. von रक्ष् mit नि.

निरग्नि und °क Adj. *kein eigenes Feuer* (auf seinem Heerde) *habend.*

निरग्र Adj. *ohne Rest*, so v. a. *dividirbar* Lîlâv. 103,7. Comm. zu Ârjabh. 2,33.

निरग्रक Adj. dass. Lîlâv. S. 100. fgg. Bîgag. 58.

निरघ Adj. (f. आ) *tadellos.*

निरङ्कुश Adj. (f. आ) *für den kein Leithaken besteht, der keine Fesseln kennt, vollkommen frei, unbeschränkt* Bâlar. 59,8. Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,58. 4, 4,17. *extravagant* zu 2,2,33. °म् Adv., °त्व n. Nom. abstr. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,11. 28. Chr. 211,28.

निरङ्कुशय्, °यति *entfesseln* Kâd. 2,136,5.

निरङ्ग Adj. 1) *unvollständig.* — 2) *kein Hülfsmittel habend, ganz allein auf sich beschränkt.*

*निरङ्गुल Adj. = निर्गतमङ्गुलिभ्यः.

निरङ्गुलि Adj. *fingerlos* Spr. 7706.

निरज m. Nom. act. in सुनिरज.

*निरजिन Adj. *mit keinem Fell bekleidet.*

निरजे Dat. Inf. zu अज् mit निस् ṚV. 3,30,10.

निरञ्जन n. *Marke in der Messschnur.*

निरञ्जन 1) Adj. (f. आ) *ohne Schminke, ohne Falsch, lauter.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Lehrers der Haṭhavidjâ. — 3) *f. आ *a) Vollmondstag.* — *b)* Bein. der Durgâ.

°निरति f. *Wohlgefallen an, das Hängen an.*

निरतिशय Adj. 1) *worüber Nichts mehr geht, was das höchste Maass erreicht hat.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *ohne unterscheidende Merkmale, keine weitere Specificirung zulassend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Govindân. S. 1046.

निरत्यय Adj. (f. आ) 1) *gefahrlos, sicher, wo Alles gut von Statten geht, dem Misslingen nicht unterworfen, vollkommen gelingend, unfehlbar* Kâraka 8, 1. 4. Nom. abstr. °त्व n. 11. — 2) *keine Leiden verursachend* Suçr. 1,353,14. *wo es keine Leiden giebt* Hemâdri 1,642,15.

निरधिष्ठान Adj. 1) *keinen festen Standort habend.* — 2) *haltlos, unhaltbar* Comm. zu Njâjas. 3,2,8. — 3) *unabhängig* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,44.

*निरध्व Adj. *vom Wege abgekommen.*

1. निरनुक्रोश m. *Unbarmherzigkeit.* °तस् Adv. *auf unbarmherzige Weise* Pañkat. ed. orn. 38,23.

2. निरनुक्रोश Adj. (f. आ) *kein Mitgefühl habend, unbarmherzig, — gegen* (Loc.). Nom. abstr. °ता f.

निरनुक्रोशकारिन् Adj. *unbarmherzig zu Werke gehend.*

निरनुग Adj. *kein Gefolge habend.*

निरनुग्रह Adj. *kein Wohlwollen zeigend, kein Mitleid habend.*

निरनुनासिक Adj. *nicht nasal.*

निरनुबन्ध Adj. *ohne* अनुबन्ध 1) *g)* Kâraka 6,4.

निरनुबन्धक Adj. *ohne* अनुबन्ध 1) *i).*

निरनुमान Adj. *nicht an Folgerungen gebunden.*

निरनुयोज्य Adj. *woran Nichts zu tadeln ist.* °योज्यानुयोग m. *das Rügen eines untadelhaften Arguments des Gegners.*

निरनुरोध Adj. (f. आ) *rücksichtslos, gleichgültig* Kâd. 250,1. — *gegen* (Loc.) Chr. 320,3. 327,28. Nom. abstr. °त्व n.

निरनुशय Adj. *ohne* अनुशय 1) *e)* Çaṁk. zu Bâdar. 3,1,8.

निरन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) durch keinen Zwischenraum getrennt, dicht anstossend, dicht, nirgends unterbrochen, keinen freien Platz darbietend, ununterbrochen auf einander folgend, ununterbrochen, fortwährend, beständig.* — *b) gespickt —, vollgepfropft mit, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) beständig, treu* (Freund). — *d) nicht verschieden, gleich, identisch.* — 2) °म् Adv. *a) dicht, fest* (umschliessen). — *b) ununterbrochen, fortwährend, beständig, regelmässig.* — *c) alsbald* 176,27.

निरन्तरविशेष Adj. Pl. *bei denen kein Unterschied gemacht wird in Beziehung auf* (Loc.), *in Bezug auf Etwas gleich behandelt werdend* MBh. 12,228,67.

निरन्ध, Nom. °स् Bhâg. P. 5,13,6 fehlerhaft für निरन्धास् oder निरन्नस्.

निरन्धस् Adj. *Nichts zu essen habend.*

निरन्न Adj. 1) *Nichts zu essen habend, keine Nahrung zu sich nehmend, hungernd.* — 2) *keine Nahrung gewährend.* निरन्ने *bei einer Hungersnoth.*

निरन्वय 1) Adj. *a) keine Nachkommenschaft habend.* — *b) in keinem verwandtschaftlichen Verhältniss stehend.* — 2) °म् Adv. *hinter Jmds Rücken.*

निरप Adj. *wasserlos* 92,6.

निरपक्रम Adj. *von wo man nicht entläuft* Gop. Br. 2,4,6.

निरपत्य Adj. *kinderlos* Kâraka 4,3. Nom. abstr. °त्वा f. ebend.

निरपत्रप Adj. (f. आ) *schamlos.*

निरपराध Adj. (f. आ) *der Niemand Etwas zu Leide gethan hat, unschuldig.* Nom. abstr. °ता f.

निरपराधवत् Adj. dass.

निरपवर्त Adj. *durch einen gemeinschaftlichen Divisor nicht mehr theilbar.*

निरपवर्तन Adj. dass. Golâdhj. 13,24.

निरपवाद Adj. 1) *tadellos.* — 2) *keiner Ausnahme unterworfen.*

निरपवादक Adj. = निरपवाद 2).

निरपङ्गव Adj. *nicht versteckt.*

निरपाय Adj. 1) *unvergänglich.* — 2) *keinen Nachtheil bringend, gefahrlos* Kâraka 7,6.

निरपायिन् Adj. *unvergänglich.*

निरपेक्ष 1) Adj. (f. आ) *a) keine Rücksicht nehmend auf, sich gleichgültig verhaltend gegen* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Object *rücksichtslos, der sich um Nichts kümmert, sich gleichgültig gegen Alles verhaltend* (als Tadel und auch als Lob). °म् Adv. *ohne alle Rücksicht, ohne sich um Etwas zu kümmern.* — *b)* am Ende eines Comp. *unabhängig von.* — 2) m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Ind. Lit. 290.

निरपेक्षक Adj. *unabhängig.*

निरपेक्षता f. *Abwesenheit aller Rücksicht, Gleichgültigkeit gegen* (Loc.).

निरपेक्षत्व n. 1) *Gleichgültigkeit.* — 2) *Unabhängigkeit, Beziehungslosigkeit.*

निरपेक्षा f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.).

निरपेक्षित Adj. 1) *rücksichtslos gegen* (im Comp. vorangehend). — 2) *auf den man keine Rücksicht nimmt.*

निरपेक्षिन् Adj. *sich gleichgültig gegen Alles verhaltend, Nichts erwartend.*

निरपेक्ष्य Adj. *worum man sich nicht zu kümmern braucht.*

निरभिप्राय Adj. *zwecklos.*

निरभिभव Adj. *mit keiner Erniedrigung verbunden.*

निरभिमान Adj. *frei von Hochmuth.*

निरभिलप्य Adj. *unaussprechlich, durch Worte nicht auszudrücken.*

°निरभिलाष Adj. *kein Verlangen habend nach, nicht bedacht auf, gleichgültig gegen.*

निरभिसंधिन् Adj. *keine eigennützige Absicht habend* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,16.

निरभीमान Adj. 1) *frei von Hochmuth.* — 2) *kein Bewusstsein habend, bewusstlos.*

निरभ्यङ्ग Adj. *ungesalbt* Kâraka 5,8.

निरभ्र Adj. *wolkenlos.* निरभ्रे *bei wolkenlosem Himmel.*

1. निरमण Adj. *mitgenommen, abgelebt.*

2. निरमण n. *das zur Ruhe Kommen.*

निरमर्ष Adj. *der Alles ruhig erträgt, — Alles über sich ergehen lässt, apathisch.*

निरमित्र 1) Adj. *frei von Feinden.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

निरम्बर Adj. (f. आ) *unbekleidet, nackt.*

निरम्बु Adj. 1) *wasserlos.* — 2) *des Wassers sich enthaltend, nicht trinkend.*

निरय m. *Hölle.* Der Mutterleib mit der *Hölle* verglichen Hemâdri 1,516,15. Personificirt als

Kind der Furcht und des Todes. — R. 2,28,10 fehlerhaft für निरप.

निरयण n. *Ausgang.*

निरयपति m. *Höllenfürst.*

निरयावलिसूत्र n. Titel eines Werkes.

निरयिन् m. *Höllenbewohner.*

निरयु (!) Adj. v. l. für निरम्बु MBh. 3,7,5.

निरर्गल Adj. (f. आ) 1) *ungehemmt, ungezügelt, ungestört, frei.* °म् Adv. *ohne Zwang, frei, ohne Weiteres* Comm. zu TS. Prât. — 2) *unwiderstehlich.*

निरर्गलवाच् Adj. *von ungezügelter Rede* Viddh. 58,15.

निरर्ति Adj. *nicht schmerzhaft* Karaka 6,17.

1. निरर्थ m. 1) *Schaden.* — 2) *Unsinn.* Pl.

2. निरर्थ Adj. (f. आ) 1) *zwecklos, unnütz.* — 2) *besitzlos, arm.* — 3) *sinnlos, unsinnig* 215,16.19. — 4) von einem Consonanten so v. a. *ohne nachfolgenden Vocal.*

निरर्थक 1) Adj. (f. °र्थिका; °निरर्थका fehlerhaft) *a) seinen Zweck nicht erfüllend, — erreichend, unnütz, zwecklos, vergeblich.* °म् Adv. *ohne Zweck, unnütz.* — *b) sinnlos, unsinnig.* — *c)* = निरर्थ 4). — 2) n. *eine sinnlose Einwendung* (in einer Disputation).

निरर्थकत्व n. *Zwecklosigkeit, Vergeblichkeit.*

निरर्थता f. *Sinnlosigkeit.*

निरर्बुद *eine best. Hölle* (bei den Buddhisten).

निरलंकार Adj. *schmucklos* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,113,24.

निरलंकृति f. in der Rhetorik *Schmucklosigkeit, Unschönheit.*

निरव m. 1) etwa *Rufer* RV 1,122,11. Nach Sâj. Adj. *schutzlos.* — 2) **Stimmlosigkeit.*

निरवकाश Adj. (f. आ) 1) *keinen freien Platz bietend, vollgepfropft* (eine Hölle). Nach dem Comm. = निरालम्ब. — 2) *keinen Platz findend, nirgends zum Vorschein kommen könnend.* Nom. abstr. °ता Ind. St. 14,371. — 3) *nicht am Platze seiend, ungelegen* Harshaṅ. 138,17. Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,100,9.

निरवकाशो Adv. mit कर् *von seinem Platz entfernen* Comm. zu Ragh. ed. Calc. 9,28.

निरवग्रह Adj. *ungehemmt, frei, unabhängig.* °के *an einem Orte, wo man sich frei bewegen kann.*

निरवत्तबलि Adj. *woraus eine Spende an die Götter als Abfertigung abgetheilt worden ist* Çat. Br. 2,3,4,11.

निरवत्ति f. *Abfertigung, Abfindung.*

निरवदान n. *das Abtheilen* Gaim. 3,4,38. Âpast. Çr. 7,26,1.

निरवद्य 1) Adj. (f. आ) *tadellos.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,1.

निरवद्यवत् Adv. *tadellos.*

निरवधि Adj. 1) *grenzenlos, unbegrenzt* Spr. 7761. — 2) *unaufhörlich, unendlich.*

निरवधिक Adj. *unbegrenzt.*

निरवयव Adj. *nicht aus Theilen bestehend, untheilbar.* Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 2,1,26. Tattvas. 17.

निरवरोध Adj. *ungehemmt.*

निरवलम्ब Adj. 1) *keine Stütze bietend.* — 2) *der Stütze —, des Haltes entbehrend.*

निरवलम्बन Adj. (f. आ) *jeglicher Stütze entbehrend, herrenlos* (Reichthum) Çik. Pisch. 140,1. *Niemand zukommend, sich bei N. vorfindend* Harshaṅ. 140,10.

निरवशेष Adj. 1) *von dem kein Rest übrig bleibt.* — 2) *ganz, vollständig.* °शेषेण und °शेषतस् *insgesammt, vollständig.*

निरवसाद Adj. (f. आ) *wohlgemuth.*

निरवस्कृत Adj. etwa *rein.*

निरवस्तार Adj. *mit keiner Streu belegt, bloss* (Erdboden).

*निरवक्र m. *eine Art Schwert* Gal.

*निरवकालिका f. *Zaun, Hecke, Mauer.*

निरविन्द m. N. pr. eines mythischen Berges.

निरशन 1) Adj. *sich der Speise enthaltend.* — 2) *n. *Enthaltung vom Essen, Fasten.*

निरश्व Adj. *ohne Pferde.*

निरष्ट Partic. *entmannt.*

*निरस 1) Adj. = नीरस. — 2) f. आ *eine best. Grasart.*

निरसन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) auswerfend, ausstossend.* — *b) vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Fortwerfen.* — *b)* **das Auswerfen, Ausspeien.* — *c) das Hinauswerfen, Verjagen, — aus* (Abl.). — *d) das Entfernen, Zerstreuen, Vertreiben* 282,11. — *e) das Aufgeben.* — *f) das Verwerfen, Zurückweisen.* — *g)* **das Vernichten, Zugrunderichten.*

निरसनीय Adj. 1) *hinauszuwerfen, zu verjagen, — aus* (Abl.). — 2) *abzuweisen* Comm. zu Naish. 9,25.

निरस्त 1) Adj. Partic. von 2. अस् mit निस्. — 2) n. *das Ausstossen, eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale* Mahâbh. 1,20,*a*.

निरस्तसंख्य Adj. *unzählbar* Dh. V. 17,10.

निरस्ति f. *Vertreibung, Entfernung* Karaka 6,23.

निरस्त्र Adj. 1) *unbewaffnet.* — 2) *ohne Waffen ausgeführt.*

निरस्थि Adj. *frei von Knochen.*

निरस्य Adj. *hinausgejagt —, vertrieben zu werden verdienend.*

निरहंस्तम्भ Adj. *frei vom Hemmschuh des Ichs.*

निरहंकार 1) Adj, *frei von Selbstsucht* Bhag. 2, 71. — 2) m. *ein best. Himmel* Hemâdri 1,164,14.165,4.

निरहंकारिन् Adj. *frei vom Gefühl des Ichs.*

निरहंकृत Adj. 1) *keine Persönlichkeit habend, unpersönlich.* — 2) *nicht selbstsüchtig.* — 3) *frei von Hochmuth, anspruchlos* Hemâdri 1,89,7.

निरहंकृति Adj. *frei von Selbstsucht.*

निरहंक्रिय Adj. *keine Persönlichkeit habend, unpersönlich.*

निरहंक्रिया f. *Abwesenheit aller Selbstsucht.*

निरहम् Adj. Nomin. *frei von Selbstsucht.*

निरहंमति Adj. dass.

निरहंमान Adj. *frei vom Gefühl des Ichs.*

*निरङ्क m. P. 8,4,7, Sch.

*निराक m. 1) *das Kochen.* — 2) *Schweiss.* — 3) *der Lohn für eine schlechte That.* — Wohl fehlerhaft für निपाक.

निराकरण n. 1) *das Sondern* in अ°. — 1) *das Verjagen, Verscheuchen.* — 3) *das Verstossen einer Frau.* — 4) *das Abweisen, Zurückweisen* Comm. zu Naish. 6,75. — 5) *das Entfernen, Beseitigen.* — 6) *das Beseitigen durch Bestreitung.* — 7) *das Vergessen* in अ° (Nachtr. 1).

निराकरणीय Adj. *durch Bestreitung zu beseitigen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,1.

निराकरिष्णु Adj. 1) *Jmd* (Acc.) *von sich stossend, abweisend, zurückweisend* Ragh. 14,57. Naish. 6, 75. — 2) *Jmd um Etwas* (Abl.) *zu bringen suchend.* — 3) *vergesslich.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,336,9.

निराकर्तर् Nom. ag. 1) *der Nichts wissen will von* (Gen.) Kâtj. in Hemâdri 1,39,10. Ohne Object = 1. निराकृति 1) *c)* MBh. 12,165,61. — 2) *durch Bestreitung beseitigend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,7.

निराकर्तव्य Adj. = निराकरणीय Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10.

निराकाङ्क्ष Adj. 1) *Nichts erwartend, Nichts für sich wünschend, keine Wünsche mehr habend.* — 2) *keiner Ergänzung bedürftig.*

निराकाङ्क्षिन् Adj. *Nichts erwartend, Nichts für sich wünschend.*

1. निराकार 1) Adj. (f. आ) *a) gestaltlos, körperlos.* — *b) ohne äussere Erscheinung, dessen äussere Erscheinung Nichts verräth, Nichts vorstellend, kein Wesen von sich machend, Nichts bedeutend.* — *c) objectlos, auf ein Nichts sich beziehend.* °लोचन n. *ein in's Leere sehendes Auge* Comm. zu Mṛkkh. 1,4. — 2) m. *a)* Bein. *α)* Çiva's. — *β)* *Vi-

shṇu's. — *b*) **der Himmel.* — *c*) **der göttliche Geist, Gott.*

2.*निराकार m. *Vorwurf, Tadel.*

निराकारज्ञानवाद् m. *der philosophische Lehrsatz, dass die Erkenntniss der Aussenwelt nicht durch im Geiste sich abdrückende Bilder erfolge.*

निराकाश Adj. *keinen freien Raum zeigend, vollkommen erfüllt.*

निराकुल 1) Adj. *a*) *nicht überfüllt, wenig besucht, — betreten.* — *b*) *nicht in Verwirrung gebracht, in gehöriger Ordnung sich befindend.* — *c*) *im Kopfe nicht verwirrt, klar sehend.* °म् Adv. *deutlich, klar.* — *d*) *ruhig, unbesorgt.* — 2) n. *Klarheit, Deutlichkeit.*

निराकृतान्योत्तर Adj. *wobei die Antwort eines Andern beseitigt worden ist.* Nom. abstr. °त्व n. *so* v. a. *Unwiderleglichkeit* H. 67.

1. निराकृति 1) Adj. *a*) *formlos, gestaltlos* (Vishṇu). — *b*) = 1. निराकार 1) *b*) MBh. 12,237,37. — *c*) *der sich seiner religiösen Verpflichtungen entäussert hat, die Götter nicht ehrt, die heilige Schrift nicht studirt* u. s. w. Kâtj. bei Hemâdri 1,39,13. Gaut. — *d*) **hemmend, störend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des ersten Manu Sâvarṇi.

2. निराकृति f. 1) *Hemmung, Unterbrechung, Störung.* — 2) **Beseitigung durch Bestreitung.* — 3) *das Vergessen.* सर्व° Adj. *Alles vergessen machend* Bhâg. P. 1,6,4.

निराकृतिन् Adj. 1) *der das Gelernte vergessen hat* in अ° (Nachtr. 1). — 2) = 1. निराकार 1) *b*); v. l. निराकृति.

निराक्रन्द 1) Adj. *a*) *keinen Freund —, keinen Beschützer habend.* — *b*) *keinen Schutz gewährend.* — 2) m. oder n. etwa *ein Ort, der keinen Schutz gewährt,* MBh. 12,68,1.

निराक्रिया f. 1) *Vertreibung, Verjagung.* — 2) *Beseitigung durch Bestreitung.*

निराग Adj. *leidenschaftslos.*

निरागम Adj. *auf keiner überlieferten Lehre beruhend.* अनागम v. l.

निरागस् Adj. *schuldlos* Spr. 7852. Kâd. 2,127,19.

निरागार Adj. *obdachlos* Ind. St. 9,149.

निराग्रह Adj. *nicht mit Hartnäckigkeit auf Etwas bestehend.*

निराचार Adj. *von schlechtem Betragen* Hemâdri 1,750,22.

निराचिकीर्षु Adj. mit Acc. *Jmd zu widerlegen beabsichtigend* Çaṁk. zu Ait. Up. S. 144, Z. 4.

निराज्ञ m. *kriegerischer Auszug* Kâṭh. 28,3 = Kap. S. 44,3.

निराजीव्य Adj. (f. आ) *keinen Lebensunterhalt gewährend.*

निराडम्बर° Adv. *ohne vieles Reden.*

निरातङ्क Adj. (f. आ) 1) *kein Leiden —, kein Unbehagen verspürend, sich wohl —, sich behaglich fühlend* Jâgñ. 3,245. — 2) *keine Leiden —, kein Unbehagen verursachend.* Auch als Bein. Çiva's.

निरातप 1) Adj. *wohin die Sonnenhitze, der Sonnenschein nicht dringt.* — 2) *f. आ *Nacht.*

निरातपत्र Adj. *ohne Sonnenschirm* Harshaṅ. 142,4.

निरातिथ्य Adj. *unwirthlich* (Wald).

निरात्मक (Vâgrakkh. 43,20), °त्मन् (ebend. 38,4) und °त्मवत् Adj. *keine Einzelseele —, keine individuelle Existenz habend.* Nom. abstr. निरात्मत्व n. Vâgrakkh. 41,17. निरात्मक Amṛt. Up. 11 nach dem Comm. = प्राणरक्षित.

निरादर Adj. *Jmd* (Loc.) *keine Achtung bezeigend* Spr. 7705.

निरादान Adj. 1) *Nichts empfangend, — gewinnend.* — 2) **Nichts nehmend* (Buddha).

*निरादेश m. *Ausbezahlung.*

निराधान Adj. *ausgezäumt.*

निराधार Adj. *keine Stütze habend, auf sich selbst sich stützend, hülflos* Ind. St. 15,408. Nom. abstr. °त्व n.

निराधि Adj. *sorgenlos.*

निरानन्द Adj. (f. आ) *keine Freude habend, von wo die Freude verbannt ist, freudlos, traurig.*

निरानन्दकर Adj. (f. ई) *Kummer —, Trauer verursachend.*

निरान्त्र Adj. *ausgeweidet* oder *dessen Eingeweide heraushängen.*

1. निरापद् f. *kein Ungemach, glückliche Verhältnisse.*

2. निरापद् Adj. *von keinem Ungemach begleitet.*

निराबाध Adj. (f. आ) 1) *ungestört, unangefochten.* गृह n. *ein Haus, in dem man vor allem Störenden sicher ist.* °म् Adv. *unangefochten, unbestritten.* — 2) *keinen Schaden —, keine Leiden verursachend, Niemand beeinträchtigend.* — 3) *frivol, nichtig* 215,16. 18.

निराबाधकर Adj. *keinen Schaden —, keine Leiden zufügend.*

निराभास Adj. *ohne falschen Schein* Haṁsop. S. 406.

निराम Adj. *ausgereift* Bhâvapr. 1,31. 3,11. 12. 22. 6,108.

1. निरामय m. *Gesundheit, Wohlergehen.* Auch n. (!) 239,25.

2. निरामय 1) Adj. *a*) *gesund, wohlauf.* — *b*) *gesund, so* v. a. *wo keine Krankheit angetroffen wird* (Stadt, Sommer). — *c*) *Gesundheit verleihend.* — *d*) *makellos, fehlerfrei.* — *e*) *woran Nichts fehlt, voll.* — *f*) *keinem Misslingen unterliegend, unfehlbar.* — 2) m. *a*) **eine wilde Ziege.* — *b*) **Eber.* — *c*) N. pr. eines Fürsten.

निरामर्द् m. N. pr. eines Fürsten.

निरामर्ष Adj. = निरमर्ष Spr. 3746.

*निरामालु m. *Feronia elephantum.*

निरामित्र m. N. pr. fehlerhaft für निरमित्र.

निरामिन् Adj. *wartend, lauernd.*

निरामिष Adj. 1) *fleischlos.* — 2) *beutelos.* — 3) *keine sinnlichen Gelüste habend.* — 4) *keinen Lohn erstrebend* Lalit. 215,9.

निरामिषाशिन् Adj. *kein Fleisch essend.*

निरायति Adj. *der keine Zukunft hat.*

निरायास Adj. *keine Anstrengung —, keine Ermüdung verursachend.*

निरायुध Adj. *unbewaffnet.*

निरारम्भ Adj. *Nichts unternehmend, jeglicher Arbeit sich enthaltend.*

निरालक m. *ein best. Fisch.*

निरालम्ब 1) Adj. (f. आ) *a*) *keine Stütze habend, in der Luft schwebend, sich an Nichts lehnend, sich selbst haltend, alleinstehend* (eigentlich und bildlich). °म् Adv., °त्व n. Nom. abstr. Harshaṅ. 210,5. — *b*) *keine Stütze bietend.* — 2) m. fingirtes N. pr. eines Philosophen, *der den leeren Luftraum als Gottheit verehrt.* — 3) *f. आ *Narde.*

निरालम्बन Adj. = निरालम्ब 1) *a*).

निरालम्बोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

निरालाप Adj. *nicht redend.*

निरालोक Adj. 1) *seinen Blick nicht herumgehen lassend, das Auge nicht bewegend.* — 2) *des Lichts entbehrend, dunkel.* — 3) *des Lichts entbehrend, blind,* so v. a. *keine Einsicht habend* Spr. 3747. — 4) am Ende eines Comp. *hinausschauend auf.*

निरावरण Adj. *unverdeckt, offen zu Tage liegend* Vṛṣis. 30,19.

निरावर्ष Adj. *wohin der Regen nicht dringt, vor R. schützend.*

निराश Adj. (f. आ) 1) *der alle Wünsche, alle Erwartungen, alle Hoffnung aufgegeben hat;* die Ergänzung im Loc., Dat., Abl., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °त्व n. Paṅkat. ed. Bomb. 3,65,18. — 2) *aller Wünsche —, aller Erwartungen bar.* आशा निराशा कर् so v. a. *allen Erwartungen entsagen.*

निराशक Adj. *verzweifelnd an* (Abl.).

°निराशकार Adj. *die Hoffnung zu Etwas benehmend, Etwas unmöglich machend.*

निराशगुटिका f. fehlerhaft für निरास°.

निराशङ्क Adj. (f. आ) *keine Befürchtung habend, sich nicht scheuend zu* (Loc. eines Nom. act.). °म् Adv. *ohne Bedenken.*

निराशङ्स Adj. *nicht zu befürchten* Daçak. 84,9.

निराशय Adj. *nicht tief gehend* (Wunde) Suçr. 1, 13,12, v. l.

निराशा f. *das Aufgeben aller Erwartungen.* °शासन Adj. *der Verzweiflung nahe* Harshak. 122,1.

निराशिन् Adj. = निराश 1). Nom. abstr. °शित्व n.

निराशिस् Adj. 1) = निराश 1). — 2) *keine Segenswünsche aussprechend* Vishnus. 96,21.

निराशी Adv. mit भू *alle Hoffnung verlieren.*

*निराशीभाव m. *Verzweiflung.*

निराशीस्त्व n. Nom. abstr. zu निराशिस् 1).

निराश्रम Adj. *in keiner der angenommenen vier Lebensstadien eines Brahmanen stehend.*

निराश्रमपद् Adj. *keine Einsiedeleien habend.*

निराश्रमिन् Adj. = निराश्रम.

निराश्रय Adj. (f. आ) 1) *obdachlos* R. 1,44,2. — 2) *keinen Halt —, keine Stütze habend, sich an Nichts* oder *Niemand lehnend, — lehnen könnend, auf sich selbst beruhend, schutzlos.* — 3) *keinen Halt —, keine Stütze bietend.* — 4) etwa *nicht tief gehend* (Wunde). Nach Kâkr. *an keiner gefährlichen Stelle haftend.* v. l. निराशय. — 5) etwa *offen liegend* Suçr. 2,333,10.

1. निरास m. 1) *das Ausbrechen, Vomiren.* — 2) *das Auswerfen, Fallenlassen* (eines Lautes). — 3) *das Fallenlassen, Aufgeben* LA. 33,15. — 4) *Hinausweisung, Ausschliessung, Zurückweisung, Verwerfung.*

2. निरास Adj. etwa *obdachlos* MBh. 12,269,11. Nach Nîlak. = अप्रतिष्ठ, काणत्वादिदोषाद्दार्ढ्यं कर्तुमशक्तः.

निरासक Adj. *der Jmd abweist* Comm. zu Naish. 6,109.

निरासगुटिका f. *Brechpille.*

निरासङ्ग Adj. *unbehindert* (im Gebrauch seiner Kräfte) Kâraka 8,12.

*निरासन n. = निरसन.

निरासित्व n. Pañkat. 164,5 fehlerhaft für निराशित्व (निराशत्व ed. Bomb.).

निरासु (!) Adj. v. l. für निरम्बु MBh. 3,7,5.

निरास्थ Adj. (f. आ) *kein Interesse für Etwas habend, nicht bedacht auf Etwas* (im Comp. vorangehend).

निरास्वाद् Adj. 1) *geschmacklos.* — 2) *keinen Genuss gewährend.*

निरास्वाद्य Adj. *keinen Genuss gewährend.*

निराक् m. *Ausruf* Tândja-Br. 11,7,2.

*निराकव m. dass. Comm. zu Tândja-Up. 11,7,2.

निराकवत् Adj. *mit einem Ausruf versehen* Tândja-Br. 11,2,2. निराकावत् v. l.

1. निराहार m. *das Nichtessen, Fasten.*

2. निराहार Adj. (f. आ) *sich des Essens enthaltend, Nichts zu essen habend.* Nom. abstr. °ता f.

निराकावत् Adj. s. निराकवत्.

निरिङ्ग Adj. *unbeweglich, nicht flackernd.*

*निरिङ्गिनी f. *Schleier.* Vgl. नीरङ्गी.

निरिच्छ Adj. *keinen Wunsch —, kein Verlangen habend.*

निरिन्द्रिय Adj. (f. आ) 1) *ohne männliches Vermögen.* — 2) *unfruchtbar* (Kuh) Hemâdri 1,448,18. — 3) *gebrechlich.* — 4) *keine Sinnesorgane habend* Ind. St. 9,154.

निरिन्धन Adj. *durch keinen Brennstoff genährt.*

निरीक्षक Adj. *sehend, schauend, Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu schauen beabsichtigend.*

निरीक्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *sehend auf, anschauend.* — 2) n. *a) das Anblicken, Anschauen, Beschauen, Betrachten* 182,1. Spr. 7747. — *b) Blick.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) adspectus planetarum.*

निरीक्षा f. *Betrachtung.* °निरीक्षया so v. a. *in Bezug auf.*

निरीक्षितव्य Adj. *anzuschauen* Kâraṇḍ. 58,2.13.

निरीक्ष्य Adj. 1) *anzublicken, anzuschauen.* — 2) *in Betracht zu ziehen.*

निरीति Adj. *nicht heimgesucht von Plagen, — Drangsalen.*

निरीतिक Adj. (f. आ) *keine Plagen —, keine Drangsale verkündend.*

निरीश्वर Adj. *keinen Gott habend, atheistisch.* °सांख्यशास्त्र n. *die* Sâṁkhja-*Lehre in engerem Sinne, mit Ausschluss des* Joga-Sâṁkhja.

*निरीष n. *der Körper des Pfluges* oder Adj. *ohne Deichsel.*

निरीह Adj. 1) *regungslos.* — 2) *unthätig, ohne Streben, ohne Verlangen nach Etwas, gleichgültig gegen Alles.* Nom. abstr. °ता f.

निरीहा f. *Gleichgültigkeit gegen Alles.*

निरुक्त 1) Adj. s. u. वच् mit नि. — 2) n. *a) Deutung eines Wortes, etymologische Worterklärung.* — 2) Titel eines der 6 Vedâṅga, des dem Jâska zugeschriebenen Commentars zu den Nighaṇṭu. °भाष्य n. Ind. St. 14,160.

निरुक्तकार m. N. pr. oder Bein. eines Scholiasten.

निरुक्तकृत् m. Bein. 1) Jâska's. — 2) eines Schülers des Çâkapûṇi.

निरुक्तग Adj. als Beiw. Brahman's.

निरुक्तज Adj. als Bez. einer Art von Söhnen. Nîlak.: निरुक्तजः स्वक्षेत्रे ऽन्यो रेतःसेकार्थमुक्तस्तज्ज्ञः (!).

निरुक्तवत् m. Bein. Jâska's.

निरुक्ति f. 1) *Deutung eines Wortes, etymologische Worterklärung.* — 2) in der Rhetorik *Unterscheidung einer Bedeutung, künstliche* (*dichterische*) *Deutung.* — 3) in der Dramatik *Mittheilung einer geschehenen Sache.* — 4) Titel *a)* *von Jâska's Commentar zu den Nighaṇṭu. — *b)* eines Commentars zum Tarkasaṁgraha.

निरुक्तिप्रकाश m. Titel eines Werkes.

निरुक्तिलक्षण n. desgl. Bühler, Rep. No. 415.

1. निरुच्छ्वास m. *das Nichtathmen.*

2. निरुच्छ्वास 1) Adj. (f. आ) *nicht athmend.* — 2) *eine best. Hölle.*

निरुज Adj. *gesund* MBh. 8,89,70. Hemâdri 1,562, 1. 563,6. *saluber.* Vgl. नीरुज.

निरुजी Adv. mit कर् *gesund machen* Hemâdri 1,516,1.

निरुञ्छन n. = नीराजन Kumâras. 13,18. 22. v. l. निर्मञ्छन.

निरुत्तर 1) Adj. *a) der Keinen über sich hat.* — *b) der keine Antwort hat, Nichts zu erwiedern vermag* 214,15. — 2) n. Titel eines Tantra. Auch °तन्त्र n.

निरुत्तरी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *das Antworten unmöglich machen, Jmd zum Stillschweigen bringen.*

निरुत्थ Adj. *unwiederbringlich* Bhâvapr. 2,83.84.

निरुत्पात Adj. (f. आ) *keine unglückverheissenden Erscheinungen darbietend.*

निरुत्सव Adj. *ohne Feste.*

1. निरुत्साह m. *Abwesenheit aller Thatkraft, Kleinmuth.*

2. निरुत्साह Adj. (f. आ) *ohne Thatkraft, der Nichts zu unternehmen wagt* (Gaut.), *keinen Muth habend, — zu* (Loc.), *kleinmüthig.* Nom. abstr. °ता f. *Kleinmuth.*

निरुत्सुक 1) Adj. (f. आ) *a) unbesorgt, ruhig.* — *b) kein Verlangen tragend nach* (प्रति). — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Raivata. — *b)* eines der 7 Ṛshi unter dem 13ten Manu.

1. निरुत्सेक m. *Anspruchlosigkeit, Bescheidenheit.*

2. निरुत्सेक Adj. *anspruchlos, bescheiden.*

निरुदक Adj. *wasserlos* Hemâdri 1,545,3 (निरुदक gedr.).

निरुदर Adj. *keinen Bauch —, keinen Rumpf ha-*

bend Spr. 7826.

निरुद्देशम् Adv. *ohne irgend eine Angabe, ohne Etwas zu sagen* Kâd. 2,75,12.

निरुद्ध 1) Adj. s. u. रुध् mit नि. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. अनि° v. l.

निरुद्धगुद m. *Mastdarmverengerung.*

निरुद्धति Adj. *nicht stossend* (Wagen).

निरुद्धप्रकश Suçr. 1,292,12 fehlerhaft für निरुद्धप्रकाश.

निरुद्धप्रकश m. *Verengerung der Harnröhre.*

निरुद्यम Adj. (f. आ) *der sich nicht anstrengen will, unthätig, der die Hände in den Schooss gelegt hat, träge.*

निरुद्योग Adj. *der sich nicht anstrengt, sich gehen lässt, erschlafft.*

निरुद्विग्न und निरुद्वेग Adj. *unaufgeregt, ruhig, unbesorgt.*

निरुन्माद Adj. *frei von Hochmuth.*

निरुपकारिन् (Conj.) Adj. *der Einem keinen Dienst erwiesen hat* oder *zu erweisen vermag.*

निरुपक्रम Adj. 1) *wozu man Nichts thut, — anwendet.* — 2) *nicht zu behandeln, unheilbar* Kâraka 6,13. — 3) *anfangslos.*

निरुपक्रिय Adj. *womit Andern kein Dienst erwiesen wird.*

निरुपद्रव Adj. (f. आ) 1) *der mit keinem Unfall —, mit keiner Widerwärtigkeit zu kämpfen hat, dem es wohlergeht, von keiner Widerwärtigkeit betroffen* (Unternehmen). — 2) *von dem* oder *von wo aus kein Unfall, keine Widerwärtigkeit ausgeht, Niemand Etwas zu Leide thuend, keine Gefahr darbietend, sicher, kein Unheil bringend.*

निरुपद्रवता f. *Gefahrlosigkeit, Sicherheit.*

निरुपद्रुत Adj. *keine widerwärtigen Erscheinungen zeigend.*

निरुपधि Adj. 1) *ohne Falsch, ehrlich, bieder.* Auch Adv. — 2) *untadelhaft* Bâlar. 179,6.

निरुपधिजीवन Adj. *einen ehrlichen Lebenswandel führend.* Nom. abstr. °ता f.

निरुपधिशेष Adj. *bei dem kein Rest eines störenden Momentes mehr vorhanden ist, bei dem alles Ungehörige verschwunden ist.* Vgl. Old. Buddha 432. fgg.

निरुपपत्ति Adj. *unangemessen.* Nom. abstr. °त्व n.

निरुपपद Adj. *kein begleitendes Wort bei sich habend* Comm. zu Âpast. Çr. 3,16,4.

निरुपप्लव Adj. 1) *keine Störungen erleidend.* — 2) *kein Unheil bringend* (Çiva).

निरुपभोग Adj. *nicht geniessend.*

निरुपम 1) Adj. (f. आ) *seines Gleichen nicht habend.* — 2) m. *a) ein best. giftiges Thier* (निरूपम gedr.). — *b)* N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217. — 3) f. आ N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

निरुपयोग Adj. *unbrauchbar, nutzlos* Harshaḱ. 140,9.

*निरुपल Adj. *steinlos.*

*निरुपलेप Adj. *nicht beschmiert.*

निरुपसर्ग Adj. *keine widerwärtigen Erscheinungen zeigend.*

निरुपस्कृत Adj. *schlicht, einfach* oder *uneigennützig.*

निरुपक्लृत Adj. *unversehrt, keine widerwärtigen Erscheinungen zeigend.*

निरुपाख्य Adj. (f. आ) *aller Qualification ermangelnd, unbeschreiblich* Naish. 3,3. Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18. 24.

निरुपादान Adj. *frei von allen Hemmnissen* Lalit. 459,2. *libre de préoccupation* Lot. de la b. l. 48,11.

निरुपाधि (VP.^{2} 1,25) und °क Adj. *unbedingt, absolut.*

निरुपाय Adj. *zu Nichts führend, vergeblich.*

निरुप्ति f. *Ausstreuung, Vertheilung.*

निरुप्य Adj. *auszustreuen, auszugiessen.*

निरुष्णता f. *Kälte.* °तां नी *erstarren machen, tödten* Daçak. (1925) 2,101,8.

निरुष्णीष Adj. *ohne Kopfbinde, — Turban, mit entblösstem Haupte.*

निरुष्मत्व n. und निरुष्मन् Adj. fehlerhaft für निरू°.

1. निरूढ Adj. s. u. 1. ऊह् mit निस्.

2. निरूढ 1) Adj. s. u. 1. रुह् mit नि. — 2) m. *a) the force or application of words, according to their natural or received meanings (in Rhetoric). — b) (in Logic) the implied description of any property in the term designing it (as of redness in the word red, etc.).*

निरूढपशुबन्ध m. *abgesonderte —, selbstständige Darbringung des Opferthieres* Gaut. Ind. St. 10,347.

निरूढशिरस् Adj. *mit apart gelegtem Kopfe* Çat. Br. 10,5,5,8.

निरूढि f. *Berühmtheit.*

निरूदक fehlerhaft für निरुदक.

निरूप 1) *Adj. *unreal, false, non-existent.* — 2) m. = निरूपण 3) *a)* in दुर्निरूप.

निरूपक Adj. 1) *beobachtend, nachdenkend;* m. *ein solcher Mann* Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,26. — 2) *bestimmend, definirend* Comm. zu TS. Prât.

निरूपण 1) Adj. am Ende eines Comp. *bestimmend, definirend.* — 2) f. आ = 3) *a).* — 3) n. *a) das Bestimmen, Feststellen, Definiren.* — *b) Untersuchung, Betrachtung, Behandlung.* — Nach den Lexicographen = अवलोकन, आलोक, विचार, निदर्शन. — *c) Erscheinung, Gestalt.*

निरूपम fehlerhaft für निरुपम.

निरूपयितव्य Adj. *zu bestimmen, festzustellen.*

निरूपाख्य fehlerhaft für निरुपाख्य.

निरूपित Partic. von रूपय् mit नि. °त्व n. *das Erörtertwordensein* Hemâdri 1,646,4.

निरूपिति f. *Bestimmung, Feststellung eines Begriffes.*

निरूप्य Adj. 1) *zu bestimmen, festzustellen.* — 2) *noch zu bestimmen,* so v. a. *fraglich, nicht sicher.*

निरूष्मन् Adj. *keine Wärme von sich gebend, kalt anzufühlen* Hariv. 1,46,19. Nom. abstr. °ष्मत्व n. MBh. 12,317,16.

1. निरूह् m. 1) *ein ausreinigendes Klystier.* — 2) * = निग्रह्.

2. *निरूह् m. 1) *logick, disputation.* — 2) *a complete sentence, one having no ellipsis.* — 3) *certainty, ascertainement.*

3. *निरूह् Adj. 1) = ऊहशून्य. — 2) = निश्चित.

निरूहण n. 1) *das Ausreinigen vermittelst eines Klystieres.* — 2) *ein dazu dienendes Mittel* Kâraka 8,11.

निर्ऋकितवे Dat. Inf. zu 1. ऊह् mit निस् Çat. Br. 4,5,2,3. Kâtj. Çr. 25,10,4.

निर्ऋण Adj. *frei von Schulden, schuldlos* Ind. St. 15,278.

1. निर्ऋति 1) f. *a) Auflösung, Verderben, Untergang.* — *b)* personificirt als *Genie des Todes und der Verwesung.* — *c) Erdgrund, Tiefe.* — 2) m. *a) Tod* Bhâg. P. 1,19,4. — *b) der Genius des Todes.* — *c)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines der 8 Vasu Hariv. 3,12,49. निकृति v. l.

2. *निर्ऋति Adj. *von keiner Widerwärtigkeit getroffen.*

निर्ऋतिगृहीत Adj. *von der Nirṛti ergriffen.*

निर्ऋत्य m. 1) *Verderben.* — 2) *Verderber.* — 3) *ein best.* Agni. — 4) **der* Sâmaveda.

1. निरेक m. 1) etwa *bleibender Besitz, Habe.* — 2) Loc. *bleibend, auf die Dauer, für immer.* — Nach den Commentatoren *Armuth, Noth; Gabe* und auch Adj. *nicht leer.*

2. निरेक Adj. *wobei Eins ausgeschlossen ist.*

निरेतवे Dat. Inf. zu 3. इ mit निस् RV. 1,37,9. 8,45,30.

निरोढव्य Adj. *einzufassen, zu umzäunen.*

निरोध m. 1) *Einsperrung.* — 2) *Einschliessung, Belagerung.* — 3) *Versperrung, Verschluss, Verdeckung.* — 4) *Hemmung, Zurückhaltung, Verhaltung, Unterdrückung, Bezwingung, Beherrschung.* — 5) *Vernichtung.* — 6) in der Dramatik *Vereitelung* (einer Hoffnung). — 7) *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Queckstlber*) *unternommener Process.*

°निरोधक Adj. 1) *versperrend.* — 2) *hemmend.*

निरोधन 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) einsperrend.* — *b) versperrend.* — 2) n. *a) das Einsperren.* — *b) das Zurückhalten, Bändigen, Niederhalten.* — *c) das Verweigern.* — *d)* in der Dramatik *das Vereiteln* (einer Hoffnung).

निरोधलक्षण n. Titel eines Werkes.

निरोधिन् Adj. 1) *ganz in Beschlag genommen.*

निरोधिकस्तबाक Adj. (von einem Schreiber) Hemâdri 1,548,14. — 2) am Ende eines Comp. *versperrend, hemmend.*

निरोक् m. Tândja-Br. 1,10,10 nach dem Comm. = नितरां रोकस्केतुः.

निरौषध Adj. *unheilbar* Pr. P. 97.

*निर्ग m. *Land, Reich.*

*निर्गण्डा f. Schol. zu Hâla 412 wohl nur fehlerhaft für निर्गुण्डी 1).

निर्गताखिलकल्मष Adj. *von dem alle Sünden gewichen sind.* Nom. abstr. °ता f. 254,5.

निर्गन्ध Adj. *geruchlos.* Nom. abstr. °ता f.

*निर्गन्धन n. *Mord, Todtschlag.*

*निर्गन्धपुष्पी f. *Salmalia malabarica.*

निर्गम m. 1) *das Hinausgehen, Hinaustreten, Fortgehen, — aus* (Abl.) 271,6. — 2) *das Weichen, Entschwinden.* — 3) *Ausweg, Ausgang.* — 4) *der Ort, wohin Waare ausgeführt wird.* — 5) *Ende, Schluss.*

निर्गमन n. 1) *das Hinausgehen, Hinaustreten, — aus* (im Comp vorangehend). — 2) **Ausgang.*

निर्गर्भ Adj. *keinen Schössling in sich habend* Agni-P. 24,27.

निर्गर्व Adj. *frei von Hochmuth.*

निर्गर्ह Adj. (f. आ) *tadellos.*

निर्गवाक्ष Adj. *kein Fensterloch habend.*

निर्गह्वन Adj. *keine Abgründe* u. s. w. *kennend,* so v. a. *unerschrocken* Vikramâṅkaṅ. 15,37. 61.

निर्गुण Adj. (f. आ) 1) *ohne Strick* Spr. 7858. — 2) *ohne Sehne* (Bogen). — 3) *ohne Beiwort, — Attribut* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,1,3. — 4) *qualitätslos.* — 5) *keine Vorzüge besitzend, gemein, schlecht* (von Personen) Spr. 7858.

निर्गुणक Adj. *qualitätslos.*

निर्गुणता f. und निर्गुणत्व n. 1) *Qualitätslosigkeit.* — 2) *Mangel aller Vorzüge, Gemeinheit, Schlechtigkeit.*

निर्गुणात्मक Adj. *qualitätslos.*

*निर्गुण्टी = निर्गुण्डि 1).

निर्गुण्डि (metrisch) und °ण्डी f. 1) *Vitex Negundo.* — 2) *°ण्डी *Lotuswurzel.*

निर्गुलिक Adj. *ohne Pille* Kathâs. 89,56.

निर्गुल्म Adj. (f. आ) *strauchlos.*

*निर्गूढ m. *Baumhöhle.*

निर्गृह Adj. (f. ई) *hauslos.*

निर्गौरव Adj. (f. आ) *keine Pietät kennend.* °म् Adv. *ohne die erforderliche Rücksicht.*

निर्ग्रन्थ 1) Adj. *a) der sich von allen hemmenden Banden befreit hat.* — *b) *besitzlos, arm.* — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.* — *b) *Thor, Narr.* — *c) *Spieler.* — *d) *Mord, Todtschlag* Gal. — *e)* N. pr. eines Mannes.

*निर्ग्रन्थक 1) Adj. *a) ohne Gefolge, — Reisezeug.* — *b) verlassen.* — *c) fruchtlos.* — *d) geschickt, gewandt.* — 2) m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.*

*निर्ग्रन्थन n. *Mord, Todtschlag.*

निर्ग्रन्थशास्त्र n. Titel eines Werkes.

निर्ग्रन्थि Adj. 1) *knotenlos, ohne Anschwellungen.* — 2) *ohne Fehl, vollkommen.* °रमणीयता Kâṇḍak. 27,16.

निर्ग्रन्थिक 1) * Adj. *a) geschickt, gewandt.* — *b)* = क्लीन. — 2) m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.*

निर्ग्रह् m. *das Herausfinden, Erkennen.*

°निर्ग्राह्य Adj. *herauszufinden —, zu erkennen aus.*

*निर्घट n. 1) *ein dichtgefüllter Marktplatz.* — 2) *ein abgabenfreier Markt.*

निर्घण्टु und °क m. *Wörtersammlung.*

निर्घर्षण n. *das Zerreiben.*

निर्घर्षणक Adj. *zum Stochern dienend.*

निर्घात m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Entreissung, Wegschaffung, Vernichtung* Âpast. — 2) *Windstoss, Wirbelwind, Sturm* Gaut. Gobh. 3,3,19. Wird von den Commentatoren auch als *Donnerschlag* und *portentum* (उत्पात) erklärt.

°निर्घातकर Adj. *Etwas wegschaffend, vertreibend* Karaka 6,1.

निर्घातन n. *das Herausschaffen.*

निर्घात्य Adj. *herauszuschaffen* in अनिर्घात्य.

*निर्घृणी (!) f. *Fluss.* Vgl. निर्कृणी.

निर्घृण Adj. (f. आ) *kein Mitgefühl habend, grausam, hartherzig.* °म् Adv., Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

निर्घृणा f. *Hartherzigkeit* in सनिर्घृण.

1. निर्घोष m. (adj. Comp. f. आ) *Klang, Laut, Getön, Gerassel, Gestampf.*

2. निर्घोष Adj. (f. आ) *klanglos, tonlos, geräuschlos.*

निर्घोषाक्षरविमुक्त m. *ein best.* Samâdhi.

निर्जन Adj. (f. आ) *menschenleer;* Subst. *Einsamkeit, Einöde.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

निर्जन्तु Adj. *frei von lebenden Wesen, — Gewürm* u. s. w.

निर्जय m. 1) *Eroberung.* — 2) *Besiegung, Ueberwindung.*

1. निर्जर 1) Adj. *nicht alternd, jung, frisch.* — 2) m. *ein Gott.* — 3) *f. आ *a) Cocculus cordifolius.* — *b) Anethum graveolens.* — 4) *n. *Göttertrank.*

2. निर्जर m. und °रा f. bei den Gaina *das allmähliche Zunichtemachen,* insbes. *aller Handlungen.*

निर्जरण n. = 2. निर्जर.

निर्जरपण्यस्त्रीषित् f. *eine* Apsaras Vikramâṅkaṅ. 17,14.

निर्जरप्रकरणादि Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 620.

*निर्जरस् Adj. in einigen Casus = 1. निर्जर 1).

*निर्जरसर्षप m. *ein best. Baum* Râgan. 9,157.

निर्जरायु Adj. *die Haut abgeworfen habend* (Schlange).

निर्जर्जल्प Adj. nach Mahîdh. *zerfetzt.*

निर्जल Adj. (f. आ) 1) *kein Wasser habend, wasserlos;* Subst. *eine wasserlose Gegend.* — 2) **nicht mit Wasser versetzt.*

निर्जलद् Adj. (f. आ) *wolkenlos.*

निर्जलैकादशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des Gjaishṭha, an dem sogar der Genuss des Wassers untersagt ist.*

निर्जात्मक Adj. *mähnenlos* (nach dem Comm.).

निर्जिगमिषु Adj. *hinauszutreten —, auszugehen verlangend* Harshaṅ. 106,9. Kâd. 87,18.

निर्जिज्ञास Adj. *zu wissen —, zu erkennen nicht verlangend* Comm. zu Njâjas. 2,1,24.

निर्जितवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

निर्जिति f. *Besiegung, Ueberwindung.*

निर्जिहीर्षु Adj. mit Acc. *herauszunehmen —, wegzuschaffen —, zu nehmen wünschend.*

निर्जिह्व Adj. *zungenlos.*

निर्जीव Adj. (f. आ) *leblos, todt.*

निर्जीवीकरण n. *das Todtmachen, Todesschl.. für* (Gen.) Kathâs. 17,15 (°कारण gedr.).

निर्जीवित Adj. *leblos, todt* Vaǵrakâṭ. 38,5 Nom. abstr. °त्व n. 41,18.

निर्जेतर् Nom. ag. *Besieger.*

निर्ज्ञाति Adj. *keine Blutsverwandte habend.*

निर्ज्ञान Adj. (f. आ) *kein Verständniss der Dinge habend, dumm.*

निर्ज्योतिस् Adj. *ohne Lichtschein* Harshak. 126,2.

*निर्ज्वर Adj. *fieberlos, gesund.*

निर्झर 1) m. (*f. ई) und n. (selten; adj. Comp. f. आ) *Wasserfall, — sturz, — schnelle.* — 2) *m. *a) brennende Hülsen.* — *b) Elephant.* — *c)* N. pr. eines der Rosse des Sonnengottes. — 3) f. ई *Fluss.*

निर्झरण n. = निर्झर 1) Paṇkad.

निर्झरिन् 1) *m. *Berg.* — 2) f. °रिणी *Giessbach* Kâd. 2,49,17.

निर्डीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,27.

निर्णतोदर Adj. *einen hervorstehenden Bauch habend.*

निर्णमन n. *Beugung* Comm. zu Çulbas. 3,83.

निर्णय m. 1) *Entfernung, Wegschaffung, Hebung.* — 2) *Entscheidung, Bestimmung, ein entscheidendes Urtheil, Urtheil, Urtheilsspruch.* दीप्त° Adj. *wo die Entscheidung klar zu Tage liegt, keinem Zweifel unterworfen.* — 3) in der Dramatik *Mittheilung eines Erlebnisses.*

निर्णयकमलाकर m., निर्णयकौस्तुभ (Bühler, Rep. No. 350), निर्णयचन्द्रिका f., निर्णयतत्त्व n., निर्णयदर्पण m., निर्णयदीप m. und निर्णयदीपिका f. Titel von Werken.

*निर्णयन n. = निर्णय.

निर्णयपाद m. *der vierte und letzte Theil in einem Processe, der den Urtheilsspruch enthaltende Theil.*

निर्णयबिन्दु m., निर्णयभास्कर m., निर्णयमञ्जरी f., निर्णयरत्न n. (Opp. Cat. 1.), निर्णयरत्नाकर m., निर्णयसंग्रह m., निर्णयसमुदाय m., निर्णयसार, निर्णयसिद्धान्त m., निर्णयसिन्धु f., निर्णयामृत n. und निर्णयोद्धार m. Titel von Werken.

निर्णयोपमा f. *eine auf einen Schluss gegründete Vergleichung* 248,28.

*निर्णर m. N. pr. eines der Rosse des Sonnengottes.

निर्णामन् m. 1) *Biegung* Çulbas. 3,83. 84. — 2) *Krümmungen, Windungen* Nir. 2,16. — 3) *Schwunggelenk.*

°निर्णायक Adj. *entscheidend, endgültig bestimmend* Njâjam. 1,1,3. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

*निर्णायन n. *der äussere Augenwinkel beim Elephanten.*

निर्णिज् f. *glänzender Putz, Schmuck, ein schmückendes Gewand, Prachtkleid.*

निर्णिजे Dat. Inf. zu निज् mit निस् ṚV. 10,49,7.

निर्णेक m. 1) *Reinigung, Abwaschung.* — 2) *Sühnung.*

निर्णेग m. *Abwascher* in पात्रनिर्णेग.

निर्णेजक m. *Wäscher.*

निर्णेजन n. 1) *das Waschen, Abwaschung* Gaut. — 2) *Sühnung einer Schuld.* — 3) *Spülwasser* in पात्रीनिर्णेजन.

निर्णेतर् Nom. ag. *der ein Urtheil spricht, Schiedsrichter.*

निर्णेय und निर्णेयसिन्धु fehlerhaft für निर्णय u. निर्णाय°.

निर्णोद् m. *Vertreibung.*

निर्दंश m. *das Zerbeissen, Verletzen durch einen Biss.*

निर्दंशिन् Adj *nicht beissend.*

*निर्दिग्धिका f. *Solanum Jacquini.* Vgl. निर्दिग्धिका.

*निर्दंड Adj. 1) *hartherzig.* — 2) *an den Fehlern Andrer Freude empfindend, tadelsüchtig.* — 3) *unnütz.* — 4) *streng, heftig.* — 5) *betrunken.*

निर्दण्ड Adj. *nicht strafend.*

निर्दत्त Adj. *ohne Zähne, — Fangzähne* (Elephant) Spr. 3757.

निर्दय Adj. (f. आ) 1) *ohne Mitleid, unbarmherzig, grausam.* °म् Adv., Nom. abstr. °त्व n. *Hartherzigkeit* Spr. 3758. — 2) *unbarmherzig, so v. a. leidenschaftlich, heftig.* °म् Adv. — 3) *kein Mitleid verdienend.*

निर्दर 1) *Adj. *a) hart.* — *b) schamlos.* — 2) *Adv. °म् *stark, heftig.* — 2) *Höhle.* निर्दरि v. l. — 3) *n. *das Beste von Etwas.*

निर्दरण Adj. (f. आ) *frei von Spalten, — Löchern.*

निर्दरि *Höhle* 91,29.

निर्दलन n. *das Spalten, Zerbrechen, Niederhauen* Vikramâṅkak. 6,76. Râǵat. 8,197.

निर्दश Adj. *über zehn Tage alt, worüber zehn Tage verflossen sind.*

निर्दशन Adj. *zahnlos.*

निर्दशनास्तिजिह्व Adj. *ohne Zähne, Augen und Zunge.*

निर्दशाक् in अनिर्दशाक्.

निर्दस्यु Adj. *frei von Räubern.*

निर्दहन 1) Adj. (f. ई) *brennend.* — 2) *m. *Semecarpus Anacardium.* — 3) f. आ *Sanseviera Roxburghiana.* — 4) n. *das Brennen.*

निर्दहस् Gen. Infin. zu 1. दह् m. निस् Tândja-Br. 2,17,3.

निर्दाक्षिण्य Adj. *unhöflich* Kâd. 221,24. 229,20.

निर्दातर् Nom. ag. *Bereiniger eines Feldes* MBh. 12,97,6, v. l.

निर्दारिद्र्य Adj. *frei von Armuth, wohlhabend.*

निर्दाह् 1) Adj. *verbrennend.* — 2) m. *a) ein best.* Agni AV. 16,1,3. — *b) Verbrennung.*

निर्दाहक Adj. in अनिर्दाहक (Nachtr. 1).

*निर्दिग्धा (Râǵan. 4,30) und *निर्दिग्धिका f. *Solanum Jacquini.* Vgl. निर्दिग्धिका.

°निर्दिधारयिषा f. *das Verlangen — zu ermitteln* Comm. zu Çat. Br. 1132,12.

निर्दुःख Adj. 1) *keine Leiden empfindend.* — 2) *keine Leiden bereitend.*

निर्दुःखत्व n. *Schmerzlosigkeit.*

निर्दुर्दिन Adj. *ohne Unwetter, heiter* Dh. V. 3,10.

निर्दैव Adj. 1) *von den Göttern verlassen.* — 2) *ohne Götter, — Götterbilder.*

निर्देश m. 1) *Anweisung, Befehl, — zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *Beschreibung, nähere Angabe, — Bezeichnung; die näheren Umstände.* Häufig im Comp. mit einem im Instr. gedachten Begriffe. — 3) *Nähe. — 4) *eine best. Zahl* (buddh.).

निर्देशक Adj. *näher angebend, — bestimmend* TS. Prât.

निर्देश्य Adj. 1) *näher anzugeben, — zu bestimmen.* — 2) *anzukünden, vorauszusagen.* — Vgl. आ°.

निर्देष्टर् Nom. ag. *näher angebend, bestimmend.*

निर्दैन्य Adj. *wohlgemuth, guter Dinge.*

निर्दोष Adj. (f. आ) 1) *fehlerfrei, makellos.* — 2) *unfehlbar.* — 3) *schuldlos, unschuldig.*

निर्दोषता f. Nom. abstr. zu निर्दोष 1) zu Spr. 3140.

निर्दोषीकरण n. *das Unschädlichmachen* Bhâvapr. 2,39.

निर्द्रव्य Adj. 1) *immateriell.* — 2) *besitzlos, arm.*

निर्द्रुमी Adv. mit कर् *baumlos machen* Vikramâṅkak. 4,3.

निर्द्रोह् Adj. *nichts Uebles im Sinne führend, freundlich gesinnt.*

निर्द्वंद्व Adj. (f. आ) 1) *sich gleichgültig verhaltend gegen die Gegensätze* (Hitze und Kälte, Freude u. Leid u. s. w.). — 2) *in keiner Wechselbeziehung stehend, unabhängig von einem Andern.* — 3) *zu keinem Streit Anlass gebend, unbestritten* MBh. 1, 78,38. — 4) *frei von Eifersucht.*

निर्धन 1) Adj. *a) besitzlos, arm.* — *b) ohne Geldmittel unternommen* Spr. 1599. — 2) *m. *ein alter Stier.*

निर्धनता f. und निर्धनत्व n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

निर्धनी Adv. 1) mit कर् *arm machen.* — 2) mit भू *arm werden.*

निर्धर्म Adj. 1) *vom Rechte abgewichen* (Person). — 2) *sündhaft* (Glücksspiel). — 3) *keine Eigenthümlichkeit besitzend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,74.

निर्धर्ममूर्खता f. *Ungerechtigkeit und Thorheit.*

निर्धर्मार्थ Adj. *ungerecht und nachtheilig* MBh. 5,25,13.

*निर्धाटय्, °यति *misshandeln* Çilâṅka 2,135.

निर्धार् m. 1) *Hervorziehung, Absonderung, Hervorhebung unter Mehreren.* — 2) **Bestimmung, Entscheidung, Feststellung.*

निर्धारण n. 1) *das Hervorziehen, Absondern, Hervorheben unter Mehreren.* — 2) *Bestimmung, Entscheidung, Feststellung.*

निर्धारयितर् Nom. ag. *Entscheider* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,33.

निर्धार्तराष्ट्र Adj. (f. आ) *keine Abkömmlinge des Dhṛtarâshṭra habend, frei von ihnen.*

*निर्धार्य Adj. *muthig zu Werke gehend* (!).

निर्धूतक n. v. l. für निर्धूनन Kumâras. 14,44.

निर्धूतसक्तु Adj. *mit herausgeschütteter Grütze* Çat. Br. 1,6,3,16. निर्धूतसक्तुक (f. आ) dass. Comm.

निर्धूनन n. *das Wogen* Kumâras. (1868) 14,44.

निर्धूम Adj. *rauchlos* Ind. St. 14,367. Mâlatîm. 33,5. Nom. abstr. °त्व n.

निर्धृति m. N. pr. v. l. für निर्वृति VP.^{2} 4,68.

निर्धौत s. u. 2. धाव् mit निस्.

निर्ध्मापन n. *das Herausblasen.*

निर्नतोदर Adj. fehlerhaft für निर्णतोदर.

निर्नमस्कार Adj. (f. आ) 1) *Niemand huldigend. — keine Huldigung verdienend, allgemein verachtet.*

निर्नर Adj. *menschenleer.*

निर्नाथ Adj. *keinen Beschützer habend* Kâd. 194, 12. Nom. abstr. °ता f.

निर्नाभि Adj. *bis unter den Nabel reichend.*

निर्नायक Adj. *ohne Führer, — Leiter, wo Niemand das Regiment führt.* Nom. abstr. °त्व n. Nîlak. zu MBh. 1,63,5.

निर्नाशन 1) Adj. *vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *das Vertreiben, Verscheuchen.*

°निर्नाशिन् Adj. *vertreibend, verscheuchend.*

निर्निद्र Adj. *schlaflos.* Nom. abstr. °ता f.

निर्निमित्त Adj. 1) *durch Nichts veranlasst* Comm. zu Njâyas. 2,2,35. *unmotivirt* (Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,36). °म् und निर्निमित्त° Adv. *ohne Veranlassung, ohne wahrnehmbare Ursache.* — 2) *ganz uneigennützig* Kâd. 215,2.

निर्निमेष Adj. *nicht blinzelnd* (Auge), *das Auge nicht schliessend* Naish. 3,103.

निर्निरोध Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

निर्नीड Adj. *mit keinem Neste versehen.*

निर्बन्ध m. 1) *Einwand* Gaut. — 2) *das Bestehen auf, Beharren bei* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Beharrlichkeit.* °न्धं कर् *in Jmd* (Gen.) *dringen;* निर्बन्धात्, निर्बन्धेन und निर्बन्ध° *dringend;* निर्बन्धात् *ohne davon abzulassen;* °तस् *durch Beharrlichkeit.* — 3) *das Jmd Etwas* (im Comp. vorangehend) *Anhängen, Beschuldigung.* — 4) *hartnäckiges Bestehen auf seiner Meinung Jmd gegenüber* (Instr.).

निर्बन्धनीय n. fehlerhaft für निबन्धनीय.

निर्बन्धिन् Adj. *bestehend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

निर्बन्धु Adj. *keine Angehörigen habend.*

*निर्बर्कण n. = निबर्कण.

निर्बल Adj. *machtlos, schwach* 152,1. Spr. 3763.

*निर्बाण Adj. *pfeillos.*

1. निर्बाध् m. *Vorsprung* (an einem Körper), *Knauf, Zacke.* °धं कर् (Med.) so v. a. *wegziehen, beseitigen.* Nom. abstr. निर्बाधत्व n. TS. 5,1,10,4.

2. निर्बाध Adj. *frei von aller Belästigung, — Störung, — Beeinträchtigung.*

निर्बाधिन् Adj. *Alles beseitigend.*

(निर्बाध्य) निर्बाधिष्ण Adj. *Alles zu beseitigen vermögend* Âpast. Çr. 3,14,2 (v. l. zu AV. 6,75,1; auch ṛṇâ st. ṛṇaṁ, wie TBr.).

निर्बीज 1) Adj. *samenlos, leer, inhaltslos.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *f. आ *eine Traubenart ohne Kerne.*

निर्बुद्धि Adj. *unvernünftig, dumm.*

*निर्बुसी Adv. mit कर् *enthülsen.*

निर्बोध Adj. *dumm.*

निर्भक्त Adj. *ohne Essen genossen, allein für sich genommen* (Arznei).

*निर्भट Adj. *fest.*

1. निर्भय n. *Gefahrlosigkeit, Sicherheit* Hemâdri 1, 810,14.

2. निर्भय 1) Adj. (f. आ) *a) furchtlos, sich nicht fürchtend vor* (im Comp. vorangehend). °म् Adv. Spr. 7760. — *b) von Gefahren frei, sicher.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des 13ten Manu. — *b)* eines Kriegers.

निर्भर् Adj. (f. आ) 1) *heftig, stark, übermässig, tief* (Schlaf). °म् und निर्भर° Adv. *heftig, im Uebermaasse, sehr, fest* (schlafen). — 2) am Ende eines Comp. *voll —, erfüllt von.* °म् Adv. — 3) *voller Intelligenz.*

निर्भरित Adj. *erfüllt von* (Instr.).

निर्भर्त्सन 1) n. f. (आ) *Drohung, Vorwürfe.* — 2) *n. *rothe Schminke, Lack.*

*निर्भर्त्सक Adj. (f. °का und °स्त्रिका).

निर्भाग Adj. *nicht aus Theilen bestehend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,71. 73. 88.

*निर्भाग्य Adj. *unglücklich.*

निर्भाज्य Adj. *bei einer Theilung auszuschliessen von* (Abl.).

निर्भाष s. u. निर्भास.

निर्भास m. *Schein* Sarvad. 161,7 (am Ende eines adj. Comp.; vgl. Jogas. 3,3). Am Ende eines Comp. (f. आ) = निभ *gleich, ähnlich* Kâraṇḍ. 17,21. 18,4 (निर्भाष gedr.).

निर्भासन n. *das Klarmachen, Erhellen, Beleuchten, zum Bewusstsein Bringen.*

निर्भी Adj. = निर्भीक Karaka 6,2.

निर्भीक Adj. (f. आ) *furchtlos, sich nicht fürchtend vor* (Abl.). Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Çiç. 18,41.

निर्भीति Adj. (f. आ) dass.

निर्भुज्ञ Adj. (f. आ) als Bez. einer Art Saṁdhi (Saṁhitâ). n. = संहिता Ait. Âr. 314. fg. 322.

निर्भूति f. *das Vergehen.*

1. निर्भेद् m. 1) *das Aufspringen, Zerspringen, Bersten.* — 2) *das Zersprengen, Spalten.* — 3) *das Herausplatzen mit Etwas, Ausplaudern, Verrath* Mâlav. 44,13.

2. निर्भेद् Adj. (f. आ) *ununterbrochen* Hariv. 12017.

निर्भेदिन् Adj. *spaltend, sprengend.*

निर्भेद्य Adj. 1) *keine Spalte habend.* — 2) *das Ziel verfehlend.*

निर्भोग Adj. *keinem Genusse fröhnend.*

निर्मक्षिक n. *Fliegenlosigkeit.* °कं कर् so v. a. *alles unnütze Volk entfernen, den Platz säubern.* Nur im Prâkrit zu belegen.

निर्मज्जा f. vielleicht *Schwemme* RV. 8,4,20. Nach Sây. निर्मज्ज् Adj. = प्लुङ्ग.

निर्मज्ज Adj. *marklos.*

निर्मज्जन n. = नीराजन Comm. zu Naish. 7,43.

निर्मज्जन n. fehlerhaft für निर्मज्जन Kumâras. (1868) 13,18. 21. v. l. निरुज्जन.

निर्मत्सर Adj. *nicht neidisch, — missgünstig.*

निर्मत्स्य Adj. *fischlos.* Nom. abstr. °ता f.

*निर्मथ m. *Reibung.* °दारु n. *Reibholz.*

निर्मथन n. 1) *das Reiben,* insbes. *das Aneinanderreiben von Holzstücken zur Gewinnung von Feuer.* — 2) *das Quirlen, Buttern.*

निर्मथित 1) Adj. s. u. मथ् mit निस्. — 2) m. *frisch geriebenes Feuer* Kâtj. Çr. 6,10,12.

निर्मध्य 1) Adj. *frisch zu reiben, frisch gerieben* (Feuer) Vaitân. Vgl. निर्मन्थ्य. — 2) *f. आ *eine best. wohlriechende Rinde* Râgân. 12,163.

निर्मद् Adj. 1) *nicht brünstig* (von Elephanten). — 2) *nicht hochmüthig, demüthig, anspruchlos.*

निर्मध्य 1) Adj. *keine Mitte habend.* — 2) f. आ *ein best. wohlriechender Stoff.* Richtig wohl निर्मध्या.

निर्मनस्क Adj. *ohne geistiges Vermögen.* Nom. abstr. °ता f.

निर्मनुज्ञ Adj. *menschenleer.*

निर्मनुष्य Adj. (f. आ) dass. मातङ्ग m. *ein Elephant ohne einen Menschen darauf.*

निर्मनुष्यमृग Adj. *ohne Menschen und ohne Wild.*

निर्मन्तु Adj. *unschuldig.*

निर्मन्त्र Adj. 1) *wobei kein heiliger Spruch gesprochen wird.* — 2) *keine heiligen Sprüche kennend.*

*निर्मन्थ m. *Reibung.* °काष्ठ n. und °दारु n. *Reibholz.*

निर्मन्थन n. 1) *das Reiben*, insbes. des Feuers Vaitân. — 2) *das Quirlen.*

निर्मन्थ्य Adj. 1) **was gerieben wird.* °दारु n. *Reibholz.* — 2) *frisch zu reiben, frisch gerieben* (Feuer) TS. 3,1,2,2. 5,7,5,1. Âçv. Çr. 5,3,15. Gaim. 1,4,12.

निर्मन्यु 1) Adj. *frei von Zorn.* — 2) m. N. pr. eines Jägers.

निर्मम 1) Adj. (f. आ) *der sich nicht kümmert um, gleichgültig gegen* (Loc.). Ohne Ergänzung *der sich um Nichts kümmert, gleichgültig gegen Alles, frei von allen Beziehungen zur Aussenwelt.* — 2) *m. N. pr. des 15ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

निर्ममता f. *vollkommene Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Kaṇḍak. 27,19.

1. निर्ममत्व n. *vollkommene Gleichgültigkeit gegen Alles.*

2. निर्ममत्व Adj. *gleichgültig gegen* (Loc.).

निर्मर्याद् 1) Adj. *a) keine Grenzen habend, unzählig, über alle Maassen gross.* — *b) aus allen Fugen gerückt.* °म् Adv. *so dass Alles drunter und drüber geht.* — *c) keine Schranken kennend, die Grenzen des Rechtes überschreitend, ruchlos, verbrecherisch* (von Personen). — 2) n. *a) Verrückung aller Grenzen, ein Drunter und Drüber.* — *b) eine Art von Gefecht.*

निर्मल 1) Adj. (f. आ) *fleckenlos, rein, klar, glänzend, lauter.* शष्पाग्र° so v. a. *rein grün wie Grasspitzen.* — 2) m. Pl. N. pr. einer Secte. — 3) *n. *a) Talk.* — *b)* = निर्माल्य 3).

निर्मलता f. *Reinheit, Lauterkeit.*

निर्मलतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

निर्मलत्व n. = निर्मलता.

निर्मलप्रकाश m. Titel eines Werkes.

निर्मलात्मवत् Adj. *von lauterer Gesinnung* Hemâdri 1,741,18.

निर्मली Adv. mit कर् *fleckenlos —, rein —, klar —, glänzend machen.*

*निर्मलोपल m. *Krystall.*

*निर्मशक Adj. *frei von Mücken.*

निर्मा f. *Werth, Aequivalent.*

निर्मांस Adj. 1) *von allem Fleisch befreit* Hemâdri 1,704,15. LA. 4,13. — 2) *fleischlos*, so v. a. *mager.*

निर्माख्य (!) m. N. pr. eines Mannes.

निर्माण n. 1) *Messung, Maass.* — 2) *das volle Maass.* अव्यक्त° Adj. so v. a. *noch nicht vollkommen ausgewachsen.* — 3) *Strecke.* — 4) *das Bilden, Schaffen, Abfassen; Bildung, Schöpfung, Werk.* खदिर° Adj. *aus Acacia Catechu gemacht,* °भूतमीरिणम् *in eine Wüste umgewandelt* (nach Nîlak. = सारभूतम्). — 5) bei den Buddhisten *Umformung, Umwandlung.* — 6) *= सार und असमञ्जस. — Hariv. 4424 fehlerhaft für निर्याण.

निर्माणकारक m. *Schöpfer* Vishṇus. 1,55.

निर्माणरत n. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

निर्माणरति m. Pl. desgl.

निर्मातर् Nom. ag. (f. °त्री) *Bildner, Schaffer, Erbauer, Urheber.* Nom. abstr. °तृता f. und °तृत्व (Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,34) n.

निर्माथिन् Adj. *zerreibend, zerstampfend.*

निर्माद् m. N. pr. v. l. für निर्माख्य.

निर्माध्यस्थ n. *Interesse für Jemand.*

निर्मान Adj. *ohne Selbstgefühl.*

निर्मानुष Adj. (f. आ) *menschenleer* 134,25. Kâd. 135,17. 2,51,24. °षे *an einem einsamen Orte.*

निर्मानुषी Adv. mit कर् *entvölkern* Prij. 5,7.

निर्माय Adj. *kraftlos.*

1. निर्मार्ग m. 1) *Verwischung* in अनिर्मार्ग (Nachtr. 1). — 2) *was abgestreift —, abgewischt wird, Abfall.*

2. निर्मार्ग Adj. *wegelos.*

निर्मार्गुक Adj. *sich abstreifend —, sich ablösend von* (Abl.).

निर्मार्जन n. *das Wegkehren, Reinigen.*

निर्मार्जनीय Adj. *zu reinigen.*

निर्मार्ष्टि f. N. pr. der Gattin Duḥsaha's Mârk. P. 51,1 (निर्माष्टि gedr.).

*निर्मालती f. = निर्माल्य 2).

निर्माल्य 1) Adj. (*aus einem Kranze ausgeschieden*) *ausrangirt, unbrauchbar, nicht hingehörig* Gṛhjâs. 2,86 (= Vâgras. 233). Nom. abstr. °ता f. 85. — 2) *f. आ *Trigonella corniculata.* — 3) n. *die Ueberbleibsel von einem Opfer, die preisgegeben werden*, insbes. *Blumen, die von einer Opferceremonie übrig geblieben sind.* °ल्यं नयनश्रिय: कुवलयम् so v. a. *eine Lotusblüthe ist im Vergleich mit der Pracht ihrer Augen nur eine verwelkte Blume* Bâlar. 19,8.

निर्माष्टि s. निर्मार्ष्टि.

निर्मित 1) Adj. s. u. 3. मा mit निस्. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* Lalit. 260,3. 263,6. 268,6. 299,9.

निर्मिति f. 1) *Bildung, Schöpfung.* — 2) *Beifügung, Hinzufügung* (eines Wortes) Kâtjapr. 7,10.

निर्मिथ्य Adj. *wahr.*

निर्मुक्ति f. 1) *Erlösung —, Befreiung von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) AV. 12,3,5. — 2) *Einbusse* oder *Verleihung.*

*निर्मुट 1) m. *a) Baum.* — *b) Freimarkt.* — *c) die Sonne.* — *d)* = खर्पर. — 2) n. *Laube* Gal.

निर्मुण्ड m. *Eunuch.*

निर्मूल Adj. 1) *der Wurzeln beraubt.* — 2) *ohne Grundlage, unbegründet.* Nom. abstr. °ता f.

निर्मूलन n. *das Ausrotten.*

निर्मूलय्, °यति *ausrotten, vernichten* Kâd. 2,136,6.

निर्मृग Adj. *wildlos.*

निर्मृज्स् Gen. Inf. zu 1. मर्ज् mit निस् Tândja-Br. 2,2,3.

निर्मेघ Adj. (f. आ) *wolkenlos.*

निर्मेध Adj. *ohne Verstand.*

निर्मेधाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

निर्मोक m. 1) **Ablösung, Erlösung, Befreiung.* — 2) *eine abgezogene Haut*, insbes. *eine abgestreifte Schlangenhaut.* °पट् m. *ein solcher Hautstreifen* Ragh. 16,17. — 3) **Panzer.* — 4) **der Himmel.* — 5) N. pr. *a)* eines Sohnes des 8ten Manu. — *b)* eines Ṛshi unter dem 13ten Manu.

निर्मोक्तर् m. *Löser* (von Zweifeln).

निर्मोक्ष m. *Erlösung —, Befreiung von* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

निर्मोघ m. v. l. für निर्मोक 2) *a)* VP.² 3,28.

निर्मोचक 1) *Adj. *befreiend, erlösend.* — 2) n. = निर्मोक 2) Kâraka 4,8.

निर्मोचन n. *Befreiung.*

निर्मोक् 1) Adj. *frei von Wahn* (Çiva). — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des 5ten oder 8ten (VP. 3, 2,19) Manu. — *b)* eines Ṛshi unter dem 13ten Manu.

निर्म्लुनुक Adj. (f. आ) *zerfallend, verfaulend.*

निर्म्लुक्ति f. fehlerhaft für निम्लुक्ति.

निर्यत्न Adj. *unthätig, unbeweglich.* Nom. abstr. °ता f.

निर्यत्नेन Adj. 1) *unbeschränkt.* °म् Adv. *ungehemmt, ungestört.* — 2) *wo man sich keinen Zwang anzuthun braucht.*

निर्यशस्क Adj. *ruhmlos.*

निर्या f. *Störung des ordentlichen Ganges, fehlerhafte Erscheinung.*

निर्याण n. 1) *das Hinausgehen, —treten, —fahrt,*

Aufbruch (eines Heeres, eines Helden zum Kampfe), *das auf die Weide Gehen* Hariv. 2,26,36. — 2) *das Fortgehen*, so v. a. *Vergehen, Verschwinden.* — 3) *der Ausgang aus dem Leben, Hingang, Tod.* — 4) **Erlösung.* — 5) **eine zur Stadt hinausführende Strasse* Ind. St. 10,280. — 6) *der äussere Augenwinkel beim Elephanten.* — 7) **Eisen.* — 8) *ein Strick zum Binden der Füsse der Kälber.*

निर्याणिक Adj. *zur Erlösung führend* Lalit. 296,15.

°निर्यातक Adj. *hinaustragend, fortbringend.*

निर्यातन n. 1) *Zurückgabe, Wiederauslieferung, Vergeltung.* — 2) **Mord, Todtschlag.*

निर्यातर् Nom. ag. *Bereiniger* (eines Feldes).

निर्याति f. *Erlösung* Lalit. 296,16 (निर्यातिः zu lesen).

निर्यात्य Adj. *zurückzugeben, wieder auszuliefern.*

निर्यादव Adj. (f. आ) *von den* Jâdava *befreit.*

निर्यान n. fehlerhaft für निर्याण.

निर्यापण n. *das Hinaustreiben, Verbannen aus* (Abl.).

***निर्याम** m. *Schiffer, Bootsmann.*

निर्यामक m. *Beisteher* Hem. Par. 13,90.

निर्यामणा f. *Beistand* Hem. Par. 13,94.

निर्यास m. (*n.) *Ausschwitzung der Bäume, Harz, Milch* u. s. w. Gaut. *dickflüssige Masse* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

***निर्यासिक** Adj. von निर्यास.

निर्यास्या f. *ein gebranntes Getränk* Comm. zu Vishṇus. 22,82.

निर्यियासु Adj. *hinauszugehen suchend.*

1. **निर्युक्ति** f. *eine Erläuterung zu einer heiligen Schrift* (bei den Gaina).

2. **निर्युक्ति** Adj. *unbegründet, unrichtig* Golâdhj. 7,31.

निर्युक्तिक Adj. dass. Nom. abstr. °त्व n.

निर्यूथ Adj. *von seiner Heerde getrennt.*

***निर्यूष** m. = निर्यास.

निर्यूह 1) (*m.) n. *Vorsprung, Spitze, Thürmchen* R. ed. Bomb. 5,9,10. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Helm* oder *ein best. Helmzierat.* — 3) *m. *Zelt.* — 4) *m. *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 5) (*m.) n. *Thor.* — 6) m. *ausgepresster Saft.* — Richtig निर्व्यूह.

निर्योग m. 1) etwa *Verzierung.* — 2) *ein Strick zum Binden der Kühe.*

निर्योल m. *ein best. Theil des Pfluges.*

निर्लक्षण Adj. (f. आ) *keine besondern Merkmale an sich tragend, unbedeutend, zu nichts Edlem geboren, zu Nichts tauglich* Kâd. 194,11.

निर्लक्ष्य Adj. *nicht wahrnehmbar.*

निर्लज्ज Adj. (f. आ) *schamlos.* Nom. abstr. °ता f.

***निर्लयनी** f. fehlerhaft für निर्व्ययनी.

निर्लवण Adj. *ohne Anmuth.*

निर्लाञ्छन n. bei den Gaina *das grausame Kennzeichnen der Hausthiere durch Durchbohrung der Nase* u. s. w.

निर्लिङ्ग Adj. *keine Kennzeichen habend, unbestimmbar.*

निर्लिप्त Adj. *unbefleckt* (Krshṇa).

निर्लुञ्चन n. *das Ausschälen.*

निर्लुण्ठन n. 1) *das Berauben, Plündern.* — 2) fehlerhaft für निर्लुञ्चन.

निर्लून 1) Adj. s. u. 1. लू mit निस्. — 2) *m. *Elephant* Gal.

***निर्लूयनी** f. fehlerhaft für निर्व्ययनी.

निर्लेखन n. *ein Werkzeug zum Abschaben.*

निर्लेप 1) Adj. *a) frei von fettigen Stoffen.* — *b) unbefleckt, sündenlos.* — *c) an Nichts hängend.* — 2) °म् Adv. *bis auf den letzten Rest* Çaṃk. zu Bâdar. 1,3,30.

निर्लोभ Adj. *frei von Habsucht.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,285.

निर्लोम Adj. *haarlos.*

***निर्लोह** n. *Myrrhe* Râgân. 6,116.

***निर्लूयनी** f. fehlerhaft für निर्व्ययनी.

निर्वंश Adj. *keine Familie habend, allein stehend* 140,7.

निर्वक्तव्य Adj. *zu deuten, zu erklären.*

1. **निर्वचन** n. 1) *das Aussprechen.* — 2) *sprüchwörtliche Redensart.* — 3) *Erklärung, Erläuterung, Deutung, Etymologie.*

2. **निर्वचन** Adj. 1) *nicht redend, stumm.* °म् Adv. *ohne ein Wort zu reden.* — 2) *an dem man Nichts auszusetzen hat.*

निर्वचनीय Adj. in अनिर्वचनीय.

***निर्वणा, °णे** *auf offenem Felde.* Vgl. निर्वन.

निर्वत्सल Adj. (f. आ) *nicht zärtlich an Jmd* (Loc.) *hängend,* insbes. *an den Kindern* Venis. 120.175.

निर्वत्सशिशुपुंगव Adj. *der Kälber und jungen Stiere beraubt.*

निर्वन Adj. *keinen Wald habend.*

निर्वपण 1) Adj. *a) das Ausschütten betreffend* Gṛhjâs. 2,39. — *b) spendend.* — 2) n. *a) das Ausgiessen, Ausschütten.* — *b) das Darbringen, Spenden;* insbes. *Todtenspende.* — *c) das womit man ausgiesst.*

निर्वपणीय und **निर्वपनीय** *auszuschütten, darzubringen* Comm. zu Njâsam. 6,4,9. 5,6.

***निर्वर्** 1) Adj. *hart.* — *b) schamlos.* — *c) furchtlos.* — 2) n. *das Beste von einer Sache.*

निर्वरुणीता f. und **निर्वरुणीत्व** n. *Befreiung aus* Varuṇa's *Gewalt.*

***निर्वर्णन** n. *das Ansehen, Betrachten.*

निर्वर्णनीय Adj. in अनिर्वर्णनीय.

निर्वर्तक Adj. *vollbringend, zu Wege bringend.*

निर्वर्तन n. *das Vollbringen, zu Wege Bringen.*

निर्वर्तनीय Adj. *zu vollbringen.*

निर्वर्तयितव्य Adj. dass. Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,41.

निर्वर्ति Adj. *dochtlos* Kâd. 2,54,12.

निर्वर्तितव्य Adj. *zu vollbringen* 294,5 (im Prâkrit).

निर्वर्तिन् Adj. 1) *sich ungebührlich betragend* in अति° (Nachtr. 3). — 2) am Ende eines Comp. *vollbringend, thuend.*

निर्वर्त्य Adj. *zu vollbringen, zu Wege zu bringen, was vollbracht —, zu Wege gebracht wird; hervorzubringen,* so v. a. *auszusprechen.* Nom. abstr. °त्व n.

निर्वश Adj. *willenlos, von einem Andern abhängig.* Nom. abstr. °ता f. Harshaḱ. 138,17.

निर्वषट्कारमङ्गल Adj. *wo kein Opfer und keine festlichen Ceremonien stattfinden.*

निर्वसु Adj. *besitzlos, arm.* Nom. abstr. °त्व n.

निर्वस्त्री Adv. mit कर् *der Kleider berauben.*

***निर्वह्** Adj. *fest.*

निर्वहण n. *Ausgang, Ende, Schlussact, Katastrophe.*

निर्वहितर् Nom. ag. *ausführend, zu Stande bringend, bewirkend.*

निर्वाक in कर्णनिर्वाक (Nachtr. 3).

निर्वाक्य Adj. (f. आ) *sprachlos.*

निर्वाच् Adj. *stumm.*

निर्वाच्य Adj. *zu erklären, näher zu bestimmen.*

निर्वाञ्च् Adj. *äusserlich.*

1. **निर्वाण** Adj. s. u. 2. वा mit निस्.

2. **निर्वाण** n. 1) *das Erlöschen.* — 2) *das zu Ende Gehen, Verschwinden.* °णं कर् so v. a. *machen, als wenn Etwas nicht geschehen wäre, seinem Worte untreu werden.* — 3) *das Erlöschen des Lebenslichts, Auflösung, Erlösung, die ewige Seligkeit, die Vereinigung mit der Gottheit, das Eingehen in* (im Comp. vorangehend). Bei den Buddhisten *das vollständige Erlöschen des Individuums;* uneigentlich auch schon *die Seelenstimmung des* Arhant. — 4) *vollkommene Zufriedenheit, Seligkeit, die höchste Wonne.* — 5) Titel einer Upanishad. — 6) **das Unterrichten in den Wissenschaften.* — 7) **das Baden des Elephanten.* — 8) **der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird,* Gal. — 8) **das Spenden.*

निर्वाणाकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,4.

निर्वाणाकाण्ड Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 621.

निर्वाणतत्त्व n. in बृहन्नि° und महा°.

निर्वाणधातु m. *die Region* Nirvâṇa (buddh.) Vagrakkh. 21,1. 36,1. Kâraṇḍ. 18,19.

निर्वाणपूरण n. *Todtenopfer.*

निर्वाणप्रिया f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,8.

निर्वाणमण्डप m. N. pr. eines *Tempels.*

निर्वाणमन्त्र n. *eine best. mystische Formel.*

निर्वाणमय Adj. *voller Wonne* VP. 6,7,22.

*निर्वाणमस्तक (!) m. *Erlösung.*

निर्वाणयोगोत्तर n. Titel eines Werkes.

निर्वाणरुचि m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem 11ten* Manu.

निर्वाणसंचोदन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,8.

*निर्वाणसूत्र n. Bez. *bestimmter buddhistischer* Sûtra.

*निर्वाणिन् m. N. pr. des 2ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇî.

*निर्वाणी f. N. pr. einer Gaina-Gottheit.

निर्वात Adj. *frei von Wind;* (*m.) *ein Ort, wo kein Wind hinkommt.*

निर्वाद् m. 1) *Tadel.* — 2) **Gerede der Leute.* — 3) *= निष्ठितवाद्, निश्चितवाद् und वादाभाव. — 4) Râgat. 8,565 fehlerhaft für निर्वाह्.

निर्वानर Adj. (f. आ) *frei von Affen.*

1. निर्वाप m. 1) *Ausstreuung* Comm. zu Kâtj. Çr. 92,7. fgg. — 2) *Darbringung, Spendung,* insbes. *an Verstorbene.* — 3) *Almosen.*

2.*निर्वाप m. *Mord, Todtschlag* Gal.

°निर्वापक Adj. *auslöschend* Karaka 6,18. Vishṇus. 45,21.

1. निर्वापण n. 1) *das Ausstreuen, Hinwerfen, Hineinwerfen.* — 2) **das Austheilen, Spenden.*

2. निर्वापण 1) Adj. *kühlend.* — 2) n. *a) das Auslöschen.* — *b) das Abkühlen.* — 3) *das Ergötzen.* — 4) **das Tödten, Morden.*

निर्वापयितर् Nom. ag. *Abkühler.*

निर्वाप्य Adj. *darzubringen.*

निर्वायस Adj. *frei von Krähen.*

*निर्वाराणसि Adj. *der* Vârâṇasî *verlassen hat.*

निर्वार्य Adj. *unwiderstehlich* Kâṇḍak. 73,13.

निर्वास m. *das Verlassen seines Wohnortes, Aufenthalt ausserhalb der Heimat, Verbannung aus* (im Comp. vorangehend).

1. निर्वासन n. 1) *das Hinausjagen aus dem Wohnorte. Verbannen.* — 2) *das Hinausführen an einen andern Ort.* — 3) *das Ermorden, Tödten.*

2. निर्वासन Adj. *keine Einbildungskraft besitzend.*

निर्वासनीय und निर्वास्य Adj. *hinauszujagen, zu verbannen,* — *aus* (Abl.).

निर्वाह् m. 1) *Ausführung, Vollbringung.* — 2) *Ausführung,* so v. a. *Erzählung.* — 3) *das Auskommen, Bestehen, Lebenkönnen, Bestreitung des Lebensunterhalts* Râgat. 7,145. 1129. 8,565 (निर्वाद् gedr.).

निर्वाहक 1) am Ende eines Comp. Adj. (f. °हिका) *ausführend, vollbringend, zu Wege bringend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) f. °हिका *Durchfall* Bhâvapr. 3,148.

°निर्वाहिन् Adj. 1) *hinausführend zu,* so v. a. *sich öffnend an.* — 2) *ausführend, vollführend.*

निर्वाह्य Adj. *auszuführen, zu vollenden.* चिर° *was sich nicht schnell abmachen lässt.*

निर्विकल्प Adj. (f. आ) 1) *keine Alternative zulassend, wechsellos, nicht differenzirt* Tegob. Up. 6. — 2) *keine Zweifel habend, nicht schwankend.* °म् Adv. *ohne zu schwanken, ohne sich zu bedenken.*

निर्विकल्पक Adj. = निर्विकल्प 1) (284,22. 285,8. 286,15. 287,1. Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,11. 21) und 2) (Bhâg. P. 1,4,4).

निर्विकल्पकविचार m. Titel eines Werkes.

*निर्विकल्पन Adj. = निर्विकल्प.

निर्विकल्पवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निर्विकार Adj. (f. आ) *an dem keine Veränderung* (äussere oder innere) *wahrzunehmen ist.* Nom. abstr. °ता f.

निर्विकारवत् Adj. dass.

निर्विकास Adj. *nicht aufgeblüht.* Nom. abstr. °त्व n.

निर्विघ्न Adj. (f. आ) *auf keine Hindernisse stossend, ungestört.* °म् und °घ्नेन *ohne Hindernisse.*

निर्विचार Adj. (f. आ) 1) *wobei keine Ueberlegung mehr nöthig ist* Jogas. 1,44. 47. — 2) *nicht überlegend.* °म् Adv. *ohne lange nachzudenken, ohne sich lange zu besinnen* 120,22.

निर्विचिकित्स 1) Adj. (f. आ) *keinem Zweifel unterliegend.* — 2) °म् Adv. *ohne sich lange zu besinnen.*

निर्विचेष्ट Adj. *regungslos.*

निर्वितर्क Adj. (f. आ) *keinem Zweifel unterworfen.*

निर्विद् f. *Verzweiflung, Verzagtheit, Kleinmuth.*

निर्विद्य Adj. *ungelehrt, ungebildet.*

निर्विधित्स Adj. *keine Wünsche —, kein Verlangen habend.*

निर्विनोद् Adj. *keinen Zeitvertreib habend* Vikramâṅkak. 17,8.

निर्विन्ध्या f. N. pr. eines Flusses Varâh. Bṛh. S. 16,9.

निर्विबन्ध Adj. 1) *keine Hindernisse gewährend ganz geeignet zu* (Gen.) Bâlar. 191,24. — 2) *unschädlich, ungefährlich* Bâlar. 273,4.

निर्विमर्श Adj. (f. आ) 1) *nicht weiter überlegend — nachdenkend.* — 2) *unüberlegt.* — 3) *den* Vimarça (*Peripetie*) *genannten* Samdhi *nicht habend.*

निर्विवर् Adj. *keine Oeffnung —, keinen Riss habend, dicht.* Nom. abstr. °ता *dichtes Zusammenschliessen* (der Brüste) und übertr. *Einverständniss.*

निर्विवाद् Adj. 1) *keinen Streit habend, einig.* — 2) *keinem Streit unterliegend.*

*निर्विवादी Adv. mit कर् *versöhnen.*

निर्विवित्सु Adj. mit Acc. vielleicht *zu entzweien —, aneinander zu hetzen suchend.*

निर्विवेक Adj. *ohne Urtheilskraft* Spr. 3768. Nom. abstr. °ता f. (Paṅkad.) und °त्व n.

निर्विशङ्क Adj. (f. आ) *unbesorgt, sich keine Gedanken machend, nicht zaghaft.* °म् u. °ङ्कम् Adv.

निर्विशङ्कित Adj. dass. °म् Adv.

निर्विशेष 1) Adj. (f. आ) *a) keinen Unterschied machend, — zeigend, ununterschieden, gleich, nicht verschieden von* (im Comp. vorangehend). विशेष m. so v. a. *nicht der geringste Unterschied.* °म् Adv. *ohne Unterschied, ganz gleich* Spr. 7746. Am Ende eines Comp. *nicht verschieden von.* — *b) unqualificirt, absolut.* — 2) n. *Ununterschiedenheit, gleiches Aussehen.* स्वगृहनिर्विशेषेण so v. a. *als wenn es das eigene Haus wäre.*

निर्विशेषण Adj. *ohne Attribute.*

निर्विशेषत्व n. *Ununterschiedenheit.*

निर्विशेषवत् Adj. = निर्विशेष 1) *a).*

निर्विष 1) Adj. (f. आ) *giftlos, ungiftig, von einem Gifte befreit.* — 2) *f. आ und ई *Kyllingia monocephala* Râgan. 6,221.

निर्विषङ्ग Adj. *an Nichts hängend.*

निर्विषय Adj. 1) *aus seinem Wohnorte verjagt, verbannt, vertrieben,* — *aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *keine Stütze habend, in der Luft schwebend* Hariv. 3645. — 3) *keinem Object zukommend.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,14. — 4) *von den Sinnesobjecten getrennt* (Kap. 6,25), *nicht an ihnen hängend.*

निर्विषयी Adv. mit कर् *verbannen.* Am Ende eines Comp. *verbannen —, entfernen von.*

निर्विषाण Adj. *ohne Fangzähne.*

निर्विषी Adv. mit कर् *vom Gifte befreien* Bâlar. 14,23. Vet. (U.) 69,7.

निर्विसर्ग Adj. *ohne* Visarga (gramm.) Comm.

zu Mṛkku. 14,5.

निर्विकंग Adj. *ohne Vögel.*

निर्विकार Adj. *keine Unterhaltung —, kein Vergnügen habend.*

निर्वीर Adj. (*f. आ) 1) *der Männer —, der Helden beraubt* Prasannar. 14,5. Vom Weibe so v. a. **keinen Mann und keine Söhne habend.* — — 2) f. निर्वीरा N. pr. eines Flusses. — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

निर्वीरुध् Adj. *der Pflanzen beraubt.*

निर्वीर्य Adj. *kraftlos, unmännlich, muthlos;* m. *Schwächling.* Nom. abstr. निर्वीर्यता f. *Kraftlosigkeit* Âpast. Çr. 9,14,7. *Erschöpfung* (eines Feldes), *Wirkungslosigkeit, Unbrauchbarkeit* Comm. zu Gṛhjâs. 2,85.

निर्वृक्ष Adj. (f. आ) *baumlos.*

निर्वृक्षतोय Adj. *baum — und wasserlos.*

निर्वृति 1) f. *a) innere Zufriedenheit, Wohlbehagen, Glückseligkeit, Wonne, Entzücken. — b) Erlösung.* °पुरी f. Ind. St. 14,385. — *c) das zur Ruhe Kommen. — d) das Erlöschen* (einer Lampe) Kâd. 59,6. — *e) *Untergang, Tod. — f) Ungezogenheit;* richtig निर्वृत्ति. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

निर्वृतिचक्षुस् m. N. pr. eines Ṛshi.

निर्वृतिमत् Adj. *innerlich zufrieden, sich glücklich fühlend* Mâlatîm. 38,9.

निर्वृतशत्रु f. N. pr. eines Fürsten. Richtig निर्वृत्त°.

निर्वृत्ति 1) f. *a) das Zustandekommen, Fertigwerden, Ausbildung.* नाम° *Entstehung des Namens. — b) ungebührliches Benehmen, Unart. — c)* fehlerhaft für निर्वृति und निवृत्ति. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,68.

निर्वृष Adj. *der Stiere beraubt.*

निर्वृष्ट 1) Adj. s. u. वृष् mit निस्. — 2) wohl n. *ein vorangegangener Regen.*

निर्वृष्टि f. = निर्वृष्ट 2).

निर्वेग Adj. *ohne heftige Bewegung, nicht wogend, ruhig.*

निर्वेतन Adj. *keinen Lohn empfangend.*

निर्वेद् m. 1) *Ueberdruss, Ekel, — an* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *vollkommene Gleichgültigkeit gegen die Welt.* — 3) *Verzweiflung, Verzagtheit, Kleinmuth.*

निर्वेदवत् Adj. *gleichgültig gegen Alles.*

निर्वेधिम Adj. als Bez. *einer best. Verunstaltung des Ohres.*

निर्वेपन Adj. *nicht zitternd, — flackernd.*

निर्वेश m. 1) *Ablohnung, Vergeltung, Bezahlung.* — 2) *Sühne* Âpast. 1,18,12. — 3) **Genuss.* — 4) **Ohnmacht.*

निर्वेशन n. scheinbar Âpast. 1,18,1, wo aber गव्यूतिर्निवेशनम् zu lesen ist.

निर्वेशनीय Adj. *zu geniessen, was genossen wird.*

निर्वेश्य Adj. *abzutragen, zu bezahlen* MBh. 3,36,16.

निर्वेष्टव्य 1) n. impers. *zu lohnen, zu vergelten.* — 2) Adj. *woran man seine Freude —, seinen Genuss haben kann, geniessbar.*

1. निर्वैर n. *Friedfertigkeit.*

2. निर्वैर Adj. *keine Feindschaft habend, in Frieden lebend, einträchtig, friedfertig.* °म् Adv. *da keine Feindschaft besteht.* Nom. abstr. °ता f. *Eintracht.*

निर्वैरिण n. *das Freisein von Feindschaft, Eintracht.*

निर्वोढर् Nom. ag. 1) Nom. als Verbum fin. *wird wegführen* 27,24. — 2) *ausführend, zu Stande bringend, bewirkend, vollführend* Harshak. 157,12.

निर्व्यग्र Adj. *ruhig, seine Besonnenheit bewahrend.*

निर्व्यञ्जन 1) Adj. *ohne Würze.* — 2) Loc. *ohne Weiteres, gerade heraus.*

निर्व्यथ Adj. 1) *frei von Schmerzen, sich wohl fühlend.* — 2) *keine Bewegung des Herzens fühlend, ruhig.*

निर्व्यथन 1) Adj. *frei von Schmerzen, sich wohl fühlend* Naish. 7,68. — 2) n. *Höhle* ebend.

निर्व्यपेक्ष Adj. (f. आ) *unbekümmert um, gleichgültig gegen* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

निर्व्यलीक Adj. 1) *kein Leid verursachend, nicht verletzend.* — 2) *kein Leid verursachend,* so v. a. *gern gethan, vom Herzen kommend* (Gabe). — 3) *kein Leid empfindend, Etwas gern thuend.* °केन चेतसा oder हृदा *mit leichtem Herzen, gern.* °म् und °तस् Adv. dass. — 4) *nicht falsch.* — 5) *nicht entstellt.*

निर्व्यवधान Adj. (f. आ) *unbedeckt, bloss* (Erdboden) Harshak. 140,2.

निर्व्यसन Adj. *keine bösen Neigungen habend.*

निर्व्याकुल Adj. *nicht aufgeregt, ruhig.* Nom. abstr. °ता f. Instr. *in aller Ruhe.*

निर्व्याघ्र Adj. *tigerlos.*

निर्व्याज Adj. (f. आ) 1) *ohne Trug,* so v. a. *unzweideutig, unbestritten* Harshak. 155,13. °म् Adv. *ohne Täuschung, genau, sicherlich, ganz gewiss* Comm. zu Varâh. Bṛh. 6,12. — 2) *ohne Trug,* so v. a. *ehrlich, lauter, aufrichtig gegen* (Loc.) Bâlar. 102,22. °म् Adv. *ehrlich.* Nom. abstr. °ता f. *Ehrlichkeit, Geradheit.*

निर्व्याजी Adv. mit कर् *läutern* Spr. 3713.

निर्व्याधि Adj. *gesund, kräftig* Kâraka 6,2.

निर्व्यापार Adj. *frei von Beschäftigung, unbeschäftigt, Nichts weiter zu thun habend, sich passiv verhaltend.* * = °स्थिति f. *Musse.* Nom. abstr. °त्व n. Çâṃk. zu Bâdar. 2,2,18.

निर्व्यावृत्ति Adj. *mit keiner Rückkehr* (in den Saṁsâra) *verbunden.*

निर्व्यूढ 1) Adj. s. u. 1. ऊह् mit निर्वि. — 2) n. *das Vollbringen, zu Ende Führen.*

निर्व्यूढि f. 1) *Ende, Ausgang.* — 2) *Gipfel, der höchste Grad.*

निर्व्यूह् 1) (*m.) n. *Vorsprung, Spitze, Thürmchen* Hariv. 2,42,36. 3,131,38. — 2) *Helm* oder *ein best. Helmzierat* MBh. 5,19,4. Hariv. 1,20,21. — 3) *m. *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 4) (*m.) n. *Thor* Hariv. 2,35,47. — 5) **ausgepresster Saft.*

निर्व्रण Adj. 1) *ohne Wunden, unverletzt.* — 2) *nicht schadhaft, ohne Schaden, ohne Sprung* Agnip. 34,18.

निर्व्रत Adj. *keine religiösen Observanzen beobachtend.*

निर्व्रस्क Adj. *ausgerodet* Âpast. Çr. 10,20,6.

निर्व्रीडि Adj. *schamlos.*

निर्व्वयनी f. *eine abgestreifte Haut* in अहि°.

निर्हरण n. 1) *das Herausnehmen, Herausdrängen, Wegschaffen, Entfernen.* — 2) *das Hinaustragen einer Leiche zum Scheiterhaufen.*

निर्हरणीय und निर्हर्तव्य Adj. *wegzuschaffen, zu entfernen.*

निर्हस्त Adj. *handlos.*

निर्हार् m. 1) *Ausleerung, Excremente.* — 2) fehlerhaft für निर्हार.

निर्हार m. 1) **das Hinausziehen.* — 2) *das Hinaustragen einer Leiche zum Scheiterhaufen.* — 3) *das Herausnehmen aus* (Abl.), *das bei Seite Bringen, das Wegnehmen für sich.* — 4) *das Wegschaffen, Vernichten, Aufheben.* — 5) *Entleerung* oder *After.* — 6) *Herleitung, Herstellung* Çulbas. 1,54.

निर्हारक Adj. 1) *hinaustragend* (eine Leiche) *zum Scheiterhaufen.* — 2) **reinigend.*

निर्हारण n. *das Hinaustragenlassen einer Leiche zum Scheiterhaufen.*

निर्हारिन् Adj. *sich weit verbreitend* (von einem Geruch) MBh. 14,50,42.

*निर्हिमम् Adv. *über den Winter hinaus.*

निर्ऋति f. *das Wegschaffen, aus dem Wege Räumen.*

निर्हृत्य Adj. *auszulassen.*

निर्हेति Adj. *waffenlos.*

निर्हेतु Adj. *keine Ursache habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. *Mangel einer Angabe des Grundes, — der Veranlassung.*

निर्ह्राद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Laut, Ton, Getön, Gebrause.* — 2) fehlerhaft für निर्हाद् 1) MBh. 3,312,8.

निर्ह्रादिन् Adj. *schallend, tönend, brausend.*

निर्ह्रास m. *Abkürzung, Verkürzung* (eines Vocals).

निर्ह्री und °क (häufiger) Adj. *schamlos, unverschämt, verwegen, keck.*

*निल्, निलति (गत्यर्थे).

निर्लडु m. *ein best. Gewürm* TS. 5,5,11,1 v. l. für नीलडु.

निलय्, °यते s. u. ली mit नि und u. 3. इ mit निस्.

1. निलय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Rast, Ruhe* in अ°. — 2) *Versteck der Thiere, Wohnstätte, Residenz, Aufenthaltsort, Behälter.* Am Ende eines adj. Comp. *a) seine Wohnung habend —, wohnend —, sich aufhaltend in.* — *b) wo der und der seine Wohnung hat, bewohnt von, eine Wohnstätte seiend für.* — 3) verwechselt mit वलय.

2. निलय m. = निरय (so v. l.) *Hölle* Âpast.

निलयन n. 1) *das Sichniederlassen auf* (Loc.). — 2) *Zufluchtsstätte, Wohnstätte, Lager.* Wird fälschlich auf 3. इ (अय्) zurückgeführt.

निलयसुन्दर m. N. pr. eines Mannes.

निलाय्, °यते s. u. ली mit नि.

निलायन n. *das Sichverstecken.* °क्रीडा f. *Versteckspiel.*

निलायम् Absol. *sich versteckend* AV. 4,16,2 (Padap. °यन् Partic.). Taitt. Âr. 2,7,1 (fälschlich °निलायम्).

निलिम्प 1) m. *a)* Bez. *gewisser Genien* und einer Marut-*Schaar.* — *b) ein Gott.* — 2) *f. आ *a) Kuh.* — *b) Melkkübel* Gal.

निलिम्पनिर्झरी f. Bein. der Gaṅgâ.

निलिम्पपांसुला f. *eine* Apsaras Vikramâṅkaḱ. 13,80.

*निलिम्पिका f. *Kuh.*

*निलीनक 1) Adj. *zusammengefallen* (beim Kochen). — 2) m. N. pr. eines Dorfes.

*निव gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç.

निवक्तम् Adj. *mit eingefallener Brust* (Comm.).

निवचन n. 1) *Ausspruch, Anrede.* — 2) *Sprüchwort, Redensart.* — 3) *निवचने कर् *die Rede hemmen.*

निवत् f. *Tiefe, Thal.* Instr. *zur Tiefe, abwärts.*

निवनी Adv. *zu Thal.*

निवपन n. 1) *das Hinwerfen, Wegschütten.* — 2) *eine Darbringung an die Manen.*

निवर् 1) m. *Deckung, Schutz* oder *Schützer.* — 2) f. आ *Mädchen.*

निवरण n. *Hinderniss, Bekümmerniss, Last* im Text zu Lot. de la b. l. 48,11. 77,6. Vgl. सर्वनिवरणविष्कम्भिन्.

निवर्त Adj. *der umkehren macht* RV. — Hemâdri 1,288,11 fehlerhaft für निवर्तन.

निवर्तक Adj. (f. °र्तिका) 1) *umkehrend* in अ°. — 2) *aufhören machend, aufhebend* (TS. Prât. Comm.), *vertreibend.* आदेश m. *ein Befehl nicht zu handeln.* Nom. abstr. °त्व n.

निवर्तन 1) Adj. *umkehren machend.* — 2) n. *a) das Zurückgehen, Rückkehr, Umkehr.* मृत्युं कृत्वा निवर्तनम् *weichen und sterben für Eins haltend, erst mit dem Tode weichend, — vom Kampfe abstehend.* Statt dessen fehlerhaft कृत्वा मृत्युनिवर्तनम्. — *b) das Niederkommen, zur Erde Kommen.* — *c) das Aufhören, Unterbleiben, Nichtgeschehen, Gehemmtwerden.* — *d) das Abstehen —, Sichenthalten von* (Abl.). — *e) das Abstehen vom Handeln, Unthätigkeit.* — *f) das Rückkehrenmachen, Zurückbringen.* — *g) Mittel zur Rückkehr.* — *h) das Zurückschneiden* (der Haare). — *i) das Abwenden —, Zurückhalten von* (Abl.). — *k) ein best. Flächenmaass* 215,11. Hemâdri 1,288,2. 290, 10. 12. 504,15. 505,4. 15. 2,*a*,52,18. 53,6. — *l)* fehlerhaft für निवर्तन.

*निवर्तनस्तूप m. N. pr. eines Stûpa.

निवर्तनीय Adj. 1) *zurückzuführen.* — 2) *rückgängig —, ungeschehen zu machen, zu hemmen.*

निवर्तयितव्य Adj. *zurückzuhalten.*

निवर्तितव्य Adj. *zurückzuführen.*

निवर्तिन् Adj. 1) *zurückkehrend, umkehrend.* — 2) *sich enthaltend von* (im Comp. vorangehend). — 3) fehlerhaft für निर्वर्तिन्. — Vgl. अ°.

निवर्त्य Adj. 1) *zur Umkehr zu bringen.* — 2) *rückgängig zu machen, für ungültig zu erklären.* — Vgl. दुर्निवर्त्य.

*निवसति f. *Wohnung.*

*निवसथ m. *Dorf.*

1. निवसन n. 1) *das Anziehen* (eines Kleides). — 2) *Kleid, Gewand;* insbes. *Untergewand.*

2.*निवसन n. *Wohnung.*

निवस्तव्य n. impers. 1) *zu wohnen.* — 2) *zu verweilen, sich zu befinden.*

निवह् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *herbeiführend, nach sich ziehend.* — 2) m. *a) Schaar, Schwarm, Masse, Menge.* Sg. und Pl. — *b) *Mord, Todtschlag* Gal. — *c)* Bez. α) *eines der 7 Winde.* — β) *einer der sieben Zungen des Feuers* (?).

*निवाकु m. N. pr. eines Mannes.

1. निवात 1) Adj. (f. आ) *vor dem Winde geschützt, dem W. nicht zugänglich.* — 2) n. *ein vor Wind geschützter Ort, Windstille.*

2. निवात 1) Adj. *a) unangefochten.* — *b) *dicht.* — 2) wohl n. *Sicherheit.* — 3) *m. *a) Zuflucht.* — *b) ein undurchdringlicher Panzer.*

*निवातक Adj. von निवात.

निवातकवच m. Pl. *eine best. Klasse von* Dânava oder Daitja.

निवान्यवत्सा und निवान्या f. *eine Kuh, die ein angewöhntes (fremdes) Kalb nährt.*

निवान्यावत्स m. = निवान्याया वत्सः.

निवाप m. 1) *Saat.* Pl. *Getraidekörner.* — 2) *Saatfeld.* — 3) *eine Darbringung an die Manen.* — 4) *Mord, Todtschlag* Gal.

निवापक m. *Säer.*

निवापाञ्जलि m. *Todtenspende* Mudrâr. 81, 4 (135,6).

*निवापिन् Adj. von वप् mit नि.

निवार् m. *Abhaltung, Abwehr* in दुर्निवार्.

निवारक Adj. *abhaltend, abwehrend.*

निवारण 1) Adj. am Ende eines Comp. *abhaltend, abwehrend* zu Spr. 7098. — 2) n. *a) das Abhalten, Abwehren, Zurückhalten, Verhindern.* Das Object ausnahmsweise im Acc. — *b) das Abweisen, Bestreiten.*

निवारणीय Adj. *abzuhalten, zurückzuhalten* 210,27.

°निवारिन् Adj. *abwehrend, zurückhaltend.*

निवार्य Adj. *abzuhalten, — von* (Abl.). Vgl. अ°.

निवावरी Adj. f. in Verbindung mit सिकता Pl. N. pr. eines Ṛshigaṇa.

निवाशिन् Adj. *brüllend, dröhnend.*

1. निवास m. *Kleidung.* Am Ende eines adj. Comp. *gekleidet in.*

2. निवास m. 1) *das Haltmachen, Uebernachten, Wohnen, Aufenthalt.* — 2) *Nachtlager, Aufenthaltsort, Wohnstätte.* निवासम् उप-या *bewohnt werden.*

*निवासक Adj. von निवास.

1.*निवासन n. *eine Art Gewand.*

2. निवासन n. 1) *das Wohnen, Aufenthalt.* — 2) *Wohnstätte.* — 3) *das Zubringen* (der Zeit).

निवासभवन n. *Schlafgemach.*

निवासभूमि f. *Aufenthaltsort.*

निवासराज्ञन् m. *der König des Landes, in dem*

man wohnt.

निवासाचार्य m. N. pr. eines Scholiasten Pischel, de Gr. pr.

1. °**निवासिन्** Adj. *gekleidet in.*

2. **निवासिन्** Adj. *wohnend*, — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) oder *bei* (im Comp. vorangehend), *seinen Standort habend, steckend in* (im Comp. vorangehend); m. *Bewohner.*

निवाह् m. 1) *Abnahme* (der Tage). Gegensatz अभ्यारोह्. — 2) **Mord, Todtschlag* Gal.

निविच्छंशम् Absol. *nach Art der* Nivid *recitirend* Çâṅku. Çr. 10,6,20.

निविद् f. 1) *Anweisung, Aufforderung, Vorschrift, Lehre.* — 2) Bez. *gewisser Stücke in der Liturgie, welche, in kurzen Benennungen, Anrufungen oder Einladungen der Götter bestehend, an bestimmten Stellen in die Recitation eingefügt werden.*

निविद्धान 1) Adj. *die* Nivid 2) *in sich enthaltend.* — 2) n. *das Einfügen der* Nivid 2).

निविद्धानीय Adj. = **निविद्धान** 1).

°**निविवृत्सु** Adj. *abzustehen —, zu entsagen verlangend* Sarvad. 13,21.

निविष्टचक्र Adj. (f. आ) *in Jmds Gebiet eingedrungen* Âçv. Gṛhj. 1,14,7.

निविष्टि f. *das zur Ruhe Gelangen.*

निवीत 1) Adj. s. u. व्या mit नि. Auch fehlerhaft für विनीत. — 2) n. *das Tragen der heiligen Schnur um den Hals* und *die so getragene Schnur selbst.* — 3) *m. f. n. *Ueberwurf, Mantel.*

निवीतिन् Adj. *die heilige Schnur um den Hals tragend.*

निवीर्य Adj. (f. आ) *impotent.*

निवृत् f. fehlerhaft für **निचृत्**.

निवृत 1) Adj. s. u. 1. वृ mit नि. — 2) *m. f. n. *Ueberwurf, Mantel.* — 3) *n. *das Verdecken, Verhüllen.*

निवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit नि. — 2) n. *Rückkehr* in **दुर्निवृत्त**.

निवृत्तदक्षिणा f. *eine von einem Andern verschmähte Gabe* Çat. Br. 3,5,1,25.

निवृत्तशत्रु m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,34, 32. 2,59,7.

निवृत्ति 1) f. *a) Rückkehr.* — *b) das Verschwinden, Aufhören, Unterbleiben, Aufhören wirksam —, gültig zu sein.* — *c) Verderben.* — *d) das Abstehen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 18, 16. *Entsagen, Sichenthalten* Chr. 170,30. 224,29. — *e) das Entrinnen,* mit Abl. 171,8. — *f) das Abstehen vom Handeln, Unthätigkeit.* — *g)* in der Dramatik *Anführung eines Beispiels.* — *h)* N. pr. eines Flusses VP. 2,4,28. — *i)* fehlerhaft für **निर्वृति**. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

निवेदक Adj. *mittheilend, kund thuend, berichtend* in अ° (Nachtr. 3).

निवेदन 1) Adj. *ankündigend, verkündigend.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) n. *a) das Bekanntmachen mit, Mittheilen, Berichten über, Ankündigen.* — *b) das Anbieten, Darbringung.* — *c)* in der Dramatik *das in Erinnerung Bringen einer verabsäumten Pflicht.*

निवेदयिषु Adj. *zu berichten beabsichtigend über.* v. l. **विवेदयिषु**.

°**निवेदिन्** Adj. 1) *berichtend, mittheilend, verkündend.* — 2) *anbietend, darbringend.*

निवेद्य 1) Adj. *a) mitzutheilen, zu berichten, zu verrathen.* — *b) was Jmd* (insbes. dem Lehrer) *angeboten wird* Saṁhitopan. 44,4. — *c) der sich* (einer Gottheit) *zur Verfügung zu stellen hat* Hemâdri 1, 808,6. — 2) n. *eine Darbringung von Speisen an ein Idol;* vgl. **नैवेद्य**.

निवेश m. 1) *das Eingehen —, Eindringen in.* — 2) *das Sichniederlassen an einem Orte, Haltmachen, Beziehen eines Lagers.* — 3) *Niederlassung, Lager, Wohnstätte.* — 4) *das Beziehen eines Hauses, Begründung eines Haushalts, das Heirathen, Ehestand* Âpast. Gaut. MBh. 14,45,1. — 5) स्थाने *das an seinen Platz —, in Ordnung Bringen* Vikramâṅkaṅ. 9,78. — 6) *das Anlegen, Gründen* (einer Stadt). — 7) *Bau, Aufbau* (concret). गृहमुख्यानाम् so v. a. *eine Reihe vorzüglicher Gebäude* R. 5,10,7. — 8) *Abdruck.* **विनिवेश** v. l.

निवेशदेश m. *Aufenthaltsort.*

निवेशन 1) Adj. (f. ई) *a) hineingehend —, eindringend in* (im Comp. vorangehend). — *b) zur Ruhe bringend, in das Haus —, auf das Lager legend.* — *c) beherbergend.* — 2) m. N. pr. eines Vṛshṇi. — 3) n. *a)* (adj. Comp. f. आ) *a) das Hineingehen, Eingang, — in* (im Comp. vorangehend). — *b) das Niederstellen, Niedersetzen, Auflegen* Vikramâṅkaṅ. 9,83. — *c) das Einführen, Anbringen, Anwenden.* — *d) das Befestigen, Einprägen.* — *e) das zur Ruhe Gehen, Haltmachen, zur Ruhe Bringen, Beziehenlassen eines Lagers.* निवेशनं कर् *Halt machen, ein Lager beziehen.* — *f) das Beziehen eines Hauses, Begründen eines Haushalts, Heirathen.* — *g) das Ansiedeln, Bevölkern.* — *h) Heimat, Lager, Versteck, Nest, Lagerstätte, Wohnstätte, Wohnung* überh. — *i) Stadt.* Nach den Lexicographen *halb so gross wie ein* Nigama.

निवेशनीय Adj. *hinzustellen* Prasannar. 28,14. *aufzustellen, zu errichten* Hemâdri 1,123,10.

निवेशयितव्य Adj. *zu stellen* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,2.

°**निवेशवत्** Adj. *liegend in* oder *auf.*

°**निवेशिन्** Adj. 1) *befindlich in, liegend an.* °**स्थाननिवेशिन्** *an Stelle von — stehend* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,9. — 2) *ruhend auf, Etwas zur Voraussetzung habend.*

निवेश्य Adj. 1) *zu gründen* (eine Stadt). — 2) *zu verheirathen* (ein Mann). — 3) fehlerhaft für **निर्वेश्य**.

निवेषी f. vielleicht *ein best. Knochen* Kauç. 32. Pl. AV. 9,7,4.

निवेष्ट m. *Umhüllung.* वसिष्ठस्य निवेष्टौ als Namen von Sâman Ârsh. Br.

निवेष्टन n. *das Umhüllen, Umkleiden.*

निवेष्टव्य 1) Adj. *hineinzustecken.* — 2) n. impers. *zu heirathen* (von einem Manne).

1. **निवेष्य** m. 1) *Wasserwirbel.* — 2) *Wirbelwind* oder *eine ähnliche Erscheinung.* — 3) **Thau* Mahîdh.

2. **निवेष्य** Adj. *wirbelnd, zu einem Wirbel gehörig* u. s. w.

निव्याध m. *Fensteröffnung.*

निव्याधिन् Adj. *durchbohrend, öffnend.*

1. ***निश्**, नेशति (समाधौ).

2. **निश्** f. *Nacht.* Zu belegen nur **निशि**, **निशम्** (Abl.), °**निशी** und °**निशाम्** (219,22). — Vgl. **द्युनिश्**.

°**निश** n. *Nacht.* **निशा** s. bes.

निशठ 1) Adj. *nicht falsch, es ehrlich meinend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Balarâma MBh. 4,72,22. Hariv. 2,127,32. VP. 4,15,14. 5,25,19.

निशब्द Adj. *lautlos.*

***निशमन** n. *das Wahrnehmen, Hören.*

°**निशमय** Adj. *kennen lernend,* so v. a. *in Berührung kommend mit, reichend bis* Prasannar. 14,20.

***निशरण** n. *Mord, Todtschlag.*

निशा f. 1) *Nacht.* — 2) *Traumgesicht.* — 3) *Gelbwurz, Curcuma.* — 4) Bez. *der Zodiakalbilder Widder, Stier, Zwillinge, Krebs, Schütze und Steinbock.*

निशाकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *der Mond.* Neben **दिवाकर** unter den Söhnen Garuḍa's. — 2) Bez. *der Zahl Eins.* — 3) **Hahn.*

निशाकरकलामौलि m. Bein. Çiva's.

निशाकान्त m. *der Mond.*

निशान्त m. *Ende der Nacht.*

निशागम m. *Anbruch der Nacht* 110,24.

निशागृह n. *Schlafgemach.*

निशाचर 1) Adj. *in der Nacht herumwandernd.* — 2) m. *a) ein nächtlicher Unhold, ein* Rakshas. — *b)* vielleicht *Schakal.* — *b) *Eule.* — *d) *Anas*

Casarca. — *e)* **Schlange.* — *f) eine Art* Granthiparṇa Bhâvapr. 1,193. — *g)* Bein. Çiva's. — 3) f. ई *a) ein weiblicher Unhold.* — *b)* **ein liederliches Weib.* — *c)* **Fledermaus* Râǵan. 19,92. — *d)* **eine best. Pflanze,* = केशिनी.

निशाचरपति m. *Herr der Nachtwandler,* Beiw. Çiva's.

निशाचरेश m. *Herr der* Rakshas, Bein. Râvaṇa's.

*निशाचर्मन् n. *Finsterniss.*

निशाकृद् m. *eine best. Pflanze.*

*निशाजल n. *Thau* Deçîn. 1,164.

*निशाट m. *Eule* Râǵan. 19,91.

*निशाटक m. *Bdellium* Râǵan. 12,108.

निशाटन 1) m. *a)* **Eule.* — *b)* N. pr. eines Autors. — 2) *f. ई *eine Art Schabe.*

निशाण fehlerhaft für निशान 1).

निशातन n. *das Vernichten* Çaṅk. zu Taitt. Up. S. 8, Z. 9.

निशात्यय m. *Ende der Nacht, Tagesanbruch.*

*निशादन m. = निशावन Nigh. Pr.

*निशादर्शिन् m. *Eule.*

*निशादापुत्र m. *Stössel.*

*निशादारु n. = दारुनिशा Nigh. Pr.

*निशादाशिला f. *Mörser.*

*निशादि m. *Anbruch der Nacht, Abenddämmerung* Râǵan. 21,42.

निशाधीश m. *der Mond.*

निशान n. 1) *das Schärfen.* — 2) **das Wahrnehmen, Hören.*

निशानाथ m. *der Mond* 297,8.

निशानारायण m. N. pr. eines Dichters.

निशानिशम् Adv. *Tag für Tag* MBh. 3,177,5. 12, 117,6. 13,141,75.

1. निशान्त 1) Adj. s. u. 2. शम् mit नि. — 2) (*m. n.) *Haus, Wohnung.*

2. निशान्त Adj. s. u. 4. शम् mit नि.

3. निशान्त (*m. n.) *Ende der Nacht, Tagesanbruch.*

*निशान्तीय Adj. von निशान्त.

निशान्तोद्यान n. *ein am Hause gelegener Garten* Daçak. 89,7.

निशान्ध 1) Adj. *bei Nacht blind.* — 2) *f. आ *eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,114.

निशापति m. 1) *der Mond.* — 2) **Kampfer.*

निशापुत्र m. Pl. *Söhne der Nacht,* Bez. *bestimmter Unholde.*

*निशापुष्प n. *die Blüthe einer bei Nacht blühenden Wasserrose.*

निशाप्राणेश्वर m. *der Mond.*

निशाबल n. Bez. *der Zodiakalbilder Widder, Stier, Zwillinge, Krebs, Schütze und Steinbock.*

*निशाभङ्गा f. *eine best. Pflanze.*

निशाम m. *Wahrnehmung.*

*निशामणि m. *der Mond.*

निशामन n. *das Gewahrwerden, Vernehmen.*

निशामयितव्य Adj. *wahrzunehmen, zu vernehmen* Comm. zu Lâṭj. 6,9,5.

निशामुख n. 1) *das Antlitz der Nacht* 169,3. — 2) *Anbruch der Nacht* 40,6. 169,3. Râǵan. 21,42.

*निशामृग m. *Schakal.*

*निशायिन् Adj. von शी mit नि.

*निशारण n. *Mord, Todtschlag.*

*निशारत्न m. *der Mond.*

निशारुक m. *eine Art Tact.*

*निशार्धक n. *Schlafgemach.*

निशार्धकाल m. *der erste Theil der Nacht.*

*निशावन m. *Hanf* Râǵan. 4,77.

निशावसान n. *der zweite Theil der Nacht.*

निशाविहार m. *ein* Rakshas.

*निशावेदिन् m. *Hahn.*

*निशाकुस m. *die bei Nacht blühende Wasserlilie.*

*निशाह्वा f. *Gelbwurz.*

निशित 1) Adj. s. u. 2. शा mit नि. — 2) *n. *Stahl* Râǵan. 13,46.

निशिता f. *Nacht.*

निशिति f. *das Vorsetzen von Speisen u. s. w., Bewirthung.*

निशिथ (metrisch) m. *Mitternacht,* personificirt als einer der drei Söhne der Nacht.

निशिपाल m. *ein best. Metrum.*

*निशिपुष्पा, *°पुष्पिका und *°पुष्पी f. *Nyctanthes arbor tristis.*

निशीथ m. und (ausnahmsweise) n. *Mitternacht, Nacht* überh.

निशीथपर्याय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 736. °सूत्र n. desgl.

*निशीथिका f. = स्वाध्याय Çiṭâṅka 2,97.

निशीथिनी f. *Nacht* Kâd. 110,10. Harshaṅ. 140, 2. Kâṇḍak. 74,5.

*निशीथिनीनाथ und निशीथिनीपति (Vikramâṅkaṅ. 11,83) m. *der Mond.*

*निशोथ्या f. *Nacht.*

निशुम्भ m. 1) *Tödtung, Mord.* — 2) N. pr. eines Dânava. *°मथनी f. und *°मर्दिनी f. Bein. der Durgâ.

निशुम्भक m. = निशुम्भ 2).

निशुम्भन n. *das Tödten* Bâlar. 196,17.

*निशुम्भिन् m. Bein. Vaǵraṭika's.

निशुष्म Adj. etwa *hinabwärts zischend* (Feuer).

निशृम्भ Adj. etwa *sicher auftretend.*

*निशेश m. *der Mond.*

*निशैत m. *Ardea nivea.*

निशोत्रा f. *Ipomoea Turpethum* Bhâvapr. 1,212.

*निशोत्सर्ग m. *Ende der Nacht, Tagesanbruch.*

निशोषित Adj. *über Nacht gestanden* Bhâvapr. 2,75.

निश्चक्षुस् Adj. *augenlos, blind.*

*निश्चत्वारिंश Adj. Pl. *über vierzig.*

*निश्चप्रच gaṇa मयूरव्यंसकादि.

निश्चय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *eine feste Meinung, feststehende Ansicht, Ueberzeugung, Vergewisserung, genaue Kenntniss, sicheres Wissen, Gewissheit, Entscheidung, das Sichverhalten in Wirklichkeit.* नासौ वयसि निश्चयः so v. a. *in Betreff des Alters lassen sie es dahingestellt sein, um das A. kümmern sie sich nicht.* अनेन निश्चयेन so v. a. *da solches feststand.* निश्चयेन, निश्चयात् und निश्चय° *bestimmt, durchaus, gewiss.* — 2) *Entschluss, Beschluss, bestimmtes Vorhaben.* निश्चयं कर् *beschliessen, sich Etwas fest vornehmen* (mit Dat., Loc. oder Infin.), *sich für Jmd* (Loc.) *entschliessen.* — 3) *eine best. rhetorische Figur: Gewissheit, Enttäuschung.*

निश्चयदत्त m. N. pr. eines Mannes.

निश्चयिन् in कृत°.

निश्चर m. N. pr. eines Ṛshi im 11ten und im 2ten Manvantara.

निश्चल 1) Adj. (f. आ) *a) unbeweglich.* — *b) keiner Schwankung unterworfen, unveränderlich, unwandelbar.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara VP.^{2} 3,3. निश्चर v. l. — 3) *f. आ *a) die Erde.* — *b) Desmodium gangeticum* Râǵan. 4,18.

*निश्चलाङ्ग m. 1) *Ardea nivea* Râǵan. 19,97. — 2) *Berg, Felsen.*

निश्चामर Adj. *ohne Fliegenwedel* Harshaṅ. 142,4.

निश्चायक Adj. *Gewissheit über Etwas gebend, zur G. erhebend, entscheidend.* Nom. abstr. °त्व n. TS. Prât. Comm.

*निश्चारक m. 1) *Stuhlgang.* — 2) *Wind.* — 3) *Eigenwille.*

निश्चारयितव्य Adj. *kund zu machen* Kâraka 3,8.

निश्चित 1) Adj. s. u. 2. चि mit निस्. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Entschluss, Beschluss, bestimmtes Vorhaben* R. 5,15,57.

निश्चिति f. in *पाठ°.

*निश्चित्त m. *ein best.* Samâdhi.

निश्चित्त Adj. 1) *nicht denkend.* — 2) *gedankenfrei, sorgenlos* 181,22.

निश्चित्य Adj. in अ°.

निश्चिर N. pr. 1) m. eines Ṛshi im 2ten Man-

vantara. निश्चर् v. l. — 2) f. आ eines Flusses.

*निश्चुक्काण, *निश्चुक्काण und *निश्चुक्कार (Gal.) n. *Zahnpulver.*

निश्चेतन Adj. 1) *bewusstlos* (auch von leblosen Dingen). Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,52,23. — 2) *nicht bei Sinnen seiend, unvernünftig* Kâd. 264,3.9.

निश्चेतव्य Adj. *zu bestimmen, festzustellen* Comm. zu Njâjam. 1,3,14.

निश्चेतस् Adj. *nicht bei Sinnen seiend, unverständig, dumm.*

निश्चेष्ट Adj. (f. आ) *regungslos.* °म् Adv.

*निश्चेष्टा f. *Regungslosigkeit.* °कारण m. *einer der Pfeile des Liebesgottes.*

निश्चेष्टी Adv. mit भू *regungslos werden.*

निश्चोर् Adj. *frei von Räubern.*

निश्च्यवन m. 1) *eine Form des Feuers.* — 2) N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

निश्छन्दस् Adj. *die heilige Schrift nicht studirend.*

*निश्छाय Adj. *schattenlos* Deçîn. 1,164.

निश्छिद्र Adj. 1) *keinen Riss —, keine Oeffnungen —, keine Löcher habend, unverletzt, woran Nichts mangelhaft ist.* — 2) *sich keine Blössen gebend.* — 3) *ununterbrochen.*

निश्छृङ्ग fehlerhaft für निःशृङ्ग.

निश्छेद् (Conj.) Adj. *nicht mehr theilbar* (Bruch).

*निश्न (!) gaṇa ब्राह्मणादि.

*निश्मश्रु Adj. fehlerhaft für *निःश्मश्रु.

निश्रम m. *die auf Etwas gewendete Mühe, anhaltende Uebung* MBh. 1,137,25.

निश्रयणी f. *Stiege, Leiter.*

निश्रव fehlerhaft für निस्रव.

निश्रा f. *Beziehung* Hem. Par. 11,1.

निश्राण MBh. 7,202,78 nach Nîlak. = निशित *scharf;* man erwartet aber ein Substantiv. v. l. निस्वान und निर्याण (dieses wäre निःशाण).

*निश्राविन् Adj. von श्रु mit नि.

निश्रीक Adj. fehlerhaft für निःश्रीक.

निश्रेणी f. *Stiege, Leiter* Pañkad.

निश्लिष् Adj. *sich anheftend* Mantrabr. 2,5,4.

निःश्वसित n. *Aushauch* 34,14.16.

निश्वास m. 1) *das Einathmen.* — 2) *das Ausathmen, Anhauchen* 86,10. — 3) *Seufzer.*

निःशङ्क 1) Adj. (f. आ) *a) frei von Besorgniss, furchtlos, der Nichts zu befürchten hat,* — von (im Comp. vorangehend 252,10), *kein Bedenken habend.* °म् und निःशङ्क° Adv. *ohne Zagen, unbesorgt, ohne sich ängstlich zu bedenken, ohne Weiteres.* — *b) wobei man Nichts zu besorgen —, Nichts ängstlich zu bedenken hat.* (व्रणः) रोहति च निःशङ्कः so v. a. (*die Wunde*) *heilt ohne Weiteres.* — 2) m. *a) ein best. Tact* S. S. S. 214. — *b) eine Art Tanz* S. S. S. 260.

निःशङ्कलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 207.

निःशङ्का f. *Abwesenheit aller Scheu.* Instr. *ohne alle Scheu, ohne Bedenken.*

निःशङ्कित Adj. = निःशङ्क 1) *a)* und *b).*

निःशत्रु Adj. *frei von Feinden.*

निःशब्द Adj. (f. आ) *lautlos, geräuschlos, kein Geräusch verursachend;* Subst. *lautlose Stille.* निःशब्द° Adv. *lautlos.*

निःशब्दपदम् Adv. *so dass man die Schritte nicht hört.*

*निःशम m. *Kummer.*

निःशरण Adj. (f. आ) *schutzlos.*

निःशर्कर Adj. *ohne Gries, — Kiesel.*

निःशलाक Adj. *nicht mit hohem Grase* (in dem Jmd versteckt sein kann) *versehen.*

निःशल्क und °क Adj. *schuppenlos* (Fische) Râgân. 17,58.65.

निःशल्य 1) Adj. *a) von der Pfeilspitze befreit, aus dessen Körper die Pfeilspitze herausgezogen ist.* v. l. विशल्य. — *b) keinen fremdartigen Stoff enthaltend.* — 2) °म् Adv. *schmerzlos, ohne Kampf, gern, willig.* — 3) *f. आ *Croton Tiglium* Râgân. 6,160.

निःशेस् f. *Abweisung.*

निःशस्त्र Adj. *unbewaffnet.*

निःशाखी Adv. mit कर् *der Aeste berauben* Kâd. 251,22.

निःशाण *Marsch, Zug.*

निःशुक्र Adj. *glanzlos.*

निःशूक 1) Adj. *a) grannenlos.* — *b) unbarmherzig* Ind. St. 15,289. Harshak. 202,19. 214,8. — 2) *m. *Reis ohne Grannen* Râgân. 16,17.

निःशून्य Adj. *leer.*

निःशृङ्गण n. *das Sichschnäuzen* Âpast.

निःशृङ्ग Adj. (f. आ) *hornlos* Hemâdri 1,449,4 (निश्छृङ्ग gedr.).

निःशेष Adj. (f. आ) *wovon kein Rest übrig ist, alles bis auf das Letzte, alle bis auf den Letzten, gesammt, vollständig abgelaufen.* निःशेषं (Geschlecht und Casus richtet sich nach dem Subst.; aber einmal auch °षं नः करिष्यति) कर् *bis auf den letzten Rest vernichten.* निःशेषेण, निःशेषतस् und निःशेष° *bis auf den letzten Rest, ganz und gar, vollständig.*

निःशेषकृत् Adj. *seine Mahlzeiten ohne jeden Ueberrest aufessend* Vishnus. 68,44.

निःशेषता f. *eine Vernichtung bis auf den letzten Rest.*

निःशेषय्, °यति *bis auf den letzten Rest vernichten.* °षित *vollständig verzehrt, — zu Ende gebracht, — vernichtet* Vikramâñkak. 13,16.

निःशोक Adj. *vom Kummer befreit.*

*निःशोध्य Adj. *was nicht gereinigt zu werden braucht, rein.*

*निःश्मश्रु Adj. *bartlos.* निश्मश्रु gedr.

निःश्रम MBh. 1,5443 fehlerhaft für निश्रम.

*निःश्रयणी und *निःश्रेणी f. = निश्रयणी.

निःश्री, °कृत schlechte Lesart für निःस्वी°.

निःश्रीक Adj. 1) *dessen Anmuth —, dessen Schönheit dahin ist, unschön, hässlich* MBh. 14, 17,23. — 2) *dessen Glück dahin ist, unglücklich.*

निःश्रेणि f. 1) = निश्रयणी, निश्रेणी. Auch °णी. — 2) **der wilde Dattelbaum.*

*निःश्रेणिका f. *eine best. Grasart* Râgân. 8,130.

*निःश्रेणिपुष्पक m. *eine Species des Stechapfels* Râgân. 10,21.

*निःश्रेयणी f. = निश्रयणी Gal.

निःश्रेयस 1) Adj. (f. ई) *nichts Besseres über sich habend, der allerbeste, vorzüglichste, den grössten Segen bringend.* — 2) n. *Jmds Bestes, Heil, Glückseligkeit, Erlösung, Heilswahrheit.* Nach den Lexicographen auch = अनुभाव und भक्ति.

निःश्वसित n. 1) *Aushauch, der ausströmende Athem.* — 2) *Seufzer.*

निःश्वापद Adj. *ohne wilde Thiere* Harshak. 116,15.

निःश्वास m. (adj. Comp. f. आ) = निःश्वसित 1) 2) und *Athem, das Athmen.*

निःश्वाससंहिता f. Titel einer Gesetzsammlung.

*निष्, नेषति (सेचने).

निषङ्ग m. 1) **das Hängen an.* — 2) *Köcher.* — 3) *Schwert.*

*निषङ्गथि 1) Adj. *umarmend.* — 2) m. *a) Umarmung.* — *b) Schütze.* — *c) Wagenlenker.* — *d) Wagen.* — *e) Schulter.* — *f) Gras.*

निषङ्गधि m. *Schwertscheide* (nach Mahîdh.).

निषङ्गिन् 1) Adj. *mit einem Köcher versehen.* Nach einem Schol. an einer Stelle *mit einem Schwert bewaffnet.* — 2) m. *a) *Krieger* Gal. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

निषङ्गी Adv. mit भू *zu einem Köcher werden.*

अनङ्गशर° *für die Pfeile des Liebesgottes* Daçak. 83,3.

निषञ्ज in कुनिषञ्ज.

निषठ m. N. pr. fehlerhaft für निशठ.

*निषण्णक n. 1) *Sitz.* — 2) *ein best. Gras.*

निषत्ति f. *das Sitzen, Sitz.*

निषत्स्नु Adj. *festsitzend.*

निषद् 1) Adj. *unthätig sitzend.* — 2) f. *a) das Sitzen,* insbes. *am Altar.* — *b)* Bez. *einer Art von*

literärischen Werken.

निषद् m. 1) **ein best. Note*, = **निषाद्**. — 2) MBh. 2,326 fehlerhaft für **निषध**.

निषँदन 1) *Adj. zur Erklärung von **निषाद्**. — 2) n. *a) das Niedersitzen.* — *b) Aufenthalt, Sitz* (in übertragener Bed.).

***निषद्या** f. 1) *ein kleines Ruhebett.* — 2) *Kaufmannshalle, Markt.*

निषद्वर् 1) Adj. *a) sitzend* (am Altar). — *b) lässig sitzend* 23,17. — 2) *m. *a) Sumpf, Koth.* — *b) der Liebesgott.* — 3) *f. **आ** und **ई** *Nacht.*

निषध 1) m. *a)* N. pr. α) eines Gebirges. — β) Pl. eines Volkes. — γ) verschiedener Männer. — *b) *ein Fürst der* Nishadha. — *c) eine best. Stellung der geschlossenen Hand.* — *d) *Stier* Ind. St. 10,280. — *e) *eine best. Note;* vgl. **निषाद्**. — 2) f. **आ** N. pr. *a)* *einer Stadt. — *b)* eines Flusses.

निषधाग्र m. N. pr. eines Sohnes des Kuru.

निषधेन्द्रकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

***निषधम्** Adv.

***निषध** m. Kâç. zu P. 8,3,70.

निषर्ग MBh. 12,7606 fehlerhaft für **निसर्ग**.

निषाद् 1) m. *a)* Bez. *nichtarischer in wildem Zustande lebender Volksstämme in Indien* (auch als *eine best. Mischlingskaste* betrachtet). Sg. als Bezeichnung *eines Einzelnen* — und als N. pr. *des Urahnen dieses Stammes.* Nom. abstr. **निषाद्-ॱत्व** n. — *b) eine best. Note, b unserer Tonleiter.* — *c) ein best.* Kalpa 2) *h).* — 2) f. **निषादी** f. zu 1) *a).* Nom. abstr. ॱ**त्व** n.

***निषादकर्षू** N. pr. einer Gegend.

निषादवत्त् m. = **निषाद** 1) *b).*

***निषादितिन्** Adj. = **निषादितमनेन**.

निषादिन् 1) Adj. *sitzend —, liegend auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Elephantenlenker.* — *b)* Bein. Ekalavja's VP.^{2} 4,113.

निषिक्तपी Adj. *das Eingegossene (den Samen im Mutterleibe) hütend.*

निषिद्धि f. *Abwehr.*

निषिध m. Pl. = **निषध** 1) *a).*

***निषूद** m. *Tödtung* Gal.

निषूदक Nom. ag. *Mörder, Vernichter.*

निषूदन (so die Bomb. Ausgaben) 1) Nom. ag. *Mörder, Vernichter, beseitigend, entfernend.* — 2) *n. *das Tödten, Vernichten.*

निषेक m. 1) *Besprengung, Bespritzung.* — 2) *Einspritzung* (des männlichen Samens). — 3) *Befruchtung und die dabei stattfindende Ceremonie.* — 4) *der eingespritzte Same.* — 5) *was auf die Erde gegossen wird, Spülwasser.* — 6) *herabtriefende Flüssigkeit.*

निषेकर् Nom. ag. *Befruchter, Erzeuger.*

निषेक्तव्य Adj. *zu giessen auf* (Loc.).

निषेँचन n. 1) *das Ausgiessen.* — 2) *das Begiessen,* — *mit* (im Comp. vorangehend) Spr. 7767.

निषेचितर् Nom. ag. *Bespritzer, Begiesser.*

निषेँढर् Nom. ag. *Abhalter, Zurückhalter.* **विन्ध्यस्य** heisst Agastja Bâlar. 15,1.

निषेढव्य Adj. *abzuhalten, zurückzuhalten.*

निषेढ्र in **अनिषेढ्र**.

निषेध m. 1) *Abwehr, Abweisung, Verhinderung, Verbot.* — 2) *Negation* Spr. 7804. — 3) *das Verneinen, Widersprechen.* **विवाद्** v. l. — 4) in Verbindung mit **अङ्गिरसाम्** u. s. w. Namen von Sâman Ârsh. Br.

निषेधक Adj. *wehrend, verhindernd, verbietend* TS. Prât. Comm.

निषेधन n. *das Abwehren.*

निषेधवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ॱ**निषेधिन्** Adj. *abwehrend, zurückdrängend,* so v. a. *übertreffend.*

निषेध्य Adj. *zu wehren, zu verhindern, zu verbieten.*

निषेव 1) Adj. am Ende eines Comp. *übend, obliegend, sich hingebend.* — 2) m. *Verehrung.* — 3) f. **आ** *a) das Ueben, Obliegen.* — *b) Gebrauch, Genuss.* — *c) Verehrung.*

ॱ**निषेवक** Adj. 1) *besuchend.* — 2) *übend, obliegend, sich hingebend.* — 3) *geniessend.*

निषेवण n. 1) *das Besuchen.* — 2) *das Ueben, Obliegen.* — 3) *öfterer Gebrauch, Genuss, usus* 180,29. **रजोधूम**ॱ *das viele Verweilen in Staub und Rauch.* — 4) *das Verehren.*

निषेवितर् Nom. ag. *der da geniesst, sich einer Sache hingiebt.*

निषेवितव्य Adj. 1) *zu üben, zu beobachten.* — 2) *zu gebrauchen, zu geniessen, dem man sich hinzugeben hat.*

निषेविन् Adj. 1) *übend, obliegend, beobachtend.* — 2) *geniessend, beiwohnend* (einem Weibe).

निषेव्य 1) Adj. *zu besuchen, zu beschreiten, zu wandeln.* — 2) *zu geniessen, zu gebrauchen* (als Heilmittel) Kâraka 6,1. — 3) *zu verehren, ehrwürdig.*

निष्क 1) m. und (seltener) n. *a) ein goldener* (auch *silberner*) *Hals* — oder *Brustschmuck.* — *b) ein solcher Schmuck von bestimmtem Gewicht* (das mit der Zeit variirt), *der die Stelle von Geld vertritt; eine best. Münze* (von variirendem Werthe). — *c) *ein goldenes Gefäss.* — 2) *m. *ein* Kaṇḍâla. — 4) f. **आ** *ein best. Längenmaass.*

निष्ककण्ठ 1) Adj. (f. **ई**) *einen goldenen Halsschmuck tragend.* — 2) wohl m. *ein goldener Halsschmuck.* Nach Nîlak. soll ॱ**कण्ठानां** = **युद्धे जितानां राज्ञाम्** (!) bedeuten. An einer anderen Stelle st. dessen **निष्कैककण्ठ**.

निष्कँग्रीव Adj. = **निष्ककण्ठ** 1).

निष्कण्टक 1) Adj. (f. **आ**) *frei von Dornen,* — *Feinden.* — 2) f. ॱ**ण्टिका** Titel zweier Commentare.

***निष्कण्ठ** m. *Crataeva Roxburghii.*

निष्कनिष्ठ und ॱ**ष्ठिक** Adj. *mit ausgestrecktem kleinen Finger.*

निष्कन्द् Adj. (f. **आ**) *keine essbaren Wurzeln darbietend.*

निष्कम्प Adj. *nicht zitternd, sich nicht bewegend, unbeweglich, unerschütterlich, keine Miene verziehend.* Nom. abstr. ॱ**ता** f. und ॱ**त्व** n.

निष्कम्भ fehlerhaft für **विष्कम्भ** in **वज्र**ॱ.

निष्कम्भु m. N. pr. eines göttlichen Wesens. v. l. **निकुम्भ** und **निष्कुम्भ**.

***निष्कय्**, ॱ**यते** (**परिमाणे**).

निष्कार s. **निष्किर**.

निष्करुण Adj. (f. **आ**) 1) *kein Mitleid zeigend, grausam.* — 2) *wobei kein Mitleid an den Tag gelegt wird.*

निष्करुणी Adv. mit **कर्** *grausam machen.*

निष्कलूष Adj. etwa *schmutzlos.* Nach dem Comm. **काल्षम्** (sic) = **लुत्**.

निष्कर्तर् Nom. ag. *Zurüster, Anordner.*

निष्कर्मन् Adj. *unthätig.*

निष्कर्ष 1) m. *a) das Herausziehen.* — *b) Auszug, Kern, Hauptinhalt, Hauptsache, Hauptpunct.* **निष्कर्षान्निश्चयात्** so v. a. *kurz und bündig.* **स्त्रीणां बुद्ध्यर्थनिष्कर्षात्** *hauptsächlich wegen des Verstandes der Weiber.* — *c) das Wägen* (?). — 2) n. *Bedrückung der Unterthanen durch Abgaben* (nach Nîlak.).

निष्कर्षण m. 1) *das Herausziehen.* — 2) *das Abziehen, Ablegen.*

निष्कर्षिन् m. N. pr. eines Marut. v. l. **निष्कुपित** und **निष्कुषित**.

निष्कल 1) Adj. (*f. **आ**) *a) ohne Theile, ungetheilt.* — *b) *zeugungsunfähig;* f. **आ** *eine Frau, die nicht mehr gebiert, die Regeln nicht mehr hat.* — *c) gebrechlich;* m. *ein gebrechlicher alter Mann.* — *d)* MBh. 3,13851 und 12,12521 fehlerhaft für **निष्फल**. — 2) * m. *a) Behälter.* — *b) die weibliche Scham.*

निष्कलङ्क Adj. *fleckenlos, makellos* Spr. 7860.

निष्कलङ्कतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

निष्कलत्व n. *Ungetheiltheit, der Zustand des absoluten* Brahman.

निष्कलि m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

निष्कल्मष Adj. (f. आ) *fleckenlos, makellos, sündenlos* Hemâdri 1,418,2.

निष्कल्मषी Adv. mit भू *fleckenlos —, sündenlos werden.*

निष्कषाय 1) Adj. *frei von Schmutz, — unreiner Leidenschaft* in अ°. — 2) *m. N. pr. des 13-ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

निष्कास्त Adj. *unschön, hässlich.*

निष्काम Adj. 1) *frei von Wünschen.* — 2) *uneigennützig* (Werk).

निष्कामचारिन् Adj. *keinen Wünschen hingegeben.*

निष्कामुक Adj. (f. आ) *frei von weltlichen Begierden* Kâd. 2,121,21.

1.*निष्कारण n. *das aus dem Wege Räumen, Mord, Todtschlag.*

2. निष्कारण Adj. (f. आ) *keinen Grund —, keine Ursache habend, grundlos, zwecklos; uneigennützig, aufrichtig, nicht mit eigennützigen Zwecken verbunden.* °णम्, °णात् und °ण° *ohne Grund, ohne besondere Veranlassung, zwecklos; ohne Nebenabsichten, aufrichtig; unbedingt* Vorrede zu Ârjabh. VII,14 (vgl. Müller, SL. 113, N. 1).

निष्कालक m. *ein Büsser mit geschorenem Haar, der sich mit Butter bestrichen hat.*

निष्कालन n. *das Austreiben* (des Viehes).

निष्कालिक Adj. etwa *für den es keine Zeit mehr giebt, dem Tode verfallen.* Nach Nilak. निर्गतः कालयिता ज्ञेता यस्य.

निष्कावम् Absol. *lautlos* oder *heimlich* TS. 6, 2,4,5.

निष्काश m. 1) *Ausgang, — aus* (Abl.) Hemâdri 1,649,15. — 2) *Ausgang,* so v. a. *Ende.*

निष्काष m. *Abscharrsel, was in der Pfanne angebackt und abgescharrt wird* Maitr. S. 1,10,15. Njâjam. 7,3,9.

निष्कास m. 1) dass. — 2) = निष्काश 2).

निष्कासन n. *das Hinaustreiben, Fortjagen.*

निष्कासनीय Adj. *hinauszutreiben, fortzujagen* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,3,32 (°काशनीय gedr.).

*निष्कासिन् 1) Adj. *hinaustreibend.* — 2) f. °नी *eine Sclavin, die von ihrem Herrn nicht beschränkt wird.*

निष्किंचन Adj. (f. आ) *Nichts besitzend, bettelarm.* Nom. abstr. °त्व n.

निष्किन् Adj. *mit einem goldenen Halsschmuck versehen.*

*निष्किर् m. N. pr. einer Schule oder eines Geschlechts Comm. zu Tândja-Br. 12,5,14 (निष्कर् gedr.).

निष्किरीय m. Pl. N. pr. einer Schule oder eines Geschlechts.

निष्किल्बिष Adj. *frei von Sünde.*

निष्कुट 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Hain, Lustwald* Varâh. Jogaj. 6,20. Kâd. 56,2. — 2) m. a) **Feld.* — b) **Baumhöhle.* — c) **Thürflügel.* — d) **Gynaeceum.* — e) N. pr. eines Berges. — 3) n. *ein Loch von bestimmter Form in einer Bettstelle.*

निष्कुटि und °टी f. *grosse Kardamomen* Bhâvapr. 1,188. *kleine K.* Râgân. 6,87.

निष्कुटिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

निष्कुतूकुल Adj. *nicht neugierig.*

निष्कुपित m. N. pr. eines Marut Hariv. 3,12, 55. निष्कुषित v. l.

निष्कुम्भ 1) m. a) **Croton polyandrum.* — b) N. pr. eines der Viçve Devâs VP.² 3,192. Hariv. 3,57,1. 8. fgg. — 2) f. आ N. pr. der Mutter der Maga.

निष्कुल Adj. (f. आ) 1) *der Familie entbehrend, ganz allein stehend* 213,20. °लं (Zahl und Geschlecht richtet sich nach dem Subst.) कर् *Jmd der Familie entziehen, Jmd den Garaus machen.* Nom. abstr. °ता f. *das Aussterben, zu Grunde Gehen.* — 2) *geschält* Karaka 6,1. °त्वच् Adj. dass. Bhâvapr. 3,161.

निष्कुला Adv. mit कर् 1) **aushülsen, auskernen.* — 2) *ausweiden.* — Vgl. अकुलक (Nachtr. 2).

निष्कुली Adv. mit कर् *aushülsen, auskernen.*

निष्कुलीन Adj. *aus unedlem Geschlecht stammend.*

निष्कुषित 1) Adj. Partic. von कुष् mit निस्. — 2) m. N. pr. eines Marut. v. l. निष्कुपित.

*निष्कुह् m. *Baumhöhle.*

निष्कूज Adj. *lautlos.*

निष्कूट Adj. *wo keine Hinterlist zu besorgen ist.* Nach dem Comm. = गृहारामकल्प.

निष्कृत् Adj. in यज्ञनिष्कृत्.

निष्कृत 1) Adj. Partic. von 1. कर् mit निस्. — 2) n. a) *Sühne.* — b) *der verabredete Ort, Stelldichein, constitutum.*

निष्कृताव्हाव Adj. *mit einem Trog ausgerüstet* TS. 4,2,5,5.

निष्कृति 1) f. a) *vollkommene Ausbildung* in गर्भ°. — b) *Herstellung, Heilung.* — c) *Abfindung, Wiedergutmachung, Vergeltung, restitutio, Sühne.* — d) = निष्कृत 2) b). — e) fehlerhaft für निकृति Bhâg. P. 4,8,3. — 2) m. *ein best.* Agni.

निष्कृप Adj. *mitleidslos, unbarmherzig* Prasannar. 118,4.

निष्कृप्यविधान n. *unbedingte —, peremptorische Vorschrift* Vorrede zu Ârjabh. VII,15.

निष्कैवल्य Adj. (f. आ) *Jmd ausschliesslich —, keinem Andern zukommend.*

निष्कैवल्य Adj. dass. शस्त्र n. oder उक्थ n. *eine zur Mittagsspende gehörige Recitation, als für* Indra *allein bestimmt.* Mit Ergänzung von शस्त्र Vaitân.

निष्कैतव Adj. *frei von Trug, ehrlich* (Person).

निष्कैवल्य Adj. *bloss, lauter.*

*निष्कोष m. *das Herausreissen, Auskernen, Aushülsen.*

निष्कोषणाक Adj. *zum Stochern dienend.*

निष्कोषितव्य Adj. *herauszureissen* Bhaṭṭ.

निष्कौरव Adj. (f. आ und ई Bhâg. P.) *von den* Kaurava *befreit* VP. 5,35,27.

*निष्कौशाम्बि Adj. *der* Kauçâmbi *verlassen hat.*

निष्क्रम m. 1) *das Hinausgehen, Hinaustreten, Herauskommen.* — 2) *der erste Ausgang mit einem Kinde* (im vierten Monat nach der Geburt). — 3) **das Herabsinken auf eine niedere Stufe, Verlust der Kaste* u. s. w. — 4) **Intelligenz.*

निष्क्रमण n. 1) *das Hinausgehen, — aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *Weggehen.* — 2) *der erste Ausgang mit einem Kinde* (im vierten Monat). — 3) *das Weichen, Verschwinden.*

निष्क्रमणिका f. *die Ceremonie des ersten Ausganges mit einem Kinde* (im vierten Monat).

*निष्क्रमणित Adj. wohl *mit dem die Ceremonie des ersten Ausganges im vierten Monat nach der Geburt vollzogen ist.*

निष्क्रय m. 1) *Loskauf, Auslösung* Suparn. 30,1. — 2) *Ersatz, Aequivalent, der Geldwerth einer Sache* Citat im Comm. zu Gobh. Çrâddh. S. 965, Z. 15. — 3) *Lohn, Bezahlung.* — Nach einem Lexicographen auch = बुद्धियोग, सामर्थ्य und निर्गति.

निष्क्रयण 1) Adj. *loskaufend, auslösend* in आत्म° und पुरुष°. — 2) n. a) *das Loskaufen, Auslösen.* — b) *Lösegeld.* — c) *Sühne* Gaut.

निष्क्रामण n. fehlerhaft für निष्क्रमण.

निष्क्रिय Adj. 1) *unthätig.* — 2) *die religiösen Ceremonien nicht erfüllend, wobei die r. C. nicht beobachtet werden.* — 3) angeblich = संसारशून्य.

निष्क्रियता f. *Unthätigkeit, Fahrlässigkeit.*

निष्क्रियात्मन् Adj. *unthätig, faul.* Nom. abstr.

°त्मता f.

निष्क्रीति f. *Loskauf.*

निष्क्रोध Adj. *nicht böse auf* (Gen.).

निष्क्लेश Adj. *frei von den zehn moralischen Gebrechen* (buddh.).

निष्क्लेशक्लेश Adj. *auch nicht vom geringsten Leiden geplagt, vollkommen glücklich* Spr. 7160.

निष्क्वाथ m. *Decoct* Kâraka 6,2. *Brühe, Suppe.*

निष्खिदम् Acc. Inf. zu खिद् mit निस् AV. 5,18,7.

निष्टक्वरी Adj. f. vielleicht *entlaufend.*

निष्टन m. *das Stöhnen, Seufzen.* निष्टन gedr.

*निष्टपन n. *das Verbrennen.*

निष्टर्क्य Adj. *was sich aufdrehen, auflösen lässt* Âpast. Çr. 10,22,1. Ait. Âr. 405,11.

निष्टविष्य (!) m. N. pr. eines Mannes.

निष्टानक 1) Adj. *sich laut äussernd.* Nach der v. l. = 2) *a*). — 2) *a*) m. *Gedröhne, Gemurmel, Gestöne.* v. l. निष्टानक. — *b*) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,9. निष्टानक v. l.

निष्टि f. nach den Schol. = ग्रीवाबन्ध.

निष्टिग्री f. N. pr. der Mutter Indra's.

निष्टुर् Adj. *zu Boden werfend, fällend.*

निष्ट्य, निष्ट्रिय 1) Adj. *auswärtig, fremd.* — 2) *m. ein Kaṇḍâla. — 3) f. आ *ein best. Mondhaus.*

निष्ट्वक्क Adj. *ohne Rüstung.*

निष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a*) am Ende eines Comp. Nom. abstr. °ता f. α) *gelegen —, befindlich auf.* — β) *beruhend auf, abhängig von, in Beziehung stehend zu, betreffend.* — γ) *einer Sache obliegend, sich e. S. ganz hingebend.* — *b*) selbständig nur an zwei Stellen: निष्ठलोकाः (gedr. तिष्ठ°) *abhängige Leute,* so v. a. *Diener* Râgat. 7,114. mit Dat. so v. a. *hinführend zu, bewirkend* Bâlar. 135, 7. — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) *a*) *Standpunkt.* — *b*) *das Obliegen, Hingegebensein.* — *c*) *Vollendung, Abschluss, Ende, Gipfelpunkt, Grenzpunkt* Âpast. 2,15,25. 29,11. — *d*) *Ende,* so v. a. *Untergang, Tod.* — *e*) *vollkommenes Wissen, Gewissheit, vollständige Vertrautheit mit* (Loc.). °क्षिप्रानुसारिन् vielleicht *mit der grössten Sicherheit Spalten* (*Blössen*) *suchend* Pañkat. I,74; man könnte aber auch नित्यच्छि° vermuthen. — *f*) *Entscheidung,* — *über* (Gen.) Râgat. 7,1412. *ein ausgesprochenes Urtheil* Gaut. 11,25. Âpast. 2,23,9. — *g*) **das Bitten.* — *h*) **Leiden, Beschwerden.* — *i*) *die Endungen* त *und* तवत् *der Participia der vollendeten Handlung, ein solches Participium* 238,23. — In einigen Bedeutungen wohl richtiger निःष्ठा.

निष्ठन s. निष्टन.

निष्ठा (निःष्ठा) Adj. *hervorragend, anführend.* —

निष्ठा f. s. u. निष्ठ.

निष्ठागत Adj. *zur Vollendung gelangt;* m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

*निष्ठान n. *Brühe, Würze.*

निष्ठानक m. fehlerhaft für निष्टानक 2) *a*) (MBh. 2,81,21. 6,48,70. 83,31; an andern Stellen derselben Ausgabe निष्टानक) und *b*).

निष्ठान्त m. *Ende, Schluss.* v. l. an einer Stelle दिष्टान्त.

निष्ठाव (निःष्ठाव) Adj. *abschliessend, entscheidend.*

निष्ठावत् Adj. *vollendet, vollkommen, consummatus.*

*निष्ठीव m. n. *das Ausspucken.*

निष्ठीवन n. 1) *das Ausspucken.* — 2) *Auswurf, Speichel.*

निष्ठीवनशराव m. *Spucknapf.*

निष्ठीविका f. 1) *das Ausspucken* Kâraka 6,10. 11. — 2) *Auswurf, Speichel.*

निष्ठीवित n. *das Ausspucken* Gaut.

निष्ठुर् Adj. (f. आ) 1) *rauh, hart, roh, hartherzig, harte Worte ausstossend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) **schamlos.*

निष्ठुरक m. N. pr. eines Mannes.

निष्ठुरिक m. N. pr. eines Schlangendämons. निष्ठूरिक v. l.

निष्ठूत und *निष्ठूति fehlerhaft für निष्ठूत und निष्ठूति.

निष्ठूरिक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 5,103,12. निष्ठुरिक v. l.

निष्ठूरिन् Adj. *roh, grob.*

*निष्ठेव m. f. n. und *°न n. *das Ausspucken.*

निष्ठ्य n. *das Knacken mit den Fingern* Âpast.

निष्ठ्यूत 1) Adj. s. u. ष्ठिव् mit नि. — 2) n. *ausgeworfener Speichel.*

*निष्ठ्यूति f. *das Ausspucken.*

निष्ण Adj. *eingeweiht, geschickt, erfahren.*

निष्णात 1) Adj. s. u. 1. स्ना mit नि. Nom. abstr. °त्व n. *Vertrautheit mit* (प्रति) Kull. zu M. 10,85. — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts VP.^{2} 4,28.

निष्पक्व Adj. (f. आ) 1) *gar gekocht.* — 2) *ganz reif* Râgân. 7,198.

निष्पङ्क Adj. (f. आ) *frei von Schlamm, — Schmutz, rein.*

निष्पतन n. *das Hinausstürzen, rasches Hinauslaufen.*

निष्पताक Adj. *ohne Fahne.*

निष्पतिष्णु Adj. *hinausstürzend.*

*निष्पतिसुता Adj. f. *keinen Gatten und keine Söhne habend.*

निष्पत्ति f. 1) *das zu Stande Kommen.* — 2) *das Herkommen —, Abgeleitetsein von.* — 3) *ein best. ekstatischer Zustand.*

निष्पत्त्र 1) Adj. *a*) *federlos.* — *b*) *blätterlos.* — 2) **Gewürznelkenbaum.* — Vgl. अनिष्पत्त्रम्.

निष्पत्त्रय्, °यति *der Blätter berauben.*

निष्पत्त्रा Adv. mit कर् *mit einem Pfeile so verwunden, dass bloss das Gefieder nicht hineindringt.*

*निष्पत्त्राकृति f. *Bereitung eines heftigen Schmerzes.*

*निष्पत्त्रिका f. *Capparis aphylla.*

निष्पथ्य Adj. *krank* Râgat. 7,1427.

1. निष्पद् f. *excrementum.*

2.* निष्पद Adj. (f. °दी) *fusslos.*

निष्पद् Adj. dass. यान n. *ein Vehikel ohne Füsse.*

1. निष्पन्द m. *Bewegung.* °क्षीन Adj. *unbeweglich* MBh. 12,335,9. Vielleicht निष्पन्द् ° zu lesen.

2. निष्पन्द् Adj. (f. आ) Vâmana 5,2,89. *unbeweglich.*

निष्पन्द् ° Adv. Auch fehlerhaft für निःस्पन्द् (z. B. R. ed. Bomb. 2,94,13). Vgl. निःस्पन्द्.

निष्पन्दतरी Adv. mit भू *unbeweglicher —, ganz unbeweglich werden* Naish. 8,13.

*निष्पन्दन n. als Erklärung von सिद्ध.

निष्पन्दी Adv. mit कर् *unbeweglich machen.*

निष्पराक्रम Adj. *kraft —, machtlos.*

निष्परिकर् Adj. *der keine Anstalten, — keine Vorbereitungen getroffen hat, der sich nicht mit dem Nöthigen versorgt hat.*

निष्परिग्रह Adj. 1) *ohne Habe und Gut.* — 2) **der sich von Allem losgesagt hat, erlöst.*

निष्परिचय Adj. *nicht vertraulich werdend* Kâd. 250,1.

निष्परिच्छद् Adj. *keinen Hofstaat habend.*

*निष्परिदाह Adj. *dem Brande nicht unterworfen.*

निष्परिहार्य Adj. *nicht zu umgehen,* so v. a. *durchaus anzuwenden, probat* Kâraka 7,12.

निष्परीक्ष Adj. *Nichts genauer prüfend.*

निष्परीहार Adj. = निष्परिहार्य Kâraka 7,7 = Suçr. 1,168,21.

निष्पर्यन्त Adj. *unbegrenzt.*

निष्पर्याय° *ausser der Reihe* Bâlar. 23,19.

निष्पलाव Adj. (f. आ) *ohne Spreu,* so v. a. *von allem Unbrauchbaren befreit* Text zu Lot. de la b. l. 25,18. 29, Str. 40.

निष्पवण n. *das Worfeln.*

निष्पाण्डव Adj. (f. आ) *von den* Pâṇḍava *befreit* Veṇis. 126.

निष्पात m. *das Zucken, rasche Bewegung.*

निष्पादक Adj. *vollbringend, zu Stande bringend.*

*निष्पादन n. *das Vollbringen, zu Stande Bringen*

निष्पादनीय Adj. *zu verfertigen* Hemâdri 1,285,13.

निष्पाद्य Adj. *zu vollbringen, zu Stande zu bringen, hervorgebracht —, erzeugt werdend.* Nom. abstr. °त्व n. TS. Prât. Comm.

*निष्पान n. *das Austrinken.*

निष्पाप Adj. (f. आ) *sündenlos.*

निष्पार् Adj. *unbegrenzt.*

निष्पालक Adj. *keinen Hüter —, keinen Aufseher habend.*

निष्पाव 1) *Adj. = निर्विकल्प, °क. — 2) m. *a) *das Worfeln. — b) *der vom Worfkorbe herrührende Wind. — c) Dolichos sinensis* oder *eine verwandte Species* Bhâvapr. 1,276. — *d) *Spreu.* — 3) *f. ई *eine best. Hülsenfrucht,* vielleicht *Dolichos Lablab* Râgân. 7,187. 16,67.

*निष्पावक m. *eine best. Hülsenfrucht.*

*निष्पावल Adj. von निष्पाव.

*निष्पावि f. = निष्पाव 3).

निष्पीड R. Gorr. 2,62,17 fehlerhaft für निष्पीत.

निष्पीडन n. *das Drücken* Mâlatîm. 81,7 (73,1). *das Ausringen* (eines Tuches) AV. Pariç. 42,2.

निष्पुङ्गल fehlerhaft für निष्पुङ्गल.

निष्पुत्र Adj. *keinen Sohn habend* 157,20.

निष्पुङ्गल Adj. *seelenlos, unpersönlich* Vâgrakkh. 38,5. Nom. abstr. °त्व n. 41,18.

निष्पुराण Adj. *was früher nicht dagewesen ist, neu, unerhört.*

निष्पुरीष Adj. *frei von Unrath* Âçv. Çr. 6,10,5. Bhâvapr. 3,147. Comm. zu Âpast. 1,27,3.

निष्पुरीषीभाव m. *Leibesentleerung* Gaut.

निष्पुरुष Adj. *männerlos, menschenleer.*

निष्पुलाक 1) Adj. *frei von tauben Körnern.* — 2) *m. N. pr. des 14ten Arhant's der zukünftigen Utsarpint.

निष्पुलाकी Adv. mit कर् *von den tauben Körnern befreien.*

*निष्पेय Adj. *aus-* oder *abgetrunken werdend* Râgân. 20,72.

निष्पेष m. *Anprall, Anschlag* und *der dabei entstehende Laut.*

निष्पेषण n. *das Anprallen, Anschlagen* (der Bogensehne).

°निष्पेषम् Absol. *wie man — zerreibt* Bâlar. 109,23.

निष्पेष्टवै Dat. Infin. zu पिष् mit निस् Çat. Br. 3,1,2,19.

निष्पोष Adj. etwa *sich nicht nährend* Vâgrakkh. 38,5.

निष्पौरुष Adj. *der Männlichkeit entbehrend, unmännlich.*

निष्पौरुषामर्ष Adj. *der Männlichkeit und des Zornes bar.*

निष्प्रकम्प 1) Adj. (f. आ) *unbeweglich.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 13ten Manvantara.

निष्प्रकारक Adj. *frei von Specificationen.*

निष्प्रकाश Adj. *dunkel.*

*निष्प्रगल Adj. *trocken geworden* Çilâñka 2,143.

निष्प्रचार Adj. *sich nicht fortbewegend, am Platze bleibend, nicht weit wegschweifend, sich auf einen Punkt sammelnd* (मनस्).

निष्प्रज्ञ Adj. *der Einsicht ermangelnd, dumm.*

निष्प्रणाय Adj. *kein vertrauliches Verhältniss andeutend, ceremoniös.*

निष्प्रताप Adj. (f. आ) *aller Würde bar.*

निष्प्रतिक्रिय Adj. *wogegen Nichts zu thun ist, — kein Heilmittel besteht, unrettbar.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,11,12 (2,12,12).

निष्प्रतिग्रह् Adj. *keine Gaben annehmend.* Nom. abstr. °ता f.

निष्प्रतिघ Adj. *auf keine Hindernisse stossend.*

निष्प्रतिद्वंद्व Adj. *keinen Gegner —, keinen ebenbürtigen Gegner habend.*

निष्प्रतिपक्ष Adj. *keinen Widersacher habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Kathâs. 27,139).

निष्प्रतिबन्ध Adj. *frei von allen Hindernissen* Nîlak. zu MBh. 4,15,6. *ungehemmt, wogegen keine Schwierigkeiten —, keine Einwendungen erhoben werden können.*

निष्प्रतिभ Adj. (f. आ) 1) *glanzlos.* — 2) **dumm.*

*निष्प्रतिभान Adj. *feig.*

निष्प्रतीकार् Adj. (f. आ) 1) *wogegen Nichts zu thun ist* Kâd. 177,14. — 2) *auf keinen Widerstand stossend, ungehemmt, ungestört.* °म् und °कार° Adv.

निष्प्रतीप Adj. *dem sich Nichts widersetzt, ungehemmt.*

निष्प्रत्याश Adj. *alle Hoffnung auf* (Loc. oder उपरि) *verloren habend* Kâd. 2,45,15. 127,17.

निष्प्रत्याशी Adv. mit भू *alle Hoffnung auf* (प्रति) *verlieren* 317,6.

निष्प्रत्यूह् Adj. *auf kein Hinderniss stossend.* °म् Adv. *ungehemmt.*

निष्प्रदेश Adj. *keine bestimmte Stelle habend* Çâṁk. zu Bâdar. 2,3,53.

निष्प्रधान Adj. (f. आ) *des Hauptes —, der Anführer beraubt.*

निष्प्रपञ्च Adj. 1) *ohne Entfaltung, ganz unentfaltet, keiner Mannichfaltigkeit unterworfen.* — 2) *rein, lauter* (Person).

निष्प्रपञ्चसदात्मन् Adj. *ohne Entfaltung wahrhaftiges Wesen habend.* Nom. abstr. °त्मत्व n. Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,6.

निष्प्रयतन und निष्प्रयतर् s. दुर्निष्प्रयतर्.

निष्प्रभ 1) Adj. (f. आ) *des Lichtes —, des Glanzes entbehrend* (eig. und übertr.). Nom. abst. °ता f. und °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Dânava.

निष्प्रभाव Adj. *machtlos.* Nom. abstr. °त्व n.

निष्प्रमाणक Adj. *keine Autorität für sich habend.*

निष्प्रमाद् Adj. *nicht fahrlässig* Hemâdri 1,353,5.

निष्प्रयत्न Adj. *sich jeglicher Anstrengung enthaltend, sich unthätig —, sich still verhaltend.*

निष्प्रयोजन Adj. 1) *keinen Motiven folgend, durch kein Motiv sich leiten lassend, unbetheiligt* (Zuschauer) Kâd. 2,117,5. — 2) *zwecklos, unnütz.* °म् Adv.; Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 3) *harmlos* 215,16. 20.

*निष्प्रवाण und *°प्रवाण Adj. = निष्प्रवाणि.

निष्प्रवाणि Adj. *frisch vom Webstuhl kommend, ganz neu.*

निष्प्राण Adj. *von dem die Lebensgeister gewichen sind, leblos, völlig erschöpft.* Nom. abstr. °ता f.

निष्प्रीति Adj. *keine Freude empfindend, kein Gefallen findend an* (Loc.) Gaut.

निष्प्रीत्युपताप° *ohne Freude und ohne Leid, sine ira et studio* Kâraka 3,4.

निष्फल 1) Adj. (f. आ) *a) keine Früchte tragend. — b) keinen Nutzen bringend, fruchtlos, nutzlos, vergeblich.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) für das Augurium nutzlos, — bedeutungslos. — d) der keine Früchte zieht, dem Alles misslingt* Spr. 6622. — *e) *f. (आ u. ई) die Menses nicht mehr habend.* — 2) *f. आ *eine Species von Momordica.*

निष्फलय्, °यति *fruchtlos machen.*

निष्फली Adv. mit कर् 1) *unbelohnt lassen.* — 2) *auskernen.* v. l. निष्कुली richtig.

निष्फार् m. *das Aufklaffen.*

निष्फेन 1) Adj. *schaumlos.* — 2) *n. *Opium* (nach 2. अफेन gebildet) Râgân. 6,237.

निष्यन्द् und निष्यन्दिन् = निस्यन्द् und निस्यन्दिन्.

निष्यूत s. u. सीव् mit नि.

निःषङ्ग Adj. und °ता f. fehlerhaft für निःसङ्ग und °ता.

*निःषंधि gaṇa सुषामादि.

निष्षपिण् Adj. *wollüstig.*

*निःषमम् Adv. *zur Unzeit.*

निष्षेढृ (stark. °षाढ्) Adj. *bezwingend, gewaltig.*

*निःषाम् gaṇa सुषामादि.

निषिध्वन् f. 1) *Zubereitung, Gericht.* — 2) *Spende, Gabe.*

निष्षँध्वरी Adj. f. *gewährend, spendend.*

*निःसूति f. Nom. act. von सू mit निस्.

निःसेचन n. *Ausguss.* °वत् Adj. *mit einem Ausguss versehen* Âpast. Çr. 15,6,22.

*निःसेध m. v. l. für निषेध.

निःष्ठ, निःष्ठा und निःष्ठाव s. u. निष्ठ, निष्ठा u. निष्ठाव.

निःष्पन्द् Adj. = निष्पन्द्. Nom. abstr. °ता f. *Unbeweglichkeit* 304,5.

निँस् Adv. Praep. *hinaus, aus, weg von* (Abl.). Selbstständig nur hier und da im AV. Häufig in Zusammensetzung mit einem Nomen und zwar 1) als Präposition, von der das folgende Wort abhängig gedacht wird. — 2) als Adv. *a*) der folgende Begriff wird einfach negirt: निरपेक्षा f. als Gegensatz von सापेक्षा. — *b*) der folgende Begriff wird an einem andern Begriff negirt: निर्मल Adj. *an dem keine Flecken sind.* — *c*) verstärkt den folgenden Begriff (*durchaus, ganz und gar*) in निष्केवल u. s. w.

*निसंकत्त wohl fehlerhaft für निःसंकत्त.

निसंज्ञ MBh. 8,3711 fehlerhaft für निःसंज्ञ.

निसन्दि (!) m. N. pr. eines Daitja.

*निसंपात m. angeblich = निःसंपात.

निसर्ँ m. nach Mahîdh. Nom. ag. von सृ mit नि.

निसर्ग m. 1) *Leibesentleerung.* — 2) *das Fortgeben, aus den Händen Lassen, Verschenken.* — 3) *Schenkung, Verleihung, Gnadenerzeigung.* — 4) *Schöpfung.* — 5) *das angeborene, ursprüngliche Wesen, Natur, Naturell.* केन कार्यनिसर्गेण wohl *durch welche ursprüngliche, eigentliche Veranlassung* MBh. 12,209,3. °गेण, °गात्, °गतस् und °ग° *von Natur, von Haus aus.* °र्गेण auch so v. a. *von selbst.*

निसर्गज Adj. *angeboren, von Haus aus bestimmt, — da seiend, bei der Geburt verliehen von* (im Comp. vorangehend).

*निसर्प anzunehmen für नैसर्प.

*निसार m. 1) = संघ. — 2) = सार. — 3) = न्यायदातव्यवित्त. — Wohl fehlerhaft für निकार.

*निसिन्धु m. *Vitex Negundo.*

निसुन्द m. N. pr. eines Asura.

*निसुसूसु Adj. vom Desid. von सु mit नि.

निसूदक und °सूदन s. निषूदक und °षूदन.

निसृत 1) Adj. s. u. सृ mit नि. — 2) f. या *a*) *Ipomoea Turpethum.* — *b*) N. pr. eines Flusses.

निसृष्टार्थ Adj. (f. या) *bevollmächtigt* Mâlatîm. 10, 8 (13,1. 2. 32,5). m. *ein bevollmächtigter Bote.*

निस्तत्त्व Adj. *ausserhalb der* (24) Tattva *stehend.*

*निस्तनी f. 1) *Pille, Arzneikugel.* — 2) *eine Brust im Kleinen* (?).

निस्तनु Adj. *keine Nachkommenschaft habend.*

निस्तत्त्व Adj. Sâh. D. 113,5 fehlerhaft für निस्तन्द्र.

निस्तन्द्र (Nom abstr. °ता f.), °तन्द्रि und °तन्द्री Adj. *nicht träge.*

निस्तमस्क Adj. *frei von Finsterniss, licht.*

निस्तमिस्र Adj. dass. Prasannar. 60,11.

निस्तम्भ Adj. = निःस्तम्भ.

निस्तरंग Adj. (f. या) *unbewegt, ruhig* Naish. 6,12.

निस्तरण n. 1) **das Herauskommen.* — 2) **das Uebersetzen.* — 3) *das Herauskommen aus einer Gefahr, Rettung.* — 4) **Rettungsmittel.*

निस्तरणीय Adj. *worüber man hinwegkommen kann* Daçak. 44,5.

*निस्तरीक und *निस्तरीप gaṇa निकषादि.

निस्तर्क्य Adj. *wovon man sich keine Vorstellung zu machen vermag.*

निस्तर्तव्य Adj. *worüber man zu schiffen hat* (Kâd. 2,60,9), — *hinwegzukommen hat, zu überwinden, zu besiegen.*

*निस्तर्क m. (Gal.) und *ण n. *das Zerschmettern, Vernichten.*

निस्तल Adj. 1) *keine Ebene darbietend, rund, kugelförmig.* — 2) **beweglich.*

निस्तात्त्व Adj. *kein gewebtes Gewand tragend.*

निस्तार m. 1) *das Hinüberkommen, Hinübergelangen über ein Meer* (eig. und übertr.). — 2) *Abtragung, Bezahlung.*

निस्तारण n. *das glückliche Hinüberkommen über Etwas, Ueberwinden.*

निस्तारबीज n. *ein Mittel zum Hinübergelangen über das brausende Meer des Lebens, ein Mittel zur Erlösung.*

निस्तिमिर Adj. (f. या) *frei von Finsterniss, hell.*

निस्तुति Adj. = निःस्तुति.

निस्तुष Adj. (f. या) 1) *ausgehülst.* — 2) *von den unnützen Hülsen befreit, gereinigt, lauter* Râgân. 13,209. Ind. St. 15,345.

*निस्तुषतीरिन् m. *Weizen* Râgân. 16,30.

*निस्तुषरत्न n. *Krystall* Râgân. 13,204.

*निस्तुषित Adj. 1) *enthülst.* — 2) *leichter gemacht.* — 3) *aufgegeben.*

निस्तुषी Adv. mit कर् *enthülsen,* so v. a. *schmälern, verringern* Vidh. 12,7.

निस्तृणकण्टक Adj. (f. या) *von Gräsern und Dornsträuchern gereinigt.*

निस्तृष् Adj. *befriedigt* Kâd. 2,46,23.

निस्तेजस् Adj. *glanzlos, ohne Energie, — geistige und moralische Kraft* 101,18.

निस्तोद् m. und °न n. *das Stechen.*

निस्तोय Adj. (f. या) *des Wassers entbehrend, wasserlos.*

निस्तोयतृणपादप Adj. (f. या) *ohne Wasser, Gras und Bäume.*

*निस्त्रंश Adj. *furchtlos, unbesorgt* (?). Richtig निस्त्रिंश.

निस्त्रप Adj. *schamlos.*

निस्त्रिंश 1) Adj. *a*) *Pl. über dreissig. — *b*) *grausam, unbarmherzig* Kâd. 2,108,5. Nom. abstr. °त्व n. 29,8. Râgat. 8,334. — 2) m. *a*) *Schwert.* — *b*) *ein best. Stadium in der rückläufigen Bewegung des Mars* Varâh. Jogaj. 4,32.

निस्त्रिंशधर्मिन् Adj. *die Eigenthümlichkeiten eines Schwertes habend, einem Schwerte gleichend* Râgat. 6,188.

निस्त्रिंशपत्रक m. (Karaka 7,10) und *°पत्रिका f. *Euphorbia antiquorum* oder *tortilis* Râgân. 8,50.

निस्त्रिंशमुसल = निस्त्रिंश 2) *b*) v. l. zu Varâh. Bṛh. S. 6,1.

निस्त्रिंशिन् Adj. *ein Schwert führend.*

*निस्त्रुटी f. *Kardamomen.*

*निस्त्रिणपुष्पक m. *eine Art Stechapfel.* Richtig निःस्रेणिपुष्पक.

*निस्राव m. *the remainder of articles etc. after a sale or market.*

निस्रेक् Adj. ungenaue Schreibart für निःस्रेक्.

1. निस्पन्द् m. = 1. निष्पन्द्. Auch verwechselt mit निस्यन्द्.

2. निस्पन्द् und निःस्पन्द् Adj. = 2. निष्पन्द्. Nom. abstr. °ता f.

निस्पृँक् Adj. s. निस्पृक्.

निस्पृँशे Dat. Inf. zu स्पर्ध् mit नि ṚV. 10,91,13.

निस्पृक् Adj. (Nom. निस्पृँक्) *begehrend nach* (Loc.), *nachstellend* ṚV. 10,95,9.

निस्पृक् Adj. ungenaue Schreibart für निःस्पृक्.

निस्यन्द् und निष्यन्द् 1) Adj. *herabtriefend, — fliessend.* — 2) m. *a*) *das Herabtriefen, Herabfliessen; Abfluss, Erguss, Strom, herabfliessende Flüssigkeit.* — *b*) *herabfliessender Schweiss, Schweiss* überh. — *c*) **das Fliessen aus,* so v. a. *das nothwendige Ergebniss, die nothwendige Folge von Etwas* (buddh.).

निस्यन्दिन् und निष्यन्दिन् Adj. 1) *herabtriefend.* — 2) am Ende eines Comp. *herabträufelnd* (trans.).

निस्राव m. *das Herabfliessen, Strom.*

निस्राव m. 1) dass. — 2) **Schaum auf gekochtem Reis.*

निस्रोतस् Adj. *wasserlos*. Richtig निःस्रोतस्.

1. निस्वन् m. *ein best.* Agni. v. l. निस्वर्.

2. निस्वन, निःस्वन (insbes. in den Bomb. Ausgg.) m. (adj. Comp. f. आ) *Geräusch, Ton, Laut, Stimme.*

निस्वनित, richtiger निःस्वनित n. *Geräusch, Getön, Geschrei.*

निस्वर् 1) °म् Adv. *lautlos.* — 2) m. *a) ein best.* Agni. — *b) der* Anudâtta.

निस्वान m. = 2. निस्वन.

निःसंशय Adj. 1) *worüber kein Zweifel besteht, unfehlbar, gewiss.* °म् Adv. *ohne allen Zweifel, unfehlbar, gewiss.* — 2) *sich keinem Zweifel hingebend, nicht ungewiss über Etwas seiend.*

निःसंशयित Adj. *nicht in Frage stehend, ungefährdet* Kâd. 2,97,16.

निःसंस्कार Adj. *ungebildet, unmanierlich.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 256,2.

*निःसंकट Adj. *unverwirrt in* (Loc.).

निःसंकल्प Adj. *ohne entschiedene Willensrichtung* Comm. zu Njâjas. 2,1,24.

निःसंख्य Adj. *unzählig.*

1. निःसङ्ग m. *das Hängen an Nichts, vollkommene Vertiefung* Bhâg. P. 4,8,31.

2. निःसङ्ग 1) Adj. *a) nirgends hängen bleibend, in seinem Gange nicht gehemmt* MBh. 5,60,13. — *b) an Nichts hängend, unverbunden, alleinstehend* Kap. 5,13. 6,27. Nom. abstr. °त्व n. 5,65. — *c) nicht hängend an, gleichgültig gegen* (Loc.). Ohne Ergänzung *an Niemand und Nichts hängend, der sich von allen Verbindungen losgemacht hat, gleichgültig gegen Alle und Alles.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — *d) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Weiteres.* Wohl fehlerhaft für निःशङ्कम्. — 3) m. N. pr. eines Mannes.

निःसचिव Adj. *ohne Minister.*

1. निःसंचार m. *das Nichtlustwandeln.*

2. निःसंचार Adj. *nicht ausgehend, das Haus nicht verlassend.*

निःसंज्ञ Adj. *bewusstlos, nicht bei vollem Bewusstsein.*

निःसत्त्व Adj. 1) *ohne Realität.* Nom. abstr. °त्व n. Vâgrakkh. 41,17. — 2) *dem es an Muth, an Festigkeit gebricht, schwach, elend, erbärmlich.* Nom. abstr. °ता f. — 3) *der lebenden Wesen beraubt.*

निःसत्य Adj. *unwahr, lügnerisch.* Nom. abstr. °ता f. *Mangel an Wahrheitsliebe, Lügenhaftigkeit.*

निःसंतति Adj. *keine Nachkommenschaft habend.*

निःसंदिग्ध Adj. *nicht zweifelhaft, worüber keine Ungewissheit besteht.* °म् Adv. *ohne allen Zweifel, bestimmt, gewiss.*

निःसंदेह Adj. (f. आ) und °म् Adv. dass.

निःसंधि Adj. *keinen Zwischenraum zeigend, festanschliessend, fest* (Umarmung) Bâlar. 123,9.

निःसपत्न Adj. (f. आ) 1) *keinen Nebenbuhler —, keine Nebenbuhlerin neben sich habend, mit keinem Andern seinen Besitz theilend.* — 2) *keinen Nebenbuhler —, keine Nebenbuhlerin neben dem einen Besitzer habend, auf dessen Besitz kein Anderer Anspruch macht, Jmd ausschliesslich angehörend.* — 3) *seines Gleichen nicht habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 215,4.

निःसमा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

निःसंपात 1) Adj. *keinen Durchgang gestattend.* — 2) *m. *Mitternacht.*

निःसंबाध Adj. *frei von Menschengewühl.*

निःसंभ्रम Adj. *nicht in Verlegenheit seiend Etwas zu thun* (Infin.).

निःसरण n. 1) *das Herausgehen, — kommen, — hängen* (der Zunge). — 2) *der Weg auf dem man herauskommt, Ausgang.* — 3) *ein Mittel aus Etwas herauszukommen, sich von Etwas* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *zu befreien* MBh. 12,215, 8. — 4) **Ausgang aus dem Leben, Tod.* — 5) *die letzte Erlösung.*

निःसरणवत् Adj. *ausfliessend, zerfliessend, flüssig* Çat. Br. 1,7,4,10.

निःसरणि Adj. *weglos, unwegsam* Harshak. 178,12.

*निःसरत्व n. *Gallenkrankheit.*

निःसर्प Adj. *frei von Schlangen* Spr. 3784.

निःसलिल Adj. *wasserlos.*

निःसक् Adj. (f. आ) *kraftlos, ohnmächtig.* निःसक्° Adv., °ता f. Nom. abstr. Viddh. 83,8.

निःसाण = निःशाण.

निःसाध्वस Adj. (f. आ) *nicht ängstlich, furchtlos, getrost.* °म् Adv., °त्व n. Nom. abstr.

निःसान m. *eine Art Trommel* S. S. S. 177. 183.

निःसामर्थ्य Adj. *unangemessen.*

निःसामान्य Adj. *aussergewöhnlich, ausserordentlich* Vikramâṅkak. 18,88.

1. निःसार m. *das Herauskommen.*

2. निःसार 1) Adj. (f. आ) *saftlos, kraftlos, gehaltlos, werthlos, nichtig, eitel.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) m. *a) *Trophis aspera. — b) *eine Art Çjonâka* Râgân. 9,28. — *c) ein best. Tact* Gît. S. 4; vgl. निःसारु und °क. — 3) *f. आ *Musa sapientum* Râgân. 11,37.

निःसारक m. *eine best. Art von Diarrhoe* Bhâvapr. 3,146.

निःसारण n. 1) *das Hinausgehenlassen, Hinausschaffen.* — 2) *das Hinausjagen, Verjagen.* — 3) **Ausgang.*

निःसारु und °क m. *ein best. Tact* S. S. S. 235. 209.

निःसार्य Adj. *auszustossen, auszuschliessen von* (Abl.).

निःसाल Adj. (f. आ) *ausser dem Hause befindlich.*

निःसीमन् Adj. *unbegrenzt, unermesslich, immens, grossartig* Prasannar. 21,9. 55,12.

निःसुख Adj. *freudlos, traurig.*

निःसूत्र Adj. 1) *ohne Schnur* Naish. 7,69. — 2) *haltlos, hülflos* ebend.

निःसूनु Adj. *sohnlos* Viddh. 94,1.

निःसोमक Adj. *mondlos* Veṇis. 87.

निःस्तम्भ Adj. 1) *nicht mit Pfosten —, nicht mit Säulen versehen.* — 2) *keine Stütze habend, des Haltes entbehrend.*

निःस्तुति Adj. *Nichts lobend.*

*निःस्थामन् Adj. *kraftlos, machtlos* Deçîn. 1,164.

निःस्नेह 1) Adj. (f. आ) *a) kein Oel enthaltend, nicht mit fettigen Stoffen überzogen.* — *b) der Feuchtigkeit ermangelnd* (Boden). — *c) lieblos, keine Liebe zu* (प्रति) *Jmd fühlend.* Nom. abstr. °त्व n. — *d) nicht begehrend nach, gleichgültig gegen* (im Comp. vorangehend). — *e) zu dem man keine Liebe hat.* — *f) verhasst, unangenehm.* — 2) m. *das Befreien von Fett.* — 3) *f. आ *Linum usitatissimum.*

*निःस्नेहफला f. *Solanum diffusum* Râgân. 4,34.

निःस्पन्द Adj. s. निस्पन्द.

निःस्पर्श Adj. *hart* Kâd. 2,130,6.

निःस्पृह Adj. (f. आ) *frei von Gelüsten, kein Verlangen —, keine Wünsche habend, nicht verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *sich abwendend von* (Abl.). *°म् Adv.

निःस्यन्द m. = निस्यन्द.

निःस्राव m. *Ueberschuss,* mit Abl.

निःस्राव m. 1) *Ausgabe.* — 2) **der Schaum auf gekochtem Reis.*

निःस्व Adj. *seines Besitzes beraubt, keinen Besitz habend, arm.* Nom. abstr. °ता f. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

1. निःस्वन m. s. निस्वन.

2. निःस्वन Adj. (f. आ) *lautlos.*

निःस्वनित n. s. निस्वनित.

1. निःस्वभाव m. *Besitzlosigkeit, Armuth* Spr. 7029.

2. निःस्वभाव Adj. *einer Eigenthümlichkeit ermangelnd* Sarvad. 15,1.

निःस्वाध्यायवषट्कार Adj. *weder die heiligen Schriften studirend, noch Brandopfer darbringend* 106,10.

निःस्वामिका Adj. f. *herrenlos, gattenlos* 135,5.

निःस्वी Adv. 1) mit कर् *Jmd um seinen Besitz bringen.* — 2) mit भू *um seinen Besitz kommen.*

निꣳकृ m. nach Mahidh. = निकृत्तर्.

निकृतार्थ Adj. *dessen Bedeutung ausser Gebrauch gekommen ist.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. *Gebrauch eines Wortes in einer obsoleten Bedeutung.*

°निकृन् m. *Tödter, Vernichter.*

*निकृनन n. *das Tödten, Morden.*

निकृत्तर् Nom. ag. 1) *Tödter, Vernichter.* — 2) *Verscheucher.* — 3) *Verhinderer.*

निꣳकृत्तवे Dat. Inf. zu कृन् mit नि ṚV. 2,13,8.

निकृत्तव्य Adj. *niederzuschlagen, zu tödten, zu vernichten.*

निकृव m. 1) *Herbeiruf.* — 2) Name eines Sâman. Vollständig वसिष्ठस्य oder वसिष्ठ°.

निꣳकाका f. 1) *eine best. Sturmerscheinung, Wirbelwind* oder desgl. — 2) **eine Eidechsenart.*

निकार् m. 1) = निर्कार् *die Excremente* Vishṇus. 48,16. — 2) ** = नीकार् 1).

निꣳकारम् Absol. *hingebend als Geschenk* oder *Lohn* TS. 1,8,4,1. Nach Mahidh. zu VS. 3,50 Subst.

निकारिन् Adj. fehlerhaft für निर्कारिन्.

*निकिंसन n. *das Morden.*

निꣳकित s. u. 1. धा mit नि.

निꣳकितभाग Adj. *für den man seinen Antheil zurückgelegt hat* Maitr. S. 1,10,16.

निकीन s. u. 2. क्ष्णा mit नि.

निक्नव m. 1) *Läugnung.* — 2) *Verschweigung, Verheimlichung.* — 3) *Widerspruch.* बक्क° Adj. *viele Widersprüche enthaltend* MBh. 11,262,36. — 4) *das Verdunkeln, in Schatten Stellen, Uebertreffen.* — 5) *Sühne.* — 6) *Entschuldigung, Abbitte als eine best. Ceremonie.* — 7) Name eines Sâman. — 8) ** = निकृति.

निक्नवन n. = निक्नव 6) Lâṭj. 5,6,10. Gobh. 4, 4,14. v. l. निक्रुवन.

निक्रुति f. *Läugnung* Spr. 1938.

निक्रुवन n. v. l. für निक्नवन.

निक्राद् m. = निर्क्राद् *Laut, Ton, Getöse* R. 7,27,26.

1. नी, नयति, °ते 1) *leiten, führen, lenken.* अध्वम् *Etwas* (Gen.) *anführen.* Auch vom Ross, das den Wagen *führt.* — 2) *abführen, wegführen, fortbringen, fortschaffen; hinführen, hinbringen, hinschaffen, — zu* (Acc., Acc. mit प्रति [Pañkat. 96,4], Dat. oder Loc.). — 3) Med. und seltener Act. *mit sich führen, — nehmen, heimführen* (ein Weib). — 4) *heran—, herbeiziehen* 311,13. — 5) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) in ein Verhältniss, eine Lage, einen Zustand (Acc., einmal auch Loc.) *bringen, — versetzen* MBh. 5,36,4. Mit °सात् *verwandeln in.* — 6) दण्डम् *den Stock führen,* so v. a. *Strafe verhängen.* — 7) *hintragen, wegtragen, forttragen, hintragen zu* (Acc., Loc. oder Acc. mit प्रति), *Jmdm* (Gen. oder °अर्थम्) *Etwas bringen.* — 8) eine Linie u. s. w. *führen,* so v. a. *ziehen.* — 9) Processe, eine heilige Handlung *führen, leiten.* — 10) *hinbringen, zubringen, verbringen* (die Zeit). — 11) *wegführen,* so v. a. *ausschliessen von* (Abl.). — 12) *Etwas herausbringen, hinter Etwas kommen, feststellen* MBh. 12,132,21. Mit अन्यथा *anders auslegen.* — 13) *Med. *eine Anleitung geben, einführen in* (Loc.). — 14) नेतुम् MBh. 7,9557 fehlerhaft für भेत्तुम्. — Caus. नाययति *Jmd* oder *Etwas durch Jmd* (Instr.) *wegführen —, wegtragen lassen zu* (Acc.). — Desid. निꣳनीषति, निनीषते 1) *wegführen—, hinführen wollen nach* oder *zu* (Acc. oder Dat.). — 2) *mit sich nehmen wollen.* — 3) in einen Zustand *bringen wollen,* mit doppeltem Acc. — 4) *hinbringen —, verbringen wollen* (die Zeit) Naish. 9,66. — 5) *ausschliessen wollen von* (Abl.). — 6) *herauszubringen versuchen, nachspüren.* — Intens. नेनीयꣳते *gefangen führen, in seiner Gewalt haben.* Scheinbar mit pass. Bed. MBh. 12,7082 (12, 194,17) und 10502 (12,285,18); es ist aber wie 12, 8989 (12,248,16) गुणान् st. गुणैस् zu lesen. — Mit अच्छ *Jmd hinführen —, leiten zu* (Acc.). — Mit अति 1) *hinüberführen —, hinausführen —, hinüberhelfen über* (Acc.). — 2) *verstreichen lassen.* — Intens. *vorwärts bringen.* — Mit अभ्यति *bringen auf* (Loc.). — Mit व्यति *verstreichen lassen.* — Mit अधि 1) *abführen von* (Abl.). — 2) *über das gewöhnliche Maass hinausführen, steigern.* — Mit अनु 1) *geleiten, hingeleiten auf* oder *zu* (Acc.). — 2) *Jmdm* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen, mittheilen.* — 3) (*an sich heranziehen*) *Jmdm freundlich zureden, freundliche Worte an Jmd richten in der Absicht ihn günstig zu stimmen, zu gewinnen, zu versöhnen, Jmd bitten;* mit Acc. (einmal auch Gen. oder Dat.). अनुनीत *gebeten, —um* (Dat.). — 4) अनुनीत *ausgesöhnt.* — Desid. in अनुनिनीषा (Nachtr. 2). — Mit पर्यनु *Jmd* (Acc.) *viele freundliche Worte geben, sehr bitten.* — Mit प्रत्यनु *Jmd in Bezug auf Etwas gute Worte geben;* mit doppeltem Acc. 41,4. 43,17. *Jmd zum Nachgeben bringen.* — Mit अप 1) *wegführen, abführen, entfernen.* — 2) *rauben, stehlen, fortnehmen, wegschleppen.* — 3) *verscheuchen, entfernen, wegnehmen, wegschaffen.* हृदयात् *sich Etwas aus dem Sinne schlagen.* — 4) Fesseln, Kleider, Schmucksachen u. s. w. *abnehmen, abziehen, ablegen* Kâd. 2,75,22. — 5) *weglassen, ausfallen lassen* (eine Silbe) Vaitân. — 6) *ausziehen, gewinnen aus* (Abl.). — 7) *ausnehmen, ausschliessen* (aus einer Regel). — 8) *erkennen* Bhâg. P. 5,18,33. — 9) अपनीत ausser *weggeführt* u. s. w. auch *abgeführt von,* so v. a. *im Widerspruch stehend mit* (im Comp. vorangehend) und *zu Leide gethan* (Lalit. 162,15). Vgl. auch अपनीत. — Desid. *zu entfernen wünschen.* — Mit व्यप 1) *wegführen, abführen.* — 2) *wegschaffen, entfernen, vertreiben.* — 3) *abgiessen.* — 4) *Jmd* ein Kleid *ausziehen.* — 5) *ablegen, sich befreien von* (Acc.). — Caus. *wegschaffen lassen.* — Mit अपि 1) *hingeleiten zu* oder *auf* (Acc.). — 2) *versetzen in* (Acc.). — 3) अपिनीत *hingeführt,* so v. a. *dem Tode nahe.* — Mit अभि 1) *geleiten, hinführen —, herführen zu* (Acc.), *herbeibringen, — schaffen.* — 2) *mit Geberden begleiten, durch G. ausdrücken, auf dem Theater ausführen.* — 3) *verstreichen lassen.* — 4) अभिनीत ausser *herbeigebracht* u. s. w. *a) abgerichtet.* — *b) geeignet, passend, angemessen* MBh. 12,8,1. 26,1. — *c) wahrscheinlich* Mahâbh. 3,95,*a*. — Nach den Lexicographen = अतिसंस्कृत oder संस्कृत, मर्षिन् oder अमर्षिन्. — Mit प्राभि *hinführen zu* (Acc.) ṚV. 1,31,18. — Mit अव 1) *hinab —, hineinführen in* (Acc.), *hinabstossen.* — 2) *abgiessen, herabgiessen, darübergiessen.* — 3) *einbringen —, stecken in* (Loc.) Gobh. 2,6,11. — Mit अभ्यव 1) *hinabführen in* (Acc.). — 2) *eingiessen in, giessen auf* (Acc.) Târṇḍja-Br. 9,9,3. — Mit आ 1) *herbeigeleiten, — führen, — bringen, — tragen, — holen, hinbringen zu* (Acc. oder Loc.). अङ्कम् *auf den Arm nehmen,* मुखम् *zum Munde führen.* — 2) *herbeiführen —, herbeibringen lassen durch Jmd* (Instr.); insbes. in der Form आनयामास. — 3) mit und ohne पुनर् *zurückführen, zurückbringen.* — 4) *eingiessen, einmengen.* — 5) Opfer *darbringen.* — 6) *Jmd* (Gen.) *Etwas zuführen,* so v. a. *zutheilen, übertragen auf.* — 7) *bringen zu Etwas, versetzen in* (Acc.). — 8) *ableiten, berechnen nach, durch Berechnung finden* Bîjag. 176. — 9) *anbringen, anwenden, an den Tag legen, zeigen.* v. l. आ-धा. — Caus. (ausnahmsweise Med.) *herbeiführen —, herbeikommen —, herbeibringen lassen* 130,14. आनापयितुम् fehlerhaft für आनाययितुम्. — Desid. *herbeizubringen die Absicht haben.* — Mit अन्वा 1) *zuführen.* — 2) *hinterher eingiessen, — einmengen* Âpast. Çr. 6,29,22. — Mit अभ्या *eingiessen, einmengen.* — Mit समभ्या *herbeiführen, herführen* MBh. 3,134,6. — Mit उदा 1) *herauf —, herausführen* (insbes. aus dem Wasser). — 2) Med. *in die Höhe bringen, erheben* (bildlich) Bhaṭṭ. — Mit अभ्युदा 1) = उदा 1) Mân. Gṛhj.

10. Çr. 1,8,4. 9,2,4. — 2) *herausholen* Mân. Çr. 1, 2,4. — Mit समुद् in समुदानय; vgl. समुदानय्. — Mit उपा 1) *herbeiführen, — tragen, — bringen, Jmd Etwas zuführen* (mit doppeltem Acc. oder mit Gen. der Person). — 2) *heranziehen, — an* (Acc.). — 3) *hinführen, wegführen, entführen.* — 4) *hinführen zu*, so v. a. *einweihen in* (Acc.). — Mit समुपा *an einen Ort Viele herbeiführen, versammeln.* — Mit न्या *zurückbringen.* — Mit पर्या 1) *herumführen.* — 2) *herbeiführen, herbeibringen.* — Mit प्रा *zuführen, bringen* RV. 8,21,9. — Mit प्रत्या 1) *zurückführen, — bringen, wiederverschaffen.* — 2) *wiedergewinnen.* — 3) *wieder zugiessen, nachgiessen, auffüllen* Gop. Br. 1,3,11. — Desid. Med. *wieder in Ordnung zu bringen versuchen.* — Mit व्या Act. Med. *vertheilend eingiessen.* — Mit समा 1) *an einen Ort Viele herbeiführen, versammeln, vereinigen, zusammenführen, — bringen.* कृस्तौ *die Hände zusammenbringen, — aneinander legen.* समानीतं कार्यम् *angehäufte Geschäfte.* — 2) *Jmd mit Jmd* (Instr. oder Instr. mit सह) *zusammenbringen.* — 3) Flüssigkeiten *zusammenbringen, zusammengiessen.* — 4) *herbeiführen, — bringen.* — 5) *heimführen, — bringen.* — 6) ein Opfer *darbringen.* — Caus. 1) *herbeiführen lassen, zusammenberufen, zusammenbringen lassen.* — 2) *herbeikommen —, herbeibringen lassen.* — Mit प्रतिसमा *vollständig zugiessen* Âpast. Çr. 7,14,8. — Mit उद् 1) *hinauf —, heraufführen, in die Höhe bringen, aufheben, auf seine Schulter heben, aufrichten.* — 2) *herausholen.* पूतिम् *den Eiter ausquetschen.* — 3) *heraushelfen, aufhelfen, emporbringen, erretten.* — 4) *aufsetzen, auflegen auf* (Loc.). — 5) *aus —, aufschöpfen, vollschöpfen.* — 6) *wegführen* (das Kalb von der Mutter), *Jmd bei Seite führen.* वधाय *zum Tode abführen.* उन्नीत Adj. Pl. *nach verschiedenen Seiten auseinander geführt, getrennt.* — 7) *auseinander streifen, schlichten.* — 8) *in die Höhe bringen*, so v. a. *in hohem Grade erregen.* — 9) *weiter ausführen* Comm. zu TBr. 1,125,13. — 10) *anstimmen.* — 11) *herausbringen, hinter Etwas kommen, ausspüren* (Bâlar. 187,7), *erschliessen.* — Desid. Med. *herauszuführen beabsichtigen.* — Mit अनूद् *nach Jmd schöpfen, — füllen.* क्रैतुश्चमसम् *nach Füllung der Schale des* Hotar *die seinige füllen.* — Mit अभ्युद् *dazuschöpfen, — giessen.* Mit wiederholtem अभि *immer wieder nachschöpfen.* — Mit उपोद् *hinaufführen zu* (Acc.). — Mit प्रोद् *hinaufbringen, erheben, emporheben.* — Mit समुद् 1) *emporheben.* — 2) *aufhetzen, anstacheln* Kâm. Nîtis. 8,66. — 3) *steigern.* समुन्नीत *gesteigert* (मति). — 4) *herausbringen, erschliessen.* — 5) *abtragen* (eine Schuld). — Mit उप 1) *zuführen, herbeiführen, herbeilenken, hinführen zu* (Acc. oder Loc.), *herbeibringen, Jmd Etwas bringen, darbieten.* — 2) *führen, leiten* (einen Blinden). — 3) *zuführen*, so v. a. *mittheilen.* — 4) *an sich heranziehen.* — 5) *in Besitz nehmen, heimführen.* — 6) *zu sich nehmen, aufnehmen*, vom Lehrer, der einen Schüler zum Unterricht *aufnimmt.* — 7) *Med. *in Dienst nehmen.* — 8) *bringen —, versetzen in* (einen Zustand, eine Lage). संग्रहम् so v. a. *grosse Vorräthe von Etwas* (Acc.) *machen, en gros einkaufen.* — 9) *herbeiführen, bringen*, so v. a. *bewirken, hervorbringen.* — Caus. *dafür sorgen, dass Jmd* (Acc.) *als Schüler bei einem Lehrer aufgenommen wird.* — Mit व्युप *einzeln herbeiführen* (Opferthiere). — Mit समुप 1) *herbeiführen, heranziehen, hinzuziehen zu* (einer Berathung, Acc.), *hinführen zu* (Acc.), *herbeibringen.* — 2) *an sich ziehen, mit sich nehmen.* — 3) *darbringen* (ein Opfer). — 4) *herbeiziehen*, so v. a. *bewirken.* — Mit नि 1) *hinführen —, geleiten zu* (Dat. oder Loc.). — 2) *führen —, veranlassen zu* (Dat. Infin.). — 3) *neigen.* — 4) *niedergiessen, hingiessen, ausgiessen* (einen Topf) Jâgñ. 3,295. fg. *eingiessen.* — 5) *eingehen lassen in* (Loc.) Buâg. P. 2,2,16. — 6) *darbringen.* — 7) *vollführen, vollbringen.* — Mit अभिनि *zugiessen.* — Mit अवनि 1) *hineinbringen, einlegen* (in's Wasser). — 2) *niedergiessen auf* (Loc.). — Mit उपनि *begiessen, daraufgiessen.* — Mit संनि *zusammengiessen, mischen.* — Mit निस् 1) *entführen, wegführen, wegnehmen.* — 2) *auf's Reine bringen, Etwas herausbringen, hinter Etwas kommen, Etwas zur Entscheidung bringen, sich für Etwas entscheiden.* निर्णीति *auf's Reine gebracht, entschieden, ausgemacht, feststehend.* — Mit विनिस् *vollkommen auf's Reine bringen.* — Mit परा *weg —, zurückführen.* — Mit प्रतिपरा *zurückführen.* — Mit उपसंपरा *zusammen wegführen zu* (Dat.). — Mit परि 1) *herumführen, — geleiten, — tragen.* — 2) ein Paar oder eine Braut um das Feuer (Acc., auch mit Ergänzung dieses Acc.) *herumführen* (als Hochzeitsceremonie); daher ein Mädchen (Acc.) *heirathen, sich* mit einem Mädchen *vermählen.* परिणीता *verheirathet.* परिणीतभर्तृ wohl *der nur angetraute Gatte, der seine Frau noch nicht heimgeführt hat.* — 3) *entführen.* — 4) *herbeibringen, bringen an* (Acc.). अग्रम् *an die Spitze bringen.* — 5) *herausbringen, ausspüren.* — 6) mit अन्यथा (अन्यार्थत्वेन) und auch allein *anders deuten* Çañk. zu Bâdar. 2,3,6 (S. 615). 3,2,36. 3,32 (S. 917). — 7) परिणीत *ausgeführt.* — Caus. परिणाययति und परिणापयति einen Mann (Acc.) mit einem Mädchen (Acc.) *vermählen* Pañkad. — Mit अनुपरि *ringsherum führen, — tragen.* — Mit प्रपरि *herbringen von* (Abl.). — Mit विपरि, °णीत *dessen Platz mit dem eines Andern vertauscht ist.* — Mit प्र 1) *vorwärts geleiten, führen, anführen* (ein Heer), *fördern.* — 2) *hintragen, hinbringen.* Technischer Ausdruck für *das Hintragen* des Feuers auf seine Oerter am Altare und des zu den Handlungen nöthigen Wassers (auch des Soma). — 3) *zuführen;* Med. *sich zuführen.* प्रणीत unter den verschiedenen Arten von Söhnen wohl so v. a. *zugeführt.* — 4) *darbringen, darreichen.* — 5) *entsenden, abschiessen.* — 6) *hinziehen zu, richten auf* (Loc.). — 7) *bringen zu, versetzen in* (einen Zustand). — 8) *bei Seite schaffen, wegschaffen.* — 9) *vorführen*, so v. a. *zum Vorschein bringen, zeigen* Prasannar. 15,19. *darstellen* (नाटकम् Bâlar. 302,2). — 10) *anwenden, appliciren* (ein Klystier Kâraka 8,4.9). दण्डम् *den Stock anw.* so v. a. *Strafe verhängen* (Âpast. 2,11,1. 29,8), — *über* (Loc.). — 11) *bestimmen, feststellen, einsetzen, lehren, aussprechen.* — 12) *hervorbringen, bewerkstelligen, ausführen* (Kâraka 2,3), *vollbringen, vollführen, verfassen.* आरम्भम् *den Anfang machen mit Etwas* Kâraka 2,3. — 13) *seine Gewogenheit —, seine Freundschaft gegen Jmd* (Acc.) *an den Tag legen.* — 14) *begehren, wünschen.* मनसा यत्प्रणीतम् *was das Herz begehrt* Mân. Gṛhj. 2,13. मनःप्रणीत dass. MBu. 13,71,19. — Desid. *hinführen wollen zu* (Dat.). — Mit अतिप्र *vorüberbringen* (das Feuer) Âpast. Çr. 1,10,19. Âçv. Çr. 12,4,14. Vaitân. — Mit अभिप्र *hintragen* (Feuer zum Altar) Bhatt. — Mit विप्र 1) den Geist *richten auf* (Loc.). — 2) *verstreichen lassen.* — Mit संप्र 1) *zusammentragen, einsammeln.* कारान् *Tribut erheben.* — 2) दण्डम् *den Stock anwenden*, so v. a. *Strafe verhängen über* (Loc.). — 3) *abfassen, verfassen.* — Mit प्रति 1) *zurückführen.* — 2) *zuführen.* — 3) *beimengen.* — Mit वि 1) *wegführen.* — 2) *verscheuchen, vertreiben* (eine Krankheit Kâraka 6,5.17), *entfernen, ablenken, Jmd Etwas benehmen.* — 3) Med. *heraus —, herablocken von* (Abl.). — 4) *vertheilen, verrühren, umrühren* Kâraka 6,1.9.18.26. — 5) *scheiteln.* — 6) *dehnen, ausbreiten.* — 7) *lenken* (Pferde). — 8) *zähmen, abrichten, dressiren.* वि-

नीत *gezähmt, dressirt.* — 9) *züchtigen.* — 10) *erziehen, unterrichten, unterweisen.* विनीत *unterrichtet, bewandert in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *wohlerzogen, gesittet, bescheiden* (auch von Reden und vom Anzuge). वीनीत MBh. 1,5606 fehlerhaft für विनीत. — 11) *anleiten —, veranlassen zu* (Dat. Infin.). — 12) *verbringen* (die Zeit). — 13) *durchführen, ausführen.* — 14) *Med. *abtragen, entrichten.* — 15) *Med. *verausgaben*, insbes. *zu frommen Zwecken.* — Desid. Med. *sich Etwas vertreiben wollen.* — Mit अभिवि, °नीत *unterwiesen, unterrichtet —, bewandert in* (Loc.) Gaut. — Mit प्रतिवि *verrühren* Karaka 1, 15. 6,3. — Mit संवि *verscheuchen, unterdrücken.* — Mit सम् 1) *zusammenführen, — schaaren, vereinigen, zusammenfügen, — ballen* Âpast. 2,19,7. — 2) *vermengen*, insbes. von dem im Ritual häufig vorkommenden *Mengen süsser und saurer Milch.* — 3) *herbeiführen, zuführen, herbeischaffen, verschaffen.* — 4) *Jmd beschenken mit* (Instr.). — 5) den Geist *richten auf* (Loc.). — 6) *erstatten, heimgeben, bezahlen* (eine Schuld). — Mit अभिसम् *hinführen zu* oder *auf* (Loc.).

2. °नी Adj. *führend, leitend* u. s. w.

*नीक 1) m. *ein best. Baum.* — 2) f. आ *Bewässerungskanal.*

नीकर्षिन् Adj. *das Rad schlagend* (Pfau).

नीकार m. *Erniedrigung, Demüthigung, Kränkung* Harshak. 161,4.

नीकाश m. 1) am Ende eines adj. Comp. *Schein, Aussehen.* Nach den Lexicographen Adj. *gleich, ähnlich.* — 2) **Bestimmtheit, Gewissheit.*

नीकुलक m. N. pr. eines Mannes.

*नीक्लेद m. Nom. act. von क्लिद् mit नि.

नीक्षण n. *der zum Untersuchen des Kochenden dienende Stab, Rührlöffel.*

नीच 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig, nicht hoch.* — *b) vertieft* (Nabel). — *c) kurz* (Haar, Nägel). — *d) niedrig, gesenkt* (Ton). — *e) zu unterst stehend, der geringste, niedrig, gemein* (in moralischer oder socialer Beziehung, von Personen, Handlungen, Gesinnungen u. s. w.). — 2) *m. *ein best. Parfum* Râgân. 12,144. — 3) n. *der Tiefpunkt eines Planeten,* ταπείνωμα, *das 7te Haus vom Höhepunkt.*

नीचक 1) Adj. (f. °चिका) *a) *niedrig, kurz.* — *b) leise* (Gang). — 2) *f. आ, ई und नीचिका *eine schöne Kuh.*

*नीचकदम्ब m. *eine best. Pflanze.*

नीचकर्मन् Adj. *eine niedrige Beschäftigung habend* LA. 15,9.

*नीचकिन् m. *der Kopf eines Stiers.*

*नीचकैस् Adv. Demin. zu नीचैस्.

नीचग 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig gelegen.* — *b) zu einem niedrigen Stande gehörig.* — *c) an einem Manne niedrigen Standes befindlich.* — 2) *f. आ *Fluss.* — 3) *n. *Wasser.*

नीचगत Adj. *im Tiefpunkt eines Planeten stehend.*

नीचगामिन् Adj. *dem Niedrigen* (eig. u. übertr.) *nachgehend.*

नीचगृह n. *das Haus, in welchem ein Planet seinen Tiefpunkt hat.*

नीचजाति Adj. *von niedriger Herkunft.*

नीचता f. 1) *eine niedrige, gebückte Stellung.* — 2) *eine untergeordnete Stellung.*

नीचत्व n. 1) *Gesenktheit des Tones* TS. Prât. — 2) *eine niedrige Stellung.*

नीचपथ m. *ein hinuntergehender Weg.*

*नीचभोज्य m. *Zwiebel.*

नीचयोनिन् Adj. *von niedriger Herkunft.*

नीचरत Adj. *an Gemeinem Gefallen findend.*

नीचर्त m. = नीचगृह.

*नीचवज्र n. *eine Edelsteinart* Râgân. 13,110.

नीचा Adv. *unten, hinunter, nieder.*

नीचात् Adv. *von unten.*

नीचामेढ Adj. *dessen Ruthe hängt.*

*नीचायक्क m. und *°कोय Adj.

नीचावगाढ Adj. *worin Niedrige baden* Spr. 6043.

नीचावयस् Adj. *dessen Kraft versagt.*

नीचा Adv. mit कर् *herabstimmen, tonlos aussprechen.*

नीचीन Adj. *unten befindlich, nach unten gerichtet, herabhängend, — fliessend.*

नीचीनबार Adj. *die Oeffnung —, den Ausgang nach unten habend.*

नीचैःकर Adj. *Senkung des Tones bewirkend.*

*नीचैःकारम् Absol. *leise.*

*नीचैर्मुख Adj. *mit gesenktem Gesichte.*

नीचैस् Adv. 1) *niedrig, unten, nach unten, hinunter, tief, geneigt.* नीचैर्नीचैस्तराम् *tiefer und tiefer.* नीचैरदृश्यत *er erschien niedriger, kleiner.* — 2) *in geneigter Stellung*, so v. a. *ehrerbietig, bescheiden, sich demüthig unterordnend.* — 3) *mit gesenkter Stimme.* नीचैस्तराम् *mit gesenkterer Stimme* TS. Prât. — 4) *sanft* (blasen vom Winde) Megh. 42. — 5) *leise.* *नीचैःकृत्य oder *नीचैः कृत्वा dass. नीचैस्तराम् *leiser.* — 5) N. pr. eines Berges.

नीचोच्चवृत्त n. *Epicykel.*

नीचोपगत Adj. *niedrig am Himmel stehend.*

*नीच्य, °च्यति *in untergeordneter Stellung sich befinden, Sclave sein.*

नीच्य m. Pl. Bez. von *Völkern im Westen.*

नीड, नीळ m. n. 1) *Ruheplatz, Lager.* — 2) *Vogelnest.* — 3) *der innere Raum des Wagens.*

नीडक *Vogelnest.*

नीडज m. *Vogel.*

नीडजेन्द्र m. Bein. Garuḍa's.

नीडय्, नीळय्, नीळयते vielleicht *zur Ruhe bringen;* nach Sây. *aneinanderbringen, handgemein werden lassen.*

नीडि, नीळि m. vielleicht *Hausgenosse.*

*नीडाङ्क m. *Vogel* Râgân. 19,83.

नीत 1) Adj. Partic. von 1. नी. — 2) *n. *a) Wohlstand.* — *b) Korn.*

नीतदक्षिण Adj. *dessen Opferlohn fortgetragen ist* Ind. St. 10,147.

नीतमिश्र Adj. *noch nicht vollständig zu Butter geschlagen.*

नीतार्थ Adj. *verständlich, klar* Comm. zu Njâyas. 4,2,48.

नीति f. 1) **Herbeischaffung.* — 2) **Darreichung.* — 3) *richtiges, kluges Benehmen, — gegen* (im Comp. vorangehend), *Lebensklugheit, Politik, Staatsklugheit, eine Vorschrift des richtigen Benehmens.* Ausnahmsweise Pl. — 4) *Verhältniss* oder *Abhängigkeit.* इतरेतरयोः *des Einen zum Andern* oder *vom A.*

नीतिकमलाकर m. und नीतिकल्पतरु m. (Bühler, Rep. No. 351) Titel zweier Werke.

*नीतिघोष m. N. des Wagens des Bṛhaspati.

नीतितरंग m. Titel eines Werkes.

नीतिपटल n. *ein über Politik handelnder Abschnitt, ein solches Buch* Daçak. 13,3.

नीतिप्रकाश m., नीतिप्रदीप m. und नीतिमञ्जरी f. Titel von Werken.

नीतिमत् Adj. 1) *der sich zu benehmen versteht, die Regeln des klugen Benehmens kennt.* — 2) *kluges Benehmen schildernd.*

नीतिमयूख m. Titel des 5ten *Abschnitts* im Bhagavadbhâskara.

नीतिमुकुल n. Titel eines Werkes.

नीतियुक्त Adj. *mit der Politik betraut, am Ruder des Staats stehend.*

नीतिरत्न n. und °रत्नाकर m. Titel zweier Werke.

नीतिवर्तनि f. *der Pfad der Klugheit* Vikramâṅkak. 14,3 (°वर्तिनी gedr.).

नीतिवाक्यामृत n. Titel eines Werkes.

नीतिविद्या f. *die Kenntniss —, die Wissenschaft vom klugen Benehmen* (insbes. *Regierender*).

नीतिविलास m. und नीतिविवेक m. Titel zweier Werke.

नीतिशतक n. Bhartṛhari's *100 Sprüche vom klugen Benehmen.*

नीतिशास्त्र n. *die Lehre vom richtigen und klugen Benehmen* (insbes. *Regierender*) 120,19.

नीतिसंकिता f. *eine Sammlung von Klugheitsregeln.* भार्गव°.

नीतिसंकलन n. und **नीतिसंग्रह** m. Titel zweier Werke.

नीतिसंधि m. *der Inbegriff aller Politik* Pañkat. ed. Bomb. 2,40.

नीतिसमुच्चय m., **नीतिसार** m. n. und **नीतिसुमावलि** f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

नीथ 1) m. *a) *Führung. — b) *Führer. — c)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. **नीथा** *Weg, Schlich, List.* — 3) n. **नीथं** *Weise, Lied.*

नीथाविद् Adj. *der Weisen kundig.*

नीथ्य in **ग्रामणीथ्य**.

नीध्र n. 1) *Dachrand* oder *Dach* Râǵat. 7,1718. — 2) *Wald. — 3) *Radfelge. — 4) *der Mond. — 5) *das Mondhaus* Revatî.

नीनाह m. *Gurt* oder desgl.

नीप 1) Adj. *tiefliegend.* — 2) m. *a) *Fuss eines Berges* Mahîdh. zu VS. 16,37. — *b) Nauclea Cadamba* oder *ein ähnlicher Baum* Râǵan. 9,103. n. *die Frucht* und *die Blüthe* (Megh.). Nach den Lexicographen auch *Ixora Bandhucca* und *eine Art* Açoka. — *c)* Pl. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts, das auf Nîpa, einen Sohn Pâra's zurückgeführt wird. Auch ein anderer Nîpa wird erwähnt. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses VP.² 2,153.

***नीपराज** *die Frucht* (?) *des* Nîpa.

नीपातिथि m. N. pr. eines Mannes.

नीप्य Adj. *in der Tiefe —, im Grunde befindlich.*

नीमानुज m. N. pr. eines Mannes.

नीर् (accentuirt nur in Naigh.) 1) n. *a) Wasser.* Auch Pl. — *b) *Saft.* — *c) *= गृक्; vgl. नीड, नीळ. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

***नीरक्त** Adj. *farblos.*

नीरङ्किका (Deçîn. 2,20) und °**ङ्की** f. (ebend. 2,90. 6,133. Hem. Par. 2,8.149.496. Z. d. d. m. G. 14, 569,16) *Schleier.*

1. **नीरज** 1) m. n. *Wasserrose.* — 2) *m. *a) Otter.* — *b) eine best. Grasart* Râǵan. 8,91. — 3) n. *a) eine Art Costus.* — *b) *Perle* Râǵan. 13,154.

2. **नीरज** Adj. 1) *staublos.* — 2) *leidenschaftslos.*

नीरजन n. fehlerhaft für **नीराजन**.

नीरजस् Adj. 1) *staublos.* — 2) *blüthenstaublos. — 3) *f. nicht menstruirend.* — 4) *leidenschaftslos.*

नीरजस्क Adj. (f. आ) 1) *staublos, von keinem Staube begleitet* (Wind). — 2) *wo es keine Leidenschaft giebt.*

नीरजस्तमसा f. *Freisein von Leidenschaft und Finsterniss.*

नीरजाक्षी f. *eine Lotusäugige, eine Schöne* Vikramâñkak. 9,117.

नीरजात Adj. *aus, im Wasser entstanden.*

नीरजी Adv. mit **कर्** *staublos machen, vom Staube befreien.*

नीरत Adj. = **विरत**.

नीरतरंग m. *Welle* Ind. St. 15,369.

***नीरतीरज** m. Kuça-*Gras* Dhanv. 4,94.

1. **नीरद** m. 1) *Wolke* Spr. 7746. — 2) *Cyperus rotundus* Râǵan. 6,140.

2. **नीरद** Adj. *zahnlos* Spr. 7746.

नीरधि m. *Meer* Prasannar. 153,7.

नीरनिधि m. dass. Prasannar. 49,15. Pañkad.

नीरन्ध्र Adj. (f. आ) 1) *kein Loch —, keine Oeffnung habend.* — 2) *keine Lücke zeigend, dicht, dicht geschlossen* (Bâlar. 67,12), *ununterbrochen.*

नीरन्ध्रता f. *enge Verbindung, festes Zusammenhalten.*

नीरन्धित Adj. *dicht besetzt mit* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 135,5. *ununterbrochen* Naish. 3,82.

नीरपत्रिन् m. *Wasservogel* Ragh. 9,30.

***नीरप्रिय** m. *Calamus Rotang.*

नीरुह n. *Wasserrose.*

नीरव Adj. (f. आ) *tonlos.*

नीरशन Adj. in **अनीरशन** (Nachtr. 3).

नीरस Adj. (f. आ) 1) *saftlos, ausgetrocknet, verdorrt, dürr.* — 2) *nicht schmackhaft* (Speise) Spr. 3802. — 3) *nicht schmackhaft, so v. a. keine Reize darbietend, langweilig.* Nom. abstr. °ता f. — 4) *gefühllos, keinen Sinn —, kein Verständniss für Etwas habend, geschmacklos* zu Spr. 867. Prasannar. 7,15. ein Sänger S. S. S. 117.

***नीराखु** m. *Otter.*

नीराग Adj. 1) *farblos.* — 2) *leidenschaftslos.* Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 14,384.

नीराजन n. und °ना f. *Reinigung,* Bez. *einer Ceremonie, bei der ein Fürst seinen* Purohita, *seine Dienstleute, Pferde, Elephanten u. s. w. unter Hersagen heiliger Sprüche waschen und reinigen lässt, lustratio exercitus.* Wird das Object, das gereinigt wird, hinzugefügt, so steht es im Gen. oder geht im Comp. voran.

नीराजनद्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung.*

***नीरिन्दु** (!) m. *ein best. Pflanze.*

***नीरुच्** P. 6,3,116, Sch.

नीरुज् Adj. 1) *schmerzlos.* — 2) *gesund, sich wohl befindend.*

नीरुज 1) Adj. (f. आ) *a) schmerzlos. — b) gesund, sich wohl befindend* Hemâdri 1,675,6.7. — 2) *n. *eine Art Costus.*

नीरूप 1) Adj. *gestaltlos.* — 2) *m. *a) Wind.* — *b) ein Gott.* — 3) *n. *Himmel, Himmelsgewölbe.*

1. **नीरेणुक** Adj. (f. आ) *staublos* Prasannar. 76,12.

2. **नीरेणुक** Adj. *ohne* Reṇukâ (Nom. pr.) Prasannar. 76,16.

नीरोग Adj. *gesund, sich wohl befindend.*

नीरोगता f. *Gesundheit.*

नीरोगदुर्भिक्ष Adj. *nicht von Krankheiten und Hungersnoth heimgesucht.*

नीरोग्यता f. Pañkat. 217,24 fehlerhaft für **नीरोगता**.

नीरोह m. *Austrieb.*

नील्, नीलति *dunkel erscheinen* Bâlar. 280,4. 296,20.

नील 1) Adj. (f. आ nnd *ई) *a) dunkelfarbig,* namentlich *blau, dunkelblau, schwarzblau.* — *b) *mit Indigo gefärbt.* — 2) m. *a) Sapphir* Râǵan. 13,183. — *b) der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,119. — *c) *= नीलवृक्ष Râǵan. 9,78. — *d) *ein best. Vogel.* — *e) ein dunkelfarbiger Stier.* — *f) *Name eines der 9 Schätze Kubera's.* — *g)* Bein. Mañǵuçrî's. — *h)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Affen im Gefolge Râma's. — δ) eines Gebirges. — 3) f. **नीला** *a) *die Indigopflanze* Râǵan. 4,82. — *b) *eine blau blühende Boerhavia* Râǵan. 5,121. — *c) *schwarzer Kümmel* Râǵan. 6,61. — *d) *eine blaue Fliegenart* Râǵan. 19,128. — *e) *Du. die beiden hervortretenden Schlagadern vorn am Halse.* — *f) *Flecken.* — *g)* N. pr. α) einer Göttin. — β) der Gattin des Râga Mallâra. — γ) eines Flusses MBh. 6,9,31. नाला v. l. — 4) f. **नीली** *a) die Indigopflanze* und *Indigo* (Spr. 5843). — *b) *Bixa octandra.* — *c) *eine blaue Fliegenart.* — *d) *eine best. Krankheit.* — *e)* N. pr. der Gemahlin Aǵamîḍha's. — 5) n. *a) die dunkle Farbe* TS. 3,1,1,2. Kaush. Up. 3,1. *ein dunkler Stoff* Çat. Br. 14,7,1, 20. 2,12. Khând. Up. 8,6,1. — *b) Indigo.* — *c) = तालीशपत्र 2) Râǵan. 6,185. — *d) *schwarzes Salz* Râǵan. 6,95. — *e) *blauer Vitriol* Râǵan. 13,104. — *f) *eine Salbe von Spiessglanz* Râǵan. 13,89. — *g) *Gift.* — *h) eine best. Stellung beim Tanze.* — *i) ein best. Metrum.*

नीलक 1) Adj. *blau.* Auch als Bez. *der dritten unbekannten Grösse, ihres Quadrats* u. s. w. — 2) m.

a) **Terminalia tomentosa* Râǵan. 9,138. — *b*) *eine männliche Biene.* — *c*) **Antilope picta* Râǵan. 19, 46. — *d*) **ein dunkelfarbiges Pferd, Rappe.* — 3) f. °लिका *a*) *Blyxa octandra* MBh. 12,283,52. — *b*) *eine best. Arzneipflanze.* — *c*) * *die Indigopflanze* Râǵan. 4,82. — *d*) **Nyctanthes arbor tristis.* — *e*) * *Vitex Negundo* Râǵan. 4,155. — *f*) *eine best. Krankheit, das Erscheinen blauer Flecken im Gesicht.* — *g*) *eine best. Krankheit der Linse des Auges.* — *h*) N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *blauer Stahl* Râǵan. 13,35.

*नीलकणा f. *eine Art Kümmel* Râǵan. 6,61.

नीलकण्ठ 1) Adj. *blauhalsig.* — 2) m. *a*) *Pfau.* — *b*) **eine andere Hühnerart*, = दात्यूह. — *c*) * *Bachstelze.* — *d*) **Sperling.* — *e*) * *der blauhalsige Heher.* — *f*) * *Ardea sibirica* Râǵan. 19,99. — *g*) * *eine best. Pflanze*, = पीतसार. — *h*) Bein. Çiva's. — *i*) N. pr. verschiedener Männer. Auch °दीक्षित, °भारती, °मीमांसाशिरोमणि und °शास्त्रिन्. — 3) f. ई Titel eines von einem Nîlakaṇṭha verfassten Commentars. — 4) n. *a*) * *Rettig* Râǵan. 7,14. — *b*) N. pr. eines Tîrtha.

*नीलकण्ठक m. *Sperling* Râǵan. 19,119.

नीलकण्ठचम्पू f., °कण्ठतन्त्र n., °कण्ठताजक n. und °कण्ठप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नीलकण्ठभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नीलकण्ठभाष्य n., °कण्ठमाला f. und °कण्ठविजय m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*नीलकण्ठात्त n. *die Beere von Elaeocarpus Ganitrus.*

नीलकण्ठीय n. Nîlakaṇṭha's *Werk* Opp. Cat. 1.

*नीलकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,78.

*नीलकपित्थक m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,17.

*नीलकमल n. *eine blaue Wasserrose* Râǵan. 10,186.

नीलकाच Adj. (f. आ) *aus schwarzem Krystall gemacht* Varâh. Jogaj. 6,13.

नीलकायिक m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* Lalit. 495,1 v. u.

नीलकुत्तला f. N. pr. einer Freundin der Durgâ.

*नीलकुरण्टक m. wohl *Barleria coerulea* Râǵan. 10,140.

*नीलकुसुमा f. dass. ebend.

*नीलकेशी f. *die Indigopflanze* Râǵan. 4,83.

*नीलक्रान्ता f. *Clitoria ternatea* Râǵan. 5,78.

*नीलक्रौञ्च m. *der blaue Reiher* Râǵan. 19,96.

नीलगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

नीलगणेश m. *der blaue* Gaṇeça.

*नीलगन्धिक n. *blauer Rubin* Râǵan. 13,153.

नीलगर्भ vielleicht *eine junge Blyxa octandra.* नलगर्भ v. l.

नीलगलमाल Adj. *einen Kranz um den blauen Hals tragend* Nîlak. Up. 22. नीला गले माला यस्य सः Comm.

नीलगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*नीलगिरिकर्णिका f. *die blau blühende Varietät von Clitoria ternatea* Râǵan. 3,78.

नीलग्रीव 1) Adj. *blaunackig* (Rudra-Çiva). — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*नीलघोर m. = नीलपोर.

नीलङ्गु m. 1) *ein best. Gewürm.* — 2) **eine Fliegenart.* — 3) * *Schakal.* — 4) *= प्रमून.

नीलचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*नीलचर्मन् m. *Grewia asiatica.*

नीलचोलकवत् Adj. *eine blaue Jacke tragend* Viddh. 25,3.

*नीलच्छद् m. 1) *Dattelpalme.* — 2) Bein. Garuḍa's.

*नीलच्छविन् m. oder *°वी f. *ein best. Vogel.*

नीलज 1) *n. *blauer Stahl.* — 2) f. आ Bein. des Flusses Vitastâ.

*नीलजिण्टी f. wohl *Barleria coerulea* Râǵan. 10,140.

नीलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*नीलतरु m. *die Cocosnusspalme.*

नीलता f. *die blaue —, dunkle Farbe.*

*नीलताल m. 1) *Xanthochymus pictorius* Râǵan. 9,99. — 2) *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,91.

नीलतोयद m. *eine dunkle Wolke* Taitt. Âr. 10,11,2.

नीलदूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,108. Bhâvapr. 1,210.

1. *नीलद्रुम m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,140.

2. नीलद्रुम Adj. *aus indischen Feigenbäumen bestehend* Ind. St. 14,381.

नीलध्वज m. 1) * *Xanthochymus pictorius* Râǵan. 9,99. — 2) N. pr. eines Fürsten.

नीलनख Adj. *schwarzkrallig* (?).

नीलनिचोलिन् Adj. *in einen dunklen Mantel gehüllt* Râǵat. 1,207.

*नीलनिर्गुण्डी f. *eine blau blühende* Nirguṇḍî Râǵan. 4,156.

*नीलनिर्यासक m. *eine Terminalia* Râǵan. 9,140.

नीलनीरज n. *eine blaue Wasserrose* Spr. 7759.

*नीलपङ्क m. n. *Finsterniss.*

*नीलपङ्कज n. *eine blaue Wasserrose* Râǵan. 10,186.

नीलपट m. *ein dunkles Gewand* 152,16.

नीलपटल n. *ein dunkles Häutchen* (auf dem Auge eines Erblindeten).

*नीलपत्त्र 1) m. *a*) *Scirpus Kysoor* Râǵan. 8,143. — *b*) *Granatbaum* Râǵan. 11,76. — *c*) *Bauhinia tomentosa* Râǵan. 9,39. — *d*) = नीलासन Râǵan. 9,140. — 2) f. आ *Premna herbacea.* — 3) *f. ई *Indigo* Râǵan. 4,82. — 4) n. *eine blaue Wasserrose.*

*नीलपद्म n. *eine blaue Wasserrose* Râǵan. 10,186.

*नीलपर्णा 1) m. *Grewia orientalis.* — 2) f. आ *Vanda Roxburghii.*

नीलपिङ्गल Adj. (f. आ) *dunkelbraun.*

*नीलपिच्छ m. *Falke* Râǵan. 19,86.

*नीलपिट m. *Sammlung von Annalen und königlichen Verordnungen* (buddh.).

*नीलपिण्ड n. *eine Art Stahl.*

*नीलपिष्टाण्डी f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,179.

*नीलपुनर्नवा f. *eine blau blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,121.

नीलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

नीलपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नीलपुष्प 1) *m. *a*) *eine blau blühende Eclipta* Râǵan. 4,142. — *b*) = नीलाम्लान Râǵan. 10,137. — 2) *f. आ *Clitoria ternatea* Râǵan. 5,87. — 3) *f. ई *Convolvulus argenteus.* — *b*) *eine blau blühende Varietät von Clitoria ternatea* Râǵan. 3,78. — 3) n. *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,192.

*नीलपुष्पिका f. 1) *die Indigopflanze.* — 2) *Linum usitatissimum.*

नीलपृष्ठ 1) Adj. *einen schwarzen Rücken habend.* — 2) *m. *Cyprinus denticulatus.*

नीलपोर und °पीर m. *eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64.

*नीलफला f. *die Eierpflanze* Gal.

*नीलबीज m. *eine Terminalia* Râǵan. 9,140.

*नीलबुक्का f. *Convolvulus argenteus.*

*नीलभ m. 1) *der Mond.* — 2) *Wolke.* — 3) *Biene.*

नीलभू f. N. pr. eines Flusses.

*नीलभृङ्गराज m. *eine blau blühende Verbesina.*

नीलमक्षा und °मक्षिका f. *eine blaue Fliegen- oder Bienenart.*

नीलमणि m. *Sapphir* Dhûrtan. 38.

नीलमत n. Titel eines Werkes. °पुराण n. Bühler, Rep. No. 64.

नीलमय Adj. *aus Sapphiren bestehend* Hemâdri 1,488,5.

*नीलमक्षिका f. *Aegle Marmelos.*

नीलमक्षिष m. *ein dunkelfarbiger Büffel* Comm. zu TS. 5,5,14,1.

नीलमाधव m. Bein. Vishṇu's.

*नीलमाष m. *Dolichos Catjang* Râǵan. 16,45.

*नीलमीलिक m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

*नीलमृत्तिका f. *schwarzer Eisenvitriol* Râǵan. 13,82.

नीलमेक् m. *die blaue Harnruhr* Karaka 2,4.

नीलमेकिन् Adj. *blauen Harn lassend* Karaka 2,4.

*नीलयष्टिका f. *eine Art Zuckerrohr.*

नीलरत्न n. *Sapphir.* *°क n. Râgan. 13,183.

नीलराजि f. *dunkler Streifen, Dunkel, Finsterniss.*

नीलरुद्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*नीलरूपक m. *Thespesia populneoides.*

नीललोक् n. *blauer Stahl* Râgan. 13,35.

नीललोहित 1) Adj. *schwarzblau und roth, dunkelroth.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) ein best.* कल्प 2) *h).* — 3) f. आ *a)* **eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. einer Göttin, angeblich der Gattin Çiva's.

नीललोहितास्त Adj. *dunkelrothe Augen habend* (Çiva).

नीललोहितास्तेवासिन् m. Çiva's *Schüler*, Bein. Paraçurâma's Bâlar. 12,6.

नीलवत् Adj. *schwärzlich, dunkel.*

नीलवर्ण 1) Adj. *blaufarbig* 155,27. — 2) *m. oder n. *Rettig.* — 3) *m. *Grewia asiatica* Râgan. 11, 112. — 4) f. आ *die Indigopflanze* Deçîn. 2,26.

*नीलवर्षाभू f. *eine blau blühende* Punarnavâ Râgan. 5,121.

*नीलवल्ली f. *Vanda Roxburghii.*

1. नीलवसन n. *ein blaues Tuch* 110,31.

2. *नीलवसन m. *der Planet Saturn.*

1. नीलवस्त्र n. *ein blaues Gewand.*

2. *नीलवस्त्र Bein. 1) m. Balarâma's. — 2) f. आ der Durgâ.

नीलवासस् 1) Adj. *in ein blaues Gewand gehüllt.* — 2) *m. *der Planet Saturn.*

*नीलवृक्ष m. *ein best. Baum* Râgan. 9,78.

नीलवृत्त *Fächer.*

*नीलवृन्तक n. *ein best. Baum* Râgan. 9,97.

नीलवृष 1) m. *ein dunkelfarbiger Stier* Jâgñ. 3, 271. — 2) *f. आ *Solanum Melongena.*

नीलव्रत n. *eine best. Begehung.*

नीलशिखण्ड Adj. *schwarzbuschig, —lockig* (Rudra-Çiva).

*नीलशिग्रु m. *Moringa pterygosperma* Râgan. 7,28.

नीलशीर्षी f. *ein best. Thier* TS. 5,5,15,1.

नीलषण्ड m. *ein in Freiheit gesetzter dunkelfarbiger Stier.*

नीलसंधानभाण्ड n. *ein Gefäss, in dem Indigo bereitet wird*, 155,25.

*नीलसंध्या f. *die blau blühende Varietät von Clitoria ternatea.*

नीलसरस्वती f. *eine best. Göttin.* °मन्त्र m. *ein best. Zauberspruch.*

नीलसरोरुह n. *eine blaue Wasserrose.* °रुहाक्षी f. so v. a. *eine Schöne* Vikramâñkak. 12,26.

*नीलसार m. *ein best. Baum*, = नीलासन Râgan. 9,140. = तिन्दुक 11,78.

*नीलसिन्दुक m. *Vitex Negundo* Râgan. 4,155.

*नीलस्कन्दा, *°स्कन्धा und *°स्पन्दा f. *eine dunkle* Gokarṇî Râgan. 3,78.

नीलस्वरूप n. *ein best. Metrum.*

नीलांशुक n. *ein blauer Ueberwurf* Spr. 7813.

*नीलात्त m. *Gans.*

नीलागलसाला f. AV. 6,16,4.

*नीलाङ्कितदल *ein best. Knollengewächs.* Richtig तिलाङ्कितदल.

नीलाङ्ग 1) Adj. *einen dunkelfarbigen Körper habend.* — 2) *m. *a) der indische Kranich* Râgan. 19, 196. — *b) Coracias indica* Râgan. 19,118.

*नीलाङ्गु m. 1) *ein best. Gewürm.* — 2) *eine Art Fliege.* — 3) *Schakal.* — 4) = प्रसूत.

नीलाचल m. N. pr. eines Landes. Wohl fehlerhaft für लीलाचल.

नीलाञ्जन 1) n. *schwarze Augensalbe* R. 6,20,11. 37,31. Nach den Lexicographen *eine Salbe von Spiessglanz* und *blauer Vitriol* Râgan. 13,104 (नीलाश्मज v. l.). — 2) *f. आ *Blitz.* — 3) *f. ई *ein best. Strauch* Râgan. 4,189.

*नीलाञ्जसा f. 1) *Blitz.* — 2) N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* eines Flusses.

नीलाद्रि m. *das Gebirge* Nîla. °महोदय m. und °माहात्म्य n. Titel zweier Werke.

*नीलाद्रिकर्णिका und *नीलापराजिता f. *eine blaue Varietät von Clitoria ternatea* Râgan. 3,78. 79.

नीलाब्ज n. *eine blaue Wasserrose* Râgan. 10,186.

नीलाभ 1) *Adj. (f. आ) *bläulich.* — 2) m. *a) *Wolke* Râgan. 19,130. — *b)* N. pr. eines Berges.

*नीलाम्बर 1) m. *a) ein* Rakshas. — *b) der Planet Saturn.* — *c)* Bein. Balarâma's. — 2) n. = तालीशपत्र 2) Râgan. 6,185.

*नीलाम्बुजन्मन् n. *eine blaue Wasserrose.*

नीलाम्भोज n. dass. 174,5.

*नीलाह्वान m. *eine best. Pflanze* Râgan. 10,137.

*नीलाह्वी f. *ein best. Strauch* Râgan. 4,179.

नीलाय्, °यते *anfangen dunkelfarbig oder blau zu werden* Kâd. 179,22. 231,4.

नीलायुध m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 5,19, 23. लीलायुध v. l.

*नीलारुण m. *die dunkelrothe —, die erste Morgenröthe.*

*नीलालिकुलसंकुल m. *Rosa glandulifera* Dhanv. 5,87.

*नीलालु m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,77.

*नीलाशी f. *Vitex Negundo.*

नीलाशोक m. *ein blau blühender* Açoka.

*नीलाश्मज n. s. u. नीलाञ्जन 1).

*नीलाश्मन् m. *Sapphir* Râgan. 13,183.

नीलाश्व N. pr. einer Gegend.

नीलासन m. 1) **ein best. Baum* Râgan. 9,140. — 2) *quidam coeundi modus.*

नीलासुर m. N. pr. eines Mannes.

नीलिकाकाच m. *eine best. Krankheit der Linse des Auges.*

नीलिनी f. 1) *die Indigopflanze.* — 2) **ein blau blühender Convolvulus.* — 3) N. pr. der Gattin Agamîḍha's.

नीलिमन् m. *Schwärze, eine dunkle Farbe* Mâlatîm. 75,22 (68,5). Kâṇḍak. 74,10. Vikramâñkak. 14,30.

नीलीभाण्ड n. *ein Gefäss mit Indigo* 155,26.

नीलीरस m. *flüssiger Indigo* Pañkat. 62,24.

1. नीलीराग m. *eine Zuneigung, die so unvergänglich ist wie die Indigofarbe.*

2. *नीलीराग Adj. 1) *die Farbe des Indigo habend.* — 2) *beständig in der Zuneigung.*

नीलीरेग m. wohl = नीलिकाकाच.

नीलीवर्ण Adj. *die Farbe des Indigo habend* 156, 16. Pañkat. 63,1.

नीलीवस्त्र n. *ein mit Indigo gefärbtes Gewand* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,2 v. u.

*नीलेश्वर N. pr. einer Stadt.

नीलोत्पल 1) n. *eine blaue Wasserrose, die Blüthe von Nymphaea cyanea.* — 2) f. आ *a) ein* Râga *von sechs Tönen* S. S. S. 93. — *b)* N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,15.

नीलोत्पलगन्ध m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,1.

नीलोत्पलमय Adj. (f. ई) *aus blauen Wasserrosen gebildet.*

*नीलोत्पलिन् 1) m. Bein. Mañguçrî's. — 2) f. °नी *ein Teich mit blauen Wasserrosen* Râgan. 10,204.

*नीलोद् m. N. pr. eines Sees oder Flusses.

नीलोपकाश Adj. *von schwärzlichem Aussehen* Âpast. Çr. 6,9,1.

*नीलोपल m. *Sapphir* Râgan. 13,183.

*नीव्, नीवति (स्थौल्ये).

नीव m. *ein best. Baum* Gobh. 1,7,15.

*नीवन् (?) m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes.

*नीवर 1) m. *a) Handelsmann.* — *b) Einwohner.* — *c) Bettler.* — *d) Sumpf.* — 2) n. *Wasser.*

*नीवाक m. *die bei einer Theuerung gesteigerte Nachfrage nach Getraide* u. s. w.

नीवार् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *wilder Reis;* Sg.

die Pflanze, Pl. *die Körner*. नीवारकण m. *Reiskorn* 160,11. — 2) f. नीवारा N. pr. eines Flusses.

नीवारक m. = नीवार 1).

नीवारप्रसृतिंपच und नीवारमुष्टिंपच Adj. *nur eine Handvoll wilden Reises sich kochend*, so v. a. *äusserst mässig im Essen* Bâlar. 298,14. 99,7. 307,5.

नीवाह् m. = निवाह् *Abnahme* (der Tage).

नीवि und नीवी f. 1) *ein umgebundenes Tuch, Schurz;* insbes. *der von Frauen dicht am Leibe getragene Schurz.* — 2) **ein Band, mit dem ein doppelt zusammengelegtes* Kuça-*Gras beim Manenopfer eines* Çûdra *gebunden wird.* — 3) *Geissel, obses* Râgat. 8,841. 1261. — 4) **Kapital.*

नीविद् f. = निविद् 2) AV. 11,7,19.

(नीविभार्य) नीविभारिय Adj. *im Schurz zu tragen.*

*नीवृत् und नीवृति (Hem. Par. 11,86) f. *eine bewohnte Gegend, Reich.*

नीवेष्य Adj. = 2. निवेष्य Maitr. S. 2,9,8.

(नीव्या) नीविय f. etwa *Gewand.*

*नीव्र m. 1) *der Rand eines Daches.* — 2) *Dach.* — 3) *Wald.* — 4) *Radfelge.* — 5) *der Mond.* — 6) *das Mondhaus* Revatî.

नीशार m. 1) *ein warmer Ueberwurf, eine warme Decke* Mahâbh. 3,90,*b*. — 2) **Schirm, Vorhang* (auch als Schutz gegen Mücken).

नीषद् (stark °षाद्) Adj. *bewältigend.*

नीहार m. 1) *Nebel.* Auch Pl.; einmal n. — 2) *Entleerung.*

नीहारकर m. *der Mond.*

नीहारचक्षुस् Adj. *dessen Augen in Finsterniss gehüllt sind.*

नीहारमय Adj. *aus Nebel bestehend* Kâd. 244,15.

*नीहारय्, °यते = नीहारं करोति.

नीहारी Adv. कर् *in Nebel verwandeln* Mahâvîrak. 73,5.

1. नु, नू Indecl. 1) *nun, jetzt, noch* (zeitlich), *noch jetzt, noch ferner.* — 2) *so — nun, so — denn.* — 3) *noch* (steigernd), *schon.* — 4) *allerdings, jawohl, gewiss, eben.* Mit einer Negation *gewiss nicht.* — 5) *doch, wohl;* insbes. in einer Frage. In zwei- oder mehrgliedrigen Fragesätzen wird नु wiederholt, nur einmal gesetzt oder wechselt mit स्विद् oder यदि वा. Statt des zweiten नु auch अथ वा नु. Nach einem Interr. auch नु खलु. — 6) नु — नु *entweder — oder,* नु — नु — नु *entweder — oder — oder.* Statt नु — नु auch वा — नु वा. — 7) *nie.* — 8) नू चिद् *a) von nun an,* so v. a. *für immer* oder *alsbald.* — *b) niemals, nimmermehr.*

2. नु, नू, नौति (nur mit प्र), नुवति (in der älteren Sprache nur नुवन्), नवति (in der älteren Sprache nur नवन्) und नवते. In der älteren Sprache selten Act. 1) *brüllen, schreien, brummen, schallen, jauchzen, jubeln.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zujauchzen, lobsingen, preisen.* नुत *gepriesen.* — *Desid. vom Caus. नुनावयिषति. — Intens. (नोनुवत्त, नवीनोत्, *नोनोति und *नोनूयते) *dröhnen, brausen.* — Mit अच्छ *zurufen, zujauchzen;* mit Acc. — Mit अनु (Intens. °अनोनवुस् und °नुवत् Partic.) *nachjubeln.* — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *zubrüllen, zurauschen, zujauchzen.* — Mit आ *tönen, ertönen, zwitschern, schreien.* — Intens. *durchtönen, durchrauschen.* — Mit अन्वा Intens. *durch — hin tönen,* mit Acc. — Mit परि *lobpreisen.* — Mit प्र 1) *brüllen, dröhnen, schallen.* — 2) *brummen,* so v. a. *den Ton* ओम् *ausstossen.* — Mit अभिप्र *Jmd* (Acc.) *zutönen, zujubeln, bejubeln.* — Mit संप्र *Jmd mit Jubel empfangen* MBh. 13,122,13. — Mit प्रति *Etwas gutheissen.* — Mit वि *Jmd preisen* Spr. 7684. — Mit सम् *zusammen brüllen, — blöken* u. s. w., *— schallen.* — Mit अभिसम् *zusammen jubeln* u. s. w. *über* oder *gegen* (Acc.).

3. *नु m. *Preis, Lob.*

4. नु (नू), नवते (गतिकर्मन्) und नौति (mit अप). — Caus. नावयति etwa *vom Platze bewegen, beseitigen.* — Mit अति Caus. *vorüberwenden, abkehren.* — Mit अनु, °नूत fraglich, da der Commentar anders trennt (नु उत). — Mit अप *weglegen.* — Mit अभि *sich zuwenden zu* (Acc.). — Mit अव *sich hinbewegen zu* (Acc.). — Mit वि *sich nach verschiedenen Seiten wenden.* — Mit सम् *zusammenkommen bei* (Gen.) RV. 10,120,2.

5. नु, नावयति *Etwas in die Nase ziehen lassen* Kâraka 6,15. 20.

6. नु am Ende eines adj. Comp. = नौ *Schiff* Bhâg. P. 8,11,25.

7. *नु m. 1) *Waffe.* — 2) *Zeit.*

*नुद्, नुदति (वधे). — समानोद्य MBh. 3,11477 fehlerhaft für °लोद्य.

नुतमित्र m. N. pr. eines Mannes Daçak. 13,17.

नुति f. *Lob, Preis* Bâlar. 33,5. Naish. 3,34.

नुत्ति f. *Vertreibung, Verscheuchung, Entfernung.*

1. नुद्, नुदति, °ते, °नुद्यात् *stossen, fortstossen, fortdrängen, rücken, antreiben; vertreiben, austreiben, verscheuchen, entfernen.* नुत्त und नुन्न *fortgestossen, fortgedrängt, angetrieben; verstossen* (Gattin). — Caus. नोदयति *antreiben.* — Intens. नोनुद्यते *wiederholt wegstossen, vertreiben.* — Mit अति, अतिनुत्त *vorübergetrieben.* — Mit अप 1) *fortstossen, vertreiben, verscheuchen.* — 2) *Etwas beseitigen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,14 (S. 447, Z. 14). — Caus. = अप Simpl. 1). — Desid. in अपनुनुत्सु (Nachtr. 3). — Mit व्यप *vertreiben, verscheuchen.* — Mit अभि, °नुन्न *gestossen, gedrängt.* — Caus. *antreiben.* — Mit अव Caus. अवानोदयिष्यस् (तम्) MBh. 7,3069 fehlerhaft für अचोदयिष्यस् (त्वम्). — Mit पर्यव *hinstossen —, so v. a. hinschaffen zu* (Acc.). — Mit अपा (metrisch) *forttreiben, vertreiben, verscheuchen, entfernen.* — Mit व्यपा (metrisch) *entfernen, verscheuchen.* — Mit उपा dass. Ueberall v. l. — Mit उप, °नुन्न *herangetrieben.* — Mit निस् 1) *ausstossen, wegräumen, austreiben, verscheuchen, entfernen* MBh. 14,90,90. — 2) *von sich stossen,* so v. a. *zurückweisen.* — Mit अभिनिस् *austreiben, verscheuchen, entfernen* MBh. 12,293,6. — Mit परा 1) *wegstossen, wegdrängen, wegtreiben, entfernen.* — 2) *Etwas beseitigen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,3. — Mit परि 1) *herabstossen von* (Abl.). — 2) *hineinstossen in, verwunden.* — Mit प्र *fortstossen, verdrängen, forttreiben, in Bewegung setzen, treiben; verscheuchen.* Partic. प्रणुत्त, प्रणुन्न (*fortgestossen, vertrieben, verscheucht, angetrieben, in Bewegung gesetzt*) und प्रणुदित (*gestossen, geschlagen*). — Mit अतिप्र *Jmd stark drängen, Jmd stark zusetzen.* — Mit अनुप्र *von sich stossen, verscheuchen, in die Flucht jagen.* — Mit विप्र *verschieben* Vaitân. 4,5. — Mit संप्र *treiben, drängen, entfernen von* (Abl.). Partic. °णुदित. — Mit प्रति *zurückstossen, abwehren.* — Mit वि 1) *auseinandertreiben, wegtreiben, verscheuchen.* — 2) *verwunden.* Nur Partic. विनुन्न. — 3) *schlagen, spielen* (die Laute). v. l. वि-तुद्. — Caus. 1) *vertreiben, verscheuchen.* — 2) *zubringen* (die Zeit). — 3) *zerstreuen, aufheitern, erheitern.* — 4) *sich erheitern —, sich ergötzen an* (Instr.). — Mit अभिवि Caus. *aufheitern, erheitern.* — Mit सम् *zusammendrängen, — bringen.* — Caus. 1) *zusammenbringen, herbeischaffen.* — 2) *antreiben.* — 3) *verscheuchen.* — Mit उपसम् *zusammendrängen, — bringen, herbeischaffen.*

2. °नुद् Adj. *vertreibend, verscheuchend, entfernend.*

°नुद् Adj. (f. आ) 1) dass. — 2) *verwundend, verletzend.*

नुनुत्सु Adj. *zu verscheuchen —, zu entfernen wünschend* Naish. 2,11.

नू s. 1. 2. und 4. नु.

नूतन Adj. (f. आ) 1) *neu, jung, neuerlich —, eben geschehen, — erschienen, jetzig, gegenwärtig.* वयस् n. *das jugendliche Alter* Harshak. 138,16. — 2)

neu, so v. a. *seltsam* Bâlar. 204,17.

नूतनतरि f. Titel eines Commentars Cat. Willmot 100.

नूतनय्, °यति *erneuern.*

नूत्न Adj. (f. आ) = नूतन 1) und auch so v. a. *künftig.*

नूत्नभाव m. MBh. 3,59 fehlerhaft für न्यूनभाव.

नूत्नवयस् Adj. *in der ersten Blüthe der Jugend stehend.*

*नूद् m. *eine Art Maulbeerbaum.* Richtig तूद्.

नूनम् Adv. 1) *jetzt, gegenwärtig, eben, gerade.* — 2) *nun* (*in nächster Zukunft*), *alsbald, von nun an, künftighin.* — 3) *nun, denn, also* (folgernd, auffordernd, anweisend). — 4) *aller Wahrscheinlichkeit nach, gewiss, sicherlich.*

नूपुर 1) m. n. (adj. Comp. f. आ 322,28) *Fussschmuck, Fussring* (insbes. bei Weibern) 293,10. — 2) *m. N. pr. eines Nachkommen des Ikshvâku.

नूपुरवत् und नूपुरिन् (Prij. 33,4) Adj. *mit einem Fussschmuck versehen.*

नूपुरोत्तमा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,15.

नृकलेवर *ein menschlicher Leib, — Leichnam* 120,25. 137,23.

*नृकल्प m. N. pr. eines Mannes.

नृकुक्कुर m. *ein Hund von einem Menschen.*

*नृकुटी f. Kaij. in Mahâbh. 8,49,*a.*

नृकेसरि (einmal) und °न् m. *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra).

नृग N. pr. 1) m. verschiedener Männer. नृगस्य साम Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) f. आ der Mutter eines Nṛga.

नृगतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नृगमोक्षप्रकरण Titel eines *Abschnittes* in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

नृचक्षस् 1) Adj. *a) Männer schauend, — beobachtend. — b) Männer leitend. — c) Männer schauend*, so v. a. *lebend.* — 2) *m. *ein* Rakshas.

नृचक्षुष m. = नृचक्षुस् 2).

नृचक्षुस् 1) Adj. *mit menschlichen Augen sehend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

नृचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*नृज्ञल m. *menschlicher Harn.*

नृजित् 1) Adj. *Männer besiegend* oder *fangend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

नृत् f. *Gebärde.*

नृतम Adj. (f. आ) *männlichst, kräftigst* RV. 6, 19,10.

1. नृति f. 1) *Tunz, Spiel.* — 2) etwa *ein anmuthiges* oder *feierliches Auftreten, Erscheinen.*

2. नृति f. AV. 6,18,3 wohl fehlerhaft für दृति. AV. Paipp. त्रितेरिव.

नृतु Adj. etwa *gestuosus, lebhaft, beweglich.*

नृतू 1) *Adj. *lang.* — 2) m. *a) Tänzer, Schauspieler.* — *b) *Wurm.* — *c) *die Erde.*

नृतेजस् Adj. TBr. 2,8,2,1 fehlerhaft für ऋतेजा.

नृत्त n. *Tanz.* मयूरस्य 238,15.

नृत्तप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नृत्तमय Adj. (f. ई) *im Tanz bestehend.*

नृत्य n. *Tanz, Gebärdenspiel, Pantomime.*

नृत्यप्रिय 1) *m. *Pfau.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

नृत्यविलास m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 1.

*नृत्यशाला f. *Tanzsaal.*

नृत्यशास्त्र n. *die Lehre vom Tanze* u. s. w. Hemâdri 2,*a*,107,8.

नृत्यसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

*नृत्यस्थान n. *Tanzplanz.*

नृत्यहस्त m. *die Stellung der Hand beim Tanz;* Du. *die Stellungen der beiden Hände beim T.*

नृदुर्ग Adj. *durch Männer schwer zugänglich, — gut vertheidigt;* n. *ein solcher Ort* M. 7,70.

नृदेव 1) m. *Fürst, König.* — 2) f. ई *Fürstin, Königin.*

*नृधर्मन् m. Bein. Kubera's.

नृधूत Adj. *von Männern geschüttelt, — bewegt.*

*नृनमन 1) Adj. *Männer beugend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

नृप m. 1) *Fürst, König.* — 2) *der König im Schachspiel* Paṅkad. — 3) *ein best. Tact* S. S. S. 237. — 4) Bez. *der Zahl sechzehn* Ganit. Spasht. 41.

*नृपकन्द m. *eine Zwiebelart* Râgân. 7,59.

नृपकार्य n. *die Angelegenheit —, der Auftrag eines Fürsten* 213,15.

नृपक्रिया f. *Regierung, Herrschaft.* °यां कारय् *regieren, herrschen.*

नृपगृह n. *Palast.*

*नृपचिह्न n. *ein weisser Sonnenschirm* Gal.

नृपजन m. Sg. *die Fürsten* 297,2.

नृपजानन und नृपजास्य m. = नृकेसरिन्.

नृपंजय m. N. pr. zweier Fürsten.

नृपताल m. *ein best. Tact.*

नृपति m. 1) *Fürst, König, Herrscher.* — 2) *Bein. Kubera's.

नृपतिकन्यका f. *Prinzessin* 135,13.

नृपतिद्वार n. *der Eingang zu einem Palast* Varâh. Jogaj. 7,15.

नृपतिपथ m. *Hauptstrasse.*

*नृपतिवल्लभ m. *eine best. Arzneipflanze.* Vgl. नृपवल्लभ.

नृपत्नी f. *Fürstin, Herrscherin.*

नृपत्व n. *Herrschaft, Königswürde.* °त्वं कर् *regieren, herrschen.*

नृपदीप m. *ein Fürst als Lampe* Spr. 3809.

*नृपद्रुम m. 1) *Cathartocarpus fistula* Râgân. 9, 44. — 2) *Mimusops hexandra* Râgân. 11,71.

*नृपपलाण्डु m. = नृपकन्द Râgân. 7,60.

*नृपप्रिय 1) m. *a) eine Papageienart* Râgân. 19, 113. — *b) Bambusa spinosa.* — *c) eine Varietät von Saccharum Sara* Râgân. 8,78. — *d) Reis.* — *e) eine Zwiebelart* Râgân. 7,59. — *f) der Mangobaum* Râgân. 11,11. — 2) f. आ *a) Pandanus odoratissimus* Râgân. 10,68. — *b) eine Art Dattelbaum* Râgân. 11,162.

*नृपप्रियफला f. *Solanum Melongena* Râgân. 7,193.

*नृपबदर m. *eine Art Judendorn;* n. *die Frucht* Râgân. 11,143.

*नृपमन्दिर n. *Palast.*

*नृपमाङ्गल्यक n. *Tabernaemontana coronaria* Râgân. 4,171.

*नृपमान n. fehlerhaft für नृपाभीर्.

*नृपमाष m. *Dolichos Catjang* Râgân. 16,45.

नृपयोग m. Bez. *bestimmter Constellationen* Varâh. Jogaj. 4,52.

*नृपलक्ष्मन् n. *ein weisser Sonnenschirm.*

नृपलिङ्ग n. *ein fürstliches Abzeichen.*

*नृपवल्लभ 1) m. *eine Mangoart* Râgân. 11,16. — 2) f. आ *a) die Gemahlin eines Fürsten.* — *b) eine best. Blume* Râgân. 10,118.

नृपवृक्ष m. *ein best. Baum,* = गिरिमालक Glosse zu Suçr. 2,456,8.

नृपवेश्मन् n. *Gerichtshof* Varâh. Jogaj. 5,20.

नृपशु m. 1) *ein als Opferthier dienender Mensch.* — 2) *ein Vieh von einem Menschen* Vens. 100.

*नृपश्रेष्ठ m. *eine Art Judendorn.*

*नृपसभ n. *eine Versammlung von Fürsten* oder *ein fürstlicher Palast.*

नृपसुत 1) m. *Fürstensohn, Prinz.* — 2) f. आ *a) *Prinzessin.* — *b) Moschusratte* Varâh. Bṛh. S. 88,5.

*नृपांश m. *der Fürsten Antheil* (an Getraide u. s. w.).

नृपाकृष्ट n. *eine best. vortheilhafte Stellung im Spiel* Katurañga.

नृपाङ्गण n. *ein fürstlicher Hof.*

नृपाङ्गन 1) n. dass. — 2) f. आ *Fürstin, Königin* Daçak. 80,15.

नृपाण Adj. *den Männern einen Trunk gebend.*

नृपातृ m. *Hüter der Männer.*

नृपात्मज 1) m. *a) Fürstensohn, Prinz* 112,13. 113, s. 123,29. — *b) *eine Mango-Art* Râǵan. 11,18. — 2) f. आ *a) Prinzessin.* — *b) *eine Gurkenart.*

*नृपाधार m. *die religiöse Feier der Königsweihe.*

नृपानुचर m. *Minister.*

*नृपान्न n. *eine Reisart* Râǵan. 16,8.

नृपान्यय m. *Regierungswechsel.*

*नृपाभीर n. *Musik während der Tafel eines Fürsten.*

*नृपामय m. *Lungenschwindsucht* Râǵan. 20,2.

(नृपाय्य) नृ॒पायिन्न n. *Männer (bergend), Männersaal, Halle, ein grosses und festes Gebäude* oder *Gemach.*

नृपार्यमन् m. *eine Sonne unter den Fürsten* Râǵat. 8,2554.

नृपाल m. *Fürst, König.*

नृपालय m. *Palast.*

*नृपावर्त m. *eine Art Diamant* Râǵan. 13,216.

नृपासन n. (adj. Comp. f. आ) *Thron.*

नृपास्पद् n. *Palast* Râǵat. 5,235.

*नृपाह्वय m. *eine Zwiebelart* Râǵan. 7,58.

*नृपीट n. *Wasser.*

नृ॒पीति f. *Schutz der Männer.*

नृ॒पेशस् Adj. nach Sâj. *männergestaltig;* vielleicht *von Männern gebildet, — geschmückt.*

*नृपेष्ट m. *eine Zwiebelart* Râǵan. 7,59.

*नृपोचित m. *Dolichos Catjang* Râǵan. 16,45.

नृबन्धु m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,164.

नृबाहु॑ m. *Mannesarm.*

नृभर्तर् m. *Fürst, König.*

नृभूत m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,175.

नृ॒मणस् Adj. *männerfreundlich* Vaitân.

नृमणस्य्, °स्यते *männerfreundlich sein* ṚV.

नृमणा f. N. pr. eines Flusses. नृम्णा v. l.

नृमणि m. *ein best. böser Geist.*

*नृमन gaṇa तुभ्रादि.

*नृमत्त् m. N. pr. eines Mannes.

*नृमर् Adj. *Männer tödtend.* Vgl. नार्मर्.

नृमांस n. *Menschenfleisch.*

नृ॒मादन Adj. *Männer erheiternd.*

नृमिथुन n. *die Zwillinge im Thierkreise.*

नृमेध m. *ein als regnende Wolke gedachter Mensch.*

1. नृमेध m. *Menschenopfer.*

2. नृ॒मेध und नृमेधस् m. N. pr. eines Mannes.

नृम्णा॑ 1) n. *a)* Sg. Pl. *virtus, Mannhaftigkeit, Tüchtigkeit; Muth, Kraft.* — *b)* *= धन. — 2) Adj. = सुखकर oder n. = धन, सर्वपुरुषार्थनिधि Bhâg. 4,8,46 nach dem Comm. — 3) f. नृम्णा N. pr. eines Flusses Bhâg. P. ed. Bomb. 5,20,4. नृम्णा v. l.

नृम्णावर्धन Adj. *Muth mehrend.*

नृम्णायि ein Ausruf in der Litanei Taitt. Âr. 4,40,1.

नृयज्ञ m. *das den Menschen darzubringende Opfer, Gastfreundschaft.*

नृयुग्म n. und नृयुज् (Varâh. Bṛh. 1,11. Hemâdri 1,73,14. 21) *die Zwillinge im Thierkreise.*

नृलोक m. *die Welt der Menschen, die Erde.* °पाल m. *Hüter der Erde.*

नृ॒वत् Adj. *wie es Männern gebührt, tüchtig, nachhaltig, fortiter;* überh. steigernd.

नृ॒वत्समि Adj. (Nom. °खा) *männerreiche,* d. h. *von Gefolge begleitete Theilnehmer habend.*

नृ॒वत्त् Adj. *männlich, den Männern gehörig, für die M. passend, aus M. bestehend, von M. begleitet* u. s. w.

नृवर m. *Bester der Menschen, Fürst, König* Mudrâr. 67,9 (110,2).

नृवराह m. *halb Mensch halb Eber* (Vishṇu in einem seiner Avatâra).

नृ॒वाहण und नृ॒वाहस् Adj. *Männer führend.*

नृवाह्य n. *Palankin* Hemâdri 1,159,4.

*नृवेष्टन m. Bein. Çiva's.

1. नृ॒शंस m. *ein best. Gott* (wenn die Lesart richtig sein sollte).

2. नृशंस Adj. (f. आ) *den Menschen Schaden bringend, boshaft, gemein, niederträchtig.* Nom. abstr. °ता f.

नृशंसवत् Adj. *gemein, niederträchtig.*

नृशंसवर्ण Adj. *gemeine Worte im Munde führend* MBh. 13,11,7.

नृशंसित n. *Bosheit, Gemeinheit, Niederträchtigkeit.*

नृशंस्य 1) Adj. (f. आ) *gemein, niederträchtig.* — 2) n. *Gemeinheit, Niederträchtigkeit.*

नृशस्त्र॑ Adj. *von Männern gepriesen* (Comm.).

नृशृङ्ग n. *Menschenhorn* (als Beispiel eines Undinges).

नृ॒षच् (stark नृ॒षाच्) Adj. *den Männern zugethan.*

नृषद्धु m. N. pr. eines Ṛshi. नृशद्धु v. l.

नृ॒षद् 1) Adj. *unter Männern sitzend.* — 2) m. N. pr. des Vaters von Kaṇva. — 3) (wohl f.) angeblich = बुद्धि *Vernunft.*

नृ॒षदन n. *Männerversammlung, Aufenthalt der Männer.*

नृ॒षमन्, नृ॒षद्मन् und नृषद्मर् Adj. *unter den Männern wohnend.*

नृ॒षाह् (stark नृ॒षाह्) Adj. *Männer bezwingend.*

नृ॒षाह्य n. *Männerbewältigung.*

नृ॒षा Adj. *Männer verschaffend.*

नृ॒षाति f. *Männererbeutung.*

नृ॒षाह्य 1) Adj. *Männer bewältigend.* — 2) n. *Männerbewältigung.*

नृ॒षूत Adj. *von Männern angetrieben.*

नृसिंह m. 1) *ein Löwe unter den Menschen, ein grosser Held.* — 2) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem vierten Avatâra). Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,155. — 3) *ein Gebet zu* Vishṇu *in seiner Erscheinung als halb Mensch halb Löwe* Agni-P. 43,18. — 4) *quidam cocundi modus.* — 5) N. pr. verschiedener Männer Spr. 7646. Auch °सिंहाचार्य.

नृसिंहक m. = नृसिंह 2).

नृसिंहकारण n., °सिंहकवच n. und °सिंहगणित n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नृसिंहचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

नृसिंहचम्पू und नृसिंहजयन्ती f. Titel zweier Werke.

नृसिंहतापनी f. (Opp. Cat. 1,8044), °य n. und °तापिनीयोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

नृसिंहद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Phâlguna.

नृसिंहपटल n. und नृसिंहपरिचर्या f. Titel zweier Werke.

नृसिंहपुराण n. Titel eines Upapurâṇa.

नृसिंहपूजापद्धति f. Titel eines Werkes.

नृसिंहपूर्वतापनीय n. Titel einer Upanishad.

नृसिंहप्रसाद m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 352.

नृसिंहभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten.

नृसिंहभट्टीय n. Nṛsiṁhabhaṭṭa's *Werk* Opp. Cat. 1.

नृसिंहभारत्याचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

नृसिंहमन्त्र m. Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

नृसिंहमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

नृसिंहमूर्त्याचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

नृसिंहवज्रपञ्जर n. Titel eines Werkes.

नृसिंहवन n. N. pr. einer Gegend.

नृसिंहशास्त्रिन् m. N. pr. eines Gelehrten Opp. Cat. 1,3265.

नृसिंहशास्त्रिप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नृसिंहसरस्वती f. N. pr. eines Scholiasten.

नृसिंहस्तवराज m. Titel eines *Lobgesanges.*

नृसिंहस्तोत्र n. desgl. Opp. Cat. 1.

नृसिंहाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

नृसिंहीय n. Nṛsiṁha's *Werk.*

नृसिंहोत्तरतापनी f. (Opp. Cat. 1) und °य n. Titel einer Upanishad.

नृसिंहोदय m. Titel eines Werkes Cat. Willmot 212.

*नृसेन n. und *°ना f. *ein Heer von Männern.*

नृसोम m. *ein Mond unter den Männern, ein ausgezeichneter Mann.*

नृ॒हन् Adj. *Männer tödtend.*

नृहरि m. 1) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra). — 2) N. pr. eines Mannes.

नृ॑:प्रणेत्र Adj. *Männer führend.*

नृ॒त्तण n. *spitzer Stab, Spiess, Gabel* oder *ein ähnliches Kochgeräthe.*

नेग m. Pl. *eine best. Schule des* SV.

नेजक m. *Wäscher.*

नेजन n. *das Waschen.*

नेजमेष m. *ein best. den Kindern gefährlicher Unhold* Einschiebung nach RV. 10,184. Mân. Gṛhj. 2,18.

1. नेतृ॒ Nom. ag. mit Acc. 1) *Führer, führend* RV. 10,126,6. — 2) *Zuführer, Darbringer.* — 3) Nomin. als 3te Person fut. *er wird führen* 39,5. 16.

2. नेतृ॒ Nom. ag. 1) m. *a*) (mit Gen. oder am Ende eines Comp.) *Führer, Leiter, Lenker.* दण्डस्य *der den Stock führt, so v. a. Strafe verhängt.* *अश्वस्य ग्रामम् oder *ग्रामस्य *der das Pferd in's Dorf führt.* — *b*) *Heerführer* Varâh. Bṛh. 2,1. — *c*) *der Held eines Stückes.* — *d*) **Azadirachta indica* Râǵan. 9,7. — 2) f. नेत्री *a*) (mit Gen. oder am Ende eines Comp.) *Führerin, Leiterin, Lenkerin.* गृहकृत्यस्य Sâj. zu RV. 1,48,5. अम्बुनेत्री (नदी) *Wasser führend.* — *b*) **Fluss.* — *c*) **Ader.* — *d*) *Bein. der Lakshmî.

नेतव्य Adj. 1) *zu führen, wegzuführen, abzuführen, — zu* oder *in* (Acc.) 159,15. 239,13. — 2) *anzuwenden* Çâṁk. zu Bâdar. 2,3,17. 3,3,12. — 3) *zu erforschen* Çâṁk. zu Bâdar. 2,3,15.

नेती f. *das Hindurchziehen eines Fadens durch Nase und Mund* (als Selbstqual).

नेतृत्व n. *das Amt —, das Geschäft des Führers.*

नेतृमत् Adj. *das Wort* नेतृ॒ *enthaltend.*

नेत्र 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Führer, Leiter, Lenker.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *a*) (oxyt.) *Führung, Leitung.* — *b*) *Auge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) Bez. *der Zahl zwei.* — *d*) *der Strick, durch den der Butterstössel* oder *ein Brummkreisel in Bewegung gesetzt wird.* — *e*) *das Rohr an einer Klystierspritze; Pfeifenrohr* Kâraka 1,5. — *f*) *Schleier* R. 1,35,16. Ragh. 7,36. — *g*) *Wurzel* Kâd. 21,23. — *h*) **Wagen.* — *i*) **Fluss* Viçva.

नेत्रक n. *Auge* Hemâdri 1,828,4.

*नेत्रकनीनिका f. *Augenstern.*

°नेत्रकार्मण n. *ein Zauber für die Augen von* Vikramâṅkaḱ. 8,2.

नेत्रकोश m. *Augapfel.*

नेत्रगोचर Adj. *im Bereich des Auges seiend.*

*नेत्रच्छद m. *Augenlid.*

नेत्रज 1) Adj. *aus den Augen kommend.* — 2) *n. *Thräne.*

नेत्रजल n. *Thränen.*

नेत्रता f. Nom. abstr. von नेत्र *Auge.*

नेत्रत्रिभागपशस्विन् m. N. pr. eines Autors.

नेत्रनिंसिन् Adj. *die Augen küssend, sich auf die Augen legend* (Schlaf) Daçak. (1925) 2,128,3.

*नेत्रपर्यन्त m. *der äussere Augenwinkel* Râǵan. 18,25.

नेत्रपाक m. *Augenentzündung.*

*नेत्रपिण्ड m. 1) *Augapfel.* — 2) *Katze.*

*नेत्रपुष्पिका f. *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,68.

नेत्रप्रणायिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Augen begehrend,* so v. a. *Jmd zu Gesicht kommend* Vikramâṅkaḱ. 9,90.

नेत्रप्रबन्ध m. = नयनप्रबन्ध.

नेत्रबन्ध m. *das Verbinden der Augen, das Spiel «blinde Kuh».*

*नेत्रभव m. und *नेत्रमल n. *Augenschmalz* Gal.

*नेत्रमोला f. *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,64.

नेत्रमुष् Adj. *die Augen stehlend,* so v. a. *die A. fesselnd.*

*नेत्रयोनि m. 1) Bein. Indra's. — 2) *der Mond.*

नेत्ररञ्जन n. *Augensalbe.*

*नेत्ररुज् f. *Augenübel.*

1. नेत्ररोग m. *Augenkrankheit.*

2. नेत्ररोग Adj. *an den Augen leidend.* Nom. abstr. °ता f. *Augenkrankheit.*

*नेत्ररोगकृन् m. *Tragia involucrata* Râǵan. 9,48.

*नेत्ररोमन् n. *Augenwimper.*

नेत्रवस्ति m. *eine Klystierspritze mit einem Beutel.*

*नेत्रवस्त्र n. *Schleier.*

नेत्रवारि n. *Thränen.*

नेत्रविष् f. *Augenschmalz.*

नेत्रविष Adj. *in den Augen Gift habend.*

नेत्रस्तम्भ m. *das Starrwerden des Auges.*

नेत्रहारिन् Adj. *die Augen entzückend* Ind. St. 14,367.

नेत्रहित Adj. *den Augen zuträglich* Bhâvapr. 1,205.

नेत्राञ्जन n. *Augensalbe.*

नेत्रातिथि m. *zu Augen gekommen* Dhûrtan. 19.

नेत्राभिष्यन्द m. *das Triefen der Augen.*

नेत्रामय m. *Augenkrankheit.*

*नेत्राम्बु n. *Thränen.*

नेत्राम्भस् n. dass.

*नेत्रारि m. *Euphorbia antiquorum* Râǵan. 8,51.

*नेत्रिक n. *Spritze, Klystierspritze* oder *Löffel.*

नेत्रोत्सव m. *Augenfest, Augenweide.*

नेत्रोपमफल m. *Mandelbaum* Bhâvapr. 1,248.

*नेत्रौषध n. *Eisenvitriol* Râǵan. 13,82.

*नेत्रौषधी f. *Odina pinnata.*

नेत्र्य Adj. *den Augen dienlich* Bhâvapr. 1,179.184.

1. नेद्, नेदति (गतिकर्मन्, कुत्सासंनिकर्षयोः). — Mit अति *überschäumen, überströmen.* v. l. auch Med.

2. नेदु॒ Indecl. 1) *nicht* (verstärkt). नेत्तु॒ *nicht —, keinesfalls aber* Çat. Br. 3,1,4,8. 4,2,4,7. 5,10,8. 6,2,2,39. Tâṇḍja-Br. 2,2,3. — 2) *damit nicht,* mit Conj., Imperat. oder Potent.

नेदय्, °यति *nahe bringen* Bhaṭṭ.

नेदिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a*) *der nächste, ganz in der Nähe stehend* Kap. 5,101. Abl. *aus nächster Nähe;* °म् Adv. *nächst, ganz nahe; zunächst, zuerst.* — *b*) *= निपुण. — 2) m. *a*) **Alangium hexapetalum.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

नेदिष्ठतम Adj. *der allernächste.* °तमाम् Adv.

नेदिष्ठिन् Adj. *nächststehend, nächstverwandt.*

नेदीयस् Adj. *näher, ganz nahe.* °यस् Adv.

नेदीयस्ता f. Nom. abstr. zu नेदीयस्.

नेदीयोमरण Adj. *dem der Tod ganz nahe bevorsteht.*

नेय Adj. in अनेय.

*नेप m. 1) *Hauspriester.* — 2) *Wasser.*

नेपथ्य 1) (*m.) n. *Putz, Schmuck, Toilette, das Costüm des Schauspielers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) n. *Ankleidegemach, der Raum hinter der Bühne.* Loc. *hinter der Bühne.*

नेपथ्यगृह n. *Ankleidegemach.*

नेपथ्यप्रयोग und नेपथ्यसंप्रयोग m. Pl. *Toilettenkunst.*

नेपथ्यसदन n. *ein Fest in vollem Costüm.*

नेपाल 1) m. *a*) N. pr. eines Volkes (Pl.) und Landes (Sg.). — *b*) **eine Art Zuckerrohr.* — 2) *f. ई *a*) *rother Arsenik.* — *b*) *der wilde Dattelbaum* oder *seine Frucht.* — 3) *n. *Kupfer.*

*नेपालक 1) n. *Kupfer* Râǵan. 13,19. — 2) f. °लिका *rother Arsenik* Râǵan. 13,50.

नेपालजा und °जाता f. *rother Arsenik.*

*नेपालनिम्ब m. *eine* Nimba-*Art* Râǵan. 9,17.

नेपालमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Skandapurâṇa.

नेपालमूलक n. *Rettig* Bhâvapr. 1,290.

नेम 1) Adj. *a) der eine, mancher;* wiederholt *der eine — der andere.* Einmal unbetont im ṚV. — *b)* am Anf. eines Comp. *halb.* — 2) m. *a) *Speise, Reis. — b) *Wall, das Fundament eines Walles;* vgl. नेमि 1) *e).* — *c) *Wurzel. — d) *die obere Seite. — e) *Grube. — f) *Grenze. — g) *Tanz* u. s. w. — *h) *Schelmerei. — i) *Abendzeit. — k) *Zeit. — l)* N. pr. eines Ṛshi. — 3) *n. *eine best. Zahl* (buddh.).

*नेमचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

नेमधिति f. (nur Loc. °ता) 1) *Entzweiung, Streit.* — 2) Loc. *abgesondert, abseits.*

नेमनाथ m. N. pr. eines Mannes.

नेमन्निष् Adj. etwa *der Führung folgend.* Nach SÂJ. *unter Verbeugungen gehend* oder *Opfer darbringend.*

नेमशाक m. N. pr. eines Mannes.

नेमादित्य m. desgl.

नेमि 1) f. *a) Radkranz.* An einem radähnlichen Altar ÇULBAS. 3,197. Auch *नेमी. — *b) Rund, Umkreis* überh. — *c) *Donnerkeil. — d) *eine best. Vorrichtung am Brunnen.* Auch नेमी. — *e) *das Fundament eines Walles* GAL.; vgl. नेम 2) *b).* — 2) m. *a) *Dalbergia ougeinensis. — b)* N. pr. α) eines Daitja. — β) eines Ćakravartin. — γ) des 22ten Arhant's der gegenwärtigen Utsarpiṇi.

नेमिकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,197.

नेमिघोष m. *Rädergerassel.*

नेमिचक्र m. N. pr. eines Fürsten.

नेमिचरित्र n. Titel eines Werkes.

*नेमित m. N. pr. eines Fürsten.

नेमिधनि m. *Rädergerassel* VENIS. 67,22. fg.

*नेमिन् m. = नेमि 2) *a)* und *b)* γ).

नेमिनाथ m. N. pr. wohl = नेमि 2) *b)* γ).

नेमिनिनद् m. *Rädergerassel.*

नेमिंधर m. N. pr. eines Gebirges.

नेमिपुराण n. Titel eines Ǵaina-Werkes BÜHLER, Rep. No. 622.

नेमिराजर्षिचरित्र n. Titel eines Werkes.

*नेमिवृक्ष m. *Acacia Catechu* DHANV. 1,8. RÂǴAN. 8,24.

नेमिवृत्ति Adj. *in Jmds* (Gen.) *Radspuren sich bewegend, sich ganz nach Jmd richtend* RAGH. 1,17.

नेय Adj. 1) *zu führen, — nach* (Loc.), *zu leiten, zu lenken, der sich belehren lässt.* दण्ड: *der Stock ist zu führen,* so v. a. *Strafe ist zu verhängen.* — 2) *zu ziehen* (eine Spielfigur). — 3) *zu bringen —, zu versetzen in* (einen Zustand u. s. w.); mit Acc. — 4) *zuzubringen, zu verbringen* (Zeit). — 5) *zu errathen, was erst errathen werden muss.*

*नेयपाल m. N. pr. eines Fürsten.

नेयार्थ und °क Adj. *dessen Sinn erst errathen werden muss,* ein best. Fehler des Ausdrucks. Nom. abstr. नेयार्थता f. und नेयार्थत्व n.

नेरणिवादार्थ m. Titel eines grammatischen Werkes OPP. Cat. 1.

नेरि m. oder f. *eine Art Tanz* S. S. S. 257.

नेरुङ्गल m. N. pr. eines Fürsten.

नेरेल्ल m. N. pr. eines Geschlechts.

*नेल, *नेलु und *नेवल्ल m. *eine best. Zahl* (buddh.).

*नेष्, नेषते (गतौ).

नेष, nur Instr. Pl. vom Superl. नेषतमैस् so v. a. *mit der besten Führung.*

नेषणि Loc. Infin. debendi zu 1. नी.

नेष्ट Adj. *nicht erwünscht, widerwärtig, ungünstig.*

नेष्टर् Nom. ag. *einer der Hauptpriester beim* Soma-*Opfer; derjenige, welcher die Gattin des Opfernden herbeiführt und die* Surâ *zubereitet.*

नेष्टापोतारौ Nom. m. Du. *der* Neshṭar *und der* Potar.

नेष्टु m. *Erdkloss.* नेष्टु: पांसुपिण्ड: NILAK.

*नेष्टोद्गातारौ Nom. m. Du. *der* Neshṭar *und der* Udgâtar.

नेष्ट्र n. 1) *das* Soma-*Gefäss des* Neshṭar. — 2) *das Amt des* Neshṭar.

नेष्ट्रीय Adj. (f. आ) *dem* Neshṭar *gehörig, ihn betreffend* u. s. w.

नैक Adj. (f. आ) *mehr als einer, mancher;* Pl. *verschiedene, zahlreiche.*

नैकचर Adj. *in Schaaren herumziehend, in Gesellschaft lebend* (Thier).

नैकटिक Adj. *in der Nähe wohnend, benachbart* HARSHAK. 196,21. BHAṬṬ.

नैकट्य n. *Nähe, Nachbarschaft.*

*नैकत 1) Adj. von 2). — 2) f. ई N. pr. eines Dorfes.

नैकदृश् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नैकद्रव्योच्चयवत् Adj. *mit einer Fülle verschiedener Güter ausgestattet* MBH. 13,30,17.

नैकधा Adv. *vielfach, in vielfache Theile, nach verschiedenen Seiten.*

नैकपुट Adj. *mehrfache Lücken zeigend, zerrissen* (Wolken) VARÂH. BṚH. S. 28,15.

नैकपृष्ठ m. Pl. N. pr. eines Volkes MBH. 6,9,41.

*नैकभेद् Adj. *verschiedenartig.*

नैकमाय Adj. *mannichfache Blendwerke anwendend* MBH. 12,98,58.

नैकरूप Adj. (f. आ) *mannichfache Formen habend.*

नैकर्षि m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

नैकवर्ण Adj. *verschiedenfarbig* MBH. 3,64,37.

नैकविकल्प Adj. *verschiedenartig* DAÇAK. 51,2.

नैकविध Adj. dass. 220,8.

नैकशस् Adv. *zu wiederholten Malen, oft.*

नैकशस्त्रमय Adj. *aus einer Menge von Geschossen bestehend.*

नैकषी f. N. pr. der Mutter Râvaṇa's AGNI-P. 11,2. 3. Vgl. निकष 2).

*नैकषेय m. *ein* Rakshas.

नैकात्मन् Adj. *verschiedene Naturen habend* (Çiva).

नैकिनी f. *eine besondere Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

नैकृतिक Adj. *unredlich, hinterlistig, verworfen, gemein* (Person).

नैकृतिन् Adj. dass. VARÂH. BṚH. 19,2.

नैखान्य Adj. *was dem Eingraben unterliegt.*

नैगम 1) Adj. (f. ई) *a) die vedischen Citate betreffend. — b) den* Veda *betreffend, darauf bezüglich, darin vorkommend, vedisch.* — 2) m. *a) ein* Veda-*Erklärer. — b) *eine* Upanishad. — *c) Mittel, Weg. — d) *kluges Benehmen* (नय). — *e) Städter. — f) Handelsmann. — g)* N. pr. eines alten Lehrers.

नैगमिक Adj. *dem* Veda *eigenthümlich.*

नैगमेय m. *eine Form des* Skanda, die aber auch als Sohn und Spielkamerad desselben aufgefasst wird.

नैगमेष m. *ein best. den Kindern gefährlicher Dämon mit einem Widderkopfe* HEMÂDRI 1,626,11. 15. 17.

नैगुर्त Adj. *Besieger der* Nigut.

नैगेय m. Pl. *eine best. Schule des* SV. ÂRJAV. 47,12.

नैघण्टुक 1) Adj. *gelegentlich erwähnt, nebenher gehend.* — 2) n. *Wörterverzeichniss,* insbes. des bekannten *vedischen Glossars* MBH. 12,342,88.

*नैचक्य m. Patron von निचक.

नैचाशाखं n. 1) *niedriges Gesindel;* nach SÂJ. Adj. *niederen Stämmen angehörig.* — 2) *N. pr. einer Stadt.

*नैचिक 1) n. *Stierkopf.* — 2) f. ई *eine schöne Kuh.*

*नैचित्य m. *ein Fürst der* Nikita.

नैचुदार Adj. *aus dem Baume* Nikudâra *gemacht.*

नैचुल Adj. *von der Barringtonia acutangula kommend.*

नैज Adj. *eigen, sein* Comm. zu NJÂJAM. 5,3,19.

नैऋमेष Adj. *dem* Neǵamesha *geweiht* MÂN. GṚHJ. 2,18.

नैतन्धव m. Sg. und Pl. N. pr. einer Oertlichlichkeit an der Sarasvatî.

नैतुण्डि m. Patron.

नैतोशि Adj. etwa *spendsam.*

*नैत्य 1) Adj. *was beständig* oder *regelmässig geschieht.* — 2) n. *Beständigkeit.*

नैत्यक 1) Adj. *was stets —, regelmässig* (nicht bloss bei besonderen Veranlassungen) *zu thun ist, stets wiederkehrend, sich stets wiederholend.* — 2) n. *die einem Idol regelmässig dargebrachte Speise* MBh. 3,84,105.

*नैत्यशब्दिक Adj. von नित्य + शब्द.

नैत्यिक Adj. = नैत्यक 1).

नैदाघ 1) Adj. (f. ई) *sommerlich.* — 2) m. *Sommerzeit.*

नैदाघिक und नैदाघीय Adj. *dem Sommer eigenthümlich, sommerlich.*

नैदान m. *Etymolog.*

नैदानिक m. *Patholog.*

नैदेशिक m. *Diener, Bote.*

नैधन 1) Adj. *a) am Ende stehend. — b) dem Tode unterworfen, vergänglich. — c) zum Tode in Beziehung stehend, einem Todten geltend* (Feuer). गृह n. in der Astrol. *das Haus des Todes, das 8te Haus. — d) Jmd* (Gen.) *den Tod bringend.* — 2) n. *a) Untergang, Tod. — b)* in der Astrol. *das 8te Haus.*

नैधान Adj. (f. ई) *durch Hineinlegen verschiedener Gegenstände bezeichnet* (Grenze).

*नैधान्य n. Nom. abstr. von निधान gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç.

*नैधेय m. Patron. von निधि.

नैधुव m. Patron. von निधुव. Auch Pl.

नैधुवि m. desgl.

नैनार् m. N. pr. eines Gelehrten.

*नैप Adj. (f. ई) *von der Nauclea Cadamba kommend.*

नैपथ्यसवन n. v. l. für नैपथ्य°.

नैपातिक Adj. *nur beiläufig erwähnt.*

नैपातिथ n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*नैपात्य n. Nom. abstr. von निपात.

नैपाल 1) Adj. (f. ई) *nepalesisch.* — 2) m. *a) eine Art Zuckerrohr. — b) *eine* Nimba-*Art* Râgân. 9,17. — 3) f. ई *a) rother Arsenik* Madanav. 52,24. — *b) ein best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *arabischer Jasmin, Jasminum Sambac, Nyctanthes arbor tristis* und *die Indigopflanze.*

*नैपालिक n. *Kupfer.* Vgl. नैपालक 1).

नैपालीय Adj. *nepalesisch.* °देवता f. *eine best. Gottheit,* °देवताकल्पाणपञ्चविंशतिका f. Titel eines buddh. Werkes.

नैपुण n. 1) *Geschicklichkeit, — zu* (Infin.), *Kunstfertigkeit, Erfahrenheit, — in* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Auch Pl. — 2) *Vollständigkeit, das Ganze.* Instr. *vollständig, ganz genau.*

नैपुणय n. = नैपुण 1) und 2).

*नैप्य m. Patron. von नीप.

*नैबद्धक Adj. von निबद्ध.

नैबिड्य n. 1) *Dichtigkeit, ein ununterbrochenes Nebeneinanderliegen.* — 2) *eine best. Eigenschaft eines geblasenen Tones.*

नैबुक *die beim Vollmond gebräuchlichen Riten.*

नैभृत्य n. *Verschwiegenheit.* Vgl. अ° (Nachtr. 3).

*नैमग्नक Adj. von निमग्न.

*नैमज्जनाक n. *Gastgelage.*

*नैमय m. *Handelsmann.*

*नैमित्त 1) Adj. *die Zeichen betreffend, — erklärend.* — 2) m. *Zeichendeuter.*

नैमित्तिक 1) Adj. (f. ई) *a) aus einer Ursache entstehend, bewirkt;* Subst. *Wirkung. — b) mit einem bestimmten Anlass verbunden, durch eine bestimmte Veranlassung hervorgerufen, eventuell, zufällig.* In Comp. mit काम्य° und नित्य° f. आ. Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *Zeichendeuter, Wahrsager* 223,23.

नैमित्तिकप्रयोग m. Titel eines Werkes.

नैमिश n. = नैमिष 1) einmal Bhâg. P. ed. Bomb.

नैमिशीय m. Pl. = नैमिषीय 2) Tândja-Br.

*नैमिश्रि m. Patron. von निमिश्र.

नैमिष 1) n. N. pr. einer geheiligten Waldgegend (नैमिषारण्य n.) und der darin gelegenen Badeplätze. — 2) m. Pl. *die Bewohner dieses Waldes.*

नैमिषकुञ्ज m. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,83,109.

नैमिषायन Adj. *in* Naimisha *lebend.*

*नैमिषि m. Patron. von निमिष.

नैमिषीय 1) Adj. *zu* Naimisha *in Beziehung stehend, dort sich befindend, — stattfindend.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Naimisha. — 3) n. Titel eines Werkes.

नैमिषेय Adj. *in* Naimisha *sich aufhaltend.*

नैमिष्य m. Pl. = नैमिषीय 2).

*नैमेय m. *Tausch.*

नैम्ब Adj. *an der Azadirachta indica befindlich* (Blatt).

नैयग्रोध 1) Adj. *von der Ficus indica kommend, daraus gemacht* u. s. w. — 2) *n. *die Frucht der Ficus indica.*

*नैयङ्कव Adj. *von der Gazelle* न्यङ्कु *stammend.*

नैयत्य n. 1) *das Bestimmtsein, Feststehen* Comm. zu Çând. 56,5. — 2) *Nothwendigkeit, Erforderniss* Râgat. 7,1445 (असाध्यो सो zu lesen). 8,494. — 3) *Selbstbeherrschung.

नैयमिक Adj. *bestimmt, festgesetzt, vorgeschrieben* Âpast. (fälschlich नैत्यमिक).

*नैयाय Adj. *über den* Njâja *handelnd, ihn erklärend.*

नैयायिक 1) Adj. *zum* Njâja *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Anhänger des* Njâja.

*नैयासिक Adj. = न्यासमधीते वेद वा.

नैयग्रोध Adj. fehlerhaft für नैयग्रोध 1).

नैत्यमिक Adj. fehlerhaft für नैयमिक.

नैत्यायिक Adj. fehlerhaft für नैयायिक.

नैरञ्जना f. N. pr. eines Flusses (Niladjan).

नैरन्तर्य n. 1) *Ununterbrochenheit.* Instr. *ununterbrochen, beständig.* — 2) *unmittelbares Folgen.*

नैरपेक्ष 1) Adj. = निरपेक्ष. — 2) n. = नैरपेक्ष्य 1). — Wohl fehlerhaft.

नैरपेक्ष्य n. 1) *Abwesenheit aller Rücksicht, Gleichgültigkeit.* — 2) *vollständige Unabhängigkeit von etwas Anderm* Nâjam. 1,1,24. Comm. zu 2,1.

*नैरयिक m. *Höllenbewohner.*

नैरर्थ्य n. *Sinnlosigkeit.*

नैराकाङ्क्ष्य n. *das Nichtbedürfen einer Ergänzung* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,58.

नैरात्म n. fehlerhaft für नैरात्म्य Lalit. 178,9 (Gâthâ).

नैरात्म्य n. Nom. abstr. von निरात्मन् Lalit. 10,2.

नैराश्य n. *der Zustand dessen, der sich keiner Hoffnung mehr hingiebt, Hoffnungslosigkeit, Verzweiflung, — an* (प्रति oder im Comp. vorangehend).

नैरास्य m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

नैरुक्त 1) Adj. *a) auf der Etymologie beruhend, etymologisch erklärt. — b) *das* Nirukta *betreffend, dasselbe erklärend.* — 2) m. *ein Kenner der Etymologie, der wahren Bedeutung der Wörter.*

*नैरुक्तिक m. = नैरुक्त 2).

नैरुज्य n. *Gesundheit.*

नैरूहिक Adj. *ausreinigend* (Klystier).

नैर्ऋत 1) Adj. (f. ई) *a) der* Nirṛti *gehörig, geweiht* u. s. w. — *b) südwestlich, nach Süden gerichtet. — c) den* Rakshas *gehörig. — d) auf das Mondhaus* Nairṛta *bezüglich.* — 2) m. *a) ein Kind der* Nirṛti, *Unhold, Dämon,* Rakshas. — *b)* N. pr. α) *des Welthüters im Südwesten. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Rudra. Richtig निर्ऋति. — 3) f. ई *a) Südwest. — b)* Bein. der Durgâ. — 4) n. *das Mondhaus* Mûla.

नैर्ऋति m. 1) N. pr. eines Unholdes. — 2) *ein Rakshas.

नैर्ऋतेय Adj. (f. आ) *von der* Nirṛti *abstammend.*

नैर्ऋत्य Adj. 1) *zur* Nirṛti *in Beziehung stehend, ihr geweiht* Jâgñ. 3,280 (नैर्ऋत्यं स वि° zu lesen). — 2) *südwestlich.*

नैर्गन्ध्य n. *Geruchlosigkeit, Abwesenheit eines Geruchs.*

1. **नैर्गुण्य** n. 1) *Qualitätslosigkeit.* — 2) *das Nichtbesitzen von Vorzügen.*

2. **नैर्गुण्य** Adj. *zu keiner Qualität in Beziehung stehend.*

नैर्घृण्य n. *Hartherzigkeit.*

नैर्झर Adj. *an Wasserfällen zu finden, zu einem W. gehörig* Bâlar. 168,19.

नैर्दृश्य n. *das Ueberstehen der kritischen zehn ersten Tage beim Neugeborenen;* daher überh. *das Ueberstehen einer gefährlichen Zeit* oder *eines schlimmen Einflusses.*

नैर्देशिक Adj. (f. ई) zu निर्देश 2).

नैर्धन्य n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

(नैर्बाध्य) नैर्बाधिंय Adj. = निर्बाध्य.

नैर्भृत MBh. 5,1493 fehlerhaft für निभृत.

नैर्मल्य n. *Fleckenlosigkeit, Unbeflecktheit, Ungetrübtheit* (eig. und übertr.).

नैर्याणिक Adj. (f. ई) 1) *über die Art und Weise, wie Jmd seinen Tod findet, handelnd* Varâh. Brh. 25 (23) in der Unterschr. — 2) *zur Erlösung führend* Lalit. 562,4.6. Nom. abstr. °ता f. Vgl. निर्याणिक.

नैर्लज्ज्य n. *Schamlosigkeit.*

नैर्वाणिक Adj. (f. ई) *wo das* (buddh.) Nirvâṇa *stattfindet* Kâraṇḍ. 65,9. 66,19. 67,6.

नैर्वाहिक Adj. *zum Hinausführen dienend.* द्वार n. *Schleuse.*

नैर्ह्रस्त Adj. *für handlose* (Dämonen) *dienend* (ein magisches Geschoss).

नैलकण्ठीय Adj. *von* Nîlakaṇṭha *verfasst* MBh. in den Unterschriften am Ende eines Buches.

***नैलायनि** m. Patron. von नील.

***नैलीनक** Adj. von निलीन.

नैल्य n. *das Dunkelblausein.*

***नैवकि** und ***नैवति** m. Patron.

नैवसंज्ञानासंज्ञायतन n. *der Ort, wo es gar kein Bewusstsein* (नैवसंज्ञा) *und auch kein Nichtbewusstsein* (न-असंज्ञा) *giebt* Lalit. 306,5. 307,6.

नैवसंज्ञासमाधि m. *eine Meditation ohne Bewusstsein.*

नैवसंज्ञिनैवासंज्ञिन् Adj. *ohne alles Bewusstsein und (oder) nicht ohne alles Bewusstsein* Vâgrakkh. 20,18. 19 (gedr. नैव संज्ञिनो नासंज्ञिनः).

***नैवाकव** Adj. von निवाकु.

***नैवाकवि** m. Patron. von निवाकु.

***नैवाकवीय** Adj. von नैवाकव.

***नैवातायन** Adj. von निवात.

नैवाभिगमन n. *gar kein Beischlaf* Spr. 3960.

नैवार Adj. *in wildem Reise bestehend, daraus bereitet.*

नैवासिक Adj. *den Wohnort bezeichnend* (Suffix).

नैविद Adj. (f. ई) *mit einer* Nivid 2) *versehen.*

नैवेद्य n. *eine Darbringung von Speisen an ein Idol.*

***नैवेश** Adj. von निवेश.

नैवेशिक n. *was zur Einrichtung eines Hauses gehört, Hausgeräthe.*

***नैव्य** n. Nom. abstr. von निव gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç.

नैश Adj (ई) *nächtlich, in der Nacht geschehend, in d. N. wahrzunehmen, *in d. N. schreiend, *in d. N. studirend.*

नैशाकर Adj. (f. ई) *vom Monde kommend* u. s. w.

नैशिक Adj. (f. ई) *in der Nacht erfolgend, *in d. N. schreiend, *in d. N. studirend.*

***नैश्चित्य** n. 1) *Entschlossenheit.* — 2) *das Beschlossensein, Bestimmtheit.* — 3) *a fixed festival, as a birth, investiture, marriage etc.*

नैश्चिन्त्य n. *Freisein von Sorgen.*

***नैश्न्य** n. Nom. abstr. von निश्न.

नैश्रेयस ungenaue Schreibart für नैःश्रेयस.

नैश्वास Titel eines Werkes.

नैःश्रेयस 1) Adj. (f. ई) *zum Heile —, zur Glückseligkeit führend.* — 2) n. N. pr. eines Waldes in Vishṇu's Welt.

नैःश्रेयसिक Adj. = नैःश्रेयस 1).

***नैष** m. N. pr. eines Landes Mahâbh. 4, 61, *a.*

नैषदिक Adj. *sitzend,* d. i. *die liegende Stellung vermeidend.*

नैषध 1) m. *a) eine best. Körnerfrucht. — b) ein Fürst der* Nishadha, insbes. von Nala gebraucht. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes, = निषध. Auch Name einer Dynastie. — 2) n. Titel eines Kunstepos.

नैषधक m. *eine best. Körnerfrucht.*

नैषधचरित n. = नैषध 2).

नैषधानन्द n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

नैषधीय und °चरित n. = नैषध 2).

नैषध्य 1) Adj. *den* Nishadha *eigenthümlich.* — 2) *ein Fürst der* Nishadha.

नैषाद 1) Adj. (f. ई) *zu den* Nishâda *gehörig.* — 2) m. *a) ein Mann vom Volke der* Nishâda. — *b)* Pl. N. pr. = निषाद.

***नैषादक** n. = निषादेन कृतम् (संज्ञायाम्).

***नैषादकर्षुक** Adj. von निषादकर्षू.

***नैषादकि** und ***नैषादायन** m. Patron. von निषाद.

नैषादि m. *ein Fürst der* Nishâda.

नैषिधि m. Bein. des Naḍa. Vgl. नैषध 1) *b*).

नैषेधिकी f. *das Sichbemerklichmachen* (um Jmd nicht zu überraschen) Hem. Par. 1,452. 12,175. 13,61.

1. **नैष्कर्म्य** n. *Unthätigkeit, das Aufgeben aller Werke.*

2. **नैष्कर्म्य** Adj. (f. आ) *zum Aufgeben aller Werke in Beziehung stehend.*

नैष्कर्म्यसिद्धि f. Titel eines Werkes.

***नैष्कशतिक** Adj. *hundert* Nishka *enthaltend.*

***नैष्किक** 1) Adj. *einen* Nishka *werth* u. s. w. — 2) m. *Münzmeister.* — 3) f. ई *Münzstätte* Gal.

नैष्किंचन्य n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

नैष्कृतिक Adj. M. 4,196. Bhag. 18,28 falsche Lesart für नैकृतिक.

***नैष्क्रमण** Adj. *was bei der Ceremonie des ersten Ausganges eines Kindes gereicht wird* oder *zu thun ist.*

नैष्ठिक (नैःष्ठिक) Adj. (f. ई) 1) *den Schluss bildend, der letzte.* — 2) *definitiv, entschieden, feststehend, ausgemacht.* — 3) *den Schluss bildend,* so v. a. *der höchste, vollendet, vollkommen.* n. Pl. *das Höchste, das Vollkommenste.* °सुन्दर Adv. *vollkommen schön.* — 4) *vollkommen vertraut mit* (im Comp. vorangehend). — 5) *der ewige Keuschheit gelobt hat.*

नैष्ठुर्य n. *Rauhheit, Härte* (in übertr. Bed.) Spr. 7808.

नैष्पिञ्ज्य n. *das Sichlosmachen, Sichbefreien von* (Abl.).

नैष्पुरीष्य n. *Leibesentleerung* Âpast.

***नैष्पुरुष्य** n. Nom. abstr. von निष्पुरुष.

***नैष्पेशिकत्व** (नैष्पेषिकत्व?) n. neben नैमित्तिकत्व.

***नैष्पेषिक** Adj. von निष्पेष.

नैष्प्रेम्य n. *das Fehlen einer Neigung* Karaka 4, 1 (नैष्प्रेम्य gedr.).

नैष्फल्य n. *Fruchtlosigkeit, Vergeblichkeit, Wirkungslosigkeit* Kap. 3,17.

***नैष्य** Adj. von नैष Mahâbh. 4,61, *a.*

नैःष्ठिक s. नैष्ठिक.

नैसर्ग Adj. *natürlich.*

नैसर्गिक Adj. 1) *angeboren, ursprünglich, natürlich.* — 2) *was abgeworfen —, abgelegt wird* (buddh.).

नैसर्गिकदशक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

***नैसर्प** m. *einer der 9 Schätze bei den* Gaina.

***नैस्त्रिंशिक** Adj. *mit einem Schwert bewaffnet.*

नैस्नेह्य und नैस्ह्य n. nachlässige Schreibart für नैःस्नेह्य und नैःस्ह्य.

नैःस्नेह्य n. *Mangel an Liebe, — Zuneigung.*

नैःस्पृह्य n. *kein Verlangen nach Etwas* Spr. 7684.

नैःस्वभाव्य n. Nom. abstr. von निःस्वभाव.

नैःस्ह्य n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

नैहार Adj. *von Nebel herrührend.*

नौ Adv. *und nicht;* später auch einfach *nicht.*

*नोटी f. gaṇa गौरादि.

नोण m. N. pr. eines Kaufmanns.

नौत् Adv. *beinahe, fast.*

नोत्पादित Adj. *nicht erzeugt.* Nom. abstr. °त्व n. VP.^{2} 1,31, N., Z. 9.

नोद् m. *das Fortstossen* Vop. in Dhâtup. 32,132.

नोदन 1) Adj. *vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Stossen, Anstossen.* — *b) das Fortstossen, Forttreiben.* — *c) Anstoss, Impuls.*

°नोदिन् Adj. *vertreibend, verscheuchend.*

नौधस् m. 1) N. pr. eines Ṛshi. — 2) ṚV. 1,124, 4 von unbekannter Bed.

नोधा Adv. *neunfach.*

नोन N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau.

नोनक m. N. pr. eines Mannes.

नोनर्थ m. desgl.

नोनव Adj. *tönend, schallend.*

नोपस्थातर् Nom. ag. und नोपस्थायिन् Adj. *sich nicht einstellend* (vor Gericht).

1. नौ Acc., Dat. und Gen. Du. des Pronomens der 1sten Person.

2. नौ f. 1) *Schiff, Boot, Nachen.* — 2) *eine best. Erscheinung am Monde.* — 3) *eine best. Constellation.* — 4) **Rede.*

3. *नौ Adv. mit भू *zum Schiffe werden.*

नौक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = नौ 1). — 2) f. आ *a) ein kleines Schiff, Nachen* 177,22. — *b) der Roche* oder *Thurm im Schachspiel.* — *c)* Titel verschiedener *Commentare* Opp. Cat. 1.

नौकर्णधार m. *Steuermann.* Auch uneig. wie *gubernator* Kâd. 62,12.

नौकर्णी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

नौकर्मन् n. *die Beschäftigung —, das Gewerbe des Schiffers.*

नौकक् Kathâs. 62,188 fehlerhaft für अनौकक्.

नौकाकृष्ट n. *eine best. vortheilhafte Stellung im Spiel* Kâturaṅga.

*नौकादण्ड m. *Ruder.*

नौकाय m. Pl. *eine best. Schule.* नौगेय v. l.

नौचर Adj. *zu Schiffe gehend;* m. *Schifffahrer.*

नौजीविक m. *Schiffer, Bootsmann.*

*नौतार्य Adj. *schiffbar.*

*नौदण्ड m. *Ruder.*

नौधस् 1) m. Patron. des Ekadjû. — 2) n. Name eines Sâman.

नौधसश्वेत n. Name eines Sâman. °योनि n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

नौबन्धन n. N. pr. der höchsten Spitze des Himavant. °माहात्म्य n. Bühler, Rep. No. 69.

नौयान n. *Schifffahrt.*

नौयायिन् Adj. *zu Schiffe —, zu Boote fahrend.*

नौलिक n. und नौली f. *eine best. Selbstqual.*

*नौवाह m. *Schiffsführer, Kapitän, Steuermann.*

नौव्यसन n. *Schiffbruch.*

*नौषेचन n. gaṇa सुषामादि.

(न्य) निर्ऋ AV. 11,7,4 von unbekannter Bed.

न्यक् s. u. न्यञ्च्.

*न्यकारुका f. fehlerhaft für अन्यकारुका.

न्यक्कार m. *Erniedrigung, Demüthigung, Geringschätzung.*

न्यक्कृति f. dass. Bâlar. 38,11. Paṅkad.

न्यंक्त s. u. अञ्ज् mit नि.

न्यंक्ष s. u. अच् mit नि.

*न्यङ्क 1) Adj. *a) niedrig.* — *b) all, sämmtlich.* — 2) m. *a) Büffel.* — *b)* Bein. Paraçurâma's. — 3) n. *a) Gesammtheit.* — *b) Gras.*

न्यङ्भाव m. 1) *das Nachuntengehen.* Instr. als Umschreibung von नि. — 2) *das Versunkensein —, Vertieftsein in* (Loc.). — 3) *Geringschätzung.*

न्यङ्भावन n. *das Erniedrigen, Demüthigen.*

न्यङ्भावयितर् Nom. ag. *Erniedriger, Demüthiger.*

न्यग्रोध, निर्ऋग्रोध 1) m. *a) Ficus indica.* — *b) *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma,* = *विषपर्णी und *मोक्तन oder *मोक्तना. — *c) Faden, das Längenmaass der ausgestreckten Arme.* — *d)* N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa. — β) eines Sohnes des Ugrasena. — γ) *eines Brahmanen, Dorfes und Klosters (buddh.). — 2) f. आ (Karaka 7,12) und *ई *Salvinia cucullata* oder *eine andere Pflanze* Dhanv. 1,86. Râgan. 4,138. — 3) *f. ई *a)* = वृषपर्णी und मोक्तन oder मोक्तना.

न्यग्रोधक 1) *Adj. von न्यग्रोध 1) *a).* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena. — 3) *f. °धिका *Salvinia cucullata* Râgan. 3,54.

न्यग्रोधपरिमण्डल 1) Adj. *einen Faden im Umfange habend.* — 2) *f. आ Bez. *eines bes. gebauten Frauenzimmers.*

न्यग्रोधपाद् m. N. pr. eines Mannes.

*न्यग्रोधिक und *न्यग्रोधिन् Adj. von न्यग्रोध 1) *a).*

न्यङ्क् m. 1) *eine Gazellenart.* — 2) = न्यङ्क. — 3) *N. pr. eines Muni und eines Kakravartin.

*न्यङ्कुभूरुह् m. *Bignonia indica.*

न्यङ्कुशिरस् Adj. ककुम्मिचृत् *ein best. Metrum.*

न्यङ्कुसारिणी Adj. f. बृहती *ein best. Metrum.*

न्यङ्कूतक m. N. pr. eines Mannes.

न्यङ्क्ष m. (nach den Commentatoren n. = चिह्न, लिङ्ग) 1) *etwas Anklebendes, hängen Bleibendes* TBr. 3,7,6,20. Uebertr. so v. a. *was sich* (unberechtigt) *anhängt* oder *eindrängt.* सोमस्य so v. a. *ein sogenannter* Soma. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) in der Bed. *wobei beiläufig — erwähnt wird.* — 2) *Anzüglichkeit, Stichelei.* अश्लीलं न्यङ्क्षसंयुतम् Nârada 15,3. न्यङ्क्षमश्लीलम् Comm. zu Vishṇus. 5,33; also als Adj. gefasst.

न्यङ्क्षता f. = न्यङ्क्ष 2) Vishṇus. 5,33.

न्यच्छ n. *Muttermal.*

न्यञ्च्, निर्ऋञ्च् 1) Adj. (schwach नीच्, f. नीची) *a) nach unten gerichtet, abwärts gehend, — gewandt.* — *b) gesenkt, tief* (vom Tone). — 2) न्यक्, निर्ऋक् Adv. *a) abwärts, hinunter.* Mit कर् *Jmd seine Ueberlegenheit fühlen lassen, demüthigen, mit Geringachtung behandeln, nicht beachten* (Worte) 128,20. *Jmd demüthigen,* so v. a. *übertreffen, überstrahlen* 130,6. Mit भू *sich erniedrigen, sich demüthigen, sich unterthänig benehmen.* Mit dem Caus. von भू so v. a. mit कर्. — *b) im Süden* ṚV. 8,4,1. 28,3. 65,1.

न्यञ्चन, निर्ऋञ्चन 1) n. *a) Einbiegung, Vertiefung.* — *b) Schlupfwinkel.* — *c) ein bestimmtes an einem Strick angebrachtes Zeichen* Çulbas. 1,33.43. — 2) f. ई *Schooss.*

न्यञ्जलिका f. *ein nach unten gerichteter* Aṅgali.

न्यत्तेन Instr. Adv. *in der Nähe, in die N., — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Nach dem Comm. zu R. *hinter.*

*न्यय m. 1) *Untergang.* — 2) *Abnahme.*

(न्ययन) निर्ऋयन n. *Eingang* oder *Sammelplatz.*

न्यर्ण Adj. *wasserlos* Çâṅkh. Çr. 13,29,3.

न्यर्ष्ण s. u. अर्द् mit नि.

(न्यर्थ) निर्ऋर्थ n. *Verderben, Untergang, das Fehlschlagen.*

न्यर्बुद्, निर्ऋर्बुद् n. *hundert Millionen.*

(न्यर्बुदि) निर्ऋर्बुदि m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

न्यवग्रह् n. *der unbetonte Vocal am Ende des vorderen Gliedes in einem Compositum.*

न्यसन n. 1) *das Stellen, Anordnen* oder *Hinschreiben.* — 2) *das Vorbringen, zur Sprache Bringen* 250.3.

न्यसनीय Adj. *hinzustellen* Agni-P. 41,16.

न्यस्तक Adj. (f. निम्रस्तिकी) *eingesteckt* AV. 6, 139,1.

न्यस्तदण्ड Adj. *der den Stock niedergelegt hat, so v. a. Niemand zu nahe tretend, — seine Gewalt fühlen lassend, friedlich* 93,27. MBh. 9,50,2.

न्यस्तव्य Adj. *niederzulegen* Vâstuv. 617. *hinzustellen* Hemâdri 1,374,14.

न्यस्तशस्त्र Adj. 1) *der die Waffen niedergelegt hat.* — 2) *gegen Niemand Gewalt brauchend, Niemand Etwas zu Leide thuend, friedlich.* Beiw. der Manen; daher m. Pl. = **Manen.*

न्यस्तार्त्विज्य Adj. *wobei die* Ṛtvig *ihr Amt niedergelegt haben* Çâṅkh. Çr. 5,1,10.

न्यस्तिकी s. न्यस्तक.

न्यस्य Adj. 1) *niederzulegen.* — 2) *hinzustellen* Agni-P. 41,16. — 3) *anzusetzen —, anzustellen an* (Loc.).

(न्यङ्क) निम्रङ्क *der sinkende Tag.* Nur Loc.

**न्याक्य* n. *gerösteter Reis.*

**न्याग्रोधमूल* und **°मूलिक* Adj. *auf den Wurzeln einer Ficus indica wachsend.*

**न्याङ्कव* Adj. = नैयङ्कव.

न्याँचम् Absol. *niedersenkend* Çat. Br. 3,3,2, 14. fgg.

**न्याद* m. *Speise, Nahrung* Râgân. 20,74.

न्याय, निम्राय (25,18) m. 1) *Norm, Regel, Grundsatz, Maxime, Axiom, feste Regel, Methode* 257, 31. — 2) *Art und Weise.* °न्यायेन, °न्यायात् und °न्याय° *nach der Weise von.* — 3) *die rechte, gehörige Art und Weise, Gebühr.* न्यायेन, न्यायतस् und न्याय° *auf rechtmässige —, auf gehörige Weise, wie es sich gebührt.* — 4) *Rechtshandel.* — 5) *Schlichtung eines Rechtshandels, Entscheidung, Urtheilsspruch.* — 6) *logischer Beweis, — Schluss, Syllogismus.* — 7) *die Logik, das* Njâja-*System des* Gotama. — 8) **न्यायम्* nach einem Verbum fin. als Ausdruck des *Tadels* oder der *Wiederholung.*

न्यायकणिका f., न्यायकन्दली f. (Bühler, Rep. No. 384), न्यायकरण्ड n., न्यायकलानिधि m., न्यायकलाप m. (Opp. Cat. 1), न्यायकलिका f. (Bühler, Rep. No. 385), न्यायकल्पलतिका f., न्यायकुतूहल n., न्यायकुलि m. oder n. (Opp. Cat. 1), न्यायकुसुमाञ्जलि m. und °कारिका f. (Bühler, Rep. No. 389) Titel von Werken.

**न्यायकोकिल* (?) m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

न्यायकौमुदी f. (Opp. Cat. 1.), न्यायकौस्तुभ m. oder n., न्यायक्रोड m. (Opp. Cat. 1.), न्यायचन्द्रिका f. (ebend.), न्यायचिन्तामणि m. (Weber, Lit.), न्यायचूडामणि m., न्यायतत्त्व n. (Opp. Cat. 1), °बोधिनी f. und न्यायतरंगिणी f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

न्यायता f. *Regelrichtigkeit.*

न्यायदर्पण m. (Opp. Cat. 1), न्यायदीपावली f., °तात्पर्यटीका f., न्यायदीपिका f. (Opp. Cat. 1), न्यायद्वारकारणतावाद m. (ebend.) und **न्यायद्वारतारकशास्त्र* n. Titel von Werken.

न्यायन (निम्रायन) n. = न्ययन AV. 6,77,2.

न्यायनिबन्ध m., न्यायनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) u. न्यायनिर्माण (richtig °निर्वाण) n. Titel von Werken.

न्यायनिर्वपण Adj. *nach Gebühr spendend* (Çiva) MBh. 13,17,126.

न्यायनिर्वाण n. Titel eines Werkes.

न्यायपञ्चानन m. Bein. verschiedener Philosophen.

न्यायपञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

न्यायपथ m. Pl. *die verschiedenen philosophischen Systeme.*

न्यायपरिशिष्ट n., °परिशुद्धि f., °प्रकाश m., न्यायपरिभाषा f., न्यायप्रकरण n., न्यायप्रकाश m., न्यायप्रकाशिका f., न्यायप्रवेश m. (Bühler, Rep. No. 738) und **°तारकशास्त्र* n. Titel von Werken.

न्यायप्रस्थानमार्ग m. Pl. *die Wege zu den logischen Systemen, darüber handelnde Werke.*

न्यायबिन्दु m., न्यायबोधिनी f., न्यायभाष्य n., न्यायभास्कर m., न्यायभूषण n., न्यायमकरन्द m., °विवृति f., °विवेचनी f., न्यायमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1), °ग्रन्थिभङ्ग m., न्यायमाला f., °विस्तर m., न्यायमालिका f. (Opp. Cat. 1), न्यायमुक्तावलि f. (ebend.), °मुक्तावलीप्रकाश m., न्यायरत्नमणि m. (Opp. Cat. 1), न्यायरत्न n., °माला f., न्यायरत्नाकर m., °रत्नावलि (Opp. Cat. 1) oder °ली f., न्यायलीलावती f., °कण्ठाभरण n., °प्रकाश m., °प्रकाशदीधिति f., °प्रकाशदीधितिविवेक m., °भावप्रकाश m. und °विभूति f. Titel von Werken.

न्यायवत् Adj. *der sich beträgt wie es sich gebührt.*

न्यायवर्तिन् Adj. *sich nach Gebühr betragend.*

न्यायवागीश m. Bein. verschiedener Philosophen.

न्यायवादिन् Adj. *gebührlich redend* R. 3,51,34. Spr. 3842.

न्यायवार्त्तिक n. Titel eines Werkes. °तात्पर्यटीका f. u. °तात्पर्यपरिशुद्धि f. Titel von Commentaren dazu.

न्यायविद् m. *Sachkenner* Âpast. Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,22.

न्यायविद्या f. *Logik* Comm. zu Njâjas. 1,1,1.

न्यायविवरण n. Titel eines Werkes. Opp. Cat. 1.

न्यायवृत्त Adj. *sich nach Gebühr betragend.*

न्यायशास्त्र n. *ein Lehrbuch der Logik,* insbes. *das* Gotama's.

न्यायशिक्षा f. *Logik.*

न्यायशिखामणि m. Titel eines Werkes.

न्यायसंकलित Adj. *geeignet, passend* Âpast.

न्यायसंक्षेप m., न्यायसंग्रह m., न्यायसदर्थसंग्रह m. (Bühler, Rep. No. 623), न्यायसार und °पदपञ्जिका f. (Bühler, Rep. No. 391) Titel verschiedener Werke.

**न्यायसारिणी* f. *regelrechtes —, gebührliches Benehmen.*

न्यायसिद्धाञ्जन n., °सिद्धान्त (Opp. Cat. 1) m. und °सिद्धान्तदीपप्रभा f. Titel von Werken.

न्यायसिद्धान्तपञ्चानन m. Bein. eines Viçvanâtha.

न्यायसिद्धान्तमञ्जरी f., °दीपिका f., °प्रकाश m., °सार, °सिद्धान्तमणिदीपिका f. (Opp. Cat. 1), °सिद्धान्तमाला f. und °सिद्धान्तमुक्तावली f. Titel von Werken.

न्यायसिद्धान्तवागीश m. Bein. eines Gadâdhara.

न्यायसुधा f. Titel eines Werkes.

न्यायसूत्र n. *ein* Sûtra *logischen Inhalts.*

न्यायाचार्य m. Bein. eines Vallabha.

न्यायानुसारशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

न्यायाभास m. *Scheingrund, Sophisma* Comm. zu Njâjas. S. 3, Z. 2 v. u.

न्यायामृत n., °तरंगिणी f., °दीपिका f. (Opp. Cat. 1), न्यायार्थमञ्जूषिका (Bühler, Rep. No. 739) und न्यायार्थलघुबोधिनी f. Titel von Werken.

न्यायालंकार und °भट्ट m. Bein. von Philosophen.

न्यायावक्राक्रमण Adj. *auf die gehörige Art und Weise den richtigen Weg betretend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 35,1. 37,20.

न्यायावतार m. Titel eines Werkes.

न्यायावलीदीधिति f. Titel eines Commentars.

न्यायिक n. *Logik* VP. 5,1,37.

**न्यायिन्* Adj. = न्यायवत्.

न्याय्य Adj. (f. श्रा) 1) *regelmässig, herkömmlich, gewöhnlich, üblich.* — 2) *recht, schicklich, passend, angemessen.* Ein davon abhängiger Infinitiv ist passivisch zu übersetzen. Nom. abstr. °त्व n. — Bisweilen fehlerhaft für न्याय.

न्याय्यदण्ड Adj. *gerecht strafend.* Nom. abstr. °त्व n. Gaut.

न्यास m. 1) *das Niedersetzen, Hinsetzen, Aufsetzen.* — 2) *das Einsetzen, Hineinstecken, — setzen, — legen.* — 3) *das Einsetzen der Krallen.* — 4) *das Niederlegen, Ablegen.* — 5) *das Deponiren.* — 6) *Depositum, ein anvertrautes Gut.* — 7) *das Auftragen, Niederschreiben, Hinzeichnen;*

insbes. *das Auftragen mystischer Zeichen auf verschiedene Theile des Körpers.* — 8) *Niedergeschriebenes, ein niedergeschriebener Text, der niedergeschriebene Wortlaut eines* Sûtra. — 9) *Hingezeichnetes, Zeichnung.* — 10) *Entsagung, Entäusserung.* — 11) *Senkung* (des Tones). — 12) *der Endton eines Musikstückes* S. S. S. 34. — 13) *das Vorbringen, zur Sprache Bringen.* — 14) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

न्यायखण्ड m. oder n., न्यायखण्डन n., न्यायतिलक m. oder n., न्यायतूलिका f., न्यायदशक n., न्यायविंशति f., न्यायविद्यादर्पण m., न्यायविद्याविलास m., न्यायशतक n. und न्यायादेशविवरण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*न्यायिक Adj. = न्यायेन चरति.

न्यायिन् Adj. *der Allem entsagt hat.*

न्यायी Adv. mit कर् *Jmd Etwas als treu zu bewahrendes Gut anvertrauen.*

न्यायोद्योत m. Titel eines Werkes.

*न्युङ्क 1) m. = न्यूङ्क. — 2) Adj. = मनोज्ञ. — 3) = सम्यक्.

न्युब्ज 1) Adj. *a) umgestürzt, umgewandt, nach unten gekehrt, umgestülpt, auf dem Gesicht liegend.* — *b) *einen gekrümmten Rücken habend.* — 2) m. *a)* Name *der Ficus indica in* Kurukshetra. — *b)* *= आज्ञादिपात्रभेद, दर्भमयस्रुच् oder कुशस्रुच् (H. an. wohl कुशस्रुचि zu lesen).

न्युब्जक Adj. (f. न्युब्जिका) = न्युब्जमत् Comm. zu Tâṇḍja-Br. 25,10,11.

*न्युब्जखड्ग m. *ein krummer Säbel.*

न्युब्जिमत् Adj. *geknickt, gekrümmt* Tâṇḍja-Br. 25,10,11.

न्यूङ्क m. *Einfügung des Lautes o — in verschiedener Anzahl, Quantität und Betonung — in die Recitation.*

न्यूङ्कनीय Partic. fut. pass. zu न्यूङ्क्य् 1).

न्यूङ्कम् Absol. *mit dem* न्यूङ्क Çâṅkh. Çr. 10,5,20. 11,15,11.

न्यूङ्कमानक Adj. *strauchelnd, stolpernd.*

न्यूङ्क्य् 1) °यति *den* Njûṅkha *einfügen.* — 2) न्यूङ्क्यते *brummen.* — Mit प्रति Act. *den* Njûṅkha *in der Gegenstrophe einsetzen.*

न्यूङ्ख्य Partic. fut. pass. zu न्यूङ्क्य् 1).

न्यून 1) Adj. (f. आ) *woran* oder *wem Etwas fehlt, unter dem Maasse bleibend, unzureichend, mangelhaft, zu klein, zu wenig, kleiner, weniger, geringer, niedriger, gering, niedrig.* Das Mangelnde steht im Instr. oder geht im Comp. voran, das Verglichene steht im Abl. Sâj. zu ṚV. 2,33,4. न्यूनतरम् Adv. *noch geringer, — kleiner, — niedriger.* — 2) Subst. *das Vertiefte, Loch;* euphem. so v. a. *vulva.* — 3) n. *das Fehlen —, das Auslassen eines der fünf Glieder in einer förmlichen Disputation.*

न्यूनता f. *das Niedrigerstehen, ein schlechterer Zustand, das Jmd* (Abl.) *Nachstehen; Schwäche.*

न्यूनत्व n. *das Geringersein* Comm. zu TS. Prât. *Unvollständigkeit.*

न्यूनपञ्चाशद्भाव m. *Idiot.*

न्यूनपदता f. und °पदत्व n. *das Fehlen eines Wortes in einem Satze.*

न्यूनभाव m. *das Niedrigerstehen* MBh. 3,2,12.

न्यूनय्, °यति *vermindern.*

न्यूनाक्षर् Adj. (f. आ) *eine Silbe zu wenig habend* Çat. Br. 10,3,2,13.

न्यूनाधिक Adj. *zu wenig oder zu viel;* n. substantivisch Çâṅkh. Gṛhj. 6,6. Daiv. Br. am Ende.

न्यूनाधिकविभक्त Adj. *der bei einer Erbtheilung zu wenig oder zu viel bekommen hat* Jâgñ. 2,116.

न्यूनाधिकाङ्ग Adj. *ein Glied zu wenig oder zu viel habend.*

न्यूनाधिक्य n. *das Mangeln oder Zuvielsein eines Gliedes* Hemâdri 1,417,16.

न्यूनाभ्यधिक Hariv. 7960 fehlerhaft; zu lesen न्यूनान्यधिकानि च (2,82,4).

न्यूनाक्ष m. = अवम 3).

न्यूनी Adv. mit कर् *vermindern.*

न्यूनीभाव n. *das Zugeringwerden, Fehlen, Mangeln.*

*न्योक Adj. als Beiw. von शकुन्त und वृक्ष (also wohl = न्योकस्) Kâç. zu P. 7,3,64.

न्योकस्, निर्न्योकस् Adj. *heimisch, angewöhnt, behaglich.*

न्योघस् (निर्न्योघस्) in गो°.

(न्योचनी) निर्न्योचनी f. vielleicht *ein best. Schmuck des Weibes;* nach Sâj. *Dienerin.*

(न्योचर्) निर्न्योचर् Adj. etwa *gehörig, passend an einen Ort.*

*न्योजस् Adj.

*न्यस्थिमालिन् m. Bein. Çiva's.

*न्यार्थि von नर् + अर्थ.

न्वै (für नु वै) Adv. *nämlich, ja, in der That, fürwahr.*

Nachträge und Verbesserungen.

अंशग्राहिन् Adj. *ein Erbtheil empfangend* Vishṇus. 15,39.

अंशित्व n. *Theilhaberschaft* Bṛhasp.

अंसप्रुकपक्षव *Schärpe* Spr. 2931. 3822. Râgat. 4,576.

अंसपीठ n. *Schulterblatt* Suçr. 1,126,1. 340,18. 350,13. Hariv. 13165.

अंसोच्चल m. Du. *die Schulterknochen* Âpast. Çr. 7,14,2.

अंहस्पत्य n. *die Herrschaft über die Noth* TS. 1,4,44,1. Âpast. Çr. 8,20,8.

अकलितात्मन् Adj. *von unermesslichem Geiste* Mahâvîraḱ. 124,20.

अकल्याण auch *nicht hübsch* AV. 20,128,8.

अकापुरुषव्रत n. *nicht die Weise eines elenden Wichts* Spr. 398.

अकामयान Adj. *nicht wünschend* MBh. 14,28,4.

अकिंचिन्मय Adj. *aus Nichts gebildet* VP. 4,1,12.

अकिल्बिष, f. ई MBh. 1,63,97.

अकुप्य n. *Edelmetall* Kir. 1,35.

अकुलक (Nachtr. 2), vgl. निष्कुला, निष्कुली, निष्फली und फली mit कर्. कु und फ werden oft mit einander verwechselt.

अकृशलक्ष्मी Adj. *mit Glücksgütern reich versehen* Kir. 5,52.

अकृष्टरोहिन् Adj. *wild wachsend* Ragh. 14,77.

अक्रमोढा f. *eine nicht in der natürlichen Reihenfolge Verheirathete* (eine jüngere Schwester vor der älteren, eine ältere nach der jüngeren) Kâtj.

अक्रीणत् Adj. *nicht kaufend,* so v. a. *Gekauftes nicht annehmend* Visnus. 5,129.

अक्रोशत् Adj. *nicht schreiend, — wehklagend* MBh. 3,219,14.

अक्षकूट n. *Betrug im Würfelspiel* MBh. 3,33,3.

अक्षतसक्तु m. Pl. *Grütze von unenthülstem Korne* Mân. Gṛhj. 1,11.

अक्षतोदक n. *Wasser, in dem unenthülstes Korn liegt,* Mân. Gṛhj. 1,8.

अक्षदेवितर् Nom. ag. *Würfelspieler* MBh. 4,16,45.

अक्षदेविन् MBh. 5,30,29.

अक्षधर्म m. *Würfelrecht, Spielregel* Pr. P. 32,9.

अक्षधूर्त MBh. 4,20,1. Benf. Chr. 185,17. 196,5.

*अक्षपातन n. *das Werfen der Würfel.*

अक्षमा f. auch *Ungeduld* Kir. 2,42.

अक्षमावत् Adj. *ungeduldig, unnachsichtig* MBh. 3,28,16.

अक्षरन्यास, शोणितेन °स: *mit Blut geschriebene Schrift* Kathâs. 8,15.

अक्षवृत्त Adj. *beim Würfelspiel vor sich gegangen* AV. 6,118,2.

अक्षशिक्षा f. *Würfelkunst* Pr. P. 135.

अक्षार Adj. *nichts Aetzendes enthaltend* Visnus. 62,5.

अनिकूट Vishṇus. 96,92. Nach dem Comm. °कूटे

= पद्मपर्णी, nach Andern नेत्रनासासंधी.

अतिच्छिद्र n. *Augenöffnung* Mân. Çr. 8,19.

अतिपथ m. *Gesichtskreis.*

अतिरुज् f. *Augenkrankheit* Varâh. Bṛh. S. 51, 11. 104,16.

अतीणबुद्धि Adj. *der nicht den Verstand verloren hat, bei Verstande seiend* MBh. 12,87,19.

अतुष्टता f. *Unbetretenheit* (eines Weges) Çiç. 1,32.

अतुदृपरिचारिन् Adj. *keinen niedrigen Diener um sich habend.* Nom. abstr. °रिता f. Kâm. Nîtis. 4,7. °परिवारता v. l.

अतुदृपरिवार Adj. *kein niedriges Gefolge habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nîtis. 4,7, v. l.

2. अतेत्र, Compar. अतेत्रतर Cat. Br. 1,4,1,15.

अतौकिणी auch *die Zahl 1 mit 20 Nullen* Cantor 1,517.

अखिन्न Adj. *unermüdet in* (Loc.) Kir. 1,22.

अगन्ध, f. आ Gobh. 3,3,15.

अगन्धि oder °न् Adj. *geruchlos* Vishṇus. 66,6. 79,5.

अगम्यरूप Adj. (f. आ) *schwer zu wandeln* Kir. 1,9.

अगस्त्यगृहपतिक Adj. Agastja *zum Hausvater habend* Âpast. Çr. 23,11.

अगस्त्यवट m. N. pr. eines Wallfahrtsortes MBh. 1,215,2.

अग्निकण m. Çiç. 1,54.

अग्निज्येष्ठ Adj. *mit* Agni *an der Spitze* TBr. 3, 7,1,6.

अग्नितनू f. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 5,13,7.

अग्नितुण्ड m. *ein feuerspeiendes Thier* (in der Hölle) Vishṇus. 43,34.

अग्निनेत्र Adj. Agni *zum Führer habend.*

अग्निन्यक्त Adj. *mit* Agni *vermengt*, so v. a. *worin* Agni *beiläufig erwähnt wird* TBr. 1,3,1,4. Âpast. Çr. 5,28,14. Vgl. न्यङ्क्.

अग्निपतन n. *das sich in's Feuer Werfen.*

अग्निपिण्ड Adj. *mit glühenden Knöpfchen versehen* (Zange) Bhâg. P. 5,26,19.

अग्निप्रणयन n. Pl. auch *die Geräthe, die zum Herbeibringen des Feuers dienen*, Mân. Çr. 1,3,4. 7,3. 2,2,4.

अग्निसंचय m. *ein grosses Feuer* Mahâvîrak. 82,18.

अग्नेयानी f. *ein best. Backstein* TS. 4, 4, 6, 2 = Maitr. S. 2,8,13.

2. अग्रणी Adv. mit कर् *voranschicken* VP. 4,20,9.

अग्रतःस्थ Adj. (f. आ) *davor stehend* Vishṇus. 99,7.

अग्रभूमि f. auch *das höchste Ziel* Çiç. 1,32.

अग्रयान bei den Buddh. *das zur Erkenntniss führende Hauptvehikel* Vâgrakkh. 30,6.

अग्राह्य m. *gar keine Vorstellung* Vâgrakkh. 42, 13. 43,5.

अघमर्षण 1) n. auch *eine best. Busse* Vishṇus. 46,9. Baudh.

अघर्म Adj. *kühl* Çiç. 1,58.

अघशंस auch *Unheil verkündend* Bhâg. P. 5,22,14.

अघूर्ण Adj. *nicht schwankend* Âpast. Çr. 7,1,17.

अघोरघोरतर Adj. *nicht schrecklich und zugleich sehr schrecklich* Maitr. S. 2,9,10.

3. अङ्ग 4) Vishṇus. 1,4 nach dem Comm. = क्विनो वेदाग्रभागः स्रुगादिसंमार्जनार्थः.

अङ्गतस् Adv. *an den Gliedern* Âpast. Çr. 7,12,2.

अङ्गभङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) *das Strecken* oder *Dehnen der Glieder* Kaurap. (A.) 92. 93. 103.

अङ्गारधानिका Cit. im Comm. zu Gobh. Çrâddhak. S. 963, Z. 3.

अङ्गिपात m. *das Niedersetzen der Füsse, Fusstritt* Bhâg. P. 3,1,37.

अङ्घ्रयवनेजन (Nachtr. 1) auch *Jmds Füsse waschend.* Nom. abstr. °त्व n. Bhâg. P. 10,83,12.

अच् mit नि 1) «न्यक्त und» *zu streichen.* न्याक्त TBr. 1,6,4,2 fehlerhaft für न्यक्त. — Caus. *niederdrücken, eindrücken* Hem. Par. 2,195. *न्यञ्चित *niedergebogen* H. 1482. Hâlâj. 4,83.

अचरम Adj. auch *der beste* Mahâvîrak. 43,11.

अचिकित्सनीय Adj. *unheilbar* Mit. zu Jâgñ. 2,50.

*अचित्यज्ञ m. *Quecksilber* Râgan. 13,109.

अच्छिद्रपक्ष Adj. (f. आ) *mit unversehrten Schwingen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,8,8.

अच्छिन्नपयस् Adj. *mit unversieglichem Wasser* TBr. 3,7,6,11.

अच्छेत्य Adj. *adeundus* Âpast. Çr. 7,1,10.

अच्युतार्चन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,71. न च्युतमर्चनं देवासुरमनुष्येभ्यो यस्य सः Comm.

3. अज्ञ m. Pl. *keine Menschen* Vâgrakkh. 24,15.

अजन्मनाश Adj. *nicht entstehend und nicht vergehend* VP. 4,1,26.

अजातारि m. Çiç. 2,102.

अजावि m. Du. *eine Ziege und ein Schaf* Mân. Gṛhj. 1,18.

अजितदेवाचार्य m. N. pr. eines Gelehrten Gaṇar. 175,16.

अजितेन्द्रियमिश्र m. N. pr. eines Lehrers Kautukar.

अजिनवासस् Adj. *in ein Fell gekleidet* MBh. 3,27,7.

अजीतपुनर्दाय, lies *das Wiederfordern eines* (in der That) *nicht verlorenen Gutes.*

अज्यानि 2) Pl. Bez. *bestimmter Spenden* TBr. 3,7,2,5. Âpast. Çr. 6,29,12.

अञ्ज् mit परिवि, परिव्यक्तम् Adv. *überaus deutlich* Hariv. 4514.

अञ्जलिपुट m. (adj. Comp. f. आ) *die als Zeichen der Ehrerbietung hohl aneinander gelegten und zur Stirn erhobenen Hände.*

अट्टपाल m. etwa *Marktaufseher* Vet. (U.) S. 121 zu 17,2.

अण्डभेदन n. *das Platzen des Eies.* °नं क्रियते so v. a. *das Eis schmilzt* Mahâvîrak. 45,14.

1. अतस् Z. 2 stelle das Eingeklammerte nach subst. und vgl. P. 2,4,33.

अतिकपिल Adj. (f. आ) *sehr braun* Vishṇus. 24,15.

अतिकल Adj. *überaus lieblich tönend* Mahâvîrak. 83,20.

°अतिक्रमण Adj. (f. ई) *sich geschlechtlich vergehend gegen* Vishṇus. 3,192.18. n. auch *Vergehen* Mahâvîrak. 49,18.

अतिक्रान्तभावनीय, lies *auf der 4ten und höchsten Stufe.*

अतिक्रूरमृदु Adj. in नाति°.

अतितिक्षिप्र Adj. (f. आ) *überaus schnell* TS. 2,1,1,1.

अतितुत्परीत Adj. *heftig vom Hunger geplagt* VP. 4,2,6.

अतिखादिन् Adj. *viel essend* MBh. 12,87,19.

अतिगुरु m. *eine besonders verehrungswürdige Person* Vishṇus. 31,1.

अतिचतुर (f. आ) auch *überaus geschickt* oder *gescheidt* Kaurap. (A.) 4.

अतितुङ्ग Adj. *überaus hoch* Vṛshabh. 259,a,18.

अतितुन्दिल Adj. *sehr dickbäuchig* Bâlar. 285,13.

अतितूर्णम् Adv. *sehr —, allzu rasch* Vishṇus. 63,11.

अतितृट्परीत Adj. *heftig vom Durst geplagt* VP. 4,2,14.

अतिदहनात्मक Adj. *von zu brennender Natur* Pañkat. 190,3.

अतिदुःख n. *ein grosses Leid* VP. 4,2,24.

अतिदुर्गम Adj. *überaus schwer zu wandeln* Çiç. 1,32.

अतिदुर्बलता f. *überaus grosse Schwäche* Pañkat. 224,2.

अतिदुर्मनस् Adj. *sehr betrübt* Kathâs. 71,227.

अतिदुर्ललित n. *grosse Unart.* Pl. *sehr dumme Streiche* Hariv. 8539.

अतिदुर्विषह्य Adj. *überaus schwer zu ertragen* Vṛshabh. 37.

अतिदुष्ट Adj. *sehr böse, — schlimm* Râgat. 4, 121.

अतिदूर, f. आ Kathâs. 16,47.

अतिदूरवर्तिन् Adj. *weit hinausgehend über* (Gen.) Çâk. Ch. 146,8.

अतिदोषल Adj. in नातिदोषल.

अतिद्रुतम् Adv. in नातिद्रुतम् Vishṇus. 11,6.

अतिधनिन् Adj. *sehr reich* MBh. 3,99,12.

अतिनदीष्ण Adj. *sehr erfahren in* (Loc.).

अतिननामिन्, lies °नमामि Adj. *über dem* namâmi (*ich verneige mich*) *stehend.*

अतिनर्मन् m. *ein grosser Spass*, — *Scherz* MBh. 2,63,5.

अतिनिर्मथन n. *heftiges Quirlen* MBh. 1,18,41.

अतिनिर्वर्तिन् Adj. *sich sehr ungebührlich betragend* Kathâs. 26,58.

अतिपक्मिन् Adj. *stark gefleckt* (Elephant) MBh. 12,29,33.

अतिपवित्र Adj. *überaus reinigend, grossen Segen bringend* (Ort) Prab. 21,14.

अतिपाण्डुकम्बल Adj. (f. आ) *schöner als der Stein* पाण्डुकम्बल Çatr. 8,34.

अतिपान n. *zu vieles Trinken geistiger Getränke.*

अतिपापिन् Adj. *stark frevelnd* Mârk. P. 58,61.

अतिपीडित auch *zu stark gedrückt.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 2,200,2.

अतिपूर m. *ein heftiger Strom*, — *Erguss* Uttarar. 53,8 (68,12).

अतिप्रत्यासङ्ग m. *allzugrosse Nähe* Mahâvîraḱ. 74,4.

अतिप्रलाप m. *zu langes Gerede.* Pl. Vṛshabh. 33.

अतिभर m. *eine schwere Last* Çiç. 2,103.

°अतिभरित Adj. *voll von.*

अतिभारिक Adj. in नातिभारिक.

अतिभृत् Adj. *schwer tragend* Kir. 5,20.

अतिभोगिन् Adj. in नातिभोगिन्.

अतिमुक्ति 2) Bez. *einer Kategorie von Darbringungen* Âpast. Çr. 7,7,2.

अतिरभस Adj. *sehr wild*, — *ungestüm* Bhâg. P. 5,17,9 (°तर). °म् Adv. Mahâvîraḱ. 113,9.

अतिरसिक Adj. *sehr geschmackvoll, fein gebildet* Kautukar.

अतिरस्कृतसंभाष Adj. (f. आ) *ohne Schelten sich unterhaltend* MBh. 3,233,27.

अतिरोष m. *heftiger Zorn* MBh. 3,233,29.

अतिवत्सल Adj. (f. आ) 1) *überaus zärtlich am Kalbe hängend* (Kuh) MBh. 13,70,15. — 2) *überaus zärtlich* Kathâs. 18,260.

अतिवर m. *ein überschüssiges Geschenk* Âpast. Çr. 5,11,4.

अतिवात्सल्य n. *übergrosse Zärtlichkeit* Mahâvîraḱ. 18,4 (°वत्सल्य gedr.).

अतिविपिन Adj. *überaus waldreich* Kir. 5,18.

अतिविप्रकर्ष m. *übergrosse Entfernung* Mahâvîraḱ. 127,10.

अतिविभीषण Adj. *überaus grausig* VP. 4,2,8.

अतिविलम्बितम् Adv. in नाति°.

अतिवीर m. *ein grosser Held* Mahâvîraḱ. 10,20.

अतिवीर्यवत् Adj. *überaus wirksam* (Heilmittel) Kir. 2,4.

अतिव्याकुल Adj. *überaus verwirrt.* Nom. abstr. °ता f. Vṛshabh. 10,*b*,26.

अतिव्याहृत n. *langes Gerede* Vṛshabh. 256,*a*,22.

अतिव्युत्पन्न Adj. *sehr unterrichtet* —, *sehr erfahren in* (Loc.).

अतिश्रान्त Adj. *sehr ermüdet* VP. 4,2,6.

अतिश्लाघ्य Adj. *überaus rühmlich* Vṛshabh. 76.

अतिसंधारण n. *das Verweigern* Ḱâraka 4,4.

अतिसरस्वती f. *eine best. Personification* Mân. Gṛhj. 2,13.

अतिसुहित Adj. *ganz satt* Âpast. Çr. 4,2,4.

अतिसौजन्य n. *allzugrosser Edelmuth* Mahâvîraḱ. 10,16.

अतिस्कान्त m. MBh. 3,233,29.

अतीर्ण Adj. *endlos.*

अतुलसुन्दर Adj. (f. ई) *unvergleichlich schön* Kautukas.

अतैलपूर Adj. *nicht mit Oel gefüllt werdend* Kumâras. 1,10. Vgl. अपवर्जिततैलपूर Ind. St. 14,367.

अत्यक्त्र Adj. *unarticulirt.* शब्दाः Mân. Gṛhj. 1,4.

अत्यधिक Adj. MBh. 3,1339 fehlerhaft für अभ्यधिक; vgl. 3,33,76.

अत्यापन्न Adj. *überaus unglücklich* Mahâvîraḱ. 68,8.

अत्यूर्जस्वल Adj. *überaus heldenmüthig* (That) Mahâvîraḱ. 103,13.

1. अत्र, wann tonlos P. 2,4,33.

अत्रिगोत्रा Adj. f. = 1. आत्रेय 2) *b*) Vishṇus. 36,1.

अत्वरित Adj. *nicht eilend* Gobh. Çrâddhak. 5,2.

अथर्वमय Adj. *aus dem* Atharvaveda *bestehend, den* A. *in sich enthaltend* VP. 4,1,12.

1. अद्, Caus. अदयते (!) Âpast. Çr. 5,25,18.

अदद्रत् AV. 12,4,20. 26. 34.

अदद्रिवंस् Adj. *nicht schenkend* AV. 12,4,39.

अदभ्य 1) auch *nicht zu stören*, — *hemmen* Bhâg. P. 4,23,4.

अदास्यत् Adj. *nicht zu geben beabsichtigend* AV. 6,71,3. 119,1.

अदिप्सत् Adj. *Niemand Etwas anhaben wollend* AV. 4,36,1.

अदीनग Adj. *wohlgemuth* Hariv. 15843. 15916.

अदीर्घबोध Adj. *von kurzem Verstande* Bhâg. P. 10,81,37.

अदीव्यत् Adj. *nicht würfelnd* AV. 6,119,1.

अदुःखार्ह Adj. *kein Leid verdienend* MBh. 3,27, 6. 20. 27. 34.

अदुर्वृत्त Adj. *sich nicht schlecht betragend* Râǵat. 5,293.

अदूरबान्धव und अदूरे° m. *ein naher Verwandter* Vasishṭha 15,6.

अदूषक Adj. 1) *Niemand zu nahe tretend* MBh. 4,68,65. — 2) *nicht mit einer Sünde belastend, nicht sündhaft* MBh. 12,34,29.

अदूष्य Adj. *keinen Tadel verdienend, tadellos, makellos* MBh. 12,165,32. R. 1,59,20.

अदृग्गोचर Adj. *nicht im Bereich der Augen befindlich* Ḱaurap. (A.) 25.

अदृष्टकर्मन् Adj. *unerfahren in* (Loc.) Spr. 5636.

अदेवजुष्ट Adj. *den Göttern nicht angenehm* Ait. Br. 2,5,9.

अदेशज्ञ Adj. *ortsunkundig* Mahâvîraḱ. 52,9.

अदेशिक (Nachtr. 2), wohl *führerlos* wie MBh. 7,5,10. Nach Nîlak. an der alten Stelle = देशाद्च्युतः.

अदेश्य wohl zu streichen, da die besten Hdschrr. und die meisten Commentatoren M. 8,53 अदेशं lesen.

अदैतेय m. *ein Gott* Hariv. 11931.

अदैशिक Adj. *wo es keinen Wegweiser giebt* MBh. 12,329,34.

अदोग्धर् Nom. ag. *nicht ausbeutend, keinen Nutzen ziehend aus, sich nicht kümmernd um* (Acc.) Bhag. P. 3,29,32.

अदोषज्ञ Adj. *nicht wissend, was Fehler sind,* Spr. 7071.

अदोषिन् Adj. *nicht unrein* —, *nicht befleckt werdend* Mârk. P. 35,21.

अद्भुताकार Adj. *wunderbar gestaltet* MBh. 3,27,29.

अध्वयज्ञ m. *das heutige Opfer* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,8.

अद्रेश्य Adj. *unsichtbar* Mund. Up. 1,1,6.

अद्रोघ, lies अद्रोघम्.

अद्वितीय, auch *ohne Gefährten, ganz allein* (Kathâs. 24,103); *seines Gleichen nicht habend* (Kathâs. 22,90).

अद्विषत् Adj. *Niemand hassend* MBh. 2,54,2.

अद्वेष्टर् Nom. ag. *nicht hassend, wohlwollend gegen* (Gen.) Bhag. 12,13.

अद्वैध Adj. 1) *ungetheilt* (Vermögen) Kathâs. 62, 172. — 2) *durch keinen Zwiespalt getrübt* (Freundschaft) R. 7,36,39. — 3) *nicht zweizüngig, gerade, offen* Kâm. Nitis. 4,67. 68. 70 (s. Comm.).

अद्वैध्य Adj. Kâm. Nitis. 4,67. 68. 70 fehlerhaft für अद्वैध.

अधःखात Adj. *in die Tiefe gegraben,* so v. a. *tief*

(Furche) Vishṇus. 21,4.

अधरात् auch *im Süden* AV. 12,1,31.

अधराम्बर n. (adj. Comp. f. आ) *Untergewand* Çiç. 1,6.

अधर्मभीरु Adj. *nicht pflichtscheu, pflichttreu* Kautukar.

अधर्मशालिन् Adj. *pflichtvergessen* Kautukar.

अधर्मसंगर Adj. *unredlich kämpfend* MBh. 12, 94,15.

अधर्षणीय Adj. auch *unüberwindlich* Kathâs. 101,339.

अधर्षित Adj. *der nicht duldet, dass man ihm zu nahe kommt*, R. 4,15,3.

अधश्चिकुर m. *Schamhaar* Kautukar.

अधातु m. *keine Region* Vâgrakkh. 29,11.

अधातुमत् Adj. *nicht aus Elementen bestehend* Bhâg. P. 2,8,7.

अधारयमाण Adj. *nicht widerstehend* Çat. Br. 12, 4,1,11.

अधारा f. *kein Strom, kein ununterbrochener Fluss* Vâgrakkh. 39,12.

अधार्यमाण Adj. *nicht getragen werdend* (Kranz) MBh. 4,14,32.

अधिकंधरम् Adj. *bis zum Nacken* Çiç. 1,54.

अधिदीधिति Adj. *hell leuchtend* Çiç. 1,24.

अधिभू m. Mahâvîrak. 113,2. 115,18.

अधिमोक्तव्य Adj. *wonach man einen starken Zug haben soll* Vâgrakkh. 43,15.

अधिरोह (Nachtr. 1) auch m. *Besteigung* Svapnak. 1,87. 88.

अधिलङ्कम् Adj. *über Laṅkâ* Mahâvîrak. 106,17.

अधिवचन Vâgrakkh. 37,3. fgg.

अधीतरस Adj. *dessen Saft nicht ausgesogen ist* Ait. Br. 6,12,5.

अधीनग Hariv. 3,119,4 fehlerhaft für अदीनग.

अधुर f. *nicht die oberste Stelle* MBh. 8,32,41.

अधृष्य 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Râgat. 3,418.

अधोनीवी Adj. f. *mit heruntergesunkenem Schurze* MBh. 2,67,19.

अधोपकाश, so zu betonen.

अधौत auch *unrein* Sucr. 1,297,12.

अध्यारोहण n. *das Besteigen* Svapnak. 1,95.

अधन्, अनागते ऽधनि so v. a. *in ferner Zukunft* Vâgrakkh. 22,12. 30,14. 37,1.

अधरगुरु m. Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,56.

अधर्तव्य Adj. *nicht zu beugen, — zu Fall zu bringen* TS. 3,2,2,3.

अधलोष्ट m. *ein vom Wege genommener Erdkloss* Mân. Gṛhj. 1,7.

अधस्त Adj. *nicht zerfallen, — zerstört* R. 6, 20,22.

अनक्षत्रगण Adj. *sternenlos* R. 4,44,44.

अनक्षणया Adv. *nicht in diagonaler Richtung* Mân. Çr. 1,3,2. Gṛhj. 2,2.

अनग्न Z. 2, lies अनग्नता.

1. अनग्नि, so accentuirt Nir. 1,18.

अनग्न्युष्ण Adj. *nicht am Feuer gewärmt* Vishṇus. 62,5.

अनङ्गतरंगिणी f. N. pr. einer Hetäre Kautukar.

अनङ्गीकुर्वत् Adj. *Etwas* (Acc.) *nicht einräumend* Sâh. D. 31,12.

अनडुह्यज्ञ m. *ein den Stieren geltendes Opfer* Mân. Gṛhj. 2,10.

अनडुह् 1) als Schimpfwort Mahâvîrak. 43,4.

अनतिदृश्य Adj. *nicht gar zu durchsichtig, — dünn* (Streu) TS. 2,6,5,2.

अनतिपातयत् Adj. *nicht hinüberschiessend* Lâṭj. 3,10,12.

अनतिलोलम् Adv. *nicht allzu beweglich, — rasch* Çiç. 7,18.

अननुकम्पनीय Adj. *nicht zu bemitleiden* Mahâvîrak. 88,13.

अननुतापिन् Adj. *nicht bussfertig* Anukr. zu Vishṇus.

अननुध्यायत् Adj. *nicht denkend an* (Gen.) MBh. 12,269,31.

°अननुष्ठातर् Nom. ag. *Etwas nicht ausführend.* Nom. abstr. °तृत्व n. Kull. zu M. 10,58.

अननुष्ठान auch *das Nichtsthun.* Pl. Spr. 7321.

अननुसंधान auch *das Fehlen einer Untersuchung, — Erkundigung* Mahâvîrak. 119,15.

अननूत्थान n. *das Nichtnachfolgen* Kumâras. 15,29.

अनन्तगुण Adj. *unendlich mal grösser* u. s. w. Nom. abstr. °ता f. Mahâvîrak. 116,9. 115,16.

अनन्यगुरु Adj. *keinen andern Vater habend, vaterlos* Çiç. 1,35.

अनन्यथावादिन् Adj. *nicht fälschlich redend* Vâgrakkh. 32,12.

अनन्यदेवत Adj. *keine andern Götter habend* MBh. 12,341,34.

अनन्यपूर्विका Adj. f. *früher mit keinem Andern vermählt* Jâgñ. 1,52.

अनपगा Çat. Br., richtig अनपग TS.

अनपव्ययत्, lies अनपव्ययत्.

अनपस्पृश्, so zu accentuiren.

अनभिगमन n. *das Nichthingehen in* (Loc.) Vishṇus. 25,10.

अनभिज्ञान n. *Unkenntniss* Prab. 114,14, v. l.

अनभिधावत् Adj. *nicht zur Hülfe eilend* Vishṇus. 5,74.

अनभिपन्न Adj. *nicht gepackt, — erfasst* Sucr. 1, 128,2.

अनभिमान m. *kein Selbstgefühl, Demuth, Bescheidenheit* MBh. 12,270,39.

अनभिरति f. *keine Freude an* (Loc.) Vishṇus. 25,7.

अनभिलप्य Adj. *nicht auszudrücken* Vâgrakkh. 24,8. 45,6.

अनभिसंहित Adj. *keine selbstsüchtigen Absichten habend.*

अनभ्यावृत्तम् Adv. *abgewandt* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,3,32.

अनमस्कार Adj. *sich nicht verbeugend vor, nicht huldigend;* mit Loc. MBh. 13,93,135.

अनमितपूर्व Adj. *früher nicht gespannt* (Bogen) Ragh. 11,72.

अनर्थना f. *das Nichtbetteln* MBh. 13,60,3.

अनर्मन् Adj. 1) AV. 7,7,1 fehlerhaft für अनर्वन्; vgl. RV. 10,65,3. — 2) *nicht im Scherz geschehend, höhnisch, spöttisch* (Lachen) MBh. 3,233,28.

अनर्महासिन् Adj. *höhnisch lachend* MBh. 5,51,5.

अनर्ह 3) *unverdient* MBh. 3,249,2.

अनल्पत्व n. *Stärke* Çiç. 2,90.

अनवगुण्ठनशिरस् Adj. *mit unverhülltem Haupte* Vishṇus. 60,23.

अनवज्ञान n. Prab. 114,14 fehlerhaft für अवज्ञान oder अनभिज्ञान (so v. l.).

1. अनवधान n. MBh. 3,33,6.

अनवपतित Adj. *nicht belegt* (Stimme) Karaka 3,8.

अनवर्तिमुखिन् Adj. *keinen Hunger im Munde empfindend* Âpast. Çr. 8,11,10.

1. अनवस्थान n. auch *das Nichtstehen —, Sichnichtaufhalten an* (Loc.) Vishṇus. 25,11.

अनाकर Adj. *ohne Fundort*, so v. a. *nicht nachzuweisen* Comm. zu Gṛhjâs. 2,29.

अनाकर्णन n. *das Nichthören* Bâlar. 38,13.

2. अनागम Adj. *auf keiner überlieferten Lehre beruhend* MBh. 12,270,4.

अनागामिन् Vâgrakkh. 25,22. Nom. abstr. °मित्व n. 26,3.

अनाजीव्य Adj. *keinen Lebensunterhalt gewährend, todt* (Kapital) Bṛhasp.

अनाढ्य Adj. *nicht wohlhabend* Âpast. Çr. 5,20,18.

अनातुर, so betont AV. 12,2,49.

अनात्मज्ञ, Nom. abstr. °ता f. Mahâvîrak. 31,4.

अनात्मनीन Adj. *dem eigenen Selbst nicht frommend* Kir. 3,16.

अनाथ 1) *keine Verwandte habend* (von einem Verstorbenen) Vishṇus. 19,5.

अनादिनिधन Adj. *ohne Anfang und Ende* Vishṇus. 65,1.

अनादिमध्यनिधन Adj. *ohne Anfang, Mitte und Ende* Vishṇus. 98,13. Suçr. 1,18,19.

अनादिमध्यपर्यन्त Adj. dass. MBh. 13,14,194.

अनादिष्टदेवत Adj. *wo die Gottheit nicht angegeben ist* Mân. Gṛhj. 2,10.

अनादीनव Adj. *tadellos* Çiç. 2,22.

1. अनादेश m. auch *kein Substitut* P. 1,3,29, Sch.

अनाध्यक्ष, Nom. abstr. °त्व n. Vishṇus. 20,21.

अनापद्यमान Adj. *nicht zutreffend* Lâṭj. 6,4,5.

अनामरूप Adj. *ohne Namen und Gestalt* VP. 4, 1,26. Bhâg. P. 1,10,22.

अनाय Adj. *keine Staatsweisheit besitzend* Spr. 1680.

अनारोक Adj. *ohne Zwischenräume, dicht* (Streu) Mân. Çr. 1,2,6.

अनार्द्रकरमुख Adj. *mit unbenetzten Händen und Gesicht* Vishṇus. 68,35.

अनार्द्रपाद् Adj. *mit unbenetzten Füssen* Vishṇus. 68,34.

अनालम्बम् Absol. *ohne zu stützen* Mân. Gṛhj. 2,1.

अनाशीर्क Adj. *kein Bittgebet enthaltend* TS. 1, 6,10,4. Richtig wäre अनाशीष्क.

अनाहार्य auch *unbestechlich* Vishṇus. 3,74.

अनिकामतस् Adv. *ungern* Bhâg. P. 4,28,10.

अनिचय m. *das Nichtaufbewahren als Vorrath* Gaut. 18,28.

अनिच्छु Adj. *Etwas nicht wollend* Vishṇus. 6,28.

अनिदान Adj. *grundlos* Gît. 10,2.

अनिपद्यमान, so AV.

अनिपात्य Adj. *nicht als Unregelmässigkeit zu erwähnen* Mahâbh. 7,91,*a*. 134,*a*.

अनिमिष् m. *ein Gott* Bhâg. P. 2,2,17. 3,15,25. 5,23,8.

अनिमिष 2) *a*) insbes. Vishṇu. °क्षेत्र n. Bhâg. P. 1,1,4.

अनिमिषित Adj. *sich nicht schliessend* (Auge).

अनियन्त्रणाम् Adv. *unbeschränkt, frei* Kathâs. 104,34.

अनियन्त्रणा f. *Unbeschränktheit* Spr. 7207.

अनिरीक्षक Adj. *Jmd* (Gen.) *nicht sehend, — besuchend* Râgat. 6,94.

अनिरुद्ध 2) β) eines Fürsten MBh. 1,186,19. निरुद्ध v. l.

अनिरूपित Adj. *nicht geschaut* Çiç. 1,37.

अनिर्णीति Adj. *unentschieden, ungeschlichtet* 129,7.

अनिर्दय° Adv. *auf eine zarte Weise* Çâk. Ch. 39,13.

अनिर्दिष्ट auch *nicht aufgefordert —, befragt* Vishṇus. 8,4. *nicht angewiesen, — ermächtigt* 28,30.

अनिर्देश m., Instr. *ohne in's Einzelne zu gehen* MBh. 12,108,33. Nach Nîlak. = विस्तरेण न तु निर्देशमात्ररूपेण संक्षेपेण.

अनिर्वचन n. *kein Deutungsmittel* Nir. 7,24.

अनिर्विधित्स Adj. *Nichts zu vollbringen beabsichtigend* MBh. 12,269,46.

अनिर्वेदकर् Adj. *unverdrossen* (Bemühung) R. 5,15,6.

अनिर्व्हाणार्च Adj. *wobei an der Recitation der* (Jâgjâ-) *Verse Nichts fehlt* Ait. Br. 3,7,4.

अनिवृत्तयोधिन् Adj. *im Kampf nicht fliehend* MBh. 7,140,12.

°अनिवेदक Adj. *nicht mittheilend, —kund thuend* MBh. 13,43,9.

अनिशान्त Adj. *nicht erlöscht* Çiç. 15,84.

अनिश्चायक Adj. *keine Gewissheit gebend, nicht entscheidend.* Nom. abstr. °त्व n. Z. d. d. m. G. 7, 310, N. 5.

अनिषुधन्वन् Adj. *ohne Pfeil und Bogen* Taitt. Âr. 5,1,3.

अनिष्कासित Adj. = अनिष्कासिन् (Nachtr. 2) Âpast. Çr. 8,11,15.

अनिस्तिष्ठत् Adj. *Etwas nicht zu Ende bringend, auf halbem Wege stehen bleibend* Khând. Up. 7,20.

अनीकशस् Adv. *reihenweise, zugweise.*

अनीतिशास्त्रज्ञ Adj. *mit den Lehren der Staatsweisheit nicht vertraut* Spr. 1395.

अनीदृगाशय Adj. *nicht von solcher Gesinnungsweise* Kir. 2,28.

अनीरशन Adj. *nicht ohne Gürtel, einen G. habend* Kir. 5,11 (°रसन gedr.).

अनुक्तपम् Adv. *Nacht für Nacht* Kir. 3,14.

अनुज्ञीविसात् Adv. mit कर् *zum Untergebenen machen* Kir. 1,14.

अनुतापिन् Adj. in अननु° oben.

2. अनुत्तर 1) Adj. (f. आ) *a*) Vâgrakkh. 24,2.

अनुत्तरवेदिक Adj. *wobei es keine* Uttaravedi *giebt* Âpast. Çr. 8,1,8.

अनुत्पूत Adj. *nicht ausgereinigt, —geläutert* (घृत) Mân. Çr. 1,1,2. 3,1. Gṛhj. 2,2.

अनुत्साह् m. *Mangel an Thatkraft* Kir. 2,22.

अनुपघ्नत् auch *nicht berührend* Lâṭj. 1,9,23.

अनुपदस्त Adj. *unerschöpflich* Kauç. 88.

अनुपदस्यत् Adj. dass. TS. 5,2,9,2.

अनुपधि (Nachtr. 1) zu streichen und st. dessen zu setzen: अनुपधिशेष Adj. *bei dem kein Rest eines störenden Moments mehr vorhanden ist, bei dem alles Ungehörige verschwunden ist* Vâgrakkh. 21,1. 36,1. Vgl. Old. Buddha 432. fgg.

अनुपस्थिताग्नि Adj. *der das* Agnjupasthâna *nicht vollzogen hat* Mân. Çr. 1,6,3.

अनुभव 3) *Sitte, Brauch* Lalit. 179,13.

अनुभवम् Adv. *in jeder Geburt* Bhâg. P. 10,83,12.

अनुमति 3) Du. Bez. *zweier best. Verse* Mân. Gṛhj. 1,11. 2,2.

अनुवत्सरीणा Adj. (f. आ) von अनुवत्सर Taitt. Br. 1,4,10,3. Âpast. Çr. 8,21,1.

अनुवत्सरीय Adj. von अनुवत्सर Mân. Çr. 1,6,4.

अनुवनम् Kir. 5,45.

अनुवप्रम् Adv. *am Ufer* Kir. 6,4.

अनुवसु m. *ein noch von der Leidenschaft beherrschter* Sthavira oder *Laie* Çilâñka 1,312.

अनुव्याध n. *das Durchziehen, Erfüllen.* कृतानु° Adj. *durchzogen —, erfüllt von* (Instr.) Çiç. 2,20.

अनुष्टायज्ञयज्ञीय fehlerhaft für ऋतुष्टायज्ञायज्ञीय.

अनुसरण auch *das Besuchen* Vishṇus. 35,6. 36,8.

अनुकरण n. auch *das Erben* Vishṇus. 16,16.

अनूत्थान n. *das Nachfolgen* in अननूत्थान oben.

अनूनगरिमन् Adj. *von nicht geringerer Würde als* (Abl.) Pr. P. vor 36.

अनूर्ध्वभावुक n. *das nicht zum Himmel Gelangen* TS. 2,6,5,3.

अनृजु, so zu accentuiren.

अनृत, auch अनृत.

अनृतसर्वस्व m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

अनेकशतसाहस्र Adj. (f. ई) *aus vielen Hunderttausenden bestehend* R. 5,2,1.

अनेकसंख्य Adj. *überaus zahlreich, unendlich viel* Kir. 5,34.

अनेकांश° *mehr als eine Auffassung* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2.

अनेय Adj. *unleitbar, der sich nicht belehren lässt* MBh. 5,26,15. 8,9,75. 10,5,6. Hariv. 11187.

अनेव (!) Adv. *nicht so, anders* AV. 16,7,4.

अनैतिह्य Adj. *nicht auf der Ueberlieferung beruhend* MBh. 12,270,4.

अनैभृत्य n. *Wandelbarkeit* MBh. 5,43,47. = अदार्ढ्य Nîlak.

अनैर्भृत्य n. MBh. 5,1667 fehlerhaft für अनैभृत्य.

अनौद्धत्य n. auch *niedriger Wasserstand* Kir. 4,22.

अनौरस Adj. *nicht leiblich* (Sohn) Vishṇus. 22,43.

अन्त 4) Instr. *schliesslich* Mân. Gṛhj. 1,22.

अन्तकारिन् VP. 4,1,27. 31.

अन्तःपार्श्व = अन्तःपार्श्य TS. 1,4,36,1.

अन्तःपूय Adj. *Eiter enthaltend* (Wunde) Suçr. 2,7,1.

अन्तगत 1) ओषधीरन्तगता दहति so v. a. *verbrennt die Kräuter bis auf den Grund* TS. 1,5,9,1.

अन्तरकोश m. *ein inneres Gehäuse* TS. 3,4,1,4.

अन्तराभृङ्गीय Adj. *zwischen den Hörnern befindlich* Âpast. Çr. 7,6,1.

अन्तरिक्षदृ Adj. *Luft gebend* Âpast. Çr. 17,5.

अन्तरिक्षयौनी f. *ein best. Backstein* TS. 4,4,6,2.

अन्तर्गति f. *das Eintreten* Comm. zu Âpast. Çr. 5,3,20.

1. अन्तर्गोष्ठ m. *das Innere eines Kuhstalls* Mân. Gṛhj. 2,12.

2. अन्तर्गोष्ठ Adj. (f. आ) *im Kuhstall befindlich* Maitr. S. 4,2,11.

अन्तर्जन m. Sg. *die Hausbewohner* Lalit. 179,17.20.

अन्तर्ज्योतिस् n. *inneres Licht* Mahâvîraḱ. 40,6.

अन्तर्दिश् f. *Zwischengegend* Mân. Gṛhj. 2,5.

अन्तर्धन n. auch *ein verschlossener* oder *vergrabener Schatz* Prâḡâpati.

अन्तर्धैर्य n. *innere Festigkeit* Mahâvîraḱ. 49,1.

अन्तर्नाव्य Adj. *in einem Schiffe befindlich* Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 5,25,8.

अन्तर्भाव्य Adj. *darin enthalten sein sollend* Comm. zu Âpast. Çr. 8,22,10.

अन्तर्भेद m. *innere Spaltung* Mahâvîraḱ. 54,7.

अन्तर्मुख 1) auch *nach innen gekehrt* Mahâvîraḱ. 79,8.

अन्तर्वास m. auch *das Verweilen in* (im Comp. vorangehend) Çiç. 2,20.

अन्तशस् Adv. *wäre es auch nur, sogar;* mit einer Negation *nicht einmal* Vaḡraḱḱh. 25, 2. 28, 7. 11. 30,1. 46,1. Saddh. P. (Hdschr.) 62,*a*.

अन्धतामिस्र auch *Blindheit* Mahâvîraḱ. 8,10.

अन्नरस m. *Speisegeschmack* Kaush. Up. 3,5.

अन्यतरान्यतर Adj. *qualiscunque* Vaḡraḱḱh. 28,16.

अन्यत्र 5) *ausser, mit Ausnahme von;* mit dem Casus, den die Construction des Satzes erfordert, Mân. Gṛhj. 1,21. 2,1.

अन्यायतस् Adv. *auf unrechtmässige Weise* Bhâg. P. 6,1,66.

अन्यूनातिरिक्ताङ्ग Adj. *kein Glied zu wenig oder zu viel habend* Âçv. Gṛhj. 1,23,1.

अन्येद्युक Adj. = अन्येद्युष्क Karaka 6,3.

अन्योऽन्यापतितत्यागिन् Adj. *Einer den Andern verlassend, ohne dass der Andere aus der Kaste gestossen ist,* Vishṇus. 5,113.

अन्ववपातोस् Gen. Inf. von 1. पा *trinken* mit अन्वव Çâṅḱh. Br. 10,2. 17,9.

अपकर्तन n. *das Zerstückeln* Mahâvîraḱ. 43,8.

अपकषाय Adj. *sündenlos.* Nom. abstr. °त्व n. Mârk. P. 39,22.

अपकृत् Adj. *Andern ein Leid zufügend* Mahâvîraḱ. 33,20.

अपकृत्य auch Adj. *der es verdient, dass ihm ein Leid zugefügt wird,* ebend.

अपङ्क Adj. *schlammlos, trocken.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 4,22.

अपचन n. *das Nichtgarwerden.*

अपचमान Adj. *nicht für sich kochend, keinen eigenen Haushalt habend* M. 4,32. MBh. 3,2,53.

अपचिति 1) auch *Verehrung* Çiç. 1,17.

2. अपथ so v. a. *nicht zugänglich* Kumâras. 6,17.

अपथदायिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *nicht aus dem Wege gehend* Vishṇus. 5,91.

अपथहर Adj. *den unrechten Pfad erwählend* Kir. 5,50.

अपदश steht an unrichtiger Stelle.

अपध्यान n. auch *ungehöriges Denken* oder *Besorgtsein um Etwas* Çilâṅḱa 1,320.

अपनुति f. Mahâvîraḱ. 121,2 fehlerhaft für अपनुत्ति.

अपनुनुत्सु Adj. mit Acc. *zu entfernen verlangend* M. 11,101.

अपपयस् Adj. *wasserlos* Kir. 5,12.

अपपिवस् (schwach अपपुस्) Adj. *nicht getrunken habend* AV. 6,139,4.

अपरकार्य, besser Adj. *später zu vollbringen.*

अपरदीक्षिन् Adj. *die spätere Weihe nehmend* Ait. Br. 1,3,21.

अपराक्त n. *Beseitigung der Abwendung* Çâṅḱh. Br. 10,4.

अपराङ्मुख Adj. auch in übertr. Bed. *nicht abgeneigt,* mit Loc. LA. 35,1.

अपरातंस m. *das Nichtbeiseitegestossenwerden* Kâṭh. 24,3.

अपरात्त 2) *a*) = Konkan (कोङ्कण) nach Bühler.

अपरार्ध्य Adj. *ohne Maximum, nach oben hin* (der Zahl nach) *unbegrenzt* Âçv. Çr. 9,9,15.

अपरावपिष्ठ Adj. *durchaus nicht zu beseitigen* TS. 4,1,3,1.

अपरावर्तिन् Adj. *sich nicht umwendend, nicht fliehend* (im Kampfe).

अपरावृत्ति f. *Nichtwiederkehr.* °वर्तिन् so v. a. *verstorben* Hariv. 3138.

अपरिकर्मितमति Adj. *ungeläuterten Sinnes* Çilâṅḱa 1,330.

1. अपरिग्रह 3) *Nichtannahme, Zurückweisung* Bhâg. P. 4,22,23. — 4) bei den Ǵaina *das Sichenthalten von jeglicher Verblendung in Bezug auf alles Unreale* Sarvad. 32,22. 33,9.

2. अपरिग्रह (vgl. Nachtr. 1) Adj. (f. आ) 3) *von Niemand abhängig* R. Gorr. 1,35,42. — 4) *nicht zu umspannen mit* (Instr.) R. 1,13,25.

अपरिच्छेदकर्तर् Nom. ag. *nicht richtig urtheilend* Spr. 3959.

अपरिज्ञान n. *Unkenntniss.*

अपरिज्ञेय Adj. *unbegreiflich.*

अपरिणामिन् (Nachtr. 2) auch *sich nicht entwickelnd.*

अपरिणायक Adj. *keinen Führer habend* R. 2,64,4.

अपरिताप Adj. *keinen Seelenschmerz empfindend* R. 2,22,26.

अपरितुष्यत् Adj. *sich nicht befriedigt fühlend* Sarvad. 90,10.

अपरितोष m. *Unzufriedenheit* Spr. 614.

अपरित्यक्त Adj. *nicht beraubt, non carens;* mit Instr. Varâh. Bṛh. S. 5,1.

अपरित्यागिन् Adj. *Jmd nicht verlassend.*

अपरित्याज्य Adj. auch *nicht im Stich zu lassen, — zu verstossen; — zu überlassen Jmd* (प्रति).

अपरिनिष्पत्ति f. *keine Vollkommenheit* Vaḡraḱḱh. 40,11.

अपरिभवनीय Adj. *der nicht beleidigt, gekränkt, gedemüthigt werden kann von* (Gen.).

अपरिभाषण Adj. *nicht viel redend* Spr. 4278, v. l.

अपरिभाष्य Adj. *nicht zu lehren, nicht ausdrücklich zu sagen.*

अपरिमाण Adj. *unbegrenzt, unzählig* Vaḡraḱḱh. 21,2. 34,2.

अपरिरक्षण n. *das Nichtgeheimhalten, Verrathen.*

अपरिरक्षत् Adj. *nicht schonend, daran setzend* MBh. 5,146,15.

अपरिलुप्त Adj. *was keine Einbusse erlitten hat.*

अपरिव्यक्त Adj. *nicht ganz deutlich zu sehen* Hariv. 961.

अपरिश्रम Adj. *nicht müde werdend* R. 2,64,5.

अपरिक्षाण n. *das Nichterleiden einer Einbusse, das Nichtzukurzkommen.*

अपरिहारवत् Adj. *nicht zu vermeiden.*

2. अपर्तु, zu accentuiren.

अपर्यर्त्तु, so zu accentuiren.

अपर्यासित Adj. *nicht umgestürzt, — zu Nichte gemacht* Kir. 1,41.

अपर्वतीय Adj. *ohne Erhöhungen, eben* R. 4, 44,106.

अपलक्ष्मण Adj. *ohne* Lakshmaṇa (Râma's Bruder) Bâlar. 115,1.

अपलायन n. *das Nichtfliehen.*

अपवित्र Adj. (f. आ) *verunreinigend, unrein* (eigentlich und übertragen).

अपविद्धक m. *ein verstossener Sohn* Devala.

अपशुता f. *Mangel an Vieh* Maitr. S. 2,1,8.

अपश्चात्तापिन् Adj. *keine Reue empfindend.*

अपश्यत् *nicht gewahr werdend* 127,7 (अपश्यती). 81,29 (अपश्यती); *nicht sehend* in der Astrol. so v. a. *nicht in adspectu stehend von* (Acc.) Varâh. Bṛh. 5,1. *nicht erwägend, — prüfend* Chr. 211,6.

अपसारण n. auch *das Verbannen* Mahâvîraḱ. 54,10.

अपस्पश Adj. (f. आ) *ohne Kundschafter* Çiç. 2,112.

1. अपस्पृश् zu streichen.

अपस्फुर, so zu accentuiren.

अपस्फुर m. *der Krümmer*, Bez. *eines best. Krankheitsdämons* Pâr. Gṛhj. 1,16,24.

अपांसुल Adj. (f. आ) *unbefleckt, rein* (in übertragener Bed.). Subst. f. *eine tugendhafte Frau.*

अपाकृति f. auch *feindliche Gesinnung, Auflehnung* Kir. 1,27.

अपाथेय Adj. *ohne Wegekost, — Reisevorrath.*

अपायसंवर्तनीय Adj. *zum Verderben —, zur Hölle führend* Vaǵraḱkh. 34,18.

अपारणीय Adj. *zu dessen Ende man nicht gelangen kann, mit dem* oder *womit man nicht fertig werden kann, nicht zu überwinden, — vollbringen.*

अपारमिता f. *keine Vollkommenheit* Vaǵraḱkh. 29,1.

अपारयत् Adj. auch *nicht überwinden könnend* MBh. 4,21,18. *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *nicht zu widerstehen vermögend* 3,167,40. 9,20,9. *nicht erwarten könnend* LA. 20,17, v. l. In der Bed. *nicht vermögend* mit Infin. oder einem Nom. act. im Loc. (Bhâg. P. 8,2,30).

अपारायणीय n. Titel einer Grammatik Uǵǵval. zu Uṇâdis. 4,102.158. Vgl. पारायणीय.

अपि 2) *h*) अपि नु dass. Vaǵraḱkh. 25,22. 39,17. 40,17. 41,10. 42,8.

अपिच्छिल Adj. *nicht schleimig, — schlüpfrig, — schmierig.*

अपिनद्धाक्ष Adj. *mit verbundenen Augen* Maitr. S. 2,1,6.

अपिप्पलाद Adj. *keine Früchte der Ficus religiosa essend* und *nicht den Sinnenfreuden ergeben* Bhâg. P. 11,11,7.

अपीडा, Instr. *nicht ungern, gern.*

अपुण्यकृत् Adj. *nicht rechtschaffen, — tugendhaft* Çiç. 1,14.

अपुनर्निवर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend* Çiç. 1,64.

अपुनर्मार Adj. *ohne wiederholtes Sterben* VP. 2,8,96.

अपुरुषापराध m. *Nichtverschulden der Person* Gaut. 12,42.

अपुरुषार्थ (Nachtr. 1), an den angeführten Stellen Nom. abstr. °त्व n.

अपूर्प, so zu accentuiren.

अपूर Adj. (f. आ) *nicht zu befriedigen, — stillen* (तृष्णा) Bhâg. P. 7,13,23.

अपूरण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. auch *nicht voll machend*, so v. a. *daran fehlend* Bhâg. P. 10,13,28.

अपूर्प Adj. *nicht zu erfüllen, — befriedigen* MBh. 12,17,4.

अपेलव Adj. *nicht zart, grob* Kathâs. 101,156.

अप्रकर्ष° *nicht in hohem Grade, nicht ganz und gar.*

अप्रगल्भता f. *Aengstlichkeit* Aparârka.

अप्रच्छादित Adj. *unbedeckt, unbelegt* (Erdboden) Vishṇus. 60,3.

अप्रज्ञापयत् Adj. *nicht zeugend* MBh. 12,34,14.

अप्रणायिन् Adj. *zu dem man sich nicht hingezogen fühlt, den man nicht mag* Spr. 941.

अप्रतिकर्मक्रिया f. *Unterlassung der Schmückung des Körpers* Vishṇus. 25,9.

अप्रतिकार्य Adj. *wogegen sich Nichts thun lässt* Mahâvîraḱ. 8,20.

अप्रतिक्रुध्यत् Adj. *Jmd* (Acc.) *nicht wieder zürnend* MBh. 3,29,9.

अप्रतिद्रुह् Adj. *Jmd nicht wieder* (*contra*) *zu schaden suchend.*

अप्रतिनन्दित Adj. *zurückgestossen, verstossen von* (Instr.) Bhâg. P. 4,4,8.

अप्रतिनोद्, lies m. st. n.

अप्रतिपूजित Adj. *nicht geehrt* Spr. 2407.

अप्रतिमल्ल Adj. *ohne Nebenbuhler, unvergleichlich* Mahâvîraḱ. 94,4.

अप्रतिलीना Adj. f. *unverschleiert* Lalit. 179,18.19.

अप्रतिशुष्काग्र Adj. (f. आ) *an der Spitze nicht vertrocknet* Âpast. Çr. 1,1,8. 7,1,17. 12,5.

अप्रतिषेक्य, genauer *wobei kein Begiessen stattfindet* Âpast. Çr. 6,6,5. 15,18.

अप्रतिष्ठित 3) *auf Nichts fussend, sich auf Nichts verlassend* Vaǵraḱkh. 21,12.17. 27,5. 32,5.6.

अप्रतिसाध्य Adj. *unheilbar.* °रोग Adj. Comm. zu Vishṇus.

अप्रतीकार्य Adj. *wogegen sich Nichts thun lässt* Mahâvîraḱ. 102,14. 105,15.

अप्रतीक्ष Adj. *nicht zurückblickend* Âpast. Çr. 8,8,18. 18,10.

अप्रदृदि Adj. *nicht freigebig* AV. 20,128,8.

अप्रदायिन् Adj. *nicht gebend* Vishṇus. 5,178.

अप्रपद्यत्, अप्रपद्यंश्च कर्माणि MBh. 12,1219 fehlerhaft für अप्रयच्छंश्च सर्वाणि.

अप्रपाणि Adj. *wo es Nichts zu trinken giebt* AV. 20,128,8.

अप्रभिन्न Adj. *nicht brünstig* (Elephant) MBh. 6,46.9.

अप्रमाण Adj. *unbegrenzt* in °प्रभ und °माणाभ.

अप्रयच्छत् Adj. *nicht gebend* überh. MBh. 12,34,12.

अप्रवदत् Adj. (f. °दती) *nicht rauschend* Âçv. Gṛhj. 2,7,7.

अप्रवृत्त (Nachtr. 2) auch *nicht zur Geltung —, nicht zur Anwendung gekommen* Hariv. 11157.

अप्रवृत्ति Adj. *unthätig* Kaush. Up. 4,8.

अप्रसक्तिष्णु Adj. *Nichts vermögend* Çiç. 1,54.

अप्राकृत Adj. (auch Nachtr. 1) auch *ungewöhnlich, ausserordentlich* Mahâvîraḱ. 10,21. 34,19. 56,14.

अप्राप्तव्यवहार Adj. *unmündig* Aparârka zu Jâǵñ.

अप्रियकृत् Adj. *Unliebes thuend* Mahâvîraḱ. 53,2.

अप्सु Adj. *ohne Lebensmittel.*

अफलवत् Adj. *keinen Lohn bringend, nicht mit Folgen verbunden* MBh. 3,31,31.

अफलीकृत (Nachtr. 2) Adj. *unenthülst* Mân. Gṛhj. 2,14.

अफेनिल Adj. *schaumlos* Vishṇus. 62,5.

अबहुव्यक्तिनिष्ठ Adj. *nicht bei vielen Individuen zutreffend* Mahâvîraḱ. 112,6.

अबुद्धधर्म m. *kein* Buddha-*thum* Vaǵraḱkh. 25,7.

अबुद्धिज्ञ Adj. *unbeabsichtigt* MBh. 3,28,28.

अब्लिङ्ग 1) Sg. Name eines Sâman Vishṇus. 56,16.

अभयंकृत्, so zu accentuiren.

अभयनन्दिन् m. N. pr. eines Autors Gaṇar.

अभव्यशेखर m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

अभागहारिन् Adj. *nicht erbberechtigt* Vishṇus. 15,32.

अभार्यापितृक Adj. *weder Frau noch Vater habend* Bṛhaspati.

अभावित Adj. *nicht zusammenhaltend, keine feste Masse bildend* MBh. 12,195,18.

अभिगामिन् auch *sich vererbend auf, fallend an* (im Comp. vorangehend) Vishṇus. 17,4.

अभिचार, so zu accentuiren.

अभिज्ञन vielleicht *Geschlechts-* oder *Ortsgenosse* Âçv. Çr. 9,11,1.

अभिदोह्य n. impers. *darauf milchen zu lassen* Âpast. Çr. 9,6,2.

अभिद्यु Adj. 1) *zum Himmel gerichtet, dem Licht zustrebend.* — 2) *himmlisch.*

अभिनिविष्टक n. *Hartnäckigkeit.* °वर्त्मन् so v. a. *ohne Sträuben* Mân. Gṛhj. 2,13.

अभिपिङ्गल Adj. *röthlich braun* Hariv. 5533.

अभिपीत Partic. von 1. पा mit अभि. Nom. abstr. °त्व n. *das Getränktsein —, Erfülltsein von* (Instr.)

MBh. 12,337,27.

अभिपृष्ठे (Loc.) *hinterdrein* Kumâras. 13,23.

अभिभङ्क् Adj. *zerbrechend.*

अभिमानशालिन् Adj. *übermüthig, stolz* Kir. 2,48.

अभिया Adj. *überall hingehend*, so v. a. *überall sein Auge habend* (als Beiw. von Fürsten) MBh. 3, 185,28.

अभिरामता f. *Schönheit, Anmuth* Çiç. 1,16. *das Wohlgefälligsein für* (im Comp. vorangehend) Mahâvîrak. 34,2.

अभिशस्तिकृत् Adj. *beschuldigend* Âpast. Çr. 5, 24,4.

अभिश्रद्धा *an Etwas glauben, Etwas für wahr halten.* °द्धास्यसि Vâgrakkh. 41,7.

अभिश्रावँ, so zu accentuiren.

अभिषेणय्. *Desid. अभिषिषेणयिषति P. 8,3, 64, Sch.

अभिहेँस्य Adj. *lächerlich.*

अभ्यर्धँ m. *die diesseitige Lage*, mit Abl. °र्धे *diesseits, vor* Çat. Br. 11,1,6,30.

अभ्यागारे Loc. *im Hause* Âçv. Gṛhj. 2,3,3.

अभ्याचार m. *Bereich* Mân. Gṛhj. 2,7. Statt °चरे hat Pâr. Gṛhj. अभ्याचारे, Âçv. Gṛhj. अभ्यागारे.

अभ्यापादम् Absol. mit Acc. *durch — hindurch* Nir. 7,26.

अभ्यासङ्ग m.(Nachtr. 1), lies *ein best.* Paṅkâha Âpast. Çr. 22,22. fgg.

अभ्युपाय 2) Âpast. 2,26,24.

*अभ्रवाटिक, richtig आभ्रवाटिक.

अर्धँपितर् (so accentuirt) AV. 1,17,1.

अमल्ववर्णम् Adv. *nicht ohne die erforderlichen Sprüche* Kumâras. 7,72.

अमरमाला f. Titel eines Werkes Ganar. °कार m. ebend.

अमर्त्यता f. *Unsterblichkeit* MBh. 3,31,42.

अमांसाशन Adj. *kein Fleisch essend* Vishnus. 19,15.

अमानव Adj. *übermenschlich* und *nicht von Manu stammend* Çiç. 1,67.

अमाप्य Adj. *unmessbar* Vâgrakkh. 34,2.

अमायु m. *kein Gebrüll* Âpast. Çr. 7,16,6.

अमाष (auch Nachtr. 1) als m. *keine Bohnen* Âpast. Çr. 4,2,5. 3,7.

अमिश्रित Adj. *nicht vermengt* Bhâg. P. 10,33,10.

अमुक्त 2) *von Râhu noch nicht befreit, noch verfinstert* Vishnus. 68,3.

अमुक्तकुस्तता f. *Sparsamkeit* Vishnus. 25,5.

अमुषित Adj. *nicht geplündert* AV. 1,27,4.

अमृतभुज् m. Mahâvîrak. 21,9.

अमृतापिधानँ (so zu accentuiren, Nachtr. 1) n. *Decke des Unsterblichkeitstrankes* (Stenzler) Âçv. Gṛhj. 1,24,28. Mân. Gṛhj. 1,9.

अमृतोपस्तरण (Nachtr. 1) n. *Unterlage des Unsterblichkeitstrankes* (Stenzler) Âçv. Gṛhj. 1,24,13. Mân. Gṛhj. 1,9.

अमोघदृश् Adj. *dessen Blick unfehlbar ist* Bhâg. P. 1,4,18. 5,13.

अमोतकँ m. etwa *Weber.*

अमोतकपुत्रक m. etwa *Weberknabe.*

अम्बँ Partikel, s. u. अम्बा.

अम्बरपुष्प n. *eine Blume in der Luft*, so v. a. *Unding, Unsinn* Kautukas.

अम्बुजीविन् Adj. *seinen Lebensunterhalt dem Wasser verdankend* (Fischer u. s. w.) Vishnus. 9,29.

अम्बुनाथ m. *der Ocean* Hariv. 8430.

अम्भोजवदना f. *eine Lotusgesichtige, ein schönes Weib* Kautukas.

अम्ली Adv. mit भू *sauer werden* Mit. 1,24,b,8.

अयज्ञोपवीतिन् Adj. *ohne Opfersohnur* Mân. Çr. 11,1.

अयथाबलम् Adv. *den Kräften nicht entsprechend* Çiç. 2,94.

अयनक n. *Sitz, Stätte* Karaka 8,3.

अयनांश, lies *amount of precession.*

अयवस् n. *die dunkele Monatshälfte.*

अयाचमान Adj. *nicht um Etwas bittend* Kaush. Up. 2,1.

अयात Adj. *nicht gegangen* AV. 10,8,8.

अयाम m. auch *Nichtbahn* TS. 6,3,1,6.

अयुक्त, so zu accentuiren. 1) अयुक्तम् Adv.

अयुग्मच्छद् m. Kir. 1,16.

अयुद्धमति Adj. *nicht kampflustig* Mârk. P. 134,59.

अयुध्यत् Adj. *nicht kämpfend* Hariv. 9834.

अयूप Adj. *ohne Opferpfosten* Mân. Gṛhj. 2,5.

अयोग्य 1) auch *unpassend* Vishnus. 5,116.

2. अयोनि Adj. auch = अयोनिज Maitr. S. 2,3,3.

अयोनिजन्मन् Adj. *keinem Mutterleibe entsprossen* Mahâvîrak. 10,4.

अरजस् n. *kein Staub* Vâgrakkh. 29,9.

अरणाविकारिन् Adj. *dwelling in virtue* (M. Müller) Vâgrakkh. 26,12. 15. 16.

1. अरणि 1) (Nachtr. 2) *Mutter* in सुरारणि VP. 5, 30,24. पाण्डवारणि VP.^{2} 5,96.

अरमाणा, so zu accentuiren.

अरर 2) n. Mahâvîrak. 107,4.

अरागद्वेषिन् Adj. *nicht liebend und nicht hassend, sine ira et studio* Vishnus. 12,3.

अराजदैविक Adj. *nicht vom Fürsten und nicht vom Schicksal verursacht* Jâgn. 2,197.

अराजलक्ष्मन् Adj. *ohne königliche Insignien* Spr. 1395.

अरातिनुद् Adj. *die Feinde vertreibend* MBh. 3, 41,38.

अराम Adj. (f. आ) *ohne Râma* Bâlar. 115,1. Mahâvîrak. 44,21.

अरिक्तकर्ण Adj. *dessen Ohren voll —*, d. i. *betäubt sind von* (Instr.) Pr. P. 119.

अरुग्ण, so zu lesen st. अरुग्र.

अरुणापिशङ्ग Adj. *röthlich braun* TS. 6,6,11,6.

अरुणपुष्प ist Adj. *röthliche Blüthen habend.*

*अर्कात्मज m. *der Planet Saturn* Râgân. 13,199.

अर्चा f. (vgl. Nachtr. 2) 4) bei den Gaina *Körper* Kalpas. 111.

अर्च् mit उप *Jmd auf den Leib rücken, Jmd belästigen* TS. 1,5,9,6.

1. अर्ज् mit निस् *herauslassen, — geben* TS. 1,5,9,3.

*अर्णवभव m. Râgân. 13,122.

अर्थ, so zu accentuiren.

अर्थनाशक Adj. (f. °शिका) *verschwenderisch* Kâtj.

अर्थनिवेदन n. *das Anbieten —, Darbringen seiner Habe.*

अर्थपद्धति f. *der Weg des Nutzens.* °तीं गम् so v. a. *seinen Vortheil wahrnehmen.*

अर्थपरिग्रह m. *Besitz von Geld* R. 5,43,6.

अर्थय् mit प्र 3) Med. *sich Jmd* (Acc.) *entgegenstellen* Kir. 2,21.

अर्थलाघव n. *das Leichtnehmen einer Sache, schnelles Hinweggehen über eine Sache* Naish. 9,8.

अर्थसंकृत oder °संहित Adj. mit रेखा etwa *Schuldverschreibung* Comm. zu Kâm. Nitis. 9,68.

अर्थहर Adj. *das Vermögen erbend* Vishnus. 15,40.

अर्थार्थिन् Adj. auch *das Nützliche —, Reichthümer begehrend* MBh. 3,33,25.

अर्धकर्ण Adj. vielleicht *halb hörend* (im Schlafe). Vgl. auch Nachtr. 1.

अर्धखिल m. *halbe Brache, Land das ein Jahr brach liegt* Nâr. 11,26.

अर्धनाराच m. *eine Art Pfeil* MBh. 2,51,35.

अर्धनिष्पन्न Adj. *halb vollendet* Râgat. 5,403.

अर्धपञ्चदशन् Adj. Pl. *vierzehnundeinhalb* Çâṅkh. Çr. 13,18,5.

अर्धभेदक Adj. mit व्याधि = अर्धभेद m. *Hemiplegie* Sucr. 2,380,10.

अर्धवशा f. *eine halbe Kuh* Maitr. S. 1,11,7.

अर्धशिरस् n. *der halbe Kopf* Âpast. Çr. 7,13,8.

अर्धहर Adj. *das halbe Vermögen erbend* Vishnus. 18,32.

अर्धिक Adj. = आर्धिक = अर्धसीरिन् Vishṇus. 57,16.

अर्बुद 4) n. *Rippenknorpel* Vishṇus. 96,76. वक्षसि संध्यस्थीन्यर्बुदान्युभयतो दश दश Comm.

अर्यमन् 4) Çiç. 2,39.

1. अलक्षण auch *kein Kennzeichen* Vâgrakkh. 29,17.

अलक्षणासंपद् f. *kein Vollauf von Kennzeichen* Vâgrakkh. 22,3. 5. 40,15.

अलघीयस् Adj. *nicht unbedeutend, gross, gewaltig* Çiç. 2,58.

अलंकृतिशास्त्र n. *ein Lehrbuch des Stils* Kautukas. 17.

अलज्जाकर Adj. *keine Schande bringend* Spr. 5911.

अलत्तराम् Adv. *in hohem Grade* Kumâras. 14, 16. 15,28. Mit einem Infin. *bedeutend besser* Çiç. 2,106.

अलब्धपद् Adj. *keine Stelle gefunden habend in* (Loc.), so v. a. *keinen Eindruck gemacht habend auf* Ragh. 8,90.

अलोक्यता, so zu accentuiren.

अलोष्टक Adj. (f. आ) *frei von Erdklössen.*

अलोष्ठक Adj. v. l. für अलोष्टक.

अलोह Adj. *nicht von Eisen* MBh. 1,145,22.

अल्पकालिक Adj. *eine kurze Zeit lang stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 8,1,1.

अल्पनिचय Adj. *einen kleinen Vorrath habend* R. Gorr. 1,6,7.

अल्पनिदान Adj. *aus einer geringfügigen Ursache entspringend* Suçr. 2,443,4.

अल्पपरिकर Adj. *wenige Dienerschaft habend, weniger D. als* (Abl.) *h.*

अल्पफल Adj. (f. आ) *wenig ergiebig* Mân. Gṛhj. 2,14.

अल्पविज्ञान Adj. *von geringer Einsicht* MBh. 3, 29,34.

अवकलन n. *das Ausbrennen mit* Kuça-*Gras* Baudh. 1,6,14,1.

अवचितपूर्व Adj. Çâk. (Pisch.) 116 falsche Lesart für रचितपूर्व.

अवंडाण्ड Adj. (f. आ) *nicht ungeschwänzt* (Kuh).

अवदानीय als n. *Schnitzel von Fleisch.*

अवनती Adv. mit भू *sich verneigen* R. 7,23,1,60.

अवनेक्तर् Nom. ag. *Wäscher* in पादावनेक्तर्.

अवमार्जन, so zu lesen st. अवमाज्जन.

अवर 1) *e*) als m. so v. a. *Vorfahr.*

2. अवरोधन 4) lies Sg. statt n. — 5) *Erlangung, Erreichung* Kaush. Up. 2,3. — Als Adj. (f. ई) *Jmd Etwas verschaffend* ebend.

अवरोपण, vgl. धातवरोपण.

अवशर्धयितर् Nom. ag. *auf Jmd farzend* Vishṇus. 5,22.

अवसक्थिका bedeutet *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.* °कां कर् *sich in der Weise hinsetzen.*

1. अवसान n. auch *Bauplatz* Mân. Gṛhj. 2,11.

अवस्तुपतित Adj. *nicht körperlich geworden* Vâgrakkh. 32,18. 19.

अवस्रंसन n. *das Herabfallen* Dhâtup. 18,16.

1. अवात, der Udâtta zu tilgen.

अवात्सल्य n. *Mangel an Mutterliebe* Suçr. 1, 372,10.

अवान्तरदीक्षा f. *Zwischenweihe* Âpast. Çr. 15,20, 1. Mân. Çr. 4,7.

अविकार्य Adj. *unwandelbar, unveränderlich.*

अविक्लिन्नाक्ष Adj. *keine triefenden Augen habend* Âpast. Çr. 5,10,10.

अविगान n. *Uebereinstimmung* Deçîn. 2,28.

अवितृप्त Adj. (Nachtr. 2), Nom. abstr. °ता f. Kir. 2,29.

अविधिपूर्वकम् Adv. *nicht wie es sich gebührt* Bhag. 9,23. 16,17.

अविधृत Adj. *unaufgehalten, unaufhaltsam* MBh. 1,1,250.

अविपद्यत् Adj. *nicht zu Nichte werdend, — sterbend* Bhâg. P. 6,1,8.

अविवेकम् (! Âpast. Çr. 1,7,10) und अविवेचम् (Âçv. Çr. 2,6,7) Absol. *ohne durch Schütteln und Blasen zu sondern.*

अविशोधन n. *das Unentschiedenbleiben* Vishṇus. 11,9.

अविश्रान्त Adj. auch *wo man nicht ausruhen kann* MBh. 12,329,34.

अवीरकृत्य n. *kein Männermord* Âpast. Çr. 5, 27,1.

अवृधे, so zu accentuiren.

अवृष्टिकाम Adj. *keinen Regen wünschend* Âpast. Çr. 7,11,7.

3. अव्यय 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Jogas. 1,25.

2. अव्यवकार Adj. *wofür es keinen Ausdruck giebt* Vâgrakkh. 45,6.

अव्यवकृतता f. *Ununterbrochenheit.* Instr. *ununterbrochen* Vṛshabh. 79.

अव्युष्टि, lies *das Nichthellwerden.*

अव्यूढ 3) *kein Complex* Vâgrakkh. 27,3. 38,8.

अव्रात्य n. *Vernachlässigung der Gelübde* Vishṇus. 48,22.

अशक्तभर्तृका Adj. f. *einen schwachen Mann habend* Vishṇus. 5,18.

2. अशन, so zu accentuiren.

अशा f. *das Essen* in मांसाशा.

अशाखाज Adj. *nicht auf einem Zweige gewachsen* Âpast. Çr. 7,1,17.

अशिशिररश्मि m. *die Sonne* Kir. 3,31.

अशिश्नित्नु (Conj.) Adj. *der sich nicht anklammern mag* AV. 20,134,6.

अशीतिसाकल्य Adj. (f. आ) 1) Sg. *aus 80000 bestehend* R. 5,38,23. — 2) Pl. *80000* R. 5,56,118.

अशेषम् (!), so zu betonen.

अशोफपुत Adj. *ohne Geschwülste, — Geschwüre* Suçr. 2,312,13.

अश्मि, so zu accentuiren.

अश्रोवी f. = अश्रोवी (Nachtr. 1) Maitr. S. 1, 11,10.

अश्रुनेत्र Adj. *Thränen in den Augen habend* MBh. 8,94,21.

अश्वपूर्ण Adj. (f. आ) vielleicht fehlerhaft für °पूर्व Einschiebung nach RV. 5,87 (Vers 3) = Mân. Gṛhj. 2,13.

2. अश्वपृष्ठ, Anderes vermuthet R. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,711. fgg. Das Wort ist aber nicht auf den Stein, sondern auf Vâju zu beziehen.

अश्वप्रथम Adj. *mit dem Rosse — oder den Rossen voran* Mân. Çr. 1,3,4.

अश्ववृन्दिन् Adj. *mit Reiterei versehen* MBh. 5, 164,2.

अश्वसनि, so zu accentuiren.

अश्वस्तोमीय Adj. als Bez. eines Homa Âpast. Çr. 20,12. 21.

अश्वानन m. Pl. *ein best. mythisches Volk* Pr. P. 118.

अश्वानृत n. *eine in Bezug auf ein Pferd ausgesprochene Unwahrheit* M. 8,98.

अष्टाशीतिसाकल्य Adj. Pl. *88000* Jâgñ. 3,186.

2. अस् mit अधि 1) *werfen auf, in.* अग्नौ *in das Feuer* Mân. Çr. 1,3,4. 7,1. — Mit अन्वधि *hernach werfen auf, in* Mân. Çr. 1,1,2. — Mit प्रतिनिम् *zurückwerfen* Âpast. Çr. 3,10,4.

अस (Nachtr. 1) Çiç. 1,69.

असंयच्छत् Adj. *nicht zügelnd, — in der Gewalt habend* MBh. 12,91,42.

असंरक्त Adj. *keine Liebe empfindend* Hariv. 11264. v. l. असंसक्त.

असंवत्सरभृत, so zu accentuiren.

असंविज्ञान Adj. *unverständlich* Mahâvîrak. 33.3.

असंविक्षित Adj. *wofür man nicht die gehörige Sorge getragen hat* MBh. 12,130,4.

असंव्यवकिनम् Adv. *unmittelbar* Bhâg. P. 5,6,6.

असंसक्त auch *nicht mit dem Herzen an Jmd*

hängend Hariv. 3,4,40. °म् Adv. *unverbunden, besonders* Mân. Çr. 1,1,2. 3,2. Gṛhj. 2,2.

असंस्कृतप्रभावित Adj. *unbeschränkt mächtig* Vâgrakkh. 24,9.

असकाशे Loc. *nicht in der Nähe von* (Gen.) Mân. Gṛhj. 2,5.

असंख्येय 1) Compar. °तर Vâgrakkh. 34,20.

असंग्रामेण Instr. *ohne Kampf* Hariv. 1940.

असञ्जत् Adj. *nicht hängend an* (Loc.) MBh. 12, 248,19 (Bl. 112,*a*).

असंचय m. *keine Anhäufung* Vâgrakkh. 44,20.

असंज्ञा 3) *kein Bewusstsein* Vâgrakkh. 23,10. 30, 21. 31,1. 45,17.

असंज्ञिन् Adj. *kein Bewusstsein habend* (Wesen) Vâgrakkh. 20,18.

1. असत्त्व m. *kein lebendes Wesen* Vâgrakkh. 32,11.

असंनयत् Adj. *keine aus süsser und saurer Milch gemischte Spende darbringend* Kâtj. Çr. 4,2,36.

असंन्युप्त Adj. *nicht zusammengeworfen* Apast. Çr. 9,10,12.

असपिण्ड, lies *entfernter verwandt als ein Sapiṇḍa*. Auch Vishṇus. 22,46.

असमवकृतम्, lies Adv.

असमव्रात्रत Adj. *mit keinem Mahâvrata-Tage versehen* Âpast. Çr. 23,2.

असमायुत Adj. *unverbunden* Taitt. Âr. 1,12,3.

असाकमेध Adj. *ohne Sâkamedha* Maitr. S. 1, 10,16.

असाक्षिन् m. *kein Zeuge, als Zeuge nicht zulässig* Jâgñ. 2,71. Vishṇus. 8,1. 5.

असार्वभौम m. *kein Weltherrscher, — Kaiser* Âpast. Çr. 20,1.

असितजानु Adj. *mit schwarzen Knieen* Âpast. Çr. 5,10,10.

असितात Adj. (f. ई) *schwarzäugig* Vishṇus. 99,6.

असियष्टि f. *Schwertklinge* Varâh. Bṛh. S. 50,6.

असुतर Adj. *schwer zu passiren* Kir. 5,18.

असुतृप्, anders erklärt von F. Kluge in Kuhn's Z. 25,311. fg.

असुरत्त Adj. (f. आ) *schwer zu hüten* Kir. 2,39.

असुरद्रुक् m. *ein Feind der* Asura, *ein Gott* Çiç. 2,35.

असुषिर Adj. *nicht hohl* Âpast. Çr. 7,12,5.

असृक्पात auch *das Fliessen von Blut.* °पाते *wenn Blut geflossen ist* Jâgñ. 3,293.

असौ Voc. zu असौ Nom. Maitr. S. 1,4,2. 2,4,8. Kaush. Up. 2,4. 11. Âçv. Gṛhj. 1,14,7.

अस्कन्ध m. *keine Ansammlung* Vâgrakkh. 24,16.

अस्तृत, auch अस्तृत.

अस्त्रोपनिषद् f. *Waffenkunde* Mahâvirak. 21,11.

अस्थात्रु Adj. *ungeduldig* Kathâs. 36,55.

अस्थिर 1) Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,117,16. 17.

अस्थूरि, so accentuirt TS. 7,1,1,1. 2.

अस्नाविर् Adj. *ohne Sehnen, — Bänder.*

अस्पृष्टमैथुना Adj. f. *Jungfrau seiend* Mân. Gṛhj. 1,7.

1. अस्मे, zu अस्मे vgl. R. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,716.

अस्मृतघु, lies = अस्मृतद्रुक् *der Hasser nicht gedenkend.*

अस्रप 1) Mahâvirak. 106,4. 21.

अस्वाम्य n. *kein Eigenthumsrecht, keine freie Verfügung* Devala.

अहंशुष् Adj. *nur an sich denkend* Kumâras. 13,51.

अहल, vgl. AV. 20,131,9.

अहिकञ्चुक m. *Schlangenhaut* Svapnak. 2,10.

अहित n. auch *eine Art zu fechten* Hariv. 3, 124,19. आहित v. l.

अहिमरुचि m. *die Sonne* Pr. P. 21.

आकै, so zu accentuiren.

आकेवलिक Adj. *nicht allein bleibend* (von Begierden, die andere im Gefolge haben) Çilâñka 1,314.

आकोपवत् Adj. *ein wenig erzürnt auf* (Loc.) Çiç. 2,99.

आक्रोशयितर् Nom. ag. *schmähend, schimpfend* Vishṇus. 5,23.

आक्षेपण 2) *c*) *Schmähung* Vishṇus. 54,14.

आखण्डलसूनु m. Patron. Arǵuna's Kir. 1,24.

आखर auch *ein best.* Agni Çâñkh. Gṛhj. 5,2.

आघ्या 2) (Nachtr. 1) MBh. 15,25,16.

आघ्यातिक, lies ई st. इ.

आगन्तुक 3) von einer Krankheit Vishṇus. 96,28. Nach dem Comm. so v. a. वातपित्तोद्रेकादयः.

आग्निष्टोमीय Adj. Âpast. Çr. 22,9.

आग्नीन्द्र Adj. = आग्नेन्द्र Mân. Gṛhj. 2,10.

आघट्टना f. *Anschlag, Anprall* Çiç. 1,10.

आघोष, so zu accentuiren.

आचतुरम्, lies Adv.

आचाम्ल Bez. *einer Speise, mit der* Ǵaina-*Asketen im letzten Stadium ihre Fasten brechen,* Çilâñka 1,345.

आचार्यकरण n. *Lehrthätigkeit* P. 1,3,36.

आचार्यदेव Adj. *den Lehrer verehrend* Taitt. Up. 1,11,2.

आचार्याणी Mahâvirak. 40,15.

आचार्यी Adv. mit कर् *zum Lehrer machen* P. 1,3,36, Sch.

आच्छादक auch *schützend, vertheidigend* Vishṇus. 86,8.

आच्छोटनिका f. in नखाच्छो°.

आजानु Adj. *bis an die Kniee* Svapnak. 1,61.

आजिशिरस् auch *Kopf —, d. i. Ende —, Ziel der Rennbahn* Comm. zu TS. 1,1024,3 v. u.

आज्यग्रह m. Pl. auch Bez. *einer Kategorie von Sprüchen* Âpast. Çr. 4,3,7.

आज्यधन्वन् Adj. *das Opferschmalz zum Bogen habend* Ait. Br. 1,23,2.

आज्यस्थाली Mân. Çr. 1,2,3. 6. 3,2. 4. 7,1. 4. 8,2. 2,2,1. 4,4. Gṛhj. 2,2.

आज्ञनेय 1) Mahâvirak. 82,11.

आडी f. = आडि 1) Kaṇḍak. 36,3.

आढक 2) *b*) Bhâvapr. 1,265,24.

आत्तरेतस् Adj. *des Samens beraubt* TS. 7,1,1,2.

आत्मत्राणपरिग्रह m. *Leibwache* R. 5,47,27.

आत्मयाजिन्, so zu accentuiren.

आत्मसम nach Nîlak. auch so v. a. आत्मसाम्य = आत्मसमता MBh. 5,36,4.

आत्मीयदेश m. *Heimat* Kathâs. 18,393.

आदित्यदर्शन n. *das Zeigen der Sonne* (eine best. Ceremonie im 4ten Monat nach der Geburt) Mân. Gṛhj. 1,19. Vishṇus. 27,10.

आदेवयानम् Adv. *bis zum Götterweg* Hariv. 6806.

आदेश 6) = प्राघूर्णिक *Gast* Çilâñka 2,1. 3.

आद्यद्वार् n. *ein altes, früher erbautes Thor* Vishṇus. 3,53.

आधित्सु Adj. f. *zu empfangen wünschend* Comm. zu TBr. 1,58,3.

आनन्तर्य auch *kein Dazwischen* Mahâvirak. 52,20.

आनत्य, so zu accentuiren.

आनन्दपुर = Vaṛnagar (nach Bühler).

आनमम् Acc. Infin. zu नम् mit आ RV. 4,8,3.

आनर्त 1) *c*) = *das nördliche* Kâṭhiavâḍ (nach Bühler).

आनाभि auch *bis zum Nabel* Vishṇus. 12,3.

आनिर्कृत Adj. Maitr. S. 2,9,9. v. l. für आनिर्कृत.

आनेतव्य auch *hinzuführen zu* (Acc.) Paṅkad. 43.

आन्तरायिक Adj. *in Zwischenräumen wiederkehrend* (Begierden) Çilâñka 1,314.

आर्त्त, so zu accentuiren.

आप् mit अनु Desid. *einstimmen.* इन्द्रेण बाढमित्येवमन्वीप्सितम् (impers.) VP. 4,2,11. — Mit पर्यव *Etwas ganz in sich aufnehmen, sich ganz zu eigen machen* Vâgrakkh. 28,14. 30,17. — Mit सम् 4) mit oder ohne आत्मानम् *seinem Leben ein Ende machen* Âpast. 1,25,2. 7.

2. आपस् n. Parâç. 4,8.

आपाकस्थ, so zu lesen st. आपाकस्थ.

आपातिक m. Bez. *bestimmter Dämonen* Mân. Gṛhj. 2,12.

1. आभोग (auch Nachtr. 1 u. 2) etwa *Versuch* Comm. zu Jogas. 1,17.

आमित्तापयस्य n. *ein best.* Prâtardoha Âpast. Çr. 8,5,33.

आमेष्टका f. zu streichen, da Mṛkkh. 47, 9. 10 आमेष्टक Adj. (*aus ungebrannten Ziegeln bestehend*) anzunehmen ist.

*आम्रवाटक oder *°वाटिक m. *Spondias mangifera* Râgân. 11,172.

आयतपक्ष्मल Adj. *mit langen Federn besetzt* (Pfeil) Katuâs. 74,284.

आयस 2) f. ई *ein eisernes Gefäss* Vishṇus. 43,38.

आयासं, so zu accentuiren.

आयुञ् Adj. *sich verbindend.*

आयुधिन् Adj. *Waffen tragend;* m. *Krieger.*

आयुर्दा m. *ein best.* Homa Âpast. Çr. 8,7,17.

आयुष्यहोम m. Pl. Bez. *bestimmter Spenden* Mân. Gṛhj. 1,17.

आरागय्, °यति 1) *Jmd hoch erfreuen* Vâgrakkh. 35,1. fgg. Gegensatz विरागय्. — 2) *erlangen, erreichen* Lalit. 362,5. 6.

आरोधन, lies *Aufstieg* und vgl. Z. d. d. m. G. 35,717.

आर्तयज्ञ Adj. *dessen Opfer gestört worden ist* Maitr. S. 2,4,1.

आर्त्य, so zu accentuiren.

आर्द्र 2) *a*) n. Vishṇus. 54,18.

आर्ष 3) f. ई *eine nach der* Ârsha-*Ehe verheirathete Frau* Vishṇus. 24,31.

आलम्बम् Absol. *haltend, stützend* Kâṭh. 22,8.

आलेखनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 7,10,2.

आवसथ्यीय Adj. = आवसथ्य 1) TBr. 3,7,4,6.

आवारिधि Adv. *bis zum Meere* Kir. 1,23.

आविष्पृष्ठ Adj. *mit dem oberen Ende* (über das Schmalz) *herausragend* Âpast. Çr. 6,29,21. 8,2,10.

आविस्, आविर्कृत *zum Vorschein gekommen* Bhâg. P. 2,7,36.

आशातना (Nachtr. 2) auch *Verletzung* Çilâṅka 1,337.

आशास्ति f. *Gebet* Mahâvirak. 90,6.

आशीनं Adj. = आशिनं *betagt* Maitr. S. 2,9,4.

आश्वपदिक Adj. *mit einem Pferdefuss in Berührung gekommen* Comm. zu Âpast. Çr. 5,22,10.

आश्वमेधिक, f. ई Mân. Gṛhj. 1,23.

आसङ्ग auch *Mantel;* s. चित्रासङ्ग weiter unten.

आसनपट्ट m. *ein flacher Sitz.*

आसपुटं m. *Aschendüte,* d. i. *Asche in ein Blatt gewickelt* TBr. 1,3,3,6.

आस्फोटन 1) *a*) Vishṇus. 71,71. Nach dem Comm. दक्षिणांसादारोपिते वामबाहौ दक्षिणपाणिना शब्दकरणम्.

आकर्तोस् Abl. Infin. zu कर् mit आ Ait. Br. 7,2,6.

आकवनीयतस् Adv. *aus dem* Âhavanîja-*Feuer* Âpast. Çr. 3,9,3.

आकित n. *eine Art zu fechten* Hariv. 15979. अकित v. l.

आकुवैंध्यै, so zu accentuiren.

3. ई mit प्रति 6) *annehmen,* so v. a. *lernen von* (Abl.) Âpast. 2,29,15.

इच्छासदृश Adj. *dem Wunsche entsprechend* Çiç. 1,49.

इडेन्यक्रतु (sic) Adj. *von preisenswerther Kraft* Âpast. Çr. 4,5,5.

इध्मपरिवासन n. *Abschnitzel von Brennholz* Mân. Çr. 1,3,5.

इन्दीवरास्ती f. *eine Lotusäugige* Kaurap. (A.) 60.

इन्दुकान्त Adj. *lieblich wie der Mond* Kautukas.

इन्दुवक्त्रा f. *eine Mondantlitzige* Kaurap. (A.) 72.

इन्दुवर्ण Adj. *mondfarbig* Hariv. 2,63,96.

इन्द्रजालं, so zu accentuiren.

इन्द्रप्रयाण n. *das Herabsinken von* Indra's *Banner* Vishṇus. 30,6.

इन्द्रयाजिन् Adj. *dem* Indra *opfernd* Mân. Çr. 1,1,1.

इन्द्रवर्ण Hariv. 6884 fehlerhaft für इन्दुवर्ण.

इन्द्रवीरुध् f. Indra's *Schlinge* Pâr. Gṛhj. 3,7,3.

इम, इमेषु Vâgrakkh. 22,9. 13. 17. 23,2.

इरण्य Maitr. S. 2,9,8. Kap. S. 27,5 wohl fehlerhaft für इरिण्य.

इरस्य्, so zu lesen st. इरस्य.

इरिणोष्ट m. *ein Erdkloss von salzhaltigem Boden* Mân. Gṛhj. 1,7.

4. इष् 2) Hariv. 2,72,52 nach Nîlak.

इषुवत् Adj. *kräftig.*

इषुधन्वं n. Sg. *Pfeil und Bogen* Taitt. Âr. 5,1,2.

इषुधन्वन् n. Sg. dass. Ait. Br. 7,19,2.

इषुधन्विन् Adj. *Pfeil und Bogen führend* Taitt. Âr. 5,1,3.

इषुनिबन्धन *Köcher* R. Gorr. 2,31,28.

इषुपात m. *Pfeilschussweite* MBh. 4,53,10.

इषुहस्त Adj. *einen Pfeil in der Hand haltend.*

इष्टिमय Adj. *aus Opfern gebildet* VP. 4,1,12.

*इष्ट्वीनम् Absol. = इष्ट्वा P. 7,1,48, Sch.

इक्क 2) f. इक्किका *Hinblick.* अतिसूक्ष्मेक्षिका so v. a. *allzugrosse Spitzfindigkeit* Ganar. 7,430.

ईदृगवस्थ Adj. *in solcher Lage sich befindend* Vṛshabh. 55,*b*,25.

ईयत्, ईयत्तमाण = ईयक्षमाण Maitr. S. 2,10,6.

ईषीका auch so v. a. *Pfeil.* °भूत *ganz von Pfeilen erfüllt* R. 2,96,46.

उक्तिप्रत्युक्तिका f. *Rede und Gegenrede* Mahâvirak. 39,11.

उक्षवश m. Du. *ein Stier und eine Geltkuh* TS 2,1,4,4.

*उखर्वल zu streichen.

उग्रकर्मन् Adj. *von gewaltiger That* MBh. 8,82, 4. 83,32.

उग्रगन्धि und °न् Adj. *stinkend* Vishṇus. 66,5. 71,11. 79,5.

उग्रघोष Adj *gewaltig klingend* MBh. 8,82,12.

उग्ररुष् Adj. *heftig zürnend* Kumâras. 4,24.

उग्ररूप Adj. *grausig aussehend* MBh. 8,90,46.

उग्रवीर्य als Adj. *von gewaltigem Muthe* MBh. 8,89,2.

उग्रवेग Adj. *von gewaltiger Schnelligkeit* MBh. 9,17,9.

उचितकारिन् Adj. *thuend was sich schickt.* Nom. abstr. °रिता f. Pr. P. vor 136.

उच्चकैस् auch *hoch.* उच्चकैरासनतः *vom hohen Sitz* Kir. 2,57. Mit कर् *erheben* 40.

उच्चगोपुर Adj. *hochthorig* Kir. 5,35.

उच्चैर्गति f. *das Aufsteigen* Mahâvirak. 127,1.

उच्चैर्न्याय Adj. *laut zu recitiren* Çâṅkh. Çr. 1,1,28.

उच्चैस्, so zu betonen.

उच्चुक्षम 1) TS. 1,6,2,2.

उज्झ् mit निस् in निरुज्झन.

उज्झधर्मन् Adj. *von Nachlese lebend* MBh. 3, 260,21.

उत्कय्, °यति *sehnsüchtig machen* Çiç. 1,59.

उत्कर्षत्व n. = उत्कर्ष 2) *a*) Mahâvirak. 34,16.

उत्कूलनिकूलं, so zu accentuiren.

उत्कोशय्, °यति *aus der Scheide ziehen* Vet. (U.) 78,15.

उत्तेप m. auch *eine Art Dehnung* (des Vocals, Comm. zu Tâṇḍja-Br. 5,7,4. 11,5,19.

उत्तरपञ्चाल Adj. mit राष्ट्र n. *das Reich der nördlichen* Pañkâla (mit einer gesuchten Nebenbedeutung) Bhâg. P. 4,25,51.

उत्तरपूर्वक Adj. *nordöstlich* Hemâdri 1,801,15.

उत्तरवेदिमत् Adj. *eine* Uttaravedi *habend* Comm. zu Âpast. Çr. 8,1,8.

उत्तरास nach Nîlak. zu MBh. 1,194,10 = उत्तर.

उत्तरापरशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Norden oder Westen* Vishṇus. 70,2.

उत्तरार्धपश्चार्ध m. *Nordwest* Mân. Çr. 6,2,5.

उत्तरार्धपूर्वार्ध, lies *Nordost.* Auch Mân. Çr. 1,3, 2. 6,2,5. Gṛhj. 2,2.

उत्तराश्रोणि f. *die linke Hinterbacke* Kâtj. Çr. 17,9,16.

उत्तरोत्तरभाव (°भव?) Adj. *wo immer Einer über*

dem Andern ist Mahâvîrak. 84,10.

उत्तानित Adj. *weit aufgesperrt* (Mund) Kâd. (1872) 75,18.

उत्पल्लव Adj. *mit aufspriessenden Schösslingen* Kaṇḍak. 53,1.

उत्पिञ्जलक Adj. *wobei es drunter und drüber geht* (Kampf) MBh. 7,25,21. Hariv. 13554.

उदककृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung* Vishṇus. 46,14.

उदकांस्य n. *ein Messinggefäss mit Wasser* Mân. Çr. 4,7. Gṛhj. 1,8. 2,7. 11.

उदकप्रस्रवणान्वित Adj. (f. आ) *mit einer Neigung nach Norden versehen* MBh. 1,134,9.

उदङ्क 3) f. ई *Schöpfgefäss* Mân. Çr. 1,1,2.

उदधिनेमि Adj. *meerumgrenzt* Ragh. 9,10.

उदायुवन in दर्व्युदायुवन.

उदारचेतस् Adj. *hochherzig* Kir. 3,10.

उदास an der angeführten Stelle *ein hinausgezogener Ton.*

उदासितर् Nom. ag. = उदासीन 1) Çiç. 1,33.

उदाहरणी Adv. mit कर् *als Beispiel wählen* Comm. zu Gaṇar. 7,430.

उदितहोम n. *das Anlegen des Feuers nach Sonnenaufgang* Comm. zu Âpast. Çr. 5,13,2.

उदीचीनपाद् Adj. *mit den Füssen nach Norden* Âpast. Çr. 7,16,5.

*उद्गान n. als Erklärung von उद्गीथ 1) Comm. zu Âpast. Çr. 5,16,8.

उद्गूरयितर् Nom. ag. *mit Thätlichkeiten drohend* Vishṇus. 5,60.

उद्गृहीतव्य Adj. *ausfindig zu machen, zu ergründen* Vâgrakkh. 23,15.

उद्गर्व Adj. *hochmüthig* Mahâvîrak. 94,5.

उद्धव m. Pl. = ग्रौद्धव (Nachtr. 2) 1) Mân. Çr. 1,1,2. Vielleicht fehlerhaft.

उद्भूत 1) Adj. s. u. 1. भू mit उद्. — 2) n. *das Tosen* (des Meeres) MBh. 1,185,15.

उद्भर्हिस् Adj. *mit einer Streu darauf* Maitr. S. 2,2,3.

उद्बुद्बुद् Adj. *hervorsprudelnd* Mahâvîrak. 13,4.

उद्यतहोम m. *die nach dem Erheben des Feuers stattfindende Spende* Âpast. Çr. 7,6,5. 8,6,1.

उद्याव auch = उद्याम 2) *Strang* in द्वादशोद्याव.

उन्मिञ्ज m. *Frage* (nach M. Müller) Sukhâv. 4,3.

उपकान्तम् Adv. *in der Nähe des Geliebten* Kir. 5,19.

*उपकुरङ्ग m. *eine Antilopenart* Râgân. 19,47.

उपग्रामम् Adv. *am Dorfe* Kir. 4,19.

उपचारक m. *Spion* Çilâñka 2,135.

उपजीवितर् Nom. ag. *lebend von* (Gen.) Medhât. zu M.

उपधि 5) *ein Bestandtheil der Ausrüstung eines Gaina-Mönchs* (3 Kleider, 1 Napf, 1 Besen und 1 Mundfilter) Çilâñka 1,367.

उपधेनु Adv. *bei den Kühen* Kir. 4,13.

उपनागरक Adj. (f. °रिका) Bez. *eines best. Stils* (रीति) Kâvjapr. 9,3.

उपनिबन्ध m. *Verpflichtung, Eid* Mahâvîrak. 92,21.

उपनिषद् 4) *an die Seite Stellung* Vâgrakkh. 35, 10. 42,7.

उपनीतराग Adj. *harmonisch* oder *sympathisch* (Rede) H. 66.

उपपायन n. *das Tränken* Mân. Çr. 9,4,2. Gṛhj. 2,9.

उपमाति 1) auch *Lockruf, Lockung.*

उपर् 2) *b*) n. Âpast. Çr. 7,9,8. Cit. im Comm. zu 7,10,2.

उपरितन, f. ई (allein richtig) Comm. zu Âpast. Çr. 2,2,4.

उपरिष्टात्स्वाहाकार Adj. = °स्वाहाकृति TBr. 3,9,10,1.

उपरिष्टाद्दर्क m. etwa *ein hinten angefügter Refrain* Sâj. zu Ait. Br. 5,2,17.

उपरिष्टाद्धोमभाज् Adj. *später an der Spende Antheil habend* Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9.

उपरिस्पृश्, so zu accentuiren.

उपलक्ष्मी f. *eine neben der* Lakshmî *genannte Gottheit* Mân. Gṛhj. 2,13.

°उपवपन n. *das Aufstreuen.* तुषोप° Âpast. Çr. 6,29,17.

उपवक्स् n. = उपवक् Çat. Br. in der Kâṇva-Rec.

उपशय 2) *a*) *Anstand.* °स्थ Adj. *auf dem A. stehend* (Jäger) Çiç. 2,80.

उपशुष्क Adj. *trocken, verdorrt* Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,11.

उपश्वस्, lies m. *das Blasen, Luftzug.*

उपसंब्रिहीर्षु Adj. *um abzuschliessen zusammenfassend* Çilâñka 1,314.

उपसर्गय्, °यति *Ungemach bereiten* Çilâñka 1, 365. 369.

उपसर्जन 2) उपसर्जनी.

1. उपास्त, so zu accentuiren.

उपायास m. *Niedergeschlagenheit, Melancholie* Lot. de la b. l. 99,5 (Hdschr.).

उपासितावित् Adj. *einer der verehrt hat, Verehrer* Text zu Lot. de la b. l. 136.

उपाक्षित 2) *Feuersbrunst* Gaut. 16,34.

उपोत्तर Adj. *später* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,1.

उपोन्दन n. *das Benetzen* Comm. zu Âpast. Çr. 8,4,1.

उप्तकेश Adj. *mit geschorenem Haupthaar* Mân. Gṛhj. 1,22.

उभयकालिक Adj. *zu beiden Zeiten stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 5,24,8.

उभयतःपक्ष auch *in beiden Monatshälften* (Monat) Mân. Gṛhj. 2,13.

उभयतःशिक्य Adj. (f. आ) *mit Wagschalen auf beiden Seiten* Vishṇus. 10,3.

उभयतोधार Adj. *auf beiden Seiten Schneiden habend* Bhâg. P. 5,26,15.

उभयाबाहु Adj. *auf beiden Seiten Arme habend* Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 8,5,4.

2. उरुधार Adj. *mit breiter Schneide* Bhâg. P. 2,7,22.

उर्वीधर m. *Berg* Kir. 3,59.

उर्वीरुह Adj. *aus der Erde gewachsen* Çiç. 1,7.

उल्लस Adj. (f. आ) *erglänzend, strahlend* Kaṇḍak. 2,7.

उल्लभास् m. *die Sonne* Kir. 3,32.

उल्लमस् m. *die Sonne* Kautukas.

*ऊखल m. *ein Andropogon* Râgân. 8,126.

ऊढपूर्वा Adj. f. *mit der man sich vorher ehelich verbunden hat* Çâk. 79,15. 110,17.

ऊर = ऊरु 1) im Loc. ऊरे Bhâg. P. 7,8,29.

ऊरुच्छिन्न Adj. *ein zerbrochenes Bein habend* Kaush. Up. 3,3.

ऊर्णस्पति m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,17.

ऊर्धसुव n. Nom. abstr. von ऊर्धसु Comm. zu Âpast. Çr. 5,11,6.

ऊर्ध्वज्वलन n. *das Emporflammen* Çiç. 1,2.

ऊर्धभागकर् Adj. *nach oben treibend, zum Brechen reizend* Suçr. 1,144,14.

ऊर्धभावुक n. in अनूर्धभावुक oben.

ऊर्धशुष्क Adj. *oben*, d. i. *am Stamm verdorrt* (Zweige) Vishṇus. 61,8.

1. ऊह् mit निर्वि 3) निर्व्यूढ *zu Ende geführt* Hem. Par. 8,133.

ऋग्यजुःसामादिमय Adj. (f. ई) *aus* Ṛk, Jagus, Sâman *u. s. w. gebildet* VP. 4,1,6.

ऋतुगमन n. *das Beischlafen in der richtigen Zeit* Comm. zu Âpast. Çr. 5,25,11.

ऋतुपात्र, lies n. st. Adj.

ऋतुव्यावृत्ति f. *Ende einer Jahreszeit* Âpast. Çr. 7,28,7.

ऋर्त, so zu accentuiren.

ऋबीसपक्व Adj. *durch Erdwärme gar geworden* Âpast. Çr. 5,25,6.

एककर Adj. *einhändig* Vishṇus. 62,5.

एककरपाद Adj. *einhändig und einfüssig* Vishṇus. 5,48. 77.

2. एककार्य, Nom. abstr. °त्व n. Ragh. 10,41.

एकक्रिय Adj. *ein und dasselbe Geschäft habend* Mahâvîrak. 71,1.

एकतल्प Adj. (f. आ) *in einem Zuge stattfindend*

Comm. zu ĀPAST. ÇR. 5,22,6. 6,30,12.

एकदीक्षिन् Adj. *als einzelner die Weihen nehmend* KĀTJ. ÇR. 7,5,12.

एकदेशिन् 1) Nom. abstr. °शित्व n. Comm. zu ĀPAST. ÇR. 8,9,2.

एकदेक Adj. Du. *nur einen Leib habend* HARIV. 3439.

एकदोहन Adj. in der dunklen Stelle MBH. 1, 3,60.

एकद्वार Adj. (f. आ) *nur einen Zugang habend* MBH. 13,93,77.

एकद्यत्तरत्र्यत्तराशिन् Adj. *essend nach einem Zwischenraum von einem, von zwei oder drei Tagen* VISHṆUS. 95,6.

एकधन KAUSH. UP. 2,3 nach dem Comm. m. (!) *das höchste Gut.*

एकनिभ Adj. (f. आ) *einförmig* VARĀH. BṚH. S. 54,90.

एकनिर्माण Adj. Du. *von einerlei Maass, gleich gross* HARIV. 4949 = 5738.

एकनिष्ठ 1) Adj. Pl. *auf dasselbe hinauslaufend* MBH. 12,349,2. — 2) m. N. pr. eines göttlichen Wesens LALIT. 49,7.

एकन्याय Adj. *einartig, nur einen Gegenstand betreffend* H. 255.

एकपर्वन् Adj. *aus einem Absatze* oder *Gliede bestehend* MBH. 4,65,3.

एकपशुक, f. आ.

एकपाक m. *gemeinsames Kochen.* °केन वसत्तः *eine gemeinschaftliche Küche habend.*

एकपातिन् auch *nur auf eine Art fliegend* MBH. 8,41,38.

एकपुत्र auch Adj. *einen einzigen Sohn habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. MBH. 3,127,12.

एकपुष्कल m. *eine Art Trommel* MBH. 5,3350. v. l. एकपुष्कर (Nachtr. 2).

एकप्रमाण Adj. Du. *von gleicher Autorität* HARIV. 3439.

एकप्रैष Adj. *nur eine Aufforderung ergehen lassend* AIT. BR. 6,14,3.

एकरथ m. *ein Held ersten Ranges* MBH. 3,27,28.

एकवर Adj. *einen Wunsch gewährend* MĀN. GṚHJ. 2,13.

एकव्यूक Adj. *nur in einer Form sich manifestirend* VISHṆUS. 1,61.

एकशङ्ख Adj. (f. आ) *nur eine Muschel als Schmuck tragend* HARIV. 11164.

एकशय्यासनाशन Adj. Du. *dasselbe Bett, denselben Sitz und dieselbe Speise habend* HARIV. 3438.

एकशाख auch *einästig* KAUÇ. 90.

एकशिल Adj. *aus einem einzigen Felsen bestehend* R. 2,94,22.

एकशूल (Nachtr. 2), f. आ ĀPAST. ÇR. 7,8,3. 17,6.

एकशृङ्ग als Adj. *einhörnig* VISHṆUS. 98,78. Als m. auch *Berg* MBH. 4,65,3.

एकैकोतृ m. *ein einfacher* (kein zweifacher) Hotar TAITT. ĀR. 3,7,1.

एकाकृति Adj. Pl. *von gleichem Aussehen* PR. P. 104.

एकाक्षिपिङ्गलिन् m. Bein. Kubera's R. 7,13,30.

एकातपत्र Adj. *nur von einem Fürsten beherrscht* PR. P. 111. Vgl. एकच्छत्र.

एकादशच्छदि Adj. *eilf Dächer habend* TS. 5,2,10,6.

एकादशद्वार Adj. *eilf Thore habend* KAṬHOP. 5,1.

एकायनीभाव m. *Einmüthigkeit* MAHĀVIRAṄ. 51,14.

एकार्षेय Adj. *mit nur einem heiligen Ahnen.* प्रवर MĀN. ÇR. 11,8,6. MÜLLER, SL. 386.

एकाष्टकादीक्षिन् Adj. *zur* Ekāshṭakā *die Weihe nehmend* LĀṬJ. 4,8,21.

एकोनपञ्चाशद्धा Adv. *in 49 Theile* R. GORR. 1, 48,1.

एकोल्मुक n. *ein einzelner Feuerbrand* MAITR. S. 1,10,20. TBR. 1,6,10,1. ĀPAST. ÇR. 8,17,8.

एतद्योनि Adj. *dieses Ursprungs* BHAG. 7,6.

एध्, एधित *erfüllt* —, *voll von* (Instr.) MAHĀVIRAṄ. 122,4.

एवंलक्षण Adj. *diese Kennzeichen habend* MBH. 12,80,15.

एवंवादिन् Adj. *so redend* MAHĀVIRAṄ. 81,7.

एवंक्रमक Adj. *diese Reihenfolge habend* Comm. zu ĀPAST. ÇR. 7,5,5.

एवंदेवत Adj. *diese Gottheit habend* ÇĀṄKH. ÇR. 6,10,13.

एवम्, एवमेव *gerade so* (an Schluss eines Abschnittes) MĀN. GṚHJ. 1,23.

ऐकमुख्य n. *Uebereinstimmung* MAHĀVIRAṄ. 21,17.

ऐकैकशय Comm. zu ĀPAST. ÇR. 7,27,16.

ऐतव्य Adj. = ऐतवे 1).

ऐरावत् angeblich = इरावत् und dieses = इरा GṚHJĀS. 2,10.

ऐरेय MĀN. GṚHJ. 2,14.

ऐवमर्घ्य n. *das diese Bedeutung Haben* Comm. zu GOBH. 3,2,55.

ऐशि m. Patron. Skanda's KUMĀRAS. 11,44.

*ओदनभोजिका f. *der Genuss von Mus* KĀÇ. zu P. 3,3,111.

ओजोऽवस्, so zu accentuiren.

ओजस auch N. pr. eines Tirtha VISHṆUS. 85, 52. ओमस v. l.

ओदरिकशरीर n. *der grobe, mit dem Tode vergehende Körper* ÇILĀṄKA 1,296.

ओद्दालकि, so zu accentuiren.

ओद्धव (Nachtr. 2) 3) Adj. (f. ई) *von* Uddhava *kommend* ÇIÇ. 2,118.

ओद्भिद 2) nach RĀGAN. 14,46 *in einer Grube* (*Brunnenschacht*) *durchsickerndes, dort sich sammelndes Wasser.*

ओनिद्र n. *Schlaflosigkeit* DEÇIN. 1,117.

ओपमन्यविन् Adj. in Verbindung mit पुत्र *der Sohn des* Aupamanjava BAUDH. im Comm. zu ĀPAST. ÇR. 5,23,4.

ओपवाह्य 2) in Verbindung mit नाग R. 2,69,13.

ओपवेशि, so zu accentuiren.

ओष्ठीन Adj. *an den Lippen befindlich* KAURAP. (A.) 72.

ओमस n. N. pr. eines Tirtha VISHṆUS. 85,52. v. l. ओजस.

कंसकृष् m. Bein. Kṛshṇa's ÇIÇ. 1,16.

ककुभवत् 1) auch = ककुन्मत् TS. 1,7,3,2.

ककुभिकन्या f. Patron. der Revati ÇIÇ. 2,20.

ककुभ 2) *b*) SVAPNAK. 2,21.

ककुभ्वत् Adj. = ककुन्मत् MAITR. S. 1,11,1.

कङ्कण 1) auch = हस्तसूत्र *Hochzeitsschnur* MAHĀVIRAK. 38,5.

कङ्कणधर 1) m. *Bräutigam, junger Ehemann* MAHĀVIRAK. 36,14. — 2) f. आ *Braut, junge Ehefrau* ebend. 68,5.

कटाक्षपात m. *Seitenblick* MBH. 2,67,42.

कटुकभाषिन् Adj. *harte Reden führend* MBH. 3, 40,13.

*कटुङ्कता, vgl. खटुङ्क weiter unten.

*कटुशृङ्गाट (nicht °शृङ्गाल) RĀGAN. 7,152.

कण्टकिन Adj. *auf einem dornigen Gewächs gewachsen* (Blume) VISHṆUS. 66,7. 8. 79,5. 6.

कतिशस् KUMĀRAS. 13,4.

कथंरूप m. N. pr. eines Rāgarshi SĀJ. zu ṚV. 4,16,10.

कदीशितृ m. *ein schlechter Herrscher* KAUTUKAS. 8.

कनकधारक m. R. GORR. 2,90,14 vielleicht fehlerhaft über °धावक *Goldwäscher.*

कनकनन्दिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's Cit. im ÇKDR. u. नन्दिन्.

कनकपत्तन n. *Goldstadt*, N. pr. einer mythischen Stadt.

कनिष्ठप्रथम Adj. Pl. *die Jüngsten voran* MĀN. GṚHJ. 2,7.

*कन्यादर्शम् Absol. *beim Anblick eines Mädchens* P. 3,4,29, Sch.

कन्यादूषयितृ Nom. ag. (MĀRK. P. 31,28) und

°दूषिन् Adj. (JÁÁ. 1,223) *eine Jungfrau schändend.*

कपालविमोचन n. *ein best. Spruch* ÀPAST. ÇR. 4,14,5. Comm. zu 7,23,2.

कापिलक 1) als Bez. *der neunten unbekannten Grösse* COLEBR. Alg. 288.

कपिलधूसर Adj. *bräunlich grau* KATHÂS. 65,162.

कमण्डलु m. oder n. = 3) *b*) ÀPAST. ÇR. 5,15,1.

कम्बलकारक m. *Verfertiger von wollenen Tüchern* R. ed. Bomb. 2,83,14.

कम्बलधावक m. *Wäscher wollener Tücher* R. 2,83,13.

1. कर् mit अभ्या in पुनरभ्याकारम्. — Mit प्रवि (metrisch st. विप्र), °कृत n. impers. *gesündigt* MAHÂVIRAK. 80,11.

°कारङ्क्षय्, °यते *wie ein Gerippe von — aussehen* KÂṆḌAK. 70,10.

करण्डकनिवाप, auch °क m.

करदिति (onomatop. mit इति) MÂN. GṚHJ. 1,14.

करन्यास m. *das Auftragen mystischer Zeichen auf die Hand* BHÂG. P. 6,8,6.

करपुटाञ्जलि m. = अञ्जलिपुट (s. oben) R. 5,64,5.

करपुटी f. *die hohle Hand* Spr. 546. 3153. 3713.

कररुहपद n. *die Spur eines Fingernagels, eine Verletzung mit einem F.*

कराग्र n. auch *Strahlen- und Fingerspitze* ÇIÇ. 1,58.

करिकुम्भ m. Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, die in der Brunstzeit stark anschwellen.* °पीठ n. *das Stirnbein beim Elephanten* Spr. 3603.

करीभ, so zu accentuiren.

करीर 2) *a*) °सक्तु MÂN. ÇR. 2,2,6.

*करेण्डक zu streichen, da es RÂÇAN. 8,122 eine Zahlbezeichnung ist.

कर्कन्धूका (wohl so zu betonen) f. von unbekannter Bed. AV. 20,136,3.

कर्करिका m. vielleicht *eine Pflanze* AV. 20,132,3.

कर्णदघ्न Adj. *bis an die Ohren reichend* ÀPAST. ÇR. 5,14,8.

कर्णनिर्वाक m. N. pr. eines Mannes MBH. 12, 245,18.

कर्मकरीत्व n. *das Amt einer Dienerin* SVAPNAK. 1,71.

कर्मतस् Adv. *von Seiten der Handlung* ÀPAST. ÇR. 3,11,2.

कर्मदायादवत् Adj. *Thaten zu Erben habend,* so v. a. *in Folge vergangener Thaten wieder ähnliche Thaten begehend* MBH. 13,1,73.

कर्मदुष्ट Adj. *schlecht handelnd* JÁÁ. 1,224.

कर्मपातक n. *eine sündhafte That* Spr. 1665.

1. कर्ष् mit सम् (auch Nachtr. 2) 4) *fortschaffen aus* (Abl.) ÀPAST. 2,4,23.

कलङ्क्ष m. *der Mond* KÁCRAP. (A.) 47.

कलक् 1) *a*) personificirt MÂN. GṚHJ. 2,14.

कलकारिन् Adj. *streitsüchtig* KAUTUKAS.

कलकप्रिय 3) auch N. pr. eines Fürsten KAUTUKAS.

कलामुहूर्तादिमय Adj. *aus Minuten, Stunden u. s. w. bestehend* VP. 4,1,26.

कलिवत्सल m. N. pr. eines Fürsten KAUTUKAS.

कलुषी Adv. mit भू *beschmutzt —, verunreinigt werden* ÇIÇ. 1,55.

कल्प् mit सम् 4) संकल्पित *bestimmt für* (im Comp. vorangehend) ÀPAST. 1,10,16.

कल्प 2) *r*) *Kleidungsstück* (bei den Gaina-Mönchen) ÇILÂÑKA 1,366.

कल्याणकर Adj. (f. ई) *glückbringend* KIR. 3,9.

कल्वोटक oder कल्व्होढक Adj. als Erklärung von गोरकुय ÇILÂÑKA 2,170.

कर्ष, so zu accentuiren.

कव्यता, so zu accentuiren.

कस् mit निस्, निष्कासित ausser *hinausgejagt* nach MED. auch = आकृत und अधिकृत.

काकुद, so zu accentuiren.

काञ्चर्व (?) MAITR. S. 2,1,4.

काण्डवस्त्र n. *Vorhang* KÁCRAP. (A.) 31.

काण्डीर 1) MAHÂVIRAK. 43,6.

कात्तारमण्डूक m. *Waldfrosch* MAHÂVIRAK. 79,22.

कात्तीकरण n. *das Schönmachen* DHÂTUP. 32,97.

कात्र्यन्त्य n. *der Zustand eines Rumpfes* MAHÂVIRAK. 83,9.

कामपाल 1) *c*) Vishṇu's VISHṆUS. 98,11.

कामवृधिन्, so zu accentuiren.

कामवर्ष Adj. *nach Wunsch regnend* MAHÂVIRAK. 137,1.

काम्ययाज्या f. *ein bei der* काम्येष्टि *gesprochener Spruch* Comm. zu TS. 1,1062,1.

काम्येष्टि f. *eine zur Erlangung eines bestimmten Wunsches unternommene Opferhandlung* Comm. zu TS. 1,1062,2; vgl. 2,374.

कायशिरोग्रीव n. Sg. *Körper, Kopf und Hals* BHAG. 6,13.

कार्यतस् Adv. *der That nach* ÇIÇ. 2,36.

कालनिर्माणयोधिन् Adj. HARIV. 4211 nach NILAK. = समयानुसारियुद्धकुशल.

कालपक्व auch so v. a. *dem Tode verfallen* MBH. 7,112,71.

कालपरिपाक auch *das Kommen der Zeit, wo sich Etwas erfüllt.* Am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. °त्व n.

कालपर्यायधर्मन् m. = कालधर्मन् MBH. 3,277,36.

कालबन्धन Adj. *an die Zeit gebunden, von der Zeit abhängig* MBH. 3,35,2.

1. कालिक 2) *c*) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBH. 9,45,43. पाणिक v. l.

कालिय, कालियारि m. Bein. Kṛshṇa's PR. P. 38.

कालोप m. Pl. *eine best. Schule* Ind. St. 3,273.

काश् mit निस् Caus. (Nachtr. 2) auch Comm. zu KÂTJ. ÇR. 2,4,17.

काश्मल्य n. *Kleinmuth, Verzweiflung* MAHÂVIRAK. 83,12.

किंविस्तार Adj. (f. आ) *von welchem Umfange?* MBH. 2,6,16.

किंहेतु Adj. *welchen Grund habend?* MAHÂVIRAK. 103,19.

किंचिद् = *eine Handvoll* GṚHJÂS. 1,43.

किंद्रव्य Adj. (f. आ) *aus welchem Stoffe bestehend?* MBH. 2,6,16.

किंनिबन्धन Adj. (f. आ) *wodurch veranlasst? worauf beruhend?*

किमायत Adj. (f. आ) *von welcher Länge?* MBH. 2,6,16.

किंपवित्र Adj. *wodurch Läuterung erhaltend?* TS. 6,4,5,3.

किमीर Adj. *bunt.*

कीलालोधी, so zu accentuiren.

कुकर्मपञ्चानन m. N. pr. eines Mannes KAUTUKAS.

कुचपट्टिका f. *Busentuch.*

कुञ्जरी Adv. mit कर् *zu einem Elephanten —,* so v. a. *zu einem hoch angesehenen Mann machen* HEM. PAR. 1,230.

कुञ्जवत् m. N. pr. eines Theiles des Daṇḍaka-Waldes MAHÂVIRAK. 79,20.

कुटिल 2) *b*) *Seemuschel* RÂÇAN. 13,122.

कुटुम्बपरिग्रह m. *Hausgesinde, Familie* PAÑKAT. 165,19.

कुट् mit नि s. निकुट्य.

कुतेपसीश्रुत, lies शाकपार्थिवादि.

°कुतूहलिता f. *Neugier, Verlangen nach* KÂṆḌAK. 74,3.

कुनय m. *schlechte Aufführung* KAUTUKAS. 21.

कुनयन Adj. *mit bösen (zornigen) Augen* KAUTUKAS. 1.

1. कुप् mit उद् Caus. *erregen, bewirken* (Kopfschmerz) MAHÂVIRAK. 36,1.

कुपठित Adj. *der schlecht* (seine Rolle) *gelernt hat* Spr. 6284.

कुमतिसागर m. N. pr. eines Mannes KAUTUKAS.

कुमारधारा f. N. pr. eines Sees oder einer Oertlichkeit VISHṆUS. 85,25.

कुमारभुक्ति f. *wovon der Kronprinz den Niess-*

brauch hat, Apanage des Kronprinzen Mahâvîrak. 55,9.

कुम्भीधान्यक Adj. *Korn in Krügen habend* M. 4,7.

कुम्भीपाक्य Adj. *im Topf gekocht* Âpast. Çr. 8,6,6.

कुरङ्ग Adj. *schlechtfarbig* Râgân. 13,190.

कुरुपिशङ्गिल, so zu accentuiren.

कुलपालक, lies 1) * n. — Als * Adj. *das Geschlecht beschützend, — aufrechterhaltend, — fortpflanzend* H. an. 3,55. Med. k. 109.

कुशपवित्र n. Kuça-*Halme als Reinigungsmittel* Kâtj. Çr. 7,3,1.

कुशलेतर n. *Schlimmes, Unheil* Bhâg. P. 3,30,32.

कुशवर्तक AV. 20,131,9.

कुशीलव 1) Nom. abstr. °ता f. Vishṇus. 37,32.

कुष्ठगल Adj. (f. आ) *den Aussatz am Halse habend* Kaurap. (A.) 25.

कुसुमनगर n. = कुसुमपुर Kâṇḍak. 3,2.

कुसूलधान्यक Adj. *eine volle Kornkammer habend* M. 4,7.

कूटव्यवहारिन् m. *ein betrügerischer Geschäftsmann* Vishṇus. 54,15.

कूटाक्षोपधिदेविन् Adj. *mit falschen Würfeln oder Betrug spielend* Jâgñ. 2,202.

कृच्छ्रसाध्य Adj. *schwer zu bewerkstelligen* Mahâvîrak. 54,9.

कृणुष्वपाजवती und °पाजीया f. Pl. Bez. *der Verse* ṚV. 4,4,1. fgg. Âpast. Çr. 19,18. Comm. zu 7,13,4.

कृतधार Adj. *geschärft, scharf* MBh. 7,87,4.

कृतनामक Adj. *benannt* Hariv. 3436.

कृतलवण n. *künstliches Salz* Vishṇus. 28,11. 79,18.

कृतावसक्थिक, lies *mit untergeschlagenen Beinen sitzend.*

कृत्रिमता f. *Verschlagenheit* Mahâvîrak. 108,3.

कृप, so zu accentuiren.

°कृष् Adj. *hinundher zerrend, peinigend* in कंसकृष् (s. oben).

कृष्णकर्ण, so zu accentuiren.

कृष्णकेश Adj. *schwarzhaarig* Comm. zu Âpast. Çr. 5,1,1.

कृष्णदश Adj. *mit schwarzen Fransen* Lâṭj. 8,6, 13. Kâtj. Çr. 22,4,13.

कृष्णलोह auch *Eisen* Vishṇus. 54,19.

*कृष्णालु *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,77.

कृष्यकार m. *Ackerbauer* Vet. (U.) 202 zu 60,16.

केनिप, so zu accentuiren.

केलिकमल *eine Lotusblüthe zum Spielen* Kaurap. (A.) 83.

केलिकृत् Adj. *sein Spiel treibend mit* (Instr.) Pr. P. 7.

केलिचषक n. *Lustbecher* Pr. P. 6.

केलिपल्वल n. *Lustteich* Naish. 1,117.

केशवाप n. *das Scheeren des Haupthaares* Mân. Gṛhj. 1,21.

कोटवी 1) Nom. abstr. °ल n. Pr. P. vor 140.

कोटिनियुतशतसहस्रतम Adj. (f. ई) *der — (nicht genau zu bestimmen) ste* Vâgrakkh. 35,9.

कोटिशततम Adj. (f. ई) *der 1000,000000 ste* ebend.

कोटिशतसहस्रतम Adj. (f. ई) *der 1000000,000000 ste* ebend.

कोपक Adj. *zum Zorn geneigt* Mahâvîrak. 54,12.

कोपजन्मन् Adj. *zornerzeugt* Kir. 2,37.

कोशपीथिन् Adj. *Jmds Schatz aussaugend, — ausgesogen habend* Râgat. 5,422. 6,211.

कोशीधान्य n. *Hülsenfrucht* Comm. zu Âpast. Çr. 4,2,5. 3,8.

कौञ्च 2) ist hier (lies 78,3) auch Adj., da अक्षि zu ergänzen ist.

कौतुकारकल्प n. und कौतुकसर्वस्व n. Titel zweier Lustspiele.

कौरवपाण्डवीय Adj. *zu den* Kaurava *und* Pâṇḍava *in Beziehung stehend* Pr. P. 138.

क्रम् mit समुद् *zusammen hinausschreiten* Âpast. Çr. 7,21,6. — Mit प्रति Z. 2, lies 3) st. 2). — 4) °क्रान्त *ferner —, von nun an abstehend von* (im Comp. vorangehend) Vâgrakkh. 19,8.

क्रमोढा f. *eine in der natürlichen Ordnung Verheirathete* (eine ältere Schwester vor der jüngeren) Kâtj.

क्रयाणक bedeutet *Waare;* vgl. Vet. (U.) 118,2.

*क्रामिक Adj. *den* Kramapâṭha *kennend* oder *studirend* gaṇa उक्थादि in der Kâç.

क्रियागुप्तक wohl n. Titel eines Werkes Ganar.

क्रीडाकपिव n. *das im Scherz angenommene Wesen eines Affen* Mahâvîrak. 125,11.

क्रीडापरिच्छद m. *Spielzeug.*

क्रुश् mit परि, °क्रुष्ट *öffentlich angeboten* (Speise) Âpast. 1,18,17.

क्वण् mit प्र *tönen* Hem. Par. 6,50.

क्षतजपात m. *das Fliessen von Blut* Varâh. Brh. S. 95,48.

क्षत्रियाक्षकर m. Bein. Paraçurâma's Mahâvîrak. 24,19.

क्षम् 3) *Etwas ertragen, dulden* (mit unpersönlichem Subject) Vâgrakkh. 42,7.

क्षयपद्म m. Kir. 2,37.

क्षयपुक्ति f. *Untergang* Kir. 2,9.

2. क्षल् mit प्र, प्रक्षल्य (!) Vâgrakkh. 19,9.

क्षितिक्षित् Çiç. 13,4.

क्षितिपुरुहूत m. *Fürst, König.*

क्षिप्रहोम m. *ein schnell vollbrachtes Opfer, bei dem Mancherlei weggelassen wird,* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,3,1.

क्षीरिन् m. auch * *Kalkspath* Râgân. 13,134.

क्षुद्रधमनी f. *eine kleinere Ader* oder *Gefäss des Körpers* Vishṇus. 96,84.

क्षुल्लकवैश्वदेव m. *ein best. kleiner Becher für die* Viçve Devâs Maitr. S. 2,11,5.

क्षौणीनाथ m. *Fürst, König* Kautukas. 24.

क्ष्वेड 3) *a)* Mahâvîrak. 116,2.

खड्ग 1) ungenau in der Bed. eines Nom. abstr. Suçr. 1,360,12. 2,43,15.

खटङ्क Adj. *böse* Text zu Lot. de la b. l. 162. Vgl. *कूटङ्कता.

खट्वय्, °यति *zur Bettstelle machen* Çiç. 2,77.

खड्गपट्टिशिन् Adj. *mit einem Schwerte und einem* Paṭṭiça *bewaffnet* MBh. 13,14,154.

खड्गपात m. *Säbelhieb* Kathâs. 27,50.

खड्गवारि n. *von einem Schwerte triefendes Blut* Vikramâñkak. 5,33.

खण्डपरशु m. auch Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,73.

खर्जु, so zu accentuiren.

खर्जूर 3) *e)* * *der Kern der Cocosnuss* Râgân. 11,52.

खष s. पूति°.

खिल 1) *ein drei Jahre brach liegendes Feld* Nâr. 11,26.

ख्या mit समा Caus. *ermahnen* Âpast. 2,29,7 (wohl °ख्यः zu lesen).

गगनपरिधान Adj. *splitternackt.*

गच्छनिर्गत Adj. (ein Gaina-Mönch) *der nicht im Verbande mit Andern lebt* Çilâñka.

गच्छवासिन् Adj. (ein Gaina-Mönch) *der im Verbande mit Andern lebt* Çilâñka 1,367.

गच्छान्तर्गत Adj. dass. ebend.

गजनिमीलन n. = गजनिमीलिका 1).

गतपूर्व Adj. *der siebente* Çrut. 13.

गञ्जलिका f. = दीर्घा गम्भीराः कुटिलाः श्लक्ष्णा जलाशयाः Çilâñka 2,3. 3.

गणनापत्रिका f. *Rechenbuch.*

गण्डोपल m. Mahâvîrak. 106,7.

गतपूर्व Adj. *früher betreten* MBh. 3,296,20.

गन्धक auch *wohlriechender Stoff, Wohlgerüche.* °पेषिका f. Hariv. 8394. °पोषिका f. 2,89,12.

गन्धस्रग्दामवत् Adj. *mit wohlriechenden Guirlanden versehen* Mân. Gṛhj. 2,6.

गन्धोदक n. *wohlriechendes Wasser* Mân. Çr. 11,3.

गम् mit अभ्युद् 1) अभ्युद्गत *aufgegangen* (Sonne) Vâgrakkh. 32,17.

गम्भीर, so zu accentuiren.

गर्त्य Adj. *verdienend in eine Grube geworfen zu werden* Çâṅkh. Br. 10,2.

गर्भ auch *die Katamenien* Vishṇus. 27,1.

गर्भनिर्क्रमण n. *das Herausdrängen des Kindes aus dem Mutterleibe* Suçr. 2,91,19.

गर्भब्रुपक्क m. *ein junger Mann* Mahâvîrak. 6,10.

गर्भवेदिनी f. = गर्भवेदन Mân. Gṛhj. 2,18.

1. गल् mit विनिस् *hervorbrechen* Pr. P. 108.

गलुत्त (?) m. AV. 6,83,3.

गव, f. गवी *Rede* Çiç. 2,68.

गाङ्गेय m. *ein best. göttliches Wesen* Maitr. S. 2,9,1.

गात्र und °युत Adj. *umfänglich, gross* (Edelstein) Râgân. 13,161. 166. 171. 183. 194. 149.

गायत्रीयामन् Adj. (f. °यामी) *unter Gâjatrî-Versen kommend* Âpast. Çr. 4,7,2.

गार्धपृष्ठ oder °प्रष्ठ Bez. *einer nicht sanctionirten Art des Selbstmordes* (bei den Gaina) Çilâṅka 1,369.

गावय Adj. *vom Bos Gavaeus* (Fleisch) Vishṇus. 80,9.

गिरिक 2) *b*) auch eines Wesens im Gefolge Çiva's.

गिरिनदिका f. *Gebirgsbach* Kâd. 251,19.

गिरिशर्, so zu accentuiren.

गिरी Adv. mit कर् *zu einem Berge anhäufen* Hem. Par. 12,4.

गुंकार m. *das Gesumme der Bienen* Z. d. d. m. G. 32,735.

गुडल n. Svapnak. 2,32.

गुणतस् 3) *von Seiten der lautlichen Eigenschaft* P. 1,1,50, Sch.

1. गुप्तधन n. *verwahrtes Geld* Paṅkat. ed. Bomb. 2,39,2.

2. गुप्तधन Adj. *der sein Geld verwahrt* ebend. 2, 37,21.

गुरुवार m. *Donnerstag* Hemâdri 1,66,7.

गुह्यरुज् f. *eine Krankheit der Schamtheile* Varâh. Bṛh. S. 5,86.

गृहनिर्वाह m. *Besorgung des Hauses, Haushalt* Kathâs. 57,29.

गृहपात m. *der Einsturz eines Hauses* Kathâs. 28,149.

गृहस्थ 2) Nom. abstr. °ता f. Mahâvîrak. 62,13.

गृहीतदिक् Adj. *nach allen Himmelsgegenden entflohen* Çiç. 1,64.

*गैरिकाभ्य Râgân. 11,94.

गोत्रिन् Adj. *zu einem Geschlecht gehörig;* m. *Blutsverwandter* Vet. (U.) 39,39. Nom. abstr. °त्रित्व n. Bṛhanm.

गोनिस्हार m. *Kuhmist* Vishṇus. 48,16.

गोप्तृमत् Adj. *einen Beschützer habend* Kaush. Up. 2,1.

*गोमेदसंनिभ 2) *Kalkspath* Râgân. 13,136.

गोष्ठ m. अथो गोष्ठः geschraubter Ausdruck für *Wassergefäss, Kübel* AV. 11,1,13.

*गोष्पदपूरम् und *°पदप्रम् Absol. *so dass* (nur) *der Eindruck einer Rinderklaue* (mit Wasser) *gefüllt wird* P. 3,4,32, Sch. Bhaṭṭ. 14,20.

गोह्य (Nachtr. 2) zu streichen.

गौभिल n. Gobhila's Gṛhjasûtra Gṛhjâs. 2,94.

*गौरिजेय n. *Talk* Râgân. 13,144.

ग्रभ् mit अनुपरि *Jmd* (Acc.) *seine Gunst erweisen* Vâgrakkh. 20,3. 9. — Mit अभिपरि *umfangen, umfassen* Mân. Gṛhj. 1,10.

ग्रह्कि m. *Halter, Träger* Gṛhjâs. 2,29.

ग्राम Z. 8, lies 6) st. 5). — 7) bei den Gaina = इन्द्रियग्राम.

ग्रामकण्टक m. etwa *Dorflümmel* Çilâṅka 1,316.

*ग्रामघातक m. *Plünderer eines Dorfes* Vjutp. 97.

ग्रामपालक m. = ग्रामपाल *Dorfhüter* Vet. (U.) S. 121 zu 17,2.

ग्रामसद् Adj. *in Dörfern sich aufhaltend* Mân. Gṛhj. 1,13.

ग्राह् 2) *d*) ε) *die Vorstellung von Etwas* (im Comp. vorangehend) Vâgrakkh. 23,12. 13. 25,16.

ग्लेकन n. *das Würfeln, Werfen der Würfel.*

घट् mit प्रवि, °घटित *abgehauen* Mahâvîrak. 26, 12. 37,13. — Caus. *auseinander sprengen* Kir. 2,46.

घट्ट् mit व्या *hinfahren über* (Loc.) Vṛshabh. 56.

घनेमुद् Adj. *hocherfreut* Kaurap. (A.) 43.

घनास्थिक Adj. (f. आ) *einen dicken Knochen habend* (Nase) Vishṇus. 96,75. Nach dem Comm. soll घन der Name des *Nasenknochens* sein.

घमघमारव m. *Gerassel* Z. d. d. m. G. 32,735.

घर्माच्छिष्ट *eine best. Opferhandlung* Baudh. 1, 6,12,30.

घस्मि m. *Nahrung.*

°घातित्व n. *das Tödten, Hinrichtung* Vishṇus. 16,11.

घुष् mit उद् 3) उद्घुष्यमाण Vṛshabh. 259,*a*,38.

घृतधारा f. auch *ein Strom von Schmelzbutter* MBh. 13,26,90.

घृतमिन्व Adj. (f. आ) *Schmelzbutter ausgehen lassend* Maitr. S. 2,13,1.

घृताक्तिर् f. Ghṛta-*Spende.*

घोटपालक Kaurap. (A.) 63 fehlerhaft für कोटृपालक.

घोराशय Adj. *von grausamer Gesinnung gegen* (Loc.) Mahâvîrak. 49,17.

चक्रडुन्डुभ्य Adj. *auf Rad und Trommel bezüglich* Kâtj. Çr. 4,3,13.

चक्राध्म auch Adj. *sich wie ein Rad drehend* Mahâvîrak. 101,12.

चक्ष् mit परि 2) *verwerfen*, so v. a. *verbieten, untersagen* Âpast. 1,11,25. 17,27. 32,29. 2,10,10. 17,20.

चक्षुरुपेत Adj. *um die Augen gekommen, blind* Kaush. Up. 3,3.

चक्षु 3) auch °पुटक Spr. 4462.

चण्डालिक n. wohl nur fehlerhaft für चण्डालक Gobh. Çrâddh. 2,19.

चण्डीपति m. Bein. Çiva's Mahâvîrak. 33,15.

चतुरर्थ Adj. (f. आ) *vier Bedeutungen habend* Deçîn.

चतुरशीतिसाहस्र Adj. *84000 betragend* Mârk. P. 54,15.

चतुर्द्वार, पुरुष MBh. 12,269,23.

चतुर्निधन Adj. *aus vier Schlusssätzen bestehend* Çat. Br. 12,8,2,26.

चतुर्मुष्टि m. Sg. *vier Handvoll* Gṛhjâs. 1,43.

चतुर्विंशतिगव n. *ein Gespann von 24 Stieren* Çat. Br. 7,2,2,6.

चतुर्विंशतिसाहस्र Adj. (f. ई) *aus 24000 bestehend* MBh. 1,1,102. R. Gorr. 1,4,147.

चतुश्चक्र m. *ein best. Opfer* Baudh. 1,6,12,30.

चतुष्पथसद् Adj. *an Kreuzwegen sich aufhaltend* Mân. Gṛhj. 1,13.

2. चतुष्पद् 1) *e*) *vier Felder einnehmend* Varâh. Bṛh. S. 53,55.

चत्वर, wohl auch *Kreuzweg.* °तरु m. Svapnak. 2,40.

चत्वारिंशन्मान Adj. *ein Gewicht von 40 habend* Âpast. Çr. 5,21,9.

चन्द्रसामन् n. Name eines Sâman Vishṇus. 56,14.

*चन्द्राश्म und *°न् m. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त Râgân. 13,213.

चमूक Kaurap. (A.) 40 fehlerhaft für चमूरु.

चम्पकलता f. ein Frauenname Vṛshabh. 261. fgg.

चरणालग्न Adj. *zu Jmds Füssen liegend.*

चराचरगुरु m. Bein. Çiva's Kautukar. 84.

चरितपूर्व Adj. *früher vollzogen* Çâk. 96.

चर्मार m. auch *weisser Zinnober* Bhâvapr. 1,261. *°क m. dass.

चलितेन्द्रिय Adj. *mit aufgeregten Sinnen* R. 5, 23,6.

चातुर्होतृक, f. ई Mân. Gṛhj. 1,23.

चातुष्पथ Adj. *an einem Kreuzwege befindlich* Âpast. Çr. 8,18,1.

चान्द्र 2) *c*) ist hier (lies 78,2) Adj., da अक्ष zu ergänzen ist.

चापयष्टि, lies *Bogen* st. *Bogensehne* und vergl. धनुर्यष्टि.

चापवेद् m. = धनुर्वेद् Pr. P. 119.

चामीकरीय Adj. *golden* Kumâras. 13,22. 28.

चारेक्षण Adj. Çiç. 2,82.

1. चि Desid. चिचीषति *anhäufen —, einsammeln wollen* Kir. 2,19. 3,11. — Mit समभ्युद् *häufen* Âpast. Çr. 9,1,2.

चिकर्तिषु auch *abzuhauen wünschend* Çiç. 1,49.

चित्तधारा f. *Gedankenfluss* Vâgrakkh. 39,11.

चित्तभेद् m. *Verstimmung* Mahâvîrak. 46,16.

चित्तविक्षेप m. *Zerstreutheit des Geistes, Geistesverwirrung* Vâgrakkh. 35,15.

चित्रक Adj. *bunt, scheckig* als Bez. *der achten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228.

चित्रापूर्णमास m. *der im Mondhause* Kitrâ *stehende Vollmond* TS. 7,4,8,2.

चित्रासङ्ग Adj. *einen bunten Mantel tragend* Baudh. 1,5,13,9.

चिबुक, angeblich = संदंश *Zange* Comm. zu Gṛhjâs. 1,85.

चीवरवत् Adj. *ein Bettlergewand tragend* Pr. P. 85.

चीविवाच् m. *Grille* Vishṇus. 44,24.

चुञ्चु 1) so v. a. *gewohnt an* Çiç. 2,14.

चुम्बकमणि m. *Magnet* Mahâvîrak. 114,15.

चुलुम्प् mit उद् *einschlürfen* Mahâvîrak. 82,14.

चूचुक 3) Nom. abstr. °ता f. Kautukar. 47.

चैत्रीपक्ष m. *die dunkele Hälfte im Monat* Kaitra Lâṭj. 10,3,18. 20,2.

चोलपट्टक m. *ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch* (bei den Gaina) Çilâñka 1,383.

चौतपल्लव Adj. (f. ई) *einem Mangozweige eigen* Çiç. 2,19.

छलन 1) auch f. आ Çiç. 1,69.

*छायापथ, lies *die Milchstrasse* st. *der Luftraum*.

जगत्कारणकारण Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,61.

जगत्परायण Adj. desgl. ebend. 98,100.

जग्ध, so zu accentuiren.

जतुधामन् n. = जतुगृह Pr. P. 71.

जन् mit निस्, निर्जात *entstanden aus* (Abl.) Vâgrakkh. 25,4. 6. — Mit प्रत्या Kaush. Up. 1,2.

जननाथ m. *Fürst, König* Kir. 2,13.

*जनपदघातक m. *Plünderer eines Landes* Vjutp. 97.

जनातिग Adj. *übermenschlich* Kir. 3,2.

जनिदिवस m. *Geburtstag* Mahâvîrak. 107,17.

जनिमत् m. *Geschöpf, Mensch* Mahâvîrak. 132,19.

जन्मपत्रिका f. *ein Blatt, auf welches Jmdes Nativität eingeschrieben wird.*

जम्भसुत Adj. *mit dem Gebiss gepresst, ausgekaut.*

जर्जर 1) nach Adj. ist *a*) hinzuzufügen. Nom. abstr. °ता f. Pr. P. 77.

जलधेनु f. *eine aus Wasser dargestellte Kuh* (!) MBh. 13,71,41.

जलपक्षचर m. *Wasservogel* Svapnak. 2,21.

*जलमातङ्ग m. *Dugang* oder *Krokodil* H. an. 3,61.

जलवायस m. Svapnak. 2,21.

जवित n. *das Laufen* Lalit. 178,14.

जसुरि 1) lies *ausgehungert.*

जातपुत्र Adj. *einen Sohn habend* Mân. Çr. 1,5,1.

जातमृत Adj. *gleich nach der Geburt gestorben* Visnus. 22,26.

जातविद्या, so zu accentuiren.

जात्यपकारिन् Adj. *den Verlust der Kaste nach sich ziehend* Vishnus. 5,99.

जामिवत्, lies Adv. st. Adj.

जाम्बवतीकरण n. Titel eines Werkes Ganar.

1. जि Caus. अजीजिपत *ihr habt gewinnen lassen* TS. 1,7,8,4.

जिनकल्पिक Adj. *den* जिनकल्प *innehaltend* Çilâñka 1,366.

जीवत्त, जीवत्ती f. auch *ein best. Gestirn* Mân. Gṛhj. 1,14.

जीवातु 3) am Ende eines adj. Comp. *lebend von* Kautukas. 19.

जुषाणवत् Adj. *das Wort* जुषाण *enthaltend* Comm. zu Âpast. Çr. 6,31,12.

जूतिमत् Adj. *drängend, ungestüm.*

जैव 2) ist hier (lies 78,5) Adj., da अक्ष zu ergänzen ist.

जोष्ट्र n. und जोष्ट्री (zu जोष्टृ) f. in Formeln, je nachdem das vorangehende Substantiv dieses oder jenes Geschlechts ist. Mân. Gṛhj. 1,4. Vgl. जोष्टृ.

1. ज्ञा mit प्र Caus. 4) Pass. *sich herausstellen als* (Nom.) Vâgrakkh. 20,19.

ज्ञातसर्वस्व Adj. *allwissend* Kaurap. (A.) 23.

ज्ञानपूर्वकृत Adj. *mit Ueberlegung vollbracht* R. 2,64,22.

ज्ञानाग्नि m. *das Feuer im Körper, welches die Erkenntniss des Guten und Schlechten vermittelt,* Garbhop. 5.

द्युत्, द्योतति Maitr. S. 2,12,4.

ज्येष्ठप्रथम Adj. Pl. *die Aeltesten voran* Mân. Gṛhj. 2,7.

ज्योतिष्पथ m. v. l. für द्योतिष्पथ.

ज्वलित 2) auch *helles Lodern* MBh. 5,133,15.

टंकृति f. = टंकार Kaurap. (A.) 102. 106.

टङ् mit निस्, निष्टाटित *geborsten* Deçîn. 6,27.

टणाट्कणात्कारिन् Adj. *rauschend* Pr. P. 137.

टर् 2) Mahâvîrak. 102,8.

टल्लीका f. *Grille* (Insect) Svapnak. 2,23.

टाटकारिन् Adj. = टंकारिन् Mahâvîrak. 51,2.

टणात्कार, so zu lesen st. टनत्कार; vgl. auch Z. d. d. m. G. 32,735.

टाल Adj. *zart* (Frucht) Çilâñka 2,179.

ठेत्कृत n. *das Gebrülle eines Stieres* Z. d. d. m. G. 32,735.

डिम्भ 1) *e*) N. pr. eines Dânava Hariv. 2, 102,10.

ढक्क 2) *b*) *coveting* bei Wilson in der 2ten Aufl. Druckfehler für *covering.*

ढक्कन n. *das Schliessen* (einer Thür) Çilâñka 2,113.

2. त, ते auch Acc.; s. Pischel in Z. d. d. m. G. 35, 714. fg.

तच्छब्दत्व n. = ताच्छब्द्य Comm. zu Tândja-Br. 4,8,15.

तण्डुलिकाश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,24, v. l.

ततस्त्य (f. आ) Kir. 1,27.

ततोनिदान Adj. *dadurch verursacht, — bewirkt* Vâgrakkh. 24,13. 15. 25,3. 28,2. 3.

तथाता Vâgrakkh. 37,3.

तथावादिन् Adj. *sagend wie es ist, die Wahrheit redend* Vishnus. 5,27. Vâgrakkh. 32,12.

तदन्वय Adj. *von diesem abstammend* VP. 4,2,2.

तदा wiederholt ohne Correlation *dann und dann* Sâj. zu RV. 1,25,8.

तदादि Adv. *von damals an, damals zuerst* Çiç. 1,45.

तद्देवत Adj. = तद्दैवत्य Kâtj. Çr. 24,6,43. Âpast. Çr. 7,22,4.

तद्देश्य Adj. *aus derselben Gegend stammend;* m. *Landsmann* MBh. 12,168,41. Kâm. Nitis. 13,77.

तद्दैवत Adj. = तद्दैवत्य Nir. 7,1.

तद्दैवत्य Adj. (f. आ) dass. Varâh. Bṛh. S. 99,3.

तद्धर्म्य Adj. *derartig* Bhâg. P. 5,14,2.

तनूकृत्, so zu accentuiren.

तन्तीयज्ञ m. *ein der* तन्ती *geltendes Opfer* Mân. Gṛhj. 2,10.

तन्निमित्त Adj. (f. आ) *durch ihn* oder *dadurch veranlasst* Gaut. 22,7. *dazu in Beziehung stehend* R. 2,64,5. *sich darnach richtend* MBh. 3,135,48.

तन्मात्रक n. *nur gerade so viel, nicht mehr als*

dieses Mahâvîrak. 79,5.

तप् mit अभि Caus. auch *ein wenig erwärmen* Mân. Çr. 1,6,1.

तपनद्युति auch Adj. *glänzend wie die Sonne* Çiç. 1,42.

तपर Adj. *worauf ein t folgt* P. 1,1,70. °करण n. *das Folgenlassen von t* Sch. zu P. 6,1,91.

तपोयज्ञ Adj. *mit Kasteiungen opfernd* Bhag. 4,28.

तर् mit व्युद् Caus. *hierhin und dorthin ausgiessen* Mân. Çr. 4,3.

तरितव्य Adj. Mân. Gṛhj. 1,13.

2. तरुतर् 2) f. °त्री Mân. Gṛhj. 1,22.

तँवस्वत्, so zu accentuiren.

तष्टि f. = त्वष्टि *Zimmerhandwerk* M. 10,48, v. l.

तात्तव 3) m. *Sohn* Kumâras. 17,13.

°तापिन् 1) auch *entflammend, erregend* Kir. 2,42.

तारकरिपु m. Bein. Skanda's Mahâvîrak. 33,16.

तारिक m. *Fährmann* Vishṇus. 5,131.

तिरस्कृत n. = तिरस्कृति in अतिरस्कृतसंभाष.

तिरस्पट m. *Vorhang* Kaurap. (A.) 49.

तिर्यगपाङ्ग Adj. *mit den äusseren Augenwinkeln zur Seite gewandt* (Auge) Vṛshabh. 258,*b*,18.

तिलधेनु f. *eine aus Sesamkörnern gebildete Kuh* MBh. 13,64,35. 71,40.

तिलधेनुका f. dass. MBh. 3,84,87.

तीर्थ, गवां तीर्थम् Vishṇus. 23,61 soll nach dem Comm. *Kuhurin* sein.

तुन्दपरिमार्ज Adj. *sich den Bauch streichend* Hem. Par. 8,281.

तुलाधार, lies 2) *d*) *der mit dem Wägen Beauftragte* (beim Gottesurtheil mit der Wage) Vishṇus. 10,8. 9. — *e*) *N. pr. u. s. w.

तुल्यगरिमन् Adj. *von gleicher Würde mit* (Instr.) Pr. P. 119.

तुल्यनक्तंदिन Adj. 1) *wobei Tag und Nacht gleich sind* H. 146. — 2) *der keinen Unterschied zwischen Tag und Nacht macht* Kathâs. 101,280.

तुल्यशिख m. Pl. *best. fabelhafte Wesen* Pr. P. 118.

तुल्यार्थ Adj. auch *von gleicher Bedeutung* P. 1, 3,42, Sch. Nom. abstr. °ता f. ebend.

तुषारमूर्ति m. *der Mond* Çiç. 1,21.

तुषोपवपन n. *das Aufschütten der Getreidehülsen* Âpast. Çr. 6,29,17.

तूलदाकृम् Absol. mit दह् *wie Baumwolle verbrennen* (trans.) Mahâvîrak. 96,18.

तूष्णींदण्ड m. *eine geheime Bestrafung* Mahâvîrak. 54,10.

तृणपञ्चमूल Suçr. 2,490,3.

*तृणपूल und °पूलक m. *Grasbüschel.*

*तैलपेषम् Absol. mit पिष् *mit Oel —, in Oel zerreiben.*

तोयपात m. *Regen* Varâh. Bṛh. S. 89,19.

त्रटत्कार m. *das Knistern* Z. d. d. m. G. 32,735.

त्रयोविंशतिदारु Adj. *aus 25 Scheiten bestehend* Âpast. Çr. 7,7,7.

त्रस् mit उद् *erschrecken.* उत्त्रसति Vâgrakkh. 31,5.

°त्रायिन् Adj. *behütend* Pr. P. 19.

त्राम 2) *b*) *ein matter, unregelmässiger, unvollkommener Schein, den Federn* (d. i. *Risse* oder *kleine Spalten im Innern der Steine*) *hervorrufen,* Râgân. 13,177. 190. 195. 213.

त्रिंशन्मान Adj. *ein Gewicht von 30 habend* Âpast. Çr. 5,21,9.

त्रिगण m. Kir. 1,11.

त्रिणेमि Adj. *mit drei Radkränzen* Bhâg. P. ed. Bomb. 3,8,20.

त्रिद्वार Adj. (f. आ) *drei Thüren habend,* so v. a. *auf dreierlei Weise zu erreichen* MBh. 3,32,38.

त्रिनालि Adj. *einen Zeitraum von 3×24 Minuten ausfüllend* Sâh. D. 353.

त्रिनेमि Adj. = त्रिणेमि Bhâg. P. 3,8,20.

त्रिपञ्चक Adj. Pl. *von fünfzehnerlei Art.*

त्रिपरुस् Adj. *aus drei Abschnitten bestehend* Bhâg. P. 3,13,30.

त्रिपर्व (Hariv. 12238) und त्रिपर्वन् (MBh. 4,43, 18) Adj. *mit drei Knoten* (Pfeil).

त्रिपल Adj. (f. आ) *drei* Pala *an Gewicht betragend* Jâgñ. 2,179.

त्रिपुराणाक (f. °णिका) und त्रिपुराणीय (Kull. zu M. 11,227) *im Werthe von drei* Purâṇa (*eine best. Münze*).

त्रिपुरान्तकृत् Adj. auch als Beiw. von Râma's Bogen Mahâvîrak. 17,5.

त्रिबाहु m. auch N. pr. eines Unholds Hariv. 14852.

त्रिभुवनमाणिक्यचरित n. Titel eines Werkes Gaṇar.

त्रिवितस्त als Subst. *eine Strecke von drei Spannen* Âpast. Çr. 7,4,2.

त्रिविष्टिधातु, so zu accentuiren.

त्रिशतंषष्टिपर्वन् (metrisch) Adj. *aus 360 Absätzen bestehend* Bhâg. P. 3,21,18.

त्रिःप्येत, streiche Mân. Gṛhj. 1,12. 15.

त्रिकलिकाश्रम, lies °काश्राम.

त्रैलोक्यसुन्दरी f. Titel eines Werkes Gaṇar.

त्र्यनीक 3) f. आ *eine best. Ceremonie* Âpast. Çr. 21,14.

त्र्यब्दपूर्व Adj. *seit drei Jahren bestehend* M. 2, 134. Vgl. Âpast. 1,14,13.

त्र्यर्थ Adj. (f. आ) *drei Bedeutungen habend* Deçîn.

त्र्यार्षेय 1) *besser mit drei heiligen Ahnen.*

त्र्युद्धि Adj. Âpast. Çr. 5,22,6. त्रीणि पर्वाणि यस्याः स्थाल्याः सा त्र्युद्धिः Comm.

दक्षिणपञ्चाल Adj. mit राष्ट्र n. *das Reich der südlichen* Pañkâla (mit einer gesuchten Nebenbedeutung) Bhâg. P. 4,25,50.

दक्षिणपूर्वक Adj. *südöstlich* Hemâdri 1,801,16.

दक्षिणापराभिमुख Adj. *nach Süden oder Westen gewandt* Vishṇus. 61,12.

दक्षिणोपक्रम Adj. *von rechts angefangen* Mân. Çr. 1,4,1.

दण्डनियोग m. *Straferkenntniss* Gaut. 12,51.

दण्डवत् Adv. Vishṇus. 25,5 auf verschiedene dene Weise erklärt.

ददाति m. *Gabe* Gaut.

दधिपृषातक *eine best. Mischung mit saurer Milch* Pâr. Gṛhj. 2,16,3.

दनुकबन्ध m. N. pr. eines Unholds Mahâvîrak. 52,10.

दन्धन, so zu lesen st. दन्धन.

दमघोषज m. Patron. Çiçupâla's Çiç. 2,60.

दर्भपवित्र n. Darbha-*Halme als Reinigungsmittel* Çat. Br. 3,1,3,18.

दर्भपूल m. *Grasbüschel,* insbes. von Kuça-*Gras.*

दर्व्युद्गुवन n. *der vom Umrühren am Löffel haften bleibende Rest* Âpast. Çr. 8,11,16.

दशनालि Adj. *einen Zeitraum von 10×24 Minuten ausfüllend* Sâh. D. 353.

दशपद् Adj. (f. आ) *zehn Fuss lang und breit* Âpast. Çr. 7,3,10.

दशपथ्य Adj. (f. आ) dass. Kâtj. Çr. 5,3,33.

दशपल Adj. (f. आ) *zehn* Pala *an Gewicht betragend* Jâgñ. 2,179.

*दशपूली f. *zehn Bündel* Pat. zu P. 2,1,51, Vârtt. 6.

दशापरिपाक m. *ein Umschlag im Lebensschicksal* Mahâvîrak. 118,14.

दशाब्दाढ्य Adj. *seit zehn Jahren bestehend* M. 2,134. Vgl. Âpast. 1,14,13.

3. दा S. 79, Z. 3. fg. दीयते gehört wohl zu 4. दी.

दामोदरदेव, so zu lesen st. दामोरदेव.

दामोदरीय Adj. *dem* Kṛshṇa *gehörig* Pr. P. 70.

दिगम्बर 2) *d*) N. pr. oder Bein. eines Autors Gaṇar. Vgl. दिग्वस्त्र.

दिग्वस्त्र 3) m. Bein. Devanandin's Gaṇar.

दिग्वासस् 2) *c*) N. pr. eines Autors Gaṇar.

दिग्व्यापिन् Adj. *die Weltgegenden erfüllend, sich nach allen Richtungen ausdehnend* Kir. 5,18.

दिनपाटिका f. *Tagelohn* Vet. (U.) 124 zu 18,27.

दिवानिशम् als Acc. (nicht Adv.) *Tag und Nacht* Kumâras. 11,48.

1. दिप् mit समा Z. 3, lies 231,16.

1. दीदि und दीधि bisweilen verwechselt, insbes. in Ableitungen.

दीर्घिका 3) *Schicht, Lage* Karaka 1,13, v. l. für धीतीका.

दुःखस्पर्श(म्) MBh. 5,3814 fehlerhaft für दुःखं स्पर्श(म्).

दुःखानर्ह Adj. *kein Leid verdienend* MBh. 3,27, 10. Vgl. अदुःखार्ह oben.

दुरःप्रभृति Adj. Pl. *mit den Thoren beginnend* Âpast. Çr. 7,14,9.

दुराशंसिन् Adj. *Böses ahnend* Vṛshabh. 10,*a*,4.

दुरितार्णव m. N. pr. eines Fürsten Kautukar.

दुरुदाहर Adj. Çiç. 2,73.

*दुर्गाह्लाद Râgan. 12,113.

*दुर्गाह्व zu streichen.

दुर्व्यवहृति f. *übles Gerede* Mahâvîrak. 48,8.

दुःश्लिष्ट Adj. Bez. *des in* उ *übergehenden* ल *oder des aus* ल *entstandenen* उ TS. Prât. Comm.

दुष्प्रभञ्जन m. *Orkan* Mahâvîrak. 124,2.

दूत 1) auf ein n. bezogen auch n. Kaush. Up. 2,1.

दूतमुख Adj. *dessen Mund die Boten sind* Çiç. 2,82.

दूतवत् Adj. *einen Boten habend* Kaush. Up. 2,1.

*दूराह्वि s. u. दौराह्वि.

दूरेहेति m. *ein best.* Agni Comm. zu TS. 1, 1008, 8. 12.

दूषय् mit उद् *Jmd anschwärzen.* उद्दूष्य Çiç. 2,113.

*दृढनुरा, die richtige Form ist दृढेनुरा Râgan. 8,97.

दृढप्रहारिन् 1) Nom. abstr. °रिता f. Mahâvîrak. 13,6.

°दृष्टिक Adj. *fälschlich glaubend an* Vagrakkh. 34,5. 6.

दृष्टिपन्थन् m. *Gesichtskreis.*

1. देव 2) *e*) lies 71,60 st. 11,60.

देवनन्दिन् m. auch N. pr. eines Autors Gaṇar.

देवपुरोहित m. *ein Hauspriester der Götter* Hariv. 13208.

देवयशस् n. *göttliche Herrlichkeit* TS. 3,1,9,1.

देवयशस्विन् Adj. *göttliche Herrlichkeit besitzend* ebend.

देश्य 1) *b*) wohl zu streichen, da M. 8,52 die besten Hdschrr. und die meisten Commentatoren देशं lesen.

देहपात m. = देहपतन Kathâs. 49,96.

*दैवेज्य Adj. *dem Planeten Jupiter geweiht* (Topas) Râgan. 13,199.

दैष्टिक, Nom. abstr. °ता f. Çiç. 2,86.

दोषगुणिन् Adj. *mit Fehlern und Vorzügen behaftet.* Nom. abstr. °णित्व n. Nârâjaṇa zu M. 8,338.

दोषनिर्घात m. *Sühnung, Busse* Âpast. Çr. 9,1,4. Comm. zu 3.

दोषभाज् m. *Schuft* Kautukas. 32.

दौःशासन Adj. Duḥçâsana *gehörig* Pr. P. 141.

द्युपुरंधि f. *eine* Apsaras Râgat. 1,68.

द्युभू, vgl. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,720. Auch Adj. (f. आ) ebend.

द्यूतकिंकारी f. *eine im Würfelspiel gewonnene Sclavin* Pr. P. 131.

द्रमिड m. Pl. = द्रमिल 2) Gaṇar.

द्वादशपञ्जरिकास्तोत्र n. Titel eines Stotra.

द्वादशपुष्कर Adj. (f. आ) *aus zwölf Lotusblüthen bestehend* Tâṇḍja-Br. 18,9,7.

द्वादशवर्षिक Adj. *zwölf Jahre dauernd.*

द्विजत्व n. auch *der Stand der drei oberen Kasten* Vishṇus. 28,39.

द्विदल 2) *b*) wohl *eine best. Hülsenfrucht.*

द्विनिष्ठ Adj. *beiderseitig.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 41.

द्विपरार्धिक Adj. *zweimal fünfzig Jahre* Brahman's *betragend* Mârk. P. 46,7.

द्विपल Adj. (f. आ) *zwei* Pala *an Gewicht habend* Hemâdri 1,477,21.

2.*द्विपात्र Adj. (f. ई) *zwei* Pâtra *genannte Hohlmaasse enthaltend* P. 5,1,54, Sch.

*द्विपात्रिक (f. ई) und *द्विपात्रीण (f. आ) Adj. dass. ebend.

द्विभाद्र Adj. *zwei Monate* Bhâdra *habend* Râgat. 8,35.

द्विमूर्धन् 2) AV. 8,10,22.

द्वियज्ञ Adj. *zweimal den Ruf* यज *enthaltend* Comm. zu Âpast. Çr. 7,29,2. Nom. abstr. °त्व n. zu 8,3,3.

द्विर्नग्न Adj. *dessen Vorfahren von beiden Seiten drei Generationen hindurch das* Veda-*Studium und die Anlegung des Feuers unterlassen haben* Gobh. Çrâddhak. 1,15.

द्वीपेश m. *Herr über einen* Dvîpa, *Unterkönig* Pr. P. 97.

द्वेधाक्रिया f. *das Zerbrechen, Zerspalten* Mahâvîrak. 32,12.

*द्याचित (f. आ), *द्याचितिक (f. ई) und *द्याचितीन (f. आ) Adj. *zwei Wagenlasten enthaltend* P. 5,1,54, Sch.

*द्याढक (f. आ), *द्याढकिक (f. ई) und *द्याढकीन (f. आ) Adj. *zwei* Âḍhaka *genannte Hohlmaasse enthaltend* ebend.

द्यार्षेय Adj. *mit zwei heiligen Ahnen* Müller, SL. 386.

धनाय् Med. auch *schätzen* (प्राणान्) Mahâvîrak. 67,8.

धन्वन, Z. 1. 2 lies Râgan.

1. धर् mit उप am Ende. Âçv. Çr. 9,11,1 vielleicht *Stand halten, am Orte verbleiben.*

धराधरेन्द्र m. Bein. des Himavant Çiç. 1,5.

2. धर्मकाय als Adj. *das Gesetz* (buddh.) *zum Körper habend* Vagrakkh. 43,8.

धर्मचक्षुस् n. *ein Auge des Gesetzes* (buddh.) Vagrakkh. 38,19. 20.

धर्मद्रुह् Adj. *das Gesetz —, das Recht verletzend* Mahâvîrak. 22,18.

धर्मद्रोण Bez. *der Gesetzbücher* Manu's, Vasishṭha's, Jâgñavalkja's *und* Gautama's Kâtj. Çrâddhak. 7. Comm. zu Gobh. Çrâddhak. 7,21.

धर्मपाश m. auch *Fessel —, Band der Pflicht.*

धर्मविप्लव m. *Rechtsverletzung* Kir. 1,13.

1. धा mit वि Act. *sich bemühen um* (Dat.) Kir. 1,3.42.

धान्यपूल m. *ein Büschel Getraide* Comm. zu Âçv. Çr. 9,7,18.

धामवत् Adj. *mächtig, kräftig* Kir. 1,43.

धुन्धुमत् m. N. pr. eines Sohnes des Kevala VP. 4,1,19(20). बन्धुमत् v. l.

धुमधुमाय् (onomatop.), °यते Comm. zu Kir. 6,4 fehlerhaft für घुमघुमाय्.

धुर्य 1) *b*) Nom. abstr. °ता f. Çiç. 1,41.

धूम्र m. wohl *Kamel* TS. 1,8,21,1.

धूम्रक Adj. *grau* als Bez. *der eilften unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228.

धृष्टता f. *Kühnheit* Çiç. 1,30.

1. ध्या mit अभि 4) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *anthun* Mahâvîrak. 8,11.

*नकुलाह्वा, lies *नकुलाह्या f. *die Ichneumonpflanze* Râgan. 7,95.

नद् 1) *d*) = नड *Rohr* ṚV. 1,32,8; vgl. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,717. fgg.

नभःसद् 1) Çiç. 1,11.

नमुचि 1) °द्विष् Çiç. 1,51.

नयनाम्बु n. *Thränen* Kir. 2,24.

नयक्लीन Adj. *der Klugheit ermangelnd* Kir. 2,49.

नरकपात m. *das Fahren zur Hölle* Pañkat. 108,21.

नवपरिणया Adj. f. *neuvermählt.*

*नवालाबु f. v. l. für नागालाबु Râgan. 7,160. Nigh. Pr.

नाटकीय Adj. *dramatisch* Çiç. 2,8.

नातिजल्पक Adj. *nicht zu geschwätzig* MBh. 12, 134,14.

नानाप्रकार Adj. Pl. *verschiedenartige* R. 1,30, 16. Suçr. 1,24,1.

नायक 2) *e*) **eine Moschusart* Râgan. 12,51. Vgl. नाभिकाचूर्ण.

नारीपुर n. *ein Gynaeceum, ein ganzes Haus mit Weibern* MBh. 13,103,10.

नासापुट auch *Nasenloch.*

निकाष m. *das Kratzen* Mahâvîraḱ. 87,16.

निदाघधामन् m. *die Sonne* Çiç. 1,24.

निधिगुह्यकाधिप m. Bein. Kubera's Kir. 5,20.

निरश्वपुरुष Adj. (f. श्रा) *ohne Pferde und Menschen* MBh. 6,1,7.

निरुद्धपकाश Z. 2, lies रुद्धप्रकाश.

निर्णिक्ति f. *Sühnung* Mahâvîraḱ. 60,3.

निर्व्यङ्गक Adj. *bezeugend* Mahâvîraḱ. 94,11.

निवर्तितपूर्व Adj. *früher zurückgewichen, — geflohen* (im Kampfe, also = निवृत्तपूर्व) MBh. 5,185,22.

निषेकविचर् m. und निषेकस्वरा f. Titel von Werken.

निष्कोश Adj. *aus der Scheide gezogen* Mahâvîraḱ. 115,4.

1. नी 13) Cappeller vermuthet, dass P. 1,3,36 die Bed. *eine Autorität sein* im Auge gehabt hätte.

नैतल wohl Adj. von नितल Mahâvîraḱ. 77,3.

OTTO BÖHTLINGK

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

IV. BAND

प — भ

1959

AKADEMISCHE DRUCK- U. VERLAGSANSTALT

G R A Z

Unveränderter Abdruck der 1879 - 1889 in Petersburg im Auftrag der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften erschienenen Ausgabe.

Photomechanischer Nachdruck der
Akademischen Druck - u. Verlagsanstalt Graz – Austria

VORWORT.

Eine während des Druckes dieses vierten Theiles in Betreff von Sanskrit-Wörterbüchern geführte officielle Correspondenz, über die mich weiter auszulassen ich nicht berechtigt bin, zwingt mich, so zu sagen, zu der hier folgenden öffentlichen Meinungsäusserung, die sonst unterblieben wäre.

Im Jahre 1872 erschien das Sanskrit-Englische Wörterbuch von MONIER WILLIAMS, im Jahre 1871 der 6te Theil des grossen Petersburger Wörterbuchs. Im letzten Theile dieses Wörterbuchs so wie in dem jetzt im Druck befindlichen Sanskrit-Wörterbuch in kürzerer Fassung konnte das zuerst genannte Werk schon aus dem Grunde nicht benutzt werden, weil hier die Wörter und Wortbedeutungen ohne Belege*) aufgeführt werden. Auf Treu und Glauben wollten wir Nichts herübernehmen, würden wohl auch nicht viel Neues und Wichtiges gefunden haben, wodurch eine derartige Herübernahme gerechtfertigt gewesen wäre. MONIER WILLIAMS dagegen hat das Petersburger Wörterbuch mit einer Unselbständigkeit benutzt, die uns in Erstaunen setzt. Er selbst drückt sich darüber in der Vorrede folgendermaassen aus: „Indeed, it is impossible for me to express adequately my sense of obligation to the great work of Professors BÖHTLINGK and ROTH. Although I have referred to every other dictionary, glossary, and vocabulary, including those of Professor BENFEY and WESTERGAARD and the eight-volumed Encyclopaedia of Rādhākāntadeva, commonly called the Śabda-kalpa-druma, and although I have striven to weigh and verify for myself all the words and meanings given by my fellow lexicographers, yet I have always considered an appeal to the St. Petersburg Wörterbuch as the most satisfactory available means for deciding doubtful questions".

Nach diesen Worten müsste man annehmen, dass MONIER WILLIAMS bei der Compilation seines Wörterbuchs stets kritisch verfahren wäre, niemals aber auf Treu und Glauben abgeschrieben oder übersetzt hätte. Dem ist aber nicht so. Sein Vertrauen zum Petersburger Wörterbuch ging so weit, dass er häufig, ohne nachzuprüfen (was für ihn ein Leichtes gewesen wäre, da wir die Belege zu den Wörtern und Wortbedeutungen stets beifügen) einfach abschrieb oder, genauer gesprochen, übersetzte. Wenn sogar solche Druckfehler, die jeder Anfänger ohne Mühe hätte beseitigen können, in sein Werk hinübergegangen sind, so schliesse ich daraus, dass der Compilator bisweilen ganz gedankenlos zu Werke gegangen ist.

Es folgen hier einige Beweise für das so eben Ausgesprochene. Sie beginnen erst mit घुक und घुकारि, bei welchem Worte ich, wenn ich mich nicht irre, zum ersten Mal bei M. W. Rath suchte, da ich in einem schwachen Augenblicke nicht sogleich darauf kam, was mit घूक und घूकारि gemeint sei.

*) Wenn in dem Werke hier und da einmal ein Citat erscheint, ist man nicht wenig überrascht und frägt unwillkürlich „wozu?".

1) P. W. घुक m. *Eule* und घुकारि m. *Krähe* bei WILSON fehlerhaft

für ध्यूक, ध्यूकारि. — M. W. ध्युक *dyuka, as* m. an owl. *Dyukāri* (°*ka-ari*), *is*, m. 'the owl's enemy', a crow (wrong forms for *dyūka* and *dyūkāri*). — ध्यूक und ध्यूकारि im P. W. Druckfehler für घूक und घूकारि. Die Zusätze hätte M. W. sich ersparen können, da ja die Worte falsch sind.

2) P. W. धुर् f. (m. MBh. 13,2876). — M. W. धुर् *dhur, ūr*, f. (m. in Mahā-bh. Anuśāsanap. 2876. *dhur* is masc.). — 2876 im P. W. Druckfehler für 2786.

3) P. W. नितम्भू m. N. pr. eines Mannes MBh. 13,1765. Viell. fehlerhaft für नित्यंभू. — M. W. नितम्भू *nitambhū, ūs*, m. N. of a person mentioned in Mahā-bh. Anuśāsanap. 1765; (perhaps for *nityam-bhū*). — Hier ist Alles, auch das Citat richtig wiedergegeben, ich frage nur, ob M. W. die Conjectur (die übrigens von keinem Werth ist) aufgestellt hat.

4) P. W. नैवसंज्ञानासंज्ञायतन n. *der Ort* (आयतन), *wo es kein* (न + एव) *Denken* (संज्ञान) *und kein Nichtdenken* (असंज्ञा) *giebt* Burn. Lot. de la b. l. 813. — M. W. नैवसंज्ञानासंज्ञायतन (die Umschreibungen und die Angabe des Nomin. lasse ich von nun an weg, wenn Nichts darauf ankommt) n. a place (*āyatana*) where there is no (*na-eva*) thinking (*saṅjñāna*) and no (*na*) not thinking (*a-saṅjñā*). — Das Wort zerlegt sich bei einiger Aufmerksamkeit in नैव-संज्ञा-नासंज्ञा-आयतन.

5) P. W. पङ्कज 3) f. ई Bein. der Durgā MBh. 4,188. — M. W. *Pankaja* —, (*ī*), f. an epithet of Durgā. — Das f. von पङ्कज wäre पङ्कजा; पङ्कजी an der angeführten Stelle ist Nomin. von पङ्कजिन्.

6) पदक्रमक n. *der* Pada- *und* Krama-pāṭha P. 2,4,5, Sch. — M. W. *padakramaka, n.* the Pada-pāṭha and the Krama-pāṭha. — An der angeführten Stelle steht पदकक्रमक. Das Wort bedeutet *ein mit dem* Pada- *und ein mit dem* Krama-pāṭha *vertrauter Mann.*

7) पदात wird im P. W. beanstandet; die Vergleichung neuerer Ausgaben hat den Verdacht als begründet erwiesen. Bei M. W. erscheint पदात als eine ganz berechtigte Form, ohne dass ein Grund dafür angegeben würde.

8) P. W. परिषञ्जीयंस् adj. *fester umfassend* AV. 10,8,25. — M. W. *Parishvaṅjīyas*, Ved. clasping more firmly. — An der angeführten Stelle steht परिषञ्जीयंस् oder, nach der Schreibart von M. W., *pari-shvajīyas.*

9) P. W. परोक्ष adj. f. °क्षी *aussen* —, *oben eng* Çat. Br. 3,4,4,26. — M. W. *paro'nhu* (°*as-an*°) Ved. *narrow on the outside or at the top.* — परोक्ष ist eine Conjectur, der Text liest परोऽक्षी.

10) P. W. 2. पस् *Schamgegend.* प्रभःपसं युवतीम् TBr. 3,1,1,12 in Z. f. d. K. d. M. 7,269. — M. W. पस् 2. the pudenda. — Der Text in der Bibliotheca indica, der schon in den 60er Jahren erschienen war, liest richtig सुभंससं युवतिम्.

11) P. W. पालकृरि m. N. pr. eines Mannes Rāǵa-Tar. 8,2497. Viell. patron. von पलकृर. — M. W. पालकृरि m. (probably a patronymic fr. *palahara*) N. of a man. — An der angegebenen Stelle steht पालकारि.

12) P. W. पिस्पृतु adj. *zu berühren im Begriff stehend.* जलम् so v. a. *im Begriff stehend in's Wasser zu gehen, sich abzuwaschen* MBh. 12,8338. — M. W. पिस्पृतु being about to touch; (with *jalam*) being about to enter the water, being about to perform ablutions. — An der angeführten Stelle steht nicht जलम्, sondern सलिलम्, was dem Sinne nach allerdings dasselbe ist.

13) P. W. 2. प्रकृतिभाव adj. *natürlich, naturgemäss, gewöhnlich* Varāh. Bṛh. S. 29,22. — M. W. *Prakṛiti-bhāva* (*as, ā, am*), natural, usual, common. — Bei der Ausarbeitung dieses Wörterbuchs erschien mir °भाव verdächtig, und ich fand 30,22 die Form प्रकृतिभव, die ich vermuthet hatte.

14) P. W. प्रतिप्रस्थान n. 1) *das Amt* u. s. w. — 2) N. *eines best.* Soma-Graha VS. 18,19. — M. W. *Prati-prasthāna* n. *the office etc.*; N. of a particular Soma-graha (Ved.). — In der zweiten Bed. m., wie man aus der angegebenen Stelle ersehen kann.

15) P. W. प्रतोष m. *Befriedigung*, N. eines der 12 Söhne des Manu Svājambhuva Bhāg. P. 4,1,7. — M. W. *Pra-tosha* m. 'gratification', N. of one of the twelve sons of Manu Svājambhuva. — Der Bearbeiter dieses Wörterbuchs hat nachgeschlagen und gefunden, dass Pratosha einer der 12 Söhne Vishṇu's und einer der Götter Tushita im Manvantara Svājambhuva ist.

16) P. W. प्रत्याख्यायम् absolut. TS. 3,1,3,2. Çat. Br. 13,3,4,1. — M. W. *Praty-ākhyājam*, ind., Ved. having refuted or rejected, having denied. — Die hinzugefügte Bedeutung ist eine sehr unglücklich gewählte.

17) P. W. प्रत्यायितव्य adj. *klar zu machen, zu beweisen* Mālav. 14,11. — M. W. *Praty-āyitavya* to be made clear, to be proved. — प्रत्यायितव्य Druckfehler für प्रत्यापयितव्य.

18) P. W. प्रपञ्चसार m. Titel eines Buches Verz. d. Oxf. H. 95,*a*,40. 108,*a*,27. 110,*b*,7. °विवेक desgl. Hall 94. — M. W. führt *Prapañca-viveka* und *Prapañca-sāra* als Titel auf. Das eine Werk heisst aber nicht प्रपञ्चविवेक, sondern प्रपञ्चसारविवेक, was auch ohne Nachschlagen zu ersehen war.

19) P. W. giebt das f. von प्रभद्रक nicht an, M. W. schreibt *Prabhadraka, as, ā, am.* — Das f. lautet natürlich *prabhadrikā.*

20) P. W. प्रलोलुप m. N. pr. Kunti's, eines Nachkommen des Garuḍa, Mārk. P. 2,2. — M. W. प्रलोलुप m., N. of Kunti (a descendant of Garuḍa). — N. pr. Kunti's Druckfehler für N. pr. eines Sohnes des Kunti.

21) P. W. 2. प्रसूति 4) N. pr. einer Tochter Maru's, die Daksha zur Ehe erhielt, VP. 53. fg. Bhāg. P. 3,12,55 u. s. w. — M. W. *Prasūti* N. of a daughter of Maru and wife of Daksha. — Maru's Druckfehler für Manu's.

22) P. W. प्रिय 1) *b*) *theuer, hoch im Preise stehend:* अन्न Varāh. Bṛh. S. 8,8. 33,14. प्रियान्नत्व n. *Theuerung* 17,5. °धान्यक *Theuerung bereitend* (Gegens. सुभिक्षकारिन्) 4,20. — M. W. *Priya-dhānyaka*, Ved. (sic!) *) causing dearness of provisions, producing scarcity of corn (opposed to *subhikshakārin*). — °धान्यक Druckfehler für °धान्यकर.

23) P. W. प्लव 1) *b*) *vorzüglich* Mund. Up. 1,2,7. — M. W. *Plava* superior, excellent (Ved.). — *Vorzüglich* Druckfehler für *vergänglich.*

---

*) Auch u. मातृका wird die Bed. „a wooden peg driven into the ground for the support of the staff of Indra's banner", die im grossen Wörterbuch durch Varāh. Bṛh. S. belegt wird, als vedisch bezeichnet! Bei मित्रभ wird statt Varāh. Bṛh. und Varāh. Bṛh. S. gleichfalls vedisch substituirt. Mit dem Worte vedisch treibt M. W. überhaupt einen ganz unerlaubten Unfug; Varāhamihira aber für einen vedischen Ṛshi zu halten ist doch gar zu arg.

24) P. W. फाण्टाहृतायन m. patron. von फाण्टाहृति P. 4,1,150. — M. W. *Phāṇṭāhṛitāyana* m., a patronymic from *Phāṇṭāhṛiti*. — फाण्टाहृतायन Fehler für फाण्टाहृतायनि.

25) P. W. बाङ्क 1) *f*) बाङ्कफल *the result from the base-sine* Sûrjas. 2, 41. 46. *the sine of an arc of a circle of position contained between the Sun and the Prime Vertical* Siddhântaçir. 257, N. — M. W. giebt u. *Bāhuphala* beide Bedeutungen diesem Worte, während die zweite Bedeutung nur बाङ्क zukommt.

26) P. W. ब्रह्मदैत्य n. *ein in ein Gespenst verwandelter Brahmane.* — M. W. *Brahma-daitya, am*, n. a Brāhman changed into a Daitya. — n. Druckfehler für m.

27) P. W. ब्रह्मपर्वत n. Brahman's *Berg* (पर्वत), N. pr. einer Localität Verz. d. Oxf. H. 149,*a*,12. — M. W. *Brahma-parvata, am*, n. 'mountain of Brahmā', N. of a place. — n. Druckfehler für m.

28) P. W. ब्रह्मसूत्र 2) — Bâdarâyaṇa oder Vyâsa zugeschrieben. — M. W. *Brahma-sūtra* — ascribed to Bādarāyaṇa or Vyāsa. — Bâdarâjaṇa Druckfehler für Bâdarâjaṇa.

29) P. W. भद्रदेह m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 439. — M. W. *Bhadra-deha* m., N. of a son of Krishṇa. — Kṛshṇa fehlerhaft für Vasudeva.

30) P. W. भरतद्वादशाह् n. — M. W. *Bharata-dvādaśāha, am*, n. — n. fehlerhaft für m.

31) P. W. भागापहारजाति f. *assimilation* u. s. w. Colebr. Alg. 15. — M. W. *Bhāgāpahāra-jāti* f. assimilation u. s. w. — An der angeführten Stelle steht भागापवाहजाति.

32) P. W. भारक n. — M. W. *Bhāraka, am*, n. — n. Druckfehler für m.

33) P. W. भुजगराज. Davon denom. °राजय्, राजयते *zum Schlangenfürsten werden* Vâsavad. 239,1. — M. W. *Bhujagarājaya*, Nom. A. *bhujagarājayate*, etc. — °राजय्, राजयते Druckfehler für °राजाय्, °राजायते.

34) P. W. भूरिषेह् oder °षाह् adj. *viel fassend:* रथ RV. 9,88,2. — M. W. *Bhūri-shah* or *bhūri-shāh*. Er hat die Stelle nachgeschlagen, da er die Erklärung Sâjaṇa's hinzufügt; der Text hat aber भुरि°.

35) P. W. भोजन 2) m. N. pr. eines Flusses Bhâg. P. 5,20,21. — M. W. *Bhojana* m., N. of a river. — Flusses fehlerhaft für Berges.

Diese Proben mögen genügen. Auch ich habe hier und da abschreiben müssen, weil ich ein Buch oder eine Handschrift, auf die verwiesen wurde oder aus denen die Wörter oder Wortbedeutungen geschöpft waren, nicht selbst einzusehen vermochte; aber in einem solchen Falle habe ich stets angegeben, woher ich das Wort oder die Wortbedeutung entlehnte. Hiermit hatte ich alle Verantwortlichkeit von mir abgewiesen.

Zum Schluss dieses unerquicklichen Themas will ich noch bemerken, dass Herr Monier Williams, da er einmal auf das Abschreiben angewiesen war, besser gethan hätte, die Beendigung des Petersburger Wörterbuchs abzuwarten, ehe er an die Vollendung seines Werkes ging. Auch war es eine grosse Unvorsichtigkeit, dass er unter den Verbalwurzeln nicht auch ihre Verbindungen mit den Präpositionen behandelte. Dadurch kam er häufig in die unangenehme Lage, seine Hauptquelle nicht benutzen zu können. Wer diejenigen Artikel, bei welchen Herrn M. W. das P. W. vorlag, mit denjenigen Artikeln vergleicht, bei welchen ihm diese Hülfe abging, wird alsbald gewahr werden, welche Rolle das P. W. in dem Wörterbuch des Herrn M. W. spielt.

Die Frage, ob der Dank für eine derartige, hinter dem Rücken der dabei zunächst betheiligten Personen, handwerksmässig betriebene Ausbeutung eines Werkes, an dessen Herstellung verschiedene Gelehrte, zum Theil im Schweisse ihres Angesichts, gearbeitet haben, mit dem am Anfange des Vorwortes citirten Worten des Herrn Monier Williams richtig ausgedrückt war, und ob überhaupt ein Professor des Sanskrit an der Universität Oxford und die Herren Delegirten der Clarendon Press zu ihrer und der Universität Ehre eine solche Arbeit veröffentlicht haben, — diese Frage mögen Unbetheiligte entscheiden. Nun aber zu etwas Anderem.

Unter ब habe ich nur diejenigen Wörter aufgenommen, deren Schreibart mit diesem Laute gut beglaubigt ist. Eine gute Autorität hatte in meinen Augen ein grösseres Gewicht als alle mehr oder weniger wahrscheinlichen Etymologien. Wenn die in Bezug auf Orthographie höchst zuverlässigen und mit der vedischen Schreibart fast ausnahmslos übereinstimmenden Bombayer Ausgaben des Mahâbhârata, Râmâjaṇa und Bhâgavatapurâṇa stets बन्दिन्, aber वन्द्, und stets वन्ध्या, aber बन्ध् schreiben, so folge ich ihnen ohne alles Bedenken. In den weuigen Fällen, dass die besten Autoritäten in der Wahl von ब und व schwanken, bin ich beiden Schreibarten gerecht geworden.

Man hat, wenn ich mich nicht irre, bis jetzt bei Conjecturen ein zu grosses Gewicht auf das Niedergeschriebene gelegt und dabei übersehen, dass manche Fehler auf dem Gehör beruhen können. Auf Verhören beruhen z. B. Verwechselungen von निषच्कृति mit निगच्कृति, von वर्धते mit वर्तते und umgekehrt, von त्रिविष्टप mit त्रिविष्टब्ध, von यद्येपपातम् mit यद्येपपादम् u. s. w. Sonst unerklärliche Discrepanzen in derselben Familie von Handschriften wird man sich vielleicht dadurch verständlich machen können, dass man annimmt, mehrere Schüler hätten zu gleicher Zeit einen vom Lehrer vorgesprochenen Text niedergeschrieben. Ich erwähne dieses hier, weil sowohl im grossen als auch in diesem Wör-

terbuch Conjecturen von diesem Gesichtspuncte aus gemacht worden sind.

Verzeichniss der in diesem Theile neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Bhâm. V. = Bhâminîvilâsa, Ausg. von Abel Bergaigne (Cappeller).
Çaṁk. Vig. = Çaṁkaravigaja in der Bibl. ind.
Cantor = Cantor, Geschichte der Mathematik (Windisch).
Gaṇita, Grahaṁkh(âjâdhikâra) (Kern).
Gaṇita, Sûrjagr(ahaṇâdhikâra) (Kern).
Govardh. = Govardhana's Saptaçatî (Weber).
Kaṇthaçr. Up. = Kaṇthaçrutjupanishad in der Bibl. ind.
Kielhorn, Rep. = Report on the search for Sanskrit Mss. in the Bombay Presidency, during the year 1880—81. By F. Kielhorn (Roth).
Lokapr(akâça) (Jolly).
Pratigñâs(ûtra), herausg. von A. Weber.
Râgan. 13 nach der Ausg. von R. Garbe.
Saddh. P. = Saddharmapuṇḍarîka (Kern).
Svapnak(intâmaṇi) (Pischel).
Viram. = Viramitrodaja, Khadirapura 1815 (Stenzler).

Jena, den $\frac{\text{12ten Mai}}{\text{30sten April}}$ 1883.

O. Böhtlingk.

1. प 1) Adj. (*f. पा und पी) am Ende eines Comp. *trinkend.* — 2) *m. f. (पा) *das Trinken.*

2. प 1) Adj. am Ende eines Comp. *hütend, beschützend.* — 2) *f. पा *das Hüten.*

3. प m. Abkürzung von पञ्चम *die fünfte Note.*

4. *प 1) m. *a) Wind.* — *b) Ei.* — *c)* = पूत. — 2) f. पा = पूत und पूरितक.

*पंप्, पंप्, पंशति und पंशयति, पंसति und पंसयति (नाशने).

1. °पक Adj. *trinkend.*

2. °पक Adj. *hütend, beschützend.*

पकय m. N. pr. fehlerhaft für पक्थ.

*पक्कटी f. *Thespesia populnea.*

पक्कण m. n. *die Hütte eines Kaṇḍâla, ein von Wilden bewohntes Dorf* MBh. 12,141,12. 35. Kâd. 2,128,2. 14. 129,8. 130,8.

*पक्कपीड m. *eine best. Pflanze.* Richtig पक्षीड.

पक्तृ Nom. ag. mit Gen. 1) *der da kocht, brät, backt.* — 2) *die Verdauung befördernd.* — 3) *das Feuer der Verdauung, Verdauungskraft* Karaka 1,6.

पक्तवे Dat. Inf. zu 1. पच् AV. 11,1,3.

पक्तव्य Adj. *zu kochen, zu backen.*

पक्ति und पक्ति (VS.) f. 1) *das Kochen, Zubereiten von Speisen.* — 2) *ein gekochtes Gericht.* — 3) *Verdauung.* — 4) *Ort der Verdauung.* Auch °स्थान n. — 5) *das Reifwerden* (vorangegangener Werke), so v. a. *das Eintreten der Folgen* Spr. 7703. — 6) *Läuterung* MBh. 12,270,38. — 7) *Entwickelung, Bildung.*

*पक्तिशूल n. *heftige Verdauungsbeschwerden.*

*पक्त्र n. 1) *der Stand des Haushalters, der Besitz eines eigenen Heerdes.* — 2) *das von dem Haushalter unterhaltene Feuer.*

पक्त्रिम 1) Adj. *a) durch Kochen gewonnen.* — *b) reif* Hem. Par. 2,365. — 2) n. *durch Kochen gewonnenes Salz.*

पक्थ m. N. pr. 1) eines Schützlings der Açvin. पक्थस्य सौभरस्य सामनी द्वे Ârsh. Br. — 2) Pl. eines Volksstammes.

पक्थिन् wohl m. N. pr. eines Mannes. Nach Sâj. Adj. *kochend* (das Opfer).

पक्व 1) Adj. (f. आ) *a) gekocht* (im Sinne eines Partic.) Karaka 6,5. *weichgekocht, gar, gebraten, gebacken* u. s. w.; überh. *fertig zubereitet* (am Feuer). Das *Worin* geht im Comp. voran. — *b)* für *gekocht* gilt auch die Milch im Euter. — *c) fertig gebacken* oder *gebrannt* (von Backsteinen und irdenen Geschirren). — *d) reif* von Früchten und Pflanzen. — *e) reif* von Bäumen und Zweigen *mit reifen Früchten.* — *f) reif* von Geschwüren. — *g) reif* von Haaren, so v. a. *grau.* — *h) reif, vollkommen ausgebildet* vom Verstande, von Kenntnissen u. s. w. — *i) reif,* so v. a. *dem Ende, Vergehen, Tode nahe,* — *verfallen* Karaka 5,11. — 2) n. *a) fertige Speise, Schüssel, Gericht.* — *b) reifes Getraide.*

पक्वक m. von unbekannter Bed. AV. 20,130,6.

*पक्वकृत् m. *Azadirachta indica.*

पक्वण m. fehlerhaft für पक्कण.

पक्वता f. 1) *Reife.* — 2) *das Grauwerden* (der Haare).

पक्वरस m. *ein berauschendes Getränk aus dem Saft des Zuckerrohrs* Bhâvapr. 2,58.

*पक्वल Adj. *frisch, stramm.*

*पक्ववारि n. 1) *saurer Reisschleim* oder *Reisschleim* überh. — 2) *kochendes* oder *destillirtes Wasser.*

*पक्वश m. *ein* Kaṇḍâla.

*पक्वसपोपमोन्नति m. *eine Art* Kadamba.

पक्वकरितलून Adj. *reif, aber noch nicht dürr, geschnitten* (Getraide) Râgan. 16,104.

पक्वातीसार m. *chronische Dysenterie* Bhâvapr. 3,134.

पक्वाधान n. = पक्वाशय.

पक्वान्न n. *gekochte, auf dem Feuer gar gemachte Speise* Spr. 3848.

पक्वापक्वेति (onomatop. mit इति) vom Geschrei der Vögel.

पक्वाशय m. *der Ort der gekochten,* d. i. *verdauten Speise, Unterleib* Râgan. 18,44.

पक्वाशिन् Adj. *nur gekochte Speise geniessend* Pr. P. 19.

पक्वेष्टक Adj. *aus gebrannten Ziegeln verfertigt* Mṛkkh. 47,9. Hemâdri 1,664,3.

पक्वेष्टकचित n. *ein Gebäude aus gebrannten Ziegeln* P. 6,3,65, Sch. Jâgñ. 1,197.

पक्वेष्टका f. *ein gebrannter Ziegel* Varâh. Brh. S. 53,23.

पक्वेष्टकामय Adj. *aus gebrannten Ziegeln verfertigt* Hemâdri 1,649,19. 665,12.

*पक्ष्, पक्षति und पक्षयति (परिग्रहे).

पक्ष m. (adj. Comp. f. आ und *ई) 1) *Flügel, Fittig, Schwinge.* Einmal n. — 2) Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,136,10. — 3) *die Federn an einem Pfeile.* — 4) *Achsel, Seite des Körpers.* — 5) *Seitentheil, Hälfte* überh., *Seitenpfosten* (eines Gebäudes), **Seitengebäude, Flanke* (eines Heeres), *Seitentheil eines Wagens,* so v. a. *Rad.* — 6) *Monatshälfte.* In Comp. mit einem Vollmondstage, *die auf diesen Vollmond folgende dunkle Monatshälfte.* — 7) Sg. und Pl. *Seite, Partei, Anhang, Angehörige, Bundesgenossen.* — 8) *Schaar, Klasse von Wesen.* — 9) *Menge, Masse* in केश°. — 10) *Schaar,* so v. a. *Einige.* °संमत Adj. *von Einigen gebilligt* MBh. 13,93,49. — 11) *Stelle, Statt.* °पक्षनिक्षेप m. *das Stellen —, Rechnen zu.* — 12) *der eine von zwei Fällen, Fall* überh. पक्षे *im andern Falle* 232,30. 233,30. 234,26. अत्र पक्षे *in diesem Falle* 232,21. ताभ्यां मुक्ते पक्षे *in einem andern als in diesen beiden Fällen* 242,28. पक्षमेकतरं कुरु so v. a. *entschliesse dich zu Einem von Beiden.* — 13) *Bezug.* °पक्षे *in Bezug auf* 104,12. — 14) *Ansicht, Idee, Meinung, eine aufgestellte Behauptung, ein aufgestellter Satz.* — 15) bei den Juristen *Klage* 214,30. 215,14. 15. — 16) in der Logik *das Subject eines Schlusses.* — 17) *ein in Rede stehender Gegenstand.* — 18) **die Sonne* Sâj. zu RV. 3,53,16. — 19) N. pr. verschiedener Männer VP². — Nach den Lexicographen ausserdem: = गृहभित्ति oder भित्ति, ग्रह, राजकुञ्जर, देहाङ्ग oder देहावयव,

समोप, विरुग, वलग, प्रुङ्, *a primary division* und *side of an equation in a primary division.* Nach Sâj. zu ṚV. 6,47,19 Adj. = पाचक, बाधक.

पक्षक m. 1) *Flügel* am Ende eines adj. Comp. — 2) Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,136,7. — 3) **Fächer, Wedel* Gal. — 4) **Seitenthür.* — 5) *Seite.* — 6) **Bundesgenosse, Gehülfe.*

पक्षक्षय m. *das Ende einer Monatshälfte.*

पक्षक्षेप m. *Flügelschlag* Bhâvapr. 2,11. पक्षोत्क्षेप v.l.

पक्षगम Adj. *mit Flügeln sich fortbewegend, fliegend.*

*पक्षगुप्त m. *ein best. Vogel.*

पक्षग्रहण n. *das Ergreifen der Partei von* (Gen.).

पक्षग्राह und °ग्राहिन् Adj. *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Partei ergreifend.*

पक्षघ्न Adj. in Verbindung mit त्रिशालक n. *ein Haus mit drei Hallen, die nach Osten, Süden und Norden gerichtet sind.*

पक्षंगम Adj. = पक्षगम.

पक्षचर m. 1) *Vogel* in ज्ञल° (Nachtr. 3). — 2) *ein von der Heerde abgekommener Elephant* Kâd. 30, 17. — 3) **der Mond.*

पक्षच्छिद् Adj. *der den Bergen die Flügel abgeschnitten hat,* Beiw. Indra's.

पक्षत्र m. 1) **der Mond.* — 2) Bez. *bestimmter Wolken* VP.^{2} 2,279.

*पक्षजन्मन् m. *der Mond.*

पक्षता f. 1) *Bundesgenossenschaft.* °तां गम् *Jmds* (Gen.) *Partei ergreifen.* — 2) *das Subjectsein eines Schlusses.* — 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °टिप्पणी f. und °टीका f. ebend.

पक्षताक्रोड m., पक्षतायन्थ m. (Opp. Cat. 1,363), पक्षतावाद m. (Opp. Cat. 1), पक्षताविचार m. und पक्षतासिद्धान्तयन्थ m. Titel von Njâja-Werken.

पक्षति f. *der Ort, wo die Flügel* oder *die vordern Extremitäten angewachsen sind.* Beim Fisch Bhâvapr. 2,14. — 2) *Gefieder.* Am Ende eines adj. Comp. Bâlar. 171,12. Kâd. 51,10.14. 218,16 (Nom. abst. ता f.). — 3) **der erste Tag in einer Monatshälfte.* Auch *पक्षती.

पक्षतिपुट m. Pl. *ausgebreitete Flügel* Kaṇḍak. 67,1. Vgl. पक्षपुट.

पक्षत्व n. 1) *das ein Bestandtheil Sein von* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Klagesein* 215,32. — 3) *das Subjectsein eines Schlusses.*

पक्षद्वार n. *Seitenthür.*

पक्षधर 1) Adj. *a) Jmds* (Gen.) *Partei haltend.* — *b) sich haltend zu Etwas, hängend an* (Loc.). — 2) m. *a) Vogel.* — *b) *ein von der Heerde abgekommener Elephant.* — *c) *der Mond.* — *d)* Bein. eines Gajadeva.

पक्षधरोद्धार m. Titel eines Werkes.

*पक्षनखरा f. *eine Art Fledermaus* Gal.

पक्षनाडी f. *Federkiel.*

पक्षपात m. 1) *die Mause der Vögel.* — 2) *Flug* 303,14. — 3) *Parteinahme, Parteilichkeit, Vorliebe für, Hinneigung zu* (Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend) 303,14. 312,13.

पक्षपातिता f. 1) *das Fliegen.* — 2) *Vorliebe für, Hinneigung zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

पक्षपातिन् Adj. 1) *fliegend.* — 2) *Partei nehmend, parteiisch, Vorliebe zeigend, begünstigend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend.

पक्षपालि f. 1) *Flügel* Kaṇḍak. 71,5. — 2) **Seitenthür.*

पक्षपुट m. = पक्षतिपुट und auch einfach *Flügel* Kâd. 37,4. 12. 41,18.

पक्षपोषण Adj. *Jmds* (Gen.) *Partei begünstigend.*

पक्षप्रद्योत m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

*पक्षबिन्दु m. *Reiher.*

*पक्षभाग m. *die Flanke eines Elephanten.*

*पक्षमूल n. *Flügelwurzel, der Ort wo die Flügel angewachsen sind.*

पक्षरचना f. *das Bilden einer Partei, das Gewinnen von Bundesgenossen.*

पक्षरात्रि f. *ein best. Spiel.*

पक्षवच्चितक n. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

पक्षवध m. = पक्षाघात Bhâvapr. 4,163. Karaka 6,24.

पक्षवत्त् Adj. 1) *beflügelt, mit Flügeln, Seiten* u. s. w. *versehen.* — 2) *Verbindungen —, eine grosse Partei habend* 82,11.

पक्षवाद m. *das Aussprechen seiner Meinung, Urtheil.*

*पक्षवाहन m. *Vogel.*

पक्षविकल Adj. *flügellahm* Spr. 3849.

पक्षशस् Adv. *zu halben Monaten.*

पक्षस् n. 1) **Flügel.* — 2) *Seite.* — 3) *Seitentheil eines Wagens.* — 4) *Flügel eines Thores.* — 5) *Seitenpfosten.* — 6) *Flügel eines Heeres.* — 7) *Hälfte, Abtheilung* überh. — 8) *Hälfte eines Monats.* — 9) *Gestade eines Flusses.*

*पक्षसुन्दर m. *Symplocos racemosa.*

पक्षस्कृत Adj. *an der Seite gelähmt.*

पक्षस्कर m. *ein Abtrünniger* MBh. 13,32,16.

पक्षस्कोम m. *ein alle Halbmonate darzubringendes Opfer.*

पक्षाघात m. *einseitige Lähmung, Hemiplegie* Karaka 6,26.

पक्षादि m. *der erste Tag eines Halbmonats* Pâr. Gṛhj. 1,12,1.

पक्षान्त m. 1) *Flügelende eines in Gestalt eines Vogels aufgestellten Heeres.* — 2) *das Ende —, der letzte Tag eines Halbmonats* AK. 1,1,3,7. H. 148. Gobh. 1,3,5. M. 6,20. Varâh. Bṛh. S. 5,97.

पक्षान्तर n. 1) *ein bestimmter Fall.* Mit °रे wird die Bedeutung von *wenn* erklärt AK. 3,3,12. Trik. 3,3,465. H. 1542. — 2) *eine andere Ansicht* Schol. zu Çâk. 42.

पक्षाभास m. *Scheinklage, eine gegenstandslose Klage* 215,15. 17. 30. Nom. abstr. °त्व n. 215,15.

पक्षालिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पक्षालु m. *Vogel.*

*पक्षावसर (!) m. und पक्षावसान n. (Varâh. Bṛh. S. 96,5) *der letzte Tag in einem Halbmonat.*

पक्षाष्टमी f. *der achte Tag in einer Monatshälfte* Pâr. Gṛhj. 3,3,4.

पक्षाहार Adj. *der in einem halben Monat nur einmal Nahrung zu sich ninmt.*

पक्षि m. *Vogel.* Nur पक्षीन् (metrisch).

पक्षिज्योतिष n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पक्षित्व n. *der Zustand eines Vogels.*

पक्षिन् 1) Adj. *a) geflügelt.* — *b) mit Flügeln* (uneig.) *versehen.* — *c)* in Verbindung mit रात्रि *eine Nacht mit den beiden angrenzenden Tagen* Gobh. 3,3,10. — *d)* am Ende eines Comp. *auf Jmds Seite stehend, zu Jmds Partei gehörend.* — 2) m. *a) Vogel, ein geflügeltes Thier* überh. — *b) *der Vogel* Garuḍa *als einer der 18 Diener des Sonnengottes.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d) *ein Tag mit den beiden angrenzenden Nächten.* — *e) *Pfeil.* — *f) eine best. Opferhandlung* Tâṇḍja-Br. 19,10,1. — 3) f. पक्षिणी *a) Vogelweibchen.* — *b) *Vollmondstag.* *c) eine Nacht mit den beiden angrenzenden Tagen* Gaut. — *d) *N. pr. einer* Çâkinî.

पक्षिपति m. Bein. Sampâti's.

*पक्षिपानीयशालिका f. *ein Wasserbehälter, aus dem die Vögel zu trinken bekommen.*

पक्षिपुंगव m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

पक्षिप्रवर m. Bein. Garuḍa's.

पक्षिमनुष्यालयलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पक्षिमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

पक्षिमृगता f. *der Zustand eines Vogels oder eines Thieres des Waldes.*

पक्षिराज् und °राज m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

पक्षिल und पक्षिलस्वामिन् m. Bein. Vâtsjâjana's.

पक्षिशार्दूल m. *ein best. Tanz* S. S. S. 261.

*पक्षिशाला f. *Vogelhaus.*

*पक्षिसिंह und पक्षिस्वामिन् (152,9.) m. Bein. Garuḍa's.

पक्षी Adv. mit कर् *sich zu eigen machen, sich Jmds bemeistern* Harshaṅ. 123,18.

पक्षीन्द्र m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

°पक्षीय Adj. *stehend auf der Seite —, gehörend zu der Partei von.*

पक्षीश m. Bein Garuḍa's.

पक्षोत्क्षेप m. *Flügelschlag* Bhâvapr. (Hdschr.) 2, 11. पदुत्क्षेप v. l.

*पक्ष्ण Adj. von 1. पक्ष्.

पक्ष्म 1) *Augenlid.* Nur °पक्ष्माणाम् (metrisch) MBh. 4,390. — 2) *n. *Blei* Gal.

पक्ष्मकोप m. *Einwärtskehrung der Augenlider, Entropium.*

पक्ष्मन् n. 1) Sg. und Pl. *die Augenwimpern.* पक्ष्मणो निपातेन so v. a. *in einem Augenblicke.* — 2) *Haar* (am Reh). — 3) **Staubfaden.* — 4) **ein dünnes Fädchen.* — 5) *Blüthenblatt* Kâd. 242, 20. — 6) **Flügel.*

पक्ष्मपात m. *das Schliessen der Augen* Ragh. 11,36.

पक्ष्मप्रकोप m. = पक्ष्मकोप.

*पक्ष्मपूका f. *eine in den Augenwimpern lebende Laus* Râǵan. 19,132.

पक्ष्मल Adj. (f. आ) 1) *mit starken* oder *schönen Wimpern versehen.* °दृश् Adj. f. Vidḍh. 74,2. — 2) *langhaarig, dichthaarig, rauch* Ind. St. 14,388. *mit Daunen versehen, daunenweich* Kâd. 2,125,6. Bâlar. 74,7. Prasannar. 111,15. — Vgl. आयत° (Nachtr. 3).

*पक्ष्मान्त Adj. *am Entropium leidend.*

पक्ष्य, पक्षिय Adj. (f. आ) 1) *in den Flügeln befindlich.* — 2) wohl *nach Seiten, Hälften, Halbmonaten wechselnd.* Nach Sâj. f. *eine Tochter der Sonne.* — 3) am Ende eines Comp. *auf der Seite von — stehend, zur Partei von — gehörend.*

पक्ष्यवपुस् Adj. *dessen Kraft in den Flügeln liegt* Çulbas. 2,20.

*पखोद् und *पखोड m. *Capparis divaricata* Râǵan. 8,44.

पगारा f. N. pr. einer Oertlichkeit.

पङ्क (*m. n.) 1) *Schlamm, Schmutz, Koth, aufgeweichter Lehm* Suparṇ. 2,4. *schmierige Secretion* (z. B. an den Zähnen) Karaka 5,2. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) am Ende eines Comp. *eine Salbe von* Kâd. 70,8. — 3) **moralischer Schmutz, Sünde.*

*पङ्ककर्वट m. *Uferschlamm.*

*पङ्ककीर m. *ein best. Wasservogel.*

*पङ्ककोड und *°कोडनक m. *Schwein.*

*पङ्कगडक m., *पङ्कगण्डी f. und *पङ्कगति f. *ein best. Fisch.*

*पङ्कग्राह m. *das Seeungeheuer* Makara.

पङ्कच्छिद् m. *Strychnos potatorum.*

पङ्कज 1) n. (adj. Comp. f. आ) *die am Abend sich schliessende Blüthe von Nelumbium speciosum.* Des Bildes wegen einmal auch f. आ. — 2) m. Bein. Brahman's.

पङ्कजजन्मन् m. Bein. Brahman's.

पङ्कजनाभ Adj. *aus dessen Nabel eine Wasserrose hervortritt* (Vishṇu).

पङ्कजनेत्र Adj. *lotusäugig* (Vishṇu).

*पङ्कजन्मन् n. = पङ्कज 1).

पङ्कजमालिन् Adj. *mit einem Kranze von Wasserrosen geschmückt* (Vishṇu).

पङ्कजलावम् Absol. mit लू *wie eine Lotusblüthe abschneiden* Bâlar. 276,19.

पङ्कजवत् Adj. *mit einer Wasserrose versehen* Nilak. zu MBh. 4,6,10.

पङ्कजाक्षी f. *eine Lotusäugige* Kautukar. 101.

पङ्कजाङ्घ्रि Adj. *dessen Füsse mit Wasserrosen geschmückt sind* (Vishṇu).

पङ्कजावली f. *ein best. Metrum.*

पङ्कजासनस्थ Adj. *auf einer Wasserrose sitzend* (Brahman).

पङ्कजित् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पङ्कजिन् 1) Adj. *mit einer Wasserrose versehen* MBu. 4,6,10. — 2) f. °नी *Nelumbium speciosum, eine Lotusgruppe.* °सरस् n. *Lotusteich.*

*पङ्कण m. fehlerhaft für पक्कण.

पङ्कता f. Nom. abstr. zu पङ्क 1).

पङ्कदन्त Adj. *Lehm zwischen den Zähnen habend* Suparṇ. 16,5.

पङ्कदिग्धशरीर m. N. pr. eines Dânava.

पङ्कदिग्धाङ्ग m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*पङ्कप्रभा f. bei den Gaina *eine der 7 Abtheilungen der Hölle.*

पङ्कभाव m. Nom. abstr. zu पङ्क 1).

पङ्कमग्न Adj. *in Schlamm versunken* Suparṇ. 2,3.

*पङ्कमण्डुक (!) m. *eine zweischalige Muschel.*

पङ्कय्, °यति *beschmieren* Harshaṅ. 82,6.

*पङ्करुह् n. und *°रुह n. = पङ्कज 1).

पङ्करुहिणी f. = पङ्किनी Vikramâṅkaṅ. 11,30.

पङ्कलग्न Adj. *im Morast steckend* Bhâvapr. 1,138.

पङ्कवत् Adj. *schlammig.*

*पङ्कवारि n. v. l. für पक्कवारि.

*पङ्कवास m. *Krebs, Krabbe* Râǵan. 19,76.

*पङ्कशुक्ति f. *Wendeltreppe* (eine Muschelart).

*पङ्कशूरण n. *die essbare Wurzel einer Wasserrose.*

*पङ्कार m. 1) *Blyxa octandra.* — 2) *Trapa bispinosa.* — 3) *Damm.* — 4) *Leiter, Treppe.*

पङ्कावली f. *ein best. Metrum.*

°पङ्किन् Adj. *Etwas zum Schlamm u. s. w. habend.*

पङ्किल 1) Adj. (f. आ) *a) schlammig, schmutzig, kothig, beschmiert mit* (Instr.) Bâlar. 258,7. — *b) dick, verdickt.* सुरा Deçîn. 3,41. 5,2. — 2) *m. *Boot.*

*पङ्केज n. = पङ्कज 1).

पङ्केरुह n. dass. Prasannar. 141,9.

पङ्केरुह 1) n. dass. — 2) *m. *der indische Kranich.*

पङ्केरुहवसति m. Bein. Brahman's Vikramâṅkaṅ. 18,76.

पङ्केरुहिणी f. *Nelumbium speciosum* Vikramaṅkaṅ. 13,8.

पङ्केशय Adj. *im Schlamm sich aufhaltend.*

पङ्क्ति und पङ्क्ती (metrisch) f. 1) *Fünfheit, Fünfzahl, eine Reihe von Fünfen.* — 2) *ein fünftheiliges Metrum mit der Grundform von fünf Stollen zu acht Silben.* — 3) *ein Metrum von 4×10 Silben.* — 4) *Zehnzahl* Hemâdri 1,291,11. 12. 293,15. — 5) *Reihe, Gruppe, Schaar, Verein, Gesellschaft.* Steht im Comp. bisweilen unlogisch voran. — 6) **die Erde.* — 7) häufig fehlerhaft für पक्ति.

*पङ्किकण्टक m. *eine weiss blühende Achyranthes* Râǵan. 4,92.

*पङ्किकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,97.

पङ्किका f. 1) *Zehnzahl* Hemâdri 1,291,20. — 2) *Reihe.*

पङ्क्तिक्रम m. *Reihenfolge* 160,4.

*पङ्क्तिग्रीव m. Bein. Râvaṇa's.

*पङ्क्तिचर m. *Meeradler* Râǵan. 19,96.

पङ्क्तिदूष, °क und °दूषण (Âpast.) Adj. *eine Gesellschaft verunreinigend* (Person).

पङ्क्तिदोष m. *ein Schaden für die Gesellschaft, was eine Gesellschaft verunreinigt.*

पङ्क्तिपावन Adj. *eine Gesellschaft reinigend* (Person) Gaut. Âpast. °पावन Adj. *eine Gesellschaft reinigender Personen reinigend* Comm. zu TS. 1, 23,3 v. u.

*पङ्क्तिबीज m. *Acacia arabica* Râǵan. 8,37.

*पङ्क्तिबीजक m. *Pterospermum acerifolium* Râǵan. 9,42.

*पङ्क्तिमाला f. *eine best. Pflanze* Gal.

पङ्क्तिरथ m. N. pr. = दशरथ.

पङ्क्त्याधस् Adj. *fünffache Gaben* — oder *Gruppen von Gaben enthaltend.*

पङ्क्तिविक्रमनामभृत् m. = पङ्क्तिरथ Vâmana.

1. पङ्क्ती f. s. u. पङ्क्ति.

2. पङ्क्ती Adv. mit कर् *zu Gruppen vereinigen.*

*पङ्क्तीकर anzunehmen wegen पाङ्क्तीकरि.

पङ्क्यतरा f. *ein best. Metrum* RV. Prât. 16,45.

पङ्गु 1) Adj. (f. पङ्गी und *पङ्गू) *a) lahm an den Füssen.* — *b)* Bez. derjenigen Elemente des Körpers, *die an sich unbeweglich sind* (die vom Winde in Bewegung gesetzt werden) Bhâvapr. 3,56. — 2) m. *a) *der Planet Saturn.* — *b)* Bein. Nirṛitavarman's.

पङ्गुक Adj. *lahm an den Füssen.*

पङ्गुता f. und पङ्गुत्व n. *Lahmheit an den Füssen.*

*पङ्गुत्वकारिणी f. *ein best. Strauch.*

पङ्गुभाव m. = पङ्गुत्व Vikramâṅkaḱ. 16,26.

पङ्गुल 1) Adj. *lahm an den Füssen.* Zu belegen in der Bed. eines Nom. abstr. — 2) *m. *ein Pferd von der Farbe des weissen Glases.*

1. पच् 1) पचति, °ते *a)* trans. α) *kochen, backen, braten.* *Mit doppeltem Acc. *Etwas aus Etwas kochen.* Med. auch *für sich kochen.* — β) *backen, brennen* (Backsteine u. s. w.). — γ) Speise *im Magen gar kochen, machen, dass sie verdaut wird.* — δ) *reifen, zur Reife —, zur Entwickelung bringen, dem Ende zuführen.* *Mit doppeltem Acc. *Etwas zu Etwas entwickeln.* — *b)* Act. intrans. *reif werden* Bhâvapr. 5,114. — 2) पच्यते *reifen, reif werden.* लोकः पच्यमानः *die heranreifende, sich entwickelnde Welt.* — 3) Pass. पक्ष्यते *a) gekocht —, gebacken —, gebraten werden.* — *b) gar werden.* — *c)* in der Hölle *braten* (intrans.) Vishṇus. 43,23. — *d) gebacken —, gebrannt werden* (von Backsteinen u. s. w.). — *e) schmelzen* (intrans.). — *f) vom Magen gar gekocht —, verdaut werden.* — *g) reifen, reif werden* (auch von Geschwüren), *zur Entwickelung gelangen, dem Ende zugehen.* — *h)* mit Acc. Frucht *zur Reife bringen, so v. a. tragen* Maitr. S. 1,6,5. 8,1. Kâṭh. 6,1. Kap. S. 3,12. 37,7. — Caus. पाचयति 1) *machen, dass Etwas kocht, kochen* (trans.), *kochen* (trans.) *lassen.* Med. *für sich kochen lassen.* पाचित *gekocht in* (im Comp. vorangehend). — 2) *reifen machen.* — 3) *zur Reife —, zur Entwickelung —, zu Ende bringen, heilen.* — *Desid. पिपक्षति. — Intens. 1) *पापचीति. — 2) पापच्यते intrans. *heftig kochen, — braten* (auch bildlich vom Herzen). — *Desid. vom Intens. पापचिषति, °ते. — Mit अनु *allmählich reif werden lassen.* Pass. *allmählich reif werden* (auch bildlich). — Mit अभि *aufsieden* (trans.). — Mit आ in आपाक. — Mit उद् in *उत्पचनिपचा und *उत्पचिष्णु. — Mit नि in *उत्पचनिपचा und *निपाक. — Mit *प्रणि und *प्रनि. — Mit निस् in निष्पक्व. — Mit परि Pass. 1) *gekocht —, gebraten werden, braten* (in der Hölle). — 2) *reif werden,* so v. a. *seine Folgen haben.* — 3) *seinem Ende zugehen.* — Caus. 1) *kochen, braten* (trans.). — 2) *zur Reife bringen* Kâraṇḍ. 14, 8. 21,21. 63,14. — Mit प्र trans. 1) *zu kochen anfangen.* — 2) *zu kochen pflegen.* — Mit अभिप्र Pass. *gekocht werden, reifen, sich entwickeln.* — Mit संप्र Pass. *völlig reif werden* (von Geschwüren). — Mit वि *verkochen, durch Kochen auflösen.* — Pass. 1) *braten* (intrans.). — 2) *verdaut werden.* — 3) *zur Reife kommen, seine Folgen haben.* — Caus. 1) *verkochen, durch Kochen auflösen.* — 2) *zur vollen Reife —, — Entwickelung bringen* Kâraka 8,6. — Mit सम् in संपक्व. — Caus. *zusammenbacken.* — Mit अभिसम् *zu einem best. Zeitpunkt* (Acc.) *reif werden.*

2. पच् Adj. *kochend, bratend.*

3. *पच्, पचति, °ते (व्यक्तीकरणे).

पच 1) Adj. am Ende eines Comp. trans. *kochend, backend, bratend.* — 2) *m. und f. आ Nom. act. von 1. पच्.

*पचक Adj. = पच 1).

पचत 1) Adj. *gekocht, gar.* — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) die Sonne.* — *c)* Bein. Indra's. — 3) n. *gekochte Speise.*

*पचतभृज्जता f. *beständiges Kochen- und Bratenlassen.*

*पचत्पुट m. *Hibiscus phoeniceus.*

(पचत्य), पचतिम्न Adj. *gekocht, gar.*

पचन 1) Adj. am Ende eines Comp. *kochend, bratend.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) f. पचना *das Reifwerden.* — 4) *f. पचनी *der wilde Citronenbaum* Râǵan. 11,155. पवनी v. l. — 5) n. *a) Mittel zum Kochen, Feuerung, Kochgeräthe.* — *b) das Kochen, Braten.* — *c) das Garwerden.*

पचनक्रिया f. *das Kochen, Zubereiten der Mahlzeit* Gaut.

*पचनिक *Pfanne* (buddh.).

पचपच Adj. *stets kochend, zur Reife bringend* (Çiva).

*पचप्रकूटा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

पचंपचा (Râǵan. 6,203. Bhâvapr. 1,177. 3,95) und *पचंपचा f. *Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza.*

*पचलवणा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

पचव in कारपचव.

*पचि m. 1) *Feuer.* — 2) Nom. act. von 1. पच्.

पचेलिम 1) Adj. *schnell gar werdend, — reifend.* — 2) *m. *a) Phaseolus Mungo* oder *eine andere Bohnenart.* — *b) Feuer.* — *c) die Sonne.*

*पचेलुक m. *Koch.*

पञ्चनिका und पञ्चनी f. *ein best. Theil Pfluges.*

*पच्चट्ट् m. *das Geräusch der Fusstritte.*

पच्चट्टःशस्य n. *das Recitiren nach Stollen* Vaitân.

पच्चट्टम् Adv. *stollenweise.*

पच्चट्टाच n. *Reinigung der Füsse.*

पच्य in कृष्टपच्य.

पञ्च् mit अप *zurückweichen.* Nur अप–पापञ्चे.

*पञ्च m. *ein Çûdra.*

पञ्चकटिका f. 1) *ein kleines Glöckchen.* — 2) *ein best. Metrum, eine Strophe in solchem Metrum.*

पञ्च 1) Adj. (f. आ) *wohlbeleibt, stattlich, feist, derb;* nach den Erklärern *begütert, reich an Lebensmitteln, kräftig.* — 2) m. N. pr. oder Bein verschiedener Männer. — 3) f. आ Bez. *der Soma-Pflanze.* — 4) n. Name eines Sâman.

पञ्चकोषिन् Adj. etwa *feiste Opfer habend* RV.

पञ्चिम m. Bein. des Kakshîvant.

*पञ्च्, पञ्चति, °ते (व्यक्तीकरणे). — Caus. पञ्चयति (विस्तारवचने). S. प्रपञ्चय्.

पञ्च 1) Adj. (*f. आ) *ausgebreitet.* — 2) m. *ein best. Tact.* S. S. S. 227.

पञ्चक 1) Adj. *a) aus Fünfen bestehend.* — *b) fünf Tage alt.* — *c) *für fünf gekauft.* — *d)* in Verbindung mit शत n. *fünf Procent.* — *e) *für Procent nehmend.* — 2) m. *a) eine best. Kaste* VP.² 4,217. — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46. — 3) f. पञ्चिका *a) ein aus fünf Adhjâja bestehendes Buch.* — *b) ein best. Spiel.* — 4) n. *a) Fünfzahl,* πεντάς. — *b) *Schlachtfeld.*

पञ्चकपाल Adj. (f. ई) *auf fünf Schüsseln vertheilt* TS. 1,5,1,4. 2,1. m. so v. a. *ein solcher* Purodâça.

पञ्चकमाला f. *ein best. Metrum.*

*पञ्चकमासिक Adj. *im Monate fünf erhaltend.*

पञ्चकर्ण 1) *dem eine Fünf in's Ohr gebrannt ist.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Taitt. Âr. 1,7,2.

पञ्चकर्पट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*पञ्चकर्म n., °कर्मन् n. und *कर्मी f. *die fünf Handlungen,* insbes. *die vom Arzte mit dem menschlichen Körper vorgenommenen.*

*पञ्चकल्प Adj. *fünf* Kalpa 2) *d) studirend* Ind St. 13,455.

पञ्चकल्याणक m. *ein Pferd mit weissen Füssen und weisser Schnauze* Hemâdri 1,278,3. 4.

पञ्चकशत *fünf Procent* Bigâg. 101.

पञ्चकषाय (* m. Sg.) *ein Decoct aus den Früchten von fünf bestimmten Pflanzen* Mat. med. 177.

पञ्चकापित्थ Adj. *mit den fünf Erzeugnissen der Feronia elephantum zubereitet.*

पञ्चकारुकी f. Sg. *die fünf Handwerker* (in einem Dorfe) Ind. St. 13,333. 468.

पञ्चकालपद्धति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चकावली f. *ein best. Metrum.*

1. पञ्चकृत्य° n. *die fünf Thätigkeiten, in denen sich die göttliche Macht offenbart.*

2. *पञ्चकृत्य m. *eine best. Pflanze.*

पञ्चकृत्वस् Adv. *fünfmal.*

पञ्चकृष्ण m. *ein best giftiges Insect.*

पञ्चकृष्णल n. Sg. *fünf* Kṛshṇala *(eine best. Münze)* Gaut.

पञ्चकोण m. *Fünfeck.*

पञ्चकोल n. Sg. *die fünf Pfeffer* und dgl. Bhâvapr. 1,164. 3,65. Karaka 6,18. 19. Rasar. 233.

पञ्चकोलक n. Sg. dass. Karaka 6,19.

पञ्चक्रम m. 1) *ein fünfgliedriger* Krama 11). — 2) Titel eines Werkes.

पञ्चक्रोश° und °क्रोशी f. *eine Entfernung von fünf* Kroça oder N. pr. einer Oertlichkeit.

*पञ्चक्रोष्टृ Adj. = पञ्चभिः क्रोष्टृभिः क्रीतः Mahâbh. 7,78,*a*.

पञ्चक्लेशभेद् Adj. (f. आ) *mit fünf Arten von Leiden versehen* Çvetâçv. Up. 1,5 nach der Lesart Çaṁkara's.

*पञ्चक्षार n. *die fünf ätzenden Stoffe* Râgan. 22,44.

*पञ्चक्षट्वृ n. und *°क्षट्वी f. *fünf Bettstellen.*

पञ्चगङ्ग (wohl n.) und °गङ्गा f. Pl. N. pr. einer Oertlichkeit.

*पञ्चगणयोग m. Bez. *fünf bestimmter Pflanzen* Râgan. 22,37.

पञ्चगत Adj. *zur fünften Potenz erhoben.*

*पञ्चगव n. und *°गवी f. *fünf Kühe.* *°गवधन Adj. *dessen Reichthum in fünf Kühen besteht.*

पञ्चगव्य n. Sg. und Pl. *die fünf Dinge von der Kuh: Milch, saure Milch, Butter, Harn und Koth* Hemâdri 1,201,22. °घृत n. *eine best. Mixtur* Rasar. 377.

पञ्चगव्यापानवत् Adj. *dessen After aus dem* Paṅkagavja *gebildet ist* Hemâdri 1,436,21.

*पञ्चगार्ग्य Adj. = पञ्चभिर्गार्गीभिः क्रीतः Mahâbh. 2,406,*b*.

*पञ्चगु Adj. *für fünf Kühe erstanden.*

पञ्चगुण Adj. *fünfmal grösser —, mehr betragend als* (Abl.).

*पञ्चगुप्त m. 1) *Schildkröte.* — 2) *das materialistische System des* Kârvâka.

*पञ्चगुप्ति f. *Medicago esculenta* Râgan. 12,135.

पञ्चगृहीत Adj. *fünfmal geschöpft.*

पञ्चगोणि Adj. *fünf Säcke tragend, so v. a. eine schwere Bürde tr.*

पञ्चग्रामी f. *ein Verein von fünf Dörfern.*

पञ्चघात m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

पञ्चचत्वारिंश Adj. *der 45ste.*

पञ्चचत्वारिंशत् f. *fünfundvierzig.*

पञ्चचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

पञ्चचामर m. n. Bez. *verschiedener Metra.*

पञ्चचितिक Adj. *in fünf Lagen geschichtet.*

पञ्चचितीक Adj. dass. Âpast. Çr. 16,15.

*पञ्चचीर m. Bein. Maṅgucrî's.

पञ्चचूड 1) Adj. (f. आ) *a) mit fünf Wülsten versehen. — b) fünf Haarbüschel habend.* — 2) f. आ *a) ein Backstein mit fünf Wülsten* Çat. Br. 8,6,1, 11. fgg. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

पञ्चचूडामणि m. Titel eines Werkes.

पञ्चचोडा f. *ein Backstein mit fünf Wülsten* TS. 5,3,1,2. Âpast. Çr. 17,3. Çulbas. 2,28. 59.

पञ्चजन 1) m. *a)* Pl. *die fünf Stämme, — Geschlechter: Götter, Menschen,* Gandharva-Apsaras, *Schlangen und Manen. — b) Mensch* Harshaṅ. 147,6. 222,20. — *c)* am Anf. eines Comp. *die fünf Elemente* MBh. 13,159,40. — *d)* N. pr. α) eines von Kṛshṇa erschlagenen Unholds. — β) eines Pragâpati. — γ) verschiedener Männer. — 2) f. °जनी *a) *ein Verein von fünf Menschen. — b)* N. pr. einer Tochter Viçvarûpa's.

पञ्चजनालय Adj. MBh. 16,270 fehlerhaft für पञ्चनदालय.

पञ्चजनीन 1) Adj. *den fünf Geschlechtern bestimmt, — geweiht.* — 2) *m. *Possenreisser.*

पञ्चजनीय Adj. = पञ्चजनीन 1).

पञ्चजातितंते Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*पञ्चज्ञान m. *ein* Buddha.

पञ्चडाकिनी f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

*पञ्चत् Adj. *fünftheilig.*

*पञ्चतन्त्र n. und *°तन्त्री f. *ein Verein von fünf Zimmerleuten.*

पञ्चतत्त्व n. 1) *die fünf Elemente.* — 2) bei den Tântrika *die fünf Realitäten;* s. पञ्चमकार.

पञ्चतन्त्र und °क n. Titel der bekannten *aus fünf Büchern bestehenden* Fabelsammlung.

पञ्चतन्मात्र n. Sg. *die fünf feinen Elemente* Kap. 1,62. 2,17.

पञ्चतप (metrisch) Adj. = 2. पञ्चतपस्.

1. पञ्चतपस् n. am Anf. eines Comp. *vier nach den vier Weltgegenden angezündete Feuer und die von oben brennende Sonne.*

2. पञ्चतपस् Adj. *sich den eben genannten Feuern aussetzend.*

पञ्चतय Adj. (f. ई) *fünffach, fünffältig.*

पञ्चता f. 1) *Fünffachheit, der fünffache Betrag.* — 2) *die Auflösung des Körpers in die fünf Elemente, der Tod* 310,12.

पञ्चतिक्त n. *die fünf bittern Stoffe* Bhâvapr. 2, 154. Mat. med. 137. °घृत n. *eine best. Mixtur* Rasar. 373. 375. 610.

पञ्चतीर्थी f. 1) *die fünf heiligen Badeplätze.* — 2) N. pr. eines Tîrtha. — 3) *das Baden am Tage der Tag- und Nachtgleiche (?).*

पञ्चत्रिंश Adj. 1) *der 35ste.* — 2) *mit 35 verbunden, + 35.*

पञ्चत्रिंशत् und पञ्चत्रिंशति f. *fünfunddreissig.*

पञ्चत्रिंशिक Adj. *eine Länge von 35 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चत्रिक Adj. Pl. *fünfmal drei* MBh. 12,219,24.

पञ्चत्व n. 1) *die Fünfheit.* — 2) *die fünf Elemente.* — 3) *die Auflösung des Körpers in die fünf Elemente, der Tod.*

पञ्चथ Adj. *der fünfte.*

*पञ्चथु m. 1) *Zeit.* — 2) *der indische Kuckuk.*

पञ्चदक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पञ्चदण्ड Adj. *mit fünf Stäben* Paṅkad.

पञ्चदण्डच्छत्रप्रबन्ध m. Titel einer von A. Weber herausgegebenen Erzählung.

पञ्चदश 1) Adj. (f. ई) *a) der fünfzehnte. — b) mit fünfzehn verbunden, + 15. — c) aus fünfzehn bestehend, fünfzehn zählend.* Häufig mit Auslassung des Hauptwortes, z. B. VP. 1,5,54. — *d) den* Paṅkadaça-Stoma *enthaltend, — darstellend, — nachbildend, damit verbunden* u. s. w. — 2) f. ई *a) der 15te Tag in einem Halbmonat.* — *b)* Titel eines Werkes. °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

पञ्चदशकृत्वस् Adv. *fünfzehnmal.*

पञ्चदशच्छदि Adj. *15 Dächer habend* TS. 6,2,10,6.

पञ्चदशधा Adj. *in fünfzehn Theile* oder *Theilen.*

पञ्चदशन् Adj. Pl. *fünfzehn.*

पञ्चदशम Adj. *der fünfzehnte.*

पञ्चदशरात्र m. *ein Zeitraum von 15 Tagen* P. 3, 3,137, Sch.

पञ्चदशर्च Adj. *aus fünfzehn Versen bestehend;* Subst. *ein solches Lied* AV. 19,23,12.

पञ्चदशँवत् Adj. *mit dem* Paṅkadaça-Stoma *versehen.*

पञ्चदशवार्षिक Adj. *fünfzehnjährig* Paṇḱat. 101,5. Bez. einer Art von Káturmâsja Âpast. Çr. 8,22, 12. Comm. zu 13.

पञ्चदशाक्षर Adj. *fünfzehnsilbig.*

पञ्चदशाह m. *ein Zeitraum von fünfzehn Tagen.*

पञ्चदशाहिक Adj. *fünfzehntägig* Jâgñ. 3,323.

पञ्चदशिक Adj. *eine Länge von 15 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चदशिन् Adj. *fünfzehntheilig.*

पञ्चदशीप्रकरण n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चदशीसमास m. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H.

पञ्चदीर्घ n. Sg. *die fünf langen Theile des Körpers.*

पञ्चदैवत Adj. *mit fünf Gottheiten (Sinnesorganen) versehen* Jogaç. Up. 4. Vgl. 1. दैवता 4).

पञ्चदैवत्य n. *ein best. Brahmanen dargebrachtes Geschenk, bei dem fünf Gottheiten eine Rolle spielen,* Hemâdri 1,793,9. fgg.

पञ्चद्रोणिक Adj. *fünf* Droṇa *(ein best. Hohlmaass) fassend, — enthaltend* MBh. 2,61,29.

पञ्चधनुस् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,147.

पञ्चधा Adv. *fünfgetheilt, fünffach.*

पञ्चधातु n. Sg. *die fünf Elemente* Jâgñ. 3,72.

पञ्चधातुक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* MBh. 14,36,2.

पञ्चधावन्ध्याप्रकाश (?) m. Titel eines Werkes.

पञ्चधारणक Adj. *durch die fünf Elemente aufrechterhalten werdend, — bestehend* MBh. 12, 186,7.

*पञ्चधीव Adj. (f. आ) = पञ्चभिर्धीवरीभिः क्रीतः Mahâbh. 4,22,*b.*

पञ्चन् und पञ्चन् 1) Adj. Pl. *fünf.* — 2) Titel des 14ten Lambaka im Kathâs.

पञ्चनख 1) Adj. *fünf Nägel —, fünf Krallen habend.* — 2) m. *a) ein fünfkralliges Thier* Âpast. — *b) *Elephant.* — *c) *Löwe* Gal. — *d) *Tiger.* — *e) *Schildkröte.*

*पञ्चनखिन् m. *Tiger* Gal.

पञ्चनद 1) n. *a) das Fünfstromland, der Pendschab* MBh. 16,8,17. — *b)* N. pr. eines oder verschiedener Tîrtha. — 2) m. *a) ein Fürst von* Paṅḱanada 1) *a).* — *b)* Pl. *die Bewohner von* Paṅḱanada 1) *a).* — *c)* Bez. des in den Sindhu sich ergiessenden Flusses, der sich aus der Vereinigung *der fünf Flüsse des* Paṅḱanada 1) *a)* bildet. — *d)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Lehrers. — 3) f. ई = 1) *a)* Hemâdri 2,55,4.

पञ्चनदक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes in einem best. Purâṇa Opp. Cat. 1.

पञ्चनदमाहात्म्य n. desgl. ebend.

पञ्चनलीय n. Titel eines Werkes ebend.

पञ्चनवत Adj. 1) *der 95ste.* — 2) *mit 95 verbunden, + 95.* °ते दिनशते *am 195sten Tage.*

पञ्चनवति f. *fünfundneunzig.*

पञ्चनवतितम Adj. *der 95ste.*

पञ्चनामन् Adj. (f. °नाम्नी) *fünfnamig.* लघुकः पञ्चनामा (sc. गणः) *die sogenannte kleine Reihe der fünf Wurzeln.*

पञ्चनालि Adj. *fünfmal 24 Minuten dauernd* Sâh. D. 333.

पञ्चनिधन n. Name verschiedener Sâman.

पञ्चनिम्ब n. Sg. *die fünf Dinge (Blätter, Rinde, Blüthen, Frucht und Wurzel) der Azadirachta indica* Râǵan. 22,30. Bhâvapr. 6,29.

पञ्चनिर्ग्रन्थीसूत्र n. Titel eines Werkes.

*पञ्चनी f. *Puppe.*

पञ्चपत्तिन् m. n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चपञ्चक (R. 3,53,42) und पञ्चपञ्चन् (Bhâg. P. 6,5,8) am Anf. eines Comp. *fünfmalfünf.*

पञ्चपञ्चाश Adj. *der 55ste.*

पञ्चपञ्चाशत् f. *fünfundfünfzig.*

पञ्चपञ्चिन् Adj. *fünftheilig.*

पञ्चपटलिका f. Titel eines Werkes.

*पञ्चपटु Adj. = पञ्चभिः पटुभिः क्रीतः Mahâbh. 4,23,*a.*

पञ्चपत्त्र 1) Adj. *fünf Federn habend* R. 3,35,87. — 2) *m. *ein best. Knollengewächs (fünfblättrig).*

पञ्चपद् Adj. (f. आ) *fünf Stollen habend.*

पञ्चपदी 1) Adj. f. *fünfschrittig.* — 2) f. *a) fünf Schritte* Spr. 7142. — *b) die fünf starken Casus.* — *c)* N. pr. eines Flusses in Çâkadvîpa.

*पञ्चपर्णिका f. *eine best. Pflanze.*

पञ्चपर्व Adj. (f. आ) *fünf Windungen habend* (Fluss) Çvetâçv. Up. 1,5.

पञ्चपर्वत n. Sg. *die fünf Bergspitzen im* Himâlaja.

पञ्चपर्वन् Adj. *mit drei Knoten* (Pfeil) R. 3,35, 37. 43,20.

पञ्चपर्वीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पञ्चपल Adj. (f. आ) *fünf* Pala *an Gewicht betragend* Jâgñ. 2,179.

पञ्चपलिक Adj. dass. Comm. zu Kâtj. Çr. 61,7.

पञ्चपली f. *ein Gewicht von fünf* Pala Kathâs. 61,286.

पञ्चपल्लव n. Sg. *Zweige von fünf bestimmten Bäumen.*

1. पञ्चपशु m. (!) Sg. *die fünf Opferthiere* Kâtj. Çr. 16, 3,25.

2. पञ्चपशु Adj. *für fünf Opferthiere bestimmt* Vaitân.

*पञ्चपात्र n. Sg. *fünf Schüsseln* und *ein best.* Çrâddha, *bei dem f. Sch. verwendet werden.*

पञ्चपाद् 1) Adj. *fünffüssig.* — 2) f. पञ्चपादी Titel verschiedener Werke.

पञ्चपादिका f. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. °टीका f., °टीकातत्त्वदीपन n., °विवरण n., °विवरणप्रकाशिका f. und °व्याख्या f. Titel von Commentaren und Subcommentaren dazu.

*पञ्चपित्त n. Sg. *die Galle von fünf best. Thieren.*

पञ्चपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पञ्चपुराणीय Adj. *im Werthe von fünf* Purâṇa *(eine best. Münze).*

पञ्चपुरुषम् Adv. *fünf Generationen hindurch* Verz. d. B. H. 59,33. Comm. zu Âpast. Çr. 5,3,9.

पञ्चपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus fünf Blumen gebildet.*

*पञ्चपूली f. *fünf Bündel* Pat. zu P. 2,1,51, Vârtt. 6.

पञ्चप्रकरण n. Titel eines Werkes.

पञ्चप्रस्थ Adj. *mit fünf Bergebenen.*

पञ्चप्रक्रम Adj. *mit fünf Wagenkasten* Bhâg. P. 4,26,2.

पञ्चप्रादेश Adj. (f. आ) *fünf Spannen lang* Kâtj. Çr. 16,3,25.

*पञ्चप्रासाद m. *ein Tempel von best. Form.*

पञ्चफृष्टिक Adj. *fünf* Phuṭṭikâ (an einem Tage) *webend;* m. N. pr. eines Mannes.

पञ्चबन्ध n. *der fünfte Theil des Werthes einer Sache* Jâgñ. 2,171.

पञ्चबन्धुर Adj. etwa *mit fünf Wagenriemen* Bhâg. P. 4,26,1.

पञ्चबाण m. *der Liebesgott.*

पञ्चबाणविजय m. und °बाणविलास m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पञ्चबाणी f. *die fünf Pfeile* (des Liebesgottes) Naish. 8,30.

पञ्चबाल्क m. N. pr. eines Unholdes.

पञ्चबिन्दुप्रसृत n. *eine best. Art von Bewegung beim Tanze.*

पञ्चबिल Adj. *fünf Oeffnungen habend.*

*पञ्चबीज n. Sg. *eine Zusammenstellung von fünf Samenarten.*

पञ्चबोध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चब्रह्मन् n. Titel einer Upanishad. Vgl. पञ्चब्राह्मणोपनिषद्.

पञ्चब्रह्ममन्त्र Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चब्राह्मणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad ebend.

पञ्चभङ्ग m. Pl. *Zweige von fünf bestimmten Bäumen* Hemâdri 2,47,3.

पञ्चभृतीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चभद्र 1) Adj. *a) fünferlei Gutes an sich habend. — b) fünf löbliche Male habend* (Pferd) Harshak. 43,22. — *c) aus fünf guten Stoffen bestehend. — d) *lasterhaft.* — 2) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831. — 3) n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 177. Bhâvapr. 3,63. Çârṅg. Saṁh. 2,2,17.

पञ्चभार Adj. *fünf Bhâra (ein best. Gewicht) wiegend* Ind. St. 15,278.

*पञ्चभुज्ञ m. Bein. Gaṇeça's Gal.

पञ्चभूत n. Pl. *die fünf Elemente* Kap. 2,10.

पञ्चभूतवादार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चभूतात्मक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend.*

पञ्चभूर्याभिमुखा (!) f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,13.

*पञ्चभृङ्ग Collectivname für *fünf best. Pflanzen.*

पञ्चभौतिक Adj. MBh. 6,186 fehlerhaft für पाञ्च°.

पञ्चम 1) Adj. (f. ई) *a) der fünfte.* °म् Adv. *zum fünften Mal, fünftens. — b) den fünften Theil bildend.* अंश m. *Fünftel. — c) *glänzend, schön. — d) *geschickt.* — 2) m. *a) die fünfte* (später *die siebente*) *Note der indischen Tonleiter. — b) ein best.* Râga S. S. S. 37. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 207. — *d) der 21ste* Kalpa 2) *h).* — *e) der fünfte Consonant eines* Varga, *ein Nasal.* — *f)* N. pr. eines Muni. — 3) f. ई *a) der fünfte Tag in einem Halbmonat. — b) die Endungen des fünften Casus, ein Wort im Ablativ. — c) eine Personalendung des Imperativs. — d) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. — *e) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *f) ein Backstein von der Länge eines Fünftels* (eines Purusha) Çulbas. 3,42. — *g) *Spielfigur.* — *h)* *Bein. der Draupadî. — *i)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Fünftel.* — *b)* bei den Tântrika *die fünfte Realität*, d. i. *der Beischlaf.*

पञ्चमक Adj. *der fünfte.*

*पञ्चमकार m. bei den Tântrika *die fünf mit* म *anlautenden Realitäten:* मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन.

पञ्चमक्षतनु Adj. Beiw. Çiva's bei den Çaiva.

पञ्चमभागीय Adj. (f. आ) *ein Fünftel* (eines Purusha) *lang* Çulbas. 3,31.

पञ्चमय Adj. *aus fünf* (Elementen) *gebildet.*

*पञ्चमवत् Adj. *mit der fünften* (Note) *versehen.*

पञ्चमसारसंहिता f. Titel eines Werkes.

पञ्चमस्वर m. *ein best. Metrum* Prasannar. 38,7.

पञ्चमहाभूतमय Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* Harshak. 89,16.

पञ्चमहिष n. *die fünf Dinge von der Büffelkuh.*

पञ्चमार m. 1) bei den Gaina *die fünfte Speiche im Zeitenrade.* — 2) *N. pr. eines Sohnes des Baladeva.

पञ्चमारक m. = पञ्चमार 1).

पञ्चमाषक (f. ई! Gaut.) und °माषिक Adj. *fünf* Mâsha *betragend.*

1. पञ्चमास्य Adj. *fünfmonatlich.*

2. *पञ्चमास्य m. *der indische Kuckuck.*

*पञ्चमिन् Adj. *im fünften* (Monat) *stehend.*

पञ्चमीक्रमकल्पलता f., पञ्चमीविवरणसारसंग्रह n., पञ्चमीसुधोदय m. und पञ्चमीस्तवराज m. Titel von Werken.

पञ्चमुख 1) Adj. *a) fünfgesichtig. — b) fünfspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b) *Löwe. — c) ein fünfspitziger Pfeil.* — 3) *f. ई *Gendarussa vulgaris.*

*पञ्चमुष्टि und *°मुष्टी f. *Trigonella corniculata.*

पञ्चमुष्टिक m. *ein best. Decoct* Bhâvapr. 3,46.

*पञ्चमूत्र n. Sg. *der Harn einer Kuh, einer Ziege, eines Schafes, einer Büffelkuh und einer Eselin.*

पञ्चमूर्ति Adj. *fünf Erscheinungsformen habend* (Çiva) und *eine darnach benannte Spende an die Brahmanen* Hemâdri 1,789,16. 790,1. °क 792,14.

पञ्चमूल 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — 2) n., f. ई und °मूलक n. *eine Zusammenstellung von fünf verschiedenen Wurzeln* Madanav. 1,59. 72. Râgan. 22,23. fgg. Bhâvapr. 3,92.

पञ्चमेनि Adj. *fünf Wurfgeschosse habend.*

पञ्चयज्ञा f. N. pr. eines Tîrtha.

पञ्चयाम m. N. pr. eines Sohnes des Âtapa.

पञ्चयुग n. *der fünfjährige Cyclus.*

पञ्चयोजन n. *eine Strecke von fünf* Jogana.

*पञ्चरक्तक m. *eine best. Pflanze.*

पञ्चरक्ता f. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चरत्न n. 1) *die fünf kostbaren Dinge* (Edelsteine und edle Metalle). — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चरत्नप्रकाश m. Titel eines Werkes.

पञ्चरत्नमय Adj. (f. आ!) *aus den fünf kostbaren Dingen bestehend* Hemâdri 1,423,20.

पञ्चरत्नस्तव m. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

पञ्चरश्मि Adj. *fünfsträngig.*

*पञ्चराजीफल m. *Trichosanthes dioeca* Râgan. 3,11.

1. पञ्चरात्र n. *ein Zeitraum von fünf Tagen.*

2. पञ्चरात्र 1) Adj. *fünf Tage während.* — 2) n. *a) ein best. fünftägiger* Ahîna. — *b)* allgemeine Bezeichnung für das heilige Buch verschiedener Vishṇu'itischer Secten. Auch Pl.

पञ्चरात्रक 1) Adj. *fünf Tage während.* — 2) m. = पाञ्चरात्र.

पञ्चरात्रसंग्रह f. Titel eines Werkes.

पञ्चरात्रिक Adj. als Beiw. Vishṇu's fehlerhaft für पाञ्च°.

पञ्चराशिक n. *Regula de quinque.*

पञ्चरूपकोश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चर्च Adj. *aus fünf Versen bestehend;* m. *ein solches Lied* Ind. St. 13,171.

पञ्चलक्षण Adj. *fünf charakteristische Zeichen habend.*

पञ्चलक्षणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °क्रोड m. desgl.

*पञ्चलक्ष्मन् m. *Wind* Gal.

पञ्चलम्बक m. Titel des 14ten Lambaka im Kathâs.

पञ्चलवण n. Sg. *die fünf Salze* Râgan. 22,45.

पञ्चलाङ्गलक n. *ein Geschenk an Land, zu dessen Bearbeitung fünf Pflüge erforderlich sind,* Hemâdri 1,287,18. 21. 23.

*पञ्चलोह n. *eine Mischung von Kupfer, Messing, Zinn, Blei und Eisen* Râgan. 13,36.

*पञ्चलोहक n. Sg. *die fünf Metalle Gold, Silber, Kupfer, Zinn und Blei* Râgan. 23,42. 43.

पञ्चवक्त्र 1) Adj. *fünfgesichtig.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *Löwe.* — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

पञ्चवक्त्ररस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 99. Bhâvapr. 3,89. Rasendrak. 88.

1. पञ्चवट 1) n. und f. (ई) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. ई *die fünf Feigenarten.*

2. पञ्चवट m. 1) **die über die Schulter getragene Opferschnur.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पञ्चवटमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

1. पञ्चवर्ग 1) m. *a) eine Gruppe —, eine Reihe von Fünfen. — b) die fünf Hauptbestandtheile des Körpers. — c)* so v. a. *das Abece* Karaka 3,8. — 2) f. ई *fünf Reihen.*

2. पञ्चवर्ग Adj. *in fünf Reihen —, in fünf Malen vor sich gehend.*

पञ्चवर्ण 1) Adj. *a) fünffarbig. — b) fünfartig.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,534,1. — 2) N. pr. *a)* m. eines Berges. — *b)* n. eines Waldes.

*पञ्चवर्धन m. *eine best. Pflanze* Râgan. 8,44.

पञ्चवर्ष, °क und °वर्षीय Adj. *fünfjährig.*

पञ्चवल्कल n. Sg. *die Rinde von fünf bestimmten Bäumen* Râgan. 22,22. Rasar. 255.

*पञ्चवल्लभा f. Bein. der Draupadî Gal.

पञ्चवस्तु Titel eines Werkes.

पञ्चवार्तीय Adj. *eine best. an die fünf Winde*

gerichtete Darbringung beim Râǵasûja.

पञ्चवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चवार्षिक Adj. *fünfjährig, alle fünf Jahre wiederkehrend.*

पञ्चवार्ष्किन् Adj. *mit Fünfen bespannt.*

पञ्चविंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 25ste* 138,16. — *b) aus 25 bestehend, 25 enthaltend.* — *c) den* Paṅkaviṁça-Stoma *darstellend, zu ihm gehörig, mit ihm gefeiert* u. s. w. — 2) m. *ein 25theiliger* Stoma.

पञ्चविंशक Adj. 1) *der 25ste.* — 2) *aus 25 bestehend.* — 3) *25 Jahre alt.*

पञ्चविंशत् (Hemâdri 1,385,16) und पञ्चविंशति f. *fünfundzwanzig.*

पञ्चविंशतिक 1) Adj. *aus 25* (Paṇa) *bestehend* (Geldstrafe). — 2) f. आ und n. *25-Zahl.* — 3) f. आ Titel eines Werkes.

पञ्चविंशतितम und °विंशतिम Adj. *der 25ste.*

पञ्चविक्रम Adj. *auf fünferlei Weise sich bewegend* (Wagen) Bhâg. P. 4,26,2.

पञ्चविग्राकृम् Absol. *unter fünfmaliger Vertheilung* Âçv. Çr. 3,1,14.

पञ्चविज्ञप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चविध und पञ्च° Adj. *fünfartig, fünffach.*

पञ्चविधिसूत्र n. und °विधेय n. Titel eines Sûtra des SV.

पञ्चवृत् und °वृतम् Adv. *fünffach, fünfmal.*

पञ्चवृष Adj. *fünf Stiere habend* AV. 5,16,5.

पञ्चशत 1) Adj. *a)* Pl. *fünfhundert.* — *b) in fünfhundert bestehend* (Geldstrafe). — *c) eine Geldstrafe von fünfhundert* (Paṇa) *zahlend.* — *d) der fünfhundertste.* °ते काले so v. a. *im 500sten Jahre* 52,5. — 2) n. *a) hundertundfünf.* — *b) fünfhundert.* — 3) f. ई *a) fünfhundert.* — *b) eine Periode von 500 Jahren.* पश्चिमायां °शत्याम् Vâǵrakkh. 22, 9. 12. 16.

पञ्चशततम Adj. *der 500ste.*

पञ्चशतिक Adj. *500 — hoch* (Berg) Hemâdri 1, 348,12. 380,1.

पञ्चशतीप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Paṅkâd. 2.

पञ्चशर m. *der Liebesgott* Kâd. 266,10.

पञ्चशरविजय m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

पञ्चशराव Adj. *von fünf* Çarâva (*ein best. Kornmaass*) Gaim. 6,4,28.

पञ्चशरी f. Sg. *die fünf Pfeile* (des Liebesgottes) Naish 7,70.

पञ्चशल *eine Entfernung von fünf* Çala.

पञ्चशस् Adv. *zu Fünfen.*

पञ्चशाख 1) Adj. *fünffingerig* R. 6,36,32. — 2) m. *Hand* Duṁkan.

पञ्चशारदीय m. *ein fünf Jahre darstellender* Paṅkâha.

पञ्चशास्त्र n. = 2. पञ्चरात्र 2) *b)* Hemâdri 2,*a*, 107,11; vgl. 108,21.

पञ्चशिख 1) Adj. *fünf Haarstränge auf dem Kopfe habend* (Asket). — 2) m. *a) *Löwe.* — *b)* N. pr. α) eines Sâṁkhja-Lehrers. — β) eines Dieners des Çiva. — γ) *eines Gandharva.

पञ्चशिखिन् Adj. = पञ्चशिख 1) AV. Pariç. 40,2.

पञ्चशिरीष m. *ein aus Wurzel, Rinde, Blatt, Blüthe* und *Frucht der Acacia Sirissa zusammengesetztes Heilmittel* Kâraka 6,23.

पञ्चशिल Adj. (f. आ) *aus fünf Felsen bestehend.*

पञ्चशीर्ष 1) Adj. (f. आ) *a) fünfköpfig* Ind. St. 9, 28. — *b) fünfährig auf einem Halme* (यवाः) MBh. 6,3,19. — 2) m. N. pr. eines Berges.

पञ्चशुक्ल m. *ein best. giftiges Insect.*

*पञ्चशूराणा n. Sg. *die fünf* Çûraṇa *genannten Knollengewächse* Râǵan. 22,36.

*पञ्चशैरीषक n. *Blatt, Blüthe, Frucht, Rinde und Wurzel der Acacia Sirissa* Râǵan. 22,35.

पञ्चशैल m. N. pr. eines Berges.

पञ्चश्लोकी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चष Adj. (f. आ) Pl. *fünf oder sechs* Spr. 7629.

पञ्चषष्ट Adj. *der 65ste.*

पञ्चषष्टि f. *fünfundsechzig.*

पञ्चषष्टितम Adj. *der 65ste.*

पञ्चसंस्कार m., °प्रयोग m. und °विधि m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पञ्चसत्र N. pr. einer Oertlichkeit.

पञ्चसंधि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चसप्तत Adj. *der 75ste.*

पञ्चसप्तति f. *fünfundsiebenzig.*

पञ्चसप्ततितम Adj. *der 75ste.*

पञ्चसप्तन् Adj. (am Anf. eines Comp.) *fünfmal sieben, fünfunddreissig.*

पञ्चसवन Adj. *fünf* Savana *enthaltend* (Opfer) Âpast. Çr. 14,19.

पञ्चसस्य n. Sg. *die fünf Kornarten.*

पञ्चसहस्री f. Sg. *fünf Tausend.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

पञ्चसांवत्सरिक Adj. *fünfjährig,* Bez. einer Art von Kâturmâsja Âpast. Çr. 8,22,9. 16. Comm. zu 21,5. 22,1. 14. 15.

पञ्चसायक Titel eines Werkes.

पञ्चसिद्धान्तिका f. Titel eines astron. Werkes.

*पञ्चसिद्धौषधिक Adj. *aus fünf best. Heilkräutern bestehend.*

*पञ्चसिद्धौषधी f. Sg. *die fünf Heilkräuter.*

*पञ्चसुगन्धक n. Sg. *die fünf wohlriechenden Dinge* Râǵan. 22,20.

पञ्चसूत्र 1) n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 740. — 2) f. ई Sg. *die fünf* Sûtra.

पञ्चस्कन्धक Titel eines Werkes.

पञ्चस्कन्धी f. Sg. *die fünf* Skandha (buddh.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

पञ्चस्तवव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चस्तवी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 457.

पञ्चस्रोतस् n. nach Nîlak. = मनस्.

पञ्चस्वरा f., °स्वरोदय m. und पञ्चस्वस्त्ययन n. Titel von Werken.

पञ्चहविस् Adj. *mit fünf* Havis *versehen.*

पञ्चहस्त N. pr. 1) m. des Sohnes eines Manu VP. 3,2,23. — 2) einer Oertlichkeit.

पञ्चहायन Adj. *fünfjährig.*

पञ्चहाव m. N. pr. eines Sohnes des Manu Rohita Hariv. 1,7,63. पञ्चहोत्र v. l.

पञ्चहोतर् 1) Adj. *dem fünf Priester dienen.* — 2) m. *ein best. Spruch, in welchem fünf Gottheiten als* Hotar, Adhvarju *u. s. w. genannt werden,* Mân. Çr. 1,4,2. 7,1.

पञ्चहोत्र m. N. pr. v. l. für पञ्चहाव.

पञ्चह्रदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पञ्चांश m. *Fünftel.*

पञ्चात्तर 1) Adj. *fünfsilbig.* — 2) f. पञ्चात्तरी *fünf Silben* Viddh. 47,7.

पञ्चात्तरकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चात्तरमय Adj. *aus fünf Silben bestehend* Hemâdri 1,827,2.

पञ्चात्तरशस् Adv. *zu fünf Silben.*

पञ्चाध्यान und °क n. = पञ्चतन्त्र.

पञ्चाध्यानवार्त्तिक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 741.

1. पञ्चाग्नि° *die fünf heiligen Feuer.*

2. पञ्चाग्नि Adj. 1) *die fünf heiligen Feuer unterhaltend.* — 2) *von fünf Feuern sich braten lassend;* vgl. पञ्चतपस्.

पञ्चाग्निक n. *eine best. Begehung* Mân. Çr. 8,5.

पञ्चाग्निन m. *eine Verbindung von fünf Feuern* (den Menschen in Brand setzenden Leidenschaften).

पञ्चाग्निविद्या f. *die* (esoterische) *Kenntniss der fünf Feuer* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,2. 4,3,14.

पञ्चाग्निविद्याप्रकरण n. Titel eines Werkes.

पञ्चाग्निसाधन n. *das Vollführen der fünf Feuer, eine best. Kasteiung, bei der man sich von vier in den vier Weltgegenden angezündeten Feuern und von der Sonne braten lässt.*

1. पञ्चाङ्ग n. 1) am Anf. eines Comp. *fünf Glieder,*

— *Körpertheile*, — *Theile* Kir. 2,12. — 2) **die fünf Theile eines Baumes: Wurzel, Rinde, Blatt, Blüthe und Frucht, gemischt* Râǵan. 22,36.

2. पञ्चाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *fünfgliederig, fünftheilig* Ind. St. 13,220. — 2) *m. *a) Schildkröte. — b) ein an fünf Stellen geflecktes Pferd.* — 3) f. ई *a) Gebiss eines Zaumes* Kâtj. Çr. 16,2,4. — *b) ein best. Verband.* — 3) n. *Kalender.*

पञ्चाङ्गकौतुक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 537.

पञ्चाङ्गगणित n. desgl. Opp. Cat. 1.

***पञ्चाङ्गगुप्त** m. *Schildkröte.*

पञ्चाङ्गरत्नावली f., **पञ्चाङ्गविनोद** m., **पञ्चाङ्गसरली** f. (Opp. Cat. 1) und **पञ्चाङ्गसाधनसारणी** f. Titel von Werken.

पञ्चाङ्गिक Adj. *fünfgliederig.*

पञ्चाङ्गुरि Adj. *fünffingerig.*

पञ्चाङ्गुल 1) m. *die Ricinuspflanze (mit fünflappigen Blättern).* — 2) *f. ई *eine best. Staude* Râǵan. 4,160.

पञ्चाङ्गुलि Adj. *fünf Finger breit* Kâṇḍak. 69,6.

पञ्चाङ्ग n. Sg. *die fünf Dinge von der Ziege.*

पञ्चातपा f. *die Kasteiung mit den fünf Feuern* (s. पञ्चाग्निसाधन).

पञ्चात्मक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* Çvetâçv. Up. 2,12. Nom. abstr. °त्व n.

पञ्चानन 1) *Adj. *überaus grausig (fünfgesichtig).* — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b) Löwe* Vikramâṅkaḱ. 16,44. — *c)* Bez. *kräftiger medicinischer Präparate* Rasar. 302. 601. Rasendraḱ. 135. — *d)* am Ende von Gelehrtennamen ursprünglich wohl auch *Löwe.* — *e)* N. pr. eines Helden Ind. St. 14, 100 u. s. w. — 3) f. ई Bein. der Durgâ.

पञ्चाननदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

पञ्चानन्दमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पञ्चानुगान n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पञ्चापञ्चीना f. *ein best. Backstein* Maitr. S. 3,5,2.

पञ्चापूप Adj. *nebst fünf Kuchen.*

पञ्चाप्सरस् und °रस n. N. pr. eines Teiches.

पञ्चाब्जमण्डल n. *ein best. mystischer Kreis.*

पञ्चाब्दाध्य Adj. *fünf Jahre bestehend* M. 2,134.

1. पञ्चामृत n. Sg. und Pl. *die fünf göttlichen Speisen: süsse —, saure Milch, Butter, Honig und Zucker* Râǵan. 22,28. Hemâdri 1,201,15. 22. 218,2. 581,7. 2,44,13.

2. पञ्चामृत 1) *Adj. *aus fünf Species bestehend.* — 2) n. Titel eines Tantra.

पञ्चाम्ल n. Sg. *die fünf sauern Dinge* Râǵan. 22, 31. Bhâvapr. 1,251.

पञ्चायतनपद्धति f. Titel eines Werkes.

पञ्चायतनाथर्वणशीर्ष n. Titel einer Upanishad Cat. Gujar. 1,96.

पञ्चायुधप्रपञ्च m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

पञ्चायुधस्तव m. und **पञ्चायुधस्तोत्र** Titel zweier *Lobgesänge* Opp. Cat. 1.

पञ्चार 1) Adj. *fünfspeichig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 15,154.

***पञ्चारी** f. *Puppe.*

पञ्चार्चिस् m. *der Planet Mercur* VP.² 2,257.

पञ्चार्थ n. Sg. bei den Pâçupata *die fünf Sachen.*

पञ्चार्थदीपिका f. Titel eines Werkes.

पञ्चाल 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes und einer Dynastie. — *b)* Pl. *eine best. Schule.* — *c)* **ein Mann vom Volke der* Pańkâla. — *d) ein Fürst der* Pańkâla MBh. 12,13527. Richtig पाञ्चाल. — *e)* Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. *α)* eines Mannes. — *β)* *eines Schlangendämons. — 2) f. ई *a) Puppe* Kâd. 100,10. — *b)* **eine Art Gesang.* — 3) wohl n. *ein best. Metrum.*

पञ्चालक 1) Adj. *zu den* Pańkâla *in Beziehung stehend.* Richtig पाञ्चालक. — 2) m. *a)* Pl. = पञ्चाल 1) *a).* — *b) ein best. giftiges Insect.* — 2) *f. °लिका *a) Puppe.* — *b) eine Art Gesang.*

पञ्चालचण्ड m. N. pr. eines Lehrers Ait. Âr. 328,4.

पञ्चालपदवृत्ति f. *eine best. lautliche Erscheinung.*

1. पञ्चावट n. = 1. पञ्चवट 1).

2. *पञ्चावट m. = 2. पञ्चवट 1).

पञ्चावत्त Adj. *fünfgetheilt;* n. *der Fünfschnitt* (eines zu opfernden Gegenstandes) Mân. Çr. 1,3,2. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

पञ्चावत्तिन् Adj. *der den Brauch hat, das* Havis *in fünf Abtheilungen zu opfern.*

पञ्चावत्तीय Adj. *nach Art der Fünftheilung behandelt.*

पञ्चावदान n. *das Opfern des* Havis *in fünf Abtheilungen* Mân. Gṛhj. 2,2.

पञ्चावयव Adj. *fünfgliederig.*

पञ्चावर्त Adj. (f. आ) *fünf Strudel habend* Çvetâçv. Up. 1,5.

***पञ्चावस्थ** m. *Leichnam.*

पञ्चाविक n. *die fünf Dinge vom Schafe.*

पञ्चाश Adj. 1) *der 50ste.* — 2) *mit 50 verbunden,* + *50.*

पञ्चाशक 1) Adj. Pl. *fünfzig.* — 2) f. °शिका *a) eine Zusammenstellung von 50.* — *b)* Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. Bühler, Rep. No. 742.

पञ्चाशच्छस् Adv. *zu je fünfzig.*

पञ्चाशत् f. *fünfzig.* Auch Pl. als Adj. construirt Hariv. 1,11,14. °शत् auch als Acc. Ind. St. 14,153.

पञ्चाशत n. und °शति f. dass.

पञ्चाशत्क Adj. (f. आ) 1) *aus fünfzig bestehend* Kâraka 1,4. — 2) *fünfzigjährig.*

पञ्चाशत्तम Adj. *der 50ste.*

पञ्चाशत्पणिक Adj. *in 50* Paṇa *bestehend* (Strafe) Jâǵñ. 2,233.

पञ्चाशत्पलिक Adj. *50* Pala *wiegend* Jâǵñ. 2, 105. Hemâdri 1,456,13. 462,15.

पञ्चाशद्गाथा f. Titel eines Gaina-Werkes.

पञ्चाशद्धा Adv. *in 50 Theile.*

पञ्चाशद्भाग m. *der 50ste Theil.*

पञ्चाशद्भेद Adj. (f. आ) Çvetâçv. Up. 1,5 wohl fehlerhaft für पञ्चक्लेशभेद.

पञ्चाशद्वर्ष Adj. *50 Jahre alt.* Nom. abstr. °ता f. Âçv. Çr. 2,7,6.

पञ्चाशा° (angeblich पञ्चन् + आशा *Weltgegend*) f. *fünfzig* Hemâdri 1,111,7. 9.

पञ्चाशीत Adj. *der 85ste.*

पञ्चाशीति f. 1) *fünfundachtzig.* — 2) Titel eines Werkes.

पञ्चाशीतितम Adj. *der 85ste.*

पञ्चाश्र Adj. *fünfeckig* Hemâdri 1,132,9.

पञ्चाश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,145.

पञ्चासुबन्धुर Adj. *bei dem die fünf Lebenshauche die Wagenriemen* (?) *bilden* Bhâg. P. 4,29,18.

पञ्चास्तिकाय m., °बालावबोध m. (Bühler, Rep. No. 626) und °संग्रहसूत्र n. Titel von Werken.

पञ्चास्य 1) Adj. *a) fünfgesichtig.* — *b) fünfspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a) Löwe.* — *b)* Bez. *kräftiger medicinischer Präparate* Rasar. 306.

1. पञ्चाह m. *ein Zeitraum von fünf Tagen.*

2. पञ्चाह m. *ein* Soma-*Opfer mit fünf* Sutja-*Tagen.*

पञ्चाहिक Adj. *fünf Feiertage enthaltend.*

पञ्चि m. N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46.

पञ्चिक Adj. *eine Länge von 5 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चिन् Adj. 1) *fünftheilig.* — 2) *mit einem fünftheiligen* Stoma *versehen.*

पञ्ची Adv. mit कर् *zu fünf machen,* so v. a. jedes grobe Element *in Verbindung mit allen fünf feinen Elementen bringen.*

पञ्चीकरण n. 1) Nom. act. von पञ्ची-कर् 267, 7. 21. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चीकरणातात्पर्यचन्द्रिका f., °करणप्रक्रिया f., °करणवार्त्तिक n., °करणवार्त्तिकाभरण n. und °करणविवरण n. Titel von Werken.

पञ्चेध्मोष wohl n. *eine Begehung, bei der fünf Feuerbrände angewandt werden*, Âpast. Çr. 18,9. Mân. Çr. 9,1,1.

*पञ्चेन्द्र Adj. = पञ्चेन्द्राणां देवता अस्य.

1. पञ्चेन्द्रिय n. Pl. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

2. पञ्चेन्द्रिय Adj. *fünf Sinnesorgane habend.*

पञ्चेन्द्रोपाख्यान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चेषु m. *der Liebesgott.*

पञ्चैोदन Adj. *mit dem fünffachen Mus zugerichtet.*

पञ्चौकिल m. N. pr. eines Mannes.

*पञ्ज् (आवरणे).

पञ्जक m. N. pr. eines Mannes.

पञ्जर 1) n. *a) Käfig, Gitterbehälter, ein gitterartiges Netz* Bâlar. 19,19 (Pl.). Uneigentlich von Allem, was Einen nach Art eines *Käfigs* gefangen hält. Ausnahmsweise im Comp. hinter dem was gefangen gehalten wird. — *b) Gerippe, Skelet* Kaṇḍak. 73,10. Auch *m. — *c)* wohl *bestimmte Gebete und Formeln, mit denen man eine Gottheit gleichsam gefangen hält.* — 2) (*m.) *a) Körper* Spr. 1238 (zugleich *Käfig*). — *b) *das* Kalijuga. — *c) *eine mit Kühen vorgenommene Reinigungsceremonie.* — *d) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,83. पञ्जल v. l.

पञ्जरक 1) *Käfig.* — 2) f. °रिका wohl = पञ्जर 1) *c*).

पञ्जरकेसरिन् m. *ein Löwe im Käfig* Kâd. 110,4.5.

पञ्जरचालनन्याय m. *die Art und Weise, wie* (eilf Vögel ungeachtet ihrer verschiedenen Thätigkeiten im Verein) *den Käfig in Bewegung setzen*, Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,1.

पञ्जरभाज् Adj. *im Käfig sitzend* Kâd. 39,3.

*पञ्जराखेट m. *ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.*

*पञ्जल m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,83.

पञ्जि f. 1) *eine Rolle zum Aufwickeln von Garn. Auch *पञ्जी. — 2) पञ्जी *a) Almanach, Kalender.* — *b)* vielleicht *Register.*

पञ्जिका f. 1) *eine Rolle zum Aufwickeln von Garn. — 2) *ein Commentar, der jedes Wort erklärt und zerlegt.* Auch Titel eines best. *Commentars.* °प्रदीप m. *ein Commentar dazu.* — 3) *Almanach, Kalender.* — 4) *ein Buch, in welches die Einnahmen und Ausgaben eingetragen werden.* — 5) *das vom Todtenrichter Jama geführte Register über die Handlungen der Menschen.*

*पञ्जिकाकारक, *पञ्जिकारक und *पञ्जीकार m. 1) *Schreiber.* — 2) *Kalendermacher.*

पट्, पटति (गतौ) *sich spalten, bersten, sich öffnen* Harshaṅ. 81,22. — Caus. 1) *पटयति (ग्रन्थे oder वेष्टने). — 2) पाटयति *a) spalten, durchbrechen, aufschlitzen, aufreissen, zerreissen, zerkratzen.* Einmal Med. पाटित *zersplittert* als Bez. einer Form des Beinbruchs Suçr. 1,301,11. — *b) ausreissen, ausbrechen, auskratzen, auspicken, abreissen, abknikken.* — *c)* *भाषार्थ oder भासार्थ. — Mit अव Caus. (अवपा°) *zerspalten, zerreissen* Kâd. 2,129,13.14. Pass. *sich spalten.* — Mit आ Caus. (आपा°) *spalten.* — Mit उद् Caus. (उत्पा°) 1) *abspalten, abschlitzen, abreissen, ausreissen, ausbrechen, ausraufen* Gaut. *aus der Scheide ziehen* (ein Schwert) Prasannar. 117,9. — 2) *aufreissen, aufschlitzen* (Harshaṅ. 128,2), *aufwühlen.* Pass. *sich spalten.* — 3) *aufreissen*, so v. a. *öffnen* (die Augen, einen Korb). — 4) *verscheuchen, entfernen.* — 5) mit und ohne राज्यात् *von der Herrschaft entfernen, entthronen.* — 6) *vernichten.* — Mit समुद् Caus. (समुत्पा°) 1) *ausreissen, ausziehen, abreissen.* — 2) *von der Regierung ausschliessen, entthronen.* — Mit विनि Caus. (विनिपा°) *zerspalten.* — Mit विनिस् Caus. (विनिष्पा°) dass. — Mit वि Caus. (विपा°) 1) *zerspalten, zerreissen, aufschlitzen* Karaka 7,10. *zerstieben machen* Kâd. 149,24. विपाटित *zerrissen, auseinandergezogen, klaffend* Karaka 6,13. — 2) *theilen, dividere* Müller, SL. 238,3. — 3) *ausreissen, entwurzeln.* — 4) *entfernen, verscheuchen* Râǵat. 3,482.

पट 1) m. (*n.; adj. Comp. f. आ) *a) gewebtes Zeug, ein Stück Zeug, Gewand, Laken.* Auf *Zeug* wurden Bilder und Urkunden aufgetragen; daher °पट so v. a. *Gemälde, Bild.* कामदेव° *des Liebesgottes* Kâd. 2,86,12. — *b)* etwa *Ordensgewand* Kâraṇḍ. 81,6. fgg. — *c) ein best. Vogel.* — *d) *Buchanania latifolia.* — *e)* *= पुरस्कृत. — 2) f. ई *a) ein Stück Zeug, Streifen, Zipfel* Bâlar. 25,4. Harshaṅ. 131,4. — *b) Vorhang auf dem Theater.* — 3) *n. *a) Dach.* — *b)* am Ende eines Comp. = विस्तार.

*पटक m. 1) *Baumwollenzeug.* — 2) *ein fürstliches Lager, Lagerzelt.* — 3) *die Hälfte eines Dorfes.*

*पटकार m. 1) *Weber.* — 2) *Maler.*

पटकुटी f. *Zelt* Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,9.

पटगत Adj. *auf Zeug gemalt* MBh. 15,32,20.

पटच्चर 1) m. *a) Dieb, Räuber.* Nach Nîlak. zu MBh. 7,23,63 *eine Art* Asura. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) (*n.) *ein abgetragenes Kleid, Lappen, Fetzen* Bâlar. 279,8. Kâd. 2,103,24.

*पटत् onomatop.

*पटत्कन्य n. N. pr. einer Stadt.

*पटत्पटदिति, *पटत्पटिति und *पटत्पेटेति onomatop. mit इति.

*पटपटा onomatop. mit कर्, भू und अस्; auch mit unmittelbarem Anschluss von Personalendungen; *klappern.*

*पटपटाय्, °यति und °यते Denom. von पटपटा.

पटभाज m. *ein best. Instrument zum Sehen.*

*पटभेदन n. = पुटभेदन.

पटमण्डप m. und *पटमय m. *Zelt.*

*पटय्, °यति Denom. von पटु.

1. पटर m. oder n. *Streifen* (des Sonnenlichts).

2. पटर 1) Adj. als Beiw. Varuṇa's nach Sâj. *eine zeugartige Haut habend* Taitt. Âr. 1,2,3. — 2) m. *die dritte unter den sieben Sonnen.*

पटल 1) (*n. und f. ई) *Dach.* — 2) n. und ausnahmsweise f. (ई) *Hülle, Decke, Schleier.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *Membrane* (am Auge) Kâraṇḍ. 58,24. — 4) m. (*n.) *krankhafte Hülle auf dem Auge, Staar* u. s. w. — 5) n. *Korb*, insbes. *Bienenkorb.* f. ई etwa *Lade, Kasten* Bâlar. 255,6. — 6) m. oder n. *Abschnitzel, Streifen* Kâd. 252,1. — 7) m. n. *Abschnitt, Abtheilung eines Buches.* — 8) n. f. (ई) *Klumpen, Masse, Menge* Vikramâṅkaṅ. 11,1. — 9) *n. *Gefolge.* — 10) *n. *ein zur Zierde oder als Sectenzeichen mit Farbe aufgetragener Fleck auf der Stirn oder auf andern Theilen des Körpers.* — 11) m. = 2. पटर 2). — 12) *m. f. *Stiel eines Blattes* u. s. w. oder *Baum.*

पटलक m. oder n. 1) etwa *Hülle, Schirm* Kâd. 76,12.13. — 2) *Kästchen, Körbchen* Kathâs. 43,27. Kâd. 112,1. 226,18.

पटवर्धन m. N. pr. eines Geschlechts.

पटवाद्य n. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

1.*पटवास m. *Zelt.*

2.*पटवास m. *Tuch, Binde.*

3. पटवास m. *wohlriechendes Pulver* 292,27. Nom. abstr. °ता f.

पटवासक m. 1) *dass. — 2) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,57,18.

*पटवेश्मन् n. *Zelt.*

*पटव्य Adj. von पटु.

*पटशाटक = पारीरण.

पटह 1) m. f. (ई nur Paṅkad.) und ausnahmsweise n. *Trommel, Pauke.* पटहं भ्रमय्, दा und दापय् *durch Trommelschlag Etwas öffentlich bekannt machen, — machen lassen.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *a) Beginn, Unternehmung.* — *b) Beschädigung, Verletzung.*

पटहघोषक m. *Einer, der unter Trommelschlag dem Volke Etwas bekannt macht.*

पटहघोषणा f. *eine öffentliche Bekanntmachung unter Trommelschlag.* °णां दा und भ्रमय् u. *Tr. Etwas öff. bekannt machen.*

पटहप्रोद्घोषणा n. und पटहभ्रमण n. dass.

पटहीवादक m. *Trommelschläger* Paṅkad.

*पटाक 1) m. *Vogel.* — 2) f. आ *Fahne.*

पटाक्षेप m. Prasannar. 121,19. Richtig पटीक्षेप.

पटान्त m. *der Saum eines Gewandes* 305,14. 308,10. 15.

*पटालुका f. *Blutegel.*

पटि f. 1) *eine Art Zeug.* — 2) *= वागुलि. — 3) *eine best. Pflanze.*

पटिका f. *gewebtes Zeug.*

पटिकावेत्रवानविकल्प m. Pl. *eine best. Kunst* (कला) Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,11. Vgl. पट्टिकावेत्रबाणविकल्प.

*पटिति onomatop. mit इति.

*पटिमन् m. Nom. abstr. von पटु.

पटिष्ठ Adj. (Superl. zu पटु) in वचन° Adj. *dem das Reden sehr geläufig ist* (Papagei).

पटीक्षेप m. *das Wegziehen des Vorhangs* (auf dem Theater). °क्षेपेण प्र-विश् so v. a. *hastig auftreten* Bâlar. 183,1.

पटीयस् Adj. (Compar. von पटु) *überaus geschickt in* (im Comp. vorangehend), *trefflich geeignet zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 1,18. 59.

पटीर 1) m. *a) Sandelbaum* Bhâvapr. 4,123. — *b) *Spielball* (v. l. *Dorn*). — *c) *der Liebesgott.* — 2) n. *a) *Catechu.* — *b) *Bauch.* — *c) *Sieb.* Hierher vielleicht पातय पटीरमार्तम् so v. a. *fächle mir Wind zu* Harshaṅ. 127,7. Die zur Abkühlung dienende Vorrichtung Tatti gleicht einem *Siebe.* — *d) *Rettig.* — *e) *Feld.* — *f) *Wolke.* — *g) *Bambusmanna.* — *h) *Höhe.* — *i) *Katarrh.* — *k) *was geraubt werden kann.*

पटु 1) Adj. (*f. पटु und पटी), Compar. °तर, Adv. पटु und °तरम्; *a) scharf, stechend* (vom Lichte). — *b) hell* (von Tönen), *hellklingend.* — *c) *scharf* (vom Geschmack), *salzig* in त्रि°. — *d) scharf* (von den Sinnesorganen und vom Verstande). — *e) heftig, stark, intensiv.* — *f) geschickt, gewandt, sich verstehend auf, geeignet zu* (Loc. Spr. 7747, oder im Comp. vorangehend). — *g) *grausam, hart.* — *h) *gesund* Râgân. 20,46. — *i) *beredt.* — *k) *klar, offenbar.* — 2) m. *a) *Trichosanthes dioeca.* — *b) *das Blatt der Trichosanthes dioeca.* — *c) *Momordica Charantia* Râgân. 3,112. — *d) *Nigella indica* Râgân. 6,61. — *e) *ein best. wohlriechender Stoff* Râgân. 12,144. — *f) *eine Art Kampfer* Râgân. 12,70. — *g) N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. eines Volkes. — γ) einer Kaste VP.² 4,217. — 3) *m. n. *Pilz.* — 4) *n. *Salz, pulverisirtes Salz.*

*पटुक m. *Trichosanthes dioeca.*

पटुजातीय Adj. *ziemlich geschickt, recht gewandt.*

पटुतरगिर् Adj. *dessen Stimme heller ertönt.*

*पटुतृणक n. *eine Grasart* Râgân. 8,138.

पटुत्व n. 1) *Schärfe* (des Gesichts). — 2) *Gewandtheit, Geschicklichkeit, Schlauheit.*

*पटुपत्रिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,150.

*पटुपर्णिका f. desgl. Râgân. 5,50.

*पटुपर्णी f. *Bryonia grandis.*

पटुमति Adj. *von scharfem Verstande* 175,13.

पटुमत्त् m. N. pr. eines Fürsten.

पटुमित्र m. desgl. Pl. als Name einer Dynastie VP. 4,24,17.

पटुश m. N. pr. eines Rakshas.

पटुस m. N. pr. eines Fürsten.

पटेरक m. *Panicum uliginosum* Mat. med. 169. Bhâvapr. 2,210.

*पटोटज (!) n. 1) *Pilz.* — 2) *Sonnenschein.* — 3) *Zelt.*

पटोल 1) m. *Trichosanthes dioeca; n. die Frucht.* — 2) *f. ई *eine andere Gurkenart.* — 3) *n. *eine Art Zeug.*

*पटोलक 1) m. *Muschel.* — 2) f. °लिका *eine Gurkenart.* Vgl. दीर्घ° (auch Râgân. 7,173).

*पटोकस् n. *Zelt.*

पटोर् m. *ein best. Körpertheil.*

पट्ट 1) m. *a) Tafel, Platte* (auf die ein Bild oder eine Urkunde aufgetragen wird), *lamina* MBh. 7, 147,82. Häufig in Comp. mit einem Worte für *Stirn.* — *b) Binde, Zeugstreifen, Stirnbinde* (ein Ehrenschmuck). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) = पट *gewebtes Zeug.* — *d) *Kreuzweg.* — *e) *= विदूषक Gal. — *f)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. ई *a) Stirnschmuck.* — *b) Futtersack, aus dem ein Pferd frisst* (तलसारक). — *c) eine Art* Lodhra Râgân. 6,214. — 3) n. *Stadt* in °निवसन.

पट्टक 1) m. *a) Platte, Brett.* — *b) Binde, Gurt* Hemâdri 1,391,12. — 2) f. पट्टिका *a) Platte, Tafel, lamina.* — *b) Binde, Band, Zeugstreifen, Tuch* Vikramâṅkaṅ. 18,31. — *c) *Seidenzeug.* — *d) *eine Art* Lodhra. — *e) *N. pr. eines Frauenzimmers. — 3) n. *a) Urkunde auf einer Tafel.* दान° *Schenkungsurkunde* Râgat. 5,396. — *b) Binde, Band, Zeugstreifen.*

पट्टकर्मकार m. *Weber* Paṅkat. 249,21.

पट्टकर्मन् n. *Weberarbeit* Paṅkat. 249,22.

पट्टकिल m. etwa *der Pächter eines Landstückes* Ver. (U.) 60,16. fgg.

पट्टज्ञ n. *eine Art Zeug.*

पट्टतल्प m. *ein weiches Bett* LA. 20,5.

पट्टदेवी f. *eine mit der Stirnbinde geschmückte Fürstin, die Hauptgemahlin eines Fürsten* Râgat. 7,1475.

पट्टन n. und *पट्टनी f. *Stadt.*

पट्टनिवसन m. *Städter* Daçak. 46,5.

पट्टबन्ध m. *das Umbinden der Stirnbinde.*

पट्टमहादेवी (B. A. J. 9,242) und *पट्टमहिषी f. = पट्टदेवी.

*पट्टरङ्ग n., पट्टरञ्जक n. (Bhâvapr. 1,184), *पट्टरञ्जन n. (Râgân. 12,18) und *पट्टरञ्जनक n. *Caesalpinia Sappan.*

*पट्टराग m. *Sandel* Râgân. 12,18.

पट्टराज्ञी f. = पट्टदेवी Ind. St. 15,219. 270. 299. 359.

पट्टला f. *Canton, Gemeinde.*

पट्टव *eine Art Zeug.*

पट्टवस्त्र n. desgl. Spr. 2426. Daçak. 87,18.

पट्टवस्त्रान्तरी Adv. mit कर् *in Zeug einwickeln* Suçr. 2,14,20.

पट्टवासस् Adj. *ein aus einem best. Stoff verfertigtes Kleid tragend* MBh. 12,203,13.

*पट्टवासिता f. *eine Art Kopfschmuck* Deçîn. 4,43.

पट्टशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282.

*पट्टशाटक = पटोरण.

पट्टशाला f. *Zelt* Hemâdri 1,668,3.

पट्टसूत्र n. *Seidenfaden* Ind. St. 15,434. S. S. S. 198.

पट्टसूत्रकार m. *Seidenspinner.*

पट्टसूत्रमय Adj. (f. ई) *aus Seidenfäden gemacht* Hemâdri 1,423,18. S. S. S. 178.

पट्टस्थ Adj. *gemalt* Hariv. 9985.

पट्टाघ्रुक n. *ein Art Gewand* 318,6 (im Prâkrit). Vgl. अघ्रुपट्ट.

पट्टाभिराम m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1, 760. fg. 1273. Auch °शास्त्रिन्.

पट्टाभिरामशिप्पणी f., °रामप्रकाशिका f., °रामशास्त्रिपत्र n. und °रामीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पट्टाभिषेक m. *Einweihung der Stirnbinde.*

°पट्टाय्, °यते *einer Platte von — gleichen* Kâd. 9,19.

*पट्टार N. pr. einer Gegend.

*पट्टारोहा (!) und *पट्टार्हा (Râgân. 18,9) f. = पट्टदेवी.

पट्टावलि f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 629. 743.

पट्टिकाध्य m. *eine Art* Lodhra Râgân. 6,214.

Bhâvapr. 1,178.

पट्टिकार् m. vielleicht *Seidenspinner;* f. ई.

पट्टिकालोध्र m. *eine Art* Lodhra Râgân. 6,214. Bhâvapr. 1,178.

पट्टिकावापक m. vielleicht fehlerhaft für °वायक *Weber bestimmter Stoffe.*

पट्टिकावेत्रबाणविकल्प m. Pl. *eine best. Kunst* (कला) Comm. zu Buâg. P. 10,45,36. Vgl. पटिकावेत्रवानविकल्प.

पट्टिन् m. *eine Art* Lodhra Bhâvapr. 1,178.

*पट्टिल m. *Guilandina Bonduc.*

*पट्टिलोध्र und *°क m. *eine Art* Lodhra.

पट्टिश m. *ein Speer mit einer scharfen Schneide oder eine Waffe mit drei Spitzen.*

पट्टिशिन् Adj. *mit einem* Paṭṭiça *bewaffnet.*

पट्टीश Hariv. 10658 fehlerhaft für पट्टिश.

*पट्टेरक m. *Cyperus hexastachyus communis.*

पट्टोपाध्याय m. *Ausfertiger von Urkunden.*

*पट्टोलिका f. *Urkunde.*

पट्ठ m. N. pr. eines Mannes. Richtig wohl पट्ट.

पठ्, पठति (episch auch Med.) 1) *laut hersagen, vortragen, recitiren.* Mit dem Acc. einer Gottheit *den Namen der Gottheit laut aussprechen;* auch mit zugefügtem नामभिस्. — 2) *für sich hersagen,* so v. a. *studiren, lesen.* — 3) *Etwas vortragen,* so v. a. *lehren, in einem Buche Jmd* oder *Etwas besprechen, erwähnen, aufführen, benennen, bezeichnen als* (Acc.). — 4) *Etwas von Jmd* (Abl.) *lernen.* — Caus. पाठयति 1) *sprechen lehren.* — 2) *lesen lehren, unterrichten;* mit doppeltem Acc. 226,3. — 3) *lesen* 138,23. — Intens. पापठीति, पापठ्यते 1) *oft hersagen.* — 2) *fleissig studiren, — lesen.* — Mit अति *hoch preisen.* — Mit *व्यति *sich gegenseitig Etwas vorsagen.* — Mit अनु *nachsprechen, wiederholen.* — Mit अभि *benennen.* — Mit उद्, Caus. उत्पाठयति häufig fehlerhaft für उत्पाटयति. — Mit नि in *निपठ u. s. w. — Mit परि 1) *über Jmd ausführlich reden.* — 2) *aufführen, aufzählen, erwähnen, nennen, bezeichnen als* (Acc.). — Mit प्र *laut hersagen.* — Caus. *lesen, vortragen.* — Mit वि *durchlesen, lesen.* — Mit सम् *lesen.*

पठ m. N. pr. eines Schlangendamons MBu. ed. Vardh. 1,57,17.

पठक m. *Recitirer, Leser.*

पठन n. 1) *das Hersagen.* — 2) *das Studiren, Lesen.* — 3) *das Erwähnen.*

पठनीय Adj. *zu lesen* Comm. zu Mṛkkh. 38,13.

पठमञ्जरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

पठर्वन् m. N. pr. eines Manues.

पठवासक m. N. pr. eines Schlangendämons.

पठवासक und पठवासिका (also 2 Namen) v. l.

*पठसमञ्जरी f. *eine best.* Râgiṇî.

पठहंसिका f. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

*पठि f. = पठन.

पठितव n. *das Erwähntwerden* Hemâdri 1, 779,10.

पठितव्य Adj. 1) *zu studiren, zu lesen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 9,3,9. — 2) *zu erwähnen.*

पठितसिद्ध Adj. *nur hergesagt und schon wirkend* 122,6.

पठिताङ्ग *eine Art Gürtel.*

पठिति f. *eine best. Wortfigur.*

पंड् m. = पंद् *Fuss* in पडिभंस् (RV. 4,2,12 wohl zu 2. पंस्) neben पड्भिस् und in पंड्भि fg.

पड und पडु v. l. für पट 1) c).

पंड्भि m. N. pr. eines Dämons oder eines Mannes.

पंड्वीश (RV. TS. AV.), पंड्वीश (VS.) und पड्वींश 1) n. *Fussfessel,* insbes. *für das Pferd.* पंड्वीशशङ्कु m. Çat. Br. 14. — 2) m. *Ort der Fesselung, Halteplatz.*

1. पण्, पंणते (metrisch auch Act.) 1) *einhandeln, eintauschen, kaufen.* — 2) *handeln, feilschen* Âpast. 2,10,8. — 3) *wetten, spielen,* — *um* (Gen.). प्राणानाम् *sein Leben auf's Spiel setzen.* पणित *der gewettet hat.* — 4) *Etwas* (Acc.) *beim Spiel einsetzen.* युद्धम् so v. a. *einen Kampf wagen, sich in einen Kampf wie in ein gefährliches Spiel einlassen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *im Spiel um Etwas* (Instr.) *bringen.* — Caus. पणयति *Handel treiben.* — Mit आ in आपण. — Mit प्र in प्रपंण्. — Mit वि 1) *verkaufen.* — 2) *wetten,* — *um* (Gen.).

2.*पण्, पंणते *ehren, preisen.*

पण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein Spiel —, ein Wettkampf —, Wette um* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 90,20. पणं कर् *wetten,* पणे नि-अस् *auf's Spiel setzen.* — 2) *Vertrag, Pact, Stipulation.* — 3) *Einsatz in einem Spiele, — in einer Wette.* — 4) *der versprochene —, ausbedungene Lohn, das womit man für Etwas einsteht.* परपणे *im Solde eines Andern* Spr. 6117, v. l. — 5) *eine Münze von best. Gewicht.* — 6) **eine Handvoll* (als Maass beim Verkauf). — 7) **Schenkwirth, Branntweinbrenner.* — 8) **Haus.*

पणक्रिया f. *das Einsetzen in einem Spiele, ein Wettkampf um* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 67, 21. °यां कर् *Etwas in einem Spiele einsetzen* Kathâs. 56,304.

पणक्रीत Adj. *als Lohn erhalten* Hemâdri 1, 448,1. 4.

*पणग्रन्थि m. *Markt.*

पणग्यूत n. MBu. 6,4090 fehlerhaft für क्रुलग्यूत.

*पणधा (?) f. *Panicum verticillatum* Râgân. 8,140.

पंणान n. 1) *das Einhandeln.* — 2) **Verkauf, Handel mit* (im Comp. vorangehend).

पणफर n. ἐπαναφορά, *das auf ein* Kendra *folgende Haus.*

पणबन्ध m. *das Abschliessen eines Vertrages, Contract.*

पणबन्धन n. dass. Daçak. 63,15.

पणयितर् Nom. ag. *Verkäufer.*

पणव 1) m. (*f. आ) *eine Art Trommel.* — 2) m. *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,72.

पणवाद्य n. Hariv. 2,8,3 schlechte Lesart für पर्ण°.

पणविन् Adj. *mit einer Trommel versehen.*

*पणस m. 1) *Handelsartikel.* — 2) *Artocarpus integrifolia.* Richtig पनस.

पणस्त्री f. *Hure.*

*पणस्य्, °स्यति *ehren.*

*पणाङ्गना f. *Hure.*

1. पणाय् *verkaufen.* °यितुम् Kathâs. 121,53.

3.*पणाय्, °यति und °यते *ehren, preisen.*

*पणाया f. *Handel.*

पणंण्य Adj. *preisenswerth.*

°पणास्थि und *°क n. *Otterköpfchen.*

पणि m. 1) *ein Karger, Knauser, Geizhals;* so werden insbes. diejenigen bezeichnet, *welche im Opfer karg sind,* oder *die Ungläubigen, welche das Ihrige ganz behalten wollen.* — 2) *ein Schätze hütender missgünstiger Dämon.* — 3) *Dieb, ein als* Purohita *auftretender Dieb* Comm. zu Buâg. P.

पणिक in पञ्चाशत्पणिक.

पणित 1) Adj. s. u. 1. पण्. — 2) n. *a) Wette,* — *um* (Loc.) 54,23. — *b) Einsatz in einem Spiele,* — *in einer Wette* Bâlar. 88,8.

पणितर् Nom. ag. *Händler, Verkäufer.*

*पणितव्य Adj. *käuflich, zum Verkauf bestimmt.*

*पणिन् m. N. pr. eines Mannes.

पणी Adv. mit कर् *im Spiel einsetzen, auf's Spiel setzen.*

*पणठ m. Mahâbh. 7,116,*b.*

*पणड्, पणडति und पणडयति (नाशने), पणडते (गतौ), पणडयति (संघाते).

पणड m. 1) *Eunuch, ein Impotenter.* — 2) *f. आ *Verstand, Klugheit, Kenntniss.*

पणडक m. 1) *Eunuch, ein Impotenter.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. eines der Söhne des 3ten Manu.

पंण्डग m. wohl = पणडक 1).

पण्डापूर्व n. *ein Schicksal, das keine Folgen nach sich zieht.*

पण्डित 1) Adj. *unterrichtet, klug, sich verstehend auf* (im Comp. vorangehend); m. *ein unterrichteter —, kluger —, gelehrter Mann.* — 2) m. *a)* * *Weihrauch.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — Auch fehlerhaft für पण्डित.

पण्डितक 1) Adj. Subst. *klügelnd, Klügling.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*पण्डितज्ञातीय Adj. *ziemlich klug, recht gelehrt.*

पण्डितत्व n. *Klugheit, das Sichverstehen auf* (im Comp. vorangehend).

पण्डितपोडाविंशारद् m. N. pr. eines Mannes Kautuk.

पण्डितमानिक, °मानिन् und पण्डितंमन्य (Kâd. 2, 7,14) Adj. *sich für unterrichtet —, sich für klug haltend.*

पण्डितराज m. 1) *ein Fürst unter den Gelehrten.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पण्डितराजशतक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पण्डितशिरोमणि m. Ehrentitel Râmakṛshṇabhaṭṭa's.

पण्डितसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

*पण्डितायु, °यते *unterrichtet —, klug werden.*

*पण्डितिमन् m. Nom. abstr. zu पण्डित 1).

*पण्डु m. = पण्ड. Wohl fehlerhaft.

पण्ड und °क m. *Eunuch, ein Impotenter.*

1. पण्य 1) Adj. *was einzutauschen ist, käuflich.* — 2) *f. आ *Cardiospermum Halicacabum.* — 3) n. *a) Handelsartikel, Waare.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Handel.* — *c) Verkaufsladen* Daçak. 1,6.

2. पण्य Adj. *zu preisen* Âpast. Çr. 4,12,6.

3. पण्य in *अध्यर्ध° und *द्वि°.

*पण्यकम्बल m. (संज्ञायाम्).

पण्यजन m. *Händler* 219,29.

पण्यता f. *Preiswürdigkeit* (in beiden Bedeutungen) Spr. 3541.

पण्यदासी f. *Lohndienerin* Daçak. (1925) 2,119,12.

*पण्यंध m. und *°धा f. *Panicum verticillatum.*

पण्यपति m. *ein Besitzer von vielen Waaren, Grosshändler.* Nom. abstr. °त्व n.

पण्यभूमि f. *Stapelplatz für Waaren.* गुण° so v. a. *der Inbegriff aller Tugenden.*

पण्ययोषित् f. *Hure.*

पण्यवत् Adj. *viele Handelsartikel habend, reich mit Waaren ausgestattet.*

*पण्यवर्चस् n. Vop. 6,78.

*पण्यविक्रयशाला f. *Kaufhalle.*

पण्यविक्रयिन् m. *Handelsmann.*

पण्यविलासिनी f. 1) *Hure.* — 2) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129

पण्यवीथिका und *°वीथी f. *Markt, Kaufhalle.*

*पण्यशाला f. *Kaufbude.*

पण्यस्त्री und पण्याङ्गना f. *Hure.*

*पण्याजिर n. *Markt.*

*पण्याजीव m. *Handelsmann.*

*पण्यान्धा f. *Panicum verticillatum.*

1. पत्, पँतति (episch auch Med.) 1) *fliegen, sich in der Luft schnell bewegen* (von Belebtem und Unbelebtem), *wehen* (von Fahnen), *dahineilen, fliehen* (von der Zeit). — 2) *sich herablassen, sich niederlassen, sich senken* (von der Sonne), *sich niederwerfen, sich stürzen, sich werfen auf* oder *in* (Loc. oder Acc.), — *zu Jmds Füssen* (Loc., ausnahmsweise Acc.). मूर्ध्ना *mit dem Kopfe sich Jmd* (Gen.) *zu Füssen werfen.* पादयोः पतितः und पाद-पतित *sich Jmd zu Füssen geworfen habend.* — 3) *herabfallen, fallen in* (Acc.) oder *auf* (Loc. oder उपरि mit Gen.), *herabstürzen, zusammenstürzen, einstürzen, umfallen, abfallen, ausfallen.* पतित *herabgefallen* u. s. w. Am Ende eines Comp. *gefallen auf* und ausnahmsweise *aus* (149,20). — 4) *vom Himmel niederfahren* (freiwillig oder gezwungen, von Himmelsbewohnern); das Wohin im Loc. oder Acc. *स्वर्गपतित *des Himmels verlustig gegangen.* — 5) zu einer Hölle (Loc.) *niederfahren;* auch mit अधस्. — 6) *fallen* in moralischem Sinne. — 7) *fallen, stürzen* in gesellschaftlicher Beziehung, *seiner Stellung —, seiner Kaste verlustig gehen.* पतित *aus der Kaste gestossen.* — 8) *fallen auf,* so v. a. *sich richten auf, treffen, zu Theil werden, hereinbrechen* (von einem Unglück); mit Loc. — 9) *gerathen in* (Loc.). पतित *gerathen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 121,4. 135,10. 186,15. मध्य° so v. a. *dazwischen befindlich.* — Caus. पातयति, °ते (metrisch; पतय् s. bes.) 1) *fliegen lassen, schleudern, — auf* (Loc.). — 2) *fallen machen, — lassen,* eine Axt, ein Messer u. s. w. *fallen lassen,* so v. a. damit *einen Schlag —, einen Schnitt verursachen.* Das Worauf im Loc., Gen. oder Gen. mit उपरि. आत्मानम् *sich niederwerfen.* पत्तया — वक्त्रे ऽस्याः स्वाङ्गुल्यो दश पातिताः so v. a. *dass sie mit allen zehn Fingern auf ihr Gesicht schlug* 114,32. दण्डम् auch so v. a. *Strafe verhängen über* (Loc.), जलम् so v. a. *Wasser auf die Erde giessen,* जलं नेत्राभ्याम् so v. a. *Thränen vergiessen,* अश्रूणि so v. a. *Thränen hervorrufen* Spr. 7786. स्थानात् *Jmd von seiner Stelle stürzen.* — 3) *hinabwerfen, abschlagen* (den Kopf), *ausschlagen* (Zähne), *niederwerfen, niederhauen, umwerfen, werfen in* (Acc. oder Loc.). — 4) *zerfallen lassen.* द्वेधा so v. a. *in zwei Theile theilen* (in einer Etymologie) 31,14. — 5) *hineinwerfen,* so v. a. *hineinthun, hineingelangen lassen in* (Loc.). — 6) *auflegen, anlegen, niedersetzen —, legen auf* (Loc.). सूत्रम् *die Messschnur anlegen.* — 7) das Auge, den Blick *werfen —, richten auf* (Loc.). — 8) einen Fluch, eine Beschuldigung, Schande, Feindschaft u. s. w. *schleudern auf, ergehen lassen über* (Loc.). — 9) *Jmd stürzen, zu Fall —, in's Unglück bringen, in eine schlimme Lage versetzen, zur Hölle* (Loc.) *fahren lassen* Mṛkkh. 50,7. 8. — 10) अर्घतस् *eine Sache um ihren Preis bringen, den Preis einer S. verderben.* — 11) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *verleiten* 124,21. — 12) *einführen, in Gang bringen.* — 13) *subtrahiren.* — 14) *sich stürzen in* (Loc.). — 15) Med. *dahinfliegen, — eilen.* — Desid. पिपतिषति und पित्सति *im Begriff stehen* 1) *zu fliegen.* दिवम् Maitr. S. 4,1, 10. — 2) *einzustürzen.* — 3) *पित्सत्त्=प्रतिपत्त्. — *Intens. पनीपत्यते und पनीपतीति. — Mit अच्छ् *hinfliegen zu* (Acc.). — Mit अति 1) *vorüber —, vorbei —, überfliegen.* — 2) *hinausgehen über, nicht fallen unter* (einen Begriff, eine Kategorie); mit Acc. सर्वकर्मणां विषयमतिपतितः so v. a. *auf keine Weise zu behandeln, — zu heilen* Kâraka 6, 11. — Caus. 1) *hinüber schiessen in* अनतिपातयत्त् (Nachtr. 3). — 2) *wirkungslos machen.* — 3) *umkommen lassen* Âpast. 2,28,5. *hinraffen.* — 4) अतिपातित *ganz gebrochen* Suçr. 1,301,10. 13. — Mit अनु 1) *heranfliegen an* (Acc.). — 2) *durchfliegen.* — 3) *nachfliegen, hinterher laufen, — gehen, nachfolgen, nachgehen* (eig. und übertr.). — Caus. 1) *hinfliegen an* (Acc.). — 2) *Jmd mit sich* (in die Hölle) *hinabstürzen.* — Mit प्र — अनु *hinfliegen* ṚV. 6, 63, 6. — Mit वि — अनु *davonfliegen nach* (Acc.) AV. 7,43,1. — Mit अन्तर् *hineinfliegen in* (Loc.) ṚV. 4,16,17. — Mit अभि 1) *herbeifliegen, — eilen, — springen, zufliegen auf, hinfliegen zu, losstürzen —, losgehen auf* (in freundlicher oder feindlicher Absicht). — 2) *überfliegen, im Fliegen überholen.* — 3) *durchläufen, zurücklegen.* — 4) *herabfallen, — auf* (Acc.). — 5) *hineinfallen —, gerathen in, sich begeben in* oder *auf* (Acc.). — Caus. 1) *mit Etwas* (Instr.) *nach Etwas werfen* TBr. 3,2,8,10. — 2) *werfen —, schleudern auf* (Dat. oder Loc.) MBh. 3, 101,4. — 3) *hinwerfen, hinabwerfen.* — 4) *zubringen* (die Zeit). — Mit समभि *losstürzen auf* (Acc.). — Mit अव *herabfliegen, — stürzen, — springen, — fallen, — auf* (Loc.). अवपतित am Ende eines Comp. *herabgefallen von* und *worauf Etwas gefal-*

len ist. Vgl. अनवपतित (Nachtr. 3). — Caus. *niederwerfen.* — Mit अभ्यव *herbeifliegen.* — Mit आ 1) *herbeifliegen, hinfliegen zu* (Acc.), *herbeieilen, heranstürzen, — kommen.* आ पपत्यात् Opt. Perf. AV. 6,29,3. — 2) *fallen in* oder *auf* (Acc. oder Loc.). — 3) *unerwartet zum Vorschein kommen, — sich einstellen, — sich ereignen, Jmd* (Gen.) *zustossen, unerwartet zu Theil werden, — treffen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *erscheinen, dünken;* mit doppeltem Nomin. Kâd. 265,23. — Caus. 1) *fallen machen, niederwerfen auf* (Loc.); *niederhauen.* — 2) अस्रम् *Thränen vergiessen.* — Mit अभ्या *herbeieilen, hinstürzen zu, losstürzen auf* (Acc. oder Acc. mit प्रति). — Caus. *hindehnen —, hinziehen* (einen Strick) zu (Acc.) Çulbas. 1,58. — Mit पर्या *forteilen, davoneilen.* — Mit समा 1) *herangeflogen kommen, herbeieilen, losstürzen auf* (Acc.). — 2) *niederfahren.* — 3) *sich geschlechtlich verbinden mit* (सह) einem Weibe. — 4) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit उद् 1) *auffliegen, sich in die Luft erheben, aufspringen, einen Sprung in die Höhe thun, aufschnellen, auffahren, sich erheben.* — 2) *sich erheben,* so v. a. *vom Schlafe aufstehen.* — 3) *aufschiessen.* — 4) *sich aufmachen, schleunig einen Ort verlassen.* — 5) *herauseilen, — springen, — steigen, — treten, hervorsprudeln.* — 6) *entkommen, entrinnen.* — 7) *sich erheben,* so v. a. *entstehen.* — Caus. 1) *auffliegen —, aufsteigen machen.* — 2) *aufheben.* — 3) उत्पातयत् Kathâs. 72,86 fehlerhaft für °पाटयत्. — Desid. *auffliegen wollen.* — Mit अनूद् *nach Jmd* (Acc.) *auffliegen, — sich in die Luft erheben, hernach aufspringen.* — Mit अभ्युद् *auffliegen zu* (Acc.), *aufspringen, losstürzen auf* (Acc.). — Mit प्रोद् *auffliegen* Bhaṭṭ. — Mit समुद् 1) *zusammen auffliegen, — aufsteigen, auffliegen, aufspringen, sich erheben.* — 2) *sich nach Jmd* (Acc.) *erheben.* — 3) *sich zum Kampf erheben, einen Angriff machen.* — 4) *aufgehen* (von der Sonne), *aufsteigen* (von Wolken). — 5) *hervorspringen, — stürzen.* — 6) *sich erheben, hervorbrechen, entstehen.* — 7) *entfliehen, verschwinden.* — Mit उप *hinfliegen —, hineilen zu* (Acc. oder Loc.). — Mit आ—उप *hinzufliegen zu* (Acc.) RV. 5,78,1. — Mit नि 1) *herabfliegen, sich niederlassen, sich herabstürzen, sich herablassen, — auf* (Loc.). पादयोः *sich Jmd* (Gen.) *zu Füssen werfen.* नभोनिपतित *vom Himmel herabgeflogen.* — 2) *sich stürzen auf, herfallen über* (Acc. oder Loc.) 133,11. 321,4. — 3) *sich hineinbegeben in* (Loc.) 176,18. — 4) *sich ergiessen —, münden in* (Loc.). — 5) *gerathen in* (Loc.). — 6) *sich einfügen, zu stehen kommen, seinen Platz erhalten.* — 7) *niederfallen, stürzen auf* (Loc. oder Gen. mit उपरि) oder *in* (Acc. oder Loc.), *umfallen, fallen.* निपतित vom Busen so v. a. *eingefallen.* — 8) *fallen auf,* so v. a. *sich richten auf* (Loc.). — 9) *herausfallen,* so v. a. *abgehen* (von einer Leibesfrucht). — 10) *einfallen, eintreffen, sich einstellen, eintreten, auf Jmd fallen,* so v. a. *Jmd zu Theil werden, treffen;* mit Loc. 179,22. — 11) *zu Schanden werden, zu Nichte gehen.* — Caus. 1) *herabschleudern —, fallen lassen auf* (Loc.), *herabstürzen, — werfen, — in* oder *auf* (Loc.), *niederwerfen, umwerfen, fällen, werfen auf* (Loc.). व्यसने *in's Unglück stürzen.* — 2) *hineindrängen, infigere.* दशनानङ्गे *die Zähne in den Leib* 47,24. — 3) *auswerfen,* so v. a. *ausspeien.* — 4) *herabfallen lassen,* so v. a. *tröpfeln.* — 5) den Blick *fallen lassen —, richten auf* (Loc.). — 6) *Jmd* (Gen.) *Etwas anhängen* (uneig.). — 7) *niedermachen, tödten, um's Leben bringen.* मांसं श्व°निपातितम् *Fleisch von einem Thiere, das ein Hund* u. s. w. *getödtet hat.* — 8) कारान् *Tribut erheben von* (Abl.). — 9) in der Gramm. *eine Erscheinung, die sich einer allgemeinen Regel nicht fügt, fertig hinstellen, als Unregelmässigkeit besonders aufführen, Etwas als unregelmässig betrachten.* — 10) *niederlegen.* Besser v. l. पद् mit नि Caus. — Mit अभिनि Caus. *nieder —, hinunterwerfen.* — Mit उपनि 1) *niederfliegen zu* (Acc.). — 2) *dazu eintreten, sich einstellen, zur Hand kommen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,41. — 3) *gelegentlich zur Erwähnung kommen.* — Caus. *sich niederlegen heissen.* Richtig पद् mit उपनि Caus. — Mit *परिणि. — Mit प्रणि *sich niederwerfen, sich ehrfurchtsvoll verneigen vor* (Acc., Dat. oder Loc.). — Caus. *machen, dass Jmd sich niederwirft.* — Mit प्रतिनि in °पात. — Mit विनि 1) *herabfliegen, sich herabstürzen, sich hinablassen auf* (Loc.), *sich niederwerfen zu* (Loc.), *herabstürzen, — fallen, hineinfallen in* (Loc.). — 2) *überfallen.* — Caus. 1) *hinabschleudern, — werfen, niederfallen machen, abhauen* (den Kopf). — 2) *niedermachen, tödten, umbringen, um's Leben bringen.* — 3) *zu Fall bringen, zu Grunde richten, zu Schanden machen.* Vgl. अविनिपातित (Nachtr. 2). — Mit संनि 1) *herabfliegen, sich herablassen, — auf* (Loc.), *herabfallen auf* (Loc.). — 2) *zusammenkommen, — stossen, — treffen, — fallen* Âpast. 1,11,27. Megh. 28. — *mit* (Instr. oder Instr. mit सह), *sich* in einer Versammlung (Loc.) *einstellen* Vâgrakâḥ. 19,14. संनिपतित Pl. *zusammengetroffen, versammelt* Kârand. 2,7. 15. 13,5. — 3) *sich darbieten.* — 4) *zu Grunde gehen, umkommen.* v. l. स न्यपतत् st. संन्यपतत्. — Caus. 1) *herabwerfen, — schleudern, — schiessen, abschiessen.* — 2) *zusammenkommenlassen, versammeln* Kâraṇḍ. 20,21. *vereinigen, zusammenbringen* Mân. Gṛhj. 1,11. — *mit* (Loc.). — 3) *hinziehen* (einen Strick) *zu* (Loc.) Çulbas. 1,56. 57. — Mit निस् 1) *hinausfliegen, — stürzen, hervorstürzen, hinausgehen, herauskommen, hervorschiessen, herausfallen.* — 2) *wegfliegen, davoneilen.* — Caus. 1) *ausfallen machen.* — 2) निष्पातित R. 2,75,15 fehlerhaft für निष्पादित; निर्पातित ed. Bomb. — Mit अभिनिस् 1) *ausfliegen zu* (Acc.). — 2) *hervorspringen, hinausschiessen.* — Mit विनिस् 1) *herausfliegen, hervorfliegen, herausspringen, hervorstürzen, — kommen, — treten, herausfallen.* — 2) *sich aus dem Staube machen, davonlaufen.* — Mit परा 1) *wegfliehen, entfliehen, fortziehen* (von Wolken). — 2) *vorbeifliegen.* — 3) *hinfliegen, hineilen* Harshaḥ. 117,18. Kâd. 2,62, 13. 64,6. 67,9. — 4) *herbeieilen, ankommen* Kâd. 2,25,16. 27,15. 31,16. 51,5. 114,22. 128,22. — 5) *entfallen.* — 6) *ausbleiben, ermangeln zu kommen.* — Caus. *verjagen.* — Mit अनुपरा *neben Jmd* (Acc.) *fliegen, — eilen.* — Mit परि 1) *herumfliegen, umfliegen, herumlaufen, in die Kreuz und in die Quere laufen, sich tummeln, umlaufen, hinundherspringen* (vom Winde); als Trans. mit Acc. — 2) *herunterspringen von* (Abl.). — 3) *sich stürzen auf* (Loc.). — 4) *fallen auf* (Loc.). — Caus. 1) *niederfallen machen, herunter —, abschiessen.* — 2) *stürzen* (trans.) *in* (Loc.). — Mit विपरि *umherfliegen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,40. — Mit प्र 1) *aus —, davonfliegen, hinfliegen, davon —, hineilen, — zu* (Loc.). — 2) *hinabfliegen, — stürzen, — fallen, — auf* (Loc. oder Acc.), *stürzen, fallen.* — 3) *gerathen in* (Loc.). — 4) einer Sache (Abl.) *verlustig gehen.* — Caus. 1) *davonfliegen machen.* — 2) *verfolgen, nachsetzen.* — 3) *abwerfen* MBh. 7,36,33. — Desid. (प्र—पितिषति) *davoneilen wollen.* — Intens. (पापतीति प्र) *hervorschiessen.* — Mit अनुप्र in *गेहानुप्रपातम्. — Mit निष्प्र in दुर्निष्प्र° (u. दुर्निष्प्रपतर). — Mit प्रति *entgegenfliegen, — eilen;* mit Acc. — Mit वि 1) *dahinfliegen* RV. 10,96,9. *durchfliegen.* — 2) *sich spalten, zerspringen, bersten* (vom Kopfe). — Caus. 1) *wegfliegen machen, abschiessen.* — 2) *spalten, zersprengen* (den Kopf). — 3) *niederschiessen, — machen, tödten.* — Mit सम् 1) *zusammenfliegen, — eilen, sich zusammenfinden, sich vereinigen bei* oder *auf* (Acc.), *zusammenkommen*

mit (Instr.), *feindlich zusammenstossen.* संपतिता: *zusammengeflossen, — geronnen.* — 2) *hinfliegen, hineilen zu* (Acc.), *herbeigeflogen —, herbeigeeilt kommen, herankommen, hinzukommen, hingehen —, sich begeben —, kommen —, gelangen in* oder *zu* (Acc. oder Loc.), *daherfliegen, — kommen.* — 3) *lustwandeln.* — 4) *hinabfliegen, herabfallen, — auf* (Loc.). — 5) *gerathen in* (Loc.). — 6) *vor sich gehen, geschehen.* — Caus. *schleudern auf, hinabwerfen in* (Loc.).

2. पत् in अतिपत्.

3. पत्, पत्यते s. पत्य्.

1. पत m. *Flug* in पतग, पतंग.

2.*पत Adj. = पुष्ट.

*पतक 1) Adj. *fallend* u. s. w. — 2) m. *eine astronomische Tafel.*

1. पतग Adj. *braun* MBh. 6,11,22 (auch ed. Vardh.).

पातंग v. l.

2. पतग m. 1) *ein fliegendes Thier, Vogel.* — 2) *der Vogel am Himmel, die Sonne.* — 3) *eines der fünf Feuer beim* Svadhâkâra.

पतगराज m. Bein. Garuḍa's.

पतगेश्वर m. Bein. 1) Garuḍa's 32,24. — 2) Gaṭâju's.

पतंग 1) Adj. *fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) ein geflügeltes Insect, Heuschrecke, Schmetterling,* insbes. *Lichtmotte.* पतंग Çat. Br. Nom. abstr. पतंगता f. Prasannar. 9,15. — *c) die Sonne.* — *d) eine der sieben Sonnen.* — *e) Spielball.* — *f) Funke* nach Sâj., *ein* Piçâka nach Mahîdh. — *g) eine Reisart* Karaka 1,27. — *h) *ein best. Baum* Râgân. 11,94. — *i) *Quecksilber.* — *k)* als Bein. Kṛshṇa's nach Nîlak. = गरुड. — *l)* Pl. Bez. *der zweiten Kaste in* Plakshadvîpa. — *m)* N. pr. α) des Liedverfassers von Ṛv. 10,177 und Bez. *dieses Liedes.* — β) eines Sohnes der Devakî. — γ) eines Gebirges. — 3) f. ई N. pr. einer der Frauen des Târkshja, der Mutter *der fliegenden Geschöpfe.* — 4) n. *a) *Quecksilber.* — *b) eine Art Sandelholz* Bhâvapr. 1,184.

पतंगक 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. °गिका *a) Vögelchen.* — *b) *eine kleine Bienenart.*

पतंगकान्त m. *der Stein* Sûrjakânta Çiç. 4,16.

पतंगग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Râgat. 8,474.

पतंगम m. 1) *Vogel.* — 2) *Lichtmotte.*

पतंगर Adj. *vogelähnlich.*

पतंगराज m. Bein. Garuḍa's.

1. पतंगवृत्ति f. *das Benehmen der Lichtmotte,* so v. a. *die grösste Unbesonnenheit* 325,11.

2. पतंगवृत्ति Adj. *sich wie eine Lichtmotte benehmend,* so v. a. *im höchsten Grade unbesonnen* 180,2.

पतंगिनी f. *Vogelweibchen.*

पतञ्चल und पतञ्चल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*पतञ्चिका f. *Bogensehne.*

*पतञ्जल m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

पतञ्जलि m. N. pr. eines Philosophen, Grammatikers u. s. w. °योग m. und °सूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पतत्प्रकर्ष Adj. in der Rhetorik 1) *an Schwung —, an rhetorischem Schmuck abnehmend, prosaischer werdend* Kâvjapr. 7,5. S. 159, Z. 13. 194,5. Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 575. 598. — 2) *wobei der Vorrang fällt,* so v. a. *gestört ist;* Bez. *einer unlogischen Aufeinanderfolge.* Nom. abstr. °ता.

पतत्र n. 1) *Schwinge, Fittig, Flügel, Feder.* — 2) * *Vehikel.*

पतत्रि m. 1) *Vogel.* — 2) *ein best. Feuer.* — 3) N. pr. eines Mannes.

पतत्रिकेतन Adj. *einen Vogel zum Attribut habend.* देव m. so v. a. Vishṇu.

पतत्रिन् 1) Adj. *beschwingt, beflügelt, fliegend.* पर्ण n. *Schwungfeder* Ṛv. 4,27,4. — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Pferd* R. ed. Bomb. 1,14,34. 36. — *c) Pfeil.* — *d) ein best. Feuer.* — *e)* Du. *Tag und Nacht.*

पतत्रिराज् und पतत्रिराज (Suparn. 31,1. R. 5,42, 18) m. Bein. Garuḍa's.

पतद्ग्रह m. 1) *Almosentopf* Hem. Par. — 2) *Spucknapf* Comm. zu TS. 1,251,1 v. u. zu Njâjam. 4, 2,9. Auch *n. — 3) *der Rückhalt eines Heeres.*

पतद्ग्राह m. *Almosentopf* und *Spucknapf* Cit. im Comm. zu Gobh. Çrâddhak. 2,19 (S. 965, Z. 6).

पतन 1) *Adj. *der da fliegt, zu fallen pflegt.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas. — 3) n. *a) das Fliegen* 81,30. — *b) das Herabfliegen, Sichniederwerfen, Sichniederfallenlassen, Sichstürzen, Herabfallen, Abfallen, Umfallen, Sturz, Fall.* Das Woher im Abl., das Wohin im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *c) das Herunterfallen,* so v. a. *Schlaffwerden* (der Brüste). — *d) Fehlgeburt* (mit Ergänzung von गर्भस्य). — *e) das Gerathen in* (Loc.). कारागृहे *das in's Gefängniss Kommen* Vikramâṅkaḱ. 17,67. — *f) Fall, Sturz* in übertr. Bed. — *g) Vernachlässigung der mit einer Kaste verbundenen Verpflichtungen.* — *h) Subtraction.* — *i) *die Breite eines Planeten.*

पतनधर्मिन् Adj. *was abzufallen pflegt* Suçr. 1, 117,19. Nom. abstr. °र्मिता n. ebend.

पतनशील Adj. *der niederzufallen pflegt* Spr. 7799.

पतनीय Adj. *zum Fall —, zum Verlust der Kaste führend;* n. *ein solches Verbrechen* Âpast. Gaut. °वृत्ति f. Âpast.

पतत्त् 1) Adj. *fliegend* u. s. w. — 2) m. *Vogel* Âpast. 1,31,19.

पतत्तक m. *eine beschleunigte Art des* Açvamedha.

*पतम m. 1) *Vogel.* — 2) *Heuschrecke.* — 3) *der Mond.*

पतय् 1) पतयति *a) fliegen, dahineilen.* — *b) beflügeln.* पतयन्मन्द्रयत्सखम् Ṛv. 1,4,7 nach Grassmann so v. a. पतयत्सखं मन्द्र°. — 2) पतयते *in die Flucht treiben* oder *fällen.* — Mit अच्छ Act. *hinfliegen zu* (Acc.). — Mit अत्यर् Act. *hindurchfliegen durch* (Acc.) Ṛv. 1,135,9. — Mit आ Act. *hinzufliegen zu.* — Mit वि Act. 1) *sich aufthun, sich öffnen.* — 2) *nach verschiedenen Seiten fliegen* (von Wünschen) Ṛv. 3,55,3.

पतयालु, पतयिष्णु und पतयिष्णुक Adj. *fliegend.*

पतर und पतरु Adj. *fliegend, flüchtig.*

*पतस m. 1) *Vogel.* — 2) *Heuschrecke.* — 3) *der Mond.*

पताक 1) m. *a)* = 2) *a).* Verdächtig. — *b) eine best. Stellung der Hand* oder *der Finger der Hand.* — 2) f. आ *a) Flagge, Fahne, Wimpel, Banner.* In Comp. mit dem, was die Fahne verkünden soll. पताकां लभ् so v. a. *die Palme erringen unter* (Loc.) Vikramâṅkaḱ. 9,22. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine best. hohe Zahl.* = महापद्म Nîlak. — *c)* in der Dramatik *ein Zwischenfall, eine Episode.* — *d) *Wohlfahrt.* — *e)* Titel eines Werkes.

पताकांशुक n. *Fahnentuch, Flagge* Kathâs. 18,121.

पताकादण्ड m. *Fahnenstock.*

पताकास्थान und °क n. in der Dramatik *Andeutung eines Zwischenfalles.*

*पताकिक Adj. *mit einer Fahne versehen, eine Fahne tragend.*

पताकिन् 1) Adj. *mit einer Fahne —, mit einer Flagge versehen, eine Fahne tragend.* — 2) m. *a) Fahnenträger.* — *b) Fahne.* — *c) Wagen* Çiç. 13, 4. — *d) *eine best. zum Wahrsagen dienende Figur.* — 3) f. °नी *a) Heer* Kâd. 21,3. Vikramâṅkaḱ. 15,73. — *b)* N. pr. einer Gottheit.

पताकोच्छ्रायवत् Adj. *mit aufgezogenen Fahnen* MBh. 1,128,32.

पतापत Adj. *hinfällig, eine Neigung zum Fallen habend.*

1. पति 1) m. *a) Inhaber, Besitzer, Herr, Gebieter.* — *b) Gemahl, Gatte.* — *c) *Wurzel.* — 2) *f. *a)*

Besitzerin, Herrin. — *b) Gattin.*

2.*पति = गति.

पतिंवरा 1) Adj. f. *den Gatten selbst wählend.* — 2) *f. *Nigella indica.*

पतिक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Gatte.*

पतिकाम Adj. *einen Gatten wünschend.*

पतिखेचर m. Bein. Çiva's MBh. 13,17,119. Nach Nilak. = गरुड.

पतिगणितटीका f. Titel eines *Commentars* zur Lîlâvatî.

पतिघातिनी f. *Gattenmörderin.*

पतिघ्नी Adj. f. *den Gatten tödtend.*

पतिजुष्टा Adj. f. *dem Gatten lieb.*

पतित 1) Adj. s. u. 1. पत्. — 2) n. *Flug.*

पतितत्व n. *der Zustand eines aus der Kaste Gestossenen* Aparârka.

पतितवृत्त Adj. *das Leben eines aus der Kaste Gestossenen führend* Spr. 5876.

पतितव्य n. *das Niederfahren zur Hölle.*

पतितसावित्रीक Adj. *der die* Sâvitrî *sich hat entgehen lassen*, d. h. *das* Upanajana *versäumt hat* Gaut.

पतितस्थित Adj. *auf dem Boden liegend* Kathâs. 36,27.

पतितोत्थित Adj. 1) *gefallen und wieder aufgestanden, versunken* (bei einem Schiffbruch) *und wieder gerettet* 324,25. 26. — 2) *ausgefallen und wiedergewachsen.* °दन्त Adj. Comm. zu Âpast. Çr. 7,12,4.

पतित्व und पतित्वन् n. *Gattenschaft, Eheverbindung.*

पतिदेवता und पतिदेवा Adj. f. *den Gatten als Gott betrachtend, den G. über Alles verehrend.*

पतिद्विष् Adj. f. *dem Gatten feind* RV. 8,91,4.

पतिधर्म m. *die Pflicht gegen den Gatten.*

पतिधर्मवती Adj. f. *dem Gatten gegenüber ihren Verpflichtungen nachkommend, dem G. treu ergeben.*

पतिन् = 1. पति 1) *a)* in गृहपतिन्.

पतिप्राणा Adj. *deren Leben der Gatte ist* 146,15.

पतिमती Adj. f. *einen Gatten habend, verheirathet; an Jmd* (Instr.) *einen Herrn oder Gatten habend.*

पतियान Adj. *zum Gatten führend* (Weg) Gobh. 2,1,20.

पतिरिष् Adj. f. *den Gatten täuschend.*

पतिलोक m. *die Welt des Gatten, der Aufenthaltsort des G. im künftigen Leben.*

पतिवंश्य Adj. *zur Familie des Gatten gehörig* Spr. 1076.

पतिवती Adj. f. *einen Gatten habend.*

पतिवत्नी Adj. f. dass.; Subst. *eine verheirathete Frau.*

पतिवयस् Adj. f. *des Gatten Alter habend*, so v. a. *so angesehen, als wenn sie des G. A. hätte,* Âpast.

पतिविंद्य n. *das Finden eines Gatten.*

पतिवेदन 1) Adj. *einen Gatten verschaffend.* — 2) m. Du. *ein best. Körpertheil (der den Gatten anzieht)*; wohl *die Schamlefzen.* — 3) n. *das Verschaffen eines Gatten* (Spruch und magische Handlung).

पतिव्रत n. *Treue gegen den Gatten.*

पतिव्रता Adj. f. *dem Gatten gehorsam, — treu;* Subst. *eine solche Gattin.* °माहात्म्य n. Titel verschiedener Erzählungen Opp. Cat. 1. Nom. abstr. °त्व n.

पतिव्रतामय Adj. *in einer treuen Gattin bestehend* Mahâvîrak. 97,10. Bâlar. 282,3.

पतिशुच् f. *Trauer um den* (verstorbenen) *Gatten* Harshak. 139,7.

पतिष्ठ Adj. *am Meisten —, am Besten fliegend.*

पतीय्, °यति 1) = इषुध्य् Ait. Âr. 78,14. Nach dem Comm. *den Herrn spielen.* — 2) *Gebieter werden,* so v. a. *erstarken* (vom Vieh). — 3) *sich einen Gatten wünschen, sich Jmd* (Acc.) *zum G. w.* Hem. Par. 12,246. *Jmd zum G. nehmen* Pañkad.

पतीय n. *das Herr oder Herrin Sein* Mantrabr. 1,2,5.

पतीयस् Adv. mit पत् *besser —, gut fliegen.*

*पतेर 1) Adj. *fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Grube.* — *c) ein best. Hohlmaass.*

पत्काषिन् Adj. *sich die Füsse wund reibend, sich mühsam zu Fusse fortschleppend.*

पत्तङ्ग 1) m. (*n.) *rother Sandel.* — 2) n. *Caesalpina Sappan* Mat. med. 313.

पत्ततस् Adv. = पत्तस्.

पत्तन 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,180. — 2) f. आ N. pr. einer Gemahlin Vikrama's Ind. St. 14,103. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *Stadt.*

*पत्तनवणिज् m. *ein in der Stadt handelnder Kaufmann.*

पत्तनाधिपति m. N. pr. eines Fürsten.

*पत्तरङ्ग n. = पटरङ्ग.

पत्तलक m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,12.

पत्तला f. *Kanton, Bezirk.*

पत्तली (पत्त्ली?) Adv. mit कर् *zu dünnen Blättchen schlagen* Bhâvapr. 2,83.

पत्तवे Dat. Inf. zu 1. पद् RV. 4,18,1.

पत्तस् Adv. *von den Füssen aus, zu Füssen* Tândja-Br. 4,6,15. 6,1,11. Âpast. Çr. 9,11,23.

1. पत्ति 1) m. *a) Fussgänger, Fussknecht.* — *b) *Held.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. पद्मु v. l. — 2) f. Bez. *der kleinsten Heeresabtheilung: 1 Wagen, 1 Elephant, 3 Reiter und 5 Fussknechte.* Auch *ein Trupp von 55 Fussknechten.*

2.*पत्ति f. *Gang.*

पत्तिक Adj. *zu Fusse gehend.*

*पत्तिकाय m. *Infanterie.*

*पत्तिकार m. fehlerhaft für पट्टिकार.

*पत्तिगणक m. vielleicht *der das Amt hat die Fussknechte zu überzählen.*

पत्तिन् (metrisch) m. = 1. पत्ति 1) *a) Fussknecht.*

*पत्तिसंकृति f. und पत्तिसैन्य n. *Infanterie.*

पत्तूर 1) m. *Achyranthes triandra.* — 2) n. *rother Sandel.*

पत्त्र n. (adj. Comp. f. आ und *ई) 1) *Fittig, Flügel, Feder* (Çulbas. 3,102. 115). — 2) *Feder an einem Pfeil.* — 3) **Vogel* Med. r. 56. — 4) *Vehikel, Wagen, Pferd, Kamel* u. s. w. — 5) *Blatt, Blüthenblatt.* — 6) *das Blatt einer best. wohlriechenden Pflanze* oder *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern; das Blatt der Laurus Cassia* (Râgan. 6,175. Bhâvapr. 1,189) und *Laurus Cassia* nach den Lexicographen. — 7) *ein zum Schreiben zugerichtetes Blatt* 216,8. 10. *ein beschriebenes Blatt, Brief, ein schriftliches Document.* — 8) *Blatt,* so v. a. *ein schmaler dünner Streifen von Metall.* Auch *Platte* überh. ललाट°. — 9) **Dolch, Messer.* — 10) = पत्रभङ्ग.

पत्त्रक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. पत्त्रिका) *a) Flügel.* — *b) Blatt.* — 2) m. *a) Blatt* in कर्ण°. — *b) *Achyranthes triandra.* — 3) f. पत्त्रिका *a) ein Blatt zum Schreiben, ein beschriebenes Blatt, Brief, Briefchen* Kâd. 168,8. — *b) Ohrgehänge.* दन्त° Çiç. 1,60; vgl. दन्तपत्त्र. — *c)* Titel eines Werkes. — 4) n. *a) *Blatt.* — *b) das Blatt der Laurus Cassia* Râgan. 6,178. Bhâvapr. 1,189. — *c) * = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रकाकुला f. *das Rauschen der Blätter.*

*पत्त्रकृच्छ्र n. = पर्णकृच्छ्र.

पत्त्रकौमुदी f. Titel eines Werkes.

पत्त्रगुप्त m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) **Asteracantha longifolia.*

*पत्त्रघना f. wohl *eine Cactusart* Râgan. 4,199.

*पत्त्रङ्ग n. *rother Sandel.*

पत्त्रचारिक (buddh.) Adj. von unbekannter Bed.

*पत्त्रच्छेदक m. *Blattschneider* (als Handwerk).

पत्त्रच्छेद्य Adj. *dem die Federn ausgerupft sind.*

*पत्त्रकंकार m. 1) *das Rauschen der Blätter.* — 2) *Strömung eines Flusses.*

*पत्त्राणा f. *das Bestecken eines Pfeiles mit Federn.*

*पत्त्रनणुडुला f. 1) *Andrographis paniculata.* — 2) *Weib.*

*पत्त्रनणुडुली f. *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,64.

*पत्त्रनदु m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum* Râǵan. 8,28.

*पत्त्रदारक m. *Säge.*

पत्त्रदेवी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*पत्त्रनाडिका f. *Blattader.*

पत्त्रनामक m. *Zimmetblatt* Bhâvapr. 1,189.

*पत्त्रन्यास m. *das Bestecken eines Pfeiles mit Federn* H. 781.

*पत्त्रपरशु m. *eine feine Feile* oder *Säge.*

*पत्त्रपाक m. *geröstete Arzenei.*

*पत्त्रपाल 1) m. *ein langes Messer, ein langer Dolch.* — 2) f. ई *der Theil des Pfeiles, in dem die Federn stecken.*

*पत्त्रपाश्या f. *eine Art Stirnschmuck.*

*पत्त्रपिशाचिका f. *eine Art Regenschirm* oder *Regenhut aus Blättern.*

पत्त्रपुट m. n. und °पुटिका f. *ein in eine Düte zusammengerolltes Blatt.*

*पत्त्रपुष्प 1) m. *roth blühendes Basilienkraut.* — 2) f. आ *Basilienkraut* od. *B. mit kleinen Blättern.*

*पत्त्रपुष्पक m. *Betula Bhojpatra.*

पत्त्रप्रकाश m. Titel astronomischer *Tabellen.*

*पत्त्रबन्ध m. *Verzierungen mit Blättern und Blumen.*

*पत्त्रबाल m. *Ruder.*

पत्त्रभङ्ग m. (Kâd. 62,8), *°भङ्गि und °भङ्गी (Naish. 6,69) f. *mit Moschus und andern wohlriechenden Stoffen* (insbes. *auf das Gesicht und andere Theile des Körpers*) *aufgetragene Striche und Zeichen.*

*पत्त्रभद्रा f. *eine best. Pflanze.*

*पत्त्रमञ्जरी f. = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रमाल m. *Calamus Rotang.*

*पत्त्रमूलक Adj. *wie Blätter und Wurzeln aussehend.*

पत्त्रय्, °यति *mit Federn bestecken.* पत्त्रित (Pfeil).

पत्त्ररथ m. *Vogel* Harshaṅ. 141,5.

पत्त्ररथश्रेष्ठ m. Bein. Garuḍa's.

पत्त्ररथेन्द्र m. desgl.

पत्त्ररथेन्द्रकेतु m. Bein. Vishṇu's.

पत्त्ररथेश्वर m. Bein. Ǵaṭâju's.

पत्त्ररेखा f. = पत्त्रलेखा 1).

पत्त्रल 1) Adj. *blattreich, laubreich* Hem. Par. 3, 62. 6,35. — 2) *n. *dünne saure Milch.*

पत्त्रलता f. 1) = पत्त्रभङ्ग Kâd. 63,22. 76,2. 77, 22. 88,17. 109,3. — 2) *ein langes Messer, ein langer Dolch.* — 3) N. pr. eines Frauenzimmers Harshaṅ. 221,13.

*पत्त्रली Adv. s. पत्त्रलो.

पत्त्रलेखा f. 1) = पत्त्रभङ्ग. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) ein Frauenname.

*पत्त्रवल्लरी f. = पत्त्रभङ्ग.

पत्त्रवल्लि f. 1) = पत्त्रभङ्ग. Auch °वल्ली. — 2) *°वल्ली Name *zweier Schlingpflanzen* Râǵan. 2, 68. 132.

पत्त्रवाज्ञ Adj. *mit Federn besteckt* (Pfeil).

*पत्त्रवाह् m. 1) *Vogel.* — 2) *Pfeil.* — 3) *Briefträger.*

पत्त्रविशेषक = पत्त्रभङ्ग.

पत्त्रवृश्चिक m. *ein best. giftiges Thier.*

पत्त्रवेष्ट m. *eine Art Ohrschmuck.*

*पत्त्रशबर m. *ein mit Federn sich schmückender* Çabara (*Wilder*).

पत्त्रशाक n. *Blättergemüse* Bhâvapr. 1,143.

*पत्त्रशृङ्गी und *पत्त्रश्रेणी (Râǵan. 5,133) f. *Antherieum tuberosum.*

*पत्त्रश्रेष्ठ m. *Aegle Marmelos* Râǵan. 11,191.

*पत्त्रसंस्कार m. v. l. für पत्त्रकंकार.

*पत्त्रसिरा f. 1) *Blattader.* — 2) = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रसुन्दर *eine best. Pflanze.*

*पत्त्रसूचि f. *Dorn.*

*पत्त्रहिम n. *Schneewetter.*

*पत्त्राङ्ग n. 1) *das Blatt der Laurus Cassia.* — 2) = तालीशपत्त्र Râǵan. 6,184.

*पत्त्राङ्ग n. 1) *rother Sandel.* — 2) *Caesalpinia Sappan.* — 3) *Betula Bhojpatra.* — 4) = पद्मक (*eine best. Pflanze*).

*पत्त्राङ्गुलि und *°ली f. = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्राञ्जन n. *Dinte.*

*पत्त्राढ्य 1) m. *Pfau* Gal. — 2) n. *a) die Wurzel des langen Pfeffers* Râǵan. 6,23. — *b) ein best. Gras* Râǵan. 8,133. — *c) Caesalpinia Sappan* Râǵan. 12,128.

*पत्त्राण्य n. *Caesalpinia Sappan.*

*पत्त्राम्ला f. *Oxalis corniculata.*

पत्त्राय्, °यते *sich in Blätter* (zum Schreiben) *verwandeln.*

पत्त्रालो f. = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रालु m. 1) *eine best. Knolle* Râǵan. 7,73. — 2) *eine Schilfart* Râǵan. 8,127.

पत्त्रावलम्बन n. Titel eines Werkes.

पत्त्रावलि f. 1) *eine Reihe —, eine Anzahl von Blättern.* — 2) = पत्त्रभङ्ग Kâṇḍak. 15,16. °ली 8,5.

पत्त्रासुर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 117. fg.

*पत्त्रिक m. gaṇa पुरोऽग्न्यादि in der Kâç.

*पत्त्रिकाण्य n. *eine Art Kampfer.*

पत्त्रिन् 1) Adj. *a) beflügelt.* — *b) befiedert, mit Federn besteckt* (Pfeil). — 2) m. *a) Vogel.* — *b) *Falke, Habicht.* — *c) Pfeil.* — *d) *Berg.* — *e) *Besitzer eines Wagens* oder *Einer der im Wagen fährt.* — *f) *Wagen.* — *g) *Baum.* — *h) *die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — *i) *eine Achyranthes.* — *k) *eine bestimmte Schlingpflanze.* — *l) Artemisia Abrotanum* Râǵan. 10,148. — *m) *= गङ्गापत्त्री Râǵan. 10,168. — 3) *f. °णी *ein junger Schoss.*

*पत्त्रिवाह् m. *Vogel.*

*पत्त्रीय Adj. von पत्त्र.

पत्त्रेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*पत्त्रोपस्कर m. *Cassia Sophora.*

पत्त्रोर्ण 1) m. *a) *Calosanthes indica.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) n. *gebleichte Seide, Zeug —, ein Tuch —, ein Gewand aus solchem Stoffe.* Auch f. आ.

पत्त्रोर्णक n. = पत्त्रोर्ण 2).

*पत्त्रोल्लास m. *Knospe, Auge an einer Pflanze.*

पत्त्रोर्णिक Varâh. Bṛh. S. 16,30 wohl fehlerhaft für पत्त्रोर्णक.

*पत्त्र्य Adj. von पत्त्र.

पत्नि (metrisch) f. = पत्नी *Gattin.*

पत्नी f. 1) *Inhaberin, Herrin.* — 2) *Gattin. Weibchen eines Thieres.* — 3) *das 7te astrol. Haus.* — 4) am Ende eines adj. Comp. f. zu °पति; vgl. जीव° u. s. w.

पत्नीक am Ende eines adj. Comp. von पत्नी *Gattin.*

पत्नीकर्मन् n. *eine Verrichtung der Gattin.*

पत्नीत्व n. *der Stand der Gattin.*

पत्नीमत्त्र m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Vaitân.

पत्नीय्, °यति *Jmd* (Acc.) *für die Gattin halten,* (das Weib eines Andern) *als Gattin behandeln* Harshaṅ. 218,16.

पत्नीयूप m. *der Opferpfosten für die Gattinnen der Götter* Çat. Br. 3,7,2,8. Kâtj. Çr. 8,8,11.

पत्नीवत् Adj. *mit einem Weibe —, mit Weibern versehen, von W. begleitet.*

पत्नीशाल n. und °शाला f. *eine am Opferplatz errichtete Hütte, bestimmt für die Weiber und häuslichen Verrichtungen der Opfernden.*

पत्नीसंयाज m. Pl. *die 4 Âǵja-Spenden an Soma, Tvashṭar, die Weiber der Götter und Agni Gṛhapati.*

पत्नीसंयाजन n. *Vollbringung der Patnîsaṁjâǵa.*

पत्नीसंनहन n. 1) *das Umgürten der Gattin.* —

2) *Gürtel eines Weibes.*

*पत्न्याढ m. *Gynaeceum.*

पत्मन् n. *Pfad, Bahn.*

पत्मिन् Adj. Supaṛṇ. 13,2 vielleicht fehlerhaft für पद्मिन् *gefleckt.*

पत्य्, पत्यते 1) *Gebieter —, mächtig —, theilhaftig sein, verfügen über; habhaft werden, innehaben, besitzen, potiri;* mit Acc. oder Instr. — 2) *theilnehmen an, Genosse sein von;* mit Loc. — 3) *taugen für, dienen zu* (Dat.). — 4) *taugen als Etwas, sein.* — Mit अभि *innehaben.*

पत्य n. *das Fallen* in गर्तपत्य.

पत्येकदेवता Adj. f. *nur den Gatten als Gottheit verehrend.*

पत्र defective Schreibart für पत्त्र.

पत्वन् 1) Adj. (f. पत्वरी) *fliegend.* — 2) n. *das Fliegen, Flug.*

पत्वरी s. u. पत्वन् 1).

पत्सङ्गिन् Adj. *am Fuss hängen bleibend.*

*पत्सल m. *Weg.*

पत्सुख Adj. (f. आ) *den Füssen angenehm.*

पत्सुतःशी Adj. *zu Füssen liegend.*

पत्सुतस् Adv. *zu Füssen.*

1. पद्, पद्यति *fliegen* (!) Supaṛṇ. 12,5. 13,2. 15,5. Kauç. 68. — *Caus. पादयति (प्रक्षेपे). — Mit अपि Caus. (°पादयति) *Jmd* auf einen Pfad (Acc.) *bringen.* अपिपातयति Comm.

2. पद्, पथि, पन्थन् und पन्था m. 1) *Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.). शिवास्ते पन्थानः सन्तु so v. a. *glückliche Reise!* अन्धस्य पन्थाः *der Weg gehört dem Blinden,* so v. a. *einem Blinden muss man aus dem Wege gehen.* पन्थानं दा *Jmd* (Gen.) *den Weg einräumen,* so v. a. *ausweichen beim Gehen.* पथि auch *unterweges* 135,23. 151,16. पथानेन *auf diesem Wege, auf diese Weise.* पथि नि-अस् *auf den Weg werfen,* so v. a. *Etwas aufgeben.* Nur ganz ausnahmsweise am Ende eines Comp., wo in der Regel पथ erscheint. — 2) *der rechte —, richtige Weg* (eig. und übertr.). — 3) *eine best. Hölle.* — 4) N. pr. eines Lehrers mit dem Patron. Saubhara.

पथ m. (adj. Comp. f. आ) *Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.). In der Regel nur am Ende eines Comp.

*पथक Adj. *des Weges kundig.*

*पथकल्पना f. *Betrügerei, Gaukelei.*

*पथत्त् m. *Pfad, Weg.*

पथन्वत् Adj. *das Wort* पन्थन् u. s. w. *enthaltend.*

पथातिथि m. *Reisender, Wanderer.*

पथि s. 2. पथ्.

पथिक 1) m. *Wanderer, Reisender.* — 2) *f. आ *röthliche Trauben* Râǵan. 11,104. — 3) *f. ई f. zu 1).

*पथिकसंकृति f., *पथिकसंतति f. und पथिकसार्थ m. *eine Reisegesellschaft.*

*पथिकार् m. N. pr. eines Mannes.

पथिकृत् Adj. *einen Weg —, Wege bereitend.*

*पथिदेय n. *Wegeabgabe, Wegegebühren.*

*पथिद्रुम m. *Acacia Catechu* oder *eine weiss blühende Species derselben* Dhanv. 1,8. Râǵan. 8,24.

पथिपा Adj. *die Wege hütend* Maitr. S. 1,5,4.

पथिप्रिय m. wohl *ein angenehmer Reisekamerad.*

पथिमत् Adj. *das Wort* पथि u. s. w. *enthaltend.*

पथिरक्षस् und °रक्षि Adj. *die Wege hütend.*

*पथिल m. *Wanderer, Reisender.*

*पथिवाहक 1) Adj. *grausam, hart.* — 2) m. *a) Vogelfänger. — b) Lastträger.*

पथिषद् und °षदि Adj. *am Wege sitzend.*

पथिष्ठ AV. 6,28,1 fehlerhaft für पतिष्ठ.

पथिष्ठा Adj. *am* oder *im Wege stehend.*

पथिस्थ Adj. *auf dem Wege befindlich, — gehend, unterwegs seiend.*

पथी f. in आपथी.

*पथीन्, पथीनति künstliches Denom. zu 2. पथ्.

पथेष्ठा Adj. = पथिष्ठा.

*पथोपदेशक m. *Wegweiser* 325,22 (im Prâkrit).

पथ्य 1) Adj. *a) herkömmlich, regelmässig.* — *b) angemessen.* — *c) förderlich, zuträglich, heilsam* (eig. und übertr.). — 2) m. *a) *Terminalia Chebala* oder *citrina.* — *b)* N. pr. eines Lehrers. — 3) f. पथ्या, पथिआ *a) Pfad, Weg.* रेवती und स्वस्ति personif. als *Genie der Fülle, des Wohlstandes, der Wohlfahrt.* — *b) Terminalia Chebula* oder *citrina.* — *c) *eine Gurkenart,* = चिर्भिटा und मृगेर्वारु Râǵan. 7,208. 211. — *d) *= वन्ध्यार्कोटकी Râǵan. 3,49. — *e)* N. *verschiedener Metra.* — 4) *n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,90.

पथ्यशन n. *Wegekost.*

*पथ्यशाक m. *Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,72.

पथ्यापथ्यनिघण्टु m., पथ्यापथ्यविधि m. und पथ्यापथ्यविनिश्चय m. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पथ्योदन m. *Wegekost.*

1. पद्, पद्यते (hier und da auch Act.) 1) *zu Fall kommen, abfallen, ausfallen, dahinfallen, umkommen.* पन्न *ausgefallen.* — 2) *hingehen zu* (Acc.). — 3) *sich wenden zu,* so v. a. *sich halten an, beobachten.* Die Lesart steht nicht sicher. — 4) अप्यपद्यत MBh. 9,2847 fehlerhaft für अभ्यपद्यत. — Caus. पादयति, °ते *zu Fall bringen.* — Desid. पित्सते vom Simpl. nicht zu belegen. — Intens. पनीपद्यते, *पनीपदीति. Vgl. u. सम्. — Mit अति 1) *hinausgehen über* (Acc.), *überspringen.* — 2) *versäumen, übertreten.* — Caus. *verstreichen lassen.* — Mit अनु 1) *niederfallen, — auf* (Acc). — 2) *Jmd nachgehen, folgen,* einem Weibe *nachgehen, nachstellen;* mit Acc. — 3) *sich begeben in* oder *zu* (Acc.) 82,28. — 4) *gelangen zu* Acc.) MBh. 12,126,13. — 5) *Jmd treffen, Jmd zu Theil werden;* mit Acc. — 6) *gehen —, sich machen an* नान्वपद्यत किं च न *that Nichts, verhielt sich ganz ruhig.* — 7) *eingehen auf, sich einverstanden erklären mit* (Acc.) 53,13. — 8) *hinter Etwas kommen, ausfindig machen, finden.* — Mit समनु 1) *eintreten* Spr. 7073, v. l. — 2) *obliegen, befolgen.* Richtig v. l. समनुवत्स्यति st. समनुपत्स्यति. — Mit अप *entrinnen.* — Mit अपि *eintreten —, eingehen in* (Acc.). — Caus. *eintreten lassen* Maitr. S. 1,10,17. — Mit अन्वपि *hinterdrein eintreten* Maitr. S. 1, 10,17. — Mit अभि 1) *herbeikommen, kommen, sich einstellen, sich hinbegeben —, kommen —, gelangen zu, gerathen in* (Acc., ausnahmsweise Loc.). — 2) *sich begeben zu,* so v. a. *Schutz suchend sich wenden an* (Acc.). *अभिपन्न *Schutz suchend.* — 3) *Jmd zu Hülfe kommen, sich auf Jmds Seite stellen, Jmd in Schutz nehmen;* mit Acc. अभिपन्न *beschützt.* — 4) *erfassen, in die Hand bekommen, erwischen, Jmd auf den Leib rücken, sich über Jmd hermachen, über Jmd kommen, sich Jmds bemächtigen;* mit Acc. अभिपन्न *erfasst* u. s. w. — 5) *zu Etwas gelangen, bekommen, in den Besitz von Etwas gelangen;* mit Acc. — 6) *annehmen, entgegennehmen.* — 7) *gehen —, sich machen an, sich hingeben, hängen an;* mit Acc. अभिपन्न mit act. und pass. Bed. — 8) अभिपन्न *a) schuldig, der sich gegen Jmd* (im Comp. vorangehend) *vergangen hat* MBh. 12,68,50. 58. — *b) *entfernt.* — *c) *gestorben, todt.* — Mit समभि 1) *kommen, sich einstellen, gelangen zu* oder *in* (Acc.). — 2) *des Lohnes theilhaftig werden.* — 3) *antworten.* — Mit अव 1) *herab —, hinab —, ent —, ausfallen.* अवपन्न *worauf Etwas gefallen ist.* कीटावपन्न *worauf ein Insect g. ist* Kap. S. 48,16. Mân. Çr. 3,2. AV. Prâjaç. 2,6. 4,1. — 2) *einer Sache* (Abl.) *verlustig gehen.* — 3) *zu Fall kommen, verunglücken.* — 4) *stürzen.* — Caus. *herunter —, hinabfallen machen.* — Mit पर्यव, °पन्न *zusammengestürzt, zu Nichte geworden.* — Mit व्यव *auseinander und herabfallen.* — Mit आ 1) *herankommen, nahen.* — 2) *eintreten in, betreten, gelangen in, sich hinbegeben zu*

(Acc.) Spr. 7734. — 3) *hineingerathen in*, in eine Stimmung, eine Lage, ein Verhaltniss, einen Zustand *gerathen;* mit Acc. तँस्मादिदँमापादि (1te Sg. Aor.) 28,25. आपद्य so v. a. *in diesen Fall kommend* Âçv. Çr. 1,3,38. आपन्न *hineingerathen*, einer Stimmung u. s. w. *theilhaftig geworden, gerathen in* (Acc. oder im Comp. vorangehend, ausnahmsweise Loc.). — 4) *in's Unglück gerathen.* आपन्न *in's U. g., unglücklich.* — 5) *sich finden in* (Loc.). — 6) *zutreffen.* एवमापद्यते so v. a. *so ist es, so verhält es sich.* — 7) *eintreten, geschehen.* आपन्न *eingetreten, geschehen.* — 8) आपन्न fehlerhaft für आसन्न und आपत्त; vgl. Spr. 3939. 6869. — Caus. 1) *betreten machen, bringen auf, in* oder *zu* (Acc. oder Loc.). — 2) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) in eine Lage, einen Zustand (Acc.) *bringen.* — 3) *in's Unglück bringen, zu Grunde richten.* — 4) *herbeiführen, — schaffen, verschaffen, bringen, hervorbringen, veranlassen, verursachen.* Metrisch auch Med. — 5) *für sich herbeischaffen, erlangen, in den Besitz von Etwas gelangen;* mit Acc. — 6) *machen zu, verwandeln in;* mit doppeltem Acc. — Mit अभ्या *sich hineinbegeben —, gerathen in* (Acc.). — Mit प्रत्या *zurück —, wiederkehren.* °पन्न *zurück —, wiedergekehrt.* — Mit व्या 1) *verderben, zu Grunde gehen, umkommen.* °पन्न *in Unordnung gerathen, verdorben, missrathen; zu Grunde gegangen, umgekommen* 45,18. — 2) vom Visarga *eine Veränderung erleiden, in einen* Ûshman *übergehen.* °पन्न *auf diese Weise alterirt.* — Caus. *verderben, verschlimmern, zu Grunde richten, vernichten, umbringen, tödten.* — Mit समा 1) *anfallen, angreifen;* mit Acc. — 2) *gerathen in*, in einen Zustand, ein Verhältniss, eine Lage *gerathen;* mit Acc. °पन्न *gerathen in* (Acc.). — 3) *gehen —, sich machen an* (Acc.) Kâraṇḍ. 93,21. fgg. °पन्न mit act. Bed.; Instr. (!) statt des erwarteten Acc. Kâraṇḍ. 51,3. 5. — 4) *eintreten, zur Erscheinung kommen.* — 5) समापन्न *a) gekommen, genaht.* v. l. समासन्न. — *b)* am Ende eines Comp. *versehen mit.* — *c)* **beendigt.* — *d)* * = क्षिप्त. — *e)* * *getödtet.* — Mit अभिसमा *gerathen in* (Acc.) — Mit उद् 1) *hervorgehen, entstehen, — aus* (Abl.), *geboren werden.* उत्पन्न *hervorgegangen aus* (im Comp. vorangehend), *geboren, — von* (Loc.), *erzeugt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *mit* (Loc.), *zur Welt gekommen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), **vor Kurzem zur Welt gekommen.* — 2) *entstehen*, so v. a. *sich ereignen, eintreffen, sich zeigen, zur Erscheinung kommen.* उत्पन्न *entstanden, eingetroffen, zur Erscheinung gekommen, sich darbietend, da seiend, fertig.* — 3) *vor sich gehen, beginnen.* — 4) उत्पन्न *a) auf die Gegenwart gerichtet* (बुद्धि). — *b) ausdrücklich erwähnt* Gaim. 3,5, 10. — Caus. Act. und bisweilen Med. *hervorbringen, herstellen, herbeischaffen, schaffen, verfassen, erzeugen, — mit* (Loc.), *gebären, bewirken, verursachen.* अग्नीन् *Feuer anlegen,* असृक् *Blutvergiessen,* कार्यम् *einen Rechtshandel hervorrufen, — anstiften,* किं चित्कारणम् *eine Ursache schaffen,* so v. a. *eine Veranlassung suchen.* उत्पाद्य भू so v. a. *durch sich selbst Etwas werden.* °संज्ञाम्, °चित्तम्, °मनसिकारम्, °मनसिकारसंज्ञाम्, स्पृहाम् (buddh.) so v. a. *eine Idee* u. s. w. *in sich aufkommen lassen* Vâgrakkh. 22,10. 18. Kâraṇḍ. 12,16. 27,12. 39,20. Saddh. P. Text zu Burnouf 47,2. 50,22 und Bl. 57, *a.* — Mit उपोद् *sich aufmachen gegen.* — Mit प्रोद्, प्रोत्पन्न *entstanden.* — Caus. *entstehen lassen, hervorbringen, bewirken* MBh. 2,5,101. — Mit प्रत्युद्, प्रत्युत्पन्न 1) *im gegebenen Augenblick da seiend, gegenwärtig* Vâgrakkh. 39,14. — 2) *durch Multiplication gewonnen.* — Mit व्युद् 1) *entstehen;* in der Gramm. so v. a. *aus einer Wurzel —, aus einem andern Worte hervorgehen, seine Etymologie haben.* — 2) व्युत्पन्न *entwickelt, gelehrt, unterrichtet, erfahren, bewandert in* (Instr.) Comm. zu Njâjam. 1,1,6. — Caus. 1) *hervorbringen, verursachen.* — 2) in der Gramm. *ableiten, auf ein Etymon zurückführen.* — 3) *weiter ausführen, entwickeln, erörtern* Harshak. 204,10. Njâjam. S. 4, Z. 6. S. 10, Z. 13. S. 11, Z. 8. — Mit समुद् *entstehen, geboren werden, — von* (Loc.), *sich ereignen, sich darbieten.* समुत्पन्न *entstanden, geboren, erzeugt von* (Abl.) *mit* (Loc.), *gekommen* (Zeit), *sich darbietend.* कौतूहलसमुत्पन्न = समुत्पन्नकौतूहल Adj. — Caus. *hervorbringen, erzeugen, hervorrufen, verursachen.* — Mit उप 1) *sich an Jmd* (Acc.) *machen, anfallen.* — 2) *gelangen —, kommen zu* oder *in* (Acc. oder Loc.); insbes. in eine Hölle (Loc.) *fahren* Varâh. Brh. S. 2, 13. Kâraṇḍ. 18,12. 15. 35,10. 97,7. — 3) *zum Lehrer kommen, sich als Schüler in die Lehre begeben bei* (Acc. oder Gen.). उपपन्न mit act. Bed. — 4) *sich an Jmd wenden, Hülfe suchen.* Nur उपपन्न mit act. Bed. — 5) einen Weg (Acc.) *einschlagen.* — 6) *wiederholend einfallen.* — 7) *zu Etwas gelangen, — kommen*, so v. a. *theilhaftig werden*, in einen Zustand *treten, antreten;* mit Acc. oder Dat. उपपन्न mit act. Bed. — 8) *gelangen zu*, so v. a. *Jmd* (Gen.) *zu Theil werden, zufallen.* उपपन्न *zu Theil geworden, zugefallen.* — 9) *statthaben, — finden, zur Erscheinung kommen, sich zeigen —, erscheinen als* (Nom.), *vorkommen, eintreten, sich darbieten, vorhanden —, möglich sein.* उपपन्न *erschienen* (अन्यथा so v. a. *anders gekommen*), *vorhanden, da seiend, zur Verfügung stehend.* — 10) *stimmen, zutreffen, zukommen, passen, angemessen sein, sich ziemen, — für* (Loc. oder Gen.). उपपन्न *zutreffend, passend, angemessen, entsprechend, in aller Ordnung seiend, ganz natürlich.* — 11) *entstehen.* उपपन्न *geboren.* — 12) *werden —, gereichen zu* (Dat.), so v. a. *stiften.* — 13) उपपन्न *im Besitz seiend von, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). सर्वतस् *mit Allem ausgerüstet.* — Caus. 1) *Jmd zu Etwas bringen*, mit doppeltem Acc. विश्वासम् *bewirken, dass Jmd Vertrauen fasst.* — 2) *Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Dat. und seltener Loc.) *gelangen lassen, zuführen, darreichen, darbringen, schenken.* — 3) *zu Stande —, zur Erscheinung bringen, ausführen, in's Werk setzen* MBh. 12,137,24. — 4) *zurechtmachen, herrichten, in einen angemessenen Zustand bringen, anpassen.* — 5) *medicinisch behandeln* Karaka 3,7. 8. 6,26. Suçr. 1,56,20. — 6) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, — ausrüsten, Etwas* (Acc.) *begleitet sein lassen von* (Instr.), *Etwas* (Instr.) *auf Etwas* (Acc.) *folgen lassen.* — 7) *Jmd machen —, erklären für* (Acc.). — 8) *hinter Etwas kommen, ausfindig machen.* — 9) *darthun, beweisen.* — Mit अध्युप, °पन्न *sinnlich* (von Menschen) Çilâṅka 1,304. — Mit अभ्युप 1) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen, helfen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Hülfe angehen.* °पन्न mit act. Bed. — 3) *Jmd versehen —, bedenken mit* (Instr.). — Mit प्रत्युप, °पन्न = प्रत्युत्पन्न *im Augenblick da seiend, gegenwärtig.* — Mit समुप 1) *zu Stande kommen.* — 2) *theilhaftig werden, Etwas erleben;* mit Acc. — Caus. *fertig machen, zubereiten.* — Mit नि 1) *sich niederlegen, ruhen, rasten.* — 2) *sich niederlegen bei Einer* (Acc.) *zum Beischlaf.* — Caus. 1) *niederlegen.* — 2) *niederschlagen, fällen.* — Mit अनुनि *sich niederlegen neben* (Acc. oder Loc.). — Mit अभिनि dass. Kaush. Up. 2,15. — Mit उपनि dass. — Caus. 1) *sich niederlegen heissen neben* (Dat.). — 2) *hinlegen an.* — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit निस् 1) *heraus —, entfallen.* — 2) *hervorgehen, entstehen.* निष्पन्न *hervorgegangen, entstanden, — aus, stammend von* (Abl., metrisch auch Instr.); in der Gramm. *abgeleitet —, kommend von* (Abl.). — 3) *gerathen, reif werden, zu Stande*

kommen, fertig werden. निष्पन्न *gerathen, reif geworden* (243,24. fgg.), *zu Stande gekommen, vollbracht, vollendet, fertig geworden, zubereitet* (Speise), *fertig.* स्थिरयौवन° so v. a. *in ewiger Jugend verharrend.* — Caus. Act. und ausnahmsweise Med. *hervorbringen, zu Stande —, zu Wege —, zur Reife bringen, bereiten* (Speise), *vollbringen, ausführen, an den Tag legen.* राज्यम् so v. a. *regieren.* — Mit अनुनिस् *hernach* (d. i. *als Folge*) *zu Stande kommen* Comm. zu Njâjam. 4,2,2. — Mit अभिनिस् 1) *gelangen zu* (Acc.). — 2) *eingehen in, werden zu* (Acc.). — 3) *hervortreten, erscheinen.* अभिनिष्पन्न *schon fertig, — daseiend.* — Caus. *hineinbringen in, verhelfen zu;* mit doppeltem Acc. — Mit परिनिस् 1) *sich umgestalten —, werden zu* (Nom.) Kâraṇḍ. 29,20. — 2) °निष्पन्न *a) zur Erscheinung gebracht, da seiend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1, 4. — *b)* (buddh.) *vollkommen.* — Caus. *zur Erscheinung bringen, offenbaren* Kâraṇḍ. 39,22 (परिनिष्पादितः zu lesen). — Mit विनिस् Caus. in विनिष्पाद्य. — Mit संनिस् Caus. *zeugen, erzeugen* Âpast. 1,29,9. — Mit परि s. परिपन्न und अपरिपादिन्. — Caus. *in den* Anusvâra *umwandeln.* — परिपाद्या° und परिपाद्य Hem. Par. 9,86 und Comm. zu ṚV. Prât. 2,1 fehlerhaft für परिपाद्या. — Mit प्र 1) *herabstürzen von* (Abl.). — 2) *sich zu Jmds Füssen* (Acc.) *werfen.* प्रपन्न mit act. Bed. — 3) *antreten an, eintreten in, betreten* (einen Weg), *besuchen, gelangen —, kommen zu, gerathen in, sich aufmachen nach, sich begeben zu* oder *in;* mit Acc., ausnahmsweise Loc. प्रपन्न mit act. Bed. — 4) *Hülfe* oder *Schutz suchend sich einstellen bei, sich flüchten zu* (Acc). प्रपन्न mit act. Bed. — 5) *Jmd* (Acc.) *anfallen.* — 6) *sich in* ein Verhältniss *begeben, in* eine Lage, eine Stimmung, einen Zustand *gerathen;* mit Acc. °निदानपदम् *die Ursache von Etwas werden.* स्वां मतिम् so v. a. *sich sein Urtheil bilden.* प्रपन्न mit act. Bed. — 7) *gelangen zu, erlangen, theilhaftig werden;* mit Acc. 181,26. मां पतिम् *mich zum Gatten erhalten* 131, 14. — 8) eine Lehre, einen Glauben (Acc.) *annehmen.* प्रपन्न mit act. Bed. — 9) *sich machen —, gehen an* (Acc. oder Loc.). किमियं प्रपद्यते *was wird sie thun?* Spr. 4012 (v. l. मयि किं प्र°). — 10) *anbrechen, eintreten.* प्रपन्न *eingetreten.* — 11) *erscheinen.* — 12) *von Statten gehen.* — 13) *werden, sein* Hariv. 11157. प्रवत्स्यन्ति v. l. für प्रपत्स्यन्ते. अन्यथा *anders werden, sich anders gestalten* Chr. 164,2. — 14) *einwilligen, zugeben.* प्रपन्न *anerkannt.* — 15) प्रपन्न *versehen mit* (Instr.). — प्रैं पद्यात् AV. 6,28,1 fehlerhaft für प्रैं पतात्. — Caus. Act. Med. *eintreten lassen, einführen in* (Acc. oder Loc.). — Desid. 1) Act. (प्रपित्सति) *eintreten wollen in* (Acc.). — 2) Med. (प्रपित्सते) *an Etwas* (Acc.) *zu gehen im Begriff stehen.* — Mit अतिप्र Caus. *Jmd in die andere Welt befördern* (nach Nîlak.) MBh. 4,55,20. — Mit अनुप्र 1) *nach Jmd* (Acc.) *eintreten, — betreten.* — 2) **der Reihe nach eintreten* in *अनुप्रपादम् und *गोदानुप्रपादम्. — 3) *Hülfe suchend sich an Jmd wenden, sich flüchten zu.* Nur अनुप्रपन्न mit act. Bed. — 4) *hineingelangen in* (Acc.). — 5) *folgen, willfahren;* mit Acc. अनुप्रपन्न mit act. Bed. — 6) *werden zu* (Acc.). Nur अनुप्रपन्न mit act. Bed. MBh. 13,159, 10. — Mit अभिप्र 1) *hinzutreten, betreten, gelangen zu* oder *in, sich begeben —, hineilen zu* (Acc.). अभिप्रपन्न mit act. Bed. — 2) *Schutz* oder *Hülfe suchen bei Jmd* (Acc.). Nur अभिप्रपन्न mit act. Bed. — 3) *gehen —, sich machen an* (Acc.) Karaka 3,8. — Mit संप्र 1) *zusammen betreten, — eintreten in* (Acc.). — 2) *sich begeben auf* (den Weg, Acc.), *sich hineinbegeben in* (Acc.). — 3) *Hülfe* u. s. w. *suchend sich begeben zu* (Acc.). संप्रपन्न mit act. Bed. — 4) *zu Stande kommen.* — 5) mit einem Adv. auf सात् *werden zu* Bhaṭṭ. — 6) °संप्रपन्न *erfüllt von.* — Mit अभिसंप्र *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit प्रति 1) *betreten, hinzutreten, antreten, gelangen nach, sich begeben nach, zu* oder *auf, anlangen —, ankommen bei* (Acc., इत्). अन्तरेण mit vorangehendem Acc. *treten —, gerathen zwischen.* प्रतिपन्न mit act. Bed. — 2) *wieder anlangen bei* (Acc.), *wieder —, heimkehren.* — 3) *seine Zuflucht nehmen zu* (Acc.). स्वप्रतिपन्न *der zu ihm seine Zuflucht genommen hat* MBh. 3,150, 48. — 4) *wandeln* (अनेन पथा). — 5) *kommen, eintreten.* प्रतिपन्न *gekommen* (von einem Zeitpunct). — 6) *in* eine Lage *kommen, in* einen Zustand *gerathen;* mit Acc. प्रतिपन्न mit act. Bed. — 7) *erlangen, theilhaftig werden* (Âpast. 2,2,3), *bekommen, empfangen, in sich aufnehmen; in die Hand nehmen.* प्रतिपन्न mit pass. Bed. Kâd. 124,7. 131,6. — 8) *wiedererlangen.* — 9) *Jmd wieder in Gnaden aufnehmen.* — 10) *auf Etwas stossen, antreffen, finden.* — 11) *sich machen an* (mit Acc. Âpast. 1,7,25, v. l. 13,6. mit Dat. 2,11,3. mit Infin. 6,2), *thun, üben, vollbringen, vollführen.* — 12) *Jmd Etwas thun, gegen Jmd Etwas unternehmen, gegen Jmd verfahren, sich gegen Jmd benehmen;* mit Loc., Gen. oder Acc. der Person. प्रतिपत्स्व = प्रतिपद्यस्व. अन्यथा प्रतिपन्नाः *die anders verfahren.* — 13) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. — 14) *Statt finden.* — 15) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden* Pâr. Gṛhj. 2,6,21. — 16) *Jmd* (Dat.) *Etwas zukommen lassen.* प्रतिपन्न *gegeben an* (Loc.) Âpast. 2,16,25. — 17) *wieder abgeben.* — 18) *gewahr —, inne werden, hinter Etwas kommen, eine Kenntniss von Etwas erlangen, kennen lernen, erfahren, erkennen, einsehen, begreifen.* अन्यथा *eine falsche Meinung von Jmd* (Acc.) *haben* Spr. 5619. 5651. प्रतिपन्न *a) vertraut mit* (Loc.). — *b) gekannt.* — 19) *annehmen, dafür halten.* तद्भेदेन *Etwas* (Acc.) *nicht für verschieden von diesem halten.* प्रतिपन्न *der Ansicht seiend, überzeugt.* — 20) *eingehen auf, ja* (auch mit beigefügtem तथेति oder तथा) *sagen zu, zusagen, versprechen, sich einverstanden erklären mit, einwilligen, zugeben, anerkennen;* mit Acc. der Sache oder der Person (Bhaṭṭ.). प्रतिपन्न *a) der zugesagt hat.* प्रतिपन्नवत् dass. — *b) was man zugesagt hat, worin man eingewilligt hat, anerkannt.* — *c)* n. impers. 135,16. — 21) *anfangen zu reden, anheben* (mit Acc.), *mit Etwas* (Instr.) *anheben.* — 22) *antworten* (auch mit beigefügtem उत्तरम् *Antwort*), *Etwas* (Acc.) *beantworten.* — 23) *प्रतिपन्न = विक्रान्त. — Caus. 1) *hinführen —, hinschaffen zu* (Acc.), *stellen* zwischen (अन्तरेण). — 2) *herbeischaffen.* — 3) *Jmd gelangen lassen zu,* so v. a. *theilhaftig machen;* mit doppeltem Acc. — 4) *Jmd* (Loc., Dat. oder Gen.) *Etwas zukommen lassen, geben, übergeben, schenken* Âpast. 2,15,3. *zur Gattin geben* 11,17. 19. *verausgaben* 14,15. *geben* mit Gen. des Obj. Bhâg. P. *beschenken mit* (Instr.) Kâraṇḍ. 44,10. — 5) *einsetzen in* (Loc.). — 6) *bewirken, bereiten, verursachen, hervorrufen.* — 7) *zu wissen thun, darlegen, auseinandersetzen, lehren, klar machen.* — 8) *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. v. l. वदसि st. प्रतिपाद्यसि. — Desid. 1) *zu erlangen wünschen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,24. — 2) *zu erfahren verlangen.* Partic. प्रतिपित्सित Bhâm. 107,16. — Desid. vom Caus. प्रतिपिपादयिषति *darzulegen —, auseinanderzusetzen im Sinne haben.* — Mit अभिप्रति *anheben mit* oder *bei Jmd* (Acc.). — Mit विप्रति 1) *nach verschiedenen Richtungen hin gehen, hierhin und dorthin sich begeben, divagari.* विप्रतिपद्यमानानि — इन्द्रियाणि Kâd. 2,57,21 (69, 9). — 2) *hierhin und dorthin sich wenden,* so v. a. *nicht wissen was zu thun ist, mit sich uneins sein.* — 3) *auseinander gehen,* so v. a. *verschiedener Ansicht sein.* — 4) *sich versehen in, eine falsche Auffassung haben von* (Loc.) Karaka 3,7. —

3) *verkehrt erwiedern* Comm. zu Njâjas. 1,1,60. — 6) विप्रतिपन्न *a) mit sich uneins —, nicht im Klaren seiend* Âpast. 2,10,12. — *b) entgegengesetzter Meinung seiend. — c) verkehrt, falsch* (Ansicht). — *d) eine falsche Auffassung habend von, sich irrend in* (Loc.) Karaka 3,7. — *e) untersagt, verboten* Âpast. 2,27,4. — Mit संप्रति 1) *gelangen zu* Baudh. bei Bühler, zu Âpast. Uebers. 1,29,9 (Âpast. hat eine verdorbene Lesart), *hingehen zu* (Acc.). संप्रतिपन्न *herangetreten, herbeigekommen.* — 2) *sich* einer Sache *hingeben, fröhnen;* mit Acc. Spr. 6310 (Conj.). — 3) *empfangen.* — 4) *wiedererhalten.* — 5) *in Bezug auf Jmd* (Loc.) oder *Etwas* (Acc.) *einig sein, — sich verständigen, in Etwas* (Acc.) *einwilligen.* संप्रतिपन्न *anerkannt.* — 6) *halten —, ansehen für;* mit doppeltem Acc. — 7) *vollbringen.* — Caus. *Jmd* (Loc. oder Gen.) *Etwas zukommen lassen, geben.* — Mit वि 1) *hindernd in den Weg kommen.* — 2) *verkehrt gehen, missglücken, missrathen, misslingen.* विपन्न *missglückt, missrathen, misslungen.* — 3) *herunterkommen, in eine schlimme Lage gerathen, Schlimmes erfahren, in's Unglück gerathen.* विपन्न *unfähig geworden, geschwächt, in's Unglück gerathen.* — 4) *zu Nichte werden, dahin —, zu Grunde gehen, umkommen, sterben.* विपन्न *zu Nichte geworden, zu Grunde gegangen, umgekommen.* — 5) schlechte Lesart für प्र Spr. 364. — Caus. *umbringen.* — Mit सम् 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *zufallen, zu Theil werden.* — 2) *gelingen, gerathen, in Erfüllung gehen, zu Stande kommen.* — 3) *voll werden* (von einer Zahl u. s. w.), *zusammen betragen.* — 4) *zusammenfallen, — treffen, sich vereinigen mit, theilhaftig werden, bekommen;* mit Instr. — 5) *eingehen in* (Loc. oder Acc.). — 6) *gerathen in, gelangen zu, theilhaftig werden, bekommen;* mit Acc. MBh. 5, 147,25. Spr. 4021. — 7) *entstehen, geboren werden.* — 8) *werden a)* mit doppeltem Nomin. — *b)* mit Dat. — *zu, sich umwandeln in* 229,3. so v. a. *bewirken, erzeugen* Pañkat. 94,21. — 9) *mit einem Adv. auf सात् *a) zu Etwas werden.* — *b) in Jmds Gewalt kommen.* — 10) *mit einem Adv. auf त्रा *Jmd zufallen.* — 11) *mit einem Onomatop. auf म्रा *diesen best. Laut bewirken* Vop. 7,87. fg. — 12) सँपन्न *a) zu Theil geworden.* — *b) gelungen, gerathen, in Erfüllung gegangen, zu Stande gekommen.* — *c) gut gerathen,* so v. a. *vollkommen, vollendet, überaus tüchtig, im besten Zustande sich befindend* (von Personen und Sachen); mit Loc. oder am Ende eines Comp. *vollkommen vertraut mit.* संपन्नतम *der vollkommenste unter* (Gen.) Ait. Âr. 220,6. — *d) wohlschmeckend, lecker.* Compar. °तर *überaus wohlschmeckend* 85,23. — *e) versehen —, begabt —, ausgerüstet mit, im Besitz von* (Instr., Adv. auf तस् oder im Comp. vorangehend). Superl. सँपन्नतम *auf das Reichste versehen mit* (Instr.). — *f) geworden.* मित्र° *zu einem Freunde.* — *g) geworden, entstanden,* so v. a. *da seiend, vorhanden* (am Anfange eines adj. Comp.). — *h)* fehlerhaft für संपन्न. — Caus. Act., selten Med. 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas verschaffen, zu Theil werden lassen, zuführen.* — 2) *sich Etwas verschaffen.* — 3) *gedeihen —, gerathen lassen* (Korn) MBh. 12,29,53. *fertig machen, zubereiten* (Speise), *zu Stande bringen, hervorbringen, vollführen, ausführen.* शुश्रूषाम् *Jmd* (Gen.) *Gehorsam erweisen* Spr. 6088. — 4) *vollständig machen.* — 5) *umbilden in, machen zu;* mit doppeltem Acc. — 6) *versehen mit* (Instr.). क्रियया so v. a. *Jmd ein Geschäft auftragen.* — 7) *erwägen* MBh. 5,39,42. — 8) *eins werden, sich vereinigen, übereinkommen.* — 9) *erreichen, gelangen zu* (Acc.). — Desid. vom Caus. संपिपादयिषति *vollständig machen wollen;* s. °यिषितव्य. — Intens. संपनीपद्यते *gut passen.* — Mit अभिसम् 1) *zu Etwas werden, einem Andern gleich werden, übergehen in* (Acc.). अभिसँपन्न mit act. Bed. und mit Acc. Auch *übereinstimmend mit* (Instr.). — 2) *gelangen auf* (Loc.). — 3) *gelangen zu, erreichen;* mit Acc. — Caus. *gleich machen, umbilden in* (Acc.). — Mit उपसम् 1) *gelangen zu* (Acc.). — 2) *erlangen, erreichen, theilhaftig werden.* — 3) *ausmachen, betragen, geben* Tândja-Br. 13,10,16. — 4) उपसंपन्न *a) *erlangt.* — *b) *fertig, zubereitet, gut zubereitet.* — *c) *hinreichend.* — *d) versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) vollkommen vertraut mit* (im Comp. vorangehend). — *f) im selben Hause wohnend* Gaut. 14,22. M. 5,81. — *g) *heimgegangen, gestorben.* — *h) *geschlachtet, geopfert.* — Caus. 1) *herbeischaffen, verschaffen, zuführen.* — 2) buddh. *in den Stand der Priester aufnehmen, Jmd der Priesterweihe theilhaftig machen.*

2. पँद् m. (stark पाँद्, am Ende eines adj. Comp. f. पद् und पदी) 1) *Fuss.* पदा (Spr. 7677), पद्भ्याम् u. पद्भिस् auch *zu Fuss.* Am Ende eines adj. Comp. auch *sich an Jmds Füsse hängend.* — 2) *Schritt.* — 3) *Viertel.*

3. *पद्, पदति (स्थैर्ये).

पँद् n. (ausnahmsweise m.; adj. Comp. f. म्रा) 1) *Tritt, Schritt.* Acc. mit दा *einen Schritt —, Schritte thun.* पदं कर् in übertragener Bed. so v. a. *sich bemühen um* (प्रति), *sich einlassen mit, es zu thun haben mit* (Loc. im Prâkrit). Vishṇu's *mittlerer* (zweiter) *Schritt* bezeichnet den *Luftraum.* पदे पदे *bei jedem Schritt, auf Schritt und Tritt, überall, bei jeder Gelegenheit.* — 2) *Fussstapfe.* विष्णोस्त्रीणि पदानि urspr. wohl *ein best. Gestirn,* wird als *der Zwischenraum zwischen den Brauen* gedeutet. विष्णोः पदम् als Bez. *einer best. Oertlichkeit.* — 3) *Spur* überh. — 4) *die Spur eines Messers,* so v. a. *Schnitt* Bhâvapr. 5,117; vgl. शस्त्र°. — 5) *Zeichen, Merkmal.* — 6) *Standort, Ort, Stelle, Platz, Stätte.* पदम् म्रा-तन् so v. a. *sich ausbreiten, sich breit machen.* — 7) *Stellung, Amt, Würde, Rang.* — 8) *Fach, Feld, Parcelle eines Landstückes.* — 9) *Gegenstand* (der Geringachtung, des Staunens, Streites u. s. w.). — 10) *Veranlassung, Grund.* — 11) **ein vorgeschützter Grund, Vorwand.* — 12) *Fuss.* पदेन *zu Fuss;* पदं धा *Fuss fassen,* so v. a. *sich einstellen;* *तत्पदव्यां पदं धा *den Fuss auf seinen Pfad setzen,* so v. a. *sich mit ihm messen können* 251,7. पदं नि-धा *den Fuss setzen auf,* auch so v. a. *Eindruck machen auf* (Loc.); पदं नि-धा पदव्याम् mit folgendem Gen. *den Fuss auf Jmds Pfad setzen,* so v. a. *es Jmd gleich thun wollen* Ragh. 3,50. पदं कर् *den Fuss setzen auf* (Loc.); मूर्ध्नि पदं कर् *den Fuss auf Jmds* (Gen.) *Haupt setzen,* so v. a. *besiegen, übertreffen;* हृदये oder चित्ते पदं कर् *sich des Herzens* oder *Geistes ganz bemächtigen;* पदं नि-बन्ध् so v. a. *auf Etwas eingehen, sich befassen mit* (Loc.). — 13) *Fuss* als *best. Längenmaass.* — 14) **Strahl;* soll m. sein. — 15) *Versglied, Versviertel, Stollen.* — 16) *Cäsur.* — 17) *Wort.* In der Grammatik heisst auch ein Wortstamm पद् vor gewissen consonantisch anlautenden Suffixen, weil es vor diesen in Bezug auf den Auslaut wie ein *Wort* im Satze behandelt wird. — 18) = पदपाठ. — 19) gemeinschaftlicher Name *des* Parasmaipada *und* Âtmanepada. — 20) *die Periode einer arithmetischen Progression.* — 21) *Quadratwurzel.* — 22) *Quadrant.* — 23) *= त्राण *Schutz.*

पदक 1) *Adj. *mit dem* Padapâṭha *vertraut.* — 2) *m. *a) eine Art Schmuck* (निष्क). — *b)* N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.* — 3) n. *a) Schritt.* — *b) Stellung, Amt.* — *c) Fuss.* — 4) am Ende eines adj. Comp. in त्रिपदिका und द्विपदिका.

पदकार m. *der Verfasser eines* Padapâṭha.

पदकाल m. = पदपाठ Sâj. zu ṚV. 3,35,1.

पदकृत् m. = पदकार.

पदकृत्य n. Titel eines Commentars.

पदक्रम m. 1) *eine Reihe von Schritten. — 2) Gangart Çiç. 1,52. — 3) eine Reihe von Versvierteln. — 4) eine eigenthümliche Recitations- und Schreibweise des Veda. — 5) Pl. der Pada- und die verschiedenen Krama-Pâṭha.

पदक्रमलक्षण n. Titel eines Werkes.

*पदग Adj. zu Fusse gehend; m. Fussgänger, Fussknecht.

पदगति f. Gang, Art und Weise zu gehen.

पदगोत्र n. das einer bestimmten Wortklasse vorstehende Geschlecht.

पदचतुर्ध n. ein best. Metrum.

पदचन्द्रिका f. Titel zweier Commentare.

पदचिह्न n. Fussspur Daçak. 88,12.

पदच्छेद m. Worttrennung Comm. zu Tâṇḍja-Br. 5,1,12. zu Âpast. Çr. 5,20,12.

पदजात n. 1) Wortklasse. — 2) *ein Verein zusammengehöriger Worte, Satz, Periode.

पदज्ञ Adj. ortskundig, die Heimat kennend.

पदज्योतिस् n. Titel eines Werkes.

*पदञ्जल m. N. pr. eines Mannes; Pl. sein Geschlecht.

पदता f. die ursprüngliche Wortform.

पदत्व n. das Wortsein.

*पदत्रा (!) f. Schuh.

पददेवता f. die einer bestimmten Wortklasse vorstehende Gottheit.

पदद्योतिनी f. Titel eines Commentars (zu Gît.) Cat. Willmot 60.

*पदन Adj. von 1. पद्.

पदनिधन Adj. am Ende jedes Versviertels das Nidhana habend (Sâman).

पदनी Adj. der Spur nachfolgend.

पदनीय 1) Adj. auf dessen Spur man zu kommen hat, auszumitteln. Nom. abstr. पदनीयत्व n. — 2) n. als Erklärung von पद् Nilak. zu MBh. 12,281,2.

पदनुषङ्ग m. Versviertel-Anhängsel.

पदन्यास m. (adj. Comp. f. आ) 1) das Niedersetzen des Fusses, Tritt, Fussspur Spr. 7840. — 2) das Niederschreiben von Versvierteln, — Versen Spr. 7840. — 3) *Asteracantha longifolia oder Tribulus lanuginosus.

पदपङ्क्ति f. 1) eine Reihe von Fusstritten, Fussspuren 134,10. — 2) ein aus fünf Pada mit je fünf Silben bestehendes Metrum. — 3) ein nach dem Metrum benannter Backstein. — 4) eine Reihe von Worten.

पदपञ्चक n. und °पञ्चिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पदपद्धति f. eine Reihe von Fusstritten, Fussstapfen, Fussspuren.

पदपांसु m. Pl. der Staub an den Füssen Sâmav. Br. 2,6,8.

पदपाठ m. eine eigenthümliche Recitations- und Schreibweise des Veda, bei der jedes Wort und Nominalthema (dieses jedoch nur vor consonantisch anlautenden Suffixen) in seiner ursprünglichen Form recitirt und geschrieben wird; vgl. पद् 17).

पदपूरण 1) Adj. zur Vollmachung des Verses dienend. — 2) n. das Vollmachen eines Verses durch einen Lückenbüsser Med. 3 vj. 5.

*पदबन्ध m. Schritt.

*पदभञ्जन n. Wortanalyse.

*पदभञ्जिका f. ein Commentar, der die zusammengesetzten und zusammengeflossenen Wörter in ihre Bestandtheile zerlegt.

पदभ्रंश m. das Verlustiggehen der Stellung, — des Ranges Prasannar. 15,22.

पदमञ्जरी f. Titel verschiedener Commentare Opp. Cat. 1.

पदमाला f. Zauberworte, Zauberspruch.

*पदय्, पदयते (गतौ).

पदयोजना f. Titel eines Commentars Opp. Cat. 1. °योजनिका f. desgl.

पदवापन 1) Adj. (f. ई) die Fussspur verwischend. — 2) n. das Verwischen des Weges.

पदरचना f. Zusammenfügung von Worten, eine literärische Composition.

पदवाक्यरत्नाकर m. Titel verschiedener Werke.

पदवाद्य n. eine Art Trommel S. S. S. 192.

पदवाय m. Anführer, Wegweiser, Vortreter.

*पदवि f. = पदवी Weg, Pfad.

पदविग्रह und पदविच्छेद m. Worttrennung.

पदविद् Adj. vertraut mit Etwas (Gen.).

पदविराम m. die Pause nach einem Versviertel TS. Prât.

पदवी 1) m. (Nom. °स्) Anführer, Wegweiser, Vortreter. — 2) f. (Nom. पदवी) a) Wegspur, Spur (Kâd. 30,12); Weg, Pfad, Weg zu (im Comp. vorangehend). पदं पदव्यां निधा den Fuss auf den Pfad von Jmd (Gen.) setzen, so v. a. es ihm nachthun wollen; *तत्पदव्यां पदं धा so v. a. sich damit oder mit ihm messen können 251,7; °पदवीम् अभि-इ den Weg von — betreten, so v. a. gleichkommen, ähnlich sein; °पदवीं प्र-आप् auf den Weg von — gelangen und पदवीं समा-रुह् den Weg von — betreten, so v. a. sich einer Sache hingeben; यौवनपदवीमारूढः so v. a. in's Jünglingsalter getreten; °पदवीं या den Weg des — betreten, so v. a. zum Gegenstand von Etwas (z. B. des Gelächters) werden. — b) Bereich (der Augen, Ohren, der Erinnerung). — c) Stellung, Amt Prasannar. 123,2.

पदवीयम् RV. 10,71,3 = पदव्यम्, Acc. von पदवी Wegspur.

पदवृत्ति f. 1) der Hiatus zwischen zwei Wörtern im Satze. — 2) Titel eines Commentars (zu Kâvjapr.) Cat. Willmot 102.

*पदव्याख्यान n. Worterklärung.

पदशस् Adv. 1) Schritt vor Schritt, nach und nach, allmählich. — 2) Wort für Wort.

पदशास्त्र n. die Lehre von den getrennt geschriebenen Wörtern.

पदश्रेणि f. eine Reihe von Fusstritten, Fussspuren.

*पदष्ठीव n. Sg. die Füsse und die Knie.

पदसंहिता f. = पदपाठ TS. Prât.

*पदसंघाट und °संघात m. das Zusammenrücken der (in der Saṁhitâ durch refrainartige Wörter) getrennten Wörter.

पदसधातु n. eine best. Singweise.

पदसंदर्भ m. Titel eines grammatischen Werkes.

पदसंधि m. die euphonische Verbindung der Wörter.

पदसमय m. = पदकाल = पदपाठ TS. Prât. Comm.

पदसमूह m. 1) eine Reihe von Versgliedern oder Wörtern. — 2) = पदपाठ.

पदस्तोभ m. 1) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 2) Titel eines Werkes.

पदस्थ Adj. 1) auf den Füssen stehend, so v. a. zu Fusse gehend. — 2) in Amt und Würden stehend.

पदस्थान n. Fussspur.

पदस्थित Adj. = पदस्थ 2).

पदाङ्क m. Fussspur.

पदाङ्कदूत m. Titel eines Gedichts.

*पदाङ्गी f. Cissus pedata Râgân. 3,111.

पदाङ्गुष्ठ m. die grosse Zehe. पादाङ्गुष्ठ v. l.

*पदाजि m. Fussgänger, Fussknecht.

पदात m. fehlerhaft für पदाति und पादात.

पदाति 1) Adj. zu Fusse gehend, — seiend. — 2) m. a) Fussgänger, Fussknecht. — b) Bauer im Schachspiel Paṅkad. — c) N. pr. eines Sohnes des Ganamejaja.

पदातिक m. Fussknecht. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

पदातिन् Adj. 1) mit Fussknechten versehen, aus F. bestehend. — 2) zu Fusse gehend, — seiend; m. Fussknecht.

पदातिलव m. so v. a. unterthänigster Diener

Bâlar. 112,13. 236,3. 240,17. Vgl. भृत्यपरमाणु u. परमाणु 1) *a*).

पदातीय m. *Fussknecht.* v. l. पत्तयश्च st. पदातीयः.

पदात्यध्यक्ष m. *ein Oberbefehlshaber über das Fussvolk.*

पदादि m. 1) *der Anfang eines Versgliedes.* — 2) *der Anfang eines Wortes, Anlaut.*

*पदाध्यविद् m. *ein schlechter Schüler.*

पदाध्ययन m. *das Studium des* Veda *nach dem* Padapâṭha.

पदाध्यायिन् Adj. *den* Veda *nach dem* Padapâṭha *studirend.*

पदानुग Adj. 1) *Jmd* (Gen.) *auf dem Fusse folgend;* m. *Begleiter.* — 2) *entsprechend, angenehm für* (im Comp. vorangehend).

*पदानुराग m. 1) *Diener.* — 2) *Armee.*

पदानुशासन n. *die Lehre von den Wörtern.*

पदानुषङ्ग m. Pada-*Anhängsel.*

पदानुस्वार n. Bez. *bestimmter* Sâman.

1. पदान्त m. 1) *der Schluss eines Versgliedes.* — 2) *das Ende eines Wortes, Auslaut.*

2. पदान्त Adj. *auf das Wort* पद् *auslautend.*

पदान्तर n. 1) *ein Zwischenraum von einem Schritte.* °रे स्थित्वा *nach einem Schritt wieder stehen bleibend.* — 2) *ein anderes Wort* 280,3.

पदान्तप्रगृह्याप्रगृह्यीय n. Name eines Sâman.

पदान्तीय und पदान्त्य Adj. *im Auslaut stehend, auslautend.*

पदान्वेषिन् Adj. *eine Fussspur verfolgend* Daçak. 20,2.

पदाभिकृव m. *die Ausgiessung des Opfers auf die Fussstapfe* Vaitân. 13,6.

पदाम्नायसिद्धि f. Titel eines Commentars.

*पदायत 1) Adj. *so lang wie der Fuss.* — 2) f. आ *Stiefel.*

*पदार् m. 1) *Staub der Füsse.* — 2) *Boot.*

पदार्थ m. 1) *die einem Worte entsprechende Sache, Ding, Gegenstand.* — 2) *Gegenstand der Betrachtung, Vorwurf.* — 3) in der Philosophie *Hauptbegriff, Kategorie.* — 4) *Wortbedeutung.* P. 1,4,96 wird das Wort unnöthiger Weise durch *Bedeutung eines nicht beigefügten Wortes* erklärt. *Ding, Gegenstand* genügt.

पदार्थक am Ende eines adj. Comp. *Wortbedeutung* Pat. zu P. 8,2,84.

पदार्थकौमुदी f., पदार्थखण्डन n., °टिप्पण, °टीका f., °व्याख्या f., °शिरोमणि m. (Opp. Cat. 1), पदार्थचन्द्रिका f., °विलास m., पदार्थतत्त्व n., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °निरूपण n. (ebend.), °निर्णय m., °विवेचन n., °विवेचनप्रकाश m., पदार्थदीपिका f., पदार्थदीपिनी f., पदार्थधर्मसंग्रह m., पदार्थनिरूपण n., पदार्थपारिजात m., पदार्थप्रकाश m., पदार्थबोध m., पदार्थमणिमाला f., °प्रकाश m., पदार्थमाला f., °दीपिका f., °प्रकाश m., पदार्थरत्नमञ्जूषा f. (Bühler, Rep. No. 393), °रत्नमाला f., पदार्थविवेक m., पदार्थसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) und पदार्थादर्श m. Titel von Werken.

पदार्थानुसमय m. *die Verrichtung einer rituellen Handlung an allen Gegenständen in ihrer Reihenfolge, ehe man zur Verrichtung einer zweiten Handlung an alle Gegenstände in derselben Reihenfolge übergeht,* Comm. zu Âçv. Grhj. 1,24, 7. zu Kâtj. Çr. 1,5,9. 11. zu Njâjam. 5,2,1. fgg. Vgl. काण्डानुसमय.

पदार्थोद्देश m. Titel eines Werkes.

*पदालिक = धुन्धुमार्. v. l. पादालिक.

पदावग्राहम् Absol. *mit einer Pause nach jedem Versviertel* Ait. Br. 6,33,14. 35,22. Vaitân.

पदावली f. 1) *eine Reihe von Versgliedern* oder *Worten.* — 2) Titel einer Grammatik.

पदावृत्ति f. *Wiederholung eines Wortes.* In der Rhetorik *Wiederkehr desselben Wortes, aber in anderer Bedeutung.*

पदास n. वसिष्ठस्य पदासे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*पदासन n. *Fussbank.*

पदि m. vielleicht *ein best. Thier.* Nach Mahîd. *Vogel,* nach Nir. = गन्तु.

पदिक 1) Adj. (*f. ई) *a*) **zu Fusse gehend;* m. *Fussgänger, Fussknecht.* — *b*) *nur ein Fach einnehmend* Hemâdri 1,652,18. — *c*) *einen Fuss lang.* — 2) *n. *Fussspitze.*

पदिबद्ध Adj. (f. आ) *am Fusse gefesselt.*

पदी Adv. mit कर् *zur Quadratwurzel erheben* Comm. zu Ârjabh. 2,28. °कृतव n. ebend.

पडुक oder पडुम m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 4,221.

*पदेक (!) m. *Habicht.*

पदैकदेश m. *Wortheil* TS. Prât. Comm.

पदोच्चय m. in der Dramatik *eine Fülle von Worten mit entsprechendem Sinne.*

*पदोपकृत Adj. P. 6,3,52.

*पद्य Adj. *zu Fusse gehend;* m. *Fussgänger, Fussknecht.*

पद्घोष m. *das Geräusch der Fusstritte.* Nur Pl.

पद्धडी f. *eine Art Composition* S. S. S. 167.

पद्धति und *°ती f. 1) *Wegspur, Spur* (Kâd. 30, 9); *Weg, Pfad* (eig. und übertr.). — 2) *Linie, Reihe.* — 3) *Wegweiser, Leitfaden, Texterklärung* als Bez. einer best. Klasse von Werken. — 4) *Beiname* oder vielleicht genauer *das charakteristische, die Kaste, Beschäftigung u. s. w. andeutende Wort in einem zusammengesetzten Personennamen.*

पद्धतिचिन्तामणि m., पद्धतिभूषण n. und पद्धतिरत्न n. Titel von Werken.

*पद्मिम m. *Kälte an den Füssen.*

पद्म 1) m. n. *a*) *die am Abend sich schliessende Blüthe von Nelumbium speciosum.* (*m. n.) Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) (*n.) *die Form —, die Figur einer Wasserrose.* Die Tântrika theilen den menschlichen Oberkörper in 6 Padma oder Ćakra. — *c*) (*m. n.) *ein Mal —, Fleck von best. Gestalt.* — *d*) (*m. n.) *ein best. Theil einer Säule.* — *e*) (*n.) *eine best. Tempelform.* — *f*) (*m. n.) *ein in der Gestalt einer Wasserrose aufgestelltes Heer.* — *g*) (*m.) *eine best. Stellung des Körpers beim Sitzen* (bei religiösen Vertiefungen). v. l. पद्मक. — *h*) (*n.) *quidam coeundi modus.* — *i*) (*n.) *einer der 9 Schätze* Kubera's. Auch personificirt. — *k*) (*n.) *einer der 8 Schätze, die zur Zauberkunst* Padmini *in Beziehung stehen.* — *l*) (*m.) *eine best. hohe Zahl (1000 Billionen).* Auch wohl *1000 Millionen* wie अब्ज. — *m*) (*n.) *eine best. Constellation.* — *n*) (*m. n.) *eine best. kalte Hölle* (buddh.). — *o*) (*m. n.) *ein best. wohlriechender Stoff.* v. l. पद्मक. — *p*) **die Wurzel von Nelumbium speciosum.* — *q*) *eine Art Bdellion* Bhâvapr. 1,186. — *r*) **Blei.* n. Râgân. 13,25. — 2) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) *eine Schlangenart.* — *c*) **Elephant.* — *d*) Bein. Râma's, Sohnes des Daçaratha. — *e*) N. pr. α) zweier Schlangendämone. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) *eines der 9 weissen Bala bei den Ǵaina. — δ) *des 9ten Ćakravartin in Bhârata bei den Ǵaina. — ε) verschiedener Männer. — ζ) eines mythischen Elephanten. — η) eines Affen. — ϑ) eines Berges. — 3) f. आ *a*) Bein. der Göttinnen Çrî und *Manasâ. — *b*) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Clerodendrum Siphonanthus* und *Hibiscus mutabilis.* — *c*) **Gewürznelken.* — *d*) **die Blüthe von Carthamus tinctorius.* — *e*) N. pr. α) *eines weiblichen Schlangendämons. — β) einer Tochter des Fürsten Bṛhadratha. — γ) *der Mutter des Arhant Munisuvrata. — 4) Adj. *lotusfarbig.*

पद्मक 1) m. n. *a*) **rothe Flecken auf der Haut eines Elephanten.* — *b*) *das Holz von Cerasus Puddum* MBh. 1,127,23. Nach Râgân. 12,148 n., nach

Nîlak. m. — 2) m. *a*) *ein in der Form einer Wasserrose aufgestelltes Heer.* — *b*) *eine best. Constellation* Hemâdri 1,78,21. — *c*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *a*) **Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 12,123. — *b*) *eine best. Stellung beim Sitzen* (bei religiösen Vertiefungen) 285,33.

*पद्मकन्द्राद् m. *ein best. Vogel* Gal.

1. पद्मकर् m. *eine lotusähnliche Hand.*

2. पद्मकर् 1) Adj. (f. आ) *eine Lotusblüthe in der Hand haltend.* — 2) *m. *die Sonne.* — 3) f. आ Bein. der Göttin Çrî.

*पद्मकर्कटी f. *Lotussamen* Râǵan. 10,191.

पद्मकर्णिक 1) (metrisch) m. oder n. = °का f. *ein in der Form der Samenkapsel einer Lotusblüthe aufgestelltes Heer* MBh. 7,25,27. — 2) f. आ N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

पद्मकल्पाणखण्ड n. Titel eines *Abschnittes* in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

पद्मकाष्ठ n. *das Holz von Cerasus Puddum* Râǵan. 12,148. Mat. med. 312.

*पद्मकिन् m. *Betula Bhojpatra.*

पद्मकीट m. *ein best. giftiges Insect.*

पद्मकुण्ड n. *eine best. mystische Figur.*

पद्मकूट N. pr. 1) m. eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) n. des Palastes der Subhîmâ.

पद्मकेतन m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पद्मकेतु m. *ein best. Komet.*

पद्मकेसर् n. *die Staubfäden der Wasserrose* Râǵan. 10,196.

पद्मकोश m. 1) *der Blumenkelch des Taglotuses.* — 2) *eine best. Stellung der Finger, die an einen Blumenkelch des Taglotuses erinnert.* — 3) Titel eines Vedânta-Werkes.

पद्मकोशाय्, °यते *dem Blumenkelch einer Wasserrose gleichen* Bâlar. 170,10.

पद्मक्षेत्र n. N. pr. eines *heiligen Gebietes* in Orissa.

पद्मखण्ड n. 1) *eine Gruppe von Taglotusen.* — 2) Titel eines *Kapitels* im Brahmâṇḍapurâṇa.

पद्मखण्डनगर् n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15, 359.

*पद्मगन्ध Adj. (f. आ) *den Geruch eines Taglotuses habend.*

पद्मगन्धि 1) Adj. dass. — 2) n. *Cerasus Puddum* Bhâvapr. 1,185.

पद्मगर्भ 1) m. *a*) Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — *b*) **die Sonne.* — *c*) N. pr. α) eines Buddha Lalit. 201,11. — β) verschiedener Männer. — 2) n. N. pr. eines Sees 160,21.

पद्मगुप्त m. N. pr. eines Dichters.

पद्मगृहा f. Bein. der Lakshmî.

पद्मचरण m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

पद्मचारिणी f. 1) *Hibiscus mutabilis* Mat. med. 312. Râǵan. 5,79. Bhâvapr. 6,183. — 2) *eine best. Personification* Mân. Gṛhj. 2,13.

पद्मज्ञ m. Bein. Brahman's.

पद्मजाति f. = पद्मबन्ध Haeb. Anth. 291.

*पद्मतन्तु m. *der Flaum am Blumenstiel des Lotus* Râǵan. 10,193.

पद्मता f. Nom. abstr. zu पद्म 1) *a*) 251,19.

पद्मदर्शन m. 1) **das Harz der Pinus longifolia.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पद्मधर् Adj. *eine Wasserrose in der Hand haltend* (Vishṇu) Visnus. 98,75.

पद्मधाराधर Adj. *eine Reihe —, einen Kranz von Wasserrosen tragend* (Vishṇu) Visnus. 98,76.

पद्मनन्दिन् m. N. pr. eines Autors.

पद्मनन्दिपञ्चविंशतिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 630.

पद्मनाभ m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *der 11te Monat* (vom Mârgaçîrsha gerechnet). — 3) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — 4) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) *des 1ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî. — δ) verschiedener Männer. Auch °तीर्थ, °भट्ट und °मिश्र.

पद्मनाभदत्त m. N. pr. eines Grammatikers und Lexicographen.

पद्मनाभद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvajuǵa.

पद्मनाभपुरी m. N. pr. eines Gelehrten.

पद्मनाभबीज n. *die Algebra des* Padmanâbha.

*पद्मनाभि m. Bein. Vishṇu's.

*पद्मनाल n. *die röhrige Wurzel des Lotus* Râǵan. 10,193.

पद्मनिधि m. *einer der 9 Schätze* Kubera's. Personificirt Pañkat. 235,10. 11.

*पद्मनेत्र m. *ein best. Vogel* Gal.

1. पद्मपत्र n. *das Blüthenblatt eines Taglotuses.*

2. पद्मपत्र n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,154. Bhâvapr. 1,175.

पद्मपद् m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

*पद्मपर्ण n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पद्मपाणि m. 1) Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Vishṇu's. — *c*) Avalokiteçvara's. — 2) **die Sonne.* — 3) *N. pr. eines Buddha.

पद्मपाद m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

पद्मपादाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

पद्मपुर m. N. pr. einer *Stadt.*

पद्मपुराण n. Titel verschiedener Purâṇa Bühler, Rep. No. 631. fg.

*पद्मपुष्प m. 1) *Pterospermum acerifolium.* — 2) *ein best. Vogel.*

पद्मप्रभ N. pr. 1) m. *a*) eines zukünftigen Buddha. — *b*) eines Devaputra Lalit. 346,12. — *c*) *des 6ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — 2) f. आ einer Tochter Mahâdaṁshṭra's.

*पद्मप्रिया f. Bein. der Göttin Manasâ.

पद्मबन्ध m. *eine künstliche Schreibweise von Versen, bei der man die einzelnen Silben auf die 8 Blüthenblätter einer eine Wasserrose darstellenden Figur vertheilt und diejenige Silbe, die vor jedem Silbencomplex zu wiederholen ist, in die Samenkapsel stellt.* Kâvjapr. S. 252.

*पद्मबन्धु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Biene.*

पद्मबन्धुकुल n. N. pr. eines *Geschlechts.*

*पद्मबीज n. *der Same des Taglotuses* Râǵan. 10,191.

*पद्मबीजाभ n. *der Same von Euryala ferox.*

पद्मभव m. Bein. Brahman's.

पद्मभास m. Bein. Vishṇu's. v. l. पद्मनाभ.

पद्मभू m. Bein. Brahman's Dhûrtan. 63.

पद्ममय Adj. (f. ई) *aus Taglotusen gebildet, — bestehend.*

पद्ममालिन् 1) Adj. *mit einem Kranze von Taglotusen geschmückt.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas. — 3) f. °नी Bein. der Göttin Çrî.

पद्ममिहिर m. N. pr. eines Geschichtsschreibers.

*पद्ममुखी f. *Alhagi Maurorum.*

*पद्ममूल n. *Lotuswurzel* Râǵan. 10,194.

पद्मयोनि m. 1) Bein. Brahman's Gṛhjâs. 1,1. 19. — 2) N. pr. *a*) eines Buddha Lalit. 201,9. — *b*) verschiedener Männer.

पद्मयोनिन् (metrisch) m. = पद्मयोनि 1).

पद्मरति f. N. pr. zweier Fürstinnen.

*पद्मरत्न m. N. pr. des 23sten buddh. Patriarchen Eitel, Ch. B.

पद्मरथ m. N. pr. verschiedener Fürsten Hem. Par. 1,420.

पद्मराग 1) m. *Rubin* Râǵan. 13,149. — 2) f. ई *eine der 7 Zungen* Agni's.

पद्मरागक m. *Rubin* Hemâdri 1,273,6.

पद्मरागमय Adj. (f. ई) *aus Rubinen gebildet, — bestehend* Kâraṇḍ. 85,23.

पद्मराज m. N. pr. verschiedener Männer.

पद्मरूप Adj. (f. आ) *lotusfarbig* (Çrî) MBh. 3, 229,3.

*पद्मरेखा f. *eine best. Linie im Innern der Hand, die auf Erlangung grosser Reichthümer hinweist.*

*पद्मलाञ्छन 1) m. *a) Fürst, König.* — *b)* Bein. α) Brahman's. — β) Kubera's. — *c) die Sonne.* — 2) f. आ Bein. *a)* der Çrî. — *b)* der Sarasvatî. — *c)* der Târâ.

पद्मलेखा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

पद्मवनबान्धव m. *die Sonne.* °वंश m. = सूर्यवंश Prasannar. 56,13.

पद्मवत् 1) Adj. *mit Taglotusen versehen.* — 2) f. °वती N. pr. *a)* einer Gattin Açoka's. — *b)* einer Stadt.

पद्मवर्चस् Adj. *lotusfarbig* 47,32. 65,7. R. Gorr. 2,60,16.

पद्मवर्ण 1) Adj. *lotusfarbig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jadu.

*पद्मवर्णक n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पद्मवासा f. Bein. der Göttin Çrî.

पद्मवाहिनी f. Titel eines Werkes.

*पद्मवृक्ष m. *Cerasus Puddum* Râǵan. 12,148.

पद्मवृषभविक्रामिन् m. N. pr. eines zukünftigen Buddha.

पद्मवेष m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

*पद्मव्यूह m. *ein best.* Samâdhi.

पद्मशस् Adv. *zu tausend Billionen.*

*पद्मशायिनी f. *ein best. Vogel* Gal.

पद्मशेखर m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

पद्मश्री 1) Adj. *von der Pracht der Wasserrose* als Beiw. Avalokiteçvara's Kâraṇḍ. 11,3. — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva. — 3) f. N. pr. verschiedener Frauen Hem. Par. 2,80.

पद्मश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

पद्मषण्ड n. *eine Gruppe von Taglotusen.*

पद्मसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पद्मसद्मन् m. Bein. Brahman's Bâlar. 219,5.

पद्मसमासन m. desgl.

पद्मसंभव m. 1) desgl. — 2) N. pr. eines buddh. Gelehrten.

पद्मसरस् m. 1) *Lotusteich* Ind. St. 14,380. — 2) N. pr. verschiedener *Seen.*

पद्मसुन्दर m. N. pr. eines Autors.

पद्मसूत्र n. *eine Guirlande von Wasserrosen.*

पद्मसेन N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ eines Frauenzimmers Hem. Par. 2,80.

पद्मसौगन्धिक und °वत् Adj. *mit Blüthen von Nelumbium speciosum und der weissen Wasserlilie besetzt* (Teich).

*पद्मस्नुषा f. Bein. 1) der Gaṅgâ. — 2) der Çrî — 3) der Durgâ.

पद्मस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

पद्महस्तक m. *ein best. Längenmaass* Agni-P. 39,21.

*पद्महास m. Bein. Vishṇu's.

पद्महेममणि m. N. pr. eines Lehrers.

पद्माकर m. (adj. Comp. f. आ) *eine Gruppe von Taglotusen* Spr. 3909. *ein Teich mit solchen Lotusen* Ind. St. 14,366.

पद्माकरभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten.

पद्माक्त 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232. — 4) *n. *der Same der Wasserrose* Râǵan. 10,191.

पद्माङ्कमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ Kâraṇḍ. 74,8.

पद्माङ्घ्रि m. N. pr. = पद्मपाद.

पद्माट m. *Cassia Tora* Bhâvapr. 1,178.

पद्मादित्व n. Nom. abstr. von पद्मादि *die Blüthe von Nelumbium speciosum u. s. w.* 253,5.

पद्माधीश m. Bein. Vishṇu's Duârtan. 62.

पद्मालंकारा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,2.

पद्मालय 1) Adj. (f. आ) *dessen Wohnsitz eine Wasserrose ist.* — 2) m. Bein. Brahman's. — 3) f. आ Bein. der Çrî. — 4) n. N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,382.

पद्मावत m. N. pr. eines von Padmavarṇa gegründeten Reiches.

पद्मावती f. 1) **Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,80. — 2) *ein best. Prâkrit-Metrum.* — 3) Bein. *a)* der Lakshmî. — *b)* *der Göttin Manasâ. — 4) N. pr. *a)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *c)* *einer Ǵaina-Gottheit. — *d)* verschiedener Frauen Hem. Par. 2,75. — *e)* einer Stadt. — *f)* der Stadt Uǵǵajinî im Kṛtajuga. — *g)* *eines Flusses. — 5) Titel des 17ten Lambaka im Kathâs.

पद्मावतीकल्प m. Titel eines Werkes.

*पद्मावतीप्रिय m. Bein. Ǵaratkâru's.

पद्मावभास m. *ein best. Stein der Weisen* Kâraṇḍ. 85,14.

पद्मावलि f. Titel eines Werkes.

1. पद्मासन n. 1) *eine Wasserrose als Sitz.* — 2) *eine best. Art zu sitzen bei den Asketen.* — 3) *quidam coeundi modus.*

2. पद्मासन 1) Adj. (f. आ) *a) auf* oder *in einer Wasserrose sitzend.* — *b) auf die* Padmâsana (1. पद्मासन 2) *genannte Art sitzend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a)* Bein. Brahman's. — *b)* **die Sonne.* — 3) *f. आ Bein. der Göttin Manasâ.

पद्माह्वय m. *Cerasus Puddum* Bhâvapr. 1,185.

*पद्माह्वा f. *Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,78.

पद्मिन् 1) Adj. *gefleckt* (von Elephanten). — 2) *m. *Elephant* Râǵan. 19,15. — 3) f. °नी *a) Nelumbium speciosum* (*die ganze Pflanze*), *eine Menge von Wasserrosen, Lotusteich.* — *b)* **Elephantenkuh* Râǵan. 19,19. — *c) eine best. Zauberkunst.* — *d) ein Frauenzimmer mit bestimmten Eigenschaften.* — *e)* N. pr. α) einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — β) eines Frauenzimmers.

पद्मिनीक am Ende eines adj. Comp. von पद्मिन् 3) *a).*

पद्मिनीकण्टक m. *eine best. Ausschlagskrankheit.*

*पद्मिनीकान्त m. *die Sonne.*

पद्मिनीखण्ड n. 1) *eine Gruppe von Wasserrosen.* — 2) N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,359.

पद्मिनीपत्र n. *ein Blatt von Nelumbium speciosum.*

*पद्मिनीवल्लभ und *पद्मिनीश m. *die Sonne.*

पद्मिनीषण्ड und °पुर n. N. pr. einer Stadt Ind. 15,359.

पद्मिष्ठा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

पद्मेशय m. Bein. Vishṇu's.

पद्मोत्तम m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51, 21. — 2) *eine best. Welt* Kâraṇḍ. 70,4. — 3) N. pr. eines in Padmottama lebenden (Kâraṇḍ. 70, 5. fgg. 75,21) und eines zukünftigen Buddha.

पद्मोत्तर m. 1) *Carthamus tinctorius.* — 2) N. pr. *a)* eines Buddha. — *b)* *des Vaters von Padma.

*पद्मोत्तरात्मज m. Patron. des Ćakravartin Padma.

पद्मोत्तरिकाशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Ćaraka 1,26.

पद्मोत्पलकुमुदवत् Adj. *mit den* Padma, Utpala *und* Kumuda *genannten Lotusblüthen versehen* Bhâg. P. 4,9,64.

पद्मोद्भव 1) Adj. *aus einer Wasserrose hervorgegangen.* — 2) m. *a)* Bein. Brahman's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ Bein. der Göttin Manasâ.

पद्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पैत्र 1) Adj. (f. आ) *a) auf den Fuss bezüglich, zum Fusse gehörig.* — *b)* **den Füssen Schmerz verursachend.* — *c)* **Fusstritte zeigend, mit Fussspuren versehen.* — *d) einen Fuss lang und breit* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,5,3. 10,1. 3. — *e) aus Versgliedern gebildet.* — *f) final.* — 2) m. *a)* **ein* Çû-

dra. — *b*) *Worttheil.* — 3) f. पंथा, पंदिथा *a*) Pl. *Fusstritte, Hufschläge.* — *b*) **Weg, Pfad.* — *c*) *ein Fuss als Längenmaass.* — 4) n. *a*) *Vers.* — *b*) Titel verschiedener Hymnen.

पथ्यपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

पथ्यमय Adj. *aus Versen gebildet, — bestehend.*

पथ्यमाला f., पथ्यरचना f., पथ्यवेणी f. und पथ्यसंग्रह m. Titel von Werken.

पथ्यात्मिका Adj. f. उपनिषद् Titel einer Upanishad.

पथ्यामृततरंगिणी f., पथ्यामृतसरोवर n. (Cat. Gudjar. 2,92) und पथ्यामृतसोपान n. (Bühler, Rep. No. 146) Titel von Werken.

पथ्यालय m. desgl. Bühler, Rep. No. 744.

पथ्यावलि f. desgl. ebend. No. 147.

पद्र m. 1) *Dorf.* Statt पद्रवउ, पद्रशएउ und पद्रसउ Hem. Par. 3,112 ist vielleicht पद्रबटु *Dorfjunge* oder पद्रबाएउ *Dorfkrüppel* zu lesen. — 2) **Dorfweg.* — 3) **die Erde.* — 4) *= संवेश. — 5) *N. pr. einer Gegend.

पद्रथ m. *Fussknecht.*

पद्व in einer Formel Âpast. Çr. 16,31 (समुद्रे—मध्ये—पद्वे—अप्तो u. s. w.). Nach den Lexicographen m. 1) *die Erde.* — 2) *Weg.* — 3) *Wagen.* — Zu belegen निसर्गपद्व Adj. (f. ई) *von Natur geneigt zu, — sich hingezogen fühlend zu* (Loc.).

*पद्वन् m. *Weg.*

पद्वत्त् 1) Adj. *mit Füssen versehen, laufend.* — 2) n. *laufendes Gethier.*

पन्, पनते 1) *bewundernswerth sein.* — 2) *bewundern.* — Caus. पनयति, °ते 1) *mit Staunen wahrnehmen, bewundern, loben, anerkennen.* पनित *bewundert, gepriesen.* — 2) Med. *sich freuen über, sich Glück wünschen zu;* mit Acc. oder Gen. — Intens., Partic. पनिप्नत् *sich wunderbar beweisend.* — Mit आ *bewundern, loben.* — Mit वि Pass. *sich rühmen.*

पनक m. *eine Art Arum* Çilâñka 1,379. Kalpas. 123.

(पनयाय्य) पनयायिष्ठ Adj. *bewundernswerth, staunenswerth.*

पनस 1) m. *a*) *Brodfruchtbaum, Artocarpus integrifolia* Râgan. 11,32. — *b*) **Dorn.* — *c*) *eine Art Schlange.* — *d*) N. pr. eines Affen. — 2) f. ई *eine best. Krankheit,* = पनसिका. — 3) n. *die Frucht des Brodfruchtbaumes* Râgan. 11,33. पनसास्थि n. *der Kern darin.*

*पनसतालिका oder *पनसनालिका f. = पनस 1) *a*).

पनसिका f. *Pusteln um die Ohren und im Nacken.*

पनस्य्, पनस्यते (*पनस्यति Naigh.) *sich erstaunlich erweisen, bewundernswerth sein, sich rühmlich zeigen.*

पनस्यु Adj. *sich rühmlich zeigend, grossthuend, gloriosus.*

पनाय्, *पनायति, पनायते *als bewundernswerth zeigen.*

(पनाय्य) पनायिष्ठ Adj. *erstaunlich, bewundernswerth.*

पनितर् Nom. ag. *mit Lob anerkennend, preisend; begrüssend.*

पनिष्टम SV. wohl fehlerhaft.

पनिष्टि f. wohl *Bewunderung, Lob.*

पनिष्ठ Adj. *sehr wunderbar, — rühmlich.*

पनिष्पद् Adj. *zuckend.*

पनीयंस् Adj. *wunderbarer, rühmlicher, sehr wunderbar, — rühmlich.*

पनु oder पनू f. *Bewunderung, Lob.*

*पन्थ्, पन्थति und पन्थयति (गतौ).

पन्थक 1) *Adj. *auf dem Wege geboren, — entstanden.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

पन्थन् s. u. 2. पथ्.

पन्थलिका f. *Weg, Pfad* Kâraṇḍ. 54,13. 21. 55,5.

पन्था s. u. 2. पथ्.

पन्थान m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — पन्थानम् Acc. als N. einer Hölle M. 4,90 führen wir auf 2. पथ् zurück.

पन्न 1) Adj. s. u. 1. पद्. — 2) (*m.!) *das Hinschleichen dem Boden entlang.*

पन्नग 1) m. *a*) *Schlange, Schlangendämon* Suparṇ. 24,1. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Cerasus Puddum.* — 2) f. ई *a*) *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* °गीतकीर्ति Adj. Bâlar. 188,12. — *b*) **ein best. Strauch* Râgan. 5,127.

*पन्नगकेसर m. *Mesua Roxburghii* Râgan. 6,179.

पन्नगनाशन m. *Schlangenvernichter,* Bein. Garuḍa's.

पन्नगपुरी f. *die Stadt der Schlangendämone.*

पन्नगभोजन m. *Schlangenverspeiser,* Bein. Garuḍa's 52,21.

पन्नगमय Adj. (f. ई) *aus Schlangen gebildet.*

पन्नगराज m. *ein Fürst der Schlangendämone* 72,26.

पन्नगारि m. v. l. für पन्नगारि 2).

पन्नगारि m. 1) *Schlangenfeind,* Bein. Garuḍa's. — 2) N. pr. eines Lehrers.

*पन्नगाशन m. = पन्नगभोजन.

पन्नगेन्द्र m. *ein Fürst der Schlangendämone* 62, 12. 63,3.

पन्नगेश्वर m. dass. 59,3. 65,2. 72,2.

पन्नद् Adj. *dem die Zähne ausgefallen sind.* = ज्ञातदन्त Comm.

पन्नद्धा f. *Schuh* Hem. Par. 3,254.

*पन्नद्री f. dass.

पन्नरूप Adj. (f. आ) *entfärbt* (कुमारिका). Davon Adj. °रूपीय *von ihr handelnd.*

*पन्नागार m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*पन्निष्क m. *ein viertel* Nishka.

पन्नेज्ञनी f. Pl. *Fussbad.*

*पन्मिश्र = पाद्मिश्र.

पन्य Adj. *bewundernswerth, erstaunlich.* Superl. पन्यतम ṚV. 3,59,5.

पन्यंस् Adj. = पनीयंस्.

*पपस्य्, पपस्यति v. l. für पम्पस्य्.

पपि 1) Adj. mit Acc. *trinkend.* — 2) *m. *der Mond.*

*पपी m. (Nom. °स्) 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.*

*पपु 1) m. *Beschützer.* — 2) f. *Amme.*

पपुरि Adj. 1) *freigebig, spendend.* — 2) *reichlich.*

पपृक्षेण्य Adj. *begehrenswerth.*

1. पप्रि Adj. *spendend,* mit Gen. oder Acc. Superl. पप्रितम.

2. पप्रि Adj. *hinüberführend, rettend.*

*पफक m. N. pr. eines Mannes. °नरकाः *die Nachkommen des* P. *und* Naraka.

पब्बेक m. N. pr. eines Mannes. पव्येक v. l.

*पमरा f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*पम्पस्य्, °स्यति *Schmerz empfinden.*

पम्पा f. N. pr. eines Flusses und eines Sees.

*पम्ब्, पम्बति (गतौ).

*पय्, पयते (गतौ).

*पयःकन्दा f. *Batatas paniculata* Râgan. 7,103.

*पयःक्षीर n. *ein best. Extract aus Gerste* Râgan. 6,181.

*पयःपान n. *das Milchtrinken.*

*पयःपायिका f. dass. Kâç. zu P. 3,3,111.

पयःपारावार m. *das Milchmeer.*

पयःपूर m. *Wassermenge* 292,20.

*पयःफेनी f. *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,98.

*पयश्चय m. *Wasserbehälter, See, Teich.*

पयस् n. 1) *Saft, Flüssigkeit, Feuchtigkeit.* — 2) *Lebenssaft, Kraft.* — 3) *Milch.* — 4) *Wasser, Regen.* — 5) *der männliche Same.* — 6) *eine Art Andropogon* Bhâvapr. 3,101. — 7) Name eines Sâman. — 8) *eine best.* Virâǵ. — 9) **Nacht.*

पयस् 1) etwa *von Saft strotzend* AV. Wahrscheinlich nur Entstellung aus वायस्. — 2) *n.

Wasser.

*पयसिष्ठ Superl. zu पयस्विन् 1).

*पयस्क am Ende eines adj. Comp. = पयस्.

*पयस्कंस m. *ein Becher mit Milch.*

*पयस्कर्णी f. P. 8,3,46, Sch.

*पयस्काम wohl Adj. *nach Milch verlangend.*

*पयस्काम्य्, ०म्यति *Milch mögen, nach M. verlangen.*

*पयस्कार P. 8,3,46, Sch.

*पयस्कुम्भ m. *ein Krug mit Milch.*

*पयस्कुशा f. P. 8,3,46, Sch.

पयस्पति m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,22.

पयस्पा³ Adj. *Milch trinkend.*

*पयस्पात्र n. *eine Schale mit Milch.*

*पयस्य्, पयस्यति *fliessen, flüssig werden;* Med. *flüssig sein.*

पयस्य 1) Adj. *aus Milch entstanden, — bereitet.* — 2) m. *a) *Katze.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Aṅgiras. — 3) f. आ *a) Milchknollen.* — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen* Karaka 1,4. Nach den Lexicographen *Gynandropsis pentaphylla,* काकोली, क्षीरकाकोली (Râǵan. 3,16), कुटुम्बिनी (Râǵan. 5, 76), डुग्धिका, श्वेतविदारिकन्द (Comm. zu Karaka 1,4) und स्वर्णक्षीरी.

पयस्वत्³ 1) Adj. *a) saftig, saftreich, feucht, voller Saft und Kraft.* — *b) milchreich, trankreich.* — *c) Milch haltend.* — *d) samenreich, strotzend.* — 2) *f. ०वती *a) Nacht.* — *b)* Pl. *Flüsse.*

पयस्वल 1) Adj. (f. आ) *milchreich.* v. l. पयस्विन्. — 2) *m. *Bock* Râǵan. 19,41.

पयस्विन् 1) Adj. *a) saftreich.* — *b) milchreich.* — 2) f. ०नी *a) eine milchreiche Kuh.* — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Batatas paniculata* (Râǵan. 7,102), *Asteracantha longifolia* (Râǵan. 7,104), काकोली, क्षीरकाकोली (Râǵan. 3,16), जीवन्ती (Bhâvapr. 1,200) und दुग्धफेनी (Râǵan. 5,98).

पयःसामन् n. Name eines Sâman.

*पयाय्, ०यते = पयस्य्.

*पयिष्ठ Superl. zu पयस्विन् 1) Mahâbh. 6 (4), 47, *a.*

*पयोगड 1) m. *Hagel.* — 2) m. n. *Insel.*

पयोग्रह³ m. *Milchspende.*

पयोग्रहसमर्थनप्रकार m. Titel eines Werkes.

*पयोघन m. *Hagel.*

*पयोजन्मन् m. *Wolke.*

पयोद् 1) Adj. (f. आ) *a) Milch gebend.* — *b) Wasser spendend.* — 2) m. *a) Wolke.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Jadu. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पयोदसुहृद् m. *Pfau.*

पयोदुह् Adj. *milchend* oder *Samen gebend.*

पयोधर् m. 1) *die weibliche Brust, Euter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Wolke.* — 3) *die Wurzel von Scirpus Kysoor. — 4) *eine Art Zuckerrohr.* — 5) *Cocosnuss. — 6) *eine Art Cyperus. — 7) *Amphibrachys.*

पयोधरी Adv. भू *zu einem Euter werden.*

पयोधरोन्नति f. *ein hoher Busen* und zugleich *aufziehende Wolken* Spr. 7864.

*पयोधस् m. 1) *Regenwolke.* — 2) *das Meer.*

पयोधा³ Adj. *Milch saugend.*

पयोधारा f. 1) *Wasserstrahl.* — 2) N. pr. eines Flusses.

पयोधारागृह् n. = धारागृह्.

पयोधि m. 1) *Wasserbehälter.* — 2) *das Meer.*

*पयोधिक n. *Meerschaum.*

*पयोधित्र n. *Os sepiae* Râǵan. 6,135.

*पयोधा m. = पयोधर् 1) Gal.

पयोनिधन n. Name eines Sâman.

पयोनिधि m. *das Meer.*

*पयोपवसन n. *ein Fasten, wobei man nur Milch geniesst.*

पयोभक्त Adj. *nur Milch geniessend* Saṃhitopan. 41,3.

पयोमय Adj. *aus Wasser bestehend.*

पयोमुख Adj. *auf der Oberfläche Milch zeigend* 143,2.

पयोमुच् 1) Adj. *Milch entlassend, — gebend* Hemâdri 1,405,15. — 2) m. *Wolke.*

पयोऽमृततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*पयोर् m. *Acacia Catechu.*

पयोरय m. *ein reissender Strom.*

पयोराशि m. 1) *das Meer.* — 2) Bez. *der Zahl vier.*

*पयोरुह् n. *Lotusblüthe* Râǵan. 7,103.

*पयोलता f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,102.

पयोवाह् m. *Wolke.*

*पयोविदारिका f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,103.

पयोवृध्³ Adj. 1) *saftreich, strotzend.* — 2) *fluthend.*

1. पयोव्रत n. *der Genuss von blosser Milch als Gelübde.*

2. पयोव्रत³ Adj. (f. आ) *von blosser Milch sich nährend in Folge eines Gelübdes.* — m. abstr. पयोव्रतता³ f.

पयोव्रतिका f. = पयोव्रती VP.² 2,144.

*पयोव्रतिज्ञाता f. Bein. des Flusses Sarasvatî Râǵan. 14,21.

पयोव्रती f. N. pr. eines Flusses Râǵan. 14,27.

1. पर् 1) पिपर्ति, पृणाति, पृणीते, पूर्धि³, पिपीपृहि (! Bhâg. P.); auch Med. *a) füllen,* Med. *sich anfüllen. — b) mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — *c) voll machen,* so v. a. *sich ansammeln lassen. — d) sättigen, nähren, laben. — e) Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *reichlich spenden, — verleihen.* पृणन्त् *reichlich schenkend,* so v. a. *freigebig, uneigennützig. — f) Jmd* (Acc.) *beschenken mit* (Instr.). — *g) erfüllen* (einen Wunsch, ein Verlangen). — 2) पूर्यते (पूर्यते³ Çat. Br. 14,4,2,5. episch auch पूर्यति) *a) sich füllen, — mit* (Instr.), *erfüllt —, voll werden, — von* (Instr.). — *b) voll werden* (von einer Zahl). — 3) पूर्त 1) *gefüllt, voll von* (Gen.) Bhâg. P. ed. Bomb. 3,24,32 (०म्रिया bei Burnouf fehlerhaft). — *b) *verdeckt, verhüllt.* — *c)* in der Verbindung इष्टश्च पूर्तश्च धर्मौ so v. a. इष्टापूर्त. पूर्णधर्मन् Mârk. P. 66,34 wohl fehlerhaft für पूर्त०. — 4) पूर्ण³ *a) angefüllt, voll* (auch vom Monde), *erfüllt —, voll von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). वेद० *mit dem* Veda *vollständig vertraut* Hemâdri 1,456,20. — *b) vollständig, vollzählig, voll* (von einer Zahl). — *c) in Fülle vorhanden* 86,17. 173,15. — *d)* von einem Bogen oder einem Pfeile so v. a. *vollkommen gespannt, — angezogen. — e) abgelaufen* (Zeit). — *f) vollbracht, beendigt* (ein Gelübde). — *g) erfüllt, in Erfüllung gegangen. — h) abgemacht, geschlossen* (Vertrag, Verbindung). — *i) befriedigt. — k)* in der Auguralkunde vom Geschrei der Vögel und Thiere *volltönend,* so v. a. *Glück bringend* Varâh. Bṛh. S. 88, 10. Auch vom Thiere selbst gesagt, *wenn es solche Töne von sich giebt,* 47. — *l) *im Stande seiend. — m) *= स्वमुखेच्छावदान्य. — Caus. 1) पारयति 1) *füllen. — 2) *erfüllen* (einen Wunsch). Nur पीपरत् zu belegen. — 2) पूरयति, ०ते *a) füllen, voll machen, anfüllen, — mit* (Instr.). — *b)* mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — *c)* einen Laut *voll machen,* so v. a. *verstärken. — d) mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — *e)* einen Bogen *vollkommen spannen,* einen Pfeil — *anziehen. — f) vervollständigen, ergänzen* (einen Satz, eine Rede). — *g) voll machen,* so v. a. *vollkommen bedecken, überziehen, bestecken, überschütten, — mit* (Instr.). — *h)* mit Gaben (Instr.) *überschütten, — überhäufen, beschenken. — i) erfüllen* einen Wunsch, ein Verlangen, eine Hoffnung, ein Versprechen u. s. w. — *k)* einen Zeitraum *voll machen,* so v. a. *ablaufen lassen.* — *Desid. पुपूर्षति. — Mit अति (०पूर्यति) *sich stark anfüllen, stark anschwellen.* —

Mit अनु Caus. (°पूरयति) *erfüllen* (einen Wunsch u. s. w.). — Mit अभि 1) *voll machen.* Nur पृणीहि. — 2) °पूर्यते *sich füllen, voll werden;* mit Gen. Spr. 5270. °पूर्ण *voll,* — *von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen, durch Zugiessen ergänzen* Mân. Çr. 1,2,4. — 2) *beladen.* — 3) *überschütten mit* (Instr.). — 4) *reichlich beschenken,* — *mit* (Instr.). — 5) *Jmd erfüllen,* so v. a. *sich Jmds ganz bemächtigen* (von einem Schmerze). — 6) *füllen,* so v. a. *vermehren, steigern.* — 7) *vollbringen, ausführen.* — Mit समभि Caus. (°पूरयति) *füllen, anfüllen mit* (Instr.). — Mit अव, °अवपूर्ण *voll von, angefüllt mit.* — एवावपूर्यते Bṛh. Âr. Up. 1, 5,14 Druckfehler für एवा (एव–आ) च पू°. — Mit आ 1) आपिपर्ति u. s. w. *a) füllen, ausfüllen, ergänzen;* Med. *sich füllen, sich sättigen,* — *mit* (Instr.). — *b) erfüllen* einen Wunsch. — 2) आपूर्यते *a) sich füllen, voll werden, sich anfüllen mit* (Instr. oder Gen.). — *b) an Umfang zunehmen* (vom Körper). — *c) ganz gespannt werden* (vom Bogen). — *d) reichlich versehen sein mit* (Instr.). — 3) आपूर्ण *a) gefüllt, voll* (auch vom Monde), — *von, gefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b)* von einem Geräusch (Instr.) *erfüllt.* — *c) gesättigt.* — Caus. आपूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen.* — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — 3) *mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — 4) *vollkommen bedecken, bestecken, überschütten,* — *mit* (Instr.). — *Intens. आपोपूर्यते. — Mit समा, °पूर्यते *sich füllen mit, voll werden von* (Instr.). समापूर्ण *voll, ganz* (Jahr). — Caus. °पूरयति 1) *voll machen mit* (Instr.). — 2) *vollkommen spannen* (einen Bogen). — Mit उद् Caus. (उत्पुपूर्यास्) *auffüllen.* — Mit उप (°पृणाधम्) *auffüllen.* — Mit नि (°पृणाति, °पृणुयात्) *niedergiessen,* — *setzen, ausschütten* (technischer Ausdruck beim Manenopfer). Partic. निपूत und *निपूर्त. — *Intens. निपोपूर्यते. — Mit निस्, निष्पूर्त *ausgegossen* MBh. 7,59,16. — Mit परि 1) °पूर्यते *sich füllen, voll werden durch* (Instr.). — 2) परिपूर्ण *a) angefüllt, voll,* — *von* (im Comp. vorangehend). — *b) überdeckt, überzogen mit* (im Comp. vorangehend). — *c) vollständig, vollzählig* 214,20. Hemâdri 1,592,20. 21. *vollkommen, woran Nichts fehlt* (eig. und übertr.). — *d) der es vollauf hat* Spr. 5911. — *e) erfüllt, in Erfüllung gegangen, erreicht.* — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen.* °परिपूरित *erfüllt von.* — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — 3) *füllen,* so v. a. *verstopfen.* — 4) *voll machen,* so v. a. *vollkommen erfüllen, vollbringen* (Kâraṇḍ. 68,19. 82,9), *vom Anfang bis zu Ende durchmachen.* °पूरित Gît. 2,16. — 5) °पूरित *in reichlichstem Maasse vorhanden.* — Mit संपरि, °पूर्ण 1) *erfüllt, in Erfüllung gegangen, erreicht.* — 2) *vollendet* (Wissen). — Mit प्र 1) °पृणाति *füllen, ergänzen.* — 2) °पूर्यते *a) sich füllen, sich anfüllen, voll werden.* — *b) vollständig werden.* — *c) sich erfüllen, in Erfüllung gehen.* — Caus. प्रपूरयति 1) *füllen, voll machen, anfüllen mit* (Instr.) °प्रपूरित *gefüllt mit, voll von* Hemâdri 1,647,13. — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen.* — 3) *vervollständigen.* — 4) *Jmd reich machen, Jmd reichlich beschenken mit.* — Mit अभिप्र (°पूर्यते) *sich füllen.* — Mit प्रति *dagegen schenken* ṚV. 7,65,4. — प्रतिपूर्ण 1) *voll* (auch vom Monde), — *von, angefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *befriedigt.* — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen.* — 2) *erfüllen* (von einem Geräusche gesagt). — 3) *satt machen, zufriedenstellen, befriedigen.* — 4) *vollbringen, ausführen.* — Mit सम् 1) (संपूर्यते) *sich füllen, voll werden.* — 2) संपूर्ण *a) gefüllt, voll* (auch vom Monde), *angefüllt mit, voll von, vollständig versehen mit* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) voll,* so v. a. *nicht mager.* — *c) voll, ganz, vollständig, voll der Zahl nach, woran Nichts fehlt.* — *d) in reichlichem Maasse vorhanden.* — *e) vollauf habend.* — *f) erfüllt, in Erfüllung gegangen.* — Caus. संपूरयति 1) *anfüllen, voll machen.* — 2) eine Zahl *voll machen.* — 3) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen.* — 4) *erfüllen* ein Verlangen.

2. पॄ, पिपर्ति (पीपृहि Bhâg. P.), *पृणाति 1) *hinüberführen,* — *bringen über* oder *zu* (Acc.). — 2) *hinausführen, erretten aus* (Abl.). — 3) *geleiten, beschützen.* — 4) *vorwärts bringen, fördern, unterstützen.* — 5) *Jmd überbieten,* — *treffen.* — 6) *vermögen, im Stande sein;* mit Infin. — Caus. पारयति (episch und ausnahmsweise auch in der Prosa Med.) 1) *übersetzen, hinüberführen, hindurchgeleiten.* — 2) *hinausführen, retten,* — *aus* (Abl.). — 3) *beschützen,* insbes. *am Leben erhalten.* — 4) *über Etwas hinwegkommen, Etwas zu Ende bringen, überwinden.* — 5) *Stand halten, Widerstand leisten;* mit Acc. — 6) *im Stande sein, vermögen, können;* mit Infin. Das Passiv ist durch *können* mit einem Infin. pass. wiederzugeben. — Mit अति 1) *hinüberführen, hindurchgeleiten, übersetzen über* (Acc.). — 2) *übersetzen* (in trans.). — 3) *hinüberkommen über,* so v. a. *erfüllen* (ein Versprechen). — Caus. 1) *hinüberführen, hindurchgeleiten, übersetzen über.* — 2) Med. *erretten* —, *befreien von* (Abl.). — Mit प्र अति *hinüberschaffen über* ṚV. 1,174,9 = 6,20,12. — Mit अप *wegschaffen.* — Mit आ *helfen zu* (Loc.) ṚV. 10,143,4. — Mit उद् Caus. 1) *hinausführen* (an's Ufer). — 2) *erretten* —, *befreien von* (Abl.). — Mit निस् 1) *herausschaffen,* — *helfen aus* (Abl.). — 2) etwa *herauskommen.* — Caus. *herausschaffen,* — *helfen aus* (Abl.). — Mit सम् Caus. *zum Ende* —, *zum Ziele führen.*

3. पॄ, *प्रियते (व्यायामे). — Mit आ, आपृणोति *sich beschäftigen mit, nachgehen;* mit Dat. आपृत *beschäftigt.* — Mit व्या, °प्रियते und °पृणते *beschäftigt sein mit* (°अर्थम्). व्यापृत *beschäftigt mit* oder *bei* (Loc., °अर्थम्, केतोस् oder im Comp. vorangehend) 296,13. — Caus. व्यापारयति *Jmd beschäftigen an, bei* oder *mit, Jmd* oder *Etwas gebrauchen bei* oder *zu* (Loc., Instr. oder °अर्थम्). हस्तम् so v. a. *mit der Hand eine Bewegung machen* Bâlar. 142,17. वाणीम् so v. a. *seine Stimme ertönen lassen* Harshaḱ. 212,16.

पॄ 1) Adj. (f. आ) *a)* örtlich: *weiterhin* —, *ferner gelegen,* — *stehend, jenseitig* (Ufer, Welt). *entfernter,* — *als* (Abl., ausnahmsweise Gen.). Compar. परतर. — *b)* zeitlich: α) *vergangen, früher.* — β) *später, zukünftig, nachfolgend, folgend auf, hinausliegend über* (Abl.). m. so v. a. *Nachkomme.* Compar. पॄतर. — γ) *der späteste, äusserste, höchste* (Zeit 77,28. Lebensdauer). — *c)* in Bezug auf die Zahl: *hinausgehend über, mehr als* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Naish. 12, 106. Auch in Congruenz mit dem Zahlwort: पॄ शतं *mehr als hundert,* परा: कोट्य: Hemâdri 1,2,5. — *d)* in Bezug auf die Reihenfolge: *nachstehend, dahinterstehend, nachfolgend, folgend auf* (Abl. oder im Comp. vorangehend). पर: पर: *jeder folgende.* — *e)* in Bezug auf den Grad: *vorzüglicher, besser, trefflicher, ärger,* — *als* (Abl., ausnahmsweise im Comp. vorangehend Spr. 2011. 6439). *der vorzüglichste, beste, trefflichste, ärgste, summus.* Compar. परतर mit Abl. — *f) über Etwas* (Abl.) *hinausliegend,* so v. a. *nicht zu erreichen durch.* विज्ञानात् *jenseits der Erkenntniss gelegen.* — *g)* im Gegensatz zu स्व, स्वयम्, आत्मन् α) *fremd,* m. *ein Fremder, ein Anderer.* — β) *feindlich,* m. *Feind, Widersacher, Opponent* (Karaka 3, 8. — *h) verschieden von* (Abl.). — *i) übriggeblie-*

ben. — *k) besorgt um Etwas* (Loc.). — 2) m. *a) ein nachfolgender Laut.* Nur am Ende eines adj. Comp. — *b) ein subsidiärer* Somagraha. — *c) das höchste Wesen, Gott, die Allseele.* — *d)* N. pr. α) verschiedener Fürsten. — β) eines Palastes der Mitravindâ. — 3) f. आ *a) die Fremde* (!) Kathâs. 52,189. Kern möchte परप्रिया *über Alles lieb* lesen. — *b) *eine best. Pflanze,* = वन्ध्यार्कोटकी Râgân. 3,50. — *c)* Bez. *des Lautes in dem ersten seiner vier Stadien.* — *d) ein best. Zeitmaass.* — *e)* N. pr. eines Flusses. v. l. पारा, वेणा und वेन्या. — 4) n. *a) die weiteste Ferne.* पृथिव्याः परं परात् — गत्वा so v. a. *in den entferntesten Winkel der Erde gehend* MBh. 5,107,5. — *b) Höhepunct.* परं गतः *auf der Höhe von* (Gen.) —, *in Bezug auf* (Loc.) *a. d. H. stehend.* — *c) das Höchste in metaphysischem Sinne, der höchste Zustand nach dem Tode, vollkommene Erlösung.* Auch परतरम् und परात्परतरम्. — *d) die Zahl 10,000,000,000* VP.² 5,188. Als Bez. *des vollen Lebensalters* Brahman's VP. 1,3,4. — *e)* Bez. *bestimmter* Sâman Kâṭh. 33,6. — *f)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) α) *Höhepunct, die äusserste Grenze.* दश° *höchstens zehn.* — β) *Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache, Hauptbeschäftigung.* Wiederzugeben durch *ganz beschäftigt mit, ganz aufgehend in, nur bedacht auf* (सुख° Çâk. 162, v. l.); *vor Allem bestimmt zu, hauptsächlich dienend zu; vor Allem bestehend in, ganz beruhend auf* (Gaim. 1,1,17). — γ) *die weitere Bedeutung eines Wortes.* पाणिशब्दो बाह्वपरः so v. a. *das Wort Hand bezeichnet in weiterer Bedeutung den Arm.* — 5) परम् Adv. *a) darauf, später* 176,20. — *b)* mit einem vorangehenden Abl. *hinaus über, jenseits, nach* (zeitlich). नास्मात्परम् (man hätte मास्मा° erwartet) *nicht mehr davon! genug!* अतः परम् (einmal परमतः) *weiter von hier, von hier an, hierauf, darauf, von nun an, ferner, darüber hinaus, noch immer* (291,8). इतः परम् *weiter von hier, von nun an.* ततः परम् *darauf,* ततश्च परम् dass. 108,6. Compar. परतरम्. — *c) in hohem Grade, über die Maassen.* Auch पर°. — *d) höchstens, nur, nur noch, nichts als* MBh. 13,102,15. Spr. 1070. Bâlar. 79,6. 94,19. न परम् — अपि *nicht nur —, sondern auch,* परं न — अपि न (Bâlar. 77,10) *nicht nur nicht — sondern auch nicht,* न परम् — यावत् *nicht nur, sondern sogar auch.* — *e)* न — परम् *nicht — sondern* Prasannar. 16,2. — *f)* यदि परम् *wenn überhaupt, allenfalls.* — *g) jedoch, allein.* परं तु und परं किं तु dass.

परउरु Adj. (f. °उर्वी) *aussen —, hinten breit.*

परउष्णिह् f. *ein best. Metrum.*

परःशक्तगाथ Adj. *ausser hundert* Veda-*Versen auch* Gâthâ *enthaltend.*

परंशक्ति f., nur Instr. °क्त्या *mit der grössten Kraftanstrengung* M. 7,89. 10,118. MBh. 5,173,15. ed. Calc. 7,7041 (v. l. यथाशक्ति).

परंसहस्र Adj. Pl. *mehr als tausend* MBh. 12,38,24.

परःकृष्ण Adj. *mehr als schwarz, — dunkel, überaus dunkel.*

परःपुंस् Adj. f. *aus dem Kreise der Männer entfernt.*

परःपुरुष Adj. *über Manneshöhe gehend.*

परक am Ende eines adj. Comp. = पर 2) *a).*

परकथा f. Pl. *Reden über Andere* 179,15.

परकरगत Adj. *in den Händen eines Andern befindlich, in fremden Händen seiend* Spr. 1871.

परकर्मन् n. *eine Dienstleistung für Andere.*

परकर्मनिरत m. *Lohndiener.*

परकायप्रवेशन n. *das Hineinfahren in eines Andern Leib* (eine Zauberkraft).

परकार्य n. *die Angelegenheit eines Andern, eine fremde Sache.*

परकाल Adj. *einer späteren Zeit angehörend, später besprochen.*

परकीय 1) Adj. (f. आ) *a) einem Fremden —, einem Andern gehörig, einen A. betreffend, fremd* Spr. 7831. Nom. abstr. °ता f. Kautukas. — *b) feindlich.* — 2) f. आ *eines Andern Weib* und *ein von Andern abhängiges Mädchen.* Nom. abstr. °त्व n.

परकृति f. *die That —, die Geschichte eines Andern, ein analoger Fall, Präcedenzfall, von einem Andern hergenommenes Beispiel* Njâjas. 2,1,63. Gaim. 6,7,26. Kull. zu M. 9,128. Comm. zu Njâjam. 2,1,23.

1. परकृत्य n. *eines Andern Sache, — Angelegenheit* Spr. 7753.

2. परकृत्य Adj. *die Sache des Feindes betreibend, zur feindlichen Partei gehörend* Mudrâr. 63,7. °पक्ष *die feindliche Partei* 36,2 (der älteren Ausg.).

परक्रम m. *die Verdoppelung des zweiten Lautes einer Consonantengruppe.*

परक्रोशिन् m. N. pr. eines Helden auf Seiten der Kuru.

परक्रान्ति f. *die grösste Declination, die Neigung der Ekliptik.*

परक्षुद्र f. Pl. *die überaus winzigen, kleinen* Veda-*Verse.*

परक्षेत्र n. 1) *ein fremdes Feld.* — 2) *eines Andern Weib.* — 3) *ein Leib in einem andern Leben* P. 5,2,92.

परखातक Adj. *von einem Andern gegraben* AV. Pariç. 42,4.

परगत Adj. *bei einem Andern —, bei seinem Nächsten sich findend, — daseiend.*

परगामिन् Adj. 1) *einem Andern zu Gute kommend.* — 2) *auf einen Andern sich beziehend* (ein Adjectiv).

1. परगुण m. Pl. oder am Anf. eines Comp. *die Vorzüge Anderer.* °ग्राहिन् *d. V. A. anerkennend* Spr. 3692.

2. परगुण Adj. (f. आ) *einem Andern, dem Feinde Vortheil bringend.*

परगुरु m. *der Lehrer eines Lehrers* Comm. zu Mṛkkh. 47,20. 21.

परगेहवास m. *der Aufenthalt in fremdem Hause* Spr. 7717.

*परग्रन्थि m. *Gelenk.*

परचक्र n. *das Feindes Heer* Hemâdri 1,794,17.

परचित्तज्ञान n. *die Kenntniss der Gedanken Anderer.*

परचित्ता f. *das Denken an —, das Sichkümmern um Andere.*

1. परच्छन्द m. *der Wille eines Andern.*

2.*परच्छन्द Adj. *vom Willen eines Andern abhängig.*

*परच्छन्दवत् Adj. dass.

परच्छिद्र n. *eines Andern Gebrechen, — Blösse.*

परज Adj. 1) *nachstehend* Kâṭh. 36,7. — 2) *vom Feinde kommend.*

*परज्ञात und *परज्ञित m. *Diener.*

परज्ञानमय Adj. *in der Kenntniss des Höchsten bestehend* VP. 2,14,30.

*परञ्ज 1) m. *a) Oelpresse.* — *b) Schaum.* — *c) Klinge.* — *d) Schwert.* — 2) f. आ *der Scholl der Instrumente an einem Feste.* — 3) n. Indra's *Schwert.*

*परञ्जन m. Bein. Varuṇa's.

परंजय m. 1) *Bein. Varuṇa's. — 2) N. pr. eines Fürsten, v. l. für पुरंजय VP.² 3,261.263.

परण 1) Adj. *übersetzend* in अरित्रपरण. — 2) n. *a)* Nom. act. Hariv. 16173 fehlerhaft für पारण. — *b)* N. pr. einer Stadt.

परतःपोष Adj. *von Anderen seine Nahrung erhaltend.*

परतङ्गण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

परतत्त्वनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) und °तत्त्वप्रकाशिका f. Titel zweier Werke.

1. परतन्त्र n. *die Norm für eine andere heilige Handlung.*

2. परतन्त्र Adj. (f. आ) *von einem Andern abhängig* Vedânts. 44,16. 17. *einem Andern gehorchend, abhängig von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Mṛicch. 29,7.

परतन्त्री Adv. mit करु 1) *Jmd abhängig machen, seiner Selbstständigkeit berauben.* — 2) *Etwas einem Andern abtreten, verkaufen.*

परतर्कक nnd °तर्कुक m. *Bettler.*

परतल्प m. Pl. *das Weib eines Andern* Âpast.

परतल्पगामिन् Adj. *der das Ehebett eines Andern schändet* Âpast.

परतस् Adv. 1) = Ab.. von पर 1) *e*) *g*) α) und β). — 2) *hinterdrein, weiter fort, in der Ferne, darauf.* इतस्—परतस् *hier — dort.* सप्त पुरुषानितश्च परतश्च so v. a. *sieben Vorfahren und sieben Nachkommen* Gaut. 23,31. Nach einem vorangehenden Abl. *nach* (zeitlich). — 3) *hoch oben;* mit einem vorangehenden Abl. *hoch über, über* (der Macht, der Würde, dem Range nach).

परतस्त्व n. Nom. abstr. von परतस् *anderswoher, von aussen her.*

परता f. Nom. abstr. zu पर 1) *e*); am Ende eines Comp. zu 4) *f*) β).

परतापन m. N. pr. eines Marut.

परतीर्थिक m. *Anhänger einer anderen Secte, ein Andersgläubiger* Ind. St. 10,257. 274.

परतोषयितृ Nom. ag. *Andere erfreuend* Spr. 3919.

परत्र Adv. 1) *jenseits, in jener Welt.* भीरु Adj. *um das Jenseits besorgt* 211,12. परत्राय MBh. 13, 7688 fehlerhaft für परत्र च. — 2) *weiter unten, in der Folge* (in einem Buche).

परत्व n. 1) *das Fernsein.* — 2) *das Hinterdreinfolgen, Nachfolgen.* — 3) *das Vorzüglichersein, — als* (Gen.). — 4) *das Fremdsein* Âpast. — 5) Nom. abstr. zu पर 2) *b*). — 6) Nom. abstr. zu पर 4) *e*) Kâṭh. 33,6. — 7) am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. zu पर 4) *f*) β).

परत्नाकर m. Titel eines Werkes.

परदार m. 1) Sg. (Âpast.) und Pl. *eines Andern Eheweib.* — 2) *Ehebruch* Gaut. 22,29.

परदारपरिग्रह Adj. *Anderer Eheweiber zu Kebsweibern habend* R. 5,14,57.

*परदारिक fehlerhaft für पारदारिक.

परदारिन् Adj. *mit eines Andern Weibe Ehebruch treibend.* Vgl. पारदारिन्.

परदूषण m. *ein Friedensschluss, bei dem der Feind die Einkünfte des ganzen Landes in Beschlag nimmt,* Spr. 4600.

परदेवता f. *die höchste Gottheit* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,6. °स्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

परदेश m. 1) *ein anderer Ort.* — 2) *die Fremde, das Ausland.* — 3) *des Feindes Land.*

परदोषज्ञ Adj. *die Fehler Anderer kennend* 166,5.

परद्रव्य n. Pl. *fremdes Gut* 140,25. °द्रव्यापहारक Adj. *fremdes Gut entwendend* 204,9.

परद्रोह m. *Feindseligkeit gegen den Nächsten* Spr. 3922.

परद्रोहकर्मधी Adj. *durch die That oder in Gedanken Feindseligkeit gegen den Nächsten an den Tag legend* M. 2,161. 4,177.

परधन n. *eines Andern —, fremde Habe* 104,28.

परधर्म m. 1) *die Pflichten —, pflichtmässigen Beschäftigungen eines Andern, — einer anderen Kaste.* — 2) *die Eigenthümlichkeit eines Andern.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 6,11.

परनिपात m. *das unregelmässige Hinterhergehen eines Wortes in einer Zusammensetzung.*

परनिर्मितवशवर्तिन् m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.* Vgl. परनि°.

परनिर्वाण n. *das höchste* Nirvâṇa, *das Nichts* (buddh.).

परंतप 1) Adj. *den Feind peinigend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Manu Târnasa. — *b*) eines Fürsten der Magadha.

परपक्ष m. 1) *die Partei des Feindes* 156,15. — N. pr. eines Sohnes des Anu. परमेष्ठु v. l.

परपत्नी f. *die Gattin eines Andern, — Fremden.*

परपद n. *die höchste Stellung, die letzte Erlösung.*

परपरिग्रह m. 1) *die Habe eines Andern* Âpast. — 2) *das Weib eines Andern* 190,30. 32.

परपरिभव m. *eine von Andern erlittene Kränkung, — Demüthigung* Mṛicch. 8,18.

परपरिवाद m. *das Tadeln Anderer* Spr. 3931. Tattvas. 20.

परपाक m. *das Mahl —, der Mittagstisch eines Andern.*

परपारभूत Adj. als Beiw. Vishṇu's VP. 1,13, 56. Wird auf mannichfache Weise erklärt.

*परपिण्डाद m. *Diener.*

परपुरंजय 1) Adj. *die Stadt (Städte) des Feindes erobernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4, 210. 212.

परपुरुष m. 1) *ein fremder Ehemann.* — 2) **der höchste Geist,* Bein. Vishṇu's.

परपुष्ट 1) *Adj. *von einem Andern ernährt.* — 2) m. *der indische Kuckuck.* — 3) f. आ *a*) *das Weibchen des indischen Kuckucks.* — *b*) **Buhldirne.* — *c*) **eine Parasitenpflanze.* — *d*) N. pr. einer Prinzessin.

परपुष्टमय Adj. (f. ई) *ein vollkommener Kuckuck seiend* Harshaṅ. 90,12.

*परपुष्टमहोत्सव m. *der Mangobaum.*

परपूर्वत्व n. *das Vorangehen dessen, was eigentlich folgen sollte,* Sâj. zu ṚV. 1,53,9.

परपूर्वा f. *eine Frau, die früher einen andern Mann hatte,* °पति m. *der Gatte einer solchen Frau.*

परपौरवतत्त्व m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

परप्रकाशक m. N. pr. eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

*परप्रतिनप्तृ und *परप्रपौत्र m. auf Missverständniss von H. 544 beruhende Formen.

परबलीयस् Adj. Pl. *der je folgende wichtiger* Gaut. 6,20.

परब्रह्मन् n. 1) *das höchste* Brahman. — 2) Titel einer Upanishad. °ब्रह्मोपनिषद् f. Opp. Cat. 1.

परभाग m. *Obermacht, Oberhand, das Hervorragen über Alle* oder *Alles, der Gipfelpunct der Vorzüglichkeit.* लब्ध °Adj. *hervorragend über* (Abl.), *übertreffend* Kâd. 2,34,23. Davon Nom. abstr. °ता f.

*परभाषा f. *die Sprache der Fremden, eine fremde Sprache.*

परभूत Adj. *nachfolgend* (Wort u. s. w.).

परभूति f. Kathâs. 109,93 fehlerhaft für पराभूति.

परभूप्रकरण n. Titel eines Werkes.

परभूषण m. v. l. für परदूषण.

परभृत् 1) Adj. *Andere ernährend.* — 2) *m. *Krähe.*

परभृत 1) m. *der indische Kuckuck.* — 2) f. आ *das Weibchen dieses Vogels.*

परभृतमय Adj. *ganz aus Kuckucken bestehend* Kâd. 171,24.

परभृत्य Adj. *durch Andere zu ernähren, — erhalten.* Nom. abstr. °त्व n.

परभेदन Adj. *Feinde durchbohrend* Çiç. 2,97.

परम 1) Adj. (f. आ) *a*) *der fernste, äusserste, letzte.* — *b*) *der vorzüglichste, ausgezeichnetste, höchste, beste, grösste, ärgste, summus.* परमेण चेतसा (vgl. परमात्मन् 1) so v. a. *mit ganzem Herzen,* परमकण्ठेन so v. a. *aus vollem Halse.* — *c*) *vorzüglicher —, grösser —, ärger als* (Abl.). — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) α) *Höhepunct,*

die äusserste Grenze. चतुर्विंशति° *höchstens 24.* — β) *Hauptbestandtheil, das Vorwiegende, Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache.* Wiederzugeben durch *ganz beschäftigt mit, ganz aufgehend in, nur bedacht auf.* — 3) परमम् Adv. *ja wohl, schön, gut* (als Bejahung, Einwilligung). — 4) परम° Adv. *in hohem Grade, überaus, sehr.* — 5) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttami VP. 3,1,15.

परमक Adj. (f. परमिका) *der vorzüglichste, höchste, beste, grösste, ärgste, summus.*

परमक्रान्ति f. = परक्रान्ति. °ज्या f. *der Sinus der grössten Declination.*

परमक्रोधिन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*परमगव m. *ein vorzüglicher Stier.*

परमगुरु m. 1) *ein Haupt-Guru* (wie der Vater oder Lehrer) Âpast. — 2) = परगुरु und auch *der Lehrer des* परगुरु Comm. zu Mṛkkh. 47,20.21.

परमचिकित्सक m. *ein vorzüglicher Arzt.*

परमज्ञा f. nach dem Comm. = प्रकृति, aber wahrscheinlich entstellt.

परमज्यौ, °ज्यौ Adj. *die höchste Obergewalt habend.*

परमणि m. N. pr. eines Prinzen.

परमत n. *die Ansicht Anderer.*

परमतकालानल m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

परमतखण्डनसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमता f. *die höchste Stellung, oberste Würde, Gipfelpunct.*

परमद m. *die äusserste Stufe des Rausches.*

परमनन्द (परमानन्द?) m. N. pr. eines Lehrers.

*परमन्त्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.). परमात्र v. l.

परमन्थु oder परमन्यु m. N. pr. eines Sohnes des Kaksheju. v. l. परमर्त.

परमपदनिर्णायक Titel eines Werkes.

परमपदात्मवत् Adj. *dessen Wesen die höchste Stufe* (d. i. *das* Brahman) *ist* VP. 3,17,34.

परमपरम Adj. *der allervortrefflichste, allerhöchste.*

परमपुंस् m. *der höchste Geist,* als Bein. Vishṇu's 105,3.

परमपुरुष m. dass. °पुरुषप्रार्थनामञ्जरी f. und °संहिता f. (Opp. Cat. 1.) Titel zweier Werke.

परमपूरुष m. dass.

*परमब्रह्मचारिणी f. Bein. der Durgâ.

परममकृत् Adj. *unendlich gross.*

*परमरस m. *Buttermilch mit Wasser gemischt.*

परमरहस्यवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमरहस्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad ebend.

*परमराज m. *Oberkönig* L. K. 1027.

परमर्त m. N. pr. eines Sohnes des Kaksheju Hariv. 1,31,17. Vgl. परमन्यु.

परममन्त्र Adj. *die geheimen Pläne Anderer kennend.*

परममभाषण n. *das Verrathen der Geheimnisse Anderer* Ind. St. 15,408.

परमर्षि m. *ein grosser Weiser.*

परमलघुमञ्जूषा f. Titel eines gramm. Tractats.

परमव्योमिक Adj. *im höchsten Himmel weilend* Ind. St. 9,76.

परमसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*परमसर्वत्र Adv. *allüberall.*

परमसिंहपरिव्राजकोपनिषद् f. Opp. Cat. 1 fehlerhaft für परमहंसपरि°.

परमहंस m. 1) *ein Asket der höchsten Ordnung.* — 2) *die Weltseele.* — 3) N. pr. eines Mannes.

परमहंसकवच n., °हंसतत्त्वराग m., °हंसधर्मनिरूपण n., °हंसपटल m. oder n., °हंसपद्धति f., °हंसपरिव्राजकोपनिषद् f., °हंसप्रबोध m. (Bühler, Rep. No. 745), °हंसप्रिया f., °हंससंहिता f., °हंससहस्रनामन् n. Pl., °हंसोपनिषद् f. und °निषद्धृदय n. Titel verschiedener Werke.

परमाक्षर n. nach dem Comm. *die Silbe* ओम् oder *das* Brahman 102,4.

परमाख्य Adj. *den Namen des Höchsten führend, für das H. geltend.*

परमागमसार Titel eines Gaina-Werkes.

परमाटिक m. Pl. *eine best. Schule des* Jagus AV. Pariç. 49,2 (neben आटिक). Vgl. परमावटिक.

परमाणु 1) m. *a) ein unendlich kleiner Theil, Atom.* भृत्य° so v. a. *unterthänigster Diener* Harshaṁ. 18,1; vgl. पदातिलव. Nom. abstr. °ता f. — *b) ein unendlich kleiner Zeittheil.* — 2) n. $^1/_8$ *einer Mora.*

परमाणुकारणवाद m. *Atomistik, das* Vaiçeshika-*System* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10. 12.

परमाणुमय Adj. *aus Atomen bestehend.*

*परमाणवङ्क m. Bein. Vishṇu's.

परमात्मक Adj. (f. °त्मिका) *der höchste, grösste, summus.*

परमात्मन् m. 1) *die ganze Seele;* nur Instr. *mit ganzer Seele* MBh. 12,228,10. Vgl. परमेण चेतसा unter परम 1) *b*). — 2) *der höchste Geist, die Weltseele, Allseele.* Nom. abstr. °त्मत्व n.

परमात्मप्रकाश m. Titel eines Werkes. °विवरण n. Bühler, Rep. No. 633.

परमात्ममय Adj. (f. ई) *ganz Weltseele seiend* Harshaṁ. 90,16.

*परमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

परमादीश्वर m. N. pr. eines Scholiasten des Âryabhaṭṭja.

परमाद्वैत 1) m. Bein. Vishṇu's. — 2) *n. *die höchste Einheitslehre.*

परमानन्द m. 1) *die höchste Wonne.* — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °सरस्वती und °नन्दाश्रम.

परमानन्दतन्त्र n. Titel eines Werkes.

परमान्न n. *Reis in Milch gekocht.*

परमापक्रम m. = परक्रान्ति.

*परमायुष m. *Terminalia tomentosa.*

परमायुस् Adj. *das höchste Alter erreichend.*

परमार m. N. pr. eines Fürsten.

परमार्थ m. *die höchste —, ganze Wahrheit, der wahre Sachverhalt, Wirklichkeit.* °भाज् Adj. *im Besitz der höchsten Wahrheit seiend* Mahâvîraṁ. 120 s. °र्थात्, °र्थेन, °र्थतस् und °र्थ° *in Wirklichkeit.* Nom. abstr. °ता f.

परमार्थदर्शन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,11.

परमार्थधर्मविनय m., °र्थनिर्वृतिसत्यनिर्देश m., °र्थप्रकाश m., °र्थप्रदीपिका f., °र्थप्रपा f., °र्थबोध m., °र्थविवेक m., °र्थसंग्रह (Bühler, Rep. No. 459), °र्थसत्यशास्त्र n. (Eitel, Ch. B.), °र्थसार und °र्थस्तुति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*परमार्हत m. Bein. Kumârapâla's.

परमावटिक m. Pl. *eine best. Schule des weissen* Jagus Ârjav. 46,15. Vgl. परमाटिक.

परमासन m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*परमाह्न m. *ein vorzüglicher Tag.*

परमिक Brâhmaṇ. 1,16 fehlerhaft.

परमुखचपेटिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*परमृत्यु (!) m. *Krähe.*

परमेन्तु m. N. pr. eines Sohnes des Anu. v. l. परमेषु.

परमेश m. *der höchste Herr* als Beiw. Vishṇu's.

परमेशस्तोत्रावलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 458.

परमेश्मन् n. fehlerhaft für परवेश्मन्.

परमेश्वर 1) m. *a) ein reicher, vornehmer, hoher Herr, Fürst* Bâlar. 85,9. — *b) der höchste Herr, Gott;* häufig als Beiw. verschiedener Götter und göttlicher Wesen. — *c)* N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,4528. — 2) f. ई *die höchste Frau,* Bein. der Durgâ und der Sitâ. — 3) n. N. pr. eines Heiligthums des Civa.

परमेश्वरतन्त्र n. Titel eines Werkes.

परमेश्वरता f. und °त्व n. *Oberherrlichkeit.*

परमेश्वरवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 8,277.

परमेश्वरसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमेश्वरीय n. *das Werk des* Parameçvara Opp. Cat. 1.

परमेषु m. N. pr. eines Sohnes des Anu. परमेतु v. l.

परमेष्ठ 1) *Adj. *am Höchsten stehend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

परमेष्ठि m. *Oberhaupt —, Obergott der Gaina.*

परमेष्ठिगुरु m. *der Lehrer des Lehrers eines Lehrers.*

परमेष्ठिता f. *Oberhauptschaft.*

परमेष्ठिँन् 1) Adj. *an der Spitze stehend, der oberste.* — 2) m. *a) Oberhaupt*, Bez. und Bein. verschiedener Götter und göttlicher Wesen. परमेष्ठिनः प्राजापत्यस्य व्रतम् Name eines Sâman. — *b) der Lehrer des Lehrers eines Lehrers.* — *c) ein best. Metrum.* — *d) eine Art Ammonit.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. °परमेष्ठिनी *Ruta graveolens* Râgân. 5,63.

परमेष्ठिँन (metrisch) Adj. = परमेष्ठिँन् 1).

परमेषास m. *ein ausgezeichneter Pfeilschütze* Bhag. 1,17. Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,309,18.

*परमैश्वर्य n. *Oberherrschaft.*

परमोपासक m. *ein eifriger buddhistischer Laienbruder* Harshak. 204,12.

परंपर 1) Adj. *Einer auf den Andern folgend, einander ablösend.* °म् Adv. *Einer nach dem Andern, in steter Folge.* — 2) *m. *a) des Enkels Enkel* oder *der Urenkel mit seinen fernern Nachkommen.* — *b) eine Art Gazelle.* — 3) f. आ *a) eine ununterbrochene Reihe, — Kette, stete Folge.* — *b) Mittelbarkeit.* Instr. *mittelbar.* — *c) *Verletzung, Beschädigung, Tödtung.*

*परंपराक m *das Schlachten eines Opferthieres.*

परंपराप्राप्त und °परायात Adj. *überliefert.*

परंपरावाहन n. *ein mittelbares Vehikel* (wie z. B. der Träger einer Sänfte, das an einen Karren gespannte Pferd).

परंपरासंबन्ध m. *eine mittelbare Verbindung.*

परंपरित Adj. *eine ununterbrochene Kette bildend, zusammenhängend* Kâvjapr. 10,9.

परंपरीण Adj. (f. आ) *von den Vorfahren ererbt, — überliefert.*

पर°युवतिग Adj. = परदारिन् Varâh. Brh. 23(21),5.

परयोषित् f. *das Weib eines Andern* Gaut. 9,48. Ind. St. 15,288.

परारमण m. *ein fremder Liebhaber, ein Nebenmann.*

*परारीण n. 1) = पर्वन्. — 2) = पर्णवृन्तरस. — 3) = पर्णसिरा. — 4) = घृतकम्बल.

*परारु m. *eine best. Gemüsepflanze.* v. l. पवरु.

परार्ध्य n. *der nachfolgende, an zweiter Stelle stehende Laut.*

परलोक m. *die jenseitige Welt.* °स्थान n. Çat. Br. 14,7,1,9.

परवत् Adv. *wie ein Fremder.*

परवता f. *das Bereitsein Jmd* (Gen.) *zu Willen sein, — zu gehorchen.*

परवधू f. *das Weib eines Andern* Ind. St. 15, 430.

परवत् Adj. *von einem Andern abhängig, zu gehorchen —, zu dienen bereit, — Jmd* (Loc.), *abhängig von* (Instr. oder Gen.), *ganz in der Gewalt von Etwas* (im Comp. vorangehend) *stehend, einer Sache ganz ergeben.*

परवल्लभ m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,176.

परवश Adj. *vom Willen eines Andern abhängig, in der Gewalt eines Andern stehend, übermannt —, ganz beherrscht von Etwas* (im Comp. vorangehend) Kâd. 37,5. 199,23. 215,2. 2,26,21. Harshak. 25,22. °वशं कर् *Jmd übermannen* Kâd. 38,12.

परवशातेप m. in der Rhetorik *eine versteckte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, indem man sich als ganz in der Gewalt eines Andern darstellt.*

परवश्य Adj. = परवश. Nom. abstr. °ता f.

1. परवाच्य n. *der Fehler eines Andern.*

2. परवाच्य Adj. *dem Tadel Anderer unterliegend, dem Gerede Anderer ausgesetzt.* Nom. abstr. °ता f.

*परवाण m. 1) *Richter.* — 2) *Jahr.* — 3) N. pr. des von Kârttikeja gerittenen Pfaues.

परवाद् m. 1) *das Gerede der Andern, Gerücht, üble Nachrede.* — 2) *Einwendung, Einwurf, Controvers.*

परवादिन् m. *ein Andersgläubiger* Ind. St. 14, 383.

परवित्त n. *fremde Habe* R. Gorr. 2,109,35 (परिवित्त gedr.).

परविप्रतिषेध m. *ein Conflict zweier Bestimmungen, bei dem die folgende die vorangehende aufhebt.*

परवीरहन् Adj. *feindliche Helden tödtend.*

परवेश्मन् n. 1) *eines Andern Haus* Varâh. Jogaj. 5,11. — 2) *das Haus —, der Sitz der Allseele* Ind. St. 2,91 (°मेश्मन् Hdschr.).

परव्यातेपिन् Adj. *Feinde zerstreuend* Mahâvirak. 105,19.

*परव्रत m. Bein. Dhṛtarâshṭra's.

परश n. *eine Art Edelstein.*

परशक्ति m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

परशरीरावेश m. = परकायप्रवेशन.

*परशव und *°शव्य Adj. von परशु.

परशिव m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

1. परशु m. 1) *Beil, Axt des Holzhauers, Streitaxt.* परशुवृक्ण Adj. *mit einem Beile abgehauen.* — 2) *der Donnerkeil. — 3) N. pr. eines Fürsten. — 4) RV. 3,53,22. Çat. Br. 14,9,4,26 und Âçv. Grhj. 1, 15,3 fehlerhaft für पर्शु.

2 परशु AV. 7,28,1 = पर्शु.

परशुक m. = 1. परशु 1) Hemâdri 2,*a*,127,12.

परशुचि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttama.

*परशुधर m. Bein. Gaṇeça's.

परशुमत् Adj. *mit einer Axt versehen.*

परशुराम m. 1) Bein. Râma's, des Sohnes des Gamadagni. — 2) N. pr. eines Fürsten und eines Autors.

*परशुरामक m. = परशुराम 1).

परशुरामजयन्ती f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha Verz. d. Oxf. H. 284,*b*,5.

परशुरामप्रकाश m. und °रामप्रताप m. Titel zweier Werke.

परशुराममिश्र m. N. pr. eines Mannes.

परशुरामसूत्र n. Titel eines Werkes.

*परशुल Adj. von 1. परशु gaṇa सिध्मादि in der Kâç.

परशुवन n. *eine best. Hölle.*

परशुहस्ता f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devi.

परश्चत्वारिंश Adj. Pl. *mehr als vierzig.*

परश्री f. *das Glück Anderer* Ind. St. 15,430.

परश्वध m. (adj. Comp. f. आ) *Beil, Axt.*

परश्वधिन् Adj. *mit einer Axt versehen.*

परश्वन् (Comm.) oder °श्वत् m. *eine Art Schlange* (nach dem Comm.). Vgl. पर्स्वत्.

परश्वस् Adv. *übermorgen.* Auch °श्वो ऽह्नि

परःशत 1) Adj. (f. आ) *a)* Pl. *mehr als hundert.* — *b) mehr als 100* (Verse) *enthaltend.* — 2) Pl. (wohl n.) mit Gen. *mehr als 100.*

परःशतगाथ Adj. = परश्शकशतगाथ.

*परःश्वस् Adv. = परश्वस्.

परःषष्ट Adj. Pl. *mehr als sechzig.*

परस् 1) Adv. *a) darüber hinaus, weiter, weiterhin, jenseits, weit weg, weg, entfernt.* — *b) in Zukunft, nachher.* — 2) Praep. *a)* mit Acc. *jenseits, hinaus über, mehr als.* — *b)* m. Instr. α) *hinaus über, hinwärts von, höher —, mehr als.* पर एनो

und एना परः: dass. — β) *ohne.* — c) mit Abl. α) *hinaus über, jenseits von.* एना परः: dass. — β) *ohne, mit Ausschluss von.* — d) mit Loc. in der Verbindung त्रिंशति त्रयस्परः *drei über dreissig* RV. 8,28,1.

परसंचारक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*परसंज्ञक m. *die Seele.*

परसवर्ण Adj. *mit dem nachfolgenden Laute homogen.*

परसवर्णी Adv. mit भू *mit dem nachfolgenden Laute homogen werden.*

परसवर्णीभू Adj. (f. आ) = परसवर्ण.

परसात् Adv. mit कर् *einem Andern (Mann) übergeben, verheirathen* (ein Mädchen).

परसामन् Adj. ungenau für परःसामन्.

परसेवा f. *Fremdendienst.*

परस्तरम् und °तराम् (Âpast. Çr. 9,1,18) Adv. *weiter weg.* परस्तरां परस्तराम् *immer weiter.*

परस्तात् Adv. Praep. (mit Gen.) 1) *jenseits, — von, darüber hinaus, weiterhin, hinwärts.* — 2) *vom ferner Liegenden an, von oben, von vorn* oder *von hinten.* — 3) *weiterhin, abseits.* — 4) *unter* (örtlich). — 5) *in der Folge, nachher, später, nach* (zeitlich). परस्ताद्वगम्यत एव *was da folgt, erräth man schon.* — 6) *seither* (?). — 7) *über* (dem Range nach).

परस्तात्त्व Adj. *nachfolgend.*

परस्त्री f. *eines Andern Weib* und *ein unverheirathetes Mädchen, das von einem Andern* (Vater u. s. w.) *abhängig ist.*

परस्थान n. *die Fremde* 135,1.

परस्प 1) Adj. *schützend.* — 2) n. *Schutz.*

परस्पत्व n. *Schutz.*

परस्पर 1) m. Pl. (nur einmal) *Einer wie der Andere.* — 2) Adj. (f. आ) *beiderseitig* Bhaṭṭ. — 3) °परम् Acc. und Adv. *einander, mit —, gegen —, unter —, auf —, zu einander, gegenseitig, beim Einen wie beim Andern* (Bhâg. P. 1,8,9). — 4) °परेण *von —, mit —, durch einander.* — 5) °रात् *von dem Einen und vom Andern.* — 6) °परस्य *Einer des Andern.* — 7) °परतस् *Einer durch den Andern.* — 8) am Anf. eines Comp. in den Bedeutungen 3) 4) 5) und 6) — 9) am Ende eines adj. Comp. अविज्ञात° Pl. *sich gegenseitig nicht kennend.* — 10) f. आ Kathâs. 103,38 fehlerhaft für परंपरा.

परस्परव्यावृत्ति f. *das sich gegenseitig Ausschliessen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21.

परस्परामिषता f. *gegenseitiges Beutesein* Spr. 3943.

1. परस्पराश्रय m. *gegenseitige Abhängigkeit,* so v. a. *ein Schluss von A auf B und von B auf A* Müller, SL. 196. Insbes. Bez. *eines best. Fehlers der Argumentation, wenn man nämlich die Wahrheit einer Behauptung A durch die unerwiesene Behauptung B und die Wahrheit dieser wiederum durch die unerwiesene Behauptung A zu beweisen versucht.*

2. परस्पराश्रय Adj. *gegenseitig* Ragh. 3,24.

परस्पा m. *Beschützer, Beschirmer.* परस्पौ Du., परस्पाया (d. i. °पे) इति Âpast. Çr. 15,14,1. Mân. Çr. 4,4. Vgl. परस्पा.

परस्कान AV. 19,15,3 Lesart der Hdschrr. st. गयस्फान.

परस्मैपद n. *die auf einen Andern bezügliche Wortform, die Personalendungen der activen Verbalform.*

परस्मैभाष 1) Adj. = परस्मैपदिन् Mahâbh. 6,87, a. — 2) f. आ = परस्मैपद.

परस्पा m. TBr. 2,8,1,3. 3,7 fehlerhaft für परस्पा. परस्पायाः Taitt. Âr. 4,11,2. 3 fehlerhaft für परस्पेपि.

1. परस्व n. Sg. und Pl. *fremdes Eigenthum.* °हृत् und °स्वादायिन् Adj. *fr. E. entwendend,* °स्वोपजीविन् Adj. *auf Kosten Anderer lebend,* °ग्रह m. und °हरण n. *das Entwenden von fremdem Eigenthum.* °स्वेहा f. *das Begehren nach fr. E.* H. 431.

2. परस्व Adj. (f. ई) Mantrabr. 1,6,28 nach dem Comm. = सर्वस्वभूत.

परस्वत् m. *der wilde Esel* AV. Paipp. 19,13,3. Njâjam. 9,4,18. Vgl. परश्वत्.

परःसहस्र und परःसहस्र Adj. (f. आ) Pl. *mehr als tausend.*

परःसामन् Adj. *überschüssige* Sâman *habend;* m. Pl. Bez. *bestimmter Opfertage.*

परहंस m. *ein Asket der höchsten Ordnung.*

परहन् m. N. pr. eines Fürsten.

परहित n. *das Wohl Anderer* 169,23.24. °ग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परहितरक्षित m. N. pr. eines Gelehrten.

परा Adv. *weg, ab, fort, hin, per-.* Nur in Verbindung mit Verbalformen und in Zusammensetzungen mit Substantiven.

पराक् s. u. पराञ्च्.

पराक 1) *Ferne.* Nur Loc. *in der Ferne* und Abl. *aus d. F., fern.* — 2) m. *a) ein best.* Trirâtra. — *b) eine best. Kasteiung.* — *c) *Schwert.* — *d) *eine best. Krankheit.* — *e) *ein best. Thier.* — 3) *Adj. *winzig.*

पराकात् Adv. *aus der Ferne.*

पराकाश m. *eine ferne Aussicht, — Erwartung.* Nur in der Verbindung आशापराकाशौ.

पराक्त n. *Nichtwiederkehr.*

*पराकपुष्पी f. *Achyranthes aspera* Râgân. 4,91.

पराक्रम m. 1) Sg. und Pl. *muthiges, kräftiges Auftreten, Anstrengung, Muth, Macht, Kraft, Gewalt* (auch von einem Bogen). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **das Hinaustreten.* — 3) N. pr. *a)* eines Fürsten der Vidjâdhara. — *b)* eines Helden auf Seiten der Kuru.

पराक्रमकेसरिन् m. N. pr. eines Prinzen.

पराक्रमवत् Adj. *mit Muth —, mit Kraft ausgestattet.*

पराक्रमिन् Adj. *Muth —, Kraft an den Tag legend.*

पराक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit परा. — 2) n. = पराक्रम 1) Bhaṭṭ. 8,93.

पराक्रान्तर् Nom. ag. = पराक्रमिन्.

पराग m. 1) Sg. und Pl. *Blüthenstaub.* — 2) *Staub* überh. — 3) **wohlriechender Puder.* — 4) **Sandel.* — 5) **Sonnen-* oder *Mondfinsterniss.* — 6) **Berühmtheit.* — 7) **Unabhängigkeit.* — 8) *N. pr. eines Berges.

*परागत्तर् Nom. ag. als Erklärung von परायंति Sâj. zu RV. 9,71,7.

*परागपुष्प m. *eine Art* Kadamba Râgân. 9,104.

परागम m. *die Ankunft —, der Einfall eines Feindes.*

परागदृश् Adj. *dessen Auge auf die Aussenwelt gerichtet ist.*

परागवसु Adj. *Güter fortnehmend.*

परागतन n. *Richtplatz, Schlachthaus* Karaka 1,25.

पराङ्गावृत्त Adj. *auf der Flucht begriffen* Âpast.

पराङ्गशपाङ्कापञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पराङ्ग m. *Hinterkörper.*

*पराङ्गद m. Bein. Çiva's.

पराङ्गना f. Spr. 4915 fehlerhaft für वाराङ्गना.

*पराङ्गव m. *das Meer.*

पराञ्चनम् Adj. *dessen Sinn rückwärts gewandt ist.*

पराङ्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) dessen Gesicht abgewandt ist, den Rücken kehrend, — Jmd* (Gen.), *fliehend vor* (Abl.). Adv. °म्. — *b) abgewandt* (Blick). — *c) sich abwendend von,* so v. a. *abgeneigt, Nichts wissend wollend von, sich nicht weiter kümmernd um, meidend.* Die Ergänzung im Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. — *d) widrig, ungünstig* (Schicksal u. s. w.). — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zau-*

berspruch. — 3) wohl n. *das Sichzurückziehen.*

पराङ्मुखता f. *das Abgewandtsein des Gesichts.*

पराङ्मुखत्व n. *Abgeneigtheit, Widerwille, — gegen* (im Comp. vorangehend).

पराङ्मुखय्, °यति *umwenden.*

1. पराङ्मुखी Adj. f. s. पराङ्मुख.

2. पराङ्मुखी Adv. 1) mit कर् *in die Flucht schlagen.* — 2) mit भू *a) das Gesicht abwenden, den Rücken kehren, fliehen. — b) sich von Jmd abwenden, von Jmd* (Gen.) *Nichts wissen wollen. — c) sich widrig —, sich ungünstig zeigen* (vom Schicksal).

पराच s. पराचैस्.

*पराचित m. *Sclave, Diener.*

पराचीन 1) Adj. *a) abgewandt, nach der entgegengesetzten Richtung gewandt.* पराचीनपाणि Adj. *die Rückseite der Hand nach unten richtend* Donner, Pind. 21,2. — *b) jenseits befindlich, — gelegen. — c) sich nicht kümmernd um, gleichgültig gegen* (Abl.). — *d) verkehrt, unpassend, ungehörig* Harshak. 143,23. — 2) °म् Adv. *a) darüber hinaus, weg von* (Abl.). — *b) vorzeitig. — c) nach* (zeitlich, mit Abl.). — *d) mehr* (der Zahl nach).

पराचीनरात्र n. *die zweite Hälfte der Nacht* Âpast. Çr. 8,11,17.

पराचैस् Adv. *abseits, beiseite, weg.*

पराजय m. 1) *das Kommen um Etwas, Verlust, Einbusse;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Niederlage, das Unterliegen* (im Streite, Processe). — 3) *Besiegung, das Herrwerden —, Sieg über;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

पराजित् m. N. pr. eines Sohnes des Rukmakavaka.

पराजिन् in *आरुण°.

पराजिष्णु Adj. 1) *unterliegend* in अ° — 2) *siegreich.*

पराञ्च् 1) Adj. (f. पराची, Nom. n. पराक् und पराङ्) *a) hinwärts gerichtet, weggekehrt, abgewandt, hinwärts gehend, jenseits gelegen von* (Abl.), *den Rücken bietend, ein Anderes hinter sich habend, hinter einander stehend, sich abwendend von* (Abl.), *sich entziehend. — b) verkehrt. — c) sich entfernend, nicht wiederkehrend, dahin gegangen, ein für alle Male abgethan, unwiederbringlich. — d) nach einander folgend, nachfolgend* (mit Abl.). — *e) auf die Aussenwelt gerichtet* (Sinne). — 2) n. *der Körper* Bhâg. P. 4,11,10. — 3) Adv. *a)* पराक् α) *abgewandt* Kâtj. Çr. 8,3,32. — β) *nach vorn* Bhâg. P. 5,5,31. — *b)* पराङ् *auf die Aussenwelt.*

*पराञ्चन n. *das Abbeugen.*

पराञ्चिन् Adj. *nicht wiederkehrend.*

*पराञ्ज m. 1) *Oelpresse.* — 2) *Schaum.* — 3) *Klinge.*

*पराञ्जन n. Taik. fehlerhaft für पत्राञ्जन.

*पराण् Adj. P. 8,4,20, Sch.

पराणुत्ति f. *Abtreibung, Vertreibung.*

पराणुदे Dat. Infin. zu 1. नुद् mit परा RV. 1,39, 2. 8,14,9.

परातंस in अ° (Nachtr. 3).

परातरम् Adv. *weiter weg.*

परात्परगुरु m. *der Lehrer des Lehrers des Lehrers eines Lehrers.*

*परात्प्रिय m. *eine Grasart.*

1. परात्मन् m. *der höchste Geist, die Allseele.*

2. परात्मन् Adj. *den Körper für die Seele haltend.*

परात्रिंशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 460.

परादृ Adj. *hingebend, preisgebend;* mit Acc.

*परादन m. *ein persisches Pferd.*

परादान n. *das Hingeben.*

परादेवी f. *eine Form der* Devî.

परादे Dat. Inf. zu 1. दा mit परा RV. 7,19,7.

*पराधि m. *Jagd.*

पराधीन Adj. (f. आ) 1) *von einem Andern abhängig, abhängig von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. — 2) *ganz in Anspruch genommen von, beschäftigt mit, nur bedacht auf* (im Comp. vorangehend) Râgat. 6,9. Kâd. 204,15. Chr. 295,19 (im Prâkrit).

परानन्द m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*परानसा f. *ärztliche Behandlung, Heilung.*

1. परान्त m. *das äusserste Ende, der schliessliche Tod.* °काले.

2. परान्त m. Pl. N. pr. eines Volkes. Auch *°क.

1. परान्न n. *die Speise eines Andern, fremde Speise* zu Spr. 1596.

2. परान्न m. *Diener.*

*परान्प n. = परा + अप् *Wasser.*

परापर n. 1) *das Entferntere und Nähere.* — 2) *das Frühere und Spätere* (*Ursache und Wirkung*). — 3) *das Höhere und Niedere, Bessere und Schlechtere.* — 4) *Grewia asiatica.*

*परापरगुरु m. *ein um mehrere Generationen älterer Lehrer.* Vgl. परात्परगुरु.

परापरण in अपरापरण.

परापरता f. *der höhere und niedere Grad, Absolutheit und Relativität.*

परापरत्व n. 1) *Priorität und Posteriorität. — 2) Absolutheit und Relativität.*

परापरेश m. Bein. Vishṇu's VP.^{2} 5,214. Vgl. परावरेश.

परापरेतर Nom. ag. *der nach dem Andern —, in seiner Reihe hingeht* (in jene Welt).

परापवन n. *das durch Reinigung Beseitigen* Comm. zu Âpast. Çr. 1,20,7.

परापातिन् Adj. *abfliegend, sich ablösend* Âpast. Çr. 7,2,4.

परापातुक Adj. *vor der Zeit abgehend, abortiv.*

परापावम् Absol. *durch Reinigung beseitigend* Âpast. Çr. 1,7,10.

परापुर् f. *ein grosser Leib* (Comm.).

परापूजा f. Titel eines Vedânta-Werkes.

पराप्रवेशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 461.

पराप्रासादमन्त्र m. *ein best. mystisches Gebet.*

पराबब n. Du. Name zweier Sâman. पारब्व v. l.

पराभव m. 1) *Weggang, Trennung.* — 2) *das Verschwinden, zu Ende Gehen, zu Schanden Werden.* — 3) *Niederlage, eine Demüthigung —, eine Kränkung, die man erleidet, — von Seiten von* (Instr. oder Abl.). — 4) *das 40ste oder 14te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

पराभाव m. *Niederlage.*

पराभावन n. *das Unterdrücken* Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3.

पराभावुक Adj. *dem Untergang entgegengehend.*

पराभित्त Hariv. 14533 fehlerhaft für पर्णभित्त.

पराभुवे Dat. Inf. von 1. भू mit परा AV. 1,29,4.

पराभूति f. *Niederlage, eine Demüthigung —, eine Kränkung, die man erleidet, — von Seiten von* (Abl. oder im Comp. vorangehend).

परामर्श m. 1) *das Packen an.* केश° *an die Haare.* — 2) *das Spannen* (eines Bogens). — 3) *Leidzufügung, eine an Jmd verübte Gewalt, Angriff auf Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend), *Schädigung* Kâd. 118,16. — 4) *das Sichbeziehen —, Hindeuten auf.* — 5) *das sich zur Erinnerung Bringen, das Sichvergegenwärtigen.* — 6) *Reflexion, Betrachtung.*

*परामर्शन n. = परामर्श 5).

परामर्शवाद m. (Opp. Cat. 1), °हेतुविचार m. und °वादार्थ m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

°परामर्शिन् Adj. *sich beziehend —, hindeutend auf.* Nom. abstr. °र्शित्व n.

1.*परामृत n. *Regen.*

2. परामृत Adj. *der den Tod besiegt hat, keinem fernern Tode mehr unterworfen* Kaivaljop. 4.

परायण 1) n. *a) das Weggehen, Hingang. — b) der Weg des Hinganges. — c) das letzte —, höchste Ziel, die letzte Zuflucht, Zuflucht.* स्वर्ग (स्वयं fehlerhaft MBh. 6,3929) कृत्वा परायणम् so v. a. *nur den Himmel vor Augen habend* MBh. 6,88,43. — *d) der Inbegriff von Etwas, Hauptsache, summa. — e) das Bestimmende von Etwas* (Gen.) Spr. 3182. — *f)* in der Med. so v. a. *Haupt —, Wundermittel* Karaka 6,24. — *g)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache, Hauptbeschäftigung.* Wiederzugeben durch *α) sich ganz widmend, mit allem Eifer obliegend, sich — angelegen sein lassend, ganz aufgehend in, ganz in Beschlag genommen von.* दृ-ष्ट° so v. a. *ganz auf den Stock* (als Stütze) *angewiesen* Lalit. 226,9. Nom. abstr. °ता f. Daç. 32,8. — *β) sich ganz beziehend auf, nur — betreffend. — h) ein best. Werk* 239,1. — *i) *a religious order or division.* — 2) Adj. (f. आ; die v. l. statt des Adj. oft n.) *a) heftig, stark* (Schmerz). — *b) die letzte Zuflucht seiend für* (Gen.) 77,8. — *c) die Hauptsache seiend von* (Gen.). — *d) führend zu* (Gen.), *bewirkend. — e) abhängig von* (Gen.). — *f) sich ganz in Etwas* (Acc.) *fügend.* — 3) m. N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja. — Statt गण्डपरायणकृता Pañkat. 126,2 liest ed. Bomb. 2,24,10.11 गण्डोपधानवर्तिकृता.

परायणवत् Adj. *den Höhepunkt einnehmend, summus.*

परायत Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परायैति Adj. nach Sâj. = परागन्तृ.

परायत्त Adj. (f. आ) *von einem Andern abhängig, abhängig —, ganz übermannt von* (im Comp. vorangehend) Kâd. 171,10. 173,15. Bâlar. 101,10.

परायुस् m. Bein. Brahman's.

*परारि Adv. *im drittletzten Jahre.*

*परारित्र Adj. von परारि.

परारीक m. oder °का f. *Lauch.*

*परारु m. *Momordica Charantia.* Vgl. पवारु.

*परारुक m. *Stein, Fels.* Vgl. पवारुक.

परार्जुन m. N. pr. eines Mannes.

1. परार्थ m. 1) *der hohe Vortheil, die grosse Bedeutung.* — 2) *eines Andern Sache, — Angelegenheit, — Nutzen.* — 3) euphem. so v. a. *Beischlaf.* — 4) परार्थम्, °र्थे und °र्थ° *für einen Andern, für Andere.* — 5) परार्थम् *in Bezug auf das Fernere.* — Wird mit पदार्थ verwechselt.

2. परार्थ Adj. *ein Anderes zum Zweck habend, um eines Andern willen geschehend, für Andere daseiend, durch Anderes bedingt.* Nom. abstr. °ता f. (Mahâvîrak. 10,6) und °त्व n.

परार्धक Adj. = 2) परार्थ. Nom. abstr. °त्व n.

परार्थवादिन् Adj. *für einen Andern redend* (vor Gericht), *Stellvertreter* 214,6. 8.

परार्थिन् Adj. *nach dem Höchsten strebend.*

परार्ध 1) m *die entferntere —, jenseitige —, andere Seite* oder *Hälfte.* — 2) m. n. *a) die grösste Zahl* (100,000,000,000,000,000) Spr. 7710. — *b) die Hälfte des äussersten Lebensalters* Brahman's, *fünfzig Jahre* Brahman's. — 3) Adj. fehlerhaft für परार्ध्य.

परार्धक *die eine Hälfte von Etwas.*

परार्ध्य 1) Adj. (f. आ) *a) auf der entfernteren —, jenseitigen —, anderen —, folgenden Seite* oder *Hälfte befindlich. — b) der Zahl nach am Fernsten stehend, möglichst viel zählend. — c) der Würde, der Qualität nach am Höchsten stehend, am Meisten geltend, der vorzüglichste, ausgezeichnetste, schönste, beste. — d) vorzüglicher als* (Abl.). — 2) n. *das Maximum.* Nur am Ende eines adj. Comp. — 3) fehlerhaft für परार्ध.

*परार्बुद m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

परार्वत् f. *die Ferne.*

*परावत m. *Grewia astatica.*

परावत् Adj. *voller Seligkeit* (Welten) Âpast.

परावपिष्ठ Adj. in अ° (Nachtr. 3).

परावर Adj. (f. आ) 1) *der entferntere und nähere, frühere und spätere, höhere und niedere, Alles umfassend;* n. *das Entferntere und Nähere, Frühere und Spätere, Ursache und Wirkung, Grund und Folge, der ganze Umfang eines Begriffs.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *jeder nachfolgende.* — 3) *vom Frühern zum Spätern übergehend, überliefert.*

परावरत्व n. *das höher und niedriger Sein.*

परावरार्ध्य Adj. Pl. *von den kleinsten bis zu den grössten.*

परावरेश m. Bein. Vishṇu's VP. 6,5,85. Vgl. परापरेश.

परावर्त m. *Tausch* Hem. Par. 2,326.

परावर्तन n. *das Sichumwenden.*

परावर्तिन् in अ° (Nachtr. 3).

परावर्य Hariv. 7202 fehlerhaft für पारावर्य.

परावसु 1) Adj. *Reichthum abtreibend.* — 2) m. *a) das 40ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines Sohnes des Raibhja.

परावह् m. Bez. *eines der sieben Winde.*

परावाक् m. *Widerspruch.*

*परावित्र m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Kubera's.

परावृङ् m. *ein Verstossener, Auswürfling.*

परावृत् m. N. pr. eines Sohnes des Rukmakavaka.

परावृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit परा. — 2) n. *a) *das Sichwälzen* H. 1245. — *b)* fehlerhaft für पुरावृत्त Z. d. d. m. G. 7,311, N. 2.

परावृत्ति f. 1) *Wiederkehr* in अ° (Nachtr. 3). — — 2) *das Abprallen, Verfehlen der Wirkung.* — 3) *Vertauschung, Verstellung* Spr. 7630.

*परावेदी f. = बृहती.

पराव्याध m. *Wurfweite.*

पराशक्ति f. *eine Form der* Çakti *bei den* Çâkta.

पराशर m. 1) *Zerstörer.* — 2) *ein best. wildes Thier* (°सर geschr.). — 3) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

पराशरतत्त्व n., °शरधर्म m. und °शरपुराण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पराशरभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

पराशरमाधवीय n., °शरवंशवर्णन n., °शरविजय m., °शरसंपात m., °शरस्मृति f. und °संग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*पराशरिन् m. = पाराशरिन्.

पराशरेश्वर m. Name eines Liṅga.

पराशरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पराशरोपपुराण n. Titel eines Upapurâṇa Opp. Cat. 1.

पराशिस् f. etwa *Verwünschung* TBr. 3,7,12,4.

*पराशातयितृ Nom. ag. als Erklärung von पराशार.

1. पराश्रय m. 1) *die Abhängigkeit von Andern.* — 2) *eine Zuflucht der Feinde.*

2. पराश्रय 1) Adj. *sich an ein Anderes anschliessend, von Andern abhängig.* — 2) *f. आ *Schmarotzerpflanze.*

पराश्रित 1) Adj. = 2. पराश्रय 1). — 2) m. *Diener.*

परास 1) m. *Wurfweite.* — 2) *n. *Zinn.*

परासङ्ग m. *das Anhängen.*

*परासन n. *Blutbad, Metzelei.*

°परासिन् Adj. *werfend, Wurfweiten messend.*

परासु Adj. (f. eben so) 1) *dessen Lebensgeister davongehen, sterbend, moribundus, dem Tode verfallen.* — 2) *dessen Lebensgeister davongegangen sind, leblos, todt.*

परासुकरण Adj. *todt machend, todbringend.*

परासुता f. und परासुत्व n. 1) *Abgespanntheit des Geistes, Apathie.* — 2) *Todesnähe* Harshaṅ. 123,23.

परासेध m. *Haft, Gefängniss.*

*परास्कन्दिन् m. *Räuber.*

परास्तोत्र n. Titel eines Werkes.

परॅास्य oder परास्य Adj. *wegzuwerfen.*

*पराक् m. *der folgende Tag.*

पराकृति f. *das im Widerspruch Stehen.*

पराह्ण m. *Nachmittag.*

पराह्ण fehlerhaft für पराह्ण. Nach den Grammatikern = परागतमकः.

परि 1) Adv. *a) rings, ringsum, umher* zu Spr. 867. — *b) ringsum, hier und dort,* so v. a. *reichlich* ṚV. 7,3,7. Häufig am Anf. eines Comp. als Ausdruck *der Fülle, des vollen Maasses, des hohen Grades.* — 2) Präp. *a)* mit Acc. α) *um* (örtlich und zeitlich). — β) *gegen, nach — hin, entgegen, gegenüber.* — γ) *hinaus über, mehr als.* — δ) *gegen, so v. a. in Bezug auf Jmd.* — ε) *zu Theil.* Mit अस् oder भू *Jmd zu Theil werden.* — ζ) *in distributiver Bed. वृक्षं वृक्षं परि सिञ्चति (nicht परिषिञ्चति) *Baum für Baum.* — *b)* mit Abl. α) *von — her, von — weg, aus — her.* — β) *um — herum,* so v. a. *ausserhalb, mit Ausschluss von, bis auf.* Auch verdoppelt. — γ) *nach Ablauf von.* — δ) *in Folge —, aus Anlass von, wegen.* — ε) *gemäss, nach, secundum* Pâr. Gṛhj. 2,11,12 (vgl. Âçv. Çr. 6,12,12). — *c)* *am Anf. und am Ende eines adv. Comp. *ausserhalb, mit Ausschluss von, bis auf.* — *d)* *am Anf. eines adj. Comp. *gegen* (als Ausdruck der Abneigung u. s. w.).

परिंश m. *das Beste von* (Gen.).

*परिकथा f. *eine Art Erzählung.*

परिकन्दल Adj. (f. आ) *strotzend von* (im Comp. vorangehend) Bhoǵapr. 88,24.

*परिकम्प m. 1) *heftiges Zittern.* — 2) *grosse Furcht.*

परिकम्पिन् Adj. *heftig zitternd.*

परिकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) Sg. und Pl. *Gefolge, Dienerschaft* Bâlar. 161,4. — 2) Sg. und Pl. *Beistand, Hülfsmittel* 311,12. °भूत Adj. *auxiliaris* Comm. zu Ârjabh. S. 2, Z. 5. — 3) *Zubehör, Zuthat* Spr. 7260. Hemâdri 1,481,5. — 4) *Menge, Schaar* Bâlar. 178,6. — 5) *ein Gürtel, vermittelst dessen das Gewand aufgeschürzt wird.* परिकरं बन्ध् oder कर् *sich gürten zu,* so v. a. *sich anschicken —, Anstalten treffen zu* (Loc. oder Infin.). Daher bei den Lexicographen = आरम्भ, समारम्भ. — 6) in der Dramatik *Andeutungen der kommenden Handlung, die Keime des sogenannten Samens* (बीज) *im Schauspiel.* — 7) in der Rhetorik *die Anwendung spielender Beiwörter* Kâvjapr. 10,32. — 8) * *Untersuchung, Kritik.*

परिकरविजय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परिकरित Adj. *begleitet von* (Instr.) Vikramâṅkaḱ. 6,92.

परिकर्त m. = परिकर्तन 2) *b)* Bhâvapr. 5,85. Ḱaraka 8,11. °कृत् f. dass. ebend.

परिकर्तन 1) Adj. *zerschneidend.* — 2) n. *a) das Ausschneiden, Ausschälen.* — *b) Schneiden, stechender Schmerz.*

परिकर्तर् Nom. ag. *ein Priester, der an einem jüngern Bruder, während der ältere noch nicht verheirathet ist, die Hochzeitsceremonie vollzieht.*

परिकर्ति f. und °का f. = परिकर्तन 2) *b)* Bhâvapr. 5,85. Ḱaraka 8,6. 5,10. 6,3. 26. Am Ende eines adj. Comp. °कर्तिक 3.

1. परिकर्मन् n. 1) *das Herumsein um Jmd, Cult, Verehrung.* — 2) *Pflege des Körpers, das Salben und Schmücken desselben.* — 3) *Reinigung, Reinigungsmittel.* — 4) *Vorbereitungen zu* (im Comp. vorangehend). — 5) *eine arithmetische Operation.* — 6) *bei den Ǵaina *einer der 5 Theile des* Dṛshṭivâda H. 246.

2. *परिकर्मन् m. *Gehülfe, Diener.* Vgl. परिकर्मिन्.

परिकर्मय्, °यति 1) *salben, schmücken.* — 2) *bereiten, in Ordnung bringen.* — Vgl. अपरिकर्मितमति (Nachtr. 3).

परिकर्मिन् m. *Gehülfe, Diener.*

1. परिकर्ष m. *das Herumziehen, Herumschleppen.*

2. *परिकर्ष m. = परि + कर्ष.

परिकर्षण n. 1) = 1. परिकर्ष. — 2) *Kreis* Çulbas. 3,210.

परिकर्षिन् Adj. *Alles mit sich fortreissend.*

परिकलयितर् Nom. ag. *umschliessend* Mahâvîraḱ. 75,7 (°यिता zu lesen).

*परिकलितिन् Adj. = परिकलितं येन सः.

परिकल्कन n. *das Betrügen.*

*परिकल्प m. 1) *Täuschung* (buddh.). — 2) Med. p. 27 fehlerhaft für परिकम्प.

परिकल्पना f. 1) *Bewerkstelligung.* रूप° so v. a. *das Annehmen einer Gestalt.* — 2) *Berechnung.*

परिकल्प्य Adj. *zu berechnen.*

*परिकाङ्क्षित m. = पारिकाङ्क्षिन्.

परिकायन (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

परिकीर्तन n. *das laute Verkünden, Nennen.*

*परिकूट 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine Art Schutzwehr an einem Stadtthor.*

*परिकूल n. etwa *am Ufer gelegenes Land.* Vgl. परितीर.

परिकृश Adj. *überaus mager* u. s. w. Nom. abstr. °त्व n. *schlanker Wuchs* Lalit. 28,11.

परिकृष्ट m. N. pr. eines Lehrers.

*परिकेश m. gaṇa निकृदकादि.

परिकोप m. *heftiger Zorn.*

परिक्रम m. 1) * *das Lustwandeln.* — 2) *das Umschreiten, Durchwandern;* mit Gen. — 3) *das überall Hindringen.* — 4) *Uebergang* (?) ṚV. Prât. v. l. परिक्रम. — 5) *Reihenfolge, Ordnung.* — 6) *Mittel* (medic.) Ḱaraka 7,10. — परिक्रमाणां Müller, SL. 431 fehlerhaft für परिक्रमणात्.

परिक्रमण n. *das Umhergehen, Herumwandern.*

*परिक्रमसक् m. *Ziege.*

परिक्रय m. 1) *das in den Kauf Geben, Hingeben* (des Lebens). — 2) *Miethe.* — 3) *ein mit Geld erkaufter Friede.*

परिक्रयण n. *das Dingen, Miethen.*

परिक्रान्त n. *der Platz, auf dem Jmd umhergeschritten ist, die Fussstapfen* R. 2,100,10. 3,68,46.

परिक्रान्ति f. *Umlauf.*

परिक्रॅामम् Absol. *umherschreitend, herumgehend* Çat. Br. 12,8,3,17. Kâtj. Çr. 3,1,13. *umschreitend,* mit Acc. 17,5,20.

परिक्रामितक n. *das Umhergehen.* Nur Instr. als scenische Bemerkung Bâlar. 131,17. 140,6. Viddh. 87,5. Pr. P.

परिक्रिया f. 1) * *Umschliessung.* — 2) *Pflege* (des Feuers). परिष्क्रिया v. l. — 3) *Ausübung* (der Herrscherwürde). — 4) = परिकर 6).

परिक्री m. *ein best.* Ekâha.

परिक्रोशॅ m. *Schreier;* vielleicht *ein best. Dämon* ṚV. 1,29,7.

परिक्लिष्ट 1) Adj. s. u. क्लिश् mit परि. — 2) *n. = परिक्लेश H. an. 4,302. Med. v. 57.

परिक्लेद m. *Nässe, Feuchtigkeit.*

परिक्लेदिन् Adj. *nässend, Feuchtigkeit ausscheidend.*

परिक्लेश m. *Beschwerden, Anstrengungen, Leiden, Qual.* Ausnahmsweise Pt.

परिक्लेष्टर् Nom. ag. *Quäler, Peiniger.*

परिक्वाण Adj. *laut tönend.*

परिक्ष m. N. pr. v. l. für परिक्षित् VP.² 4,162.

परिक्षय m. *das Schwinden, Verschwinden, Nachlassen, Aufhören, Untergang, Neige* (des Tages).

परिक्षवॅ m. *häufiges Niesen.*

*परिक्षा f. *Koth, Dreck.*

परिक्षाण n. Pl. *Verkohltes.*

परिक्षाम Adj. *ganz abgemagert, ausgemergelt* Kâd. 80,12.

परिक्षालन n. *Waschwasser.*

परिक्षि m. N. pr. v. l. für परिक्षित् VP.² 4,162.

परिक्षित् 1) Adj. *rings umher wohnend* (Agni), *rings sich ausbreitend* (Du. von Himmel und Erde). — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

परिक्षित 1) Adj. Hemâdri 1,700,21 fehlerhaft für परिचित. — 2) m. N. pr. v. l. für परिक्षित्

VP.² 4,162.

परिक्षेप m. 1) *das Hinundherwerfen, — bewegen.* — 2) *das Umfangen, Umschliessen.* — 3) *Alles was ein Anderes umschliesst, umgrenzt.* — 4) *Umfang.*

परिक्षेपक 1) *Adj. P. 3,2,146. — 2) = परिक्षेप am Ende eines adj. Comp. (f. °पिका), so v. a. behangen mit* Kâraṇḍ. 30,11.

परिक्षेपिन् m. *eine Art Fistel.*

परिख (metrisch) = परिखा 1) Bhâg. P.

परिखण्डन n. *Verringerung, Schmälerung.* मान° *der Ehre.*

परिखा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein zur Sicherstellung eines Ortes um diesen Ort gezogener Graben, Stadt —, Festungsgraben.* Von den Meeren, die die Erde umgeben, Spr. 7705. — 2) *N. pr. eines Dorfes.

परिखात m. *Furche, Geleise.*

परिखास्थित Adj. *sicher stehend, keiner Gefahr ausgesetzt.*

परिखी Adv. mit कर् *zu einem umgrenzenden Graben machen.*

परिखेद् m. (adj. Comp. f. आ) *Ermüdung, Erschlaffung, Erschöpfung, Mitgenommenheit.*

*परिख्याति f. *Ruhm, Berühmtheit.*

*परिग Adj. *umhergehend.*

*परिगण *Haus.*

परिगणन n. und °ना f. *vollständige Aufzählung, Herzählung, genaue Angabe.*

परिगणनीय Adj. *vollständig aufzuzählen, genau anzugeben.*

*परिगणितिन् Adj. etwa *der Alles wohl erwogen hat* 233,8.

परिगण्य Adj. in अपरिगण्य.

परिगतार्थ Adj. *mit einer Sache vertraut, in Etwas eingeweiht* Çâk. 95,20. Ragu. 7,28.

*परिगदितिन् Adj. = परिगदितं येन सः.

परिगन्तव्य Adj. *zu erlangen, zu erreichen.*

परिगम m. 1) *das Umfassen* Bâlar. 93,6. — 2) *Begegnung, Bekanntschaft* Bâlar. 63,21. — 3) *das Bekanntwerden mit,* so v. a. *das Sicheinlassen auf, Sichbetheiligen an, Sichbeschäftigen mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 147,12, 229,6. Pr. P. 126.

परिगर्वित Adj. *sehr hochmüthig.*

परिगर्हण n. *Tadel.*

*परिगर्हन n. gaṇa तुभ्रादि.

परिगीति f. *ein best. Metrum.*

*परिगूढक Adj. gaṇa ऋष्यादि.

परिगृहीत 1) Adj. s. u. ग्रभ् mit परि. — 2) *m. N. pr.

परिगृहीतर् fehlerhaft für परिग्रहीतर्.

परिगृहीति f. *das Zusammenfassen* TS. 7,3,4,2.

परिगृह्यवत् Adj. *das Wort* परिगृह्य (Absol.) *enthaltend.*

*परिगृह्या f. *Weib.*

परिग्रह m. (adj. Comp. f. आ) 1) Nom. act. *a) das Umfassen, Umspannen.* — *b) das Umfassen, Einschliessen* in übertragener Bed. — *c) das Umlegen, Anlegen, Aufsetzen, Annehmen* (einer Gestalt, eines Körpers). — *d) das Zusammenfassen, Zusammenhalten.* — *e) das Ergreifen, in die Hand Nehmen, Anfassen.* — *f) das Annehmen, in Empfang Nehmen.* आसनपरिग्रहं कर् *einen Sitz annehmen, Platz nehmen* 327,31. Ohne Ergänzung *Entgegennahme von Gaben.* — *g) das Entnehmen —, Hinübernehmen aus* (Abl.). — *h) das Erlangen, in Besitz Gelangen, Sichverschaffen, Erwerbung, Besitzergreifung.* — *i) Aufnahme einer Person* (in sein Haus, in seine Gesellschaft), *freundliche Aufnahme* R. Gorr. 1,46,26. Kâraṇḍ. 79,21. — *k) das Heimführen* (eines Weibes), *Heirath.* — *l) das Erwählen, Aussuchen.* — *m) das Auffassen, Daruntervorstehen.* — *n) das Unternehmen, Sichhingeben* (Spr. 4649), *Sichunterziehen, Treiben, Sichbeschäftigen mit* (180,32). — *o) Ehrenbezeigung, Gnadenerweisung, Gunstbezeugung, Gnade, Beistand.* — *p) Züchtigung, Bestrafung* (Gegens. अनुग्रह). Nur einmal. — *q) Herrschaft.* Am Ende eines adj. Comp. *stehend unter der Herrschaft von —, abhängig von.* — *r) Ansprüche auf* (Loc.). — *s)* in der Veda-Grammatik *doppelte Aufführung eines Wortes, vor und nach* इति. — *t) *Fluch, Schwur.* — 2) concr. *a) Einfassung* (der Vedi). — *b) Summe.* — *c) Besitz, Besitzthum.* Am Ende eines adj. Comp. *im Besitz seiend von, versehen mit.* — *d) Weib, Gattin.* Auch in collectiver Bed. — *e) die Angehörigen, Hausgenossen, Familie, Dienerschaft;* insbes. *die Kebsweiber eines Fürsten.* — *f) Behausung.* — *g) Wurzel, Grundlage, das worauf Etwas beruht.* — *h)* in der Veda-Grammatik *das dem zwischen einem wiederholten Worte stehenden* इति *vorangehende Wort.* — *i) *Sonnenfinsterniss.* — *k) *der Rückhalt einer Armee.* v. l. प्रतिग्रह.

*°परिग्रहक Adj. *ergreifend, sich einer Sache hingebend.*

परिग्रहण n. *das Anlegen, Umthun.*

परिग्रहत्व n. *das Heirathen* eines Weibes (Gen.).

परिग्रहमय Adj. *aus der Familie bestehend.*

परिग्रहवत् Adj. *im Besitz weltlicher Dinge seiend, an ihnen hängend.*

परिग्रहार्थोपपत्ति Adj. *die Bedeutung des Zusammenfassens (Verallgemeinerns) ausdrückend* Nir. 1,7.

परिग्रहिन् Adj. = परिग्रहवत्.

परिग्रहीतर् Nom. ag. 1) *der Jmd Beistand leistet.* — 2) *Beherrscher.* — 3) *Gatte.* — 4) *Adoptivvater.*

परिग्रहीतव्य Adj. 1) *anzunehmen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,12. — 2) *was beherrscht wird.* — 3) *in dessen Besitz man zu gelangen hat* Vaǵraké. 44,3. fgg.

*परिग्रामम् Adv. *um ein Dorf herum.*

परिग्राह m. *Einfassung* (der Vedi).

परिग्राहक Adj. *Jmd eine Gnade erweisend* Bâlar. 45,18.

परिग्राह्य Adj. *freundlich zu behandeln, dem man gute Worte geben muss.*

परिघ m. 1) *ein eiserner Querbalken zum Verschliessen eines Thores.* Damit werden wuchtige Arme und Lenden verglichen. — 2) bildlich so v. a. *Hinderniss.* — 3) *eine eiserne* oder *mit Eisen beschlagene Keule.* Einmal n. — 4) *das in der Querlage zur Geburt sich stellende Kind.* — 5) *ein bei Sonnenauf — oder — untergang sich quer vor die Sonne stellender Wolkenstreif.* — 6) Du. als Anguralausdruck *zwei zu beiden Seiten eines Reisenden fliegende Vögel.* — 7) *das Thor eines Palastes, Thor* überh. — 8) *Haus.* — 9) *der 19te astrol. Joga. — 10) *Topf, Krug, ein gläserner Krug.* — 11) *Schlag, Tödtung, Beschädigung.* — 12) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Kâṇḍâla. — *c)* eines frommen Mannes.

परिघट्टन n. *das Umrühren.*

परिघर्घरम् Adv. *mit lautem Grunzen* VP. 1,4,25.

परिघर्म Lâṭj. 1,6,36 fehlerhaft für °घर्म्य.

परिघर्म्य m. *ein Geräthe, das zur Bereitung des heissen Opfertrankes dient.*

परिघात m. 1) *das aus dem Wege Räumen.* — 2) *Keule.

*परिघातन n. *Keule.*

°परिघातिन् Adj. *zu Nichte machend, übertretend* (einen Befehl).

परिघुर्घुरम् Adv. wohl nur fehlerhaft für परिघर्घरम्.

परिघृष्टिक Adj. MBh. 14,2852 fehlerhaft für परिपृच्छिक oder परिपृष्टिक.

*परिघोष m. 1) *Laut, Geräusch.* — 2) *Donner.* — 3) *eine unpassende Rede.*

परिचक्र 1) m. Titel eines Abschnitts im Dvaviṁcatjavadânaka. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. परिचक्रा v. l.

परिचत्ता f. *Verwerfung, Missbilligung.*

परिचत्ति Loc. Inf. zu चत् mit परि SV. v. l.

परिचत्य, °चत्तिश्र Adj. *zu verschmähen, nicht zu billigen.*

परिचतुर्दश und °न् Adj. *volle —, mehr als vierzehn.*

परिचपल Adj. *überaus beweglich.*

1. परिचय m. *Anhäufung.*

2. परिचय m. *das Kennenlernen, Bekanntwerden mit, Bekanntschaft, vertrauter Umgang, vertrautes Verhältniss, Vertrautheit;* die Ergänzung im Gen., Loc., Instr. (Spr. 7760), Instr. mit समम् oder im Comp. vorangehend. Kâd. 57,9. 151,15. 199,13. 204,7. रति° so v. a. *häufige Wiederholung.*

परिचयवत् Adj. *genau bekannt* (pass.).

परिचयावस्था f. *ein best. ekstatischer Zustand bei den* Jogin.

परिचर 1) Adj. (f. आ) *a) umherstreifend. — b) beweglich, rinnend.* — 2) m. *a) Gefährte, Gehülfe, Diener, Wächter. — b) *eine herumgehende Wache, Patrouille. — c) Bedienung, Huldigung.* — 3) f. परिचरा Bez. von *Versen, welche in den Litaneien, nach einem Schema, bald am Anfange, bald in der Mitte oder am Ende stehen,* Lâṭj. 6,5,3. fgg.

परिचरण 1) m. *Gehülfe, Diener.* — 2) n. *a) das Umhergehen. — b) das Bedienen, Behandeln, Pflegen.*

परिचरणीय Adj. 1) *zu bedienen, zu pflegen.* — 2) *zur Anwendung kommend, erforderlich.*

परिचरितर् Nom. ag. *Bediener, Pfleger.*

परिचरितव्य Adj. *zu bedienen, zu pflegen, zu ehren.*

°परिचर्चा f. *das Sichkümmern —, Sorge um* Hâsj. 9.

परिचर्तन n. Pl. *diejenigen Theile des Pferdegeschirres, welche vom Leibgurt zur Brust und zum Schwanz laufen.*

परिचर्मण्य n. *Riemen.*

परिचर्य 1) Adj. *zu bedienen, zu pflegen, zu ehren.* — 2) f. आ *Bedienung, Aufwartung, Pflege, Huldigung.* Ausnahmsweise Pl.

परिचर्यावत् Adj. *bedienend, aufwartend.*

परिचाय्य m. *ein im Kreise aufgeschichtetes Feuer* Çulbas. 3,249.

परिचार m. 1) *Bedienung, Dienst, Huldigung.* — 2) *Spazierplatz.* — 3) MBh. 7,1261 fehlerhaft für परिवार.

परिचारक 1) m. *Gehülfe, Handlanger, Diener* Gaut. तदाज्ञा° so v. a. *der Vollstrecker seiner Befehle.* — 2) f. °रिका *Dienerin, Wärterin.*

परिचारण (metrisch) n. = परिचरण 2) *b*).

परिचारय् (von परिचार), °यति *sich ergehen, spazieren* Saddh. P. 46, 4.

परिचारिक m. 1) = परिचारक 1). — 2) *Pl. *geröstetes Korn.*

परिचारिन् 1) Adj. *a) hierhin und dorthin gehend, beweglich.* — *b) bedienend, pflegend, huldigend.* — 2) m. *Diener, Wärter.*

परिचित् Adj. *rings aufschichtend* Âpast. Çr. 1, 22,3.

परिचिति f. *Bekanntschaft, vertrauter Umgang mit* (im Comp. vorangehend).

परिचित्तक f. Adj. *der über Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *nachsinnt, — nachgedacht hat.*

परिचित्तनीय Adj. *reiflich zu erwägen.*

परिचुम्बन n. *das Abküssen, Küssen* Bâlar. 123,10.

परिच्छद am Ende eines adj. Comp. = परिच्छद 2).

परिच्छद m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) *Alles was man um sich herum hat: Hausgeräthe, Geräthe, utensilia, Reisebedarf, Reisezeug; Gefolge, Dienerschaft.* Am Ende eines adj. Comp. auch so v. a. *versehen —, verziert mit.*

*परिच्छन्द m. *Gefolge.*

परिच्छित्ति f. 1) *genaue Bestimmung.* — 2) *Maassbestimmung, Maass.*

परिच्छेत्तव्य n. impers. *zu entscheiden, in's Reine zu bringen.*

परिच्छेद m. 1) *Trennung, Scheidung.* — 2) *genaue Unterscheidung, — Bestimmung, das auf's Reine Kommen mit Etwas, richtiges Urtheil* Spr. 3959. — 3) *Bestimmtheit, Entschiedenheit, Decidirtheit* Kâd. 2,43,9. — 4) *Abschnitt, Kapitel eines Buches.*

परिच्छेदक 1) Adj. *zur Gewissheit —, völlig in's Reine bringend.* — 2) n. *Maassbestimmung, Maass.*

*परिच्छेदकर m. *ein best.* Samâdhi.

परिच्छेद्य Adj. *genau zu bestimmen, zu messen.* Vgl. °अ (Nachtr. 1).

परिच्यवन n. 1) *das Herabfallen vom Himmel um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 2) *Verlust, das Kommen um* (Abl.) Comm. zu Âpast. 2,2,7.

परिच्युति f. *das Herabfallen.*

*परिजग्ध m. N. pr.

परिजन m. (adj. Comp. f. आ) *Diener, Dienerin;* gewöhnlich in collect. Bed. *Umgebung, Gefolge, Dienerschaft;* insbes. *die weibliche.* Ausnahmsweise Pl.

*परिजन्मन् (!) m. 1) *der Mond.* — 2) *Feuer.*

परिजय्य Adj. *zu besiegen, dessen man Herr werden kann.*

परिजल्पित n. *die versteckten Vorwürfe einer von ihrem Geliebten schlecht behandelten Geliebten.*

परिज्ञा f. etwa *Ort der Entstehung.*

परिज्ञाड्य Adj. Suçr. 2,327,4 wohl fehlerhaft. Bhâvapr. 6,92 liest dafür ज्ञात्कानीव; man könnte परिज्ञालानि vermuthen.

परिज्ञातक n. Titel eines Werkes.

परिज्ञिकीर्षा f. *der Wunsch Etwas zu vermeiden, — zu beseitigen* Kâd. 52,24. 68,11. Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,26. Comm. zu Gaim. S. 217, Z. 18.

परिज्ञिकीर्षु Adj. *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu vermeiden wünschend* Ind. St. 10,413.

परिज्ञप्ति f. *Erkennung.*

*परिज्ञा f. *Kenntniss.*

परिज्ञातर् Nom. ag. *Erkenner, genauer Kenner.*

परिज्ञान n. *das Erkennen, Erkennung, Kennenlernen, Erfahren, Kennen, Kenntniss.*

परिज्ञानमय Adj. *dessen Wesen Erkenntniss ist.*

परिज्ञानिन् Adj. *viele Kenntnisse besitzend.*

परिज्ञेय Adj. *zu erkennen, kennen zu lernen.*

परिज्मन् 1) Adj. *a) herumlaufend, — fahrend, — wandelnd.* — *b) rings befindlich, überall gegenwärtig.* — 2) gleichlautender Loc. *ringsumher, allenthalben.* — 3) *m. *a) der Mond.* — *b) Feuer.*

परिज्यानि f. in अपरिज्यानि.

परिज्रि Adj. *herumlaufend* oder *sich rings ausbreitend.*

*परिज्वन् m. 1) *der Mond.* — 2) *Diener.* — 3) *ein Kenner des Opfers, Liturgiker.*

परिडीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,27. Auch °क n.

परिणतवयस् Adj. *alt* Vens. 43,18.

परिणति f. 1) *Veränderung, Umwandelung, Wechsel der Form, natürliche Entwickelung.* Auch Pl. — 2) *das Reifwerden, Reife.* — 3) *das reife Alter.* — 4) *die Folgen.* — 5) *Ende, Schluss.* श्रवणपरिणतिं गम् so v. a. *endlich zu Ohren kommen* Bâlar. 43,6. °तिं या *sein Endziel —, seinen Endpunct erreichen.* Am Anfange eines Comp. *am Schluss, schliesslich.* — 6) *Erfüllung* (eines Versprechens) Spr. 4019.

परिणमन n. *das Sichumwandeln in* (Instr.).

पारिणामयितर् Nom. ag. *zur Reife bringend.* f. °त्री Vidḍh. 82,3.

परिणय m. (adj. Comp. f. आ) *das Herumführen der Braut um's Feuer, Hochzeit, Heirath* Spr. 7738. °विधि m. Vikramâñkaṁ. 18,1.

परिणायन n. 1) *das Herumführen um's Feuer.* — 2) *Heirath.*

परिणाल् f. N. pr. einer Oertlichkeit, = परीणाल्.

परिणाल्न n. *das Verhüllen* Gobh. 3,2,35. Mân. Çr. 4,7.

*परिणाह्क Adj. von नह् mit परि.

परिणाम m. 1) *Veränderung, Umwandlung, Wechsel der Form, Entwickelung zu* (Instr.); insbes. *natürliche Entwickelung.* — 2) *Umwandlung der Speise, Verdauung.* — 3) *das Welkwerden.* — 4) *Verlauf, Ablauf* (der Zeit). — 5) *Zunahme* (des Alters). — 6) *Alter, senectus.* — 7) *die Folgen.* — 8) *Ende, Schluss.* परिणामे und परिणामं° *schliesslich, zuletzt;* परिणामे तु *schliesslich jedoch* Râgat. 7,425. वयसः परिणामे so v. a. *im Alter.* — 9) *eine best. Redefigur: dichterische Uebertragung der Eigenschaften und Thätigkeiten eines Gegenstandes auf sein Bild.*

परिणामक Adj. *die Veränderungen zu Wege bringend.*

परिणामवत् Adj. *eine natürliche Entwickelung habend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,14. Nom. abstr. °वत्त्व n. ebend.

परिणामवाद् m. *die Entwickelungstheorie, die Sâṁkhja-Theorie.*

परिणामशूल m. n. *heftige Verdauungsbeschwerden* Çârṅg. Saṁh. 1,7,34. Bhâvapr. 5,9.

परिणामिक Adj. 1) **durch eine Veränderung entstanden.* — 2) *gut verdaulich.* — Wohl fehlerhaft für पारि°.

परिणामिन् Adj. 1) *sich verändernd, sich umwandelnd, einem Wechsel der Form unterworfen;* insbes. *sich natürlich entwickelnd* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,14. Nom. abstr. °मित्व n. ebend. — 2) *reifend, Früchte tragend* (in übertr. Bed.). Nom. abstr. °मित्व n.

*परिणाय m. *Zug im Schachspiel* u. s. w.

परिणायक m. 1) *Führer.* — 2) *Gatte.* — 3) etwa *Gouverneur, Heerführer* (buddh.) Lalit. 136,8. Kâraṇḍ. 17,20.

परिणायन n. = परिणाय Hem. Par. 8,321.

परिणाह् m. 1) *Umfang, Weite, Peripherie.* — 2) *Bein. Çiva's. — Vgl. परी°.

परिणाहवत् Adj. *einen grossen Umfang habend.*

परिणाहिन् Adj. dass. Am Ende eines Comp. *den Umfang von — habend.*

परिणिंसक Adj. *kostend, schmeckend.*

परिणिनंसु Adj. *einen Seitenstoss zu machen im Begriff stehend* (Elephant).

परिणीत 1) Adj. s. u. 1. नी mit परि. — 2) n. *Heirath* Uttarar. 29,15 (39,3).

परिणीतपूर्वा Adj. f. *vormals geheirathet* Çâk. 65,23.

परिणेतर् Nom. ag. *Gatte.*

परिणेतव्य Adj. 1) f. आ *zu heirathen* Paṅkad. 13. — 2) *umzusetzen in, zu vertauschen mit* (Instr. eines Nom. abstr.) Comm. zu Njâjam. 2,2,10.

परिणेय Adj. 1) *herumzuführen.* — 2) f. आ *um das Feuer herumzuführen, zu heirathen.* — 3) *ausfindig zu machen, auszuspüren.* — 4) *umzusetzen in, zu vertauschen mit* (Instr. eines Nom. abstr.) Sâj. zu Ait. Br. 1,28,16. Govindân. S. 615.

परितंसयैध्यै Dat. Inf. zu तंस् mit परि Caus. ṚV. 1,173,7. 6,22,7.

*परितकन n. *das Umherlaufen.*

(परितक्य) पॅरितक्किनि 1) Adj. (f. आ) *Angst —, Unruhe verursachend, unsicher, gefährlich.* — 2) f. आ *ängstliche Lage, Schrecken, Gefahr.*

परितन्वॅ Adj. *umspannend, umschlingend.*

परितप्ति f. *Seelenschmerz, Betrübniss.*

परितर्कण n. *das Erwägen.*

परितर्पण 1) Adj. *befriedigend, zufriedenstellend.* — 2) n. *a) das Befriedigen.* — *b) Labsal, Stärkungsmittel* Karaka 6,6.

परितस् 1) Adv. *ringsum, von allen Seiten, nach a. S. hin, allerwärts.* न — परितस् *auf keine Weise.* — 2) Präp. *um, um — herum;* mit Acc., einmal mit Gen.

°परिताडिन् Adj. *allerwärts treffend, — verwundend* Bâlar. 55,8.

परिताप m. 1) *Glut, Hitze.* — 2) *Seelenschmerz, Trauer, Betrübniss.* — 3) *Reue.* — 4) *Schmerzbereitung* zu Spr. 155. — 5) **eine best. Hölle.*

परितापिन् Adj. 1) *brennend heiss.* — 2) *Seelenschmerz —, Trauer —, Betrübniss verursachend.*

परितारणीय Adj. Verz. d. Oxf. H. 90,*a*,6 vielleicht fehlerhaft für परिचारणीय (metrisch) = °चरणीय *zu verehren.*

*परितिक्त m. *Melia Azedarach.*

*परितीर n. wohl = परिकूल.

परितुष्टि f. *Befriedigung, Zufriedenheit.*

परितृप्तत्व n. *vollkommenes Befriedigtsein* Wind. Sanc. 142.

परितृप्ति f. *vollkommene Befriedigung* Kaivaljop. 12.

परितोष m. 1) *Befriedigung, Zufriedenheit, Freude an* (Loc. oder Gen.). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. eines Mannes.

परितोषक Adj. *zufriedenstellend, befriedigend* Ind. St. 15,221.

परितोषण 1) Adj. dass. — 2) n. *das Zufriedenstellen, Befriedigen.*

पारितोषयितर् Nom. ag. *Andere zufriedenstellend, — befriedigend.* परितो° v. l.

परितोषवत् Adj. *zufrieden, froh.*

°परितोषिन् Adj. *zufrieden mit, erfreut über.*

परित्यक्तर् Nom. ag. *der Jmd verlässt, im Stich lässt.*

°परित्यज् Adj. *verlassend, aufgebend, im Stich lassend.* v. l. besser अग्निमातृपितृत्यज्ञाम् st. अग्निमातृपरित्यज्ञाम्.

परित्यज्य Adj. fehlerhaft für °त्याज्य.

परित्याग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das im Stich Lassen, seinem Schicksal Ueberlassen, Ziehenlassen, Verstossen* einer Person. — 2) *das Verlassen* eines Ortes. — 3) *das Fahrenlassen, Aufgeben* (einer Sache), *Aufopfern, Verzichten auf Etwas, Unterlassen, Entsagen.* Pl. *Entsagungen,* so v. a. *Opfer.* — 4) *Trennung von* (°सकाशात्). — 5) Titel eines Werkes.

परित्यागपटृक n. wohl *Entsagungsurkunde.*

परित्यागसेन m. N. pr. eines Fürsten.

परित्यागिन् Adj. 1) *Jmd verlassend.* — 2) *Etwas aufgebend, verzichtend auf* (im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *der da entsagt.*

°परित्याजन n. *das Veranlassen zum Aufgeben von.* प्राण° *das Jmd das Leben Nehmen.*

परित्याज्य Adj. 1) *im Stich zu lassen, seinem Schicksal zu überlassen, zu verstossen, zu meiden.* — 2) *aufzugeben, hinzugeben, zu unterlassen, dem man entsagen muss* MBh. 13,8,25. — 3) *wegzulassen.*

परित्राण n. 1) *das Behüten, Beschützen, Retten, Rettung, — von* (Abl.). — 2) *Schutzmittel, — gegen* (Gen.), *Schutz, Zuflucht.* — 3) **Selbstvertheidigung.* — 4) **die Haare auf dem Körper;* **Schnurrbart* Gal. — °परित्राणम् MBh. 13,6227 fehlerhaft für °पवित्राणाम्.

परित्रात m. N. pr. eines Mannes.

परित्रातर् Nom. ag. mit Gen. und Acc. *Behüter, Beschützer, Retter.*

परित्रातव्य Adj. *zu behüten* (Bâlar. 46,12), *zu beschützen vor* (Abl.).

परित्रास m. (adj. Comp. f. आ) *Schreck, Angst, Furcht.*

*परित्रिगर्तम् Adv. *um die* Trigarta *herum, überall, nur nicht bei den* Tr. Sch. zu P. 2,1,12. 6,2,33.

परिदंशित Adj. *vollkommen gerüstet, — gewaffnet.*

परिदर m. *eine Krankheit des Zahnfleisches, bei der sich dieses ablöst und blutet.*

परिदा f. *das Sichüberlassen der Gnade, dem Schutze eines Andern, Hingabe.*

परिदान n. 1) dass. — 2) * *Wiederablieferung eines Pfandes.* v. l. प्रतिदान.

परिदाय Adj. nach Nîlak. परितो दीयते वित्तं ब्रह्माख्यं यस्य सः.

परिदायिन् m. *ein Vater* oder *ein anderer über ein Mädchen verfügender Anverwandter, der seine Tochter* oder *sein Mündel an einen Mann verheirathet, dessen älterer Bruder noch nicht verheirathet ist.*

परिदारिक Adj. *rissig werdend* (Euter) AV. Paric. 50,5.

परिदाह m. 1) *das Brennen.* — 2) *Seelenschmerz.*

*परिदाहिन् Adj. *brennend.*

*परिदिग्ध n. *ein mit einem Ueberzug von Mehl u. s. w. bereitete Fleischspeise* Madanav. 118,103.

परिदीन Adj. *überaus niedergeschlagen, —betrübt.*

परिदुर्बल Adj. (f. आ) *überaus schwach, — hinfällig, — elend* zu Spr. 1478.

परिदृंहण n. *das Festmachen* Âpast. Çr. 7,10,11.

*परिदृढ 1) Adj. *überaus fest.* — 2) m. N. pr. eines Mannes; s. पारिदृढ.

परिदृष्टकर्मन् Adj. *eine grosse practische Erfahrung habend* Kâraka 3,8. Nom. abstr. °र्मता f. ebend.

परिदेव m. *Wehklage* Lalit. 119,14. Kâraṇḍ. 21,5.

परिदेवित 1) Adj. s. u. 2. दिव् mit परि Caus. — 2) n. *Wehklage.*

परिदेविन् Adj. *wehklagend, jammernd.*

*परिदृढय्, °यति *fest machen.*

परिदृष्टृ Nom. ag. *Zuschauer, Wahrnehmer, Erkenner.*

परिद्वीप m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa. सरिद्वीप v. l.

परिद्वेषस् m. *Hasser, Feind.*

परिधर्षण n. *Angriff, Beleidigung, Misshandlung.*

परिधातवै Dat. Inf. zu 1. धा mit परि AV. 2,13,2.

परिधान und परिधानं (Çat. Br. 14) n. 1) *das Herumlegen* (des Holzes). — 2) *das Umwerfen, Umlegen* (eines Gewandes), *Bekleiden.* — 3) *Umwurf, Gewand,* insbes. *Untergewand.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) *das Abschliessen* (der Recitation).

परिधानवस्त्र n. *Obergewand* Pañkat. 226,17.

परिधानीय 1) *n. *Untergewand.* — 2) f. आ *Schlussvers.*

परिधापन n. *das Umnehmenlassen* (eines Gewandes).

परिधापनीय Adj. *auf das Umnehmenlassen bezüglich.*

*परिधाय m. 1) *Gefolge.* — 2) *die Hinterbacken.* — 3) *Wasserbehälter.*

*परिधायक m. *Gehege, Umzäunung.*

परिधारण 1) n. *das Tragen,* so v. a. *Sichhingeben.* शोकस्य *dem Schmerze.* — 2) f. आ *das Aushalten, Ausdauer* Mahâvîrak. 27,5.

परिधार्य Adj. *zu erhalten, aufrechtzuhalten.*

परिधावन n. *das Ausweichen* (einem Geschosse) MBh. 9,57,18.

परिधाविन् m. *das 46ste (20ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

परिधि m. 1) *Einschluss, Gehege, Wall.* Auch vom Meere, das die Erde *umschliesst.* — 2) *Umfassung, Schutzwehr.* — 3) *Hülle, Gewand.* — 4) *der Hof um Sonne und Mond, Doppelsonne.* — 5) *Horizont.* — 6) *Umfang, Umkreis; Epicyclus.* — 7) *Umgebung.* — 8) im Opferwesen *die grünen Hölzer* (gewöhnlich drei), *welche, um das Altarfeuer gelegt, dasselbe zusammenhalten sollen.* °संधि m. Mân. Çr. 1,3,1.3. 2,3,3. 5,2. 8,26. — 9) षडिन्द्राः परिधयः Namen von Sâman Ârsh. Br. — 10) *N. pr. eines Mannes.

परिधिन् (nach Nîlak.) Adj. als Beiw. Çiva's MBh. 13,17,119.

परिधिस्थ 1) Adj. *am Horizont stehend.* — 2) *m. *eine im Umkreise aufgestellte Wache.*

परिधी Adv. mit कर् *umhängen* Mahâvîrak. 90,12.

परिधीर Adj. *sehr lange nachtönend, — tief* (Ton).

परिधूपन n. (Suçr. 2,488,13, v. l. Bhâvapr. 4,100), परिधूमन n. und परिधूमायन n. = धूमायन.

परिधूसर Adj. *ganz grau, — bestäubt.* Nom. abstr. °त्व n. Prasannar. 23,22.

परिधेय Adj. = परिधिभव Mahîdh. बर्हिषद् v. l.

परिध्वंस 1) m. *a) Verfinsterung* in विधु°. — *b) Ungemach, das Misslingen.* — *c) Verlust der Kaste.* Auch वर्ण° Comm. zu Âpast. 2,2,7. — *d) ein aus der Kaste Gestossener* Âpast. 2,2,7. — 2) f. आ *Verlust* der Kaste (im Comp. vorangehend) Âpast. 2,2,7.

परिध्वंसिन् Adj. 1) *abfallend.* — 2) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu Grunde richtend, — zerstörend.* Ohne Ergänzung *Alles zu Gr. r.*

*परिनन्दन n. Nom. act. von नन्द् mit परि.

*परिनर्तन n. Nom. act. von नर्त् mit परि.

परिनिन्दा f. 1) *heftiger Tadel, das Tadeln Jmds* (Gen.). — 2) *Tadelsucht.*

परिनिम्न Adj. *stark vertieft.*

परिनिर्मितवशवर्तिन् m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern in* Indra's *Welt* Comm. zu Jogas. 3, 25. Vgl. परनि°.

परिनिर्वाण n. 1) *das vollkommene Erlöschen eines Individuums* (buddh.). — 2) *Name *des Ortes, an dem Çâkjamuni entschwand.*

परिनिर्वाणवैपुल्यसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Ch. B.

परिनिर्वापयितव्य Adj. *vollkommen zu erlösen durch die Einführung in das* Nirvâṇa Vâgrakkh. 21,1. 36,2.

परिनिर्विवप्सु Adj. *in vollem Maasse zu geben die Absicht habend* Bhaṭṭ.

परिनिर्वृति f. *vollkommene Erlösung.*

परिनिश्चय m. *eine ganz feststehende Meinung, ein ganz fester Entschluss.* v. l. besser स्वनिश्चय st. सुनिश्चय und प्रतिनिश्चय st. परिनिश्चय.

परिनिष्ठा f. 1) *ein äusserster Grenzpunct, Gipfelpunct.* — 2) *vollkommenes Vertrautsein mit Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,57.

परिनिष्ठान in अपरिनिष्ठान.

परिनिष्पत्ति f. *Vollkommenheit* Vâgrakkh. 40, 8. fgg.

परिनिष्पन्नत्व n. *das wirkliche Dasein, Vorhandensein* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,6.

परिनेतर् Nom. ag. fehlerhaft für परिणेतर्.

पारिनैष्किक Adj. (f. ई) *der allerhöchste, vollendetste, vollkommenste.*

परिन्दन n. (Text zu Lot. de la b. l. 235) und °ना f. = परी°.

परिन्यास m. in der Dramatik *die Anspielung auf die Entwickelung des sogenannten Samens* (बीज).

परिपक्व Adj. 1) *fertig gebrannt* (Backstein u. s. w.). — 2) *ganz reif* von Früchten. — 3) *ganz reif* von Geschwüren. — 4) *ganz reif* vom Verstande und von einem *vollkommen ausgebildeten* Menschen. — 5) *ganz reif,* so v. a. *dem Verfalle, dem Ende, dem Vergehen, dem Tode nahe.*

*परिपण m. n. = नीवी.

परिपतन n. *das Umherfliegen.*

परिपति m. *ein Herrscher ringsum.* Nach Sâj. und Mahîdh. Adj. *umherfliegend.*

परिपद् f. *Falle.*

*परिपदिन् m. *Feind.*

परिपन्थक m. *Widersacher, Gegner, Feind.*

*परिपन्थम् Adv. *am Wege.*

परिपन्थय्, °यति *entgegentreten, widerstehen;* mit Acc.

परिपन्थिक m. *Widersacher, Gegner, Feind.*

परिपन्थित्व n. *das ein Widersacher Sein, Beein-*

trächtigen.

परिपन्थिन्[3] m. *Widersacher, Gegner, Feind, Beeinträchtiger, Abbruchthuer.* Als Adj. (f. °न्थिनी) *im Wege stehend, hinderlich* MBh. 12,130,40. Bâlar. 33,18.

परिपन्थी Adv. mit भू *Jmds Widersacher werden, sich Jmd* (Gen.) *widersetzen.*

परिपर in अपरिपर.

परिपरिन्[3] m. *Widersacher, Gegner.*

परिपवन n. 1) *das Reinigen* (des Getraides). — 2) *Getraideschwinge, vannus.*

पारिपशव्य Adj. *auf das Opferthier bezüglich; आ eine solche Spende.*

परिपाक m. 1) *das Garwerden.* — 2) *Verdauung.* — 3) *das Reifwerden, Reife* (eig. und übertr.). सत्त्व° Kâraṇḍ. 18,16. 25,22. 47,8. Lalit. 217,15. सत्त्वधातोः 216,9. — 4) *Reife,* so v. a. *Erfahrenheit, Vollkommenheit.* कवितायाः परिपाकान् Spr. 7627. — 5) *die Folgen von Etwas.* °कात् und °कतस् so v. a. *in Folge von.* — 6) *das Eintreten* (eines Zeitpunctes).

*परिपाकिनी f. *Ipomoea Turpethum.*

परिपाचन 1) Adj. *a) kochend, zur Reife bringend.* — *b) zur Reife bringend* in übertr. Bed. Nom. abstr. °ता f. Lalit. 38,12.13. — 2) n. *das zur Reife Bringen* (in übertr. Bed.) Lalit. 219,2. Kâraṇḍ. 24,21.

परिपाचयितर् Nom. ag. = परिपचन 1) *a).*

परिपाटल Adj. *überaus blassroth* Kâd. 80,14.

परिपाटि und °टी f. 1) *Reihenfolge* Kaṇḍak. 39, 9. 70,3. Ind. St. 15,346. Comm. zu ṚV. Prât. 2,1 (परिपाट्या zu lesen). चैत्य° *ein Besuch der — der Reihe nach* Kalpas. 120. Hem. Par. 9,86. — 2) *Arithmetik.*

परिपाठ m. *vollständige Herzählung, — Aufzählung.* Instr. so v. a. *vollständig* (kennen).

परिपाठक Adj. *vollständig herzählend, den Inhalt angebend.*

परिपाण[3] m. n. 1) *Schutz, Schirm.* — 2) *Versteck.*

परिपाण्डु Adj. *überaus weiss, — bleich* 297,9.

परिपाण्डुर Adj. *blendend weiss* Vikramâṅkaḥ. 9, 119. Bâlar. 185,19.

*परिपाद् m. gaṇa निरुदकादि.

परिपान[3] n. *Trunk.*

परिपार्श्व Adj. *zur Seite befindlich* Kâtj. Çr. 24, 6,23.

परिपार्श्वचर Adj. *zur Seite gehend.*

परिपार्श्वतस् Adv. *zur Seite, — von* (Gen.).

परिपार्श्ववर्तिन् Adj. *an der Seite befindlich* Comm. zu Kâtj. Çr. 24,6,23. *zur S. —, daneben stehend, neben Jmd* (Gen.) *stehend* 300,10.

परिपालक Adj. 1) *behütend, beschützend.* — 2) *bewahrend, aufrecht erhaltend.* — 3) *das Seinige in Acht nehmend.*

परिपालन 1) n. *a) das Behüten, Beschützen.* — *b) das Hegen und Pflegen, gutes Füttern* Pañcat. 228,24. — *c) das Bewahren, Erhalten, Aufrechterhalten.* प्रतिज्ञा° *das Worthalten* 106,8. — 2) f. आ *Schutz, Pflege, Fürsorge* Bâlar. 278,3.

परिपालनीय Adj. *zu behüten, — bewahren, — erhalten* Kâd. 2,88,8.

परिपालयितर् Nom. ag. *Behüter, Beschützer.*

परिपाल्य Adj. 1) *zu behüten, zu beschützen.* — 2) *zu wahren, aufrechtzuerhalten, zu beobachten.*

परिपिच्छ n. *ein Schmuck von Pfauenfedern rundherum* Bhâg. P. 10,14,1.

परिपिञ्ज Adj. *voll von* (Instr.) Kumâras. 13,28.

परिपिञ्जर Adj. (f. आ) *braunroth, gelblichroth* Vikramâṅkaḥ. 10,11. Kâd. 79,13.

परिपिपालयिषा f. *der Wunsch zu wahren, aufrechtzuhalten.*

*परिपिष्टक n. *Blei.*

परिपीडन n. 1) *das Quetschen, Ausdrücken.* — 2) *das Beeinträchtigen, Eintrag Thun einer Sache.*

परिपीडा f. *das Quälen, Peinigen.*

*परिपुच्छय्, °यते *mit dem Schwanze wedeln.*

परिपुटन m. *das Sichabschälen.*

परिपुटनवत् Adj. *sich abschälend.*

*परिपुष्करा f. *Cucumis maderaspatanus.*

°परिपुष्टता f. *das Genährtwerden, Sichnähren von.*

परिपूति f. *vollständige Reinigung* Bâlar. 283,3.

परिपूरक Adj. 1) *erfüllend.* — 2) *Fülle —, Gedeihen verleihend.*

परिपूरण n. 1) *das Füllen, Vollmachen, Vervollständigen* Spr. 7641. — 2) *vollständiges Erfüllen, — Genügethun* Kâraṇḍ. 69,10.12.

परिपूरणीय Adj. *vollzumachen* Hemâdri 1,730,18.

परिपूरयितव्य Adj. *vollkommen zu erfüllen* (eine Tugend) Kâraṇḍ. 50,18.20.

परिपूरिन् Adj. *in Fülle beschenkend* Çiç. 19,94.

*परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभ m. *ein best.* Samâdhi.

*परिपूर्णता f. und *°पूर्णत्व n. *Fülle.*

परिपूर्णभाषिन् Adj. *sehr vollkommen —, sehr verständig redend* R. 3,52,52.

*परिपूर्णसहस्रचन्द्रवती f. Bein. der Gattin Indra's.

परिपूर्णार्थ Adj. 1) *der sein Ziel erreicht hat* R. 6,105,22. — 2) *einen vollen Sinn habend, verständig* (Rede) MBh. 1,178,6. R. 5,73,49.

परिपूर्णेन्दु m. *der Vollmond.*

परिपूर्ति f. 1) *das Vollwerden, Sichfüllen mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 67,10. — 2) *Vervollständigung.*

परिपृच्छक m. *Frager.*

*परिपृच्छा f. *Frage, Erkundigung.*

परिपृच्छिक Adj. nach Nîlak. *derjenige, der nur dann Etwas annimmt, wenn er darum gebeten wird,* MBh. 14,92,7, v. l.

परिपृष्टिक Adj. dass. MBh. 14,92,7.

*परिपेल्ल n. *Cyperus rotundus* Dhanv. 3,35. Râgân. 8,152.

परिपेलव 1) Adj. *sehr fein, — zart, winzig.* — 2) n. *ein dem Cyperus rotundus verwandtes Gras.*

परिपोट und °क m. *das Sichabschälen: eine best. Krankheit des Ohres.*

परिपोटन n. *das Sichabschälen.*

परिपोटवत् Adj. *sich abschälend.*

परिपोष m. *volle Entwickelung.*

परिपोषक Adj. *bestärkend.*

परिपोषण n. *das Befördern, Hegen und Pflegen.*

परिपोषणीय Adj. *zu befördern, zu hegen und zu pflegen.*

परिप्रश्न m. *das Fragen, Frage, Erkundigung, — nach* (im Comp. vorangehend).

परिप्रापण n. *das Eintreten, Erfolgen.*

परिप्राप्ति f. *Erlangung.*

परिप्रार्घ n. *Nähe.*

परिप्रेमन् Adj. *theuer, werth.*

परिप्रुष् Adj. *sprühend, spritzend.*

परिप्रेप्सु Adj. mit Acc. *zu gelangen wünschend zu, suchend, verlangend nach.*

परिप्रेरक Adj. *erregend, bewirkend* Sây. zu ṚV. 9,85,8.

परिप्रेष्य m. *Diener.* v. l. परे प्रेष्याः st. परिप्रेष्याः.

परिप्लवि[3] 1) Adj. *a) schwimmend.* — *b) sich herumschwingend.* — *c) hinundher laufend.* — 2) m. *a) das Hinundherschwanken, ewige Unruhe* Bhâvapr. 4,125. — *b) Schiff.* v. l. पारि°. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *ein kleiner Schöpflöffel* (beim Opfer) Âpast. Çr. 12,20,20. Auch पारि°.

परिप्लाव्य Adj. *überzugiessen.*

परिप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit परि. — 2) *f. आ *ein berauschendes Getränk.*

परिप्लोष m. *Brand, brennendes Gefühl* Karaka 6,8.

परिबर्ह् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Alles was man um sich hat, die zum Bedürfniss oder Luxus nöthigen Dinge, Staat* u. s. w. Karaka 4,8 (376,8 ed. Calc.). — 2) **die Insignien eines Fürsten.*

परिबर्हण 1) n. *a) *das Abschneiden, Abhauen.* — *b) Verehrung, Cult.* — *c)* = परिबर्ह् 1). — 2)

*f. आ (als Erklärung von बर्हणा) = परिवृद्धि oder परिहिंसा.

परिबर्हवत् Adj. *mit dem gehörigen Geräthe versehen* (Haus).

परिबाधृ f. *Belästiger, Peiniger.* Mit Grassmann auch RV. 8,45,40. 9,105,6 परिबाधः st. परि बाधः zu lesen.

परिबाध 1) m. *ein hemmender Dämon* Mantrabr. 2,5,6. 7. — 2) f. आ *Mühseligkeiten, Beschwerden.*

परिबृंहण n. 1) *Stärkung* Kâraka 8,3. — 2) *Wohlfahrt.* — 3) *Anhang, Zusatz* (zum Veda).

*परिबोध m. *Vernunft.*

परिबोधन n. und °ना f. *Ermahnung, admonitio* Kâd. 2,56,16. 100,10. 111,17. 44,6.

परिबोधनीय Adj. *zu ermahnen, admonendus* Kâd. 2,112,12.

परिबोधवत् Adj. *mit Vernunft begabt.* v. l. प्रतिबोधवत्.

परिभक्त m. in अपरिभक्त.

परिभक्षण n. 1) *das Auffressen.* — 2) *das Angefressensein durch* (Instr.).

परिभय m. *Besorgniss, Furcht.*

परिभव m. *eine ehrenrührige Behandlung, Beleidigung, Kränkung, Demüthigung, Erniedrigung, an den Tag gelegte Geringschätzung, — Verachtung, — gegen Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend) *von Seiten Jmds* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). °पद् n. und °भवास्पद् n. *ein Gegenstand der Geringschätzung* u. s. w.

परिभवन n. *Demüthigung, Erniedrigung.*

परिभवनीय Adj. *der beleidigt —, gekränkt —, gedemüthigt werden kann* Mâlav. (ed. Boll.) 15, 15, v. l. *zu demüthigen* Kâd. 263,9.

परिभविन् Adj. *beleidigend, kränkend, Geringschätzung an den Tag legend, gering achtend, Jmds* (Gen.) *spottend* (von Belebtem und Unbelebtem).

परिभाग Kâraṇḍ. 44,17 fehlerhaft für °भोग.

परिभाण्ड n. *Geräthe, Mobilien.*

परिभाव m. *Geringachtung* Pañkat. 56,8. °भव ed. Bomb. 1,59,12.

परिभावन 1) n. *das Zusammenhalten, Bilden einer festen Masse.* — 2) f. आ *a) das Nachdenken.* — *b)* in der Dramatik *Neugier erregende Worte.*

परिभाविन् Adj. = परिभविन् 312,12. Nom. abstr. °वित्व n.

परिभाषण 1) Adj. *viel redend* in अ° (Nachtr. 3). — 2) n. *a) das Plaudern, Gespräch, Unterhaltung.* — *b) Zurechtweisung, Verweis; Tadel, Vorwurf* Lalit. 217,20. — *c)* *= नियम.

परिभाषणीय Adj. *zurechtzuweisen, dem ein Verweis zu ertheilen ist.*

परिभाषा f. 1) *Rede, Worte.* — 2) *Tadel, Vorwurf; Beschimpfung* Bâlar. 261,18. Nur Pl. — 3) *eine allgemeine Bestimmung, die durchweg Geltung hat;* insbes. *eine grammatische.* — 4) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

परिभाषाचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), °भाषाप्रकाशिका f. (ebend.), °भाषाप्रदीपार्चि m., °भाषाभाष्यसूत्र n. (Opp. Cat. 1), °भाषाभास्कर m. (ebend.), °भाषामञ्जरी f., °भाषार्थदीपिका f., °भाषार्थसंग्रह m., °व्याख्याचन्द्रिका f., °भाषावृत्ति f., °भाषाव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °भाषासंग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

°परिभाषिन् Adj. *redend.*

परिभाषेन्दुशेखर m., °काशिका f., °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) und °भाषोपस्कार m. Titel von Werken.

परिभाष्य Adj. in अ° (Nachtr. 3).

परिभू Adj. mit Acc. 1) *umgebend, umfassend, zusammenhaltend.* — 2) *rings sich erstreckend, durchdringend.* — 3) *überlegen, leitend, lenkend.*

परिभूतता f. Nom. abstr. zu परिभूत *gedemüthigt, gekränkt, erniedrigt* Vâgrâkêh. 34,18.

परिभूति f. 1) *überlegene Kraft.* — 2) *Kränkung, Demüthigung, Erniedrigung, an den Tag gelegte Geringschätzung.* Auch Pl.

परिभूषण m. *ein durch Abtretung aller Landeseinkünfte erkaufter Friede* Spr. 4600, v. l.

परिभेद m. *Verletzung.*

परिभेदक Adj. *durchbrechend.*

परिभोक्तृ Nom. ag. 1) *Geniesser.* — 2) *der einen Andern ausbeutet, auf eines Andern Kosten lebt.*

परिभोग m. 1) *Genuss* (auch *ehelicher*) Kâraṇḍ. 44,17 (°भाग gedr.). — 2) *Mittel zum Genuss, Subsistenzmittel.*

परिभ्रंश m. *das Entwischen.*

परिभ्रंशन n. *das Verlustiggehen, Kommen um* (Abl.).

परिभ्रम 1) Adj. (f. आ) *umherfliegend* in खे°. — 2) m. *a) das Umherschweifen, Hinundhergehen.* — *b) Umschweife, nicht zur Sache gehörige Reden.*

परिभ्रमण n. 1) *das Umlaufen, Umdrehung.* — 2) *das Hinundhergehen.* — 3) *Umkreis.*

परिभ्रामण n. *das Hinundherdrehen, Hinundherbewegen.*

°परिभ्रामिन् Adj. *umherlaufend auf* Bâlar. 290,18.

*परिमङ्कन n. Nom. act.

1. परिमण्डल n. *Umkreis* Hemâdri 1,305,8.

2. परिमण्डल 1) Adj. (f. आ) *kreisförmig, rund, kugelförmig, kugelrund* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,11. — 2) m. *eine giftige Mückenart.*

परिमण्डलकुष्ठ n. *eine Art Aussatz,* = मण्डलकुष्ठ Kâraka 2,5.

परिमण्डलता f. *Kreisförmigkeit* Kâd. 46,5.

परिमण्डलित Adj. *rund gemacht.*

*परिमत् Adj. von मन् mit परि.

परिमन्थर Adj. (f. आ) *überaus langsam, — träge* Kaṇḍak. 54,2.

परिमन्थरता f. *Trägheit.* विवेक° Veṇis. 162.

परिमन्द् Adj. *überaus matt* (Auge). Am Anfange eines Comp. Adv. *klein wenig.*

परिमन्दता f. *Abgespanntheit, das Gefühl der langen Weile.*

परिमन्यु Adj. *grollend.*

परिमर 1) Adj. *dessen nächste Umgebung hingestorben ist.* — 2) m. *das Sterben um Jmd her.* ब्रह्मण: °र: heisst *eine auf den Untergang der Widersacher gerichtete magische Handlung.* दैव: °र: *das Hinsterben der Götter* Kaush. Up. 2,12.

परिमर्द m. 1) *Verbrauch.* — 2) *Aufreibung, Vernichtung* (eines Feindes).

परिमर्दन n. 1) *das Einreiben* Kâraka 6,11. — 2) *Mittel zum Einreiben* Kâraka 6,24.

परिमर्श m. *Erwägung, Betrachtung* MBh. 12, 120,19.

परिमल m. 1) *Wohlgeruch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *ein wohlriechender Stoff.* — 3) *eine Versammlung von Gelehrten.* — 4) *ehelicher Genuss.* — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 6) N. pr. eines Dichters.

परिमलय्, °यति *wohlriechend machen* Prasannar. 149,7.

परिमल्ल m. N. pr. eines Autors.

परिमा f. *Maass im Umfange* Maitr. S. 1,4,11.

परिमाण n. 1) *das Messen.* — 2) *Maass, Umfang, Grösse, Gewicht, Dauer, Anzahl, Betrag.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

परिमाणक n. = परिमाण 2).

परिमाणवत् Adj. *messbar.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

परिमाणिन् Adj. *was gemessen wird.*

परिमाणय (?) n. *Umfang* Verz. d. Oxf. H. 48,*b*,2. Vgl. पारि°.

परिमाथिन् Adj. *hart mitnehmend, aufreibend.*

परिमाद् f. und °माद् m. Bez. *von sechzehn Sâman, welche zum Mahâvratastotra gehören.*

*परिमार्ज्ञ Adj. von मर्ज् mit परि.

परिमार्ग m. *das Umhersuchen.*

परिमार्गण n. *das Nachspüren, Aufsuchen.*

परिमार्गितव्य Adj. *aufzusuchen.*

°परिमार्गिन् Adj. *nachspürend, aufsuchend; nachgehend* (seiner Obliegenheit).

*परिमार्ग्य Partic. fut. pass. von मृज् mit परि.

परिमार्ज und °क Adj. *streichend* in तुन्द°.

परिमार्जन n. 1) *das Abwischen, Reinigen, Scheuern* Gaut. — 2) *das Abstreifen, Entfernen* Hemâdri 1,133,10. — 3) **eine best. süsse Speise.*

परिमित् f. *Deckbalken, Verbindungsholz* oder dergl.

परिमितायुस् Adj. *dessen Jahre gezählt sind, der nicht lange zu leben hat* R. 3,55,20.

परिमिताहार Adj. *wenig Speise zu sich nehmend* MBh. 3,293,8.

परिमिति f. *Maass, Quantität.*

परिमितिमत् Adj. *begrenzt* Spr. 7761.

परिमिलन n. *Berührung.*

*परिमुखम् Adv. *vor Jmds Angesicht, neben Jmd.*

परिमुग्धता f. 1) *Einfältigkeit.* — 2) *Lieblichkeit.*

परिमूढता f. *Verwirrung.*

परिमूर्ण Adj. (f. ई) etwa *abgängig, hinfällig* (Kuh) Çat. Br. 5,3,2,13.

परिमृज्न Adj. *streichend* in *तुन्द°.

*परिमृज्य Partic. fut. pass. von मृज् mit परि.

परिमेय Adj. *messbar, zählbar, gering an Zahl.*

°परिमेक् m. *das Umpissen* Pâr. Grhj. 3,7,1.

परिमोक्ष m. 1) *Befreiung, das Entgehen*; die Ergänzung im Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Entkleidung.* सर्वत: so v. a. *vollkommene Nacktheit.* — 3) *Entleerung.*

परिमोक्षण n. 1) *das Ablösen.* — 2) *Befreiung, — von* (Gen.).

परिमोटन n. *das Knacken.*

परिमोष m. *Diebstahl, Entwendung, Bestehlung.*

परिमोषक Adj. *stehlend.*

परिमोषण n. *das Fortnehmen* Âpast.

परिमोषिन् Adj. *stehlend;* m. *Dieb, Räuber.*

परिमोहन n. *das Bethören, Bestricken.*

परिमोहित् Adj. *verwirrt.*

परिम्लायित्व n. *das Einfallen, Einsinken, Schwinden.*

परिम्लायिन् 1) Adj. *fleckig.* — 2) m. *eine best. Krankheit der Augenlinse.*

1. परियज्ञ m. *eine begleitende, vorangehende oder folgende Handlung in der Liturgie, Nebenceremonie* Vaitân.

2. परियज्ञ Adj. *eine begleitende Handlung in der Liturgie —, eine Nebenceremonie bildend.*

परियष्टर् Nom. ag. *ein jüngerer Bruder, der vor einem älteren Bruder ein* Soma-*Opfer darbringt,* Âpast. 2,12,22, v. l.

*परियाण n. Nom. act. von या mit परि.

परियाणि f. in *अपरियाणि.

*परियाणीय Part. fut. pass. von या mit परि.

*परियानिक m. *Reisewagen* Gal.

*परियोग m. = पल्लियोग.

परियोग्य m. Pl. *eine best. Schule.*

परिरक्तक m. *Hüter.*

परिरक्षण 1) Adj. (f. ई) *hütend, beschützend.* — 2) n. *a) das Hüten, Erhalten, Beschützen, Inachtnehmen, Retten, Rettung.* — *b) das Geheimhalten.* — *c) das Sichhüten, Sichinachtnehmen.*

परिरक्षणीय Adj. *zu hüten, zu erhalten, sorgfältig zu bewahren* Prasannar. 6,12.

परिरक्षा f. *Hütung, Erhaltung.*

परिरक्षितर् Nom. ag. *Hüter, Erhalter, Beschützer.*

परिरक्षितव्य Adj. *geheim zu halten.*

*परिरक्षितिन् Adj. = परिरक्षितं येन स:.

°परिरक्षिन् Adj. *hütend.*

परिरक्ष्य Adj. *geheim zu halten.*

परिरथ्य 1) n. *ein best. Theil des Wagens.* — 2) f. परिरथ्या *Fahrweg* (nach Nilak.).

परिरम्भ m. *Umarmung.*

परिरम्भण n. *das Umarmen, Umarmung.*

°परिरम्भिन् Adj. *umspannt —, umgürtet von.*

*परिराटक und *°राटिन् Adj. von रट् mit परि.

परिराप् (Padap. °रप्) m. Pl. Bez. *beschwatzender Dämonen.*

परिरापिन् Adj. *einflüsternd, beschwatzend.*

परिरोध m. *Hemmung, Zurückhaltung.*

परिरोधम् Absol. *einschliessend* TBr. 3,9,12,3.

*परिल m. N. pr. eines Mannes.

परिलघु Adj. 1) *überaus leicht, — klein.* — 2) *sehr fein, — dünn* Kâd. 17,17. 2,75,23. Nom. abstr. °ता f. 40,19. — 3) *leicht verdaulich.* — 4) *ganz unbedeutend, nichtssagend.*

परिलङ्घन n. *das Hinundherspringen.*

परिलम्ब m. *Gezauder, Verzögerung* Kâd. 2,108, 5. Harshaç. 116,1.

परिलम्बन n. *das Zaudern, Zögern* Kâd. 280,24.

परिलिखन n. *das Glattmachen, Poliren.*

परिलेख m. *Umriss* (mit Linien u. s. w.), *Figur, Zeichnung.*

परिलेखन 1) m. *der mit* परिलिखितम् *beginnende Spruch* (TS. 1,2,5,1) Âpast. Çr. 7,9,7. — 2) n. *das Umreissen* (mit Linien u. s. w.).

*परिलेश m. als Erklärung von परिंश Sâj. zu ṚV. 1,187,8.

परिलेखिन् m. *eine best. Krankheit des Ohres.*

परिलोप m. *Einbusse, Verkümmerung, Unterbleibung.*

*परिवंश m. gaṇa भृश्यादि. Hariv. 3,21,19 Druckfehler für परिवत्स. Davon *Adj. °क.

परिवक्रा f. 1) *eine rundliche Grube.* — 2) N. pr. einer Stadt.

परिवत्स m. *ein dazu* (zur Kuh) *gehöriges Kalb* Hariv. 3,21,19 (wo so zu lesen ist st. परिवंश). v. l. पारिवत्स.

परिवत्सक m. *Sohn* (nach Nilak.).

परिवत्सर m. 1) *ein rundes —, volles Jahr.* Einmal n. — 2) *das zweite Jahr im fünfjährigen Cyclus.*

परिवत्सरीण (f. आ) und °वत्सरीय (Mân. Grhj. 2,8. Ça. 1,6,4. 7,4) Adj. von परिवत्सर 1) und 2).

परिवत् Adj. *das Wort* परि *enthaltend* Çat. Br. 6,3,2,25. Tândja-Br. 12,5,3.

*परिवपण n. Nom. act. von वप् mit परि.

परिवप्य m. *der die Handlungen, welche mit der Netzhaut* (वपा) *vorzunehmen sind, sowohl einleitende als abschliessende* Homa Âpast. Çr. 7,20,9. 21,2. Comm. zu 3,13,3. Fehlerhaft °वाप्य Mân. Grhj. 2,4.

परिवर्ग m. 1) *Beseitigung.* — 2) *Abhängigkeit* Varâh. Brh. S. 15,32.

परिवर्ग्य Adj. *zu vermeiden.*

°परिवर्जक Adj. *meidend, vermeidend, sich einer Sache begebend.*

परिवर्जन n. 1) *das Meiden, Vermeiden, Sichbegeben einer Sache, Entgehen.* — 2) **Mord, Todtschlag.*

परिवर्जनीय Adj. *zu meiden.*

परिवर्त m. 1) *Umdrehung, Umlauf* (der Gestirne). — 2) *Umlauf, Ablauf* einer Zeitperiode, insbes. eines Juga. — 3) *Ablauf,* so v. a. *Ende.* — 4) **Jahr.* — 5) *Hinundherbewegung, das Sichtummeln* Prasannar. 15,17. — 6) **Umkehr, Flucht.* — 7) *Vertauschung, Tausch, Wechsel.* — 8) *Tummelplatz, Aufenthaltsort, Ort, Platz.* — 9) *Kapitel, Abschnitt* Lalit. 40,1. — 10) N. pr. *α)* eines Sohnes des bösen Dämons Duḥsaha. — *β)* *eines Fürsten der Schildkröten.

परिवर्तक 1) Adj. *a) ablaufen machend, zum Ablauf bringend.* — *b) umkehren —, zurückfliessen machend.* — 2) m. *a) die in einer Paronomasie durch Abtrennung eines Consonanten vom folgenden Vocal bewirkte Zerstückelung eines Wortes, wodurch ein anderer Sinn gewonnen wird,* Vâmana 4,1,6. — *b)* in der Dramatik *Wechsel der Beschäftigung.* — *c)* N. pr. = परिवर्त 10) *a).* — 3) f. °र्तिका *Verengung der Vorhaut, Phimosis.*

परिवर्तन 1) Adj. (f. ई) *umkehren machend.* विद्या *eine best. Zauberkunst.* — 2) n. *a) das Sichumdrehen,* — *um* (im Comp. vorangehend), *das Sichherumwälzen auf* (im Comp. vorangehend) Kâraṇḍ. 55,15. — *b) Umlauf, Ablauf* einer Zeitperiode, *Kreislauf.* — *c) das Umdrehen.* — *d) das Umtauschen, Wechseln.* — *e) das Beschneiden der Haare.* — *f)* angeblich = प्रेरण.

परिवर्तनीय Adj. *umzutauschen, umtauschbar,* — *gegen* (Instr.).

परिवर्तिन् 1) Adj. *a) sich herumdrehend, sich herumbewegend.* — *b) sich windend, labyrinthisch* Kathâs. 20,39. — *c) umlaufend, einen Kreislauf machend, sich stets wiedererneuernd, stets wiederkehrend.* — *d) wechselnd, übergehend in* (im Comp. vorangehend als Nom. abstr.). — *e) verweilend an, bei* oder *um, sich aufhaltend bei, sich befindend in* oder *bei* (Loc., Adv. auf तस् oder im Comp. vorangehend). अन्त° so v. a. *dem Tode nahe* Harshaḱ. 124,9. — 2) f. °नी *eine Litanei nach der Formel abc abc abc.*

परिवर्तुल Adj. *ganz rund.*

परिवर्त्मन् Adj. *ringsum gehend,* — *sich erstreckend.*

परिवर्धक m. *Pferdeknecht* Kâd. 2,88,14. Harshaḱ. 127,17.

परिवर्धन 1) m. Harshaḱ. 173,12 wohl nur fehlerhaft für °वर्धक. — 2) n. *das Vermehren, Vergrössern, Vervielfältigen.*

परिवर्धितक Adj. *aufgezogen* (in sentimentaler Sprachweise).

परिवर्मन् Adj. *gepanzert, gerüstet.*

*परिवसथ m. *Dorf.*

परिवह m. 1) *einer der sieben Winde.* — 2) *eine der sieben Zungen des Feuers.*

परिवाद m. 1) *üble Nachrede, Tadel;* die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. Gaut. Âpast. — 2) **ein Werkzeug zum Spielen der indischen Laute.*

*परिवादक m. *Lautenspieler.*

परिवादकथा f. *üble Nachrede, Tadel.*

परिवादगिर् f. Pl. dass.

*परिवादितिन् Adj. = परिवादितं येन सः.

परिवादिन् 1) Adj. *Böses redend von Andern, Andere tadelnd.* — 2) f. °नी *eine siebensaitige Laute* Kâd. 99,7. 211,6.

परिवाप m. 1) *geröstete Reiskörner;* nach Anderen *saure Milch.* — 2) *Standort, Platz* MBh. 5,111,2. — 3) **Wasserbehälter.* — 4) * = परिच्छद *Hausgeräthe* u. s. w. — 5) **das Aussäen.*

परिवापण n. *das Scheeren, Sichscheerenlassen.* °वापन Âpast. Comm. zu Âçv. Çr. 12,8,25.

*परिवापिक und *°वापिन् Adj. von परिवाप.

परिवाप्य 1) Adj. (f. आ) *dem der* परिवाप 1) *gehört.* — 2) m. Mân. Gṛhj. 2,4 fehlerhaft für °वप्य.

परिवार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Decke* (eines Wagens). — 2) *Umgebung, Gefolge, Begleitung.* Ausnahmsweise Pl.; am Ende eines adj. Comp. *umgeben von.* — 3) **Degenscheide.* — 4) **Dorfhecke* Gal.

परिवारक (wohl m.) etwa *Decke, Matte* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,6,12.

परिवारण n. 1) *Decke.* त्वगस्थि° Adj. *mit Haut und Knochen bedeckt,* so v. a. *nur aus Haut und Knochen bestehend.* — 2) *Gefolge, Anhang.* — 3) *das Abwehren.*

परिवारता f. Nom. abstr. zu परिवार 2) Çiç. 2,90.

परिवारवत् Adj. *ein grosses Gefolge habend.*

परिवारी Adv. mit कर् *sich zum Gefolge erwählen, sich umgeben mit* (Acc.).

1. परिवास m. 1) *Aufenthalt, das Verbleiben an einem Orte.* — 2) *bei den Buddhisten *die Entfernung eines Schuldigen aus der Gemeinde.*

2. परिवास m. *Wohlgeruch.*

परिवासन n. *Abschnitzel* Âpast. Çr. 1,6,6. 8.

परिवासस् n. अङ्गिरसामभिवास[ः]परिवाससी Name zweier Sâman Ârsh. Br.

परिवाह m. *das Ueberfluthen eines vollen Wasserbehälters, das Ableiten eines v. W., ein Kanal, der das angesammelte Wasser abführt.* — Vgl. परीवाह.

*परिवाहवत् m. *Teich.*

परिवाहिन् Adj. (f. °णी) *überfluthend, überfliessend von* (im Comp. vorangehend).

परिविंशत् f. *volle zwanzig.*

परिविक्रयिन् Adj. *handelnd mit* (Gen.).

परिविक्षोभ m. *Erschütterung.*

परिविघट्टन n. *das Zersprengen, Zunichtemachen.*

परिविष m. = परिविन्न, परिवित्त.

परिवितर्क m. *Gedanke, das Gedachte* Text zu Lot. de la b. l. 164. 184.

परिवित्त und परिवित्ति m. *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer im Heirathen zuvorgekommen ist,* Âpast. Çr. 9,12,11. — Âpast. 2,12,22 fehlerhaft für परिवेत्तर्, R. Gorr. 2,109,35 für परिवित्त.

परिवित्ति m. dass. Nom. abstr. °ता f. u. °त्व n.

परिविन्न m. 1) dass. — 2) *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer im Empfang seines Erbtheils zuvorgekommen ist* (!), Comm. zu Âpast. 2,12,22.

परिविविदान m. 1) *ein jüngerer Bruder, welcher einem ältern im Heirathen zuvorkommt.* — 2) *ein jüngerer Bruder, welcher einem ältern im Empfang seines Erbtheils zuvorgekommen ist* (!), Âpast. (nach dem Comm.).

परिविषे Dat. Inf. zu 1. विष् mit परि RV.

परिविष्टि f. *Dienstleistung, Aufwartung.*

*परिविष्टु Adv.

परिविहार m. *das Lustwandeln.*

परिविह्वल Adj. *überaus verwirrt,* — *bestürzt.*

परिवीत Adj. *umwunden.*

परिवीत 1) Adj. s. u. व्या mit परि. — 2) *n. Brahman's *Bogen.*

परिवृक्त 1) Adj. s. u. वर्ज् mit परि. — 2) f. परिवृक्ता und परिवृक्ती *die Unbeliebte, Verschmähte,* Bez. *einer geringgeschätzten Gattin neben der höher geehrten* (मक्षिषी, वावाता).

परिवर्ज् f. *Vermeidung, Beseitigung.*

परिवृढ 1) Adj. s. u. बर्ह् mit वि. — 2) m. *Herr, Gebieter, Anführer* Bhâg. P. 5,1,8. 16,16. 6,16,25. Verz. d. Oxf. H. 117,*b*,5. क्षिति° *Landesherr, Fürst* Vikramâṅkaḱ. 18,93.

परिवृढाष्टक n. Titel eines Werkes.

परिवृत 1) Adj. s. u. 1. वर् mit परि. — 2) n. *ein bedeckter Ort, eine als Opferplatz dienende mit Wänden verschlossene Hütte.*

परिवृति f. *das Umgében, Umstéhen.*

*परिवृत्तक Adj. gaṇa अश्व्यादि.

*परिवृत्तफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

1. परिवृत्ति f. 1) *das Umherwandern in* (Loc.) MBh. 14,18,29. — 2) *Wiederkehr in diese Welt* Âpast. — 3) *Tausch, Wechsel.* परिवृत्त्या *abwechselnd.* — 4) *eine best. rhetorische Figur* Vâmana 4,3,16. — 5) = परिवर्तिका *Verengung der Vorhaut, Phimosis.* — 6) Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

2. *परिवृत्ति m. schlechte v. l. für परिवित्ति.

परिवृत्ती f. wohl fehlerhaft für परिवृक्ती.

परिवृद्धता f. *das Quellen, Aufschwellen* (der Speise im Magen).

परिवृद्धि f. *Wachsthum, Zunahme* Âpast.

*परिवृस्ति m. schlechte v. l. für परिवित्ति.

परिवेत्तर् m. *ein jüngerer Bruder, welcher vor dem ältern heirathet,* Gaut.

परिवेद m. *vollständige Erkenntniss.*

परिवेदक m. = परिवेत्तर्.

1. परिवेदन n. *vollständiges Erkennen.* v. l. पद्वेदन.

2. परिवेदन n. *das Heirathen eines jüngern Bruders vor einem ältern.*

3. परिवेदन n. und °ना f. *das Wehklagen, Jammern.* Richtig परिदेवन, °ना.

परिवेदनीया und *°वेदिनी f. *die Frau eines Parivettar.*

परिवेद्य n. = 2. परिवेदन VP. 4,20,9.

परिवेपिन् Adj. *bebend, zitternd* Venis. 47.

परिवेशन n. *Umkreis, Radkranz* MBh. 14,45,1.

³परिवेशस् m. *Nachbar.*

³परिवेष m. 1) *Zurüstung, Aufwartung von Speisen.* — 2) *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond* Âpast. MBh. 6,112,10. 7,7,39. 8,24,47. 16,1,5. Hariv. 1,45, 38. — 3) *Kreis,* (Strahlen-) *Kranz, orbis.* ज्ञघन° Viddh. 30,14. — 4) *= परिवृति, परिधान, वेष्टन.

परिवेषक 1) m. *Aufwärter, Aufträger von Speisen* Karaka 2,6. MBh. 2,49,35. 3,51,26. 7,67,2 (mit Acc. des Bedienten). 14,81,26. — 2) f. °षिका f. zu 1).

³परिवेषण n. 1) *das Aufwarten, Auftragen von Speisen, Aufwartung.* आचार्यपरिवेषणे *wenn dem Lehrer Speisen aufgetragen werden* Gaut.; vgl. 2). — 2) *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond* MBh. 3,224,17. आचार्य° Gaut. soll nach einem Comm. *ein Hof um Jupiter und Venus* (*die Lehrer* der Götter und Ungötter) bedeuten.

परिवेषवत् Adj. *mit einem Hofe versehen* (Sonne, Mond) MBh. 8,79,81. 82,20.

परिवेषिन् Adj. dass.

परिवेष्टन 1) n. *a) Decke, Hülle.* — *b) Verband.* — 2) f. आ *das Umbinden, Verbinden.*

³परिवेष्टर् Nom. ag. *Aufwärter.* f. °वेष्ट्री Çat. Br. 11,2,3,5. Kaush. Up. 2,1.

परिवेष्टव्य Adj. *aufzutragen* (eine Speise).

परिवेष्टितर् Nom. ag. *Umschliesser.*

परिवेष्ट्रीमत् Adj. *eine Aufwärterin habend* Kaush. Up. 2,1.

परिव्यय m. *Zukost.*

³परिव्ययण 1) *das Umwinden, Umhüllen.* — 2) *die umhüllte Stelle* Çat. Br. 3,7,1,13; vgl. Kâtj. Çr. 6,3,5.

परिव्ययणीय Adj. (f. आ) *zum Umwinden gehörig.*

परिव्याण n. *das Umwinden* Gaim. 5,2,7. Comm. zu Âpast. Çr. 7,10,5. 11,7.

परिव्याध m. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Calamus fasciculatus* (Râgan. 9, 107. Bhâvapr. 1,207) und *Pterospermum acerifolium* (Râgan. 9,42). — 2) N. pr. eines alten Weisen.

परिव्याधि m. Karaka 4,8 fehlerhaft für °व्याध 1).

परिव्रज्य 1) n. impers. *in die Fremde zu gehen* MBh. 13,104,44. — 2) f. आ *das Herumwandern von einem Ort zum andern,* insbes. *das herumwandernde Leben eines religiösen Bettlers.*

*परिव्रठय्, °ठयि Denom. von परिवृढ Mahâbh. 7,90,a.

*परिव्रठिमन् m. Nom. abstr. von परिवृढ.

*परिव्रठिष्ठ und °व्रठीयस् Superl. und Compar. zu परिवृढ

परिव्राज् m. (Nom. °व्राट्) *ein heimat- und familienloser Asket, ein herumwandernder religiöser Bettler* Çañk. zu Bâdar. 3,4,20.

परिव्राज m. dass. Âpast.

परिव्राजक 1) m. dass. *Am Ende eines adj. Comp. f. °व्राजका. — 2) f. °जिका f. zu 1). Am Ende eines adj. Comp. f. °व्राजिका.

*परिव्राजि oder *°जी f. *Sphaeranthus mollis* Râgan. 5.17.

³परिशक्वे Dat. Infin. zu 1. शक् mit परि RV. 8,78,5.

परिशङ्कनीय 1) Adj. *den man in Verdacht haben muss, gegen den man misstrauisch zu verfahren hat.* आत्मवत् *für seines Gleichen zu halten von* (Gen.). — 2) n. impers. *Misstrauen an den Tag zu legen.*

°परिशङ्किन् Adj. 1) *Etwas befürchtend.* — 2) *Befürchtungen habend wegen.*

परिशठ Adj. *überaus unehrlich, durch und durch schlecht* Karaka 3,8.

परिशायन n. *vollständiges Eintauchen* Baudh. 1, 6,14,7.

परिशाश्वत Adj. *für die Ewigkeit geltend.*

परिशिष्ट 1) Adj. s. u. शिष् mit परि. — 2) n. *Ergänzung, Supplement, Anhang.*

परिशिष्टपर्वन् n. Titel eines Werkes des Hemakandra.

परिशिष्टप्रकाश m., °प्रकाशस्य सारमञ्जरी f., °शिष्टप्रबोध m. und °शिष्टसिद्धान्तरत्नाकर m. Titel von Werken.

°परिशीलन n. *häufige Berührung mit, Verkehr, Umgang, anhaltende Beschäftigung mit* (Vikramâñkaḱ. 18,75), *Studium.*

परिशुद्धि f. 1) *vollkommenes Reinwerden* (auch in moralischem Sinne), *das an den Tag Kommen der Unschuld eines Menschen* Bâlar. 282,5. °द्धिं कर् *sich reinigen, seine Unschuld beweisen.* — 2) *richtige Beschaffenheit, Correctheit* Kâranḍ. 74,10.

परिशुश्रूषा f. *absoluter Gehorsam.*

परिशुष्क Adj. (f. आ) *vollkommen trocken, — getrocknet, — vertrocknet.* Vom Gesicht so v. a. *eingefallen,* von einer angeschlagenen Ader so v. a. *kein Blut entlassend.* *मांस n. *auf besondere Art geröstetes Fleisch* Madanav. 118,102.

परिशून्य Adj. *ganz leer, — frei von* (im Comp. vorangehend).

*परिशृत *Branntwein.*

परिशेष 1) Adj. *übrig, sonstig* — 2) m. n. *a) Rest, Ueberrest* Gṛihjâs. 1,113. Instr. auch so v. a. *bis auf den Rest, vollständig.* — *b) Ergänzung, Supplement.* — 3) Abl. °षात् so v. a. *folglich.*

परिशेषण n. *Rest.* v. l. °शेषित.

परिशेषवत् Adj. *mit einem Anhang versehen.*

परिशेषशास्त्र n. *ein Supplement zu einem Werke.*

परिशोधन n. 1) *das Reinigen.* — 2) *das Auszahlen, Bezahlen.*

परिशोभितकाया f. N. pr. 1) einer Apsaras Kâranḍ. 3,11. — 2) einer Gandharva-Jungfrau Kâranḍ. 5.3.

परिशोष m. *vollkommenes Austrocknen, Trockenheit.* °शोषं गम् *trocken werden* und *einschrumpfen, abmagern.*

°परिशोषण 1) Adj. *austrocknend, vertrocknen machend, Kraft und Saft entziehend* MBh. 5,1026. °शोषिन् v. l. — 2) n. *das Ausdörren, Vertrocknen —, Abmagernlassen.*

परिशोषिन् Adj. 1) *vertrocknend, einschrumpfend, vollkonmen abmagernd.* — 2) = परिशोषण 1) MBh. 5,33,56.

परिश्रम m. *Ermüdung, eine ermüdende Beschäftigung, Anstrengung, anhaltende Beschäftigung mit* (im Comp. vorangehend). Ausnahmsweise Pl.

परिश्रमण Adj. *frei von Ermüdung* (nach dem Comm.).

परिश्रय m. 1) *Umfassung, Einfriedigung* in ³°Adj. — 2) *Zuflucht. — 3) *Versammlung.* — 4) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,165.

परिश्रयण n. *das Umfassen, Einfriedigen.*

³परिश्रयितवै Dat. Infin. zu 1. श्रि mit परि Çat. Br. 12,4,2,1.

परिश्रव fehlerhaft für परिस्रव.

°परिश्राम (metrisch) m. *die grosse Mühe, die man sich um — giebt.*

³परिश्रित् f. Pl. *kleine Steinchen, mit denen die Feuerstelle und andere Theile des aufgeschichteten Altars umlegt werden.* Am Ende eines adj. Comp. परिश्रित्क.

³परिश्रित 1) Adj. s. u. 1. श्रि mit परि. — 2) n. = परिवृत 2) TS. 2,2,2,3. Çat. Br. 6,4,4,19. Taitt. Âr. 5,3,1.

³परिश्रुत् f. = परिस्रुत् AV. 20,127,9.

परिश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit परि. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,61. 62.

परिश्लथ Adj. *ganz locker, — schlaff* Vikramâñkaḱ. 9,78.

*परिषण्ड *ein best. Theil des Hauses* (buddh.).

*परिषण्डवारिक m. *Diener* (buddh.).

परिषत्त्व n. Nom. abstr. von परिषद् 2) *a*).

परिषद् 1) Adj. *umlagernd.* — 2) f. *a*) *consessus, Versammlung, Zuhörerschaft, Rathsversammlung.* Ausnahmsweise Pl. — *b*) *N. pr. eines Dorfes im Nordlande.

परिषद् 1) *m. = पारिषद, पार्षद्. — 2) n. Titel eines Werkes. पार्षद् v. l.

परिषेध्य 1) Adj. *a*) *was man umwerben muss, worum man sich Mühe geben muss.* Nach Nir. *zu meiden.* — *b*) *colendus* TBr. 3,1,2,9. Nach den Erklärern *für eine Versammlung geeignet.* — 2) *m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer, Zuhörer.*

परिषद्वन् Adj. *umlagernd, umgebend.*

*परिषद्वल 1) Adj. *a*) *von einem Rath umgeben.* — *b*) *Versammlungen darbietend.* — 2) m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer.*

*परिषय m. P. 8,3,70.

परिषवण n. *das Zusammenraffen* Âpast. Çr. 1, 4,6; vgl. 1,3,6.

परिषह्य f. *geduldiges Ertragen aller Widerwärtigkeiten.*

परिषीवण n. *das Umwinden.*

परिषूति f. *das Umfangen, Bedrängen.*

परिषेक m. 1) *Begiessung, Uebergiessung, Giessbad.* — 2) *Badeapparat, Giesskanne* u. s. w.

परिषेचक Adj. *begiessend, übergiessend.*

परिषेचन n. 1) *das Begiessen, Uebergiessen.* — 2) *Wasser zum Begiessen der Bäume.*

*परिषेण m. N. pr. eines Mannes.

*परिषेणय्, °यति *mit einem Heere umzingeln.* Desid. परिषिषेणयिषति.

परिषोडश Adj. Pl. *volle sechzehn.*

परिष्कन्द् und परिस्कन्द् m. 1) *Diener*, insbes. *ein zur Seite des Wagens gehender.* — 2) *Tempel* Gaut. 19,14 (परिष्कन्ध gedr.).

परिष्कन्ध m. Gaut. soll nach Bühler fehlerhaft, nach Stenzler die besser beglaubigte Lesart für परिष्कन्द 2) sein.

*परिष्कन्न 1) Adj. = परिस्कन्न; s. u. स्कन्द् mit परि. — 2) m. = परिष्कन्द 1).

परिष्कर m. nach Nilak. = परिष्कन्द 1).

परिष्कार m. 1) *Schmückung, Schmuck, Verzierung* Prasannar. 50,13. स° Adj. (f. आ) *ausgeschmückt*, so v. a. *idealisirt* Comm. zu Njâjas. 4, 2,3. — 2) etwa *an sich ausgeübte Zucht* Lalit. 217, 8. — 3) **Hausgeräthe.*

*परिष्कारचीवर n. *eine Art von Gewand.*

परिष्कृति f. *eine best. rhetorische Figur*, = परिकर 7).

परिष्क्रिया f. 1) *das Verzieren.* — 2) *Pflege* (des Feuers).

*परिष्टवन n. *das Loben, Preisen.*

परिष्टवनीय Adj. *zum Loben —, zum Preisen bestimmt.*

परिष्टि f. 1) *Hemmung, Hinderniss.* — 2) *geklemmte Lage, Klemme, angustiae.*

परिष्टुति f. *Lob, Preis.*

परिष्टुभ् Adj. *umjauchzend.* — ṚV. 9,62,24 vielleicht परि ष्टुभः zu trennen.

परिष्टोभ m. *reiche Verzierung des Sâman mit sogenannten* Stobha.

*परिष्टोम m. = परिस्तोम.

परिष्ठा 1) Adj. *hemmend.* — 2) f. *Hemmniss, Schranke.*

परिष्यन्द् und परिस्यन्द् m. 1) *Strom, Fluss* (von Reden). — 2) **Nässe.* — 3) *eine umflossene Sandbank, Insel.* — 4) *Unterhaltung, Pflege* (des Feuers) MBh. 13,141,106. — 5) **Schmückung des Haares.* — 6) **Gefolge.*

*परिष्यन्दिन् und परिस्यन्दिन् Adj. *fliessend, strömend.*

परिषङ्ग m. 1) *Umarmung.* — 2) *Berührung —, Contact mit* (im Comp. vorangehend) Spr. 5326. 6192. — 3) N. pr. eines Sohnes der Devakî.

परिषञ्जन n. *das Umarmen, Umarmung.*

परिषञ्जीयंस् Adj. *fester umfassend* AV. 10,8,25.

परिषञ्जे Dat. Infin. zu स्वञ्ज् mit परि ṚV. 10,40,10.

परिषञ्ज्य Adj. *zu umarmen.*

परिषञ्जन n. *das Umarmen.*

परिषञ्जल्य *ein best. zusammenhaltendes Geräthe am Hause.*

*परिषष्किन्त n. *das Umhergehen* oder *-springen.*

1. परिसंवत्सर m. *ein volles Jahr.*

2. परिसंवत्सर Adj. 1) *ein volles Jahr alt.* — 2) *ein volles Jahr wartend* Gobh. 4,10,25. — 3) *alt, eingewurzelt* (Krankheit).

परिसख्य n. etwa *wahre Freundschaft* Pâr. Grhj. 2,11,12. Es kann aber auch anders getrennt werden.

परिसंख्या f. 1) *Aufzählung im Einzelnen, Zusammenzählung* (Gaim. 1,2,42), *Gesammtzahl, Gesammtheit, Anzahl* überh. — 2) *erschöpfende Herzählung*, so v. a. *Beschränkung auf das Aufgezählte, —namentlich Erwähnte.* — 3) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,33.

परिसंख्यान n. 1) = परिसंख्या 1). — 2) = परिसंख्या 2) 226,27. 30. — 3) *richtige Beurtheilung.*

*परिसंचक्ष्य Adj. *zu meiden.*

परिसंचर 1) Adj. *sich herumtreibend* Bhar. Nâṭj. 34,41. — 2) m. *ein überaus schwieriger Durchgang, eine sehwer zu überwindende Zeit.*

परिसत्य n. etwa *die volle Wahrheit* Âçv. Çr. 6, 12,12. Es kann aber auch anders getrennt werden.

परिसंतान n. *Sehne, Band.*

*परिसभ्य m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer.*

*परिसमन्त m. *Umkreis.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

परिसमापनीय und °समापयितव्य Adj. *zu vollführen* Comm. zu Gaim. 6,2,16.

परिसमाप्ति f. 1) *Abschluss, Beendigung, Schluss, Ende.* — 2) *das Sicherstrecken auf* (Loc. oder Adv. mit प्रति).

परिसमुत्सुक Adj. *überaus besorgt, — unruhig, — aufgeregt.*

परिसमूहन n. *das Zusammenkehren, Fegen.*

परिसर 1) Adj. *angrenzend* Sâj. zu ṚV. 3,33,2. Am Ende eines Comp. *grenzend an, liegend an* oder *auf.* — 2) m. *a*) *Standort.* — *b*) *Umgebung, unmittelbare Nähe.* — *c*) *Ader.* — *d*) **Tod.* — *e*) *= विधि. — *f*) **ein Gott.*

परिसरण n. *das Umherlaufen.*

परिसर्प m. 1) **das Umhergehen, Lustwandeln.* — 2) *das suchende Umhergehen, Nachgehen.* — 3) **Umschliessung, Umgebung.* — 4) *eine best. Schlangenart.* — 5) *eine best. Form des sogenannten kleinen Aussatzes.* = विसर्प Karaka 6,11. — Vgl. परीसर्प.

परिसर्पण n. 1) *das Kriechen auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Umherwandeln, Hinundherlaufen, beständiges Wechseln des Ortes.* — 3) = परिसर्प 3).

परिसर्पम् Absol. *sich umherbewegend* Çat. Br. 7,4,2,32. 10,5,3,7.

परिसर्पिन् Adj. *umherstreichend, sich herumbewegend.*

*परिसर्या f. *das Umherlaufen.*

परिसहस्र Adj. Pl. *volle tausend.*

परिसाधन n. 1) *das zu Stande Bringen, Vollbringen.* — 2) *das in Ordnung Bringen einer Sache, das Eintreiben —, Zurückfordern* (einer ausgeliehenen Schuld u. s. w.).

परिसान्त्वन n. *das Trösten.* Pl. *gute Worte, blandimenta* Kâd. 193,21.

परिसामन् n. *ein gelegentlich eingelegtes* Sâman.

परिसारक n. N. pr. einer Oertlichkeit an der Sarasvatî.

*परिसारिन् Adj. *umherlaufend.*

*परिसावकीय्, °यति Denomin.

*परिसिद्धिका f. *eine Art Reisschleim.*

*परिसीरम् Adv.

परिसीर्य n. *Riemen am Pfluge.*

परिसृत 1) Adj. s. u. सृ mit परि. — 2) m. oder n. *ein umschlossener Platz* MBh. 13,90,21.

*परिसौवीरम् Adv. *um die* Sauvîra *herum, überall mit Ausnahme der* S. Mahâbh. 6,82,*b.*

परिस्कन्द s. परिष्कन्द.

परिस्कन्ध MBh. 14,45,1 wohl = परिस्कन्द 1), wie die v. l. hat. Nach Nîlak. = समूह.

परिस्कन्न 1) Adj. s. u. स्कन्द् mit परि. — 2) m. = परिष्कन्द 1) Mahâvîraḱ. 31,19.

परिस्तर m. 1) *Streu.* — 2) etwa *Decke.* परिच्छद v. l.

परिस्तरण 1) n. *a) das Umherstreuen, Umstreuen, Bestreuen.* — *b) Streu.* — 2) f. ई *ein best. Spruch* Âpast. Çr. 1,14,13.

परिस्तरणिका f. *eine bei einem Todtenopfer geschlachtete Kuh, mit deren Gliedern der Leichnam Glied für Glied belegt wird.*

परिस्तरणीय Adj. *zum Umstreuen dienend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,14.

परिस्तरितर् Nom. ag. *rings bestreuend, umlegend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,12.

परिस्तरीतवै Dat. Infin. zu स्तर् mit परि Maitr. S. 1,4,10.

परिस्तोम m. *Decke, Polster.* Statt परिस्तोमानि चित्राणि MBh. 6,2287 liest ed. Bomb. 6,54,54 परिस्तोमान्विचित्रांश्च.

परिस्थान(म्) MBh. 14,1163 fehlerhaft für परं स्थानम्.

परिस्पन्द m. 1) *Bewegung* 228,23. वक्त्र° MBh. 1,61,3. बुद्धि° so v. a. *das Aufkommen eines Gedankens.* वाक्य° Prasannar. 50,12. — 2) *Unterhaltung, Pflege* (des Feuers). Richtig °स्यन्द. — 3) **Schmückung des Haars.* — 4) **Gefolge.*

*परिस्पन्दन n. *Bewegung.*

परिस्पन्दित n. *das Zucken, Auflodern, Sichäussern* Mahâvîraḱ. 93,22.

°परिस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd mit.*

परिस्पर्धिन् f. *Nebenbuhler.*

°परिस्पृश् Adj. *berührend* Hem. Par. 1,15.

परिस्फुट Adj. (f. आ) 1) *sehr deutlich* zu Spr. 3914. °म् Adv. Kâd. 160,14. — 2) **ganz erfüllt* (buddh.). — Vgl. नाति°.

परिस्फूर्ति f. *das Erhellen, Deutlichwerden, Hervorleuchten.*

परिस्मापन n. *das Ueberraschen.*

परिस्यन्द und °स्यन्दिन् s. °ष्यन्द und °ष्यन्दिन्.

परिस्रज् f. *Kranz* Âpast. Çr. 12,1,11.

परिस्रजिन् Adj. *bekränzt,* so v. a. *einen mit Haar bekränzten Scheitel habend, glatzköpfig.*

परिस्रव m. 1) *Erguss, das Ueberfliessen, Ablaufen, Fluss.* भूरिव्रण° Adj. *dem viel Blut aus der Wunde fliesst.* — 2) *das Hinabgleiten.* गर्भ° *eines Fötus* R. ed. Bomb. 1,37,26. — 3) **Rottleria tinctoria.*

परिस्रष्टर् Nom. ag. *in Berührung stehend —, Etwas zu thun habend mit* MBh. 12,248,21 (Bl. 112,*a*).

परिस्रंसा f. *Schutt, Gerölle.*

परिस्राव m. 1) *Ausfluss, starker Fluss.* — 2) *ein best. Krankheitszustand, welcher aus dem Ueberfliessen der Feuchtigkeiten des Körpers abgeleitet wird.*

*परिस्रावकल्प m. *eine Art Seihe* (buddh.).

*परिस्रावण n. *Seihe, Durchschlag* (buddh.).

परिस्राविन् 1) m. (sc. भगंदर) *eine best. Form der Mastdarmfistel.* — 2) n. (sc. उदर) *eine unheilbare Form von Anschwellung des Unterleibes, Riss im Gedärm* Buâvapr. 5,81. 82.

परिस्रुत् 1) Adj. *umfluthend, überfluthend, schäumend, gährend.* — 2) f. *ein best. aus Kräutern bereitetes berauschendes Getränk* Râǵan. 14,136.

परिस्रुत 1) Adj. s. u. स्रु mit परि. — 2) *f. आ = परिस्रुत् 2).

परिस्रुन्मत् Adj. *mit* परिस्रुत् 2) *versehen.*

परिस्वार m. *eine best. Sangfigur.*

*परिहण n. Nom. act. von हन् mit परि.

*परिहनु Adv.

परिहनु in दुष्परिहनु.

परिहर m. v. l. für परिहार *das Verheimlichen, Nichtzuerkennengeben* Çâk. (Pisch.) 19,11.

*परिहरक v. l. für परिहारक.

परिहरण n. 1) *das Herumbewegen, — tragen, — legen.* — 2) *das Vermeiden.*

परिहरणीय Adj. *zu vermeiden.*

परिहर्तव्य Adj. 1) *weiter zu geben, zu übergeben* Comm. zu Nyâyam. 10,2,6. — 2) *zu vermeiden* (Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,22), *dem man entgehen muss, dessen man sich zu enthalten hat.* — 3) *für sich zu behalten, zu verheimlichen.* — 4) *mit Argumenten zu beseitigen, zu widerlegen* Comm. zu Bâdar. 3,3,36. 4,4,18. — 5) *mit einem dazwischengesetzten* इति *doppelt aufzuführen* Comm. zu AV. Prât. 4,120. fg.

परिहर्षण (f. ई) und °हर्षिन् (MBh. 9,11,54) Adj. *in hohem Grade erfreuend.*

परिहर्व m. etwa *das Beschreien, Berufen.*

परिहस्त m. *Handring, ein um die Hand gelegtes Amulet, welches die Geburt sichern soll.*

परिहाटक 1) Adj. *ganz von Gold.* — 2) *n. *ein Arm-* oder *Beinring.*

परिहाण n. in अपरिहाण (Nachtr. 3).

परिहाणि und °हानि f. *Abnahme.*

परिहापणीय Adj. *zu unterlassen* Kâd. 2,117,5.

परिहार m. 1) *das Herumführen.* — 2) *das Weitergeben, Uebergeben* Comm. zu Nyâyam. 10,2,5. — 3) *Vermeidung, das Meiden* (279,14), *das Entgehen.* — 4) *das Sichinachtnehmen, Vorsicht, cautio* Kâraka 8,1. — 5) *das im Stich Lassen Jmdes.* — 6) *das Ausschliessen.* — 7) *das Uebergehen, Nichterwähnen.* Instr. *mit Uebergehung von diesem und jenem,* so v. a. *mit einiger Zurückhaltung.* — 8) *das Verheimlichen, Nichtzuerkennengeben* Çâk. (Pisch.) 19,11, v. l. — 9) *Bestreitung durch Argumente, Widerlegung* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,14. 27. 3,3,53. — 10) **Verachtung, Geringachtung.* — 11) in der Veda-Grammatik *doppelte Aufführung eines Wortes, vor und nach* इति. — 12) in der Dramatik *das Wiedergutmachen eines begangenen Fehlers.* — 13) *ausserordentliche Verwilligung, Erlassung von Abgaben, Ertheilung von Privilegien, Immunität.* — 14) *ein rings um ein Dorf oder um eine Stadt abgegrenztes Gebiet, das als Gemeingut betrachtet wird.*

*परिहारक *ein ganzer Armring* (buddh.).

परिहारम् Absol. *herumbewegend* Ait. Br. 2,27, 8. Çat. Br. 4,3,1,1. 9,4,1,14. 15.

परिहारवत् in अ° (Nachtr. 3).

परिहारविशुद्धि f. bei den Ǵaina *purification by such mortification and penance as are enjoined by the example of ancient saints and sages.*

परिहारस्थान n. = परिहार 14).

°परिहारिन् Adj. *vermeidend, aus dem Wege gehend* Bâlar. 47,22.

परिहार्य 1) Adj. *a) zu meiden* (MBh. 12,111,18), *zu vermeiden, zu unterlassen, dem man zu entgehen vermag.* — *b) auseinander zu bringen, zu trennen.* — *c) mit einer Immunität* (Instr.) *zu versehen* 212,1. — *d) mit einem dazwischengesetzten* इति *aufzuführen.* — 2) *m. = पारिहार्य *ein auf dem Handgelenk getragenes Armband.*

परिहास m. 1) *Scherz, Spass.* अप्राप्य° Kâd. 7, 4. — 2) *das Verlachen, Verspotten, Spott.*

परिहासकथा f. *eine komische Erzählung.*

परिहासपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

परिहासवस्तु n. *ein Gegenstand des Spottes.* Nom. abstr. °ता f.

परिहासशील Adj. 1) *zu scherzen liebend.* — 2) *zu spotten liebend.* Nom. abstr. °ता f. 303,29 (im Prâkrit).

परिहासकरि m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

*परिहिंसा f. als Erklärung von परिबर्हणा Durga zu Nir. 6,18.

परिहृति f. *Vermeidung.*

परिहृत्य Adj. *weiter zu geben, zu übergeben.*

परिहृ॑त् Adj. *zu Fall bringend.*

परिहृ॑लम् Absol. *stammelnd.*

1. परिहृ॑ति f. *das Fehlgehen, Fehlen* ṚV. 8,47,6 (Loc.).

2. परिहृ॑ति f. *Täuschung, Betrug.*

परीक्तृ m. *Prüfer, Kenner einer Sache.*

परीक्षण n. und °णा f. (ausnahmsweise) *das Prüfen, auf die Probe Stellen, Untersuchen.*

परीक्षणीय Adj. *zu prüfen, zu untersuchen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,1,15.

परीक्षा f. 1) *Prüfung, Untersuchung.* — 2) Titel eines Commentars.

परीक्षाक्षम Adj. *die Probe bestehend, stichhaltig.*

परीक्षार्थ Adj. *zu probiren verlangend* Âpast.

परीक्षित् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

परीक्षित 1) Adj. Partic. von ईक्ष् mit परि. — 2) m. Nebenform von परीक्षित्.

परीक्षितव्य Adj. *zu prüfen, auf die Probe zu stellen, zu untersuchen.*

परीक्षिति m. Nebenform von परीक्षित् Spr. 6230.

परीक्षिन् Adj. *prüfend, Jmd* (Gen.) *auf die Probe stellend;* m. *Prüfer, Probirer.*

परीक्ष्य Adj. = परीक्षितव्य.

परीचिक्षिषु Adj. mit Acc. *zu prüfen —, zu untersuchen beabsichtigend.*

परीज्या f. = 1) परियज्ञ.

परीणंशे Dat. Inf. zu 3. नꣳश् mit परि ṚV. 1,54,1.

परीणꣳस् n. *Fülle, Reichthum, copia.* Instr. *reichlich, in Fülle.*

परीणꣳस n. dass.

परीणꣳह् f. (Nom. °णात्) 1) *Umfassung, Verschlag.* — 2) *Truhe, Kasten* (auf einem Wagen). — 3) N. pr. eines Ortes an der Sarasvatî; vgl. परिणह्.

परीणाम m. = परिणाम *Ablauf, Verlauf* (der Zeit) R. 4,24,8.

*परीणाय m. = परिणाय.

परीणाह् m. 1) *Umfang, Weite* MBh. 7,175,19. R. 3,4,34. Suçr. 2,135,18. — 2) *ein rings um ein Dorf oder eine Stadt abgegrenztes Gebiet, das als Gemeingut betrachtet wird,* Jâgñ. 2,167. — Vgl. परिणाह्.

परीत 1) Partic. von 3. इ mit परि. Nom. abstr. °ता f. *das Umgebensein —, Erfülltsein von.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP² 2,168.

*परीतत् von तन् mit परि.

परीताप m. *Glut, Hitze* 178,9. Vgl. परिताप.

*परीति *Vitriol als Collyrium.*

°परीतिन् Adj. *erfüllt —, ergriffen von.*

परीतोष m. = परितोष *Befriedigung, Zufriedenheit.*

परीत्त s. u. 1. दा und 3. दा mit परि.

परीत्तशुभ m. Pl. *eine Klasse von Göttern* bei den Buddhisten.

परीत्ताभ m. Pl. desgl.

परीत्ति f. *Uebergabe* TBr. 2,2,5,5.

परीत्य Adj. in अ° (Nachtr. 4).

परीदाह् m. = परिदाह् *das Brennen* Karaka 6,5.

परीधान n. = परिधान *Umwurf, Gewand* MBh. 3,263,13. 12,303,13. Hemâdri 1,747,17.

परीध्य Adj. *anzuzünden* (Feuer).

परीन्द्ना f. *Gnadengeschenk* Vaǵrakkh. 20,5. 11. Auch परि°.

परीन्दित Adj. *gnädig beschenkt* Vaǵrakkh. 20, 4. 10.

परीपाक m. 1) *das Reifwerden, Reife, völlige Entwickelung* Karaka 6,3. सत्त्व° Kâraṇḍ. 89,7. — 2) *die Folgen von Etwas* Mahâvîraḱ. 61,7. — Vgl. परिपाक.

परीप्सा f. 1) *der Wunsch zu erlangen.* — 2) *der Wunsch zu retten, — zu erhalten.* — 3) *Hast, Eile.*

परीप्सु Adj. mit Acc. *zu retten —, zu erhalten verlangend.*

*परीभाव m. = परिभाव.

परीमन् *Spende.* Loc. *in reicher Gabe.*

परीमाण n. = परिमाण *Maass, Umfang, Grösse* (Hemâdri 1,578,4), *Gewicht, Dauer, Anzahl, Betrag.*

परीमोष m. Karaka 1,7 vielleicht fehlerhaft für °शोष = परिशोष.

*परीर n. *Frucht.*

*परीरण m. 1) *Schildkröte.* — 2) *Stock.* — 3) = षट्शाटक. — Nach H. an. = अभीष्ट, तत्पर und आश्रय, welche Bedeutungen nach Med. dem Worte परायण zukommen.

परीरम्भ m. = परिरम्भ *Umarmung* Bâlar. 47,22.

परीवर्त m. 1) *Vertauschung, Tausch, Wechsel* Kâd. 18,3. — 2) N. pr. eines Fürsten der Schildkröten. — Vgl. परिवर्त.

परीवर्तम् Absol. *im Kreislauf, wiederholentlich* Tândja-Br. 2,2,2.

परीवाद m. = परिवाद *üble Nachrede, Tadel* Âpast.

परीवाप m. = परिवाप *geröstete Reiskörner;* nach Andern *saure Milch.*

परीवाप्य Adj. = परिवाप्य 1).

परीवार m. 1) *Umgebung, Gefolge, Begleitung.* — 2) **Degenscheide.* — Vgl. परिवार.

परीवाक् m. 1) = परिवाक्. — 2) **die königlichen Insignien.*

परीवेत्तृ m. = परिवेत्तृ.

परीवेष m. = परिवेष *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond* Hariv. 1,44,38.

परीशास m. 1) *Ausschnitt.* — 2) Du. *ein beim Opfer dienendes zangenartiges Geräthe, mit welchem der Kessel vom Feuer gehoben wird.*

परीशेष m. = परिशेष *Ueberrest.*

परीषह्या f. = परिषह्या.

परीषेक m. = परिषेक 1).

परीष्ट m. *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer in der Darbringung eines* Soma-*Opfers zuvorgekommen ist,* Âpast.

परीष्टि f. 1) *Nachforschung.* — 2) **Bedienung, Aufwartung, Huldigung.* — 3) **Belieben.*

परीसर m. *Umkreis, Umgebung* Bâlar. 28,7.

परीसर्प m. 1) *eine Art Wurm, der den Aussatz erzeugt,* Suçr. 2,510,10. Bei der Lesart कुष्ठज्ञाः सपरीसर्पाः (ungenau für सपरीसर्पज्ञाः) = 2). — 2) *eine Art Aussatz,* = विसर्प Karaka 1,1. — Vgl. परिसर्प.

*परीसर्या f. = परिसर्या.

*परीसार m. *das Umhergehen.*

परीहार m. = परिहार 3) 4) (Suçr. 2,412,15. 443,10) *10) 12) und 13).

परीहास m. = परिहास 1) und 2). °परीहासक्षम Adj. *lächerlich zu machen geeignet,* so v. a. *zu übertreffen g.* Spr. 5896.

परीहासकेशव m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

परीहासशील Adj. = परिहासशील 1).

पर्ष॑ m. 1) *Gelenk, Glied* in पञ्चापर्ष॑. — 2) **Berg.* — 3) **Meer.* — 4) **die Himmelswelt.*

पर्ष॑च्छेप m. N. pr. eines Ṛshi.

पर्ष॑त्क Adj. *mit Gelenken —, mit Gliedern versehen* (दर्भ) Âpast. Çr. 5,27,11.

*पर्ष॑त् Adv. *im vergangenen Jahre.*

*पर्ष॑त्त्य Adj. *vorjährig.*

*पर्ष॑द्वार und *पर्ष॑ल m. *Pferd.*

पर्ष॑शस् und पर्ष॑शस् Adv. *gliedweise.*

पर्ष॑ 1) Adj. (f. आ, in der älteren Sprache पर्ष॑णी) *a) knotig* (Rohr). — *b) fleckig, bunt, ungleichartig.* — *c) schmutzig.* — *d) rauh, uneben.* — *e) struppig, zottig* (Haar). द्रुम so v. a. *von*

Schlingpflanzen umschlungen. — *f) rauh, stechend* (Wind, Sonne, Feuer). — *g) rauh* (Ton). °म् Adv. — *h) rauh, hart, grob, barsch* (Reden und Personen). — 2) m. *a) Rohr.* — *b) Pfeil.* — *c) *Grewia asiatica* (Râǵan. 11,12) oder *Xylocarpus granatum.* — *d)* proparoxyt. N. pr. eines Dämons Suparṇ. 23,5. — 3) f. परुष्णी *a) Wolke.* — *b)* N. pr. eines Flusses im Pendschab, heut zu Tage Ravi. — 4) n. *a)* Sg. u. Pl. *rauhe, harte, barsche Worte.* — *b) die Frucht von Grewia asiatica* oder *Xylocarpus granatum.* — *c) *eine blau blühende Barleria.*

परुषवचन und परुषवादिन् (Mahâvîraḱ. 46,16) Adj. *barsche, rohe Reden führend.*

परुषाक्षर Adj. *rauh, barsch* (von Reden und Personen). °म् Adv.

परुषाक्षेप m. in der Rhetorik *eine durch barsche Worte an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

परुषाक्ष्य m. *eine best. Rohrart.*

परुषित Adj. *roh —, barsch —, grob angefahren* oder *behandelt.*

परुषिमन् m. *rauhes, verwildertes Aussehen.*

परुषी Adv. mit करु 1) *beflecken, schmutzig machen.* — 2) *roh —, barsch anfahren.*

परुषेतर Adj. *milde.*

परुषोक्ति f. *eine barsche, rauhe Rede.*

*परुषोक्तिक Adj. *barsche, rohe Reden führend.*

परुष्णी f. s. u. परुष्.

परुष्मत् Adj. als Erklärung von परुषत्क Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,11.

परुष्य Adj. *bunt, mannichfaltig.*

परुस् n. 1) *Knoten, Stengelglied der Pflanzen.* — 2) *Gelenk, Glied des Körpers.* — 3) *Fuge.* — 4) *Abschnitt, Abtheilung.* — 5) **Grewia asiatica* Râǵan. 11,112.

परुःसंस m. *Gelenkbruch.*

पलूष und °क m. *Grewia asiatica* (Râǵan. 11, 112) oder *Xylocarpus granatum.* °क n. *die Frucht.*

परे Loc. Adv. *später, künftig.* मध्ये वाक्षस्ततो ऽपि परे *um Mittagszeit oder später* (d. i. *zwischen Mittag und Abend*) Spr. 4291. — MBh. 13,2880 fehlerhaft für पुरे.

*परेङ्खण n. Nom. act. von इङ्ख oder ईङ्ख mit परा.

*परेङ्खण n. Nom. act. von इङ्ख mit परा.

परेण Instr. Adv. Präp. 1) *weiterhin, vorüber, — bei* (80,20), *jenseits, hinaus über;* mit Acc. — 2) *hernach, nachher, später, nach* (zeitlich); mit Abl. oder Gen.

परेत 1) Adj. s. u. 3. इ mit परा. — 2) m. *a) ein Verstorbener.* — *b) *eine Art von Gespenstern.*

परेतभर्तृ m. Bein. Jama's Naish. 6,109. Çiç. 1,57.

परेतभूमि f. *Leichenacker.*

परेतर Adj. nach dem Comm. entweder *eigen, Jmd zugethan, zuverlässig* oder *Gegner verführend, zu sich heranlockend.*

*परेतराज् m. Bein. Jama's.

परेतराज m. 1) *ein Herrscher über Todte* Naish. 9,23. — 2) Bein. Jama's ebend. °सद्मनद्वार n. Prasannar. 69, 22.

परेतावास m. *Leichenacker* Daçak. (1925) 73,20.

परेति f. *Weggang.*

परेद्यवि Adv. *den folgenden Tag, morgen* Naish. 9,65.

*परेद्युस् (?) Adv. dass.

*परेप Adj. *von wo sich das Wasser zurückgezogen hat.*

परेप्राण Adj. *mehr als das Leben geltend.*

परेमन् wohl fehlerhaft für परीमन्.

परेश m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's.

परेशेश m. Bein. Vishṇu's.

*परेष्टु und *°का f. *eine Kuh, die öfters gekalbt hat.*

*परेधित 1) Adj. *von einem Andern grossgezogen.* — 2) m. *a) Diener.* — *b) der indische Kuckuck.*

परोऽक्ष (Conj.) Adj. (f. °क्षी) *aussen —, oben eng.*

परोकुमत्त (!). Verz. d. B. H. No. 903 (XIII).

परोऽक्ष 1) Adj. (f. आ) *ausserhalb des Gesichtskreises liegend, der Wahrnehmung sich entziehend, unbekannt, unverständlich; nur durch den innern Sinn* (मनस्) *erkennbar, — vermittelt.* Definition des Wortes bei den Grammatikern 241,25. fgg. *a)* Acc. *so dass man es nicht sieht, hinter dem Rücken, ohne Wissen von* (Instr., später Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b)* Instr. *auf eine dem Auge sich entziehende, geheimnissvolle, versteckte Weise.* — *c)* Abl. *α) heimlich vor* (Instr.). — *β) hinter dem Rücken, — von* (Gen.), *wenn man nicht zugegen ist* oder *war* 241,24. — *d)* परोऽक्ष° *auf nicht wahrnehmbare Weise.* — 2) m. *a) *Büsser.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Anu. — 3) f. परोऽक्षा *a) eine vergangene, vollendete Handlung.* — *b) eine Personalendung des Perfects.* — *c)* N. pr. eines Flusses VP.² 2,151.

परोऽक्षकाम Adj. *das Versteckte, Geheimnissvolle mögend.*

परोऽक्षकृत Adj. (ein Vers) *welcher den Gott nicht anredet, sondern nur von ihm aussagt.*

परोऽक्षता f. und परोऽक्षत्व n. *Nichtwahrnehmbarkeit, das nicht vor Augen Stehen.*

परोऽक्षपृष्ठ m. *ein best.* Pṛshṭhja Çâṅkh. Çr. 10,8,33. 12,7,4. 8. Âçv. Çr. 8,4,23.

परोऽक्षप्रिय Adj. = परोऽक्षकाम.

परोऽक्षवृत्ति Adj. 1) *nicht vor unsern Augen lebend.* — 2) *auf eine dem Auge sich entziehende, undeutliche Weise gebildet.* Nom. abstr. °ता f.

परोगव्यूति Adv. 1) *über das Weideland —, über das Weidegebiet hinaus.* — 2) *entfernter als eine* Gavjûti.

परोगोष्ठम् Adv. *über den Kuhstall hinaus* Maitr. S. 1,10,13. Mân. Gṛhj. 2,1. 17.

परोच्य Adj. *dem man widersprechen darf.*

परोढा f. *eines Andern Weib.*

*परोढृक् m. *der indische Kuckuck* Gal.

परोपकरण (Conj.) n. *das Diensterweisen —, Helfen Andern* Spr. 3980.

परोपकरणी Adv. mit कर् *zum Werkzeug Anderer machen.*

परोपकार m. *einem Andern erwiesene Dienste, Hülfeleistung* Spr. 3981. fgg. 7718.

परोपकारिन् Adj. 1) *Andern Dienste erweisend, Andern helfend* 180,26. Nom. abstr. °रित्व n. Spr. 5690. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

परोपकृति f. *Erweisung von Diensten Andern* 181,1. Spr. 2403.

परोपग Adj. *sich an Etwas Anderes anschliessend,* so v. a. *adjectivisch* AK. 3,6,8,43.

परोपवास m. *das Zusammenwohnen mit einem Andern* Âpast.; vgl. Bühler's Uebersetzung.

परोबाहु Adv. *über den Arm hinaus, weiter als der Arm reicht.*

परोमात्र Adj. *übermässig, ungeheuer.*

परोरजस् Adj. 1) *über den Staub —, über den Dunst hinaus liegend.* — 2) *frei von Leidenschaften.*

*परोलक्ष Adj. Pl. *mehr als hunderttausend.*

परोऽवरम् Adv. *von oben nach unten, der Reihe nach, von Hand zu Hand, nacheinander.*

*परोऽवरीण Adj. von परोऽवरम्.

1. परोवरीयस् Adj. *aussen —, oben breiter.*

2. परोवरीयस् 1) Adj. *besser als gut, der allervorzüglichste.* Nom. abstr. °यस्त्व n. Bâdar. 3,3,7. — 2) n. *das höchste Glück.*

परोविंश Adj. Pl. *mehr als zwanzig.*

परोऽशीत Adj. Pl. *mehr als achtzig.*

*परोष्टी f. = परोक्षी 1).

परोष्णिह् f. *ein best. Metrum.*

परोक्षी f. 1) **eine Art Schabe, Kakerlak.* — 2) N. pr. eines Flusses.

परोक्षविस् Adj. *mehr als eine Opfergabe* Âpast. Çr. 10,20,5.

पर्ोऽक्ष Adj. Cat. Br. 3,4,2,26 wohl fehlerhaft für पर्ोऽक्ष.

पर्क m. 1) *Mischung* oder *Spende* in मधुपर्क. — 2) गौतमस्य पर्कौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पर्कट 1) *m. *Reiher.* — 2) f. ई a) *Ficus infectoria* 143,27. — b) **eine frische Betelnuss* u. s. w. — 3) *n. *Angst, Schmerz.*

*पर्कटि f. = पर्कट 2) a).

पर्च्, पृणक्ति, पर्क्ते, पर्चयति, पिपर्ग्धि, पपृचासि u. s. w. 1) *mengen, mischen, in Verbindung setzen,* — *mit* (Instr. oder ausnahmsweise Loc.). धनुषा शरम् so v. a. *den Pfeil auf den Bogen legen* Bhaṭṭ. पृक्त *gemischt* —, *verbunden* —, *sich berührend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 11, 27. जल° so v. a. *auf dem Wasser schwimmend.* — 2) *füllen, sättigen;* Med. *sich füllen* (?). पृक्त *erfüllt* —, *voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *in Fülle geben, Etwas* (Acc. oder Gen.) *Jmd* (Dat.) *reichlich schenken.* — 4) *mehren.* — Mit अधि *setzen auf* (Loc.) Baudh. bei Hillebr. N. 41, N. 7. — Mit अनु, °पृक्त *verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अपि *beimischen.* °पृञ्चत्ति AV. 5,2,3 fehlerhaft für °वृञ्जत्ति. — Mit आ 1) *vermischen* —, *durchmengen mit* (Instr.). — 2) *erfüllen, durchdringen.* — 3) Med. *sich sättigen.* — Mit उप 1) *hinzufügen zu* (Loc.). — 2) *mehren.* — 3) *sich nahen zu* (Acc.). — 4) *sich mischen,* so v. a. *sich begatten,* die Begattung (Acc.) *vollziehen mit* (Loc.). — Mit निस्, निष्पृक्त *der sich von Etwas befreit hat, an Etwas nicht hängt* MBh. 3,181,14. — Mit प्र *sich in Berührung setzen mit* (Acc.). — Mit वि 1) *ausser Berührung bringen, trennen von* (Instr.). — 2) *zertheilen, zerstreuen.* — 3) *erfüllen, sättigen* ṚV. 4,24,5. — Mit सम् 1) Act. Med. *mengen, mischen, vereinigen, berühren;* Med. und Pass. *sich mengen, sich vereinigen, in Berührung kommen, zusammenstossen.* संपृक्त *vermischt, verbunden, in Berührung gekommen,* — *mit* (Instr., Loc. [ausnahmsweise] oder im Comp. vorangehend). स्तनसंपृक्तं रक्तम् *das in der Brust befindliche Blut.* — 2) *erfüllen, begaben, beschenken mit* (Instr.); Med. und Pass. *erfüllt* —, *begabt werden.* संपृक्त *erfüllt mit* TBr. 3,1,2,10.

*पर्ज्, पृक्ते, पृङ्क्ते v. l. für पर्च् und पिञ्ज्.

पर्जनी f. *Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza* Bhâvapr. 1,177.

पर्जन्य 1) m. a) *Regenwolke.* — b) *Regen.* — c) *der Regengott, ein Donnerer und Befruchter.* Wird von Indra unterschieden (45,16), aber auch mit ihm identificirt; erscheint unter den 12 Âditja. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — d) N. pr. α) eines Devagandharva oder Gandharva. — β) eines Ṛshi in verschiedenen Manvantara. — γ) eines Prâgâpati. — 2) *f. पर्जन्या = *पर्जनी Râgan. 6,203.

(पर्जन्यक्रन्द्य) °क्रन्दिन् Adj. *wie die Regenwolke* oder *wie der Regengott dröhnend.*

पर्जन्यजिन्वित Adj. *vom Regengott belebt.*

पर्जन्यनिनद् m. *Donner.*

पर्जन्यपत्नी Adj. f. *den Regengott zum Gatten habend.*

पर्जन्यप्रयोग m. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 1,102.

पर्जन्यरेतस् Adj. *aus des Regengottes Samen entstanden.*

पर्जन्यवृद्ध Adj. *durch die Regenwolke genährt.*

पर्जन्यशान्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पर्जन्यसूक्त n. *eine Hymne an den Regengott.*

पर्जन्यात्मन् Adj. *das Wesen des Regengottes habend* TS. 3,5,8,1.

पर्जन्यावात m. Du. *der Regen- und der Windgott.*

पर्ण्, पृणति s. u. 1. पॄ; पर्णय् s. bes.

पर्ण 1) n. a) *Schwungfeder, Fittig, Feder* überh. — b) *das Gefieder eines Pfeiles.* — c) *Blatt.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई (nur bei Pflanzennamen). — d) *Betelblatt* Râgat. 7,946. — 2) m. a) *Butea frondosa.* Nom. abst. पर्णत्व n. Maitr. S. 4,1,1 (TS. 3,5,2,1). — b) N. pr. α) eines Lehrers. — β) Pl. eines Volkes VP.² 2,164. — γ) *einer Oertlichkeit. — 3) f. पर्णी a) Gesammtname für *vier auf* पर्णी *auslautende Pflanzen* Karaka 6,1. — b) **Pistia Stratiotes.* — b) **das Blatt der Asa foetida* (?).

पर्णक 1) m. a) nach Mahidh. = भिल्ल *ein Wilder.* — b) *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. पर्णिका a) *eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1,27. — b) N. pr. einer Apsaras.

पर्णकषायनिष्पक्व (f. आ Cat. Br. 6,5,2,1) und °कषायपक्व (Kâtj. Çr. 16,3,16) Adj. *mit dem ausgekochten Saft der Rinde von Butea frondosa* oder *mit dem ausg. S. von Blättern gar gekocht.*

*पर्णकार m. *ein Verkäufer von Betelblättern.*

*पर्णकुटिका und °कुटी f. *Laubhütte.*

पर्णकृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung* Vishṇus. 46,23.

*पर्णखण्ड m. *Baum.*

*पर्णचर m. *eine Hirschart* Dhanv. 6,69.

पर्णचीरपट Adj. *in Blätter und Lumpen gehüllt* (Çiva).

*पर्णचोरक m. *Galläpfel* Râgan. 12,145.

पर्णदत्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 7,128.

पर्णधि m. *der Theil des Pfeilschafts, in welchem die Federn stecken.*

*पर्णध्वस् Adj. (Nom. °ध्वत्) *die Blätter fallen machend.*

पर्णनर m. *eine aus Blättern zusammengesetzte Puppe, die an Stelle eines nicht aufzufindenden Leichnams verbrannt wird.*

पर्णनाल n. *Blattstiel.*

पर्णपुट m. n. *ein in eine Düte zusammengerolltes Blatt.*

पर्णप्रातिपक्क (!) N. pr. einer Oertlichkeit.

पर्णप्राशनिन् Adj. = पर्णभक्त Bâlar. 298,13.

पर्णभक्त Adj. *nur von Blättern sich nährend* Hariv. 3,76,3.

*पर्णभेदिनी f. *Fennich.*

*पर्णभोजन m. *Ziege.*

पर्णमणि m. *ein best. Zaubergegenstand.*

पर्णमय Adj. (f. ई) *aus dem Holze der Butea frondosa gemacht.* Nom. abst. °मयीत्व n. Comm. zu Njâjam. 3,6,9.

*पर्णमाचाल m. *Averrhoa Carambola.*

*पर्णमुच् Adj. (Nom. °मुट्) *Blätter fallen machend.*

पर्णमृग m. *ein im Laub der Bäume lebendes Thier.*

*पर्णय्, °यति (हरितभावे).

पर्णय m. N. pr. eines von Indra überwundenen Feindes.

पर्णयघ्न Adj. *dem* Parṇaja *verderblich.*

*पर्णरुह् Adj. (Nom. °रुट्) *Blätter wachsen machend.*

*पर्णल Adj. *blätterreich.*

*पर्णलता f. *Betelpfeffer* Râgan. 11,253.

*पर्णली Adv. mit भू *sich belauben.*

पर्णवत् Adj. *mit Blättern versehen.*

पर्णवल्क m. 1) Sg. und Pl. *der Bast von der Butea frondosa* TS. 2,5,3,5. TBr. 3,7,4,2. 18. Âpast. Çr. 1,14,1. — 2) *N. pr. eines Mannes.

*पर्णवल्ली f. *eine best. Schlingpflanze* Râgan. 3,133.

पर्णवाद्य n. *Töne, die man durch Blasen in ein Blatt hervorbringt.*

*पर्णविलासिनी f. *ein best. wohlriechender Stoff* Gal.

पर्णवी Adj. *durch Fittige in Bewegung gesetzt.*

पर्णवीटिका f. *eine zerschnittene, mit Gewürzen bestreute und in ein Betelblatt gewickelte Arecanuss.*

पर्णशद् m. *Blätterfall.*

पर्णशद्य Adj. *auf den Blätterfall bezüglich.*

पर्णशबर 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f.

ई wohl N. pr. einer *Fee*.

पर्णशब्द m. *das Rauschen der Blätter* Spr. 3993.

पर्णशय्या f. *ein Lager aus Blättern*.

पर्णशर m. *Blattstiel* oder *Blattstiel der Butea frondosa* Ait. Br. 7,2,7.

पर्णशाखा f. *ein Zweig von der Butea frondosa* Çat. Br. 1,7,4,1. 11,1,4,2.

पर्णशाद् m. *Blätterfall*.

पर्णशाला f. 1) *Laubhütte* Kâd. 2,122,3. — 2) N. pr. einer Brahmanenansiedelung zwischen der Jamunâ und Gañgâ.

पर्णशालाय m. N. pr. eines Gebirges.

पर्णशालाय्, °यते *einer Laubhütte gleichen* Naish. 3,128.

*पर्णशुष् Adj. (Nom. °शुट्) *Blätter verdorren machend*.

*पर्णस Adj. von पर्ण.

*पर्णसि m. 1) *ein auf dem* oder *am Wasser stehendes Haus*. — 2) *Wasserrose*. — 3) *Gemüse*. — 4) *das Schmücken*.

*पर्णाठक m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen*.

पर्णाद् m. N. pr. zweier Männer.

*पर्णाल m. 1) *Boot*. — 2) *Spaten*. — 3) *Zweikampf*.

पर्णाश 1) m. *eine best. Pflanze*. Nach den Erklärern *Cedrela Toona* und *eine Art Basilicum*. Auch पर्णास geschrieben Mat. med. 219. — 2) f. आ N. pr. verschiedener Flüsse.

पर्णाशन n. *das Sichnähren von Blättern* Saṁhitopan. 41,3.

पर्णाशिन् Adj. *Blätter essend* Vishṇus. 93,10.

पर्णास s. u. पर्णाश 1).

पर्णाहार Adj. *von Blättern sich nährend*.

*पर्णिक Adj. (f. ई) *mit* पर्णी *handelnd*.

पर्णिन् 1) Adj. *a) beschwingt, geflügelt*. — *b) Blätter tragend* (Bez. des Soma). — *c) aus dem Holze der Butea frondosa gemacht*. — 2) m. *a) Baum*. — *b) *Butea frondosa* Râǵan. 10,36. — 3) f. पर्णिनी *a) eine best. Pflanze*. — *b)* Gesammtname für *vier best. Pflanzen* Karaka 6,3. — *c)* N. pr. einer Apsaras.

*पर्णिल Adj. *blätterreich*.

*पर्णिलता f. *Betelpfeffer* Râǵan. 11,253.

*पर्णिय Adj. von पर्ण.

पर्णीटज (* n.) *Laubhütte*.

पर्णीत्स m. N. pr. eines Dorfes.

पर्ण्य Adj. *auf die Blätter bezüglich*.

पर्तर् Nom. ag. *Retter*. Nur Instr. Pl., auch so v. a. *mit Rettungen*.

*पर्थ्, पर्थयति (प्रत्येपे) Dhâtup. 32,20.

*पर्द्, पर्दते *farzen*.

*पर्द m. 1) *Farz*. — 2) *starkes Haar*.

*पर्दन n. *das Farzen, Farz*.

*पर्दि m. oder f. N. pr. einer Person Vârtt. in Mahâbh. 4,71,*b*.

*पर्प् (?), पर्पति (गतौ).

*पर्प 1) m. n. *eine Bank* oder dgl. *für Fusslahme*. — 2) n. *a) junges Gras*. — *b) Haus*.

पर्पट 1) m. *a) eine best. Arzeneipflanze*. Nach den Lexicographen *Hedyotis burmanniana* und *Mollugo pentaphylla*. — *b) ein in Schmalz gebratener bröcklicher Kuchen aus Reis- oder Erbsenmehl mit Gewürzen*. — 2) f. ई *a) eine roth färbende Oldenlandia* Bhâvapr. 1,194. — *b) *eine best. wohlriechende Erdart*.

पर्पटक 1) m. = पर्पट 1) *a)* Karaka 6,3. Bhâvapr. 1, 203. Râǵan. 3,8. — 2) f. ई *eine best. Arzeneipflanze* Karaka 1,27.

*पर्पटद्रुम m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,109.

*पर्परी f. *Haarflechte*.

*पर्परीक m. 1) *die Sonne*. — 2) *Feuer*. — 3) *Wasserbehälter*.

*पर्परीण 1) m. *a) Blattader*. — *b)* = पर्णचूर्णरस. — *c)* = घृतकम्बल. — 2) n. = पर्वन्.

*पर्पिक Adj. (f. ई) von पर्प 1).

पर्फरीक 1) Adj. nach Sâj. *zerreissend* oder *erfüllend*. — 2) *m. *ein junger Schoss*.

*पर्ब्, पर्बति (गतौ).

पर्माडि oder पर्माणिड m. N. pr. eines Fürsten.

पर्यक् Adv. *rund herum, nach allen Seiten hin*.

°पर्यगु Adj. wird in पर्य (= °परानर्हति, °परानधिकरोति) und गु (= वाच्) oder in परि (= परितस्), अ (= न) und गु (= वाच्) zerlegt.

पर्यग्नि 1) m. *das umwandelnde Feuer*; so heisst im Ritual *der Feuerbrand, welcher um das Opferthier u. dgl. herumgetragen wird* und *die Ceremonie dieses Herumtragens*. — 2) Adv. mit कर् *das Feuer herumtragen um* (Acc.). पर्यग्निकृत *vom Feuerbrand umkreist*. Mit vorangesetztem अभि *auf Etwas hin den Feuerbrand herumtragen*. अभिपर्यग्निकृते देश उल्मुकं निदधाति Âpast. Çr. 7,16,2.

पर्यग्निकरण n. *das Herumtragen des Feuerbrandes um ein Opferthier* Mân. Gṛuj. 2,9. Çr. 5,1,9. 2,8. 6,1,3. 9,2,4. 4,2. Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3. zu Njâjam. 2,3,20. 3,6,13.

पर्यग्निकरणीय Adj. *auf das* Parjagnikaraṇa *bezüglich* Comm. zu TBr. 3,386.

पर्यग्निकर्तर् Nom. ag. *der den Feuerbrand um ein Opferthier herumträgt* Mân. Çr. 6,1,3.

पर्यङ्क m. 1) *Ruhebett*. — 2) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen*. °ङ्कमासीन *sich auf diese Weise setzend* Vâǵrakkh. 18,9. Lalit. 362,7. Kâranḍ. 85,8. 86,8. °बन्ध m., °ग्रन्थिबन्ध m. und °बन्धन n. *das Unterschlagen der Beine beim Sitzen*. °बद्ध Adj. *mit untergeschlagenen Beinen sitzend* Text zu Lot. de la b. l. 274,22. — 3) N. pr. eines Berges.

*पर्यङ्कपरिका (Bhâvapr. 1, 288; eine Hdschr. °पादिका) und °पादिका (Râǵan. 7,176) f. *eine Art Lupinus*.

पर्यङ्किका f. *Ruhebett* Kâd. 66,23.

पर्यङ्की Adv. mit कर् *zum Ruhebett machen*.

पर्यङ्ग्य Adj. *um die Seite befindlich*.

पर्यट m. Pl. N. pr. eines Volkes. Zu belegen nur अपर°.

पर्यटक (Conj.) m. *Herumstreicher*.

पर्यटन n. *das Herumstreichen, Durchstreichen* (das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend).

*पर्यध्ययन Adj. *einen Widerwillen gegen das Studium habend* Pat. zu P. 2,2,18, Vârtt. 4.

पर्यनुयोक्तव्य Adj. *zu befragen, aufzufordern zu beantworten* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,54.

पर्यनुयोग m. 1) *das Fragen —, das Suchen nach, Nachforschung* Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,3. — 2) *Vorwurf*.

पर्यनुयोज्य Adj. *zu tadeln, zu rügen*. °योज्योपेक्षण n. *das Versäumen Etwas zu rügen, was gerügt werden müsste*.

1. पर्यन्त m. *Umgrenzung, Grenze, Umkreis, Umgebung, Saum, Rand; Grenze*, so v. a. *Ende* überh. पर्यन्तात्पर्यन्तम् *von einem Ende zum andern*. Am Anfange eines Comp. mit der Function eines Loc. (°देश m. so v. a. *die angrenzende, benachbarte Gegend*). Häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ) nach einem Worte, das *die Grenze, das Ende* angiebt. अनेकगुण° Adj. so v. a. *mit einer endlosen Menge von Vorzügen versehen*. °पर्यन्तम् und °पर्यन्त° *bis an's Ende von, bis auf*. पर्यन्तम् allein so v. a. *summa summarum*.

2. पर्यन्त Adj. (f. आ) *mit Etwas zu Ende* (*Stande*) *kommend* Lalit. 167,12. — 2) *nach allen Richtungen gelegen*. v. l. पर्यस्त.

*पर्यन्तिका f. *der Verlust aller Vorzüge*.

पर्यन्तीय Adj. *am Ende befindlich* Âpast. Çr. 11, 10,6.

पर्यन्य m. fehlerhaft für पर्जन्य.

पर्यय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Umlauf, Ablauf* (einer best. Zeit), *Umlaufszeit* (eines Planeten) Gaṇit. 2,1. — 2) *Wechsel, Veränderung, Ver-*

rückung. पदमणो ऽपि निपातेन येषां स्यात्स्कन्धपर्यय: so v. a. *bei denen Alles sich umdreht, auch wenn nur ein Wimperhaar zur Erde fällt.*

पर्ययण n. 1) *das Umschreiten, Umwandeln*; insbes. *die Umwandelung eines besäeten Feldes* Mân. Gṛhj. 2,10 (Comm. = स्वे क्षेत्रे प्रथमं परिगमनम्). Gobh. 4,4,30 (nach dem Comm. *das Einheimsen des Getraides*). — 2) *was zum Umwinden dient.* — 3) * *Sattel.*

पर्यर्षण n. *das Umfangen, Befestigen.*

पर्यवदातत्व n. *vollkommenes Vertrautsein mit* (Loc.). Vgl. 7. दा mit पर्यव.

पर्यवदातश्रुत Adj. *mit der Kunst vollkommen vertraut* Karaka 1,29. 3,8. Nom. abstr. °ता 3,8. Vgl. 7. दा mit पर्यव.

पर्यवदान n. *das zu Ende Gehen, gänzliches Verschwinden* Lalit. 253,6. Vgl. पर्यावदान.

पर्यवधारण n. *reifliches Bedenken.*

पर्यवपाद् m. *Umgestaltung, Veränderung der Form.*

पर्यवपाद्य Adj. *eine Veränderung der Form bewirkend.*

*पर्यवरोध m. *Hemmung.*

पर्यवसान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schluss, Ende* Nâgân. 45,4 (61,6). — 2) *das Enden mit, das Herauskommen auf* (Loc.).

पर्यवसानिक Adj. *zum Schluss —, zum Ende sich neigend.* v. l. पार्य°.

पर्यवसाय m. = पर्यवसान 2). Am Ende eines adj. Comp. = पर्यवसायिन् Bâlar. 42,11.

°पर्यवसायिन् Adj. *endend —, abschliessend mit, herauskommend —, hinauslaufend auf* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 10).

पर्यवस्कन्द् m. *das Hinabspringen* (vom Wagen) MBh. 7,114,5.

पर्यवस्कन्ध MBh. 7,4444 fehlerhaft für °स्कन्द्.

*पर्यवस्था f. *Widersetzung, Opposition.*

पर्यवस्थातृ Nom. ag. *Widersacher, Gegner.*

*पर्यवस्थान n. = पर्यवस्था.

पर्यश्रु Adj. *voller Thränen, in Thränen schwimmend,* (Auge, Gesicht, Person).

पर्यसन n. *das Hinunterwerfen, — bewegen, — geworfenwerden* (eines Wagens).

पर्यस्तमयम् Adv. *um Sonnenuntergang.*

पर्यस्तवत् Adj. *den Begriff des* पर्यस्त (von 2. अस् mit परि) *enthaltend.*

पर्यस्ताक्ष Adj. *verdrehte Augen habend.*

*पर्यस्ति f. = पर्यस्तिका 1).

पर्यस्तिका f. 1) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.* — 2) * *Ruhebett.*

*पर्यस्तिकाकृति Adj. *der beide Schultern bedeckt hat.*

*पर्यङ्क m. Comm. zu AV. Prât.

पर्याकुल Adj. (f. आ) 1) *erfüllt —, voll von* (im Comp. vorangehend). — 2) *in Verwirrung oder Unordnung gerathen, aus seinem natürlichen Zustande gebracht, verwirrt* (eig. und übertr.), *aufgeregt.*

पर्याकुलत्व n. *Verwirrung.*

पर्याकुलय्, °यति *in Verwirrung —, in Aufregung versetzen* Çâk. (Pischel) 26,2, v. l.

पर्याकुली Adv. 1) mit कर् *in Verwirrung —, in Aufregung versetzen* Çâk. (Pischel) 26,2. — 2) mit भू *sich verwirren.*

*पर्याख्यान n. Nom. act. von ख्या mit पर्या.

*पर्याचित n. gaṇa आचितादि.

पर्याण 1) Adj. *einen Umweg bildend.* — 2) n. *Sattel.*

पर्याणकृत n. *Umwurf* in सोमपर्याणीकृत.

पर्याणित Adj. *gesattelt* Kâd. 2,35,17. 125,13.

पर्याधातृ Nom. ag. *ein jüngerer Bruder, der einem älteren mit der Anlegung des heiligen Feuers zuvorgekommen ist,* Gaut. Comm. zu Âpast. 2,12,22.

पर्यान्तम् (?) = °पर्यन्तम् *bis zu* Âpast. 1,9,21.

पर्याप्तता f. *die Hülle und die Fülle.* Vgl. आप् mit परि.

पर्याप्ति f. 1) *Abschluss.* — 2) *Genüge* MBh. 12, 129,1. — 3) *das Gewachsensein* 229,23. *Befähigung zu* (ein im Comp. vorangehendes Nom. act.). — 4) * *Erlangung, Erreichung.* — 5) *erlangte Gewissheit* Nj. K. — 6) * *Vertheidigung, Selbstvertheidigung.*

पर्याप्लाव m. *Kreislauf, Umlauf* TS. 7,5,2,2. Kâṭh. 33,7.

पर्याय m. 1) *Umgang, Umlauf.* — 2) *Umdrehung, Windung.* — 3) *Ablauf* (einer Zeit), *Wechsel der Zeiten* Spr. 3996. — 4) *regelmässige Wiederkehr, Wiederholung.* चतुर्थे पर्याये *beim vierten Male.* — 5) *Aufeinanderfolge, Reihenfolge.* पर्यायशाप्यगस्त्यस्य समपद्यत *die Reihe kam auch an A.* पर्यायेण und पर्याय° *der Reihe nach, abwechselnd.* — 6) *eine regelmässig wiederkehrende Reihe, Wendung, Satz* (in Formeln, liturgischen Handlungen u. s. w.); im Ritual insbes. *die drei Umläufe der nächtlichen Ceremonien mit den* Soma-*Bechern im* Atirâtra; *Strophe, Satz* (eines Liedes u. s. w.). — 7) *Wechselbegriff, Synonym.* — 8) *Berührungspunct.* — 9) *Art und Weise.* अनेन पर्यायेण *auf diese Weise* Vâgrasâṁ. 33,8. 9. — 10) *Wahrscheinlichkeit.* — 11) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,31. — 12) bei den Gaina *der regelmässige Verlauf eines Dinges* und *das Ende dieses Verlaufes* Sarvad. 36,11. — 13) * *Gelegenheit, ein günstiger Augenblick.* — 14) * *Bildung, Schöpfung.* — MBh. 6,3745 fehlerhaft für अनय, wie ed. Bomb. 6,84,50 und ed. Vardh. 6,81,50 lesen.

पर्यायता f. *das Synonymsein.*

पर्यायत्व n. Nom. abstr. 1) zu पर्याय 6) Ait. Br. 4,5,3. Tâṇḍja-Br. 9,1,3. — 2) zu पर्याय 7) Comm. zu Njâjam. 10,1,18.

पर्यायपद्मञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पर्यायम् Absol. *umschreitend, umwandernd* Ait. Br. 4,5,3. Tâṇḍja-Br. 9,1,3.

पर्यायमुक्तावली f. (Opp. Cat. 1.) und पर्यायरत्नमाला f. Titel zweier Werke.

पर्यायवचन n. *Wechselbegriff, Synonym.*

पर्यायवाक्य n. *ähnliche Worte* Hariv. 9647; vgl. 9652.

पर्यायवाचक Adj. *einen Wechselbegriff bezeichnend.* शब्द् m. *Synonym.*

पर्यायशब्द् m. *Synonym.*

पर्यायशस् Adv. 1) *periodisch.* — 2) *der Reihe nach.* — 3) *in Wendungen, Sätzen u. s. w.*

पर्यायसूक्त n. *eine Hymne mit regelmässig wiederkehrenden Wendungen.*

पर्यायात्मन् m. *die endliche Natur, Endlichkeit.*

पर्यायान्न n. *für einen Andern bestimmte Speise.*

पर्यायार्णव m. Titel eines *synonymischen* Wörterbuchs.

पर्यायिक Adj. *strophisch.*

पर्यायिन् Adj. 1) *umschliessend, umfassend.* — 2) *feindlich umgehend.* — 3) *periodisch.*

पर्यायोक्त n. *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,29.

पर्यायोक्ति f. desgl. Vâmana.

पर्यारिन् Adj. *sich lange vergebens abmühend, erst spät zum Ziele gelangend.*

*पर्यालि Adv. mit कर्, भू und अस्.

पर्यालोच m. *Ueberlegung* Hem. Par. 2,126.

पर्यालोचन 1) n. *reifliches Ueberlegen, — in Betracht Ziehen.* — 2) f. आ *a)* dass. Comm. zu Njâjam. 1,4,19. zu Âpast. Çr. 7,26,11. — *b) Plan, consilium* 160,24.

पर्यावदान n. = पर्यवदान Kâraṇḍ. 71,1. 72,6.

पर्यावर्त m. 1) *Wiederkehr.* — 2) *Vertauschung, Wechsel* Paṅkad.

पर्यावर्तन 1) m. *eine best. Hölle.* — 2) n. *a) das Wiederkehren, Zurückkommen.* — *b) das Umwenden* (transit.) Comm. zu Âpast. Çr. 7,26,11.

Institute of Indology & Tamil Studies Cologne University Germany 10/1/07

पर्याविल Adj. *überaus trübe.*

पर्यास् m. 1) *Umdrehung.* — 2) *Einfassung, Verbrämung.* — 3) *Ende* Gaim. 5,3,8. — 4) *Abschluss, Endstück*; so heissen *bestimmte Schlussstrophen in der Recitation.*

पर्यासन n. *Umwälzung.*

*पर्याकार् m. *Bürde, Last.*

पर्याकाव m. *eine best. Formel, die einem Verse vorangeht und folgt,* Sâj. zu Ait. Br. 3,31,2.

पर्याक्ति s. u. 1. धा mit पर्या 2).

पर्युक m. N. pr. eines Mannes.

पर्युक्षण 1) n. *das Besprengen, Besprengung.* — 2) f. ई *ein Gefäss zum Besprengen.*

*पर्युत्थान n. *das Aufstehen.*

पर्युत्सुक 1) Adj. (f. आ) 1) *sehr unruhig, — aufgeregt* R. 2,65,27. Mâlav. 30,6. — 2) *sehr wehmüthig gestimmt* Çâk. 99, v. l. — 3) *von einem heftigen Verlangen ergriffen, ein h. V. empfindend nach* (Dat.). Nom. abstr. °त्व n.

पर्युत्सुकी Adv. mit भू *sehr wehmüthig gestimmt werden.*

*पर्युदञ्चन n. *Schuld.*

पर्युदयम् Adv. *um Sonnenaufgang.*

पर्युदसितव्य Adj. *auszuschliessen, zu negiren.*

पर्युदस्तत्व n. *das Ausgeschlossensein, Negirtsein* Sâj. zu ṚV. 1,1,6. Comm. zu Âpast. Çr. 7,14,6.

पर्युदास m. *Ausschluss, Negirung.*

पर्युपवेशन n. *das Ringsherumsitzen.*

पर्युपस्थान n. 1) **das Aufstehen, Erhebung.* — 2) *das Bedienen, Aufwarten.*

पर्युपस्थापक Adj. *führend auf* (Gen.).

पर्युपासक Adj. *Jmd Ehre erzeigend, Verehrer.*

पर्युपासन n. 1) *das Umsitzen* (nur im Prâkrit zu belegen). — 2) *das Umlagern.* — 3) *freundliches, höfliches, liebenswürdiges Benehmen.* — 4) *Entschuldigung.* — 5) *das Verehren* Kâraṇḍ. 63,20. 78,5.

पर्युपासितर् Nom. ag. 1) *der Jmd umwohnt, sich um Jmd herumbewegt.* — 2) *der Jmd Ehre erzeigt, Verehrer.*

*पर्युप्ति f. *das Aussäen.*

*पर्युलूखलम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

पर्युषण n. und °णा f. (Hem. Par. 9,85. Kalpas. 120) *das Verbringen der Regenzeit* (buddh.).

पर्युषणाद्शशतकवृत्ति f. Titel eines Werkes Kielh. Rep. (1881) S. 94.

पर्युषित s. u. 5. वस् mit परि.

पर्युषितव्य n. impers. *die Regenzeit zu verbringen* (buddh.) Kalpas. 120.

पर्युष्ट s. u. 5. वस् mit परि.

पर्यूषणाष्टाह्निका (richtig पर्यु°) f. Titel eines Werkes.

पर्यूकण n. *das ringsum Zusammenkehren, — fegen.*

पर्येतर् Nom. ag. *der sich bemächtigt —, Herr wird über* (Gen.).

पर्येतवे Dat. Infin. zu 3. इ mit परि ṚV. 8,24,21.

पर्येषण 1) n. *a) das Suchen, Nachforschen.* — *b) das Nachstreben* Nyâyas. 4,1,57. — 2) *f. आ *a)* = 1) *a).* — *b) das Dienen, Aufwarten.*

पर्येष्टव्य Adj. 1) *zu suchen.* — 2) *wonach man zu streben hat* Karaka 1,11.

पर्येष्टि f. *das Suchen nach* (im Comp. vorangehend).

*पर्येष्टि N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. ई einer Frau.

पर्येाग *eine Art Geschirr* Karaka 1,13. 3,7.

*पर्येाष्ठम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

*पर्व्, पर्वति (पूरणे).

पर्व am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पर्वन्.

*पर्वक n. *Kniegelenk.*

पर्वकार् Adj. wohl = पर्वकारिन्. Nach Nilak. *Pfeile verfertigend* und *eine fremde Tracht anlegend.*

पर्वकारिन् Adj. *der aus Habsucht heilige Handlungen, die nur an den* Parvan *genannten Tagen zu verrichten sind, an gewöhnlichen Tagen verrichtet,* VP. 2,6,21.

पर्वकाल m. 1) *die Zeit des Mondwechsels.* — 2) *die Zeit, da der Mond bei seiner Conjunction oder Opposition durch den Knoten geht.* — 3) *Festzeit.*

पर्वकालराशि m. *Festzeit.*

पर्वगामिन् Adj. *der an den* Parvan *genannten Tagen seinem Weibe beiwohnt* VP. 2,6,21, v. l.

पर्वगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

पर्वण 1) m. N. pr. eines Unholds. — 2) f. ई *a) Mondwechsel.* — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) eine best. Krankheit der sogenannten Verbindungsstellen des Auges.* — °पर्वणी Bhâg. P. 5,17,24 erklärt der Comm. durch पर्वाणि ग्रन्थयः । तानि नयति (= प्रापयति).

पर्वणिका und °णीका f. = पर्वण 2) *c).*

पर्वत 1) Adj. als Beiwort von गिरि und अद्रि *aus Knoten oder Absätzen bestehend.* — 2) m. *Gebirge, Berg, Höhe, Hügel, Fels.* Den Brahmanen werden künstliche *Berge* (*Haufen*) von Getraide, Salz, Safran, Zucker, Silber, Gold u. s. w. dargebracht. Ein solches Geschenk heisst पर्वतदान. Häufig personificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c) Stein, Felsstück.* — *d) Wolke.* — *e) *Baum.* — *f) *ein best. Gemüse.* — *g) *ein best. Fisch, Silurus Pabda.* — *h)* N. pr. *α)* eines Vasu. — *β)* eines zwischen Göttern und Menschen verkehrenden Ṛshi, Begleiters des Nârada. — *γ)* eines Sohnes des Paurṇamâsa. Vgl. पर्वस्. — *δ)* eines Ministers des Purûravas und verschiedener anderer Männer B. A. J. 1,100. — *ε)* eines der zehn auf Çaṁkarâkârja zurückgeführten Bettelorden, deren Mitglieder das Wort पर्वत ihrem Namen beifügen. — *ζ) eines Affen.* — 3) f. पर्वती *Fels, Stein.*

पर्वतक m. 1) *Gebirge, Berg* in एक°. — 2) N. pr. eines Mannes Mudrâr. 70,7 (116,9).

*पर्वतकाक m. *Rabe.*

*पर्वतकीला f. *die Erde* Gal.

पर्वतच्युत् Adj. *Berge erschütternd.*

*पर्वतज्ञा f. *Fluss.*

पर्वतज्ञाल n. *Gebirge* Hariv. 9723. R. 4,40,23. 44,19.

*पर्वततृण n. *eine Grasart.*

पर्वतदुर्ग n. *ein undurchdringliches Gebirge* Spr. 3975.

पर्वतधातु m. *Erz* Amṛt. Up. 7.

*पर्वतनिवास m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

पर्वतपति m. *Gebirgsfürst.*

पर्वतमस्तक m. n. *Berggipfel.*

पर्वतमाला f. *Gebirge* Paṁkad.

*पर्वतमोचा f. *eine* Kadali-*Art* Râgân. 11,42.

पर्वतराज् und °राज m. *Hauptberg, ein hoher Berg* (Kâraṇḍ. 86,9. fgg.); insbes. Bein. des Himavant.

पर्वतराजपुत्री f. Patron. der Durgâ.

पर्वतवासिन् 1) m. *Gebirgsbewohner.* — 2) °नी *a) *Nardo* Râgân. 12,103. — *b)* Bein. der Durgâ.

पर्वतशिखर m. n. *Berggipfel* 153,18.

पर्वताग्र n. dass. R. 1,45,31. 6,3,14. Spr. 3335.

पर्वतात्मजा f. Patron. der Durgâ.

*पर्वताधारा f. *die Erde.*

पर्वतायन m. N. pr. eines Kämmerers. v. l. पार्व°.

*पर्वतारि m. Bein. Indra's.

पर्वतावृध् Adj. *der Berge oder der Presssteine sich freuend.*

*पर्वताशय m. *Wolke.*

*पर्वताश्रय m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Râgân. 19,3.

पर्वताश्रयिन् m. *Gebirgsbewohner.*

पर्वति f. *Fels, Stein* TS. 1,1,6,1.

1. पर्वती f. s. पर्वत 3).

2. पर्वती Adv. mit कर् *zu einem Berge machen.*

पर्वतीय Adj. *zum Berg gehörig, montanus.*

पर्वतेश्वर m. 1) *Gebirgsfürst.* — 2) N. pr. eines

Institute of Indology & Tamil Studies Cologne University Germany 10/1/07

Mannes Mudrâr. 21,3 (40,4).

पर्वतेष्ठा Adj. *auf Höhen weilend.*

पर्वतोपत्यका f. *am Fusse eines Berges gelegenes Land* 152,15.

पर्वत्य und पर्वतिय Adj. *zum Berg—, zum Fels gehörig.*

पर्वदिवस m. *ein Tag, an dem ein Mondwechsel stattfindet,* Hemâdri 1,637,17.

*पर्वधि m. *der Mond.*

पर्वन् n. 1) *Knoten am Rohr* oder *an Pflanzen* überh. — 2) *Rohr* oder *Röhre* (eines Knochens). — 3) *Gelenk, Fuge, Glied.* — 4) *Glied der Gliederthiere.* — 5) *Absatz, Abschnitt, Abtheilung* überh., *Glied* in übertragener Bed. — 6) *Abtheilung in einem Texte.* — 7) *ein natürlicher Haltepunct in einer Erzählung* oder *in einem Gespräche.* — 8) *Glied eines Compositums.* — 9) *Zeitabschnitt, ein bestimmter Zeitpunct, Knotenpunct eines Zeitumlaufes;* insbes. *die beiden* oder *vier Mondwechsel* und *die* Kâturmâsja-*Feiertage.* Die 24 Parvan sind *die Monatshälften,* die 360 — *die Tage.* — 10) *ein beim Mondwechsel übliches Opfer.* — 11) *die Zeit, da der Mond bei seiner Conjunction oder Opposition durch den Knoten geht,* Spr. 7813.

पर्वात्यय m. Ragh. 7,30.

*पर्वपुष्पिका und °पुष्पी (Karaka 1,27) f. *Tiaridium indicum.*

*पर्वपूर्णता f. *Zubereitungen zu einem Feste.*

पर्वप्रकाश m. und पर्वप्रबोध m. Titel zweier Werke.

पर्वभेद् m. *Reissen in den Gliedern.*

पर्वमाला f. Titel eines Werkes.

*पर्वमूल n. *die Zeit des Neumonds* und *Vollmonds.*

*पर्वमूला f. *eine best. Pflanze.*

पर्वयोनि Adj. *aus Knoten hervorschiessend.*

पर्वरत्नावली f. Titel eines Werkes.

*पर्वरीणा 1) m. *a*) = पर्णवृन्तरस. — *b*) = पत्रचूर्णरस. — *c*) = पर्णासिरा. — *d*) = द्यूतकम्बल. — *e*) = गर्व. — *f*) = मारुत. — *g*) = मृतक n. — 2) n. = पर्वन्.

*पर्वरुह् m. (Nom. °रूट्) *Granatbaum.*

*पर्ववत् Adj. zur Erklärung von पर्वत und पर्वत्क (Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,11).

*पर्ववल्ली f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgan. 8,114.

*पर्वविपट् m. *der Mond* Gal.

पर्वशर्करक m. N. pr. eines Mannes.

पर्वशस् Adj. *glied-, stückweise.* कर्त् *zerstückeln.*

पर्वशाक n. *eine best. Gemüsepflanze.*

पर्वस Nom. pr. 1) m. eines Sohnes des Paurṇamâsa. Vgl. पर्वत 2) *h*) γ). — 2) f. आ der Gattin des Parvasa.

पर्वसंधि m. *Mondwechsel,* insbes. *die Zeit des Neumonds* und *Vollmonds* 85,5.

पर्वाङ्गुल n. *ein best. Längenmaass* Amṛt. Up. 32; vgl. Comm. S. 99.

*पर्वावधि m. *Gelenk.*

पर्वास्फोट m. *das Knacken mit den Fingern.*

पर्विणी f. *Festtag.*

*पर्वित m. *ein best. Fisch, Silurus Pabda.*

पर्वेश m. *der Regent eines astronomischen Knotens.*

पर्शान m. 1) *Einsenkung, Abgrund, Kluft.* — 2) *Wolke.

1. पर्शु 1) f. *a*) *Rippe.* — *b*) *ein gebogenes Messer, Hippe, Sichel, falx.* — *c*) **die Seitenwände einer Cisterne.* — *d*) N. pr. eines Weibes. — 2) m. N. pr. *a*) eines Mannes. — *b*) *Pl. eines Kriegerstammes.

2. पर्शु m. = परशु *Beil, Axt.*

पर्शुका f. *Rippe.*

*पर्शुपाणि m. Bein. Gaṇeça's.

पर्शुमय Adj. *hippenartig.*

पर्शुराम m. N. pr. = परशुराम.

*पर्शुल Adj. von पर्शु. v. l. परशुल.

*पर्श्वध m. = परश्वध *Beil, Axt.*

*पर्ष्, पर्षति (सेचने, हिंसाक्लेशनयोः, दाने), पर्षते (स्नेहने). Vgl. पृषत्, पृषित und पृष्ट.

1. पर्ष m. *Büschel* oder *Garbe.*

2. पर्ष Adj. = परुष *rauh, stechend* (Wind).

1. पर्षण Adj. *überführend* (Schiff).

2. पर्षणि Loc. als Infin. debendi zu 2. पर् RV. 10, 126,3.

पर्षद् f. = परिषद् *Versammlung.*

*पर्षद्वल 1) Adj. *a*) *von einer Versammlung umgeben.* — *b*) *Versammlungen darbietend.* — 2) m. *Mitglied einer Versammlung.*

*पर्षिक gaṇa पुरोहितादि.

पर्षिन् in इषुपर्षिन्.

पर्षिष्ठ Adj. *am meisten herausführend, — rettend.*

पर्हाण n. = परिहाण in अ° (Nachtr. 4).

*पल्, पलति (गतौ). — पालय् s. bes.

पल 1) *m. *Stroh.* — 2) n. *a*) *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,435,5. 477,21. Ausnahmsweise auch m.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. पलार्ध n. = 2 कर्ष Karaka 7,12. — *b*) *ein best. Hohlmaass für Flüssigkeiten.* — *c*) *ein best. Zeitmaass* Râgan. 21, 35. Ganit. 1,17. = 1/60 घटी Comm. — *d*) *Fleisch* Varâh. Jogaj. 7,18. Spr. 7634. zu 2041.

*पलक्या f. *Beta bengalensis* Râgan. 7,31.

पलत Adj. (f. ई) = बलत *weiss.*

*पलत्तार् m. *Blut.*

*पलगण्ड m. *Maurer.*

*पलङ्कट Adj. *schüchtern, furchtsam.*

*पलंकर् m. *Galle.*

पलंकष 1) *m. *a*) *ein* Rakshas. — *b*) *Löwe.* — *c*) *Meer* Gal. — *d*) *Bdellium* Râgan. 12,111. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Asteracantha longifolia, Butea frondosa, Dolichos sinensis* (Râgan. 16,67), महाश्रावणी (Râgan. 5,19), मुण्डीरी und रास्ना. — *b*) **Bdellium.* — *c*) *rother Lack* (लाक्षा) Râgan. 6,206. Bhâvapr. 1,176. 4,156. — *d*) **Fliege* Râgan. 19,129.

पलङ्या f. *Beta bengalensis* Bhâvapr. 1,282.

पलद् (m) 1) m. *ein best. Bestandtheil des Hauses,* vielleicht *die zur Bedeckung und Verkleidung dienenden Stroh-* oder *Rohrbüschel* oder *Schindel.* — 2) *am Ende von Ortsnamen. — 3) *f. ई N. pr. eines Dorfes.

*पलप्रिय m. 1) *ein* Rakshas. — 2) *Rabe.*

पलभा f. *der Aequinoctialschatten zur Mittagszeit.*

पलल 1) *m. *ein* Rakshas. — 2) n. *a*) *zerriebene Sesamkörner* Râgan. 16,72. Bhâvapr. 2,30. — *b*) *Brei, Schmutz.* — *c*) **Fleisch.*

*पललज्वर् m. *Galle.*

पललपिण्ड n. *ein Klumpen zerriebener Sesamkörner* Çira-Up. 5,6.

*पललप्रिय m. *Rabe.*

*पललाशय m. *Kropf.*

पललौदन m. n. *ein Brei aus zerriebenen Sesamkörnern* 234,24.

पलव m. 1) **ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*पलविभा f. = पलभा.

पलस m. R. 3,76,3 fehlerhaft für पनस *Brodfruchtbaum;* vgl. ed. Bomb. 3,73,3.

पलस्तिजमदग्नि m. Pl. nach Sâj. *die altersgrauen* Ṛshi Gamadagni. Wohl *irgend ein Zweig der* G.

*पलाक m. n. Siddh. K.

*पलाग्नि m. *Galle.*

पलाग्र(तस्) Hariv. 8463 fehlerhaft für फला°.

*पलाङ्ग m. *Delphinus gangeticus.* Richtig चपलाङ्ग.

पलाण्डु m. (ausnahmsweise n.) *Zwiebel* Spr. 7800.

*पलाण्डुभक्षित Adj. (f. आ und ई) *der Zwiebeln gegessen hat.*

*पलाद् und *°न m. *ein* Rakshas.

पलान्न n. *Reis mit Fleisch* Suçr. 2,373,20. v. l. यवान्न.

*पलाप m. 1) *Halfter für einen Elephanten.* — 2) *Elephantenbacke.*

*पलापक्ष f. fehlerhaft für मलापक्ष.

पलाय् s. 3. इ mit पला.

पलायक Adj. *flüchtig, der sich auf der Flucht befindet.*

पलायन n. 1) *das Fliehen, Davonlaufen, Flucht.* — 2) *Sattel.*

पलायिन् Adj. *fliehend.*

पलाल 1) (*m.) f. (ई) und n. *Halm, Stroh.* पलालभार् m. *eine Last Stroh* Gaut. — 2) *der Stengel des Sorghum, Moorhirse.* — 3) m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons. पलालानुपलालौ. — 4) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पलालदोहद् m. *der Mangobaum.*

*पलालिन Adj. von पलाल 1).

पलालोच्चय m. *ein Haufen Stroh* 184,30.

पलाव m. Pl. *Spreu, Hülse, palea.*

पलाश 1) n. (adj. Comp. f. ई) *a) Blatt, Laub.* — *b) Blüthenblatt.* — *c) die Blüthe der Butea frondosa.* — *d)* *= शासन (!). — *e)* *= परिभाषण (!). — 2) m. *a) Butea frondosa.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* *am Ende eines Comp. als Ausdruck der *Pracht.* — *c)* **Curcuma Zedoaria.* — *d)* *ein Rakshas. — *e)* *ein Name für Magadha. — 3) *f. ई *a) eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3, 133. — *b) Cochenille.* — *c) rother Lack* (लाक्षा) Râǵan. 6,207. — 4) *Adj. *a) grün.* Richtig पालाश. — *b) grausam.*

पलाशक 1) m. *a)* **Butea frondosa.* — *b)* **Curcuma Zedoaria* Râǵan. 6,229. — *c)* Pl. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) *f. °शिका *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,133.

पलाशता f. Nom. abstr. zu पलाश *Laub.*

*पलाशन n. ein zur Erklärung von पलाश gebildetes Wort.

पलाशनगर् n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,346.

1. पलाशपत्त्र n. 1) *Blatt.* Nach Nîlak. soll पलाशपत्त्रार्ध *ein Blatt* oder *ein halbes Blatt* bedeuten. — 2) *ein Blatt der Butea frondosa.*

2. *पलाशपत्त्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पलाशपर्णी f. *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,112.

पलाशपुट m. n. *ein in eine Düte zusammengerolltes Blatt.*

*पलाशशातन n. *ein Werkzeug zum Abschlagen des Laubes.*

*पलाशाभ्य m. *das Harz der Gardenia gummifera* Râǵan. 6,77.

*पलाशाङ्गा (Râǵan. 6,233), *पलाशाह्वा oder *पलाशाम्भा f. *eine Art Curcuma.*

1. पलाशिन् 1) Adj. *belaubt, stark belaubt.* — 2) m. *a) Baum* Prasannar. 113,1. — *b)* **ein Milchsaft enthaltender Baum.* — *c)* *ein Rakshas. — *d)* N. pr. einer Stadt oder eines Dorfes. — 3) f. °नी N. pr. eines Flusses in Guzerat Ind. Antiq. 7,261.

2. पलाशिन् Adj. *fleischfressend* Bhâvapr. 2,11.

*पलाशिल und *पलाशीय Adj. von पलाश.

पलिक Adj. (f. आ) *ein* Pala *wiegend* Karaka 6, 5. Hemâdri 1,435,6. Insbes. am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort 390,2.

पलिक्नी 1) Adj. f. zu पलित *greis, altersgrau.* — 2) *f. *eine Kuh, die zum ersten Mal trächtig ist.*

*पलिघ m. 1) *Krug, ein gläserner Krug.* — 2) *Wall.* — 3) *Stadtthor.* — 4) *eine eiserne oder mit Eisen beschlagene Keule.*

पलित 1) Adj. (*f. आ) *a) greis, altersgrau.* — *b)* *= पलायितर्. — 2) m. *a) eine Mausart.* — *b)* N. pr. α) einer Maus. — β) eines Fürsten Hariv. 1,36,12. VP.2 4,64. v. l. पालित. — 3) n. *a) graues Haar.* Auch Pl. — *b)* **Haarschopf* (!). — *c)* **Schlamm, Schmutz.* — *d)* **Hitze, Glut.* — *e)* **Erdharz* Râǵan. 12,141. — *f)* **Pfeffer* Râǵan. 6,31.

*पलितंकरण Adj. *grau machend.*

*पलितंभविष्णु und *°भावुक Adj. *grau werdend.*

पलितिन् Adj. *graue Haare habend.*

*पलियोग m. = परियोग.

पलेगिलक m. *ein best. Dämon.*

पलेशिनी (पलाशिनी?) f. N. pr. eines Flusses.

पल्पूलन n. *Lauge,* überh. *ein mit beizenden Zusätzen versehenes Waschwasser.*

पल्पूलय्, °लयति *mit Lauge —, mit beizendem Wasser behandeln, abwaschen* überh. पल्पूलित *gelaugt, gegerbt, gewaschen* Baudh. 1,6,13,15 (nach dem Comm. *mit der Hand auf einem Steine geklopft,* wie noch heut zu Tage gewaschen wird).

पल्य n. 1) *ein Sack für Getraide.* — 2) **eine best. hohe Zahl.*

पल्यकथापुष्पाञ्जलि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 634.

पल्यङ्क m. 1) *Ruhebett, Sitz, Bettstelle* Ind. St. 15,399. 435. Pañkad. — 2) **das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.*

पल्यङ्कय्, पल्यङ्कयते *herumgehen lassen, umrühren;* Pass. *sich drehen.* — Mit वि *umhüllen.* Imperf. विपल्यङ्कयत्त.

पल्ययय्, °यते s. 3. इ mit पलि.

*पल्ययन n. 1) *Sattel.* — 2) *Zügel.*

पल्ययलिक N. pr. einer Oertlichkeit.

*पल्ययवर्चस n. P. 5,4,78, Vârtt.

*पल्याण n. *Sattel;* vgl. die folgenden Wörter.

पल्याणय्, °यति *satteln* Bhoǵa-Kar. 26,3.

*पल्यान n. = पर्याण *Sattel* Gal.

*पल्युलय् und *पल्यूलय् v. l. für पल्पूलय्.

*पल्योपम *eine best. hohe Zahl.* Vgl. पल्य 2).

*पल्ल्, पल्लति (गतौ).

पल्ल 1) m. *ein grosser Behälter für Feldfrüchte* Karaka 6,1.17. — 2) f. ई *a) ein kleines Dorf* (Kâraṇḍ. 98,14), insbes. *eine Ansiedelung wilder Stämme.* °पति (Spr. 7735) und *पल्लीश m. *der Häuptling einer solchen Ansiedelung.* — *b)* **Hütte.* — *c) ein best. Getraidemaass* Comm. zu Kâtj. Çr. 6,10, 37. — *d) eine kleine Hauseidechse* Râǵan. 19,64.

पल्लक in दतैरण्ड°.

पल्लल fehlerhaft für पल्वल.

पल्लव्, °वति *junge Schosse treiben.*

पल्लव 1) m. n. *a) Sprosse, ein junger Schoss, — Zweig.* Uneigentlich werden *Finger, Zehen* und *Lippen* so genannt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Streifen, Zipfel* Bâlar. 165,21. Kâd. 43, 19. 38,21. — *c)* **Armband.* — *d) rother Lack.* — *e)* **Ausdehnung.* — *f)* **Kraft* (बल) oder **Wald* (वन). — *g)* **Geschlechtsliebe.* — *h)* **Unbeständigkeit.* — 2) m. *a) eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* — *b)* **Wüstling, ein liederlicher Geselle.* — *c)* **ein best. Fisch* Râǵan. 19,71. — *d)* Pl. N. pr. α) eines Fürstengeschlechts Ind. Antiq. 1876, S. 50. 8,275. — β) eines Volkes; richtig पह्लव. — Vgl. अंशुक° in Nachtr. 3.

पल्लवक 1) m. *a) Wüstling, ein liederlicher Geselle* Harshak. 104,20. — *b)* **ein best. Fisch.* — 2) f. °विका *a)* *etwa *Schärpe.* — *b)* N. pr. einer Zofe.

पल्लवग्राहिन् Adj. *in die Breite gehend, sich überallhin verbreitend.* दोष m. *der Fehler der Breite, Weitschweifigkeit.*

*पल्लवङ्ग m. *Jonesia Asoka* Râǵan. 10,56.

पल्लवन n. *unnützes Reden, Wortverschwendung* Naish. 9,8.

पल्लवपूर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 125.

पल्लवमय Adj. in मुलालितलता°.

पल्लवय्, यति 1) *junge Schosse ansetzen.* पल्लवित *mit jungen Schossen versehen* Spr. 7791. वृत्तैः पल्लवितम् n. impers. — 2) *ausbreiten, ausdehnen, weiter verbreiten* (eine Nachricht) Vikramâṅkak. 8,88. वाचः so v. a. *viele Worte machen.* पल्लवित *weit verbreitet* (Ruhm). — 3) पल्लवित *a)* am Ende eines Comp. *erfüllt —, voll von* Kâd. 11, 2. 61,9. — *b)* **mit Lack roth gefärbt.*

*पल्लवाङ्कुर m. *Blattknospe.*

*पल्लवाद् m. *Gazelle.*

*पल्लवाधार m. *Zweig.*

*पल्लवास्त्र m. *der Liebesgott.*

*पल्लविक m. = पल्लवक 1) *a*). — पल्लविका s. u. पल्लवक.

पल्लविन् 1) Adj. *mit jungen Schössen versehen.* — 2) *m. *Baum.*

पल्लवी Adv. mit कर् *zu einem jungen Schoss machen.*

पल्लाण (!) n. = पल्यान *Sattel* Paṅkad.

पल्लारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पल्लि f. 1) = पल्ल 2) *a*). — 2) **Hütte.*

पल्लिका f. = पल्ल 2) *a*) und **d*) (Râgan. 19,64).

पल्लिपञ्चक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2, 181.

*पल्लिवाह् m. *eine best. Grasart* Râgan. 8,136.

पल्लीदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

पल्लीपतनकारिका f. Titel eines Werkes.

पल्लीविचार m. desgl.

पल्वल (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *ein kleiner Wasserbehälter, Teich, Pfuhl.* — Wird mit पल्लव verwechselt.

पल्वलकर्षक Adj. *einen Pfuhl pflügend.*

*पल्वलावास m. *Schildkröte* Râgan. 19,75.

पल्वल्य Adj. (f. आ) *paluster.*

*पव्, पवते (गतौ).

पव 1) m. *a*) **Reinigung* (des Getraides). — *b*) **Wind.* — *c*) **Morast.* — *d*) N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46. — 2) f. पवी *Läuterung.* — 3) *n. *Kuhdünger.*

पवन 1) m. *a*) *Wind* (auch in medic. Bedeutung), *der Windgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) Bez. *der Zahl fünf.* — *c*) *Athem.* — *d*) *das im Hause gepflegte Feuer.* — *e*) **ein best. Gras* Râgan. 8,132. — *f*) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Uttama. — β) eines Berges Bhâg. P. 5,16,28. — γ) eines Landes in Bharatakshetra. — 2) *f. पवनी *a*) *Besen.* — *b*) *der wilde Citronenbaum* Râgan. 11,155. पचनी v. l. — 3) n. *a*) **das Reinigen* (des Getraides). Angeblich auch m. — *b*) *ein Werkzeug zum Reinigen, Sieb, Seihe, Wedel* und dergl. — *c*) *das Blasen.* — *d*) **Wasser.* — 4) (*m. n.) *Töpferofen.* — 5) *Adj. *rein.*

पवनचक्र n. *Wirbelwind.*

पवनज m. Patron. Hanumant's Duṅkṛtan. 39.

पवनञ्जव m. N. pr. eines Rosses (*windschnell*).

पवनतनय m. Patron. 1) Hanumant's Ragh. 15,103. — 2) Bhîmasena's.

पवनपावन n. Titel eines Werkes.

पवनयोगसंग्रह m. desgl.

पवनरंहस् Adj. *windschnell* Pr. P. 110.

*पवनवाहन n. *Feuer.*

पवनविजय m. Titel eines Werkes.

*पवनव्याधि m. Bein. Uddhava's.

पवनाघात m. *Windstoss* Râgat. 5,330.

पवनात्मज m. 1) *Feuer.* — 2) Patron. *a*) *Hanumant's. — *b*) Bhîmasena's.

*पवनाल m. fehlerhaft für पवनाल.

पवनाशन m. *Schlange.*

पवनाशनाश m. 1) *Pfau.* — 2) *Bein. Garuḍa's.

पवनाशिन् m. *Schlange, Schlangendämon* VP. 5,18,37.

*पवनेष्ट m. *eine* Nimba-*Art.* Richtig पवनेष्ट.

*पवनोम्बुज (!) m. *Grewia asiatica.*

पवमान 1) Adj. s. u. 1. पू. — 2) m. *a*) *Wind, der Windgott* Bâlar. 89,5. — *b*) Bez. *eines best.* Agni oder eines Sohnes des Agni. — *c*) Bez. *gewisser von den* Sâmaga *gesungener* Stotra *bei den drei* Savana *des* Gjotiḥshṭoma. °संज्ञे पर्वणि Hariv. 2,93,30. Als Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *d*) N. pr. eines Fürsten und des von ihm beherrschten Varsha im Çâkadvîpa Bhâg. P. 5, 20,25.

पवमानहिंकार Titel eines Werkes.

पवमानवत् Adj. *mit dem* Stotra Pavamâna *versehen.*

पवमानस्तोत्र n. *eine Opferspende an* Agni *mit den Bezeichnungen* पवमान, पावक, शुचि.

पवमानेष्टि f. dass.

पवमानोक्थ n. *die Strophenreihe in dem mittägigen* Pavamâna 2) *c*).

पवयितर् Nom. ag. mit Gen. *Reiniger.*

*पवरु m. *eine best. Gemüsepflanze.* v. l. पररु.

पवर्ग m. *die Labiale* TS. Prât.

*पवष्टुरिक (!) m. N. pr. eines Mannes.

पवस्त m. etwa *Zeltdecke.* Du. so v. a. *Himmel und Erde.*

*पवाका f. *Sturm, Wirbelwind.*

*पवारु m. *Momordica Charantia.* v. l. पराहु.

*पवारुक m. *Fels, Stein.* v. l. पराहुक.

पवि m. 1) *Radschiene.* — 2) *metallener Beschlag* am Speer, Pfeil, Soma-*Stein.* — 3) *Donnerkeil* Harshaṅ. 147,9. zu Spr. 7380. — 4) **Diamant* Râgan. 13,176. — 5) **Rede.* — 6) **Feuer.*

*पवित n. *schwarzer Pfeffer.* Richtig पलित.

पवितर् Nom. ag. *Reiniger.*

पवित्र 1) n. *a*) *Reinigungsmittel, Läuterungsmittel* überh.; insbes. *Seihe, Sieb, Seihetuch, Durchschlag, colum zur Läuterung von Flüssigkeiten,* insbes. des Soma. Schon zwei Kuça-Halme bewirken symbolisch *Läuterung.* Das Wort wird in eigentlichem und übertragenem Sinne auf die verschiedensten Dinge angewandt. Nach den Lexicographen *geschmolzene Butter* (Râgan. 15,2), *Honig* (Râgan. 14, 110), *Wasser, Kupfer, Regen* oder *das Reiben* (वर्षण, घर्षण; vgl. Varsma oder Varsama = पवित्र bei den Maga VP.² 3,384). — *b*) *das Gefäss, in dem die Ehrengabe dargebracht wird.* — *c*) **die heilige Schnur des Brahmanen.* — *d*) *die sichtende und scheidende Thätigkeit des Geistes.* — *e*) *ein reinigendes Gebet.* — *f*) आदित्यानां und देवानां पवित्रम् Namen von Sâman Ârsh. Br. — *g*) *ein best. Metrum.* — 2) Adj. (f. आ) *reinigend, Segen bringend; rein* (eigentlich und übertragen). — 3) m. *a*) *ein best. zu dem* Râgasûja *gehöriges* Soma-*Opfer.* — *b*) **Sesamum indicum* Râgan. 16,70. — *c*) **Nageia Putranjiva* Râgan. 9,145. — *d*) N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern im 14ten Manvantara. — β) eines Mannes. — 4) f. पवित्रा *a*) **Basilienkraut.* — *b*) **Gelbwurz* Râgan. 6,198. — *c*) **der kleine* Pippala-*Baum* Râgan. 11,123. — *d*) N. pr. zweier Flüsse VP. 2,4,43.

पवित्रक 1) n. *a*) *Siebchen.* — *b*) **Messing* Gal. — 2) am Ende eines adj. Comp. *a*) Kuça-*Halme,* insbes. *zwei.* — *b*) *das Gefäss, in welchem die Ehrengabe dargebracht wird.* — 2) *m. *a*) *Poa cynosuroides* Râgan. 8,94. — *b*) *Artemisia indica* Râgan. 10,145. — *c*) *Ficus religiosa* Râgan. 11,114. — *d*) *Ficus glomerata* Râgan. 11,130.

पवित्रगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit.

पवित्रतरी Adv. mit कर् *in hohem Grade läutern.* — *heiligen* Kâd. 146,23.

पवित्रता f. Nom. abstr. zu पवित्र 2).

पवित्रत्व n. Nom. abstr. zu पवित्र 1) *a*) und 2) (Hemâdri 1,363,4. Uttararâmaṅ. 123,2 [168,14]).

पवित्रधर m. N. pr. eines Mannes.

*पवित्रधान्य n. *Gerste* Râgan. 16,33.

पवित्रपति m. *Herr des* Pavitra 1) *a*) VS.

पवित्रपाणि 1) Adj. *Kuça-Halme in der Hand haltend.* — 2) m. N. pr. eines alten Weisen.

पवित्रपूत Adj. *durch die Seihe geläutert.*

पवित्रय्, °यति *läutern, reinigen;* auch so v. a. *beglücken* Paṅkad. पवित्रित *geläutert, gereinigt, beglückt, geheiligt* Mahâvîraṅ. 130,3. Kaṇḍak. 90,6.

पवित्रारथ Adj. *die Seihe zum Wagen habend.*

पवित्रवत् 1) Adj. *a*) *mit einem Läuterungsmittel —, mit einer Seihe* (oder was dessen Stelle vertritt, z. B. Kuça-*Halme*) *versehen.* — *b*) *läuternd, reinigend.* — 2) f. पवित्रवती N. pr. eines Flusses.

पवित्रा, °ति Hemâdri 1,499,5 fehlerhaft für परित्राति; vgl. MBh. 13,62,39.

पवित्रारोपण n. *ein best. Festtag* Paṅkat. ed. Bomb. 1,36,3.

पवित्रारोहण n. desgl.

पवित्रिन् Adj. *läuternd, reinigend; rein.*

पवित्री Adv. 1) mit करु *läutern, reinigen.* — 2) mit भू *rein werden.*

पवित्रेष्टिसूत्र n. Titel eines Werkes.

*पविन्द् m. N. pr. eines Mannes. °न्द्रा f. Kâç.

पविमत्त् Adj. als Beiwort verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पवीतर् Nom. ag. *Läuterer, Reiniger.*

पवीनस m. N. pr. eines Dämons (*eine Nase wie eine Lanzenspitze habend*).

पवीर् n. *eine Waffe mit metallener Spitze.*

पवीरव 1) Adj. *mit metallener Schar versehen* (Pflug). — 2) m. *Donnerkeil.*

पवीरवत् und पवीरवत् (AV.) Adj. 1) *mit einem Stachel (Speer) bewaffnet.* — 2) *mit metallener Schar versehen* (Pflug).

पवीरु m. N. pr. eines Mannes.

पव्या f. *Läuterung.*

1. पश्, nur Präsensstamm पश्य Act. Med. (meist metrisch). 1) *sehen, sehen können, das Augenlicht haben.* Mit न *nicht sehen, blind sein* Spr. 7826. — 2) *sehen, erblicken, wahrnehmen, bemerken, gewahr werden.* — 3) *hinsehen, ansehen, anschauen, betrachten, beschauen.* — 4) *zusehen.* तस्य पश्यतः so v. a. *vor seinen Augen.* — 5) *Jmd sehen*, so v. a. *vor sein Angesicht kommen lassen, empfangen.* — 6) *Jmd sehen*, so v. a. *vor Jmds Angesicht erscheinen, vor Jmd erscheinen, sich Jmd vorstellen, Jmd seine Aufwartung machen.* — 7) in der Astrol. so v. a. *in adspectu stehen.* — 8) *sich umsehen nach, aufsuchen.* — 9) *finden.* — 10) *zu sehen bekommen*, so v. a. *erleben, theilhaftig werden.* — 11) *ansehen für, erkennen als, halten für, betrachten als;* mit doppeltem Acc. Statt des zweiten Acc. auch Adv. auf वत् 140,26; statt des ersten Acc. ausnahmsweise Loc. (v. l. Acc.), statt des zweiten ein Adv. auf वत्. — 12) *mit dem geistigen Auge erschauen* (von Sehern und Dichtern); daher auch *erfinden* (z. B. Opfergebräuche). स्वप्नान् *Traumgesichte sehen.* — 13) mit und ohne (30,10) साधु *einsehen, die richtige Einsicht haben.* — 14) *sehen*, so v. a. *kennen.* — 15) *in Betracht ziehen, erwägen, prüfen.* — 16) *voraussehen.* — 17) पश्यामि, in den Satz eingeschoben, so v. a. *ich sehe es, ich bin davon überzeugt.* — 18) पश्य *sieh* und *पश्यत *sehet* interjectionsartig in den Satz eingeschoben oder vorangestellt, um die Aufmerksamkeit zu erregen. पश्य leitet in prosaischen Schriften häufig einen Vers ein. — Vgl. स्पश्. — Mit अति *hinausschauen über, durchschauen.* — Mit अनु 1) *hinblicken.* पृष्ठतस् *sich umsehen.* देवस्यानुपश्यतः so v. a. *vor den Augen des Gottes.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, entdecken, finden.* प्रत्यक्षम् *vor sich sehen.* — 3) *hinterher —, wieder sehen.* — 4) *zurückschauen.* — 5) *erkennen als, ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. — 6) *mit dem geistigen Auge schauen.* अनृतम् *Etwas falsch ansehen.* — 7) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen.* — Mit समनु 1) *anblicken, hinblicken auf.* — 2) *bemerken, wahrnehmen.* — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit अन्तर् *dazwischen schauen, hineinschauen.* — Mit अप *Jmd bei Etwas* (Partic. Acc.) *überraschen* Maitr. S. 1,10,16. — Mit अभि 1) *beschauen, hinblicken auf, anblicken, überblicken, beobachten.* — 2) *erblicken, gewahr werden.* — 3) *kennen.* — Mit अव 1) *hinblicken auf, beobachten.* — 2) Med. *erblicken*, so v. a. *erleben.* — Mit आ *anschauen.* — Mit उद् 1) *in der Höhe erblicken.* — 2) *in der Zukunft erblicken, voraussehen, erwarten.* — 3) *erblicken, gewahr werden.* — Mit परा 1) *in die Ferne blicken.* यावदासीनः परापश्यति *so weit man sitzend sehen kann.* — 2) (*in der Ferne*) *erblicken* Maitr. S. 1, 10,16. — Mit परि 1) *überblicken, betrachten.* — 2) *erspähen, ansichtig werden, erblicken, bemerken, gewahr werden.* — 3) *seine Gedanken richten auf.* — 4) *kennen, erkennen, — als* (mit doppeltem Acc.). — परिपश्यते Paṅkat. 199,10 fehlerhaft für °पच्यते. — Mit प्र 1) *vor sich sehen, hinsehen, hinschauen, hinblicken.* — 2) *ansehen, anschauen.* — 3) *gewahr werden, bemerken.* — 4) *sehen, sehen können, das Augenlicht haben.* — 5) *mit dem geistigen Auge schauen.* स्वप्नान् *Traumgesichter sehen.* — 6) *vorausblicken, voraussehen.* — 7) *erkennen, kennen.* — 8) *ansehen*, so v. a. *beurtheilen.* — 9) *eine Ansicht —, eine Meinung haben.* — 10) *eine richtige Einsicht haben.* — 11) *halten für*, mit doppeltem Acc. Spr. 7764. — Mit अभिप्र (प्रे–अभे) *hinausschauen auf, sich umsehen nach.* — Mit संप्र 1) *sehen, gewahr werden, schauen.* — 2) *ansehen, betrachten.* — 3) *wissen, kennen.* — 4) *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. — Mit प्रति 1) *entgegenblicken, anblicken.* — 2) *erblicken, sehen, gewahr werden.* — 3) *sehen*, so v. a. *kennen.* — 4) *sehen*, so v. a. *erleben, erfahren.* — 5) Med. (*im eigenen Besitz*) *sehen.* — Mit वि 1) (*an verschiedenen Orten, im Einzelnen*) *sehen, unterscheiden, kennen.* — 2) *erblicken, bemerken, gewahr werden, kennen lernen.* — Mit अनुवि 1) *beschauen.* — 2) *erblicken.* — Mit अभिवि 1) *an —, beschauen* Âpast. Çr. 1,5,8. — 2) *erblicken.* — 3) *herblicken.* — Mit सम् 1) *gleichzeitig erblicken, überblicken.* — 2) *erblicken, gewahr werden, sehen, ansichtig werden, erkennen.* यस्य संपश्यतः *vor wessen Augen.* — 3) *sehen auf, anschauen, besichtigen.* — 4) *Jmd sehen*, so v. a. *mit Jmd zusammenkommen, Jmd vor sich lassen.* — 5) Med. *sich gegenseitig ansehen.* — 6) Med. *sich beisammen sehen, — befinden.* — 7) *seine Aufmerksamkeit richten auf, betrachten, erwägen.* — 8) *überzählen, recapituliren, zusammenzählen.* — 9) *berechnen.* — Mit प्रसम् *gehörig in Erwägung ziehen* Mân. Çr. 1,1.1.

2. पश् f. *Blick* oder *Auge.* Nur पड्भिस् RV. 4,2,12.

3. पश्, पाशयति s. पाशय्.

4.*पश्, Intens. पम्पश्यते, पम्पशीति.

पशव्य 1) Adj. *pecuarius, zum Vieh gehörig, für das V. dienlich, — geeignet, auf die Heerde sich beziehend.* काम m. *Geschlechtsliebe, die Befriedigung des Geschlechtstriebes.* Als Erklärung von पुरीष, पुरीष्य. — 2) n. *Heerde, Viehstand.*

पशव्यवाकृत Adj. als Erklärung von पुरीषवाकृण Çat. Br. 6,4,4,3.

1. पशु und पशु (im Dat. पश्वे neben पशवे) 1) m. *a) Vieh, pecus* (sowohl *das einzelne Stück* als auch *Heerde*); insbes. *das zum Opfer dienende Kleinvieh* und bisweilen auch *Thier* überh. Oefters wird der *Mensch* in der Bez. des mit ihm lebenden *Haus-* und *Opferthieres* mitbefasst; auch in verächtlichem Sinne vom *Menschen.* — *b) Fleisch.* — *c) Thieropfer* Ait. Âr. 220,5. — *d) *Esel.* — *e) *Bock* Râǵan. 19,41. — *f) ein Vieh in heiligen Sachen*, so v. a. *ein Uneingeweihter.* — *g) *ein Kobold im Gefolge* Çiva's. — *h)* bei den Mâheçvara und Pâçupata *die Einzelseele.* — *i) *Ficus glomerata.* — *k)* Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,67. v. l. पत्ति. — 2) n. पशु und पशु *Vieh* (nur im Acc. vor मन्यते und मन्यमान, so dass an einen Ausfall des Anusvâra gedacht werden kann). पशून्यपि Kathâs. 62,175 fehlerhaft für पशूनपि.

2.*पशु Indecl. *sieh!*

पशुक 1) am Ende eines Comp. = पशु *Vieh* in एक°. — 2) f. आ *Kleinvieh* R. ed. Bomb. 2,32,18.

पशुकर्मन् n. 1) *Thieropferhandlung.* — 2) *Begattung.*

पशुकल्प m. *das Ritual des Thieropfers.*

पशुकाम Adj. *Viehbesitz wünschend.*

पशुकृत्ति f. = पशुकल्प Comm. zu TBr. 1,112,8.9.

पशुक्रिया f. 1) *Thieropferhandlung.* — 2) **Begattung.*

पशुगण m. *eine Gruppe von Opferthieren* Kâtj. Çr. 19,4,6. Çâṅkh. Çr. 6,11,16.

पशुगायत्री f. *ein der heiligen* Gâjatrî *nachgebildeter Spruch, der dem zum Opfer bestimmten Thiere in's Ohr geraunt wird.*

पशुघ्न Adj. *Vieh tödtend.* ग्राम्यारण्यपशुघ्नत्व n. *das Tödten von zahmen und wilden Thieren.*

पशुघ्नी Adj. f. s. पशुहन्.

पशुचर्या f. *das Treiben des Viehes, das Sichgehenlassen wie das Vieh.*

पशुचित्त् Adj. *aus Vieh geschichtet.*

पशुज्ञात n. *Thierart* Mân. Gṛhj. 2,10.

पशुतत्त्व n. = पशुकल्प.

पशुतस् Adv. in der Bed. des Abl. von पशु *Vieh* Comm. zu Âpast. Çr. 7,17,5.

पशुता f. 1) *der Zustand eines Opferthieres, das Opferthiersein.* — 2) *Viehheit, Bestialität.*

पशुतृप् Adj. *an den Heerden sich gütlich thuend,* so v. a. *dort zugreifend.* Nach Kluge (Kuhn's Z. 25, 311) *Vieh raubend.*

पशुत्व n. 1) *der Zustand eines Opferthieres, das Opferthiersein.* — 2) *Viehheit, Bestialität.* — 3) bei den Mâheçvara und Pâçupata *das Einzelseelesein.*

पशुद् 1) Adj. **Vieh schenkend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9, 46,28.

पशुदा Adj. *Vieh schenkend.*

पशुदेवत Adj. (f. आ) *dessen Gottheit* (d. i. *Gegenstand der Anrufung*) *das Vieh ist.*

पशुदेवता f. *die Gottheit des Opferthieres, die G., welcher das Thier dargebracht wird.*

पशुधर्म m. 1) *die Art, wie das Vieh verfährt.* — 2) **Begattung.* — 3) *die Art, wie man mit dem Vieh verfährt.*

पशुधर्मन् m. *die Art und Weise, wie das Viehopfer vor sich geht,* Çâṅkh. Çr. 9,27,6.

पशुधान्यधनर्द्धिमत् Adj. *reich an Vieh, Getraide und Habseligkeiten* R. 1,5,5.

*पशुनाथ m. Bein. Çiva's.

पशुप Adj. *das Vieh hütend;* m. *Viehhüter.*

पशुपति m. 1) *der Herr der Thiere,* Bein. des spätern Rudra-Çiva oder N. pr. einer göttlichen Person dieses Kreises. Auch Agni wird so genannt. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

पशुपतिनगर n. Bein. der *Stadt* Kâṭ.

पशुपतिनाथ m. *eine Form* Çiva's.

पशुपतिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

पशुपतिशास्त्र n. *das von* Çiva *geoffenbarte heilige Buch der* Pâçupata.

*पशुपत्त्वल n. *Cyperus rotundus.*

पशुपा m. *Hüter der Heerde, Hirt.*

पशुपाल 1) m. *a*) dass. °वत् Adv. 177,15. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *c*) N. pr. eines Fürsten oder *ein Fürst der* Paçupâla. — 2) n. *das Reich der* Paçupâla (प्रभु° gedr.).

पशुपालक 1) m. *Viehhirt.* — 2) *f. °लिका *die Frau eines Viehhirten.*

पशुपाश m. 1) *der Strick für das Opferthier.* — 2) *die Fesseln, die die Einzelseele gefangen hatten, die Sinnenwelt.*

पशुपाशक m. *quidam coeundi modus.*

पशुपुरोडाश m. *der Opferkuchen beim Thieropfer.*

पशुप्रयोग m. und पशुप्रश्न m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*पशुप्रेरण n. *das Hinaustreiben des Viehes.*

पशुबन्ध m. 1) *Thieropfer.* °बन्धवत् Adv. *wie beim Th.* Mân. Gṛhj. 2,4. — 2) *ein best.* Ekâha.

*पशुबन्धक m. *ein Strick zum Anbinden des Viehes.*

पशुबन्धयाज्ञिन् Adj. *ein Thieropfer darbringend* Âpast. Çr. 7,1,1.

पशुबन्धयूप m. *der Pfosten, an den das Opferthier gebunden wird.*

पशुभर्तर् m. Bein. Çiva's.

पशुमत् 1) Adj. *a*) *mit Vieh —, mit Thieren verbunden, dazu in Beziehung stehend; viehreich, heerdenreich;* m. *Heerdenbesitzer.* — *b*) *mit einem Thieropfer verbunden.* — *c*) *das Wort* पशु *enthaltend.* — 2) n. *Viehstand.*

पशुमार m., Instr. °मारेण = पशुमारम्.

पशुमारक Adj. *wobei Opferthiere geschlachtet werden.*

पशुमारम् Absol. *wie man das Vieh* (*ein Opferthier*) *tödtet.*

*पशुमोक्षनिका f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 3,127.

पशुयज्ञ m. *Thieropfer.*

पशुयाज्ञिन् Adj. *ein Thieropfer darbringend* Maitr. S. 3,9,5.

*पशुयूका f. *Viehlaus* Gal.

पशुरक्षि und पशुरक्षिन् m. *Viehhüter, Hirt.*

*पशुरज्जु f. *ein Strick zum Anbinden des Opferthieres.*

*पशुराज m. *Löwe.*

पशुरूप n. *eine Form des Opferthieres, etwas das O. Darstellendes* Çat. Br. 9,2,3,40.

पशुवत् Adj. 1) *wie das Vieh* Kap. 3,72. Spr. 4003. — 2) *wie beim Vieh* Gaut. 13,20. — 3) *wie beim Thieropfer.*

पशुवर्धन RV. 9,94,1. Wohl zu lesen: पशुवर्ध-नाय.

पशुविद् Adj. *Vieh verschaffend.*

पशुवीर्य n. *die dem Vieh eigene Kraft* Tâṇḍja-Br. 7,5,8.

पशुवेदि f. *die* Vedi *beim Thieropfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,13.

पशुव्रत Adj. *wie das Vieh verfahrend* Maitr. S. 1,8,7.

पशुशिरस् n. (Ind. St. 13,251) und पशुशीर्ष n. *Thierkopf.*

1. पशुश्रपण n. *das Kochen des Opferthieres.*

2. पशुश्रपण m. *das Feuer, in welchem das Fleisch des Opferthieres gekocht wird.*

पशुष und पशुषा Adj. *Vieh schenkend.*

पशुष्ठ Adj. (f. आ) *im Vieh befindlich.*

पशुसख m. N. pr. eines Çûdra.

पशुसनि Adj. *Vieh schenkend.*

पशुसमाम्नाय m. *Aufzählung der Opferthiere für den* Açvamedha.

पशुसमाम्नायिक Adj. *im* Paçusamâmnâja *erwähnt.*

पशुसाधन Adj. (f. ई) *das Vieh lenkend, — leitend.*

पशुसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पशुस्तोम m. bildliche Bez. des Pañkadaça-stoma Tâṇḍja-Br. 16,2,6.

पशुहन् Adj. (f. पशुघ्नी) *Vieh tödtend.* Vgl. आ°.

*पशुहरीतकी f. *die Frucht von Spondias mangifera.*

*पशुहव्य n. *Thieropfer.*

पशुहोत्र n. *die Verrichtung des* Hotar *beim Thieropfer,* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पशू Adv. mit कर् 1) *in ein Stück Vieh umwandeln.* — 2) *zum Opferthier machen.*

पशूखा f. *der Topf, in welchem das Opferthier gekocht* oder *gebraten wird,* Kâtj. Çr. 25,9,14.

*पशूद्वा f. *Viehlaus* Gal.

*पश्च Adj. *darauf* im Gegensatz zu पुरा *zuerst.*

पश्चा Adv. 1) *hinten, hinterdrein.* — 2) *im Westen, westlich.* — 3) *später, nachher.*

पश्चाच्चर Adj. *hintennach kommend.*

पश्चाच्छ्रमण m. *ein buddhistischer Asket, der hinter einem andern Asketen hergeht, wenn dieser das Haus eines Laien betritt.*

पश्चाज Adj. *nachgeboren.*

पश्चात् 1) Adv. *a*) *von hinten, hinterher, hinten, nach hinten, rückwärts.* Mit गम् *zurückgehen* Ind. St. 15,387. Mit कर् *hinter sich lassen,* so v. a. *übertreffen.* — *b*) *von Westen, westlich, im Westen,*

nach W. Megh. 16. — *c) hintennach, hernach, später, zuletzt.* Nach einem Absol. pleonastisch. — 2) Präp. mit Gen. und Abl. *a) hinter, hinter — her. — b) westlich von. — c) nach* (zeitlich). ततः प॰ *darauf, alsdann.*

पश्चात्तात् Adv. *von hinten.*

पश्चात्कर्णम् Adv. *hinter dem Ohr.*

पश्चात्काल m. *Folgezeit.* Loc. *später, nachher.*

पश्चात्तर Adj. *später nachfolgend* (mit Abl.) Âçv. Çr. 8,13,35. Man könnte aber auch °त्तरा Adv. *etwas später als* st. °त्तरान् vermuthen.

पश्चात्ताप m. 1) *Reue.* — 2) in der Dramatik *Reue über Etwas, das man aus Unverstand von sich gewiesen hat.*

पश्चात्तापिन् Adj. *Reue empfindend* Kâd. 2,73,3.

पश्चात्तिर्यक्प्रमाण n. *die hintere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,8.

पश्चात्परिवेष्य n. *Nachtisch, Dessert* Bhâvapr. 2,27.

पश्चात्पादद्विगुण Adj. *durch Einschlagen eines Hinterfusses doppelt gemacht* (Fell) Kâtj. Çr. 7, 3,21.

पश्चात्पुरोमारुत m. Du. *West- und Ostwind* Ragh. 7,51.

पश्चात्सद् Adj. *hinten —, westlich sitzend.*

पश्चादक्षम् Adv. *hinter der Achse.*

पश्चादन्ववसायिन् Adj. *sich hinter Jmd* (Dat.) *anschliessend, von Jmd abhängig* TS. 2,1,3,3.

पश्चादपवर्ग Adj. *hinten schliessend* Kâtj. Çr. 2,7,26.

पश्चादह्न् Adv. *am Nachmittag.*

पश्चादुक्ति f. *Wiedererwähnung, Wiederholung.*

पश्चादोष m. *Spätabend.*

पश्चाद्घाट *Nacken* Kâraka 8,9.

पश्चाद्घ्न् Adj. *zurückbleibend, zu kurz kommend* Maitr. S. 3,9,4.

पश्चाद्धारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Westen günstig* Ind. St. 14,356.

पश्चाद्बद्धपुरुष m. *ein Mann, dem die Hände auf dem Rücken gebunden sind,* Çâk. 73,1.

पश्चाद्बाहुबद्ध Adj. *dem die Hände auf dem Rücken gebunden sind* Mṛkkh. 175,12. Çâk. (Pisch.) 113,1, v. l. Im Text °बन्ध und in der v. l. °बन्धन fehlerhaft.

1. पश्चाद्भाग m. 1) *Hintertheil.* — 2) *Westseite.*

2. पश्चाद्भाग Adj. *dessen Conjunction mit dem Monde am Nachmittage beginnt.*

पश्चाद्वात m. *Westwind.*

पश्चानुताप m. *Reue.*

पश्चानुपूर्वी f. *eine rückkehrende —, umgekehrte Reihenfolge.*

पश्चान्मुखाश्रित Adj. *sich nach Westen wendend* R. 2,55,4.

पश्चापिन् m. *Diener* (Comm.) Tândja-Br. 8,8,17. Man könnte पश्चायिन् *hinterher gehend* vermuthen.

पश्चार्ध m. 1) *die hintere Seite, Hintertheil* Kauç. 64. °र्धे mit Gen. *hinter.* — 2) *Westseite* Çat. Br. 5,5,4,1. Kâtj. Çr. 16,8,12. Âçv. Grhj. 1, 10,20. Kauç. 120.

पश्चार्ध्य Adj. *auf der Westseite befindlich.*

पश्चासोमप Adj. *hernach zum Genuss des Soma zugelassen* Kâṭh. 13,6.

पश्चिम 1) Adj. (f. आ) *a) der hintere.* °तस् *von hinten. — b) westlich, von Westen kommend.* °मे und °मेन (mit Acc. Lâṭj. 1,3,5. 13. 11,1. 21) *im Westen, westlich von. — c) der letzte.* क्रिया f. so v. a. *Todtenverbrennung,* °दर्शनं द्रष्टुम् *zum letzten Male sehen,* °मा यामिनीः *die verflossenen Nächte.* — 2) f. आ (sc. दिश्) *Westen.* — 3) n. Titel eines Tantra.

पश्चिमजन m. *die Bewohner des Westens.* Nur am Ende eines adj. Comp.

पश्चिमतान n. *eine best. Art zu sitzen.*

पश्चिमदक्षिण Adj. *südwestlich* Hemâdri 1,801,17.

*पश्चिमदिक्पति m. Bein. Varuṇa's Gal.

पश्चिमद्वारिक Adj. = पश्चाद्वारिक Ind. St. 14,356.

पश्चिमभाग m. *Westseite* Varâh. Brh. S. 48,34.

पश्चिमानूपक m. N. pr. eines Fürsten.

पश्चिमाम्बुधि m. *das Westmeer* Daçak. 83,12.

पश्चिमार्ध n. *Hintertheil.*

पश्चिमाशापति m. Bein. Varuṇa's Hemâdri 1, 768,12.

पश्चिमेतर Adj. *östlich* Kâd. 180,20.

पश्चिमोत्तर Adj. (f. आ) *nordwestlich.* °रे (Hemâdri 1,137,8), °रतस् (ebend. 1,801,18) und °रस्याम् (sc. दिशि) *im Nordwesten.*

*पश्चिमोत्तरदिक्पति m. Bein. des *Windgottes.*

पश्चिमोत्तरपूर्व Adj. Pl. *westlich, nördlich oder östlich* M. 5,92.

पश्य Adj. (f. आ) 1) *hinschauend* Naish. 6,38. — 2) *die richtige Einsicht habend.*

*पश्यक Adj. *sehend, schauend.*

पश्यत Adj. *sichtbar, conspicuus* AV.

*पश्यतोहर Adj. *vor Jmds Augen raubend.*

पश्यना f. in अपश्यना.

पश्यन्ती f. 1) * *Hure.* — 2) Bez. *eines bestimmten Lautes.*

पश्वइष्टि Adj. *Heerden begehrend.*

पश्वङ्ग n. *etwas zum Opferthier Gehöriges* Mân. Grhj. 1,9. Gaim. 4,4,22. Nom. abstr. °ता f. Njâjam. 4,4,13.

पश्वयन n. *eine von Thieropfern begleitete Festfeier.*

पश्वयत्न RV. 4,1,14 dem Zusammenhange nach (aber grammatisch nicht zu erklären) so v. a. पशवो ऽयत्नासः.

पश्वाचार m. *eine best. Form der Verehrung der Devi.*

पश्विज्या f. *Thieropfer.*

पश्विडा f. *der Idâ-Theil wie beim Thieropfer* Ind. St. 10,388.

(पश्विष्) पशुरिष् Adj. *Vieh begehrend.*

पश्विष्टका f. *ein Backstein in Thiergestalt.*

पश्विष्टि f. *eine zum Thieropfer stattfindende* Ishṭi Âpast. Çr. 11,16,3.

पश्वेकादशिनी f. *eine Eilfzahl von Opferthieren* Vaitân.

*पष्, पषति, °ते (बन्धनस्पर्शनयोः), पषयति (बन्धनाधयोः, स्पर्शगत्योः), पाषयति (बन्धने).

पष्ठवत् 1) m. (Nom. °वाट् und in TS. °वात्) *a) ein vierjähriger Stier. — b)* N. pr. eines Âṅgirasa Tândja-Br. 12,5,11. — 2) f. पष्ठाही *eine vierjährige* und überh. *eine zuchtfähige junge Kuh.*

*पस्, पसति, °ते (बन्धनस्पर्शनयोः), पासयति (बन्धने).

पस्सम् n. *das männliche Glied,* πέος.

(पस्त्य) पस्त्याग्र 1) n. *a) Behausung, Stall. — b)* Du. wohl *die beiden Stücke der Presse.* — 2) f. आ *a)* Pl. *Haus und Hof, Wohnsitz; Hausgenossenschaft. — b) die Genien der Niederlassung* oder *des Hauswesens.*

(पस्त्यसद्) पस्त्यग्रसद् m. *Hausgenosse.*

(पस्त्यावत्) पस्त्याग्रावत् Adj. 1) *im Stall gehalten* RV. 9,97,18. — 2) *festen Wohnsitz habend;* m. *Hofbesitzer, ein begüterter Mann.* — 3) *einen Wohnsitz bildend, — gewährend.* — 4) *zur* Soma-*Presse gehörig* oder ähnlich.

पस्पशा f. Titel der Einleitung Patañgali's zum Mahâbhâshja.

पह्लाडी f. *eine best.* Râginî S.S.S. 40. 110. Vgl. पाह्लाडिका.

पह्लव m. Pl. häufiger Fehler für पल्हव.

पल्हव m. Pl. *die Parther* oder *Perser.*

*पल्हिका f. *Pistia Stratiotes.*

1. पा, Präsensstämme: पा, पिप् (ganz vereinzelt) und पिब्; Act., seltener Med.; Absol. पीत्वा, *°पाय und °पीय; पीयते Pass. 1) *trinken, einsaugen, einschlürfen;* mit Acc. oder partitivem Gen. (nur in der älteren Sprache) des Trankes; Blut *einsaugen* (vom Schwert und Pfeil gesagt); *saugen an* (252,27); Staub, Rauch *einschlucken, einziehen;*

trinken auch so v. a. *geistige Getränke trinken.* — 2) *einsaugen*, so v. a. *sich zu eigen machen, geniessen;* mit Augen, Ohren (Instr.) *einsaugen*, so v. a. *sich laben an.* जगतां मतम् *der Leute Meinungen einsaugen*, so v. a. *ablauschen.* — 3) *aussaugen*, so v. a. *erschöpfen* (einen Schatz), *absorbiren, verschwinden machen.* — 4) पीत a) mit pass. Bed. α) *getrunken, eingesogen* (auch Wasser durch einen Baum 179,9), *gesogen* (Blut durch ein Schwert, einen Pfeil), *eingezogen* (Rauch). पीतवत् *eingesogen habend* 39,9. — β) *eingesogen*, so v. a. *mit den Ohren e.* — γ) *ausgesogen*, so v. a. *erschöpft* (Schatz), *absorbirt* Kâd. 257,14. — *b*) mit act. Bed. α) *getrunken habend* (gewöhnlich in Comp. mit seinem Obj.). — β) *getränkt, in Oel eingetaucht* (Waffe). — *c*) MBh. 12,1722 fehlerhaft für प्रीत; Bhâg. P. 7,9,32 ist °आत्मनिपीतनिद्रः zu verbinden. — Caus. पाययति, °ते (पापयति fehlerhaft) *tränken, zu trinken geben;* mit doppeltem Acc. (Karaka 6,11) oder mit partitivem Gen. (nur in der älteren Sprache) des Trankes; *Jmd* (Instr.) *saugen lassen an* (Acc.). पायित 1) *was man zu trinken giebt.* — 2) *getränkt.* — 3) *getränkt*, so v. a. *eingetaucht in* (im Comp. vorangehend). — Desid. पिपासति und पिपीषति (nur im ṚV.) *Etwas trinken wollen, durstig sein.* पिपासत् (Çâk. 72) und पिपासित *durstig.* — Desid. vom Caus. पिपाययिषति *zu trinken zu geben beabsichtigen.* — Intens. पेपीयते 1) *gierig —, wiederholt trinken.* — 2) *gierig —, wiederholt getrunken werden* (Spr. 7744), *gierig gesogen werden.* — Mit अति Caus. *in grosser Menge Jmd Etwas zu trinken geben*, mit doppeltem Acc. — Mit अनु 1) *nachher —, später —, darauf trinken.* — 2) *trinken an* (Acc.). v. l. नि. — Caus. *nachher trinken lassen.* — Mit अन्तर् in अन्तःपेय. — Mit अभि 1) *davon trinken* Gobh. 4,10,17. — 2) अभिपीत *getränkt —, erfüllt von* (Instr.). — Mit अव in अवपान. — Mit अन्ववा *nach Andern zum Trunke kommen.* — Mit आ 1) *hineintrinken, einschlürfen, trinken* (57,8), — *aus* (Abl.) oder *an* (Acc.), *austrinken, einsaugen, aussaugen, einziehen* (Rauch) Karaka 6,20. — 2) mit Augen, Ohren (Instr.) *einsaugen*, so v. a. *sich laben an.* आपायताम् so v. a. *man höre.* — 3) *absorbiren, verschwinden machen.* — Caus. *einschlürfen lassen.* — Mit समा *einsaugen, aussaugen.* — Mit उद्, उत्पिबन्ते Çat. Br. 5,2,4,7. 11 fehlerhaft für उत्पिपते; vgl. 5. पा. — Mit अनूद् Med. *herfallen über, sich stürzen auf* (Acc.) Çat. Br. 3,7,1,29. fgg. Also gleichfalls Verwechselung mit 5. पा. — Mit उप Caus. *tränken* Mân. Çr. 1,2,5. 8,3. 3,5. Gṛhj. 2,4. — Mit नि 1) *hineintrinken, einschlürfen, trinken an.* — 2) *einsaugen*, so v. a. *absorbiren, verschwinden machen* Bhâg. P. 7,9,32 (°आत्मनिपीत° zu verbinden). — Caus. *einschlürfen lassen.* — Mit विनि *begierig einsaugen, sich laben an* Prasannar. 139,13. — Mit निस् *trinken aus* (Abl.), *austrinken, aussaugen.* निष्पीत *erschöpft* Karaka 1,13. — Mit परि 1) *vor und nach Jmd* (Acc.) *trinken.* — 2) *austrinken, aussaugen, ausrauchen* (परिपीतधूपवर्ति Kâd. 18,6). उपनिषद्: परिपीता: so v. a. *durchstudirt* Spr. 7772. — 3) *benehmen, entziehen* Kâd. 90,13. — 4) परिपीत *getränkt mit* (im Comp. vorangehend) Suçr. 1,160,5. — Mit प्र *sich an's Trinken machen, trinken, einschlürfen.* — Mit अनुप्र Act. *der Reihe nach Etwas trinken*, Med. *nach Jmd* (Acc.) *trinken.* — Mit प्रति in प्रतिपान. — Mit वि 1) *auf —, sich an —, sich voll trinken.* — 2) *heraus trinken aus* (Abl.) VS. 19,73. — Mit सम् Act. *zusammen hineintrinken*, Med. *zusammen trinken.* — Caus. *trinken lassen.*

2. °पा Adj. *trinkend.*

3. पा, पाति 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten, — vor* (Abl.); die Erde, das Land *schirmen*, so v. a. *als Fürst regieren.* — 2) *beobachten, merken —, aufpassen auf, beaufsichtigen, beachten, halten, befolgen.* Partic. Praes. पान. — Mit अधि in °प und °पा. — Mit अनु, °पाहि zu Spr. 2597 wohl nur fehlerhaft für °याहि. — Mit अभि 1) *behüten.* — 2) *beobachten.* — Mit नि 1) *beschützen, behüten, — vor* (Abl.). — 2) *beobachten, überwachen, wahren.* — Mit निस् *behüten vor* (Abl.). — Mit परि 1) *rings behüten, — beschützen, bewahren.* — 2) *beobachten, wahren, aufrecht erhalten.* — Mit प्र *behüten —, bewahren vor* (Abl.).

4. °पा Adj. *bewachend, behütend, schirmend* u. s. w.

5. पा, पिपीते (3. Pl. पिपते) mit उद् *sich auflehnen, aufbegehren gegen, sich feindlich entgegenstellen.* Partic. उत्पीपान. — Mit अनूद् *herfallen über, sich stürzen auf* (Acc.). Vgl. 1. पा mit अनूद्. — Mit प्रत्युद् *sich gegen Jmd* (Acc.) *auflehnen.*

6. *पा, पायति (शोषणे).

पांशुराष्ट्र (sic) n. N. pr. eines *Reiches* MBh. 2,52, 27. 5,4,20. Statt °राष्ट्रा: MBh. 6,351 liest ed. Bomb. पाण्डुराष्ट्रा:.

पांसन 1) am Ende eines Comp. Adj. (f. ई) *besudelnd, verunehrend.* f. आ nur im Voc. °पांसने am Ende eines Çloka und wohl fehlerhaft. — 2) *f. आ *Verachtung.*

पांसव 1) Adj. *aus Staub gebildet.* — 2) m. Patron. des Asant. — 3) *n. *eine Art Salz* Râgân. 6,108.

पांसव्य Adj. zu पांसु 1).

°पांसिन् Adj. = पांसन 1) Hem. Par. 2,575. Statt °पांसिनि Voc. f. R. 2,73,5 hat ed. Bomb. °पांसनि.

पांसु m. 1) gew. Pl. *zerfallende Erde, Staub, Sand, Sandkörner.* — 2) **Dünger.* — 3) wohl *die Menses* (vgl. रजस्) Karaka 1,26. — 4) *eine best. Pflanze* Râgân. 5,8. Bhâvapr. 3,100. — 5) **eine Art Kampfer* Râgân. 12,62. — 6) **Landbesitz.*

पांसुक 1) m. Pl. *Staub, Sand.* — 2) *f. आ a) *ein menstruirendes Weib.* — *b*) *Pandanus odoratissimus.*

*पांसुकासीस n. *Eisenvitriol* Râgân. 13,80.

*पांसुकुली f. *Hauptstrasse.*

पांसुकूल n. 1) *Kehrichthaufen* und *die auf Kehrichthaufen aufgelesenen Lumpen, aus denen sich die buddhistischen Mönche ihre Gewänder zusammennähen.* — 2) **eine Rechtsurkunde, die nicht auf den Namen einer bestimmten Person geschrieben ist.*

*पांसुकूलसीवन n. N. pr. des Ortes, an welchem Çâkjamuni sich sein *geistliches Gewand nähte.*

पांसुकूलिक Adj. *ein aus aufgelesenen Lumpen zusammengenähtes Gewand tragend.*

पांसुकृत Adj. *bestaubt.*

पांसुक्रीडा f. *Spiel im Sande* Hem. Par. 1,123. 236.

*पांसुक्षार n. *eine Art Salz.*

पांसुखल m. *Sandhaufen* (Comm.) Kâtj. Çr. 22, 3,46.

*पांसुचत्वर n. *Hagel.*

*पांसुचन्दन m. Bein. Çiva's.

*पांसुचामर m. 1) *wohlriechendes Pulver.* — 2) = दूर्वाञ्चिततटीभू. — 3) = वर्धापक. — 4) = प्रशंसा. — 5) = पुरोहि.

पांसुज n. *ein Art Salz* Karaka 1,27. 3,8.

*पांसुजालिक m. Bein. Vishṇu's.

पांसुधान m. *Sand—, Schutthaufen* Karaka 1,10.

पांसुनिपात m. *herabfallender Staub.*

*पांसुपत्त्र n. *Melde, Chenopodium.*

*पांसुपर्णी f. *eine Art Cocculus* Dhanv. 1,1.

पांसुपिशाच m. *eine Art Kobold* Lalit. 322,11.

*पांसुभव n. *eine Art Salz.*

*पांसुमर्दन m. = आलवाल 1).

पांसुर 1) Adj. *staubig.* Subst. *ein staubiger Ort.* — 2) *m. *a*) *Stechfliege.* — *b*) *Krüppel.*

*पांसुरागिणी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,26.

पांसुल 1) Adj. *a*) *staubig, bestaubt, sandig* Pân-

KAT. 258,53. Subst. *ein staubiger Ort.* — *b) besudelt, befleckt* (in moralischem Sinne). — *c)* am Ende eines Comp. *besudelnd, verunehrend.* — 2) *m. *a) Bösewicht.* — *b) Wüstling.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d)* Çiva's *Keule.* — *e) Guilandina Bonducella.* — 3) f. आ *a) die Erde.* — *b) ein menstruirendes Weib* RÂǴAN. 18,20. — *c) ein ausschweifendes Weib, Kebsweib* VIKRAMÂÑKAK. 14,40. — *d) Pandanus odoratissimus* RÂǴAN. 10,69.

पांसुलवण n. *eine Art Salz* RÂǴAN. 6,108. BHÂVAPR. 1,145. 181.

*पांसुव m. *Krüppel.*

पांसुवर्ष m. n. *herabfallender Staub.*

पांसुसंचय m. *Sandhaufe* 78,3.

पांसुस्कर Adj. *Staub aufwirbelnd* GAUT.

पांसूत्कर 1) m. *a) Staubwolke* VARÂH. BṚH. S. 22,4. — *b) Aetzkali* RÂǴAN. 6,258. — 2) n. *eine Art Salz* BHÂVAPR. 1,181.

1. पाक 1) Adj. *a) ganz jung.* — *b) einfältig,* sowohl *unkundig, unwissend,* als auch *redlich, schlicht.* Comp. पाकतर. — 2) m. *a) Thierjunges.* — *b) Eule.* — *c)* N. pr. eines von Indra erschlagenen Daitja.

2. पाक m. (adj. Comp. f. ई) 1) *das Kochen, Backen.* — 2) *das Kochen, Sieden* (intrans.). — 3) *das Backen, Brennen* von Ziegeln und irdenen Geschirren. — 4) *das Kochen im Magen, Verdauung.* — 5) *das Reifen, Reifwerden.* — 6) *Entzündung, Eiterung, Geschwür.* — 7) **das Grauwerden der Haare, hohes Alter.* — 8) *das Eintreten der Folgen, das in Erfüllung Gehen.* — 9) *Reife, vollkommene Entwickelung, Vollkommenheit.* — 10) *Umstimmung.* — 11) **Schrecken, grosse Gefahr.* — 12) *Gekochtes, Gebratenes, ein gekochtes Gericht.* — 13) **Hausfeuer.* — 14) **Kochgeschirr.* — 15) *eine That, insofern sie Folgen hat.*

3. *पाक n. Nom. abstr. von 1. पाक.

*पाककुटी f. *Töpferwerkstatt* GAL. Vgl. पाकपुटी.

*पाककृष्ण und *°फल m. *Carissa Carandas.*

पाकक्रिया f. *das Kochen.*

पाकज 1) Adj. *durch Kochen* oder *Braten hervorgebracht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *n. *a) Verdauungsbeschwerden.* — *b) schwarzes Salz* RÂǴAN. 6,95.

पाकजविचार m. Titel eines Werkes.

पाकत्रा Adv. *in Einfalt, redlich, ohne Falsch.*

पाकदूर्वा f. *eine best. Pflanze.*

*पाकद्विष् und *पाकनिषूदन (GAL.) m. Bein. Indra's.

पाकपण्डित m. *Kochkünstler* BHÂVAPR. 2,20.

पाकपात्र n. *Kochgeschirr* BHÂVAPR. 2,21.

*पाकपुटी f. *Töpferwerkstatt.* Vgl. पाककुटी.

*पाकफल m. *Carissa Carandas.*

पाकबलि m. wohl = पाकयज्ञ 1) AV. 20,131,15.

पाकभाण्ड n. *Kochgeschirr.*

पाकभेदक Adj. Bez. eines best. Verbrechers HEMÂDRI 1,479,11.

पाकमत्स्य m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) **ein best. Fischgericht.* — 3) *ein best. giftiges Insect.*

पाकयज्ञ m. 1) entweder *ein schlichtes, einfaches, häusliches Opfer* oder *ein Kochopfer.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*पाकयज्ञिक Adj. *auf den* पाकयज्ञ 1) *bezüglich* u. s. w.

पाकयज्ञिय Adj. (f. आ) dass.

*पाकरञ्जन n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

पाकल 1) Adj. *a) ganz schwarz* TS. 7,3,18,1. — *b) zum Eitern bringend.* — 2) m. *a) eine Species von Fieber* BHÂVAPR. 3,71. 74. **Fieber beim Elephanten.* — *b) Feuer.* — *c) Wind.* — *d)* *= बोधनद्रव्य (wohl राधनद्रव्य). — 3) *f. आ *Bignonia suaveolens.* — 4) *f. ई *Cucumis utilissimus.* — 5) n. *Costus speciosus* oder *arabicus.* Hierher wohl KARAKA 6,7. 23.

*पाकलि f. *eine best. Pflanze.*

पाकवत् Adv. *redlich.*

पाकवती f. *eine Pause von 3/4 einer Mora zwischen zwei Kürzen* MÂṆḌ. ÇIKṢÂ 9,2. 3.

पाकशंस Adj. *redlich redend.*

पाकशाला f. *Küche.*

पाकशासन m. Bein. Indra's.

पाकशासनि m. Patron. 1) Ǵajanta's. — 2) Arǵuna's.

पाकशास्त्र n. *Kochkunst.*

*पाकशुक्ला f. *Kreide.*

पाकसंस्था f. *eine Grundform des* पाकयज्ञ 1) ÇÂÑKH. GṚHJ. 1,1.

पाकसुत्वन् Adj. *redlich den* Soma *kelternd.*

*पाकस्थान n. 1) *Küche.* — 2) *Ofen.*

पाकस्थामन् m. N. pr. eines Mannes.

पाकहंस m. *ein best. Wasservogel* KARAKA 1,25.

पाकहत्तर् m. Bein. Indra's.

पाकागार *Küche.*

पाकातीत Adj. *überreif* BHÂVAPR. 1,251.

पाकातीसार m. *chronische Dysenterie.*

पाकात्यय m. *Verdunkelung der Cornea nach einer Entzündung.*

*पाकायन Adj. von पाक.

*पाकारि m. = श्वेतकाञ्चन.

पाकारु m. *eine best. Krankheit.*

पाकावलि f. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

पाकिन् Adj. 1) *verdaut werdend.* — 2) *reifend.* — 3) *die Verdauung befördernd* KARAKA 6,1.

पाकिम Adj. 1) *durch Kochen, Eindampfen gewonnen.* — 2) *durch Brennen erhalten, gebrannt* (Topf u. s. w.). — 3) *glühend heiss* Ind. St. 15,292.

*पाकिमन् m. Nom. abstr. zu 1. पाक.

पाकु in *दूरे° und *फले°.

*पाकुक m. *Koch.*

पाक्य 1) Adj. *a) was zum Kochen dient, kochbarer Stoff.* — *b) durch Kochen, Eindampfen gewonnen.* — *c) reifend* in *कृष्ट°. — 2) *m. *Salpeter.* — 3) n. *eine Art Salz.*

(पाक्या) पाकिया f. *Einfalt.* Nur im gleichlautenden Instr. *in Einfalt, im Unverstand.*

*पाक्त Adj. von पक्त.

पाक्तपातिक Adj. *parteiisch* (Rede).

*पाक्तायण Adj. von पक्त.

1. पाक्षिक Adj. (f. ई) 1) *Jmds Partei haltend, parteiisch.* — 2) *einer Alternative unterworfen, was eintreten aber auch unterbleiben kann, möglich aber nicht nothwendig, erlaubt aber nicht geboten, nur in bestimmten Fällen geltend.* — माघ° MBh. 14,2513 fehlerhaft für माघमासिक.

2. *पाक्षिक m. *Vogelsteller.*

पाक्षिकसूत्रवृत्ति f. Titel eines Werkes.

पाखण्ड s. पाषण्ड.

पागल Adj. *wahnsinnig, verrückt.*

पाङ्क्त 1) Adj. *a) aus fünf Theilen bestehend, fünffach.* — *b) im Metrum* पङ्क्ति *abgefasst, darauf bezüglich* u. s. w. Auch als Bez. einer Art Soma. — *c) von Vielen angenommen* (Lesart). — 2) n. Name eines Sâman.

पाङ्क्ताकुभ Adj. *mit einer* पङ्क्ति *endigend und einer* ककुभ् *beginnend.*

पाङ्क्तता f. und पाङ्क्तत्व n. *Fünffachheit.*

पाङ्क्तीकरि m. N. pr. eines Mannes.

पाङ्क्तेय und पाङ्क्त Adj. *würdig in einer Gesellschaft zu erscheinen, — an e. G. Theil zu nehmen.*

पाङ्क्त m. *eine Art Maus.*

पाङ्क्त्य n. *das Hinken.*

*पाङ्क्त्यहारिणी f. *ein best. Strauch* RÂǴAN. 4,167.

पाचक 1) Adj. (f. °चिका) *a) kochend, bratend.* — *b) Verdauung bewirkend.* — *c) zur Reife bringend.* — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) Koch.* — 3) *f. °चिका *Köchin.*

*पाचकत्व n. Nom. abstr. zu पाचक 1).

*पाचत Adj. von पचत्.

पाचन 1) Adj. *a) kochen machend, erweichend, auflösend, Verdauung befördernd.* — *b) *sauer.*

— 2) *m. *a) Feuer. — b) rother Ricinus.* — 3) *f. ई *Terminalia Chebula.* — 4) n. *a) das Backen, Zusammenbacken* (einer Wunde durch Styptica) und *ein Mittel dazu. — b) das Auskochen* (eines fremden Körpers aus einer Wunde, eines Geschwürs durch Kataplasmen und dergl.) und *ein Mittel dazu. — c) das Reifmachen, Auflösen* und *ein auflösendes Mittel, Digestivum* Karaka 1,22. *— d) *Busse.*

पाचनक 1) *m. *Borax.* — 2) n. = पाचन 4) *c)* Karaka 6,20.

पाचनीय Adj. *auflösend, digestiv* Karaka 6,3.8,6.

*पाचयितर् Nom. ag. vom Caus. von 1. पच्.

*पाचल 1) m. *a) Koch. — b) Feuer. — c) Wind. — d)* = राधनद्रव्य. — 2) n. = पाचन 4) *c).*

पाचिम n. Kakradatta's Lesart für पक्त्रिम 2) Suçr. 1,157,8.

*पाची f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,168.

*पाचीकटु m. *Plumbago ceylanica.*

पाच्य Adj. 1) *was gekocht werden muss. — 2) was zur Reife gebracht werden kann.*

पाञ्च m. N. pr. eines Mannes.

पाञ्चक m. 1) *Küchenkorb* Âpast. Çr. 5,5,1. — 2) N. pr. eines Mannes, = पाञ्च.

पाञ्चस् n. 1) *Helle, Schimmer, Schein.* — 2) Pl. *schimmernde Farben.* — 3) *die schimmernde Fläche des Himmels,* Du. *Himmel und Erde.* — 4) *Heiterkeit, Frische, Regsamkeit, Kraft, vigor, impetus.* — 5) *Speise.*

पाञ्चस्य, पाञ्चसिंग्र n. *Bauchgegend beim Thier, die Weichen.*

पाञ्चस्वत् Adj. *schimmernd* oder *kräftig.*

पाञ्चिक m. = प्राञ्चिक *Falke* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 86,38. 88,1.

पाञ्च्य m. Patron. von पञ्च Ârsh. Br.

*पाञ्चकपाल Adj. von पञ्चकपाल.

पाञ्चकर्मिक Adj. *anwendbar bei den fünf* (medicinischen) *Verrichtungen* Karaka 1,2.

*पाञ्चकलापिक n. N. pr.

*पाञ्चगतिक Adj. *aus den fünf Daseinsformen bestehend.*

पाञ्चजनी f. Patron. der Asikni.

*पाञ्चजनीन Adj. von पञ्चजन.

पाञ्चजन्य 1) Adj. (f. आ) *fünf* oder *die fünf Stämme enthaltend, sich darauf beziehend, sich über dieselben erstreckend* u. s. w. — 2) m. *a) die dem Dämon* Pañkagana *abgenommene Muschel* Kṛshṇa's. — *b) Feuer. — c) Fisch. — d)* N. pr. eines der 8 Upadvîpa in Gambudvîpa. — 3) f. पाञ्चजन्या Patron. der Asikni.

पाञ्चजन्यवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*पाञ्चजन्यायनि von पाञ्चजन्य.

*पाञ्चदश Adj. *auf den 15ten Tag eines Monats bezüglich.*

पाञ्चदश्य 1) Adj. Bhâg. P. 6,4,27 = पञ्चदशमाभिधेनीमन्त्रैः प्रकाश्यः nach dem Comm. — 2) n. *eine Anzahl von fünfzehn.*

पाञ्चनख Adj. *aus der Haut eines fünfkralligen Thieres* (*einer Ziege* nach Nilak.) *verfertigt.*

पाञ्चनद 1) Adj. *im Fünfstromlande geltend.* — 2) m. *a) ein Fürst der Bewohner des Fünfstromlandes. — b)* Pl. *die Bewohner des Fünfstromlandes.*

*पाञ्चनापिति von पञ्चन् + नापित.

पाञ्चप्रसृतिकी f. *ein Gemisch von viererlei Fett, je eine Handvoll, mit Reiskörnern* Karaka 1,13.

पाञ्चभौतिक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend, dieselben enthaltend* MBh. 6,5,11. ग्रादान n. *das Aufnehmen der fünf E.*

पाञ्चमाङ्गिक Adj. *zu einem fünften Tag gehörig.*

पाञ्चमिक Adj. *im fünften* (Buch, Abschnitt) *behandelt.*

पाञ्चमूलिक Adj. *von den fünf Wurzeln herkommend* Karaka 6,8.

पाञ्चयज्ञिक Adj. *zu den fünf Opfern in Beziehung stehend, zu ihnen gehörig.*

पाञ्चरात्र 1) m. Pl. *eine best.* Vishṇu'itische *Secte.* — 2) n. *die Lehre der* Pañkarâtra.

पाञ्चरात्रक n. = पाञ्चरात्र 2).

पाञ्चरात्ररक्षा f. (Opp. Cat. 1.) und °रात्ररक्ष्य n. Titel zweier Werke.

1. पाञ्चरात्रिक Adj. *fünftägig.*

2. पाञ्चरात्रिक Adj. als Beiw. Vishṇu's *zum* Pañkarâtra *in Beziehung stehend* MBh. 12,338, No. 67.

पाञ्चराज्य n. = पाञ्चरात्र 2).

*पाञ्चलिका f. = पाञ्चालिका *Puppe.*

*पाञ्चलौहितिक (Mahâbh. 5,12,*a*) und *°लौहित्तिक n. N. pr.

पाञ्चवर्ण n. N. pr. eines Waldes. Richtig पञ्च°.

पाञ्चवर्षिक Adj. (f. ई) *fünfjährig.*

पाञ्चवात्तिकक Adj. *von den fünf Bastarten kommend* Karaka 6,11.

पाञ्चवाज्ञ n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पाञ्चवार्षिक Adj. (f. ई) *fünfjährig.*

पाञ्चविध्य n. Titel eines *über die fünf* Vidhi *des* Sâman *handelnden* Sûtra.

पाञ्चशब्दिक n. *die fünffache Musik.*

पाञ्चशर Adj. (f. ई) *dem Liebesgott gehörig, ihm eigen.*

*पाञ्चार्थिक m. *ein Verehrer des* Çiva Paçupati.

पाञ्चाल 1) Adj. (f. ई) *zu den* Pañkâla *in Beziehung stehend, ihnen gehörig, — eigen* u. s. w. रीति f. *eine best. Stilart* Vâmana. — 2) m. *a) ein Fürst der* Pañkâla. — *b) das Land der* Pañkâla. — c) Pl. *das Volk der* Pañkâla. — *d) die Verbindung von fünf Gewerken: Zimmerleute, Weber, Barbiere, Wäscher und Schuhmacher.* — 3) f. ई *a) eine Fürstin der* Pañkâla, insbes. Bez. der Draupadî. — *b) Puppe.* — 4) n. *die Sprache der* Pañkâla.

पाञ्चालक 1) Adj. (f. °लिका) = पाञ्चाल 1). रीति f. *eine best. Stilart.* — 2) *m. *ein Fürst der* Pañkâla. — 3) f. °लिका *a) eine Prinzessin der* Pañkâla. — *b) Puppe.* In collect. Bed. Prasannar. 11,9.

पाञ्चालपुत्रिका f. Bein. der Draupadî Spr. 3865.

पाञ्चालानुयान n. *ein best. Spiel mit Puppen.*

*पाञ्चालायन und *पाञ्चालि m. Patron. von पञ्चाल.

पाञ्चालिक 1) Adj. (f. ई) in Verbindung mit चतुःषष्टि f. Bez. *der 64 Künste.* — 2) m. *a)* Pl. *ein Collegium von Tempelbeamten* (in Nepal) Ind. Antiq. 9,171. — *b)* N. pr. eines Mannes Daçak. 90,16.

पाञ्चालीविवाहकथन n. und पाञ्चालीस्वयंवरवर्णन n. Titel zweier Werke.

पाञ्चालेय m. Metron. von पाञ्चाली nach Nilak.

पाञ्चाल्य 1) Adj. = पाञ्चाल 1). — 2) m. *ein Fürst der* Pañkâla.

पाञ्चि m. Patron.

पाञ्चिक m. N. pr. 1) eines Anführers der Jaksha. — 2) eines Mannes.

पाञ्चिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*पाञ्चौदनिक Adj. (f. ई) von पञ्चौदन.

*पाञ्चर्य von पञ्चर.

*पाट् Interj. *des Anrufs.*

पाट 1) m. *a) Durchschnitt.* — *b) Breite, Ausdehnung.* — c) Vikr. 56,17 angeblich = वाग्यतूरोत्कार. — 2) f. ई *a) eine best. Pflanze.* — *b) Reihenfolge.* — 3) f. ई *a) Arithmetik* Bîgag. 204. — *b) eine best. Pflanze* Râgân. 4,96.

पाटक 1) m. *a) Spalter, Zerreisser.* — *b) die Hälfte eines Dorfes, Theil eines Dorfes* oder *eine Art Dorf.* — *c) Ufer.* — *d) eine zu einem Wasser führende Treppe.* — *e) ein best. musikalisches Instrument.* — *f) eine grosse Spanne.* — *g) Abnahme des Kapitals.* — *h) das Werfen von Würfeln* u. s. w. — 2) f. पाटिका in दिन° (Nachtr. 3).

पाटच्चर m. *Dieb, Räuber.*

पाटन 1) n. *das Spalten, Aufschlitzen, Zerreissen,*

Aufreissen, Sprengen, Zerschneiden, Zerhauen. °क्रिया f. *das Aufschneiden eines Geschwürs.* — 2) f. आ *Einschnitt* Naish. 7,31.

पाटनीय Adj. *zu zerreissen* Kâd. 2,86,12.

1. पाटल 1) Adj. (f. आ) *blassroth.* — 2) m. f. (आ) *Bignonia suaveolens.* — 3) m. *a) blasse Röthe.* — *b) eine Reisart.* — *c) *Rottleria tinctoria* Râgan. 10,40. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 4) f. आ *a) *roth blühender* Lodhra. — *b) ein best. Flussfisch.* — *c) eine Form der* Durgâ oder Dâkshâjanî. — 5) f. (आ) n. *die Blüthe von Bignonia suaveolens.* — 6) *n. *Safran.*

2.*पाटल Adj. (f. ई) *von der Bignonia suaveolens kommend, ihr gehörig* u. s. w. — पाटली f. s. auch u. पाटलि.

पाटलक 1) Adj. *blassroth.* Als Bez. *der 12ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) f. °लिका in *लवण° und *सित°.

पाटलय्, °यति *blassroth färben* Kâd. 93,3. 181,4. 207,16. Çiç. 2,16.

पाटलाचलमाहात्म्य und पाटलाद्रिमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*पाटलापुष्पसंनिभ n. *das Holz von Cerasus Puddum* Râgan. 12,147.

पाटलावती f. 1) Bein. der Durgâ. — 2) N. pr. eines Flusses.

पाटलि 1) (*m.) f. *a) Bignonia suaveolens.* Auch पाटली. — *b) *eine Reisart.* — 2) f. °ली *a)* *Name *zweier Bäume,* = कटभी und मुष्कक Râgan. 9, 151. 11,211. — *b)* N. pr. α) einer Stadt. — β) einer Tochter Mahendravarman's.

पाटलिक 1) *Adj. *a) eines Andern Geheimnisse kennend.* — *b)* = कालदेशिन्. — 2) *m. *Schüler.* — 3) n. N. pr. = पाटलिपुत्र 1).

पाटलिन् Adj. *mit Blüthen der Bignonia suaveolens versehen* Bâlar. 126,2.

पाटलिपुत्र 1) n. N. pr. der Hauptstadt der Magadha. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Pâṭaliputra 234,11.

पाटलिपुत्रक 1) Adj. (f. °त्रिका) *aus —, von —, in* पाटलिपुत्र 1). — 2) n. = पाटलिपुत्र 1).

पाटलिमन् m. *blasse Röthe* Kâd. 8,2.

1. पाटली Adj. f. und Subst. s. u. 2. पाटल und पाटलि.

2. पाटली Adv. mit कर् *roth färben* Kâd. 9,9. 64,2.

*पाटलोपल m. *Rubin.*

*पाटल्या f. *eine Menge Blüthen von Bignonia suaveolens.*

पाटव 1) m. *a)* Patron. von पटु. — *b) ein Schüler des* Paṭu. — 2) n. *a) Schärfe, Intensität.* — *b) Geschicklichkeit, Gewandtheit,* — *in* (Loc.). — *c)* am Ende eines Comp. *das schnell bei der Hand Sein bei, das Sichübereilen mit.* — *d) *Gesundheit* Râgan. 20,45.

*पाटविक Adj. *gewandt, schlau.*

*पाटक्किका f. *Abrus precatorius.*

पाटावली f. Titel eines Werkes.

पाटिकावाडि N. pr. eines Dorfes.

पाटिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *spaltend* Hemâdri 2,*a*,117,4. — 2) m. *ein best. Fisch.*

पाटीगणित n. *Arithmetik.* °लीलावती f. und °सार Titel zweier Werke.

पाटीर m. 1) *Sandelbaum.* — 2) * *Rettig.* — 3) * *Sieb.* — 4) * *Wolke.* — 5) * *Feld.* — 6) * *Bambusmanna.* — 7) * *Zinn.* — 8) * *Katarrh.*

*पाटुपट und *पाटूपट Adj. von पटु.

पाटूर m. *ein best. Theil des Thieres in der Rippengegend.*

*पाट्टारक Adj. von पट्टार.

पाठ्य 1) Adj. *aufzustechen* (ein Geschwür) Kâraka 6,13. — 2) *n. *eine best. Gemüsepflanze.*

पाठ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vortrag, Recitation.* — 2) *das Lesen, Studiren.* — 3) *Text* Âpast. — 4) *Lesart.* — 5) = धातुपाठ. — पाठा s. bes.

पाठक m. 1) Nom. ag. (*f. °ठिका) *a) Vorträger, Hersager.* — *b) Leser, Ableser.* — *c) Schüler.* — *d) Gelehrter, Kenner einer Wissenschaft, Lehrer.* — 2) *Text.* — Vgl. पाठिका.

*पाठच्छेद् m. *Pause, Cäsur.*

पाठदोष m. *Fehler des Textes, falsche Lesart.*

पाठन 1) *m. und *°नी f. gaṇa गौरादि. — 2) n. *das Unterrichten* Pañkad.

पाठनारम्भपीठिका f. Titel eines Werkes.

*पाठनिश्चय m. und *°निश्चिति f. *wiederholtes Studium, Repetition* H. an. 4,10. Med. k. 185.

पाठप्रणाली f. *Textesrecension* Comm. zu Kaush. Up. S. 129, Z. 1.

*पाठभू f. *der Ort, an dem die heiligen Schriften gelesen werden.*

*पाठमञ्जरी f. *Predigerkrähe.*

पाठवत् Adj. *studirt, gelehrt.*

*पाठविच्छेद् m. *Pause, Cäsur.*

पाठा f. *Clypea hernandifolia* Râgan. 6,121.

पाठिक Adj. *dem Text entsprechend.*

पाठिका f. 1) *Nom. ag.; s. पाठक. — 2) *Clypea hernandifolia* Râgan. 6,121.

पाठिकापन m. Patron.; auch Pl.

पाठिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *der Etwas studirt hat, Kenner, Gelehrter.* — 2) *m. *Plumbago zeylanica.*

*पाठीकुट m. *Plumbago zeylanica.*

पाठीन m. 1) * = पाठक. — 2) *eine Art Wels, Silurus Pelorius* Râgan. 19,70. Bhâvapr. 2,12. Ind. St. 14,375. — 3) * *eine roth blühende Moringa.*

*पाठेय Adj. von पाठा.

पाठ्य Adj. 1) *zu recitiren.* — 2) *der des Unterrichts bedarf.*

*पाडिनी f. *ein irdener Topf, Kochkessel.*

1. पाण m. *Einsatz beim Spiele.*

2.*पाण m. = पाणि *Hand.*

पाणविक 1) Adj. *von einer Trommel herrührend* u. s. w. Kâd. 224,20. — 2) m. *a) Trommelschläger.* — *b) ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

1. पाणि m. 1) *Hand.* पाणिं ग्रह् und पाणौ कर् *die Hand* (einer Jungfrau) *bei der Hochzeit ergreifen, heirathen;* पाणिं दा *die Hand reichen, heirathen* (von der Jungfrau gesagt). Am Ende eines adj. Comp. in Verbindung mit dem, was man in der Hand hält. — 2) *Huf.* — 3) N. pr. eines Commentators des Daçarûpa.

2.*पाणि f. *Markt.*

1.*पाणिक 1) Adj. von पण. — 2) m. *Kaufmann.*

2. पाणिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पाणि *Hand* Hemâdri 1,235,6. 670,6. 746,6. 2,*a*, 90,5. 18. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. कालिक v. l. — 3) f. आ *a) eine Art Gesang.* — *b) eine Art Löffel.*

पाणिकच्छपिका f. *eine best. Fingerverbindung.*

पाणिकर्ण Adj. *Ohren an der Hand habend.* Auch als Beiw. Çiva's.

पाणिकूर्चन् und °कूर्चम् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

पाणिखात n. N. pr. eines Tîrtha.

पाणिगत Adj. *wen* oder *was man schon so gut wie in der Hand hat* Naish. 9,77.

*पाणिगृहीता und *°गृहीती f. *Gattin.*

पाणिग्रह m. *Ergreifung der Hand* (einer Jungfrau), *Heirath.*

पाणिग्रहण n. (adj. Comp. f. आ) dass.

पाणिग्रहणमन्त्र m. *Hochzeitsspruch.*

पाणिग्रहणिक Adj. *auf die Hochzeit bezüglich, zur Heirath dienend, dabei angewandt* u. s. w.

पाणिग्रहणीय 1) Adj. dass. — 2) f. आ Gobh. 2, 2,16 Bez. *der Sprüche* RV. 10,85,36. fgg.

पाणिग्रहीतर्, °ग्राह und °ग्राहक (Daçak. [1925] 2,80,4) m. *Bräutigam, Gemahl.*

*पाणिघ m. *Händeklatscher.*

*पाणिघात m. *ein Schlag mit der Hand.*

पाणिघ्न m. *Händeklatscher.*

*पाणिचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

पाणिचापल्य n. (Gaut. 9,50) und °चापल्य n. *unbesonnene Bewegungen der Hände.*

पाणिज्ञ m. 1) *Fingernagel.* — 2) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129. Bhâvapr. 3,100.

पाणितल n. 1) *Handfläche.* — 2) *ein best. Gewicht.*

पाणिताल m. *ein best. Tact* MBh. 13,19,18.

पाणिधर्म m. *Heirathsform, Art und Weise zu heirathen.*

पाणिन् 1) am Ende eines adj. Comp. metrisch = पाणि *Hand.* — 2) Pl. N. pr. eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts.

पाणिन m. Patron. von पणिन्; angeblich = पाणिनि.

पाणिनि m. N. pr. eines berühmten alten Grammatikers, der auch gedichtet haben soll.

पाणिनीय 1) Adj. *zu* Pâṇini *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.* — 2) m. *ein Schüler, Anhänger* Pâṇini's (oder *Pâṇina's) und *seiner Grammatik.* — 3) n. Pâṇini's *Grammatik* Hemâdri 1,517,3.

पाणिनीयमतदर्पण m., °नीयलिङ्गानुशासन n., °नीयशिक्षा f. und °नीयसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पाणिनेय scheinbar Metron.; st. पाणिनेयो ist aber wohl पाणिनये zu lesen.

पाणिंधम Adj. *gedrängt voll* (Strasse), *so dass Einem die Hände schmelzen* Kâç. zu P. 3,2,37. Ind. St. 15,379.

*पाणिंधय Adj. *an den Händen saugend.*

1. पाणिपात्र n. *die Hand als Trinkgeschirr* Arun. Up. 5.

2. पाणिपात्र Adj. *die Hand als Trinkgeschirr brauchend, aus der Hand trinkend.*

पाणिपाद n. Sg. (Âpast.) und m. Pl. *Hände und Füsse.*

पाणिपीडन n. *das Drücken der Hand* (einer Jungfrau), *das Heirathen* Hemâdri 1,686,7. Naish. 5,99.

पाणिपुटक *die hohle Hand* Spr. 4497.

पाणिपूर Adj. *die Hand füllend.* °पूरान्न n. *eine Handvoll Speise* Jâǵñ. 3,320.

पाणिप्रणयिन् 1) Adj. *nach der Hand verlangend.* Nom. abstr. °यिता f. यस्य °यितां समुपागतः so v. a. *in die Hand genommen* (Schwert). — 2) f. °यिनी *die Geliebte der Hand, Eheweib.*

पाणिप्रदान n. *das Reichen der Hand* (als Zeichen, dass man ein Versprechen halten wolle).

पाणिबन्ध m. *die Verbindung der Hände,* so v. a. *Ehebündniss.*

*पाणिभुज् m. *Ficus glomerata.*

पाणिमत् Adj. *Hände habend.*

*पाणिमर्द m. *Carissa Carandas* Râǵan. 11,214.

पाणिमर्दम् Absol. *durch Reiben mit der Hand* Kâraka 3,7.

पाणिमानिका f. *ein best. Gewicht,* = पाणितल 2).

पाणिमित Adj. *mit der Hand* oder *den Händen zu umspannen* Spr. 2823.

*पाणिमुक्त n. *eine aus der Hand geschleuderte Waffe.*

पाणिमुख Adj. *dessen Mund die Hand ist.*

*पाणिमूल n. *Handwurzel.*

*पाणिरुक् m. *Fingernagel.*

*पाणिरुज् m. 1) *Fingernagel.* — 2) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129.

पाणिरेखा f. *eine Linie auf der Hand* Mahâbh. 3,66,*a*.

पाणिवाद 1) *m. *Händeklatscher.* — 2) n. *Händegeklatsch.*

पाणिवादक m. *Händeklatscher.*

पाणिसंग्रह् m. und °ण n. *das Ergreifen der Hand* (als Zeichen, dass man ein Versprechen halten wolle).

पाणिसंघट्टन n. = पाणिपीडन Prasannar. 66, 6. 10.

*पाणिसंग्र्य Adj. *mit der Hand gedreht werdend* (Strick).

पाणिस्वनिक m. *Händeklatscher.*

पाणिहृता f. N. pr. eines Teiches.

पाणीतक m. Nom. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) Pl. eines Volkes.

*पाणीतल n. *ein best. Gewicht,* = पाणितल 2).

पाणीकरण n. *das Heirathen* (von Seiten des Mannes), *Hochzeit* Naish. 9,68.

पाण्ट *Decoct* Vaitân. wohl nur fehlerhaft für फाण्ट.

*पाण्ड m. und *पाण्डी f. gaṇa गौरादि. पाण्ड MBh. 2,119 fehlerhaft für पाण्ड्य, 15,81 für पाण्डु.

पाण्डक m. N. pr. eines Lehrers.

पाण्डर 1) Adj. (f. आ) *weissgelb, weiss, weisslich.* — 2) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) N. pr. α) Pl. einer Secte oder eines Mönchordens. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer buddh. Göttin. — 4) *n. *a*) *Jasminblüthe.* — *b*) *Röthel.*

*पाण्डरक m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पाण्डरपुष्पिका f. *eine best. Pflanze,* = शीतला.

*पाण्डरभिनु m. wohl = पाण्डर 2) *b*) α).

पाण्डरवायस m. *eine weisse Krähe* (als grosse Seltenheit) Kautukas.

पाण्डरवासस् Adj. *ein weisses Gewand tragend* Çat. Br. 14,5,1,3. 15.

पाण्डरवासिन् Adj. dass. पाण्डुर° v. l.

पाण्डरिन m. *eine Art Mönch* Harshak. 204,5.

पाण्डरेतर Adj. *dunkelfarbig.* °वासस् Adj. *ein solches Gewand tragend.*

पाण्डलमेघा f. N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,5.

1. पाण्डव m. 1) Patron. von पाण्डु. Pl. *die fünf Kinder* Pâṇḍu's und auch *ihre Partei.* — 2) N. pr. *a*) eines Landes. — *b*) eines Berges.

2. पाण्डव Adj. (f. ई) *den Kindern des* Pâṇḍu *gehörig.*

पाण्डवगीता f. und पाण्डवचरित्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पाण्डवनकुल m. N. pr. eines Dichters.

पाण्डवपुराण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 635.

पाण्डवानन्द m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 36.

*पाण्डवाभील m. Bein. Kṛshṇa's.

*पाण्डवायन m. 1) Pl. = 1. पाण्डव 1) Pl. — 2) Bein. Kṛshṇa's.

*पाण्डविका f. *eine Sperlingsart* Râǵan. 19,124.

पाण्डवीय Adj. *auf die Kinder* Paṇḍu's *bezüglich, sie betreffend.*

पाण्डवेय 1) Adj. = 2. पाण्डव. — 2) m. Sg. und Pl. = 1. पाण्डव 1).

*पाण्डार Adj. Mahâbh. 4,55,*a*.

पाण्डित्य n. 1) *gelehrte Bildung, Gelehrsamkeit, Klugheit.* — 2) *Fertigkeit, Gewandtheit.*

पाण्डिमन् m. *die bleiche Farbe, Bleichheit* Vikramâñkaṁ. 9,6. 10,89.

पाण्डु 1) Adj. (f. eben so) *a*) *weisslich gelb, weiss, bleich.* — *b*) *gelbsüchtig* Kâraka 6,18. — 2) m. *a*) *Gelbsucht* Kâraka 6,18. — *b*) **ein weisser Elephant.* — *c*) **Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,9. — *d*) **ein best. Strauch* Râǵan. 5,131. — *e*) N. pr. α) eines Sohnes des Vjâsa (Ǵanameǵaja) und Bruders des Dhṛtarâshṭra. — β) eines Sohnes des Dhâtar. प्राण v. l. — γ) *eines Dieners des Çiva. — δ) *eines Schlangendämons. — ε) Pl. eines Volkes. — 3) *f. *Glycine debilis.*

पाण्डुक 1) *Adj. = पाण्डु 1) *a*). — 2) m. *a*) *Gelbsucht. — *b*) *eine best. Reisart.* — *c*) **einer der 9 Schätze bei den* Ǵaina. — *d*) *N. pr. = पाण्डु 2) *e*) α). — 3) n. N. pr. eines Waldes.

*पाण्डुकण्टक m. *Achyranthes aspera.*

पाण्डुकम्बल (*m.) 1) *eine weisse wollene Decke.* — 2) *eine best. Steinart.*

*पाण्डुकम्बलिन् Adj. *mit einer weissen wollenen Decke überzogen.*

पाण्डुकरण und पाण्डुकर्मन् n. *das Weissmachen* (ein Heilverfahren).

पाण्डुकिन् Adj. *gelbsüchtig.*

पाण्डुगात्र Adj. *mit bleichfarbigem Körper, bleichfarbig.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,263,17.

पाण्डुच्छत्र, °त्रति *einen gelben Sonnensehirm darstellen* Prasannar. 148,23.

पाण्डुतरु m. *Anogeissus latifolia* Râǵan. 9,112.

पाण्डुता f. *die weisslichgelbe Farbe, Blässe.*

पाण्डुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पाण्डुत्व n. = पाण्डुता.

पाण्डुदुकूल n. *ein weisses Leichentuch.*

पाण्डुदुकूलसीवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*पाण्डुनाग m. *Rottlera tinctoria.*

पाण्डुपत्र Adj. *gelbe Blätter habend.* Nom. abstr. °ता f.

*पाण्डुपत्री (Râǵan. 6,114) und पाण्डुपुत्री (Râǵan. 6,113. Bhâvapr. 1,192) *ein best. wohlriechender Stoff.*

*पाण्डुपृष्ठ Adj. *einen weissen Rücken habend,* so v. a. *von dem nichts Grosses zu erwarten ist.*

*पाण्डुफल 1) m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,9. — 2) f. आ *eine Gurkenart* Râǵan. 7,108. — 3) f. ई *ein best Strauch* Râǵan. 5,131.

पाण्डुभाव m. *das Weissgelbwerden.*

पाण्डुभूम m. *ein Boden mit weisslicher Erde* Râǵan. 2,6. Chr. 215,12.

पाण्डुमृत्तिक° (metrisch) und °का (Râǵan. 13, 134) f. *weisser Thon, Kreide.*

*पाण्डुमृद् f. *Kreide, kreidiger Boden* Râǵan. 13, 134.

पाण्डुर 1) Adj. (f. आ) *weisslich, weiss, bleich.* — 2) m. *a) *eine Form der Gelbsucht.* — *b) *Anogeissus latifolia* Râǵan. 9,112. — *c) *ein weiss blühender Andropogon* Râǵan. 16,26. — *d)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. आ *a) *Glycine debilis* Râǵan. 3,19. — *b)* N. pr. einer buddh. Göttin. — 4) *n. *der weisse Aussatz.*

पाण्डुरङ्ग 1) *m. *eine best. Gemüsepflanze.* — 2) f. आ N. pr. einer Göttin (?) Verz. d. B. H. No. 1365; vgl. पाण्डुर 3) *b*).

पाण्डुरङ्गमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Cat. Willmot 26.

पाण्डुरता f. *die weisse Farbe.*

पाण्डुरद्रुम m. *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,53. Bhâvapr. 1,206.

*पाण्डुरपृष्ठ (Conj.) Adj. = पाण्डुपृष्ठ.

*पाण्डुरफली f. *ein best. Strauch* Râǵan. 5,131.

पाण्डुरवासिन् Adj. *weiss gekleidet* MBh. 1,18,35.

*पाण्डुराग m. *Artemisia indica* Râǵan. 10,147.

पाण्डुराष्ट्र m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9, 44. पांशुराष्ट्र v. l.

पाण्डुरित Adj. *gelblich weiss gefärbt* Kâd. 253. 15. Bâlar. 216,15.

पाण्डुरिमन् m. *die bleiche Farbe.*

पाण्डुरी Adv. mit कर् *gelblich weiss färben* Kâd. 180,18.

पाण्डुरीकरण n. *das gelblich weiss Färben* Vikramâṅkaḱ. 8,9.

*पाण्डुरेनु m. *eine Art Zuckerrohr.*

पाण्डुरोग m. *Gelbsucht.*

पाण्डुलेख (213,7. 10) und °लेख्य (*n.) *Skizze, Conceptschrift, Nichtreinschrift, mit einem Griffel oder Kreide gemacht.*

पाण्डुलोमशपर्णी (Bhâvapr. 1,200), *°लोमशा und *°लोमा f. *Glycine debilis.*

पाण्डुलोह n. *Silber* Daçak. 44,18.

पाण्डुवर्मदेव m. N. pr. eines Fürsten.

पाण्डुशर्करा f. *Blasengries.*

*पाण्डुशर्मिला f. Bein. der Draupadî.

पाण्डुसूदनरस m. *ein best. Quecksilberpräparat* Rasendraḱ. 110. Mat. med. 34.

पाण्डुसोपाक und °सौपाक m. *eine best. Mischlingskaste.*

पाण्डूक m. *eine best. Reisgattung.*

पाण्ड्य m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes im Süden. Auch v. l. für पाण्डु in Madhjadeça. — 2) *ein Fürst der* Pâṇḍja. — 3) N. pr. eines Sohnes des Âkṛiḍa. — 4) N. pr. eines Gebirges.

पाण्ड्यवाट N. pr. einer Gegend Varâh. Bṛh. S. 81,6.

पाण्ड्यवाटक Adj. *in* Pâṇḍjavâṭa *gelegen* Varâh. Bṛh. S. 81,2.

पाण्डुर 1) n. *ein ungefärbtes wollenes Gewand.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पाण्डुरिरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasendraḱ. 109.

पाण्डुरोग m. *Gelbsucht.*

पाण्डुरोगिन् Adj. *gelbsüchtig* Karaka 6,18 (20).

पाण्डुरोति f. *Gelbsucht* Karaka 6,18 (20).

1. पाण्य 1) Adj. (f. आ) *zur Hand gehörig.* — 2) m. Patron. = कौण्डिन्य.

2.*पाण्य Part. fut. pass. von 2. पण्.

पाण्यास्य Adj. *dessen Mund die Hand ist.*

*पाण्युपकर्षम् Absol. *mit der Hand heranziehend* P. 3,4,49, Sch.

पात m. 1) *Flug, Flugart.* — 2) *das Sichstürzen in* (Loc.). — 3) *Fall, Sturz in* (Loc.) oder *von* (Abl.); *das Niederfallen* auch so v. a. *Schuss, das Auf — oder Angesetztwerden* (eines Messers u. s. w.), *Aufgelegtwerden* (einer Salbe), *das Gerichtetwerden* (des Auges, des Blickes). गर्भस्य *Abgang des Fötus.* Am Ende eines Comp. nach dem Subject. dem Ausgangs- oder Endpuncte des *Falles.* — 4) so v. a. देहपात *das Niederfallen des Körpers, Tod* Bâdar. 4,1,14. — 5) *Einfall, Anfall. Ueberfall.* — 6) *Fall,* so v. a. *Möglichkeit.* — 7) *Fall,* so v. a. *Eintritt, Erscheinung.* — 8) *Fehler, Versehen.* — 9) in der Astron. *der Punct, in welchem Mond- und Sonnenbahn* (Ekliptik) *zusammenfallen,* d. i. *sich schneiden.* — 10) in der Astrol. *ein schlimmer Aspect.* — 11) Pl. *eine best. Schule des* Jaǵurveda.

पातक 1) Adj. *zu Fall bringend* in *गर्भ°. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) *ein zur Verlust der Kaste führendes Verbrechen* Gaut. 21,2. 10.

पातकिन् Adj. *frevelnd, sündigend* Kaṇḍak. 30, 11. m. *Verbrecher, Frevler.* Nom. abstr. °किव n.

पातंग Adj. (f. ई) 1) *der Lichtmotte eigen.* — 2) *braun.*

पातंगि m. Patron. *des Planeten Saturn* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

पातञ्जल 1) Adj. *von* Pataṅǵali *verfasst.* — 2) m. *ein Anhänger des* Joga-*Systems des* Pat. — 3) n. *a) das* Joga-*System des* Pat. — *b) das* Mahâbhâshja *des* Pat.

पातञ्जलतन्त्र n., °ञ्जलभाष्य n., °वार्त्तिक n., °ञ्जलरहस्य n., °ञ्जलसूत्रभाष्यव्याख्या f. u. °सूत्रवृत्तिभाष्यच्छायाव्याख्या f. Titel von Werken.

पातञ्जलि m. v. l. für पतञ्जलि.

पातञ्जलीय Adj. zu पातञ्जल 3) *a*).

*पातत्रिण Adj. *das Wort* पतत्रिन् *enthaltend.*

पातन 1) Adj. (*f. ई) *fällend, niedermachend.* — 2) n. *a) das Fallenlassen, Hinabwerfen, — schleudern, Werfen* (der Würfel, des Blickes), *Stürzen, Abschlagen, Niederschlagen.* दण्डस्य *das Fallenlassen des Stockes,* so v. a. *Strafen.* गर्भस्य *das Abtreiben der Leibesfrucht.* ज्रलौकसाम् *das Ansetzen von Blutegeln.* — *b) das Fällen* als Bez. *eines best. Processes, dem Mineralien* (insbes. Quecksilber) *unterworfen werden.* — *c) das Vertreiben, Wegschaffen.* — *d) *das Auseinanderfallenmachen, Trennen.*

पातनीय Adj. *zu schleudern auf* (Loc.).

पातयितृ Nom. ag. *Würfelwerfer.*

1. पातृ (mit Gen.) und पातृ (mit Acc.) Nom. ag. *Trinker.* In unaccentuirten Texten mit Gen. (Bâlar. 298,15) oder in Comp. mit seinem Object.

2. पातृ (mit Gen.) Nom. ag. *Beschützer. Hüter.*

In unaccentuirten Texten auch mit Acc. und in Comp. mit seinem Object.

3.*पातर् m. *eine Art Ocimum.*

पातल्य n. Du. *best. Theile des Wagens.*

पातवे und पातवै Dat. Inf. zu 1. पा *trinken* RV.

1. पातव्य Adj. *zu trinken* Spr. 7707.

2. पातव्य Adj. *zu behüten, zu schützen.*

पातसाह् m. = بادشاه.

पाताणिडनीय und °नेय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen* Jaǵurveda Ârjav. 44,19.

पाताधिकारोद्धरण n. Titel eines Werkes.

पाताल 1) n. *a) Unterwelt, eine unter der Erde gedachte Höhlung* oder *Stadt, in der Schlangen und Dämonen hausen;* auch *eine best. Hölle* 268, 4. m. Spr. 4024. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Vertiefung, Höhlung in der Erde.* — *c) *das unterseeische Feuer.* — *d)* in der Astrol. *das vierte Haus.* — *e)* N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. *a) das Jupiterjahr zu 361 Tagen.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. 217. — *c)* *N. pr. des Dieners des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

पातालकेतु m. N. pr. eines Fürsten der Daitja.

पातालखण्ड Titel eines *Abschnittes* im Padma- und Skanda-Purâṇa.

पातालगरुडाह्व m. und °गरुडी f. (Râǵan. 3,90. Bhâvapr. 1,219) *eine best. Schlingpflanze.*

पातालतल n. *der Boden der Hölle.* यात्रा यातु °तलम् so v. a. *lass den Zug zum Teufel gehen, gieb den Z. auf* Harshaḱ. 178,19.

पातालनगरी f. *Höllenstadt.*

*पातालनिलय m. 1) *Höllenbewohner, ein* Asura. — 2) *Schlange* Râǵan. 19,52.

*पातालप्रस्थ n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka.

*पातालप्रस्थिक Adj. von पातालप्रस्थ.

पातालयन्त्र n. *ein best. Destillationsapparat.*

*पातालौकस् m. *Höllenbewohner, ein* Asura.

*पाति m. *Herr, Eigenthümer.*

पातित्य n. *Verlust der Stellung, — der Kaste.*

पातिन् Adj. 1) *fliegend.* — 2) *sich niedersetzend auf* (Loc.); wahrscheinlich °निपातिनः zu lesen st. °णि पातिनः. — 3) *fallend, sinkend in* (im Comp. vorangehend). — 4) *einbrechend, aufziehend, erscheinend* in अकाण्ड°. — 5) *sich befindend* in एक° und अन्तःपातित्व. — 6) am Ende eines Comp. *fallen lassend, — machend, fällend, niederwerfend.*

*पातिली f. 1) *Schlinge.* — 2) *eine Art Thongefäss.* — 3) *eine Art Weib.*

पातिव्रत्य n. *Gattentreue.*

पातुक 1) Adj. *fallend, seiner Kaste verlustig gehend* oder *zur Hölle fahrend.* — 2) *m. *a) Abgrund.* — *b) Dugang* oder *Krokodil.*

*पात्तिगणक n. Nom. abstr. von पत्तिगणक.

*पात्त्विक्य n. Nom. abstr. von पात्त्विक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

पात्नीवत् 1) Adj. *a) dem* Agni patnîvant, d. i. *dem* Agni *sammt den Götterfrauen zugehörig.* — *b) *das Wort* पत्नीवत् *enthaltend.* — 2) m. *ein best.* Graha 2) *b)* β) TS. 6,5,8,1.

पात्नीशाल Adj. *in der* पत्नीशाला *befindlich.*

1. पात्य Adj. *fallen zu lassen, zu schleudern.* दण्डः m. so v. a. *Strafe ist zu verhängen über* (Loc.).

2. पात्य n. *Herrschaft.*

1. पात्र 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Trinkgefäss, Becher, Schale, Gefäss, Geräthe* überh. Hemâdri 1,456,4 (*Melkkübel*). — *b) Schüssel,* so v. a. *Mahl.* — *c) Flussbett* Kâd. 2,70,13. — *d) Gefäss, Behälter* in übertr. Bed., *Empfänger* 186,27. *Behälter für Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangeh.), so v. a. *ein Gegenstand,* insbes. *eine Person, in der sich Etwas concentrirt, zusammenfindet, in hohem Grade zur Erscheinung kommt; Meister in* (Gen.). — *e) eine würdige Person, eine Person, würdig* einer Sache (Gen. oder im Comp. vorangehend), *würdig zu* (Loc. eines Nom. act. oder Infin.); *ein Würdigerer als* (अतस्). m. MBh. 1,774 fehlerhaft. — *f) Schauspieler.* — *g) Schauspielerrolle.* — *h) * Blatt.* — — 2) m. n. *a) ein best. Hohlmaass.* — *b) Minister.* *n. — 3) f. पात्री (पौत्री Çat. Br. 2,5,2,6) *Gefäss, Topf, Fass, Schüssel.* पात्रीतस् = Abl. Comm. zu Âpast. Çr. 3,8,5.

2. पात्र n. RV. 1,121,1 nach Sâj. = 2. पातर्.

पात्रक 1) n. = 1. पात्र 1) *a)* in कु° und *चर्वित°. — 2) f. °त्रिका *Schale, Betteltopf.*

*पात्रकटक *der Ring, an dem der Betteltopf getragen wird.*

*पात्रट 1) Adj. *mager.* — 2) m. *Lappen* (कर्पट) oder *Schale* (कर्पर).

*पात्रटीर m. 1) *ein Exminister.* — 2) *ein metallenes Gefäss.* — 3) *Rotz.* — 4) *Feuer.* — 5) *Reiher.* — 6) *Krähe.* — 7) = पिङ्गाश.

पात्रतर् Adj. *würdiger als* (Abl.) Hariv. 3978.

पात्रता f. 1) *das Behältersein für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). शीतोष्णयोः so v. a. *das Ertragen —, Erdulden von Kälte und Hitze.* Vgl. पात्र 1) *d).* — 2) *das Würdigsein, Würdigkeit.*

पात्रत्व n. = पात्रता 2).

पात्रनिर्णेग् m. *Abwascher der Geschirre* TBr. 3, 4,1,8.

*पात्रपाक m. fehlerhaft für पत्रपाक.

पात्रपाणि m. *ein best. den Kindern gefährlicher Dämon.*

*पात्रपाल m. *Ruder.*

पात्रभूत Adj. 1) *würdig —, verdienend Etwas von Jmd* (Gen.) *zu empfangen.* — 2) *eine würdige Erscheinung seiend für* (Gen.).

पात्रय्, °यति *als Trinkgeschirr gebrauchen.*

पात्रयोजन n. *das Zurechtstellen der Gefässe* Kâtj. Çr. 9,2,1.

पात्रवन्दन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 463.

पात्रशुद्धि f. *Reinigung der Gefässe.* Auch Titel eines Werkes.

*पात्रसंस्कार m. 1) *Reinigung der Geschirre.* — — 2) *Strömung eines Flusses.*

पात्रसंचार m. *das Herumgehen der Schüsseln.*

पात्रसात् Adv. mit कर् *einem Würdigen zukommen lassen.*

पात्रहस्त Adj. (f. आ) *ein Geschirr in der Hand haltend.*

पात्रार्थ m. *ein als Gefäss dienender Gegenstand.* पाणिभ्यां °र्थं कर् so v. a. *die Hände als Gefäss gebrauchen* Sâmav. Br. 3,7,5.

पात्रिक 1) *Adj. *mit einem* Pâtra *genannten Hohlmaass besäet, so viel enthaltend* u. s. w. — 2) n. *Geschirr* in कु°.

पात्रिन् Adj. *mit einem Trinkgeschirr —, mit einer Schüssel versehen* MBh. 4,6,10.

पात्रिय Adj. *würdig an einem Mahle Theil zu nehmen.*

1. पात्री f. s. 1. पात्र 3).

2. पात्री Adv. 1) mit कर् *a) zum Behälter für —, zum Gegenstand von Etwas* (Gen.) *machen* Bâlar. 74,20. — *b) würdig machen, zu Ehren bringen.* — 2) mit भू *eine würdige Person werden.*

*पात्रीण Adj. = पात्रिक 1).

पात्रीनिर्णेजन n. *Spülwasser* Çat. Br. 1,1,2,18.

*पात्रीय n. und *पात्रीव m. n. *eine Art Opfergeschirr.*

*पात्रेबकुल und *पात्रेसमित (dieses auch Sg.) Adj. Pl. *nur zum Mahle sich versammelnd, Schmarotzer.*

पात्रोपकरण n. angeblich *Schmucksachen untergeordneter Art.*

*पात्र्य Adj. = पात्रिय.

पाथ 1) *m. *a) Feuer.* — *b) die Sonne.* — 2) n. *a)* * *Wasser.* — *b)* Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पाथस् n. 1) *Stelle, Platz, Ort.* — 2) *Wasser.* —

3) *Speise. — 4) *Luft. — पाथस् RV. 2,2,4 fehlerhaft für पथस् (Gen.).

पाथस्पति m. *der Herr des Wassers*, Bein. Varuṇa's.

*पाथिक m. Patron. von पथिक.

*पाथिकार्य m. Patron. von पथिकार.

*पाथिक्य n. Nom. abstr. von पथिक.

पाथिस् 1) n. *a*) = पाथस् 1) Kap. S. 25,9. पाथस् Maitr. S. 2,7,18. — *b*) * = कीलाल. — 2) *m. *a*) *Meer.* — *b*) *Auge.*

पाथेन m. = पाथेय.

पाथेय n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Wegekost, Reisevorrath.* — 2) = पाथेय.

*पाथेयक Adj. von पाथेय.

°पाथेयवत् Adj. — *als Wegekost habend, versehen mit* — Megh. 11.

पाथेयश्राद्ध n. *eine Art Todtenmahl.*

पाथोज (*n.) *Lotusblüthe* Râgân. 10,179. Prasannar. 116,3.

पाथोजिनी f. *Lotuspflanze* Prasannar. 129,14.

पाथोद (Vikramâṅkaḱ. 13,63) u. पाथोधर (ebend. 13,65) m. *Wolke.*

पाथोधि m. *das Meer* Vikramâṅkaḱ. 11,92.

पाथोन m. παρθένος, *die Jungfrau im Thierkreise.*

पाथोनाथ (Mahâvîraḱ. 102,2. 103,16) und पाथोनिधि m. *das Meer.*

पाथोभाज् Adj. *den Raum —, den Platz innehabend.*

*पाथोरुह् n. *Lotusblüthe* Râgân. 10,179.

पाथ्य m. Patron. des Dadhîka. Vgl. पाथ्य.

(पाथ्य) पाथिश्र nach Sâj. m. Patron., nach Mahîdh. Adj. = सन्मार्गवर्तिन् oder हृदयाकाशे भवः. Vgl. पान्थ्य.

पाद् s. 2. पद्.

पाद् m. 1) *Fuss* (bei Menschen und Thieren). पादयोः und पादे (ausnahmsweise) पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen.* पादैस् *zu Fusse* (von mehreren Personen gesagt). दृतेः *der Fuss einer als Schlauch dienenden Thierhaut.* Bisweilen Pl. st. Du., stets Pl. am Ende eines Comp. *die Füsse dessen und dessen* als ehrfurchtsvolle Bezeichnung einer Person. Am Ende eines adj. Comp. f. आ (häufiger) und ई. — 2) *Fuss* bei leblosen Gegenständen (Bettstelle u. s. w.), *Pfeiler, Säule.* — 3) *Fuss als Maass* = 12 Aṅgula. — 4) *der Fuss eines Baumes*, so v. a. *Wurzel.* — 5) *der Fuss eines Gebirges*, so v. a. *Vorberg* Bhâvapr. 1,266. — 6) *Strahl.* — 7) *Viertel (der Fuss eines vierfüssigen Thieres).* Pl. *die vier Theile, — Stücke.* — 8) *Quadrant* (eines Kreises Comm. zu Âryabh. S. 17. — 9) *Kapitel in einem viertheiligen Werke* oder *grösserem Abschnitte;* ausnahmsweise auch *Kapitel* überh. — 10) *Versviertel, Stollen, Verstheil* überh. पादवत् Adv. — 11) *Cäsur.*

पादक 1) *Füsschen.* Am Ende eines adj. Comp. *Fuss;* f. °दिका (°दका fehlerhaft). — 2) Adj. (f. °दिका) *ein Viertel von Etwas ausmachend* Varâh. Bṛh. S. 77,30.

*पादकटक m. n. und *पादकीलिका f. *Fussring.*

पादकुठारिका f. *eine best. Stellung der Füsse* Çâṅkh. Gṛhj. 4,8.

पादकृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung, — Busse.*

पादक्षेप m. *Fusstritt.*

पादगृह्य Absol. *am Fusse packend* RV. 4,18,12. 10,27,4.

*पादग्रन्थि m. *Fussknöchel.*

पादग्रहण n. *das Anfassen —, Umfassen der Füsse Jmds* (ein Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit).

पादघृत n. *Schmelzbutter zum Einsalben der Füsse.*

*पादचतुर und *°चवर m. 1) *ein Mann, der nur Böses von Andern zu erzählen hat.* — 2) *Ziege.* — 3) *Sandbank.* — 4) *Hagel.* — 5) *Ficus religiosa.*

पादचापल्य (Gaut. 9,50) und °चापल्य n. *unbesonnenes Setzen der Füsse, das Nichthinsehen wohin man den Fuss setzt.*

पादचार 1) Adj. *zu Fusse gehend.* — 2) m. *a*) *Fusssoldat.* — *b*) *das zu Fusse Gehen.* Instr. so v. a. *zu Fusse* Ind. St. 15,359.

पादचारिन् 1) Adj. *a*) *auf Füssen gehend, Füsse zum Gehen habend.* — *b*) *zu Fusse gehend.* — 2) m. *Fusssoldat.*

पादच्छेदन n. *das Abhauen eines Fusses* M. 8, 280.

पादज m. *ein* Çûdra (*aus* Brahman's *Fuss entstanden*).

1. पादजल n. *Wasser zum Waschen der Füsse.*

2. पादजल Adj. *wobei ein Viertel Wasser ist.* Auch n. mit Ergänzung von तक्र Bhâvapr. 2,47.

*पादजाङ्घ n. *tarsus.*

पादतल n. *Fusssohle.* °तले नि-पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen.*

पादतलाकृति f. *Fusstritt* Spr. 3691.

पादतस् Adv. 1) *von —, aus —, zu —, bei —, an den Füssen.* Mit कर् *zu den Füssen stellen.* — 2) *dem Stollen nach.* — 3) *schrittweise, stufenweise.*

पादत्र *Fussbekleidung, Schuh.* °धारण n. *das Tragen von Schuhen* Karaka 1,5. Vgl. अप°.

पादत्राण n. dass.

पाददारिका und °दारी f. *Fussschrunde.*

पाददाह m. *Brennen in den Füssen.*

पादधावन n. *das Waschen der Füsse.*

*पादधावनिका f. *Sand zum Abreiben der Füsse.*

पादनख m. *Fussnagel.*

*पादनालिका f. *Fussring.*

पादनिकेत m. *Fussbank* Bhâg. P. 1,4,11.

पादनिचृत् Adj. *eine Silbe zu wenig in jedem Stollen habend.*

*पादनिष्क m. *ein viertel* Nishka.

पादन्यास m. 1) *das Niedersetzen der Füsse, Tritt, — auf* (Loc.). — 2) *Fussspur* Ind. St. 15, 425. — 3) *das Werfen der Strahlen auf* (Loc.).

1. पादप m. (adj. Comp. f. आ) *Pflanze*, insbes. *Baum.*

2.*पादप 1) m. *Fussbank.* — 2) f. आ *Fussbedekkung, Schuh.*

3.*पादप n. Nom. pr.

पादपक am Ende eines adj. Comp. *Baum.*

*पादपखण्ड m. *Baumgruppe.*

पादपतन n. *Fussfall* 319,4. Kathâs. 54,74.

पादपद्धति f. *Fussspuren.* Du. 133,24.

पादपद्म m. 1) *ein Fuss als Lotusblüthe* 290,16. — 2) N. pr. eines Lehrers, = पद्मपाद.

पादपरिचारक m. *ein unterthäniger Diener* Mahâvîraḱ. 69,7.

*पादपरुक्षा f. *Vanda Roxburghii* Râgân. 5,66.

पादपादधावन n. *das Waschen des einen Fusses mit dem andern* Gaut. 9,32.

*पादपालिका f. *Fussring.*

*पादपाश 1) m. f. (ई) *Fussfesel, Fusskette.* — 2) f. ई = खडुका.

पादपीठ n. *Fussbank.*

*पादपीठिका f. 1) *das Gewerbe eines Barbiers* u. s. w. — 2) *Granulit.*

पादपीठी Adv. mit कर् *zur Fussbank machen* Kâd. 167,15.

पादपूरण 1) Adj. *ein Versglied füllend.* — 2) n. *das Füllen eines Versgliedes.*

पादपोपगत Adj. *unter einem Baume weilend* (in der Erwartung des Todes) Hem. Par.

पादपोपगमन n. *das Weilen unter einem Baume* (in Erwartung des Todes) Hem. Par. 2,386.

पादप्रकरणसंगति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 292.

पादप्रक्षालन n. *das Waschen der Füsse* Âpast. Gaut. 2,32. Chr. 176,20.

पादप्रतिष्ठान n. *Fussgestell.*

*पादप्रधारण n. *Fussbedeckung, Schuh.*

पादप्रसारण n. *das Ausstrecken der Füsse* Gaut. 2,14. Suçr. 2,145,1.

पादप्रस्वेद m. *Fussschweiss* Hemâdri 1,443,22.

पादप्रस्वेदिन् Adj. *an Fussschweiss leidend* Hemâdri 1,443,23.

पादप्रहार m. *Fusssschlag, Fusstritt.*

पादबद्ध Adj. *durch Versviertel zusammengehalten, aus Stollen bestehend.*

पादबन्ध m. *Fussfessel.*

*पादबन्धन n. 1) dass. — 2) *Viehstand.*

पादभट m. *Fusssoldat.*

1. पादभाग m. *Viertel.*

2. पादभाग Adj. (f. आ) *ein Viertel betragend* Ind. St. 13,239. 254.

पादभाज् Adj. 1) *ein Viertel von Jmd besitzend, nur ein Viertel von Jmd* (Gen.) *seiend in Bezug auf* (Loc.). — 2) *einen Stollen abtheilend.*

पादमध्ययमक n. *Paronomasie in der Mitte der vier Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,5.

1. पादमात्र n. *das Maass —, die Entfernung von einem Fusse* Âçv. Çr. 6,10,6. Kâtj. Çr. 16,7,31.

2. पादमात्र Adj. (f. ई) *einen Fuss lang* Çat. Br. 6, 5,3,2. 7,2,1,7. 8,7,2,17. Kâtj. Çr. 17,1,10. 4,12.

*पादमिश्र = पन्मिश्र.

पादमुद्रा f. 1) *Fussabdruck, Fussspur.* °पङ्क्ति f. *Fussspuren* 135,15. — 2) *Anzeichen, indicium.*

पादमूल m. 1) *die Wurzel des Fusses, tarsus.* °मूले नि-पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen.* In ehrfurchtsvoller Sprechweise ist *Jmds* पादमूल so v. a. *die Person selbst.* — 2) *der Fuss eines Gebirges.*

*पादय्, °यति = पदो निरस्यति.

पादयमक n. *Paronomasie in den Stollen* Vâmana 4,1,10.

पादरक्ष m. *Fussschützer;* Pl. *bewaffnete Männer, die in der Schlacht zur Seite eines Elephanten gehen, um dessen Füsse vor Verwundungen zu schützen.*

*पादरक्षण n. und *°रक्षिका f. *Fussbedeckung, Schuh.*

पादरज्स् n. *der Staub der Füsse.*

*पादरज्जु f. *Fussfessel* (beim Elephanten).

*पादरथी f. *Schuh.*

*पादरोहण m. *der indische Feigenbaum* Râgân. 11,119.

पादलग्न Adj. 1) *im Fusse steckend* (Dorn). — 2) *zu Jmds Füssen liegend.*

पादलिप्त m. N. pr. eines Gelehrten Deçîn. S. 2, Z. 7. Auch °सूरि Ind. St. 15,279. fg.

पादलेप m. *eine Fusssalbe von besonderer Zauberkraft.* °सिद्धि f. Kaṇḍak. 78,6.

पादवत् Adj. *mit Füssen versehen.*

पादवन्दन n. *Verehrung der Füsse, ehrfurchtsvolle Verehrung.*

पादवन्दनिक Adj. *wobei man eine ehrfurchtsvolle Verehrung bezeigt.*

*पादवल्मीक m. *Elephantiasis* Râgân. 20,11.

*पादविक m. *Wanderer, Reisender.*

1. पादविग्रह m. Pl. Hariv. 12030 von unbekannter Bed. कामविग्रह v. l.

2. पादविग्रह Adj. *einfüssig.*

पादविधान n. Titel eines Werkes.

*पादविरज्जस् f. *Schuh.*

पादवृत्त 1) Adj. Bez. *des* Svarita, *welcher vom vorangehenden* Udâtta *durch Hiatus getrennt ist.* — 2) m. Du. *die beiden constitutiven Elemente eines Stollens, die Länge und die Kürze.*

*पादवेष्टनिक *Strumpf.*

*पादव्याख्यान Adj. von पदव्याख्यान.

पादशब्द m. *das Geräusch der Fusstritte.*

पादशस् Adv. 1) *Fuss bei Fuss, fussweise.* — 2) *viertelweise.* — 3) *nach Stollen* Mân. Gṛhj. 1,22.

*पादशाखा f. *Zehe.*

पादशुश्रूषा f. *das den Füssen zu Willen Sein,* ehrfurchtsvoller Ausdruck statt des einfachen शुश्रूषा.

*पादशैल m. *Vorberg.*

पादशौच n. *Reinigung der Füsse* Jâgñ. 1,209.

पादसंहिता f. *die Zusammenfassung mehrerer Wörter in einem Stollen.*

पादस्तम्भ m. *Stützbalken, Pfeiler.*

पादस्थ Adj. Hariv. 2,118,59 angeblich = चित्रफलकस्थ. Richtig v. l. पटस्थ.

*पादस्फोट m. *Blasen an den Füssen* Râgân. 20,11.

*पादस्वेदन n. *das Schwitzenlassen der Füsse.*

*पादस्वेदनिक Adj. *durch Schwitzenlassen der Füsse erreicht.*

पादहर्ष m. *das Einschlafen des Fusses* Râgân. 20,11.

*पादहारक Adj. *was man mit den Füssen entwendet.*

पादहीनात् Adv. *ohne Abschnitte oder Uebergänge, auf ein Mal.*

पादांशिक Adj. *um einen Theil grösser oder kleiner.*

पादाकुलक n. Name *zweier Metra.*

पादाग्र n. *Fussspitze* 290,1.

पादाघात m. *Fusstritt* Kathâs. 21,75.

*पादाङ्क m. und *°दी f. *Fussring.*

पादाङ्गुलि und °ली f. *Zehe.*

*पादाङ्गुलीयक n. *ein auf einer Zehe getragener Ring.*

पादाङ्गुष्ठ m. *die grosse Zehe* 107,4. MBh. 5, 105,31.

*पादात् m. *Fussknecht.*

पादात 1) m. dass. — 2) n. *Fussvolk.*

*पादाति und *°क m. *Fussknecht.*

पादादिमध्ययमक n. *Paronomasie am Anfange und in der Mitte eines Stollens.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,15.

पादादियमक n. *Paronomasie am Anfange der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,4.

पादाद्यन्तयमक n. *Paronomasie am Anfange und am Ende der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,11.

पादानुध्यात und °ध्यान (!) Adj. *an den die Füsse dessen und dessen gedacht haben,* so v. a. *der von dem und dem hohen Herrn designirte Nachfolger.*

पादानुप्रास m. *Alliteration in den Stollen* Vâmana 4,1,10.

पादान्त m. 1) *Fussende,* so v. a. *Kralle* Pañkat. 167,14. पादान्ते so v. a. *zu Jmds Füssen* (niederfallen, sich wälzen) Sâh. D. 48,7. — 2) *Ende eines Stollens.*

पादान्तयमक n. *Paronomasie am Ende der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,3.

पादान्तर n. *die Entfernung eines Fusses.* °रे so v. a. *unmittelbar neben* (Gen.). °रे स्थित्वा v. l. für पदान्तरे स्थित्वा.

पादान्तिकम् Acc. Adv. *in die Nähe seiner Füsse,* so v. a. *zu ihm hin.*

पादाभिवन्दन und °वादन n. *Begrüssung der Füsse Jmds* (Gen.), so v. a. *ehrfurchtsvolle Begrüssung.*

पादाम्बु Adj. *wobei ein Viertel Wasser ist.*

पादाम्भस् n. *Wasser zum Waschen der Füsse.*

*पादायन m. Patron. von पाद्.

*पादारक m. *Mast* oder *Rippe eines Schiffs.*

पादार्ध n. *die Hälfte eines Viertels, Achtel.*

पादार्पण n. *das Aufsetzen der Füsse* Ragh. 2,35.

*पादालिक m. = धुन्धुमार.

*पादालिन्द 1) m. *Mast* oder *Rippe eines Schiffes.* — 2) f. ई *Boot.*

पादावनेक्तृ Nom. ag. *der Andern die Füsse wäscht* Âpast.

पादावनेजन 1) Adj. (f. ई) *zum Waschen der Füsse dienend* Ait. Br. 8,27,9. Bhâg. P. 10,48,15. — 2) f. ई Pl. *Wasser zum Waschen der Füsse* Bhâg. P. 10,80,20.

पादावनेज्य m. *das Waschen der Füsse Anderer* TÂṆḌJA-BR. 6,1,11.

पादावर्त m. 1) **Tretrad zum Heraufziehen des Wassers.* — 2) *Quadratfuss.*

पादावसेचन n. *das Wasser, mit dem man die Füsse gewaschen hat*, Cit. bei PAT. zu P. 2,3,35, Vârtt. 2.

*पादाविक m. *Fussknecht.*

पादाष्ठील *Fussknöchel.*

*पादासन n. *Fussbank.*

पादाहति f. *Fusstritt* KATHÂS. 20,15. — *gegen* (im Comp. vorangehend) Chr. 294,30.

1. पादिक Adj. 1) *den vierten Theil von Etwas betragend, — während.* शत n. so v. a. *25 Procent.* — 2) in Verbindung mit अहर् oder n. mit Ergänzung dieses Wortes so v. a. *Tagelohn.*

2.*पादिक Adj. *den* Padapâṭha *kennend* oder *studirend* gaṇa उक्थादि in der Kâç.

पादिन् Adj. 1) *mit Füssen versehen;* m. *ein Wasserthier mit Füssen.* — 2) *Ansprüche auf ein Viertel habend, ein V. empfangend* ÂPAST. ÇR. 21,2. Comm. zu NJÂJAM. 3,7,26.

पाडँ m. 1) etwa *Fuss* NIR. 4,15. — 2) etwa *Platz* MÂN. GṚHJ. 1,10.

पाडुक (metrisch) und °का f. *Schuh, Pantoffel.*

पाडुकवत् Adj. *beschuhet* HEMÂDRI 1,711,10.

*पाडुकाकार und *पाडुकाकृत् m. *Schuhmacher.*

पाडुकास्तव n. Titel eines Stotra OPP. Cat. 1. Auch °परीक्षा f.

पाडुकिन् Adj. *beschuhet.*

पाडू f. *Schuh, Pantoffel.*

पाडूकृत् m. *Schuhmacher.*

पाडून Adj. = पादोन *um ein Viertel weniger, — kleiner* u. s. w. ÂPAST.

*पादेगृह्य Absol. = पादगृह्य.

पादेष्टका f. *Viertelziegel* ÇULBAS. 3,25.

पादोदक n. *Wasser zum Waschen der Füsse, Wasser, in dem die Füsse gewaschen worden sind.*

पादोदकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पादोदर m. *Schlange.*

पादोद्भूत n. s. u. उद्भूत. Auch VP. 5,20,55.

पादोन Adj. (f. आ) = पाडून ÂPAST. 1,2,13, v. l. Ind. St. 13,253.

पादोपधान n. und °धानी f. *Fusskissen* MBh. 2,10,6. 1,192,10.

पादोपसंग्रहण n. *das Umfassen der Füsse* (des Lehrers) GAUT. 1,52. 6,1.

*पाद्धत n. Nom. coll. von पद्धति.

पाद्म 1) Adj. *zur Wasserrose in Beziehung stehend, über dieselbe handelnd* u. s. w. — 2) m. *a) ein best.* Kalpa 2) *h)* VP. 1,3,26. BHÂG. P. ed. Bomb. 3,4,13 (nach dem Comm.). — *b)* Bein. Brahman's BHÂG. P. 3,1,26. — 3) wohl n. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

पाद्मपुराण (= पद्म°) n., पाद्मपूर्व n., पाद्मसंहिता f., °प्रयोग m., पाद्मोत्तर n. und °खण्ड n. Titel von Werken oder Abschnitten darin OPP. Cat. 1.

पाद्य 1) Adj. (f. आ) *a) zum Fuss gehörig, zum Waschen der Füsse dienend.* — *b) ein Viertel von Etwas betragend* ÇULBAS. 3,45. 64. — 2) n. *Wasser zum Waschen der Füsse.*

*पाद्यक Adj. = पाद्यप्रकार.

1. पान 1) n. *a) das Trinken, das Trinken geistiger Getränke, Trunk, das Trinken an* (Mund, Lippen). — *b) Trank, Getränk.* — *c) *Trinkgeschirr.* — *d) *Kanal.* — 2) *m. *Branntweinbrenner, — verkäufer, Schenkwirth.*

2. पानँ Partic. praes. von 3. पा.

3. पान 1) Adj. *schützend* in तनूपान 1). — 2) n. *Schutz, Schirm* in तनूपान 2) und वातपान.

4.*पान m. = अपान *der eingezogene Hauch.*

पानक m. n. (adj. Comp. f. आ) *Trank, Getränk, Tränkchen.*

पानकरसरागासवयोज्ञन n. Sg. und पानकरसासवरागयोज्ञन n. Pl. *eine der 64 Künste.*

पानकुम्भ m. *Trinkkrug.*

*पानगोष्ठिका und °गोष्ठी f. *Trinkgesellschaft, Trinkgelage.*

पानज Adj. *aus dem Trunk entstanden.*

पानप Adj. *berauschende Getränke trinkend.*

पानपात्र n. *Trinkgeschirr, Becher,* insbes. *ein Becher, aus dem berauschende Getänke getrunken werden.*

*पानभाजन n. *Trinkgeschirr, Becher.*

पानभाण्ड n. *Trinkgeschirr.*

पानभू, °भूमि und °भूमी (metrisch) f. *Trinkplatz, Trinkgemach.*

पानमङ्गल n. *Zechgelage.*

पानमत्त Adj. *von Wein berauscht* 119,13. 127,4.

पानमद m. *Weinrausch* 118,3.

*पानवणिज् m. *ein Verkäufer berauschender Getränke.*

पानवत् Adj. *reich an Tränken.*

पानविभ्रम m. *Weinrausch.*

*पानशौण्ड Adj. *dem Trunk ergeben.*

पानस Adj. *aus der Frucht des Brodfruchtbaumes bereitet.*

*पानसिन्धु P. 7,3,19, Sch.

*पानसैन्धव Adj. von पानसिन्धु.

पानागार *Trinkhaus, Schenke.*

*पानाघात m. und *पानाजीर्णक n. *Katzenjammer* GAL.

पानात्यय m. *übermässiges Trinken, Trunk.*

पानिक m. *Verkäufer von berauschenden Getränken.*

*पानिल n. *Trinkgeschirr.*

पानीय 1) Adj. *zu trinken, trinkbar.* — 2) n. *a) Getränk, Trank.* — *b) Trinkwasser, Wasser* überh.

*पानीयकाकिका f. *Seerabe.*

पानीयकुमाररस m. *ein best. medicinisches Präparat* RASAR. 241.

पानीयगोचर in दूरे°.

*पानीयचूर्णिका f. *Sand* RÂǴAN. 13,141.

पानीयतण्डुलीय n. *eine best. Gemüsepflanze* BHÂVAPR. 1,282.

*पानीयनकुल m. *Fischotter.*

पानीयपल n. *ein best. Zeitmaass,* = पल Comm. zu GAṆIT. 1,17.

*पानीयपृष्ठज m. *Pistia Stratiotes.*

पानीयफल n. *der Same von Euryala ferox.*

*पानीयमूलक n. *Vernonia anthelminthica.*

*पानीयवर्णिका f. *Sand.* Richtig पानीयचूर्णिका.

पानीयवर्ष *Regen* 152,22.

*पानीयशाला und *°शालिका f. *ein Gebäude, in dem Wasser gereicht wird* oder *zu haben ist.*

*पानीयशीत Adj. *zu kalt zum Trinken.*

पानीयाध्यक्ष m. *ein Aufseher über das Wasser.*

*पानीयामलक n. *Flacourtia cataphracta.*

*पानीयालु m. *ein best. Knollengewächs* RÂǴAN. 7,76.

*पानीयाह्वा f. *Eleusine indica* RÂǴAN. 8,97.

पान्त m. *Trank.*

पान्थ m. 1) *Wanderer, Reisender, ein auf Reisen befindlicher Mann.* Nom. abstr. °त्व n. *das Leben eines Wanderers.* — 2) am Ende eines Comp. (f. आ) so v. a. *begleitend, nicht weichend von* NAISH. 7,6. — 3) **die Sonne.*

पान्थदेवता f. Pl. *eine best. Klasse von Gottheiten* HEMÂDRI 1,722,7.

*पान्थायन Adj. von पन्थन्.

पान्नग Adj. (f. ई) *aus Schlangen gebildet, wobei Schl. verwendet werden, zum Vorschein kommen.*

*पान्नागार Adj. von पान्नागारि.

*पान्नागारि m. Patron. von पन्नागार.

पान्नेजन 1) Adj. (f. ई) *zum Fusswaschen dienend.* — 2) n. *ein Gefäss zum Fusswaschen.*

पापँ (auch पाप ÇAT. BR. 14) 1) Adj. (f. ई in der älteren Sprache und आ in der späteren) *schlimm, übel, bös.* In der Astrol. *unheilvoll, Unglück verheissend, ungünstig.* Adv. पापम् *übel, schlecht,*

elend; पाप॑या auf üble Weise, schlecht, unrecht; पाप॑यामुषा so übel, so hässlich. Compar. a) पाप॑यॅस् übler daran, elender, kränker; geringer, ärmer, schlimmer, der recht übel daran ist, sehr schlimm, — schlecht. Subst. ein böser Mann, Bösewicht. मार: पापीयान् bei den Buddhisten der böse Dämon, der Teufel. — b) पापतर schlimmer, schlechter, sehr schlecht. — c) पापीयस्तर dass. — Superl. पाप॑िष्ठ der geringste, schlechteste, überaus schlecht, — schlimm. पापिष्ठतर am Uebelsten daran, पापिष्ठतम schlimmer als (Abl.). — 2) m. a) ein böser Mensch, Bösewicht. — b) eine best. Hölle. — c) N. pr. eines Bösewichts in einem Schauspiel. — 3) f. पापा Raubthier oder Hexe Hemâdri 1,53, 1. Agni-P. 40,20. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) a) Uebel, schlimmer Zustand, schlechtes Ergehen, Missgeschick, Unheil, Leid. शान्तं पापम् so v. a. der Himmel bewahre uns davor! — b) Böses, Unrechtes, Fehler, Fehltritt, Vergehen, Verbrechen, Schuld, Sünde. ब्रह्महत्याकृतं पापम् das im Brahmanenmorde bestehende Verbrechen.

पापक 1) Adj. (f. °पिका und einmal °पकी) übel, schlecht. स्वप्न m. ein übler Traum Âpast. — 2) m. a) Bösewicht. — b) ein Unheil verkündender Planet. — 3) n. Uebles, Schlechtes.

1. पापकर्मन् n. eine böse That. °कर्मकृत् Frevler.

2. पापकर्मन् Adj. der böse Thaten vollbringt; m. Missethäter, Frevler, Uebelthäter, Sünder.

पापकर्मिन्, °कारक (Kâutukas.), °कारिन् und °कृ॑त् Adj. Subst. dass. °कृत्तम Superl.

पापकृत n. Uebelthat, Missethat.

*पापकृत्य, °त्यति Denomin. von पापकृत्.

पापकृ॑त्या f. Uebelthat, Missethat.

पापकृ॑त्वन् m. Frevler.

पापक्षयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापगति Adj. dem ein schlimmes Los zu Theil wird.

पापग्रह m. ein böser, ungünstiger Planet Varâh. Jogaj. 5,4.

*पापघ्न 1) Adj. Uebel —, Missethaten vernichtend. — 2) m. die Sesampflanze Râgân. 16,70. — पापघ्नी s. u. पापकृत्.

*पापचक Adj. vom Intens. von पच् Pat. zu P. 1, 1,4, Vârtt. 6.

पापचर m. N. pr. eines Bösewicht in einem Schauspiel.

पापचारिन् Adj. Böses thuend; m. Uebelthäter.

पापचेतस् Adj. übelgesinnt.

*पापचेलिका f. und *°चेली Clypea hernandifolia Râgân. 6,121.

पापचेल्ल n. ein schlechtes —, d. h. unheilbringendes Gewand Kauç. 63.

पापजीव Adj. ein böses Leben führend; m. Bösewicht.

*पापठक Adj. vom Intens. von पठ् Pat. zu P. 1, 1,4, Vârtt. 6.

पापता f. Nom. abstr. zu पाप Unglück verheissend, ungünstig Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,8.

*पापति Adj. vom Intens. von 1. पत्.

पापत्व॑ n. übler Zustand, Elend, Armuth.

पापद् Adj. Unheil bringend.

पापदर्शन Adj. (f. आ) böse Absichten habend R. Gorr. 2,9,38.

पापदर्शिन् Adj. dass. R. 2,35,25. 73,5. Gorr. 2, 6,13. 8,37.

पापधी Adj. übelgesinnt.

पापनक्षत्र n. ein böses Gestirn.

पापना॑मन् Adj. einen üblen Namen führend.

पापनाशन 1) Adj. Böse vernichtend (Çiva). — 2) N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu. °माहात्म्य n.

पापनिश्चय Adj. Böses im Sinne führend.

*पापपति m. Nebenmann.

पापप॑राजित Adj. schmählich besiegt.

पापपुरी f. v. l. für अपाप°. Vgl. पापापुरी.

पापपुरुष m. Bösewicht Kâṇḍak. 42,3. 4. Individualisirt als Prototyp der schlechten Menschen.

पापपूरुष m. Bösewicht.

पापप्रिय Adj. das Böse liebend, dem Bösen nachgehend Vens. 97.

पापफल Adj. schlimme Folgen habend.

पापबन्ध m. eine ununterbrochene Kette von Missethaten 104,8. 105,2.

1. पापबुद्धि f. üble Absicht.

2. पापबुद्धि 1) Adj. übelgesinnt. — 2) m. N. pr. eines Bösewichts.

पापभक्षण m. Bein. Kâlabhairava's.

पापभञ्जन m. N. pr. eines Brahmanen.

पापभाज् Adj. des Unrechts theilhaftig, schuldig 120,22.

पापमति Adj. übelgesinnt.

पापमोचन n. N. pr. eines Tîrtha VP.² 1,lxxv.

पापय् eines Vergehens wegen (Abl.) Jmd in's Unglück gerathen lassen. Nur in der Form पाप॑यिष्ट TS. 3,2,8,3.

पापयक्ष्म॑ m. die böse Auszehrung, Schwindsucht.

पापयक्ष्मन् m. dass. Personificirt Hemâdri 1,651, 21. 654,15.

पापयोनि f. eine schlechte —, niedrige Geburtsstätte (vulva).

पापराक्षसी f. Hexe Âçv. Gṛhj. Pariç. 4,2. Vâstuv. 546. Hemâdri 1,655,17.

पापरिपु N. pr. eines Tîrtha.

पापरोग m. 1) eine böse —, schlimme Krankheit. — 2) *die Blattern. — 3) *Hämorrhoiden Gal.

पापरोगिन् Adj. mit einer bösen Krankheit behaftet.

पापर्द्धि f. Jagd Vikramâṅkak. 16,31.

*पापल n. ein best. Maass.

पापलो॑क m. die üble Welt, Ort der Leiden oder Bösen.

पापलोक्य Adj. (f. आ) zur Hölle führend.

पापवसीयॅस् 1) Adj. verkehrt. — 2) n. = पापवसीयस.

पापवसीयस und °वस्यस n. Verkehrung, verkehrte Ordnung, praeposterum, Wirrwarr.

पापवा॑द् m. unheilbringender Ruf.

पापविनाशतीर्थ (Ind. St. 15,374) und °विनाशनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापविनिश्चय Adj. Böses im Sinne führend.

*पापशमनी f. Prosopis spicigera Râgân. 8,33.

पापशील Adj. (f. आ) schlechten Charakters Vens. 23,8. Nom. abstr. °त्व n. 22,22.

पापशोधन n. N. pr. eines Tîrtha.

पापसंशमन Adj. die Fehltritte beseitigend.

पापसंकल्प Adj. (f. आ) übelgesinnt.

पाप॑सम n. ein schlimmes Jahr Vaitân.

पापसूदनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापस्कन्ध n. Pl. eine angehäufte Sündenmenge Kâraṇḍ. 37,16.

पापकृ॑न् 1) Adj. das Böse oder die Bösen verscheuchend. — 2) f. पापघ्नी N. pr. eines Flusses. °माहात्म्य n.

पापहृ॑र् 1) Adj. Böses wegnehmend; n. ein Mittel dazu. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

पापहृदय Adj. (f. आ) schlechtherzig Vens. 38.

पापाढ्या f. eine der 7 Strecken der Planetenbahnen.

पापाङ्कुशा f. der 11te Tag in der lichten Hälfte des Âçvina.

पापाचार 1) Adj. einen bösen Wandel führend. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Dhûrtan. 54.

पापात्मन् Adj. übelgesinnt; m. ein böser Mensch, Bösewicht.

1. पापानुबन्ध m. böse Folgen Spr. 4059.

2. पापानुबन्ध Adj. Böses im Schilde führend R. 1, 34,30.

पापापत्त n. N. pr. eines Tîrtha.

पापापुरी f. N. pr. einer Stadt. Vgl. पापपुरी.

*पापाय्, °यते Denomin. von पाप.

पापावक्रीयम् Adv. *Uebles hinter sich lassend.*

*पापाशय Adj. *böse Absichten habend.*

पापाक्रि *Unglückstag.*

पापिन् Adj. *Böses thuend;* m. *Bösewicht, Frevler.*

पापिष्ठ, पापिष्ठतर und पापिष्ठतम s. u. पाप 1).

पापीय Adj. = पापीयंस्.

पापीयंस् und पापीयस्तर s. u. पाप 1).

पापीयस्त्व n. *Schlechtigkeit, Gemeinheit.*

पापोक्त Adj. *derjenige, gegen welchen Unglück bringende Worte gesprochen sind.*

पाप्मन् (verkürzt aus पापिमन्) m. 1) *Unheil, Schaden, schlimme Lage, Unglück, Leiden.* — 2) *Fehltritt, Vergehen.* — 3) *schädigend, böse.*

*पाप्मघ्न m. *Schwefel.*

*पाप्मघ्नी (f. zu पामकृन्) f. *eine best. Pflanze.*

पाप्मन् m. *eine best. Hautkrankheit, Krätze* oder *Flechten.*

पाप्मन Adj. *krätzig, grindig.*

पाप्मनंभावुक (f. आ) und पाप्मंभविष्णु (Maitr. S. 3, 6,8) Adj. *krätzig werdend.*

पामर 1) *Adj. *krätzig.* — 2) m. *a) ein Mann der niedrigsten Herkunft, der ein verachtetes Gewerbe treibt.* — *b) Bösewicht* Hit. 64,22. — *c) Thor, Dummkopf* Govindân. zu Bâdar. 2,1,34.

*पामरोद्धारा f. *Cocculus cordifolius.*

*पामवत्त् Adj. *krätzig.*

पामा f. *Krätze.* Pl. Karaka 6,1.

*पामार m. N. pr. eines Geschlechts.

*पामारि m. *Schwefel.*

पामावटिक m. Pl. v. l. für परमावटिक Weber, Pratiçâs. 105.

पाम्प Adj. *an der* Pampâ *gelegen.*

*पाम्पाली Adv. mit कर् Gaṇar. 97.

पाय्, पायते *cacare.*

*पाय n. *Wasser.*

पायक Adj. (f. पायिका) *trinkend* 239,7.

पायगुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

पायन 1) n. *das Tränken.* — 2) f. पायना *das Tränken mit, Befeuchten.*

पायम् Absol. पायं पायम् *unter beständigem Trinken,* — *Saugen an Etwas* 230,2.

पायपितवे Dat. Inf. zum Caus. von 1. पा *trinken* Çat. Br. 2,3,2,8.

पायस 1) Adj. *mit Milch zubereitet.* — 2) m. n. *a) Milchspeise,* insbes. *in Milch gekochter Reis.* — *b) *das Harz der Pinus longifolia.*

*पायसिक Adj. (f. ई) *Milchspeisen mögend.*

*पायिक m. *Fusssoldat.*

°पायिन् Adj. *trinkend,* — *an* oder *aus, saugend.*

1. पायु m. 1) *Hüter, Beschützer;* Pl. insbes. Instr. *schützende Kräfte, Schutzäusserungen.* — 2) N. pr. eines Mannes.

2. पायु (पाय्यु Çat. Br. 14) m. *After.*

पायुक्षालनभूमि f. *Abtritt.* Nom. abstr. °ता f.

पायुक्षालनवेश्मन् n. dass.

पायुभेद् m. Bez. *zweier Weisen, auf welche eine Finsterniss endet.*

पायूपस्थ n. Sg. *der After und die Geschlechtstheile.*

1. पाय्य 1) Adj. *a) *zu trinken, getrunken werdend.* — *b) den man Etwas* (Acc.) *trinken lassen soll.* — 2) n. *a) Trunk* in पूर्वपाय्य. — *b) *Wasser.* — Vgl. नृपाय्य und बकुरपाय्य.

2.*पाय्य n. *Maass.*

3.*पाय्य Adj. *tadelnswerth.*

1. पार 1) Adj. *hinüberbringend, übersetzend.* — 2) m. (ganz ausnahmsweise) und n. *a) das jenseitige Ufer, die jenseitige Grenze.* — *b) Ufer* überh. Râgat. 4,536. 554. Prij. 17,1. — *c) die äusserste Grenze, das Letzte, Aeusserste, Ende, Endziel* überh. — 3) m. *a) das Ueberschiffen* in दुष्पार und सुपार. — *b) *Quecksilber.* — *c) eine best. Personification* Gaut. — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 9ten Manu. — 4) f. पारा N. pr. eines Flusses. — 5) f. पारी *a) Melkkübel* Çiç. 12,40. *Gefäss* überh. Vikramâṅkaṅ. 11,58. — *b) *Blüthenstaub.* — *c) *ein Strick zum Binden der Füsse eines Elephanten.* — *d) *Wasserfluth* (पूर्) oder *Stadt (पुर्).

2. पार m. = पाल *Hüter.*

पारक 1) Adj. (*f. ई) *hinüberführend, errettend* in उड्ड°. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*पारकाङ्किन् m. = पारिकाङ्किन्.

पारकाम Adj. *an's andere Ufer zu gelangen wünschend.*

*पारकुलीन Adj. = परकुले साधुः.

पारक्य 1) Adj. *einem Andern gehörig, für Andere bestimmt, Andern dienend, fremd, feindlich.* — 2) m. *Feind.*

पारगु Adj. mit यजुस् Bez. *eines best. Spruchs* Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3. 6,31,12.

पारग 1) Adj. (f. आ) *a) an's jenseitige Ufer gehend, hinübersetzend,* — *schiffend, überzusetzen beabsichtigend.* — *b) an's Ende von Etwas gelangt, Etwas durchstudirt habend, Etwas durchführend, vollständig vertraut mit Etwas;* die Ergänzung im Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *gründlich gelehrt.* — 2) Nom. abstr. *das Vollenden, Halten* (eines Versprechens); man könnte पारण vermuthen.

पारगत 1) Adj. *an's jenseitige Ufer gelangt, glücklich hinübergelangt über* (Gen.) Spr. 1047. — 2) *m. bei den Gaina *ein* Arhant.

*पारगति f. *das Durchstudiren, Durchlesen.*

°पारगमन n. *das Gelangen an's jenseitige Ufer, das Hinübersetzen über.*

पारगामिन् 1) Adj. *a) hinüberschiffend* Text zu Lot. de la b. l. 230. — *b) hinübergelangend, landend* Kâraṇḍ. 55,16. 58,9. fgg. — 2) m. MBh. 13, 34,18 nach Nîlak. = परलोकक्रितं कर्म.

पारग्रामिक Adj. (*f. ई) *feindlich.*

पारचर Adj. *am jenseitigen Ufer wandelnd, für immer erlöst.*

*पारज् (Nom. पारक्) *Gold.*

पारजायिक und °जायिन् Adj. *der zu eines Andern Weibe geht;* m. *Ehebrecher.*

*पारटीट m. = मृन्मरु.

1. पारण 1) Adj. *hinüberschaffend, errettend.* — 2) n. *a) das zu Ende Führen, Vollbringen, Erfüllen.* — *b) das Beschliessen des Gelübdes der Fasten, Fastenbrechen, der erste Genuss von Speise nach vorangegangenem Fasten, breakfast, déjeûner, Frühmahl.* कारय चक्षुषी °णम् so v. a. *gewähre den Augen den Genuss* Bâlar 273,17. 299,8. Auch f. आ. शोणितापरणा *ein Frühmahl in Blut.* — *c) das Durchstudiren, Durchlesen, Lesen.* Auch f. आ. — *d) der vollständige Text.*

2.*पारण m. *Wolke.*

*पारणि m. Patron.

पारणिक in मह्या°.

पारणीय Adj. *zu dessen Ende man gelangen kann, mit dem* oder *womit man fertig werden kann, zu überwinden, zu vollbringen.*

पारत m. 1) *Quecksilber* 162,21. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. — Vgl. पारद्.

पारतक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पारतन्त्र Râgat. 2,93 fehlerhaft für °तन्त्र्य.

पारतन्त्रिक Adj. *fremden Lehrbüchern angehörig* Gṛhjâs. 2,91. 92.

पारतन्त्र्य n. *Abhängigkeit.*

पारतल्पिक n. *Ehebruch* Daçak. 92,13.

पारतस् Adv. *jenseits,* mit Gen.

पारत्रिक Adj. *jenseitig, zum Jenseits in Beziehung stehend, für's J. förderlich.*

पारत्र्य Adj. *zum Jenseits in Beziehung stehend, für's J. bestimmt.*

1. पारद् 1) m. n. *Quecksilber.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) eine best. Personification.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

2.°पारद Adj. (f. आ) *hinüberführend über* Ind. St. 15,209.

पारदकल्प m. Titel eines Werkes.

*पारदण्डक m. N. pr. eines Landes.

पारदर्शक Adj. *das jenseitige Ufer zeigend.*

पारदर्शन Adj. *auf das jenseitige Ufer hinüberschauend, Alles übersehend.*

पारदारिक Adj. 1) *mit eines Andern Weibe Umgang pflegend;* m. *Ehebrecher.* — 2) *das Weib eines Andern betreffend, darauf bezüglich.*

पारदारिन् Adj. = पारदारिक 1).

पारदार्य n. *der Umgang mit dem Weibe eines Andern, Ehebruch.*

पारदृश्वन् Adj. (f. °श्वरी Hem. Par. 2,85) *der das jenseitige Ufer gesehen hat, vollkommen vertraut mit;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend.

*पारदेशिक Adj. von परदेश.

पारदेश्य Adj. *aus einem fremden Lande herstammend, ausländisch.*

पारदौर्बल्य n. *die je geringere Geltung jedes Nachfolgenden* (परं) Gaim. 3,3,14.

*पारधेनु m. *eine best. Mischlingskaste.*

पारध्वज m. Pl. *jenseits des Meeres* (aus Ceylon) *kommende Standarten, die bei Processionen der Könige herumgetragen werden.*

पारनेतर् Nom. ag. *Jmd* (Gen.) *an's jenseitige Ufer bringend, mit Etwas* (Loc.) *vertraut machend.*

पारपार m. als Beiw. Vishṇu's VP. 1,15,56 auf mannichfache Weise erklärt.

पारब्रव n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पारमक Adj. (f. °मिका) = परमक.

*पारमगोपुच्छिक Adj. = परमगोपुच्छेन क्रीतम्.

पारमर्ष Adj. *von einem grossen* Ṛshi *herstammend.*

*पारमस्त्य n. Nom. abstr. von परम-स्थ.

पारमहंस Adj. (f. ई) *zum* Paramahaṁsa 1)2) *in Beziehung stehend.*

पारमहंस्य 1) Adj. dass. — 2) n. Nom. abstr. von परमहंस 1) 2).

पारमार्थिक Adj. (f. ई) 1) *real, wirklich, wahr.* — 2) *dem es um die Wahrheit zu thun ist.*

पारमार्थ्य n. *die volle Wahrheit.*

पारमिता f. *das Gelangen zum jenseitigen Ufer, die vollkommene Erreichung* einer Tugend, *Vollkommenheit in* (im Comp. vorangehend). षट्पारमितानिर्देशन Kâraṇḍ. 11,9. 35,7. 50,16.

पारमेश्वर 1) Adj. (f. ई) *zum höchsten Herrn, zu* Çiva u. s. w. *in Beziehung stehend, ihm gehörig, ihn betreffend, von ihm kommend.* — 2) Titel eines Werkes.

पारमेश्वरक Adj. (f. °रिका) *von* Parameçvara (= Paramâdiçvara) *verfasst* Unterschr. im Comm. zu Âryabh.

पारमेष्ठ m. Patron. Nârada's. v. l. *ष्ठ्य.

पारमेष्ठ्य 1) Adj. *zum Oberhaupt —, zum höchsten Gott —, zu* Brahman *in Beziehung stehend, ihm gehörig, — zukommend, von ihm kommend* u. s. w. — 2) Patron. Nârada's MBh. 12,235,5. — 3) n. *a) die höchste Stellung.* — *b)* Pl. *die königlichen Insignien.*

पारमैश्वर्य n. 1) *Oberherrlichkeit.* — 2) *das Gottsein.*

पारंपर Adj. *jenseitig.* लोक m. *Welt* Kâd. 2,66,4.

पारंपरीण Adj. *von Vater auf Sohn übergegangen, ererbt.*

पारंपरीय Adj. *überliefert.*

पारंपर्य n. 1) *ununterbrochene Folge, Kette, Tradition, das von Mund zu Mund Gehen.* °पर्यक्रमागत und °पर्यागत Adj. *überliefert.* Instr. *nach und nach, allmählich* MBh. 6,120,29 (die ältere Ausg. fälschlich °पर्येषु. — 2) *Vermittelung, Mittelbarkeit.*

*पारय Adj. vom Caus. von 2. पॄ.

पारयितर् Nom. ag. vom Caus. von 2. पॄ. °यितास्मि als Fut. 27,24. 28,3.

पारयिष्णु 1) Adj. *glücklich durchführend, zum Ziel bringend, siegreich.* Mit Acc. *glücklich zu Ende bringend* Gobh. 3,2,9. Superl. पारयिष्णुतम Chr. 24,24. — 2) m. *eine best. Personification* Gaut.

*पारयुगीण Adj. von पर-युग Comm. zu Gaṇar. 338.

पारलौकिक MBh. 12,12053 fehlerhaft für °लौकिक.

पारलोक्य Adj. *zur jenseitigen Welt in Beziehung stehend.*

पारलौकिक 1) Adj. (f. ई) dass. MBh. 12,321,10. सकाय m. *ein Gefährte auf dem Wege in's Jenseits.* — *b)* Bez. einer best. Perlengrube und der darin gefundenen Perlen Varâh. Brh. S. 81,2. 4. — 2) n. *Dinge —, Angelegenheiten, die die andere Welt betreffen.*

पारवत m. 1) *Turteltaube. — 2) Pl. N. pr. einer Klasse von Göttern unter Manu Svârokisha.

पारवर्ग्य Adj. *zur Partei eines Andern, — der Feinde gehörig.*

पारवश्य n. *Abhängigkeit, das Beherrschtwerden —, in der Gewalt Stehen von* (im Comp. vorangehend) Nilak. zu MBh. 12,163,14.

पारविन्द m. *eine best. Personification.*

पारशव 1) Adj. (f. ई) *a) eisern.* Nur in der Verbindung सर्व° *ganz von Eisen,* was von Nilak. sehr künstlich erklärt wird. — *b)* Bez. einer best. Perlenfundgrube und der darin gefundenen Perlen. — 2) *m. n. *Eisen.* — 3) m. *a) eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines Brahmanen von einer* Çûdrâ Gaut. Angeblich auch *ein uneheliches Kind.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई f. zu 3) *a).* — Wird auch पारसव (auch MBh. ed. Bomb.) geschrieben; die im M. und MBh. vom Worte gegebene, übrigens werthlose Etymologie spricht für पारशव, wenigstens für die Bed. 3) *a).*

*पारशवायन m. Patron. von पारशव.

पारशव्य m. Patron. des Tirindira.

*पारश्वध und *°श्वधिक Adj. *mit einer Streitaxt bewaffnet.*

पारषद् n. v. l. für पारिषद् 3).

पारस 1) Adj. (f. ई) *persisch.* — 2) f. ई *die persische Sprache.*

पारसव s. पारशव.

पारसिक 1) m. Pl. *die Perser.* — 2) Adj. *persisch.*

पारसीक 1) m. *a)* Pl. *die Perser.* — *b) ein persisches Pferd.* — 2) (wohl n.) *Persien* Bhâvapr. 1, 189.

पारसीकतैल n. *Naphtha* Vikramâṅkaṅ. 9,20.

पारसीकयमानी f. *Hyoscyamus niger* Mat. med. 312.

पारसीकेय Adj. *persisch.*

पारसीप्रकाश (पारशी° gedr.) m. und पारसीविवाद् m. Titel von Werken.

*पारस्कन्द् m. v. l. für परिस्कन्द्.

पारस्कर 1) m. N. pr. eines Gelehrten. — 2) *n. N. pr. einer Gegend oder einer Stadt Comm. zu Gaṇar. 150. — 3) Adj. von Pâraskara *herrührend, — verfasst.*

*पारस्त्रैणेय m. *ein mit der Frau eines Andern gezeugter Sohn.*

*पारस्यकुलीन Adj. = परस्य कुले साधुः.

पारस्वत Adj. *dem wilden Esel gehörig* u. s. w.

पारस्कैस्य Adj. = पारमहंस्य 1).

*पारापत m. *Turteltaube* Râgan. 19,108.

पारापतक m. *eine Reisart.*

*पारापतपदी f. 1) *Cardiospermum Halicacabum* Râgan. 3,73. — 2) *Leea hirta* Râgan. 4,144.

पारापार 1) *m. *Meer.* — 2) n. *das jenseitige und diesseitige Ufer.* °तट *an beiden Ufern.* v. l. पारावार.

पारायण 1) n. *a) das Durchstudiren, Durchlesen* (Âpast.). *Lesen.* — *b) das Ganze.* — *c) der vollstän-*

dige Text. — *d*) Titel eines Werkes. — 2) *f. ई *a) Handlung.* — *b) Betrachtung.* — *c) Licht.* — *d*) Bein. der Göttin Sarasvati.

पारायणमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes im Pâdmapurâṇa.

पारायणिक 1) *Adj. *der Etwas durchstudirt, durchliest.* — 2) m. Pl. *eine best. Schule.*

पारायणीय n. Titel einer Grammatik.

*पारारुक m. *Fels.*

पारार्ध्य n. 1) *das Bedingtsein durch Andere* oder *Anderes.* — 2) *warmes Gefühl für die Sache eines Andern, Uneigennützigkeit.*

पारार्ध्यनिर्णय m. und पारार्ध्यविवेचन n. Titel eines Werkes.

पारावत 1) Adj. *in der Ferne befindlich, aus d. F. stammend.* Abl. Pl. so v. a. *aus den Fernen.* — 2) m. *a) Turteltaube.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Schlangenart.* — *c) *Affe.* — *d) Diospyros embryopteris.* — *e) *Berg.* — *f*) N. pr. α) Sg. und Pl. eines Volksstammes an der Jamunâ. — β) Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Svârokisha. — γ) eines Schlangendämons. — 3) *f. पारावती *a) die Frucht der Averrhoa acida.* — *b) Hirtengesang.* — *c*) N. pr. eines Flusses. — 4) n. *die Frucht von Diospyros embryopteris.*

पारावतघ्नी Adj. f. *den Fernen (Dämon) treffend* oder *aus der Ferne —, in die F. treffend.* Nach Nir. *das Ufer diesseits und jenseits zerstörend.*

पारावतदेश m. N. pr. eines *Landes.*

पारावतपदी f. *Cardiospermum Halicacabum* Bhâvapr. 1,174. Karaka 7,1.

पारावतमालाय्, °यते *einem Taubenschwarm gleichen* Kâd. 28,14. fg.

पारावतसवर्णाश्व m. Bein. Dhṛshṭadjumna's.

पारावतात्त m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पारावताङ्घि f. *Cardiospermum Halicacabum.*

*पारावताङ्घिपिच्छ m. *eine Art Taube.*

पारावताश्व m. Bein. Dhṛshṭadjumna's.

पारावति m. Patron. des Vasurokis.

पारावद्घ्नी Adj. f. fehlerhaft für पारावतघ्नी.

पारावर्य n. *das Allumfassendsein, Allseitigkeit* Hariv. 2,68,32. Instr. so v. a. *nach allen Seiten hin, vollständig.*

पारावार 1) (*n.) *das jenseitige und diesseitige Ufer.* °तटे *an beiden Ufern,* °तारणार्थम् *um von einem Ufer zum andern überzusetzen.* — 2) m. *Meer* Prasannar. 131,14. न्यायपारावारपारदृश्वन् so v. a. *mit dem* Njâja *vollkommen vertraut.*

*पारावारीण Adj. von पारावार.

पारावाह् m. fehlerhaft für परावह्.

पाराशर् 1) Adj. *a) von* Parâçara *herrührend.* — *b) *von* Pâraçarja *herrührend.* — 2) m. *a)* Patron. von पराशर्. Auch Pl. — *b)* Pl. *eine best. Schule.* — 3) f. पाराशरी *a)* Patron. von पराशर्. — *b) ein Werk des* Parâçara. °पद्धति f. Bühler, Rep. No. 538. °मूल n. und °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

*पाराशरकल्पिक Adj. *der den* Parâçara-Kalpa *studirt.*

*पाराशरि m. Patron. Vjâsa's.

पाराशरिन् m. 1) *ein Mönch aus dem Orden des* Pârâçarja Harshaṅ. 42,10. 148,19. 208,21 (an den beiden letzten Stellen fälschlich परा°). — 2) Pl. *eine bestimmte philosophische Schule.*

पाराशरीकौणिडनीपुत्र und पाराशरीपुत्र m. N. pr. zweier Lehrer.

पाराशरीय n. *das Werk des* Parâçara Opp. Cat. 1.

पाराशर्य 1) m. Patron. von पराशर्. — 2) n. *das Werk des* Parâçara Opp. Cat. 1.

पाराशर्यायण m. Patron. von पाराशर्य.

*पारिकाङ्क und *°काङ्किन् m. *ein Brahman in seinem vierten Lebensstadium, als Bettler.*

*पारिकार्मिक m. *ein Aufseher über die unbedeutenden Geräthschaften.*

पारिकुट m. *Diener, Begleiter.*

पारिक्षि (!) m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit. 303.

पारिक्षित् (metrisch) m. = पारिक्षित 1) MBh. 12,150,3. v. l. पारीक्षित्.

पारिक्षित 1) m. Patron. des Ganamegaja. Auch Pl. — 2) f. ई Bez. *der Verse* AV. 20,127,7—10.

पारिक्षितीय m. nach dem Comm. *der Bruder des* Parikshit.

पारिक्षेपक oder °पिक vielleicht *Einwurf.*

*पारिख von परिखा; davon *Adj. पारिखीय.

*पारिखेय Adj. (f. ई) *mit einem Graben umgeben.*

*पारिग्रामिक Adj. *um ein Dorf herum gelegen.*

पारिजात m. 1) *Erythrina indica.* Auch *Holz von diesem Baume.* — 2) *ein best. mythischer Baum,* der bei der Quirlung des Oceans zum Vorschein kam, in Indra's Besitz gelangte und von Kṛshṇa geraubt wurde. — 3) *Wohlgeruch* Varâh. Bṛh. S. 77,27. — 4) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1,2374. Insbes. am Ende eines Comp. — 5) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines alten Ṛshi. — *c)* eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

पारिजातक m. 1) und 2) = पारिजात 1) und 2). — 3) Titel eines Schauspiels, = पारिजातहरण Opp. Cat. 1. — 4) N. pr. verschiedener Männer Harshaṅ. 111,11.

पारिजातमय Adj. (f. ई) *aus den Blumen des* पारिजात 2) *gemacht.*

पारिजातरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

पारिजातवत् Adj. *mit* परिजात 2) *versehen.*

पारिजातसरस्वतीमन्त्र m. Pl. Bez. *bestimmter Zaubersprüche.*

पारिजातहरण n. *der Raub des* Pârigâta 2). Auch Titel eines Schauspiels.

पारिजानत m. Patron. Tâṇḍja-Br. 13,4,11. 10,8.

पारिण und °क m. N. pr. eines Mannes.

पारिणामिक Adj. 1) *verdaulich* Spr. 7394 (परि° wohl fehlerhaft). — 2) *der Entwickelung unterworfen.* भाव m. so v. a. *natürliche Anlage* (bei den Gaina) Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,6.

पारिणाय्य n. 1) *Hausgeräthe* 188,28. — 2) *Heirathsgut.*

पारिणाह्य n. *Hausgeräthe.*

*पारितथ्या f. *eine Perlenschnur, mit der das Haar gebunden wird.*

पारितवत् Adj. *das Wort* पारित oder *andere Formen des Caus. von* 2. पॄ *enthaltend.*

पारितोषिक n. *Belohnung, Geschenk* (als *Zeichen der Zufriedenheit*) 311,1. Bâlar. 114,1.

*पारिदृढि m. Patron. von परिदृढ; f. ई.

*पारिधेय m. Patron. von परिधि.

*पारिध्वजिक m. *Standartenträger.*

*पारिन्द्र m. *Löwe.*

पारिपन्थिक m. *Wegelagerer, Räuber* MBh. 12, 321,57.

*पारिपाठ्य n. Nom. abstr. von परिपाटी.

पारिपात्र, *°पात्रक und °पात्रिक fehlerhaft für °पात्र, *°पात्रक und °पात्रिक.

पारिपान्थिक MBh. 12,12100 fehlerhaft für पारिपन्थिक.

पारिपार्श्व wohl n. *Nebenpersonen im Schauspiel.* Nach Nilak. = श्रुतिधरत्व.

पारिपार्श्वक 1) Adj. *zur Seite stehend.* नरा; so v. a. *Diener.* — 2) m. *der Gehülfe des Schauspieldirectors* Bhar. Nâṭjaç. 34,103. — 3) f. °र्श्विका *Dienerin.*

पारिपार्श्विक 1) Adj. *zur Seite stehend, zum Gefolge gehörend;* m. *Diener,* Pl. *Gefolge.* — 2) m. *der Gehülfe des Schauspieldirectors.*

पारिपाल्य n. *Statthalterschaft* Râgat. 7,995.

*पारिपेल n. = परिपेलव.

पारिप्लव 1) Adj. (f. आ) *a) umherschwimmend, schwimmend.* — *b) sich hinundher bewegend, unstät* Vikramâṅkaṅ. 18,83. — *c) unstät, schwankend,*

unschlüssig Harshaḱ. 207,14. — *d) im Kreislauf sich bewegend*, Bez. einer beim Açvamedha zu recitirenden und ein Jahr hindurch in bestimmten Fristen zu wiederholenden Anzahl von Legenden (आख्यान) Bâdar. 3,4,23. — 2) m. *a) Schiff.* — *b) eine best. Gruppe von Göttern im 5ten* Manvantara. — 3) f. पारिप्लवा = परिप्लव 3) Ârjav. 83, 16. fgg. 85,16. — 4) n. N. pr. eines Tîrtha.

पारिप्लवता f. und °प्लवत्व n. *Unstätigkeit, Flatterhaftigkeit* Harshaḱ. 25,2. Râǵat. 7,1130.

पारिप्लवीय n. *eine zur Recitation der Pâriplava-Legenden gehörige Spende.*

*पारिप्लाव्य 1) m. *Gans.* — 2) n. Nom. abstr. zu पारिप्लव 1).

पारिबर्ह m. 1) Sg. und Pl. = परिबर्ह 1). — 2) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पारिभद्र 1) m. *a) Erythrina indica* Bâlar. 90,2. — *b) *Azadirachta indica. — c) *Pinus Deodora. — d) *Pinus longifolia. — e)* N. pr. eines Sohnes des Jaǵńabâhu. — 2) n. N. pr. des von Pâribhadra beherrschten Varsha in Çâlmaladvîpa.

पारिभद्रक 1) m. *a) Erythrina fulgens. — b) *Azadirachta indica. — c)* Pl. N. pr. eines Geschlechts MBh. 6,51,9. — 2) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पारिभव्य n. = पारिभाव्य 2) Bhâvapr. 1,175.

पारिभाव्य n. 1) *Bürgschaft.* — 2) *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पारिभाषिक Adj. (f. ई) *technisch, der Kunstsprache angehörig* Kap. 5,5. Nom. abstr. °त्व n.

पारिमाण्डल्य n. *Kugelrundheit* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,11 (einmal fehlerhaft °णिउल्य).

पारिमाण्य n. *Umfang.*

पारिमित्य n. *das Begrenztsein, Beschränktsein.*

*पारिमुखिक und *°मुख्य Adj. *vor Jmds Angesicht stehend, in Jmds Nähe sich befindend.*

पारियात्र m. N. pr. 1) eines Gebirges, *der westliche* Vindhja. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Varâh. Jogaj. 5,21. — 2) eines Mannes.

*पारियात्रक m. = पारियात्र 1).

पारियात्रिक m. *ein Bewohner des Gebirges* Pârijâtra.

*पारियानिक m. *Reisewagen.*

*पारिरक्षक und *°रक्षिक m. *ein Brahman im vierten Lebensstadium, als Bettler.*

*पारिल m. Patron. von परिल.

पारिवत्स m. *ein dazu* (zu den Kühen) *gehöriges Kalb.* v. l. परिवत्स.

पारिवित्त्य n. *das Unverheirathetsein eines älteren Bruders, während ein jüngerer verheirathet ist.*

*पारिवृढि m. Patron. von परिवृढ; f. ई.

*पारिवृढ्य n. Nom. abstr. von परिवृढ.

पारिवेत्त्य n. *das Heirathen eines jüngern Bruders vor dem ältern.*

पारिव्रज्य n. fehlerhaft für °व्राज्य.

पारिव्राजक 1) Adj. *für den herumwandernden religiösen Bettler bestimmt.* — 2) *n. *das wandernde Leben des religiösen Bettlers.*

पारिव्राज्य n. = पारिव्राजक 2).

पारिश m. *Thespesia populneoides* Mat. med. 312. Vgl. पारीष.

*पारिशील m. *Kuchen.*

पारिशेष्य n. *Ergebniss, Resultat* Comm. zu TS. Prât. 14,28. Abl. *folglich, ergo* Comm. zu TS. Prât. Auch mit vorangehendem यतस् oder तस्मात्.

*पारिषत्क Adj. = परिषदमधीते वेद वा.

पारिषद् 1) Adj. *a) in die Gesellschaft passend, anständig, decorus* Karaka 1,5. — *b) *zum Dorfe* परिषद् *gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) Beisitzer in einer Rathsversammlung, Theilnehmer an einer Versammlung* Prasannar. 7,3. — *b)* Pl. *das Gefolge eines Gottes.* — 3) n. *die Theilnahme an einer Versammlung.*

*पारिषदक Adj. परिषदा कृतम्.

पारिषद्य m. *Theilnehmer einer Versammlung, Zuschauer.*

*पारिषेण्य m. Patron. von परिषेण.

*पारिसारक Adj. *das Wort* परिसारक *enthaltend.*

*पारिसीर्य Adj. von परिसीरम्.

*पारिस्तनव्य Adj. von परिस्तनु.

पारिष्कारिक 1) Adj. *privilegirt.* — 2) *m. *ein Verfertiger von Blumenkränzen.* — 3) f. ई *eine Art Räthsel.*

*पारिष्कारिणी (?) Deçîn. 5,56.

पारिष्कार्य m. *ein auf dem Handgelenk getragenes Armband* Kâd. 64,11.

पारिष्कास्य n. *Scherz.*

पारीक्षित् (metrisch) m. = पारीक्षित 2). v. l. पारिक्षित्.

पारीक्षित 1) Adj. *zu* Parîkshit *in Beziehung stehend, über ihn handelnd, von ihm herrührend.* — 2) m. Patron. des Ǵanamegaja.

पारीण 1) *Adj. am Ende eines Comp. *vollkommen vertraut mit.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

पारीणाह्य n. *Hausgeräthe.*

पारीन्द्र m. 1) *Löwe* Spr. 4064. — 2) *eine Boa.

°पारीय Adj. *der — durchstudirt hat* Hemâdri 1, 520,3 = Ind. St. 3,259,2 v. u.

*पारीरण m. = परीरण.

पारीष m. = पारीश Bhâvapr. 1,230. v. l. पलीश.

*पारु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.*

पारुच्छेप 1) Adj. (f. ई) *von* Parukkhepa *herrührend* u. s. w. — 2) f. ई Pl. Bez. *bestimmter Verse* Vaitân. — 3) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पारुच्छेपि m. Patron. von पारुच्छेप.

*पारुषक *eine best. Blume.*

पारुषेय Adj. *scheckig, fleckig.*

पारुष्ण m. *ein best. Vogel.*

पारुष्य 1) *m. *der Planet Jupiter.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Rauhheit, Ruppigkeit* (der Haare). — *b) rauhes —, unfreundliches Benehmen, grobe —, beleidigende Reden.* Ausnahmsweise auch Pl. — *c) *Indra's Hain. — d) *Agallochum.*

*पारेगङ्गम् Adv. *jenseits der* Gaṅgâ.

पारेतरंगिणि Adv. *jenseits des Flusses* Prasannar. 108,1.

*पारेधन्व N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. °क.

*पारेवडवा f. = पारे वडवेव.

पारेवत m. *eine Dattelart* Râǵân. 11,88.

पारेविशोकम् (°के wohl fehlerhaft) Adv. *jenseits des Gebirges* Viçoka. °काद्रि.

पारेश्मशानम् Adj. *jenseits der Leichenstätte.*

पारेसिन्धु Adv. *jenseits des Indus.*

पारोक्ष Adj. *unverständlich, räthselhaft.* v. l. °क्ष्य.

पारोक्ष्य 1) Adj. *dem Auge —, dem Verständniss sich entziehend, unverständlich, räthselhaft.* — 2) n. *a) Unfehlbarkeit.* — *b) eine geheimnissvolle Weise, Mysterium.*

पारोवर्य n. *Tradition.*

*पार्घट n. *Asche.*

पार्जन्य Adj. *dem* Parǵanja *gehörig, an ihn gerichtet* Vaitân.

पार्ण 1) Adj. *a) *von Blättern erhoben* (Abgabe). — *b) aus dem Holze der Butea frondosa gemacht.* — 2) *m. *a) Blätterhütte* Gal. — *b)* Patron.

*पार्णवत्क Adj. von पार्णवत्क्य.

पार्णवत्किक m. Patron. des Nigada.

*पार्णवत्क्य m. Patron. von पर्णवत्क.

1. पार्थ 1) m. Patron. von पृथि. — 2) n. *a)* Bez. von *zwölf bei der Salbung im* Râǵasûja *üblichen Spenden und Sprüchen, die dem* Pṛthi Vainja *zugeschrieben werden.* — *b)* Name verschiedener Sâman.

2. पार्थ m. 1) Metron. Judhishṭhira's, Bhîmasena's und Arǵuna's, insbes. des letztern. Pl. Bez. aller fünf Söhne des Pâṇḍu. — 2) N. pr.

eines Fürsten von Kâçmîra und auch eines andern Mannes. — 3) *Terminalia Arunja.

3.*पार्थ m. *Fürst, König.*

4.*पार्थ Med. th. 9 fehlerhaft für पीथ.

पार्थक्य n. *Besonderheit, Verschiedenheit.*

पार्थगर्ह्य n. *Verschiedenheit des Zweckes, — der Bedeutung* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 6). Comm. zu Gaim. 1,1,25.

पार्थपराक्रम n. Titel eines Schauspiels.

पार्थपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पार्थमय Adj. *ganz aus Söhnen der* Pṛthâ *bestehend.*

पार्थव 1) Adj. (f. ई) *dem* Pṛthu *eigen, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. Patron. von पृथु. — 3) *Weite, grosse Ausdehnung* Comm. zu Âpast. Çr. 1, 25,6.

पार्थवि oder पार्थिवि etwa *Erdstoff.* Vgl. 1. पार्थिव 4) *b*).

पार्थश्रवस m. Patron. wohl fehlerhaft für पार्थु°.

पार्थसारथिमिश्र m. N. pr. eines Gelehrten.

पार्थस्तुति f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

1.पार्थिव 1) Adj. (f. *श्रा und ई) *irdisch, auf* oder *in der Erde befindlich, auf die E. bezüglich, der E. eigen, aus E. entstanden, irden.* व्रत n. *die Weise der Erde.* — 2) m. *a*) *Erdbewohner.* — *b*) *Fürst, Krieger, König.* — *c*) *ein best.* Agni. — *d*) **ein irdenes Geschirr.* — *e*) *das 19te (55ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *f*) Metron. Pl. auch als Name eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts Hariv. 1464. 1771. — 3) f. पार्थिवी *a*) Metron. α) der Sîtâ. — β) *der Lakshmî. — *b*) n. *a*) Pl. *die irdischen Räume.* — *b*) *Erdstoff.*

2.पार्थिव Adj. 1) (f. ई) *Fürsten zukommend, ihnen gehörend, fürstlich, königlich.* — 2) *n. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 10,145.

पार्थिवता f. und पार्थिवत्व n. *die fürstliche, königliche Würde, Königthum.*

पार्थिववाचनविधि m. Titel eines Werkes.

पार्थिवि s. पार्थवि.

पार्थिवेश्वरचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

पार्थुरश्मि n. Name verschiedener Sâman.

पार्थुश्रवस s. पार्थश्रवस.

(पार्थ्य) पार्थिश्रि m. Patron. von पृथि.

*पार्द 1) m. *ein best. Baum* Comm. zu Gaṇar. 300. — 2) f. श्रा N. pr. einer Frau ebend.

*पार्दाकी f. Comm. zu Gaṇar. 300.

*पार्दायनी f. von पर्दि.

*पार्दावत् Adj. von पार्द 1) Comm. zu Gaṇar. 300.

*पार्पर m. 1) *ein Mundvoll gekochten Reises.* — 2) *Schwindsucht.* Daneben = गद्गत्र. — 3) *ein Staubfaden der Nauclea Cadamba.* — 4) *Asche.* — 5) Bein. Jama's. — 6) = ज्ञराट.

पार्य, पारिम्र 1) Adj. *a*) *am jenseitigen Ufer* oder *Ende befindlich.* — *b*) *der obere.* — *c*) *der letzte, äusserste,* so v. a. *den Ausschlag gebend, entscheidend.* — *d*) *zum Ziele führend, durchhelfend, erfolgreich, wirksam.* — 2) n. *a*) *Ende.* — *b*) *Entscheidung.*

पार्यवसानिक Adj. *zum Schluss —, zum Ende sich neigend* MBh. 12,339,89. पर्यव° v. l.

*पार्यायिक Adj. *der da sagt „genug“.*

*पार्युलूखल्य Adj. von पर्युलूखलम्.

*पार्योष्ठ्य Adj. von पर्योष्ठम्.

पार्वण 1) Adj. *a*) *zu einem Zeit-* oder *Mondesabschnitt (Neu- und Vollmond) gehörig, damit in Verbindung stehend.* — *b*) *zunehmend* oder *voll* (vom Monde). पार्वणी शशिदिवाकरौ *Mond und Sonne zur Zeit des Vollmondes.* — 2) m. *a*) *Monatshälfte.* — *b*) *ein Neu- und Vollmondsopfer* Âpast. Gaut. Çâṅkh. Gṛhj. 5, 4. — *c*) **eine Hirschart.*

पार्वत 1) Adj. (f. ई) *im Gebirge wachsend, dort wohnend, — befindlich, von dorther kommend, daraus —, darin bestehend, gebirgig.* — 2) *m. *Melia Bukayun.* — 2) f. पार्वती (nur in Nigh. accentuirt) *a*) **Gebirgsfluss.* — *b*) **Boswellia thurifera.* — *c*) **Grislea tomentosa* Râǵan. 6,216. — *d*) **eine Art Pfeffer* Râǵan. 6,17. — *e*) *= क्षुद्रपाषाणभेदा (Râǵan. 5,43) und *जीवनी. — *f*) *eine best. wohlriechende Erdart.* — *g*) *die Tochter des* Himavant, Patron. der Durgâ. — *h*) N. pr. α) einer Höhle im Berge Meru. — β) eines Flusses VP.² 2,147. 340. — γ) verschiedener Frauen. — *i*) *Bein. der Draupadî; richtig पार्षती.

पार्वतायन m. Patron. von पर्वत, als N. pr. eines Kämmerers (v. l. पर्व°).

पार्वति m. Patron. des Daksha.

*पार्वतिक n. *Gebirge.*

पार्वतीक्षेत्र m. N. pr. eines *heiligen Gebietes* in Orissa.

पार्वतीधर्मपुत्रक m. *der Adoptivsohn der* Pârvatî, Bein. Paraçurâma's Bâlar. 12,6.

*पार्वतीनन्दन m. Metron. Skanda's.

पार्वतीनेत्र m. *ein best. Tact* S. S. S. 234.

पार्वतीपति m. Bein. Çiva's Bâlar. 76,10.

पार्वतीपरिणय n. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

पार्वतीप्राणनाथ m. Bein. Çiva's Bâlar. 88,16.

पार्वतीय 1) Adj. *im Gebirge wohnend, — lebend.* — 2) m. *a*) *Gebirgsbewohner.* — *b*) **Juglans regia* Râǵan. 11,82. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) Pl. *eines Gebirgsvolkes.*

पार्वतीलोचन m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

पार्वतीश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

पार्वतीसख m. Bein. Çiva's Ind. St. 14,147.

पार्वतीस्वयंवर n. (wegen नाटक) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

पार्वतेय 1) m. *a*) **Scindapsus officinalis.* — *b*) N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई Bez. *des kleineren, oberen Mühlsteins.* — 3) *n. *eine Salbe von Spiessglanz.*

पार्वायणात्तीय (fehlerhaft) und पार्वायनात्तीय Adj. (f. श्रा) *zu einem Mondesabschnitt (Neu- und Vollmond) und zu den Solstitien gehörig.*

*पार्शव m. *ein Fürst der* Parçu.

*पार्शुका f. = पर्शुका *Rippe.*

पार्श्व, पार्शुम्र 1) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. श्रा) *a*) *die Rippengegend, Seite* (eig. und übertr.); Pl. *die Rippen.* पार्श्वयोः *auf beiden Seiten,* पार्श्वम् *zur Seite* (blicken). — *b*) *Flanke eines Heeres* MBh. 7,20,9. — *c*) Pl. *die Wände* (eines Kessels). — *d*) *Seite,* so v. a. *unmittelbare Nähe, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). पार्श्वम् *hin zu;* पार्श्वे *in der Nähe, — von, — bei* (114,12), *an, hin zu* (Ind. St. 15,403); पार्श्वात् *weg von; von Seiten,* so v. a. *durch, mittels* Pañkat. 231,23. पार्श्व am Anfange eines Comp. so v. a. पार्श्वस्थ. — 2) m. *a*) *Seitenpferd am Wagen* MBh. 3,198,7. — *b*) *Du. *Himmel und Erde.* — *c*) N. pr. α) eines alten buddh. Lehrers. Vgl. पार्श्विक. — β) eines Ǵaina-Arhant und * dessen Dieners. — 3) *n. = *a*) पार्श्वि 2). — *b*) *Seitenwege, unredliche Mittel.*

पार्श्वक 1) m. *Rippe.* — 2) wohl n. *Seitenwege, unredliche Mittel* Hemâdri 1,42,12. 14. पार्श्विक Vishṇus. 58,11. — 3) *Adj. *auf unredliche Weise Geld erwerbend.*

पार्श्वग Adj. *an Jmdes Seite stehend, Jmd begleitend;* m. *Begleiter,* Pl. *Gefolge; in der nächsten Nähe von Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *seiend, — gelegen.* वाम° *zur Linken stehend.*

पार्श्वगत Adj. *zur Seite stehend, begleitend.* सव्य° *zur Linken gerichtet* (Blick).

°पार्श्वगमन n. *das zur Seite Gehen, Begleiten.*

पार्श्वचर m. *Begleiter,* Pl. *Gefolge.*

पार्श्वतस् Adv. *aus —, von —, an der —, zur Seite, seitwärts, abseits;* mit Gen. oder am Ende eines Comp.

*पार्श्वतीय Adj. *zur Seite befindlich, seitwärts gelegen.*

पार्श्वद् m. *Begleiter*, Pl. *Gefolge*. v. l. überall पार्षद्.

*पार्श्वदाह m. *ein brennender Schmerz in der Seite.*

*पार्श्वदेश m. *Seite.*

पार्श्वनाथ m. N. pr. eines Arhant bei den Gaina. °काव्य n., °गीता f., °चरित्र n., °दशभावविसर्ग, °नमस्कार m., °पुराण n. (Bühler, Rep. No. 636), °स्तव m. und °स्तुति f. Titel von Werken.

पार्श्वपरिवर्तन n. *ein best. Festtag am 11ten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdra, an dem sich Vishṇu im Schlafe *umdrehen* soll.

°पार्श्वपरिवर्तिन् Adj. *sich befindend an der Seite von.*

पार्श्वपिप्पल n. *eine Art* Harîtakî.

पार्श्वभङ्ग m. *Schmerz in der Seite.*

*पार्श्वभाग m. *Seite, Flanke* (eines Elephanten).

पार्श्वमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

पार्श्वमानी f. *die längere Seite eines Rechtecks, Seite eines Quadrats* Çulbas. 1,48. 50. 3,192. Comm. zu Kâtj. Çr. 450,9. 18.

पार्श्वरुज् f. *Seitenschmerz.*

*पार्श्वल Adj. von पार्श्व.

पार्श्ववक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

पार्श्ववर्तिन् Adj. *an Jmds Seite stehend;* m. *Begleiter*, Pl. *Gefolge.*

पार्श्वविवर्तिन् *an Jmds Seite seiend, bei Jmd* (Gen.) *lebend.*

*पार्श्वशय Adj. *auf der Seite liegend.*

पार्श्वशायिन् Adj. dass. als Bez. eines best. Standes des Mondes.

पार्श्वशूल m. *stechender Schmerz in der Seite.*

पार्श्वसंस्थ Adj. *auf der Seite liegend.*

पार्श्वसंधान n. *das Zusammenlegen* (der Ziegel) *mit den Kanten* Çulbas. 2,23.

पार्श्वस्थ 1) Adj. (f. आ) *an Jmdes Seite —, daneben stehend, sich in der Nähe von — aufhaltend.* — 2) *m. *der Gehülfe des Schauspieldirectors.*

पार्श्वस्थित Adj. = पार्श्वस्थ 1).

पार्श्वानुचर m. *Begleiter.*

पार्श्वायात Adj. *herangetreten.*

पार्श्वार्ति f. *Seitenweh* Karaka 6,19.

पार्श्वावमर्द m. *Pleuritis* Karaka 1,20.

पार्श्वासन्न Adj. *zur Seite —, daneben stehend, anwesend.*

पार्श्वासीन Adj. *zur Seite sitzend.*

पार्श्वास्थि n. *Rippe* Sâj. zu ṚV. 7,83,1.

पार्श्विक 1) *Adj. *auf unredliche Weise Geld erwerbend.* — 2) m. *a*) *Gaukler.* — *b*) N. pr. eines buddh. Lehrers. Vgl. पार्श्व 2) *c*) α). — 3) n. *Seitenweye, unredliche Mittel* Vishṇus. 58,11. Nârada 3, 49. Nach den Comm. *Dienstleistung;* vgl. jedoch पार्श्वक 2).

*पार्श्वीकादशी f. = पार्श्वपरिवर्तन.

*पार्श्वीदरप्रिय m. *Krebs.*

पार्श्वीपपीडम् Absol. *so dass man sich die Seiten hält* (beim Lachen) P. 3,4,49, Sch. Kathâs. 65,139.

*पार्श्व्य m. Du. *Himmel und Erde.* Vgl. अत्तः-पार्श्व्य.

पार्ष MBh. 7,800 fehlerhaft für पार्श्व.

पार्षकि m. Patron.

पार्षत 1) Adj. *von der bunten Gazelle stammend, aus dem Fell d. b. G. gemacht.* — 2) m. Patron. des Drupada und seines Sohnes Dhṛshṭadjumna. — 3) f. ई *a*) *Boswellia thurifera. — *b*) *= जीवनी. — *c*) Patron. der Draupadî. — *d*) *Bein. der Durgâ; richtig पार्वती.

पार्षद् wohl f. * *Versammlung;* Pl. *Gefolge* (eines Gottes).

पार्षद् 1) m. *a*) *Begleiter* (insbes. eines Gottes) MBh. 9,45,44. 13,19,17. 19. Suçr. 1,323,7. Pl. und ausnahmsweise auch Sg. *Gefolge.* — *b*) *Theilnehmer an einer Versammlung, Zuschauer* Prasannar. 2,2. — 2) n. *ein von einer grammatischen Schule anerkanntes Lehrbuch.* °टीका f., °परिशिष्ट n., °वृत्ति f. (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. Titel von Werken. — 3) Titel eines Werkes über Ceremonial.

*पार्षदंश Adj. von पृषदंश.

*पार्षदक = पारिषदक.

पार्षदता f. *das Amt eines Begleiters, eines Dieners eines Gottes.*

पार्षदश्व m. Patron. von पृषदश्व.

पार्षदीय Adj. *dem von einer grammatischen Schule anerkannten Lehrbuche entsprechend.*

*पार्षद्य m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer;* Pl. *das Gefolge eines Gottes* (insbes. Çiva's).

पार्षद्वाणौ m. Patron.

*पार्षिक 1) m. Metron. von 2). — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

*पार्षिक्य n. Nom. abstr. von पर्षिक.

पार्ष्टिक Lâṭj. 8,11,6 und Comm. zu Tâṇḍja-Br. 10,12,1 fehlerhaft für पार्ष्टिक.

पार्ष्ट्य Adj. *in den Rippen befindlich.*

पार्ष्टिक Adj. *die Weise des* Pṛshṭhja (Shaḍaha) *habend.*

पार्ष्णि (*m.) f. 1) *Ferse.* Personificirt Pâr. Gṛhj. 2,17,15. Auch पार्ष्णी. — 2) *das äusserste Ende der Vorderachse, an welchem die Seitenpferde eines mit vier Pferden bespannten Wagens ziehen.* वाम° (adj. Comp.) m. *das linke Seitenpferd* MBh. 3,198, 8. — 3) *die (der) vom Feinde bedrohte Ferse (Rücken).* पार्ष्णि ग्रह् *Jmd* (Gen.) *in den Rücken fallen.* — 4) *ein ausgelassenes Weib. — 5) *eine best. Pflanze* = कुम्भी oder कुत्ती.

पार्ष्णिक्षेमन् m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

पार्ष्णिग्रह Adj. *Jmd von hinten packend, — bedrohend.*

पार्ष्णिग्रहण n. *das einem Feinde in den Rücken Fallen.*

पार्ष्णिग्राह Adj. *Jmd auf der Ferse nachfolgend, Jmd in den Rücken fallend;* m. *ein den Rücken bedrohender Feind* (auch von Planeten beim Planetenkampf).

पार्ष्णिघात m. *ein Schlag mit der Ferse.*

*पार्ष्णित्र n. *ein den Rücken deckendes Heer.*

पार्ष्णिप्रहार m. *ein Schlag mit der Ferse.*

पार्ष्णिवह् (stark °वाह्) oder °वाह m. *Seitenpferd.*

पार्ष्णिसारथि m. Du. *die zwei Wagenlenker, welche die Seitenpferde lenken.*

*पार्ष्णील Adj. von पार्ष्णि.

पार्ष्णुवि (!) m. Patron.

पार्ष्ण्यभिघात m. *ein Schlag mit der Ferse.*

1. पाल 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Wächter, Hüter.* — *b*) *Hirt* Gaut. 12,20. 21. — *c*) *Hüter der Erde, Fürst, König.* — *d*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Fürsten. — 2) f. ई *Hüterin.* — पाली s. auch u. पालि.

2. पाल m. n. *Almosentopf.*

1. पालक 1) m. *a*) *Wächter, Hüter.* — *b*) *Adoptivvater* Bṛhanm. — *c*) *Regent, Fürst, Beherrscher von.* — *d*) *Welthüter.* — *e*) *Pferdeknecht. — *f*) *Hüter*, so v. a. *Aufrechterhalter, Beobachter* (einer guten Sitte u. s. w.). — *g*) *eine best. Pflanze mit giftiger Knolle.* — *h*) *Plumbago zeylanica* Râǵan. 6,44. — *i*) *Pferd. — *k*) N. pr. verschiedener Fürsten. — 2) f. °लिका f. zu 1) *a*). — Vgl. auch पालिका.

2. *पालक n. *Almosentopf* Gal.

पालकविराज m. N. pr. eines *Dichters.*

*पालकाप्या f. N. pr. der Mutter Pâlakâpja's.

*पालकाप्य 1) *m. N. pr. eines Autors. — 2) n. Titel seines Werkes.

पालकाव्य n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Prataṃpar. 340,5. Richtig °काप्य.

पालङ्क N. pr. eines Landes.

पालक्या f. *Beta bengalensis* Râǵan. 7,131. Karaka 1,27.

*पालघ्न m. *Pilz.*

*पालङ्क 1) m. *a) Boswellia thurifera. — b) ein best. Vogel.* — 2) m. f. (ई) *Beta bengalensis.* — 3) f. ई *Olibanum.*

पालङ्किका f. *Beta bengalensis* Buâvapr. 4,36.

पालङ्क्य n. (f. आ) 1) *Olibanum.* — 2) *Beta bengalensis.*

*पालङ्गिन् m. Pl. *eine best. Schule.*

*पालद् Adj. von पलद्.

पालन 1) Adj. (f. ई) *hütend, pflegend.* माता पालनी so v. a. *Pflegemutter.* — 2) n. *a) das Hüten, Bewachen, Schützen, Bewahren* (von Personen und Sachen). — *b) das Aufrechterhalten, Beobachten, Halten.* — *c) *die Milch einer Kuh, die vor Kurzem gekalbt hat.*

पालनीय Adj. 1) *zu hüten, zu schützen, zu pflegen, zu bewahren.* — 2) *aufrechtzuhalten, zu respectiren.*

पालय्, पालँयति (AV.), पालयते (episch; Gaut. 11,31 ist vielleicht पालयत: zu lesen) 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten.* — 2) *hüten,* so v. a. *beherrschen, herrschen über.* — 3) *behüten,* so v. a. *bevormunden.* — 4) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.). — 5) पालित am Ende eines Comp. auch so v. a. *gesegnet mit.* — Mit अति *zubringen, verbringen.* — Mit अनु 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten, in Verwahr halten.* — 2) *hüten,* so v. a. *herrschen, regieren.* — 3) *hüten,* so v. a. *bevormunden* Râgat. 6,188. — 4) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.), *halten an* Gaut. — 5) *zubringen, verbringen.* — Mit समनु *beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.). — Mit अभि *behüten, Jmd Beistand leisten.* — Mit समभि *beschützen,* so v. a. *herrschen über.* — Mit नि dass. — Mit परि 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten,* — *vor* (Abl.). — 2) *hüten,* so v. a. *beherrschen, herrschen über.* — 3) *erhalten* (das Leben), *ernähren* Pañkat. 228,21. — 4) *hegen und pflegen, in Ehren halten, ehren* Spr. 4927, v. l. — 5) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.) 45,32. — 6) *erwarten, abwarten.* — Mit संपरि in °पालन. — Mit प्र *hüten, schützen, schirmen.* — Mit प्रति 1) dass. — 2) *ehren.* — 3) *aufrecht erhalten, beobachten, halten an.* — 4) *warten, warten auf, erwarten.* — Mit संप्रति *erwarten.* — Mit सम् 1) *schirmen, hüten.* — 2) *halten* (ein Versprechen). — 3) *über Etwas hinwegkommen, glücklich überwinden* MBh. 4,71,32.

पालयितर् Nom. ag. *Wächter, Schützer, Schirmer, Hüter;* mit Gen., Acc. oder am Ende eines Comp.

पालल Adj. *aus zerriebenen Sesamkörnern gemacht.*

*पालवणिज् m. fehlerhaft für पानवणिज्.

पालवी f. *eine Art Geschirr.* Nach Nîlak. = कपर्दनिर्मितपात्र.

पालकारि m. N. pr. eines Mannes.

पालागलँ 1) m. *Läufer, Bote;* nach Andern *ein lügnerischer Bote.* — 2) f. ई *die vierte Gemahlin eines Fürsten.*

पालाल Adj. Râgat. 8,2496 wohl fehlerhaft für पात्वल.

पाँलाश 1) Adj. (f. ई) *a) von der Butea frondosa kommend, aus dem Holze dieses Baumes gemacht.* — 2) m. *Butea frondosa.* Personificirt MBh. 2,8, 32 (hier metrisch für पलाश).

*पालाशक Adj. von पलाश.

*पालाशखण्ड und *पालाशषण्ड m. Bein. von Magadha.

पालाशि m. Patron. von पलाश.

1. पालि m. wohl = पाल *Beschützer* in गो° und प्रज्ञा°.

2. पालि f. 1) *Ohrläppchen,* überh. *das äussere Ohr.* Auch पाली. — 2) *Rand, Kante, Seite* Harshaṅ. 100,24. Auch पाली und so auch am Ende eines adj. Comp. f. — 3) *Reihe.* Auch पाली. — 4) *Damm.* Auch पाली Vikramâṅkaṅ. 9,125. — 5) *Kochtopf.* इह विप्रस्य पालिर्लगति वा न वा *kommt hier eines Brahmanen Kochtopf zum Hängen oder nicht?* so v. a. *bekommt er hier Etwas zu essen?* Hem. Par. 8,282. Auch *पाली. — 6) *ein best. Hohlmaass.* — 7) *eine zugemessene Portion.* — 8) *Schooss. — 9) *Zeichen.* — 10) *Laus.* Auch *पाली. — 11) *ein Weib mit einem Barte.* Auch *पाली. — 12) *= प्रशंसा. पाली am Ende eines Comp. als *Ausdruck des Lobes.* — 13) *= प्रभेद. — 14) पाली *ein länglicher Teich* Varâh. Bṛh. S. 54,118. — पाली s. auch u. 1. पाल.

पालिंकिर् m. *eine best. Schlange.*

1. पालिका f. s. u. 1. पालक.

2. पालिका f. 1) *Ohrläppchen. — 2) *Rand, Kante.* — 3) *Kochtopf* Hemâdri 1,655,21. — 4) *Käse- oder *Buttermesser.*

पालिज्वर (so zu lesen nach Weber) m. *eine Art Fieber* Govardh. 101.

पालित 1) Adj. Partic. von पालय्. — 2) m. *a) *Trophis aspera. — b)* N. pr. eines Fürsten. पलित v. l. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पौलित्य 1) n. *Altersgrauheit.* — 2) *Adj.

पालिन् 1) Adj. *schützend, schirmend, hütend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Beherrscher, Fürst.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Pṛthu. — 3) *f. °नी *Ficus heterophylla* Râgan. 5,56.

पालिन्द् 1) *m. *a) Olibanum* Râgan. 12,120. — *b) Jasminium pubescens.* — 2) f. ई *a) Ichnocarpus frutescens.* — *b)* *= पालिन्धी.

पालिन्दि (metrisch) f. = पालिन्द् 2) *a).*

*पालिन्धी f. *eine Ipomoea mit dunklen Blüthen.*

पालिभद्र m. *Dammbruch* Râgat. 8,2901.

पालिशायन m. Patron.

पाली s. u. 1. पाल und पालि.

पालीवत m. *ein best. Baum,* wohl = पारेवत.

पालीव्रत n. *eine best. Begehung.*

*पालेय Adj. von 1. पाल.

पालेवत m. wohl = पालीवत.

पालोक्य (!) m. Patron.

पाल्य Adj. 1) *zu schützen, zu schirmen, zu hüten.* — 2) *unter Jmds* (Gen.) *Schutz, Vormundschaft stehend.* — 3) *aufrecht zu erhalten, zu beobachten, zu halten.*

पाल्यामय m. *eine Krankheit des äussern Ohres.*

*पाल्लक Adj. von पल्ली.

*पाल्लवा f. *ein Spiel mit jungen Schossen.*

पाल्लविक Adj. *abschweifend* Karaka 1,30.

पाल्वल Adj. (f. ई) *aus einem Teich, Pfuhl kommend, dort lebend* Buâvapr. 2,36.

*पाल्वलतीर् Adj. von पल्वल + तीर्.

पाव m. *ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. — पावा s. bes.

पावकँ 1) Adj. (f. आँ) *rein, klar, hell, hellglänzend;* nach den Commentaren gewöhnlich *reinigend, läuternd.* Wurde von den vedischen Dichtern पवाक gesprochen. — 2) m. *a) ein best.* Agni Gṛhjâs. 1,2. 6, — *b) Feuer* überh., *der Gott des Feuers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c)* Bez. *der Zahl drei.* — *d)* Pl. *eine Art* Ṛshi. — *e) *Premna spinosa.* — *f) *Plumbago zeylanica* oder *eine andere Species* Râgan. 6,47. — *g) *Semecarpus Anacardium.* — *h) *Carthamus tinctoria.* — *i) *Embelia Ribes.* — 2) f. पाविका *ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. — 3) *f. ई Agni's *Gattin.*

पावकवत् Adj. 1) Bein. eines Agni. — 2) *das Wort* पावक *enthaltend.*

पावकँवर्चस् Adj. *hell glänzend.*

पावकँवर्ण Adj. *von reinem, hellen Ansehen* Gaut. 26,12.

पावकशोचि (nur Voc. °चे) und पावकँशोचिस् Adj. *hell leuchtend.*

पावकसुत m. Patron. Sudarçana's MBh. 13, 2,59.

पावकात्मज m. Patron. Skanda's.

*पावकारुणि m. *Premna spinosa.*

पावकार्चिस् f. *Feuerstrahl* 44,28.

पावकि m. Patron. 1) Skanda's. — 2) Sudarçana's. — 3) Vishṇu's.

पावकीय Adj. *vom Gott des Feuers herrührend* Bâlar. 188,7.

पावकेश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

1.°पावन् Adj. *trinkend.*

2.°पावन् Adj. *schützend.*

पावन 1) Adj. (f. ई) *reinigend, entsündigend, heiligend; rein, heilig.* — 2) m. *a) ein best. Feuer.* — *b) *Feuer* überh. — *c) *Olibanum.* — *d) *eine gelb blühende Verbesina* Râgan. 4,141. — *e) *ein* Siddha. — *f)* *Bein. Vjâsa's. — *g)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) f. ई *a) *Terminalia Chebula.* — *b) *Basilienkraut* Râgan. 10,152. — *c) *Kuh* Râgan. 19,27. — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) das Reinigen, Läutern, Heiligen.* — *b) Reinigungs —, Läuterungsmittel.* — *c) *Busse.* — *d) *Wasser.* — *e) *Kuhmist.* — *f) *der zu Rosenkränzen verwandte Same von Elaeocarpus Ganitrus* Râgan. 11,189. — *g) *Sectenzeichen.* — *h)* *= अध्यास.

पावनत्व n. *die Eigenschaft des Reinigens, Läuterns.*

*पावनधनि m. *Muschel* Râgan. 13,124.

पावमानँ 1) Adj. *auf den sich läuternden, durch die Seihe rinnenden* Soma-*Saft* oder *auf* Agni pavamâna *bezüglich.* — 2) m. Pl. *die Verfasser der* Pâvamâni-*Verse* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. — 3) f. ई Sg. (ausnahmsweise) und Pl. Bez. *bestimmter Lieder* (insbes. in ṚV. 9) Mân. Gṛhj. 2,14. Auch पावमान. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पावर् *ein best. Würfel,* = द्वापर्.

*पावष्टुरिकेय m. Patron. von पवष्टुरिक.

पावा und °पुरी f. N. pr. einer Stadt.

पावित्र n. *ein best. Metrum.* Richtig पवित्र.

*पावित्रायण m. Patron. von पवित्र.

पावित्र्य n. *Reinheit, Lauterkeit* Ind. St. 15,363.

पाविनी Adj. f. MBh. 3,10543 fehlerhaft für पावनी.

*पाविन्दायन m. Metron. von पविन्दा gaṇa अश्वादि in der Kâç.

पाँवीरव Adj. (f. ई) *vom Blitzgeschoss stammend, dazu gehörig, darauf bezüglich;* f. *des Blitzes Tochter,* so v. a. *Donnerstimme.*

पाव्य Adj. *zu reinigen* Bhaṭṭ.

पाँश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schlinge, Fessel* (auch in übertr. Bed.), *Strick.* Einmal n., aber verdächtig. — 2) bei den Gaina *Alles was die Seele fesselt, die Aussenwelt, die Natur.* Auch °जाल n. Nom. abstr. पाशत्व n. — 3) *Sahl* oder *Leiste am Anfange eines Gewebes.* — 4) *Würfel* Nilak. zu MBh. 8,74,15. °क्रीडा Ind. St. 15,360. — 5) in der Astrol. *eine best. Constellation.* — 6) am Ende eines Comp. *a)* als *Ausdruck des Tadels.* भिषक्पाश *ein Pfuscher von Arzt* Spr. 7622. — *b)* als *Ausdruck des Lobes.* कर्ण° Kâd. 202,12. 211,13. — *c)* nach Wörtern, die Haupthaar bedeuten, so v. a. *Schopf, Menge.* — पाशी s. bes.

पाशक 1) m. *a)* = पाश 1). — *b) Würfel* Hem. Par. 8,355. — 2) f. °शिका *ein Riemen am Pfluge.*

पाशककेवली f. Titel eines Werkes. Vgl. पाशकावलि und पाशकेवली.

पाशककण्ठ Adj. *mit einer Schlinge am Halse* 127,18.

पाशककपालिन् Adj. *mit einer Schlinge und einem Schädel versehen* Hemâdri 2,*a*,95,9.

पाशकावलि f. (Cat. Willmot 232) und पाशकेवली f. (Cat. Gujar. 4,158) Titel eines Werkes. Vgl. पाशककेवली.

पाँशग्रुम्न m. N. pr. eines Mannes.

पाशधर् m. Bein. Varuṇa's.

पाशन MBh. 7,5923 fehlerhaft für लासन, 9141 für पाँसन.

पाशपाणि Adj. 1) *eine Schlinge in der Hand haltend.* — 2) m. Bein. Varuṇa's.

पाशबन्ध m. *Schlinge, Netz.*

पाशबन्धक m. *Vogelfänger.*

1. पाशबन्धन n. *Schlinge, Fessel* Agni-P. 27,19.

2. पाशबन्धन Adj. *in einer Schlinge hängend.*

पाशभृत् 1) Adj. *eine Schlinge haltend.* — 2) m. Bein. Varuṇa's.

पाशय्, °यति *binden.* पाशित *gebunden, gefesselt* Agni-P. 27,19. — Mit अव, °पाशित *umwunden, umschlungen* R. 7,6,59. — Mit वि *losbinden, lösen* (Bande).

पाशरज्जु f. *Fessel, Strick.*

पाशव 1) Adj. *vom Vieh kommend, dem Vieh eigen, pecuinus.* — 2) *n. *Viehheerde.*

पाशवत् Adj. *mit einer Schlinge versehen.*

*पाशवपालन n. *Futter für's Vieh.*

पाशहस्त 1) Adj. *eine Schlinge in der Hand haltend* 103,31. — 2) m. Bein. Jama's.

पाशान्त *das hintere Ende eines Gewandes* Varâh. Bṛh. S. 71,1.

पाशाभिधाना f. *der zwölfte Tag einer Monatshälfte* Hemâdri 1,70,1. 5.

पाशिक m. 1) *der Thiere mit Schlingen fängt, Vogelfänger* u. s. w. — 2) N. pr. eines Mannes. — पाशिका s. u. पाशक.

पाशिँन् 1) Adj. *mit Stricken —, mit einer Schlinge versehen* 104,9. — 2) m. *a) Vogelfänger* u. s. w. Âpast. — *b)* Bein. Varuṇa's. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*पाशिल Adj. von पाश.

पाशिवाट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पाशी f. *Stein.* v. l. पासी.

पाशुक 1) Adj. (f. ई) *auf das Vieh (Opferthier) bezüglich, dazu gehörig* Mân. Çr. 1,8,1. 2,2,4. 3,1. 5,2,4. — 2) n. so v. a. पाशुकं कर्म Kâtj. Çr. 5, 11,20.

पाशुपत 1) Adj. (f. ई) *von* Çiva-Paçupati *kommend, ihm gehörig, ihn betreffend, ihm geweiht.* — 2) m. *a) ein Verehrer des* Çiva-Paçupati. — *b) *Agati grandiflora.* — *c) Getonia floribunda* Râgan. 10,116; vgl. 5,123. — 3) n. *die Lehre der* Pâçupata 2) *a).* — 4) N. pr. einer dem Çiva-Paçupati geweihten Oertlichkeit.

पाशुपतब्रह्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1,8085.

पाशुपतव्रतिन् m. *ein Verehrer des* Çiva-Paçupati.

पाशुपतोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पाशुपाल्य n. *das Hüten des Viehes, Viehzucht* Kâraka 1,11.

पाशुबन्धक Adj. (f. °न्धिका) *zur Schlachtung des Opferthieres gehörig.*

पाशुबन्धिक Adj. (f. ई) dass. Mân. Çr. 2,2,5. 5,5. Gṛhj. 2,4. Comm. zu Âpast. Çr. 7,3,10.

पाश्चात्त्य oder पाश्चात्य Adj. 1) *der hintere.* °भाग m. bei einer Nadel so v. a. *das Oehr* 163,25. — 2) *westlich.* — 3) *der letzte.* °रात्री *gegen das Ende der Nacht.*

पाश्चात्यनिर्णयामृत n. Titel eines Werkes.

*पाश्चात्याकरसंभव n. *eine Art Salz.*

*पाश्या f. *eine Mehrzahl von Schlingen, Netz.*

पाषक m. *eine Art Fussschmuck.*

पाषण्ड 1) Adj. (f. ई) *ketzerisch.* — 2) m. *Ketzer.* — 3) m. n. *Irrlehre, Ketzerei.*

*पाषण्डक m. *Ketzer.*

पाषण्डखण्डन n. Titel eines Werkes.

पाषण्डता f. *Ketzerthum.*

पाषण्डदलन n. Titel eines Werkes.

पाषण्डमुखचपेटिका f., °मुखमर्दन n. und पाषण्डास्यचपेटिका f. Titel von Werken.

*पाषण्डिक und पाषण्डिन् m. *Ketzer.*

पाषण्ड्य (Conj.) n. *Ketzerthum* Jâgñ. 3,6 (vielleicht zu lesen °एड्यमाश्रिताः).

पाषाण 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Stein. — b) ein Backwerk in Gestalt von grossen Kieselsteinen.* — 2) *f. ई *ein als Gewicht dienendes Steinchen.*

पाषाणगर्भ m. *harte Anschwellung am Kinnbackengelenk.*

पाषाणचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

*पाषाणदारक und *°दारण m. *der Hammer eines Steinhauers.*

पाषाणभेद् (Râgân. 5,37. Karaka 1,4), °क, *°भेदन und *°भेदिन् m. *Plectranthus scutellarioides.* °भेदरस m. Rasar. 478. °भेदन nach Mat. med. *Lycopodium imbricatum,* °भेदिन् nach ders. *Coleus amboinicus.*

पाषाणमय Adj. (f. ई) *steinern.*

पाषाणवज्रकरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasar. 477.

पाषाणशिला f. *Steinplatte* Ind. St. 15,346.

*पाषाणसंधि m. *Kluft in einem Felsen.*

पाषाण und °णिन् m. v. l. für पाषण्ड und °णिन् *Ketzer.*

*पाषी f. = शिला oder शक्ति Sâj. zu ṚV. 1,56,6.

पाष्टीह n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

(पाष्य) पार्ष्ण्य n. 1) Pl. *Gestein, Steinbollwerk.* — 2) Du. *die beiden* Soma-*Steine.* Gen. पाष्ण्योस्, lies पार्ष्ण्योस्.

पास 1) *m. v. l. für यास. — 2) f. ई v. l. für पाशी.

(पास्त्य) पास्त्य Adj. *zu Haus und Hof gehörig;* Subst. *Hauswesen.*

पाहाडिका f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. Vgl. पहाडी und पाहिडा.

*पाहात m. *der indische Maulbeerbaum.*

पाहिडा f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. Vgl. पाहाडिका und पहाडी.

1. पि *schwellen* s. पी.

2.*पि, पियति (गतौ).

3. पि in Verbindung mit Verben = अपि.

पिंश् und पिंष् s. पिश् und पिष्.

*पिंस्, पिंसति und पिंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

पिक 1) m. *der indische Kuckuck* Râgân. 19,109. — 2) f. ई *das Weibchen dieses Vogels.*

*पिकप्रिया f. *die grosse* Gambû Râgân. 11,26.

*पिकबन्धु m. *der Mangobaum.*

*पिकबान्धव m. *Frühling.*

*पिकभक्षा f. = भूमिजम्बू Râgân. 11,30.

*पिकराग und पिकवल्लभ m. *der Mangobaum* Râgân. 11,11.

पिकस्वरा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

*पिकाक्त n. = रोचनी.

*पिकाङ्ग m. *ein best. Vogel.*

*पिकानन्द् m. *Frühling* Râgân. 21,64.

*पिकेक्षणा f. *Asteracantha longifolia* Râgân. 4, 196.

पिक्क 1) *m. *ein zwanzigjähriger* oder *ein junger Elephant* überh. — 2) f. आ *eine Zahl von 15 Perlen, wenn sie ein* Dharaṇa *wiegen,* Varâh. Bṛh. S. 81,17.

पिङ्ग 1) Adj. (f. आ) *röthlich braun.* — 2) m. *a) *Büffel. — b) *Maus.* — c) N. pr. α) oxyt. vielleicht eines göttlichen Wesens. — β) *eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes. — γ) eines Mannes. — 2) f. पिङ्गा *a) Bogensehne* nach Sâj. Vgl. पिङ्गलज्य MBh. 7,145,94. — *b) *Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,58. — *c) *der Stengel der Ferula Asa foetida.* — *d) *Tabaschir* Râgân. 6,188. — *e) *Gelbwurz.* — *f) N. pr. einer Frau.* पिङ्गाया आश्रमः MBh. 13,25,55. — 3) *n. *Auripigment* Râgân. 13,67.

*पिङ्गकपिशा f. *eine Art Schabe.*

*पिङ्गचक्षुस् m. *Krebs.*

*पिङ्गजट m. Bein. Çiva's.

पिङ्गतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पिङ्गदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*पिङ्गदृश् (Gal.) und पिङ्गदेक्ष m. Bein. Çiva's.

*पिङ्गमूल m. *Möhre* Râgân. 7,24.

पिङ्गल 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) röthlich braun, — gelb* (Gold) Vikramâṅkak. 17,12. Auch als Bez. *der 10ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — *b) röthlich braune Augen habend.* — 2) m. *a) *Feuer.* — *b) *Affe.* — *c) *Ichneumon.* — *d) *eine kleine Eulenart* Râgân. 19,123. — *e) *eine kleine Eidechsenart.* — *f) eine Schlangenart.* — *g) *ein best. vegetabilisches Gift.* — *h) *bei den Gaina *ein best. Schatz.* — *i) das 51ste (25ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *k) Bein. Çiva's oder eines verwandten Dämons Gaut. — *l) N. pr. α) eines Trabanten des Sonnengottes. — β) eines Rudra VP.² 2,25. — γ) eines Jaksha. — δ) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — ε) eines Dânava. — ζ) eines Schlangendämons, dem das Khandas zugeschrieben wird. — η) verschiedener Männer. — 3) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. पिङ्गला *a) eine Blutegelart* 217,12. 14. — *b) eine Eulenart.* — *c) *Dalbergia Sissoo.* — *d) *= कर्णिका. — *e) *eine Art Glockengut* Râgân. 13,29. — *f) eine best. Arterie.* — *g) *Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,58. — *h) *Bein. der Lakshmî Gal. — *i) N. pr. α) einer später fromm gewordenen Buhldirne. — β) *des Weibchens des Welt-elephanten Vâmana. — 4) n. *a) eine röthlich braune Masse.* — *b) *Glockengut.* — *c) *Auripigment.*

पिङ्गलक 1) Adj. (f. °लिका) *röthlich braun.* — 2) m. N. pr. *a) eines Jaksha. — *b) eines Mannes; Pl. seine Nachkommen.* — *c) eines Löwen.* — 3) f. °लिका *a) eine Eulenart.* — *b) *eine Kranichart.* — *c) eine Bienenart.* — *d) N. pr. einer Frau.

पिङ्गलकाण्व m. N. pr. eines Lehrers.

पिङ्गलगान्धार m. N. pr. eines Vidjâdhara.

पिङ्गलच्छन्दस् n. (Opp. Cat. 1) und °छन्दोग्रन्थ m. Titel von Piṅgala's *Metrik.*

पिङ्गलत्व n. *die rothbraune Farbe.*

पिङ्गलनागसूत्र n. (Opp. Cat. 1), पिङ्गलप्रकाश m., पिङ्गलप्रणवोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) und पिङ्गलप्रदीप m. Titel von Werken.

*पिङ्गललोह n. *eine Art Glockengut* Râgân. 13,28.

पिङ्गलवृत्ति f., पिङ्गलसारविकाशिनी f. und पिङ्गलसूत्र n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

पिङ्गलाक्ष Adj. *röthlich braune Augen habend* Citat im Comm. zu TS. Prât.

पिङ्गलातन्त्र n., पिङ्गलामत n., पिङ्गलामृत n. und पिङ्गलार्थ (पिङ्गलार्य! Opp. Cat. 1) und °प्रदीप m. (Bühler, Rep. No. 267) Titel von Werken.

पिङ्गलित Adj. (f. आ) *röthlich braun geworden.*

पिङ्गलिन् Adj. *röthlich braun* in एकाक्षि° (Nachtr. 3).

पिङ्गलिमन् m. *die röthlich braune Farbe* Mâlatîm. 1,15. Kâd. 198,5.

पिङ्गलेश्वर 1) n. Name eines Liṅga. — 2) f. ई *eine Form der* Dâkshâjaṇî.

पिङ्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पिङ्गलोचन Adj. *röthlich braune Augen habend.*

*पिङ्गवर्णावती f. *Gelbwurz* Râgân. 6,199.

*पिङ्गसार m. *Auripigment* Râgân. 13,67.

*पिङ्गस्फटिक m. *eine Art Edelstein* Râgân. 13, 189.

पिङ्गाक्ष 1) Adj. (f. ई) *röthlich braune Augen habend.* — 2) m. *a) Affe.* — *b) Bein. α) Agni's 81,5. — β) *Çiva's. — c) N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Daitja. — γ) eines Wilden. — δ) eines

Vogels, eines der 4 Söhne des Droṇa. — 3) f. ई N. pr. *a)* einer Familiengottheit. — *b)* einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,15. 17. — *c)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पिङ्गाश 1) m. *a) das Haupt einer Ansiedelung wilder Stämme.* — *b) ein best. Fisch, Pimelodius Pangasius.* — 2) f. ई = नालिका oder नीलिका. — 3) n. *ächtes, reines Gold.*

*पिङ्गास्य m. = पिङ्गाश 1) *b*).

पिङ्गेक्षण 1) Adj. *röthlich braune Augen habend.* — 2) *m. Bein. Çiva's.

पिङ्गेश m. Bein. Çiva's.

पिङ्गेश्वर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Pârvatî.

*पिचण्ड 1) m. n. *Bauch.* — 2) m. *ein best. Theil beim Vieh.*

*पिचण्डक 1) Adj. von पिचण्ड. — 2) f. °ण्डिका *Wade.*

*पिचण्डिक, *पिचण्डिन् und पिचण्डिल Adj. *dickbäuchig.*

*पिचव्य m. *die Baumwollenstaude.*

*पिचिण्ड m. 1) *Bauch.* — 2) *ein best. Theil beim Vieh.*

*पिचिण्डवत् Adj. *dickbäuchig.*

*पिचिण्डिका f. *Wade.*

*पिचिण्डिल Adj. *dickbäuchig.*

*पिचिल (!) m. *Elephant* Gal.

पिचु m. 1) *Baumwolle, Watte* Karaka 4,8. — 2) *Vangueria spinosa.* — 3) **eine best. Getraideart.* — 4) *ein best. Maass.* — 5) **eine Art Aussatz.* — 6) *Bein. Bhairava's. — 7) *N. pr. eines Asura.

पिचुक m. *Vangueria spinosa.*

*पिचुकीय Adj. von पिचुक.

*पिचुतूल n. *Baumwolle, Watte.*

पिचुत्कार m. *der Laut* पिचुत् Lalit. 383,3.

पिचुमन्द und °मर्द m. *Azadirachta indica* Râgân. 9,7. 20,78. Bhâvapr. 1,204. 3,92.

पिंचुल m. 1) *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Tamarix indica* und *Barringtonia acutangula.* — 2) **Baumwolle, Watte.* — 3) **Seerabe.*

पिचुवक्त्रा f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 99,17. 100,1.

पिच्च्, *पिच्चयति (कुटने). पिच्चित *breitgedrückt, gequetscht.* Vgl. पिच्कन.

*पिच्चट 1) Adj. *breitgedrückt, gequetscht.* — 2) m. *eine best. Augenkrankheit.* — 3) n. *a) eine breitgedrückte Masse, Kuchen* in *तिल°. — *b) Zinn* Râgân. 13,21. — *c) Blei.*

पिच्चा f. *eine Zahl von 16 Perlen, die ein Dharaṇa wiegen,* Varâh. Bṛh. S. 81,17.

पिच्चिट und °क m. *ein best. giftiges Insect.*

पिच्छ 1) n. *a) Schwanzfeder,* insbes. *beim Pfau.* Pl. *das Gefieder eines Pfeils.* Nach den Lexicographen m. n. *Schwanz* überh. — *b) *Flügel.* — *c) *Scheitelhaar,* = चूडा. — 2) f. आ *a) Schleim von Reis und andern Fruchtkörnern* Karaka 3,8. — *b) schleimiger Auswurf* Karaka 1,14. 18. — *c) *das Gummi von Bombax heptaphyllum.* — *d) *der Speichel der Schlangen.* — *e) Klumpen, Masse, Menge.* — *f) Wade.* — *g) *Scheide* (कोश). — *h) *Betelnuss.* — *i) *Reiher.* — *k) *eine best. Krankheit der Füsse bei den Pferden.* — *l) *Dalbergia Sissoo,* *= मोचा und *पिच्छिल. — *m) *Harnisch.*

पिच्छक 1) m. *Schwanzfeder.* — 2) f. पिच्छिका *die zu einem Büschel zusammengebundenen Schwanzfedern eines Pfaues bei Gauklern.*

पिच्छन n. *das Breitquetschen* Karaka 1,18. Wohl पिञ्चन zu lesen.

*पिच्छबाण m. *Falke* Râgân. 19,86.

पिच्छल 1) Adj. *schleimig, schlüpfrig, schmierig* Kâd. 136,23. v. l. पिच्छिल. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. आ *a) *Dalbergia Sissoo.* — *b) *Bombax heptaphyllum.* — *c) *Basella lucida* oder *rubra.* — *d)* N. pr. eines Flusses. पिच्छिला v. l.

पिच्छलतिका f. *Schwanzfeder* Bâlar. 75,17.

*पिच्छलदला f. *Zizyphus Jujuba.*

*पिच्छलाङ्ग m. *Pimelodus Gagora* (गर्गर) Gal.

पिच्छास्राव m. *Schleimauswurf* Karaka 6,9.

*पिच्छिकिका (!) f. *Dalbergia Sissoo.*

पिच्छिल 1) Adj. (f. आ) *schleimig, schlüpfrig, schmierig.* Nom. abstr. °ल्य n. — 2) *m. *a) Cordia latifolia* Râgân. 11,205. — *b) Tamarix indica.* — 3) f. आ *a) *Dalbergia Sissoo.* — *b) *Bombax heptaphyllum* Râgân. 8,8. — *c) *Basella lucida* oder *rubra.* — *d) *Linum usitatissimum* Râgân. 16,74. — *e) *Asteracantha longifolia.* — *f) *Boerhavia procumbens.* — *g) *eine best. Grasart* Râgân. 8, 150. — *h) *=* कटी. — *i)* N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,29. पिच्छला v. l. — Nach Hâr. ist पिच्छिला = स्फोटिकावात्यारामावाताखुपांसवः.

*पिच्छिलक m. *Grewia elastica* Râgân. 9,114.

*पिच्छिलच्छदा f. *Portulaca quadrifida* Râgân. 7,135.

*पिच्छिलत्वच् m. 1) *Grewia elastica.* — 2) *Orangenbaum.*

*पिच्छिलबीज n. *die Frucht der Dillenia indica* Râgân. 11,97.

*पिच्छिलसार m. *das Gummi von Bombax heptaphyllum* Râgân. 8,12.

पिच्छिली Adv. mit कर् *schlüpfrig machen* Kâd. 253,18.

पिच्छोरा und पिच्छोला (Âpast. Çr. 21,19) f. *Pfeife, Flöte.*

*पिछ्, पिच्छयति (कुटने).

पिञ्जवन m. N. pr. eines Mannes.

*पिञ्जूल m. desgl.

पिञ्जूदेव m. desgl.

*पिञ्ज n. *Flügel.*

पिञ्ज 1) Adj. *a) *verwirrt.* — *b) voll von;* vgl. परि°. — 2) *m. *a) der Mond.* — *b) eine Art Kampfer* Râgân. 12,62. — 3) *f. आ *a) das Wehethun, Verletzen.* — *b) Gelbwurz.* — *c) Baumwolle.* — *d) ein best. der Weinpalme gleichender Baum.* — *e) Gerte, Ruthe.* — 4) f. ई in तिलपिञ्जी. — 5) *n. *Kraft, Macht.*

*पिञ्जट m. *Unreinigkeit des Auges.*

*पिञ्जन n. *ein bogenförmiges Werkzeug zum Auseinanderzupfen der Baumwolle.*

पिञ्जर 1) Adj. (f. आ) *röthlich gelb, goldfarben, fahl* (von den Haaren im Alter). — 2) m. *a) *ein goldfarbenes Pferd.* — *b)* N. pr. eines Berges. — 3) n. *a) *Gold.* — *b) *Auripigment.* — *c) *die Blüthe von Mesua Roxburghii* Râgân. 6,179. — *d) Käfig;* richtig पञ्जर. — *e) *Skelet;* richtig पञ्जर.

पिञ्जरक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *n. *Auripigment* Râgân. 13,66.

पिञ्जरता f. *die Goldfarbe.*

पिञ्जरत्व n. dass. (Karaka 1,5. Kâd. 58,8) und *Fahlheit* (der Haare im Alter).

पिञ्जरय्, °यति *röthlich gelb färben* 292,12 (im Prâkrit). पिञ्जरित *r. g. gefärbt* Kâd. 14,18. Ind. St. 15,293. 363.

पिञ्जरिक n. *ein best. musikalisches Instrument.*

पिञ्जरिमन् m. *die röthlich gelbe Farbe* Kâd. 198,2.

पिञ्जरी Adv. mit कर् *röthlich gelb färben* Kâd. 64,1. 79,17.

पिञ्जल 1) *Adj. *überaus verwirrt.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) f. ई *Büschel von Halmen, Gras* u.s.w. Gobh. 2,7,5. 9,4. Hemâdri 1,107,1 (= Comm. zu Gobh. 2,7,5). Vgl. पिञ्जुल. — 4) *n. *a)* dass. — *b) Curcuma Zerumbet.* — *c) Auripigment.*

पिञ्जलक in उत्पिञ्जलक (Nachtr. 3).

*पिञ्जान n. *Gold* Râgân. 13,9.

*पिञ्जिका f. *Spinnrocken.*

पिञ्जुल (in दर्भपिञ्जुल) n, पिञ्जूल n. und °ली f.

Büschel von Halmen, Gras u. s. w. Vgl. पिञ्जल 3) und 4) *a*).

*पिञ्जूलक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*पिञ्जूष 1) m. *Ohrenschmalz.* — 2) m. n. *Ohr* Gal.

*पिञ्जेट n. *Unreinigkeit des Auges.*

*पिञ्जोला f. *das Rauschen der Blätter.*

पिट्, पेटति (शब्दसंघातयोः).

पिट 1) (*m. n.) *Korb.* — 2) *n. *Dach.*

पिटक 1) m. f. (आ) n. *a) Korb.* Am Ende eines adj. Comp. f. पिटिका (!) Mân. Gṛhj. 2,6. — *b) Beule* Kâraka 1,17 (पिठक gedr.). *f. *n. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *ein best. Schmuck an* Indra's *Banner.*

*पिटक्या f. *eine Menge von Körben.*

*पिटङ्काकी f. *die Koloquinthengurke.*

*पिटङ्काश m. *Silurus Pabda.*

*पिटङ्कोकी f. *die Koloquinthengurke.*

पिटृप्, °यति *feststampfen.* *पिटृित *platt gedrückt.*

*पिठ्, पेठति (हिंसासंक्लेशयोः).

पिठक fehlerhaft für पिटक 1) *b*).

पिठन n. vielleicht *Unterweisung.*

पिठर 1) (*m.) f. (ई) und n. *Topf, Kochtopf.* — 2) m. *a) ein topfähnlicher Aufsatz auf einem Gebäude.* — *b) ein best.* Agni. — *c)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. ई *Tiegel* Bhâvapr. 2,100. — 4) *n. *a) Butterstössel.* — *b) die Wurzel von Cyperus rotundus.*

पिठरक m. 1) *Topf, Kochtopf.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

पिठरपाक m. *die Verbindung von Ursache und Wirkung vermittelst Hitze.*

पिठीनस् m. N. pr. eines Mannes.

*पिडक m. und °का f. *Knoten, Beule, Blatter, Bläschen, papula, pustula.*

पिडकावत्, पिडकिन् Adj. *mit Knoten* u. s. w. *versehen.*

पिडिका f. = पिडका.

पिण्ड् s. पिण्डय्.

पिण्ड 1) m. f. (पिण्डी Âpast. Çr. 19,26) und n. (selten) *a) eine runde Masse, Klumpen, Knopf, Kloss, globus, globulus; Ballen, Auswuchs* Kâraka 6,17. कुड्यस्य पिण्डः पतति *es fällt ein Stück von der Wand* Chr. 221,10. — *b) Bissen,* so v. a. *das Brod, von dem man sich nährt, Lebensunterhalt* Gaut. 12,27. 22,35. *f. ई 2) m. n. (selten) *a) Mehlkloss beim Manenopfer.* — *b) Bissen, Mundvoll.* — *c) Körper, Leib; Person* 276,8. *m. *n. — *d) Körper* im weitesten Sinne, *jedes Ding von bestimmter Dimension* Vâgrakkh. 45,4. *n. — *e) *die Blüthe der chinesischen Rose.* — *f) *ein best. Theil des Hauses.* — *g) *Macht, Heer.* — 3) m. *a)* Du. *die auf der Achsel über dem Schlüsselbein her liegenden fleischigen Theile.* — *b)* Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, die bei der Brunstzeit stark anschwellen.* — *c) *der Fötus in der ersten Zeit der Schwangerschaft.* — *d) ein best. Räucherwerk* Varâh. Bṛh. S. 77,9. Nach den Lexicographen *Myrrhe* und *Olibanum* Râgân. 6,116. — *e) *Fleisch.* — *f) *Vangueria spinosa.* — *g) *Menge, Haufe.* — *h) Totalsumme* J. A. O. S. 6,558. Comm. zu H. 94. Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *i) ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.* — *k) Laut, Ton* S. S. S. 5,2. — *l) *N. pr. eines Mannes. — 4) *f. आ *eine Moschusart* Râgân. 12, 51. — 5) f. पिण्डी *a)* s. 1) *a) b).* — *b) Pille.* — *c) *Nabe.* — *d) ein best. Baum* Daçak. 85,8. Nach den Lexicographen *Tabernaemontana coronaria* oder *eine andere Species* und *eine Art Dattelbaum.* — *e) *Flaschengurke.* — *f) *performance of certain gesticulations, accompanying the silent repetition of prayers, etc. in meditation on real or divine knowledge.* — *g) *N. pr. eines Weibes. — 6) *n. *a) Eisen.* — *b) Stahl* Râgân. 13,46. — *c) frische Butter.*

पिण्डक 1) m. *a) Klumpen, Kloss; rundliche Hervorragung, Knöpfchen.* मस्तकपिण्डक neben °पिण्डिक (von पिण्डिका) am Ende eines adj. Comp. *die Ballen auf der Stirn eines brünstigen Elephanten.* पिण्डका f. in der Bed. *Klumpen, Ballen* Hemâdri 1,433,16 wohl fehlerhaft. — *b) Mehlkloss beim Manenopfer.* — *c) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,69 (vgl. 21). — *d) *Olibanum* Râgân. 6,116. — *e) ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.* — *f) *ein* Piçâka. — 2) f. पिण्डिका *a) kugelförmige Anschwellung, Fleischballen* (an Schultern, Armen, Beinen u. s. w.) Bâlar. 12,4; insbes. Du. *die Waden* Vishṇus. 96,92. Am Ende eines adj. Comp. पिण्डक (die v. l. meist पिण्डिक) in der Bed. *Wade* fehlerhaft. — *b) Unterlage, Gestell eines Götterbildes* oder *eines* Liñga Agni-P. 42,10. 43,29. 45,1. fgg. °पीठ Kâd. 253,19. — *c) Bank, Erhöhung* und dgl. *zum Liegen.* — *d) *Nabe.* — *e) *eine Moschusart* Râgân. 12,52. — *f) *Tamarindus indica.* Richtig पिष्टिका. — 3) *n. *a) Daucus Carota.* — *b) Myrrhe.*

*पिण्डकन्द m. *ein best. Knollengewächs,* = पिण्डालु Râgân. 7,69.

पिण्डकरण n. = पिण्डदान 2) Pâr. Gṛhj. 3, 10,50.

पिण्डखर्जूर m. (Kâd. 142,21), *°रिका f. und *°री f. *eine Art Dattelbaum* Râgân. 11,61. Mat. med. 313.

पिण्डतनुक m. Pl. *die dem Urgrossvater vorangehenden Ahnen, die an den Ueberbleibseln der Mehlklösse zehren,* Gṛhjâs. 2,88. v. l. °तङ्क, °तर्कुक und °तर्नुक.

पिण्डता f. Nom. abstr. zu पिण्ड 2) *c)* Mahâvîrak. 30,4.

पिण्डतैल n. *eine als Salbe gebrauchte Oeltinctur* Kâraka 6,27. Suçr. 2,40,17.

*पिण्डतैलक m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

पिण्डद् 1) Adj. (f. आ) *der den Manen die Mehlklösse darbringt, — darzubringen berechtigt ist.* — 2) m. *a) *Sohn* Gal. — *b) Brodherr, Hausherr.* — 3) f. आ *Mutter* MBh. 3,219,9. = शरीरकर्त्री माता Nîlak.

पिण्डदातर् Nom. ag. = पिण्डद् 1) Kâraṇḍ. 59,5.

पिण्डदान n. 1) *das Reichen eines Mehlklosses.* — 2) *das Darbringen von Mehlklössen beim Manenopfer, das Manenopfer mit Klössen am Abend des Neumondes.* — 3) *Almosenvertheilung* Spr. 7741.

पिण्डन n. 1) *das Zusammenballen.* — 2) *das Bilden von Klössen für ein Manenopfer* (?). — 3) *Wall, Damm;* vgl. पिण्डल.

पिण्डनिर्युक्ति f. Titel eines Werkes.

पिण्डनिर्वपण n. *das Darbringen der Klösse an die Manen, Manenopfer.*

पिण्डनिवृत्ति f. *das Aufhören des* Piṇḍasaṁbandha Gaut. 14,13.

पिण्डपद् n. *eine best. Berechnung.*

पिण्डपात m. *Almosenreichung.*

पिण्डपात्र n. 1) *das Gefäss, in dem die Mehlklösse den Manen dargebracht werden.* — 2) *Almosentopf* Kâraṇḍ. 19,9. 20,19. 40,16. 73,1. — 3) *Almosen* Kâraṇḍ. 27,12. 28,3.

*पिण्डपाद् m. *Elephant.*

पिण्डपितृयज्ञ m. *ein Manenopfer mit Klössen am Abend des Neumondes* Mân. Gṛhj. 2,9. Çr. 1, 1,2. 7,6. 8,24.

*पिण्डपुष्प 1) m. *a) Jonesia Asoka.* — *b) die chinesische Rose.* — *c) Granatbaum.* — 2) n. *a) die Blüthe* α) *von Jonesia Asoka.* — β) *der chinesischen Rose.* — γ) *der Tabernaemontana coronaria.* — δ) *der Wasserrose.*

*पिण्डपुष्पक m. *Chenopodium album.*

पिण्डप्रद् Adj. = पिण्डद् 1) Kâd. 2,55,16.

पिण्डफल 1) Adj. *klossähnliche Früchte tragend.* — 2) f. आ *eine wilde Gurkenart* Karaka 7,3.

*पिण्डबीज m. *Nerium odorum.*

*पिण्डबीजक m. *Pterospermum acerifolium.*

पिण्डभाज् Adj. *die beim Manenopfer dargebrachten Klösse empfangend;* m. Pl. *die Manen.* Nom. abstr. °भाक्क.

पिण्डभृति f. *Lebensunterhalt.*

पिण्डमय Adj. *aus einem* (Lehm-) *Klumpen bestehend.*

पिण्डमात्रोपजीविन् Adj. *nur von einem dargereichten Bissen lebend.*

*पिण्डमुस्ता f. *eine Cyperus-Art.*

*पिण्डमूल und °क (VP. 3,16,8. = पिण्डाकारं मूलकम् Comm.) n. *Daucus Carota* Râgân. 7,21.

पिण्डय्, °यति (angeblich auch पिण्डते) 1) *zusammenthun, vereinigen.* एकत्र so v. a. *zusammenaddiren.* — 2) पिण्डित *a) geballt, massig, klumpig, aufeinandergehäuft, dicht zusammengedrängt.* Am Ende eines Comp. *gemischt mit* Varâh. Brh. S. 77,11. — *b)* Pl. *zusammengenommen, zu einem Ganzen verbunden, unter einander verbunden, vereinigt, alle zusammen.* — *c)* in Comp. mit einem Zahlwort *sich so und so viele Male wiederholend.* — *d)* **multiplicirt.* — Mit अव, °पिण्डित *als Kügelchen niedergefallen.* — Mit उद्, उत्पिण्डित *geschwollen* Karaka 2,7 (उत्पिण्डत gedr.). — Mit परि, °पिण्डित *zusammengeballt* Mahâvîrak. 79,8. Bhâvapr. 2,152. — Mit सम् *zusammenhäufen, aneinanderreihen.* संपिण्डित *zusammengeballt, — gezogen, vereinigt.*

पिण्डयज्ञ m. *ein Manenopfer mit Mehlklössen.*

*पिण्डरोहणिक m. *Flacourtia sapida* Râgân. 9, 162.

*पिण्डल m. *Damm, Wall.*

पिण्डलक्षणशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पिण्डलेप m. *das was von den für die Manen bestimmten Klössen an den Händen kleben bleibt.*

पिण्डविशुद्धिदीपिका f. Titel eines Werkes.

*पिण्डशर्करा f. *aus* Javanâla *gewonnener Zukker* Gal.

पिण्डशीर्ष Adj. *einen klossähnlichen (runden) Kopf habend* MBh. 12,101,17.

*पिण्डस m. *Bettler.*

पिण्डसंबन्ध m. *eine so nahe Verwandtschaft zwischen einem Lebenden und einem Verstorbenen, dass jener beim Manenopfer diesem die Mehlklösse darbringt,* Gaut. 18,6. 28,21.

पिण्डसंबन्धिन् Adj. *in so naher Verwandtschaft mit einem Lebenden stehend, dass man beim Manenopfer Mehlklösse von ihm empfängt.*

पिण्डसेक्तृ Nom. ag. N. pr. eines Schlangendämons.

पिण्डस्थ Adj. *mit Anderm zusammengemischt, — vermengt* Varâh. Brh. S. 77,16.

पिण्डस्वेद् m. *ein warmer Breiumschlag* Karaka 1,14.

पिण्डकृतिताल n. *Auripigment in best. Form* Mat. med. 41. Bhâvapr. 1,283.

पिण्डाक्षर Adj. *eine Doppelconsonanz enthaltend* Vâmana 4,1,7.

पिण्डाग्र n. *ein Stückchen von einem Mehlkloss* M. 3,233.

*पिण्डात m. *Olibanum.*

पिण्डान्वाहार्यक Adj. in Verbindung mit श्राद्ध *das nach dem Manenopfer den Manen zu Ehren gefeierte Mahl.*

*पिण्डाभ्र n. *Hagel.*

*पिण्डायस n. *Stahl* Râgân. 13,46.

पिण्डार 1) m. *a)* **Bettler.* — *b)* **Büffel-* oder *Kuhhirt.* — *c) Trewia nudiflora* Mat. med. 313. Varâh. Brh. S. 54,50. — *d)* **ein Ausdruck des Tadels.* — *e)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,288.

पिण्डारक 1) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Vṛshṇi, eines Sohnes des Vasudeva. — 2) n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पिण्डालु m. 1) **eine Art Cocculus* Râgân. 3,3. — 2) *Dioscorea globosa* Râgân. 7,69. Mat. med. 313.

पिण्डालुक n. *ein best. Knollengewächs.*

*पिण्डालूक *Batate.*

*पिण्डाश und *क m. *Bettler.*

*पिण्डाश्म m. संज्ञायाम्.

*पिण्डाह्वा f. *das Harz der Gardenia gummifera* Râgân. 6,77.

*पिण्डि f. *Nabe.*

पिण्डिक n. *penis.*

पिण्डित 1) Adj. s. u. पिण्डय्. — 2) *m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

*पिण्डितैलिक m. *Olibanum* Gal. Vgl. पिण्डतैलक.

पिण्डिन् 1) *Adj. *a) mit Mehlklössen versehen.* — *b) Mehlklösse empfangend.* — 2) m. *a)* **Darbringer von Klössen* (beim Manenopfer). — *b)* **Bettler.* — *c) ein männliches Geschöpf.* — *d) Vangueria spinosa* Râgân. 8,67. Bhâvapr. 1,173. — 3) f. °नी N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82.

*पिण्डिपाल m. *eine best. Waffe mit einer Spitze.*

*पिण्डिल 1) Adj. *a) starke Waden habend.* — *b) im Rechnen geübt;* m. *ein guter Rechner, Astronom.* — 2) m. *Damm, Wall.* — 3) f. आ *Cucumis maderaspatanus.*

1. पिण्डी f. s. u. पिण्ड.

2. पिण्डी Adv. 1) mit कर् *a) zu einem Klumpen machen, zusammenballen, — drängen, — fügen, — thun.* — *b) auf einen Punct concentriren.* — *c) identificiren mit* (सक्). — 2) mit भू *sich zusammenballen, sich zu einer festen Masse verbinden, sich fest verbinden.*

पिण्डीकरण n. *das Zusammenballen.*

*पिण्डीङ्ग m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

पिण्डीतक m. 1) *Vangueria spinosa* Râgân. 8, 67. Bhâvapr. 1,173. n. *die Frucht.* — 2) **Tabernaemontana coronaria.* — 3) **eine Art Basilienkraut.*

*पिण्डीतगर m. *eine Species der Tabernaemontana.*

*पिण्डीतगरक n. *Tabernaemontana coronaria* Râgân. 10,145.

*पिण्डीतरु m. *eine dornige Gardenia* Râgân. 9, 147.

*पिण्डीपुष्प m. *Jonesia Asoka.*

पिण्डीभाव m. *das Sichzusammenballen.*

*पिण्डीर 1) Adj. *saftlos.* — 2) m. *a) Granatbaum.* — *b) Meerschaum.*

पिण्डीलेप m. *eine best. Salbe.*

*पिण्डीश्रूर m. *ein Held bei den Mehlklössen, ein feiger Prahler.*

पिण्डोपजीविन् Adj. *eines Andern Brod essend, von einem Andern ernährt werdend* Mahâvîrak. 93,19.

पिण्डोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पिण्डोल m. N. pr. eines Mannes.

*पिण्डोलि und *°का f. *Speiserest.*

*पिण्या f. *Cardiospermum Halicacabum.*

पिण्याक 1) (*m. n.) *a) Oelkuchen* Âpast. — *b) Asa foetida.* — *c)* **Olibanum* Râgân. 12,106. — *d)* **Saffran.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

पित् in अपित्.

पितर् m. 1) Sg. *Vater.* So heissen Bṛhaspati, Varuṇa, Pragâpati u. s. w.; insbes. der Himmel. — 2) Du. *die Eltern.* Auch मातरा पितरा. — 3) Pl. *a) die Väter.* — *b) der Vater und seine Brüder, Vater und Onkel, des Vaters Verwandtschaft.* — *c) die Geister der Vorfahren, die Manen.* Neben पितामह m. Pl. *den entfernteren Manen* 67,18. — 4) *ein best. Kinderdämon.*

*पितरिश्रूर m. *ein Held dem Vater gegenüber,*

ein feiger Prahler.

पितापुत्र m. Du. und am Anfange eines Comp. *Vater und Sohn* 135,17.

पितापुत्रीय Adj. *Vater und Sohn betreffend.* **संप्रदान** n. *die Uebergabe* (der leiblichen Fähigkeiten und Kräfte) *durch den Vater an seinen Sohn.* — 2) *die Worte* **पितर्** *und* **पुत्र** *enthaltend.*

पितामह 1) m. *a) der Grossvater väterlicherseits.* — *b)* Bein. Brahman's. °**मस्य सरस्** und **पितामहसरस्** n. N. pr. eines Wallfahrtsortes. — *c)* Pl. *die Manen, insbes. die entfernteren* 67,7. 18. — 2) f. °**मही** *die Grossmutter väterlicherseits.*

पितु m. n. (dieses nur einmal in Ait. Br.) *Saft, Trank, Nahrung* überh.

***पितुःपुत्र** m. *des Vaters Sohn.*

पितुकृत् Adj. *Nahrung schaffend.*

पितुभाज् Adj. *Nahrung geniessend.*

पितुभृत् Adj. *Nahrung bringend.*

पितुमत् Adj. 1) *von Trank und Speise begleitet.* — 2) *nahrungsreich. nährend.*

पितुषणि Adj. *Nahrung spendend.*

***पितुःष्वसर्** f. *des Vaters Schwester.*

पितुस्तोम m. Bez. *des Liedes* RV. 1,187.

***पितुःस्वसर्** f. *des Vaters Schwester.*

पितूय् *Nahrung begehren.* Nur **पितूयतस्** Gen. Partic.

पितृक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. **आ**) = **पितर्** *Vater.* — 2) *m. Hypokoristikon von **पितृदत्त**.

पितृकर्मन् n. *Manenopfer.*

पितृकल्प m. 1) *die Vorschriften in Betreff der Manenverehrung.* — 2) *ein best.* Kalpa 2) *h),* Brahman's *Neumondstag.*

पितृकानन n. *Leichenacker* 129,22.

पितृकार्य n. *Manenopfer.*

पितृकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen die Manen* Çat. Br. 12,9,2,2.

पितृकुल्या f. N. pr. eines *Flusses.*

पितृकृत Adj. 1) *gegen den Vater* —, oder *vom Vater gethan.* — 2) *gegen die Manen begangen.*

पितृकृत्य n. und **पितृक्रिया** f. *Manenopfer.*

पितृगण m. *die Schaar der Manen, die Manen* VP. 1,8,23. Pl. *Reihen* —, *Gruppen von Manen.*

पितृगाथा f. Pl. Bez. *bestimmter Gesänge.*

पितृगीत n. Pl. desgl. Comm. zu VP. 3,14,21.

***पितृगृह** n. *Leichenacker.*

पितृग्रह m. *ein best. Krankheitsdämon.*

पितृग्राम m. *Friedhof* B. A. J. 1,218.

पितृघातक (Kathâs. 26,140), °**घातिन्** und °**घ** m. *Vatermörder.*

***पितृचेट** (?) m. N. pr. eines Mannes.

पितृतम m. *der beste Vater.* Mit dem Gen. **पितॄणाम्** RV. 4,17,17.

पितृतर्पण n. 1) *das Laben der Manen, Manenopfer.* — 2) **der Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.* — 3) **Sesam* Râgan. 16,70.

पितृतस् Adv. *vom Vater her, väterlicherseits.*

***पितृतिथि** f. *Neumondstag.*

पितृतीर्थ n. 1) Bein. der Stadt Gajâ. — 2) *der Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.*

पितृत्व n. Nom. abstr. von **पितर्** *Vater.*

***पितृदत्त** m. ein Mannesname. *°**क** m. Hypokoristikon davon Mahâbh. 5,72,*a.*

पितृदयिता f. Titel eines Werkes.

***पितृदान** und *°**क** n. *Spenden an die Manen, Manenopfer.*

पितृदाय m. *das väterliche Erbe.*

1. **पितृदेव** m. Pl. 1) *die Manen und Götter.* — 2) Bez. *bestimmter göttlicher Wesen* 88,22. 27. 29. Nach dem Comm. = **कव्यवाहनादयः**.

2. **पितृदेव** Adj. 1) *den Vater als Gott verehrend* Taitt. Up. 1,11,2. — 2) *zu den Manen und Göttern führend.*

पितृदेवत Adj. *die Manen zur Gottheit habend, sie zum Gegenstand der Verehrung habend, ihnen geweiht.*

पितृदेवता f. Pl. *die Manen und Götter* 85,21.

पितृदेवत्य Adj. = **पितृदेवत**.

पितृदैवत 1) Adj. (f. **ई**) *auf die Verehrung der Manen sich beziehend.* °**कर्मन्** und °**कार्य** n. — 2) n. *a) das am* Ashṭakâ *genannten Tage gefeierte Manenopfer.* — *b) das unter den Manen stehende Mondhaus* Maghâ.

पितृदैवत्य n. = **पितृदैवत** 2) *a).*

पितृद्रोहिन् Adj. *dem Vater nachstellend* Daçak. 82,13.

1. **पितृपक्ष** m. 1) *die Monatshälfte der Manen, die dunkele Hälfte im* gauṇa Âçvina. — 2) *die Partei* —, *die Seite des Vaters* MBh. 5,140,10. — 3) Pl. *die Väter* Hariv. 3374.

2. **पितृपक्ष** Adj. *väterlicherseits* Kull. zu M. 2,32.

***पितृपक्षिविधान** n. *das Ertheilen der Rechte eines* Sapiṇḍa Gal.

पितृपति m. 1) *der Herr der Manen,* Bein. Jama's. — 2) Pl. *die Väter und die* Prajâpati.

***पितृपाण** n. fehlerhaft für **पितृपाण**.

***पितृपितर्** m. *des Vaters Vater.*

पितृपीत Adj. *von den Vätern getrunken.*

पितृपूजन n. *die Verehrung der Manen.*

पितृपैतामह 1) Adj. (f. **ई**) *vom Vater und Grossvater ererbt,* — *überkommen, ihnen eigen.* **नामन्** n. *die Namen des Vaters und Grossvaters* 215,7. — 2) m. Pl. und am Anfange eines Comp. metrisch st. °**पितामह** *Väter und Grossväter.* Pañkat. 89,18 unmotivirt, und st. dessen °**पितामहान्** ed. Bomb. 1,97,6.

पितृपैतामहिक Adj. = **पितृपैतामह** 1).

***पितृप्रसू** f. *Zwielicht* Râgan. 21,41.

***पितृप्रिय** m. *Eclipta prostrata* Râgan. 4,140.

पितृबन्धु 1) m. *ein Blutsverwandter väterlicherseits.* — 2) n. *väterliche Blutsverwandtschaft.*

पितृबान्धव m. = **पितृबन्धु** 1).

पितृभक्तितरंगिणी f. Titel eines Werkes.

पितृभूति m. N. pr. eines Scholiasten.

***पितृभोगीण** Adj.

***पितृभोजन** m. *Phaseolus radiatus* Râgan. 16,43.

पितृमत् (VS. Çat. Br. TBr.) und **पितृमत्** (AV.) Adj. 1) *einen Vater habend.* — 2) *einen namhaften Vater habend.* — 3) *von den Manen begleitet, mit d. M. zusammengehörig* Mân. Çr. 8,19. Grhj. 2,9.

पितृमन्दिर n. 1) *Vaterhaus.* — 2) **Leichenacker.*

पितृमातृगुरुशुश्रूषाध्यानवत् Adj. *der nur daran denkt Vater, Mutter und Lehrer zu Willen zu sein* Saṁhitopan. 41,3. 4.

पितृमातृमय Adj. *nur an Vater und Mutter denkend.*

पितृमात्रर्थ Adj. *für Vater und Mutter bettelnd* M. 11,1.

पितृमेध m. 1) *Manenopfer.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °**सार** desgl. ebend. °**सूत्र** n. desgl. Weber, Lit. 93.

पितृयज्ञ m. *Manenopfer.*

पितृयज्ञिय (°**यज्ञीय**?) Adj. *auf das Manenopfer bezüglich* Weber, Pratiçâs. 103.

पितृयाण und °**यान** 1) Adj. *von den Manen betreten, zu ihnen führend.* — 2) m. *der von den Manen betretene* —, *der zu ihnen führende Weg.*

1. **पितृयान** n. *der Gang zu den Vätern* Bhâg. P. 4,29,13. 7,15,51.

2. **पितृयान** Adj. und m. s. u. **पितृयाण**.

पितृराज und °**न्** m. Bein. Jama's.

पितृरूप 1) Adj. *in der Gestalt eines Ahnen erscheinend* Âpast. Çr. 1,8,7. — 2) m. N. pr. eines Rudra.

पितृलिङ्ग m. (sc. **मन्त्र**) *ein an die Manen gerichteter Vers.*

पितृलोक m. 1) *Vaterhaus.* — 2) *die Welt —, der Wohnort der Manen.*

पितृवंश m. *die Familie des Vaters* Âpast. Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. Mahâbh. 4,56,*a.*

पितृवंश्य Adj. *zur Familie des Vaters gehörig* Spr. 4076.

पितृवत् Adv. 1) *wie ein Vater.* — 2) *wie die Manen, wie f. d. M., wie bei den M., wie beim Manenopfer.*

पितृवध m. *Vatermord.*

पितृवन n. *Leichenacker.*

*पितृवनेचर m. 1) *ein* Vetâla. — 2) Bein. Çiva's.

पितृवर्तिन् m. Bein. des Fürsten Brahmadatta.

*पितृवसति f. *Leichenacker.*

पितृवित्त Adj. *von den Vätern erworben.*

पितृवेश्मन् n. *Vaterhaus* Spr. 4077.

पितृव्य m. *Vatersbruder, patruus* Gaut. Uneig. *ein älterer nahestehender Mann.*

*पितृव्यक m. dass. Gal.

*पितृव्यघातिन् m. *Mörder eines Vatersbruders* P. 3,2,86, Sch.

पितृशर्मन् m. N. pr. eines Dânava.

पितृश्रवण Adj. *dem Vater Ruhm verschaffend.*

पितृषद् Adj. 1) *beim Vater —, bei den Eltern —, ledig bleibend.* — 2) *bei den Manen wohnend.*

पितृषदन Adj. *den Manen zum Sitz dienend* TS. 1,3,6,1 (Âpast. Çr. 7,9,10). Mân. Gṛ. 1,8,2.

पितृष्वसर् f. *des Vaters Schwester* MBh. 1,191, 21. °स्वसर् fehlerhaft.

पितृष्वसामातुल° *des Vaters Schwester und Mutterbruder.*

पितृष्वस्रीय m. *der Vaters Schwester Sohn* MBh. 1,111,2. °स्वस्रीय fehlerhaft.

पितृसंहिता f. Titel eines Werkes.

पितृसद्मन् n. *Leichenacker.*

*पितृसंनिभ Adj. *dem Vater ähnlich.*

*पितृसू f. *Zwielicht.*

पितृसूक्त n. *eine best. Hymne.*

पितृस्वसर् und °स्वस्रीय s. °ष्वसर् und °ष्वस्रीय.

पितृहन् m. *Vatermörder* AV. Paipp. 9,4,3.

पितृहू f. Bez. *des rechten Ohres.*

पितृह्वय n. *Anrufung der Väter.*

पित्त n. *Galle.*

*पित्तकुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Gal.

पित्तगदिन् Adj. *gallenkrank.*

पित्तगुल्म m. *eine von der Galle herrührende Anschwellung im Unterleibe.*

पित्तघ्न 1) *der Galle entgegenwirkend.* — 2) n. *ein Mittel gegen gallige Zustände.* — Vgl. पित्तकृन्.

पित्तज्वर m. *Gallenfieber.*

*पित्तदाह m. dass. Râgan. 13,205.

*पित्तद्राविन् m. *die süsse Citrone* Râgan. 11,180.

पित्तधर Adj. (f. आ) *gallenhaltig.*

पित्तप्रकृति Adj. *von galligem Temperament.*

*पित्तरक्त n. *Blutsturz* Râgan. 20,16. Vgl. रक्तपित्त.

पित्तरोगिन् Adj. *gallenkrank.*

पित्तल 1) Adj. (f. आ) *gallig, Galle machend.* — 2) *f. आ *Jussiaea repens.* — *b*) *f. ई *Sanseviera Roxburghiana.* — 4) n. *a*) *Glockengut* Mat. med. 75. — *b*) **Betula Bhojpatra.*

*पित्तवत् Adj. *gallig.*

पित्तविदग्ध Adj. *durch* (Uebermaass von) *Galle verbrannt,* d. i. — *beschädigt, — zerstört.*

पित्तविनाशन und पित्तशमन Adj. *der Galle entgegenwirkend.*

*पित्तशोणित n. *Blutsturz* Râgan. 20,16.

पित्तशोफ m. *eine* (durch Uebermaass) *von Galle herrührende Geschwulst* Suçr. 1,131,16.

पित्तश्लेष्मल Adj. *Galle und Schleim befördernd* Karaka 1,27.

*पित्तसारक m. *Azadirachta indica* Râgan. 9,8.

पित्तस्थान n. *der Sitz der Galle* Garbhop. 2.

पित्तस्यन्द m. *eine gallige Form der Ophthalmie.*

पित्तकृन् 1) Adj. (f. °घ्नी) *der Galle entgegenwirkend* Suçr. 1,142,9. — 2) *f. °घ्नी *Cocculus cordifolius.* — Vgl. पित्तघ्न.

पित्तकर Adj. (f. ई) *der Galle entgegenwirkend.*

पित्तातीसार m. *eine gallige Form der Dysenterie.*

पित्तातीसारिन् Adj. *an* पित्तातीसार *leidend.*

पित्तात्तकरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 93.

पित्ताभिष्यन्द m. *eine gallige Form der Ophthalmie.*

*पित्तारि m. Bez. verschiedener *der Galle entgegenwirkender Pflanzen* und *Stoffe* Râgan. 5,9. 6, 207. 12,23.

*पित्तास्र n. *Blutsturz* Râgan. 20,16.

पित्तोदर n. *eine von Galle herrührende Leibesanschwellung* Bhâvapr. 5,84.

पित्तोदरिन् Adj. *an einer von Galle herrührenden Leibesanschwellung leidend* Suçr. 2,86,15.

पित्तोपकृत Adj. = पित्तविदग्ध.

पित्थ und °क m. N. pr. eines Mannes.

पित्र्य, पैत्रिय 1) Adj. (f. आ) *a) vom Vater kommend, väterlich, dem Vater* oder *den Vätern gehörig, beim Vater üblich* u. s. w. — *b*) *den Manen geweiht, unter d. M. stehend, auf ihren Cult bezüglich.* दिश् f. *Süden* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. तीर्थ n. *der den Manen geweihte Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.* — 2) m. *a*) **der älteste Bruder.* — *b*) **der Monat* Mâgha. — *c*) nach dem Comm. *das Ritual für das Manenopfer* Khând. Up. 7,1,2. 4. — *d*) **Phaseolus radiatus* Râgan. 16, 43. — 3) f. आ *a*) *Manenopfer.* — *b*) *Pl. *das unter den Manen stehende Mondhaus* Maghâ. — *c*) * *Vollmondstag* und *die an diesem Tage stattfindende Cultushandlung für die Manen.* — 4) n. *a*) *die Cultushandlung für die Manen.* — *b*) *das Mondhaus* Maghâ. — *c*) **Honig* Râgan. 14,110.

(पित्र्यावत्) पैत्रियावत् Adj. vielleicht *väterliches Gut besitzend.* Nach Sâj. = पितृमत्.

पित्र्युपवीत (!) n. *das Umlegen der Manenschnur* Gop. Br. 1,3,12. Vaitân.

पित्र्युपवीतिन् (!) Adj. *der die Manenschnur umgelegt hat* Vaitân.

पित्सत् 1) Partic. vom Desid. von 1. पत्. — 2) *m. *Vogel* Râgan. 19,83.

पित्सरु in सोमपित्सरु.

*पित्सल n. *Weg, Pfad.*

*पित्सु Adj. *zu fliegen* oder *zu fallen im Begriff stehend.*

पिथय्, °यति *verschliessen* (die Thür) Lalit. 280,13. पिथित *verschlossen, verhüllt* 348,2 (अक्षणानि पिथितानि zu lesen). 349,1 (gleichfalls zu verbessern). 134,3. Zurückzuführen auf 1. धा mit पि.

पिदाकु m. Maitr. S. 3,14,14 wohl nur fehlerhaft für पृदाकु, wie Padap. hat.

पिद्ध m. *ein best. Thier.*

पिधातव्य Adj. *zuzudecken, zu verstopfen, zu schliessen* (die Ohren).

पिधान 1) n. *a*) *das Zudecken, Verstopfen, Verschliessen.* — *b*) *Decke, Hülle* Spr. 7826. — *c*) *Deckel.* — *d*) *ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.* — 2) *f. ई *Deckel* Deçîn. 1, 161.

*पिधानक 1) n. *Hülle, Scheide* in *खड्ग°. — 2) f. °निका *Deckel* Deçîn. 4,14. 6,111.

°पिधायक Adj. *verhüllend, verdeckend.* Nom. abstr. °ता f. 261,23. 24.

पिधित्सु Adj. mit Acc. *zu verbergen wünschend* Naish. 5,51.

पिनद्धक nach Nîlak. m. *Schmuck.* Nur am Ende eines adj. Comp., f. °का Hariv. 2,2,37. °द्धिका v. l.

*पिनस m. v. l. für पीनस.

पिनाक 1) (*m.) n. *a) Stab, Stock. — b)* in der späteren Literatur *die Keule* und *der Bogen* Rudra-Çiva's. — *c) *herabfallender Staub.* — 2) *f. पिनाकी *ein best. Streichinstrument.* — 3) n. *eine Art Talk.*

पिनाकगोप्तृ, पिनाकधृक् (VP. 5,16,7 nach dem Comm. Bein. Vîrabhadra's), पिनाकपाणि, *पिनाकभृत्, पिनाककृत्त, पिनाकावस und पिनाकि (metrisch für °न्) m. Beinamen Rudra-Çiva's.

पिनाकिदिश् f. *Nordost* Varâh. Bṛh. S. 28,10.

पिनाकिन् 1) Adj. MBh. 6,684 fehlerhaft für पाताकिन्. — 2) m. *a)* Bein. Rudra-Çiva's. — 3) N. pr. eines Rudra. — 4) f. °नी N. pr. zweier Flüsse.

*पिन्यास m. *Asa foetida.*

पिन्व्, पिन्वति, °ते 1) Act. Med. *schwellen —, strotzen —, überlaufen —, reichlich machen.* — 2) Med. (im Çat. Br. auch Act.) *schwellen, strotzen, überströmen.* — Caus. पिन्वयति = Simpl. 1). — Mit प्र Act. Med. = Simpl.

°पिन्व Adj. *schwellen —, fliessen machend.*

पिन्वन n. *ein best. beim Cultus gebräuchliches Gefäss.*

पिन्वत्यपीय Adj. (f. आ) *mit* पिन्वत्यपः (ṚV. 1,64,6) *anfangend* (Vers).

*पिपक्ष् Adj. vom Desid. von 1. पच्.

*पिपठिष् Adj. vom Desid. von पठ्.

पिपतिषत् 1) Adj. Partic. vom Desid. von 1. पत्. — 2) *m. *Vogel.*

पिपतिषु 1) Adj. *zu fallen im Begriff stehend.* — 2) *m. *Vogel.*

पिपाठक m. N. pr. eines Berges.

पिपासा f. *Durst.*

पिपासावत् Adj. *durstig* 271,21.

पिपासालु Adj. *stets durstig* Karaka 4,8.

पिपासित Adj. *durstig* s. u. 1. पा Desid. Könnte auch auf पिपासा zurückgehen.

पिपासु Adj. mit Acc. oder am Ende eines Comp. *zu trinken verlangend.* Ohne Object *durstig.*

*पिपिली f. *Ameise.*

पिपिषत् Adj. *schwellend, übervoll, überreich.*

पिपीतक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

पिपीलि m. (Vârah. Jogaj. 8,3) und *°ली f. (Râgân. 19,67) *Ameise.*

पिपीलक 1) m. und पिपीलिका f. dass. — 2) f. पिपीलिका = पिपीलिकमध्या Webber, Pratiçâs.

पिपीलिक 1) m. *Ameise* — 2) n. angeblich *von Ameisen hervorgeholtes Gold.*

पिपीलिकपुट n. *Ameisenhaufe* MBh. 8,23,22.

पिपीलिकमध्य und °म Adj. *in der Mitte schmal wie eine Ameise; f. आ jedes Metrum, dessen mittlerer* Pâda *kürzer ist als der vorangehende und folgende,* Tândja-Br. 15,11,8.

पिपीलिकापरिसर्पण n. *Ameisenlaufen.*

पिपीलिकामध्य n. *Fasten, die am Vollmondstage mit 15 Bissen beginnen, bis zum Neumondstage täglich um einen Bissen abnehmen und dann bis zum zweiten Vollmondstage täglich um einen Bissen wieder zunehmen.*

पिपीलिकावत् Adv. *wie die Ameisen,* so v. a. *im Gänsemarsch* Comm. zu Tândja-Br. 6,7,15.

*पिपीलिकोत्किरण (Conj. für °कोत्करण) n. und पिपीलिकोद्वाप m. *Ameisenhaufe.*

पिपृच्छिषु Adj. *zu fragen im Begriff stehend.*

पिप्पका f. *ein best. Vogel.*

पिप्पल 1) m. *a) Ficus religiosa.* — *b) *ein best. Vogel.* — *c) *Brustwarze.* — *d) *= निरंशुक oder निरंशुल. — *e)* Pl. *eine best. Schule des* AV. Richtig wohl पिप्पलाद्. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Mitra. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) f. ई *a) Beere.* — *b) Piper longum, die Pflanze und das Korn* Râgân. 6,11. Mat. med. 243. — 4) n. पिप्पल *a) Beere,* insbes. *die der Ficus religiosa.* — *b) sinnliche Freuden* Spr. 7749. — *c) *Wasser.* — *d) *= वस्त्रच्छेदभेद्.

पिप्पलक 1) m. *Stecknadel* Karaka 4,8. — 2) (*n.) *a) Brustwarze.* — *b) *Faden zum Nähen.*

पिप्पलनाथ m. N. pr. einer Gottheit.

पिप्पलमात्र Adj. *beerengross.*

पिप्पलाद् 1) Adj. *die Früchte der Ficus religiosa essend* und zugleich *den sinnlichen Freuden ergeben.* — 2) m. N. pr. eines alten AV.-Lehrers. Pl. *seine Schule.*

पिप्पलादि m. N. pr. eines Mannes Hariv. 3,1, 12. v. l. पैप्प°.

पिप्पलादोक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Cat. Gvjar. 1,100.

पिप्पलायन m. N. pr. eines Mannes.

पिप्पलायनि m. N. pr. eines Lehrers. Vgl. पैप्प°.

पिप्पलावती f. N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,148.

पिप्पलाशन Adj. = पिप्पलाद् 1) Kûlikop. 8.

पिप्पलि 1) (*f.) *langer Pfeffer* Âpast. — 2) n. वसिष्ठस्य पि° Name eines Sâman.

पिप्पलिश्रोणि f. N. pr. eines Flusses.

*पिप्पलीका f. *der kleine* Pippala-*Baum* Râgân. 11,123.

पिप्पलीमूल n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Râgân. 6,22. Bhâvapr. 1,164.

*पिप्पलीमूलीय Adj. von पिप्पलीमूल.

*पिप्पलीय Adj. von पिप्पल.

पिप्पलीवर्धमान (Suçr. 2,417,15) und °क n. *eine best. Kur mit Pfefferkörnern, welche in zu- und abnehmender Anzahl genommen werden.*

*पिप्पलू m. N. pr. eines Mannes.

पिप्पलेश m. desgl. Ind. St. 15.

*पिप्पिका f. *Weinstein an den Zähnen.*

पिप्पीक m. *ein best. Vogel.*

*पिप्पीता f. *Zucker.*

पिप्रीषा f. *das Verlangen Jmd* (im Comp. vorangehend) *etwas Liebes zu erweisen* R. 2,16,37. Karaka 6,11.

पिप्रीषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu erfreuen wünschend.*

पिप्रु m. N. pr. eines Dämons.

पिप्लु m. *Mal am Körper* Karaka 5,1.

पिप्लुकर्ण Adj. *ein Mal am Ohre habend.*

पिब्, पिबति s. 1. पा.

°पिब Adj. (f. आ) *trinkend, — aus* oder *an* Naish. 4,58. 6,34. Hem. Par. 6,136.

पिबध्यै Dat. Infin. zu 1. पा ṚV.

पिबवत् Adj. *eine Form des Zeitworts* पिब् (= 1. पा) *enthaltend.*

पिब्द्, nur Partic. पिब्दमान *fest —, derb —, compact werdend* oder *seiend.* — Mit आ dass.

पिब्दन Adj. *fest, derb, solid.*

*पिम्परि und *°री f. *Ficus infectoria* Râgân. 11,127.

पिम्पला f. N. pr. eines Flusses Râgat. 7,1127. Vielleicht पिप्पला zu lesen.

पियारु Adj. *schmähend, höhnend, übelwollend.*

पियाल m. *Buchanania latifolia;* n. *die Frucht.*

*पिलु, पेलयति (क्षेपे, auch *schicken, antreiben*).

पिलि m. N. pr. eines Mannes.

पिलिन्दवत्स m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

पिलिपिच्छ, °पिच्छि, °पिच्छिक und °पिञ्ज m. N. pr. eines Dämons Hemâdri 1,655,23. Agni-P. 40,20. Vâstuv. 547. 596.

पिलिप्पिल Adj. (f. ई) nach Mahidh. *schlüpfrig.* पित्पिल Maitr. S. 3,12,19 gegen das Metrum und Padap.

पिलु m. und *°क m. *ein best. Baum,* = पीलु.

पिलुपर्णी f. *Sanseviera Roxburghiana* Karaka 6,3.

पित्पिल 1) Adj. (f. ई) s. पिलिप्पिल. — 2) *f. आ Bein. der Lakshmi Gal.

*पिल्ल 1) Adj. *triefende Augen habend.* — 2) m. *triefende Augen.*

1. पिश्, पिंशति, °ते, पिशान Partic. *aushauen,* insbes. das Fleisch *aushauen und zurechtschnei-*

den; zubereiten, zurüsten, schmücken, auszieren, putzen; gestalten, bilden; Med. auch *sich schmükken.* पिशित und पिष्ट *geschmückt,* पिष्टतम Superl. — Intens. पेपिशत् (Sternen-)*Schmuck tragend,* पेपिशान *geschmückt mit* (Instr.). — Mit अनु *der Länge nach anbringen, — anheften.* — Mit अभि *mit Schmuck bestecken, ausschmücken.* — Mit आ *verzieren,* (mit Farbe) *schmücken.* — Mit निस् *herausschneiden, — schälen aus* (Abl.). — Mit वि, °पिंशति = विपुष्यति; °पिशित = विकसित oder विनिर्मित *als Schmuck angebracht.*

2. पिश् f. *Schmuck.*

पिश 1) m. *Damhirsch.* — 2) *f. पिशी *Nardostachys Jatamansi* Rāgān. 12,98.

पिशङ्ग 1) Adj. (f. ई) *röthlich, röthlich braun.* Nom. abstr. पिशङ्गत्व n. Mahāvīrak. 14,12. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

पिशङ्गक m. N. pr. eines Trabanten des Vishṇu.

पिशङ्गजट m. N. pr. eines Muni.

पिशङ्गभृष्टि Adj. *rothzackig.* Nach Sāj. *blassröthlich.*

पिशङ्गराति Adj. *röthliche (goldene) Gaben gebend* RV.

पिशङ्गरूप und पिशङ्गसंदृश् Adj. *röthlich —, röthlich gelb aussehend.*

पिशङ्गाश्व Adj. *röthliche Rosse habend.*

पिशङ्गित Adj. *röthlich gelb gefärbt* Kād. 9,22.

पिशङ्गिल Adj. (f. आ) etwa *röthlich.*

1. पिशङ्गी Adj. s. पिशङ्ग.

2. पिशङ्गी Adv. mit कर् *röthlich färben* Mudrār. 63,21 (104,4).

पिशाच 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) eine Klasse dämonischer Wesen,* zu deren Aufstellung die *Irrlichter* Veranlassung gegeben haben mögen. Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Teufel —, ein Dämon von* Kād. 233,11 (417,9). — *b)* N. pr. eines Rakshas. — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter der Piçāka. — 3) f. ई *a)* f. zu 1) *a).* Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Teufel —, ein Dämon von* Bālar. 86,11. — *b) *eine Valeriana* Rāgān. 12,101. — *c)* N. pr. einer Jogini Hemādri 2,*a*,100,2. 4.

पिशाचक 1) *Adj. = पिशाचे कुशलः. — 2) m. = पिशाच 1) *a).* — 3) f. ई = पिशाच 3) *a).* — *b) *die Sprache der* Piçāka. — *c)* N. pr. eines Flusses. Vgl. पिशाचिकी.

पिशाचकपुर n. N. pr. eines Dorfes.

*पिशाचकिन् m. Bein. Kubera's.

पिशाचघ्नयण Adj. *die* Piçāka *vernichtend, — vertreibend.*

पिशाचगृहीतक m. *ein Besessener* Kād. 255,14 (418,1).

पिशाचचर्या f. *das Treiben der* Piçāka.

पिशाचचोतन Adj. *die* Piçāka *verscheuchend.*

पिशाचजम्भन Adj. (f. ई) *die* Piçāka *zermalmend.*

पिशाचता f. (Naish. 4,83) und °चत्व n. (Kāraṇḍ. 41,22) Nom. abstr. zu पिशाच 1) *a).*

पिशाचदक्षिणा f. *eine Gabe, wie sie bei den* Piçāka *üblich ist.* Vgl. पिशाचभिक्षा.

*पिशाचद्रु m. *Trophis aspera.*

पिशाचपति m. Bein. Çiva's Spr. 7770.

पिशाचभिक्षा f. *Almosen, wie sie bei den* Piçāka *üblich sind,* Āpast. Vgl. पिशाचदक्षिणा.

पिशाचमोचन n. und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पिशाचवदन Adj. *das Gesicht eines* Piçāka *habend* Mahāvīrak. 76,19.

पिशाचविद्यावेद् m. *der Veda der* Piçāka Âçv. Çr. 10,7,6. Vgl. पिशाचवेद्.

*पिशाचवृक्ष m. *Trophis aspera.*

पिशाचवेद् m. = पिशाचविद्यावेद् Gop. Br. 1, 1,10.

पिशाचहन् Adj. *die* Piçāka *schlagend, vernichtend.*

पिशाचालय m. *eine best. Lichterscheinung, Phosphorescenz.*

पिशाचि m. N. pr. eines Dämons. Vgl. पिशाच 1) *a).*

*पिशाचिकी f. N. pr. eines Flusses, = दृशार्णा Gal. Vgl. पिशाचक 3) *c).*

पिशाचीकरण n. *das Verwandeln in einen* Piçāka.

पिशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पिशित 1) Adj. s. u. 1. पिश्. — 2) *f. आ *Nardostachys Jatamansi* Rāgān. 12,98. — 3) n. *a) ausgehauenes —, zugerichtetes Fleisch; Fleisch* überh. Auch Pl. — *b) Stückchen.*

पिशितपङ्कावनद्धास्थिपञ्जरमय Adj. (f. ई) *aus einem mit schwabbeligem Fleische überzogenen Knochengerüste bestehend* Prab. 70,18.

पिशितपिण्ड m. *ein Stück Fleisch.*

पिशितभुज् m. *Fleischesser.*

पिशितलोचन Adj. *fleischliche Augen habend.*

पिशिताम (wohl n.) *rohes Fleisch* Çāṅkh. Grhj. 2,12.

पिशिताश 1) m. *ein fleischfressender Dämon, ein* Piçāka oder Rakshas. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini Hemādri 2,*a*,100,6. 7.

पिशिताशन 1) Adj. *fleischfressend.* — 2) m. *a) Wolf.* — *b) ein fleischfressender Dämon, ein* Piçāka oder Rakshas.

पिशिताशिन् 1) Adj. *fleischfressend.* — 2) m. *ein fleischfressender Dämon.* Auch N. pr. eines best. Dämons Hariv. 9561.

पिशितौदन m. n. *Reisbrei mit Fleisch* Bhāvapr. 3,92.

पिशील und पिशीलक n. *ein* (hölzernes) *Gefäss, Napf.*

पिशीलवीणा f. *ein best. Saiteninstrument.*

पिशुन 1) Adj. *a) der da hinterbringt, verräth, nachtheilig über Andere spricht, verleumdet, verrätherisch, verleumderisch* (Personen und Reden); m. *Hinterbringer, Verräther, Verleumder.* Mit Gen. *Jmd verrathend* u. s. w. Hemādri 1,40,1. Am Ende eines Comp. *Etwas verrathend, an den Tag legend, verkündend* Kād. 125,24. 2,12,22. 121,18. °पिशुनम् Adv. — *b) schlecht, schändlich, niederträchtig, bösartig* Rāgat. 7,475. — 2) m. *a) *Baumwolle.* — *b) *Krähe.* — *c)* *Bein. Nārada's. — *d)* N. pr. α) eines schwangeren Frauen schädlichen Dämons. — β) eines Brahmanen. — γ) eines Ministers des Dushjanta. — 3) *f. आ *Medicago esculenta* Rāgān. 12,134. — 4) n. *a) Hinterbringerei. — b) *Saffran* Rāgān. 12,40.

पिशुनता f. *Hinterbringerei, Klätscherei.*

पिशुनय्, यति *verrathen, an den Tag legen, offenbaren.* पिशुनित 324,31. Bālar. 312,13.

पिष्, पिनष्टि (पिंषाक् 2te und 3te Sg. Conj.); episch auch Med. *zerreiben, zerstampfen, mahlen, zermalmen, vernichten.* In der übertr. Bed. *zermalmen, stark mitnehmen* auch mit Gen. पिष्ट *gemahlen.* — Caus. पेषयति 1) = Simpl. Kāraka 6,12. 27. — 2) *हिंसाबलादाननिकेतनेषु; auch दान st. आदान. — Mit अनु *anrühren, anstossen.* — Mit अव *zerreiben.* — Mit आ *drücken, anrühren.* — Mit उद्, उत्पिष्ट 1) *zerquetscht, zerdrückt* 321,4. — 2) *herausgequetscht,* eine Form von Gelenksdislocation. — Mit समुद्, समुत्पिष्ट *herausgequetscht.* — Mit नि *zermalmen.* — Mit *प्रनि (nicht प्राण). — Mit निस् *stampfen, zerstampfen, — quetschen, — malmen* (Bālar. 109,21), *— schmettern, durchwalken.* स्वचरणौ so v. a. *mit den Füssen stampfen,* करं करेण *die Hände aneinander reiben,* दन्तैर्दन्तान् und दन्तान्दन्तेषु *mit den Zähnen knirschen.* — Caus. *zermalmen, vernichten.* — Mit विनिस् *zerstampfen, — quetschen, — klopfen, — malmen, — schmettern.* पाणौ पा-

णिम् *die Hände aneinander reiben.* — Mit परि *zerreiben, — stampfen.* — Mit प्र *zermalmen.* प्रेपिष्ट *gemahlen, zerrieben.* — Caus. *mahlen, zerreiben.* — Mit प्रति *andrücken; zerschmettern, zerschlagen.* करे करे, हस्तैर्हस्ताग्रम् *die Hände aneinander reiben.* प्रतिपिष्ट *zerschmettert;* Pl. *an einander geschlagen, sich aneinander reibend.* — Mit अभिप्रति *zer —, ausschlagen.* — Mit वि *Jmd bewerfen mit* (Instr.) 28,24. 27. — Mit सम् *zerstossen, — drücken, — reiben, — malmen, — schmettern.*

1. पिष्ट 1) Adj. s. u. 1. पिष्. — 2) *n. = द्रुप.

2. पिष्ट 1) Adj. s. u. पिष्. — 2) (*m.) *a) Gebäck, Kuchen.* — *b) *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 3) f. ई *Mehl* Bhâvapr. 2,20. 21. — 4) n. *a) Mehl.* न पिनष्टि पिष्टम् *er mahlt kein Mehl,* so v. a. *thut keine unnütze Arbeit.* — *b) *Blei.*

पिष्टक 1) m. *a) Backwerk, Kuchen.* — *b) eine best. Krankheit des Weissen im Auge.* — 2) f. पिष्टिका *a) eine Art Grütze* Bhâvapr. 2,18. — *b) *Tamarindus indica* Râgân. 4,178. — 3) n. *a) Mehl.* — *b) *gestampfte Sesamkörner* Râgân. 16,72.

पिष्टकसंक्रान्ति f. *ein best. Festtag.*

पिष्टज Adj. (f. आ) *aus Mehl gemacht* Hemâdri 2,*a*,42,4.

पिष्टप m. n. v. l. für विष्टप.

पिष्टपचन n. *Pfanne.*

पिष्टपशु m. *ein aus Mehl geformtes Opferthier.* °खण्डन n. und °मीमांसा f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पिष्टपाक m. *Mehlgebäck.*

*पिष्टपाचक n. *Pfanne.*

पिष्टपात्री f. *Kuchenschüssel* Hillebr. N. 21.

पिष्टपिण्ड m. *Mehlkloss* Comm. zu TBr. 3,395,8.9.

*पिष्टपूर m. *eine Art Gebäck.*

पिष्टपेष m. *das Mehlmahlen,* so v. a. *unnütze Arbeit* Bhâg. P. 5,10,14.

पिष्टभाजन Adj. *Mehl* (als Speise) *erhaltend* (Pûshan) Gop. Br. 2,1,2.

पिष्टभुज् Adj. *Mehl essend* (Pûshan) Bhâg. P. 4,7,4.

पिष्टमय Adj. (f. ई) 1) *aus Mehl gemacht* Sâmav. Br. 2,5,4. Hemâdri 1,430,13. — 2) *mit Mehl vermischt.* जल n. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टमेह m. *mehlige Harnruhr.*

पिष्टमेहिन् Adj. *an mehliger Harnruhr leidend.*

पिष्टरस m. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टरात्री f. *ein Bild aus Mehl als Symbol einer best. verhängnissvollen Nacht* AV. Pariç. im Verz. d. B. H. 90,6.

पिष्टलेप m. *Mehlfleck, was von Mehl* oder *Teig hängen blieb* Mân. Çr. 1,2,3. 4. 7,3. 6.

पिष्टवर्ति f. *eine Art Gebäck.*

*पिष्टसौरभ n. *pulvertsirtes Sandelholz.*

पिष्टस्वेद्म् Absol. mit स्विद् Caus. *so lange bähen, bis das Mehl (der Teig) aufgeht,* Sâmav. Br. 2,5,4.

*पिष्टात und °क (292,16. Kâd. 46,1. Râgat. 8, 2741) (*m.) *wohlriechendes Pulver.*

पिष्टाद् Adj. *Mehl essend* (Pûshan) Bhâg. P. 6,6,41.

पिष्टान्न n. *Mehlspeise* Sucr. 2,135,11.

पिष्टि f. *Pulver* Rasendrak. 120.

*पिष्टिक n. *aus Reis gewonnener Tabaschir.*

1. पिष्टी f. s. u. 2. पिष्ट.

2. पिष्टी Adv. mit कर् *zermalmen* Nilak. zu MBh. 1,76,38.

पिष्टीरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Rasendrak. 120.

पिष्टोदक n. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टोदपनी f. *ein best. Opfergefäss* Hillebr. N. 21.

*पिष्टौडी f. *Tamarindus indica* (?) Râgân. 4,178.

पिष्यल fehlerhaft für पिप्पल.

पिस् 1) पिंस्यति *a)* etwa *sich ausdehnen.* — *b)* *गतौ. — 2) *पेसति (गतौ). — 3) *पेसयति (गतौ, हिंसाबालादाननिकेतनेषु; auch दान st. आदान).

पिस्पृक्षु Adj. *zu berühren beabsichtigend* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,12,112. सलिलम् *Wasser zu b. b.,* so v. a. *eine Waschung vorzunehmen —, sich den Mund zu spülen* u. s. w. *beabsichtigend* MBh. 12,228,6.

पिहित 1) Adj. s. u. 1. धा mit अपि. — 2) n. in der Rhetorik *eine versteckte Andeutung, durch welche man einem Andern zu verstehen giebt, dass man sein Geheimniss kenne.*

पिहिति f. *das Verstopfen, Verschliessen* Tândja-Br. 18,3,4.

पिङ्गलि m. N. pr. eines Schlangendämons Ind. St. 14,136.

1. पी, पीयते *trinken.* पीयते mit passiver Bed. gehört zu 1. पा.

2. पी, पयते, पिपयान, पीपेस्, पीप्यताम्, पीपिहि, पीपयत्, अपीपयत् u. s. w., पीपिध्वान und पीपिध्वान्; Act. Med. 1) *schwellen, strotzen, voll sein, überfliessen.* पीपिवंस् (f. पिप्युषी) *strotzend, voll, überlaufend, triefend von* (Gen. oder Acc.). पीन *fett, feist, dick.* — 2) *schwellen —, strotzen —, überlaufen machen, übersättigen.* — प्या s. bes. — *Intens. पेपीयते. — Mit अभि Med. *schwellen, strotzen.* — Mit आ 1) Med. *anschwellen.* आपीत und आपीन *schwellend, strotzend, voll.* — 2) *schwellen —, strotzen machen* RV. 1,152,6. — Mit उद्, उत्पीन *angeschwollen.* — Mit प्र 1) *anschwellen, strotzen.* प्रपीन. — 2) *anschwellen machen.*

3. पी, पायति s. पीय्.

पीठ 1) n. *a) Stuhl, Sitz, Bank, Tisch* Bhâvapr. 2,24. Auch *f. ई. — *b) Thronsessel.* — *c) Stuhl,* so v. a. *Amt.* — *d) Unterlage, Piedestal.* Auch *f. ई. — *e)* Bez. *bestimmter Heiligthümer auf Plätzen, an denen der Sage nach die Glieder der bei* Daksha's *Opfer von* Vishnu *in Stücke zerhauenen* Pârvatî *niedergefallen sein sollen.* — *f) District, Provinz.* — *g) eine best. Art zu sitzen.* — *h) das Complement eines Segments.* — 2) m. *a) ein best. Fisch* Ind. St. 14,375. — *b) *die Sonne* Gal. — *c)* N. pr. eines Asura. — किरीटपीठ° Hariv. 8063 fehlerhaft für किरीटापीड.

पीठक 1) (*m. n.) *a) Stuhl, Bank.* — *b) eine Art Palankin* Kâraṇḍ. 28,17. 52,23. 71,8 (an den beiden letzten Stellen fehlerhaft पिठक). — 2) f. °ठिका *a) Bank.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) 116,11. — *b) Unterlage* (Kâraṇḍ. 13,9, wo so zu lesen ist), *Piedestal.* — Vgl. पूर्वपीठिका.

*पीठकेलि m. *der Gefährte eines Helden bei grösseren Unternehmungen.*

पीठग Adj. *auf der Bank sitzend,* so v. a. *sich ruhig verhaltend.*

पीठचक्र n. *ein Wagen mit einem Sitz.*

पीठचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

पीठनायिका f. *ein 14jähriges nicht menstruirendes Mädchen, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

पीठन्यास m. *eine best. mystische Ceremonie.*

*पीठभू f. *Unterlage, Fundament.*

पीठमर्द 1) *Adj. *überaus frech.* — 2) m. *a) Begleiter eines vornehmen Herrn,* insbes. *der Gefährte eines Helden bei grösseren Unternehmungen* (im Schauspiel). — *b) *Tanzlehrer von Freudenmädchen.*

पीठलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पीठसर्प Adj. *lahm;* m. *Krüppel.* Nach Nilak. *Boa.*

पीठसर्पिन् Adj. Subst. dass.

पीठस्थान n. N. pr. einer Stadt, = प्रतिष्ठान Ind. St. 15.

पीठाध्यक्ष m. *scholae rector* nach Aufrecht.

पीठोपमपालि Adj. *dessen Ohrlappen vollständig abgeschnitten sind (platt wie ein Brett)* Suçr. 1,35,19.

पीड् (vgl. पिष्) *pressen.* Nur Perf. पिपीडे. — Caus. पीडयति (episch auch Med.) 1) *drücken, pressen.* पीडित *gedrückt, gequetscht.* °म् Adv. *fest andrückend* (Jmd umarmen) R. Gorr. 1,71,25. 79, 10. — 2) *quetschen* bei der Aussprache. पीडित *gequetscht*, auch so v. a. *unterdrückt, nicht laut.* — 3) कालं कालेन *die Zeit durch die Zeit drängen*, so v. a. *Alles der Zeit überlassen.* — 4) *drükken*, so v. a. *bedrängen, belagern* (eine Stadt), *hart zusetzen, mitnehmen, Schaden zufügen, plagen, peinigen, beeinträchtigen, leiden lassen, vernachlässigen;* Pass. *geplagt —, gepeinigt werden, leiden, schmerzen, weh thun* Paṅkad. पीड्यमान *Mühe bei Etwas habend* Chr. 79,13. पीडिताहं भविष्यामि so v. a. *ich werde schlimm daran sein.* — 5) in der Astr. so v. a. *verfinstern.* — 6) in der Auguralkunde so v. a. *mit einem unglückverheissenden Gegenstande bedecken.* — Mit अति Caus. *heftig quälen* Prij. 51,8. Vgl. अतिपीडित. — Mit अभि Caus. 1) *andrücken* (Âpast. 1,5,23), *drücken, pressen, treten.* — 2) *bedrängen, belagern* (eine Stadt), *hart zusetzen, quälen, peinigen, martern.* — Mit समभि Caus. *aneinander drücken.* — Mit अव Caus. 1) *niederdrücken, — schmettern, andrücken, ausdrücken* (eine Wunde). पद्भ्याम् *sich mit den Füssen anstemmen.* — 2) *bedrängen, hart zusetzen.* — Mit समव Caus. *zusammendrücken.* — Mit आ Caus. 1) *ausdrücken, drücken, zerdrücken.* मृच्छेषापीडित *belegt mit — —* 2) *bedrängen, hart mitnehmen, plagen.* — Mit उद् Caus. *hinaufdrücken, — drängen, herausdrücken.* — Mit समुद् Caus. in समुत्पीडन. — Mit उप Caus. 1) *drücken, andrükken.* — 2) *mitnehmen, beschädigen, quälen, peinigen.* — 3) *niederdrücken, unter —, in Zaum halten* Spr. 1107. — 4) in der Astron. *verfinstern.* — Mit नि Caus. 1) *andrücken, drücken, pressen, drücken an.* — 2) *heimsuchen, plagen, mitnehmen.* — 3) in der Astron. *verfinstern.* — निपीडित Paṅkat. I,209 fehlerhaft für निष्पीडित. — Mit अभिनि Caus. 1) *drücken.* — 2) *peinigen, quälen, mitnehmen.* — Mit उपनि Caus. *heimsuchen.* — Mit विनि Caus. *stark mitnehmen.* v. l. च निपीड्य st. विनिपीड्य. — Mit निस् Caus. 1) *herausdrükken, ausdrücken, zerdrücken, heftig drücken, zusammendrücken, — pressen, drücken an.* — 2) *quetschen* (in der Aussprache). — Mit विनिस् Caus. *ausdrücken.* — Mit परि Caus. 1) *ringsum drücken, zusammendrücken, drücken, liegen auf.* — 2) *stark mitnehmen, plagen, peinigen, quälen.* — 3) in der Auguralkunde so v. a. *bedecken.* — Mit प्र Caus. 1) *drücken, pressen.* प्राणान् *den Athem zurückdrängen.* — 2) *bedrängen, belästigen, hart mitnehmen, heimsuchen, plagen, quälen.* — Mit अभिप्र Caus. *heimsuchen, peinigen, quälen.* — Mit संप्र Caus. 1) *gut pressen* Karaka 6,30. — 2) *heimsuchen, peinigen, quälen.* — Mit प्रति Caus. 1) *drücken.* — 2) *bedrängen, belästigen, peinigen.* — Mit वि Caus. °पोडित fehlerh. für निपीडित. — Mit सम् Caus. 1) *zusammendrücken, — pressen, drücken.* — 2) *bedrängen, belästigen, quälen.* संपीड्य *mit Anwendung von Gewalt* Jolly, Schuld. 318. — 3) *zusammenfassen, — zählen, — rechnen.* — 4) in der Astron. *verfinstern.* — 5) °संपीडित *ganz erfüllt von* Kâraṇḍ. 25,23.

पीड in तिल° und तृण°.

पीडक in *तालु°.

पीडन 1) Adj. *belästigend, peinigend, unangenehm* in चक्षु°. — 2) n. *a) das Drücken, Pressen, Quetschen* Spr. 7708. — *b) Mittel zum Pressen.* — *c) das Quetschen*, ein Fehler der Aussprache. — *d) das Bedrängen, Belästigen, Peinigen, Quälen, Anwendung von Gewaltmitteln* Jolly, Schuld. 316. — *e) Calamität.* — *f) Verfinsterung* (eines Gestirns).

पीडनीय Adj. 1) *zum Pressen dienend.* — 2) *zu bedrängen, zu belästigen, zu quälen.*

पीडयितव्य Adj. = पीडनीय 2).

पीडा f. 1) *Schmerz, Pein, Leid.* पीडया so v. a. *ungern* 293,12. — 2) *Schaden, Nachtheil, Beeinträchtigung* Gaut. 13,11. 18,32. — 3) *Einschränkung.* — 4) *Verfinsterung, Bedeckung* (eines Sterns). — 5) **Mitleid.* — 6) **ein auf dem Scheitel getragener Kranz;* vgl. आपीड. — 7) **Pinus longifolia.* — 8) **Korb.* — 9) verwechselt mit पीठ.

पीडाकर (219,2) und पीडाकृत् Adj. *Leid zufügend, Schaden bringend.*

पीडाकृत n. *das Zufügen eines Schadens, Bringen eines Nachtheils* Gaut. 13,9.

पीडागृह n. *Folterkammer* Sâj. zu ṚV. 1,116,8.

पीडाय्, °यते *Schmerz fühlen, sich unangenehm berührt fühlen.*

पीडायन्त्रगृह n. *Folterkammer* Sâj. zu ṚV. 1, 116,8.

पीडास्थान n. in der Astrol. *eine unglückliche Stellung, eine ungünstige Entfernung.*

पीडित 1) Adj. s. u. पीड्. — 2) n. *a) Schaden.* पशु° *durch Vieh verursachter Sch.* Gaut. 12,19. — *b) das Belästigen, Zusetzen, Plagen* MBh. 13, 227. v. l. पीडन. — *c) *quidam coeundi modus.*

पीडितता f. in अति° (Nachtr. 3) und शिथिल°.

पीडितत्व n. *das Heimgesuchtsein, Geplagtsein.*

°पीडिन् Adj. *mitnehmend, beschädigend* Naish. 2,10.

पीठ Bhâg. P. 3,5,41 fehlerhaft für पीठ.

1. पीत 1) Adj. *getrunken* u. s. w.; s. u. 1. पा. — 2) *n. *das Trinken* Med. t. 34.

2. °पीत Partic. von 2. पी.

3. पीत 1) Adj. (f. आ) *gelb.* — 2) m. *a) *Topas* Râgân. 13,171. — *b) *ein aus Kuhurin bereitetes gelbes Pigment.* — *c) *Alangium hexapetalum* Râgân. 9,75. — *d) *Safflor.* — *e) *Trophis aspera* Râgân. 9,129. — *f)* Pl. Bez. der Vaiçja in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,31. — 3) f. आ *a) *Curcuma longa* und *aromatica.* — *b) *eine Varietät von Dalbergia Sissoo* Râgân. 9,135. — *c) eine Art Musa* Râgân. 11,44. — *d) *Aconitum ferox.* — *e) *Panicum italicum* Râgân. 12,45. — *f) *=महाज्योतिष्मती. — *g) *Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,59. — *h)* mystische Bezeichnung *des Lautes* ष. — 4) n. *a) gelber Stoff* Kâṇḍ. Up. 8,6,1. — *b) Gold.* — *c) *Auripigment* Râgân. 13,66.

पीतक 1) Adj. (°तिका) *gelb.* Als Bez. *der vierten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) *m. *a) gelber Amaranth* Râgân. 10,135. — *b) Odina pennata* Râgân. 12,76. — 3) f. °तिका *a) Saffran.* — *b) *Gelbwurz.* — *c) *gelber Jasmin.* — 4) *n. *a) Auripigment.* — *b) Messing* Râgân. 13,28. — *c) Honig.* — *d) Saffran.* — *e) gelber Sandel* Râgân. 12,16. — *f) Aloeholz* Râgân. 12,93. — *g) Curcuma aromatica.* — *h) Terminalia tomentosa.* — *i) eine Art* Çjonâka.

*पीतकदली f. *eine Art Pisang.*

*पीतकन्द m. *Curcuma aromatica.*

*पीतकन्द n. *Möhre* Râgân. 7,24.

पीतकमाक्षिक n. *Schwefelkies* MBh. 5,64,18. = सुवर्णमाक्षिक Nîlak.; vgl. पीतमाक्षिक.

*पीतकरवीरक m. *gelber Oleander* Râgân. 10,16.

*पीतकविर n. 1) *Saffran.* — 2) *Glockengut.*

*पीतकाष्ठ n. 1) *gelber Sandel* Râgân. 12,16. — 2) *Chloroxylon Swietenia* Râgân. 9,125.

*पीतकोला f. *die Sennapflanze* Râgân. 3,128.

पीतकुष्ठ n. *gelber Aussatz.*

*पीतकेदार m. *eine Reisart* Gal.

पीतकोश Adj. *der durch einen Trunk ein Bündniss besiegelt hat* Râgat. 5,421. 8,283.

*पीतगन्ध n. *gelber Sandel.*

*पीतघोषा f. *gelb blühendes Anethum.*

*पीतचञ्चु m. *eine Papageienart* Gal.

*पीतचन्दन n. 1) *gelber Sandel* Râǵan. 12,116. — 2) *Saffran.* — 3) *Gelbwurz.*

*पीतचम्पक m. 1) *Lampe.* — 2) *Spiegel* Gal.

*पीततण्डुल 1) m. (Gal.) und f. (आ) *Panicum italicum* Râǵan. 16,89. — 2) f. आ *eine Art Solanum* Râǵan. 4,26.

*पीततण्डुलिका f. *Panicum italicum.*

पीतता f. *das Gelbsein, die gelbe Farbe.*

*पीततुण्ड m. *Sylvia sutoria.*

*पीततैल 1) Adj. *Oel getrunken habend, voller Oel.* — 2) f. आ *Cardiospermum Halicacabum* und *eine andere Species* Râǵan. 3,73.

*पीतदारु n. 1) *Pinus Deodora* und *longifolia.* — 2) *Curcuma aromatica* Râǵan. 6,202. — 3) *Chloroxylon Swietenia* Râǵan. 9,125.

पीतदीक्षा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*पीतदुग्धा f. 1) *eine Kuh, deren Milch verpfändet ist.* — 2) *ein best. Strauch,* = तोरिणी Râǵan. 5,51.

*पीतद्रु m. 1) *Pinus longifolia* Râǵan. 12,38. — 2) *Curcuma aromatica* Râǵan. 6,202.

पीतन 1) m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Spondias mangifera, Pentaptera tomentosa* und *Ficus infectoria.* — 2) *n. *a) Auripigment.* — *b) Saffran.* — *c) Pinus Deodora.*

*पीतनक m. *Spondias mangifera* Râǵan. 11,172.

*पीतनील Adj. *grün.*

*पीतपर्णी f. *Tragia involucrata.*

*पीतपादक m. *ein der Bignonia verwandter Baum* Râǵan. 9,29.

*पीतपादा f. *die Predigerkrähe.*

पीतपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,352.

*पीतपुष्प 1) m. *a) Pterospermum acerifolium* oder *eine andere Species.* — *b) Michelia Champaka* Râǵan. 10,59. — *c) Tabernaemontana coronaria* oder *eine andere Species.* — *d) eine gelb blühende Barleria.* — 2) f. आ *a) Koloquinthengurke.* — *b) ein best. Strauch,* = किण्करिष्टा Râǵan. 4, 205. — *c) Cajanus indicus* Râǵan. 16,61. — 3) f. ई *a) Andropogon acicularis.* — *b) die Koloquinthengurke* und *andere Gurkenarten* Râǵan. 7,169. 202. — *c) eine gelb blühende Barleria.* — 4) n. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 4,171.

*पीतप्रसव m. *gelber Oleander* Râǵan. 10,16.

*पीतफल m. 1) *Trophis aspera.* — 2) *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

पीतफलक m. *Trophis aspera.*

*पीतबीजा f. *Trigonella foenum graecum* Râǵan. 6,70.

पीतभस्मन् m. *ein best. Quecksilberpräparat* Mat. med. 30.

*पीतभृङ्गराज m. *eine gelb blühende Eclipta* Râǵan. 4,141.

*पीतमणि m. *Topas* Râǵan. 13,171.

*पीतमण्डूक m. *eine Froschart* Râǵan. 19,78.

*पीतमस्तक m. *Loxia philippensis.*

*पीतमाक्षिक n. *Schwefelkies* Râǵan. 13,84. Vgl. पीतकमाक्षिक.

पीतमारुत m. *eine Schlangenart.*

*पीतमुण्ड m. *Loxia philippensis.*

*पीतमुस्ता f. *eine Art Cyperus* Râǵan. 6,143.

*पीतमूलक n. *Möhre* Râǵan. 7,24.

*पीतयूथी f. *gelber Jasmin* Râǵan. 10,99.

*पीतरक्त 1) Adj. *gelbroth, orangefarbig.* — 2) m. *Topas* Râǵan. 13,171.

*पीतरत्न n. *Topas* Gal.

पीतरत्नक n. *eine best. Edelstein,* = गोमेद Bhâvapr. 1,268.

*पीतरम्भा f. *eine Art Musa* Râǵan. 11,45.

*पीतराग 1) m. oder n. *Staubfaden.* — 2) n. *Wachs* Râǵan. 13,78.

पीतरोहिणी f. *Gmelina arborea.*

*पीतल Adj. *gelb.*

*पीतलक n. (Râǵan. 13,28) und *पीतलोह m. *gelbes Messing.*

पीतवत् 1) Adj. *getrunken habend.* — 2) *das Zeitwort* पा *trinken enthaltend.*

*पीतवर्ण m. *eine Art Papagei* Gal.

*पीतवर्णक m. *Pimelodus Gagora* (गर्गर).

*पीतवालुका f. *Gelbwurz.*

पीतवासस् 1) Adj. *in ein gelbes Gewand gehüllt.* — 2) m. Bein. Vishṇu's.

*पीतविपीत Adj. gaṇa शाकपार्थिवादि.

पीतवृक्ष m. 1) *Pinus longifolia* Bhâvapr. 1,185. — 2) *eine Art Çjonâka Râǵan. 9,28.

*पीतशाल und *°क m. *Terminalia tomentosa.*

*पीतसार 1) m. *a) eine Art Edelstein.* — *b) Sandelbaum.* — *c) Alangium hexapetalum* Râǵan. 9, 74. — *d) Citrus medica.* — *e) Olibanum* Râǵan. 12,105. — 2) n. *gelber Sandel.*

*पीतसारक m. 1) *Alangium hexapetalum.* — 2) *Azadirachta indica.*

*पीतसारि n. *Spiessglanz.*

पीतसोमपूर्व Adj. *der ehemals* Soma *getrunken —, d. i. ein* Soma-*Opfer dargebracht hat* M. 11,8.

*पीतस्कन्ध m. *Schwein.*

*पीतस्फटिक m. *Topas* Râǵan. 13,171.

*पीतस्फोट m. *Krätze* Râǵan. 20,7.

पीतहरित Adj. *gelblich grün.*

*पीताङ्ग m. 1) *eine Froschart* Râǵan. 19,78. — 2) *eine Art Çjonâka* Râǵan. 9,29.

*पीताब्धि m. Bein. Agastja's.

पीताम्बर 1) Adj. *in ein gelbes Gewand gekleidet.* — 2) m. a) Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's. — *b) *Tänzer, Schauspieler.* — *c) N. pr. eines Mannes.

*पीताम्लान m. *gelber Amaranth* Râǵan. 10,135.

*पीतारुण 1) Adj. *gelblichroth.* — 2) m. Bez. *der mittleren Morgenröthe.*

पीतावभास Adj. *von gelblichem Aussehen.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,49,20.

पीतावशेष Adj. *bis auf einen kleinen Rest ausgetrunken* Spr. 3123.

*पीताश्मन् m. *Topas* Râǵan. 13,171.

पीति f. 1) *Trunk, das Trinken.* Mit Gen. und Acc. des Objects. — 2) *Trank.* — 3) **Schenke.*

2. पीति f. *Schutz* in नृपीति.

3.*पीति m. *Pferd.*

1. पीतिन् Adj. *trinkend* in सोम°.

2.*पीतिन् m. *Pferd.*

पीतिमन् m. *das Gelbsein, die gelbe Farbe.*

*पीतु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *ein einen Trupp anführender Elephant.*

पीतुदारु 1) m. *ein best. Baum.* Nach den Erklärern *Pinus Deodora, Acacia Catechu* oder *ein der Ficus glomerata verwandter Baum.* — 2) n. *das Harz von* 1).

पीत्वा, पितुया und *पीत्वानम् (P. 7,1,48, Sch.; richtig पीत्वीनम्) Absol. zu 1. पा *trinken.*

*पीत्वास्थिरक Adj. *durch einen Trunk ein wenig erfrischt.*

पीत्वी (RV.) und *पीत्वीनम् (Kâç. zu P. 7,1,48) Absol. zu 1. पा *trinken.*

1. पीथ 1) m. am Ende eines Comp. *Trunk.* — 2) *n. *a) Wasser.* — *b) Schmelzbutter.*

2. पीथ m. *Schutz* in 2. गोपीथ.

3.*पीथ m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *Zeit.*

*पीथि m. *Pferd.*

पीथिका f. Kâraṇḍ. 13,9 fehlerhaft für पीठिका.

°पीथिन् Adj. *trinkend, aussaugend.*

पीथे m. N. pr. eines Werkmeisters.

पीथ्य in गोपीथ्य (°पीथिय).

पीन s. u. 2. पी.

पीनककुभत् Adj. *einen fetten Höcker habend* Pañkat. 9,7.

पीनता f. *das Fettsein, Fettigkeit* 184,24.

पीनत्व n. *Dichtigkeit* (einer Finsterniss) 311,26.

पीननितम्बा 1) Adj. *starkhüftig.* — 2) f. *ein best. Metrum.*

*पीनर् Adj. von पीन.

पीनस 1) m. *Nasenkatarrh, Schnupfen.* — 2) *f. आ *Cucumis utilissimus* Râgân. 7,199.

पीनसित (Varâh. Jogaj. 5,24) und पीनसिन् Adj. *verschnupft.*

पीनायतककुभत् Adj. *einen fetten und hohen Höcker habend* Pañkat. 30,19. 20.

पीनोधस् und *पीनोध्नी Adj. f. *ein starkes Euter habend.*

*पीपरि m. *ein der Ficus infectoria verwandter Baum.*

पीबस् und पीबःस्फाक् ungenau für पीवस् und पीवःस्फाक् AV.

पीय्, पीयति *schmähen, geringschätzig begegnen, höhnen.* — Mit नि und प्रति dass.

°पीय Absol. von 1. पा *trinken.*

पीयक m. *Schmäher*, vielleicht Bez. *dämonischer Wesen.*

पीयत्नु Adj. *höhnisch.*

पीयु 1) Adj. dass. — 2) *m. a) *Eule.* — b) *Krähe.* — c) *Feuer.* — d) *Gold.* — e) *Zeit.*

*पीयूक्षा f. *ein best. Baum.* °वण (von वन) n.

*पीयूक्षिल Adj. von पीयूक्षा.

पीयूष्, °षति *zu Nektar werden.*

पीयूष m. n. 1) *die erste Milch der Kuh eine Woche lang nach dem Kalben, Biestmilch.* — 2) *Rahm, Seim, Saft* überh. — 3) *der beim Quirlen des Milchmeeres gewonnene Unsterblichkeitstrank, Nektar.* *m. Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 14,384.

पीयूषद्युति m. *der Mond* Kâtukar. 100.

पीयूषधारा f. Titel zweier Werke.

पीयूषधारासिक्त m. *der Mond* Viddh. 66,4.

पीयूषभानु m. dass. Spr. 7641. Prasannar. 145,19.

पीयूषभुज् m. *ein Gott* Bâlar. 190,10. Pr. P. 35.

*पीयूषमक्षस् und *पीयूषरुचि m. *der Mond.*

*पीयूषवर्ण m. *Schimmel* Gal.

पीयूषवर्षाय्, °यते *zu einem Regen von Nektar werden.*

*पील्, पीलति (प्रतिष्टम्भे = रोधे, जडीभावे).

पील MBh. 8,2054 fehlerhaft für पीलु.

*पीलक m. *Ameise.*

पीला f. 1) N. pr. einer Apsaras AV. 4,37,3. — 2) *ein Frauenname.

पीलु m. 1) *Careya arborea* oder *Salvadora persica;* n. *die Frucht* Mat. med. 313. AV. Paipp. 7,4,4. — 2) **eine Gruppe von Weinpalmen* oder *der Stamm einer Weinpalme.* — 3) **Blüthe.* — 4) **die Blüthe von Saccharum Sara.* — 5) **Knochenstück.* — 6) **Pfeil.* — 7) **Wurm, Insect.* — 8) *Elephant.* — 9) *Atom.*

*पीलुक m. *Ameise.* — Vgl. *काक° u. *काल°.

*पीलुकृणा m. *die Zeit, in der die Früchte des* Pîlu *reif werden.*

*पीलुनी f. und *पीलुपत्र m. (Râgân. 3,80) *Sanseviera Roxburghiana.*

*पीलुपर्णी f. 1) dass. Râgân. 3,7. — 2) *Momordica monadelpha* Râgân. 7,185. — 3) *ein best. Heilmittel.*

पीलुपाक m. *eine durch Hitze erfolgende Verbindung von Atomen.*

पीलुमती Adj. f. mit द्यौ *der mittlere Himmel.*

*पीलुवक् N. pr. einer Gegend.

*पीलुसार und *°गिरि (Eitel, Chin. B.) m. N. pr. eines Berges.

*पीलुसारस्तूप m. N. pr. eines Stûpa Eitel, Chin. B.

*पीव्, पीवति (स्थौल्ये).

पीव 1) Adj. *fett.* — 2) *f. पीवा *Wasser.*

पीवंस् Adj. *feist, fett.* Nur Nom. पीवान्.

पीवन् 1) Adj. (f. पीवरी) *schwellend, strotzend, voll, feist, fett.* — 2) m. *a) *Wind.* — b) N. pr. eines Sohnes des Djutimant. — 3) f. पीवरी *a) *ein junges Weib.* — b) *Kuh.* — c) N. pr. α) einer geistigen Tochter der Manen Barhishad und Gattin des Vedaçiras. — β) einer Prinzessin der Vidarbha.

पीवर् 1) Adj. *a) feist, fett.* — b) am Ende eines Comp. *strotzend von, reichlich versehen mit* Kâd. 29,17. — 2) m. *a) *Schildkröte.* — b) N. pr. α) eines der 7 Weisen unter Manu Tâmasa. — β) eines Sohnes des Djutimant VP. 2,4,48. — 3) f. आ *a) *Physalis flexuosus.* — b) *Asparagus racemosus* Râgân. 4,118. Bhâvapr. 1,198. — c) N. pr. einer Tochter des Gandharva Huhu. — 4) n. N. pr. des von Priyavrata 2) b) β) beherrschten Varsha in Krauñkadvîpa VP. 2,4,48.

पीवरत्व n. *Fülle, Stärke.*

1. पीवरी f. s. u. पीवन्.

2. पीवरी Adv. mit कर् *mästen.*

पीवस् n. *Fett, Speck.*

पीवस् Adj. (f. आ) 1) *von Fett strotzend* oder *fett*, so v. a. *reichlich.* — 2) *schwellend, sich blähend, bauschig,* oder *fettig*, so v. a. *glänzend.*

पीवस्वत् Adj. *strotzend.*

पीवःस्फाक् Adj. *von Fett strotzend.*

पीविष्ठ Adj. *überaus feist.*

पीवोग्रव Adj. *fette* oder *reichliche Speise habend.*

पीवोग्रश्व Adj. *fette Rosse habend.*

पीवोपवसन Adj. *in Fett gehüllt* oder *neben breiten (fleischigen) Gliedern befindlich.*

पीवोवृध Adj. *ein fettes Aussehen habend* Ait. Br. 2,3,10.

पीष् = पिष् AV. 4,6,7.

पु Adj. *reinigend, läuternd* in सुपु.

*पुंयान n. etwa = नरयान *Palankin.*

पुंयुज् und पुंयोग m. *der Zusammenhang —, das in Relation Stehen mit einem Manne.*

पुंरत्न n. *ein Edelstein von einem Manne.*

पुंराशि m. *ein männliches Zodiakalbild* (der Widder u. s. w.).

पुंलक्षण n. *das Kennzeichen eines Mannes, Männlichkeit* Râgat. 2,104.

1. पुंलिङ्ग n. 1) dass. — 2) in der Grammatik *das männliche Geschlecht* 234,28.

2. पुंलिङ्ग Adj. (f. आ) 1) *die Kennzeichen des Mannes habend* Agni-P. 43,14. — 2) in der Grammatik *männlichen Geschlechts.* Nom. abstr. °ता f.

पुंवत् Adv. 1) *wie ein Mann, wie beim Manne.* — 2) *wie das Masculinum* (gramm.).

1. पुंवत्स m. *ein männliches Kalb.*

2. पुंवत्स Adj. (f. आ) *männliche Kälber habend, von m. K. umgeben.*

*पुंवृष m. *Moschusratte.*

पुंवेषा Adj. f. *in männlicher Tracht.*

पुंव्यञ्जन n. *ein männliches Kennzeichen* Âpast. Çr. 8,6,2.

पुंशब्द m. *ein Masculinum* Ind. St. 13,390.

पुंश्चली Adj. f. *Männern nachlaufend;* Subst. *Hure.* Unlogisch पुंश्चल m. *Hurer* Varâh. Bṛh. 23,5.

पुंश्चलीय m. *Hurensohn.*

पुंश्चलू f. *Hure;* m. *Hurer.*

*पुंश्चिह्न n. *das männliche Glied.*

*पुंश्चोर m. *ein männlicher Dieb.*

पुंस्कृगला Adj. f. *ein Böckchen als Junges habend* Âpast. Çr. 15,1,6.

1. पुंस् m. s. पुमंस्.

2. *पुंस् पुंसयति (अभिमर्दने).

°पुंस = पुंस्, पुमंस्. Vgl. पुंसवत् und विपुंसी.

पुंसक in न°.

पुंसवन 1) Adj. *ein männliches Kind zur Geburt bringend, die Geburt eines männlichen Kindes befördernd* Karaka 6,30. व्रत n. oder n. mit Ergänzung von व्रत *eine zur Erzielung eines Sohnes im Beginne der Schwangerschaft übliche Ceremonie.* — 2) n. *a) Fötus.* — b) *Milch.*

पुंसवत् Adj. *einen Sohn habend.*

*पुंसानुज Adj. wohl *einen ältern Bruder habend.*

पुंसुवन n. *das Zeugen eines männlichen Kindes.*

पुंस्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पुंस्, पुमंस्.

*पुंस्कटी f. *die Hüfte beim Manne.*

पुंस्कर्माशय m. *die durch die Werke in einer früheren Geburt bedingte Anlage eines Menschen.*

पुंस्कामा Adj. f. *auf Männer versessen.*

पुंस्कृत्य Absol. *mit Anwendung männlicher Formen* Çat. Br. 4,3,2,10.

पुंस्कोकिल m. *das Männchen des indischen Kuckucks.* Nom. abstr. °ल n.

पुंस्ति n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,512.

पुंस्त्रय n. *drei Generationen* Hemâdri 1,93,15. 16.

पुंस्त्व n. 1) *das Mannsein* (Gegens. *Weibsein*). — 2) *Mannheit, männliches Vermögen.* — 3) *das Männlichsein, das männliche Geschlecht* (gramm.). — 4) *der männliche Same.*

*पुंस्त्वदोष m. wohl *Impotenz* Gal.

*पुंस्त्वविग्रह् m. *Andropogon Schoenanthus* Râgân. 8,122.

*पुंस्पुत्र m. *ein männliches Kind.*

पुंस्प्रजनन n. *Zeugungsglied.*

पुंस्प्रवाद् m. *irgend eine Masculin-Form, irgend ein Casus eines Masculinum.*

पुंस्वत् Adj. *ein männliches Wesen enthaltend.*

*पुक m. = दान Gaṇar. 299.

*पुकिन् Adj. von पुक.

पुक्कश m. *eine best. verachtete Mischlingskaste.* Richtig पुल्कस.

*पुक्कष m. v. l. für पुक्कश.

पुक्कस 1) m. v. l. für पुक्कश. — 2) f. ई *a*) f. zu 1). — *b*) **die Indigopflanze.* — *c*) *= कलिका oder कालिका.

पुक्कक m. = पुल्कस Maitr. S. 1,6,11. पुल्कक v. l.

*पुंकन्दा f. *eine best. Pflanze,* = लक्ष्मणा Râgân. 7,114.

*पुंनीर् n. und *पुंनुर् m.

पुङ्ख m. 1) *der unterste, mit der Sehne in Berührung kommende Theil des Pfeils, in dem der Schaft und die Federn stecken.* अपाङ्ग° so v. a. *ein pfeilähnlicher Seitenblick.* — 2) **Falke.* — 3) *= मङ्गलाचार्.

पुङ्खित Adj. *mit* पुङ्ख 1) *versehen.* सीतया पुङ्खितः कटाक्षः so v. a. *ein von Sîtâ geschleuderter Seitenblick* Prasannar. 64,11.

पुङ्खितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पुंखेऽट m. *ein männlicher Planet.*

*पुंख्यान n. Siddh. K.

*पुङ्ग 1) m. n. *Menge.* — 2) f. ई *eine Art von Frauenzimmern.*

पुङ्गल fehlerhaft für पुद्गल.

पुंगव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Stier.* — 2) am Ende eines Comp. *ein Heros —, der Vorzüglichste unter* (von Belebtem u. Unbelebtem). Ausnahmsweise in der Bed. *ein Heros in Bezug auf.* वेद° Hemâdri 1,338,19. — 3) **ein best. Heilmittel,* = ऋषभ Râgân. 5,14.

पुंगवकेतु m. Bein. Çiva's.

पुंगुणान्वितजीव m. *das thierische Lebensprincip mit dem Vorzuge des Menschen verbunden,* so v. a. *die menschliche Seele.*

पुच्छ् m. n. *Schwanz, Schweif, Ruthe,* überh. *das äusserste Ende* (z. B. eines Jahres). Am Ende eines adj. Comp. f. आ (218,4. Hemâdri 1,402,20) und *ई.

पुच्छक 1) *am Ende eines adj. Comp. (f. पुच्छिका) = पुच्छ्. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*पुच्छटी f. *das Knacken mit den Fingern.*

*पुच्छदा f. *eine gegen Unfruchtbarkeit angewandte Knolle.* Vgl. पुत्रदा.

पुच्छधि m. *Schwanzwurzel.*

*पुच्छबन्ध m. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

पुच्छब्रह्मवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पुच्छमूल n. *Schwanzwurzel.*

पुच्छल in कपुच्छल.

पुच्छलक्षण n. Titel eines Njâja-Werkes.

पुच्छवत् Adj. *geschwänzt.*

पुच्छाग्र 1) n. *Schwanzspitze* 147,27. — 2) (wohl m.) N. pr. eines Berges.

पुच्छाण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons.

पुच्छास्यचारिन् Adj. *mit Schwanz und Maul sich bewegend* Suçr. 1,207,3.

*पुच्छिन् m. 1) *Hahn.* — 2) *Calotropis gigantea* Râgân. 10,26.

पुच्छेश्वर N. pr. einer Oertlichkeit.

*पुच्छोटिका f. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

*पुछ्, पुच्छति (प्रमादे).

°पुञ्ज m. (adj. Comp. f. आ) *Haufe, Klumpen, Masse, Menge* (auch von immateriellen Dingen). Nom. abstr. °ता f. Vikramâṅkaḱ. 9,128.

पुञ्जक in क्षेम°.

पुंजन्मन् n. *die Geburt eines männlichen Kindes.* पुंजन्मकर् und पुंजन्मद् Adj. *solches bewirkend.*

पुंजन्मयोग m. *eine Constellation, unter der männliche Kinder geboren werden.*

पुञ्जय्, पुञ्जयति *aufhäufen, zusammendrängen* Kâd. 2,49,3 (पुञ्जयमान zu lesen). 51,6. Bâlar. 38,9.

पुञ्जित *aufgehäuft, auf einander gelegt, an einander gedrückt, zusammengeballt* Kâd. 8,23. — Mit अव, °पुञ्जित *auf einen Haufen gebracht, zusammengekehrt.* — Mit उद् *aufhäufen* Kâd. 2,87,15.

पुञ्जराज m. N. pr. eines Grammatikers.

पुञ्जशस् Adv. *haufenweise.*

*पुञ्जातुक (!) n. = फलेलाङ्कु (!).

*पुञ्जि f. = पुञ्ज.

पुञ्जिकस्थली, °स्थली, पुञ्जिकास्तना (!) und *पुञ्जिकास्थला f. N. pr. einer Apsaras.

पुञ्जिष्ठ m. *Fischer;* nach Andern *Vogelfänger.*

पुञ्जी Adv. 1) mit कर् *aufhäufen, auf einen Haufen legen.* — 2) mit भू *sich anhäufen, sich zusammenballen* Kâd. 169,15. Harshaḱ. 139,23.

पुञ्जीकर्तव्य Adj. *aufzuhäufen.*

पुञ्जील n. = पिञ्जूल in दर्भपुञ्जीलि.

पुट्, पुटति (संश्लेषणे), *पोटति (संमर्दने), *पुटयति (संसर्गे), *पोटयति (भाषार्थे oder भासार्थे, संचूर्णने, अल्पीभावे). 1) *umhüllen —, verkleiden mit* (Instr.) Bhâvapr. 2,87.88. — 2) *zusammenreiben mit* (Instr.) Bhâvapr. 3,34. — *पुटित = पाटित und स्फुट. — Mit परि, °पुटयते *sich schälen.* — Mit सम्, संपुटित (könnte auch aus संपुट entstanden sein) *zusammengefügt* Comm. zu Bhâg. P. ed. Bomb. 6,8,6.

पुट 1) m. f. (ई) n. *a*) *Falte, Tasche, ausgebauchter —, hohler Raum, Ritze, Spalte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.* — 2) *m. n. *Pferdehuf.* — 3) m. *a*) *eine aus einem Blatt gebildete Düte,* = संपुट. — *b*) *Umhüllung eines Gegenstandes* (z. B. beim Glühen eines Tiegels), *das Kochen in einer Hülle* (vgl. पुटपाक) Bhâvapr. 2,84. 85. 91. — *c*) *ein Backwerk mit einer Fülle* Bhâvapr. 2,25. — *d*) *ein best. Metrum,* = श्रीपुट. — *e*) *N. pr. eines Mannes. — 4) *n. *Muskatnuss* Râgân. 12,80.

पुटक 1) m. *a*) = पुट 1) *a*). पुटके पुटके मधु *in jeder Ritze Honig* VP. 1,13,30 und sonst häufig. — *b*) *eine best. Verbindung der Hände.* — 2) m. f. (पुटिका) = पुट 3) *a*). — 3) *f. पुटिका *a*) *eine zweischalige Muschel* Râgân. 13,132. — *b*) *Kardamomen.* — 4) *n. *a*) *Muskatnuss.* — *b*) *Wasserrose.*

*पुटकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,83.

पुटकिनी f. *Lotuspflanze, eine Gruppe von L.* Nur im Prâkrit zu belegen.

*पुटग्रीव m. 1) *Butterfass.* — 2) *ein kupferner Topf.*

पुटधेनु f. *eine noch nicht ausgewachsene trächtige Kuh* Hemâdri 1,448,21. 449,2.

पुटन n. Nom. act. zu पुट् 1) Bhâvapr. 2,85. Rasendraḱ. 63,13.

*पुटन्नट m. *Cyperus rotundus* Râgân. 8,152. Vgl. कुटन्नट.

पुटपाक m. *eine best. Art der Zubereitung von Arzeneien, bei welcher die Stoffe in Blätter eingebunden, mit Lehm überzogen und im Feuer geglüht werden.* Mat. med. 11. Bhâvapr. 2,76. 154. Karaka 8,9.

पुटभिद् Adj. etwa *gespalten* Varâh. Bṛh. S. 54,42.

*पुटभेद् m. 1) *Flussbiegung.* — 2) *Flussmündung.* — 3) *Stadt.* — 4) *ein musikalisches Schlaginstrument.*

पुटभेदक Adj. = पुटभिद् Varâh. Bṛh. S. 54,7.

पुटभेदन n. *Stadt.*

पुटाञ्जलि m. *die beiden hohl an einander gelegten Hände* Hemâdri 2,*a*,86,17. Comm. zu Kâtj. Çr. 3,1,15.

*पुटापुटिका f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

*पुटालु m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,83.

पुटाह्वय m. = पुटपाक.

*पुटित 1) Adj. s. u. पुट्. — 2) n. = अक्षिपुट (?) oder कस्तपुट Med. t. 135.

1. पुटी f. s. u. पुट.

2. पुटी Adv. mit कर् *zu einer Düte machen* Bâlar. 169,14.

*पुटोज n. *Sonnenschirm.*

*पुटोदक n. *Cocosnuss.*

*पुट्, पुटयति (अल्पीभावे).

*पुड्, पुडति (उत्सर्गे), पेाडति (प्रमर्दने).

*पुण्, पुणति (कर्मणि शुभे), पेाणयति (संघाते).

पुणतामकर m. Bein. Mahâdeva's.

*पुणिक N. pr. 1) m. eines Mannes Kâç. — 2) f. आ einer Frau Ind. St. 13,423.

*पुण्ट्, पुण्टयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

*पुण्ड्, पुण्डति (प्रमर्दने).

*पुण्ड m. *Mal, Zeichen.*

*पुण्डरिन् m. *Hibiscus mutabilis.*

पुण्डरिस्रजा f. *Lotusgewinde, — kranz.*

पुण्डरीक 1) n. *a) Lotusblüthe,* insbes. *eine weisse.* Auch als Bild des menschlichen Herzens. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) am Ende eines Comp. als Ausdruck der Schönheit. — c) *ein weisser Sonnenschirm. — d) *ein best. Heilmittel. — e) Stirnzeichen. — 2) m. *a) ein best. Opfer. — b) eine Art Reis. — c) *eine wohlriechende Mango-Art. — d) *Artemisia indica* Râgân. 10,147. — e) *eine Art Zuckerrohr. — f) *Tiger* Râgân. 19,4. — g) *ein best. Vogel* Sucr. 1,205,13. — h) *eine Schlangenart. — i) *eine Art Aussatz. — k) *Fieber beim Elephanten. — l) *die weisse Farbe. — m) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) des Weltelephanten im Südosten. — γ) eines alten Königs. — δ) eines Gaṇadhara bei den Gaina. — ε) eines Einsiedlers, eines Sohnes des Çvetaketu. — ζ) eines Berges. — 3) f. पुण्डरीका N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* einer Tochter Vasishṭha's. — *c)* eines Flusses in Krauñkadvîpa VP. 2,4,55.

पुण्डरीकनयन m. 1) Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's VP. 4,14,14. 15,20. — 2) *ein best. Vogel, = क्रौञ्च Gal. — Vgl. पुण्डरीकाक्ष.

पुण्डरीकपुर n. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

पुण्डरीकमुखी f. *eine Art Blutegel* 217,12. 15.

पुण्डरीकवत् 1) Adj. *mit Lotusblüthen versehen* AV. 6,106,1. — 2) m. N. pr. eines Gebirges in Krauñkadvîpa VP. 2,4,50.

पुण्डरीकाक्ष 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — *b) ein best. Vogel.* — 2) *n. *ein best. Heilkraut.* — Vgl. पुण्डरीकनयन.

पुण्डरीकाक्षस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

*पुण्डरीकान्वय m. *ein Elephant aus* Puṇḍarika's 2) *m*) β) *Geschlecht, ein E. mit besondern Kennzeichen* Gal.

पुण्डरीयक 1) m. N. pr. eines der Viçve Devâs. — 2) n. *a) *die Blüthe von Hibiscus mutabilis. — b) ein best. Heilkraut* Râgân. 12,149. Bhâvapr. 1,195.

*पुण्डर्य n. *ein best. Heilkraut* Râgân. 12,149.

पुण्डवर्धन n. fehlerhaft für पुण्ड्र°.

पुण्ड्र 1) m. *a)* N. pr. α) Pl. eines Volkes im heutigen Bengalen und Bihâr. — β) eines Sohnes des Daitja Bali, des Urahnen der Puṇḍra 1) *a)* α) MBh. 1,1,234. — γ) eines Sohnes des Vasudeva VP.^{2} 4,110. — *b) *Zuckerrohr.* Vgl. पुण्ड्रेक्षु. — *c) *Gaertnera racemosa* Râgân. 10,95. — *d) *Ficus infectoria* Râgân. 11,127. — *e) Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42. — *f) *eine weisse Lotusblüthe. — g) *Wurm.* — 2) (*m.) n. *Sectenzeichen.* — 3) n. N. pr. einer mythischen Stadt.

पुण्ड्रक m. 1) Pl. = पुण्ड्र 1) *a)* α). — 2) *ein Fürst der Puṇḍra 1) *a)* α). — 3) *Zuckerrohr. — 4) *Gaertnera racemosa.* — 5) *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42. — 6) *Sectenzeichen.* — 7) *ein Mann, der sich mit der Zucht der Seidenraupe abgiebt.*

*पुण्ड्रकेलि m. *Elephant.*

*पुण्ड्रनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुण्ड्रवर्धन n. desgl.

पुण्ड्रविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुण्ड्रेक्षु m. *Zuckerrohr* Râgat. 4,500.

पुण्ढ्र fehlerhaft für पुण्ड्र *Mal, Sectenzeichen.*

पुण्य 1) Adj. (f. आ) *a) *günstig, glücklich, faustus. — b) richtig beschaffen, schön, gut, brav, bonus. — c) rein, reinigend, heilig* Gobh. 1,1,18. — 2) m. *a)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Sees. — 3) f. पुण्या *a) *Basilienkraut. — b) *Physalis flexuosa* Râgân. 4,112. — *c)* N. pr. α) einer Tochter Kratu's. — β) eines Flusses. — 4) n. *a) das Gute, Rechte, ein gutes Werk, moralisches* oder *religiöses Verdienst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine best. Begehung, die eine Frau unternimmt, um sich die Liebe des Mannes zu erhalten und einen Sohn zu bekommen. — c) *ein Trog zum Tränken des Viehes.*

पुण्यक n. = पुण्य 4) *b).*

पुण्यकर्तर् Nom. Ag. *ein Rechtschaffener, Tugendhafter.*

पुण्यकर्मन् Adj. *Gutes thuend, rechtschaffen, tugendhaft.*

पुण्यकाल m. *ein günstiger, glücklicher Zeitpunkt* Hemâdri 1,75,23. 76,1. fgg. Nom. abstr. °ता f. °कालविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुण्यकीर्ति 1) Adj. *einen guten Ruf habend, berühmt.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

पुण्यकूट m. *eine grosse Menge guter Werke* Kâraṇḍ. 78,7.

पुण्यकृत् 1) Adj. *rechtschaffen, tugendhaft.* — 2) m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

पुण्यकृत्या und पुण्यक्रिया (Âpast.) f. *eine gute Handlung.*

पुण्यक्षेत्र n. *ein heiliges Gebiet, Wallfahrtsort.*

पुण्यगन्ध 1) Adj. (f. आ) *wohlriechend.* — 2) *m. *Michelia Champaka.*

पुण्यगन्धि (f. eben so) und पुण्यगन्धिन् Adj. *wohlriechend.*

पुण्यगृह n. *Wohlthätigkeitshaus, Verpflegungshaus.*

पुण्यगेह n. *ein Haus* —, so v. a. *eine Stätte des Guten* Daçak. 16,16.

पुण्यजन m. 1) *ein rechtschaffener Mann. — 2) Pl. *gute Leute*, Bez. *bestimmter Genien* Gop. Br. 1,3,12. Später Bez. der Jaksha (auch Sg. beim einzelnen Individuum) und *einer Art von* Rakshas (VP. 4,2,1).

पुण्यजनेश्वर m. Bein. Kubera's.

पुण्यजन्मन् Adj. *reinen Ursprungs* Maitr. S. 1, 6,12 (S. 106, Z. 7).

पुण्यजित Adj. *durch gute Worte gewonnen, — erreicht.*

पुण्यतरी Adv. mit कर् *reiner —, heiliger machen.*

पुण्यता f. *Reinheit, Heiligkeit.*

1. पुण्यतीर्थ n. 1) *ein heiliger Wallfahrtsort* Spr.

4096. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

2. पुण्यतीर्थ Adj. (f. आ) *mit heiligen Badestellen versehen* 85,2.

*पुण्यतृण n. *weisses* Kuça-*Gras.*

पुण्यत्व n. *Reinheit, Heiligkeit.*

पुण्यदर्शन 1) Adj. (f. आ) *von schönem Aussehen, schön.* — 2) *m. *Coracias indica.*

पुण्यदृक् Adj. *Gutes —, Segen bringend, — verleihend.*

पुण्यनाथ m. N. pr. eines Grammatikers.

पुण्यनामन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

पुण्यपालराजकथा f. Titel eines Werkes.

पुण्यपावन N. pr.

पुण्यपुण्यता f. *die grösste Heiligkeit.*

पुण्यप्रद Adj. *verdienstlich.*

पुण्यप्रसव m. Pl. N. pr. einer Götterklasse bei den Buddhisten.

1. पुण्यफल n. *der Lohn für gute Werke.*

2. *पुण्यफल m. N. pr. des Gartens der Lakshmî.

पुण्यबल m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यभरित Adj. *überaus gesegnet.*

पुण्यभाज् (Spr. 7712. Kâd. 48,16) und °भाजिन् Adj. *glücklich, glückselig.*

*पुण्यभू und *°भूमि f. Bein. Âryâvarta's.

पुण्यमन्य Adj. *sich für gut haltend* Maitr. S. 1, 6,13 (S. 107, Z. 1).

पुण्यमय Adj. *aus Gutem gebildet.*

पुण्यमहस् Adj. *von schöner Herrlichkeit* Mahâvîraḱ. 8,18.

*पुण्यमित्र m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

*पुण्यरात्र m. *eine gute —, glückliche Nacht.*

पुण्यराशि m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) eines Berges.

पुण्यर्क्ष n. *ein glückliches Sternbild* Hemâdri 1, 347,14.

पुण्यलक्ष्मीक Adj. *glücklich.*

पुण्यलोक Adj. *zur guten Welt gehörig, der guten Welt theilhaftig werdend.*

पुण्यलोकत्व (Conj.) Adv. *in der guten Welt.*

पुण्यवत् 1) Adj. *a) rechtschaffen, tugendhaft.* — *b) glücklich.* — 2) f. °वती N. pr. eines Landes.

पुण्यवर्जित m. N. pr. eines fingirten Landes Kautukar.

पुण्यवर्धन n. N. pr. einer Stadt.

पुण्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यवल्लभ m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3, *b*,209.

पुण्यवाग्बुद्धिकर्मिन् Adj. *dessen Worte, Gedanken und Thaten rein sind* MBh. 17,3,24.

पुण्यशकुन m. *ein glückverheissender Vogel.*

पुण्यशाला f. *Wohlthätigkeitshaus, Verpflegungshaus.*

पुण्यशील Adj. *rechtschaffen, tugendhaft.*

पुण्यशेष m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,113.

पुण्यश्लोक Adj. *glücklich* Mahâvîraḱ. 7,11.

पुण्यश्लोकगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

पुण्यश्लोक 1) Adj. (f. आ) *von dem man Gutes redet, einen guten Namen habend.* — 2) m. Bein. *a)* Nala's. — *b)* Judhishṭhira's. — *c)* Kṛshṇa's. — 3) f. आ Bein. *a)* der Draupadî. — *b)* der Sîtâ.

पुण्यसंवत्सर m. *ein gutes Jahr* TS. 3,3,8,5. Vaitân.

पुण्यसंभार m. *eine Fülle guter Werke* Kâraṇḍ. 19,3. 14. 18. 52,19.

पुण्यसार m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यसुन्दर m. N. pr. eines Mannes.

पुण्यसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

पुण्यस्कन्ध m. *eine grosse Menge verdienstlicher Werke* Vaǵraḱḥ. 23,5. Kâraṇḍ. 19,10. 11. 28,4. 40,8.

पुण्यस्तम्भकर (?) m. N. pr. eines Mannes.

पुण्यस्थान n. *ein geweihter, heiliger Platz.*

पुण्यात्मन् Adj. *rechtschaffen, tugendhaft* 154,5.

पुण्यानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुण्यालंकृत m. N. pr. eines Dämons.

पुण्याशय Adj. *fromm, harmlos* Harshaḱ. 212,19.

पुण्याह्न n. *ein guter, glücklicher Tag, das Zurufen —, Wünschen eines glücklichen Tages.*

पुण्याहक n. (Hemâdri 1,322,9) und पुण्याहन् n. dass.

पुण्याहवाचन 1) n. *das Wünschen eines glücklichen Tages* — 2) *Adj. = पुण्याहवाचनं प्रयोजनमस्य.

पुण्येककर्मन् Adj. *nur Gutes thuend* Spr. 2557.

पुण्येक्षका f. N. pr. eines Flusses im Jenseits.

पुण्योदय m. *der Aufgang des Glückes als Folge vorangegangener Werke.*

पुत् s. पुद्.

पुत m. 1) *Du. *die Hinterbacken.* — 2) *ein best. Metrum;* richtig पुट.

पुत्तल m. und *°ली f. *Puppe, Statuette.* Wenn Jmd in der Fremde stirbt, wird statt seiner eine *Puppe* verbrannt.

पुत्तलक 1) m. und °लिका f. = पुत्तल. — 2) Adj. in Verbindung mit विधि m. *das Verbrennen einer Puppe* (statt eines in der Fremde Verstorbenen).

*पुत्तलीचालन n. *ein best. Spiel mit Puppen* Gal.

पुत्तस् (Conj.) Adv. = Abl. von पुद् MBh. 14,2752.

पुत्तिका f. 1) *Puppe.* — 2) *Termite.* Nach Andern *eine kleine Bienenart* (Râǵan. 4,115. Bhâvapr. 2, 61), *Mücke* und auch = प्लुषि.

पुत्र 1) m. *a) Sohn, Kind, das Junge eines Thieres.* Du. *zwei Söhne* und auch *Sohn und Tochter.* Im Voc. aller drei Zahlen als Anrede einer jüngern Person. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *c) ein best. kleines, zu den Mäusen gezähltes, giftiges Thier.* — *d)* in der Astrol. *das fünfte Haus.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a) Tochter.* — *b) *Puppe.* — *c)* *bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *d) *eine best. Pflanze.* — *e)* *Bein. der Pârvatî.

पुत्रक 1) m. *a) Söhnchen, Knabe, Sohn.* Oft als Liebkosungswort. Am Ende eines adj. Comp. f. पुत्रिका. — *b) Puppe, Statuette.* — *c) *Schelm.* — *d) ein best. kleines, zu den Mäusen gezähltes, giftiges Thier.* — *e) *Heuschrecke.* — *f) *Haar.* — *g) *ein best. Baum.* — *h) Reibstein* Comm. zu Gobh. 2,6,9. — *i)* N. pr. α) des angeblichen Gründers von Pâṭaliputra. — β) *eines Berges. — 2) f. पुत्रिका und *पुत्रका *a) Tochter;* insbes. *eine solche, die ein sohnloser Vater insofern an Sohnes Statt annimmt, als er ihren Sohn für sich als Sohn in Anspruch nimmt.* Am Ende eines adj. Comp. f. eben so 135,7. — *b) Puppe, Statuette.* — *c)* bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *d) * = यावतूलक; nach Wilson *Wolle auf der Tamariske.* — *e)* Suçr. 1,55,20 von unbestimmbarer Bed.

*पुत्रकन्दा f. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7, 114.

पुत्रकर्मन् n. *eine der Erlangung eines Sohnes geltende Ceremonie.*

पुत्रकाम Adj. *Söhne —, Kinder wünschend.*

पुत्रकामकृच्छ्रपञ्चमीव्रत n. *eine best. Begehung.*

पुत्रकामिक Adj. (f. ई) *zum Wunsch einen Sohn zu erlangen in Beziehung stehend, die Erlangung eines Sohnes bezweckend.* इष्टि f. MBh. 13,30,30.

पुत्रकामेष्टि f. *die Darbringung eines Kinder Wünschenden.*

पुत्रकाम्य, °म्यति *sich einen Sohn wünschen.*

पुत्रकाम्या f. *der Wunsch nach einem Sohne, — nach Kindern* 130,2.

पुत्रकार्य n. = पुत्रकर्मन्.

पुत्रकिल्बिष Adj. *dem als Sohne eine Schuld anhängt, kein legitimer Sohn seiend* MBh. 13,49,25.

पुत्रकृतक Adj. *an Sohnes —, an Kindes Statt angenommen.*

पुत्रकृत्य n. *Sohnespflicht.*

पुत्रकृत्य m. oder n. *Kindererzeugung.*

पुत्रक्रमदीपिका f. Titel eines Werkes.

पुत्रघ्नी s. u. पुत्रकृन्.

*पुत्रजग्धी f. etwa *Rabenmutter.*

पुत्रजननी f. *eine best. Pflanze,* = लक्ष्मणा Bhâvapr. 1,208.

*पुत्रजात Adj. *einen Sohn habend.*

*पुत्रजीव (fehlerhaft), *पुत्रंजीव und °क m. *Putranjiva Roxburghii* Râgân. 9,145. Bhâvapr. 1, 234.

पुत्रता f. *Sohnschaft.*

पुत्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पुत्रत्व n. *Sohnschaft.*

*पुत्रदा f. 1) *ein best. Strauch,* = गर्भदात्री Râgân. 4,161. — 2) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,114. — 3) = वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,49.

*पुत्रदात्री f. *eine best. in* Mâlava *wachsende Schlingpflanze* Râgân. 3,131.

पुत्रदार n. Sg. *Sohn und Gattin, Weib und Kind* M. 4,239. 8,114.

पुत्रनामन् Adj. *Sohn heissend* Mân. Çr. 8,4. Gṛhj. 1,17.

*पुत्रपुत्र m. *des Sohnes Sohn, Enkel* Gal.

*पुत्रपुत्रादिनी f. etwa *Rabenmutter.*

पुत्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुत्रपौत्र n. Sg. und m. Pl. *Söhne und Enkel.*

पुत्रपौत्रक n. Sg. dass.

पुत्रपौत्रिन् Adj. *Söhne und Enkel habend.*

*पुत्रपौत्रीण Adj. *auf Söhne und Enkel übergehend.* Nom. abstr. °ता f.

*पुत्रप्रदा f. *eine Art Solanum* Râgân. 4,26.

पुत्रप्रवर m. *der älteste Sohn* MBh. 13,14,74. Bhâg. P. 9,7,1.

पुत्रप्रिय 1) Adj. *dem Sohne lieb, vom Sohne geliebt* Vens. 43,4. — 2) m. *ein best. Vogel* R. 2, 96,12.

*पुत्रभद्रा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,27.

पुत्रभाग m. *das Erbtheil eines Sohnes* 201,24.

पुत्रभाण्ड (wohl n.) etwa *Stellvertreter eines Sohnes, der als Sohn zu betrachten ist* Bâlar. 108, 14. Vgl. भाजन.

पुत्रभाव m. *das Sohnsein, Sohnschaft.*

पुत्रमय Adj. *aus dem Sohn bestehend, durch den S. gebildet.*

पुत्रमर्त्या f. *das Sterben der Söhne* Âpast. Çr. 5, 26,3.

पुत्रवत् Adv. *wie ein Sohn, wie Söhne* (195,2), *wie bei einem Sohne.*

*पुत्रवधू f. *Schwiegertochter.*

पुत्रवत् 1) Adj. *einen Sohn —, Söhne, —, Kinder habend, im wahren Sinne des Wortes einen Sohn habend* Bâlar. 79,8. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,150.

*पुत्रवल Adj. = पुत्रवत् 1).

पुत्रविद्य n. *das Erlangen von Söhnen.*

*पुत्रशृङ्गी f. *Odina pinnata.*

पुत्रश्रेणी f. 1) *Salvinia cucullata.* — 2) *Odina pinnata* Râgân. 9,32. — 3) *Anthericum tuberosum* Dhanv. 1,86.

पुत्रसख m. *Kinderfreund.*

पुत्रसंकरिन् Adj. *Kinder aus gemischter Ehe habend.*

पुत्रसंग्रह m. Titel eines Werkes.

पुत्रसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

*पुत्रसू f. *Mutter eines Sohnes.*

पुत्रसेन m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 4,6,6.

पुत्रस्नेहमय Adj. (f. ई) *in der Liebe zum Sohne bestehend.*

पुत्रस्वीकारनिरूपण n. Titel eines Werkes.

पुत्रहत 1) Adj. *dem die Söhne getödtet worden sind,* Beiw. Vasishṭha's. — 2) *f. ई etwa *Rabenmutter.*

पुत्रघ्न Adj. (f. पुत्रघ्नी) *das Kind tödtend* Karaka 6,30. Suçr. 2,396,12. 397,3.

पुत्राचार्य Adj. *den Sohn zum Lehrer habend.*

*पुत्रादिन् 1) Adj. *die Kinder —, die Jungen fressend.* — 2) f. °नी etwa *Rabenmutter.*

*पुत्रान्नाद Adj. *auf des Sohnes Kosten lebend.*

*पुत्रिक gaṇa पुरोहितादि wohl fehlerhaft für पत्रिक. °वत् Adv. Verz. d. B. H. 59,7 fehlerhaft für पुत्रिकावत्. पुत्रिका s. u. पुत्रक.

पुत्रिकापुत्र m. *der Sohn einer an Sohnes Statt angenommenen Tochter* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 4, 4,11.

पुत्रिकापूर्वपुत्र m. *der Sohn einer zuvor an Sohnes Statt angenommenen Tochter* MBh. 13,23,20. अस्यामुत्पन्नः पुत्रो मदीय इति नियमेन या दीयते तस्यां च यो जातः स पुत्रिकापूर्वपुत्रः Nîlak.

*पुत्रिकाप्रसू f. *Mutter einer Tochter.*

पुत्रिन् Adj. 1) *einen Sohn —, Söhne habend, reich an Söhnen, — Kindern;* m. *Vater —,* f. *Mutter eines Sohnes.* — 2) von einer Beule so v. a. *kleine* (gleichsam *Junge*) *neben sich habend.*

पुत्रिय्, °यति *sich einen Sohn —, sich Kinder wünschen.*

पुत्रिय Adj. (f. या) *zu einem Sohn in Beziehung stehend.* Vgl. अ°.

1. पुत्री f. s. u. पुत्र.

2. पुत्री Adv. 1) mit कर् *an Sohnes Statt annehmen.* — 2) mit भू *zum Sohne werden.*

पुत्रीकरण n. *das Annehmen an Sohnes Statt.* °मीमांसा f. Titel eines Werkes.

पुत्रीय्, °यति 1) *sich einen Sohn —, sich Kinder wünschen.* — 2) *als Sohn behandeln. — *Desid.* पुपुत्रीयिषति, पुतित्रीयिषति, पुत्रीयियिषति, पुपुतित्रीयियिषति.

पुत्रीय Adj. (f. या) *zu einem Sohn in Beziehung stehend, einen Sohn verschaffend.*

*पुत्रीया f. *der Wunsch nach einem Sohne.*

*पुत्रीयितर् Nom. ag. *der sich einen Sohn wünscht.*

*पुत्रेष्टि und *°का f. *ein der Erlangung eines Sohnes geltendes Opfer.*

पुत्रेषणा f. *das Verlangen nach einem Sohne, — nach Söhnen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,9.

पुत्रोत्सङ्गा Adj. f. *mit einem Sohne schwanger gehend* MBh. 14,68,19.

पुत्र्य Adj. (f. या) = पुत्रिय, पुत्रीय.

पुत्र्यपशव्य Adj. (f. या) *für Söhne und Vieh dienlich* Saṁskârakaust. 8,2. 4.

पुत्सल in कपुत्सल.

पुथ्, *पुथ्यति (हिंसायाम्). — Caus. पोथयति (metrisch auch Med.) 1) *zerdrücken, zerschmettern, zermalmen, zerhacken* Karaka 6,2. — 2) *niederschmettern,* so v. a. *übertreffen, bewirken, das Etwas nicht gehört —, nicht bemerkt* u. s. w. *wird.* — 3) *भाषार्थ oder भासार्थ. — Mit अभि Caus. *schmettern auf* (Loc.). — Mit अव Caus. *zerschmettern.* — Mit आ Caus. *zerdrücken, drücken; zerhacken* Karaka 6,1. — Mit समा Caus. *zerstampfen* Karaka 6,1. — Mit नि Caus. *niederschmettern.* — Mit प्र Caus. *fortstossen.* — Mit वि Caus. *zerschmettern, zermalmen, fein stampfen, mürbe machen* Karaka 8,1. — Mit सम् Caus. dass. Karaka 6,1.

पुद् *Hölle, eine Art Hölle.* Ein zur Erklärung von पुत्र (पुत्त्र) erfundenes Wort.

पुदक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,221.

पुद्गल 1) Adj. (f. या) *schön.* — 2) m. *a) Körper.* Bei den Gaina *jedes Ding von bestimmten Dimensionen* mit Inbegriff *der Atome* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,33. °लास्तिकाय m. ebend. — *b) das Ich, die Seele. — c) Mann* Varâh. Bṛh. 4,4 (पुङ्गल gedr.). *Individuum, Subject* (in verächtlichem Sinne) Text zu Lot. de la b. l. 142. — *d)* Bein. Çiva's; nach Nîlak. = देह. — *e) *ein Pferd von der Farbe des Bergkrystalls* Gal. (पुङ्गल geschrieben).

पुद्गलपति m. *Fürst, König* Varâh. Bṛh. 11,6 (पुङ्गल° gedr.).

*पुद्गल fehlerhaft für पुङ्गल.

°पुन Adj. (f. आ) *reinigend.*

पुनःकरण n. *das Ummachen, Umformen, Umgiessen, das Verfertigen von Neuem* Baudh. 1,6,14, 6. Vaitân.

पुनःकर्मन् n. *Wiederholung einer Handlung* Çâṅkh. Br. 1,5.

पुनःकाम m. *ein wiederholter Wunsch* Âpast. Çr. 5,29,3.

पुनःक्रिया f. *Wiederholung einer Handlung* Kâtj. Çr. 25,4,15.

1. पुनःपद् n. *Refrain.*

2. पुनःपद् Adj. (f. आ) *mit einem Refrain versehen.*

पुनःपराजय m. in अपुनः°.

पुनःपरिधान n. *das Wiederumlegen* (eines Gewandes) Kâtj. Çr. 15,5,16.

पुनःपाक m. 1) *wiederholtes Kochen.* — 2) *wiederholtes Brennen* (irdener Geschirre).

पुनःपुना f. N. pr. eines Flusses.

पुनःप्रतिनिवर्तन n. *Umkehr, Rückkehr* R. 5,1,81.

पुनःप्रत्युपकार m. *Wiedervergeltung.*

पुनःप्रमाद् m. *eine wiederholte Fahrlässigkeit* Âpast. 2,28,8.

पुनःप्रयोग m. *Wiederholung* Vaitân. °प्रयोगेंङ्रूप Adj. Çat. Br. 2,6,3,12.

*पुनःप्रवृद्ध Adj. *wiedergewachsen.*

पुनःप्राध्येषणा n. *wiederholte Aufforderung zum Studiren* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

पुनःप्रायणीय Adj. *wobei das* Prâjaṇîja *wiederholt wird* Çâṅkh. Br. 22,8.

पुनःप्रेप्सा f. *das Verlangen wieder zu erlangen, — wieder habhaft zu werden.*

पुँनर् Adv. 1) *zurück, heim.* Mit इ, गा, गम् u. s. w. *heimkehren, wieder weggehen, entfliehen;* mit दा *zurückgeben, vergelten, herausgeben;* mit भू *sich umkehren, sich wenden;* mit अस् *zurückfallen auf* (Dat.). — 2) *wieder, von Neuem, abermals.* पुनर्भूयः dass. Mit भू *wieder entstehen, wieder neu werden; sich wieder verheirathen* (vom Weibe). पुँनः पुनः und das einfache पुनर् (Spr. 3914. 7272) *zu wiederholten Malen, immer und immer wieder.* न पुनः पुनः *nimmer wieder* Spr. 4124. 4126. — 3) *hinwiederum*, so v. a. *ferner* (am Anfange des Satzes Karaka 2,7. 6,3), *nun, ausserdem, noch* (weiter ausführend oder einfach anreihend). अदो — पुनर् — पश्चात् *zuerst — dann — später* Spr. 7727. पुनरपरम् *ausserdem, dazu kommt noch dass* Kâd. 180,11. — 4) *dagegen, aber.* — 5) अथ वा पुनः (66, 1. 69,31. M. 8,240), अपि वा पुनः und वा पुनः am Ende eines Verses statt des einfachen वा *oder.* — 6) कदा पुनः *irgendwann, jemals.* — 7) किं पुनः *a) wie viel mehr* oder *weniger.* — *b) jedoch.* — *c) sondern.* — 8) पुनर् — पुनर् *bald — bald* Spr. 4125. Oefters wiederholt Karaka 4,1.

पुनरपगम m. in अपुनरपगम.

पुनरभिधान n. *das Wiedererwähnen.*

पुनरभिषेक m. *Wiedersalbung.*

पुनरभ्याकारम् Absol. *unter beständiger Heranlockung* Ait. Br. 3,5,2. पुनरभ्याघारम् st. dessen Gop. Br. 2,3,1.

पुनरभ्याघारम् Absol. Gop. Br. 2,3,1 wohl fehlerhaft für पुनरभ्याकारम्, wie Ait. Br. 3,5,2 hat.

पुनरभ्यावर्तम् Absol. *unter Wiederholung* Tâṇḍja-Br. 5,1,7. 6,8,13.

पुनरभ्युन्नीत Adj. *wieder dazugegossen* Gaim. 3, 2,29.

पुनरर्थिन् Adj. *abermals bittend.* Nom. abstr. °र्थिता f.

पुनरर्वाचिन् Adj. *wieder herwärts gewandt* Kaush. Âr. 2,14.

पुनरस्तुँ Adj. *wieder in's Leben tretend.*

पुनरागत Adj. *wiedergekommen, zurückgekehrt.*

पुनरागम m. *Wiederkehr* Âpast. Çr. 6,24,3.

पुनरागमन n. 1) *das Wiederkommen.* — 2) *Wiedergeburt.*

पुनरागामिन् Adj. *wiederkehrend.*

पुनराग्रन्थम् Absol. *wiederholt umschlingend* Ait. Br. 5,15,9.

पुनराजाति f. *Wiedergeburt* Gop. Br. 1,3,22.

पुनरादायम् Absol. *wiederholt ansetzend, — anhebend, wiederholt* Tâṇḍja-Br. 9,1,16. 19.

पुनरादि Adj. *von Neuem beginnend, wiederholt* Tâṇḍja-Br. 9,1,4. 16. 19.

पुनराधान n. *wiederholtes Anlegen des heiligen Feuers.*

पुनराधेयँ 1) *wieder anzulegen* (das heilige Feuer). — 2) m. *eine best.* Soma-*Feier.* — 3) n. *wiederholtes Anlegen des heiligen Feuers.*

पुनराधेयक n. = पुनराधेय 3).

पुनराधेयिक Adj. (f. ई) *auf das wiederholte Anlegen des Feuers bezüglich.* Vgl. पौनराधेयिक.

पुनरानयन n. *das Zurückführen* MBh. 3,280,14.

पुनराभाव m. in अँपुनराभाव (Nachtr. 1).

पुनराम्नान n. *Wiedererwähnung* Lâṭj. 9,6,20.

पुनरायन n. *das Wiederkommen.*

पुनरालम्भ m. *das Wiederfassen* Âpast. Çr. 4, 16,12.

पुनरावर्तक Adj. *wiederkehrend* (Fieber) Karaka 6,3.

पुनरावर्तन n. in अपुनरावर्तन.

पुनरावर्तनन्दा f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पुनरावर्तिन् Adj. 1) *wiederkehrend* (in das irdische Leben). — 2) *zur Wiederkehr* (in das irdische Leben) *führend.*

पुनरावृत्त Adj. *wiederholt.*

पुनरावृत्ति f. 1) *das Wiederkommen, Sichwiedereinstellen.* — 2) *Wiederkehr* (in das irdische Leben), *Wiedergeburt.* In Çat. Br. 14 als zwei Worte gefasst. — 3) *Wiederholung.* — Vgl. अपुनरावृत्ति.

पुनरँासृत Adj. *wieder herbeigelaufen* (Wagen) Maitr. S. 1,11,7. v. l. und Çat. Br. 5,1,5,10 पुँनरँा°. Das Compositum würde पुनरासृतँ zu accentuiren sein.

पुनराहार m. *Wiedervornahme.*

पुनरिष्या f. *wiederholtes Opfer.*

पुनरुक्त 1) Adj. (f. आ) *a) von Neuem gesagt, wiederholt, abermalig.* °म् (Kâd. 258,1) und पुनरुक्त° Adv. *wiederholt.* — *b) überflüssig, unnütz* Harshak. 206,6. — 2) n. *Wiederholung, unnütze Wiederholung, Tautologie.* — Vgl. अ°.

*पुनरुक्तजन्मन् m. *ein Brahman.*

पुनरुक्तता f. und °क्तत्व n. *Wiederholung, Tautologie.*

पुनरुक्तवदाभास m. in der Rhetorik *Anschein von Wiederholung, scheinbare Tautologie.*

पुनरुक्ताय्, °यते *sich gleichsam wiederholen* Bâlar. 186,15.

पुनरुक्ति f. 1) *Wiederholung* (210,22), *unnütze Wiederholung, Tautologie.* — 2) *ein leeres Wort* Spr. 1232. — Vgl. अ°.

पुनरुक्तिमत् Adj. *tautologisch.*

पुनरुक्ती Adv. mit कर् *überflüssig —, unnütz machen.*

पुनरुत्पत्ति f. *Wiederentstehung, Wiedergeburt.*

पुनरुत्पादन n. *das Wiedererzeugen* Khând. Up. 3,17,5.

पुनरुत्सृष्ट Adj. *wieder ausgemerzt* (Stier u. s. w.) Mân. Çr. 1,6,5. m. *ein solches Thier,* insbes. *ein Bock.*

पुनरुत्स्यूतँ Adj. *wieder geflickt* Mân. Çr. 1,6,5.

पुनरुपगमन n. *das Wiederkehren.*

पुनरुपसदन n. *abermaliges Verrichten* Gaut. 1,58.

पुनरुपाकरण n. *Wiederbeginn des Studiums* Gobh. 3,3,16.

पुनरुपागम m. *Wiederkehr.*

पुनर्गमन n. *das sich wieder auf den Weg Machen.*

पुनर्गर्भवती Adj. f. *von Neuem schwanger, — trächtig* 150,26.

*पुनर्गव m.

पुनर्गेय in अपुनर्गेय.

पुनर्ग्रहण n. 1) *wiederholtes Schöpfen.* — 2) *Wiederholung.*

पुनर्जन्मन् n. *Wiedergeburt.*

पुनर्जात Adj. (f. आ) *wiedergeboren* 122,29.

पुनर्दोनि n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,28.

पुनर्णव Adj. (f. आ) *sich erneuernd, sich verjüngend, aufgefrischt, wieder zurecht gemacht* Maitr. S. 1,7,2. Mân. Çr. 1,6,5. Vgl. पुनर्नव.

पुनर्त्त Adj. (f. आ) = पुनर्दत्त *wiedergegeben* Tân̤ḍja-Br. 6,5,12.

पुनर्दर्शन n. *das Wiedersehen* 320,13.

पुनर्दातर् Nom. ag. *Vergelter.*

पुनर्दाय Absol. *zurückgebend* ṚV. 10,109,7.

पुनर्दारक्रिया f. *das Nehmen einer zweiten Frau (nach dem Tode der ersten).*

पुनर्दीयमान in अपुनर्दीयमान.

पुनर्द्यूत n. *Wiederholung eines Spiels* MBh. 3,34,8.

पुनर्धेनु f. *eine Kuh, die wieder Milch giebt.*

पुनर्नव 1) Adj. (f. आ) *sich erneuernd, sich erzeugend.* Vgl. पुनर्णव. — 2) *m. *Fingernagel.* — 3) f. पुनर्नवा *Boerhavia procumbens.*

पुनर्नवामण्डूर n. *eine best. Medicin* Mat. med. 358. Rasar. 299.

पुनर्निगन्धम् Absol. *wieder einschlingend* Ait. Br. 15,15,9.

पुनर्निर्तुन्न Adj. 1) *nochmals eingestossen, -eingebohrt* Kâṭh. 22,6. — 2) = पुनर्निर्नुत्त Kâṭh. 34,6.

पुनर्निर्नुत्त Adj. *wieder im Einzelnen wiederholt.*

पुनर्निवर्तम् Absol. in अपुनर्निवर्तम्.

पुनर्निष्कृत Adj. *wieder ausgebessert* Âpast. Çr. 5,29,1.

पुनर्बन्धयोग m. *eine abermalige Fesselung* Kap. 6,17.

पुनर्बाल 1) m. παλίμπαις, *wieder Kind, wieder kindisch geworden.*

पुनर्बाल्य n. *das wieder kindisch Sein, Altersschwäche.*

पुनर्भक्ष्य Adj. in अपुनर्भक्ष्य.

पुनर्भव 1) Adj. *wiedergeboren.* — 2) m. *a) Wiedergeburt.* — *b) Fingernagel.* — *c) eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 9,119.

*पुनर्भाविन् m. *Seele.* Fehlerhaft.

पुनर्भार्या f. *eine zweite Gattin,* so v. a. *Wiederverheirathung.*

पुनर्भाव m. in अपुनर्भाव.

पुनर्भाविन् Adj. in अपुनर्भाविन्.

पुनर्भू 1) Adj. *wiederentstehend, wieder neu werdend, verjüngt.* — 2) f. *eine Wittwe, die wieder geheirathet hat,* MBh. 12,173,17. Nom. abstr. पुनर्भूत्व n. Nîlak. zu MBh. 3,71,15. °भुत्व n. fehlerhaft. — 3) *m. *ein Wittwer, der wieder geheirathet hat.*

पुनर्भोग m. *wiederholter Genuss.*

पुनर्मघ Adj. 1) *habsüchtig.* — 2) *wiederholt Spenden gebend.*

पुनर्मन्यु Adj. vielleicht *wieder gedenkend, sich erinnernd.*

पुनर्मार m. in अपुनर्मार (Nacht. 3).

पुनर्मृत्यु m. *ein wiederholtes Sterben* Gop. Br. 1, 3,22.

पुनर्यज्ञ m. *ein wiederholtes Opfer.*

*पुनर्यात्रा f. *eine wiederholte Procession.*

पुनर्यामन् Adj. *wieder brauchbar.*

पुनर्युद्ध n. *Erneuerung des Kampfes.*

पुनर्युवन् m. *wieder Jüngling.* Nom. abstr. पुनर्युवत्व n. Karaka 6,1.

पुनर्लाभ m. *Wiedererlangung.*

पुनर्लेखन n. *abermaliges Niederschreiben* 214,17.

पुनर्वक्तव्य Adj. *zu wiederholen.* Nom. abstr. °ता f.

पुनर्वचन n. *das Wiedersagen, Wiederholen.*

पुनर्वणय n. in अजीत° (vgl. Nachtr. 3).

पुनर्वत्स m. 1) *ein abgewöhntes Kalb, das wieder zum Saugen zurückkehrt.* — 2) N. pr. des Liedverfassers von ṚV. 8,7.

पुनर्वत्स् Adj. *das Wort* पुनर् *enthaltend.*

पुनर्वरण n. *das Wiederwählen.*

पुनर्वसु 1) Adj. *Güter wiederbringend.* — 2) m. *a)* Du. und Sg. (Maitr. S. 1,7,2) *das fünfte oder siebente Mondhaus,* β α *der Zwillinge.* Nom. abstr. पुनर्वसुत्व n. Maitr. S. 1,7,2. — *b)* Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — β) *Çiva's. — γ) *Kâtjâjana's oder *Vararuki's. — *c) Beginn von Reichthum.* — *d) *eine best. Welt.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer.

पुनर्वाद् m. *Wiederholung, Tautologie* Kap. 5,33.

पुनर्विरोह n. *das Wiederausschlagen* (von Pflanzen) Karaka 6,9.

पुनर्हन् Adj. *wieder vernichtend.*

पुनर्हविस् n. *eine wiederholte Opfergabe.*

पुनश्चन्द्रा f. N. pr. eines Flusses.

पुनश्चरणदीपिका und °श्चरणपद्धति f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. Richtig पुरश्च°.

पुनश्चर्वण n. *das Wiederkäuen.*

पुनश्चिति f. *Wiederschichtung* MBh. 5,4801. °त्ति fehlerhaft 5,141,46.

पुनस्तति f. *eine abermalige Opferhandlung* Çâṅkh. Br. 26,8.

पुनःसंस्कार m. *eine abermalige Weihe.*

पुनःसंस्कृत Adj. *wieder hergestellt, ausgebessert.*

पुनःसंगम m. *das Wiederzusammenkommen.*

पुनःसंदर्शन n. *das Wiedersehen.*

पुनःसंधान n. 1) *das Wiederherstellen* (des erloschenen Hausfeuers). — 2) *Wiedervereinigung* Sâh. D. 45,21.

पुनःसंभव m. in अपुनः°.

पुनःसर् Adj. (f. आ) *rückläufig, zurückgeschlagene* (Blüthen) *habend.*

पुनःसिद्ध Adj. *abermals gekocht* Gaut. 17,15.

*पुनःसुख Adj. *wieder angenehm* u. s. w.

पुनःस्तोम m. *ein best.* Ekâha Gaut. Vaitân.

*पुनाराज m. *zum andern Mal König.*

पुनीत Adj. *gereinigt, geläutert* MBh. 12,300, 38. पुनीतानाम्। न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यत इति पवित्राणां साध्यानामित्यर्थः Nîlak. Auch die beiden anderen Ausgaben lesen पुनीत.

*पुन्थ्, पुन्थति (हिंसाक्लेशयोः).

*पुंदान n.

*पुंदास m. *ein männlicher Sclave.*

पुंदेवत Adj. *an eine männliche Gottheit gerichtet.*

पुन्द्र MBh. 1,228 fehlerhaft für पुण्ड्र.

*पुंधन्न m. *Männchen.*

पुंनक्षत्र n. *ein Mondhaus männlichen Geschlechts.*

पुंनपुंसक n. *Masculinum und Neutrum* 244,17.

पुंनाग m. 1) *Rottleria tinctoria.* Nach Mat. med. 232 *Calophyllum Inophyllum.* — 2) *eine weisse Lotusblüthe. — 3) *Muskatnuss. — 4) *ein Elephant unter den Menschen, ein ausgezeichneter Mensch.* — 5) *ein weisser Elephant.

पुंनाट und पुंनाड m. 1) *Cassia Tora* Râǵan. 4, 202. Bhâvapr. 1,178. — 2) पुंनाड N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 5,139.

पुंनामधेय Adj. *einen männlichen Namen tragend, Alles was Mann heisst.*

1. पुंनामन् 1) Adj. *einen männlichen Namen habend.* — 2) *m. *Rottleria tinctoria* Râǵan. 10,40.

2. पुन्नामन् Adj. *den Namen* पुंस् *führend.* m. mit Ergänzung von नरक Mârk. P. 75,16.

पुपूतनि ṚV. 10,132,6 von unbekannter Bed.

पुप्पुट m. *Anschwellung an Gaumen und Zahnfleisch.*

*पुप्फुल m. *Blähung.*

*पुप्फुस m. 1) *Lunge.* — 2) *Samenkapsel der Wasserrose.*

पुंस् (schwach पुंस्) m. 1) *Mann, ein männliches Wesen.* — 2) *ein Masculinum* (grammatisch). — 3) *Mensch.* — 4) *Diener.* — 5) *Seele.* पर् und परम् (Ind. St. 14,369) *die Weltseele.*

*पुमनुज्ञा Adj. f. wohl *einen ältern Bruder habend.*

पुमपत्य n. *männliche Nachkommenschaft.*

पुमर्थ 1) m. *das Ziel des Menschen.* Nom. abstr. °ता f. — 2) °म् Adv. *der Seele wegen* Kap. 6,40.

*पुमाख्य Adj. *männlich heissend.*

पुमाख्या f. *eine Name für männliche Wesen, ein Wort zur Bezeichnung eines männlichen Wesens.*

*पुमाचार m. *Männerbrauch.*

पुंपशु m. *ein Mensch als Opferthier, Menschenopfer.*

पुंप्रकृति f. *die Natur —, der Charakter des Mannes* Varâh. Bṛh. S. 78,12.

पुंभाव m. *das Mannsein, männliches Geschlecht* Daçak. 27,14.

पुंभूमन् m. *ein Plural masculini generis.*

पुंमन्त्र m. *ein männlicher Zauberspruch.*

पुंमृग m. *Antilopenbock* Manḍn. zu VS. 24,35.

1. पुर् f. *Fülle.* Nur Instr. Pl. पूर्भिस् *in Fülle.*

2. पुर् f. (Nom. पूर्) 1) *fester Platz, Burg, eine befestigte Stadt, Stadt* überh. — 2) *Leib, Körper* (als *Burg* Purusha's gedacht). — 3) *der Intellect.* — 4) *ein best.* Daçarâtra.

3. *पुर्, पुरति (अग्रगमने).

पुर 1) n. *a) Burg, eine befestigte Stadt, Stadt* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Gynaeceum.* — *c) Wohnort, Behälter.* — *d) *Söller.* — *e) *Bordel.* — *f) *die Stadt* κατ' ἐξόχην, Pâṭaliputra. — *g)* = त्रिपुर *die drei Burgen der* Asura. — *h) Leib, Körper.* — *i) *eine Cyperus-Art.* — *k) *Haut.* — *l) eine best. Constellation.* — *m) *eine Blattdüte;* richtig पुट. — *n)* Bez. der *Unterabtheilungen in der* Tripurî. — 2) (*m.) f. (आ) n. *Bdellium.* — 3) m. N. pr. eines Asura, = त्रिपुर. — 4) f. आ *a) Wehr, Burg* in अग्निपुरा und अश्मपुरा. — *b) *ein best. wohlriechender Stoff.* — 5) f. ई *a) Burg, Stadt.* — *b) Leib, Körper.* — *c)* Name eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, deren Mitglieder das Wort पुरी ihrem Namen anhängen.

पुरउष्णिह् f. *ein best. Metrum.*

पुरएतर् Nom. ag. *der da vorangeht, Führer, Wegweiser.*

पुरःपाक Adj. (f. आ) *dessen Erfüllung bevorsteht.*

पुरःप्रस्रवण Adj. *vorströmend.*

पुरःप्रर्तर् Nom. ag. *Vorkämpfer.*

पुरःफल Adj. *dessen Früchte bevorstehen, Früchte verheissend.*

पुरकोट् n. *Citadelle.* °पाल m. *der Commandant einer C.*

°पुरग Adj. *geneigt —, gewillt zu.*

*पुरगावण n. N. pr. eines *Waldes.*

पुरजन m. Sg. *die Städter* 291,25. Paṅkad.

पुरज्ञानु m. v. l. für पुरुज्ञानु VP.² 4,144.

पुरजित् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

*पुरज्योतिस् n. Agni's *Welt.*

पुरंजन 1) m. *a) die als König gedachte Seele.* — *b)* *Bein. Varuṇa's Gal. — 2) f. ई *die als Königin und Gattin* Puramĝaja's *gedachte Intelligenz.*

पुरंजननाटक n. Titel eines *Schauspiels* Cat. Willmot 70.

पुरंजय m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) eines Elephanten.

*पुरञ्जर m. *Achselgrube.*

पुरट n. *Gold.*

*पुरण m. *das Meer.*

पुरणड m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,206. Vgl. पुरुणड.

*पुरतटी f. *Marktflecken.*

पुरतस् Adv. 1) *voran, nach vorn, vorn, davor, vor sich, — mir* u. s. w. Mit Gen. (Spr. 7023) oder am Ende eines Comp. (7697) *vor, in Gegenwart von.* Mit कर् *voranstellen, vorangehen lassen.* — 2) *vorhin, vorher* Kathâs. 32,134. Spr. 7703. Mit gen. *vor* (zeitlich).

पुरद्वार n. (adj. Comp. f. आ) *Stadtthor* R. ed. Bomb. 2,88,24.

पुरद्विष् m. Bein. Çiva's.

पुरनारी f. *Hetäre* Dhûrtan. 35.

*पुरंद m. = पुरंदर् 1) *a)* α).

पुरंदर् 1) m. *a)* Bein. α) Indra's. — β) Agni's. — γ) Çiva's. — *b) Dieb.* — *c)* N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,350. — 2) *f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) *n. *Piper Chaba.*

पुरंदरचाप m. *Regenbogen.*

पुरंदरपुर 1) n. *a)* Indra's *Stadt.* °पुरातिथि m. so v. a. *verstorben* Daçak. 2,23. — *b)* N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 13,401. — 2) f. ई N. pr. einer *Stadt* der Mâlava.

पुरंदरपुरोहित् f. Indra's *Weltgegend, Osten* Prasannar. 148,19.

पुरंधि 1) Adj. *hochgemuth, muthvoll, begeistert.* — 2) m. wohl N. pr. eines besondern Gottes. — 3) f. *Hochgefühl, Begeisterung.* Auch Pl.

पुरंधिवत् Adj. *begeisternd.*

पुरंधि und °धी f. *eine ältere verheirathete Frau, ehrbare Matrone, Weib* überh. Râĝan. 18,3. Spr. 7697. Kâd. 79,23.

पुरपत्तिन् m. *ein in der Stadt lebender, zahmer Vogel.*

पुरपाल m. *Hüter einer Burg, — Stadt.*

पुरभिद् m. Bein. Çiva's Prasannar. 116,1.

पुरमथन m. desgl. Bâlar. 249,18.

पुरमथितर् Nom. ag. Bein. Çiva's.

पुरमार्ग m. *Strasse einer Stadt.*

पुरमालिनी f. N. pr. eines Flusses.

पुरुष m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *Burg, Stadt* Gal.

पुररक्ष und °रक्षिन् (118,26) m. *Stadtwächter.*

पुरलोक m. Sg. *die Städter* Paṅkad.

पुरवधू f. *Hetäre* Ind. St. 15,336.

पुरवासिन् m. *Stadtbewohner, Städter.*

पुरवास्तु n. *ein zur Gründung einer Stadt geeigneter Platz.*

पुरवी f. *eine best.* Râginî S.S.S. 57. Vgl. पुरुवी.

पुरवैरिन् m. Bein. Çiva's Prasannar. 59,13.

पुरशासन m. desgl.

पुरश्चरण 1) Adj. am Ende eines Comp. *Vorbereitungen treffend zu.* Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *eine vorgängige Handlung, Vorbereitung* (im Ritual). पुरश्चरणकर्मन् n. dass. पुरश्चरणतस् Çat. Br. 4,4,1,11. 6,2,1.

पुरश्चरणकौमुदी f., °श्चरणचन्द्रिका f., °श्चरणदीपिका f. (s. u. पुनश्च°), °श्चरणपद्धति f. (s. u. पुनश्च°), °माला f. und °श्चरणविधि m. Titel von Werken.

*पुरष्कृद् m. 1) *Imperata cylindrica.* — 2) *Brustwarze.*

पुरःशुक्रम् Adv. *wobei der Planet Venus vor Einem steht* Kumâras. 3,43.

पुरस् 1) Adv. *a) voran, vorn, nach vorn, davor, vor den Augen, vor mir, — dir, — sich* u. s. w. Mit कर् α) *vor sich hinstellen, vornhin —, an die Spitze bringen, — stellen, vorangehen lassen.* — β) *an ein Amt stellen, anstellen bei* (Loc.) — γ) *voranstellen,* so v. a. *ehren, Jmd Ehre erweisen.* पुरस्कृतः सताम् *bei Guten in Ehren stehend.* — δ) *voranstellen, vorangehen lassen,* so v. a. *in den Vordergrund stellen, zur Richtschnur nehmen, vor Augen haben, sich vor Allem angelegen sein lassen.* पुरस्कृत्य kann oft durch *wegen, in Betreff von, über* (Etwas sprechen) wiedergegeben werden. — ε) *vorziehen, erwählen.* — ζ) *vor Augen treten lassen, an den Tag legen, zeigen, verrathen.* — η) °पुरस्कृत *begleitet von, verbunden —, versehen mit, im Besitz von — seiend, beschäftigt mit.* °पुरस्कृतम् Adv. *unter Begleitung von* 69,8. — Nach den Lexicographen soll पुरस्कृत auch = अरात्यभियुक्त oder अरिग्रस्त und अभिशस्त sein. — Mit धा α) Med. *vor Jmd hinstellen, — aufstellen, aussetzen* (einen Preis), *an die Spitze —, vornan stellen.* — β) Med. *Jmd bestimmen —, beauftragen zu* (Dat.);

insbes. *mit den geistlichen Verrichtungen.* — γ) Act. *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas auftragen.* — δ) Act. *voranstellen*, so v. a. *hochschätzen, ehren.* — ε) *voranstellen*, so v. a. *vor Anderm berücksichtigen, — sich angelegen sein lassen.* — *b*) *im —, nach Osten.* दक्षिणतः पुरः *nach Südosten.* — *c*) *vorher, zuerst, zunächst* 311,24. स्थित so v. a. *bevorstehend.* — 2) Präp. *a*) *vor* (örtlich), mit Abl., Acc., Gen. oder am Ende eines Comp. (Hemâdri 1,591, 22). — *b*) *vor* (zeitlich), mit Gen.

*पुरःसंस्कार m. = पुरोडि.

पुरस्कर्तव्य Adj. *voranzustellen, zu ehren.*

पुरस्कार m. 1) *Bevorzugung, Ehrenerweisung.* — 2) *Begleitung.* Am Ende eines Comp. so v. a. *begleitet von, verbunden mit, in sich schliessend.*

पुरस्कार्य Adj. *anzustellen bei* (Loc.), *zu beauftragen mit* (Infin.).

पुरस्क्रिया f. 1) *eine vorangehende Handlung.* — 2) *Ehrenerweisung.*

पुरस्ताज्जप m. *ein vorangehendes halblaut aufgesagtes Gebet* Ind. St. 15,313.

पुरस्ताज्ज्योतिष्मती und पुरस्ताज्ज्योतिस् f. *ein best. Metrum.*

पुरस्तात् 1) Adv. *a*) *vorn, nach vorn, von vorn, vor dem Angesicht, vor mir, — dir, — sich* u. s. w. — *b*) *im Osten, von Osten.* — *c*) *vorn, oben* (in einem Buche). — *d*) *nach vorn, weiterhin* (in einem Buche). — *e*) *am Anfange, zuerst, vorher, ehemals, früher.* ब्रह्म° als Adj. (!) *wo die Brahmanen früher* (als die Krieger) *sind.* — 2) Präp. mit Gen., Abl., Acc. oder am Ende eines Comp. *a*) *vor* (räumlich). — *b*) *vor* (zeitlich). स्तोत्र° *vor dem Stotra.*

पुरस्तात्क्रतु m. *ein unmittelbar beginnendes Opfer* Çat. Br. 2,1,2,11.

पुरस्तात्तिर्यकप्रमाण n. *die vordere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,3,13. 2,6,8.

पुरस्तात्त्व Adj. *vorangehend.*

पुरस्तात्पृष्ठ n. *ein best.* Sattra Tândja-Br. 25, 2,1. 2.

पुरस्तात्प्रवण Adj. *nach vorn geneigt* TS. 5,3,1,5.

1. पुरस्तात्स्तोभ m. *ein vorangehender* Stobha Lâṭj. 7,1,10. 4,14.

2. पुरस्तात्स्तोभ Adj. *mit einem vorangehenden* Stobha Lâṭj. 7,2,15. 6,22. 7,27.

पुरस्तात्स्वाहाकार (Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9) und पुरस्तात्स्वाहाकृति (TS. 3,1,5,2. Çat. Br. 3, 8,1,16. 13,2,11,2) Adj. *mit vorangehendem* Svâhâ-*Rufe.*

पुरस्तादग्निष्टोम Adj. *mit einem* Agnishṭoma *beginnend* Vaitân.

पुरस्तादपकर्ष m. *Anticipation* 232,3.

पुरस्तादपवाद m. *eine vorausgreifende Ausnahme* Comm. zu VS. Prât. 4,61.

पुरस्ताडुच्च Adj. *im Osten hoch* Kâtj. Çr. 7,1,21.

पुरस्ताडुडार m. *Vorantheil, Voraus.*

पुरस्ताडुदर्क Adj. *den Refrain vorn habend* Ait. Br. 5,2,17.

पुरस्ताडुपचार Adj. *woran man von Osten herantritt* Kâtj. Çr. 5,8,2.

पुरस्ताडुपयाम Adj. *mit vorangehenden* Upajâma-*Sprüchen* TS. 6,5,10,3.

पुरस्ताद्बन्धि Adv. *mit den Knoten nach Osten* Çat. Br. 1,3,2,3.

पुरस्तादुण्ड Adj. *mit dem Stiel nach Osten* Lâṭj. 4,11,12.

पुरस्ताद्धोम m. *ein einleitender* Homa Vaitân. °भाज् Adj. Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9.

पुरस्ताद्धोमवत् Adj. *mit einem einleitenden* Homa *versehen.*

पुरस्ताद्बृहती f. *ein best. Metrum.*

पुरस्ताद्भाग Adj. (f. आ) *seinen Antheil vor einem Andern* (Gen.) *erhaltend* TS. 5,6,4,2.

पुरस्ताद्वदन n. *Einleitung* Çat. Br. 4,6,8,2.

पुरस्ताल्लक्षण Adj. (f. आ) *vorn das Merkmal habend* Çat. Br. 1,7,2,18.

पुरस्ताल्लक्ष्मन् Adj. *vorn gezeichnet* TS. 2,6,2,3. 4.

पुरस्वामिन् m. *Stadthaupt* Pañkad.

पुरःसद् Adj. 1) *praesidens.* — 2) *nach vorn —, nach Osten sitzend.*

पुरःसर Adj. (f. ई) *vorangehend;* m. *Vorgänger, Vorläufer, Diener, Begleiter.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *an der Spitze habend, folgend auf, begleitet von, verbunden —, versehen mit.* मनः° so v. a. *wohl überlegt* (Worte) Karaka 3,8. °पुरःसरम् Adv. so v. a. *mit, unter, mittels, nach* (zeitlich) Chr. 280,28. 282,11.

पुरःस्थातर् Nom. ag. *an der Spitze stehend, Führer.*

पुरुकृत् m. Bein. Vishṇu's.

पुरा 1) Adv. *a*) *vormals, ehemals, in einer früheren Existenz* (Varâh. Jogaj. 4,58); mit einer Negation *niemals.* — *b*) mit Präsens *bisher, von jeher, von Alters her;* mit und ohne स्म. Mit einer Negation *bis jetzt nie* (das Präsens durch das Perfectum wiederzugeben). — *c*) *zuerst.* — *d*) *bald, in kurzer Zeit;* mit Präs. = Fut. — 2) Praep. mit Abl. *a*) *vor* (zeitlich). — *b*) *zum Schutz —, zur Sicherheit vor, sicher vor, unerreicht von.* — *c*) *mit Ausschluss von, ohne.* पुरा वाचः प्रवदितोः *ohne ein Wort zu reden.* In einem negativen Satz *ausser.* — 3) Conj. *bevor*, mit Praes. (einmal Potent. des Metrums wegen). Mit न (MBh. 4,17,21), mit न यावत् und folgendem तावत्, mit मा und mit यदि dass.

पुराकथा f. *eine Erzählung aus der Vorzeit, eine alte Sage.*

पुराकल्प m. *Vorzeit, eine Erzählung aus der Vorzeit* Njâjas. 2,1,63. Comm. zu Njâjam. 2,1,23. Loc. Sg. (Kathâs. 45,83) und Pl. *vor Zeiten.*

पुराकृत Adj. *früher —, ehemals vollbracht.* n. *eine früher vollbrachte That.*

पुराकृति f. Pl. *die frühere Handlungsweise.*

*पुराग gaṇa कृशाश्वादि.

पुराजा Adj. *vormalig, von früher her —, von jeher seiend.*

पुराटङ्क m. N. pr. eines Lehrers. Vgl. पौराणटक.

पुराट्टृ m. *ein Wachtthurm der Stadt* R. 6,18,39.

पुराण 1) Adj. (f. ई und *आ) *früher dagewesen, vormalig, längst bestehend, alt;* auch so v. a. *abgelegen, gebraucht, vertrocknet* (Blatt). — 2) m. (*n.) *eine Münze von einem best. Gewicht.* — 3) m. N. pr. eines Ṛshi. — 4) n. *Dinge der Vorzeit, eine Erzählung aus der Vergangenheit, alte Geschichte* (λόγος und μῦθος); *eine best. Klasse von Werken.*

पुराणक am Ende eines adj. Comp. (f. °णिका) = पुराण 2).

पुराणकल्प m. = पुराकल्प.

*पुराणग, *पुराणगिर् (Gal.) und *पुराणगीत (Gal.) m. Bein. Brahman's.

पुराणपुरुष m. Bein. Vishṇu's Ind. St. 15,245.

पुराणप्रोक्त Adj. *von alten Weisen verkündet.*

पुराणरत्न n. Titel eines Werkes.

पुराणवत् Adv. *wie ehemals.*

पुराणविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend;* m. *ein Kenner der D. d. V.* Bâlar. 284,20.

पुराणविद्या f. und पुराणवेद m. *die Kunde von den Dingen der Vorzeit.*

पुराणसंहिता f. *eine Sammlung der* Purâṇa 4) Bhâg. P. 8,24,55. Verz. d. B. H. No. 479.

पुराणसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), पुराणसमुच्चय m., पुराणसर्वस्व n. und पुराणसार Titel von Werken.

पुराणसिंह m. Bein. Vishṇu's *in seiner Erscheinung als halb Mensch halb Löwe.*

*पुराणात्त m. Bein. Jama's.

पुराणार्कप्रभा f. Titel eines Commentars zum Bhâg. P.

पुराणार्णव m. Titel eines Werkes VP.² 1,xii.

पुराणीय in त्रि° (Nachtr. 3) und पञ्च°.

*पुराण्य्, °ण्यति *über die Dinge der Vorzeit erzählen.*

पुरातन 1) Adj. (f. ई) *aus alter Zeit stammend, ehemalig, alt; alt* auch s. v. a. *gebraucht.* Loc. (so wohl auch 53,29 zu lesen) so v. a. *ehemals, in vergangenen Zeiten.* — 2) m. Pl. *die Alten.* — 3) n. *eine alte Sage, die* Purâṇa 4) Hemâdri 1,514,1.

*पुरातल n. *die Region unterhalb der sieben Welten.*

पुराधस् m. N. pr. eines Âṅgirasa Ârsh. Br. v. l. प्राधस्.

पुराधिप m. *der Gouverneur einer Stadt, Stadthaupt, Polizeimeister.*

पुराध्यक्ष m. *der Commandant einer Burg, Gouverneur einer Stadt, Polizeimeister.*

*पुरामथनवल्लभ n. *eine als Räucherwerk gebrauchte Art Agallochum* Râǵan. 12,95.

पुरायोनि Adj. *von alter Herkunft* als Beiw. von Fürsten.

पुरारति m. Bein. Çiva's.

पुरारि m. Bein. 1) Çiva's. Nom. abstr. °त्व n. — 2) Vishṇu's.

पुरार्धविस्तर Adj. *den Umfang einer halben Stadt habend.*

पुरावती f. N. pr. eines Flusses.

*पुरावसु m. Bein. Bhîshma's.

पुराविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend* Gop. Br. 1,5,24.

पुरावृत्त 1) Adj. (f. आ) *in alter Zeit geschehen, längst verflossen, der in alter Zeit gelebt hat, auf die alte Zeit bezüglich.* — 2) n. *die Art und Weise wie Jmd ehemals verfahren ist, eine Begebenheit aus alter Zeit.*

*पुरासणी f. = पुरासिनी Râǵan. 4,100.

पुरासंक्ष् Adj. (Nom. °षाट्) *von jeher überlegen.*

*पुरासिनी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,100.

*पुरासुक्षुद् m. Bein. Çiva's (Pura's *Feind*).

पुराहित Adj. *zuerst vorgesetzt* Çat. Br. 3,9,4,12.

*पुरि 1) m. *Fürst, König.* — 2) f. *a) Stadt.* — *b) Fluss.*

पुरिका f. N. pr. einer Stadt.

पुरिकाय N. pr. 1) m. eines Fürsten VP.² 4,213. — 2) f. आ einer Stadt (?) ebend.

*पुरितत् fehlerhaft für पुरीतत्.

पुरिशय Adj. *in der Burg (im Körper) ruhend* Gop. Br. 1,1,39. Ein zur Erklärung von पुरुष erfundenes Wort.

पुरीकय m. *ein best. Wasserthier.* Vgl. पुलीकय, कुलीकय und कुलीपय.

पुरीकषेण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197.

पुरीकाय m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,213.

पुरीतत् m. (Kaush. Up. 4,19) n. *Herzbeutel* oder *ein anderes Eingeweide der Herzgegend, Eingeweide* überh. Vgl. पुलीतत्.

पुरीदास m. N. pr. eines Autors.

पुरीन्द्रसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197. 201.

पुरीमत् m. N. pr. eines Fürsten.

*पुरीमोक् m. *Stechapfel.*

पुरीलोक m. Pl. *die Einwohner einer Stadt* Ind. St. 15,401.

*पुरीश्रेष्ठा f. Bein. der Stadt Kâṣî Gal.

पुरीष 1) n. (adj. Comp. f. ई) *das Bröcklige, Feste* (im Gegensatz zum *Flüssigen*); vgl. Kuhn's Z. 26,62. fgg. *a) Erde, Land.* — *b) Schutt, lose Erde, Gerölle, Füllsel.* — *c)* Bez. *der Ausfüllstücke in der Recitation der sogenannten* Mahânâmnî-*Verse.* Vollständig °पद् n. — *d) Unrath, Schmutz, Koth, die Excremente.* Am Ende eines Comp. so v. a. *der Auswurf von.* — *e)* आथर्वण Name eines Sâman. — 2) f. पुरीषी *das Schichten,* = चयन Comm.

पुरीषण n. 1) *Leibesentleerung, das Scheissen.* — 2) *m. *a) Unrath, Koth, die Excremente.* — *b) Mastdarm, After* Gal.

पुरीषनिग्रहण Adj. *stopfend.*

पुरीषपद् n. s. पुरीष 1) *c).*

पुरीषभीरु m. N. pr. eines Fürsten.

पुरीषभेद् m. *Durchfall* Karaka 6,23.

*पुरीषम m. *Phaseolus radiatus.*

पुरीषमूत्रप्रतीघात m. *Verstopfung und Harnverhaltung* Verz. d. B. H. No. 949.

*पुरीषय्, °यति *scheissen.*

पुरीषवत् 1) Adj. *mit Schutt, Füllsel, Beiwerk u. s. w. versehen.* — 2) f. °वती *ein best. Backstein.*

पुरीषवाहण und °वाहन Adj. *Schutt —, Abfall wegschaffend.*

पुरीषविरञ्जनीय Adj. *die Farbe der faeces verändernd* (Heilmittel) Mat. med. 3.

पुरीषसंग्रहणीय Adj. *die faeces consistenter machend* (Heilmittel) Mat. med. 3.

पुरीषाधान n. *Mastdarm* Karaka 1, 20.

*पुरीषित Adj. *beschissen.*

पुरीषिन् Adj. (vgl. Kuhn's Z. 24,65. fgg.) 1) *bodenreich, grossen Grundbesitz habend.* — 2) *das Land überziehend, darüber sich ausbreitend.* — 3) *das trockene Land bewohnend.* — 4) *Geröll —, Erde mit sich führend* als Beiw. der Sarajû; könnte als f. auch N. pr. eines Flusses sein. — 5) *consistent, fest, körperlich.*

पुरीषोत्सर्ग m. *Leibesentleerung* 154,8.

पुरीष्य, पुरीषिन Adj. (vgl. Kuhn's Z. 24,64) 1) als Beiw. des Feuers *im Erdboden befindlich.* — 2) *bodenreich, grossen Grundbesitz habend.* — 3) *kothig.*

*पुरीष्यवाहन Adj. wohl = पुरीषवाहन.

पुरु 1) Adj. *a)* (nur die Formen पुरु, पुरू, पुरूणि, पुरूणाम् und das f. पूर्वी in verschiedenen Casus) *viel, reichlich.* In der späteren Sprache nur am Anfange einiger Composita. Adv. पुरु und पुरू *viel, oft, sehr* (auch mit einem Compar. und Superl.). Mit सिमा *allenthalben;* mit उरु *sehr weit, weit und breit;* mit तिरस् *weithin, weither;* mit विश्व *durchaus jeder, aller und jeder;* vor Zusammensetzungen mit पुरु noch weiter steigernd. — *b)* Superl. पुरुतम und पुरूतम *überaus viel, — häufig, — fleissig (Etwas thuend* oder *erscheinend), frequentissimus, oft sich wiederholend.* Adv. °म् *zum vielsten Male,* d. h. *auf's Neue wieder, wiederholt.* — 2) m. *a) *Blüthenstaub.* — *b) *die Himmelswelt.* — *c)* N. pr. (vgl. पूरु) α) eines alten Fürsten, eines Sohnes des Jayâti. — β) eines Sohnes des Vasudeva. — γ) eines Sohnes des Madhu VP.² 4,69. — δ) eines Sohnes des Manu Ṥâkshusha VP. 3,1,29.

पुरुकारकवत् Adj. *viele Factoren habend* Bhâg. P. 2,7,47.

पुरुकुत्स m. N. pr. verschiedener Männer VP.².

पुरुकुत्सव m. N. pr. eines Feindes des Indra.

पुरुकुत्सानी f. wohl *Gattin* Purukutsa's.

पुरुकृत् Adj. 1) *viel thuend, wirksam.* — 2) *mehrend,* mit Gen.

पुरुकृवन् Adj. = पुरुकृत् 1).

पुरुकृपा f. *grosses Mitleid* Bhâg. P. 5,25,10.

पुरुक्षु Adj. 1) *nahrungsreich.* — 2) *reichlich spendend,* mit Gen. RV. 6,19,5.

पुरुगूर्त Adj. *Vielen willkommen.*

पुरुचेतन Adj. *Vielen sichtbar* oder *sehr augenfällig.*

पुरुज्र 1) *Adj. *viel.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

पुरुजातं Adj. *vielfach erscheinend.*

पुरुजाति und पुरुजानु m. N. pr. zweier Fürsten.

पुरुजित् m. N. pr. verschiedener Männer.

पुरुज्ञ m. Pl. v. l. für पुरुण्ड VP.² 4,206.

पुरुणामन् Adj. *vielnamig.*

पुरुणीथ n. *vielstimmiges Lied, Chorgesang.*

पुरुण्ड m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,206.

*पुरुत् f. Trik. 3,5,1.

पुरुत्मन् Adj. *vielfach existirend.*

पुरुत्रा Adv. *vielfach, nach vielen Seiten, an vielen Orten, in vielerlei Weise, vielmals, oft.*

*पुरुद n. *Gold.*

*पुरुदंशक m. *Gans.*

*पुरुदंशस् m. Bein. Indra's. Vgl. पुरुदंससु.

पुरुदंस Adj. *reich an wunderbaren Thaten, — Wirkungen.*

पुरुदंसस् 1) Adj. dass. — 2) *m. Bein. Indra's.

पुरुदत्र Adj. *gabenreich* RV.

पुरुदम Adj. *viele Häuser besitzend* oder *aus vielen Häusern stammend.*

पुरुदय Adj. *viel Mitleid habend* Bhâg. P. 3,31,18.

पुरुदस्म Adj. = पुरुदंसस् 1).

पुरुदस्यु Adj. *zumeist aus Räubern bestehend.*

पुरुदिन n. Pl. *viele Tage.*

पुरुदृप्स Adj. *tropfenreich.*

पुरुद्रुह् Adj. *viel schadend.*

पुरुधृत् m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1995. VP.^{2} 4,69. 70.

पुरुध (nur vor Doppelconsonanz) und °धा Adv. *auf vielerlei Weise, vielfach, vielmals.*

पुरुधप्रतीक Adj. *mancherlei Ansehen habend.*

पुरुधस्मन् Adj. *viel scherzend* (Benfey). Wohl fehlerhaft.

पुरुधा s. u. पुरुध.

पुरुनिष्ठ und °ष्ठा Adj. *unter Vielen hervorragend.*

पुरुनिःषिध् und °षिधन् Adj. *viel ausrichtend.*

पुरुनृम्ण Adj. *viel Mannhaftigkeit besitzend.*

पुरुपन्था m. N. pr. eines Mannes.

पुरुपशु Adj. *reich an Heerden.*

पुरुपुत्र Adj. (f. आ) *kinderreich.*

पुरुपेश (f. आ) und °पेशस् Adj. *vielgestaltig.*

पुरुप्रज्ञात Adj. *vielfach sich fortpflanzend.*

पुरुप्रशस्त Adj. *vielgepriesen.*

पुरुप्रिय Adj. (f. आ) *vielbeliebt.*

*पुरुप्रेष und °प्रेषि Adj. *Viele antreibend.*

पुरुप्रौढ Adj. *viel Selbstvertrauen besitzend* Bhâg. P. 3,2,9. = अतिशयेन निपुण: Comm.

पुरुभुज् Adj. *vielfach geniessend* RV.

पुरुभू Adj. *an vielen Orten befindlich, — erscheinend* Superl. °तम.

पुरुभूत Hariv. 2453 fehlerhaft für पुरुहूत.

पुरुभोजस् 1) Adj. *viele Genussmittel enthaltend, — gewährend, viel nährend.* — 2) *m. *Wolke.*

पुरुमह m. N. pr. eines Mannes Ârsh. Br.

पुरुमनस् Adj. zur Erklärung von पुमंस् gebildet.

पुरुमन्तु Adj. *einsichtsvoll.*

पुरुमन्द्र Adj. *Vielen angenehm.*

पुरुमह्न m. N. pr. fehlerhaft für पुरुमह.

पुरुमाय und °मायिन् Adj. *der viele Künste, Kräfte* oder *Zauberkräfte hat, wunderbar.*

(पुरुमाय्य) °मायिन m. N. pr. eines Mannes.

पुरुमित्र m. N. pr. verschiedener Männer Hariv. 2,35,42.

पुरुमीढ und °मीळ्ह m. N. pr. verschiedener Männer.

पुरुमेध und °स् 1) Adj. *weisheitsvoll.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

पुरुरथ Adj. *viele Wagen habend.*

पुरुरवस m. Mârk P. 111,13 fehlerhaft für पुरूरवस.

पुरुरावन् m. N. pr. eines Dämons (*viel bellend, — heulend*).

पुरुरुच् Adj. *sehr glänzend.*

पुरुरुज् Adj. *vielen Krankheiten unterworfen* Bhâg. P. 2,7,21.

पुरुरूप Adj. (f. आ) 1) *vielfarbig, vielgestaltig.* — 2) *mancherlei Gestalten bildend.*

पुरुलम्पट Adj. *sehr lüstern* Bhâg. P. 7,15,70.

पुरुवर्त्मन् Adj. *viele Gänge —, viele Pfade habend.*

पुरुवर्पस् Adj. *vielgestaltig.*

पुरुवश m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,69.

पुरुवाज Adj. (f. आ) *kraftreich, kräftig.*

1. पुरुवार Adj. *einen starken Schweif* (oder *Mähne*) *habend.*

2. पुरुवार Adj. *schätzereich, gabenreich.*

पुरुवारपुष्टि Adj. *schätzereiche Wohlfahrt habend, — gebend.*

पुरुविश्रुत m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva. Könnte auch zwei Namen enthalten.

पुरुवी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 55. Vgl. पुरुवी.

पुरुवीर Adj. (f. आ) *männerreich, viele Mannen —, viele Leute habend.*

पुरुवेपस् Adj. *viel erregt* oder *viel erregend.*

पुरुव्रत Adj. *viele Satzungen habend.*

पुरुशक्ति Adj. *viele Kräfte besitzend* Bhâg. P. 2,4,7.

पुरुशाक Adj. *hülfreich.*

*पुरुशिष्ट m. N. pr. eines Mannes; vgl. पौरुशिष्टि.

पुरुश्चन्द्र Adj. *vielschimmernd, glänzend.*

पुरुष 1) m. (metrisch häufig पूरुष; adj. Comp. f. आ, in Bed. *n*) auch *ई) *a) Mann.* — *b) Mensch;* Pl. *Leute.* — *c) Person.* पुंसि पुरुषे *in einer männlichen Person, in einem Manne.* पुरुषो दण्ड: so v. a. *die personificirte Strafgewalt.* पुरुष:—पुरुष: mit demselben Verbum fin. (an zweiter Stelle nicht wiederholt) und gleichem Obj. so v. a. *je Einer.* — *d) Diener, Beamter.* — *e) Mann,* so v. a. *Held.* — *f)* पञ्च पुरुषा: Bez. *von fünf unter bestimmten Constellationen geborenen fürstlichen Personen, Wundermenschen.* — *g)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Krauñkadvîpa. — *h)* vielleicht *ein best. Thier* AV. 6,38,4. 19,49,4. Vgl. TBr. 2,7,8,1. — *i) *ein Kenner des* Sâmkhja. — *k) *Freund.* — *l) Mann, Person,* so v. a. *Glied eines Geschlechts, Generation.* — *m) Person des Verbi.* प्रथम unsere *dritte,* मध्यम unsere *zweite,* उत्तम unsere *erste.* — *n) Mann als Maass* = 5 Aratni = 120 Añgula Çulbas. 1, 19. — *o) Männchen im Auge, Pupille.* — *p) das Persönliche und Beseelende im Menschen und in andern Wesen und Körpern: Seele, Geist.* — *q) ein gedachtes oberstes Persönliches, der höchste Geist, die Weltseele.* Auch in Verbindung mit पर, परम und उत्तम. Uebertragen auf Brahman, Vishṇu, Çiva und Durgâ. — *r) das Urindividuum, aus welchem der Makrokosmus sich entwikkelt.* Auch mit dem Patron. Nârâjaṇa. — *s) Geist,* so v. a. *Riechstoff der Pflanzen.* — *t)* Name *eines* Pâda *in den* Mahânâmnî-*Versen.* — *u)* Bez. *des 1ten, 3ten, 5ten, 7ten, 9ten und 11ten Zodiakalbildes.* — *v) *Rottleria tinctoria.* — *w) *Clerodendrum phlomoides.* — *x)* N. pr. *α)* eines Sohnes des Manu Ṥâkshusha. — *β)* *eines Dieners des Sonnengottes. — 2) f. ई *eine weibliche Person* Tâṇḍja-Br. 25,10,22. Nach den Commentatoren auch *Sclavin.* — 3) *n. (!) Bein. des Berges Meru.

पुरुषक 1) am Ende eines adj. Comp. = पुरुष *Mann* Mahâbh. (K.) 7,2. — 2) n. *die aufrechte Stellung —, das Sichbäumen des Pferdes.*

पुरुषकाम Adj. *Männer wünschend.*

पुरुषकार m. 1) *die That des Menschen, menschliche Anstrengung* (gewöhnlich im Gegensatz zu दैव *Schicksal*); *Heldenmuth* 321,12. क्षीणं °कारेण *worum sich kein Mensch gekümmert hat.* — 2) *Hochmuth, Dünkel.* — 3) N. pr. eines Grammatikers.

पुरुषकारमीमांसा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुरुषकृष्णप n. *ein menschlicher Leichnam* TS. 7,2,10,2.

पुरुषकेसरिन् m. *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra).

पुरुषक्षेत्र n. *ein männliches, d. i. ungerades Zodiakalbild* oder *astrologisches Haus.*

पुरुषगति f. Name eines Sâman Gaut.

पुरुषगन्धि Adj. *nach Menschen riechend.*

पुरुषगात्र Adj. *mit menschlichen* oder *männlichen Gliedmaassen versehen* Kauç. 11.

पुरुषघ्नी Adj. f. *den Mann getödtet habend.*

पुरुषच्छन्दस् n. *ein dem Menschen zugeeignetes Metrum.*

पुरुषजन m. Sg. *Männer* Paṅkad.

पुरुषज्ञातक n. Titel eines Werkes.

पुरुषञ्जीवन Adj. (f. ई) *Menschen belebend* AV. 8,7,4. 19,44,3.

पुरुषज्ञान m. *Menschenkenntniss.*

पुरुषतन्त्र Adj. *vom Subjecte abhängig, subjectiv* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21. Nom. abstr. °त्व n. zu 1, 1,4. 2,1,27.

पुरुषता f. 1) *Mannheit.* — 2) der gleichlautende Instr. *a) in Menschenweise.* — *b) unter den Leuten.*

पुरुषतेजस् Adj. *des Mannes Energie habend.*

पुरुषत्रा Adv. 1) *unter den Leuten.* — 2) *in Menschenweise.*

पुरुषत्व n. *die Mannheit, der Zustand des Mannes.*

पुरुषत्वता Adv. *in Menschenweise.*

पुरुषदत्त m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30, 10 (53,1). 69,11 (114,11).

*पुरुषदन्तिका f. *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.*

पुरुषदम्यसारथि m. *Lenker der als junge Stiere zu behandelnden Menschen*, Beiw. eines Buddha Kâraṇḍ. 14,14. 15,14. 24,16. 70,1.

पुरुषधर्म m. *eine Vorschrift für die Person.*

पुरुषनाथ n. *Menschenführer, Fürst, König.*

पुरुषनिष्क्रयण Adj. *die Person laskaufend* TS. 6,1,11,6.

पुरुषपित्त m. N. pr. eines Mannes.

पुरुषपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

पुरुषपशु m. 1) *ein Mensch als Opferthier* Ind. St. 10,318. Buâg. P. 5,9,13. — 2) *ein Vieh von einem Menschen* 105,2. Spr. 826.

*पुरुषपुण्डरीक m. N. pr. des 6ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

*पुरुषपुर m. *die Stadt* Pêschavêr.

पुरुषप्रभु m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,70.

1. पुरुषमात्र n. *Mannesgrösse* TS. 5,2,5,1.

2. पुरुषमात्र Adj. (f. ई) *mannesgross* Âpast. Çr. 7, 2,16.

पुरुषमानिन् Adj. *sich für einen Mann —, sich für einen Helden haltend.* Nom. abstr. °नित्व n. 58,3.

पुरुषमुख Adj. *ein Menschengesicht habend.*

पुरुषमृग m. *Antilopenbock.* = नरमुखो मृगविशेष: Comm. zu TS. 5,5,15,1.

पुरुषमेध m. 1) *Menschenopfer.* — 2) N. pr. eines Liedverfassers; vielleicht fehlerhaft für पुरुमेध.

पुरुषयोगिन् Adj. *zur Person in Beziehung stehend* Kâtj. Çr. 1,7,21.

पुरुषयोनि Adj. *von einem Manne (Männchen) stammend, — gezeugt* Maitr. S. 2,3,3.

पुरुषरक्षस् n. *ein menschenartiger Dämon.*

पुरुषराज m. *ein menschlicher König.*

1. पुरुषरूप n. *Menschengestalt.*

2. पुरुषरूप Adj. *menschengestaltig.*

पुरुषरूपक Adj. dass.

पुरुषरेषण u. °रेषिन् Adj. *Menschen verletzend.*

पुरुषर्षभ m. *ein Stier unter den Menschen, Fürst, König* 74,24. 89,7.

पुरुषवचस् Adj. Purusha *heissend.*

पुरुषवध m. *Menschenmord* Âpast.

पुरुषवत् Adj. *von Leuten begleitet.*

पुरुषवर m. 1) *der beste Mensch* 105,7. — 2) Bein. Vishṇu's. — 3) N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,237.

पुरुषवाच् Adj. *menschliche Stimmen redend.*

पुरुषवाह m. Vishṇu's *Reitthier*, Bein. Garuḍa's.

*पुरुषवाहम् Absol. mit वह् *von Menschen gezogen fahren.*

पुरुषविध Adj. *menschenartig.* Nom. abstr. पुरुषविधता f.

पुरुषव्याघ्र m. 1) *Menschentiger*, wohl Bez. *eines best. dämonischen Wesens.* — 2) *ein Tiger unter den Menschen, ein aussergewöhnlicher Mensch.* — 3) **Geier.*

पुरुषव्रत n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. Vishṇus. 56,15.

पुरुषशिरस् und °शीर्ष n. *Menschenhaupt.*

पुरुषशीर्षक *ein best. Diebswerkzeug.*

पुरुषसंस्कार m. *ein an einem (verstorbenen) Menschen vollzogenes Sacrament* Âpast.

पुरुषसंमित Adj. *menschenähnlich* TBr. 3,7,11,5.

पुरुषसामन् n. Name eines Sâman Âpast. Çr. 15,19,10.

पुरुषसिंह m. 1) *ein Löwe unter den Menschen, ein ausgezeichneter Mensch* zu Spr. 1416. — 2) **halb Mensch halb Löwe*, N. pr. des 5ten Vâsudeva bei den Gaina.

पुरुषसूक्त n. *das* Purusha-*Lied* ṚV. 10,90. °भाष्य n., °व्याख्या f. und °व्याख्यान n. Opp. Cat. 1. °सूक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पुरुषहन् Adj. s. पुरुषघ्नी.

*पुरुषाशक m. N. pr. eines Lehrers. पुरुषाशक Kâç.

पुरुषाकार Adj. *in Mannesgestalt.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,765,10.

पुरुषाकृति f. *die Gestalt eines Mannes* Âpast. Çr. 15,15,1. Mân. Çr. 4,4. 8,21.

पुरुषाज्ञान Adj. *von menschlicher Abkunft* Çat. Br. 3,1,3,4.

पुरुषाट् Adj. *Menschen verzehrend.*

पुरुषाद 1) Adj. (f. ई) *Menschen fressend.* — 2) m. *a) Menschenfresser, ein* Rakshas. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

पुरुषादक 1) Adj. *Menschen fressend.* — 2) m. *a) Menschenfresser, ein* Rakshas. — *b) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes.

पुरुषादत्व n. *der Zustand eines Menschenfressers, eines* Rakshas.

*पुरुषाद्य m. Bein. 1) Âdinâtha's. — 2) Ṛshabha's. — 3) Vishṇu's.

पुरुषानृत n. *eine in Bezug auf einen Menschen ausgesprochene Unwahrheit* 192,24.

1. पुरुषान्तर n. *eine andere, folgende Generation.*

2. पुरुषान्तर m. *eine durch einen Zweikampf zweier erwählter Personen zu Stande gekommene Versöhnung* Spr. 1036.

पुरुषान्तरम् Adv. *durch eine Mittelsperson, mittelbar.*

पुरुषान्तरात्मन् m. *die Seele.*

पुरुषाय्, °यते *sich als Mann gebaren.* Vgl. पुरुषायित.

पुरुषायण Adj. (f. आ) *zur Allseele gehend, sich mit ihr vereinigend.*

पुरुषायत Adj. *von Manneslänge* Hemâdri 1, 606,6.

पुरुषायित 1) Adj. *die Rolle des Mannes übernehmend* (beim coitus). Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *das Benehmen nach Art eines Mannes* (insbes. beim coitus) Deçîn. 1,42.

पुरुषायुष und *°क (Gal.) n. *Menschenalter, die Dauer eines Menschenlebens.*

पुरुषार्थ 1) m. *a) die Angelegenheit —, das Ziel des Menschen, — der Seele.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) des Menschen Sache*, so v. a. *des Menschen That, menschliches Bemühen* MBh. 3,79,12. — 2) °म् Adv. *der Seele wegen.*

पुरुषार्थकार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुरुषार्थचिन्तामणि m. desgl.

पुरुषार्थत्रयीमय Adj. (f. ई) *nur auf die drei Ziele des Menschen* (धर्म, अर्थ und काम) *bedacht* Ind.

St. 15,269.

पुरुषार्थप्रबोध m., °र्थरत्नाकर m., °र्थसिद्धुपाय m., °र्थसुधानिधि m. und °र्थानुशासन n. (Bühler, Rep. No. 637) Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पुरुषावतार m. *eine Incarnation als Mensch* Ind. St. 15,365.

*पुरुषाशिन् m. *Menschenfresser, ein* Rakshas.

*पुरुषासक m. N. pr. eines Lehrers gaṇa शौनकादि in der Kâç. पुरुषांसक v. l.

पुरुषास्थि n. *Menschenknochen* AV. 5,31,9.

पुरुषास्थिमालिन् m. Bein. Çiva's.

1. पुरुषी f. s. u. पुरुष.

2. पुरुषी Adv. mit भू *Mann werden.*

पुरुषेषित Adj. *von Menschen angestiftet.*

पुरुषोत्तम m. 1) *der beste der Männer, ein vorzüglicher Mann* Hariv. 1995. Ind. St. 15,276. — 2) *der beste —, ein vorzüglicher Diener.* — 3) *die höchste Person, der höchste Geist* als Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 4) *ein* Arhant *bei den* Gaina. — 5) N. pr. *a)* einer dem Vishṇu geheiligten Localität in Orissa. Vollständig °क्षेत्र. — *b)* *des 4ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — *c)* verschiedener Männer. Auch °दीक्षित, °देव, °देवशर्मन्, °प्रसाद, °भारत्याचार्य, °मिश्र, °सरस्वती, °माचार्य, °मानन्दयति, °माश्रम und भट्ट°.

पुरुषोत्तमक्षेत्र n. = पुरुषोत्तम 5) *a)*

पुरुषोत्तमपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. ई desgl. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पुरुषोत्तमपुराण n., °त्तममाहात्म्य n. und °त्तमवादार्थ m. Titel von Werken.

पुरुषोत्तमशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,1276. °शास्त्रीय n. Titel *seines Werkes* ebend.

पुरुषोत्तमसहस्रनामन् n. Titel einer Zusammenstellung *der tausend Namen* Vishṇu's.

पुरुषोत्तमायतन n. *ein Tempel* Purushottama's Prab. 33,5.

पुरुषोपकार m. *Menschenopfer* Harshaḱ. 129,23.

पुरुष्टुत Adj. *vielgepriesen.*

(पुरुष्य) पुरुषिश्र Adj. *menschlich.*

पुरुसंभृत Adj. *von Vielen zusammengebracht.*

पुरुस्पार्ह und °स्पृह् Adj. *vielerwünscht, vielbegehrt.*

*पुरुह् Adj. *viel.*

पुरुहन्मन् m. N. pr. eines Liedverfassers.

पुरुहानि f. *ein grosser Verlust* Spr. 7709.

*पुरुह्व Adj. *viel.*

पुरुह्वत m. N. pr. eines Fürsten.

पुरुह्वत 1) Adj. *vielgerufen.* — 2) m. Bein. Indra's. — 3) f. °ह्वा *eine Form der* Dâkshâjaṇi.

पुरुह्वतकाष्ठा f. Indra's *Himmelsgegend, Osten* Dhûrtan. 37.

पुरुह्वति f. *vielfache Anrufung.*

पुरुह्वात्र m. N. pr. eines Sohnes des Anu.

पुवूची Adj. f. *reichlich, umfassend.* शतं शरदः-पुवूचीः *hundert lange Jahre.* AV. 10,2,7 verdorben fur उवूची.

पुवृतम s. u. पुरु.

पुवृहत् m. N. pr. eines Sohnes des 11ten Manu.

पुवृरवस् 1) Adj. *laut* oder *viel schreiend.* — 2) m. N. pr. des Geliebten der Urvaçi und auch anderer Männer VP.^{2}.

पुवृरवस (metrisch) m. = पुवृरवस् 2).

पुवृरुच् Adj. *viel leuchtend.*

पुवृरुणा Instr. Adv. *weit und breit.*

पुवृवसु Adj. *güterreich.*

पुवृवृत् Adj. *vielfach sich bewegend.*

पुरोऽग्नि m. *vorderer* Agni, *Vorfeuer.*

पुरोऽक्षम् Adv. *vor der Achse* Âpast. Çr. 11,11, 1. 18,2.

पुरोग Adj. (f. आ) *vorangehend,* Subst. *Führer, Führerin;* in übertr. Bed. *der erste, vorzüglichste, beste.* Am Ende eines adj. Comp. *an der Spitze habend, geführt von, folgend auf, begleitet von, versehen mit.*

पुरोगत Adj. *voranstehend, vor Jmd stehend, — befindlich.*

*पुरोगति m. *Hund.*

पुरोगन्तर् Nom. ag. *ein Bote, der vorangeht.*

पुरोगम Adj. (f. आ) Subst. = पुरोग. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

पुरोगव m. *Vortreter, Führer;* f. °वी *Führerin.*

पुरोगा m. *Führer.*

*पुरोगामिन् 1) Adj. *vorangehend;* m. *Führer.* — 2) m. *Hund.*

पुरोगुरु Adj. *vorn schwer.*

पुरोग्रन्थि Adj. = पुरस्ताद्ग्रन्थि Âpast. Çr. 2,8,1.

पुरोचन m. N. pr. eines Mannes.

पुरोजन्मन् Adj. *früher geboren.* Nom. abstr. °न्मता f.

पुरोजव 1) Adj. *schneller als* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Medhâtithi. — *b)* des Prâṇa. — 3) n. N. pr. des von 2) *a)* beherrschten Varsha.

पुरोजिति f. *Vorausbesitz, Vorauserwerb.*

पुरोज्योतिस् Adj. *dem Licht vorangeht.*

*पुरोटि = पत्त्रकंकार oder पुरस्कार.

पुरोडाश्, °ळाश् m. (Nom. °ळाश्) *aus Reismehl gebackener Opferkuchen, welcher in der Regel, in Stücke getheilt, in einer oder mehreren* (bis 13) *Schalen* (कपाल) *aufgesetzt wird.*

पुरोडाश m. 1) dass. पुरोडाशबृगल n. Çat. Br. 4, 3,2,1. — 2) *Darbringung von* (Gen.). — 3) *Opferrest.* — 4) *Soma-Soft. — 5) *das bei Gelegenheit der Darbringung des Opferkuchens hergesagte Gebet.*

पुरोडाशभुज् m. *ein Gott* Çiç. 2,106.

पुरोडाशवत्सा Adj. f. *einen Opferkuchen zum Kalbe habend* AV. 12,4,35.

पुरोडाशस्विष्टकृत् m. *der mit dem Opferkuchen in Verbindung stehende* Svishṭakṛt Ait. Br. 2, 9,9. 24,11.

पुरोडाशहर् Adj. *einen Opferkuchen empfangend,* Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,67.

*पुरोडाशिक Adj. (f. ई) von पुरोडाश.

पुरोडाशिन् Adj. *mit Opferkuchen verbunden.*

पुरोडाशीय Adj. *zum Opferkuchen in Beziehung stehend, dazu bestimmt* Âpast. Çr. 1,17,9. Harshaḱ. 31,14.

पुरोडाशेडा f. *der Iḍâ-Antheil am* Puroḍâça Çat. Br. 11,7,2,5.

पुरोडाश्य Adj. = पुरोडाशीय Maitr. S. 1,4,10. 2,2,13. Zum m. Pl. ist etwa तण्डुल zu ergänzen.

पुरोत्सव m. *ein in der Stadt gefeiertes Fest.*

*पुरोद्भव m. oder *°वा f. *eine best. Heilpflanze.*

पुरोद्यान n. *ein zur Stadt gehöriger Lustgarten.*

पुरोध (metrisch) m. = पुरोधस् 1).

पुरोधस् m. 1) *ein beauftragter Priester, Hauspriester eines Fürsten.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पुरोधा f. *Würde und Amt eines* Purohita.

पुरोधाकाम Adj. *nach der Würde eines* Purohita *verlangend.*

पुरोधातर् Nom. ag. *den* Purohita *aufstellend.*

पुरोधानीय m. = पुरोक्षित.

पुरोधिका f. *Favoritin.*

पुरोनिःसरण n. *der Vortritt beim Hinausgehen.*

पुरोऽनुवाक्यवत् Adj. *mit einem Einladungsspruch versehen.*

पुरोऽनुवाक्या f. *ein vor dem* Havis *zu recitirender, einleitender Spruch, Einladungsspruch.*

पुरोबलाक Adj. (nur) *die* Balâkâ *genannten Kraniche vor sich habend,* so v. a. *allen Andern voraneilend* (Parǵanja).

पुरोभाग m. 1) *Vordertheil.* मम °गे *vor mir* Daçak. 22,11. — 2) *das Sichvordrängen, Vorwitz.* °गं मुच् so v. a. *beschämt das Feld räumen* Kâd. 128,5. — 3) *Missgunst.*

पुरोभागिन् Adj. 1) *zudringlich, vorwitzig.* — 2) *missgünstig, tadelsüchtig.*

पुरोभाविन् Adj. *bevorstehend.*

पुरोभू Adj. *überragend*, mit Acc.

पुरोमारुत m. *Ostwind.*

पुरोमुख Adj. *mit der Oeffnung nach vorn, — nach Osten* Kauç. 91.

पुरोयावन् Adj. *vorangehend.*

पुरोयुध् und °योध Adj. *vorkämpfend.*

पुरोरथ Adj. *dessen Wagen andern voraus ist;* bildlich so v. a. *Andere überholend, es zuvorthuend, superior.*

पुरोरवस् m. MBh. 3,8504 fehlerhaft für पुरूरवस्.

पुरोरुक्क in अपुरोरुक्क.

पुरोरुक्मत् Adj. *mit* पुरोरुच् 2) *versehen.*

पुरोरुच् 1) Adj. *voran —, vorleuchtend.* — 2) f. Bez. *bestimmter* Nivid-*Sprüche, welche beim Morgenopfer* Pâda-*weise bei der Recitation des* Âgja *und* Praüga *vor dem Hauptliede* (सूक्त) *oder dessen Theilen recitirt werden.*

पुरोवत् Adv. *wie früher.*

पुरोवत्स m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 120. 126. 139.

पुरोवर्तिन् Adj. 1) *vor Jmds Augen befindlich, — seiend.* — 2) *sich vordrängend, vorwitzig.*

पुरोवसु Adj. *vor welchem Reichthum hergeht* TBr.

पुरोवात m. (adj. Comp. f. आ) *der Wind von vorn, Ostwind* (Regen bringend).

पुरोवातसनि Adj. *Ostwind bringend.*

पुरोवाद m. *eine vorangehende Erwähnung* Comm. zu Njâjam. 2,2,16.

पुरोवृत्त Adj. (f. आ) *voran seiend, vorangehend.*

पुरोवृषेन्द्र Adj. *mit dem stattlichen Stier voran* Bhâg. P. 4,4,4.

पुरोहन् Adj. *Burgen zerbrechend.*

पुरोहविस् Adj. *das Opfer vorn (im Osten) habend.*

पुरोहित Adj. *beauftragt, aufgestellt, bestimmt;* m. (adj. Comp. f. आ) *Beauftragter, Sachwalter;* insbes. *ein aufgestellter, beauftragter Priester, der Hauspriester eines Fürsten.*

पुरोहितव n. *die Würde eines* Purohita.

पुरोहिति f. *priesterliche Anwaltschaft.*

*पुरोहितिका f. *Favoritin* oder N. pr. einer Frau.

पुरोकस् m. *Stadtbewohner, Bewohner von* Tripura.

पुर्य Adj. *in einem festen Ort befindlich.*

पुर्यष्ट und °क n. *die acht Bestandtheile des Körpers.* Nom. abstr. °कत्व n.

(पुर्वणीक) पुरुअणीक Adj. *vielerlei Erscheinungen darbietend* RV.

*पुल्, पुलति, पोलति und पोलयति (मरुत्वे, उच्छ्रिते).

पुल 1) *Adj. *ausgedehnt, weit.* — 2) *m. *a*) = पुलक 1) *b*). — *b*) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) *f. आ *der weiche Gaumen* oder *das Zäpfchen im Halse.* — 4) f. ई *Büschel* in तृणा°. — 5) *n. *Grösse.*

पुलक 1) m. *a*) *eine best. Körnerfrucht.* — *b*) Pl. *die emporgerichteten Härchen am Körper* (ein Zeichen von Geilheit oder grosser Freude). Nur n. zu belegen. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) *Büschel* in तृणा°. — *d*) *ein best. Edelstein.* — *e*) **ein Fehler in einem Edelstein.* — *f*) **eine Art Ungeziefer.* — *g*) **ein Fladen aus Mehl, den man Elephanten reicht.* — *h*) **Auripigment.* — *i*) **ein* Gandharva. — *k*) * = असुराजी (?). — *l*) N. pr. α) eines Fürsten VP.² 4,197. — β) eines Schlangendämons Ind. St. 14,136. — 2) n. *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) **eine best. Erdart* Râgan. 13,143.

पुलकय्, °यति *ein Sträuben der Härchen am Körper empfinden.* पुलकित *mit sich sträubenden Härchen bedeckt.*

*पुलकाङ्ग m. Varuṇa's *Schlinge.*

*पुलकालय m. Bein. Kubera's.

पुलकित s. u. पुलकय्.

*पुलकिन् m. *Nauclea cordifolia* Râgan. 9,103.

पुलकी Adv. mit कर् *die Härchen am Körper sträuben machen.* °कृत = पुलकित.

पुलकेशिवल्लभ m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,12.

*पुलस Adj. von पुल.

पुलस्ति 1) Adj. *schlichtes Haupthaar tragend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

पुलस्त्य m. N. pr. eines alten Ṛshi, der unter den geistigen Söhnen Brahman's, unter den Prâgâpati und den sieben Weisen genannt wird. Auch auf Çiva übertragen. Als *Stern* am Himmel 218,22.

पुलह m. N. pr. eines alten Ṛshi, der unter den geistigen Söhnen Brahman's, unter den Prâgâpati und den sieben Weisen genannt wird. Auch auf Çiva übertragen. Als *Stern* am Himmel 218,23. Hariv. 478 ungenau im Sinne des Patron. *ein Sohn* Pulaha's.

पुलहाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei,* = हरिक्षेत्र (Comm.).

पुलाक m. (*n.) 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) *taubes —, leichtes Korn.* — 3) **ein Klümpchen Reis, in Kugelform gekneteter Reis.* — 4) **Abkürzung.* — 5) **Geschwindigkeit.* °कारिन् Adj. *schnell machend, eilend.*

*पुलाकिन् m. *Baum.*

पुलानिका f. etwa *Rauhwerden der Haut.*

पुलिक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *gelblicher Alaun.*

पुलिन 1) (*m.) n. *Sandbank, angeschwemmtes Land am Ufer eines Flusses, eine kleine Insel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. N. pr. eines mythischen Wesens, das mit Garuḍa kämpft.

*पुलिनवती f. wohl N. pr. eines Flusses.

पुलिन्द 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines barbarischen Volkstammes. Wird später den भिल्ल und शबर gleichgesetzt. — *b*) *ein Individuum dieses Volkes.* — *c*) *ein Fürst der* Pulinda. — *d*) N. pr. eines Fürsten. — *e*) *= पोलिन्द *Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.* — 2) f. आ N. pr. einer Schlangen-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,7. — 3) f. ई *a*) f. zu 1) *b*). — *b*) *ein best.* Râga *von fünf Tönen* S. S. S. 101. 106.

पुलिन्दक 1) m. *a*) = पुलिन्द 1) *a*). — *b*) N. pr. *a*) eines Fürsten der Pulinda, Çabara und Bhilla. — *b*) eines Sohnes des Ârdraka. — 2) f. °न्दिका = पुलिन्द 3) *b*) S. S. S. 106.

पुलिन्दसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197.

पुलिमत्त् m. N. pr. eines Mannes.

*पुलिरिक m. *Schlange.*

पुलिश m. *Paulus* (Alexandrinus).

पुलीकय m. *ein best. Wasserthier* Maitr. S. 3, 14,2. Vgl. कुलीकय, कुलीपय und पुरीकय.

पुलीका f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,5. Vgl. कुलीका.

पुलीतत् n. = पुरीतत् Maitr. S. 3,15,7.

पुलु Adj. = पुरु in पुलुकाम und पुल्वघ.

पुलुकाम Adj. *begehrlich.*

*पुलुष m. N. pr. eines Mannes. Vgl. पालुषि.

पुलोम 1) m. = पुलोमन् aus metrischen Rücksichten. — 2) f. आ *a*) N. pr. einer Unholdin, die Puloman liebte, die aber die Gattin Bhṛgu's (Kaçjapa's) wurde. — *b*) **eine best. aromatische Wurzel,* = वचा.

पुलोमजा f. Patron. der Indrâṇi Prasannar. 146,18.

*पुलोमजित् m. Bein. Indra's.

*पुलोमतनया f. Patron. der Indrâṇi Gal.

*पुलोमद्विष् m. Bein. Indra's.

पुलोमन् m. N. pr. 1) eines Unholden, Schwiegervaters des Indra, von dem er erschlagen wurde. — 2) eines Fürsten VP.² 4,199. 202.

*पुलोमनिषूदन m. Bein. Indra's Gal.

पुलोमत्त् m. N. pr. zweier Fürsten VP.².

*पुलोमस्त्री f. *Opium.*

पुलोमारि m. Bein. Indra's 250,9.

पुलोमार्चिस् m. N. pr. eines Fürsten.

पुलोमावि m. desgl. VP.² 4.200.

पुल्कक m. v. l. für पुल्लक Maitr. S. 1,6,11. Vgl. पुल्कस.

पुल्कस 1) m. *eine best. verachtete Mischlingskaste* Gaut. MBh. 12,180,38. Auch °क Bhâg. P. ed. Bomb. 6,13,8. — 2) f. ई f. zu 1). — Vgl. पौल्कसि und पुक्कश.

*पुल्य Adj. von पुल.

*पुल्ल 1) Adj. *blühend.* — 2) n. *Blume.* — Richtig फुल्ल.

पुल्वघ Adj. 1) *viel Uebles thuend.* — 2) **viel essend.*

1. पुष्, पोषति (trans.; nur einmal in Nir.), पुष्यति (intrans. und trans.) und पुष्णाति (trans.; nicht in der älteren Sprache). Metrisch auch Med. 1) *gedeihen, in Zunahme —, in Wohlbefinden —, im Wohlstande sein.* पुष्यति so v. a. *ernährt werden von* (Instr.). — 2) *aufziehen, erziehen, ernähren, unterhalten, zur Entwicklung kommen —, wachsen lassen, heranwachsen sehen.* — 3) *gedeihen machen, — lassen, mehren, fördern, erhöhen, herrlicher machen, augere.* वाञ्छितम् *einen Wunsch fördern,* so v. a. *erfüllen.* — 4) *Zunahme einer Sache* (Acc.) *an sich erfahren, — empfinden, zunehmen an, Etwas sich mehren sehen, in reichlichen Besitz einer Sache gelangen;* überh. *erhalten, bekommen, gewinnen* (z. B. einen Freund), *besitzen, haben, an den Tag legen, entfalten, zeigen.* Mit पोषम्, पुष्टिम् oder वृद्धिम् *an Fülle u. s. w. gewinnen.* ऋचा वः पोषमास्ते पुपुष्वान् so v. a. *dem Einen strömt eine Fülle von Liedern zu.* — 5) bisweilen verwechselt mit पुष्प्य्; s. das. — 6) पुष्ट *a) genährt, wohlgenährt, gepflegt, sich in einem gedeihlichen Zustande befindend.* — *b) reichlich.* — *c) reich an, gesegnet mit* (Instr.). — *d) volltönend.* — Caus. पोषयति 1) *aufziehen, auffüttern, ernähren, gedeihen machen, hegen, pflegen.* — 2) *ernähren —, füttern lassen durch* (Instr.). — Mit अनु 1) *fortwährend gedeihen, erblühen.* — 2) *nach Jmd* (Acc.) *gedeihen.* — Mit उद् 1) उत्पुष्णाति *auffüttern, feist machen* Mâlatîm. ed. Bomb. 171,5. — 2) उत्पुष्यत् *anschwellend* Mahâvîraḱ. 102,7. — Mit परि, °पुष्ट 1) *gehegt, gepflegt.* — 2) *gesegnet —, reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *gesteigert.* — Mit प्र *ernähren, füttern, unterhalten.* — Mit वि, °पुष्ट *schlecht genährt, ausgehungert* Spr. 5318.

2.°पुष् Adj. 1) *nährend, gedeihen machend* in विश्वपुष् und विश्वापुष्. — *b) bekommend, an den Tag legend, zeigend* Çiç. 10,32 (zu lesen विश्वमातिशयपूषि).

3.*पुष्, पुष्यति (विभागे).

*पुष 1) Adj. = 2.°पुष् 1) in *अक्पुष. — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) f. आ *Methonica superba.*

*पुष्क ein zur Erklärung von पुष्कर erfundenes Wort.

पुष्कर 1) n. *a) eine blaue Lotusblüthe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* bildliche Bez. *des Herzens.* — *c) der Kopf des Löffels* Kâtj. Çr. 26, 1,20. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) das Fell auf der Trommel.* — *e) die Spitze des Elephantenrüssels.* Auch पुष्काग्र n. — *f) Wasser.* — *g) Luft, Luftraum.* — *h) eine auf einen Montag, Dienstag oder Donnerstag fallende Neumondsnacht* Hemâdri 1,66,8. — *i) *Pfeil.* — *k) *Schwertklinge.* — *l) *Schwertscheide.* — *m) *Käfig.* — *n) *Costus speciosus* oder *arabicus.* — *o) *Theil.* — *p) *Tanzkunst.* — *q) *Vereinigung.* — *r) *Kampf.* — *s) *Berauschung.* — *t)* Sg. und Pl. N. pr. einer oder mehrerer heiliger Wallfahrtsorte Vishnus. 85,1. 3. Nach dem Comm. zu Vishnus. giebt es deren drei: ज्येष्ठ (Chr. 90,8), मध्यम und कनिष्ठ. — 2) m. n. N. pr. eines Dvîpa. Bei den Ǵaina* eines der 5 Bhârata. — 3) m. *a) Ardea sibirica.* — *b)* Pl. Bez. *einer Art Wolken, die Hungersnoth bringen sollen.* — *c)* Bez. *der Mondhäuser* Punarvasu, Uttarâshâḍhâ, Kṛttikâ, Uttaraphalgunî, Pûrvabhâdrapadâ *und* Viçâkhâ. — *d)* *in der Astrol. *ein best. Unglück verheissender* Joga. — *e) eine Art Trommel* MBh. 6,43,103. — *f) *eine Art. Schlange.* — *g) *die Sonne.* — *h) *Teich, See.* — *i) *eine best. Krankheit.* — *k)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Kraúńkadvîpa VP. 2,4,53. — *l) der Beherrscher von* Pushkaradvîpa; s. 2). — *m)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *n)* N. pr. α) eines Sohnes des Varuṇa. — β) *eines Heerführers der Söhne und Enkel Varuṇa's. — γ) eines Asura. — δ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — ε) eines Buddha. — ζ) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — η) eines Berges. — 4) f. पुष्करी N. pr. einer der acht Frauen Çiva's. Nach Aufrecht richtig पुष्कसी d. i. पुल्कसी.

*पुष्करकर्णिका f. *der Finger am Ende des Elephantenrüssels* Gal.

पुष्करकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुष्करचूड m. N. pr. eines der 4 Weltelephanten.

*पुष्करज n. *die Wurzel von Costus speciosus* Râǵan. 6,154.

पुष्करद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa Ind. St. 10. 269. 283.

*पुष्करनाडी f. *Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,80.

पुष्करनाभ m. Bein. Vishṇu's.

पुष्करपत्र n. *ein Blüthenblatt des blauen Lotus* Spr. 75. °नेत्र Adj. Ragh. 18,29.

पुष्करपर्ण n. 1) *ein Blüthenblatt des blauen Lotus.* — 2) *ein best. Backstein.*

*पुष्करपर्णिका (Râǵan. 5,80) und *°पर्णी f. *Hibiscus mutabilis.*

पुष्करपलाश n. = पुष्करपर्ण 1) Lâṭj. 1,5,8.

पुष्करपुराण n. Titel eines Purâṇa.

*पुष्करप्रिय *Wachs.*

1. पुष्करबीज n. *Lotussamen.*

2.*पुष्करबीज n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करमालिन् m. N. pr. eines Mannes.

पुष्करमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 71.

पुष्करमुख Adj. (f. ई) *mit einem* Pushkara 1) *c) versehen* Ârjav. 83,16.

पुष्करमूल n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,154. Mat. med. 314. Bhâvapr. 3,28.

*पुष्करमूलक n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करवन n. *der Wald im Wallfahrtsorte* Pushkara Comm. zu TBr. 3,364,15. °प्रादुर्भाव m. und °माहात्म्य n. Titel von Werken.

*पुष्करव्याघ्र m. *Alligator.*

पुष्करशायिका f. *ein best. Wasservogel.*

*पुष्करशिका f. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पुष्करसद् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*पुष्करसागर *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करसाद् m. *ein best. Vogel.* Nach dem Comm. zu TS. 5,15,1,1 = पुष्करसर्प oder भ्रमर.

पुष्करसादि m. N. pr. eines Lehrers Âpast. Wohl nur fehlerhaft für पौष्क°.

पुष्करसादिन् m. = पुष्करसाद् Mahîdh. zu VS. 24,31.

पुष्करसारिन् m. fehlerhaft für पौष्करसादि.

पुष्करसारी f. *eine best. Art zu schreiben.*

पुष्करस्थपति m. Bein. Çiva's MBh. 13.17.93 Nîlak.: पुष्करस्य ब्रह्माण्डस्य स्थपतिः स्वामी.

1. पुष्करस्रज् f. *ein Kranz von blauen Lotusblumen.*

2. पुष्करस्रज् 1) Adj. *einen Kranz von blauen Lotusblumen tragend.* — 2) *m. Du. Bein. der Açvin.

पुष्कराक्ष 1) Adj. *lotusblaue Augen habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*पुष्कराख्य m. *Ardea sibirica.*

*पुष्कराङ्गिन *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पुष्कराच्छादिका f. *ein best. Vogel* Gal.

पुष्कराय्, °यते *eine Trommel darstellen.*

पुष्कारायण n. = पुष्करवन 55,2. MBh. 2,32,8. 3,82,28. R. 1,61,3.

पुष्कारारुणि m. N. pr. eines Fürsten.

पुष्कारव Karaka 1,27 fehlerhaft für पुष्कराह्व.

पुष्कारावती f. 1) N. pr. einer Stadt, Πευκελαῶτις. — 2) eine Form der Dâkshâjaṇi.

पुष्कारावर्तक m. Pl. Bez. *bestimmter Wolken.*

पुष्कराह्व 1) m. *Ardea sibirica* Karaka 1,27 (पुष्कराव gedr.). — 2) n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Karaka 6,19.

*पुष्कराह्वय 1) m. = पुष्कराह्व 1). — 2) n. = पुष्कराह्व 2) Râgân. 6,154.

पुष्करिका f. 1) *eine Abscessbildung am männlichen Gliede.* — 2) N. pr. einer Frau.

पुष्करिन् 1) Adj. *mit blauen Lotusblumen versehen.* — 2) m. *a) Elephant* Dhûrtan. 41. — *b) Schwert* Gal. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. ॰णी *a) ein Teich mit blauen Lotusblumen, Teich* überh. — *b) Costus speciosus* oder *arabicus.* — *c) Hibiscus mutabilis* Râgân. 5,80. — *d) Elephantenkuh.* — *e)* N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines Flusses. — γ) *eines buddh. Tempels.

पुष्करेक्षण Adj. *lotusblaue Augen habend.* पुरुष m. Bez. Vishṇu's R. 2,4,40.

पुष्कल 1) Adj. f. (आ) *a) reichlich, viel.* — *b) reich, prächtig, herrlich.* — *c) in voller Kraft seiend.* — *d) voll tönend, laut.* — *e) gereinigt.* — 2) m. *a) eine Art Trommel.* पुष्कर v. l. — *b) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *c)* Pl. Bez. *der Krieger in* Krauñkadvîpa VP. 2,4,53. — *d)* Bein. Çiva's. — *e)* N. pr. α) *eines Sohnes des Varuṇa. — β) eines Asura. — γ) Pl. eines Volkes. — δ) eines Ṛshi. — ε) eines Sohnes des Bharata. — ζ) eines Buddha. — η) *eines Wallfahrtsortes; eher n. — 3) *f. पुष्कली gaṇa गौरादि. — 4) n. *a) der Kopf des Löffels.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Gṛihjâs. 1,83. पुष्कर v. l. — *b) ein best. Hohlmaass* Comm. zu Âpast. Çr. 5, 20,7. — *c) ein best. Gewicht Gold.* — *d) ein Mundvoll erbettelter Speise.* — *e)* *Bein. des Berges Meru; eher m.

पुष्कलक m. 1) *Bisamthier.* — 2) **Pfahl, Pflock, Keil.* — 3) **ein buddhistischer* oder *Gaina-Bettler.*

पुष्कलावत 1) m. *a) ein Bewohner von* Pushkalâvati. — *b)* N. pr. eines alten Arztes. पौष्क° v. l. — 2) f. ई N. pr. eines Stadt, = पुष्करावती. — 3) n. N. pr. der Residenz Pushkala's, Sohnes des Bharata.

पुष्कलावतक m. = पुष्कलावत 1) *a).*

पुष्कलावर्तक m. Pl. = पुष्करावर्तक.

पुष्कलेत्र m. N. pr. eines Dorfes.

पुष्कस 1) m. *a) eine best. verachtete Mischlingskaste.* Richtig पुल्कस. — *b)* Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) f. ई f. zu 1) *a).* Richtig पुल्कसी.

पुष्ट 1) Adj. s. u. 1. पुष्. — 2) n. *Erwerb, Besitz, Habe, Wohlstand* (vorzugsweise an Lebendem: Kindern, Vieh u. s. w.).

पुष्टपति m. *Herr des Gedeihens, — des Wohlstandes, — der Mastung* u. s. w.

पुष्टाङ्ग Adj. *wohlgenährt, fett* 141,18. 153,3.

पुष्टावत् Adj. (Vieh) *züchtend, pflegend.*

पुष्टि (RV.) und पुष्टि f. 1) *Gedeihen, Wachsthum, Fülle, Entwickelung, Wohlergehen, guter Stand, Vermögen, Wohlstand.* Auch Pl. — 2) *Erziehung, Zucht, Pflege* (des Viehes u. s. w.). — 3) *eine das Gedeihen bezweckende Zauberceremonie.* — 4) *das Dickwerden* Bhâvapr. 6,25. — 5) mannichfach personificirt Hariv. 9498. als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's, als Tochter Dhruva's (VP.² 1,178), als Tochter Paurṇamâsa's, als eine Çakti (Hemâdri 1,197,21), als eine der 16 Mâtṛkâ, als eine Kalâ des Mondes, als eine Kalâ der Prakṛti und Gattin Gaṇeça's, als eine Form der Dâkshâjaṇi und der Sarasvati. — 6) **Physalis flexuosa.*

पुष्टिक 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) *f. आ *eine zweischalige Muschel, Auster.* Richtig पुटिका.

पुष्टिकर Adj. *Gedeihen —, Wachsthum verleihend, nahrhaft.*

पुष्टिकर्मन् n. *eine rituelle Begehung, welche Gedeihen* u. s. w. *zum Zweck hat.*

*पुष्टिकान्त m. Bein. Gaṇeça's.

पुष्टिकाम Adj. *Gedeihen —, Wohlstand* u. s. w. *wünschend.*

पुष्टिगु m. N. pr. eines Mannes.

पुष्टिद् 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlstand* u. s. w. *verleihend.* — 2) m. *eine best. Gruppe* (गण) *von Manen.* — 3) *f. आ *a) Physalis flexuosa.* — *b) ein best. Heilmittel,* = वृद्धि Râgân. 5,29.

पुष्टिदावन् Adj. = पुष्टिद् 1).

पुष्टिपति m. *Herr des Gedeihens, Wohlstandes* u. s. w.

पुष्टिप्रवाहमर्यादाभेद m. Titel eines Werkes. °विवरण n. Titel eines *Commentars* dazu.

पुष्टिमति m. *ein best.* Agni.

पुष्टिमत् 1) Adj. *a) gedeihlich, reichlich, im Wohlstand befindlich, vermöglich* u. s. w. — *b) das Wort* पुष्टि oder *eine andere Ableitung von der Wurzel* पुष् *enthaltend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

पुष्टिभर Adj. *Gedeihen bringend.*

पुष्टिवर्धन 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlstand fördernd.* — 2) *m. *Hahn.*

पुष्टिश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha VP.² 3,147.

पुष्प् s. पुष्प्य्.

पुष्प 1) n. *a) Blüthe, Blume.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ, bei Pflanzennamen häufiger ई. — *b) Menstrualblut, les fleurs.* — *c) eine best. Krankheit des Auges, albugo* Hemâdri 1,745,11. — *d) ein Fleck auf den Nägeln und Zähnen* Karaka 5,1. — *e) Galanterie, Artigkeit, Liebeserklärung, fleurettes.* — *f)* Name eines Sâman. — *g) *ein best. Parfum.* — *h)* *Kubera's *Wagen.* — *i) *das Aufblühen.* — 2) m. *a) Topas* R. 2,94,6. — *b)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Berges. — 3) *f. पुष्पा Bein. der Stadt Kampâ. — पुष्प und पुष्प bisweilen verwechselt.

पुष्पक 1) m. *a) eine Art Schlange.* — *b)* *Pl. *drei Puncte.* — *c) *Katze.* — *d)* N. pr. eines Berges. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. Kubera's *Wagen.* Auch °विमान n. — 3) *f. पुष्पिका *a) Unreinigkeit an den Zähnen, auf der Zunge* (Gal.) und *zwischen Vorhaut und Eichel.* — *b) die Unterschrift eines Abschnittes in einem Buche.* — 4) n. *a) *Eisen* — oder *anderer Vitriol als Collyrium.* — *b) *Armband* oder *ein A. von Juwelen.* — *c) *ein irdener Ofen auf Rädern.* — *d) *ein metallenes Gefäss.* — *e)* N. pr. eines Waldes.

पुष्पकरण्ड, *°क und °करण्डकोद्यान n. N. pr. eines Lustgartens bei Uggajinî.

*पुष्पकरण्डिनी f. Bein. der Stadt Uggajinî.

पुष्पकर्ण Adj. *ein blumenartiges Mal am Ohr habend.*

पुष्पकार m. *der Verfasser des* Pushpasûtra.

पुष्पकाल m. 1) *die Zeit der Blumen, Frühling* Varâh. Jogaj. 5,22. — 2) *die Zeit der Menstruation.*

पुष्पकासीस und *°क n. *gelblicher Eisenvitriol* Râgân. 13,80. fg. Mat. med. 55. Bhâvapr. 1, 265.

*पुष्पकीट m. 1) *ein auf Blumen lebendes Insect.* — 2) *Biene.*

*पुष्पकेतन m. *der Liebesgott.*

पुष्पकेतु m. 1) *ein aus Messingasche bereitetes*

Collyrium RÂĠAN. 13,92. — 2) *der Liebesgott.* — 3) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) eines Prinzen.

पुष्पगणिडका f. *eine Art Posse, in welcher Weiber als Männer auftreten.*

पुष्पगृह् m. *Blumenhaus, Blumengemach.*

पुष्पग्रन्थन n. *das Winden eines Blumenkranzes, — eines Blumengewindes.*

*पुष्पघातक m. *Bambusrohr.*

1. पुष्पचाप m. *ein Bogen aus Blumen, der Bogen des Liebesgottes.*

2. पुष्पचाप m. *der Liebesgott.*

*पुष्पचामर् m. 1) *Artemisia indica.* — 2) *Pandanus odoratissimus.*

पुष्पज 1) Adj. *von Blumen kommend.* रजस् n. *Blüthenstaub.* — 2) *m. *Blumensaft* RÂĠAN. 10, 206. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

पुष्पजाति f. N. pr. eines Flusses.

*पुष्पद् m. *Baum.*

पुष्पदंष्ट्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

पुष्पदन्त 1) m. *a*) Du. *Sonne und Mond.* — *b*) Bein. α) Çiva's. — β) des Berges Çatrumĝaja. — *c*) N. pr. α) eines nicht näher zu bestimmenden Genius HEMÂDRI 1,651,20. 654,12. — β) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — γ) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's. — δ) eines Gandharva, Autors des महिम्नः स्तवः. — ε) *eines Vidjâdhara. — ζ) *eines Schlangendämons. — η) des Weltelephanten im Nordwesten HEMÂDRI 1,233,10. — ϑ) *des 9ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 2) f. ई N. pr. einer Râkshasî. — 3) n. N. pr. *a*) eines Tempels. — *b*) eines Palastes. — *c*) eines Thores.

*पुष्पदन्तक m. = पुष्पदन्त 1) *c*) δ).

पुष्पदन्ततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*पुष्पदन्तभिद् m. Bein. Çiva's. Wohl fehlerhaft für पूषदन्तभिद्.

पुष्पदन्तवत् Adj. *geblümte Zähne habend* HEMÂDRI 1,233,6.

*पुष्पदन्तान्वय m. *ein Elephant mit besonderen Kennzeichen (aus dem Geschlecht* Pushpadanta's) GAL.

पुष्पदाम n. 1) *Blumengewinde, Blumenkranz.* — 2) *ein best. Metrum.*

*पुष्पद्रव m. 1) *Blumensaft* RÂĠAN. 10,206. — 2) *ein Aufguss auf Blumen, Rosenwasser* u. s. w.

*पुष्पद्रुमकुसुमितमुकुट m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

पुष्पध m. *der Sohn eines ausgestossenen Brahmanen.*

पुष्पधनुस् (PRASANNAR. 151,9. VIKRAMÂÑKAK. 10, 34) und °धन्वन् m. *der Liebesgott.*

पुष्पधारण m. Bein. Kṛshṇa's.

*पुष्पध्वज m. *der Liebesgott.*

पुष्पनाटक m. etwa *Courmacher.*

*पुष्पनिक्त m. *Biene.*

*पुष्पनिर्यास und *°क m. *Blumensaft* RÂĠAN. 10,206.

पुष्पनेत्र n. *eine Art von Katheter* SUÇR. 2,56, 12. 13.

पुष्पंधय m. *Biene* RÂĠAN. 19,127.

पुष्पन्यास m. *Darbringung von Blumen.*

पुष्पपट m. *geblümtes Zeug* Comm. zu MṚKKH. 72,9.

*पुष्पपत्त्र m. *eine Art Pfeil.*

*पुष्पपथ m. und पुष्पपद्वी f. (HÂSJ. 27) *vulva.*

पुष्पपाण्डु m. *eine Art Schlange.*

पुष्पपुट m. 1) *eine Düte mit Blumen. — 2) *die Hände in Form eines Blumenkelchs zusammengelegt.* — 3) *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 241.

पुष्पपुर n. (Ind. St. 13,306. DAÇAK. 2,14) und °पुरी f. (DAÇAK. 1,8) Bein. der Stadt Pâṭaliputra.

*पुष्पप्रचय m. *das Pflücken von Blumen* (in diebischer Weise).

*पुष्पप्रचाय m. *das Pflücken von Blumen.*

*पुष्पप्रचायिका f. *Blumenlese.* तव पु° *es ist die Reihe an dir Blumen zu lesen.*

1. पुष्पफल n. *Blumen und Früchte* 170,18.

2.*पुष्पफल m. 1) *Feronia elephantum.* — 2) *Beninkasa cerifera.*

पुष्पफलद्रुम m. Pl. *Bäume in Blüthe und mit Früchten.*

पुष्पफलवत् Adj. *Blüthen und Früchte tragend* SUÇR. 1,4,17.

पुष्पबटुक m. etwa *Courmacher.*

पुष्पबलि m. *eine Darbringung in Blumen.*

पुष्पबाण m. *der Liebesgott.* °विलास m. Titel eines Gedichts OPP. Cat. 1.

पुष्पभद्र 1) m. *eine Art Pavillon mit 62 Säulen* VÂSTUV. 830. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

पुष्पभद्रक m. N. pr. eines Hains.

*पुष्पभव 1) Adj. *in Blumen sich befindend.* — 2) m. *Blumensaft.*

पुष्पभूति m. N. pr. eines Fürsten HARSHAK. 70, 13. fgg.

पुष्पभूषित n. Titel eines Prakaraṇa.

पुष्पभैरात्त m. N. pr. eines Mannes.

*पुष्पमञ्जरिका f. *eine best. Schlingpflanze* RÂĠAN. 3,82.

पुष्पमय Adj. (f. ई) *aus Blumen gebildet, — bestehend* HEMÂDRI 1,404,17.

पुष्पमाथम् Absol. mit मथ् *wie eine Blume zerdrücken* BÂLAR. 88,14.

पुष्पमालकथा f. Titel eines Werkes PAÑKAD. 2.

पुष्पमाला f. 1) *Blumenkranz.* — 2) Titel eines Schauspiels.

पुष्पमालामय Adj. (f. ई) *aus Blumenkränzen gebildet* HEMÂDRI 1,408,6.

पुष्पमास् und °मास m. *Blumenmonat, Frühling* RÂĠAN. 21,64.

पुष्पमित्र m. N. pr. zweier Fürsten; Pl. einer Dynastie. Richtig पुष्यमित्र.

पुष्पमेघ m. *eine Blumen regnende Wolke.*

पुष्पमेघी Adv. mit कर् *zu einer Blumen regnenden Wolke machen* MEGH. 43.

*पुष्पयक्त m. *eine best. Blume.*

*पुष्पयचन n. *das Winden von Kränzen* u. s. w. (als eine der 64 Künste) GAL.

*पुष्परजस् n. *Blüthenstaub,* insbes. *Saffran.*

पुष्परथ m. *Vergnügungswagen* HEMÂDRI 1,283, 21. 284,2.

*पुष्परस und *°रसाक्षय m. *Honig* RÂĠAN. 14, 110.

पुष्पराग und *°राज m. *Topas* RÂĠAN. 13,169.

पुष्परेणु m. *Blüthenstaub.*

*पुष्परोचन m. *Mesua Roxburghii.*

*पुष्पलक m. *Pfahl, Pflock, Keil.*

पुष्पलाव 1) *m. *Blumenleser, Kranzwinder.* — 2) f. ई *Blumenleserin, Kranzwinderin.*

*पुष्पलाविन् m. = पुष्पलाव 1).

पुष्पलिक्त m. = पुष्पनिक्त.

पुष्पलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

*पुष्पलिह् m. (Nom. °लिट्) *Biene.*

पुष्पलीला f. N. pr.

पुष्पवत् Adv. *wie eine Blume.*

पुष्पवन n. N. pr. eines *Waldes.*

पुष्पवत् 1) Adj. *a*) *mit Blüthen versehen, blühend, mit Blumen geschmückt* Spr. 7681. — *b*) f. पुष्पवती α) *die Menses habend* Spr. 7681. — β) *rindernd.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Daitja. — *b*) verschiedener Männer. — *c*) eines Berges in Kuçadvîpa. — 3) f. पुष्पवती N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पुष्पवत्त m. Du. *Sonne und Mond* BÂLAR. 135, 16. GAṆIT. ADHIM. 4.

पुष्पवर्त्मन् m. versteckter Name Drupada's HARSHAK. 155,14.

पुष्पवर्ष 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) n. *Blumenregen.*

पुष्पवक्त्रा f. N. pr. eines Flusses.

पुष्पवाटिका und °वाटी f. *Blumengarten.*

पुष्पवाहन m. N. pr. eines Fürsten von Pushkara.

पुष्पवाहिनी f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9510.

पुष्पविचित्रा f. *ein best. Metrum.*

*पुष्पवृक्ष m. *ein Baum, der da blüht.*

पुष्पवृष्टि f. *Blumenregen* 294,28.

पुष्पवेणी f. 1) *Blumenkranz.* — 2) N. pr. eines Flusses.

पुष्पशकटिका und *°शकटी f. *eine vom Himmel kommende Stimme.* °शकटिकानिमित्तज्ञान n. und *°शकटीज्ञान n. (Gal.) unter den 64 Künsten.

पुष्पशकलिन् m. *eine Art Schlange.*

पुष्पशकुन m. *Phasianus gallus* MBh. 5,143, 18, v. l.

पुष्पशय्या f. *Blumenlager.*

*पुष्पशर, °शरासन (Vikramâṅkaḱ. 9,81) und पुष्पशिलीमुख (Prasannar. 130,11) m. *der Liebesgott.*

*पुष्पशून्य m. *Ficus glomerata.*

पुष्पशेखर m. *Blumenkranz* 113,1.

पुष्पश्रोगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*पुष्पश्वस m. *Lunge.*

*पुष्पसमय und *पुष्पसाधारण m. *Frühling.*

पुष्पसायक m. *der Liebesgott.*

पुष्पसार m. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

पुष्पसारा f. *Basilienkraut.*

पुष्पसिता f. *eine Zuckerart* Bhâvapr. 2,66.

पुष्पसूत्र n. Titel eines dem Gobhila zugeschriebenen Sûtra über die Verwandlung der Ṛk in Sâman. °भाष्य n. Opp. Cat. 1.

*पुष्पसौरभा f. *Methonica superba* Râǵan. 4,131.

*पुष्पस्वेद m. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

*पुष्पहारिन् Adj. *Blumen stehlend.*

पुष्पहास 1) m. *a) Blumengarten.* — *b)* Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *ein Frauenzimmer während der Menses.*

*पुष्पहीन 1) Adj. *a) blüthenlos.* — *b)* f. आ *keine Menstruation mehr habend.* — 2) f. आ *Ficus glomerata* Râǵan. 11,130.

पुष्पाकर Adj. *blumenreich.* मास m. so v. a. *Frühling.*

पुष्पाकरदेव m. N. pr. eines Dichters.

पुष्पागम m. *Frühling.*

पुष्पाग्र n. *Staubfaden* Vâmana 5,2,22.

*पुष्पाजीव und *°जीविन् m. *Gärtner, Kranzwinder.*

*पुष्पाञ्जन n. *ein aus Messingasche bereitetes Collyrium* Râǵan. 13,92. Madanav. 53,40. Mat. med. 74.

पुष्पाञ्जलि m. 1) *zwei Handvoll Blumen* S. S. S. 241. — 2) Titel eines Commentars.

पुष्पाणनाड m. N. pr. eines Dorfes.

*पुष्पाण्ड und *°क m. *eine Art Reis* Gal.

पुष्पानन m. N. pr. eines Jaksha.

पुष्पानुग n. *ein die Menstruation beförderndes Pulver* Ḱaraka 6,30.

पुष्पापात्त Adj. *nach der Blüthe vergehend* (?) Sâmav. Br. 3,8,5.

पुष्पापण m. *Blumenmarkt* Paṅḱad.

पुष्पापीड m. N. pr. eines Gandharva.

पुष्पाभिकीर्ण 1) Adj. *mit Blumen überschüttet.* — 2) m. *eine Art Schlange (geblümt).*

*पुष्पाम्बु n. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

पुष्पाम्भस् n. N. pr. eines Tîrtha.

पुष्पायुध m. *der Liebesgott.*

पुष्पाराम m. *Blumengarten* Kathâs. 68,41.

पुष्पार्ण m. N. pr. eines Sohnes des Vatsara.

पुष्पावकीर्ण m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,3.

पुष्पावचायिका f. (*Blumenlese*) *ein best. Spiel.*

पुष्पावत् 1) Adj. *mit Blüthen versehen, blühend* TS. 4,1,4,4. — 2) f. पुष्पावती N. pr. einer Stadt.

पुष्पावलिवनराजिकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Buddha.

पुष्पाशिन् Adj. *Blumen essend* Vishṇus. 95,7.

पुष्पासव 1) m. *ein Decoct von Blumen.* — 2) *n. *Honig* Râǵan. 14,110.

पुष्पासार m. *Blumenregen.*

पुष्पास्तरक m. und °स्तरण n. *kunstgerechtes Streuen von Blumen* (eine der 64 Künste).

*पुष्पास्त्र m. *der Liebesgott.*

*पुष्पाह्वा f. *Anethum Sowa.*

पुष्पित 1) Adj. f. (आ) *a) mit Blumen versehen, Blüthen tragend, in Blüthe stehend, blühend.* — *b) mit blumenähnlichen Mälern versehen, geblümt, gefleckt* (von krankhaften Zähnen Ḱaraka 5,8). — *c) einen best. auf einen nahen Tod hinweisenden Geruch aus sich ausströmend* Ḱaraka 5,2. — *d) blühend*, so v. a. *zur vollen Erscheinung gekommen.* — *e) blumenreich* in übertr. Bed. वाच् f. so v. a. *schöne Worte ohne inneren Gehalt.* — *f) versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *g) *f. menstruirend* Râǵan. 18,20. — 2) m. N. pr. eines Buddha.

पुष्पितक m. N. pr. eines Berges.

पुष्पितात्त Adj. *Flecken (albugo) auf dem Auge habend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,20. Nom. abstr. °त्व (!) n. ebend.

पुष्पिताग्र 1) Adj. *mit Blumen —, mit Blüthen besetzte Spitzen habend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

पुष्पिन् Adj. 1) *Blüthen tragend, blühend* Spr. 7760. — 2) *blüthenreich* in übertr. Bed. von einer Rede. — 3) f. *a) menstruirend* Spr. 7760. — *b) nach Begattung verlangend.*

पुष्पेषु m. *der Liebesgott.*

पुष्पोत्कटा f. N. pr. einer Râkshasî, der Mutter Râvaṇa's.

पुष्पोत्तर Name eines Himmels bei den Ǵaina.

पुष्पोदका f. N. pr. eines Flusses in der Unterwelt.

पुष्पोद्भव m. N. pr. eines Mannes.

पुष्पोपगम Adj. *Blüthen tragend* Vishṇus. 5,56.

पुष्पोपजीविन् m. *Gärtner, Kranzwinder.*

पुष्प्य्, पुष्प्यति *blühen.* Med. पुष्प्यमाण. Bisweilen fälschlich पुष्पति geschrieben (z. B. MBh. ed. Vardh. 12,25,8) und auch mit 1. पुष् verwechselt (z. B. MBh. ed. Bomb. 12,25,8. 58,26. Mâlatîm. ed. Bomb. 326,6 = Uttarar. 49,2).

1. पुष्य (पुंषिम्र) n. 1) *Nährendes.* Pl. Ḱaraka 6,24. — 2) *Blüthe*, so v. a. *das Oberste* oder *Feinste einer Sache, Schaum, Seim.* — पुंष्य AV. 5,4,4 und 19,44,5 fehlerhaft für पुंष्प.

2. पुष्य 1) m. *a) das 6te Mondhaus*, früher Tishja genannt. — *b) die Zeit, da der Mond im Sternbilde* Pushja *steht.* — *c) der Monat* Pausha VP.^{2} 3,168. — *d) das* Kalijuga. — *e)* N. pr. α) verschiedener Fürsten VP.^{2} — β) eines Buddha. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br. — 3) f. पुष्या *a) eine best. Pflanze.* — *b) *das Mondhaus* Pushja.

पुष्यधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*पुष्यनेत्र Adj. *das Mondhaus* Pushja *zum Führer habend.*

पुष्यमित्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,9. Pl. einer Dynastie 17.

पुष्ययशस् m. N. pr. eines Mannes.

पुष्यरथ m. 1) *das Mondhaus* Pushja *als Wagen.* — 2) *Vergnügenswagen;* richtig पुष्परथ.

*पुष्यलक m. fehlerhaft für पुष्कलक.

पुष्यलिपि f. v. l. für पुष्पलिपि.

पुष्यसे Dat. Infin. zu 1. पुष् RV. 5,50,1. 6,13,5. 7,57,5.

पुष्यस्नान n. *eine best. zur Zeit, da der Mond im Sternbilde* Pushja *steht, stattfindende Reinigungsceremonie* Varâh. Bṛh. S. 48,3. 38. 54. 83. 78,22.

पुष्याभिषेक m. dass. Varâh. Bṛh. S. 107,6.

*पुस्, पोसयति (उत्सर्गे).

*पुस्त्, पुस्तयति (आदरानादरयोः, बन्धे).

पुस्त 1) (*n.) *Modelarbeit, Bildnerei.* — 2) m. f.

(स्त्री) (*n.) *Manuscript, Buch* Hemâdri 1,546,12. 14. 15. 16.

पुस्तक 1) *Bosse, Bossage.* — 2) m. f. (पुस्तिका) n. *Handschrift, Buch* Hemâdri 1,546,12. 16. Spr. 4155. fgg. f. auch *Büchelchen* Kâd. 255,9.

पुस्तककार m. *Bossirer* Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,12.

पुस्तकास्तरण n. *der Umschlag um eine Handschrift* Hemâdri 1,558,15 (fälschlich पुस्तकस्तरण). 559,20.

पुस्तमय Adj. *modellirt.*

पुस्तवार्त्त Adj. *vom Bossiren lebend* Varâh. Bṛh. S. 87,37.

1. पू, पुनाति, पुनीते, पवते (vom Act. nur einmal स्त्री पव und einmal पवताम् Partic. Gen. Pl.); Partic. पूत und *पून (= विनष्ट); 1) *reinigen, läutern, klären;* überh. *rein machen, sühnen,* καθαίρω. Med. auch *sich reinigen, gereinigt ausfliessen, — abträufeln, sich klären; büssen* (RV. 7,28,4). वर्ण पुनानः so v. a. *klar erscheinen lassend.* पवमान (s. auch bes.) *sich läuternd, durch die Seihe rinnend* RV. 9,11,9. Pass. auch *abgewaschen werden* (von Sünden), *rein werden,* so v. a. *sich* von einer Sünde (Abl.) *befreien.* — 2) स्त्री हिरण्यम् *Gold aus dem Wasser rein herausholen, Gold waschen.* — 3) *sichten, unterscheiden; ersinnen, dichten;* Med. auch *sich klar darstellen.* — 4) *klären, erhellen* (die Erkenntniss u. s. w.). — 5) Med. *reinigend gehen, — wehen, wehen* überh.; mit Acc. *reinigend durchwehen.* — Caus. पवयति und पावयति *reinigen;* metrisch auch Med. — *Desid. पुपूषति und पिपविषते. — *Desid. vom Caus. पिपावयिषति. — Mit अति *läutern über* oder *durch* (Acc.). Med. *reinigend durchrinnen, durchpurgiren;* insbes. gebraucht von der Wirkung des getrunkenen Soma, der auf dem natürlichen Wege und als laxans durchgeht. Mit Acc. *purgando ejicere.* अतिपूत und अतिपवित (vom Caus.) *purgirt.* — Mit अनु Med. *reinigend entlang strömen, — wehen.* — Mit अभि 1) Med. *sich läutern —, gereinigt ausfliessen in der Richtung auf, zum Zweck von, für Etwas* (Acc.). — 2) *zuwehen auf* (Acc.). — 3) *verklären.* — Caus. °पवयते *von allen Seiten reinigen* Ait. Âr. 198,3.4. — Mit आ Med. 1) *geläutert fliessen zu* (Acc.) oder *in* (Loc.). — 2) *Etwas herströmen zu* (Dat.); einmal Act. — Mit समा *reinigen.* — Mit उद् 1) *ausreinigen, läutern* Gobh. 1,7,24. fg. — 2) *rein herausziehen aus* (Abl.). — Mit समुद् *ausreinigen, läutern* Mân. Gṛhj. 2,10. — Mit नि, निस् पूत *durchgeseiht, geläutert auf.* — Mit निस् *reinigend abschütteln* (die Spreu), Körner *reinigen* (Kâkara 3,7), *reinigen* überh. — Mit प्रतिनिस् *wieder reinigen.* — Mit परा *reinigend beseitigen* Âpast. Çr. 1,20,7. Vgl. परापावम्. — Mit परि *durchseihen, läutern;* Med. *rein abrinnen.* °पूत *vollkommen gereinigt, — rein.* — Mit प्र in *प्रपवण fgg. — Mit वि 1) *vollständig läutern, — reinigen* Maitr. S. 1,11,6. — 2) विपुनाति Nir. 12,30 nach dem Comm. = विदारयति. — Mit सम् *läutern, reinigen.* — Caus. dass. — Mit अभिसम् *hinwehen über* (Acc.).

2. °पू Adj. *läuternd, reinigend.*

3. °पू Adj. *trinkend* in अग्रेपू.

*पूःकाम्य्, °म्यति *sich eine Burg* oder *Stadt wünschen.*

पूग m. (adj. Comp. f. स्त्री) 1) *Verein, Körperschaft, Schaar, Menge* überh. Einmal n. — 2) *die Betelpalme, Areca Catechu;* n. *Betelnuss.* In dieser Bed. auch *पूगफल (Râgân. 11,242) und पूगीफल n. Spr. 4157. Kâd. 237,11. Paṅkad. — 3) * = कपर्दकिवृक्ष. — 4) * = क्रन्द oder क्रन्दस्. — 5) * = भाव.

*पूगतिथ Adj. *vielfach.*

*पूगपात्र n. 1) *Betelbüchse.* — 2) *Spucknapf.*

*पूगपीठ n. *Spucknapf.*

पूगयज्ञ m. *ein für eine ganze Körperschaft vollzogenes Opfer.* °यज्ञिय Adj. *zu einem solchen Opfer in Beziehung stehend.*

*पूगरोट oder *पूगवोट m. *Phoenix paludosa.*

पूगीलता f. *die Betelpalme* Kâd. 42,19.

*°पूग्य Adj. *zur Schaar des — gehörig.*

पूज्, vom Simplex nur einmal पुपूजिरे (MBh. 6, 85,40. अपूजं यथा MBh. 3,1005 fehlerhaft für अपूजयथा[:]; vgl. 3,27,17), sonst nur Caus. पूजयति (metrisch auch Med.). 1) *Jmd Ehrfurcht bezeigen, Jmd ehren, mit Achtung behandeln, mit Ehren empfangen, Jmd mit Etwas* (Instr.) *beehren* auch so v. a. *beschenken; Etwas mit Ehrerbietung entgegennehmen, achten —, Rücksicht nehmen auf Etwas; einweihen* LA. 10,20. पूजित 1) *geehrt —, mit Ehren empfangen von* (Instr.), *dem Ehre erwiesen worden ist; mit Ehrerbietung entgegengenommen; in Ehren stehend bei* (*Gen. oder im Comp. vorangehend) oder *wegen* (im Comp. vorangehend). — 2) *in Ehren stehend,* so v. a. *geschätzt, empfohlen, als gut —, als günstig anerkannt, approbirt* Kâraka 6,18. 24. — 3) am Ende eines Comp. *beehrt von,* so v. a. *bewohnt von.* — 4) *eingeweiht* Kathâs. 20,193. — 5) *versehen mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु Caus. *der Reihe nach ehren, ehren* überh. — Mit अभि Caus. *Jmd ehrenvoll empfangen, — begrüssen, ehren, mit Etwas* (Instr.) *beehren,* so v. a. *beschenken; Etwas beloben.* अभिपूजित auch so v. a. *erwünscht, genehm.* — Mit समभि Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehren.* — Mit परि Caus. *Jmd hoch ehren.* — Mit संपरि Caus. dass. — Mit प्र Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehren, Jmd* oder *Etwas beloben, in Ehren halten, Jmd mit Etwas* (Instr.) *beehren,* so v. a. *beschenken* Hemâdri 1,665,21. प्रपूजिरे MBh. 6,3790 fehlerhaft für पुपूजिरे. — Mit संप्र Caus. *Jmd Ehre bezeigen.* — Mit प्रति Caus. *eine Ehre erwiedern, Jmd Ehre bezeigen, ehrerbietig begrüssen, ehren, beehren mit* (Instr.), so v. a. *beschenken; Etwas beloben, mit Beifall aufnehmen.* — Mit संप्रति Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehrerbietig begrüssen, ehren.* — Mit सम् Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehrerbietig begrüssen, ehren, beehren mit* (Instr.), so v. a. *beschenken; Etwas beloben.* — Mit अभिसम् Caus. *Jmd Ehre erweisen, Jmd ehren.*

पूजक Nom. ag. (f. पूजिका) *Ehrfurchtbezeuger, Verehrer, Jmd ehrerbietig entgegenkommend, Etwas belobend;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

पूजन 1) n. *a) das Verehren, Ehren, Auszeichnen;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — *b) eine Sache, die Jmd ehrt.* — 2) f. ई N. pr. eines Vogelweibchens, einer Freundin des Fürsten Brahmadatta.

पूजनमालिका f. Titel eines Werkes.

पूजनीय 1) Adj. *dem Ehre erzeigt werden muss, zu ehren von* (Gen.); Compar. °तर *höher zu ehren von* (Gen.); Superl. °तम *überaus hoch zu ehren von* (Instr.). — 2) f. स्त्री = पूजन 2).

पूजयितर् Nom. ag. *Verehrer.*

पूजयितव्य Adj. = पूजनीय 1).

पूजा f. *Ehrenbezeigung, das Ehren, Verehren, Auszeichnung.* Am Ende eines Comp. nach dem verehrten Gegenstande oder nach dem, womit Jmd eine Ehre erwiesen wird (85,21).

पूजाकर Adj. *Ehre erzeigend, Jmd* (im Comp. vorangehend) — Spr. 6984.

पूजाकर्मन् Adj. *die Handlung des Ehrens bezeichnend, „ehren" bedeutend* Nir. 2,26. 7,15. 10,16.

पूजाकाण्ड n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजाक्रम m. desgl.

पूजाखण्ड Titel eines buddh. Werkes.

पूजागृह n. *Tempel* Dhûrtan.

पूजापट्टक n. *Ehrenurkunde, Ehrendiplom* Lokapr. 2.

पूजाप्रकाश m., पूजाप्रदीप m. und पूजारत्न n. Titel von Werken.

पूजार्ह Adj. (f. आ) *Ehre —, Auszeichnung verdienend* 189,29.

पूजावत् Adj. *Ehre —, Auszeichnung geniessend.*

पूजाविधि m. 1) *Ehrenbezeigung.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजाविकल्पप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजासत्कार m. *Ehrenbezeigung* 296,17 (im Prâkrit).

पूजित 1) Adj. s. u. पूज्. — 2) *m. *ein Gott.*

*पूजितपत्रफला f. *eine best. Pflanze.*

*पूजिल 1) Adj. = पूज्य 1). — 2) m. *ein Gott.*

पूजोपकरण n. *das zu einer Verehrung Erforderliche* 295,20. 296,6 (an beiden Stellen im Prâkrit).

पूज्य 1) Adj. *dem Ehre erzeigt werden muss, zu ehren, ehrenwerth, venerandus, colendus* (das Subj. im Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). Superl. °तम. — 2) m. *a) ein ehrenwerther Mann* Kâraka 3,3. — *b) Schwiegervater.*

पूज्यता f. und पूज्यत्व n. *Ehrwürdigkeit.*

पूज्यपाद m. N. pr. eines Lehrers. °चरित्र n. Titel eines Werkes.

*पूण्, पूणयति (संघाते).

पूत् onomatop. vom Laute des *Pustens* und *Aechzens* (Vikramâṅkaḱ. 8,18). Richtiger फुत्, फूत्.

पूत 1) Adj. s. u. 1. पू. — 2) *m. *a) Seemuschel* Râgân. 13,122. — *b) weisses* Kuça-*Gras* Râgân. 8,92. — *c) Flacourtia sapida* Râgân. 9,162. — *d)* Du. *die Hinterbacken;* vgl. पुत. — 3) *f. आ *a) eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgân. 8,108. — *b)* Bein. der Durgâ.

पूतक्रता f. N. pr. eines Weibes.

*पूतक्रतायी f. *die Gattin* 1) von Pûtakratu 1). — 2) Indra's.

पूतक्रतु m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *Bein. Indra's.

*पूतगन्ध m. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,173.

*पूततृण n. *weisses* Kuça-*Gras* Râgân. 8,92.

पूतदक्ष 1) Adj. *von reiner Gesinnung.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

पूतदक्षस् Adj. = पूतदक्ष 1).

*पूतद्रु m. *Butea frondosa* Râgân. 10,36.

1.*पूतधान्य n. *Sesam* Râgân. 16,70.

2. पूतधान्य Adj. (f. आ) *reines Korn enthaltend* AV. Paipp.

पूतन m. 1) *eine best. Klasse von Unholden, Gespenst* (auch = वेताल) Bâlar. 30,19. Saddh. P. 239. — 2) f. आ *a)* N. pr. einer Unholdin, die eine best. Kinderkrankheit bewirkt. Sie erschien in Vogelgestalt dem Kṛshṇa und säugte ihn, ward aber von ihm getödtet. Sie erscheint auch unter den Müttern in Skanda's Gefolge und als Jogini (Hemâdri 2,*a*,102,15. 16). Nom. abstr. त्व n. Kâraṇḍ. 41,23. — *b) *Terminalia Chebula* Râgân. 11, 222. 227. — *c) *eine Art Valeriana* Râgân. 12,101. — *d) *fehlerhaft für पूतना.

पूतनस्य n. fehlerhaft für पूतिनस्य.

पूतनाकेश (wohl m.) und °केशी f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,14. 15.

*पूतनाकृषण m. Bein. Kṛshṇa's.

पूतनाय्, °यति *die Unholdin* Pûtanâ *darstellen.*

*पूतनारि und *पूतनासूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

पूतनिका f. = पूतन 2) *a).*

*पूतपत्री f. *Basilienkraut* Râgân. 10,153.

*पूतफल m. *Brodfruchtbaum* Râgân. 11,32.

पूतबन्धन Adj. (f. ई) *am Reinen hängend.*

पूतबन्धु Adj. *von reiner Abkunft, von edler Race.*

पूतभृत् m. *ein best.* Soma-*Gefäss, das den klaren Saft aufnimmt,* Ârsav. 85,22.

पूतमति Adj. *von reiner Denkart* (Çiva).

पूतमूर्ति Adj. *rein geworden, gereinigt* 174,11.

*पूतयवम् Adv. *zur Zeit, wann die Gerste gereinigt ist.*

पूतर m. *ein best. Wasserthier* Ganar. 4,291. Hem. Pr. Gr. (ed. Pischel) 1,170. Bildlich von *einem ganz unbedeutenden Menschen* im Gegens. zu कुञ्जर *Elephant* als Bez. *eines sehr hoch stehenden Mannes* Hem. Par. 1,230. Daher wohl = अधम nach Trivikrama bei Pischel a. a. O. 2, S. 40 (zu 1, 170).

पूतात्मन् Adj. *dessen Person gereinigt ist, geläutert.* Nom. abstr. °त्मता f.

1. पूति f. *Reinigung, Reinheit.*

2. पूति 1) Adj. *faul, stinkend, putidus.* *Nach einem Verbum fin. als Ausdruck des Tadels. — 2) m. *a) Jauche, Eiter.* — *b)* = पूतिक 2) *a).* — *c) *Zibeth.* — 3) *n. *ein best. Gras* Râgân. 8,99.

पूतिक 1) Adj. *faul, stinkend.* — 2) m. *a) ein als Surrogat für die* Soma-*Pflanze dienendes Kraut.* — *b) Guilandina Bonduc* Bhâvapr. 1,206. — *c) *Zibethkatze* Râgân. 19,14. — 3) f. आ *a) *Basella cordifolia.* — *b) Termite* Spr. 4150, v. l. Richtig पुत्तिका.

*पूतिकरञ्ज (!) u. °कारञ्ज m. *Guilandina Bonduc* Mat. med. 153. Râgân. 9,69.

पूतिकर्ण m. *eine best. Ohrenkrankheit mit stinkendem Ausfluss.*

पूतिकर्णक m. 1) dass. — 2) *Guilandina Bonduc* Râgân. 9,69.

पूतिकर्णता f. = पूतिकर्ण.

*पूतिकर्णिक m. v. l. für पूतिकर्णक 2) Râgân. 9,69.

*पूतिकामुख m. *eine zweischalige Muschel.*

*पूतिकाष्ठ n. *Pinus Deodora* und *longifolia.*

*पूतिकाष्ठक n. *Pinus longifolia.*

पूतिकीट m. *ein best. Insect.*

पूतिकुष्माण्डाय्, °यते *einem verfaulten Kürbis gleichen,* so v. a. *nicht den geringsten Werth haben.* °कुष्माण्डायनत्व n. so v. a. *vollkommene Werthlosigkeit.*

पूतिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पूतिखष m. *ein best. Thier* Âpast. Vgl. पूतिघास.

1. पूतिगन्ध m. *Faulgeruch, Gestank.*

2.*पूतिगन्ध 1) Adj. *stinkend.* — 2) m. *a) Schwefel* Râgân. 13,70. — *b) Terminalia Catappa* Râgân. 8,146. — 3) *f. आ *Vernonia anthelminthica* Râgân. 4,64. — 4) n. *Zinn* Râgân. 13,21.

पूतिगन्धि Adj. *stinkend.*

*पूतिगन्धिक 1) Adj. *stinkend.* — 2) f. आ *Serratula anthelminthica.*

पूतिघास m. *ein best. auf Bäumen lebendes Thier.* Vgl. पूतिखष.

*पूतितेला f. *Cardiospermum Halicacabum.*

पूतित्व n. *das Stinken.*

पूतिधान्य Adj. (f. आ) fehlerhaft für पूतधान्य *reines Korn enthaltend,* wie AV. Paipp. liest.

पूतिनस्य n. und पूतिनासागद m. *eine best. Krankheit der Nase, welche von übelriechendem Athem begleitet ist.*

पूतिनासिक Adj. *eine stinkende Nase habend.*

*पूतिपत्र m. *eine Art* Çjonâka Râgân. 9,28.

*पूतिपर्ण m. *Pongamia glabra* Râgân. 9,62.

*पूतिपुष्पिका f. *eine Citronenart mit übelriechender Blüthe.*

*पूतिफला und *°फली f. *Serratula anthelminthica.*

पूतिभाव m. *Fäulniss* Kap. 5,114. 6,60.

*पूतिमयूरिका f. *Ocimum villosum* Râgân. 4,180.

पूतिमाष m. N. pr. eines Mannes.

*पूतिमुक्त *Stuhlgang.*

पूतिमृत्तिक m. *eine best. Hölle.*

*पूतिमेद m. *Vachellia farnesiana* Râgân. 8,42.

पूतिरज्जु f. wohl *eine best. Pflanze.*

पूतिवक्त्र Adj. *aus dem Munde übel riechend.* Nom. abstr. °ता f.

पूतिवय m. v. l. für पूतिघास im Comm. zu Suçr. 1,202,17. Erklärt durch वृत्तचूडामणिक oder खट्वास.

पूतिवात m. 1) *Farz.* — 2) **Aegle Marmelos.*

*पूतिवृक्त m. *Calosanthes indica.*

*पूतिशारिका f. *Zibethkatze.*

पूतिसृञ्जय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पूतीक m. 1) *ein als Surrogat für die Soma-Pflanze dienendes Kraut.* — 2) **Zibethkatze.*

*पूतीकरञ्ज m. v. l. für पूतिकरञ्ज.

पूतुदार m. = पूतदु *Butea frondosa.*

पूतुदु und पूतुदु m. *Acacia Catechu* oder *Pinus Deodora* Comm. zu Âpast. Çr. 7,5,6. n. *die Frucht.*

*पूत्कारी f. 1) Bein. der Sarasvatî. — 2) N. pr. der Stadt der Schlangen.

पूत्यएड m. 1) *ein best. fliegendes stinkendes Insect* Spr. 4150, v. l. — 2) **Moschusthier.*

पूत्रिम Adj. *geläutert, rein.*

पूर्वी Absol. von 1. पू RV. 8,91,7.

पूथिका (?) f. *eine best. Gemüsepflanze.* Der Comm. hat an einer Stelle wahrscheinlich पृथुका, an der anderen यूथिका.

*पून s. u. 1. पू.

पूनादेवी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*पूनि f. Nom. act. von 1. पू.

पूप m. *Kuchen.*

*पूपला f. *eine Art Kuchen.*

पूपलिका f. *eine Art kleiner Kuchen* Madanav. 113,46. Karaka 1,27. 6,2.

*पूपली f. *eine Art Kuchen.*

पूपशाला f. *Bäckerwerkstatt.*

पूपालिक m. und °का f. *Kuchen.*

*पूपाली f. *eine Art Kuchen.*

*पूपाष्टका f. *der achte Tag des abnehmenden Mondes nach der* Âgrahâjaṇî.

*पूपिका f. *eine Art Kuchen.*

*पूपीय und *पूप्य Adj. von पूप.

पूय, पूयति, *पूयते *faul werden, stinken.* — Mit आ *stinkend werden.*

पूय m. n. *stinkender —, fauliger Ausfluss, Jauche, Eiter.*

*पूयन n. dass.

पूयमान 1) Partic. Pass. von 1. पू. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*पूयमानयवम् Adv. *zur Zeit, da die Gerste gereinigt wird.*

पूयरक्त m. *eine best. Krankheit der Nase mit Ausfluss blutigen Eiters.*

पूयवह m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4. 18.

*पूयाभ n. *eine Art Mutterblutfluss.*

*पूयारि m. *Azadirachta indica.*

पूयालस m. *eine best. Krankheit der sogenannten Verbindungsstellen* (संधि) *im Auge.*

पूयोद m. *eine best. Hölle.*

पूर 1) Adj. am Ende eines Comp. 1) *füllend.* — *b) erfüllend, befriedigend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Füllen, Vollmachen* Ind. St. 14,367. — *b) das Befriedigen, Zufriedenstellen.* — *c) Anschwellung eines Flusses, — des Meeres, ein volles Bette, Fluth, Strom, Erguss, Wassermenge.* Häufig im Zusammensetzung mit einem Worte, das Wasser oder eine andere Flüssigkeit bezeichnet. In übertragener Bed. auch so v. a. *Ueberfluss, hoher Grad von* (im Comp. vorangehend). — *d) Kuchen, Gebäck.* — *e) langsames Einziehen des Athems durch die Nase* (eine asketische Uebung). — *f) *Reinigung einer Wunde;* vgl. पूरण 4) *b).* — *g) *Citronenbaum.* — 3) f. ई N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) n. *a) *eine als Räucherwerk gebrauchte Art von Agallochum* Râǵan. 12,95. — *b) *Bdellium* Râǵan. 12,108. — *c)* Hariv. 8659 fehlerhaft für पुर *Stadt.*

पूरक 1) Adj. *a) voll machend, füllend, ausfüllend.* *वर्षशतस्य 239,7. — *b) erfüllend, befriedigend.* — 2) m. *a) Strom, Erguss.* — *b) Multiplicator.* — *c) *die zur Vollendung eines Manenopfers darzureichenden Mehlklösse;* vgl. पूरकपिण्ड. — *d) langsames Einziehen des Athems durch die Nase* (eine asketische Uebung). — *e) Citronenbaum.* — 3) f. पूरिका *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,18. MBh. 7,64,7. Jâǵñ. 1,287. Hemâdri 1,654,20. Vâstuv. 11,38. Agni-P. 40,12. Dhûrtan. 35.

पूरकपिण्ड m. Pl. *die zur Vollendung eines Manenopfers darzubringenden Mehlklösse* Kull. zu M. 5,88.

पूरण 1) Adj. (f. ई) *a) voll machend, füllend.* — *b) erfüllend, befriedigend, bewirkend* Hariv. 2,72, 52. — 2) m. *a) der Vollmacher einer Zahl,* so v. a. *ein Nomen ordinale* (von द्वितीय an) *masc. gen.* — *b) *Damm.* — *c) *Meer.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. als Patron. — 3) f. पूरणी *a)* f. zu 2) *a).* — *b) *Bombax heptaphyllum.* — *c) Zettel, Aufzug eines Gewebes.* Du. (!) Râǵat. 8,2934. — 4) n. पूरण *a) das Vollmachen, Ausfüllen, Anfüllen, Aufblähen.* — *b)* in der Med. *das Füllen,* so v. a. *das Einbringen von Flüssigkeit* oder *andern Stoffen* (in's Ohr u. s. w.). — *c) das Vollmachen* eines Bogens, so v. a. *vollkommenes Spannen* desselben. — *d) das Durchlaufen* (einer Bahn). — *e) das Erfüllen, Befriedigen.* — *f) das Versehen mit dem Erforderlichen, das Ausschmücken.* — *g) reichliche Zufuhr von Nahrung* Karaka 3,3. — *h) *Regen.* — *i) eine Art Gebäck, Gefülltes* Bhâvapr. 2,21. — *k) *Cyperus rotundus.* — *l) *Zettel, Aufzug eines Gewebes.*

पूरणक m. N. pr. eines Schlangendämons Hariv. 9502.

पूरणकाश्यप m. N. pr. eines Mannes.

पूरणप्रत्यय m. *ein Suffix, das Nomina ordinalia bildet.*

पूरणीय Adj. 1) *auszufüllen, zu ergänzen.* — 2) *zu erfüllen, zu befriedigen.*

पूरम् Absol. von 1. पॄ in उदर°, *ऊर्ध°, *गोष्पद° (Nachtr. 3) und स्रुव°.

पूरय्, पूरयति s. Caus. von 1. पॄ.

पूरयितर् Nom. ag. 1) *der da füllt, ausfüllt.* — 2) *Erfüller, Befriediger* Spr. 7635.

पूरयितव्य Adj. 1) *zu füllen* (Ârjav. 85,20 fgg.), *voll zu machen.* — 2) *zu befriedigen.*

*पूराम्र n. *die Frucht der Spondias mangifera* Râǵan. 6,125.

°पूरिन् Adj. *füllend, erfüllend.*

पूरु m. 1) *Mensch, Leute.* — 2) N. pr. *a)* Sg. und Pl. eines Volksstammes. — *b)* eines Asurarakshasa Çat. Br. 6,8,1,14. — *c)* eines alten Fürsten, eines Sohnes des Jajâti. — *d)* eines Liedverfassers mit dem Patron. Âtreja. — *e)* eines Sohnes des Ǵahnu. — *f)* eines Sohnes des Manu Ḱâkshusha VP. 1,13,5. — Vgl. पुरु.

पूरुष (metrisch) m. = पुरुष.

पूरुषघ्न Adj. *Leute treffend, — tödtend* RV. 1, 114,10.

पूरुषत्ता Adv. = पुरुषत्ता RV. 4,54,3.

पूरुषाद Adj. *Menschen verzehrend* RV. 10,27,22.

पूरुषाद m. Pl. N. pr. eines *cannibalischen* Volkes Varâh. Bṛh. S. 4,22.

पूरोत्पीड m. *ein starkes Anschwellen des Wassers* Spr. 4165.

पूर्जयन n. *Eroberung einer Burg,* Bez. *einer best. Ceremonie* Maitr. S. 3,8,2.

पूर्ण 1) Adj. s. u. 1. पॄ. — 2) m. *a) eine Form der Sonne. — b) ein best. Tact* S. S. S. 233. — *c)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Devagandharva. — γ) eines buddh. Religiösen. — 3) f. पूर्णा *a) die 15te* Kalâ *des Mondes.* — *b) die 5te, 10te und 15te* Tithi. — *c)* N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) zweier Flüsse VP.^{2}. Auch °नदी. — 4) n. *a) Fülle, volles Maass.* — *b)* Bez. *der Null* Ganit. Tripr. 96.

पूर्णक 1) m. *a) ein best. Baum. — b) der blaue Holzhäher* MBh. 7,57,4 (nach Nîlak.). — *c) ein best. Geräthe* (bei den Maga) VP.² 5,384. — *d)* *= धान्यज्वर Gal. — 2) f. पूर्णिका *ein best. Vogel* Mâlatîm. 145,20 (121,21).

पूर्णकंस m. *eine volle Schale.*

*पूर्णककुद् Adj. *einen vollen, ausgewachsenen Höcker habend.*

*पूर्णकाकुद् und *°काकुद् Adj.

पूर्णकाम Adj. (f. आ) *dessen Wünsche erfüllt sind* Mahâvîrak. 67,20. Nom. abstr. °ता f.

°पूर्णकारण Adj. *erfüllend, befriedigend.*

पूर्णकुट m. *eine best. Klasse von Vögeln.*

पूर्णकुम्भ 1) m. *a) ein voller Krug* Hemâdri 1, 170,5. अपाम् *ein mit Wasser gefüllter Krug.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Ragh. 5,63. — *b) eine best. Positur beim Kampfe.* Nach Nîlak. = ग्रथिताङ्गुलिभ्यां कूर्पराभ्यां परशिरसः पीडनम् — *c)* N. pr. eines Dânava. v. l. कुम्भकर्ण. — 2) m. n. *eine Bresche von best. Form* Mṛicch. 47,12. 15. — 3) Adj. (f. आ) *einen vollen Krug habend.*

पूर्णकूट m. = पूर्णकुट.

पूर्णकोशा f. *eine best. Pflanze* Varâh. Jogaj. 9,14.

*पूर्णकोष्ठा f. *eine Cyperus-Art* Râgân. 6,144.

पूर्णख Adj. etwa *mit gut geschmierter Büchse* (Wagen) Sâṃhitopan. 9,7. पूर्णं च तत्खं च पूर्णखम् Sâj.

पूर्णगभस्ति Adj. *der die Arme voll hat.*

पूर्णगर्भ Adj. (f. आ) *dessen Inneres gefüllt ist* Bhâvapr. 2,18.

पूर्णचन्द्र m. 1) *Vollmond.* — 2) N. pr. *a)* eines Bodhisattva. — *b)* eines Autors.

पूर्णता f. *das Vollsein, Fülle.*

पूर्णत्व n. dass. Am Ende eines Comp. *das Vollsein von.*

पूर्णदर्वि n. *die Ceremonie mit dem vollen Löffel.* v. l. auch °दर्व्य n.

पूर्णदेव m. N. pr. eines Autors.

पूर्णधर्म m. Mârk. P. 66,34 fehlerhaft für पूर्तधर्म.

पूर्णपात्रि 1) m. f. (°पात्री) n. *ein volles Gefäss, ein Geschirr voll, quantum vas capit;* auch als *ein best. Hohlmaass* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,9,7. — 2) n. *ein Geschenk,* (Gewänder u. s. w.), *das dem Bringer einer guten Botschaft gereicht wird,* Harshak. 96,14. Kâd. 82,8.

पूर्णपात्रप्रतिभट Adj. *mit einem vollen Gefäss wetteifernd,* so v. a. *überfliessend, auf der höchsten Stufe stehend* (Ruhm).

पूर्णपात्रमय Adj. (f. ई) *aus einem vollen Gefässe —, aus einem* Pûrṇapâtra *genannten Hohlmaasse bestehend, so viel betragend, nur davon handelnd* (Reden).

पूर्णपुरी m. N. pr. eines Gelehrten.

पूर्णप्रज्ञ m. Bein. Madhjamandira's.

*पूर्णबीज m. *Citrone* Râgân. 11,149.

पूर्णभद्र m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) des Vaters des Jaksha Harikeça. — 3) verschiedener Männer.

*पूर्णभेदिनी f. *Fennich.*

पूर्णमण्डल n. *ein voller Kreis.*

*पूर्णमा f. *Vollmondsnacht, — tag.*

पूर्णमानस Adj. *dessen Herz befriedigt ist.*

पूर्णमास् m. *Vollmond.*

पूर्णमास 1) m. *a) Vollmond* und *die Feier am Tage des Vollmondes.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes Dhâtar's und der Anumati. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. पूर्णमासी *Vollmondsnacht, — tag* Bharadvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 5, 3,16.

1. पूर्णमुख n. *ein voller Mund.* Instr. *mit vollen Backen* (blasen) Mân. Çr. 1,5,3.

2. पूर्णमुख m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

पूर्णमुष्टि m. f. *eine Handvoll* Çâṅkh. Gṛhj. 4,17.

पूर्णमैत्रायणीपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

पूर्णयोग m. *eine best. Kampfart.* Nach Nîlak. *ein Faustschlag auf eine vorher nicht bedrohte Stelle des Körpers.*

पूर्णयौवन Adj. *in voller Jugendkraft* Daçak. (1925) 2,79,4.

पूर्णवन्धुर Adj. *dessen Wagenkasten gefüllt ist.*

पूर्णवपुस् Adj. *vollleibig, voll* (Mond).

पूर्णवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 1875, S. 356.

पूर्णविघन Adj. *voll, aber nicht steif* (?) Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

पूर्णवैनाशिक Adj. *an eine vollständige Vernichtung glaubend;* m. Pl. Bez. *der Buddhisten.*

पूर्णशक्ति f. *die volle, Alles in sich schliessende Energie* (eine Vergeistigung der Râdhâ).

पूर्णशक्तिमत् Adj. *die Energie* पूर्णशक्ति *besitzend* (Kṛshṇa).

पूर्णश्री Adj. *Glücksgüter in Fülle habend* 173,15.

पूर्णसमय m. N. pr. eines Kshapaṇaka.

*पूर्णसौगन्ध m. N. pr. eines Mannes.

पूर्णस्रुव m. *ein voller* Sruva *genannter Löffel* Mân. Çr. 1,2,6. 3,1.

पूर्णहोम m. = पूर्णाहुति.

पूर्णाक्ष und °क्ष्य (!) m. N. pr. eines Maudgalja Karaka 1,26.

पूर्णाङ्गद् m. N. pr. eines Schlangendämons.

पूर्णाञ्जलि m. *zwei Handvoll.*

पूर्णात्मन् m. Spr. 1402 wohl fehlerhaft.

*पूर्णानक n. 1) *Trommel.* — 2) *der Laut einer Trommel.* — 3) *Gewänder, Kränze u. s. w., die gute Freunde an Festen erbeuten.* — 4) *Gefäss.* — 5) *Mondstrahl.*

पूर्णानन्द् m. 1) *vollkommene Wonne.* — 2) N. pr. eines Mannes. Auch °सरस्वती.

पूर्णानन्दप्रबन्ध m. Titel eines Werkes.

पूर्णापूर्ण Adj. *bald voll bald knapp* Spr. 4167.

पूर्णाभिषिक्त m. Pl. *eine best. Abtheilung der* Çâkta.

पूर्णाभिषेक m. *eine best. Ceremonie bei den* Çâkta. °पद्धति f. Titel eines Werkes.

पूर्णाधरस m. *ein best. Medicament* Rasendrak. 96.

पूर्णामृता f. *die 16te* Kalâ *des Mondes.*

पूर्णायत n. *ein vollkommen gespannter Bogen.*

पूर्णायुस् m. N. pr. eines Gandharva.

पूर्णार्थ Adj. *der sein Ziel erreicht hat, dessen Wunsch erfüllt worden ist.*

*पूर्णालक n. v. l. für पूर्णानक.

पूर्णाशा f. N. pr. eines Flusses. पर्णाशा v. l. MBh. 6,9,31.

पूर्णाहुति f. *Vollopfer,* so v. a. *die Darbringung eines vollen Löffels.*

पूर्णाहुतिक Adj. *auf die* पूर्णाहुति *bezüglich.*

पूर्णिमन् m. N. pr. eines Sohnes des Marîki.

पूर्णिमा f. *Vollmondsnacht, — tag.* Auch °रात्रि f., °शर्वरी f. (Spr. 6417) und °दिन n.

पूर्णिमामनोरथव्रत n. *eine best. Begehung.*

*पूर्णिमासी f. angeblich = पौर्णमासी.

पूर्णी Adv. mit कर् *vervollständigen.*

पूर्णेच्छ Adj. *dessen Wunsch erfüllt worden ist* 116,22.

पूर्णेन्दु m. *Vollmond* 303,16. Spr. 7860.

पूर्णेन्दुरस m. *ein best. Medicament* Rasar. 772.

पूर्णेश m. N. pr. eines Verfassers — und पूर्णेशी f. N. pr. einer Verfasserin von Mantra bei den Çâkta.

पूर्णोत्कट m. N. pr. eines Berges.

पूर्णोत्सङ्ग 1) Adj. (f. आ) *hochschwanger* MBh. 14,2002. v. l. पुत्रोत्सङ्गा. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

पूर्णोद् Adj. (f. आ) *ein volles Bette habend* (Fluss).

पूर्णोदरा f. N. pr. einer Gottheit.

पूर्णोपमा f. *ein vollständiges Gleichniss.*

पूर्त 1) Adj. s. u. 1. पॄ. — 2) n. *a) Gewährung, Lohn, Belohnung.* — *b) Lohn, auf den man An-*

spruch hat, Verdienst. — *c) ein verdienstliches Werk, wie Speisung von Brahmanen, Brunnengraben* u. s. w. — *d) *das Hüten, Bewachen.* — *e)* Titel eines Werkes; vollständig पूर्तकमलाकर.

पूर्तकमलाकर m. Titel eines Werkes.

पूर्तधर्म m. = पूर्त 2) *c)* Mârk. P. 66,34 (पूर्णधर्म gedr.). Vgl. 1. पॄ 3) *c).*

पूर्तय्, °यति mit dem Obj. धर्मम् *die verdienstlichen Werke* पूर्त 2) *c) vollbringen.*

पूर्ति f. 1) *Füllung, Vollmachung.* — 2) *Vollendung, das zu Ende Gehen* Naish. 1,41. — 3) *Gewährung, Lohn, Belohnung.*

पूर्तिकाम Adj. 1) am Ende eines Comp. *zu vervollständigen —, zu ergänzen wünschend.* — 2) *Gewährung —, Lohn wünschend.*

पूर्तिन् Adj. *der das Verdienst* पूर्त 2) *c) hat.*

पूर्तोद्योत m. Titel eines Werkes.

पूर्वन् Adj. *sich voll gefressen habend* Kâṭh. 19,12.

पूर्वी f. *die Schutzgöttin einer Stadt.*

*पूर्वद्वार् f. und *पूर्वद्वार n. *Stadtthor.*

पूर्वपति m. *Herr der Burg, — Stadt.*

पूर्वभिद् Adj. *Wehren —, Burgen brechend.*

पूर्वभिद्य n. *das Zerbrechen der Wehren, — Burgen.*

पूर्वमार्ग m. *ein zur Stadt führender Weg* Ind. St. 15,320.

पूर्व Adj. in अपूर्व (Nachtr. 3).

पूर्वाण Adj. *zur Feste* (d. i. *zur himmlischen Welt*) *führend.*

*पूर्व्, पूर्वति (पूरणे), पूर्वयति (निकेतने, कूर्दे).

पूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) der vordere, voranseiend, — stehend.* — *b) östlich, — von* (Abl.). — *c) früher, vorherig, vorangegangen, vorhergehend vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *alt, herkömmlich, bisherig.* *मासेन पूर्व: oder *मासपूर्व *um einen Monat früher,* स्त्री° *früher Weib gewesen;* besonders beliebt ist diese Stellung des Wortes nach einem Partic. praet. pass. (दृष्ट° *früher gesehen*). पूर्वतर steigernd und auch = पूर्व. — *d) der erste in der Reihenfolge, vorangehend.* द्रम m. so v. a. *die niedrigste Strafe,* पूर्वे वयसि *in der Jugend* 179,1. गजपूर्व *Elephanten —,* d. i. *der Zahl acht vorangehend, der siebente.* — *e) vorangehend, früher,* so v. a. *vorher erwähnt, zuerst genannt, — aufgeführt, — ausgesprochen, aufgeführt vor* (Abl. AK. 2,6,2,7). पूर्वतर in derselben Bed. — *f)* *fehlerhafte Variante für पूर्ण *voll, ganz.* — 2) Adv. पूर्वम् *a) voran.* — *b) vormals, ehemals, früher* (auch mit Praes. statt Praet.); *zuerst, zuvor, vorher.* अद्य पूर्वम् *bis jetzt.* Mit Abl. *vor* (zeitlich). Ohne Flexionszeichen häufig im Comp. vor einem Adj., insbes. vor einem Partic. praet. pass. पूर्वतरम् *früher.* — *c) vorn, am Anfange einer Rede.* — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *als Vorangehendes habend,* so v. a. *folgend auf.* °पूर्वम् Adv. *mit Vorangehung von —, so dass — vorangeht.* Häufig ist die Bedeutung des *Früheren, Vorangehenden* so erblasst, dass das Adj. durch *begleitet von, verbunden mit,* das Adv. (st. °पूर्वम् auch °पूर्वेण) durch *mit, unter, gemäss* (bei einer vorangehenden Negation durch *ohne*) wiedergegeben werden kann. — 4) m. *a)* Pl. *die Alten, Altvordern, Vorfahren.* Auch पूर्वतर (पितामहा: पूर्वतराश्च तेषाम्) in derselben Bed. — *b) ein älterer Bruder.* — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 5) f. पूर्वा *a) Osten.* — *b)* Bez. *der mit* पूर्व *zusammengesetzten Mondhäuser.* — 6) n. *a) Vordertheil.* — *b) *eine best. grosse Zahl von Jahren.* — *c)* Pl. Bez. *der 14 ältesten Schriften der Gaina.* — *d)* Titel eines Tantra.

पूर्वक 1) Adj. (f. पूर्विका) *a)* = पूर्व 1) *c).* — *b)* = पूर्व 1) *d).* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. °पूर्विका) = पूर्व 3). — 2) m. *Vorfahr, Ahn.*

पूर्वकर्मन् n. 1) *eine frühere, vorangegangene That.* — 2) *Vorbereitung.*

पूर्वकल्प m. 1) *vorangehende Weise, Vorgang.* — 2) *Vorzeit;* nur Loc. Sg. und Pl.

पूर्वकामकृत्वन् Adj. *alte Wünsche erfüllend.*

पूर्वकाय m. *Vorderkörper* (des Thieres), *Oberkörper* (des Menschen).

पूर्वकारिन् Adj. *zuerst thätig.* Kathâs. 117,147 ist अप्रेक्षापूर्वकारिणा zu lesen.

पूर्वकार्य Adj. *früher zu thun* Spr. 5012.

1.*पूर्वकाल m. *die frühere Zeit.*

2. पूर्वकाल Adj. *aus einer frühern Zeit stammend, früher besprochen.* Nom. abstr. °ता f. *das Vorangehen in der Zeit.*

पूर्वकालिक Adj. *aus einer früheren Zeit stammend.*

पूर्वकालीन Adj. *der Zeit nach vorangehend.* Nom. abstr. °त्व n. Nj. K.

पूर्वकृत् Adj. *längst thätig.*

पूर्वकृत 1) Adj. *früher —, in einem frühern Leben vollbracht.* — 2) n. *eine Handlung aus früherer Zeit, — im frühern Leben.*

पूर्वकृत्वरी Adj. f. *voraushandelnd* AV.

*पूर्वकोटि f. *Anticipation.*

पूर्वक्रमागत Adj. *von den Vorfahren stammend* Jâgñ. 2,27.

पूर्वक्रिया f. *Vorbereitung* Ind. St. 15,276.

पूर्वग Adj. 1) *vorangehend.* — 2) *zum Vorhergehenden gehörig.*

पूर्वगङ्गा f. Bein. des Flusses Narmadâ oder Revâ.

पूर्वगत 1) Adj. *vorangegangen.* — 2) n. Titel eines Gaina-Werkes.

पूर्वगत्वन् Adj. *entgegenkommend.*

पूर्वगम am Ende eines adj. Comp. *Vorgänger* Kâraṇḍ. 2,6.

पूर्वग्रामिन् m. N. pr. eines Geschlechts.

पूर्वगत (Dhûrtan. 8) und *पूर्वगम Adj. *vorangehend.*

पूर्वचित् Adj. *zuerst schichtend, im Schichten zuvorkommend.*

पूर्वचिती f. MBh. 1,4821 fehlerhaft für °चित्ती.

पूर्वचित्त Adj. AV. 7,82,3 fehlerhaft für पूर्वचित्.

पूर्वचित्ति f. 1) *Vorahnung, praesensio.* Nur Dat. etwa so v. a. *auf den ersten Wink, alsbald.* — 2) etwa *erster Begriff.* — 3) N. pr. einer Apsaras. — 4) VS. 13,43 wohl fehlerhaft für पूर्वचित.

*पूर्वचित्तिका (Gal.) und °चित्ती (metrisch MBh. 1,123,65) = पूर्वचित्ति 3).

पूर्वचित्तन n. *die früheren Sorgen* Spr. 2093.

पूर्वचोदित Adj. *früher festgesetzt, — bestimmt, — vorgeschrieben* M. 3,26. 8,160. Nom. abstr. °त्व n. Pâr. Gṛhj. 2,17,4.

पूर्वज्ञ 1) Adj. *a) vor Andern geboren, — entstanden, vormalig, uralt.* — *b) zuerstgeboren, älter, der älteste* (Sohn, Bruder, Schwester). — *c) vorhergehend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Vorfahr, Ahn* 214,27. क्षत्र° *der Ur-Kshatrija.* — *b) der älteste Sohn* Gaut. 28,3. 9. — *c) ein älterer Bruder, der älteste Br.*

पूर्वज्ञदेव m. Bein. Brahman's MBh. 1,197,9.

पूर्वज्ञन m. Pl. *Leute der Vorzeit.*

1. पूर्वज्ञन्मन् n. *eine frühere Geburt, ein früheres Leben.*

2. पूर्वज्ञन्मन् m. *der ältere Bruder.*

पूर्वज्ञाति f. = 1. पूर्वज्ञन्मन्.

पूर्वज्ञा (RV. 8,6,41) und पूर्वज्ञावन् Adj. = पूर्वज्ञ 1) *a).*

*पूर्वजिन m. Bein. Mañgughoṣa's.

पूर्वज्ञान n. *Kenntniss des frühern Lebens.*

पूर्वतस् Adv. 1) *vorn.* — 2) *nach Osten hin, im Osten.* — 3) *zuerst.*

पूर्वतस्कर m. *ein ehemaliger Dieb* 204,32.

°पूर्वता f. Nom. abstr. zu पूर्व 3) Daçak. 36,21.

पूर्वतापनीय n. *die erste Hälfte einer* Tâpanîjopanishad.

पूर्वतापिनी f. dass. °दीपिका Opp. Cat. 1.

पूर्वत्र Adv. 1) = Loc. पूर्वस्मिन् ज्ञन्मनि *in einem vorangehenden Leben,* दिने *am vorangehenden*

Tage. — 2) *im Voran —, im Vorhergehenden.*

*पूर्वत्रैगर्तक Adj. Ind. St. 13,372.

*पूर्वत्रैयलिन्द् Adj. von पूर्वत्र्यलिन्द् Mahâbh. 7, 111,*a.*

*पूर्वत्र्यलिन्द् N. pr. eines Dorfes ebend.

पूर्वत्व n. *das Vorangehen, Frühersein, Priorität, ein früherer Zustand.*

पूर्वथा Adv. 1) *ehemals, von jeher.* — 2) *wie ehemals.* — 3) *zuerst, zuvor.*

पूर्वदक्षिण Adj. (f. आ) *südöstlich.*

पूर्वदत्त Adj. *zuvor gegeben, — geschenkt* Hemâdri 1,500,8.

पूर्वदर्शन m. N. pr. eines Mannes.

*पूर्वदाविक Adj. von पूर्वदेविका.

*पूर्वदिक्पति und *°दिगीश m. Bein. Indra's.

पूर्वदिश् f. *Osten* Pañkad.

पूर्वदिष्ट Adj. *durch vorangegangene Handlungen bestimmt.*

पूर्वदीक्षा f. *die frühere Weihe* Çat. Br. 6,2,2,39.

पूर्वदीक्षिन् Adj. *die frühere Weihe nehmend* Ait. Br. 1,3,21.

पूर्वदुग्ध Adj. *zuvor ausgesogen, — ausgeplündert* Daçak. 65,2.

पूर्वदृष्ट Adj. 1) *zuvor gesehen* Kathâs. 25,182. — 2) *ehemals erschienen, uralt* MBh. 14,18,28. — 3) *von Alters her angesehen —, geltend als* 193,24.

पूर्वदेव m. 1) *ein Urgott.* — 2) *ein* Asura Ind. St. 15,430.

पूर्वदेवता f. *eine Urgottheit.*

*पूर्वदेविका f. N. pr. eines Dorfes.

पूर्वदेश m. 1) *die östliche Richtung.* Loc. *östlich von* (Abl.). — 2) *das östliche Land.*

पूर्वदेह m. *ein früherer Leib.* Loc. so v. a. *in einem frühern Dasein.*

पूर्वदैहिक und °दैहिक (Karaka 3,3) Adj. *in einem frühern Dasein vollbracht.*

पूर्वद्वार् Adj. *im Osten Glück bringend* Ind. St. 10,303.

पूर्वद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Zuge nach Osten günstig* Ind. St. 14,356.

*पूर्वनगरी f. N. pr.

पूर्वनडक m. *ein oberer Röhrenknochen.*

पूर्वनिपात m. *unregelmässiges Vorangehen eines Wortes in einem Compositum.*

पूर्वनिमित्त n. *Vorzeichen* Lalit. 334,16.

पूर्वनिवासानुस्मृति f. *die Erinnerung an die frühere Wohnung, — an das frühere Dasein.*

पूर्वनिविष्ट Adj. *früher* (von einem Andern) *angelegt* (Teich) 205,27.

पूर्वन्याय m. *ein vorläufiger Urtheilsspruch.*

पूर्वन्यास m. Titel eines Werkes.

पूर्वपक्ष m. 1) *Vordertheil, Vorderseite.* — 2) *die erste Hälfte eines Monats, die Zeit des zunehmenden Mondes.* — 3) *die erste Hälfte eines Jahres.* — 4) *Klage vor Gericht* 215,28. 216,3. 9. 15. — 5) *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung.* आक्षेप° *Einwendung.*

पूर्वपक्षय्, °यति *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung machen* Govindân. zu Bâdar. 2,4,5.

पूर्वपक्षलक्षण n., °पक्षव्याप्तिक्रोड m., °पक्षव्याप्तिलक्षण n., °पक्षव्युत्पत्तिलक्षण n. und °पक्षावलि f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पूर्वपक्षिन् Adj. *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung machend* Comm. zu Njâjam. 9,3,10. Govindân. zu Bâdar. 2,4,5.

पूर्वपक्षो Adv. mit कर् = पूर्वपक्षय् Çaṁk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 91).

*पूर्वपक्षीय Adj. von पूर्वपक्ष.

*पूर्वपञ्चाल m. 1) Pl. *die östlichen* Pañkâla. — 2) = पूर्वः पञ्चालानाम् P. 7,3,13, Sch.

पूर्वपथ m. *der frühere, — vorhin gegangene Weg* 117,5.

पूर्वपद n. *das vordere Glied eines Compositums.*

पूर्वपदप्रकृतिस्वर Adj. *(im Compositum) den ursprünglichen Accent des vordern Gliedes habend.* Nom. abstr. °त्व n. Vârtt. 2 zu P. 2,1,4.

*पूर्वपदिक Adj. = पूर्वपदमधीते वेद वा.

पूर्वपद्य Adj. *zum vordern Gliede eines Compositums gehörig.*

1. पूर्वपरिग्रह m. *die ersten Ansprüche, Vorrecht, Vorrang* MBh. 3,167,23. 312,12. 18. 313,42. 43.

2. पूर्वपरिग्रह Adj. (f. आ) *worauf Jmd* (Gen.) *die ersten Ansprüche hat* R. 7,110,11.

पूर्वपरिच्छेद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पूर्वपर्वत m. *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll).

पूर्वपश्चात् Adv. *von Osten nach Westen* Hemâdri 1,308,1.

पूर्वपश्चान्मुख Adj. (f. ई) *nach Osten und nach Westen fliessend.*

पूर्वपश्चायत Adj. *von Osten nach Westen sich verbreitend, — laufend* Hemâdri 1,296,2 = Mârk. P. 54,24.

पूर्वपश्चिम Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen gerichtet* Sûrjas. 3,4. °तस् Adv. *von O. nach W.* Hemâdri 1,308,11.

पूर्वपा Adj. *zuerst —, vor Andern trinkend.*

*पूर्वपाञ्चालक Adj. *zu den östlichen* Pañkâla *gehörig.*

*पूर्वपाटलिपुत्र n. N. pr. einer Stadt. Davon *Adj. °क.

*पूर्वपाणिनीय 1) m. Pl. *die im Osten wohnenden Schüler* Pâṇini's. — 2) Adj. *zu diesen in Beziehung stehend.*

पूर्वपाद् m. 1) *Vorderfuss.* — 2) N. pr. eines Mannes. v. l. पूज्यपाद्.

*पूर्वपान und (पूर्वपाय्य) पूर्वपायिन्न n. = पूर्वपीति.

पूर्वपालिन् m. N. pr. eines Fürsten.

पूर्वपितामह m. *Aeltervater, Vorahn.*

पूर्वपीठिका f. *Einleitung* Daçak. Anf. Bühler in der Einl. zu Vikramâṅkaṅ. 6.

पूर्वपीति f. *Vortritt im Trinken.*

पूर्वपुरुष m. 1) *Vorfahr, Ahn* Lalit. 25,14. Bâlar. 258,14. Paṅkat. 235,11. Pl. *Ahnen, Vorfahren* Kâd. 122,24. — 2) *der Urgeist,* Bein. Brahman's.

पूर्वपूजित Adj. *vorher eingeweiht* Kathâs. 20,193.

पूर्वपूर्णमासी f. *der erste —, der wirkliche Vollmondstag* Weber, Gjot. 75.

पूर्वपूर्व 1) Adj. (f. आ) *der je frühere, — vorangehende, der je früher genannte.* Superl. °तम dass. — 2) m. Pl. *die Urahnen.*

पूर्वपूर्वानुगणिका f. N. pr. einer *Hügelkette* MBh 6,7,28. Vgl. अपरगणिका.

पूर्वपूर्वोक्त Adj. *der je früher genannte* 272,30.

पूर्वपेय n. 1) *Vortritt im Trinken.* — 2) *Vortritt überh.*

पूर्वप्रज्ञा f. *Wissen des Vergangenen, Gedächtniss.*

पूर्वप्रतिपन्न Adj. *der vorher Etwas zugesagt hat* Kathâs. 32,26.

पूर्वप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वप्रवृत्त Adj. (f. आ) *schon vorher eingetreten* R. Gorr. 1,70,13.

पूर्वप्रस्थित Adj. *früher aufgebrochen, vorausgeeilt* Vikr. 6,6.

पूर्वप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वप्रेत 1) Adj. *früher fortgepflogen* Tâṇḍja-Br. 13,10,13. — 2) m. Pl. *die Manen.* °पूजक Adj. *die M. verehrend* Lalit. 26,11.

*पूर्वफल्गुनी f. *das 11te Mondhaus.*

*पूर्वफल्गुनीभव m. Bein. Bṛhaspati's.

पूर्वबाध m. *die Aufhebung von etwas Vorangehendem* Ind. St. 15,324.

*पूर्वभद्रपद् m. und *पदा f. Pl. *das 25te Mondhaus.*

1. पूर्वभाग m. 1) *Vordertheil, Obertheil.* — 2) *der frühere Theil.* दिन° so v. a. *Vormittag, Morgen.*

2. पूर्वभाग Adj. *dessen Conjunction mit dem Monde am Vormittag beginnt.*

पूर्वभाज् Adj. 1) *den ersten Antheil erhaltend, bevorzugt.* — 2) *vorzüglich.* — 3) *zum Vorangehenden gehörig.*

पूर्वभाद्रपद् (*m.) und °पदा f. *das 25te Mondhaus.*

पूर्वभाव m. 1) *das Vorangehen, Frühersein.* — 2) in der Rhetorik *die Entdeckung einer Absicht.*

पूर्वभाविन् Adj. *vorangehend, früher seiend* Comm. zu TBr. 1,77,9. Nom. abstr. °विता n.

पूर्वभाषिन् Adj. *zuerst redend, — die Rede an Jmd richtend, zuvorkommend in der Unterhaltung.*

पूर्वभुक्ति f. *ein vorangegangener Niesbrauch* M. 8,252.

पूर्वभूत Adj. *voranstehend, — gehend.*

पूर्वभूभृत् m. 1) *der Berg des Ostens* (hinter dem die Sonne aufgehen soll). — 2) *ein früherer Fürst.*

*पूर्वमगध m. Pl. *die östlichen* Magadha.

*पूर्वमद्र m. Pl. *die östlichen* Madra. Vgl. पौर्वमद्र.

पूर्वमध्याह्न m. *Vormittag.*

*पूर्वमागधक Adj. von पूर्वमगध Ind. St. 13,384.

पूर्वमारिन् Adj. *zuvor sterbend.*

पूर्वमीमांसा f. 1) *das von Gaimini gegründete, mit der Erörterung des heiligen Textes sich beschäftigende philosophische System.* — 2) Titel eines Werkes des Somanâtha Opp. Cat. 1.

पूर्वमुख Adj. *mit dem Gesicht nach Osten gewandt* Hemâdri 1,103,6. 11. 729,14.

पूर्वय in उपाधाय्यपूर्वय.

*पूर्वयक्ष m. Bein. Maṇibhadra's.

पूर्वयाम्य Adj. *südöstlich.* Loc. *im Südosten* Hemâdri 1,137,8.

*पूर्वयायात n. *die ältere Form der Erzählung von* Jajâti oder *die im Osten gangbare E. von J.*

पूर्वयायिन् Adj. *nach Osten sich bewegend* Sûrjas. 1,29. 54.

पूर्वयावन् m. *Vertreter, Anführer.*

पूर्वरङ्ग m. *das Vorspiel in einem Schauspiele.*

पूर्वराग m. *die erste, — eben aufkeimende Liebe.*

पूर्वराज m. *ein Exkönig* Mudrâr. 25,14 (46,3).

पूर्वरात्र m. *der erste Theil der Nacht.*

1. पूर्वरूप n. 1) *Vorzeichen* (AV. 19,9,2), *Vorläufer von* (im Comp. vorangehend), *ein sicheres Anzeichen für* (प्रति 57,3), *ein vorangehendes Symptom* Karaka 2,1. — 2) *der erste von zwei zusammenstossenden Vocalen* oder *Consonanten* Ait. Âr. 322,16. 328,16.. Nom. abstr. °ता f. — 3) *eine Redefigur, wo der gegen alle Erwartung wieder zum Vorschein kommende ursprüngliche Zustand eines Dinges hervorgehoben und erklärt wird.*

2. पूर्वरूप Adj. (f. आ) *die ehemalige Form habend, wie vorher seiend.*

पूर्वलक्षण n. *ein vorangehendes Symptom, Vorzeichen* Karaka 2,5.

पूर्ववत् Adv. *wie früher, wie bisher, wie zuvor, wie oben gesagt.*

पूर्ववत् Adj. 1) *Vorangehendes habend, dem Anderes vorhergeht* Gaim. 1,4,17. — 2) *wobei aus einer Ursache ein Schluss auf die Wirkung gemacht wird* Njâjas. 1,1,5. — 3) f. °वती *früher verheirathet gewesen* Âpast. — 4) Compar. °वत्तर *vorangehend, früher.*

पूर्ववयस् Adj. *im ersten Lebensalter stehend, jung.*

पूर्ववयस् n. *das erste Lebensalter, Jugend.*

पूर्ववयसिन् Adj. *im ersten Lebensalter stehend.*

पूर्ववर्तिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *vor — stehend.* Nom. abstr. °र्तित्व n. Comm. zu Mṛkkh. 18,6. — 2) *früher gewesen.* Nom. abstr. °र्तिता f.

पूर्ववह्लु Adj. (stark °वाँह्लु) Adj. *als Vorspann oder Leitferd laufend, oder zum ersten Mal im Gespann laufend* Âpast. Çr. 5,14,17. 18.

पूर्ववाक्य n. in der Dramatik *eine Anspielung auf eine frühere Aeusserung.*

पूर्ववाद् m. *Klage vor Gericht* 216,13.

पूर्ववादिन् m. *Kläger.*

पूर्ववायु m. *Ostwind* Varâh. Jogaj. 5,22.

*पूर्ववार्षिक Adj. *auf die erste Hälfte der Regenzeit bezüglich.*

पूर्वविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend.*

पूर्वविधि m. 1) *eine vorangehende Regel* 225,11. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्ववृत Adj. *vorher gewählt* Kumâras. 7,47.

पूर्ववृत्त 1) Adj. *a) früher geschehen. — b) auf ein früheres Ereigniss bezüglich.* — 2) n. *a) ein früheres Ereigniss, eine frühere Begebenheit. — b) ein früheres Benehmen.*

पूर्ववैरिन् Adj. *der zuerst Feindseligkeiten begonnen hat.*

*पूर्वशांशप Adj. von पूर्व-शिंशपा.

*पूर्वशारद् Adj. *auf die erste Hälfte des Herbstes bezüglich.*

पूर्वशास्त्र n. Titel eines Werkes.

पूर्वशीर्ष Adj. (f. आ) *mit den Spitzen nach Osten gerichtet.*

पूर्वशैल m. 1) *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll). — 2) Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

पूर्वशैलसंघाराम m. Name eines buddh. *Klosters.*

पूर्वशैवदीक्षाविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वसंहिता f. desgl. ebend.

*पूर्वसक्थ m. *Oberschenkel.*

पूर्वसंचित Adj. *vorher eingesammelt* M. 6,15.

पूर्वसंज्ञल्प m. *eine Einleitung in Form eines Dialogs* Karaka 1,30.

पूर्वसद् Adj. *vorn sitzend.*

पूर्वसमुद्र m. *das östliche Meer.*

*पूर्वसर Adj. (f. ई) *vorangehend.*

पूर्वसस्य n. *zuerst gesäetes Korn.*

पूर्वसागर m. *das östliche Meer.*

*पूर्वसार Adj. *nach Osten gehend.*

पूर्वसारास्वादिनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वसारिन् Adj. *vorangehend, über allen Andern stehend.*

पूर्वसिद्ध Adj. *vorher bestimmt* Kap. 5,59.

पूर्वसिद्धान्त m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वसुप्त Adj. *früher —, schon eingeschlafen* Pañkat. 129,1.

पूर्वसू Adj. 1) f. *erstgebärend.* — 2) *vormalig, uralt.*

पूर्वसूरि m. *ein alter Meister im Fache* S. S. S. 195,3.

पूर्वस्थ Adj. *voranstehend, der vornehmste.*

पूर्वह्वूति f. *erster —, frühester Ruf, Frühgebet.*

पूर्वहोमन् m. *Voropfer.*

पूर्वाग्नि m. *das ursprüngliche Feuer*, so v. a. *das Feuer im Hause.*

पूर्वाग्निवहन n. *der Wagen für den* Pûrvâgni.

पूर्वाग्निवाह् (so auch in den schwachen Casus) m. *ein den* Pûrvâgni *fahrender Stier.*

1. पूर्वाङ्ग n. 1) *der frühere Leib.* — 2) *ein Bestandtheil des Vorangehenden.*

2. पूर्वाङ्ग m. *der erste Tag im bürgerlichen Monat.*

पूर्वाचल m. *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll).

पूर्वाचार्य m. *ein alter Lehrer* 227,1.

पूर्वातिथ n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पूर्वातिथि m. N. pr. eines Mannes.

पूर्वादि Adj. *mit* पूर्व *beginnend.*

पूर्वादितस् Adv. *von Osten beginnend* Varâh. Jogaj. 5,1.

पूर्वाह्य Adj. *mit Osten beginnend* 218,23.

पूर्वाद्रि m. = पूर्वाचल 132,27.

पूर्वाधिक Adj. *bedeutender —, grösser als früher* 122,27.

*पूर्वाधिराम n. *die ältere Form der Erzählung von* Râma oder *die im Osten gangbare E. von R.*

पूर्वाध्युषित Adj. *ehemals bewohnt* R. 1,31,21.

पूर्वानुभूत Adj. *ehemals empfunden, — genossen* Kâçkap. Einl.

*पूर्वानुयोग m. Titel eines *Gaina-Werkes.*

पूर्वान्त m. 1) *das Ende des vorangehenden Wortes.* — 2) *Anticipation.* °तस् so v. a. *im Voraus* Lalit. 216,17.

पूर्वापकारिन् Adj. *der Einem zuvor ein Leid angethan hat* R. 2,97,25.

पूर्वापर Adj. 1) *vorn und hinten befindlich, nach vorn und hinten gerichtet.* — 2) *östlich und westlich* 215,9. — 3) *der frühere und spätere.* °रात्रि f. *die erste und letzte Hälfte der Nacht,* °दिन n. *der Vor- und Nachmittag* Verz. d. Oxf. H. 10,*b*, N. 5. — 4) *vorangehend und nachfolgend, auf einander folgend, zusammenhängend.* पूर्वापरम् *nach einander* Bharadvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,16. Nom. abstr. पूर्वापरत्व n. Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 22.

पूर्वापरदक्षिण Adj. (f. आ) *östlich, westlich und südlich* MBh. 3,254,19.

पूर्वापरायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen laufend* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,4.

पूर्वापरी Adv. mit भू *auf einander folgend werden, in Zusammenhang treten.*

पूर्वापरीभाव m. *Aufeinanderfolge.*

पूर्वापर्य n. = पौर्वापर्य. Instr. Adv. *Eines nach dem Andern* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,8.

*पूर्वापकरण (sic) f. gaṇa अज्ञादि in der Kâç. Vgl. अपरापकरण (sic).

*पूर्वापकरणा f. v. l. für पूर्वापकरण.

पूर्वापुंष् Adj. *zuerst anlangend* ṚV. 8,22,2.

पूर्वाभाद्रपदा f. *das 25ste Mondhaus* MBh. 13,64,31. v. l. पूर्वभा°.

पूर्वाभिभाषिन् Adj. = पूर्वभाषिन्.

पूर्वाभिमुख Adj. (f. आ) *nach Osten gewandt, — fliessend.*

पूर्वाभिरामा f. N. pr. eines Flusses.

पूर्वाभिषेक m. *vorläufige Salbung.*

पूर्वाभ्यास m. *Wiederholung des Früheren.* Instr. *wieder von Neuem.*

पूर्वाम्बुधि m. *das östliche Meer.*

पूर्वायुस् Adj. v. l. für पूर्वापुंष्.

पूर्वार्चिक n. *der erste Theil der* Sâmasaṃhitâ.

पूर्वार्जित Adj. *ehemals, — durch vorangegangene Werke erlangt, — gewonnen.*

पूर्वार्ध m. n. (später) 1) *Vordertheil, Obertheil.* — 2) *die Ostseite.* — 3) *die vordere, erste Hälfte.* दिनस्य so v. a. *Vormittag.*

पूर्वार्धकाय m. *Oberkörper* 52,9.

पूर्वार्धभाग m. *Obertheil, Spitze* Ragh. 7,42.

पूर्वार्ध्य Adj. *auf der Ostseite befindlich.*

पूर्वावधीरित Adj. *früher verschmäht* Çâk. 172.

पूर्वावेदक m. *Kläger.*

पूर्वाशा f. *Osten* Hemâdri 1,433,7.

पूर्वाशिन् Adj. *vor Andern* (Abl. oder Loc.) *essend.*

पूर्वाषाढा f. *das 18te (20ste) Mondhaus.*

पूर्वासिन् Adj. *zuerst schiessend.*

पूर्वाह्ण m. *Vormittag.* Gewöhnlich im Loc. *पूर्वाह्णकाले und *पूर्वाह्णेकाले, *पूर्वाह्णतरे und *पूर्वाह्णितरे, *पूर्वाह्णतमे und *पूर्वाह्णितमे, *पूर्वाह्णेतराम् und *पूर्वाह्णेतमाम् Adv.

*पूर्वाह्णक m. N. pr. eines Mannes.

*पूर्वाह्णतन Adj. *vormittägig.*

पूर्वाह्णिक Adj. (f. ई) dass. Subst. so v. a. °क्रिया.

*पूर्वाह्णेगेय Adj. *am Vormittag zu singen.*

*पूर्वाह्णेतन Adj. *vormittägig.*

पूर्वाङ्ग fehlerhaft für पूर्वाह्ण.

पूर्विक Adj. *früher gemacht, aus alter Zeit stammend* Kâraṇḍ. 13,10. — MBh. 5,7553 fehlerhaft für पूर्वक.

पूर्विण Adj. *alt, herkömmlich.* Vgl. पूर्वीण.

पूर्विन् Adj. in अ°, दृश° und स्त्री°.

पूर्विनेष्ठ Adj. SV. fehlerhaft.

पूर्वी f. zu पुरु.

*पूर्वीण Adj. = पूर्विण.

पूर्वेण Instr. Adv. Praep. (mit Acc. und Gen.) 1) *vorn, vorn an, vor.* — 2) *im Osten von.* ततः पूर्वेण *im Osten davon.*

*पूर्वेतर Adj. (f. आ) *westlich.*

पूर्वेद्युराहृत Adj. *Tags zuvor herbeigeholt* Çat. Br. 3,9,3,29.

पूर्वेद्युर्दुग्ध Adj. *Tags zuvor gemolken.*

पूर्वेद्युस् Adv. *Tags zuvor, gestern.* Wird auch durch *früh am Morgen* erklärt.

पूर्वेन्द्र m. *ein ehemaliger* Indra MBh. 1,191,27; vgl. 35.

*पूर्वेषुकामशमी f. N. pr. eines Dorfes.

*पूर्वेषुकामशम Adj. von पूर्वेषुकामशमी.

पूर्वोक्त Adj. *vorhin gesprochen, — ausgesprochen, — gesagt, — aufgeführt —, erwähnt* M. 2,185. 3,256. 7,200. Chr. 135,28. 209,22. 211,8.

पूर्वोचित Adj. *woran man früher gewohnt war, von früher bekannt, ehemalig* R. 2,35,2.

पूर्वोत्तर Adj. (f. आ) 1) *nordöstlich* Hemâdri 1, 322,11. Loc. *im Nordosten* 170,9. 11. — 2) Du. oder am Anf. eines Comp. im Du. *der vorangehende und nachfolgende.*

पूर्वोत्थायिन् Adj. *zuerst aufstehend* (am Morgen) Gaut. 2,21. MBh. 1,91,2.

पूर्वोत्थित Adj. *vorher aufgestiegen* (Rauch) Ragh. 7,40.

पूर्वोत्पत्ति Adj. *früher entstehend* Kap. 3,8.

पूर्वोत्पन्न Adj. *früher entstanden.* Nom. abstr. °त्व n. = पूर्वभाव.

पूर्वोदक्प्लव Adj. *nach Nordosten geneigt* Varâh. Bṛh. S. 48,15.

पूर्वोपकारिन् Adj. *der Einem früher einen Dienst erwiesen hat* Spr. 4181.

पूर्वोपनिक्षित Adj. *ehemals vergraben* (Schatz) M. 8,37.

पूर्वोपपन्न Adj. wohl *frühere Anrechte habend* MBh. 13,3,30.

पूर्वोपार्जित Adj. *ehemals in Besitz genommen* Pañkat. 20,7.

पूर्व्य, पूर्विय und (seltener) पूर्विय 1) Adj. (f. आ) *a) vorherig, bisherig, alt.* — *b) vorangehend, der erste.* — *c) der erste,* so v. a. *der nächste.* — *d) der erste,* so v. a. *der vorzüglichste.* — 2) पूर्विय् Adv. *zuvor, zuerst, längst, bisher.*

(पूर्व्यस्तुति) पूर्वियस्तुति f. *vorzüglicher Preis.*

*पूल्, पूलति und पूलयति (संघाते).

पूल m. *Büschel, Bündel* Mân. Gṛhj. 1,23. Pl. *Stroh* Comm. zu Âçv. Çr. 9,7,14. 18.

पूलक 1) m. *Büschel, Bündel.* — 2) *f. पूलिका *eine Art Gebäck.*

*पूलाक gaṇa पलाशादि.

*पूलास n. gaṇa संकलादि und Gaṇar. 81.

*पूलासककरण्ड (Kâç.), *पूलासककुरण्ड oder *पूलासकुरण्ड (Gaṇar. 83) n. gaṇa राजदन्तादि.

पूल्य n. *ein eingeschrumpftes* oder *taubes Fruchtkorn.*

*पूष्, पूषति (पुष्टौ) Dhâtup. 17,24.

पूष 1) *m. *eine Art Maulbeerbaum.* — 2) f. आ *die dritte Kalâ des Mondes.*

*पूषक m. = पूष 1).

पूषण 1) m. = पूषन् 1). — 2) f. पूषणा N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पूषणवत् Adj. *von* Pûshan 1) *begleitet.*

*पूषदन्तहर m. Bein. Çiva's.

पूषध्र m. N. pr. eines Sohnes des Manu. Wohl nur fehlerhaft für पृषध्र.

पूषन् m. 1) N. pr. eines vedischen Gottes. Seinem Wesen nach ein Sonnengenius, ein Hüter und Mehrer der Heerden. Nach einer älteren Legende soll er durch das Prâçitra, nach einer späteren durch Çiva seine Zähne eingebüsst haben und deshalb Brei essen. Im Epos erscheint er unter den 12 Âditja. Der Du. soll Arjaman mit einschliessen nach dem Comm. zu VP. 5,16,

7. — 2) *die Sonne* 249,27. Kâd. 230,23. Bâlar. 78,16. — 3) **die Erde.*

*पूषभासा oder *°भाषा (?) f. N. pr. der Burg Indra's.

पूषमित्र m. N. pr. eines Mannes Vaṃçabr. 3.

पूषरांति Adj. etwa *Wachsthum schenkend* RV.

(पूषर्य) पूषरिंय Adj. *wohlgenährt* RV. 10,106,5.

पूषात्मज oder पूषानुज m. nach Nilak. Bein. Parǵanja's MBh. 8,20,29.

*पूषामुद्भृद् m. Bein. Çiva's.

पूष्कर n. ein zur Erklärung von पुष्कर erfundenes Wort.

*पृक्का f. *Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134.

पृक्त 1) Adj. s. u. पर्च्. — 2) *n. fehlerhafte v. l. für पृक्थ.

पृक्तस्वर m. *der Laut* ऋ TS. Prât.

*पृक्थ n. *Besitz, Vermögen.*

पृंक् f. *Labung, Sättigung; Nahrung, Speise.*

पृक्ष 1) Adj. etwa *getüpfelt, guttatus.* Nach den Commentatoren *mit Speise versehen* u. s. w. — 2) m. *a) ein solches Ross.* — *b)* *= संग्राम. — *c)* N. pr. eines Mannes. — पृक्षम् RV. 2,34,3 vielleicht fehlerhaft für पृक्तम्.

पृक्षप्रयज् Adj. nach Sây. *an welchem* (Morgen) *man Speiseopfer zu bringen beginnt.* Die Stelle scheint verdorben zu sein.

पृक्षयाम Adj. *mit getüpfelten Rossen fahrend* oder m. N. pr.

पृक्षु SV. I,3,1,4,9 wohl fehlerhaft für पृत्सु (von पृत्).

पृक्षुध् Adj. von unbekannter Bed.

पृंच् f. *Labung.*

पृच्छक Adj. 1) *der da frägt, sich erkundigend nach* (Gen.). — 2) *nach der Zukunft fragend.*

पृच्छा f. 1) *Frage,* — *an* (im Comp. vorangehend Spr. 7712), *Erkundigung nach* (im Comp. vorangehend). — 2) *eine Frage nach der Zukunft.*

पृच्छ्य Adj. *wonach man fragen kann* oder *soll.*

पृड in *उपचाट्यपृड.

पृणध्यै Dat. Inf. zu 1. पॄ RV. 6,67,7.

पृणाका f. *Thierjunges* in हरिण°.

पृत्, पृंत् f. *Kampf, Streit.* Nur Loc. पृत्सु und पृत्सुषु.

पृतन 1) n. *feindliches Treffen, Heer.* — 2) f. पृतना *a) Kampf, Treffen, Wettstreit.* — *b) feindliches Treffen, Heer.* Im System *eine aus 243 Elephanten, 243 Wagen, 729 Reitern und 1215 Fusssoldaten bestehende Heeresabtheilung.* — *c)* *Pl. *Menschen.*

पृतनाज् Adj. *in den Kampf ziehend.*

पृतनाजित Adj. v. l. für पृतनाज्.

पृतनाजित् 1) Adj. *im Kampf siegreich, zum Siege im Kampfe verhelfend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

(पृतनाज्य) पृतनाजिय n. *Wettkampf, Kampf.*

पृतनानी und पृतनापति m. *Feldherr.*

पृतनाय् *feindlich streiten.* Nur Partic. °यँत्.

पृतनायु Adj. *feindlich;* m. *Feind.*

पृतनाषह् (stark °षाळ्) 1) Adj. *feindliche Heere besiegend.* — 2) *m. Bein. Indra's.

(पृतनाषाह्य) पृतनाषाहिय und °साह्य n. *Bewältigung feindlicher Heere, siegreicher Kampf.*

पृतनाह्व m. *Aufforderung zum Kampf, Kampf.*

पृतन्य्, पृतन्यति *feindlich angreifen, bekämpfen.*

पृतन्यु Adj. *angreifend;* m. *Feind.*

पृत्सुति m. f. *feindlicher Angriff.*

पृत्सुतूर् Adj. *siegreich im Kampf.*

*पृत्सुधस् v. l. für पृत्सु (von पृत्).

पृत्सुषु s. u. पृत्.

पृथ् 1) in कंपृथ्. — 2) *f. = पृथ 2).

पृथ 1) m. *a) die flache Hand.* — *b)* als *Längenmaass* = 13 Aṅgula Çulbas. 1,8. — 2) f. पृथा N. pr. einer der Gattinnen Pâṇḍu's.

पृथक् 1) Adv. *vereinzelt, einzeln, gesondert, jeder für sich;* daher oft so v. a. *zerstreut, da und dort; je nach der besonderen Art, verschieden, besonders.* Häufig verdoppelt. Mit करँ *a) absondern, trennen.* — *b) ablösen, abhauen.* — *c) abwenden von* (Abl.). — Mit भू *sich sondern.* पृथग्भूत Adj. *gesondert, verschieden.* — 2) Präp. mit Abl., *Instr. oder *Gen. *a) getrennt von, ohne.* — *b) mit Ausnahme von.* — *c)* **verschieden von.*

*पृथकत् Adv. = पृथक्.

पृथक्करण n. *das Absondern* Comm. zu Âpast. Çr. 1,17,10.

पृथक्काम Adj. Pl. *je verschiedene Wünsche habend.*

पृथक्कार्य n. *die Angelegenheit eines Einzelnen, Privatangelegenheit.*

पृथक्कुल Adj. Pl. *zu je verschiedenen Geschlechtern gehörig.*

पृथक्कृति f. *Individuum.*

पृथक्क्रिया f. *Absonderung, Trennung.*

पृथक्क्षेत्र Adj. Pl. *von einem Vater mit verschiedenen Müttern gezeugt.*

पृथक्चेष्टा f. Pl. *verschiedene Thätigkeiten* Bhag. 18,14.

पृथक्ता f. (Comm. zu Njâjam. 2,2,6) und पृथक्त्व n. *Besonderheit, Gesondertsein, Einzelnheit, Individualität.* Instr. so v. a. *einzeln.*

*पृथक्पर्णी f. *Sanseviera zeylanica* Dhanv. 1,3.

पृथक्पृथक् Adv. *gesondert, einzeln* Cit. im Comm. zu Njâjam. 2,1,22.

पृथक्पद् Adj. *aus für sich* (nicht in Zusammensetzungen) *stehenden Wörtern bestehend.* Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 3,1,18.

*पृथक्पर्णिका f. *Sanseviera zeylanica* Râǵan. 3,7.

पृथक्पर्णी f. 1) *Hemionitis cordifolia* Râǵan. 4, 38. Karaka 6,16.20. — 2) *= पृथक्पर्णिका Dhanv 1, 3.

पृथक्पितृक m. *ein entfernterer Verwandter, der für sich besonders und nicht mit den Andern gemeinschaftlich den Manen Todtenklösse darbringt.*

पृथक्शब्द् m. *ein Wort für sich.*

पृथक्शय्या f. *das Alleinschlafen* Spr. 878.

पृथक्शायिन् Adj. Pl. *je gesondert schlafend* Vishṇus. 19,17.

पृथक्सरुत्र AV. 19,22,19 fehlerhaft als ein Wort betont.

पृथक्सुख Adj. Pl. *je verschiedene Freuden habend* 50,1.

पृथग m. Pl. v. l. für पृथुग VP.^{2} 3,12.

पृथगर्थ Adj. Pl. 1) *je gesonderte Vortheile habend* 50,1. — 2) *eine je besondere Bedeutung habend.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 2,27. — Vgl. पार्थगर्ध्य.

*पृथगात्मता f. *Besonderheit, Gesondertheit.*

*पृथगात्मिका f. *Individuum.*

पृथगालय Adj. Pl. *je eine Wohnung für sich habend.*

पृथगुपादान n. *eine besondere Erwähnung* 210,2.

पृथग्गण m. *eine Schaar für sich.*

पृथग्गोत्र Adj. Pl. *zu je verschiedenen Familien gehörig.*

पृथग्ग्रहण n. *das Absondern, Trennen* Comm. zu Kâtj. Çr. 22,6,23.

पृथग्जन m. 1) *ein Mann aus dem niedrigen Volke;* Sg. und Pl. *der grosse Haufe, plebs.* — 2) bei den Buddhisten *ein gewöhnlicher, noch nicht erleuchteter Mensch.* — 3) **Dummkopf.* — 4) **Bösewicht.* — 5) *Pl. = पृथक्क्षेत्र.

पृथग्जनपद् m. *jedes Volk für sich* Lâṭj. 1,11,13.

पृथग्जय m. *ein Sieg im Zweikampf.* सं° Gaut.

पृथग्जानपद् Adj. Pl. *zu je verschiedenen Völkern gehörig* R. 2,1,30.

पृथग्दृश् Adj. *etwas Anderes sehend als* (Abl.) Bhâg. P. 1,5,14.

पृथग्द्वार n. Pl. *besondere Thore,* — *Mittel zur Erlangung von Etwas* MBh. 13,113,2.

पृथग्धर्मविद् Adj. Pl. *jeder ein besonderes Ge-*

setz kennend Gaut. 28,49.

*पृथग्बीज m. *Semecarpus Anacardium* Râǵan. 11,68.

पृथग्भाव m. *Besonderheit, Gesondertheit, Verschiedenheit.*

पृथग्योग Adj. Pl. Kathâs. 36,128 vielleicht fehlerhaft für पृथग्भोग *je verschiedene Empfindungen* (von Freude und Leid) *habend* oder पृथग्भाग *je verschiedene Lose habend.*

पृथग्योगकरण n. *das Theilen einer grammatischen Regel* (anstatt die Worte als eine einzige Regel zu fassen).

*पृथग्रूप Adj. *mannichfaltig, verschieden, — artig.*

पृथग्लक्षण Adj. (f. आ) Pl. *je verschiedene Kennzeichen habend.*

पृथग्वर्त्मन् Adj. *mannichfache Bahnen habend* Çat. Br. 10,6,1,7. Khând. Up. 5,14,1.

पृथग्वर्ष n. Pl. *je ein Jahr* Gaut. 22,28.

पृथग्वादिन् Adj. (mit einem Collectivum) *je etwas Anderes sagend* Çat. Br. 8,7,2,3.

पृथग्विध Adj. 1) Pl. (oder Sg. mit einem Collectivum) *mannichfaltig, verschieden, — artig.* — 2) *verschieden von* (Instr.).

पृथङ्निष्ठ Adj. Pl. *je für sich bestehend, je etwas Anderes seiend* MBh. 12,349,2.

1. पृथमात्र n. *Handbreite.*

2. पृथमात्र Adj. *das Maass einer Handbreite habend.*

पृथवान m. N. pr. eines Mannes.

*पृथवी f. = पृथिवी.

पृथस्कर MBh. 14,210 fehlerhaft für पृथुस्कर.

*पृथाज m. 1) Metron. Arǵuna's. — 2) *Pentaptera Arjuna* Râǵan. 9,123.

पृथाजन्मन् m. Metron. Judhishṭhira's Pr. P. 97.

पृथात्मज m. desgl. Veṇis. 97.

*पृथापति m. Bein. Pâṇḍu's.

पृथाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

पृथाभू m. Metron. Judhishṭhira's Pr. P. 114.

पृथासुत m. Metron. Arǵuna's.

पृथासूनु m. Metron. Judhishṭhira's Veṇis. 91.

पृथि m. N. pr. eines Mannes.

*पृथिका f. *Hundertfuss, Julus.*

पृथिवि f. = पृथिवी *Erde.*

पृथिवित्व n. Nom. abstr. von पृथिवि.

पृथिविद Adj. *Erde gebend* Âpast. Çr. 17,5.

पृथिविभाग Adj. *auf Erden berechtigt.*

पृथिविमूल m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 10,244.

पृथिविलोक m. *die Erde als eine Welt gedacht.*

पृथिविषद् Adj. = पृथिविसद्.

पृथिविष्ठ oder °ष्ठा Adj. *auf dem Erdboden stehend, fest auftretend.*

पृथिविसद् Adj. *auf dem Erdboden sitzend.*

पृथिवी f. 1) *die Erde,* als *die weite und breite, orbis terrarum.* Es wird von *drei Erden* (der von uns bewohnten und zwei darunter liegenden) geredet, von einer zwischen der Menschenwelt und dem umgrenzenden Ocean gelegenen, und schliesslich von einer in allen drei Weltgebieten. Die *Erde* wird auch als Göttin personificirt. — 2) *Land, Reich.* — 3) *Erdboden.* — 4) *Erde* als *Element.* — 5) **Luftraum.*

पृथिवीकम्प m. *Erdbeben.*

पृथिवीक्षित् 1) Adj. *a) die Erde bewohnend.* — *b) die Erde —, das Land beherrschend.* — 2) m. *Fürst, König.*

पृथिवीग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पृथिवीचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

पृथिवीजय m. N. pr. v. l. für °वींजय 1) Hariv. 3, 40,10.

पृथिवींजय m. N. pr. 1) eines Dânava MBh. 2, 9,12 = Hariv. 12695. — 2) eines Sohnes des Virâṭa MBh. 4,68,7. 69,57.

पृथिवीतल n. *Erdboden,* so v. a. *Welt, Unterwelt* MBh. 5,102,1.

पृथिवीतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

पृथिवीत्व n. Nom. abstr. zu पृथिवी 4).

पृथिवीदण्डपाल m. *Polizeimeister des Landes.* Nom. abstr. °ता f. Mṛkkh. 177,19.

पृथिवीदेवी f. N. pr. einer Frau.

पृथिवीद्यावा Nom. Du. *Erde und Himmel* RV. 3,46,5. Vgl. द्यावापृथिवी.

पृथिवींददा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,4.

पृथिवीपति m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Bein. Jama's. — 3) *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle.*

पृथिवीपरिपालक m. *Fürst, König.*

*पृथिवीपार्वतक *Erdöl* (!).

पृथिवीपाल und °क (Mârk. P. 67,5) m. *Fürst, König.*

पृथिवीप्र Adj. *die Erde füllend* AV. 13,2,44.

*पृथिवीप्लव m. *das Meer* Gal.

पृथिवीभुज् und पृथिवीभुङ्ग (Vikramâṅkaḱ. 10,35) m. *Fürst, König.*

पृथिवीभृत् m. *Berg* Çiç. 1,50.

*पृथिवीमण्ड *Erdschaum.*

*पृथिवीमत् Adj. von पृथिवी.

*पृथिवीमय Adj. *aus Erde gebildet, irden.*

*पृथिवीरस m. *Erdsaft.*

पृथिवीराज्य m. *Herrschaft über das Land, Königthum.*

पृथिवीरुह m. *Pflanze, Baum.*

पृथिवीलोक m. v. l. für पृथिविलोक.

पृथिवीवरलोचन m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 2,1.

पृथिवीश, *°वीशक्र und °वीश्वर m. *Fürst, König.*

पृथिवीषद् Adj. *auf der Erde sich aufhaltend* Mân. Çr. 1,1,2. v. l. °सद्.

पृथिवीसंशित Adj. *durch die Erde angetrieben.*

पृथिवीसद् Adj. s. पृथिवीषद्.

पृथिवीसव m. *eine best. Feier* Âpast. Çr. 22,25.

पृथिव्यापीड m. N. pr. zweier Fürsten.

पृथिव्युपसंक्रमणा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,19.

पृथिसव m. *eine best. Feier* TBr. Comm. 2,761.

पृथी m. N. pr. einer mythischen Person.

पृथु 1) Adj. (f. पृथ्वी und पृथु) *a) breit, weit, geräumig, gross, üppig, riesig.* पृथु Adv., Compar. पृथुतर *geräumiger.* — *b) weitreichend, ausgebreitet.* विश्पृथ: so v. a. *von allen Seiten sichtbar* RV. 8,87,4. द्यिवि: so v. a. *am Himmel erscheinend* 1,46, 8. — *c) reichlich, weitreichend, amplus, zahlreich, mannichfach.* Compar. पृथुतर. — *d) ausführlich.* — *e) *geschickt.* — 2) m. *a) ein best. Längenmaass,* = पृथि 1) *b).* — *b) *Feuer.* — *c)* Bein. Çiva's MBh. 13,149,57. 14,8,31. — *d)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs VP.[2] 3,192. — β) eines Dânava. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Affen. — 3) *f. पृथु *a) Nigella indica* Râǵan. 6,64. — *b)* = हिङ्गुपत्री Râǵan. 6,72. — *c) Opium.* — 4) f. पृथ्वी *a) die Erde.* — *b) Land, Reich.* — *c) Erdboden.* — *d) Erde* als *Element.* — *e) *Nigella indica* Râǵan. 6,64. — *f) *Boerhavia procumbens.* — *g) *= हिङ्गुपत्री. — *h) *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85. — *i)* Name *zweier Metra.* — *k) *N. pr. der Mutter des 7ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

पृथुक 1) m. n. *halbreifer* (in der Hülse) *breitgedrückter Reis* Mat. med. 269. Râǵan. 16,96. Auch पृथुकतण्डुल m. Âpast. 1,17,19. — 2) m. *a) Knabe, das Junge eines Thieres.* — *b)* Pl. *eine Art Korn* Kâraka 1,27. — *c)* Pl. v. l. für पृथुग VP.[2] 3,12. — 3) *f. पृथुका *a) Mädchen* Râǵan. 18,14. 15. — *b)* = हिङ्गुपत्री.

पृथुकर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

*पृथुकल्पनी f. v. l. für पथ्यकल्पना.

*पृथुकोष Adj. von पृथुक 1).

पृथुकीर्ति 1) Adj. *weitberühmt* R. 3,33,45. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu. — 3) f. N. pr. einer Tochter Çûra's.

पृथुकुचोत्पीडम् Absol. *mit einem Druck an den vollen Busen* Prab. 71,10.

पृथुकृष्णा f. *eine Art Kümmel* Bhâvapr. 1,166,4.

*पृथुकोल m. *eine Art Judendorn* Râgân. 11,143.

*पृथुक्य Adj. von पृथुक 1).

पृथुग m. Pl. *eine Klasse von Göttern unter Manu Kâkshusha.*

पृथुग्रीव m. N. pr. eines Rakshas.

*पृथुच्छद m. *grünes* Darbha-*Gras* Râgân. 8,94.

पृथुजघन Adj. (f. आ) *breithüftig.*

पृथुजय m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

पृथुजाघन Adj. (f. आ) *breithüftig* RV. 10,86,8. °जघन Padap.

पृथुज्मन् Adj. *breitbahnig* AV.

पृथुत्रैय (f. ई) und °त्रैयम् Adj. *weite Flächen einnehmend, sich breit machend.*

पृथुंजय m. v. l. für पृथुजय VP.² 4,62.

पृथुतरी Adv. mit कर् *weiter öffnen* (die Augen) 306,4.

पृथुता f. und पृथुत्व n. (Hemâdri 1,474,12) *Breite.*

पृथुदंष्ट्र Adj. *mit grossen Spitzzähnen* MBh. 9, 45,102.

पृथुदर्शिन् Adj. *einen weiten Blick habend* (uneig.).

पृथुदातर् m. N. pr. v. l. für पृथुदान VP.² 4,63.

पृथुदान m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

पृथुधर्म m. N. pr. v. l. für पृथुकर्मन् VP.² 4,62.63.

पृथुधार Adj. *mit breiter Schneide* MBh. 1,227, 14. 4,61,39. 64,8. 46. R. 6,92,14.

पृथुपक्षम् Adj. *breite Seiten habend.*

*पृथुपत्र m. *Knoblauch* Râgân. 7,51.

पृथुपर्शु Adj. *breite Hippen tragend.*

*पृथुपलाशिका f. *Curcuma Zedoaria.*

पृथुपाजवत् Adj. *das Wort* पृथुपाजम् *enthaltend* Âpast. Çr. 19,18.

पृथुपाजम् Adj. *weithin scheinend, — schimmernd.*

पृथुपाणि Adj. *breithändig.*

पृथुपीनवक्षस् Adj. *von breiter und fleischiger Brust* Varâh. Bṛh. S. 69,4.

पृथुप्रगाण Adj. *breiten Zugang habend.*

पृथुप्रगामन् Adj. *weit schreitend.*

*पृथुप्रज्ञ Adj. *von weiter Einsicht* Vjutp. 54.

पृथुप्रथ Adj. *weitberühmt* Râgat. 2,62.

पृथुप्रोथ Adj. *mit weiten Nüstern* MBh. 3,71,13.

पृथुबाहु Adj. *dickarmig* MBh. 1,187,12.

*पृथुबीजक m. *Linsen* Râgân. 16,56.

पृथुबुध्न und पृथुबुध्र Adj. 1) *eine breite Basis (Fuss, Sohle, Untertheil u. s. w.) habend, auf breiter Grundlage stehend, — ruhend.* — 2) *breit am hintern Ende* (Wurm) Kâraka 3,7.

पृथुमत्त् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,63.

पृथुमुख Adj. 1) *ein breites Maul habend* P. 6, 2,168. — 2) *eine dicke Spitze habend* Kâtj. Çr. 7,4,8.

पृथुमृद्वीका f. wohl *Rosine.*

पृथुयशस् 1) Adj. *weitberühmt* Varâh. Bṛh. 11, 10. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

पृथुयामन् Adj. *breitbahnig* RV.

पृथुराश्मि m. N. pr. eines Jati.

पृथुरुक्म m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,2.

पृथुरोमन् m. *Fisch* Râgân. 19,70. Bhâvapr. 2,6. °रोमयुग्म n. *die Fische im Thierkreise.*

पृथुल 1) Adj. (f. आ) *breit, gross.* — 2) m. N. pr. v. l. für पृथुलाक्ष VP.² 4,125. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze* Râgân. 8,148.

पृथुललोचन Adj. (f. आ) *grossäugig.*

पृथुलविक्रम Adj. *von grossem Heldenmuth.*

पृथुलाक्ष m. N. pr. eines Fürsten.

पृथुलोचन Adj. (f. आ) *grossäugig.*

पृथुलौजस् Adj. *von grosser Energie.*

पृथुवक्त्रा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पृथुवक्षस् Adj. *breitbrüstig.*

पृथुवेग m. N. pr. eines Fürsten.

पृथुव्यंस Adj. *breitschultrig.*

पृथुशिम्ब m. *eine Art* Çjonâka Râgân. 9,27. Bhâvapr. 1,197.

पृथुशिरस् 1) Adj. *breit —, plattköpfig* 217,6. — 2) f. N. pr. einer Tochter Puloman's Hariv. 1, 3,93.

पृथुशृङ्ग m. *eine breithörnige Schafrace* Bhâvapr. 2,10.

*पृथुशेखर m. *Berg.*

पृथुश्रव m. MBh. 9,2564 fehlerhaft für °श्रवस्.

पृथुश्रवस् 1) Adj. *weitberühmt.* — 2) m. N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* eines Schlangendämons. — *c)* eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,62. — *d)* des Weltelephanten des Nordens J. R. A. S. 1871, S. 274.

पृथुश्री Adj. *überaus glücklich* (Person) MBh. 3, 64,46.

पृथुश्रोणि und पृथुश्रोणी Adj. f. *breithüftig.*

पृथुषेण m. N. pr. verschiedener Männer.

पृथुष्टु und °ष्टुका Adj. f. *einen breiten Zopf habend.* Nach Nir. auch = पृथुजघन.

पृथुसत्तम m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,63.

पृथुसंपद् Adj. *überaus reich* Râgat. 4,226.

पृथुसेन m. v. l. für पृथुषेण.

*पृथुस्कन्ध m. *der wilde Eber* Râgân. 19,32.

पृथुस्थूर m. Bein. Çiva's MBh. 14,8,31.

पृथूदक 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. = °स्वामिन्.

पृथूदकस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

पृथूदर m. 1) *Widder.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

पृष्टिका f. = पृष्वीका.

पृष्वे s. u. पृथु.

पृष्वीका f. *grosse* oder *kleine Kardamomen* und *Schwarzkümmel* Râgân. 6,64. 66. 72. Bhâvapr. 1, 166.

*पृष्वीकूरबक m. *ein best. Baum* Râgân. 10,33.

पृष्वीगर्भ m. 1) *Bein. Ganeça's. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

पृष्वीगृह n. *eine Wohnung in der Erde, Höhle.*

पृष्वीचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes.

*पृष्वीज n. *eine Art Salz* Râgân. 6,100.

पृष्वीतल n. *der Erdboden, das Festland* Pañkad.

पृष्वीदण्डपाल m., Nom. abstr. °ता f. v. l. für पृथिवी° Mṛkkh. 177,19.

पृष्वीधर m. 1) *Berg* Naish. 22,44. — 2) N. pr. *a)* eines Genius Varâh. Bṛh. S. 53,47. Vâstuv. 523. Hemâdri 1,652,7. 655,5. — *b)* verschiedener Gelehrten. Auch °धराचार्य.

पृष्वीपति m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n.

पृष्वीपाल m. N. pr. eines Mannes.

पृष्वीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पृष्वीभुज् m. *Fürst, König* Bâlar. 239,12.

पृष्वीभृत् m. dass. Spr. 7824.

पृष्वीराज m. N. pr. eines Fürsten.

पृष्वीराजविजय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 150.

पृष्वीराज्य n. *Herrschaft über das Land, Königthum* Kathâs. 18,178.

पृष्वीरूप m. N. pr. eines Fürsten.

पृष्वीश m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,426,5.

पृष्वीसारतैल n. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 153. Kakr. 349.

पृष्वीकर m. N. pr. eines Mannes.

पृदाकु 1) m. *a) Natter, Schlange.* — *b) *Scorpion.* — *c) *Tiger.* — *d) *Panther.* — *e) *Elephant.* — *f) *Baum.* — 2) f. पृदाकू = 1) *a).*

पृदाकुसानु Adj. *die Oberfläche einer Schlange habend, glänzend wie e. Sch.*

पृशन n. etwa *das Sichanschmiegen.*

पृशनायु Adj. f. = पृशनी.

पृशनी Adj. f. *sich anschmiegend, zuthulich, zärtlich.*

*पृशन्य Adj. = स्पर्शनकुशल Sâj. zu ṚV. 1,71,5. Es ist aber पृशन्यस् Nom. Pl. von पृशनी.

पृश्नि 1) Adj. *a) gesprenkelt, bunt, scheckig.* — *b)* Pl. *vielartig, vielerlei.* — *c) zwerghaft, klein.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Ṛshi-Geschlechts MBh. 12,26,7. 166,25. — *b)* eines Fürsten. — 3) f. पृश्नि *a) eine scheckige Kuh.* — *b) Milch.* — *c) die Erde.* — *d) Wolke.* — *e) der bunte* oder *gestirnte Himmel.* — *f) Lichtstrahl.* — *g)* N. pr. α) der Mutter der Marut. — β) einer Gattin des Savitar. — γ) einer Gattin des Fürsten Sutapas. — 4) *f. पृश्नी *Pistia Stratiotes.* — 5) n. भरद्वाजस्य Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*पृश्निका f. *Pistia Stratiotes.*

पृश्निगर्भ Adj. (f. आ) 1) *im bunten Schooss* — oder *im Schooss der Bunten befindlich.* — 2) Beiw. und m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Vishnus. 1,59.

पृश्निगु m. N. pr. eines Mannes.

पृश्निगो Adj. *scheckige Kühe als Gespann habend* ṚV. 7,18,10.

पृश्नित्व n. Nom. abstr. von पृश्नि.

पृश्निनिप्रेषित Adj. *zur Erde hinabgesandt,* — *hinabeilend.* Nach Sâj. *von der* Pṛçni *gesandt.*

पृश्निपर्णिका und °पर्णी f. *Hemionitis cordifolia.* Nach Mat. med. 147 und Râgân. 4,37 *Uraria lagopodioides.*

पृश्निबाहु 1) Adj. *mit scheckigen Armen (Vorderbeinen) versehen.* — 2) m. *ein best. mythisches Wesen.*

*पृश्निभद्र m. Bein. Kṛshṇa's.

पृश्निमत् Adj. *das Wort* पृश्नि *enthaltend.*

पृश्निमातर् Adj. 1) *die Erde zur Mutter habend.* — 2) *die* Pṛçni 2) *g)* α) *zur Mutter habend.*

पृश्नियोज्ञ scheinbar Ind. St. 3,223, *b.* Es ist zu lesen पृश्नेयो ज्ञाः.

पृश्निवत् Adj. = पृश्निमत्.

*पृश्निशृङ्ग m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Gaṇeça's.

पृश्निसक्थ Adj. *gefleckte Schenkel habend.*

पृश्निहन् Adj. *die bunte* (Schlange) *tödtend.*

*पृश्नी s. पृश्नि 4).

पृश्न्याह्वया f. *Hemionitis cordifolia.*

पृषत् 1) *Adj. *gesprenkelt, weiss getüpfelt.* — 2) m. *a) die gesprenkelte Gazelle* Râgân. 19,44. 46. — *b) Wassertropfen.* — *c) Tüpfel, Fleck.* — *d)* N. pr. des Vaters des Drupada. — पृषती s. u. पृषत्.

*पृषताश्व m. = पृषदश्व *Wind.*

पृषत्क m. 1) *Pfeil.* — 2) *Sinus versus* Gaṇita, Grahakkh. 5.

पृषत्ता f. und पृषत्त्व n. Nom. abstr. zu पृषत् 1).

*पृषदंश gaṇa उत्साद्. पृष । दंशे Kâç.

पृषदश्व 1) Adj. *gefleckte Rosse habend.* — 2) m. *a) Wind, der Gott des Windes* Harshak. 182,17. — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. als Bez. *des ganzen Geschlechts.*

पृषदाज्य, °ज्ञि n. *gesprenkelte Butter, Opferschmalz mit saurer Milch gemischt.*

पृषदाज्यधानी f. *das Gefäss für das* Pṛshadâgja Âpast. Çr. 7,8,3. 7. 9,2. 5. 26,12.

पृषदाज्यप्रणुत्त Adj. *durch das* Pṛshadâgja *vertrieben.*

पृषद्र m. fehlerhaft für पृषध्र.

पृषध्यानि Adj. etwa so v. a. पृश्निगर्भ 1) ṚV. 5, 42,1.

पृषद्वत्स Adj. *ein buntes Kalb habend* Kâṭh. 12,2.

पृषद्वत् Adj. *gesprenkelt aussehend.*

पृषद्वरा f. N. pr. einer Tochter der Menakâ von einem Vidjâdhara.

*पृषद्वाण m. N. pr. eines Mannes. Vgl. पार्षद्वाण.

पृषध्र m. N. pr. verschiedener Männer MBh. 7, 156,183. 13,166,58. Karaka 6,10.

पृषधु MBh. 7,6912 fehlerhaft für पृषध्र.

पृषत् 1) Adj. (f. पृषती) *gesprenkelt, getüpfelt, scheckig, bunt.* — 2) m. *a) die gefleckte Gazelle.* — *b) *पृषतां पतिः *Wind.* — 3) f. पृषती *a) eine scheckige Kuh.* — *b) eine scheckige Stute.* — *c) das Weibchen der gefleckten Gazelle.* — *d)* Patron. von पृषत, = पार्षती. — 4) n. *Wassertropfen.*

पृषत्ति m. *Tropfen.*

*पृषभाषा f. = पूषभासा.

*पृषाकरा f. *ein als Gewicht dienender kleiner Stein.*

*पृषात Adj. *gesprenkelt* Gal.

पृषातक 1) m. n. so v. a. पृषदाज्य oder *eine diesem ähnliche Mischung* AV. 20,134,2. Mân. Gṛhj. 2,3. Gṛhjâs. 2,59. — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Begehung* Pâr. Gṛhj. 2,16,1. — *b)* Bein. Rudra's Mân. Gṛhj. 2,3. — 3) f. ई *eine best. Krankheit* oder Name der Unholdin, die diese Krankheit erregt.

पृषित n. *Regen* Gobh. 3,3,17.

पृषोक्ष m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,57.

*पृषोत्थान Adj. gaṇa पृषोदरादि. v. l. पृषोद्यान.

पृषोदर Adj. (f. आ) *einen gefleckten Bauch habend.*

*पृषोद्यान n. *ein kleines Lustwäldchen.*

*पृषोद्यान Adj. gaṇa पृषोदरादि in der Kâç. पृषोत्थान v. l.

1. पृष्ट Partic. von प्रच्छ्.

2. पृष्ट Adj. *haftend.*

*पृष्टपर्णी f. *Hemionitis cordifolia* Madanav. 1, 65. Vgl. पृश्निपर्णी.

पृष्टप्रतिवचन n. *das Beantworten einer Frage* 242,18.

पृष्टबन्धु Adj. etwa *der seine Sippe aufgesucht hat, Gast seiner Verwandschaft* ṚV.

*पृष्टकायन m. 1) *Elephant.* — 2) *eine best. Kornart.*

पृष्टाभिधायिन् Adj. *antwortend, wenn man gefragt wird,* so v. a. *nie verlegen eine vorgelegte Frage zu beantworten* Varâh. Brh. S. S. 3, Z. 2 v. u.

1. पृष्टि f. *Rippe.* — SV. II, 3,1,4,2 wohl fehlerhaft für वृष्टि.

2. *पृष्टि 1) *Berührung.* — 2) *Lichtstrahl.*

3. पृष्टि = पृष्ठ Paṅkad. Ind. St. 14,386. 15,378.

पृष्टितस् Adv. *an den Rippen* TS. 5,5,3,2.

पृष्टिवह् Adj. (stark °वाह्) *auf den Seiten (auf dem Rücken) tragend.*

पृष्टी f. = 1. पृष्टि AV. 12,1,34.

पृष्ट्या f. *Seitenpferd (Stute)* AV. 6,102,2. Vgl. प्रष्टि.

(पृष्ट्यामय) पृष्टिव्याम्य m. *Seitenschmerzen.*

(पृष्ट्यामयिन्) पृष्टिव्यामयिन् Adj. *an Seitenschmerzen leidend.*

पृष्ठ n. (adj. Comp. f. आ) 1) *der hervorstehende Rücken der Thiere, Rücken* überh. पृष्ठेन या *reiten auf* (Gen.), पृष्ठेन वह् *auf dem Rücken tragen,* पृष्ठं दा *sich tief verneigen,* पृष्ठे *im Rücken, hinter dem R., hinten, von hinten, hinter* (mit Gen. 184, 30). — 2) *Rücken,* so v. a. *die obere Seite, Oberfläche; Anhöhe, Höhe; das Oberste.* — 3) *Rücken,* so v. a. *Rückseite, die hintere Seite.* — 4) *ein best.* Stotra, *welches bei der Mittagsspende Anwendung findet und aus verschiedenen* Sâman *gebildet wird.* Vollständig पृष्ठस्तोत्र (Sâj. zu Ait. Br. 4,28,5). — 5) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पृष्ठक n. *Rücken.* पृष्ठके कर् *hintansetzen, verzichten auf.*

पृष्ठग Adj. *reitend auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 123,21. Kathâs. 42,37.

पृष्ठगालन n. von unbekannter Bed.

पृष्ठगोप m. *der den Rücken eines Kämpfenden deckt.*

*पृष्ठग्रन्थि m. 1) *Buckel.* — 2) *eine Art krankhafter Anschwellung* Râgân. 20,10.

पृष्ठघ्न m. N. pr. eines Mannes.

*पृष्ठचनुस् m. *Krabbe, Krebs.*

पृष्ठज m. N. pr. einer Form oder eines Sohnes des

Skanda. Statt dessen wird MBh. 9,44,38 (in allen drei Ausgaben) पृष्ठतस् (= पश्चात् Nîlak.) und Hariv. 1,3,44 पृष्ठज्ञाः (= कुमारानुज्ञाः Nîlak.) gelesen.

*पृष्ठज्ञाक् n. wohl *os coccygis.*

पृष्ठतप् Adj. *seinen Rücken* (von der Sonne) *brennen lassend* Âpast.

*पृष्ठतल्पन m. *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.*

पृष्ठतस् Adv. Präp. *a tergo, auf dem Rücken, auf den R., im R., hinten, hinterher, von —, nach hinten, hinter* — (Gen. oder im Comp. vorangehend); *mit dem R.*, so v. a. *mit abgewandtem Gesicht* 148,25. *hinter dem R.*, so v. a. *heimlich.* Mit भू *im Rücken sein*, so v. a. *gleichgültig sein, keinen Eindruck machen.* Mit कर् 1) *auf den Rücken nehmen.* — 2) *hinter sich bringen.* — 3) *fahren —, im Stich lassen, aufgeben, verzichten auf, unberücksichtigt lassen.* — Statt पृष्ठतस् Pañkat. 70,7 liest ed. Bomb. 1,75,10 पश्चात्.

*पृष्ठदृष्टि m. *Bär.*

पृष्ठदेश m. *Hinterseite.* Loc. *hinter* — (Gen.) Pañkat. 252,21.

पृष्ठधारक Adj. *auf dem Rücken tragend*, überh. *eine Last tr.* (Pfeiler) Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,4.

पृष्ठपातिन् Adj. *hinter Jmds Rücken seiend*, wohl so v. a. *beobachtend, aufpassend, controlirend.*

पृष्ठपीठी f. so v. a. *der breite Rücken* Bâlar. 172,23.

पृष्ठफल n. *the superficial contents of a figure.*

पृष्ठभङ्ग m. *Rückenbiegung* (eine best. Kampfart).

पृष्ठभाग m. 1) *Rückentheil, Rücken* 163,5. — 2) *Rückseite, hintere Seite* Halâj. 5,6.

पृष्ठभूमि f. *das oberste Stockwerk, der Söller eines Palastes.*

पृष्ठमांस n. *das Fleisch auf dem Rücken.* °सं खाद् oder भक्ष् *Jmds Fleisch auf dem Rücken verzehren*, so v. a. *hinter dem Rücken Böses von Jmd reden.* Daher auch so v. a. *üble Nachrede.*

*पृष्ठमांसाद und *°मांसादन Adj. *hinter dem Rücken Böses von Andern redend.*

पृष्ठयाज्वन् m. *Höhenopferer.*

पृष्ठयान n. *das Reiten.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *reitend auf.*

°पृष्ठयायिन् Adj. *reitend auf* Comm. zu Kâm. Nitis. 6,36.

पृष्ठरक्ष m. = पृष्ठगोप.

पृष्ठरक्षण n. *das Schützen des Rückens.*

पृष्ठलग्न Adj. *an Jmds* (Gen.) *Rücken hängend, Jmd auf dem Fusse folgend.*

पृष्ठवंश m. 1) *Rückgrat.* — 2) *ein best. Balken am Hause* Comm. zu Âpast. Çr. 5,4,2.

पृष्ठवत् Adj. *mit dem* पृष्ठ 4) *versehen* Maitr. S. 1,4,9.

पृष्ठवह् (stark °वाह्) Adj. 1) *reitend.* — 2) *eine Last auf dem Rücken tragend* Maitr. S. 3,11,11.

पृष्ठवाह् m. *Reitthier, Lastochs* Nîlak. zu MBh. 13,94,16.

*पृष्ठवाह्य m. dass.

पृष्ठशमनीय m. *ein best.* Agnishṭoma. सोमविकृतिः °नामको यागः Comm. zu Njâjam. 10,2,15.

*पृष्ठशय Adj. *auf dem Rücken liegend.*

*पृष्ठश्रृङ्ग m. *die wilde Ziege.*

*पृष्ठश्रृङ्गिन् m. 1) *Widder.* — 2) *Büffel.* — 3) *Eunuch.* — 4) Bein. Bhîma's.

*पृष्ठश्वेत m. *eine Art Reis* Gal.

पृष्ठस्तोत्र n. s. पृष्ठ 4).

पृष्ठक्षेप m. *Reissen im Rücken* Karaka 6,26.

पृष्ठानुग Adj. *hinterher gehend, nachfolgend* R. 3,17,14.

पृष्ठानुगामिन् Adj. dass.

पृष्ठावगुण्ठनपट m. *Pferdedecke* Kâd. 239,5.

पृष्ठाष्ठील *der Rücken einer Schildkröte* Bâlar. 64,21.

*पृष्ठास्थि n. *Rückgrat.*

पृष्ठेमुख Adj. *das Gesicht auf dem Rücken habend.*

पृष्ठोदय Adj. *mit dem Rücken oder von hinten aufgehend*, Bez. *der Zodiakalbilder Widder, Stier, Zwillinge, Krebs, Schütze und Steinbock.*

1. पृष्य, पृष्ठिय 1) Adj. *a) auf dem Rücken tragend.* In Verbindung mit अश्व und m. ohne अश्व *Lastpferd* oder *Reitpferd.* — *b) zur Höhe gehörig, von Höhen kommend* u. s. w. — 2) f. पृष्या *der Grat* oder *Streifen, welcher auf dem Rücken der* Vedi *hinläuft*, Çulbas. 1,35. Vaitân.

पृष्ठोपताप m. *das Scheinen der Sonne auf den Rücken* Sâmav. Br. 1,4,11.

2. पृष्य 1) Adj. *a) zur Bildung der* Pṛshṭha *genannten* Stotra *dienend.* — *b) mit dem* Pṛshṭha *genannten* Stotra *versehen*; so heisst insbes. *eine best. Gruppe von sechs* Soma-*Opfertagen*; als Subst. m. पृष्याहन्, पृष्यषडह, पृष्यपञ्चाह, पृष्यस्तोत्रिय, पृष्यचतुर्थ, पृष्यषष्ठ Vaitân. — 2) *m. n. = पृष्ठानां समूहः.

पृष्यस्तोम m. 1) Name von *sechs* Ekâha. — 2) *eine best. Gruppe von sechs* Soma-*Opfertagen.*

पृष्यावलम्ब m. *eine best. Gruppe von fünf* Soma-*Opfertagen.*

*पृष्णि 1) Adj. = पृश्नि. — 2) f. *a)* = पार्ष्णि. — *b)* = पृश्नि *Lichtstrahl.*

*पृष्णिपर्णी f. fehlerhaft für पृश्निपर्णी.

पृष्य Adj. (f. आ) *aus Reif* (*pruina*) *entstehend* (Comm.) TS. 7,4,12,1.

पेचक 1) m. *a) Eule.* — *b) die Schwanzwurzel beim Elephanten.* — *c) *Ruhebett.* — *d) *Laus.* — *e) *Wolke*; vgl. मेचक. — 2) f. पेचिका *Eule.*

*पेचकिन् m. *Elephant.*

*पेचु n. *Colocasia antiquorum.*

पेचुक 1) m. *Eule* Hariv. 2,16,37. — 2) *n. = पेचु.

*पेचुलो f. = पेचु.

*पेज 1) m. in तिल°. — 2) f. आ = पेया.

*पेजूषा f. *Ohrenschmalz.*

पेट 1) (*m.) f. (आ und ई) und (*n.) *a) Korb, Kästchen.* — *b) *Menge.* — *c) *Gefolge.* — 2) *m. *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

पेटक 1) m. f. (पेटिका) und n. *Körbchen, Kästchen, Korb* Bṛhadd. bei Sâj. zu ṚV. 5,78,5. पेटक zu belegen, aber das Geschlecht nicht zu bestimmen. — 2) *m. n. = द्वंद्व. — 3) n. *Menge, Schaar, Trupp, Bande* Râgat. 8,1952. कपोत° Harshak. 203,5. कार्पटिक° 73,5. विट° 98,23. भट° Vikramâñkak. 17,55. पेटकं कर् so v. a. *sich zusammenthun.*

*पेटकन्दक m. *ein best. Knollengewächs* Gal.

*पेटाक m. *Korb.*

*पेटालु n. = पेटकन्दक Gal.

*पेटृ als Erklärung von शिलाटक.

पेटृभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

पेडा f. *Korb.*

*पेढाल m. N. pr. des 8ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

*पेण्, पेणति (गतिपेषश्लेषणेषु).

*पेण्ड m. *Weg* Gal.

पेत्व, पेतुय 1) m. *a) Bock, Schafbock; Hammel.* — *b) *ein kleiner Theil.* — 2) *n. *a) Nektar.* — *b) Schmelzbutter.*

पेदु m. N. pr. eines Mannes.

*पेब्, पेबते (सेवने).

पेय 1) Adj. *a) zu trinken, trinkbar; einzunehmen* (Arzenei) Karaka 7,12. — *b) schmeckbar.* — *c) woran sich Etwas* (z. B. das Ohr) *labt.* — 2) m. *Trankopfer.* — 3) f. आ *Reisschleim, Reiswasser; Suppe.* लाज° Karaka 6,3. — 4) n. *a) das Trinken, Trunk* am Ende einiger vedischer Composita. — *b) Getränk.* — *c) *Reisschleim* Râgân. 20,68.

पेयूष (*m. n.) 1) *Biestmilch.* — 2) **frische Butter.* — 3) *Nektar.*

*पेरज्ञ n. = पेरोज्ञ *Türkis* Râgân. 13,217.

पेरा f. *ein best. musikalisches Instrument.*

पेरणि m. und °णी f. *ein best. Tanz* S. S. S. 272. 238.

1. पेरु Adj. 1) *durchziehend.* — 2) *durchführend, rettend.*

2. पेरु Adj. *trinkend* (Comm.).

3. पेरु Adj. *gähren machend, schwellend.*

4. पेरु Adj. angeblich *durstig* TS. 3,1,11,3.

5.*पेरु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *Meer.* — 4) *der goldene Berg;* vgl. मेरु.

पेरुक m. N. pr. eines Mannes.

*पेरोज m. n. = فيروزه *Türkis* Râǵan. 13,7. 217.

*पेल्, पेलति und पेलयति (गतौ).

*पेल m. und *°क m. *Hode.*

पेलव Adj. (f. आ) *lose, fein, zart,* zu *zart für* (im Comp. vorangehend).

पेलवपुष्पपक्षिन् Adj. *zarte Blumen zu Pfeilen habend* Kumâras. 4,29.

*पेलि gaṇa क्षुद्रादि. v. l. *ऐलि.

*पेलिन् m. *Pferd.*

*पेलिशाला f. gaṇa क्षुद्रादि. *ऐलि° v. l.

*पेव्, पेवते (सेवने).

पेश 1) m. *Schmuck, Zierat.* — 2) f. ई *a) ein Stück Fleisch.* Auch in Comp. mit मांस° oder mit dem Beisatz मांसमयी. — *b)* Bez. *des Fötus bald nach der Empfängniss* Bhâg. P. 3,31,2. Nom. abstr. °त्व n. — *c) Muskel.* — *d) eine Art Trommel.* — *e) *Degenscheide.* — *f) *Schuh.* — *g) *Vogelei.* — *h) *Narde* Râǵan. 12,98. — *i) *eine vollkommen ausgebildete Knospe.* — *k)* *N. pr. α) einer Piçâći. — β) einer Râkshasî. — γ) eines Flusses.

पेशन Adj. (f. ई) 1) *wohlgebildet.* — 2) *verziert.*

पेशल 1) Adj. (f. आ) *a) künstlich gebildet, verziert.* — *b) schön, reizend, lieblich, gefällig.* — *c) zart, fein* (auch von Menschen im Umgange). पेशलम् Adv. — *d) geschickt, gewandt.* — 2) n. *Schönheit, Anmuth, Reiz.*

पेशलत्व n. *Geschicklichkeit, Gewandtheit.*

पेशलाक्ष Adj. *schönäugig.* Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 1,286.

पेशली Adv. mit कर् *reizend machen.*

पेशस् n. 1) *Gestalt, Form.* — 2) *künstliche Figur, Zierat, Schmuck;* insbes. in einem Gewebe. — 3) *ein künstliches Gewebe, ein gesticktes Gewand.*

*पेशस्कारी f. *eine als Weibchen geltende Biene* Gal.

पेशस्कारिन् m. *Wespe.*

पेशस्कारी f. *Kunstweberin, Stickerin.*

पेशस्कृत् m. 1) *Hand* (als *Bildnerin*). — 2) *Wespe.*

पेशस्वत् Adj. *geschmückt, geziert.*

*पेशि 1) m. fehlerhaft für पेषि. — 2) f. = पेशी *Vogelei.*

पेशिका f. *Schale* (einer Frucht). Vgl. बीज°.

पेशितर् Nom. ag. *Zerleger, Vorschneider.*

1. पेशी f. s. पेश 2).

2. पेशी Adv. mit कर् *in Stücke zerschneiden.* Vgl. 3. पेषी.

*पेशीकोश m. *Vogelei.*

*पेश्वर् Adj. von पिश्.

*पेष्, पेषते (प्रयत्ने).

पेष 1) Adj. (f. ई) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zerreibend, mahlend* Baudh. 1,7,12 bei Hillebr. N. 38, N. 2. — 2) m. *das Zerreiben, Mahlen* in Comp. mit dem Was und Womit. — S. auch पेषी.

°पेषक Nom. ag. (f. °पेषिका) *Zerreiber, Zermahler, Stösser.*

पेषण 1) n. *a) das Zerreiben, Mahlen* (von Körnern) Hemâdri 1,138,1 v. u. — *b) das Zermalmen.* पेषणं या *zermalmt werden.* — *c) *Tenne.* — *d) *Handmühle.* — *e) *Euphorbia antiquorum.* — 2) f. ई *ein zum Zerreiben oder Mahlen dienender Stein.* °पुत्रक m. *ein solcher kleiner Stein.*

*पेषणावत् Adj. zur Erklärung von पिंपिषत्.

*पेषणि f. = पेषण 2).

°पेषम् Absol. von पिष्.

*पेषल Adj. schlechte Schreibart für पेशल.

*पेषाक m. = *पेषणि.

*पेषि m. *Donnerkeil.*

1. पेषी f. etwa *Windel* oder dergl. RV. 5,2,2 (Loc.). Nach Sâj. = हिंसिका, पिशाचिका.

2. पेषी f. zu पेष und fehlerhaft für 1. पेशी.

3. पेषी Adv. mit कर् *zermalmen* MBh. 1,76,38. पेषः पिष्टं पिष्टीकृत्येत्यर्थः Nîlak. पेषी कृत्वा soll archaistisch sein.

पेष्टर् Nom. ag. *Zerreiber, Zermahler.*

पेष्टु n. *Knochen.*

पेष्य Adj. *zu zerreiben zu* (im Comp. vorangehend).

*पेस्, पेसति (गतौ).

*पेसल Adj. schlechte Schreibart für पेशल.

पेसुक Adj. etwa *sich ausdehnend.*

*पेस्वर् Adj. von पिस्.

पैङ्ग 1) Adj. *a) von dem* पिङ्ग *genannten Thiere herrührend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers MBh. 2,112. Richtig पैङ्ग. — 3) n. Titel eines Lehrbuchs.

पैङ्गराजि m. *ein best. Vogel.*

*पैङ्गरायण m. Patron. von पिङ्गर.

पैङ्गल 1) m. Patron. von पिङ्गल. Auch Pl. — 2) n. *das von* Piṅgala *verfasste Lehrbuch.*

*पैङ्गलकाण्व m. Pl. *die Schüler des* पिङ्गलकाण्व Pat. zu P. 1,1,73, Vârtt. 8.

पैङ्गलायन m. Patron. von पिङ्गल. Auch Pl.

पैङ्गलायनि m. desgl.

पैङ्गलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*पैङ्गलौदयनि m. Patron.

पैङ्गल्य 1) *m. Patron. von पिङ्गल. — 2) n. *die braune Farbe.*

पैङ्गल्याबाध m. *eine best. Krankheit* Kâraka 4,8.

*पैङ्गानीपुत्र m. wohl Patron.

*पैङ्गानीपुत्रीय Adj. von पैङ्गानीपुत्र.

पैङ्गायनिब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Âpast. Çr. 5,14,18. 29,4.

पैङ्गि m. Patron. Jâska's.

पैङ्गिन् 1) Adj. *von* Paiṅgja *herrührend.* — 2) m. *ein Anhänger des* Paiṅgja.

पैङ्गीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

पैङ्ग्य 1) m. Patron. N. pr. eines Lehrers MBh. 2,4,17. — 2) n. *die Lehre des* Paiṅgja.

पैच्छिल्य n. *Schleimigkeit, Schmierigkeit.*

पैञ्ज m. N. pr. eines Lehrers.

पैञ्जवन m. Patron. verschiedener Männer.

*पैञ्जूलायन m. Patron. von पिञ्जूल.

*पैञ्जूष m. *Ohr.*

*पैटक m. Patron. von पिटक.

*पैटकिक Adj. = पिटकेन क्रीति.

*पैटाक m. Patron. von पिटाक.

*पैटाकिक Adj. = पिटाकेन क्रीति.

पैठकलायन m. Patron. Auch Pl.

पैठर Adj. *im Kochtopf zubereitet, gekocht.*

*पैठरिक m. wohl *ein Musikant auf einem Kochtopfe.*

*पैठसर्प Adj. von पीठसर्पिन्.

पैठिक m. Patron. von पीठ.

पैठीन m. = पैठीनसि.

पैठीनसि m. Patron. N. pr. eines alten Lehrers.

पैठीनस्य m. Patron. Auch Pl.

पैडिक Adj. *Beulen, Pusteln u. s. w. betreffend.*

पैड्व n. fehlerhaft für पैद्व.

*पैण्, पैणति (गतिप्रेरणाश्लेषणेषु).

पैण्डपातिक Adj. *von Almosen lebend.*

*पैण्डायन m. Patron. von पिण्ड.

*पैण्डिक्य n. Nom. abstr. von पिण्डिक.

*पैण्डिन्य n. *das Leben von Almosen.*

*पैण्ड्य m. Metron. von पिण्डी.

*पैतदारव Adj. von पीतदारु.

पैतरावण m. Patron.

पैतापुत्रोप Adj. *auf Vater und Sohn sich beziehend, — lautend.*

पैतामह् 1) Adj. (f. ई) *a) grossväterlich. — b) von* Brahman *kommend, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. Brahman's *Sohn.* — 3) n. *das Mondhaus* Rohiṇi.

*पैतामहक Adj. *grossväterlich.*

पैतामहतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पैतामहभाष्य n. *ein Commentar zum* Paitâmaha Siddhânta.

पैतुदारव Adj. *vom Baum* Pitudâru *kommend.*

पैतुदारु Âçv. Çr. 6,11,3 fehlerhaft für पोतुदारु oder पैतुदारव.

पैतृक 1) Adj. (f. ई) *a) vom Vater kommend, väterlich. — b) den Manen gehörend, — geweiht, — geltend* u. s. w. — 2) n. *a) das väterliche Haus. — b) das Naturel des Vaters. — c) eine den Manen geltende heilige Handlung.*

पैतृकतिथिनिर्णय m. Titel eines Werkes.

पैतृक्रिया f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पैतृमत्य 1) Adj. *von einem Manne stammend, der einen berühmten Vater hat,* Comm. zu Âpast. Çr. 5,5,9. — 2) m. *der Enkel eines namhaften Grossvaters.*

पैतृमेधिक Adj. *zu einem Manenopfer in Beziehung stehend.* Als Subst. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पैतृयज्ञिक und °यज्ञीय Adj. dass.

पैतृष्वसेय 1) Adj. (f. ई) *von des Vaters Schwester abstammend.* — 2) m. *ein Sohn der Schwester des Vaters.*

*पैतृष्वस्रीय Adj. Subst. dass.

पैत्त Adj. (f. ई) *auf die Galle bezüglich, von G. herrührend* (Karaka 6,20), *gallig.*

पैत्तल Adj. (f. ई) *aus Glockengut gemacht* Hemâdri 1,216,5.

पैत्तिक Adj. (f. ई) = पैत्त; auch so v. a. *ein galliges Temperament habend.*

पैत्र Adj. (f. ई) *zu den Manen in Beziehung stehend, ihnen eigen, — geweiht.*

पैत्रिक Adj. = पैतृक 1) *a).* Wohl fehlerhaft.

पैत्र्य 1) Adj. *auf die Manen bezüglich.* — 2) n. *das Mondhaus* Rohiṇi.

पैद्ह m. *das Schlangen tödtende Ross des* Pedu.

*पैनद्धक Adj. von पिनद्ध.

पैनाक 1) Adj. Rudra-Çiva *gehörig, von ihm kommend.* — 2) m. Patron. von Pinâka.

पैप्पल Adj. 1) *aus dem Holz der Ficus religiosa gemacht* Mahâvîraḱ. 6,7. — 2) so v. a. पैप्पलाद 1) Weber, Lit. 175.

*पैप्पलव Adj. von पैप्पलव्य.

*पैप्पलव्य m. Patron. von पिप्पलू.

पैप्पलाद 1) Adj. *von* Pippalâda *herrührend* Garbhop. am Ende. — 2) m. *a)* Patron. von पिप्पलाद. — *b)* Pl. *eine best. Schule des* AV.

पैप्पलादक 1) Adj. *den* Paippalâda *eigen, von ihnen gelehrt* u. s. w. — 2) n. *das Lehrbuch —, der Text der* Paippalâda.

पैप्पलादि m. 1) Patron. N. pr. eines Lehrers. Auch Pl. — 2) Pl. = पैप्पलाद 2) *b).*

पैप्पलायनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers VP.^{2} 3,62. Vgl. पिप्पलायनि.

*पैप्पलीकच्छक Adj. Kâç. zu P. 4,2,126.

पैयवन m. fehlerhaft für पैञ्जवन.

*पैयूत्त Adj. von पीयूत्ता.

*पैयूष n. = पीयूष.

पैल m. Metron. N. pr. eines Lehrers. °सूत्र n.

पैलगर्ग m. N. pr. eines Mannes.

पैलमेलि m. Patron. Auch Pl.

पैलव Adj. *aus dem Baume* Pilu *gemacht* Gaut.

*पैलीय m. Pl. *die Schüler des* Paila.

*पैलुकृण Adj. von पीलुकृण.

*पैलुमूल Adj. = पीलुमूले दीयते कार्य वा.

*पैलुवक् von पीलुवक्. Davon *Adj. °क.

*पैलुशीर्षि m. und *°शीर्ष्या f. Patron.

*पैलेय m. Metron. von पीला.

पैल्य m. v. l. für पैल Ârsh. Br. 1,134.

पैल्य n. *Triefäugigkeit* Karaka 6,19. 23.

पैल्व m. v. l. für पैल Ârsh. Br. 1,134.

पैल्वकायन m. Patron. Auch Pl.

पैशल्य n. *Freundlichkeit, Leutseligkeit.*

पैशाच 1) Adj. (f. ई) *den* Piçâḱa *eigen* u. s. w. ग्रह् m. so v. a. *Besessenheit.* — 2) m. *a)* = पिशाच 1)*a).* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °भाष्य n. Titel eines ausführlichen *Commentars* zur Bhagavadgîtâ Cat. NW. Pr. 1,290.

पैशाचिक n. in चूलिका°.

पैशाच्य n. Nom. abstr. von पिशाच 1)*a).*

पैशुन n. (adj. Comp. f. आ) n. *Zuträgerei, Hinterbringerei, Verrath, Verleumdung* Gaut. Âpast.

पैशुन्य n. 1) dass. °वादिन् Adj. Daçak. (1925) 2,76,5. — 2) *= भिक्षाशित्व; wohl eine Verwechselung mit पैशिङ्य.

पैष्ट 1) Adj. (f. ई) *aus Mehl erzeugt, — bereitet* Hemâdri 1,654,3. 10. 14. — 2) *m. Patron. von पिष्ट. — 3) *f. ई *Kornbranntwein* Râgan. 14,140. 144.

पैष्टिक 1) Adj. *aus Mehl bereitet.* — 2) *n. *eine Menge Kuchen.*

*पैष्टिका f. *Kornbranntwein* Râgan. 14,140.

पैसुकायन (!) m. Patron.

*पो Nom. ag. (Nomin. पौस्) vom Denom. पवय्.

पोगण्ड Adj. 1) *unerwachsen;* m. *Knabe.* — 2) *dem ein Glied fehlt.*

पोट 1) *m. *a) Fundament eines Hauses. — b) das Zusammenlegen.* — 2) *f. आ *a) Hermaphrodit. — b) Dienerin.* — 3) f. ई *a) Mastdarm. — b) ein grosser Alligator.*

पोटक 1) m. *Knecht.* — 2) *f. पोटिका *eine best. Pflanze* Ratnam. 172.

*पोटगल m. 1) *Schilf, Schilfrohr.* — 2) *Saccharum spontaneum.* — 3) *Fisch.* — 4) = पाञ्चजन्य.

पोटल m. (Karaka 6,9), °क m. und °लिका f. *Bündel.*

*पोटाय्, °यते = पोटां करोति.

*पोटिक m. *Pustel, Beule.*

*पोटुल n. (Deçîn. 2,34) und *°ली f. *Bündel.*

पोटूलक dass. Karaka 4,8.

1. पोटूली f. s. u. पोटुल.

2. पोटूली Adv. mit कर् *zu einem Bündel vereinigen* Karaka 6,9.

*पोटृल m. N. pr. des 9ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

*पोडु m. *Scheitelbein.*

पोत 1) m. *a) Thierjunges.* Zu belegen nur in Comp. mit einem Thiernamen. — *b)* in Comp. mit einem Pflanzennamen *ein junger Schössling, ein junger —.* — *c) *Kleid, Gewand.* — *d) *Fundament eines Hauses.* — *e) *ein Fötus ohne Eihaut.* — 2) m. n. *Schiff, Boot.*

पोतक 1) m. *a)* = पोत 1) *a)* Râgan. 18,14. zu Spr. 6067. — *b)* = पोत 1) *b).* — *c)* * = पोत 1) *d).* — *d)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. °तिका *a) Kleid, Gewand.* — *b) *Basella lucida* oder *rubra.* — *c) *Anethum Sowa* Râgan. 4,10. — *d)* * = मूलपोती Râgan. 7,140. — 3) f. ई *a) Turdus macrourus* Râgan. 19,124. — *b) *Basella lucida* oder *rubra* Râgan. 7,140.

*पोतज Adj. *ohne Eihaut zur Welt kommend.*

पोतत्व n. Nom. abstr. zu पोत *Schiff* Mahâvîraḱ. 132,7.

*पोतधार् (Gal.) und °धारिन् m. *Schiffsherr, Schiffer.*

पोतन n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 1,92.

पोतप्लव m. *Schiffer.*

पोतभङ्ग m. *Schiffbruch.*

पोतृ und पोतृ Nom. ag. 1) m. *a) Läuterer, Reiniger;* Bez. eines der 16 Ṛtvig des ausgebildeten Rituals, welcher Genosse des Brahman ist. — *b)* *Bein. Vishṇu's. — 2) *f. पोत्री Bein. der

Durgâ Gal.; vgl. पौत्री u. 1. पौत्र.

पोतरक N. pr. = पोतल.

*पोतरत्त m. *Steuerruder.*

पोतल = Πατάλα, N. pr. eines alten Seehafens am Indus; später übertragen auf die Residenz des Dalailama in Lhassa.

*पोतलक 1) m. N. pr. eines Berges, vielleicht = पोतल. — 2) f. °लिका in गो°.

*पोतलकप्रिय m. N. pr. eines Buddha.

पोतवणिज् m. *ein seefahrender Kaufmann.*

*पोतवाह् und °क (Paṅkad.) m. *Schiffsführer, Schiffer, Kapitän.*

*पोतशालि m. *kleiner Reis* Râgân. 16,20.

*पोताच्छादन n. *Zelt.*

पोताधान n. *Fischbrut* Vâsavad. 99,2.

*पोताभ m. *eine Art Kampfer* Gal. Vgl. पोतास.

°पोताय्, °यते *ein Schiff sein für* Ind. St. 15,378.

पोताल 1) m. N. pr. eines Brahman. — 2) fehlerhaft für पोतल.

पोतास m. *eine Art Kampfer* Râgân. 12,62.

पोतिमत्सक m. N. pr. eines Fürsten. v. l. पौतिमत्स्यक (wohl richtig) und पोतिमत्सक.

*पोतु m. = मानभाण्डशोधक.

*पोत्या f. = पोतानां समूहः.

1. पोत्र् n. 1) *das* Soma-*Gefäss des* Potar. — 2) *das Amt des* Potar. — 3) *die Schnauze des Ebers* Harshak. 203,4. — 4) **Pflugschar.* — 5) **Kleid, Gewand.* — 6) **der Donnerkeil.*

2.*पोत्र n. fehlerhaft für पोत *Schiff, Boot.*

पोत्रक m. N. pr. eines Mannes.

*पोत्रायुध m. *ein wilder Eber* Râgân. 19,31.

*पोत्रिदंष्ट्राज्ञ m. *ein best. Edelstein.*

पोत्रिन् m. *ein wilder Eber* Râgân. 19,31. Vikramâṅkak. 9,101. आदि° = आदिवराह् Buddha-Pr. 60,14.

*पोत्रिरथा f. Bein. der Mâjâ (buddh.)

पोत्रीय Adj. (f. आ) *auf den* Potar *bezüglich, ihm gehörig.*

पोथ m. *Schlag, — mit* (im Comp. vorangehend).

पोथकि (metrisch) und °की f. *best. Geschwüre an den Augenlidern.*

पोनक m. in शतपोनक.

*पोपुव Adj. vom Intens. von 1. पू.

पोया f. *ein best. Blaseinstrument* Kalpas. 102,20.

पोयालदह् N. pr. eines Teiches.

पोर = पर्वन् in नील° und शत°.

पोरक dass. in शत°.

*पोल 1) m. *Masse, Menge.* — 2) f. ई *eine Art Gebäck.*

पोलिका f. *eine Art Gebäck.*

*पोलिन्द् m. *Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.*

पोविय m. N. pr. eines Mannes.

पोष m. 1) *Gedeihen, Wachsthum, Vermehrung; Fülle, copia, Wohlstand.* — 2) *das Aufziehen, Ernähren, Unterhalten, Fütterung* Gop. Br. 2,1,23.

पोषक Adj. (f. °षिका) 1) *ernährend, fütternd, aufziehend, züchtend; Ernährer* u. s. w. — 2) am Ende eines Comp. *sich nährend—, seinen Lebensunterhalt ziehend von* Hariv. 2,89,12.

पोषण 1) Adj. *pflegend, hegend, begünstigend* in पक्ष°. — 2) n. *das Ernähren, Füttern, Unterhalten, Züchten, Pflegen* (der Bäume, der Sinne).

पोषणीय Adj. *zu ernähren.*

पोषध m. *Fasten, Fasttag* Lalit. 28,3. 46,6. 63,1.

*पोषधिक Adj. von पोषध.

पोषधेय n. impers *zu fasten.*

*°पोषम् Absol. mit पुष् *gedeihen an.*

*पोषयितर् Nom. ag. vom Caus. von 1. पुष्.

पोषयितु 1) Adj. *Wachsthum —, Gedeihen fördernd, nährend;* mit Acc. — 2) *m. *der indische Kuckuck.*

पोषयिष्णु Adj. *Gedeihen bringend, zuträglich.*

पोषस् in विश्पोषस्.

पोषितर् Nom. ag. *Ernährer, Aufzieher.*

°पोषिन् Adj. *ernährend, aufziehend.*

पोषुक Adj. *gedeihend.*

पोष्टर् Nom. ag. *Ernährer, Aufzieher.*

पोष्य, पौषिम्र Adj. 1) *gedeihlich, wohlgenährt.* — 2) *Gedeihen habend, — schaffend.* — 3) *zu ernähren.*

पोष्यपुत्रक m. *Adoptivsohn.*

(पोष्यावत्) पोषिष्णावत् Adj. *Gedeihen schaffend.*

पौंश्चलीय Adj. *zu Huren in Beziehung stehend.*

पौंश्चलेय m. *Hurensohn* Âpast. Çr. 20,3.

पौंश्चल्य n. *das Nachlaufen des Weibes nach Männern.*

*पौंसवन n. = पुंसवन 1).

पौंसायन m. Patron. von पुमंस्, पुंस्.

पौंस्न 1) Adj. *a) menschlich.* — *b) eines Mannes werth, für einen Mann passend.* — 2) n. *Männlichkeit, männliche Kraft.*

पौंस्य, पौंसिम्र 1) Adj. *männlich, Männern eigen.* — 2) n. *a) Männlichkeit, männliche Kraft, Mannesmuth, — tugend, — that.* — *b)* Pl. *Männerschaaren.*

पौक्कस m. = पौल्कस (so v. l.) Brahmop. 249.

पौगण्ड 1) Adj. *Knaben eigen.* — 2) n. *Knabenalter, das Alter von 5 bis 10 Jahren.*

पौगण्डक n. = पौगण्ड 2).

पौच्छ Adj. *am Schwanze befindlich.*

पौञ्जिष्ठ m. Patron. Auch Pl. Wohl fehlerhaft für पौञ्जिष्ठ.

पौञ्जिष्ठ und °ष्ठ m. *Fischer.*

पौटलि m. Patron. Auch Pl.

*पौटायन m. Patron. von पुट.

पौड in *पक्वपौड.

*पौणिकि m. Patron. von पुणिक.

*पौणिकेर् m. Metron.

*पौणिक्या f. zu पौणिकि.

पौण्डरीक 1) Adj. *aus Lotusblumen gemacht.* — 2) m. *a) ein best. eilftägiges* Soma-*Opfer* Hemâdri 1,536,14. — *b)* Patron. des Kshemadhṛtvan Tâṇḍja-Br. 22,18,7. — 3) n. *eine best. Art des Aussatzes.*

पौण्डरीकपद्धति f. Titel eines Werkes.

*पौण्डरीय (Râgân. 12,150), *°क (Dhanv. 3,54) und *पौण्डर्य (ebend.) n. = पुण्डर्य.

पौण्ड्र 1) m. *a) *eine Art Zuckerrohr. — b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c) ein Fürst der* Paundra. Gilt für einen Sohn Vasudeva's. — *d)* Name *der Muschel* Bhîshma's. — *e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. पुण्ड्र v. l. — 2) n. *Mal, Sectenzeichen.*

पौण्ड्रक 1) m. *a) eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2, 63. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = पौण्ड्र. — *c) ein Fürst der* Paundra. — *d) eine best. Mischlingskaste.* — *e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. पुण्ड्र v. l. — 2) n. am Ende eines adj. Comp. *Mal, Sectenzeichen.*

*पौण्ड्रनागर Adj. von पुण्ड्रनगर.

पौण्ड्रमत्स्यक m. N. pr. eines Fürsten.

पौण्ड्रवत्स m. Pl. *eine best. Schule des weissen* Jagus Ârjav. 46,13.

पौण्ड्रवर्धन 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) *m. Bihâr.

*पौण्ड्रविवर्धन Adj. oder m. Uṡṡval.

पौण्ड्रिक m. 1) *eine Art Zuckerrohr. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

पौण्ड्र fehlerhaft für पौण्ड्र.

पौण्य Adj. *rechtschaffen, tugendhaft* oder *guter Behandlung werth.*

पौतक्रतं m. Metron. von पूतक्रता.

पौतन nach dem Comm. = मथुराप्रदेश 217,17.

*पौतन्य n. Nom. abstr. zu पूतन 2) *a*).

*पौतरीय Adj. von पूतर Ganar. 4,291.

*पौतव n. *Gewicht.*

पौतिक 1) *Adj. von पूतिक oder °का. — 2) f. ई *eine best. Gemüsepflanze.*

*पौतिक्य n. Nom. abstr. von पूतिक gaṇa पुरोक्तादि in der Kâç.

पौतिनासिक्य n. *das Behaftetsein mit einer stin-*

kenden Nase.

पैतिमत्स्यक m. N. pr. eines Fursten MBh. 5,4, 16. Vgl. पैति°.

*पैतिमाष Adj. von पैतिमाष्य.

पैतिमाषायण m. Patron. Richtig °माष्यायण.

पैतिमाषीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

पैतिमाष्य m. Patron. N. pr. eines Lehrers. *f. °माष्या.

³पैतिमाष्यायण m. desgl. f. *पैतिमाष्यायणी Mahâbh. 4,32,*a*.

³पैतुद्रव Adj. *vom Baume* Pûtudru *kommend* u. s. w. Âpast. Çr. 7,5,6. 23,7.

*पैतृक Adj. von पैतर्.

पैत्तिक n. *eine Art Honig* Râgân. 14,115. Bhâvapr. 2,61.

1. ³पैत्र 1) Adj. (f. ई) *vom Sohn —, von Kindern herrührend, ihnen gehörig, sie betreffend* u. s. w. इष्टि f. *eine die Geburt eines Sohnes bezweckende Opferhandlung.* — 2) m. *des Sohnes Sohn, Enkel.* — 3) f. पैत्री *a) Enkelin.* — *b)* *Bein. der Durgâ; vgl. पोत्री unter पोतर्.

2.*पैत्र n. *das Amt des* Potar.

पैत्रक m. *Enkel* Spr. 7676.

पैत्रजीविक (metrisch st. पैत्रं°) n. *ein aus Putranjiva Roxburghii gemachtes Amulet.*

पैत्रमर्त्य n. *Kindersterben* Mantrabr. 1,1,13.

³पैत्राघ्य AV. 12,5,28 vielleicht fehlerhaft für पैत्राघ *ein die Kinder treffender Schaden;* vgl. 12, 3,14.

पैत्रायण m. Patron. von पैत्र *Enkel.*

पैत्रिक m. Patron. von पुत्रिक oder = पैत्रिकेय.

पैत्रिकेय m. *der Sohn einer an Sohnes Statt angenommenen Tochter.*

पैत्रिकेयवत् Adj. *einen* Pautrikeja *habend.*

*पैत्रिक्य n. Nom. abstr. von पुत्रिक.

पैत्रिन् Adj. *einen Enkel habend.*

पैदन्य n. N. pr. einer Stadt. वैदन्य v. l.

*पैनःपुनिक Adj. *sich öfter wiederholend.*

पैनःपुन्य n. *öftere Wiederholung.*

पैनराधेयिक Adj. (f. ई) *auf das wiederholte Anlegen des heiligen Feuers bezüglich* Âpast. Çr. 5, 29,1.

पैनरुक्त n. *eine überflüssige Wiederholung* Kâd. 267,6.

*पैनरुक्तिक Adj. = पुनरुक्तमधीते वेद वा.

पैनरुक्त्य n. *Wiederholung, Tautologie.* वैरूप्य° so v. a. *eine abermalige Hässlichkeit.*

पैनर्नव Adj. *von der Boerhavia procumbens kommend* u. s. w. Kâraka 6,16.

पैनर्भव 1) Adj. (f. आ) *zu einer wiederverheiratheten Frau in Beziehung stehend, von ihr stammend.* भर्तर् so v. a. *der zweite Gatte einer Frau.* — 2) m. *der Sohn einer wiederverheiratheten Wittwe* Gaut.

*पैनर्भविक Adj. (f. ई) *auf eine Wiedergeburt bezüglich.*

पैनर्वसव Adj. *zum Arzt* Punarvasu *in Beziehung stehend.* युवन् m. so v. a. *ein Student der Medicin* Harshak. 126,14.

पैनर्वाचिक Adj. *pleonastisch, überflüssig.*

पैनःशिल Adj. Kauç. 66.

पैपिक m. Patron. Auch Pl.

पैप्पा f. N. pr. eines heiligen Teiches °माह्मात्म्य n.

*पैयमानि m. Patron. von पूयमान.

1. पैर् m. 1) etwa *Füller, Sättiger* als Bez. des Soma. — 2) *Mehrer.* — 3) N. pr. eines Mannes.

2. पैर 1) m. *a) Städter, Bürger* Gaut. Âpast. — *b)* Bez. *eines kriegführenden Fürsten unter bestimmten Verhältnissen.* Auch von Planeten beim ग्रहयुद्ध. — *c)* Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) *f. ई *das Gerede der Palastdienerschaft.* — 3) *n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

*पैरक m. *ein in der Nähe einer Stadt gelegener Lustgarten.*

पैरकन्या f. *Städterin, Bürgermädchen.*

पैरकुत्सी f. Hariv. 1430 fehlerhaft für पैरुकुत्सी.

*पैरगीय Adj. von पुरग.

पैरंजन Adj. (f. ई) *von* Puraṅgana *und* Puramgani *stammend.*

पैरण m. Patron. von पूरण. — पैरणी Hariv. 5437 fehlerhaft für पैराणी Adj. f.

पैरणक und पैरणठक m. N. pr. eines Lehrers.

पैरन्दक m. wohl nur fehlerhaft für पैरणक.

पैरंदर 1) Adj. (f. ई) Indra *gehörig, ihm geweiht, von ihm kommend* u. s. w. — 2) n. *das Mondhaus* Gjeshthâ.

पैरंध्र Adj. *von einem Weibe herrührend, weiblich* Viddh. 25,8.

पैरमुख्य m. *Stadtältester* Daçak. (1925) 2,121, 16 (°मुख gedr.).

पैररुचिदेव m. N. pr. eines Mannes.

पैरलोक m. Sg. und Pl. *die Städter, Bürger.*

पैरव 1) Adj. (f. ई) *dem* Pûru *gehörig, von ihm abstammend.* — 2) m. *a) ein Abkömmling* Pûru's. Pl. *die Nachkommen —, das Geschlecht des* P. — *b)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) Pl. eines Volkes. — γ) einer Dynastie VP. 4,19,15. — 3) f. ई *a) ein best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — *b) ein best.* Râga S.S.S. 108. — *c)* N. pr. einer Gattin α) Vasudeva's. — β) Judhishṭhira's.

पैरवक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पैरवतत्त्व in पर°.

*पैरवीय Adj. *dem Fürsten* Paurava *ergeben.*

पैरवृद्ध m. *Stadtältester.*

*पैरश्चरणिक Adj. von पुरश्चरण.

पैरस्त्य Adj. (f. आ) 1) *nach vorn gelegen, der vorderste.* — 2) *östlich.* °पवन *Ostwind* Kathâs. 122,67 (पौरस्त्य° gedr.). Pl. *das Volk im Osten,* = गौड.

*पैरागीय Adj. von पुराग.

पैराग्रगण्य m. *Stadtältester, Stadthaupt* Daçak. (1925) 2,119,15.

पैराङ्गना f. *Städterin, Bürgerin.*

पैराण Adj. (f. ई) *die alte Zeit betreffend, in a. Z. geschehen, aus a. Z. stammend, zur a. Z. gehörig, alt, ehemalig, früher.*

पैराणिक Adj. (f. ई) 1) dass. Auch so v. a. *mit den Begebenheiten und Sagen der Vorzeit vertraut* — 2) *einen* Purâṇa *(eine best. Münze) werth.*

पैरिक m. 1) *Städter, Bürger.* — 2) *Gouverneur einer Stadt.* — 3) N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Fürsten der Stadt Purikâ MBh. 12, 111,3.

पैरिण m. Patron. fehlerhaft für पैरण.

पैरुकुत्स m. Patron. von पुरुकुत्स. f. ई Hariv. 1,27,18.

³पैरुकुत्सि, पैरुकुत्स्य und पैरुकुत्सिग्र m. desgl.

पैरुमद्र n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पैरुमद्र n. fehlerhaft für पैरुमद्र.

पैरुमीढ, °मीळ्ह n. Name eines Sâman.

पैरुशिष्टि m. N. pr. eines Lehrers Taitt. Âr. 7,9,1.

³पैरुष 1) Adj. (f. ई) *a) menschlich.* — *b) männlich.* — *c)* *eines Mannes Länge habend. — *d)* Purusha *betreffend, ihm geweiht, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) die Last, die ein Mensch zu tragen vermag.* — *b)* N. pr. eines Râkshasa VP.² 2,289. पौरुषेय v. l. — 3) f. ई *a) ein menschliches Weib, Frau.* — *b)* = याम *ein Zeitraum von drei Stunden* Hem. Par. 9,85. — 4) n. *a) Mannheit* (Gegens. स्त्रीत्व). — *b) Männlichkeit, männliche Kraft, Mannesmuth, Heldenmuth, Mannesthat.* — *c) Gewalt* (Gegensatz *Verstand*). — *d) Manneslänge, Klafter* Râgân. 18,56. — *e) Generation.* — *f)* *der männliche Same. — *g) das männliche Glied.* — *h)* *Sonnenzeiger.

³पौरुषमेधिक Adj. *zum Menschenopfer in Beziehung stehend* Âpast. Çr. 20,25.

पौरुषविधिक Adj. *menschenartig.*

पौरुषांसकिन् m. Pl. *die Schule des* Purushâṁsaka. v. l. पौरुषासकिन्.

पौरुषाद Adj. *Menschenfressern eigen.*

*पौरुषासकिन् m. Pl. *die Schule des* Purushâsaka gaṇa शौनकादि in der Kâç. पौरुषांसकिन् v. l.

पौरुषिक m. *ein Verehrer des* Purusha.

पौरुषेय 1) Adj. (f. ई) *a) von Menschen kommend, von M. herrührend, unter M. geschehend, M. treffend* u. s. w. — *b) von der Seele kommend.* — 2) m. *a) Miethling, Tagelöhner.* — *b)* angeblich = समूह (संघ), वध und पुरुषस्य पदान्तरम्. — *c)* N. pr. eines Râkshasa. — 3) n. *Menschenthat, Menschenwerk.*

पौरुषेयत्व n. *das Herrühren von Menschen, menschlicher Ursprung* Kap. 5,46.

पौरुष्य 1) Adj. *zum* Purusha *in Beziehung stehend.* — 2) n. *Mannesthat, Heldenmuth.*

पौरुकुत्सन n. Name verschiedener Sâman.

पौरुकुत्स Adj. Indra *gehörig.*

पौरुरवस 1) Adj. *dem* Purûravas *eigen.* — 2) m. Patron. von Purûravas.

*पौरेय Adj. von पूर.

पौरोगव m. *Aufseher in einem fürstlichen Hofhalt,* insbes. *über die Küche.*

पौरोडाश m. *ein den Opferkuchen einweihender Spruch.*

*पौरोडाशिक Adj. (f. ई) von पौरोडाश.

पौरोधस 1) m. Patron. von पुरोधस्. — 2) n. *das Amt eines* Purohita.

पौरोभाग्य n. *Missgunst* Spr. 7645.

पौरोरवस m. Patron. fehlerhaft für पौरूरवस.

पौरोहित Adj. (*f. ई) *vom* Purohita *kommend* u. s. w.

*पौरोहितिक m. Metron. von पुरोहितिका.

पौरोहित्य 1) Adj. *zum Geschlecht eines* Purohita *gehörig.* — 2) n. *das Amt eines* Purohita.

पौर्णदर्व n. *die Ceremonie mit dem vollen Löffel.*

पौर्णमास 1) Adj. (f. ई) *auf den Vollmond bezüglich, dazu gehörig, dabei üblich, damit versehen.* — 2) m. n. *Vollmondsfeier.* — 3) m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. — 4) f. ई *Vollmondsnacht, — tag.* — 5) n. *Vollmondstag.*

पौर्णमासक m. *Vollmondsopfer* Agni-P. 32,5.

पौर्णमासायन n. *eine Art des Vollmondsopfers.*

पौर्णमासिक Adj. (f. ई) *zum Vollmondsopfer dienend.*

पौर्णमास्य n. *Vollmondsopfer.*

पौर्णमास्यधिकरण (wohl °मास्याधि°) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पौर्णमी f. *Vollmondstag.*

पौर्णवत्स m. Pl. *eine best. Schule des* Jaǵurveda AV. Pariç. 49.

पौर्णसौगन्धि m. Patron. von पूर्णसौगन्ध.

पौर्त Adj. in Verbindung mit कर्मन् n. = पूर्त n. *ein verdienstliches Werk, wie Speisung von Brahmanen, Brunnengraben* u. s. w.

*पौर्ति m. Patron. von पूर्त.

पौर्तिक Adj. *zu einem verdienstlichen Werke, wie Speisung von Brahmanen* u. s. w., *in Beziehung stehend, dazu gehörend* Hemâdri 1,7,17.

*पौर्य m. Patron. von पुर.

पौर्वक Adj. 1) *von den Vorgängern stammend, ererbt.* — 2) *früher, ehemalig* Vâǵrakkh. 35,7. 42,6.

पौर्वकाल्य n. *Priorität.*

पौर्वजन्मिक Adj. *in einem frühern Leben vollbracht* Vâǵrakkh. 34,17.

पौर्वदेहिक (Karaka 4,3) und °दैहिक Adj. *zu einem frühern Leben in Beziehung stehend, aus einem fr. L. herstammend, in einem fr. L. vollbracht.*

*पौर्वनगरेय Adj. von पूर्वनगरी.

*पौर्वपञ्चालक Adj. von पूर्वपञ्चाल (d. i. पूर्वे पञ्चालानाम्).

*पौर्वपदिक Adj. etwa *das erste Glied eines Compositums betreffend.* Vgl. आत्तरपदिक.

पौर्वभक्तिक Adj. (f. ई) *vor dem Essen zu sich genommen* Karaka 6,9.

*पौर्वमद्रिक Adj. von पूर्वमद्र.

*पौर्ववर्षिक Adj. = पूर्वासु वर्षासु भवः.

*पौर्वशाल Adj. = पूर्वस्यां शालायां भवः.

पौर्वातिथ 1) m. Patron. von पूर्वातिथि. — 2) n. Name eines Sâman.

पौर्वापर्य n. *das Verhältniss von anterior zu posterior, ein V. wie zwischen einem ersten und zweiten Theil, Aufeinanderfolge* Ǵaim. 6,5,54. Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,19. Njâjam. S. 93, Z. 4.

*पौर्वार्धक und *पौर्वार्धिक Adj. *auf der östlichen Seite von* (Gen.) — *wohnend* oder *befindlich.*

पौर्वाह्णिक Adj. (f. ई) *zum Vormittag in Beziehung stehend.* Subst. so v. a. °क्रिया.

पौर्वाह्णिक fehlerhaft für पौर्वाह्णिक.

पौर्विक 1) Adj. (f. ई) *früher, ehemalig, alt, antiquus* Lalit. 215,15. — 2) f. ई *ein weiblicher Vorfahr.*

पौल m. Patron. Auch Pl.

पौलव m. N. pr. eines Volkes.

*पौलस्ती f. Patron. der Çûrpaṇakhâ.

पौलस्त्य 1) Adj. *zu* Pulasti oder Pulastja *in Beziehung stehend, von ihm stammend.* — 2) m. *a)* Patron. von Pulasti oder Pulastja. Bez.: *α)* Kubera's. — *β)* *Vibhîshaṇa's. — *γ)* Pl. der Brüder Durjodhana's. — *δ)* Pl. eines Râkshasa-Geschlechts. — *b) der Mond.* — *c)* N. pr. eines Astronomen. — Kathâs. 122,67 fehlerhaft für पौरस्त्य.

पौलकृस्ति m. Patron.

*पौलाक Adj. von पूलाक.

*पौलास Adj. von पूलास.

पौलि m. 1) *halb geröstetes Korn.* — 2) *eine Art Gebäck.* — 3) Patron. Auch Pl.

*पौलिका f. *eine Art Gebäck.*

*पौलिन्य Adj. von पुलिन.

पौलिश 1) Adj. von Puliça *herrührend,* — *verfasst.* — 2) m. fehlerhaft für पुलिश.

पौलिस Adj. fehlerhaft für पौलिश 1).

पौलुषि m. Patron. von पुलुष.

पौलोम 1) Adj. *zu* Pulomâ *in Beziehung stehend, von ihr handelnd, zu* Puloman, Pulomâ oder Paulomi *in B. st., von* Puloma oder Puloman *stammend.* — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Klasse von Ungöttern.* — *b)* N. pr. eines Ṛshi Hariv. 9570. — 3) f. ई Patron. der Gattin *a)* Indra's. — *b)* Bhṛgu's. — 4) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पौलोमीवल्लभ m. Bein. Indra's Bâlar. 91,6.

पौल्कस m. angeblich *der Sohn eines* Nishâda (Çûdra) *und einer* Kshatrijâ Âpast.

पौष 1) Adj. (f. ई) *zu der Zeit, da der Mond im Mondhause* Pushja *steht, in Beziehung stehend, in diese Zeit fallend.* — 2) m. *a) ein best. Monat, dessen Vollmond im Mondhaus* Pushja *steht.* — *b) das dritte Jahr im 12jährigen Jupiter-Cyclus.* — 3) f. ई *die Vollmondsnacht* oder *der Vollmondstag im Monat* Pausha. — 4) n. *a)* **Festtag* oder *ein best. F.* — *b)* **Kampf.* — *c)* Name verschiedener Sâman.

पौषध m. *Fasttag* Kalpas. 113. Hem. Par. 6,86. Auch °दिन n. 201. Vgl. पोषध.

पौषमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पौष्कलिति m. Patron. Auch Pl.

पौष्कर 1) Adj. (f. ई) *a) zur blauen Lotusblüthe in Beziehung stehend, daraus gebildet,* — *bestehend,* — *hervorgegangen, darüber handelnd* u. s. w. प्रादुर्भाव m. *die Erscheinung* Vishṇu's *in der Gestalt einer Lotusblüthe.* Auch Subst. mit Ergänzung von प्रादुर्भाव. — *b) zum Costus speciosus* oder *arabicus gehörig, davon kommend* u. s. w. — 2) n. *a) die Frucht von Costus speciosus* oder *arabicus.* — *b) *die Wurzel dieser Pflanze* (?). — *c)* Titel eines Werkes.

पौष्करक Adj. = पौष्कर 1) *a*).

पौष्करसादि m. Patron. N. pr. eines Grammatikers.

*पौष्करिणी f. *Lotusteich.*

*पौष्करेयक Adj. von पुष्कर.

पौष्कल 1) m. *eine best. Körnerfrucht.* — 2) n. Name verschiedener Sâman.

पौष्कलावत 1) m. N. pr. eines Arztes. — 2) Adj. *von* 1) *herrührend, — verfasst.*

*पौष्कलेयक Adj. von पुष्कल.

पौष्कल्य n. *vollkommenes Ausgebildetsein, volle Kraft.*

*पौष्कि m. Patron. v. l. in gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

पौष्टावत (Conj.) m. Patron. Auch Pl.

पौष्टिक 1) Adj. (f. ई) *das Gedeihen —, das Wachsthum u. s. w. betreffend, dazu dienend, dieses befördernd, zum Gelingen von —* (Gen.) *dienend.* — 2) *n. *ein bei der Ceremonie des Haarschneidens getragenes Kleidungsstück.*

पौष्टी f. N. pr. der Gattin Pûru's.

पौष्टिमेर (!) m. Patron.

पौष्ण 1) Adj. (f. ई) *a) dem Pûshan geweiht, — gehörig, auf* P. *bezüglich.* — *b) zur Sonne in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Mondhaus* Revatî.

पौष्णावत m. Patron. wohl fehlerhaft für पौष्टावत.

पौष्ण्य n. fehlerhaft für पौष्ण 2).

पौष्प 1) Adj. (f. ई) *a) von Blumen kommend, aus Bl. gemacht.* — *b)* MBh. 1,198,5, v. l. nach Nîlak. = पुष्पाय क्षितं बल्कसंततिप्रदम्. Richtig पौष्य. Auch MBh. 1,312 fehlerhaft für 2. पौष्य. — 2) *f. ई N. pr. einer Stadt, = पुष्पपुरी.

पौष्पक 1) Adj. = पौष्प 1) *a)* Hemâdri 1,215,18. — 2) *n. *ein aus Messingasche bereitetes Collyrium* Râgân. 13,92.

पौष्पकेतव Adj. *dem Liebesgott gehörig* Bâlar. 247,13.

पौष्पञ्जि m. Patron. = पौष्पिञ्जि.

*पौष्पायण m. Patron. von पौष्पि.

*पौष्पि m. Patron. von पुष्प.

पौष्पिञ्जि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

पौष्पिञ्जिन् m. dass. oder Adj. *zu* Paushpiñji *in Beziehung stehend.*

पौष्पिण्डि m. Patron. Auch Pl.

पौष्पिण्डि m. desgl.

पौष्पिन्य m. Patron. Wohl fehlerhaft.

*पौष्पीय Adj. von पौष्पि.

1. पौष्य 1) Adj. *zum Mondhause* Pushja *in Beziehung stehend* MBh. 1,198,5. Anders Nîlak. — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

2. पौष्य Adj. *zum Fürsten* Paushja *in Beziehung stehend, über ihn handelnd* MBh. 1,2,42.

पौष्यञ्जि m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,6,3. 5. Vgl. पौष्पञ्जि.

पौष्यिञ्जि m. v. l. für पौष्पिञ्जि.

पौस्कर fehlerhaft für पौष्कर.

*प्रा f. Çiva's *Haarflechten.*

प्यस in प्रप्यस.

प्या, प्यायते *schwellen, strotzen, voll sein, überfliessen.* Simplex nur Bhaṭṭ. Partic. *प्यान *dick* (Schweiss). — Mit आ 1) *anschwellen, gähren, steigen* (von Flüssigkeiten); *sich füllen, voll —, kräftig —, reich werden an* (Instr.). Partic. आप्यान nur bei den Grammatikern und Bhaṭṭ. — 2) *voll machen, kräftigen.* — Caus. आप्याययति und °ते *Etwas anschwellen, voll machen, ergänzen, auffüllen, begiessen* (namentlich den Soma mit Wasser); *nähren, kräftigen, beleben, gedeihen machen, erfrischen, erquicken, ermuntern.* आप्यायित von einer Krankheit so v. a. *die man Ueberhand hat nehmen lassen.* — Mit प्रत्या Caus. *wieder voll machen, — füllen* Mân. Çr. 1,3,2. — Mit समा *schwellen, wachsen, zunehmen.* — Caus. *nähren, kräftigen, beleben.* — Mit प्र *anschwellen, strotzen.* Partic. प्रप्यात und *प्रप्यान. — Caus. *anschwellen machen.* — Vgl. 2. पी.

*प्याट् Interj. des Rufens.

प्यायन 1) Adj. *Gedeihen bringend.* — 2) *n. Nom. act. von प्या.

प्युक्षा *Ueberzug des Bogenstabs aus Sehnen, Schlangenhaut* u. s. w. Nur in der Verbindung प्युक्षावेष्टित (धनुस्).

*प्युष्, प्युष्यति (दाहे), प्योषयति (उत्सर्गे).

*प्युस्, प्युस्यति (विभागे).

1. प्र Adv. *vor, hervor, vorwärts, voran, fort* in Verbindung mit Zeitwörtern. Auch wiederholt. Hier und da so gebraucht, dass ein Zeitwort der Bewegung aus dem Vorhergehenden zu entnehmen oder sonst hinzuzudenken ist. Selbständig tritt das Wort auch bisweilen in Wortspielen und dergl. auf. Am Anfange eines Comp. vor einem Subst. *fort, weg, weiter weg* (in der Verwandtschaft), vor einem Adj. steigernd *vorzüglich, sehr.*

2. °प्र 1) Adj. *a) füllend, erfüllend, sättigend, nährend* u. s. w. — *b) ähnlich.* — 2) n. *Erfüllung.*

प्रउग 1) n. *a) Vordertheil der Gabeldeichsel am Wagen.* — *b) Dreieck* Çulbas. 1,56. Mân. Grhj. 1, 6. — 2) m. n. Bez. *des zweiten* Çastra *der Frühspende* Mân. Çr. 2,4,22. Vollständig प्रउगशस्त्र n. Vaitân. — Hier und da fälschlich प्रोग geschrieben.

प्रउगचित् Adj. *in Form eines Dreiecks geschichtet.*

प्रउगचिति f. *eine Schichtung in Form eines Dreiecks* Maitr. S. 3,4,7.

प्रउगशस्त्र n. s. प्रउग 2).

प्रउगस्तोत्र n. *ein best.* Stotra Vaitân.

प्रउग्य Adj. *am* प्रउग 1) *a) befindlich.*

प्रकङ्कत m. *ein best. schädlicher Wurm* oder dergl.

*प्रकच Adj. vielleicht *abstehende Haare habend.*

प्रकट्, Partic. प्रकटत् *offen zu Tage tretend* Harîv. 15789; vgl. jedoch 3,117,21.

प्रकट 1) Adj. (f. आ) *offen zu Tage liegend, offenbar, offen, sichtbar.* प्रकटम् und प्रकट° Adv. *offenbar, deutlich, sichtbar.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रकटन n. *das Offenbaren, Sichtbarmachen, vor Augen Führen.*

प्रकटय्, °यति *offenbaren, vor Augen führen, an den Tag legen, enthüllen, zeigen.*

प्रकटाय्, °यति *offenbaren, verkünden.*

प्रकटी Adv. 1) mit कर् = प्रकटय् Prasannar. 120,9. — 2) mit भू *offenbar werden, sich zeigen.*

प्रकटीकरण n. *das Offenbaren, Verkünden.*

*प्रकण्व m. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्रकथन n. *das Verkünden, Mittheilen.* *°म् enklitisch nach einem Verb. fin.

*प्रकमन n. Nom. act. von 4. कम् mit प्र.

*प्रकमनीय Partic. fut. pass. von 4. कम् mit प्र.

प्रकम्प 1) Adj. *zitternd* R. 2,45,13. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *das Erzittern, Erbeben, Beben, zitternde Bewegung.*

प्रकम्पन 1) m. *a) Wind* Çiç. 1,61. — *b) *eine best. Hölle.* — *c)* N. pr. eines Asura. — 2) n. *das Schütteln, Hinundherbewegen.*

*प्रकम्पनीय Adj. *zum Zittern zu bringen.*

प्रकम्पित 1) Adj. s. u. कम्प् mit प्र. — 2) n. *das Erzittern.*

प्रकम्पिन् Adj. *zitternd, sich hinundher bewegend.*

प्रकम्प्य Adj. *zum Zittern —, zum Beben zu bringen.*

प्रकर 1) m. *a) ein ausgestreuter Haufe, Menge* überh. — *b) *aid, assistance, friendship.* — *c) *usage, custom, continuance of similar practice.* — *d) *respect.* — *e) *seduction, abduction.* — 2) f. ई *a) ein best. Gesang.* — *b) ein zum Verständ-

*niss des Folgenden eingeschaltetes kurzes Zwischenspiel in einem Schauspiel. — c) *Kreuzweg. — 3) *n. Aloeholz.*

प्रकरण 1) n. *a) Hervorbringung, Schöpfung* Hariv. 2,19,23. — *b) Behandlung, Besprechung, Auseinandersetzung, Charakterisirung* (Njâjas. 1,2,48. 5,1,17); *Gelegenheit einer solchen Besprechung; ein eine solche Besprechung bildender Abschnitt, Hauptstück, Kapitel, eine Abhandlung über einen speciellen Gegenstand, eine Monographie über einen best. Gegenstand.* अस्मिन्नेव प्रकरणे so v. a. *in Bezug eben darauf, im Anschluss hieran, bei dieser Gelegenheit.* न च प्रकरणं वेत्सि so v. a. *auch weisst du nicht, wovon die Rede ist.* — *c) eine Art Schauspiel, in welchem die Fabel vom Dichter erfunden ist.* — *d) *treating with respect.* — *e) *doing much or well.* — *f)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 2) f. ई *eine Art Schauspiel.*

प्रकरणतस् Adv. *bei passender Gelegenheit* Suçr. 1,65,16.

प्रकरणत्व n. Nom. abstr. von प्रकरण 1) *b)* 253, 24.

प्रकरणपञ्चिका f. und **प्रकरणपाद्** m. Titel zweier Werke.

प्रकरणसम m. *ein best. Sophisma, wobei der Opponent und Defendent zur Charakterisirung eines Gegenstandes eine Eigenschaft hervorheben, welche pro und contra gleiche Beweiskraft hat,* Njâjas. 1,2,48. 5,1,16. Kâraka 3,8.

प्रकरणशस् Adv. *nach Gattungen, — Arten, Klassenweise.*

प्रकरणिका f. = प्रकरण 2).

प्रकरिका f. = प्रकर् 2) *b*).

प्रकरितर् Nom. ag. *Bestreuer*, vielleicht so v. a. *Würzer.*

प्रकर्तर् Nom. ag. *Bewirker, Veranlasser.*

प्रकर्तव्य Adj. 1) *zu bereiten.* — 2) *an den Tag zu legen, zu sagen.* — 3) *anzustellen bei* (Loc.).

प्रकर्ष m. 1) *Vorzüglichkeit, das Vorwiegen, Hervorragen, ein aussergewöhnlicher Zustand, ein hoher Grad, Uebermaass* Vikramâñkaṅ. 9,40. काल° so v. a. *eine lange —, längere Zeit* (Kâraka 6,18), अध्व° *eine grosse Entfernung,* फल° Adj. *vorwiegend aus Früchten bestehend.* °र्षात्, °र्षेण und **प्रकर्ष**° so v. a. *in hohem Grade, stark, ordentlich.* — 2) *Dauer* Kâraka 1,13.

***प्रकर्षक** m. *der Liebesgott.*

प्रकर्षण 1) m. *Beunruhiger, Peiniger.* — 2) n. *a) das Fortziehen.* — *b) das Vorschieben.* — *c) Ausdehnung, lange Dauer.* — *d) *das Erzielen eines Gewinnes durch den Gebrauch eines Pfandes, der die Zinsen des Darlehens übersteigt.* — *e)* etwa *Zügel* oder *Peitsche.*

प्रकर्षणीय Adj. *fortzuziehen, längs dem Erdboden fortzubewegen.*

प्रकर्षवत् Adj. *vorzüglich.* Am Ende eines Comp. *ausgezeichnet durch.*

***प्रकर्षित** n. *ein aus einem Pfande erzielter Gewinn, der die Zinsen des Darlehens übersteigt.*

प्रकर्षिन् Adj. *anführend* (ein Heer) Hariv. 6404. Vgl. अश्वापीड° (Nachtr. 1).

प्रकलविद् nach Nir. m. *Kaufmann*, nach Sâj. Adj. *Nichts von einer Sache verstehend.*

***प्रकला** f. *Theil eines Theils, der allerkleinste Theil.*

प्रकल्पक Adj. (f. °ल्पिका) *am Platze seiend.*

प्रकल्पन 1) n. *das Versetzen in, Erheben zu* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *Festsetzung, Bestimmung.* — 3) n. oder f. *das Versehen —, Vermischen mit* (सह) Kâraka 7,1.

प्रकल्पयितर् Nom. ag. *Zurüster, Anordner.*

प्रकल्पिता f. *eine Art Räthsel.*

प्रकल्प्य Adj. *anzuweisen, festzusetzen, zu bestimmen.*

प्रकल्प्याण Adj. *überaus trefflich.*

प्रकर्श m. 1) *Peitschenriemen.* — 2) ** Verletzung, Tödtung.*

प्रकाङ्क्षा f. *Appetit.*

प्रकाण्ड 1) m. n. *a) der Stamm eines Baumes von der Wurzel bis zu den Aesten.* — *b) ein kleinerer Abschnitt in einem Werke* (स्कन्ध, काण्ड, प्रकाण्ड). — *c)* am Ende eines Comp. *etwas Ausgezeichnetes in seiner Art* Bâlar. 272,13. — 2) *m. *Oberarm.*

प्रकाण्डक m. am Ende eines Comp. = प्रकाण्ड 1) *c*).

***प्रकाण्डर** m. *Baum.*

प्रकाम 1) m. *Lust, Wollust.* Pl. *erfreuliche Dinge.* — 2) प्रकामम्, प्रकामतस् und प्रकाम° Adv. *nach Lust, — Wunsch, zur Genüge, gar wohl* (Spr. 6668, gehört nicht zu मन्थे).

प्रकामीन्य n. *Geschwätzigkeit.*

प्रकार m. *Art, Weise.* केन प्रकारेण *auf welche Weise? wie so? comment?* Kâraṇḍ. 14,11. प्रकारैस् *auf diese oder jene Weise.* रामायणस्य भारतस्य वा *eine Art* Râmâjaṇa *oder* Mahâbhârata Râgat. 7,1740. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *artig.* Nom. abstr. °ता f.

प्रकारक am Ende eines adj. Comp. — *artig.* Soll auch Adj. von 1. कर् mit प्र sein.

प्रकारवत् Adj. *zu einer Art gehörig.*

प्रकार्य Adj. *an den Tag zu legen.*

प्रकालन 1) Adj. *treibend, hetzend.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रकाश 1) Adj. (f. आ) *a) hell, leuchtend, glänzend.* — *b) zu Tage tretend, offen, öffentlich, offenbar, sichtbar, zu Tage tretend —, hervorzurufen durch* (im Comp. vorangehend). नामधेयं प्रकाशं कृत्वा so v. a. *den Namen laut aussprechend.* — *c) allgemein bekannt, berühmt, — durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), — *in* (im Comp. vorangehend). — *d)* am Ende eines Comp. *den Schein von Etwas habend, aussehend wie, ähnlich.* — 2) प्रकाशम् und प्रकाश° Adv. *a) öffentlich, offen, vor aller Augen* Gaut. प्रकाशं नाभ्युदैक्षत *er sah nicht offen auf.* — *b) laut, so dass es Alle hören.* — 3) m. *a) Helle, Licht.* Häufig am Ende von Titeln *erklärender* Werke; abgekürzt so v. a. तत्त्वचिन्तामणि°. — *b) das zum Vorschein Kommen, Offenbarwerden, Manifestation.* — *c) Berühmtheit.* — *d) Helle,* so v. a. *das Freie, ein freier, offener Platz.* — *e)* प्रकाशे *in Gegenwart Aller, so dass es Alle hören, öffentlich.* — *f)* nach Mahîdh. *Glanz des Oberkörpers der Thiere.* — *g)* fehlerhaft für प्राकाश. — *h) Kapitel, Abschnitt.* — *i) *Gelächter.* — *k)* N. pr. α) eines Brahmanen, Sohnes des Tamas. — β) eines Sohnes des Manu Raivata. — γ) Pl. der Boten Vishṇu's. — 4) *n. *Glockengut.*

प्रकाशक 1) Adj. (f. °शिका) *a) hell, leuchtend, glänzend.* — *b) allgemein bekannt, berühmt.* — *c) erhellend, erleuchtend.* — *d) offenbar machend, verrathend.* — *e) beleuchtend, deutlich machend, zur Anschauung bringend, erklärend.* Nom. abstr. त्व n. — *f) bezeichnend, ausdrückend.* — 2) m. *die Sonne.* — 3) f. °शिका Titel verschiedener *Commentare* Opp. Cat. 1. Comm. zu Âryabh. 1,3. — 4) *n. *Glockengut* Gal.

***प्रकाशकप्रज्ञातर्** m. *Hahn.*

प्रकाशकर्तर् Nom. ag. *Lichtmacher*, Beiw. der Sonne.

प्रकाशकर्मन् Adj. *dessen Geschäft es ist, Helle zu schaffen* (von der Sonne).

प्रकाशकाम Adj. *berühmt zu werden wünschend.*

प्रकाशता f. 1) *das Hellsein, Leuchten, Glanz.* — 2) *Oeffentlichkeit.* °तां गम् *an die Oeffentlichkeit gelangen, bekannt werden* Mudrâr. 5,10 (16, 1). — 3) *Berühmtheit.*

प्रकाशत्व n. 1) **das Hellsein, Leuchten, Helle.* — 2) *das zu Tage Treten, Erscheinen, Berühmtheit.*

प्रकाशदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

प्रकाशन 1) Adj. *erhellend, erleuchtend.* — 2) *f. आ *das Lehren.* — 3) n. *a) das Erhellen, Beleuchten.* — *b) das an's Licht Bringen, zum Vorschein kommen Lassen, Manifestiren.*

***प्रकाशनवत्** Adj. *erhellend, erleuchtend.*

प्रकाशनारी f. *ein öffentliches Mädchen, Hure.*

प्रकाशनीय Adj. *zu erleuchten* Comm. zu Njâjas. 3,1,47.

प्रकाशयितव्य Adj. 1) *deutlich zu machen, hervortreten zu lassen* Comm. zu Njâjas. 2,1,15. — 2) *zu offenbaren* Kâd. 2,100,15.

प्रकाशवत् 1) Adj. *hell, leuchtend, glänzend.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) m. Bez. *eines Fusses Brahman's.*

प्रकाशवर्ष m. N. pr. eines Dichters.

प्रकाशसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकाशात्मक Adj. = प्रकाशात्मन् 1). Nom. abstr. °त्व n.

प्रकाशात्मन् 1) Adj. *dessen Wesen Licht ist, leuchtend.* — 2) m. *a) *die Sonne.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer.

प्रकाशात्मपति und °त्मस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

प्रकाशानन्द m. desgl.

प्रकाशितविरुद्धता f. und °रुद्धत्व n. *eine best. Ungeschicklichkeit im Ausdruck, bei der Etwas zu Tage kommt, das im Widerspruch steht mit dem, was man sagen wollte.*

प्रकाशिता f. und °शित्व n. *das Hellsein, Helle, Licht.*

प्रकाशिन् Adj. 1) *hell, leuchtend.* — 2) *an's Licht bringend, offenbar machend.*

प्रकाशी Adv. mit कर् 1) *beleuchten, hell machen.* — 2) *veröffentlichen, allgemein bekannt machen.*

प्रकाशीकरण n. *das Erleuchten, Erhellen.*

प्रकाशीभाव m. *das Hellwerden, Morgendämmerung.*

प्रकाशेतर Adj. *unsichtbar.*

1. **प्रकाश्य** Adj. *an's Licht zu bringen, offenbar zu machen, zu manifestiren.*

2. **प्रकाश्य** n. fehlerhaft für प्राकाश्य.

प्रकाश्यता f. *das Offenbarsein.*

प्रकिरण n. *das Ausstreuen, Hinwerfen.*

प्रकीर्ण 1) Adj. s. u. 3. कर् mit प्र. — 2) *m. *a) Guilandina Bonduc* Râǵan. 9,69. — *b) Pferd* (?) Gal. — 3) n. *Allerlei, Vermischtes, Miscellanea.*

प्रकीर्णक 1) Adj. *a) zerstreut liegend, vereinzelt vorkommend.* — *b) vermischt, Allerlei enthaltend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 22 (20),1. — 2) m. (*n.) *a) Fliegenwedel* MBh. 7,64,13. 8,19,43. 94,20. — *b) Haarbüschel* als *Schmuck der Pferde.* — *c) *Pferd.* — 4) n. *a) Allerlei, Vermischtes, Miscellanea.* — *b)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *c) eine gerichtliche Entscheidung eines in den Gesetzbüchern nicht vorgesehenen Falles.* — *d) *Ausdehnung.*

प्रकीर्णकेश 1) Adj. (f. ई) *mit zerstreutem, aufgelöstem Haar* MBh. 3,173,62. Suçr. 1,106,3. Bhâg. P. 5,5,28. 7,2,30. — 2) *f. ई Bein. der Durgâ.

प्रकीर्णसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकीर्णाध्याय m. *ein Verschiedenes enthaltendes Kapitel,* Titel des 22sten (20sten) Adhj. in Varâh. Bṛh.

प्रकीर्तन 1) n. *das Verkünden, lautes Aussprechen, — Preisen.* — 2) f. आ *Erwähnung, Nennung.*

प्रकीर्ति f. *rühmliche Erwähnung.*

प्रकीर्य 1) *Adj. *auszustreuen.* — 2) (*m.) f. (आ) *eine best. Pflanze* Ḱaraka 1,1. 3,8. Nach den Lexicographen *Guilandina Bonduc* und *eine Karañǵa-Art* Râǵan. 9,62. 63. 73.

प्रकुञ्च m. *ein best. Hohlmaass,* = पल Ḱaraka 6,2.

प्रकुब्जता f. von unbekannter Bedeutung.

***प्रकुल** n. *ein schöner Körper.*

प्रकूजन n. *das Aufstöhnen* Ḱaraka 6,3.

***प्रकूटा** f. in पच°.

प्रकृत 1) Adj. Partic. von 1. कर् mit प्र. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

प्रकृतता f. *das Begonnensein, in Ausführung Stehen.*

प्रकृतत्व n. *das in Rede Stehen.*

प्रकृति f. 1) *Voraussetzung; die ursprüngliche, natürliche Form, — Gestalt, ein solcher Zustand, Natur, Wesen, Temperament; Grundform, das Ursprüngliche, Primitive.* प्रकृत्या *a) von Natur, von Haus aus, an und für sich.* Auch प्रकृति°. — *b) in dem ursprünglichen Zustande, unverändert.* — 2) *Grundform,* so v. a. *Muster, Norm, Schema, Paradigma* (insbes. im Ritual). — 3) in der Philosophie *a) die Natur* (Gegens. *Geist*). Wird mit der Durgâ identificirt. Pl. *die materiellen Grundformen.* Âpast. 2,24,14 nach dem Comm. so v. a. *Leiber.* — *b) die acht Ursprünglichen* (अव्यक्त, महत्, अहंकार *und die fünf Elemente*), *aus denen alles Andere hervorgeht.* — 4) in der Politik *die constitutiven Elemente des Staates. a) Fürst, Minister, Festung, Reich* (*Unterthanen*), *Schatz, Heer und Bundesgenosse.* — *b) die vier bei einem Kriege zunächst in Betracht kommenden und acht ferner stehende Fürsten mit ihren fünf* Prakṛti (*Minister, Reich, Festung, Schatz und Heer*). — *c) die constitutiven Elemente des eigenen Staates mit Ausschluss des Fürsten.* — *d) Minister.* — *e) die Unterthanen, Bürger.* — *f) *Künstler, Handwerker.* — 5) in der Grammatik *Thema, Stamm, Wurzel.* — 6) Name *zweier Klassen von Metren.* — 7) *Coefficient, Multiplicator.* — 8) तृतीया प्रकृतिः *die dritte Grundform beim Menschen,* so v. a. *Eunuch.* — 9) *Sache, Geschichte* Lalit. 163,20. 179,20. 244,16. — 10) Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Raibhja. — 11) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 12) N. pr. eines Frauenzimmers. — Die Lexicographen kennen noch folgende Bedeutungen: योनि (*die weibliche Scham*), लिङ्ग (*das männliche Glied*), शक्ति, योषित्, परमात्मन्, *die fünf Elemente,* कारण, गुह्य, जानु und मातृ.

प्रकृतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रकृति Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,4. Nom. abstr. °ता f. ebend.

प्रकृतिखण्ड n. Titel des 2ten *Buches* im Brahmavaivarta-Purâṇa.

प्रकृतिज Adj. *angeboren.*

प्रकृतित्व n. Nom. abstr. 1) am Ende eines adj. Comp. zu प्रकृति 1) Kap. 5,84. — 2) zu प्रकृति 2) Çulbas. 2,83.

प्रकृतिपाठ m. = धातुपाठ *Wurzelverzeichniss.*

प्रकृतिपुरुष m. 1) Du. *Natur und Geist.* — 2) *Minister.* — 3) *ein Mann wie er sein soll* Ind. St. 15,365.

प्रकृतिभव Adj. *natürlich, naturgemäss, gewöhnlich* Varâh. Bṛh. S. 30,22.

प्रकृतिभाव m. *der ursprüngliche, unveränderte Zustand* Âçv. Çr. 12,15,12.

प्रकृतिभोजन n. *gewöhnliche Kost* Ḱaraka 1,15.

प्रकृतिमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकृतिमण्डल n. *die Gesammtheit der Unterthanen, das ganze Reich.*

प्रकृतिमत् Adj. *die ursprüngliche, natürliche Form* oder *Gestalt habend, natürlich, gewöhnlich; in einer natürlichen, gewöhnlichen Stimmung seiend.*

प्रकृतिमय Adj. *sich im natürlichen Zustande befindend.*

प्रकृतिवत् Adv. *wie in der ursprünglichen Form.*

प्रकृतिष्ठ Adj. = प्रकृतिस्थ Ḱaraka 1,18 (ed. Calc. 116,14).

प्रकृतिसंपन्न Adj. *mit einer edlen Natur ausgestattet.*

प्रकृतिस्थ Adj. *in natürlichem Zustande sich befindend*, so v. a. 1) *von natürlicher Beschaffenheit, den gewöhnlichen Gang nehmend, keine fremdartigen Erscheinungen zeigend.* — 2) *gesund.* — 3) *in der natürlichen, normalen Stimmung sich befindend.* — 4) *in normalen*, d. i. *guten Verhältnissen sich befindend.* — 5) *natürlich*, so v. a. *nicht erkünstelt.*

प्रकृतिस्थित Adj. = **प्रकृतिस्थ** 1) 3).

प्रकृतीजन (metrisch) m. Sg. *die Unterthanen.*

प्रकृतीश m. *eine obrigkeitliche Person.*

प्रकृत्यृच् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1, 4598. 4663.

प्रकृत्त m. *Zerschneider, Zerreisser.* v. l. **विकृत्त**.

प्रकृष्टकेशाढ्य m. spielende Bez. *der Koralle.*

प्रकृष्टत्व n. *Vorzüglichkeit.*

प्रकृष्य Adj. 1) *fortzuziehen, längs dem Erdboden fortzubewegen.* — 2) etwa *übertrieben.* °**कुत्सित** Adj. *in übertriebener Weise getadelt.* **प्रकृष्य** könnte hier auch Absol. sein.

प्रकृसत्व n. *das Vorsichgegangensein* Kâtj. Çr. 25,7,10.

प्रकृप्ति f. 1) *das Dasein, Vorhandensein* Kâtj. Çr. 1,8,22. — 2) *das am Platze Sein, seine Richtigkeit Haben.*

प्रकेत m. 1) *Erscheinung.* — 2) *Wahrnehmung, Einsicht, Erkenntniss.* — 3) *Kenner.*

***प्रकेतन** n. zur Erklärung von **प्रकेत**.

प्रकोथ m. *Fäulniss.*

प्रकोथोदक n. *fauliges Wasser.*

प्रकोप m. 1) *Aufwallung, Aufregung, das Wüthen, Herrschen* (von Krankheiten, Ungeziefer, Waffen); *Aufruhr, politische Unruhen.* — 2) *Aufwallung, Zorn.* °**पं कर्** *Jmd* (Gen.) *zürnen.*

प्रकोपण und **प्रकोपन** 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *reizend, aufregend.* — 2) n. *a) was aufregt, irritans, Reizung.* — *b) das Aufwiegeln, Aufruhr.* — *c) das Erzürnen, in Zorn Versetzen.*

***प्रकोपणीय** und *°**नीय** Partic. fut. pass. vom Caus. von **कुप्** mit **प्र**.

प्रकोपन und ***प्रकोपनीय** s. u. **प्रकोपण** und **प्रकोपणीय**.

प्रकोपितर् Nom. ag. *in Aufregung* —, *in Unruhe versetzend.*

प्रकोपिन् Adj. 1) *aufgeregt* Karaka 6,24. — 2) am Ende eines Comp. *aufregend, reizend* Karaka 1,27.

प्रकोष्ठ m. 1) *Vorderarm.* — 2) *der Raum in der Nähe des Thores eines fürstlichen Palastes.* Auch *n. (*Hof eines Palastes* im Prâkrit Mṛkkh. 68,23. 69,5 u. s. w.).

प्रकोष्ठक m. = **प्रकोष्ठ** 2).

प्रकोष्णा (!) f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,298. **प्रक्षोचा** v. l.

***प्रकखर** n. = **प्रखर, प्रतर**.

***प्रक्रन्तर्** Nom. ag. von **क्रम्** mit **प्र** in der Bedeutung des Med.

प्रक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) **das Schreiten, Vorschreiten.* — 2) *Schritt*, auch als *best. Längenmaass* Çulbas. 1,15. Gobh. 3,7,6. °**तृतीय** n. *ein Drittel eines Quadratschrittes.* — 3) *Anfang, Beginn.* — 4) **Gelegenheit.* — 5) *Verhältniss, Maass.* — 6) *richtige Aufeinanderfolge der Wörter, grammatische Construction.* — 7) Pl. Bez. *best. Spenden, welche den Bewegungen des Opferrosses entsprechen.* — 8) = **क्रम** 11).

प्रक्रमण n. 1) *das Vorschreiten, Schreiten nach* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Ausgehen.*

प्रक्रमभङ्ग m. *das aus der Construction Fallen.* °**वत्** Adj. *an diesem Fehler leidend.*

***प्रक्रमितर्** m. Nom. ag. von **क्रम्** mit **प्र**.

***प्रक्रमितव्य** Partic. fut. pass. von **क्रम्** mit **प्र**.

***प्रक्रय** m. = **क्रयिक**.

प्रक्रान्त 1) Adj. s. u. **क्रम्** mit **प्र**. — 2) n. *Aufbruch, Abreise* Jâgñ. 2,198.

प्रक्रान्तत्व n. *das Gemeintsein, das Verstandenwerden unter Etwas* Hemâdri 1,781,3.

प्रक्रिया f. 1) *Hervorbringung.* — 2) *Verfahren, Art, Weise.* — 3) *Ceremonie.* — 4) *Formalität* Râgat. 8,1236. — 5) *Vorrecht, Prärogative, ein Vorzug, den man vor Andern voraus hat, Vorrang* (Râgat. 7,1477), *hohe Stellung.* — 6) *die Insignien eines hohen Ranges* Râgat. 7,935. — 7) *Charakteristik, Charakterisirung* Njâjas. 5,1,16. — 8) *Hauptstück, Kapitel.* — 9) *Recept* Bhâvapr. 3,32.

प्रक्रियकौमुदी f., **प्रक्रियाप्रसाद** m., **प्रक्रियामञ्जरी** f. (Opp. Cat. 1), **प्रक्रियारत्न** n., **प्रक्रियासर्वस्व** n. (Opp. Cat. 1) und **प्रक्रियासार** (ebend.) Titel von Grammatiken.

प्रक्री Adj. *käuflich.*

प्रक्रीड m. 1) *Spiel, Scherz.* **मरुतां प्र**° Name eines Sâman. — 2) *Spielplatz.*

प्रक्रीडिन् Adj. *spielend, scherzend.*

प्रक्रोश m. *Aufschrei.*

प्रक्लिन्नत्व n. *das Feuchtsein* Suçr. 2,548,15.

प्रक्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

प्रक्लेद m. *das Nasssein.*

प्रक्लेदन und **प्रक्लेदवत्** Adj. *nässend* (intrans.).

प्रक्लेदिन् Adj. 1) dass. — 2) *flüssig machend, auflösend* Karaka 3,1. Nom. abstr. °**दित्व** n. ebend.

***प्रक्षण** (adj. Comp. f. आ) und ***प्रक्षाण** m. *der Ton einer Laute.* — **प्रक्षाण** Tândja-Br. 6,7,10 fehlerhaft für **प्रक्ष्वाण**.

प्रक्ष् = **प्रक्ष्**. Mit आ (nur in der Form **प्रक्षसे**) *begrüssen* RV. 10,22,7.

1. **प्रक्त** m. einer Etymologie wegen aus **प्रक्त** verändert.

2. **प्रक्त** Adj. 1) in **वनप्रक्त** v. l. für °**क्त**. — 2) in **नागराजसम**° MBh. 7,7997 fehlerhaft; ed. Bomb. 7,175,108 liest **नागराडिव दुष्प्रेक्ष्यः**, ed. Vardh. 106 **नागराडिव न प्रेक्ष्यः**.

प्रक्षपण n. *das zu Nichte Machen* Râgat. 7,1457.

प्रक्षय m. *Vernichtung, Untergang, das Verschwinden, Ende.*

प्रक्षयण Adj. *vernichtend, zu Grunde richtend* in **घट**°.

***प्रक्षर** m. *ein eiserner Harnisch für Pferde.*

प्रक्षरण n. *das Fliessen* Gop. Br. 2,1,3.

प्रक्षाम Adj. etwa *verbrannt, versengt* (यज्ञ) Âpast. Çr. 9,15,19.

प्रक्षाल in **अप्रक्षाल** (Nachtr. 4).

प्रक्षालक Adj. Subst. *waschend, Wäscher.*

प्रक्षालन 1) Adj. *häufige Waschungen vollziehend.* — 2) n. *a) das Waschen, Abwaschen, Puzzen, Reinigen.* — *b) Waschwasser, Reinigungsmittel.*

प्रक्षालितपाणि Adj. *mit gewaschenen Händen* Mân. Gṛhj. 1,18. 2,16.

प्रक्षाल्य Adj. *zu waschen, zu reinigen.*

प्रक्षित् Adj. in **उपलप्रक्षित्**.

प्रक्षीण 1) Adj. s. u. 3. **क्षि** mit **प्र**. — 2) *n. *der Ort, wo Jmd umgekommen ist*, P. 6,4,60, Sch.

प्रक्षेप m. 1) *Wurf.* — 2) *das Daraufwerfen, Aufschütten, Aufstreuen.* — 3) *das Setzen.* **पाद**° Pl. so v. a. *Schritte* Kâd. 185,18. — 4) *das Zulegen, Mehren, Vergrösserung einer Dosis.* — 5) *das was man hineinwirft* (in Arzeneien u. s. w.) — 6) *Einschaltung, Einschiebung* Comm. zu TBr. 1,127,10 und zu Âpast. Çr. 7,13,10. — 7) *die von den einzelnen Gliedern einer Handelsgesellschaft eingeschossene Summe* Lîlâv. S. 32, Z. 9. — 8) *Wagenkasten.*

प्रक्षेपक m. = **प्रक्षेप** 7) Lîlâv. S. 32, Z. 10.

प्रक्षेपण n. 1) *das Aufschütten, Aufgiessen.* — 2) *das Hineinwerfen, Werfen auf* (im Comp. vorangehend) Çâṅk. zu Bâdar. 2,1,23. — 3) *das Bestimmen, Festsetzen* (des Preises).

प्रक्षेपलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* Lalit. 144,6.

°**प्रक्षेपिन्** Adj. *daraufwerfend, aufsetzend.*

प्रक्षेप्तव्य Adj. 1) *darauf zu werfen, — streuen, zu streuen auf* (Loc.) Hemâdri 1,748,12. — 2) *hineinzuwerfen in* (Loc.).

प्रक्षेप्य Adj. *umzuwerfen, umzulegen, anzulegen* (ein Schmuck).

प्रक्षोभण n. *das Aufregen.*

प्रक्ष्वेडन m. (Paṅkad.) und *°ना f. *ein eiserner Pfeil.*

प्रक्ष्वेडा f. *das Brummen* u. s. w.

प्रक्ष्वेडित 1) Adj. Partic. vom Caus. von 1. क्ष्विड् mit प्र. — 2) n. *Gebrumme* u. s. w. R. 6,17,32.

*प्रक्ष्वेदन m. und *°ना f. = प्रक्ष्वेडन.

प्रखर् 1) Adj. *überaus hart* Prasannar. 102,13. — 2) *m. *a) ein Panzer für Pferde. — b) Maulthier. — c) Hund.*

प्रखल m. *ein grosser Bösewicht.*

प्रखादिन् Adj. *zerkauend, verzehrend.*

प्रख्य 1) Adj. *a) sichtbar. — b) klar, hell.* — 2) f. प्रख्या *a) Aussehen.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ) in der Bed. *das Aussehen von — habend, ähnlich;* nicht selten geht सम *gleich* voran. Wird auch als Adj. *ähnlich* gefasst 250,31. — *b) Glanz, Schönheit;* nur am Ende eines adj. Comp. — *c) das Bekanntsein, Berühmtheit;* vgl. अप्रख्यता. — *d) Wahrnehmung. — e) das Offenbarmachen* Gaim. 1,1,22.

*प्रख्यम् m. 1) = प्रजापति. — 2) *der Planet Jupiter.*

*प्रख्यातवसुक Adj. *einen berühmten Vater habend.*

प्रख्याति f. *Wahrnehmbarkeit* in अ° (Nachtr. 4).

प्रख्यान n. 1) *das Wahrgenommenwerden, Bekanntsein.* — 2) *das Bekanntmachen, Berichten, Mittheilen, Bericht über* (im Comp. vorangehend).

*प्रख्यानीय Part. fut. pass. von ख्या mit प्र.

°प्रख्यापन n. *das Bekanntmachen, Berichten, Mittheilen, Bericht über.*

*प्रख्यापनीय Partic. fut. pass. vom Caus. von ख्या mit प्र.

प्रख्ये Dat. Infin. zu ख्या mit प्र RV. 7,81,4.

*प्रग Adj. *vorangehend.* प्रगे s. bes.

प्रगट Hem. Joc. 2,38 fehlerhaft für प्रकट.

प्रगण्ड 1) *m. *Oberarm.* — 2) f. ई *Thurm, Warte.*

*प्रगण्डक m. *Oberarm* Râgan. 18,35.

*प्रगतजानु und *°क Adj. *auseinanderstehende Kniee habend, säbelbeinig.*

प्रगम m. *der im Verlauf eines Gesprächs an den Tag kommende Beginn einer Zuneigung.*

प्रगमन n. 1) dass. — 2) *eine Rede, die eine andere überbietet, eine vorzügliche Antwort.*

*प्रगमनीय Partic. fut. pass. von गम् mit प्र.

प्रगयण n. *eine vorzügliche Antwort.*

प्रगर्जन n. *Gebrülle.*

*प्रगर्जित n. *Getöse* Vjutp. 80.

प्रगर्धिन् Adj. *vorwärts strebend, vordringend.*

प्रगल्भ्, °ल्भते 1) *sich muthig —, sich entschlossen benehmen.* — 2) *Etwas* (Loc.) *vermögen* (Bâlar. 7,1), *im Stande sein zu* (Infin.). — 3) *sich geltend machen.* — 4) प्रगल्भित *strotzend von* (Instr.).

प्रगल्भ 1) Adj. (f. आ) *muthig, entschlossen, Selbstvertrauen habend, — an den Tag legend, davon zeugend, seiner Kraft sich bewusst.* — 2) m. *a)* Bez. *des* Agni *beim* Gârhatakarman. — *b)* N. pr. eines Autors. — 3) f. आ *a) eine zuversichtliche, dreiste Heroine. — b)* *Bein. der Durgâ.

प्रगल्भता f. *Entschlossenheit, Zuversicht, Dreistigkeit.*

प्रगाकृण n. v. l. für प्रगाकृण Âçv. Çr. 12,8,8.

प्रगाढ 1) Adj. s. u. गाह् mit प्र (Nachtr. 4). — 2) wohl n. *Gedränge.*

1. प्रगाण n. *Zugang* in पृथुप्रगाण.

2. प्रगाण n. *Gesang.*

प्रगातर् Nom. ag. *Sänger.*

प्रगाथ m. 1) *Strophe: Verbindung zweier Verse, einer* Bṛhatî *oder* Kakubh *mit einer folgenden* Satobṛhatî, *welche durch Verflechtung der* Pada *zu drei Versen werden.* — 2) Pl. Bez. *des achten* Maṇḍala *des* ṚV. — 3) N. pr. eines Liedverfassers.

प्रगाथकारम् Absol. *zu einem* Pragâtha 1) *verbindend* Lâṭj. 1,8,11.

*प्रगाह्य Partic. fut. pass. von 1. गह् mit प्र.

प्रगामन् n. *Gang, Schritt* in पृथुप्रगामन्.

प्रगामिन् Adj. *im Begriff stehend fortzugehen.* प्राग्गामिन् v. l.

प्रगायिन् Adj. *singend.*

प्रगाहण n. *das Eintauchen* (intrans.) *in* (Gen.).

प्रगीत 1) Adj. s. u. 3. गा mit प्र. — 2) n. *a) Gesang. — b) singender Vortrag* (ein Fehler der Recitation).

प्रगीति f. *ein best. Metrum.*

प्रगुण Adj. (f. आ) 1) *schnurgerade. — 2) richtig* (Weg) Harshaḱ. 119,5. — 3) *in rechter Lage, Ordnung* u. s. w. *befindlich.* — 4) *vorzüglich, ausgezeichnet* Mâlatîm. ed. Bomb. 339,2.

प्रगुणान Adj. *Alles in die rechte Ordnung bringend.*

प्रगुणय्, °यति 1) *in die gehörige Ordnung bringen, zurechtlegen, — machen, an Ort und Stelle bringen, sorgen für* Dh. V. 6,13. प्रगुणित *in die gehörige Ordnung gebracht, zurechtgebracht, zurechtgelegt* Bâlar. 16,18. 50,6. Paṅkat. 207,23 (vgl. ed. Bomb. 4,4,3). — 2) *entfalten, offenbaren, zeigen* Njâjam. S. 1, Z. 7. S. 3, Z. 1.

प्रगुणरचना f. *das in die gehörige Ordnung Bringen* Daçar. 1,4.

प्रगुणिन् Adj. *gewogen, friedlich, — gegen* (Loc.).

प्रगुणी Adv. 1) mit कर् *in die gehörige Ordnung bringen* (Kâraka 6,24), *zurechtlegen, — machen; gefügig machen zu* (Loc.) Mudrâr. 31,9 (54,7). — 2) mit भू *in die richtige Ordnung, Lage* u. s. w. *kommen;* mit Dat. *sich zu Etwas bereit machen.*

प्रगुणीकरण n. *das in Ordnung Bringen, Zurechtmachen.*

*प्रगुण्य Adj. 1) *more, exceeding.* — 2) *excellent.*

प्रगृह्यपद् Adj. (f. आ) *wobei die Worte gesondert, — ohne Beobachtung des* Saṁdhi *gesprochen werden.*

प्रगृह्य Adj. (ein Vocal) *der gesondert ausgesprochen wird, den Gesetzen des* Saṁdhi *nicht unterliegt.*

प्रगे Adv. 1) *früh morgens* Lâṭj. 8,3,2. Gobh. 2, 10,7. zu Spr. 5940. — 2) *morgen früh* Ind. St. 15,359.

प्रगेतन Adj. 1) *morgendlich* Bâlar. 172,6. — 2) *morgen erfolgend, künftig* Râgan. 21,29.

प्रगेनिश Adj. *dem Nacht am frühen Morgen ist, der früh morgens noch schläft.*

प्रगेशय Adj. *früh morgens noch schlafend.*

प्रग्रथन n. *das Verknüpfen, Verschlingen* Vaitân. Comm. zu Njâjam. 9,2,8. 9.

प्रग्रथनीय Adj. *zu verknüpfen, zu verschlingen* Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

प्रग्रह् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Vorsichhinhalten, Vorstrecken.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *vorsichhinhaltend, vorstreckend.* — 2) *das Ergreifen, Packen; eine best. Art des Packens beim Kampf* (neben निग्रह्) MBh. 2,23,23 (= शत्रोरुत्तानपातनार्थं पादाकर्षणम् Nîlak.). 7,142,42 (= गलकुस्तक Nîlak.). Hariv. 13289. प्रग्रहं गत: *ergriffen, gepackt, gefangen* MBh. 12,7,32. — 3) *das Packen der Sonne oder des Mondes, der Anfang einer Finsterniss.* — 4) *freundliche Aufnahme, Gunstbezeigung.* — 5) *Hartnäckigkeit, Starrsinn.* प्रग्रहं गत: *hartnäckig, störrisch* MBh. 3,303,26. 5,92,3. — 6) *Zügel.* — 7) *Strick,* insbes. *der, an dem die Wage hängt.* — 8) *Lichtstrahl* (wie alle Wörter für *Zügel*). — 9) *Zügel,* so v. a. *Leiter, Lenker, Führer.* Auch als Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — 10) *Gefährte, Trabant* 44,6. — 11) *Gefangener.* — 12) *Arm. — 13)*

eine best. Pflanze Karaka 7,8. 11. Nach den Lexicographen *Cassia fistula* (कर्णिकार Râgan. 9,42) und सुवर्णालु. — 14) in TS. Prât. = प्रगृह्य *ein gesondert ausgesprochener Vocal, der den* Samdhi-*Gesetzen nicht unterliegt.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 1,60. — 15) *eine best. Opferhandlung;* vollständig °कर्म m. — Angeblich Adj. = ऊर्ध्वबाहु, vgl. jedoch प्राञ्जलिप्रग्रह und अञ्जलिप्रग्रह (Nachtr. 4).

प्रग्रहण 1) m. *Führer, Lenker.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ); hier so v. a. *geführt von.* — 2) n. *a) das Ergreifen, Einfangen. — b) das Packen der Sonne oder des Mondes, der Anfang einer Finsterniss. — c) das Darreichen. — d) Bändigungsmittel* MBh. 12,56,5. — *e) Ansehen, Würde* MBh. 12,3912. च ग्रहणं गतः st. प्रग्र° ed. Bomb. 12,105,10. प्रग्रहणं ed. Vardh. — Vgl. सुवप्रग्रहण.

प्रग्रहवत् Adj. 1) am Ende eines Comp. *ergriffen habend, haltend.* — 2) *Andere freundlich aufnehmend, zuvorkommend.* Nach dem Comm. *Böse niederhaltend* und *die Sinne zügelnd.*

प्रग्रहिन् Adj. *die Zügel führend.*

प्रग्रहीतव्य Adj. *in seiner Gewalt zu haben* (चित्त) Vâgrakkh. 20,7. 13. 35,20.

***प्रग्राह** m. 1) *das Ergreifen, in die Hand Nehmen.* — 2) *das Einfangen.* — 3) *Zügel.* — 4) *der Strick, an dem die Wage hängt.*

प्रग्राहम् Absol. *die Worte gesondert haltend, — nicht den* Samdhi-*Gesetzen unterwerfend* Ait. Br. 6,32,9.

प्रग्रीव (* m. n.) 1) *Gitter* oder *Hecke um ein Haus.* Hierher wohl Râgat. 8,328. — 2) * *Luftloch, ein rundes Fenster.* — 3) * *Lustgemach.* — 4) * *Pferdestall.* — 5) * *eine Art Verzierung an einem Gebäude.*

प्रग्रीवक am Ende eines adj. Comp. mit nicht näher zu bestimmender Bed. Harshak. 121,16.

प्रघटक *Lehrsatz.* Nur am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °ता f.).

***प्रघटा** f. vielleicht *die Anfangsgründe einer Wissenschaft.* °विद् Adj. = शास्त्रगण.

प्रघट् (?) Sâj. zu Ait. Br. 7,13,7.

प्रघट्क *Lehrsatz.*

***प्रघण** m. 1) *der Platz draussen vor der Thür eines Hauses.* — 2) *ein eiserner Hammer, eine eiserne Brechstange.* — 3) *ein kupferner Topf.*

***प्रघन** m. 1) = प्रघण 1). — 2) v. l. für प्रथन *Phaseolus Mungo.*

प्रघर्ष m. *Reibung* Karaka 1,3. 6.

प्रघर्षण 1) Adj. *zerreibend, zermalmend* LA. 101, 6. Besser प्रधर्षण. — 2) n. *das Reiben, Reibmittel* Karaka 6,7.

प्रघस 1) m. *a) *Fresser. — b)* *Pl. Bez. *der Ungötter. — c)* N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Affen im Gefolge Râma's. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

***प्रघाण** m. 1) = प्रघण 1). — 2) = प्रघण 2). — 3) = प्रघण 3). — 4) *Baumstamm.*

प्रघात m. 1) **Schlag* Comm. zu TS. 1,278,8. — 2) **Kampf, Schlacht.* — 3) *Vorstoss am Gewand.*

***प्रघान** m. = प्रघाण 1).

प्रघास m. *das Essen* in वरुणप्रघास.

प्रघासिन् und **प्रघास्य** Adj. *gefrässig.*

***प्रघुण** und ***प्रघूर्ण** *Gast.* Richtig प्राघुण.

प्रघोष m. 1) *Laut, Klang, Geräusch.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Krshṇa.

***प्रघोषक** m. = प्रघोष 1).

प्रच in अच्युतप्रच (Nachtr. 4) und नाथप्रच; निश्चप्रच zerlegt sich in निस्-च und प्र-च.

***प्रचक्र** n. *ein Heer in Bewegung.*

***प्रचक्षणम्** Adv. nach einem Verbum fin.

प्रचङ्क्रश in अप्रचङ्क्रश.

प्रचण्ड 1) Adj. (f. आ) *überaus heftig, — ungestüm, — leidenschaftlich, — wüthend, — grimmig, — grausig.* — 2) m. *a) *weiss blühender Oleander. — b)* N. pr. verschiedener Unholde. — 3) f. आ *a) *weiss blühendes* Dûrvâ-*Gras* Râgan. 8,111. — *b) eine Form* oder Çakti *der* Durgâ.

प्रचण्डक m. *ein best. mythisches Wesen* Agnip. 42,20.

प्रचण्डचण्डिका f. *eine Form der* Durgâ.

प्रचण्डतरी Adv. mit भू *heftiger auflodern* Kâd. 116,8. 9.

प्रचण्डता f. *grosse Heftigkeit, — Leidenschaftlichkeit.*

प्रचण्डदेव m. N. pr. eines Fürsten.

प्रचण्डपाण्डव n. Titel einer Komödie.

प्रचण्डभैरवरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasar. 379.

***प्रचण्डमूर्ति** m. *Crataeva Roxburghii.*

प्रचण्डवर्मन् m. N. pr. eines Prinzen.

प्रचण्डशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

प्रचण्डशेफस् m. desgl. Kautukar.

प्रचण्डसेन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रचण्डोग्रा f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,a, 98,17. 19.

प्रचता Adv. *verborgen, heimlich.*

प्रचय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Abpflücken, Lesen, Einsammeln.* — 2) *Anhäufung, tumor, Ansammlung, Menge.* प्रचयकाष्ठागत Adj. *den höchsten Grad der Intensität erreicht habend* Comm. zu Njâjas. 4,2,42. — 3) = प्रचयस्वर Comm. zu Njâjam. 9,2,15.

प्रचयन n. = प्रचय 1).

प्रचयस्वर m. *Häufungston,* d. i. *reihenweise vorkommender Ton, der Ton der nach einem* Svarita *folgenden unbetonten Silben.*

प्रचर m. 1) **Weg, Pfad.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रचरण 1) n. *a) das auf die Weide Gehen. — b) das an's Werk Gehen* (insbes. des Adhvarju) Mân. Çr. 1,6,4. Bâlar. 53,18. — 2) f. ई Bez. *eines zur Aushülfe dienenden hölzernen Löffels.*

प्रचरणीय Adj. *in wirklichem Gebrauch befindlich* Âpast. Çr. 15,14,7.

प्रचरितव्य n. impers. *an's Werk zu gehen.*

प्रचरितोस् Abl. Infin. mit पुरा *bevor er* (der Adhvarju) *an's Werk geht* Gop. Br. 2,2,10. Vaitân. 16,5.

प्रचर्या f. *Handlung.*

प्रचर्षणि AV. 7,110,2 wohl nur fehlerhaft zusammengeflossen aus प्र च°.

प्रचल Adj. *in Bewegung seiend, zitternd, bebend.*

प्रचलक m. *ein best. zu den giftigen Gewürmen gezähltes Thier.*

***प्रचलकिन्** fehlerhaft für प्रचलाकिन्.

प्रचलन n. 1) *das Zittern, Schaukeln, Schwanken.* — 2) *das Weichen, Fliehen.* — Vgl. ज्ञानु°.

प्रचलाक 1) m. *a) *das Bogenschiessen. — b) *Pfauenschweif. — c) *Pfauenkamm* Râgan. 19, 95. — *d) Chamäleon* Âpast. — *e) Schlange.* — 2) f. प्रचलाका *das Aufschnellen* (intrans.) nach dem Comm.

प्रचलाकिन् m. 1) *Pfau* Râgan. 19,94. — 2) * *Schlange.*

प्रचलायन n. *das Nicken mit dem Kopfe* (bei beginnender Trunkenheit) Karaka 6,12.

प्रचलायित 1) *Adj. *mit dem Kopfe nickend beim Schlaf in sitzender Stellung.* — 2) n. आसीन° *das Nicken m. d. K. b. Schl. in s. St.* Pl. Râgat. 7,1658.

प्रचलित 1) Adj. s. u. 1. चल् mit प्र. — 2) n. *das Sichfortbewegen* Bhâg. P. 5,22,1.

प्रचषाल n. *eine best. Verzierung am Opferpfeiler.*

***प्रचाय** m. *das Pflücken, Lesen, Einsammeln.*

प्रचायिका f. dass. in पुष्प°.

प्रचार m. 1) *das Wandeln.* — 2) *das Ausgehen auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Hervortreten, Erscheinen, zum Vorschein Kommen, Sichzeigen* Mṛkkh. 46,17. — 4) *das von Statten Ge-*

hen, Vorsichgehen, zur Anwendung Kommen. — 5) *das Vorhandensein, Sichfinden.* — 6) *das Verfahren, Benehmen, Betragen.* — 7) *Anwendung, Verwendung* MBh. 3,233,14. — 8) *Weideland, Weideplatz* 214,3. Bâlar. 172,6. Nach einem Comm. zu Vishṇus. 18,44 = M. 9,219 *ein zu oder von einem Hause führender Weg.* — 9) *Tummelplatz.*

प्रचारण n. etwa *das Ausstreuen* Kâd. 2,135,18.

*प्रचारित Adj. von प्रचार्.

प्रचारिन् Adj. 1) *umhergehend.* — 2) *nachgehend, sich klammernd an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) MBh. 12,205,21. — 3) *verfahrend, sich benehmend.*

*प्रचाल m. *der Hals einer Laute.* Richig प्रवाल.

प्रचालन n. (?) Pañkat. 248,6; vgl. ed. Bomb. 5,62,17.

*प्रचिक gaṇa पुरोक्तितादि in der Kâç.

प्रचिकित Adj. *kundig* (Mahîdh.).

प्रचिकीर्षु Adj. *im Sinne habend es Jmd zu entgelten.*

प्रचित 1) Adj. *a)* s. u. चि mit प्र. — *b) mit dem* प्रचयस्वर् *gesprochen.* — 2) m. *ein best. Metrum.*

प्रचितक m. = प्रचित 2).

प्रचितस्वर् m. = प्रचयस्वर्.

प्रचित्य Adj. *worüber man nachzusinnen hat.*

प्रचिन्वत् m. N. pr. eines Sohnes des Ġanameġaja.

प्रचीबल *eine best. Pflanze.*

प्रचीर् m. N. pr. eines Sohnes des Vatsapri.

प्रचुर Adj. (f. आ) 1) *viel, reichlich, häufig.* — 2) am Ende eines Comp. *voll von, reich an.*

प्रचुरता f. *Vielheit, Menge.*

प्रचुरत्व n. 1) dass. — 2) am Ende eines Comp. *das Vollsein von, Reichsein an.*

*प्रचुरपुरुष m. *Dieb.*

प्रचुरी Adv. mit भू *zunehmen, an Umfang gewinnen.*

प्रचृतशिख (so zu lesen) Adj. *mit aufgelöstem Haare* Âçv. Gṛhj. 4,2,9.

प्रचेतन Adj. *erleuchtend, aufklärend.*

*प्रचेतर् Nom. ag. *Wagenlenker.* Richtig प्रवेतर्.

प्रचेतस् 1) Adj. *a) aufmerksam, besonnen, kundig, klug, verständig.* — *b)* *= कृष्ट und प्रकृष्टकृद्. — 2) m. *a)* Bein. Varuṇa's. — *b)* N. pr. α) eines Prâġâpati oder Maharshi. — β) Pl. Bez. der 10 Söhne des Prâćînabarhis von einer Tochter Varuṇa's. — γ) verschiedener Fürsten.

प्रचेतस 1) m. fehlerhaft für प्राचेतस. — 2) *f. ई *Myrica sapida* Râġân. 9,19.

प्रचेतुन Adj. *Ausblick gewährend.*

*प्रचेल n. *gelber Sandel.*

*प्रचेलक m. *Pferd.*

*प्रचेलुक m. *Koch.* Richtig *पचेलुक.

प्रचोद् m. *das Antreiben, Anfeuern.*

प्रचोदन n. 1) *das Antreiben, Anfeuern, Auffordern; Anweisung, Befehl.* वाकप्रचोदनात् *auf die befehlenden Worte hin.* — 2) *f. ई *Solanum Jacquini.*

प्रचोदिका f. *Anfeurerin,* Bez. der 4 Töchter der Nijoġikâ.

°प्रचोदिन् Adj. *vor sich her treibend.*

प्रच्छद् f. *Bedeckung* Maitr. S. 2,8,7.

प्रच्छद् m., *°पट m. und °वासस् n. *Ueberzug, Betttuch.*

1.*प्रच्छन n. und *°ना f. *das Fragen, Frage.*

2. प्रच्छन n. = प्रच्छान Kâraka 6,17.

प्रच्छन्न 1) Adj. s. u. 1. छद् mit प्र. — 2) *n. *eine verborgene Thür.* — Kâraka 1,11. 6,13. 17 fehlerhaft für 2. प्रच्छन.

प्रच्छन्नी Adv. mit भू *sich verstecken, sich verborgen halten.*

प्रच्छर्दन n. 1) *das Vonsichgeben, Ausstossen* (des Athems). — 2) *Brechmittel.*

*प्रच्छर्दि f. (Gal.) und *°का f. *Erbrechen, vomitus.*

प्रच्छादक 1) Adj. am Ende eines Comp. *bedekkend, verhüllend.* — 2) m. *ein von der Laute begleiteter Gesang einer von ihrem Gatten treulos verlassenen Gattin, in welchem diese ihre Lage auf versteckte Weise schildert.*

प्रच्छादन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verdekkend, verhüllend.* — 2) n. *a) das Verdecken, Verhüllen.* — *b) *Ueberwurf, Obergewand.*

प्रच्छाद्य Adj. *zu verdecken, zu verhüllen, zu verbergen.*

प्रच्छान n. *das Wundmachen, Schröpfen.*

प्रच्छाय (wohl n.) *ein schattiger Ort, Schatten.*

प्रच्छिन्न Partic. von 1. छा mit प्र.

प्रच्छिद् Adj. *abschneidend, zerschneidend.*

प्रच्छेद् 1) m. *Abschnitt, Schnitzel.* — 2) n. (!) Kâraka 6,7 fehlerhaft für 2. प्रच्छन oder प्रच्छान.

प्रच्छेदक m. *Riss,* Bez. *des Klagegesanges eines Weibes, das den Geliebten für untreu hält.* Hat auch eine andere Bedeutung, die sich aber aus der verdorbenen Stelle nicht näher bestimmen lässt.

प्रच्छेद्य Adj. in अप्रच्छेद्य.

प्रच्यव m. 1) *Fall.* — 2) *Fortgang, das Weichen.*

प्रच्यवन 1) Adj. am Ende eines Comp. *entfernend, vertreibend* Kâraka 6,19. Man könnte प्रच्यावन vermuthen. — 2) n. *a) das Herabfallen aus dem Himmel um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. 1,265. — *b) das Sichfortbegeben, Weichen.* — *c) das Kommen um* (Abl.).

प्रच्यावन n. 1) *Mittel der Entfernung,* — *Niederschlagung,* — *Milderung.* — 2) *das Abbringen von* (Abl.).

प्रच्युतत्व n. *das Gewichensein.*

प्रच्युति l. 1) *Fortgang, Weggang, das Weichen.* — 2) *das um Etwas* (Abl.) *Kommen, Verlustiggehen* Spr. 1443. साम्यावस्थानात् *das aus dem Gleichgewicht Kommen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,2. — 3) *das Abfallen —, Aufgeben von* (im Comp. vorangehend). प्रत्रज्या° Citat bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 15,1. Ohne प्रत्रज्या dass. Varâh. Bṛh. 15,1. — 4) *Hinfälligkeit* in अप्रच्युति.

प्रच्छ्, पृच्छति, °ते (meist metrisch) 1) *Jmd* (Acc.) *fragen, Jmd fragen nach* (mit doppeltem Acc.), *erfragen, forschen nach, die Zukunft befragen, nach etwas Zukünftigem fragen* (vom Wahrsager). नामतो मातरम् so v. a. *nach dem Namen der Mutter fragen;* mit न *Nichts fragen nach* (Acc.). Das nähere Object steht ausnahmsweise im Loc. (beim Med.). पृच्छ्यते bedeutet nur *er wird gefragt,* — *nach* (Acc.), पृष्ट nur ausnahmsweise *das wonach gefragt worden ist.* Das entferntere Object (auch beim Passiv) steht ausnahmsweise im Dat. oder Loc., oder in Verbindung mit प्रति, °अर्थे, °हेतोस् (72,3) oder अधिकृत्य. — 2) *suchen, aufsuchen.* — 3) *Jmd bittend angehen.* — Caus. प्रच्छयति nur scheinbar MBh. 5,1226, da hier प्रयच्छति zu lesen ist. — *Desid. पिपृच्छिषति. — *Intens. परीपृच्छ्यते. — Mit अति *darüber hinaus —, weiter fragen.* — Mit अनु *fragen, befragen, fragen nach* oder *um* (mit doppeltem Acc.). अनुपृष्ट *nach dem man sich erkundigt hat.* — Mit अभ्यनु *fragen, befragen.* — Mit समनु *fragen,* — *nach* (Acc.). — Mit अभि dass. अभिपृष्ट *wonach man gefragt hat.* — Mit आ Med. (metrisch auch Act.) 1) *sich bei Jmd* (Acc.) *verabschieden, Lebewohl sagen.* Auch *sich selbst Lebewohl sagen. — 2) *anrufen* (einen Gott). — 3) *fragen, — nach.* — Mit उपा Act. (metrisch) *sich bei Jmd verabschieden.* — Mit समा (°पृच्छ) dass. — Mit उप *Jmd befragen.* — — Mit परि *fragen, befragen, sich erkundigen nach, Jmd fragen nach* oder *um* (mit doppeltem Acc.). Das entferntere Object steht ausnahmsweise im Loc., Gen. oder im Acc. mit प्रति. — Mit संपरि *befragen.* — Mit प्रति *befragen, Jmd fragen um* (mit doppeltem Acc.). — Mit वि *fragen, befragen;*

erforschen. — Mit सम् 1) Med. *sich befragen, sich unterreden, sich begrüssen.* — 2) *fragen, befragen, Jmd fragen um* (mit doppeltem Acc.); *die Zukunft befragen.* संपृष्ट *gefragt.* — Mit उपसम् *befragen.*

प्रज्ञ 1) Adj. f. आ *gebärend* in अप्रज्ञ 2). — 2) *m. *Gatte.* — 3) f. प्रज्ञा (adj. Comp. f. आ) *a) Geburt, Zeugung, Fortpflanzung.* — *b) Nachkommenschaft, Kinder und Kindeskinder, Familie; Nachwuchs* (von Pflanzen). — *c) der männliche Same.* — *d) Geschöpf, Creatur;* insbes. *die Menschen.* — *e) Leute, Unterthanen, Volk.*

प्रज्ञङ्क m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) eines Affen.

*प्रज्ञङ्घा f. *ein best. Theil des Unterschenkels.*

1. प्रज्ञात्रि Adj. *zeugungsfähig* in 1. अप्रज्ञात्रि.

2. प्रज्ञात्रि Adj. *kundig.* Vgl. 2. अप्रज्ञात्रि.

प्रज्ञन m. 1) *Zeugung, das Belegen; das Gebären.* Ausnahmsweise auch n. — 2) *Erzeuger.*

प्रज्ञनन 1) Adj. *zeugend, zeugungskräftig, lebenskräftig.* — 2) n. *a) der Act des Zeugens, Gebärens, Zeugung, Geburt, Fortpflanzung; Erzeugung* in übertr. Bed. °कुशल Adj. so v. a. *geschickt in der Geburtshülfe.* — *b) Zeugungskraft, Samen.* — *c) das Zeugende, Zeugungsglied; *die weiblichen Geschlechtstheile.* — *d) das Product der Zeugung, Kinder.* — *e) * = प्रगम oder प्रगत.

प्रज्ञननवत् Adj. *zeugungskräftig.*

प्रज्ञनयितर् Nom. ag. mit Gen. *Zeuger.*

*प्रज्ञनिका f. *Mutter.*

प्रज्ञनिष्णु Adj. *zur Zeugung wirkend, zeugend.*

प्रज्ञनु m. f. *Geburtsglied, die weiblichen Geschlechtstheile* TBr. 3,11,1,2.

*प्रज्ञनुक (?) m. *Körper.*

प्रज्ञय m. *Sieg.*

प्रज्ञल्प m. 1) *Unterhaltung.* — 2) *Geschwätz, unbesonnene Worte* (insbes. bei der Begrüssung eines Geliebten).

प्रज्ञल्पन n. *das Reden, Sprechen.*

प्रज्ञल्पित 1) Adj. s. u. ज्ञल्प् mit प्र. — 2) n. *Gerede, gesprochene Worte* MBh. 1,151,14.

1. प्रज्ञव m. *Eile, Schnelligkeit.*

2.*प्रज्ञव Adj. *sehr eilig* Gal.

प्रज्ञवन Adj. *überaus schnell laufend.*

प्रज्ञवम् Absol. *eilends.*

प्रज्ञविन् Adj. *eilend, sich rasch bewegend, schnell laufend, schnell* Kâd. 111,11. Harshak. 25,23. 127,19.

प्रज्ञस् 1) f. am Ende eines Comp. = प्रजा *Nachkommenschaft.* प्रज्ञास्तस्य MBh. 13,6062 fehlerhaft für प्रजा तस्य; vgl. ed. Bomb. 13,127,8. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttami VP. 3,1,15.

प्रज्ञक्तित 1) Adj. *aufgegeben, verlassen.* — 2) m. Bez. *eines Feuers, das aufgegeben ist.*

प्रज्ञाकर 1) Adj. R. 7,8,27 wohl fehlerhaft. — 2) *m. bildliche Bez. *des Schwertes* (!).

प्रज्ञाकल्प m. *die Zeit, als die Geschöpfe geschaffen wurden,* Hariv. 2385. Richtig wohl पुराकल्प, wie 1,42,7 gelesen wird.

प्रज्ञाकाम Adj. *Nachkommen wünschend.*

प्रज्ञाकार m. *der Bildner der Geschöpfe.*

प्रज्ञागर 1) Adj. *wachend;* m. *Wächter.* — 2) m. *a) das Wachen, Nichtschlafen, Aufpassen.* Auch Pl. — *b) das Aufwachen, Erwachen.* — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

प्रज्ञागरण n. *das Wachsein, Schlaflosigkeit.*

प्रज्ञागुप्ति f. *Schutz der Unterthanen* Âpast.

प्रज्ञाघ्नी s. प्रज्ञाकृन्.

प्रज्ञाचन्द्र m. *ein Mond für die Unterthanen,* ehrendes Beiw. eines Fürsten.

प्रज्ञातन्तु m. *Fortsetzung des Geschlechts, Nachkommenschaft* Taitt. Up. 1,11,1. Bhâg. P. 1,12,15.

प्रज्ञाति 1) f. *a) Zeugung, das Gebären, Geburt, Fortpflanzung.* — *b) Zeugungskraft.* — *c)* = उपनयन 4). — 2) m. N. pr. eines Fürsten. v. l. प्रज्ञानि.

प्रज्ञातिकाम Adj. *Fortpflanzung wünschend.*

प्रज्ञातीर्थ n. *der glückliche Augenblick der Geburt* Bhâg. P. 1,12,14.

*प्रज्ञाद्रा f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

प्रज्ञादान n. 1) *Kindererzeuguug* Âpast. — 2) *Silber.*

प्रज्ञाद्वार n. *das Thor zur Nachkommenschaft,* Beiw. der Sonne.

प्रज्ञाधर Adj. *die Geschöpfe erhaltend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,64.

प्रज्ञाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Geschöpfe, Leiter der G.;* Beiw. der Sonne, Kardama's, Daksha's u. s. w.

प्रज्ञाना f. *Ort des Gebärens* Ait. Âr. 103,1.

प्रज्ञानि m. N. pr. eines Fürsten.

प्रज्ञान्तक m. *der Todesgott.*

*प्रज्ञाप m. *Fürst, König.*

प्रज्ञापति 1) m. *a) Herr der Geschöpfe.* — *b) ein der Zeugung vorstehender Genius, ein Beschützer des Lebendigen.* — *c) Herr der Geschöpfe, Schöpfer* als Bez. *eines obersten Gottes über den benannten Göttern der vedischen Periode.* — *d)* in der nachvedischen Zeit erhalten verschiedene als *demiurgische Wesen* gedachte heilige Männer dieses Prädicat. — *e) die personificirte Zeit.* — *f) Vater.* — *g) *Herr des Volkes, Fürst, König.* — *h) *Schwiegersohn.* — *i)* Bez. *des 5ten (59ten) Jahres im 60jährigen Jupitercyclus.* — *k) der Planet Mars.* — *l) ein best. Stern, ♎ aurigae.* — *m) *ein best. Insect.* — *n)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. प्रज्ञापती N. pr. der Tante und Amme Çâkjamuni's.

*प्रज्ञापतिक m. Hypokoristikon von प्रज्ञापतिदत्त Mahâbh. 5,72,*a.*

प्रज्ञापतिगृहीत Adj. *von Prag̃âpati gefasst.*

प्रज्ञापतिचरित n. Titel eines Werkes.

*प्रज्ञापतिदत्त m. N. pr. eines Mannes. Davon *Hypokoristikon °क Mahâbh. 5,72,*a.*

प्रज्ञापतिनिवासिनी f. N. pr. einer Gandharva-*Jungfrau* Kâraṇd. 5,10.

प्रज्ञापतिपति m. *Herr der Herren der Geschöpfe,* Beiw. 1) Brahman's VP. 1,4,2. 22,8. — 2) Daksha's.

प्रज्ञापतिभक्षित Adj. *von Prag̃âpati genossen.*

प्रज्ञापतियज्ञ m. *das dem Prag̃âpati als dem der Zeugung vorstehenden Genius dargebrachte Opfer,* so v. a. *die durch das Gesetz vorgeschriebene Erzeugung von Kindern.*

प्रज्ञापतिलोक m. *Prag̃âpati's Welt.*

प्रज्ञापतिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञापतिसृष्ट Adj. *von Prag̃âpati geschaffen.*

प्रज्ञापतिस्मृति f. Titel eines Werkes.

प्रज्ञापतिहृदय und प्रज्ञापतेर्हृदय (als ein Wort gefasst) n. Name eines Sâman.

प्रज्ञापत्य Adj. Hariv. 2547 fehlerhaft für प्राज्ञापत्य.

प्रज्ञापयितर् Nom. ag. TBr. 1,7,2,4 fehlerhaft für प्रदापयितर्.

प्रज्ञापाल m. 1) *Hüter der Geschöpfe* (Kṛshṇa). — 2) *Hüter des Volkes, Fürst, König.* — 3) N. pr. eines Fürsten.

प्रज्ञापालन n. *das Hüten —, Beschützen des Volkes* 204,4. 209,11. 21.

प्रज्ञापालि m. Bein. Çiva's.

प्रज्ञापाल्य n. *das Amt eines Hüters des Volkes, — eines Fürsten.*

प्रज्ञामृतत्व n. *Ewigkeit der Nachkommenschaft.*

प्रज्ञायिनी Adj. f. 1) *im Begriff stehend zu gebären.* — 2) am Ende eines Comp. *gebärend, zur Welt bringend, Mutter von.*

प्रज्ञावत् 1) Adj. (f. °वती) *a) von Nachkommenschaft begleitet, Nachwuchs im Gefolge habend, Nachkommenschaft verleihend, kinderreich, fruchtbar.* — *b)* f. *schwanger.* — *c)* f. am Ende eines Comp. *gebärend, Mutter von.* — 2) m. N. pr. eines

Ṛshi und Bez. *eines von ihm verfassten Liedes.* — 3) f. प्रज्ञावती *a) des Bruders Frau.* Nach Einigen *des ältern Bruders Frau.* — *b)* N. pr. α) einer Schutzgottheit der Sumantu. — β) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,250. — γ) der Gattin Prijavrata's.

प्रज्ञावरी Adj. f. = प्रज्ञावत् 1) *a)* Mân. Gṛhj. 1, 12. Çr. 1,1,3 (v. l. प्रज्ञावती).

प्रज्ञाविद् Adj. *Nachkommen verschaffend.*

प्रज्ञावृद्धि f. *reiche Nachkommenschaft* Âpast.

प्रज्ञाव्यापार m. *das Sichkümmern um das Volk, das Sichangelegenseinlassen des Volkes* Ind. St. 15,398.

प्रज्ञाव्यूढपशुव्यूढ Adj. *der Unglück mit seinen Kindern und seinem Vieh hat* Âpast. Çr. 5,28,12.

प्रज्ञासनि Adj. *Nachkommen verschaffend.*

प्रज्ञासृज् m. *Schöpfer der Creaturen, Weltschöpfer.* Pl. Râǵat. 8,1613 (°स्रज् gedr.). Sg. Beiw. 1) Brahman's. — 2) Kaçjapa's.

प्रज्ञाहन् Adj. (f. प्रज्ञाघ्नी) *die Nachkommenschaft tödtend.*

प्रज्ञिज्ञनयिषितव्य oder °तव्य Adj. *von dem man wünscht, dass er zum Leben gebracht werde,* Çat. Br. 7,3,1,12.

*प्रज्ञित् Adj. von 1. ज्ञि mit प्र.

प्रज्ञित in नौत्र° und दण्ड° (Nachtr. 4).

*प्रज्ञिन m. *Wind.*

प्रज्ञिक्षीर्षु Adj. *im Begriff stehend zu schlagen, — einen Schlag zu versetzen.*

*प्रज्ञीन m. *Wind.*

प्रज्ञीवन n. *Lebensunterhalt.*

प्रज्ञीविन् m. N. pr. eines Ministers des Krähenkönigs Meghavarṇa.

प्रज्ञेश m. 1) *Herr der Geschöpfe, Schöpfer.* — 2) *der der Zeugung vorstehende Genius.* — 3) *Herr des Volkes, Fürst, König.*

प्रज्ञेश्वर m. 1) *Herr der Geschöpfe, Schöpfer.* — 2) *Fürst, König.*

प्रज्ञेषा f. *Wunsch nach Nachkommenschaft* MBh. 12,180,45.

प्रज्ञ् in अवप्रज्ञान.

प्रज्ञाटिका f. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

प्रज्ञि m. N. pr. eines Mannes.

1. प्रज्ञ 1) Adj. (f. आ) *Einsicht habend, verständig.* Am Ende eines Comp. *kundig, sich verstehend auf.* Die v. l. (z. B. Spr. 3985. 7048) hat hier und da das gangbarere प्राज्ञ. — 2) प्रज्ञा (adj. Comp. f. आ) *a) das Sichzurechtfinden, Auskunft.* — *b) Unterscheidung, Urtheilskraft, Einsicht, Verstand.* — *c) Vorsatz, Entschluss.* — *d)* die personificirte *Einsicht* ist α) *Sarasvatî. — β) *eine Çakti* Hemâdri 1,197,20. — γ) *die Çakti Âdibuddha's.

2.*प्रज्ञ Adj. = प्रज्ञु.

प्रज्ञक am Ende eines adj. Comp. von प्रज्ञ 2) *b)* in अकृत° (Nachtr. 4).

प्रज्ञता f. *Kenntniss, Wissen.*

प्रज्ञप्ति f. 1) *das Lehren, Mittheilen, Lehre, Mittheilung.* — 2) *eine best. personificirte Zauberkunst.* — 3) *bei den Ǵaina N. pr. einer Vidjâdevî. Auch प्रज्ञप्ती.

प्रज्ञप्तिकौशिक m. N. pr. eines Lehrers, der im Besitz der Praǵñapti 2) war.

प्रज्ञप्तिवादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

प्रज्ञप्तिशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

प्रज्ञाकर m. N. pr. 1) eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B. — 2) eines Scholiasten.

*प्रज्ञाकाय m. Bein. des Mañǵuçrî.

प्रज्ञाकूट m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रज्ञाकोश m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञागुप्त 1) Adj. *durch Einsicht geschützt* Spr. 4210. — 2) m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञाघन m. *Nichts als Erkenntniss, aus lauter Erkenntniss bestehend* Bhâg. P. 8,3,12. 9,8,23.

1. प्रज्ञाचक्षुस् n. *Verstandesauge* Mâlav. 10,4 (11, 1). Vâǵrakkh. 38,17.

2. प्रज्ञाचक्षुस् 1) Adj. *a) mit dem Auge des Verstandes sehend* Spr. 4211. — *b) bei dem der Verstand die Stelle der Augen vertritt, blind* Spr. 7710. — 2) *m. Bein. des *blinden* Dhṛtarâshṭra.

प्रज्ञाज्योतिस् Adj. als Bez. *eines* Jogin *auf der dritten Stufe* Comm. zu Jogas. 3,50.

प्रज्ञाढ्य m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञातृ Nom. ag. *der sich zurechtfindet, Auskunft weiss, Wegweiser.*

प्रज्ञातव्य Adj. *erkennbar* Kaush. Up. 3,7.

प्रज्ञाति f. *das Sichzurechtfinden, Erkennen des Weges zu* (Gen.).

प्रज्ञात्मन् Adj. *dessen Wesen Intellect ist, ganz I.* Ait. Âr. 346,11.

प्रज्ञात्र in अप्रज्ञात्र.

प्रज्ञादित्य m. *die Sonne der Einsicht* als Beiw. eines klugen Mannes.

प्रज्ञादेव m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञान 1) Adj. (f. ई) *a) *verständig, klug.* — *b) worinnen man sich zurechtfindet.* — 2) n. *a) das Sichzurechtfinden, Erkennung.* — *b) Erkenntniss, Kenntniss, Wissen.* — *c) Erkennungszeichen, Merkzeichen, Merkmal; Denkmal.* दिशां प्रज्ञानम् (so zu lesen; vgl. Sâj. zu ṚV. 1,124,5) heisst *die Sonne, an deren Stand man die Himmelsgegenden unterscheidet,* AV. 13,2,2. — *d) Organ der Wahrnehmung.*

प्रज्ञानघन m. = प्रज्ञाघन.

*प्रज्ञानेत्र m. = 2. प्रज्ञाचक्षुस् 2) Gal.

प्रज्ञापक Adj. *kund machend* Sâj. zu ṚV. 4,32,11.

प्रज्ञापन n. *das Aussagen* Comm. zu Njâjas. 1,1,34.

प्रज्ञापनप्रदेशव्याख्या f. Titel eines Werkes.

प्रज्ञापनीय Adj. *auszusagen* Comm. zu Njâjas. 1,1,33.

प्रज्ञापयितव्य Adj. dass. Comm. zu Njâjas. 1,1,49.

प्रज्ञापारमिता f. *die höchste Stufe der Erkenntniss, — des Wissens, — des Verstandes* Kathâs. 72, 318. 361. Kâraṇḍ. 50,19. 82,8. °सूत्र n. Eitel, Ch. B.

प्रज्ञापेत Adj. (f. आ) *der Einsicht ermangelnd* Kaush. Up. 3,7.

प्रज्ञाप्रतिभासित m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,8.

प्रज्ञाभद्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञामय Adj. *aus Einsicht gebildet, in Verstand bestehend.*

प्रज्ञामात्रा f. *ein Element der Erkenntniss, ein Sinnesorgan* Kaush. Up. 3,8.

*प्रज्ञाल und प्रज्ञावत् Adj. *verständig, klug.*

*प्रज्ञावर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञावाद् m. *ein Wort der Vernunft* Spr. 722.

प्रज्ञासकाय Adj. *die Einsicht zum Gefährten habend,* so v. a. *verständig, klug.*

प्रज्ञासागर m. N. pr. eines Ministers.

प्रज्ञासूक्तमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

*प्रज्ञिन् und *प्रज्ञिल Adj. *verständig, klug.*

*प्रज्ञु Adj. *dessen Knie auseinandergehen, säbelbeinig.*

प्रज्वलन n. *das Aufflammen, Auflodern.*

प्रज्वलित 1) Adj. s. u. ज्वल् mit प्र. — 2) n. *das Aufflammen, Lodern, Brennen.*

प्रज्वार m. *Fieberglut;* auch personificirt.

प्रज्वालन n. *das Anfachen, Entzünden* (des Feuers) Vishṇus. 23,45. Comm. zu Njâjam. 10,1,22.

प्रज्वाला f. *Flamme.*

प्रडीन 1) Adj. s. u. डी mit प्र. — 2) n. *eine best. Flugart* MBh. 8,41,28.

प्रडीविन् m. v. l. für प्रज्ञीविन्.

प्रण्, पृणाति s. u. 1. पॄ.

*प्रण Adj. *ehemalig, alt.*

प्रणाख *Nagelspitze.*

प्रणत 1) Adj. s. u. नम् mit प्र. — 2) Titel eines Pariçishṭa zum SV.

प्रणति f. *Verneigung, Verbeugung, ehrfurchtsvolle Begrüssung;* das Object im Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend.

***प्रणेदन** n. = प्रणाद्.

प्रणेपात् m. *Urenkel.*

प्रणेप्तर् m. dass. Bâlar. 214,9. 253,6. Kâṇḍak. 3,7. Vgl. प्रनप्तर्.

प्रणमन n. *das Sichverbeugen vor* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

प्रणय m. 1) *Führer.* — 2) *Führung, Leitung.* — 3) *das an den Tag Legen, Zeigen* Mâlat. ed. Bomb. 284,3. — 4) *Zuneigung, Vertrauen* (VP. 4, 2,22), — *zu* (Loc.), *ein vertrauliches Verhältniss, Vertraulichkeit, Familiarität, das in ein näheres Verhältniss Treten mit* (im Comp. vorangehend Vikramâṅkaṅ. 9,55), *Zutraulichkeit, die vertrauliche Annäherung Liebender.* प्रणयात्, प्रणयेन, प्रणय° und प्रणयेपेतम् *im Vertrauen, ohne Umstände, ohne Scheu, gerade heraus.* — 5) *das Verlangen, Begehren,* — *nach* (Loc.). मा भूत्ते प्रणयो ऽन्यत्रा *verlange nicht nach Anderem, gieb dich damit zufrieden.* — Nach den Lexicographen = प्रेमन्, विश्रम्भ, याञ्चा, प्रश्रय, अभिमान, प्रसाद्, प्रसर्, प्रसव und निर्वाण. Scheinbar Adj. MBh. 3,8584; zu lesen mit der ed. Bomb. तदा सप्रणयं वाक्यम् st. स तदा प्रणयं वाक्यम्.

प्रणयकलह m. *ein Hader in aller Freundschaft* Kâd. 13,3.

प्रणयन n. 1) *das Herbeischaffen, Herbeibringen, Holen* MBh. 1,207,50. Kâd. 2,87,3. — 2) *Mittel —, Gefäss zum Herbeischaffen, — Herbeiholen;* vgl. अग्नि° Nachtr. 3. — 3) *das an den Tag Legen, Zeigen.* अद्धा° *von Gelüsten.* — 4) *das Anführen, Vorbringen.* — 5) *Handhabung.* अव्याजशस्त्र °Bâlar. 13,19. दण्डस्य प्र° und दण्डप्र° *das Anwenden des Stockes,* so v. a. *das Anwenden —, Verhängen einer Strafe.* — 6) *das Festsetzen, Einführen, Gründen.* — 7) *das Durchführen, Ausführen.* — 8) *das Abfassen, Verfassen.* — 9) *Genüge, Sättigung* (= उदरपूरण Comm.). °नं कर् so v. a. *sich sättigen* R. 6,40,32.

प्रणयनीय Adj. *was zum Herbeibringen, Holen dient, dazu gehört.*

प्रणयभङ्ग m. *Bruch —, Täuschung des Vertrauens* VP. 4,2,11.

प्रणयवत् Adj. 1) *gerade heraus —, ohne Umstände verfahrend, sich keinen Zwang anthuend, sich gebend wie man ist.* — 2) *sich hingezogen fühlend zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *am Ende eines Comp. vertraut mit, gewohnt an,* so v. a. *sich gewöhnlich befindend in* Bâlar. 42,3.

प्रणयिक्रिया f. *Freundesdienst.*

प्रणयिता f. 1) *Liebe, Zuneigung,* — *zu* (Loc.) 175,20. Spr. 1043. — 2) *das Verlangen, Begehren,* — *nach* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7701.

प्रणयिन् 1) Adj. *a) zu dem* oder *wozu man sich hingezogen fühlt, geliebt, lieb, Jmd* (Gen.) *lieb* Harshaṅ. 112,22. m. *Liebling, ein lieber Freund* Harshaṅ. 121,17. — *b) sich zu Jmd* oder *Etwas hingezogen fühlend, liebend, gern habend, begehrend, verlangend nach, hingegeben, Gefallen findend an* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 17,19. Harshaṅ. 127,9. — *c) wohnend —, weilend —, sich befindend —, enthalten —, steckend in* oder *an* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 55, 13. 121, 14. Kâd. 2,86,23. Bâlar. 18,11. 23,14 (प्रणयिभव dass.). 50,16. 54,5. 292,9. Vikramâṅkaṅ. 6,79. 11,46. 14,6. — *d)* am Ende eines Comp. *gerichtet auf,* so v. a. *bezweckend* Bâlar. 112,12. — *e) verbunden —, versehen mit* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 130, 2. Bâlar. 167,16. Vikramâṅkaṅ. 18,73. — 2) m. *Geliebter, Gatte.* — 3) f. °नी *Geliebte, Gattin.*

प्रणयी Adv. 1) mit कर् *in nahe Verbindung bringen.* °कृत so v. a. *verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 12,40. 37. — 2) mit भू *sich wieder zu Etwas* (Loc.) *hingezogen fühlen.*

प्रणव und **प्रणाव** m. (adj. Comp. f. आ) 1) *die heilige Silbe* ओम्. Nom. abstr. प्रणवत्व n. — 2) **eine Art Trommel;* richtig पणव.

प्रणवक am Ende eines adj. Comp. = प्रणव 1).

प्रणवकल्प m. und **प्रणवदर्पण** m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रणवार्चनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

प्रणवोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

***प्रणस** 1) Adj. *mit einer vorstehenden Nase.* — 2) m. संज्ञायाम्.

प्रणाडिका f. und **प्रणाडी** f. *Kanal.* Instr. so v. a. *durch Vermittelung, mittelbar, auf indirecte Weise, vermittelst von* (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 4.1,16.

प्रणाद् m. 1) *Schall, Laut, Ruf, Geschrei, Gewieher, Gebrüll* u. s. w. — 2) *Ohrenklingen.* — 3) *N. pr. eines Kakravartin.

***प्रणादक** Adj. *schallend* u. s. w.

प्रणाम m. (adj. Comp. f. आ) *Verbeugung, Verneigung,* — *vor* (im Comp. vorangehend), *ehrfurchtsvolle Begrüssung Jmds.* भुवि oder भूमौ *eine Verneigung bis zur Erde* 136,16.

प्रणाममित्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,152.

प्रणामाञ्जलि m. *ehrfurchtsvolles Zusammenlegen der Hände.*

°**प्रणामिन्** Adj. *sich verbeugend —, sich verneigend vor, verehrend.*

प्रणायक m. *Führer* (eines Heeres).

प्रणाय्य Adj. 1) *passend, würdig* (Schüler). — 2) **lieb.* — 3) **tadellos.* — 4) **frei von Verlangen.* — 5) **verworfen.*

प्रणाल 1) m. *a)* * = 2) *a).* — *b)* vielleicht *Reihe* Kâd. (1793) 309,15. 310,16. — 2) f. ई *a) Kanal, Abzugskanal, Wasserrinne* (zum Berieseln) Bhâvapr. 1,63. — *b)* in पाठ° so v. a. *Textesrecension* Kaush. Up. S. 129, Z. 1. — *c) Vermittelung* Naish. 6, 3.

प्रणालिका f. 1) *Kanal, Abzugskanal.* स्रुक्प्र° so v. a. *die Schnauze eines Löffels.* — 2) *Vermittelung.* Instr. *mittelbar, vermittelst.*

प्रणाश m. 1) *das Ausgehen, Aufhören, Verschwinden, Verlust.* — 2) *Untergang, Tod* 180,2.

प्रणाशन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *aufhören machend, vertreibend, vernichtend.* — 2) n. *das Vernichten, Zugrunderichten.*

°**प्रणाशिन्** Adj. = प्रणाशन 1). Nur f. und stets am Ende eines Halbverses.

***प्रणिंसितव्य** Partic. fut. pass. von निंस् mit प्र.

***प्रणिंसन** n. Nom. act. von निंस् mit प्र.

प्रणिधातव्य Adj. *zu richten auf* (Loc.) Kâraka 3,8.

प्रणिधान n. 1) *das Anlegen, Auftragen, Ansezzen, Anbringen, Anwenden, Anwendung.* Pl. Kâraka 3,6. — 2) *Anstrengung, Bemühung* Saddh. P. 129. — 3) *rücksichtsvolles Benehmen, bewiesene Aufmerksamkeit gegen* (Loc.). — 4) *Ergebung in den Willen.* ईश्वर° *Gottes* 285,30. — 5) *tiefes Nachdenken, Vertiefung.* — 6) *heftiges Verlangen, Gelüste* Lalit. 35, 9. — 7) *Gelöbniss, Gelübde* Lalit. 35,3. 334,9.

प्रणिधायिन् Adj. *anwendend, aussendend* (Spione) Prasannar. 29,5.

प्रणिधि m. 1) *das Aufpassen, Spioniren* MBh. 12,59,34. Nach Nîlak. = गुप्तचार:. — 2) *das Aussenden* (von Spionen). — 3) *Bitte.* — 4) *Aufpasser, Kundschafter, Spion.* — 5) **Begleiter, Diener.* — 6) N. pr. eines Sohnes des Bṛhadratha.

°**प्रणिधी** Adv. mit भू *zum Späher bei — werden* Paṅkat. 172,6. °प्रणिधिभूत ed. Bomb. 3,73,7.

प्रणिधेय Adj. 1) *anzulegen, anzusetzen* (ein Klystier). — 2) *auf Kundschaft auszusenden.*

प्रणिनीषेण्य Adj. *den Eingang bildend, zum*

Anfang gehörig.

*प्रणिन्दन n. Nom. act. von निन्द् mit प्र.

प्रणिपतन n. *das sich Jmd zu Füssen Werfen.*

प्रणिपात m. (adj. Comp. f. आ) *Fussfall, ehrfurchtsvolle Verneigung, — Begrüssung, demüthige Unterwerfung* (mit Gen.).

प्रणिपातरस m. *ein best. über Waffen gesprochener Spruch.*

प्रणिपातिन् Adj. *sich zu Füssen werfend, sich unterwerfend.*

प्रणी 1) m. *Führer.* — 2) f. etwa *Annäherung, Hingebung.*

प्रणीत 1) Adj. s. u. 1. नी mit प्र. — 2) f. आ *a)* Pl. *das* (am Morgen der Feier) *herbeigeholte Wasser, Weihwasser* Comm. zu Njâjam. 9,2,22. °काले so v. a. प्रणीतानां प्रणयनकाले. — *b)* *= प्रणीताप्रणयन. — *c)* N. pr. eines Flusses.

प्रणीतत्व n. *das Verfasstsein* Sarvad. 127,8. 129,1.

प्रणीताचरु m. *der Topf für das Weihwasser* Çâṅku. Gṛhj. 5,8.

प्रणीताप्रणयन n. *das Gefäss, in welchem das Weihwasser geholt wird,* Âpast. Çr. 1,15,7.

प्रणीति f. 1) *Führung, Leitung.* — 2) *das Wegführen.*

*प्रणीय Part. fut. pass. von 1. नी mit प्र.

°प्रणुद् Adj. *vertreibend, verscheuchend, verdrängend.*

प्रणुद् Adj. dass.

प्रणेजन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *abwischend.* — 2) n. *a) das Abwaschen, Baden.* — *b) Waschwasser.*

प्रणेतृ Nom. ag. 1) *Leiter, Führer;* mit Gen. oder Acc. (in der älteren Sprache). — 2) *Bildner, Erschaffer.* — 3) *Verfasser.* — 4) *Verbreiter einer Lehre, Lehrer* VP. 3,2,45. 3,31. — 5) *Spieler eines musikalischen Instruments.* — 6) *der Etwas anwendet, applicirt* (ein Klystier) Karaka 8,5.

प्रणेतव्य Adj. 1) *zu führen, zu leiten.* — 2) *auszuführen, zu vollführen, anzuwenden.*

प्रणेतृमत् Adj. *den Begriff „führen" enthaltend.*

प्रणेनी Adj. *wiederholt —, stets leitend.*

प्रणेय Adj. 1) *zu führen, zu leiten; der sich leiten lässt, sich in den Willen eines Andern fügt, nachgiebig, gehorsam.* — 2) *anzuwenden, zu gebrauchen* Karaka 8,5. *gebraucht werdend* Bâlar. 258,10. — 3) *auszuführen, zu vollbringen.* — 4) *festzusetzen, zu bestimmen.*

प्रणेत्तव्य Adj. *propellendus.*

प्रणोदम् Absol. *forttreibend.*

प्रणोद्य Adj. in अप्रणोद्य.

प्रतङ्कन् Adj. 1) *vorwärts schiessend.* — 2) etwa *abschüssig* TS. 1,3,2,1.

प्रतङ्कम् Absol. *gleitend, schleichend.*

प्रततामक् m. *Urgrossvater* AV.

*प्रतति f. 1) *Ausbreitung.* — 2) *eine kriechende Pflanze.* Auch प्रततौ.

प्रतर्दुस Adj. etwa *Güter mehrend.* = प्रातृवस Nir.

*प्रतन Adj. *ehemalig, alt.*

प्रतनु Adj. *überaus fein, — schmal, — dünn, — mager, — gering, — klein, — unbedeutend.*

प्रतनुक Adj. *überaus fein.* °म् Adv.

प्रतप m. *Sonnenglut.*

प्रतपत्र n. *Sonnenschirm.*

प्रतपन n. *das Erwärmen.* *°ने कर् vielleicht *an's Feuer —, in die Sonne stellen, erwärmen.*

प्रतप्त 1) Adj. s. u. 1. तप् mit प्र. — 2) (wohl n.) *ausgeglühtes, gereinigtes Gold* R. 5,14,4.

प्रतप्तृ Nom. ag. *Verbrenner, Versenger* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,1 (S. 412, Z. 6).

प्रतमक m. *eine besondere Form von Asthma* Karaka 6,19.

प्रतमाम् Adv. *besonders, vorzugsweise.*

प्रतर् m. 1) *das Uebersetzen, Hinüberschiffen* in दुष्प्रतर् und सुप्रतर्. — 2) Bez. *der Verbindungen an Nacken und Wirbelsäule.*

प्रतरण 1) Adj. (f. ई) *a) vorwärts bringend, weitertragend.* — *b) fördernd, helfend, mehrend.* आयुष: *das Leben verlängernd.* — 2) n. *das Zuschiffegehen, Hinüberschiffen, Uebersetzen, Beschiffen.*

प्रतरम् und प्रतराम् Adv. *weiter, ferner, künftig.*

प्रतरीतृ und प्रतरितृ (AV.) Nom. ag. *der den Fortgang veranlasst, Förderer, Verlängerer* (des Lebens).

प्रतर्क m. *Folgerung, Vermuthung.*

*प्रतर्कण n. *das Urtheilen.*

प्रतर्क्य Adj. in अप्रतर्क्य.

प्रतर्दन 1) Adj. etwa *durchbohrend, zu Grunde richtend* als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,49. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Kâçi Gop. Br. 2, 1,18. — *b)* eines Rakshas. — *c)* einer Klasse (गण) von Göttern unter Manu Auttama.

*प्रतल 1) m. *die ausgestreckte Hand* Râgan. 18, 53. — 2) m. n. *eine best. Hölle.*

प्रतवस् Adj. *kräftig, wirksam.*

*प्रतान् Indecl. Vgl. *प्रताम्.

प्रतान 1) m. *a) Ausläufer einer Pflanze, Ranke.* — *b) eine Pflanze mit Ausläufern.* — *c) Verästung, Verzweigung* in übertr. Bed. — *d) Ausläufer, Ranke* als Bez. eines *Abschnittes* in einem °कल्पलता genannten Werke. — *e) eine weitläufige Behandlung.* — *f)* *Starrkrampf. — *g)* *N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *f. आ oder ई *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा Râgan. 4,80.

प्रतानवत् Adj. 1) *mit Ausläufern versehen.* — 2) *verzweigt* in übertr. Bed.

प्रतानित Adj. *weitläufig behandelt.*

*प्रतानिन् 1) Adj. *mit Ausläufern versehen.* — 2) f. °नी *eine Pflanze mit Ausläufern.*

प्रताप m. 1) *Glut, Hitze* (auch in übertr. Bed.). — 2) *Machtglanz, Majestät, Hoheit, Würde, Ueberlegenheit* (oft mit der *Glut* der Sonne verglichen), *Macht* (z. B. der Arme). — 3) *Glanz, Pracht.* — 4) *Calotropis gigantea* Râgan. 10,29. — 5) N. pr. eines Mannes.

प्रतापचन्द्र m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Gaina-Autors.

प्रतापधवल m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापन 1) Adj. *es Jmd heiss machend, bedrängend, peinigend, zusetzend.* — 2) m. *eine best. Hölle.* — 3) n. *das Erwärmen, Erhitzen* Comm. zu Njâjam. 10,1,22.

प्रतापनारसिंह und प्रतापनृसिंह m. Titel zweier Werke.

प्रतापपाल m. N. pr. eines Mannes.

प्रतापपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

प्रतापमार्तण्ड m. Titel eines Werkes.

प्रतापमुकुट m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापरुद्र m. N. pr. eines im Pratâparudrîja verherrlichten Fürsten von Ekaçilâ. Auch so v. a. °रुद्रीय.

प्रतापरुद्रयशोभूषणालंकारशास्त्र n. und प्रतापरुद्रीय n. Titel eines Werkes des Vidjânâtha.

प्रतापवत् 1) Adj. *voller Machtglanz, — Hoheit, — Würde, majestätisch* (von Personen). — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

प्रतापवेलावली f. *ein best.* Râga *von fünf Tönen* S. S. S. 101. 105.

प्रतापशील m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापशेखर m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

प्रतापस m. *Calotropis gigantea alba* Bhâvapr. 1,201.

प्रतापसेन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापादित्य m. N. pr. und Beiname verschiedener Fürsten. Nom. abstr. °ता f.

प्रतापालंकार m. Titel eines Werkes.

प्रतापितृ Nom. ag. °ता als 3te Sg. Fut. von 1. तप् mit प्र Caus.

प्रतापिन् Adj. 1) *heiss, brennend, versengend; es Jmd heiss machend, bedrängend, peinigend.* — 2) *voller Machtglanz, — Hoheit, — Würde.* — 3) *Hoheit —, Würde verleihend.*

प्रतापेन्द्र m. Beiw. der Sonne Hemâdri 1,615,9.

***प्रताम्** 1) Adj. (Nom. प्रतान्). — 2) Indecl.

प्रतामक n. = प्रतमक Kâraka 1,7.

प्रताम्र Adj. *überaus roth.*

प्रतार् m. 1) *das Ueberschiffen, Hinüberfahren über* (Gen.). — 2) *Betrug.*

प्रतारक Adj. *hintergehend, betrügend;* m. *Betrüger* Vikramâṅkaḱ. 9,54.

प्रतारण 1) n. *a) das Hinüberführen* (über ein Wasser) Spr. 3839. — *b)* metrisch = प्रतरण *das Hinüberfahren über* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *c) das Hintergehen, Betrügen* Spr. 3839. — 2) f. आ *Betrug.*

प्रतारणीय Adj. *zu hintergehen, zu betrügen.*

प्रतारयितर् Nom. ag. *Förderer, Mehrer.*

1. प्रति 1) Adv. in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Substantiven *gegen, entgegen, zurück, wieder, rĕ-.* Vor Substantiven auch so v. a. *jeder.* — 2) Praep. *a)* mit vorangehendem oder folgendem (seltener) Acc. α) *gegen, nach, nach — hin, zu, zu — hin, auf, auf — zu* (auf die Fragen *wohin, nach welcher Richtung hin, zu wem*). आत्मानं प्रति *zu sich* (sc. sprechend) 305, 32. — β) *gegen, gegenüber von, angesichts, vor.* न बुभुक्षितं प्रति भाति किं चित् so v. a. *einem Hungrigen gefällt Nichts* 227,7. 8. मां प्रत्यरण्यवत्प्रतिभाति *erscheint mir wie ein Wald* 154,25. — γ) *gegen,* so v. a. *in der Richtung —, in der Gegend von, an, bei, auf, in.* — δ) *zur Zeit von, um.* चिरं प्रति *lange Zeit hindurch, seit lange.* भृशं प्रति *zu wiederholten Malen* Kâraka 2,2. — ε) *gegen,* so v. a. *vor* (schützen). — ζ) *gegen,* so v. a. *im Vergleich zu, gegenüber.* — η) *auf den Antheil —, zu Gunsten von, für.* — ϑ) * *für,* so v. a. *zum Ersatz von.* — ι) *in Beziehung auf, in Betreff von, wegen, aus* (z. B. Mitleiden) Kâraka 6,1. — κ) *für* vor einem praedicativen Acc. (halten u. s. w. *für*) MBh. 3,134,3. Vikr. 132. — λ) *nach, gemäss, zu Folge, selon* Kâraka 6,18. मां प्रति so v. a. *nach meiner Meinung, in meinen Augen.* — μ) *bei, in* mit dem Nebenbegriff *der stetigen Wiederholung.* यज्ञं प्रति (vgl. यज्ञं यज्ञं प्रति TS. 1,6, 5,1) *bei jedem Opfer,* वर्षं प्रति *alljährlich.* — *b)* mit Abl. α) *zur Zeit von, um.* Nur in der Verbindung प्रति वस्तोः (könnte auch Gen. sein) RV. 2, 39,3. 10,189,3. — β) **gegenüber,* so v. a. *von gleicher Macht wie.* Statt des Abl. auch Adv. auf तस्. — γ) **für, zum Ersatz von.* — *c)* mit Gen. α) *in Beziehung auf, in Betreff von.* — β) pleonastisch in तच्च वेदयितव्यं ते मम प्रति *und das musst du mir mittheilen* R. 6,109,33. — *d)* am Anfange eines adv. Comp. α) *gegen* (auf die Frage *wohin*). — β) *zur Zeit von, um.* — γ) *in Bezug auf.* — δ) *nach, gemäss.* — ε) *bei, in* mit dem Nebenbegriff *der stetigen Wiederholung.* — *e)* *am Ende eines adv. Comp. so v. a. *ein wenig.*

2. प्रति m. N. pr. eines Sohnes des Kuça.

प्रतिकञ्चुक m. *ein gegen Alles gepanzerter —, ein hartnäckiger Widersacher* Ârjabh. 4,50.

प्रतिकण्ठम् Adv. *einzeln, Stück für Stück.*

प्रतिकपालम् Adv. *in jeder Schale* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,30.

प्रतिकर् 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *entgegenwirkend.* — 2) m. *Vergeltung, Ersatz, Entgelt* in 1. अप्रतिकर् und सुप्रतिकर्.

°प्रतिकर्कश Adj. (f. आ) *eben so hart wie.*

प्रतिकर्तर् Nom. ag. 1) *Vergelter.* — 2) *Widersacher.*

प्रतिकर्तव्य 1) Adj. *a) zu vergelten* (im Guten oder Bösen), — *Jmd* (Gen.), *als Ersatz zu thun.* — *b) abzutragen* (eine Schuld). — *c) dem man entgegenarbeiten, — entgegenwirken soll* oder *kann.* — 2) n. impers. *a) zu vergelten,* — *Jmd* (Dat. oder Loc.). °व्ये मतिः *die Absicht Vergeltung zu üben.* — *b) zu bezahlen, als Schuld abzutragen Jmd* (Dat.). — *c) Jmd* (Gen.) *entgegenzuarbeiten, entgegenzuwirken.* — *d) Jmd* (Gen.) *ärztliche Hülfe zu leisten.*

प्रतिकर्म Adv. 1) *für jede Handlung.* — 2) *bei jeder Begehung.*

प्रतिकर्मक्रिया f. in अप्रतिकर्मक्रिया Nachtr. 3.

प्रतिकर्मन् n. 1) *Vergeltung.* — 2) *Gegenthat, eine entsprechende Handlung* in अप्रतिकर्मन्. — 3) *Ergreifung von Gegenmaassregeln* Kâraka 3,8. 4,1. — 4) *Kur, Behandlung.* — 5) *Anputz, Toilette.*

प्रतिकर्ष m. *Zusammenrückung, Vereinigung.*

प्रतिकलम् Adv. *jeden Augenblick, beständig, unaufhörlich* Spr. 7669. Vikramâṅkaḱ. 8,84.

प्रतिकल्प m. *Gegenbild* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिकल्पम् Adv. *in jeder Weltperiode* Nîlak. zu MBh. 2,8,23.

प्रतिकल्प्य Adj. *zurechtzumachen.*

***प्रतिकश** Adj. wohl *der Peitsche nicht gehorchend.*

प्रतिकष्ट Adj. *im Vergleich dazu —,* so v. a. *unverhältnissmässig arg, — schlimm* Sûçr. 2,443,4.

प्रतिकाङ्क्षितव्य Adj. *zu erwarten* Vâgrakkh. 33,17.

प्रतिकाङ्क्षिन् Adj. mit Acc. (v. l. anders) oder am Ende eines Comp. *verlangend nach.*

प्रतिकाम Adj. = प्रतिकाम्य AV. 2,36,7. प्रतिकाम AV. Paipp.

प्रतिकामम् Adv. *nach Lust, — Wunsch.*

प्रतिकामिन् Adj. *unerwünscht, widerwärtig.*

प्रतिकामिनी f. *Nebenbuhlerin.*

(प्रतिकाम्य) प्रतिकामंय Adj. *nach Wunsch beschaffen.*

प्रतिकाय m. 1) *Gegner.* — 2) **Abbild.* — 3) **Ziel, Zielscheibe.* — 4) **Bogen* Gal.

प्रतिकार् m. *Vergeltung* (im Guten oder Bösen), *Entgelt für* (im Comp. vorangehend). — 2) *Entgegenwirkung, Anwendung von Gegenmitteln, — Heilmitteln, Abhülfe.* — 3) *=सम und भट.

प्रतिकारकर्मन् n. *Widerstand, Opposition* Râgat. 6,208.

प्रतिकारविधान n. *ärtzliche Behandlung.*

प्रतिकारिन् Adj. in अप्रतिकारिन्.

प्रतिकार्य n. *Vergeltung* (mit Gen.). Nach Nîlak. m. = शत्रु *Feind.*

***प्रतिकाश** m. = प्रतीकाश.

प्रतिकितव m. *Gegenspieler.*

प्रतिकील m. *ein entgegenstehender Pflock.*

प्रतिकुञ्जर m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिकुण्डम् Adv. wohl *in jeder Feuergrube* Hemâdri 1,179,14.

***प्रतिकूप** m. *Graben.*

प्रतिकूल 1) Adj. (f. आ) *a) *gegen das Ufer angehend, bergauf gehend.* — *b) widrig* (Wind, Schicksal, Gottheit, Gestirn, Vorzeichen). — *c) entgegen gerichtet.* वाक्य n. so v. a. *Gegenrede.* — *d) verkehrt.* — *e) widrig, unangenehm.* — *f) feindselig gesinnt, sich widersetzend, widersetzlich, in Opposition stehend, sich auflehnend gegen* (Gen.). — 2) **प्रतिकूलम्** Adv. *entgegen, gegen die natürliche Weise, in umgekehrter Ordnung.* — 3) n. *a) umgekehrte Ordnung.* °लेन *in u. O.* — *b) Opposition.* °लेषु स्थितः *in O. stehend.*

प्रतिकूलकारिन् Adj. *sich Jmd* (Gen.) *widersetzend, Jmd Opposition machend.*

प्रतिकूलकृत् Adj. dass. in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिकूलता f. 1) *Widrigkeit* (des Schicksals). — 2) *Widersetzlichkeit.*

प्रतिकूलदैव Adj. *dem das Schicksal nicht hold ist.* Nom. abstr. °ता f.

प्रतिकूलप्रवर्तिन् Adj. *einen widrigen Lauf nehmend* (Schiff) und zugleich *sich feindselig benehmend*

mend (die Zunge eines Bösewichts) Spr. 3839, v. l.

प्रतिकूलभाषिन् Adj. *widerredend.*

प्रतिकूलय्, °यति *sich widersetzen*, mit Acc. Kâd. 177,6.

प्रतिकूलवचन n. *Widerrede.*

प्रतिकूलवत् Adj. *widersetzlich.*

प्रतिकूलवर्तिन् Adj. *entgegenhandelnd, sich widersetzend, störend;* mit Gen.

प्रतिकूलवाद् m. *Widerrede* in अप्रतिकूलवाद् (Nachtr. 4).

प्रतिकूलवादिन् Adj. *widerredend, — Jmd* (Gen.).

प्रतिकूलाविसर्पिन् Adj. etwa *gegen den Wind* oder *Strom sich bewegend* (Schiff) und zugleich *feindselig hervorschiessend* (die Zunge eines Bösewichts) Spr. 3839.

प्रतिकूलवृत्ति Adj. *sich Jmd* (Gen.) *widersetzend.*

प्रतिकूलवेदनीय Adj. *als unangenehm empfunden werdend.*

प्रतिकूलाचरित n. *eine widrige Handlung, Beleidigung.*

प्रतिकूलिक Adj. *feindlich gesinnt, feindselig* Mahâvîraḱ. 91,19. Richtig प्राति°.

प्रतिकूलोक्त n. Pl. *Widerrede.*

प्रतिकृत n. 1) *Wiedervergeltung.* — 2) *Widerstand.*

प्रतिकृति f. 1) *Wiederstand, Abwehr.* — 2) *Nachbildung, Abbild, Bild.*

***प्रतिकृत्तिका** f. gaṇa अश्वादि.

प्रतिकृत्य MBh. 5,1004 fehlerhaft; vgl. Spr. 6635.

प्रतिकोणम् Adv. *nach —, in jeder Himmelsgegend* Hemâdri 1,131,17. 132,1.

प्रतिकोप m. *Zorn, Aerger.*

प्रतिक्रम m. *umgekehrte Ordnung.*

प्रतिक्रमण n. 1) *das Hin —, Herschreiten.* — 2) bei den Buddhisten *das zur Beichte Gehen.*

प्रतिक्रमणविधि m. und °क्रमणसूत्र n. Titel zweier Werke.

प्रतिक्रियम् Adv. *für jede Verrichtung* Kap. 5,120.

प्रतिक्रिया f. 1) *Wiedervergeltung* (im Guten und Bösen). Das sächliche Object im Comp. vorangehend, das persönliche im Gen. (107,12), Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Wiedererstattung.* — 3) *Widerstand, Abwehr, Abhülfe.* मन्युप्रतिक्रियां कर् so v. a. *an Jmd* (Gen., aber Loc. zu vermuthen) *seinem Aerger Luft machen.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *abwehrend, vertreibend* (eine Krankheit); Nom. abstr. °त्व n. — 4) *Schmükkung* (des Körpers) MBh. 12,59,66.

***प्रतिकृष्ट** Adj. *elend, erbärmlich* (Erdboden).

प्रतिकूर Adj. in अप्रतिकूर (Nachtr. 4).

प्रतिक्रोध m. *erwiederter Zorn.*

प्रतिक्रोश m. *das Anschreien.*

प्रतिक्षणम् Adv. *in —, mit jedem Augenblick, beständig.*

प्रतिक्षत्र m. N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिक्षपम् Adv. *jede Nacht.*

***प्रतिक्षप** m. *Wächter.*

***प्रतिक्षिप्त** n. *Arzenei.*

प्रतिक्षिप्तत्व n. *das Zurückgewiesensein, Verworfensein* Sarvad. 3,10.

प्रतिक्षेत्र n. *Statt, Stelle.* Loc. *an Stelle von* (Gen.) Gṛhjâs. 2,10.

प्रतिक्षेप m. 1) *Streit* MBh. 7,3958. v. l. व्यतिक्षेप. — 2) *das Bestreiten, Streiten gegen* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verwerfung.*

प्रतिक्षेपण n. *das Bestreiten, Streiten gegen* (im Comp. vorangehend).

प्रतिक्षोणिभृत् m. *Gegenfürst, — könig* Vikramâṅkaḱ. 9,108.

प्रतिखुर m. *eine best. fehlerhafte Geburtslage.*

***प्रतिखेटक** gaṇa अश्वादि.

***प्रतिख्याति** f. v. l. für प्रविख्याति *Berühmtheit.*

प्रतिगज m. *ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिगत 1) Adj. s. u. गम् mit प्रति. — 2) n. *Heimkehr.*

***प्रतिगति** f. *Zurückkunft.*

प्रतिगमन n. *Rückkehr.*

प्रतिगर m. *Antwortsruf* (des Adhvarju auf die Anrede des Hotar).

प्रतिगरितर् Nom. ag. *der durch Zuruf Antwortende*

प्रतिगर्जन 1) n. *das Entgegendröhnen, — donnern* (einer Wolke) AV. Paric. 61,18. 23. — 2) f. आ *das Entgegenbrüllen.*

प्रतिगात्रम्, °गात्र° Adv. *bei jedem Gliede.*

प्रतिगिरि m. *ein gegenüberstehender Berg.*

प्रतिगीर्य n. impers. *durch Zuruf zu antworten.*

प्रतिगुप्य n. impers. *cavendum a* (Abl.) Çat. Br. 3,2,2,27.

प्रतिगृहम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिगृहीतर् Nom. ag. *Empfänger.* Richtig प्रतिग्रहीतर्.

प्रतिगृहीतव्य Adj. *freundlich aufzunehmen, willkommen zu heissen.* Richtig प्रतिग्रहीतव्य.

प्रतिगृह्य Adj. 1) *anzunehmen, annehmbar, — von* (*Gen.). — 2) *von dem man Etwas annehmen darf* in अप्रतिगृह्य.

प्रतिगेहम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिग्रह m. 1) *Empfang, Entgegennahme* (von Gaben) Çâṅkh. Gṛhj. 4,7. *Berechtigung zum Empfang von Geschenken* (ein Vorrecht des Brahmanen). Die Person, von der man ein Geschenk empfängt, steht im Gen., Abl., im Gen. mit सकाशात् oder geht im Comp. voran; häufiger wird jedoch das Wort mit dem Object componirt. प्रतिग्रहं कर् *Geschenke empfangen.* — 2) *die freundliche Aufnahme einer Person.* — 3) *Gunstbezeugung, Gnade.* — 4) *das zur Ehe Nehmen.* — 5) *Aufnahme mit dem Gehör, das Anhören.* — 6) *Anfasser.* केश° so v. a. *Haarschneider, Bartscheerer* Gobh. 3,1,9. — 7) *Empfänger.* दान° Saṁhitopan. 46,1. — 8) *Napf und Topf für die verschiedenen Bedürfnisse eines Kranken.* Insbes. **Spucknapf.* — 9) *die empfangene Gabe, Geschenk.* Instr. so v. a. *als Geschenk.* °प्राप्त Adj. *als Geschenk erhalten* Kathâs. 6,51. — 10) Bez. *der den acht* Graha *entsprechenden Objecte* oder *Functionen;* vgl. अतिग्रह 1). — 11) **der Nachtrab eines Heeres.* — 12) * = क्रियाकार. — 13) * = ग्रहभेद oder ग्रहान्तर.

प्रतिग्रहण 1) Adj. *in Empfang nehmend* Çâṅkh. Gṛhj. 3,7; es ist aber vielleicht °णो *bei der Empfangnahme* st. °णः zu lesen. — 2) n. *a) das Auffangen, Auffassen, Aufnehmen* Çâṅkh. Gṛhj. 1,28. — *b) das Annehmen, in Empfang Nehmen* (insbes. von Gaben). — *c)* **Gefäss, Behälter.*

1. **प्रतिग्रहधन** n. *als Geschenk empfangenes Geld* Kathâs. 24,155.

2. **प्रतिग्रहधन** Adj. *dessen Reichthum nur in Geschenken besteht* Paṅḱat. 182,9.

प्रतिग्रहिन् (metrisch) Adj. *Empfänger* (von Gaben).

प्रतिग्रहीतर् Nom. ag. 1) dass. Nom. abstr. °ग्रहीतृत्व n. Ind. St. 13,368. — 2) *der ein Mädchen entgegennimmt, Heirather* Mân. Gṛhj. 1,8. °ता als Fut. Chr. 67,33.

प्रतिग्रहीतव्य Adj. *zu empfangen, erlaubt zu empfangen.*

प्रतिग्रामम् Adv. *in jedem Dorfe* Harshaḱ. 166,8.

प्रतिग्राम्यम् Adv. Râǵat. 5,172 fehlerhaft für °ग्रामम्.

***प्रतिग्राह** m. *Spucknapf.*

प्रतिग्राहक Adj. *Gaben empfangend.* Zu belegen nur अ°.

प्रतिग्राहिन् Adj. *in Empfang nehmend.* Vgl. अप्रतिग्राहिन् (Nachtr. 1).

प्रतिग्राह्य 1) Adj. *a) anzunehmen, — von* (Abl.). — *b) von dem man Etwas annehmen darf.* — 2) m. Bez. *bestimmter* Graha 2) *b)* β).

प्रतिघ m. 1) *Behinderung, Widerstand* in अ°

Adj. (dieses auch Mahâvîraḱ. 113,4 gemeint); *das Sichsträuben gegen* (im Comp. vorangehend) Ḱaraka 4,2. — 2) *Zorn, Aerger, Groll* Lalit. 36,13. Comm. zu Jogas. 2, 8. Mahâvîraḱ. 112, 16. — 3) *= मूर्छा.

प्रतिघात m. *Abwehr, das Wehren, Zurückweisung, Zurückhaltung, Behinderung, Hemmniss, Hinderniss, Widerstand.*

प्रतिघातक 1) Adj. (f. °तिका) *störend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. = प्रतिघात; vgl. अ°.

प्रतिघातकृत् Adj. *Jmd* (Gen.) *um Etwas* (Gen.) *bringend* Jâṅḱ. 2,236.

प्रतिघातन n. 1) *das Abwehren.* — 2) **das Morden.*

प्रतिघातिन् Adj. *abwehrend, störend, beeinträchtigend* Comm. zu Njâjas. 2,2,36. 37. नेत्र° so v. a. *blendend.*

प्रतिघोषिणी f. Pl. *bestimmte dämonische Wesen.*

*प्रतिघ्न n. *Körper.*

प्रतिङ्गिरा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

प्रतिचक्र n. 1) *ein entgegenstehender Discus* in अ°. — 2) nach Nîlak. *ein feindliches Heer.*

प्रतिचक्ष in सुप्रतिचक्ष.

प्रतिचक्षण n. 1) *das Anschauen.* — 2) *das Ansehen, Aussehen.* — 3) *das Sehen —, Erscheinenlassen.*

प्रतिचक्षिन् Adj. *zuschauend, beobachtend* AV. Paipp. 3,5,2.

प्रतिचक्ष्य Adj. (f. आ) *sichtbar.*

प्रतिचन्द्र m. *Nebenmond.*

प्रतिचरणम् Adv. *für jede Schule.*

प्रतिचार m. *Anputz, Toilette* Çilâṅka 1,391.

प्रतिचिकीर्ष् Adj. (Nom. °कीर् vor ब) *Etwas* (Loc.) *zu vergelten —, an Etwas Rache zu nehmen verlangend* Hem. Par. 8,453.

प्रतिचिकीर्षा f. *das Verlangen es Jmd* (Gen. oder Acc.) *zu vergelten, — an Jmd Rache zu nehmen.*

प्रतिचिकीर्षु Adj. mit Acc. *zu vergelten —, zu erwiedern verlangend.*

प्रतिचिति Adv. *bei jeder Schicht.*

प्रतिचिन्तनीय Adj. *von Neuem zu durchdenken.*

प्रतिचोदनम् Adv. *bei jeder Aufforderung.*

प्रतिचोदना f. *Verbot.* Nach dem Comm. = निषेध (Gegensatz विधि) oder = स्मृति (Gegensatz श्रुति).

*प्रतिच्छदन n. *Decke, ein Tuch zum Bedecken.*

प्रतिच्छन्द m. *Abbild.* स्वर्ग° Pl. so v. a. *himmelähnliche Freuden.* Unter den Wörtern für *gleich* 250,29.

प्रतिच्छन्दक m. *Abbild, Substitut.*

प्रतिच्छाया f. 1) *Abbild, Ebenbild.* — 2) *ein entstelltes Spiegelbild* (eines Kranken als Vorzeichen des Todes) Ḱaraka 5,7. 8.

प्रतिच्छायामय Adj. (f. ई) *aus einem entstellten Spiegelbilde bestehend* Ḱaraka 5,7. 8.

प्रतिच्छायिका f. *Schattenbild* Naish. 6,45.

प्रतिच्यवीयस् Adj. *sich mehr herandrängend.*

*प्रतिजङ्घा f. *Schienbein.*

प्रतिजन् m. *Gegner.*

प्रतिजन्मन् n. *Wiedergeburt.*

प्रतिजन्य Adj. *gegnerisch.*

*प्रतिजल्प m. *Antwort, Entgegnung.*

प्रतिजल्पक m. *eine höflich ausweichende Antwort* (?).

*प्रतिजागर m. *Wachsamkeit, Aufmerksamkeit.*

प्रतिजागरण n. *das Bewachen, Aufpassen auf* (Gen.).

प्रतिजागरणक *District.*

प्रतिजागरि Adj. *wachsam, aufpassend.*

प्रतिजिघृक्षीर्षु Adj. mit Acc. *zu vergelten —, zu erwiedern verlangend.*

*प्रतिजिह्वा und *°जिह्विका f. *das Zäpfchen im Halse* Râǵan. 18,31.

प्रतिजीवन n. und °जीवित n. (Bâlar. 97,16) *das Wiederaufleben.*

प्रतिजृतिवर्पस् Adj. *je nach Antrieb oder Anlass eine Gestalt annehmend.*

प्रतिज्ञ 1) Adj. am Ende eines Comp. wohl *anerkennend* Vâǵarakḱh. 34,6. — 2) f. आ *a) Einverständniss;* vielleicht *allgemein Anerkanntes* Prâtiǵñâs. Instr. wohl *anerkannter Weise.* — *b) Zusage, Gelöbniss, Versprechen.* — *c) Aussage, Erklärung, Behauptung.* — *d)* bei den Juristen *Klage* 214,30. 212,9. — *e)* im Njâja *Verkündigung einer best. Thesis in einer Disputation* Njâjas. 1,1,33.

प्रतिज्ञाति f. Kâṭu. 33,8 wohl fehlerhaft für प्रतिप्रज्ञाति.

प्रतिज्ञान n. 1) *das Zugeben, Anerkennen, Zugestehen.* — 2) *Zusage, Versprechen* 223,26. — 3) *das Behaupten, Behauptung.* — 4) *das zur Sprache Bringen.*

प्रतिज्ञानवाक्य n. Titel eines Pariçishṭa zum Jaǵurveda Prâtiǵñâs. 105.

प्रतिज्ञान्तर n. *Wechsel der Thesis in einer Disputation* Njâjas. 5,2,3.

*प्रतिज्ञापत्रक n. *Vertragsurkunde.*

प्रतिज्ञापरिपालन n. *das Treubleiben einem Gelöbniss* 106,8.

प्रतिज्ञापरिशिष्ट n. Titel eines Pariçishṭa zum weissen Jaǵus.

प्रतिज्ञापारग Adj. *sein Wort haltend* R. Gorr. 2,127,15. 3,53,8.

प्रतिज्ञापारण n. *das Erfüllen eines Gelöbnisses* MBh. 7,80,15.

प्रतिज्ञापालन n. *das Treubleiben einem Gelöbniss* MBh. 13,148,37.

प्रतिज्ञापूर्वकम् Adv. *so dass mit der Klage begonnen wird* 216,16.

प्रतिज्ञालक्षणविवरण n. Titel eines Werkes.

प्रतिज्ञावाद् m. und °वादार्थ m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रतिज्ञाविरोध m. *der Widerspruch zwischen Thesis und Argument* Njâjas. 5,2,4.

प्रतिज्ञासंन्यास m. *das Aufgeben der eigenen Thesis in einer Disputation, nachdem man das Argument des Gegners gehört hat,* Njâjas. 5,2,5.

प्रतिज्ञासूत्र n. Titel eines Pariçishṭa zum weissen Jaǵus.

प्रतिज्ञाहानि f. *das Aufgeben der aufgestellten Thesis in einer Disputation* Njâjas. 5,2,2. Çaṅḱ. zu Bâdar. 2,3,6.

*प्रतिज्ञेय m. *Lobredner.*

प्रतितद्विद् f. *die Erkenntniss des Gegentheils davon.*

प्रतितन्त्रदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतितन्त्रसिद्धान्त m. *ein Dogma, das in diesem oder jenem System, aber nicht in allen, Geltung hat,* Njâjas. 1,1,29. Ḱaraka 3,8.

प्रतितर् m. *Matrose, Ruderer.*

प्रतितराम् Adv. mit भू *sich mehr zurückhalten, — einziehen.*

प्रतितरु Adv. *bei jedem Baume.*

प्रतिताल 1) m. *eine best. Tact* S. S. S. 210. — 2) *f. ई *eine Art Schlüssel.*

*प्रतितालक *Schlüssel.*

प्रतितूणी f. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रतित्र्यहम् Adv. *je drei Tage hindurch* Gaut.

प्रतिथि m. N. pr. eines Ṛshi und Lehrers Vaṅçabr. 2. Bâlar. 88,18.

प्रतिदएड Adj. *widerspänstig.*

प्रतिदर्श m. *Anblick.*

प्रतिदर्शन n. 1) *das Erblicken, Gewahrwerden.* — 2) *das Erscheinen.* — 3) *Anblick, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

प्रतिदातव्य Adj. *wiederzuerstatten.*

प्रतिदान n. 1) **das Zurückgeben, Wiederabliefern.* — 2) *das Dagegengeben, Gegengabe.*

प्रतिदाप्य Adj. *dessen Wiedererstattung zu erzwingen ist* Âpast.

*प्रतिदारण n. *Schlacht, Kampf.*

प्रतिदिनम् Adv. *jeden Tag, täglich, für jeden Tag.*

*प्रतिदिवन् m. 1) *die Sonne.* — 2) *Tag.*

प्रतिदिवसम् Adv. *jeden Tag, täglich, mit jedem Tage* Kâd. 114,18.

प्रतिदिशम् Adv. *nach —, in jeder Himmelsgegend* Harshaḱ. 166,8.

प्रतिदीवन् m. 1) *Gegner im Spiel.* — 2) **die Sonne.*

प्रतिडुह् *frisch gemolkene —, kuhwarme Milch.*

प्रतिदूत m. *Gegenbote.*

प्रतिदत्त Adj. Mahâbh. 6,103,*b* fehlerhaft für प्रतिसदृत्त.

प्रतिदृश् Adj. *ähnlich* TS. 4,6,5,5. प्रतिसदृश् VS.

प्रतिदृशम् Adv. *in jedem Auge, für jedes A.*

प्रतिदृष्टान्त m. *Gegenbeispiel* Njâyas. 5,1,9. 11.

प्रतिदृष्टान्तसम m. *eine nichtige Einwendung, indem man, ohne das Beispiel des Gegners zu berücksichtigen, ein Gegenbeispiel aufstellt,* Njâyas. 5,1,9.

प्रतिदेवतम् Adv. *für jede Gottheit.*

प्रतिदेवता f. *die entsprechende Gottheit.*

प्रतिदेशम् Adv. *für jede Gegend, in allen Gegenden, — Ländern* Harshaḱ. 166,9. — Ind. St. 15, 279 ist प्रति देशान् zu trennen.

प्रतिदेहम् Adv. *in jedem Körper.*

प्रतिदैवतम् Adv. *für jede Gottheit.*

प्रतिदोषम् Adv. *gegen Abend.*

प्रतिद्रुह् Adj. in अप्रतिद्रुह् (Nachtr. 3).

प्रतिद्वंद्व m. *Widersacher, Gegner, Nebenbuhler.* Vgl. अ°.

प्रतिद्वंद्विन् m. dass. Am Ende eines Comp. so v. a. *wetteifernd mit, gleichend* 250,27. Nom. abstr. °द्वित्व n.

प्रतिद्वंद्वी Adv. mit भू *als Widersacher auftreten.*

प्रतिद्वादशन् Adj. Pl. *je zwölf* Gaut.

प्रतिद्वारम् Adv. und °द्वारि Loc. *an jedem Thor, an jeder Thür.*

प्रतिद्विरद m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिद्वीपम् Adv. *in jedem Welttheil* Harshaḱ. 166,8.

प्रतिधर्तर् Nom. ag. *Aufhaltender, Hemmender.*

प्रतिधा f. *Ansatz zum Trinken, Zug.*

प्रतिधातवे Dat. Infin. zu 1. धा mit प्रति ṚV. 1,24,8.

प्रतिधातु m. *nachgemachtes Metall* Ind. St. 14, 338.

प्रतिधान n. 1) *das Ansetzen, Anlegen an* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Anwenden von Vorsichtsmitteln.*

प्रतिधावन n. *das Losrennen auf Jmd* (Acc.), *Anrennen.* v. l. प्रतिबाधन.

प्रतिधि m. *ein Querholz an der Deichsel.*

°प्रतिधी Adj. *so klug wie —* Pr. P. 16.

प्रतिधुक्क n. Nom. abstr. von प्रतिडुह् TS. 2, 5,2,3.

प्रतिधुर् m. *Deichselgenosse* Uvaṭa zu VS. 25,44 und in अप्रतिधुर्.

प्रतिधुष् Nebenform von प्रतिडुह् in °धुषम् und °धुषा.

प्रतिधृषे Dat. Infin. zu धर्ष् mit प्रति ṚV. 8,60, 13. 14.

प्रतिधृष्य Adj. in अप्रतिधृष्य.

प्रतिधनि m. (Harshaḱ. 176,21) und °धान m. *Widerhall.*

प्रतिधानिन् Adj. *widerhallend.*

प्रतिनगरम् Adv. *in jeder Stadt* Harshaḱ. 166,8.

प्रतिनदि Adv. *an jedem Flusse* Bâlar. 60,16.

प्रतिनन्द m. neben अनन्द् Ârsh. Br.

प्रतिनन्दन n. 1) *Begrüssung, Gruss.* — 2) *dankbares Entgegennehmen.*

*प्रतिनप्तर् m. *Urenkel.*

प्रतिनमस्कार Adj. *eine Verehrung erwiedernd.*

प्रतिनव Adj. *neu, frisch.*

प्रतिनाग m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिनाडी f. *Zweigader.*

प्रतिनाद् m. *Widerhall* Kâd. 31,1.

प्रतिनाम Adv. *namentlich, mit Nennung des Namens* Venis. 10,22.

प्रतिनामग्रहणम् Adv. *mit Nennung jedes einzelnen Namens* Kâd. 91,18.

प्रतिनामन् Adj. (f. °नाम्नी) *namensverwandt.*

प्रतिनायक m. *Gegenheld, der Gegner eines Helden in einem Schauspiel.*

प्रतिनारी f. *Nebenbuhlerin* Çiç. 10,46.

प्रतिनाह् m. *Verstopfung* in कर्ण°.

प्रतिनियाक्ष्य Adj. *herauszuschöpfen* Âpast. Çr. 12,20,19. Vgl. प्रतिनिर्याक्ष्य.

प्रतिनिधातव्य Adj. *zu substituiren* Comm. zu Njâyam. 6,3,12.

प्रतिनिधापयितव्य Adj. *substituiren zu lassen* Comm. zu Njâyam. 6,3,9.

प्रतिनिधि m. 1) *Substitution.* — 2) *Substitut.* — 3) *Ebenbild, Gegenstück von* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 253,13. Unter den Wörtern für *gleich* Chr. 250,31.

प्रतिनिधी Adv. mit कर् *für Etwas* (Acc.) *etwas Anderes an die Stelle setzen* MBh. 12,165,16. *Etwas* (Acc.) *substituiren für* (im Comp. vorangehend) Ragh. 4,54.

प्रतिनिधेय Adj. *zu substituiren* Njâyam. 6,3,12.

*प्रतिनिनद् m. *Widerhall.*

प्रतिनिपात m. *das Niederfallen.*

प्रतिनियम m. *eine Bestimmung für jeden speciellen Fall* Kap. 6,15.

प्रतिनिर्याक्ष्य Adj. *herauszuschöpfen* Comm. zu TS. 3, S. 157. fg. Vgl. प्रतिनियाक्ष्य.

प्रतिनिर्देश m. *das Zurückweisen auf, eine abermalige Erwähnung, ein Zurückkommen auf* (Gen.).

°प्रतिनिर्देशक Adj. *zurückweisend auf.*

प्रतिनिर्देश्य Adj. *was abermals erwähnt wird, worauf man wieder zurückkommt.*

प्रतिनिर्यातन n. *das Wiedererstatten, Zurückgeben.* — 2) **das Vergelten.*

प्रतिनिवर्तन n. *das Zurückkehren, Rückkunft* in पुनः°.

प्रतिनिवारण n. *das Abwehren, Fernvonsichhalten.*

*प्रतिनिवासन n. *ein best. Kleidungsstück* (buddh.).

प्रतिनिवृत्ति f. *Rückkehr* Comm. zu Âpast. Çr. 4,15,4.

प्रतिनिशम् Adv. *allnächtlich.*

प्रतिनिश्चय m. *Gegenansicht* MBh. 12,83,53.

प्रतिनिष्क m. oder n. *je ein* Nishka (*ein best. Gewicht*) Hemâdri 1,257,20.

प्रतिनिष्ठ Adj. *auf der Gegenseite stehend.*

*प्रतिनिसर्ग m. *das Aufgeben, Fahrenlassen.* Richtig wäre प्रतिनिःसर्ग.

प्रतिनिःसङ्ग m. fehlerhaft für °निःसर्ग Lalit. 35,2 (zu lesen °सर्गाय).

प्रतिनृपति m. *Gegenfürst, — könig* Dh. V. 19,2.

प्रतिनोद m. *Zurückstossung, — weisung.*

प्रतिन्यायम् Adv. *in umgekehrter Ordnung.*

प्रतिन्यास m. *Gegendepositum* Nâr. 2,8; vgl. Mit. 98,5. fgg.

प्रतिन्यूङ्ख m. *Gegen-*Njûñkha.

*प्रतिप m. N. pr. eines Fürsten. Richtig प्रतीप.

प्रतिपक्ष m. 1) *die entgegengesetzte Seite, Gegensatz, Opposition, die feindliche Partei, Nebenbuhlerschaft; Gegner, Widersacher, Nebenbuhler.* इव-प्रतिपक्ष इव गरुत्मतः *in der Geschwindigkeit gleichsam ein Nebenbuhler* Garuḍa's Kâd. 89,5 (159, 17). Unter den Synonymen von *gleich* (*wetteifernd mit*) Chr. 250,27. — 2) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिपक्षचण्डभैरव m. N. pr. des Hauptes einer best. Secte.

प्रतिपक्षन्मन् Adj. *von den Feinden bewirkt* Çiç. 1,42.

प्रतिपत्तता f. und °पत्तत्व n. *Opposition, Feindschaft.*

प्रतिपत्तित Adj. *einen Widerspruch enthaltend.*

प्रतिपत्तिन् m. *Gegner, Widersacher.*

प्रतिपर्ण m. 1) *Tausch.* — 2) *Gegeneinsatz im Spiele* Kathâs. 56,302.

प्रतिपत्तर् Nom. ag. 1) *Wahrnehmer, Hörer.* — 2) *der Etwas annimmt, behauptet* Comm. zu Âpast. Çr. 6,4,11. — 3) *der Etwas begreift, auffasst, versteht* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2.

प्रतिपत्तव्य 1) Adj. *a) zu erlangen, zu empfangen.* — *b) zu geben* (eine Antwort). — *c) zu begreifen, zu verstehen, zu ergründen* Karaka 3,8. Çaṃk. zu Bâdar. 2,4,7. 3,2,11. 4,1,2. — 2) n. impers. *a) zu verfahren, sich zu verhalten* Âpast. Vaǵrakkh. 20,6. 13. — *b) anzunehmen, zu statuiren.*

प्रतिपत्ति f. 1) *Erlangung, Gewinnung, das Theilhaftigwerden, Bekommen* Gaut. — 2) *Innewerdung, Wahrnehmung, Erkenntniss, Verständniss, Auffassung; Einsicht, Intelligenz.* नैतद्युक्तं समानप्रतिपत्तिषु सखीषु *das schickt sich nicht für Freundinnen von gleicher Einsicht*, so v. a. *— für vernünftige Fr.* 306,26. — 3) *Annahme, Behauptung, Statuirung.* — 4) *Eingeständniss* Jolly, Schuld. 319. — 5) *das Zukommenlassen, Geben;* die Person, der Etwas gegeben wird, steht im Loc. oder geht im Comp. voran. — 6) *das Bewirken.* — 7) *das Gehen an* (im Comp. vorangehend), *Beginnen, Thun, Verfahren, — bei* oder *mit* (Loc. oder Gen.). — 8) *ehrenvolles Verfahren gegen Jmd, Ehrenerweisung.* — 9) *Entschlossenheit, Zuversicht, Dreistigkeit;* vgl. अप्रतिपत्ति 3) und 2. अप्रतिपत्ति (Nachtr. 1). — 10) *Mittel gegen* (Gen.), *— zu* (Loc.), *Mittel zum Zweck* Ǵaim. 3,2,14. 4,2,11. 12. Comm. zu Njâjam. 4,2,9. — 11) *hohe Stellung, Regierung, Herrschaft.* — 12) *Abschluss.*

प्रतिपत्तिकर्मन् n. *Abschlusshandlung* Comm. zu Âpast. Çr. 1,11,1.

*प्रतिपत्तिपटह m. *eine Art Pauke.*

प्रतिपत्तिमत् Adj. *die gehörige Einsicht habend, wissend was zu thun ist.*

*प्रतिपत्तूर्य n. *eine Art Pauke.*

*प्रतिपत्रफला f. *eine Kürbisart* Râǵân. 7,220.

1. प्रतिपत्नि (metrisch) f. *Nebenbuhlerin.* °वत् Adv.

2. प्रतिपत्नि Adv. *für jede Gattin* Comm. zu Âpast. Çr. 2,5,10. 3,10,3.

प्रतिपथ° und °पथम् Adv. 1) *den Weg entlang.* — 2) *rückwärts* Râǵat. 5,88. Vikramâṅkaḱ. 14,71.

*प्रतिपथिक Adj. *den Weg entlang gehend.*

प्रतिपद् f. 1) *Zugang, Eingang.* — 2) *Anfang.* — 3) *Anfangsvers, Eingangsstrophe.* — 4) *Anfangstag einer Monatshälfte,* insbes. *des zunehmenden Mondes* Agni-P. 176,1. fgg. — 5) **Intelligenz, Verstand.* — प्रतिपद्धि: MBh. 2,475 fehlerhaft für °पद्धि:.

1. प्रतिपद् 1) n. Titel eines Upâṅga. — 2) f. आ und ई = प्रतिपद् 4).

2. प्रतिपद् ° und म् Adv. 1) *bei jedem Schritt, überall, bei jeder Gelegenheit.* — 2) *Wort für Wort, bei jedem Wort.* — 3) *wörtlich, namentlich, ausdrücklich.* — 4) *je einzeln.*

*प्रतिपद्दर्शिनी f. *Weib* Râǵân. 18,6.

प्रतिपद्मम् Adv. *bei jeder Lotusblüthe* Hemâdri 1,821,19.

प्रतिपन्न 1) Adj. s. u. 1. पद् mit प्र. — 2) *संज्ञायाम्.

प्रतिपन्नक m. Bez. *der vier Stufen der* Ârja *bei den Buddhisten.*

प्रतिपन्नत्व n. *das Versprochenwordensein.*

प्रतिपन्नप्रयोजन Adj. *der seinen Zweck erreicht hat* R. 5,8,20.

प्रतिपरिगमन n. *das Wieder- oder Zurückherumgehen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3.

*प्रतिपर्णशिफा f. *Anthericum tuberosum* Râǵân. 5,136.

प्रतिपर्यायम् Adv. *bei jeder Wendung, bei jedem Satz* Mân. Gṛhj. 1,17. Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,23. Vgl. पर्याय 6).

प्रतिपर्व Adv. *bei jedem* Parvan 9) Vikramâṅkaḱ. 17,36.

प्रतिपल्लव m. *Gegenzweig, ein gegenüber stehender Zweig.*

प्रतिपशु Adv. *bei jedem Opferthier* Comm. zu TBr. 3,395,3.

प्रतिपाणि 1) Adj. *tauschlustig, feilschend.* — 2) m. *a) der Einsatz des Gegenspielers.* — *b) Revanche im Spiele.*

प्रतिपात्रम् Adv. *bei jeder Rolle, auf jede Rolle* (im Schauspiel).

प्रतिपादक 1) Adj. (f. °दिका) *schenkend, spendend* in अ°. — *b) darlegend, besprechend, behandelnd, vortragend, auseinandersetzend, lehrend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) **eine Schale für Haare* (buddh.).

प्रतिपादन n. 1) *das Hinschaffen zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Zukommenlassen, Geben, Schenken, Spenden, — an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *das Wiederzukommenlassen, Wiedergeben.* — 4) *das Wiederbringen.* — 5) *das Einsetzen in* (Loc.). — 6) *das Bewirken, Hervorbringen.* — 7) *das Vorführen, Darlegen, Aussagen, Besprechen, Behandeln, Vortragen, Auseinandersetzen, Lehren.* — 8) *Beginn.*

प्रतिपादनीय Adj. 1) *zu geben, zur Ehe zu geben* (im Prâkrit). — 2) *darzulegen, zu besprechen, zu behandeln* Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,9.

प्रतिपादपम् Adv. *an jedem Baume.*

प्रतिपादम् Adv. *in jedem Stollen.*

प्रतिपादयितर् Nom. ag. 1) *der Jmd* (Loc.) *Etwas zukommen lässt, Spender* Âpast. — 2) *Darleger, Besprecher, Lehrer.*

प्रतिपादयितव्य Adj. *zukommen zu lassen, zu schenken* Kâd. 2,86,22.

प्रतिपादुका f. *Fussgestell* Kâd. 18,20.

प्रतिपाद्य Adj. *vorzuführen, darzulegen, zu besprechen, zu behandeln, was besprochen wird* u. s. w. Nom. abstr. °त्व n.

प्रतिपान n. 1) *das Trinken* Âpast. 1,28,21, v. l. — 2) *Trinkwasser.*

प्रतिपाप Adj. *wieder böse, Jmd* (Loc.) *mit Bösem vergeltend.*

प्रतिपापिन् Adj. dass. Nîlak. zu MBh. 3,207,45.

प्रतिपालन n. 1) *das Bewachen, Schützen, Schirmen, Hüten.* — 2) *das Halten, Unterhalten* (von Thieren) Spr. 7752. — 3) *das Aufrechterhalten, Beobachten, Halten an.* — 4) *das Erwarten* 293, 5 (im Prâkrit).

प्रतिपालनीय und °पालयितव्य Adj. *zu erwarten, abzuwarten, abzupassen.*

प्रतिपालिन् Adj. *hütend, schirmend.*

प्रतिपाल्य Adj. 1) *zu schützen, zu schirmen, zu hüten.* — 2) *abzuwarten, abzupassen.*

प्रतिपिण्डम् Adv. *auf jeden Kloss* Mân. Çr. 1, 1, 2.

प्रतिपित्सा f. *der Wunsch zu erlangen, das Streben nach.*

प्रतिपित्सु Adj. 1) *den Wunsch habend zu erlangen, strebend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Etwas* (Acc.) *zu erfahren wünschend* Comm. zu Gobh. S. 5, Z. 11.

प्रतिपिपादयिषा f. *der Wunsch vorzuführen. — auszusagen, — zu besprechen* (mit Acc.) Gobh. Einl. S. 1, Z. 2 v. u. Comm. zu Kâvjâd. 2,37.

प्रतिपिपादयिषु Adj. *im Begriff stehend darzulegen, — zu besprechen, — zu behandeln, — auseinanderzusetzen.*

प्रतिपीडन n. *das Heimsuchen, Mitnehmen* (eines Landes).

प्रतिपुंनियत Adj. *für jede Seele besonders bestimmt.*

*प्रतिपुर gaṇa अर्श्वादि in der Kâç.

1. प्रतिपुरुष m. 1) *ein ähnlicher Mann, Stellvertreter, Genosse.* — 2) *Puppe.*

2. प्रतिपुरुष° und प्रतिपुरुषम् Adv. 1) *je auf —, je durch —, je für einen Mann, männiglich, Mann für Mann* Harshaḱ. 131,12. — 2) *für jede Seele.*

प्रतिपुष्यम् Adv. *jedesmal, wenn der Mond in das Mondhaus* Pushja *tritt.*

प्रतिपुस्तक n. *Copie einer Orginalhandschrift, Abschrift.*

प्रतिपूजक Adj. *Ehre erweisend, ehrend.*

प्रतिपूजन n. *Ehrenerweisung, das Ehren.*

प्रतिपूजा f. dass.; das Object im Gen. oder Loc.

प्रतिपूज्य Adj. *zu ehren.*

प्रतिपूरण n. 1) *das Füllen, Ausfüllen.* — 2) in med. Sinne *das Einbringen* oder *Uebergiessen mit Flüssigkeiten oder andern Stoffen.* — 3) *das Sichfüllen, Vollgegossenwerden mit* (Instr.) Gaut. — 4) *Verstopfung.* शिरस: (beim Schnupfen) Ḱaraka 2,6.

प्रतिपूरुष = 1. प्रतिपुरुष 1) in अ°.

प्रतिपूरुषम् Adv. = 2. प्रतिपुरुष° 1) Âpast. 1,2,1.

प्रतिपूर्ति f. *Erfüllung, Vollendung* Lalit. 36,1. 37,2.

*प्रतिपूर्वाह्णम् Adv. *jeden Vormittag.*

प्रतिपृष्ठा f. *jede Seite eines Blattes.*

प्रतिप्रज्ञाति f. *Unterscheidung, Anerkennung, Statuirung.*

प्रतिप्रणवम् Adv. *bei jedem* ओम्.

प्रतिप्रणवसंयुक्त Adj. *jedes Mal mit* ओम् *verbunden.*

प्रतिप्रणाम m. *Gegenverbeugung* Kâd. 247,5.

प्रतिप्रति Adj. m. n. *das Gegenstück —, Gegengewicht bildend, Jmd gewachsen, aufwiegend;* mit Acc.

प्रतिप्रतिनी Adj. f. zu प्रतिप्रति.

प्रतिप्रतीक° und °म् Adv. 1) *bei jedem Anfangsworte.* — 2) *auf jedem Theil des Körpers, an jedem Th. d. K.* Naish. 7,2. 10.

प्रतिप्रदान n. 1) *das Zurückgeben, Wiederausliefern.* — 2) *das zur Ehe Geben.*

प्रतिप्रभ 1) m. N. pr. eines Liedverfassers. — 2) f. आ Pl. *Widerschein.*

प्रतिप्रभातम् Adv. *jeden Morgen.*

प्रतिप्रयवण n. *wiederholtes Mischen.*

प्रतिप्रयाण n. *Heimkehr.*

प्रतिप्रयोग m. *Gegenausführung, eine parallel laufende Ausführung eines Satzes.*

प्रतिप्रवाद् m. R. Gorr. 2,6,20 wohl fehlerhaft für पतिप्रवाद्, wie die anderen Ausgaben lesen.

प्रतिप्रवादिन् Adj. *widersprechend* AV. Paipp. 20,4,5.

प्रतिप्रश्न m. 1) *Gegenfrage* Âpast. Çr. 7,23,6. Vaitân. — 2) *Antwort.*

प्रतिप्रश्नम् Adv. *in Betreff der Streitfrage* (nach Sâj.).

प्रतिप्रसव m. 1) *Gegenbefehl, Aufhebung eines Verbots in Betreff von* (im Comp. vorangehend), *eine Ausnahme zu einer Ausnahme* Comm. zu TS. Prât. — 2) *Rückkehr in den Urzustand* Jogas. 2, 10. 4,34.

प्रतिप्रसवम् Adv. *bei jeder Geburt.*

प्रतिप्रस्थातर् Nom. ag. *ein best. Priester, ein Gehülfe des* Adhvarju.

प्रतिप्रस्थान 1) m. *ein best. Bechervoll* Soma. — 2) n. a) *das Amt des* Pratiprasthâtar (anzunehmen für प्रतिप्रास्थानिक). — b) *der Melkkübel des* Pratiprasthâtar Âpast. Çr. 15,3,11.

प्रतिप्रहार m. *Gegenschlag, Erwiederung eines Hiebes, — Schlages.*

*प्रतिप्राकार m. *ein äusserer Wall.*

प्रतिप्राणि Adv. *in jedem lebenden Wesen, für jedes l. W.* Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,13. 3,1,8.

प्रतिप्राभृत n. *Gegengeschenk* Harshaḱ. 193,1.

प्रतिप्राश् Adj. *aemulus peni, Jmd den Mundvorrath wegessend.*

प्रतिप्राशितम् Adv. (?) Kauç. 38.

प्रतिप्रास्थानिक Adj. *zum* Pratiprasthâna 2) a) *in Beziehung stehend.* कर्मन् n. *das Amt des* Pratiprasthâtar.

प्रतिप्रिय n. *Gegengefallen, Gegendienst.*

प्रतिप्रेक्षण n. *das Wiederansehen* (Jmd) Âpast. 1,9,11.

प्रतिप्रेष m. *Gegenruf, Gegenanweisung.*

प्रतिप्लवन n. *das Zurückspringen.*

*प्रतिफल n. und °फलन n. (Bâlar. 59,11. Kâutukar. 101) *Reflex, Widerschein.*

*प्रतिफुल्लक Adj. *blühend.*

°प्रतिबद्धता f. *das Verbundensein mit* H. 69.

*प्रतिबध्य Adj. *zu hemmen, zu verhindern.*

प्रतिबन्द्धर् Nom. ag. *Hemmer, ein Hinderniss in den Weg legend.* Nom. abstr. °न्द्धृता f. Naish. 9,37.

प्रतिबन्ध m. 1) *Verbindung, Verknüpfung.* — 2) *Umschliessung, Belagerung.* — 3) *Hemmung, Unterbleibung.* — 4) *Hemniss, Hinderniss, Widerstand.* Instr. so v. a. *mit Anwendung von allerlei Hindernissen.* — 5) *ein logisches Hinderniss, Beseitigungsgrund.* — 6) *Stütze* Kâd. 2,61,5.

प्रतिबन्धक 1) Adj. (f. °न्धिका) *hemmend, hindernd, ein Hinderniss bildend, nicht aufkommen lassend* MBh. 5,42,46, v. l. Comm. zu TS. Prât. — 2) m. a) *Ast. — b) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिबन्धवत् Adj. *mit Hindernissen versehen, wobei man auf Hindernisse stösst.*

*प्रतिबन्धि m. *Widerspruch, Einwurf.*

प्रतिबन्धिकल्पना f. in der Logik *eine Annahme, gegen welche ein gerechter Widerspruch erhoben werden kann.*

प्रतिबन्धिन् Adj. 1) *ein Hinderniss erfahrend, was gehemmt —, was gestört wird.* — 2) am Ende eines Comp. *hindernd, hemmend, nicht aufkommen lassend.* Nom. abstr. °न्धिता f.

प्रतिबन्धु m. *Standesgenosse.*

1. प्रतिबल n. *ein feindliches Heer* Vikramâṅkaḱ. 6,68.

2. प्रतिबल 1) Adj. *gleiche Kraft habend, Jmd* (Gen.) *gewachsen, gleich stark an* (im Comp. vorangehend), *im Stande seiend zu* (Inf. oder Dat. eines Nom. act.). — 2) m. *ein ebenbürtiger Gegner* Daçak. 42,15.

°प्रतिबाधक Adj. *zurückstossend, von sich weisend.*

प्रतिबाधन n. *das Zurückstossen, Abwehren;* mit Acc. MBh. 8,68,27.

प्रतिबाहु m. 1) *Vorderarm.* — 2) *die gegenüberliegende Seite in einem Viereck* oder *Polygon.* — 3) N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिबिम्ब m. (ausnahmsweise) und n. 1) *die sich* (im Wasser) *abspiegelnde Sonnen-* oder *Mondscheibe; Spiegelbild, Abbild, Widerschein* überh. Unter den Synonymen für *gleich* 250,29. — 2) Bez. *der Kapitel* im Kâvjaprakâçâdarça.

प्रतिबिम्बक = प्रतिबिम्ब 1).

प्रतिबिम्बन n. 1) *das Sichabspiegeln.* — 2) *das Abspiegeln, in Vergleich Bringen.*

प्रतिबिम्बय्, *°यति Denom. von प्रतिबिम्ब. °बिम्बित *wiedergespiegelt, reflectirt, — in* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n.

प्रतिबिम्बी Adv. mit कर् *wiederspiegeln, gleichen;* mit Acc. Daçak. 30,7.

*प्रतिबीज n. *verfaulter Same.*

प्रतिबीजम् Adv. *für jede Kornart* Âpast. Çr. 6, 29,15.

प्रतिबुद्धक Adj. in अप्रतिबुद्धक.

प्रतिबुद्धि f. *das Erwachen* (in übertr. Bed.).

प्रतिबोध m. 1) *das Erwachen.* — 2) *Erkenntniss.* — 3) *N. pr. eines Mannes. — Auch fehler-

haft für प्रतिबोधन. — Vgl. प्रतीबोध्.

प्रतिबोधक 1) Adj. mit Acc. *erweckend.* — 2) m. *Unterweiser, Lehrer* Ind. St. 15,279.

प्रतिबोधन 1) Adj. am Ende eines Comp. *erweckend, erfrischend.* — 2) f. आ *das Erwachen, wieder zum Bewusstsein Kommen* Kâd. 2,45,5. — 3) n. *a) das Erwachen.* — *b) das Erwachen,* so v. a. *das Umsichgreifen, Sichausbreiten.* Pl. MBh. 5, 42,46. — *c) das Wecken* 70,19. — *d) das Aufklären, Belehren.*

प्रतिबोधनीय Adj. *zu wecken* 311,15.

प्रतिबोधवत् Adj. *mit Erkenntniss —, mit Vernunft begabt.*

प्रतिबोधिन् Adj. *erwachend.*

प्रतिभ 1) Adj. *verständig, klug.* Nur einmal und auch hier v. l. — 2) f. आ *a) Abbild.* — *b) Licht, Glanz* in निष्प्रतिभ 1). — *c) das Erscheinen, Zumvorscheinkommen* in अप्रतिभा 1). — *d) das Anstehen, Passen* in अप्रतिभा 2). — *e) Verstand, Einsicht.* — *f) grosse Präsenz des Wissens, Geistesgegenwart.* — *g) ein aufleuchtender Gedanke, ein glücklicher Einfall.* — *h) eine gegründete Vermuthung* Naish. 5, 74. — *i) Phantasie, Phantasiegebilde.* — देवता प्रतिभा ऽसि मे MBh. 2,728 fehlerhaft für दे° प्रतिभासि (2. Sg. von भा mit प्रति) मे.

प्रतिभट Adj. *Jmd oder Etwas gewachsen, wetteifernd, — mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 11,91. 18,52. 95. Kaṇḍak. 75,4. m. *Gegner* Râǵat. 7,1172. Nom. abstr. °ता f.

°प्रतिभटी Adv. mit कर् *gleichstellen —, gleichsetzen mit* Naish. 5,135.

*प्रतिभणितव्य n. impers. *entgegen zu höhnen* Vjutp. 202.

प्रतिभय 1) Adj. (f. आ) *furchtbar, grausig, gefährlich.* °म् Adv. — 2) n. *a) Furcht, — vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) Gefahr* Âçv. Gṛhj. 1,12,5.

प्रतिभयकर und °भयंकर Adj. *Furcht erregend.*

प्रतिभवम् Adv. *für diese und für alle künftigen Geburten* Ind. St. 14,387.

1. प्रतिभाग m. 1) *Vertheilung.* Richtig प्रविभाग. — 2) M. 8,307 nach Kull. *die dem Fürsten täglich dargebrachten Geschenke an Früchten, Blumen, Gemüse* u. s. w.

2. प्रतिभाग° Adv. *für jeden Grad.*

प्रतिभागशस् Adv. *nach Abtheilungen, klassenweise.*

प्रतिभात n. etwa *eine sinnbildliche Darbringung* Hariv. 3,37,21. v. l. प्रतिभान und प्रतिभाव.

प्रतिभान n. 1) *das Einleuchten* Comm. zu TS. 1,23,10. — 2) *Einsicht.* — 3) *Redegewandtheit* Lalit. 39,12. — 4) v. l. für प्रतिभात Hariv. 11750.

प्रतिभानवत् Adj. *einsichtig, im Augenblick das Richtige erkennend.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

प्रतिभानु m. N. pr. 1) eines Liedverfassers. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa.

*प्रतिभामुख Adj. *sogleich das Richtige treffend.*

प्रतिभाव m. 1) v. l. für प्रतिभात. — 2) *Gegenstück.* Nom. abstr. °ता f. Prasannar. 7,20.

प्रतिभावत् 1) Adj. = प्रतिभानवत्. — 2) *m. *a) die Sonne.* — *b) der Mond.* — *c) Feuer.*

प्रतिभाविलास m. Titel eines Werkes.

*प्रतिभाषा f. *Antwort, Erwiederung.*

प्रतिभाष्य n. Titel eines Abschnittes im Bhavishjatpurâṇa Hemâdri 2,23,11.

प्रतिभास m. 1) *das Erscheinen.* — 2) *Schein, Anschein.* — 3) *das Erscheinen vor dem Geiste, das in die Gedanken Kommen, Einfallen.* — 4) *Blendwerk.*

प्रतिभासन n. 1) *das Erscheinen, Erscheinung.* — 2) *Schein, Anschein.*

प्रतिभी f. *Furcht* Bhoǵapr. 62,22.

प्रतिभुज m. = प्रतिबाहु 2).

प्रतिभू m. 1) *Bürge, — für* (Gen., Dat., *Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *die Stelle vertretend von,* so v. a. *gleichend* Vidh. 92,7.

*प्रतिभूक m. = प्रतिभू 1) Gal.

प्रतिभूपाल m. 1) *ein feindlicher Fürst* Vikramâṅkaḱ. 15,70. — 2) Pl. *jeder einzelne Fürst, alle Fürsten insgesammt* Naish. 1,34.

प्रतिभूभृत् m. *ein feindlicher Fürst* Viramâṅkaḱ. 15,71.

प्रतिभेद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spaltung, Trennung.* — 2) *Verrath, Entdeckung.*

प्रतिभेदन n. *das Zerspalten, Zerschlagen.*

प्रतिभैरव Adj. (f. आ) *grausig* Varâh. Jogaj. 6,18.

प्रतिभोग m. 1) *Genuss.* — 2) *die bei einer Kur vorgeschriebene Diät* Ḱaraka 1,15.

प्रतिभोजन n. = प्रतिभोग 2) Ḱaraka 6,12. 18. 20. 8,3.

प्रतिभोजिन् Adj. *die bei einer Kur vorgeschriebene Diät beobachtend* Ḱaraka 6,18.

प्रतिम 1) *m. *die Gegend zwischen den Fangzähnen eines Elephanten.* — 2) m. °मी *Bildner, Schöpfer.* — 3) f. °मी *a) Abbild, Ebenbild, Bild, Bildniss, Götterbild; Sinnbild.* Am Anf. eines Comp. vor einem Worte für *Mond,* so v. a. *der Widerschein des Mondes.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *die Aehnlichkeit habend von, — ähnlich, — gleich.* — *c) Maass.* — *d)* *= 1). — *e) ein angebliches Metrum von 12 Silben.*

प्रतिमङ्गलवार m. Pl. *jeder Dienstag.*

प्रतिमञ्च und °क m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

प्रतिमण्ठक (wohl m.) desgl.

प्रतिमण्डल n. *Gegenscheibe, eine zweite Scheibe.* v. l. सोममण्डल. Nach Colebrooke *an excentric orbit.*

प्रतिमत्स्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,52.

प्रतिमन्त्रण n. *Erwiederung.*

प्रतिमन्त्रम् Adv. *mit —, bei —, zu jedem Spruch* Gaut.

प्रतिमन्दिरम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिमन्यू, °यते in अप्रतिमन्यूयमान.

प्रतिमन्वन्तर n. *jedes* Manvantara. °रम् (Mahâvîraḱ. 72,3) und °रे (Hemâdri 1,225,6. 187,13) *in jedem* M.

प्रतिमर्श m. *ein best. Niesemittel in Pulverform* Mat. med. 17. Bhâvapr. 2,133. Ḱaraka 8,9 (°मर्ष gedr.).

प्रतिमल्ल m. *Gegenringer, Gegenkämpfer; Rival* Vikramâṅkaḱ. 9,2.

प्रतिमांस n. *ersetztes Fleisch.*

प्रतिमातृ Adv. *je nach den Müttern* Gaut.

प्रतिमात्रा Pl. *alle Moren.*

प्रतिमाद्रव्यादिवचन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिमान n. 1) *Gegenmaass;* concret *Gegenmann, ein ebenbürtiger —, gewachsener Gegner.* — 2) *Muster.* — 3) *Bild, Abbild.* — 4) *Vergleichung, Aehnlichkeit, Gleichheit.* °प्रतिमानकल्प Adj. *ähnlich.* — 5) *Gewicht (womit gewogen wird)* Vishṇus. 10,5. 6. Spr. 7641. — 6) *die Gegend zwischen den Fangzähnen eines Elephanten.*

प्रतिमानना f. *Ehrenbezeigung* Çiç. 15,35.

प्रतिमाप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes.

प्रतिमाया f. *Gegenzauber.*

प्रतिमार्ग m. *Rückweg* MBh. 4,37,40.

*प्रतिमार्गक m. *die in der Luft schwebende Stadt Hariçḱandra's.*

प्रतिमालक्षण n. Titel eines Werkes.

प्रतिमाला f. *eine best. Art Verse herzusagen* (eine der 64 Künste).

प्रतिमास° und °म् Adv. *jeden Monat, allmonatlich.*

प्रतिमासंप्रोक्षणम् Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिमास्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig प्रतिमत्स्य.

प्रतिमित् f. *Stütze.*

प्रतिमित्र MBh. 7,3830 fehlerhaft für प्रत्यमित्र.

प्रतिमुकुल° Adv. *in —, an jeder Knospe.*

प्रतिमुक्ति f. *Urlaub* Kâd. 2,48,9.

1. प्रतिमुख n. 1) *die Epitasis* (im Schauspiel). Auch °संधि m. — 2) *Entgegnung, Antwort.*

2. प्रतिमुख 1) Adj. (f. आ; ई Vâgrakkh.) *a) gegenüberstehend, zugewandt* Vâgrakkh. 19,10. — *b) bevorstehend, gegenwärtig.* — 2) f. ई S. S. S. 183 fehlerhaft für प्रतिमुखरी.

3. प्रतिमुख° und °म् Adv. *entgegen* Âpast. Mân. Gṛhj. 1,17.

प्रतिमुखरी f. *eine Art zu trommeln* S. S. S. 182.

*प्रतिमुखाङ्ग n. *eine fortgesetzte Erzählung der Ereignisse* (im Schauspiel).

प्रतिमुद्रा f. 1) *ein nachgemachtes Siegel.* — 2) *Siegelabdruck.*

प्रतिमुहुस् Adv. *wieder und wiederum, fort und fort* Vikramâṅkaḱ. 16,35 (प्रति मु° gedr.).

प्रतिमुहूर्तम् Adv. *jeden Augenblick, beständig.*

*प्रतिमूर्ति f. *Abbild.*

*प्रतिमूषिका f. *eine Art Ratte.*

प्रतिमेय Adj. in अप्रतिमेय.

प्रतिमैँ Dat. Infin. zu 3. मा mit प्रति ṚV. 3,60,4.

प्रतिमोक्त m. *das die Mönchsregulative enthaltende Formular bei den Buddhisten* Kâraṇḍ. 98, 23. Vgl. प्रातिमोक्त.

प्रतिमोक्षण n. *das Erlassen* (von Abgaben).

प्रतिमोक्षसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

प्रतिमोचन n. *das Lösen, Sichbefreien von* (im Comp. vorangehend).

1. प्रतियत्न m. 1) *die auf Etwas gerichtete Sorge, Bemühung um, Zubereitung, Bearbeitung.* — 2) **Wiedervergeltung.* — 3) **= लिप्सा, उपग्रह, उपग्रहण, निग्रहादि, ग्रहणादि, प्रतिग्रह.*

2. *प्रतियत्न Adj. *der sich um Etwas bemüht, — kümmert.*

प्रतियाग m. *ein Opfer in einer Richtung auf Etwas zu* Comm. zu Âpast. Çr. 8,3,12.

प्रतियातन 1) n. *das Erwiedern, Vergelten.* वैर° *das Racheüben.* — 2) f. आ *Abbild, Bild* (eines Gottes) Harshaḱ. 39,15. Am Ende eines Comp. so v. a. *in der Gestalt von — erscheinend* 49,6.

प्रतियान n. *Rückkehr.*

प्रतियामिनि Adv. *allnächtlich.*

प्रतियायिन् Adj. *entgegenkommend, auf Jmd losgehend.*

प्रतियुद्ध n. *Gegenkampf, Erwiderung des Kampfes.*

प्रतियुवति f. *Nebenbuhlerin, Kebsweib* Vikramâṅkaḱ. 12,76.

प्रतियुवन n. *wiederholtes Mischen* Hemâdri 1, 145,2.

प्रतियूथप m. *der Führer einer feindlichen Elephantenheerde.*

प्रतियोग m. *Widersetzung, Widerstand.* Instr. Pl. so v. a. *durch Gegenmittel.*

प्रतियोगम् Adv. *Regel für Regel.*

प्रतियोगिक Adj. *correlativ, gegenüberstehend* (in der Vergleichung), *in einem Gegensatz stehend zu* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n.

प्रतियोगिज्ञानकारणतावाद् m. Titel eines Werkes.

प्रतियोगिज्ञानस्य हेतुत्वखण्डनम् desgl.

प्रतियोगिन् 1) Adj. = प्रतियोगिक 231,31. Çaṃk. zu Taitt. Up. S. 7. Comm. zu TS. 1,1011,3. zu Âpast. Çr. 1,2,7. Nom. abstr. °गिता f. und °गित्व n. — 2) m. *Widersacher, Gegner* Mahâvîraḱ. 22,19.

प्रतियोग्यनधिकरणे नाशस्योत्पत्तिनिरासः Titel eines Werkes.

प्रतियोजयितव्य Adj. *mit Saiten zu beziehen.*

प्रतियोद्ṛ Nom. ag. 1) *Gegenkämpfer, ein ebenbürtiger —, gewachsener Gegner.* — 2) *der sich in einen Kampf einlässt* M. 11,80, v. l.

प्रतियोद्धव्य Adj. *dessen Angriff man erwiedern muss.*

प्रतियोध m. *Gegenkämpfer, Gegner.*

प्रतियोधन n. *Gegenkampf, Erwiederung eines Kampfes.*

प्रतियोधिन् m. *Gegner, ein ebenbürtiger Gegner* in अ°.

प्रतियोनिँ Adv. *je nach seiner ursprünglichen Stätte.*

प्रतियोषित् f. = प्रतियुवति Vikramâṅkaḱ. 10,55.

1. प्रतिर Adj. *fördernd, Sieg verleihend.*

2. प्रतिर Adj. nach dem Comm. *hinüberbringend, helfend* TS. 2,2,12,3. Vgl. aber प्रतिरम् und ṚV. 8,48,10.

प्रतिरजनि Adv. *allnächtlich* Naish. 8,106.

प्रतिरथ m. 1) *Gegner im Kampf, ein ebenbürtiger Gegner.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिरथ्यम् Adv. *auf jeder Strasse* Spr. 7752.

प्रतिरम् Infin. *zu verlängern* (das Leben).

*प्रतिरम्भ m. = प्रतिलम्भ. Nach Wilson *passion, rage, violent or passionate abuse.*

प्रतिरव m. 1) *das Anschreien. Streiten.* — 2) Sg. und Pl. *Widerhall.* — 3) wohl = उपरव.

प्रतिराज und °राजन् m. *Gegenkönig, ein feindlicher König.*

*प्रतिराजम् Adv. *bei jedem Fürsten.*

प्रतिरात्रम् und °रात्रि (Vikramâṅkaḱ. 11,62) Adv. *allnächtlich.*

प्रतिराध m. Bez. *bestimmter Verse im* AV. Ait. Br. 6,33,19. Vaitân.

1. प्रतिरूप 1) n. *a) Abbild, Ebenbild.* — *b) Muster.* °धृक् Adj. *das Muster von — seiend.* — *c) eine gefälschte Sache, eine Fälschung von* (Gen.) Vishṇus. 5,124. — 2) f. आ = 1) *a)* Kaush. Up. 1,3.

2. प्रतिरूप 1) Adj. (f. आ) *a) ähnlich, einem Muster gleich, entsprechend, angemessen.* प्रतिरूपमकुर्वन् so v. a. *es Jmd* (Gen.) *nicht vergeltend.* — *b) schön, hübsch.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. einer Tochter Meru's.

1. प्रतिरूपक n. 1) *Abbild, Bildniss.* — 2) *Fälschung* Nâr. 3,49 = Vishṇus. 58,11 = Hemâdri 1,42,12.

2. प्रतिरूपक 1) Adj. (f. °पिका) *ähnlich, entsprechend, den Schein von Etwas habend* 250,26. तत्प्रतिप्रतिरूपक Suçr. 1,23,20 fehlerhaft für तत्प्रतिरूपक. — 2) m. *Quacksalber, Charlatan* Karaka 1,11.

प्रतिरूपचर्या f. *ein angemessenes —, musterhaftes Benehmen.*

प्रतिरोद्ṛ Nom. ag. *der Widerstand leistet, sich Jmd* (Gen.) *widersetzt.*

प्रतिरोध m. 1) *Hemmniss, Verstopfung.* °कर Adj. *verstopfend.* — 2) *= व्युत्थान, तिरस्कार, चौर्य.

प्रतिरोधक m. 1) *wer oder was hemmend in den Weg tritt, Störenfried* Kâd. 2,66,9. — 2) *Räuber.*

प्रतिरोधन n. 1) *das Versperren, Hemmen, Hindern.* — 2) *das unnütz verstreichen Lassen* 194,4.

प्रतिरोधिन् m. *Räuber.*

प्रतिरौद्रकर्मन् Adj. *der an Andern grausige Handlungen vollbringt.*

प्रतिलक्षण n. *Anzeichen.*

प्रतिलभ्य Adj. *zu bekommen, zu erlangen, dessen man theilhaftig werden kann.*

प्रतिलम्भ m. 1) *das Erhalten, Finden, Erlangung* Naish. 5,69. — 2) *Wiedererlangung.* जीवित° Kâd. 114,7. 116,4. — 3) *das Fassen, Erfassen, Begreifen.*

प्रतिलाभ m. = प्रतिलम्भ 1).

प्रतिलिङ्गम् Adv. *bei jedem Phallus.*

*प्रतिलिपि f. *Abschrift, schriftliche Antwort.*

प्रतिलेखन n. und °लेखा f. *das vorschriftsmässige Reinigen aller Gebrauchsgegenstände* Hem. Par.

प्रतिलोक m. *jede Welt* Hemâdri 1,187,13.

प्रतिलोमँ 1) Adj. (f. आ) *a) widerhaarig, widrig, ungünstig, feindlich gesinnt.* — *b) der natürlichen oder vorgezeichneten Ordnung widersprechend,*

verkehrt, umgekehrt. — 2) °लोमम् und °लोम° Adv. *gegen das Haar, — den Strich; so v. a. in umgekehrter Folge, — Richtung, verkehrt.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 4) f. आ *ein best. von hinten nach vorn zu lesender Zauberspruch.* — 5) n. Instr. °लोमेन *in unfreundlicher Weise.*

प्रतिलोमक 1) Adj. = प्रतिलोम 1) *b*). — 2) n. *Verkehrtheit.*

प्रतिलोमतस् Adv. 1) *in Folge der verkehrten Ordnung, — Richtung.* — 2) *in umgekehrter Richtung, — Folge.*

प्रतिलोमरूप Adj. *verkehrt* Kaush. Up. 4,19.

प्रतिलोमानुलोम 1) Adj. *dagegen oder dafür sprechend* R. 6,31,13. — 2) °लोमम् und °लोम° Adv. *in umgekehrter Folge, — Richtung, verkehrt und (oder) in natürlicher Folge, — Richtung.*

प्रतिलोमानुलोमतस् Adv. *auf unfreundliche und freundliche Weise.*

प्रतिवक्तव्य Adj. 1) *zu erwiedern, zu geben* (eine Antwort). — 2) *zu bestreiten* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1, 3 (S. 417, Z. 13). — 3) *dem* (Person) *man widersprechen darf.*

प्रतिवक्त्रम् Adv. *auf jedem Gesicht* Hemâdri 1, 234,17.

प्रतिवचन 1) m. *ein als Antwort dienender Spruch* Âpast. 2,3,11. Âpast. Çr. 8,3,14. 12,24,15. 15,11,11. — 2) n. *a) Nachsatz.* — *b) Antwort, — auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Beantwortung.*

प्रतिवचनी Adv. mit कर् *zur Antwort machen, antworten mit* (Acc.).

प्रतिवचस् n. *Antwort.* Auch mit müssigem उत्तर् verbunden.

प्रतिवत्सर् m. *Jahr.*

प्रतिवत्सरम् Adv. *alljährlich.*

प्रतिवदितव्य Adj. *zu bestreiten* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,18 (S. 468, Z. 4).

प्रतिवनम् Adv. *in jedem Walde.*

प्रतिवत्त् Adj. *das Wort* प्रति *enthaltend.*

प्रतिवर्ण m. *Kaste für Kaste* Hemâdri 1,43,10. 10. °म् Adv. *für jede Kaste* Gaut.

*प्रतिवर्णिक Adj. *eine entsprechende Farbe habend, ähnlich, entsprechend.*

प्रतिवर्तन n. *das Wiederkehren* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिवर्त्मन् Adj. *die entgegengesetzte Bahn einhaltend.*

प्रतिवर्धिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *gewachsen, überlegen.* Nach Nilak. = प्रातिकूल्येन वर्द्धी.

प्रतिवर्मन् in सुप्रतिवर्मन्.

प्रतिवर्ष° und °म् Adv. *alljährlich.*

प्रतिवल्गभा f. = प्रतियुवति Vikramâṅkaḱ. 10,86.

प्रतिवषट्कारम् Adv. *bei jedem Ausruf* vashaṭ Âçv. Çr. 5,3,22.

प्रतिवसति Adv. *in —, auf jedem Hause.*

*प्रतिवसथ m. *Ansiedlung, Dorf.*

प्रतिवस्तु n. *ein einem Andern entsprechendes —, gegenübergestelltes Ding, Aequivalent, Ersatz.*

प्रतिवस्तूपमा f. in der Rhetorik *Parallele, Gegeneinanderstellung* Kâvjapr. 10,15.

*प्रतिवर्तन n. *das Zurückführen.*

प्रतिवर्तिप्रदक्षिणम् Adv. *bei jedem feierlichen Rundgange um das Feuer von links nach rechts.*

प्रतिवाक्य n. *Antwort.*

प्रतिवाक्यम् Adv. *bei jedem Satze.*

प्रतिवाच् f. 1) *das Anschreien, Anbellen.* Pl. — 2) *Antwort* Kâd. 2,6,7.

प्रतिवाचिक n. *Antwort* Naish. 9,11. 16.

प्रतिवाच्य Adj. in अप्रतिवाच्य.

1.*प्रतिवाणि Adj. *unschicklich.*

2.*प्रतिवाणि 1) f. n. *Antwort.* — 2) f. = परिभाषा, अभिप्राय, प्रज्ञप्ति u. s. w. Gal.

प्रतिवात m. *entgegenblasender Wind.*

प्रतिवातम् Adv. *gegen den Wind.*

प्रतिवाद् m. *das Abweisen, Zurückweisen.* Vgl. अ°.

प्रतिवादिन् 1) Adj. *widersprechend, unfügsam* in अ°. — 2) m. *a) Opponent, Gegner* Varâh. Jogaj. 3,20. — *b) ein Verklagter.*

प्रतिवाप m. *Einstreuung, Beimischung* Ḱaraka 8,10. Vgl. प्रतीवाप.

प्रतिवार् m. *Abwehr* in अप्रतिवार्.

1. प्रतिवारण 1) Adj. *abwehrend.* — 2) n. *das Zurückhalten, Abwehren, Abwehr.*

2. प्रतिवारण m. 1) *Gegenelephant, ein feindlicher Elephant.* — 2) *Scheinelephant.* दैत्य m. so v. a. *ein* Daitja *in der Gestalt eines Elephanten.*

प्रतिवार्ता f. *Nachricht.*

प्रतिवार्य Adj. in अप्रतिवार्य.

प्रतिवाश्य Adj. in अप्रतिवाश्य.

प्रतिवासरम् Adv. *täglich* Hemâdri 1,375,18 Bhâvapr. 4,23. — *°रे = तद्दिनम्.

*प्रतिवासिन् m. *Nachbar.*

प्रतिवासुदेव m. *ein Gegner* Vâsudeva's (bei den Ǵaina).

प्रतिवाह् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. Vgl. प्रतीवाह्.

प्रतिविधात m. *Abwehr.*

प्रतिविदम् Adv. *jedem Zweige.*

प्रतिविद्यम् Adv. *bei jeder Lehre* Gaut.

प्रतिविधातव्य 1) Adj. *a) anzuwenden.* — *b) wogegen Vorkehrungen zu treffen sind* Prasannar. 133,6. — 2) n. impers. *dafür zu sorgen.*

प्रतिविधान n. 1) *das Entgegenarbeiten, Maassregeln gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Vorsorge* (Prasannar. 133,7), *das Sorgen für, das Treffen von Vorkehrungen für* (im Comp. vorangehend).

प्रतिविधि m. *ein Mittel gegen* (im Comp. vorangehend).

प्रतिविधित्सा f. *das Verlangen —, die Absicht entgegenzuarbeiten.*

प्रतिविधेय 1) Adj. *a) dagegen zu thun.* — *b) zurückzuweisen, zu verwerfen.* — 2) n. impers. *Maassregeln zu ergreifen* (Kâd. 2,133,16) *dagegen zu verfahren, zu verfahren gegen* (Loc.).

प्रतिविन्ध्य m. N. pr. eines Sohnes des Judhishṭhira. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रतिविपरीत Adj. *das entsprechende Gegentheil seiend, gerade entgegengesetzt* Ḱaraka 3,8.

*प्रतिविपाशम् Adv. *längs der* Vipâç L. K. 976.

प्रतिविभाग m. *Vertheilung, Zutheilung.*

1.*प्रतिविरति f. *das Abstehen —, Ablassen von* (Abl.).

2. प्रतिविरति Adv. *bei jedesmaligem Aufhören, — Verschwinden.*

प्रतिविशेष m. *Absonderlichkeit, Eigenthümlichkeit, ein besonderer Umstand.*

प्रतिविशेषण n. *eine Specification in's Einzelne* Comm. zu TS. Prât.

प्रतिविश्व Adj. Pl. *alle.* Loc. so v. a. *in allen Fällen.*

*1. प्रतिविष n. *Gegengift.*

2. प्रतिविष 1) Adj. (f. आ) *ein Gegengift enthaltend* Râǵat. 8,240. — 2) f. आ *Aconitum heterophyllum* (nach Mat. med.) Dhanv. 1,2. Bhâvapr. 1,178. Ḱaraka 6,10. 23.

प्रतिविषय m. Pl. *jedes Sinnesobject.* °विषयम् und °विषय° *in Bezug auf jedes einzelne Sinnesobject.*

*प्रतिविष्णु Adv. *bei jedem* Vishṇu-*Bilde.*

*प्रतिविष्णुक m. *Pterospermum suberifolium.*

प्रतिवीक्षणीय und °वीक्ष्य Adj. in दुष्प्रति°.

प्रतिवीत s. u. 1. व्या mit प्रति.

प्रतिवीर् m. *Gegner* (Vikramâṅkaḱ. 15,63. 68), *ein ebenbürtiger Gegner.* Nom. abstr. °ता f.

प्रतिवीर्य n. *das Gewachsensein* in अ°.

प्रतिवृत्त n. *ein excentrischer Kreis* Golâdhj. 6,26.

प्रतिवृत्ति Adv. *bei jeder Art der Stimme.*

प्रतिवृष m. *Gegenstier, ein feindlich gegenüberstehender Stier.*

प्रतिवेदम् Adv. *bei jedem* Veda, *für jeden* V. Bâdar. 3,3,55.

प्रतिवेदशाखम् Adv. *für jede* Veda-*Schule.*

प्रतिवेदान्तम् Adv. *in jeder* Upanishad Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,1.

प्रतिवेदिन् Adj. in एवंमुखड्:ख° (Nachtr. 2).

प्रतिवेलम् Adv. *bei jeder Gelegenheit.*

प्रतिवेश 1) Adj. (f. श्रा) *a) benachbart;* m. *Nachbar.* — *b) adjunctus, auxiliaris, Neben —, Hülfs* — — 2) m. *Nachbarhaus, ein Schutz bietendes N.* — Vgl. प्रतीवेश.

प्रतिवेशतस् Adv. *aus der Nachbarschaft.*

प्रतिवेशवासिन् m. *Nachbar,* °नी f. *Nachbarin.*

प्रतिवेशिन् Adj. *benachbart;* m. *Nachbar,* f. °नी *Nachbarin.*

प्रतिवेश्मन् n. *Nachbarhaus.*

प्रतिवेश्य m. *Nachbar.*

प्रतिवैर n. *Erwiederung einer Feindseligkeit, Rache.*

प्रतिवोढव्य Adj. *heimzutragen.*

प्रतिव्याहार m. *Antwort* Kâṇḍak. 75,8.

प्रतिव्यूह m. 1) *Gegenaufstellung eines Heeres.* — 2) *Widerhall* (nach Nîlak.) Hariv. 3605. — 3) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिव्योम m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,22,2.

प्रतिशङ्का f. *das Vermuthen, Halten für* (im Comp. vorangehend).

प्रतिशत्रु m. *Bekämpfer, Gegner, Feind.*

प्रतिशब्द und °क (Kâd. 116,14. 169,17. Harshaḱ. 111,5) m. *Widerhall.*

प्रतिशब्दग Adj. *dem Laute nachgehend, dahin gehend, woher der Laut kommt.*

प्रतिशब्दवत् Adj. *widerhallend.*

प्रतिशम m. *das Aufhören.*

प्रतिशर m. *das Zerbrechen* (intrans.) in श्र°.

प्रतिशरण n. *das Abbrechen, Abstossen.*

प्रतिशरीरम् Adv. *in Bezug auf die eigene Person.*

प्रतिशशिन् m. *Nebenmond.*

प्रतिशाखम् Adv. *für jede* Veda-*Schule* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,55.

°प्रतिशाखवत् (metrisch) Adj. — *zu Nebenzweigen habend.*

प्रतिशाखा f. 1) *Nebenzweig.* — 2) Pl. *alle* Veda-*Schulen.*

प्रतिशाखानाडी f. *Zweigader.*

प्रतिशाप m. *Gegenfluch, ein erwiederter Fluch* Kâd. 2,90,15.

1.*प्रतिशासन n. *das Beauftragen, Absenden mit einem Auftrage.*

2. प्रतिशासन n. *Nebenautorität* in श्र° (Nachtr. 4).

प्रतिशीवरी Adj. f. *zum Lager dienend.*

प्रतिशुक्रबुध° Adv. *zur Venus oder zum Mercur hin* Varâh. Jogaj. 5,11.

प्रतिशुक्रम् Adv. *zur Venus hin.* Könnte auch प्रति शुक्रम् getrennt werden.

प्रतिशुल्क Lalit. 218,8 fehlerhaft für °शुल्का.

प्रतिशृङ्ग n. Instr. so v. a. *Horn für Horn* Hemâdri 1,257,18.

प्रतिश्या f. (Kâraka 1,17. 6,2. 17) und प्रतिश्याय m. (Kâraka 6,3) *Erkältung, Katarrh.*

°प्रतिश्यायिन् Adj. *einen — Katarrh habend.*

प्रतिश्रय m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Zuflucht, Hülfe, Beistand.* — 2) *Zufluchtsstätte, Obdach, Wohnung.* — 3) *Wohnung,* so v. a. *Behälter.* त्वं हि तस्य प्रतिश्रयः so v. a. *du weisst ja dieses.* — 4) *ein* Gaina-*Kloster* Hem. Par. 3,79.

प्रतिश्रव 1) Adj. etwa *antwortend* VS. 16,34. Nach Mahîdh. m. *Widerhall.* — 2) m. (adj. Comp. f. श्रा) *Zusage, Versprechen.* प्रतिश्रवात्ते *nach Ablauf des Versprechens.*

प्रतिश्रवण m. 1) **das Hinhorchen.* — 2) *das Antworten* Gaut. — 3) *das Zusagen, Einwilligen, Jasagen, Versprechen.* — 4) **das Behaupten.* — 5) wohl *ein best. Theil des Ohres.*

प्रतिश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmasena.

प्रतिश्रित n. *Obdach.* v. l. प्रतिश्रय.

प्रतिश्रुत् f. 1) *Widerhall.* — 2) *Zusage* Ind. St. 15,142.

प्रतिश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit प्रति. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi Bhâg. P. ed. Bomb. 9,24,50.

प्रतिश्रुति f. 1) *Antwort.* — 2) *Zusage* Vaitân. — 3) *Widerhall* Çiç. 17,42.

प्रतिश्रुत्का f. *Widerhall* Text zu Lot. de la b. l. 86. Vgl. प्रतिश्रुत्क.

प्रतिश्रोतस् Adv. fehlerhaft für °स्रोतस्.

प्रतिश्लोक m. *Gegen-Çloka* Ind. St. 15,287.

प्रतिश्लोकम् Adv. *bei jedem Çloka.*

प्रतिषिच्य n. impers. *zu begiessen* Maitr. S. 1,8,3.

*प्रतिषीव्य Adj. P. 3,1,123.

प्रतिषेक m. *Begiessung* Âpast. Çr. 6,15,2.

प्रतिषेक्य Adj. *wobei ein Begiessen stattfindet* Maitr. S. 1,8,3.

प्रतिषेद्ढर् Nom. ag. *Abwehrer, Zurückhalter, Hinderer.* Auch mit Acc. der Sache.

प्रतिषेद्धव्य Adj. 1) *abzuwehren, zurückzuhalten.* — 2) *zu verneinen* Njâjas. 3,2,48.

प्रतिषेध m. 1) *Abwehr, Abhaltung, Zurückhaltung, Vertreibung* (einer Krankheit u. s. w.). कालकरणप्रतिषेधाय so v. a. *um keine Zeit zu verlieren.* — 2) *Verbot, Verneinung, Aufhebung.* — 3) *Negation, Verneinungswort* 244,6. — 4) *eine abschlägige Antwort.* — 5) in der Rhetorik *Einschärfung eines Verbots, Erinnerung an ein bestehendes Verbot.* — 6) in der Dramatik *ein vor den ersehnten Gegenstand sich stellendes Hinderniss.*

प्रतिषेधक Adj. (f. °धिका) 1) *abhaltend, sich abwehrend verhaltend, verbietend.* — 2) *negirend* TS. Prât.

प्रतिषेधन 1) Adj. *abwehrend.* — 2) n. *a) das Abwehren, Abhalten, Zurückhalten —, von* (Abl.), *Vertreiben* (einer Krankheit u. s. w.). — *b) das Abweisen, Zurückweisen, Widerlegen.*

प्रतिषेधनीय Adj. *zurückzuhalten, zu verhindern.*

प्रतिषेधयितर् Nom. ag. (f. °त्री) *negirend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,26.

प्रतिषेधवत् n. *eine abschlägige Antwort.*

प्रतिषेधात्मक Adj. *eine negative Form habend* 212,15.

प्रतिषेधापवाद m. *Aufhebung eines Verbots* 238,19.

प्रतिषेधार्थीय Adj. *die Bedeutung einer Verneinung habend.*

प्रतिषेधोक्ति f. *ein Ausdruck der Abwehr, — der Verneinung, — des Verbots.*

प्रतिषेधोपमा f. *eine in negativer Form ausgesprochene Vergleichung.*

प्रतिषेध्य Adj. 1) *zu verhindern, zurückzuweisen, zu verbieten.* — 2) *zu verneinen* Njâjas. 5,1,36. Comm. zu 2,1,12.

*प्रतिष्क m. *Bote* oder *Späher.*

प्रतिष्कभे Dat. Infin. zu स्कभ् mit प्रति ṚV. 1, 39,2.

*प्रतिष्कश m. 1) *Bote.* — 2) *Gefährte.* — 3) *Führer.* — 4) *ein lederner Riemen.*

*प्रतिष्कष m. *ein lederner Riemen.*

*प्रतिष्कस m. *Späher.*

प्रतिष्कुत in श्रप्रतिष्कुत.

प्रतिष्टम्भ m. *Hemmung, Hemniss, Hinderniss, das Aufheben einer Wirkung.*

°प्रतिष्टम्भिन् Adj. *hemmend.*

प्रतिष्टुति f. *Lob, Preis.*

प्रतिष्टातर् Nom. ag. *laudator aemulus.*

प्रतिष्ठ 1) Adj. (f. श्रा) *a) feststehend.* Statt श्रनर्: प्रतिष्ठः MBh. 5,1789 lesen die zwei anderen Aus-

gaben अज्ञप्रतिष्ठ: (adj. Comp.). — *b) widerstehend.* — 2) *m. N. pr. des Vaters von Supârçva (einem Gaina-Arhant). — 3) f. आ (adj. Comp. f. आ) *a) das Stehenbleiben, Stillstand.* — *b) das Feststehen, Bleiben, Bestand* Hemâdri 1,599,20 642,17. — *c) das Beharren in* (im Comp. vorangehend). — *d) Standort, Standpunct, Behälter.* — *e) Grund, Unterlage, Fundament, Grundlage, Stütze, Halt.* — *f) Ort des Anhalts, — Bleibens, Heimat, Wohnstätte.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *residirend —, wohnend in.* — *g) das Gestell* (der Menschen und Thiere), so v. a. *Fuss.* — *h) Zustand der Ruhe, Behaglichkeit.* — *i) Vorzüglichkeit.* — *k) eine hohe, ehrenvolle Stellung, hohes Ansehen* Spr. 7825. zu 2542 und 3319. — *l) Thronbesteigung eines Fürsten.* — *m) Aufstellung eines Götterbildes, — Idols, —* Liñga. — *n)* Name *verschiedener Metra.* — *o)* mystische Bez. *des Lautes* आ. — *p)* प्रजापते: प्रतिष्ठा Name eines Sâman. — *q)* *=योगसिद्धि oder योगनिष्पत्ति (wohl योग°). — *r)* *=क्रुस्व. — गाथाभिस्तत्प्रतिष्ठाभि: Hariv. 2837 fehlerhaft für °प्रदिष्टाभि:; vgl. 1,30,19. — 3) n. *Halt —, Stützpunct.* प्रतिष्ठां कृध्या जघन्थ so v. a. *du trafst in's Herz* RV. 10,73,6.

प्रतिष्ठाकमलाकर m. und प्रतिष्ठाकल्पलता f. Titel zweier Werke.

प्रतिष्ठाकाम Adj. *festen Stand —, — Aufenthalt —, eine Heimat —, eine hohe, ehrenvolle Stellung wünschend.*

प्रतिष्ठाकौमुदी f. und प्रतिष्ठाचिन्तामणि m. Titel zweier Werke.

प्रतिष्ठातत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva.

प्रतिष्ठातृ m. = प्रतिप्रस्थातृ.

प्रतिष्ठातिलक Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठात्व n. Nom. abstr. zu प्रतिष्ठ 3) *e).*

प्रतिष्ठादर्पण m., प्रतिष्ठादर्श m. und प्रतिष्ठाद्योत m. Titel von Werken.

प्रतिष्ठान 1) n. *a) fester Standpunct, Grundlage* Pâr. Grhs. 3,16. — *b) Fussgestell.* — *c) Gründung einer Stadt.* — *d)* N. pr. einer Stadt am Zusammenfluss der Gañgâ und Jamunâ auf dem linken Ufer der Jamunâ. — 2) m. *a)* Du. *das Mondhaus* Proshṭhapadâ. — *b)* N. pr. einer Gegend an der Godâvarî.

प्रतिष्ठापद्धति f. Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठापन 1) n. *a) das Aufstellen eines Götterbildes.* — *b) das Feststellen, Begründen, Erhärten.* — 2) f. आ *Gegenbehauptung, die Aufstellung einer Antithese* Karaka 3,8.

प्रतिष्ठापम् 1) Absol. *hinstellend, hinsetzend* Çat. Br. 12,3,1,8. — 2) Acc. Infin. *Bestand zu geben,* mit Acc. Târpja-Br. 13,4,11.

प्रतिष्ठापयितृ Nom. ag. *Aufsteller, Feststeller, Begründer.*

प्रतिष्ठापयितव्य Adj. 1) *zu stellen* Kâraṇḍ. 74, 19 (°स्था° gedr.). — 2) *zu befestigen* Kâraṇḍ. 18, 17. 50,6.

प्रतिष्ठाप्य Adj. 1) *zu stützen, festzustellen.* — 2) *Jmd* (Loc. oder Dat.) *zu übertragen, aufzutragen.*

प्रतिष्ठामयूख m. Titel des 9ten Theils in Bhâskara's Werke.

प्रतिष्ठारत्न n. Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठालक्षण n. desgl. Ind. St. 10,433.

प्रतिष्ठावत् Adj. *eine Unterlage —, einen Halt habend.*

प्रतिष्ठाविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिष्ठाविवेक m. desgl.

प्रतिष्ठासारसंग्रह m. desgl. Hemâdri 1,134,18.

प्रतिष्ठि f. *Widerstand.*

प्रतिष्ठिका f. *Grundlage* Hemâdri 1,452,10.

प्रतिष्ठितपद Adj. *mit Stollen von constanter Silbenzahl* Ait. Br. 5,4,15.

प्रतिष्ठिति f. *das Standhalten, Festhalten, Stand.*

प्रतिष्ठोद्योत m. Titel eines Werkes.

*प्रतिष्ठा und *प्रतिष्ठिका f. Kâç. zu P. 8,3,98.

प्रतिसंयोद्धृ Nom. ag. *ein Gegner im Kampfe.*

प्रतिसंलयन n. 1) *das Sichzurückziehen an einen stillen Ort* Lalit. 311,19. — 2) *vollständiges Eingehen in* Text zu Lot. de la b. l. f. 101,*b*.

प्रतिसंवत्सरम् Adv. *jedes Jahr* Comm. zu Âpast. Çr. 6,16,8.

प्रतिसंवित्प्राप्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रतिसंविद् f. *genaues Verständniss im Einzelnen* Lalit. 39,8.

प्रतिसंविधान n. *Gegenthat, Gegenschlag* Mahâvîraḥ. 113,5.

प्रतिसंवेदन n. *das Empfinden, Ansicherfahren* Comm. zu Njâjas. 1,1,11. 3,2,72. 4,1,64. zu Jogas. 1,7.

प्रतिसंवेदिन् Adj. *empfindend, ein Bewusstsein habend von* Comm. zu Njâjas. 3,1,3. 2,44.

प्रतिसंसर्ग m. = प्रतिसर्ग 1) und 2).

प्रतिसंस्कार m. *Wiederherstellung.* °रं कर् *Etwas* (Acc.) *wieder herstellen* Kâraṇḍ. 13,11. 12.

°प्रतिसंस्थान n. *das Platznehmen —, Einziehen in.*

प्रतिसंहार m. 1) *Zurückziehung, Einziehung.* — 2) *Aufgebung, das Fahrenlassen.* — 3) *das Sichfernhalten von* (Abl.).

प्रतिसंकाश m. *gleiches Aussehen.* Nur am Ende eines adj. Comp.

प्रतिसंक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Wiedereingehen, Auflösung.* — 2) *Eindruck.*

प्रतिसंक्राम (metrisch) m. *Auflösung.*

प्रतिसंख्या f. *Bewusstsein.*

प्रतिसंख्यान n. *abermaliges Erwägen des pro und contra, Vorsicht, Umsicht* Kâd. 175,17. 19.

*प्रतिसङ्कलिका f. *Staubmantel* (buddh.). Wohl प्रतिसंकलिका zu lesen.

प्रतिसङ्गिन् Adj. in अप्रतिसङ्गिन्.

प्रतिसंचर m. 1) *Rückbewegung* in अ°. — 2) *das Wiedereingehen, Auflösung, — der Welt* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,11. — 3) *Tummelplatz.* — 4) *derjenige* oder *dasjenige, in den* oder *in das Etwas eingeht, sich auflöst.*

प्रतिसंचिकीर्षु Adj. *aufzugeben verlangend, sich zu befreien wünschend von* (Acc.).

प्रतिसत्कर् s. u. सत्.

प्रतिसदनम् Adv. *je in seine Wohnung* Mahâvîraḥ. 135,2.

प्रतिसदृक्ष und प्रतिसदृश् Adj. *ähnlich.*

प्रतिसद्म Adv. *bei —, in jedem Hause.*

प्रतिसंदेश m. *Rückbotschaft, die Antwort auf eine Botschaft.*

प्रतिसंदेष्टव्य Adj. *als Antwort auf eine Botschaft zu geben* Kâd. 2,98,20 (121,7).

°प्रतिसंधातृ Nom. ag. *der sich Etwas wieder vergegenwärtigt* Comm. zu Njâjas. 1,1,10.

प्रतिसंधान n. 1) *das Widerzusammenbringen, — fügen, Zusammenfügung* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3, 14 (S. 1129, Z. 2). — 2) *Fuge, die Uebergangsperiode zweier Zeitalter.* — 3) *das sich wieder Vergegenwärtigen, das sich wieder zum Bewusstsein Bringen* Comm. zu Njâjas. 1,1,2. 10. 2,1,28. 4,1,2. — 4) * *Preis, Lobrede.*

प्रतिसंधि m. 1) *Wiedervereinigung.* — 2) *der Wiedereintritt in* (im Comp. vorangehend), *der W. in den Mutterleib.* — 3) *Verbindung, Verknüpfung* Comm. zu Njâjas. 3,1,25. — 4) *Fuge, die Uebergangsperiode zweier Zeitalter.* — 5) etwa *Widersetzung, Widerstand* (des Schicksals) MBh. 12, 206,20.

प्रतिसंधिविज्ञान n. *Wiedererkenntniss* Comm. zu Njâjas. 3,1,7. 2,2. Vgl. प्रतिसंधिविज्ञान Ind. St. 3,132.

प्रतिसंधेय Adj. in अप्रतिसंधेय.

प्रतिसम Adj. *gleich* Nâgân. 102 (103). MBh. 2, 44,15 fasst Nîlak. वैप्रतिसम (= अतुल) als ein (!) Wort.

प्रतिसमन्तम् Adv. *allenthalben.*

प्रतिसमाधान n. *das sich wieder Fassen, Fassung* Kâd. 223,6.

प्रतिसमासन n. *das Widerstehen, Jmd* (Gen.) *Gewachsensein.*

प्रतिसमीक्षण n. *das Wiederanblicken, Erwiederung eines Blickes.*

प्रतिसंबन्धि Adv. *je nachdem dieses oder jenes damit verbunden wird.*

प्रतिसर् 1) m. f. (आ) und (*n.) *ein als Amulet dienendes Band* (insbes. bei der Hochzeitsceremonie) MBh. 3,309,4. Varâh. Brhj. S. 44,5. 48,33. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a) eine in sich zurücklaufende Linie, Kreis* Çat. Br. 5,2,4,20. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter vor bösen Dämonen schützender Sprüche* Çat. Br. 7,4,1,33. — *c)* etwa *Ueberfall* in अ° (Nachtr. 4). — *d)* * *Hintertreffen, Nachhut.* — *e)* * *Reinigung einer Wunde;* vgl. प्रतिसारण. — *f)* * *Tagesanbruch.* — 3) *m. n. = आरक्त. — 4) f. आ *eine der fünf Schutzmächte* (bei den Buddhisten).

प्रतिसरण 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich stürzend auf, obliegend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 35, 15. 36,7. — 2) n. *a) das Zurückströmen* (von Flüssen). — *b)* * *das Sichstützen auf, Obliegen.*

प्रतिसर्ग m. 1) *Weiterschöpfung, die fortgesetzte Schöpfung aus dem Urstoffe.* — 2) * *Auflösung, Vernichtung.*

प्रतिसर्गम् Adv. *bei jeder Schöpfung.*

प्रतिसर्य Adj. von प्रतिसर् 1).

प्रतिसाधन n. *Gegenbeweis.*

प्रतिसाध्य Adj. in अप्रतिसाध्य (Nachtr. 3).

*प्रतिसांधानिक m. *Lobsänger.*

*प्रतिसाम Adj. wohl *unfreundlich.*

प्रतिसामन्त m. *Gegner, Feind* Harshak. 89,16. 187,4.

प्रतिसायम् Adv. *gegen Abend.*

प्रतिसारण 1) n. *a) das Bestreichen, Betupfen* (einer Wunde u. s. w.), insbes. *an den Rändern, im Umkreis.* — *b) ein dazu gebrauchtes Mittel* Mat. med. 18. — 2) f. आ *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process.*

प्रतिसारणीय Adj. 1) *zu bestreichen, zu betupfen* Kâraka 6,9. — 2) *zum Bestreichen* oder *Betupfen anzuwenden.*

प्रतिसारिन् Adj. *die Runde machend, von Einem zum Andern gehend.*

प्रतिसिंह m. *Gegenlöwe, ein feindlich gegenüberstehender Löwe.*

*प्रतिसीरा f. *Vorhang.*

प्रतिसुत्वन् anzunehmen für प्रातिसुत्वन.

प्रतिसुन्दरी f. = प्रतियुवति Vikramâñkak. 10,54.

1. प्रतिसूर्य m. *Nebensonne.*

2. प्रतिसूर्य m. *eine best. Eidechsenart.*

1. प्रतिसूर्यक m. *Nebensonne.*

2. प्रतिसूर्यक m. *eine best. Eidechsenart.*

प्रतिसूर्यमत्स्य m. *eine best. Erscheinung an der Sonne.* Nach dem Comm. als m. Sg. (!) *eine Nebensonne und ein Komet.*

*प्रतिसूर्यशयानक m. = 2. प्रतिसूर्य Râgân. 19,61.

प्रतिसेना f. *ein feindliches Heer.*

*प्रतिसोमा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,88.

प्रतिस्कन्ध m. 1) *Schulter für Schulter.* Instr. *je auf seiner Schulter.* — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. कपिस्कन्ध v. l.

*प्रतिस्कोर्ण n. *das Geschundenwerden* P. 6,1, 141, Sch.

प्रतिस्त्री Adj. *auf dem Weibe liegend.*

प्रतिस्थानम् Adv. *an jedem Orte, überall.*

प्रतिस्थापयितव्य s. u. प्रतिष्ठा°.

प्रतिस्रेक् m. Kathâs. 22,3 fehlerhaft für प्रतिस्रेक्, wie die v. l. hat und Fritze vermuthet hatte.

*प्रतिस्पर्धा f. *Wetteifer, ein Kampf um den Vorrang.*

प्रतिस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd, wetteifern könnend mit* (Gen. Kâraṇ. 30,10), *einem Andern den Vorrang abzugewinnen suchend.* Unter den Synonymen für *gleich, ähnlich* 248,29.

प्रतिस्पश् und °स्पाशन Adj. *spähend, lauernd.*

प्रतिस्मृति f. *eine best. Zauberkunst.*

*प्रतिस्याय m. fehlerhaft für °श्याय.

प्रतिस्रोतम् (Bhâg. P.) und °स्रोतम् Adv. *gegen den Strom, stromaufwärts.*

प्रतिस्वन m. Pl. oder im Comp. (Vikramâñkak. 10,19) *Widerhall, Echo.*

प्रतिस्वम् Adv. *jeder für sich, jeder einzeln.*

प्रतिस्वर m. 1) *Widerhall.* — 2) *Brennpunct.*

प्रतिहतधी Adj. *feindselig gesinnt* Spr. 2047.

प्रतिहति f. 1) *Schlag* Bâlar. 117,5. — 2) *das Abprallen.*

प्रतिहर्तर् Nom. ag. *Abwehrer, Abwender.*

प्रतिहर्तव्य Adj. *dem man entgegentreten —, sich widersetzen muss* oder *kann.*

प्रतिहरण n. 1) *das Zurückwerfen, Heimschlagen.* — 2) *das Zurückweisen* AV. Prâjaç. 2,2.

प्रतिहर्तर् Nom. ag. 1) *Zurückzieher, Einzieher, Aufheber, Auflöser, Vernichter.* — 2) *Abwehrer.* — 3) *ein best. Priester, der Gehülfe des* Udgâtar. — 4) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिहर्तवे Dat. Infin. zu हृ mit प्रति Bhâg. P. 3,5,47.

प्रतिहर्ष m. *Aeusserung der Freude.*

प्रतिहर्षण Adj. *Gegenfreude bewirkend.*

प्रतिहस्त m. *Stellvertreter, Substitut.* Nom. abstr. °त्व n. Vikramâñkak. 8,54.

प्रतिहस्तक m. dass.

प्रतिहस्ति Adv. *gegen die Elephanten, nach der Richtung der E.*

प्रतिहस्तिन् m. 1) * *Nachbar* Comm. zu Daçak. 49,20. — 2) *Hurenwirth* Daçak. 49,20.

प्रतिहानकूट m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇ. 92, 22. Wohl प्रतिहारकूट zu lesen.

प्रतिहार 1) m. *a) das Anschlagen, Hartaufstossen* (der Zunge). — *b) das Zufallen* in 1. अप्रतिहार. — *c)* in der Sâman-Litanei *gewisse Silben, mit welchen der* Pratihartar *in den Gesang einfällt,* gewöhnlich *am Anfange des letzten* Pada *eines Verses.* — *d) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* v. l. °तर्. — *e) Thor.* — *f) Thorsteher, Thürhüter.* — *g)* * *Gaukler.* — *h)* * *Gaukelei.* — *i)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई *Thor —, Thürsteherin* Prij. 7,15; vgl. 11,1. — Vgl. प्रतीहार.

*प्रतिहारक m. *Gaukler.*

प्रतिहारगोप्त्री f. *Thor —, Thürhüterin* Vikramâñkak. 9,118.

प्रतिहारतर m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* v. l. प्रतिहार.

प्रतिहारप m. *Thorhüter.*

प्रतिहारभाष्य n. Titel eines Werkes.

प्रतिहारभूमि f. 1) *Thorstelle, Thorgegend.* — 2) *das Amt eines Thorhüters, — einer Thorhüterin.*

प्रतिहाररक्षी f. *Thor —, Thürhüterin* Vikramâñkak. 9,87.

प्रतिहारवत्त् Adj. *mit einem* प्रतिहार 1) *c) versehen* Lâṭj. 6,1,17.

प्रतिहारसूत्र n. Titel eines Sûtra.

प्रतिहारय् *den Thor —, Thürhüter spielen.* केन °यितम् n. impers. Prasannar. 29,19.

प्रतिहार्य 1) Adj. in अ°. — 2) n. *a) Gaukelei.* — *b)* Titel eines Avadâna Weber, Lit. 319.

*प्रतिहास m. *Nerium odorum* Râgân. 10,10.

*प्रतिहिंसा f. *Erwiederung einer Unbill, Rache.*

प्रतिहित 1) Adj. Partic. von 1. धा mit प्रति. — 2) f. आ *ein aufgelegter Pfeil* RV. 10,103,3. AV. 11,2,1. 19,13,4.

प्रतिहितायिन् Adj. *der den Pfeil aufgelegt hat.*

प्रतिहिति f. *das Auflegen des Pfeils.*

प्रतिहितेषु Adj. *der den Pfeil aufgelegt hat.*

प्रतिहृदयम् Adv. *in jedem Herzen.*

प्रतिहेतव्य Adj. *als Ersatz zu opfern* Comm.

zu Gaim. 6,5,43.

प्रतिकोम m. *Ersatzopfer* Gaim. 6,5,43. Njâjam. 6,5. 16. 18. Comm. zu 17.

प्रतिक्रास m. *Kürzung.*

प्रतिक्वर m. *ansteigende Höhe, Hang.*

प्रतीक 1) Adj. (f. आ) *a) zugewandt,* so v. a. *schauend auf* (im Comp. vorangehend) Bhâg. P. 10,16,21. — *b) bergan schreitend.* — *c) *widrig, entgegengesetzt, verkehrt.* — 2) m. *a) Glied, Körpertheil* in प्रतिप्रतीक°, °कम् 2). — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des Vasu. — β) des Maru VP.^{2} 3,331. — 3) n. *a) das Aeussere, Oberfläche.* — *b) äussere Gestalt, Anblick, Antlitz, facies.* — *c) Antlitz,* insbes. *Mund* Pâr. Grhj. 3,16,1. — *d) Abbild, Sinnbild.* — *e) Abbild,* so v. a. *Copie, Exemplar.* — 4) m. n. *Vordertheil, Anfangswort.*

प्रतीकदर्शन n. *eine sinnbildliche Vorstellung* Comm. zu Bâdar. 4,1,3.

प्रतीकवत् Adj. *facie* sive *ore praeditus.*

प्रतीकार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Wiedervergeltung, Rache.* — 2) *Entgegenwirkung, Heilverfahren, Abhülfe.* — 3) *Heil —, Schutz —, Rettungsmittel.* — 4) Bez. *eines auf Wiedervergeltung beruhenden Bündnisses.* — Vgl. प्रतिकार.

प्रतीकार्य Adj. in अप्रतीकार्य (Nachtr. 3).

प्रतीकाश m. 1) *Widerschein.* — 2) *Schein, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *das Aussehen von — habend, aussehend wie.* — Vgl. प्रतिकाश.

प्रतीकाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीक्त 1) Adj. (f. आ.) am Ende eines Comp. *a) zurückblickend* in अ° (Nachtr. 3). — *b) erwartend, wartend auf.* — *c) Rücksicht nehmend auf.* — 2) f. ई *a) Erwartung.* — *b) Rücksicht auf* (im Comp. vorangehend).

°प्रतीक्तक Adj. *erwartend, wartend auf.*

प्रतीक्षण n. 1) *Rücksichtnahme, Berücksichtigung.* — 2) *Aufrechterhaltung, Erfüllung.*

प्रतीक्षणीय Adj. *zu erwarten, auf den man warten muss.*

°प्रतीक्षम् Absol. *wartend auf.*

प्रतीक्षिन् Adj. *wartend, erwartend, wartend auf* (im Comp. vorangehend).

प्रतीक्ष्य Adj. 1) *zu erwarten, auf den man zu warten hat, abzuwarten.* — 2) *aufrechtzuerhalten, zu halten, zu erfüllen.* — 3) *auf den man Rücksicht zu nehmen hat, eine rücksichtsvolle Behandlung verdienend.*

प्रतीघात 1) Adj. am Ende eines Comp. *abwehrend.* — 2) m. *Abwehr, Zurückweisung, Zurückhaltung, Behinderung, das Wehren, Hemmniss, Hinderniss, Widerstand.*

प्रतीघातिन् in अप्रतीघातिन् (Nachtr. 4).

प्रतीचिका f. etwa *Ungemach* AV. 19,20,4.

प्रतीची s. u. प्रत्यञ्च्.

1. **प्रतीचीन** Adj. *zugewandt, adversus, entgegenkommend.* °नम् Adv. *zu sich zurück.*

2. **प्रतीचीन** Adj. 1) dass. पुरस्तात्प्रतीचीनम् (Adv.) *von vorn zu sich hin* TBr. 1,3,3,7. — 2) *abgewandt, den Rücken bietend, aversus.* — 3) *hinten befindlich, von hinten kommend.* °म् Adv. *hinten, hinter.* — 4) *gegen Westen gewandt, — liegend.* — 5) *bevorstehend, zukünftig, folgend* (zeitlich) *auf* (Abl.).

प्रतीचीनग्रीव Adj. *mit dem Halse nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनप्रज्ञनन Adj. Çat. Br. 7,4,3,40.

प्रतीचीनफल Adj. *rückwärtsgewandte Frucht tragend.*

प्रतीचीनमुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनस्तोम m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

प्रतीचीनेड Adj. °ड् काशीतम् Name eines Sâman.

प्रतीचीपति m. Bein. Varuṇa's, *der Ocean* Prasannar. 129,23.

***प्रतीचीश** m. Bein. Varuṇa's.

प्रतीच्छक m. *Empfänger.*

प्रतीच्य 1) Adj. *im Westen befindlich, — wohnend.* Am Anf. eines Comp. *Westland.* — 2) f. आ N. pr. der Gattin Pulastja's. — 3) n. प्रतीच्य Nigh. 3,25 vielleicht fehlerhaft für प्रतीत्य.

प्रतीत 1) Adj. s. u. 3. इ mit प्रति. — 2) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

***प्रतीतसेन** m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीतात्तरा f. Titel eines Commentars.

प्रतीतार्थ Adj. *eine anerkannte Bedeutung habend.*

प्रतीताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,168.

प्रतीति f. 1) *das Hinzutreten, Nahen.* — 2) *das allgemein Verständlichsein, das sich von selbst Ergeben* 279,2. 280,3. 4. — 3) *klare Einsicht in Etwas, deutliche Vorstellung —, das einen Begriff Haben von Etwas, vollkommenes Verständniss, Ueberzeugung.* — 4) *Vertrauen, zuversichtlicher Glaube, Credit.*

प्रतीतोद् m. Bez. *bestimmter* Pada-*Anfänge in einer Litanei.*

(प्रतीत्य) **प्रतीतिम** n. 1) *Bestätigung, Erfahrung.* — 2) *Verheissung, Vertröstung.* — Vgl. प्रतीत्य 3).

प्रतीत्यसमुत्पाद m. *Entstehung nach Eintritt der dazu erforderlichen Bedingungen, Verkettung von Ursachen und Wirkungen* Lalit. 218,6. 7.

प्रतीदृश m. N. pr. eines Mannes.

प्रतीनाक m. 1) *Verstopfung* Kâraka 6,24. Vgl. कर्ण° und नासा°. — 2) *Fahne* Âpast. Çr. 16,18.

प्रतीनाकभाजन n. *was eine Fahne vorstellt* Çat. Br. 3,3,3,8.

प्रतीन्धक m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीप 1) Adj. (f. आ) *a) widrig, entgegenkommend, — fliegend.* — *b) entgegengesetzt, verkehrt, in Unordnung befindlich.* — *c) unangenehm.* — *d) sich widersetzend, widerspänstig, feindlich gegenüberstehend, hinderlich;* m. *Gegner, Widersacher.* — 2) प्रतीपम् Adv. *a) gegen den Strom, rückwärts, zurück, entgegen.* — *b) zurück,* so v. a. *wieder* (schlagen, umarmen u. s. w.) Bâlar. 310, 6. — *c) verkehrt, in verkehrter Ordnung.* — *d) widersetzlich.* Mit गम् *sich widersetzen,* mit अभ्युप-गम् *feindlich entgegentreten.* — 3) m. N. pr. eines Fürsten AV. 20, 129, 2. — 4) n. in der Rhetorik *ein umgekehrtes Gleichniss* (z. B. *der Mond gleicht deinem Angesicht* st. *dein A. gl. dem Monde*) Kâvjapr. 10,47. — 5) Titel eines grammatischen Werkes.

प्रतीपक 1) Adj. *entgegenstehend, hinderlich, feindlich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीपग Adj. (f. आ) *entgegenkommend, — fliessend; rückwärts strömend.*

प्रतीपगति f. und °गमन n. *eine rückgängige Bewegung.*

°प्रतीपगामिन् Adj. *entgegen gehend,* so v. a. *entgegen handelnd.*

प्रतीपतरण n. *das Schiffen gegen den Strom.*

***प्रतीपदर्शनी** und ***°दर्शिनी** f. *Weib.*

प्रतीपदीपक n. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu Bhaṭṭ. 10,22.

प्रतीपय्, °यति 1) *sich Jmd widersetzen, gegen Jmd* (Loc.) *sein.* — 2) *umkehren machen, umwenden, zurückbringen.*

प्रतीपवचन n. *das Widersprechen, Widerrede.*

प्रतीपान n. *das Trinken* Âpast. 1,28,21.

***प्रतीपाय्, °यते** *sich Jmd widersetzen, gegen Jmd sein, Jmd* (Gen.) *unhold sein.*

प्रतीपाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

***प्रतीपिन्** Adj. wohl *abgeneigt, unhold.*

प्रतीपोक्ति f. *Widerrede* Naish. 6,103.

प्रतीबोधँ m. *Wachsamkeit.* Vgl. प्रतिबोध.

प्रतीमानँ n. *Gewicht (womit gewogen wird).* Vgl. प्रतिमान.

प्रतीर 1) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja. — 2) *n. *Ufer.*

प्रतीराध m. = प्रतिराध.

प्रतीवर्तँ Adj. *in sich zurücklaufend.*

प्रतीवाप m. 1) *Einstreuung, Beimischung* (namentlich während des Kochens einer Medicin). — 2) **Seuche, Pestilenz.*

प्रतीवाह् m. *Lohn.*

प्रतीवीँ 1) Adj. *annehmend, gern empfangend.* — 2) m. oder f. *Empfangnahme.*

प्रतीवेश 1) Adj. (f. श्रा) *benachbart.* — 2) *m. *Nachbarhaus.* — Vgl. प्रतिवेश.

प्रतीसारम् Absol. *auf Etwas zurückkommend.*

*प्रतीसीरा f. 245,27 Druckfehler für प्रति°.

प्रतीह् m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीहर्तृ Nom. ag. *Thürsteher, Kammerherr* Râǵat. 7,1040.

प्रतीहारँ 1) m. *a) b) c)* = प्रतिहार 1) *c)* (AV. 11, 7,12) **e) f)* (*Statue eines Thorhüters* Varâh. Bṛh. S. 56,14). — *d)* **ein best. Bündniss;* richtig प्रतीकार. — *e)* *N. pr. eines fürstlichen Geschlechts. — 2) f. ई *Thorsteherin* Bâlar. 63,14. fgg. 183,22.

प्रतीहारता f. und °हारत्व n. *das Amt eines Thorstehers.*

प्रतीहारधुरंधरा f. *Thorsteherin* Vikramâṅkaḱ. 9,135.

प्रतीहारम् Absol. *darauf tupfend* Kauç. 29. 58.

*प्रतीहास m. *Nerium odorum.*

प्रतुद् m. = प्रतुद् 1) Âpast. 1,17,33.

प्रतुद m. 1) *Picker, Hacker* (eine Klasse von Vögeln, Gaut. — 2) *Stachel.*

प्रतुर in सुप्रतुर.

प्रतुष्टि f. *Befriedigung.*

प्रतूणी f. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रतूर्ण und प्रतूर्त s. u. त्वर् mit प्र.

*प्रतूर्तक Adj. *das Wort* प्रतूर्त *enthaltend.*

प्रतूर्ति 1) f. *eilige —, türmische —, rollende Bewegung; Eile.* — 2) Adj. *rollend, treibend, stürmend.*

प्रतृष्ण n. *das Recitiren des* Padapâṭha Ait. Âr. 314. fg.

प्रतृद् Adj. *aufspaltend, anspiessend* ṚV.

प्रतोद् m. *Stachelstock* (zum Antreiben der Thiere). काश्यपस्य प्रतोदो (Ârsh. Br.) und अङ्गिरसां प्रतोदः Namen von Sâman.

प्रतोदिन् Adj. in श्रोणिप्रतोदिन्.

प्रतोली f. 1) *breiter Weg, Hauptstrasse.* Am Ende eines adj. Comp. °क, f. °का. — 2) *eine Art Verband, der für den Nacken und das männliche Glied gebraucht wird.*

प्रतोष m. N. pr. eines der 12 Söhne Vishṇu's von der Dakshiṇâ und eines der Götter Tushita im Manvantara Svâjambhuva.

प्रत्त s. u. 1. दा mit प्र.

प्रत्ति f. *Hingabe.*

प्रत्तँ 1) Adj. (f. श्रा) *a) vormalig, bisherig, herkömmlich, altgewohnt.* — *b) alt, uralt.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

प्रत्तँद्या und प्रत्तवँत् Adv. *wie ehemals, in gewohnter Weise.*

प्रत्तवत् Adj. *das Wort* प्रत्त *enthaltend.*

प्रत्यंश oder प्रत्यंस m. Text zu Lot. de la b. l. 265. Nach Burnouf *salut.*

*प्रत्यंशु 1) m. = प्रतिगतो ऽंशुः. — 2) Adj. = प्रतिगता ग्रंशवो ऽस्य.

प्रत्यंस s. प्रत्यंश.

प्रत्यँक् s. u. प्रत्यँच्.

प्रत्यङ्क्रतन Adj. *dessen Denken auf sich zurückgewandt ist.*

प्रत्यक्तत्त्वदीपिका f. und °तत्त्वविवेक m. Titel zweier Werke.

प्रत्यक्त्र n. *die Richtung zurück, — zu sich hin.*

*प्रत्यकपर्णी f. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) *Anthericum tuberosum;* richtig प्रत्यक्पर्णी.

प्रत्यकपुष्कर Adj. (f. श्रा) *mit dem Kopf nach Westen gewandt (Löffel)* Ait. Br. 7,5,7.

प्रत्यकपुष्पी f. *Achyranthes aspera.*

प्रत्यकप्रवण Adj. *der individuellen Seele hingegeben.* Nom. abstr. °ता f. Prab. 100,14.

प्रत्यक्शिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Westen gerichtet* Âpast. Çr. 7,16,5.

प्रत्यक्शीर्षी Adj. f. dass. Kauç. 44.

प्रत्यक्पर्णी f. *eine best. Pflanze* Karaka 1,1.7, 11. Nach den Lexicographen *Anthericum tuberosum* (Râǵan. 5,135), *Croton polyandrum* oder *Tiglium* und *Salvinia cucullata* (Râǵan. 3,55).

प्रत्यक्स्रोतस् Adj. fehlerhaft für प्रत्यक्स्रोतस्.

प्रत्यक्ष 1) Adj. (f. श्रा) *a) vor Augen liegend, augenfällig, sinnlich wahrnehmbar.* — *b) augenfällig,* so v. a. *offen zu Tage liegend, deutlich, keinem Zweifel unterworfen, klar.* — *c) ausdrücklich, wirklich, wahr.* — *d) unmittelbar, direct.* — *e) Etwas vor Augen habend, Einsicht habend in* (Gen.) — 2) n. *a) Aufsicht über, Sorge um* (Gen.). — *b) Augenschein, unmittelbare Wahrnehmung, — Erkenntniss.* — *c)* in der Rhetorik *eine Form, in welcher Sinneseindrücke geschildert werden.* — *d)* Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 3) प्रत्यक्षम् Adv. *a) coram, vor Augen, in's Angesicht, vor den Augen —, in Gegenwart von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *augenfällig, auf Augenschein, mit eigener unmittelbarer Kenntniss.* — *b) deutlich, klar.* — *c) ausdrücklich, wirklich, geradezu, eigentlich.* — *d) unmittelbar, direct, persönlich.* — 4) प्रत्यक्षात् = 3) *c) d).* — 5) प्रत्यक्षेण = 3) *a) c).* — 6) प्रत्यक्षे *vor Jmds Augen, in's Angesicht* Spr. 4238. fg. — 7) प्रत्यक्ष° = 3) *a) b) c) d).*

प्रत्यक्षकरण n. *eigene Anschauung* Karaka 3,4.

प्रत्यक्षकृत Adj. *unmittelbar —, persönlich angeredet, eine persönliche Anrede enthaltend* Nir. 7,1.2.

प्रत्यक्षखण्डचिन्तामणि m. und °खण्डव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

प्रत्यक्षचारिन् Adj. *leibhaftig vor Jmd* (Gen.) *wandelnd* 251,14.

प्रत्यक्षज्ञान n. *unmittelbare Erkenntniss.*

प्रत्यक्षतमात् und °तमाम् Adv. *augenfälligst, unmittelbar, eigentlichst* u. s. w.

प्रत्यक्षतस् Adv. *vor Jmds Augen, so dass es die Augen sehen.* Mit श्रु so v. a. *mit eigenen Ohren hören.*

प्रत्यक्षता f. *das vor Augen Sein, Sichtbarsein.* Instr. so v. a. *vor Jmds Augen.*

प्रत्यक्षत्व n. 1) *Augenfälligkeit.* — 2) *Ausdrücklichkeit.* — 3) Nom. abstr. zu प्रत्यक्ष 2) *b)* Kap. 1,90.

प्रत्यक्षदर्शन 1) *m. *Augenzeuge.* — 2) n. *das Sehen mit eigenen Augen, die Fähigkeit Jmd* (einen Gott) *leibhaftig zu sehen.*

प्रत्यक्षदर्शिन् Adj. *der Etwas* (Gen.) *mit eigenen Augen sieht, — gesehen hat.*

प्रत्यक्षदर्शिवंस् Adj. *der Etwas mit eigenen Augen gesehen hat, der Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *deutlich sieht, als wenn es vor seinen Augen stände.*

प्रत्यक्षदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षदृश् Adj. *der Etwas* (Acc.) *deutlich sieht, als wenn es vor seinen Augen stände.*

प्रत्यक्षदृश्य Adj. *mit Augen zu sehen, augenfällig.*

प्रत्यक्षदृष्ट Adj. *mit eigenen Augen gesehen* 314, 18.

प्रत्यक्षद्विष् Adj. *das offen zu Tage Liegende nicht mögend* Çat. Br. 14,6,11,2.

प्रत्यक्षपरिच्छेद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षपृष्ठ m. *ein best.* Pṛshṭhja Âçv. Çr. 8,4,22.

प्रत्यक्षप्रमा f. *ein durch sinnliche Wahrnehmung*

gewonnener richtiger Begriff.

प्रत्यक्षप्रमाण n. Titel eines Werkes.

प्रत्यक्षफल Adj. *sichtbare Folgen habend.* Nom. abstr. °**ल** n. Âpast.

प्रत्यक्षभक्त m. *wirkliches Essen.*

प्रत्यक्षभूत Adj. *leibhaftig erscheinen* 157,25.

प्रत्यक्षमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षय्, °**यति** 1) *vor Augen bringen, augenfällig machen.* — 2) *mit eigenen Augen sehen* Kâd. 2,101,11.

प्रत्यक्षरश्लेषमय Adv. *in jeder Silbe eine Doppelsinnigkeit enthaltend.*

प्रत्यक्षांशुचिद्रतीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षवत् Adv. *als wenn es ganz sicher stände* Âpast.

प्रत्यक्षवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

***प्रत्यक्षवादिन्** m. *ein Buddhist.*

प्रत्यक्षविधान n. *ausdrückliche Anordnung* Gaut. 3,36.

प्रत्यक्षविषयी Adv. mit भू *sich nur in einer dem Auge zugänglichen Nähe bewegen* Comm. zu Naish. 8,24.

प्रत्यक्षविहित Adj. *ausdrücklich angeordnet.*

प्रत्यक्षवृत्ति Adj. *deutlich —, verständlich gebildet* (Wort).

प्रत्यक्षागमन n. *das Herbeikommen in leibhaftiger Gestalt* Ind. St. 15,440.

प्रत्यक्षानुमान n. und °**शब्दखण्डन** (so Index, statt °**खण्ड**) n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षाय्, °**यते** *deutlich vor Augen treten, augenfällig sein.* °**क्षायमाणत्व** n. *das deutlich vor Augen Treten.*

***प्रत्यक्षिन्** m. *Augenzeuge.*

प्रत्यक्षी Adv. 1) mit **कर्** *in Augenschein nehmen, mit eigenen Augen ansehen, — sehen* Kâd. 139,13. 236,14. — 2) mit भू *vor Augen treten, augenfällig sein, persönlich —, leibhaftig erscheinen* Ind. St. 15,276. 314 u. s. w.

प्रत्यक्षीकरण n. *das in Augenschein Nehmen.*

प्रत्यक्सरस्वती f. *die westliche* Sarasvatî.

प्रत्यक्स्थली f. N. pr. einer Vedî R. ed. Bomb. 3,74,23 = Gorr. 3,77,23.

प्रत्यक्स्रोतस् Adj. *nach Westen fliessend.*

1. **प्रत्यगक्ष** n. *ein inneres Organ.*

2. **प्रत्यगक्ष** Adj. *dessen Organe innen sind.*

प्रत्यगात्म Adj. *die Person betreffend* R. ed. Bomb. 2,109,19. **प्रत्यगात्मनो जीवानुद्दिश्य प्रवृत्तः** Comm.

प्रत्यगात्मन् m. 1) *die innere —, individuelle Seele.* Nom. abstr. °**त्मता** f. — 2) *Individuum* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2.

प्रत्यगानन्द Adj. *als innere Wonne erscheinend* 275,8. 289,12.

***प्रत्यगाशापति** m. Bein. Varuṇa's.

1. **प्रत्यगाशिस्** f. *ein persönlicher Wunsch* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,21.

2. **प्रत्यगाशिस्** Adj. *einen persönlichen Wunsch enthaltend* Âpast. Çr. 4,1,3.

प्रत्यगुदक् Adv. *nordwestlich.*

प्रत्यगेकरस Adj. *nur am Innern —, an der eigenen Seele Geschmack findend.*

प्रत्यग्ज्योतिस् n. *das innere Licht* Mahâvîrak. 63,13.

प्रत्यग्दक्षिणतस् und °**दक्षिणा** Adv. *südwestlich.*

प्रत्यग्दक्षिणाप्रवण Adj. *nach Südwesten abschüssig* Âçv. Gṛhj. 4,1,8.

प्रत्यग्दिश् f. *Westen.*

1. **प्रत्यग्दृश्** f. *ein nach innen gerichteter Blick.*

2. **प्रत्यग्दृश्** Adj. *dessen Blick nach innen gerichtet ist.*

प्रत्यग्धामन् Adj. *inneres Licht habend.*

प्रत्यग्नि Adv. 1) *gegen das Feuer, zum F. hin.* — 2) *an —, bei —, in jedem Feuer.*

प्रत्यग्र 1) Adj. (f. आ) *frisch, neu, jung* (Kuh Hemâdri 1,457,1. 11), *vor Kurzem erfolgt; neu,* so v. a. *abermalig.* **प्रत्यग्रम्** und **प्रत्यग्र°** Adv. *vor Kurzem.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Kedi.

***प्रत्यग्रगन्धा** f. *Rhinacanthus communis.*

प्रत्यग्रथ m. N. pr. 1) * Pl. eines Kriegerstammes. — 2) eines Fürsten VP.^{2} 4,149.

प्रत्यग्रप्रसवा Adj. f. *vor Kurzem gekalbt habend.*

प्रत्यग्रयौवन Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

प्रत्यग्ररूप Adj. (f. आ) *jugendlich.*

प्रत्यग्रवयस् Adj. *jugendlichen Alters.*

प्रत्यग्रह m. N. pr. eines Fürsten der Kedi.

***प्रत्यङ्क** Adj. (f. आ) *vor Kurzem gekennzeichnet* (Vieh) Kâç. zu P. 2,1,14.

प्रत्यङ्कम् Adv. *in jedem Acte* (im Schauspiel).

1. **प्रत्यङ्ग** m. N. pr. eines Fürsten.

2. **प्रत्यङ्ग** n. 1) *Nebenglied des Körpers: Stirn, Nase, Kinn, Ohren, Finger* u. s. w. Vâgrakṣ. 31,11. — 2) *Abtheilung, Theil.* — 3) *Waffe.*

3. **प्रत्यङ्ग** m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

4. **प्रत्यङ्ग°** und **प्रत्यङ्गम्** Adv. 1) *auf —, an jedem Theile des Körpers.* — 2) *für die eigene Person.* — 3) *für jeden Theil* (einer Opferhandlung). — 4) *bei jedem grammatischen Thema.*

°**प्रत्यङ्गत्व** n. *Zugehörigkeit zu* Comm. zu TS. Prât.

प्रत्यङ्गवर्तिन् Adj. *mit der eigenen Person sich beschäftigend.*

प्रत्यङ्गिरस् m. N. pr. einer mythischen Person.

प्रत्यङ्गिरस m. desgl. Auf ihn werden best. Ṛk zurückgeführt Hariv. 180 = VP. 1,24,135.

प्रत्यङ्गिरा f. 1) *Acacia Sirissa* Rasar. 705. — 2) N. pr. einer Tantra-Gottheit.

प्रत्यङ्गिराकल्प m., °**रातन्त्र** n., °**रोपनिषद्** n. und °**रासूक्त** n. Titel von Werken.

प्रत्यङ्मुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach Westen gewandt.* Nom. abstr. °**ख** n. Hemâdri 1,352,17.

***प्रत्यञ्जनि** n. gaṇa अश्वादि.

प्रत्यञ्च् 1) Adj. (schwach **प्रतीच्**, f. **प्रतीची**, **प्रतीची** und ***प्रत्यञ्ची** *a) zugewandt, zugekehrt, adversus;* mit Acc. **विश्वतस् प्रतीचः सर्वे पराञ्चः सर्वे प्रत्यञ्चः** so v. a. *alle Jahreszeiten gehen und kommen.* — *b) hinten befindlich, von hinten kommend; den Rücken bietend, abgewandt, in umgekehrter Ordnung sich bewegend; zurückgewandt.* — *c) hinten befindlich,* so v. a. *westlich, nach Westen gerichtet, westlich von* (Abl.). — *d) von hinten anfangend.* — *e) zurückgewandt,* so v. a. *nach innen gerichtet, innerlich.* — *f) gewachsen, gleichkommend, par;* mit Acc. — *g) *vergangen* (Zeit). — 2) **प्रत्यक्** Adv. *a) rückwärts, rückläufig, nach hinten; in entgegengesetzter Richtung; hinter* (mit Abl.). — *b) im —, nach Westen, westlich von* (Abl.). — *c) im Innern* 273, 5. 12. — *d) *in früheren Zeiten.* — 3) m. *die innere —, individuelle Seele.* — 4) f. **प्रतीची** *a) Westen.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

प्रत्यञ्जन n. *das Besalben* Bhâvapr. 2,158.

***प्रत्यदन** n. *Essen, Futter.*

प्रत्यधिकरणम् Adv. bei *jedem Artikel, — Paragraphen* Njâjam. S. 4, Z. 7.

प्रत्यधिदेवता f. *eine gegenüberstehende Schutzgottheit* Hemâdri 1,170,19. 179,7. 8.

प्रत्यनन्तर 1) Adj. *a) in unmittelbarer Nähe von Jmd* (Gen.) *stehend.* — *b) zunächst stehend* in übertr. Bed.; Subst. *ein präsumtiver Erbe.* — 2) °**म्** Adv. *unmittelbar nach* (Abl.).

प्रत्यनन्तरी Adv. mit भू *sich in die unmittelbare Nähe von —* (Gen.) *begeben* Prasannar. 63,7.

प्रत्यनीक 1) Adj. *a) feindlich, sich Jmd* (Gen.) *feindlich entgegenstellend.* — *b) entgegenstehend, beeinträchtigend.* — *c) entgegengesetzt.* Nom. abstr. °**त्व** n. — *d) *unter den Synonymen für gleich (wetteifernd mit)* 250,27. — 2) m. *Gegner, Feind.* — 3) n. *a) ein feindlich gegenüberstehendes Heer.* — *b) Feindschaft, ein feindliches Verhältniss, eine*

feindliche Stellung, Rivalität; Sg. und Pl. — *c) Schmähung der Angehörigen eines Gegners, an welchem man sich nicht anders zu rächen vermag,* Kâvjapr. 10,43.

प्रत्यनीकभाव m. *das Gegentheilsein* Comm. zu Njâjas. 1,1,42. 2,2,2.

प्रत्यनुमान n. *Gegenschluss, eine entgegengesetzte Folgerung.*

प्रत्यनुयोग m. *Gegenfrage.*

प्रत्यन्त m. 1) *Grenze.* — 2) Pl. *barbarische Völkerstämme;* *Sg. *Grenzland,* so v. a. *von barbarischen Stämmen eingenommenes Land.*

प्रत्यन्तदेश m. *Grenzland.*

*प्रत्यन्तपर्वत *ein angrenzender, kleinerer Berg.*

प्रत्यन्तरी Adv. mit भू *sich in Jmds* (Gen.) *Nähe begeben.*

प्रत्यन्तवास n. (!) *Grenzort* Lalit. 22,11.

प्रत्यन्तात् Adv. *je bis zum Ende.*

प्रत्यन्तिक Adj. *an der Grenze befindlich,* — *gelegen* Kâraṇḍ. 42,8. Vgl. प्रात्यन्तिक.

प्रत्यपकार m. *Gegenbeleidigung, Vergeltung von Bösem mit Bösem.*

प्रत्यपर Adj. *niedriger stehend als* (Abl.) Vaǵras. 226. Richtig प्रत्यवर.

प्रत्यपाय m. *das Wiedervergehen.* बद्ध° Adj. Çilâñka 1,314.

प्रत्यपिसर्ग m. *das Wiederdaraufwerfen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3.

प्रत्यब्दम् Adv. *jedes Jahr.*

प्रत्यभिघारण n. *das abermalige Begiessen der im Gefässe zurückgebliebenen Opferspeise, wenn man einen Abschnitt von derselben weggenommen hat.*

प्रत्यभिचरण Adj. *gegenzaubernd.*

प्रत्यभिज्ञा f. 1) *Wiedererkennung* Comm. zu Njâjas. 3,1,7. — 2) *das wieder zum Bewusstsein Kommen.* — 3) Titel eines Werkes.

प्रत्यभिज्ञादर्शन n. *ein best. philosophisches System.*

प्रत्यभिज्ञान n. 1) *das Wiedererkennen* Kap. 5, 91. — 2) *Gegenerkennungszeichen.* — 3) *Wechselbeziehung.*

प्रत्यभिज्ञापन n. *das Wiedererkennenmachen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,24.

प्रत्यभिज्ञापमानत्व n. *das Wiedererkanntwerden* Comm. zu Kap. (Ball.) 1,64.

प्रत्यभिज्ञाविमर्शिनी f. Titel eines Commentars zum प्रत्यभिज्ञाहृदय Bühler, Rep. No. 464. fgg.

प्रत्यभिज्ञाशास्त्र n. *ein best. Lehrbuch.*

प्रत्यभिज्ञाहृदय n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 467.

°प्रत्यभिनन्दिन् Adj. *mit Dank empfangend.*

प्रत्यभिभाषिन् Adj. *sprechend zu* (Acc.).

प्रत्यभिमर्श m. und °मर्शन n. *das Bestreichen, Berühren* (mit der Hand).

प्रत्यभिमेथन n. *höhnische Antwort.*

प्रत्यभियोग m. *Gegenklage.*

प्रत्यभिलेख्य n. *Gegenschrift, ein von der Gegenpartei beigebrachtes Document* Vasishṭha 16,15.

प्रत्यभिवाद् m. *die Erwiederung eines Grusses.*

प्रत्यभिवादक Adj. *Jmds Begrüssung erwiedernd.*

प्रत्यभिवादन n. *die Erwiederung eines Grusses* (Gen.).

प्रत्यभिवादयितर् Nom. ag. *der einen Gruss erwiedert.*

प्रत्यभिस्कन्दन n. *Gegenbeschuldigung.*

प्रत्यभ्यनुज्ञा f. *Einwilligung, Erlaubniss.*

प्रत्यभ्यासम् Adv. *bei jeder Wiederholung* Comm. zu Âpast. Çr. 6,23,1.

प्रत्यभ्युत्थान n. (adj. Comp. f. आ) *das sich vor Jmd vom Sitz Erheben* (eine Höflichkeit) Kâd. 66,23. fg.

प्रत्यमित्र Adj. *feindlich;* m. *Feind, Gegner.*

प्रत्यय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Glaube an, feste Ueberzeugung von, Zuversicht, Vertrauen zu, Vergewisserung.* Die Ergänzung im Loc. (128,27), Gen. oder im Comp. vorangehend). तत्प्रत्ययम् Adv. *so dass sie dessen gewiss sind* Apast. 2,15, 10. — 2) *Verständniss, Annahme.* — 3) *Auflösung, Erklärung.* — 4) *Vorstellung, Begriff, Idee;* bei den Buddhisten und Ǵaina *Grundbegriff.* — 5) *Grund, Ursache;* bei den Buddhisten *eine eintretende Ursache.* Nom. abstr. °त्व n. — 6) *Gottesurtheil* Kâtj. — 7) *Bedürfniss* (buddh.) Kâraṇḍ. 19,9. 20,20. 40, 17. 82,13. — 8) *ein nachfolgender Laut.* — 9) *Suffix.* — Nach den Lexicographen auch *Versicherung, Schwur; Brauch, Sitte; Berühmtheit; religiöse Betrachtung; ein Untergebener; ein Haushälter, der sein eigenes Feuer hat.*

प्रत्ययकारक Adj. *Vertrauen erweckend, zuverlässig* Spr. 4008.

*प्रत्ययकारिन् 1) Adj. dass. — 2) f. °रिणी *Siegel.*

प्रत्ययतत्त्वप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्ययधातु m. *Denominativstamm.*

प्रत्ययनम् Adv. 1) *jedes halbe Jahr* Jâǵñ. 1,125. — 2) *enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रत्ययनस्त्व n. *Wiedererlangung.*

प्रत्ययसर्ग m. *die intellectuelle Schöpfung* Sâṁkhjak. 46.

प्रत्ययात्म Adj. etwa *Vertrauen erweckend* R. 2,109,19. प्रत्यगात्म v. l.

प्रत्ययाधि m. *ein Pfand, das in Betreff der Schuld Vertrauen einflösst,* Jolly, Schuld. 303.

प्रत्ययाय्, °यति *überzeugen* Hem. Par. 8, 419 fehlerhaft für प्रत्याययँ (Caus. von 3. इ mit प्रति).

प्रत्ययिक Adj. in आत्म° etwa so v. a. *wovon man sich selbst überzeugen kann.*

प्रत्ययित Adj. *zuverlässig, erprobt.* Compar. °तर *zuverlässiger* Comm. zu Ǵaim. 2,2,3. — Paṅkat. 216,23 fehlerhaft für प्रत्यायित.

प्रत्ययितव्य Adj. *glaubwürdig* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,33 (S. 585, Z. 13).

प्रत्ययिन् Adj. *des Vertrauens würdig, zuverlässig.*

प्रत्यर m. (Comm.) und °री f. *Nebenspeiche.*

प्रत्यरि m. *ein ebenbürtiger Feind, ein Jmd* (Gen.) *gewachsener Gegner.*

प्रत्यर्क m. *Nebensonne.*

*प्रत्यर्गल n. *der Strick, durch den der Butterstössel in Bewegung gesetzt wird,* Gal.

प्रत्यर्चन n. *Erwiederung einer Ehrenbezeigung, — eines Grusses.*

प्रत्यर्णम् Adv. *bei jeder Silbe* Sarvad. 171,3.

*प्रत्यर्थक m. *Widersacher.*

प्रत्यर्थम् Adv. *in Bezug auf Etwas* Ǵaim. 6,1,3. 2,4. Auch fehlerhaft für अत्यर्थम्.

प्रत्यर्थिक am Ende eines adj. Comp. *Widersacher.*

प्रत्यर्थिन् 1) Adj. *a) feindlich;* m. *Widersacher, Gegner, Nebenbuhler.* — *b) wetteifernd mit* (am Ende eines Comp.), so v. a. *gleichend.* — 2) m. *der Verklagte* 211,20. 213,6. 214,9. 10. 12.

*प्रत्यर्ध gaṇa अंशादि in der Kâç.

प्रत्यर्धि, प्रतिअर्धि Adj. etwa *zur Hälfte betheiligt an* (Gen.), *gleichberechtigt, gleichstehend.*

प्रत्यर्पण n. *das Zurückgeben, Wiedergeben.*

प्रत्यर्पणीय Adj. *zurückzugeben, wiederzugeben.*

प्रत्यर्ष m. etwa *Wand, Seite* (eines Hügels).

प्रत्यर्कम् Adv. in *यथा°.

प्रत्यवकर्शन Adj. *zu Schanden machend.*

प्रत्यवनेजन n. *das Wiederabwaschen.*

प्रत्यवभाष oder °षा Uttarar. 27,14 fehlerhaft für °भास.

प्रत्यवभास m. (adj. Comp. f. आ) *das vor Jmd Erscheinen.*

प्रत्यवमर्श m. 1) *innere Betrachtung, Vertiefung in* (im Comp. vorangehend). — 2) *Rückbetrachtung, Rückschluss* = स्वकृतकर्मानुसंधान Nilak. zu Hariv. 1,21,19.

प्रत्यवमर्शन n. *innere Betrachtung, das Sichbesinnen.*

प्रत्यवमर्शवत् Adj. *innere Betrachtungen anstellend, sich besinnend, Alles erwägend* MBh. 12, 295,13.

प्रत्यवमर्ष und °मर्षवत् fehlerhaft für °मर्श und °मर्शवत्.

प्रत्यवयव° und प्रत्यवयवम् Adv. 1) *auf —, an jedem Theile des Körpers* Comm. zu Naish. 7,2. 10. — 2) *für jeden Theil, einzeln* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,18.

प्रत्यवर Adj. *niedriger, geringer, weniger geachtet, — als* (Abl.). प्रवर, प्रत्यवर, सम Karaka 3,8.

प्रत्यवरकालम् Adv. *nach* (zeitlich), mit Abl. oder am Ende eines Comp. Karaka 6,10.

प्रत्यवरूढि f. *das Herabsteigen zu Jmd hin.*

प्रत्यवरोधन n. *Hemmung, Störung.*

प्रत्यवरोह m. 1) *das Herabsteigen zu Jmd hin.* — 2) *absteigende Folge.* — 3) Bez. *bestimmter Sprüche.* प्रत्यवरोहमन्त्र m. Sâj. zu Aitr. Br. 8, 9, 5.

प्रत्यवरोहण n. 1) *das Herabsteigen zu Jmd hin.* — 2) *das Wiederherabsteigen, eine best.* Gṛhja-*Feier im* Mârgaçîrsha.

प्रत्यवरोहणीय m. *ein best.* Ekâha, *der einen Theil des* Vâǵapeja *bildet.*

प्रत्यवरोहम् Absol. *herabsteigend* Ait. Br. 8,9,2.

प्रत्यवरोहिन् 1) Adj. *a) absteigend, abwärts sich bewegend.* — *b) vom Sitz sich erhebend* in अ° — — 2) f. °हिणी *eine best. Litanei* Tâṇḍja-Br. 3, 6, 1.

प्रत्यवसान n. *das Essen.*

प्रत्यवसित Partic. von सा mit प्रत्यव.

प्रत्यवस्कन्द् m. 1) *Ueberfall.* — 2) *= प्रत्यवस्कन्दन.

प्रत्यवस्कन्दन n. *das von Seiten eines Verklagten mit einer Rechtfertigung der ihm zur Last gelegten Handlung verbundene Eingeständniss derselben vor Gericht.*

*प्रत्यवस्था f. = पर्यवस्था.

*प्रत्यवस्थातर् Nom. ag. *Widersacher, Gegner.*

प्रत्यवस्थान n. *Einwendung.*

प्रत्यवस्थापन n. *das Restauriren, Kräftigen* Karaka 6,1.

प्रत्यवकर्तोस् Gen. Inf. zu कर् mit प्रत्यव Ait. Br. 7,33,6.

प्रत्यवकार m. 1) *Zurückziehung, Einziehung.* — 2) *Einziehung* des Geschaffenen, so v. a. *Auflösung, Vernichtung.*

प्रत्यवाप m. Bâlar. 12,10 fehlerhaft für प्रत्यवाय 3).

प्रत्यवाय m. 1) *Abnahme, Verminderung.* — 2) *Umkehrung, ein umgekehrtes Verhältniss.* — 3) *Widerwärtigkeit, Unannehmlichkeit.* — 4) *Vergehen, Sünde* Âpast.

प्रत्यवेक्षण n. und प्रत्यवेक्षा f. *das Sehen nach —, das Sichkümmern —, Sorge um Etwas.*

प्रत्यवेक्ष्य Adj. *auf den man Rücksicht zu nehmen hat.* — Ragh. 17,53 ist प्रत्यवेक्षानि° zu lesen.

*प्रत्यश्मन् m. *Röthel, rubrica.*

प्रत्यष्ठीला f. *eine best. Nervenkrankheit* Bhâvapr. 4,152.

प्रत्यस्तगमन n. *Untergang* (der Sonne).

प्रत्यस्तम् Adv. mit गम् *untergehen, aufhören.*

प्रत्यस्तमय m. *Untergang, das Aufhören* Çaṃk. zu Bâdar. 4,2,8.

प्रत्यस्त्र n. *Gegengeschoss.*

प्रत्यक् Adj. *täglich* Râǵat. 7,491. 733. °म् Adv.

प्रत्याकलित n. *die Erwägung der Richter, welcher der beiden Parteien die Beweisführung aufzulegen sei, wenn der Verklagte die Klage beantwortet hat,* Mit. 2,6,b,6. fg.

*प्रत्याकार m. *Degenscheide.*

प्रत्याक्षेपक Adj. *verhöhnend, verspottend.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रत्याख्यातत्व n. *das Zurückgewiesen —, Verworfenwordensein.*

प्रत्याख्यातर् Nom. ag. *Verweigerer.*

प्रत्याख्यातव्य Adj. *zu bestreiten, zu verneinen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,12.

प्रत्याख्यान n. 1) *das Zurückweisen, Abweisen.* — 2) *das Verweigern, Abschlagen.* — 3) *das Begegnen, Bekämpfen* (von Affecten u. s. w.). — 4) *das Läugnen, Nichtannehmen, Bestreiten* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1. — 5) vielleicht *das Abweisen alles dessen, was die Seelenruhe stören könnte.* — 6) Titel eines Gaina-Werkes.

प्रत्याख्यानसंग्रह m. Titel eines Werkes.

प्रत्याख्याय Absol. *einzeln aufzählend.*

प्रत्याख्यायिन् Adj. in अ°.

प्रत्याख्येय Adj. 1) *zurückzuweisen.* — 2) *abweisbar,* so v. a. *nicht in Behandlung zu nehmen, unheilbar* Karaka 3,6.

प्रत्यागति f. und प्रत्यागम m. *Heimkehr, Rückkehr.*

प्रत्यागमन n. *das Heimkehren, Zurückkommen in* oder *nach* (im Comp. vorangehend). निरूह° *das Wiederzurückkommen eines Klystiers.*

प्रत्याघात m. *Abwehr* Kâd. 2,30,7.

प्रत्याचक्षाणक Adj. *Etwas* (Acc.) *zu bestreiten beabsichtigend* Comm. zu Njâjas. 1,1,14.

प्रत्याचार m. *ein entsprechendes Verfahren.* चार° so v. a. *ein durch die Späher hervorgerufenes Verfahren.*

प्रत्यातार्य m. *ein sonniger Platz.*

प्रत्यात्म° und प्रत्यात्मम् Adv. 1) *für jede Seele, in jeder S.* — 2) *singulatim.*

प्रत्यात्मक und प्रत्यात्मिक (Çâṅkh. Gṛhj. 6,6) Adj. *selbsteigen, je sein.* प्रत्यात्मिक auch *eigenthümlich, eigenartig* Karaka 6,3.

प्रत्यात्म्य n. *Selbstähnlichkeit.* Instr. so v. a. *nach seinem Ebenbilde.*

प्रत्यादर्श m. Paṅkat. III,176 fehlerhaft für प्रत्यादेश.

प्रत्यादान n. 1) *das Wiederempfangen, Wiedererlangung.* — 2) *das Wiederholen, Wiederholung.*

1. प्रत्यादित्य m. *Nebensonne.*

2. प्रत्यादित्य° Adv. *gegen die Sonne.* °गुद Adj. *dessen Steiss g. d. S. gewandt ist.*

प्रत्यादित्सु Adj. *wiederzuerlangen —, zu erlangen im Sinne habend.*

प्रत्यादेय Adj. *zu empfangen, entgegenzunehmen, was man einnimmt.*

प्रत्यादेश m. 1) *Anweisung, Befehl.* — 2) *Zurückstossung, Abweisung.* — 3) *eine abschlägige Antwort.* — 4) *Beschämung* Kâd. 5,8.

प्रत्याधान n. *Ort der Aufbewahrung.*

प्रत्याध्मान n. *eine Art Trommelsucht* Bhâvapr. 4,151.

प्रत्यानयन n. *das Wiederzurückholen* (Kâd. 2,25, 6. 60,10), *Wiederzuführen, — zurückbringen, — zurückgeben.*

*प्रत्यानाह m. *Brustfellentzündung* Gal.

प्रत्यानीक m. in Verbindung mit राज्ञ् *eine best. Personification.*

प्रत्यानेय Adj. *wieder gut zu machen.*

प्रत्यापत्ति f. 1) *Rückkehr vom Bösen, Bekehrung* MBh. 12,291,9 (= वैराग्य Nilak.). — 2) *Wiederumwandlung, Wiederherstellung.* — 3) *Entsündigung* Âpast. (= प्रुद्धि Comm.).

प्रत्यापीड m. *ein best. Metrum.*

प्रत्याप्लवन n. *das Zurückspringen.*

प्रत्याम्नातव्य Adj. in अ°.

प्रत्याम्नान n. *eine entgegengesetzte —, veränderte Bestimmung.*

प्रत्याम्नाय m. 1) dass. Âpast. Çr. 5,20,18. 6,30,9. 7,1,4. Comm. zu 8,2,11. — 2) *Schluss* (im Syllogismus).

प्रत्याम्नायम् Adv. *zu jedem einzelnen Textbuch.*

*प्रत्याय m. *Abgabe, Tribut.*

प्रत्यायक Adj. 1) *zur Erkenntniss bringend, be-*

greifen machend, zur Vorstellung bringend. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *überzeugend, glaubwürdig* MBh. 13,44,45.

1. प्रत्यायन n. *Untergang* (der Sonne).

2. प्रत्यायन 1) Adj. *überzeugend, glaubwürdig* MBh. 13,2448. प्रत्यायक v. l. — 2) f. आ *a) das Ueberzeugen* Kathâs. 39,234. — *b) Beruhigung, Trost* 311,16. — 3) n. *das Klarmachen, Auseinandersetzen, Deutlichmachen, Beweisen.* — 4) *°म् enklitisch nach einem Verbum fin. Siddh. K. (ed. Târân.).

प्रत्याययितव्य Adj. *klar zu machen, zu beweisen* Mâlav. 14,11.

प्रत्यायित m. *Vertrauensmann, Beauftragter.*

प्रत्यारम्भ m. 1) *Wiederanfang.* — 2) *Verbot.* — 3) *Aufhebung, das Rückgängigmachen.*

*प्रत्यार्द्रा f. gaṇa अंश्वादि.

प्रत्यार्द्रीं Adv. mit कर् *wieder befeuchten, — erfrischen* Kâd. 240,15.

*प्रत्यार्धपुर् gaṇa अंश्वादि. Statt dessen प्रत्यर्ध und प्रतिपुर् Kâç.

प्रत्यालिङ्गन n. *Erwiederung einer Umarmung* Kâd. 2,142,9.

*प्रत्यालीढ 1) Adj. s. u. लिह् mit प्रति. — 2) n. *eine best. Stellung beim Schiessen, bei der das linke Bein vorgestreckt wird.*

प्रत्यावर्तन n. *das Wiederkommen.*

प्रत्यावासकम् Adv. *zu jedem Standort, — Zelte* Kâd. 2,38,24. fg. (46,2).

प्रत्यावासम् Adv. *in jedem Hause* Vikramâṅkaḱ. 18,6.

प्रत्यावृत्ति f. *Wiederkehr* Mâlatîm. ed. Bomb. 106,10.

प्रत्याशम् Adv. *nach allen Himmelsrichtungen* Veṇis. 200.

प्रत्याशा f. *Vertrauen auf* (im Comp. vorangehend), *Hoffnung, Erwartung.* Am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. °शत्व n.

प्रत्याश्रय m. *Obdach, Wohnung.*

प्रत्याश्रावँ m. und °श्रावण n. *Antwortsruf*, Bez. *gewisser Formeln beim Gottesdienst.*

प्रत्याश्वास m. *das Wiederaufathmen, Erholung.*

प्रत्याश्वासन m. *das Trösten.*

प्रत्यासंकलित n. *das Gegeneinanderhalten, das Erwägen pro und contra.*

प्रत्यासङ्ग m. 1) *Verbindung, Zusammenhang.* — 2) *Nähe* in अति° (Nachtr. 3).

प्रत्यासत्ति f. 1) *unmittelbare Nähe* (im Raum, in der Zeit u. s. w.). — 2) *Analogie.* — 3) *Heiterkeit des Gemüths, gute Laune.*

प्रत्यासन्नता f. *Nähe.*

*प्रत्यासर् und *°सार् m. *Nachtrab eines Heeres.*

*प्रत्यासारिन् Adj.

*प्रत्यास्तार m. *der Teppich eines buddh. Bhikshu.*

प्रत्यास्वर् Adj. *zurückstrahlend.*

प्रत्याक् Adj. *täglich* Râǵat. 7,145. 495 fehlerhaft für प्रत्यक्.

प्रत्याकरण n. 1) *das Hinundherziehen* Comm. zu Gobh. 2,6,9. — 2) *das Wiederbringen.* — 3) *das Zurückziehen —, Zurückhalten von* (Abl.). — 4) *= प्रत्याकार 3).

प्रत्याकार m. 1) *Zurückziehung* (der Truppen aus der Schlacht), *Rückzug.* — 2) *das Zurückziehen* (der Sinne) *von* (Abl.). — 3) *Zurückziehung der Sinne von den Sinnesobjecten.* — 4) *Zurückziehung* (des Geschaffenen), so v. a. *Auflösung, Vernichtung.* — 5) in der Gramm. *Zusammenfassung einer ganzen Reihe von Lauten oder Suffixen in eine einzige geschlossene Silbe, indem man das erste Glied der Reihe (mit Abwerfung eines etwaigen stummen Consonanten) mit dem stummen Consonanten des letzten Gliedes verbindet*, 238,32. — 6) in der Dramatik Bez. *eines best. Bestandtheils des* Pûrvaraṅga. — 7) *Anrede.* °रं कर् *Jmd* (Gen.) *anreden* Kâraṇḍ. 54,9. 11. 55,8. 15. 20. 56,8. 11. 14. Richtig wohl प्रव्याकार. — 8) *Laut, Klang* Kâraṇḍ. 90,14. Richtig wohl प्रव्याकार.

प्रत्याकार्य Adj. *zu empfangen, zu lernen, zu erfahren von* (Abl.).

प्रत्याकृति Adv. *bei jeder Opferspende* Âpast. Çr. 14,29,3.

प्रत्याक्रोश m. *Widerhall, Echo.*

प्रत्याख्यान n. *das Antworten auf einen Ruf* Comm. zu Âçv. Çr. 8,13,5.

प्रत्युक्त 1) Adj. s. u. वच् mit प्रति. — 2) n. *Antwort.*

प्रत्युक्ति f. *Erwiederung.*

*प्रत्युच्चार m. *Wiederholung.*

प्रत्युच्चारण n. in अ°.

प्रत्युज्जीवन n. 1) *das Wiederaufleben* Kâd. 2, 139,12. Bâlar. 276,8. — 2) *das wieder in's Leben Rufen* Kâd. 195,19.

प्रत्युत Adv. *im Gegentheil, vielmehr, erst recht, sogar.*

प्रत्युत्कर्ष m. *das Ueberbieten, Steigerung.*

*प्रत्युत्क्रम m. und *°क्रान्ति f. *das Gehen an Etwas.*

प्रत्युँत्तब्धि f. *Stützung, Aufstemmung, Befestigung.* Auch fehlerhaft प्रँत्युँत्तब्धि betont.

प्रत्युत्तम्भ m. und °न n. (Sâj. zu Ait. Br. 5,16, 23) dass.

प्रत्युत्तर n. *Rückantwort, Antwort, Erwiederung.*

प्रत्युत्तरी Adv. mit कर् *antworten* Kâd. 248,17.

प्रत्युत्तरीकरण n. *das Antworten, Antwort* Mahâvîraḱ. 105,8.

प्रत्युत्थान n. 1) *ehrerbietiges Aufstehen* (vor einem Ankommenden) Gaut. — 2) *feindseliges Entgegentreten, Auflehnung* Hariv. 8881. अभ्युत्थान v. l.

प्रत्युत्थायिक Adj. in अ° (auch Nachtr. 2).

प्रत्युत्थायिँन् Adj. 1) *wiedererstehend.* — 2) *sich ehrerbietig erhebend* in अप्रत्युत्थायिन् (Nachtr. 4).

प्रत्युत्थायुक Adj. in अ° (Nachtr. 2).

प्रत्युत्थेय Adj. *vor dem man sich erheben muss* Comm. zu Njâjam. 6,2,8.

प्रत्युत्पन्नजाति f. *assimilation consisting in multiplication, or reduction to homogeneousness by multiplication* Colebr. Alg. 14.

प्रत्युत्पन्नमति 1) Adj. *Geistesgegenwart habend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Fisches Kathâs. 60,180. 183. Chr. 158,22. 26.

प्रत्युत्सार m. wohl *das Auftreten gegen eine Behauptung* Ḱaraka S. 962, Z. 8.

प्रत्युदधि Adv. *am Meere* Bâlar. 46,16.

प्रत्युदाकरण n. *Gegenbeispiel.*

प्रत्युदाकार्य Adj. *als Gegenbeispiel anzuführen.*

प्रत्युद्गति f. (Kâd. 2,31,19), °गम m. und °गमन n. *das Entgegengehen*, insbes. *ein ehrerbietiges.*

प्रत्युद्गमनीय 1) Adj. *a) *dem man ehrerbietig entgegengehen muss. — b) zur ehrerbietigen Begrüssung eines Gastes geeignet.* — 2) *n. *ein Paar reiner Gewänder.*

*प्रत्युद्धार m. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रत्युद्धरण m. und °द्धरणा n. *das Absetzen* Comm. zu Lâṭj. 7,8,1.

प्रत्युद्धात MBh. 7,8433 fehlerhaft für प्रत्युद्घात.

प्रत्युद्यम m. f. (आ Çâṅkh. Br. 29,8) *Gegengewicht, Gleichgewicht.*

प्रत्युद्यमिन् Adj. *das Gegengewicht haltend.*

प्रत्युद्यातर् Nom. ag. *der auf Jmd losgeht, einen Angriff macht.*

प्रत्युद्यामिँन् Adj. *das Gegengewicht haltend, widerspänstig.*

प्रत्युन्नमन n. *das Sichwiederaufrichten, Wiederaufschnellen.*

प्रत्युपकार m. *Vergeltung im Guten, Gegendienst.*

प्रत्युपकारिन् Adj. *vergeltend im Guten, — Etwas* (im Comp. vorangehend).

प्रत्युपक्रिया f. *Vergeltung im Guten, Gegendienst* Kâd. 228,7.

प्रत्युपदेश m. *Gegenunterweisung, Gegenbelehrung.* — Prab. 95,7 ist संप्रत्युपदेश° zu lesen.

प्रत्युपपन्नमति Adj. *Geistesgegenwart habend.* Nom. abstr. °त्व n. Çâk. (Ch.) 103,1.

प्रत्युपभोग m. *Genuss.*

प्रत्युपमान n. *Gegengleichniss.*

प्रत्युपवेश m. *das Umsitzen —, Belagern einer Person um dieselbe zum Nachgeben zu bewegen.*

प्रत्युपसद्म् Adv. *bei jeder* Upasad-*Feier* Kâtj. Çr. 23,2,21.

प्रत्युपस्थान n. *nahes Bevorstehen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,10.

प्रत्युपस्थापन n. *das Sichvergegenwärtigen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,23.

प्रत्युपस्पर्शन n. *das Wiederausspülen, Wiederwaschen* Gobh. 1,2,31.

प्रत्युपह्वय m. *Antwort auf den Einladungsruf, Wiederholung desselben.*

प्रत्युपहार m. *Wiedereinhändigung, Zurückerstattung.*

प्रत्युपाकरण n. *Wiederbeginn des* Veda-*Studiums* Gobh. 3,3,16.

प्रत्युपासनम् Adv. *für jede Art der Verehrung* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,42.

प्रत्युपेय Adj. *dem man begegnen muss, zu behandeln.* साधुना *in Güte.*

*प्रत्युरस 1) n. = प्रतिगतमुरः. — 2) °म् Adv. *gegen —, auf die Brust.*

प्रत्युलूक und °क m. *ein eulenähnlicher Vogel.* Nach dem Comm. das erste Wort *Krähe* oder *eine feindliche Eule.*

प्रत्युष m. und °स् n. *Tagesanbruch.* Gewöhnlich प्रत्यूष und °स्.

*प्रत्युष्ट m. gaṇa अश्वादि.

प्रत्युष्य Adj. *zu versengen.*

प्रत्यूर्ध्वम् Adv. *aufwärts, oberhalb von* (Acc.).

प्रत्यूष 1) (*m. n.) *Morgendämmerung, Tagesanbruch.* — 2) m. a) **die Sonne.* — b) N. pr. α) eines der acht Vasu. — β) eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

प्रत्यूषम् n. *Morgendämmerung, Tagesanbruch.*

प्रत्यूह m. (adj. Comp. f. आ) *Hinderniss.* °कारिन् Adj. Kâd. 2,60,6.

प्रत्यूहन n. *Unterbrechung, Einstellung.*

प्रत्यृचम् Adv. *bei jedem Verse.*

प्रत्यृतु Adv. *in jeder Jahreszeit* Vaitân.

प्रत्येक 1) Adj. *je einer, jeder einzelne.* — 2) प्रत्येकम् und प्रत्येक° Adv. *je einzeln, bei —, mit jedem Einzelnen, für jeden E., jedem E.*

प्रत्येकबुद्ध m. *ein nur für sich allein zur Erlösung gelangender, in Abgeschiedenheit lebender* Buddha. Nom. abstr. °त्व n.

प्रत्येकबुद्धकथा f. und °बुद्धचतुष्टय n. (Bühler, Rep. No. 747) Titel zweier Werke.

प्रत्येकबोधि f. = प्रत्येकबुद्धत्व (s. u. प्रत्येकबुद्ध) Kâraṇḍ. 20,9.

प्रत्येकशस् Adv. *je einzeln, jedem Einzelnen.*

प्रत्येतव्य Adj. *anzuerkennen, anzunehmen, aufzufassen als* (Nomin.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,4,13.

प्रत्येतोस् Gen. Infin. zu 3. इ mit प्रति Ait. Br. 6,30,7 (इष्यै: zu ergänzen).

प्रत्येनस् m. *der nächste Erbe, — Verwandte* Maitr. S. 1,5,7.

प्रत्येनस्य n. *die nächste Anwartschaft auf* (Gen.) Kâṭh. 8,3.

प्रत्रासि m. *das Beben, Zittern.*

प्रत्वक्तस् Adj. *wirksam, rüstig.*

1. प्रथ् 1) प्रथति (ganz ausnahmsweise) a) *ausbreiten, ausdehnen.* — b) *sich ausdehnen, — erstrekken* Bhâg. P. — 2) प्रथते a) *sich ausdehnen, — strecken, grösser —, weiter werden* oder *sein, sich verbreiten* (auch vom Ruhme, einem Namen, einem Gerücht, einer Rede), *zunehmen, sich mehren.* प्रथित *ausgebreitet, verbreitet.* — b) *sich verbreiten, so v. a. allgemein bekannt, — berühmt werden.* प्रथित *allgemein bekannt, — berühmt.* पृथित Harîv. 6781 fehlerhaft; v. l. (2,62,16) कथित. — c) *an den Tag —, zum Vorschein kommen, erscheinen, auftauchen, entstehen; einfallen, in den Sinn kommen.* — Caus. 1) प्रथयति, °ते a) Act. α) *ausbreiten, vergrössern, dehnen, mehren.* विवृद्धिं कम्पस्य प्रथयतितराम् 323,21. — β) *verbreiten, so v. a. allgemein bekannt machen.* — γ) *entfalten, an den Tag legen, vor Augen führen, verrathen.* प्रथित *an den Tag gelegt.* — δ) *bescheinen.* — b) Med. *sich ausbreiten, — strecken, — dehnen, zunehmen.* — 2) *प्राथयति (प्रथ्याने). — प्रथयिष्यन्ति MBh. 3,14417 fehlerhaft für प्रयतिष्यन्ति. — Mit अनु Med. *sich ausbreiten entlang von* (Acc.) TS. 3,3,10,2. Nach Mahîdh. in der schlechten v. l. VS. 8,30 *rühmen.* — Mit अभि Med. *sich ausbreiten vor* oder *gegen.* — Caus. 1) *umherbreiten in* (Acc.). — 2) *verbreiten.* — Mit आ Caus. *ausbreiten, dehnen.* — Mit नि Caus. *eindringend verbreiten.* — Mit परि Med. *sich erstrecken um* oder *über* (Acc.). — Mit वि 1) Act. *ausbreiten.* — 2) Med. *sich verbreiten* (Harshaṃk. 117,3), *sich ausbreiten, sich weit machen, weit sein.* विप्रथित *weit verbreitet.* — Caus. 1) *ausbreiten, verbreiten.* — 2) *entfalten, an den Tag legen, zeigen.* — Mit सम्, संप्रथित *allgemein bekannt, — berühmt.*

2.*प्रथ्, प्राथयति (प्रक्षेपे).

प्रथ 1) m. N. pr. eines Vâsishṭha. — 2) f. आ a) *das Auseinanderbreiten* Nâjâm. 10,1,22. — b) *Ruf, Berühmtheit.* — c) *Entstehung, das Werden* in अन्यथा°.

प्रथन 1) n. a) *das Ausbreiten.* — b) *Ort der Ausbreitung.* — c) *das Entfalten, an den Tag Legen, Zeigen.* — 2) m. * *Phaseolus Mungo;* vgl. प्रघन.

प्रथम 1) Adj. (f. आ) a) *der vorderste, erste in einer Reihe.* — b) *der erste, früheste, frühere, anfänglich.* Oft durch ein Adv. wie *erst, zuerst, früher; zum ersten Mal; eben, alsbald, sogleich, baldigst* wiederzugeben. — c) *der erste,* so v. a. *trefflichste, namhafteste, vorzüglichste, unvergleichlich, Haupt-.* Auch Compar. प्रथमतर. — 2) प्रथमम् und प्रथम° Adv. *zuerst, am frühesten, vor Allem; zum ersten Mal; erst, eben, alsbald, sogleich; früher einmal, ehemals, vormals, vorhin;* mit Gen. *vor —, früher als.* Compar. प्रथमतरम् und प्रथमतर° *zuerst* Harshaṃk. 130,2. Kâraṇḍ. 38,14. 63,24. 75,5. 96,7. — 3) प्रथमात् Adv. *alsbald, sogleich.* — 4) m. a) *der erste Consonant eines* Varga, *eine dumpfe Tenuis.* — b) *die erste* (d. h. unsere *dritte*) *Person, die Personalendungen der ersten Person.* — c) *der erste Ton.* — d) *the sum of the products divided by the difference between the squares of the cosine of the azimuth and the sine of the amplitude.* — 5) f. प्रथमा *der erste Casus, die Endung des ersten Casus;* Du. *die beiden ersten Casus, die Endungen der b. e. C.* — 6) n. Sg. collect. *die Ersten.*

प्रथमक Adj. *der erste.*

प्रथमकल्प m. *eine primäre, zuerst zu erfüllende Vorschrift* M. 11,30.

प्रथमकल्पिक m. Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe* Comm. zu Jogas. 3,50. Vgl. प्राथम°.

प्रथमकल्पित Adj. *obenanstehend* 198,22. MBh. 13,87,6. 14,3,17.

*प्रथमकुसुम *weisser Majoran.*

प्रथमगर्भ m. *die erste Schwangerschaft, -Tracht.*

प्रथमगर्भा Adj. f. *zum ersten Mal trächtig.*

प्रथमचित्तोत्पादिक Adj. *bei dem zunächst der Gedanke* (Etwas zu thun) *aufkeimt* Kâraṇḍ. 85,20. 86,4.

प्रथमच्छद Adj. *vorbildlich.*

प्रथमज und °जा Adj. 1) *erstgeboren, Erstling, primitiae; ursprünglich, Anfänger, primigenius.* — 2) °ज *in der ersten (zuerst genannten) Ehe geboren.*

प्रथमजात Adj. *erstgeboren.*

प्रथमतस् Adv. *zuerst; alsbald, sogleich.* Mit Gen. *vor, im Vorzug vor;* am Ende eines Comp. *vor —, früher als* Spr. 7665.

प्रथमत्रिसौपर्ण Adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 12,338, S. 257,*b*.

प्रथमदर्शनदिन n. *der erste Tag, an dem man Jmd* (Gen.) *zu sehen bekommen hat,* 142,1.

प्रथमदुग्ध Adj. *eben gemolken* Çat. Br. 2,2,4,15.

प्रथमधार *der erste Tropfen* Kauç. 21.

प्रथमनिर्दिष्ट Adj. *zuerst angegeben, — genannt.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,564,10.

प्रथमपरापातिन् Adj. *zuerst abfliegend* Âpast. Çr. 7,2,4.

प्रथमपुरुष m. N. pr. eines Autors.

प्रथमप्रवद् Adj. *den ersten Laut von sich gebend* (Kind) Kauç. 10.

प्रथमप्रसूता Adj. f. *zum ersten Mal gekalbt habend* Râgan. 15,33. Hemâdri 1,710,13.

प्रथमभक्त m. *der erste Genuss von* (Gen.) Çat. Br. 3,9,4,15.

प्रथमभाज् Adj. *dem der erste Theil gebührt.*

प्रथमभाविन् Adj. *wie der erste werdend* oder *seiend* ṚV. Prât. 3,8.

प्रथममञ्जरी f. *ein best.* Râga S. S. S. 82. 90. Vgl. पठमञ्जरी.

प्रथमयज्ञ m. *das erste Opfer.*

प्रथमरात्र m. *der Anfang der Nacht* Kâraka 5,5.

प्रथमवयसिन् Adj. *jung.*

प्रथमवषट्कार m. *der erste Ausruf* वषट् *über* (Gen.) Çat. Br. 4,1,2,4.

प्रथमवसति f. *die alte Heimat* Vikramâṅkaḱ. 18,72.

(प्रथमवास्य), °वासिन्य Adj. *früher getragen.*

प्रथमविवाहा f. *das erste Weib.*

प्रथमश्रवस् Adj. *den ersten Ruf habend.* Superl. °श्रवस्तम.

प्रथमसंगम m. N. pr. eines Mannes.

प्रथमसमावृत्त Adj. *eben gewandt nach* (Loc.) Nir. 7,23.

प्रथमसोम m. *das erste* Soma-*Opfer.* Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Kâtj. Çr. 10,9,25.

प्रथमस्थान n. *die erste Stufe* (der Aussprache: *leise aber noch hörbar*).

1. प्रथमस्वर m. *der erste Ton* Saṃhitopan. 22,4.

2. प्रथमस्वर 1) Adj. *mit dem ersten Ton versehen* Lâtj. 2,9,12. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रथमागामिन् Adj. *zuerst sich darbietend, zuerst aufgeführt.*

प्रथमादेश m. *Anfangsstellung* (eines Wortes).

प्रथमाभिधेय n. *Grundbedeutung.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 1,43.

प्रथमार्ध m. n. *die erste Hälfte.*

प्रथमावरत्व n. *das der Erste und der Letzte Sein.*

प्रथमास्तमित n *der eben erfolgte Untergang der Sonne* Kâtj. Çr. 4,15,12.

प्रथमाह्नम् Adv. *am ersten Tage* Çat. Br. 3,4,4, 26. 10,2,5,13.

प्रथमाहार m. *die erste Anwendung* Kâtj. Çr. 16,1,3.

प्रथमेतर Adj. *der zweite.*

प्रथमोत्पतित Adj. *zuerst abgesprungen* Mân. Çr. 1,8,1. 2.

प्रथय्, °यति 1) Caus. von 1. प्रथ्. — 2) *Denom. = पृथुमाचष्टे.

प्रथस् n. *Breite, Ausdehnung.*

प्रथस्तु Adj. TBr. 3,7,5,3 wohl fehlerhaft für घृतस्नु. = प्रथनशील Comm.

प्रथस्वत् Adj. *breit, geräumig.*

प्रथित 1) Adj. s. u. प्रथ् Simpl. und Caus. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

*प्रथितत्व n. *das Bekanntsein, Berühmtheit.*

*प्रथिति f. *Berühmtheit.*

प्रथिमन् m. *Breite, Ausdehnung.* Instr. प्रथिना.

*प्रथिमिनी f. संज्ञायाम्.

प्रथिवी f. fehlerhaft für पृथिवी *Erde.*

प्रथिष्ठ Superl. und प्रथीयस् Compar. zu पृथु.

प्रथु Adj. *weit* (Weg), *weiter reichend als* (Abl.). Auch als Beiw. Vishṇu's (v. l. पृथु).

*प्रथुक m. *das Junge eines Thieres.*

प्रद् Adj. meist in Comp. mit seinem Obj. (f. आ) 1) *gebend, verleihend, spendend, gewährend.* — 2) *von sich gebend,* so v. a. *aussprechend, redend.* — 3) *gebend,* so v. a. *bewirkend, verursachend.*

प्रदक्षिण 1) Adj. (f. आ) a) *rechtsläufig.* — b) *zu Jmds Rechten stehend.* In Verbindung mit कर् oder प्र-कर् *einem Gegenstande seine Rechte zukehren* (als Zeichen der Hochachtung), mit doppeltem Acc. — c) *von günstiger Vorbedeutung, günstig* Hemâdri 1,434,9. तस्य सर्वं प्रदक्षिणम् *dem geht Alles gut von Statten.* — d) *Jmd die Rechte zukehrend,* so v. a. *ehrerbietig.* — 2) प्रदक्षिणम् und प्रदक्षिणा° Adv. a) *nach der rechten Seite hin, von der Linken zur Rechten, so dass die Rechte einem Gegenstande zugekehrt ist* (ein Zeichen der Hochachtung). Mit कर् und प्र-कर् *einem Gegenstande* (Acc.) *die Rechte zukehren.* — b) *nach Süden hin.* — 3) m. f. (आ) und n. *das Zukehren der rechten Seite, das Umwandeln von links nach rechts.* Der Gegenstand, dem die Hochachtung erwiesen wird, steht im Gen. oder geht im Comp. voran; in Verbindung mit कर् oder दा steht er im Dat., Gen. oder Loc.

प्रदक्षिणक्रिया f. *das Zuwenden der rechten Seite, Ehrenbezeugung.*

*प्रदक्षिणग्राहिन् Adj. unter den Tugenden aufgezählt (buddh.).

*प्रदक्षिणपथिका f. *Hof.*

प्रदक्षिणय्, °यति *von links nach rechts umschreiten.* Zugleich von *Osten nach Süden umschr.* Bâlar. 292,2.

प्रदक्षिणार्चिस् Adj. *dessen Flamme nach rechts gewandt ist.*

प्रदक्षिणावर्त Adj. (f. आ) *nach rechts gewandt.*

प्रदक्षिणावृत्क Adj. *nach rechts gewandt, Jmd* oder *Etwas zu seiner Rechten habend.*

प्रदक्षिणित् Adv. *so dass die Rechte einem Gegenstande zugekehrt ist.*

प्रदक्षिणी Adv. mit कर् *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *die rechte Seite zukehren, von links nach rechts umwandeln* Âpast.

प्रदक्षिणीय Adj. *von links nach rechts zu umwandeln, hoch zu verehren* Vaǵrakkh. 34,11.

प्रदक्षिणेन Instr. Adv. 1) *von links nach rechts.* — 2) *nach Süden hin.*

प्रदग्धव्य Adj. *zu verbrennen.*

प्रदग्धाहुति Adj. *der die Opferspende verbrannt hat* Çat. Br. 11,4,2,16.

प्रदघस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) etwa *zu stürzen, zu fallen.*

प्रदघोस् wohl fehlerhaft für प्रदघस् Çat. Br. 13, 1,2,4. 2,1,6. Nach dem Comm. = प्रदग्धोस्.

प्रदत्त 1) Adj. Partic. von 1. दा mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Gandharva.

प्रददि Adj. in अप्रददि (Nachtr. 3).

प्रदर m. 1) *Sprengung* oder *Flucht* (eines Heeres). — 2) *Riss, Spalte im Erdboden* Âpast. — 3) *Mutterblutfluss* Kâraka 6,30. — 4) **Pfeil.* — 5) Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रदर्विदा Kâç. zu P. 6,3,63. Vgl. प्रफर्विदा.

प्रदर्श m. 1) *Anblick, Aussehen* in सु°. — 2) *Anweisung.*

प्रदर्शक 1) Adj. *a) zeigend, vorführend, angebend.* — *b) anzeigend, vorher verkündend.* — *c) vortragend, lehrend;* m. *Lehrer.* — 2) *Lehrsatz.*

प्रघर्षक v. l.

प्रदर्शन 1) n. *a) Aussehen;* häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *b) das Zeigen, vor Augen Führen, Kenntlichmachen, Bezeichnen, Angeben* 248,4. — *c) das Klarmachen, Lehren.* — *d)*

Beispiel. — 2) f. आ *das Vorführen.* — 3) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem dritten* Manu.

°प्रदर्शिन् Adj. 1) *schauend, sehend.* — 2) *zeigend, vorführend, angebend.*

*प्रदल m. *Pfeil.*

प्रदह्य Adj. in Verbindung mit अग्नि so v. a. दावाग्नि *das Feuer in einem Waldbrande.*

प्रदहन n. *das Brennen* (von Thongefässen).

प्रदे॰कस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) zu 1. दक् mit प्र TS. 2,1,8,1.

*प्रदा f. *Gabe.*

प्रदातर् Nom. ag. 1) *Geber, Spender, Verleiher.* Auch als Beiw. Indra's. In Comp. mit dem Object, ausnahmsweise mit dem Empfänger. विष° *der Jmd Gift reicht* Karaka 6,23. — 2) *der ein Mädchen zur Ehe giebt, — verheirathet.* — 3) *der Etwat mittheilt, lehrt.* — 4) *Gewährer* (eines Wunsches); f. प्रदात्री. — 5) N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

प्रदातव्य Adj. 1) *zu geben, hinzugeben.* — 2) *zur Ehe zu geben.* — 3) *abzugeben, wiederzugeben.* — — 4) *zu gewähren, zu bewilligen.* — 5) *zu ertheilen, zukommenzulassen.* तेषां संस्कृतम् so v. a. *diese soll man Sanskrit reden lassen.* — 6) *hineinzuthun —, hineinzulegen in* (Loc.).

प्रदातोस् Gen. Infin. (abhängig von ईश्वर) von 1. दा mit प्र TS. 3,1,8,2.

प्रदान n. 1) *das Geben, Spenden, Hingabe, Darbringung* (namentlich des zu Opfernden in's Feuer). Auch Bez. *der bei einer solchen Hingabe gesprochenen Worte* oder *Sprüche.* — 2) *Gabe, Geschenk.* — 3) *das Fortgeben —, Verheirathen* eines Mädchens (Gen.) *an Jmd* (Dat.) 71,3. 21. — 4) *das Geben,* so v. a. *Zukommenlassen, Ertheilen* (eines Klystiers, eines Fluchs 107,24). — 5) *das Gewähren, Bewilligen* 55,19. — 6) *das Mittheilen, Lehren, Angeben, Verkünden.* — 7) *das Anlegen, Anbringen, Daranthun.* — 8) *das Geschehenmachen, Bewerkstelligen.* — 9) *Stachel.

प्रदानक n. *Darbringung.*

प्रदानरुचि m. N. pr. eines Mannes.

प्रदानवत् Adj. *spendend, freigebig.*

प्रदानशूर m. 1) *ein Held im Spenden, ein überaus freigebiger Mann* Lalit. 217,9. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

प्रदानिक Adj. in गो° und जल°.

प्रदात्त m. Pl. *eine best. Schule.*

प्रदापयितर् Nom. ag. mit Gen. *Geber.*

प्रदाप्य Adj. *der gezwungen werden muss Etwas* (Acc.) *zu geben, — zu bezahlen.*

*प्रदाम् Adj. (Nom. °दान्).

प्रदाय n. *Geschenk.*

प्रदायक Adj. *gebend, spendend, verleihend, schenkend, zukommen lassend.* Nom. abstr. त्व n.

प्रदायिन् Adj. 1) dass. Nom. abstr. °यित्व n. — 2) *bewirkend.*

प्रदाव m. *das Feuer in einem Waldbrande* Maitr. S. 3,1,9.

प्रदाव्य Adj. in Verbindung mit अग्नि = प्रदह्य Âpast. Çr. 9,3,22. 13,24,16. 16,19.

प्रदाह m. 1) *das Verbrennen, Brennen, Erhitzen durch Feuer* Gaut. Vgl. ककुप्प्रदाह. — 2) *Vernichtung.* कर्म° Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,13.

*प्रदि m. *Gabe.*

प्रदिग्ध 1) Adj. s. u. 1. दिह् mit प्र. — 2) *n. *ein besonders zubereitetes Fleischgericht.*

प्रदित्सु Adj. mit Acc. *zu geben beabsichtigend.*

प्रतिवाचम् *eine Antwort* Naish. 9,25.

1. प्रदिव् f. (Nom. प्रद्यौस्) *der dritte oberste Himmel, in welchem die Väter wohnen,* und *der fünfte von sieben Himmeln.*

2. प्रदिव् Adj. *längst bestehend, herkömmlich.* Abl. प्रदिवस् *von früher her, längst, von jeher; immerfort, stets.* अनु प्र° *wie von jeher, wie vormals.* Loc. प्रदिवि *allezeit, stets.*

प्रदिश् f. 1) *Hinweis, Anweisung, Leitung, Befehl; Botmässigkeit.* — 2) *Richtung, Himmelsgegend.* Acc. Pl. *nach allen Himmelsrichtungen.* — 3) *Zwischengegend* (*Südost* u. s. w.).

प्रदीप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Leuchte, Lampe.* — 2) in der Astr. = दीप 2) Lilâv. S. 93. Comm. zu Âryabh. 2,15. — 3) *Leuchte,* so v. a. *Zierde* (z. B. des Geschlechts). — 4) *Leuchte für,* so v. a. *Commentar.* — 5) Titel verschiedener Werke.

प्रदीपक m. und °पिका f. 1) *Lämpchen, Lampe.* — 2) *ein kleiner Commentar.*

प्रदीपन 1) Adj. *entflammend.* — 2) m. *ein best. Gift* Bhâvapr. 1,270. — 3) n. *das Anzünden.*

प्रदीपमञ्जरी f. Titel eines Commentars.

*प्रदीपशरणाधज्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रदीपसाल m. N. pr. eines *Fürsten.*

प्रदीपाय्, °यते *eine Lampe darstellen, die Rolle einer L. übernehmen.*

*प्रदीपीय und *प्रदीप्य Adj. von प्रदीप.

प्रदीप्तात्त m. N. pr. eines Jaksha.

*प्रदीप्ति f. *Leuchte, Glanz.*

प्रदीप्तिमत् Adj. *leuchtend, glänzend.*

प्रदीर्घ Adj. *überaus lang.*

*प्रदुह् Adj. (Nom. प्रधुक्) *melkend.*

प्रदूषक Adj. *verunreinigend* MBh. 15,5,31.

प्रदूषण Adj. *verschlechternd, verderbend.*

प्रदृप्ति f. *Uebermuth, Tollheit.*

प्रदेय 1) Adj. (f. आ) *a) zu geben, zu spenden, darzubringen, — Jmd* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — *b)* f. *zur Ehe zu geben, zu verheirathen, heirathsfähig.* — *c) mitzutheilen* (eine Nachricht, eine Lehre), *zu lehren, — Jmd* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — *d) einzuweihen —, zu unterweisen in* (Loc.). — 2) m. *Geschenk.*

प्रदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bezeichnung, Hinweisung; Bestimmung.* — 2) *Berufung auf einen Präcedenzfall.* — 3) *Beispiel* 221,16. 222,23. — 4) *Ort, Platz, Gegend.* Häufig in Comp. mit einem Körpertheile. n. (!) Paṅkad. — 5) *Spanne des Daumens und Zeigefingers.* — 6) *eine kurze Dauer.* °भाज् und °स्थ Adj. *von kurzer Dauer* Daçar. 1,13. Sâh. D. 322. °वर्तिन् Adj. dass. Nom. abstr. °वर्तिता f. Harshaṃ. 145,15. — 7) *Mauer.* — 8) bei den Gâina *eines der Hindernisse bei der Erlösung.*

*प्रदेशकारिन् Adj. als Bez. einer Art Büsser.

*प्रदेशन 1) n. *Darbringung.* — 2) f. ई *Zeigefinger.*

प्रदेशवत् Adj. *einen Ort einnehmend.*

प्रदेशिनी f. *Zeigefinger* und *die entsprechende Zehe.*

प्रदेष्टर् Nom. ag. *Oberrichter* Paṅkat. ed. Bomb. 3,59,1.

प्रदेह m. 1) *das Aufstreichen von Pflastern* u. s. w. — 2) *Pflaster, zähe Salbe, Breiumschlag* Mat. med. 19.

प्रदेह्य Adj. *mit einem Pflaster* u. s. w. *zu belegen* Karaka 6,7.

1. प्रदोष m. *ein gestörter Zustand* (im *Körper, im Reich), *Aufruhr, Empörung.*

2. प्रदोष Adj. *böse, schlecht.*

3. प्रदोष m. 1) *Abend, Eintritt der Nacht.* °षम् *Abends, bei Dunkel.* — 2) personificirt als Sohn der Doshâ.

प्रदोषक m. 1) *Abend* Mṛicch. 88,1, v. l. — 2) *संज्ञायाम् (urspr. *am Abend geboren*).

प्रदोषनिर्णय m., प्रदोषपूजाविधि m., प्रदोषमहिमन् m., प्रदोषमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1) und प्रदोषशिवपूजा f. Titel von Werken.

प्रदोषागम m. *Abenddämmerung* 170,10.

प्रदोह् m. *das Melken* in सुप्रदोहा.

*प्रदोहन m. N. pr. eines Mannes.

*प्रद्यु n. *ein zum Himmel führendes gutes Werk.*

प्रद्युम्न m. 1) *der Liebesgott.* — 2) = काम *das*

Angenehme. — 3) = मनस् ÇAṀK. zu BÂDAR. 2,2,42. — 4) N. pr. *a*) eines Sohnes des Manu und vieler anderer Personen. — *b*) eines Berges. — *c*) eines Flusses.

प्रद्युम्नक m. = प्रद्युम्न 1).

प्रद्युम्नपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

प्रद्युम्नविजय m. Titel eines Schauspiels.

प्रद्युम्नशिखर n. N. pr. einer *Anhöhe.* °पीठाष्टक n. Titel eines Werkes BÜHLER, Rep. No. 151.

*प्रद्युम्नागमन n. Pradjumna's *Ankunft.* Davon °गमनीय.

प्रद्युम्नानन्दीय n. Titel eines Schauspiels OPP. Cat. 1.

प्रद्युम्नोपाख्यान n. Titel einer *Erzählung* OPP. Cat. 1.

प्रद्यौ m. s. 1. प्रदिव्.

प्रद्योत m. 1) *das Aufleuchten, Glanz, Helle.* — 2) **Lichtstrahl.* — 3) N. pr. *a*) eines Jaksha. — verschiedener Fürsten 292,6. PRIJ. 5,11.

प्रद्योतन m. 1) **die Sonne.* — 2) N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) Pl. einer Dynastie.

°प्रद्योतिन् Adj. *erhellend, erklärend.*

प्रद्रव Adj. *flüssig.*

प्रद्राणक Adj. *sich in grosser Noth befindend, sehr arm.*

*प्रद्राव m. 1) *Lauf, das Laufen.* — 2) *Flucht.*

प्रद्राविन् Adj. *auf der Flucht begriffen, flüchtig, fugitivus.*

*प्रद्रुक् Adj. *Jmd ein Leid zufügend, zu schaden suchend.*

प्रद्वार् f. *der Platz draussen vor der Thür,* — *vor dem Thor.* v. l. अद्वार्.

प्रद्वार n. dass.

*प्रद्विष् Adj. *eine Abneigung habend, anfeindend, hassend.*

प्रद्वेष 1) m. *Abneigung, Widerwillen,* — *gegen Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend), *Anfeindung, Hass.* — 2) f. ई N. pr. der Gattin des Dîrghatamas.

प्रद्वेषण n. *das Anfeinden, Hassen.*

*प्रध Adj. von 1. धा mit प्र. — प्रधा s. bes.

प्रधन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Kampfpreis.* — *b*) *Wettkampf, Kampf* überh. VIKRAMÂÑKAṄ. 6,30. — *c*) *die beste Habe, Kostbarkeiten* u. dgl. NÂRADA 1, 3,21. 2,2,9. — *d*) **das Berstenmachen, Zerreissen* u. s. w. — 2) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

प्रधनाघातक Adj. *auf einen Kampf anspielend, einen K. einleitend* HARSHAṄ. 181,10.

प्रधनाङ्गण n. *Schlachtfeld* VIKRAMÂÑKAṄ. 17,59.

(प्रधन्य) प्रधनिन्ध्र Adj. (f. आ) *den Kampfpreis* oder *die Beute bildend.*

प्रधमन n. 1) *das Einblasen* (eines Pulvers in die Nase) KÂRAKA 2,7. 6,14. — 2) *Schnupfmittel* Mat. med. 17.

प्रधर्ष m. in दुष्प्रधर्ष.

°प्रधर्षक Adj. *Jmd zu nahe tretend, sich vergreifend an* (dem Weibe eines Andern).

प्रधर्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *angreifend, belästigend, beunruhigend.* — 2) f. आ und n. *das zu nahe Treten, Antasten, Angreifen, ein Angriff auf, Misshandlung, Belästigung.*

प्रधर्षणीय Adj. *dem Angriff, der Beleidigung, der Misshandlung ausgesetzt.*

प्रधा f. 1) *Nom. act. von 1. धा mit प्र. — 2) N. pr. einer Tochter Daksha's. Richtig प्राधा.

प्रधान 1) n. *a*) *Hauptsache, Hauptgegenstand, Hauptperson, Grundbestand, das Beste, Wichtigere, Wichtigste, Haupt.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *Haupt-;* am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *die Natur im chaotischen Zustande, die nicht zur Entwickelung gelangte Natur.* — *c*) *der höchste Geist, die Weltseele.* — *d*) **der Verstand.* *e*) **die oberste Person im Staate nach dem Fürsten.* Angeblich auch m. — 2) Adj. (f. आ) *der vorzüglichste, beste, obenanstehend, Haupt-* (KÂRAKA 6,13), *vor Andern ausgezeichnet durch* (Instr.), *vorzüglicher, besser,* — *als* (Abl.). Compar. °तर *vorzüglicher, besser;* Superl. °तम *der vorzüglichste, vornehmste, wichtigste.* — 3) m. N. pr. eines Râǵarshi.

प्रधानक n. = प्रधान 1) *b*).

प्रधानकारणवाद् m. *das System* —, *die Theorie des* Sâṁkhja ÇAṀK. zu BÂDAR. 2,2,10. 17.

प्रधानतस् Adv. *in Folge des Vorranges,* — *des Obenanstehens.*

प्रधानता f. *das Obenanstehen, Vorzüglichkeit, das Excelliren, Praevaliren.*

प्रधानत्व n. 1) dass. — 2) Nom. abstr. zu प्रधान 1) *b*).

*प्रधानधातु m. *der männliche Same.*

प्रधानपुरुष m. 1) *Hauptperson, die vornehmste Person, eine Autorität.* — 2) als Beiw. Çiva's *der höchste Geist.*

प्रधानभाज् Adj *obenan stehend, der vornehmste.*

प्रधानवादिन् m. *ein Anhänger des* Sâṁkhja ÇAṀK. zu BÂDAR. 2,1,11. 29.

प्रधानात्मन् m. *der höchste Geist, die Weltseele* VP. 5,18,50.

प्रधानाध्यक्ष m. *Oberaufseher.* Nom. abstr. °ता f. KATHÂS. 34,67.

प्रधान्य MBH. 5,121 fehlerhaft für प्राधान्य.

प्रधारण 1) Adj. *bewahrend, schützend* in *पाद्°. — 2) f. आ *die unverwandte Richtung des Geistes auf einen bestimmten Gegenstand.*

1.*प्रधावन m. *Läufer.*

2. प्रधावन 1) *m. *Wind* RÂǴAN. 21,8. — 2) n. *das Abreiben, Abwaschen* GAUT.

प्रधि m. 1) *Radkranz;* Pl. *Radfelgen.* — 2) *Rund, Scheibe* (des Mondes) ṚV. 10,138,6. — 3) *Segment* ÇULBAS. 2,71. 3,181. 185. — 4) **Brunnen.* — S. auch u. 2. प्रधी.

1.*प्रधी f. *grosser Verstand.*

2.*प्रधी Adj. (n. प्रधि) *überaus klug.*

प्रधुर n. *die Spitze der Deichsel* ÂPAST. ÇR. 12, 6,11.

प्रधृष्टि f. *Bewältigung.*

प्रधृष्य Adj. in अप्रधृष्य und सुप्रधृष्य.

प्रध्मापन n. *Mittel um den Athem frei zu machen.*

प्रध्यनीक n. *die Mitte eines Segments* ÇULBAS. 2,72.

प्रध्यान n. *das Nachsinnen, in Gedanken Sein, Grübeln* KÂRAKA 1,24.

प्रध्वंस m. 1) *Zerstörung, Vernichtung, das Schwinden, Vergehen* (einer Krankheit). Nom. abstr. °त्व n. — 2) = प्रध्वंसाभाव.

प्रध्वंसन 1) Adj. *zerstörend, vernichtend.* — 2) m. *Fäller, Zerstörer* als eine best. Personification.

प्रध्वंसाभाव m. *das Nichtmehrsein, Gewesensein.*

प्रध्वंसिन् Adj. 1) *vergehend, vergänglich.* उत्पन्न° *entstanden und wieder vergehend,* so v. a. *keine weiteren Folgen habend* Comm. zu TS. PRÂT. 7,15. — 2) am Ende eines Comp. *vernichtend, zerstörend.*

*प्रनप्तर् m. *Urenkel.*

*प्रनर्दक Adj. von नर्द् mit प्र.

प्रनष्टज्ञानिक Adj. *wobei die früheren Kenntnisse dem Gedächtniss entschwunden sind* SUÇR. 1,8,14.

*प्रनायक Adj. *dessen Führer fort ist,* — *sind.*

*प्रनाल m. und °ली f. (*Kanal* MBH. 14,36,3) = प्रणाल, °ली.

प्रनाशिन् Verz. d. Oxf. H. 7,*b*,4 v. u. fehlerhaft für प्रणाशिन्.

*प्रनिंसितव्य Adj. = प्रणिंसितव्य.

*प्रनिक्तृ n. = प्रणिक्तृ.

*प्रनिघातन n. *Mord, Todtschlag.*

*प्रनिन्दन n. = प्रणिन्दन.

प्रनीड Adj. MBH. 12,3914 fehlerhaft für प्रडीन *weggeflogen,* wie ed. Vardh. 12,260,37 liest; प्रलीन (= प्रडीन NILAK.) ed. Bomb. 12,261,38.

प्रनुद् Adj. Suçr. 1,200,19. 228,3 fehlerhaft für प्रणुद्.

प्रनृत्त n. *Tanz* Mârk. P. Einl. 2 (प्रनृत्य gedr.).

प्रनृत्य Adj. und n. oft fehlerhaft für प्रनृत्त.

प्रनृत्यवत् MBh. 3,6087 fehlerhaft für प्रनृत्तवत्.

प्रपक्व Adj. *entzündet* (in medic. Bed.).

1. प्रपत्त m. *Flügelspitze* (auch eines in Vogelgestalt aufgestellten Heeres).

2. प्रपत्त 1) Adj. *die Flügelspitze* (eines in Vogelgestalt aufgestellten Heeres) *bildend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 5,32,2.

प्रपञ्च m. 1) *eine grössere oder geringere Anzahl, Mannichfaltigkeit.* प्रपञ्चास्या Adj. wohl *mannichfache Gesichter habend* Hemâdri 2,*a*,99,13. — 2) *Ausführlichkeit, eine weitere Ausführung von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). प्रपञ्चेन und प्रपञ्चतस् *ausführlich.* — 3) *eine von den vielen Erscheinungsformen, eine Art —, eine Form von* (Gen.), *Erscheinung* überh. Vikramâṅkaṅ. 16,22. — 4) *Anhängsel aller Art.* — 5) in der Philosophie *die Welt der Erscheinungen.* — 6) in der Rhetorik *gegenseitige unwahre Lobhudeleien.* — 7) in der Dramatik *ein Lachen erregender Dialog.* — 8) *enklitisch nach einem Verbum fin. — Nach den Lexicographen = आडम्बर, विपर्यास (= वैपरीत्य, भ्रम, माया) und विप्रलम्भन oder प्रतारण.

प्रपञ्चक 1) Adj. (f. °ञ्चिका) *a) vermannichfaltigend.* विश्व° Hemâdri 2,*a*,99,13. — *b) weiter ausführend, ausführlich auseinandersetzend.* — 2) f. °ञ्चिका N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,99,16.

प्रपञ्चन n. *eine weitere Ausführung, ausführlichere Besprechung, weitläufige Auseinandersezzung.*

प्रपञ्चबुद्धि 1) Adj. *verschlagen, verschmitzt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रपञ्चमिथ्यात्वानुमान n. und °खण्डन n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रपञ्चय् 1) *weiter ausführen, ausführlich auseinandersetzen, — vortragen.* — 2) *in einem falschen Lichte erscheinen lassen.*

प्रपञ्चसार m., °विवरण n., °विवेक m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °संग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

प्रपण् m. *Handel, Tausch.*

प्रपतन n. 1) *das Davonfliegen.* — 2) *das Fallen, Hinabstürzen* (Gaut.), *Niederstürzen, Stürzen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). विद्युत्° *das Fallen eines Blitzes* 232,17. — 3) **ein jäher Felsen.*

प्रपत्ति f. *fromme Hingebung* Çând. 9.

प्रपत्युपाधिखनिषेध (!) m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. प्रपथ् m. 1) *Weg, Reise* RV. 1,166,9. — 2) *Weg, Strasse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

2. *प्रपथ Adj. *lose, locker.*

प्रपथिन् 1) Adj. *wandernd.* Superl. प्रपथित्तम *stets auf der Wanderschaft seiend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रपथ्य 1) Adj. *auf Strassen befindlich, ein Geleitsmann auf Wegen.* — 2) *f. आ = पथ्या *Terminalia Chebula* oder *citrina.*

1. प्रपद् f. 1) *Weg.* — 2) *Eintritt,* Bez. *der Sprüche* भूः प्र पद्ये भुवः प्र पद्ये u. s. w. (Taitt. Âr. 2,19).

2. प्रपद् f. *Vordertheil des Fusses.*

प्रपद् n. *Vorderfuss,* so v. a. *der vordere Theil des Fusses, Fussspitze.*

प्रपदन n. *das Eintreten* (Vaitân.), — *in* (im Comp. vorangehend). Vgl. अवस्तात्प्रपदन.

प्रपदम् Adv. Bez. *einer Recitationsweise, bei welcher, ohne Rücksicht auf Versbau und Worte, Verse in Stücke von gleicher Silbenzahl geschnitten und in die Zwischenräume Einschaltungen von Formeln gebracht werden, in welchen das Wort* प्रपद्ये *vorkommt.*

*प्रपदीन Adj. fehlerhaft für आप्रपदीन.

प्रपन्नगतिदीपिका f. und प्रपन्नपारिजात m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रपन्नपाल m. *Beschützer der um Schutz Bittenden* (Kṛshṇa).

प्रपन्नमालिका f. Titel eines Werkes.

प्रपन्नलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

*प्रपन्नाड m. *Cassia Tora.*

प्रपन्नामृत n. Titel eines Werkes.

*प्रपर्ण Adj. *dessen Blätter abgefallen sind.*

प्रपलायन n. *das Fliehen, Flucht.*

प्रपलायिन् Adj. *fliehend, die Flucht ergreifend.*

*प्रपलाश Adj. *dessen Blätter abgefallen sind.*

*प्रपवण und *प्रपवन n. *das Reinigen, Läutern.*

*प्रपवनीय Adj. *zu reinigen, zu läutern.*

प्रपा f. 1) *Tränke, Brunnen, ein Schuppen, in dem Reisende Wasser antreffen.* — 2) *ein Wasserzufluss* (zu einem Teich u. s. w.).

प्रपाक m. 1) *das Reifwerden* (eines Geschwürs u. s. w.). — 2) *Verdauung* Karaka 6,18. — 3) wohl *ein best. Fleischtheil des Opferthieres.*

प्रपाठ und °क m. *Lection,* Bez. von *Unterabschnitten* in vielen Büchern.

प्रपाण n. 1) *Tränke, Trank* in अप्रपाण (Nachtr. 3) und सुप्रपाण. — 2) = प्रपान 2).

प्रपाणि m. *Vorderarm* Râgân. 18,39. Karaka 3,8.

प्रपाणिक m. dass. Karaka 3,8.

प्रपाण्डु und °र Adj. *sehr —, blendend weiss.*

प्रपात m. 1) *eine Art Flug.* — 2) *das Hervorstürzen, Hervorspringen.* — 3) **Ueberfall.* — 4) *das Aufbrechen, Davoneilen, Fortgehen.* — 5) *Sturz, Fall,* — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 6) *das Ausfallen* (der Haare). — 7) *Ergiessung* (des Samens). — 8) *das Fallen* des Auges, des Blickes auf Etwas. — 9) *eine steile Felswand, Abgrund.* — 10) **Ufer.* — 11) **Wasserfall.*

प्रपातन n. 1) *das Fallenmachen, Niederwerfen, zu Boden Werfen.* — 2) *das Richten —, Wenden* (des Auges) in अक्ष°.

प्रपातम् Absol. *herabstürzend* MBh. 1,92,9.

*प्रपातिन् m. *Berg, Fels.* — प्रपातिनोपस्तरणान् MBh. 7,1571 fehlerhaft für प्रपातितो°.

*प्रपाद्य m. *Weg.*

प्रपाद् m. in अप्रपाद्.

*प्रपादिक oder *प्रपादीक m. *Pfau.*

प्रपाण्डुक Adj. *vorzeitig abgehend* (Fötus) TS. 5,6,9,1. Kâṭh. 19,11. Vgl. अप्रपाण्डुक.

प्रपान n. 1) *das Trinken, Schlürfen.* — 2) *der untere Theil der Oberlippe beim Pferde.*

प्रपानक n. *Sorbet* Bhâvapr. 2,27.

प्रपापालिका (176,28. Vikramâṅkaṅ. 10,80. 13,9. 10. 18,84) und °पाली f. (Spr. 7653) *die Aufseherin über eine Tränke, — in einem Schuppen, wo Wasser gereicht wird, Brunnenwärterin.*

*प्रपापूरण n. *das Füllen einer Tränke, das mit Wasser Versehen einer Prapâ.* Davon *°पूरणीय Adj. *dazu dienend.*

प्रपामण्डप m. *ein Schuppen, in dem Reisende Wasser antreffen,* Vikramâṅkaṅ. 10,80.

*प्रपायिन् Adj. von पा mit प्र.

प्रपालक m. *Behüter, Beschützer.*

प्रपालन n. *das Hüten, Schützen.*

*प्रपालिन् m. Bein. Baladeva's.

*प्रपावन n. *Lustwald.*

प्रपितामह und प्रपितामहक (AV.) 1) m. *Urgrossvater.* Auch Bez. Brahman's und Kṛshṇa's. Pl. *Urgrossväter, Ahnen.* — 2) f. प्रपितामही *Urgrossmutter von väterlicher Seite.*

प्रपितृव्य m. *Grossoheim von väterlicher Seite.*

प्रपित्व n. 1) *Weggang.* — 2) *Flucht, Rückzug.* — 3) *ein zurückgezogener Ort, recessus.* — 4) *Rückgang des Tages, Abend.*

प्रपित्सु Adj. *verlangend* 1) *sich zu stürzen in* (Loc.). — 2) *zu betreten* (einen Weg, Acc.) Kir. 1,9.

प्रपिष्टभाग Adj. *dessen Antheil zerrieben ist* (von Pûshan) TS. 2,6,8,5.

प्रपीडन n. 1) *das Drücken, Pressen.* — 2) *Mittel zum Ausdrücken von Geschwüren.*

प्रपुट wohl = पुट *Düte* Kauç. 23.

प्रपुण्डरीक = प्रपौण्डरीक 1) Kâraka 6,4.7.8.10.

*प्रपुनाट, प्रपुनाड, *प्रपुंनड, *प्रपुंनाट (Râgân. 4, 203), प्रपुंनाड und *प्रपुंनाल m. *Cassia Tora.*

प्रपुराण Adj. *alt, lange aufbewahrt* Kâraka 6,14.

प्रपुष्पित Adj. *mit Blüthen versehen, blühend.*

प्रपूरक 1) Adj. (f. °रिका) am Ende eines Comp. *erfüllend, befriedigend.* — 2) *f. °रिका *Solanum Jacquini.*

प्रपूरण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *zufüllend* (Oel) und zugleich *vermehrend, steigernd* (die Liebe zu Etwas). — 2) n. *a) das Einbringen* (einer Flüssigkeit oder eines andern Stoffes), *das Hineinstecken in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) das Spannen* (eines Bogens). — *c) das Verzieren von* Indra's *Banner.* — *d) eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.*

प्रपूर्वग Adj. MBh. 1,3,57 nach Nilak. = सृष्टः प्राग्विद्यमानः; es ist aber प्र wohl mit dem später folgenden Verbum fin. zu verbinden.

प्रपृथक् Adv. *je besonders.*

*प्रपृष्ठ Adj. *einen hervortretenden Rücken habend.*

प्रपै Dat. Infin. zu 1. पा mit प्र RV. 10,104,3 zu vermuthen für प्रपे.

प्रपौण्डरीक n. 1) *rootstock of Nymphaea lotus* Mat. med. 314. Kâraka 1,3. 6,3. 9. — 2) *Hibiscus mutabilis.*

प्रपौत्र 1) m. *Urenkel (der Sohnes Sohnes Sohn).* — 2) f. ई *Urenkelin* Hemâdri 1,687,4.

प्रप्यस Adj. etwa *schwellend* AV. 10,7,16.

*प्रप्यायन n. Nom. act. von प्याय् mit प्र.

*प्रप्यायनीय Partic. fut. pass. von प्याय् mit प्र.

प्रप्याययितर् Nom. ag. *der da bewirkt, dass Etwas* (Gen.) *anschwillt.*

प्रप्रोथ m. 1) *das Schnauben, Pusten* Maitr. S. 3,12,3. — 2) *die Nüstern eines Rosses* Âpast. im Comm. zu TS. 1,1030,19. — 3) angeblich *eine best. Pflanze, die als Surrogat für die* Soma-*Pflanze gebraucht werden kann.*

प्रप्लावन n. *das Auslöschen des Feuers mit Wasser.*

प्रफर्विदा Adj. *eine* Prapharvî *gebend* Âpast. Çr. 17,5 in einer Formel.

प्रफर्वी f. *ein üppiges —, geiles Mädchen.*

प्रफर्वीदा Adj. = प्रफर्विदा Kâtu. 39,9.

*प्रफुल्ल Adj. = प्रफुल्ल.

*प्रफुल्लि f. *das Blühen.*

प्रफुल्ल Adj. 1) *aufgeblüht, in Blüthe stehend, blühend.* — 2) *mit Blumen bedeckt* (Teich, See). — 3) *weit geöffnet wie eine aufgeblühte Blume* (Augen).

प्रफुल्लनगवत् Adj. *mit blühenden Bäumen versehen* R. 5,9,6.

प्रबन्धर् Nom. ag. 1) *Verfasser.* — 2) *Dolmetscher, Ausleger.* Nom. abstr. °न्द्रता f. Naish. 9,37.

प्रबन्ध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verbindung, Band.* — 2) *eine ununterbrochene Verbindung, fortlaufende Reihe.* °वर्ष *ein ununterbrochener Regen.* — 3) *eine schriftstellerische Composition,* insbes. *eine poetische.* Auch so v. a. *weitere Ausführung, Commentar* Comm. zu Naish. 9,37.

प्रबन्धकोश m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 748.

प्रबन्धचिन्तामणि m. desgl.

प्रबन्धन n. *Verbindung, Band.*

प्रबन्धर् defective Schreibart für प्रबन्धर्.

प्रबन्धाध्याय m. Titel des 4ten *Kapitels* im Saṁgîtadarpaṇa und Saṁgîtaratnâkara.

प्रबध Adj. als Beiw. Indra's Kâṭh. 10,9. Vgl. प्रवध.

प्रबर्ह Adj. *der beste —, vorzüglichste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Vgl. प्रवर्ह.

प्रबर्हण n. *das Ab —, Ausreissen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,4.

प्रबर्हम् s. प्रवर्हम्.

प्रबल्, °लति *stark —, mächtig werden.* प्रबलय् s. bes.

प्रबल 1) Adj. (f. आ) *stark, mächtig, bedeutend, gewichtig* (Ausspruch 273,6), *heftig* (Schmerz u. s. w.), *gross.* Am Ende eines Comp. *einen Ueberfluss an — habend.* प्रबलम् Adv. *stark, sehr.* — 2) m. *a)* N. pr. α) eines Sohnes der Kṛshṇa. — β) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's. — γ) eines Daitja. — *b)* *fehlerhaft für प्रवाल *Schoss, Trieb.* — 3) *f. आ *Paederia foetida* Râgân. 5,34. — 4) f. ई in einer Inschrift nach Hall *classe.*

प्रबलता f. und प्रबलत्व n. *das Mächtigsein, Macht.*

प्रबलनिर्णयव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रबलय्, °यति *stärken, kräftigen* Mahâvîraḱ. 26,4.

प्रबलवत् Adj. = प्रबल 1).

1. प्रबली f. s. प्रबल 4).

2. प्रबली Adv. mit भू *mächtig werden.*

*प्रबल्लिका f. = प्रवल्लिका.

°प्रबाधक Adj. *abschlagend, zurück —, fern haltend.*

प्रबाधन n. 1) *das Abschlagen, Zurück —, Fernhalten.* — 2) *das Bedrängen, Quälen, Peinigen.*

°प्रबाधिन् Adj. *bedrängend, quälend, peinigend* Bâlar. 226,6.

प्रबालक N. pr. 1) m. eines Jaksha MBh. 2, 10,17. — 2) f. °लिका eines Frauenzimmers. °वालिका geschr.

*प्रबालिक (प्रवालिक?) m. *eine Art Portulak* Râgân. 7,151.

1. प्रबाहु m. *Unterarm.* Instr. प्रबाहुवा ved. Mahâbh. 7,66,*b*; richtig प्र बाहुवा.

2. प्रबाहु m. N. pr. eines Mannes (*langarmig*).

प्रबाहुक् Adv. *in gleicher Linie, — Reihe, — Höhe, aequa fronte.* = बाहुल्येन Comm. zu TBr. 2,818,21.

प्रबाहुक m. N. pr. eines Mannes (*langarmig*).

*प्रबाहुकम् Adv. 1) *zu gleicher Zeit.* — 2) *oben.*

प्रबुद्ध 1) Adj. s. u. 1. बुध् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

प्रबुद्धता f. *Aufgeklärtheit, Klugheit.*

प्रबुध् 1) Adj. *aufmerksam, lauernd.* — 2) f. *das Erwachen.*

प्रबुध m. *ein grosser Weiser.*

प्रबुधे Dat. Infin. zu 1. बुध् mit प्र VS. 4,14.

प्रबोध m. 1) *das Erwachen.* — 2) *das zur Besinnung Kommen.* — 3) *das Erwachen* der Blumen, so v. a. *Aufblühen.* — 4) *das Erwachen,* so v. a. *zu Tage Treten, Eintritt* (der Einsicht). — 5) *das Wachen, Wachsein.* — 6) *Erkenntniss, Verständniss, Einsicht, Verstand.* — 7) *das Erwekken.* — 8) *das Wiedererregen eines verflüchtigten Wohlgeruchs.* — 9) *freundliche Ermahnung, gute Worte;* Pl. Naish. 6,60.

प्रबोधक 1) Adj. *erweckend,* so v. a. *zum Aufblühen bringend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. °धिका) *Erkenntniss, Verständniss.* — 3) *m. *ein Sänger, dessen Amt es ist, seinen Fürsten zu wecken.*

प्रबोधचन्द्र m. *der Mond der Erkenntniss, die mit dem Monde verglichene und personificirte Erkenntniss.*

प्रबोधचन्द्रिका f. Titel einer Grammatik.

प्रबोधचन्द्रोदय 1) m. *a) der Aufgang des Mondes der Erkenntniss, die mit dem aufgegangenen Monde verglichene und personificirte Erkenntniss.* Prab. 116,12. — *b)* Titel eines medic. Werkes. — 2) n. Titel eines Schauspiels.

प्रबोधचिन्तामणि Titel eines Werkes.

प्रबोधदीपिका f. desgl. Opp. Cat. 1.

प्रबोधन 1) Adj. *erweckend, erregend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha. — 3) f. ई *a) der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an dem das Erwachen* Vishṇu's *gefeiert wird.* — *b) *Alhagi Maurorum.* — 4) n. *a) das Erwachen.* — *b) Verständniss.* — *c) das Erwecken.* — *d) das Aufklären.* — *e) *das Wiedererregen eines verflüchtigten Wohlgeruchs.*

प्रबोधप्रकाश m., प्रबोधमञ्जरी f., प्रबोधमानसोल्लास m. und प्रबोधरत्नाकर m. Titel von Werken.

प्रबोधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

प्रबोधसिद्धि f. und प्रबोधसुधाकर m. Titel von Werken.

1. प्रबोधिता f. *ein best. Metrum.*

2. प्रबोधिता f. *das Wachsein* in अ°.

प्रबोधिन् 1) Adj. *a) erwachend, wachend.* — *b) ertönend.* — 2) f. °नी = प्रबोधन 3) *a*).

प्रबोधोदय m. 1) *der Aufgang der Erkenntniss.* — 2) Titel eines Werkes.

प्रबोध्य Adj. *zu erwecken.*

प्रभङ्ग m. 1) *Brecher, Zermalmer.* — 2) *Zermalmung, Vernichtung, vollständige Besiegung.*

प्रभङ्गिन् Adj. *brechend, zermalmend, vernichtend.*

*प्रभङ्गुर Adj. *vernichtend* (!).

प्रभञ्जन 1) Adj. *brechend, zermalmend, vernichtend.* — 2) m. *a) Sturm, Wind; der Windgott.* — *b) Nervenkrankheit.* — *c) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,17. — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *das Zerbrechen.*

*प्रभद्र 1) m. *Azadirachta indica* Râǵan. 9,7. — 2) f. आ *Paederia foetida* Râǵan. 5,35.

प्रभद्रक 1) Adj. *überaus schön.* — 2) n. *a) ein best. Metrum.* — *b) eine Verbindung von vier* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.*

प्रभर्तर् Nom. ag. mit Acc. *Herbeibringer, Herbeischaffer.*

प्रभर्तव्य Adj. *zu ernähren.*

प्रभर्मन् n. 1) *das Herbeibringen, Vorsetzen.* — 2) *das Vortragen* (eines Liedes).

प्रभव 1) Adj. *sich hervorthuend.* — 2) m. *a) Entstehung, Ursprung, Quelle, Ausgangspunct, Ursache der Entstehung, Geburtsstätte, Herkunft.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *entspringend aus, stammend aus, von, befindlich in, auf.* — *b) *Macht.* — *c) das 1ste* oder *35ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *d)* N. pr. *α)* eines Sâdhja. — *β)* verschiedener Männer Hem. Par. 2,167. 5,1.

*प्रभवन n. Nom. act. von 1. भू mit प्र.

*प्रभवनीय Part. fut. pass. von 1. भू mit प्र.

प्रभवत् m. = प्रभवितर्.

प्रभवप्रभु und प्रभवस्वामिन् m. N. pr. des ersten der 6 Çrutakevalin bei den Ǵaina.

प्रभवितर् Nom. ag. *ein Mächtiger, grosser Herr, Gebieter.*

प्रभविष्णु Adj. 1) *mächtig;* m. *ein Mächtiger, Gebieter, Herr,* — *über* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *hervorbringend, schaffend* Bhag. 13,16. Vishṇus. 97,19.

प्रभविष्णुता f. *das Herrsein, Herrschaft, Macht, das im Stande Sein zu* (Infin.); *herrisches Benehmen, Tyrannei* Harshaḱ. 149,6.

प्रभव्य Adj. *am Ursprung befindlich.*

प्रभा f. 1) *Helle, Glanz, Licht; prächtiges Aussehen.* Häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — 2) Pl. *Strahlen.* — 3) *der Schatten des Sonnenuhrzeigers.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 6) *die Helle* personificirt als *a)* Gattin der Sonne. — *b)* als Gattin Kalpa's und Mutter des Prâtar, Madhjamdina und Sâja. — *c)* als eine Form der Durgâ in der Sonnenscheibe. — 7) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,20. — 8) N. pr. *a)* einer Apsaras MBh. 13,19,45. — *b)* einer Tochter Svarbhânu's und Mutter Nahusha's. — *c)* *der Stadt Kubera's. — Chr. 138,3 Druckfehler für सभा.

प्रभाकर 1) m. *a) die Sonne.* Du. *Sonne und Mond.* — *b) *der Mond.* — *c) *Feuer.* — *d) *das Meer.* — *e) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,10. 52,6. — *f)* Bein. Çiva's. — *g)* N. pr. *α)* einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — *β)* eines Schlangendämons MBh. 1,35,15. — *γ)* eines Weisen aus Atri's Geschlecht. — *δ)* eines Sohnes des Ǵjotishmant VP. 2,4,37. — *ε)* verschiedener anderer Männer, insbes. Gelehrter. Auch °गुरु und °भट्ट. — 2) f. ई *eine der 10* Bhûmi *bei den Buddhisten.* — 3) n. N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,37.

प्रभाकरदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

प्रभाकरवर्धन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रभाकरवर्मन् m. N. pr. eines Ministers.

*प्रभाकरसिद्धि m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

प्रभाकरस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

*प्रभाकीट m. *ein leuchtendes Insect* Râǵan. 19.125.

1. प्रभाग m. *Theilung.*

2. प्रभाग m. *der Bruch eines Bruchs.* °जाति f. *die Reduction eines solchen Bruchs auf einen einfachen.*

*प्रभाञ्ज् Adj. von भञ्ज् mit प्र.

*प्रभाञ्जन m. *Hyperanthera Moringa.*

प्रभात 1) Adj. s. u. 1. भा mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Sonnengottes von der Prabhâ. — 3) f. आ N. pr. der Mutter der Vasu Pratjûsha und Prabhâsa. — 4) n. *das Hellwerden, Tagesanbruch* Gaut.

प्रभातकल्प Adj. (f. आ) *beinahe hell geworden* (Nacht), so v. a. *nicht fern von der Morgendämmerung* 95,20.

प्रभातप्राय Adj. (f. आ) dass. Kâd. 2,121.9.10.

प्रभातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*प्रभान n. Nom. act. von 1. भा mit प्र.

*प्रभानीय Partic. fut. pass. von 1. भा mit प्र.

प्रभानना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

प्रभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*प्रभापन n. Nom. act. vom Caus. von 1. भा mit प्र.

*प्रभापनीय Partic. fut. pass. vom Caus. von 1. भा mit प्र.

प्रभापाल m. N. pr. eines Bodhisattva Eitel, Chin. B.

प्रभाप्ररोह m. *Strahlen* Ragh. 6,33.

प्रभामण्डल 1) n. *Strahlenkranz.* — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,23.

प्रभामण्डलक n. *Strahlenkranz.*

प्रभामय Adj. (f. ई) *aus Licht bestehend, leuchtend.*

प्रभारक m. MBh. 1,1560 fehlerhaft für प्रभाकर.

प्रभालेपिन् Adj. *glänzend, strahlend* Harshaḱ. 184,11. 219,20.

प्रभाव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Macht, Majestät, übernatürliche Kraft* (Ragh. 12,21); *Kraft, Wirkung, Macht über* (Loc.). प्रभावेण, प्रभावात् und प्रभावतस् lassen sich oft durch *mittels, in Folge von, durch* wiedergeben. — 2) *Pracht.* — 3) = *शक्ति. — 4) Bez. der *Kapitel* in der Rasikaprijâ. — 5) N. pr. eines Sohnes des Manu Svarokis. — Chr. 223,13 fehlerhaft für प्रभव; vgl. Comm. zu P. 1,4,37.

प्रभावक Adj. *hervorragend, eine Rolle spielend;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend Ind. St. 15,264.

प्रभावन 1) Adj. *schaffend* oder *Gedeihen schaffend;* m. *Schöpfer.* — 2) f. आ *das zur Macht Brin-*

gen, Weiterverbreiten (einer Lehre).

प्रभावत् 1) Adj. *leuchtend, glänzend.* — 2) f. °वती *a) *die Laute des Gefolges* Çiva's. — *b) ein best. Metrum.* — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 24. — *d)* N. pr. α) einer buddh. Göttin. — β) der Gemahlin des Sonnengottes. — γ) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — δ) *einer Apsaras VP.² 2,82. — ε) einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — ζ) *einer Schwester des Asura Indradamana. — η) verschiedener Frauen. — ϑ) eines Flusses.

प्रभावयितर् Nom. ag. mit Acc. *Macht verleihend, zur M. verhelfend, zu Ansehen bringend* Daçak. (1925) 2,142,5.

प्रभावली f. Titel eines Werkes.

प्रभाववत् Adj. *im Besitz der Macht seiend, mächtig.*

प्रभाविन् Adj. *mächtig* Çiç. 1,67.

प्रभाव्यूह m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

प्रभाष 1) n. (nach Nîlak.) *Verkündigung, Lehre* Hariv. 3,18,9. — 2) m. fehlerhaft für प्रभास 1) *a*).

प्रभाषण m. *Erklärung.*

प्रभाषणीय Adj. *auf eine Erklärung bezüglich.*

प्रभाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष् mit प्र. — 2) n. *Rede.*

प्रभाषिन् Adj. *redend, sprechend.*

प्रभास N. pr. 1) m. *a)* eines Vasu. — *b)* eines Wesens im Gefolge des Skanda. — *c)* einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — *d)* Pl. eines Ṛshi-Geschlechts. — *e)* eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Ǵaina. — *f)* des Sohnes eines Ministers des Fürsten Ḱandraprabha. — 2) m. n. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,26. Auch °क्षेत्र n., °क्षेत्रतीर्थ n. und °देश m. — Hariv. 11793 fehlerhaft für प्रभाष.

प्रभासक्षेत्रतीर्थयात्रानुक्रम m. Titel eines Werkes.

प्रभासन n. *das Erhellen, Erleuchten.*

प्रभासुर Adj. *stark leuchtend, — glänzend.*

प्रभासेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्रभास्वत् Adj. = प्रभासुर.

प्रभास्वर Adj. 1) dass. — 2) ** hell, klar* (Stimme).

***प्रभिद्** Adj. von 1. भिद् mit प्र.

प्रभिन्न 1) Adj. s. u. 1. भिद् mit प्र. — 2) m. *ein brünstiger Elephant.*

प्रभिन्नविष् Adj. *aperiens, evacuans* Suçr. 1,199,6.

प्रभिन्नाञ्जन n. = भिन्नाञ्जन.

प्रभु 1) Adj. (auch प्रभूँ, f. प्रभ्वी) *a) hervorragend, übertreffend.* — *b) vermögend, mächtig, mächtiger als* (Abl.), *Macht habend über* (Gen. 103, 32), *Jmd* (*Dat.) *gewachsen, im Stande seiend zu* (Infin., ein Nom. act. im Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) mehr als ausreichend, reichlich.* — *d) *beständig, ewig.* — 2) m. *a) Herr, Gebieter, ein grosser Herr, Fürst.* — *b)* Bein. Brahman's, *Vishṇu's, Çiva's, Indra's und Prağâpati's. — *c) *Laut, Wort.* — *d) *Quecksilber* Râǵan. 13, 108. — *e)* N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — β) verschiedener Männer Hem. Par. 2,167. — 3) f. प्रभ्वी *eine best.* Çakti.

प्रभुक in ज्ञाति°.

प्रभुता f. 1) *das Herrsein, Herrschaft, Macht, — über* (Loc.). — 2) *Besitz von* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Vorherrschen.* Instr. so v. a. *meistentheils* 308,23.

प्रभुत्व n. 1) *das Herrsein, Herrschaft, Macht, — über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *das Vorherrschen.* Instr. so v. a. *vorherrschend.*

प्रभुत्वबोधि f. *eine mit höchster Macht verbundene Erkenntniss* Kâraṇḍ. 42,16.

प्रभुत्वाक्षेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dem Geliebten dadurch zu erkennen giebt, dass man die Gründe angiebt, weshalb er das Unerwünschte recht wohl vollbringen könne.*

प्रभुदेव m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

प्रभुभक्त 1) Adj. *seinem Herrn ergeben.* — 2) *m. *ein edles Pferd.*

प्रभुलिङ्गलीला f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रभुशब्दशेष Adj. *von dem nur der Titel „Fürst" übriggeblieben ist* Ragh. 5,22.

प्रभूँ Adj. s. u. प्रभु 1).

प्रभूत 1) Adj. s. u. 1. भू mit प्र. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 6ten* Manvantara Hariv. 437. v. l. प्रमूत. — 3) n. im Sâṁkhja = महाभूत *ein grobes Element.*

प्रभूतक 1) *Adj. *das Wort* प्रभूत *enthaltend.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.*

प्रभूतत्व n. 1) *das Hinreichen* Kâtj. Çr. 8,8,34, v. l. für प्रभूत्व. — 2) *Menge, grosse Anzahl.*

प्रभूतधनधान्यवत् Adj. *reich an Habe und Getraide* R. ed. Bomb. 1,5,5.

प्रभूतरत्न m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रभूतवयस् Adj. *bejahrt* Spr. 4262.

प्रभूतशस् Adv. *vielmals, oft* Ḱaraka 7,4.

प्रभूति f. 1) *Ursprung.* — 2) *Gewalt, herrisches Wesen.* — 3) *Genugsamkeit, Hinlänglichkeit.* — 4) vielleicht *Herrscher* Ṛv. 8,41,1.

प्रभूत्व n. *das Hinreichen.*

प्रभूत्वरी Adj. f. *hinreichend über* (Acc.).

प्रभूत्वसु (Padap. प्रभुँ°) 1) Adj. *reichliches Gut besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

प्रभूषणि Infin. debendi von 1. भू mit प्र Ṛv. 10, 132,1.

***प्रभूष्णु** Adj. *vermögend, mächtig.*

प्रभृति 1) f. *a) Darbringung* (einer Spende oder eines Lobliedes.). — *b) Wurf, Schlag.* — *c) Anhub, Anfang.* Am Ende eines adj. Comp. — *zum Anfang habend, anfangend mit —, — und so weiter.* Ist das Substantiv zu ergänzen, so steht das Wort im Pl., ausnahmsweise aber auch im Sg. — 2) Adv. unmittelbar nach einem Abl., einem Adverb (अतस्, इतस्, ततस्, यतस्, तदा, यदा, अत्र, अधस्) oder am Ende eines Comp. von — *an.* एव steht in der Regel nach, nur ausnahmsweise vor प्रभृति.

प्रभृतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रभृति 1) *c*).

प्रभृत्य m. *Darbringung, Schenkung.*

प्रभेद् m. 1) *Spaltung, Durch —, Zerschneidung.* — 2) *das Sichöffnen der Schläfen des Elephanten in der Brunstzeit* Megh. — 3) *Scheidung, Trennung, weitere Scheidung* (212,28); *Differenz, Verschiedenheit* Hemâdri 1,533,7. — 4) *Unterart, Species, Art.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Kap. 3,46.

°प्रभेदक Adj. (f. °दिका) *spaltend, durchstechend* in *चर्मप्रभेदिका.

°प्रभेदन Adj. *spaltend, durchbohrend.*

प्रभेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रभ्रंश m. in अप्रभ्रंश.

प्रभ्रंशथु m. *eine Nasenkrankheit, bei welcher Schleim abgeht.*

प्रभ्रंशन n. *das Sichsenken* in नावप्रभ्रंशन.

प्रभ्रंशिन् Adj. *herabfallend.*

प्रभ्रंशुक Adj. (f. आ) *abfallend, entschwindend.*

***प्रभ्रष्टक** n. *ein vom Scheitel herabhängendes Blumengewinde.*

प्रभ्रष्टशील Adj. (f. आ) *unsittlich* (Person) Varâh. Jogaj. 5,33.

प्रभ्राज् Adj. (Nom. प्रभ्राट्) *aufleuchtend* Âpast. Çr. 16,30 in einer Formel.

प्रम् Absol. in *गोष्पदप्रम् (Nachtr. 3).

प्रमंहिष्ठीय n. 1) Bez. *der Hymne* Ṛv. 1,37 Ait. Br. 3,49. Çâṅkh. Çr. 12,25,4. — 2) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Tâṇḍja-Br. 12,6,5. Lâṭj. 6,11,4.

प्रमगन्द m. *der Sohn eines Wucherers.* Wird auch als N. pr. eines Fürsten erklärt.

***प्रमङ्कन** n. Nom. act. von मङ्क् mit प्र.

***प्रमङ्कन** n. Nom. act. von मङ्ग् mit प्र.

*प्रमङ्क्तीय Partic. fut. pass. von मङ्क् mit प्र.

प्रमणस् Adj. 1) *sorgsam, liebreich.* — 2) *gut gelaunt.* — Vgl. प्रमनस्.

प्रमण्डल n. in अन्त° MBh. 8,16,15 nach Nilak. = रथनीडान्तयोः संधानकाष्ठज्ञातम्.

प्रमतक m. N. pr. eines alten Weisen.

प्रमति 1) f. *a) Versorgung, Fürsorge, Schutz, tutela.* — *b) Versorger, Beschützer, tutor.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi im 10ten Manvantara Hariv. 1,7,66. प्रामति v. l. — *b)* verschiedener Männer.

प्रमत्तगीत Adj. *von einem Trunkenen gesungen* oder *hergesagt* Mahâbh. (K.) 1,3,5.

प्रमत्तवत् Adj. in अ° (Nachtr. 4).

प्रमत्तश्रमण n. Bez. *der 6ten unter den 14 Stufen, welche nach dem Glauben der* Gaina *zur Erlösung führen.*

प्रमथ 1) m. *a) Zerrer*, Bez. einer *Art von Kobolden im Gefolge* Çiva's. °प्रथम m. Bez. des Bhṛṅgiriṭi Bâlar. 32,16. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c) *Pferd.* — 2) f. आ *a) *Terminalia Chebula* oder *citrina.* — *b)* N. pr. einer Frau.

प्रमथन 1) Adj. (f. ई) *a) quälend, peinigend, aufreibend, hart mitnehmend.* — *b) zu Nichte machend, entfernend.* — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. eines Dânava. — 3) n. *Aufreibung, Tödtung.*

प्रमथनाथ (Kâd. 55,11) und *प्रमथपति m. Bein. Çiva's.

प्रमथाधिप m. Bein. 1) Çiva's. — 2) *Gaṇeça's.

*प्रमथालय m. *die Hölle.*

प्रमथ्या f. *durch Einkochen in Wasser aus Körnern oder Arzeneistoffen gewonnene teigige Masse* Mat. med. 10. Bhâvapr. 3,42. Karaka 6,10. 8,7.

प्रमद् und प्रमद्द् f. *Lust.*

1. प्रमद् m. *Lust, Freude, Heiterkeit.*

2. प्रमद् 1) Adj. *ausgelassen, toll.* — 2) m. *a) *Stechapfel.* — *b) *Fussknöchel.* — *c)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines der 7 Ṛshi unter Manu Uttama. — 3) f. आ *a) ein junges ausgelassenes Weib, Weib* überh. — *b) die Jungfrau im Thierkreise.* — 6) Name *zweier Metra.*

*प्रमदक Adj. *ausgelassen, sinnlich* (in einer Etymologie).

प्रमदकण्ठ m. N. pr. eines Mannes.

*प्रमदकानन n. = प्रमदवन.

प्रमदन n. 1) *Liebeslust.* — 2) *Vergnügungsort, Spielplatz* Mân. Gṛhj. 1,9.

प्रमदरोप्य n. N. pr. einer Stadt.

प्रमदवन und *प्रमदाकानन n. *der Vergnügungsgarten eines Fürsten.*

प्रमदाजन m. *ein Weib, das Weibervolk* 132,4. 170,15.

प्रमदानन n. *ein best. Metrum.*

प्रमदाय्, °यति *sich wie ein ausgelassenes Weib benehmen.*

प्रमदावन n. *der Vergnügungshain der Frauen eines Fürsten.*

प्रमदास्पद n. *Gynaeceum.*

प्रमदितव्य n. impers. *fahrlässig zu sein in Bezug auf* (Abl.).

प्रमद्दर 1) Adj. *thöricht;* m. *Thor* Hem. Par. 8, 412. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Ruru's Kâd. 197,2.

प्रमनस् Adj. 1) *sorgsam, liebreich* AV. 2,28,1. — 2) *gut gelaunt, in heiterer Stimmung seiend.* — 3) *willig.*

*प्रमल्ल *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रमन्थ m. *der Stab, durch dessen Drehung Feuer aus dem Holz gerieben wird.*

प्रमन्यु m. N. pr. eines jüngern Bruders des Manthu.

प्रमन्द् m. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

प्रमन्दनी f. N. pr. einer Apsaras.

प्रमन्यु Adj. 1) *erzürnt, aufgebracht gegen* (Loc.). — 2) *sehr traurig* Daçak. 78,17.

1. प्रमय m. und *°या f. *Untergang, das Umkommen, Tod.*

2. *प्रमय m. *Messung.*

प्रमयु Adj. *dem Untergang verfallen.*

प्रमर m. *Tod.*

प्रमरण n. *das Sterben, Tod.*

प्रमर्द m. *eine best. Verbindung des Mondes mit seinen Häusern.*

प्रमर्दक 1) Adj. *zermalmend, aufreibend.* — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons.

प्रमर्दन 1) Adj. *a) zermalmend, aufreibend.* — *b) zu Nichte machend, vertreibend.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. α) eines Krankheitsdämons Hariv. 9539. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines Heerführers des Çambara. — 3) n. *das Zermalmen, Aufreiben, Zerknicken* Dhâtup. 9,38.

प्रमर्दितर् Nom. ag. *Zermalmer, Aufreiber.*

°प्रमर्दिन् Adj. *zermalmend, aufreibend.*

प्रमह्स् Adj. *von grosser Macht.*

प्रमा f. 1) *Grundlage, Fussgestell.* — 2) *Grundmaass, Maassstab.* — 3) *richtiger Begriff, richtige Vorstellung.* — 4) *ein best. Metrum.*

प्रमाण 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Maass, Maassstab, Grösse, Umfang, Länge, Entfernung, Gewicht, Menge, Zeitdauer.* Insbes. α) *die prosodische Länge eines Vocals.* — β) *Tempo.* — γ) *die Uebereinstimmung der Bewegungen beim Tanze mit der Musik und dem Gesange* S. S. S. 252. — δ) *das Maass der physischen Kräfte.* — ε) *das erste Glied in der Regel de tri.* — ζ) *das Maass eines Quadrats,* so v. a. *eine Seite desselben* Çulbas. 1,46. — η) *Kapital* (Gegensatz *Zinsen*). — *b) der richtige Maassstab, Norm, Richtschnur; Autorität.* भवती प्रमाणम् so v. a. *du hast zu entscheiden.* Mit einem Infin. so v. a. *die* Etwas zu thun *berechtigte Person.* Selten Pl.; bisweilen richtet sich das Geschlecht (f. ई) nach dem Substantiv, auf welches das Wort bezogen wird. — *c) Mittel zu richtigem Wissen, Erkenntniss —, Beweismittel, Beweis.* — *d) ein richtiger Begriff, — von* (Loc.). — *e) *Einheit.* — *f) *= नित्य. — 2) m. *a)* s. u. 1) *b).* — *b)* N. pr. eines *umfangreichen* Feigenbaumes an der Gaṅgâ. — 3) f. ई *a)* s. u. 1) *b).* — *b) ein best. Metrum.*

प्रमाणक 1) am Ende eines adj. Comp. = प्रमाण 1) *a) c).* — 2) f. °णिका *ein best. Metrum.*

प्रमाणकोटि f. 1) *die äusserste Spitze eines Beweises,* so v. a. *ein unumstösslicher Beweis.* तदपि न °टिं प्रवेष्टुमीष्टे so v. a. *auch das kann nicht als ein u. B. gelten* Sarvad. 3,6. 128,8. — 2) = प्रमाण 2) *b)* (nach Nilak.) MBh. 3,12,82. N. pr. eines Tîrtha in der Gaṅgâ (nach Nilak.) 1,61,11.

प्रमाणखण्डनटिप्पणी f. und प्रमाणजाल n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रमाणतर् Adj. oder n. *eine grössere Autorität als* (Abl.). Nom. abstr. °ता n. Ind. St. 13,317.

प्रमाणतस् Adv. *der Grösse —, der Länge —, dem Gewicht* u. s. w. *nach.*

प्रमाणता f. Nom. abstr. zu प्रमाण 1) *b).*

प्रमाणत्व n. 1) desgl. — 2) *Correctheit.*

प्रमाणदृष्ट Adj. 1) *als Autorität geltend* MBh. 1,118,15. 122,7. — 2) *bewiesen, beweisbar* Kap. 2,25.

प्रमाणपथ m. *der Weg des Beweises.* °पथम् अ-व-तर् mit न so v. a. *sich nicht beweisen lassen* Sarvad. 135,19.

प्रमाणपदार्थ m. Titel eines Werkes.

प्रमाणपद्धति f. 1) = प्रमाणपथ. °तिम् अधि-आस् mit न so v. a. *sich nicht beweisen lassen* Sarvad. 118,8. — 2) Titel eines Werkes.

प्रमाणपुरुष m. *Schiedsrichter.*

प्रमाणप्रबोध m. Titel eines Werkes.

प्रमाणप्रवीण Adj. *tüchtig in der Dialectik* Prasannar. 6,18.

प्रमाणमञ्जरी f. (Bühler, Rep. No. 395. 418. fg.) und प्रमाणमाला f. Titel von Werken.

प्रमाणय्, °यति 1) *anpassen.* प्रमाणित *angepasst* Karaka 1,5. — 2) *Jmd* (Acc.) *als Richtschnur, als Autorität hinstellen, — in einer Sache* (Loc.). — 3) *als Beweis gebrauchen.* — 4) *beweisen, deutlich an den Tag legen.*

प्रमाणयुक्त Adj. *das richtige Maass habend* Varâh. Bṛh. S. 50,8.

प्रमाणरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

प्रमाणराशि m. *die im ersten Gliede der Regel de tri stehende Grösse* Comm. zu Âryabh. 2,26.

प्रमाणलक्षण n. Titel eines Werkes.

प्रमाणवत् Adj. *mit Beweisen versehen, begründet* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,9. Nom. abstr. °वत्व n.

प्रमाणवाक्य n. *Autorität.*

प्रमाणवार्त्तिक n., प्रमाणविनिश्चय m., प्रमाणसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), प्रमाणसमुच्चय m. und प्रमाणसारप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्रमाणसिद्धि m. N. pr. eines Mannes.

प्रमाणसूत्र n. *Messschnur.*

प्रमाणस्थ Adj. 1) *von normaler Grösse* Hemâdri 1,348,14. — 2) *im normalen Zustande seiend, — verharrend*, so v. a. *sich nicht verblüffen lassend* Hariv. 5680.

प्रमाणादर्श m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

प्रमाणाधिक Adj. 1) *übermässig, nicht normal* Çâk. 29. — 2) *länger als* (im Comp. vorangehend) Mṛkkh. 48,24.

प्रमाणान्तरता f. *das ein anderes Beweismittel Sein.*

प्रमाणाभ्यधिक Adj. *umfangreicher, grösser* Spr. 4264.

प्रमाणायामतस् Adv. *dem Umfange und der Länge nach* MBh. 1,222,31.

प्रमाणिक Adj. fehlerhaft für प्रा°.

1. प्रमाणी f. s. u. प्रमाण.

2. प्रमाणी Adv. mit कर् 1) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zumessen.* — 2) *Jmd* oder *Etwas zur Richtschnur nehmen, als Autorität ansehen, sich richten nach* (Acc.). — 3) *als Beweismittel ansehen, für einen B. halten.*

प्रमाणीकरण n. *das als Autorität Anführen.*

1. प्रमातर् Nom. ag. 1) *der Inhaber einer richtigen Vorstellung, ein vollgültiges Urtheil besitzend, eine Autorität.* — 2) *der Vollzieher der zur richtigen Vorstellung führenden geistigen Operation* 254,5. 256,24. Nom. abstr. °तृता f. und °तृत्व n. (Çaṃk. zu Bâdar. S. 18, Z. 2).

2. प्रमातर् f. *die Mutter der Mutter* VP. 3,11,30.

प्रमातव्य Adj. *zu tödten.*

प्रमातामह m. *der Vater des Grossvaters mütterlicherseits* Gobh. Çrâddhak. 2,34. Agni-P. 115,14. Dessen Vater heisst वृद्ध° ebend.

प्रमातृकामह m. dass. वृद्ध° Agni-P. ebend. v. l. *प्रमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रमात्व n. Nom. abstr. zu प्रमा 3). °चिक्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रमाथ m. 1) *das Zerren.* — 2) *die gewaltsame Entführung* eines Weibes. — 3) *Bezwingung, Vernichtung.* — 4) N. pr. *a*) Pl. des Gefolges von Çiva. — *b*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c*) eines Dânava. — *d*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

प्रमाथिन् 1) Adj. *a*) *abschlagend, zum Abschlagen dienend.* — *b*) *zerrend, in Bewegung versetzend, beunruhigend, zu schaffen machend, zusetzend.* — *c*) in der Med. *ausstossend*, so v. a. *Secretion der Gefässe bewirkend* Mat. med. 6. Bhâvapr. 1,156. Karaka (ed. Calc.) S. 42, Z. 18. — 2) m. *a*) *das 15te (47ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* Auch fehlerhaft für प्रमादिन् 2). — *b*) N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) eines Affen. — 3) f. °नी N. pr. einer Apsaras.

प्रमाद् m. 1) *Rausch, Trunkenheit.* — 2) *Fahrlässigkeit, Unaufmerksamkeit, Unachtsamkeit, Nachlässigkeit, — in Bezug auf* (*Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) **eine best. hohe Zahl* (buddh.). — Wird mit प्रसाद् verwechselt.

प्रमादचारिन् Adj. *fahrlässig zu Werke gehend* Kâraṇḍ. 37,12 (प्रमोद° gedr.).

प्रमादपाठ m. *eine falsche Lesart* Çaṃk. zu Khând. Up. 1,12,3.

*प्रमादवत् Adj. = प्रमादिन् 1).

*प्रमादिका f. *ein gefallenes Mädchen.*

प्रमादिन् 1) Adj. *fahrlässig, unaufmerksam, unachtsam, nachlässig.* — 2) m. *das 47ste (21ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

प्रमापक Adj. *beweisend.*

1. प्रमापण n. *Bildung, Form, Gestalt.* v. l. मापन.

2. प्रमापण 1) Adj. (f. ई) *mordend, Mörder.* — 2) n. *Tödtung.*

*प्रमापन n. = 2. प्रमापण 2).

प्रमापयितर् Nom. ag. *dem Untergang zuführend.* Nom. abstr. °तृत्व n.

प्रमाय und प्रमायुक Adj. *dem Untergang —, dem Verderben verfallend, hinsterbend.*

प्रमार् m. *das Sterben.*

प्रमार्जक Adj. *abwischend*, so v. a. *verschwinden machend, entfernend.*

प्रमार्जन n. 1) *das Abreiben, Abwischen.* — 2) *das Verschwindenmachen, Entfernen.*

प्रमित 1) Adj. s. u. 3. मा mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Lehrers VP.^{2} 5,251. v. l. प्रमति.

प्रमिताक्षरा f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) Titel eines Commentars.

प्रमिताभ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 5ten* Manvantara VP. 3,1,21.

प्रमिति f. 1) *ein richtiger Begriff* Comm. zu Njâyas. S. 1, Z. 14. — 2) *das Bewiesensein, Feststehen.* — 3) *Manifestation.*

प्रमियम् (Acc. Infin. zu मी mit प्र) *zu versäumen, zu verfehlen* RV. 4,55,7.

प्रमिये (Dat. Infin. zu मी mit प्र) *hinfällig zu machen* RV. 4,54,4.

प्रमी Adj. in वातप्रमी.

प्रमीतपतिका Adj. f. *deren Gatte todt ist* M. 9,68.

प्रमीति f. *Verderben, Untergang.*

प्रमीय Adj. in अप्रमीय.

प्रमीलक m. (Bhâvapr. 3,72. 75. Karaka 1,23) und प्रमीलिका f. (Karaka 1,14) *das Schliessen der Augen, Schläfrigkeit.*

प्रमीला f. dass. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Naish. 2,21.

प्रमीलिन् m. *ein best. Unhold (die Augen der Menschen schliessend).*

प्रमुक्ति f. *Befreiung.* Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.*

प्रमुख 1) Adj. *a*) *mit dem Gesicht zu* (Acc.) *gewandt.* — *b*) *der vorderste, erste, vorzüglichste.* Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *den zum Vordersten habend, angeführt von, dieser und so weiter.* प्रीति° so v. a. *freundlich.* — 2) *m. *a*) *Haufe, Menge.* — *b*) *Rottleria tinctoria.* — 3) n. *a*) *Anfang* (eines Kapitels). — *b*) *Gegenwart, dieselbe Zeit.* — 4) प्रमुखे Loc. *voran, vor dem Angesicht, gegenüber, vor;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 5) प्रमुख° *vor dem Angesicht.*

प्रमुखतस् Adv. 1) *voran, vor dem Angesicht, gegenüber, vor;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *vor allen Andern, zuerst, anfänglich.*

प्रमुच, प्रमुचि und प्रमुचु m. N. pr. eines Ṛshi.

प्रमुच्यमानकोम m. Pl. Bez. *bestimmter Spenden, begleitet von Sprüchen, die mit* प्रमुच्यमानः *beginnen,* Vaitân.

1. प्रमुँद् f. *Freude, Lust; Liebeslust.* प्रमुदे भू *zu grosser Freude gereichen.*

2.*प्रमुद् Adj. *froh.*

प्रमुँदित 1) Adj. s. u. 1. मुद् mit प्र. — 2) *f. आ Bez. *einer der 10 Bhûmi bei den Buddhisten.* — 3) n. *a) Lustigkeit, frohe Laune.* — *b) eine der acht Vollkommenheiten im* Sâṁkhja.

*प्रमुदितप्रलम्बसुनयन m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

प्रमुदितवदना f. *ein best. Metrum.*

प्रमुदितवत् Adj. *erfreut* Kathâs. 6,165.

प्रमुषिता f. *eine Art Räthsel.*

प्रमूर in अप्रमूर.

प्रमूषिका f. *der äussere Augenwinkel* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 58,7.

*प्रमृगम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि.

प्रमृग्य Adj. *aufzusuchen*, so v. a. *besonders geeignet zu* (Dat.).

प्रमृड Adj. *gnädig, erfreuend, beglückend.*

प्रमृणँ Adj. (f. आँ) *zerstörend.*

प्रमृत 1) Adj. s. u. 1. मर् mit प्र. — 2) n. *a) Tod.* — *b)* bildliche Bez. *des Ackerbaues.*

प्रमृतक Adj. *todt.*

प्रमृशँ Adj. *antastend.*

प्रमृँषे Dat. Infin. zu मर्ष् mit प्र ṚV. 3,9,2.

प्रमृष्टि f. *Bestreichung mit* (im Comp. vorangehend) Harshaṅ. 100,3.

प्रमृष्य Adj. in अप्रमृष्य.

प्रमे (Dat. Infin. zu 3. मा mit प्र) *zu bilden* ṚV. 9,70,4.

प्रमेय 1) Adj. *a) messbar*, so v. a. *unbedeutend, gering* Naish. 8,51. — *b) zu ergründen, sicher zu erkennen, zu beweisen.* — *c) zur richtigen Vorstellung zu erheben* 257,4. 8. 14. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *ein Object richtigen Erkennens, das zu Beweisende.*

प्रमेयकमलमार्तण्ड m. Titel eines Werkes.

प्रमेयत्व n. Nom. abstr. zu प्रमेय 1) *b*).

प्रमेयदीपिका f., प्रमेयनवमालिका f., प्रमेयमाला f. und प्रमेयसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रमेह m. *Harnkrankheit.*

प्रमेहन n. *penis* Kauç. 25.

प्रमेहिन् Adj. *an einer Harnkrankheit leidend.*

प्रमोक m. *Loslösung, Befreiung* Çiç. 11,54.

प्रमोक्तव्य Adj. *freizulassen, freizugeben.*

प्रमोत m. 1) *das Fahrenlassen, Verlieren.* — 2) *Loslassung, Befreiung, — von* (im Comp. vorangehend); *Erlösung.*

प्रमोतक m. N. pr. eines Berges.

प्रमोतण n. *das Ende einer Finsterniss.*

प्रमोचन 1) Adj. (f. ई) *befreiend von* (im Comp. vorangehend). — 2) *f. ई *eine Gurkenart.* — 3) n. *a) das Vonsichgeben, Entlassen.* — *b) das Freimachen, Befreien von* (im Comp. vorangehend). — Vgl. उन्मोचनप्रमोचनँ unter उन्मोचन 1).

प्रमोत Adj. etwa *stumm, mutus* (nach Zimmer).

प्रमोदँ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lust, grosse Freude.* Auch Pl. — 2) im Sâṁkhja (auch n.) *eine der acht Vollkommenheiten*, bei den Gaina *die Freude Verklärter an der Tugend.* — 3) personificirt als Kind Brahman's. — 4) *das 4te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 5) *ein starker Wohlgeruch.* — 6) *eine Reisart* Gal. — 7) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c)* verschiedener Männer VP.² 3,265.

प्रमोदक m. 1) *eine Reisart* Karaka 1,27. 2,4. — 2) N. pr. eines Mannes Mudrâr. 46,11 (77,11).

प्रमोदचारिन् s. प्रमादचारिन्

प्रमोदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रमोदन 1) Adj. *erfreuend.* — 2) n. *a) das Sichfreuen, Frohsein.* — *b) das Erfreuen.*

प्रमोदमान n. und °ना f. *eine der acht Vollkommenheiten im* Sâṁkhja.

*प्रमोदाख्या f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Gal.

प्रमोदित 1) m. *a)* Bein. Kubera's. — *b)* N. pr. eines Weisen. — 2) f. आ *eine der acht Vollkommenheiten im* Sâṁkhja.

प्रमोदिन् 1) Adj. *ergötzend.* — 2) m. *eine Reisart,* = प्रमोदक Vâgbh. 1,6,2. — 3) f. °नी *Odina Wodier* Bhâvapr. 1,234.

प्रमोष m. *Entziehung, Beraubung.*

प्रमोह m. *Geistesverwirrung.*

प्रमोहचित्त Adj. (f. आ) *verwirrten Geistes.*

प्रमोहन Adj. (f. ई) *den Geist verwirrend.*

°प्रमोहिन् Adj. dass.

प्रम्रदँ Dat. Infin. zu म्रद् mit प्र Çat. Br. 4,4,3,11.

प्रम्लोचन्ती und प्रम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

प्रयत्त Adj. wohl *rührig.*

प्रयँत्ने Dat. Infin. zu यत् mit प्र ṚV. 3,7,1. 31,3.

प्रयँज् f. *Darbringung.*

प्रयँज्यु Adj. etwa *hinausstrebend, drängend, treibend, stürmisch.*

प्रयतता f. *Reinheit* (der Person in rituellem Sinne).

प्रयँतदक्षिण Adj. *derjenige, welcher Opferlohn dargereicht hat, donator.*

*प्रयतन n. als Erklärung von प्रयत्न.

प्रयँति f. *Darreichung, Anbietung; Gabe, Schenkung.* — 2) *Anspannung, intentio; Wille, Streben.*

प्रयतितव्य n. impers. *curandum, zu sorgen für* (Loc.) Karaka 4,6. Bâlar. 106,1.

प्रयत्नव्य n. impers. dass.

प्रयत्न 1) m. *a) Willensthätigkeit, Bestrebung, Bemühung,* — *um* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *Activität* überh. °त्नेन, °त्नात्, °त्नतस् und त्नैस् (einmal) *sorgfältig, angelegentlich, eifrig, nach Kräften, alles Ernstes.* प्रयत्नात् (Harshaṅ. 220,13) und प्रयत्न° (vor einem passiven Verbalbegriff) *mit Mühe, kaum.* n. Vikr. 143 fehlerhaft. — *b) Thätigkeit des Mundes bei Articulirung der Laute.* Vollständig आस्य°. — 2) f. आ *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

प्रयत्नच्छिद् Adj. *Jmds* (Gen.) *Bemühungen vereitelnd* Mudrâr. 120,7 (182,4).

प्रयत्नवत् Adj. *sich bemühend, seine ganze Sorgfalt auf Etwas verwendend.*

प्रयँत्तृ Nom. ag. 1) *Darreicher, Geber, Bringer;* mit Gen. oder Acc. — 2) *Lenker, Führer.* गज° MBh. 8,30,17.

प्रयमण n. *Reinigung der Person* (in rituellem Sinne) Âpast.

प्रयँस् n. 1) *Vergnügen, Genuss, Ergötzen.* प्रयँसे ṚV. 4,21,7 = प्रयँसे. — 2) *Gegenstand des Genusses, beliebte Speise und Trank, Leckerbissen, Labetrunk.* प्रयँांसि नदीनाम् *labende Gewässer.*

प्रयँस्वत् 1) Adj. *Genussmittel habend,* — *gewährend, Labung bringend.* प्रयस्वत आत्रेयाः als Liedverfasser von ṚV. 5,20. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रयाँ f. *Anlauf.*

प्रयाग m. 1) *die Opferstätte* κατ' ἐξοχήν, *der Ort, wo Gañgâ und Jamunâ sich vereinigen.* Als Reich Paṅkad. 3,13. Pl. *die Bewohner von Prajâga.* — 2) *Opfer. — 3) *Pferd.* — 4) *Bein. Indra's. — 5) N. pr. eines Mannes.

प्रयागक m. 1) = प्रयाग 1) Agni-P. 6,34. — 2) = प्रयाग 5).

प्रयागतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*प्रयागभय m. Bein. Indra's.

प्रयागमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1.), प्रयागरत्नक्रोड m. und प्रयागसेतु m. Titel von Werken.

प्रयाचक Adj. *bittend um* (°अर्थम्).

प्रयाचन n. *das Anflehen.*

प्रयाज्ञ् m. *Voropfer,* Bez. *gewisser Opfersprüche und der von ihnen begleiteten* Âgja-*Spenden, welche zur Eingangsceremonie gehören;* gewöhnlich fünf (aber auch neun und eilf) an Zahl. प्रयाजानुयाज्ञ् m. Pl. 28,18. प्रयाजयाज्या f. Comm. zu TBr. 3,380,10. Nom. abstr. प्रयाजत्व n. Kap. S. 41,7.

प्रयाज॑वत् Adj. von Prajâga begleitet TS. 6,1, 5,3. 5.

प्रयाजाकृति f. eine Spende bei den Prajâga Ait. Br. 1,8,1.

प्रया॑ण n. 1) *Ausgang, Antritt* (eines Weges u. s. w.), *Abzug, Aufbruch, Abreise, Gang, Reise, Marsch* (Harshaṅ. 172, 6); *Tagreise* Bâlar. 162, 19. 170,1. तदभिमुखकृत° Adj. *auf ihn losgehend.* गर्द्भेन *das Reiten auf einem Esel.* — 2) *der Abzug der Lebensgeister.* °काल m. *Sterbenszeit.* — 3) *Antritt, Anfang.* — 4) *der Rücken eines Pferdes* (die Stelle, auf der der Reiter sitzt). — Vgl. इन्द्र° (Nachtr. 3).

प्रयाणक n. *Gang, Marsch, Reise; Tagreise* Kâd. 2,73,18. 113,4. Harshaṅ. 116,9. Bâlar. 165,7.

प्रयाणपटह m. *Marschtrommel* Harshaṅ. 172,5.

प्रयाणपुरी f. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्रयाणभङ्ग m. *Unterbrechung einer Reise.*

प्रयाणविचार m. Titel eines Werkes.

प्रयाणि f. in *अप्रयाणि.

*प्रयाणीय Partic. fut. pass. von 1. या mit प्र.

*प्रयात m. fehlerhaft für प्रपात.

प्रयातृ Nom. ag. 1) *der da geht, gehen —, fliegen kann.* — 2) *einen Marsch unternehmend* Varâh. Jogaj. 4,53.

प्रयातव्य 1) Adj. *anzugreifen.* — 2) n. impers. *proficiscendum, eundum.*

प्रयात्रा f. anzunehmen für प्रायात्रिक.

*प्रयापण n. Nom. act. vom Caus. von 1. या mit प्र.

प्रयापणि f. in *अप्रयापणि.

*प्रयापणीय Partic. fut. pass. vom Caus. von 1. या mit प्र.

*प्रयापन n. = प्रयापण.

*प्रयापनि f. = प्रयापणि.

*प्रयापिन् Adj. vom Caus. von 1. या mit प्र.

प्रयाप्य Adj. *wegzuschicken.*

*प्रयाम m. = नीवाक. Mṛicch. 120,1 ist प्रयाम शीघ्रम् zu trennen.

प्रयामन् n. *Ausfahrt.*

°प्रयायिन् Adj. *gehend —, fahrend —, reitend auf, ziehend mit.*

प्रयावन् in अ॑प्रयावन्, वृ॑षप्रयावन् und सुप्रया॑वन्.

प्रयावम् Absol. in अ॑प्रयावम्.

प्रयास॑ m. *Anstrengung, Mühe* (Karaka 6, 24. Çaṅk. zu Bâdar. S. 30, Z. 6), *Bemühung um* (Loc., Gen., °अर्थाय, °निमित्तेन oder im Comp. vorangehend).

प्रयासित n. dass. Mâlatîm. 153,6. आयासित v. l.

प्रयि॑यु Adj. *zum Fahren dienend.*

प्रयु॑क्ति f. 1) *das sich in Thätigkeit Setzen, Trieb, Antrieb, intentio.* — 2) *das in Thätigkeit Setzen, Anwendung.* तस्य प्रयु॑क्ति so v. a. तस्य प्रयु॑क्त्या TBr. 2,2,11,1—4.

*प्रयुग soll die ursprüngliche Form von प्रयु॑ग sein.

प्रयुग्घविस् n. s. u. प्रयु॑ज् 4).

प्रयु॑ज् (wohl f.) 1) *Gespann.* — 2) *Antrieb, Beweggrund.* — 3) *Erwerb.* — 4) प्रयु॑ज्ञा रुवी॑षि oder प्रयुग्घवी॑षि heissen *zwölf Darbringungen, von denen je eine im Monat zu opfern ist.*

प्रयु॑त् Adj. *durcheinander mengend* TBr. 3,7,9,1.

1. प्रयु॑त Adj. s. u. 2. und 3. यु mit प्र.

2. प्रयुत m. N. pr. eines Devagandharva.

3. प्रयु॑त (*m.) n. *eine Million.* प्रयुतायुताः als Adj.

प्रयु॑ति f. *Abwesenheit.* मनसः so v. a. *Unbesonnenheit.*

प्रयुतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रयुत्वन् in अ॑प्रयुत्वन्.

*प्रयुत्सु m. 1) *Kämpfer.* — 2) *Widder.* — 3) *Asket.* — 4) *Wind.* — 5) Bein. Indra's.

प्रयुद्ध 1) Adj. s. u. 1. युध् mit प्र. — 2) n. *Kampf, Schlacht.*

प्रयु॑ध् Adj. *angreifend.*

प्रयुवन n. *das Mischen, Mengen* Hemâdri 1, 145,3.

प्रये॑ Dat. Infin. von 1. या mit प्र P. 3,4,10. RV. 1,142,6. — RV. 10,104,3 ist प्रये॑ zu vermuthen.

प्रयोक्तृ Nom. ag. 1) *Schleuderer, Abschiesser* (von Geschossen). — 2) *Ausführer, Ausrichter* (Hemâdri 1,199,22), *Agens* (einer Handlung Chr. 223,28). — 3) *Unternehmer eines Opfers, Opferherr* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,6,23. — 4) *Zuführer, Verschaffer, adductor.* परदार° MBh. 7,23,61. — 5) *Anwender, Gebraucher.* — 6) *Aufführer eines Stücks.* — 7) *Sprecher* (240,29. fg.), *der Vortragende, Vorträger.* — 8) *Verfasser, Dichter.* — 9) *Leiher, Verleiher von Geldern* 223,5.

प्रयोक्तव्य Adj. 1) *abzuschiessen.* — 2) *anzuwenden, anzubringen, zu gebrauchen.* — 3) *aufzuführen* (ein Stück). — 4) *vorzutragen.*

प्रयोक्तृता f. und °क्तृत्व n. Nom. abstr. zu प्रयोक्तृ 5).

1. प्रयोग॑ 1) Adj. *zum Mahle kommend.* — 2) m. N. pr. eines alten Ṛshi.

2. प्रयोग m. 1) *Verbindung.* — 2) *Setzung, Beifügung, Hinzufügung* (eines Wortes) 243,28. Der Loc. lässt sich oft durch *bei* (221,19. 23. 230,14. 231,11. 28. 233,9. 237,23. 24) wiedergeben. — 3) *das Schleudern, Abschiessen.* — 4) *Darbringung, das Zukommenlassen, Zuwenden* 180,22. — 5) *das in's Werk Setzen, Unternehmen, Beginnen, Anfang.* यदि वाग्भिः प्रयोगः स्यात् so v. a. *wenn es sich mit Worten machen liesse.* — 6) *Anschlag, Plan, Anstiftung.* त्वत्प्रयोग so v. a. *dein Werk* 328,13. — 7) *Anwendung, Gebrauch, gewöhnlicher Gebrauch, Praxis.* °प्रयोगेण, °प्रयोगात् und °प्रयोगतस् so v. a. *vermittelst.* — 8) *Anwendung von Heil- und Zaubermitteln.* — 9) *Mittel;* nur Instr. Pl. (217,23) zu belegen. — 10) *eine zur Anwendung kommende, gebräuchliche, vorkommende Form.* — 11) *Aufführung* eines Tanzes, eines Stückes. °तस् mit दृश् *aufführen sehen.* — 12) *ein Stück zum Aufführen.* — 13) *Vortrag, Recitation.* — 14) *ein zu recitirender Spruch.* — 15) *das Anwenden —, Anlegen* des Geldes, *Ausleihen auf Zinsen.* — 16) *ein ausgeliehenes Kapital* Gaut. — 17) * *Beispiel.* — 18) * *Pferd.*

प्रयोगकौस्तुभ Titel eines Werkes.

प्रयोगप्रकृण n. *das Erlernen der Praxis* Daçak. 49,8.

प्रयोगचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), प्रयोगचिन्तामणि m., प्रयोगतत्त्व n., प्रयोगदर्पण m., प्रयोगदीप m., प्रयोगदीपिका f. und प्रयोगपद्धति f. Titel von Werken.

प्रयोगपान n. *das Rauchen aus Gesundheitsrücksichten* Kâraka 1,5.

प्रयोगपारिजात m., प्रयोगमयूख m., प्रयोगमुक्तावली f., प्रयोगमुख n., प्रयोगरत्नमाला f., °रत्नमालिका f. (Opp. Cat. 1), प्रयोगरत्नाकर m., प्रयोगरत्नावलि f. (ebend.), प्रयोगविवेक m., प्रयोगवृत्ति f., प्रयोगवैजयन्ती f., प्रयोगसरणि f., प्रयोगसार, °सारसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1) und प्रयोगसेतु m. Titel von Werken.

प्रयोगातिशय m. in der Dramatik 1) *allzu deutliche Einführung einer Person auf die Bühne, indem dieselbe geradezu genannt wird.* — 2) *das unnütze Erscheinen einer Person auf der Bühne im Vorspiel.*

प्रयोगामृत n. Titel eines Werkes.

*प्रयोगार्थ m. angeblich = प्रत्युत्क्रम, in Wirklichkeit Adj. *die Bedeutung von* प्रयोग *habend.*

प्रयोगिन् Adj. 1) *zur Anwendung kommend, gebräuchlich.* Nom. abstr. °गित्व n. — 2) *ein Stück aufführend;* m. *Schauspieler* Bhar. Nâṭjaś. 34,104.

प्रयोगीय Adj. *über die Anwendung* (der Heilmittel) *handelnd.*

प्रयोग्य m. *ein Thier im Anspann, Zugthier.*

प्रयोज्ञक Adj. Nom. ag. (f. °ज्ञिका) 1) *veranlassend, einen Auftrag ertheilend, bewirkend, zu Et-*

was führend, Urheber. Nom. abstr. °ता f. (Comm. zu Njâjam. 3,7,16) und °त्व n. (Chr. 231,2). — 2) *Etwas bewirkend*, so v. a. *wesentlich, unumgänglich.* — 3) *Verfasser.* — 4) *Verleiher, Gläubiger.*

प्रयोजन n. (adj. Comp. f. आ) *Veranlassung, Motiv, wirkende Ursache, Zweck, Endzweck, Ziel, Absicht.* °नम् अति-क्रम् *etwas zum Ziele Führendes versäumen.* Instr. *in einer best. Absicht*, केन °नेन, किं °नम् (240,28), *कस्मै °नाय, *कस्मात् °नात्, *कस्य °नस्य und *कस्मिन् °ने *in welcher Veranlassung? weshalb?* 231,16. fgg. Mit einem Instr. *Nutzen von, das zu Thun um* 317,25.

प्रयोजनवत् Adj. 1) *einen Zweck habend, zu Etwas dienend, dienlich.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) *mit einer bestimmten Absicht verbunden*, so v. a. *egoistisch.*

प्रयोजयितर् Nom. ag. *Veranlasser* Âpast.

प्रयोज्य 1) Adj. *a) zu schleudern, abzuschiessen.* — *b) anzuwenden, anzubringen, zu gebrauchen.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) zu gebrauchen*, so v. a. *in abhängigem Verhältniss stehend.* — *d) derjenige, dem Etwas aufgetragen wird, der da beauftragt wird.* — *e) darzustellen* (auf der Bühne). — 2) *n. *Kapital (was auf Zinsen gegeben wird).*

प्रयोतर् Nom. ag. mit Gen. *Beseitiger, Fernhalter.*

***प्ररत** Adj. *derjenige, vor dem man Jmd schützt.*

प्ररक्षण n. *das Beschützen.*

***प्ररथम्** Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि.

प्रराधस् m. N. pr. eines Âṅgirasa. पुराधस् v. l.

(**प्रराध्य**) **प्रराधिस्** Adj. *zufriedenzustellen.*

प्रररिक्वन् Adj. *hinausreichend über* (Abl.).

प्ररुज m. N. pr. 1) eines von Garuḍa bekämpften mythischen Wesens. — 2) eines Rakshas.

प्ररुरु 1) Adj. *hervorschiessend.* In Verbindung mit गिरि m. so v. a. *Vorberg.* — 2) f. *Trieb, Schoss.*

प्रलुठ 1) Adj. s. u. 1. रुठ् mit प्र. — 2) *m. *Bauch.* Beruht auf einer falschen Auffassung von जठर.

प्रवृक्कत Adj. *wo Gesträuch gewachsen ist* Âpast. Çr. 8,5,2.

प्रवृद्धि f. 1) *das Aufgeschossensein* Harshak. 195, 26. — 2) *Wachsthum, Zunahme.*

प्रवृपण n. und °णा f. *das Darleyen, Lehren* Ind. St. 15,407. fg.

प्रवेक m. und **प्रवेचन** n. *Ueberfluss.*

प्रवेचन 1) Adj. (f. ई) *zur Liebe reizend, verführend.* — 2) f. आ *a) das höchste Lob* Bâlar. 91,15. — *b)* in der Dramatik α) *Erregung der Aufmerksamkeit durch Anpreisen.* — β) *das günstige Ausmalen künftiger Dinge.* — 3) n. *a) das Anspornen.* — *b) das Verführen.* — *c) das Anpreisen.* — *d) Erläuterung.* — *e)* = 2) *b)* β).

प्रवेधन n. *das Aufsteigen.*

प्रवेरुक m. 1) *das Keimen, Aufgehen, Hervorschiessen* in eig. und übertr. Bed. — 2) *Schoss, Sprosse, Knospe, Trieb.* — 3) *Auswuchs.* — 4) *Trieb* in übertr. Bed.

प्रवेरुण n. 1) *das Keimen, Aufgehen, Aufschiessen, Aufwachsen, Aufkommen* (in übertr. Bed.) Ind. St. 15,407. fg. — 2) *Schoss, Knospe, Trieb.*

प्रवेरुवत् Adj. *mit Pflanzenwuchs versehen.*

प्रवेरुहिन् Adj. 1) *aufschiessend, — aus* (im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines Comp. *wachsen lassend, hervorbringend* Hemâdri 1,508, 16. 510,7.

प्रवेरुहिशाखिन् Adj. *dessen Zweige wieder wachsen.*

***प्रर्त्त** Adj. (1. प्र + ऋत्त).

***प्रर्त्तीयि, °यति** Denomin. von प्रर्त्त.

***प्रर्ष्टिक** Adj. (1. प्र + ऋष्टिक).

***प्रर्षभ** Adj. (1. प्र + ऋषभ).

***प्रर्षभीय्, °यति** Denomin. von प्रर्षभ.

प्रलघु Adj. *überaus unbedeutend, sehr gering* (Gefolge Kâd. 2,112,24). Nom. abstr. °ता f. Mudrâr. 149,16 (218,11).

प्रलपन n. *das Schwatzen, Plaudern.*

प्रलपित 1) Adj. s. u. 1. लप् mit प्र. — 2) n. *a) Geschwätz, Gerede.* — *b) Wehklage.*

प्रलब्धव्य Adj. *zum Besten zu haben, zu hintergehen.*

प्रलम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend.* Von einer Person wohl so v. a. *mit vorgebeugtem Oberkörper.* — 2) m. *a) *das Herabhängen.* — *b) *Ast.* — *c) *ein Schoss der Weinpalme.* — *d) Gurke* Bhâvapr. 4,18. — *e) *die weibliche Brust.* — *f) *eine Art Perlenschmuck.* — *g)* N. pr. α) eines von Baladeva oder Kṛshṇa erschlagenen Daitja. — β) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer Râkshasî.

***प्रलम्बक** *wohlriechendes* Rohisha-*Gras.*

***प्रलम्बघ्न** m. Bein. Baladeva's und Kṛshṇa's.

प्रलम्बता f. *das Herabhängendsein* Kâd. 86,3.

***प्रलम्बन** n. *das Herabhängen.*

प्रलम्बबाहु 1) Adj. *herabhängende Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

***प्रलम्बभिद्** m. Bein. Balaeva's.

प्रलम्बभुज 1) Adj. *herabhängende Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Vidjâdhara.

प्रलम्बमथन, प्रलम्बहन् und ***प्रलम्बहन्तर्** m. Bein. Baladeva's oder Kṛshṇa's.

प्रलम्बिन् Adj. *herabhängend.*

प्रलम्बी Adv. mit कर् *herabhängend machen.*

प्रलम्बोदर m. N. pr. 1) eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,4. — 2) eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,14.

प्रलम्भ m. 1) *Erlangung, Gewinnung.* — 2) *das Anführen, Hintergehen, Foppung.* Auch Pl.

प्रलम्भन n. *das Anführen, Hintergehen, Foppen.*

प्रलय m. 1) *Auflösung, Vernichtung, Tod, Vernichtung —, Ende der Welt.* — 2) *Untergang* (der Gestirne). — 3) *Ende* überh. संज्ञानिद्रा° Adj. *der ausgeschlafen hat.* — 4) *Ursache der Auflösung.* — 5) *Ohnmacht.* — 6) **Schläfrigkeit* Gal.

प्रलयकेवल Adj. = प्रलयाकल.

प्रलयघन m. *die den Untergang der Welt bewirkende Wolke* 145,17.

प्रलयंकर Adj. (f. ई) *Verderben bringend.*

प्रलयता f. *Auflösung.* °तां गम् *zu Nichte gehen.*

प्रलयत्व n. dass. °त्वाय कल्प् *zu Nichte gehen*

प्रलयदहन m. *das den Untergang der Welt bewirkende Feuer* 325,19. Spr. 283.

प्रलयन n. *Lagerstatt.*

प्रलयाकल Adj. bei den Çaiva (eine Einzelseele) *an der noch* मल *und* कर्मन् *haften.*

प्रलयात्तग Adj. *erst beim Untergang der Welt zu Grunde gehend* (die Sonne).

प्रललाट Adj. *eine hervorstehende Stirn habend.*

प्रलव m. *Abschnitzel, Stück* (eines Schilfs); nach Einigen *Blattscheide*, nach Andern *ein dürres Schilfblatt.*

प्रलवन n. *das Schneiden des Getraides* Mân. Gruj. 2,10. Gobh. 4,4,30.

***प्रलवितर्** Nom. ag. *Abschneider.* *f. °त्री.

***प्रलवित्र** n. *ein Werkzeug zum Abschneiden.*

प्रलाप m. 1) *Gerede, Geschwätz, Geplauder.* — 2) *Wehklage.* Auch n. — 3) *das Irrereden, Phantasiren.*

प्रलापक m. = प्रलाप 3) Bhâvapr. 3,77. 79.

प्रलापन n. *das Sprechenlassen, Sprechenlehren.*

प्रलापवत् Adj. *irre redend.*

***प्रलापकृन्** m. *ein best. Präparat* Râgân. 13,90.

प्रलापिता f. *verliebtes Schwatzen.*

प्रलापिन् Adj. 1) *schwatzend, redend, sprechend.* Gewöhnlich am Ende eines Comp.; Nom. abstr. °पित्व n. — 2) *wehklagend.* — 3) *mit Irrereden verbunden.* ज्वर m. Bhâvapr. 3,76. 79.

प्रलायम् Absol. mit इ und चर् *sich versteckt halten.*

प्रलिश m. N. pr. eines mythischen Wesens Su-

PARŚ. 23,3.

*प्रलीनता f. 1) *Ohnmacht* RÂGAN. 20,28. — 2) = प्रलय 1).

प्रलून m. *ein best. Insect.*

प्रलेप m. 1) *das Klebenbleiben an* (im Comp. vorangehend) BHÂVAPR. 3,161. — 2) *Salbe, Mittel zum Einreiben* oder *Bestreichen, Pflaster* Mat. med. 19. — 3) *Zehrfieber* KÂRAKA 6,1.

प्रलेपक 1) m. *a)* *vielleicht *Muschelkalk.* — *b) Zehrfieber* BHÂVAPR. 3,114. — 2) *f. °पिका gaṇa मकिष्यादि.

प्रलेपन n. = प्रलेप 2) KÂRAKA 6,9.11.

प्रलेह् m. *eine Art Brühe.*

प्रलेह्न n. *das Belecken.*

प्रलोप m. *Zerstörung, Vernichtung* LALIT. 209,4.

प्रलोभ m. 1) *Verlockung.* — 2) **Habsucht.*

प्रलोभक m. *der Verlocker* als N. pr. eines Schakals.

प्रलोभन 1) Adj. *verlockend.* — 2) *f. ई *Sand, Kies.* — 3) n. *das Verlocken.* Auch fehlerhaft für प्रलम्भन.

प्रलोभिन् Adj *verlockend, verführerisch.*

प्रलोभ्य Adj. *womit man Jmd lockt, verlockend, lockend* Spr. 7712.

प्रलोल Adj. *in heftiger Bewegung seiend.*

प्रलोलुप m. N. pr. eines Sohnes des Kunti, eines Nachkommen des Garuḍa.

*प्रल्कारीय् Denomin. von 1. प्र + ल्कार.

प्रव् Adj. *flatternd, schwebend.*

*प्रवक Adj. (समभिकारे, साधुकारिणि).

प्रवक्तर् Nom. ag. 1) *der Etwas* (im Comp. vorangehend) *sagt, mittheilt, erzählt.* — 2) *ein guter Redner.* — 3) *Verkündiger, Lehrer.* — 4) *der erste Erzähler, der Urheber einer Sage.* Am Ende eines adj. Comp. °क्रक.

प्रवक्तव्य Adj. *zu verkünden, mitzutheilen, zu lehren.*

प्रवक्तृक s. u. प्रवक्तर् 4).

प्रवक्तृत्व n. *das Lehrersein.*

*प्रवग m. = प्लवग *Affe.*

1.*प्रवंग m. dass.

2. प्रवङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes MÂRK. P. 57,43.

*प्रवंगम m. = प्लवंगम *Affe.*

प्रवचन 1) m. *der Etwas vorträgt.* — 2) n. *a) das Reden, Sprechen.* °पटु Adj. *beredt.* — *b) Vortrag, das Hersagen, mündliche Unterweisung, das Lehren.* — *c) Ankündigung.* — *d) Ausdruck, Bezeichnung.* — *e) die vorgetragene Lehre, die heiligen Schriften,* insbes. *die Brâhmaṇa.* Auch *die heiligen Schriften der Buddhisten* und *Gaina.* — 3) *°म् enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रवचनसारगाथा f. und °सारोद्धार m. Titel zweier Werke BÜHLER, Rep. No. 639. fg.

प्रवचनीय Adj. 1) *vorzutragen.* — 2) **der da vorträgt, lehrt.*

*प्रवट m. *Waizen.*

प्रवण् 1) (*m.) *a) Abhang, Halde; Abgrund, Tiefe.* In der älteren Sprache nur Loc. Sg. und Pl. (nur einmal); im Epos auch Abl. Sg. Statt प्रवणे MBh. 1,3580 liest ed. Bomb. 1,89,4 ऽप्रवणे; 5,136,13 erklärt NÎLAK. प्रवणे durch प्रपाते युद्धाख्ये. — *b) *= चतुष्पथ, क्षण und आवर्त. — 2) n. *Zugang zu* (Loc.). प्रवणानि च नैवासन् शाल्वस्य शिबिरे MBh. ed. Vardh. 3,16,4. प्रवणाय (= गूढभावेन निम्नगमनाय NÎLAK.) statt dessen ed. Bomb. und Calc. — 3) Adj. (f. आ) *a) geneigt, hängend, abfallend, abschüssig, declivis, pronus, geneigt nach* (im Comp. vorangehend). — *b) geneigt,* so v. a. *sich hingezogen fühlend zu, gern an Etwas gehend, eine Lust verspürend, sich hingebend, sich neigend zu;* die Ergänzung im Loc., Dat., Gen., Infin. oder im Comp. vorangehend BÂLAR. 238,4. VIKRAMÂÑKAK. 13,10. — *c) gerichtet auf* (im Comp. vorangehend). — *d) zur Neige gegangen, verschwunden.* — *e) *= उदर् (wohl उदार), आयत, प्रगुण, प्लुत, स्निग्ध und क्षीण. — Vgl. प्लवन.

°प्रवणता f. *Hang —, Geneigtheit —, Neigung zu.*

*प्रवणवत् Adj. als Erklärung von प्रवंवत्.

°प्रवणविधेयी Adv. mit भू *gern gehorchen* (einem Befehl).

प्रवणायित n. *Hang —, Neigung zu* (Loc.).

प्रवणि in *निष्प्रवणि.

प्रवणी Adv. 1) mit कर् *Jmd sich geneigt machen.* — 2) mit भू *geneigt —, gewonnen werden* GOP. BR. 2,2,5.

*प्रवणेज्ञ Adj. als Erklärung von प्रवातेज्ञ NIR. 9,8.

प्रवत् 1) f. *a) Bergabhang, Höhe* überh.; auch *Himmelshöhe.* — *b) abschüssige Bahn,* so v. a. *ein leicht zu durchlaufender Weg, rascher Fortgang.* Instr. Sg. und Pl. *bergab, abwärts; raschen Laufes.* — 2) n. mit dem Beiwort भार्गव Name eines Sâman.

प्रवत्वत् Adj. 1) *höhenreich.* — 2) *auf abschüssiger Bahn befindlich, eilig.* — 3) *eine abschüssige Bahn darbietend, zum raschen Lauf geschickt.*

प्रवत्स्यत्पतिका Adj. f. *eine Frau, deren Gatte auf Reisen zu gehen gedenkt.*

प्रवद् Adj. *einen Laut von sich gebend.*

प्रवदन n. *das Ankündigen.*

प्रवदितर् Nom. ag. mit Gen. (Acc. im MBh.) *aussprechend, redend.*

प्रवदितोस् Abl. Infin. zu वद् mit प्र TS. 2,2,9,5. AIT. BR. 2,15,9.

प्रवदिषु Adj. in वाकप्रवदिषु.

प्रवद्यामन् Adj. *auf abschüssiger Bahn —, d. i. rasch laufend.*

प्रवत्त् Adj. 1) *vorwärts —, hinwärts gerichtet.* — 2) *die Silbe* प्र (auch पृ) *enthaltend.*

प्रवत्तवे Dat. Infin. zu 1. वन् mit प्र ṚV. 1,131,5.

*प्रवप Adj. *mit einer starken Netzhaut versehen.*

1. प्रवपण n. *das Abscheeren* (des Bartes).

2. प्रवपण n. *das Säen* GOBH. 4,4,30. MÂN. GṚHY. 2,10.

प्रवभ् Adj. Beiw. Indra's MAITR. S. 2,2,10. Vgl. प्रबध.

1. प्रवयण n. *Anfangsstück, das obere Ende eines Gewebes.*

2.*प्रवयण 1) Adj. *zum Antreiben dienend.* — 2) n. *Stachelstock zum Antreiben des Viehes.*

*प्रवयणीय Adj. *anzutreiben.*

प्रवयस् Adj. 1) *besonders kräftig.* — 2) *bejahrt* KÂRAKA 6,12. 30.

*प्रवय्या Adj. f. *zu belegen, zu befruchten.*

1. प्रवर् m. 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) *Obergewand.*

2. प्रवर् m. 1) *Berufung,* z. B. eines Brahmanen zu priesterlichen Verrichtungen. — 2) *Berufung Agni's zu seiner Thätigkeit beim Opfer, im Eingang desselben.* — 3) *Ahnenreihe* (weil Agni bei seiner Berufung als der Agni der Vorfahren des Opfernden nach ihren Namen bezeichnet wird). Diese Ahnenreihe begreift nur die obersten an das allgemein angenommene Schema der Ṛshi-Geschlechter zunächst anknüpfenden Glieder (nicht mehr als fünf). Am Ende eines adj. Comp. f. आ HEMÂDRI 1,687,6. — 4) *Mitglied einer Ahnenreihe, Ahnherr.* *f. ई.

3. प्रवर Adj. (f. आ) *der vorzüglichste, beste, schönste* (mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *der vorzüglichste* u. s. w. *unter*); unter Söhnen heisst *der älteste* so; *vorzüglicher als* (Abl.); *ausgezeichnet durch* (im Comp. vorangehend). In Verbindung mit सम (*gleich*) und न्यून (*kleiner*) *grösser.* — 2) m. *a) *eine schwarze Varietät von Phaseolus Mungo.* — *b) *Opuntia Dillenii.* — *c)* N. pr. α) eines Götterboten und Freundes des Indra. — β) eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Aloeholz.* — *b) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रवरकाण्ड *das Kapitel von der Ahnenreihe* OPP. Cat. 1.

1.*प्रवरण n. *die Festlichkeiten am Ende der Regenzeit* (buddh.).

2. प्रवरण n. 1) *das Berufen.* Vgl. अति°. — 2) **eine religiöse Verrichtung* (अनुष्ठान) Hemâdri 1, 106,14.

प्रवरणीय Adj. *zu religiösen Verrichtungen sich eignend* Hemâdri 1,106,12. 14.

प्रवरदर्पण m. und प्रवरदीपिका f. Titel zweier Werke.

प्रवरधातु m. *edles Metall.*

प्रवरनिर्णय m. Titel eines Werkes.

प्रवरनृपति m. N. pr. eines Fürsten, = प्रवरसेन Vikramâṅkaḱ. 18,28.

प्रवरपुर n. N. pr. einer *Stadt* in Kashmir Vikramâṅkaḱ. 18,1. 70.

प्रवरभूपति m. N. pr. eines *Fürsten*, = प्रवरसेन.

प्रवरमञ्जरी f. und प्रवररत्न n. Titel zweier Werke.

प्रवरललित n. *ein best. Metrum.*

°प्रवरवत् Adj. *sich der Ahnenreihe des — bedienend.*

*प्रवरवाकृन m. Du. Bein. der Açvin.

प्रवरसेन m. N. pr. verschiedener Fürsten.

प्रवराध्याय m. Titel verschiedener Werke Bühler, Rep. No. 22.

प्रवरावरी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 111.

प्रवरेश m. 1) *ein vornehmer Herr* (?). — 2) N. pr. eines Fürsten.

प्रवरेश्वर m. N. pr. eines von Pravarasena errichteten Heiligthums.

प्रवर्ग m. 1) *der beim* Pravargja 1) *a) gebrauchte grosse irdene Topf* Sâj. zu ṚV. 7,103,8. प्रवर्गावर्तभूषण Adj. als Beiw. Vishṇu's. — 2) fehlerhaft für प्रवर्ग्य.

प्रवर्गसामन् n. Ind. St. 3,201,*a* fehlerhaft für प्रवर्ग्य°.

प्रवर्ग्य 1) m. *a) eine Einleitungsceremonie zum* Soma-*Opfer, bei welcher frischgemolkene Milch in einen glühend gemachten Topf* (nach Andern *in kochendes Schmalz*) *gegossen wird.* — *b)* fehlerhaft für प्रवर्ग in प्रवर्ग्यावर्तिभूषण (!) Adj. als Beiw. Vishṇu's Hariv. 1,41,34. प्रवर्ग्यो घर्मसंतापनार्थो महावीरः । तस्यावर्त (nicht आवर्ति) आवृत्तिः । सैव भूषणं यस्य Nilak. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

प्रवर्ग्यवत् Adj. *mit dem* Pravargja 1) *a) verbunden.*

प्रवर्ग्यसामन् n. Name eines Sâman. Vgl. प्रवर्ग्य 2).

प्रवर्जन n. *die Handlung des* Pravargja 1) *a), das Setzen in* oder *an das Feuer.*

प्रवर्त m. *ein runder Schmuckgegenstand, Ohrring.*

प्रवर्तक 1) Adj. (f. °र्तिका) *a) verfahrend.* इच्छा° *nach Laune* Jolly, Schuld. 306. — *b) in Bewegung —, in Thätigkeit versetzend.* — *c) zur Erscheinung bringend, hervorrufend, bewirkend, veranlassend, in's Werk setzend, befördernd;* m. *Gründer, Urheber.* — 2) n. *das Erscheinen einer vorher angekündigten Person auf der Bühne* überh. oder *das Erscheinen einer Person des darzustellenden Stükkes auf der Bühne am Ende des Vorspiels, von Seiten des Schauspieldirectors dadurch motivirt, dass er die Jahreszeit, in der die beginnende Handlung spielt, zu der in Wirklichkeit seienden und zu der auftretenden Person in Beziehung bringt.*

प्रवर्तकीय n. Titel der Grammatik Kaijaṭa's Opp. Cat. 1.

प्रवर्तन 1) Adj. (f. ई) *in Bewegung seiend, fliessend.* v. l. besser प्रवर्तिन्. — 2) f. आ *das Anregen der Thätigkeit.* — 3) n. *a) das Vortreten, eine Bewegung nach vorn.* — *b) das Hervorkommen aus* (Abl.) — *c) das Zuströmen* (von Wasser). — *d) das Gehen, Wandeln.* — *e) das Thätigsein, Handeln, das Sichabgeben —, Zuthunhaben mit* (Instr. oder Loc.). — *f) das Vorsichgehen, Vonstattengehen, zur Erscheinung Kommen.* — *g) das Benehmen, die Art und Weise zu sein.* — *h) das Vorwärtsschaffen, Herbeischaffen.* — *i) das Anlegen, Errichten.* — *k) das zur Erscheinung Bringen, Herbeiführen, in's Werk Setzen, Einführen, Anwenden.*

प्रवर्तनीय Adj. 1) *anzuwenden.* — 2) *zu beginnen* 216,16.

प्रवर्तमानक Adj. *langsam hervorkommend aus* (Abl.).

प्रवर्तयितर् Nom. ag. 1) *Anreger, — von* (Gen. Kâd. 5,7) oder *zu* (Loc.). Nom. abstr. °तृत्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 593, Z. 4). — 2) *Errichter, Einführer.* — 3) *Anwender.*

प्रवर्तितर् Nom. ag. 1) *Herbeiführer, Bewirker.* — 2) *Festsetzer, Bestimmer.*

प्रवर्तितव्य n. impers. *agendum, zu handeln.*

प्रवर्तिन् 1) Adj. *a) hervorkommend, hervorströmend.* — *b) sich vorwärts bewegend, in Bewegung seiend, fliessend.* — *c) thätig seiend.* — *d) fliessen lassend.* — *e) herbeiführend, bewirkend.* — *f) anwendend.* — *g) einführend, verbreitend.* — 2) f. °नी N. pr. einer Gaina-Nonne Hem. Par. 2,283.

प्रवर्त्य Adj. *angeregt werdend.* Nom. abstr. °प्रवर्तयितृत्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 593, Z. 4). °प्रवर्धक (f. °र्धिका) und °प्रवर्धन Adj. *vermehrend, steigernd.*

प्रवर्ष m. *Regen.* Auch Pl.

प्रवर्षण 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) n. *a) das Regnen, Regenlassen.* — 2) *der erste Regen.* °प्रवर्षिन् Adj. *regnend, regnen lassend, vergiessend.* ऊर्ध्व° sind die Menschen, *weil sie nach oben opfern.*

प्रवर्क् m. *Verstärkung* Lâṭj. 4,5,4. Vgl. प्रबर्क्.

प्रवर्कम् Absol. *abrupfend* Çat. Br. 1,3,3,10.

*प्रवलाकिन् m. 1) *Pfau.* — 2) *Schlange.* — Richtig प्रचलाकिन्.

प्रवल्क् m. *Räthselspruch.*

प्रवल्किका f. dass. Bez. *der Sprüche* AV. 20,133 Vaitân.

प्रवसथ n. *das Abreisen* (Âpast. Çr. 6,24,5), *Scheiden von* (Pl. mit Abl.).

प्रवसन n. 1) *das Abreisen, auf Reisen Gehen.* — 2) *das Hinscheiden, Sterben* Harshaḱ. 212,6.

प्रवसु m. N. pr. eines Sohnes des Ilina.

प्रवस्तव्य n. impers. *zu verreisen.*

प्रवह् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *führend, vehens.* — 2) m. *a)* Bez. *eines der sieben Winde, der die Planeten in Bewegung setzt.* — *b)* **Wind* überh. — *c)* Bez. *einer der sieben Zungen des Feuers.* — *d) ein Behälter, in den Wasser geleitet wird.* — *e)* **das Hervorströmen.*

प्रवहण 1) n. *a) das Ziehenlassen, Verheirathen* (eines Mädchens). — *b) Schöpfung* Hariv. 2,19,23, v. l. — *c) Wagen.* — *d)* **eine Art Sänfte.* — 2) f. (ई) und n. *Schiff.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

प्रवहणभङ्ग m. *Schiffbruch* 291,14.

*प्रवल्हि, *प्रवल्हिका und *प्रवल्ही f. *Räthsel.*

प्रवाँ f. 1) *das Vorwärtswehen* TS. 3,5,2,3. 4,4,1,1. Statt प्राचो ऽसि (Tândja-Br. 1,9,7) und प्रावो ऽसि (Gop. Br. 2,2,13) ist प्रवासि zu lesen. — 2) N. pr. einer Tochter Daksha's.

प्रवाक m. *Verkündiger* in सोम°.

प्रवाच् Adj. 1) **beredt.* — 2) *den Mund voll nehmend, Zungenheld* Bâlar. 37,13.

प्रवाँचन n. 1) *Verkündigung.* — 2) *Ruhm* ṚV. 4,36,1. — 3) *Bezeichnung* in द्विप्रवाचन.

प्रवाँच्य 1) Adj. *a) laut zu verkünden, rühmenswerth, preiswürdig.* — *b) anzureden.* — 2) **n. ein litterärisches Erzeugniss.*

प्रवाड = प्रवाल *Koralle.*

प्रवाण n. *Rand —, Verbrämung an einem Gewebe.*

*प्रवाणि und *°णी f. *Weberschiffchen.*

प्रवात् 1) Adj. s. u. 3. वा mit प्र. — 2) n. *Luftzug* (Kâraka 6,30), *luftiger Ort, windiges Wetter.*

प्रवातव्य Adj. *zu stecken in* (Loc.) Golâdhj. Comm. zu Jantrâdhj. 11.

प्रवातसार् m. N. pr. eines Buddha.

प्रवातेज् oder °जा Adj. *an luftigem Orte gewachsen.*

प्रवाद् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Vonsichgeben eines Lautes. — b) Ausdruck, Nennung, Erwähnung. — c) Ausspruch, Spruch, Gerede der Menschen, Sage, Gerücht, — von* (im Comp. vorangehend). प्रवादाय *damit sich das Gerücht verbreite,* प्रवादेन *der Sage nach* (nicht in Wirklichkeit). — *d)* Pl. *böses Gerede über* (Gen.), *Verleumdung. — e) herausfordernde Reden zweier zum Kampfe gerüsteter Gegner* Bhaṭṭ. — *f) das Sichausgeben für* (im Comp. vorangehend) R. 2,7,26. — *g)* in der Grammatik *irgend eine Form —, irgend ein Casus von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Der Gegensatz ist *eine best. angegebene Form* oder *Casus.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. — 2) f. आ am Ende eines Comp. *etwas zu — Gerechnetes* Vaitân.

°प्रवादक Adj. *ertönen lassend, spielend auf.*

1. प्रवादिन् Adj. 1) *einen Laut von sich gebend, schreiend.* — 2) *aussagend, redend, sprechend, besprechend, redend über* (im Comp. vorangehend).

2. प्रवादिन् Adj. *in irgend einer Form —, in irgend einem Casus erscheinend.*

*प्रवाद्य Partic. fut. pass. von वद् mit प्र.

प्रवापयितर् Nom. ag. *der Etwas ausstreut, ausgiesst.*

°प्रवापिन् Adj. *säend auf.*

*प्रवायक Adj. *antreibend.*

(प्रवाय्य) प्रवायैत्र n. etwa *Flüchtigkeit.*

प्रवार् m. 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) **wollenes Zeug.*

*प्रवारक 1) m. = 1. प्रवारण 2). — 2) n. = प्रवार 2).

1.*प्रवारण n. 1) *Verbot.* — 2) *die Feierlichkeiten am Schluss der Regenzeit* (buddh.).

2. प्रवारण n. *das Befriedigen, Verabreichen des Gewünschten.*

प्रवार्य Adj. *zu befriedigen, dessen Wunsch zu erfüllen ist.*

प्रवाल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schoss, Trieb, junger Zweig.* Füsse und Lippen werden mit ihnen verglichen. — *b) Koralle* Râgân. 13,159. — *c) *der Hals der indischen Laute.* — 2) *m. *a) Thier.* — *b) Schüler.*

प्रवालफल n. *rother Sandel* Bhâvapr. 1,184.

प्रवालवत् Adj. *mit Schossen —, mit Trieben versehen.* Vgl. बन्धुपुष्प°.

प्रवालाश्मन्तक wohl *Koralle.*

प्रवास् m. 1) *Aufenthalt in der Fremde, Abwesenheit von der Heimat, das Verreistsein.* Acc. mit प्र-वस्, आ-पद्, गम् oder या *auf Reisen gehen;* Abl. mit आ-इ, उपा-वर्त् oder परा-वर्त् *von R. zurückkehren;* °स्थ oder °स्थित *auf R. befindlich.* — 2) *heliakischer Untergang der Planeten.* — 3) Titel eines Pariçishṭa des SV.

प्रवासगमनविधि m. Titel eines Werkes.

प्रवासन n. 1) *das Vertreiben aus der Heimat, Landesverweisung, Verweisung aus* (Abl.). — 2) **das Tödten.*

प्रवासिन् Adj. *in der Fremde sich aufhaltend, auf Reisen befindlich, verreist.* परलोकनव° *der sich vor Kurzem in die andere Welt begeben hat,* d. i. *vor Kurzem gestorben.*

प्रवास्य Adj. *des Landes zu verweisen, zu verbannen.*

प्रवाह् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Strom, Strömung, fliessendes Wasser.* — *b) Fluss,* so v. a. *Continuität, ununterbrochene Fortdauer.* — *c) ununterbrochener Gedankengang.* — *d) Reihe.* — *e) *ein schönes Pferd.* — *f)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) Pl. eines Volkes VP.^{2} 2,165. — प्रवाहेण Suçr. 2,437,19 fehlerhaft für प्रवाहणे. — 2) *f. प्रवाही *Sand.*

प्रघाहक 1) *m. *ein* Rakshas. — 2) f. °हिका *plötzlicher Drang zum Stuhlgang, Durchfall.* — 3) *प्रवाहिका Indecl.

प्रवाहण 1) Adj. *hinschaffend, fortschaffend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. प्रवाहणी *eine Falte des Mastdarmes, welcher die Thätigkeit des Herausdrängens der faeces zugeschrieben wird.* — 4) n. *a) das Hervortreiben.* — *b) Stuhlgang,* namentlich *der mit Drang verbundene* Kâraka 8,10.

*प्रवाहणेय m. Patron. von प्रवाहण. f. ई Mahâbh. 7,113,*b.*

*प्रवाहणेयक Adj. von प्रवाहणेय.

*प्रवाहणेयि m. Patron. von प्रवाहण.

प्रवाहयितर् Nom. ag. *Hin —, Fortschaffer.* Nom. abstr. °तृत्व n. Comm. zu VS. 5,31.

प्रवाहित m. N. pr. eines Ṛshi im dritten Manvantara VP.^{2} 3,7.

1. प्रवाहिन् 1) Adj. *a) ziehend, fahrend. — b) Etwas* (im Comp. vorangehend) *führend, fortführend* (von einem Flusse). — *c) fliessend, — durch* oder *in* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *Zugthier* Çâṅku. Çr. 12,14,2.

2.*प्रवाहिन् Adj. *reich an fliessendem Wasser.*

*प्रवाहेमूत्रित n. *das Pissen in einen Strom,* so v. a. *eine nutzlose Handlung.*

*प्रवाहेत्या f. *Sand* Râgân. 13,139.

प्रवाह्य Adj. *fluminalis.*

*प्रविक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

*प्रविघ्याति f. *Berühmtheit.*

प्रविग्रह् m. *deutliche Trennung der Wörter aus dem* Saṁdhi.

प्रविचय m. *Untersuchung.* धर्म° Lalit. 37,13. 218,3.

प्रविचार m, und °चारणा f. *Unterscheidung,* so v. a. *Art.*

प्रविचिन्तक Adj. *vorhersehend.*

प्रविचेतन n. *das Begreifen, Verstehen.*

प्रविज्ञप m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रविद् f. *Kenntniss, Wissen.*

प्रविदार m. *das Auseinanderbersten.*

*प्रविदारण n. 1) *das Berstenmachen, Sprengen.* — 2) *Kampf, Schlacht.* — 3) *Gedränge, Tumult, Verwirrung.*

प्रविद्वस् Adj. *wissend, kundig, wissentlich verfahrend.*

प्रविधान n. *ein angewandtes Mittel* Vishṇus. 20,46.

प्रविपल *ein best. sehr kleines Zeitmaass.*

प्रविभाग m. 1) *Theilung, Eintheilung, Sonderung, Classification.* — 2) *Theil.*

प्रविभागवत् Adj. *Unterabtheilungen habend.*

प्रविभागशस् Adv. *singulatim* MBh. 6,11,24. Hemâdri 1,610,17. 611,10.

प्रविभावक Adj. etwa *zur Erscheinung bringend, darstellend* Bhar. Nâṭyaç. 34,75.

*प्रविर् m. *gelber Sandel.*

प्रविरल Adj. (f. आ) *rarus, weit von einander stehend, vereinzelt, einige wenige.* Compar. °तर्.

प्रविलम्बिन् Adj. *hervorragend.*

प्रविलय m. 1) *das Zerschmelzen.* — 2) *vollständige Auflösung, vollständiges Verschwinden* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 817, Z. 13).

प्रविलयन n. = प्रविलय 2) Kâraka 1,15.

प्रविलसेन m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. प्रविल्लसेन.

प्रविलापन n. *vollständiges Auflösen, — Zunichtemachen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 830).

प्रविलापयितव्य Adj. *vollständig aufzulösen, — zu Nichte zu machen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816).

प्रविलापितव n. *vollständiges Aufgelöstsein, —*

Vernichtetsein Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 818).

प्रविलापिन् Adj. *wehklagend.*

प्रविलाप्य Adj. = प्रविलापयितव्य Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816).

प्रविलोल Adj. *sehr beweglich* Kâurâp. (A.) 110.

प्रविल्हसेन m. N. pr. = प्रविलसेन.

प्रविवाद् m. *Streit, Zank.*

प्रविविक्त 1) Adj. s. u. 1. विच् mit प्र. — 2) *Einsamkeit.* Nur Loc. pl. Spr. 6659.

प्रविविक्ताहार Adj. *feine Nahrung zu sich nehmend.* Compar. °तर Çat. Br. 14,6,11,4.

प्रविविक्षु Adj. *im Begriff stehend hereinzutreten, — sich hereinzubegeben;* mit Acc.

प्रविवेक m. *vollständige Zurückgezogenheit* Lalit. 184,13. 217,1.

प्रविवेक्षु Râgat. 4,326 fehlerhaft für प्रविविक्षु.

प्रविव्रजिषु Adj. bei den Gaina *das Mönchs-Gelübde zu nehmen wünschend* Hem. Par. 1,56.

प्रविव्राजयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu verbannen wünschend* Bhaṭṭ.

***प्रविश्लेष** m. *Trennung.*

प्रविषय m. *Bereich.* °यं दृष्टेर्गम् *sichtbar werden* Kumâras. 17,21.

***प्रविषा** f. *Birke.*

प्रविष्ट 1) Adj. s. u. 1. विश् mit प्र. — 2) f. आ N. pr. einer Frau. Richtig अविष्टा.

प्रविष्टक n. *die Geberden des Hereintretens.* Nur Instr. Sg. als scenische Bemerkung.

प्रविष्टकाय्, °यते *persönlich erscheinen* Kâd. 2, 45,19.

प्रविस्तर n. *Umfang* Hemâdri 1,530,5. 17. 534, 12. Instr. *sehr ausführlich.*

प्रविस्तार m. dass.

प्रविस्पष्ट Adj. *ganz deutlich zu sehen, ganz offenbar* Kumâras. 12,42.

***प्रवीड** n. Trik. 3,5,7.

प्रवीण 1) Adj. (f. आ) *geschickt, tüchtig, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu. प्रवीर v. l.

प्रवीणता f. *Geschicklichkeit, Tüchtigkeit.*

प्रवीणी Adv. mit कर् *geschickt zu Etwas machen* Ind. St. 15,209.

***प्रवीतिन्** Adj. *dem die heilige Schnur vom Rükken herabhängt* Gal.

प्रवीर m. 1) *ein grosser Held, — unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). दानमान° *ein durch Spenden und Ehren sich hervorthuender Mann.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. verschiedener Männer Hariv. 1,7,88.

प्रवीरक m. N. pr. verschiedener Männer Mudrâr. 41,17 (70,18).

प्रवीरबाहु m. N. pr. eines Râkshasa.

प्रवीरवर m. N. pr. eines Asura.

प्रवीविक्षु Adj. *im Begriff stehend zu umschlingen, — zu überfluthen.*

प्रवृञ्जे Dat. Infin. zu वर्ज् mit प्र RV. 5,30,15.

प्रवृञ्ज्य Adj. *an* oder *in das Feuer zu setzen* Âpast. Çr. 15,18,13.

प्रवृञ्जन n. = प्रवर्जन Âpast. Çr. 15,18,11.

प्रवृञ्जनीय Adj. *für das* प्रवृञ्जन *bestimmt.*

प्रवृत् f. in einer Formel VS. 15,9.

प्रवृतहोम m. *Wahlopfer* (bei der Priesterwahl).

प्रवृतहोमीय Adj. von प्रवृतहोम.

प्रवृताकृति f. = प्रवृतहोम Vaitân.

प्रवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit प्र. — 2) m. प्रवृत्त = प्रवर्त.

प्रवृत्तक n. 1) = प्रवर्तक 2). — 2) *ein best. Metrum.*

प्रवृत्तचक्र Adj. *dessen Rad ungehemmt rollt.* Nom. abstr. °ता f. so v. a. *unumschränkte Macht.*

प्रवृत्तत्व n. *das Vorsichgegangensein* Gaim. 3,5,46.

प्रवृत्तवाच् Adj. *redegewandt* Spr. 4275.

प्रवृत्तशिख Adj. Âçv. Gṛhj. 4,2,9 fehlerhaft für प्रवृत्त°.

प्रवृत्ति f. 1) *das Fortschreiten, Fortgang, das Vonstattengehen.* — 2) *das Zumvorscheinkommen, Hervorkommen, Hervortreten, Erscheinen.* — 3) *Entstehung, Ursprung.* — 4) *Thätigkeit, Wirksamkeit, Bestreben, Function.* — 5) *das Sichbegeben in, Gehen an, Sichhingeben, Sichmachen an, Obliegen* (Gegensatz *das Abstehen, Entsagen*); die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 6) *Gebrauch, Anwendung.* — 7) *das Verfahren, Benehmen.* — 8) *Geltung einer Regel.* — 9) *Fortdauer, fortdauernde Geltung.* — 10) *Loos, Schicksal.* — 11) *Kunde, Nachricht, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 12) **die dem Elephanten zur Brunstzeit aus den Schläfen quellende Flüssigkeit.* — 13) * *Multiplicator.* — 14) * = आवर्ती u. s. w. (!).

***प्रवृत्तिज्ञ** m. *Kundschafter.*

प्रवृत्तिज्ञान n. = प्रवृत्तिविज्ञान.

प्रवृत्तिनिवृत्तिमत् Adj. *mit Thätigkeit und Unthätigkeit verbunden* Bhâg. P. 3,32,35.

प्रवृत्तिप्रत्यय m. *ein Begriff von den Dingen der Aussenwelt* (buddh.).

प्रवृत्तिमत् Adj. *einer Sache hingegeben.*

प्रवृत्तिविज्ञान n. *Erkenntniss der Dinge der Aussenwelt* (buddh.).

प्रवृद्धि f. *Wachsthum, Zunahme, Vermehrung, Steigen* (des Preises); *Gedeihen, zunehmender Wohlstand, das Steigen im Amt* oder *Ansehen.*

प्रवृध् f. *Wachsthum* RV. 3,31,3.

°**प्रवेक** Adj. *der auserlesenste —, vorzüglichste unter.*

प्रवेग m. *grosse Geschwindigkeit.* शर° so v. a. *ein schnell fliegender Pfeil.*

प्रवेगित Adj. *sich schnell bewegend.*

***प्रवेट** m. *Gerste.*

प्रवेणि und °णी f. 1) *Haarflechte.* \°णि. — 2) *eine gefärbte wollene Decke.* °णी R. ed. Bomb. 3, 43,36. Kâraka 1,6. — 3) °णी N. pr. eines Flusses.

प्रवेतर् Nom. ag. *Wagenlenker* Pat. zu P. 2,4, 56, Vartt. 1.

°**प्रवेतर्** Nom. ag. *ein guter Kenner.*

प्रवेद् in सप्रवेद्.

प्रवेदकृत् Adj. etwa *bekannt machend.*

प्रवेदन n. *das Zuwissenthun, Kundthun.*

°**प्रवेदिन्** Adj. *genau kennend.*

प्रवेद्य Adj. *kund zu thun.*

प्रवेध m. *Schuss* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,6.

प्रवेप m. *das Zittern, Schwanken.* v. l. प्रसेक.

प्रवेपक und **प्रवेपथु** m. *das Zittern, Schauder.*

प्रवेपन 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *das Zittern* Kâraka 1,7.

प्रवेपनिन् Adj. *erschütternd.*

***प्रवेपनीय** Adj. *zum Zittern zu bringen.*

प्रवेपिन् Adj. *zitternd, schwankend.*

***प्रवेय** Partic. fut. pass.

प्रवेरय्, °यति *schleudern in* (Acc.) MBu. 7,2,15, v. l. प्रवेरित *geschleudert, geworfen.*

***प्रवेल** m. *eine gelbe Varietät von Phaseolus Mungo.*

प्रवेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Eintritt, Einzug, das Hineintreten, Eindringen;* die Ergänzung im Loc., Gen. (Spr. 7839), Gen. mit अन्तर् oder im Comp. vorangehend. — 2) *das Auftreten auf der Bühne.* — 3) *Eintritt* der Sonne in ein Bild des Thierkreises (im Comp. vorangehend) Varâh. Bṛh. S. 40,1. — 4) *das Gelangen in ein Haus, in die Hand Kommen* (einer Sache). — 5) *das Dringen in Jmd, das Sichaufdrängen, Sichmischen in fremde Angelegenheiten.* — 6) *das Eingehen in,* so v. a. *das Platzfinden —, Aufgehen —, Enthaltensein in* (Loc.). — 7) *Anwendung von, Benutzung, das Geschäftemachen mit* (im Comp. vorangehend). — 8) *Art und Weise, Methode* Lalit. 170,14. 16. — 9) *Eingang, der Ort des Eingehens.* — 10) *das Rohr an der Klystierblase.*

प्रवेशक 1) am Ende eines adj. Comp. = प्रवेश 1). — 2) m. *ein von niedrigen Personen ausge-*

führtes Zwischenspiel zwischen zwei Acten, in welchem der Zuschauer mit dem bekannt gemacht wird, was zwischen den zwei Acten vorgegangen ist, oder das erfährt, was zum Verständniss des Folgenden unumgänglich nothwendig ist. — 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रवेशन n. 1) *das Eintreten, Hineingehen, Einziehen in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *coitus.* — 3) **Haupteingang.* — 4) **Königshof* Gal. — 5) *das Hereinbringen, Hereinführen, Einführen,* — *in* (Loc.). — 6) *das Eintreiben des Viehes* Gobh. 3,6,9.

***प्रवेशनीय** Adj. von **प्रवेशन**.

प्रवेशभागिक m. etwa *Zolleinnehmer* Râǵat. 8,281.

प्रवेशयितव्य Adj. *hereinzuführen.*

प्रवेशित 1) Adj. s. u. 1. **विश्** mit **प्र** Caus. — 2) n. *das Auftretenlassen auf der Bühne* Bâlar. 161,9.

प्रवेशिन् Adj. 1) *eintretend,* — *in* (im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines Comp. *a) einen Zugang habend über* oder *durch, nicht anders zugänglich als über* oder *durch.* — *b) geschlechtlich beiwohnend* Kâraka 1,7.

प्रवेश्य Adj. 1) *intrandus, zu betreten, wohin man sich begeben darf.* — 2) *zu spielen* (ein musikalisches Instrument). — 3) *einzuführen, einzulassen, einzubringen.* — 4) *zu reponiren* (Eingeweide).

***प्रवेष्ट** m. 1) *Arm.* — 2) *Vorderarm.* — 3) *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.* — 4) *das Zahnfleisch eines Elephanten.*

प्रवेष्टक n. v. l. für **प्रविष्टक**.

°**प्रवेष्टृ** Nom. ag. *eintretend in.* Nom. abstr. °**ष्टृत्व** m.

प्रवेष्टव्य 1) Adj. *a) intrandus, zu betreten, wohin man sich begeben darf.* — *b) eintreten zu lassen, hereinzulassen.* — 2) n. impers. *intrandum,* — *in* (Loc.).

प्रवोढृ, प्रवोळ्हृ Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *Entführer, mit sich fortführend.*

प्रव्यक्ति f. *Aeusserung, Erscheinung.*

प्रव्याधि m. *Schuss, Schussweite* Âpast. Çr. 18,3.

प्रव्याहार m. 1) *das Fortfahren in der Rede.* — 2) *Anrede.* °**रं कर्** *Jmd* (Gen.) *anreden* Kâraṇḍ. 90,14. — Vgl. **प्रत्याहार** 7) 8).

प्रव्रजन n. *das Auswandern, Fortziehen aus der Heimat.*

प्रव्रजिका f. fehlerhaft für **प्रव्रजिता** oder **प्रव्राजिका**.

प्रव्रजित 1) Adj. s. u. **व्रज्** mit **प्र**. — 2) m. *ein frommer Bettler, Bettelmönch.* — 3) f. **आ** *a) Nonne* Kâd. 104,24. — *b)* **Nardostachys Jatamansi.* — *c)* * = **मुण्डोरी**. — 4) n. *das Leben eines Bettelmönchs.*

प्रव्रज्य 1) n. *Auswanderung, das Ausziehen in die Fremde* MBh. 4,18,11. — 2) f. **आ** *a)* dass. — *b) das Wandern* —, *der Stand eines Bettelmönchs, der Eintritt in den Mönchs-* oder *Nonnenstand* Varâh. Bṛh. 24(22),16.

प्रव्रज्यायोग m. *eine Constellation, unter welcher künftige Mönche geboren werden,* Varâh. Bṛh. 15 in der Unterschr.

***प्रव्रश्चन** m. *ein Werkzeug zum Schneiden von Holz, Holzmesser.*

प्रव्रस्क m. *Schnitt.*

प्रव्राज् m. *Bettelmönch.*

प्रव्राज् m. *Flussbett.*

प्रव्राजक 1) m. *Bettelmönch.* °**स्त्री** *Bettelnonne.* — 2) f. °**जिका** *Bettelnonne.*

प्रव्राजन n. *das Verbannen.*

प्रव्राजिन् 1) Adj. *nachlaufend* in **द्विप्रव्राजिनी**. — 2) m. *Bettelmönch.*

प्रव्रय m. *das Zusammensinken.*

***प्रशंयुवाक** m. fehlerhaft für **शंयुवाक**.

°**प्रशंसक** Adj. *preisend, lobend.*

प्रशंसन n. *das Preisen, Anpreisen, Loben.*

प्रशंसा f. *Lob, Anpreisung, Ruhm.* Auch Pl.

प्रशंसानामन् n. *ein Ausdruck des Lobes.*

प्रशंसालाप m. *Beifallsruf.*

प्रशंसावचन n. Pl. *Lobeserhebungen.*

प्रशंसावलि f. *Lobgedicht* Bâlar. 190,3.

°**प्रशंसिन्** Adj. *lobend, preisend, rühmend.*

प्रशंसोपमा f. in der Rhetorik *ein Vergleich mit etwas Höherem, der ein Lob enthält.*

प्रशंस्तव्य Adj. *rühmenswerth.*

प्रशंस्य, प्रशंसिय Adj. *rühmenswerth, rühmenswerther* —, *besser als* (Abl.).

***प्रशत्रन्** m. *das Meer.*

***प्रशत्वरी** f. *Fluss.*

प्रशब्द् neben **शब्द्** Hemâdri 1,354,5.

प्रशम 1) m. *a) das zur Ruhe Kommen, Ruhe, das Aufhören, Weichen, Verlöschen* (des Feuers). — *b) Gemüthsruhe.* — *c)* N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi. — 2) f. **ई** N. pr. einer Apsaras.

°**प्रशमक** Adj. *zur Ruhe bringend, beschwichtigend, unschädlich machend* Kâraṇḍ. 27,3.

प्रशमंकर Adj. *das Aufhören von Etwas* (Gen.) *bewirkend, unterbrechend, störend.*

प्रशमन 1) Adj. *zur Ruhe bringend, dämpfend, niederschlagend, heilend.* — 2) n. *a) das zur Ruhe Bringen, Dämpfen, Niederschlagen, Unschädlichmachen, Heilen.* **सर्वव्याधि**° Text zu Lot. de la b. l. 193. — *b) Sicherstellung.* — *c) eine best. Zauberwaffe.*

प्रशमरतिसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 750.

प्रशमायन Adj. *in Gemüthsruhe verharrend* Bhâg. P. 1,1,15.

प्रशर्ध Adj. *keck, trotzig* Ṛ.V.

***प्रशल** m. = **प्रसल**.

प्रशस् f. *Axt, Beil, Messer* oder dgl. Nach Einigen Adj. = **प्रशस्त, प्रकृष्टच्छेदन** u. s. w.; vgl. auch Njâjam. 9,4,9 nebst Comm.

प्रशस्त 1) Adj. s. u. **शंस्** mit **प्र**. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. **आ** N. pr. eines Flusses.

प्रशस्तकर und **प्रशस्तकलश** m. N. pr. von Männern.

प्रशस्तत्व n. *Vortrefflichkeit* Mahâvîrak. 48,17.

प्रशस्तपाद m. N. pr. eines Autors.

प्रशस्तभाष्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 396.

प्रशस्तव्य Adj. *rühmenswerth.*

प्रशस्ताद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

प्रशस्ति f. 1) *Verherrlichung, Preis, Lob, Ruhm* Spr. 7688. — 2) in der Dramatik *ein den Frieden im Lande des Fürsten u. s. w. wünschender Segensspruch.* — 3) *Anweisung, Leitung; Warnung.* — 4) *Edict* Bâlar. 292,10. 311,5. Vikramâṅkak. 8,2.17.

प्रशस्तिकाशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 560.

प्रशस्तिकृत् Adj. *Lob ertheilend, anerkennend.*

प्रशस्तिगाथा f. *Loblied* Kaṇḍak. 2,15.

प्रशस्तितरंग m. Titel eines Werkes.

प्रशस्तिपट्ट m. *ein schriftliches Edict.*

प्रशस्तिप्रकाशिका und **प्रशस्तिरत्नावली** f. Titel zweier Werke.

प्रशस्य, प्रशंसिय Adj. 1) *rühmenswerth, ausgezeichnet, vorzüglich.* — 2) *glücklich zu preisen.*

प्रशस्यता f. *Vortrefflichkeit, Vorzüglichkeit.*

***प्रशाख** 1) Adj. *grosse Aeste habend.* — 2) Bez. *des fünften Stadiums des Embryo, da sich Hände und Füsse bilden.* — **प्रशाखा** s. bes.

प्रशाखवत् (metrisch) Adj. *mit vielen Zweigen versehen.*

प्रशाखा f. 1) *Zweig.* — 2) wohl *Extremität* (am Körper).

प्रशाखिका f. *ein kleiner Zweig.*

प्रशातन n. *das Abbrechen* Comm. zu Âpast. Çr. 4,3,8.

प्रशान्तिका f. s. प्रसान्तिका.

*प्रशान् Indecl. Vgl. प्रशान्.

प्रशान्त 1) Adj. s. u. 2. शम् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines göttlichen Wesens (buddh.).

प्रशान्तक Adj. *ruhigen Gemüths.*

प्रशान्तचारित्रमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रशान्तता f. *Gemüthsruhe.*

प्रशान्तराग m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit.

प्रशान्तविनीतेश्वर m. N. pr. eines göttlichen Wesens Lalit. 4,16.

प्रशान्ति f. 1) *das zur Ruhe Kommen, Sichberuhigen, Beruhigung, Ruhe, das Aufhören, Verlöschen* (des Feuers), *zu Ende Gehen, Vernichtung* Mahâvîraḱ. 117,8. — 2) *Gemüthsruhe.*

प्रशाम् Adj. (Nom. प्रशान्) *heil, schmerzlos* Çat. Br. 3,1,3,10.

प्रशासक m. = प्रशास्तर् 1) Paṅkat. ed. Bomb. 3, 58,1 v. u.

प्रशासन n. *Weisung, Leitung, das Führen des Regiments, Herrschaft.*

प्रशासितर् Nom. ag. *das Regiment führend, Gebieter, Herrscher, der das Machtwort ausspricht* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

प्रशास्तर् Nom. ag. 1) *Anweiser,* zugleich Bez. *eines Priesters, des ersten Gehülfen des* Hotar. — 2) **Fürst, König.*

प्रशास्त्र n. 1) *das Amt des* Praçâstar 1) Âpast. Çr. 7,14,7. — 2) *das* Soma*-Gefäss des* Praçâstar 1). — Vgl. प्राशास्त्र.

प्रशास्य Adj. *der Befehle zu empfangen hat von* (Gen.) Bâlar. 189,18.

प्रशिथिल Adj. (f. आ) 1) *überaus locker, — lose, — schlaff* Harshaḱ. 156,17. — 2) *sehr schwach, kaum bemerkbar* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,8.

प्रशिथिली Adv. 1) mit कर् *überaus locker machen.* — 2) mit भू *üb. l. werden.*

प्रशिष m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रशिष्टि f. *Anweisung, Befehl, Vorschrift.*

प्रशिष्य m. *der Schüler eines Schülers.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रशिस् f. *Anweisung, Befehl, Vorschrift.*

प्रशुक्रीय Adj. *mit* प्र शुक्रा (RV. 7,34,1) *beginnend.*

प्रशुचि Adj. *vollkommen rein.*

प्रशुद्धि f. *Reinheit.*

प्रशुश्रुक und प्रशुश्रुव m. N. pr. eines Fürsten.

प्रशोचन Adj. *fortbrennend.*

प्रशोष m. *das Austrocknen, Trockenheit.*

प्रशोषण m. N. pr. eines Krankheitsdämons.

प्रश्नोतन n. *das Träufeln.*

1. प्रश्न m. 1) *Frage, Befragung* (auch in gerichtlichem und astrologischem Sinne), *Erkundigung nach* (im Comp. vorangehend); *Streitfrage.* प्रश्नम्-इ *Jmd* (Acc.) *eine Streitfrage zur Entscheidung vorlegen,* प्रश्नम् आ-गम् dass., aber mit Loc. der Person. तद्वै नौ तवैव पितरि प्रश्नः so v. a. *dann hat dein Vater zwischen uns zu entscheiden.* — 2) *Aufgabe, Pensum* (bei der Veda-Recitation). — 3) Bez. *kleinerer Abschnitte* in einigen Werken. 2. प्रश्न m. *Geflecht, geflochtener Korb.*

प्रश्नकथा f. *eine auf eine Frage hinauslaufende Erzählung* 138,15.

प्रश्नकल्पलता f., प्रश्नकोष्ठी f., प्रश्नकौमुदी f., प्रश्नचिन्तामणि m., प्रश्नचूडामणि m., प्रश्नज्ञान n., प्रश्नतन्त्र n. und प्रश्नदीपिका (Opp. Cat. 1) f. Titel von Werken.

*प्रश्नद्यूती f. *Räthsel.*

प्रश्ननिधि m. Titel eines Werkes.

प्रश्नपूर्वकम् und °पूर्वम् Adv. *mit Vorangehen einer Frage,* so v. a. *erst nach bestandener Prüfung* Hemâdri 1,101,18. 20. 21.

प्रश्नप्रकाश m., प्रश्नप्रदीप m., प्रश्नभाग m. (Opp. Cat. 1) und प्रश्नभैरव Titel von Werken.

प्रश्नय्, °यति *befragen, fragen nach;* mit doppeltem Acc.

प्रश्नरत्न n., °रत्नसागर m. und प्रश्नविनोद m. Titel von Werken.

*प्रश्नवादिन् m. *Wahrsager, Astrolog* Gal.

प्रश्नविवाद m. *Streitfrage.*

प्रश्नवैष्णव n., प्रश्नव्याकरण n., प्रश्नशिरोमणि m., प्रश्नसारसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), प्रश्नादिक n. (ebend. 1921), प्रश्नानुष्ठानपद्धति f. (ebend.) und प्रश्नार्णव m. Titel von Werken.

प्रश्नि m. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts. Richtig पृश्नि.

प्रश्निन् m. *Fragensteller.*

*प्रश्नी f. fehlerhaft für पृश्नी.

प्रश्नोत्तर n. *Frage und Antwort, ein aus Fr. und A. bestehender Vers.*

प्रश्नोत्तरतन्त्र n. (Hemâdri 1,376,5), °त्तरमणिमाला f., °त्तरमाला f., प्रश्नोपदेश m. (Opp. Cat. 1) und प्रश्नोपनिषद् f. Titel von Werken.

*प्रश्रथ m. und *प्रश्रन्थन n. *das Schlaffwerden.*

प्रश्रब्धि f. *Vertrauen* Lalit. 37,16.

प्रश्रय m. 1) *das Sichanlehnen* (?) Spr. 2309. — 2) *rücksichtsvolles Benehmen, Ehrerbietigkeit, Bescheidenheit.* Personificirt als ein Sohn Dharma's von der Hrî.

प्रश्रयण n. = प्रश्रय 2).

प्रश्रयवत् Adj. *rücksichtsvoll, ehrerbietig.*

प्रश्रयिन् Adj. dass. Nom. abstr. °यिता f.

प्रश्रवण n. fehlerhaft für प्रस्रवण.

प्रश्रवस् Adj. *laut tönend.* Nach Sây. = प्रकृष्टान्न.

प्रश्नि m. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts Hariv. 3,12,42. Richtig पृश्नि.

प्रश्नित 1) Adj. s. u. 1. श्नि mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi.

*प्रश्लथ Adj. *überaus locker, — lose, — schlaff.*

प्रश्लित Adj. Bez. *des* Saṁdhi, *bei welchem* अस् *vor Tönendem zu* ओ *wird.*

प्रश्लिष्ट Adj. *verschlungen.* So heisst *der* Saṁdhi *eines* अ *oder* आ *mit folgendem Vocal und andrer Vocale mit homogenen;* auch *der aus der Verschmelzung entstehende Vocal* und *der auf demselben ruhende Ton.*

प्रश्लेष m. 1) *fester Anschluss, das Andrücken.* — 2) *das Verschmelzen* (von Vocalen).

प्रश्वसितव्य n. impers. तेषां त्वयासनेन °व्यम् so v. a. *du musst dafür sorgen, dass sie sich auf einem Sitze erholen.*

प्रश्वास m. *das Einathmen.*

प्रष्टर् Nom. ag. *Frager.*

प्रष्टव्य 1) Adj. *zu fragen, zu befragen nach* (Acc.), — *bei* oder *in* (Loc.), *befragt zu werden verdienend, wonach man zu fragen hat.* — 2) n. impers. *zu fragen.*

प्रष्टि m. 1) *Seitenpferd;* auch wohl *ein vorgespanntes Pferd.* — 2) *Seitenmann, ein Nebenstehender.* — 3) *Dreifuss als Untersatz einer Speiseschüssel* Comm. zu TS. 1,1024,11.

प्रष्टिमत् Adj. *mit Seitenpferden versehen.*

प्रष्टिवाक्न (Ait. Âr. 305,4 v. u.) und प्रष्टिवाक्किन् Adj. *von Seitenpferden gezogen, dreispännig.*

प्रष्ठ 1) Adj. (*f. ई) *vorangehend, vorzüglich, ausgezeichnet* (Râǵat. 8,2422), *der beste,* — *unter;* m. *Vordermann.* Am Ende eines Comp. *der beste,* — *unter.* — 2) *m. *ein best. Kraut.*

प्रष्ठत्व n. *das Obenanstehen* Râǵat. 8,2403.2410.

प्रष्ठवाह् (*stark °वाहु, schwach प्रष्ठौह्) 1) *m. *Seitenpferd.* — 2) f. प्रष्ठौही **eine zum ersten Mal trächtige Kuh.* MBh. 13,4427 fehlerhaft für पष्ठौही; vgl. 4,93,32.

प्रष्ठिवाक्किन् Adj. fehlerhaft für प्रष्टि°.

प्रसवैश्लव fehlerhaft für प्रश्न°.

*प्रस्, प्रसते (विस्तारे, प्रसवे).

प्रसकल Adj. *überaus voll* (Busen) Çiç. 7,34.

प्रसक्तव्य n. impers. *zu hängen an* (Loc.).

प्रसक्ति f. 1) *das Hängen an, Sichhingeben,*

Fröhnen, Beschäftigung mit (Loc.). — 2) *Eintritt eines Falles, das Sichergeben* Kap. 1,30. 33. 34. 40. 120. 6,12. Bâdar. 2,1,26. °क्तिं प्र-या *möglicher Weise eintreten, — erscheinen, möglich sein.* — Vgl. अ° und अति°.

प्रसक्तिन् Adj. *überwältigend, siegreich.*

प्रसङ्क्ष्य Adj. *eintreten —, stattfinden zu lassen.*

प्रसंख्या f. 1) *Gesammtsumme.* — 2) *Erwägung.*

प्रसंख्यान 1) Adj. *nur für den augenblicklichen Bedarf einsammelnd* (Nîlak.) MBh. 14,92,7. — 2) m. *Maass, womit Etwas gemessen wird* (Nîlak.); vielleicht *eine Summe Geldes.* — 3) n. *a) das Herzählen, Aufzählen.* — *b) das Ueberlegen, Nachdenken* Comm. zu Njâjas. 4,2,2. 46. zu Jogas. 1,2. 2, 11. 13. — *c) Ruhm, Ehre.*

प्रसङ्ग m. 1) *das Hängen an, Hingegebensein, naher Verkehr mit; Neigung, Hang, Gelüste.* Die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. अस्य °तः wohl so v. a. *aus Rücksicht für ihn,* Instr. wohl auch so v. a. *mit ganzer Seele, eifrigst.* Auch Pl. — 2) *Zusammenhang, Connex.* मधुप्रसङ्गमधु *der mit dem Frühling in Verbindung stehende Honig* 294,27. Pl. *Alles was mit etwas Anderem in Verbindung steht, daraus folgt.* — 3) *Anwendbarkeit.* ब्राह्मण° *des Wortes* ब्रा°, so v. a. *der Begriff* ब्रा°. — 4) *das Eintreten eines Falles, das Gegebensein einer Möglichkeit, Vorkommen; eine sich darbietende Gelegenheit.* प्रसङ्गे कुत्रापि *bei einer gewissen Gel.;* अमुना प्रसङ्गेन, तत्प्रसङ्गेन und एतत्प्रसङ्गे *bei jener —, bei dieser Gel.;* मृगप्रसङ्गेन *bei Gel. einer Gazelle,* so v. a. *beim Verfolgen einer G.;* प्रसङ्गेन, प्रसङ्गात्, प्रसङ्गतस् und प्रसङ्ग° *gelegentlich, bei dargebotener Gelegenheit.* — 5) *Erwähnung der Eltern.* — 6) N. pr. *a)* *Pl. einer buddh. Schule. — *b)* eines Mannes. — Vgl. अ° und अति°.

प्रसङ्गरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रसङ्गवत् Adj. *gelegentlich, zufällig.*

प्रसङ्गसम m. im Njâja *das Sophisma, dass auch der Beweis bewiesen werden müsse.*

प्रसङ्गाभरण n. Titel einer neueren Spruchsammlung.

प्रसङ्गिन् Adj. 1) *hängend an* (im Comp. vorangehend), *ganz hingegeben.* Nom. abstr. °ङ्गिता f. — 2) *sich an Etwas anschliessend, zu Etwas gehörig.* — 3) *eintretend, erscheinend.* — 4) *untergeordnet, unwesentlich, secundär.*

प्रसंघ m. *eine grosse Anzahl, Unzahl.* v. l. प्रवर्ष.

प्रसज्य Adj. *anwendbar.* Nom. abstr. °ता f.

प्रसज्यप्रतिषेध (प्रसज्य Absol.) m. *eine Negation der Aussage* Pat. zu P. 1,4,50. Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 214,11.

प्रसत्ति f. *Gnade, Gnadenbeweis* Bâlar. 1,1. 96, 11. Ind. St. 15,314.

प्रसद्मन् in दीर्घप्रसद्मन्.

प्रसंधान n. *das Verbinden.*

प्रसंधि m. N. pr. eines Sohnes des Manu.

प्रसन्न 1) Adj. s. u. सद् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Hem. Par. 1,52. — 3) f. आ *Reisbranntwein* Mat. med. 273. Karaka 6,24. 30.

प्रसन्नचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten Hem. Par. 1,52.

प्रसन्नता f. 1) *Klarheit, Reinheit.* — 2) *Klarheit des Ausdrucks.* — 3) *gute Stimmung, — Laune.*

प्रसन्नतेषु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.^{2} 4,128.

प्रसन्नत्व n. *Klarheit, Reinheit.*

***प्रसन्नपाद्** Titel eines buddh. Werkes.

प्रसन्नराघव n. Titel eines Schauspiels.

प्रसन्नवेङ्कटेश्वरमाहात्म्य n. Titel einer Legende.

प्रसन्नेषु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.^{2} 4,128.

***प्रसन्नेरा** f. *Reisbranntwein.*

प्रसभ 1) प्रसभम् und प्रसभ° Adv. *gewaltsam, ungestüm, heftig.* — 2) n. *eine best.* Trishṭubh-*Form.*

प्रसमीक्ष्यपरीक्षक Adj. *mit Bedacht prüfend, — untersuchend* Karaka 1,28.

***प्रसयन** n. als Erklärung von प्रसिति.

प्रसर् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Vorschreiten, Hervorbrechen, freier Lauf, ungehemmtes Auftreten, das Sichbreitmachen, Ausbreitung, das Hervortreten, Sichoffenbaren, Aufkommen* Kâd. 229,7. 11. — *b) der Austritt der humores aus ihrer normalen Lage, wodurch Krankheit veranlasst wird.* — *c) ein hervorbrechender Strom, Fluth, Menge.* — *d)* **Schlacht, Kampf.* — *e)* **Zuvorkommenheit, Liebenswürdigkeit.* — *f)* **ein eiserner Pfeil.* — 2) *f. आ *Paederia foetida.* — 3) n. *eine Art Tanz* S. S. S. 239.

प्रसरण n. 1) *das Fortlaufen, Entlaufen.* — 2) *das Austreten der humores;* vgl. प्रसर् 1) *b).* — 3) **das Fouragiren.* — 4) **Umschliessung eines Feindes.* — 5) *das zur Geltung Kommen* Comm. zu TS. Prât. — 6) *Zuvorkommenheit, Liebenswürdigkeit.* ***प्रसरणि** und *°णी f. *Umschliessung eines Feindes.*

प्रसर्ग und **प्रसर्ग** m. 1) *das Hervorströmen, Hervorstürzen.* — 2) *Entlassung.*

प्रसर्जन Adj. (f. ई) etwa *fortschnellend.*

प्रसर्तवे Dat. Infin. zu सर् mit प्र RV. 8,67,12.

प्रसर्प 1) m. *das Sichbegeben nach dem* Sadas. Nach Nîlak. = अग्निविसर्जन. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रसर्पक m. Bez. *der Personen, welche neben den* Ṛtvig *in den untergeordnetsten Dienstleistungen oder als blosse Zuschauer an Opferhandlungen theilnehmen,* Âpast. Çr. 11,9,8.

प्रसर्पण n. 1) *das Vorschreiten, Sichbegeben in* (Loc.). — 2) *das Sichbegeben nach dem* Sadas. — 3) *das Unterkommen.*

प्रसर्पिन् Adj. 1) *hervorkommend aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *fortschleichend.* — 3) *nach dem* Sadas *sich begebend.*

***प्रसल** m. *die kalte Jahreszeit.*

प्रसलवि Adv. *nach rechts hin.*

1. **प्रसव** m. *das Pressen —, Keltern des* Soma.

2. **प्रसव** m. 1) *Antrieb, das in Gang Kommen* oder *— Setzen, Lauf, Schwung, Strömung* u. s. w. — 2) *Anregung, Belebung, Erweckung.* — 3) *Förderung, Beihülfe.* — 4) *das Betreiben, Geheiss.* — 5) *das Vorsichbringen, Betrieb, Erwerb.* — 6) *Erreger, Beleber.*

3. **प्रसव** m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zeugung, das Gebären, Werfen, Geburt, Niederkunft.* — 2) *Empfängniss.* — 3) **Bildung, Entstehung* (eines Wunsches). — 4) *Vermehrung, das Mehrwerden.* — 5) *Geburtsstätte.* — 6) Sg. und Pl. *progenies, Nachkommenschaft* 24,18. क्षिसलय° so v. a. *junge Sprossen.* — 7) *Blüthe.* Nach den Lexicographen auch *Frucht* und *Blüthe und Frucht.*

***प्रसवक** m. *Buchanania latifolia.*

प्रसवन n. *das Gebären, Geburt; Fruchtbarkeit.*

***प्रसवबन्धन** n. *Stengel.*

प्रसवविकार m. *Missgeburt* Varâh. Bṛh. S. 46, 52.

प्रसववेदना f. *Geburtsschmerz, Wehen.*

प्रसवि Adv. = प्रसलवि.

प्रसवस्थली f. *Geburtsstätte,* so v. a. *Mutter.*

1. **प्रसवितर्** Nom. ag. mit Gen. *der welcher antreibt, in Bewegung setzt, Erreger, Beleber.*

2. **प्रसवितर्** Nom. ag. 1) m. *Erzeuger, Vater* Bâlar. 192,12. Prasannar. 83,9. — 2) °त्री *a)* **Mutter.* — *b) Nachkommenschaft verleihend* MBh. 12, 264,8.

***प्रसवित्र** n. etwa *Kelter.*

1.***प्रसविन्** Adj. *anregend* u. s. w.

2. **प्रसविन्** Adj. *erzeugend, gebärend.* दुःखप्रसविनी *mit Mühe gebärend* Karaka 6,18.

प्रसवीतर् Nom. ag. = 1. प्रसवितर्.

प्रसवोत्थान n. Titel eines Pariçishṭa zum Jaǵurveda.

1. प्रसव्य = प्रसवीय in वाज°.

2. प्रसव्य Adj. 1) *nach links gerichtet.* °म् Adv. — 2) **widrig.* — 3) **günstig.*

प्रसंक्तृ (stark °सांक्तृ) Adj. *überwältigend.* — प्रसक्षाप° Ind. St. 3,464,19 fehlerhaft für प्रसक्ष्याप°.

प्रसक्तृ 1) Adj. am Ende eines Comp. *ertragend, widerstehend.* — 2) m. *a) das Ertragen, Widerstehen* in दुष्प्रसक्तृ. — *b) Raubthier, Raubvogel* Ḱaraka 1,6. 27. — 3) *f. आ *Solanum indicum.*

प्रसक्तन 1) *m. *Raubthier.* — 2) n. *a) das Widerstehen, Ueberwältigen.* *प्रसक्तने mit कर् wohl *widerstehen, überwältigen* gaṇa सात्तादादि. — *b) das Umarmen.*

प्रसक्तिन्नु Adj. in अप्रसक्तिन्नु (Nachtr. 3).

1. प्रसक्ष्य Absol. s. u. 1. सक् mit प्र.

2. प्रसक्ष्य Adj. *bezwingbar* u. s. w. Mit einem Infin. *der* — (durch einen Infin. pass. wiederzugeben) *kann.* Vgl. अप्रसक्ष्य.

प्रसक्ष्यकारिन् Adj. *gewaltsam verfahrend.*

*प्रसक्ष्यचोर m. *Räuber.*

प्रसक्ष्यकरण n. *gewaltsames Nehmen, das Rauben.*

प्रसक्ष्वन् Adj. *überwältigend* Âpast. Çr. 10,19,1.

प्रसातिका f. Pl. *eine best. feinkörnige Reisart.* प्रशातिका Ḱaraka 1,21. 27. 6,4.

प्रसाद्, प्रसादति *klar —, hell sein.*

प्रसाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Klarheit, Reinheit, Ungetrübtheit.* — 2) *Klarheit* (der Rede), — *des Stils.* — 3) *Verklärtheit* (des Gesichts). — 4) *natürliche Ruhe, Unaufgeregtheit.* — 5) *Heiterkeit des Gemüths, gute Laune.* — 6) *freundliches Benehmen, Gunst, Gnade.* °दं कर् *gnädig sein.* — 7) *Gunst,* so v. a. *Hülfe, Beistand, Vermittelung.* — 8) *abgeklärter Saft, Absud* Ḱaraka 6,4. 8. — 9) *Satz, Residuum* Ḱaraka 1,28. 6,18. 8,7 (प्रसाद gedr.). — 10) *Gnadengeschenk* 321,16. — 11) *die einem Idol dargebotene Speise.* — 12) *die von einem Lehrer übrig gelassene Speise, die man ohne Bedenken verspeisen darf.* — 13) Titel eines Commentars. — 14) personif. als ein Sohn Dharma's von der Maitrî.

प्रसादक Adj. 1) *klärend, klar machend.* — 2) *erheiternd.* — 3) *gnädig stimmend, gn. zu stimmen beabsichtigend.* — Vgl. सु°.

प्रसादचित्तक Bâlar. 41,20. 135,1 fehlerhaft für प्रसादवित्तक.

प्रसादन 1) Adj. (f. ई) *a) klärend, klar machend.* — *b) beruhigend, erheiternd.* — 2) *m. *ein königliches Zelt.* — 3) *f. आ *Dienst.* — 4) n. *a) das Klären, Klarmachen.* नेत्र° *kunstgerechtes Behandeln der Augen.* — *b) das Beruhigen, Erheitern.* — *c) das Besänftigen, Gnädigstimmen* 315,19. MBh. 9,63,25. — *d) *gekochter Reis.* — *e)* fehlerhaft für प्रसाधन.

प्रसादनीय Adj. 1) *zur Erheiterung dienend,* womit *Jmd ein Gefallen geschieht* Lalit. 59,11. Vgl. गुरु°. — 2) *gnädig zu stimmen.*

प्रसादपट्ट m. *Ehrenbinde, Ehrenturban.*

प्रसादपट्टक n. *schriftlicher Gnadenerlass* Lokapr. 2.

प्रसादपराङ्मुख Adj. (f. ई) 1) *gleichgültig gegen Jmds Gunst.* — 2) *Jmd* (Gen.) *die Gunst entziehend.*

प्रसादप्रतिलब्ध m. N. pr. eines Sohnes des Mâra.

प्रसादभूमि f. *Gegenstand der Gunst, Günstling* Harshaḱ. 154,13.

प्रसादमाला f. Titel eines Werkes.

प्रसादयितव्य Adj. *gnädig zu stimmen für* (उपरि) *Jmd.*

प्रसादवतीसमाधि m. *ein best.* Samâdhi.

प्रसादवत्त् Adj. *heiter* u. s. w.

प्रसादवित्त (113, 24. Râǵat. 7, 290. 726 [f. आ]. Kâd. 2,103,14. Bâlar. 177,8) und °क Adj. *reich an Gunst, in hoher Gunst bei Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *stehend, Lieblings —;* m. *Günstling, Liebling.* Vgl. प्रसादचित्तक.

प्रसादान्न n. = प्रसाद 12).

प्रसादित n. Pl. *gute Worte* Habiv. 8348.

प्रसादिन् Adj. 1) *klar, heiter* (Auge, Gesicht) Bâlar. 35,17. — 2) *klar* (Nectar), *deutlich, verständlich* (Gedicht) Bâlar. 302,22. — 3) am Ende eines Comp. *beruhigend, erheiternd.*

प्रसादी Adv. mit कर् *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *als Gnade gewähren, in Gnaden schenken* Naish. 7,43. Bâlar. 18,12. 107,15. Kâd. 2,103,6.

प्रसाध्य Adj. *gnädig zu stimmen* Bâlar. 108,4.

प्रसाधक 1) Adj. (f. °धिका) *schmückend.* — 2) m. *Ankleider, Schmücker, Kammerdiener.* — 3) f. °धिका *a) Kammermädchen.* — *b) wilder Reis.*

प्रसाधन 1) Adj. *zuwegebringend.* — 2((*m.) f. ई und (*n.) *Kamm.* केशप्रसाधनी *Haarkamm.* — 3) *f. ई *eine best. Heilpflanze.* — 4) n. *a) das Zuwegebringen.* — *b) das Zurechtbringen.* — *c) das Ordnen, Schmücken, Anputz, Toilette; Alles was zum Anputz dient.* कुसुम° *Blumenschmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d)* fehlerhaft für प्रसादन.

प्रसामि Adv. etwa *unfertig, mangelhaft.*

प्रसार् m. 1) *Ausstreckung, Ausbreitung.* — 2) *das Aufsteigen, Aufwirbeln* (des Staubes) Bâlar. 167,10. — 3) *Oeffnung, das Oeffnen.* — 4) **das Fouragiren.*

प्रसारण 1) n. *a) das Ausstrecken, Ausbreiten, das Entfalten.* — *b) das Erweitern, Vermehren.* — *c) das Vocalisiren eines Halbvocals.* — 2) f. ई *a) *das Umschliessen eines Feindes.* — *b) Paederia foetida* Dhanv. 1,114. Mat. med. 178.

प्रसारणिन् Adj. *einen der Vocalisation unterliegenden Halbvocal enthaltend.*

प्रसारिन् 1) Adj. *a) hervorkommend —, hervordringend aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *sich ausbreitend, — ausstreckend; den Körper vorstreckend* (beim Singen) S. S. S. 117. — *c) sich erstreckend auf* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °रित्व n. Sâh. D. 118,4. — 2) f. °णी *a) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *b) Paederia foetida* Râǵan. 5,34. Bhâvapr. 1,216. — *c) *Mimosa pudica* Râǵan. 5,103.

प्रसार्य Adj. *zu vocalisiren.*

प्रसाक् m. in अ° und दुष्प्रसाक्.

*प्रसित n. *Eiter.*

1.*प्रसिति f. *Band, Schlinge, Netz.*

2. प्रसिति f. 1) *Zug, Strich, tractus,* ὁρμή. — 2) *Anlauf, Andrang.* — 3) *Schuss, Wurf, Geschoss.* — 4) *Strich,* so v. a. *das Sichhinziehen, Ausdehnung, Bereich, Gebiet.* दीर्घामनु प्रसितिम् *in langer Folge,* — *Dauer.* — 5) *Herrschaftsgebiet; Gewalt, Einfluss.*

प्रसिद्ध 1) Adj. s. u. 2. सिध् mit प्र. — 2) f. आ *ein best. Tact* S. S. S. 227.

प्रसिद्धक m. N. pr. eines Fürsten.

प्रसिद्धता f. und प्रसिद्धत्व n. *allgemeines Bekanntsein, das Notorischsein.*

प्रसिद्धि f. 1) *das Gelingen, Zustandekommen.* — 2) *Beweis* 124,15. — 3) *allgemeines Bekanntsein, allgemeine Annahme, das Notorischsein, Berühmtheit.* °द्धिमुत्पाद्य *das Gerücht verbreitet habend* 328,5.

प्रसिद्धिमत्त् Adj. *allgemein bekannt, berühmt.*

प्रसिद्धिविरुद्ध Adj. = ख्यातिविरुद्ध. Nom. abstr. °ता f.

प्रसिद्धिकृत Adj. *allzu trivial* Kâvjapr. 7,6.

*प्रसीदिका f. *Gärtchen.*

प्रसुत् 1) Adj. *hervordringend* (aus der Presse). — 2) f. *(fortgesetzte) Kelterung des* Soma Tândja-Br. 10,3,9.

प्रसुत 1) Adj. s. u. 1. सु mit प्र. — 2) (wohl m.)

= सवनीय: पशु: Çat. Br. 3,8,2,27. 3,29. Kâtj. Çr. 6,6,26. 8,16. — 3) n. *fortgesetzte Kelterung des* Soma Khând. Up. 5,12,1.

प्रसुति f. *fortgesetzte Kelterung des* Soma; *ein* Soma-*Opfer* Hemâdri 1,450,20. 451,1. Statt dessen प्रसूति (= पुत्रजन्मन् Nilak.) MBh. 13,71,35; vgl. 73,40.

प्रसुप् Adj. *schlummernd.*

प्रसुप्तता und प्रसुप्ति f. *Schläfrigkeit.*

प्रसुव m. = 1. प्रसव.

प्रसुश्रुत m. N. pr. eines Fürsten.

प्रसुह्म m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रसू 1) Adj. *a) gebärend, fruchttragend, fruchtbar.* स्त्रीप्रसू *Töchter gebärend.* — *b) Etwas* (im Comp. vorangehend) *erzeugend*, so v. a. *sorgend für.* — 2) f. *a) Mutter.* — *b) *Stute.* — *c) Schoss, junges Gras und Kraut, das beim Opfer gebrauchte, mit Blüthenähren versehene Gras.*

*प्रसूका f. *Stute* Râgan. 19,38.

प्रसूत 1) Adj. s. u. 4. सु mit प्र. — 2) m. Sg. (mit गण) und Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Kâkshusha Hariv. 1,7,31. — 3) n. im Sâṁkhja *der Urstoff* oder *Urgeist* Tattvas. 5.

1. प्रसूति f. *Anregung, Betreiben, Geheiss; Erlaubniss.*

2. प्रसूति f. 1) *das Erzeugen, Gebären, Werfen, Kalben, Eierlegen; Geburt.* — 2) *Entstehung, das Hervorkommen, das Zumvorscheinkommen* (von Früchten, Blüthen, Blättern u. s. w.). — 3) *Erzeuger, Erzeugerin.* — 4) *Kind, Nachkommenschaft, progenies.* — 5) *Geborenes, Gewachsenes, Entstandenes.* फल° so v. a. *zum Vorschein gekommene Früchte.* — 6) N. pr. einer Tochter des Manu Svâjaṁbhuva.

प्रसूतिका Adj. *vor Kurzem niedergekommen* (213,47), — *gekalbt habend.* Vgl. नष्टप्र° und सकृत्प्र°.

*प्रसूतिज्ञ n. *Schmerz.*

प्रसून 1) Adj. s. u. 4. सु mit प्र. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Blüthenähre, Blüthe, Blume.* — *b) *Frucht.*

*प्रसूनक 1) m. *eine* Kadamba-*Art* Râgan. 9,104. — 2) n. *Blume.*

प्रसूनबाण, प्रसूनाशुग (Naish. 8,50) und *प्रसूनेषु m. *der Liebesgott.*

प्रसूमत्, प्रसूमय (Âpast. Çr. 8,1,10) und प्रसूवन् (प्रसूवरी f.) Adj. *mit Blüthenähren versehen.*

प्रसृत 1) Adj. s. u. सृ mit प्र. — 2) m. *a) die ausgestreckte hohle Hand.* — *b) eine Handvoll als Maass* = 2 Pala. Auch *n. — *c)* Pl. *eine Klasse von Göttern unter dem 6ten* Manu VP. 3,1,27. — 3) *f. आ *Bein.* — 4) n. *a) Hervorgekommenes*, so v. a. *Gewachsenes, Vegetabilien.* — *b) *Ackerbau.* Richtig प्रसृत.

प्रसृतज्ञ Adj. als Bez. einer Art von Söhnen.

प्रसृताग्रप्रदायिन् Adj. *das Beste von allem Gewachsenen Andern darbietend* MBh. 13,98,64.

प्रसृताग्रभुज् Adj. *das Beste von allem Gewachsenen geniessend* MBh. 5,82,17. 13,35,1. 63,22.

प्रसृति 1) f. *a) das Strömen, Fliessen.* — *b) glückliches Vorsichgehen.* — *c)* etwa *weite Verbreitung* MBh. 5,101,3. = प्रकृष्टगति, जव nach Nilak. — *d) die hohle Hand.* — *e) eine Handvoll als Maass* = 2 Pala. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi VP.^{2} 3,5.

प्रसृतिंपच Adj. in नीवार°.

प्रसृतियावक m. *das Geniessen von nicht mehr als aus einer Handvoll Gerstenkörnern gekochter Grütze* Gaut.

प्रसृप्त m. = प्रसर्पक.

प्रसृमर Adj. 1) *hervorquellend.* — 2) *vorangehend, an der Spitze stehend von* (Gen.) Harshak. 189,6.

प्रसृष्ट 1) Adj. s. u. 3. सृज् mit प्र. — 2) f. आ Pl. Bez. *bestimmter Fingerbewegungen bei Kämpfenden.* Nach dem Comm. zu VP. 5,20,55 = सर्वाङ्गसंश्लेषण.

प्रसेक m. 1) *Ergiessung, Erguss.* — 2) *das Zusammenlaufen von Wasser im Munde bei Uebelkeit; Uebelkeit, Ekel.* — 3) etwa *Ausschwitzung, Harz* R. ed. Bomb. Çl. 2 nach 2,95. — 4) *Ausguss, Schnauze* (am Löffel).

प्रसेकता f. = प्रसेक 2).

प्रसेकिन् Adj. 1) *Flüssigkeit ergiessend.* — 2) *an Speichelergiessung leidend.*

प्रसेचन n. (adj. Comp. f. आ) = प्रसेक 4) Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 1,15,12.

प्रसेचनवत् Adj. *einen Ausguss —, eine Schnauze habend* Âpast. Çr. 15,3,10.

*प्रसेदिका f. *Gärtchen.*

1. प्रसेन (m. oder n.) oder °ना f. *eine Art Gaukelei* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 2,16.

2. प्रसेन und °जित् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*प्रसेव m. 1) *Sack, Schlauch.* — 2) *Dämpfer an der indischen Laute.*

प्रसेवक 1) m. *a) Sack.* — *b)* = प्रसेव 2). — 2) f. °विका in चर्म°.

प्रस्कण्व m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रस्कन्द m. *Pfahlwurzel* (= मध्यमशिका Nilak.) MBh. 5,73,26, v. l.

प्रस्कन्दन 1) Adj. *a)* als Beiw. Çiva's *anfallend, angreifend.* = ब्रह्मादीनामपि च्यावयिता Comm. — *b) Durchfall habend* Karaka 1,13. — 2) n. *a) das Springen über* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,15. — *b) *Entleerung, Stuhlgang.* — *c) Mittel zur Beförderung des Stuhlgangs.*

*प्रस्कन्दिका f. *Durchfall.*

प्रस्कन्दिन् 1) *hineinspringend in* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

प्रस्कुन्द m. etwa *Stütze.* Nach Nilak. = चक्राकारा वेदिका.

प्रस्खलन n. *das Straucheln, Stolpern.*

प्रस्तम्भ m. *das Steifwerden.*

प्रस्तर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *stramentum, Streu um darauf zu sitzen;* im Ritual *ein Büschel Gras* oder *Schilf; eine Streu von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Fläche, Ebene.* — 3) *Stein* Spr. 7864. — 4) **Edelstein.* — 5) **ein lederner Beutel* Comm. zu Mṛkkh. 71,3. 4. — 6) *Paragraph, Abschnitt in einem Werke.* — 7) Pl. N. pr. eines Volkes. — 8) Ind. St. 8,425 wohl fehlerhaft in der Bed. प्रस्तार 7).

प्रस्तरण m. oder °णा f. *Polster, Sitz.* Vgl. रुक्मप्रस्तरण.

प्रस्तरभाजन n. *etwas die Streu Vertretendes* Çat. Br. 2,6,2,15.

प्रस्तरस्वेद m. (Karaka 1,14) und °न n. *eine Art des Schweisstreibens beim Liegen auf einer Streu.*

*प्रस्तरिणी f. *Elephantopus scaber* Râgan. 5,96.

प्रस्तरेष्ठ oder °ष्ठा Adj. *auf der Streu befindlich.*

प्रस्तव m. 1) *Loblied.* — 2) *ein gelegener Augenblick* in अ° (Nachtr. 4).

प्रस्तार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ausbreitung,* so v. a. *Uebermaass, hoher Grad* Spr. 7732. — 2) *Streu, Polster.* — 3) *Schicht* P. 3,3,32, Sch. Çulbas. 2,25. 3,32. — 4) *Treppe* (zu einem Wasser) MBh. 3,145,50. — 5) *Fläche* Hariv. 9655. v. l. प्रस्तर 2,64,40. — 6) **ein grasreicher Wald.* — 7) *die Aufzählung* oder *Darstellung aller möglichen Combinationen eines Metrums* u. s. w. — 8) wohl Bez. *eines best. Processes, dem Mineralien unterworfen werden.* — 9) *ein best. Tact* S. S. S. 215. — 10) N. pr. eines Fürsten. v. l. प्रस्ताव.

प्रस्तारचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Cat. Willmot 94.

प्रस्तारपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

प्रस्तारिन् 1) Adj. *sich ausbreitend, sich erstrek-*

kend auf (im Comp. vorangehend). — 2) n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge.*

प्रस्ताव m. 1) *Erwähnung, das zur Sprache Bringen, Gelegenheit einer Besprechung.* — 2) *Gegenstand einer Besprechung, — eines Gesprächs.* — 3) *Gelegenheit, eine passende Gel.* — 4) *das Beginnen, Anfangmachen.* — 5) *Anfangsstück —, Eingang eines* Sâman, *welcher vom* Prastotar *gesungen wird.* — 6) *Prolog eines Schauspiels.* — 7) *= केला. — 8) N. pr. eines Fürsten.

प्रस्तावचिन्तामणि m. und **प्रस्तावतरंगिणी** f. Titel zweier Werke.

प्रस्तावना f. 1) *das Ausposaunen, — lassen durch* (Instr.) Daçak. 49,12. 13. — 2) *Einleitung, Beginn.* — 3) *Eingang —, Prolog eines Schauspiels, die Scene zwischen dem Gebet und dem Beginn des ersten Actes.*

प्रस्तावमुक्तावली f. und **प्रस्तावरत्नाकर** m. Titel zweier Werke.

प्रस्ताव्य Adj. *mit einem* प्रस्ताव 5) *zu versehen. zu ihm in Beziehung stehend* Lâṭj. 6,1,20.

***प्रस्तिर** m. *Streu.*

***प्रस्तीत** und ***प्रस्तीम** Partic. von स्त्या mit प्र.

प्रस्तुतत्व n. *das zur Sprache Gebrachtsein* Kull. zu M. 2,30.

प्रस्तुताङ्कुर m. *eine best. Form der Gleichnissrede, die, auf einen wirklichen Vorgang passend, mittelbar einen bekannten andern im Auge hat.*

प्रस्तुति f. *Lob.*

प्रस्तोक m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) **कुत्सस्य प्रस्तोकौ** Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्रस्तोतर् Nom. ag. *der Gehülfe des* Udgâtar, *der den* Prastâva *zu singen hat.*

प्रस्तोत्रीय Adj. *den* Prastotar *betreffend.*

प्रस्तोभ m. 1) *eine Anspielung auf* (Gen.). — 2) **रजेराङ्गिरसस्य प्रस्तोभौ** Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्रस्थ 1) m. n. *a) Bergebene, Plateau.* — *b) Fläche* überh. — *c) ein best. Gewicht* und *Hohlmaass* 173,25. — 2) m. N. pr. eines Affen.

***प्रस्थकुसुम** und ***प्रस्थपुष्प** m. *Majoran* Râgân. 10,157.

***प्रस्थंपच** Adj. (f. आ) *einen* Prastha 1) *c) kochend.*

प्रस्थल m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,43,11.

***प्रस्थवत्** m. *Berg* Râgân. 2,15.

***प्रस्थवाह** P. 6,3,63, Sch. Richtig **शिलप्रस्थ** Kâç.

प्रस्थान n. 1) *Aufbruch, Ausmarsch, Weggang, Abreise, das sich in Bewegung Setzen.* — 2) *Abgang, Absendung* (von Waaren). — 3) *die Reise in's Jenseits.* — 4) *das wandernde Leben des religiösen Bettlers* MBh. 12,64,22. — 5) *Gedankengang, System, ein best. religiöser* oder *wissenschaftlicher Standpunct; Secte.* — 6) *eine Klasse von Schauspielen untergeordneter Art.*

प्रस्थानदुन्दुभि *eine das Signal zum Aufbruch gebende Trommel* Kâd. 124,14. 15.

प्रस्थानभेद m., **प्रस्थानरत्नाकर** m. und **प्रस्थानावली** f. Titel von Werken.

प्रस्थानिक s. **चतुष्प्र°** (Nachtr. 4). Auch fehlerhaft für **प्रा°**.

प्रस्थानीय Adj. *zum Aufbruch gehörig.*

प्रस्थापन 1) n. *a) das Absenden, Abschicken, Abreisen —, Ziehenlassen.* — *b) das in die Welt Schicken,* so v. a. *Anwenden, Gebrauchen* (einer Ausdrucksweise). — 2) f. आ = 1) *a).*

प्रस्थाप्य Adj. *abzusenden, abzufertigen.*

प्रस्थायिन् Adj. *aufbrechend, abreisend.*

प्रस्थायीय und **प्रस्थाय्य** in **साकं°**.

प्रस्थावन् Adj. *enteilend, rasch* RV.

प्रस्थावत् 1) Adj. dass. — 2) f. **प्रस्थावती** N. pr. eines Flusses Hariv. 9515.

प्रस्थिक 1) *Adj. von **प्रस्थ** 1) *c)* nach Zahlwörtern. — 2) f. आ wohl *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,174.

प्रस्थित 1) Adj. s. u. 1. स्था mit प्र. — 2) n. *Aufbruch, Weggang* Spr. 4646.

प्रस्थितपाज्या f. *diejenige* Jâgjâ, *welche bei der Darbringung der* Soma-*Schalen, die* **प्रस्थित** *heissen, gesprochen wird.* Âpast. Çr. 5,5,15. 18. Vaitân. **°क्रोम** m. Pl. *die dabei geopferten Spenden* ebend.

प्रस्थितक्रोम m. = **प्रस्थितपाज्याक्रोम** Vaitân.

प्रस्थिति f. *Aufbruch, Abreise* Kâd. 2,28,14.

प्रस्थेय n. impers. *abeundum, proficiscendum.*

***प्रस्न** m. *Badebehälter.*

प्रस्नव m. 1) *hervorquellendes Nass.* — 2) *Milch* MBh. 1,175,36. = **ऊढःप्रदेश** Nilak. — 3) Pl. *Thränen* MBh. 1,105,26. — 4) Pl. *Urin* MBh. 13,71,49. 76,19. — Häufig st. dessen **प्रस्रव**.

प्रस्नवसंयुक्त Adj. *in Strömen fliessend* (Thränen) MBh. 1,135,13. v. l. **प्रस्रव°**.

***प्रस्नवितर्** Nom. ag. von 1. स्नु mit प्र.

***प्रस्नवित्रीय्, °यति** = **प्रस्नवितेवाचरति**.

***प्रस्नातर्** Nom. ag. in der Erklärung von **कप्रस्न**.

°प्रस्नाविन् Adj. *träufelnd.*

प्रस्नुषा f. *die Frau des Enkels.*

प्रस्नेय Adj. *zum Bad geeignet.*

प्रस्पन्दन n. *das Zucken.*

°प्रस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd mit,* so v. a. *gleichend* Mahâvîrak. 84,19.

***प्रस्फिज्** Adj. *mit starken Hüften versehen.*

प्रस्फुट Adj. 1) **aufgebrochen, aufgeblüht.* — 2) *offenbar, deutlich.*

प्रस्फुलिङ्ग *ein hervorsprühender Funke* Mahâvîrak. 45,21.

***प्रस्फोटक** m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रस्फोटन n. 1) *das Auseinanderfallen.* — 2) *das Oeffnen, Aufblühenmachen.* — 3) **das Offenbarmachen.* — 4) **das Schlagen.* — 5) **das Reinigen des Getraides, Worfeln.* — 6) **das Abreiben, Abwischen.* — 7) **ein Korb zum Worfeln des Getraides.*

प्रस्मर्तव्य Adj. *zu vergessen* Bâlar. 119,12. Çâṅk. zu Bâdar. 2,1,33. Comm. zu Gaim. 2,1,1.

प्रस्यन्द m. *das Hervorrieseln, Hervorquellen.*

प्रस्यन्दन n. 1) dass. — 2) *Ausschwitzung.*

प्रस्यन्दिन् 1) Adj. *a) hervorquellend* Âpast. Çr. 16,9. — *b)* am Ende eines Comp. *träufelnd, ergiessend* (Thränen) 304,7. — 2) m. *Platzregen* Gaut.

प्रस्रंस m. *das Hinfallen, Auseinanderfallen.*

प्रस्रंसन n. *ein auflösendes Mittel* Karaka 6,5.

प्रस्रंसिन् Adj. *fallen lassend* (das Kind), *nicht austragend.*

प्रस्रव m. 1) *Ausfluss, das Ausströmen, Fortströmen; Strom.* **प्रस्रवे** *wenn die Milch aus dem Euter strömt.* **स्नेह°** *Erguss von Liebe.* — 2) *was ausfliesst, sich ergiesst: a) die aus der Brust —, aus dem Euter fliessende Milch.* — *b)* Pl. *hervorstürzende Thränen.* — *c)* Pl. *Urin.* — *d)* Pl. *Krankheitsstoffe* Karaka 1,16. — *e)* **der überfliessende Schaum bei kochendem Reise.* — Vgl. **प्रस्रव**.

प्रस्रवण 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Ausströmen, Hervorquellen, Erguss, Abfluss.* Am Ende eines adj. Comp. nach dem Gegenstande, *aus dem Etwas ausströmt* oder *der ausgeströmt wird,* oder nach dem Orte, *wohin ein Abfluss stattfindet.* — *b) Quelle.* — *c)* **Milch* Gal. — *d) Ausguss, Schnauze* (an einem Gefäss). — *e)* mit **प्लक्ष** N. pr. einer Oertlichkeit, der *Quelle* der Sarasvatî Âpast. Çr. 23, 13. Âçv. Çr. 12,6,27. — 2) m. *a) Quelle.* — *b)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines an den Malaja angrenzenden Gebirges. — Vgl. **उदकप्रस्रवणान्वित** (Nachtr. 3) und **उदकप्रस्रवण** (Nachtr. 4).

***प्रस्रवणजल** n. *Quellwasser* Râgân. 14,44.

प्रस्रवयुक्त Adj. *Milch ausströmend* (Brüste) Hariv. 2,19,62.

प्रस्रवसंयुक्त Adj. *in Strömen fliessend* (Thränen), *Milch ausströmend* (Brüste).

प्रस्रविन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *Etwas ausströmend.* — 2) f. von *Milch strotzend* (Kuh).

प्रस्राव m. 1) *Urin* Kâraṇḍ. 46,18. 78,14 (प्रस्राव gedr.). 97,3. — 2) **der überfliessende Schaum bei kochendem Reise.*

***प्रस्रुति** f. *das Hervorquellen.*

प्रस्वन m. *Laut, Schall.*

प्रस्वपन n. *das Einschlafen* Kâraka 6,5.

प्रस्वादस् Adj. *lieblich, angenehm.*

***प्रस्वान** m. *lauter Schall.*

प्रस्वाप 1) Adj. *einschläfernd, in Schlaf versezzend.* — 2) m. *das Einschlafen, Schlafen.* — *b*) *Traum.*

प्रस्वापन 1) Adj. (f. ई) *einschläfernd, in Schlaf versetzend.* दृशा f. so v. a. *der Zustand des Schlafens.* — 2) n. *das Einschläfern.*

प्रस्वापिनी f. N. pr. einer Tochter Sattrâǵit's.

1. **प्रस्वेद** m. *Schweiss.* °जल n. und °वारि n. (Bâlar. 185, 20) dass. °कणिका f. und °बिन्दु m. *Schweisstropfen.* Vgl. पाद°.

2.***प्रस्वेद** m. *Elephant* Gal.

प्रस्वेदिन् Adj. *schwitzend, mit Schweisstropfen bedeckt.* Vgl. पाद°.

प्रहण Hariv. 2694 fehlerhaft für **प्रहरण**.

प्रहणन n. *das Schlagen* u. s. w. °योगा: beim Minnespiel; vgl. सुरत उर:प्रहणनविशेष: Deçîn. 2,64.

***प्रहणेमि** m. *der Mond.* Richtig **ग्रहनेमि**.

प्रहति f. *Schlag, Wurf, ictus* Bâlar. 69,8 (°दण्डप्रहति° zu lesen). 73,13. 204,11. Kâd. 255,14.

प्रहन् Adj. in **अप्रहन्**.

***प्रहनेमि** m. *der Mond.* Richtig **ग्रहनेमि**.

प्रहर्तर् Nom. ag. und Fut. *niederschlagend,* mit Acc. Oefters fehlerhaft für **प्रहर्तर्**.

प्रहर्तव्य Adj. *zu tödten.*

प्रहर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein Zeitabschnitt von etwa drei Stunden.* — 2) *die Zeit da man auf der Wache ist, Wache.* — 3) Bez. von *Unterabtheilungen* in einem Çâkuna.

प्रहरक m. 1) = **प्रहर** 1) Çiç. 11,4. — 2) = **प्रहर** 2). — Vgl. **अर्धप्रहरिका**.

***प्रहरकुटुम्बी** f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 5,77.

प्रहरण 1) n. *a*) *das Draufschlagen, Einhauen.* — *b*) *das Angreifen, Bekämpfen, Kampf.* — *c*) *das in's Feuer Werfen* (der Streu) Comm. zu TS. 2, 738,11. zu Nyâyam. 4,2,8. zu Ǵaim. 3,2,14. — *d*) *das Entfernen, Vertreiben.* — *e*) *Waffe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *f*) *Wagenkasten.* — *g*) **fehlerhaft für* **प्रवरण**. — 2) m. *a*) *der beim* **प्रहरण** 1) *c*) *gesprochene Spruch* Âpast. Çr. 2,2,1. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

प्रहरणकलिका und °कलिता f. *ein best. Metrum.*

***प्रहरणवत्** Adj. *kämpfend* Sây. zu RV. 4,20,8.

प्रहरणीय 1) Adj. *a*) *anzugreifen, zu bekämpfen.* — *b*) *zu vertreiben, zu entfernen, zu beseitigen.* — 2) n. *Waffe.*

प्रहरित Adj. *schön grüngelb* Kâraka 7,1.

***प्रहरिन्** m. *Stundenabrufer, Wächter.*

प्रहर्तर् Nom. ag. 1) *Aussender* Çiç. 1,56. — 2) *Angreifer, Bekämpfer, Kämpfer, ein tapferer Kämpe.*

प्रहर्तव्य 1) Adj. *anzugreifen, zu bekämpfen.* — 2) n. impers. *ein Schlag zu versetzen, einzuhauen in, ein Angriff zu machen auf* (Loc. oder Dat.).

प्रहर्ष m. 1) *Erection* —, oder *stärkere Erection des männlichen Gliedes* Kâraka 6,2. — 2) *grosse Freude.* °र्षं कर् *Freude haben an* (Loc.).

प्रहर्षण 1) Adj. *a*) *starrmachend* (die Haare am Körper). — *b*) *erfreuend.* — 2) *m. *der Planet Mercur.* — 3) f. ई *a*) **Gelbwurz.* — *b*) *ein best. Metrum.* — 4) n. *a*) *das Sträuben* (der Härchen des Körpers) Kâraka 6,3. — *b*) *Freude.* — *c*) *das Erfreuen.* — *d*) *die mühelose Erfüllung eines heissen Wunsches.*

प्रहर्षवत् Adj. *froh.*

प्रहर्षिन् 1) Adj. *erfreuend.* — 2) f. °णी *a*) **Gelbwurz.* — *b*) *ein best. Metrum.*

***प्रहर्षुल** m. *der Planet Mercur.*

प्रहस m. 1) *Bein. Çiva's Gal.; vgl. **प्रहास**. — 2) N. pr. eines Rakshas.

प्रहसन n. 1) *das Lachen, Verlachen, Verspotten, Gespött.* *°नम् enklitisch nach einem Verbum fin., *°ने कर् wohl *verspotten* gaṇa सात्तादादि in der Kâç. — 2) *eine Art Lustspiel, Posse.*

***प्रहसन्ती** f. 1) *eine Jasminart.* — 2) *eine andere Pflanze,* = **वासन्ती**. — 3) *ein grosses Kohlenbecken.*

प्रहसित 1) Adj. s. u. 2. हस् mit प्र. — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3, 2. — *b*) eines Buddha. — 3) n. *das Auflachen.*

1. **प्रहस्त** m. (*n.) *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

2. **प्रहस्त** 1) Adj. *langhändig.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) eines Mannes.

प्रहस्तक 1) *m. *die ausgestreckte Hand* Râǵân. 18,53. — 2) Bez. *der Strophen* RV. 8,86,13—15.

प्रहस्तवाद m. Titel eines Werkes.

प्रहा f. ein Spielausdruck, welcher *einen günstigen Wurf* oder *Gewinnst anzeigt;* überh. *Vorhand, Vortheil, Vorsprung.*

1. **प्रहाण** n. *das Siehvertiefen, Nachgrübeln, Speculation* Lalit. 309,8. 311,20. 327,9. **मिथ्या°** so v. a. *eine falsche Betrachtungsweise* Vâǵrakkh. 43, 7. Vgl. **प्रदधौ** Lalit. 499,9 und **प्रध्यान**.

2. **प्रहाण** n. *das Aufgeben, Fahrenlassen, Unterlassen, Vermeiden* Lalit. 36,4. 37,1.11.21.

3. **प्रहाण** Adj. fehlerhaft für **प्रह्वाण**.

प्रहाणि f. *das Weichen, Verschwinden.*

प्रहातव्य Adj. *aufzugeben, fahren zu lassen* Vâǵrakkh. 23,16.

प्रहान und **प्रहानि** fehlerhaft für **प्रहाण** und **प्रहाणि**.

प्रहाय्य m. *Sendbote.*

प्रहार m. (adj. Comp. f. आ) *Schlag, Hieb, Streich, Stoss, Schuss, Wurf, ictus, — mit* (im Comp. vorangehend), *auf* (Loc., bisweilen im Comp. vorangehend).

***प्रहारक** Adj. Vgl. **अर्धप्रहारिका**.

***प्रहारण** n. v. l. für 2. **प्रवारण**.

प्रहारवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

प्रहारवल्ली f. *ein best. Parfüm* Bhâvapr. 1,207.

प्रहारिन् Adj. *schlagend, einhauend, kämpfend mit* einer Waffe (im Comp. vorangehend), *bekämpfend, kämpfend gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend); m. *ein guter Kämpfer.* — LA. 58,18 fehlerhaft für **अपकारिन्**.

प्रहारुक Adj. mit Acc. *fortreissend* Kap. S. 35,3.

प्रहार्य oder **प्रहार्य** Adj. *wegzunehmen, zu versetzen.*

प्रहावत् Adj. *Gewinn machend.* Nach Sây. = **प्रहरणवत्**.

प्रहास m. 1) *das Lachen, Gelächter.* — 2) *Spott, Ironie.* — 3) **Schauspieler.* — 4) *Bein. Çiva's; vgl. **प्रहस**. — 5) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *c*) eines Ministers des Varuṇa. — *d*) eines Tîrtha. — भरद्वाजस्य प्रहासम् als Name eines Sâman fehlerhaft für भ° प्रासाकम्.

***प्रहासक** m. *Possenreisser.*

प्रहासिन् 1) Adj. *lachend, spasshaft, spöttisch.* — 2) *m. *der Spassmacher im Drama, der Vidûshaka.*

प्रहि m. *Brunnen* Râǵat. 8,2427. Vgl. **प्रधि**.

प्रहित 1) Adj. s. u. 1. हि mit प्र. — 2) m. गौरीवितेः und श्यावाश्वस्य प्रहितौ Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *n. *Brühe.*

प्रक्षितंगम Adj. *auf Sendung gehend zu* (Gen.).

प्रक्षितु (?), प्रक्षितोः संयोजने Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1,382.

*प्रक्षिम Adj.

प्रेक्त 1) Adj. s. u. 1. क्ष mit प्र. — 2) *n. = भूतयज्ञ.

प्रेक्ति f. *Opferung.*

प्रक्त 1) Adj. s. u. 1. क्र् mit प्र. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *ein Kampf mit Jmd* (im Comp. vorangehend).

प्रक्तष्टरोमन् 1) Adj. *dessen Haare am Körper starren.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

*प्रक्षेणक n. *eine Art Backwerk.*

प्रक्षेतर् Nom. ag. *Treiber.*

प्रेक्षेति m. 1) *Wurfwaffe.* — 2) N. pr. *a)* eines Rakshas. — *b)* eines Asura.

प्रेक्ष्य Adj. *zu entsenden, Botendienst thuend.*

*प्रक्षेलक n. = प्रक्षेणक. — प्रक्षेलिका s. bes.

प्रक्षेला f. Instr. so v. a. *ohne sich irgend einen Zwang anzuthun, sans gène.*

*प्रक्षेलि und *°ली f. *Räthsel.* *°लीज्ञान n. als *eine best. Kunst.*

प्रक्षेलिका f. *Räthsel, räthselhafte Sprechweise* Hemâdri 1,516,18.

प्रक्षेष m. *Opferung, Opfer.*

प्रक्षेषिन् Adj. *Opfergabe bringend.*

(प्रक्षे) प्रक्षेर् Dat. Infin. zu 1. क्षि mit प्र RV. 10,109,3.

प्रक्षाद् m. N. pr. des Hauptes der Asura.

प्रक्षादि m. Pl. v. l. für प्रह्लादीय Kaush. Up. 3,1.

प्रक्षास m. *Verkürzung, Abnahme, das Verkümmern.*

*प्रह्ल Adj. *erfreut* Gal.

*प्रह्लत्ति und *प्रह्लत्ति f. Nom. act. von 1. ह्लाद् mit प्र.

प्रह्लाद् m. 1) *Erfrischung, Erquickung, freudige Erregung, angenehme Empfindung.* — 2) *Laut, Ton.* — 3) *eine Art Reis* Gal. — 4) N. pr. *a)* = प्रह्लाद्. — *b)* Pl. eines Volkes. — *c)* eines Prâgâpati.

प्रह्लादक Adj. *erfrischend, erquickend.*

प्रह्लादचरित n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

प्रह्लादन 1) Adj. (f. ई) *erfrischend, erquickend.* — 2) m. N. pr. eines Dichters. — 3) f. (आ Bâlar. 33,14) n. *das Erfrischen, Erquicken.*

प्रह्लादनीय Adj. *erfrischend, erquickend* Lalit. 59,11 (प्राह्लो° gedr.).

प्रह्लादि m. Pl. v. l. für प्रह्लादीय Kaush. Up. 3,1.

प्रह्लादिन् Adj. *erfrischend, erquickend.*

प्रह्लादीय m. Pl. *das Gefolge des* Asura Prahlâda Kaush. Up. 3,1.

प्रह्व 1) Adj. (f. आ) *a) vorgebeugt, geneigt, gebogen, schief.* — *b) demüthig sich verneigend vor* (Gen.), *demüthig.* — *c) *geneigt, so v. a. hingegeben, hängend an.* — 2) f. ई *eine best.* Çakti.

प्रह्वण n. *demüthiges Verneigen.*

प्रह्वत्व n. Nom. abstr. zu प्रह्व 1) *a) b)* Comm. zu VP. 3,11,103.

प्रह्वय्, °यति *Jmd* (Acc.) *demüthig machen.*

*प्रह्वल n. *ein schöner Körper.*

*प्रह्वलीका f. fehlerhaft für प्रवल्हिका *Räthsel.*

प्रह्वाण Adj. = प्रह्व 1) *a).*

*प्रह्वाय m. Nom. act. von 1. ह्वा mit प्र.

1. प्रह्वी f. s. प्रह्व 2).

2. प्रह्वी Adv. mit भू *sich demüthigen* Bâlar. 116,4.

1. प्रा (nur Aor., Perf. und Partic. प्रातेर्) = 1. पर् *füllen.* — Mit आ *erfüllen.* कामम् *einen Wunsch* RV. 10,106,12. — Mit वि *erfüllen* RV. 6,17,7.

2. °प्रा Adj. = 2. प्र.

प्राप्नु 1) Adj. *a) hoch, lang.* — *b) sehr stark, intensiv* (Glanz) Naish. 7,29. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Vaivasvata. — *b)* des Vatsapri (oder Vatsapriti).

प्राप्नुक Adj. *gross* (Thier).

प्राप्नुता f. *Höhe.*

प्राक् s. u. प्राञ्च्.

प्राकट्य n. *das Offenbarsein, — werden.*

प्राकार N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant. — 2) n. *eines von* 1) *beherrschten* Varsha.

प्राकारणिक Adj. *zu dem in Rede stehenden Gegenstand —, zum Kapitel —, zu der Gattung gehörig* Mân. Gṛhj. 1,9.

प्राकर्ष n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*प्राकर्षिक Adj. *den Vorzug verdienend.*

*प्राकर्षिक m. *ein von einer Frau unterhaltener Tänzer* und *Einer, der von den Frauen Anderer lebt.*

प्राकाम्य n. *vollkommene Willensfreiheit.*

प्राकार m. (adj. Comp. f. आ) *Umfassungswand, Wall, Mauer.*

प्राकारकर्ण m. N. pr. eines Ministers des Eulenkönigs Arimardana.

प्राकारधरणी f. *Wallplan, der ebene Raum auf einem Walle* R. 6,16,103.

*प्राकारमर्दि m. Patron. von प्राकारमर्दिन्.

*प्राकारमर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

*प्राकाराय n. *Mauersims.*

*प्राकारीय Adj. *zu einem Wall geeignet, einen Wall verdienend.*

प्राकारुक Adj. vielleicht *verschüttend* Kap. S. 45,3 = Kâṭh. 29,2.

प्राकाश m. *Metallspiegel* oder *ein anderer glänzender Schmuckgegenstand.*

प्राकाश्य n. 1) *das Offenbarsein.* — 2) *das Bekanntsein, Berühmtheit.*

प्राकृत 1) Adj. (f. आ und ई) *a) ursprünglich, natürlich, unverändert, normal, gewöhnlich.* — *b) gewöhnlich,* so v. a. *gemein, ungebildet, roh* (von Personen und Reden). Auch substantivisch von solchen Menschen. — *c) aus der Natur* (in philosophischem Sinne) *hervorgegangen, zu ihr in Beziehung stehend, in sie wieder zurückkehrend.* — *d)* गति in der Astr. *eine der 7 Strecken der Planetenbahn* (die Mondhäuser Svâti, Bharaṇi, Rohiṇi und Kṛttikâ umfassend) Varâh. Bṛh. S. 7,8. 9. 13. 14. — *e) prâkritisch* Vikramâṅkaḱ. 18, 6. — 2) wohl m. *die Auflösung der Natur.* — 3) n. *die gewöhnliche, vulgäre Sprache, das Prâkrit.* — Auch fehlerhaft für प्राकृत.

प्राकृतकल्पतरु (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतकामधेनु f., प्राकृतचन्द्रिका f., प्राकृतचक्रन्दकोश (?) m. (Bühler, Rep. No. 751) und प्राकृतचक्रन्दस् n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्राकृतत्व n. Nom. abstr. zu प्राकृत 1) *a)* und 3).

प्राकृतदीपिका f., प्राकृतपाद् m. प्राकृतपिङ्गल m., प्राकृतप्रकाश m., प्राकृतमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1), प्राकृतमणिदीपिका f. (ebend.), प्राकृतमनोरमा f., प्राकृतरहस्य n. (Bühler, Rep. No. 295), प्राकृतव्रपावतार n. (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतलक्षण n., प्राकृतलङ्केश्वर m., प्राकृतव्याकरण n. (Opp. Cat. 1.), und °सूत्रवृत्ति f. (ebend.) Titel von Werken.

प्राकृतशासन n. *Lehrbuch der Prâkritsprache.*

प्राकृतसंजीवनी (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतसप्तति f., प्राकृतसर्वस्व n., प्राकृतसाहित्यरत्नाकर m. (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतसुभाषितावली f. und प्राकृतसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*प्राकृतायन m. Patron. von प्रकृत.

प्राकृतिक Adj. (f. ई) = प्राकृत 1) *a) b) c).* Agni-P. 27,25. 64. 65.

प्राकोटक m. Pl. N. pr. eines Volkes. Davon ein gleichlautendes Adj. MBh. 2,31,13. प्राक्कोशल v. l.

प्राक्कर्मन् n. 1) *ein vorgängiges, vorbereitendes Verfahren.* — 2) *eine in einem frühern Leben vollbrachte Handlung.*

प्राक्कल्प m. *Vorzeit.*

प्राक्कूल Adj. und °ता f. Nom. abstr. häufiger Fehler für प्राक्कूल und °ता.

प्राक्कृत 1) Adj. *früher —, in einem frühern Le-*

ben vollbracht. — 2) n. *eine in einem frühern Leben vollbrachte That.*

प्राक्केवल Adj. von einer Krankheit, *welche in ihrer eigenthümlichen Form auftritt ohne vorangegangene anderweitige Krankheitserscheinungen und ohne Complication.*

प्राक्कोशल (°मल) Adj. *zu den östlichen* Koçala *gehörig* (Fürst) MBh. 2,1117 = ed. Vardh. 2,31,13.

प्राकोटक v. l.

प्राङ्करण Adj. von weiblichen Geschlechtstheilen, *welche den Fehler haben in der Erregung beim Beischlaf dem Manne voranzueilen,* Karaka 1,19.

प्राङ्किरम् Adv. *ehe es zu spät ist, bei Zeiten.*

प्राक्काय n. *das nach Osten Fallen des Schattens.*

प्राक्तन Adj. (f. ई) *früher, ehemalig, vorangehend, alt.*

प्राक्तनय m. *ein früherer Schüler.*

प्राक्तराम् Adv. *etwas mehr östlich* Mân. Çr. 1,6,1.

प्राक्तम् und **प्रागक्तात्** Adv. *von vorn, von Ost.*

प्राक्तिर्यक्प्रमाण n. *die vordere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,15.

प्राक्तूल Adj. *mit nach Osten gerichteten Rispen* Gaut. Mân. Gṛhj. 1,8. Nom. abstr. °ता f. *das nach Osten Gerichtetsein* (der Opfergeräthe).

प्राक्पद् n. *das vordere Glied eines Compositum.*

प्राक्पश्चिमायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen laufend* Hemâdri 1,123,9. 818,12.

***प्राक्पुष्पा** f. *eine best. Pflanze.*

प्राक्प्रवण Adj. (f. आ) *nach Osten geneigt* Çat. Br. 1,2,5,17.

प्राकप्रातराशिक Adj. *vor dem Frühstück zu studiren* Saṃhitopan. 2,6.

***प्राकफल** m. *Brodfruchtbaum.*

प्राकफल्गुनी f. = पूर्वफल्गुनी Varâh. Bṛh. S. 15,9.

***प्राकफल्गुनीभव** m. *der Planet Jupiter.*

प्राकफाल्गुन 1) *m. dass. — 2) f. = पूर्वफाल्गुनी. v. l. °फल्गुनी.

***प्राकफाल्गुनेय** m. *der Planet Jupiter.*

प्राक्रमिक Adj. *Vieles beginnend* (ohne Etwas zu Ende zu bringen) Comm. zu Gaut. 9,73.

प्राक्रियकौमुद् Adj. von प्रक्रियकौमुदी.

प्राकशस् Adv. *ostwärts* Gobh. 1,8,4.

प्राकिशरस् und **प्राकिशरस्क** Adj. *mit dem Kopf nach Osten gerichtet.*

प्राक्शृङ्गवत् m. N. pr. eines Ṛshi.

प्राक्स्रोतस् fehlerhaft für प्राक्स्रोतस्.

प्राकिश्लिष्ट Adj. v. l. für प्राश्लिष्ट.

प्राक्षालन Hariv. 14684 fehlerhaft für प्रक्षालन.

प्राक्संस्थ Adj. *im Osten endigend* Kâtj. Çr. 2,1,6. Nom. abstr. °त्व n.

प्राक्संध्या f. *Morgendämmerung.*

प्राक्समास Adj. *mit der Verknüpfung nach Osten hin* Lâṭj. 2,6,4.

प्राक्सोम und °सौमिक (f. ई) Adj *dem* Soma-*Opfer vorangehend.*

प्राक्स्रोतस् Adj. *nach Osten fliessend.*

प्राक्षर्य n. *Schärfe* (eines Pfeils) Comm. zu Naish. 4,87.

प्राग्र Adj. (f. आ) *dessen Spitze* oder *Anfang nach vorn, nach Osten gerichtet ist,* Comm. zu Çulbas. 3,100.

***प्राग्र्य** Adj. von प्रगदिन्.

प्रागनूक n. *die in die Länge gehenden Streifen am Rückgrat des Feueraltars* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,10,17. 11,1.10.

प्रागपच्छेद m. *eine Theilung der Länge nach* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,37.

प्रागपेस् Adv. *von vorn nach hinten gerichtet, zwischen vorn und hinten sich bewegend.*

प्रागपरायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen sich erstreckend* Varâh. Bṛh. S. 54,118.

प्रागपवर्गम् Adv. *mit Abschluss im Osten* Âpast. 2,3,22.

प्रागभाव m. *das Nochnichtsein.* °वाद् m. (Opp. Cat. 1), °विचार m., °विज्ञान n. und °भावोज्जीवन n. Titel von Werken.

प्रागभिहित Adj. *worüber früher gesprochen worden ist.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,717,4.

प्रागल्भ n. Sîh. D. 133 fehlerhaft für प्रागल्भ्य.

प्रागल्भी f. (Bâlar. 124,23) und **प्रागल्भ्य** n. *Selbstvertrauen, Zuversicht, Keckheit.* बुद्धि° *Sicherheit im Urtheil.*

प्रागल्भ्यवत् Adj. *Selbstvertrauen besitzend, dreist, pochend auf* (im Comp. vorangehend).

प्रागवस्था f. *ein früherer Zustand, eine frühere Lebenslage.*

प्रागहि m. N. pr. eines Lehrers.

प्रागहीय Adj. von प्रागहि.

प्रागाङ्गम् Adv. Mahâbh. 6,7,*b* nach Stenzler fehlerhaft für प्राग्गङ्गम्.

प्रागाथ 1) Adj. (f. ई) *zu den* Pragâtha, *d. i. zum 8ten* Maṇḍala *des* ṚV. *gehörig.* — 2) m. Patron. von Pragâtha.

प्रागाथक Adj. (f. थिका) = प्रागाथ 1) Çâṅkh. Çr. 5,10,26.

प्रागाथिक Adj. von Pragâtha *herrührend.*

प्रागायत Adj. (f. आ) *sich nach Osten hin ausdehnend.*

प्रागार vielleicht *Hauptgebäude.*

प्रागाकृति f. *Frühspende* Ind. St. 15,120.

प्रागाह्निक Adj. *zum Vormittag in Beziehung stehend.*

प्रागिवीय Adj. von प्रागिव (P. 5,3,70).

प्रागुक्ति f. *vorheriges Aussprechen.*

प्रागुणय n. *richtige Lage,* — *Richtung.*

प्रागुत्तर 1) Adj. (f. आ) *nordöstlich.* °रेण und °तस् (218, 20) *im Nordosten,* — *von* (Abl. oder Gen.). °दिग्भाग und °दिग्विभाग m. *die Nordostseite von* (Gen.). — 2) f. आ *Nordost.*

प्रागुत्पत्ति f. *das erste Auftreten, die erste Manifestation* (einer Krankheit) Karaka 2,1.6,8.10.23.

प्रागुदक्प्रवण Adj. *nach Nordosten* — oder *nach Osten oder nach Norden geneigt* Lâṭj. 1,1,14.

प्रागुदक्प्लव Adj. *nach Nordosten geneigt* Hariv. 6363.

प्रागुदक्प्लवन Adj. dass. MBh. 12,40,12. Mârk. P. 49,44.

प्रागुदास्य Adj. *mit dem Gesicht nach Nordosten* (oder *nach Osten oder nach Norden*) *gerichtet.*

प्रागुदच् 1) Adj. (f. °दीची) *nordöstlich.* °दक् Adv. — 2) f. °दीची *Nordost* Âçv. Gṛhj. Pariç. 4,1.

प्रागूढा Adj. f. *ehemals verheirathet gewesen* Viddh. 99,6.

प्राग्गङ्गम् Adv. *im Osten der* Gaṅgâ Mahâbh. 6,7,*b* (प्रागाङ्गम् gedr.).

प्राग्गमनवत् Adj. *sich vorwärts bewegend.*

प्राग्गामिन् Adj. *vorangehend, die Absicht habend voranzugehen.*

प्राग्गुण Adj. *die früher angegebene Eigenschaft habend.*

प्राग्ग्रन्थि Adj. *mit den Knoten nach Osten* Kâtj. Çr. 5,8,28.

***प्राग्ग्रामम्** Adv. *vor dem Dorfe* oder *östlich vom* D. P. 2,1,12, Sch.

प्राग्ग्रीव Adj. *mit dem Halse nach Osten gerichtet.*

प्राग्घितीय Adj. von प्राग्घितात् (P. 4,4,75).

प्राग्घुत n. *ein vorangegangenes Opfer* Kâtj. Çr. 4,2,33.

प्राग्घोम m. dass. Comm. zu TBr. 1,164,13.

प्राग्जन्मक Adj. (f. °न्मिका) *einem frühern Leben angehörig* Hem. Par. 2,80.

प्राग्जन्मन् n. *eine frühere Geburt, ein früheres Leben.*

प्राग्जात n. und °जाति f. *ein früheres Leben.*

प्राग्ज्योतिष 1) Adj. *a) von Osten beleuchtet* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — *b) zu* 3) *a) in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Pl. *die Bewohner* oder *Umwohner von* 3) *a).* — *b)* N. pr. *des von* 2) *a) bewohnten Landes.* — *c) ein Fürst von* 3) *a).* — 3) n. *a)* N. pr. einer Stadt,

in welcher der Dämon Naraka gehaust haben soll. — *b*) Name eines Sâman (nach Nîlak.) MBh. 12, Bl. 257,*b*, No. 110.

प्राग्दक्षिण 1) Adj. (f. आ) *südöstlich.* — 2) f. आ *Südost.* — 3) °णा Adv. *südöstlich* Kâtj. Çr. 16,5,17.

प्राग्दक्षिणाञ्च् Adj. (f. °णाची) *nach Südosten gerichtet.*

प्राग्दक्षिणाप्रवण Adj. *nach Südosten abschüssig* Âçv. Gṛhj. 4,1,7.

प्राग्दण्ड Adj. (f. आ) *mit dem Stiel nach Osten gerichtet.* °म् Adv. Âpast. Çr. 3,19,7. Vaitân.

प्राग्दश Adj. *dessen Saum nach Osten gewandt ist* Çat. Br. 3,3,2,9.

1.*प्राग्दिश् f. *Osten.*

2. प्राग्दिश् Adj. *auf den vorher hingewiesen worden ist, vorher genannt* Hariv. 1,7,39.

प्राग्दिशीय Adj. von प्राग्दिश: (P. 5,3,1).

प्राग्दीव्यतीय Adj. von प्राग्दीव्यत: (P. 4,1,83).

प्राग्देश m. *das östliche Land, das Land der östlichen Völker.* — प्राग्देशं Hariv. 444 fehlerhaft für प्राग्दिश:; vgl. 2. प्राग्दिश्.

प्राग्दैहिक Adj. *einem frühern Leben angehörig* Kâraka 2,1.

प्राग्द्वार् f. *eine nach Osten gehende Thür.*

1. प्राग्द्वार n. 1) *der Platz vor einer Thür.* — 2) *eine Thür nach Osten* Mân. Gṛhj. 2,11.

2. प्राग्द्वार Adj. 1) *dessen Thür* oder *Eingang nach Osten geht* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — 2) Bez, *der sieben von Kṛttikâ gerechneten Mondhäuser.*

प्राग्द्वारिक Adj. = 2. प्राग्द्वार 2).

प्राग्धतीय Adj. fehlerhaft für प्राग्धतीय.

*प्राग्बोधि m. N. pr. eines Berges.

प्राग्भक्त n. 1) *das Einnehmen von Arzeneien vor dem Essen.* — 2) *was als Arzenei vor dem Essen einzunehmen ist* Kâraka 6,5. 17. 18.

प्राग्भव m. *ein vorangegangenes Leben* Ind. St. 15,291.

प्राग्भाग m. 1) * *Vordertheil.* — 2) *Ostseite* Vaitân. Jogaj. 8,2.

प्राग्भार m. 1) *Bergabhang, Abhang* Kathâs. 12, 45. 14,11. Bâlar. 107,20. — 2) *Neigung.* पुरत:° Adj. *nach vorn geneigt* Lalit. 226,9. 10. — 3) *Neigung —, Hang zu Etwas.* विवेक° Adj. Lalit. 217, 1. — 4) *Neigung zu*, so v. a. *das Nichtfernsein von.* कैवल्य° Adj. Jogas. 4,26 (प्राग्भाव gedr.). — 5) (*sich senkende*) *grosse Menge, Masse* Vikramâṅkaṅ. 7,73. 74. Ind. St. 14,387. — 6) **Schutzdach.*

1. प्राग्भाव m. *ein früheres Leben;* vgl. प्राग्भावीय.

2. प्राग्भाव m. fehlerhaft für प्राग्भार * 1) und 4).

प्राग्भावीय Adj. *einem frühern Leben angehörig* Bhâm. 46,25. 47,2. 52,6.

प्राग्र n. *die äusserste Spitze.*

प्राग्रसर Adj. *ganz voran gehend, — in* (im Comp. vorangehend Harshak. 136,9), *der vorderste, beste unter* (Gen.).

प्राग्रहर Adj. *der vorzüglichste, beste, — unter* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 2,11.

*प्राग्राट n. *dünne geronnene Milch.*

प्राग्रूप n. *ein vorangehendes Symptom.*

प्राग्र्य Adj. *der vorderste, vorzüglichste.*

प्राग्लग्न n. *Horoscop* Varâh. Jogaj. 4,1.

1. प्राग्वंश m. *das frühere, vorangehende Geschlecht.* Auch als Bein. Vishṇu's.

2. प्राग्वंश 1) Adj. *dessen Tragbalken nach Osten gerichtet sind.* — 2) m. *der vor der Vedi gelegene Raum* Âpast. Çr. 10,21,18.

प्राग्वचन n. 1) *vorheriges Aussprechen.* — 2) *ein früherer Ausspruch.*

प्राग्वट N. pr. einer Stadt.

प्राग्वत् Adv. *wie vormals, — ehemals, — früher, — sonst* (110,16), *— oben* (in einem Werke).

प्राग्वात m. *Ostwind* Kâraka 1,17.

प्राग्वृत्त n. 1) *ein früheres Benehmen.* — 2) = 1. प्राङ्न्याय.

प्राग्वृत्तान्त m. *eine frühere Begebenheit, ein früheres Abenteuer.*

प्राग्वृत्ति f. *das Treiben —, das Leben in einer früheren Geburt.*

प्राग्वेष m. *ein früherer Anzug.*

प्राग्हार m. fehlerhaft für प्राग्भार.

प्राघर्मसद् Adj. *an heisser Stelle sitzend* (nach Sâj.).

*प्राघात m. *Kampf, Schlacht.* Richtig प्रघात.

*प्राघार m. *Besprengung.*

प्राघुण, प्राघुणक und प्राघुणिक m. *Gast.*

°प्राघुणी Adv. mit कर् *zum Gast machen von,* so v. a. *zu — gelangen lassen.* मम श्रवणप्राघुणीकृत *zu meinen Ohren gebracht;* vgl. अतिथि 2) und अतिथित्व 2).

प्राघूर्ण und प्राघूर्णक m. *Gast.*

प्राघूर्णिक 1) m. dass. — 2) n. *gastliche Aufnahme* Vet. (U.) 105 zu 10,29 und 175 zu 46,8. fgg.

प्राङ् s. u. प्राञ्च्.

प्राङायत Adj. = प्रागायत.

प्राङीक्षण n. *das Schauen nach Osten* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,3,4.

प्राङीष Adj. *mit der Deichsel nach Osten* Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,25. 8,3,21.

*प्राङ्ग m. *eine Art Trommel.*

प्राङ्गण n. 1) *Hof.* — 2) *= प्राङ्ग.

प्राङ्गन n. *Hof.* Richtiger प्राङ्गण.

प्राङ्न्यन n. *das Bewegen nach Osten hin* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,13,35.

1. प्राङ्न्याय m. *eine best. Art der Klagebeantwortung, wenn nämlich der Verklagte behauptet, der Kläger habe schon früher dieselbe Klage vorgebracht und den Process verloren.*

2. प्राङ्न्याय Adj. *wobei die Richtung nach Osten als Regel gilt.*

प्राङ्मुख Adj. (f. ई) 1) *mit dem Gesicht —, mit der Spitze nach vorn, nach Osten gerichtet, nach Osten gerichtet* überh. Çulbas. 3,100. °करण n. Lâtj. 1,2,16. Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,352,17. — 2) am Ende eines Comp. *geneigt zu Etwas, verlangend, wünschend.*

प्राङ्न्यायिन् Adj. s. अध:°.

प्राच m. Tâṇḍja-Br. 1,9,7 angeblich = प्रकर्षेण रक्तक: (dieses wäre प्राव). Richtig प्रवा.

प्राचण्ड्य n. *Heftigkeit, Leidenschaftlichkeit.*

प्राची Instr. Adv. s. u. प्राञ्च्.

प्राचामन्यु Adj. *vorwärts strebend* ṚV.

1. प्राचार m. *eine fliegende Ameise* Spr. 182, v. l.

2.*प्राचार Adj. *contrary to rectitude, deviating from the ordinary institutions and observances.*

प्राचार्य m. *der Lehrer des Lehrers.*

*प्राचिका f. 1) *Bremse.* — 2) *Falke.*

*प्राचिक्य n. Nom. abstr. von प्रचिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

प्राचिन्वत् m. N. pr. eines Sohnes des Ganamegaja.

प्राचीन 1) Adj. (f. आ) *a) nach vorn gerichtet.* — *b) nach Osten gerichtet, östlich, im Osten lebend.* — *c) früher, vorangehend, ehemalig, alt* zu Spr. 6288. — 2) °म् Adv. *a) vorn, vorwärts, vor* (räumlich, mit Abl.). — *b) nach Osten, östlich von* (Abl.). — *c) vor* (zeitlich, mit Abl.). — *d) später.* अत: प्रा° *von da an weiter.* — 3) *f. आ *a) Clypea hernandifolia.* — *b) die Ichneumonpflanze* Râgân. 6,121. — 4) *m. oder n. = प्राचीर *Hacke.* — 5) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

प्राचीनग्रावीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन्.

प्राचीनकर्ण Adj. *dessen Ohren nach vorn gewendet sind* Âpast. Çr. 11,9,10.

प्राचीनकूल Adj. = प्राक्कूल = प्राकूल. v. l. प्राचीनमूल.

प्राचीनगर्भ m. N. pr. eines Ṛshi.

प्राचीनगौड m. N. pr. eines Autors.

प्राचीनग्रीव Adj. *dessen Hals nach Osten gerichtet ist.*

प्राचीनतानँ m. *der Aufzug —, die lange Seite eines Gewebes* TS. 6,1,1,1. Vgl. प्राचीनातान.

*प्राचीनतिलक m. *der Mond.*

प्राचीनपत्त Adj. (f. आ) *dessen* (eines Pfeils) *Gefieder vorwärts strebt.*

*प्राचीनपनस m. *Aegle Marmelos.*

प्राचीनप्रक्रिया f. Titel einer Grammatik.

प्राचीनप्रजनन Adj. Çat. Br. 7,4,2,40.

प्राचीनप्रवण Adj. *nach Osten zu abschüssig* Âpast. Çr. 8,1,5.

प्राचीनप्राग्भार Adj. *nach Osten geneigt* Burn. Intr. 385, N. 2.

प्राचीनबर्हिस् m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. *a*) eines Prajâpati. — *b*) eines Sohnes des Manu. Nom. °बर्हि vor श.

प्राचीनमूल Adj. *mit den Wurzeln nach Osten* Bhâg. P. ed. Bomb. 1,19,17.

प्राचीनयोग m. N. pr. eines alten Lehrers. Ursprünglich Appell. *der alte* Joga.

प्राचीनयोगीपुत्र m. desgl.

प्राचीनयोग्य m. 1) Patron. von प्राचीनयोग. — 2) Pl. *eine best. Schule* des Sâmaveda Ârjav. 47,12.

प्राचीनरश्मि Adj. *dessen Zügel nach vorn gerichtet sind.*

प्राचीनवंश 1) Adj. (f. आ) *dessen Tragbalken nach Osten gerichtet sind.* — 2) n. *eine solche Hütte* TS. 6,1,1,1.

प्राचीनवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

प्राचीनशाल m. N. pr. eines Mannes.

प्राचीनशिवस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges.*

प्राचीनकरण n. *das Tragen nach Osten, — zum östlichen Feuer* Âçv. Çr. 3,11,10.

प्राचीनाग्र Adj. *mit den Spitzen nach Osten.*

प्राचीनातान *der Aufzug —, die lange Seite eines Gewebes*, m. Pl. Ait. Br. 8,12,3. 17,2. n. Sg. (v. l. Pl.) Kaush. Up. 1,5. Vgl. प्राचीनतानँ.

प्राचीनापवीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन् Çâṅkh. Çr. 1,1,7. 3,16,8. Comm. zu 2,9,13. und 4,9.

प्राचीनामलक m. *Flacourtia cataphracta*; n. *die Frucht* Mat. med. 314.

प्राचीनाववीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन् Çat. Br. (Kâṇva-Rec.) 2,4,2,2. 9.

प्राचीनावीत 1) *Adj. = प्राचीनावीतिन् Gal. — 2) n. *das Tragen der heiligen Schnur über die rechte Schulter.*

प्राचीनावीतिन् Adj. *die heilige Schnur über die rechte Schulter tragend* Gobh. 1,2,3.

प्राचीनोपवीत Adj. dass.

*प्राचीपति m. Bein. Indra's.

प्राचीप्रमाण n. *Länge* (Gegensatz *Breite*).

प्राचीर m. (*n.) *Einfriedigung, Hecke, Zaun.*

प्राचीसरस्वतीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्राचुर्य n. 1) *Vielheit, Menge.* Instr. *zum grössten Theil, fast insgesammt* Mârk. P. 134,53. — 2) *Ausführlichkeit* Comm. zu TS. Prât. Instr. *ausführlich.* — 3) *allgemeine Verbreitung, — Gangbarkeit* Râgat. 3,153. Çâṁk. zu Bâdar. 3,2,33.

प्राचेतस् m. Pl. Bez. der 10 Söhne des Prâcînabarhis.

प्राचेतस 1) Adj. *a*) *zu* Varuṇa *in Beziehung stehend.* आशा f. *Westen* Harshaṁk. 81,15. — *b*) *von* Praketas *abstammend.* — 2) m. Patron. *a*) Manu's. — *b*) Daksha's. — *c*) Vâlmîki's Bâlar. 7,18. — *d*) Pl. = प्राचेतस्.

प्राचैस् Instr. Pl. Adv. *vorwärts.*

प्राच्य und प्राच्यँ (f. आ) 1) Adj. *a*) *vorn befindlich, vorangehend* (in einem Werke). — *b*) *im Osten befindlich, — gelegen, — wohnend, — herrschend, — gesprochen* (Sprache). — *c*) *vorangehend, der frühere, ehemalig, alt* Bâlar. 7,18. 102, 20. — 2) m. *a*) Pl. α) *die Bewohner des Ostens, Ostland.* — β) *die Alten, veteres* Spr. 7665. — *b*) *N. pr. eines Mannes. — Statt सप्राच्याः Hariv. 1081 wird 1,20,45 प्रोक्तास्ताः gelesen.

प्राच्यक Adj. *im Osten gelegen.*

प्राच्यकठ m. Pl. *die östlichen* Kaṭha (eine Schule des schwarzen Jagurveda) Ârjav. 44,18.

प्राच्यपदवृत्ति f. Bez. *des* Saṁdhi ए—अ.

प्राच्यपाञ्चाली f. Pl. Saṁhitopan. 16,3 von Sâj. als Adj. sehr künstlich gedeutet.

प्राच्यरथ m. *ein im Ostlande gebräuchlicher Wagen.*

प्राच्यवृत्ति f. *ein best. Metrum.*

*प्राच्यसप्तसम Adj. P. 6,2,12, Sch.

प्राच्यसामन् m. Pl. Bez. *bestimmter* Sâman-*Sänger.*

*प्राच्याधर्यु m. P. 6,2,10, Sch.

*प्राच्यायन m. Patron. von प्राच्य.

प्राच्यावत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्राच्योदीच् Adj. (f. °दीची) *von Westen nach Norden laufend* Hemâdri 1,790,9. 797,9; vgl. jedoch 801,8.

प्राज् m. (Nom. प्राट्) *Befrager* 211,20.

प्राज्ञ m. = प्राज्ञन Gṛhjâs. 2,30.

प्राज्ञक m. *Antreiber der Zugthiere, Wagenlenker.*

प्राज्ञन m. n. *ein Werkzeug zum Antreiben der Zugthiere, Stachel* oder *Geissel.*

प्राज्ञनिन् m. *Geisselträger* Gṛhjâs. 2,35.

*प्राज्ञया Adv. fehlerhaft für प्राज्ञर्या.

*प्राज्ञरुहा und *प्राज्ञर्या Adv. mit कृ gaṇa sâṁtâdi in der Kâç.

प्राज्ञल (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राज्ञाङ्कित m. = प्रज्ञाङ्कित.

प्राज्ञापत Adj. (f. ई, nur dieses zu belegen) = प्राजापत्य 1).

प्राज्ञापत्य 1) Adj. (f. आ) *von* Prajâpati *stammend, ihm gehörig, ihm geweiht, ihn betreffend* u. s. w. Âçv. Gṛhj. 3,15,8. विवाह m. *eine best. Eheschliessung* (ohne Brautkauf); नक्षत्र oder भ n. *das Mondhaus* Rohiṇî; शकट m. n. *der Wagen der* Rohiṇî (also eig. Adj. von 4) *d*); तिथि m. *der achte Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Pausha; प्राजापत्याश्चत्वारः पदस्तोभाः Namen von Sâman. Superl. प्राजापत्यतम Kap. S. 29,8. — 2) m. *a*) Patron. von प्रजापति. — *b*) *eine best. Eheschliessung;* s. u. 1). — *c*) *ein in solcher Ehe erzeugter Sohn* Vishṇus. 24,32. — *d*) *eine best. Kasteiung.* — *e*) *ein* Kshatrija *und ein* Vaiçja Gop. Br. 2,2,23. Vaitân. 11,19. — *f*) **der Zusammenfluss von* Gaṅgâ *und* Jamunâ. — *g*) *N. pr. des 11ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — 3) f. आ Patron. der Dakshiṇâ. — 4) n. *a*) *Fähigkeit der Zeugung.* — *b*) wohl *eine Zeugung in der Weise* Prajâpati's. प्राजापत्यमकार्यत् so v. a. *zeugte Kinder ohne ein Weib* MBh. 1,221, 4. Vgl. सृजध्वं मानसान्पुत्रान्प्राजापत्येन कर्मणा Hariv. 1,45,48. — *c*) *die Welt* Prajâpati's Mârk. P. 96,18. — *d*) *das Mondhaus* Rohiṇî. — *e*) Name verschiedener Sâman. Auch mit den Beiwörtern अक्षर्य, प्रयस्वत् und माधुच्छन्दस.

प्राजापत्यक Adj. = प्राजापत्य 1).

प्राजापत्यत्व n. Nom. abstr. zu प्राजापत्य 1).

प्राजापत्येष्टि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*प्राजावत Adj. = प्रजावत्या धर्म्यम.

प्राजिक m. *Falke.*

*प्राजितृ Nom. ag. *Antreiber von Zugthieren, Wagenlenker* Ind. St. 13,338.

प्राजिधर m. N. pr. eines Mannes.

*प्राजिपक्षिन् m. *ein best. Vogel* Med. k. 116. Vgl. वाजिपक्षिन्.

प्राजिमठिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्राजेश und प्राजेश्वर n. *das Mondhaus* Rohiṇî.

प्राज्ञ 1) Adj. (*f. आ und ई) *a*) *intellectuell.* — *b*) *klug, verständig, einsichtsvoll* (von Personen). — 2) m. *a*) *ein kluger, verständiger Mann.* — *b*) im Vedânta *der durch das Einzelding bedingte Intellect* 260,1. 17. — *c*) **eine Pagageienart mit rothen Streifen an Hals und Flügeln* Râgân. 19, 113. — 3) *f. आ *Einsicht, Verstand.* — 4) *f. ई

die Frau eines klugen Mannes.

प्राज्ञत्व n. Nom. abstr. zu **प्राज्ञ** 1) *b*) 260,5.

प्राज्ञमानिन् (ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,29) und **प्राज्ञंमानिन्** Adj. *sich für klug haltend.*

प्राज्ञवादिक Adj. dass. MBH. 2,68,38.

प्राज्य Adj. 1) *reichlich, viel, gross, bedeutend* (Ind. St. 15,326), *stark, heftig, lang* (zeitlich). °**भुज** Adj. *grosse —, starke Arme habend* VIKRAMÂÑKAK. 15,29. — 2) MBH. 3,162,28, v. l. nach NÎLAK. = **प्रकर्षेण ग्रह्यं ज्यारोपितम्** (!).

प्राज्यभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

प्राज्वलन m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राञ्च् 1) Adj. (f. **प्राची**) *a*) *vorwärts gewandt, vorn befindlich, von vorn kommend, zugewandt.* — *b*) Acc. mit **कर्** *α*) *herbeibringen, herbeischaffen, herzuwenden.* — *β*) *fördern.* — *γ*) *entgegenstrecken.* — *δ*) *bahnen* (Wege). — *c*) Acc. mit dem Caus. von **कल्प्** *sich zugewandt machen*, so v. a. *sich wenden gegen.* — *d*) *nach vorn hin laufend*, so v. a. *der Länge nach genommen.* — *e*) *östlich, nach Osten gerichtet, — gewandt, — fliessend, im Osten wohnend, östlich von* (Abl.). — *f*) *geneigt.* — *g*) *geneigt*, so v. a. *bereitwillig, gern Etwas thuend.* — *h*) *vormalig, der frühere.* — 2) Adv. **प्राक्** (**प्राङ्** LÂṬJ. 6,8,15. KÂṬJ. ÇR. 2,3,24. 7, 9,18; vgl. auch **प्राङ्गत** fgg.) *a*) *vorn, voran, vor* (im Raume, mit Abl.). — *b*) *im Osten, östlich von* (Abl.) LÂṬJ. 6,8,15. — *c*) *vor* (in der Reihenfolge, mit Abl.). — *d*) *vorher, vorhin, früher, ehemals, vor* (zeitlich, mit Abl. und ausnahmsweise Gen.). **प्रागेव** *vor Kurzem.* — *e*) *vorher*, so v. a. *zunächst, zuerst* 136,17. Spr. 4298. fg. — *f*) *von nun an* 219,22. — *g*) **प्रागेव** bei den Buddh. *vor Allem*, so v. a. *weit eher, noch mehr* VAǴRAKṚṬ. 23,17. — *h*) **dazwischen.* — *i*) **am frühen Morgen.* — *k*) fehlerhaft für **द्राक्** MBH. 5,5145. ed. Bomb. 5,124,24. ed. Vardh. 5,124,23. — 3) Instr. **प्राचा** *vorwärts.* — 4) Abl. **प्राचस्** *von vorn.* — 5) m. Pl. *die Bewohner des Ostens, die Lehrer im Ostlande.* — 6) f. **प्राची** *a*) *Länge, die lange Seite* ÇULBAS. 1,31. — — *b*) *Osten.* Auch °**दिश्**. — *c*) **der Pfosten, an den ein Elephant gebunden wird.*

प्राञ्चन n. *Anstrich* oder *Kitt* (eines Pfeils).

प्राञ्चल Adj. 1) *gerade.* SUÇR. 1,368,18 fügen Hdschrr. **प्राञ्चलमाकर्षेत्** nach **अनुलोमयेत्** hinzu. — 2) *gerade*, so v. a. *offen, nicht versteckt* (Worte, Sinn) Comm. zu ÂPAST. ÇR. 1,1,1. — 3) *eben* (Weg) KÂḌ. 2,98,13.

प्राञ्चलता f. Nom. abstr. zu **प्राञ्चल** 1) und 2) (NAISH. 8,22).

प्राञ्जलि 1) Adj. (f. °**लि** und °**ली**) *die hohl an einander gelegten Hände ausstreckend* als Zeichen der Ehrerbietung und Unterwerfung). — 2) m. Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda ÀRJAV. 47,12. Vgl. °**द्वैतभृत्**.

प्राञ्जलिक Adj. = **प्राञ्जलि** 1).

प्राञ्जलिद्वैतभृत् m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राञ्जलिन् Adj. = **प्राञ्जलि** 1).

प्राञ्जलिप्रग्रह Adj. desgl. R. 7,82,14. Statt dessen **प्राञ्जलिः प्रग्रहः** 51,8. An beiden Stellen erklärt der Comm. **प्रग्रह** durch **ऊर्ध्वबाहु**. Vgl. **अञ्जलिप्रग्रह** (Nachtr. 4).

1. **प्राञ्जली** Adj. f. zu **प्राञ्जलि**.

2. **प्राञ्जली** Adv. mit **भू** *die hohl an einander gelegten Hände ausstrecken* KÂRAṆḌ. 79,13.

***प्राडाकृति** m. Patron. v. l. **प्राणाकृति**.

प्राड्विवाक m. *Richter* GAUT. Chr. 211,21.

***प्राण्** Adj. *athmend.*

1. **प्राण** m. (adj. Comp. f. **आ**) 1) *Hauch, Athem*; im engsten Sinne *die eingeathmete Luft*, im weitesten *Lebenshauch* überh., *Lebensgeist, Lebensorgan*; Pl. *Leben* (auch Du., wenn von Zweien die Rede ist). Es werden drei, fünf (gewöhnlich), sechs, sieben, neun und auch zehn *Lebenshauche* angenommen. Am Ende eines adj. Comp. wiederzugeben durch *dem* Jmd oder Etwas *wie das Leben lieb ist* oder *dessen Leben von — abhängt.* Personificirt als Sohn des **Apâna**. — 2) *Hauch des Windes, Wind.* — 3) *Athemzug* als *ein best. Zeitmaass* ÀRJABH. 3,2. Comm. zu GAṆIT. 1,17. — 4) *starker Athem* als *Zeichen der Kraft, Kraft* überh. **सर्वप्राणेन** *mit Anwendung aller Kraft*, **प्राणैस्** *mit aller Kraft, von ganzer Seele.* — 5) im **Sâṁkhja** *die Seele.* — 6) im **Vedânta** *der durch das Gesammtding bedingte Intellect* 266,6. — 7) Pl. *Lebenszeichen, Lebensäusserung* in übertragener Bed. BÂLAR. 10,13. — 8) **das Leben in einem Gedicht.* — 9) **poetisches Talent, poetische Begeisterung.* — 10) Pl. *Nase, Mund, Augen und Ohren* ÇÂÑKH. ÇR. 2, 17,1. ÂPAST. ÇR. 12,25,1. GOP. BR. 2,1,3. VAITÂN. 3, 13. M. 4,143. — 11) *ein best.* **Kalpa**, *der 6te Tag in der lichten Hälfte von* **Brahman's** *Monat.* — 12) **Myrrhe.* — 13) mystische Bez. *des Lautes* **य**. — 14) Nama eines **Sâman** TÂṆḌJA-BR. 5,4,1. SÂMAV. BR. 1,7,4. **वसिष्ठस्य प्राणापानौ** ÂRSH. BR. — 15) Bein. **Brahman's**. — 16) N. pr. *a*) eines **Vasu**. — *b*) eines Sohnes des **Vasu Dhara**. — *c*) eines **Marut**. — *d*) eines Sohnes des **Dhâtar**. — *e*) eines Sohnes des **Vidhâtar**. — *f*) eines **Ṛshi** im 2ten **Manvantara**.

2.***प्राण** Adj. *voll.*

प्राणक m. 1) *Thierchen, Gewürm* KÂRAṆḌ. 47,1. — 2) **Terminalia tomentosa* oder *Coccinia grandis.* — 3) **Myrrhe* (**बोल**) oder *Jacke* (**चोल**).

प्राणकर् 1) Adj. *Leben schaffend, die Lebensgeister erfrischend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्राणकर्मन् n. *Lebensfunction.*

प्राणकृच्छ्र n. *Lebensgefahr* 79,30.

प्राणकृत्त m. N. pr. eines Autors.

प्राणग्रह m. Pl. Bez. *bestimmter* **Soma**-*Becherfüllungen.*

प्राणघ्न Adj. *das Leben vernichtend, tödtlich.*

प्राणचय m. *Zunahme an Kräften* VARÂH. BṚH. S. 8,14.

प्राणचित् Adj. *aus Lebenshauch geschichtet* ÇAT. BR. 10,5,2,5.

प्राणचिति f. *des Lebenshauches Schichtung* ÇAT. BR. 8,4,1,12.

प्राणच्छद् Adj. *das Leben abschneidend, — verkürzend, mörderisch* VARÂH. JOGAJ. 5,32.

प्राणच्छेद m. *Vernichtung des Lebens, Mord.*

***प्राणतन्त्र** m. Pl. bei den **Gaina** *eine Unterabtheilung der* **Kalpabhava**.

प्राणतेजस् Adj. *dessen Glanz der Lebenshauch ist* ÇAT. BR. 10,2,6,15.

प्राणतोषणी oder °**तोषिणी** f. Titel eines Werkes.

प्राणत्याग m. *Hingabe des Lebens, das Aufgeben des Geistes.*

प्राणत्राणरस m. *eine best. Mixtur* RASAR. 333.

प्राणत्व n. Nom. abstr. zu **प्राण** 1) ÇAT. BR. 12, 9,1,14. KAP. 5,113. — SÂH. D. 23,15 fehlerhaft für **प्रमाण**.

प्राणद 1) m. *a*) *das Athmen.* — *b*) **Wind.* — *c*) **der Herr der Geschöpfe* (**प्रजापति**). — *d*) **ein heiliger Badeplatz.* — 2) *Adj. *stark.*

प्राणद 1) Adj. *Jmd das Leben schenkend, — rettend.* **प्राणदा गुटिका** f. Bez. *bestimmter Pillen gegen Hämorrhoiden* Mat. med. 242. — 2) *m. *Terminalia tomentosa* oder *Coccinia grandis.* — 3) *f. **आ** *a*) *Terminalia Chebula* RÂǴAN. 11,22. — *b*) *eine best. Heilpflanze* (*Knolle*), = **ऋद्धि** RÂǴAN. 5, 28. — *c*) **Commelina salicifolia* RÂǴAN. 4,109. — 4) *n. *a*) *Wasser.* — *b*) *Blut.*

प्राणदक्षिणा f. *das Geschenk des Lebens* PAÑKAT. 231,20.

प्राणदयित m. *der Gatte, den man wie das eigene Leben liebt.*

प्राणदावत् Adj. s. **प्राणदावत्**.

प्राणदा Adj. *das Einathmen gebend* VS. 17,15.

प्राणदातर् Nom. ag. *Lebensretter.*

प्राणदान n. 1) *Schenkung des Lebens, Lebensrettung.* — 2) *Hingabe des Lebens.* — 3) *Salbung des* Havis *mit* Ghṛta *unter Aufsagung von Sprüchen, welche beleben sollen.*

प्राणदावत्, प्राणदिवत् Adj. *Leben gebend.* Die Hdschrr. प्राणदिवत्.

प्राणदुरोदर n. *ein Spiel um's Leben.*

प्राणदृक् (Nomin. °धृक्) *das Einathmen fest (dauernd) machend* Kâṭh. 5,15.

प्राणद्यूत n. *ein Spiel um's Leben, ein Kampf auf Leben und Tod.*

प्राणद्रोह् m. *das Trachten nach eines Andern Leben.*

प्राणद्रोहिन् Adj. *nach Jmds* (im Comp. vorangehend) *Leben trachtend* Daçak. (1925) 2,75,3.

प्राणधर m. N. pr. eines Mannes.

प्राणधारण 1) n. *a) das Aufrechterhalten des Lebensathems, Erhaltung —, Fristung des Lebens, das am Leben Bleiben* oder *— Sein.* Acc. mit कर् Act. *Jmd am Leben erhalten,* mit कर् Med. *für die Erhaltung seines Lebens sorgen,* so v. a. *Speise zu sich nehmen.* — *b) Mittel zur Erhaltung des Lebens.* — 2) f. आ = 1) *a).* Acc. mit कर् Med. *Speise zu sich nehmen.*

प्राणधारिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Leben erhaltend, Lebensretter* Hariv. 10004.

प्राणान 1) Adj. *belebend.* — 2) *m. *Kehle.* — 3) n. *a) das Athmen.* — *b) das Beleben.*

प्राणनाथ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Herr über das Leben,* so v. a. *der Liebste, Gatte.* — 2) *Bein. Jama's. — 3) N. pr. eines Sectenhauptes.

प्राणनाश m. *Lebensende, Tod.*

प्राणनाश m. *Verlust des Lebens, Tod* Veṇis. 71,19.

प्राणनिग्रह m. *Hemmung des Athems.*

प्राणनिपात R. 1,59,21 fehlerhaft für प्राणातिपात.

*प्राणन्त 1) m. *a) Wind.* — *b) eine Art Collyrium* — 2) f. ई *a) das Niesen.* — *b) Schlucken, singultus.*

प्राणंदद् m. *Lebensverleiher* als Beiw. Avalokiteçvara's Kâraṇḍ. 90,11.

*प्राणपत Adj. von प्राणपति.

प्राणपति m. *Herr des Lebens:* 1) *die Seele.* — 2) ehrende Bez. *des Arztes* Karaka 3,6.

प्राणपत्नी f. *die Gattin des Lebenshauches, die Stimme.*

प्राणपरिक्रय m. *das Einsetzen —, die Hingabe des Lebens.*

प्राणपरिक्षीण Adj. *dessen Leben auf die Neige geht.*

प्राणपरिग्रह m. *der Besitz der Lebensgeister, das Leben.*

प्राणपरित्याग m. *Hingabe des Lebens.*

प्राणपा Adj. *den Athemzug behütend.*

प्राणप्रद 1) Adj. *Jmd das Leben schenkend, Jmd gerettet habend.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze.*

प्राणप्रदायक und °प्रदायिन् Adj. = प्राणप्रद 1).

प्राणप्रयाण n. *der Abzug der Lebensgeister, Ende des Lebens* Râǵat. 5,123.

प्राणप्रहाण n. *Verlust des Lebens* Ind. St. 15, 435.

प्राणप्राशनिन् Adj. *den blossen Geruch eines Trankes oder einer Speise geniessend* (vgl. प्राणभक्त) Pr. P. 19. पर्णप्राशनिन् st. dessen Bâlar. 298,13.

प्राणप्रिय 1) Adj. *lieb wie das eigene Leben.* — 2) m. *der Geliebte, Gatte.*

प्राणप्रेप्सु Adj. *um das Leben besorgt, in Todesangst seiend* MBh. 3,271,33.

प्राणबाध m. *Bedrohung des Lebens, Lebensgefahr.*

प्राणबुद्धि f. Sg. (!) *Leben und Verstand.* v. l. चैव प्राणाश्च st. प्राणबुद्धिश्च.

प्राणभक्त m. *das Geniessen des Athems* oder *Hauchs,* d. i. *das Einziehen des blossen Geruches eines Trankes oder einer Speise.*

प्राणभक्तम् Absol. *den blossen Geruch eines Trankes oder einer Speise einziehend.*

प्राणभय n. *Besorgniss um das Leben, Todesangst* R. 6,107,4. Kathâs. 27,38. Pañkat. 62,24. Ind. St. 15,424.

*प्राणभास्वत् m. *das Meer.*

प्राणभृत Adj. *der Lebenshauch seiend.*

प्राणभृत् 1) Adj. *a) das Leben erhaltend.* — *b) Leben in sich tragend, lebendig.* — 2) m. *ein lebendes Wesen,* insbes. *Mensch.* — 3) f. Bez. *bestimmter Backsteine bei der Schichtung des Altars* Âpast. Çr. 17,1.

प्राणमत् Adj. *kräftig, stark* Maitr. S. 1,6,12 (105,2).

प्राणमय Adj. *aus Lebenshauch —, aus Athem bestehend, athemvoll.*

प्राणमोक्षण n. *das Aufgeben des Geistes.*

*प्राणयम m. = प्राणायाम.

प्राणयात्रा f. *Lebensunterhalt.*

प्राणयात्रिक Adj. *zum Lebensunterhalt erforderlich.* °मात्रः स्यात् *er besitze nur soviel als z. L. erforderlich ist.*

प्राणयुत Adj. *lebend, lebendig* 174,10.

प्राणयोनि f. *die Ursache des Lebens.*

प्राणरन्ध्र n. *Mund* oder *Nasenloch.*

प्राणराज्यद् Adj. *der einem Leben und Thron gerettet hat* Kathâs. 49,82.

प्राणरोध m. 1) *das Anhalten des Athems.* — 2) *eine best. Hölle* Bhâg. P. 5,26,7.

प्राणलाभ m. *Lebensrettung* Gaut. 22,7. M. 11, 80 (प्राणालाभ fehlerhaft).

प्राणवत् Adj. 1) *Athem habend, lebendig.* — 2) *kräftig, stark.* Compar. °वत्तर्.

प्राणवल्लभा f. *eine Geliebte* oder *Gattin, die man wie das eigene Leben liebt.*

प्राणविद्या f. *die Lehre vom Lebenshauch.*

प्राणविनाश m. *Verlust des Lebens* 165,13.

प्राणाविप्रयोग m. *Verlust des Lebens, Tod* Âpast. 2,11,1.

प्राणवीर्य n. *starker Athem* Tândja-Br. 7,5,17. = प्राणाभ्यं वीर्यम् Comm.

प्राणवृत्ति f. 1) *Lebensthätigkeit, Lebensfunction.* — 2) *Lebensunterhalt* Âpast. 1,29,1. 2,21,10.

प्राणव्यय m. *das Aufgeben —, Aufopferung des Lebens* 121,14.

प्राणव्यायच्छन n. *das das Leben in Gefahr Sezzen* Gaut. 9,32.

प्राणशक्ति f. *eine best.* Çakti Vishṇu's.

प्राणशरीर Adj. *dessen Leib der Lebenshauch ist.*

प्राणसंयम m. *das Anhalten des Athems* Jâǵñ. 1,22.

प्राणसंरोध m. dass.

प्राणसंवाद् m. *das Gespräch der Lebenshauche, — der Sinnesorgane.*

प्राणसंशय m. *Lebensgefahr* Gaut. 7,23. 25. Âpast. Auch Pl.

प्राणसंशित Adj. *durch den Hauch erregt* AV. 10,5,35.

प्राणसंहिता f. *eine besondere Art die heiligen Texte zu recitiren, bei der man so viele Laute zusammenfasst, als man in einem Athemzuge vereinigen kann.*

प्राणसंकट n. *Lebensgefahr.*

*प्राणसद्मन् n. *das Gehäuse des Lebenshauches, der Körper.*

प्राणसंत्याग m. *Hingabe des Lebens.*

प्राणसंदेह m. *Lebensgefahr.*

प्राणसंधारण n. *die Erhaltung des Lebens* Kaṇṭhaçr. Up. 2. °णां कर् *sich nähren von* (Instr.) Hemâdri 1,468,16.

प्राणसंन्यास m. *das Aufgeben des Geistes.*

प्राणसम 1) Adj. (f. आ) *lieb wie das eigene Leben* 49,27. — 2) *m. *der Geliebte, Gatte.* — 3) f. आ

die Geliebte, Gattin.

*प्राणसंभृत m. *Wind.*

प्राणसंमित Adj. 1) *lieb wie das eigene Leben.* — 2) *bis zur Nase reichend.*

1. प्राणसार n. *Lebenskraft* Râgat. 6,368.

2. प्राणसार Adj. *voller Kraft.*

प्राणसूत्र n. *der Lebenshauch als Faden* Mantrabr. 1,3,8.

प्राणहर् Adj. *das Leben raubend, — bedrohend, todbringend, lebensgefährlich, — für* (im Comp. vorangehend).

प्राणहानि f. *Verlust des Lebens* Ind. St. 15, 435.

प्राणहारक 1) Adj. = प्राणहर्. — 2) *n. *ein best. Gift.*

प्राणहारिन् Adj. *das Leben raubend, todbringend.*

*प्राणहिता f. *Schuh.*

प्राणहीन Adj. *des Lebens beraubt, leblos* Spr. 7680.

प्राणाकर्षिन् Adj. *die Lebensgeister anziehend* als Bez. eines best. Zauberspruchs.

प्राणाग्निहोत्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

प्राणाघात m. *Tödtung eines Lebens, — lebendigen Wesens.*

प्राणाचार्य m. *der Leibarzt eines Fürsten.*

प्राणातिपात m. *Angriff auf ein Leben* (Kâraṇḍ. 26,22. 46,11), *Tödtung eines Lebens, — lebendigen Wesens.*

प्राणातिलोभ m. *heftiges Verlangen zu leben* Hem. Joc. 2,22 (प्राणितलोभ gedr.).

प्राणात्मन् m. *die niedrigste der drei Seelen eines Menschen.*

प्राणात्यय m. *Lebensgefahr.*

प्राणाद् Adj. *das Leben verzehrend, todbringend* Bhaṭṭ.

प्राणाधिक Adj. (f. आ) 1) *theurer als das Leben.* — 2) *an Leibeskraft überlegen, kräftiger.*

प्राणाधिकप्रिय Adj. (f. आ) *lieber als das Leben* 113,26.

*प्राणाधिनाथ m. *Gebieter über das Leben, Gatte.*

प्राणाधिप m. 1) *der Gebieter über den Lebenshauch, die Seele.* — 2) Bein. Vâju's Hemâdri 1, 180,12.

1. प्राणान्त m. *Lebensende, Tod.*

2. प्राणान्त Adj. *den Tod nach sich ziehend.* दण्ड m. *Todesstrafe.*

प्राणान्तिक 1) Adj. (f. ई) *a) den Tod nach sich ziehend, tödtlich, lebensgefährlich.* दण्ड m. *Todesstrafe.* — *b) lebenslänglich* Gaut. Paṇḍit. ed. Bomb. 3,59,13. °म् Adv. — *c) zum Sterben —, über alle Maassen heftig* (Verlangen). — 2) n. *Lebensgefahr.*

प्राणापान m. Du. *die ein- und ausgeathmete Luft* AV. oft. Personif. als *die beiden* Açvin. वसिष्ठस्य °नौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्राणाबाध m. *Beeinträchtigung —, Bedrohung des Lebens.*

प्राणाभरण n. Titel eines Werkes.

प्राणाभिसर् m. *Lebensretter.*

1. प्राणायन m. *des Lebenshauchs Sprössling.*

2. प्राणायन n. *Sinnesorgan.*

प्राणायाम m. *Hemmung —, Unterdrückung des Athems.* Auch Pl. Gaut.

प्राणायामशस् Adv. *unter wiederholter Unterdrückung des Athems* Âpast.

प्राणायामिन् Adj. *den Athem anhaltend.*

प्राणाय्य Adj. *passend, würdig.*

प्राणार्थवत् Adj. *lebend und reich.*

प्राणार्थिन् Adj. *lebensbegierig* Spr. 7779.

प्राणालाभ M. 11,80 fehlerhaft für प्राणलाभ.

प्राणावरोध m. *Hemmung des Athems* Mṛkkh. 1, 2.

*प्राणावाय n. Titel des 12ten der 14 so genannten Pûrva der Gaina.

प्राणाक्ष m. *Verband, Bindemittel* (beim Hausbau).

*प्राणाकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

प्राणिघातिन् Adj. *Lebendes tödtend.*

प्राणिणिषु Adj. *zu athmen —, zu leben wünschend* Bhaṭṭ.

प्राणितलोभ Hem. Joc. 2,22 fehlerhaft für प्राणातिलोभ.

प्राणिद्यूत m. *Thierspiel, Thiergefecht.*

प्राणिन् Adj. *athmend, lebendig;* m. *ein lebendes Wesen, Thier, Mensch.* Nom. abstr. प्राणित्व n.

प्राणिभव Adj. *von einem lebenden Wesen kommend* (Ton) S. S. S. 21.

प्राणिमत् Adj. *mit lebenden Wesen versehen.*

*प्राणिमातर् f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

प्राणिवध m. *Tödtung eines lebenden Wesens.*

प्राणिसपत्न m. *Feind der Menschen* (das Fieber) Karaka 6,3.

*प्राणिहिता f. *Schuh.*

*प्राणीत्य n. *Schuld.* Vgl. प्रामीत्य.

प्राणेश 1) m. *a) der Herr über das Leben, der Geliebte, Gatte.* — *b)* N. pr. eines Marut. — 2) f. आ *die Herrin über das Leben, die Geliebte, Gattin.*

प्राणेश्वर 1) m. *a)* = प्राणेश 1) *a).* — *b) ein best. Medicament.* — 2) f. ई = प्राणेश 2).

प्राणैकशतविध Adj. *mit dem Lebenshauch 101-fach* Çat. Br. 10,2,6,15.

प्राणोत्क्रान्ति f. *das Hinausfahren des Lebenshauchs, Tod* Kathâs. 72,390.

प्राणोत्सर्ग m. *das Aufgeben des Lebens* MBh. 13,50,26.

प्राणोपस्पर्शन n. *das Berühren von Nase, Mund, Augen und Ohren* Gaut. 1,48.

प्राणोपहार m. *Speise.*

प्राण्यङ्ग n. *ein Theil eines lebenden Wesens, — des Menschen.*

प्रातःकल्प Adj. (f. आ) *zum Morgen sich neigend* (Nacht) Paṇḍ.

प्रातःकार्य m. *Morgengeschäft, — begehung.*

प्रातःकाल m. *Morgenzeit, der frühe Morgen.* °वक्तव्य n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

प्रातःकृत्य n. = प्रातःकार्य.

प्रातःक्षण m. *Morgenzeit* Paṇḍ.

प्रातःप्रहर् m. *die 9te Stunde Morgens.*

प्रातर् Adv. 1) *früh, morgens.* प्रातः प्रातः *jeden Morgen.* — 2) *am nächsten Morgen, morgen, — früh.* — 3) personificirt *a)* als Sohn Pushpârṇa's von der Prabhâ. — *b)* als Jaksha VP.^{2} 2, 285. 287. 292. fg.

प्रातर m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रातरध्येय Adj. *am frühen Morgen herzusagen.*

प्रातरनुवाक m. *Frühaufsagung;* so heisst *die Litanei, mit welcher das* Prâtaḥsavana *beginnt.*

प्रातरत्त und प्रातरपवर्ग Adj. *am Morgen endend* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,15,1. 25,7,1.

प्रातरभिवाद m. *Morgengruss* Gobh. 3,1,27.

प्रातरवनेक m. ungrammatisch für °नेग Âpast. Çr. 6,20,1. Comm. zu 16,7. 11.

प्रातरवनेग m. *Abwaschung am Morgen* Maitr. S. 1,5,7. 4,5,3.

प्रातरह्न m. 1) *der frühe Morgen, Vormittag* Gobh. 4,6,11. — 2) N. pr. eines Mannes. °क्य gedr.

प्रातराश m. *Frühstück.*

प्रातराशित Adj. *der am Morgen gegessen —, ein Frühstück eingenommen hat.*

प्रातराहुति f. *Frühopfer,* so heisst *die zweite Hälfte des täglichen* Agnihotra-*Opfers* Gobh. 1,9,14.

प्रातरित्वन् Adj. (Voc. प्रातरित्वस्) *früh ausgehend, — kommend;* m. *Morgengast.*

*प्रातरीय Adj. von प्रतर oder प्रातर्.

*प्रातर्गेय m. *ein Sänger, dessen Amt es ist den Fürsten am Morgen zu wecken.*

प्रातर्जप m. *Morgengebet* Kauç. 65. Ind. St. 15,121.

प्रातर्जित् Adj. *früh siegend, — gewinnend.*

प्रातर्णादिन् m. *Hahn* Bhâvapr. 2,8.

प्रातर्दन Adj. *zum Fürsten* Pratardana *in Beziehung stehend.*

*प्रातर्दिन n. *der frühe Tag, Vormittag.*

प्रातर्दुग्ध n. *Morgenmilch.*

प्रातर्दोह m. *Morgenmelkung, Frühmilch.*

*प्रातर्भोक्तर् m. *Krähe.*

*प्रातर्भोजन n. *Frühstück.*

प्रातर्यज्ञ m. *Frühopfer* Ait. Br. 2,16,4.

प्रातर्यावन् Adj. = प्रातरित्वन्.

प्रातर्युक्त Adj. *früh angespannt* (Wagen).

प्रातर्युज् Adj. 1) *früh anspannend.* — 2) *früh angespannt.*

प्रातर्वस्तर् Nom. ag. *früh leuchtend.*

प्रातर्विकस्वर् Adj. *in der Frühe aufgehend* Râgân. 10,90.

प्रातर्वेष Adj. *früh thätig* TBr. 3,7,4,18.

प्रातर्होम und प्रातर्होत्र m. *Frühopfer.*

प्रातस्तन 1) Adj. *morgendlich, matutinus* Prij. 13,13. — 2) m. v. l. für प्रातर् 3) *a*) VP.^{2} 2,253. — 3) n. *Frühe.*

प्रातस्तराम् Adv. *ganz früh am Morgen* Bhaṭṭ.

प्रातस्त्य Adj. *morgendlich.*

प्रातस्त्रिवर्गा Adj. f. als Beiw. der Gaṅgâ. Nach Nilak. soll प्रातर् als Beiw. für sich so v. a. प्रातरुवतीर्णा sein; त्रिवर्गा erklärt er durch धर्मार्थकामदा.

प्रातःसंध्या f. *Morgendämmerung.*

प्रातःसव m. und प्रातःसवन n. *Frühspende des* Soma, *deren Ritual aus zehn liturgischen Elementen besteht.*

प्रातःसवनिक und °सवनीय Adj. *zum* Prâtaḥsavana *gehörig.*

प्रातःसाव m. Soma-*Bereitung in der Frühe, Morgenspende* Âpast. Çr. 12,20,15. 23,4.

प्रातःस्नान n. *ein Bad am frühen Morgen.*

प्रातःस्नायिन् Adj. *am frühen Morgen sich badend.*

प्रातःस्मरणश्लोक m. (wohl Pl.) Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*प्राति f. 1) *Füllung, Vollmachung.* — 2) *Spanne des ausgestreckten Daumens und Zeigefingers.*

प्रातिककामिन् MBh. 2,2200 fehlerhaft für प्रतिकामिन्.

*प्रातिकण्ठिक Adj. *Jmd am Halse packend.*

*प्रातिका f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,124.

प्रातिकामिन् m. *Diener, Bote.* °मीम् Acc. metrisch.

प्रातिकूलिक Adj. (f. ई) *feindselig gestimmt, Widerstand leistend* Mahâvîrak. 91,19 (fälschlich प्रति°). Bhaṭṭ. 5,94.

प्रातिकूल्य n. 1) *unfreundliches Entgegentreten, Widersetzung* (Harshak. 137,2), *Opposition.* — 2) *das Widerstehen, Unangenehmsein.* — 3) *das Nichtübereinstimmen mit* (im Comp. vorangehend) Comm. zu TS. Prât.

*प्रातिक्य n. Nom. abstr. von प्रतिक.

*प्रातिक्षेपिक Adj. von प्रतिक्षेप.

*प्रातिगनीन Adj. *gegen den Gegner gut.*

प्रातिज्ञ n. *Gegenstand der Behandlung.*

प्रातिथेयी f. Patron. einer weisen Frau.

प्रातिदैवसिक Adj. *täglich stattfindend.*

प्रातिनिधिक m. *Stellvertreter.*

प्रातिपक्ष्य n. *Feindschaft, — gegen* (Gen.).

*प्रातिपथिक Adj. *den Weg entlang gehend.*

प्रातिपद् 1) Adj. *den Anfang bildend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रातिपदिक 1) Adj. *ausdrücklich.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) n. *Nominalthema, die Form eines Nomens, an welche die Casusendungen und andere Suffixe gefügt werden.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रातिपीथ m. Patron. Balhika's.

प्रातिपेय m. desgl. Auch Pl.

प्रातिपौरुषिक Adj. *auf die Männlichkeit —, auf die Tapferkeit bezüglich.*

प्रातिबोध *m. Patron. von प्रतिबोध. f. in °बोधीपुत्र m. Weber, Lit. 124. Vgl. प्रातीबोधीपुत्र.

*प्रातिबोधायन m. Patron. von प्रातिबोध.

प्रातिभ 1) Adj. *plötzlich einleuchtend.* — 2) n. *a) Intuition.* °वत् Adv. Njâjas. 3,2,35. — *b) Geistesgegenwart* MBh. 5,63,2.

प्रातिभाव्य n. *Nebenbuhlerschaft* Mahâvîrak. 101,2.

प्रातिभाव्य n. 1) *Bürgschaft, — für* (im Comp. vorangehend) Gaut. — 2) *Sicherheit,* so v. a. *eine sichere Nachricht über* (Gen.) Râgat. 8,2120.

प्रातिभासिक Adj. *nur den Schein habend, nur dem Scheine nach bestehend, nur scheinbar* Govindân. S. 982.

प्रातिमोक्ष (पातिमोक्ख im Pâli) m. = प्रतिमोक्ष. Ursprünglich *Entlastung* Old. Buddha 339. 379.

प्रातिरूपिक Adj. 1) *nachgemacht, falsch, unächt.* — 2) *falsches Maass oder Gewicht anwendend* Gaut.

प्रातिरूप्य n. in अप्रातिरूप्य.

*प्रातिलोमिक Adj. *widerhaarig, widrig.*

प्रातिलोम्य n. 1) *die Richtung entgegen, — gegen die natürliche Ordnung.* — 2) *Opposition, Widerstand, feindliche Gesinnung.*

प्रातिवेशिक m. *Nachbar.*

प्रातिवेश्मक m. fehlerhaft für °वेश्मिक.

प्रातिवेश्मिक 1) m. *Nachbar* Râgat. 7,1259. Daçîn. 1,17. 6,3. Hem. Par. 7,46. — 2) f. ई *Nachbarin* Hem. Par. 13,26.

प्रातिवेश्य 1) Adj. *benachbart* Harshak. 196,14. — 2) m. *ein Nachbar gegenüber, Nachbar* überh. ब्राह्मण° *ein benachbarter Brahmane.*

प्रातिवेश्यक m. *Nachbar.*

प्रातिशाख्य n. *ein Werk über vedische Orthoepie.* °कृत् m. *der Verfasser eines solchen Werkes.*

प्रातिश्रवस (Conj.) m. Patron. von प्रतिश्रवस्.

प्रातिश्रुत्क Adj. 1) *im Wiederhall befindlich.* — 2) *eine Färbung des Lautes bewirkend* TS. Prât.

*प्रातिष्ठित Trik. 3,1,22 fehlerhaft für प्रातिस्विक.

प्रातिसत्वनम् Adv. *in der Richtung gegen den* Satvan Ait. Br. 6,33,2. Statt dessen प्रातिसुत्वनम् AV. 20,129,2. Çâṅkh. Çr. 12,18,1.

प्रातिस्विक Adj. *eigen, besonder, nicht mit Andern gemein* Hemâdri 1,228,16.

प्रातिहर्त n. *eine Art* Svarita-*Ton.*

प्रातिहर्त्र n. *das Amt des* Pratihartar.

*प्रातिहार und *°क m. *Taschenspieler, Gaukler.*

प्रातिहारिक 1) Adj. *mit* प्रतिहार 1)*c*) *versehen* Lâṭj. 7,7,33. — 2) m. *a) Thürsteher* Gaut. — *b*) **Taschenspieler, Gaukler.*

प्रातिहार्य n. *Gaukelei, Erzeugung von Wundern, Wunderthätigkeit, Wunder* Lalit. 82,16. Kâraṇḍ. 13,14. 44,21.

प्रातिहार्यसंदर्शन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 31,20.

प्रातीतिक Adj. *nur in der Vorstellung bestehend, subjectiv.*

प्रातीथेयी f. wohl nur fehlerhaft für प्राति°.

प्रातीप m. Patron. Çâṁtanu's.

*प्रातीपिक Adj. *widerstrebend, entgegenhandelnd, feindlich.*

प्रातीप्य n. *Feindlichkeit* Hem. Par. 1,25.

प्रातीबोधीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers Ait. Âr. 323,5. Vgl. u. प्रातिबोध.

प्रातुद् Adj. *von den Pickern* (einer Vogelart) *kommend* Karaka 6,27.

प्रातृद् m. Patron. von प्रतृद् (nach Sâj.).

*प्रात्यक्त Adj. = प्रत्यक्त.

प्रात्यक्षिक Adj. *unmittelbar —, sinnlich wahrzunehmen.*

*प्रात्यग्रथि m. Patron. von प्रत्यग्रथ.

प्रात्यन्तिक m. *ein benachbarter Häuptling.*

प्रात्ययिक Adj. 1) *zum Zutrauen in Beziehung stehend.* प्रतिभू m. *ein Bürge für Zutrauen.* — 2) *Jmds* (Instr.) *Zutrauen besitzend* Gaut.

प्रात्यवेत्ता f. fehlerhaft für प्रत्यवेत्ता.

प्रात्यहिक Adj. *täglich.*

प्रात्यिक in पर्ण°.

प्राथमकल्पिक 1) Adj. *a) vor Allem —, im strengsten Sinne des Wortes Etwas seiend.* — *b)* Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe.* Vgl. प्रथम°. — 2) m. *Anfänger, ein beginnender Schüler* Mahâbh. 5, 28, *b.*

प्राथमिक Adj. *zum Ersten gehörig, das erste Mal stattfindend* u. s. w., *der erste* Comm. zu TS. Prât.

प्राथम्य n. *Priorität* Comm. zu Âpast. Çr. 2,13, 7. 12,24,6.

प्रादक्षिण्य n. 1) *das Zukehren der rechten Seite, das Umwandeln von rechts nach links.* — 2) *ehrerbietiges Betragen.*

प्रादानिक Adj. *bei der Darbringung stattfindend* u. s. w.

*प्रादित्य m. N. pr. zweier Fürsten.

प्रादिवचस् n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्राडृक्ति (प्राडृक्ति?) m. Patron.

प्रादुर्भाव m. *das Zumvorscheinkommen, Erscheinen, Erscheinung* (auch von *der Erscheinung eines Gottes auf Erden*).

प्रादुष्करण n. *das Zumvorscheinbringen, Erzeugen, Entzünden* (des Feuers) Çâṅkh. Gṛhj. 1,1.

*प्रादुष्पीत Adj. P. 8,3,41, Sch.

*प्रादुष्य n. = प्रादुर्भाव.

प्रादुस् Adv. *hervor, zum Vorschein.* Mit अस् (स wird ष, wenn der Anlaut abfällt) und भू *zum Vorschein kommen, sichtbar werden, erscheinen, sich erheben, ertönen;* mit कर् *zur Erscheinung bringen, sichtbar werden lassen.* Nur in diesen beiden Verbindungen zu belegen.

प्रादेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spanne des ausgestreckten Daumens und Zeigefingers,* sowohl *diese Stellung der Hand,* als auch *dieses Maass* (= 12 Aṅgula Çulbas. 1,7). — 2) **Ort.*

*प्रादेशन n. = प्रदेशन *Darbringung.*

प्रादेशपाद Adj. (f. ई) *dessen Füsse eine Spanne hoch sind* (Sessel) Kâtj. Çr. 13,3,2.

1. प्रादेशमात्र n. *das Maass einer Spanne* Çat. Br. 3,5,4,5. भूमेः *nicht mehr als eine Sp. Land.*

2. प्रादेशमात्र Adj. (f. ई) *eine Spanne lang.*

प्रादेशसम Adj. (f. आ) *eine Spanne lang* Kâtj. Çr. 5,3,36.

प्रादेशायाम Adj. f. (आ) dass. Gobh. 4,2,17.

प्रादेशिक 1) Adj. *a) was einen Vorgang hat, wofür Beispiele da sind, nachweislich, bestimmbar.* — *b) local, beschränkt, auf einen speciellen Theil* (z. B. des Nachlasses) *sich beziehend.* — 2) m. *ein kleiner Grundbesitzer, Herr* oder *Haupt eines Bezirkes.*

प्रादेशिकेश्वर m. = प्रादेशिक 2).

प्रादेशिन् 1) Adj. *eine Spanne lang.* — 2) f. ॰नी *Zeigefinger* Paddh. zu Kâtj. Çr. 261,21. Prâtiçâs. 110. 111. Wohl fehlerhaft für प्रदेशिनी.

प्रादोष Adj. *abendlich, am Abend erscheinend* u. s. w. दुग्ध n. *am Abend gemolkene Milch* Bhâvapr. 2,44.

प्रादोषिक Adj. dass.

*प्रादोक्नि m. Patron. von प्रदोक्न.

प्राद्युम्नि m. Patron. von प्रद्युम्न.

प्राद्योति m. Patron. von प्रद्योत.

प्राधनिक n. *Mittel zum Kampf, Waffe.*

प्राधा f. N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter verschiedener Apsaras und Gandharva MBh. 1,65,12.

प्राधानिक 1) Adj. *a) der vorzüglichste, vornehmste.* — *b) aus der Urmaterie —, aus der Natur hervorgegangen, zu ihr in Beziehung stehend, sie betreffend.* — 2) n. fehlerhaft für प्राधनिक.

प्राधान्य 1) n. *das Vorwiegen, Vorherrschen, Suprematie, das Hauptsache-Sein.* ॰न्येन, ॰न्यात्, ॰न्यतस् und प्राधान्य° *mit Rücksicht auf die Hauptsache, — auf das Wichtigste, — auf die Obenanstehenden, der Hauptsache nach, hauptsächlich, vor Allem.* मन्त्रि° Adj. so v. a. *zumeist bei einem Minister erscheinend* (Fehler). — 2) m. *Hauptperson, die vornehmste Person* Vet. (U.) 162 zu 37,32.

प्राधेय Adj. *von der* Prâdhâ *stammend.* Vgl. कर्ण°.

प्राध्ययन n. *Beginn des Hersagens, Lesens, Studirens.*

प्राध्येषण n. *Antrieb* (zum Studium).

प्राध 1) *Adj. *a) auf der Reise befindlich.* — *b) geneigt.* — 2) m. *a) Vorlauf, Vorsprung.* प्राधे कर् so v. a. *Jmd* (Acc.) *an die Spitze von* (Gen.) *stellen* Kâṭh. 23,3. — *b) *ein weiter Weg, eine weite Reise.* — *c)* * = बन्ध, बन्धन. — *d)* * *Scherz, Spass.* — 3) °म् Adv. *a) weit weg.* Mit कर् *weg —, ablegen.* — *b) nach Jmds* (Gen.) *Vorgange* Âpast. — *c) freundlich* Ragh. 13,43. — *d) demüthig* Harshak. 91,10.

प्राधंसन (Accent!) m. Patron. von प्रधंसन.

प्राधन् m. *Flusslauf, Strombett.*

प्राधर् Adj. (f. ई) als Beiw. von शाखा.

प्रानाडी MBh. 14,989 fehlerhaft für प्रनाडी.

प्राप्त 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Rand, Saum, Grenze, Ende, Spitze.* यौवन° *das Ende der Jugend.* प्राप्त° *am Ende, schliesslich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*प्राप्ततस् Adv. *dem Rande —, der Grenze entlang.*

*प्राप्तदुर्ग n. *Vorstadt.*

*प्राप्तपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

प्राप्तर् n. 1) *eine lange, öde Strasse.* — 2) * *Wald.* — 3) * *Baumhöhle.*

*प्राप्तरशून्य oder *प्राप्तशून्य n. = प्राप्तर् 1).

*प्राप्तायन m. Patron. von प्राप्त.

1. प्राप m. Nom. act. in दुष्प्राप.

2.*प्राप (प्र + अप् *Wasser*) n.

प्रापक Adj. 1) *hinleitend, hinführend, hinbringend, — zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *herbeibringend, verschaffend.* — 3) *zur Geltung bringend.*

प्रापण 1) Adj. (f. ई) *hinführend zu* (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,29. — 2) n. *a) das Eintreten, Kommen* Gaim. 5,1, 33. — *b) das Reichen, Erreichen.* बाह्वोः प्रापणात्ते *soweit die Arme reichen.* — *c) das Gelangen in* (Loc.) Kathâs. 101,144. — *d) das Erlangen, Theilhaftwerden* Âpast. 2,21,14. 16. — *e) das Hinschaffen, Befördern.* — *f) das zur Geltung Bringen* Comm. zu TS. Prât. — *g) das Erstrecken —, Beziehen auf* (Loc.). — *h) das Vorführen, Klarmachen.* — *i)* * = आतञ्चन.

प्रापणिक m. *Handelsmann, Kaufmann.*

प्रापणीय Adj. 1) *zu erreichen, zu erlangen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *gelangen zu lassen, — zu* (Acc.), *zu befördern, hinzuschaffen.*

प्रापय्, °यति 1) Caus. von आप् mit प्र. — 2) *künstliches Denomin. von प्रिय, = प्रियमाचष्टे.

प्रापितत्व n. *das Eintreten, Gebotensein* Njâjam. 10,1,1.

°प्रापिन् Adj. *erreichend, gelangend zu.*

प्रापेय Adj. v. l. für प्राधेय.

प्राप्त 1) Adj. s. u. आप् mit प्र. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्राप्तकर्मन् Adj. *als nächstes Object* (einer Handlung) *aus einer* (anderen) *Regel sich ergebend.* Nom. abstr. °र्मत्व n. Comm. zu P. 2,3,12, Vârtt. 3.

प्राप्तकारिन् Adj. *das Passende thuend.*

1. प्राप्तकाल m. *die gekommene Zeit, der günstige Augenblick.*

2. प्राप्तकाल Adj. (f. आ) 1) *dessen Zeit gekommen ist, zeitgemäss, zweckmässig.* °म् *zu rechter Zeit.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. *mannbar.*

प्राप्तजीवन Adj. *das Leben wiedererlangt habend, vom Tode gerettet* 157,31.

प्राप्तत्व n. *das sich aus einer Regel Ergeben* Comm. zu TS. Prât.

प्राप्तदोष Adj. *der sich ein Vergehen hat zu Schulden kommen lassen* R. 1,7,13.

*प्राप्तपञ्चत्व Adj. *verstorben, todt* AK. 2,8,2,85.

प्राप्तबीज Adj. *besäet* R. 4,13,29.

*प्राप्तभार् m. *Lastthier.*

*प्राप्तभाव m. *ein junger Stier.*

प्राप्तरूप Adj. 1) *angemessen, passend.* — 2) * *schön.* — 3) *unterrichtet, klug.*

प्राप्तविकल्प m. *eine Wahl zwischen Zweien, wenn das Eine sich aus irgend einer Regel ergiebt.* Nom. abstr. °ल्व n. 226,13.

प्राप्तव्य Adj. 1) *anzutreffen, zu finden.* — 2) *zu erreichen, zu erlangen, zu erhalten* 142,17.

प्राप्तव्यमर्थ m. Spitzname eines Mannes, der beständig mit प्राप्तव्यमर्थं लभते मनुष्यः antwortete. n. in Verbindung mit नामन् n. *Name.*

प्राप्तसूर्य Adj. (f. आ) in Verbindung mit दिश् f. *diejenige Weltgegend, in der die Sonne gerade steht.*

प्राप्तापराध Adj. *der sich Etwas hat zu Schulden kommen lassen* M. 8,299.

1. प्राप्तार्थ m. *das erreichte Ziel* Kap. 5,106.

2. प्राप्तार्थ Adj. *zu Gelde gekommen* 124,32.

प्राप्ति f. 1) *das Kommen, Eintreten* AV. 11,7, 22 (dreisilbig). — 2) *das Reichen, Sicherstrecken.* — 3) *Gelangung* an einen Ort, *Erreichung* eines Ortes (im Comp. vorangehend). — 4) *das Ueberallhindringen* (des Windes), *die Fähigkeit Alles zu erreichen* (als übernatürliche Kraft). — 5) *Hervorholung —, Errettung aus* (Abl.) 327,2. — 6) *Erreichung, das Antreffen, Finden, Erlangung, Gewinn.* — 7) *das Angetroffenwerden* Comm. zu Njâs. 2,1,30. — 8) *das Ausfindigmachen, Bestimmung.* — 9) *das Zutreffen, Gelten, Sichergeben aus einer Regel.* — 10) in der Dramatik *a) ein freudiges Ereigniss.* — *b) eine auf der Wahrnehmung einer besonderen Erscheinung gegründete Vermuthung.* — 11) *das Loos, dessen man theilhaftig wird, glückliches Loos, Glück* Pañkad. — 12) in der Astrol. *das 11te Haus.* — 13) * = संकृति. — 14) N. pr. *a)* der Gattin Çama's, eines Sohnes des Dharma. — *b)* einer Tochter Gâdhi's VP. 5,22,1. Bhâg. P. 10,50,1.

प्राप्तिमत् Adj. 1) *was man antrifft* Comm. zu Njâs. 2,1,30. fg. — 2) am Ende eines Comp. *erreicht habend, gelangt zu.*

प्राप्तिशैथिल्य n. *geringe Wahrscheinlichkeit* MBh. 13,124,27.

प्राप्तिसम m. *ein Sophisma, bei welchem der Beweisgrund und das zu Beweisende zusammenfallen, so dass eine identische Gleichung entsteht,* Njâs. 5,1,7.

*प्राप्तोदक Adj. *zu Wasser gelangt, W. bekommen habend* 226,29.

प्राप्त्याशा f. *die Hoffnung das Ziel zu erreichen.*

प्राप्य Adj. 1) *zu erreichen, attingendus.* — 2) *zu erlangen.* — 3) *passend, schicklich.*

प्राप्यकारिन् Adj. *erst bei der Berührung wirkend.* Nom. abstr. °रित्व n. Comm. zu Njâs. 3, 1,44. fg.

प्राबन्ध in केसरप्राबन्धा.

प्राबल्य n. *das Mächtigsein, Mächtigkeit, Macht, Kraft* (einer Vorschrift, eines Arguments) Comm. zu TS. Prât.

प्राबोधक (metrisch) m. 1) *ein Sänger, dessen Amt es ist, den Fürsten zu wecken.* — 2) * = प्राबोधिक.

*प्राबोधिक m. *Tagesanbruch.*

प्राभञ्जन n. *das unter dem Windgott stehende Mondhaus* Svâti.

प्राभञ्जनि m. Patron. Hanûmant's Mahâvîrak. 114,9. 131,1.

*प्राभव n. *Oberherrschaft.*

प्राभवत्य n. *Uebermacht.*

प्राभाकर 1) m. *ein Anhänger des* Prabhâkara Kshîrasv. zu Prâtâpar. 38,1. 49,26. — 2) n. *das Werk des* Prabhâkara Kshîrasv. zu Prâtâpar. 342,21.

प्राभाकरखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्राभाकरि m. Patron. *des Planeten Saturn* Varâh. Bṛh. 15,1.

प्राभातिक Adj. *morgendlich* Kâd. 28,20. 201,11.

प्राभासिक Adj. in Verbindung mit क्षेत्र so v. a. प्रभासक्षेत्र.

*प्राभृतिक Adj. = प्रभृतमाक्.

प्राभृत n. 1) *Geschenk.* चिकित्सा° Adj. *dessen Geschenk die Heilkunde ist,* so v. a. *in der Heilkunde erfahren* Karaka 1,16. — 2) Bez. der Kapitel in der Sûrjapraǵñapti. Die Unterabtheilungen heissen प्राभृतप्राभृत.

प्राभृतक n. *Geschenk.*

प्राभृती Adv. mit कर् *zum Geschenk machen* Kathâs. 56,329.

प्रामति m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 10ten Manvantara, v. l. प्रमति.

प्रामाणिक Adj. 1) *ein Maass bildend, als M. geltend* Hemâdri 1,122,13. — 2) *auf einer Autorität beruhend, eine A. seiend, glaubwürdig.* Nom. abstr. °ल्व n. *Beweiskräftigkeit.* — 3) *an Beweise glaubend, für beweisbar haltend.*

प्रामाण्य n. *das Norm —, Richtschnur —, Autorität —, Beweis-Sein.*

प्रामाण्यवाद् m., °क्रोड m., °रहस्य n. und °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्रामाण्यवादिन् Adj. *Beweiskräftigkeit annehmend, an diese glaubend.*

प्रामाण्यशिरोमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रामादिक Adj. *aus Nachlässigkeit hervorgegangen, irrthümlich, fehlerhaft.* Nom. abstr. °ल्व n.

*प्रामाल्य m. *Adhatoda Vasica* oder *Gendarussa vulgaris.*

*प्रामीत्य n. *Schulden.*

प्रामोदिक Adj. *entzückend.*

प्रामोद्य n. *freudige Erregung, Entzückung* Lalit. 34,16. 186,16. 238,8.

प्राय् m. 1) *Lauf.* — 2) *Auszug* (zum Kampf). — 3) *der Auszug aus dem Leben, das dem Tode Entgegengehen, das Suchen des Todes,* insbes. *durch Enthaltung von Nahrung.* Acc. mit श्रम्, उप-श्रम्, उप-विश् (einmal auch Loc.), उप-इ, श्रा-स्था, समा-स्था oder कर् *sich dem Tode weihen, ruhig den Tod erwarten, dem Leben entsagt haben,* insbes. *indem man sich der Nahrung enthält um Etwas von Jmd zu erzwingen.* Acc. mit dem Caus. von कर् *Jmd* (Acc.) *dahin bringen, dass er sich vornimmt Hungers zu sterben.* — 4) *Mehrheit, Hauptbestandtheil.* — 5) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a)* nach einem Subst. α) *zum grössten Theil aus — bestehend, reichlich versehen mit —, wobei — den Hauptbestandtheil bildet.* — β) *zunächst für — bestimmt.* — γ) *häufig — anwendend, häufig — vollbringend.* — δ) *häufig — geniessend* Karaka 4,8. — ε) nach einem Nom. act. *nahe.* सिद्धि° *der Vollendung nahe.* — ζ) *ähnlich.* — *b)* nach einem Adj. (auch einem Partic. praet. pass.) *meistens —, zum grössten Theil —.* — *c)* nach einem Partic. praet. pass. *beinahe —, so zu sagen —.* — *d)* nach einem Zahladverb *wobei das Meiste* so und so viele Male *wiederholt wird.* त्रिः° Âpast. 2,17,14. — 6) * *Altersstufe.* — 7) * Acc. enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रायगत Adj. *dem Tode nahe.*

*प्रायचित्त n. und *°चित्ति f.

प्रायण 1) Adj. *gehend.* — 2) n. *a) Eingang, Antritt, Anfang.* — *b) Lebensgang, Lebenslauf.* — *c)*

der Ausgang aus dem Leben, Tod. प्रायणं कर् *den Tod suchen.* — *d) Zuflucht.* — *e) eine aus Milch gewonnene Speise.* — प्रायेण s. bes.

प्रायणतस् Adv. *am Anfange.*

प्रायणान्त m. *Ende des Lebens.* Loc. *am E. d. L.*, Acc. *bis zum Tode.*

प्रायणीय 1) Adj. *den Eingang bildend, zum Anfang gehörig.* — 2) m. *a) Eingangsspende eines* Soma-*Opfers.* — *b) Eingangstag eines vieltägigen* Soma-*Opfers.* — 3) f. आ *Eingangsopfer.* °वत् Adv. Vaitân. — 4) n. *a)* = 2) *a*). Kap. S. 36,5. Nom. abstr. °त्व n. ebend. — *b)* = 2) *b*).

°प्रायता f. Nom. abstr. zu प्राय 5) *a*) *α*).

प्रायत्य n. *gehöriges Vorbereitetsein zu einer ernsten Handlung, Reinheit* (in rituellem Sinne) Âpast. Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,18.

प्रायदर्शन n. *eine ganz gewöhnliche, häufige Erscheinung.*

*प्रायभव Adj. *meist —, gewöhnlich sich irgendwo befindend.*

प्रायविधायिन् Adj. *der entschlossen ist Hungers zu sterben.*

प्रायशस् Adv. 1) *zum grössten Theil, meistentheils, beinahe durchweg, meist, gewöhnlich, in der Regel.* — 2) *aller Wahrscheinlichkeit nach.*

1. प्रायश्चित्त n. 1) *Gutmachung, Genugthuung, Ersatz, Sühne, Busse.* Einmal m. (metrisch). — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Desgleichen °ग्रन्थ m. (ebend. 1925), °काण्ड (ebend.), °तत्त्व n., °दीपिका f., °पद्धति f. (Opp. Cat. 1), °प्रदीप m., °प्रयोग m., °मयूख m., °माधवीय n. (Opp. Cat. 1), °मुक्तावली f., °रत्न n., °विधि m., °विवेक m., °विवेकोदय m., °शतद्वयी f. (Opp. Cat. 1), °संग्रह m. (ebend.), °सारावलि f. (ebend.), °स्तोधिकार m. (ebend.), °स्तेन्दुशेखर m. (ebend.) und °स्तोद्योत m.

2. प्रायश्चित्त Adj. *in der Sühne inbegriffen, zur S. gehörig.*

प्रायश्चित्ति 1) f. = 1. प्रायश्चित्त 1). — 2) *sühnend* (Agni).

प्रायश्चित्तिक Adj. (f. ई) 1) *zur Sühne gehörig* Âçv. Çr. 2,15,4. — 2) **sühnbar.*

प्रायश्चित्तिन् Adj. *der sich einer Sühne unterzieht, — zu unterziehen hat* Gaut. Bâlar. 15,5.

प्रायश्चित्तिमत् Adj. *mit einer Sühne verbunden.*

प्रायश्चित्तीय्, °यते *sich einer Sühne unterziehen müssen.*

प्रायश्चित्तीय Adj. 1) *der sich einer Sühne unterziehen muss.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *als Sühne dienend, sühnend.* — Vgl. सर्व°.

प्रायश्चेतन (metrisch) n. = 1. प्रायश्चित्त 1) Mahâvîraḱ. 60,4.

1. प्रायस् n. = प्रयस् 1) RV. 4,21,7.

2. प्रायस् Adv. 1) *zum grössten Theil, meistentheils, meist, gewöhnlich, in der Regel.* — 2) *aller Wahrscheinlichkeit nach.*

प्रायस्य RV. Prât. 16,43 nach dem Comm. Adj. *vorwaltend.*

प्रायाणिक und प्रायात्रिक Adj. *zum Marsch —, zur Reise gehörig.*

प्रायाम in स° als Beiw. des Windes wohl fehlerhaft.

प्रायास m. *grosse Bemühung, — Anstrengung* zu Spr. 3140.

प्रायिक Adj. 1) *gewöhnlich* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,3. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *das Meiste aber nicht Alles enthaltend.* Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 5,2,24.

प्रायु in अप्रायु.

*प्रायुद्धिषिन् (!) oder *प्रायुधेषिन् (!) m. *Pferd.*

1. प्रायुस् n. *gesteigerte Lebenskraft, sehr langes Leben* Maitr. S. 1,5,4. 11 = Âpast. Çr. 6,19,1.

2. प्रायुस् in अप्रायुस्.

प्रायेण Instr. Adv. = प्रायशस् 1) und 2) (Mahâvîraḱ. 128,11).

प्रायोक्त Adj. (f. ई) *hier und da von Jmd angewandt, — gebraucht.*

प्रायोग Adj. wohl = 1. प्रयोग *zum Mahle kommend.*

प्रायोगिक Adj. 1) *angewandt, anwendbar.* — 2) als Bez. einer best. Art von Schnupf-, Rauch- und Niesemittel.

प्रायोज्य Adj. *zu den Sachen gehörend, die man braucht, nöthig hat.*

प्रायोदेवता f. *die am Meisten vorkommende Gottheit.*

प्रायोपगमन n. *das in den Tod Gehen, ruhiges Erwarten des Todes durch Enthaltung von Nahrung.*

प्रायोपयोगिक Adj. *gebräuchlichst, gewöhnlichst.*

प्रायोपविष्ट Adj. *ruhig den Tod erwartend durch Enthaltung von Nahrung.*

प्रायोपवेश m., °वेशन n. und *°वेशनिका f. = प्रायोपगमन.

प्रायोषवेशिन् und प्रायोपेत Adj. = प्रायोपविष्ट.

प्रायोभाविन् Adj. *gewöhnlich —, regelmässig erscheinend, — vorkommend.* Nom. abstr. °वित्व n. Bhâvapr. 4,64,4.

प्रायोवाद m. *eine gangbare Redensart, Sprüchwort* Bâlar. 205,6.

प्रारण्य Lalit. 217,1 fehlerhaft für प्रावण्य.

*प्रारब्धि f. *der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird.*

प्रारम्भ m. *Unternehmung, Unternehmen* (291, 21), *Beginn einer Arbeit; Beginn, Anfang* überh.

*प्रारम्भण n. *das Beginnen, Anfangen.*

*प्रारम्भणीय Adj. von प्रारम्भण.

प्रारोक् 1) *Adj. = प्ररोक्: शीलमस्य. — 2) m. *Schoss, Spross, Trieb.*

*प्रार्तोयि, °यति = प्रर्तोयि.

*प्रार्द्रक Adj.

*प्रार्जयितर् Nom. ag. als Erklärung von पर्जन्य.

प्रार्जुन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रार्णा = प्र + ऋणा.

प्रार्थ m. *Geräthe, Zurüstung; Geschirr.*

प्रार्थक Adj. *sich bewerbend um* (insbes. um ein Mädchen); m. *Bewerber.*

प्रार्थन 1) n. und f. (°ना häufiger) *Wunsch, Verlangen, Bitte, Gesuch, Bitte —, Bewerbung um* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *das Angehen Jmds* (im Comp. vorangehend) *mit einer Bitte.* — 2) f. आ in der Dramatik *das Verlangen nach Liebesgenuss, Freude und Festen.*

प्रार्थनापञ्चक n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

प्रार्थनाभङ्ग m. *Fehlbitte, das Abschlagen einer Bitte* Mârk. P. 22,8. Ind. St. 15,275. 357. 376.

प्रार्थनासिद्धि f. *die Erfüllung eines Wunsches, — einer Bitte.*

प्रार्थनीय 1) Adj. *a) zu wünschen, zu verlangen, was man sich erbitten darf, begehrenswerth, wonach man ein Verlangen haben könnte.* — *b) zu bitten* (Person) Kâd. 2,118,3. — 2) *n. *das Zeitalter* Dvâpara.

प्रार्थयितर् Nom. ag. *Bewerber, Liebhaber.*

प्रार्थयितव्य Adj. *begehrenswerth, wonach man ein Verlangen haben könnte.*

प्रार्थित 1) Adj. von अर्थय् mit प्र. — 2) n. *Wunsch, Verlangen* R. 1,20,22. Ragh. 7,50.

प्रार्थितदुर्लभ Adj. *gewünscht aber schwer zu erlangen* Kumâras. 5,46. 61.

°प्रार्थिन् Adj. 1) *wünschend, Verlangen habend nach.* — 2) *angreifend.*

प्रार्थ्य 1) Adj. *wonach Jmd* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend) *Verlangen trägt, begehrenswerth* 252,21. — 2) n. *a)* impers. *zu bitten.* — *b)* v. l. für प्रार्थ.

*प्रार्द्रक Adj. *anstrengend.*

प्रार्ध in परिप्रार्ध.

प्रार्पण m. *Erreger.*

*प्रार्षभीय्, °यति = प्रर्षभीय्.

प्रालम्ब 1) Adj. *herabhängend.* — 2) *m. *a) eine*

Art Perlenschmuck. — *b) die weibliche Brust.* — *c) Gurke.* — 3) (*n.) *ein herabhängender Schmuck* Bâlar. 90,17. 292,20. Kâd. 58,10. 254,1. Ind. St. 14,387.

*प्रालम्बक 1) n. = प्रालम्ब 3). — 2) f. °म्बिका *ein goldener Halsschmuck.*

*प्रालेपिक Adj. = प्रलेपिकाया धर्म्यम्.

प्रालेय्, °यति *dem Hagel u. s. w. gleichen.*

प्रालेय 1) *Adj. *durch Schmelzen entstanden.* — 2) *m. *Fieber bei der Ziege* oder *beim Schaf* Gal. — 3) (*n.) *Hagel, Schnee* (Bâlar. 91,18), *Reif, Thau.*

प्रालेयभूधर m. Bein. des Himavant Vikramâṅkaṁ. 18,77.

प्रालेयरश्मि und प्रालेयरोचिस् (Prasannar. 75,22) m. *der Mond.*

प्रालेयशैल m. Bein. des Himavant.

प्रालेयांशु m. *der Mond.*

प्रालेयाद्रि m. Bein. des Himavant Vikramâṅkaṁ. 18,86. 94.

*प्रालेयारीय्, °यति = प्रत्कारीय्.

प्राव scheinbar m. *Schütze* Gop. Br. 2,2,13. Auch Tâṇḍja-Br. 1,9,7 scheint der Comm. diese Lesart vor Augen gehabt zu haben, da er प्राच durch प्रकर्षेण रक्तकः erklärt. Die richtige Lesart ist प्रवा.

प्रावचन Adj. *beim Vortrage der heiligen Texte gebräuchlich.*

प्रावचनिक Adj. dass. Comm. zu TS. 1,93,20. 94, 19. Njâjam. 12,3,9.

*प्रावट् m. *Gerste.*

प्रावण् Adj. etwa *in Abgründen befindlich.*

*प्रावणि von unbekannter Bed.

प्रावण्य n. Nom. abstr. zu प्रवण 3) *b*) Lalit. 117, 3 (प्रारण्य gedr.).

प्रावन् in क्रतुप्रावन् und वर्षप्रावन्.

1.*प्रावर् m. *Umzäunung, Zaun, Hecke.*

2.*प्रावर् Adj. (f. ई) von 2. प्रवर्.

प्रावरक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्रावरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Bedecken, Verhüllen* Âpast. — 2) *Bedeckung, Hülle, Mantel, Ueberwurf.*

*प्रावरणीय n. *Ueberwurf, Mantel.*

प्रावरेय m. Patron. von प्रवर्. Pl. Kâṭh. 13,12.

प्रावर्ग Adj. *sich aussondernd, ausgezeichnet, egregius.* Nach Sâj. = प्रकर्षेण शत्रूणां वर्जयिता.

°प्रावर्तक (metrisch) Adj. *zur Erscheinung bringend, Gründer* (eines Geschlechts).

प्रावर्षिन् Adj. *anfangend zu regnen.*

प्रावकृणि m. fehlerhaft für प्रावाकृणि.

प्रावाडुक m. *Gegner* (in einem gelehrten Streit) Comm. zu Njâjas. 4,1,13. 2,49.

1. प्रावार् m. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) N. pr. einer Gegend.

2. प्रावार् Adj. *auf Ueberwürfen sich findend.* कीटक m. *Kleiderlaus* Spr. 182. 521.

प्रावारक m. *Ueberwurf, Mantel.*

प्रावारकर्ण m. N. pr. einer *Ohreule.*

*प्रावारकीट m. *Kleiderlaus.*

प्रावारिक m. *ein Verfertiger von Ueberwürfen, — Mänteln.*

*प्रावारीय्, °यति *als Ueberwurf —, als Mantel gebrauchen.*

प्रावालिक m. *Korallenverkäufer* R. Gorr. 2, 90,17.

*प्रावास Adj. = प्रवासे दीयते कार्यं वा.

*प्रावासिक Adj. = प्रवासे साधुः, प्रवासाय प्रभवति.

प्रावाकृणि m. Patron. von प्रवाकृण gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç. Comm. zu Âpast. Çr. 4,15,3.

प्रावाकृणेय m. Patron. von प्रावाकृणि.

*प्रावाकृणेयक Adj. von प्रावाकृणेय.

*प्रावाकृणेयि m. Patron. von प्रावाकृणेय.

*प्राविक्य n. Nom. abstr. von प्रविक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

प्रावितर् Nom. ag. mit Gen. *Beschützer, Gönner, Pfleger.*

प्रावित्र n. *Pflege, Behütung.*

प्रावी Adj. *aufmerksam, sorgsam.* Nach Sâj. = प्रकर्षेण गन्ता.

प्रावीण्य n. *Geschicklichkeit, Tüchtigkeit,* — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

प्रावृट्काल m. *Regenzeit* 171,9.

प्रावृट्कालवह् Adj. (f. आ) *nur zur Regenzeit fliessend* (Fluss).

*प्रावृडुत्थय m. *Herbst* Râgân. 21,67.

प्रावृण्मय Adj. (f. ई) *regenzeitartig* Harshak. 90,12.

प्रावृत 1) Adj. s. u. 1. वर् mit प्र. — 2) *m. f. n. *Ueberwurf, Mantel* 245,13. — 3) n. *das Bedekken, Verhüllen* Gaut.

प्रावृति f. 1) *Zaun, Hecke.* — 2) bei den Çaiva *geistige Finsterniss,* eine der 4 Folgen der Mâjâ.

प्रावृत्तिक Adj. *der Art und Weise, wie man zuerst verfahren ist, entsprechend* (ohne Rücksicht auf irgend etwas Anderes) Comm. zu Kâtj. Çr. 88,23.

प्रावृष् f. *Regenzeit, die nasse Jahreszeit;* in der Jahreseintheilung *die Monate* Âshâḍha *und* Çrâvaṇa, *welche die erste Hälfte der Regenzeit bilden.*

प्रावृष m. und *°षा f. dass.

प्रावृषायणी f. 1) *Boerhavia procumbens.* — 2) *Mucuna pruritus* Bhâvapr. 1,207.

प्रावृषिक 1) Adj. *zur Regenzeit in Beziehung stehend, *in der R. geboren.* — 2) *m. *Pfau.*

*प्रावृषिज Adj. *in der Regenzeit entstanden, — stattfindend.*

प्रावृषेण्य 1) Adj. *zur Regenzeit in Beziehung stehend, — gehörig* Bâlar. 305,1. — 2) *m. *a) Nauclea Cadamba.* — *b) Nauclea cordifolia* Râgân. 9, 103. — *c) Wrightia antidysenterica* Râgân. 9,53. — 3) *f. आ *a) Mucuna pruritus.* — *b) eine roth blühende* Punarnavâ Râgân. 5,118.

प्रावृषेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रावृष्य 1) m. *a) Nauclea cordifolia* Râgân. 9, 103. — *b) Wrightia antidysenterica* Râgân. 9,58. — *c) Asteracantha longifolia* Râgân. 11,219. — 2) n. *Katzenauge* (ein Edelstein) Râgân. 13,192.

प्रावेण्य n. *das zarte Fell eines best. Thieres.* v. l. प्रवेणी.

प्रावेप् m. *eine hängende, sich schaukelnde Baumfrucht.*

*प्रावेशन 1) Adj. = प्रवेशने दीयते कार्यं वा. — 2) n. *Werkstatt.*

प्रावेशिक Adj. (f. ई) *zum Eintritt in's Haus —, zum Auftritt einer Person auf der Bühne in Beziehung stehend* (Bâlar. 10,12), *ein günstiges Augurium für den Eintritt abgebend.*

प्राव्रज्य n. MBh. 5,6017 fehlerhaft für प्राव्राज्य.

प्राव्राज्य n. *das Leben eines umherziehenden frommen Bettlers* MBh. 5,175,41.

प्राश् f. *Speisevorrath, Lebensmittel.*

1. प्राश m. 1) *das Essen, Geniessen.* — 3) *Essen, Nahrung, Speise.*

2. प्राश m. fehlerhaft für प्रास 3).

*प्राशक Adj. *essend, geniessend* Sâj. zu RV. 1,40,1.

प्राशन 1) n. *a) das Essen, Geniessen.* — *b) Essen, Speise.* — *c) die erste Fütterung des Kindes mit Reis.* — 2) f. प्राशनी *das Geniessen in* रस° Vaitân.

प्राशनार्थीय Adj. *zum Essen bestimmt* Çâṅkh. Grhj. 3,8.

प्राशनिन् in पर्ण° und प्राण°.

प्राशनीय 1) Adj. *was zum Essen dient* Utpala zu Varâh. Jogaj. 7,17. — 2) n. *Speise.*

(प्राशव्य) प्राशविंश m. Pl. *Speisevorrath, Lebensmittel.*

प्राशस्त्य n. *das Gerühmtwerden, Vorzüglichkeit.*

प्राशा f. *ein heisser Wunsch* Tâṇḍja-Br. 8,9,22.

प्राशातिक n. *Hülsenfrucht* Âpast. Çr. 4,3,8.

प्राशापय्, °यति = Caus. von 1. अश् mit प्र Mân. Gṛhj. 1,17. 20. 2,3.

प्राशास्त्र n. *das Amt des* Praçâstar. Vgl. प्रशास्त्र.

प्रा॑शित 1) Adj. *gegessen.* — 2) *n. *Manenopfer.*

प्राशित॑ṛ Nom. ag. *Esser.*

प्राशित॑व्य oder प्राशितव्य॑ Adj. *zu essen, was man essen kann.*

प्रा॑शित्र n. 1) *der zum Essen bestimmte Antheil des* Brahman *am* Havis. प्राशित्रवत् Adv. Vaitân. — 2) = प्राशित्रहर॑ण.

प्राशित्रहर॑ण n. *das zur Aufnahme des* Prâçitra 1) *bestimmte Gefäss.*

प्राशित्रिय Adj. in अप्राशित्रिय॑.

प्रा॑शु Adj. *überaus rasch, — flink, — behend.* प्राशु Adv. Âpast. Çr. 7,13,3.

प्राशुक Adj. 1) Ind. St. 13,288 = प्लाशुक. — 2) Hem. Jogaç. 3,53 fehlerhaft für प्रांशुक.

प्रा॑शुषाळ्ह (stark °षाॅळ्ह) Adj. *schnell fertig werdend* (mit dem Mahle).

1. प्रा॑शू m. *Esser* (Sâj.), so v. a. *Gast* (Grassmann) ṚV. 1,40,1. Eher Adj. = प्राशु॑; = शीघ्र Mahîdh. zu VS. 34,56.

2. प्राशू m. nach dem Comm. = पराक्रम in सत्य॑प्राशू.

प्रा॑शृङ्ग Adj. *vorstehende —, vorgebogene Hörner habend* Âpast. Çr. 20,15.

प्राश्निक 1) Adj. *viele Fragen enthaltend.* — 2) m. *der eine Streitfrage entscheidet, Schiedsrichter.*

प्रा॑श्नीपु॑त्र m. N. pr. eines Lehrers.

प्राश्य Adj. *zu essen, was gegessen werden kann* Varâh. Jogaj. 7,18.

प्राश्रवण m. Patron. v. l. für प्रास्रवण.

प्राश्लिष्ट Adj. Bez. *eines aus der Verschmelzung zweier kurzer* इ *entstandenen* Svarita.

प्राश्वमेध m. *ein vorangeschicktes Rossopfer.*

*प्राष्ट Adj. = प्राप्त.

*प्राष्ठ Adj. (f. ई) von प्रष्ठ.

प्रास m. 1) *Wurf.* — 2) *Einstreuung.* — 3) *Wurfspiess.* — 4) *eine best. Constellation* oder *der best. Stand eines Planeten.* — 5) N. pr. eines Mannes.

*प्रासक m. *Würfel.*

प्रासङ्ग m. *eine Art Joch.* MBh. 13,64,19 nach Nilak. = धान्यादिपिधानयोग्यं चतुरश्रम्.

प्रासङ्गवाकोवाक्॑ (stark °वाक्॑) Adj. als Erklärung von उष्ट्र॑ Comm. zu Âpast. Çr. 8,20,11.

प्रासङ्गिक Adj. (f. ई; आ fehlerhaft) 1) *aus dem nahen Verkehr mit Etwas —, aus der Neigung zu Etwas hervorgehend.* — 2) *sich gelegentlich anschliessend, zur Gelegenheit passend, beiläufig, accidentell.*

*प्रासङ्ग्य Adj. *am Joch ziehend.*

प्रासर्॑ 1) Adj. (f. ई॑) nach dem Comm. *zusammengelaufen* (Wasser). — 2) m. *das Zusammenlaufen, Gefrieren* (Comm.).

प्रासन n. *das Werfen, Wegwerfen, Hinwerfen* Vaitân. Gaim. 4,2,16.

प्रासर्पक m. = प्रसर्पक.

प्रासा॑क्॑ 1) Adj. *gewaltig* ṚV. 1,129,4 (Acc. प्रासा॑क्॑म्). — 2) f. *Gewalt.* Instr. *gewaltsam.*

प्रासाक्॑ 1) m. *Gewalt, Kraft.* Abl. *gewaltsam* Mân. Gṛhj. 1,13. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Indra's (aus Missverständniss).

प्रासाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein erhöhter Platz zum Sitzen* oder *Zuschauen* (Âpast.); *Thurm, der oberste Stock eines hohen Gebäudes* (Kâd. 166, 8. 169,9). — 2) *ein auf hohem Fundamente ruhendes Gebäude, Palast, Tempel.* — 3) *der Versammlungs- und Beichtsaal der buddhistischen Mönche.* — 4) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*प्रासादकुक्कुट m. *Haustaube.*

प्रासादगर्भ m. *ein inneres Gemach —, ein Schlafgemach in einem Palast* 157,30.

प्रासादपरामर्श m. *ein best. mystisches Gebet.*

प्रासादपृष्ठ n. *der Söller eines Palastes.*

प्रासादप्रतिष्ठादीधिति f. Titel eines Abschnittes im Râǵadharmakaustubha.

*प्रासादमणडना f. *Auripigment.*

प्रासादलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादाग्र n. *der Söller eines Palastes* R. ed. Bomb. 2,27,9.

*प्रासादारोहण n. *das Ersteigen eines Palastes.*

*प्रासादारोहणीय Adj. von प्रासादारोहण.

प्रासादालंकारलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादिक Adj. (f. आ!) 1) *freundlich, holdselig.* — 2) *lieblich, hübsch* Lalit. 311,17. Kâraṇḍ. 42,5. 45,11.

*प्रासादीय्, °यति *in einem Palast zu sein glauben.*

प्रासाह् n. भरद्वाजस्य °हम् Name eines Sâman. — Vgl. जगत्प्रासाह्.

*प्रासिक Adj. *mit einem Wurfspiess bewaffnet.*

प्रासुक Adj. *frei von lebenden Wesen, rein* Hem. Par. 1,308. 311. 12,61. 178. Vgl. अ° (Nachtr. 2).

प्रासेनजिती f. Patron. von प्रसेनजित्.

प्रासेव m. *Strang* (am Pferdegeschirr).

प्रास्कण्व 1) Adj. *von* Praskaṇva *verfasst.* — 2) n. Name eines Sâman.

प्रास्ताव m. N. pr. (Patron.) v. l. für प्रस्ताव VP.^{2} 2,107.

प्रास्ताविक Adj. (f. ई) 1) *den Anfang —, die Einleitung bildend.* — 2) *zur rechten Zeit angebracht* in अ° (Nachtr. 1). — 3) *mit* प्रस्ताव 5) *versehen.*

प्रास्थानिक 1) Adj. *zum Aufbruch —, zur Abreise in Beziehung stehend* (Harshaṅ. 38,17); *günstig —, geeignet zum Aufbruch.* — 2) n. *Vorbereitungen zur Reise.*

प्रास्थिक Adj. *einen* Prastha *haltend, — wiegend, *mit einem* Prastha *Korn besäet.*

प्रास्य m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,178.

प्रास्रवण 1) Adj. *a) aus einer Quelle kommend.* — *b)* प्लक्षः प्रास्रवणः *die Quelle der* Sarasvatî oder *der Ort des Wiedersichtbarwerdens der* S. — 2) m. Patron. von प्रस्रवण.

*प्राह् m. *Tanzunterricht.*

प्राहणि m. Patron. fehlerhaft für प्रावाहणि.

प्राहारिक m. wohl = प्राहारिक Kâd. 2,47,16 (2, 56,12). Vgl. चातुष्प्राहारिक.

प्राहारिक m. *Wächter, Häscher, Scherge.*

प्राहुण 1) m. *Gast.* — 2) f. ई *ein weiblicher Gast.*

प्राहुणक 1) m. *Gast.* — 2) f. °णिका *ein weiblicher Gast.*

प्राहुणिक m. *Gast* zu Spr. 6286.

*प्राहुतायन m. Patron. von प्रहुत.

प्राह्ण m. *Vormittag.* Loc. und *Acc. *am V.*

*प्राह्णेतन Adj. *vormittägig.*

*प्राह्णेतमाम् und *°तराम् Adv. *recht früh am Vormittag.*

प्राह्ण fehlerhaft für प्राह्ण.

प्राह्लाद् scheinbar MBh. 5,1195, da प्राह्लादे ते वरासनम् die richtige Lesart ist.

प्रा॑ह्लादि m. Patron. von प्रह्लाद MBh. 5,35,14.

प्राह्लादनीय Lalit. 59,11 fehlerhaft für प्रह्ला°.

प्रिय॑ 1) Adj. (f. आ) *a) lieb, werth, erwünscht, beliebt bei* (Gen., Loc., Dat. oder im Comp. vorangehend); *was Einem eigen ist, woran man gewöhnt ist, — hängt; *angenehm zu* (ein im Comp. vorangehendes Nom. act.). प्रियं कर् (Med.) *Jmd* (Acc.) *lieb gewinnen.* Mit einem Abl. *lieber als* Spr. 3584. Wird mit einem folgenden Subst. zu einem adj. Comp. verbunden. प्रियम् Adv. *auf eine angenehme Weise,* प्रिये॑ण *gern.* Compar. प्रियतर्, Superl. प्रिये॑तम (einmal mit Abl. = प्रियतर्). — *b) theuer, hoch im Preise.* — *c) Etwas liebend, — mögend, anhänglich an, geneigt, ein Freund von;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) Freund* Gaut. 10,4. — *b) der*

Geliebte, Gatte. Auch प्रियतम. — *c) Schwiegersohn.* — *d) *eine Art Gazelle.* — *e) *Bez. zweier Heilpflanzen* Râǵan. 5,11. — 3) f. प्रिया *a) die Geliebte, Gattin, Weibchen* (eines Thieres). Auch प्रियतमा. — *b) *Nachricht.* — *c) *kleine Kardamomen.* — *d) *arabischer Jasmin* Râǵan. 10,82. 87. — *e) *Branntwein.* — *f)* Bez. *verschiedener Metra.* — *g)* N. pr. einer Tochter Daksha's VP.^{2} 3,24. — 4) n. *a) etwas Liebes, — Erwünschtes, ein Gefallen.* — *b)* अग्नेः und इन्द्रस्य प्रियम् Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

प्रियंवद् 1) Adj. (f. आ) *Liebes den Menschen sagend, freundlich im Umgange mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) ein best. Vogel.* — *b)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. आ *a) ein best. Metrum.* — *b)* ein Frauenname.

प्रियंवदक m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 36, 17 (64,8).

प्रियक 1) m. *a) eine Gazellenart mit überaus weichem Fell.* — *b) ein best. Vogel.* — *c) *Biene.* — *d) ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Nauclea Cadamba, Terminalia tomentosa, Panicum italicum.* — *e)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) *eines Mannes. — 2) f. ई *das Fell von* 1) *a)* R. ed. Bomb. 3,43,36.

प्रियकर् Adj. *erfreulich.*

1. प्रियकर्मन् n. *die Handlung eines Geliebten.*

2. प्रियकर्मन् Adj. *Jmd Liebes erweisend, freundlich.*

प्रियकलह् Adj. *zanksüchtig* Varâh. Bṛh. 20,8.

प्रियकाम Adj. (f. आ) *gern Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend* 69,20.

प्रियकाम्य 1) *m. *Terminalia tomentosa.* — 2) f. आ *der Wunsch Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen* 67,19.

प्रियकार् Adj. *Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend.*

प्रियकारक Adj. *angenehm, erfreulich.*

प्रियकारण n. *Veranlassung zu etwas Liebem.* Abl. so v. a. *um Jmd etwas Liebes zu erweisen* R. 1,1,24.

प्रियकारिन् Adj. *Jmd etwas Liebes erweisend.* Nom. abstr. °रित्व n.

प्रियकृत् Adj. dass.

प्रियक्षत्र Adj. *freundlich herrschend* ṚV.

प्रियंकर् 1) Adj. (f. ई und आ) *a) Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend* VS. — *b) erfreulich, angenehm.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* verschiedener Männer. — 3) *f. ई *a) Physalis flexuosa.* — *b) eine weiss blühende* Kaṇṭakârî. — *c)* = बृहज्जीवन्ती.

प्रिय॰कु 1) m. f. *a) Fennich, Panicum italicum.* — *b) Aglaia odorata* Râǵan. 12,44. Mat. med. 314. — *c) schwarzer Senf, Sinapis ramosa* MBh. 13, 125,52 (m. nach Nîlak.). Kathâs. 47,109. — *d) *langer Pfeffer.* — *e) *=* फलिनी. — 2) n. wohl *Fennich* oder *Senfkorn* Suçr. 2,275,18. Bhâvapr. 3,136. Nach H. *Saffran.*

प्रियङ्कुका f. *Panicum italicum.*

*प्रियङ्कुद्वीप n. N. pr. eines Landes.

प्रियङ्कुश्यामा f. N. pr. der Gattin Naravâhanadatta's.

प्रियचिकीर्षा f. *das Verlangen Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen* 68,13.

प्रियचिकीर्षु Adj. *Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen verlangend* Bhag. 1,23.

प्रियजन m. *der* oder *die Liebste* 184,26.

प्रियजात Adj. *lieb —, erwünscht geboren* ṚV.

प्रियजानि m. *Galan* Harshaḱ. 148,17.

*प्रियजीव m. *Calosanthes indica* Râǵan. 9,27.

प्रियजीवित Adj. *dem das Leben lieb ist.* Nom. abstr. °ता f. *Liebe zum Leben.*

प्रिय॰तनु Adj. *dem sein Leben lieb ist.*

प्रिय॰तम 1) Adj. s. u. प्रिय॰ 1) *a).* — 2) *m. *eine best. Staude.*

प्रियतरत्व n. *das Jmd* (Loc.) *Liebersein als* (Abl.).

प्रिय॰ता f. 1) *das Liebsein.* — 2) *das Liebhaben* (in Comp. mit seinem Object).

प्रियतोषण m. *quidam coeundi modus.*

प्रियत्व n. 1) *das Liebsein, Geliebtwerden.* — 2) *das Liebhaben* (in Comp. mit seinem Object).

प्रियदत्ता f. 1) mystische Bez. *der Erde.* — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

प्रियदर्श Adj. *angenehm —, lieblich anzusehen.*

1. प्रियदर्शन n. *der Anblick eines lieben Freundes.*

2. प्रियदर्शन 1) Adj. *lieblich anzusehen, — für* (Gen.). — 2) m. *a) *Papagei.* — *b) *eine Art Dattelbaum.* — *c) *Terminalia tomentosa.* — *d) *Mimusops Kauki.* — *e) *eine an Bäumen und Steinen erscheinende Flechte.* — *f) eine best. buddhistische Zeitperiode.* — *g)* N. pr. α) eines Fürsten der Gandharva. — β) eines Sohnes des Schlangendämons Vâsuki. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241. — *b)* verschiedener Frauen Prij. 56,21. — 4) *f. ई *Predigerkrähe.*

प्रियदर्शिका f. N. pr. einer Prinzessin (Prij. 57, 5) und Titel eines nach ihr benannten Schauspiels.

प्रियदर्शिन् m. Bein. Açoka's.

*प्रियदा f. *Rhinacanthus communis.*

प्रियधन्व Adj. *den Bogen liebend* als Beiw. Çiva's MBh. 7,202,44.

प्रिय॰धा Adv. *liebevoll.*

प्रियधान्यकर् Adj. *das Getraide vertheuernd* Varâh. Bṛh. S. 4,20.

प्रिय॰धाम und प्रिय॰धामन् Adj. *eine liebe Heimat habend* oder *die Opferstätte liebend.*

प्रियंदद् 1) Adj. *Liebes gewährend* Kâraṇḍ. 11,7. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,14.

प्रिय॰पति m. *Herr der Lieben* oder *des Lieben, Erwünschten.*

प्रियपुत्र m. *ein best. Vogel.*

प्रियप्रद् m. N. pr. eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

प्रियप्रश्न m. *eine freundliche Nachfrage* (nach Jmdes Wohl u. s. w.) Harshaḱ. 138,23.

प्रियप्राय Adj. *überaus freundlich, — liebevoll* (Rede).

प्रियभाषण n. *freundliche Worte.*

प्रियभाषिन् 1) Adj. *liebevoll —, angenehm redend* R. 2,96,16. — 2) *f. °णी *Predigerkrähe.*

प्रियभोजन Adj. *der gern gut isst* Bhâvapr. 2,27.

प्रियमङ्गला f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*प्रियमधु m. Bein. Balarâma's.

प्रियमाल्यानुलेपन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

प्रियमित्र m. N. pr. eines mythischen Ćakravartin.

प्रियमुखा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,14.

प्रियमुख्या f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81.

प्रिय॰मेध m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

प्रियमेधवत् Adv. *wie* Prijamedha.

प्रिय॰मेधस्तुत Adj. *von* Prijamedha *gepriesen.*

*प्रियंभविष्णु Adj. *lieb —, angenehm werdend.*

प्रियंभावुक Adj. dass. Nom. abst. °ता f.

प्रिय॰रथ m. N. pr. eines Mannes. Nach Sâj. Adj.

*प्रियरूप Adj. *von angenehmem Aussehen.*

प्रियवक्तर् Nom. ag. *Jmd etwas Liebes sagend* (in gutem und in bösem Sinne), *nach dem Munde redend, Schmeichler.* Nom. abstr. °क्तृत्व n.

1. प्रियवचन n. *liebe —, freundliche Worte.*

2. *प्रियवचन m. *ein ergebener Kranker.*

1. प्रियवचस् n. *liebe —, freundliche Worte.*

2. प्रियवचस् Adj. *freundlich redend, nicht verstimmt* Râǵan. 20,33.

प्रिय॰वत् Adj. 1) *Freunde besitzend* Bhar. Nâṭjaç. 34,64. — 2) *das Wort* प्रिय *enthaltend.*

*प्रियवर्णी f. = प्रियङ्गु.

*प्रियवल्ली f. = प्रियङ्गु und फलिनी.

प्रियवसन्तक m. *der erwünschte Frühling* und zugleich *der liebe* Vasantaka 291,28.

1. प्रियवाच् f. *liebe —, freundliche Reden.*

2. प्रियवाच् Adj. *liebe —, freundliche Reden führend.*

प्रियवाद् m. *liebe —, freundliche Worte.*

*प्रियवादिका f. *ein best. musikalisches Instrument.*

प्रियवादिन् 1) Adj. *Jmd etwas Angenehmes, Liebes sagend, freundlich redend; schmeichelnd, Schmeichler.* Nom. abstr. °वादिता f. — 2) m. *Predigerkrähe* Kâraka 5,12. — 3) *f. °वादिनी *Predigerkrähe.*

प्रियव्रत 1) Adj. *erwünschtes Gesetz habend* oder *Gehorsam liebend* Çat. Br. 4,5,3,20. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*प्रियशालक m. *Terminalia tomentosa* Râgân. 9,138.

प्रियशिष्या f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

प्रियश्रवस् Adj. *den Ruhm liebend*, Beiw. Kṛshṇa's.

प्रियसं Adj. *Erwünschtes verschaffend.*

प्रियसंवास m. *das Zusammenleben mit Lieben* 163,23.

1. प्रियसख 1) m. *a) ein lieber Freund. — b) * Acacia Catechu.* — 2) f. ई *eine liebe Freundin.*

2. प्रियसख Adj. *seine Freunde liebend.*

प्रियसंगमन n. N. pr. des Ortes, an welchem Indra und Kṛshṇa mit ihren Eltern Aditi und Kaçjapa *zusammengekommen* sein sollen.

प्रियसत्य Adj. *angenehm und zugleich wahr.*

*प्रियसंदेश m. *Michelia Champaka.*

प्रियसमुद्र m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 1,472.

प्रियसंप्रकार Adj. *streitsüchtig* Bâlar. 30,10.

*प्रियसर्पिष्क Adj. *zerlassene Butter mögend* L. K. 1051.

*प्रियसालक m. = प्रियशालक.

प्रियसेवक Adj. *die Diener liebend, freundlich gegen die D.* Râgat. 8,498.

प्रियस्तोत्र Adj. *dem Lob lieb ist, preislustig* ṚV.

प्रियकृत Adj. *angenehm und zugleich erspriesslich* 104,21. n. Sg. *Angenehmes und z. Erspriessliches* 71,2. 83,16. M. 2,235. MBh. 1,158,24. R. 1, 7,4. Du. Gaut. 2,30.

1. प्रियं Adj. und f. s. u. प्रिय.

2.*प्रिया Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *etwas Angenehmes erweisen.*

प्रियाख्य Adj. 1) *Angenehmes meldend* R. 2,3, 46. Ind. St. 13,483. — 2) *Liebes —, Angenehmes heissend* Spr. 1312.

प्रियातिथि Adj. *Gäste liebend, gastfreundlich.*

प्रियात्मक und प्रियात्मन् m. *ein best. zu den Pratuda gezählter Vogel.*

प्रियात्मन् Adj. *angenehm.*

प्रियान्नत्व n. *caritas annonae* Varâh. Brh. S. 17,4.

प्रियाप्रिय n. Sg. Du. und Pl. *Liebes und Unliebes, Angenehmes und Unangenehmes* 140,23. — Kâṭh. Up. 8,12,1. M. 8,173. Spr. 5663. Bhâg. P. 4,28,37. — AV. 10,2,9.

प्रियामुखी Adv. mit भू *sich in das Gesicht der Geliebten verwandeln* Naish 7,52.

*प्रियाम्बु m. *der Mangobaum* Râgân. 11,11.

प्रियाय्, प्रियायते *mit Liebe behandeln* AV. 19,27, 10 (Conj.). MBh. 2,63,5, v.l. Nach Nîlak. = प्रियमिवाचरते. — Mit नि *unfreundlich sein gegen* (Acc.) AV. 12,4,11. 21. 25. — Vgl. प्रीयाय्.

प्रियाल 1) m. *Buchanania latifolia.* — 2) *f. आ *Weinstock, —traube* Râgân. 11,101.

प्रियालाप m. N. pr. eines Mannes Vâshabh. 260,*a*,25.

प्रियालापिन् Adj. *Liebes —, Freundliches sagend* 174,24.

प्रियावत् Adj. *eine Geliebte habend, ein Verliebter.*

प्रियासूयमती f. N. pr. eines Frauenzimmers.

प्रियीय्, °यति (Conj.) *Jmd* (Acc.) *für die Geliebte halten.*

प्रियेषिन् Adj. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *etwas Angenehmes wünschend, um Jmds Freude besorgt* 172,23.

प्रियोक्ति f. und *प्रियोदित n. *liebe, freundliche Worte.*

प्रियौक्षिय Adj. *in die Kühe verliebt.*

1. प्री 1) प्रीणाति, प्रीणीते (प्रीणेत् Conj.) *a)* Act. *α) vergnügen, ergötzen, erfreuen, Jmd etwas Liebes erweisen, es Jmd zu Dank machen, Jmd gnädig stimmen;* mit Acc. — *β) seine Freude haben an, sich Etwas wohl sein lassen;* mit Gen., Instr. (Gaut.) oder Loc. — *b)* Med. *befriedigt —, vergnügt —, froh sein, sich behagen lassen.* — 2) प्रीयते (episch und metrisch auch Act. und प्रि°) *a) befriedigt —, vergnügt —, froh sein, — über, Gefallen finden an;* mit Loc., Instr. oder Abl. der Person oder der Sache, mit Gen. der Person. — *b) lieben, Jmd geneigt sein;* mit Acc. प्रीयमाण auch *freundlich* von einer Rede. — 3) प्रीत *a) erfreut, vergnügt, fröhlich, befriedigt, — durch* oder *über Etwas* (Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend) [Daçak. 68,14], *über Jmd* (Gen.). Compar. प्रीततर. — *b) geliebt, Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *lieb.* — *c) freundlich* (Rede). — Caus. प्रीणयति, *प्रापयति und *प्रायपयति 1) *vergnügen, ergötzen, erfreuen, gnädig stimmen.* — 2) *erquicken, erfrischen* Kâraka 1, 5. — Desid. पिप्रीषति *Jmd gewinnen —, günstig stimmen wollen.* — Mit अभि in अभिप्री und अनभिप्रीत (Nachtr. 4). — Caus. *erquicken, erfrischen* Kâraka 1, 26. — Mit आ 1) Act. *a) befriedigen, begütigen, günstig stimmen, ergötzen.* आप्रीत *erfreut, froh.* — *b) mit den Âpri-Versen besprechen.* — 2) Med. *sich ergötzen.* — Mit परि, परिप्रीत 1) *dem man Liebes erweist, — schmeichelt, theuer.* — 2) *überaus erfreut.* — Mit अनुप्र *nach Jmd* (Acc.) *in eine freudige Stimmung gerathen* TBr. 1,3,10,4. 5 (wohl प्रीयत्ते zu lesen). — Mit सम्, संप्रीयते *befriedigt —, vergnügt —, froh sein, seine Freude haben an* (Loc. oder Abl.). संप्रीत *befriedigt, vergnügt, froh.* — Caus. संप्रीणयति *befriedigen, vergnügt machen* Hemâdri 1,793,6.

2.°प्री Adj. 1) *freundlich.* — 2) *sich ergötzend an.*

प्रीण् s. u. 1. प्री.

*प्रीण Adj. *ehemalig, alt.*

प्रीणन 1) Adj. *angenehme Empfindung erregend, wohlthuend, beruhigend.* — 2) n. *a) das Ergötzen, Erfreuen, Befriedigen* 329,7. — *b) ein Mittel zum Ergötzen* u. s. w.

प्रीणय् s. Caus. von 1. प्री.

प्रीत 1) Adj. s. u. 1. प्री. — 2) f. प्रीता mystische Bez. *des Lautes* ष. — 3) *n. *Scherz, Spass.*

प्रीतमनस् und प्रीतात्मन् Adj. *erfreuten —, frohen Herzens.*

प्रीति f. 1) *Freude, Ergötzung, angenehme Empfindung, Befriedigung, gnädige Stimmung, Freude an* oder *über* (Loc. oder im Comp. vorangehend); mit einem Absol. *Freude darüber, dass* man Etwas gethan hat. Instr. *in freudiger Erregung, froh, mit Freude.* — 2) *freundschaftliche Gesinnung, Freundschaft, — mit* (समम् oder im Comp. vorangehend), *Liebe, — zu* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). Instr. *freundschaftlich, in Liebe.* — 3) *die Freude, Befriedigung* wird personificirt, insbes. als eine Tochter Daksha's und als eine der beiden Gattinnen des Liebesgottes (134,24). — 4) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — 5) *ein best. astrol.* Joga. — 6) *die 15te* Kalâ *des Mondes.* — 7) mystische Bez. *des Lautes* घ.

प्रीतिकर Adj. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *Freude machend.*

प्रीतिकर्मन् n. *Liebeswerk.*

प्रीतिकूट N. pr. eines Dorfes.

*प्रीतिजुषा f. N. pr. der Gattin Aniruddha's.

*प्रीतितृष् m. Bein. *des Liebesgottes.*

*प्रीतिद् m. *der Spassmacher im Schauspiel.*

प्रीतिदत्त Adj. *aus Liebe —, aus Zuneigung geschenkt.*

प्रीतिदान n. *Liebesgabe* Ragh. 15,68.

प्रीतिदाय m. dass.

प्रीतिधन n. *aus Freundschaft geschenktes Geld.*

प्रीतिपूर्वकम् Adv. *in Liebe, auf freundschaftliche Weise.*

प्रीतिमत् 1) Adj. *a) erfreut, froh, befriedigt. — b) Liebe —, Freundschaft zu Jmd fühlend, Jmd gewogen, verliebt;* mit Loc., Gen. oder Acc. — *c) liebevoll* (Wort). — 2) f. °मती *ein best. Metrum.*

प्रीतिमय Adj. *aus Freude entstanden* (Thränen).

प्रीतियुज् Adj. *geliebt, lieb* Kir. 1,10.

प्रीतिरसायन n. *ein Freude bewirkender Zaubertrank* Spr. 4860.

प्रीतिवचस् n. *liebevolle —, freundliche Worte.*

प्रीतिवर्धन m. *der vierte Monat.*

प्रीतिसंगति f. *ein Freundschaftsbündniss mit* (Instr.).

प्रीतिसंदर्भ m. Titel eines Werkes.

प्रीयति m. Bez. *der Wurzel* 1. प्री MBh. 8,42,31.

प्रीयाय्, °यते *sich freuen über* (Acc.) MBh. 2,63, 5. Vgl. प्रियाय्.

प्रु, प्रवते *aufspringen* Bhaṭṭ. — Caus. प्रावयति *reichen bis* (Acc.) Bhaṭṭ. — Mit अति *hinüberspringen, entspringen.* — Mit अप *herabspringen.* — Mit अभि 1) *herbeihüpfen, — springen.* — 2) *hineinspringen in* (Acc.). — Mit आ *anspringen, hinaufspringen;* mit Acc. — Mit उद् *herausspringen.* — Mit उप in उपप्रुत्. — Mit वि *nach allen Seiten sprühen* Maitr. S. 2,1,11. विप्रुत *versprengt, verschlagen, palans.*

°प्रुत् Adj. in अन्तरिक्षप्रुत्, उदप्रुत्, उपरिप्रुत् und कृष्णप्रुत्.

प्रुष्, प्रौथति *prusten* (vom Ross), *schnauben.* Partic. प्रौथत् und प्रौथमान. — Caus. प्रोथयति *Gewalt anwenden.* — Intens. Partic. पोप्रुथत् *heftig schnaubend.* — Mit अप *wegschnauben, wegblasen.* — Mit प्र 1) *aufpusten, aufschnauben.* — 2) *aufblasen* (die Backen) RV. 3,32,1. — 3) *die Glieder schütteln* (nach dem Comm.). — Vgl. प्रोथ्.

1. प्रुष् 1) प्रुष्णोति, प्रुष्णुते, (वि) प्रुष्यति. *a) spritzen, träufeln. — b) bespritzen, benetzen.* प्रुषित *bespritzt, benetzt.* — 2) *प्रुष्णाति (स्नेहने, सेचने, पूरणे, आर्द्रीभावे; auch मोचने st. सेचने. — Mit अभि (प्रुष्णुते) *Etwas an sich bespritzen, — benezzen.* — Mit उद् in उत्प्रुष्. — Mit परि (°प्रुष्णुते Dat.) *ringsum spritzen* TS. 7,5,11,2. — Mit वि *hinausspritzen, abträufeln.*

2.°प्रुष् Adj. in अग्रप्रुष् und घृतप्रुष्. Vgl. प्रूष्.

3.*प्रुष् *brennen.* प्रुष्ट *gebrannt.* Râśat. 6,144 fehlerhaft für पुष्ट.

प्रुषध्रु m. N. pr. fehlerhaft für पृषध्र.

प्रुषाय्, प्रुषायति, °ते 1) *spritzen, träufeln.* — 2) *bespritzen, benetzen.* — Mit अभि *benetzen.* — Mit आ *beträufeln, bespritzen.*

प्रुषितप्सु Adj. *gesprenkelt, bunt.*

*प्रुष्टाय्, °यते von unbekannter Bed.

प्रुष 1) *m. *a) die Regenzeit. — b) die Sonne.* — 2) f. प्रुषा und प्रुषी *Reif, Eis.*

*प्रुषाय्, °यते *tröpfeln.*

प्रू in *कटप्रू.

प्रूष् in अष्टाप्रूष्.

*प्रेकीय्, °यति Denomin. von प्र + एक.

प्रेक्षक Adj. (f. प्रेक्षिका) 1) *zusehend, sich Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *ansehend, — anzusehen beabsichtigend;* Subst. *Zuschauer* Mân. Gṛhj. 1,12. — 2) *in Betracht ziehend, erwägend, Recht sprechend* 210,24.

प्रेक्षण n. 1) *das Anschauen, Schauen, Sichansehen* (119,21. Gaut.), *Zuschauer bei einer Aufführung.* — 2) *Blick.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Megh. 79. — 3) *Auge.* — 4) *Schauspiel.*

प्रेक्षणक 1) Adj. *zusehend;* m. *Zuschauer.* — 2) n. *Schauspiel* Hemâdri 1,545,21. Bâlar. 58,16. 67, 1. *Komödie* (Gegens. *Wirklichkeit*) 83,19.

प्रेक्षणकूट n. = अक्षिकूट Suçr. 2,466,14.

प्रेक्षणिक m. *Schauspieler* (?) Vet. (U.) 125.

प्रेक्षणीय 1) Adj. *a) zu sehen, sichtbar, — für* (Instr.). — *b) anzuschauen —, aussehend wie* (im Comp. vorangehend). — *c) sehenswerth, — für* (im Comp. vorangehend), *prächtig* Spr. 7646. Compar. °तर (Chr. 47,28), Superl. °तम. — 2) n. *Schauspiel* Vet. (U.) 183.

प्रेक्षणीयक n. *Schauspiel.*

प्रेक्षणीयता f. *Sehenswürdigkeit.*

प्रेक्षा f. 1) *das Sehen, Anschauen, Anblicken, das Zuschauen bei einer Aufführung.* — 2) *das Aussehen, gutes Aussehen, Pracht.* — 3) *Schauspiel* Hemâdri 1,545,19. 21. — 4) *das Auffassen als* (im Comp. vorangehend), *Gemeintsein.* — 5) *Umsicht, Ueberlegung, Bedacht, Verstand.* — 6) **Ast.*

*प्रेक्षाकारिन् Adj. *mit Bedacht zu Werke gehend* Gal.

प्रेक्षागार m. n. und प्रेक्षागृह n. *Schaugebäude, ein Gebäude, von dem man einem Schauspiel zusieht.*

प्रेक्षापूर्वम् und प्रेक्षापूर्व° Adv. *mit Bedacht.*

प्रेक्षाप्रपञ्च m. *Theaterspiel* Bâlar. 74,9.

प्रेक्षावत् Adj. *mit Umsicht zu Werke gehend, bedächtig, verständig.*

प्रेक्षाविधि m. *Theaterspiel* Bâlar. 83,17.

प्रेक्षासमाज n. Sg. *Schauspiele und Versammlungen* 193,18.

प्रेक्षित 1) Adj. Partic. von ईक्ष् mit प्र. — 2) n. *Blick.*

प्रेक्षितर् Nom. ag. *Zuschauer.*

प्रेक्षितव्य Adj. *zu sehen, —zu bekommen* (im Prâkrit) 296,26. 317,31.

प्रेक्षिन् Adj. 1) *zusehend, zuschauend, schauend, — auf* oder *nach, sein Augenmerk richtend —, lauernd auf* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °क्षित्व n. — 2) *blickend wie, den Blick von* (im Comp. vorangehend) *habend.*

प्रेक्ष्य Adj. 1) *zu sehen, zu Gesicht zu bekommen, was angeschaut wird, was mit dem Auge wahrgenommen wird.* — 2) *wonach —, worauf man zu sehen, — zu achten hat.* — 3) *sehenswerth.*

प्रेङ्ख 1) Adj. *schwankend, schaukelnd, schwebend.* — 2) m. f. (प्रेङ्खा) *schwankender Sitz, Schaukel, Schwinge.* प्रेङ्खौ *die beiden Pfosten, zwischen denen die Schaukel sich bewegt.* प्रेङ्खण n. *das Schaukeln.* नकुलस्य वामदेवस्य प्रेङ्खौ und मरुतां प्रेङ्खः m. Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *f. प्रेङ्खा *a) Tanz. — b) ein best. Gang der Pferde. — — c) das Umherstreifen.*

प्रेङ्खण 1) Adj. *hinziehend zu* (im Comp. vorangehend) Bhaṭṭ. — 2) n. *a) das Schaukeln. — b) *Schwinge, Schaukel. — c) eine Art Schauspiel. — d)* प्रेंखण Trik. 3,3,103 fehlerhaft für प्रेखण und dieses für प्रेषण.

प्रेङ्खणकारिका f. *Schauklerin* (eine best. Dienerin im Schauspiel).

*प्रेङ्खणीय Adj. *zu schaukeln.*

प्रेङ्खफलक n. *Schaukelbrett.*

प्रेङ्खोल्, °लति *sich schaukeln, sich hinundher bewegen* Pr. P. 137. Mâlatîm. ed. Bomb. 313,6, v. l.

प्रेङ्खोल 1) Adj. *sich schaukelnd, tanzend, sich hinundher bewegend* Vikramâṅkaṅ. 15,87. — 2) m. *a) das Wehen* (des Windes) Mâlatîm. ed. Bomb. 313, 6. — *b) Schwinge, Schaukel* Vikramâṅkaṅ. 11,82.

प्रेङ्खोलन 1) n. *a) das Schwingen, Schaukeln* Kâd. 142,2 (294,4). — *b) Schwinge, Schaukel.* — 2) f. आ *das Wehen* (des Windes) Kâd. 2,139,8.

प्रेङ्खोलय्, *°यति *schwingen, schaukeln.* °लित *geschwungen, geschaukelt, sich hinundher bewegend* Kâd. 14,21 (22,7). 2,16,23.

*प्रेङ्खण n. Nom. act. von ईङ्ख् mit प्र.

प्रेङ्क Adj. = प्रेरक. Nom. abstr. °त्व n.

*प्रेण्, प्रेणति (गतिप्रेरणश्लेषणेषु).

प्रेणा Instr. für प्रेम्णा.

प्रेणि Adj. = प्रेतृ. Dunkel AV. 6,89,1.

प्रेत 1) Adj. *verstorben.* — 2) m. *a) ein Verstorbener.* — *b) die Seele eines Verstorbenen, Geist, Gespenst.*

प्रेतकर्मन् n. *Todtenceremonie* Gaut. 20,2. 16.

प्रेतकल्प m. Titel des 2ten Theils im Garuḍapurâṇa.

प्रेतकार्य und प्रेतकृत्य n. *Todtenceremonie.*

प्रेतकृत्यनिर्णय m. Titel eines Werkes.

प्रेतगत Adj. *zu den Verstorbenen gegangen, verstorben.*

*प्रेतगृह् n. *Leichenstätte.*

प्रेतगोप m. *Todtenwächter* (in Jama's Behausung).

प्रेतचारिन् Adj. *unter Verstorbenen einhergehend* (Çiva).

प्रेतत्व n. 1) *der Zustand eines Gestorbenen, das Todtsein.* — 2) *der Zustand eines Gespenstes* Hemâdri 1,58,9. Kâraṇḍ. 41,22.

प्रेतधूम m. *der Rauch bei einer Leichenverbrennung.*

*प्रेतनदी f. *der Fluss im Reiche der Verstorbenen.*

प्रेतनाथ m. Bein. Jama's Bâlar. 109,6.

प्रेतनिर्यातक und प्रेतनिर्हारक m. *Leichenträger.*

प्रेतपक्ष und °क m. *die dunkele Hälfte im gauṇa Âçvina.*

*प्रेतपटह् m. *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

प्रेतपताका f. *Trauerfahne* Harshaḱ. 139,10. 223,5.

प्रेतपति m. Beiw. und Bein. Jama's.

प्रेतपतिपटह् m. *die Todestrommel* (fig.) Kâd. 2, 74,3.

प्रेतपिण्डभुज् Adj. *das Todtenmahl geniessend* Harshaḱ. 145,6.

प्रेतपितृ Adj. *dessen Vater verstorben ist* Mân. Gṛhj. 2,1.

*प्रेतपुर n. und °पुरी f. (Daçak. 14,22) *die Stadt der Todten, Jama's Behausung.*

प्रेतप्रदीप m. Titel eines Werkes.

प्रेतप्रसाधन n. *das Ausschmücken eines Verstorbenen.*

प्रेतभक्षिणी f. N. pr. einer Göttin.

प्रेतभाव m. *der Zustand eines Verstorbenen, das Todtsein.* °स्थ Adj. *verstorben.* संसिद्धः °भावाय *zum Sterben bereit.*

प्रेतमञ्जरी f. Titel eines Abschnittes im Garuḍapurâṇa.

प्रेतमुक्तिदा f. Titel eines Werkes.

प्रेतमेध m. *Todtenopfer.*

प्रेतृ Nom. ag. *Wohlthäter, Liebhaber, Pfleger.*

*प्रेतराजसी f. *Basilienkraut.*

प्रेतराज m. Bein. Jama's. °निवेशन n. und °पुर n. *seine Behausung, — Stadt.*

प्रेतलोक m. *die Welt der Verstorbenen.*

*प्रेतवन n. *Leichenstätte.*

प्रेतवश m. *die Gewalt der Todten.* °वशं नी so v. a. *zum Tode befördern* MBh. 3,313,29.

*प्रेतवाहित Adj. *von Geistern besessen.*

प्रेतशिला f. *Todtenstein*, Bez. eines Steines in Gajâ, auf dem die Todtenkuchen dargebracht werden.

प्रेतशुद्धि f. und प्रेतशौच n. *die Reinigung nach einem Todesfall.*

प्रेतसंकल्प Adj. *zu Ehren eines Verstorbenen zubereitet* (Speise) Âpast.

प्रेतस्पर्शिन् m. *Leichenträger* Çâṅkh. Gṛhj. 4, 7. 11.

प्रेतहार m. dass.

प्रेताधिप m. Bein. Jama's. °नगरी f. *die Residenz Jama's* Kâd. 21,1.

प्रेताधिपति m. *der Herr der Todten* oder *Geister.*

प्रेतान्न n. *die für einen Verstorbenen bestimmte Speise* Âpast.

प्रेतापन (fehlerhaft) und प्रेतायन (wohl m.) *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 66,16. 17. 18,13.

प्रेतावास m. *Leichenstätte.*

प्रेतास्थि n. *Knochen eines Verstorbenen.*

प्रेति f. 1) *Weggang, Flucht.* — 2) *Antritt* Tândja-Br. 11,3,1.

*प्रेतिक m. *die Seele eines Verstorbenen, Geist, Gespenst.*

प्रेतिवत् Adj. *das Wort* प्रेति oder *eine Form von* 3. इ *mit* प्र *enthaltend* Âpast. Çr. 14,19.

प्रेतिषणि Adj. *fortstrebend.*

प्रेतेश und प्रेतेश्वर m. Bein. Jama's.

प्रेत्य Absol. s. u. 3. इ mit प्र.

प्रेत्यजाति f. *die Stellung im künftigen Leben.*

प्रेत्यभाज् Adj. *nach dem Tode die Früchte von Etwas geniessend.*

प्रेत्यभाव m. *der Zustand nach dem Tode, das jenseitige Leben.*

प्रेत्यभाविक Adj. *auf den Zustand nach dem Tode sich beziehend.*

प्रेवत् 1) Adj. (f. प्रेवरी) *ledig laufend* (Vieh). — 2) *m. *a) Wind.* — *b)* Bein. Indra's.

प्रेवरी s. u. प्रेवत् 1).

प्रेदि m. N. pr. eines Mannes. v. l. प्रैति.

प्रेधा Adv. = प्रियधा *liebevoll* Maitr. S. 1,2,15. 3,9,7.

*प्रेन्वन n. Nom. act. von इन्व् mit प्र.

*प्रेन्वनीय Part. fut. pass. von इन्व् mit प्र.

*प्रेप Adj. (प्र + अप् *Wasser*).

प्रेप्सा f. 1) *das Habenwollen, Verlangen, Begehren.* — 2) *Voraussetzung, Annahme.*

प्रेप्सु Adj. 1) *zu erlangen wünschend, verlangend nach, suchend*; das Object im Acc. oder im Comp. (Gaut.) vorangehend. — 2) *voraussetzend, annehmend.*

प्रेम 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = प्रेमन् 1). — 2) f. आ *a)* dass. — *b) ein best. Metrum.*

प्रेमणीय Adj. *Liebe u. s. w. zu erwecken geeignet* Lalit. 59,10. Text zu Lot. de la b. l. 222.

प्रेमन् 1) m. n. *a) Liebe, Zuneigung, Vorliebe, Liebhaberei* (Spr. 7621), *Gunst, Zärtlichkeit, Liebe u. s. w. zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Auch Pl. — *b) *Freude.* — 2) m. *a) Scherz, Spass.* Pl. Sâh. D. 136. — *b) *Wind.* — *c)* *Bein. Indra's. — *d)* N. pr. verschiedener Männer.

प्रेमनारायण m. N. pr. eines Fürsten.

प्रेमपत्तनिका f. Titel eines Werkes.

*प्रेमपातन n. *Schnupfen.*

प्रेमबन्ध m. und °बन्धन n. *Liebesband, Liebe, Zuneigung.*

प्रेमभाव m. *Liebe, Zuneigung.*

प्रेमराशी Adv. mit भू *zu heftiger Liebe sich steigern* Megh. 109.

प्रेमलतिका f. *die kleine Liane „Liebe“* Kâvjapr. 283,2.

प्रेमवत् 1) Adj. *von Liebe erfüllt.* — 2) *f. °वती *die Geliebte.*

प्रेमसाहि m. N. pr. = प्रेमनारायण.

प्रेमसेन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,252.

प्रेमाकर m. *eine Fülle von Liebe* Daçak. 2,6.

प्रेमाबन्ध m. = प्रेमबन्ध 316,33. Veṇis. 44.

प्रेमामृत n. Titel eines Verzeichnisses von 112 Namen Kṛshṇa's.

प्रेमावती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,443.

*प्रेमिन् Adj. *von Liebe erfüllt.*

प्रेयंस् 1) Adj. *lieber, werther, erwünschter* Kathâs. 61,141. — 2) m. *der Geliebte* 179,27. — 3) f. प्रेयसी *die Geliebte* 174,3. 179,27. — 4) n. in der Rhetorik *Schmeichelei.*

प्रेयस्ता f. und प्रेयस्त्व n. *das Liebersein.*

प्रेरक Adj. Subst. *antreibend, Antreiber, Anreger.*

प्रेरण 1) n. *das Hinaustreiben* in *पशु°. — 2)

n. f. (आ) *a) das Antreiben, Antrieb, — zu* (प्रति). *— b) Thätigkeit, Handlung.*

प्रेरणीय Adj. *anzutreiben, —zu* (Dat.).

प्रेरितर् Nom. ag. *Antreiber.*

*प्रेर्वन् m. *das Meer.*

*प्रेर्वरी f. *Fluss.*

1.*प्रेष्, प्रेषते (गतौ).

2. प्रेँष् f. *Drang.*

प्रेँष m. 1) *Antrieb, Streben.* — 2) **Absendung.* — 3) **Schmerz, Pein.*

प्रेषक Adj. *der den Befehl zu Etwas giebt.*

प्रेषण n. 1) *das Absenden* (eines Boten), — *zu Jmd* (प्रति), *Zusenden.* — 2) *das Absenden mit einem Auftrage, Auftraggeben, Geheiss, Befehl* Gaut. °कृत् *einen Auftrag —, einen Befehl ausführend.* — 3) *Diensterweisung* MBh. 1,76,25 (Pl.). Chr. 297, 6 (im Prâkrit).

प्रेषणाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Befehle* (eines Fürsten), *Haupt der Verwaltung.*

प्रेषयितर् Nom. ag. *der Aufträge —, Befehle ertheilt.*

प्रेषितव्य n. impers. *aufzufordern.*

*प्रेषे Dat. Infin. zu 1. इष् mit प्र P. 3,4,9, Sch.

प्रेँष्ठ (auch dreisilbig) 1) Adj. *a) der liebste, wertheste.* In der Anrede so v. a. *Liebster. — b) grosses Gefallen findend an* (Loc.). — 2) m. *der Geliebte, Gatte.* — 3) f. प्रेष्ठा *a) die Geliebte, Gattin. — b) *Bein.*

प्रेष्ठतम Adj. = प्रेँष्ठ 1) *a).*

प्रेष्य 1) Adj. *zu schicken, zu senden.* — 2) m. *Diener* Gaut. — 3) f. आ *Dienerin.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) n. *a) das Dienersein;* vgl. प्रैष्य. — *b) Geheiss, Befehl.* °कार *Jmds* (Gen.) *Befehle ausführend.*

प्रेष्यजन m. 1) *Dienerschaft.* — 2) *Diener.*

प्रेष्यता f. und प्रेष्यत्व n. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft, — bei Jmd* (im Comp. vorangehend).

प्रेष्यभाव m. *der Stand eines Dieners* oder *einer Dienerin.*

प्रेष्यवधू f. *Dienerin.*

प्रेष्यवर्ग m. *Dienerschaft.*

प्रेष्यात्व n. *der Stand einer Dienerin.*

*प्रेक्षण n. Nom. act. von ईक्ष् mit प्र.

*प्रेक्षिकटा f. *eine Handlung, bei der keine Matten sein dürfen.* Vgl. प्रेक्षकटा.

*प्रेक्षिकर्दमा f. *eine Handlung, bei der kein Schmutz sein darf.* Vgl. प्रेक्षकर्दमा.

*प्रेक्षिद्वितीया f. *eine Handlung, bei der kein Zweiter sein darf.*

*प्रेक्षिवाणिज्या f. *eine Handlung, bei der kein Kaufmann sein darf.*

*प्रैकीय्, °यति = प्रेक्षीय्.

*प्रैण्, प्रैणति (गतिप्रेरणाश्लेषणेषु).

प्रैणाँ Adj. = प्रीणाँ (VS. TS.) *geneigt gemacht* AV. 5,27,3.

प्रैतोस् Gen. Infin. zu 3. इ mit प्र Ait. Br. 8,7,8.

*प्रैय n. Nom. abstr. von प्रिय.

*प्रैयक m. Patron. von प्रियक.

प्रैयङ्गव Adj. *aus Fennich bereitet* Maitr. S. 2,1, 8. TS. 2,2,11,4.

*प्रैयङ्गविक Adj. *die Geschichte von* Prijañgu *kennend.*

प्रैयमेध 1) m. Patron. von प्रियमेध. Pl. Ait. Br. 8,8,4. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

प्रैयव्रपक n. Nom. abstr. von प्रियव्रप Naish. 5,66.

प्रैयव्रत 1) Adj. *zu* Prijavrata *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Prijavrata. — 3) n. Prijavrata's *Leben, — Schicksale.*

प्रैय्यङ्गव Adj. fehlerhaft für प्रैयङ्गव.

प्रैय्यमेधँ m. fehlerhaft für प्रैयमेध 1) Pl. TBr. 2, 1,9,1.

प्रैषँ m. 1) *Aufforderung, Geheiss, Befehl;* insbes. *in der Liturgie.* Das Wozu im Comp. vorangehend. °सूक्त n. Sâj. zu Ait. Br. 6,14,3. — 2) *= मर्दन, पीडन, क्लेश, उन्मान.

प्रैषकर (Âpast.) und प्रैषकृत् (Vaitân.) Adj. *Befehle ausführend;* m. *Diener.*

*प्रैषणिक Adj. *von Aufträgen,* d. i. *von der Besorgung von Aufträgen lebend, zur Bes. von Auftr. geeignet.*

प्रैषप्रतीकयाज्या f. *eine mit einem* Praisha 1) *beginnende* Jâgjâ Âpast. Çr. 8,2,15.

प्रैषम् Absol. mit इष्, इच्छति *aufzutreiben suchen* (wie ein Wild).

प्रैषिक Adj. *zu den* Praisha 1) *gehörig* oder *mit* Praisha 1) *verbunden.*

प्रैष्यँ 1) Adj. mit ज्ञँन m. = 2). — 2) m. *Diener.* — 3) f. प्रैष्या *Dienerin.* — 4) n. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft.*

प्रैष्यजन m. *Dienerschaft.*

प्रैष्यभाव m. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft.*

प्रोक्तकारिन् Adj. *der das thut, was ihm gesagt worden ist.*

प्रोक्त m. *Besprengung* Âpast. Çr. 3,19,3. 5,20,5. 6,29,13.

प्रोँक्षण 1) n. *a) das Sprengen, Besprengen, Besprengung* (was beim Thieropfer zugleich *die Weihung des Thieres* ist). — *b) der Behälter für Weihwasser* Hariv. 1,41,6. v. l. प्रोक्षणी. — *c) *das Tödten des Opferthieres.* — 2) f. प्रोँक्षणी *a)* Pl. *Sprengwasser, Weihwasser, Wasser mit eingestreuten Reis- und Gerstenkörnern. — b) der Behälter für das Weihwasser* Hariv. 2204. v. l. प्रोक्षण.

प्रोँक्षणि f. Pl. = प्रोक्षण 2) *a).*

प्रोक्षणीधानी f. *der Behälter für das Weihwasser* Âpast. Çr. 15,5,10.

प्रोक्षणीपात्र n. dass. Nîlak. zu Hariv. 1,41,6.

प्रोक्षणीय n. Sg. und Pl. *Weihwasser.*

प्रोक्षितव्य Adj. *zu besprengen.*

*प्रोघीय्, °यति Denomin. von 1. प्र + ओघ.

प्रोच्चण्ड Adj. *überaus heftig, — stark, — gewaltig* Mahâvîraḱ. 77,19.

प्रोच्चाटना f. *Verscheuchung* Prasannar. 154,15.

प्रोच्चैस् Adv. 1) *überaus laut* 128,6. — 2) *in sehr hohem Grade.*

*प्रोज्झासन n. *Mord, Todtschlag.*

प्रोञ्छन n. *das Abwischen, Wegwischen* (auch in übertr. Bed.) Naish. 5,36.

*प्रोढम् Indecl.

प्रोत 1) Adj. s. u. 3. वा mit प्र. — 2) *m. n. *gewebtes Zeug, ein gewebtes Gewand.*

प्रोतय्, °यति *einschlingen, einstecken, einfügen.*

प्रोँति m. N. pr. eines Mannes.

*प्रोतोत्सादन n. *Sonnenschirm.*

प्रोत्कट Adj. *überaus gross* Kathâs. 27,154 (प्रोत्खात gedr.). °भृत्य *ein hoher Beamter.*

प्रोत्कण्ठ Adj. *den Hals weit ausstreckend, aus vollem Halse* (schreien u. s. w.).

प्रोत्कर्ष m. beruht auf einem Druckfehler.

प्रोत्कुष्ट n. *lautes Schreien, das Anschreien* Hariv. 13816.

प्रोत्तान Adj. *weit ausgestreckt.*

प्रोत्ताल Adj. *sehr laut* Prasannar. 56,20.

प्रोत्तुङ्ग Adj. *sehr hoch.*

*प्रोत्फल m. *ein best. der Weinpalme ähnlicher Baum.*

प्रोत्फुल्ल Adj. 1) *vollkommen aufgeblüht.* — 2) *weit geöffnet* (Augen).

प्रोत्साह m. *eine grosse Anstrengung.*

प्रोत्साहन n. *das Aufmuntern, Ermuntern, Auffordern* (223,32), — *zu* (im Comp. vorangehend), *Aufstacheln, Reizen.* Auch °ना f.

प्रोथ् 1) प्रोथति, °ते *Jmd* (Dat. oder Gen.) *gewachsen sein* Bhaṭṭ. — 2) प्रोथति *voll sein.* — Vgl. प्रुथ्.

प्रोथ 1) (*m. n.) *a) die Nüstern beim Pferde. — b) die Schnauze des Ebers.* — 2) m. *a) Hinterbacke beim Manne* Bhâvapr. 1, 28. 2, 174. — *b)*

*Mutterleib. — c) *Grube. — d) *Unterrock. — e) *= भीषण. — f) ein auf Reisen Gehender. Wohl nur fehlerhaft für पान्थ.

प्रोथँ m. das Pusten, Schnauben.

*प्रोथिन् m. Pferd.

प्रोदक Adj. 1) triefend, nass, feucht Âpast. 1,10, 25. — 2) wovon man das Wasser hat ablaufen lassen Gobh. 1,3,7.

प्रोदकीभाव m. das Abtriefen des Wassers Âpast.

*प्रोदर Adj. dickbäuchig.

°प्रोद्गारिन् Adj. von sich gebend Dh. V. 10,6.

प्रोद्गीवम् Adv. mit hoch ausgestrecktem Halse Z. d. d. m. G. 36,366.

प्रोद्घोषणा f. lautes Ausrufen, — Bekanntmachen.

प्रोद्दण्ड Adj. emporragend, angeschwollen.

प्रोद्दाम Adj. aussergewöhnlich, ungeheuer, gewaltig Prasannar. 135,17.

प्रोद्धूषित Pañkat. 94,4 = ed. Bomb. 1,102,10 fehlerhaft für प्रोद्दूषित; vgl. दूष् mit प्रोद्.

प्रोद्बोध m. 1) das Erwachen, Hervortreten. — 2) das Wecken Prasannar. 154,16.

°प्रोन्माथिन् Adj. zu Grunde richtend.

*प्रोम्भण n. Nom. act. von उम्भ् mit प्र.

*प्रोरक m. Fieber beim Esel Gal.

प्रोर्णुनविषु Adj. mit Acc. zu verdecken —, zu verhüllen beabsichtigend.

प्रोर्णुनाव (!) Adj. mit ज्वर m. eine Species von Fieber Bhâvapr. 3,79.

प्रोष m. das Verbrennen Z. d. d. m. G. 36,379.

प्रोषक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रोषित s. u. 5. वस् mit प्र.

प्रोषितभर्तृका Adj. f. deren Gatte verreist ist.

प्रोषुष Adj. verreist gewesen Çat. Br. 12,5,2,8.

प्रोष्ठ 1) m. a) Bank, Schemel. — b) *Stier. — c) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Mannes. — 2) (*m.) f. (प्रोष्ठी) eine Karpfenart Bhâvapr. 2,13.

प्रोष्ठपद् und प्रौष्ठपद् (AV.) m. f. (आ) Sg. Du. und Pl. ein best. Doppel-Mondhaus. Vgl. उत्तर° und पूर्व°.

*प्रोष्ठपाद् Adj. 1) der seine Füsse auf einer Bank liegen hat. Vgl. प्रौढपाद्. — 2) unter dem Mondhause Proshṭhapada geboren.

*प्रोष्ठिक m. N. pr. eines Mannes.

प्रोष्ठिका f. Cyprinus Sophore Rasar. 554.

प्रोष्ठशय Adj. auf einer Bank schlafend.

प्रोष्ण Adj. brennend heiss.

प्रोष्य Adj. wandernd.

*प्रोष्यपापीयस् Adj. nach dem Aufenthalt in der Fremde noch schlechter geworden Bhaṭṭ. 5,91.

*प्रोह् 1) Adj. geschickt. — 2) m. a) Erwägung. — b) Fussknöchel — oder Fuss eines Elephanten. — c) Gelenk.

*प्रोक्कटा f. v. l. für प्रेक्किटा gaṇa मयूरव्यंसकादि in der Kâç.

*प्रोक्कर्दमा f. v. l. für प्रेक्किर्दमा ebend.

*प्रोक्षण n. Nom. act. von उक्ष् mit प्र.

*प्रोक्षपदि und *°पादि (Kâç.) Adv. = प्रोक्ष पादौ (कुस्तिनं वाकयति) Kâç.

प्रौक्त Adj. die Bedeutung von तेन प्रोक्तम् (P. 4, 3,101) habend.

प्रौग fehlerhafte Schreibart für प्रउग Mân. Çr. 2,4,22. Gṛhj. 1,6.

*प्रौघोष्, °यति = प्रोघोष्.

प्रौढ 1) Adj. (f. आ) a) erwachsen, ausgewachsen, vollständig entwickelt. — b) in den mittleren Jahren stehend (Frauenzimmer). — c) üppig, gross, stark, dicht, heftig. ब्राह्मण n. = ताण्ड्यब्राह्मण. प्रौढ° Adv. — d) am Ende eines Comp. erfüllt —, voll von. — e) mit Selbstvertrauen ausgerüstet, keck, anmassend, frech; insbes. von einem Mädchen gebraucht. — f) fehlerhaft für प्रौढि. — 2) m. a) eine Art Rûpaka. — b) Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Çâkta.

प्रौढचरितनामन् n. Pl. Verzeichniss von Beinamen Kṛshṇa's, die auf seine Heldenthaten im erwachsenen Alter Bezug haben.

प्रौढत्व n. Keckheit, Kühnheit Mâlatîm. 3,19 (6,7).

प्रौढपाद् Adj. die Füsse beim Sitzen in einer best. Stellung haltend Gaut. 16,17. Hemâdri 1,90,16. 18 = 2,35,4. 6. Vgl. प्रोष्ठपाद् 1).

प्रौढप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), प्रौढप्रतापमार्तण्ड m. und प्रौढमनोरमा f. Titel von Werken.

प्रौढवाद् m. ein arroganter Ausspruch, ein stolzes Wort Harshak. 157,12.

प्रौढस्वरम् Adv. mit starker, lauter Stimme Pañkad.

प्रौढाचार m. ein keckes, ungenirtes Benehmen. Pl. 116,20.

प्रौढाक्त m. Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Çâkta.

प्रौढि f. 1) Wachsthum, Zunahme. — 2) Reife, hoher Grad. — 3) Selbstvertrauen, ein Gefühl der Sicherheit, Keckheit.

*प्रौढिमन् m. Nom. abstr. zu प्रौढ 1).

प्रौढिवाद् m. = प्रौढवाद्.

प्रौढी Adv. mit भू 1) heranwachsen, aufwachsen. — 2) zunehmen, zur Reife gelangen.

प्रौढोक्ति f. ein kühner Ausspruch.

*प्रौण Adj. geschickt.

*प्रौष्ठ m. Patron. von प्रोष्ठ.

प्रौष्ठपद् 1) Adj. (f. ई) zum Mondhaus Proshṭhapada in Beziehung stehend. — 2) m. a) ein best. Monat. — b) personificirt als Schatzhüter Kubera's. — 3) f. आ Pl. = प्रोष्ठपदा Pâr. Gṛhj. 2,15,2. — 4) f. ई der Vollmondstag im Monat Praushṭhapada. — 5) n. Titel eines Pariçishṭa des SV. — Hier und da fälschlich für प्रोष्ठ°.

*प्रौष्ठपदिक Adj. zu प्रौष्ठपद्.

*प्रौष्ठिक m. Patron. von प्रोष्ठिक.

*प्रौह् 1) Adj. geschickt. — 2) m. a) Erwägung. — b) Elephantenfuss. — c) Gelenk.

प्लक m. in कशप्लक.

*प्लन्, प्लनति, °ते (गतौ).

प्लक्ष 1) m. a) Ficus infectoria. Nom. abstr. प्लक्षत्व n. Maitr. S. 3,10,2. — b) *Ficus religiosa. — c) *Thespesia populneoides. — d) *Seitenthor oder der Platz zur Seite der Thür. — e) N. pr. α) eines Mannes. — β) mit प्रास्रवण = प्लक्षप्रस्रवण Kâtj. Çr. 24,6,7. Tândja-Br. 25,10,16. 21. 22. Lâṭj. 10, 17,12. 14. — γ) eines Dvîpa VP. 2,2,5. — 2) f. प्लक्षा N. pr. eines Flusses Hariv. 9507.

*प्लक्षकीय Adj von प्लक्ष.

प्लक्षगा f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,121.

प्लक्षजाता Adj. f. Beiw. des Flusses Sarasvatî.

प्लक्षतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्लक्षद्वीप m. n. N. pr. eines Dvîpa VP. 2,1,12. 4,1. 2. 4.

प्लक्षप्रस्रवण n. und प्लक्षराज m. N. pr. einer Oertlichkeit, die Quelle der Sarasvatî.

प्लक्षवती f. N. pr. eines Flusses.

प्लक्षशाखा f. ein Zweig der Ficus infectoria Maitr. S. 3,10,2.

प्लक्षशाखावत् Adj. mit einem Zweige der Ficus infectoria versehen Gobh. 4,1,9.

*प्लक्षसमुद्भवा f. Bein. der Sarasvatî Râgân. 14,21.

प्लक्षस्रवण n. = प्लक्षप्रस्रवण.

प्लक्षावतरण n. N. pr. eines Tîrtha.

प्लति m. N. pr. eines Mannes.

*प्लब्, प्लबते (गतौ).

प्लवग m. N. pr. eines Mannes.

प्लवँ 1) Adj. (f. आ) a) schwimmend Suçr. 1,238, 9. — b) geneigt. पूर्वोत्तर° nach Nordost Hemâdri 1,736,6. Hariv. 6363. Varâh. Brh. S. 48,15. — c) vergänglich Mund. Up. 1,2,7. — d) in der Astrol. heisst ein Sternbild gesenkt, geneigt, wenn es in der von seinem planetarischen Regenten beherrschten Himmelsgegend steht, Utpala zu Varâh. Brh. 1,20. — 2) m. n. (Çâñkh. Gṛhj. 4,14) Boot, Nachen. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. a ein best. Schwimmvogel. — b) *Frosch. — c) *Affe. —

d) **Schaf.* — *e*) **ein* Kaṇḍâla. — *f*) **Feind.* — *g*) **Ficus infectoria.* — *h*) **ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.* — *i*) *das 35ste (9te) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *k*) *das Schwimmen.* — *l*) *das Baden.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *m*) *das Ueberfliessen, Wasserfluth, Anschwellen eines Flusses.* — *n*) **das Schwimmen —, gezogene Aussprache eines Vocals.* — *o*) **das Durchgehen eines und desselben Satzes durch drei oder mehr* Çloka. — *p*) **abschüssige Lage, Neigung, proclivitas;* vgl. 1) *b*). — *q*) in der Astrol. = प्लवत्व Sârâvali bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — *r*) *ein best. Metrum.* — *s*) Name eines Sâman. Auch वसिष्ठस्य प्लवः Ârsh. Br. — *t*) *das Springen, Sprung.* — *u*) **Zurückkunft.* — *v*) **das Antreiben.* — 4) n. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Cyperus rotundus* und *wohlriechendes Gras.* — MBh. 7,1121 पट्टिशायोधनप्लवैः fehlerhaft für °योधनोपलैः oder °योघनोपलैः, wie die anderen Ausgaben haben.

प्लवक m. 1) *ein Springer von Profession* MBh. 13,23,15. — 2) **Frosch.* — 3) **ein* Kaṇḍâla. — 4) **Ficus infectoria* Râǵan. 11,126.

प्लवग 1) Adj. = प्लव 1) *d*) Sârâvali bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 2) m. *a*) *Frosch.* — *b*) *Affe.* — *c*) **ein best. Schwimmvogel.* — *d*) **Acacia Sirissa.* — *e*) *N. pr. α) des Wagenlenkers des Sonnengottes. — β) eines Sohnes des Sonnengottes. — 3) f. आ *die Jungfrau im Thierkreise.*

*प्लवगति m. *Frosch.*

प्लवगेन्द्र m. Bein. Hanumant's.

प्लवंग 1) Adj. *in Sprüngen sich bewegend,* Beiw. des Feuers. — 2) m. *a*) *Affe.* — *b*) **Gazelle.* — *c*) **Ficus infectoria* Râǵan. 11,126. — *d*) *das 41ste (15te) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

प्लवंगम 1) m. *a*) *Frosch.* — *b*) *Affe.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

प्लवत्व n. in der Astrol. *das Gesenktsein,* so v. a. *das Stehen eines Sternbildes in der von seinem planetarischen Regenten beherrschten Himmelsgegend* Varâh. Bṛh. 1,20.

प्लवन 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *geneigt —, abschüssig nach.* — 2) *m. *Affe* Râǵan. 19,48. — 3) n. *a*) *das Schwimmen.* — *b*) *das Baden, — in* (im Comp. vorangehend). — *c*) *das Fliegen* 81,25. — *d*) *das Springen, — über* (im Comp. vorangehend). — *e*) *ein best. Gang der Pferde.*

प्लवत्वत् Adv. *wie mit einem Nachen* MBh. 1, 159,4.

प्लववत् Adj. *mit einem Schiffe* oder *Nachen versehen.*

*प्लवाका f. *Boot, Nachen.*

*प्लविक m. *Fährmann.*

प्लवित n. *das Schwimmen* oder *Springen* Lalit. 178,14.

प्लवितृ Nom. ag. *Springer,* mit Gen. der Entfernung.

प्लाक्ष 1) Adj. *von der Ficus infectoria kommend, an ihr sich befindend, zu ihr in Beziehung stehend.* प्रस्रवण n. Bez. *der Quelle der* Sarasvati Âçv. Çr. 12,6,27. Âpast. Çr. 23,13. — 2) *m. Pl. *die Schule des* Plâkshi. — 3) *n. *die Frucht der Ficus infectoria.*

प्लाक्षकि m. Patron. von प्लक्ष.

प्लाक्षायण m. Patron. von प्लाक्षि.

प्लाक्षि m. Patron. von प्लक्ष. *f. प्लाक्षी.

प्लात m. Patron. von प्लति.

प्लाय्, प्लायते s. u. 3. इ mit प्र.

प्लाय am Ende eines adj. Comp. *reichlich versehen mit.* Vgl. प्राय.

प्लायोगि m. Patron. von प्लयोग.

प्लाव m. 1) *das Ueberfliessen, Abfliessen.* प्लावा f. Mârk. P. 35,18 fehlerhaft. — 2) *das Springen.*

प्लावन n. 1) *das Baden, Abwaschen.* — 2) *das Vollgiessen bis zum Ueberfliessen* (als Reinigungsmittel von Flüssigkeiten). — 3) *das gezogene Aussprechen eines Vocals* Âpast.

प्लावयितृ Nom. ag. *Jmd schwimmen —, zu Boot fahren lassend.*

प्लावित 1) Adj. Partic. vom Caus. von प्लु. — 2) n. *a*) *Ueberschwemmung* Kâd. 2,81,23. — *b*) *ein gezogener Gesang* Bhâg. P. 4,6,12.

प्लाविन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *verbreitend, unter die Leute bringend.* — 2) *m. *Vogel.*

प्लाव्य Adj. *zu baden —, einzutauchen in* (Instr.).

प्लाशि m. Sg. und Pl. *ein best. Eingeweide.*

प्लाशुक Adj. *schnell wieder aufschiessend.*

*प्लाशुचित् Adj. *schnell, rasch.*

*प्लिकृ, प्लेकृते (गतौ).

प्लिकृन् m. *Milz.*

*प्ली, प्लिनाति (गतौ) Dhâtup. 31,32, v. l.

प्लीहा f. Pl. *eine best. Klasse von* Apsaras Maitr. S. 2,12,2. प्लीयाँ v. l.

प्लीयाँ f. s. u. प्लीहा.

*प्लीकघ्न m. *Andersonia Rohitaka.*

प्लीकन् m. 1) *Milz.* — 2) *Milzkrankheit.*

*प्लीकपुष्पा f. *Adelia nereifolia* Râǵan. 4,116.

*प्लीकशत्रु m. *Andersonia Rohitaka.*

प्लीका f. *Milz.*

प्लीकार्कीर्ण Adj. *mit einem best. Ohrenleiden behaftet* VS. 24,4.

*प्लीकारि m. *Ficus religiosa.*

*प्लीकाशत्रु m. *Adelia nereifolia* Râǵan. 4,116.

प्लीकाकली f. dass. Bhâvapr. 1,168.

प्लीकोदर n. *Milzsucht, spleen.*

प्लीकोदरिन् Adj. *milzsüchtig.*

प्लु, प्लवँते, metrisch und bisweilen auch sonst Act. 1) *schwimmen, sich über dem Wasser erhalten.* — 2) *sich baden.* — 3) *schiffen, durchschiffen, schiffen zu* (Acc.). — 4) *hinundher schwanken, sich unsicher bewegen, schweben, fliegen.* — 5) *wehen.* — 6) *verfliegen, dahineilen* (von der Zeit). — 7) *verschwimmen.* — 8) *verschwimmen* von einem Vocal, so v. a. *in der Aussprache auseinandergezogen worden* Comm. zu Âpast. Çr. 2,15,3. — 9) *springen, hüpfen, tanzen, springen von* (Abl.), *— zu, — in* (Acc.), *— über* (Acc.), *— auf* (Acc.), *hinabspringen von* (Abl.). — Partic. प्लुत 1) *schwimmend in* oder *auf* (Loc.), *gebadet, überschwemmt, übergossen mit, erfüllt von;* das Womit oder Wovon im Instr. oder im Comp. vorangehend. — 2) *verschwommen, auseinandergezogen* (von einer best. Aussprache der Vocale und auch von einem best. Tacte). — 3) *geflogen, — gen* (im Comp. vorangehend). — 4) *gesprungen, springend.* Auch प्लुतवत्. — Caus. प्लावयति, °ते (metrisch) 1) *schwimmen lassen, überschwemmen, übergiessen, baden.* — 2) *überschütten,* so v. a. *reichlich bedenken mit* (Instr.). — 3) *abwaschen,* so v. a. *entfernen.* — 4) *abwaschen,* so v. a. *läutern.* — 5) *auseinanderziehen in der Aussprache* (einen Vocal). — 6) *springen lassen* Bhaṭṭ. — *Desid. vom Caus. पिप्लावयिषति und पुप्लावयिषति. — Intens. पोप्लूयते *umherschwimmen.* — Mit समति, रजसा समतिप्लुता *mentruirend* AV. Gjot. 12,9. — Mit अधि in °प्लवन. — Mit अनु 1) *nachziehen, nachfolgen, hinter Jmd* (Acc.) *her fliegen.* — 2) *nachgehen,* so v. a. *sich hingeben;* mit Acc. — Mit अप *herabspringen von* (Abl.). v. l. अव. — Caus. *abwaschen.* — Mit अभि 1) *hinschiffen —, sich begeben zu* (Acc.). °प्लुत mit act. und pass. Bedeutung. — 2) *heimsuchen, über Jmd kommen.* °प्लुत *heimgesucht von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). रजसाभिप्लुता so v. a. *die Regeln habend.* — 3) *hinzuspringen, heranspringen.* — Mit समभि 1) *bespülen, abwaschen.* — 2) *heimsuchen, über Jmd kommen.* °प्लुत *heimgesucht von* (Instr.); रजसा °प्लुता so v. a. *die Regeln habend;* शशिन् *Mond,* so v. a. *verfinstert; heimgesucht von* auch so v. a. *verbunden mit.* — Mit अव 1) *eintauchen.* °प्लुत *eingetaucht* Âçv. Gṛhj. 2,1,5. — 2) *abspringen, her-*

abspringen, — *von* (Abl.). — 3) *davonspringen, fortspringen, sich entfernen*, — *von* (Abl.). — Mit अव *nachtauchen* TBr. 1,3,5,2. — Mit समव *davonspringen*. — Mit आ 1) *sich baden, sich waschen*. आप्लुत *sich gebadet habend, gebadet*. — 2) ein Bad (Acc.) *nehmen*. अवभृथाप्लुत *der ein Reinigungsbad genommen hat*. — 3) *sich* in's Wasser (Acc.) *tauchen*. — 4) *baden, abwaschen*. — 5) *übergiessen, überschwemmen, überschütten*. आप्लुत *a) übergossen, überschwemmt, überschüttet, reichlich versehen;* das Womit im Instr. (Kâraka 5,10) oder im Comp. vorangehend. व्यसनाप्लुत *vom Unglück heimgesucht*. — *b) verbreitet über* (Acc.) Kâraka 5,11. — 6) *herbeispringen, heranspringen, hinspringen zu* (Acc.), *hinaufspringen, hinüberspringen —, hinübersetzen über* (Acc.), *abspringen, herabspringen von* (Abl.). आप्लुत mit act. Bed. — Caus. 1) *waschen, abwaschen, baden lassen, baden*. (trans.). — 2) *sich baden*. — 3) *überschwemmen, übergiessen, begiessen*. — 4) *eintauchen in, einweichen*. — Mit उद्, °प्लुत *unter Wasser stehend*. — Mit न्या *heranspringen* Maitr. S. 2,1,11 (13,4). — Mit उपन्या *heranschwimmen, zuschwimmen auf* (Acc.). — Mit परि, °प्लुत *umringt*. — Caus. *rings abschwemmen*. — Mit प्रत्या in °प्लवन. — Mit समा 1) *sich baden*. °प्लुत *sich gebadet habend*. — 2) *überschwemmen, übergiessen, vollkommen bedecken*. — 3) *hinspringen zu* (Acc.). — 4) *zusammenstossen mit* (Instr.). — Mit उद् 1) *in die Höhe schwimmen, auftauchen* Kâd. 47,8. 2,74,21. — 2) *aufziehen* (von Wolken). — 3) *aufspringen*, — *von* (Abl.), *in die Höhe springen, herausspringen*. — 4) *hinüberspringen über* (Acc.). — 5) *sich in die Luft erheben*. — Mit समुद् *aufspringen, in Sprüngen sich bewegen*. — Mit उप 1) *auf der Oberfläche schwimmen, nicht untergehen*. — 2) *hinschweben zu* (Acc.). — 3) *überschwemmen, überziehen, verfinstern* (den Mond), *heimsuchen, über Jmd kommen*. °प्लुत *überschwemmt, überzogen, verfinstert* (Sonne, Mond), *bezogen, getrübt* (Auge), *heimgesucht, in Noth seiend*. योनि f. *eine best. Krankheit der weiblichen Scham* Kâraka 1,19. 6,30. — 4) *hinzuspringen*. — 5) *stürzen von* (Abl.), — *auf* (Loc.). — 6) *weichen von* (Abl.). Nur Partic. उपप्लुत. — Caus. 1) *bewässern*. — 2) *hinwälzen*. — Mit समुप, °प्लुत *heimgesucht, in Noth befindlich, in Gefahr seiend*. — Mit उपनि *sich nähern*, so v. a. *gleichkommen;* mit Acc. — Mit निस् Caus. *fortspülen* Âpast. Çr. 6,20,2. — Mit परि 1) *umherschwimmen*. — 2) *sich baden*. — °प्लुत *sich gebadet habend in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *überschwemmen, bewässern, begiessen, übergiessen, überschütten, ganz erfüllen, heimsuchen*. Nur Partic. °प्लुत; das Womit im Instr. oder im Comp. vorangehend. दैवराज्ञ° *vom Schicksal oder Könige getrieben* (Vieh); योनि f. *ein best. krankhafter Zustand der Scheide, durch welchen bei der Beiwohnung heftige Schmerzen verursacht werden*, Kâraka 6,30. — 4) *herumschweben, durchschweben, durchfliegen*. °प्लुत mit act. Bedeutung. — 5) *in unruhige Bewegung gerathen, hinundher schwanken, in die Irre laufen, palari*. — 6) *umherspringen*. — 7) *herbeispringen*. — Caus. *schwemmen, baden*. — Mit अनुपरि *Jmd* (Acc.) *nachlaufen* (von Flüssigem) Tândja-Br. 5,7,1. — Mit अभिपरि, °प्लुत *übergossen, heimgesucht, erfüllt;* das Womit oder Wovon im Instr. (Kâraka 5,6) oder im Comp. vorangehend. रज्ज्वाभिपरिप्लुता so v. a. *die Regeln habend*. — Mit संपरि, °प्लुत *übergossen, begossen; heimgesucht, in Noth seiend*. — Mit प्र 1) *sich* auf's Meer (Acc.) *begeben*. — 2) प्रप्लुत *in's Wasser getaucht*. — Caus. 1) *fortschwimmen lassen*. — 2) *mit Wasser begiessen, abwaschen*. — Mit प्रति in °प्लवन. — Mit वि 1) *auseinander gehen, sich zerstreuen*. — 2) *in Unordnung —, auf Abwege gerathen, zu Grunde gehen, verloren sein, zu Schanden werden*. विप्लुत *in Unordnung gerathen, vom richtigen Wege abgekommen, unsittlich* (ब्राह्मणया सह so v. a. *Unzucht treibend mit*), *lasterhaft, zu Grunde gegangen, zu Schanden geworden, in Verwirrung gerathen, verworren* (Rede), *aus der Ruhe gekommen* (insbes. vom Auge in Folge von Thränen, Trauer, Furcht, Freude), *aufgeregt, aufgebracht*. कर्मणा so v. a. *falsch behandelt* (medicinisch) Kâraka 8,8. योनि f. *ein best. schmerzhafter Zustand der weiblichen Scheide*. विप्लुतभाषिन् *stammelnd redend*. — 3) रजसा विप्लुता *menstruirend* AV. Gjot. 12,8. — 4) विप्लुत von einem Nachen (प्लव) vielleicht so v. a. *aus dem Wasser gezogen, an's Land gebracht* Hariv. 2,19,52. Die ältere Ausg. liest 4011 प्लुत st. प्लव; hier könnte विप्लुत *verlaufen, abgeflossen* bedeuten. — Caus. 1) *schwimmen lassen, überschwemmen*. — 2) *verbreiten, bekannt machen*. — 3) *zu Grunde richten, zu Schanden machen* Bâlar. 41,4. — 4) विप्लवयति (metrisch) *verwirren* Spr. 1531. — Mit अनुवि *nach Jmd* (Acc.) *auf Abwege gerathen*. — Mit सम् 1) *zusammenfliessen* (Kâraka 1,4), — *strömen*. — 2) *sich zusammenziehen*, — *ballen* (von Wolken). — 3) *untergehen* (von einem Schiffe) Gop. Br. 2,2,5. — 4) *hinundher schwanken* (vom Geiste). — 5) संप्लुत *a) zusammengeflossen*, — *geströmt*. — *b) sich gebadet habend in* (im Comp. vorangehend). — *c) übergossen, überzogen, erfüllt*, — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *zusammenschwimmen machen, verschmelzen mit* (Instr.) Agni-P. 33,31. — 2) *überschwemmen*. — Mit अभिसम् 1) *sich baden*. — 2) *überströmen, überziehen*. अभिसंप्लुत *übergossen mit, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

*प्लुति m. 1) *Feuer*. — 2) *Hausbrand*. — 3) *Oel*.

प्लुत 1) Adj. s. u. प्लु. — 2) n. *a) Fluth*. Pl. Hariv. 4011. — *b) Sprung, springende Bewegung*. — *c) *ein best. Gang der Pferde*.

1. प्लुतगति f. *das sich in Sprüngen Bewegen*.

2.*प्लुतगति m. *Hase*.

प्लुतमेह् m. *ein best. Tact* S. S. S. 219.

प्लुति f. 1) *das Ueberfliessen, Fluth*. — 2) *das Verschwimmen —, die gezogene Aussprache eines Vocals*. — 3) *Sprung*. — 4) **ein best. Gang der Pferde, Courbette*.

प्लुष् 1) प्लोषति (Ind. St. 14,381), *प्लोष्यति, *प्लुष्यति, *प्लुष्णाति (Bhaṭṭ.); प्लुष्यते Pass. *brennen, versengen*. प्लुष्ट *versengt, verbrannt*, (durch Frost) *versengt*, so v. a. *erfroren* Vikramâṅkaḱ. 18,86. Auch fehlerhaft für पुष्ट. — 2) *प्लुष्णाति (सेचने, क्षेपणे, पूरणे). — Mit आ, आप्लुष्ट *ein wenig versengt, eingebrannt*. — Mit निस्, निष्प्लुष्ट *verbrannt*. — Mit वि, विप्लुष्ट *versengt, verbrannt* VP. 4,2,12.

प्लुषि m. *ein best. schädliches Insect*.

*प्लुष्टाप्, °यते von unbekannter Bed.

*प्लुस्, प्लुस्यति (दाहे, विभागे).

प्लोङ्ख m. *schwanker Sitz, Schaukel*.

*प्लेव्, प्लेवते (सेवने).

प्लोत m. oder n. *Tuch, Lappen*.

प्लोष m. 1) *Verbrennung, Brand* 324,33. — 2) *Brand*, so v. a. *das Gefühl des Brandes* Kâraka 1,20.

°प्लोषण Adj. *verbrennend, versengend*.

°प्लोषिन् Adj. *verbrennend, versengend, Versenger* Bâlar. 80,5.

प्सर् *Scheu, Scham* in अप्सरा und in सप्सर्.

1. प्सरस् n. *Lieblingsgericht, Schmaus, Genuss*.

2. प्सरस् n. *Scheu, Scham* in अप्सरस्.

1. प्सा, प्साति *kauen, zerkauen; aufzehren*. प्सात 1) *zerkaut, aufgezehrt*. — 2) *hungrig. — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit सम् *zerkauen, zerbeissen*.

2.*प्सा f. 1) *Essen, Speise*. — 2) *Hunger*.

प्साकार m. *ein best. Laut* Z. d. d. m. G. 32, 735.

*प्सान n. *das Essen*.

1. प्सु *Lebensmittel* in अप्प्सु (Nachtr. 3).

2.°प्सु *Ansehen, Aussehen.*

प्सुरस् n. etwa *fruges.*

प्स्य in विश्व°.

*फ 1) Adj. *offenbar.* — 2) m. *a) ein brausender Windstoss. — b) das Anschwellen. — c) das Gähnen mit weit geöffnetem Munde. — d) Gewinn. — e) das sich zu Willen Machen* —, *Citiren eines* Jaksha. — *f)* = वर्धक. — 3) n. *a) eine zornige Rede. — b) unnützes Sprechen. — c) das Blasen, Pusten.*

फक्क्, फक्कति 1) etwa *anschwellen.* — 2) *नीचैर्गतौ. — 3) *असद्यवहारे.

*फक्क m. *Krüppel.*

फक्किका f. 1) *eine vorläufige Aeusserung.* — 2) Titel eines Commentars.

फगुल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*फञ्जिका f. 1) *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 7,151. — 2) *Lipeocercis serrata.* — 3) *Alhagi Maurorum.*

*फञ्जिपत्रिका oder *फञ्जिपुत्रिका f. *Salvinia cucullata.*

फञ्जी f. *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 7,151.

फट् Interj. *krach! patsch!* Taitt. Âr. 4,27. Auch eine mystische Silbe.

फट 1) *m. = 2) *a).* — 2) f. फटा *a) die Haube einer Schlange. — b) * Zahn. — c) * Betrüger* (!).

फटाटोप m. *das Anschwellen der Haube einer Schlange.*

फटाटोपिन् (Conj.) Adj. *die Haube aufblasend* (Schlange).

*फडिङ्ग f. *Grille, Heimchen.*

फण्, फँणति (nur Nigh.) *in Bewegung sein* Bhatt. समाप्तिम् *vollendet werden* Bhoǵapr. 94, 20. — Caus. फाणयति und *फणयति *springen machen.* — 2) *abschäumen, abrahmen, abschöpfen.* — Intens. (nur Partic. पम्फणत्) *springen, hüpfen.* — Mit आ Intens. (nur Partic. आपँनीफणत्) dass.

फणँ 1) m. *a)* etwa *Rahm* oder *Schaum.* — *b) ein der Haube einer Schlange ähnliches Hölzchen* Çâṅkh. Gṛhj. 4,15. — 2) m. f. (आ) *a) Nasenflügel.* — *b) die Haube einer Schlange.*

*फणकर m. *Haubenschlange, Schlange* überh.

फणधर m. dass. °धर m. Bein. Çiva's.

फणभृत् m. 1) dass. — 2) Bez. *der Zahl neun* und *acht.*

फणवत् 1) Adj. *mit einer Haube versehen* (Schlange). — 2) m. *Haubenschlange, Schlange* überh.

*फणाकर m. = फणकर.

फणाटोपिन् (Conj.) Adj. = फटाटोपिन्.

*फणाधर m. = फणधर.

*फणाभर m. desgl.

फणाभृत् Adj. *eine Haube tragend* (Schlange).

फणावत् m. 1) *Haubenschlange* Bâlar. 109,19. — 2) *ein best. Genius* Hemâdri 1,652,2. 654,16.

फणिँ m. *Schlange.* Nur फणीनाम् Suparn. 28,1.

फणिकन्या f. *Schlangenjungfrau.*

*फणिका f. *Ficus oppositifolia.*

फणिकार m. Pl. N. pr. eines Volkes.

फणिकेश्वर m. N. pr. eines der acht Vitarâga bei den Buddhisten.

*फणिकेसर m. *Mesua Roxburghii.*

*फणिखेल (?) m. *Wachtel.*

*फणिज्ञा f. *eine best. Pflanze.*

*फणिज्झिल्ला f. Name *zweier Pflanzen*, = महाशतावरी (Râǵan. 4,123) und महासमङ्गा. Vgl. Râǵan. 4,99.

*फणिज्झिल्लिका f. dass. und *Emblica officinalis.*

फणिञ्जक und °क m. *Majoran* und *eine ähnliche Pflanze* Râǵan. 10,157. Bhâvapr. 1,229.

फणित n. Bhoǵapr. 66,23, v. l. fehlerhaft für भणित.

*फणितल्पग m. Bein. Vishṇu's.

फणिति f. Bhoǵapr. 63,20. 66,23 fehlerhaft für भणिति.

फणिन् 1) m. *a) Haubenschlange, Schlange* überh. — *b)* Bein. α) Râhu's. — β) Patañǵali's. — *c) *ein best. Strauch* Râǵan. 5,127. — 2) wohl n. *Zinn* oder *Blei.*

फणिनायक m. Bein. Vâsuki's Ind. St. 15,405.

फणिपति m. 1) *eine riesige Schlange* Spr. 5954. — 2) Bein. *a)* Çesha's Spr. 1534. Prasannar. 22, 14. Ind. St. 15,295. — *b)* Patañǵali's Vikramâṅkaḱ. 18,82.

*फणिप्रिय m. *Wind.*

*फणिफेण m. *Opium.*

*फणिभारिका f. *Ficus oppositifolia.*

फणिभाषितभाष्याब्धि und फणिभाष्याब्धि m. Bez. von Patañǵali's Mahâbhâshja.

फणिभुज् m. *Pfau.*

फणिमुख n. *ein best. Diebeswerkzeug.*

फणिलता (Bâlar. 38,3), फणिवल्ली (Râǵan. 11, 253. Am Ende eines adj. Comp. °वल्लीक Râǵat. 8,3316) und फणिवीरुध् (Bâlar. 297,11) f. *Betelpfeffer.*

*फणिकल्ली f. (Râǵan. 7,95) *Piper Chaba* (?).

*फणिक्षत् f. *eine Alhagi-Art* Râǵan. 4,58.

फणी f. N. pr. eines Flusses.

फणीन्द्र m. Bein. 1) Çesha's. — 2) Patañǵali's.

फणीन्द्रेश्वर m. N. pr. eines der acht Vitarâga bei den Buddhisten.

*फणीय n. *das Holz von Cerasus Puddum.*

फणीश m. Bein. Patañǵali's.

फणीश्वर m. Bein. 1) *Çesha's. — 2) Patañǵali's.

*फण्ड m. *Bauch.*

फत् Interj. fehlerhaft für फुत्.

फतिक्भूपति u. फतिक्शाक् m. N. pr. = ٥ شاه فتح.

फतेपुर u. N. pr. einer *Stadt.*

*फत्कारिन् m. *Vogel.*

फर्, Intens. फर्फरत् ṚV.

*फार n. *Schild* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 58,38.

*फरुवक n. *Betelbüchse* oder *Spucknapf.*

*फरेन्द्र m. *Pandanus odoratissimus.*

फर्फराय्, °यते *sich heftig hinundher bewegen.*

*फर्फरीक 1) m. *die ausgestreckte Hand.* — 2) f. आ *a) Schuh.* — *b)* = मदन. — 3) n. *a) Milde.* — *b) ein junger Schoss.*

*फर्व्, फर्वति = गच्छति.

फर्वर nach Sâj. = पूरयितर्.

फर्वी in प्रफर्वी.

1. फल्, फलति 1) *bersten, entzweispringen.* — 2) *zurückprallen,* — *strahlen.* — Caus. फालित *aufgeblüht* (nach Nilak.) MBh. 13,98,42, v. l. — *Intens. पम्फुल्यते, पम्फुलीति, पम्फुल्लित. — Mit उद् 1) *aufspringen* Bâlar. 16,39. — 2) *hervorbrechen* (vom Blut) Pr. P. 141. — Vgl. उत्फाल und उत्फुल्ल. — Caus. उत्फालयति *aufreissen, aufsperren* (die Augen). — Mit प्रोद् in प्रोत्फुल्ल. — Mit समुद् in *समुत्फाल und समुत्फुल्ल. — Mit प्र in प्रफुल्ल. — Mit प्रति *zurückprallen,* — *strahlen.* — Mit वि *bersten, entzweispringen.* — Mit सम् dass. R. ed. Bomb. 6,22,6. Vgl. संफुल्ल.

2. फल्, फलति, °ते (metrisch) *Früchte bringen* —, *tragen, reifen, Folgen haben, in Erfüllung gehen; sich ergeben, resultiren* (Comm. zu Njâjam. 10, 1,17); *der Frucht* —, *des Lohnes theilhaftig werden; Etwas* (Acc.) *zur Reife bringen,* so v. a. *erfüllen* (Wünsche), *spenden;* ausnahmsweise auch mit Instr. der Frucht. फलित 1) Adj. *a) Früchte tragend, mit Früchten versehen; Früchte gebracht* —, *Erfolg gehabt habend; in Erfüllung gegangen; vollständig zur Entwickelung gekommen* (Kâd. 59, 19); *als Folge sich ergebend.* — *b) * f. आ *menstruirend.* — 2) n. impers. mit Instr. des Subjects. — Mit प्रति *Frucht tragen, Lohn bringen* Ind. St. 14, 389. — Mit वि *Früchte ansetzen, zur Reife gelangen.*

3.*फल्, फलति (गतौ).

4. फॅल् (vor einem Vocal) Interj. = फॅट् AV. 20, 135,3.

फॅल 1) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) Frucht*, insbes. *Baumfrucht, fructus;* auch *Kern* einer Frucht. फलेन फलमादिशेत् *mit der Frucht weise man auf die Frucht*, so v. a. *mit einer Gabe, die man reicht, spiele man auf eine Gegengabe an.* — *b) Muskatnuss* Suçr. 1,221,4. — *c) *die drei Myrobalanen.* — *d) Hode.* — *e) *die monatliche Reinigung der Frauen.* — *f) Frucht* in übertr. Bed. so v. a. *Erfolg, Ergebniss, Wirkung, Lohn, Vergeltung, Vortheil* oder *Nachtheil, Gewinn* oder *Verlust, Belohnung* oder *Strafe.* — *g) Gewinn*, so v. a. *Genuss.* — *h) Ersatz.* — *i)* bei den Rhetorikern *der Ausgang einer Handlung* Daçar. 1,12. Sâh. D. 296. 318. — *k)* bei den Mathematikern *α) das Ergebniss einer Rechnung, Product* u. s. w. — *β) Quotient.* — *γ) corrective equation.* — *δ) Flächeninhalt* Âryabh. 2,2. 7. — *ε) das dritte Glied in der Regel de tri* Comm. zu Âryabh. 2,26. — *l) Zinsen* Âryabh. 2,25. — *m) *Gabe;* vgl. u. 1) *a)* am Ende. — *n) Brett, Spielbrett* MBh. 4,1,25. — *o) Klinge.* — *p) Pfeilspitze* Kumâras. 4,25. R. 6,92, 45. — *q) *Schild.* — *r) *Pflugschar.* — 2) *m. *Wrightia antidysenterica.* — 3) f. फला *a) eine best. Pflanze* Karaka 6,21. — *b)* Hemâdri 1,228,4. 229, 14 fehlerhaft für तुला. — 4) *f. फली *a) Aglaia odorata* Râgân. 12,144. — *b) ein best. Fisch.*

फलक 1) am Ende eines Comp. (f. °लिका) *a) *die monatliche Reinigung.* — *b) Erfolg, Vortheil, Gewinn.* Nom. abstr. °ल n. — 2) फॅलक (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Brett, Latte, Blatt* (Çat. Br. 3,5,4,22), *Tafel* (auf der geschrieben oder gemalt wird 216,7. 10. 298,15. 17), *Brettchen, Spielbrett* (Ind. St. 13,473), *Fussgestell, eine hölzerne Bank* (MBh. 5,35,15). Häufig in Comp. mit platten Körpertheilen, insbes. Knochen. — *b) Handfläche.* — *c) *die Hinterbacken.* — *d) Pfeilspitze.* — *e) Schild.* — *f) ein best. Gefäss.* — *g)* = फलकयन्त्र. — *h) Bast* (als Kleiderstoff). — *i) Samenkapsel der Lotusblüthe.* — 3) *m. *Mesua Roxburghii.* — 4) *f. फलका v. l. für फलका. — 5) *f. फलिका *a) eine best. Hülsenfrucht*, vielleicht *Dolichos Lablab* Râgân. 7,187. — *b) Thespesia populneoides.*

फलकद m. N. pr. eines Jaksha.

*फलकपटिका f. *Asclepias echinata.*

*फलकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

फलकयन्त्र n. *ein best. von* Bhâskara *erfundenes astronomisches Instrument.*

फलकल्पलता f. Titel eines Werkes.

*फलकसक्थ n. *ein brettähnlicher Schenkel.*

फलकाध्यायतन्त्र n. = फलकयन्त्र Goladhj. 11,16.

फलकाङ्क्षिन् Adj. *nach Lohn verlangend* Kumâras. 3,4.

फलकाम m. *das Verlangen nach Lohn* Gaim. 6,2,9.

*फलकावन n. N. pr. eines *Waldes.*

फलकिन् 1) *Adj. *a) mit einem Brette* oder *Schilde versehen.* — *b)* v. l. für फलकिन्. — 2) m. *a) eine hölzerne Bank.* v. l. फलक. — *b) *ein best. Fisch.* — 3) *(wohl n.) *Sandelholz.*

फलकीवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*फलकृष्ण m. *Carissa Carandas.*

*फलकेसर m. *Cocosnusspalme.*

फलकोश und *°क m. Sg. und Du. *Hodensack.*

*फलखण्डव m. *Granatbaum* Râgân. 11,74.

*फलखेला m. *Wachtel.*

फलग्रन्थ m. *ein Werk, welches die Folgen* (der Himmelserscheinungen) *beschreibt*, d. i. *die Himmelserscheinungen in Bezug zum Geschick der Menschen bringt.*

फलग्रह 1) Adj. *Nutzen —, Vortheil von Etwas ziehend.* — 2) m. *das Ziehen eines Nutzens —, eines Vortheils.*

फलग्रॅहि und फलग्रहिष्णु Adj. *Frucht ansetzend, fruchtbar.*

*फलग्राहिन् m. *Fruchtbaum.*

*फलघृत n. *ein best. Aphrodisiacum* Mat. med. 260.

फलचमस m. *ein Becher, der anstatt mit* Soma *mit zerstampften Feigen und jungen Blättern, zu denen man saure Milch gethan hat, gefüllt ist.* Nach Andern *saure Milch mit pulverisirter Feigenbaumrinde.* Gaim. 3,5,47.

*फलचारक m. *Fruchtvertheiler* (ein best. Amt in einem buddh. Kloster).

*फलचोरक m. *ein best. Parfum* Râgân. 12,145.

*फलच्छदन n. *Bretterhaus.*

फलज्ञलत्रामुदेव m. N. pr. eines Dichters.

फलतन्त्र Adj. *sich vom Vortheil leiten lassend, nur den Vortheil im Auge habend* Mallin. zu Kumâras. 3,1.

फलतस् Adv. *in Bezug auf den Lohn* Âpast.

फलता f. *das Fruchtsein, der Zustand einer Frucht.*

*फलत्रय n. 1) *die drei Myrobalanen.* — 2) *Weintraube, die Frucht von Grewia asiatica* (oder *Xylocarpus granatum*) *und die der Gmelina arborea.*

*फलत्रिक n. *die drei Myrobalanen.*

फलत्व n. = फलता.

फलद् 1) Adj. (f. आ) *a) fruchttragend.* — *b) Vortheil —, Gewinn bringend* (Spr. 7855), *den Lohn für Etwas gebend, vergeltend, Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *als Lohn gebend.* — 2) **Fruchtbaum, Baum.*

फलदन्तवत् Adj. *dessen Zähne aus Früchten bestehen* Hemâdri 1,402,19.

फलदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

फलधर्मन् Adj. *die Natur einer Frucht habend*, so v. a. *bald reifend und dann zu Boden fallend (absterbend)* MBh. 3,35,2.

फलनिर्वृत्ति f. = फलनिष्पत्ति Kâtj. Çr. 1,2,18. Gaim. 2,1,29.

फलनिष्पत्ति f. *das Zustandekommen der Frucht, der Eintritt des Lohnes, — der Folgen für Etwas* Kap. 5,2.

फलंददा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,2.

*फलपञ्चाङ्ग n. *eine Verbindung von fünf bestimmten sauren Vegetabilien.*

फलपरिवृत्ति f. *eine ergiebige Ernte* Âpast. 2,2,4.

फलपाक m. 1) *das Reifwerden der Früchte.* °निष्ठा, °पाकान्ता, *°पाकावसाना und *°पाकावसानिका Adj. f. *mit dem R. d. Fr. absterbend.* — 2) *das Eintreten der Folgen* Varâh. Bṛh. S. 11,7. — 3) **Carissa Carandas.*

*फलपाकिन् m. *Thespesia populneoides.*

फलपादप m. *Fruchtbaum.*

*फलपुच्छ m. *ein best. Knollengewächs.*

फलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

फलपुष्पवत् Adj. *mit Früchten und Blumen geschmückt* Hemâdri 1,713,9.

*फलपुष्पा f. 1) *eine Art Dattelbaum* Râgân. 11, 61. — 2) *Ipomoea Turpethum.*

फलपुष्पित Adj. *mit Früchten und Blüthen behangen* LA. 51,21.

*फलपुष्पी f. *Ipomoea Turpethum.*

*फलपूर und °क m. *Citronenbaum.* °क (wohl n.) *Citrone* Karaka 6,21.

फलप्रद Adj. = फलद् 1) *b).*

फलप्राप्ति f. *Erfolg* 227,26. 290,24.

*फलप्रिया f. 1) *Aglaia odorata* Râgân. 12,44. — 2) *eine Krähenart* Râgân. 19,90.

फलबन्धिन् Adj. *Früchte ansetzend.*

फलभक्ष Adj. *von Früchten sich nährend.* Nom. abstr. °ता f. Gaut.

फलभाग m. 1) *Antheil am Ergebniss, — am Vortheil, — Gewinn.* — 2) Titel eines Werkes.

फलभागिन् Adj. *Antheil am Gewinn —, Antheil*

am Lohne habend, des Lohnes theilhaftig.

फलभाज् Adj. *der Früchte —, des Lohnes theilhaftig.*

फलभुज् m. *Affe* Prasannar. 104,19.

फलभूति m. N. pr. eines Brahmanen.

फलभूमि f. *das Land der Vergeltung.*

फलभूयस्त्व n. *grösserer Lohn* Âçv. Gṛhj. 4,7,3.

फलभृत् Adj. *fruchttragend* Spr. 7630.

फलभोग्य Adj. *wovon man den Niessbrauch hat* (Pfand) Jâgñ. 2,58.

*फलमत्स्या f. *die Aloepflanze.*

फलमय Adj. *aus Früchten bestehend* Hemâdri 1,408,5.

*फलमुष्या f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râgân. 6,112.

*फलमुद्गरिका f. *eine Art Dattelbaum.*

फलमूलमय Adj. *aus Früchten und Wurzeln gebildet* Hemâdri 1,425,14.

फलमूलिन् Adj. (essbare) *Früchte und Wurzeln habend.*

फलय m. N. pr. eines Berges.

फलयुक्त Adj. *mit Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,1,2. 2,10.

फलयोग m. 1) **Erreichung des Zieles.* — 2) *Belohnung, Lohn* 94,25. Abl. so v. a. *weil* (ihm) *der Lohn zufällt* Kâtj. Çr. 1,6,9. 7,20.

फलराशि m. *das dritte Glied in der Regel de tri* Âryabh. 2,26.

फलवत्[3] 1) Adj. *a) fruchttragend, fruchtbar, mit Früchten beladen. — b) erfolgreich, Nutzen —, Vortheil —, Gewinn bringend* Âpast. Nom. abstr. फलवत्ता f. (Gaim. 6,1,21. Mahâvîraḱ. 87,15) und फलवत्त्व n. — *c) *Nutzen —, Vortheil habend. — d)* in der Dramatik *den Ausgang der Handlung enthaltend.* — 2) f. फलवती *ein Zweig mit Beeren von einem Judendorn* Gobh. 3,9,4.

*फलवन्ध्य Adj. *keine Früchte tragend.*

फलवर्ति f. *Stuhlzäpfchen.*

*फलवर्तुल 1) m. *Gardenia latifolia.* — 2) n. *Wassermelone.*

फलवल्ली f. *eine Reihe von Quotienten* Colebr. Alg. 114. Comm. zu Âryabh. 2,32.

फलवाक्य n. *Lohnverheissung* Comm. zu Kâtj. Çr. 121,3. 122,2. 3.

फलविक्रयिणी f. *Fruchthändlerin.*

*फलवृत m. *Fruchtbaum.*

*फलवृतक m. *Brodfruchtbaum* Râgân. 11,32.

*फलशाडव s. फलषाडव.

फलशालिन् Adj. 1) *Lohn bringend* Kir. 2,31. — 2) *eine Wirkung erfahrend, an den Folgen Theil nehmend.* Nom. abstr. °लित्व n.

*फलशैशिर m. *Zizyphus Jujuba* Râgân. 11,139.

*फलश्रेष्ठ m. *der Mangobaum.*

*फलषाडव m. *Granatbaum* Râgân. 11,74. °शाडव geschr.

*फलस 1) Adj. von फल. — 2) m. = पनस *Brodfruchtbaum.*

फलसंयुक्त Adj. *mit Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,5,16.

फलसंयोग m. *das Verbundensein mit einem Lohne* Gaim. 3,7,6. 4,3,38.

*फलसंबद्ध m. *Ficus glomerata.*

*फलसंभारा f. *Ficus oppositifolia.*

फलसाधन n. *das Bewirken von Etwas* 230,30.

फलसिद्धि f. *das Gelingen, Erfolg* 227,29.

फलस्तनवती Adj. f. *deren Zitzen aus Früchten bestehen* Hemâdri 1,434,16.

फलस्थान n. *das Sichbefinden in dem Stadium des Genusses der Früchte von Etwas* (buddh.).

*फलस्नेक्ष m. *Wallnussbaum.*

फलकक m. *Planke, Brett.*

*फलकारिन् Adj. *Früchte stehlend.*

*फलकारी f. Bein. der Kâlî, einer Form der Durgâ.

*फलकी f. *Baumwollenstaude.*

फलकीन Adj. *keine Früchte tragend* und *keinen Lohn zahlend* Spr. 4374.

फलागम m. *die Ankunft —, die Zeit der Früchte, Herbst.*

फलाग्र n. etwa *Fruchtanfang, — zeit* Hariv. 2, 89,81.

फलाढ्य 1) Adj. (f. आ) *reich belegt mit Früchten* Ragh. 7,46. — *b)* *f. आ *wilder Pisang* Râgân. 11,40.

*फलादन m. *Papagei.*

फलाधिकार m. *Anspruch auf Lohn* Kâtj. Çr. 10,5,12. 20,8,26.

*फलाध्यक्ष m. *Mimusops Kauki.*

°फलानुबन्ध m. *die Folgen von.*

*फलाम्ल m. *Bambusrohr.*

फलापूर्व n. *die mystische Kraft, welche die Folgen einer Opferhandlung bewirkt,* Comm. zu Njâyam. 2,1,9.

*फलाफलिका f. *gaṇa* शाकपार्थिवादि.

फलाभिध m. Titel eines Werkes.

*फलाम्ल 1) m. *Rumex vesicarius* Râgân. 6,129. — 2) n. *Tamarinde* Râgân. 6,126.

*फलाम्लपञ्चक n. *die fünf sauren Früchte: Bergamotte, Orange, Sauerampfer, Tamarinde und Citrone* Râgân. 22,32.

फलाम्लिक Adj. *mit einer sauren Brühe versehen.*

°फलाय्, °यते *der Lohn —, die Folge von — sein* Daçak. 17,6.

*फलायोषित् f. *Heimchen, Grille.*

*फलाराम m. *ein eingehegter Fruchtgarten.*

फलार्थिन् Adj. *dem es um Früchte, um Lohn zu thun ist* Spr. 4375. Nom. abstr. °र्थित्व n. Gaim. 6,1,20. 2,14.

*फलावन्ध्य Adj. *fruchttragend.*

*फलाशन m. *Papagei.*

फलाशिन् Adj. *von Früchten sich nährend* Vishnus. 95,8.

फलासव m. *ein Decoct von Früchten.*

*फलास्थि n. *Cocosnuss.*

फलाहार Adj. *von Früchten sich nährend.*

फलि 1) *m. *ein best. Fisch.* — 2) *Schale* Çilâñka 2,81.

फलिग[3] m. *ein Verschluss für Flüssiges, Tonne, Schlauch* oder dergl.; übertragen auf *die Wolken* oder *die Wasserbehälter in den Bergen.*

फलित 1) Adj. s. u. 2. फल्. — 2) *m. *a) Fruchtbaum, Baum.* — 3) *n. *Erdharz;* richtig पलित.

फलितव्य n. impers. तपसा °व्यम् *die Kasteiung muss Früchte tragen.*

फलिन्[3] 1) Adj. *a) fruchttragend.* — *b) Erwerb davontragend.* — *c) *Nutzen —, Vortheil habend.* — *d)* f. mit योनि *die durch Beiwohnung eines zu starken Mannes beschädigte vagina.* Wohl von 1. फल्. — *e) mit einer* (eisernen) *Pfeilspitze versehen.* — 2) m. *Fruchtbaum.* — 3) f. फलिनी *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = अग्निशिखा und प्रियङ्गु.

*फलिन 1) Adj. *fruchttragend.* — 2) m. *Brodfruchtbaum.*

1.*फली f. s. u. फल.

2. फली[3] Adv. 1) mit कर् Körnerfrüchte *reinputzen* Mân. Gṛhj. 2,14. — 2) mit भू *des Lohnes theilhaftig werden* Comm. zu Mṛkkh. 37,13.

फलीकरण[3] 1) n. *das Reinputzen von Fruchtkörnern* Comm. zu Kâtj. Çr. 199,21. — 2) m. Pl. (Sg. Bhâg. P.) *Putzabfälle* (von den Blüthenspelzen der Reiskörner herrührend). Nach dem Comm. zu Âçv. Gṛhj. 4,8,25 *kleine Körner.*

फलीकरणहोम[3] m. *eine Spende von Putzabfällen* TBr. 3,3,9,9. Âpast. Çr. 3,9,11. 12. 10,1. 4, 13,7.

फलीकर्तवै[3] Dat. Infin. zu 2. फली[3] mit कर्.

फलीकार[3] m. Pl. = फलीकरण 2).

*फलीय Adj. von फल.

*फलीश m. *Thespesia populneoides.*

*फलूष m. *eine best. Schlingpflanze.*

फलेग्रहि Adj. 1) *fruchttragend.* — 2) *Erfolg habend, erfolgreich* Naish. 9,12.

*फलेग्राहि oder *°ग्राहिन् Adj. = फलेग्रहि 1).

फलेतर *keine Frucht.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 10,20.

फलेन्द्रा f. *eine Art* Gambú Bhâvapr. 1,143.

*फलेपाक, *°पाका und *°पाकु gaṇa न्यङ्क्वादि.

फलेपुष्पा f. *Phlomis zeylanica* Bhâvapr. 1,221,9.

फलेरुहा f. *Bignonia suaveolens* Râgân. 10,51. Bhâvapr. 1,197.

*फलेलाङ्कु (!) m. = पुन्नागतुक Hâr. 137.

*फलोत्तमा f. 1) *Weintrauben ohne Kerne* Râgân. 11,196. — 2) *die drei Myrobalanen.*

*फलोत्पति (!) m. *der Mangobaum.*

फलोत्प्रेक्षा f. *eine Art Gleichniss* Kuvalaj. 29, *a.* fgg. (40,*a.* fgg.).

फलोदक m. N. pr. eines Jaksha.

फलोदय m. 1) *der Eintritt der Folgen, Vergeltung, Belohnung* oder *Bestrafung, — für* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) **Freude.* — 3) **der Himmel.*

फलोद्गम m. Pl. *sich ansetzende Früchte* 180,25.

फलोद्भव Adj. *aus Früchten gewonnen.*

*फलोनि (!) f. *die weibliche Scham.*

फलोन्मुख Adj. *nahe daran seiend Frucht zu geben* Mahâvîrak. 95,8.

फलोपगम Adj. *fruchttragend* Vishnus. 5,55.

फलोपजीविन् Adj. *von der Fruchtzucht —, vom Fruchtverkauf lebend.*

फलोपभोग m. *der Genuss der Frucht, das Theilhaftwerden des Lohnes, — der Folgen von Etwas* Kap. 1,105.

फल्क Adj. = विशोधिताङ्ग oder विसारिताङ्ग.

फल्गु 1) Adj. (f. ebenso, फल्गू und फल्गवी) *a)* etwa *röthlich* TS. 5,6,12,1. — *b) winzig, schwach, unbedeutend, werthlos, nichtig* Varâh. Bṛh. S. 1, 11. — 2) f. *a)* Du. *ein best. Mondhaus.* — *b)* **Ficus oppositifolia.* — *c) ein rothes Pulver, mit dem man sich beim Feste* Holâka *bestreut.* — *d)* **Frühling.* — *e)* **Lüge.* — *f)* N. pr. eines Flusses.

फल्गुण, °क und °णी wohl fehlerhaft für फल्गुन u. s. w.

फल्गुता f. *Unbedeutendheit, Werthlosigkeit, Nichtigkeit.*

फल्गुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha Vishnus. 85,22.

फल्गुद 1) Adj. *wenig spendend, knickerig.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

फाल्गुन 1) Adj. (f. ई) *a) röthlich, roth.* — *b)* **unter dem Mondhaus* Phalgunî *geboren.* — 2) **m. a) der Monat* Phâlguna. — *b)* Bein. Arǵuna's. — 3) f. ई *a)* Sg. Du. und Pl. Name *eines Doppel-Mondhauses* (पूर्वा und उत्तरा). — *b)* **Ficus oppositifolia* Râgân. 11,136. — *c)* N. pr. eines Frauenzimmers.

फल्गुनक m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Mannes.

*फल्गुनाल m. *der Monat* Phâlguna.

फल्गुनीपूर्णमास m. *der Vollmond im Mondhause* (Uttara-) Phalgunî TS. 7,4,8,1.

फल्गुनीपूर्वसमय m. *die Zeit, da der Mond in der* Pûrvaphalgunî *steht,* MBh. 13,64,13.

*फल्गुनीभव m. *der Planet Jupiter.*

फल्गुप्रासक Adj. *von geringer Stärke.*

फल्गुरक्षित m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 13,3.

फल्गुलुक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

फल्गुवत् nur scheinbar MBh. 5,5156, da hier फल्गु यच्च zu lesen ist.

*फल्गुवाटिका f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,136.

*फल्गुवृत्त m. *eine Species von Symplocos.*

*फल्गुवृत्ताक m. *eine Species von Calosanthes* Râgân. 9,28.

फल्गुकृस्तिनी f. N. pr. einer Dichterin.

(फल्गव) फल्गुग्र Adj. *schwächlich, gering.*

*फल्फ् (वृद्धि) Comm. zu Kâtj. Çr. 21,3,10.

फल्फ (?) in विफल्फ.

*फल्य n. *Blume.*

*फल्लकिन् m. *ein best. Fisch.*

*फल्लफल m. *der beim Worfeln entstehende Wind.*

*फा m. (Nom. फास्) 1) *Glut.* — 2) *unnützes Reden.* — 3) *Wachsthum, Vermehrung.* — 4) *Vermehrer.*

*फाटकी f. *Alaun.*

*फाणि f. 1) *Melasse.* — 2) *Brei, Grütze.*

फाणित m. (Nîlak.) n. *verdickter Saft des Zukkerrohrs* und auch *andere verdickte Pflanzensäfte, Syrup* Mat. med. 266. Âpast. 1,17,19.

फाणितीभू Adv. mit भू *sich verdicken.*

फाण्ट 1) Adj. (f. आ) *a) durch blossen Ueberguss und Durchseihung gewonnen.* — *b)* **sich nicht anstrengend.* — 2) m. (*n.) *Infusum, zerriebene Arzeneistoffe mit vier Theilen heissen Wassers übergossen und durchgeseiht.* — 3) n. *die beim Ausrühren des Rahms sich bildenden ersten Flocken.*

फाण्टक m. = फाण्ट 2).

*फाण्टाकृत m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) Patron. von फाण्टाकृति. — 3) Pl. *die Schüler des* फाण्टाकृत 2).

*फाण्टाकृतायनि m. Patron. von फाण्टाकृति.

*फाण्टाकृति m. N. pr. eines Mannes.

*फाण्ड n. *Bauch.*

*फाण्डिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

फाल्गिव von unbekannter Bedeutung.

फाल 1) m. (*n.) *a) Pflugschar.* — *b) eine Art Schaufel.* — 2) m. oder n. *Büschel, Blumenstrauss* Bâlar. 240,5. — 3) m. *a) Sprung* Vikramâṅkak. 13,77. Hem. Par. 1,448. 7,63. — *b) Citronenkern.* — *c)* **Bein. α)* Mahâdeva's. — β) Balarâma's. — 4) n. = भाल *Stirn;* wohl nur fehlerhaft. — 5) **Adj. baumwollen.*

फालकुद्दाललाङ्गलिन् Adj. *mit den Werkzeugen* फाल, कुद्दाल *und* लाङ्गल *versehen.*

फालकृष्ट Adj. 1) *gepflügt;* Subst. *gepflügtes Land* Gaut. — 2) *auf gepflügtem Lande wachsend;* m. *Frucht, die auf Ackerland gewachsen ist.*

*फालखेला f. *Wachtel.*

*फालगुप्त (Conj.) m. Bein. Balarâma's.

*फालदृती f. N. pr. einer Unholdin.

फालाकृत Adj. *gepflügt.*

फालीकरण Adj. *aus Putzabfällen bestehend.*

फाल्गुण und °णी wohl nur fehlerhaft für फाल्गुन und °नी.

फाल्गुन 1) Adj. (f. ई) *zu dem Mondhause* Phalgunî *gehörig,* **unter diesem Mondhause geboren.* — 2) m. *a) der Monat, in welchem der Vollmond im Mondhause* Phalgunî *steht.* — *b)* Bein. Arǵuna's. — *c)* **Terminalia Arunja* Râgân. 9,123. — *d)* *=नदीज. — 3) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Phâlguna. — *b) das Mondhaus* Phalgunî. — 4) n. *a) eine best. Grasart, welche auch als Surrogat für die* Soma-*Pflanze gebraucht wird.* — *b)* N. pr. eines Wallfahrtsortes.

फाल्गुनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*फाल्गुनानुज्ञ m. *der Monat* Kaitra.

*फाल्गुनाल m. *der Monat* Phâlguna.

फाल्गुनि m. Patron. von फाल्गुन = अर्जुन.

*फाल्गुनिक 1) Adj. *zum Vollmondstag im Monat* Phâlguna *gehörig.* — 2) m. *der Monat* Phâlguna.

फाल्गुनीपक्ष m. *die lichte Hälfte im Monat* Phâlguna Lâṭj. 9,1,2.

*फाल्गुनीपौर्णमासी f. *der Vollmondstag im Monat* Phâlguna.

*फाल्गुन्य m. *der Planet Jupiter.*

*फि m. 1) *Bösewicht.* — 2) *unnützes Gerede.* — 3) *Zorn.*

*फिङ्क m. *der gabelschwänzige Würger.*

फिट्सूत्र n. Titel eines grammatischen Werkes.

फिरङ्ग 1) Adj. *europäisch.* व्याधि m. *Syphilis* Bhâvapr. 2,102. — 2) m. *a) Franzenland, Europa.*

— *b) Syphilis.*

फिरङ्गरोटी f. *Franzbrod.*

फिरङ्गामय m. *Syphilis* Bhâvapr. 1,168.

फिरङ्गिन् 1) m. *ein Europäer.* — 2) f. °णी *eine Europäerin.*

फिरिएड m. N. pr. eines Fürsten.

*फु m. 1) *Zauberformel.* — 2) *leeres Geschwätz.*

*फुक m. *Vogel.*

फुट (*m. f. आ und n.) *die Haube einer Schlange.*

फुटाटोप m. *das Anschwellen der Haube einer Schlange.*

फुट्टिका f. *eine Art von Gewebe.*

फुत् Interj. mit करु 1) *pusten, blasen.* — 2) *aus vollem Halse schreien, kreischen.*

*फुत्कर m. *Feuer.*

फुत्कार m. 1) *das Blasen, Zischen.* — 2) *das Schreien aus vollem Halse.*

फुत्काररन्ध्र n. *das Mundloch einer Flöte* S. S. S. 179.

फुत्कारवत् Adj. *zischend.*

फुत्कृत n. 1) *der Ton von Blaseinstrumenten.* — 2) *ein Geschrei aus vollem Halse.*

फुत्कृति f. 1) *das Blasen eines Blaseinstruments* S. S. S. 197. — 2) = फुत्कार 1) Naish. 9,80. — 3) = फुत्कार 2).

*फुप्फुकारक Adj. *keuchend.*

फुप्फुस m. und फुफुस (!) n. *Lunge.*

फुम्फुआ onomatop. vom *Zischen des Dungfeuers.*

*फुलिङ्ग m. *Syphilis.*

*फुल्लि f. Nom. act. von 1. फुल्.

फुल्ल्, फुल्लति *aufblühen, blühen.*

फुल्ल 1) Adj. (f. आ) *a) aufgeblüht, blühend.* — *b) mit Blumen besetzt.* — *c) weit geöffnet* (Augen). — *d) aufgeblasen* (Backen) Bâlar. 54,4. — *e) lachend* (Gesicht). — 2) m. N. pr. eines Heiligen. — 3) wohl n. *eine aufgeblühte Blume.*

*फुल्लतुबरी f. *Alaun.*

फुल्लदामन् n. *ein best. Metrum.*

°फुल्लन Adj. *aufblasend.*

फुल्लपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*फुल्लफाल m. *der beim Worfeln entstehende Wind.*

*फुल्लरीक m. 1) *Gegend, Land.* — 2) *Schlange.*

*फुल्ललोचन m. *eine Gazellenart.*

*फुल्लवत् Adj. *blühend.*

फुल्लसूत्र n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 91.

फुल्लाम्बिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

फुल्लारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Agni-P.

*फुल्लि f. *das Aufblühen, Blühen.*

फुल्लोत्पल m. N. pr. eines Sees.

फूत्कार m. fehlerhaft für फूत्कार Çatr. 10,95.

फूत् Interj. mit करु = फुत् mit करु 1) (314,3. Spr. 7774. Pañkat. ed. Bomb. 1,101,6) und 2).

फूत्कार m. = फत्कार 1) (Z. d. d. m. G. 32,735. °कारान् दा *blasen*) und 2).

फूत्कार्य Adj. in अ° (Nachtr. 4).

फूत्कृति f. = फुत्कृति 2) und 3).

फेक्षक m. *ein best. Vogel.*

फेट्कार m. *Geheul.*

फेण, फेणगिरि, फेणप und फेणी schlechte Schreibart für फेन u. s. w.

फेण्ट und °क m. *ein best. Vogel.*

फेत्कार m. (n.! Pañkad.) und फेत्कृत n. *Geheul.*

फेत्कारिन् 1) Adj. *heulend.* — 2) f. °रिणी Titel eines Tantra.

फेन 1) m. n. (nur einmal) *Schaum, Feim, Schaum vor dem Munde, Lippennass.* — 2) (*m.) n. *os Sepiae* Karaka 6,24. — 3) m. N. pr. eines Mannes. — 4) *f. फेना *ein best. Strauch,* = सातला Râgan. 4,194. — 5) f. फेनी *eine best. Speise.*

फेनक 1) m. *a) *os Sepiae.* — *b) eine Suppe aus Reismehl.* — *c) *eine Art Backwerk.* — 2) *f. आ = 1) *b).* — 3) f. °निका *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,25. Madanav. 116,76.

फेनगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*फेनडुग्धा f. *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,98.

फेनधर्मन् Adj. *die Natur des Schaumes habend, nichtig und vergänglich wie dieser* MBh. 3,35,2.

फेनप Adj. *Schaum —, Feim trinkend, sich davon nährend* Bâlar. 298,12. Soll auch *von abgefallenen Früchten sich nährend* bedeuten.

फेनमेहिन् Adj. *schaumigen Harn lassend.*

*फेनल Adj. *schaumig.*

फेनवत् Adj. dass.

*फेनवाहिन् 1) Adj. in Verbindung mit वस्त्र n. *Seihtuch.* — 2) m. Indra's *Donnerkeil;* eher Bein. Indra's.

*फेनाग्र n. *Wasserblase.*

फेनाय्, *°यति und °यते *schäumen* Harshak. 49,11.

*फेनाशनि m. Bein. Indra's.

फेनाहार Adj. *von Schaum —, von Feim sich nährend.*

फेनिल 1) Adj. (f. आ) *schaumig, — durch* (im Comp. vorangehend), so v.a. *dieses statt des Schaumes habend.* — 2) m. *ein best. Baum* Vâs. 38. Nach den Lexicographen *Sapindus detergens* und *Zizyphus Jujuba* Bhâvapr. 3,31. — 3) f. आ *a) Sapindus detergens* Râgan. 9,73. Karaka 6,12. — *b) *Hingcha repens.* — *c) *= सर्पाक्षी. — 4) *n. *die Frucht von* 2) und *vom* Madana.

फेन्य Adj. *im Schaum befindlich.*

*फेर und *फेरण्ड m. *Schakal* Râgan. 19,8.

फेरव 1) m. *a) Schakal* Pr. P. 89. Z. d. d. m. G. 36,366. — *b) ein* Rakshas. — 2) *Adj. *a) betrügerisch.* — *b) Schaden zufügend.*

फेरु m. *Schakal* Râgan. 19,8. Kâṇḍak. 71,7.

*फेल्, फेलति (गतौ).

*फेल 1) n. f. (आ) *Speiseüberbleibsel.* — 2) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*फेलि, *फेलिका und *फेली f. = फेल 1).

*फैल्लि von फुल्ल.

---

*ब 1) m. = वरुण, सिन्धु, भग, गन्धन, तन्तुसंतान und वपन. — 2) f. वा = तोयं गतम्.

बंक्, बक्, *बंकते (वृद्धौ). Partic. बाढ s. bes. — Caus. बंकयते *befestigen, stärken, augere.* — Mit अव, अवबाढ *erutus, aufgedeckt* Âpast. Çr. 2,2,2. — Mit नि, निबाळ्ह *obrutus.* — Mit सम्, संबाळ्ह nach dem Comm. = संबद्ध, दृढ. — Caus. Act. *befestigen, augere.*

*बंकिमन् m. Nom. act. zu बङ्कल.

बंकिष्ठ Adj. Superl. 1) *überaus fest, — dicht.* — 2) *überaus stark, — tief* (Laut) Bâlar. 209,16. — 3) *überaus feist.*

बंकीयंस् Adj. Compar. *überaus mastig* Maitr. S. 1,8,3 (118,5).

बक 1) m. *a) eine Reiherart, Ardea nivea* Gaut. Gilt für einen Ausbund ruhiger Besonnenheit, aber auch der Schelmerei und Heuchelei. — *b) Heuchler. Betrüger.* — *c) eine best. Pflanze.* — *d) *ein best. Apparat zum Calciniren* oder *Sublimiren von Metallen.* — *e) *Bein. Kubera's.* — *f)* N. pr. α) eines Dämons Mân. Gṛhj. 2,14. — β) eines von Bhîmasena besiegten Rakshas. — γ) eines von Krshṇa besiegten Asura, der die Gestalt eines *Reihers* angenommen hatte. — δ) eines alten Weisen mit dem Patron. Dâlbhi oder Dâlbhja. — ε) eines Bauern Hem. Par. 2,356. — ζ) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,61. — η) eines Fürsten.

बककच्छ m. N. pr. einer Oertlichkeit.

बककल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *h).*

*बकचिञ्चिका f. *ein best. Fisch.*

*बकजित् m. Bein. Bhîmasena's.

बकत्व n. Nom. abstr. zu बक 1) *a).*

बकद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*बकधूप m. = धूपबक.

बकनक m. MBh. 13,257 fehlerhaft für बकनख.

बकनख m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,58. *°गुदपरिणाह: *die Nachkom-*

men Bakanakha's *und* Gudapariṇaddha's.

*बकनिषूदन m. Bein. Bhîmasena's.

बकपञ्चक n. Bez. *von fünf heiligen Tagen, an denen sogar der Reiher keine Fische verzehrt.*

*बकपुष्प m. *Agati grandiflora.*

बकबकाय्, °यते *quaken.*

बकयन्त्र n. *ein Retorte von bestimmter Form.*

बकरिपु m. Bein. Bhîmasena's Verz. 198.

बकवती f. N. pr. eines Flusses.

बकवृत्ति Adj. *wie der Reiher verfahrend, heuchlerisch, Heuchler.*

*बकवैरिन् m. Bein. Bhîmasena's.

बकव्रत n. *das Verfahren des Reihers, Heuchelei.* °चर Adj. *heuchelnd.*

बकव्रतिक und °व्रतिन् Adj. *wie der Reiher verfahrend, heuchlerisch.*

*बकसक्थ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

बकसक्थवासिन् m. *Hausgenosse der Reiher*, so v. a. *Lotusblüthe.*

*बकाची f. *ein best. Fisch.*

बकाय्, °यति *den* Asura Baka *darstellen.*

बकारि m. Bein. Kṛshṇa's.

बकालीन Adj. *wie ein Reiher kauernd, — sich versteckt haltend* MBh. 3,140,62.

बँकुर m. wohl *ein kriegerisches Blaseinstrument.* Nach den Erklärern *Donnerkeil, Blitz.*

बकुल 1) m. *a) Mimusops Elengi;* n. *die* (wohlriechende) *Blüthe.* Auch unter den Beinamen Çiva's. — *b)* *N. pr. eines Landes. — 2) *f. आ *Helleborus niger* Râǵan. 6,132. — 3) *f. ई *eine best. Arzeneipflanze.*

बकुलमाला f. N. pr. eines Frauenzimmers Vâs. 5.

बकुलावलिका f. ein Frauenname.

*बकुलित Adj. *mit Mimusops Elengi besetzt.*

*बकूल m. = बकुल 1) *a).*

*बकेरुका f. 1) *eine kleine Reiherart.* — 2) *ein vom Winde gebeugter Ast.*

बकेश m. Name eines vom Fürsten Baka errichteten Heiligthums.

बकोट m. *eine Reiherart* Râǵan. 19,97.

बङ्ग m. wohl *ein best. gegen Dämonen kräftiges Kraut.*

बँट् Adv. *fürwahr.*

बटु m. 1) *Junge, Bube, Bursch;* insbes. *ein Brahmanenknabe.* Auch Erwachsene werden geringschätzig so genannt. — 2) *eine Art von Priestern.* — 3) bei den Çâkta *eine Form* Çiva's, die bei ihren heiligen Ceremonien von *Knaben* dargestellt wird. — 4) **Calosanthes indica.*

बटुक m. = बटु 1) 2) und 3).

बटुकनाथ m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

बटुकपञ्चाङ्ग Titel eines Werkes.

बटुकभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

बटुकार्चनविधि m. Titel eines Werkes.

*बटूकरण n. *das Zuführen eines Knaben zum Lehrer.*

*बट्टोक्क n. *damascirter Stahl* Râǵan. 13,135.

बडपिला f. N. pr. eines Dorfes.

बड्डा, बड्ढा Adv. = बँट्.

बडाक् m. N. pr. eines Fürsten.

बण्ड 1) Adj. (f. आ) *verstümmelt* (an Händen, Füssen, am Schwanz), *verkrüppelt* Âpast. Çr. 7, 12,1. Nach den Erklärern auch *zeugungsunfähig.* Die Bed. *keine Vorhaut habend* beruht auf einer Verwechselung mit चण्ड. — 2) *f. बण्डा *ein ausschweifendes Weib;* richtig रण्डा.

1. बत Interj. *des Erstaunens* und *Bedauerns* (*ach, weh*), die ursprünglich stets unmittelbar (oder durch das enklitische इव getrennt) nach dem den Satz eröffnenden und den Affect hervorrufenden Begriff gestanden zu haben scheint. बतारे 33,22. अहो बत (128,1) und अपि बत (Spr. 7680) am Anfange eines Satzes in der späteren Sprache. Am Anfange eines Satzes nur Mâlav. 42,13 (48,16), doch fehlt es hier in mehreren Hdschrr.

2. बत m. *Schwächling.*

*बद्, बदति (स्थैर्ये).

बदर 1) *m. *a) Zizyphus Jujuba, Judendorn.* — *b) ein anderer Baum,* = देवसर्षप Râǵan. 9,157. — *c) der Kern in der Frucht der Baumwollenstaude.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *a) die Baumwollenstaude. — b) eine Dioscorea. — c) Mimosa octandra. — d) Clitoria ternatea.* — 3) f. ई *a) Judendorn.* Hier und da fälschlich für *die Beere;* vgl. 4) *a).* — *b) *die Baumwollenstaude* Râǵan. 4, 191. — *c) **Mucuna pruritus* Râǵan. 3,39. — *d)* N. pr. einer der Gaṅgâ-Quellen und einer daran gelegenen Einsiedelei des Nara und Nârâjaṇa. — 4) n. बँदर *a) die essbare Frucht des Judendorns, Brustbeere.* Auch als *Gewicht* verwendet. — *b) *die Frucht der Baumwollenstaude.*

*बदरकुण m. *die Zeit, wann die Brustbeeren reif werden.*

बदरपाचन n. N. pr. eines Tîrtha.

*बदरफली und *बदरवल्ली f. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,145.

*बदरामलक n. (!) *Flacourtia cataphracta.*

बदरिका f. 1) *Brustbeere.* — 2) = बदर 3) *d).*

बदरिवनमाहात्म्य (wohl बदरी°) n. Titel eines Werkes.

*बदरीच्छद 1) m. oder f. (आ) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129. — 2) f. आ *eine Art Judendorn.*

बदरीनाथ m. N. pr. eines Tempels an der Badarî.

बदरीनारायण m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*बदरीपत्र m. und *°क n. *Unguis odoratus.*

बदरीपाचन n. = बदरपाचन.

*बदरीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*बदरीफला f. *eine blau blühende Vitex.*

बदरीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes oder eines Kapitels in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

*बदरीवण und °वन n. N. pr. eines *Waldes.*

*बदरीवासा f. Bein. der Durgâ.

बदरीशैल m. N. pr. eines *Felsens an der Quelle der* Gaṅgâ.

बद्ध m. *ein Gebundener, Gefangener.*

बद्धकदम्बक Adj. *Gruppen bildend* Çâk. 39.

बद्धकर्मोचन n. *die Befreiung eines Gefangenen.*

बद्धकलापिन् Adj. *der den Köcher umgebunden hat* MBh. 4,5,1.

बद्धकेसर Adj. *woran* (noch) *die Staubfäden hängen* Suçr. 1,210,11.

बद्धगुद n. *eine gefährliche Art von Verstopfung.*

बद्धगुदिन् Adj. *an einer solchen Verstopfung leidend.*

बद्धगोधाङ्गुलित्रवत् Adj. *der die* Godhâ *und* Aṅgulitra *genannten Schutzmittel gegen den Schlag der Bogensehne angebunden hat* MBh. 3, 17,3. 37,19.

बद्धग्रह Adj. *auf Etwas bestehend.*

बद्धचित्त Adj. *die Gedanken richtend auf* (Loc.).

बद्धजिह्व Adj. *dessen Zunge sich schwer bewegt.*

बद्धतृष्ण Adj. *Verlangen empfindend nach* (im Comp. vorangehend).

बद्धदृष्टि Adj. *das Auge heftend auf* (Loc.).

बद्धद्वेष Adj. *einen Hass gegen Jmd habend* Râǵat. 5,446.

बद्धनिश्चय Adj. (f. आ) *fest entschlossen.*

बद्धनिष्यन्द und °निस्यन्द Adj. 1) *wobei der Abfluss gehemmt ist* Suçr. 1,121,9. — 2) *den Abfluss hemmend* Suçr. 1,190,5. 197,4.

बद्धनेत्र Adj. (f. आ) *die Augen auf Etwas richtend* MBh. 15,15,9.

बद्धपङ्कवत् Adj. *wo der Schmutz gebunden, — fest geworden ist* Hariv. 3841.

बद्धपुरीष Adj. *verstopft.* Nom. abstr. °त्व n. *Verstopfung.*

बद्धपृष्ठ oder °पृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Ind.

St. 14,123.

बद्धप्पि (!) n. *die geschlossene Hand, Faust.*

बद्धप्रतिज्ञ Adj. (f. आ) *ein Gelöbniss gethan habend* Kathâs. 38,114.

बद्धप्रतिश्रुत् Adj. *wiederhallend.*

***बद्धफल** m. *Pongamia glabra.* Vgl. वर्धफल.

बद्धभाव Adj. (f. आ) *verliebt, — in* (Loc.) Kathâs. 17,127. 49,249.

बद्धभीमान्धकार Adj. (f. आ) *in fürchterliches Dunkel gehüllt.*

***बद्धभू** f. *Estrich.*

***बद्धभूमिक** Adj. *mit einem Estrich versehen.*

बद्धमुष्टि Adj. 1) *der die Hand geschlossen —, zur Faust geballt hat.* — 2) *dessen Hand geschlossen bleibt, close-fisted, geizig.*

बद्धमुष्टित्व n. Nom. abstr. zu **बद्धमुष्टि** 1) und 2).

बद्धमूत्र Adj. *den Harn hemmend.*

बद्धमूल Adj. (f. आ) *Wurzeln gefasst habend, fest wurzelnd, festen Fuss gefasst habend* (in übertr. Bed.). Nom. abstr. °ता f.

बद्धमौन Adj. *Stillschweigen beobachtend, schweigend.*

बद्धरभस Adj. (f. आ) *ungestüm, leidenschaftlich.*

***बद्धरसाल** m. *eine vor allen andern hochgeschätzte Mangoart* Râgân. 11,19.

बद्धराग Adj. *versessen auf* (Loc.) Spr. 2061.

बद्धराज्य Adj. *zur Herrschaft gelangt.*

°**बद्धलक्ष** Adj. *den Blick richtend auf* Vikr. 54,4. Ind. St. 14,390.

बद्धवत्स Adj. (f. आ) *mit* (im Stalle) *angebundenem Kalbe.*

बद्धवर्चस् Adj. *verstopfend.*

बद्धवसति Adj. *seinen Wohnsitz habend in* (Loc.).

बद्धवाच् Adj. *die Rede hemmend.*

बद्धविट्क Adj. *verstopft.* Nom. abstr. °ता f. *Verstopfung.*

बद्धविण्मूत्र Adj. *Stuhlgang und Harn hemmend.*

बद्धवीर Adj. *dessen Mannen gebunden sind.*

बद्धवेपथु Adj. *zitternd* Daçak. 58,9.

बद्धवैर Adj. (f. आ) *in Feindschaft gerathen, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

बद्धशस् Adv. fehlerhaft für **बद्धशस्**.

बद्धशिख 1) Adj. *a) dessen Haar auf den Scheitel des Kopfes aufgebunden ist.* — *b)* **im Kindesalter stehend.* — 2) **f.* आ *eine best. Pflanze.*

बद्धश्रोत्रमनश्चक्षुस् Adj. *Ohren, Sinn und Augen heftend auf* (Loc.).

बद्धसूत m. *eine best. Form des Quecksilbers.*

बद्धस्नेह Adj. (f. आ) *Liebe empfindend zu* (Loc.).

बद्धस्पृह Adj. *Verlangen habend nach* (im Comp. vorangehend).

बद्धाञ्जलि und °**पुट** Adj. *die beiden Hände hohl aneinander gelegt haltend.*

°**बद्धादर** Adj. *grossen Werth legend auf* Spr. 1902.

बद्धानन्द Adj. *wobei sich Freude zeigt, froh* (Tag) Kathâs. 23,94.

बद्धानुराग Adj. (f. आ) *verliebt* Kathâs. 56,253.

बद्धानुशय Adj. *einen unüberwindlichen Hass empfindend.*

बद्धान्धकार Adj. (f. आ) *in Dunkel gehüllt* Kathâs. 46,207.

बद्धाप्पि (!) m. = **बद्धप्पि**.

बद्धावस्थिति Adj. *beständig* Spr. 5563 (zu trennen °स्थिति चा°).

बद्धाश Adj. *voller Hoffnung, hoffend auf* (im Comp. vorangehend).

बद्धाशङ्क Adj. *voller Besorgniss.*

बद्धोत्सव Adj. *einen Festtag antretend.*

बद्धोद्यम Adj. *sich anschickend —, gerüstet —, bereit zu* (Infin.).

बद्धधान Partic. vom Intens. von **बाध्**.

बद्ध m. (nur MBh. 12,29,49) n. *Trupp, Haufe* als Bez. *einer sehr hohen Zahl.*

बद्धशस् Adv. *in einer* **बद्ध** *genannten Anzahl.*

बध् = **वध्** bisweilen auch in vedischen Texten.

बधिर 1) Adj. (f. आ) *taub.* Superl. **बधिरतम**. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons, eines Sohnes des Kaçjapa, MBh. 5,103,16.

***बधिरक** N. pr. 1) m. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. °**रिका** eines Frauenzimmers.

बधिरता f. *Taubheit.*

बधिरय्, °**यति** *taub machen, betäuben.* **बधिरित** *taub gemacht, betäubt* Daçak. 3,11. Kâd. 2,95,17.

बधिरान्ध m. N. pr. eines Schlangendämons, eines Sohnes des Kaçjapa. v. l. **बधिर** und **अन्ध** als zwei Namen.

***बधिरिमन्** m. *Taubheit.*

बधिरी Adv. mit **कर्** *taub machen, betäuben* Spr. 7856.

बधू f. AV. 8,6,14. Richtig **वधू**.

बध्न m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,363. **वध्न** v. l.

बध्य Adj. = **वध्य** AV. 18,2,31.

बध्यतस् Adv. *vor dem Gedränge* AV. 12,1,2.

***बध्योग** m. N. pr. eines Mannes.

***बन्द्**, **बन्दति** (स्थैर्ये).

बन्दि (metrisch) m. = 1. **बन्दिन्**.

बन्दिग्रह m. *Gefangennahme* Mahâvîrak. 21,16.

बन्दिग्राह und ***बन्दिचोर** m. *ein Dieb, der in ein Haus eindringt.*

बन्दिता f. Nom. abstr. zu 1. **बन्दिन्**.

1. **बन्दिन्** m. *Lobsänger eines Fürsten, Lobsänger* überh.

2. **बन्दिन्** m. *Gefangener, Sclave.* Vgl. **बन्दी**.

***बन्दिपाठ** m. *der Lobgesang eines* Bandin.

बन्दिपुत्र m. = 1. **बन्दिन्**.

***बन्दिशालिका** f. *Gefängniss* Gal.

***बन्दिशूला** f. *Hure* Gal.

बन्दिस्त्री f. *Lobsängerin.*

बन्दिस्थित Adj. *im Gefängniss sitzend* Kumâras. 12,50.

बन्दी f. 1) *ein Gefangener, eine Gefangene.* — 2) *Raub.*

***बन्दीकार** m. *Räuber, Dieb.*

बन्दीकृत Adj. 1) *zum Gefangenen gemacht;* m. *ein Gefangener* Hemâdri 1,200,7. Bâlar. 46,1. 68,1. **युद्ध**° *in der Schlacht zum G. gemacht.* — 2) *ergriffen,* so v. a. *überwältigt* Bâlar. 280,4.

बन्दीग्रह m. *Raub* Comm. zu Bhâg. P. 6,1,22.

बन्ध्, **बध्नाति**, **बध्नीते**, **बध्यति** (Hariv. 3,49,78); **बध्यते** Pass. 1) *binden, anbinden, anheften, fesseln, umstricken.* Med. und in der späteren Sprache Act. *sich Etwas anbinden, — umbinden.* In dieser Bed. auch **बध्यति** (nach der v. l. *Jmd Etwas anheften*). In der Philosophie so v. a. *an die Welt —, an das Böse fesseln* (im Gegensatz zu *erlösen*) Kap. 3,73. Pass. *gefesselt werden* auch so v. a. *wieder an's Leben gefesselt werden, wieder sündigen.* **बद्ध** *gebunden, gefesselt, umstrickt, angebunden, gefesselt, aufgebunden, aufgehängt; gefesselt* in philosophischem Sinne Kap. 1,7. 93. — 2) ein Opferthier *binden,* so v. a. *darbringen, schlachten;* mit Dat. der Gottheit, der es dargebracht wird. — 3) *fangen, gefangen nehmen, — halten.* **बद्ध** *gefangen.* — 4) *einsperren,* so v. a. *strafen, züchtigen.* — 5) *verbinden, zusammenfügen.* **मुष्टिम्** *die Faust ballen* (**धनुर्मध्ये** so v. a. *den Bogen in der Mitte umfassen*), **अञ्जलिम्** und **अञ्जलिपुटम्** *die Hände fest aneinander legen.* Pass. *verbunden werden mit* (Instr.), so v. a. *Etwas an sich erfahren, erleiden* Pañkat. 231,10. **बद्ध** *belegt —, beschlagen —, verbunden mit, gefasst in.* Das Womit oder Worin im Instr. oder im Comp. vorangehend. Vom Quecksilber so v. a. *mit andern Stoffen verbunden, legirt* Râgân. 13,112. — 6) *errichten* (Schranken), *bauen* (einen Damm, eine Brücke). — 7) *dämmen, überbrücken* (mit und ohne **सेतुना**). — 8) *abdämmen.* — 9) *verstopfen, festmachen, verschliessen, schliessen, versperren.* — 10) *festhalten, zurückhalten, hemmen, unterdrük-*

ken, unterlassen. बद्ध *gehemmt, stockend* (Gegensatz द्रव *flüssig*). — 11) die Augen, die Ohren, den Sinn *heften —, richten auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Infin. (123,15). — 12) *zusammenfügen,* so v. a. *construiren.* — 13) Verse *binden, — zusammenfügen, abfassen, componiren.* — 14) *zurechtlegen, in eine best. Stellung bringen.* आसनं पद्मकम् *die* Padmaka *genannte Stellung der Füsse beim Sitzen annehmen.* — 15) *im Gefolge —, zur Folge haben, bewirken, hervorrufen, machen* überh. — 16) *ansetzen* (Frucht u. s. w.), *schlagen* (Wurzeln), *bekommen, bei sich zur Erscheinung bringen, zeigen, äussern, hegen, haben.* बन्धुबुद्धिम् *in Bezug auf* (Loc.) *die Vorstellung von einem Angehörigen haben* Harshaḱ. 159,12. बद्ध *sich gezeigt —, sich eingestellt habend.* — Caus. बन्धयति 1) *binden —, gefangen setzen lassen.* Auch *बाधयति. — 2) *zusammenfügen —, bauen lassen.* — 3) *abdämmen lassen.* — Mit अनु 1) *entlang binden, anbinden, fesseln* (auch in übertragener Bed.), — *an* (Loc.). अनुबद्ध *gebunden, gefesselt, umfangen, gefesselt* auch so v. a. *ganz auf Etwas gerichtet.* — 2) Pass. *als* Anubandha 1) *i) angefügt werden.* — 3) *in Verbindung bringen, verbinden.* अनुबद्ध *in Verbindung stehend, mit Etwas zusammenhängend.* — 4) *Jmd an sich ketten, — heranziehen* (Schüler). — 5) *sich Jmd anhängen, auf dem Fusse folgen, nachlaufen, begleiten* (in übertr. Bed. Kâd. 249,2). — 6) **gleichkommen, ähnlich sein* 251,8. — 7) *im Gefolge —, zur Folge haben, bewirken, herbeiführen, bringen.* Pass. *erfolgen.* — 8) *äussern, an den Tag legen, hegen, haben.* — 9) *zusammenhalten, nicht reissen, — auseinandergehen.* — 10) *fortdauern, seine Wirkung fortsetzen.* — 11) *auf Etwas bestehen.* — 12) *in Jmd* (Acc.) *dringen, Jmd dringend auffordern* Kâd. 232,5. 262,8. — Mit पर्यनु in *°बन्ध (Nachtr. 4). — Mit समनु, पृष्ठतः समनुबद्धाः *auf dem Fusse folgend* Kâraṇḍ. 43,7. — Mit अपि Med. *sich Etwas anbinden.* °बद्ध *angebunden, befestigt* R. 3,68,42. — Mit अभि Pass. *befestigt —, dauerhaft werden* Kâd. 2,111,4 (2,137,6). — Mit अव 1) *anbinden,* Med. *sich Etwas anbinden.* अवबद्ध *angebunden, befestigt, umbunden mit, festgehalten, gefesselt* (in übertragener Bed.), — *durch;* das Womit oder Wodurch geht im Comp. voran. — 2) अवबद्ध *a) befestigt,* so v. a. *aufgemauert* Bhâvapr. 2,36. — *b) feststeckend, — sitzend, steckend in* (im Comp. vorangehend). — *c) hängend an Jmd* (Loc.), *besorgt um Etwas* (Loc.) 234,20. — Mit आ 1) *anbinden,* Med. (im Epos auch Act.) *sich Etwas anbinden.* — 2) *verbinden, zusammenfügen, — bringen.* — 3) *festhalten.* — 4) *anknüpfen* (eine Unterhaltung) Kâd. 99,8 (177,2). — 5) पदम् *festen Fuss fassen, von Dauer sein* Kâd. 117,15. — 6) den Blick, den Geist *heften —, richten auf.* Nur Partic. आबद्ध Ind. St. 14,289. — 7) *bewirken, hervorbringen, bilden; an sich hervorbringen, äussern, zeigen.* Nur Partic. आबद्ध. आबद्धमण्डल Adj. (f. आ) *einen Kreis bildend, im Kreise sitzend* Kâd. 55,3. 147,17. — Mit समा *sich Etwas anbinden.* — Mit उद् 1) *aufbinden,* d. i. *in die Höhe binden.* शरीरम्, आत्मानम् und Med. ohne Zusatz *sich erhängen.* उद्बद्ध *aufgehängt —, hängend an* (Loc.) Z. d. d. m. G. 36,366 (उद्बुद्ध gedr.). — 2) *fest zuschnüren.* उद्बद्ध *erstickt* Karaka 6,23. — 3) *hervorziehen* Spr. 7688. — 4) *suspendere, hemmen, aufheben.* — 5) उद्बद्ध von Waden so v. a. *fest, drall.* — Mit प्रोट्, प्रोद्बद्ध *fest, drall* (Waden) Bhâvapr. 1,85. — Mit समुद् *festbinden.* — Mit उप 1) *binden* (an Händen, Füssen). — 2) *verbinden* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,4. — Mit नि 1) *festbinden, befestigen, anbinden, — an* (Loc.), *binden in* (Loc.), *aufreihen auf* (Loc. Spr. 7810), *sich Etwas anbinden; fesseln, ketten* (in übertragener Bed.), — *an* (Loc.). निबद्ध *gebunden an* (Loc.), *abhängig von* (Instr.). — 2) *fangen, in seine Gewalt bekommen, erlangen.* — 3) *verbinden, zusammenfügen, schliessen, verstopfen.* निबद्ध *zusammengefügt —, zusammengesetzt aus; begleitet von, versehen mit* (die Ergänzung überall im Comp. vorangehend, ausnahmsweise im Instr. S. S. S. 120); *eingehüllt in, bezogen mit* (Instr.); *eingefasst —, belegt —, verziert mit* (im Comp. vorangehend); *eingeschlossen —, eingefügt —, enthalten in, befindlich auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *gebildet —, bestehend aus* (im Comp. vorangehend); *sich beziehend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) *errichten, aufschlagen* (ein Lager). निबद्ध *erbaut* 122,20. — 5) *festhalten, zurückhalten, hemmen.* — 6) den Fuss *setzen auf* (Loc.), so v. a. *sich machen an; heften —, richten auf, einem Gegenstande zuwenden* (die Ergänzung im Loc.). निबद्ध *geheftet* u. s. w. *auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 7) *niederschreiben, abfassen, redigiren.* — 8) *besprechen.* विबध्नन्ति Müller, S. L. 176 fehlerhaft für नि°. Pass. *angeführt werden.* निबद्ध *angewandt, gebraucht* (ein Wort, ein Laut). — 9) *bei sich zur Erscheinung bringen.* भ्रुकुटीम् so v. a. *die Brauen furchen.* — 10) निबद्ध *verboten* MBh. 2,77,19. — Mit उपनि, °बद्ध 1) *haftend an* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Njâjas. 3,1,62. — 2) *niedergeschrieben, abgefasst, verfasst* (Bâlar. 57,18), *redigirt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *besprochen.* — Mit विनि *an beiden Seiten befestigen* Prasannar. 17,22. — Mit संनि, °बद्ध 1) *besetzt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *geknüpft —, hängend an, abhängend von* (Loc.). — Mit निस् 1) निर्बद्ध *geheftet —, gerichtet auf* (Loc.). — 2) *sich an Jmd klammern, heftig in Jmd dringen, Jmd stark zusetzen* Naish. 9,12. निर्बद्ध *in den man heftig gedrungen ist.* — Mit परि 1) Med. *sich Etwas umbinden, anbinden* überh. — 2) *umzingeln.* — 3) °बद्ध *gehemmt, unterbrochen.* — Caus. *umspannen.* — Mit प्र 1) *anbinden, befestigen, in Fesseln schlagen.* प्रबद्ध *gekettet an, abhängend von* (im Comp. vorangehend). — 2) प्रबद्ध *unterdrückt, gehemmt.* — Mit प्रति 1) *anbinden, befestigen* (Med., wenn das Object dem Subject gehört). प्रतिबद्ध *angebunden, befestigt —, hängend an* (im Comp. vorangehend), *abhängig, — von* (im Comp. vorangehend Kâd. 2,92,9. 138,7). — 2) einen Edelstein *fassen in* (Loc.). — 3) *verknüpfen, verbinden.* °बद्ध *verknüpft, verbunden* (Kap. 1,100), — *mit, besetzt —, versehen mit* (Instr.), *harmonirend mit* (Loc.). — 4) *heften, richten.* °बद्ध *geheftet, — auf, gerichtet auf* (उपरि oder im Comp. vorangehend). — 5) *verschliessen, abschneiden.* — 6) *Jmd zurückhalten* Naish. 6,107. — 7) *Jmd von sich weisen, fern halten von sich.* °बद्ध so v. a. *mit dem man Nichts zu thun haben will.* — 8) प्रतिबद्ध *verwickelt, schwer zu lösen.* — Mit वि 1) *auf verschiedenen Seiten anbinden; ausspannen, spannen.* — 2) an Schnüren (Instr.) *fassen.* — 3) *in's Stocken bringen.* पुरीषम् Karaka 5,10. विबद्ध *in's Stocken gerathen, verstopft.* — 4) विबध्नन्ति Müller, SL. 178 fehlerhaft für निब°. — Mit सम् 1) *zusammenbinden, verknüpfen, anbinden.* Pass. *sich verbinden, zusammenkleben, verbunden werden mit,* so v. a. *gehören zu* (Instr. 225,17), *zu ergänzen sein in* (Loc.). संबद्ध *zusammengebunden; geschlossen; verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend 223,17), *bedeckt mit* (Instr.), *erfüllt von* (im Comp. vorangehend), *in Verbindung stehend mit* (im Comp. vorangehend), *verbunden mit* (im Comp. vorangehend), so v. a. *enthaltend; verbunden,* so v. a. *da seiend, vorhanden, sich befindend.* संबद्धम् Adv. *dazu, überdies.* — 2) *herbei —, verschaffen.* — Caus. 1) *anbinden lassen.* — 2) *verbinden*

heissen mit (Instr.), so v. a. *sagen, dass man verbinden müsse.* — Mit अनुसम्, अनुसंबद्ध *verbunden mit, begleitet von* (im Comp. vorangehend). — Mit अभिसम् *mit Etwas verbinden*, so v. a. *darunter verstehen.* Pass. *verbunden werden mit*, so v. a. *gehören zu* (Instr.). प्रत्येकम् *zu Jedem gehören, — zu ergänzen sein* 225,22. 234,29. — Mit उपसम्, उपसंबद्ध *darangebunden.* — Mit प्रतिसम्, प्रतिसंबद्ध *zusammenhängend, in Zusammenhang stehend* Kâraka 3,8.

बन्ध् m. 1) *das Binden, Verbinden, Anbinden, Verband.* — 2) *Verbindung mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verbindung —*, so v. a. *Verkehr mit* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Fangen, Einfangen.* — 5) *Fesselung, Gefangensetzung, Gefangenschaft, Haft.* राज्ञ° *durch den Fürsten veranlasst.* — 6) *das Zusammenfügen, Zusammensetzen.* — 7) *Stellung des Körpers*, insbes. *der Hände und Füsse.* — 8) *Errichtung, Erbauung.* — 9) *Abdämmung.* — 10) *Ueberbrückung.* — 11) *das Heften —, Richten auf* (Loc.). — 12) am Ende eines Comp. *das Bekommen, bei sich zur Erscheinung Bringen, Aeusserung, das Haben* Spr. 7778. — 13) *Pfand* Râgat. 7,195. — 14) in der Philosophie *Gebundenheit* im Gegensatz zur *Erlösung.* — 14) *Band, Strick, Fessel.* — 15) *Sehne am Körper.* — 16) **Körper.* — 17) *Einfassung, Behälter.* — 18) *Laut —, Wortgefüge.* — 19) *eine Krankheit, bei welcher die Augenlider nicht ganz geschlossen werden können.* — 20) am Ende eines Comp. bisweilen fehlerhaft für बद्ध.

बन्धक 1) m. *a) Binder, der sich mit dem Anbinden* (von Thieren) *abgiebt.* — *b) Fänger* in *नाग° und पाश°. — *c) Strick, Fessel.* — *d)* **Damm* in जल°. — *e)* **Abschluss eines Handels.* — *f)* am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort *Theil.* — *g)* **Stadt.* — 2) (*m. n.) *Verpfändung.* — 3) f. ई *a) ein liederliches Weib.* — *b)* **eine unfruchtbare Frau.* — *c)* **Elephantenweibchen.*

बन्धकत्व n. *das Fesselsein.*

बन्धकरण n. *die Zauberkunst zu fesseln, — zu hemmen.*

बन्धकर्तृ Nom. ag. *Binder, Fesseler, Zurückhalter* (Çiva).

बन्धकौमुदी f. Titel eines Werkes über Metrik.

बन्धन 1) Adj. (f. ई) *bindend, festhaltend, fesselnd* (auch in übertragener Bed.). — 2) *f. बन्धनी *Band, Strick, Fessel.* — 3) n. *a) das Binden, Fesseln, Anbinden, Umbinden, Verbinden, Umfangen; Verband.* — *b) Gefangennahme, das Einfangen, Gefangenhalten, Gefangenschaft, Haft.* — *c) das Errichten, Erbauen.* — *d) das Eindämmen.* — *e) das Ueberbrücken.* — *f) das Legiren* (von Metallen) Bhâvapr. bei Garbe, Râgan., N. zu 112. — *g) Verbindung, Zusammenhang.* — *h) das Heften —, Richten auf* (Loc.). — *i) das Hemmen, Unterdrücken.* — *k)* in der Philosophie *Gebundenheit* im Gegensatz zur *Erlösung* Spr. 7726. — *l)* **Leidzufügung.* — *m)* **Tödtung.* — *n) Band, Strick, Fessel; Fessel* auch s. v. a. *was Etwas* (Gen.) *zusammenhält.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *zur Fessel habend* auch so v. a. *gefesselt durch* oder *an.* — *o) Gefängniss.* — *p) Sehne, Muskel.* — *q) Damm.* — *r) Stiel* (einer Frucht, einer Blüthe).

°बन्धनकारिन् Adj. *fesselnd*, so v. a. *umfassend.* Nom. abstr. °रिता Daçak. 32,15.

*बन्धनग्रन्थि m. *Schlinge.*

*बन्धनपालक m. *Gefängnisswärter.*

*बन्धनवेश्मन् n. *Gefängniss.*

बन्धनस्थ Adj. *in der Gefangenschaft seiend, — lebend, gefangen;* m. *ein Gefangener.*

*बन्धनस्थान n. *Stall.*

*बन्धनागार und *बन्धनालय m. *Gefängniss.*

बन्धनिक m. *Kerkermeister* Gaut. Vishṇus. 51,9.

बन्धनीय Adj. 1) *was angebunden wird, anzubinden, umzubinden.* — 2) *gefangen zu nehmen.* — 3) *zu dämmen;* nach dem Comm. m. *Damm.*

बन्धनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 171.

बन्धपाश् m. *Fessel* AV. 6,63,2. 84,3.

बन्धमोचनिका und °मोचिनी f. N. pr. einer Jogini.

बन्धयितृ Nom. ag. *Anbinder, Festbinder.*

*बन्धस्तम्भ m. *der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird.*

*बन्धित्र n. 1) *der Liebesgott* (n.!). — 2) *Leberfleck, Muttermal.*

°बन्धिन् Adj. 1) *bindend.* — 2) *fangend.* — 3) *bewirkend, hervorrufend.* — 4) *zeigend, äussernd.*

बन्धु 1) m. *a) Zusammenhang, Verbindung, Beziehung.* Am Ende eines adj. Comp. (f. ऊ) *zu der und der Kategorie gehörig*, so v. a. *nur dem Namen nach es seiend.* — *b) Verwandtschaft* (insbes. *agnatio* neben नाभि *cognatio*), *Genossenschaft.* — *c) Verwandter* (namentlich *mütterlicherseits*), *Angehöriger.* — *d) Freund.* — *e) Gatte.* — *f)* **Bruder.* — *g)* am Ende eines Comp. α) *ein Verwandter von*, so v. a. *überaus ähnlich* Bâlar. 136,21. Prasannar. 32,16. — β) *ein Freund von*, so v. a. *besucht von* Bâlar. 64,14. — γ) *ein Freund von*, so v. a. *günstig für* Bâlar. 84,14. — *h) Pentapetes phoenicea.* — *i) ein best. Metrum.* — *k)* in der Astrol. *das 4te Haus.* — *l)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. बन्धू *Gattin.* Nur am Ende eines adj. Comp. (m. बन्धु) zu belegen.

*बन्धुक 1) m. *a) Pentapetes phoenicea.* — *b) Bastard.* — 2) f. आ gaṇa प्रेतादि. — 3) f. ई *ein liederliches Weib.*

*बन्धुकिन् Adj. von बन्धुक 1).

बन्धुकृत् Adj. in असंबन्धुकृत्.

बन्धुकृत्य n. *die Pflicht eines Angehörigen, Freundespflicht, Freundschaftsdienst.*

बन्धुचित्त् Adj. *unter Verwandten wohnend.*

बन्धुजन m. 1) *die Verwandten.* — 2) *ein Angehöriger, Freund.*

बन्धुजीव m. *Pentapetes phoenicea;* n. *die Blüthe.*

बन्धुजीवक m. 1) dass. — 2) N. pr. eines Kâkravartin.

*बन्धुजीविन् n. *eine Art Rubin* Garbe zu Râgan. 13,151.

बन्धुता f. 1) *Zusammenhang, Beziehung.* — 2) *Verwandtschaft.*

बन्धुत्व n. *Verwandtschaft, Angehörigkeit.*

*बन्धुदग्ध Adj. *verwünscht, verflucht.*

बन्धुदत्त 1) Adj. *von den Verwandten geschenkt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

*बन्धुपति m. *Herr der Verwandten.*

बन्धुपाल m. N. pr. eines Mannes.

बन्धुपालित m. N. pr. eines Fürsten.

बन्धुपृक् Adj. *die Verwandten —, die Sippe aufsuchend.*

बन्धुप्रभ m. N. pr. eines Vidjâdhara.

बन्धुभाव m. *Verwandtschaft.*

बन्धुमत् 1) Adj. *a) Verwandte habend, mit einer Sippe ausgestattet.* — *b) von seinen Verwandten umgeben.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. बन्धुमती N. pr. *a)* verschiedener Frauen. — *b)* einer Stadt.

बन्धुमित्र m. N. pr. eines Mannes.

बन्धुर AV. 3,9,3 vermuthlich falsch.

1. बन्धुर n. = वन्धुर VS. 3,52. AV. 3,9,4. 10,4,2. MBh. ed. Bomb.

2. बन्धुर 1) Adj. *a) reizend, lieblich, schön.* Am Ende eines Comp. so v. a. *geschmückt mit* Kâd. 3,6. — *b) geneigt, gesenkt.* — *c)* **wellenförmig.* — *d) zugethan* Z. d. d. m. G. 36,369. — *e)* **taub;* vgl. बधिर. — 2) *m. *a) Vogel.* — *b) Gans.* — *c) Ardea nivea.* — *d) Pentapetes phoenicea.* — *e) Embelia Ribes.* — *f) eine best. auf dem Himavant wach-*

sende Knolle. — *g) Oelkuchen.* — *h) vulva.* — 3) f. आ *a) *Hure.* — *b) *Grütze.* — *c)* N. pr. einer Kupplerin Hâs. — 4) *n. *Diadem.* — Vgl. अति-बन्धुर (Nachtr. 4).

बन्धुरित Adj. 1) *geneigt, gesenkt.* — 2) *gebogen* Bâlar. 234,16.

बन्धुल 1) *Adj. *a) reizend, lieblich, schön.* — *b) geneigt, gesenkt.* — 2) m. *a) Bastard.* — *b) *Pentapetes phoenicea.* — *c)* N. pr. eines Ṛshi.

बन्धुवर्चक m. N. pr. eines Vidûshaka.

बन्धुवत् Adv. *wie ein Verwandter, wie einen Verwandten* 195,6. M. 5,101.

1. बन्धू f. s. u. बन्धु.

2. बन्धू Adv. 1) mit कर् *a) zum Freunde machen.* — *b) zum Freunde von* — (im Comp. vorangehend) *machen,* so v. a. *in Verbindung bringen mit* Bâlar. 258,8. — 2) mit भू *zum Angehörigen* —, so v. a. *ähnlich werden* Naish. 7,37.

बन्धूक m. 1) *Pentapetes phoenicea;* n. *die Blüthe* Naish. 7,37. — 2) **Terminalia tomentosa.*

1. बन्धूकपुष्प n. *die Blüthe von Pentapetes phoenicea.*

2. *बन्धूकपुष्प m. *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9,138.

*बन्धूलि m, *Pentapetes phoenicea.*

बन्ध्य Adj. 1) *der da verdient gefesselt* —, *gefangen gesetzt zu werden.* — 2) *zu binden, zusammenzufügen, zu verstopfen.* — Vgl. वन्ध्य.

बन्ध्याश्व m. N. pr. eines Fürsten. Richtig वध्यश्व.

बन्द्र, बन्ध s. अवन्द्र.

(बन्धेष) बन्धुरृषँ m. *Erkundigung nach der Sippe.*

बप्स् s. भस्.

बबबा (Interj.) mit कर् *knistern.*

बबर् m. N. pr. eines Mannes.

बबाउ m. N. pr. eines Dorfes.

बभस m. *Fresser.*

बभूक m. fehlerhaft für 2. बभुक 2) Utpala zu Varâh. Bṛh. 12,19.

*बभ् v. l. für वभ्.

बभ in प्रबभ.

*बभ्वी f. Bein. der Durgâ. Richtig बाभ्वी.

बभ्रि Adj. 1) *tragend,* mit Acc. — 2) *getragen* RV. 3,1,12. — 3) etwa *nährend.*

बभ्रु 1) Adj. (f. ebenso und बभ्रू) *a) rothbraun, braun.* — *b) rothbraune Haare habend.* — *c) *kahlköpfig.* — 2) m. *a) eine grosse Ichneumonart.* — *b) *Cuculus melanoleucus.* — *c) *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,50. — *d)* Bein. α) Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — β) Çiva's. — *e)* unter den Synonymen von *Fürst, König* MBh. — *f) eine best. Constellation,* = 2. बभुक 2) Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,19. — *g)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer. — γ) *eines Landes. — 3) f. बभ्रु *eine rothbraune Kuh.*

1. बभ्रुक Adj. *bräunlich.*

2. बभ्रुक m. 1) wohl *eine Ichneumonart* Gop. Br. 1,3,7 (28,13). — 2) *eine best. Constellation, bei welcher alle Planeten im 7ten und 10ten Hause stehen,* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,19 (बभूक gedr.).

बभ्रुकर्णा Adj. (f. बभ्रुकर्णी) *braunohrig.*

*बभ्रुदृश m. N. pr. eines *Landes.*

*बभ्रुधातु m. *rother Ocker* Râǵan. 13,61.

बभ्रुधूत Adj. *von* Babhru *gespült* (Soma).

बभ्रुनीकाश Adj. *bräunlich.*

बभ्रुपिङ्गल Adj. *röthlich braun* MBh. 10,1,38.

बभ्रुमालिन् m. N. pr. eines Muni.

बभ्रुलोमन् Adj. (f. °मी) *braunhaarig* Âpast. Çr. 10,22,4.

बभ्रुवाह् und °वाहन m. N. pr. eines Fürsten.

*बभ्रुश und बभ्रुशँ (Maitr. S. 2,9.3) Adj. *bräunlich.*

*बम्ब्, बम्बति (गतौ).

बम्बविश्रवयस् (Maitr. S. 4,7,3) und वम्बाविश्रवयस् (gaṇa वनस्पत्यादि in der Kâç.) m. Du. N. pr. zweier Personen. Vgl. बम्भार्विश्रवयस्.

*बम्भर् m. *Biene.*

बम्भराली (Spr. 7645) und *°लो f. *Fliege.*

बम्भारव m. *das Brüllen* (der Kühe) Varâh. Bṛh. S. 92,3.

बम्भारि m. N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters.

बम्भार्विश्रवयस् (!) m. Du. = वम्बाविश्रँ° Kâṭh. 29,7.

*बर् m. N. pr. = बल, बलदेव.

बरासी f. *ein best. Kleidungsstück* Maitr. S. 1, 9,6. Âçv. Çr. 9,4,17. Âpast. Çr. 14,13,3. Auch *वरासि und *वराशि.

बरु m. N. pr. eines Mannes.

बरोदा f. N. pr. einer Oertlichkeit in Guzerat.

बर्कर् 1) *Adj. *taub* Gal. — 2) m. *a) Zicklein* H. 1276. Âpast. Çr. 15,6,16. Comm. zu Kâtj. Çr. 976, 6. — *b) *Ziege* Trik. 2,9,24. Med. r. 211. — *c) *Bock* Râǵan. 19,41. — *d) *das Junge eines Thieres* AK. 2,10,23. Med. — *e) *Scherz, Spass* H. 556. H. an. 3,582. Med.

बर्करकर्कर vielleicht Adj. *von allerlei Art* Spr. 3650 (व° geschr.).

बर्क् m. N. pr. eines Mannes.

बर्ज्‌ह् m. *Euter.*

बर्ज्‌ह्य n. *Brustwarze* AV. 11,8,14.

*बर्ब्, बर्बति (गतौ).

*बर्बट 1) m. f. (ई) *Dolichos Catjang.* — 2) f. ई *Hure.*

बर्बर 1) Adj. *a) stammelnd, balbutiens.* — *b) kraus.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *nicht-arischer Völker,* οἱ βάρβαροι. — *b) ein Mann niedrigster Herkunft.* Voc. als Schimpfwort. — *c) *krauses Haar.* — *d) *Clerodendrum siphonanthus.* — *e) *Cleome pentaphylla.* — *f) *eine best. wohlriechende Pflanze* Râǵan. 10,173. — *g) *Unguis odoratus.* — *h) *eine Art Wurm.* — *i) *ein best. Fisch* Râǵan. 17,52. **ein anderer schlangenähnlicher Fisch* 57. — *k) *Waffengerassel.* — *l) *eine Art Tanz.* — 2) f. आ *a) *eine Fliegenart.* — *b) *eine Art Ocimum, *eine best. Gemüsepflanze* und **eine best. Blume.* — *c)* N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,341. — 3) f. ई *a) eine Art Ocimum* (Bhâvapr. 1,230), *= बर्बर n. und = *बर्बरीक n. — *b)* N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,341. — 4) *n. *a) Zinnober* Râǵan. 13,57. — *b) Myrrhe* Râǵan. 6,117. — *c) gelbes Sandelholz* Râǵan. 12,16. 23. — *d)* = बर्बरी und बर्बरीक n.

*बर्बरक 1) m. *Cleome pentaphylla.* — 2) n. *eine Art Sandelholz* Râǵan. 12,23.

बर्बरता f. *eine best. stammelnde Aussprache des* र्.

बर्बरि m. N. pr. eines Mannes.

बर्बरिन् Adj. etwa *mit krausem Haar* Paṅkad.

*बर्बरिल Adj. von बर्बर.

*बर्बरीक 1) m. *a) krauses Haar.* — *b) eine best. Haartracht.* — *c) Gemüsepflanze.* — *d) Ocimum villosum.* — *e) Clerodendrum siphonanthus.* — *f) eine Form* Çiva's.

बर्बरीकोपाख्यान n. Titel einer *Erzählung* im Skandapurâṇa.

*बर्बरीगन्ध m. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा.

*बर्बरीत्थ n. *weisses Sandelholz* Râǵan. 12,23.

*बर्बरी f. *eine Art Ocimum.*

*बर्बुर n. *Wasser*

बर्स m. n. *Zipfel, dünnes Ende.*

बर्सनड्डि f. *das Binden des Zipfels,* — *des dünnen Endes.*

बर्स्व m. wohl *der Wulst, den das Zahnfleisch um die Wurzel bildet; Höhlung, in welcher der Zahn sitzt.*

1. बर्ह्, वर्ह्, बृहति, बृंहति; बृढ, बृढ Partic. *ausreissen* (die Wurzel) Âpast. 1,32,24. — Mit अति *mit Gewalt herausstossen* (nur in einer Etymologie). — Mit *अव Caus., °बर्हित = उत्पाटित Gal. — Mit आ *aus* —, *losreissen, wegzerren.*

Partic. आवृढ Çat. Br. 2,1,2,16. — Caus. आवर्हित *ausgerissen, entwurzelt.* — Mit उद् *ausreissen. aus* —, *herausziehen.* Partic. उद्बृढ. — Mit समुद् *herausziehen.* — Mit नि *niederschleudern, hinstürzen* (trans.), *zu Boden schmettern.* — Caus. °बर्हयति 1) dass. — 2) *zerstören, entfernen* (Sünde). — Mit विनि in °बर्हण und °बर्हिन्. — Mit संनि in °बर्हण. — Mit निस् in *निर्बर्हण. — Mit परि Med. *herabstürzen* (intrans.) *von* (Abl.) ṚV. 5,41,12, wo बबृहाणासो अद्रेः zu lesen sein wird. — Mit प्र *weg* —, *ab* —, *ausreissen, abrupfen, ausziehen, entreissen; zerreissen, zerstören.* Med. *an sich ziehen;* Pass. *abreissen* (intrans.). प्रवृढ *abgerissen.* — Mit उपप्र Med. *an sich ziehen.* — Mit वि *zerreissen, zerzausen, zerbrechen; wegreissen, abtrennen.* — Mit उद्वि in °बर्हण. — Mit सम् *zerreissen. ausziehen* AV. 11,9,11.

2. बर्ह्, बृंहति (vom Simpl. nur बृंहत्, s. u. d. W.), *बृंहति, *बर्हति (बृद्धि). — Caus. बृंहयति, °ते 1) *Jmd feist machen, kräftigen, stärken.* — 2) *Etwas verstärken, vermehren, fördern.* °बृंहित *vermehrt durch,* so v. a. *versehen mit.* — Mit अति Caus., °बृंहित *verstärkt, kräftiger gemacht.* — Mit अभि Caus. *kräftigen, stärken.* — Mit उद् Caus. in उद्बृंहण. — Mit उप Caus. °बृंहयति *kräftigen, stärken, verstärken, erheben.* उपबृंहित *verstärkt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend) auch so v. a. *begleitet von, versehen* —, *in Uebereinstimmung seiend mit.* — Intens. (°बर्बृहि, °बंबर्हत्) *heftig* oder *wiederholt andrücken.* — Mit समुप Caus. *verstärken, vermehren, ergänzen.* — Mit *नि, °बृंहते, °बर्हयति. — Mit परि Act. Med. *umfangen, umschliessen* (und dadurch *stützen*), *befestigen, dichtmachen, munire.* Partic. परिवृढ und परिवृढ (s. auch bes.). परिवृढतम *der höchste* Çaṃk. zu Taitt. Up. S. 134. — Caus. °बृंहयति *kräftigen, stärken, verstärken.* परिबृंहित *verstärkt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). so v. a. *verbunden mit, begleitet von, versehen mit.* Auch *परिबृंहित. — Mit वि *sich an* oder *in einander drücken.* — Mit सम् *fest zusammenfügen.* — Caus. 1) संबर्हयति *zusammenfügen* —, *verbinden mit* (Dat.). — 2) संबृंहयति *kräftigen, stärken, ermuntern.*

3. बर्ह्, बृंहति und *बर्हति; auch Med. *barrire, brüllen, schreien;* insbes. vom Elephanten.

4. *बर्ह् 1) बर्हते (परिभाषणहिंसादानेषु, क्षादने, स्तुतौ, प्राधान्ये). — 2) बृंहति und बृंहयति (भाषार्थ oder भासार्थ). — 3) बर्हयति (भाषार्थ oder भासार्थ, हिंसायाम्).

1. बर्ह 1) m. n. *a) Schwanzfeder, Schwanz eines Vogels,* insbes. *beim Pfau.* — *b) Blatt.* — 2) *n. *ein best. Parfum.*

2. बर्ह 1) in द्विबर्हस्. — 2) *n. *Begleitung, Gefolge.*

बर्हकेतु m. N. pr. eines der Söhne 1) Sagara's. — 2) des 9ten Manu.

बर्हण 1) Adj. *a) entwurzelnd* in मूलबर्हण. — *b)* so v. a. *blendend.* दृशाम् *die Augen* Bâlar. 104,12. — 2) n. *a) das Entwurzeln* in मूलबर्हण. — *b) *Blatt.* — *c) *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 10,145.

बर्हणाचक्र N. pr. eines Gebirgsdorfes.

बर्हणा Instr. Adv. *dicht, fest, derb; nachdrücklich, tüchtig;* überhaupt steigernd und emphatisch: *sehr, gar, wohl eigentlich,* παγχυ, *jedenfalls.*

बर्हणावत् Adj. *nachdrücklich, kräftig, ernstlich.* °वत् Adv.

बर्हणाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

*बर्हनेत्र n. *das Auge im Pfauenschweife* Râǵan. 19,95.

*बर्हपुष्प m. *Acacia Sirissa* Râǵan. 9,58.

बर्हभार m. *Pfauenschweif.*

*बर्हवत् Adj. von बर्ह.

बर्हस् in अद्रि° und द्विबर्हस्.

बर्हापीड (Hariv. 3849) und °क m. (Hemâdri 1, 440,8. 734,4) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz von Pfauenfedern.*

बर्हाय्, बर्हायित Partic. *den Augen auf dem Pfauenschweife gleichend.*

बर्हि 1) m. N. pr. eines Âṅgirasa Gop. Br. 2, 1,2. — 2) (metrisch) n. =बर्हिस् *Streu, Opferstreu* Bhâg. P. 3,13,34.

*बर्हिकुसुम n. *ein best. Parfum.*

बर्हिचित्रक n. Titel *des buntscheckigen* 47ten Âdhjâja in Varâh. Brh. S.

*बर्हिचूडा f. *Celosia cristata* Râǵan. 5,48.

बर्हिण 1) Adj. *mit Pfauenfedern verziert.* v. l. बर्हिबर्हावततं st. बर्हिणं महाराज. — 2) m. *Pfau* Âpast. — 3) n. *Tabernaemontana coronaria* Bhâvapr. 1,185.

बर्हिणालक्षण Adj. (f. आ) *mit Pfauenfedern verziert.*

बर्हिणवाज m. *ein mit Pfauenfedern verzierter Pfeil.*

बर्हिणवाजम् Adj. *mit Pfauenfedern versehen* (Pfeil) R. ed. Bomb. 3,3,12.

*बर्हिणवाहन m. Bein. Skanda's.

बर्हिध्वज Bein. 1) m. Skanda's Bâlar. 92,15. — 2) *f. आ der Durgâ.

बार्हिन् 1) m. *a) Pfau.* — *b)* N. pr. α) eines Devagandharva. — β) eines Ṛshi. — 2) *n. *ein best. Parfum.*

*बर्हिपुष्प n. und बर्हिबर्ह n. (Bhâvapr. 1,192) *ein best. Parfum, eine Art Gallapfel.*

बर्हियान m. Bein. Skanda's.

बर्हिरुत्थ m. *Feuer* Bâlar. 104,12.

*बर्हिर्ज्योतिस् m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

*बर्हिर्मुख m. *ein Gott.*

बर्हिर्होम m. *die Spende für die Opferstreu* Vaitân.

बर्हिर्वाहन m. Bein. Gaṇeça's.

*बर्हिर्शिख n. = बर्हिपुष्प Râǵan. 12,137.

*बर्हिःप्रुष्मन् m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

बर्हिषद् 1) Adj. *auf der Opferstreu sitzend,* — *aufgestellt.* — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Gruppe von Manen.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

बर्हिषद m. N. pr. eines Ṛshi.

बर्हिष्क 1) Adj. *mit einer Streu belegt* MBh. 13, 139,14. — 2) n. *Streu, Opferstreu* MBh. 13,143,40.

*बर्हिष्केश m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

बार्हिष्ठ 1) Adj. *der derbste, breiteste, kräftigste, höchste.* °म् Adv. *am kräftigsten, am lautesten.* — 2) n. *a) Andropogon muricatus.* — *b) *das Harz der Pinus longifolia.*

*बर्हिष्पल oder *बर्हिष्पूल (Kâç.) n. gaṇa कस्कादि.

बर्हिष्मत् 1) Adj. *a) mit der heiligen Streu verbunden.* — *b) Opferstreu habend,* — *streuend;* m. *ein Frommer, Opferer.* पितृपुत्र° *eine Streu für Vater und Sohn habend* Bhâg. P. 5,14,14. — 2) m. Bein. des Prấcînabarhis. — 3) f. बर्हिष्मती N. pr. *a)* einer Gattin Prijavrata's. — *b)* einer Stadt.

बर्हिष्य, बर्हिषिष्य 1) Adj. *zur heiligen Streu* —, *zum Opfer gehörig,* — *tauglich.* — 2) n. कण्यपस्य ब° Name eines Sâman.

बर्हिःषद् m. = बर्हिषद् 2) *b*).

बर्हिःष्ठ Adj. *auf der Opferstreu stehend;* m. so v. a. *Opfergabe.*

बर्हिःष्ठा Adj. *auf der Opferstreu stehend.*

बर्हिस् 1) m. (ausnahmsweise) und n. *Streu, Opferstreu,* gewöhnlich aus Kuça-Gras bestehend, welche über den Opferplatz, insbes. die Vedi, *gestreut wird,* als eine reine Decke, auf welcher die Gaben ausgebreitet werden, und welche den Göttern und Opfernden zum Sitz dient. — 2) n. *a) die Opferstreu* personificirt unter den Prajâǵa- und Anujâǵa-Gottheiten. — *b) Opfer.* — *c) *Luftraum.* — *d) *Wasser.* — *e) *ein best. Parfum.* — 3) m. *a) *Feuer.* — *b) *hel-*

ler Glanz. — *c)* **Plumbago zeylanica.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *die Nachkommen des* Barhis.

बर्हिस्तृण n. *ein Grashalm aus der Opferstreu* Kâtj. Çr. 7,6,8; vgl. 2,8,5.

1. बल्, nur Intens. **बल्बलीति** *wirbeln.*

2.*बल् 1) **बलति** (प्राणने, धान्यावरोधे). — 2) **बलते** (परिभाषणे, हिंसायाम्, दाने, निरूपणे). — 3) **बलयति** (प्राणने). — 4) **बालयति** (भृतौ). — 5) **बालयते** (निरूपणे).

1. बल n. 1) Sg. und Pl. *Gewalt, Wucht, Stärke, Kraft, Anwendung von Gewalt, Kraft* auch so v. a. *Gültigkeit.* **बलात्** *gewaltsam, ohne dass man Etwas dagegen vermag.* **बलेन, बलात्, बलतस्** (132,2) und **बल°** so v. a. *vermöge, in Folge von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Die Buddhisten nehmen zehn, die ekstatischen Çaiva vier *Kräfte* an. R. ed. Bomb. 4,54,2 sollen nach dem Comm. unter den vier Kräften **साम**न्, **दान**, **भेद** und **निग्रह** gemeint sein. Die personificirte *Kraft* erscheint unter den Viçve Devâs. — 2) *Articulationskraft.* — 3) *Kraft,* so v. a. *Geschicklichkeit in* (Loc.). — 4) *= **स्थौल्य**. — 5) Sg. und Pl. *Heeresmacht, Heer, Truppen.* Am Ende eines adj. Comp. f. **आ**. — 6) **Form, Gestalt.* — 7) **Körper.* — 8) **Myrrhe.* — 9) **Sprosse, junger Schoss.* — 10) *= **रक्त** m. oder n.

2. बल 1) *Adj. *a) kräftig, stark.* — *b) krank.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b)* **Crataeva Roxburghii.* — *c)* N. pr. α) eines von Indra besiegten Dämons, Bruders des Vṛtra Tâṇḍja-Br. 19,7,1.3. In den älteren Schriften **वल** geschrieben; die Bomb. Ausgg. des MBh. und Bhâg. P. stets **बल**. — β) eines ältern Bruders des Kṛshṇa. *Bei den Gaina sind die neun weissen Bala ältere Brüder des Vâsudeva. — γ) eines Sohnes des Varuṇa und Bruders der Surâ. — δ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — ε) eines Sohnes des Aṅgiras. — ζ) eines Sohnes des Parikshit. — η) eines Sohnes des Parijâtra. — ϑ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — ι) eines Lexicographen. — κ) eines Rosses des Mondgottes VP.^{2} 2,299. — 3) f. **आ** *a) Sida cordifolia.* Du. *die* Balâ *und die* Atibalâ. — *b) ein best. Zauberspruch.* — *c)* N. pr. α) einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. — β) einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,10. — γ) *einer Göttin, die die Befehle des 17ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi ausführt (bei den Gaina). — δ) eines Bauermädchens. — 4) n. **बल** = **वल** *Höhle* AV.

बलकर Adj. *Kraft verleihend, stärkend.*

बलकाम Adj. *Kraft wünschend.*

बलकृत् Adj. *stärkend.*

बलकृति f. *Kraftthat.*

बलक्रम m. N. pr. eines Berges VP.^{2} 2,142.340.

बलत्त Adj. (f. **बलत्ती**) *weiss* Harshaḱ. 15,21.

बलत्तगु m. *der Mond.*

***बलत्ततणुला** f. *Sida cordifolia* Râǵan. 4,98.

बलत्तोभ m. *Meuterei der Truppen.*

बलखिन् Adj. *aus Balkh kommend.*

बलगुप्त N. pr. 1) m. eines Mannes Mudrâr. 30, 11 (53,2). — 2) f. **आ** eines Bauermädchens.

बलग्र n. Hariv. 6404 fehlerhaft für **बलाग्र**.

बलचक्र n. 1) *Herrschaft, Oberhoheit.* — 2) *Heer, Armee.*

बलज 1) m. f. (**आ** Âpast. Çr. 3,4,8) (*n.) *Getraidehaufen;* **Korn.* — 2) f. **आ** *a)* **ein schönes Weib.* — *b)* **die Erde.* — *c)* **arabischer Jasmin.* — *b)* **Strick* Comm. zu Âpast. Çr. 3,4,8. — *e)* N. pr. eines Flusses. — 3) *n. *a) Stadtthor, Thor* überh. — *b) Feld.* — *c) Kampf.* — *d) eine schöne Gestalt.* — *e) Mark.*

बलज्येष्ठ Adj. *dessen Vorrang sich nach der Macht, die er besitzt, richtet* Spr. 4390.

बलद 1) m. *a) ein best.* Agni. — *b) Ochs.* — *c)* **eine best. Heilpflanze,* = **जीवक** Râǵan. 5,12. — 2) f. **आ** *a)* **Physalis flexuosa* Râǵan. 4,112. — *b)* N. pr. einer Tochter Raudrâçva's. v. l. **बला**.

बलदा Adj. *Kraft gebend.*

बलदावन् Adj. dass. AV. 4,32,5.

बलदी Adv. mit **भू** *zu einem Ochsen werden.*

बलदीनता f. v. l. für **बलक्लीनता**.

बलदेय n. *Kraftverleihung.*

बलदेव 1) m. *a)* **Wind.* — *b)* N. pr. α) des ältern Bruders des Kṛshṇa; entsteht aus einem weissen Haare und hat daher weisse Kopfhaare. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Brahmanen. — 2) *f. **आ** *Ficus heterophylla.*

बलदेवपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

***बलदेवस्वसृ** f. Bein. der Gattin Çiva's.

***बलद्विष्** m. Bein. Indra's; vgl. 2. **बल** 2) *c)* α).

बलधर m. N. pr. zweier Männer.

बलन 1) Adj. *kräftigend* in ***भद्र°**. — 2) n. *das Kräftigen.*

***बलनगर** n. N. pr. einer *Stadt.*

बलनाशन und **बलनिषूदन** m. Bein. Indra's. Vgl. 2. **बल** 2) *c)* α).

बलंधरा f. N. pr. der Gattin Bhîmasena's.

बलपति m. 1) *Herr der Kraft.* — 2) *Heerführer.*

बलपुर n. *die Burg* Bala's; vgl. 2. **बल** 2) *c)* α).

बलपूर्ण Adj. Hemâdri 2,*a*,86,5 fehlerhaft für **°पूर्व**.

बलपूर्व Adj. (f. **आ**) *dem das Wort* **बल** *vorangeht.* **°पूर्वा विकर्णिका** = **बलविकर्णिका** Hemâdri 2,*a*,86,5 (**°पूर्णा** gedr.).

बलप्रद Adj. *Kraft gebend.*

बलप्रमथनी f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,7. 9.

***बलप्रसू** f. *die Mutter* Baladeva's, Rohiṇi.

बलबन्धु m. N. pr. eines Sohnes 1) des Manu Raivata. — 2) des Bhṛgu im 10ten Dvâpara.

बलभ m. *ein best. giftiges Insect.*

बलभद्र 1) *Adj. *kräftig.* — 2) m. *a)* * *Bos Gavaeus* Râǵan. 19,28. — *b)* **Symplocos racemosa.* — *c)* **eine Art* Kadamba Râǵan. 9,104. — *d)* N. pr. α) eines göttlichen Wesens, das später mit Baladeva identificirt wird. — β) eines Nachkommen Bharata's. — γ) verschiedener anderer Männer. Auch **भट्ट°**, **मिश्र°**, **श्रीकायस्थ°** und **°पद्माचार्य**. — δ) eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 10, 20,26. — 3) *f. **आ** *a) Jungfrau.* — *b) Ficus heterophylla* Râǵan. 5,55.

बलभद्रिका f. 1) **Ficus heterophylla.* — 2) *eine Art Kuchen aus Bohnenmehl* Bhâvapr. (Hdschr.) 2,17.

बलभिद् m. 1) Bein. Indra's; vgl. 2. **बल** 2) *c)* α). — 2) *ein best.* Ekâha Vaitân.

बलभृत् Adj. *kräftig, stark.*

बलमुख्य m. *Heerführer* R. Gorr. 1,79,8.

बलयुक्त Adj. *stark, mächtig* Varâh. Jogaj. 4,14.

बलयुत Adj. dass. ebend. 4,12.

बलराम m. N. pr. des ältern Bruders des Kṛshṇa.

बलरामपञ्चानन m. N. pr. eines Grammatikers.

***बलल** m. = **बलराम**.

बलवत्ता f. 1) *das Mächtigsein, Mächtigkeit.* — 2) *das Mächtigersein, Ueberlegenheit.*

बलवत्त्व n. = **बलवत्ता** 1) Kap. 2,3.

बलवत् 1) Adj. *a) stark, kräftig, mächtig, Geltung habend, vorwiegend, mehr geltend als* (Abl.). **बलवत्** Adv. *stark, heftig, in hohem Grade.* Compar. **बलवत्तर**. Superl. **बलवत्तम**. — *b) von einem Heere begleitet.* — 2) m. Bez. *des 8ten* Muhûrta. — 3) *f. **बलवती** *kleine Kardamomen* Râǵan. 6,87.

बलवर्जित Adj. *schwach* Varâh. Jogaj. 4,12.

बलवर्णिन् Adj. *kräftig und wohlaussehend* Suçr. 2,94,12.

बलवर्धन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

***बलवर्धिनी** f. *eine best. Heilpflanze.* = **जीवक**.

बलवर्मदेव m. N. pr. eines *Fürsten*.

बलवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

बलविकर्णिका f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,6.

बलविज्ञायँ Adj. *an seiner Stärke kenntlich*.

*बलविन्यास m. *Truppenaufstellung*.

1. बलवीर्य n. Sg. *Kraft und Tapferkeit* MBh. 3,45,7.

2. बलवीर्य m. N. pr. eines Nachkommen des Bharata.

बलवृत्रघ्न, °वृत्रनिषूदन und °वृत्रहन् m. Bein. Indra's. Vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलव्यापद् f. *Abnahme der Kräfte* Suçr. 2,409, 15. Bhâvapr. 3,27.

*बलशालिन् Adj. *kräftig, stark*.

*बलस Adj. von 1. बल.

बलसमूह m. *Heeresmacht* 320,27.

बलसूदन 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Heere des — vernichtend*. — 2) m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल *c*) α).

बलसेन m. N. pr. eines Kriegers.

बलसेना f. *Armee, Heer*.

बलस्थ 1) Adj. *kräftig, stark, mächtig* (von Personen). — 2) m. *Krieger, Soldat*.

बलस्थल m. N. pr. eines Sohnes des Parijâtra Bhâg. P. ed. Bomb. 9,12,2. v. l. बलः स्थलः (zwei Worte).

*बलस्थिति f. *Feldlager*.

बलहन् 1) Adj. (feindliche) *Heere schlagend*. v. l. बलवत् (neben बलिन्). — 2) m. **Schleim*.

बलहन्तर् Nom. ag. Bein. Indra's; vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलहर m. N. pr. eines Mannes.

बलहीन Adj. *der Kraft ermangelnd, schwach*. Nom. abstr. °ता f.

बलाक 1) m. (Gaut.) f. (बलाका) *eine Kranichart* (deren Fleisch genossen wird) Râgân. 19,104. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a*) *Kranich*; s. u. 1). — *b*) **ein verliebtes Weib*. — *c*) N. pr. einer Frau.

बलाकाकौशिक m. N. pr. eines Lehrers.

बलाकाश्व m. N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}

*बलाकिका (Conj.) f. *eine kleine Kranichart*.

बलाकिन् 1) Adj. *mit Kranichen versehen*. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

बलाक्त m. N. pr. eines Fürsten.

बलाग्र n. 1) *die äusserste Kraft*. — 2) *die Spitze eines Heeres*.

*बलाङ्क m. *Frühling*.

*बलाञ्चिता f. Râma's *Laute*.

*बलाढ्य m. *Bohne* Râgân. 16,43.

बलात्कार m. *gewaltsames Verfahren, Anwendung von Gewalt*. °कारेण und °कार° *gewaltsam, stark, heftig*.

बलात्कारम् Absol. *gewaltsam* Daçak. (1925) 2, 110,12.

बलात्कृत Adj. *dem Gewalt angethan worden ist, überwältigt*, — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

*बलात्मिका f. *Tiaridium indicum*.

*बलाह्या f. *Sida cordifolia*. Richtig बलाढ्या.

बलाधिक 1) Adj. *an Kraft überlegen*. धावन्बलाधिको यः स्यात् so v. a. *wer im Laufen den Andern übertreffen sollte*. — 2) *f. आ H. an. 4,24 wohl fehlerhaft für बलाकिका.

बलाधिकरण n. Pl. *die Angelegenheiten des Heeres*.

बलाध्यक्ष m. *der Aufseher über die Truppen, Kriegsminister*.

बलानीक m. N. pr. eines Mannes.

बलानुज m. Bein. Kṛshṇa's.

1. बलाबल n. *Kraft oder Schwäche, verhältnissmässige Kraft*, — *Stärke*, — *Bedeutsamkeit*, — *Wichtigkeit* (213,21), — *Höhe* (eines Preises). Pl. Varâh. Jogaj. 5,23.

2. बलाबल Adj. *bald stark und bald schwach*.

बलाबलसूत्र n. und °बलाक्षेपपरिहार m. Titel zweier Werke.

बलाभ्र n. *ein Heer in Gestalt einer Wolke*. बलाभ्राणि बलवन्ति अचञ्चलानि अभ्राणि Nîlak.

बलामोटा f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Dhanv. 4,71.

बलाय्, °यते *Kraft äussern*.

*बलाय m. *Crataeva Roxburghii*.

*बलाराति m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल *c*) α).

*बलालक m. *Flacourtia cataphracta*.

बलावस्थ Adj. *kräftig, stark*.

बलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

बलास m. 1) vielleicht *eine best. mit Geschwülsten verbundene Krankheit* Ind. St. 9,396. fgg. — 2) *Geschwulst in der Kehle, welche am Schlingen hindert*.

बलासक m. *ein messingfarbener Fleck im Weissen eines kranken Auges*.

बलासग्रथित n. *eine best. Form von Ophthalmie*.

बलासनाशन Adj. (f. ई) *die Krankheit* बलास 1) *verscheuchend* AV. 8,7,10.

बलासवस्त m. *eine best. Augenkrankheit*.

बलासिन् Adj. *an* बलास 1) *leidend*.

बलासुर m. N. pr. eines Wäschers.

बलाहक (accentuirt nur in Nigh.) m. 1) *Regenwolke, Gewitterwolke, Wolke* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine der 7 Wolken beim Untergange der Welt*. — 3) **Berg*. — 4) **Cyperus rotundus*. — 5) **eine Reiherart*. — 6) *eine Schlangenart*. — 7) *ein best. Metrum*. — 8) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) *eines Daitja. — *c*) eines Bruders des Gajadratha. — *d*) eines der 4 Pferde Vishṇu's. — *e*) eines Berges.

*बलाहकन्द m. *eine best. Knolle*.

*बलाह्वा f. *Sida cordifolia* Râgân. 4,96.

बलि m. 1) *Steuer, Abgabe, Tribut*. — 2) *Darbringung, Spende, Geschenk*. — 3) *eine Spende, welche als Abgabe von Speisen oder Opfern Göttern, halbgöttlichen Wesen, Menschen oder Thieren, namentlich Vögeln, aber auch leblosen Gegenständen gereicht wird; jede nicht unter den engern Begriff des Opfers fallende Huldigungsgabe*. Einmal f. In Comp. mit dem Gegenstande, dem die Gabe dargebracht wird, mit dem was dargebracht wird und mit dem Orte oder der Zeit, wo oder wann die Gabe dargebracht wird. — 4) *Griff eines Fliegenwedels* Megh. — 5) N. pr. *a*) eines Daitja, eines Sohnes des Virokana, der die Herrschaft über die drei Welten erlangt hatte, diese aber wieder einbüsste, da er Vishṇu als Zwerge so viel Land zu geben versprach, als dieser mit drei Schritten ausmessen würde. Vishṇu bannte ihn in die Unterwelt, wo er als König herrschte. Kâraṇḍ. 25,23. fgg. Ist Indra im 8ten Manvantara. — *b*) eines Muni. — *c*) eines Fürsten. — 6) ungenau für वलि *Falte* und zwar als m. Spr. 7723.

*बलिक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgân. 4,103.

बलिकर m. Pl. *Tribute und Abgaben*.

बलिकर्मन् n. *das Darbringen einer Huldigungsgabe* Gaut. 5,9.

बलिकृत् Adj. *abgabenpflichtig*.

बलितन्त्र n. *was bei einer Huldigungsgabe als Norm gilt* Gobh. 1,4,23. 24.

बलिदान n. = बलिकर्मन्.

*बलिध्वंसिन् m. Bein. Vishṇu's; vgl. वलि 5) *a*).

बलिन् 1) Adj. *kräftig, kraftvoll*. — 2) m. *a*) **Eber* Râgân. 19,30. — *b*) **Stier* Râgân. 19,26. — *c*) **Büffel* Râgân. 19,22. — *d*) **Kamel* Râgân. 19, 21. — *e*) **eine Schafart* Râgân. 19,43. — *f*) **Schlange* Râgân. 19,52. — *g*) *Soldat*. — *h*) **Phaseolus radiatus*. — *i*) **eine Art Jasmin*. — *k*) **der phlegmatische Humor* Râgân. 21,5. — *l*) *Bein. Balarâma's. — *m*) N. pr. eines Sohnes des Va-

tsapri. — 3) *f. बलिनी *Sida cordifolia.*

*बलिनन्दन m. Patron. des Asura Bâṇa.

बलिनिषूदन R. 1,47,7 fehlerhaft für बलनि°.

*बलिंदम m. Bein. Vishṇu's.

बलिपीठलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बलिपुत्र m. Patron. des Asura Bâṇa.

बलिपुष्ट m. *Krähe* Çiç. 2,116.

*बलिपोदकी f. *Basella cordifolia.*

बलिप्रिय 1) Adj. (f. आ) *gern Huldigungsgaben darbringend* Vishṇus. 99,21. — 2) *m. *Symplocos racemosa.*

*बलिबन्धन m. Bein. Vishṇu's.

बलिभद्र m. fehlerhaft für बलभद्र.

बलिभुज् 1) Adj. *Huldigungsgaben verzehrend.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b) Sperling.* — *c) Kranich.*

बलिभृत् Adj. *Tribut zahlend.*

बलिभोजन m. *Krähe.*

बलिमन् m. in अबलिमन् (Nachtr. 2).

बलिमँत्त् Adj. 1) *Abgaben empfangend.* — 2) *wo Speisegaben dargereicht werden.*

बलिमत्तानरेन्द्राख्यान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 642.

बलिवन्द् m. neben अबलिवन्द् (Nachtr. 2) Kâṭh. 5,12,1.

बलिवर्द् m. *Stier.*

बलिवाक m. N. pr. eines Muni MBh. 2,4,14.

बलिविधान n. *das Darbringen einer Huldigungsabgabe* Ind. St. 15,274.

बलिविन्ध्य m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata.

बलिवृषकन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,68.

*बलिवेश्मन् n. Bali's *Behausung, die Unterwelt.*

बलिषड्भाग m. *der sechste Theil als Abgabe* Spr. 4409. °हारिन् Adj. *den s. Th. als A. erhebend* 568.

बलिष्ठ 1) Adj. *der stärkste, kräftigste, mächtigste; stärker als* (Abl.). Verstärkter Superl. बलिष्ठतम Vaitân. °म् Adv. Gop. Br. 2,4,10. — 2) *m. *Kamel.*

*बलिष्णु Adj. 1) *geringgeachtet.* — 2) *arrogant.*

*बलिसद्मन् n. = बलिवेश्मन्.

बलिसूदन m. R. 1,47,2 fehlerhaft für बलसूदन.

*बलिकन् m. Bein. Vishṇu's.

बलिकरण 1) Adj. (f. ई) *zur Darbringung einer Huldigungsgabe dienend.* — 2) n. *das Darbringen einer Huldigungsgabe* Gaut. 2,4.

बलिकार 1) Adj. *Steuern —, Abgaben leistend.* — 2) m. *Darbringung von Huldigungsgaben* Mân. Gṛhj. 2,16.

बलिकृत् Adj. = बलिकार 1).

बलिकोम m. *Huldigungsspende* Hariv. 2778.

बली Adv. mit कर् *zur Huldigungsgabe machen, dazu bestimmen.*

बलीन m. N. pr. eines Asura. बलीवीर् v. l.

बलीयँस् Adj. *stärker, kräftiger, bedeutsamer; sehr stark, — kräftig, den Ausschlag gebend.* बलीयस् Adv. Gop. Br. 2,4,10. Gesteigerter Compar. बलीयस्तर्.

बलीयस Adj. = बलीयँस्.

बलीयस्त्व n. *das Mächtigersein, Uebermacht, das Vorwiegen, Mehrgelten.*

बलीवर्द् 1) m. *Stier.* — 2) *f. बलीवर्दी N. pr. einer Frau.

*बलीवर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

बलीवर्ध m. fehlerhaft für बलीवर्द.

बलीवीर् m. N. pr. eines Asura MBh. 1,67,43. बलीन v. l.

बलीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बलूल Adj. 1) *stark, kräftig.* — 2) = बलं न सकते.

बलेश m. *Heerführer* Varâh. Jogaj. 8,2.

बलोत्कटा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बल्कस n. *Flocken; Stoffe, welche durch Destillation ausgeschieden werden.*

बल्बज m. *Eleusine indica* Râgan. 8,97.

*बल्बजमय Adj. (f. ई) *aus der Eleusine indica gemacht.*

बल्बजस्तुका f. Pl. *Flocken der Eleusine indica.*

*बल्बजिक Adj. von बल्बज.

बल्बला (onomatop.) mit कर् *stammelnd aussprechend, balbutire.*

बल्बलाकार m. *Gestammel* Comm. zu Saṃhitopan. S. 8.

बल्बलाकारम् Absol. *stammelnd* ebend. S. 9.

बल्बूथ m. N. pr. eines Mannes.

बल्बूल m. N. pr. eines Schlangendämons Supârṇ. 23,3.

बल्य 1) Adj. (f. आ) *Kraft verleihend, kräftigend.* — 2) *m. *ein buddhistischer Bettler.* — 3) *f. आ *a) Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgan. 4,103. — *b) Physalis flexuosa* Râgan. 4,113. — *c) Paederia foetida* Râgan. 5,35. — *d)* = शिमुडी *ein best. Strauch* Râgan. 4,167. — *e)* = महासमङ्गा Râgan. 4,99.

बल्युपकार m. *Darbringung einer Huldigungsgabe* Sâmav. Br. 3,3,5. Varâh. Jogaj. in der Unterschr. des 6ten Adhjâja.

बल्ल MBh. 7,1217 fehlerhaft für वल्गा, wie ed. Vardh. 7,26,23 liest.

बल्लव 1) m. *a) Kuhhirt.* Nom. abstr. °ता f. (Bâlar. 291,13) und °त्व n. — *b)* ein Name, den Bhîmasena als Koch beim Fürsten Virâṭa annimmt. — *c) *Koch.* — *d)* Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,62. — 2) f. ई *Kuhhirtin.*

बल्लाल m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र.

बल्लालसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

बल्व 1) n. Name *des 2ten* 2. Karaṇa 4) *n*). — 2) f. ई MBh. 12,4841 fehlerhaft für वल्गी.

बल्वज m. Schreibart im MBh. ed. Bomb. st. बल्बज. *f. °जा Râgan. 8,97.

बल्वल m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. v. l. कल्कल. — 2) eines Daitja.

बल्श = वल्श in शतबल्श AV.

*बल्हिक m. N. pr. eines Landes, *Balkh.*

बाल्हिक m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) Pl. eines Volkes.

*बल्हीक n. *Asa foetida.*

बव n. Name *des ersten* 2. Karaṇa 4) *n*).

बष्कय Adj. *im ersten Jahre sich befindend* (Kalb).

*बष्कयणी und *बष्कयिणी f. *eine Kuh mit einem jungen Kalbe.*

बष्किक Adj. *alt, entkräftet* (Bock).

बसवराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1. Vgl. बस्वराज.

बस्त m. *Bock.*

*बस्तकर्ण m. *Shorea robusta* Râgan. 9,81.

*बस्तगन्धा f. *Ocimum villosum* Râgan. 4,180.

बस्तगन्धाकृति f. *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze,* = लक्ष्मणा Bhâvapr. 1,208.

बस्तमार[म्] Absol. *wie ein Bock verendet* Suçr. 1,279,8.

*बस्तमोदा f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râgan. 6,110.

बस्तवाशिन् Adj. *wie ein Bock meckernd.* Richtiger °वाशिन्.

*बस्तशृङ्गी f. *Odina pinnata.*

बस्ताजिन n. *Bocksfell* Maitr. S. 1,11,8 (170,7).

*बस्तालि f. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

बस्ताभिवाशिन् Adj. *wie ein Bock anmeckernd* AV. 11,9,22. Richtiger °वाशिन्.

बस्ताम्बु n. *Urin vom Bock* Bhâvapr. 3,100.

बस्ति m. Schreibart der Bomb. Ausg. des MBh. für बस्ति *Blase, Harnblase.*

बस्तिशीर्ष n. Sg. (Jâgn. 3,98) und m. Du. (Viṇus. 96,92) etwa *Harnblasenband.*

बाल्लि Adv. *schnell.*

बस्वराज m. Titel eines Werkes Cat. Willmot 214. Vgl. बसवराज.

बकू s. बंकू.

बकनक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 1,182.

*बकय्, °यति künstliches Denomin. von बक्क.

बकुल 1) Adj. *a) dick, dicht* (Stoff, Flüssigkeit, Bäume [311,31 im Prâkrit], Wolken [220,19]). — *b) breit, umfänglich.* — *c) intensiv* (Farbe, Ton). बकुल° Adv. so v. a. *in hohem Grade.* — *d) mannichfach, vielfach.* — *e)* am Ende eines Comp. *erfüllt von, zum grössten Theil bestehend in.* — 2) *m. *eine Art Zuckerrohr.* — 3) *f. आ *a) grosse Kardamomen.* Vgl. बकुला. — *b) Anethum Sowa* Râǵan. 4,11.

*बकुलगन्ध 1) n. *eine Art Sandel.* — 2) f. आ *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,87.

*बकुलचतुस् m. *Odina pinnata.*

बकुलता f. *Dicke.*

*बकुलत्वच m. *weiss blühender* Lodhra Râǵan. 6,214.

बकुलवर्त्मन् m. n. *eine best. Augenkrankheit, ein verdicktes Augenlid.*

*बकुलाङ्ग m. *Odina pinnata.*

बकुलो Adv. mit भू *zu einer dicken Masse werden* Kâraka 7,7.

बकिःक° und बकिःप° s. u. बर्हिष्क° und बर्हिष्प°.

बकिरङ्ग Adj. *äusserlich, das Aussere betreffend, unwesentlich.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

बकिरर्गल (nur am Ende eines adj. Comp., f. (आ)) *ein Riegel von aussen.*

बकिरर्थ m. *ein äusseres Object.*

बकिरात्मम् Adv. *ausserhalb der eigenen Person, von sich weg* Maitr. S. 2,3,2 (29,4. 5).

बकिर्गत Adj. *hervorgetreten.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 168,21.

बकिर्गिर् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

बकिर्गिरि m. N. pr. 1) eines Landes. — 2) Pl. eines Volkes.

बकिर्गिर्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,50.

बकिर्गेहम् Adv. *ausserhalb des Hauses.*

बकिर्ग्रामप्रतिश्रय Adj. *ausserhalb des Dorfes wohnend.*

बकिर्ग्रामम् Adv. *ausserhalb des Dorfes.*

बकिर्जानु Adv. *so dass die Hände ausserhalb der Kniee* (d. i. *nicht zwischen den Knien*) *sind* Hemâdri 1,94,18.

बकिर्णिधन n. s. बकिर्निधन.

बकिर्द्वार n. 1) *eine äussere Thür.* — 2) *der Platz draussen vor der Thür.*

बकिर्द्वारिन् Adj. *vor dem Thore —, draussen befindlich* Nâr. 5,65.

बकिर्धा Adv. Praep. (mit Abl.) *draussen, auswärts, ausserhalb, hinaus aus.*

बकिर्धाभाव m. *das Ausserhalbsein.*

*बकिर्धाज्ञा f. Bein. der Durgâ.

बकिर्निधन n. *ein ausserhalb befindliches* 1. Nidhana 5) Tâṇḍja-Br. 7,6,13. fälschlich बकिर्णिधन 10,10,1.

बकिर्निर्गमन n. *das Hinausgehen aus* (Abl.).

बकिर्निःसारण n. *das Hinausbringen, — schaffen.*

बकिर्भव Adj. *aussen befindlich, äusserlich.*

बकिर्भाग m. *Aussenseite* Comm. zu Kâtj. Çr. 16,8,22.

बकिर्भाव m. *das Ausserhalbsein*, mit Abl. Comm. zu Kâtj. Çr. 9,1,8.

बकिर्मण्डलस्थ Adj. (f. आ) *ausserhalb des Kreises befindlich* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

बकिर्मनस् Adj. *nicht im Geiste seiend, auswendig.*

बकिर्मुख 1) Adj. *aus dem Munde hinausgehend.* — *b)* am Ende eines Comp. *sein Gesicht fortwendend —, sich abwendend —, Nichts wissen wollend von.* — *c) dessen Geist auf die Aussenwelt gerichtet ist* Çâṁk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 76, Z. 6). — 2) *m. fehlerhaft für बर्हिमुख *eine Gottheit.*

बकिर्मुखी Adv. mit भ *sich abwenden von* (Abl.).

बकिर्मुद्र *eine best. Andachtsform* Verz. d. B. H. No. 646. Vgl. अन्तर्मुद्र.

बकिर्यागरत्न n. Titel eines Werkes.

बकिर्यात्रा f. *ein Gang —, eine Fahrt hinaus.*

बकिर्योग m. 1) *das in Verbindung Stehen mit* बहिस् *draussen*, so v. a. *die Bedeutung* ब° P. 1, 1,36. Halâj. 3,85. — 2) *äussere Versenkung* Verz. d. B. H. No. 646. Vgl. अन्तर्योग. — 3) *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

बकिर्योनि Adv. *ausserhalb der Feuerstätte* Çat. Br. 8,6,3,7.

बकिर्लम्ब Adj. *stumpfwinkelig* (Dreieck).

*बकिर्लापिका f. *ein Räthsel, das nicht zugleich die Lösung enthält.* Vgl. अन्तर्लापिका.

बकिर्लोम Adj. *mit den Haaren nach aussen gekehrt* Maitr. S. 3,6,6 = Kâṭh. 23,3.

बकिर्लोमन् Adj. dass. Âpast. 1,28,19. 21.

*बकिर्वर्तिन् Adj. *ausserhalb befindlich.*

बकिर्वासस् n. *Obergewand* in अ° (Nachtr. 4).

*बकिर्विकार m. *Syphilis.*

बकिर्विकारम् Adv. *verschieden von einem Erzeugniss* (im Sinne des Sâṁkhja) Çiç. 1,33.

बकिर्वृत्ति f. *eine Beschäftigung mit den Dingen ausserhalb.*

1. बकिर्वेदि f. *der Raum ausserhalb der* Vedi.

2. बकिर्वेदि Adv. *ausserhalb der* Vedi, *aus der* Vedi *hinaus* Maitr. S. 4,6,9. Mân. Çr. 1,8,2. 2, 4,1.

बकिर्वेदिक Adj. *ausserhalb der* Vedi *geschehend* u. s. w.

*बकिर्व्यसन n. *Hurerei.*

*बकिर्व्यसनिन् Adj. *der Hurerei ergeben.*

बकिश्चर 1) *draussen —, auswärts sich tummelnd, — sich zeigend.* In Verbindung mit प्राण m. Sg. und Pl. und mit हृदय n. so v. *das Abbild des eigenen Lebensathems, — Lebens, — Herzens, so lieb wie diese.* — 2) m. *a) ein auswärtiger Späher.* — *b) *Krebs.*

बकिःशाला f. *eine äussere Halle* Çâṅkh. Gṛhj. 1,5. Pâr. Gṛhj. 1,4,2. 2,14,12.

बकिःशीत Adj. *sich kühl anfühlend* Bhâvapr. 1,148.

बकिःश्रि Adv. von einer best. Aussprache.

बकिष्क MBh. 13,6604 fehlerhaft für बर्हिष्क.

1. बकिष्कारण n. *ein äusseres Organ.*

2. बकिष्कारण n. *das Ausschliessen von* (Abl.).

बकिष्कर्मन् n. *eine ausserhalb des Opferraumes vor sich gehende Handlung* Çâṅkh. Çr. 7,7,4. 17,13.

बकिष्कार्य Adj. *auszuschliessen, — von* (Abl.).

*बकिष्कुटीचर m. *Krebs.*

बकिष्कृति f. = बकिष्कार.

बकिष्क्रिय Adj. *von den heiligen Handlungen ausgeschlossen.*

बकिष्क्रिया f. *eine äussere —, nach aussen gerichtete Handlung* (Baden, Trinken u. s. w. nach Nîlak.).

बकिष्टाङ्ग्योतिस् f. *ein best. Metrum.*

बकिष्टात् Adv. *ausserhalb.*

बकिष्टाद्विशसन Adj. *dessen Fleischseite nach aussen gerichtet ist* (Fell) Âpast. Çr. 1,19,3. 19,27.

बकिष्ठ n. so v. a. बकिरङ्ग Paribh. 51.

बकिष्पट m. *Obergewand.*

बकिष्पत्नीसंयाज Adj. *ausserhalb der* Patnisamjâga *stehend.* Nom. abstr. °त्व n. Lâṭj. 10,3,1.

बकिष्पथम् Adv. *abseits vom Wege* Maitr. S. 1, 8,9. 2,1,10.

बकिष्परिधि Adv. *ausserhalb der* Paridhi *genannten Hölzer.*

बकिष्पवमान m. und n. *ein gewöhnlich aus drei* Tṛka *bestehender* Stoma (oder Stotra) *bei der Frühspende, welcher ausserhalb der* Vedi *gesungen wird.* f. (ई) Pl. heissen *die einzelnen Verse desselben.* बकिष्पवमानदेश m. Kâtj. Çr. 8,6,23. Comm. zu 9,6,33.

बकिष्पवित्र Adj. *des* Pavitra *ermangelnd.*

बहिष्पिण्ड Adj. *dessen Knoten aussen sind.*

बहिष्प्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach aussen gerichtet ist.*

बहिष्प्राकार etwa *Warte* Nîlak. zu MBh. 12, 69,43.

1. **बहिष्प्राण** m. 1) *der ausserhalb des Körpers befindliche Athem, was man lieb hat wie das eigene Leben.* — 2) Bez. *des Goldes.*

2. **बहिष्प्राण** Adj. *dessen Athem* oder *Leben draussen ist.*

बहिस् Adv. Praep. 1) *draussen (ausserhalb des Hauses, des Dorfes, der Stadt, des Reiches* u. s. w.), *von aussen, hinaus, ausserhalb von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). Mit **कर्** *verjagen aus* (Abl.), *verstossen, ausschliessen von* (Abl. oder Loc.), *von sich stossen, abwerfen, ablegen, entsagen.* **बहिष्कृत** *herausgenommen aus* (Abl.), *verjagt aus* (Abl.), *verstossen von* (im Comp. vorangehend), *ausserhalb —, nicht im Bereich von* (Instr.) *wohnend, ausgeschlossen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend); *frei von, entbehrend, ermangelnd, beraubt, sich enthaltend* (die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend). Mit **भू** *herauskommen, — aus* (Abl.). — 2) *hinaus*, so v. a. *in äusserer Erscheinung, leibhaftig.* **बहिर्गत** und **बहिष्कृत** *zur äusseren Erscheinung gekommen, — gebracht*, so v. a. *leibhaftig erschienen.*

बहिस = **बर्स**. Richtig **बर्हिस**.

बहिस्तन्व Adj. *dessen Glieder sich über den Leib* (des Feueraltars) *erstrecken* Çulbas. 2,37.

बहिस्तपस् n. *äussere Askese.*

बहिःसंस्थ Adj. *ausserhalb* (einer Stadt) *gelegen, — befindlich.*

बहिःसद् Adj. *draussen sitzend*, so v. a. *verachtet.*

बहिःसंध्य Adj. *die Morgen- und Abendandacht ausserhalb des Dorfes verrichtend.* Nom. abstr. °**त्व** n. Gaut.

बहीनर (Bhâg. P. ed. Bomb. 9,22,43) und **वहीनर** (MBh. 2,8,15) m. N. pr. eines Fürsten.

बहोरज्ञु Adv. *an der Aussenseite eines Strickes.*

बहु 1) Adj. (f. **बह्वी** und *°बहु) *a) reichlich, viel, zahlreich, vielfach, oftmalig; reich an* (Instr.). **यद् — तद्बहु** so v. a. *das will viel sagen, dass;* **त्वया किं मे बहु कृतम् — यद्** so v. a. *du hast mir einen grossen Dienst dadurch erwiesen, dass;* **किं बहुना** so v. a. *wozu der vielen Worte?* Das Neutrum auch substantivisch mit einem Gen. construirt. Compar. **बहुतर** *zahlreicher, mehr, — als* (Abl.), *allzuviel, recht viel, mehrere; umfangreicher, stärker* (Feuer). **एतदेवास्माकं बहुतरं यद्** *es ist schon sehr viel für uns, dass.* Superl. in der Verbindung **आ बहुतमात्पुरुषात्** *bis auf den entferntesten Nachkommen.* — *b) stattlich, tüchtig, kräftig.* — 2) **बहु** Adv. *a) viel, wiederholt, oft; stark, sehr, in hohem Grade.* Mit **मन्** *Jmd* oder *Etwas für viel halten, zu schätzen wissen, hoch anschlagen, höher stellen als* (**प्राणान्** *das Leben*). Compar. **बहुतरम्** *mehr, wiederholt, oft.* — *b)* am Anf. einiger Comp. *zum grössten Theil*, so v. a. *beinahe, ziemlich.* — 3) n. *Plural.*

*बहुक 1) Adj. (f. **आ**) *theuer gekauft.* — 2) m. *a) Calotropis gigantea.* — *b) Krebs.* — *c) eine Hühnerart* (**दात्यूह**). — *d)* = **जलखातक** oder °**खादक**.

*बहुकण्टक 1) m. *a) eine Art Asteracantha* Râgân. 4,41. — *b) Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44. — *c) Phoenix paludosa* Râgân. 9,91. — 2) f. **आ** *Solanum Jacquini* Râgân. 4,60.

*बहुकण्टा f. *Solanum Jacquini* Râgân. 4,30.

*बहुकन्द 1) m. *Amorphophallus campanulatus* Râgân. 7,63. — 2) f. **ई** *Cucumis utilissimus* oder *eine Kürbisart* Râgân. 7,199.

बहुकर 1) Adj. *a) Vieles thuend, mannichfach Jmd* (Gen.) *nützend.* — *b)* **der da kehrt, fegt.* — 2) *m. *a) Kamel.* — *b) eine Art Judendorn.* — 3) *f. **आ** (Gal.) oder **ई** *Besen.*

*बहुकरणीय Adj. *der* (angeblich) *viel zu thun hat, zu Nichts Zeit hat.*

*बहुकर्णिका f. *Salvinia cucullata* Râgân. 3,54.

*बहुकल्क m. *Buchanania latifolia* Râgân. 11, 65.

बहुकल्प Adj. *vielartig, mannichfach* MBh. 15, 7,1.

बहुकाम Adj. *viele Wünsche habend.*

बहुकार Adj. *viel wirkend* VS.

*बहुकीट m. N. pr. eines Dorfes.

*बहुकुलीन und *°कुल्य Adj. von **बहु** + **कुल**.

*बहुकूर्च m. *eine Art Cocosnuss.*

*बहुकृत Adj. (f. **आ**).

बहुकृत्वस् Adv. *oftmals.*

बहुकेतु m. N. pr. eines Berges.

बहुक्रम m. *ein* Krama 11) *von mehr als drei Worten.*

बहुक्षम 1) Adj. (f. **आ**) *Vieles erduldend* Kumâras. 5,40. — 2) *m. *ein* Buddha.

*बहुक्षार m. *eine Mischung aus verschiedenen Pflanzenaschen* Râgân. 6,260.

*बहुगन्ध 1) m. *das Harz der Boswellia thurifera* Râgân. 12,120. — 2) f. **आ** *a) eine Knospe von Michelia Champaka* Râgân. 12,60. — *b) Jasminum auriculatum* Râgân. 10,97. — *c) Nigella indica* Râgân. 6,61. — 3) n. *a) Zimmet* Râgân. 6, 173. — *b) eine Art Sandel* Râgân. 12,14.

*बहुगन्धदा f. *Moschus* Râgân. 12,47.

बहुगर्ह्यवाच् Adj. *viel Tadelhaftes sprechend, geschwätzig.*

बहुगव m. N. pr. eines Fürsten.

बहुगामिन् Adj. *oft den Beischlaf vollziehend* Karaka 6,2.

बहुगिरि N. pr. einer *gebirgigen* Gegend.

बहुगु Adj. (f. **ऊ**) *rinderreich* Âpast. Çr. 20,4.

*बहुगुडा f. *Solanum Jacquini.*

बहुगुण 1) Adj. (f. **आ**) *a) vieldrähtig* (Strick). — *b) vielfach, viel.* — *c) viele Vorzüge besitzend* R. 3,21,21. — 2) m. N. pr. eines Devagandharva.

*बहुगुरु m. *ein Lehrer in vielen Dingen*, so v. a. *Einer der von Allem nur Etwas weiss.*

*बहुगुहा f. *Solanum Jacquini.*

बहुगोत्रज Adj. *viele Blutsverwandte habend* 132,14.

*बहुग्रन्थि m. *Tamarix indica.*

बहुग्रह Adj. *viel fassend* (Topf), — *nehmend* (Minister).

*बहुचर्मक Adj. (f. °**र्मिका**).

बहुचारिन् Adj. *viel wandernd.*

बहुचित्र Adj. *überaus mannichfaltig, — verschiedenartig.*

*बहुच्छद m. *Alstonia scholaris.*

बहुच्छद Adj. (f. **आ**) *trugvoll* Kir. 2,39. Nom. abstr. °**त्व** n. Venis. 72,16.

*बहुच्छिद्रा f. *eine Art Cocculus* Râgân. 3,3.

1. **बहुजन** m. *die grosse Menge.* °**हित** n. *Gemeinwohl* Text zu Lot. de la b. l. 280.

2. **बहुजन** Adj. (f. **आ**) *von vielen Menschen umgeben* Âpast. Çr. 13,9,2.

बहुजनपरिवार m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,18.

*बहुजन्य (**बाहु**°?) n. *Volksmenge.*

बहुजल्प Adj. *geschwätzig.*

बहुजल्पितर Nom. ag. *Schwätzer* R. 5,36,63.

*बहुजव Adj. zur Erklärung von **उरुज्रि**.

*बहुजात Adj. zur Erklärung von **तुविजात**.

बहुतनय Adj. *viele Söhne habend* Daçak. 19,8.

*बहुतन्त्री Adj. (Nom. °**न्त्री**) *viele Sehnen* oder *Adern habend* P. 5,4,159, Sch.

*बहुतन्त्रीक Adj. (f. **आ**) *vielsaitig* (Laute) ebend.

बहुतय Adj. Pl. *vielfach.*

बहुतरक Adj. *recht viel, — zahlreich.*

*बहुतरकणिश m. *eine best. Kornart.* Vgl. **बहु-**

दलकणिश.

बक्तराम् Adv. *in hohem Grade, stark, sehr.*

*बक्तलवशा f. *Iris pseudacorus.*

*बक्तस् Adv. *von vielen Seiten.*

बक्ता f. *Vielheit, Menge* LA. 30,3, v. l.

*बक्तिक्का f. *Solanum indicum* Râǵan. 4,137.

बक्तिथ Adj. *vielfach, viel, mannichfach.* °थे ऽह्नि *viele Tage hindurch.* °म् Adv. *sehr, in hohem Grade.*

1. बक्तृण n. *beinahe Gras, so zu sagen ein Grashalm* Spr. 4021.

2.*बक्तृण m. *Saccharum Munjia* Râǵan. 5,86.

बक्तृष्ण Adj. *einen heftigen Durst habend* 169, 25.

*बक्त्र Adv. *unter Vielen.*

बक्त्रा Adv. *unter —, zu Vielen.*

बक्त्रिवर्ष Adj. *beinahe drei Jahre alt.*

बक्त्व n. 1) *Vielheit, Menge.* — 2) *die Majorität, die Meinung der M.* — 5) *Plural.*

*बक्त्वक्क m. *Betula Bhojpatra.*

*बक्त्वच् m. 1) dass. — 2) *Alstonia scholaris.*

*बक्त्वा Adv. *auf vielfache Weise.*

बक्तदक्षिण Adj. *mit reichlichem Opferlohn verbunden* (Opfer) Çat. Br. 11,6,3,1. 14,6,1,1.

बक्तदक्षीसुत m. N. pr. einer Autorität in der Politik. v. l. वत्गुदक्षीसुत.

*बक्तदलकणिश m. *eine best. Kornart* Râǵan. 16,92.

1. बक्तदान n. *eine reichliche Gabe* 165,18.

2. बक्तदान Adj. *reichlich schenkend, freigebig.*

बक्तदामन् oder °दामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बक्तदायिन् Adj. *freigebig.*

बक्तदासपुरुष (Âpast. Çr. 20,4) und °पूरुष (TBr. 3,8,5,3) Adj. (f. ई) *viele Sclaven und Diener habend.*

बक्तदुःखवासम् Absol. mit वस् *einen leidensvollen Aufenthalt haben* Bhâg. P. 3,31,20.

*बक्तदुग्ध 1) m. *Waizen* Râǵan. 16,30. — 2) f. आ *eine Kuh, die viel Milch giebt.*

बक्तदुग्धवती Adj. f. *viel Milch gebend* Hemâdri 1,447,14.

*बक्तदुग्धिका f. *Tithymalus antiquorum.*

बक्तदृश्वन् m. *ein grosser Gelehrter* Deçîn. 1,37.

बक्तदेय n. *reichliches Schenken* Gop. Br. 2,3,17.

बक्तदेवत Adj. (f. आ) *an viele Gottheiten gerichtet.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 8, 9, 5.

बक्तदेवत्य Adj. *vielen Göttern gehörig.*

बक्तदैवत Adj. *auf viele Götter bezüglich.*

बक्तदैवत्य 1) Adj. dass. — 2) n. Titel eines Werkes.

1. बक्तदोष m. *grosser Schaden, — Nachtheil.*

2. बक्तदोष Adj. (f. आ) *viele Uebel bergend* 91,27. Mṛkkh. 26,8.

बक्तदोहना Adj. f. *viel Milch gebend* MBh. 12, 199,94.

बक्तधन 1) Adj. *ein grosses Vermögen besitzend, sehr reich.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,123. fg.

बक्तधनेश्वर m. *ein sehr reicher Mann.*

बक्तधन्य m. fehlerhaft für °धान्य.

बक्तधन्विन् Adj. *viele Bogen führend* (Çiva) MBh. 7,202,44.

बक्तधा Adv. *in vielerlei Weise, — Formen, — Theilen; vielfach, mannichfaltig, wiederholt; an vielen Orten; sehr.* Mit कर् *vervielfältigen; unter die Leute bringen.*

बक्तधात्मक Adj. *vielfältig.*

बक्तधान्य m. *das 12te (46ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

बक्तधान्यक N. pr. einer Oertlichkeit.

*बक्तधार n. *Diamant* Râǵan. 13,174.

*बक्तधीवन् Adj. (f. ebenso oder °वरी) *ziemlich geschickt.*

बक्तधेनूक n. *eine grosse Menge von Milchkühen.*

बक्तधेय (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

बक्तध्मात Adj. *oft geglüht.*

*बक्तनाद m. *Seemuschel* Râǵan. 13,123.

बक्तनामन् Adj. (f. ebenso) *viele Namen habend.*

*बक्तनिष्क und *°नैष्किक Adj. *viele* Nishka *werth.*

*बक्तपटु Adj. *ziemlich geschickt* P. 5,3,68, Sch.

*बक्तपत्र 1) m. *Zwiebel* Râǵan. 7,56. — 2) f. आ *eine best. wohlriechende Blume* Râǵan. 10,128. — 3) f. ई *a) Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. — *b) ein best. kleiner Strauch,* = गोरक्षडुग्धा Râǵan. 5,45. — *c) eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,114. — *d) Basilienkraut* Râǵan. 10,152. — *e) Asparagus racemosus.* — *f) eine Art Solanum* Râǵan. 4, 24. — *g)* = लिङ्गिनी Râǵan. 3,33. — 4) n. *Talk* Râǵan. 13,114.

बक्तपत्रिका f. 1) *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91. — 2) *Trigonella Foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — 3) *= मकाशतावरी Râǵan. 4,22.

बक्तपत्नीक Adj. 1) *viele Frauen habend* Comm. zu Njâjam. 9,3,8. Nom. abstr. ता f. *Vielweiberei.* — 2) *von vielen Frauen vollführt.*

*बक्तपद् m. (stark °पाद्) *der indische Feigenbaum.*

बक्तपद् Adj. *vielfüssig.*

बक्तपन्नग m. N. pr. eines Marutvant Hariv. 3,12,56. ब्रह्मपन्नग v. l.

बक्तपर्ण 1) Adj. (f. आ) *vielblätterig.* — 2) *m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35. — 3) *f. आ *Trigonella Foenum graecum* Râǵan. 6,70.

*बक्तपर्णिका f. *Salvinia cucullata.*

बक्तपल्लव Adj. *ausgebreitet, zahlreich* Ind. St. 15,355.

बक्तपशु Adj. *reich an Vieh.*

बक्तपाक्य Adj. *bei dem viel* (für Arme) *gekocht wird.*

बक्तपाठिन् Adj. *viel studirend* MBh. 5,43,48.

बक्तपाद् 1) Adj. (f. आ) *a) vielfüssig.* — *b) mehr Füsse habend* (Sitz) Âpast. — *c) aus mehreren Verstheilen bestehend.* — 2) *m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,119.

*बक्तपादिका f. *Salvinia cucullata* Râǵan. 3,55.

(बक्तपाट्य) बक्तपायिय n. (*Viele bergend*) *eine grosse Halle.* Vgl. नृपाट्य.

बक्तपुत्र 1) Adj. (f. आ) *viele Söhne* oder *Kinder habend* Mân. Gṛhj. 1,12. — 2) m. *a) *Alstonia scholaris.* — *b)* N. pr. eines Praǵâpati. — 3) f. ई *a) Asparagus racemosus* Bhâvapr. 4,71. — *b) *Flacourtia cataphracta.* — *c) *Bein. der Durgâ.

बक्तपुत्रिका f. 1) **eine best. Pflanze,* = मकाशतावरी. Richtig बक्तपत्रिका. — 2) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बक्तपुष्ट Adj. *in grossem Wohlstande sich befindend* Maitr. S. 1,6,11.

बक्तपुष्प 1) *m. *Erythrina indica.* — 2) f. ई *Grislea tomentosa* Bhâvapr. 1,176.

बक्तपुष्पप्रवालवत् Adj. *mit vielen Blüthen und Trieben versehen* R. 2,50,13.

बक्तपुष्पिका f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,216. Bhâvapr. 1,176.

बक्तप्रकार Adj. *vielfach.* °म् Adv. *auf vielerlei Weise, vielfach, wiederholt* 108,2.

बक्तप्रकृति Adj. *aus mehreren Nominalstämmen bestehend.*

बक्तप्रज 1) Adj. (f. आ) *kinderreich* MBh. 13,87, 9. — 2) *m. *a) Schwein.* — *b) Maus* Râǵan. 19,57. — *c) Saccharum Munjia* Râǵan. 8,86.

बक्तप्रजस् Adj. *kinderreich.*

बक्तप्रज्ञानशालिन् Adj. *mit vielem Wissen ausgestattet* Kathâs. 13,112.

बक्तप्रतिज्ञ Adj. *mehrere Klagen enthaltend* 216,1.

बक्तप्रत्यवाय Adj. *mit vielen Widerwärtigkeiten verbunden* Nâǵân. 45,15 (61,17).

*बकुप्रद् Adj. *freigebig.*

बकुप्रपक्ष Adj. *weitschweifig* Hit. 130,5.

बकुप्रलापिन् Adj. *geschwätzig* Varâh. Bṛh. S. 68,113. Nom. abstr. °पिता f. Prasannar. 22,5.

*बकुप्रसू f. *eine Mutter von vielen Kindern.*

बकुप्रिय ३ Adj. *vielbeliebt* als Erklärung von पुरुप्रिय ३ Cat. Br. 6,6,2,4.

*बकुप्रेयसी Adj. *viele Geliebten habend.*

बकुफल 1) *m. *a) ein best. Fruchtbaum* Râgân. 11,216. — *b) Nauclea Cadamba.* — *c) Flacourtia sapida.* — 2) f. आ *a) Flacourtia cataphracta.* — *b) *Solanum indicum* und *eine andere Species* Râgân. 4,135. 26. — *c) *Glycine debilis* Râgân. 3,20. — *d) *ein dunkel blühender Convolvulus Turpethum* Râgân. 7,202. — *e) *verschiedene Cucurbitaceen* Râgân. 7,206. 210. 218. 220. — 3) *f. ई *a) Emblica officinalis.* — *b) Ficus oppositifolia.* — *c) Koloquinthengurke.*

*बकुफालिका f. *eine Art Judendorn* Râgân. 11,145.

बकुफेनरसा f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Kâraka 7,11.

*बकुफेना f. *Seifenbaum* Râgân. 4,198.

*बकुबल m. *Löwe* Râgân. 19,2.

बकुबाकु m. N. pr. eines Fürsten.

1. बकुबीज am Anf. eines Comp. *viele Samenarten* Varâh. Jogaj. 7,2.

2. बकुबीज 1) *n. *die Frucht der Anona reticulata* oder *squamosa.* — 2) f. आ *a) Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — *b) *eine Musa* Râgân. 11,42.

बकुभद्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बकुभस्त्रक Adj. (f. °आ und °स्त्रिका).

बकुभाषिन् Adj. *geschwätzig.*

बकुभाष्य n. *vieles Reden, Geschwätzigkeit.*

बकुभुज् Adj. *viel essend, grosser Esser.*

*बकुभुजा f. Bein. der Durgâ.

बकुभूमि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,96.

बकुभूमिक Adj. *aus vielen Stockwerken bestehend* Hemâdri 1,657,3.

*बकुभृज् Adj. (Nom. °भृट्) *viel backend.*

बकुभोक्तर् Nom. ag. *ein grosser Esser* Comm. zu Gobh. 1,9,7.

बकुभोग्या f. *Hure* Daçak. 84,6.

बकुभोजक Adj. *viel essend* zu Spr. 4910.

बकुभोजन 181,22 fehlerhaft für °भोजक.

बकुभोजिन् Adj. *viel essend.* Nom. abstr. °जिता f. *Gefrässigkeit* Kull. zu M. 2,57.

बकुभौम Adj. *viele Stockwerke habend* R. 5,10,11.

बकुमञ्जरी f. *Basilienkraut.*

बकुमत्स्य 1) *Adj. (f. आ) *fischreich* P. 4,1,28, Sch. — 2) n. *ein fischreicher Ort.*

बकुमध्याग Adj. *Vielen gehörig* 200,23.

बकुमन्तव्य Adj. *für viel zu halten, hoch anzuschlagen.*

*बकुमल m. *Blei.*

बकुमान m. *Hochachtung, Hochschätzung, eine hohe Meinung von, das Gewichtlegen auf;* mit Loc. der Person (304,12) oder Sache, seltener mit Gen. der Person (290,18).

बकुमानिन् Adj. *hoch angesehen, in hoher Achtung stehend.*

*बकुमानुषसंकीर्ण n. *Laube* Gal.

बकुमान्य Adj. *Achtung verdienend.*

बकुमाय Adj. *hinterlistig.*

*बकुमार्ग n. und *°मार्गी f. *ein Ort, wo viele Wege zusammentreffen.*

बकुमाल्यफल Adj. *reich an Kränzen* (man hätte मूल erwartet) *und Früchten* Pat. zu P. 1,2,52.

बकुमाषतिल ३ Adj. (f. आ) *viele Bohnen und viel Sesam besitzend* TS. 3,8,5,3. Âpast. Çr. 20,4.

बकुमित्र 1) Adj. *viele Freunde habend* Âpast. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

बकुमुख Adj. *viele Mäuler habend, vielerlei sprechend.*

*बकुमूत्र Adj. *viel harnend.* Nom. abstr. °ता f.

*बकुमूत्रक m. *eine Art Chamäleon* Râgân. 19,62.

*बकुमूर्ति f. *die wilde Baumwollenstaude.*

*बकुमूर्धन् m. Bein. Vishṇu's.

*बकुमूल 1) m. *a) eine Rohrart* Râgân. 8,83. — *b) Moringa pterygosperma* Râgân. 7,26. — 2) f. आ *a) Asparagus racemosus* Râgân. 4,119. — *b)* = माकन्दी Râgân. 7,42.

बकुमूलक 1) m. *a) *eine Rohrart.* — *b)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *die wohlriechende Wurzel von Andropogon muricatus* Bhâvapr. 1,190.

1. बकुमूल्य n. *eine grosse Summe Geldes.*

2. बकुमूल्य Adj. *kostbar.*

*बकुयज्वन् Adj. (f. ebenso).

*बकुयज्वा Adj. f.

बकुयाजिन् ३ Adj. *der viele Opfer dargebracht hat.*

बकुयोजना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बकुरजस् Adj. *sehr staubig* und *vielen Blüthenstaub habend* 249,3.

बकुरत्न Adj. (f. आ.) *reich an Edelsteinen* Ind. St. 15,299.

बकुरथ m. N. pr. eines Fürsten.

*बकुरन्ध्रिका f. *eine best. Wurzel* Râgân. 5,25.

बकुरमध्य Adj. *in der Mitte dick.*

बकुरसं 1) Adj. *saftreich.* — 2) *f. आ *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,71.

*बकुराजन् Adj. (f. ebenso und °राज्ञी).

*बकुराजा Adj. f.

बकुरायस्पोष ३ Adj. (f. आ) *vielen Reichthum besitzend* TS. 3,8,5,3. Âpast. Çr. 20,4.

बकुराशि Adj. in Verbindung mit पद्म *set of many terms* Colebr. Alg. 35.

*बकुरुका f. *eine Art Cocculus* Râgân. 3,3.

बकुरूप ३ 1) Adj. (f. आ) *vielfarbig, von mannichfaltigem Aussehen, mannichfach.* — 2) m. *a) *Chamäleon.* — *b) *Haar.* — *c) *das Harz der Shorea robusta.* — *d) *die Sonne.* — *e)* Bein. α) *Brahman's. — β) *Vishṇu's. — γ) Çiva's. — δ) *des Liebesgottes. — *f)* N. pr. α) eines Rudra. — β) *eines Buddha. — γ) eines Sohnes des Medhâtithi. — 3) *f. आ *eine der sieben Zungen des Feuers.* — 4) n. N. pr. des von 2) *f)* γ) beherrschten Varsha.

बकुरूपक 1) Adj. (f. °पिका) *von mannichfaltigem Aussehen* MBh. 1,155,36. बकुरूपक° Adv. *mannichfach.* v. l. MBh. 7,175,9 बकुरूपाङ्गशोभितम् st. बकुरूपकशो°. — 2) m. N. pr. eines Rudra VP.² 2,25.

बकुरूपकल्प m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 72.

बकुरूपागर्भस्तोत्र m. desgl. ebend. No. 468.

बकुरूपाष्टक n. zusammenfassende Bez. für *acht* Tantra Ârjav. 160,16.

*बकुरेतस् m. Bein. Brahman's.

*बकुरोमन् m. *Widder.*

बकुल ३ 1) Adj. (f. आ) *a) dicht, dick, breit.* द्विगुणो बकुलतर: *doppelt so dick.* — *b) umfänglich, ausgedehnt, gross.* — *c) reichlich, zahlreich, viel.* बकुलम् Adv. *oft.* — *d) reich an, voll —, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). कुमारीबकुला: स्त्रिय: *Weiber, unter denen viele Jungfrauen sind.* — *e) *schwarz;* vgl. 2) *a).* — *f) *unter den Plejaden geboren.* — 2) m. *a) die dunkle Hälfte eines Monats.* Angeblich auch n. — *b) *Feuer.* — *c)* N. pr. α) eines Prâgâpati. — β) eines Fürsten der Tâlagañgha und eines andern Mannes (Ind. St. 14,107). — γ) Pl. eines Volkes. — 3) f. आ *a) *Kuh.* — *b) Kardamomen* Bhâvapr. 1,188. 4,78. — *c) *die Indigopflanze.* — *d) die Plejaden.* — *e) die 12te* Kalâ *des Mondes.* — *f)* N. pr. α) einer Göttin. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) der Gattin Uttama's, eines Sohnes des Uttânapâda. — δ) der Mutter eines Samudra Hem. Par. 2,317. — ε) einer mythischen Kuh. — ζ) eines Flusses. — 4) n. *a) *Luft.* — *b) *weisser Pfeffer.* — *c) eine best. hohe Zahl* (buddh.).

बकुलक 1) n. fehlerhaft für बा°. — 2) *f. °लिका *die Plejaden.*

*बकुलगन्ध 1) n. *eine Art Sandelholz* Gal. — 2) f. आ *Kardamomen* Râgân. 6,87.

*बकुलच्छद m. *eine roth blühende Hyperanthera* Râgân. 7,32.

°बकुलता f. *das Reichsein an.*

बकुलतृणा Adj. *grasreich* Kâtj. Çr. 25,7,15.

बकुलत्व n. 1) *Vielheit, Menge.* — 2) am Ende eines Comp. *das Reichsein an.*

बकुलपर्ण Adj. *vielblätterig* Kâtj. Çr. 6,1,8.

बकुलपलाश Adj. (f. आ) dass. Kâtj. Çr. 4,2,4.

*बकुलवण n. *salzhaltiger Boden* Râgân. 6,106.

बकुलवर्मन् Adj. *mit dichter Hülle umgeben.*

बकुलौत्त Adj. *dicken Bodensatz habend.*

बकुलौभिमान Adj. *vielfach nachstellend, — bedrohend.*

बकुलायास Adj. *mit vielen Anstrengungen verbunden* Bhag. 18,24.

बकुलालाप Adj. *geschwätzig.*

बकुलाविष्ट Adj. *von Vielen bewohnt, dicht bevölkert* Ait. Br. 3,44,3.

बकुलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

बकुलित Adj. *vermehrt* Çiç. 17,18.

बकुली Adv. 1) mit कर्, nur Partic. °लीकृत *a) dicht gemacht, — erscheinend* 311,20 (im Prâkrit). — *b) erweitert, vermehrt, vergrössert.* — *c) verbreitet, unter die Leute gebracht.* — *d) zerstreut* (in übertragener Bed.). — *e) *gedroschen, von der Spreu befreit.* — 2) mit भू *a) sich mehren.* — *b) sich ausbreiten, sich verbreiten.* — *c) ruchbar werden. unter die Leute kommen.*

बकुलीकरिष्णु Adj. mit Acc. *zu vergrössern bestrebt.*

बकुलीभाव m. *das Sichverbreiten, unter die Leute Kommen.*

बकुलेतरपक्ष m. Du. *die dunkle und die lichte Hälfte eines Monats.*

बकुलौषधिक Adj. *mit vielen Kräutern bewachsen.*

बकुवचन n. *die Mehrzahl, die Casus- und Personalendungen der Mehrzahl.*

बकुवत् Adv. *pluraliter, im Plural.*

बकुवर्ण Adj. *vielfarbig.* Nom. abstr. °ता f.

*बकुवर्त N. pr. einer Oertlichkeit.

*बकुवल्क m. *Buchanania latifolia.* Vgl. बकुकल्क.

बकुवल्कल m. dass. Bhâvapr. 1,245.

*बकुवल्ली f. *Hoya viridiflora* Râgân. 4,187.

बकुवादिन् 1) Adj. *viel redend, geschwätzig.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,128.

बकुवाद्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,55. बाकुबाध v. l.

*बकुवार् und °क m. *Cordia Myxa* Mat. med. 293. Râgân. 11,205. Bhâvapr. 1,246.

बकुवारम् Adv. *vielmals, oft* Kaurap. (A.) 8.

बकुवार्षिक Adj. (f. ई) 1) *viele Jahre alt* Hemâdri 1,16,19. 22. — 2) *viele Jahre während.*

बकुवाल Adj. *vielhaarig* (Schweif). Nom. abstr. °ता f. Varâh. Bṛh. S. 72,2.

*बकुवि Adj. *viele Vögel enthaltend.*

बकुविघ्न Adj. *mit vielen Schwierigkeiten verbunden.* Nom. abstr. °ता f.

बकुविद् Adj. *vielwissend.*

बकुविद्य Adj. *gelehrt.* Nom. abstr. °ता f.

बकुविध 1) Adj. (f. आ) *vielfach, mannichfach* 147,3. °म् Adv. *vielfach, zu wiederholten Malen* 293,26. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,128.

बकुविधाकार Adj. (f. आ) *mannichfaltig* 84,21.

*बकुविस्त Adj. *viele* Vista *wiegend.*

1. बकुविस्तर m. *starke Ausbreitung.* °रं (Conj.) कर् *sich stark ausbreiten* Spr. 888. °संयुक्तम् Adv. *nach allen Richtungen hin, in allen Stücken* R. 3, 31,35.

2. बकुविस्तर Adj. (f. आ) 1) *weit verbreitet.* — 2) *mannichfach, verschieden.* °म् Adv. *vielfach.* — 3) *sehr ausführlich.*

बकुविस्तीर्ण 1) Adj. *stark ausgebreitet.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

बकुवीर्य 1) Adj. (f. आ) *kräftig, sehr wirksam* MBh. 13,98,23. — 2) *m. *a) Terminalia Bellerica.* — *b) Amaranthus polygonoides* Râgân. 5,71. — *c) Salmalia malabarica* Râgân. 8,9. — *d) eine Art Ocimum* Râgân. 10,156. — 3) *f. आ *Flacourtia cataphracta* Râgân. 5,91.

बकुवेलम् Adv. *oftmals* Pañkad.

*बकुवैस्तिक Adj. = बकुविस्त.

*बकुव्ययिन् Adj. *viel ausgebend, verschwenderisch.*

बकुव्रीहि m. *ein adjectivisches Compositum; ein Compositum, dessen letztes Glied ein Substantiv ist, welches aber in der Composition seine Selbständigkeit verliert, indem es mit dem vorangehenden Worte zu einem blossen Merkmal eines andern Begriffes herabsinkt.* °वत् Adv.

बकुव्रीहिय Adj. (f. ई) *reich an Reis und Gerste* Âpast. Çr. 20,4.

बकुशक्ति m. N. pr. eines Prinzen.

बकुशत्रु 1) Adj. *viele Feinde habend.* — 2) *m. *Sperling.*

बकुशब्द m. *Plural.*

*बकुशल्य m. *roth blühender* Khadira Râgân. 8,26.

बकुशस् Adv. *vielfach, oftmals, wiederholt.*

बकुशाख 1) Adj. (f. आ) *a) vieläslig.* — *b) weitverzweigt* (Geschlecht), *weit verbreitet.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) mannichfaltig.* — 2) *m. *Euphorbia antiquorum* Râgân. 8,51.

बकुशाखिन् Adj. *vieläslig.*

*बकुशाल m. *Euphorbia antiquorum* Râgân. 8,51. v. l. बकुशाख. Vgl. बाकुशाल.

*बकुशिखा f. *Commelina salicifolia* und auch *andere Species* Râgân. 4,109. v. l. वक्रिशिखा.

बकुश्रुभाय्, °यते *zu einem grossen Segen werden.*

*बकुश्रृङ्ग m. Bein. Vishṇu's.

बकुश्रुत 1) Adj. *sehr gelehrt.* — 2) m. N. pr. eines Ministers Ind. St. 15.

बकुश्रुति f. *das Vorkommen der Mehrzahl im Texte.*

बकुश्रुतीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

*बकुश्रेयसी Adj.

बकुसंवत्सर n. *eine vieljährige* Soma-*Feier* Çâṅkh. Çr. 13,27,5.

बकुसत्त्व Adj. *reich an Thieren* MBh. 3,39,24.

बकुसत्य m. Bez. *des 10ten* Muhûrta.

*बकुसदाचार Adj.

बकुसदृश Adj. *sehr passend* Pañkat. 75,15.

*बकुसंतति m. *Bambusa spinosa.*

*बकुसमुदाचार Adj.

*बकुसंपुट m. *ein best. Knollengewächs.*

बकुसर्पिष्क Adj. *mit viel Butter bereitet* Vishṇus. 86,18.

बकुसव Adj. 1) *viele Opfer darbringend* oder *viele Jahre Etwas thuend.* — 2) *viele Opfer* oder *viele Jahre enthaltend.*

बकुसस्य 1) Adj. *kornreich.* — 2) m. N. pr. eines Dorfes.

बकुसाधन Adj. *viele Hülfsmittel besitzend.* Nom. abstr. °ता f. Spr. 4226.

बकुसामि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बकुसार 1) Adj. *kernhaft.* — 2) *m. *Acacia Catechu* Râgân. 8,22.

बकुसाहस्र 1) Adj. (आ) *viele Tausende ausmachend, zu vielen Tausenden seiend.* — 2) f. ई Sg. *viele Tausende.*

*बकुसु 1) m. *Schwein, Eber.* — 2) *f. °सू *Sau.*

*बकुसुता f. *Asparagus racemosus.*

बकुसुवर्ण Adj. *reich an Gold.* Nom. abstr. °ता f. Râgat. 4,247.

बकुसुवर्णक 1) Adj. *a) viele Goldstücke besitzend.*

— *b*) *viele Goldstücke kostend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Agrahâra.

*बहुसू f. s. u. *बहुसु.

*बहुसूक्त Adj. *aus vielen Sûkta bestehend.*

*बहुसूति Adj. *oft geboren —, oft gekalbt habend.*

बहुसूवरी Adj. f. *viel gebärend* ṚV. 2,32,7.

बहुस्तवावलि f. Titel *einer Sammlung von Hymnen.*

बहुस्पृश् Adj. *Vieles berührend* Çiç. 2,78.

*बहुस्रवा f. *Boswellia thurifera.*

*बहुस्वन m. *Eule.*

बहुस्वर Adj. *mehr als zweisilbig* TS. Prât. Nom. abstr. त्व n. Comm.

बहुहस्तिक Adj. (f. आ) *reich an Elephanten* Âpast. Çr. 20,4.

बहुहिरण्य 1) Adj. (f. आ) *reich an Gold* Âpast. Çr. 20,4. — 2) m. *ein best.* Ekâha.

बहूदक 1) Adj. (f. आ) *wasserreich* R. 1,1,30. Ind. St. 10,302. — 2) m. *a*) *ein der Welt entsagender Bettler, der heilige Badeörter besucht.* — *b*) N. pr. eines Schlangenfürsten Kâraṇḍ. 2,11.

बहूदन n. nach Burnouf *la réunion des diverses espèces d'aliments.*

बह्वृपमा f. in der Rhetorik *ein Vergleich mit vielen Dingen* 249,24.

*बह्वृर्ज् Adj. *voller Saft und Kraft.*

बहरामखान m. N. pr. = بهرام خان.

*बह्लि und *बह्लिक ungenaue Schreibart für *बाल्हि und बाल्हिक.

बह्वन्तर Adj. *vielsilbig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 8,9,5.

बह्वग्नि Adj. (f. ई) Bez. gewisser Verse, in welchen *mehrere* Agni erwähnt werden.

बह्वजावि Adj. (f. आ) *reich an Ziegen und Schafen* Âpast. Çr. 20,4.

*बह्वध्ययन und *बह्वध्याय Adj.

बह्वन्न Adj. *speisenreich.*

*बह्वप् und *बह्वप Adj. *wasserreich.*

बह्वपत्य 1) Adj. *a*) **grosse Nachkommenschaft habend.* — *b*) *gr. N. versprechend.* — 2) *m. *a*) *Schwein.* — *b*) *Maus.*

बह्वपाय Adj. *mit vielen Gefahren verbunden* Pañkat. 8,21. 25. 30,25.

बह्वभिधान n. *Plural.*

बह्वमित्र Adj. *viele Feinde habend* Spr. 4426.

बह्वर्थ Adj. *viele Bedeutungen habend* Ind. St. 13,325.

बह्वर्क Adj. *werthvoll* (Soma) Maitr. S. 3,7,7.

बह्ववरोध Adj. *viele Frauen habend* Daçak. 80, 10.

बह्वश्व 1) Adj. (f. आ) *reich an Rossen* Âpast. Çr. 20,4. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Mudgala.

बह्वाज्य Adj. *reich an Opferschmalz* Âpast. Çr. 2,5,11.

बह्वादिन् Adj. *viel essend, gefrässig.*

बह्वाशिन् 1) Adj. dass. Nom. abstr. °शित्व n. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

बह्वाश्चर्य und °मय Adj. *viele Wunder enthaltend.*

बह्वाश्रया f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,23.

बह्वीश्वर m. N. pr. eines Heiligthums. °माहात्म्य n.

बह्वृच् Adj. *versreich*, insbes. als Bez. des Ṛgveda.

बह्वृच 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) m. *Kenner —, Anhänger* oder *Vertreter des* Ṛgveda. — 3) *f. ई f. zu 2).

बह्वृचपरिशिष्ट n., °चब्राह्मण (Âpast. Çr. 1,21, 10. 6,15,16) n., °ब्राह्मणपञ्चिकाभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °ब्राह्मणभाष्य n. (ebend.), °ब्राह्मणोपनिषद् f., °चस्मृति f., °चसंध्याभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °चाह्निक n. und °चोपनिषद् f. Titel von Werken.

बह्वेनस् Adj. *der viele Sünden begangen hat* M. 11,254.

बह्वोदृ m. *ein Asket, der Werke als Nebensache und das Wissen als Hauptsache betrachtet.*

बह्वोषधिक Adj. *kräuterreich* Çâṅkh. Grhj. 1. 28. 4,6. Richtig wäre बह्वोषधिक.

*बाक n. *eine Menge von Reihern.*

*बाकसका f. *eine Kranichart.*

बाकायन m. Patron. von बक. Auch Pl.

बाकुर Adj. in Verbindung mit दृति m. etwa *Sackpfeife, Dudelsack.*

बाकुल 1) Adj. *von der Mimusops Elengi kommend.* — 2) *n. *die Frucht der M. E.*

बाजबाक[ा]डरचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*बाड्, बाडते (आप्लावये, आप्लावे).

बाडभीकार m. N. pr. eines Grammatikes TS. Prât.

*बाडोर m. *ein gemietheter Arbeiter.*

बाडेयोपुत्र m. N. pr. eines Lehrers Çat. Br. 14. 9,4,30.

बाढ, बाळ्ह Partic. von बृह्. Nur 1) Loc. बाळ्हे *laut, stark.* — 2) बाढम् Adv. *gewiss, sicherlich.* Gewöhnlich als Partikel der Einwilligung, Bestätigung oder Bejahung nach einer Aufforderung, Behauptung oder Frage: *einverstanden, gut, so geschehe es, so ist es, ja.*

बाढसृवन् Adj. *kräftig dahineilend.*

1. बाण und बाण 1) m. *a*) *Rohrpfeil, Pfeil.* — *b*) Bez. *der Zahl fünf.* — *c*) *Sinus versus* Gaṇita, Sûrjagr. 14. — *d*) *Ziel.* — *e*) **ein best. Theil des Pfeils.* — *f*) *Saccharum Sara* oder *eine verwandte Rohrart* Râgân. 8,82. Bhâvapr. 1,209. — *g*) **Kuheuter.* — *h*) * = केवल. — *i*) N. pr. α) eines Asura, Feindes des Vishṇu und Günstlings des Çiva. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) zweier Fürsten, eines Autors (Kâd. 4,14) und anderer Männer. — 2) m. (*f. आ) *eine blau blühende Barleria* Râgân. 10,137. 140. Bhâvapr. 3,98. — 3) *f. आ *das hintere Ende eines Pfeils.* — 4) n. *a*) *die Blüthe von* 2). — *b*) *Körper.*

2. बाण m. = बाण *Musik* AV. 10,2,17.

बाणगङ्गा f. N. pr. eines bei Someça vorbeifliessenden Flusses, der durch einen *Pfeilschuss* Râvaṇa's entstanden sein soll.

बाणगोचर m. *Pfeilschussweite* MBh. 1,69,20. 3, 271,28. Mâlatîm. 13,4.

*बाणजित् m. Bein. Vishṇu's.

बाणता f. Nom. abstr. zu 1. बाण *Pfeil.*

बाणतूणी Adv. mit कृ *zum Köcher machen.*

बाणधि m. *Köcher.*

बाणनाशा f. N. pr. eines Flusses.

बाणपञ्चानन m. N. pr. eines Dichters.

बाणपथ m. *Pfeilschussweite.*

बाणपात m. 1) *Pfeilschuss* 178,19. Kathâs. 27, 2. — 2) *Pfeilschussweite* MBh. 5,179,12.

बाणपातपथ m. *Pfeilschussweite.*

*बाणपुङ्खा f. *eine der Indigopflanze ähnliche Pflanze* Râgân. 4,73.

*बाणपुर n. *die Stadt des* Asura Bâṇa.

बाणभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

बाणमय Adj. *aus Pfeilen bestehend, durch Pfeile gebildet.*

*बाणमुक्ति f. *das Abschiessen eines Pfeils.*

बाणमुख Adj. *Pfeile im Munde habend* Suparṇ. 23,1.

बाणयोजन n. *Köcher.*

बाणवत् m. 1) *Pfeil.* — 2) *Köcher.*

बाणवर्षिन् Adj. *einen Regen von Pfeilen schleudernd.*

बाणवार 1) m. *eine Menge von Pfeilen.* — 2) (*m.) n. *Kürass, Jacke.*

बाणसंधान n. *das Auflegen des Pfeils auf den Bogen.*

बाणसिद्धि f. *das Treffen der Pfeile.*

*बाणसुता f. Patron. der Ushâ.

*बाणाकृत् und *बाणारि m. Bein. Vishṇu's.

बाणावली f. *eine Verbindung von fünf* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.*

*बाणाश्रय m. *Köcher.*

1. बाणासन n. *Bogen.*

2. बाणासन n. *Bogensehne.*

बाणासुरवध m. Titel eines Werkes Ind. St. 14, 408.

बाणासुरविजय m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

बाणिन् Adj. *mit einem Pfeile versehen.*

बाणेश्वर m. Name eines Liṅga.

बादक्सान *Badachshân* Bhâvapr. 1,248 (Ausg. बद्°).

बादर 1) Adj. *a) vom Judendorn kommend* Âpast. — *b) *baumwollen. — c) grob* (Gegensatz सूक्ष्म) Çilâṅka. — 2) *m. f. (आ) *die Baumwollenstaude* Râǵan. 4,191. — 3) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 4) n. *a) Brustbeere. — b) *die Beere des Abrus precatorius* oder *die Pflanze selbst. — c) *Seide. — d) *Wasser. — e) *eine nach rechts sich windende Muschel. — f) *= वीर (वारि?).*

1. बादरायण m. Patron. N. pr. verschiedener Männer Bâdar. 3,2,41. 4,1. 4,4,12. Auch Pl.

2. बादरायण Adj. *von Bâdarâjaṇa verfasst.*

बादरायणि m. Patron. von 1. बादरायण.

बादरि m. Patron. von बदर Bâdar. 3,1,11. 4,4,10.

*बादरिक Adj. *der sich mit dem Einsammeln von Brustbeeren abgiebt.*

*बादाम m. بادام, *Mandelbaum* Mat. med. 293.

1. बाध्, बाँधते (metrisch auch Act.), Partic. बाधित. 1) *drängen, verdrängen, vertreiben, verjagen. — 2) auseinander drängen. — 3) bedrängen, hemmen, Jmd zu Leibe gehen, beeinträchtigen, bedrücken, belästigen, beunruhigen, plagen; Beschwerde —, zu schaffen machen, quälen* (von Seiten eines leblosen Dinges). Das Object einmal im Gen. statt im Acc. Pass. बाध्यते *leiden. — 4) Etwas beeinträchtigen, Einfluss ausüben —, einwirken auf. — 5) verdrängen,* so v. a. *aufheben, beseitigen, nichtig machen.* बाधित auch so v. a. *absurd. — 6) Druck* oder *Beschwerde empfinden.* — Caus. बाधयति *bedrängen, belästigen, peinigen, bekämpfen.* — Desid. बीभित्सते (*sich loszumachen zu suchen;* nach P. 3,1,6 von बध् = वध्) *Abneigung empfinden, Ekel zeigen, sich scheuen vor* (Abl.). बीभित्सित *widerlich, eklig.* — Intens. (बाबधे, बद्बधे) *in die Enge treiben, einschränken; zusammensperren.* बद्बधान *in die Enge getrieben, eingegränzt, eingeschlossen; anstossend an* (Acc.). — Mit अति *sehr grosse Beschwerde machen, grosse Pein verursachen;* mit Acc. oder Gen. — Mit अधि *Jmd belästigen, Jmd zu Leibe gehen.* — Mit अनु *belästigen, quälen, martern.* — Mit अप 1) *wegdrücken.* — 2) *verdrängen, vertreiben, verjagen.* — Caus. *vertreiben, verjagen.* — Desid. *Ekel empfinden vor* (Abl.). — Mit अभि 1) *feindlich auf Jmd eindringen.* — 2) *hemmen.* — 3) *beunruhigen, quälen, Sorgen verursachen.* — Mit अव *abhalten.* — Mit आ 1) *andrängen.* — 2) *bedrängen, peinigen, quälen.* — 3) *für nichtig —, für falsch erklären.* — Mit उद् *hervor —, herausdringen.* — Mit उप in अनुपबाधं. — Mit नि *niederdrücken, eingränzen, beengen, bedrängen.* — Mit निस् *abhalten.* — Mit परि 1) *fern halten, abhalten, ausschliessen von* (Abl.), *verhindern an* (Gen.). — 2) *schützen vor* (Abl.). — 3) *belästigen, beunruhigen, peinigen.* — Desid. परिबिबाधिषते *abzuhalten —, fernzuhalten bestrebt sein.* — Mit प्र 1) *vorwärts drängen, treiben; fördern.* — 2) *zurückschlagen, abwehren, vertreiben.* — 3) *Jmd bedrängen, bedrücken, beunruhigen, hart zusetzen, peinigen.* — 4) *Etwas beeinträchtigen.* — 5) *aufheben, beseitigen.* — Intens. प्रबाबधान *voraneilend, überholend.* — Mit संप्र 1) *zurückschlagen, bekämpfen.* — 2) *Leiden verursachen, quälen.* — Mit प्रति 1) *zurückschlagen, von sich abwehren, abweisen, bekämpfen.* — 2) *hemmen.* — 3) *belästigen, quälen.* — Mit वि 1) *auseinander drängen, — treiben; vertreiben, verjagen.* — 2) *belästigen, peinigen, quälen.* — 3) *Etwas beeinträchtigen.* — Intens. *entlassen, frei machen.* — Mit सम् 1) *zusammendrücken, beengen.* — 2) *zusammendrängen, festbinden.* — 3) *peinigen, quälen.*

2. बाध् f. RV. 8,45,10. 9,105,6 fälschlich vom vorangehenden परि getrennt.

1. बाधि 1) m. *a) Peiniger, Plagegeist. — b) Hemmung, Widerstand, Bedrängniss.* — 2) m. f. (आ) *a) Pein, Schmerz, Beschwerde, Leiden, Belästigung, — von Seiten von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) Beeinträchtigung, Schädigung, Benachtheiligung. — c) Aufhebung, Beseitigung, Nichtigmachung. — d) Widerspruch, Absurdität.*

2. बाध m. etwa *Drang.* Nach den Erklärern = बल, बाधक, बाधन.

1. बाधक 1) Adj. (f. बाधिका) *a) belästigend, beunruhigend, peinigend. — b) beeinträchtigend. — c) aufhebend, beseitigend, zu Nichte machend* Sarvad. 159,16. — 2) m. *a) eine best. Frauenkrankheit. — b) ein best. Baum* Gobh. 1,5,15.

2. बाधक Adj. (f. ई) *aus dem Baume* 1. बाधक 2) *b) gemacht, davon kommend.*

बाधकत्व n. Nom. abstr. zu 1) बाधक 1) c.

बाधकमय Adj. (f. ई) = 2. बाधक.

बाधचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

बाधता f. desgl. Opp. Cat. 1.

बाधन 1) Adj. *bedrängend, belästigend, bekämpfend.* — 2) f. आ *Unbehaglichkeit, Beschwerde.* — 3) n. *a) das Bedrängen, Belästigen, Peinigen.* Auch Pl. — *b) das Entfernen, Beseitigen, Aufheben.* — *c) Hinderniss für* (Dat.) Spr. 7491 (Conj.).

बाधनीय Adj. *zu beseitigen* Comm. zu Njâjam. 9,3,7.

बाधबुद्धिप्रतिबन्धकताविचार m., बाधबुद्धिवाद m. (Opp. Cat. 1), °वादार्थ m., बाधविभञ्जक (Opp. Cat. 1), बाधरहस्य n. und बाधसिद्धान्त m. Titel von Werken.

बाधान्त Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,3919. Richtig wohl बाधता, wie der Index hat.

बाधितत्व n. *das Aufgehobensein, Beseitigtsein.*

बाधितर् Nom. ag. *Bedränger, Belästiger, Peiniger* Bâlar. 32,20.

बाधितव्य Adj. 1) *zu bedrängen, zu belästigen, zu peinigen.* — 2) *aufzuheben, zu beseitigen.*

*बाधिरक Adj. von बधिर.

*बाधिरिक m. Metron. von बधिरिका.

बाधिर्य n. *Taubheit.*

बाध्य Adj. 1) *zu bedrängen, zu belästigen, zu peinigen, der belästigt —, gepeinigt wird, sich peinigen lassend von* (im Comp. vorangehend). — 2) *was unterdrückt —, was gehemmt wird.* — 3) *aufzuheben, zu beseitigen, aufgehoben —, beseitigt werdend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,18. — 4) Âpast. 2,26,18. 28,10 fehlerhaft für वाच्य, Ait. Âr. 346,8 für बाध.

बाध्यबाधकता f. 1) *der Zustand dessen, der gepeinigt wird, und dessen, der da peinigt,* Bhâg. P. 10,4,22. — 2) *der Zustand dessen, der zu Peinigende peinigt* Bhâg. P. 7,1,6.

बाध्यमानत्व n. *das Aufgehobenwerden, Beseitigtwerden, Widerlegtwerden.*

बाध्योग und *बाध्यौग (Kâç. zu P. 7,3,20) m. Patron. von बध्योग.

*बाध्यौगायन m. Patron. von बध्योग.

बाध्र m. Patron. N. pr. eines Ṛshi Ait. Âr. 346,8 (बाध्य gedr.).

*बान्धकि m. Patron. oder Metron.

*बान्धकिनेय und *बान्धकेय m. *der Sohn eines liederlichen Weibes, Hurensohn.*

बान्धव 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) ein Angehöriger, Verwandter,* insbes. *mütterlicherseits.* मद्रेक°

Adj. *einzig nur mich zum Angehörigen habend;* davon Nom. abstr. °ता f. Kâṇḍak. 65, 1. — *b*) *Freund* Spr. 7658. — 2) f. ई *eine Verwandte.*

बान्धवक Adj. *verwandtschaftlich.*

बान्धव्य n. *verwandtschaftliches Verhältniss.*

बान्धुक Adj. *vom Baum* Bandhuka *kommend.*

मान्धुक st. dessen Âpast. Çr. 17,14.

*बान्धुकिनेय m. Metron. von बन्धुकी.

*बान्धुक्य n. *Heirath* Gâl.

*बान्धुपत Adj. (f. ई) von बन्धुपति.

बाप्यदेव m. N. pr. eines Steinschneiders.

बाबजीव्यास m. N. pr. eines Autors.

बाबेरी f. N. pr. einer Stadt.

बाभ्रव 1) m. Patron. von बभ्रु. *बाभ्रवदानच्युताः, *बाभ्रवशालङ्कायनाः, कापिलेयबाभ्रवाः (25,6) und *शणाकबाभ्रवाः. — 2) *f. ई Bein. der Durgâ. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

बाभ्रवायणि m. (Patron. von बभ्रु) N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

बाभ्रवीय 1) Adj. von बाभ्रव्य. — 2) m. Pl. *die Schüler des* Bâbhravja.

बाभ्रव्य (Patron. von बभ्रु) N. pr. 1) m. verschiedener Männer 291,17. 323,13. °शाणिडलाः. — 2) f. आ einer Frau.

*बाभ्रव्यक Adj. *von* Bâbhravja's *bewohnt.*

*बाभ्रव्यायणी f. zu बाभ्रव्य 1).

*बाभ्रुक Adj. *ichneumonartig* d. i. wohl *braun, bräunlich.*

बार् *Oeffnung* in त्रिबार्° und नीचैर्बार°.

बारकट m. Bein. Naraharadâsa's.

बारकन्द्य m. N. pr. = बार्कन्द्य.

*बार्बरीट m. 1) *der Kern der Mangofrucht.* — 2) *ein junger Schoss.* — 3) *Zinn.* — 4) *Hurensohn.*

बार्क Adj. *aus den Schwanzfedern eines Pfaues gemacht.*

बार्कत 1) Adj. (f. ई) *a*) *zum* Sâman Bṛhat *in Beziehung stehend.* — *b*) *zum Metrum* Bṛhatî *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. nach Sâj. *die* Soma-*Wächter* ṚV. 10,85,4. — 3) *n. *die Frucht der* बृहती (*ein Solanum*).

बार्कतक m. N. pr. eines Mannes.

बार्कतानुष्टुभ Adj. *aus einer* Bṛhatî *und einer* Anushṭubh *gebildet.*

बार्कत्सामा f. N. pr. oder Bez. eines best. Weibes AV.

*बार्कदघ्न Adj. von बृकदघ्नि.

बार्कदीषव (metrisch) m. Patron. von Bṛhadishu. Auch Pl.

बार्कदुक्थ 1) m. Patron. von Bṛhaduktha. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

बार्कद्रि n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

बार्कदेवत n. Titel eines Werkes, = बृकदेवता.

बार्कबल Adj. *zu* Bṛhadbala *in Beziehung stehend.*

बार्कद्रथ 1) Adj. *zu* Bṛhadratha *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. *des* Gârâsaṁdha. Auch Pl.

*बार्कद्रथि m. = बार्कद्रथ 2).

*बार्कवत Adj. *das Wort* बर्कवत् *enthaltend.*

बार्कस्पत Adj. (f. ई) *zu* Bṛhaspati *in Beziehung stehend, von ihm stammend* u. s. w.

बार्कस्पत्य 1) Adj. dass. भ n. oder नक्षत्र n. *das Mondhaus* Pushja. — 2) m. *a*) Patron. von Bṛhaspati. Auch Pl. Çâṅkh. Gṛhj. 2,14. — *b*) *ein Schüler* Bṛhaspati's. — *c*) *ein Ungläubiger.* — 3) n. *a*) *das* Arthaçâstra Bṛhaspati's. — *b*) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Vishṇus. 56,17.

बार्कस्पत्यमुहूर्तविधान n. und °पत्यसूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

बार्किणालक्षण Adj. R. 3,8,4 wohl fehlerhaft für बर्किणालक्षण. Die ed. Bomb. 3,3,12 hat st. dessen बर्किणावासस्.

बार्किषद् oder बार्किःषद् m. Patron. von बर्किषद् oder बर्किःषद्. Auch Pl.

बाल् Interj. *patsch!*

1. बाल 1) Adj. (f. आ) *a*) *jung, kindlich, unausgewachsen* (von allem Organischen), *vor Kurzem aufgegangen* (Sonne), *eben begonnen, zunehmend* (Mond). — *b*) *unreifen Verstandes, einfältig.* — 2) m. *a*) *Kind, Knabe.* — *b*) *Thor, Einfaltspinsel.* — *c*) **ein fünfjähriger Elephant.* — *d*) **Cyprinus denticulatus* oder *Rohita* Râǵan. 17,56. — *e*) N. pr. α) eines Rakshas VP.² 2,293. — β) eines Fürsten. — 3) f. आ *a*) *Mädchen, junge Frau.* — *b*) *eine einjährige Kuh.* — *c*) **kleine Kardamomen* Râǵan. 6,87. — *d*) **Aloe indica* Râǵan. 4,79. — *e*) *ein best. Metrum.* — *f*) *ein best. mystisches Gebet.* — *g*) N. pr. der Mutter der Affen Vâlin und Sugrîva.

2.*बाल n. Nom. abstr. zu 1. बाल.

3. बाल m. = वाल *Schweifhaar, Rosshaar* AV. 10, 8,25 u. s. w.

बालक 1) Adj. (f. °लिका) *jung, kindlich, unausgewachsen.* — 2) m. *a*) *Kind, Knabe, Thierjunges.* — *b*) **Thor, Narr.* — *c*) *ein fünfjähriger Elephant.* — *d*) **ein best. Fisch* Râǵan. 17,52. — *e*) N. pr. eines Fürsten. — 2) f. °लिका *Mädchen.*

*बालकप्रिया f. 1) *die Koloquinthengurke* Râǵan. 3,58. — 2) *Musa sapientum* Râǵan. 11,51.

बालकाण्ड n. Titel des 1ten Buches im Râmâjaṇa und Adhjâtmarâmâjaṇa, das über Râma als *Knaben* handelt.

बालकाव्य n. Titel eines *Gedichts* Opp. Cat. 1.

बालकृष्ण m. 1) *der Knabe* Kṛshṇa. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट und °कृष्णानन्द.

बालकेलि oder °केली f. *Kinderspiel* Daçak. 7,13.

बालक्रिया f. *das Treiben der Kinder.*

बालक्रीडन n. *Kinderspiel.*

बालक्रीडनक 1) m. *a*) *Kinderspielzeug.* — *b*) **Spielball.* — *c*) **Cypraea moneta, Otterköpfchen* Râǵan. 13,126. — *d*) Bein. Çiva's. — 2) n. *Kinderspiel.*

बालक्रीडा f. *Kinderspiel.*

बालक्रीडाकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

*बालगर्भिणी f. *eine zum ersten Mal trächtige Kuh.*

बालगोपाल m. Kṛshṇa *als jugendlicher Kuhhirt.*

बालगोपालतीर्थ und °पालयतीन्द्र m. N. pr. zweier Gelehrten.

बालग्रह m. *ein den Kindern gefährlicher Krankheitsdämon* Agni-P. 31,31.

बालघ्न m. *Kindesmörder* M. 11,190. Vgl. बालहन्.

बालचन्द्र 1) m. *der zunehmende Mond.* — 2) n. *eine Bresche von best. Form* Mṛkkh. 47,11.

बालचन्द्रिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

बालचरित n. *die Jugendgeschichte* eines Gottes u. s. w.

*बालचर्य m. Bein. Skanda's.

बालचर्या f. *das Treiben eines Kindes.*

*बालचातुर्भद्रिका f. *eine best. Mixtur für Kinder* Mat. med. 102.

बालचिकित्सा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*बालतनय m. *Acacia Catechu.*

बालतन्त्र n. *die Pflege der Kinder und Geburtshilfe, ein darüber handelndes Werk* Hemâdri 1, 513,8.

बालता f. und बालत्व n. *Kindheit, Kindesalter.*

बालदर्शम् Absol. *beim Anblick eines Knaben* Kathâs. 24,216.

*बालदलक m. *Acacia Catechu.*

बालदेव m. Patron. (Mahâbh. 4,54,*a*) und N. pr. eines Mannes.

बालन्दन m. Patron. des Vatsapri. Vgl. भालन्दन.

बालपण्डित m. N. pr. eines Mannes.

बालपत्र m. *ein best. Baum* Spr. 7280. Nach den Lexicographen *Acacia Catechu* (Dhanv. 1,8) und *Hedysarum Alhagi* (Râǵan. 4,44).

*बालपत्रक m. *Acacia Catechu* Dhanv. 1,5.

बालपाठ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालपुत्र Adj. (f. आ) *kleine Kinder —, ein Junges habend.*

बालपुत्रक m. *Söhnchen.*

*बालपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Jasminum auriculatum* Râǵan. 10,97.

बालप्रमथनी f. *eine best.* Çakti Hemâdri 1,611, 6 (°प्रथमनी gedr.).

बालबन्धन m. *ein best. Krankheitsdämon.*

बालबोध m. Titel verschiedener Werke.

बालबोधक Adj. *Knaben* oder *Unerfahrene aufklärend.*

बालबोधनी f. Titel eines Werkes.

बालबोधिनी f. Titel verschiedener Werke. °न्यास m. (Bühler, Rep. No. 300) und °भावप्रकाशिका f. desgl.

बालभञ्जक m. N. pr. eines Mannes.

*बालभद्रक m. *ein best. Gift* (!).

बालभारत n. Titel eines Epos und einer Komödie.

बालभाव m. 1) *Kindheit.* — 2) *das noch nicht hoch über dem Horizonte Stehen* (eines Planeten).

बालभृत्य m. *ein Diener von der Kinderzeit her.*

*बालभैषज्य n. *ein aus Messingschlacke zubereitetes Collyrium* Râǵan. 13,94.

*बालभोज्य m. *Erbsen* Râǵan. 16,46.

बालमति Adj. *einen kindischen Verstand habend.*

बालमनोरमा f. Titel verschiedener Grammatiken Opp. Cat. 1.

*बालमूल m. *junger Rettig.*

बालमूलक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. °लिका *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,174. — Vielleicht वाल° zu schreiben.

*बालमूषिका f. *Maus.*

1. बालंभट्ट m. N. pr. verschiedener Männer.

2. बालंभट्ट Adj. (f. ई) *von* Bâlaṁbhaṭṭa *verfasst.*

*बालयज्ञोपवीतक n. *die über die Brust getragene Opferschnur.*

बालरामभारत Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालरामायण n. Titel eines Schauspiels.

बालरूप Titel eines Werkes.

बालरोग m. *Kinderkrankheit.*

बाललीला f. *Kinderspiel.*

*बालवाह्य m. *eine wilde Ziege.*

बालविनष्ट und °क m. N. pr. eines Mannes.

बालविनोदिनी f. Titel eines Werkes Hall in der Vorrede zu Vâsav. 7.

बालवैधव्य n. *Wittwenstand im Kindesalter* 168,20.

*बालव्रत m. Bein. Mañǵuçrî's.

बालशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

बालशृङ्ग Adj. *junge Hörner habend.*

बालसखि m. 1) *Jugendfreund.* — 2) *eines Thoren Freund.* Nom. abstr. °त्व n. *Freundschaft mit Thoren* Spr. 4434.

बालसरस्वती m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*बालसात्म्य n. *Milch.*

बालसारयत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालसिंह m. N. pr. eines Mannes.

बालसुहृद् m. *Jugendfreund.*

*बालसूर्य und *°क n. *Lasurstein.*

बालहन् Adj. (f. °घ्नी) *Kinder tödtend* Bhâg. P. 10,11,23.

बालाकि m. Metron. von बलाका.

बालाक्या f. N. pr. in काश्यपीबालाक्यामाठरीपुत्र.

*बालाग्र n. *Taubenschlag* Comm. zu Mṛkkh. 21, 21. Richtig wohl वालाग्र.

बालातप m. *der Schein der eben aufgegangenen Sonne.* Auch Pl.

बालादित्य m. 1) *die vor Kurzem aufgegangene Sonne.* — 2) N. pr. zweier Fürsten.

बालाध्यापक m. *Knabenlehrer.* Nom. abstr. °ता f.

बालानुचरगुप्त (MBh. 12,10384) und °गोप्त (MBh. 12,284,110) m. Bein. Çiva's.

बालामय m. *Kinderkrankheit.*

बालायनि m. Metron. N. pr. eines Lehrers.

बालारिष्ट Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

बालालोकसंक्षेप m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 301.

बालावबोध m. Titel eines Werkes. °पद्धति f. eines *Commentars* dazu.

बालावबोधन n. *Belehrung der Kinder, — der Einfältigen* Ind. St. 15,6.

बालासुर m. N. pr. eines Asura. Vielleicht बाणासुर zu lesen.

बालाहक m. N. pr. eines Schlangendämons. युद्ध °जम्बुमाले *im Kampfe zwischen B. und Gambumâla.*

*बालिमन् m. *Kindheit, Unreife.*

1. बालिश 1) Adj. (f. आ) *jung, kindisch, dumm, einfältig.* — 2) m. *Thor, Schwachkopf.*

2.*बालिश n. = بالش *Kissen, Polster.*

बालिशता f., बालिशत्व n. und बालिश्य n. *Einfältigkeit, Thorheit.*

*बालीवर्दिनेय m. Patron. von बलीवर्दिन् und Metron. von बलीवर्दी (vgl. Vop. 7,7).

*बालीश m. *Urinverhaltung.*

बालुवाहिनी f. N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,155.

बालेय 1) Adj. *a) zu einer Huldigungsgabe* (बलि) *sich eignend. — b) *weich, zart. — c) *für Knaben* (बाल) *geeignet. — d) von* Bali *stammend.* — 2) m. *a) Esel* Varâh. Bṛh. S. 86,26. 88,5. वालेय geschr. — *b) eine Cyperus-Art* Bhâvapr. 1,194. — *c) *eine best. Gemüsepflanze,* = अङ्गारवल्ली. — *d) *eine Art Rettig.* Richtig शालेय. — *e)* Patron. von Bali Kâtj. Çr. 10,2,21 (वालेय). Pl. VP.^{2} 4,123. — *f) *N. pr. eines Daitja.*

*बालेयशाक m. *eine best. Gemüsepflanze,* = अङ्गारवल्ली.

*बालेयार्धिक Adj. Mahâbh. 4,76,*b.*

*बालेश्वर (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*बालेष्ट m. *Judendorn* Râǵan. 11,139.

*बालोक (!) m. N. pr. eines Autors.

बालोपचरणा n. *ärztliche Behandlung der Kinder.*

बालोपचरणीय Adj. *auf die ärztliche Behandlung der Kinder bezüglich.*

बालोपचार m. = बालोपचरणा.

*बालोपवीत n. = बालयज्ञोपवीतक.

बाल्बज Adj. (f. ई) *aus dem* Balbaǵa *genannten Grase verfertigt.* MBh. ed. Bomb schreibt बाल्वज.

*बाल्बजभारिक Adj. *eine Last* Balbaǵa-*Gras tragend u. s. w.*

*बाल्बजिक Adj. Balbaǵa-*Gras tragend.*

बाल्य oder बाल्यं n. 1) *Kindheit, Kindesalter.* Vom Monde gesagt so v. a. *die Zeit seines Zunehmens.* — 2) *kindisches Wesen, Unreife des Geistes, kindisches Verfahren, Thorheit, Unbesonnenheit.*

बाल्यता f. = बाल्य 1).

बाल्वज Adj. (f. ई) = बाल्बज MBh. 13,23,40. Ebenso zu lesen bei Nîlak. zu 13,94,15 st. बल्वज.

*बाल्ह्यक (*बाह्लक) n. AK. fehlerhaft für बाल्हिक, wie ed. Bomb. 1877 liest.

बाल्हव m. *ein Mann aus Balkh;* f. ई Bâlar. 128,21 (बाह्लवी gedr.).

*बाल्हायन (वाह्लायन) Adj. (f. ई) von बाल्हि (वाह्लि) Mahâbh. 4,71,*b.*

बाल्हि, बाह्लि, वाह्लि (auch ed. Bomb. hier

und da) N. pr. eines Landes, *Balkh.* °ज und °जात Adj. *daher stammend* (Pferde).

1. बाल्हिक, बाह्लिक m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes.* — *c*) N. pr. eines Sohnes des Pratipa. — *d*) Pl. N. pr. einer Dynastie.

2. बाल्हिक, बाह्लिक 1) Adj. *aus Balkh stammend* (Pferde). — 2) *n. *a*) *Saffran.* — *b*) *Asa foetida.*

1. बाल्हीक, बाह्लीक, वाह्लीक (auch ed. Bomb.) 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 2, 68,18. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes.* — *c*) N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer. — 2) f. ई *eine Prinzessin* oder *Frau der* Bâlhika Bâlar. 430,10. — Wird oft mit बाह्लीक, वाह्लीक verwechselt.

2. बाल्हीक, बाह्लीक 1) Adj. (f. ई) *zum Volke der* Bâlhika *gehörend, daher stammend.* — 2) n. *a*) *Saffran.* — *b*) **Asa foetida* Râgan. 6,75.

बावादेव m. N. pr. eines Autors.

बावाशास्त्रिन् m. desgl.

बावेरुजातक n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 3.

*बाष्कय Adj. von बष्कय.

1. बाष्कल m. 1) N. pr. *a*) eines Daitja. — *b*) eines Lehrers. — *c*) Pl. eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts. — 2) **Krieger.*

2. बाष्कल 1) Adj. *a*) *von* 1) *b*) *herrührend.* — *b*) **weit, gross.* — 2) m. Pl. *die Schüler von* 1. बाष्कल 1) *b*).

*बाष्कलक Adj. *von* 2. बाष्कल 2) *herrührend.*

बाष्कलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

बाष्कलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बाष्किक m. Patron. von Bashkiha.

बाष्प 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) Sg. *Thränen.* — *b*) *Dampf* 86,15. 31. — *c*) *ein best. Gemüse.* — *d*) **Eisen.* — *e*) N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = किङ्गुपत्री Râgan. 6,72.

बाष्पक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ!) *Dampf.* — 2) m. *ein best. Gemüse.* — 3) *f. आ (!) = किङ्गुपत्री. — 4) f. बाष्पिका *ein best. Gemüse.*

बाष्पमोक्ष m. *Thränenvergiessung* 319,12.

बाष्पसलिल n. Pl. *Thränen* 319,6. Venis. 46.

बाष्पाम्बु n. dass. 304,14.

बाष्पाय्, °यते 1) *Thränen vergiessen* Harshak. 134,4. — 2) **Dampf von sich geben, dampfen.* — Mit प्रति *Thränen in Uebermaass vergiessen* Mahâvirak. 36,10.

°बाष्पिन् Adj. — *als Thränen entlassend.*

*बाष्पीका f. *eine best. Pflanze,* = किङ्गुपत्री.

बाष्पोत्पीड m. (Harshak. 134,11) s. u. उत्पीड 2).

बास m. N. pr. Kathâs. 45,379 fehlerhaft für भास.

बास्कल Hariv. 2288. 14290 fehlerhaft für बाष्कल.

बास्त Adj. *vom Bock kommend.*

*बास्तायन m. Patron. von बस्त.

*बास्प fehlerhaft für बाष्प.

*बाह् m. und *बाहा f. *Arm.*

बाहट m. N. pr. eines Autors. °निघण्टु m. Opp. Cat. 1.

बाहटीय n. *ein von* Bâhaṭa *verfasstes Werk* Opp. Cat. 1.

बाहड m. N. pr. eines Mannes.

बाहडर m. wohl nur fehlerhaft für बाहादुर.

बाहत्य (Conj.) n. *Dicke, Umfänglichkeit.*

1. बाहव m. *Arm.*

2.*बाहव n. Nom. abstr. von बहु.

बाहवि m. Patron. (von बाहु) N. pr. eines Lehrers.

बाहादुर m. als Beiw. von neuerer Zeit so v. a. *Held* (بهادر, بشكدن, богатырь).

*बाहाबाहवि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge.*

बाह्यिर्वेदिक Adj. (f. ई) *ausserhalb der* Vedi *liegend, — vorsichgehend.*

बाह्लीक, वाह्लीक (so MBh. ed. Bomb.) 1) *Adj. *a*) *ausserhalb befindlich.* — *b*) *zum Volke* Bâhika *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) Pl. N. pr. eines verachteten Volkes. — *b*) *Einer aus dem Volke der* Vâhika MBh. 8,44,17. — *c*) **Ochs.* — *d*) N. pr. eines Priesters. — 3) n. N. pr. eines Wassers im Lande der Vâhika. — Oefters mit बाल्हिक, बाह्लीक verwechselt.

बाहु 1) m. (*f.) *a*) *Arm*, in engerer Bed. *Vorderarm;* in der Medicin *die ganze obere Extremität.* — *b*) als *Längenmaass* = 12 Aṅgula Çulbas. 1,14. — *c*) beim Thier *Vorderfuss*, insbes. *der obere Theil desselben.* — *d*) *Arm des Bogens.* — *e*) *Arm der Wagendeichsel.* — *f*) *Pfosten* einer Thür. — *g*) *Seite einer geometrischen Figur*, insbes. *Kathete.* — *h*) *the sine of an arc of a circle of position contained between the Sun and the Prime Vertical.* — *i*) *der Schatten eines Sonnenzeigers.* — *k*) Sg. und Pl. *das Mondhaus* Ârdrâ. — 2) m. N. pr. eines Daitja. — *b*) verschiedener Fürsten.

बाहुक् in प्रबाहुक्.

बाहुक 1) am Ende eines adj. Comp. = बाहु *Arm.* — 2) Adj. (*f. आ) *a*) *zwerghaft.* — *b*) *(*mit den Armen*) *schwimmend.* — *c*) **dienstbar, abhängig.* — 3) m. *a*) **Affe.* — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Fürsten. — γ) der Name, den Nala als Wagenlenker Ṛtuparṇa's führte. — 4) *f. आ N. pr. eines Flusses. — — In der Med. werden dem Worte die Bedeutungen von बहुक gegeben.

*बाहुकार Adj. *mit den Armen arbeitend.*

*बाहुकीट Adj. von बहुकीट.

*बाहुकुण्ठ Adj. *lahm an den Armen.*

*बाहुकुन्थ m. *Flügel.*

*बाहुकुब्ज Adj. *lahm an den Armen.*

*बाहुकुलेयक m. Patron. von बहुकुल.

बाहुदण्ड Adj. *die Vorderbeine eines Thieres* (also *schlechte Stücke*) *vorlegend*, zur Bez. eines kargen Opferers.

*बाहुगर्त und *°क (Kâç. zu P. 4,2,126) Adj. von बहुगर्त.

बाहुगुण्य n. *das Darbieten von grossen Vortheilen.*

*बाहुचाप m. *Faden, das Maass der ausgestreckten Arme.*

बाहुच्छिन्न Adj. *einen zerbrochenen Arm habend* Kaush. Up. 3,3.

बाहुच्युत् AV. wohl verdorben.

बाहुच्युत Adj. *vom Arm* oder *von der Hand gefallen, — abgeträufelt.*

*बाहुज m. 1) *ein* Kshatrija. — 2) *Papagei.* — 3) *wild wachsender Sesam.*

बाहुजन्य 1) Adj. *unter vielen Menschen verbreitet.* — 2) *n. (Conj.) *Volksmenge.*

बाहुजूत Adj. *flink mit den Armen.*

बाहुज्या f. *Sinus.*

बाहुतरण n. *das Hinüberschwimmen über einen Fluss* Gaut. 9,32.

बाहुता Adv. *auf den Armen, in ulnis.*

*बाहुत्राण n. *Armschiene.*

बाहुदण्ड m. *ein langer Arm.*

बाहुदन्तक Adj. शास्त्र n. Bez. eines von Indra verkürzten *Lehrbuchs* der Gerechtigkeitspflege.

बाहुदन्तिन् m. Bein. Indra's. °दन्तिपुत्र m. Indra's *Sohn* als Verfasser eines Tantra.

*बाहुदन्तेय m. Bein. Indra's.

बाहुदा f. 1) Bein. der Sujaçâ, einer Gemahlin des Parikshit. — 2) N. pr. zweier Flüsse VP.^{2}. In den einen wurde Gaurî, Prasenagit's Gemahlin, verwandelt.

बाहुपाश m. 1) *die Arme als Fessel, die umschlingenden Arme* 176,1. 316,9. — 2) *eine best. Stellung bei Kämpfenden.*

बाहुप्रसार m. *die Ausstreckung der Arme* Bhâg. P. 10,29,46.

बाहुफल n. *the result from the base-sine.*

बाहुबन्धन n. (adj. Comp. f. आ) = बाहुपाश 1) Ragh. 19,29. Kumâras. 5,57.

1. बाहुबल n. *die Kraft —, die Wucht der Arme.*

2. बाहुबल m. N. pr. eines Fürsten.

बाहुबलि m. N. pr. eines Berges.

बाहुबलिन् Adj. *armstark.*

बाहुबाण m Patron. des Fürsten Hammîra.

बाहुबाध m. Pl. N. pr. eines Volkes. बाह्वाध्य v. l.

*बाहुभाष्य n. *Geschwätzigkeit.*

*बाहुभूषा f. *ein Schmuck auf dem Oberarm.*

*बाहुभेदिन् m. Bein. Vishṇu's.

बाहुमध्य Adj. *durch die Arme der mittlere.* कर्माणि so v. a. *die Werke der Arme stehen in der Mitte* 180,7.

बाहुमत्त् 1) Adj. *mit kräftigen Armen versehen.* — 2) f. °मती N. pr. eines Flusses.

1. बाहुमात्र n. *eine Entfernung von einer Armeslänge* TS. 6,2,11,1.

2. बाहुमात्र Adj. (f. ई) *armeslang* TS. 6,2,11,1.

*बाहुमित्रायण m. Patron. von बाहुमित्र.

बाहुमूल n. *Achsel.* *°विभूषण n. *ein auf der A. getragener Schmuck.*

बाहुयुद्ध n. *Handgemenge, Faustkampf.*

बाहुयोध und °योधिन् m. *Faustkämpfer.*

*बाहुरूप्य n. Nom. abstr. von बाहुरूप.

बाहुल 1) *Adj. von बाहुल. — 2) m. *a*) *der Monat Kârttika. — *b*) *Feuer. — *c*) *ein Gina* Gal. — *d*) N. pr. verschiedener Männer VP.². — 3) n. *a*) *Nom. abstr. von बाहुल. — *b*) *Armschiene* (von बाहु). — *c*) N. pr. einer Oertlichkeit.

बाहुलक n. *Vielfältigkeit.* Abl. so v. a. *in Folge des Gewährens eines weiten Spielraums.*

*बाहुलग्रीव m. *Pfau.*

बाहुलता f. *die als Ranken gedachten Arme* 251,12.

बाहुलतान्तर n. *Brustkasten, Brustbein.*

बाहुलतिका f. = बाहुलता.

*बाहुलेय m. Metron. Skanda's.

बाहुल्य n. 1) *reichliches Vorhandensein, Vielheit, Menge.* — 2) *der gewöhnliche Hergang der Dinge, Herkömmlichkeit.* द्व्यङ्गुल° Adj. *gewöhnlich zwei Aṅgula messend.* Abl. *meistentheils, gewöhnlich, aller Wahrscheinlichkeit nach.*

बाहुवत्त् m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,98.

*बाहुवर्तक Adj. von बाहुवर्त. v. l. *बाहुगर्तक.

*बाहुवार् m. = बाहुवार्.

बाहुविक्षेप m. *Bewegung der Arme* MBh. 4, 40,3.

बाहुविघट्ट und °विघट्टित n. *eine best. Art zu ringen* VP.² 5,37.

बाहुविद्ध m. Patron.

1. बाहुवीर्य, °वीरिण्य n. *Stärke der Arme.*

2. बाहुवीर्य Adj. *stark von Arm* Tândja-Br. 6,1,8.

बाहुवृक्त m. N. pr. eines Mannes.

*बाहुव्यायाम m. *Anstrengung der Arme, Gymnastik.*

बाहुशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

बाहुशर्धिन् Adj. *auf seine Arme trotzend.*

बाहुशाल Adj. *aus Euphorbia antiquorum bereitet* Bhâvapr. 4,15.

बाहुशालिन् 1) Adj. *mit kräftigen Armen versehen; kriegerisch, tapfer* Harshaḱ. 158,8. 181,11. — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) verschiedener Männer.

बाहुशिखर (*n. Gal.) *Achsel* Hariv. 4305.

बाहुश्रुत्य n. *Gelehrsamkeit.*

*बाहुसंभव m. *ein* Kshatrija.

*बाहुसकलभृत् m. Bein. Arǵuna's.

बाहूत्क्षेपम् Absol. *unter Händeerhebungen.*

बाहूपपीडम् Absol. *mit den Armen andrückend* Bhatt. 5,94.

बाहूबाहवि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge* Çiç. 18,12.

बाह्य, बाह्यिक (AV.) 1) Adj. (f. आ) *a*) *aussen befindlich, draussen* (vor der Thür, vor dem Hause, vor dem Dorfe u. s. w.) —, *ausserhalb von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *gelegen* u. s. w., *der äussere.* Acc. mit कर् *hinausweisen, von sich fern halten.* तद्धित m. so v. a. *ein neu hinzutretendes* Taddhita-*Suffix.* Auch Compar. बाह्यतर Çaṃk. zu Bâlar. 4,1,2 (S. 1056, Z. 13). — *b*) *nicht zur Familie —, nicht zum Lande* u. s. w. *gehörig, fremd.* — *c*) *aus der Kaste —, aus der Gesellschaft gestossen* Âpast. Auch Compar. बाह्यतर. — *d*) *ausserhalb von Etwas* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *liegend,* so v. a. *abweichend von, im Widerspruch stehend mit, sich nicht fügend in, Nichts zu thun habend mit, sich ablehnend verhaltend —, sich nicht eignend zu.* अर्थ m. *die ausserhalb gelegene, mit dem Lautcomplex zunächst Nichts zu thun habende Bedeutung eines Wortes.* — 2) verschiedene Casus als Adv. oder Praep. (die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend): बाह्येन, बाह्ये und बाह्य° *draussen, ausserhalb;* बाह्यम् dass. und *hinaus* (127,15); बाह्यात् *von draussen.* — 3) m. *a*) *Leichnam* (?). — *b*) N. pr. α) Pl. eines Volkes VP.² 2,156. — β) eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 4) f. आ *a*) *Aussenrinde.* — *b*) N. pr. eines Flusses VP.² 2,156. — 5) n. *das Aeussere.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

बाह्यकरण n. *ein äusseres Sinnesorgan.*

बाह्यकर्ण m. N. pr. eines Schlangendämons.

बाह्यकसृङ्करी und बाह्यका f. N. pr. einer Śṛṅǵarî und einer der zwei Gattinnen des Bhaǵamâna, einer älteren Schwester der Upabâhjakâ.

बाह्यकुण्ड m. N. pr. eines Schlangendämons.

बाह्यतस् Adv. Praep. (mit Gen. oder Abl.) *draussen, ausserhalb.*

बाह्यता f. Nom. abstr. zu बाह्य 1) *d*).

बाह्यतोनर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

बाह्यत्व f. = बाह्यता.

बाह्यद्रुति f. *ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.*

बाह्यप्रकृति f. Pl. *die constitutiven Elemente des fremden Staates mit Ausnahme des Fürsten* Pańkat. ed. orn. 38,16.

बाह्यरत Kathâs. 47,114 fehlerhaft für बाह्यतर.

बाह्यसंभोग m. *ein unnatürlicher Geschlechtsgenuss.*

बाह्यांस Adj. *die Hände ausserhalb der Kniee (nicht zwischen den Knieen) haltend* Gobh. 1,2,20. Vgl. बहिर्जानु.

बाह्यान्तर Adv. *von aussen und von innen.*

बाह्यायाम m. *eine best. Nervenkrankheit.*

बाह्यार्थवाद m. *die Lehre, dass die Aussenwelt real sei,* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,31.

बाह्यार्थवादिन् Adj. *die Realität der Aussenwelt annehmend* Çaṃk. ebend.

बाह्यालय m. *der Aufenthaltsort der Verstossenen,* d. i. *das Land der* Bâhîka. v. l. बाह्यनय.

बाह्येन्द्रिय n. *ein äusseres Sinnesorgan* 256,8.

*बाल्क, बाल्कव, बाल्कि, बाल्किक und बाल्कीक s. u. बाल्कक u. s. w.

(बाह्वङ्क) बाहुमङ्क m. *Armbiegung,* ἀγκών.

बाह्वृच्य n. *die heilige Ueberlieferung der* Bahvṛ́ka, *der* Ṛgveda.

1. (बाह्वोजस्) बाहुओजस् n. *Kraft der Arme.*

2. (बाह्वोजस्) बाहुओजस् Adj. *armkräftig.*

*बिट्, बेटति (आक्रोशे).

*बिटक m. f. n. = पिटक *Beule* Râǵan. 20,7.

*बिठ n. = अवलिप्त.

*बिड्, बेडति = विट्.

*बिडारक m. *Katze.*

बिडाल 1) m. *a*) *Katze.* — *b*) *ein best. Augen-*

mittel. — *c*) **Augapfel.* — 2) f. आ und *ई f. zu 1) *a*). — 3) f. *a*) ई *eine best. Krankheit* und *die Genie derselben.* Zu den Joginî gezählt Hemâdri 2,*a*,102,9. 10. — *b*) **eine best. Pflanze* Râǵan. 7,99.

बिडालक 1) m. *a*) *Katze.* — *b*) *ein best. Augenmittel* Mat. med. 18. Bhâvapr. 2,152. Ḱaraka 6,24. — 2) f. °लिका *Kätzchen, Katze.* — 3) *n. *Auripigment* Râǵan. 13,66.

बिडालपद् m. und °क n. *ein best. Gewicht,* = कर्ष.

बिडालपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

बिडालवणिज् m. *Katzenhändler,* Spitzname eines Mannes.

*बिडालव्रतिक Adj. *die Art der Katze habend, falsch.*

बिडालाक्ष 1) Adj. (f. ई) *katzenäugig* Hemâdri 2, *a*,102,9. — 2) m. N. pr. eines Rakshas.

*बिद्, बिन्द्, बिन्दति = 1. भिद्.

बिद् m. N. pr. eines Mannes P. 4,1,104 nach der Schreibart der Kâç. Pl. *sein Geschlecht* Âçv. Çr. 12,10,9. *विद्कुल (sic) n. = वैदस्य und वैदयोः कुलम् Pat. zu P. 2,4,64, Vârtt. 1.

बिदल s. विदल.

बिदलकारी f. *Schlitzerin von Flechtreis.*

बिदलसंस्कृत Adj. *aus Hälften zusammengesetzt.*

*बिदापुट m. N. pr. eines Mannes gaṇa अश्वादि in der Kâç. zu P. 4,1,110. v. l. विद । पुट.

बिडुर n. s. u. भिडुर.

*बिन्दु s. बिद्.

बिन्द् in कुमुदबिन्द्.

*बिन्दवि gaṇa गर्गादि.

*बिन्दवीय 1) Adj. von बिन्दवि. — 2) m. *ein Fürst der* Bindu.

बिन्दु m. 1) *Tropfen.* n. MBh. 7,54,40. — 2) **Tropfen* als *Maass.* — 3) *Kügelchen, Punct, Tüpfel.* — 4) *das Zeichen des* Anusvâra, das in der Mystik eine grosse Rolle spielt. — 5) *das Zeichen der Null.* — 6) *ein Punct, welchen Schreiber über etwas Ausgestrichenes setzen, um anzuzeigen, dass es gelten solle.* — 7) *ein in Puncten applicirtes Cauterium.* — 8) **eine in Form eines Punctes hervortretende Lippenverwundung* (durch den Biss eines Verliebten). — 9) in der Dramatik *ein scheinbar unbedeutender Zwischenfall, der wie ein Oeltropfen im Wasser einen grossen Umfang gewinnt.* — 10) N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) *Pl. eines Kriegerstammes.

बिन्दुक 1) m. *a*) *Tropfen.* — *b*) N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,12. — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = बिन्दु 4) und 9).

बिन्दुकित Adj. *mit Tropfen überzogen.*

बिन्दुघृत n. *eine best. Mixtur, welche in kleinen Theilen genommen wird.*

*बिन्दुचित und *°चित्रक m. *die gesprenkelte Gazelle* Dhanv. 6,69.

*बिन्दुजाल und *°क n. *ein Netz von Tüpfeln* (auf der Haut eines Elephanten).

*बिन्दुतल्ल 1) m. *Würfel.* — 2) m. n. *a*) *Spielball.* — *b*) *eine Art Vierschach.*

बिन्दुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes. Vgl. बिन्दुक 1) *b*).

*बिन्दुदेव m. = बु, *eine best. buddhistische Gottheit* oder Bein. Çiva's.

बिन्दुनाथ m. N. pr. eines Lehrers.

*बिन्दुपत्र m. *Betula Bhojpatra* Râǵan. 9,116.

*बिन्दुपत्रक *eine Art Amaranthus.*

*बिन्दुफल n. *Perle* Râǵan. 13,152.

बिन्दुब्रह्मानन्दीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिन्दुमत् 1) Adj. *tropfig, in Klümpchen geballt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Mariki von der Bindumatî. — 3) f. °मती *a*) Bez. *einer Art von Versen* Kâd. 7,11. 99,9. — *b*) Titel eines Werkes. — *c*) N. pr. verschiedener Frauen.

बिन्दुमाधव m. *eine Form* Vishṇu's.

बिन्दुमालिन् m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

*बिन्दुरक m. *Ximenia aegyptiaca.*

*बिन्दुरेखक m. *ein best. Vogel.*

बिन्दुरेखा f. 1) *eine Reihe von Puncten, — Tüpfeln.* — 2) N. pr. einer Tochter Ḱaṇḍavarman's.

*बिन्दुवासर m. *der Tag der Befruchtung, — der Empfängniss.*

बिन्दुसंग्रह m. Titel eines Werkes.

बिन्दुसंदीपन n. Titel eines Commentars.

बिन्दुसर (metrisch) und °स् n. N. pr. eines heiligen *Sees.* °रस्तीर्थ n.

बिन्दुसार m. N. pr. eines Fürsten, Sohnes des Ḱandragupta, Hem. Par. 8,443.

बिन्दुसेन m. N. pr. eines Fürsten.

बिन्दुह्रद् m. N. pr. eines *Sees.*

बिबोधयिषु Adj. *zu wecken beabsichtigend.*

बिब्बोक m. *vornehme Gleichgültigkeit.*

बिभक्तयिषा f. *das Verlangen zu geniessen* Njâyam. 3,5,32.

बिभक्तयिषु Adj. *zu essen verlangend, hungrig.*

बिभणिषु Adj. *zu reden wünschend* Çilâṅka 1,342.

बिभित्सा f. *das Verlangen zu durchbohren* (Kâd. 1,10), *zu durchbrechen, zu sprengen, zu zerstören;* mit Acc. oder Gen.

बिभित्सु Adj. mit Acc. *zu durchbrechen —, zu sprengen verlangend.*

बिभीषिका f. Bâlar. 80,13 fehlerhaft für वि°.

बिभेदयिषु Adj. *zu entzweien beabsichtigend.*

बिभ्रटु 1) Adj. mit Acc. *zu braten —, zu versengen beabsichtigend* Bhaṭṭ. — 2) *m. *Feuer.*

बिभ्रड्डिषु m. *Feuer* Bhaṭṭ.

बिभ्रद्वाज m. Umschreibung von भरद्वाज Ait. Âr. 197,5 v. u.

बिम्ब 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *die Scheibe der Sonne oder des Mondes.* — *b*) *Kugel, Halbkugel, Scheibe* überh.; insbes. *die rund hervortretenden Theile des Körpers.* — *c*) *Spiegel.* — *d*) *Bild, Abbild.* — *e*) in Gleichnissen *das Verglichene.* — 2) m. *a*) *Eidechse, Chamäleon* Gaut. 22,19. — *b*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a*) **Momordica monadelpha, eine Cucurbitacee.* — *b*) Name *zweier Metra.* — *c*) N. pr. einer Fürstin. — 4) f. ई *a*) *Momordica monadelpha.* — *b*) *N. pr. der Mutter Bimbisâra's. — 5) n. *die rothe Frucht von Momordica monadelpha,* mit der die Lippen häufig verglichen werden.

*बिम्बक 1) n. = बिम्ब 1) *a*) und 5). — 2) f. °म्बिका *a*) = बिम्ब 1) *a*). — *b*) *Momordica monadelpha.*

बिम्बकि m. N. pr. eines Fürsten.

*बिम्बजा f. *Momordica monadelpha.*

*बिम्बट m. *Senf.*

बिम्बतत्त्वप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिम्बप्रतिबिम्बता f., °बिम्बत्व n. (Sâh. D. 275, 4) und °बिम्बभाव m. Nom. abstr. von बिम्ब + प्रतिबिम्ब *das Bild und das Abbild davon, das Verglichene und das womit Etwas verglichen wird.*

बिम्बप्रतिबिम्बवाद् m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 469.

बिम्बलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

बिम्बसार m. v. l. für बिम्बिसार.

बिम्बानुबिम्बत्व n. = बिम्बप्रतिबिम्बता Sâh. D. 662.

*बिम्बाव Adj. *reich an* Bimba-*Früchten.*

बिम्बित Adj. *sich abspiegelnd.*

*बिम्बिनी f. *Augenstern* Râǵan. 18,25.

बिम्बिय m. N. pr. eines Mannes.

बिम्बिसार m. N. pr. eines Fürsten, Zeitgenossen des Çâkjamuni.

*बिम्बु m. *Betelnussbaum.*

बिम्बेश्वर m. N. pr. eines von der Fürstin Bimbâ errichteten Heiligthums des Çiva.

बिरद् s. विरुद्.

*बिराल m. *Katze.*

बिरुद् s. विरुद्.

*बिल्, बिलति und बेलयति = 1. भिद्.

बिल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Höhle, Loch, Oeffnung, Höhlung* Karaka 6,27. — *b) Mündung* einer Schüssel, eines Löffels u. s. w. — 2) *m. *a) Calamus Rotang. — b) das Ross* Ukkaiḥçravas. — *c)* Name *zweier Fische* Râǵan. 17,52. 61.

*बिलकारिन् m. *Maus* Râǵan. 19,57.

बिलधावन Adj. *rimam tergens* (obscön).

बिलवास 1) Adj. *in Löchern wohnend; m. ein höhlenbewohnendes Thier.* — 2) *m. *Igel.*

बिलवासिन् 1) Adj. und m. = बिलवास 65,23. 78,21. — 2) *m. *Schlange.*

बिलशय 1) Adj. und m. = बिलवास 1). — 2) *m. *Schlange.*

बिलशायिन् Adj. und m. = बिलवास 1).

*बिलस Adj. von बिल.

बिलस्वर्ग m. *Unterwelt, Hölle.*

*बिलाल m. = बिराल *Katze.*

बिलिन्ध (?) Suparn. 15,5.

बिलिश = वडिश *Angel* oder vielmehr *Köder* Suparn. 17,2.

बिलेशय 1) Adj. und m. = बिलवास 1) Râǵan. 19,50. 51. — 2) m. *a) *Schlange. — b) *Maus. — c)* N. pr. eines Lehrers.

बिलेश्वर m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

बिलौकस् Adj. und m. = बिलवास 1).

बिल्म n. 1) *Span.* बिल्मग्रहण n. *das splitterweise Fassen.* — 2) *ein durchbrochener Helm.* — 3) *Aschenbehälter.*

बिल्मिन् Adj. *behelmt.*

*बिल्ल n. 1) = तल्ल und आलवाल. — 2) *Asa foetida.*

*बिल्लमूला f. *Yamswurzel.*

*बिल्लसू f. *eine Mutter von zehn Kindern.*

बिल्व 1) m. *Aegle Marmelos* (eine Citracee mit köstlichen Früchten) Bhâvapr. 1,196. 242. Râǵan. 11,191. Mat. med. 129. — 2) *f. आ = कपिञ्जलपत्री Râǵan. 6,72. — 3) n. *a) die Frucht von Aegle Marmelos. — b) ein best. Gewicht. — c) ein best. Gemüse.*

बिल्वक m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Wallfahrtsortes.

*बिल्वकीया f. *ein mit* Bilva 1) *besetzter Platz.*

*बिल्वज anzunehmen für बैल्वज.

*बिल्वतेजस् m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वदण्ड Adj. *einen Stab von* Bilva-*Holz tragend.*

बिल्वदण्डिन् Adj. dass. MBh. 13,160,14.

बिल्वनाथ m. N. pr. eines Lehrers.

बिल्वपत्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वपत्रमय Adj. *aus* Bilva-*Blättern bestehend.*

बिल्वपत्रिका f. Name der Dâkshâjaṇî, unter dem sie in Bilvaka verehrt wird.

बिल्वपर्णी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

बिल्वपाण्डर oder °पाण्डुर (MBh. 1,35,12) m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वपेशिका und °पेशी f. *die getrocknete Schale der* Bilva-*Frucht.*

बिल्वमङ्गल m. N. pr. eines Dichters.

बिल्वमध्य n. *das Fleisch der* Bilva-*Frucht* Karaka 6,19, 20. Varâh. Brh. S. 57,5.

1. बिल्वमात्र n. *das Gewicht von einer* Bilva-*Frucht* Suçr. 2,436,15.

2. बिल्वमात्र Adj. 1) *von der Grösse einer* Bilva-*Frucht* Spr. 2045. — 2) *ein* Bilva *wiegend* Suçr. 1,141,9. 2,38,21. 436,14.

बिल्वल n. N. pr. einer Stadt Ind. Antiq. 8,278.

बिल्ववन n. *ein* Bilva-*Wald* oder N. pr. eines *Waldes.* °माहात्म्य n.

बिल्वाद्रिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिल्वाम्रक N. pr. einer Oertlichkeit. °माहात्म्य n.

बिल्वोदकेश्वर m. N. pr. eines Heiligthums des Çiva.

बिल्वोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बिल्हण m. N. pr. eines Ministers und Dichters Vikramâṅkaḱ. 18,81. Häufig fehlerhaft रिल्हण und रिह्लण geschrieben.

बिल्हणकाव्य n., बिल्हणचरित्र n. (Opp. Cat. 1), बिल्हणपञ्चाशिका f. und बिल्हणीय n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*बिस्र्, बेशति = पिस्.

*बिशायक s. u. बिसाकर.

बिश, बिष fehlerhafte Schreibart für बिस.

बिष्कल 1) *m. *Hausschwein.* — 2) f. आ Bez. *einer Gebärenden* AV.

*बिस्, बिंस्यति (गतिकर्मन्, भेदनकर्मन्, वृद्धिकर्मन्, प्रेरणे, क्षेपे).

बिस n. (m. nur Hariv. 15445; adj. Comp. f. आ) *Wurzelschoss —, Untergrundstengel einer Lotuspflanze* Râǵan. 10,193. Einmal ungenau für बिसिनी.

*बिसकण्ठिका f. und *°कण्ठिन् m. *eine Kranichart* Râǵan. 19,104.

बिसकिसलयच्छेदपाथेयवत् Adj. *Stücke von jungen Lotus-Wurzelschossen als Reisekost habend* Megh. 11.

*बिसकुसुम n. *Lotusblüthe* Râǵan. 10,180.

बिसखी Adj. *Wurzelschosse von Lotuspflanzen ausgrabend.*

बिसखादिका f. *ein best. Spiel.*

बिसग्रन्थि m. 1) *ein Knoten am Untergrundstengel des Lotus.* — 2) *eine best. Augenkrankheit.*

*बिसज्ञ n. *Lotusblüthe.*

बिसततु m. *Faser eines Lotus-Untergrundstengels.*

बिसततुमय Adj. *aus solchen Fasern gemacht* Daçak. 33,20. Kâd. 242,2. 243,16.

*बिसनाभि f. *Nelumbium speciosum.*

*बिसनासिका f. *eine Kranichart.*

बिसप्रसून n. *Lotusblüthe.*

*बिसल n. *ein junger Schoss.*

बिसलता f. *Nelumbium speciosum.*

बिसवती f. *ein an Lotus-Wurzelschossen reicher Platz.*

बिसवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

*बिसाकर, *बिसाकार oder *बिशायक m. *eine Art Euphorbia.*

बिसिनी f. *Nelumbium speciosum* (die ganze Pflanze) Râǵan. 10,193. Chr. 304,25.

*बिसिल Adj. von बिस.

बिल्हण m. N. pr. ungenau für बिल्हण.

बीज 1) n. (adj. Comp. f. आ) α) *Same* (von Pflanzen, Menschen und Thieren), *Saatkorn* (Mṛḱḥ. 49,5), *Korn;* auch *ein Ausläufer des indischen Feigenbaums. — b) Keim, Element, Anfang, Entstehungsgrund.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *veranlasst durch. — c) der Keim eines Gedichts, eines Schauspiels, eines Zauberspruchs* u. s. w., *aus dem sich das Uebrige entwickelt. — d) Analysis, Algebra. — e) Quecksilber* (?). — *f) Armlage des Kindes bei der Geburt* Bhâvapr. 6,186. — *g) *Mark.* — *h) *= तत्त्व. — *i) *= आधान.* — 2) m. *Citronenbaum* Râǵan. 11,176.

बीजक 1) m. *a) Citrus medica, Citrone. — b) *Terminalia tomentosa. — c) Armlage des Kindes bei der Geburt* Bhâvapr. 6,186. — *d)* N. pr. eines Dichters. — 2) n. *a) Same. — b) Liste* Hem. Par. 9,8.

बीजकर्तर् Nom. ag. *Erzeuger von Samen* (Çiva).

बीजकाण्डप्ररोहिन् (M. 1,46) und °काण्डरुह (M. 1,48) Adj. *aus Samen oder Ablegern hervorschiessend.*

*बीजकृत् n. *ein Aphrodisiacum.*

बीजकोश 1) *m. f. (ई) *Samenkapsel;* insbes. *einer Lotusblume.* — 2) m. Titel eines Tantra. — 3) *f. ई *Schote.*

बीजक्रिया f. *eine algebraische Auflösung.*

बीजगणित n. *Algebra.*

*बीजगर्भ m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,11.

*बीजगुप्ति f. *Schote.*

बीजत्व n. *das Grundsein.*

*बीजदर्शक m. *Schauspieldirector.*

बीजद्रव्य n. *Grundstoff* Bhâvapr. 2,59.

बीजधानी f. N. pr. eines Flusses.

*बीजधान्य n. *Koriander* Râǵan. 6,37.

*बीजपादप m. *Semecarpus Anacardium.*

बीजपुर fehlerhaft für °पूर.

*बीजपुष्प n. = मदन und मरुवक.

*बीजपुष्पिका f. *Andropogon saccharatus.*

बीजपूर m., °क m., °पूरी (Paṅkad.) und °पूर्णा m. *Citrus medica;* n. *Citrone* Râǵan. 11,149. Bhâvapr. 1,249.

*बीजपेशिका f. *Hodensack* Râǵan. 18,48.

बीजप्रबोध m. Titel eines Commentars.

*बीजफलक m. *Citrus medica, Citrone* Râǵan. 11,150.

बीजमति f. *Sinn für die Erkenntniss des Grundes.*

बीजमन्त्र n. Bez. *einer mystischen Silbe, mit der eine Zauberformel beginnt.*

*बीजमातृका f. *Samenkapsel der Lotusblüthe.*

बीजमात्र n. 1) *nur so viel als zum Samen, zur Erzeugung von Nachkommenschaft, zur Erhaltung des Geschlechts erforderlich ist.* — 2) Bez. *des 9ten* Maṇḍala *im* Ṛgveda.

बीजमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

बीजयज्ञ m. *ein best. allegorisches Opfer.*

बीजरुह् Adj. *aus Samen hervorschiessend.*

*बीजरुहा Adv. mit कृ Gaṇar. 2,98.

*बीजरेचन n. *Croton Jamalgóta* Râǵan. 6,165.

*बीजर्या Adv. mit कृ Gaṇar. 2,98.

*बीजल Adj. *mit Samen —, mit Korn versehen.*

बीजलीलावती f. Titel eines Werkes.

बीजवत् Adj. = बीजल.

*बीजवर m. *Phaseolus radiatus.*

बीजवाप m. 1) *Säemann. — 2) *das Säen.* °गृह्य n. Titel eines Werkes.

*बीजवापिन् m. *Säemann.*

*बीजवाहन Adj. Beiw. Çiva's.

बीजविवृति (°विवृत्ति fehlerhaft) f. Titel eines Werkes.

*बीजवृक्ष m. *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9,138. 142.

बीजसंहतिमत् Adj. *den Keim und die Katastrophe* (eines Schauspiels) *enthaltend* Sâh. D. 278.

*बीजसू f. *die Erde.*

बीजहरा und °हारिणी f. *Samenentzieherin,* Bez. *einer best. Hexe.*

*बीजा Adv. mit कृ *säen, besäen;* nach Andern *säen und darüber pflügen.*

बीजाक्षर n. *die Anfangssilbe eines Zauberspruchs, — einer Gebetsformel.*

बीजाङ्कुर 1) m. *a) Samenkeim. — b)* Du. *Same und Keim. — 2)* f. आ Titel eines Ǵjotisha.

बीजाढ्य m. *Citrus medica.*

बीजाध्यक्ष m. Bein. Çiva's.

बीजापहारिणी f. = बीजहरा.

बीजाभिधान n. Titel eines Werkes.

*बीजाम्ल n. *die Frucht der Spondias mangifera* Râǵan. 22,33.

बीजार्णवतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बीजार्थ Adj. *nach Samen —, zu zeugen verlangend* Âpast.

बीजाश्व m. *Zuchthengst.*

*बीजिक Adj. von बीज.

बीजिन् 1) Adj. *a) samentragend* (Pflanze). — *b)* am Ende eines Comp. *von dem und dem Samen —, von dem und dem Geblüte seiend.* — 2) m. *a) der eigentliche Erzeuger* (im Gegensatz zum *nominellen Vater, dem Gatten einer Frau*) Gaut. — *b) *die Sonne.*

बीजोत्कृष्ट 206,15 = M. 9,291 fehlerhaft für बीजोत्कृष्टृ.

बीजोत्कृष्टृ Nom. ag. *gutes Korn herausziehend* (und thuend, als wenn alles Korn der Art wäre) M. 9,291, wo बीजोत्कृष्टा zu lesen ist; vgl. Vivâdaṁ. 81,3.

*बीजोदक n. *Hagel.*

*बीज्य Adj. 1) *aus edlem Geschlecht stammend* Gal. — 2) am Ende eines Comp. *aus dem und dem Samen hervorgegangen, von dem und dem herstammend.*

*बीभ्, बीभते (कत्थने).

बीभत्स 1) Adj. (f. आ) *a) ekelhaft, widerlich, scheuslich.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. Bein. Arǵuna's. — 3) f. आ *Ekel, Abscheu.*

बीभत्सक m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 46, 21 (77,20).

बीभत्सकर्मन् Adj. *Scheusliches verübend.* Als Schimpfwort Mahâvirak. 43,5.

बीभत्सु 1) Adj. (f. ebenso) *Widerwillen —, Abscheu —, Ekel empfindend, ekel, eklich, heikel* Ṛv. 1,164,8. — 2) m. Bein. Arǵuna's.

बीभर्त्सित Bhâg. P. 5,5,32. 26,33 bei Burn. fehlerhaft für बीभत्सित (s. Desid. von बाध्).

बीरिट m. 1) *Schaar, Menge* (?). — 2) *Luft.

बीरिण in डुर्बीरिण. Vgl. वीरिण.

बीश in पेंडुबीश.

बुक् onomatop. in *बुक्कार.

बुक m. 1) *= कास्य Gaṇar. 299. — 2) *Agati grandiflora* Bhâvapr. 1,227 (वुक).

*बुकिन् Adj. von बुक.

*बुक्क्, बुक्कति und बुक्कयति *bellen.*

बुक्का 1) (*m.) f. आ (Mahâvirak. 109,12) und *ई *Herz.* — 2) m. *a) *Ziege, Bock* Râǵan. 19,41. — *b) *Ricinus* Râǵan. 8,57. — *c)* N. pr. eines Fürsten, = बुक्कण, बुक्कभूपति u. s. w. Weber, Lit. 45. — 3) *m. f. = समय.

बुक्कण m. N. pr. eines Fürsten, = बुक्क Njâyam. S. 1, Z. 8 (°क्ष्मापति).

*बुक्कन् m. *Herz.*

*बुक्कन n. *das Bellen des Hundes.*

बुक्कभूपति (Njâyam. S. 1, Z. 17), बुक्कमहीपति, बुक्कराज (B. A. J. 4,115) und बुक्कराय m. N. pr. eines Fürsten, = बुक्क, बुक्कण.

*बुक्कस 1) m. *ein* Kaṇḍâla; vgl. पुक्कस. — 2) *f. ई *a) die Indigopflanze. — b)* = काली.

*बुक्कायमांस n. *Herz.* Richtig बुक्का f. und अयमांस n.

*बुक्कार m. *das Gebrülle des Löwen.*

*बुङ्ग्, बुङ्गति (वर्जने).

*बुट्, बोटति und बोटयति (क्लिंसे).

*बुड्, बुडति (संवरणे).

बुडबुड onomatop. von einem im Wasser untersinkenden Gefässe Hem. Par. 12,91. Vgl. बुद्बुद.

बुडिल m. N. pr. eines Mannes Gop. Br. 2,6,9.

*बुद्, बोदति (निशामने).

बुद्ध 1) Adj. s. u. 1. बुध्. — 2) m. *a)* bei den Buddhisten *ein Erwachter, Erleuchteter,* d. i. *Einer, der durch die Erkenntniss der Wahrheit und durch gute Werke zur vollständigen Erlösung von den Banden der Existenz gelangt ist und vor seinem Eingange in's* Nirvâṇa *die zu einer solchen Erlösung führenden Lehren der Welt mittheilt.* — *b)* N. pr. eines Autors, v. l. बुध. — 3) n. *Erkenntniss.* v. l. बुद्धि.

बुद्धकल्प n. Buddha's *Weltperiode;* so heisst die jetzige W., weil sie einen Buddha gehabt hat und einen noch bringen soll.

बुद्धक्षेत्र n. *das Gebiet —, der Wirkungskreis eines* Buddha Kâraṇḍ. 99,4.

बुद्धक्षेत्रसमाधि m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,7 (बुद्धक्षत्र° gedr.).

बुद्धगया f. bei den Buddhisten Bez. der Stadt Gajâ.

बुद्धगुप्त m. N. pr. eines Fürsten Eitel, Chin. B. Richtig बुधगुप्त.

बुद्धघोष m. N. pr. eines berühmten buddh. Gelehrten. Im Sanskrit nicht zu belegen.

बुद्धचरितकाव्य n. Titel eines Werkes.

बुद्धचरित्र n. desgl.

बुद्धचर्य n. Buddha's *Wandel.*

बुद्धच्छाया f. Buddha's *Schatten* Eitel, Chin. B.

बुद्धज्ञान n. Buddha's *Wissen.*

बुद्धज्ञानश्री m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

बुद्धत्व n. *die* Buddha-*Würde.*

बुद्धदत्त m. N. pr. eines Ministers.

बुद्धदास m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Chin. B.

*बुद्धदिश् (?) m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धदेव m. N. pr. eines Mannes.

*बुद्धद्रव्य n. wohl *die in den* Stûpa *niedergelegten Reliquien.*

बुद्धद्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung.*

बुद्धधर्म m. 1) Buddha's *Gesetz.* — 2) Buddha's *Eigenthümlichkeiten* Eitel, Chin. B.

बुद्धनन्दि (?) m. N. pr. des 8ten buddh. Patriarchen Eitel, Chin. B.

*बुद्धपत्त (?) m. N. pr. eines Fürsten.

*बुद्धपाल m. N. pr. eines Mannes.

बुद्धपालित m. N. pr. eines Schülers des Nâgârǵuna.

बुद्धपुराण n. Titel eines Werkes.

बुद्धभट्ट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 11,346.

बुद्धभद्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

बुद्धभूमि f. und °सूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Chin. B.

*बुद्धमन्त्र n. *ein buddhistisches Gebet.*

बुद्धमार्ग m. Buddha's *Weg, — Lehre.*

बुद्धमित्र m. N. pr. des 9ten buddh. Patriarchen.

बुद्धरक्षित N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau.

बुद्धराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

बुद्धवचन n. Buddha's *Worte,* Bez. *der buddh.* Sûtra.

बुद्धवनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Eitel, Chin. B.

बुद्धिमत् Adj. *eine Form von* 1. बुध् *enthaltend.*

*बुद्धविषय m. = बुद्धक्षेत्र. °विषयावतार m. Titel eines Werkes.

*बुद्धसंगीति f. Titel eines Werkes.

*बुद्धसिंह m. N. pr. eines Buddhisten.

*बुद्धसेन m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धागम m. Buddha's *Lehre.* Auch personificirt.

*बुद्धाण्डक s. बुद्धैडुक.

बुद्धानुस्मृति f. 1) *fortwährendes Gedenken* Buddha's Lalit. 34,20. — 2) Titel eines buddh. Sûtra.

बुद्धास्तं m. *der wache Zustand.*

*बुद्धावतंसक Titel eines buddh. Werkes.

बुद्धि f. 1) *das Vermögen Vorstellungen und Begriffe zu bilden und festzuhalten, Einsicht, Verstand, Vernunft, Geist, Intellect, Urtheilskraft.* Ausnahmsweise auch Pl. — 2) *Wahrnehmung.* — 3) *Verständniss, das Begreifen.* बुद्धिरात्मन: oder बुद्धिर्ब्राह्मी *Selbsterkenntniss, Psychologie* Kâraka 1,9. — 4) *Meinung, Ansicht, Ueberzeugung, Vermuthung* (100,13), *Gedanken, — über* (Loc.). — 5) *eine richtige, vernünftige Ansicht.* — 6) *die auf Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gerichteten Gedanken, das Sinnen auf* 55,29.30.33. — 7) *Absicht, Vorsatz, Plan.* Instr. am Ende eines Comp. so v. a. *aus, um* (als Angabe des Beweggrundes) 290,19. — 8) *das Halten für* (im Comp. vorangehend). भित्ति° *die Meinung, dass es eine Wand sei.* — 9) *ein best. Metrum.* — 10) *das 5te astrologische Haus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 11) die personificirte *Einsicht* ist eine Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — 12) N. pr. einer Frau Hem. Par. 3,2.

*बुद्धिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

बुद्धिकामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बुद्धिकारी f. N. pr. einer Fürstin.

बुद्धिकृत Adj. *klug gehandelt* 79,11.

बुद्धिचित्तक Adj. *verständig denkend.*

बुद्धिच्छाया f. *Reflex des Verstandes auf die Seele.*

बुद्धिजीविन् Adj. *mittels des Verstandes lebend, sich seines V. bedienend, verständig.*

बुद्धितत्त्व n. *das* Tattva *des Intellects* (geht aus dem Purusha und der Prakṛti hervor).

बुद्धिदेवी f. N. pr. einer Prinzessin Ind. St. 14,107.

बुद्धिद्यूत n. *Verstandesspiel, Schach* Pañkad.

बुद्धिपुर n. *die Stadt des Verstandes.* °माहात्म्य n.

बुद्धिपूर्व Adj. (f. आ) *dessen man sich bewusst ist, wobei eine bestimmte Absicht stattgefunden hat, praemeditirt* Kâd. 13,24. °म् Adv. *in einer bestimmten Absicht, absichtlich* Âpast.

बुद्धिपूर्वक Adj. dass. Nom. abstr. °त्व n.; °पूर्वकम् Adv. = °पूर्वम्.

बुद्धिप्रदान n. *das Geben eines Auftrages* Comm. zu TBr. 1,67,12.

बुद्धिप्रदीप m. Titel eines Werkes.

बुद्धिप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धिबल n. *ein best. Spiel* Ind. St. 15,418.

बुद्धिभेद m. *das Irrewerden* Bhag. 3,26.

बुद्धिमतिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

बुद्धिमत्त n. *Klugheit.*

बुद्धिमत् Adj. *klug, verständig.* Compar. °मत्तर.

बुद्धिमय Adj. *im Intellect bestehend.*

बुद्धिमोह m. *Geistesverwirrung.*

बुद्धिवर m. N. pr. eines Ministers.

बुद्धिवर्जित Adj. *ohne Verstand, unverständig.*

बुद्धिविध्वंसक Adj. *die Besinnung raubend* Bhâvapr. 2,109.

बुद्धिविरोधिन् m. N. pr. eines Mannes Dhûrtan. 35.

बुद्धिविलास m. und °विलासिनी f. Titel eines Commentars.

बुद्धिविस्फुरण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,14.

बुद्धिवृद्धि 1) f. *Wachsthum des Verstandes, — der Einsicht.* — 2) m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkara.

*बुद्धिशक्ति f. *Geistesvermögen.*

बुद्धिशरीर m. N. pr. eines Mannes.

बुद्धिशस्त्र Adj. *die Einsicht zur Waffe habend* Spr. 4472.

बुद्धिशालिन् Adj. *klug, verständig.*

बुद्धिशुद्ध Adj. *redlich in seinen Absichten.*

बुद्धिशुद्धि f. *Läuterung des Geistes* 255,1.

बुद्धिशेखर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15, 386.

बुद्धिश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

बुद्धिश्रेष्ठ Adj. *durch den Verstand der beste.* कर्माणि so v. a. *die Werke des Verstandes sind die besten* 180,7.

बुद्धिसंकीर्ण m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 830.836.

बुद्धिसंपन्न Adj. *mit Verstand begabt, verständig.*

*बुद्धिसहाय m. *Rathgeber, Minister.*

बुद्धिसागर m. N. pr. verschiedener Männer.

बुद्धिस्कन्धमय Adj. *dessen Baumstamm der Geist ist* MBh. 14,35,20.

बुद्धिस्थ Adj. *im Bewusstsein seiend, dem Geiste gegenwärtig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3.

बुद्धिहीन Adj. *der Einsicht ermangelnd, beschränkt.* Nom. abstr. °त्व n. Spr. 4326.

बुद्धीन्द्रिय n. *ein wahrnehmendes Sinnesorgan, die fünf Organe des Hörens, Fühlens, Sehens, Schmeckens und Riechens.*

*बुद्धैडुक (Conj.) *ein Tempel, in dem Reliquien von* Buddha *aufbewahrt werden,* Halâj. 5,45.

बुद्धोक्तसंसारामय m. Titel eines buddh. Werkes.

बुद्धोपासक m. *ein Diener —, Verehrer* Buddha's. f. °सिका.

बुद्ध्यधिक Adj. *an Geist überlegen* R. 1,23,10. Statt dessen विद्याधिक ed. Bomb. 1,21,10. बुद्ध्याधिक: MBh. 4,70,10.

बुबुद् m. = बुबुद *Wasserblase* in ज्ञल°.

बुबुद 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wasserblase* (ein Bild der Vergänglichkeit), *Blase* überh. Vgl. बुडबुड. — *b) ein fünf Tage alter Embryo.* Auch

n. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras. — 3) n. *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) *eine best. Krankheit des Auges* Hemâdri 1,745,12.

बुद्बुदत्व n. *das Blasesein* (des fünftägigen Embryo).

बुद्बुदीपाप्सु Adj. *dessen Same blasig* —, d. i. *leer* —, *unfruchtbar ist.*

1. बुध्, बोधति, *बोधते, बुध्यते (metrisch auch बुध्यति), बुबोधति, बोधि 2te Imper. Aor. 1) *erwachen*, auch bildlich von der Morgenröthe. — 2) *zur Besinnung kommen* (nach einer Ohnmacht). — 3) *wachen, wachsam sein.* — 4) *merken, den Sinn richten* —, *achten auf* (Gen. oder Acc.). — 5) *inne* —, *gewahr werden, erfahren, erkennen, kennen lernen, wissen, erkennen als* (mit doppeltem Acc.). — 6) *ansehen* —, *halten für* (mit doppeltem Acc.). — 7) *Jmd bedenken*, so v. a. *beschenken mit* (Instr.) RV. 4,15,7. 7,21,1. — 8) *erwecken.* — 9) बुद्ध *a*) *erwacht, zum vollen Bewusstsein gelangt.* — *b*) *aufgeblüht.* — *c*) *erleuchtet, klug, weise.* — *d*) *kennen gelernt, erkannt* (Âpast.), *bemerkt.* *राज्ञाम् *von den Fürsten gekannt.* — 10) *बुधित = 9) *d*). Kathâs. 44,67 fehlerhaft; das von Tawney vermutete बोधित: verstösst gleichfalls gegen das Metrum. — Caus. बोधयति (Med. verdächtig) 1) *erwecken.* — 2) *wieder lebendig machen.* — 3) *zum Aufblühen bringen.* — 4) einen Wohlgeruch *erregen.* — 5) *aufmerksam machen, erinnern, mahnen, Jmds Aufmerksamkeit auf sich lenken.* — 6) *Jmd zur Besinnung* —, *zur Vernunft bringen.* — 7) *belehren, Jmd Etwas zu wissen thun, mittheilen;* mit doppeltem Acc. बोधित *unterrichtet in* (Loc.). — 8) *dem Geiste Etwas vorführen, begreiflich machen, zum Verständniss bringen.* — 9) *sich merken* AV. 10,1,17. — Desid. बुभुत्सते *kennen zu lernen wünschen* Comm. zu Njâjas. 1,1,10. बुभुत्सताम् Gen. Pl. Partic. — Desid. vom Caus. in विबोधयिषु und बुबोधयिषु. — Intens. बोबुधीति *eine Einsicht in* —, *ein Verständniss von Etwas* (Acc.) *haben.* — Mit अनु (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *merken auf, inne* —, *gewahr werden* (Kâraṇḍ. 32,19), *vernehmen, erfahren.* — 3) *denken an, bedacht sein auf* Kâd. 117,11. — Caus. 1) *Jmd an Etwas denken lassen, erinnern.* — 2) *zu wissen thun.* — Mit अव (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *inne* —, *gewahr werden, bemerken, erkennen, kennen, begreifen.* — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd aufmerksam machen, erinnern.* — 3) *Etwas zur Erkenntniss bringen* 280,28. — 4) *benachrichtigen* Bâlar. 116,20. — Desid. (°बुभुत्सते) *erkennen* —, *kennen wollen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816, Z. 5. 6). — Mit समव (°बुध्यते) *inne werden, erfahren.* — Mit आ *achten auf* (Acc.). — Mit उद् 1) Med. *erwachen.* — 2) उद्बुद्ध *a*) *aufgeblüht.* — *b*) *erwacht*, so v. a. *zur Erscheinung gekommen, hervorgetreten.* — *c*) Z. d. d. m. G. 36,366 fehlerhaft für उद्बद्ध. — Mit प्रोद्, प्रोद्बुद्ध *erwacht*, so v. a. *zur Erscheinung gekommen, hervorgetreten.* — प्रत्युद्, प्रत्युद्बुद्ध *erwacht* Dh. V. 3,6. — Mit समुद् Caus. *erwecken*, so v. a. *zur Erscheinung bringen, erregen.* — Mit नि *achten auf, Etwas* (Acc.) *vernehmen von Jmd* (Gen., selten mit सकाशात्), *vernehmen, dass Jmd — ist;* mit doppeltem Acc. Meist nur in den Imperativformen निबोध, निबोधत, निबोधस्व (selten) und निबोधधम् (selten). — Mit संनि *vernehmen.* Nur °बोध und °बोधत Imperat. — Mit परि in °बोध fgg. — Mit प्र 1) (°बुध्यते) *a*) *erwachen, erweckt werden, wachen.* — *b*) *aufblühen.* — 2) Act. *erkennen.* व्याघ्रं शयानं प्रति मा प्रबोध *erkenne in mir gleichsam einen schlafenden Tiger.* — 3) प्रबुद्ध *a*) *erwacht, wach.* — *b*) *aufgeblüht.* — *c*) *erwacht*, so v. a. *entfaltet, zum Vorschein gekommen, sich eingestellt habend* Vikramâṅkaṅ. 13,8. — *d*) *zu wirken begonnen habend* (ein Zauberspruch). — *e*) *erkannt* Kap. 3,66. — *f*) *erwacht*, so v. a. *erhellt* (Geist). — *g*) *hellsichtig.* — *h*) *aufgeweckt, klug* Harshaṅ. 159,12. — Caus. 1) *wecken.* प्रबोधितवत् *erweckt* (!). — 2) *aufblühen machen.* — 3) *Etwas reizen* (durch eine leichte Berührung, Reibung). — 4) *Jmd bereden, Jmdm zusprechen, Jmd zu überzeugen suchen, ermahnen, Jmdm vorstellen.* — 5) *Jmd Etwas lehren*, mit doppeltem Acc. — Mit अनुप्र Caus. *Jmd aufmerksam machen, erinnern.* — Mit विप्र, °बुद्ध *erwacht.* — Caus. *zur Sprache bringen, besprechen.* — Mit संप्र 1) *erwachen.* Nur °बुद्ध *erwacht.* — 2) °बुध्यते *zu wirken anfangen* (von einem Zauberspruch). — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd bereden.* — 3) *zur Sprache bringen, besprechen.* — Mit प्रति, (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *aufblühen.* — 3) *wahrnehmen, inne werden, bemerken;* mit Gen. oder Acc. प्रतिबुध्यमान *aufmerksam.* Auch Act. प्रतिबोधय. — 4) प्रतिबुद्ध *a*) *erwacht*, auch bildlich von der Morgenröthe. — *b*) *erhellt, erleuchtet* (Geist, Person). — *c*) *wahrgenommen, erkannt* Bhâg. P. 3,28,38. — प्रतिबोधित MBh. 12,3686 fehlerhaft für °बाधित. — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd aufmerksam machen, belehren, aufklären.* — Mit संप्रति Caus. *wecken.* — Mit वि (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *erfahren.* — 3) विबुद्ध *a*) *erwacht.* — *b*) *aufgeblüht.* — *c*) *aufgeweckt, klug, erfahren, — in* (Loc.). — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd aufmerksam machen, zur Vernunft bringen.* — Mit अभिवि (°बुध्यते) *gewahren, inne werden, erfahren.* — Mit सम् (संबुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *wahrnehmen, inne werden, erkennen.* संबुध्यमान so v. a. *mit Bewusstsein verfahrend.* — 3) संबुद्ध *a*) *aufgeweckt, klug, verständig.* — *b*) *wahrgenommen, erkannt.* — Caus. 1) *wecken, erwecken* (auch in übertragener Bed.). — 2) *Jmd aufmerksam machen, aufklären, belehren, zu wissen thun* (mit doppeltem Acc.). — 3) *anrufen.* — Mit अभिसम् 1) °संबुध्यते 1) *völlig erwachen zu* (Acc.), so v. a. *in den vollständigen Besitz* (einer Erkenntniss) *gelangen* Kâraṇḍ. 18,22. — 2) *vollständig erkannt werden* Vâgrakkh. 41,19. — 3) °संबुद्ध *a*) *aufgeklärt, bewandert, erfahren,* — *in* (Loc.). — *b*) *völlig erwacht zu* (Acc.), so v. a. *in den vollständigen Besitz* (einer Erkenntniss) *gelangt* Vâgrakkh. 36,9. 13. Kâraṇḍ. 37,24. — *c*) *vollständig erkannt* Vâgrakkh. 24,3. 6. 32,12. 37,9. 11. 12 (hier wohl अनुत्तरा — संबोधिर° zu lesen). — Mit प्रतिसम्, °संबुद्ध *wieder zur Besinnung* —, *wieder zum Bewusstsein gekommen.*

2. बुध् Adj. 1) *erwachend* in उषर्बुध्. — 2) *verständig* in अबुध्.

बुध 1) Adj. *a*) *erwachend* in *उषर्बुध. — *b*) *klug, verständig.* — 2) m. *a*) *ein Kluger, Weiser.* — *b*) *ein Gott* LA. 89,4. 90,3. — *c*) **Hund* Râgan. 19,11. — *d*) N. pr. α) eines Sohnes des Soma und als solcher *der Planet Mercur.* बुधे so v. a. बुधवारे *an einem Mittewoch.* — β) verschiedener Männer. — 3) *f. आ *Nardostachys Jatamansi.*

बुधक m. N. pr. eines Mannes Vens. 84,8.

बुधगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

*बुधतात m. *der Mond.*

बुधदिन n. *Mittewoch.*

बुधनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बुधन्वत् Adj. *die Wurzel* बुध् *enthaltend* TBr. 1, 3,1,3. Gedr. वृधन्वत्.

बुधमनोहर und बुधरञ्जनी f. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

*बुधरत्न n. *Smaragd* Râgan. 13,165.

बुधवार m. *Mittewoch.*

*बुधसानु m. 1) = पर्ण. — 2) = यज्ञपुरुष.

बुधसुत m. Patron. des Purûravas.

बुधस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बुधान 1) Adj. *a*) *erwachend.* — *b*) *worauf geachtet wird* RV. 4,23,8. — *c*) **klug.* — *d*) **freundlich redend.* — 2) *m. *a*) *Lehrer.* — *b*) *Religionskundiger, Theolog.*

बुधाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

बुधि Loc. Infin. zu 1. बुध् RV. 1,137,2.

बुधेय m. Pl. *eine best. Schule des weissen Jagus* Ârjav. 46,13.

बुध्न 1) m. n. (बुंध्न) *a) Boden, Grund, Tiefe, das Unterste; Boden eines Gefässes. — b) Fuss eines Baumes, Wurzel. — c) *Körper. — d) *Luftraum.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu VP. 3,2,43. — 3) häufig fehlerhaft für बुध्न्य.

बुध्नरोग m. *eine best. Krankheit* Karaka 2,3. Vgl. ब्रध्न 2) *e)* und ब्रध्न.

बुध्नवत् Adj. *mit einem Boden versehen.*

बुध्निय Adj. = बुध्न्य TBr. 3,1,2,9.

बुध्न्य, बुध्निय 1) Adj. *auf dem Boden —, auf dem Grunde —, in der Tiefe —, am Fusse befindlich.* Besonders häufig in der Verbindung mit अहि m. *der Drache der Tiefe (des Dunstmeeres).* In der späteren Literatur ist Ahi budhnja N. pr. eines Rudra und auch Bein. Çiva's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu VP.^{2} 3,29.

बुध्य Adj. in अबुध्य und अश्वबुध्य.

बुन्द्, बुन्दति *wahrnehmen, inne werden* Bhatt.

बुन्द m. *Pfeil.*

*बुन्ध्, बुन्धति (निशामने), बुन्धयति (संयमने).

*बुबुर m. *Wasser.*

बुबोधयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *aufmerksam, zu machen —, zur Vernunft zu bringen beabsichtigend.*

बुभुक्षा f. 1) *das Verlangen Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu geniessen.* — 2) *Esslust, Hunger.* Ausnahmsweise Pl.

बुभुक्षापनय m. *was den Hunger vertreibt, Speise* R. 7,35,34.

बुभुक्षित Adj. *hungrig.*

बुभुक्षु Adj. 1) **Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *zu essen verlangend.* — 2) *hungrig.* — 3) *nach dem Genusse der Welt verlangend* (Gegensatz मुमुक्षु).

बुभुत्सा f. *das Verlangen Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *kennen zu lernen* 216,2.

बुभुत्सित n. *das Verlangen zu kennen, Wissbegierde* Bhâg. P. 1,5,40.

बुभुत्सु Adj. 1) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu kennen wünschend.* — 2) *neugierig* Naish. 5, 53. — 3) *Alles zu kennen verlangend* als Beiw. der Götter.

बुभूषा f. *das Verlangen Jmd* (Gen.) *zu ernähren* Âpast.

°बुभूषु Adj. *Jmd zu ernähren wünschend.*

बुभूषक Adj. *auf Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Wohl bedacht.*

बुभूषा f. *der Wunsch zu sein, — zu leben, — sich zu erhalten.*

बुभूषु Adj. 1) *Geltung —, Macht wünschend.* — 2) *auf eines Andern Wohl bedacht.*

*बुरि f. = बुलि *die weibliche Scham* Gal.

बुरुड m. *Korbmacher, Mattenflechter.*

बुल्, बोलयति *untertauchen* (transit.).

*बुल gaṇa बलादि zu P. 4,2,80 in der Kâç.

*बुलि f. 1) *die weibliche Scham.* — 2) *Hinterbacke* Gal.

बुलिल m. N. pr. = बुडिल.

*बुल्य Adj. von बुल gaṇa बलादि zu P. 4,2,80 in der Kâç.

बुल्ल m. N. pr. eines Mannes.

बुल्व Adj. etwa *schief.*

बुश und बुष fehlerhaft für बुस.

*बुस्, बुस्यति (उत्सर्गे, विभागे).

बुस 1) n. *a)* etwa *Dunst, Nebel* RV. 10,27,24. — *b) Abfall, Unreines, Spreu* und *anderer Abfall des Getraides* 229,29. — *c) *Wasser. — d) *trokkener Kuhdünger. — e) *die dicken Theile in geronnener Milch. — f) *Reichthum.* — 2) *f. आ *eine jüngere Schwester* (im Schauspiel).

*बुसस Adj. von बुस.

*बुस्त्, बुस्तयति = पुस्त्.

*बुस्त m. n. 1) *die Kruste bei gebratenem Fleische.* — 2) *die Schale von Früchten.*

बुक्का f. in *श्वेतबुक्का.

*बूक्क m. f. n. und *बुक्कन् n. *Herz.*

बूत्कार m. *das Geschrei der Affen* Z. d. d. m. G. 32,735.

बूबशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

बूष fehlerhaft für बुस.

बृंहण 1) Adj. *feist machend, kräftigend, nährend.* — 2) n. *a) das Feistmachen, Kräftigen, Nähren. — b) Befestigungsmittel.*

बृंहणात्व n. *die Eigenschaft des Festmachens, Befestigens, Kräftigens.*

बृंहणीय Adj. 1) **feist zu machen, zu kräftigen.* — 2) *zum Feistmachen dienend, feist machend, nährend.*

बृंहयितव्य Adj. *zu kräftigen.*

बृंहित 1) n. *das Gebrülle des Elephanten* Spr. 7634. *des Löwen* Harshaṅ. 55,11. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 3,228,10.

बृंहिला f. v. l. für बृंहित 2).

बृगल n. *Brocken, Stück* in अर्धबृगल und पुरोडाशबृगल.

बृन्दारण्य und बृन्दावन Opp. Cat. 1. s. वृन्दा°.

बृबंडुकथ Adj. als Beiw. Indra's.

बृबु m. N. pr. eines Mannes. वृधु fehlerhaft M. 10,107.

बृबूक von unbekanntar Bed. Nach den Lexicographen *Wasser.*

बृमय m. 1) etwa *Zauberer* (Grassmann). — 2) N. pr. eines Dämons.

*बृमिका f. *Polster.*

बृमी f. *Wulst, Bausch von gewundenem Gras u. s. w., Polster.*

बृह् in बृहस्पति.

बृहक m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57.

*बृहच्चक्षु f. *eine best. Gemüsepflanze* Râgan. 4,148.

बृहच्चाणक्य n. *die ausführliche Spruchsammlung des* Kâṇakja.

*बृहच्चित्त m. *Citrus medica.*

बृहच्चिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

बृहच्छन्ना f. *eine best. Pflanze* Comm. zu Kâtj. Çr. 19,1,20.

*बृहच्छर् m. *Wallnuss* Râgan. 11,82.

बृहच्छन्दस् Adj. *mit hohem Dache versehen.*

बृहच्छब्देन्दुशेखर m. Titel eines Werkes.

बृहच्छारीर Adj. *hochgewachsen.*

*बृहच्छल्क m. *eine Art Seekrabbe.*

बृहच्छातातप m. *der ausführliche* Çâtâtapa.

बृहच्छान्तिस्तव m. *der ausführliche* Çântistava.

बृहच्छाल m. *eine hohe Vatica robusta.*

*बृहच्छिम्बी f. *eine Gurkenart* Râgan. 7,178.

बृहच्छुक m. *eine Art Specht* Bhâvapr. 2,4.

बृहच्छृङ्गारतिलक n. *das ausführliche* Çṛṅgâratilaka.

बृहच्छोक Adj. *grossen Kummer habend* Spr. 6554.

बृहच्छ्रवस् Adj. 1) *laut tönend.* — 2) *laut gerühmt, weit berühmt.*

बृहच्छ्रीक्रम m. Titel eines Werkes.

बृहच्छ्लोक 1) Adj. *laut gerühmt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Urukrama.

बृहज्जातक n. Titel eines Werkes. °श्लोकव्याख्यान n. desgl.

बृहज्जाबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बृहज्जाल n. *ein grosses Garn, — Netz.*

बृहज्जीरक m. *grosser Kümmel* Bhâvapr. 1,166.

*बृहज्जीवन्ती und *बृहज्जीवा f. *eine best. Pflanze* Râgan. 3,27.

बृहज्ज्योतिस् 1) Adj. *hellstrahlend.* — 2) m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृहद्रिक m. N. pr. eines Mannes.

बृहद्रीका f. Titel eines Werkes.

बृहत m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu Hariv. 1,7,64. — बृहती s. u. बृहत्.

*बृहतिका f. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) *Solanum indicum.*

बृहतीक am Ende eines adj. Comp. = बृहत् 5) *a*).

बृहतीकारम् Absol. *unter Verwandlung in* Bṛhati-*Strophen* Âçv. Çr. 5,15,7.

*बृहतीपति m. *der Planet Jupiter.*

बृहत्क n. Name eines Sâman.

बृहत्कथा f. Titel zweier Werke. °विवरण n. Opp. Cat. 1.

*बृहत्कन्द m. 1) *eine Art Zwiebel* oder *Knoblauch.* — 2) *ein anderes Knollengewächs* Râǵan. 7,89.

बृहत्कपोल Adj. *dickbackig* Cit. im Comm. zu TS. Prât.

बृहत्कर्मन् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

बृहत्कल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *h*).

बृहत्काय m. N. pr. eines Sohnes des Bṛhaddhanus.

बृहत्कालज्ञान n. Titel eines Werkes.

*बृहत्कालशाक m. *eine best. Gemüsepflanze.* Fehlerhaft.

*बृहत्काश m. *eine best. Rohrart.*

बृहत्कीर्ति 1) Adj. *weitberühmt.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Enkels des Brahman. — *b*) eines Asura.

बृहत्कुक्षि 1) *Adj. *dickbäuchig.* — 2) f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,101,6. 8.

बृहत्केतु 1) Adj. *von grosser Helle.* — 2) m. N. pr. eines alten Königs.

*बृहत्कोशातकी f. *eine Kürbisart* Râǵan. 7,171.

बृहत्क्षत्र m. N. pr. eines Fürsten.

बृहत्क्षत्त m. N. pr. eines best. mythischen Wesens.

बृहत्क्षत्र m. N. pr. verschiedener Fürsten VP.^{2}.

बृहत्क्षय und बृहत्क्षेत्र m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2}. v. l. बृहत्क्षण.

बृहत्तपोव्रत n. *eine best. Begehung.*

*बृहत्ताल m. *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,93.

*बृहत्तिक्ता f. *Clypea hernandifolia* Râǵan. 6,122.

बृहत्तृण n. 1) *starkes Gras* Gobh. 4,7,10. — 2) *Bambusrohr.*

बृहत्तेजस् m. *der Planet Jupiter* VP.^{2} 2,258.

बृहत्तोऽलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बृहत्त्व n. *Grösse, grosser Umfang* 135,14.

*बृहत्त्वच् m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35.

बृहत्त्वन् m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57. v. l. बृहद्भन्.

बृहत्पत्र 1) m. *a*) *Symplocos racemosa* Karaka 7,9. — *b*) **ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,80. — 2) *f. आ *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112.

बृहत्पराशर m. *der ausführliche* Paràçara.

बृहत्पारिभाषासंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहत्पलाश Adj. (f. आ) *grossblätterig* AV.

*बृहत्पाटलि m. *Stechapfel.*

बृहत्पाद् 1) Adj. (f. आ) *grossfüssig* 133,30. — 2) *m. *der indische Feigenbaum.*

*बृहत्पारेवत m. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,91.

*बृहत्पालिन् m. *wilder Kümmel* Râǵan. 6,76.

*बृहत्पीलु m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,87.

*बृहत्पुष्पी f. *eine Crotolarienart* Râǵan. 4,67.

बृहत्पृष्ठ Adj. *das* Bṛhatsâman *als Grundlage des* Pṛshṭhastotra *habend.*

बृहत्प्रचेतस् m. *der ausführliche* Praketas.

बृहत्प्रयोग m. Titel eines Werkes.

बृहत्फल 1) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.* — 3) *f. आ *a*) *eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42. — *b*) *Beninkasa cerifera* Râǵan. 3,62. — *c*) = महाजम्बू. — *d*) = महेन्द्रवारुणी Râǵan. 7,158.

बृहत्षोडशकारणपूजा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 644.

बृहत्संवर्त m. *der ausführliche* Saṁvarta.

बृहत्संहिता f. Titel eines astronomisch-astrologischen und eines philosophischen Werkes, sowie auch eines Dharma.

बृहत्सर्वानुक्रमणी f. Titel einer Anukramaṇi.

बृहत्सकाय Adj. *einen mächtigen Gefährten habend* Spr. 4485.

बृहत्सामन् 1) Adj. *das* Bṛhat-Sâman *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8.15. 22,2. 23,12. — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa. — °साम Bhag. 10, 35 fehlerhaft für बृहत् साम.

बृहत्सुम्न Adj. *höchst wohlwollend, — gnädig.*

बृहत्सूर्यसिद्धान्त m. *der ausführliche* Sûrjasiddhânta.

बृहत्सेन N. pr. 1) m. *a*) verschiedener Fürsten VP.^{2}. — *b*) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. आ der Amme der Damajanti.

बृहत्सोम fehlerhaft für बृहत्साम.

बृहत्स्फञ् m. N. pr. eines Mannes.

बृहद्गि m. N. pr. eines Ṛshi Hariv. 9573.

बृहद्गिमुख n. *ein best. medicinisches Pulver* Bhâvapr. 4,28.

*बृहद्गज m. *Elephant.*

बृहद्गिरस् m. *der ausführliche* Aṅgiras.

बृहद्गात्रि m. *der ausführliche* Atri.

बृहद्गनीक Adj. *gewaltig aussehend.*

बृहदभिधानचिन्तामणि m. *der ausführliche* Abhidhânakintâmaṇi.

बृहदमर und °कोश m. *der ausführliche* Amarakoça.

बृहदम्बालिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*बृहदम्ल m. *Averrhoa Carambola.*

बृहदर्की f. AV. 8,9,14 fehlerhaft; vgl. TS. 4,3,11,2.

बृहदश्व m. N. pr. 1) eines Gandharva. — 2) verschiedener Männer.

बृहदष्टवर्ग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहदात्रेय m. *der ausführliche* Âtreja.

बृहदारण्य = बृहदारण्यक Opp. Cat. 1.

बृहदारण्यक n. Titel einer Upanishad. Commentare dazu: °भाष्य n., °भाष्यटीका f., °भाष्यवार्त्तिक n. und °व्याख्या f.

बृहदारण्यकोपनिषद् f. desgl. °षट्खण्डार्थ m. Opp. Cat. 1.

बृहदिषु m. N. pr. verschiedener Männer.

बृहदीश्वरदीक्षितीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहदुक्थ 1) Adj. *lauten Preis habend, weitgepriesen.* — 2) m. *a*) *ein best.* Agni. — *b*) N. pr. verschiedener Männer.

बृहदुक्थि (!) m. N. pr. eines Ṛshi.

बृहदुदन् und बृहदुद्त Adj. *gewaltig ausgiessend.*

बृहदुदन्वन् Adj. *grosse Stiere habend.*

बृहदुत्तरतापिनी f. Titel einer Upanishad.

*बृहदेला f. *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85.

बृहदोषशा f. mit dem Beiw. क्रत्वा Name eines Sâman Ârsh. Br.

बृहद्भर्भ MBh. 3,13321 fehlerhaft für वृषद्भर्भ.

बृहद्भल Adj. *dickhalsig* Cit. im Comm. zu TS. Prât.

बृहद्भिरि 1) Adj. etwa *laut rufend, — schreiend* RV. — 2) m. N. pr. eines Jati.

बृहद्भीताध्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहद्भुरु m. N. pr. eines Mannes.

बृहद्भुर्वावलिपूजाशान्तिविधान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 643.

*बृहद्भुरु und *बृहद्भुरु m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बृहद्भोल n. *Wassermelone.*

बृहद्भौरीव्रत n. *eine best. Begehung.*

बृहद्भ्रावन् Adj. *einem dicken, grossen Stein gleichend.*

बृहद्भृती f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,213.

बृहद्भर्भ m. N. pr. eines Fürsten.

*बृहद्दल m. 1) *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,213. — 2) *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,91.

1. बृहद्दिव 1) Adj. *dem hohen Himmel angehörig, himmlisch.* — 2) m. *a*) N. pr. eines Liedverfassers. — *b*) *das von ihm verfasste Lied.* — 3) n. Pl. Loc. *in Himmelshöhen* RV. 4,37,3. 9,79,1.

2. बृहद्दिव 1) Adj. = 1. बृहद्दिव 1). — 2) f. आ N. pr. einer Göttin.

बृहद्दुर्ग m. N. pr. eines Mannes.

बृहद्देवता f. Titel eines Werkes.

बृहद्देवस्थान n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

बृहद्द्युति Adj. *hell glänzend* Kir. 3,32.

बृहद्द्युम्न m. N. pr. eines Fürsten.

बृहद्बन् m. N. pr. eines Devagandharve MBh. ed. Vardh. 1,123,54. v. l. बृहत्बन्.

बृहद्बनुस् und बृहद्बर्मन् m. N. pr. zweier Fürsten.

बृहद्धर्मपुराण n. *das ausführliche* Dharmapurâṇa.

बृहद्धर्मप्रकाश m. *der ausführliche* Dharmaprakâça.

*बृहद्बल *ein grosser Pflug.*

बृहद्भारावली f. *die ausführliche* Hârâvalî.

बृहद्भारीत m. *der ausführliche* Hârîta.

बृहद्भेमाद्रि m. *der ausführliche* Hemâdri.

बृहद्भोमपद्धति f. Titel eines Werkes.

बृहद्भ्रुज m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,61.

बृहद्भ्रुनी f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,32.

बृहद्भल m. N. pr. zweier Fürsten.

*बृहद्भीज m. *Spondias mangifera.*

बृहद्भृहस्पति m. *der ausführliche* Bṛhaspati.

बृहद्भ्लान् m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृहद्भ्लासंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहद्भ्लोत्तरखण्ड m. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

*बृहद्भृारिका f. Bein. der Durgâ.

बृहद्भृय m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu.

बृहद्भानु 1) Adj. *hellglänzend.* — 2) m. *a*) **Feuer, *der Gott des Feuers.* — *b*) *ein best.* Agni. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Sattrâjaṇa und einer Manifestation Vishṇu's. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — γ) eines Fürsten.

बृहद्भाम् Adj. *hellglänzend* Âpast. Çr. 2,14,10.

बृहद्भाम N. pr. 1) m. eines Enkels des Brahman. — 2) f. आ einer Tochter des Sonnengottes.

बृहद्भुज Adj. *lange Arme habend.*

बृहद्यम m. *der ausführliche* Jama.

बृहद्याज्ञवल्क्य m. *der ausführliche* Jâǵñavalkja.

बृहद्यात्रा f. Titel eines Werkes Utpala zu Varâh. Bṛh. 20,10.

बृहद्योगियाज्ञवल्क्यस्मृति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 354.

बृहद्रण m. N. pr. eines Fürsten.

बृहद्रत्नकारिका f. und °रत्नाकर m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

1. बृहद्रथ m. *ein gewaltiger Held.*

2. बृहद्रथ 1) m. *a*) N. pr. verschiedener Männer. — *b*) *Bein. Indra's. — *c*) **Opfergeräth.* — *d*) **ein best.* Mantra. — *e*) **ein Theil des* Sâmaveda. — 2) f. बृहद्रथा N. pr. eines Flusses Hariv. 9507.

बृहद्रथंतर n. Du. *die* Sâman Bṛhat *und* Rathaṁtara Ait. Br. 4,19,3. Kaush. Up. 1,5. Gaut. 19,12.

बृहद्रथंतरसामन् Adj. *das* Bṛhat- *und* Rathaṁtara-Sâman *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8.

बृहद्रयि Adj. *reichlichen Besitz habend.*

बृहद्रव Adj. *laut dröhnend.*

बृहद्राज m. N. pr. eines *Fürsten.*

बृहद्रावन् Adj. *laut tönend, — rufend* Kap. S. 40,2.

*बृहद्राविन् m. *eine kleine Eulenart.*

बृहद्रि Adj. *reichlichen Besitz habend.*

बृहद्रूप m. 1) **eine Eulenart* Râǵan. 19,123. — 2) N. pr. eines Marut.

बृहद्रेणु Adj. *dichten Staub aufregend.*

बृहद्वध m. 1) *vielfacher Mord* Bhâg. P. 4,29,49. — 2) so v. a. *Brahmanenmord* Bhâg. P. 6,13,4.

बृहद्वत् 1) Adj. *derjenige, dem das* Bṛhat Sâman *zugeeignet ist.* — 2) f. बृहद्वती N. pr. eines Flusses.

बृहद्वयस् Adj. *hochkräftig, sehr lebenskräftig* oder *hochmächtig.*

*बृहद्वत्क m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,213.

बृहद्वसिष्ठ m. *der ausführliche* Vasishṭha.

बृहद्वसु m. N. pr. zweier Männer.

*बृहद्वात m. *eine best. Kornart* Ratnam. 320.

बृहद्वादिन् Adj. *grosssprechend, Grosssprecher.*

बृहद्वाक्यवत्रमाकात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*बृहद्वाकुणी f. *eine best. Pflanze.*

बृहद्वासिष्ठ m. *der ausführliche* Vâsishṭha.

बृहद्विवाकपटल Titel eines Werkes.

बृहद्विष्णु m. *der ausführliche* Vishṇu.

बृहद्वृत्ति f. Titel eines Werkes Ganar.

बृहद्वैयाकरणभूषण und बृहद्व्याकरणभूषण (Opp. Cat. 1) n. Titel zweier Werke.

बृहद्व्यास m. *der ausführliche* Vjâsa.

1. बृहद्व्रत n. *das grosse Gelübde der Keuschheit.*

2. बृहद्व्रत Adj. *das grosse Gelübde der Keuschheit beobachtend.*

बृहत् 1) Adj. (f. बृहती) *a*) *hoch, hochgewachsen, ausgebreitet, viel, reichlich, gewaltig, bedeutend, gross* (eigentlich und uneigentlich, in den verschiedenen Bedeutungen des Wortes). Compar. बृहत्तर. — *b*) *erwachsen, alt.* — *c*) von Lichterscheinungen sowohl *ausgebreitet* als *hell.* — *d*) von Tönen *hoch, hell, laut.* — 2) Adv. *a*) बृहत् α) *hoch, weit, breit.* — β) *dicht, fest.* — γ) *hell.* — δ) *laut.* — ε) *stark, sehr.* — *b*) बृहता Instr. *laut.* — 3) m. N. pr. *a*) eines Marut. — *b*) verschiedener Männer. — 4) m. oder n. *Rede.* बृहता पतिः so v. a. Bṛhaspati Çiç. 2,68. — 5) f. ई *a*) *ein best. Metrum von 36 Silben,* später *jedes Metrum von 36 Silben.* — *b*) Bez. *der Zahl sechsunddreissig.* — *c*) Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* Çulbas. 3,166. — *d*) *ein Solanum.* °द्वय n. *zwei Arten desselben.* — *e*) *ein best. Körpertheil an den Seiten zwischen Brust und Wirbelsäule.* — *f*) *Du. *Himmel und Erde* Gal. Vgl. RV. 4,56,1. 7,53,1. — *g*) **Rede.* Geschlossen aus Stellen, wo bei वाच् das Beiwort बृहती steht. — *h*) **Ueberwurf, Mantel.* — *i*) **Wasserbehälter.* — *k*) *Nârada's oder Viçvâvasu's *Laute.* — *l*) Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. — *m*) N. pr. verschiedener Frauen. — 6) n. *a*) *Höhe.* — *b*) Name verschiedener Sâman, *welche die metrische Form der* Bṛhati *haben.* Auch mit den Zusätzen आग्नेयम्, भारद्वाजस्य, भारद्वाजम्, वामदेव्यम्, सौरम् Ârsh. Br. — *c*) *das* Brahman. — *d*) *der* Veda.

बृहत्त 1) Adj. *gross.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*बृहत्ताखी f. *ein best. Parfum.*

*बृहत्तट m. Bein. Arǵuna's.

*बृहत्तड m. 1) *Amphidonax* Karka. — 2) Bein. Arǵuna's.

बृहत्तल 1) m. *eine best. hochwachsende Schilfart.* — 2) m. f. (आ) ein Name, unter welchem Arǵuna, sich für einen Zwitter oder Geschlechtslosen ausgebend, in den Dienst Virâṭa's trat.

बृहत्ताट m. *ein best.* Râga S. S. S. 37.

बृहत्तारदीय und °पुराण n. Titel eines Purâṇa.

बृहत्तारदीयतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बृहत्तारायण n., °णी f. und °णोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बृहत्तालिक n. *Kanone* Çukran. 4,1031.

बृहत्तिघण्टि m. Titel eines *Glossars.*

बृहत्तिर्वाणतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बृहत्तीलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*बृहत्तीली f. *eine best. Pflanze,* = महातीली.

बृहत्तेत्र Adj. vielleicht *weitsichtig* (in übertr. Bed.).

बृहन्नीका f. *eine best. vortheilhafte Stellung im Spiele* Káturaṅga.

बृहन्मति 1) Adj. *hochsinnig* RV. — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

बृहन्मध्य Adj. (f. या) *in der Mitte gross, — bedeutend* 167,11.

बृहन्मनस् m. N. pr. 1) eines Enkels des Brahman. — 2) eines Fürsten.

बृहन्मनु m. *der ausführliche* Manu.

बृहन्मन्त्र m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृहल्लोहित N. pr. eines mythischen Teiches.

बृहस्पति m. 1) N. pr. eines Gottes, in welchem die Thätigkeit des Frommen gegenüber den Göttern personificirt ist. Gilt später als *Gott der Klugheit und der Beredsamkeit*, dem verschiedene Werke zugeschrieben werden. — 2) *der Planet Jupiter.* — 3) N. pr. verschiedener Männer.

*बृहस्पतिक m. Hypokoristikon von बृहस्पतिदत्त.

बृहस्पतिकरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहस्पतिगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

*बृहस्पतिदत्त m. desgl.

बृहस्पतिपक्षता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहस्पतिपुरोहित Adj. *den* Bṛhaspati *zum* Purohita *habend.*

बृहस्पतिप्रणुत Adj. *von* Bṛhaspati *vertrieben.*

बृहस्पतिप्रसूत Adj. *von* Bṛhaspati *geheissen.*

बृहस्पतिमत n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 127,3. 129,3.

बृहस्पतिमत्त् Adj. *von* Bṛhaspati *begleitet.*

बृहस्पतिमिश्र m. N. pr. eines Scholiasten.

*बृहस्पतिय und *बृहस्पतिल m. Hypokoristikon von बृहस्पतिदत्त.

बृहस्पतिवत्त् Adj. = बृहस्पतिमत्त्.

*बृहस्पतिवार m. *Donnerstag.*

बृहस्पतिशिरस् Adj. wohl *geschoren wie* Bṛhaspati.

बृहस्पतिसंहिता f. Titel eines Werkes.

बृहस्पतिसव m. *eine best. eintägige Feier, durch welche die* Purohita-*Würde erlangt werden soll,* Âpast. Çr. 18,7. 22,7. 23,9.

बृहस्पतिसुत Adj. *von* Bṛhaspati *gekeltert* TS. 1,4,22,1.

बृहस्पतिसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहस्पतिस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

बृहस्पतिस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* Opp. Cat. 1.

बेकनाट m. *Wucherer.*

बेकुरा f. nach Nigh. *Stimme, Ton* Lâṭj. 1,11,9.

बेकुरि f. als Beiw. von Apsaras.

बेटी f. etwa *Hure* Z. d. d. m. G. 27,22.

बेदरकर m. nach Bühler *ein Einwohner der Stadt* Bedar oder Bidar (im Territorium des Nigâm von Haidrabad).

*बेभिदितव्य Partic. fut. pass. vom Intens. von 1. भिद्.

बेम्ब m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

बेम्बारव m. *ein best. Laut* Ind. St. 14,103. Vgl. बम्भारव.

*बेष्प्, बेशति = पिस्, पेस्.

*बैकि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

बैजवाप m. Patron. von बैजवाप.

बैजवापायन m. Patron. von बैजवाप.

बैजवापि m. Patron. von बैजवाप oder °वापिन् Karaka 1,1. *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*बैजवापीय 1) Adj. von बैजवापि. — 2) m. *ein Fürst der* Baigavâpi.

*बैजि von बीज.

बैजिक 1) Adj. *vom Samen kommend, zu ihm in Beziehung stehend.* — 2) *m. *ein junger Schoss.* — 3) *n. *a) Oel von Moringa pterygosperma. — b) Ursache. — c) die Seele.*

*बैजीय Adj. von बैजि.

*बैज्ञेय m. Patron. von बीज्ञ.

बैडाल Adj. *der Katze eigen.*

*बैडालव्रति, °व्रतिक und °व्रतिन् Adj. *das Verfahren der Katze befolgend, falsch.*

*बैडालिकर्णककन्थ und *°कर्णिकन्थ n. wohl N. pr. einer Stadt.

1. बैद् m. Patron. von बिद् Ait. Br. 3,6,4. Âçv. Çr. 12,10,9. *°कुल Pat. zu P. 2,4,64, Vârtt. *f. बैदी Mahâbh. 4,18,*b.*

2. बैद् 1) Adj. von 1. बैद् P. 4,3,127, Sch. — 2) m. *ein best.* Trjaha Kâṭj. Çr. 23,2,8.

बैदत्रिरात्र m. *ein best.* Trirâtra Âçv. Çr. 10, 2,10. Lâṭj. 2,2,4. 9,7,8. Verz. d. B. H. 73,14.

*बैदापुटायन m. Patron. von बिदापुट gaṇa अश्वादि zu P. 4.1,110 in der Kâç.

बैन्द् m. N. pr. eines verachteten Stammes, = निषाद Comm.

*बैन्दव m. Patron. von बिन्दु.

*बैन्दवि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*बैन्दवीय m. *ein Fürst der* Baindavi.

*बैम्बकि m. Patron. von बिम्ब.

बैल Adj. 1) *in Höhlen wohnend;* m. *ein solches Thier* Karaka 6,20. — 2) *von Höhlen bewohnenden Thieren herkommend.*

*बैलायन Adj. von बिल.

बैल्मवेगरुद् m. Pl. *eine best. Klasse* Çiva'*itischer Mönche* Kâraṇḍ. 81,8.

*बैल्य m. N. pr. eines Mannes.

*बैल्यायन m. Patron. von बैल्य.

बैल्व 1) Adj. *a) vom* Bilva-*Baume kommend, aus* Bilva-*Holz gemacht* Gaut. — *b) *mit* Bilva-*Bäumen bestanden.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) *n. Bilva-*Frucht.*

*बैल्वक Adj. von बिल्व und बिल्वकीय.

*बैल्वकीय Adj. von बैल्वक.

*बैल्वज्ञ von बिल्वज्ञ. v. l. बैल्वल.

*बैल्वज्ञक Adj. *von* Bailvaga *bewohnt.*

*बैल्वमय Adj. (f. ई) von बैल्व.

*बैल्वयत m. Patron. *f. °यत्या.

*बैल्वल gaṇa राजन्यादि in der Kâç.

*बैल्वलक Adj. *von* Bailvala *bewohnt* gaṇa राजन्यादि in der Kâç.

*बैल्ववन m. wohl *ein Bewohner von* Bilvavana.

*बैल्ववनक m. *von* Bailvavana *bewohnt.*

*बैल्वायन m. Patron. von बैल्व.

बैष्क (wohl n.) *Fleisch von einem durch ein Raubthier* (oder *eine Schlinge*) *getödteten Thiere* Gaut. Vgl. मेष्क, वेष्क, बेष्क.

*बैहीनरि m. Patron. von बहीनर.

*बोकडी f. *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râgân. 3,84.

बोद्धर् Nom. ag. 1) *Wahrnehmer, Auffasser.* — 2) *der Etwas versteht, kennt, weiss, erfahren in* (Loc.).

बोद्धव्य 1) Adj. *a) worauf man zu achten hat. — b) wahrzunehmen, in Erfahrung zu bringen, kennen zu lernen, zu erkennen, der Erkenntniss unterliegend, zu verstehen, zu begreifen. — c) anzuerkennen, anzunehmen. — d) aufzuklären, zur richtigen Erkenntniss zu bringen. — e) dem man Etwas zu wissen thut, den man auf Etwas aufmerksam macht.* — 2) n. impers. *zu wachen, wach zu sein.*

बोद्धृत्व n. Nom. abstr. zu बोद्धर् 2) Kap. 1,98.

बोध् 1) Adj. *begreifend, erkennend.* — 2) m. *a) das Erwachen* (108,10), *Wachen, Wachsein, der wache Zustand.* बोधप्रतिबोध AV. 5,30,10. — *b) das Erwachen* von Blüthen, so v. a. *Aufblühen.* — *c) das Erwachen* von Wohlgerüchen, so v. a. *Erregung.* — *d) das Erwachen* von Zaubersprüchen, so v. a. *das zu wirken Beginnen.* — *e) Erkenntniss, Auffassung, das Begreifen, Einsicht.* — *f) Bezeichnung.* — *g)* die personificirte *Einsicht* ist ein Sohn der Buddhi. — *h)* N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. eines Volkes.

बोधक 1) Adj. (f. °धिका) *a) weckend.* — *b) Etwas lehrend, zu einer Erkenntniss —, zu e. E. von* (im Comp. vorangehend) *führend* 257,8. 275,26.

Nom. abstr. °त्व n. — *c*) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *bezeichnend, angebend.* — *d*) *aufklärend, belehrend, Lehrer, Unterweiser.* — 2) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

*बोधकर m. *eine Person, deren Amt es ist, einen Fürsten zu wecken.*

बोधघनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

बोधचित्तविवरण n. Titel eines Werkes.

बोधन 1) Adj. (f. ई) *a*) *aufblühen machend.* — *b*) *anfachend, erregend.* — *c*) *aufklärend, belehrend.* — 2) m. *a*) *der Planet Mercur.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) f. ई *a*) *Erkenntniss. — b) langer Pfeffer. — c) der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an welchem* Vishṇu *von seinem Schlafe erwacht. — d) eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,22. — 4) n. *a*) *das Erwachen, Wachen.* — *b*) *das Gewahrwerden, Erkennen.* — *c*) *das Wecken* Spr. 7677. — *d*) *das Wecken* eines Zauberspruchs, so v. a. *das Wirkenlassen.* — *e*) *das Wahrnehmenlassen, Erkennenlassen.* — *f*) *das Aufmerksammachen, Aufklären, Belehren.* — *g*) *das Bezeichnen, Anzeigen.* — *h*) *das Räuchern.* — *i*) *der 9te Tag in der dunklen Hälfte des* Bhâdra, *an welchem* Durgâ *erwacht.*

बोधनीय Adj. 1) *auf Etwas aufmerksam zu machen, admonendus* 210,30. — 2) *aufzufassen —, anzusehen als.*

बोधन्मनस् Adj. v. l. für बोधिन्मनस्.

बोधपञ्चदशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 470.

बोधपूर्वम् in अबोधपूर्वम्.

बोधपृथ्वीधर m. N. pr. eines Lehrers.

बोधप्रक्रिया f. Titel eines Werkes.

बोधमय Adj. *aus lauter Erkenntniss bestehend.*

बोधयितर् Nom. ag. 1) *Wecker.* — 2) *Lehrer, Urheber einer Lehre.*

बोधयितव्य Adj. *bekannt zu machen mit* (Acc.).

बोधयिषु Adj. *zu wecken beabsichtigend.*

बोधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

बोधवासर m. = बोधन 3) *c*).

बोधविलास m. (Bühler, Rep. No. 472), बोधसार m. und बोधसुधाकर m. Titel von Werken.

बोधात्मन् m. bei den Gaina *die erkennende und fühlende Seele.*

*बोधान 1) Adj. Subst. *klug, ein kluger Mann.* — 2) m. Bein. Bṛhaspati's.

बोधानन्दघन m. N. pr. eines Lehrers.

बोधायन m. desgl. °कल्पविवरण n., °धर्मव्याख्या f., °प्रयोग m., °श्रौत n. und °सूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1. Vgl. बौधायन.

बोधायनीय n. und °गृह्यमाला f. Titel von Werken ebend.

बोधारण्ययति m. N. pr. eines Lehrers.

बोधि 1) m. f. bei den Buddhisten und Gaina *die vollkommene Erkenntniss, welche einem Menschen aufgeht und durch die er* Buddha oder Gina *wird; die erleuchtete Intelligenz eines* Buddha oder Gina. Vagrakkh. 34,3. 19. — 2) m. *a*) *der Baum, unter welchem* Çâkjamuni *die vollkommene Erkenntniss erlangte, Ficus religiosa* Hemâdri 1,136,22. 137,2. — *b*) *Hahn.* — *c*) *ein* Buddha. — *d*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *einer Oertlichkeit. — γ) eines mythischen Elephanten.

बोधिचित्तविवरण n. fehlerhaft für बोधचित्तवि°.

*बोधितरु m. *Ficus religiosa.*

बोधितव्य Adj. *zur Kenntniss zu bringen, mitzutheilen.*

*बोधिद् m. *ein* Arhant *bei den* Gaina.

*बोधिद्रुम m. *Ficus religiosa.*

बोधिधर्म m. N. pr. eines buddhistischen Patriarchen.

°बोधिन् Adj. 1) *bedacht auf.* — 2) *kennend, vertraut mit.* — 3) *wahrnehmen —, erkennen lassend.* — 4) *erweckend, aufklärend.*

बोधिन्मनस् Adj. *wachen Sinn habend, aufmerksam.*

बोधिपक्षधर्म m. *eine zur vollkommenen Intelligenz gehörige Eigenschaft* Lalit. 8,14. 218,5.

बोधिपक्षिक Adj. *zur vollkommenen Intelligenz gehörig* Lot. de la b. l. 430.

*बोधिभद्र m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

बोधिमण्ड *der Sitz, welcher sich im Schatten der Ficus religiosa aus der Erde hervorgehoben haben soll, als Çâkjamuni zur vollkommenen Erkenntniss gelangte;* in weiterer Bed.=बोधिमण्डल.

बोधिमण्डल n. *der Ort, an welchem Çâkjamuni die vollkommene Erkenntniss erlangte.*

बोधिरुचि m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Chin. B.

बोधिल m. N. pr. eines buddh. Lehrers Eitel, Chin. B.

*बोधिवृक्ष m. *Ficus religiosa* Râgan. 11,114.

*बोधिसंघाराम m. Name *eines buddh. Klosters.*

बोधिसत्त्व m. bei den Buddhisten *ein Mann in dem letzten Stadium auf dem Wege zur Erlangung der vollkommenen Erkenntniss, — der Buddha-Würde.* Nom. abst. °ता f.

बोधिसत्त्वचर्यावतार m., °सत्त्वपक्षनिर्देश m., °सत्त्वपिटक m. oder n., °सत्त्वबुद्धानुस्मृतिसमाधि m. und °सत्त्वभूमि f. Titel buddh. Werke.

बोधिसत्त्वसंचोदनी f. Bez. *eines best. Lichtstrahls* Lalit. 362,21.

बोधिसत्त्वसमुच्चया f. N. pr. einer buddh. Göttin.

बोधिसत्त्वावदानकल्पलता f. Titel eines buddh. Werkes.

बोधेय m. Pl. *eine best. Schule.*

बोधैकसिद्धि f. Titel eines Werkes.

बोध्य 1) Adj. *a*) *zu verstehen* (Spr. 7594), *zu erkennen, aufzufassen als* (Nomin.). — *b*) *was zur Erkenntniss zu bringen ist* 257,8. — *c*) *aufzuklären, zur Vernunft zu bringen.* — 2) n. impers. *zu verstehen, aufzufassen.* — 3) m. N. pr. eines Ṛshi.

बोध्यङ्ग n. *ein integrirender Theil der vollkommenen Erkenntniss* (deren werden 7 angenommen) Lalit. 9,10. 10,8. 218,5. Vgl. संबोध्यङ्ग.

बोपदेव m. s. वोपदेव.

बोरसिद्धि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*बोहित्थ m. n. *Boot, Schiff* H. 876. Deçîn. 6,96. Vgl. वहित्र.

बौद्ध 1) Adj. *a*) *im Sinne* (बुद्धि) *behalten, nicht ausgesprochen.* — *b*) *dem Verstand* (बुद्धि) *angehörend.* — *c*) *zu* Buddha *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Buddhist.* °दर्शन n. und °मत n. *die Lehre der Buddhisten.*

बौद्धधिक्कार m. Titel eines Werkes. Commentare dazu: °गादाधरी f., °गुणानन्दी f. und °दीधिति f.

बौद्धशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बौध 1) Adj. *zu Mercur in Beziehung stehend, ihm eigen.* अहन् n. *Mittewoch* Vishṇus. 78,4. — 2) *m. Patron. des Purûravas.

1. बौधायन m. Patron. N. pr. 1) eines alten Lehrers. Pl. *ein best. Geschlecht.* — 2) eines Vidûshaka Kaṇḍak. 4,7.

2. बौधायन 1) Adj. (f. ई) *zu* 1. बौधायन 1) *in Beziehung stehend, von ihm verfasst* Agni-P. 39,5. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.*

बौधायनमासप्रयोग m. und °मासप्रायश्चित्ति f. (Verz. d. Oxf. H. 378, *b*, No. 385) Titel zweier Werke.

बौधायनीय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen Jagus.*

बौधायनीयप्रयोगसार Titel eines Werkes.

*बौधि m. Patron. von बुध und बोध.

बौधीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

बौधेय und बौध्य m. Pl. *eine best. Schule.*

बौध्य 1) *Adj. *in* Bodha *geboren.* — 2) m. Pa-

tron. (von बोध) N. pr. eines Lehrers.

*बौभुक्ष Adj. *der beständig hungrig ist, Hungerleider.*

ब्रध्न 1) Adj. *a) röthlichgelb* oder *falb. — b) *gross.* — 2) m. *a) die Sonne. — b) die Welt der Sonne* (Comm.) TBr. 3,7,5,13. — *c) *Ross. — d) ein best. Theil des Pfeils* in शतब्रध्न. — *e) eine best. Krankheit.* Vgl ब्रध्म und बुध्नरोग. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja. — 3) n. *Blei* Bhâvapr. 1,254. — 4) fehlerhaft für बुध्न und बुध्न्य.

ब्रध्नचक्र n. *der Zodiacus* Ganit. Bhagan. 14.

ब्रध्नबिम्ब n. *die Sonnenscheibe* Harshaṅ. 153,19.

ब्रध्नमण्डल n. dass. Kâd. 198,3.

ब्रध्नलोक m. *die Welt der Sonne.*

ब्रध्नश्व m. N. pr. eines Fürsten. So in den drei Ausgg. des MBh.

ब्रध्म m. *eine best. Krankheit* Kâraka 6,7 (ब्रध्म). 10. 17. Vgl. ब्रध्न 2) *e)* und बुध्नरोग.

*ब्रह्, ब्रह्ति (गतिकर्मन्).

ब्रह्म 1) m. *Priester* in ग्रसुरब्रह्म. — 2) n. metrisch für ब्रह्मन् *der unpersönlich gedachte Gott* R. 7,109,4. Dagegen ist ब्रह्म् Nomin. Taitt. Âr. 10,48 (vgl. Comm. zu VP. 3,15,1) fehlerhaft, wie auch das darauf folgende मधुम् Nomin.

ब्रह्मऋषि m. = ब्रह्मर्षि.

ब्रह्मक am Ende eines adj. Comp. = ब्रह्मन् m. *der Gott* Brahman.

*ब्रह्मकन्य (wohl m.) *Clerodendrum siphonanthus.*

*ब्रह्मकन्यक 1) (wohl m.) dass. — 2) f. ग्रा *a) Ruta graveolens* Râgan. 5,62. — *b)* Bein. der Sarasvatî.

ब्रह्मकर m. *Abgabe an die Brahmanen.*

ब्रह्मकर्मन् n. *das Amt des* Brahman, — *der Brahmanen.* °कर्मप्रकाशक oder °कर्मप्रदीपक m. Bein. Krishṇa's.

ब्रह्मकर्मसमाधि Adj. *der sich mit der höchsten Gottheit beschäftigt und sich in sie vertieft.*

ब्रह्मकला f. Bez. *der im Herzen der Menschen wohnenden* Dâkshâjaṇî.

ब्रह्मकल्प 1) Adj. *dem Gotte* Brahman *ähnlich.* — 2) m. Brahman's *Weltperiode* als Bez. *einer Urzeit.*

ब्रह्मकाण्ड n. 1) *der dogmatische Theil der heiligen Schriften.* — 2) Titel eines Werkes oder Theiles eines Werkes des Bhartṛhari.

ब्रह्मकाय m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

ब्रह्मकायिक Adj. *zu den* Brahmakâja *gehörig.*

ब्रह्मकार Adj. *Gebete verrichtend.*

*ब्रह्मकाष्ठ m. *Thespesia populneoides* Râgan. 9,98.

*ब्रह्मकिलेय (?) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen die Brahmanen.*

ब्रह्मकुण्ड n. N. pr. eines heiligen *Teiches.*

ब्रह्मकुशा f. 1) *eine Art Kümmel* Bhâvapr. 1,165. — 2) *= ग्रजमोदा.

ब्रह्मकूट m. 1) *ein überaus gelehrter Theolog* MBh. 13,93,129. — 2) N. pr. eines heiliges *Berges.*

ब्रह्मकूर्च n. *eine best. Kasteiung, bei der man die fünf von der Kuh kommenden Dinge* (s. पञ्चगव्य) *geniesst,* Hemâdri 1,200,11. 2,45,11. 12. 46, 20.

ब्रह्मकृत् Adj. *Sprüche —, Segen* u. s. w. *verrichtend, — aussprechend.*

*ब्रह्मकृत m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकृति f. *Gebet, Andacht.*

ब्रह्मकेतु m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकैवर्त m. und °कैवर्तकेदारखण्ड Titel von Werken oder Abschnitten in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

ब्रह्मकोश 1) m. *a) die Schatzkammer des heiligen Wortes* Pâr. Gṛhj. 3,16. — *b)* Bein. Atri's VP.² 2,16. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = ग्रजमोदा Râgan. 6,111.

ब्रह्मक्षत्र n. Sg. und Du. *Brahmanen und Adeliche* VP.² 4,166. Ait. Br. 8,7,10.

ब्रह्मक्षत्रसव m. Pl. Bez. *bestimmter Opferhandlungen* M. 5,23.

ब्रह्मक्षेत्र n. N. pr. eines heiligen *Gebietes.*

ब्रह्मखण्ड n. Titel des ersten *Abschnittes* im Brahmavaivartapurâṇa.

ब्रह्मगन्ध m. *der Duft* Brahman's.

ब्रह्मगर्भ 1) m. *a) Brahmanen-Embryo* (?). — *b)* N. pr. eines Gesetzgebers. — 2) *f. ग्रा *Ocimum villosum* Râgan. 11,180.

ब्रह्मगवी f. *Brahmanenkuh.*

ब्रह्मगायत्री f. *ein best. Zauberspruch.*

ब्रह्मगार्ग्य m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

ब्रह्मगीता f. 1) Pl. *die von* Brahman *gesprochenen Verse* MBh. 13,35,5—11. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ब्रह्मगीतिका f. Bez. *besimmter Verse.*

ब्रह्मगुप्त m. N. pr. 1) eines Sohnes des Brahman. — 2) eines Astronomen und verschiedener anderer Männer. — 3) *Pl. eines Stammes.

*ब्रह्मगुप्तीय m. *ein Fürst der* Brahmagupta.

ब्रह्मगोल m. *das Weltall* Ind. St. 14,138.

ब्रह्मग्रन्थि m. 1) *eine Art Knoten* Comm. zu Gobh. S. 227, Z. 1 v. u. — 2) *ein best. Gelenk am Körper.*

*ब्रह्मग्रह m. = ब्रह्मराक्षस.

ब्रह्मग्राह्य Adj. *das heilige Wort zu empfangen würdig.*

ब्रह्मघातक m. *Brahmanenmörder.*

ब्रह्मघातिन् m. dass. f. °तिनी als Bez. *einer Frau am zweiten Tage der monatlichen Reinigung* Bhâvapr. 1,19.

ब्रह्मघोष m. 1) *das vom Hersagen von Gebeten herrührende Gemurmel.* Auch Pl. — 2) *der heilige Text, der* Veda.

ब्रह्मघोषरव m. = ब्रह्मघोष 1) Hemâdri 1,490,11.

ब्रह्मघ्न m. *Brahmanenmörder.* — ब्रह्मघ्नी s. u. ब्रह्मकृन्.

ब्रह्मचक्र n. 1) Brahman's *Rad.* — 2) *ein best. mystischer Kreis.*

ब्रह्मचर्य 1) n. *heiliges Studium, Lebensweise und Stand eines Brahmanenschülers;* insbes. *Enthaltsamkeit, Keuschheit.* Der Acc. construirt mit वस्, चर्, ग्रा-गम्, उप-इ und ग्रकर्. — 2) f. °र्या *Keuschheit* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,2.

ब्रह्मचर्यत्व n. *Enthaltsamkeit, Keuschheit* Hariv. 2,3,13.

ब्रह्मचर्यवत् Adj. *die Lebensweise eines Brahmanenschülers führend, Keuschheit übend* Âpast.

ब्रह्मचर्याश्रम m. *der Stand des Brahmanenschülers.*

*ब्रह्मचारणी f. *Clerodendrum siphonanthus.* Richtig °चारिणी.

ब्रह्मचारिक n. = ब्रह्मचर्य.

ब्रह्मचारिन् 1) Adj. *die heilige Wissenschaft studirend,* im Besondern *Enthaltsamkeit —, Keuschheit übend* (auch f.); m. *Brahmanenschüler.* — 2) m. *a) *Bein. Skanda's. — b)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. °चारिणी *a)* Bein. der Durgâ. — *b) *Clerodendrum siphonanthus. — c) *Thespesia populneoides. — d) *= कारणी Râgan. 10,107.

ब्रह्मचारिवास m. *das Wohnen als Brahmanenschüler* Âpast. 1,2,11.

ब्रह्मचिति f. Brahman's *Schichtung* Çat. Br. 8,4,4,12.

ब्रह्मचोदन Adj. (f. ई) *das* oder *den* Brahman *treibend.*

ब्रह्मज 1) Adj. *vom Heiligen stammend* MBh. 3, 232,11 nach der Lesart von Nilak. — 2) m. Pl. *a)* Bez. *bestimmter Wolken* VP.² 2,279. — *b) *eine best. Klasse göttlicher Wesen bei den* Gaina.

ब्रह्मजज्ञ Adj. vielleicht *wissend, was durch* Brahman *entstanden ist,* d. i. *Alles wissend.*

*ब्रह्मजटा f. und *°जटिन् m. *Artemisia indica*

Râgan. 10,147.

1. ब्रह्मजन्मन् n. *die durch das heilige Wissen bewirkte Wiedergeburt.*

2. ब्रह्मजन्मन् Adj. *von* Brahman *erzeugt.*

ब्रह्मजप m. *eine best. Gebetsformel* Mân. Gṛhj. 1,10.

ब्रह्मजामल n. fehlerhaft für ब्रह्मयामल.

ब्रह्मजाया f. 1) *Brahmanenweib.* — 2) Ghoshâ Br. als angebliche Verfasserin von ṚV. 10,109.

ब्रह्मजार m. *der Nebenmann einer Brahmanenfrau.*

ब्रह्मजालसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Weber, Lit. 319.

ब्रह्मजीवनिर्णय m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मजीविन् Adj. *das heilige Wissen als Lebensunterhalt benutzend.*

ब्रह्मजुष्ट Adj. *an Gebet —, an Andacht sich erfreuend.*

ब्रह्मजूत Adj. *durch Gebet —, durch Andacht angetrieben, — erregt.*

ब्रह्मज्ञ Adj. *die heilige Schrift kennend* Spr. 4491.

ब्रह्मज्ञान n. *die Kenntniss des heiligen Wissens, — der heiligen Schrift.*

ब्रह्मज्ञानिन् Adj. = ब्रह्मज्ञ.

ब्रह्मज्य Adj. *Brahmanen plagend, — vergewaltigend, — bedrückend.*

ब्रह्मज्य n. *das Plagen —, Vergewaltigen der Brahmanen.*

1. ब्रह्मज्येष्ठ (Conj.) m. Brahman's *älterer Bruder.*

2. ब्रह्मज्येष्ठ Adj. *das* Brahman *zum Ersten habend.*

1. ब्रह्मज्योतिस् n. *der Glanz —, die Herrlichkeit des* Brahman, *— der Gottheit.*

2. ब्रह्मज्योतिस् Adj. *den Glanz des heiligen Wortes oder des* Brahman-*Priesters habend.*

ब्रह्मणस्पति m. = बृहस्पति 1).

ब्रह्मणस्पत्नी f. *die Gattin des* Brahman-*Priesters.* Wohl mit beabsichtigtem Anklange an बृहस्पति.

ब्रह्मणीय in सु°.

ब्रह्मण्य, nur Partic. ब्रह्मण्यत् *betend, andächtig.*

ब्रह्मण्य 1) Adj. *dem Heiligen zugethan oder Brahmanen hold.* — 2) *m. *a) der Planet Saturn. — b) der indische Maulbeerbaum. — c) Saccharum Munjia* Râgan. 8,85. — 3) n. Pl. nach Sâj. *Lob oder Opferspeise.*

ब्रह्मण्यता f. *Brahmanen erwiesene Huld.*

ब्रह्मण्यतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

ब्रह्मण्यदेव m. Bein. Vishṇu's VP. 1,19,65. = ब्रह्मण्यानां श्रेष्ठ: Comm.

ब्रह्मण्यभास्कर m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मण्वत् Adv. *nach Art des* Brahman.

ब्रह्मण्वत् und ब्रह्मण्वत्त् Adj. 1) *von Gebet begleitet, andachtsvoll.* — 2) *einem heiligen Werk obliegend* und zugleich *einen Brahmanen habend.* — 3) *die Priesterschaft bei sich habend, — einschliessend, — repräsentirend.* — 4) *das Wort* Brahman *enthaltend.*

ब्रह्मतत्त्व n. *Alles was im* Veda *gelehrt wird* MBh. 12,188,16. Hariv. 12019.

ब्रह्मतर्कस्तव m. Titel eines Vedânta-Werkes und eines Stotra.

ब्रह्मता f. Nom. abstr. 1) zu ब्रह्मन् n. *der unpersönlich gedachte Gott.* — 2) *zu ब्रह्मन् m. *ein Brahmane.*

ब्रह्मताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

ब्रह्मतीर्थ n. 1) N. pr. eines Tîrtha. — 2) **Costus speciosus* oder *arabicus* Râgan. 6,155.

ब्रह्मतुल्य n. Titel eines Gjotisha. °टीका f. Bühler, Rep. No. 539.

ब्रह्मतुल्यगणित n. desgl.

1. ब्रह्मतेजस् n. Brahman's *Glanz, — Kraft.*

2. ब्रह्मतेजस् 1) Adj. Brahman's *Glanz (Kraft) habend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha.

ब्रह्मतेजोमय Adj. *aus* Brahman's *Glanz (Kraft) gebildet.*

ब्रह्मत्व n. 1) *das Amt des* Brahman oder *Oberpriesters.* — 2) *der Stand eines Brahmanen, Brahmanenthum.* — 3) *der Stand* Brahman's, *des obersten Gottes.*

*ब्रह्मत्वच् *Alstonia scholaris.*

ब्रह्मत्वपद्धति f. Titel eines Werkes.

ब्रह्मद Adj. *das heilige Wissen mittheilend, — lehrend.*

ब्रह्मदण्ड 1) m. *a)* Brahman's *Stab,* Bez. *einer best. mythischen Waffe. — b) die Strafe —, der Fluch eines Brahmanen* 107,2. — c) **Clerodendrum siphonanthus. — d) ein best. Komet. — e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,166. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze* Râgan. 5,134. = अध्यण्डा Comm. zu Kâtj. Çr. 1074, N. 2.

ब्रह्मदण्डिन् m. N. pr. eines alten Weisen.

ब्रह्मदत्त 1) Adj. *a) durch das* Brahman *gegeben. — b) vom Gotte* Brahman *gegeben.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

ब्रह्मदर्भा f. *Ptychotis Ajowan* Bhâvapr. 1,165.

ब्रह्मदातर् Nom. ag. = ब्रह्मद.

ब्रह्मदान n. *das Mittheilen des* Veda.

1. ब्रह्मदाय Adj. *der Jmd den* Veda *mittheilt, — lehrt.*

2. ब्रह्मदाय m. 1) *das heilige Wissen als Erbtheil.* °कर Adj. *dieses von —* (Gen.) *empfangend.* — 2) *der Antheil —, der erbliche Besitz eines Brahmanen.*

ब्रह्मदायाद nach dem Comm. entweder Adj. *der sein Erbtheil, das heilige Wissen, geniesst,* oder m. Brahman's *Sohn.*

*ब्रह्मदारु m. n. *der indische Maulbeerbaum* Râgan. 9,97.

ब्रह्मदूषक Adj. *die heilige Schrift fälschend* Hemâdri 1,479,12.

ब्रह्मदेय 1) Adj. *a)* f. आ *nach der bei Brahmanen üblichen* oder *nach* Brahman's *Weise zur Ehe gegeben werdend* Mân. Gṛhj. 1,8. — *b)* mit विधि m. *eine solche Weise der Eheschliessung.* — 2) n. *Mittheilung des* Veda, *Unterricht im* V.

ब्रह्मदेयात्मसंतान M. 3,185 fehlerhaft für °देयानुसंतान.

ब्रह्मदेयानुसंतान Adj. *in dessen Familie der Unterricht im* Veda *erblich ist* Gaut. 15,28. Vishṇus. 83,15.

*ब्रह्मदैत्य m. *ein in ein Gespenst verwandelter Brahmane.*

ब्रह्मद्वार n. *der Eingang zum* Brahman (n.).

ब्रह्मद्विष् Adj. 1) *feindlich gegen Andacht und heiliges Werk, Religionshasser, gottlos.* — 2) *Brahmanen hassend.*

ब्रह्मद्वेष m. *Religionshass, Gottlosigkeit* Ind. St. 15,408.

ब्रह्मधर Adj. *sich im Besitz des heiligen Wissens befindend.*

ब्रह्मधर्मद्विष् Adj. *feindlich gegen* Veda *und Gesetz* M. 3,41.

ब्रह्मधातु m. *ein Grundbestandtheil* Brahman's.

ब्रह्मधामन् n. Brahman's *Stätte* Brahmop. S. 248.

1. ब्रह्मन् n. 1) *die als Drang und Fülle des Gemüths auftretende und den Göttern zustrebende Andacht,* überh. *jede fromme Aeusserung beim Gottesdienst.* — 2) *ein heiliger Spruch,* namentlich *Zauberspruch* und auch schon *die blosse heilige Silbe* ओम्. — 3) *das heilige Wort, Gotteswort, der* Veda. — 4) *heilige Weisheit, Theologie, Theosophie.* — 5) *heiliges Leben,* insbes. *Enthaltsamkeit, Keuschheit.* — 6) *der höchste Gegenstand der Theosophie, der unpersönlich gedachte Gott, das Absolutum.* Auch mit den Beisätzen ज्येष्ठ, प्रथमज, स्वयंभु, अमूर्त, पर, परतर, परम, मरुत्, सना-

तन, शाश्वत. Ausnahmsweise auch als m. construirt. — 7) *der Stand, welcher Inhaber und Pfleger des heiligen Wissens ist, die Theologen, Klerisei, Brahmanenschaft.* Ausnahmsweise auch vom *einzelnen Brahmanen* gebraucht. — 8) **Speise.* — 9) **Reichthum.*

2. ब्रह्मन् m. 1) *Beter, Andächtiger* und dann *Beter von Beruf*, d. h. *Priester, Brahmane;* auch *Kenner der heiligen Sprüche (Zaubersprüche), des heiligen Wissens* überh. Auch vom *Monde* gebraucht. — 2) *Kenner des heiligen Wissens* im engern Sinne: *derjenige Hauptpriester, welcher die Leitung des Opfers hat und die drei* Veda *kennen soll.* — 3) *der Gehülfe von* 2) *beim* Soma-*Opfer.* — 4) *der oberste Gott des indischen Pantheons, der Schöpfer der Welt.* Daher auch auf die Prâgâpati übertragen. — 5) so v. a. ब्रह्मण आयुः Brahman's *Lebensdauer.* — 6) **die Sonne.* — 7) Bein. Çiva's. — 8) angeblich *der* Veda Pâr. Gṛhj. 3,3,6. — 9) *der Intellect.* — 10) *ein best. Stern,* δ *aurigae.* — 11) **ein best.* Joga. — 12) Bez. *des 9ten* Muhûrta. — 13) N. pr. *a)* *des Dieners des 10ten* Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — *b)* eines Zauberers.

ब्रह्मनदी f. Bein. der Sarasvatî.

*ब्रह्मनाभ m. Bein. Vishṇu's.

ब्रह्मनामावलि f. Titel eines Werkes.

ब्रह्मनाल n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मनिरुक्त n. und ब्रह्मनिर्णय m. Titel zweier Werke.

ब्रह्मनिर्वाण n. *das Erlöschen im* Brahman, *das Eingehen in das* B.

ब्रह्मनिष्ठ 1) Adj. *ganz dem* Brahman (n.) *hingegeben.* — 2) *m. *Maulbeerbaum.*

ब्रह्मनीड n. *der Ruheplatz des* Brahman (n.).

ब्रह्मनुत्त Adj. *durch einen heiligen Spruch vertrieben.*

ब्रह्मपति m. = ब्रह्मणस्पति.

ब्रह्मपत्त्र n. *das Blatt der Butea frondosa.*

ब्रह्मपथ m. 1) *der Weg zum* Brahman (n.) oder *zum Gotte* Brahman (m.). — 2) *der Pfad der Frömmigkeit* Lalit. 8,11.

ब्रह्मपद् m. Brahman's (n.) *Stätte.*

ब्रह्मपन्नग m. N. pr. eines Marut's. वङ्कपन्नग v. l.

ब्रह्मपरिषद्य m. Pl. = ब्रह्मपार्षद्य.

*ब्रह्मपर्णी f. *Hemionitis cordifolia.*

ब्रह्मपर्वत m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मपलाश m. Pl. *eine best. Schule des* AV. Âranjan. 47,16. v. l. ब्राह्म°.

*ब्रह्मपवित्र n. Kuça-*Gras* Râgan. 8,92.

*ब्रह्मपादप m. *Butea frondosa.*

ब्रह्मपार् m. 1) *das Endziel aller Theosophie* VP. 1,15,56. — 2) *ein best. Gebet* VP. 1,15,55.

ब्रह्मपारमय Adj. mit ज्ञप m. = ब्रह्मपार् 2) VP. 1,15,53.

ब्रह्मपार्षद्य m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

ब्रह्मपाश m. *eine best. mythische Waffe.*

ब्रह्मपितृ m. Bein. Vishṇu's.

*ब्रह्मपिशाच m. = ब्रह्मराक्षस.

ब्रह्मपुत्र 1) m. *a)* *Priestersohn, Brahmanensohn.* — *b)* *ein Sohn des Gottes* Brahman. — *c)* *ein best. vegetabilisches Gift* Mat. med. 98. Bhâvapr. 1,27. — *d)* N. pr. α) eines Flusses. — β) eines Sees. — γ) *eines heiligen Gebietes. — 2) *f. ई *a)* *Yamswurzel* Râgan. 7,85. — *b)* Bein. des Flusses Sarasvatî.

ब्रह्मपुर 1) n. *a)* *die Stadt des Gottes* Brahman (im Himmel). — *b)* N. pr. α) einer *Stadt* auf Erden. — β) *eines Reiches. — *c)* Bez. α) *des Herzens.* — β) *des Körpers.* — 2) f. ई *a)* *die Burg des Gottes* Brahman (im Himmel). — *b)* N. pr. einer *Stadt.* — *c)* Bein. der *Stadt* Benares. — *d)* etwa *Kapelle* Vikramâṅkak. 17,29. — *e)* N. pr. eines Berggipfels im Himâlaja.

ब्रह्मपुरक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

ब्रह्मपुराण n. Titel eines Purâṇa.

ब्रह्मपुरुष m. 1) *ein Diener des* Brahman *genannten Priesters.* — 2) *ein Diener des Gottes* Brahman Mân. Gṛhj. 2,12. — 3) *= ब्रह्मराक्षस.

1. ब्रह्मपुरोकित m. Pl. dei den Buddhisten *eine best. Klasse von Göttern.*

2. ब्रह्मपुरोकित Adj. *die Priesterschaft zum* Purohita *habend.*

ब्रह्मपुष्प (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मपूत Adj. 1) *dnrch Andacht geklärt* Âpast. Çr. 4,4,4. — 2) *durch den Gott* Brahman *geläutert.*

ब्रह्मपृष्ट oder °पृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,123.

ब्रह्मप्रकृतिक Adj. *auf* Brahman *zurückgehend, von ihm herrührend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,6. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

ब्रह्मप्रजापति m. Du. Brahman *und* Prâgâpati Lâṭj. 10,13,8 (ब्रह्मप्राजा° gedr.).

ब्रह्मप्रतिष्ठाप्रयोग m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मप्रसूत Adj. *durch das* Brahman *gefördert.*

ब्रह्मप्रिय Adj. *Andacht* oder *den* Veda *liebend* Vishnus. 98,37.

ब्रह्मप्रीं Adj. *Andacht liebend.*

ब्रह्मबन्धव n. Nom. abstr. zu ब्रह्मबन्धु.

ब्रह्मबन्धु m. *Priestergeselle* (verächtlich), *ein unwürdiges Mitglied der Priesterschaft, ein Brahmane dem blossen Namen nach.* Nach einer Erklärung *ein Brahmane, der vor Sonnenaufgang und Sonnenuntergang nicht die* Samâdhjâ *vollzieht.* f. °बन्धू Gaut. Gobh. 2,6,9. Nom. abstr. °बन्धुता f. — *Compar. und *Superl. f. °बन्धुतरा, °बन्धूतरा, °बन्धुतमा und °बन्धूतमा P. 6, 3,44, Sch.

1. ब्रह्मबल n. *Priestermacht* Maitr. S. 2,2,3 (17,11).

2. ब्रह्मबल m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मबलि m. N. pr. eines Lehrers.

ब्रह्मबिन्दु m. 1) **ein bei der Recitation des* Veda *zum Munde hinausfahrender Speicheltropfen.* — 2) *der Tropfen* (Anusvâra) *des* Brahman als Titel einer Upanishad.

ब्रह्मबिलेय (?) m. N. pr. eines Mannes.

1. ब्रह्मबीज n. *der Same des* Veda, *die heilige Silbe* ओम्.

2. *ब्रह्मबीज m. *Maulbeerbaum.*

ब्रह्मबोध m. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मबोध्या f. N. pr. eines Flusses. ब्रह्मवेध्या v. l.

ब्रह्मब्रुवाण Adj. *sich für einen Brahmanen ausgebend.*

*ब्रह्मभद्रा f. *Ficus heterophylla.*

ब्रह्मभवन n. *die Wohnstätte des Gottes* Brahman.

ब्रह्मभाग m. 1) *der für den* Brahman *genannten Priester bestimmte Theil.* — 2) **Maulbeerbaum.*

ब्रह्मभाव m. *das Eingehen in das* Brahman.

ब्रह्मभावन Adj. *das heilige Wissen zur Erscheinung bringend, — lehrend.*

ब्रह्मभिद् Adj. *das* Brahman *theilend, aus dem einen* Br. *viele machend.*

ब्रह्मभुवन n. *die Welt des Gottes* Brahman.

ब्रह्मभूत 1) Adj. *in das* Brahman *eingegangen* VP. 5,37,68. — 2) n. *das Eingegangensein in das* Brahman VP. 1,22,42. 5,19,2.

*ब्रह्मभूति f. *Zwielicht.*

*ब्रह्मभूमिजा f. *eine Art Pfeffer* Râgan. 6,17.

ब्रह्मभूय n. 1) *das Eingehen in das* Brahman. — 2) *Brahmanenthum.*

ब्रह्मभूयस् 1) Adj. *in das* Brahman *eingehend.* — 2) n. *das Eingehen in das* Brahman.

ब्रह्मभूयव n. = ब्रह्मभूय 1).

ब्रह्मभ्रष्ट Adj. *um das heilige Wissen gekommen*

Hemâdri 1,603,7.

ब्रह्ममङ्गलदेवता f. Bein. der Lakshmî.

ब्रह्ममठ m. N. pr. einer *Klosterschule.*

*ब्रह्ममण्डूकी f. *Clerodendrum siphonanthus.*

ब्रह्ममति m. N. pr. eines Teufels (buddh.).

ब्रह्ममय Adj. (f. ई) *aus dem* Brahman *bestehend, daraus gebildet* VP. 6,8,56.

ब्रह्ममह् m. *ein Fest zu Ehren der Brahmanen.*

ब्रह्ममाण्डूकी f. *Clerodendrum siphonanthus.*

ब्रह्ममित्र m. N. pr. eines Muni.

ब्रह्ममीमांसा f. *die Untersuchung des* Brahman, *der* Vedânta. °भाष्य n. und °भाष्यविवरण n. Titel von *Commentaren.*

ब्रह्ममुख Adj. (f. आ) *dem die Priester vorangehen, den Priestern nachstehend* TS. 5,2,3,1. R. 1,6,16.

ब्रह्ममुहूर्त m. *eine best. Tagesstunde* Ind. St. 15,398.

*ब्रह्ममूर्धभृत् m. Bein. Çiva's.

*ब्रह्ममेखल m. *Saccharum Munjia.*

ब्रह्ममेध्या f. N. pr. eines Flusses.

ब्रह्मयज्ञ m. 1) *Andachtsopfer,* d. i. *Hersagung eines heiligen Textes, heiliges Studium* Âpast. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ब्रह्मयज्ञसंक्षिता f. und °यज्ञादिविधि m. Titel von Werken.

ब्रह्मयशस् n. *die Herrlichkeit* Brahman's.

ब्रह्मयशस n. *Brahmanenherrlichkeit.*

ब्रह्मयशसिन् Adj. *im Besitz der Brahmanenherrlichkeit.*

*ब्रह्मयष्टि f. *Clerodendrum siphonanthus* oder *Ligusticum Ajowan.*

ब्रह्मयाग m. = ब्रह्मयज्ञ 1).

ब्रह्मयातु m. *eine best. Art von Dämonen.*

ब्रह्मयामल und °यामिल (Opp. Cat. 1) n. Titel eines Tantra.

ब्रह्मयुग n. *das Zeitalter der Priesterschaft.*

ब्रह्मयुज् Adj. *durch Andacht geschirrt,* d. h. *auf Bitten der Menschen den Gott herbeifahrend.*

ब्रह्मयोग m. *Anwendung der Andacht* oder *verbindende Wirkung der A.*

1. ब्रह्मयोनि f. 1) *die Heimat des* Brahman (n.). — 2) N. pr. *a*) eines Wallfahrtsortes. Auch °योनी. — *b*) *eines Berges, = ब्रह्मगिरि.

2. ब्रह्मयोनि Adj. 1) *im* Brahman (n.) *die Heimat habend.* — 2) *von* Brahman *stammend.*

ब्रह्मरक्षस् n. *eine Art böser Dämonen.*

ब्रह्मरत्न n. *ein den Brahmanen zu machendes kostbares Geschenk.*

ब्रह्मरथ m. *ein Brahmanen-Wagen, Karren.*

ब्रह्मरन्ध्र n. *eine auf dem Scheitel angenommene Oeffnung, durch welche die Seele nach dem Tode entfliehen soll,* Ind. St. 15,383.

ब्रह्मरव m. *das Hersagen von Gebeten* Hemâdri 1,239,16. 260,1.

ब्रह्मरस m. *der Geschmack* Brahman's.

ब्रह्मराक्षस 1) m. *a*) *eine Art böser Dämonen.* — *b*) **eine best. Pflanze.* — 2) f. ई Name einer der neun Samidh.

ब्रह्मराज m. N. pr. verschiedener Männer.

ब्रह्मराजन्य m. Du. *ein Brahmane und ein Adelicher* VS. 26,2. AV. 19,32,8.

ब्रह्मरात m. 1) Bein. Çuka's. — 2) N. pr. des Vaters von Jâgñavalkja 101,5.

ब्रह्मराति m. Patron. fehlerhaft für ब्राह्म°.

ब्रह्मरात्र m. *eine best. Stunde der Nacht.*

*ब्रह्मरात्रि und *°क (Gal.) m. Patron. Richtig ब्राह्मराति.

ब्रह्मराशि m. 1) *der ganze Umkreis des heiligen Wissens, die ganze Masse der heiligen Texte.* — 2) *ein best. Sternbild.*

*ब्रह्मरीति f. *eine Art Messing* Râgân. 13,29.

ब्रह्मरूप Adj. als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98, 29.

*ब्रह्मरूपिणी f. *eine best. parasitische Pflanze.*

*ब्रह्मरेखा f. *die von* Brahman *dem Menschen an die Stirn geschriebene Zeile, das vorher bestimmte Schicksal eines Menschen.*

ब्रह्मर्षि m. *ein priesterlicher Weiser* (Titel alter Weisen wie Vasishṭha u. s. w.). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

ब्रह्मर्षिदेश m. *das von den priesterlichen Weisen bewohnte Land.*

ब्रह्मलक्षणवाक्यार्थ m. Titel eines Werkes.

*ब्रह्मलिखित n. und °लेख m. = ब्रह्मरेखा.

ब्रह्मलोक m. Brahman's *Welt,* — *Himmel* Gaut. Auch Pl.

ब्रह्मवक्तृ Nom. ag. *ein Verkünder des heiligen Wissens.*

ब्रह्मवत् Adv. 1) *der heiligen Schrift gemäss.* — 1) *wie der* Veda Âpast.

ब्रह्मवद् (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

ब्रह्मवद्य n. 1) *das Hersagen von Sprüchen* Çâṅkh. Br. 27,4. — 2) = ब्रह्मौद्य. — Soll auch Adj. (f. आ) sein.

ब्रह्मवध m. *Brahmanenmord.*

ब्रह्मवधा f. dass. °कृत n. *ein verübter Brahmanenmord.*

ब्रह्मवनि Adj. *der Priesterschaft zugethan.*

ब्रह्मवत् Adj. *im Besitz des heiligen Wissens.*

ब्रह्मवरण n. *das Wählen des* Brahman *genannten Priesters* Kâtj. Çr. 8,1,6. Comm. zu 2,1,18.

ब्रह्मवर्चस् n. *Auszeichnung im heiligen Wissen, geistlicher Vorrang, Heiligkeit.*

ब्रह्मवर्चसकाम Adj. *nach dem* Brahmavarkasa *verlangend* Âpast.

ब्रह्मवर्चसिन् Adj. *ausgezeichnet durch Kenntniss heiliger Wissenschaft, ein hervorragender Geistlicher, heilig.* Compar. °सितर्.

ब्रह्मवर्चस्य 1) Adj. (f. आ) *zum* Brahmavarkasa *verhelfend* Ârsh. Br. 2,5. Saṁhitopan. 6,8. Bhâg. P. 1,4,30. — 2) n. = ब्रह्मवचस Vishṇus. 78,10. Gṛihjâs. 1,41.

ब्रह्मवर्चस्विन् Adj. = ब्रह्मवर्चसिन्.

*ब्रह्मवर्त m. = ब्रह्मावर्त 1).

*ब्रह्मवर्धन n. *Kupfer.*

ब्रह्मवर्मन् n. Pl. Bez. *bestimmter Spenden* Âpast. Çr. 16,18.

ब्रह्मवल (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

ब्रह्मवल्ली f. Titel einer Upanishad.

ब्रह्मवल्लीलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* (buddh.).

ब्रह्मवाच् f. *der heilige Text* Ârsh. Br. 5,6.

ब्रह्मवाटीय Adj. als Bez. *einer Art von* Muni.

ब्रह्मवाद् 1) m. *a*) *Rede vom Heiligen.* — *b*) Titel eines Njâja-Werkes. — 2) Adj. metrisch für °वादिन्.

ब्रह्मवादिन् Adj. *das Heilige besprechend, Religionskundiger, Theolog, ein* Vedântin Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,29. f. °नी Varâh. Bṛh. 24(22),15. Nom. abstr. °वादित्व n.

ब्रह्मवाद्य n. *ein Wettstreit um Heiligkeit, — um magische Kraft.*

ब्रह्मवालुक n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मवास m. Brahman's *Wohnung, — Himmel.*

ब्रह्मवाह्य Adj. *dem Andacht dargebracht wird.*

ब्रह्मविद्य n. Nom. abstr. von ब्रह्मविद् 1).

ब्रह्मविद् Adj. 1) *das Heilige kennend, Theolog, Philosoph.* — 2) *zauberkundig.*

ब्रह्मविद् Adj. = ब्रह्मविद् 1).

ब्रह्मविद्या f. 1) *Kenntniss des Heiligen, die Lehre vom H.* — 2) Titel einer Upanishad.

ब्रह्मविद्यातीर्थ m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मविद्याभरण n., °विद्याविजय m., °विद्याविलास m. und °विद्योपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ब्रह्मविद्विस् Adj. Brahman *kennend.*

ब्रह्मविद्विष् Adj. = ब्रह्मद्विष् 1).

ब्रह्मविवर्धन Adj. *heiliges Wissen mehrend* (Vishṇu).

*ब्रह्मविशेषचित्तपरिपृच्छा f. Titel eines buddh. Sûtra.

ब्रह्मविष्ण्वर्कवत् Adj. *mit* Brahman, Vishṇu *und der Sonne versehen* Hemâdri 1,381,15.

ब्रह्मविहार m. *frommer Wandel* Lalit. 9,16. Text zu Lot. de la b. l. 89,1.

ब्रह्मवीणा f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

ब्रह्मवृक्ष m. 1) *das als Baum gedachte* Brahman. — 2) **Butea frondosa* (Râǵan. 10,36) oder *Ficus glomerata.*

ब्रह्मवृत्ति f. *der Lebensunterhalt eines Brahmanen.*

ब्रह्मवृद्ध Adj. *durch Andacht gross geworden.*

ब्रह्मवृद्धि 1) f. *Zunahme an Brahmanenmacht* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*ब्रह्मवृन्दा f. N. pr. der Stadt Brahman's.

ब्रह्मवेद m. 1) *der* Veda *der Zaubersprüche, der* Atharvaveda. — 2) *der* Veda *der Brahmanen.*

ब्रह्मवेदपरिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

ब्रह्मवेदमय Adj. *aus dem* ब्रह्मवेद 1) *bestehend.*

ब्रह्मवेदि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मवेदिन् Adj. = ब्रह्मविद् 1).

ब्रह्मवेद्या f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,30.

ब्रह्मवैवर्त und °क n. Titel eines Purâṇa.

ब्रह्मव्यवहार m. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मव्रत n. 1) *eine best. Begehung.* — 2) *das Gelübde der Keuschheit.* °धर Adj. *dieses übend.*

ब्रह्मशब्दशक्तिवाद m., °शब्दार्थवाद m. und °शब्दार्थविचार m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*ब्रह्मशल्य m. *Acacia arabica.*

ब्रह्मशायिन् Adj. *in* Brahman *ruhend.*

ब्रह्मशाला f. 1) Brahman's *Halle.* — 2) N. pr. einer heiligen Oertlichkeit.

*ब्रह्मशासन 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) n. *a) ein auf den Namen von Brahmanen ausgestelltes Edict.* — *b)* Brahman's oder *eines Brahmanen Geheiss.* — *c) ein Gemach, in welchem Untersuchungen über das heilige Wissen angestellt werden.*

ब्रह्मशिरस् und °शीर्षन् n. *eine best. mythische Waffe.*

ब्रह्मशुम्भित Adj. *durch Andacht geputzt, — geschmückt.*

ब्रह्मश्री f. Name eines Sâman.

ब्रह्मश्रीमत्त्व m. *ein best. Spruch.*

ब्रह्मसंशित Adj. *durch Andacht —, durch einen heiligen Spruch geschärft.*

ब्रह्मसंसद् f. Brahman's *Audienzsaal.*

ब्रह्मसंस्थ Adj. *ganz für das Heilige lebend, im Heiligen aufgehend.*

ब्रह्मसंहिता f. 1) *eine Sammlung von Gebeten.* Nach dem Comm. = प्रणव. — 2) Titel eines Werkes.

*ब्रह्मसती f. Bein. des Flusses Sarasvatî Râǵan. 14,21.

ब्रह्मसत्त्र n. *Andachtsopfer, Vertiefung in das Heilige.*

ब्रह्मसत्त्रिन् Adj. *ein Andachtsopfer bringend, sich in das Heilige vertiefend.*

ब्रह्मसदन n. 1) *der Sitz des* Brahman-*Priesters* Âpast. — 2) Brahman's *Sitz, — Himmel.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मसभा f. Brahman's *Halle, — Audienzsaal.*

*ब्रह्मसंबन्ध m. = ब्रह्मरात्तस.

ब्रह्मसंभव 1) Adj. *von* Brahman *stammend.* — 2) m. N. pr. *a)* *des zweiten schwarzen Vâsudeva bei den Ǵaina. — *b)* des Verfassers eines Gesetzbuchs.

ब्रह्मसरस् n. N. pr. eines Badeplatzes.

*ब्रह्मसर्प m. *eine Schlangenart* Med. l. 167.

ब्रह्मसव m. 1) *Andachtsklärung.* — 2) *eine best. Opferhandlung;* s. ब्रह्मक्षत्रसव und vgl. ब्राह्मणसव.

ब्रह्मसागर m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मसात् Adv. mit कर् *mit dem* Brahman *in Einklang bringen.*

ब्रह्मसाम und °सामन् n. *ein auf einen vom* Brahman (Brâhmaṇâkkhaṁçin) *recitirten Vers gesungenes* Sâman.

ब्रह्मसामिक Adj. von ब्रह्मसामन्.

ब्रह्मसायुज्य n. *die Vereinigung mit dem* Brahman, *das Eingehen in das* Br.

ब्रह्मसारिष्टता f. *Gleichheit der Würde mit* Brahman.

ब्रह्मसावर्ण 1) m. N. pr. des 10ten Manu VP. 3,2,27. — 2) n. *sein* Manvantara.

ब्रह्मसावर्णि m. = ब्रह्मसावर्ण 1) VP. 3,2,24.

ब्रह्मसिद्धान्त m. Titel verschiedener astronomischer Werke.

ब्रह्मसिद्धि 1) f. Titel eines Werkes. — 2) m. N. pr. eines Muni.

ब्रह्मसुत 1) m. Brahman's *Sohn.* — 2) f. आ Brahman's *Tochter* Hemâdri 1,452,15.

ब्रह्मसुवर्चला f. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *ein Helianthus* und *Clerodendrum siphonanthus.* — 2) *ein Ueberguss auf diese Pflanze.*

*ब्रह्मसू m. Bein. 1) Aniruddha's. — 2) *des Liebesgottes.*

ब्रह्मसूत्र n. 1) *die über der Schulter getragene Schnur der Brahmanen.* — 2) *ein das Heilige behandelndes —, ein theologisches* Sûtra. — 3) Titel eines dem Bâdarâjaṇa oder Vjâsa zugeschriebenen Sûtra. °सूत्रऋग्व्याख्या f., °सूत्रभाष्य n., °सूत्रवृत्ति f., °सूत्रद्वितवृत्ति f. (Opp. Cat. 1), °सूत्रानुभाष्य n., °सूत्रानुभाष्यपदप्रदीप m., °सूत्रानुभाष्यविवरण n. und °सूत्रार्थसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken, die dieses Sûtra behandeln.

1. ब्रह्मसूत्रपद n. *ein Wort —, ein Ausspruch eines theologischen* Sûtra.

2. ब्रह्मसूत्रपद Adj. (f. ई) *aus Worten* oder *Aussprüchen eines theologischen* Sûtra *bestehend.*

ब्रह्मसूत्रिन् Adj. *mit der Brahmanenschnur bekleidet.*

*ब्रह्मसूनु m. N. pr. des 12ten Oberherrschers in Bhârata (bei den Ǵaina).

ब्रह्मसृज् m. Brahman's *Erschaffer* (Çiva).

ब्रह्मसोम m. N. pr. eines Heiligen.

ब्रह्मस्तम्ब (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

ब्रह्मस्तेन m. *ein Dieb am Heiligen, Einer, der auf unrechtmässige Weise in den Besitz des* Veda *gelangt,* MBh. 12,269,53. Nîlak.: ब्रह्म विविधपरिच्छेदशून्यं वस्तु । तस्य स्तेनः । अपलापकर्तारः

ब्रह्मस्तेय n. *Diebstahl am Heiligen, das auf unrechtmässige Weise in Besitz Gelangen des* Veda.

ब्रह्मस्थल n. N. pr. einer Stadt, verschiedener Dörfer und Agrahâra.

ब्रह्मस्थान 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) *m. *Maulbeerbaum.*

ब्रह्मस्फुटसिद्धान्त m. Titel eines astronomischen Werkes.

ब्रह्मस्व n. *das Eigenthum von Brahmanen* Kâṇḍak. 45,6. 47,11. 55,4.

ब्रह्मस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्महत्या f. *Brahmanenmord.*

ब्रह्महन् 1) m. *Brahmanenmörder.* — 2) f. *ब्रह्मघ्नी *Aloe perfoliata* Râǵan. 5,46.

*ब्रह्महृत n. *Gastfreundschaft.*

ब्रह्महृदय m. n. *der Stern Capella.*

ब्रह्माक्रद् m. N. pr. eines *Sees.*

ब्रह्माक्षर n. *eine heilige Silbe, die Silbe* ओम्.

ब्रह्माक्षरमय Adj. *aus heiligen Silben bestehend.*

ब्रह्मागार *das Haus des* Brahman *genannten Priesters* Kâtj. Çr. 15,4,3. 8,14.

*ब्रह्माग्रभू m. *Pferd.*

ब्रह्माञ्जलि m. *das Aneinanderlegen der Hände zum* Veda-*Studium.* °कृत Adj. *die H. z. V. St. aneinanderlegend.*

ब्रह्माणी f. 1) Brahman's *Gattin* oder *Energie*. — 2) Bein. der Durgâ. — 3) **ein best. wohlriechender Arzeneistoff*. — 4) **eine Art Messing*. — 5) N. pr. eines Flusses.

ब्रह्माणीमन्त्र m. *ein best. Spruch* Mârk. P. 89,36.

ब्रह्माण्ड n. 1) Brahman's *Ei, das Weltall, die Welt*. Auch Pl. — 2) Titel eines Purâṇa (Upapurâṇa). Vollständig °पुराण n. Opp. Cat. 1.

ब्रह्माण्डकटाह m. = ब्रह्माण्ड 1) Ganit. Kaksh. 1. Comm. zu Âryabh. 1,4.

ब्रह्माण्डकपाल m. *die Halbkugel der Welt*, so v. a. *die bewohnte Erde* Harshaṅ. 99,13.

ब्रह्मातिथि m. N. pr. eines Kâṇva.

*ब्रह्मात्मभू m. *Pferd*.

*ब्रह्मादनी f. *eine best. Pflanze*, = कंसपदी.

ब्रह्मादर्श m. Titel eines Werkes.

*ब्रह्मादिज्ञाता f. Bein. der Godâvarî.

ब्रह्मादिशीर्ष N. pr. einer Oertlichkeit.

1. ब्रह्माद्य Adj. *für Brahmanen essbar*.

2. ब्रह्माद्य Adj. *mit* Brahman *beginnend*.

*ब्रह्माद्रिज्ञाता f. Bein. der Godâvarî.

ब्रह्माधिगमिक Adj. *zum Studium des* Veda *in Beziehung stehend*.

ब्रह्मानन्द् m. 1) *die Wonne am* Brahman. Auch Titel eines Werkes. — 2) N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दभारती m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दवल्ली f. Titel der zweiten Vallî in der Taittirîjopanishad.

ब्रह्मानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दसूत्रमुक्तावलि f. und ब्रह्मानन्दीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ब्रह्मापेत m. N. pr. eines Rakshas.

ब्रह्माभ्यास m. *das Studium der heiligen Schrift*.

ब्रह्मामृत n. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मामृतवर्षिणी f. Titel eines Werkes.

*ब्रह्माम्भस् n. *Kuhurin*.

ब्रह्माय्, °यते *zu* Brahman *werden*.

ब्रह्मायण und ब्रह्मायन Adj. als Beiw. Nârâjaṇa's.

ब्रह्मायतन n. *ein Tempel* Brahman's.

ब्रह्मायतनीय Adj. (f. आ) *sich auf die Brahmanen stützend* Lâṭj. 6,6,4. 18.

ब्रह्मायन s. u. ब्रह्मायण.

1. ब्रह्मायुस् n. *die Lebensdauer des Gottes* Brahman Vishṇus. 20,16.

2. ब्रह्मायुस् 1) Adj. Brahman's *Lebensalter erreichend* Ind. St. 15,428. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

ब्रह्मारण्य n. 1) **ein Wald, in welchem der Veda studirt wird*. — 2) N. pr. eines *Waldes*. °माहात्म्य n.

ब्रह्मार्क m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मार्घ Adj. *des Heiligen würdig*.

ब्रह्मार्पण n. 1) *das Darbringen des Heiligen*. — 2) *ein best. Zauberspruch*.

ब्रह्मालंकार m. Brahman's *Schmuck*.

ब्रह्मावबोध m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मावर्त m. 1) Bez. *des heiligen Landes zwischen der* Sarasvatî *und der* Dṛshadvatî. — 2) N. pr. *a*) eines Tîrtha. Auch °तीर्थ n. — *b*) eines Sohnes des Ṛshabha.

ब्रह्मावलीभाष्य n. Titel eines Werkes.

ब्रह्मावादनगर n. N. pr. eines *Stadt* Ind. St. 15, 261.

ब्रह्मावास m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मासन n. 1) *der Sitz des* Brahman-*Priesters*. — 2) *eine best. zur Betrachtung des Heiligen für geeignet gehaltene Stellung beim Sitzen*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Kâd. 144,8 (254,11).

ब्रह्मास्त्र n. 1) *eine best. mythische Waffe*. — 2) *ein best. Zauberspruch*.

ब्रह्मास्त्रकल्प m. und ब्रह्मास्त्रपद्धति f. Titel zweier Werke.

ब्रह्मास्य n. *eines Brahmanen Mund*.

ब्रह्माहुत Adj. *dem mit Andacht geopfert worden ist*.

ब्रह्माहुति f. *Andachtsopfer*.

ब्रह्मिन् Adj. *zum* Brahman *in Beziehung stehend* Taitt. Âr. 2,27,6. Der Comm. fasst ब्रह्मिश्रवस् als ein Wort und erklärt dieses durch ब्रह्मविषयवाक्यश्रवणम्. Auch als Beiw. Vishṇu's.

ब्रह्मिष्ठ m. 1) *ein* Brahman *in höchster Potenz* (Prajâpati). — 2) *ein überaus gelehrter und frommer Brahmane*. Auch Fürsten werden so genannt. — 3) N. pr. eines Fürsten.

ब्रह्मी 1) Adj. f. etwa *heilig*. — 2) **f. *ein best. Gemüse* und *Clerodendrum siphonanthus*. Nach Mat. med. 213 *Herpestis Monnieria*.

*ब्रह्मीभूत m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

ब्रह्मीयस् m. *ein würdigerer, gelehrterer Brahmane*.

ब्रह्मेद्ध Adj. *unter Andacht entzündet*.

ब्रह्मेशय Adj. *im* Brahman *ruhend*.

ब्रह्मेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मोक्त 1) Adj. *der das* Veda-*Studium aufgegeben hat, der den* Veda *wieder vergessen hat* Gaut. Nom. abstr. °ता f. M. 11,56. — 2) n. (!) = ब्रह्मोज्झता Âpast.

ब्रह्मोडुम्बर fehlerhaft für ब्रह्मोदुम्बर.

ब्रह्मोत्तर 1) m. N. pr. *a*) eines best. übermenschlichen Wesens. — *b*) Pl. eines Volkes. — 2) n. Titel eines Abschnittes im Skandapurâṇa. Auch °खण्ड.

ब्रह्मोदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मोडुम्बर desgl.

ब्रह्मौद्य n. *Wettstreit in der Kenntniss heiliger Dinge, theologisches Räthselspiel*. Soll auch Adj. (f. आ) sein.

ब्रह्मोपनिषद् f. 1) *eine Geheimlehre über das* Brahman. — 2) *eine Geheimlehre der Brahmanen*. — 3) Titel zweier Upanishad.

ब्रह्मोपेत m. N. pr. eines Rakshas VP². 2,293. Vgl. ब्रह्मापेत.

*ब्रह्मोपनेतर् m. *Butea frondosa* Râǵan. 10,37.

ब्रह्मौदन् m. *Reismus, welches für Brahmanen, namentlich für fungirende Priester, gekocht wird*.

*ब्राध्नायन 1) m. Pl. als Pl. zu ब्राध्नायन्य. — 2) f. ई f. zu ब्राध्नायन्य.

*ब्राध्नायन्य m. Patron. von ब्रध्न.

ब्राह्म् 1) Adj. (f. ई) *heilig, göttlich; auf das —, auf den* Brahman —, *auf die Brahmanen bezüglich, ihnen gehörig, — eigen, — günstig, aus ihnen bestehend* u. s. w. तीर्थ n. *ein best. Theil der Hand*. — 2) m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. ई *a*) Brahman's *Energie, eine der acht göttlichen Mütter*. Pl. in Skanda's Gefolge. — *b*) *Rede, Erzählung, die Göttin der Rede*, Sarasvatî. — *c*) *eine best.* Murkhanâ S. S. S. 30. — *d*) Bein. der Durgâ. — *e*) *heilige —, fromme Weise*. — *f*) *eine nach der* Brahman-*Weise verheirathete Frau* Gaut. Vishṇus. 24,29. — *g*) **die Frau eines Brahmanen*. — *h*) **das Mondhaus* Rohiṇî. — *i*) **Fischweibchen*. — *k*) **eine Ameisenart*. — *l*) Bez. *verschiedener Pflanzen*. Nach den Lexicographen *Clerodendrum siphonanthus, Ruta graveolens* (Râǵan. 5,61), *Enhydra Hingcha, Yamswurzel* und = सोमवल्ली Dhanv. 3,38. — *m*) **eine Art Messing*. — *n*) N. pr. eines Flusses. — 4) n. *das Studium der heiligen Schrift*.

*ब्राह्मक 1) n. = ब्रह्मणा कृतम् (संज्ञायाम्). — 2) f. ब्राह्मिका *Clerodendrum siphonanthus*.

ब्राह्मकारिका f. Pl. Titel bestimmter Kârikâ.

*ब्राह्मकृतेय m. Patron. von ब्रह्मकृत.

*ब्राह्मगुप्त m. Pl. N. pr. eines Stammes.

*ब्राह्मगुप्तीय m. *ein Fürst der* Brâhmagupta.

1. ब्राह्मण् m. 1) *Gottesgelehrter, Theolog, Priester, ein Brahmane*. Auch Agni wird so genannt. — 2) = ब्राह्मणाच्छंसिन् Kâtj. Çr. 7,6,5. — 3) *ein Brahmane auf der zweiten Stufe, der zwischen dem*

Mâtra *und dem* Çrotrija *steht*, Hemâdri 1,26,3. 10.11. — 4) *das 28ste Mondhaus.*

2. ब्राह्मण 1) Adj. (f. ई) *einem Brahmanen gehörig, brahmanisch.* — 2) f. ई (nach den Grammatikern ब्राह्मणी) *a) eine Frau aus der Priesterkaste.* — *b) eine Eidechsenart mit rothem Schwanze.* — *c) *eine Ameisenart mit grossem Kopfe.* — *d) *eine Wespenart.* — *e) *Clerodendrum siphonanthus.* — *f) *Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194. — *g) *Ruta graveolens.* — *h) *eine Art Messing* Râgân. 13,29. — *i)* angeblich = बुद्धि *Verstand.* — *k)* N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,33. — *l)* fehlerhaft für ब्रह्माणी. — 3) n. *a) das* Brahman, *das Göttliche.* — *b) heilige —, göttliche Kraft.* — *c) religiöse Erläuterung, Ausspruch eines Theologen über Gegenstände des Glaubens und Cultus, durch welche Gehalt und Bedeutung derselben bestimmt werden soll.* — *d) eine Klasse vedischer Werke, welche diese Erläuterungen enthalten.* — *e) das* Soma-*Gefäss des* Brahman-*Priesters.* — *f) *eine Gesellschaft von Brahmanen.*

ब्राह्मणक 1) m. *a) ein erbärmlicher Brahmane, ein Brahmane bloss dem Namen nach.* — *b) *eine von Waffen tragenden Brahmanen bewohnte Gegend.* — 2) f. °णिका *a)* wohl *eine Eidechsenart.* — *b) *Trigonella corniculata* Râgân. 12,134.

1. ब्राह्मणकल्प 1) m. Pl. *die* Brâhmaṇa *und* Kalpa *genannten Texte.*

2. ब्राह्मणकल्प Adj. *einem Brahmanen ähnlich.*

ब्राह्मणकारक Adj. *Jmd zu einen Brahmanen machend, — stempelnd* Pat. zu P. 2,2,6.

*ब्राह्मणकीय Adj. von ब्राह्मणक.

ब्राह्मणकुमार m. *ein Brahmanenknabe* Tândja-Br. 13,3,12.

ब्राह्मणकुल n. *das Haus eines Brahmanen* Gobh. 2,3,1.

*ब्राह्मणकृत m. N. pr. eines Mannes.

*ब्राह्मणकृतेय m. Patron. von ब्राह्मणकृत; f. ई.

ब्राह्मणगृह n. *das Haus eines Brahmanen* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,3,35.

ब्राह्मणघ्न m. *Brahmanenmörder.*

ब्राह्मणचाण्डाल m. *ein* Kâṇḍâla *unter den Brahmanen, ein verworfener —, verachteter Brahmane.*

ब्राह्मणज्ञ Adj. (f. आ) als Beiw. von इष्टि Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,13.

ब्राह्मणजात n. *Brahmanengeschlecht.*

ब्राह्मणजुष्ट Adj. *Brahmanen wohlgefällig* Çâṅkh. Gṛhj. 1,24.

ब्राह्मणतर्पण n. *das Befriedigen der Brahmanen* Sâmav. Br. 1,2,5.

ब्राह्मणता f. *Brahmanenstand, Brahmanenwürde.*

*ब्राह्मणत्रा Adv. *unter den —, unter die Brahmanen.*

ब्राह्मणत्व n. = ब्राह्मणता 215,10.

ब्राह्मणदारिका f. *Brahmanenmädchen.*

ब्राह्मणधन n. *der den Brahmanen gezahlte Lohn* Vaitân.

ब्राह्मणपथ m. *ein* Brâhmaṇa-*Text.*

*ब्राह्मणपाल m. N. pr. eines Fürsten.

ब्राह्मणपुत्रक m. *Brahmanenknabe* 121,12.

ब्राह्मणप्रिय m. *ein Freund der Brahmanen* (Vishṇu) Vishṇus. 98,30.

ब्राह्मणब्रुव Adj. Subst. *sich Brahmane nennend, bloss den Namen eines Br. tragend, ein seinen Stand entehrender Br.*

ब्राह्मणभाव m. *Brahmanenstand, Brahmanenwürde* Ind. St. 10,69.

ब्राह्मणभोजन n. *Brahmanenspeisung.*

ब्राह्मणमुखीन m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Comm. zu Taitt. Âr. 1,31,5.

ब्राह्मणयज्ञ m. 1) *ein für Brahmanen bestimmtes Opfer.* — 2) *ein von Brahmanen dargebrachtes Opfer* MBh. 12,263,5.

*ब्राह्मणयष्टिका und *°यष्टी f. *Clerodendrum siphonanthus* Râgân. 6,151. Mat. med. 219.

ब्राह्मणलिङ्ग Adj. Brâhmaṇa-*artig* (Sprüche) Kauç. 1.

ब्राह्मणवचन n. *der Ausspruch eines* Brâhmaṇa-*Textes* Âpast.

ब्राह्मणवध m. *Brahmanenmord.*

1. ब्राह्मणावत् Adj. *mit einem Brahmanen verbunden.*

2. ब्राह्मणवत् Adj. 1) *mit einer Erläuterung versehen, demselben gemäss,* also *correct.* — 2) f. °वती Bez. *bestimmter Backsteine* Comm. zu Njâjam. 5,3,11.

ब्राह्मणवर m. N. pr. eines Fürsten.

ब्राह्मणवर्चस n. *Auszeichnung eines Brahmanen, Brahmanenwürde.*

ब्राह्मणवाक्य n. *der Ausspruch eines* oder *des* Brâhmaṇa Comm. zu Kâtj. Çr. 1,5,7.

ब्राह्मणवाचन n. *das Brahmanen geziemende Hersagen frommer Wünsche* Hemâdri 1,168,17 (ब्रह्मण° gedr.). 20. 181,14. 19.

ब्राह्मणविधि m. *die Vorschrift eines* Brâhmaṇa Kauç. 1.

ब्राह्मणविलाप m. Titel einer Episode des MBh.

ब्राह्मणविकित Adj. *in einem* Brâhmaṇa *vorgeschrieben* Lâṭj. 1,10,7. 10,10,5. 17.

*ब्राह्मणवेदम् Absol. *so viele Brahmanen* (z. B. speisen), *als man kennt* P. 3,4,29, Sch.

ब्राह्मणश्रमणन्याय m. Abl. so v. a. *nach der Art, wie man unter* ब्राह्मणश्रमण *einen brahmanischen Asketen versteht, obgleich diese Verbindung einen Widerspruch enthält, indem sie eigentlich einen brahmanischen Buddhisten bezeichnet.*

ब्राह्मणसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

ब्राह्मणसव m. *eine best. Opferhandlung* Comm. zu TBr. 2,756.

ब्राह्मणसात् Adv. 1) mit कर् *an Brahmanen verschenken.* — 2) mit भू *Brahmanen gehören.*

ब्राह्मणस्पत्य Adj. *dem* Brahmaṇaspati *geweiht* u. s. w.

ब्राह्मणस्व n. *das Eigenthum von Brahmanen.* Pl. Âpast.

ब्राह्मणस्वर m. *der in einem* Brâhmaṇa (namentlich Çat. Br.) *übliche Accent* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,8,15. 17.

ब्राह्मणाक्रिय Adj. *ein geweihter Brahmane, der die Opfer nicht kennt und nicht studirt,* Hemâdri 1,37,18. 23.

ब्राह्मणाच्छंसिन् m. *ein best. Priester, der Gehülfe des* Brahman *beim* Soma-*Opfer.* °च्छंसि-प्रयोग m. Titel eines Pariçishṭa.

ब्राह्मणाच्छंसीय n. und °या f. *das Amt des* Brâhmaṇâkkhaṁsin.

ब्राह्मणाच्छंस्य 1) Adj. *zum* Brâhmaṇâkkhaṁsin *in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Amt des* Br.

ब्राह्मणाभाषण n. Titel eines Werkes.

ब्राह्मणायन m. *ein blosser Abkömmling eines Brahmanen.*

*ब्राह्मणिक Adj. von 2. ब्राह्मण 3) *d).*

*ब्राह्मणिकल्पा, *ब्राह्मणिगोत्रा, *ब्राह्मणिचेली, *ब्राह्मणितमा, *ब्राह्मणितरा, *ब्राह्मणिब्रुवा, *ब्राह्मणिमता, *ब्राह्मणिरूपा und *ब्राह्मणिकृता Adj. f. P. 6,3,43, Sch.

1. ब्राह्मणी f. s. 2. ब्राह्मण 2).

2. ब्राह्मणी Adv. mit भू *zum Brahmanen werden.* °भूय Absol.

ब्राह्मणीक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) von ब्राह्मणी *Brahmanenfrau.*

*ब्राह्मणीत्व n. Nom. abstr. zu ब्राह्मणी *Brahmanenfrau.*

*ब्राह्मणीष्ट m. *Maulbeerbaum* Râgân. 9,97.

ब्राह्मणोक्त Adj. *in einem* oder *im* Brâhmaṇa *vorgeschrieben* Âpast. Vaitân. Kâtj. Çr. 18,6,7.

ब्राह्मण्य 1) Adj. *für Brahmanen sich eignend.*

— 2) *m. *der Planet Saturn.* — 3) n. *a) Brahmanenstand, Brahmanenwürde.* — *b) eine Gesellschaft von Brahmanen.*

ब्राह्मदण्ड fehlerhaft für ब्रह्मदण्ड.

*ब्राह्मदत्तायन m. Patron. von ब्रह्मदत्त.

ब्राह्मदेय Adj. = ब्रह्मदेय 1) *a)* MBh. 3,186,15.

ब्राह्मपलाश m. Pl. *eine best. Schule.* Vgl. ब्रह्म°.

ब्राह्मपुराण n. = ब्रह्मपुराण VP.²

*ब्राह्मप्रजापत्य Adj. von ब्रह्मप्रजापति.

ब्राह्मराति m. Patron. *Jâgñavalkja's.*

ब्राह्मलौकिक Adj. *auf* Brahman's *Welt Ansprüche habend.*

ब्राह्माणी f. fehlerhaft für ब्रह्माणी.

ब्राह्म्य Adj. *brahmisch, heilig, göttlich.*

*ब्राह्मीकन्द m. *Yamswurzel.*

ब्राह्मीकुण्ड n. N. pr. einer heiligen *Höhlung im Erdboden.*

ब्राह्मीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

ब्राह्मेष्टि f. *eine best.* Ishṭi Saṁj. Up. 1.

ब्राह्मोढा f. *eine nach der* Brahman-*Weise verheirathete Frau* Comm. zu Vishṇus. 24,29.

ब्राह्मौदनिक Adj. (in Verbindung mit अग्नि) oder m. (mit Ergänzung von अग्नि) *Feuer, auf welchem der Priester-Reis gekocht wird,* Âpast. Çr. 5,4,12. 5,1. 10,7.

ब्राह्म्य 1) Adj. *zu* Brahman oder *zu den Brahmanen in Beziehung stehend.* °तीर्थ n. *ein best. Theil der Hand.* — 2) *n. = विस्मय und दृश्य. °ब्रुव Adj. (f. आ) *sich — nennend, den Namen — nicht verdienend.*

ब्रू, ब्रवीति, ब्रूते, ब्रूमि (episch), ब्रूहि und ब्रवीहि, अब्रवीत्, अब्रवम् und अब्रुवम्. Von allgemeinen Formen nur das verdächtige ब्रूयास्त. 1) Act. Med. *sagen, aussprechen, berichten, mittheilen, nennen, angeben* (mit Acc. der Sache und Gen., Dat. oder Loc. der Person), *Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.), *sprechen zu* (Acc., seltener Gen.), *erklären für, nennen* (mit doppeltem Acc.), *sagen —, aussagen —, sprechen von* (Acc. oder Acc. mit प्रति oder अधिकृत्य), *beantworten* (eine Frage); *vorhersagen, verkünden.* Mit पुनर् *antworten.* Im Hit. steht regelmässig ब्रूते neben अब्रवीत्. — 2) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *sich nennen, sich ausgeben für* (Nomin., ausnahmsweise mit इति). — 3) Med. *für sich bezeichnen,* so v. a. *wählen* Ait. Br. 3,21,2. — 4) *Med. *sich selbst erzählen, von selbst fliessen* (von einer Erzählung). — Mit अच्छा Med. *herbeirufen.* — Mit अति *schmähen* Karaka 1,8. — Mit अधि 1) *Jmd* (Dat.) *tröstend —, ermuthigend zusprechen, — Muth einsprechen.* — 2) *fürsprechen für* (Dat.) Vaitân. — Mit अनु 1) *hersagen, recitiren.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas vorsagen, lehren, mittheilen.* — 3) *das Wort* (einladend, ehrerbietig) *richten an* (Dat.), *Jmd* (Dat.) *einladen zu* (Gen.). — 4) *sagen, sprechen.* — 5) *dafür halten, — anerkennen.* Auch mit zugefügtem तथा. — 6) Med. *nachsprechen, auswendig lernen, lernen* 33,4. — Mit अप 1) *Jmdm* (Gen.) *Jmdn* (Acc.) *aus dem Sinne reden,* so v. a. *Jmd über Jmd zu trösten suchen* Maitr. S. 1,5,12. — 2) *abwehrend besprechen.* — Mit अभि *schmähen* MBh. 3,268,2. v. l. अति. — Mit अव in अनवब्रवं. — Mit आ Med. *sich unterhalten.* — Mit प्रत्या *Jmd* (Acc.) *antworten.* v. l. प्रोत्याब्रवीत् st. प्रत्याब्रवीत्. — Mit उद् Med. *entsagen, aufgeben;* mit Acc. oder Gen. TBr. 1,7,10,6. Çat. Br. 5,2,2,4. Vgl. Comm. zu TS. 2,169. — Mit उप Med. (einmal auch Act.) 1) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen.* — 2) *bittend ansprechen um* (Dat., ausnahmsweise Acc.), *anrufen; zureden, bereden zu.* — Mit निस् 1) *laut, deutlich, einzeln aussprechen.* — 2) *erklären.* — Mit परि 1) *besprechen.* — 2) *für Jmd besprechen,* so v. a. *bei Jmd unter Besprechung anwenden.* — Mit प्र 1) *ansagen, aussagen, ausrufen, anzeigen, verrathen, mittheilen, erzählen, lehren, verheissen.* — 2) *rühmend aussprechen, preisen.* — 3) *zu Jmd* (Dat.) *freundlich sprechen* RV. 1,161,12. — 4) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen, Jmd Etwas sagen, — erzählen* (mit doppeltem Acc. Bhaṭṭ.). — 5) *Jmd nennen, schildern als* (mit doppeltem Acc.). — 6) *Jmd* (Dat.) *Etwas anmelden,* so v. a. *anbieten, darreichen* Âpast. 1,3,31; vgl. 1. विद् mit नि Caus. — Mit प्रतिप्र *erwiedern.* — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *antworten, Jmd Etwas zur Antwort geben* (mit doppeltem Acc.). — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *antworten,* so v. a. Angriffe u. s. w. *zurückgeben.* — 3) *verweigern, abschlagen.* — Mit वि 1) *sich aussprechen, sich äussern, aussagen, eine Aussage machen* (214,8), *sprechen.* — 2) *sich über Etwas* (Acc.) *aussprechen, über Etwas seine Meinung sagen,* eine Frage *beantworten* (Âpast. 1,32,22). — 3) *erläutern, auslegen.* — 4) *falsch aussagen.* — 5) *widersprechen, sich nicht einverstanden erklären.* — 6) Med. *sich streiten.* — Mit सम् 1) Act. Med. *sich unterreden, — unterhalten, zu einander sprechen.* — 2) Med. *sich bereden, übereinkommen.* — 3) *zu Jmd Etwas sprechen,* mit doppeltem Acc.

ब्रीव् mit प्र, प्रैब्रीन AV. 11,9,19. Richtiger व्री.

ब्रुष्क m. *Schlinge zum Erwürgen.*

भ 1) *m. *a) der Planet Venus.* — *b) blosser Schein, Täuschung, Irrthum.* — 2) f. आ *a) Schein, Glanz, Licht* VS. 30,12. Çat. Br. 9,4,1,9. 11,8,3,11. Pl. *Lichtstrahlen.* — *b) Schein, Aussehen, Aehnlichkeit.* Nur am Ende eines adj. Comp. — *c) der Schatten des Sonnenzeigers.* — 3) n. *Stern, Gestirn, Mondhaus, Zodiakalbild, ein astrologisches Haus* (Varâh. Jogaj. 4,31).

2.*भ m. *Biene.*

भंसस् n. *ein best. Theil des Unterleibes.* Nach den Erklärern = पायु oder जघनप्रदेश. Vgl. सुभंसस्.

भकक्षा f. *die Bahn der Sternbilder.*

भकभकाय्, °यते *quaken.*

*भक्किका f. *Grille, Heimchen.*

*भक्कुड oder *भक्कुर m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,12.

भक्त 1) Adj. s. u. भज्. — 2) m. Bez. einer Çiva'itischen und einer Vishṇu'itischen Secte. — 3) n. *a) Speise, Nahrung.* — *b) Mahlzeit. Die so und so vielte Mahlzeit geniessen* heisst so v. a. *nur diese, mit Uebergehung der vorangehenden, zu sich nehmen.* — *c) Gefäss* Ind. St. 13,391.

*भक्तकंस m. *Speiseschüssel.*

भक्तकार m. 1) *Speisebereiter, Koch.* — 2) **künstlicher Weihrauch.*

*भक्तकार m. *Koch.*

भक्तकृत्य n. *Speisegeschäft.* कृत° Adj. *gespeist habend* Vâgrakkh. 19,8.

भक्तच्छन्द n. *Esslust, Appetit.*

भक्तजयन्ती f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भक्तजा f. *Nektar.*

*भक्ततूर्य n. *Tafelmusik.*

°भक्तत्व n. *das einen Theil von — Bilden, das Gehören zu* P. 7,4,30, Vârtt. 2, Sch.

भक्तद und भक्तदायक Adj. *Jmd* (Gen.) *Speise verabreichend* 205,21.7.

भक्तदास m. *ein für die Nahrung dienender Knecht.*

भक्तद्वेष m. *Widerwille gegen Speisen, Appetitlosigkeit.*

भक्तद्वेषिन् Adj. *einen Widerwillen gegen Speisen habend, appetitlos.*

भक्तपात्र n. *eine Schüssel mit Speise* Râgat. 4,243.

*भक्तपुलाक *ein Mundvoll Reis, in Kugelform geknetet.*

भक्तप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भक्तमण्ड m. *Reisschleim.*

भक्तमयस्तोत्र n. Titel eines Stotra.

भक्तमाला f. Titel eines Werkes.

भक्तमीमांसा f. desgl. Opp. Cat. 1,6070.

भक्तरुचि f. *Esslust.*

भक्तरोचन Adj. *Esslust erregend.*

भक्तविलास m. und भक्तवैभव n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

भक्तशरण n. *Küche.*

भक्तशाला f. wohl dass.

*भक्तसिक्थ und **क m. = भक्तपुलाक.

भक्ताकाङ्क्ष f. *Esslust, Appetit* Suçr. 2,212,2.

भक्ताभिलाष m. dass.

भक्ताभिसार m. *Speisesaal.*

भक्तामर und °स्तोत्र n. Titel eines Stotra.

भक्तारुचि f. *Widerwille gegen Speisen* Suçr. 1, 62,3.

भक्ति f. 1) *Austheilung, Vertheilung.* — 2) *das Bilden eines Theils von Etwas, Zugehörigkeit.* अ-भक्तेः so v. a. *von Seiten des Vocals.* — 3) *das zugetheilte, zugehörige, in einem Andern enthaltene Ding.* — 4) *Theil.* — 5) *Abtheilung eines* Sâman (deren 5 oder 7 angenommen werden). — 6) *Theilung*, so v. a. *das Beziehen mit Strichen* Ragh. 13,55. — 7) *Strich, Linie* Hariv. 6870. 6882. 8360. fg. 9286. 12956. 12960. R. 5,9,19. Ragh. 13, 75. Kumâras. 3,30. 8,69. — 8) *Reihe* PV. Prât. 17, 8. भक्त्या und भक्तितस् *der Reihe nach* 6. 18,32. 34. — 9) *körperliche Anlage, — Praedisposition* Karaka 7,1.12. — 10) *Hingebung, Zuneigung, Ergebenheit, Treue, Liebe, auf Glauben beruhende Liebe, Pietät.* Die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. — 11) am Ende eines Comp. *das Bilden, Annehmen* (einer Gestalt, Form). — 12) भक्त्या Instr. so v. a. *uneigentlich* Çamk. zu Bâdar. 2,3,5. Vgl. 2. भाक्त. — 13) fehlerhaft für भुक्ति Sûrjas. 2, 64. 4,18.

भक्तिक in उत्तर°, एक° und पौर्व°.

*भक्तिकर Adj.

भक्तिकल्पतरु m., °कल्पलता f., भक्तिचन्द्रिका f. und भक्तिचन्द्रोदय m. Titel von Werken.

भक्तिच्छेद् m. Pl. *gebrochene —, d. i. neben einander laufende Striche* Hariv. 3887. Megh. 19. VP. 5,20,8.

भक्तिज्ञ Adj. *wissend was Treue ist, treu ergeben.* Nom. abstr. °त्व n. Kâm. Nitis. 8,9; vgl. Comm. zu R. ed. Bomb. 4,54,2.

भक्तितरंगिणी f. Titel eines Werkes.

भक्तिपूर्वकम् und °पूर्वम् Adv. *mit Hingebung, ehrerbietig.*

भक्तिप्रवण Adj. *treu hingegeben* Vṛshabh. 259, *b*,25.

भक्तिबिन्दु m. Titel eines Werkes.

भक्तिभाज् Adj. 1) *gläubige Hingebung —, treue Ergebenheit besitzend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — 2) *an einer Sache* (Loc.) *fest hängend.*

भक्तिभूषणसंदर्भ m. Titel eines Werkes.

भक्तिमत् Adj. 1) *ergeben, zugethan, geneigt, treu anhängend, in gläubiger Liebe zugethan;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *von Hingebung —, von treuer Ergebenheit begleitet.*

भक्तिमार्गनिरूपण n., भक्तिमीमांसासूत्र n. und भक्तिमुक्तावली f. Titel von Werken.

भक्तियोग m. *Hingebung, gläubige Liebe.*

भक्तिरत्नावलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 421.

भक्तिरस m. *das Gefühl der Hingebung, — der gläubigen Liebe.*

भक्तिरसामृतसिन्धु m. und °रसायन n. Titel zweier Werke.

भक्तिराग m. *Vorliebe zu* (Loc.).

*भक्तिल Adj. *anhänglich* (von Pferden).

भक्तिवंस् Adj. *theilhaftig,* mit Gen.

भक्तिवन् Adj. dass. Maitr. S. 1,4,3. 5,3. 10. Âpast. Çr. 4,13,7. Vgl. भक्तिवंस् und भक्तिवन्.

भक्तिवर्धनी f. Titel eines Werkes.

भक्तिवाद् m. *Ergebenheitserklärung, Versicherung der Zuneigung.*

भक्तिशत n., भक्तिसंवर्धनशतक n. (Opp. Cat. 1), भक्तिसागर m., भक्तिसारसंग्रह m., भक्तिसिद्धान्त m., भक्तिसुधोदय m., भक्तिसूत्र n. und भक्तिहंस m. Titel von Werken.

भक्तिहीन Adj. *ohne Pietät* Mudrâr. 7,8 (21,6).

भक्तिहेतुनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*भक्तोद्देशक m. *Bestimmer der Speisen* (ein best. Beamter in einem buddh. Kloster).

भक्तोपसाधक m. *Speisebereiter, Koch.*

भक्त्युपक्रम m. Titel eines Werkes.

भक्त्युल्लासमञ्जरी f. desgl. Bühler, Rep. No. 473.

भक्ष्, भक्षति, °ते (nicht in der älteren Sprache; भक्ष्यति und अभक्ष्यन् falsche Formen) und भक्षयति, °ते (auffallend ist भक्षयस्व in der Prosa 42,13 neben भक्षय 45,12); Partic. भक्षित. 1) *geniessen, verzehren, verspeisen, fressen* (mit Acc. und in der älteren Sprache auch mit partitivem Gen.). In der älteren Sprache gewöhnlich von Flüssigkeiten, seltener von festen Speisen; in der späteren Sprache nur ausnahmsweise von Flüssigkeiten. — 2) *beissen, stechen.* — 3) *verzehren,* so v. a. *zu Nichte machen.* — 4) *Jmd aufessen,* so v. a. *aussaugen.* — 5) *verzehren,* so v. a. *verbrauchen* (Geld, einen Schatz). — 6) भक्षित *gekaut* von einer best. fehlerhaften Aussprache der Worte. — Caus. भक्षयति 1) s. u. Simpl. — 2) **Jmd* (Instr.) *Etwas* (Acc.) *essen lassen* oder mit doppeltem Acc., wenn ein Unrecht dabei im Spiele ist. — Desid. बिभक्षिषति und बिभक्षयिषति *ein Verlangen haben zu verzehren* Comm. zu Âpast. Çr. 7,28,8. — Mit व्यव Caus. *zwischen Etwas* (Acc.) *hinein essen.* — Mit उप, °भक्षित *verzehrt.* — Mit परि Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas wegtrinken, Jmd um den Genuss bringen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *Jmd wegtrinken, den Genuss von Etwas* (Acc.) *versagen* Çâṅkh. Br. 12, 5. — 3) *anfressen, an Etwas zehren.* — Mit प्रति Caus. *neben* oder *im Unterschied von einem Andern geniessen.* — Mit सम् Caus. 1) *zusammen geniessen.* — 2) *verzehren.* — 3) *anfressen.*

भक्ष m. 1) *Genuss, das Trinken, Essen.* — 2) *Trank, Speise* (in jüngeren Büchern). n. wohl nur fehlerhaft. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *das und das zum Tranke* oder *zur Speise habend, — geniessend, sich nährend —, lebend von.*

भक्षक 1) Adj. Subst. *geniessend, essend, Geniesser, Verspeiser, sich nährend von;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *Speise* Hemâdri 1,723,9. — 3) *f. भक्षिका *a) das Kauen* in इतु°. — *b) Speise* in उष्ट्र°.

*भक्षकार m. *Speisebereiter, Koch, Bäcker.*

भक्षंकार m. *Geniesser* Maitr. S. 4,7,3.

भक्षंकृत Adj. *genossen* TS. 3,2,5,7.

भक्षजप m. *das beim* Soma-*Genuss murmelnd gesprochene Gebet* Âçv. Çr. 3,9,5. 4,7,4. Vgl. सोम°.

*भक्षटक m. *eine Varietät von Asteracantha longifolia* Râgân. 4,44.

भक्षण 1) Adj. *geniessend* in *दाडिम° und पाप°. — 2) n. *a) das Geniessen, Trinken, Essen, Verspeisen.* — *b) das Verspeistwerden, Gefressenwerden* (78,11), — *von* (Instr.). — *c) Trinkgeschirr.*

भक्षणीय Adj. *zu verspeisen, verspeist werdend.* Nom. abstr. °ता f.

*भक्षपत्री f. *Betelpfeffer* Râgân. 11,253.

*भक्षबीज m. v. l. für भक्ष्यबीज Râgân. 11,65.

भक्षमन्त्र m. *ein beim Genuss des* Soma *gesprochener Spruch.*

भक्षयितर् Nom. ag. *Geniesser.*

भक्षयितव्य Adj. *zu geniessen, zu essen* (Hemâdri 1,596,12), *zu verspeisen.*

भक्षि m. Bez. *der Wurzel* भक्ष् 229,12.

भक्षित 1) Adj. s. u. भक्ष्. — 2) n. *das Gefressenwerden von* (Instr.) 78,12.

भक्षितर् Nom. ag. *Geniesser, Verspeiser.*

भक्षितव्य Adj. *zu geniessen, zu essen.*

भक्षिन् Adj. *geniessend, verspeisend.* Gewöhn-

lich in Comp. mit dem Obj. Nom. abstr. °भक्तित्व n.

भक्तिवँन् Adj. *geniessend.* Vgl. भक्तिवँस्, भक्तिवँन्.

भक्ष्य 1) Adj. *zu geniessen, zu essen, zu verspeisen, geniessbar, genossen —, gegessen werdend;* n. *ein solcher Gegenstand, Speise, Nahrung,* insbes. *eine feste Speise, die gekaut werden muss.* — 2) m. *Speise, Gericht.* Die v. l. hat st. dessen meistens भक्त, was wohl allein richtig ist.

*भक्ष्यकार, *°कारक (H. an. 5,3) und *भक्ष्यंकार m. *Bäcker.*

*भक्ष्यबीज n. *Buchanania latifolia* Râǵan. 11,65.

भक्ष्यभोज्यमय Adj. *aus Speisen aller Art bestehend* MBh. 13,63,50.

भक्ष्यभोज्यविकारवत् Adj. *mit Speisen verschiedener Art und mit Erholungsplätzen versehen* MBh. 14,59,11.

भक्ष्यापण m. *ein Markt, auf dem Nahrungsmittel verkauft werden,* MBh. 2,21,25 (भक्ष्यमाल्यापण).

*भक्ष्यालाबु f. *eine Gurkenart.*

भँग 1) m. *a*) (*Mittheiler*) *Brodherr, ein reicher* oder *gnädiger Herr, Schutzherr;* von Göttern, insbes. von Savitar. — *b*) N. pr. eines Âditja, Regenten des Mondhauses Uttarâ Phalgunî. Nach der Legende hat Rudra-Çiva ihn geblendet. — *c*) *das Mondhaus* Phalgunî. — *d*) *die Sonne.* — *e*) **der Mond.* — *f*) N. pr. eines Rudra. — *g*) *gutes Loos, Wohlstand, Glück.* — *h*) *treffliche Begabung, Herrlichkeit, Würde, Hoheit.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *i*) *Lieblichkeit, Schönheit.* — *k*) *Liebesglück, Liebeslust, Liebe, Zuneigung.* Angeblich auch n. — *l*) *die Schamgegend,* bes. *die weibliche Scham.* Angeblich auch n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) f. भगा in der Stelle अम्बा वै स्त्री भगानाम्नी Kâṭh. 36,14. — 3) n. *a*) *ein best.* Muhûrta. — *b*) **das Perinaeum beim Manne* Râǵan. 18,47. — Nach den Lexicographen m. n. = यत्न (प्रयत्न), कीर्ति (यशस्), वैराग्य, इच्छा, ज्ञान, मुक्ति (मोक्ष), धर्म und स्त्री.

भगकाम Adj. (f. आ) *Liebesglück wünschend* Kâṭj. Çr. 5,10,17.

भगघ्न m. Bein. Çiva's.

भगण m. 1) *die Schaar der Sterne, — Gestirne, — Mondhäuser, der Zodiakus.* — 2) *der Umlauf im Zodiakus.* Auch überh. *Umlauf* (eines Planeten) Âryabh. 3,4.

भँगत्ति f. *Glücksgabe.*

भगदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

भगदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भगदारण n. *eine best. Krankheit* Hemâdri 1,215, 22. Vgl. भगंदर 1).

भगदेव Adj. *die weibliche Scham verehrend, geil.*

भगदेवत Adj. (f. आ) *den* Âditja Bhaga *zur Gottheit habend.*

भगदैवत 1) Adj. *a*) dass. नक्षत्र n. = 2) 47,18. — *b*) *eheliches Glück bringend.* — 2) n. *das Mondhaus* Uttarâ Phalgunî.

भगदैवतमास m. *der Monat* Phâlguna.

भगधेय m. N. pr. eines Mannes VP.² 3,227.

भगन Paṇḱar. 1,10,56 fehlerhaft für भगण.

भगनन्दा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भगनराय m. N. pr. eines Mannes.

भगनेत्रघ्न, °नेत्रनिपातन, °नेत्रहन्, °नेत्रहर, °नेत्रहृत्, *°नेत्रान्तक und °नेत्रापहारिन् (Hariv. 3, 86,26) Adj. als Beiw. Çiva's.

भगंदर m. 1) *Fisteln in der Schamgegend, an Blase, After* u. s. w. — 2) N. pr. eines alten Weisen.

*भगपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भँगभक्त Adj. *mit Glücksgütern gesegnet.*

*भगभक्तक Adj. *Hurenwirth, Kuppler.*

भगम m. *der Umlauf der Gestirne* Hemâdri 1,77, 23. 78,1.

भगल N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) *f. आ einer Frau.

भगवच्छास्त्र n. Titel eines Abschnitts im Vârâhapurâṇa.

भगवत् Adv. *wie eine vulva* Comm. zu Vishṇus. 45,24.

भगवतीकेशादिपादस्तव m. Titel eines *Lobgedichtes* Opp. Cat. 1.

भगवतीगीता f. Titel eines Werkes.

भगवतीदास m. N. pr. eines Mannes.

भगवतीभागवत n. und भगवतीसूत्र n. Titel zweier Werke.

भगवत्त्व n. *der Stand —, die Würde* Bhagavant's, d. i. Vishṇu's.

भगवत्पदी f. Bez. *des mythischen Anfangs der* Gaṅgâ.

भगवत्पादभाषण n. Titel eines Werkes.

भगवत्यङ्ग n. Titel eines Ǵaina-Werkes. °वृत्ति f.

भगवत्स्वतन्त्रता f. Titel eines Werkes.

भगवदाराधनसमर्थन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवदीय m. *ein Verehrer* Bhagavant's, d. i. Vishṇu's. Nom. abstr. °त्व n.

भगवद्गीत 1) n. *die von* Kṛshṇa *gesungenen, verkündeten Worte.* — 2) f. आ Pl. (mit und ohne उपनिषद्) Titel des bekannten theosophischen Gedichts. °गूढार्थदीपिका f., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °तात्पर्यदीपिका f. (ebend.), °भावप्रकाश m., °भाष्य n. (Opp. Cat. 1), °माहात्म्य n. (ebend.), °लघुव्याख्या f. (ebend.), °विवरण n. (Bühler, Rep. No. 423. fg.), °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °सारार्थसंग्रह m. Titel dazu gehöriger Werke.

भगवद्गुणादर्पण m. und °गुणसारसंग्रह (Opp. Cat. 1) m. Titel zweier Werke.

भगवद्दृश Adj. *dir Herrlichem ähnlich.*

*भगवद्द्रुम m. wohl *der heilige Feigenbaum.*

भगवद्ध्यानसोपान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवद्भक्तितरंगिणी f., °भक्तिनिर्णय m., °भक्तिरत्नावली f., °भक्तिरसायन n., °भक्तिविलास m., °भक्तिविवेक m., °भक्तिस्तोत्र n. (Bühler, Rep. No. 474) und भगवद्भास्कर m. Titel von Werken.

भगवद्भात m. N. pr. eines Mannes.

भगवद्विलासरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवद्विशेष m. N. pr. eines Mannes.

भँगवत् 1) Adj. *a*) *gutbegabt, glücklich, glückselig.* — *b*) *hehr, herrlich, erhaben* als Bez. höherer und göttlicher Wesen und heiliger Personen. Häufig in der Anrede Voc. Sg. m. भगवन्, भगवस् und भगोस्, f. भगवति, Pl. m. भगवत्तस्. Im Nom. mit der 3ten Person in der Anrede. Bei den Buddhisten häufig vor Titeln heiliger Bücher. Compar. भगवत्तर (Çâṇḱh. Gṛhj. 3,7), Superl. भगवत्तम (Pâr. Gṛhj. 3,2,7). — 2) m. Bez. *a*) Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b*) Çiva's 139,20. — *c*) eines Buddha, Bodhisattva oder Ǵina. — 3) f. भगवती *a*) Bez. α) der Lakshmî. — β) der Durgâ. — *b*) Titel des 5ten Aṅga der Ǵaina.

भगवत्त m. N. pr. eines Fürsten.

भगवत्तदेव m. N. pr. eines Mannes.

भगवत्तभास्कर m., भगवन्नामकौमुदी f., °प्रकाश m. und भगवन्नाममाहात्म्यग्रन्थसंग्रह m. Titel von Werken.

भगवन्मय Adj. Vishṇu oder Kṛshṇa *in sich bergend, ganz ihm ergeben.*

*भगवित्त m. N. pr. eines Mannes.

भगवेदन Adj. *eheliches Glück verkündend.*

भगस् n. in einer Formel = भग *Glück.*

भगकृत् Adj. Beiw. Çiva's (auf Vishṇu übertragen).

भगकारिन् und भगात्तिकृत् Adj. Beiw. Çiva's.

1. भगाङ्क m. *eine vulva als Brandmahl* MBh. 13, 61,21.

2. भगाङ्क Adj. (f. आ) *durch eine vulva gekennzeichnet* MBh. 13,14,233. 234. Hariv. 7593. Spr. 2049 (Conj.).

भगाङ्कित Adj. (f. आ) = 2. भगाङ्क MBh. 13,14,227.

*भगाङ्कुर m. *Clitoris.*

भगाधान Adj. *eheliches Glück verleihend.*

भगानाम्नी Adj. f. Bhagâ *heissend* Kâṭh. 36,14.

भगाल n. = कपाल *Schädel* Gaut.

*भगालिन् m. Bein. Çiva's.

भगास्य Adj. *seinen Mund als vulva gebrauchen lassend* Vishṇus. 45,24.

भगिन् 1) Adj. *trefflich ausgestattet, glücklich, herrlich.* भगिनतम *der vollkommenste.* — 2) m. N. pr. eines Scholiasten. — 3) f. भगिनी *a) Schwester* Gaut. Âpast. In vertraulicher Rede auch uneigentlich wie भ्रातर् *Bruder.* — *b)* N. pr. einer buddh. Gottheit.

भगिनिका f. *Schwesterchen.*

भगिनीपति und *भगिनीभर्तर् m. *Schwestermann.*

भगिनीय (!) m. wohl *Schwestersohn.*

भगिनीसुत m. *Schwestersohn.*

भगीरथ m. N. pr. 1) eines alten Königs, Sohnes des Dilipa, der mit Hülfe Çiva's die Gaṅgâ vom Himmel zur Erde und von da zum Meere geführt haben soll. °पथप्रवृत्त Adj. Kâd. 5,1. — 2) verschiedener anderer Männer. — 3) eines Berges.

भगीरथकन्या f. Patron. der Gaṅgâ Prasannar. 96,18.

भगीरथयशस् f. N. pr. einer Tochter Prasenagit's.

भगीरथसुता f. Bein. der Gaṅgâ.

भगेऽवित Adj. Sâj.: भगो धनम्। तद्विषयरक्षणायुक्तः.

भगेश m. *Herr des Glückes.*

भगोल m. *das Sternengewölbe, Firmament; Sternsphäre* Comm. zu Golâdhj. 6,10.

भगोस् Voc. von भगवत्.

भग्न 1) Adj. s. u. 1. भञ्ज्. — 2) n. *Beinbruch.*

भग्नक्रम n. *das aus der Construction Fallen.*

भग्नता f. *das Zerbrochensein.* प्रवहणस्य *ein erfolgter Schiffbruch* Daçak. 22,19.

भग्नताल m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) *eine Art Gesang.*

भग्ननेत्र Adj. Bez. *eines best. Fiebers* Verz. d. Oxf. H. 319, *b*, No. 758.

भग्नपरिणाम Adj. *der Etwas nicht hat zum Schluss bringen können* Ind. St. 15,328.

भग्नपादर्त्त n. Bez. *bestimmter Mondhäuser.*

भग्नपार्श्व Adj. *von Schmerzen in den Seiten heimgesucht.*

*भग्नपृष्ठ Adj. *Jmd das Gesicht zuwendend.*

भग्नप्रक्रम n. (Kâvjapr. 7,7) und °ता f. in der Rhetorik *der Gebrauch eines Wortes, welches einem vorher gebrauchten nicht entspricht.*

भग्नप्रतिज्ञ Adj. *wortbrüchig* Hariv. 7207.

भग्नमनस् Adj. *gebrochenen Herzens,* so v. a. *entmuthigt.*

भग्नमनोरथ Adj. (f. आ) *dessen Wunsch vereitelt worden ist.*

भग्नमान Adj. *dessen Ehrgefühl verletzt worden ist.*

भग्नयाच्ञ Adj. (f. आ) *der eine Fehlbitte gethan hat.*

भग्नव्रत Adj. *der sein Gelübde gebrochen hat.*

भग्नशक्ति Adj. *dessen Kraft, Macht gebrochen ist.*

भग्नसंधि Adj. *mit zerbrochenen Gelenken.*

*भग्नसंधिक n. = घोल 1).

*भग्नात्मन् m. *der Mond.*

भग्नाश Adj. *dessen Hoffnung getäuscht worden ist* 144,21. 180,13.

*भग्नी f. = भगिनी *Schwester.*

भग्नोत्साकृक्रियात्मन् Adj. *dessen Mühe und Arbeit vergeblich gewesen sind* MBh. 1,131,21.

भग्नोद्यम Adj. *dessen Anstrengung vergeblich gewesen ist* Spr. 4189.

*भङ्कारी f. *Bremse.*

भङ्क्तर् Nom. ag. *Brecher, Zerbrecher* Bâlar. 109,1.

भङ्ग 1) Adj. etwa *brechend, sprengend* (Soma). — 2) m. *a) das Zerbrechen, Abbrechen, Bruch, das Zusammenbrechen, Einfallen, Sichbrechen* (der Wellen). — *b) Knochenbruch.* — *c) *Gliederlähmung.* — *d) Brechung* der Worte, so v. a. *Zerlegung, Trennung.* — *e) Brechung,* so v. a. *das Biegen, Biegung, Krümmung.* — *f) das Zusammenbrechen,* so v. a. *Zugrundegehen, Untergang, Ruin, Fall, Verfall.* — *g) Bruch,* so v. a. *Unterbrechung, Störung, Vereitelung, Schmälerung.* — *h) Niederlage,* auch im Process 214,14. — *i) Furcht, Angst, Scheu* Râgat. 4,54. 307. — *k) Zurückweisung.* — *l) Widerlegung* Sarvad. 45,3. — *m)* bei den Gaina *eine mit dem Worte „vielleicht“* (s. स्यात्) *beginnende Formel der skeptischen Dialektik.* Es werden deren sieben angenommen. — *n) Tracht, Art und Weise sich zu kleiden* (?) — *o)* *= गमन. — *p) ein abgebrochenes Stück* Kâd. (1793) 15,10. — *q) Bruch,* so v. a. *Falte.* — *r) Welle.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *s) *Kanal.* — *t)* भङ्ग *Hanf* AV. 8,8,3. 11,6,15. — *u)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. भङ्गा *a) Hanf* Ind. St. 13,283. — *b) das aus der Hanfpflanze bereitete berauschende Getränk.* — *c) Convolvulus Turpethum.* — Kathâs. 27,186 wohl fehlerhaft für भग *die weibliche Scham.*

भङ्गकर m. N. pr. zweier Männer.

भङ्गवत् Adj. *faltig* und zugleich *mit Wellen versehen* Nâgân. 79.

*भङ्गवासा f. *Gelbwurz.*

भङ्गाश्वस् m. N. pr. eines Mannes.

*भङ्गासार्थ Adj. *hinterlistig.*

*भङ्गाकट m. *der Blüthenstaub vom Hanf.*

*भङ्गान m. *Cyprinus Banggana.*

*भङ्गारी f. = भङ्कारी *Wespe.*

*भङ्गासुर m. N. pr. eines Mannes.

भङ्गास्वन m. N. pr. eines Râgarshi.

भङ्गि und भङ्गी f. 1) *Brechung.* — 2) *Beugung, Krümmung.* — 3) *ein krummer Weg, Umweg, Umschweif, eine versteckte —, indirecte —, verblümte Weise zu handeln* oder *zu reden.* Instr. und भङ्ग्यन्तरेण *auf irgend eine versteckte, indirecte Weise.* — 4) *Weise, Art und Weise* Vikramâṅkak. 13,32. भङ्ग्यन्तरेण *auf andere Weise.* — 5) *Art und Weise sich zu kleiden, Tracht, Mode* Râgat. 7,922. 927. Bâlar. 306,19. — 6) *der blosse Schein einer Sache, ein Anschein von* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkak. 9,26. 105. °भङ्गिभूत *aussehend wie* Bâlar. 278,6. — 7) bei den Gaina = भङ्ग 2) *m).* — 8) *Figur.* — 9) *Absatz, Stufe* Megh. 60. — 10) *Welle* Naish. 3,55.

भङ्गिन् Adj. 1) *zusammenbrechend, vergehend* in क्षण° und तत्क्षण°. — 2) bei den Juristen *eine Niederlage erleidend, verlierend im Process.*

भङ्गिभाव m. *Krausheit.* दृग्भङ्गि° so v. a. *ein finsteres Gesicht.*

भङ्गिमन् m. *Krausheit, Verkehrtheit, Albernheit.*

भङ्गिमत् Adj. *kraus* (Haare).

भङ्गिविकार m. *verändertes Aussehen.* मुख° so v. a. *ein verzogenes Gesicht* Kâd. 255,21.

भङ्गीक in विविध°.

*भङ्गील n. *defect in the organs of sense.*

भङ्गु m. N. pr. eines Dämons Ind. St. 14,127. °गिरि m. N. pr. eines *Berges* ebend.

भङ्गुर 1) Adj. (f. आ) *a) zerbrechlich, vergänglich.* — *b) veränderlich.* °निश्चय Adj. so v. a. *wankelmüthig.* — *c) krumm, kraus, gerunzelt.* — 2) *m. *Flusskrümmung.* — 3) *f. आ Name *zweier Pflanzen,* = अतिविषा (Dhanv. 1,2. Bhâvapr. 1,178. 3, 98) und प्रियङ्गु (Râgân. 12,45).

भङ्गुरक in *मृत्यु°.

भङ्गुरता f. *Vergänglichkeit.*

भङ्गुरय्, °यति 1) *brechen, zu Nichte machen.* — 2) *krümmen, kräuseln.*

भङ्गुरावत् Adj. *ränkevoll, tückisch.*

भङ्गुरी Adv. mit कर् *zerbrechlich machen.* Nom. act. °करण n.

1.*भङ्ग्य Adj. *zerbrochen zu werden verdienend.*

2.*भङ्ग n. *Hanffeld.*

भङ्गश्रवस् m. N. pr. eines Mannes.

भचक्र n. = भगण 1).

भज्, भँजति, °ते (अभङ्क्त und अभाङ्क्षुस् Bhâg. P. fehlerhaft für अभाक्त und अभाक्षुस्), Partic. भक्त. 1) *austheilen, zutheilen, zukommen lassen* (mit Dat. oder Gen. der Person), *vertheilen, theilen mit Jmd* (Instr.). Med. auch *unter sich vertheilen* Gaut. 21,16. 28,1. 21. 41. भक्त *zugetheilt* ṚV. 1, 127,5. Am Ende eines Comp. *einen Theil von — bildend, zu — gehörig.* — 2) *Jmd* (Acc.) *einen Theil geben, — zukommen lassen.* — 3) *theilen, so v. a. dividiren.* भक्त *dividirt.* — 4) Med. *verleihen, bringen.* — 5) Med. *begaben —, versehen mit* (Instr.). — 6) Act. (seltener) und Med. *als Theil oder Loos empfangen, erhalten, — zu* (z. B. zur Gattin, mit doppeltem Acc.), *einer Sache theilhaftig werden, sich betheiligen an, Etwas zu geniessen haben, sich einer Sache erfreuen;* mit Acc., in der älteren Sprache auch mit Gen. — 7) Act. (seltener) und Med. *annehmen* (eine Gestalt), *sich anlegen* (ein Kleidungsstück), einen Zustand *annehmen*, so v. a. *erwâhlen, gerathen —, verfallen in, sich hingeben* Âpast. — 8) *sich auserwählen, sich entscheiden für, vorziehen, Jmd in Dienst nehmen.* — 9) *betreiben, ausüben, obliegen, sich an Etwas machen.* — 10) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden, treffen.* — 11) *sich begeben zu, auf* oder *in* (Acc.), *herankommen, sich setzen —, sich legen auf; zu Jmd* (Acc.) *kommen, hingehen, sich begeben, sich an Jmd* (Acc.) *wenden.* — 12) *Jmd angehören, sich zu Jmd hingezogen fühlen, Jmd verehren, lieben, Etwas gern haben, Jmd gut sein, mit Jmd der Liebe pflegen.* भक्त *a*) am Ende eines Comp. *von Jmd geliebt, gern gemocht* (eine Gegend). — *b*) *zugethan, zugeneigt, ergeben, treu anhängend, Verehrer;* die Ergänzung im Loc., Gen., Acc. oder im Comp. vorangehend. — Caus. भाजयति 1) *austheilen, vertheilen* Gaut. 10,23. — 2) *theilen, dividiren.* भाजित *dividirt.* — 3) *theilhaftig machen, geniessen lassen.* — 4) *hingehen lassen —, jagen in;* mit doppeltem Acc. Bhaṭṭ. — 5) **kochen* (!). — Mit अनु 1) *verehren.* — 2) *Jmd* (Acc.) *im Verehren nachfolgen.* — Mit अप 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *einen Theil von* (Gen.) *abtreten.* — 2) *Jmd* (Acc.) *abfinden.* — 3) *abtheilen.* Mit अभि *sich hinbegeben —, fliehen nach* (Acc.). — Mit आ 1) Act., selten Med. *Jmd an Etwas* (Loc.) *Theil nehmen —, geniessen lassen, Jmd zu Etwas verhelfen.* आवृजिन *der Schande anheimfallen lassen.* आभक्त *theilhaftig*, mit Loc. — 2) *verehren.* — Caus. Med. als Erklärung von आ-भज् 1). — Mit अन्वा Med. *nach* oder *neben Jmd an Etwas* (Loc.) *Theil nehmen —, mit ankommen lassen.* अन्वाभक्त *mitbetheiligt an* (Loc.). — Mit उप Med. *einnehmen, in Besitz kommen.* — Mit निस् 1) *nicht Theil nehmen lassen an, ausschliessen von* (Abl.). — 2) *Jmd abfinden mit* (Instr.). — निर्भजति R. 5,73,37 fehlerhaft für निर्भर्त्सति. — Caus. *Jmd von der Erbschaft ausschliessen, enterben.* — Mit परि *theilen.* — Mit प्र 1) *ausführen, vollführen.* — 2) *verehren.* — Mit प्रति *wieder Jmd* (Acc.) *zu Theil werden, — zufallen.* — प्रतिभजति MBh. 12,11290 fehlerhaft für प्रविभजति. — Mit वि 1) *vertheilen, austheilen* (mit Acc. der Sache und Dat. oder Loc. der Person, mit doppeltem Acc. oder mit Acc. der Person und Instr. der Sache). अर्धमर्धम् mit Du. *Etwas* (Gen.) *unter sich zur Hälfte theilen.* Med. auch *unter sich theilen* und *theilen mit* (Instr.). Pass. *einen Vermögensantheil erhalten von* (Instr.). विभक्त *a*) *vertheilt, — unter* (Instr.). — *b*) *abgetheilt,* so v. a. *der seinen Theil empfangen hat.* — *c*) *der eine Vertheilung vorgenommen hat.* — 2) *theilen, zertheilen, scheiden, trennen.* विभक्त *a*) *getheilt, zertheilt, geschieden, getrennt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *getrennt von* (Instr.), so v. a. *ohne — seiend.* — *b*) *abgesondert,* so v. a. *vereinsamt.* — *c*) *gesondert, unterschieden, besondere, verschieden, mannichfaltig.* — *d*) *in regelmässige Theile eingetheilt, regelmässige Linien zeigend, abgezirkelt, symmetrisch.* — 3) *theilen,* so v. a. *dividiren.* विभक्त *dividirt.* — 4) *auseinanderthun, öffnen* (eine Dose). — 5) *verehren.* — Caus. 1) *zur Vertheilung bringen.* — 2) *theilen, eintheilen.* — 3) *dividiren.* — Mit अनुवि *regelmässig eintheilen* Karaka 3,8. — Mit अभिवि Med. *vertheilen.* — Mit प्रवि 1) *vertheilen.* °भक्त *a*) *vertheilt.* — *b*) *abgetheilt,* so v. a. *der seinen Theil empfangen hat.* — 2) *theilen, scheiden, sondern.* °भक्त *a*) *getheilt, — in,* so v. a. *bestehend aus* (im Comp. vorangehend), *geschieden, — durch* oder *nach* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *getheilt,* so v. a. *an verschiedenen Orten stehend.* — 3) *sich theilen.* — Mit प्रतिवि *auf den Einzelnen vertheilen.* — Mit संवि 1) *mit Jmd* (Instr. mit und ohne सह, Dat. oder Gen.) *theilen.* °भक्त *getheilt.* — 2) *theilen, sondern.* — 3) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, bedenken, beschenken.* °भक्त *beschenkt mit* (Instr.). — Caus. °भाज्य MBh. 3 12683 fehlerhaft für °भज्य. — Mit सम् 1) Med. *Jmd mit einer Gabe bedenken* Pâr. Grhj. 2,9,12. संभक्त *Theil habend an, begabt mit* (Gen.). — 2) *vertheilen, verschenken.* — 3) *theilen, dividiren.* संभक्त *dividirt.* — 4) संभक्त *ergeben, treu anhängend.* संसक्त v. l. — संभेजे MBh. 7,2844 fehlerhaft für खं भेजे. — Caus. संभाज्यमान MBh. 14,2673 fehlerhaft für सभाज्यमान.

भजक m. *Vertheiler* in *चीवर°.

भजन 1) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,72. — 2) n. *das Verehren, Verehrung, Cult.*

भजनता f. = भजन 2), mit Loc.

*भजनवारिक m. *ein best. klösterlicher Beamte.*

भजनामृत n. Titel eines Werkes.

भजनीय Adj. *zu lieben, zu verehren.*

भजमान 1) Adj. *a*) Partic. in verschiedenen Bedeutungen von भज्. — *b*) **schicklich, passend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

भजि, भजिन् und भजिन (VP. 4,13,1) m. N. pr. eines Fürsten. भजिन् auch eines Lehrers.

भजितव्य Adj. *zu lieben, zu verehren.*

भजिन् und भजिन s. u. भजि.

भजेन्य Adj. *verehrungswerth.*

भँजेरथ, °स्य ṚV. 10,60,2 nach Grassmann fehlerhaft für भँजे (Infin.) रथस्य. Roth vermuthet भँजे 1ste P.

*भज्य Partic. fut. pass. von भज्.

1. भञ्ज्, भनक्ति (अभङ्क्त und अभाङ्क्षुस् im Bhâg. P. fehlerhaft für अभाक्त und अभाक्षुस् von भज्, Med. nur einmal), Partic. भग्न (steht im Comp. bisweilen nach, statt vor: ग्रीवाभग्न = भग्नग्रीव Adj., धर्मभग्न st. भग्नधर्म Adj.) 1) *brechen, zerbrechen, zersprengen* (ein Heer), *Jmd schlagen,* so v. a. *Jmd eine Niederlage bereiten.* Pass. भज्यते u. s. w. mit intrans. Bed. बभञ्ज mit intrans. Bed. wohl fehlerhaft für बभञ्जे. भग्न *gebrochen, zerbrochen, zersprengt, der sich Etwas gebrochen hat; geschlagen,* s. v. a. *besiegt; gebrochen,* so v. a. *geknickt* in übertr. Bed. — 2) *brechen,* so v. a. *theilen* (ein Sûtra). — 3) *krumm machen, krümmen, biegen.* भज्यत् *sich biegend,* भग्न *gekrümmt, gebogen.* — 4) *brechen,* so v. a. *zu Nichte machen, vereiteln, aufheben, unterbrechen, stören.* सभाम् so v. a. *eine Versammlung aufheben* Harshaṅ. 162,17. भग्न *gebrochen,* so v. a. *zu Nichte gemacht, vereitelt* u. s. w. — 5) भग्न so v. a. *verloren gegangen.* — *Intens. बम्भज्यते, बम्भञ्जीति. — Mit अप *abbrechen* Kâd. 2,74,13 (91,5). — Mit अभि *zerbrechen, zersprengen, zerstören.* — Mit अव 1) *abbrechen, zerbrechen, brechen.* — 2) अवभग्न *gebrochen,* so v. a. *dahin seiend.* — Mit आ *erschüttern* Ka-

RAKA 6, 20. — Mit व्या, °भग्न *zerbrochen, zerschmettert.* — Mit उद् 1) *ermüden* HEM. PAR. 9, 73. — 2) उद्भग्न *gesprengt, zerrissen.* — Mit उप in उपभङ्ग. — Mit नि *zerbrechen, zerschmettern.* — Mit निस् 1) *zerbrechen, zerspalten,* einen Feind *schlagen.* — 2) etwa *durchzucken* KARAKA 6, 20. — 3) *biegen, eindrücken* in नातिनिर्भग्न. — Mit विनिस्, विनिर्भग्न *zerbrochen, ausgeschlagen* (Auge). — Mit परि, °भग्न 1) *gebrochen.* — 2) *unterbrochen, gestört, gehemmt.* — Mit प्र 1) *zerbrechen, zerstören, zersprengen, schlagen* (ein Heer, einen Feind). Pass. mit intrans. Bed. प्रभग्न *zerbrochen* u. s. w. SAṂHITOPAN. 9, 1 (wo वाता बक्क प्र° zu lesen ist). — 2) *zerbrechen* (intrans.) MĀN. GṚHJ. 2, 15. — Mit अभिप्र in अभिप्रभङ्क्तृन्. — Mit संप्र, °भग्न *zersprengt, geschlagen* (ein Heer). — Mit प्रति *zerbrechen, umknicken.* — Mit वि 1) *zerbrechen, sprengen, vertheilen.* विभग्न *auseinandergebrochen, zerbrochen* SAṂHITOPAN. 9, 1. — 2) *vereiteln, täuschen* VP. 4, 2, 22. — व्यभाङ्क्षीत् BHĀG. P. fehlerhaft für व्यभासीत् *theilte.* — Mit सम् 1) *zerbrechen, zerschmettern.* Pass. *zerbrechen* (intrans.), *zerschmettert werden.* संभग्न *zerbrochen, zerschmettert, zersprengt, geschlagen* (Feind). — 2) संभग्न *vereitelt, dahin seiend.* — 3) संभग्न als Beiw. Çiva's wird von NĪLAK. auf भञ्ज् (!) zurückgeführt und durch सम्यक्सेवित erklärt. — Mit अभिसम्, अभिसंभग्न *zerbrochen, zerschmettert.*

2.*भञ्ज्, भञ्जयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भञ्जक 1) m. *Brecher, Zerbrecher.* — 2) f. भञ्जिका am Ende eines Comp. *das Abbrechen, Pflükken.*

भञ्जन 1) Adj. Nom. ag. am Ende eines Comp. *a) zerbrechend, Zerbrecher.* — *b)* Theile des Körpers *brechend,* so v. a. *heftige Schmerzen verursachend.* — *c) Verscheucher, Vereiteler, Hemmer.* — 2) m. *das Zerbröckeln* (der Zähne). — 3) n. *a) das Zerbrechen, Zerstören.* — *b) Schmerzen* in अङ्ग°. — *c) das Schlichten* (der Haare) VIDDH. 40, 7. — *d) das Verscheuchen, Vereiteln, Hemmen, Stören.*

भञ्जनक m. = भञ्जन 2).

*भञ्जनागिरि m. N. pr. eines *Berges.*

°भञ्जम् Absol. in मृणाल°.

*भञ्जरु m. *ein in der Nähe eines Tempels stehender Baum.*

भञ्जिन् Adj. *bewachend, verscheuchend* in *मद्°.

*भञ्जिपत्रिका f. *Salvinia cucullata.*

भञ्जी f. in शाणभञ्जी.

1. भट्, *भटति (भृतौ). — Caus. भाटयति *miethen.*

2.*भट्, भटयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भट 1) m. *a) Söldling, Soldat, Krieger* überh. — *b) Knecht, Diener* 104, 25. 105, 6. 10. 250, 22. — *c) *Buckel* GAL. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) = आर्यभट. — γ) *Pl. eines verachteten Stammes. — 2) *f. आ *die Kologuinthengurke.*

भटदीपिका f. Titel eines Commentars zum Ârjabhaṭa.

भटप्रकाश m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

भटप्रकाशिका f. Titel eines Commentars zum Ârjabhaṭa Comm. zu ÂRJABH. S. 13, Z. 14.

भटभटमातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भटभटाय्, °यते *glu glu machen.*

भटार्क m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. भट्टार्क.

भटित्र Adj. *am Spiesse gebacken* BHÂVAPR. 2, 20.

भटीय Adj. *zu Ârjabhaṭa in Beziehung stehend.* °दीपिका f. = भटदीपिका. Fälschlich भट्टीय geschrieben.

भट्टला f. N. pr. eines Tîrtha.

भट्ट 1) m. *a) *Herr;* so wird ein Fürst von niedrigen Personen angeredet. — *b)* Bez. *grosser Gelehrter, Doctor.* Häufig mit Weglassung des eigentlichen Namens gebraucht; auch Pl. und भट्टपाद् m. Pl. — *c) eine mit Lobreden sich beschäftigende Mischlingskaste.* — *d)* fehlerhaft für भट. — 2) f. आ N. pr. einer Zauberin.

भट्टकारिका f. Pl. Titel bestimmter Kârikâ.

भट्टकेदार m. N. pr. eines Autors, = केदारभट्ट.

भट्टगोपाल m. desgl. KUMÂRASV. zu PRATÂPAR. 80, 6.

भट्टदिवाकर m. desgl.

भट्टदीपिका f. wohl nur fehlerhaft für भाट्ट°.

भट्टनायक und भट्टनारायण m. N. pr. verschiedener *Gelehrter.*

भट्टपद्धति f. Titel eines Werkes.

भट्टपाद् m. Pl. s. u. भट्ट 1) *b).*

*भट्टप्रयाग m. *der Ort, wo die* Gaṅgâ *sich mit der* Jamunâ *verbindet.*

भट्टफल्गुन m. N. pr. eines *Gelehrten.*

भट्टबलभद्र m. N. pr. zweier Autoren.

भट्टबीजक m. N. pr. eines Dichters.

भट्टभास्कर und °मिश्र m. N. pr. eines *Gelehrten.*

भट्टभास्करीय m. *das Werk des* Bhaṭṭabhâskara OPP. Cat. 1.

भट्टमदन, भट्टमल्ल, भट्टयशस् und भट्टराम (HALL in der Einl. zu DAÇAR. 30) m. N. pr. verschiedener *Gelehrter* und Autoren.

भट्टवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

भट्टविश्वेश्वर, भट्टशिव, भट्टश्रीशंकर, भट्टसोमेश्वर u. भट्टस्वामिन् m. N. pr. verschiedener *Gelehrter* und Autoren.

भट्टाचार्य m. *ein grosser, berühmter Lehrer,* gewöhnlich Bez. Kumârilabhaṭṭa's.

भट्टाचार्यचूडामणि m. N. pr. eines Autors.

भट्टाचार्यशतावधान m. Bein. Râghavendra's.

भट्टार m. 1) *ein hochzuverehrender Herr.* — 2) N. pr. verschiedener Männer RÂĢAT. 7, 867. 8, 434.

भट्टारक 1) m. *a) ein hoch zu verehrender Herr,* Bein. von Göttern, so wie von vornehmen und gelehrten Herren. — *b) ein* Çaiva-*Mönch besonderer Art* UTPALA zu VARÂH. BṚH. 15, 1. — *c) *Ardea nivea.* — 2) f. °रिका *hohe Frau,* Bez. der Durgâ.

भट्टारकमठ (Conj.) m. N. pr. eines *Collegiums.*

भट्टारकवार m. *Sonntag.*

भट्टारकहरिचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

भट्टारकामठ m. N. pr. eines *Collegiums.* Richtig भट्टारकमठ oder भट्टारिकामठ.

भट्टारकायतन n. *Tempel.*

भट्टार्क m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 3, *b*, 218. 11, 335.

भट्टालंकार m. Titel eines Werkes.

भट्टि m. N. pr. eines Dichters. °काव्य n. Titel seines *Gedichts.*

भट्टिक m. N. pr. eines Sohnes des Kîtragupta.

*भट्टिनी f. *hohe Frau,* Bez. von ungeweihten Gemahlinnen eines Fürsten und Brahmanenfrauen.

भट्टीय Adj. und °दीपिका f. fehlerhaft für भटीय und भटीयदीपिका.

भट्टोजि, °दीक्षित und °भट्ट m. N. pr. eines Grammatikers. Auch भट्टोजी geschrieben.

भट्टोजिदीक्षितीय n. *ein Werk* Bhaṭṭoǵidîkshita's OPP. Cat. 1.

भट्टोत्पल m. N. pr. eines *Gelehrten,* = उत्पल.

*भट्टोपम m. N. pr. eines buddh. *Gelehrten.*

भड m. *eine best. Mischlingskaste.*

भडकरीमातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*भडित m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्, भणति 1) *reden, sprechen,* — *zu* (Acc. oder Acc. mit प्रति); *besprechen, schildern.* भणित *geschildert* 188, 1. n. impers. *es ist gesagt worden von* (Instr.), — *zu* (प्रति). — 2) *nennen,* mit doppeltem Acc. — *Caus. भाणयति. — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *antworten.*

भण m. *das Sagen, Angeben* in दुर्भण.

भणति f. fehlerhaft für भणिति.

°भणान Adj. *besprechend, schildernd.*

भणनीय n. impers. *zu sagen.*

भणित 1) Adj. und n. impers. s. u. भण्. — 2) n. *Rede, Besprechung, Schilderung.*

भणिति f. = भणित 2).

*भण्ट्, भण्टयति (प्रतारणे).

*भण्टाकी f. *Solanum Melongena* Râgân. 4,23. Bhâvapr. 1,288.

*भण्टुक m. *Calosanthes indica.*

भण्ड् 1) *भण्डते (परिभाषणे, वाचि, परिहासे, सनिन्दोपलम्भे). *भण्डित *verhöhnt.* Vgl. भण्डनीय. — 2) *भण्डति und *भण्डयति (कल्याणे, शिवे). — Mit प्रति in *प्रतिभण्डितव्य.

भण्ड 1) m. *a) Spassvogel, Possenreisser.* Vielleicht so zu lesen st. भद्र M. 9,258. — *b) eine best. Mischlingskaste.* — 2) *f. आ in श्वेत°. — 3) f. ई *Rubia Munjista.* — 4) n. = भाण्ड. Pl. *Geräthe* Âpast. Çr. 6,28,2.

*भण्डक 1) m. *Bachstelze.* — 2) f. भण्डिका *Rubia Munjista.*

भण्डत्व n. Nom. abstr. zu भण्ड 1) *a*).

*भण्डन n. 1) *Misshandlung.* — 2) *Schlacht, Kampf.* — 3) *Panzer.*

भण्डनीय Adj. *zu verhöhnen* Kautukas. 20.

*भण्डर m. *eine bes. Art von Streit.*

*भण्डहासिनी f. *Hure.*

*भण्डाकी f. *Solanum Melongena.*

भण्डि 1) m. N. pr. eines Ministers des Çrîharsha Harshaṅ. 193. fgg. — 2) *f. *Welle.* Vgl. भृण्डि.

*भण्डिजङ्घ m. N. pr. eines Mannes.

*भण्डित m. desgl. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्डिन् m. fehlerhaft für भण्डि 1).

*भण्डिर 1) m. *Acacia Sirissa.* — 2) f. ई *Rubia Munjista.*

*भण्डिल m. 1) *Glück, Heil.* — 2) *Bote.* — 3) *Handwerker.* — 4) *Acacia Sirissa.* — 5) N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्डीतकी f. *Rubia Munjista* Bhâvapr. 1,176.

भण्डीर 1) m. *a) *Amaranthus polygonoides* Râgân. 5,71. — *b) *Acacia Sirissa* Râgân. 4,21. — *c)* N. pr. einer hohen Ficus indica auf dem Govardhana. v. l. भाण्डीर. — 2) *f. ई *Rubia Munjista.*

*भण्डीरथ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*भण्डीरलतिका f. und *भण्डील m. *Rubia Munjista* Râgân. 6,194.

*भण्डु gaṇa सुवास्त्वादि.

*भण्डुक m. *Calosanthes indica.*

भण्डूक m. 1) *dass. — 2) *ein best. Fisch.*

भर्तृव्यतिक्रम m. Âpast. 1,28,20 trotz des Commentars ein einfacher Fehler für भर्तृ°.

भद्दत्त m. N. pr. eines Astrologen.

भद्दत्त m. 1) ehrenvolle Bez. von *Mönchen* Harshaṅ. 217,13. — 2) v. l. für भद्दत्त.

भद्दत्तगोपदत्त, भद्दत्तघोषक, भद्दत्तज्ञानवर्मन्, भद्दत्तधर्मत्रात, भद्दत्तराम, भद्दत्तवर्मन् und भद्दत्तश्रीलाभ m. N. pr. verschiedener Männer.

*भद्दाक m. *Glück, Heil.*

भद्र 1) Adj. (f. श्री) *erfreulich, gut, herrlich, schön; faustus, glücklich, im Wohlstand sich befindend.* Mit einem Loc. *gut in*, so v. a. *geschickt in;* दिश् f. *die glückbringende Weltgegend, Süden;* वाच् f. *erfreuliche, wohlwollende Worte.* Voc. भद्र so v. a. *mein Bester, guter Freund,* भद्रे *meine Beste,* भद्रान् (Kâd. 2,104,10) *lieben Leute.* Auch mit einem Subst. भद्र सेनापते *lieber General.* भद्रतर *besser;* भद्रम् und भद्रया als Adv. *erfreulich, zur Freude.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *einer Art von Bösewichtern* M. 9,258. — *b) eine bes. Art von Elephanten* Râgân. 19,17. — *c) *Stier.* — *d) Bachstelze.* — *e) *Nauclea Cadamba.* — *f) *Tithymalus antiquorum* Râgân. 8,51. — *g)* *Bein. α) Çiva's. — β) des Berges Meru. — *h)* N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 3ten Manu. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Sohnes des Vishṇu. — δ) *des 3ten unter den 9 Bala bei den Gaina. — ε) eines Sohnes des Vasudeva, des Kṛshṇa und verschienener anderer Männer. — ζ) eines Weltelephanten. — η) einer Welt bei den Buddhisten. — 3) f. भद्रा *a) *Kuh* Râgân. 19,27. — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gmelina arborea* und = अनन्ता, अपराजिता, कट्फल, काकोडुम्बरिका, कृष्णा, जीवन्ती, दन्ती, नीली, प्रसारिणी, बला, रास्ना, वचा, शमी, श्वेतदूर्वा, सारिवाविशेष und हरिद्रा. — *c) ein best. Metrum.* — *d) das 7te bewegliche* Karaṇa; vgl. 2. करण 4) *n*). — *e) der zweite lunare Tag* Ind. St. 10,297. — *f) eine Form der* Durgâ VP. 5,1,83. — *g)* N. pr. α) einer Gottheit, auch *einer buddhistischen. — β) einer Çakti Hemâdri 1,198,5. — γ) der Dâkshâjaṇî in Bhadreçvara. — δ) einer Vidjâdharî. — ε) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232. — ζ) einer Tochter der Surabhi, einer Gattin des Vasudeva und verschiedener anderer Frauen Hem. Par. 11,130. — η) verschiedener Flüsse. — 9) eines Sees Hemâdri 1,352,15; vgl. भद्रसरस्. — 4) n. *a) Glück, Heil, Gutes, Annehmlichkeit.* Auch Pl. भद्रमुपला: *möge es euch, Steine, wohlgehen!* भद्रं ते und भद्रं व: als Höflichkeitsformeln mitten in die Rede eingeschoben. — *b) *Gold.* — *c) *Eisen* oder *Stahl.* — *d) *eine Cyperus-Art.* — *e) eine best. Art zu sitzen.* — *f) eine best.* Karaṇa; vgl. 2. करण 4) *n*). — *g)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *h) ein best. mystisches Zeichen* Agni-P. 29,28.

*भद्रंया Adj. Davon *भद्रंयिका Adj. f.

भद्रक 1) Adj. (f. भद्रिका) *gut.* भद्रकाम् in der Anrede. — 2) m. *a) eine Art Bohne.* — *b)* vielleicht *Cyperus pertenuis.* — *c) *Pinus Deodora.* — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. v. l. भरत R. ed. Bomb. 4,43,11. — β) eines Fürsten. Auch v. l. für भद्रिक. — 3) f. *a)* भद्रिका *Amulet.* — *b) *Myrica sapida* Bhâvapr. 1,175. — *c)* Name *zweier Metra.* — 4) f. भद्रका N. pr. eines Frauenzimmers. — 5) n. *a) *Cyperus rotundus.* — *b) eine best. Art zu sitzen.* — *c) ein best. Metrum.* — *d) ein best. mystisches Zeichen* Agni-P. 29,34. 35. — *e) *Gynaeceum* Gal.

*भद्रकण्ट m. *Asteracantha longifolia* Râgân. 4,40.

भद्रकन्या f. N. pr. der Mutter Maudgaljâjana's.

*भद्रकपिल m. Bein. Çiva's.

भद्रकर्णिका f. Name der Dâkshâjaṇî in Gokarṇa.

भद्रकर्णेश्वर m. N. pr. eines Tîrtha.

भद्रकल्प m. 1) Bez. *des jetzigen Weltalters bei den Buddhisten.* — 2) *Titel eines buddh. Sûtra.

*भद्रकल्पिक m. N. pr. eines Bodhisattva.

भद्रकाप्य m. N. pr. eines Mannes.

भद्रकार m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa.

भद्रकारक Adj. *Glück bringend.*

भद्रकाली f. 1) N. pr. *a)* einer Gottheit, später *eine Form der* Durgâ. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c) *eines Dorfes.* — 2) *eine best. Pflanze,* = गन्धोली.

भद्रकालीपुराण n. und °कालीमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भद्रकाशी f. *eine Cyperus-Art* Râgân. 6,140.

भद्रकाष्ठ n. *das Holz der Pinus Deodora* Râgân. 12,29.

*भद्रकुम्भ m. *ein Krug mit heiligem Wasser.*

भद्रकृत् 1) Adj. *Gutes erweisend, Glück bringend.* — 2) *m. N. pr. des 24ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî.

भद्रगणित n. *the construction of magical squares.*

*भद्रगन्धिका f. *Cyperus rotundus.*

भद्रगुप्त m. N. pr. eines Gaina-Heiligen Hem. Par. 12,213.

भद्रगौर m. N. pr. eines Berges.

भद्रघट (Hemâdri 1,271,19) und °क m. *Glückstopf.*

भद्रंकर 1) *Adj. *Glück bringend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) (wohl n.) N. pr. einer Stadt.

*भद्रंकरण Adj. *Glück bringend.*

भद्रचारु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*भद्रचूड m. *Euphorbia Tirucalli.*

*भद्रज m. *Wrigthia antidysenterica* Râǵan. 9,55.

*भद्रजय m. N. pr. eines Mannes.

भद्रजातिक Adj. *von guter Geburt* und zugleich *von den* Bhadra *genannten Elephanten stammend* Ind. St. 15,269.

भद्रजानि Adj. *ein schönes Weib habend* ṚV.

*भद्रतरुणी f. *Rosa moschata* Râǵan. 10,103.

भद्रतस् Adv. *zum Heil, feliciter* AV. 18,4,50.

भद्रता f. *Biederkeit.*

भद्रतुङ्ग m. N. pr. eines Tîrtha.

भद्रतुरग n. N. pr. eines Varsha Golâdhj. 3,29.

भद्रत्व n. *faustitas.*

भद्रदत्त m. im Schauspiel Personenname von Çaka's.

भद्रदत्त m. N. pr. eines Elephanten.

*भद्रदन्तिका f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

भद्रदारु m. n. *Pinus Deodora* Varâh. Jogaj. 7,1. 10. Auch **P. longifolia.*

भद्रदीप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भद्रदेव m. v. l. für भद्रदेक् VP.² 4,110.

भद्रदेक् m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva VP. 4,15,13.

भद्रद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

*भद्रनामन् m. *Bachstelze.*

*भद्रनामिका f. *Ficus heterophylla.*

भद्रनिधि m. Bez. *eines kostbaren Gefässes, welches* Vishṇu *dargebracht wird.*

भद्रपद् 1) n. (ausnahmsweise) und f. (आ) *ein best. Doppel-Mondhaus.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

*भद्रपर्णा f. *Paederia foetida.*

भद्रपर्णी f. 1) *Gmelina arborea.* — 2) **Paederia foetida.*

*भद्रपाद् Adj. *unter dem Mondhaus* Bhadrapadâ *geboren.*

भद्रपाप n. Sg. *Gutes und Böses* AV. 12,1,48. m. Pl. *Gute und Böse* 47.

भद्रपाल m. N. pr. eines Bodhisattva.

भद्रपीठ n. 1) *ein reicher Sitz, — Sessel, Thron* Pâr. Gṛhj. 1,15,4. Agni-P. 62,2. — 2) (wohl m.) *ein best. fliegendes Insect.*

*भद्रबलन m. N. pr. eines älteren Bruders des Kṛshṇa.

*भद्रबला f. 1) *Paederia foetida* Râǵan. 5,35. — 2) *Sida cordifolia* Râǵan. 4,96.

भद्रबाहु 1) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Vasudeva. — *b*) eines der 6 Çrutakevalin bei den Ǵaina Hem. Par. 6,1. 9,59. Auch °सूरि. — *c*) eines Fürsten der Magadha. — 2) **f.* °बाहू N. pr. eines Frauenzimmers.

भद्रबाहुचरित n. und °बाहुसंहिता f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 647. fgg.

भद्रबाहुस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

भद्रभट m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30,10 (53,1).

भद्रभुज Adj. *dessen Arme Glück bringen.*

भद्रभूषणा f. N. pr. einer Gottheit.

भद्रमनस् f. N. pr. der Mutter des Elephanten Airâvata.

भद्रमन्द्र m. 1) Bez. *einer Art von Elephanten.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5, 107.

भद्रमन्द्र und भद्रमन्द्रमृग m. Bez. *verschiedener Arten von Elephanten.*

*भद्रमल्लिका f. *eine best. Pflanze,* = गवाक्षी.

*भद्रमातर् anzunehmen für भाद्रमातुर.

भद्रमुख 1) Adj. *dessen Antlitz Glück bringt.* Nur im Voc. oder im Nomin. in der Bedeutung einer 2ten Person gebräuchlich; wiederzugeben durch *lieber Freund, lieben Leute* Daçak. 74,20. Kâd. 2, 100,5. 127,21. 128,24. Im Schauspiel soll ein Kronprinz von niedrigen Personen so angeredet werden. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

भद्रमुञ्ज m. *eine mit Saccharum Sara verwandte Pflanze* Mat. med. 293. Bhâvapr. 1,209.

भद्रमुस्त m., *°मुस्तक m. und °मुस्ता f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,140. Nur am Ende eines adj. Comp. zu belegen.

भद्रमृग m. *eine Art von Elephanten.*

*भद्रयव n. *der Same der Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,56.

*भद्रयान (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*भद्रयानीय (Conj.) m. Pl. *eine best. buddh. Schule.*

भद्रयोग m. *ein best. astr.* Joga.

भद्ररथ m. N. pr. eines Mannes.

भद्रराज m. desgl. B. A. J. 1,284.

*भद्ररुचि m. N. pr. eines Mannes.

भद्ररूपा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*भद्रलेणु m. N. pr. des Elephanten des Indra.

भद्रलोकिणी f. *eine best. Pflanze.* = कटुका Comm.

*भद्रलता f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,209.

भद्रवट n. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 9523.

भद्रवत् 1) Adj. *Glück —, Heil bringend.* — 2) f. °वती *a*) etwa *Freudenmädchen.* — *b*) **Gmelina arborea.* — *c*) N. pr. α) einer Tochter Kṛshṇa's. — β) einer Gemahlin Madhu's. — γ) einer Elephantenkuh. — 3) n. **Pinus Deodora.*

भद्रवर्गीय m. Pl. Bez. *der fünf ersten Jünger Çâkjamuni's* Lalit. 308,11. fgg.

*भद्रवर्मन् m. 1) *arabischer Jasmin.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*भद्रवल्लिका f. *Hemidesmus indicus.*

*भद्रवल्ली f. 1) *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,82. — 2) *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,109. — 3) *Vallaris dichotomus* Mat. med. 293.

भद्रवसन n. *Prachtkleid.*

भद्रवाच् Adj. *Glückbringendes redend* ṚV.

भद्रवाक्य n. *das Glückwünschen.*

भद्रवादिन् Adj. *glücklichen Ruf ertönen lassend.*

भद्रविन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

भद्रविराज् f. *ein best Metrum.*

*भद्रविहार m. N. pr. *eines buddh. Klosters.*

*भद्रवेणु m. = भद्रलेणु.

भद्रव्रात Adj. *eine herrliche Schaar bildend.*

भद्रशर्मन् m. N. pr. eines Mannes Vaṃçabr. 3.

भद्रशाख m. *eine Form* Skanda's.

भद्रशालवन n. N. pr. eines *Waldes.*

भद्रशिखा f. angeblich ein älterer Name von Takshaçilâ.

भद्रशील m. N. pr. eines Mannes.

भद्रशोचि Adj. *schön leuchtend, — funkelnd* ṚV.

भद्रशौनक m. N. pr. eines Mannes Kaṭhaka 8,11.

*भद्रश्रय n. *Sandel.* Vgl. भद्रश्रिय.

भद्रश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Dharma.

भद्रश्रिय n. und *भद्रश्री f. *Sandel* Râǵan. 12,6.

भद्रश्रुत् Adj. *Gutes hörend.*

भद्रश्रेण्य m. N. pr. eines Fürsten.

भद्रषष्ठी f. N. pr. einer Gottheit Hariv. 9532.

भद्रसरस् n. N. pr. eines *Sees* Hemâdri 1,351,14; vgl. 352,15.

*भद्रसामन् m. N. pr. eines Mannes.

भद्रसार m. N. pr. eines Fürsten.

भद्रसालवन n. N. pr. eines *Waldes* MBh. 6,7, 14. v. l. भद्रशालवन.

भद्रसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

भद्रसोमा f. 1) N. pr. eines Flusses im Lande der Uttarakuru. — 2) *Bein. der Gaṅgâ.

भद्रस्वप्न m. *ein guter Traum* AV. 19,57,3.

भद्रहस्त Adj. *eine Glück bringende Hand habend* ṚV.

*भद्रह्रद m. wohl = भद्रसरस् Mahâbh. (K.) 28,1.

1. भद्रा Adj. und Subst. f. s. u. भद्र.

2.*भद्रा Adv. mit कर् *rasiren.*

*भद्राकरण n. *das Rasiren.*

भद्राक्ष m. N. pr. eines Fürsten.

*भद्राङ्ग m. Bein. Balabhadra's.

*भद्रात्मज m. *Schwert.*

भद्रानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*भद्रायन und *भद्रायनीय wohl fehlerhaft für *भद्रयान und *भद्रयानीय.

भद्रायुध m. N. pr. verschiedener Männer.

भद्रायुस् m. N. pr. eines Mannes.

*भद्रारक m. N. pr. eines der 18 kleineren Dvîpa.

*भद्रालपत्त्रिका und *भद्राली f. *Paederia foetida.*

भद्रावकाशा f. N. pr. eines Flusses.

*भद्रावती f. *ein best. Baum*, = कट्फल.

भद्रावह् Adj. *Glück bringend.* घृत n. *ein best. med. Präparat* Bhâvapr. 5,43.

भद्राव्रत n. *eine best. Begehung.*

भद्राश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

*भद्राश्रय n. *Sandel.*

भद्राश्व N. pr. 1) m. eines Sohnes des Vasudeva und verschiedener anderer Männer. — 2) m. (auch Pl.) n. eines Dvîpa oder Varsha.

भद्रासन n. 1) *Prachtsitz, Thron.* — 2) *eine best. Art zu sitzen bei Asketen.*

भद्राह्न n. *ein glücklicher Tag, gute Zeit.*

भद्रिक m. N. pr. eines Fürsten der Çâkja.

भद्रिण und भद्रेन्द्र m. N. pr. zweier Männer.

भद्रेश m. Bein. Çiva's.

भद्रेश्वर m. N. pr. 1) verschiedener Statuen und Liñga des Çiva. — 2) einer Oertlichkeit. — 3) eines Kâjastha.

भद्रेश्वरसूरि m. N. pr. eines Autors Comm. zu Gaṇar. 2.

भद्रेश्वराचार्य m. desgl. Comm. zu Gaṇar. 139.

*भद्रैला f. *kleine Kardamomen* Râgan. 6,85.

भद्रोदय n. *eine best. Mixtur.*

भद्रोपवासव्रत n. *eine best. Begehung.*

भद्रौदनी f. *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgan. 4,96. 108. Karaka 1,4 (= पीतबला Comm.).

भन्, भनति 1) *sprechen, aussagen.* — 2) *= अर्च्. — Mit आ *zurufen, zujauchzen.*

भनन्दन m. N. pr. eines Mannes. Richtig भलन्दन.

भन्द्, भन्दते *jauchzenden Zuruf —, Lob empfangen.* Nach den Lexicographen = अर्च्, श्वल्, कल्याणे, सुखे, मुत्प्रीत्योः, शुभे. — *Caus. भन्दयति (कल्याणे).

भन्दिदिष्टि Adj. etwa *unter Jauchzen dahineilend.*

भन्दिन 1) Adj. (f. आ) *lustig tönend, jauchzend.* Nach Mahîdh. *beglückend* oder *verschönernd.* — 2) f. आ *das Jauchzen, Lob.* Auch Pl.

भन्दिनाय्, Partic. भन्दिनायित्नु *jauchzend* oder *gellend.*

*भन्दिल n. 1) *Glück, Heil.* — 2) *zitternde Bewegung.* — 3) *Bote* (als n.!).

भन्दिष्ठ Adj. *am lautesten jauchzend, gellend, am besten preisend.*

भन्धुक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

भप m. *der Regent eines Sternbildes* Varâh. Bṛh. 1,12.

भपञ्जर m. *der Sternenhimmel* Âryabh. 1,11. 4, 10. Comm. zu 4,6. Golâdhj. 4,3.

*भपति m. *der Mond.*

भप्पट m. N. pr. eines Mannes. भप्पटेश्वर m. Name des von ihm errichteten *Heiligthums.*

भप्रशस्त Adj. *dem Gestirne nach günstig* Çâṅkh. Gṛhj. 2,11.

भभ्रम m. *Umlauf der Gestirne*, so v. a. *ein siderischer Tag* Ganit. 1,20.

भमण्डल n. = भगण 1).

भम्भ 1) m. oder n. etwa *Ofenloch* Karaka 1,14. — 2) *m. *a) Rauch.* — *b) Fliege.* — 3) f. आ *eine grosse Trommel* Hem. Par. 12,364.

*भम्भरालिका f. *Bremse.*

*भम्भराली f. *Fliege.*

भम्भराव m. *das Brüllen* (der Kühe).

*भम्भासार m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. बिम्बिसार.

भयँ 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Angst, Furcht,* — *vor* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), — *für* (im Comp. vorangehend). भयात् *aus Furcht;* भयं कर् *sich fürchten,* — *vor* (Abl.); भयं दा *Angst einjagen.* — *b)* Sg. und Pl. *Schrecken, Gefahr, Noth.* Das *Woher* im Abl. (77,33) oder im Comp. vorangehend, das *Wofür* im Comp. vorangehend. — *c) *die Blüthe der Trapa bispinosa.* — 2) m. *a) *Krankheit.* — *b)* der personificirte *Schrecken* ist ein Sohn der Nirṛti oder Nikṛti (VP. 1,7, 30), ein Fürst der Javana und Gatte einer Tochter der Zeit, und ein Vasu. Ausnahmsweise n. — 3) f. भया N. pr. einer Tochter Kâla's (Vaivasvata's nach dem Comm.) und Gattin des Rakshas Heti.

भयकर Adj. *Furcht erregend, Jmd* (Gen.) *Gefahr bringend.*

भयकर्तर् Nom. ag. und भयकृत् (115,24) Adj. dass.

भयंकर 1) Adj. (f. ई) dass. Das *Wem* im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) *eine kleine Eulenart* Râgan. 19,123. — *b) *eine Falkenart* Râgan. 19, 86. — *c)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) verschiedener Männer. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भयंकर्तर् Nom. ag. = भयकर्तर्.

*भयचौर्य n. *ein unter Angst vollbrachter Diebstahl* Deçîn. 1,95.

*भयज्ञात m. N. pr. eines Mannes.

भयडिण्डिम m. *Schlachttrommel.*

भयत्रातर् Nom. ag. *Erretter aus einer Gefahr.*

भयद् Adj. *Furcht einjagend, Gefahr bringend.* Das *Wem* im Gen. oder im Comp. vorangehend.

भयदान n. *eine aus Furcht gereichte Gabe* Hemâdri 1,14,13.

भयदायिन् Adj. = भयद् Ragh. 11,68.

*भयद्रुत Adj. *vor Angst geflohen.*

भयधन Adj. *schreckenreich, furchtbar* Prij. 1,11.

*भयनाशिनी f. *Ficus heterophylla* Râgan. 5,56.

भयप्रद Adj. = भयद्.

°भयप्रदायिन् Adj. *eine in — bestehende Gefahr bringend.*

*भयब्राह्मण m. *ein furchtsamer Brahmane.*

*भयभ्रष्ट Adj. *vor Angst geflohen.*

भयमान m. N. pr. eines Mannes.

भयव्यूह m. *eine best. Aufstellung der Truppen bei allseitiger Gefahr.*

भयस्थ *gefahrvolle Lage.*

भयस्थान n. *Gelegenheit —, Veranlassung zur Furcht.*

भयहारक Adj. *Furcht —, Gefahr benehmend.*

भयातीसार m. *eine Art Durchfall* Bhâvapr. 3,145.

भयानक 1) Adj. (f. आ) *schrecklich, Grausen erregend, fürchterlich.* — 2) *m. *a) Tiger.* — *b)* Bein. Râhu's.

भयानना f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,96, 13. 15.

भयापह् 1) *Jmd* (im Comp. vorangehend) *die Furcht benehmend, von Jmd Gefahren abwehrend* 72,18. — 2) *m. *Fürst, König.*

भयार्त Adj. *in Angst gejagt* Mân. Gṛhj. 2,17.

*भयालु Adj. *furchtsam.* भय्यालुअ im Prâkrit 301, 15.

भयावह् Adj. *Furcht —, Gefahr bringend, — Jmd* (im Comp. vorangehend). जगद्भयभयावह् *Furcht einjagend vor den Gefahren der Welt.*

भयुज् Adj. *mit einem Mondhause verbunden, in einem M. stehend.*

भयेडक m. *ein wilder Schafbock* Taitt. Âr. 4,31. Âpast. Çr. 15,19,4.

भर्त्य n. impers. *timendum.* Das *Wovor* im Abl. 1. भर्, भर्ति, भरति und °ते, बिभर्ति und ausnahmsweise बिभरि; बिभ्रमाण mit pass. Bed. 1) *tragen,* — *auf* oder *in* (Loc.), *halten in* (Instr.). गर्भम् *eine Leibesfrucht tragen.* भृत *getragen, gehalten.* — 2) *tragen,* so v. a. *auf dem Schoosse halten.* — 3) Haare, Bart, Nägel *tragen,* so v. a. *nicht beschneiden.* — 4) eine Wage *richtig halten,* so v. a. *in's Gleichgewicht bringen* Visnus. 10,4. — 5) *innehaben, enthalten, besitzen, haben.*

— 6) *im Gedächtniss behalten.* — 7) *erhalten, unterhalten, ernähren, hegen, pflegen.* क्षितिम् so v. a. *regieren.* भृत *erhalten, unterhalten, ernährt* 94, 7. — 8) *Jmd miethen, dingen, besolden.* भृत *gemiethet, besoldet, bezahlt,* — *von* (im Comp. vorangehend). भक्तवेतनयोः *mit Kost und Lohn bezahlt,* क्षीर° *mit Milch bezahlt* (Hirt). — 9) *anwenden, gebrauchen* Bhatt. — 10) *im Laufe mit sich führen, Etwas fahren, irgendwohin bringen.* Med. *ferri, sich schnell hinbewegen.* — 11) *entführen, wegnehmen.* — 12) Med. *mit sich nehmen, für sich davontragen, gewinnen.* भृत *erworben, gewonnen.* — 13) *herbeibringen,* — *schaffen, darbringen.* — 14) *verschaffen, verleihen.* — 15) *ertragen, zu erfahren haben,* eine Gemüthsstimmung *über sich kommen lassen.* — 16) *ertragen,* so v. a. *sich fügen in.* आज्ञाम् so v. a. *gehorchen.* — 17) die Stimme *erheben, ertönen lassen.* Med. auch *sich erheben, ertönen.* — 18) *anfüllen, erfüllen, beladen.* भृत *angefüllt mit, voll von, beladen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. (बीभरस्) *verdingen.* Nach dem Comm. = पालय्. — Desid. बुभूर्षति und *बिभरिषति (P. 7,2,49) *halten* —, *unterhalten wollen.* — Intens. (भरिभर्ति, भरिभृत्, बरीभर्ति) 1) *da und dorthin tragen, hinundherbewegen.* — 2) *beständig erhalten.* — Mit अति Med. *sich erheben* —, *hinfahren über.* — Mit अनु 1) *tragen, stützen.* — 2) *einbringen* (in den Leib u. s. w.). — Mit अप *wegtragen, wegnehmen.* — Mit अभि *Jmd* (Dat.) ein Vergehen *zuschieben.* — Mit अव 1) *hineinstecken,* — *stossen,* — *drängen, eindrücken.* — 2) *sinken lassen.* — 3) *abtrennen, abhauen.* — 4) Med. eine Waffe *zücken* RV. 1,104,3. — अवभृत MBh. 5,4060 fehlerhaft für अवभृथ. — Mit आ 1) *herbeibringen,* — *schaffen, verursachen.* आभृत *herbeigeschafft, verursacht, entstanden.* — 2) *füllen, erfüllen.* आभृत *gefüllt mit, erfüllt* (in übertr. Bed.) *von* (im Comp. vorangehend). — 3) आभृतात्मन् *dessen Geist fest auf einen Gegenstand gerichtet ist.* — Mit अध्या *herbringen von* (Abl.). — Mit उपा in उपाभृति. — Mit पर्या *herbringen von* (Abl.). — Mit समा *zusammenbringen,* — *tragen, herbeischaffen.* — Mit उद् 1) *herausnehmen,* — *heben,* — *schaffen.* — 2) *auslesen, auswählen.* — 3) *erheben, emportragen, hoch tragen.* — Mit अध्युद् *herausschaffen* —, *herbeischaffen aus* (Abl.) AV. 1,24,4. — Mit पर्युद् dass. — Mit उप 1) *herbeitragen,* — *schaffen.* — 2) उपभृत *a) Jmdm* (Dat.) *verschafft.* — *b) erreicht, erlangt.* — *c) geweiht* —, *bestimmt zu* (Dat.) Bhâg. P. 2,7,22. — Mit नि 1) *abwärts bewegen, niederstossen.* — 2) निभृत *a) erfüllt, beladen, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) getragen, besessen,* so v. a. *in seinem ganzen Werthe erkannt.* — *c) fest, unbeweglich, still, sich still verhaltend.* — *d) fest auf ein Ziel gerichtet.* Am Ende eines Comp. *vertieft in, emsig beschäftigt mit* Kâd. 2,129,13. — *e) entschieden, feststehend, gewiss.* — *f) fest an Jmd hängend, treu, anhänglich.* — *g) unbemerkt, geheim, verborgen, nicht wahrnehmbar.* निभृतम् und निभृत° *im Stillen, im Geheimen, unbemerkt.* — *h) bescheiden.* °वेष Adj. Kâraka 3,8. — *i)* = शान्त *frei von aller Leidenschaft* Hemâdri 1,26,11. 13. — Mit संनि, °भृत 1) *geheim gehalten.* — 2) *bescheiden.* — Mit निस् *herausnehmen aus* (Abl.). — निर्भृत MBh. 5,1493 fehlerhaft für निभृत. — Mit परा, पराभृत *weggenommen, beseitigt, verborgen.* — Mit परि 1) Act. Med. *bringen* RV. 9,52,1. 10,40,6. — 2) Med. *hinfahren* —, *sich verbreiten über* (Acc.) RV. 10,75,7. — 3) Med. *verbreiten.* — 4) *umherwandern* in der ungrammatischen Form परिबभ्रिम Bhâg. P. — Mit प्र 1) *herbeibringen,* — *schaffen; vorbringen, darbringen; vorführen.* — 2) *vorstrecken.* — 3) *schleudern.* — 4) *einbringen, hineinstecken.* — 5) Med. *zucken, züngeln* RV. 10, 46,8. — 6) Med. *fahren, sich stürzen, se ferre* RV. 1,72,4. 5,59,4. 60,1. — 7) Med. *preisen.* — 8) प्रभृत *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभिप्र 1) *darbringen.* — 2) *schleudern, schiessen.* — Mit प्रति *entgegen* —, *darbringen.* — Mit वि 1) *auseinanderlegen, ausbreiten;* Med. *vertheilen, auseinandernehmen, an verschiedene Orte bringen.* — 2) *ertragen.* — Intens. (°भरिभृत्, °बर्भृतस्) 1) *hinundher bewegen, da und dorthin strecken.* — 2) *den Rachen aufsperren.* — Mit सम् 1) *zusammenstreichen,* — *ziehen,* — *legen;* Med. *zusammenklappen.* — 2) *zusammenlegen,* — *fassen, sammeln, vereinigen, concentriren; zusammen herbeibringen; zusammensetzen, zubereiten, vorbereiten, zurecht machen, verfertigen;* insbes. die Stoffe und Geräthe des Opfers *herbeischaffen* oder *zubereiten.* संभारान् *die Bestandtheile zusammensetzen, die zusammengehörigen Dinge zusammenlegen, die nöthigen Vorbereitungen treffen.* — 3) *heimzahlen* Maitr. S. 1,10,2 = Âçv. Çr. 2,18,13. — 4) *unterhalten, ernähren.* — 5) संभृत *a) zusammengelegt,* — *getragen* u. s. w.; *angehäuft, angesammelt* Megh. 43. Chr. 317,22. संभृततम *zusammengedrängt.* — *b) beladen* —, *überzogen* —, *bedeckt* —, *ausgerüstet* —, *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) getragen* (im Mutterleibe) 73,13. — *d) gewonnen, erlangt.* — *e) unterhalten, ernährt.* — *f) geehrt.* — *g) hervorgerufen, bewirkt, gemacht.* — *h) gedrungen, wohlgenährt.* — *i) laut* (Ton). — संभृत्य बल° Hariv. 2251 fehlerhaft für संभृतबल°. — Caus. संभारयति *zusammenbringen* —, *zurüsten lassen.* — Mit अनुसम् etwa *allmählich herstellen* TBr. 1,4,1,10. अनुसंभृत Âpast. Çr. 5,26,5. — Mit अभिसम्, अभिसंभृत *ausgerüstet* —, *versehen mit* (im Comp. vorangehend). v. l. अभिसंवृत. — Mit उपसम्, उपसंभृत *zusammengebracht, zugerüstet.*

2.*भर्, भर्णाति (भरणे, भर्त्सने, भृत्रि, हूर्छने).

भर 1) Adj. am Ende eines Comp. *tragend; bringend, verleihend; erhaltend.* Selbständig nur in etymologischen Erklärungen in der Bed. von *ferens* oder *auferens.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Tragen.* — *b) das Davontragen, Erlangen, Empfangen, Gewinnen.* — *c) das Davontragen,* so v. a. *Raub.* — *d) Kampf, Streit.* — *e) Bürde, Last.* — *f) *ein best. Gewicht,* = भार. — *g) Masse, Menge, Uebermaass.* भरेण und भरात् so v. a. *in vollem Maasse, mit aller Wucht, mächtig* Kâd. 2,142,7. 136,16. — *h) Jubelruf, Loblied.* — 3) n. इन्द्रस्य oder वसिष्ठस्य भरे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भरग ein zur Erklärung von भर्ग erfundenes und künstlich gedeutetes Wort. Nom. abstr. °त्व n.

*भरट m. 1) *Töpfer.* — 2) *Diener.*

भरट्क und भरड्क m. *eine Art von Bettelmönchen.* °द्वात्रिंशिका f. Titel einer Sammlung komischer Geschichten.

*भरटिक Adj. (f. ई) = भरटेन कृति.

भरड्क s. भरट्क.

भरण 1) *Adj. *erhaltend, nährend.* — 2) (*m.) f. ई Sg. (selten) und Pl. *ein best. Mondhaus.* — 3) *f. ई *Luffa foetida* oder *eine verwandte Pflanze.* — 4) n. *a) das Tragen.* — *b) das Ansichtragen,* so v. a. *Ansichhaben, Geschmücktsein mit* (im Comp. vorangehend). — *c) Tracht* (im Mutterleibe). — *d) das Bringen, Verschaffen.* — *e) das Unterhalten, Erhalten, Ernähren, Pflegen* Gaut. — *f) Lohn.*

*भरणि m. f. wohl = भरण 2).

*भरणिक Adj. (f. ई) = भरणेन क्रीत.

*भरणिषेण und *°सेन m. N. pr. eines Mannes.

*भरणीभू m. Bein. Râhu's.

भरणीय Adj. *zu unterhalten, zu ernähren, zu speisen.*

*भरण्ड m. 1) *Herr.* — 2) *Fürst, König.* — 3) *Stier.* — 4) *Wurm.* — 5) *die Erde* (als m.!).

*भरण्य्, °यति (संभरणे).

भरण्य 1) *Adj. *to be cherished or protected.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Muni. — 3) *f. (आ) und n. *Lohn.* — 4) *n. *a) cherishing, maintaining.* — *b)* = भरण 2).

*भरण्यभुज् m. *Lohndiener, Diener.*

*भरण्याङ्का f. *Tiaridium indicum.*

*भरण्यु m. 1) *Beschützer, Herr.* — 2) *Freund.* — 3) *Feuer.* — 4) *der Mond.* — 5) *die Sonne.*

भरत 1) m. *a)* Bez. *des* Agni, *der durch die Pflege der Menschen lebendig erhalten wird.* — *b) ein best.* Agni mit einem Sohne desselben Namens. — *c) *Priester.* — *d) Schauspieler.* °मात्रक m. *ein einfacher Sch.* Prasannar. 2,16. — *e) *Weber.* — *f)* Bein. α) Rudra's. — β) eines Manu. — *g)* N. pr. α) verschiedener Fürsten und auch anderer Männer RV. 5,54,14. 6,16,4. 7,8,4. Çat. Br. 6,8,1,14. 13,5,4,21. — β) Pl. eines Stammes, *der Nachkommen eines* Bharata TBr. 1,7,4,2. Ait. Br. 2,25. Çat. Br. 5,4,4,1. Nach den Lexicographen auch = शबर. — *h) das von einem* Bharata *verfasste Lehrbuch über Schauspielkunst.* — 2) f. भरता N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82. — 3) f. भरती N. pr. *a)* einer Tochter des Agni Bharata. — *b)* eines Flusses VP.² 2,199. — 4) *n. Pl. N. pr. eines Varsha.

भरतऋषभ m. Bein. Viçvâmitra's Ait. Br. 7,17. Das Versmaass verlangt भरतर्षभ.

भरतखण्ड n. Bez. eines *Theils* von Bhâratavarsha.

भरतत्व n. *die Benennung* Bharata.

भरतद्वादशाह m. *eine best. Begehung.*

भरतपाल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 399.

भरतपुत्र (291,7. Bâlar. 4,15) und *°क m. *Schauspieler.*

भरतपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*भरतप्रसू f. Bein. der Kaikeji, *der Mutter* Bharata's.

भरतमल्ल und °मल्लिक m. N. pr. zweier Gelehrter.

भरतरोक् m. N. pr. eines Mannes.

भरतर्षभ m. *der Edelste unter den* Bharata, Bein. verschiedener Männer.

*भरतवर्ष n. N. pr. eines Varsha, = भारत.

भरतशार्दूल, भरतश्रेष्ठ und भरतसत्तम m. = भरतर्षभ.

भरतसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरतसेन und भरतस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

भरताग्रज m. Bez. Râma's.

भरतार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरताश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

भरतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*भरथ m. 1) *Welthüter.* — 2) *Feuer.*

भरद्वाज m. 1) *Feldlerche.* — 2) N. pr. eines Ṛshi. भरद्वाजस्य अदारसृत् und अदारसृतौ, अर्कौ, उपकवौ, गाधम्, नकानि, पृश्निनी, प्रासाकम्, बृकत्, मैत्ते, यज्ञायज्ञीयम्, लोमनी, वाजकर्मीयम्, वाजभृत्, विषमाणि, व्रतम्, श्रुन्ध्युः und सैन्धुक्षितानि Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *ein best.* Agni. — 4) *N. pr. einer Oertlichkeit.

*भरद्वाजक m. *Feldlerche.*

भरद्वाजगार्गपरिणयप्रतिषेधवादार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरद्वाजधन्वन्तरि m. N. pr. eines göttlichen Wesens Çâṅkh. Gṛhj. 2,14.

भरद्वाजशिक्षा f., भरद्वाजसंहिता f., भरद्वाजसूत्र n. und भरद्वाजस्मृति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भरद्वाजिन् m. °जिनां व्रतम् Name eines Sâman.

भरध्यै Dat. Infin. zu 1. भर् ṚV. 6,66,3. 67,4.

भरत्र 1) Adj. Partic. von 1. भर्. — 2) m. Pl. Bez. *der Kriegerkaste* Tâṇḍja-Br. 18,10,8.

*भरम m. N. pr. eines Mannes.

भरम् n. *das Tragen, Halten, Hegen.* Vgl. ऊर्ध्वभरस्, विश्वंभरस् und संभरस्.

भरन्दाल m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 276,*a*,1.

भरप्रहृति 1) f. *Kampfruf.* — 2) Adj. *Kampf* —, oder *Jubelruf erschallen lassend.*

भरप्रेशरवृत्ति (भरप्रेश्वर° ?) f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 753.

भरि Adj. in आत्मं°, *उदरं°, कुक्षिं° und सक्थिं°.

*भरिणी Adj. f. zu 2. भरित.

1. भरित Adj. *voll, gefüllt, voll von,* — *gefüllt mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

2. *भरित Adj. (f. आ und भरिणी) = हरित.

भरित्र n. *Arm* nach Nigh.; eher *Schlägel.*

*भरिमन् m. 1) *das Tragen, Ernährung.* — 2) *Hausstand, Hauswesen, Hausgesinde.*

भरिष Adj. *raub* —, *beutelustig.*

भरीमन् m. 1) *Nahrung.* — 2) **Hausstand, Hauswesen, Hausgesinde.*

भरु m. 1) **Herr.* — 2) **Gatte* Gal. — 3) Bein. Vishṇu's und Çiva's. Du. als Bez. beider Kâd. 1,13. — 4) **Gold.* — 5) **das Meer.*

भरुक m. N. pr. eines Fürsten.

भरुकच्छ m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes, Sg. eines Landes MBh. 2,51,10. Vgl. Βαρύγαζα. — 2) eines Schlangendämons.

भरुकच्छप m. Pl. = भरुकच्छ 1) Varâh. Bṛh. S. 5,40.

भरुज 1) m. *a) *Schakal.* — *b) geröstete Gerste* Âpast. — 2) *f. आ und ई *in Schmalz gerösteter Reis* Gaṇar. 52.

*भरुटक n. *gebratenes Fleisch.*

भरुज 1) Adj. (f. आ) wohl Bez. *einer best. Farbe.* — 2) f. ई vielleicht *ein best. schädliches Thier* AV.

*भरुटक n. *gebratenes Fleisch.*

भरेषुजा Adj. *in Kämpfen vorhanden,* so v. a. — *dienlich.*

भरेकनगरी f. N. pr. einer *Stadt.*

भर्ग 1) m. *a) strahlender Glanz.* — *b)* Bein. α) Çiva-Rudra's. Als Bez. *der Zahl eilf* Ganit. Bhag. 6. — β) *Brahman's. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,51. — 2) n. Name eines Sâman.

भर्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,39.

भर्गशिखा f. Titel eines Werkes.

भर्गस् n. 1) *eine Ehrfurcht gebietende Erscheinung.* — 2) *Bein. Brahman's. — 3) Name eines Sâman.

भर्गस्वत् Adj. *?imponirend* (Stimme).

भर्गायण m. Pl. wohl fehlerhaft für भा°.

*भर्गय m. Bein Çiva's.

भर्कु m. N. pr. eines Dichters.

भर्ज् s. 1. भ्रस्ज्.

भर्जन 1) Adj. *röstend, bratend,* so v. a. *zu Nichts machend.* — 2) n. *a) das Rösten.* — *b) Pfanne zum Rösten* Âpast. Çr. 16,9.

भर्णस् in सक्तुभर्णस्.

1. भर्तर् (भर्तर् Çat. Br. 14,4,1,19) Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. 1) m. *a) Träger* 44,22. — *b) Erhalter, Ernährer* Taitt. Âr. 3,14,1. — *c) Herr, Gebieter, Haupt, Chef, Aufseher.* — 2) f. भर्त्री *Erhalterin, Ernährerin, Mutter.*

2. भर्तर् Nom. ag. *Gatte.*

भर्तव्य Adj. 1) *zu tragen.* — 2) *zu erhalten, zu ernähren, zu pflegen.* — 3) *zu dingen, zu besolden, zu halten.*

भर्तृक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = 2. भर्तर् *Gatte* 128,5.

भर्तृघ्नी f. *eine Mörderin ihres Gatten.*

भर्तृजय m. *Beherrschung des Gatten* Râǵat. 7,200.

भर्तृत्व n. Nom. abstr. zu 2. भर्तर् *Gatte.*

भर्तृदारक 1) m. *Kronprinz.* — 2) f. °रिका *Königstochter, Prinzessin* Kâd. 192,6. 202,12.

भर्तृडक्तिर् f. = भर्तृदारक 2) Kâd. 202,14. 219,1.

भर्तृदेवता (Hariv. 2,77,22. 23) und °दैवता (Hariv. 7743. fg.) Adj. f. *den Gatten als Gottheit verehrend.*

भर्तृप्राप्तिव्रत n. *eine best. zur Erlangung eines Gatten unternommene Begehung.*

भर्तृप्रिय Adj. *seinem Herrn ergeben* Mâlav. 86.

भर्तृभक्त Adj. dass. 230,22.

भर्तृमती Adj. f. *einen Gatten habend, verheirathet.*

भर्तृमेण्ठ (Nom. abstr. °ता f. Z. d. d. m. G. 36, 368) und भर्तृयज्ञ m. N. pr. zweier Autoren.

भर्तृवत्सला Adj. f. *zärtlich zum Gatten* Mâlav. 94.

भर्तृवल्लभता f. *das Geliebtwerden vom Gatten* Kâlidâsa im Comm. zu Hâla 508.

भर्तृव्यतिक्रम m. *ein Vergehen gegen den Gatten* Âpast. 1,28,20 nach der richtigen Lesart.

भर्तृव्रत n. *Treue gegen den Gatten.* °चारिणी Adj. f. = भर्तृव्रता R. 1,17,25.

भर्तृव्रता Adj. f. *dem Gatten treu.* Nom. abstr. °त्व n. (भर्तृव्रतत्व fehlerhaft).

भर्तृमात् Adv. mit कर् (ein Mädchen) *verheirathen.*

भर्तृस्थान n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

भर्तृस्वामिन् m. N. pr. eines Dichters.

भर्तृहरि m. N. pr. eines Dichters und Grammatikers.

भर्तृहरिपुरुषार्थशतक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भर्तृहेम m. = भर्तृहरि.

भर्त्रीश्वर m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 417,3.

भर्त्स्, भर्त्सति (selten), भर्त्सयति, °ते (vom Med. nur भर्त्सयमान Pañkat. ed. Bomb. 2,17,19. भर्त्समान ed. Kosեg. fehlerhaft); Fut. भर्त्स्यामि AV. 1) *drohen, hart anfahren, ausschelten;* mit Acc. der Person. भर्त्सित *hart angefahren, gescholten.* — 2) *verspotten.* — Mit अभि 1) *drohen, ausschelten.* — 2) *verspotten, verlachen,* so v. a. *übertreffen, verdunkeln.* — Mit अव *Jmd bedrohen, ausschelten.* — Mit उद्, उद्भर्त्सय AV. 20,134,1 (Handschrr.) und उद्भर्त्सत Çâṅkh. Çr. 12,23,1. — Mit नि, °भर्त्सयत् Pañkat. 220,2 fehlerhaft für निर्भ°; vgl. ed. Bomb. 4,18,7. — Mit निस् 1) *drohen, hart anfahren, ausschelten;* mit Acc. der Person. — 2) *verhöhnen, verspotten;* in übertr. Bed. so v. a. *übertreffen, verschwinden machen* Ciç. 12,69. — Mit अभिनिस् *ausschelten.* — Mit विनिस् dass. — Mit परि *drohen, hart anfahren, ausschelten.* — Mit सम् dass.

*°भर्त्सक Adj. *drohend, hart anfahrend, scheltend.*

भर्त्सन n. und °ना f. *das Drohen, hartes Anfahren, Ausschelten.*

*भर्त्सपत्रिका f. *eine best. Pflanze.* = मकानीली. Richtig भृशपत्रिका.

भर्त्सित 1) Adj. s. u. भर्त्स्. — 2) n. *Drohung,* — *gegen* (Loc.).

°भर्ब्, *भर्भ्, भर्बति, भर्भति (हिंसायाम्).

भर्भरी Adv. mit भू etwa *zu einem Wirrsal werden* Maitr. S. 2,2,1 (14,14). 4,4,2.

*भर्म n. 1) *Lohn.* — 2) *Gold.* — 3) *Nabel.*

*भर्मण्या f. *Lohn.*

भर्मन् n. 1) *Erhaltung, Pflege.* — 2) **Last.* — 3) **Lohn.* — 4) **Gold* Râgan. 13,9. — 5) **Münze, Goldstück.* — 6) **Nabel.*

भर्म्याश्व m. N. pr. eines Fürsten.

भर्य Hariv. 8331 fehlerhaft für भार्य.

भर्व्, भर्वति 1) *kauen, verzehren.* — 2) *हिंसायाम्.

भर्व in सूभर्व.

*भर्वर m. = जगद्भर्तर्, प्रजापति Sâj. zu ṚV. 4, 21,7.

*भर्ष्, Nebenform von भंष्, भ्रष्.

*भर्ष्टव्य Adj. = भ्रष्टव्य.

भल्, *भलते (परिभाषणे, निन्दापणे, हिंसायाम्, वधे, दाने). — *Caus. भालयते (आभाषणे, निन्दापणे). — Mit नि, निभालयति und °ते *sehen, hinsehen, wahrnehmen, erblicken, betrachten* Bâlar. 187,1. Z. d. d. m. G. 36,531. Hem. Par. 2,57.180. Kâitanj. 31, 4. 68,6. — Mit विनि *untersuchen, durchforschen.* °भालित Bhâm. V. 2,102. — Mit निस् *betrachten;* nur im Prâkrit निब्भालअन्ती zu belegen. — Mit सम्, संभालयति *vernehmen.*

1. भल Adv. *fürwahr, gewiss.*

2. भल m. gegen die Sonne gewendet spricht man भलाय स्वाहा भलाय स्वाहा Mantrabr. 2, 5, 17. Gobh. 4,6,14.

*भलता f. *Paederia foetida.*

*भलत्र n. Siddh. K.

भलन्द् m. N. pr. wohl nur fehlerhaft für भलन्दन.

भलन्दन m. N. pr. eines Mannes.

भलन्दव m. N. pr. wohl nur fehlerhaft für भलन्दन.

भलानम् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भलूर m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 312,7.

*भल्, भलते (परिभाषणे, निन्दापणे, हिंसायाम्, दाने).

भल्ल 1) *Adj. = भद्र, शिव. — 2) m. f. (ई) (*n.) *eine Art Pfeil* Prasannar. 123,16. — 3) m. *a) Bär.* — *b)* Bez. *der Sonne;* s. u. 2. भल. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 4) *f. ई *Semecarpus Anacardium* Bhâvapr. 1,179. — 5) n. *eine Pfeilspitze von besonderer Form.*

भल्लक 1) *m. *Bär.* — 2) f. भल्लिका *Semecarpus Anacardium.*

*भल्लकीय gaṇa उत्सादि.

भल्लट m. N. pr. eines Dichters.

*भल्लपाल gaṇa सप्त्यादि.

*भल्लपुच्छी f. *Hedysarum lagopodioides.*

*भल्लवि m. N. pr. eines Mannes.

भल्लाक m. N. pr. eines Fürsten.

भल्लात Adj. als Beiw. eines Flamingo. Angeblich = भद्रात.

भल्लाट m. N. pr. 1) eines Genius Hemâdri 1,652, 1. 654,18. — 2) eines Fürsten. — 3) eines Berges. — 4) eines Thores.

भल्लाटनगर m. N. pr. der Hauptstadt des Fürsten Çaçidhvaga.

भल्लाटशतक n. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

भल्लात m. °क m. (Bhâvapr. 1,179) und *की f. *Semecarpus Anacardium;* n. *die Nuss.*

भल्लाद् m. N. pr. eines Fürsten.

भल्लिक m. N. pr. eines Mannes. — भल्लिका s. u. भल्लक.

भल्लु 1) Adj. Bez. *einer Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71. फल्गु nach Andern. — 2) *m. N. pr. eines Lehrers Weber, Lit. 104.

*भल्लुक m. *Bär.*

भल्लूक m. 1) *Bär.* — 2) **Hund* Râgan. 19,10. — 3) *eine Muschelart.* — 4) *eine best. Pflanze;* nach Râgan. 9,27 *eine Art* Çjonâka.

भल्वाचि (!) m. N. pr. eines Mannes.

भल्वाट Hemâdri 1,652,2 fehlerhaft für भल्लाट 1).

भर्व 1) m. *a) Entstehung, Geburt.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *da und da entstanden, von da und da kommend, da und da befindlich.* Wird auch als Adj. gefasst. — *b) Ort der Entstehung, das woraus Etwas entstanden ist.* — *c) das Werden zu* (am Ende eines Comp.). — *d) das Dasein, Existenz.* भवान्तर n. *eine frühere* oder *künftige Existenz, ein vergangenes* oder *künftiges Leben.* — *e) das weltliche Dasein, die Welt.* — *f) eine gute Existenz, Wohlfahrt, Heil.* — *g) *Erlangung, Erreichung.* — *h)* Bez. *des* Agni (bei den Bâhika). — *i)* Name des 1ten und 4ten Kalpa 2)*h*). — *k)* N. pr. α) eines Gottes, Gefährten des Rudra; oft in Verbindung mit Çarva genannt. Im MBh. und später = Çiva oder *eine Form dieses Gottes;* auch N. pr. einea Rudra. भवौ Du. so v. a. Bhava und Bhavânî. Auch Pl. Als Synonym

von Rudra Bez. *der Zahl eilf* (Golâdhj. 11,23) und *des 11ten astrol. Hauses* (Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20). — β) eines Sâdhja VP.² 2,22. — γ) verschiedener Männer. — 2) *n. *die Frucht der Dillenia speciosa* Râgân. 11,97.

भवक 1) am Ende eines adj. Comp. = भव *Dasein, Existenz.* पारार्थ° *für Andere daseiend.* — 2) *Adj. = भवतात्, आशीर्वाचक.

*भवकान्तार *die als Wildniss gedachte Welt* Vjutp. 153.

भवकेतु m. *eine best. Lichterscheinung am Himmel.*

भवकेलि f. *Geburtsstätte.*

भवखामि m. N. pr. eines Mannes.

*भवघस्मर m. *Waldbrand.*

भवचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भवच्छिद् Adj. *das weltliche Dasein vernichtend, von allen ferneren Wiedergeburten befreiend* Kâd. 1,8. Kirât. 5,22. Bhâg. P. 2,6,25. 4,1,48. 9,9,14. Prab. 108,6.

भवच्छेद् m. 1) *Vernichtung des weltlichen Daseins, Befreiung von allen ferneren Wiedergeburten* Çiç. 1,35. — 2) N. pr. eines Dorfes.

भवज्जल n. *das als Wasser (Meer) gedachte weltliche Dasein* Ind. St. 13,363.

भवत्पूर्व Adj. (f. आ) *mit vorangehendem* 2. भवत् Pâr. Gṛhj. 2,5,2. °म् Adv. *so dass* 2. भवत् *vorangeht* M. 2,49.

भवत्त्रात m. N. pr. verschiedener Männer.

भवदत्त m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 1,288.

भवदन्त्य Adj. (f. आ) *mit am Ende stehendem* 2. भवत् Pâr. Gṛhj. 2,5,4.

भवदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*भवदारु n. *Pinus Deodora* Râgân. 12,28.

भवदीय Adj. *dein, euer* (in ehrerbietiger Rede).

भवदुत्तरम् Adv. *so dass* 2. भवत् *am Ende steht* M. 2,49.

भवदेव (Hem. Par. 1,288), °भट्ट (Comm. zu Gobh. 2,1,10), °मिश्र und भवदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

भवद्रुम Adj. *güterreich* AV. 13,4,54.

भवद्विध Adj. *einer von deines (eures) Gleichen* (in ehrerbietiger Rede).

भवन 1) (*m.) n. *a) Wohnstätte, Wohnung, Haus, Palast, Tempel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Horoskop, Geburtsstern;* s. भवनेश. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara VP.² 3,5. — 3) n. *a) das Werden, Entstehung* 222,16. — *b) der Ort, wo Etwas wächst.* शालि° *Reisfeld.* — *c) *Wasser.*

भवनद्वार n. *Palastthor* 323,14.

भवनन्द् m. N. pr. eines Schauspielers.

भवनन्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

भवनपति m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den* Gaina.

भवनस्थान n. *Platz zu einem Hause* Hemâdri 1, 290,15. 506,1.

भवनाग m. N. pr. eines Autors.

भवनाङ्गण n. *der Hof eines Palastes* Daçak. 70,10.

भवनाथ m. N. pr. eines Mannes. Auch °मकाम-केपाध्याय, °मिश्र und ठक्कुर°.

*भवनाधीश m. Pl. = भवनपति.

भवनाशिनी f. Bein. *des Flusses* Sarajû.

भवनिगडनिबन्धच्छेदन Adj. (f. ई) *die Fesseln und Bande der weltlichen Existenz zerreissend, so v. a. von allen ferneren Wiedergeburten befreiend* Pañkar. 1,2,7.

भवनिबन्धविनाशिन् Adj. *die Bande der weltlichen Existenz* (für immer) *zu Nichte machend.*

भवनीय 1) Adj. *zu sein, zu geschehen.* युष्माभि-रेतत्-भवनीयं च नान्यथा *und ihr dürft nicht zugeben, dass dieses anders geschehe.* — 2) *n. impers. °यं त्वया *du musst sein.*

भवनेश m. *der Regent des Horoskops* oder *Geburtssterns* Varâh. Jogaj. 4,45.

1. भवत् 1) Adj. (Nom. m. भवन्) *a) seiend.* — *b) gegenwärtig.* *भवद्भूतभव्ये *in der Gegenwart, Vergangenheit und Zukunft.* — 2) f. भवती *die gegenwärtige Zeit, Präsens.*

2. भवँत् 1) (Nom. m. भवान्, f. भवती) Pronomen der 2ten Person (construirt mit der 3ten, ausnahmsweise aber auch mit der 2ten Person verbi) in ehrerbietiger Rede. Häufig mit dem eigentlichen Pronomen der 2ten Person wechselnd. Pl. auch st. Sg. der grösseren Höflichkeit wegen. Das Masculinum auch bei einem Neutrum gebraucht 176, 11. Voc. भवति Bâlar. 299,20. Vgl. वीरभवत्. — 2) *f. भवती *eine Art vergifteter Pfeile.*

*भवत्त m. 1) *Zeit.* — 2) *Gegenwart.*

*भवत्ति f. *Gegenwart.*

भवन्मध्य Adj. (f. आ) *mit in der Mitte stehendem* 2. भवत् Pâr. Gṛhj. 5,2,3. °म् Adv. *so dass* 2. भवत् *in der Mitte steht* M. 2,49.

भवन्मन्यु m. N. pr. eines Fürsten.

भवबन्धेश m. *der Herr über die Fesseln des weltlichen Daseins* (Çiva) Pañkar. 1,8,18.

भवभङ्ग m. *das Zunichtewerden des weltlichen Daseins, Befreiung von ferneren Wiedergeburten* Hemâdri 1,382,6. 791,21.

भवभाव m. *Liebe zur Welt* Nilar. Up. 4. Vgl. भवमन्यु.

भवभावन 1) Adj. *Wohlfahrt verleihend* Bhâg. P. 1,10,2. — 2) f. आ *das Etwas* (im Comp. vorangehend) *für ein Glück Halten* Spr. 7029.

भवभीरु Adj. *sich vor einem weltlichen Dasein —, vor einer Wiedergeburt fürchtend* Ind. St. 15, 376.

भवभूत Adj. *derjenige, durch den Alles wird.*

भवभूति 1) f. *ein glückliches Dasein* Agni-P. 41, 27. Hemâdri 1,582,7. — 2) m. N. pr. eines Schauspieldichters.

भवभोग m. *die Genüsse der Welt* Spr. 2337 (am Anf. eines Comp.).

भवमन्यु m. *Groll auf die Welt* Nilar. Up. 4, v. l. Vgl. भवभाव.

भवमय Adj. *aus* Çiva *hervorgegangen.*

भवमोचन Adj. *von dem weltlichen Dasein* (für immer) *befreiend* Git. 1,27.

भवरस m. *der Geschmack am weltlichen Dasein* Ind. St. 15,369.

*भवरुद् *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

भवर्ग m. *Sternenschaar.*

भववारिनिधि m. = भवसागर Ind. St. 14,388.

भववतधर Adj. *dem* Çiva *treu ergeben;* m. *ein Verehrer* Çiva's Bhâg. P. 4,2,28.

भवशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

भवशेखर m. *der Mond* (Çiva's *Diadem*) Pr. P. 113.

भवस् in सुभवस् und स्वँभवस्.

भवसंशोधन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,7.

भवसङ्गिन् Adj. *am weltlichen Dasein hängend* Hemâdri 1,791,20.

भवसंतति f. *eine ununterbrochene Reihe von Wiedergeburten* Ind. St. 14,365.

भवसागर m. *das als Meer gedachte weltliche Dasein* Ind. St. 15,383.

भवसायुज्य n. *die nach dem Tode erlangte Gemeinschaft mit* Çiva.

भवसिन्धु m. = भवसागर.

भवस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Vañçabr. XXVII.

भवाग्र n. *das äusserste Ende der Welt* Text zu Lot. de la b. l. 224.

भवाङ्गण n. etwa *der Hof eines* Çiva-*Tempels* Hemâdri 1,347,16.

भवाचल m. N. pr. eines *Berges.*

भवातिग Adj. *der das weltliche Dasein über-*

wunden hat, keinen ferneren Wiedergeburten unterworfen Paṅkar. 4,3,19.

*भवात्मजा f. Bein. der Göttin Manasâ.

*भवादृत्त, भवादृश्, und भवादृश (f. ई) Adj. *einer von deines oder eures Gleichen* (in ehrerbietiger Rede).

भवानन्द् 1) m. N. pr. eines Scholiasten. — 2) f. ई Titel eines Werkes. °प्रकाश m. und °व्याख्या f. Titel von *Commentaren* dazu.

भवानन्दसिद्धान्तवागीश m. N. pr. eines Autors.

भवानन्दीय n., °खण्डन n. und °व्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भवानी f. N. pr. 1) einer Göttin, die später mit der Pârvatî, der Gattin Çiva's, identificirt wird. — 2) verschiedener Frauen. — 3) eines Flusses.

भवानीकवच n. *ein best. Theil eines best. Zauberspruchs.*

भवानीकान्त m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,387. 398.

*भवानीगुरु und भवानीतात (Bhâm. V. 1,25) m. Bein. des Himavant.

भवानीदास m. N. pr. eines Fürsten.

भवानीपति, भवानीवल्लभ (Bâlar. 86, 2. 111, 3) und भवानीसख (Bâlar. 290,4) m. Bein. Çiva's.

भवानीसहस्रनामयन्त्र n. *ein best. Amulet* oder *Diagramm.*

भवानीसहस्रनामस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts.*

*भवान्तकृत् m. Bein. 1) Brahman's. — 2) eines Buddha.

भवान्तरप्राप्तिमत् Adj. *ein anderes Dasein erlangend, wiedergeboren werdend* Sarvad. 35,6.

भवान्यष्टक n. Titel eines Werkes.

भवाब्धि m. *das als Meer gedachte weltliche Dasein.*

भवाब्धिनाविनाविक m. *ein Bootsmann auf dem über das Meer des weltlichen Daseins schiffenden Boote* Paṅkar. 1,8,18.

*भवाभीष्ट m. *Bdellium* Râgân. 12,108.

भवाम्बुधि und भवाम्बुराशि m. = भवाब्धि.

*भवायना f. Bein. der Gaṅgâ.

भवारण्य n. *das als Wald gedachte weltliche Dasein.*

भवारि m. *ein Feind des weltlichen Daseins.*

भवारुद्र m. Du. Bhava *und* Rudra AV.

भवार्णव m. = भवाब्धि.

भवाशर्व m. Du. Bhava *und* Çarva AV. oft.

भवाशर्वीय Adj. *zu* Bhava *und* Çarva *in Beziehung stehend* AV. Pariç. 42,2.

भवास्र m. *ein siderischer Tag* Gaṇit. 1,20.

भविक 1) Adj. *wohlgesinnt, fromm* Hem. Par. 4, 60. 11,1. — 2) *n. *ein erspriesslicher Zustand, Wohlfahrt.*

भवितर् Nom. ag. (f. °त्री) *sein werdend, zukünftig, bevorstehend.* बुद्धिर्भवित्री वा त्वयि *wird sein;* भविता m. neben भूतम् und भव्यम्. भवितॉ und भवितास्मि als Fut. 30,23. 28,2.

भवितव्य 1) Adj. *was sein —, erfolgen —, geschehen muss.* — 2) n. *a*) impers. mit Instr. des Subj. °तव्यं मङ्गलेन *es muss ein Glück sein;* अधुना मया तवानुचरेण सर्वथा भवितव्यम् *von nun an muss ich jedenfalls dein Gefährte sein* 141,22. fg. — *b*) = भवितव्यता.

भवितव्यता f. *das nothwendige Erfolgen, das Geschehenmüssen, unvermeidliche Nothwendigkeit.*

भवितोस् Gen. Abl. Infin. zu 1. भू Maitr. S. 2,5, 9. Çat. Br. 3,2,1,31. 9,5,2,3. Ait. Âr. 236,4.

भवित्र n. nach Sâj. = भुवन, अन्तरिक्ष oder उदक.

भविन् m. *ein lebendes Wesen,* insbes. *der Mensch* Ind. St. 14,380. 382.

*भविनिन् m. *Dichter.*

भविपुला f. *ein best. Metrum.*

भविल 1) *Adj. = भव्य. — 2) m. *a*) *= विट. — *b*) N. pr. eines Mannes.

भविष्ठ Adj. Superl. in शंभविष्ठ.

भविष्णु Adj. 1) *sein werdend, zukünftig. — 2) in Comp. mit einem Adv. auf अम् *werdend.* — 3) *gedeihend* Maitr. S. 1,8,1.

भविष्य 1) Adj. *sein werdend, zukünftig, bevorstehend.* — 2) n. *a*) *Zukunft. — *b*) *das Buch der Prophezeiungen,* Titel eines Purâṇa 49,12. VP. 3,6,20.

भविष्यगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

भविष्यत्काल Adj. (f. आ) *auf eine zukünftige Zeit bezüglich* 243,6.

भविष्यत्ता f. und भविष्यत्त्व n. *Zukünftigkeit.*

भविष्यत्पुराण n. Titel eines Purâṇa Opp. Cat. 1.

भविष्यदनद्यतन s. u. अनद्यतन.

भविष्यदाक्षेप m. *eine Erklärung, dass man mit Etwas, welches möglicher Weise eintreffen könnte, nicht einverstanden sei.*

भविष्यन्त् 1) Adj. *zukünftig.* — 2) f. भविष्यत्ती *das erste Futurum.* — 3) n. *a*) *das Zukünftige, Zukunft. — *b*) *Futurum* Ait. Br. 4,29,3. 5,4,2. 16, 5. — *c*) *Wasser. — *d*) *die Frucht der Dillenia indica* Râgân. 11,97.

भविष्यपुराण n. Titel eines Purâṇa.

भविष्यपुराणीय Adj. *dem* Bhavishjapurâṇa *eigen.*

भविष्योत्तर und °पुराण n. *der zweite Theil des* Bhavishjapurâṇa.

भवीत्र Adj. *zukünftig.*

भवीयस् Adj. Compar. *reichlicher.*

भवेश m. 1) *Herr des weltlichen Daseins.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

भवोच्छेद् m. = भवच्छेद् Prab. 108,5.

भवोत्तारक m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,9.

भवोदधि m. = भवसागर Ind. St. 14,371.

भव्य, भविय 1) Adj. *a*) *gegenwärtig. — *b*) *zukünftig.* Auch die Stelle des Fut. von 1. भू vertretend; häufiger भाव्य. — *c*) *nahe daran seiend zu werden* in धेनुभव्या und धेनुंभव्या. — *d*) *ut esse debet, entsprechend, angemessen. — *e*) *hübsch, schön. — *f*) *gut, ausgezeichnet, vorzüglich.* Superl. °तम. — *g*) *geneigt, gnädig. — *h*) *glücklich, Glück verheissend. — *i*) *fromm* Ind. St. 14,382. 384. 390. — *k*) **wahr.* — 2) m. *a*) *Averrhoa Carambola. — *b*) N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter Manu Kâkshusha. — β) eines Ṛshi im 9ten Manvantara VP. 3,2,22. — γ) eines Sohnes des Dhruva. — δ) eines Sohnes des Prijavrata. — ε) *eines buddh. Lehrers. — 3) *f. भव्या *a*) Bein. der Umâ. — *b*) *Piper Chaba;* richtig चव्या. — 4) n. *a*) *impers. भव्यमनेन *er muss es sein.* — *b*) *Gegenwart.* — *c*) *Dasein, Bestand.* — *d*) *Zukunft.* — *e*) *Glück, Heil* Dhûrtan. 2. — *f*) **Knochen.* — *g*) *die Frucht von* α) *Averrhoa Carambola.* — β) **Dillenia indica* Râgân. 11,97.

भव्यजीवन m. N. pr. eines Autors.

भव्यता f. *Schönheit, ein reizendes Verhältniss.*

भव्यमनस् Adj. *wohlwollend* Pr. P. 19.

1. भव्यरूप n. *gutes, unschuldiges Aussehen* MBh. 3,278,32. R. ed. Bomb. 4,17,28.

2. भव्यरूप Adj. (f. आ) *hübsch, schön* R. 3,52,14.

भव्याकृति Adj. *von schönem Aussehen, hübsch* Kathâs. 18,111.

*भशिरा (?) f. *Beta bengalensis.*

भष्, भषति, °ते *bellen, anbellen.*

भष 1) Adj. *bellend, kläffend, keifend.* — 2) *m. *Hund.* — 3) *f. भषा *eine best. Pflanze.* — 4) *f. भषी *Hündin.*

भषक m. *Hund* Râgân. 19,10.

भषण 1) m. *a*) **Hund.* — *b*) N. pr. eines *Hundes* Ind. St. 14,111. — 2) *n. *das Bellen.*

1. भस् 1) बभस्ति, बप्सति, भसत्, भसथस्; *kauen, zerkauen, zermalmen; verzehren.* — 2) *बप्सति (भर्त्सनदीप्त्योः). — 3) भसित *zu Asche verzehrt.* — बभस्ति AV. 9,2,2 fehlerhaft. — Mit निस् *abbeissen, zerkauen.* — Mit प्र *zerbeissen, zerkauen, essen.*

2. भस् = भस्मन् *Asche.* Nur Loc. भसि Bhâg. P.

भसँद् f. 1) *Hintertheil, der Hintere, die Schamtheile des Weibes.* Wird auch durch लिङ्गाग्र und कटिप्रदेश (Comm. zu Âpast. Çr. 1,19,5) erklärt. भसत्तस् *an den Hintern*, आ भसत्तः *bis zum Hintern.* — 2) * *Fleisch* oder *Pferdefleisch.* — 3) * *Holzscheit.* — 4) * *die Sonne.* — 5) * *Monat.* — 6) * *Zeit.*

भसद्य Adj. *am Hintertheil befindlich.*

*भसन m. *Biene.*

*भसत्त m. *Zeit.*

भसंधि m. *ein Knotenpunct der Sternbilder*, so heissen *die letzten Viertel der Mondhäuser* Âçleshâ, Gjeshṭhâ *und* Revatî.

भसमूक् m. *die Schaar der Mondhäuser* als Bez. *der Zahl 27.*

*भसल m. = भसन *Biene.*

भसित 1) Adj. s. 1. भस् 3). — 2) *n. *Asche.*

*भसूचक m. *Astrolog.*

*भस्त्रका f. Demin. von भस्त्रा.

*भस्त्रफला f. *eine best. Pflanze.*

भस्त्रा f. 1) *Schlauch, Sack.* केशभस्त्रा *ein Sack mit Gold.* — 2) *Blasebalg.* — 3) *eine best. Recitationsweise.* अवाचीनबिला Tândja-Br. 2,13,1. 2.

*भस्त्राका f. Demin. von भस्त्रा.

भस्त्रावत् Adj. als Erklärung von कलापिन्.

भस्त्रिक 1) *Adj. = भस्त्रया कृति. — 2) f. आ *Säckchen, Beutel.*

*भस्त्री f. = भस्त्रा.

°भस्त्रीय Adj. von भस्त्रा.

भस्मक 1) Adj. in Verbindung mit अग्नि so v. a. भस्माग्नि. — 2) n. *a*) = भस्माग्नि. — *b*) * *Gold.* — *c*) * *die Frucht der Embelia Ribes.*

भस्मकरोग m. = भस्माग्नि Hemâdri 1,215,17.

*भस्मकार m. *Wäscher.*

भस्मकूट m. 1) *Aschenhaufe.* — 2) N. pr. eines Berges.

°भस्मकृत् Adj. — *zu Asche verbrennend.*

भस्मकृत Adj. *zu Asche verbrannt.*

भस्मकौमुदी f. Titel eines Werkes.

*भस्मगन्धा, *°गन्धिका und *°गन्धिनी f. *ein best. wohlriechender Arzeneistoff.*

*भस्मगर्भ 1) m. *Dalbergia ougeinensis.* — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze*, = कपिला Râgân. 9,135. — *b) ein best. wohlriechender Arzeneistoff.*

भस्मगात्र m. *der Liebesgott* Pr. P. 2.

भस्मजाबाल (wohl n.) und °जाबालोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

भस्मता f. *der Zustand der Asche.* °तां या *zu Asche werden.*

*भस्मतूल n. 1) *Schnee.* — 2) *Staubregen.* — 3) = ग्रामकूट.

भस्मन् 1) Adj. *kauend, verzehrend.* — 2) n. *Asche.* Auch Pl. भस्मतस् 122,22. युष्माभिर्भस्म भक्षयितव्यम् so v. a. *ihr sollt Nichts zu essen bekommen.*

*भस्मनिक्षत Adj. *in die Asche geopfert*, so v. a. *ein unnützes Werk vollbracht.*

भस्मपुञ्ज m. *Aschenhaufe.*

भस्मप्रकरण Adj. *Asche zur Waffe habend* (Fieber). Vgl. भस्मबाण.

भस्मप्रिय Adj. *Asche mögend* (Çiva).

*भस्मबाण m. *Fieber* Gal. Vgl. भस्मप्रकरण.

भस्मभूत Adj. *zu Asche geworden.*

भस्ममेक् m. *eine Art Grieskrankheit.*

*भस्मराशि m. *Aschenhaufe.*

भस्मराशी Adv. mit कर् *in einen Haufen Asche verwandeln.*

भस्मरुद्राक्षधारणविधि m. und °रुद्राक्षमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

भस्मरेणु m. *Aschenstaub* Kathâs. 18,248.

*भस्मरोहा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 9,127.

भस्मललाटिका f. *ein mit Asche aufgetragenes Stirnzeichen* Kâd. 157,1.

भस्मवाडवलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भस्मवेधक m. *Kampfer.*

भस्मशर्करा f. etwa *Pottasche.*

भस्मशायिन् Adj. *auf Asche liegend, — schlafend* 88,5.

भस्मशुद्धिकर Adj. *mit Asche sich reinigend* (Çiva).

भस्मसा Adv. mit कर् *zu Asche verbrennen.* Richtig wohl भस्मसा.

भस्मसात् Adv. 1) mit अस्, भू, गम् und या *zu Asche werden.* — 2) mit कर् und नी *in Asche verwandeln.*

भस्मसूतकरण n. *das Calciniren des Quecksilbers.*

भस्माढ्य Adj. *Asche heissend*, so v. a. *Nichts als Asche seiend* Spr. 6201.

भस्माग्नि m. Bez. *einer krankhaft gesteigerten Verdauung, bei welcher durch das innere Feuer die Speisen gleichsam zu Asche verbrannt, nicht gekocht werden.*

भस्माङ्ग Adj. *aschenfarbig* Râgân. 13,217.

भस्माचल m. N. pr. eines *Berges.*

भस्मादिलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. भस्मात्त n. *Nähe von Asche.* Loc. *neben der Asche* Lâṭj. 2,11,13. Vaitân. 23,13.

2. भस्मात्त Adj. *mit Asche endend*, so v. a. *schliesslich verbrannt werdend.*

भस्मात्ति Adv. *neben Asche.*

भस्माप् f. Pl. *Wasser mit Asche.*

भस्मालाबुक n. (adj. Comp. f. आ) *ein aus der Flaschengurke gemachtes Gefäss zur Aufbewahrung von Asche* Kâd. 150,8 (264,14).

भस्मावशेष Adj. *von dem nur die Asche übrig geblieben ist, zu Asche verbrannt* Spr. 7626.

भस्मासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,115.

*भस्माढ्य m. *Kampfer.*

भस्मी Adv. 1) mit कर् *zu Asche verbrennen.* — 2) mit भू *zu Asche werden.*

भस्मीकरण n. *das zu Asche Verbrennen.*

भस्मीभाव m. *das zu Asche Werden.*

भस्मेश्वर m. 1) *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 3,88. Rasendrak. 91. — 2) Bez. Çiva's als eines zukünftigen Tathâgata Kâraṇḍ. 90,6.

भस्मोद्धूलितविग्रह Adj. *dessen Körper mit Asche bestreut ist* (Çiva).

1. भा, भाति 1) *scheinen, glänzen, strahlen.* भात *glänzend, leuchtend.* — 2) *eine glänzende Erscheinung bilden, in seinem Glanze erscheinen, prangen, eine hervorragende Stellung einnehmen.* Mit न *eine traurige Erscheinung sein.* — 3) *Jmd* (Acc. mit प्रति) *gefallen* 227,3. Besser प्रतिभाति zu verbinden trotz der Grammatiker. — 4) *erscheinen, sich zeigen, zum Vorschein kommen.* भात n. impers. mit Instr. des Subjects. — 5) *erscheinen —, aussehen wie* (blosser Nomin., Nomin. mit इव oder Adv. auf वत्), *gelten für* (Nomin.) 179,7. — 6) *erscheinen machen, zeigen, offenbaren* Bhaṭṭ. — बभौ Hip. 1,10 fehlerhaft für ववौ. — Mit अति *stark —, stärker scheinen, — glänzen.* Mit न *nicht in seinem Glanze erscheinen.* Mit getrenntem अति *Jmd* (Acc.) *an Glanz übertreffen* MBh. 7,59,12. — Mit *व्यति, °भाते impers. — Mit अनु *scheinen nach* (Acc.). — Mit अभि *erglänzen.* — Mit अव 1) *herab- oder herglänzen.* — 2) *leuchten* Hariv. 3,49. 90. — 3) *erscheinen, sich zeigen.* अवभात *erschienen.* — Mit आ 1) *herscheinen, leuchten.* आभात *glänzend.* — 2) *beglänzen, beleuchten.* — 3) *erscheinen, sich zeigen, zum Vortheil kommen.* आभात *erschienen, offenbar geworden.* — 4) *erscheinen —, aussehen wie* (इव, यथा, °वत्, °संनिभ im Nomin., Instr. eines Nom. act. auf त्व). — Mit समा *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Mit उद् 1) *erscheinen, zum Vorschein kommen.* — 2) *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Mit नि in °निभ. — Mit निस् 1) *erglänzen.* निर्भात *erglänzend, glänzend.* — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen —, entstehen aus* (Abl.). निर्भात *erschienen, offenbar geworden, — in* (Loc.). — 3) *erscheinen wie* (इव). — Mit विनिस् *erglänzen.* — Mit प्र 1) *hervorleuchten, leuchten, anfangen hell zu werden* (von der Nacht). प्रभात्यां रात्र्याम् so v. a. *bei be-*

ginnender Morgendämmerung, प्रभातायां शर्वर्याम् *bei angebrochener M.* — 2) *erscheinen —, aussehen wie* (इव oder blosser Nomin.). — 3) *erleuchten.* — Mit अनुप्र *bescheinen.* — Mit संप्र *erscheinen, sich einstellen.* — Mit प्रति 1) *scheinen auf* (Acc.), *bescheinen.* — 2) *erscheinen, sich zeigen, sich darbieten, sich einstellen, sich zur Verfügung stellen, — Jmd* (Acc. oder Gen.). मनसि *im Geiste erscheinen.* — 3) *in Jmds Geiste klar erscheinen, dem Geiste gegenwärtig werden, offenbar werden, zum Bewusstsein kommen, einleuchten, begriffen werden, einfallen;* mit Acc. oder Gen. (39,30. 41, 9. 66,10. 236,1) der Person. — 4) *erscheinen als, — wie, aussehen wie* (Nomin. mit und ohne इव oder यथा, oder ein Adv. auf वत्), *Jmd* (Gen., Acc. oder Acc. mit प्रति) *erscheinen wie.* इति प्रतिभाति मे मनस् *so erscheint es meinem Geiste.* — 5) *gut scheinen, gefallen;* mit Gen. oder Acc. der Person. सा भार्या प्रतिभाति मे *die gefällt mir als Gattin, die würde mir a. G. zusagen* 133,28. — Mit विप्रति *erscheinen als* (Nomin.). — Mit संप्रति 1) dass. — 2) *in Jmds* (Gen.) *Geiste klar erscheinen, dem Geiste gegenwärtig werden, zum Bewusstsein kommen.* — Mit वि 1) *erscheinen, erglänzen, glänzen, anfangen hell zu werden* (von der Nacht). विभाता विभावरी so v. a. *der Morgen ist angebrochen* 117, 10. — 2) *eine glänzende Erscheinung bilden, in seinem Glanze erscheinen, prangen, einen Glanz erhalten, schmuck erscheinen.* — 3) *in die Augen springen.* — 4) *erscheinen, sich zeigen, zum Vorschein kommen, ertönen, erschallen.* विभात *erschienen, zum Vorschein gekommen.* — 5) *erscheinen als, — wie, aussehen wie* (Nomin. mit und ohne इव, oder Adv. auf वत्). — 6) *bescheinen, beleuchten, erleuchten.* — 7) dem Feuer (Dat.) *Licht schaffen,* so v. a. *es entzünden.* — Mit अभिवि *weithin erleuchten.* — Mit आ—वि *erglänzen* RV. 2,8, 4. — अग्निरिवाविभाति Hariv. 13100 fehlerhaft für अग्निरिवावभाति. — Mit संवि *denken an* (Acc.). — Mit सम् 1) *erglänzen.* — 2) *erscheinen, sich zeigen.* — 3) *erscheinen als, —wie* (Nomin. mit und ohne इव oder यथा). — संभाति MBh. 12,12401 fehlerhaft für संवाति.

2. भा s. u. 1. भ.

भाक्षत्रीक Adj. *lichtstrahlend.*

भाग m. *Sternantheil.*

***भाःकर** m. = भास्कर.

***भाःकरण** n. *das Erleuchten.*

भाःकूट m. 1) *ein best. Fisch* Vâsav. 95,3. — 2) *N. pr. eines Berges Viçvapr. im Comm. zu Vâsav. 95,3. — Vgl. भाकूट.

***भाःखर, *भाःपति und *भाःफेरु** = भास्वर u. s. w.

***भाकुट** m. *ein best. Fisch.*

भाकुरि 1) ein zur Erklärung von भेकुरि erfundenes Wort. — 2) m. Patron.

***भाकूट** m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) N. pr. eines Berges. — Vgl. भाःकूट.

***भाकोश** m. *die Sonne.*

1.*भाक्त Adj. (f. ई) 1) *dem regelmässig Speise gereicht wird.* — 2) *zur Speise sich eignend.*

2. भाक्त 4) Adj. (f. ई) *untergeordnet, secundär* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,3. Vgl. भक्ति 12). — 2) m. Bez. *einer best.* Vishṇu'*itischen* und Çiva'*itischen Secte.*

भाक्तिक Adj. *dem regelmässig Speise gereicht wird.* नित्य° dass. Âpast. 2,9,10.

°भाक्त n. Nom. abstr. zu °भाज्.

***भाक्त** Adj. wohl *der beständig isst.*

***भाक्तालक** Adj. von भक्तालो.

1. भाग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Antheil, der auf Jmd fallende Theil, zugeschiedenes Eigenthum, Erbtheil, ein gutes, glückliches Loos.* ज्येष्ठस्य पाण्डुपुत्रस्य भागो मद्राधिपः (कृतः) so v. a. *der älteste Sohn des* Pâṇḍu *sollte es mit dem Fürsten der* Madra *aufnehmen.* In dieser Bed. statt des Nomin. auch भागेन nnd भागतस्. — 2) *Theil* (im Gegensatz zum *Ganzen*). भागं भागं कल्पय् oder भागान् कर् (LA. 10,21) *in viele Theile zertheilen.* Mit einem Ordinale *der so und sovielte Theil von einem Ganzen* und auch *der so und sovielte Theil in der Reihenfolge der Theile eines Ganzen.* — 3) *Platz, Stelle, Gegend, Seite.* — 4) am Ende eines Comp. *die Stelle von — vertretend.* — 5) *Zähler eines Bruchs.* — 6) *Grad, der 360ste Theil eines Kreises.* — 7) **eine halbe Rupie.* — 8) N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Flusses.

2. भाग 1) Adj. *den* Bhaga *betreffend, zu ihm in Beziehung stehend.* — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भागक am Ende eines adj. Comp. = 1. भाग *Antheil.*

भागजाति f. *das Reduciren von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner.*

भागंजय m. N. pr. eines Mannes.

भागण m. *die Schaar der Sterne.*

भागदा 1) Adj. *den Antheil gewährend.* — 2) f. N. pr. einer Stadt.

भागदुघ m. *Vertheiler, Vorleger.*

भागधेय 1) Adj. (f. आ) *den gebührenden Antheil entrichtend.* — 2) f. आ *Antheil* Âpast. Çr. 1,10,6.

भागधेय 1) n. *a) Antheil, Gebühr; der Einem vom Schicksal bestimmte Theil, Loos, Schicksal.* — *b) Eigenthum.* — *c) der Antheil eines Fürsten, Abgabe.* — 2) Adj. (f. ई) *als Antheil gebührend.*

भागंदर Adj. (f. ई) von भगंदर.

भागभाज् Adj. *der einen Antheil an Etwas hat;* m. *Betheiligter, Theilhaber.*

भागभुज् m. *Fürst, König.*

***भागमातृ** f. *eine best. Divisionsregel.*

भागमुख m. N. pr. eines Mannes.

भागल m. Patron. von भगल. Auch Pl.

***भागलक** Adj. von भगल.

भागलक्षणा f. in der Rhetorik *eine den Theil mittelbar ausdrückende Bezeichnungsweise* 277,2. 279,30.

भागलि m. Patron. oder Metron. N. pr. eines Lehrers Vaitân.

भागलेय m. Patron. von भागलि.

भागवत 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhagavant (Vishṇu, Kṛshṇa) *in Beziehung stehend, von ihm herrührend* u. s. w. — 2) m. *a) ein Anhänger* Bhagavant's, *ein* Vaishṇava-*Mönch* (Utpala zu Varâh. Bṛh. 15,1). — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. Titel eines Purâṇa Opp. Cat. 1.

भागवतकथासंग्रह m. (VP.[2] 3,62.66), **भागवतचम्पू** f. (Opp. Cat. 1), **भागवततन्त्रदीप** m., **भागवततात्पर्य** n., **°निर्णय** m., **भागवतभावार्थदीपिका** f., **भागवतमहाविवरण** n., **भागवतमाहात्म्य** n. (Opp. Cat. 1), **भागवतलीलारहस्य** n., **भागवतसंदर्भ** m., **भागवतसार** (Opp. Cat. 1), **°संग्रह** m. (ebend.), **°सारसमुच्चय** m., **भागवतस्तोत्र** n. (Opp. Cat. 1), **भागवतामृत** n. und **भागवताष्टक** n. Titel von Werken.

भागवति m. wohl Patron. von भगवत्.

भागविज्ञेय m. N. pr. eines Mannes.

***भागवित्त** m. Pl. *die Schüler des* Bhâgavittika.

***भागवित्तायन** m. Patron. von भागवित्ति.

भागवित्ति m. Patron. von भगवित्त. N. pr. eines Sohnes des Kuthumi.

***भागवित्तिक** m. Patron. von भागवित्ति.

***भागवित्तिकीय** Adj. von भागवित्तिक.

भागवृत्ति und **°का** f. Titel eines Werkes.

भागशस् Adv. 1) *in Theile* (zertheilen). — 2) *Theil für Theil, einen Theil nach dem andern, Eins um's Andere, nach und nach.*

भागहर Adj. *einen Antheil erhaltend;* m. *Erbe.*

भागहार m. *Division.*

भागहारिन् Adj. *erbend;* m. *Erbe.*

भागानुबन्धजाति f. *assimilation of fractional increase, reduction to uniformity of an increase*

by a fraction, or the addition of a part Lîlâv. S. 9, Z. 13.

भागापवाकृजाति f. *assimilation of fractional decrease, reduction to uniformity of a decrease by a fraction, or the subtraction of a part* Colebr. Alg. 13.

भागापवाकृत n. dass. Lîlâv. S. 9, Z. 20.

भागापहारिन् Adj. *einen Erbtheil empfangend* Vishṇus. 18,34.

भागार्थिन् Adj. *auf einen Antheil* (z. B. am Opfer) *Anspruch machend.*

भागासुर m. N. pr. eines Asura.

भागिक 1) Adj. (f. आ) *einen Theil bildend.* *शत n. so v. a. *ein Procent*, *विंशति f. *fünf Procent.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भागिन् Adj. 1) *dem ein Antheil gebührt, einen Antheil erhaltend, — erhalten habend, theilhaftig, betheiligt —, Schuld habend an* (210,30); m. *Betheiligter, Theilhaber, Berechtigter, Besitzer.* Das *Wobei* im Loc., das *Woran* im Gen. oder im Comp. vorangehend. *Besitzer*, auch so v. a. *der das Glück hat.* — 2) *aus Theilen bestehend;* Subst. *das Ganze* Kap. 5,81. — Chr. 156,10 fehlerhaft für भोगिन्.

भागिनेय und °क m. *Schwestersohn.*

भागी Adv. mit कर् *theilen, zertheilen.*

भागीयंस् Adj. *dem ein grösserer Antheil gebührt.*

भागीरथ 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhagîratha *in Beziehung stehend.* — 2) f. ई Bein. der Gaṅgâ. Auch N. pr. eines der drei Quellenströme und eines Armes der Gaṅgâ.

भागीरथतीर्थ 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) Adj. von 1). वारि Râǵan. 14,17.

भागीरथीनाथ m. und °रथीवल्लभ m. Bez. *des Oceans* Bâlar. 189,21. 183,16.

भागुरायण m. Patron. N. pr. eines Ministers Viddh. 5,2.

भागुरि 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

1. भाग्य 1) Adj. *zu* Bhaga *in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Mondhaus* Pûrvaphalgunî.

2.*भाग्य Adj. *zu theilen.*

3. भाग्य 1) Adj. *a) *auf einen Antheil Ansprüche habend.* — *b)* *in Verbindung mit शत n. so v. a. *ein Procent*, mit विंशति f. *fünf Procent.* — *c) glücklich.* Compar. °तर *glücklicher als* (Abl.). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* Sg. u. Pl. *Loos, Schicksaal* (bedingt durch die Werke des vorangehenden Lebens); *gutes* oder *glückliches Loos; Glück, Wohlfahrt, Glücksgüter.* — *b) Lohn.*

4. भाग्य AV. 10,8,22 Druckfehler für भोग्य.

भाग्यक्रम m. *der Lauf des Schicksals.* Instr. *nach dem L. d. Sch.*

भाग्यपक्ष m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 832.

भाग्यर्क्ष n. *das Mondhaus* Pûrvaphalgunî Hemâdri 1,64,10. 11. Vgl. 1. भाग्य 2).

भाग्यवत्ता f. *das Glücklichsein.*

भाग्यवत् Adj. *ein gutes Loos habend, glücklich.*

भाग्यवश m. *Schicksalsgewalt.* Abl. *in Folge des Schicksals.*

भाग्यविपर्यय m. (Sg. und Pl.), भाग्यविप्लव m. und भाग्यसंक्षय m. *Missgeschick.*

भाग्यसमृद्धि & und भाग्यसंपद् f. *Wohlfahrt.*

भाग्यायत्त Adj. *vom Schicksal abhängig.*

भाग्योदय m. Pl. *Glück, Wohlfahrt.*

भांकार m. = कांकार Hem. Par. 12,364. Vgl. भेरी°.

भांकृत n. desgl. Pl. Hem. Par. 2,25.

भाङ्ग 1) Adj. *hänfen.* — 2) *n. *Hanffeld* Gal. *भाङ्गक *Lumpenkleid.*

भाङ्गासुरि m. Patron. des Ṛtuparṇa.

भाङ्गिल m. N. pr. eines Mannes.

भाङ्गिलेय m. N. pr. eines Mannes oder Adj. *aus* Bhâṅgila *stammend.*

*भाङ्गीन n. *Hanffeld.*

भाज् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) theilhabend an, betheiligt bei, berechtigt an; theilhaftig, besitzend, zu geniessen habend, sich an Etwas erfreuend, empfindend, sich hingebend, übend.* Ganz ausnahmsweise steht die Ergänzung im Gen. — *b) einen Theil von Etwas bildend, gehörig zu.* — *c) verbunden mit.* — *d) innehabend, einnehmend* (einen Sitz, einen Platz), *bewohnend, wohnend in* oder *an.* — *e) hingehend zu, gelangend in.* — *f) verehrend.* — 2) *Angelegenheit* Bhaṭṭ.

*भाजक् Indecl. *schnell, eiligst.*

भाजक m. *Divisor.*

भाजन 1) n. *a) Stellvertretung.* Instr. *an der Stelle von* (Gen.). Am Ende eines Comp. (oxyt.) *Stellvertreter, vertretend, gleichgeltend, gleichbedeutend mit.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *α) theihabend an, theilhaft, berechtigt zu.* — *β) gehörig zu, in Beziehung stehend zu.* — *c) das Dividiren.* — *d) Gefäss, Behälter,* — *von, mit* oder *für* (im Comp. vorangehend). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *e) Gefäss* —, *Behälter für*, so v. a. *der Ort* (*die Person*), *der Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *aufnimmt, in sich fasst, in sich begreift, wo sich Etwas versammelt findet, wohin Etwas strömt, aus dem Etwas hervorgeht.* — *f) ein best. Hohlmaass*, = आढक. — 2) *m. N. pr. eines Mannes und seines Nachkommen. Auch Pl.

भाजनचारिक (?) Adj. Burnouf, Intr. 261, N. 2.

भाजनता f. *das Gefässsein für* (Gen.), *Besitzen.*

भाजनत्व n. *dass Gefässsein für* (Gen.), *Verdienen, Würdigsein.*

*भाजनवत् Adj. als Erklärung von भद्र.

भाजनी Adv. mit भू *zum Gefäss für Etwas —, theilhaftig werden.* बोधिभाजनीभूत *der* Bodhi *theilhaftig geworden* Lalit. 217,15.

भाजयु Adj. *mittheilsam, freigebig.*

*भाजा f. = वक्रयष्टि Gaṇar. 34.

°भाजिन् Adj. 1) *theilhabend an, theilhaftig.* — 2) *verbunden mit.*

*भाजी f. *Reisbrei.* Nach Gaṇar. 34 = पक्वो ऽर्थः oder भिक्षा. °कंस m.

भाज्य Adj. 1) *zu theilen* zu Spr. 3240. — 2) *zu dividiren;* Subst. *Dividend.* — 3) MBh. 15,201 fehlerhaft für भोज्य.

भाट (m. oder n.) und °क (*m.) n. *Mieth —, Pachtgeld* Ârjav. 37,25.

भाटकजीविका f. *ein Lebensunterhalt durch Fracht.*

भाटि f. *Lohn* (Hem. Par. 7,51), insbes. *Hurenlohn.*

भाट्ट 1) m. *a) ein Anhänger des* Kumârilabhaṭṭa. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. °देश m. Râǵan. 6,131. — 2) n. *das Werk des* Kumârilabhaṭṭa Kumârasv. zu Pratâpar. 342,21.

भाट्टकौस्तुभ (Opp. Cat. 1.), भाट्टचिन्तामणि m., भाट्टतत्त्व n., भाट्टदिनकर m., °दिनकरीय n. (Opp. Cat. 1), भाट्टदीपिका f., °दीपिकान्यत्कार m. (Opp. Cat. 1), भाट्टपरिभाषा f. (ebend.), भाट्टभाषाप्रकाशिका f., भाट्टभास्कर m., भाट्टरहस्य n., भाट्टशब्दपरिच्छेद m. (Opp. Cat. 1), °शब्देन्दुशेखर m. (ebend.), भाट्टसंग्रह m. (ebend.), भाट्टसार (ebend.), °सारकारिका f. (ebend.) und भाट्टोत्पादन n. (ebend.) Titel von Werken.

*भाडित Adj. *zu* Bhâḍitja *in Beziehung stehend.*

भाडितायन und *भाडित्य m. Patron. von भडित.

*भाडिलायन m. Patron. von भटिल.

भाण् onomatop. als Bez. des *Hauchens* oder *Zischens.*

भाण m. *eine Art Schauspiel.*

भाणक 1) *Verkünder* in धर्म°. — 2) f. भाणिका *eine Art Schauspiel.*

भाण्ड 1) *m. *Thespesia populneoides* (गर्दभाण्ड). — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Topf, Kübel, Gefäss, Schüssel, Kasten, Kästchen.* — *b) Geräthe aller Art, Handwerkszeug* (Hemâdri 1,339,8. 13), *Pferdegeschirr, Pferdever-*

zierung. — *c*) *Schmuck* überh. — *d*) *ein musikalisches Instrument.* — *e*) *Waare.* Auch m. — *f*) *Kapital.* — *g*) **Flussbett.* — *h*) *Possenreisserei.* — Vgl. पुत्र° (auch Nachtr. 4) und भातृ°.

भाण्डक 1) (*m.) n. *a*) *Topf, Kästchen.* — *b*) *Waare* am Ende eines adj. Comp. — 2) *f. भाण्डिका *a*) *Geräthe.* — *b*) *eine best. Pflanze* in काल°.

*भाण्डगोपक m. *Verwahrer der Gefässe,* — *Geräthe* (buddh.).

भाण्डपति m. *Waarenbesitzer, Kaufmann.*

भाण्डपुट m. 1) **Barbier.* — 2) *eine best. Vorrichtung zum Calciniren von Metallen* Bhâvapr. 2,86.

*भाण्डपुष्प m. *eine Schlangenart.*

भाण्डप्रतिभाण्डक n. *Tauschhandel.*

*भाण्डभञ्जक m. *Vertheiler der Gefässe,* — *Geräthe* (buddh.).

भाण्डमूल्य n. *ein in Waaren bestehendes Kapital.*

भाण्डरञ्जकमृत्तिका f. *eine best. Farbenerde der Töpfer* Bhâvapr. 2,101.

*भाण्डल und *°लो gaṇa गौरादि.

*भाण्डव Adj. von भण्डु.

भाण्डवादन n. *das Spielen eines musikalischen Instrumentes.*

भाण्डवाद्य n. *ein musikalisches Instrument.*

भाण्डशाला f. *Waarenlager, Magazin.*

भाण्डागार n. 1) *Gerächekammer, Waarenhaus, Schatzkammer.* — 2) *Schatz.*

भाण्डागारिक m. *Aufseher einer Gerächekammer,* — *eines Waarenhauses, Schatzmeister.*

भाण्डापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भाण्डायन und भाण्डायनि m. Patron.

भाण्डार m. und °गृह n. = भाण्डागार 1).

भाण्डारिक (Bhoǵa-Pr. 55,1) und भाण्डारिन् m. = भाण्डागारिक.

*भाण्डि *Behälter für Schermesser.*

*भाण्डिक m. *Barbier.*

*भाण्डिङ्गङ्गि m. Patron. von भाण्डिङ्गङ्ग.

*भाण्डित Adj. *zu* Bhâṇḍitja *in Beziehung stehend.*

भाण्डितायन (N. pr. eines Lehrers) u. *भाण्डित्य m. Patron. von भाण्डित.

भाण्डिनी f. *Kasten, Korb* MBh. 2,61,2.

*भाण्डिल m. *Barbier.*

*भाण्डिलायन m. Patron. von भाण्डिल.

*भाण्डिवाक् m. *Barbier.*

*भाण्डिशाला f. wohl *Barbierstube.*

भाण्डीर m. N. pr. 1) eines hohen Njagrodha-Baumes auf dem Govardhana. °वनवासिन् und °वननन्दन m. als Bein. Kṛshṇa's. — 2) eines Dânava.

भाति f. 1) *Glanz, Licht.* — 2) *das Einleuchten, zur Vorstellung Kommen, Erkenntniss.*

*भातु m. *die Sonne.* Angeblich auch = दीप्त.

भौत्वक्तम् Adj. *lichtkräftig.*

भादिग m. N. pr. eines Mannes.

भाद्र 1) m. *der Monat* Bhâdrapada. — 2) f. ई *der Vollmondstag in diesem Monat.*

*भाद्रदारव Adj. von भद्रदारु.

भाद्रपद 1) *ein Monat der Regenzeit (August-September).* — 2) f. आ Du. (*Pl.) *ein best. Mondhaus,* = भद्रपदा. — 3) f. ई *der Vollmondstag im Monat* Bhâdrapada.

भाद्रबाकृवी Adj. f. संहिता Titel eines Werkes.

*भाद्रबाकेय m. Metron. von भद्रबाकु.

*भाद्रमातुर m. *der Sohn einer guten* oder *schönen Mutter.*

भाद्रमौञ्ज Adj. (f. ई) *aus den Pflanzen* Bhadra *und* Muṅga *gemacht.*

*भाद्रवर्मण m. Patron. von भद्रवर्मन्.

*भाद्रशर्मि m. Patron. von भद्रशर्मन्.

*भाद्रसाम m. Patron. von भद्रसामन्.

भाधिप m. *der planetarische Regent eines Gestirns* Sârâv. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

भान n. 1) *Schein* 253,15. 284,25. — 2) *das zur Vorstellung Kommen, Erkenntniss.*

भानव 1) Adj. *der Sonne eigen.* — 2) f. ई *eine best. Gangart* S. S. S. 252.

भानवीय 1) Adj. *von der Sonne kommend, zur Sonne gehörig, solaris* Naish. 6,7. — 2) *n. *das rechte Auge.*

भानिकर m. Pl. *Strahlenmenge, Lichtmasse.*

भानु 1) m. *a*) *Schein, Licht, Strahl.* — *b*) *die Sonne.* — *c*) Pl. *die* Âditja, *Kinder des* Bhânu. — *d*) **Fürst, König.* — *e*) **Herr.* — *f*) *Bein. Çiva's. — *g*) Bez. der *Kapitel* in einem best. Wörterbuch. — *h*) N. pr. α) eines Âditja. — β) Pl. einer Klasse von Göttern im 3ten Manvantara. — γ) eines Devagandharva. — δ) eines Sohnes des Kṛshṇa und verschiedener anderer Männer. — 2) f. *a*) **ein schönes Weib.* — *b*) N. pr. α) einer Tochter Daksha's. — β) einer Tochter Kṛshṇa's. — γ) der Mutter des Dânava Çakuni u. s. w.

*भानुकेसर m. *die Sonne.*

भानुचन्द्र (?) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,321.

भानुज्ञ m. *der Planet Saturn.*

भानुज्ञीदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

भानुता f. Nom. abstr. von भानु *die Sonne* Naish. 4,54.

भानुदत्त m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र.

*भानुदत्तक m. Hypokoristikon von भानुदत्त Mahâbh. 5,72,*a.*

भानुदिन n. *Sonntag.*

भानुदीक्षित m. N. pr. eines Scholiasten.

भानुदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

भानुपण्डित m. N. pr. eines Dichters.

*भानुफला f. *Musa sapientum* Râǵan. 11,37.

भानुभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

भानुमतलिङ्गशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,6091.

भानुमतिन् m. N. pr. eines Mannes.

भानुमत्त् 1) Adj. *a*) *scheinend, leuchtend, strahlend.* — *b*) *das Wort* भानु *enthaltend.* — 2) m. *a*) *die Sonne.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa und verschiedener anderer Männer. — 3) f. भानुमती *a*) Titel eines Commentars. — *b*) N. pr. verschiedener Frauen.

भानुमय Adj. *aus Strahlen bestehend.*

भानुमित्र m. N. pr. verschiedener Fürsten.

भानुरथ m. desgl.

भानुल m. (Hypokoristikon von भानुदत्त) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,169.

भानुवन n. N. pr. eines *Waldes* Hariv. 2,98,18.

भानुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,238.

भानुवार m. *Sonntag.*

भानुशक्तिराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 9,239.

भानुसेन m. N. pr. eines Mannes.

*भानेमि m. *die Sonne.*

भान्त Adj. angeblich = वज्ररूप.

भान्द n. Titel eines Upapurâṇa.

भाम्, *भामते und *भामयति *grimmig sein.* भामित *grimmig.* — *Intens. बाभाम्यते.

1. भाम m. 1) *Schein, Licht, Strahl.* — 2) **die Sonne.*

2. भाम 1) m. *a*) *Grimm, Wuth, Zorn.* — *b*) N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 27. — 2) f. भामा *a*) *eine leidenschaftliche Frau.* — *b*) N. pr. einer der Frauen Kṛshṇa's, = सत्यभामा Comm. zu TS. Prât.

3. भाम m. *Schwestermann.*

*भामण्डल n. *Strahlenkranz.*

भामतिसूत्र (! Opp. Cat. 1) n., भामती f. und °निबन्ध m. Titel eines Werkes des Vâkaspatimiçra.

भामनी Adj. *Licht führend,* Beiw. des Purusha

im Auge.

भामक् m. N. pr. eines Autors. भामक्रालंकारशास्त्र n. Opp. Cat. 1.

1. भामिन् 1) Adj. *a) scheinend, glänzend.* — *b) glänzend, schön* (Frauen); f. *eine Schöne.* — 2) f. भामिनी N. pr. der Tochter eines Gandharva.

2. भामिन् Adj. *zornig* (Frau); f. *eine zornige Frau* Bhâg. P. 3,20,34 (nach dem Comm.).

भामिनीविलास m. Titel eines Gedichts.

भायज्ञात्य m. Patron. von भयज्ञात Vaṁçabr. 2.

भार् m. 1) *Bürde, Tracht, Last.* In Comp. mit dem Getragenen und dem Träger. — 2) *Last*, so v. a. *schwere Arbeit, Arbeit, Mühe, ein Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *auferlegtes Geschäft.* — 3) *Last*, so v. a. *Masse, Menge, Fülle.* — 4) *Last* als *best. Gewicht* = 20 Tulâ. — 5) *Schulterjoch* Kâraṇḍ. 28,17. 52,23. 71,8. — 6) *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 182. fg. — 7) *Bein. Vishṇu's.* — 8) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,214.

भारक (wohl m.) 1) *Bürde, Tracht, Last.* — 2) *ein best. Gewicht,* = भार 4) Hemâdri 1,391,14 (am Ende eines adj. Comp.).

*भारग m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

*भारङ्गिक Adj. (f. आ und ई) von भारङ्गी.

*भारङ्गी f. = भार्गी *Clerodendrum siphonanthus* Râgân. 6,152.

भारजीविन् m. *Lastträger.*

भारण्ड 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) f. ई *das Weibchen dieses Vogels.*

भारत 1) Adj. (f. ई) *a)* als Bez. Agni's nach Sây. vom Ṛtvig (Bharata) *stammend* oder (das Opfer) *tragend.* — *b) von* Bharata *stammend.* — *c) den* Bharata *gehörig, ihnen zukommend.* — *d)* युद्ध n., संग्राम m., समर m. oder समिति f. *der Kampf* —, *die Schlacht der* Bharata. — *e)* आख्यान n., इतिहास m. oder कथा f. *die Erzählung von den* Bharata, — *von ihrem Kampfe.* — *f)* सरस् n. N. pr. eines *Sees.* — *g)* मण्डल n. oder वर्ष n. Bharata's *Bereich*, so v. a. *Indien.* — *h)* Bhâratavarsha *bewohnend.* — *i)* वृत्ति f. *eine best. Stilart.* — 2) m. *a) ein Nachkomme* Bharata's. Auch Pl. (insbes. metrisch) statt des gebräuchlicheren भरतास्. — *b) *Feuer.* — *c) *Schauspieler.* — *d)* Bez. *der im Süden des* Meru *scheinenden Sonne.* — 3) f. ई *a) *ein weiblicher Nachkomme* Bharata's. — *b) eine best. vedische Gottheit* (auch Pl.); später mit der Sarasvatî, *der Göttin der Rede* (165,32), identificirt. — *c) Rede, Worte, Stimme.* — *d) das Land* Bharata's, *Indien* VP. 2,1,42. — *e) Wachtel.* — *f)* N. pr. *α)* eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, dessen Mitglieder das Wort भारती ihrem Namen beifügen. — *β)* eines Flusses. Angeblich = सरस्वती Râgân. 14,21. — 4) n. *a) das Land* Bharata's, *Indien.* — *b) die Erzählung von den* Bharata, — *von ihrem Kampfe.* Wird vom Mahâbhârata unterschieden und auch diesem Epos gleichgesetzt (175,1. Râgat. 7,1740).

भारतचम्पू f. (Opp. Cat. 1), भारततात्पर्यनिर्णय m., °तात्पर्यसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), भारतनिर्वचन n. (ebend.), भारतपदप्रकाश m. (Hemâdri 1,448,3), भारतभावदीप m., भारतमञ्जरी f. (Bühler, Rep. No. 154), भारतव्याख्या f. (Opp. Cat. 1), भारतश्रवणविधि m., भारतसंग्रहदीपिका f., भारतसावित्री f. (Opp. Cat. 1) und भारतसूचि f. (ebend.) Titel von Werken.

भारतसूत्र n. *kurze Darstellung des* Mahâbhârata, Titel des 61sten Adhjâja im ersten Buche des MBh.

भारताचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* und Bein. Arǵunamiçra's.

भारतार्थदीपिका f. und भारतार्थप्रकाश m. Titel von *Commentaren* zum MBh.

भारतीकवि, भारतीकृष्णाचार्य und भारतीचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

भारतीतीर्थ N. pr. 1) m. eines Lehrers. — 2) n. eines Tîrtha.

भारतीतीर्थीय n. Bhâratîtîrtha's *Werk* Opp. Cat. 1.

भारतीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भारतीयति m. N. pr. eines Lehrers.

भारतीवत् Adj. *von der Göttin* Bhârati *begleitet.*

*भारतीश्रीनृसिंह m. N. pr. eines Lehrers.

*भारतेय m. Patron. von भारत.

भारद्वण्ड n. Pl. Name bestimmter Sâman Vasishṭha 28,12. Vgl. भारुण्ड.

भारद्वाज 1) Adj. (f. ई) *von* Bharadvâǵa *herrührend, — stammend, zu ihm in Beziehung stehend* u. s. w. — 2) m. Patron. von Bharadvâǵa. — *b) der Planet Mars.* — *c) Lerche.* — *d)* Pl. N. pr. *α)* eines Volkes. — *β)* einer Schule Ind. St. 3, 271. — 3) f. भारद्वाजी *a) ein weiblicher Nachkomme* Bharadvâǵa's. — *b) Lerche.* — *c) *die wilde Baumwollenstaude.* — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) *Knochen.* — *b)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *c)* *N. pr. einer Oertlichkeit.

भारद्वाजक 1) Adj. *dem* Bharadvâǵa *gehörig* u. s. w. — 2) f. °जिका *Lerche.*

भारद्वाजगृह्य n. (Verz. d. Oxf. H. 356,*a*,20), भारद्वाजशिक्षा f., भारद्वाजसंहिता f. und भारद्वाजसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भारद्वाजायन m. Patron. von भरद्वाज. Auch Pl.

भारद्वाजिन् m. Pl. *eine best. Schule.*

भारद्वाजीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

भारद्वाजीय 1) Adj. *zu* Bharadvâǵa *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *die Schule des* Bharadvâǵa. — 3) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भारप्रत्यवर Adj. *durch das Tragen von Lasten am Tiefsten stehend* 180,8.

भारभारिन् Adj. *Lasten tragend.* Superl. °भारितम *am Besten Lasten tragend* (Esel) TS. 5,1,5,5. Kap. S. 30,3.

भारभूतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भारभृत् Adj. *Lasten tragend.*

*भारम m. N. pr. eines Mannes gaṇa प्रभ्वादि in der Kâç.

*भारमेय m. Patron. von भारम oder भारम.

*भारय m. *Lerche.*

*भारयष्टि m. *ein Joch zum Tragen von Lasten.*

*भारव 1) m. *Bogensehne.* — 2) f. ई *Basilienkraut.*

भारवत् Adj. *schwer von Gewicht.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

*भारवक् Adj. (stark °वाक्, f. भारोकी) *eine Last tragend, — fahrend.*

भारवाक् 1) Adj. Subst. *eine Last tragend, Lastträger.* — 2) *m. *Esel* Râgân. 19,39. — 3) *f. ई *Indigo* Râgân. 4,82.

भारवाकक m. *Lastträger* Utpala zu Varâh. Bṛh. 18,18. Paṅkad.

भारवाकन 1) m. *a) Lastträger*, so v. a. *Arm* Paṅkad. — *b) *Lastthier.* — 2) *n. *Lastwagen.*

*भारवाकिक Adj. Subst. = भारवाक 1).

भारवाकिन् Adj. *eine Last tragend.* चन्दन°, पुष्प° *eine Last Sandel —, eine Tracht Blumen tragend.*

भारवि m. N. pr. des Verfassers des Kirâtârǵunîja.

*भारवृत्त m. *Cytisus Cajan.*

*भारशृङ्ग m. *eine Antilopenart* Râgân. 17,33. 19,45.

भारसक् Adj. (f. आ) *eine grosse Last zu tragen vermögend, Schwerem gewachsen, viel vermögend.*

भारसाधन Adj. *Schweres —, Grosses zu Wege bringend, viel vermögend* (Waffen).

भारसाधिन् Adj. dass.

*भारहर Adj. Subst. = भारवाक 1).

*भारहारिक Adj. 1) = भारवाक 1). — 2) *auf das Tragen von Lasten bezüglich.*

भारहारिन् Adj. *eine schwere Last tragend* (Kṛshṇa).

भाराक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *überladen.* — 2) f. आ

ein best. Metrum.

भाराय्, °यते *eine Last darstellen, — sein für* (Gen.). भारायित *eine Last seiend für* (Gen.).

*भारि m. *Löwe* fehlerhaft für ऽभारि.

भारिक 1) Adj. *eine Last bildend, schwer* (Verdauung, Kopf, eine Form der Elephantiasis). Vgl. नातिभारिक. — 2) m. *Lastträger.*

भारिन् Adj. am Ende eines Comp. *tragend;* m. *Lastträger.*

*भारीट m. *ein best. Vogel* Râǵan. 19,120.

भारु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5,107.

भारुचि m. N. pr. eines Autors.

*भारुजिक Adj. von भरुज.

भारुण्ड 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) n. *a*) Name verschiedener Sâman AV. Prâjâǵ. 3,8. Vishṇus. 56,13. — *b*) N. pr. eines Waldes.

*भार्गजिक Adj. von भर्गजा.

भार्गरूप Adj. *licht, farbig, hell, glänzend.*

भारोद्वह् m. *Lastträger.*

भारोपजीवन n. *ein Lebensunterhalt durch Lasttragen.*

*भारोह्री Adj. f. s. भारवह्.

भार्ग 1) m. *a*) **ein Fürst der* Bharga. — *b*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. v. l. भर्ग. — 2) f. ई *a*) **eine Fürstin der* Bharga. — *b*) *Clerodendrum siphonanthus.* Richtiger wohl भार्ङ्गी.

भार्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten.

भार्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भार्गव 1) Adj. (f. ई) *a*) *von* Bhṛgu *stammend, — herrührend, ihm gehörend, zu ihm in Beziehung stehend.* — *b*) *dem* Bhârgava, d. i. Çukra *gehörend.* — 2) m. *a*) Patron. von Bhṛgu. Auch ausnahmsweise Pl. statt भृगवस्. — *b*) Patron. Çukra's, des Lehrers der Daitja; *der Planet Venus.* — *c*) Bein. Çiva's. — *d*) **Bogenschütze, ein guter B.* (wie es der Bhârgava Paraçurâma war). — *e*) **Elephant.* — *f*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. भार्गवी *a*) *ein weiblicher Nachkomme des* Bhṛgu. — *b*) Bhârgava's, d. i. Çukra's *Tochter.* — *c*) *Bein. α) der Lakshmî. — β) der Pârvatî. — *d*) **Panicum Dactylon* und *eine andere Species* Râǵan. 8,111. — 4) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*भार्गवक n. *Diamant* Râǵan. 13,174.

भार्गवकल्पवल्लीचक्रविध्यारूढस्य n. (Opp. Cat. 1) und भार्गवदीपिका f. Titel zweier Werke.

भार्गवन n. N. pr. eines *Waldes.* भानुवन v. l.

भार्गवपञ्चाङ्ग n. und भार्गवपुराण n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भार्गवप्रिय n. *Diamant.*

भार्गवभूमि m. N. pr. VP.² 4,38. Richtig भार्गभूमि.

भार्गवराघवीय Adj. Paraçurâma *und* Râma *betreffend* Bâlar. 89,6.

भार्गवसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भार्गवार्चनदीपिका f. desgl.

भार्गवीय Adj. *zu* Bhṛgu *in Beziehung stehend.*

भार्गश्रीकान्तमिश्र m. N. pr. eines Autors.

भार्गायण m. Patron. von भर्ग.

*भार्गि m. desgl.

भार्ङ्गी f. *Clerodendrum siphonanthus.*

भार्णिकार्दमि m. Patron.

*भार्ढाङ्गी f. *die wilde Baumwollenstaude.*

भार्मन् m. oder n. *Tragbrett, Tisch.*

भार्म्य m. Patron. Mudgala's. Auch N. pr. eines Fürsten (VP.² 4,146) und auch Pl.

भार्म्यश्व m. Patron. Mudgala's.

भार्य 1) Adj. *a*) *zu tragen.* — *b*) *zu hegen, zu pflegen, zu ernähren.* — 2) m. *a*) *ein von einem Andern seinen Lebensunterhalt Erhaltender, Diener, familiaris.* — *b*) *Söldling, Soldat.* — 3) f. आ *Gattin.* Auch von einem *Thierweibchen.*

भार्यक am Ende eines adj. Comp. von भार्या *Gattin.*

भार्याजित Adj. *unter dem Pantoffel seines Weibes stehend* Hariv. 7328.

*भार्याट Adj. *von der Prostitution seines Weibes lebend.*

*भार्याटिक m. 1) *ein unter dem Pantoffel seines Weibes stehender Mann.* — 2) *eine Gazellenart.* — 3) N. pr. eines Muni.

भार्यात्व n. *das Gattinsein, das Verhältniss einer Gattin* 124,11.

भार्याद्वेषिन् Adj. *gegen seine Gattin feindselig verfahrend* 128,12.

भार्याधिकारिक Adj. *das Kapitel von der Gattin betreffend.*

भार्यापति m. Du. *Mann und Frau.* Nom. abstr. °त्व n. *eheliche Verbindung.*

*भार्याप्रु m. 1) *der Vater eines mit einem fremden Weibe erzeugten Sohnes.* — 2) *eine Gazellenart.* — 3) N. pr. eines Berges.

भार्यावत् Adj. *eine Gattin habend.*

*भार्यावृक्ष m. *Caesalpina Sappan* Râǵan. 12,18.

*भार्यासौभ्रुत m. *ein Saucruta, der unter dem Pantoffel seines Weibes steht.*

*भार्योढ Adj. *verheirathet.*

भार्व m. Ṛv. 4,21,7 nach Sây. *Sohn des* Bharvara (Prâǵâpati), d. i. Indra.

*भार्श्य n. Nom. abstr. von भृश.

भाल 1) (*m.) n. *Stirn.* °पट्ट m. *Stirnplatte.* — 2) *Glanz.*

भालकृत् m. N. pr. eines Mannes.

भालचन्द्र m. Bein. Gaṇeça's.

भालचन्द्राचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*भालदर्शन n. *Mennig.*

*भालदृश् m. Bein. Çiva's.

भालन्दन m. Patron. von भलन्दन.

*भालन्दनक Adj. von भलन्दन.

भालयानन्दाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*भाललोचन m. Bein. Çiva's.

*भालविभूषण m. *Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,43.

*भालाङ्क 1) Adj. *mit einem* (Grosses verkündenden) *Zeichen auf der Stirn versehen.* — 2) m. *a*) *Schildkröte.* — *b*) *Cyprinus Rohita.* — *c*) *ein best. Gemüse.* — *d*) Bein. Çiva's.

*भालु m. *die Sonne.*

*भालुक m. *Bär.*

भालुकि m. N. pr. eines Muni.

भालुकिन् m. N. pr. eines Lehrers.

भालुकीपुत्र m. desgl.

भालुतन्त्र n. Titel eines Werkes Kaṇ. zu Suçr.

*भालूक m. *Bär.*

*भाल्ल Adj. von भल्ल.

*भाल्लकीय Adj. von भल्लकीय.

*भाल्लपालेय Adj. von भल्लपाल.

भाल्लवि m. Patron. von भल्लवि. Pl. *eine best. Schule* Tâṇḍja-Br. 2,2,4.

भाल्लविन् m. Pl. *eine best. Schule* Comm. zu Âpast. Çr. 14,23,14. भाल्लविब्राह्मण n., भाल्लविशाखा f., भाल्लविश्रुति f. und भाल्लव्युपनिषद् f. Titel von Werken.

भाल्लवेय m. Patron. und N. pr. eines Lehrers. °वेयोपनिषद् f.

*भाल्लुक und *भाल्लूक m. *Bär.*

*भाल्लेय Adj. von भल्ल.

भाव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Werden, Entstehen, Werden zu, Uebergehen in* (im Comp. vorangehend). कुले *der Uebergang in ein vornehmes Geschlecht* 161,22. — 2) *das Dasein, Existenz, das Stattfinden.* — 3) *das Bestehen* (Gegensatz *Vergehen*). — 4) *das Sein, das Etwas* oder *irgendwie* (im Comp. vorangehend) *Sein.* Bildet wie die Suffixe ता und त्व Nomina abstracta; bisweilen pleonastisch nach einem Nom. act. oder abstr. मानुष्यो भावः = मनुष्यभाव. — 5) *das Werden* oder *Sein* als *Grundbegriff eines Verbum,* insbes. *eines intransitiven* oder *unpersönlichen.* — 6) *das Be-*

nehmen, Betragen, Gebahren. — 7) *Zustand, Lage, Verhältniss.* स्थाविर् so v. a. *Alter;* अन्यं भावमापद्यते euphemistisch so v. a. *er stirbt.* — 8) in der Astrol. *der Zustand, das Verhältniss, in welchem sich ein Planet befindet* (es werden deren zwölf angenommen). — 9) *das wahre Verhältniss, die Wahrheit* Hariv. 1,24,7. Am Anfange eines Comp. *in Wirklichkeit.* — 10) *Art und Weise zu sein, Natur, Wesen.* एक (vgl. एकभाव) so v. a. *Einfalt, schlichtes Wesen* (könnte auch zu 6) gehören). भावो भावं निगच्छति so v. a. *Gleiches gesellt sich zu Gleichem.* — 11) *Gemüthszustand, Gesinnung, Meinung, Denkart, Gefühl.* भावं दृढं कर् so v. a. *einen festen Beschluss fassen,* भावं पापकं (अमङ्गलं) कर् *böse Gesinnungen hegen gegen* (Loc.). — 12) in der Rhetorik *die erste Regung des Gemüths, Affect* überh. — 13) *Voraussetzung, Vermuthung.* — 14) *der Sinn einer Rede.* — 15) *das Gefühl der Liebe, Zuneigung.* भावं कर् oder बन्ध् *Liebe fassen,* — *zu* (Loc.). — 16) *der Sitz der Gefühle, Herz, Gemüth.* — 17) *das Seiende, Ding.* — 18) *Wesen, Geschöpf.* — 19) im Drama *ein kluger, gescheidter Mann.* In der Anrede auch wohl so v. a. *gnädiger Herr.* — 20) *das 8te (42ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 21) *ein astrologisches Haus.* — 22) *der 27ste* Kalpa 2)*h*). — 23) N. pr. eines Autors, = भिक्षुभाव. — Die Lexicographen kennen noch die Bedeutungen लीला, विभूति, योनि, उपदेश und संसार.

भावक 1) Adj. *a) Etwas* (im Comp. vorangehend) *werden lassend,* — *bewirkend.* — *b) Jmds* (Gen.) *Wohl bewirkend.* — *c) sich Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *einbildend,* — *vorstellend.* — *d) einen Sinn für das Schöne,* — *einen poetischen Sinn habend.* — *e) mit Ausdruck singend* S. S. S. 118. — 2) *m. *Gefühl, Affect.* — 3) f. आ N. pr. einer Unholdin Ind. St. 14,127. Richtig wohl भावुका.

भावकर्तृक Adj. *dessen Agens ein Nomen abstractum ist* 235,31.

भावकल्प m. (Opp. Cat. 1), °लता f. und भावकौमुदी f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

भावगम्भीरम् Adv. *aus vollem Herzen* (lachen).

भावग्राहिन् Adj. *die Gesinnung würdigend.*

भावग्राह्य Adj. *mit dem Herzen zu erfassen* Çvetâçv. Up. 5,14.

भावंगम Adj. *zu Herzen gehend, reizend* Kâdab. (A.) 54.

भावचन्द्रिका f., भावचिन्तामणि m. und भावचूडामणि m. Titel von Werken.

भावचेष्टित n. Pl. *verliebtes Gebahren* LA. 57,10.

भावज m. N. pr. eines Mannes.

*भावत Adj. von 1. भवत्.

भावतरंगिणी f. Titel eines Werkes.

भावत्क Adj. *dein, euer* (in ehrerbietiger Rede).

भावत्रिभङ्गी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 630.

भावत्व n. Nom. abstr. zu भाव *das Werden* u. s. w.

भावदीप m. und °दीपिका f. (Opp. Cat. 1) Titel verschiedener Werke.

भावधर्मगणि m. N. pr. eines Mannes.

1. भावन 1) Adj. (f. ई) *a) bewirkend, bildend, zur Erscheinung bringend.* — *b) fördernd, Jmds Heil bewirkend.* — *c) sich einbildend,* — *vorstellend.* — *d) lehrend.* — 2) f. (आ) und n. *a) das Bewirken, zur Erscheinung Bringen.* — *b) Vergegenwärtigung, stetiges Denken an* (Jogas. 1,33); *Einbildung, Vorstellung; Voraussetzung, Vermuthung.* °नां बन्ध् *seine Phantasie beschäftigen mit, seine Gedanken richten auf* (Loc.); Instr. *in der Phantasie, in Gedanken.* — *c) *= अधिवासन. — 3) f. (आ) *a) das Feststellen, Erweisen.* — *b)* in der Med. *Sättigung eines Pulvers mit Flüssigkeit.* — *c)* bei den Gaina α) *eine richtige Vorstellung, ein richtiger Begriff.* — β) *die Moral einer Fabel* Hem. Par. 2,215. — *d)* Titel einer Upanishad. — *e) *Krähe.* — *f) *Wasser.* — 4) n. *a) das Fördern.* — *b) *die Frucht der Dillenia speciosa* Râgan. 11,97. — 5) am Ende eines adj. Comp. *Natur, Wesen.*

2. भावन n. 1) *Lichtwald, Lichtglanz, Strahlenmeer.* — 2) N. pr. eines *Waldes.*

भावनाथ m. N. pr. eines Mannes.

भावनापुरुषोत्तम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भावनामय Adj. (f. ई) *aus der Vorstellung entstanden.*

भावनायोग m. *andächtige Versenkung in eine Vorstellung* Kâraṇḍ. 73,5. 11.

भावनारायणमाहात्म्य n. und भावनाविवेक m. Titel von Werken.

भावनाश्रय Adj. *an den sich die Phantasie klammert* (Çiva).

भावनासारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

भावनिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

भावनी f. S. S. S. 252,18 fehlerhaft für भानवी.

भावनीय 1) Adj. *a) zur Erscheinung zu bringen, in's Werk zu setzen.* — *b) dem* (einem Schmerze) *man sich hinzugeben hat* Kâd. 2,31,4. — *c) zu hegen, zu pflegen* MBh. 12,108,23. — *d) sich vorzustellen, sich zu vergegenwärtigen, vor Augen zu haben, zu vermuthen, anzunehmen.* — 2) n. impers. *sich zu vergegenwärtigen* Sarvad. 13,22. fgg.

भावनेरि m. *ein best. Tanz* S. S. S. 257.

भावनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

भावपाद् m. N. pr. eines Lexicographen.

भावपुष्प n. *Herzensblüthe* VP. 5,7,67.

भावप्रकाश m. Titel eines medicinischen und eines rhetorischen (Kumârasv. zu Pratâpar. 11,4. 13,23. 37,23. 58,20 u. s. w.) Werkes.

भावप्रकाशक m. (Kumârasv. zu Pratâpar. 22,3), °शिका f. (Opp. Cat. 1), भावप्रत्ययवादार्थ m., भावप्रदीप m. (Opp. Cat. 1 im Index) und भावप्रदीपिका f. Titel von Werken.

भावबन्धन Adj. *die Herzen fesselnd.*

भावबोधक Adj. *ein Gefühl verrathend.*

°भावम् Absol. von 1. भू P. 3,4,61. fgg.

भावमिश्र m. 1) im Drama so v. a. *gnädiger Herr.* Nur im Prâkrit zu belegen. — 2) N. pr. eines Autors.

भावय् 1) Caus. von 1. भू; s. das. — 2) *künstliches Denomin. von बक.

भावयव्य m. Patron.

भावयितर् Nom. ag. *fautor, Pfleger, Heger, Förderer.*

भावयितव्य Adj. *zu pflegen, zu hegen, zu fördern.*

भावयु Adj. *hegend, pflegend.*

भावरत्न m. N. pr. eines Autors Ind. St. 15,283.

भावरत्नसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

भावरामकृष्ण m. N. pr. eines Mannes.

भावरूप 1) Adj. *real, wirklich bestehend.* — 2) Titel eines Werkes.

भावर्त m. *Umlauf der Gestirne* (des Thierkreises), so v. a. *Revolution des Thierkreises* Ârjabh. 3,5.

भावलक्षव्याख्या f. Titel eines Werkes.

भावला f. N. pr. der Frau des Bhâvaḍa.

भाववचन Adj. *einen Zustand* —, *eine Thätigkeit* —, *den abstracten Verbalbegriff bezeichnend* 235,30.

भाववत् Adj. *in einem Zustande* —, *in einem Verhältniss sich befindend.*

भावविकार m. *eine Modification des Begriffs „werden“ oder „sein“* Nir. 1,2.

भावविभाविनी f. Titel eines Werkes.

भावविवेक m. 1) N. pr. eines buddh. Lehrers. — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

भाववृत्त 1) Adj. *sich auf die Schöpfung beziehend, kosmogonisch.* — 2) m. Bein. Brahman's. — 3) f. ई N. pr. einer Gottheit.

भाववर्त्तीय Adj. = भाववृत्त 1).

भावशतक n. Titel eines Werkes.

भावशबला f. *Gemischtheit der Affecte.*

भावशब्द m. *ein Verbum* Comm. zu Gaim. 2,1,1.

भावशुद्धि f. *Reinheit der Gesinnung, — des Herzens* Spr. 4579. 4873.

भावशून्य Adj. *der Zuneigung ermangelnd* Spr. 1158.

भावसंशुद्धि f. = भावशुद्धि Bhag. 17,16. Kâm. Nitis. 2,31.

भावसमाकृत Adj. *seine ganze Aufmerksamkeit auf das Herz richtend* M. 6,43.

भावसार *Gürtel* (?) bei den Maga VP.^{2} 5,383.

भावसारविवेक m. Titel eines Werkes.

भावस्थ Adj. *verliebt* Kumâras. 5,58.

भावस्थिर Adj. *im Herzen festwurzelnd* Spr. 5715.

भावस्निग्ध Adj. *von Herzen zugethan* Spr. 4580.

भावस्वभाव m. Titel eines Werkes.

भावाकूत n. *die ersten im Herzen sich regenden Liebesgefühle.*

भावागणेशदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

*भावाट m. 1) *Affect.* — 2) *ein Verliebter.* — 3) *Schauspieler.* — 4) = निवेश.

भावात्मक Adj. *real.* Nom. abstr. °ता f.

भावादिप्राभृत n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 652.

भावानन्दीटीका f., °न्दीप्रदीप m. und °न्दीव्याख्या f. Titel von Werken.

*भावानुगा f. *Schatten* Râgân. 21,42.

भावार्थ Adj. *eine verbale Bedeutung habend* Gaim. 2,1,1. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

भावार्थकौस्तुभ, °र्थचरण n., °र्थचिन्तामणि m., °र्थदीपिका f. und °र्थप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*भावालीना f. *Schatten.*

*भावाव Adj. *zärtlich, mitleidig.*

भावाविश्वनाथदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

भाविक 1) Adj. (f. ई) *a) real, wirklich bestehend. — b) gefühlvoll, ausdrucksvoll.* — 2) n. *a) lebhafte Schilderung eines vorgestellten Objectes, so dass man dasselbe vor Augen zu haben glaubt,* Kâvjapr. 10,28. — *b) affectvolle Sprache.*

भाविचक्रवर्तिन् m. *ein zukünftiger König, Kronprinz* Daçak. (1925) 2,74,17.

भावित 1) Adj. s. u. dem Caus. von 1. भू. — 2) wohl n. *an equation involving product of unknown quantities* Colebr. Alg. 187. 343.

भावितक = भावित 2) Colebr. Alg. 343.

भावितभावन Adj. *selbst gefördert werdend und Andere fördernd* MBh. 13,18,63.

भावितबुद्धि Adj. *der seinen Verstand geläutert* oder *gebildet hat.*

°भाविता f. *das Sichrichten nach.*

भावितात्मन् 1) Adj. *dessen Geist geläutert ist* oder *der seine Gedanken auf den Geist gerichtet hat.* — 2) m. *der 13te* Muhûrta.

*भावित्र n. *die drei Welten.*

भावित्व n. 1) *das Werden* in अन्य° (Nachtr. 4). — 2) *das Geschehenmüssen, Unvermeidlichkeit.* — 3) am Ende eines Comp. *a) das Sein. — b) das Sichrichten nach.*

भाविन् 1) Adj. *a) werdend, seiend, zu sein pflegend, Etwas* (im Comp. vorangehend) *seiend. — b) zukünftig, bevorstehend, sein müssend.* Häufig in der Bed. des Fut. von 1. भू. — *c) wie Jmd sein sollte* in अ° 2). — *d) im Besitz seiend von* (im Comp. vorangehend). — *e) Etwas* (im Comp. vorangehend) *zur Erscheinung bringend, kenntlich machend* Mallin. zu Kumâras. 1,7. — *f)* am Ende eines Comp. α) *fördernd, Heil bringend.* — β) eine Gottheit *verehrend* Hemâdri 1,438,4. — 2) m. *a) jeder Vocal mit Ausnahme des* अ *und* आ. — *b)* Bez. *der* Çûdra *in* Plakshadvîpa. — 3) f. °नी *a) ein schönes Weib. — b) eine best. Composition* S. S. S. 121. — *c)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Tochter eines Gandharva.

भाविप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes.

भावुक 1) Adj. *a) Etwas* (Nomin. oder in Comp. mit einem Adv. auf अम्) *werdend. — b) Sinn für das Schöne habend.* — 2) m. *Schwestermann* Hem. Par. 6,76. — 3) f. भावुका N. pr. einer Unholdin Ind. St. 14,127. — 4) n. *a) * Wohlfahrt. — b) affectvolle Sprache.*

भावेशफल n. Titel eines Werkes.

भावोदय m. *Entstehung eines Affects.*

भाव्य, भाविअ 1) Adj. *a) was geschehen muss. — b) zukünftig.* Vertritt bisweilen die Stelle des Fut. von 1. भू. — *c) zu Stande zu bringen, zu bewerkstelligen, zu bewirken, zu thun. — d) zu empfinden. — e) vorzustellen, was man sich vorstellt. — f) leicht zu fassen, — errathen. — g) was gut geheissen —, für gut befunden wird. — h) zu überführen. — i) zu erweisen, zu beweisen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer ṚV. 1,126,1. — 3) n. impers. *a) zu sein, Etwas* (Instr.) *zu sein. — b) aufzufassen, zu verstehen* Comm. zu Mṛkkh. 85,4.

भाव्यता f. Nom. abstr. zu भाव्य 1) *b)* und *e).*

भाव्यत्व n. Nom. abstr. zu भाव्य 1) *b).*

भाव्यरथ m. N. pr. eines Fürsten.

1. भाष्, भाषते (episch auch Act.) 1) *reden, sprechen, plaudern, sagen.* भाषित *gesprochen.* — 2) *zu Jmd* (Acc.) *reden, anreden, zu Jmd Etwas sagen* (mit doppeltem Acc.). — 3) *reden von* oder *über, sich aussprechen über* (Acc.). — 4) *Etwas melden.* — 5) *nennen,* mit doppeltem Acc. — 6) *für Etwas ausgeben.* अन्यथा सन्तमात्मानमन्यथा so v. a. *sich bei Jmd* (Loc.) *für einen Andern ausgeben, als man ist.* — 7) *beim Sprechen gebrauchen, anwenden.* — Auch mit भष् verwechselt. — Caus. भाषयति 1) *Jmd reden machen, zu sprechen veranlassen.* — 2) *Jmd zu denken geben, in Unruhe versetzen.* — 3) *sagen, sprechen.* — Mit अधि 1) *Jmd anreden* Lalit. 135,21. — 2) *Etwas aussprechen, hersagen* Lalit. 111,2. — Mit अनु 1) *Jmd* (Acc.) *nachrufen, zurufen.* — 2) *sagen, sprechen, — zu, sich unterhalten mit;* mit Acc. der Person. — 3) *sprechen von* (Acc.), *vorgeben.* — 4) *bekennen.* — 5) *Jmds* (Acc.) *Worten trauen.* — Caus. 1) *sich unterhalten mit* (Acc.). — 2) *lesen.* — Mit अप 1) *falsch sprechen.* — 2) *schmähen.* — Mit अभि 1) *anreden, sprechen zu* (Acc.). अभिभाषित *angeredet.* — 2) *sagen, sprechen, zu sagen pflegen, Etwas sagen, sprechen, mittheilen, erzählen, verkünden; Etwas zu Jmd sprechen* (mit doppeltem Acc.). — 3) *sprechen von* (Acc.). — 4) *nennen,* so v. a. *rühmen.* — 5) *bekennen,* mit Acc. oder Instr. des Was. — Mit प्रत्यभि in °भाषिन्. — Mit समभि *mit einander reden, zu Jmd* (Acc.) *sprechen, mit Jmd reden.* — Mit अव, °भाषित vielleicht *geschmäht.* — अवभाषयत् MBh. 12,8345 und अवभाषिता 7,6672 fehlerhaft für अवभासयत् und अवभासिता. — Mit आ 1) *anreden, reden zu* (Acc.). — 2) *sprechen —, Worte wechseln mit* (सह). — 3) *sagen, sprechen, ausrufen, Etwas sagen, sprechen, mittheiten; Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.). — 4) *benennen.* — 5) *zusagen, versprechen.* — Mit व्या 1) *anreden, sprechen zu.* — 2) *reden.* — 3) *aussprechen;* vgl. दुःखव्याभाषित. — Mit समा 1) *anreden, sagen zu.* — 2) *mittheilen.* — Mit उद्, उद्भाषित MBh. 13, 7302 und Paṅkar. 4,3,30 fehlerhaft für उद्भासित. — Mit परि 1) *Jmd* (Acc.) *zusprechen, zureden, admonere.* — 2) *anreden.* — 3) *aussprechen, erklären, lehren.* °भाषित *ausgesprochen, ausdrücklich angegeben als* (Nomin.) Bâlar. 114,2. — 4) °भाषित *als allgemeine Regel aufgestellt* Comm. zu Bîgag. 131. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu ṚV. Prât. (ed. M.) 2,5. — Mit प्र 1) *sprechen, Etwas sagen, verkünden, mittheilen, offenbaren, ausplau-*

dern. प्रभाषित *gesprochen.* — 2) *auseinandersezzen, erklären.* प्रभाषित *erklärt.* — 3) *nennen.* — 4) *sich unterhatten mit* (Acc.). — Mit संप्र 1) *sprechen, sagen —, sprechen zu* (Acc.). — 2) *verkünden, offenbaren, hersagen.* — Mit प्रति 1) *entgegen sagen,* so v. a. *Jmd antworten* oder *sprechen zu;* mit Acc. der Person. — 2) *Etwas zur Antwort geben.* — 3) eine Rede (Acc.) *vorbringen,* Worte *sprechen* 49,3. — 4) *Etwas erzählen, mittheilen.* — 5) *nennen,* mit doppeltem Acc. — प्रत्यभाषत्त Râǵat. 6,327 fehlerhaft für प्रत्यभासत्त. — Mit संप्रति *antworten.* — Mit वि 1) *schmähen.* — 2) Pass. *einen Wechsel zulassen, facultativ sein.* विभाषित *facultativ.* — Mit संवि *sich unterhalten.* — Mit सम् 1) *sich unterhalten, sprechen mit* (Instr. mit und ohne सह) Gaut. — 2) *zu Jmd —, mit Jmd sprechen, anreden, begrüssen;* mit Acc. der Person. — 3) *mitsprechen, sich in die Rede mischen* Vaitân. — 4) *einstimmen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *bereden.* — 6) *hersagen* Hariv. 3,21,14. — Caus. 1) *sich mit Jmd* (Instr.) *unterhalten.* v. l. संभाषित्वा च st. संभाषयित्वा. — 2) *Jmd* (Acc.) *anreden.* — 3) *Jmd bereden, Jmd gute Worte geben.* — Mit उपसम् in उपसंभाषा. — Mit प्रसम् *Jmd anreden, begrüssen.*

2. भाष् Adj. *bellend* in रक्षो°.

भाष m. fehlerhaft für 1. भास 1) *b*). भाषा s. bes. °भाषक Adj. *sprechend —, schwatzend über.*

भाषण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Reden, Sprechen, Schwatzen; Rede.* — 2) *freundliche Worte, Geschenke u. s. w.* — 3) in der Dramatik *der Ausdruck der Befriedigung nach Erreichung des Zieles.*

भाषणीदौलेय (!) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भाषा f. 1) *Rede, Sprache.* — 2) *Verkehrssprache.* In der älteren Zeit im Gegensatz zur *vedischen Sprache,* in der späteren zum *Sanskrit.* Auch Bez. *einer Gruppe von Prâkrit-Sprachen.* — 3) *Beschreibung, Definition.* — 4) bei den Juristen *Klage* 214,29. 30. — 5) **eine best.* Râgiṇî.

भाषाकौमुदी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भाषाचित्रक n. *Wortspiel* Bâlar. 6,1.

भाषाज्ञ 1) *sprachenkundig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भाषानुशासन n. (Bühler, Rep. No. 302), भाषापरिच्छेद m., भाषामञ्जरी f., भाषार्णव m., भाषावितिगीता f. (Opp. Cat. 1), भाषावृत्ति f. und भाषावृत्त्यर्थवृत्ति f. Titel von Werken.

भाषासम m. in der Rhetorik *ein Satz der sowohl für Sanskrit als auch für Prâkrit gelten kann.*

भाषासमिति f. bei den Ǵaina *Maass und Ziel in der Rede.*

भाषिक 1) Adj. *der Verkehrssprache angehörig.* — 2) f. आ *Sprache.* — 3) n. *a*) *allgemeine Vorschriften* Çâṅku. Gr. 6,2,13. — *b*) Titel eines Sûtra Ind. St. 10,405. °वृत्ति f. 397.

भाषिकस्वर m. = ब्राह्मणस्वर Kâtj. Çr. 1,8,17.

भाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष्. — 2) n. *das Sprechen, Rede, Sprache.*

भाषितपुंस्क Adj. *ein entsprechendes Masculinum habend.* Nom. abstr. °त्व n. P. 7,3,48, Sch.

भाँषितर् Nom. ag. *redend,* mit Acc. oder am Ende eines Comp.

भाषितव्य Adj. *anzureden.*

भाषिन् Adj. *sprechend, sagend; geschwätzig.* Gewöhnlich am Ende eines Comp. *redend, sprechend, schwatzend.*

भाषिपक्षिन् m. *ein Vogel, welcher redet.*

भाष्य n. 1) *das Reden, Sprechen.* — 2) *ein Werk in gewöhnlicher Sprache.* — 3) *Erklärungsschrift, Commentar;* insbes. zu einem Sûtra. — 4) Titel *a*) von Patañǵali's *Commentar* zu den Sûtra des Pâṇini. — *b*) des 4ten Abschnitts im Bhavishjapurâṇa Hemâdri 2,*a*,23,10. — 5) **eine Art Haus.*

भाष्यकार und भाष्यकृत् m. *Verfasser eines Commentars,* insbes. Bez. Patañǵali's.

भाष्यकैयटीय n. Kaijaṭa's *Commentar zu* Patañǵali's Bhâshja Opp. Cat. 1.

भाष्यटीका f., °वाचस्पतीय n. (Opp. Cat. 1), भाष्यदीपिका f. (ebend.), भाष्यप्रदीप m., °प्रदीपकारिका f. (Opp. Cat. 1), °प्रदीपविवरण n., °प्रदीपोद्योत m., °प्रदीपोद्बोध m. (Opp. Cat. 1), भाष्यभानुप्रभा f. (ebend.), भाष्यरत्नप्रभा f., °चतुःसूत्री f. (Opp. Cat. 1), भाष्यविषयवाक्यदीपिका f. (ebend.), भाष्यव्याख्या f. (ebend.) und भाष्यावतारिका f. (ebend.) Titel von Werken.

1. भाँस् n. (älter) und f. (schon in TBr.) 1) *Schein, Licht, Glanz.* Auch Pl. भासां निधिः und भासां पतिः (Hemâdri 1,508,5) *die Sonne.* — 2) **Machtglanz, Macht, Majestät.* — 3) **Wunsch.*

2. भास्, भासति u. भासते (in der späteren Sprache) 1) *scheinen, leuchten.* भासित *leuchtend.* — 2) *erscheinen, — als* oder *wie* (Nomin. oder Instr. eines Nom. abstr.), *auftauchen, zur Vorstellung kommen, deutlich werden, einleuchten, begriffen werden.* — Caus. भासयति, °ते (metrisch) 1) *leuchten machen, beleuchten, erhellen.* — 2) *erscheinen machen, zeigen, erscheinen lassen als* (Nom. abstr. im Instr.). — Mit अव Med. 1) *scheinen, leuchten.* — 2) *erscheinen, sich den Augen darstellen, erscheinen wie* (°वत् 215,15) oder *als* (Nom. abstr. im Instr.). — Caus. 1) *beleuchten, erhellen.* — 2) *erscheinen lassen.* — Mit प्रत्यव in °भास. — Mit व्यव Caus. *vollkommen erleuchten, — erhellen.* — Mit आ Med. *erscheinen wie* (इव). — Caus. 1) *bescheinen.* — 2) *als Trugbild* (vgl. आभास) *darstellen, als unhaltbar erweisen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,11. — आभास्य Mârk. P. 105,18 fehlerhaft für आभाष्य. — Mit उद् 1) *aufleuchten, zu scheinen beginnen.* — 2) *in die Augen fallen, auffallen.* — Caus. 1) *erleuchten, erhellen* 106,28 (Med.). — 2) *hervortreten lassen.* — 3) *verherrlichen, verschönern.* — Mit समुद् *in die Augen fallen durch, prangen mit* (Instr.) Kâd. 2,88,22. — Mit निस् Caus. *erhellen.* — Mit परि Med. *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Caus. *verschönern, schmücken.* — Mit प्र 1) *leuchten, glänzen.* — 2) *erscheinen wie* (इव). — Caus. *erleuchten, erhellen.* — Mit प्रति Med. 1) *erscheinen, sich darstellen, sich offenbaren, erscheinen wie* (Nomin.) oder *als* (Nom. abstr. im Instr. 258,23). — 2) *in seinem Glanz erscheinen, ein Ansehen haben.* — Mit वि *scheinen, leuchten.*

1. भाँस् 1) m. *a*) *Licht, Glanz.* — *b*) *ein best. Raubvogel* Âpast. — *c*) N. pr. α) verschiedener Männer Prasannar. 8,2. — β) eines Berges. — 2) m. (nur TBr.) uud n. Name eines Sâman. °निधन Lâṭj. 7,6,19. — 3) f. भासी *a*) *die Urmutter der Vögel* Bhâsa, eine Tochter der Tâmrâ. — *b*) N. pr. einer Tochter der Prâdhâ.

2.*भास Adj. von 1. भास 1) *b*).

भासक 1) Adj. *erscheinen machend, machend, dass man erkennt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines dramatischen Dichters.

भासकर्ण m. N. pr. eines Rakshas.

भासता f. Nom. abstr. zu 1. भास 1) *b*).

भाँसद् m. etwa *Hinterbacke.*

भासन n. 1) *das Scheinen, Leuchten, Glänzen.* — 2) *das Glänzen, Sichauszeichnen.*

*भासत्त 1) Adj. *glänzend, schön.* — 2) m. *a*) *die Sonne.* — *b*) *der Mond.* — *c*) *Stern, Sternbild.* — *d*) = 1. भास 1) *b*). — 3) f. ई *Sternbild, Mondhaus.*

भासर्वज्ञ m. N. pr. eines Autors.

1. भाँसस् n. *Licht, Strahl.*

2. भाँसस् n. *Futter, Frass.*

भासाँकेतु Adj. *durch Licht kenntlich, im Licht erscheinend.*

भासापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भासाय्, °यते *wie der Vogel* Bhâsa *erscheinen.*

भासिन् Adj. *scheinend, leuchtend* in ऊर्ध्व° (Nach-

tr. 4) und ज्योतिर्भासिन्.

*भासु m. *die Sonne.*

भासुर 1) Adj. *a) leuchtend, glänzend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) sich auszeichnend durch* (im Comp. vorangehend). — *c) *furchtbar* (!). — 2) *m. *a) Krystall.* — *b) Held.* — 3) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

भासुरक m. N. pr. 1) eines Mannes Mudrâr. 100,7 (158,6). — 2) eines Löwen. Auch °सिंह.

*भासुरपुष्पा f. *Tragia involucrata.*

भास्कर 1) Adj. *scheinend, leuchtend, glänzend.* v. l. भासुर und भास्वर. — 2) m. *a) die Sonne* Taitt. Âr. 10,1,7. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bein. Çiva's. — *c) *Feuer.* — *d) *Held.* — *e) *Calotropis gigantea.* — *f)* N. pr. verschiedener Männer. Auch भट्ट°, °भट्ट und °मिश्र. — 3) n. *a) *Gold* Râgan. 13,8. — *b) eine Art Bresche* Mṛicch. 47,11. — *c)* N. pr. eines Tîrtha.

भास्करदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °क्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

भास्करनन्दिन् m. *der Sohn des Sonnengottes* Mṛicch. 47,21.

भास्करनृसिंह m. N. pr. eines Scholiasten.

*भास्करप्रिय m. *Rubin.*

भास्करभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भास्करलवण n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 86. Bhâvapr. 4,29.

भास्करवत् Adj. *mit einer Sonne versehen* Hemâdri 1,351,15.

भास्करवर्मन् m. N. pr. und Bein. von Fürsten Harshaç. 187,24.

भास्करव्रत n. *eine best. Begehung.*

भास्करशर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

भास्करसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

भास्करस्तोत्र n. Titel *eines Lobgesanges auf die Sonne.*

भास्कराचार्य m. N. pr. verschiedener Autoren.

भास्करावर्त m. *ein best. Kopfschmerz.*

भास्करि m. 1) Patron. *a) des Planeten Saturn.* — *b)* des Affenfürsten Sugrîva Bâlar. 311,3. — 2) N. pr. eines Muni.

भास्करीय 1) Adj. *von* Bhâskara *herrührend.* — 2) m. *ein Schüler des* Bhâskara. — 3) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भास्करेष्टा f. *Polanisia icosandra* Râgan. 4,183.

*भास्त्रायण n. von भस्त्रा. Davon *Adj. °क.

भास्मन Adj. *aus Asche gemacht.*

*भास्मायन m. Pl. Pl. zu भास्मायन्य.

*भास्मायन्य m. Patron. von भस्मन्.

भास्य Adj. *zur Erscheinung —, zur Erkenntniss gebracht werdend.* Nom. abstr. °त्व n. 273,6.

भास्यसूत्र n. vielleicht Titel eines Pariçishṭa zum Kâtantra.

भास्वतीकरण n. und भास्वतीविवरण n. (Bühler, Rep. No. 540) Titel zweier Werke.

भास्वत् 1) Adj. *scheinend, leuchtend, glänzend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *Held.* — *c) *Glanz, Licht* (दीप्ति vielleicht fehlerhaft für दीप्त). — 3) f. भास्वती *a) *die Residenz des Sonnengottes.* — *b)* Titel eines Werkes.

भास्वर 1) Adj. (f. आ) *leuchtend, glänzend.* — 2) m. *a) *die Sonne.* — *b) *Tag.* — *c)* N. pr. α) eines Trabanten des Sonnengottes. — β) einer buddh. Gottheit (?). — 3) *n. *Costus arabicus* oder *speciosus.*

भास्वरवर्ण Adj. *lichtfarbig* Çat. Br. 14,9,1,17.

भास्सत्य Adj. *dessen wahres Wesen Licht ist* Çat. Br. 14,8,8,1.

भिःखराज m. N. pr. eines Fürsten.

भिक्, भिक्षते (ganz ausnahmsweise auch Act.) *sich Etwas* (Acc. oder Gen.) *wünschen, erwünschen; erbetteln, betteln um* (Acc.), *Jmd um Etwas bitten* (mit doppeltem Acc.), *um Nahrung bitten, betteln, anbetteln.* — Caus. भिक्षयति *Jmd betteln machen, zum Bettler machen.*

भिक्षण n. und *°णा f. *das Betteln, Anbetteln* Âpast.

भिक्षा f. 1) *das Betteln.* भिक्षां या, चर्, ग्रह् oder ध्रम् *auf den Bettel gehen, betteln;* mit कर् *betteln.* — 2) *Erbetteltes, Almosen.* In Comp. mit dem erbettelten Gegenstande (पुत्र°). — 3) *Dienst.* — 4) *Lohn.*

भिक्षाक 1) m. *Bettler* Râgat. 8,101. — 2) *f. ई *Bettlerin.*

भिक्षाकरण n. *das Betteln.*

भिक्षाचर 1) *Adj. Subst. *auf den Bettel ausgehend, bettelnd, Bettler.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Bhoga.

भिक्षाचरण n. *das Ausgehen auf den Bettel.* °णं चर् *betteln gehen.*

भिक्षाचर्य 1) n. dass. °र्यं चर् *betteln gehen* Âpast. — 2) f. °र्या dass. Pâr. Grihj. 2,5,11.

भिक्षाचर्यचरण n. dass. Pâr. Grihj. 2,5,1.

भिक्षाचार Adj. Subst. = भिक्षाचर 1).

भिक्षाटन 1) *Adj. Subst. dass. — 2) m. N. pr. eines Dichters. — 3) n. *a) das Ausgehen auf den Bettel, Betteln* Spr. 7754. °नं कर् *betteln,* कारय् *Jmd* (Acc.) *zwingen betteln zu gehen.* — *b)* Titel eines Schauspiels. °नाटक n. Opp. Cat. 1.

भिक्षान्न n. *erbettelte Speise.*

भिक्षापात्र n. *Betteltopf.*

भिक्षाप्रचार m. *das Ausgehen auf den Bettel.*

भिक्षाभाण्ड n. *Betteltopf.*

भिक्षाभुज् Adj. *von Almosen lebend.*

*भिक्षामाणव m. *Betteljunge.*

भिक्षायण n. *das Betteln.*

भिक्षार्थिन् Adj. Subst. *bettelnd, Bettler.*

भिक्षावत् Adj. *Almosen empfangend, bettelnd.*

*भिक्षावासस् n. *Bettlergewand.*

भिक्षावृत्ति Adj. *vom Betteln —, von Almosen lebend.*

भिक्षाशित्व n. *das Essen erbettelter Speise, das Leben von Almosen.*

भिक्षाशिन् Adj. *Almosen geniessend, von A. lebend.*

1. भिक्षाहार m. *erbettelte Speise.*

2. भिक्षाहार Adj. Subst. *von Almosen lebend, Bettler.*

भिक्षितव्य Adj. *anzubetteln.*

भिक्षितृ Adj. *bettelnd.*

भिक्षु 1) m. *a) Bettler,* insbes. *ein Brahmane in seinem vierten und letzten Lebensstadium, da er sein Haus und seine Familie verlässt und von Almosen lebt.* — *b) *Asteracantha longifolia.* — *c) *Sphaeranthus mollis* Râgan. 5,17. — *d)* N. pr. α) eines Âṅgirasa. — β) *eines Buddha. — γ) eines Sohnes des Bhoga. — 2) n. Titel einer Upanishad; vgl. भिक्षुकोपनिषद्.

भिक्षुक 1) m. = भिक्षु 1) *a).* — 2) f. ई *Bettlerin.*

*भिक्षुकसती f. *eine bettelnde, aber dabei treue Frau* H. 549.

भिक्षुकीपराक N. pr. eines Gebäudes.

भिक्षुकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

भिक्षुचर्या f. *das Betteln, das Lebensstadium des Bettlers.*

भिक्षुणी f. *eine buddhistische Bettlerin.*

भिक्षुतत्त्व n. Titel eines Werkes.

भिक्षुसंघ m. *der Verein der buddhistischen Bettler.*

भिक्षुसंघाटी f. *Bettlergewand.*

भिक्षुसूत्र n. *Regeln —, Anweisung für Bettler.* °भाष्यवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

*भिक्ष्य् (?), भिक्ष्यति *betteln.*

भिण्ड m., *भिण्डक m. und भिण्डा f. *Abelmoschus esculentus* Râgan. 4,159. Nur ein Beleg, wobei nicht zu entscheiden ist, ob भिण्ड oder भिण्डा gemeint ist.

*भिण्डमाल m. und *°ला f. = भिन्दिपाल.

*भिण्डीतक m. = भिण्ड.

भित्त n. 1) *ein abgebrochenes Stück, Abschnitt* Çâṅkh. Gṛhj. 1,28. — 2) *Wand.*

भित्ति f. 1) *das Zerbrechen, Erbrechen, Bersten.* — 2) *eine aus geschlitztem Rohr geflochtene Matte.* — 3) *Wand.* — 4) in Comp. mit bestimmten Körpertheilen *eine wie eine Wand senkrecht abfallende Fläche.* — 5) **Theil, Stück.*

भित्तिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a)* = भित्ति 2) Hemâdri 1,622,8. — *b)* = भित्ति 3) Hemâdri 1,549,12. श्लेष° so v. a. *beruhend auf.* — 2) *f. आ *a) Wand, Mauer.* — *b) eine kleine Hauseidechse.*

*भित्तिखातन m. *Ratte.*

*भित्तिचोर m. *ein durch die Wand sich einschleichender Dieb.*

*भित्तिपातन m. *eine Rattenart.*

भित्र n. *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

1. भिद्, भेत्ति, भिनत्ति; ausnahmsweise auch Med. (भिन्दान् RV. 6,27,6). 1) *spalten, einbrechen, ein Loch in Etwas schlagen, durchstechen, durchbrechen, zersprengen, aufreissen, — schlitzen.* सेतुम्, मर्यादाम्, स्थितिम्, वेलाम् *einen Damm, Schranken, das Ufer durchbrechen.* Ein Planet oder Komet *durchbricht* einen Stern, wenn er *durch ihn durchgeht.* Pass. भिद्यते, °ति (metrisch, aber auch bei Baudh. im Comm zu Âpast. Çr. 5,29,12; भिन्द्ताम् MBh. 6,4125 fehlerhaft für भिद्यताम्) auch in intransit. Bed. *bersten.* भित्त्वा *zerschlagen, zerbrochen* u. s. w. — 2) *brechen* in übertr. Bed. so v. a. *vertreiben, verschwinden —, zu Nichte machen; Pass. zu Nichte werden.* भिन्न *zu Nichte gemacht* 104,27. — 3) *spalten,* so v. a. *theilen; Pass. getheilt werden, sich theilen.* भिन्न *getheilt* auch so v. a. *nicht ganz, weniger als ein.* — 4) *spalten,* so v. a. *öffnen; blühen machen; Pass. sich öffnen, freien Lauf haben* (Wasser), *sich ergiessen, über die Ufer treten.* भिन्न *geöffnet, aufgeblüht.* °कर oder °गण्डकर Adj. von einem Elephanten, *dessen Schläfen zur Brunstzeit sich geöffnet haben und fliessen;* auch भिन्न allein in derselben Bed. — 5) *lösen, entwirren; Pass. sich lösen, aufgehen.* — 6) *unterbrechen, stören; nicht einhalten* (die Zeit). — 7) *brechen,* so v. a. *verrathen.* — 8) *spalten, theilen,* so v. a. *entzweien.* भिन्न Pl. *Entzweite, Zerfallene;* दान° *durch Geschenke abtrünnig gemacht, — bestochen.* — 9) Pass. *sich abtheilen —, sich fernhalten von* (Instr.). — 10) *Jmd mit sich selbst entzweien, irre machen, umstimmen;* nur Pass. — 11) *ändern,* Pass. *sich ändern.* भिन्न *verändert, entstellt.* — 12) *unterscheiden, einen Unterschied machen;* Pass. *verschieden sein, sich unterscheiden von* (Abl.). भिन्न *verschieden, — von* (Abl. oder im Comp. vorangehend); *verschieden* auch so v. a. *vom Gewöhnlichen —, vom Normalen abweichend.* — 13) भिन्न *vermischt —, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *hängend —, haftend —, hängen geblieben an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — Caus. भेदयति 1) *spalten, brechen, zerschlagen* MBh. 3,135,52. — 2) *zerstören, zu Nichte machen.* — 3) *theilen.* षोडशभेदित *sechszehnfach getheilt, in 16 Arten zerfallend.* — 4) *entzweien mit Andern* oder *mit sich, Jmd irre machen, auf seine Seite herüberziehen, verführen.* — Desid. बिभित्सति *zu durchbrechen —, zu sprengen beabsichtigen.* — Desid. vom Caus. in बिभेदयिषु. — Intens. बेभिद्यते, बेभेत्ति *zu wiederholten Malen spalten, — einhauen in* Bhaṭṭ. — Mit व्यति, °भिन्न *unzertrennlich verbunden mit* (Instr.) Comm. zu Nyâyas. 4,2,18. — Mit अनु 1) *der Länge nach spalten, — zerschlitzen.* — 2) Pass. *sich öffnen.* — को ऽनुभिन्द्यात् MBh. 2,2483 fehlerhaft für को नु भि°. — Mit अभ्यस् *auf Verrath sinnen* Daçak. 19,8. — Mit अप *abschlagen* (Feinde). — Mit अभि Pass. *zerspringen, zerbrechen.* — Mit अव *zerspalten, durchbohren.* अवभिन्न *durchbohrt, zersprungen.* — Mit आ *zerschlitzen, zerreissen.* — Mit उद् 1) *durchbrechen, durchdringen durch* (Acc.). — 2) *durchdringen, obenauf kommen.* उद्भिन्न *emporgekommen.* — 3) Pass. *aufspringen, bersten.* — 4) Act. (nur einmal in Çat. Br.) Pass. *hervorbrechen, hervorschiessen, zum Vorschein kommen.* उद्भिन्न *hervorgebrochen, hervorgeschossen, zum Vorschein gekommen.* — 5) उद्भिन्न *a) verrathen.* — *b) versehen —, ausgestattet mit* (im Comp. vorangehend) Bhâg. P. 3,2,5. Pañkar. 4,6,7. — Mit प्रोद्, प्रोद्भिन्न *hervorgeschossen, hervorgebrochen.* — Mit नि Pass. *sich öffnen.* — Mit निस् 1) *auseinanderspalten, — schlitzen, aufreissen, durchschlagen, durchschiessen, ausstechen* (die Augen), *verwunden;* Pass. (und einmal Bhâg. P.) Act. *sich spalten, sich öffnen.* निर्भिन्न *auseinandergespalten* u. s. w. — 2) Oeffnungen (Acc.) *bilden.* — 3) *lösen* (einen Knoten). — 4) *hinter Etwas* (Acc.) *kommen.* — 5) निर्भिन्न *a) sich abgesondert habend von* (°तस्). — *b) verrathen.* — *c) uneinig.* — Mit विनिस् 1) *auseinanderspalten, aufschlitzen, durchschiessen.* विनिर्भिन्न *durchschossen.* — 2) विनिर्भिन्न *sich geöffnet habend.* — Mit परा *durchbohren, verwunden* Çat. Br. 5,3,5,29. — Mit परि Pass. 1) *durchbrochen werden* in übertr. Bed. परिभिन्न *a) zerspalten, zerschlagen, zersprungen, zerbröckelt.* — *b) verändert, entstellt.* — Mit प्र 1) *spalten, zerspalten, aufreissen, durchstechen;* Pass. *zerspringen, zerbröckeln.* प्रभिन्न *zerspalten, zerbrochen, durchstochen.* — 2) Pass. *aufgehen, sich lösen, sich öffnen.* प्रभिन्न *aufgegangen, aufgeblüht.* °कर und °करामुख Adj. von einem Elephanten, *dessen Schläfen sich geöffnet haben und fliessen* (in der Brunstzeit). — 3) Pass. *sich spalten,* so v. a. *sich theilen.* — 4) प्रभिन्न *a) durch Oeffnungen hervordringend* (Blut). — *b) durch Oeffnungen nässend.* — *c) durchbrochen,* so v. a. *unterbrochen.* — *d) entstellt, verändert, verstimmt.* — *Caus. vom Intens. प्रबेभिद्य्य. — Mit उपप्र *zerbröckeln, in Brocken hinstreuen.* — Mit संप्र, °भिन्न von einem Elephanten, *dessen Stirn sich geöffnet hat und fliesst* (in der Brunstzeit). — Mit प्रति 1) *durchbohren.* — 2) *verrathen.* — 3) *seinen Unwillen gegen Jmd* (Acc.) *an den Tag legen.* — Mit वि 1) *durchbohren, zerspalten, zerbrechen; stechen* (von einem Insecte). Einen Himmelskörper *spalten,* so v. a. *durch ihn gehen.* Pass. und ausnahmsweise Act. *zerbrechen, auseinanderbersten.* विभिन्न *durchbohrt* u. s. w. — 2) *brechen,* so v. a. *zu Nichte machen.* विभिन्न *zu N. gemacht.* — 3) *lösen, auseinandermachen.* — 4) *brechen,* so v. a. *verstossen gegen* Bâlar. 74,3. — 5) *umstimmen,* Pass. *eine Umstimmung erfahren.* विभिन्न *umgestimmt, untreu geworden.* — 6) Pass. *sich ändern, eine Veränderung erfahren.* विभिन्न *verändert, entstellt.* — 7) विभिन्न *a) geöffnet, aufgeblüht; offen und fliessend* (die Stirn eines brünstigen Elephanten). — *b) auseinandergebreitet ,— getrieben.* — *c) getrennt* in अ° (Nachtr. 4). — *d) uneins, in Uneinigkeit lebend.* — *e) wo Uneinigkeit herrscht.* — *f) sich widersprechend.* — *g) getäuscht* in आशा° *in seiner Hoffnung.* — *h) verschieden.* — *i) vermengt mit* (Instr.). — Caus. *Jmd von Jmd* (Abl.) *entfernen, abspänstig machen.* — Mit प्रवि, °भिन्न *aufgerissen, verwundet, geborsten.* — Mit सम् 1) *zerspalten, zerbrechen, durchbohren, verletzen.* संभिन्न *zerspalten* u. s. w. °मर्याद Adj. *der die Schranken durchbrochen hat.* — 2) *unterbrechen, aufgeben.* संभिन्नवृत्त Adj. *der seinen guten Lebenswandel verlassen hat.* — 3) *zusammenbringen, in Berührung bringen, verbinden, vermengen.* संभिन्न *zusammengezogen* (die Glieder einer Schildkröte), *in Berührung gekommen, verbunden, dicht anliegend, compact.* — 4) *sich zu Jmd* (Acc.) *gesellen.* — Mit अनुसम् *zusammenbringen, verbin-*

den Âpast. Çr. 3,5,2. 8,5,20. — Mit उपसम् dass. 2. भित्³ 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) zerbrechend, zermalmend, durchbrechend, durchbohrend, treffend* (ein Ziel). — *b) vertreibend, zu Nichte machend.* — 2) f. *a) Wand* ṚV. 1,174,8. Vgl. भित्ति. — *b) Spaltung, Scheidung.* — *c) Art, Species.*

*भिदक m. 1) *Schwert.* — 2) *Donnerkeil.*

भिदा f. *das Zerreissen, Bersten.* — 2) *das Zunichtewerden* Ind. St. 14,374. — 3) *Spaltung, Scheidung, Unterschied* 248,18. 251,32. — 4) *Art, Species.* — 5) **Koriander.*

भिदापन n. *das Spalten —, Zerreissen —, Zerstampfenlassen.*

*भिदि m. °भिदिर n. und *भिदु m. *Donnerkeil.*

भिदुर 1) Adj. *a) spaltbar, reissbar, leicht reissend.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *zersprengend, zu Nichte machend* Harshaṅ. 212,22. — β) *in nahe Berührung tretend —, sich vermengend —, sich vermischend mit.* — 2) *n. *a) Donnerkeil.* Statt dessen बिदुर Smṛtim. — *b) Diamant* Râgan. 13,174.

भिदुरस्वन m. N. pr. eines Asura.

*भिदेलिम Adj. *spaltbar.*

भिद्य 1) m. *ein reissender Fluss.* — 2) n. *das Zerbrechen* u. s. w. in पूर्भिद्य und शीर्षभिद्य.

*भिद्र n. *Donnerkeil.*

भिद्वत् Adj. *die Wurzel* भिद् *enthaltend.*

*भिन्दपाल und *भिन्दमाल m. = भिन्दिपाल.

भिन्दिपाल m., °क m. (Hemâdri 2,*a*,99,18), भिन्दिमालक m. (ebend. v. l.), भिन्दिमाला f. (ebend. 2,*a*,102,14) und *भिन्दुमाल m. *eine Art Speer.*

भिन्दु³ 1) m. *a) Zerspalter, Zertrümmerer.* — *b) Tropfen* TS. 6,6,*2,5. Âpast. Çr. 13,20,11. — 2) *f. *eine Frau, die ein todtes Kind zur Welt bringt.*

*भिन्दुमाल m. s. u. भिन्दिपाल.

*भिन्दुर m. *Ficus infectoria* Râgan. 11,127.

*भिन्दिलवणा f. *ein beständiges Sprengen von Salz.*

भिन्न³ 1) Adj. s. u. भिद्. — 2) m. *Bruch, eine gebrochene Zahl* Lîlâv. S. 10. fgg. — 3) *f. आ *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,6. — 4) n. *a) Stück, Theil.* — *b) Stichwunde.* — *c) eine best. Fechtart.*

भिन्नक 1) Adj. *zerbrochen* Mantrabr. 2,7,3. — 2) m. *a) *ein buddhistischer Bettler.* — *b) ein best.* Râga.

भिन्नकरीन्द्रकुम्भमुक्तामय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend, die aus den aufgerissenen Stirnerhöhungen eines mächtigen Elephanten herabfielen,* Spr. 7783.

*भिन्नकर्ण Adj. *gespaltene Ohren habend* (von Thieren, die so gezeichnet wurden).

भिन्नकल्प Adj. *verschiedenen Ritus habend* Ind. St. 10,93.

भिन्नकाल Adj. *die Zeit nicht einhaltend* Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

भिन्नकूट Adj. *je eine andere Kriegslist anwendend* (nach dem Comm.).

भिन्नक्रम Adj. *verstellt, nicht am rechten Platze stehend* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 2,2,3. zu Âpast. Çr. 6,1,4. zu ṚV. Prât. 4,12.

भिन्नगर्भ Adj. *in sich selbst uneinig* (Heer).

भिन्नगुणन n. *das Multipliciren von Brüchen.*

भिन्नघन m. *der Cubus eines Bruches.*

भिन्नज्ञाति (Mit. zu Jâgñ. 2,30) und °मत्त् (Mârk. P. 113,8) Adj. Pl. *verschiedenen Standes.*

भिन्नज्ञातीय Adj. *verschiedenartig* Comm. zu Âpast. Çr. 1,25,1.

भिन्नतन्त्र Adj. *in verschiedenen Handlungen vor sich gehend* Kâtj. Çr. 19,6,1.

भिन्नत्व n. *das Verschiedensein von* (im Comp. vorangehend).

भिन्नदर्शिन् Adj. *Verschiedenes —, Verschiedenheit sehend, einen Unterschied machend.*

*भिन्नदला f. *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7.

भिन्नदृश् Adj. = भिन्नदर्शिन्.

भिन्नदेश Adj. *an verschiedenen Orten stattfindend.* Nom. abstr. °त्व n.

भिन्नपरिकर्मन् m. *eine arithmetische Operation mit Brüchen.*

भिन्नभागहर (wohl fehlerhaft) und °हार (Lîlâv. 11,15. 12,4) m. *Division von Brüchen.*

*भिन्नभिन्नात्मन् m. *Kichererbsen.*

भिन्नमल्ल Adj. *der einen Plan verrathen hat* R. 4,55,9.

भिन्नमर्याद (Spr. 4270) und °मर्यादिन् (Mârk. P. S. 660, Z. 6) Adj. *die Schranken durchbrechend* (eig. und übertr.).

*भिन्नयोज्ञनी f. *Plectranthus scutellarioides* Bhâvapr. 1,176 (°याज्ञनी Ausg. und Hdschr.).

भिन्नलिङ्ग n. *Incongruenz des Geschlechts in einem Gleichniss.*

भिन्नलिङ्गक Adj. f. (°ङ्गिका) *Wörter verschiedenen Geschlechtes enthaltend.*

भिन्नवचन 1) Adj. (f. आ) *Wörter von verschiedenem Numerus enthaltend.* — 2) n. *Incongruenz des Numerus in einem Gleichniss.*

भिन्नवर्ग m. *das Quadrat eines Bruchs.*

भिन्नवर्चस् Adj. 1) *aperiens, evacuans* Karaka 1, 27. — 2) *dünnen Stuhlgang habend* Karaka 6,8. 90. Nom. abstr. °त्व n. 18.

भिन्नवर्चस्क Adj. = भिन्नवर्चस् 1).

भिन्नविट् Adj. 1) = भिन्नवर्चस् 1). Nom. abstr. °त्व n.; nach dem Comm. *Veränderung der Farbe der faeces.* — 2) = भिन्नवर्चस् 2) Bhâvapr. 4,41,14.

भिन्नवृत्त Adj. 1) *der den guten Wandel aufgegeben hat, einen schlechten W. führend.* — 2) *einen metrischen Fehler enthaltend.*

भिन्नवृत्ति Adj. 1) *mit verschiedenen Dingen beschäftigt.* — 2) *einen verschiedenen Lebensberuf habend* Mit. zu Jâgñ. 2,30. — 3) = भिन्नवृत्त 1). Nom. abstr. °ता f. — 4) fehlerhaft für भिन्नवृत्त 2).

भिन्नव्यवकलित n. *Subtraction von Brüchen.*

भिन्नशकृत् Adj. = भिन्नवर्चस् 1) (Karaka 1,27) und 2) (Karaka 6,9).

भिन्नसंकलित n. *Addition von Brüchen.*

भिन्नहृति f. *Division von Brüchen* Lîlâv. 11.

भिन्नाञ्जन n. *gemischte,* d. i. *mit Oel angemachte Augensalbe.*

भिन्नाञ्जनवर्ण Adj. *von der Farbe des* भिन्नाञ्जन. Nom. abstr. °ता f.

भिन्नार्थ Adj. 1) *verschiedenen Zweckes* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,2. — 2) *deutlich, verständlich.* Nom. abstr. °ता f.

भियस्³ m. *Furcht;* nur im Acc. und Instr. Sg. Vgl. भियसे.

भियसान Adj. *furchtsam.*

भियसे Dat. Infin. zu 1. भी.

*भिया f. *Furcht.*

*भिरिण्टिका f. *weisser Abrus* Râgan. 3,113.

*भिल्, भिलति, भेलयति (भेदने).

*भिल्म n. als Erklärung von बिल्म.

भिल्ल 1) m. *a)* N. pr. eines wilden Gebirgsvolkes. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein Fürst der* Bhilla. — 2) f. ई *ein Weib der* Bhilla 1) *a).* °चक्रेश्वर m. Beiw. Vishṇu's.

*भिल्लगवी f. *das Weibchen vom Bos Gavaeus* Râgan. 19,28.

*भिल्लतरु m. *Symplocos racemosa* Râgan. 6,211.

*भिल्लभूषणा f. *der Same von Aprus precatorius* Râgan. 3,102.

*भिल्लिन् m. *Symplocos racemosa* Râgan. 6,212.

भिल्लोट und भिल्लोटक (!) m. *eine best. Pflanze.*

भिश्या f. N. pr. einer Frau.

*भिषक्प्रिया f. *Cocculus cordifolius* Râgan. 3,2.

भिषग्जित n. *Arzenei* Karaka.

*भिषग्भद्रा f. *eine Art Croton* Râgan. 6,162. v. l. विषभद्रा.

भिषग्वती f. Pl. Bez. von *Versen, welche das Wort* भिषज् *enthalten,* Âpast. Çr. 16,11.

भिषग्विद् m. *Arzt* Karaka 5,12. 6,12.

*भिषञ्जातृ f. *Gendarussa vulgaris* Râgan. 4,47.

Dhanv. 1,7.

1. भिषज्, भिषँक्ति *heilen.*

2. भिषँज् 1) Adj. *heilend;* m. *Arzt.* Compar. भिषँक्तर्, Superl. भिषँक्तम Karaka 6,30. — 2) m. *a*) *Heilmittel* Karaka 8,7. — *b*) N. pr. verschiedener Männer.

*भिषज m. N. pr. eines Mannes *gaṇa* गर्गादि in der Kâç.

भिषञ्चावर्त m. Bein. Kṛshṇa's.

भिषज्य्, भिषज्यँति *heilen, curiren; Arzt sein bei Jmd* (Dat.) Bâlar. 136,18. — *für Etwas* (Loc.) auch so v. a. *zu bemeistern verstehen* 76,8. भिषज्ययितँ u. s. w. Çat. Br. 6,2,2,40 fehlerhaft für भिषज्यितँ.

भिषज्य 1) Adj. (f. आ) *heilkräftig.* — 2) f. आ *Heilung.*

भिषज्यित 1) Adj. s. u. भिषज्य्. — 2) n. *Heilung, Cur* Karaka 6,5.

भिषय् s. u. 1. भी Caus.

भिषायक m. etwa so v. a. *ein* Jaksha 2te Râgat. 44. 46. 50.

भिषायकपुर n. N. pr. einer *Stadt* 2te Râgat. 109.

*भिक्षज m. N. pr. eines Mannes.

भिक्षज्य्, भिक्षज्यति *heilen* RV.

*भिष्मा f. v. l. für भिस्सा.

*भिष्मिका, *भिष्मिटा, *भिष्मिष्टा und *भिस्सटा f. *angebrannter Reis.*

*भिस्सा f. *gekochter Reis* Bhâvapr. 2,14.

*भिस्सिटा f. *angebrannter Reis.* = ओदन Utpala zu Varâh. Jogaj. 6,18.

*भिङ्ग (?) m. N. pr. eines Berges.

1. भी, भयँते, बिभेँति, बिभ्ये (episch), भयँमान und भियानँ; *sich fürchten,* — *vor* (Abl. oder Gen., ganz ausnahmsweise auch Instr. und Acc.), *fürchten* —, *besorgt sein für* (Abl.). मा भैः einmal auch zu Vielen gesagt. भीतँ *sich fürchtend, erschrocken, in Angst seiend,* — *vor* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), *fürchtend für, besorgend* (die Ergänzung im Comp. vorangehend). भीतम् Adv. — Caus. भीषयति (भिषयन्ती metrisch im Bhâg. P.), भीषँयते, भाययति und *भापयते *erschrecken* (trans.), *schrecken, einschüchtern.* — *Intens. बेभीयते. — Mit अति *heftig erschrecken.* °भीय Naish. 6,68. — Mit आ in अनाभयिन् und आभील. — Mit नि Caus. (निभाट्य) *schrecken, einschüchtern.* — Mit परि in °भय. — Mit प्र *erschrecken vor* (Abl.). प्रभीत *erschrocken.* — Mit वि *erschrecken* (intrans.). विभीत *erschrocken.* — Caus. (°भीषयति, °ते, °बीभयत्, °बीभिषद्यास्, °बीभिषस्) *schrecken, einschüchtern.* — Mit सम्, संभीत *sich fürchtend vor* (Gen.).

2. भीँ f. *Furcht, Schrecken,* — *vor* (Abl., Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend).

भीकर् Adj. *Furcht erregend,* — *durch* (im Comp. vorangehend).

भीणी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. भीती v. l.

भीतँ 1) Adj. s. u. 1. भी. — 2) *n. *Furcht* Med. t. 40.

भीतगायन m. *ein schüchterner Sänger* S.S.S. 117.

भीतंकारम् Adv. mit आ-क्रुश् *Jmd* (Acc.) *Feigling schimpfen* Bhaṭṭ.

भीतभीत Adj. *über die Maassen erschrocken,* — *ängstlich.*

भीतवत् Adv. *erschrocken, in Angst* 74,13. Spr. 4593.

भीति f. 1) *Furcht,* — *vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). °भीतितस् *aus Furcht vor* 120,9. — 2) *Gefahr.*

भीतिकृत् Adj. *Furcht erregend.*

भीतिच्छिद् Adj. *alle Gefahren fernhaltend* Spr. 4586.

भीतिमत् Adj. *furchtsam, scheu* Hâsj. 10.

भीती f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,27.

भीमँ 1) Adj. (f. आँ) *furchtbar, schrecklich.* भीम° Adv. — 2) m. *a*) *Rumex vesicarius* Râgân. 6,129. — *b*) Bein. Rudra-Çiva's und Name *eines der acht Formen* Çiva's. — *c*) N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines Devagandharva. — γ) eines Deva Jaǵńamush. — δ) eines Dânava. — ε) eines Vidjâdhara. — ζ) eines Sohnes des Rakshas Kumbhakarṇa. — η) N. pr. verschiedener Männer, unter andern des zweiten Sohnes des Pâṇḍu. Pl. Bhîma's *Geschlecht.* — 3) f. भीमा *a*) *Peitsche. — *b*) *Gallenstein des Rindes. — *c*) *eine Form der* Durgâ Hariv. 9533. — *d*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) verschiedener Flüsse. — γ) einer Oertlichkeit. — δ) einer Stadt Eitel, Chin. B.

भीमक m. N. pr. eines Unholds.

भीमकर्मन् Adj. *furchtbare Werke vollbringend.*

भीमखण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im MBh. (Opp. Cat. 1) und im Skandapurâṇa.

*भीमगव oder *भीमगु m. N. pr. eines Mannes. Vgl. भैमगव.

भीमगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

भीमग्राहवत्त् Adj. *furchtbare Krokodile bergend* MBh. 5,186,37.

*भीमचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*भीमजननी f. Bhîma's *Mutter,* Bein. der Gaṅgâ Râgân. 14,16.

भीमजा f. Patron. der Damajantî Naish. 6,88.

भीमजानु m. N. pr. eines Fürsten.

भीमता f. *Furchtbarkeit.*

भीमतिथि f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

भीमदर्शन Adj. *von furchtbarem Aussehen.*

भीमद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

भीमधन्वन् m. N. pr. eines Prinzen.

*भीमनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

1. भीमनाद m. *ein furchtbarer Ton.*

2. भीमनाद 1) Adj. *einen furchtbaren Ton von sich gebend.* — 2) m. *a*) *Löwe. — *b*) Bez. *einer der 7 Wolken beim Untergange der Welt.*

भीमनायक m. N. pr. eines Mannes.

भीमनिका f. N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's Hariv. 2,103,8. भीमरिका v. l.

भीमत्त् Adj. *erschrocken.*

1. भीमपराक्रम m. Titel eines Werkes.

2. भीमपराक्रम 1) Adj. *einen furchtbaren Muth besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भीमपाल m. N. pr. eines Fürsten.

भीमपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भीमबल 1) Adj. *eine furchtbare Kraft besitzend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Deva Jaǵńamush. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

भीमभट m. N. pr. eines Mannes.

भीमभट्ट m. N. pr. eines Autors.

*भीमभवा f. Patron. der Damajantî.

भीमभवी Adv. mit भू *die Gestalt der* Damajantî *annehmen* Naish. 6,61.

भीमभुज 1) Adj. *furchtbare Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भीममुख 1) Adj. *ein furchtbares Gesicht habend.* — 2) m. N. pr. eines Affen.

भीमयुँ Adj. *furchtbar, schrecklich.*

*भीमर् n. *Schlacht, Kampf.*

भीमरथ 1) m. N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) verschiedener Männer. — 2) f. आ und ई (Hariv. 9512) N. pr. eines Flusses Râgân. 14,32. — 3) f. ई Bez. *der 7ten Nacht im 7ten Monat des 77sten Lebensjahres.*

भीमरिका f. N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's. भीमनिका v. l.

भीमलँ Adj. *furchtbar, schrecklich.*

भीमविक्रम 1) Adj. *furchtbare Tapferkeit besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*भीमविक्रान्त 1) Adj. *furchtbar muthig.* — 2) m. *Löwe.*

भीमवेग 1) Adj. *furchtbare Geschwindigkeit besitzend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*)

eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

भीमवेगरव 1) Adj. *eine furchtbare Geschwindigkeit besitzend und einen furchtbaren Laut von sich gebend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

भीमशंकर n. Name eines Liṅga.

भीमशर m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*भीमशासन m. Bein. Jama's.

भीमशाक् m. N. pr. eines *Fürsten.*

*भीमशुल्क m. desgl.

भीमसिंकृपणिउत m. N. pr. eines Dichters.

भीमसेन m. 1) N. pr. *a)* eines Devagandharva. — *b)* eines Jaksha. — *c)* verschiedener Männer, unter andern des 2ten Sohnes des Pâṇḍu. — 2) **eine Art Kampfer* Râǵan. 12,62.

भीमसेनमय Adj. *aus lauter* Bhîmasena's (Pâṇḍu's Sohne) *bestehend.*

भीमस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

*भीमकास n. *zur Sommerzeit in der Luft herumfliegende Baumwollenflocken.*

भीमाकर und भीमादेव m. N. pr. zweier Männer.

भीमामाकात्म्य n. Titel eines Werkes.

भीमेश und भीमेश्वर n. N. pr. einer dem Çiva geheiligten Oertlichkeit.

भीमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भीमेश्वरमाकात्म्य n. Titel eines Werkes.

भीमैकादशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

*भीमोत्तर m. N. pr. eines Kumbhâṇḍa.

भीमोदरी f. Bein. der Umâ.

भीमौजस् Adj. *von furchtbarer Kraft* Mahâvîraḱ. 53,14.

*भीर् n. Siddh. K. 249,*b*,1.

*भीरक m. *eine Art Zuckerrohr.* Richtig भीरुक.

भीरु 1) Adj. (f. ebenso und भीरू, Nom. Pl. भीरवस्) *furchtsam, schüchtern, feig; sich fürchtend —, sich scheuend vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). परत्र *vor dem Jenseits* 211,12. भीरु Voc. f. häufig in der Anrede. — 2) *m. *a) Schakal.* — *b) Tiger* Râǵan. 19,4. — *c)* Name *verschiedener Fische* Râǵan. 17,52. 55. — *d) Julus, Hundertfuss.* — *e) eine Art Zuckerrohr.* — *f) Asparagus racemosus.* — 3) *f. *a) Schatten.* — *b) Ziege* Râǵan. 19,42. — *c) Solanum Jacquini.* — 4) n. *a) eine best. Pflanze.* — *b) *Silber.*

भीरुक 1) Adj. *furchtsam, feig; sich scheuend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) *Eule.* — *b) *Bär.* — *c) eine Art Zuckerrohr.* — *d)* *N. pr. eines Mannes. — 3) *n. *Wald.*

भीरुकच्छ m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig भरु°.

*भीरुचेतस् m. *Gazelle.*

भीरुण in अभीरुण (so AV.).

भीरुता f. und भीरुत्व n. *Furchtsamkeit, Furcht —, Scheu vor* (im Comp. vorangehend).

*भीरुपत्री f. *Asparagus racemosus.*

भीरुभीरु Adj. *überaus furchtsam, — scheu* Hariv. 3,86,25.

भीरुमय Adj. Hit. 116,8 fehlerhaft.

*भीरुरन्ध्र m. *Ofen.*

*भीरुष्ठान n. P. 8,3,81.

भीरुसत्त्व Adj. *furchtsam.*

*भीरुकृदय 1) Adj. dass. — 2) m. *Gazelle.*

*भीलभूषणा f. fehlerhaft für *भिल्ल°.

*भीलु Adj. *furchtsam.*

भीलुक 1) Adj. *furchtsam, feig; sich scheuend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. *Bär.*

भीषक N. pr. 1) *m. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) f. °षिका einer Göttin.

भीषञ्ज n. Kâṭh. 11,5 wohl nur fehlerhaft für भेषज.

भीषटाचार्य (?) m. N. pr. eines *Lehrers.*

भीषण 1) Adj. (f. आ und ई) *a) Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *in Furcht versetzend, Schrecken erregend.* Auch in Comp. mit dem Wodurch, Wie und einer Zeit (129,21). — *b)* *= गाढ. — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b) eine Form Bhairava's,* = Jama. — *c)* **Boswellia thurifera* Râǵan. 12,120. — *d)* **Phoenix paludosa* Râǵan. 9,91. — *e)* **Taube* Râǵan. 19,106. — *f)* N. pr. eines Rakshas. — 3) f. आ N. pr. einer Göttin, = निर्ऋति Ind. St. 14,357. — 4) n. *das Erschrecken* (trans.), *in Furcht Versetzen.*

भीषणक Adj. = भीषण 1) *a).*

भीषणत्व n. Nom. abstr. zu भीषण 1) *a).*

भीषणीय Adj. *Schrecken erregend* Kâraṇḍ. 39,11.

भीषय् s. u. dem Caus. von 1. भी.

1. भीषा f. *Einschüchterung.*

2. भीषा Instr. Adv. *aus Furcht, — vor* (Abl.).

भीषिदास m. N. pr. eines Mannes.

भीषुगति (!) Adj. *einschüchternd* Bhâvapr. 1,86.

भीष्म 1) Adj. *schrecklich, furchtbar.* — 2) m. *a) der Tod* Comm. zu Njâjas. 1,1,2. — *b)* *Bein. Çiva-Rudra's. — *c)* **ein* Rakshas. — *d)* N. pr. eines Sohnes der Gaṅgâ, des Aeltervaters der Bharata. Pl. *sein Geschlecht.*

भीष्मक m. 1) = भीष्म 2) *d)* in verächtlicher Rede. — 2) N. pr. des Vaters der Rukmiṇî.

भीष्मगर्जितघोषस्वरराज m. N. pr. einer Unzahl von Buddha's Eitel, Chin. B.

*भीष्मजननी f. Bein. der Gaṅgâ.

भीष्मपञ्चक n. *die fünf dem* Bhîshma *geheiligten Tage, die Tage vom 11ten bis zum 15ten in der lichten Hälfte des* Kârttika, *und die an diesen Tagen stattfindende Begehung* (vollständig °व्रत n.) Agni-P. 205,1. fgg.

भीष्मपर्वन् n. Titel des 6ten *Buchs* im MBh.

भीष्ममुक्तिप्रदायक Adj. Beiw. Vishṇu's.

भीष्मरत्न n. *Edelstein.*

*भीष्मसू f. Bein. der Gaṅgâ.

भीष्मस्तवराज m. Titel des 47sten Adhjâja im 12ten Buche des MBh.

भीष्मस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भीष्मस्वरराज m. N. pr. eines Buddha.

भीष्माष्टमी f. *der 8te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

°भु Adj. = 2. भू *werdend, entstanden.*

भुःखार m. *die Bucharei.*

भुक् Interj. *bauz!*

भुक्तभूपाल m. N. pr. eines Fürsten.

भुक्त 1) Adj. s. u. 3. भुज्. — 2) n. *a) das Essen* (Nom. act.). — *b) das Genossene, Speise.* Am Ende eines adj. Comp. — *zur Speise habend, von — sich nährend.* — *c) der Ort, wo man gespeist hat.*

भुक्तपीत Adj. *der gegessen und getrunken hat* 127,5.

*भुक्तपूर्विन् Adj. *der früher Etwas* (Acc.) *genossen hat.*

भुक्तभोग Adj. (f. आ) *gebraucht, benutzt.*

भुक्तभोग्य Adj. (f. आ) *wovon das zu Benutzende benutzt worden ist* Çvetâçv. Up. 4,5. v. l. भुक्तभोग.

भुक्तमात्र, Loc. *unmittelbar nach dem Essen.*

भुक्तवत् Adj. *gegessen habend.* Statt des Verb. fin. 122,10.

*भुक्तविभुक्त Adj. gaṇa शाकपार्थिवादि.

भुक्तवृद्धि f. *das Blähen der Speisen im Magen.*

भुक्तशेष und *°क n. *die Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*

*भुक्तसमुज्झित n. dass.

भुक्तसुप्त Adj. *nach dem Essen schlafend.*

भुक्ति f. 1) *das Essen, Geniessen, Genuss.* °वर्जित Adj. *ungeniessbar.* — 2) *Benutzung, Niessbrauch.* °दान n. Paṇḱad. — 3) *Speise.* — 4) in der Astr. *die tägliche Bewegung eines Gestirns.*

भुक्तिपात्र n. *Speiseschüssel.*

*भुक्तिप्रद m. *Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,37.

भुक्तिमती f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,35.

भुक्तिसप्तशती f. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*भुक्तोच्छिष्ट n. *Speiseüberbleibsel.*

*भुक्तामुक्ति Adj. *der sich satt gegessen hat.*

भुखर् m. Pl. N. pr. *die Bucharen* R. Gorr. 1, 56,3, v. l. (Th. VI, S. 443).

भुगिभुग् mit folgendem इति onomatop. vom *Ton des flackernden Feuers* Sâj. zu ṚV. 1,127,6.

भुग्न s. u. 1. भुज्.

भुग्नदृश् und भुग्ननेत्र Adj. *mit Verdrehung der Augen verbunden* (Fieber) Bhâvapr. 3,77. 96.

भुङ् Einschubsilbe in gewissen Sâman zur Hindeutung auf das भोगसाधनं गुह्यमङ्गम्.

भुङ्क्तिभुङ्क्ति Adj. nach dem Comm. *hungrig und durstig.*

1. भुज्, भुञ्जति *biegen.* — Pass. भुज्यते *gebeugt —, entmuthigt werden.* — भुग्न 1) *gebogen, gekrümmt, gefurcht* (Brauen), *seitwärts gedrängt, verdreht* (Augen). — 2) *gebeugt, entmuthigt.* — 3) Bez. *des* Saṁdhi *von* ओ *und* औ *vor nicht-labialen Vocalen.* — Mit अव *einbiegen.* °भुग्न *niedergebogen.* — Mit प्रत्यव *zurückbiegen.* — Mit आ *einbiegen.* पर्यङ्कमाभुज्य *die Beine beim Sitzen unterschlagend* Vâgrakkh. 19,9.10. Kâraṇḍ. 85,8. 86,8. आभुग्न *gebogen, gekrümmt, zur Seite gedrängt.* — Mit व्या, °भुग्न *gebogen.* — Mit नि *beugen, senken.* — Mit निस् *bei Seite biegen, — schieben, aus der Stelle rücken, herausschieben aus* (Abl. ṚV. 6,62,6). ओष्ठौ *die Lippen verziehen.* Pass. *sich bei Seite drücken, entwischen.* निर्भुग्न *gebogen, verdreht* (Augen). — Mit विनिस् *bei Seite biegen.* — Mit परि *umspannen, umfangen.* °भुग्न *gebogen* Bhaṭṭ. — Mit प्र *beugen; falten, zusammenlegen.* — Mit *वि, °भुग्न *umgebogen.* — Mit प्रवि *umbiegen.* — Mit सम् *úmwinden* Comm. zu Âpast. Çr. 7,11,5. संभुग्न *zusammengebogen.*

2. भुज् in त्रिभुज्.

3. भुज्, भोजति, भुनक्ति, भुङ्क्ते, भुञ्जति (भुञ्जती Partic. f.), °ते, भुक्त Partic. 1) *geniessen, Etwas zu geniessen haben,* sowohl *zu Nutzen haben, mit Nutzen besitzen, benutzen, sich dem Genuss von Etwas hingeben,* als vom *Genuss von Speisen;* in der älteren Sprache mit Instr., in der späteren meistentheils mit Acc. Ohne Object *seine Mahlzeit halten* und *fressen* (von Thieren); die Erde, ein Land, eine Stadt (Acc.) *geniessen, den Nutzen von ihr haben,* so v. a. *beherrschen* und *sich in den Besitz setzen* (von einem Fürsten gesagt); *Jmd* (Acc.) *geniessen,* so v. a. *sich zu Nutzen machen, ausbeuten* und *geschlechtlich geniessen.* In der späteren Sprache gewöhnlich Med. — 2) *Etwas* (Acc., ausnahmsweise Instr.) *zu geniessen haben,* so v. a. *zu büssen haben bei Jmd* (Gen.), *den Lohn für Etwas* (Acc.) *davontragen.* — 3) Act. *Jmd* (Acc.) *zu Nutzen sein, zu Gute kommen, frommen, dienen.* Einmal v. l. Med. — 4) in der Astr. *durchlaufen,* mit Acc. Spr. 7740 (zugleich *geniessen, verzehren*). Eine best. Zeit *durchlaufen,* so v. a. *verleben, währen, erfüllen, dauern.* — Wird mit युज् verwechselt. — Caus. भोजयति, °ते (metrisch) 1) *Jmd Etwas essen lassen, speisen mit;* mit doppeltem Acc. oder mit Acc. der Person und Instr. der Sache. — 2) ausnahmsweise *Jmd Etwas geniessen lassen* überh. — 3) *als Nahrung geniessen, — gebrauchen* Kâraka 6,18. — Desid. बुभुक्षति (einmal), °ते 1) *zu essen wünschen, hungrig sein.* — 2) *zu geniessen —, theilhaftig zu werden wünschen* Naish. 6,100. — बुभुक्षित s. bes. — Intens. 1) बोभुज्मीति *geniessen.* — 2) बोभुज्यते *vielfach verspeist werden.* — Mit अधि *verspeisen, geniessen* überh. — Mit अनु 1) *den Lohn für Etwas* (Acc.) *geniessen.* — 2) *geniessen, theilhaftig werden, theilnehmen an.* — 3) in der Astr. *durchlaufen.* — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *nützlich sein, dienen.* — Mit आ in 2. *आभोग, आभोगय् u. s. w. — Mit समा *geniessen,* so v. a. *herrschen über* (Acc.). — Mit उप 1) *geniessen, essen, verspeisen, verzehren; geniessen* auch so v. a. *benutzen, gebrauchen, Nutzen ziehen aus, leben von, beherrschen; theilhaftig werden* (auch von Unangenehmem). *Jmd benutzen* auch so v. a. *der Liebe pflegen mit* (statt des Acc. der Person auch शरीरम्). — 2) *den Lohn für Etwas* (Acc.) *haben.* — 3) Act. *Jmd* (Acc.) *zu Nutzen sein, dienen.* — Mit प्रत्युप *geniessen, verspeisen.* — Mit समुप *der Liebe pflegen mit* (Acc.). — Mit परि 1) *Etwas vorweg essen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *beim Essen übergehen, ohne Essen lassen.* — 3) *verspeisen, auf —, verzehren* Kâd. 2,118,1 (145,6). — 4) *geniessen, benutzen, gebrauchen.* — परिभुज्यत्तम् MBh. 11,97 fehlerhaft für °भुज्यत्तम्. — परिभुक्षित s. bes. (Nachtr. 4). — Mit प्र 1) *zu essen anfangen.* — 2) Act. *dienstfertig sein.* — Mit प्रति 1) *geniessen.* — 2) *neben der Cur Etwas geniessen* Kâraka 1,13. प्रतिभुक्त *Diät gehalten habend* 6,26. *neben der Cur von — (Instr.) gelebt habend* 20. — Caus. लघून्नप्रतिभोजित *den man neben der Cur leichte Speisen geniessen liess* Bhâvapr. 3,21. 38. — Mit वि in *भुक्तविभुक्त. — Mit सम् 1) *zusammen geniessen, ein gemeinsames Mahl halten* AV. 3, 10,7. 11,2,31. Âpast. 2,17,9 (wohl संभुञ्जतां zu lesen). — 2) *geniessen, fleischlich geniessen.* — 3) in der Astr. *durchlaufen.* संभुक्त Manittha bei Utpala zu Varâh. Brh. 26 (24),4. — Caus. *Jmd* (Acc.) *speisen mit* (Instr.).

4. भुज् 1) f. *das Nutzenbringen, Zugutekommen, Frommen; Genuss, Vortheil, Nutzen; das Haben, die Habe.* Dat. भुजे auch als Infin. — 2) Adj. am Ende eines Comp. *a) geniessend, essend, theilhaftig, fleischlich geniessend.* In Verbindung mit Wörtern, die Erde bedeuten, so v. a. *beherrschend, Fürst, König.* — *b) den Lohn für Etwas geniessend.* — *c) Nutzen bringend, frommend.* — *d) durchlaufend, erfüllend* (von der Zeit).

भुज 1) m. *a) Arm.* भुजयोरन्तरम् so v. a. *Brust.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Rüssel* (eines Elephanten). — *c) Ast.* — *d) Seite einer geometrischen Figur.* — *e) die Länge eines Schattens.* — 2) f. आ *a) Windung, Ring* (einer Schlange). — *b) Arm* Ind. St. 15,368. Pr. P. 75. — *c)* = 1) *d)* Ârjabh. 2,6. Hemâdri 1,131,13. 14.

*भुजकोटर m. *Achselgrube.*

भुजग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Schlange, Schlangendämon.* Nom. abstr. °त्व n. 50,10. — 2) f. ई *a) Schlangenweibchen.* — *b) *ein best. Strauch* Râgân. 5,126. — 3) (wohl n.) *Zinn* oder *Blei.*

*भुजगदारण m. Bein. Garuḍa's.

भुजगपति m. *Schlangenfürst.*

भुजगपुष्प m. *eine best. Pflanze.*

भुजगराज m. *Schlangenfürst,* Bein. Çesha's.

भुजगराजाय्, °यते *zum Schlangenfürsten werden.*

*भुजगलता f. *Betelpfeffer* Râgân. 11,253.

भुजगशिशुमृत 1) Adj. (f. आ) *den Gang einer jungen Schlange habend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

*भुजगात्तक (Râgân. 19,84), *भुजगाभोजिन् (!) und *भुजगाशन m. Bein. Garuḍa's.

भुजगेन्द्र m. *Schlangenfürst, eine grosse Schlange.*

भुजगेश्वर m. Bein. *des Schlangenfürsten* Çesha Spr. 7720.

भुजंग 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c) der Liebhaber einer Buhldirne, Galan* (292,30. Spr. 7752. 7822), *der liederliche Gefährte eines Fürsten.* Auch in gutem Sinne *der beständige Gefährte eines Fürsten* (Harshak. 55,17) und *Gatte* (in पृथिवी°). — *d) ein best. Daṇḍaka-Metrum.* — *e)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *a) Schlangenweibchen, Schlangenjungfrau.* — *b) *ein best. Strauch.* — 3) (wohl n.) *Zinn* oder *Blei.* Nach Garbe zu Râgân. 13,56 = भूनाग.

भुजंगकन्या f. *ein junges Schlangenweibchen.*

*भुजंगघातिनी f. *eine best. Pflanze.*

*भुजंगजिह्वा f. *eine der Sida cordifolia verwandte Pflanze* Râgân. 4,98.

*भुजंगदमनी f. *eine best. Pflanze.*

*भुजंगपर्णिनी f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Madanav. 28,285.

भुजंगपुष्प m. *eine best. Pflanze.*

भुजंगप्रयात n. 1) *Schlangengang.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Lobgesanges auf Çiva.

भुजंगप्रयाताष्टक n. Titel eines Werkes.

भुजंगभ n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

*भुजंगभुज् m. 1) *Pfau.* — 2) Bein. Garuḍa's.

*भुजंगभोगिन् m. *Pfau* Râǵan. 19,95. v. l. °भोजिन्.

भुजंगभोजिन् m. 1) **Pfau* Râǵan. 19,95. — 2) **eine Schlangenart.* — 3) Bein. Garuḍa's.

भुजंगम 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c)* Bein. Râhu's. — *d)* *N. pr. eines *Schlangendämons.* — 2) f. आ *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* — 3) *n. *Blei* Râǵan. 13,24.

भुजंगमप्रय Adj. *aus Schlangen bestehend* Ind. St. 14,380.

*भुजंगलता f. *Betelpfeffer.*

भुजंगविजृम्भित n. *ein best. Metrum.*

भुजंगसंगता 1) Adj. f. *mit ihrem Buhlen zusammengekommen.* — 2) f. *ein best. Metrum.*

*भुजंगहन् m. Bein. Vishṇu's.

*भुजंगाक्षी f. Bez. *zweier Pflanzen,* = नकुलेष्टा und रास्ना Bhâvapr. 1,174.

*भुजंगाह्य m. *Mesua Roxburghii.*

भुजंगिका f. N. pr. eines Dorfes.

भुजंगेन्द्र m. *Schlangenfürst.*

भुजंगेरित n. *ein best. Metrum.*

भुजंगेश m. *Schlangenfürst,* Bein. Piṅgala's.

भुजच्छाया f. *Schatten der Arme,* so v. a. *sichere Obhut* 157,5.

भुजज्या f. *Sinus.*

भुजदण्ड (Gîr. 11,34) und *°क (Med. t. 25) m. *ein langer Arm.*

*भुजदल m. *Hand.*

भुजनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

भुजफल n. *the result from the base-sine.*

भुजबन्धन n. *Umarmung* Gît. 10,3.

भुजबल und °भीम m. N. pr. eines Autors.

भुजम् Absol. von 1. भुज् in भुजंग und भुजंगम.

भुजमध्य n. *Brust.*

भुजमूल n. *Achsel.*

भुजयष्टि f. *ein langer, schlanker Arm* Ragh. 11, 17.

भुजलता f. dass. 304,24. Megh. 94.

भुजवीर्य Adj. *armkräftig* Pr. P. 85.

भुजशालिन् Adj. *mit kräftigen Armen versehen.*

*भुजशिखर und *भुजशिरस् n. *Schulter.*

भुजसंभोग m. *Umarmung* R. ed. Bomb. 5,10,45.

भुजस्तम्भ m. *Lähmung der Arme* Bhâvapr. 1,2.

भुजाग्र n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hand.* — 2) **Schulter.*

भुजाघात m. *ein Schlag mit dem Arme* MBh. 2, 23,23.

भुजाङ्क m. *Umarmung* R. 5,14,22.

*भुजादल m. *Hand.*

भुजान्तर n. 1) *Brust.* — 2) *eine best. astron. Correction.*

भुजान्तराल n. *Brust.*

भुजाभुजि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge* Naish. 9,79.

*भुजामध्य n. *Ellbogen.*

भुजामूल n. *Achsel.*

भुजालता f. (adj. Comp. f. आ) *ein schlanker Arm* Çiç. 7,71.

1. भुजि f. *Umschlingung* Ṛv. 10,106,4.

2. भुजि 1) f. *a) Gewährung von Genuss, Gunst.* — *b) Gönner.* — 2) *m. *Feuer.*

भुजिङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. केलिङ्ग.

भुजिष्ठ s. अभुजिष्ठ (Nachtr. 4).

भुजिष्य, भुजिषिय 1) Adj. *a) Nahrung gewährend* oder *nutzbar* überh. — *b) *frei, unabhängig.* — 2) m. *a) Diener, Sclave.* Nom. abstr. भुजिष्यता f. Kâṇḍak. 65,4. — *b) *Gefährte.* — *c) *eine vor der Hochzeit dem Mädchen um das Handgelenk geschlungene Schnur.* — *d) *Hand.* — *e) *Schnur.* — 3) f. भुजिष्या *a) ein von Andern abhängendes, für Andere arbeitendes Frauenzimmer.* — *b) *Hure.*

भुजे Dat. Infin. zu 3. भुज् Ṛv.

भुजोपपीडम् Absol. *in die Arme drückend* Daçak. 91,7.

भुज्मन् Adj. etwa *fruchtbar.* Ṛv. 1,65,3 ist भुज्मा st. भुज्म zu vermuthen.

1. भुज्यु 1) Adj. *biegsam, geschmeidig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. vielleicht *Natter.*

2. *भुज्यु m. 1) *Topf, Gefäss.* — 2) *Speise.* — 3) *Feuer.*

भुञ्जापय्, °यति *speisen, zu essen geben* Spr. 2703, v. l.

भुट् (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

भुटपुर m. N. pr. einer *Stadt.*

भुटेश्वर m. N. pr. eines von Bhutta errichteten Heiligthums.

भुट्ट m. N. pr. fehlerhaft für भुट्.

*भुण्डाक m. N. pr. eines Mannes.

*भुण्ड्, भुण्डते (भरणे, वृतौ).

भुण्ड Paṅkâd. von unbekannter Bed.

भुमन्यु m. N. pr. eines Sohnes 1) des Bharata. — 2) des Dhṛtarâshṭra.

भुज्य m. N. pr. eines Mannes.

भुर्, भुरति, °ते *rasche und kurze Bewegungen machen, zappeln, zucken.* — Intens. (भोभुरीति, भोभुरत्, भोभुराण) dass. und *züngeln* (vom Feuer). — Mit परि Intens. *umherzucken* (vom Licht). — Mit सम् Intens. *in schneller Bewegung sein.*

भुरज्, भुरजत्त statt भ्रजत्त = भ्रज्जत्त *braten* (intrans.).

भुरण Adj. *rührig.* = भर्तर् Comm.

भुरण्य्, भुरण्यति 1) *zucken, unruhig —, rührig sein.* — 2) *in unruhige Bewegung versetzen.*

भुरण्यु Adj. *zuckend, unruhig; eifrig, beweglich.*

भुरि m. N. pr. eines Sohnes des Âpa VP.² 2,23.

भुरिज् f. 1) Du. *a) Scheere.* — *b) ein aus zwei Armen bestehendes Werkzeug des Wagners, in welchem er das Holz festhält und bearbeitet;* etwa *Schnitzbank.* — *c) *die Arme.* — *d) *Himmel und Erde.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Bez. *gewisser Einschiebungen in liturgischen Recitationen.* — 4) **die Erde.*

भुरिषाक् (stark °षाक्) Adj. *viel in sich fassend* Ṛv. 9,88,2.

भुरुण्ड m. 1) *ein best. Thier.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*भुर्भुरिका und *भुर्भुरी f. *eine Art Gebäck.* Richtig घर्घरिका und घर्घरी.

भुर्वणि Adj. *unruhig, ungeduldig.*

भुर्वन् *unruhige Bewegung* (des Wassers).

भुव 1) m. *a)* Bez. des Agni (nach Mahîdh.). — *b)* N. pr. eines Sohnes des Pratihartar VP. 2, 1,38. — 2) wohl n. = भुवस् *das Luftgebiet.* — 3) **Schwamm.*

भुवद्वत् Adj. etwa *Gedeihen gebend.*

भुवन 1) n. *a) Wesen, belebtes Wesen, ein existirendes Ding.* — *b) Welt, die Erde.* भुवनद्वय n. *Himmel und Erde,* भुवनत्रय (252,8) n. *Himmel, Luftraum und Erde.* Es werden auch 7 und 14 Welten angenommen. 14 *Reiche* auf Erden Spr. 6155. Ausnahmsweise auch m. — *c) Ort der Existenz, Aufenthalt.* — *d) *Haus.* — *e) **das Werden** oder *Gedeihen.* — *f) *das zur Existenz Bringen.* — *g) **Wasser.* — 2) m. *a) ein best. Monat.* — *b)* N. pr. α) eines Rudra. — β) verschiedener Männer.

भुवनकोश m. *die Weltkugel; die Erdkugel* Kâd. 101,12.

भुवनचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भुवनचरित n. *das Treiben der Welt* Spr. 7722.

भुवनच्यव Adj. *welterschütternd.*

भुवनतल n. *der Erdboden, die Erde* Spr. 7796.

भुवनदीपक m. und °दीपिका (Bühler, Rep. No.

541) f. Titel zweier Werke.

भुवनद्विष् m. *ein Feind der Welt, — der Erde* Çiç. 1,40.

भुवनपति m. *Weltherr, Weltgebieter.* Auch fehlerhaft für भवनपति.

भुवनपावन 1) Adj. (f. ई) *weltreinigend.* — 2) f. ई Bein. der Gaṅgâ.

भुवनप्रणेतर् m. *die als Schöpfer personificirte Zeit* Javaneçvara bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,5.

भुवनभर्तर् m. *Herr der Welt, — der Erde.*

भुवनमती f. N. pr. einer Fürstin.

भुवनमल्लवीर m. N. pr. eines Mannes.

भुवनमातर् f. *die Weltmutter,* Durgâ Vâstuv. 1.

भुवनमालिनीकल्प m. Titel eines Werkes.

भुवनराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

भुवनवृत्तान्त m. *der Hergang in der Welt* Daçak. 40,2.

भुवनशासिन् m. *Fürst, König.*

भुवनसद् Adj. *in der Welt ruhend, — befindlich.*

भुवनाण्डक n. *das Weltei* Kâd. 3,11.

भुवनाद्भुत Adj. *die Welt in Staunen versetzend.*

भुवनाधीश m. N. pr. eines Rudra.

भुवनाधीश्वर m. desgl. Hemâdri 1,171,18.

भुवनानन्द m. N. pr. eines Mannes.

भुवनाभ्युदय m. Titel eines Gedichts.

भुवनेश 1) m. *a) Herr der Welt* Çvetâçv. Up. 6,7. — *b)* N. pr. α) eines Rudra. — β) einer Oertlichkeit. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin.

भुवनेशानी f. *Herrin der Welt.*

भुवनेशीपारिजात m. Titel eines Werkes.

भुवनेश्वर 1) m. *Herr der Welt, — der Erde a)* Bein. Çiva's. — *b) Fürst, König.* — 2) f. ई *Herrin der Welt,* Bein. verschiedener Göttinnen. — 3) n. N. pr. eines Tempels und einer Stadt, die Çiva geheiligt sind.

भुवनेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

भुवनेश्वरीकल्पपुटतन्त्र n. (Opp. Cat. 1), °रीतन्त्र n., °रीपद्धति f., °रीरहस्य n. und °रीस्तोत्र n. Titel von Werken.

भुवनेष्ठा Adj. *in den Wesen* oder *in der Welt befindlich.*

भुवनौकस् m. *Himmelsbewohner, ein Gott.*

भुवर्त्ति m. = भुवं तनोति, भूमण्डलविस्तारक nach Mahîdh.

भुवपति m. in Formeln neben भुवनपति.

भुवभर्तर् m. *Herr des Luftgebiets* (Comm.).

*भुवंमन्य Adj.

भुवंमन्यु m. N. pr. v. l. für भवन्मन्यु VP.^{2} 4,136.

भुवर्लोक m. = भुवस् 1) VP. 2,7,1. 6,3,26.

भुवस् Indecl. 1) in der Formel भूर्भुवः स्वः wegen seiner Stellung als *Luftgebiet* gedeutet. Bei der Annahme von 14 Welten nimmt भुवस् die zweite Stelle unter den 7 aufsteigenden Welten ein. — 2) wird als ein geistiger Sohn Brahman's gefasst. — 3) Name des 2ten und 11ten Kalpa 2) *h*).

भुविष्ठ Adj. 1) *auf der Erde* (Gegensatz *Himmel*) *weilend.* — 2) *auf dem Erdboden* (Gegensatz *Wagen*) *stehend.*

*भुविस् 1) (wohl m.) *Meer.* — 2) f. *Himmel.*

भुविस्पृश् Adj. *den Erdboden berührend.*

भुश्रुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

भुश्रुण्डि und भुश्रुण्डी f. *eine best. Waffe.*

भुषुण्डि und भुषुण्डी fehlerhaft für भुश्रुण्डि und भुश्रुण्डी.

भुसुक, भुसुख oder भुसुर m. N. pr. eines Jogin Ind. St. 14,101. 103. 117.

1. भू, भवति (auch Med., meist metrisch; Mund. Up. 3,1,4 ist भवति तेना° zu lesen); भवत्, भविष्यत् und भूत s. bes. 1) *werden, — zu* oder *Etwas* (Nomin. oder ein Adv. auf ई oder ऊ), *entstehen, geschehen, eintreten, sich erheben* (von einer Stimme), *zum Vorschein kommen, — aus* (Abl. 64,22), *zu Stande kommen, stattfinden, vorkommen, dasein, sich* irgendwo (Loc.) *befinden, geben* (impers. mit *es*). शतधा *in hundert Theile zerfallen* 73,28. दूरतस् *sich entfernen, sich fern halten* 168,2. मनसि oder चेतसि *in den Sinn kommen* (अभून्मनसि मकोपतेः so v. a. *beim Fürsten tauchte der Gedanke auf*) Kâd. 12,9. 38,22. Harshaṅ. 401,3. 203,20. Sehr häufig auch ohne diesen Loc. mit dem blossen Gen. der Person Lalit. 54,18. 69,1. 109,13. 115,16. 148,14. *भवति mit einem folgenden Fut. *es kann geschehen —, es kann der Fall eintreten, dass.* भवेत् *mag sein,* so v. a. *zugegeben* 241,18. इति चेद्भवेत् nach einer Frage so v. a. *wenn diese Frage aufgeworfen werden sollte.* भवतु *a) kann —, mag sein, wohl möglich* Veṇis. 5,8. — *b) gut, schon gut, genug, wozu die vielen Worte? wozu das viele Nachdenken? die Sache ist ja klar.* — Mit न *aufhören zu sein, vergehen, zu Nichte werden, zu Grunde gehen, sterben;* mit इह न *auf Erden nicht wieder entstehen,* so v. a. *nicht wieder geboren werden.* — Mit किं *was werden aus?* so v. a. *geschehen sein um, aus sein mit.* — 2) *stattfinden,* so v. a. *gestattet —, erlaubt sein* 42,25. — 3) *Jmd* (Gen., seltener Dat. und Loc.; angeblich auch Acc. mit परि oder प्रति) *zu Theil werden, Jmd treffen, — von Seiten Jmds* (Abl.), *esse alicui.* — 4) *auf Jmds* (Gen. oder *°तस्) *Seite sein, sich zu Jmd halten.* — 5) mit Dat. der Sache *sein —, gereichen —, dienen —, verhelfen zu.* फलाय so v. a. *Früchte bringen.* — 6) mit Loc. der Sache *sich hingeben, an Etwas gehen, sich beschäftigen mit.* — 7) *etwas Rechtes werden* oder *sein, Etwas zu bedeuten haben, die Oberhand bekommen, gedeihen, — an* (Instr.), *sein Ziel erreichen, zum Ziele führen.* — 8) mit Acc. *in Etwas hineinkommen, gerathen in, gelangen zu.* इदम् *es dazu bringen,* so v. a. *Glück haben.* — 9) *sein* (zur Copula abgeschwächt). कथं भविष्यति *wie wird (sie) sein?* so v. a. *wie wird (ihr) sein?* नाभिज्ञानामि भवेदेव न वेति *ich weiss nicht, ob es sich so verhält oder nicht.* Bildet mit verschiedenen Participien periphrastische Verbalformen: mit einem Partic. fut. *im Begriff sein zu.* कृतवान्भविष्यसि (46,15) *du wirst gethan haben.* Aor. अभूत् u. s. w. (62,1. 101, 9. 121,30. 127,15. 139,1), Potent. (200,21) und Fut. mit einem Partic. praet. pass. — 10) Perf. बभूव u. s. w. bildet mit einem eigenthümlichen Nom. act. im Acc. (बिभराम्, कथयाम् u. s. w.) ein periphrastisches Perf. MBh. 1,192,11. 193,11. 3,113,5. 236,5. 8,89,19. Ragh. 7,45. 9,70. 76. 11,37. 16,42. 18,44. Kumâras. 15,36. Med. बभूवे, बभूविरे Çiç. 9, 84. Kumâras. 14,46. — Caus. भावयति (metrisch auch Med.) 1) *in's Dasein bringen, in's Leben rufen, erzeugen, hervorbringen, bewirken, schaffen.* — 2) *fovere, hegen, pflegen, in Acht nehmen, fördern, beleben, erfrischen, heben.* भावित *angenehm erregt, gut gestimmt* Kâd. 220,5. *sich gehoben fühlend, seiner Macht sich bewusst geworden* Chr. 60,8. MBh. 1,118,28. Verz. d. Oxf. H. 55,*a*,24. — 3) *einer Sache huldigen, — sich hingeben, üben, ausüben.* — 4) *in seine Gewalt bringen, in seiner Gewalt haben* Spr. 3621. — 5) *erlangen.* Angeblich Med. — 6) *an den Tag legen, äussern, zeigen.* — 7) *umwandeln, umformen.* — 8) *läutern.* — 9) *dem Geiste vergegenwärtigen, sich Etwas denken, — vorstellen.* — 10) *erkennen.* — 11) *erkennen als, halten für;* mit doppeltem Acc. — 12) *Jmd überführen.* — 13) *Etwas constatiren, feststellen, bestimmen.* — 14) *vermengen.* — 15) *sättigen, einweichen.* — 16) भावित *a) ganz von Etwas erfüllt, beschäftigt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) gerichtet auf* (Loc.). — *c) parfümirt.* — *d)* Çvetâçv. Up. 4,22 fehlerhaft für भामित. — Vgl. अभावित Nachtr. 3. — Desid. बुभूषति (metrisch auch Med.) 1) *Etwas* (Nomin.) *werden —, sein wollen, sich bestreben zu sein* ṚV. 1,32,7. क्षिप्रम् *sich bestreben rasch bei der Hand zu sein.* — 2) *Etwas werden wollen,* so v. a. *emporkommen wollen, auf seine Wohlfahrt bedacht sein.* — 3)

Jmd (Acc.) *haben wollen.* — 4) *Jmd gern haben, Jmd wohl wollen, Jmd freundlich empfangen.* — 5) *Etwas haben wollen, sich um Etwas bemühen, Etwas sich angelegen sein lassen;* mit Acc. — 6) *gern haben, achten, in Ehren halten.* — 7) *sich zu rächen gedenken.* — *Desid. vom Caus. बिभावयिषति. — Intens. (बेभवीति, बँभुवती, *बेभवति, बेभवत् Çat. Br.; vgl. jedoch u. नि und वि, *बेभेति, *बेभूतु, बेभूयते) 1) *häufig sein, zu sein pflegen.* — 2) *sich verwandeln in* (Acc.). — 3) तिरँ इवैतँन बेभवत् *das hatte er geheim, verberge er.* — Mit अति 1) *in hohem Grade werden, — entstehen.* शब्दश्च घोरो ऽतिबभूव so v. a. °अतिघोरो बभूव. — 2) *mehr sein als, übertreffen;* mit Acc. Auch im Epos steht अति in der Regel vom Verbum getrennt; auch Med. — 3) *überwältigen.* अतिभूत (v. l. अभिभूत) *überwältigt* (sc. von Râhu), so v. a. *verfinstert* (Sonne). — Desid. *mehr sein wollen als* (Acc.). — Mit प्र-अति *in hohem Grade hervorragen über, — übertreffen;* mit Acc. Maitr. S. 1,5,4. — Mit *व्यति Med. *mit Jmd* (Acc.) *um den Vorrang streiten.* — Mit अधि *übrig bleiben* Maitr. S. 2, 3,3 (30,1). 4,2 (39,7). — Mit अनु 1) *umfassen, einschliessen.* — 2) *erreichen, gleichkommen;* mit Acc. — 3) *so lange bestehen wie* (Acc.) oder *erfüllen.* — 4) *Jmd zur Hand gehen, helfen, dienlich sein;* mit Acc. — 5) *sich Jmd* (Acc.) *zuwenden.* — 6) *empfinden, fühlen, geniessen, an sich erfahren, sich erfreuen an, erleiden.* — 7) *wahrnehmen, innewenden, hören, vernehmen, erfahren, kennen lernen.* — Caus. 1) *Jmd Etwas empfinden —, erfahren lassen;* mit doppeltem Acc. — 2) *zum Bewusstsein bringen* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,2. — 3) मनसा *sich Etwas vergegenwärtigen, im Geiste zurückkommen auf* (Acc.) Kâd. 198,18 (333,11). — 4) *zu Gesicht bringen.* — 5) *kräftigen, stärken.* — 6) *läutern.* — Desid. *zu empfinden —, zu geniessen wünschen.* — Mit प्रत्यनु *im Einzelnen geniessen, — empfinden, — erleiden* Kâraṇḍ. 25,13.14. 27,8.21. — Mit समनु *empfinden, geniessen.* — Caus. Med. *Jmds* (Acc.) *gedenken* Dhûrtan. 11. — Mit अन्तर् 1) *eindringen in* (Loc.). — 2) *enthalten sein in* (Loc.). — 3) अन्तर्भूत *im Innern seiend, innerlich* 80,29. *enthalten in* (im Comp. vorangehend) 281,10. — Caus. in अन्तर्भावित. — Mit अप *wegbleiben, fern sein, fehlen.* राष्ट्रादपभूत: *nicht zur Herrschaft gelangt.* — Mit अपि 1) *in Etwas gerathen, unter Etwas fallen, in Etwas sein;* mit Loc. — 2) *Theil haben an* (Loc.). — Mit अभि 1) *übertreffen, überragen, überlegen sein, siegen* (RV. 5,37,5), *überwältigen, besiegen, hart bedrängen, über Jmd kommen, heimsuchen;* mit Acc. अभिभूत von der Sonne gesagt, so v. a. *verfinstert* Hariv. 1,42,19. — 2) *länger bestehen als* (Acc.). — 3) *Jmd seine Uebermacht fühlen lassen, demüthigen.* — 4) *sich Jmd zuwenden, kommen zu* (Acc.). — 5) *Jmd beschenken mit* (Instr.) Maitr. S. 1, 6,3 (90,3). — Caus. *überwältigen.* — Desid. 1) *übertreffen —, überlegen sein wollen;* mit Acc. — 2) *Jmd heimzusuchen gedenken* Naish. 5,124. — Mit अत्यभि, °भूत v. l. für प्रत्यभिभूत. — Mit प्रत्यभि, °भूत *überwältigt, besiegt.* — Mit आ 1) *gegenwärtig —, in* oder *bei Etwas* (Loc. oder Acc.) *sein; dasein, vorhanden sein.* — 2) *bestehen, fortfahren zu leben.* — 3) *hervorkommen, entstehen, — aus* (Abl.). Mit पुनर् *wieder wachsen.* — 4) *sich an Jmd* (Acc. mit अधि) *wenden* Gaut. 13,27. — 5) *sich erstrecken —, übergehen auf* (Acc. mit अधि) Gaut. 12,41. — Mit अन्वा *nachfolgen, nachthun;* mit Acc. — Mit अभ्या *Jmd* (Acc.) *begegnen, accidere alicui.* पँथ्येनं तीरँ कँवलं पाँने ऽभ्याभँवेत् *wenn es ihm begegnet lautere Milch zu trinken.* — Mit पर्या *sich umdrehen.* — Mit प्रत्या *Jmd* (Acc.) *zur Hand* oder *zu Diensten sein.* — Mit आविस् s. u. d. Worte. — Mit प्राविस् *erscheinen.* — Mit उद् 1) *hervorgehen, entstehen.* उद्भूत *hervorgegangen, entstanden, gewachsen* (Baum). — 2) *zu mehr werden, zunehmen, wachsen, steigen.* उद्भवित्री als Fut. Naish. 8,56. उद्भूत *erhoben, gehoben, gesteigert.* — 3) *zureichen, gleichkommen.* — 4) *sich erheben,* so v. a. *sich empören.* — 5) उद्भूत *bestimmt.* — Caus. 1) *entfalten, erzeugen, hervorbringen, zeigen, entwickeln.* — 2) *zur Sprache —, auf's Tapet bringen* Prasannar. 58,18. 59,19. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,12. — 3) *betrachten als, halten für;* mit doppeltem Acc. Vikramâṅkaḱ. 9,19. — Mit प्रोद्, प्रोद्भूत *hervorgegangen, entstanden.* दूरतस् *von Weitem her kommend.* — Mit प्रत्युद् 1) *sich erheben.* प्रत्युद्भूत *erhoben, in die Höhe steigend* Mahâvîraḱ. 51,2. — 2) *an Umfang gewinnen, wachsen* Mahâvîraḱ. 45,8. — Mit समुद् 1) *hervorgehen, entspringen, entstehen, aufkommen* (von einem Gedanken Kâd. 177,1). समुद्भूत *hervorgegangen, entsprungen, entstanden.* — 2) *zunehmen, wachsen, steigen.* — 3) समुद्भूत *a) vorhanden.* — *b) herbeigeschossen, herbeigeflogen* MBh. 12,13273. v. l. समुद्भूत und समुद्धत. — Mit उप 1) *sich nahen zu* (Acc.). — 2) *beistehen, helfen zu* (Dat.). — Desid. *Jmd* (Acc.) *helfen wollen.* — Mit तिरस् Simpl., Caus. und Intens. s. u. तिरस्. — Mit नि, *निभूत *vergangen.* — Intens. (°बेभुवत्) *enthalten sein in* (Loc.) Maitr. S. 1,2,17. — Mit *प्रणि oder *प्रनि. — Mit निस् *von der Stelle kommen.* — Mit परा 1) *vergehen, hinschwinden, hinsein, unterliegen, verkommen.* पराभूत *unterlegen, verkommen, verdorben.* — 2) *Jmd* (Acc.) *besiegen.* पराभूत *besiegt.* — 3) *Jmd* (Acc.) *zu nahe treten, ein Leid zufügen, beleidigen.* पराभूत *dem zu nahe getreten worden ist* u. s. w. — Caus. 1) *verderben, zu Grunde richten* Âpast. Çr. 5,15,3. — 2) *besiegen.* — 3) *hinschwinden, verkommen, eine Einbusse erleiden.* — Mit अनुपरा *nach Jmd* (Acc.) *verderben* (intrans.). — Caus. *Jmd* (Acc.) *gemäss Etwas* (Acc.) *verderben* (trans.). — Mit परि 1) *um Etwas her sein, umfangen, umfassen; einschliessen, in sich enthalten.* — 2) *umkreisen, umgehen, umfliegen; begleiten.* — 3) *besorgen, leiten.* — 4) *mehr sein, übertreffen, bemeistern, besiegen.* परिभूत *besiegt, überwunden.* — 5) *Jmd umgehen,* so v. a. *nicht beachten, geringschätzen, mit Geringschätzung behandeln, demüthigen, erniedrigen, kränken.* परिभूत *geringgeschätzt, gedemüthigt, erniedrigt, gekränkt.* — 6) *Etwas nicht beachten.* — 7) *über Etwas* (Acc.) *spotten.* — 8) *Jmd* (Acc.) *Schande machen.* — 9) *hinschwinden, abnehmen.* — 10) परिभूत *a)* = *अप्रस्तुत. — *b)* fehlerhaft für परिभुक्त. — Caus. 1) *weiterverbreiten, unter die Leute bringen.* — 2) *übertreffen* Bhâg. P. 9,4,25. — 3) *einweichen, tränken, benetzen.* — 4) *läutern.* — 5) *sich denken, sich vorstellen.* — 6) *bedenken, nachdenken über.* — 7) *erkennen als,* mit doppeltem Acc. — 8) परिभावित *ganz erfüllt von* (im Comp. vorangehend) Lalit. 218,4. — 9) परिभावितत्व Comm. zu ṚV. Prât. 2,5 fehlerhaft für परिभाषितत्व, wie ed. M. liest. — Mit संपरि *geringschätzen.* — Caus. *zusammenhalten, festmachen.* — Mit पुनर् s. u. diesem Worte. — Mit प्र 1) *hervorkommen, entspringen, entstammen, entstehen, — aus* (Abl.), *zum Vorschein kommen, geschehen, erfolgen, erscheinen.* प्रभूत *geworden zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *hinausreichen über* (Acc.). पृष्ठम् so v. a. *mehr betragen als der Rücken zu tragen vermag.* — 3) *mehr werden, reicher werden um* (Instr.), *zahlreich sein.* प्रभूत *reichlich, viel, in grossem Maasse vorhanden, zahlreich; stattlich, gross, bedeutend.* Am Ende eines Comp. *reich an, gesegnet mit.* प्रभूत° Adv. *sehr, in hohem Maasse.* Compar. प्रभूततर (40,19), Superl. प्रभूततम. — 4) *valere, tüchtig sein, Geltung haben, stark werden, — sein, die Oberhand haben, die Macht gewinnen* oder *besitzen, zu befehlen haben* (प्रभु: प्रभवति so v. a. *der Herr hat zu entscheiden* Harshaḱ. 150,15), *regieren, Macht haben —, verfügen können über* (Gen.,

Loc. oder Dat. [Med. Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,31]), *gewachsen sein* (mit Dat.), *vermögen* —, *im Stande sein zu* (Infin.), *Etwas* (Dat. oder Loc.) *zu bewirken vermögen.* दृषे *Jmd* (Gen.) *zu züchtigen vermögen,* विमुक्तौ (Spr. 1769) *der Erlösung theilhaftig werden.* प्रभवत् *vermögend, mächtig.* प्रभूत *vermögend zu* (Infin.). — 5) *zu Gute kommen, helfen, nützen;* mit Dat. — 6) *Jmd* (Acc.) *mit einer Bitte angehen.* — Caus. 1) *mehren, verbreiten, reicher ausstatten.* — 2) *gedeihen machen, pflegen.* — 3) *zur Macht verhelfen.* प्रभावित *zur Macht gelangt, mächtig* Vâgrakkh. 24 9. — 4) *sich helfen.* — 5) *erkennen.* — Desid. vom Caus. प्रबिभावयिषति *vergrössern* —, d. i. *dehnen* — oder *anschwellen wollen.* — Mit अनुप्र 1) अनु प्रभूत *sich verbreitend durch* (Acc.). — 2) अनुप्रभूत *durchdrungen* —, *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभिप्र *Jmd* (Acc.) *beistehen.* — Mit उपप्र *Jmd* (Acc.) *helfen.* — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *gleichkommen.* — Caus. 1) *beobachten, kennen lernen.* — 2) Pass. *gelten für* (Nomin.). — Mit वि 1) *entstehen, sich entfalten; erscheinen.* — 2) *gleichkommen, erreichen, ausreichen, zureichen, ausfüllen;* mit Dat. oder Acc. — 3) *vermögen zu* (Infin.). — 4) *vorhanden sein* in अविभवत्. — Caus. 1) *zur Entfaltung bringen.* — 2) *trennen, scheiden.* — 3) *erscheinen lassen, offenbaren, zeigen.* — 4) *wahrnehmen, ausfindig machen, entdecken, erkennen,* — *als* (Acc.) Spr. 7650. — 5) *Jmd anerkennen.* — 6) *halten für,* mit doppeltem Acc. zu Spr. 1233. Pass. *angesehen werden für, erscheinen als* (Nomin.). — 7) *sich denken, sich vorstellen, dem Geiste vorführen.* — 8) *überlegen, nachdenken.* — 9) *Etwas* (Acc.) *bei Jmd* (Loc.) *annehmen, voraussetzen.* — 10) *Etwas beweisen, nachweisen, erweisen.* — 11) *Jmd überführen, überzeugen.* — Intens. (°बोभुवत्) *sich verbreiten über* (Loc.) Maitr. S. 1,2,17 = TS. 1,3,10,1. — Mit अनुवि *gleichkommen, ausreichen, ausfüllen;* mit Acc. — Mit प्रवि in °भावक. — Mit प्रतिवि Caus. *dem Geiste vorführen* Lalit. 254,2. — Mit संवि in °भाव्य. — Mit सम् 1) *zusammenkommen, sich verbinden,* — *mit* (Instr., Loc., Instr. mit सह). संभूय Absol. *sich zusammenthuend, verbunden, in Gemeinschaft.* संभूत *zusammengefügt aus* (Instr.). — 2) *sich sammeln, sich zusammenfinden.* — 3) *sich begatten,* — *mit* (Instr., Instr. mit सह und सार्धम्, oder Acc.). — 4) *Raum finden, Platz haben in* (Loc.), *seinen Platz haben unter* (°त्रौ), *zu stehen kommen.* राहुग्रसनसंभूत so v. a. *in Râhu's Rachen gerathen* Spr. 1172. — 5) *gross genug sein.* — 6) *aufgehen* —, *enthalten sein in* (Loc.). — 7) *entstehen, sich bilden, geboren werden, hervorgehen,* — *aus* (Abl.), *sich entwickeln, werden.* संभूत *entstanden, hervorgegangen, hervorkommend,* — *aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *gebildet* —, *gemacht aus* (im Comp. vorangehend), *herkommend von* (im Comp. vorangehend). Am Anfange eines adj. Comp. *bei dem — entstanden ist,* so v. a. *versehen mit.* संभूतसंत्रास Adj. so v. a. *erschrocken.* — 8) *erfolgen, geschehen, Statt haben, dasein, sich vorfinden, vorkommen, geben* (impers. mit *es*). — 9) *möglich* —, *denkbar sein, Statt finden* —, *erfolgen können* 157, 7. 159,8. 10. 262,6. 267,26. 279,14. 286,16. Mit न *nicht möglich sein* 209,12. 279,22. — 10) *Etwas* (Nomin.) *werden* oder *sein.* संभूत *geworden zu* (Nomin.). — 11) *Jmd* (Loc. oder Gen.) *zu Theil werden.* — 12) *valere, wirken.* — 13) *vermögen zu* (Infin. oder ein Nom. act. im Loc.). — 14) mit Acc. *a) eingehen in, theilhaftig werden.* — *b) *fassen, Raum haben für.* — Caus. 1) *zu Stande bringen, herstellen, vollbringen, vollführen.* अभ्यागतः कथं स संभावयेयम् so v. a. *wie mache ich es, dass ich hinkomme?* 44,32. — 2) *in die Hand nehmen, ergreifen* Bâlar. 155,12. संभावित *ergriffen* Kâd. 2, 20,11. — 3) *begreifen, in sich aufnehmen, erfassen.* संभावित *erfasst* Kâd. 2,32,22. — 4) *Jmd unter die Arme greifen, hegen und pflegen* MBh. 12,139,105. — 5) *sich begeben zu* oder *nach* (Acc.) 325,30. Bâlar. 151,9 (Med.). — 6) *Jmd antreffen, finden.* जीवन्तीम् *lebend antr.* Harshak. 213,11. — 7) *begrüssen.* अन्नेन (ein Kind) *mit Speise begrüssen,* so v. a. *ihm die erste Speise reichen.* — 8) *Jmd* (Acc.) *Ehre erzeigen.* संभावित *geehrt, in Ehren stehend, geachtet.* Superl. °तम Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1 (501,4). — 9) *Etwas gnädig aufnehmen.* — 10) *Jmd mit Etwas versehen, Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *zukommen lassen, beschenken mit* (Instr.). दोषेण so v. a. *Jmd einen Makel anhängen.* — 11) *annehmen, dass es Etwas sei, voraussetzen,* — *bei Jmd* (Loc. oder Gen.), *Jmd Etwas zutrauen* 301,16. 310,31. — 12) *halten für,* mit doppeltem Acc. अन्यथा *Jmd verkennen, Arg wohn gegen Jmd* (Acc.) *hegen* Kâd. 2,97,11. — 13) *Etwas für möglich halten.* न संभावितमस्माभिरग्र्य धर्मासनमध्यासितुम् *ich halte es für unmöglich heute den Richtersitz zu besteigen;* **für möglich halten, dass* (Potent. mit und ohne यद् oder Fut.), *mit न *nicht f. m. h., dass* (Potent., Potent. mit यद्, यच्च, यत्र, यदा, यदि oder ज्ञातु, Fut. oder Fut. mit किं किल). — 14) Med. *erleben.* माक्षिष्मत्यौ सूर्योद्गमनं संभावयते so v. a. *erreicht* Mâhishmati *bei Sonnenaufgang.* — 15) संभावित *wozu man Vertrauen hat.* Compar. °तर् — Desid. etwa *vorwärts zu kommen wünschen.* — Mit अनुसम् *nach Jmd* (Acc.) *zu Stande kommen,* — *gedeihen.* — Mit अभिसम् *Etwas erreichen, in den Besitz von Etwas gelangen, eingehen in, theilhaftig werden;* mit Acc. — Caus. *Jmd begrüssen.* — Mit परिसम् *entstehen, entspringen,* — *aus* oder *von* (Abl.). — Mit प्रतिसम् *sich hingeben, pflegen;* mit Acc.

2. भू 1) Adj. am Ende eines Comp. *werdend, entstehend, entstanden, entspringend, entsprossen, seiend.* Selbständig als Beiw. Vishṇu's nach Nilak. = सत्तारूप. — 2) m. *ein best.* Ekâha. — 3) f. *a) das Werden, Entstehen.* — *b) Weltraum;* Pl. *Welträume, Welten.* — *c) die Erde.* भुवो भर्ता so v. a. *Fürst, König.* भुवि *auf Erden.* — *d)* Bez. *der Zahl Eins.* — *e) Erde,* so v. a. *Erdboden.* भुवि *auf dem* oder *den Erdboden* 94,12. 26. 138,3. वाजि° *Terrain für Pferde.* — *f) Land, Ländereien.* — *g) Erde* als *Stoff.* — *h) Raum, Ort, Platz.* — *i) die Basis einer geometrischen Figur* Âryabh. 2,8. — *k) Gegenstand* (des Streites u. s. w.). — *l)* mystische Bez. *des Lautes* ल. — *m) *Opferfeuer.*

भूःखार् Adj. *bucharisch.*

*भूक 1) m. n. *a) Loch, Oeffnung.* — *b) die Oeffnung einer Fontaine.* — *c) Zeit.* — 2) m. *Finsterniss.*

*भूकदम्ब m. und *भूकदम्बा f. Namen von *Pflanzen* Râgân. 5,21.

*भूकदम्बक 1) m. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. — 2) f. भूकदम्बिका f. *eine best. Pflanze.*

भूकन्द m. *eine best. officinelle Pflanze.*

भूकपित्थ m. *Feronia elephantum;* n. *die Frucht.*

भूकम्प m. 1) *Erdbeben.* — 2) N. pr. eines Mannes.

भूकर्ण m. *der Durchmesser der Erde.*

भूकर्णि m. N. pr. eines Mannes.

*भूकर्बुदारक m. *Cordia Myxa* Râgân. 11,208.

*भूकल m. *ein störrisches Pferd.*

*भूकश्यप m. Bein. Vasudeva's.

*भूकाक m. 1) *eine Reiherart.* — 2) *Brachvogel.* — 3) *eine Taubenart.*

भूकाश्यप m. *Fürst, König* Bâlar. 95,5. 160,11. 300,11.

*भूकुम्भी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,130.

*भूकुष्माण्डी f. *Batatas paniculata* Râgân. 7,100.

*भूकेश 1) m. *a) der indische Feigenbaum.* — *b) Blyxa octandra.* — 2) f. आ *eine* Râkshasî. — 3) f. ई *Vernonia anthelminthica.*

*भूक्षित् m. *Schwein.*

भूक्षीरवाटिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

भूखण्ड *ein über die Erde handelnder Abschnitt* (als Titel eines Kapitels).

*भूखर्जूरी f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,60.

भूगत Adj. *was auf der Erde ist, — lebt.*

भूगन्धपति m. Bein. Çiva's Hemâdri 1,621,15.

*भूगर् n. *mineralisches Gift* Râǵan. 6,224.

*भूगर्भ m. Bein. Bhavabhûti's.

भूगृह् n. 1) *ein unterirdisches Gemach.* — 2) *ein best. Theil eines Diagramms.*

भूगेह् n. = भूगृह् 1).

भूगोल und °क m. *die Erdkugel.*

भूगोलवृत्तान्त m., भूगोलसंग्रह् m., भूगोलसार् und भूगोलकस्तामलक n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*भूघन m. *Körper.*

*भूघ्नी f. *Alaunschiefer* Râǵan. 13,63.

भूचक्र n. *Aequator* Ind. St. 14,137.

भूचर् Adj. (f. आ) *auf der Erde wandelnd, die E. bewohnend;* m. *Erdenbewohner.*

*भूछाय n. und *भूछाया f. *Finsterniss.*

*भूजन्तु m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,55.

*भूजम्बु und *भूजम्बू f. 1) *Weizen.* — 2) *Flacourtia sapida* und *deren Frucht* Râǵan. 11,30.

भूत् 1) Adj. (f. आ) *a) geworden,* so v. a. *gewesen, vergangen.* — *b) wirklich geschehen.* — *c) geworden,* so v. a. *seiend, gegenwärtig.* — *d) geworden, seiend* in Comp. mit dem Prädicat, insbes. mit einem Subst., wodurch auch in Geschlecht und Zahl übereinstimmende Attribute oder Prädicate gewonnen werden. In Comp. mit einem Adv. wird ein entsprechendes Adj. gebildet. — *e) eingeweicht in* (im Comp. vorangehend). — *f) verbunden —, gemischt mit* (im Comp. vorangehend). — *g) geläutert.* — *h) *erlangt.* — *i) *passend, schicklich.* — *k)* fehlerhaft für भृत्. — 2) m. n. *a) Wesen im weitesten Sinne,* von *göttlichen, menschlichen und andern Wesen* (auch *Pflanzen*); *ein gutes Wesen; die Welt.* Selten m. — *b) ein unheimliches Wesen, Gespenst, Kobold.* *Bei den Ǵaina *eine Abtheilung der* Vjantara. — 3) (*m.) f. (आ) *der 14te Tag in der dunkelen Hälfte eines Monats.* — 4) m. *a) *Knabe.* — *b) *ein grosser* Jogin. — *c) *Pl. *eine best. häretische Schule.* — *d)* N. pr. α) eines Opferpriesters der Götter. — β) eines Jaksha. — γ) eines Schwiegersohnes des Daksha und Vaters einer Anzahl von Rudra. — δ) eines Sohnes des Vasudeva. — 5) f. आ N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25. — 6) n. *a) Vergangenheit.* — *b) Thatsache, Wirklichkeit* 82, 18. — *c) kräftiges Dasein, Wohlsein, Gedeihen.* — *d) Element,* insbes. *ein grobes* (*Aether, Luft, Feuer, Wasser, Erde*), aber auch *ein feines.* तत्यजुस्तं पञ्च भूतानि so v. a. *er starb.* Die Buddhisten nehmen nur vier *Elemente* an. — *e)* Bez. *der Zahl fünf* Hemâdri 1,135,15. 16.

भूतकरण n. *das Werkzeug der Vergangenheit,* Bez. *des Augments.*

भूतकरणावती f. *der Charakter und die Personalendungen der augmentirten Verbalformen.*

भूतकर्तर् m. *Schöpfer der Wesen.*

भूतकर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

भूतकाल m. *die vergangene Zeit* 243,11.

भूतकालिक Adj. *zur Vergangenheit in Beziehung stehend, sie betreffend.*

भूतकृत् Adj. *Wesen bildend, schöpferisch;* m. *Schöpfer der Wesen.* Pl. *eine best. Gruppe von Göttern* Çâṅkh. Çr. 14,72,1.

भूतकेतु m. N. pr. 1) eines Sohnes des Manu Dakshasâvarṇi. — 2) eines Vetâla.

भूतकेश 1) *m. f. n. *Corydalis Goveniana* Mat. med. 294. — 2) *m. *Mussaenda frondosa.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Nardostachys Jatamansi, Vitex Negundo* und *weisses Basilienkraut* Bhâvapr. 3,120. Râǵan. 4,155. 157. 12,101.

*भूतकेसरा f. *Trigonella foenum graecum.*

भूतकोटि f. bei den Buddhisten *der Culminationspunct der Wesen* als Bez. *der Leere.*

*भूतक्रान्ति (wohl भूताक्रान्ति) f. *Besessenheit* Râǵan. 20,29.

भूतगण m. 1) *die Schaar —, die Gesammtheit der Wesen.* — 2) *die* oder *eine Schaar von Gespenstern* 138,7.

भूतगणाधिप m. Bein. des Nandin.

*भूतगन्धा f. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

भूतगृह्य m. Pl. *elementare Hausgötter* Pâr. Gṛhj. 1,12,2. 2,9,3.

भूतग्राम m. 1) Sg. und Pl. *die Schaar —, die Gesammtheit der Wesen.* — 2) *eine Schaar von Gespenstern.*

*भूतघ्न m. 1) *Kamel.* — 2) *Knoblauch.* — 3) *Betula Bhojpatra* Râǵan. 9,117.

*भूतघ्नी f. *Basilienkraut* (Râǵan. 10,153) und = मुण्डितिका.

भूतचतुर्दशी f. *der 14te, dem* Jama *geheiligte Tag in der dunkelen Hälfte des* Kârttika.

भूतचारिन् Adj. *in den Wesen wandelnd* (Çiva).

भूतचिन्ता f. *Untersuchung der Elemente.*

भूतचैतनिक m. *ein Anhänger der Theorie, dass der Intellect aus stofflichen Elementen hervorgehe,* Comm. zu Njâjas. 3,2,36.

भूतचैतन्य n. *das Intellectsein des Stoffes* Comm. zu Njâjas. 3,2,38.

*भूतजटा f. 1) *Nardostachys Jatamansi.* — 2) *eine andere Valeriana* Râǵan. 12,99. 101. Bhâvapr. 1,190.

भूतज्योतिस् m. N. pr. eines Fürsten.

भूतडामर् 1) m. Titel eines Tantra. — 2) f. ई N. pr. einer Gottheit Paṅkad.

भूततन्त्र n. *die Lehre von den Gespenstern.* Pl. Hemâdri 1,513,8.

*भूततृण n. *eine best. Grasart.*

भूतत्व n. Nom. abstr. zu भूत *Wesen* und *Element.*

भूतदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers Hem. Par. 8,25.

भूतदाह्नीय Adj. *die Creatur zu versengen —, zu Grunde zu richten geeignet* Âpast.

*भूतद्राविन् m. 1) *rother Oleander* Râǵan. 10,14. — 2) *ein best. Baum,* = भूताङ्कुश Râǵan. 9,155.

*भूतद्रुम m. *Cordia latifolia* Râǵan. 11,206.

भूतद्रुह् Adj. *den Geschöpfen Leid zufügend.*

भूतधरा f. *die Erde* Râǵan. 2,1.

भूतधात्री f. 1) *Erhalterin der Geschöpfe* als Beiw. des Schlafes Kâraka 1,21. — 2) *die Erde* Râǵan. 2,1. Kâd. 132,10.

भूतधामन् m. N. pr. eines Sohnes des Indra.

भूतधारिणी f. *die Erde.*

भूतनन्द् m. N. pr. eines Fürsten.

भूतनाथ m. *der Gebieter über die Gespenster,* Bein. Çiva's Kaṇḍak. 75,14.

*भूतनायिका f. Bein. der Durgâ.

*भूतनाशन 1) m. *a) Semecarpus Anacardium.* — *b) Pfeffer.* — *c) schwarzer Senf* Râǵan. 16,80. — 2) n. *a) Asa foetida.* — *b) die Beere von Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11,189.

भूतनिचय m. *der Körper.*

भूतपति m. 1) *Herr der Wesen,* insbes. *der bösen.* Auch Bez. Rudra-Çiva's, Bhava's, Çarva's und Agni's. — 2) *Ocimum sanctum.*

*भूतपत्री f. *Basilienkraut.*

भूतपाल m. *Beschützer der Wesen.*

भूतपुर N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes. — 2) f. ई einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

*भूतपुष्प m. *Calosanthes indica.*

*भूतपूर्णिमा f. *der Vollmondstag im Monat* Âçvina.

भूतपूर्व Adj. (f. आ) 1) *früher dagewesen, — gewesen.* कथा: *alte Geschichten* Kâd. 104,22. अजत्त°

was früher vocalisch auslautend gewesen ist. — 2) *gestorben.*

भूतपूर्वक Adj. = भूतपूर्व 1).

भूतपूर्वता f. *die früheren Verhältnisse.*

भूतप्रकृति f. *der Urgrund der Wesen.*

भूतप्राय Adj. Kathâs. 61,7 fehlerhaft für भीतप्राय.

*भूतबलि m. = भूतयज्ञ Gal.

भूतबालग्रहोन्माद m. *Irresein durch Einwirkung böser Geister und Kinderdämone* Pañkar. 3,14,15.

*भूतब्रह्मन् m. = देवलक.

भूतभर्तृ m. *der Herr der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतभव Adj. *in allen Wesen befindlich* Hariv. 15777.

भूतभव्य n. *Vergangenheit und Zukunft* AV. 11, 5,20.

भूतभावन 1) Adj. *den Wesen Heil bringend.* Als Beiw. Brahman's könnte es auch *Schöpfer der Wesen* bedeuten. °भावन Adj. *denen Heil bringend, die den Wesen Heil bringen.* — 2) n. angeblich = स्वरूप.

भूतभाविन् Adj. 1) *die Wesen erschaffend* Kûlikop. 5. — 2) *vergangen und zukünftig* Kâvjapr. 10,28.

भूतभाषा f. *die Sprache der Gespenster.*

भूतभाषामय Adj. (f. ई) *in der Sprache der Gespenster abgefasst.*

भूतभाषित n. *die Sprache der Gespenster.*

भूतभृत् Adj. *die Wesen erhaltend.*

भूतभैरव 1) m. *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 3,118.4,138. — 2) n. Titel eines Tantra.

भूतभौतिक Adj. *aus den Elementen und aus dem, was aus ihnen gebildet ist, bestehend.*

भूतमय Adj. (f. ई) 1) *alle Wesen in sich enthaltend* Hariv. 3,117,10. — 2) *aus den fünf Elementen bestehend* Naish. 4,80. — 3) *wie Etwas in Wirklichkeit ist* Bhâg. P. 10,14,2.

भूतमहेश्वर m. *der hohe Herr der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतमातर् f. Pl. *die Mütter der Wesen.*

*भूतमातृका f. *die Erde* Gal.

भूतमातोत्सव (!) n. *ein best. Fest.*

भूतमात्रा f. Pl. 1) *die feinen Elemente.* — 2) *die groben und die feinen Elemente.* — 3) *die zehn primären Objecte.*

*भूतमारी f. *ein best. Harz* Râgân. 12,33.

भूतयज्ञ m. *das Opfer an die Wesen.*

भूतयोनि f. *der Urquell der Wesen.*

भूतरय m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem 5ten* Manu.

भूतराज् m. *der Fürst der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतरूप Adj. *die Gestalt eines Gespenstes habend.*

भूतल n. *Erdboden, die Erde.*

भूतलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भूतलस्थान m. *Mensch* Gal.

*भूतलिका f. *Trigonella corniculata* Râgân. 12, 134.

भूतलिपि f. *Gespensterschrift* als Bez. *einer best. Zauberformel.*

भूतलोन्मथन m. N. pr. eines Dânava.

भूतवत् Adv. *wie wenn es vergangen wäre* 243,3.

भूतवत् Adj. 1) *von Gespenstern umgeben* Hemâdri 1,234,5. — 2) *das Wort* भूत *enthaltend.*

भूतवर्ग m. *die Schaar der Gespenster.*

भूतवास m. 1) *der Wohnsitz der Wesen* Hariv. 14900. v. l. भूतावास. — 2) **Terminalia Bellerica* (*der Wohnsitz der bösen Wesen*) Bhâvapr. 1,161.

भूतवाहन 1) Adj. *auf Gespenstern reitend* oder *mit G. fahrend* (Çiva). — 2) n. *ein von Gespenstern gezogener Wagen.*

भूतवाहनसारथि m. *der Wagenlenker des von Gespenstern gezogenen Wagens* (Çiva).

*भूतविक्रिया f. *Besessenheit, Fallsucht* Râgân. 20,30.

भूतविद् Adj. 1) *die Wesen kennend.* — 2) *die bösen Wesen, welche die Menschen heimsuchen, kennend und sie abzuwehren verstehend* zu Spr. 6288.

भूतविद्या f. *die Wissenschaft von den Wesen, welche die Menschen heimsuchen, und von ihrer Abwehr.*

भूतविनायक m. *ein Anführer der Gespenster.*

भूतविष्णु m. N. pr. eines Mannes.

भूतवीर m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*भूतवृक्ष m. 1) *Trophis aspera* Râgân. 9,129. — 2) *Calosanthes indica.* — 3) *Terminalia Bellerica.*

*भूतवेषी f. *eine weiss blühende Vitex Negundo.*

भूतशर्मन् m. N. pr. eines Mannes MBh. 7,20,6.

भूतशुद्धि f. 1) *Reinigung der Elemente* (im Körper). — 2) Titel eines Werkes.

भूतसंसार m. *der Lebenskreislauf der Wesen.*

भूतसंक्रामिन् Adj. etwa *zu früher entstandenen Wesen in einem Abhängigkeitsverhältniss stehend.*

भूतसंघ m. *die Schaar —, die Gesammtheit* 1) *der Wesen.* — 2) *der Elemente.*

*भूतसंचार 1) m. *Besessenheit* Râgân. 20,29. — 2) f. ई *Waldbrand.*

भूतसंताप m. N. pr. eines Asura.

भूतसंतापन m. N. pr. eines Daitja.

भूतसमागम m. *das Zusammentreffen der Wesen, — der Menschen* 182,8.

भूतसंप्लव m. *der Untergang der Geschopfe, — der Welt* Âpast.

भूतसंमोहन Adj. *die Wesen verwirrend* Kûlikop. 2.

भूतसर्ग m. *Schöpfung* 1) *der Wesen.* — 2) *der Elemente.*

भूतसाक्षिन् m. *Augenzeuge der Wesen, der Alles sieht, was die Geschöpfe thun.*

भूतसाधन Adj. (f. ई) etwa *die Wesen leitend, — zum Ziele führend.*

*भूतसार m. *eine Varietät von Calosanthes indica.*

भूतस्थ Adj. *in den Wesen seiend.*

भूतस्थान n. *Wohnsitz der Wesen.*

भूतहत्या f. *Tödtung eines lebenden Wesen.*

*भूतहत्री f. 1) *eine Art Dûrvâ-Gras* Râgân. 8, 108. — 2) = वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,50.

*भूतहर m. *Bdellium* Râgân. 12,108.

*भूतहारिन् n. *Pinus Deodora* Râgân. 12,28.

भूतहास m. *dämonisches Lachen* (ein Fieber) Bhâvapr. 3,80.

भूताँश m. N. pr. eines Liedverfassers.

*भूताङ्कुश m. *ein best. Baum* Râgân. 9,155.

भूतात्मक Adj. *das Wesen der Elemente habend.*

1. भूतात्मन् m. 1) *die Seele der Wesen.* Beiw. Brahman's, Vishṇu's (VP. 5,18,15) und *Çiva's. — 2) *die individuelle Seele.*

2. भूतात्मन् 1) Adj. *dessen Geist geläutert ist.* — 2) m. *der Körper.*

भूतादि 1) m. *der Erste unter allen Wesen*, Bein. Vishṇu's. — 2) m. n. *der* Ahaṁkâra *als Erzeuger der Elemente.*

भूतादिक Adj. 1) *die Elemente und was darauf folgt.* — 2) in Verbindung mit अहंकार = भूतादि 2).

भूताधिपति m. *Herr der Wesen.*

भूतानन्यतन s. u. अनन्यतन.

भूतान्तक m. *der Vernichter der Wesen, der Todesgott.*

भूताभिषङ्ग m. *Besessenheit* Bhâvapr. 3,104. zu Spr. 6288.

भूतायन m. Pl. *eine best. Schule.*

भूतारब्ध Adj. *aus den Elementen gebildet;* Subst. Pl. *alles Organische* Kull. zu M. 9,35.37.

*भूतारि n. *Asa foetida* Râgân. 6,74.

*भूतार्त Adj. *von bösen Wesen gequält, besessen.*

भूतार्थ m. *etwas in Wirklichkeit Geschehenes* oder *Vorhandenes, Thatsache, der wahre Sachverhalt.*

*भूतार्म n. P. 6,2,91.

*भूतालो f. Name *zweier Pflanzen* Râǵan. 5,130. 7,117.

भूतावास m. 1) *der Wohnsitz der Wesen*, Beiw. Vishṇu's und Çiva's. — 2) **Terminalia Bellerica* (*der W. der bösen Wesen*) Râǵan. 11,237. — 3) *der Wohnsitz der Elemente, der Körper.*

भूताविष्ट Adj. *von bösen Geistern besessen.*

भूतावेश m. *Besessenheit* Râǵan. 13,50.

भूतासन n. *der Sitz böser Wesen* als N. pr. eines Zauberwagens.

भूति und भूतिं 1) f. *a) *Entstehung, Geburt. — b) kräftiges Dasein, Tüchtigkeit, Tauglichkeit; Macht. — c) vollkommenes Dasein, Gedeihen, Heil, Wohlsein, Wohlfahrt, Wohlstand.* Auch personificirt und mit Lakshmî identificirt. — *d) Verzierung, Schmuck. — e) Asche. — f)* angeblich = भूमि *Erde. — g)* मरुतां भूतिः Name eines Sâman Ârsh. Br. — *h) *gebratenes Fleisch. — i) *Andropogon Schoenanthus* und = रोहिष Râǵan. 8, 99. 121. — *k) *ein best. Heilmittel*, = वृद्धि Râǵan. 5,29. — *l)* N. pr. der Gattin Ruki's und Mutter des Manu Bhautja. — 2) m. *a) eine best. Gruppe von Manen. — b)* Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. α) des Vaters von Manu Bhautja. — β) *eines Brahmanen.

भूतिक 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen m. n. *Ptychotis Ajowan*, n. *Andropogon Schoenanthus* (Râǵan. 8, 99), *Gentiana Chirata*, = कत्तृण und कटुकौषध. — 2) *n. *Kampfer.*

भूतिकर्मन् n. *eine die Wohlfahrt bezweckende Handlung*, Bez. *der häuslichen Handlungen bei der Geburt, Einführung zum Lehrer* u. s. w. Âpast.

भूतिकलश m. N. pr. eines Mannes.

भूतिकाम 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlfahrt —, Wohlstand wünschend* 180,1. — 2) *m. *a) der Rathgeber eines Fürsten. — b)* Bein. Bṛhaspati's.

*भूतिकील m. *Grube.*

भूतिकृत् 1) Adj. *Wohlfahrt bringend* (Çiva). — 2) m. *eine best. Gruppe von Manen.*

भूतिकृत्य n. = भूतिकर्मन्.

*भूतिगर्भ m. ein anderer Name für Bhavabhûti.

भूतिगौरी f. N. pr. der Gattin Çiva's VP.² 5, 387. v. l. गौरी.

भूतितीर्था f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भूतिद 1) Adj. *Wohlfahrt verleihend* (Çiva). — 2) m. *eine best. Gruppe von Manen.*

भूतिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

भूतिनन्द् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

*भूतिनिधान n. *das Mondhaus* Dhanishṭhâ.

भूतिमत् Adj. *der Wohlfahrt theilhaftig, glücklich.*

भूतिमित्र m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,193.

भूतियुवक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भूतिलय N. pr. eines Tîrtha.

भूतिवर्धन Adj. *das Gedeihen fördernd* Âpast. Çr. 5,18,2.

भूतिवर्मन् m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) eines Fürsten.

भूतिवाहन Adj. als Beiw. Çiva's. Vgl. भूतवाहन.

भूतिशिव m. N. pr. eines Mannes.

भूतिसृज् Adj. *Wohlfahrt schaffend.*

भूतीक *eine best. Pflanze* Karaka 4,8. Nach den Lexicographen *Gentiana Chirata, Curcuma Zerumbet, Ptychotis Ajowan* und *eine best. Grasart* (Râǵan. 8,121. Bhâvapr. 4,169).

भूतीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*भूतुम्बी f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,165.

*भूतृण 1) m. *Andropogon Schoenanthus.* — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râǵan. 8,121.

भूतेकृद् f. Pl. Bez. *der Verse* AV. 20,135,11—13 Vaitân.

भूतेज्य Adj. *den Gespenstern opfernd.*

भूतेन्द्रियजयिन् Adj. als Bez. *einer Art von Jogin.*

भूतेश m. *Herr* 1) *der Wesen*, Bein. Brahman's, Vishṇu-Kṛshṇa's und der Sonne (Hemâdri 1, 615,8. — 2) *der bösen Wesen*, Bein. Çiva's.

भूतेश्वर m. = भूतेश 1) 2).

भूतेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine.*

*भूतेष्टा f. *der 14te Tag eines Halbmonats.*

भूताडामर n. Titel eines Tantra. Vgl. भूतडामर.

भूतादन m. *ein Reisgericht, das gegen böse Geister genossen wird.*

भूतोन्माद m. *Irresein durch Einwirkung böser Wesen.*

भूतोपदेश m. *Anweisung auf etwas bereits Vorhandenes.*

भूतोपमा f. *Vergleichung mit einem andern Wesen.*

भूतोपसर्ग m. *Besessenheit* Spr. 6288.

*भूत्तम n. *Gold.*

भूदरीभवा f. *Salvinia cucullata* Râǵan. 1,223.

*भूदार m. *Schwein* Râǵan. 19,31.

भूदिन n. (Ganit. Bhagan. 9) und भूदिवस m. (Ârjabh. 3,6) *ein bürgerlicher Tag.*

भूदेव m. 1) *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

भूदेवशुक्ल m. N. pr. eines Dichters Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

भूय्युरिम्न Mârk. P. 94,9 Druckfehler für भूरिय्युम्न.

*भूधन m. *Fürst, König.*

भूधर 1) Adj. *a) die Erde tragend*, auch so v. a. *in der E. wohnend* (Schlange). — *b) die Erde erhaltend*, Beiw. Kṛshṇa's und Baṭukabhairava's. — 2) m. *a) Berg.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl sieben. — c)* unter den Bein. für Çiva nach Nîlak. Bez. des Schlangendämons Çesha MBh. 13,14,155. — *d) *ein best. Apparat. — e)* N. pr. eines Scholiasten.

भूधरज m. *Baum* (nach Nîlak.).

भूधरता f. *das Tragen der Erde* (Obj.).

भूधरयन्त्र n. *eine best. Kochvorrichtung* Bhâvapr. 2,87. 99.

भूधरात्मक und भूधराधीश m. Bein. Baṭukabhairava's.

भूधरेश्वर m. Bein. des Himavant.

भूधात्री f. 1) Bein. Baṭukabhairava's. — 2) *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91.

भूध्र m. *Berg.*

भूनन्दन m. N. pr. eines Fürsten.

भूना f. N. pr. einer Oertlichkeit. — भूनौ s. u. 2. भूमन्.

भूनाग m. *eine Art Schnecke* und *Schneckenhaus* Râǵan. 13,2. 55. Rasendrak. 155.

भूनायक m. *Fürst, König* Daçak. 5,21.

भूनिम्ब m. *Gentiana Chirata* Râǵan. 9,15. Mat. med. 200.

*भूनीप m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,105.

*भूनेतर् m. *Fürst, König.*

भूप m. 1) dass. — 2) Bez. *der Zahl sechzehn* Ganit. Bhagaṇ. 9.

भूपता f. *Fürstenwürde, Königthum.*

भूपति m. 1) *Herr der Wesen* oder *der Welt.* Bein. Rudra's und Baṭukabhairava's. — 2) *Fürst, König.* — 3) Bein. eines best. Dichters, vielleicht Bhoǵa's. — 4) *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle* Râǵan. 5,14. — 5) *ein best.* Râga S. S. S. 92. — 6) N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs. — *b)* Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Raivata Mârk. P. 75,71. — *c)* eines Opferpriesters der Götter.

भूपतित Adj. *zur Erde gefallen* 107,6.

*भूपतिवेश्मन् n. *ein fürstlicher Palast.*

भूपतिस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भूपपुत्र m. *Fürstensohn, Prinz.*

भूपरिधि m. *der Umfang der Erde.*

*भूपल m. *eine Rattenart* Râgân. 19,58. Vgl. भूफल 2).

*भूपलाश m. *eine best. Pflanze.*

*भूपवित्र n. *Kuhmist.*

भूपसुत m. *Fürstensohn, Prinz.*

*भूपाटली f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,130.

भूपात m. *das auf die Erde Fallen, Niederfallen* Sâh. D. 68,2.

भूपादिस्कन्धलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भूपाल 1) m. *a) Fürst, König.* — *b)* Bein. Bhogarâga's. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Somapâla. — β) eines Landes. — 2) f. ई *eine best. Scala in der Musik.*

भूपाललोक m. *Fürstenschaar* Harshak. 119,1.

भूपालवल्लभ m. 1) *Liebling eines Fürsten*, von Pferden Kâd. 98,17. — 2) N. pr. verschiedener Autoren.

भूपालश्री N. pr. eines Tempels des Çiva.

भूपालस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges* Bühler, Rep. No. 653.

भूपालसाहि m. N. pr. eines *Fürsten.*

*भूपिठरी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,222 (Hdschr.). v. l. भूमिवल्लि.

भूपुत्र Metron. 1) m. *des Planeten Mars.* — 2) f. ई der Sitâ.

भूपुर n. *ein best. Theil eines Diagramms.*

*भूपेष्ट m. *ein best. Baum.*

भूप्रकम्प m. (adj. Comp. f. आ) *Erdbeben.*

*भूफल m. 1) *Phaseolus Mungo* Râgân. 16,37. — 2) *eine Rattenart*; vgl. भूपल.

*भूबदरी f. *eine Art Judendorn.*

भूबिम्ब *die Erdkugel.*

भूभट m. N. pr. eines Mannes.

भूभर्तर् m. *Fürst, König.*

भूभाग m. *Ort, Platz, Stelle.* क्रोशमात्र *eine Strecke von nicht mehr als einem* Kroça.

भूभुज् m. *Fürst, König.*

भूभू m. Metron. *des Planeten Mars* Ganit. 2,1.

भूभृत्कार m. *der Laut* भू-भृत् Pañkad.

भूभृत् m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl sieben* Ganit. Kaksh. 1. — 3) *Erhalter der Erde, — der Welt* als Beiw. Vishṇu's. — 4) *Fürst, König.*

भूमँ 1) m. in der Formel ध्रुवाय भूमाय नमः Taitt. Âr. 10,67. — 2) = भूमि *Erde* am Ende einiger Compp.

भूमकतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

भूमण्डल n. 1) *der Erdkreis, Erdball* 105,28. 123,24. — 2) *der Umkreis —, der Umfang der Erde.*

1. भूमन् n. 1) *die Erde.* — 2) *Erdboden.* — 3) *Land, Ort.* — 4) *die Welt.* — 5) *Wesen;* Pl. *die Gesammtheit des Existirenden.*

2. भूमन् 1) m. *a) Fülle, Menge, Reichthum, Vielheit, Mehrzahl.* भूम्ना *meistentheils, gewöhnlich;* भूना *reichlich.* Am Ende eines adj. Comp. *erfüllt von* Mahâvîrak. 113,9. — *b)* Bez. Kṛshṇa's. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Pratihartar. — 2) f. *Versammlung.*

*भूमत्त् m. *Fürst, König.*

भूमन्यु m. N. pr. eines Fürsten. सुमन्यु v. l.

भूमय्, यति *vermehren* Bhaṭṭ.

*भूमयी f. Bein. der Khâjâ, der Gattin des Sonnengottes.

भूमविद्या f. Bez. des 7ten Prapâṭhaka in der Khândogjopanishad.

भूमकेन्द्र m. *Fürst, König.*

भूमानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Gelehrten.

भूमि 1) f. (auch भूमी) *a) die Erde;* Pl. *Erden, Weltgebiete.* — *b) Erdboden, Boden,* — für (Gen.). Auch Pl. — *c) Land, Landstrich.* — *d) Erde* als *Stoff, Erdreich* 186,27. — *e) Platz, Ort, Stelle, Stätte.* — *f) Stockwerk* Hemâdri 1,668,4. — *g) Basis einer geometrischen Figur.* — *h) Flächeninhalt* Çulbas. 1,45. — *i) Platz,* so v. a. *Stellung, Amt.* — *k) die Rolle eines Schauspielers.* — *l) Stufe, Grad* (im Joga). — *m)* am Ende eines Comp. *ein Platz für,* so v. a. *ein Gegenstand, bei dem Etwas in hohem Grade zur Erscheinung kommt.* विश्वास° so v. a. *eine des Vertrauens würdige Person,* स्नेह° *eine der Liebe w. P.,* विश्रान्ति° *was Einem Erholung gewährt,* धार्ष्ट्य° *ein Ausbund von Frechheit* Daçak. 72,3. — *n)* **Zunge.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes oder Grosssohnes des Jujudhâna Hariv. 1,34,30. VP.² 4,93.

*भूमिकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art* Râgân. 9,105.

*भूमिकन्दली f. = कन्दल 3) *b*).

भूमिकपाल Adj. *wobei der Erdboden als Schale gilt* Çat. Br. 13,3,8,3.

भूमिकम्प m. (Gaut.) und °कम्पन n. *Erdbeben.*

भूमिका f. 1) *Erdboden, Fussboden, Boden für* (im Comp. vorangehend). गृहोपरि so v. a. *Söller.* — 2) *Platz, Stelle,* — *für* (im Comp. vorangehend). — 3) *Stockwerk.* — 4) *Stufe, Grad.* — 5) *die Rolle eines Schauspielers* 291,9. — 6) *Vorrede, Einleitung* Ânandagiri zu Khând. Up. S. 473.

*भूमिकुष्माण्ड m. *Convolvulus paniculatus* Mat. med. 205.

भूमिक्षय m. *Einbusse von Land* Spr. 4613.

भूमिखण्ड *ein über die Erde handelnder Abschnitt* (in einem Werke).

भूमिखर्जूरिका und *°खर्जूरी f. *eine Palmenart* Bhâvapr. 1,247.

भूमिगत Adj. *zur Erde gefallen* Mân. Çr. 1,8,4. M. 3,246. 5,128.

भूमिगर्त m. *eine Grube in der Erde.*

*भूमिगुहा f. *eine Höhle in der Erde.*

1. भूमिगृह n. *ein unterirdisches Gemach.*

2. भूमिगृह Adj. *dessen Haus der Erdboden ist* (von einem Todten).

भूमिचम्पक m. *Kaempferia rotunda* Mat. med. 294.

भूमिचल m. und °चलन n. *Erdbeben.*

*भूमिच्छत्र n. *Pilz* Deçîn. 1,64.

भूमिज 1) Adj. *aus der Erde sprossend.* — 2) m. *a) der Planet Mars.* — *b) *Mensch.* — *c) *eine* Kadamba-*Art* Râgân. 9,105. — *d) *eine Art Schnecke* Râgân. 13,55. — *e)* Bein. des Dämons Naraka. — 3) *f. आ Metron. der Sitâ. — 4) *n. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 7,152.

*भूमिजगुग्गुलु m. *eine Art Bdellium* Râgân. 12,113.

*भूमिजम्बु, *°जम्बुका und *°जम्बू f. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,30. *Premna herbacea* Mat. med. 294.

भूमिज्ञात Adj. *auf der Erde entstanden, — sich bildend* 80,31.

*भूमिज्ञीविन् m. *ein* Vaiçja.

भूमिज्ञोषणा n. *die Wahl des Bodens* Çat. Br. 13,8,1,6. 4,11. Pâr. Grhj. 3,10,10.

भूमिंजय m. N. pr. eines Sohnes des Virâṭa.

भूमितनय m. Metron. *des Planeten Mars* Varâh. Brh. 25(23),2.

भूमितल n. (adj. Comp. f. आ) *Erdboden.* Auch Pl.

भूमितुण्डिक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

भूमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

भूमित्व n. Nom. abstr. zu भूमि *die Erde* (Tândja-Br. 20,14,2) und *Erde* als *Stoff.*

भूमिद् Adj. *Land schenkend* M. 4,230.

भूमिदान n. *Schenkung von Land* Verz. d. Oxf. H. 5,*b*,26.

भूमिदुन्दुभि m. *Erdpauke;* so heisst *eine mit Fell überspannte Grube* Âpast. Çr. 21,18. Ait. Âr. 416,12.

भूमिदृंह Adj. *auf dem Grunde feststehend.*

भूमिदेव 1) m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.* — 2) f. ई N. pr. verschiedener Frauen.

भूमिधर m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl sieben.* — 3) *Fürst, König.*

भूमिनन्द् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

भूमिनाथ und भूमिप m. *Fürst, König.*

*भूमिपद्म m. *ein schnell laufendes Pferd.*

भूमिपति m. *Fürst, König.*

भूमिपतित्व n. *Herrscherwürde, Königthum.*

भूमिपरिदृंहण n. *das Festdrücken des Erdbodens* Âpast. Çr. 7,10,11.

भूमिपरिमाण n. *Flächenmaass* 215,11.

भूमिपाल m. (adj. Comp. f. आ) *Fürst, König.*

भूमिपार्शु m. und °पाशका f. *eine best. Pflanze.*

*भूमिपिशाच m. *Borassus flabelliformis.*

भूमिपुत्र m. 1) Metron. *des Planeten Mars.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

भूमिपुरंदर m. Indra *auf Erden*, Bein. Dilipa's.

भूमिप्र Adj. *die Erde erfüllend* (Ruhm) Ait. Âr. 364,14.

भूमिप्रचल m. *Erdbeben* Âpast.

भूमिप्राप्त Adj. *auf den Erdboden gefallen* Kâtj. Çr. 8,5,39.

भूमिबुध्न Adj. *die Erde zum Boden habend* Khând. Up. 3,15,1.

भूमिभाग m. *Ort, Platz, Stelle.*

भूमिभुज् m. *Fürst, König.*

भूमिभूत Adj. *der Boden von Etwas seiend* Spr. 6829.

भूमिभृत् m. *Fürst, König.*

भूमिभेदिन् Adj. *anders als auf der Erde seiend.*

*भूमिमण्ड 1) m. *Vallaris dichotomus.* — 2) f. आ *arabischer Jasmin.*

*भूमिमण्डपभूषणा f. *Gaertnera racemosa* Râgân. 10,109.

*भूमिमत्त् Adj. *Land besitzend.*

भूमिमित्र m. N. pr. zweier Fürsten.

*भूमिरत्तक m. *ein schnell laufendes Pferd.*

भूमिरथिक m. *ein angehender Wagner, der sich durch Zeichnungen im Sande zu seinem künftigen Beruf vorbereitet*, Comm. zu Njâjam. 9,2,3.

*भूमिलाभ m. *das Sterben, Tod.*

*भूमिलेपन n. *Kuhmist.*

भूमिलोक m. *Erdenwelt.*

*भूमिवर्धन m. n. *Leichnam.*

*भूमिवल्लि f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,222.

भूमिवासिन् Adj. *zu ebener Erde wohnend.*

भूमिशय 1) Adj. *auf* oder *in der Erde liegend, — lebend;* m. *ein in der Erde lebendes Thier.* — 2) m. *a)* **eine wilde Taube.* — *b)* N. pr. eines Fürsten.

*भूमिशय्या f. *das Schlafen auf der blossen Erde.*

भूमिष्ठ Adj. *auf der Erde —, auf dem Erdboden stehend, in der Erde befindlich, — liegend.* °मात्रतस् *sobald er die Erde betritt*, so v. a. *unmittelbar nach der Geburt.* — 2) *in seinem Lande seiend.*

भूमिसत्त्र n. *ein in Schenkung von Land bestehendes Opfer.*

*भूमिसंभवा f. Metron. der Sîtâ.

भूमिसव m. *ein best.* Vrâtjastoma.

भूमिसाम्राज्य n. *die Oberherrschaft über die Erde* 138,10.

भूमिसुत m. Metron. *des Planeten Mars.*

भूमिसेन m. N. pr. 1) eines Sohnes des 10ten Manu. — 2) *eines buddh. Gelehrten.

भूमिस्तोम m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

*भूमिस्नु m. *Regenwurm.*

भूमिस्पृश् 1) Adj. *a) die Erde berührend.* — *b)* **blind.* — *c)* **lahm.* — 2) *m. *a) Mensch.* — *b) ein* Vaiçja. — *c) ein leise heranschleichender Dieb.*

भूमिस्वामिन् m. *Fürst, König.*

भूमी f. s. u. भूमि 1).

भूमीकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art.*

भूमीकुरबक m. *eine best. Pflanze.*

भूमीच्छा f. *das Verlangen sich auf die Erde zu legen.*

*भूमीन्द्र, *भूमीपति und भूमीभुज् m. *Fürst, König.*

भूमीभृत् m. *Berg* Çatr. 14,343.

भूमीरुह् und °रुह (Hemâdri 1,2,17) m. *Gewächs, Baum.*

भूमीशय्य Adj. *auf dem Erdboden schlafend* Spr. 1987.

भूमीश्वर m. in एक° (Nachtr. 4).

भूमीसह् m. *ein best. Baum* Bhâvapr. 1,237.

भूम्यनन्तर 1) Adj. *unmittelbar angrenzend.* — 2) m. *der Fürst des zunächst angrenzenden Landes.*

(भूम्य) भूमिर्य Adj. *terrenus.*

*भूम्यामलकी und *भूम्यामली f. 1) *Flacourtia cataphracta.* — 2) *Phyllanthus Niruri* Mat. med. 294.

*भूम्याकृत्य n. *ein best. Strauch* Râgân. 4,173.

°भूय n. *das Werden, Sein.*

भूयंस् 1) Adj. (f. भूयसी) *a) werdend* in ब्रह्म°. — *b) mehr, zahlreicher, reichlicher, — als* (Abl.). — *c) mehr bedeutend, — werth, mächtiger, grösser, — als* (Abl.). — *d) viel, vielfach, zahlreich.* — *e) sehr gross, bedeutend, heftig.* — *f) reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) भूयस् Adv. *a) mehr, am meisten.* — *b) sehr, in hohem Grade.* भूयस्तरम् *in höherm Grade als* (Abl.). — *c) ferner, weiter, weiterhin, ausserdem, noch.* पूर्वम्-भूयः, आदौ-पश्चात्-भूयः. — *d) wieder, von Neuem.* भूयोऽपि, भूयश्चापि, भूयो भूयः und पुनर्भूयः dass. — 3) भूयसा Instr. Adv. *a) über die Maassen, in hohem Grade.* — *b) meist, in der Regel.* — 4) n. *das Werden, Eingehen* in ब्रह्म°.

भूयःपलायन n. *abermaliges Entfliehen* Kathâs. 38,126.

°भूयत्व n. = °भूय in ब्रह्म°.

भूयद्रूप Adj. *vielförmig.* Richtig v. l. उभयद्रूप.

भूयशस् Adv. 1) *meist, in der Regel.* — 2) *wieder, von Neuem.*

भूयस्कर Adj. *mehr machend* oder *thuend* VS.

भूयस्कृत् 1) Adj. *mehrend.* — 2) f. Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,5.

भूयस्त्व n. 1) *das Mehrsein, Ueberwiegen* (Gaim. 3,3,10), *Zunahme* (Gaut.). — 2) *Vielheit, Menge.* — 3) *grosser Umfang.*

भूयस्विन् Adj. *überlegen* Tândja-Br. 12,13,31.

भूयःसंनिवृत्ति f. *Wiederkehr.*

भूयःस्तन Adj. *mehr Zitzen habend als* (Abl.) Çat. Br. 6,5,2,19.

भूयिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a) meist, zahlreichst, überaus reichlich.* भूयिष्ठतर *überaus zahlreich* Prasannar. 20,6. — *b) hauptsächlichst, bedeutendst.* — *c) sehr gross.* निकट *die grösste Nähe.* — *d)* am Ende eines Comp. α) *zum grössten Theil aus — bestehend* Gaut. — β) *voll —, erfüllt —, im hohen Grade begleitet von.* — γ) nach einem Partic. praet. pass. *zum grössten Theil —, beinahe ganz.* Ein zum Partic. gehöriges Subst. tritt dazwischen. Auch Superl. °भूयिष्ठतर. — 2) भूयिष्ठम् Adv. *a) am meisten, zumeist, hauptsächlich, zum grössten Theil.* — *b) in grosser Menge.* — *c) im höchsten Grade, gar sehr, beinahe ganz.* — 3) भूयिष्ठेन Instr. Adv. *zumeist.*

भूयिष्ठभाज् Adj. *am meisten betheiligt, — geniessend, — empfangend* Âpast. Çr. 6,25,10.

भूयिष्ठशस् Adv. *in sehr grosser Anzahl.*

*भूयुक्ता f. *eine Palmenart.*

भूयोऽक्षर Adj. (f. आ) *mehr Silben habend* Tândja-Br. 9,3,8. Compar. °तर Ait. Br. 4,24,8.

भूयोगुण Adj. (f. आ) *verdoppelt* und zugleich *viele Vorzüge habend* Naish. 7,33.

भूयोदर्शनवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भूयोऽनागमन n. *das Nichtwiederkehren* Kathâs. 18,283 (भूयो ना° gedr.).

भूयोभर्तृसंगम m. *das Wiederzusammenkommen mit dem Gatten* Kathâs. 30,48.

भूयोमात्र n. *das Meiste von* (Gen.) Kauç. 91.

भूयोविद्य Adj. *mehr wissend, gelehrter.*

भूर् Indecl. (ursprünglich Nomin. von 2. भू) 1) in

der Formel भूर्भुवः स्वः (VS. 3,5. 37) als *Erde* gefasst. Bei der Annahme von 14 Welten nimmt भूर् die erste Stelle unter den 7 aufsteigenden Welten ein. — 2) **Hölle.* — 3) wird als ein geistiger Sohn Brahman's gefasst.

भूरति m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

भूरमण m. *Fürst, König* Daçak. 5,11.

भूरि 1) Adj. *reichlich, massenhaft, bedeutend, viel, häufig, zahlreich; ungeheuer, gewaltig.* Compar. भूरितर Bhâg. P. — 2) Adv. *reichlich, oft, viel, in hohem Grade.* भूरि कृत्वः *oftmals.* — 3) m. *a)* *Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Indra's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Somadatta. — 4) *n. *Gold* Râgân. 13,9.

*भूरिक m. N. pr. eines Mannes.

भूरिकर्मन् Adj. 1) *viel wirkend.* — 2) *sehr thätig.* — 3) *der viele Opfer dargebracht hat.*

भूरिकालम् Acc. Adv. *für eine lange Zeit* Kathâs. 17,143.

भूरिकृत्रिममाणिक्यमय Adj. *aus vielen falschen Rubinen bestehend* Kathâs. 24,163.

*भूरिगन्धा f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*भूरिगम m. *Esel.*

भूरिगु Adj. *rinderreich* ṚV.

भूरिगुण Adj. *sich stark vervielfältigend.*

भूरिचक्षस् Adj. *viel schauend* oder *vielfältiges Ansehen gewährend.*

*भूरिज् f. *die Erde.* Richtig भुरिज्.

भूरिज Adj. *in grosser Anzahl geboren* (Gegens. एकज) Çâṅkh. Çr. 8,17,3.

भूरिजन्मन् Adj. *viele Geburten habend.*

भूरिज्येष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Vikakshus.

भूरिता f. *Vielheit, Menge.*

भूरितेजस् 1) Adj. *glanzreich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

भूरितेजस Adj. *glanzreich.*

भूरितोक Adj. *kinderreich.*

भूरिद Adj. *viel gebend, freigebig.*

भूरिदक्षिण Adj. 1) *von reichem Opferlohn begleitet.* °म् Adv. *mit reichem Opferlohn.* — 2) *reichlichen Lohn gebend, freigebig.*

भूरिदात्र Adj. *gabenreich.*

भूरिदावत्तर् Adj. *viel gebend, freigebig.* Compar. °दावत्तर.

भूरिदावन् Adj. (f. °दावरी) dass.

*भूरिडग्धा f. *Tragia involucrata* Râgân. 9,49.

भूरिद्युम्न m. N. pr. 1) eines frommen Fürsten. — 2) der Söhne zweier Manu.

भूरिधन Adj. *reich an Habe.*

भूरिधामन् 1) Adj. *von grosser Macht* Kir. 1,45. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu.

भूरिधायस् Adj. *viel nährend, reichlich sättigend, — erhaltend.*

भूरिधार Adj. (f. आ) *reichlich giessend, — träufelnd, in reichen Strahlen milchend.*

भूरिनिधन Adj. *auf vielfache Weise zu Grunde gehend* Spr. 6554.

*भूरिपत्र m. *ein Andropogon* Râgân. 8,126.

भूरिपाणि Adj. *vielhändig.*

भूरिपाश Adj. *reich an Stricken* oder *Schlingen.*

भूरिपुत्र Adj. (f. आ) *kinderreich* Taitt. Âr. 4,5,4.

*भूरिपुष्पा f. *Anethum Sowa* Râgân. 4,12.

भूरिपोषिन् Adj. *reichlich mehrend, viel nährend.*

भूरिप्रयोग 1) Adj. *vielfach gebraucht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. Titel eines Wörterbuchs, welches *die häufig gebrauchten Wörter* enthält.

*भूरिप्रेमन् m. *Anas Casarca.*

*भूरिफली f. *ein best. Strauch* Râgân. 5,131.

*भूरिफेना f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Bhâvapr. 1,202.

भूरिबल 1) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) *f. आ *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgân. 4,103.

भूरिभार Adj. *eine grosse Last tragend.*

भूरिभोज Adj. *viele Genüsse habend.*

*भूरिमछी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,80.

*भूरिमाय 1) m. *Schakal.* — 2) f. आ *Schakalweibchen* Râgân. 19,7.

भूरिमूल Adj. *wurzelreich.*

*भूरिमूलिका f. *eine best. Pflanze.*

*भूरिरस m. *Zuckerrohr.*

*भूरिराम m. *Esel* Râgân. 19,39.

भूरिरेतस् Adj. *samenreich, viel befruchtend.*

भूरिवर्चस् Adj. *überaus glanzvoll* R. 2,35,18 (= सुवर्णाकान्ति Comm.). Bhâg. P. 4,24,40.

भूरिवर्पस् Adj. *vielgestaltig, vielerlei Ansehen bietend.*

भूरिवसु m. N. pr. verschiedener Männer.

भूरिवार Adj. (f. आ) *schätzereich, gabenreich.*

भूरिविक्रम Adj. *von grosser Kraft, von grossem Muth* R. 1,24,21.

*भूरिवेतस Adj. *mit Rotang reichlich bestanden* H. 954.

भूरिशस् Adv. *vielfach.*

भूरिशृङ्ग Adj. (f. आ) *viel-, grosshörnig.*

भूरिश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Somadatta.

भूरिश्रेष्ठक oder °श्रेष्ठिक N. pr. einer Oertlichkeit bei Benares.

भूरिषेण m. N. pr. 1) eines Sohnes des 10ten Manu Hariv. 1,7,67. — 2) verschiedener anderer Männer.

भूरिस्थात्र Adj. *viele Standorte habend, an vielen Orten befindlich.*

भूरिहन् m. N. pr. eines Asura.

*भूरुण्डी f. *Heliotropium indicum.*

भूरुह m. *Gewächs, Baum* Spr. 7630. Kâṇḍak. 47,5.

भूरुह 1) m. *a)* dass. — *b)* **Terminalia Arjuna* und *glabra.* — 2) *n. *Perle* Râgân. 13,153.

भूर्ज m. 1) *Betula Bhojpatra* (deren Rinde als Schreibmaterial benutzt wird) Râgân. 9,116. n. *ein aus Birkenrinde zum Schreiben zugerichtetes Blatt* Kâraṇḍ. 28,23. 69,15. — 2) *Schriftstück, Urkunde* Lokapr. 2.

भूर्जकण्टक m. *eine best. Mischlingskaste.*

भूर्जद्रुम (176,31) und भूर्जपत्र m. = भूर्ज 1).

भूर्णि 1) Adj. *a) aufgeregt, scheu, wild.* — *b) aufgebracht, erregt, zornig.* — *c) rührig, eifrig.* — 2) *f. *a) die Erde.* — *b) Wüste.*

भूर्भुव m. Bez. eines geistigen Sohnes Brahman's.

*भूर्भुवकर m. *Hund.*

भूर्भुवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भूर्भुवेश्वरतीर्थ n. desgl.

भूर्भूर oder भूर्भुव m. N. pr. eines Daitja VP.^{2} 2,69.

(भूर्यक्त) भूरिअक्त Adj. *vieläugig.*

(भूर्यासुति) भूरिआसुति Adj. *viel erregt* oder — *erregend.*

(भूर्योजस्) भूरिओजस् Adj. *vielgewaltig.*

भूर्लोक m. 1) *die Erdenwelt.* — 2) *das Land südlich vom Aequator.*

भूलक्षणपटल Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

*भूलग्मा f. *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,121.

*भूलता f. *Regenwurm.*

भूलिङ्गशकुन und °शकुनि m. *ein best. Vogel.*

भूलिङ्गा f. N. pr. einer Stadt.

भूलोक m. (adj. Comp. f. आ) *die Erdenwelt.* °सुरनायक m. *ein* Indra *auf Erden.*

भूवलय m. n. *der Umkreis der Erde.*

भूवल्लभ m. *Fürst, König.*

*भूवह्नु (stark भूवाह्नु, schwach भूह्नु) Adj.

*भूशक्र m. *Fürst, König.*

*भूशमी f. *eine Acacienart.*

भूशय Adj. 1) *auf der Erde ruhend, — wohnend* (Vishṇu). — 2) *in der Erde wohnend;* m. *ein in der Erde wohnendes Thier.*

भूशय्या f. *ein Lager auf dem blossen Erdboden.*

*भूशर्करा f. *ein best. Knollengewächs.*

भूशुण्डी f. fehlerhaft für भुशुण्डी.

*भूशेलु m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,209.

1. भूष्, भूँषति. Mit आ 1) *sich verbreiten über* (Acc.). — 2) *hinbringen, verleben.* — Mit उपा *herbeikommen.* — Mit उप *sich nahen zu* (Acc.). — Mit परि 1) *umlaufen.* — 2) *übertreffen.* — Mit वि *(mit Auszeichnung) werden.*

2. भूष्, भूँषति 1) *sich ernstlich bemühen um, obliegen, sich einer Sache* oder *Person annehmen, studere, colere;* mit Dat. — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zu verschaffen suchen.* — 3) **schmücken.* — Caus. 1) भूषयति (metrisch auch Med.) *a) schmücken, ausschmücken, zieren.* भूषित *geschmückt.* — *b) belegen* —, *versehen mit* (Instr.). — 2) Med. *sich schmücken.* — Mit अति Caus. 1) Med. *sich vor* (der Zeit nach) *Jmd* (Acc.) *schmücken.* — Mit अभि Caus. *schmücken* Vṛshabh. 259,*a*,18. — Mit आ *sich richten nach, sich fügen in; in Ehren halten, pflegen, dienen;* mit Loc. — Mit उप *bemerken, berücksichtigen, befolgen;* mit Acc. — Mit परि 1) *zu Diensten stehen, bedienen;* mit Acc. — 2) *befolgen.* — 3) etwa *hochhalten, verehren.* — Caus. *schmücken.* — Mit प्र *zur Verfügung stellen, darbieten.* — Mit अनुप्र *sich darbieten.* — Mit उपप्र *befolgen.* — Mit प्रति 1) *bereitmachen, ausrüsten.* — 2) *bedienen, aufwarten, Verehrung bezeugen;* mit Acc. — 3) *willfahren,* mit Acc. — Mit वि *obliegen,* mit Acc. — Caus. *schmücken.* विभूषित *geschmückt, geziert.* — Mit सम् *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *verschaffen.*

भूषण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *schmückend, zierend.* Selbständig als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. *Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *geschmückt* —, *verziert mit.* — 3) m. N. pr. eines Daitja. — 4) n. Titel eines Werkes. °कान्ति f. Titel eines Commentars dazu.

भूषणता f. Nom. abstr. zu भूषण *Schmuck.*

भूषणपेटिका f. *Schmuckkästchen.*

भूषणसार (Opp. Cat. 1) und °दर्पण m. Titel von Werken.

*भूषणेन्द्रप्रभ m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

भूषयितव्य Adj. *zu schmücken.*

भूषा f. *Schmuck.*

भूषापेटी f. *Schmuckkästchen.*

भूषाय्, °यते *zum Schmuck gereichen.* °भूषायमाण *z. Sch. von — gereichend* Mahâvîraḱ. 112,4.

भूषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,222. v. l. मूषिक.

°भूषिन् Adj. *geschmückt mit.*

भूष्णु Adj. 1) *wachsend* 23,20. — 2) *zu gedeihen wünschend, auf seine Wohlfahrt bedacht.*

भूष्य Adj. *zu schmücken.*

भूसंस्कार m. *Vorbereitung des Bodens,* so heissen *die zur Weihung der Stätte des Feueraltars nöthigen fünf oder sieben Manipulationen.*

भूसुत Metron. 1) m. *des Planeten Mars* Varâh. Bṛh. 4,6. — 2) f. आ der Sîtâ.

भूसुर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.*

भूसूक्त n. Bez. *einer best. Hymne* Opp. Cat. 1. °भाष्य n. ebend.

भूस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भूस्तृण m. *Andropogon Schoenanthus* Mat. med. 271. Râǵan. 8,121.

भूस्थ 1) Adj. *auf der Erde lebend.* — 2) *m. *Mensch* Râǵan. 18,1.

*भूस्पृश् m. 1) *Mensch.* — 2) *ein* Vaiçja.

*भूस्वर्ग m. 1) *der Himmel auf Erden.* — 2) Bein. des Berges Sumeru.

भूस्वर्गाय्, °यते *den Himmel auf Erden darstellen.*

*भृकुंश, *भृकुंस und *°क m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

भृकुटि 1) f. *a) verzogene Brauen.* Auch °टी. — *b)* °टी *eine Froschart.* — *c)* *°टी bei den Ǵaina N. pr. einer Göttin. — 2) *m. bei den Ǵaina N. pr. des Dieners des 21ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

भृकुटिधर Adj. *die Brauen verziehend,* so v. a. *zürnend auf* (Loc.) Mahâvîraḱ. 36,21.

भृग् onomatop. vom *Knistern* des Feuers. In einer Etymologie von भृगु.

भृगमात्रिक Suçr. 2,412,4 wohl fehlerhaft für मृग°.

भृगल = बृगल.

भृँगवाण 1) Adj. vielleicht *blinkend, funkelnd.* Nach Sâj. *wie* Bhṛgu *thuend.* — 2) m. vielleicht N. pr. eines Mannes ṚV. 1,120,5.

भृँगु m. 1) N. pr. *a)* Sg. u. Pl. eines Geschlechts mythischer Wesen, die zum Feuer in näherer Beziehung stehen. Hemâdri 2,*a*,110,5. fgg. werden zwölf Bhṛgu mit Namen als Gottheiten aufgeführt. Das Geschlecht hat eine geschichtliche Anknüpfung, indem einer der brahmanischen Hauptstämme diesen Namen führt. — *b)* eines den Stamm repräsentirenden Ṛshi, der zu Varuṇa in nähere Beziehung gebracht wird und auch als sein Sohn erscheint. Er tritt auch als ein Sohn Kavi's auf, als ein Praǵâpati, als einer der sieben Weisen, als Gesetzgeber, Astronom, Arzt u. s. w. — *c)* eines Oheims des Dichters Bâṇa. — *d)* der Spitze des Berges Bhṛgutuṅga. — 2) *der Planet Venus,* = 1) *b).* Sein *Tag* ist der *Freitag.* — 3) *ein Name Rudra's. — 4) *Abhang, Abgrund* Harshaḱ. 142,12.

भृगुकच्छ m. oder n. und f. (आ) N. pr. eines geheiligten Platzes am nördlichen Ufer der Narmadâ. m. Pl. *die Bewohner dieser Oertlichkeit.*

भृगुकच्छतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भृगुकुलोद्वह m. Patron. Paraçurâma's Dh. V. 15,13.

भृगुक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit VP.² 2,151.

भृगुज und भृगुतनय m. *der Planet Venus.*

भृगुतीर्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 75.

भृगुतुङ्ग m. N. pr. eines im Rufe grosser Heiligkeit stehenden Berges im Himâlaja (oder im Vindhja) Vishṇus. 85,16.

भृगुदेवत Adj. *die* Bhṛgu *als Gottheit verehrend* Bhâg. P. 6,7,23.

भृगुनन्दन m. Patron. 1) Çaunaka's 47,1. 68, 28. — 2) Ruru's 48,29. — 3) Paraçurâma's. — 4) *des Planeten Venus.*

भृगुपतन n. *ein Sturz von einer Höhe.*

भृगुपति m. Bein. Paraçurâma's Bâlar. 95,6.

भृगुपुत्र m. *der Planet Venus.*

भृगुप्रस्रवण m. N. pr. eines Berges.

*भृगुभवा f. *Clerodendrum siphonanthus* Bhâvapr. 1,176.

भृगुभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Aṅgiras im Geschlecht der Bhṛgu.

भृगुमण्डल n. *ein best.* 2. करण 4) *n).*

*भृगुरातस m. N. pr. eines Ṛshi.

भृगुराज m. *ein best. Genius,* v. l. für भृङ्गराज Hemâdri 1,651,19.

भृगुवल्ली f. Titel der dritten Vallî in Taitt. Up.

भृगुशार्दूल, भृगुश्रेष्ठ und भृगुसत्तम m. Bez. Paraçurâma's.

भृगुसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भृगुसुत m. 1) *Patron. Paraçurâma's. — 2) *der Planet Venus.*

भृगूत्तम m. *der Planet Venus.*

भृगुहरीतकी f. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,79.

भृगूद्वह m. Patron. 1) Çaunaka's MBh. 1,5,14. — 2) Paraçurâma's.

भृगूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*भृगूलापति m. Bein. Paraçurâma's. Richtig भृगूणां पतिः.

भृग्वङ्गिरस् m. N. pr. eines Ṛshi.

*भृग्वङ्गिरसिका f. *eine eheliche Verbindung zwi-*

schen den Nachkommen Bhṛgu's *und* Aṅgiras'.

भृग्वङ्गिरोविद् Adj. *die Sprüche der* Bhṛgu *und* Aṅgiras —, *den* Atharvaveda *kennend* Vaitân.

भृग्वन्दीय (!) m. N. pr. eines Mannes.

भृग्वीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भृङ्ग 1) m. *a) eine grosse schwarze Bienenart.* — *b) *eine Art Wespe.* — *c) der gabelschwänzige Würger.* — *d) *ein liederlicher Geselle, Galan.* — *e) *ein goldener Wasserkrug.* — *f) ein best. Genius,* = भृङ्गराज Hemâdri 1,654,9. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 236. — 2) (*m. n.) *Eclipta prostrata.* — 3) f. ई = 1) *a).* — 4) f. भृङ्गी *a)* = 1) *a)* Dh. V. 3,7. — *b) *Aconitum ferox.* — 4) *n. *a) die Rinde* oder *das Blatt der Laurus Cassia.* — *b) Talk* Râgân. 13,114.

भृङ्गक 1) am Ende eines adj. Comp. = भृङ्ग 1) *a).* — 2) *m. *der gabelschwänzige Würger.*

*भृङ्गज 1) m. *Agallochum.* — 2) f. आ *Clerodendrum siphonanthus.*

*भृङ्गपर्णिका f. *kleine Kardamomen.*

*भृङ्गप्रिया f. *Gaertnera racemosa.*

*भृङ्गमारी f. *eine best. Blume* Râgân. 10,118.126.

*भृङ्गमूलिका f. *eine best. Schlingpflanze.*

भृङ्गरज und °स् (Karaka 6,4) m. *Eclipta prostrata.*

भृङ्गराज m. 1) **eine grosse Bienenart.* — 2) *ein best. Vogel* Karaka 1,27. — 3) *Eclipta prostrata* und *Wedelia calendulacea* Mat. med. 181. — 4) *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,44. Hemâdri 1, 651,19. — 5) **eine Art Opfer.*

भृङ्गराजक m. *ein best. Vogel.*

*भृङ्गरिटि, *°रीट und °रीटि (Hariv. 9556) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*भृङ्गरोल m. *eine Art Wespe.*

*भृङ्गवल्लभ 1) m. *Nauclea cordifolia* Râgân. 9, 103.105. — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = भूमिजम्बू Râgân. 11,30.

भृङ्गवृत्त m. nach einer Glosse zu Suçr. = वातक्षरवृत्त.

भृङ्गसार्थ m. *Bienenschwarm* 294,31.

*भृङ्गसोदर m. *Eclipta prostrata.*

भृङ्गाधिप m. *Bienenkönig,* d. i. *Bienenkönigin.*

*भृङ्गानन्दा f. *Jasminum auriculatum* Râgân. 10,97.

*भृङ्गाभीष्ट m. *der Mangobaum* Râgân. 11,10.

भृङ्गाय्, °यते *sich wie eine Biene benehmen* Prasannar. 6,4.

भृङ्गार 1) m. n. *Wasserkrug, Giesskanne* (häufig von Gold). सीधु° Prasannar. 43,11. Angeblich auch *ein bei der Weihe eines Fürsten gebrauchtes Gefäss aus achtfachem Stoffe und von achtfacher Gestalt.* — 2) *m. = भृङ्गराज. — 3) *f. ई *Grille, Heimchen.* — 4) *n. *a) Gewürznelken.* — *b) Gold.*

भृङ्गारक m. = भृङ्गार 1).

*भृङ्गारि m. *eine best. Blume* Râgân. 10,118.126.

*भृङ्गारिका f. *Grille, Heimchen.*

*भृङ्गारीट m. = भृङ्गरीट.

भृङ्गारु m. = भृङ्गार 1) Hariv. 2,22,57.

भृङ्गाली f. *Bienenschwarm* 294,25.

*भृङ्गाह्व 1) m. *a) Eclipta prostrata* Râgân. 4,140. — *b)* = जीवक Râgân. 5,11. — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 7,47.

भृङ्गि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

भृङ्गिन् 1) m. *a) *der indische Feigenbaum.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) Pl. einer Völkerschaft. — 2) *f. भृङ्गिणी *ein best. Baum* Râgân. 11,211.

भृङ्गिरिट, °रिटि (Bâlar. 28,19. fgg.) und *°रीटि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. Du. °रिटी (so ist wohl Hariv. 15421 zu lesen) und °रिटी (Hariv. 3,104,15) Bez. zweier solcher Wesen.

*भृङ्गीफल m. *Spondias mangifera* Râgân. 11,172.

भृङ्गीरिटि m. = भृङ्गिरिटि Hariv. 2,83,6.

भृङ्गीश m. Bein. Çiva's.

भृङ्गेशसंहिता f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 76.

*भृङ्गेष्टा f. 1) *Aloe indica* Râgân. 5,46. — 2) *Clerodendrum siphonanthus.* — 3) = काकजम्बू Râgân. 11,28. — 4) = तरुणी Râgân. 10,128.

भृज्ञायन (!) m. Patron.

*भृज्ज् Adj. (Nom. भृट्) *bratend, backend.*

भृज्ज in *उद्भृज्ज.

भृज्जन n. *Bratpfanne* Kap. S. 30,8.

भृज्यकपठ m. *eine best. Mischlingskaste* Gaut.

*भृणीय्, भृणीयैते = क्रुध्यति.

*भृणिटका f. *eine best. Pflanze.*

*भृणिड *Welle.*

°भृत् Adj. 1) *tragend.* — 2) *an sich habend, innehabend, besitzend, versehen mit.* — 3) *darbringend, bringend, verschaffend.* — 4) *erhaltend, unterhaltend.*

भृत 1) Adj. s. u. 1. भृ. — 2) m. *Söldling, ein für Lohn arbeitender Diener.*

भृतक Adj. 1) *herbeigeholt* in *द्राग्भृतक. — 2) *besoldet, Lohn empfangend;* m. *ein besoldeter Diener, — Lehrer.*

भृति und भृति (27,25) f. 1) *Herbeiholung, Herbeischaffung* in इध्मभृति. — 2) *Unterhalt, Verpflegung.* — 3) *Löhnung, Lohn.* — 4) *Dienst für Lohn.* — 5) *aufgetragene Speise, Kost.*

भृतिन् Adj. *getragen habend* in संवत्सर°.

*भृतिभुज् m. *ein besoldeter Diener.*

°भृत्त्व n. Nom. abstr. zu °भृत्.

भृत्य 1) m. *Diener;* auch von den *hohen Beamten eines Fürsten, den Ministern* gebraucht. — 2) f. आ *a)* **Lebensunterhalt, Lohn.* — *b) Pflege* in कुमार°.

भृत्यता f. und भृत्यत्व n. *die Stellung eines Dieners.*

भृत्यन्न n. Sg. *Lohn und Kost* Kathâs. 27,94.

भृत्यभाव m. *die Stellung eines Dieners* 291,20.

भृत्याय्, °यते *sich wie ein Diener benehmen.*

भृत्यी Adv. mit भू *in die Stellung eines Dieners treten.*

*भृत्र m. Siddh. K.

भृथ् 1) *Darbringung;* wohl m. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 13ten Manu Hariv. 1,7,82. धृत v. l.

भृम् m. *Verirrung, Versehen.*

भृमल Adj. *betäubt, torpidus.*

1. भृमि 1) Adj. *flink, beweglich, munter.* — 2) m. *Wirbelwind.* Nach Sâj. *eine schweifende Wolke* oder *ein musikalisches Instrument.* — *b) *Strudel.*

2. भृमि f. *Flinkheit, Beweglichkeit.* Nach Sâj. Adj. *schweifend.*

भृम्यश्व m. N. pr. eines Mannes.

*भृम्, भृशति *gewaltig —, stark —, heftig werden.*

भृश 1) Adj. *gewaltig, stark, mächtig, heftig, reichlich* (244,2). — 2) भृशम् und भृश° Adv. *a) heftig, stark, in hohem Grade, überaus, sehr.* Compar. °तरम् (Conj.). — *b) ohne Zaudern, ohne irgend ein Bedenken.* — 3) m. *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,43. Hemâdri 1,651,17. 654,5.

भृशता f. *Heftigkeit.*

भृशदण्ड Adj. *strenge Strafe verhängend über* (Loc.).

*भृशपत्त्रिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,86.

भृशाय्, °यते *gewaltig —, stark —, heftig werden* Bhaṭṭ.

*भृशी Adv. mit भू dass.

भृष्ट s. u. भ्रस्ज्.

भृष्टकार m. *Bereiter von gerösteten* oder *gebratenen Speisen.*

1. भृष्टि f. *Zacke, Spitze; Kante, Ecke.*

2. *भृष्टि f. *das Rösten.*

3. *भृष्टि f. *ein verwilderter Garten.*

भृष्टिमत् 1) Adj. *zackig.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

भेक 1) m. *a) Frosch.* — *b) *Wolke.* — *c) *ein furchtsamer Mensch.* — 2) f. ई *a) Froschweibchen*

Kap. 4,16. °पति m. *Froschmännchen.* — *b*) **Hydrocotile asiatica.*

भेकपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

**भेकभुज्* m. *Schlange.*

भेकुरि f. Pl. Bez. *bestimmter* Apsaras VP.² 2,82.

भेड 1) m. *a*) **Schafbock.* — *b*) **Floss, Nachen.* — *c*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a*) **Mutterschaf.* — *b*) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भेडगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

भेडर m. N. pr. eines Agrahâra.

**भेड्र* m. *Schafbock.*

**भेण्डा* f., **भेण्डी* f. und **भेण्डीतक* m. *Abelmoschus esculentus* Râǵan. 4,159. **भेण्डा* f. auch *Same des Lotus* 10,191.

भेतव्य n. impers. *timendum, sich zu fürchten vor* (Abl. oder Gen.). न भेतव्यं च भेतव्ये *auch darf man sich nicht fürchten, wenn es Etwas zu fürchten giebt.*

भेताल m. = वेताल Ind. St. 15,228. 234. 236.

भेत्तर् Nom. ag. 1) *Zerbrecher, Spalter, Durchbrecher, Sprenger, Durchbohrer.* — 2) *Besieger.* — 3) *Unterbrecher, Störer, Vereiteler.* — 4) *Verräther, Ausplauderer.* — 5) Bein. Skanda's. — 6) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

भेत्तवै Dat. Infin. zu 1. भिद् Çat. Br. 9,1,2,12.

भेत्तव्य Adj. 1) *zu spalten, zu zerbrechen.* — 2) *zu verrathen, auszuplaudern.*

भेद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) Nom. act. zu भिद्, भिनत्ति. *a*) *das Zerbrechen, Spalten, Zersprengen, Durchbrechen, Durchbohren, Einbruch.* — *b*) *Trennung, Scheidung, Theilung.* — *c*) *Bruch, Verrath* (eines Geheimnisses). — *d*) *Unterbrechung, Störung, Verletzung.* — *e*) *Entzweiung, das Abwendigmachen, Herüberziehen eines Bundesgenossen auf seine Seite.* — *f*) *Verführung.* — 2) Nom. act. zu भिद्, भिद्यते. *a*) *das Bersten, Springen, Bruch.* — *b*) *Verletzung, das Verletztwerden.* — *c*) *das Auseinanderklaffen.* — *d*) *das Aufbrechen,* so v. a. *Aufblühen.* — *e*) *das Hervorbrechen, Hervortreten* (des Bartes) Bâlar. 61,18. — *f*) *Reissen* (in den Gliedern). — *g*) *Oeffnung, Stuhlgang.* — *h*) *das Sichverziehen* (der Brauen). — *i*) *Zwiespalt, Uneinigkeit, — zwischen* (Instr.), *in* (im Comp. vorangehend). — *k*) *eine best. Conjunction beim Planetenkampf.* — *l*) *Aenderung, Wechsel.* — *m*) *das Unterschiedensein, Verschiedenheit, Unterschied.* — 3) concret. *a*) *Theil.* — *b*) *Spalte, Ritze* Çulbas. 2,22. 23. Du. *die weibliche Scham.* — *c*) *Art, Species.* — *d*) *Hypotenuse* Çulbas. 3,145. — *e*) N. pr. α) eines Volkes. — β) eines Mannes.

भेदक 1) Adj. *a*) *zerbrechend, durchbrechend, einbrechend, durchstechend.* — *b*) *zerstörend, vernichtend* (Grenzzeichen). — *c*) *verführend.* — *d*) *unterscheidend, einen Unterschied machend, — annehmend.* — *e*) *unterscheidend,* so v. a. *näher bestimmend.* — 2) *f. भेदिका *a*) *das Zerbrechen, Spalten.* — *b*) *das Zerstören, Vernichten.* — 3) n. *Adjectiv.*

भेदकर Adj. (f. ई) 1) am Ende eines Comp. *durchbrechend, durchstechend.* — 2) *Zwiespalt —, Uneinigkeit bewirkend, — bei* oder *in* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

भेदकारिन् Adj. 1) *Zwiespalt —, Uneinigkeit hervorrufend.* — 2) *unterschieden, anders als sonst seiend* 308,22.

°भेदकृत् Adj. *zerbrechend, erbrechend.*

भेदतस् Adv. *getrennt, einzeln, separat* Kathâs. 107,86.

भेदधिक्कार m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °प्रकाश m., °सत्क्रिया f. und °कारान्यत्कारङ्कृति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

भेदन 1) Adj. *a*) *spaltend, zerbrechend, zersprengend, durchbohrend.* — *b*) *einen Durchbruch —, einen Abfluss bewirkend.* — *c*) *Reissen verursachend.* — *d*) *lösend.* — *e*) *Stockungen* oder *Anhäufungen der Excretionen des Körpers lösend.* — 2) *m. *a*) *Schwein.* — *b*) *Rumex vesicarius* Râǵan. 6,129. — 3) n. *a*) Nom. act. zu भिद्, भिनत्ति. α) *das Spalten, Zersprengen, Zerbrechen, Aufschlitzen, Aufschneiden, Durchbohren* Spr. 7616. — β) *das Spalten,* so v. a. *das Durchgehen* durch ein Gestirn. — γ) *das Verrathen, Ausplaudern.* — δ) *das Veruneinigen, Bewirken von Zwiespalt.* — *b*) Nom. act. zu भिद्, भिद्यते. α) *das Zerbrechen, Zerspringen, Aufspringen, Bruch.* — β) *Uneinigkeit, Zwiespalt.* — *c*) concret. α) *ein lösendes Mittel.* — β) **Asa foetida* Râǵan. 6,75.

भेदनक in *घटभेदनक.

भेदनीय Adj. 1) *zu spalten, zu durchhauen.* — 2) *zur Ausscheidung ungesunder Stoffe aus dem Körper dienlich* Karaka 1,4.

भेदपञ्चकधिक्कार m. (Opp. Cat. 1,5287) und भेदविभीषिका f. Titel zweier Werke.

भेदवादिन् m. *ein Bekenner der Verschiedenheit von Gott und Welt* Verz. d. Oxf. H. 255,*b*, N. 5.

भेदसह Adj. *verführbar, bestechbar.*

भेदाभेदवादिन् m. *ein Bekenner sowohl der Verschiedenheit als auch der Identität von Gott und Welt* Verz. d. Oxf. H. 255,*b*, N. 5.

भेदित्व n. *die Eigenschaft des Aufspringens.*

भेदिन् 1) Adj. *a*) *spaltend, zerbrechend, durchstechend, durchbohrend, ausschlagend* (Augen). — *b*) *durchbohrend,* so v. a. *durch Mark und Bein gehend.* — *c*) *öffnend, fliessen machend, lösend, zertheilend.* — *d*) *brechend, verletzend* (eine Abmachung u. s. w.). — *e*) *trennend —, scheidend von* (Abl.). — *f*) *in Zwiespalt —, in Aufruhr versetzend.* — *g*) *derjenige, welcher unterschieden wird.* — 2) *m. *Rumex vesicarius* Râǵan. 6,129. — 3) f. °नी *ein best.* Çakti *bei den* Tântrika.

**भेदिर* n. *Donnerkeil.*

भेदीय in दोषभेदीय (Nachtr. 4).

**भेडुर* n. *Donnerkeil.*

भेदोक्तिजीवन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भेदोज्जीवन n. desgl.

भेद्य 1) Adj. *a*) *zu spalten, zu durchbohren.* — *b*) *mit Schneiden oder Oeffnen zu behandeln, wo es zu schneiden oder zu öffnen gilt.* — *c*) *widerlegbar.* — *d*) *zu verrathen.* — *e*) *zu verführen, abtrünnig zu machen.* — *f*) *was näher unterschieden —, bestimmt wird.* — 2) n. *Substantiv.*

भेद्यक in उत्पलभेद्यक.

**भेन* m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.*

भेंपुर n. N. pr. eines Dorfes.

भेय n. impers. *timendum, sich zu fürchten vor* (Abl.).

**भेयपाल* m. N. pr. eines Fürsten.

**भेर* m. *Pauke.*

**भेरण्ड* Adj. fehlerhaft für भेरुण्ड.

भेरि (selten) und भेरी f. *Pauke* Gaut.

भेरीक am Ende eines adj. Comp. von भेरी.

भेरीघ्नस् (Conj.) m. *Paukenschläger.*

भेरीभाकार m. 1) *Paukenlärm* Daçak. 3,4. — 2) N. pr. eines Dichters.

भेरीभाकारीय n. Bherîbhâṁkâra's *Gedicht* Opp. Cat. 1.

भेरीस्वनमहास्वना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भेरुण्ड 1) Adj. (f. आ) *schrecklich, Grausen erregend.* — 2) m. *a*) *ein best. Vogel* Harshaṁ. 202,18. — *b*) *ein best. Raubthier.* — *c*) **eine Form des* Çiva (?). — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Göttin. — *b*) *einer Jakshiṇî. — 4) *n. *Schwangerschaft.*

भेरुण्डक m. *ein best. Thier, Fuchs* (nach der tibetischen Uebers.) Lalit. 383,6.

भेरोत्स in पुष्पभेरोत्स.

भेल 1) *Adj. *a*) *furchtsam.* — *b*) *dumm, einfältig.* — *c*) *gross von Wuchs.* — *d*) *beweglich, unstät.* — *e*) = लघिष्ठ. — 2) m. *a*) **Nachen, Boot,*

Floss. — *b*) N. pr. eines Arztes, = भेड Kaкr.

*भेलक 1) Adj. = लघिष्ठ. — 2) m. n. *Nachen, Boot, Floss.*

*भेलु *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*भेलूपुरा f. N. pr. einer Vorstadt von Benares.

भेश m. *der Regent eines Sternbildes, — eines Zodiakalbildes.*

*भेष्, भेषति, °ते (भये, गतौ).

भेषज 1) Adj. (f. ई) *gesund machend, heilend.* — 2) n. *a*) *Gesundheitsmittel, Heilmittel, Arzenei, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *die Heilsprüche des* Atharvaveda. — *c*) * *Wasser.*

भेषजकृत Adj. *geheilt* Kâṇḍ. Up. 4,17,8.

भेषजचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भेषजता f. *heilende Wirkung.*

भेषजागार n. *Arzeneikammer, Apotheke.*

*भेषजाङ्ग n. *was mit oder nach der Arzenei getrunken wird.*

भेषज्य Adj. (f. या) *Heilkraft enthaltend.*

भैक्ष 1) Adj. *von Almosen lebend.* — 2) n. *a*) *das Betteln, Bettel.* भैक्षं चर् *betteln gehen, betteln, — um* (mit °भैक्षम् componirt 68,14). भैक्षाय गतः *auf den Bettel ausgegangen.* — *b*) *Erbetteltes, erbettelte Speise, Almosen.*

भैक्षक am Ende eines adj. Comp. = भैक्ष *Almosen.*

भैक्षचरण n. *das Ausgehen auf den Bettel* Gaut. °चरणां चर् *betteln.*

भैक्षचर्य n. und °चर्या f. dass.

*भैक्षजीविका f. *ein Lebensunterhalt durch Almosen.*

भैक्षभुज् Adj. *von Almosen lebend.*

भैक्षव Adj. *des Mönchs* Harshaḱ. 213,4.

भैक्षवत् Adv. *wie Almosen* 67,32. 68,24.

1. भैक्षवृत्ति f. *das Leben von Almosen, Bettelstand.*

2. भैक्षवृत्ति Adj. *von Almosen lebend.*

भैक्षान्न n. *erbettelte Speise.*

भैक्षाशिन् Adj. *erbettelte Speise geniessend.*

भैक्षाश्य n. *das Leben von Almosen.*

भैक्षाहार Adj. *erbettelte Speise essend.*

*भैक्षुक n. *eine Menge von Bettlern.*

भैक्षोपजीविन् Adj. *von Almosen lebend* 40,9.

भैक्ष्य fehlerhaft für भैक्ष.

*भैडक und *भैण्डक Adj. *vom Schafe herrührend* Râǵan. 15,66. 78.

*भैदिक Adj. = भैदं नित्यमर्हति.

भैम 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhîma *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Bhîma. Auch Pl. oder am Anfange eines Comp. im Sinne des Pl. — 3) f. ई *a*) *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. — *b*) Patron. der Damajantî. — *c*) Titel einer Grammatik Opp. Cat. 1.

भैमगव m. Patron.

भैमरथ Adj. (f. ई) Bhîmaratha *betreffend.* निशीथिनी f. wohl = भीमरथ 3) Harshaḱ. 140,2.

भैमरिक m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 5,32,1.

भैमसीनि m. fehlerhaft für भैमसेनि.

भैमसेनि und *°सेन्य m. Patron. von भीमसेन.

*भैमायन m. Patron von भैम.

भैमि m. Patron. von भीम.

भैमिसेनि m. fehlerhaft für भैमसेनि.

भैमीपरिणय (wohl n.) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

1. भैरव 1) Adj. (f. आ und ई) *grausig.* °म् Adv. — 2) m. *a*) *eine Form* Çiva's, die wiederum achtfach unterschieden wird. Auch = उग्रभैरव. — *b*) * *Schakal* Râǵan. 19,8. — *c*) *ein best.* Râga. — *d*) N. pr. α) des Anführers einer zu Çiva gehörigen Schaar. — β) eines Sohnes des Çiva. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Jaksha. — ε) verschiedener Männer. — ζ) eines Flusses. — 3) f. आ *a*) Bein. der Nirṛti Varâh. Jogaj. 6,10. — *b*) Pl. *eine Klasse von* Apsaras VP.^{2} 2,82. — 4) f. ई *a*) *eine Form der* Durgâ. — *b*) *ein zwölfjähriges Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.* — *c*) *eine best.* Râgiṇî oder Râga.

2. भैरव 1) Adj. (f. ई) *zu* 1. भैरव 2) *a*) *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *eine best. Secte* VP.^{2}. — 3) n. Titel eines Tantra.

भैरवतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवतर्जक m. Bein. Vishṇu's.

भैरवत्व n. Nom. abstr. zu 1. भैरव 2) *a*).

भैरवदीक्षिततिलक m. N. pr. eines Autors.

भैरवदीपदान n. und °दीपन n. Titel von Werken.

भैरवनाथतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवनामावली f. Titel eines Werkes.

भैरवमिश्र m. N. pr. eines Autors. °मिश्रीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1.

भैरवसपर्याविधि m. und भैरवसहस्रनामन् n. Pl. Titel von Werken.

भैरवस्तव m. Titel zweier *Lobgesänge* Bühler, Rep. No. 476. fg.

भैरवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* Harshaḱ. 71,13.

भैरवानन्द m. N. pr. eines Jogin Bhâvapr. 4,30.

भैरवाराधन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 477.

भैरवार्चन n. und भैरवार्चापारिजात m. Titel von Werken.

भैरवाष्टक n. Titel *einer Sammlung von acht* Tantra Ârjav. 160,17.

भैरवीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवीपटल Titel eines Werkes.

भैरवीय Adj. *zu* 1. भैरव (dem Gotte [Bâlar. 29,14] und einem Gelehrten) *in Beziehung stehend.*

भैरवीयपञ्चसंधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भैरवीरहस्य n. und भैरवीसपर्याविधि m. Titel von Werken.

भैरवेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

भैरवेश m. Bein. Vishṇu's.

*भैषज 1) Adj. *zu* भैषज्य (Patron.) *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *Perdix chinensis.* — 3) n. *Arzenei.*

भैषज्य 1) *m. Patron. von Bhishaǵ und Bhishaǵa (gaṇa गर्गादि in der Kâç.). — 2) n. *a*) *heilende Wirkung, — Thätigkeit.* — *d*) *eine auf Heilung bezügliche Begehung* (im Ritual). — *c*) *Heilmittel, Arzenei, — gegen* (Gen.).

भैषज्यगुरुवैडूर्यप्रभा f. Titel eines(buddh.)Werkes.

भैषज्ययज्ञ m. *ein Heilung bezweckendes Opfer* Gop. Br. 2,1,19.

भैषज्यरत्नावली f. Titel eines Werkes.

भैषज्यराज und भैषज्यसमुद्गत m. N. pr. zweier Bodhisattva.

भैषज्यसेन m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,16.

*भैषज्ञ Adj. von भैषज्य. v. l. भैषज.

*भैषज्य m. Patron. von भिषज्ञ. v. l. भैषज.

भैष्मक m. Patron. von भीष्मक. f. ई Patron. der Rukmiṇî.

भैस् s. u. 1. भी.

भो s. भोस्.

भोक्तर् Nom. ag. (f. भोक्त्री) 1) *Geniesser, Esser, Verspeiser.* भोक्तारस् als Fut. R. 1,59,13. — 2) *Benutzer, den Genuss —, den Vortheil von Etwas habend.* — 3) *Empfinder* (von Freude oder Schmerz). — 4) *Benutzer des Landes, Fürst.* — 5) * *Gatte.* — 6) fehlerhaft für श्रोतर्.

भोक्तव्य 1) Adj. *a*) *zu geniessen, zu essen.* — *b*) *zu geniessen, zu gebrauchen, zu benutzen* Âpast. — *c*) *zu benutzen*, so v. a. *auszubeuten.* — *d*) *zu beherrschen.* — *e*) *zu speisen, dem man zu essen geben muss.* — 2) n. impers. *zu speisen, die Mittagsmahlzeit zu halten.*

भोक्तृत्व n. Nom. abstr. zu भोक्तर् 1) 2) 3).

भोक्तृशक्ति f. *die Macht der Seele als Benutzerin und Beherrscherin der Natur.*

भोज्यक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 4,222.

1. भोग m. 1) *Windung, Ring* (einer Schlange) Maitr. S. 2,5,3 (50,9). LA. 91,20. — 2) *die sogenannte Haube einer Schlange.* — 3) *eine best. Aufstellung der Truppen.* — 4) *Schlange* Suparn. 8,3.

2. भोग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Geniessen, Essen, Speisen.* — *b) Genuss, Benutzung, Gebrauch, Verbrauch, Verwendung.* Bei den Gaina *einmaliger Genuss einer Sache;* vgl. उपभोग. — *c) fleischlicher Genuss.* — *d) Regierung, Herrschaft.* — *e) Empfindung* (von Freude oder Schmerz). — *f)* in der Astr. *das Durchlaufen eines Gestirns.* — *g) Nutzen, Vortheil.* — *h) Freude, Lust.* — *i) Gegenstand des Genusses.* — *k) Besitz, Einkünfte, Ertrag von Ländereien* u. s. w. — *l) der auf jedes Mondhaus fallende Theil der Ekliptik,* d. i. 13° 20′. — *m) *Hurenlohn.* — *n)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. भोगा N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,144. — 3) n. fehlerhaft für भोग्य und भाग्य.

*भोगक m. N. pr. eines Mannes.

भोगकर Adj. (f. ई) *Genuss schaffend.*

*भोगगुच्छ n. *Hurenlohn.*

भोगगृह n. *Frauengemach, Harem* Sâj. zu ṚV. 10,95,4.

*भोगग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

भोगत्व n. Nom. abstr. zu 1. भोग 1).

भोगदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers.

भोगदा f. N. pr. einer Göttin.

भोगदेव m. N. pr. eines Mannes.

भोगदेह m. *der feine Körper, den ein Verstorbener annimmt und mit dem er, je nach seinen Werken im vergangenen Leben, Freuden oder Leiden empfindet.*

भोगनाथ m. N. pr. eines Mannes.

भोगनिधि f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

भोगपति m. *Gouverneuer einer Stadt* oder *Provinz.*

*भोगपाल m. *Pferdeknecht.*

*भोगपिशाचिका f. *Hunger.*

भोगप्रस्थ m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

भोगभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

भोगभुज् 1) Adj. *Genüssen fröhnend* Mârk. P. 23,115. — 2) m. *ein reicher Mann* Agni-P. 35,18.

भोगभूमि f. *ein Land des Genusse* (der früheren Werke), — *der Vergeltung.*

*भोगभृतक m. *ein Diener, der für blosse Kost dient.*

भोगलाभ m. 1) *Wohlhabenheit.* — 2) *der Genuss eines* (unbeweglichen) *Pfandes* Jolly, Schuld. 298.

1. भोगवत् 1) Adj. *mit Windungen —, mit Ringen versehen* (Schlange). — 2) m. *a) Schlange, Schlangendämon* Suparn. 9,1. — *b)* N. pr. eines Berges. — 3) f. °वती *a) Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* — *b) die Stadt der Schlangendämone in der Unterwelt.* — *c) der Fluss der Schlangendämone.* — *d)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) eines heiligen Flusses.

2. भोगवत् 1) Adj. *Genüsse habend, mit Allem, was Genuss verschafft, reichlich versehen, ein genussreiches Leben führend.* — 2) m. *a) *Tanz, Mimik.* — *b)* N. pr. der Wohnung der Satjabhâmâ. — 3) f. °वती *a) der Nachttheil des zweiten lunaren Tages.* — *b)* Name der Stadt Uggajinî im Dvâpara-Zeitalter 129,27. — *c)* N. pr. einer (wohl fingirten) Stadt.

भोगवर्धन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भोगवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

भोगवस्तु n. *ein Gegenstand des Genusses.*

*भोगसद्मन् n. *Frauengemach, Harem.*

भोगसेन m. N. pr. eines Mannes.

*भोगस्थान n. 1) *der Körper.* — 2) *Harem.*

भोगस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

भोगाय्, °यते *sich ringeln* Çira-Up. 9,10.

भोगायतन n. *die Stätte des Genusses* 274,14.

*भोगार्ह n. *Geld, Besitz.*

*भोगार्ह्य n. *Getraide.*

*भोगावती f. *die Stadt der Schlangendämone.*

भोगावली f. 1) *das Lobgedicht eines Lobredners von Profession* Bâlar. 183,3. 7. — 2) *fehlerhaft für भोगावती.

*भोगावास m. *Frauengemach, Harem.*

*भोगिक m. *Pferdeknecht.*

*भोगिकात्त m. *Wind, Luft.*

*भोगिगन्धिका f. *eine best. Pflanze.*

1. भोगिन् 1) Adj. *mit Windungen versehen, geringelt.* — 2) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b) *ein best. Strauch* Râgân. 5,126. — 3) f. °नी *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.*

2. भोगिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *geniessend, essend.* — *b) geniessend, den Genüssen sich hingebend, reich an Genüssen, ein genussreiches Leben führend, wohlhabend.* — *c) empfindend, an sich erfahrend* Kap. 5,73. — *d) * = वैयावृत्तिकर* (!). — 2) m. *a) *Dorfältester.* — *b) *Barbier.* — *c)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,72. — 3) f. °नी (vgl. auch Comm. zu Hâla 605) *a) eine Art von Heroine.* — *b) *eine nicht geweihte Gemahlin eines Fürsten.*

भोगिनन्दन m. Patron. Çâlivâhana's Ind. St. 14,102. °नन्दन m. 130.

*भोगिभुज् m. *Ichneumon.*

*भोगिवल्लभ n. *eine Art Sandel* Râgân. 12,7.

*भोगीन Adj. am Ende eines Comp.

भोगीन्द्र m. *Schlangenfürst,* Bez. 1) *Ananta's. 2) Patañgali's.

भोगीन्द्रतनय und भोगीन्द्रनन्दन m. Patron. Çâlivâhana's Ind. St. 14,108. 158.

भोगीश m. *Schlangenfürst* als Bez. Ananta's u. Çesha's.

भोगेश्वरतीर्थ (भोगीश्वर°?) n. N. pr. eines Tîrtha.

भोग्य 1) Adj. *a) zu geniessen, zu benutzen, was genossen —, benutzt wird, nutzbar, brauchbar; auszubeuten; zu geniessen* auch so v. a. *zu ertragen.* Bisweilen auch von Speisen gebraucht; hier hat aber die v. l. richtig भोज्य. — *b)* in der Astr. *zu durchlaufen.* — 2) *f. भोग्या *Hure* Râgân. 18, 10. — 3) *n. *a) Besitz, Geld.* — *b) Getraide* Râgân. 16,1. — *c) Edelstein* Râgân. 13,144.

भोग्यता f. und भोग्यत्व n. *das Gebrauchtwerden, Brauchbarkeit, Ausbeutbarkeit.*

*भोग्यार्ह n. *Getraide* Râgân. 16,1.

भोज् Adj. in अभोग्धृन्.

भोज 1) Adj. *a) mittheilsam, freigebig.* — *b) den Genüssen fröhnend, ein genussreiches Leben führend.* — 2) m. *a) ein Fürst besonderer Art.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volksstammes. — *c) ein Fürst der* Bhoga. — *d)* N. pr. verschiedener Fürsten und anderer Männer. — *e) * = भोजकट.* — 3) f. भोजा *a) eine Prinzessin der* Bhoga. — *b)* N. pr. der Gattin Viravrata's.

1. भोजक 1) Adj. *a) essend* (s. बहु°), **im Begriff stehend zu essen.* — *b) speisend, zu essen gebend.* — 2) m. etwa *ein Aufwärter beim Essen.*

2. भोजक m. 1) *ein Priester der Sonne, der aus einer ehelichen Verbindung der* Maga *mit Frauen aus dem* Bhoga-*Geschlecht herstammen soll.* — 2) *Astrolog* Harshak. 96,18. — 3) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

भोजकट 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Bhogakaṭa.

*भोजकटीय m. Pl. = भोजकट 2).

भोजचम्पू f. und भोजचरित्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भोजडुहितर् f. *eine Prinzessin der* Bhoga.

भोजदेव m. N. pr. eines Fürsten. °शब्दानुशासन n. Titel eines Werkes.

भोजन 1) Adj. *speisend, zu essen gebend* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Berges in Kraunkadvîpa

Bhâg. P. 5,20,21. — 3) n. *a) das Geniessen, Gebrauchen. — b) das Geniessen, Essen, das Einnehmen des Mahles.* Ausnahmsweise mit Acc. des Objects. — *c) Mahl, Mahlzeit. — d) Speise.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *sich nährend von —, — als Speise darbietend, zur Speise von — dienend.* त्रिद्येक° Adj. *jeden dritten Tag, jeden zweiten und täglich Speise zu sich nehmend. — e) was zum Genuss oder Benutzung dient, Habe, Besitz. — f) Genuss,* sowohl *was man geniesst* als *die daraus entspringende Befriedigung, delectatio. — g) das Speisen, Zuessengeben. — h) Bereitung von Speisen, Kochkunst.*

भोजनक m. *eine best. Pflanze* Kâkr. zu Suçr. 1, 219,19.

भोजनकाल m. *Essenszeit.*

भोजनकुतूहल n. Titel eines Werkes über *Kochkunst.*

भोजनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

भोजनगृह n. *Speisegemach* Sâj. zu ṚV. 10,95,4.

*भोजनत्याग m. *das Aufgeben des Essens, das Hungern.*

भोजनभाण्ड n. *Speiseschüssel.*

भोजनभूमि f. *Speiseplatz, der Ort, wo man speist.*

भोजनरेन्द्र m. = भोजदेव.

भोजनविधि m. Titel eines Werkes.

भोजनवृत्ति f. *das Essen, Speisen.* Auch Pl.

भोजनवेला f. *Essenszeit.*

भोजनव्यग्र Adj. *mit dem Essen beschäftigt, beim Essen seiend.*

भोजनाधिकार m. *Küchenmeisteramt.*

भोजनार्थिन् Adj. *nach Speise verlangend, hungrig* 124,26.

भोजनिधि f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

भोजनीय Adj. 1) *was gegessen wird;* n. *Speise. — b) zu speisen, dem man zu essen geben muss. — 3) dem ein Genuss zu gewähren ist, dem ein Dienst zu leisten ist.*

भोजनीयमृत Adj. *an Unverdaulichkeit gestorben* (Comm.).

भोजनृपति m. = भोजदेव.

भोजनोत्तर Adj. (f. आ) *nach der Mahlzeit einzunehmen* (Pillen) Karaka 6,18.

भोजपति m. *Fürst der* Bhoǵa, *Fürst* Bhoǵa; Bein. Kaṁsa's und = भोजराज.

भोजपितर् m. *Vater eines Fürsten* Ait. Br. 8, 12. 17.

*भोजपुत्री f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

भोजपुर n. und °पुरी f. N. pr. zweier *Städte.*

भोजप्रबन्ध m. und °सार (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*भोजम् Absol. von 1. भुज् P. 3,4,22, Sch.

भोजयितर् Nom. ag. *der Jmd Etwas geniessen —, empfinden lässt.*

भोजयितव्य Adj. *zu speisen, dem man zu essen geben muss.*

भोजराज m. 1) *König der* Bhoǵa. — 2) Bein. Kaṁsa's VP. 5,1,74. 3,29. — 3) N. pr. eines Fürsten.

भोजराजप्रबन्ध m., °राजविजय m. (Opp. Cat. 1) und °राजवृत्ति f. Titel von Werken.

भोजराजीय Adj. von भोजराज 3).

भोजस् in पुरुभोजस्, विश्वभोजस् und सुभोजस्.

भोजसे Dat. Infin. zu 1. भुज् ṚV. 1,55,3. 8,51,3. 65,3.

भोजस्मृति f. Titel eines Werkes Ind. St. 1,467.

*भोजाधिप m. Bein. Kaṁsa's.

भोजात्मा f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9514.

भोजिक m. N. pr. eines Brahmanen.

°भोजिन् Adj. 1) *geniessend, essend, verspeisend. — 2) ausbeutend.*

1. भोज्य, भोजिम्र 1) Adj. *a) zu geniessen, zu essen, zu verspeisen, geniessbar, was genossen —, gegessen wird;* insbes. *was man schlucken kann ohne zu kauen* Bhâvapr. 1,43. — *b) zu geniessen, zu benutzen, auszubeuten. — c) fleischlich zu geniessen. — d) zu geniessen, zu empfinden. — e) zu speisen, dem man zu essen geben muss. —* 2) *f. आ *Kupplerin* Gal. — 3) n. *a) ein zum Essen sich eignender Gegenstand, Speise, Nahrung. — b) das Essen, Speisen. — c) Genuss, Vortheil.*

2. भोज्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig wohl भोज.

भोज्यकाल m. *Essenszeit.*

भोज्यता f. und भोज्यत्व n. Nom. abstr. zu भोज्य *Speise, Nahrung.*

भोज्यमय s. भक्त°.

*भोज्यसंभव m. *Chylus.*

भोज्या f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

*भोज्योष्ण Adj. *zu heiss zum Essen.*

भोट m. *Tibet.*

*भोटगो m. *Bos Gavaeus* Râǵan. 6,131.

*भोटाङ्ग m. *Bhutan.*

भोटान्न N. pr. eines Landes.

भोटीय Adj. *tibetisch.* °कोशी f. N. pr. eines Flusses.

भोत fehlerhaft für भोट.

भोभवत्पूर्वकम् Adv. *so dass* भोस् *oder* भवत् *vorangeht* M. 2,128.

*भोमीरा f. *Koralle.*

भोलानाथ m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

*भोलि m. *Kamel.*

भोस् (aus भवस्, Voc. von 2. भवत्) Interj. der Anrede. Vor Vocalen und tönenden Consonanten भो, sonst भोस् und भोः je nach Umständen. भोरिति und भो vor dumpfen Consonanten verdächtig. Mit भोस् werden auch mehrere Personen und Frauen angeredet. Häufig wiederholt (भो भोस्); im Selbstgespräch so v. a. *ach!*

भोक्र m. N. pr. eines Dichters.

*भौगक m. Patron. von भोगक.

*भौजकट Adj. von भोजकट.

भौजंग 1) Adj. (f. ई) *einer Schlange eigen, schlangenartig. — 2) n. das Mondhaus* Âçleshâ.

*भौजि m. Patron. von भोज.

भौजिष्य n. *Sclaverei* Suparn. 19,1.

*भौजीय Adj. von भौजि.

भौज्य n. *die Würde eines den Titel* Bhoǵa *führenden Fürsten.*

भौट m. *ein Tibeter.*

भौत 1) Adj. *a) die Wesen betreffend, ihnen geltend. — b) von bösen Geistern besessen, verrückt, blödsinnig;* m. *Idiot.* राज° *ein Einfaltspinsel von Fürst,* जल° *einer der seine Dummheit in Bezug auf Wasser an den Tag legt.* °प्राय Adj. *beinahe blödsinnig* Kathâs. 61,7 (भूत° gedr.). — *c) aus den Elementen gebildet, materiell.* — 2) * m. = देवलक. — 3) *f ई *Nacht.* — 4) *n. = भूतानां समूहः.

भौतक Adj. = भौत 1) *b).*

1. भौतिक 1) Adj. (f. ई) *a) die Wesen betreffend, ihnen geltend* Varâh. Jogaj. 6,19. — *b)* = भौत 1) *b). — c) aus den Elementen gebildet, dieselben betreffend, materiell.* — 2) *n. *Perle* Râǵan. 13,152.

2. भौतिक m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *eine Art von Mönchen.*

1. भौत्य m. N. pr. 1) eines Manu. — 2) Pl. einer Dynastie VP.^{2} 4,93.

2. भौत्य Adj. *zu* 1. भौत्य 1) *in Beziehung —, unter ihm stehend.*

भौपाल m. *der Sohn eines Fürsten.*

1. भौम 1) Adj. (f. ई) *der Erde gehörig, — geweiht* (TS. 5,5,18,1. 6,21,1), *zur E. in Beziehung stehend, von ihr kommend, auf* oder *in der E. befindlich, irdisch.* नरक m. so v. a. *die Hölle auf Erden,* ब्रह्मन् n. so v. a. *der Veda. — b) aus Erde bestehend, erdig, irden. — c) * vom Lande einkommend* (Abgabe). — 2) m. *a) *Ambra* (?). — *b) *eine rothblühende* Punarnavâ Râǵan. 5,119. — *c)* Bez. *des 27sten*

Muhûrta. — *d*) Metron. α) *eines best. Erdgenius.* — β) des Atri. — γ) des Daitja Naraka. — δ) *des Planeten Mars.* Sein *Tag* ist *Dienstag.* — 3) *f. ई Metron. der Sîtâ. — 4) n. *a*) Pl. *Erdenstaub.* — *b*) *Getraide* Âpast. — *c*) *Boden, Diele;* nur am Ende eines adj. Comp. — *d*) *Stockwerk;* nur am Ende eines adj. Comp.

2. भौम Adj. *zu Mars —, zu seinem Tage (dem Dienstage) in Beziehung stehend, an einem solchen Tage geschehend.*

भौमक m. *ein in der Erde lebendes Thier.*

भौमदेवलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

भौमन m. Bein. Viçvakarman's. Richtig भौवन.

*भौमरत्न n. *Koralle* Râgan. 13,159.

भौमवार m. *Dienstag.*

भौमव्रत n. *eine best. Begehung* Verz. d. B. H. No. 1269.

भौमावतारवर्णन n. Titel eines Werkes.

भौमिक und भौम्य Adj. *auf der Erde befindlich.*

*भौर m. Patron. von भूरि.

भौरिक 1) m. *Schatzmeister;* eher *Münzmeister* Harshak. 30,5. — 2) *f. ई *Münzstätte* Gal. — भौरिकी s. auch u. भौरिकि.

*भौरिकायणि m. Patron. von भौरिकि.

*भौरिकि m. Patron.; f. ई. — भौरिकी s. auch u. भौरिक.

*भौरिकिक Adj. (f. आ und ई) von भौरिकि Kâç. zu P. 4,2,116.

*भौरिकिविध Adj. *von* Bhauriki *bewohnt.*

*भौरिक्या f. zu भौरिकि.

भौर्ज Adj. *von der Birke kommend* Karaka 1,3.

*भौलिकि m. Patron.; f. ई.

*भौलिकिविध Adj. *von* Bhauliki *bewohnt.*

*भौलिक्या f. zu भौलिकि.

*भौलिङ्गि 1) m. *ein Fürst von* Bhûliṅgâ. — 2) f. ई *eine Prinzessin von* Bh.

*भौलिङ्गिक Adj. (f. आ und ई) *von* Bhauliṅgi Kâç. zu P. 4,2,116.

भौली f. *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S.S.S. 93. 99.

भौवन 1) Adj. *zur Welt gehörig.* — 2) m. Patron. भौवन (!) Supaṛn. 20,3. 22,1. 23,1. So heisst Viçvakarmans (Çat. Br. 13,7,1,14), Sâdhana und ein Sohn Manthu's.

भौवनायन m. Patron. von भुवन oder भौवन.

भौवादिक Adj. *zu der mit* भू *anfangenden Klasse von Verbalwurzeln —, d. i. zur ersten Klasse gehörig.*

भौवायन m. Patron. von भुव. So heisst Kapivana.

भ्यस्, भ्यसते, भ्यसात्, बिभस्यत्तम् *sich fürchten, beben, — vor* (Abl.). — Mit उद् in उद्भ्यस्.

भ्यस Adj. in स्वभ्यस्.

1. भंश्, भश्, भंशते, भश्यति, °ते, *भृश्यति; 1) *entfallen, herausfallen, fallen, auseinanderfallen.* — 2) *prallen —, schlagen an* (Loc.), *abprallen von* (Abl.). — 3) *fallen, zu Fall kommen, stürzen* in übertragener Bed. — 4) *Jmd* (Abl.) *verloren gehen, entwischen; verschwinden, — aus* (Abl.); *vergehen, versagen* (von der Stimme). — 5) *von Jmd oder Etwas getrennt werden, Jmds oder einer Sache verlustig gehen, um Etwas kommen;* mit Abl. Mit Gen. *Jmd entschlüpfen* Kâd. 265,17 (430, 18). — 6) *weichen von* (Abl.), so v. a. *aufgeben, fahrenlassen.* — 7) भ्रष्ट *a*) *entfallen, abgefallen, ausgefallen, herabgefallen, herabgestürzt, — von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), — *in* (Loc.); *zusammengefallen* (Körper 177,28). दिव: *aus dem Himmel gestürzt,* so v. a. *vom Himmel auf die Erde verbannt.* — *b*) *gestürzt, von seiner Höhe gefallen, zu Fall gekommen, aus dem Himmel gestürzt, zur Erde verbannt.* — *c*) *losgekommen, entwischt, befreit von* (Abl.) 115,25. — *d*) *verschwunden, verloren gegangen, dahin seiend, vergangen, unterblieben.* — *e*) *getrennt von, gekommen um, einer Sache verlustig gegangen;* mit Abl. oder am Ende eines Comp. — *f*) fehlerhaft für भृष्ट (von भ्रस्ज्). — Caus. भंशयति 1) *fallen lassen, — machen, abwerfen, herabstürzen* (trans.). — 2) *stürzen* (trans.) in übertragener Bed. — 3) *verschwinden machen, verloren gehen lassen, — machen, entwischen lassen aus* (Abl. 307,5). — 4) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Abl.) *bringen.* उपवासात्, व्रतात् so v. a. *um den Lohn der Fasten und des Gelübdes.* — 5) *abbringen von* (Abl.). — *Intens. बनीभंशीति, बनीभश्यते. — Mit अनु in अनुभष्टतेजस् (Nachtr. 2). — Mit अप in °भंश und °भ्रष्ट. — Mit आ Caus. *Jmd in's Schwanken bringen, ein wenig irre machen* Bhâg. P. 3,22,34 (nach den Comm.). — Mit नि in न्यंनिभृष्ट. — Caus. *abfallen machen, abschlagen* oder *abbrechen.* — Mit परि 1) *entlaufen, entwischen* in अपरिभ्रश्यमान (Nachtr. 4). — 2) परिभ्रष्ट *a*) *entfallen, herabgefallen, — aus* (Abl.), — *auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *umgefallen* (67,5), *eingefallen* (Brüste Spr. 7624). — *b*) *gefallen, gestürzt* in übertragener Bed. — *c*) *entlaufen.* — *d*) *verschwunden, dahin seiend.* — *e*) *um Jmd* oder *Etwas gekommen, einer Sache verlustig gegangen, carens;* mit Abl. (ausnahmsweise Instr.) oder am Ende eines Comp. (Spr. 5950). — *f*) *entkommen, sich befreit habend von* (Abl.) 103,12. — *g*) am Ende eines Comp. *sich enthaltend, unterlassend.* — Mit संपरि, °भ्रष्ट *gekommen um* (Abl.). — Mit प्र 1) *entfallen, herabfallen.* प्रभ्रष्ट *entfallen* 320,8. — 2) *Jmd* (Abl.) *entlaufen.* प्रभ्रष्ट *entlaufen, entsprungen* 209,24. बन्धनात् *den Fesseln entsprungen.* — 3) *dahingehen, verschwinden.* — 4) *um Etwas* (Abl.) *kommen.* — Caus. 1) *ausstossen* Suçr. 2, 370,3 (wo wohl प्रभंश्यते zu lesen ist; Bhâvapr. 6,129 प्रभंस्यते die Ausg., प्रभस्यते Hdschr.). — 2) *Jmd stürzen, um Etwas* (Abl.) *bringen.* — Mit वि 1) *scheitern bei Etwas, keinen Erfolg haben in* (Loc.). — 2) *sich von Jmd losmachen, Jmd im Stich lassen;* mit Abl. — 3) विभ्रष्ट *a*) *gefallen, gestürzt* in übertragener Bed. — *b*) *sich verlaufen —, sich getrennt habend von* (im Comp. vorangehend). — *c*) *verschwunden, dahingegangen.* — *d*) *gescheitert, keinen Erfolg gehabt habend in* (im Comp. vorangehend). — *e*) *vergeblich gewesen.* — *f*) *gekommen um* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *abschlagen, abbrechen.* — 2) *zu Fall bringen.* — 3) *Etwas verschwinden —, zu Nichte machen.* — 4) *Jmd von Etwas abbringen, um Etwas bringen;* mit Abl. — Mit सम् *entgleiten.*

2. *भंश्, भंशति und भंशयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भंश m. 1) *Fall, Sturz* in übertragener Bed. — 2) *Verfall, Ruin.* — 3) *das Sichtrennen —, Sichverlaufen von* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Verlorengehen, Verlust, das Zunichtewerden, Verschwinden, Weichen.* — 5) *das Kommen um* (im Comp. vorangehend). — 6) *das Abweichen —, Ablassen von, Aufgeben;* mit Abl. oder im Comp. vorangehend. — 7) in der Dramatik *das Sichversprechen in der Aufregung.*

*भंशकला Adv. mit कर् u. s. w.

भंशथु m. *eine Nasenkrankheit, bei welcher Schleim abgeht.*

भंशन 1) Adj. *stürzend, zu Fall bringend.* — 2) n. *das Kommen um, das Verlustiggehen;* mit Abl. — 3) *das Bringen um* (Abl.).

भंशिन् Adj. 1) *entfallend, herabfallend, herausfallend, abfallend;* das Wovon oder Woraus geht im Comp. voran. — 2) *stürzend, zu Fall kommend* in übertragener Bed. — 3) *vergehend, zu Nichte werdend* in अ° (Nachtr. 4). — 4) *zu Fall bringend, zu Nichte machend.*

भंस् v. l. für 1. भंश्.

*भ्रकुंश und *भ्रकुंस m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

*भ्रकुटि und भ्रकुटी f. *verzogene Brauen.* भ्रकुटीमुख

Adj. *dessen Gesicht verzogene Brauen zeigt.*

*भ्रक्ष्, भ्रक्षति, °ते, भृक्षति, °ते (भ्रक्षणे).

1. भ्रङ्ग् Adj. in गिरिभ्रङ्ग्.

2. भ्रङ्ग् f. etwa *Steifheit* (des Gliedes), *rigor.*

भ्रङ्ग n. angeblich *Feuer* VS. 15,5. Çat. Br. 8,5,2,4.

भ्रङ्गस् n. AV. 7,90,2 fehlerhaft. Vgl. वात°.

1. भ्रञ्ज्, भृञ्जति, *°ते, *भर्ज्जते; *frigere, rösten,* insbes. Körner. भृष्ट *geröstet, gebraten.* — Caus. भर्ज्जयति *rösten, braten* Comm. zu Âpast. Çr. 8,6,3. भर्ज्जित *gebraten* auch so v. a. *zu Nichte gemacht.* — *Desid. बिभर्ज्जिषति, बिभर्क्षति, बिभर्ज्जिषति und बिभर्क्षति. — *Intens. बरीभृज्यते. — Mit अव Caus. *rösten,* so v. a. *zu Nichte machen.* — Mit परि *rösten, braten.* परिभृज्जत् fehlerhaft für परिभृज्यत्. — Caus. dass. — Mit सम्, संभृष्ट *geröstet,* so v. a. *trocken, spröde.*

2.* °भ्रञ्ज् Adj. *röstend.*

*भ्रञ्जन n. *das Rösten, Braten.*

*भ्रड्, भृडति (निमज्जने).

*भ्रण्, भ्रणति (शब्दार्थ).

*भ्रभङ्ग m. = भ्रूभङ्ग.

भ्रम्, भ्रमति (metrisch auch Med.), भ्राम्यति (भ्रम्यात् Pâr. Gṛhj.); 1) *umherschweifen, sich unstät, ohne bestimmte Richtung bewegen, umherirren; unsicher sich bewegen, tappen, taumeln; hinundherfliegen* (von Bienen); *sich hinundher bewegen* (vom Kinde im Mutterleibe, von der Zunge im Munde, von den Augen), *sich unregelmässig bewegen* (von leblosen Dingen). भिक्षाम् von *Ort zu Ort betteln gehen.* — 2) *durchstreichen, durchstreifen, durchwandern;* mit Acc. — 3) *sich drehen, sich im Kreise bewegen* (auch von Gestirnen). — 4) *hinundher schwanken,* so v. a. *in Verwirrung sein, nicht im Klaren sein.* — 5) *irren, im Irrthum sein.* — 6) भ्रान्त *a*) Adj. α) *umherstreichend, umherirrend; sich hinundher bewegend. taumelnd.* — β) *durchstreift —, durchwandert habend;* mit Acc. 134,28. — γ) *durchstrichen, durchwandert.* — δ) *sich drehend, rollend.* — ε) *verwirrt, betäubt.* — ζ) *im Irrthum befindlich.* — *b*) n. impers. भ्रान्तम् *es ist umhergestrichen worden.* — Caus. भ्रमयति und भ्रामयति (metrisch auch Med.) 1) *umherstreichen —, umherirren lassen, hinundher treiben, — bewegen.* पटहम्, पटहघोषणाम् und उद्घोषणाम् *die Trommel umhergehen lassen,* so v. a. *umhergehen — und durch Trommelschlag Etwas verkünden lassen.* — 2) *drehen, in die Runde bewegen, schwingen, kreisen lassen* (die Gestirne), *rollen lassen.* — 3) *zu Wagen durchfahren,* mit Acc. — 4) *in Unordnung bringen.* — 5) *verwirren, in die Irre leiten.* — 6) *umherirren* in der Form भ्रबिभ्रमत् mit der v. l. भ्रबभ्रमत् (!). — Intens. 1) बम्भ्रमीति und Partic. f. बम्भ्रमती; *umherziehen, sich unstät hinundher bewegen.* — 2) बम्भ्रम्यते *a) umherirren.* — *b) durchwandern.* — *c) durchwandert werden.* — Mit उद् 1) *auffahren, aufspringen, sich erheben, aufgehen* (von der Sonne), *sich heben.* — 2) उद्भ्रान्त *a) aufgefahren, aufgeflogen, erhoben, hinaufgerutscht, nach oben verdreht* (Augen). — *b) von unten durchbrochen habend, hervorgeschossen aus* (Acc.). — *c) entflohen, davongegangen* (Leben). — *d) umherstreichend, umherirrend.* — *e) wild geworden* (Pferde), *aufgeregt.* उद्भ्रान्त° Adv. — *f) aufgeregt,* so v. a. *wo es aufgeregt hergeht.* — Caus. 1) *schwingen.* — 2) *aufregen, in Bewegung versezzen.* — Mit समुद्, समुद्भ्रान्त *wild geworden, aufgeregt.* — Mit उप *hinschleudern zu* (Acc.). — Mit परि 1) *umherstreichen, umherirren, hinundher gehen, umherflattern.* परिभ्रान्त *der sich umhergetrieben hat, sich hinundher bewegend.* — 2) *durchstreichen, durchirren, durchziehen.* मण्डलम् *einen Kreis beschreiben.* — 3) *sich drehen, sich im Kreise bewegen.* — 4) *umkreisen, einen Kreis um Etwas* (Acc.) *beschreiben.* — Caus. *hinundher bewegen* zu Spr. 7098. *umrühren, durchschütteln* Bhâvapr. 2,26. — Mit प्र 1) *umherstreichen, umherirren.* — 2) *durchstreichen, durchwandern.* — Mit वि 1) *umherstreichen, umherirren, sich hinundher bewegen, umherfliegen; schwanken, taumeln, zucken.* — 2) *durchstreichen, durchirren.* — 3) *in Unordnung —, in Verwirrung gerathen.* — 4) *auseinandertreiben, verscheuchen.* — 5) *hinundher bewegen.* — 6) विभ्रान्त *a) hinundher gehend, rollend* (von den Augen). विभ्रान्तम् n. impers. *es ist umhergeirrt worden von* (Instr.). — *b) verbreitet* (Ruhm). — *c) in Verwirrung gerathen, verwirrt.* — Caus. *verwirren, irre machen, der Sinne berauben* Hemâdri 1,757,6. — Mit सम् 1) *umherirren, umherschweifen.* — 2) *in Verwirrung gerathen, irre werden.* संभ्रान्त *verwirrt, aufgeregt, bestürzt.* — 3) संभ्रान्त etwa *belebt* (von einem Gange). — Caus. Pass. *irre werden, verzweifeln an* (Abl.). — Mit उपसम्, उपसंभ्रान्त 1) *aufgefahren, aufgesprungen.* — 2) *aufgeregt, verwirrt.*

भ्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Umherstreichen, Umherwandern, Hinundhergehen, Sichhinundherbewegen.* — 2) am Ende eines Comp. *das Durchstreichen, Durchwandern.* — 3) *Drehung* Hemâdri 1,127,4.6. भ्रमं दा so v. a. *schwingen.* — 4) *wirbelnde Flamme, Lohe.* — 5) *Strudel.* — 6)* *Quelle, Fontaine.* — 7) * *Rinne, Kanal.* — 8) *Drehscheibe.* — 9) *Zirkel* Ârjabh. 2,13. — 10) *Schwindel.* — 11) *Verwirrung.* — 12) *Irrthum, Wahn.* स्थाणु° *der Wahn, dass es ein Pfosten sei.*

*भ्रमकुटी f. *Sonnenschirm* Gal. Vgl. भ्रमत्कुटी.

भ्रमण 1) n. *a) das Umherstreichen, Umherwandern.* — *b)* am Ende eines Comp. *das Durchstreichen, Durchwandern, Besuchen.* — *c) das Wanken, Wackeln, Unstätigkeit.* — *d) Drehung, Umdrehung, Umlauf —, Bahn* (eines Gestirns). — *e) Schwindel* Hemâdri 1,758,14.16. — *f) das Hinundhergehenlassen, Schwingen.* पटह° *das Umhergehenlassen der Trommel,* so v. a. *das Zusammenrufen des Volkes durch Trommelschlag.* — *g)* etwa *Kuppel* Agni-P. 42,12. — 2) f. ई *a)* * *Spiel u. s. w. der Liebsten* oder *das Umherschreiten der Liebsten im Spiele.* — *b)* * *Blutegel.* — *c) eine der fünf* Dhâraṇâ, *die bewegende, die des Windes.*

भ्रमणीय Adj. *zu durchstreichen, zu durchwandern.*

*भ्रमत्कुटी f. *Sonnenschirm.* Vgl. भ्रमकुटी.

भ्रमत्व n. *das Irrthumsein.*

भ्रमर 1) m. *a) Biene.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* * *Mädchenjäger.* — *c)* * *Knabe.* — *d)* * *Drehscheibe.* — *e) eine best. Stellung der Hand.* — *f)* N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. einer Völkerschaft VP.^{2} 1,182.5,388. — 2) * f. आ *eine best. Schlingpflanze.* — 3) f. ई *a) eine als Weibchen gedachte Biene.* — *b) eine Art Rundspiel.* — *c)* * *eine roth färbende Oldenlandia* Râgan. 3,115. — *d)* * *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze* Râgan. 3,131. — *e)* N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,8.

भ्रमरक 1) * m. n. *Haarlocke auf der Stirn.* — 2) * m. *a) Biene.* — *b) Spielball.* — *c) Strudel.* — 3) °रिका *das Hinundhergehen* (der Augen). — 4) n. *Brummkreisel.*

भ्रमरकभ्रामम् Absol. mit dem Caus. von भ्रम् *wie einen Brummkreisel drehen* Bâlar. 274,16.

भ्रमरकरण्डक m. *ein Körbchen mit Bienen,* welches Diebe mit sich führen um mit Hülfe dieser Thierchen, die sie entschlüpfen lassen, ein Licht auszulöschen.

भ्रमरकीट m. *ein best. Insect, Vespa solitaria.*

भ्रमरकुण्ड N. pr. eines Tîrtha.

*भ्रमरच्छल्ली f. *eine best. Schlingpflanze* Râgan. 7,47.

भ्रमरपद n. *ein best. Metrum.*

*भ्रमरप्रिय m *Nauclea cordifolia.*

*भ्रमरमारी f. *eine best. Bienen den Tod bringende Blume* Râgan. 10,126.

भ्रमरविलसित 1) Adj. *von Bienen umschwärmt.* — 2) n. *das Umherfliegen der Bienen.* — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.*

भ्रमरसंदेश m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*भ्रमरातिथि m. *Michelia Champaka* Râǵan. 10,58.

*भ्रमरानन्द m. 1) *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,64. — 2) *rothblühender Kugelamaranth* Râǵan. 10,95. — 3) *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,133.

भ्रमराम्बातीर्थ n. N. pr. eines der Durgâ geheiligten *Gebiets.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*भ्रमरारि m. = भ्रमरमारी Râǵan. 10,126.

*भ्रमरालक m. *Haarlocke auf der Stirn.*

भ्रमराष्टक n. Titel eines Gedichts.

भ्रमरित Adj. *mit Bienen besäet* Naish. 2,103.

*भ्रमरेष्ट 1) m. *eine Art Bignonia* Râǵan. 9,30. — 2) f. आ *a) Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 6, 152. — *b)* = भूमिजम्बू Râǵan. 11,30.

*भ्रमरोत्सवा f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,109.

*भ्रमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*भ्रमाय्, °यते wohl *anfangen sich zu drehen* u. s. w.

*भ्रमासक्त m. *Schwertfeger.*

भ्रमि f. 1) *Drehung* Naish. 4,4. 49. — 2) concret *sich drehend.* — 3) *Drehscheibe.* — 4) *Strudel* Kâd. 244,21. — 5) *kreisförmige Aufstellung der Truppen, ein von Truppen gebildeter Kreis.* — 6) **Irrthum.* — 7) N. pr. einer Tochter Çiçumâra's.

*भ्रमिन् Adj. *sich drehend, wirbelnd.*

भ्रम्र् s. भ्रंश्.

*भ्रशिमन् m. Nom. abstr. zu भृश.

*भ्रशिष्ठ Superl. und *भ्रशीयंस् Compar. zu भृश.

भ्रष्ट s. u. भ्रंश्.

*भ्रष्टक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भ्रष्टगुद् Adj. *mit prolapsus ani behaftet.*

*भ्रष्टव्य Adj. *zu rösten, zu braten.*

भ्रष्ट्र n. *Röstpfanne* Maitr. S. 1,6,11.

भ्रस्थु m. falsche Schreibweise für भ्रंशथु.

1. भ्राज्, भ्राजति (seltener) und भ्राजते; *glühen, strahlen, funkeln, schimmern, glänzen.* Mit न so v. a. *kein Ansehen haben.* — Caus. भ्राजयति *strahlen —, glänzen machen.* — Mit परि *rundherum Glanz verbreiten.* — Mit प्र *strahlen.* — Mit वि 1) *strahlen, funkeln, glänzen.* — 2) *durchstrahlen.* — Caus. *strahlen —, glänzen machen.* — Mit अधिवि *hinstrahlen über* (Acc.) RV. 5,61,12. — Mit सम् *funkeln, glänzen.*

2. भ्राज् f. (Nom. भ्राट्) *Glanz, Schimmer* Maitr. S. 4,9,5. Âpast. Çr. 16,30.

भ्राजि 1) Adj. *schimmernd, funkelnd* Maitr. S. 4, 9,5. — 2) m. *a) eine der sieben Sonnen.* — *b) ein best. Feuer.* — *c)* N. pr. eines den Soma hütenden Gandharva. — *d)* Pl. Titel eines Werkes Mahâbh. (K.) 3,1. — 3) n. सूर्यस्य भ्राजाभ्राजे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भ्राजक 1) Adj. mit अग्नि m. und पित्त n. das der Haut *Glanz verleihende Feuer* (oder *Galle*) im menschlichen Leibe. — 2) *n. *Galle.*

भ्राजज्जन्मन् Adj. *eine schimmernde Geburtsstätte* oder *Heimat habend.*

*भ्राजथु m. *Glanz, Schimmer.*

भ्राजथुमत् Adj. *glänzend, schön* Bhaṭṭ.

भ्राजदृष्टि Adj. *funkelnde Speere tragend.*

भ्राजन n. *das Glänzendmachen.*

भ्राजभृष्टि Adj. Pâr. Gṛhj. 2,6,16. Gobh. 3,4,20 wohl fehlerhaft für भ्राजदृष्टि.

भ्राजस् n. *das Funkeln, Schimmern; Glanz* 37,24.

भ्राजस्वत् Adj. 1) *funkelnd, schimmernd.* — 2) *das Wort* भ्राजस् *enthaltend.*

भ्राजस्विन् Adj. *funkelnd, schimmernd.*

भ्राजि f. *Glanz* Maitr. S. 4,9,5.

भ्राजिन् Adj. *glänzend, strahlend.*

भ्राजिर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Bhautja.

भ्राजिष्ठ 1) Adj. *in hohem Grade schimmernd, — funkelnd.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha.

भ्राजिष्णु Adj. *glänzend, strahlend.*

भ्राजिष्णुता f. *Glanz, strahlendes Aussehen.*

भ्राजिष्मत् Adj. *glänzend, strahlend.*

*भ्राजिस् n. = भ्राजस्; anzunehmen für भ्राजिष्मत्.

भ्राजोभादत्त्य (!) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भ्रातर् m. 1) *Bruder.* Häufig als Bez. *eines nahe Befreundeten, eines Wesensähnlichen* oder überhaupt in der traulichen Anrede. भ्रातरौ **Bruder und Schwester;* 135,19 werden *Vater und Sohn* so genannt, darauf hin, dass der Vater die Tochter der Frau des Sohnes (die aber nicht die Tochter des Sohnes ist) geheirathet hat. पितृव्यपुत्रभ्रातरस् *Söhne des Oheims und zugleich Brüder,* so v. a. *Vetter.* — 2) in der Astrol. *das dritte Haus* Varâh. Jogaj. 4,16.

*भ्रातुर्जाया f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातुष्पुत्र m. *des Bruders Sohn.*

1. भ्रातृक am Ende eines adj. Comp. f. आ = भ्रातर् *Bruder.*

2.*भ्रातृक Adj. (f. ई) *vom Bruder kommend.*

*भ्रातृज्ञ m. *des Bruders Sohn.*

भ्रातृज्ञाया f. *des Bruders* (uneig.) *Frau.*

भ्रातृत्व n. *Bruderschaft.*

भ्रातृद्वितीया f. *der zweite Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an dem man die Brüder und andere Verwandte bewirthet.*

*भ्रातृपत्नी f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातृपुत्र m. *des Bruders Sohn.*

भ्रातृभाण्ड m. n. *Zwillingsbruder* Hem. Par. 2, 230. 254. 270.

भ्रातृभार्या f. *des Bruders Frau;* Pl. *die Frauen der Brüder* Gaut. 6,8.

भ्रातृमत् Adj. *einen Bruder* oder *Brüder habend.*

*भ्रातृवधू f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातृवत् Adj. *einen Bruder* oder *Brüder habend.*

भ्रातृव्य 1) m. *a) Vatersbruderssohn, Vetter.* — *b) ein feindlicher Vetter* (gewöhnlich mit einem Beiw. wie अप्रिय, द्विषत्), *Nebenbuhler, Gegner.* — 2) n. इन्द्रस्य भ्रा° Name eines Sâman Ârsh. Br.

भ्रातृव्यक्षयण Adj. *Nebenbuhler verderbend.*

भ्रातृव्यघ्नी s. भ्रातृव्यक्षन्.

भ्रातृव्यचातन Adj. *Nebenbuhler verscheuchend.*

भ्रातृव्यजन्मन् Adj. *die Natur eines Nebenbuhlers habend.*

भ्रातृव्यदेवत्य Adj. *den Nebenbuhler zur Gottheit habend.*

भ्रातृव्यपराणुत्ति f. *die Vertreibung eines Nebenbuhlers* TS. 6,2,8,2.

भ्रातृव्यपशु m. *ein gegen den Nebenbuhler gerichtetes Opfer* Âpast. Çr. 13,9,4.

भ्रातृव्यलोक m. *die Welt des Nebenbuhlers* Çat. Br. 4,3,2,6. भ्रातृव्यलोक (!) TS. 6,2,8,3.

भ्रातृव्यवत् Adj. *Nebenbuhler habend.*

भ्रातृव्यसंक्षन n. *Besiegung des Nebenbuhlers* Kap. S. 7,8.

भ्रातृव्यक्षन् Adj. (f. °घ्नी) *Nebenbuhler niederschlagend.*

*भ्रातृश्वशुर m. *des Gatten ältester Bruder.*

भ्रातृसिक् m. N. pr. eines Mannes.

भ्रात्र 1) m. *Bruder* in मातुर्भ्रात्र. — 2) n. *Bruderschaft.*

*भ्रात्रीय und भ्रात्रेय m. *Vatersbruderssohn.*

भ्रात्य n. *Bruderschaft.*

भ्रादिनी f. *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

भ्रान्त 1) Adj. und n. impers. s. u. भ्रम्. — 2) *m. *a) ein brünstiger Elephant.* — *b) eine Art Stechapfel* Râǵan. 10,21. — 3) n. *a) das Umherstreichen, Umherirren, Sichhinundherbewegen.* — *b) eine Art Kampf.* — *c) Irrthum.*

भ्रान्ति f. 1) *das Umherwandeln, Umherirren* (Spr. 4026, v. l.), *das Sichhinundherbewegen, Treiben* (der Wolken), *Zucken* (des Blitzes), *das Taumeln* (294,27). — 2) *Drehung, Umdrehung.* — 3) am

Ende eines Comp. *das Umkreisen* 311,10. — 4) *Verwirrung.* — 5) *Ungewissheit, Unsicherheit, Zweifel* 291,22. — 6) *Irrthum, Wahn.* सुख° *der Irrthum, dass es Freuden gebe,* 172,25.

भ्रान्तिदर्शन n. *eine irrthümliche Wahrnehmung* Jogas. 1,30.

भ्रान्तिमत् Adj. 1) *sich drehend.* — 2) *umherstreifend* Bâlar. 167,3 (पुलिन्दा वि° zu lesen). — 3) *in einem Wahne befangen.* स्वपतिभ्रान्तिमती *in dem Wahne seiend, es sei ihr Gemahl.* — 4) *einen Wahn schildernd* (Redefigur) Kâvjapr. 10,46.

*भ्रान्तिकर् m. *der Rathgeber eines Fürsten, Minister.*

भ्राम m. *das Umherstreichen, Unstätigkeit, Unbeständigkeit.*

भ्रामक 1) Adj. (f. °मिका) *betrüglich, trügerisch, falsch.* — 2) *m. n. *Magnet* Râǵan. 13,39. 40. — 3) *m. *a) Sonnenblume. — b) Betrüger. — c) Schakal.* — 4) *f. भ्रामका (!) *eine best. Pflanze.*

भ्रामण 1) n. *a) das Schwingen, Drehen.* — *b) Schwindel* Hemâdri 1,757,7. 758,13. — 2) f. ई N. pr. einer Unholdin.

भ्रामर 1) Adj. *zur Biene in Beziehung stehend, der Biene eigen.* — 2) *m. n. *Magnet.* — 3) f. ई *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* *N. pr. einer Joginî. — 4) n. *a) Bienenhonig* Râǵan. 14,113. — *b) *Rundtanz.* — *c) *Drehsucht, Fallsucht.* — *d) *Dorf.*

भ्रामरिन् Adj. *mit der Drehsucht —, mit der Fallsucht behaftet.*

भ्रामिन् Adj. *verwirrt.*

*भ्राश्, भ्रेशते, भ्रेश्यति, भ्राश्यते; *flammen, leuchten.* — Caus. Aor. अबभ्राशत् und अबिभ्राशत्.

(भ्राश्य) भ्रेशिम्न Adj. *abzubrechen, abzuschlagen.*

1. भ्राष्ट्र 1) m. (*n.) *Röstpfanne.* — 2) *n. *Licht.*

2.*भ्राष्ट्र Adj. (f. ई) *auf der Röstpfanne geröstet.*

भ्राष्ट्रक 1) *Röstpfanne.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

भ्राष्ट्रकि m. Patron. von भ्राष्ट्रक.

भ्राष्ट्रज 1) *Adj. *aus der Röstpfanne hervorgegangen.* — 2) f. आ *Pfannkuchen aus Reismehl.*

*भ्राष्ट्रमिन्ध Adj. *die Röstpfanne erhitzend, Röster.*

भ्राष्ट्रघ्नतिन् m. N. pr. eines Mannes.

भ्राष्ट्रिय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*भ्रास् v. l. für भ्राश्.

भ्रास्त्रेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भ्री, भ्रीणाति *versehren.* Nach den Lexicographen *zürnen, sich fürchten* und *tragen.*

*भ्रुकुंश und *भ्रुकुंस m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

भ्रुकुटि und भ्रुकुटी f. *verzogene Brauen.*

भ्रुकुटिबन्ध m. und भ्रुकुटिरचना f. *das Verziehen der Brauen.*

भ्रुकुटीकृत् Adj. *die Brauen verziehend.*

1. भ्रुकुटीमुख n. *ein Gesicht mit verzogenen Brauen.*

2. भ्रुकुटीमुख 1) Adj. *auf dessen Gesicht die Brauen verzogen sind.* — 2) m. *eine Schlangenart.*

*भ्रुड्, भ्रुडति (संवृतिसंकृत्योः) Dhâtup. 28,102.

*भ्रुभङ्ग m. = भ्रूभङ्ग.

भ्रुव = भ्रू am Ende eines adj. Comp.

भ्रूँ f. *Braue.* Am Ende eines adj. Comp. m. भ्रू und भ्रु, n. भ्रु.

भ्रूक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = भ्रू Z. d. d. m. G. 36,369.

*भ्रूकुंश und *भ्रूकुंस (Mahâbh. [K.] 2,196,6. fgg.) m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

*भ्रूकुटि und भ्रूकुटी f. *verzogene Brauen.*

1. भ्रूकुटीमुख n. = 1. भ्रुकुटीमुख.

2. भ्रूकुटीमुख Adj. = 2. भ्रुकुटीमुख 1).

भ्रूक्षेप m. und °क्षेपण n. (Âpast.) *das Verziehen der Brauen.*

*भ्रूङ्काङ् n. wohl *die untere Seite der Brauen.*

*भ्रूण्, भ्रूणयते (आशायाम्, आशंसायाम्, शङ्कायाम्, विशङ्कायाम्).

भ्रूण 1) (*m.) n. *Embryo.* — 2) m. *a) *Kind, Knabe.* — *b) ein auf einer best. hohen Stufe stehender Brahmane* Hemâdri 1,26,4. 20. — *c) *eine schwangere Frau.*

भ्रूणघ्न Adj. *eine Leibesfrucht tödtend;* m. *Tödter einer L.*

भ्रूणभिद् Adj. dass. Vâmana 5,2,38.

भ्रूणावध m. (Hemâdri 1,373,11), भ्रूणाकृति f. und भ्रूणाकृत्या f. *Tödtung einer Leibesfrucht.* Das letzte Wort wird auch durch *Tödtung eines schriftkundigen Brahmanen* erklärt.

भ्रूणाकृन् 1) Adj. *a) eine Leibesfrucht tödtend;* m. *Tödter einer L.* — *b) einen gelehrten Brahmanen tödtend; Mörder eines g. Br.* Âpast. (nach dem Comm.). — 2) Nom. act. *Tödtung einer Leibesfrucht* Gaut. 21,9.

भ्रूणाकृत्तर् Nom. ag. *Tödter einer Leibesfrucht;* auch wohl *ein gemeiner Mörder* Karaka 1,8.

भ्रूभङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) *das Verziehen der Brauen.*

भ्रूभेद् m. dass.

भ्रूभेदिन् Adj. *von einem Verziehen der Brauen begleitet.*

भ्रूलता f. *Brauenranke,* so v. a. *Braue.* भ्रूलताक्षेप m. = भ्रूक्षेप.

भ्रूविकार m. und भ्रूविक्षेप m. *das Verziehen der Brauen.*

*भ्रूविक्षेपम् Absol. *unter Verziehen der Brauen* P. 3,4,54, Sch.

भ्रूविचेष्टित n. und भ्रूविभेद् m. (Sâh. D. 196) *das Verziehen der Brauen.*

भ्रूविलास m. *Spiel der Brauen.*

भ्रूसंगतक n. *das Zusammenstossen der Brauen* Harshak. 106,11.

*भ्रेञ्, भ्रेञते (दीप्ति).

भ्रेष्, भ्रेषति, °ते 1) *wanken, schwanken, fehltreten* RV. — 2) *zürnen. — 3) *sich fürchten.* — 4) *गतौ.

भ्रेँष m. 1) *das Schwanken, Sturz; Fehltritt, Verfehlung* Vaitân. — 2) *Verlust, das Abhandenkommen.*

*भ्रैङ्गरिक m. neben सूपकार.

*भ्रैणघ्न Adj. (f. ई) von भ्रूणाकृन्.

*भ्रैणाकृत्य n. *Tödtung einer Leibesfrucht.*

*भ्लक्, भ्लक्ति, °ते (अदने).

*भ्लाश्, भ्लाशते, भ्लाश्यते = भ्राश्.

*भ्लास् v. l. für भ्लाश्.

*भ्लेष्, भ्लेषति, °ते (गतौ).

भ्व in अभ्व.

Nachträge und Verbesserungen.

अकपाल Adj. *keine Schüssel habend* Âpast. Çr. 9,15,2.

अकर्णगृहीत Adj. *nicht am Ohr gefasst* Âpast. Çr. 10,22,9.

अकर्मप्राप्ति f. *das Nichteintreten —, Nichtzuhülfekommen des Schicksals* Pańkat. 132,17.

अकलिप्रसर Adj. *wo kein Hader stattfindet* Kathâs. 27,92.

अकामसंज्ञपन n. *das Sterben eines Opferthieres vor der Opferung* Âpast. Çr. 9,18,6.

अकार्यक्षम Adj. *Nichts zu leisten vermögend* Z. d. d. m. G. 36,519.

अकृतप्रज्ञ Adj. *dumm* (Person) MBh. 13,105,3. Bhâg. P. 1,13,31.

अकृतप्रज्ञक Adj. dass. MBh. 12,197,10.

अकृतप्रथमयज्ञ Adj. *der das erste Opfer noch nicht vollzogen hat* Bhârgava im Comm. zu Âpast. Çr. 9,12,11.

अक्रूरंकार m. *Nichtverletzung* TS. 5,1,2,1.

अक्लेशम् Adv. *ohne Leiden, — Beschwerden* Prab. 61,11.

अक्षदेवनपणी Adv. *zum Einsatz im Würfelspiel machen* Z. d. d. m. G. 36,512.

अक्षमद् m. *Würfelrausch, — fieber* MBh. 3,59,10.

अक्षशब्द् m. *das Knarren der Wagenachse* Âpast. Çr. 11,6,12.

अखण्डमण्डल Adj. (f. आ) *sich im Besitz des ganzen Reiches befindend* Râgat. 6,260.

अखादत् auch *nicht essend* MBh. 13,115,41.

अखिलेश्वर m. *Weltherrscher* Bhâm. V. 2,79.

अगिरिभिद् Adj. *keine Berge durchbrechend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,6.

अग्निभय n. *Feuersgefahr* Gobh. 4,7,23. MBh. 2,5,123.

अग्निमदन m. *das Feuer der Geschlechtsliebe* MBh. 4,14,24.

अग्निहोत्रप्रायण Adj. *mit dem* Agnihotra *beginnend* TBr. 2,1,5,1.

अग्र्यवभृथ m. *ein Reinigungsbad mit Anwendung von Feuer* Bhâradvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,21. = अवभृथधर्मेणाग्निभिर्दत्तम् Comm.

अग्र्युपसमिन्धन m. *ein beim Anzünden des Feuers gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 6,13,10.

अग्र्युपस्थान m. *ein bei der Verehrung des Feuers gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 6,15,12. 25,1.

अग्रभोज्य Adj. *das Beste von — (Gen.) geniessend* MBh. 13,35,9.

अग्र्यमक्षिषी f. = अग्रमक्षिषी Kathâs. 30,65.

अङ्काय्, °यते *den Fleck im Monde darstellen* Bhâm. V. 2,97.

अङ्गप्रत्यङ्ग m. *dämonisches Packen der Glieder, Gliederschmerz* Suçr. 2,231,15. सर्वाङ्ग° 1,281,9.

अङ्गभेद् m. auch *ein an der eigenen Person verübter Verrath, — Betrug* Kathâs. 39,156.

अङ्गलतिका f. *ein schlanker Körper* Uttarar. 56,6 (72,12).

*अङ्गुलीफणाकुस्तक Adj. *klumphändig* Vjutp. 204.

अच् mit समुद् *anbrechen, beginnen* Bhâm. V. 2,45. — Mit नि *verstreichen, vergehen* ebend. — Mit प्रति *zusammenbiegen* TS. 7,5,8,2.

अचन्द्रार्कयत् Adj. (f. आ) *ohne Mond, Sonne und Planeten* Hariv. 3,1,18.

अच्युतप्रच m. N. pr. eines Mannes Wilson, Sel. W. 1,140.

अजगाव (s. auch Nachtr. 1) n. *ein Gefäss für die Spende an* Mitra-Varuṇa Âpast. Çr. 12,1,11.

अजन्मन् n. (Nachtr. 2) auch *das Nichtgebornwerden, Nichtentstehen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,3,3.

अजमथन Adj. als Beiw. Çiva's Hariv. 3,86,28 nach Nilak. = ब्रह्मशिरोकर्तृ.

अजितमनस् Adj. *dessen Verlangen nicht gestillt ist* Kâṭh. 10,10.

अञ्ज् mit प्रवि, प्रव्यक्त *deutlich*. Compar. °तर Suçr. 1,258,20.

अञ्जनक 4) n. = अञ्जन 1) *d*) Gît. 12,19.

1. अञ्जलिप्रयत् m. *das Vorstrecken der hohl aneinander gelegten Hände.* साञ्ज° Adj. = 2. अञ्जलिप्रयत् R. 7,100,15.

2. अञ्जलिप्रयत् Adj. (f. आ) *die hohlen Hände an einander legend* MBh. 12,342,124. 13,140,36.

अणुप्रियङ्गु m. oder f. Pl. *Panicum miliaceum und Panicum italicum* Çat. Br. 14,9,3,22.

अणूकाण्ड Adj. (f. आ) *mit dünnen Halmen* Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 11,8,1.

अत् mit अनु in अन्वत्य (= अनुगमय्य Comm.) Âpast. Çr. 9,10,15. Schon nach der Betonung TBr. 1,4,3,6 ist diese Trennung in अन्वत्यावर्तयेत् nicht denkbar.

अतथाकरण n. *das nicht so Verfahren* Comm. zu Âpast. Çr. 11,21,8.

अतियाक्ष्यपात्र n. *ein zum* Atigrâhja *dienendes Gefäss* Âpast. Çr. 12,1,15.

अतिपिप्रुत Adj. *sehr niederträchtig, — bösartig* Kâd. 197,14.

अतिपेलव Adj. *überaus fein, — zart.*

अतिप्रपञ्च m. *zu grosse Ausführlichkeit* Sarvad. 71,9.

अतिप्रमाथिन् Adj. *viel zu schaffen machend, stark zusetzend* Hariv. 8158.

अतिप्रवृद्ध 3) *sehr hoch von Wuchs* R. 3,10,20.

अतिप्रवेश m. *heftiges Dringen in Jmd, das Sichaufdrängen, Sichmischen in fremde Angelegenheiten* Kathâs. 60,35.

अतिप्रिय (Nachtr. 1), Instr. *auf eine sehr angenehme Weise* Hit. 60,5, v. l.

अतिबन्धुर Adj. dem Sinne nach etwa *stark betäubend* MBh. 7,10,17.

अतिबल n. *grosse Kraft* u. s. w. Abl. *stark* (verwundet) MBh. 13,5,6.

अतिबलात्कृत Adj. *stark mitgenommen* MBh. 13,268. v. l. °लात्कृतः.

अतिबलीयंस् Adj. *viel mächtiger* Kathâs. 15,11.

अतिबीभत्सित Adj. *sehr widerlich, — eklig* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,26,22.

अतिभयंकरम् Adv. *über die Maassen fürchterlich* MBh. 1,19,7.

अतिमर्शम् Absol. *übergreifend* Ait. Br. 6,28,6.

अतिमहारौद्र Adj. (f. आ) *überaus furchtbar* Mârk. P. 12,5.

अतिमहासत्त्व Adj. *überaus edel* (Person).

अतिमूर्ख (Nachtr. 1), Nom. abstr. °ता f. *grosse Dummheit.*

अतिमृदुल Adj. *sehr zart, schwächlich.* Nom. abstr. °ता f. Prab. 37,6.

अतियाचित Adj. *mit Bitten bestürmt* Spr. 4384.

अतिरुष् f. *heftiger Zorn* Bhâm. V. 2,182.

अतिविभिन्न Adj. *stark durchschossen* R. 6,18,44.

अतिव्यवाय m. *übertriebener Geschlechtsgenuss* Suçr. 2,147,7.

अतिशक्तिभाज् Adj. *mit grosser Kraft verbunden* AK. 1,1,3,29.

अतिसदय Adj. *sehr barmherzig* Gît. 5,15.

अतिस्रवण n. *starkes Fliessen.* उदरस्य als Erklärung von अतीसार *Durchfall* Comm. zu Âpast. Çr. 9,20,1.

अतुर्मुर्ख n. Maitr. S. 2,1,9 (10,18.19). Roth vermuthet अत्तर्मुर्ख *innere Verwirrung.*

अतूपर Adj. *gehörnt* Âpast. Çr. 10,29,5.

अदनीय Adj. *essbar* in अनदनीय (s. weiter unten).

अदीक्षितवाद् m. *ein einem Geweihten verbotener Ausspruch* Âpast. Çr. 10,18,2.

अदेहबन्ध m. *das Nichtannehmen eines* (neuen) *Körpers* Ragh. 18,6.

अदेहभेद् m. *kein Wechseln des Körpers* Kathâs. 25,266.

अद्य, अद्ययोस् Loc. Du. *nicht in den zwei Geschlechtern,* d. i. *im Neutrum* Trik. 1,2,9.

अधर्ष n. *Zugvieh* TS. 6,3,8,7.

अधःकुम्ब Adj. (f. आ) *das dicke Ende unten habend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,7,5.

अधरय्, अधरित *übertroffen* Bhâm. V. 2,180.

अधिव्रत n. *etwas zum* Vrata *Hinzukommendes* Maitr. S. 2,1,10 (12,1).

अधिषादम् Absol. *sich daraufsetzend* Kâṭh. 11,4; vgl. Maitr. S. 2,2,2 (16,4.6).

अधीलोधकर्ण (Nachtr. 2), f. ई Âpast. Çr. 10,22,6.

अधोमुखमुख Adj. (f. ई) = अधोमुख 1) *a*) R. 5,26,20. 6,7,12.

अधर्कल्प Adj. (f. आ) *einem* Adhvara *genannten Opfer gleichkommend* Maitr. S. 2,1,7 (9,8).

अनदनीय Adj. *nicht essbar* Comm. zu TS. 2,738,4.

अनन्तर 1) *b*) mit Acc. und प्रति R. 2,65,12.

अनन्तानुबन्धक (so nach Windisch zu lesen) Adj. *endlos —, ununterbrochen dauernd* Hem. Jog. 4,7.

अनन्यप्रतिक्रिय Adj. *keinen andern Ausweg habend* Spr. 4397.

अनन्यभाज् Adj. *keinem Andern in Liebe zugethan* Bhag. 9,30.

अनन्यभाव Adj. (f. आ) *keinen Andern liebend* R. 2,27,22.

अनन्यभेद्य Adj. *unwiderlegbar für Andere* Verz. d. Oxf. H. 248,*b*,36.

अनपद्रोष्य् Adj. *nicht zu verschwenden, — vergeuden* Maitr. S. 2,1,4 (6,8.9).

अनभिप्रीत Adj. *nicht befriedigt* Ait. Br. 2,12,2. 8,24,5.

अनभिभूत Adj. *nicht überwältigt* Sâh. D. 32,1 v. u. 33,1.

अनभिमृत Adj. *nicht durch den Tod befleckt* Maitr. S. 1,6,2 (89,14. 90,12).

अनभियुक्त (Nachtr. 1) auch *worum man sich nicht gekümmert hat* Bhâg. P. 5,9,6.

अनभिसंबद्ध Adj. *nicht zusammenhängend* Suçr. 2,58,16.

अनलीय्, °यति *wie Feuer erscheinen* Bhâm. V. 2,66.

अनल्पजल्प Adj. *viel schwatzend* Bhâm. V. 1,98.

°अनवकाशिन् Adj. *wo kein Raum ist für* Git. 10,10.

अनवक्लृप्त auch *nicht geeignet zu* (Loc.) TS. 7,1,1,3. 6.

अनवयव m. Instr. *ohne abzutrennen* Âpast. Çr. 9,13,7.

अनवार् Adj. *kein diesseitiges Ufer habend* TS. 7,5,2,2.

अनस्विन् Adj. *auf einem Lastwagen fahrend* TS. 5,2,2,3.

अनादिष्टवृक्ष Adj. *wofür das Holz eines bestimmten Baumes nicht vorgeschrieben ist* Âpast. Çr. 12,1,5.

अनापृष्ट Adj. *worum man nicht gefragt hat* Bhâg. P. 3,7,36.

अनापृष्टकथ Adj. *ungefragt erzählend, — sprechend* Mârk. P. 20,20.

अनामर्षमाण Adj. *Etwas nicht geduldig ertragend* R. 4,12,38.

अनामुक्त Adj. *nicht angelegt* (ein Schmuck) Spr. 271, v. l.

अनाम्नातमन्त्र Adj. *wofür ein bestimmter Spruch nicht überliefert ist* Âpast. Çr. 12,1,6.

अनायत auch *nicht lang, kurz* Kathâs. 34,199.

अनायसित Adj. *nicht in Bewegung gesetzt* (Bogen) Spr. 2289.

अनायस्त Adj. *wobei man sich nicht anstrengt.* °स्तानन Adj. (f. आ) so v. a. *das Gesicht nicht verziehend.* °स्तम् Adv. *ruhig.*

अनायात Adj. *nicht hinausgegangen aus* (Abl.) Râgat. 8,2120. *nicht zurückgekommen* (von einem Klystier) Suçr. 2,214,20.

अनायात् Adj. *nicht zurückkommend* (von einem Klystier) Suçr. 2,214,19.

अनालेश m. *das nicht auf die Weide Gehen* TS. 5,1,5,5.

अनिमिषेक्षण Adj. *mit den Augen nicht blinzelnd, die A. nicht schliessend* MBh. 1,33,7. R. 3,75,53.

अनियन्त्रित Adj. *unbeschränkt, unbestimmt* Sâh. D. 18,10.

अनुकूलोक्त n. Pl. *eine Rede nach Jmds Sinn* Spr. 3559.

अनुज्ञापन n. (Nachtr. 1) auch *das um Erlaubniss Bitten* Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,1.

अनुत्त nach Aufrecht (Kuhn's Z. 26, 610. fgg.) = अनुदत्त *zugestanden.*

अनुदयभाज् Adj. *nicht aufgehend* (Mond) Spr. 2669.

अनुद्भावित Adj. *nicht geschaffen, — gegeben.* ईश्वरानु° *nicht von Gott gegeben* Sâh. D. 11,6.

अनुद्भवण m. *rasches Aufsagen* Comm. zu Âçv. Çr. 6,10,20.

अनुपनत Adj. *nicht eingetreten* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,13.

अनुपभुज्यमान Adj. *nicht genossen werdend* (Reichthum) Hit. 46,8, v. l.

अनुपमत्तन् s. u. अनुपमज्जन्.

अनुपमज्जन् Adj. *nicht untertauchend* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,5,31. Die Handschriften des Âpast. Çr. lesen 8,8,14. 13,21,1 statt dessen अनुपमत्तन् (!).

अनुपयात् Adj. v. l. für अनुपयन् Spr. 1699.

अनुपृष्ट 1) Adj. s. u. प्रच्छ् mit अनु. — 2) n. *eine nachfolgende Frage* Nir. 1,4. 5.

अनुपेयमाना Adj. f. *der man nicht beiwohnt* Maitr. S. 2,2,7 (21,6).

अनुप्रसर्पक Adj. *nachschleichend* Comm. zu Lâtj. 9,1,19.

अनुप्रसृप्तिन् Adj. *der nachgeschlichen ist* Lâtj. 9,1,19.

अनुबोध m. auch *das Bemerken, Wahrnehmen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,1.

अनुभाव 4) vgl. महानुभाव.

अनुभाषित n. *Rede, Worte* Bhâg. P. 7,7,1.

अनुमतवज्र Adj. *dem man den Donnerkeil bewilligt hat* Maitr. S. 2,1,3 (4,20). TBr. 2,7,3,3.

अनुमित 1) Adj. s. u. 3. मा mit अनु. — 2) n. *Schlussfolgerung* Cit. bei Pat. zu P. 3,2,123, Vârtt. 5.

अनुमेय AV. 6,137,2.

अनूचान m. *ein die 4te Stufe unter den Brahmanen einnehmender Mann, der zwischen* श्रोत्रिय *und* भ्रूण *steht,* Hemâdri 1,26,4. 17.

अनृतपशु (s. auch Nachtr. 1) bedeutet nicht *Thierfigur,* sondern *kein wirkliches Thier, was mit Unrecht zu den Thieren gezählt wird.*

°अन्तःपातिन् Adj. *innerhalb von — stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,16,2.

अन्तरेष m. *der Raum zwischen den beiden Deichseln* Âpast. Çr. 12,12,6.

अन्तर्धान्त n. *die innere Finsterniss* Bhâm. V. 4,13.

अन्तर्मुखम् Adv. *nach innen* Sûrjas. 10,12.

अन्तर्वार्त Adj. *im Innern eines Baumes befindlich* Comm. zu Âpast. Çr. 9,20,2.

अन्तःशान्ति f. *innere Beruhigung* Bhâm. V. 4,22.

अन्तःस्मेर Adj. *innerlich lachend* Bhâm. V. 2,75.

अन्ध 2) *c*) eines Schlangendämons MBh. 5,103,16.

अन्धकारिन् Adj. *dunkel* Git. 7,11.

अन्नभुज् m. vielleicht *das Feuer der Verdauung* Mârk. P. 34,64.

अन्नीय्, °यति *nach Speise verlangen* Âpast. Çr. 10,16,13.

अन्यभाविन् Adj. *anders werdend, sich ändernd.* Nom. abstr. °विता n. Suçr. 1,117,15.

अन्यमातृक Adj. (f. आ) *eine andere Mutter habend* Kathâs. 67,77.

अन्योऽन्यमिथुन Adj. Pl. *paarweise lebend* Hariv. 3623.

1. अपघन (vgl. auch Nachtr. 1) auch *Körper* Git. 7,26.

*अपथकल्पना bedeutet *Neid, Missgunst* nach Gal.

अपदिबद्ध Adj. *nicht am Fuss gefesselt* Âpast. Çr. 10,22,9.

अपद्रोष्य Adj. in अनपद्रोष्य् (s. oben).

अपभाषितवै Dat. Inf. mit न *man soll nicht ungrammatisch reden* Mahâbh. (K.) 1,2,8.

अपरामृष्ट Adj. *unberührt, nicht in Berührung gekommen mit* (Instr.).

अपरावर्त्य m. Pl. N. pr. eines Volkes Suçr. 1,172,9.

अपरावृत्तभागधेय Adj. *dessen Schicksal sich nimmer ändert, ein Unglücksvogel* Vikr. 55,10.

अपरिगम्य Adj. *nicht zu umschreiten* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,4,5.

अपरिभक्षित Adj. *dessen Genuss Jmd nicht entzogen worden ist* Çâṅkh. Br. 12,5.

अपरिभाषित Adj. *nicht ausdrücklich ausgesprochen* Bâlar. 114,3.

अपरिभुक्त Adj. *ungenossen* Saddh. P. 4,10,*b*.

अपरिधश्यमान Adj. *nicht entlaufend, — entwischend* Kâm. Nitis. 10,34.

अपरिमितदक्षिण Adj. *wobei Unzählige als Lohn gegeben werden* Âpast. Çr. 10,26,4.

अपरिमोष m. *Nichtentwendung* TS. 6,1,11,5.

अपरीत्य Adj. *nicht zu umschreiten* Kâtj. Çr. 17,4,5.

अपरूष auch *nicht hart, weich, zart* Bhâg. P.

5,8,18.

अपर्काण n. = अपरिकाण (Nachtr. 3) Çâṅkh. Br. 4,14. 16,3.

°अपकर (f. आ) *entreissend, raubend* Bhâm. V. 1,25.

अपक्नवन n. *das Leugnen* Çilâṅka 1,251.

अपादादिभाज् Adj. *nicht am Anfange eines Stollens stehend* ṚV. Prât. 2,31.

अपादान 3) m. *ein beim* Apâdâna 2) *gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 2,2,1.

अपानर्क्ष्टु Adj. (Nom. °र्धृक्) *das Einathmen fest (dauernd) machend* TS. 7,5,19,2.

अपापदर्शिन् Adj. *keine bösen Absichten habend* R. ed. Bomb. 2,73,12.

2. अपार् auch *kein jenseitiges Ufer habend* TS. 7,5,2,2.

अपावरण n. *das Abbinden* Comm. zu Âpast. Çr. 10,9,10.

अपुनर्मृत n. *kein abermaliges Sterben* Bhâg. P. 5,19,25.

अपृथात्मज्ञ Adj. *ohne* Judhishṭhira, *von J. erlöst* Venis. 97.

अपेतभी Adj. *furchtlos* M. 7,197.

अपोर्णावन n. *das Abbinden* Comm. zu Âpast. Çr. 10,9,10.

अपौरव Adj. (f. आ) *ohne* Paurava Hariv. 11081.

अपौरुषेय, Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 131,16.

अपौष्कल्य n. *das nicht vollkommen Ausgebildetsein, Unreife* Bhâg. P. 4,29,72.

अप्रकम्प्य Adj. *nicht zum Zittern zu bringen* R. 6,36,95.

अप्रकाण्ड, lies Adj. *stammlos* AK. 2,4,1,9.

अप्रकाशिन् Adj. *unsichtbar* MBh. 13,16,38.

अप्रक्षाल Adj. *sich nicht waschend* MBh. 14,92,7, v. l. Nach Nîlak. = शेषक्षीन.

अप्रख्याति f. *Nichtwahrnembarkeit, Unsichtbarkeit* MBh. 3,22,12. 9,4,2.

अप्रख्याल Adj. MBh. 14,2852. v. l. अप्रक्षाल und प्रसंख्यान.

अप्रगुण Adj. auch *störrisch, widerspänstig* Cit. bei Vâmana 4,2,7.

अप्रग्रह Adj. (f. आ) *ohne Leiter, — Zügler* Hariv. 2370.

अप्रचार m. *das nicht zum Vorschein Kommen* Bhâm. V. 2,120.

अप्रणय m. *Nichtzuneigung, Kälte* (des Herzens) Spr. 2991.

अप्रणोद्य Adj. auch *nicht zu verscheuchen, — beseitigen.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 222.

अप्रतापिन् Adj. *aller Würde baar* MBh. 3,183,72.

अप्रतिकर्ष m. *Nichtzusammenrückung, Nichtvereinigung.*

अप्रतिकल्प Adj. (f. आ) *unvergleichlich.*

°अप्रतिकाङ्क्षिन् Adj. *nicht erwartend, nicht hoffend auf* Lalit. 217,9.

अप्रतिकारसेविन् Adj. *keine Heilmittel anwendend* Suçr. 2,361,16.

अप्रतिकूलकृत् Adj. *sich nicht widersetzend* R. Gorr. 2,52,10.

अप्रतिकूलयत्तृ Adj. dass. R. 2,52,70.

अप्रतिकूलवाद् Adj. *nicht widerredend* MBh. 3, 120,7.

अप्रतिक्रूर Adj. *nicht wieder hart. Härte nicht erwiedernd* MBh. 12,278,8.

अप्रतिगज Adj. *keinen ebenbürtigen Elephanten sich gegenüber habend* MBh. 7,27,5.

2. अप्रतिघात Adj. *unbehindert, unwiderstehlich* Bhâg. P. 1,12,16.

अप्रतिबोधन n. *Unkenntniss* MBh. 12,304,9.

अप्रतिभान n. *das Nichtanstehen, Nichtpassen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,1.

अप्रतिभेद् m. *Nichtverrath, Geheimhaltung* Kathâs. 12,70.

अप्रतिरोधन n. MBh. 12,11325 fehlerhaft für अप्रतिबोधन.

अप्रतिवर्तन n. *das Nichtwiederkehren, Nichtwiedererscheinen* MBh. 12,307,17.

अप्रतिशासन Adj. *keine andere Autorität habend, keinem Andern gehorchend* Ragh. 8,27.

अप्रतिश्रय Adj. *keine Zufluchtsstätte habend* Kathâs. 52,295.

अप्रतिसंहृत Adj. *ungehemmt, unbehindert* R. 2, 22,10.

अप्रतिसर् Adj. etwa *keinem Ueberfall unterliegend* Hariv. 8048.

अप्रतीघातिन् Adj. *dem Niemand Hindernisse in den Weg legen kann, unaufhaltsam.* Nom. abstr. °तिता f. MBh. 12,255,8.

अप्रत्तदेवत und °दैवत Adj. *der Gottheit noch nicht dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,10.

अप्रत्तसविष्टकृत Adj. *dem* Agni Svishṭakṛt *noch nicht dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,10.

अप्रत्ताप्रक्षुताद् Adj. *essend ohne Andern Etwas davon gegeben oder den Göttern davon geopfert zu haben* Bhâg. P. 5,26,18.

अप्रत्यक्ष, Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 5,5.

अप्रत्यभिमृष्ट Adj. *nicht berührt* Ait. Br. 7,33,6.

अप्रत्याख्यानक Adj. *unbekämpft* (Leidenschaft) Hem. Jog. 4,7.

अप्रत्याकृत्त् Adj. (f. °त्ती) *nicht hinundher ziehend* Gobh. 2,6,9.

अप्रत्युत्थायिन् Adj. *nicht ehrerbietig aufstehend* Bhâg. P. 10,78,23.

अप्रत्यूक्ष Adj. *ungehemmt, ungehindert* Bhâm. V. 2,135.

अप्रबुद्ध Adj. *unentfaltet, unentwickelt* Tégob. Up. 11. Verz. d. Oxf. H. 91,b,21.

अप्रमत्त 2) n. Bez. *der 7ten unter den 14 Stufen, welche nach dem Glauben der* Gaina *zur Erlösung führen.*

अप्रमत्तवत्त् Adj. *nicht fahrlässig* MBh. 12,245,6.

अप्रमद् m. *Unlust, Missstimmung* MBh. 12,284, 140. Nach Nîlak. Adj. = प्रमदया स्त्रिया क्षीनः d. i. ऊर्धरेतस्.

अप्रमा, Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 133,12.

अप्रयात्त् Adj. *sich nicht bewegend* MBh. 5,7178. अपयातं st. अप्रयात्तं ed. Bomb. 5,180,16.

अप्रयुक्त Adj. auch *nicht am Platz seiend* Pañkat. ed. orn. 60,4.

अप्रयुज्यनान Adj. 1) *nicht beigefügt werdend* 229, 10. 237,26. — 2) *nicht ausgeliehen werdend* (auf Zinsen) Pañkat. ed. orn. 3,17.

अप्रयोग m. (auch Nachtr. 1) auch *Nichtbeifügung* (eines Wortes) P. 2,1,56. VS. Prât. 6,23.

अप्रयोज्य Adj. *nicht zu gebrauchen,* so v. a. *nicht in abhängigem Verhältniss stehend von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 120,5.

अप्रवण Adj. *nicht demüthig* MBh. 1,89,4.

अप्रविलापित Adj. *nicht vollständig aufgelöst, — zu Nichte gemacht* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816, Z. 1).

अप्रवृत्ति 3) *das Fehlen einer Nachricht über* (Gen.) R. Gorr. 1,4,71.

अप्रक्षय m. *das Nichtzusammensinken* Ait. Br. 4,19,2.

अप्रशस्य Adj. *nicht rühmenswerth* MBh. 3,253, 22. R. 3,35,19.

अप्रस्तव m. *ein ungelegener Augenblick* R. ed. Bomb. 3,29,19.

अप्रस्फुट Adj. *undeutlich, unverständlich* Kathâs. 13,109.

अप्सानीय Adj. in einer Etymologie Nir. 5,13.

अप्सुमत्त् Adj. 3) Bez. *eines* Agni Âpast. Çr. 9, 3,22. — 4) *an diesen* Agni *gerichtet* ebend. 23.

अफूत्कार्य Adj. *worauf man nicht zu blasen braucht* Kathâs. 124,148.

अबन्धुदायाद् Adj. *nicht erbberechtigt* MBh. 1, 120,32.

अबन्धुर Adj. *erhoben, hoch* Uttarar. 114,2 (154,8).

अबलीयस्त्व n. *das Nichtvorwiegen* Vâmana 1,3,11.

अबर्हिर्भाव m. *das Nichtausserhalbsein* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,1,8.

अबर्हिर्वासस् Adj. *ohne Obergewand* Bhâg. P. 9,8,6.

अबर्हिष्कृत Adj. *nicht verstossen* R. 3,77,17.

अबर्हिस् Adv. *inwendig, im Herzen* Bhâg. P. 3, 9,37.

अबहुपत्नीक Adj. *nicht viele Frauen habend* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,3,11.

अबहुभाषिन् Adj. *nicht viel redend* Âçv. Çr. 1, 12,30. Nom. abstr. °षिता f. Spr. 740.

अबह्वृच् Adj. *nicht vielsilbig* ṚV. Prât. 5,2.

अबाधा f. *Abwesenheit aller Leiden* Mârk. P. 22,2.

अबान्धव, f. आ Spr. 685, v. l.

अबालेय m. *kein* Bâleja Kâtj. Çr. 10,2,21 (अवालेय).

अबीभत्सा f. *Nichtekel, Nichtabscheu* TBr. 1,1,3,9.

अबुद्ध Adj. auch *unbemerkt, unbeachtet* Çâṅkh. Br. 26,3. R. 5,44,13.

अबृंहित Adj. *nicht gefördert* Bhâg. P. 6,4,20. 2. अबोध Adj. auch *nicht erwachend* MBh. 7,184,44.

*अब्भोगीन Adj. Mahâbh. 5,4,*b*.

अभङ्गश्लेष, vgl. Sâh. D. 644.

अभव्य Adj. (f. आ) auch *unschön, hässlich* R. 3, 52,14. *nicht gut, schlimm* (Person) MBh. 3,278,32. *unglücklich* (Person) Kathâs. 28,24. 53,35. 57,48.

अभार् m. *Befreiung von einer Last* Bhâg. P. 9, 24,58.

अभावक Adj. 1) *Jmds Wohl nicht fördernd, Jmd* (Gen.) *schadend* MBh. 12,88,25. — 2) *sich Etwas* (Gen.) *nicht vorstellend.*

अभावना f. *das Sichnichtvergegenwärtigen, Sichnichtvorstellen.*

अभावयत् Adj. etwa *Etwas nicht fest im Auge behaltend* Bhag. 2,66.

अभिक्रुद्ध 1) Adj. s. u. 1. क्रुध् mit अभि. — 2) n. *Aeusserungen des Zornes* MBh. 6,46,32.

अभिच्छाया f. *die durch den Schatten einer Wolke gebildete Schattenlinie* Âpast. Çr. 11,20,8.

अभिजनितोस्, lies Gen. Inf. (zu ergänzen ईश्वरः). Der Sinn ist: *es könnte ihm eine Missgeburt geboren werden* Çat. Br. 3,1,2,21.

अभिद् Adj. *keine Scheidung machend* Bhâg. P. 7,10,39.

अभिधर्म, °ज्ञानप्रस्थान, °धर्मस्कन्धपाद, °प्रकरणशासन, °प्रकाशसाधन, °विज्ञानकायपाद u. °विभाषा Eitel, Chin. B.

अभिनिग्रोक m. = अभिनिग्लोचन Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,15.

अभिनिष्पन्नत्व n. *das Schondasein* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,36.

अभिन्नकाल Adj. *zur selben Zeit vorsichgehend* Çâṅkh. Çr. 1,16,5.

अभिन्नात्मन् Adj. *unbeirrt* Bhâg. P. 8,22,1.

अभिप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit अभि. — 2) n. *das Anspringen, Lossprungen auf Jmd* MBh. 6,46,32.

अभिभाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष् mit अभि. — 2) n. *Rede, Worte* Bhâg. P. 6,2,1. 17,36.

अभिमत 1) Adj. s. u. मन् mit अभि. — 2) n. *Wunsch, Verlangen* Spr. 2810.

अभिवर्त m. = अभीवर्त 2) *b*) TS. 7,5,2,4.

अभिवार्तम् mit Gen. *mit dem Winde von* — Maitr. S. 2,2,1 (15,8).

अभिव्याकृणीय Adj. *auszusprechen, herzusagen* Sâj. zu Ait. Br. 5,2,15.

अभिव्याकृत्य Adj. dass. Ait. Br. 5,2,15. 15,6.

अभिसमूकन n. *das Bedecken durch Zusammenkehren* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,13.

अभीतचारिन् Adj. *unerschrocken verfahrend* R. 5,37,39.

अभीरूक Adj. *furchtlos, unerschrocken* MBh. 7, 72,46.

अभैरूण, so richtig betont AV. 7,89,3.

अभुङ्क्ति s. भुङ्क्तिभुङ्क्ति.

अभुजंगवत् Adj. *ohne Schlangen* und zugleich *ohne liederliche Gesellen* Kâvjâd. 2,322.

अभुञ्जिष्य Adj. *Nichts gewährend, karg* Çâṅkh. Çr. 12,20,4.

अभूमिष्ठ Adj. *nicht in seinem Lande seiend* Kâm. Nîtis. 18,52. 55.

अभृतक Adj. *keinen Lohn beziehend* MBh. 7, 114,24.

अभेत्र् auch *Nichtverräther* (von Geheimnissen) MBh. 12,231,22.

अभेद्य Adj. auch *nicht zu verführen, — abtrünnig zu machen* und *nicht zu verrathen.*

अभोज्य 3) *ungeniessbar* Hariv. 3636.

अभ्युत्थान 4) *feindseliges Entgegentreten, Auflehnung* Hariv. 2,96,60.

अभ्युन्मोदनीय Adj. *wozu Jmd* (Instr.) *seine Zustimmung zu geben hat* Colebr. Misc. Ess. 2,311,9.

अधंशिन् Adj. *unvergänglich, dauernd* Spr. 6844.

अधंश्यमान Adj. *nicht zum Fallen gebracht werdend, nicht in die Lage kommend herabzufallen* Kâtj. Çr. 20,5,16.

अधम m. *das Nichtirren* Bhâg. P. 3,11,15.

अधाय्, अधायित *einer Wolke gleichend* Bhâm. V. 1,41.

अमङ्गलिक Adj. *infaustus* MBh. 6,112,19. v. l. अमाङ्गलिक.

अमज्ज्ञक, so zu betonen.

अमज्जन n. *das Nichtuntersinken* Kathâs. 46, 143.

अमज्जत् Adj. *nicht untertauchend* Kâtj. Çr. 5, 5,31.

अमणिव Adj. wohl *keine Juwelen habend* Çâṅkh. Çr. 12,21,1. 2.

अमतिपूर्वक Adj. *nicht beabsichtigt.*

अमत्सरिन् (Nachtr. 1) auch *nicht versessen auf* (Loc.).

अमद्न m. Bein. Çiva's Bhâg. P. 1,11,37.

अमद्यमद्यत् Adj. *ohne ein berauschendes Getränk munter seiend* (Elephant) Kâm. Nîtis. 16,33. 2. अमन्त्र 3) *keine Zaubersprüche kennend, — anwendend* Bhâm. V. 1,109.

अमन्त्रज्ञ Adj. *die heiligen Sprüche nicht kennend* M. 3,129.

अमक्रायज्ञयाजिन् Adj. *der kein grosses Opfer dargebracht hat* MBh. 3,261,3.

अमात्रा f. Instr. *unmässig, in hohem Grade* Kathâs. 28,112.

अमात्सर्य n. *Freisein von Neid, — Missgunst* MBh. 5,43,20. °चित्त Adj. *keine Missgunst empfindend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 569,15.

अमानुष्य m. MBh. 14,266 schlechte Lesart für अमानुष.

अमिश्रण n. *keine Beimischung* Sâh. D. 15,9.

अमीमांसित Adj. *nicht erwogen* Bhâg. P. 6,5,37.

अमीलितदृश् Adj. *dessen Augen niemals geschlossen sind* Bhâg. P. 3,8,10.

अमुद्र auch *keinen Siegelabdruck habend,* so v. a. *sich nicht legitimiren könnend* MBh. 6,15,19. Hariv. 14461.

अमूर्त 1) Nom. abstr. °त्व n. Mârk. P. 26,19.

अमूलमन्त्रतन्त्र Adj. *ohne Grundspruch und ohne Zauberformel* Hem. Joc. 1,5.

अमूल्य Adj. *unschätzbar.*

अमृग्य Adj. *wonach man nicht trachten soll.*

अमृदित Adj. *nicht heftig gedrückt, — angedrückt* Hariv. 4395.

अमृडमयूख Adj. *heissstrahlig* Varâh. Bṛh. S. 24,22.

अमृष्यत् Adj. *Etwas nicht geduldig ertragend, nicht ruhig hinnehmend* MBh. 14,29,21. 60,31.

अमैत्री f. *Mangel an Wohlwollen* MBh. 14,36,14.

अमोक्षणीय Adj. *unvermeidlich* MBh. 1,167,56.

अम्बुधिकामिनी f. *Fluss* Bhâm. V. 1,58.

अम्लायिन् Adj. *nicht verwelkend* Kathâs. 56,116.

अयज्ञवाकिन् Adj. *keine Opfer zu den Göttern führend* MBh. 13,18,22.

अयत्न vgl. पश्चयत्न.

अयत्नणा f. *das Nichtanlegen eines Verbandes* Suçr. 2,229,6.

अयमस् Adj. *keine Zwillinge gebärend* Kauç. 109.

अयःशृङ्ग Adj. *erzhörnig* Maitr. S. 2,5,9 (59,16).

अयादव Adj. (f. ई) *von den* Jâdava *befreit.*

अयुक्तियुक्त (s. auch u. अयुक्ति) Adj. *unerfahren* (Arzt) Suçr. 1,94,16.

अयूप (Kâtj. Çr. 22,7,3) und °क (Âçv. Çr. 9,2,3) Adj. *ohne Opferpfosten.*

अरक्षस् scheinbar Maitr. S. 1,10,20 (160,8). Es ist zu lesen अरक्षोकृत *unversehrt von* Rakshas.

अरणाविकारिन् (Nachtr. 3) wohl verdorben. Man könnte आर्यवि° vermuthen; vgl. im Pâli अरियविकारो bei Childers unter ब्रह्मविकारो.

अरक्षोस् Gen. Infin. von रम् mit अ priv. ईश्वरो कस्य वित्ते देवा अरक्षोः *es könnte geschehen, dass die Götter an seinem Reichthum keinen Gefallen fänden,* Ait. Br. 3,48,8.

अरांड Adj. *langhörnig* Maitr. S. 2,5,9 (59,17). Vgl. अराडा.

अरिमित्रमित्र n. heisst in der Politik *der hinter dem* मित्रमित्र *herrschende Fürst* Kâm. Nitis. 8,16.

अर्कस्तुभ् Adj. *Lieder singend* Çâṅkh. Çr. 8,23,3.

अर्काङ्कृति f. Pl. Bez. *von* 5 *Spenden, die unter der Recitation der Sprüche* सुवर्न घर्मः स्वाहा u. s. w. (TS. 5,7,5,2) *dargebracht werden,* Âpast. Çr. 11,20,10.

अर्थमय Adj. *nützlich, Vortheil bringend* Bhâm. V. 3,14.

अर्थय् mit प्र. Die Lexicographen führen für प्रार्थित folgende Bedeutungen an: अर्दित, याचित, अभियुक्त, शत्रुसंरुद्ध, कृत und अभिकृत. — Mit सम् 10) *bestätigen, begründen, rechtfertigen* Comm. zu TS. Prât. — 11) समर्थित = समर्थ *im Stande seiend* Spr. 4005. — In den meisten, vielleicht in allen Bedeutungen Denomin. von समर्थ.

अर्ध् mit वि, व्यृद्ध (vgl. auch Nachtr. 1) auch *misslungen* Nir. 1,7.

अर्धनिष्पन्न Adj. *halb vollendet* Râgat. 5,403.

अर्धप्रदक्षिण n. *ein halbmaliges Umgehen von der Linken zur Rechten.*

अर्धप्रकृतिका wohl *eine halbe Wache.*

अर्धभागिक und °भागिन् (v. l.) Adj. *einen halben Theil erhaltend* Jâgñ. 2,134.

अर्धभुक्त Adj. *halb genossen* Mârk. P. 22,38.

अर्धमीलित Adj. *halb geschlossen* (Augen) Kathâs. 20,50.

अर्धमुण्ड Adj. *zur Hälfte kahl geschoren* MBh. 7,93,47.

अर्धमुण्डित Adj. dass. Râgat. 4,179.

अर्धोपभुक्त Adj. *halb verzehrt* Kumâras. 3,37.

अर्यमगृहपति Adj. Arjaman *zum* Gṛhapati 4) *habend* Maitr. S. 1,9,5.

अलतिका Adj. f. *keine Lianen habend* (Boden) Kâm. Nitis. 19,10.

अलौल्य n. *das Fehlen alles Verlangens in den Besitz von Etwas zu gelangen.*

अवक्षायम्, lies *einen Hieb versetzend.* Die angeführte Stelle ist Âpast. Çr. 10,27,6.

अवचर्, vgl. पञ्चावचर्.

अवञ्चनता f. *Ehrlichkeit* Spr. 3129.

अवन्ध्यप्रसाद Adj *dessen Gunst nicht ohne gute Folgen ist.* Nom. abstr. °त्व n. Râgat. 1,78.

अवप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit अव. — 2) n. *das Hinabspringen* MBh. 9,57,19.

अवयुति f. *Trennung, Theilung.* Instr. etwa *besonders* Comm. zu Âpast. Çr. 10,7,6.

अवरुणम् Adv. *ohne in* Varuṇa's *Gewalt zu verfallen* Maitr. S. 2,1,2 (2,9). 5,6 (55,15). Vgl. निर्वरुणम् weiter unten.

अवरुधम् (TS. 2,3,3,1. 5,4,1,2) und अवरुन्धम् (Maitr. S. 1,10,12) Acc. Infin. von 2. रुध् mit अव.

अवर्धमान Adj. *nicht wachsend, — zunehmend* (Reichthum) Hit. 46,8, v. l.

अवर्षीस् Gen. Infin. von वर्ष् mit अ priv. ईश्वरः पर्जन्यो ऽवर्षीः *es könnte sein, dass* P. *nicht regnete,* Ait. Br. 3,18,11.

अवश्ययातव्यता f. *Nothwendigkeit des Marschirens* (gegen einen Feind) Kâm. Nitis. 13,18.

अवस्थितिचापल zu streichen; vgl. अवस्थिति.

अवात्तर 3) °रम् Adv. *im Unterschiede von* (Abl.) Maitr. S. 2,5,1 (47,3).

अवात्तरप्रकृति f. *relative oder partielle Norm.*

अवालेय (Nachtr. 1), wohl richtiger अबालेय.

अविकारवत् Adj. *keine Wandelungen zeigend, stets sich gleich bleibend.*

अविकृति f. auch *kein Product* Sâṁkhjak. 3.

अविब्रुवत् Adj. 1) *Etwas* (Acc.) *nicht aussagend* MBh. 15,8,24. *nicht Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Acc.) *sagend* 1,83,26. — 2) *seine Meinung über Etwas* (Acc.) *nicht aussprechend, nicht auslegend* MBh. 7,199,32.

अविभिन्न Adj. 1) *ungetheilt, ungetrennt* Spr. 4142. *nicht getrennt von* (Abl.) Kathâs. 27,57. 34, 118. — 2) *unverändert* Kathâs. 33,8.

अविभ्रष्ट Adj. *ungeschwächt.*

अविभात्त Adj. *unbeweglich* Benf. Chr. 199,4.

अविमित Adj. *ungemessen, unermesslich.*

अवैभीदक Adj. *nicht vom* Vibhîdaka *kommend* Maitr. S. 2,1,6 (7,20).

अव्याख्येय Adj. (f. आ) *unaussprechlich* Bhâm. V. 4,17.

अव्यापन्न Adj. auch *nicht in Unordnung gerathen, in normalem Zustande sich befindend* Suçr. 1,77,3.

अशारमय Adj. *nicht aus Rohr bestehend, — gemacht* Maitr. S. 2,1,6 (7,19).

अशा (Nachtr. 3) zu streichen; vgl. मीमाशा.

अश्वपोषक m. *Stallmeister* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,3,7.

अश्वशफबुध्न Adj. *dessen Boden die Gestalt eines Pferdehufes hat* Âpast. Çr. 12,1,13.

अष्टमासिक Adj. (f. ई) *acht Monate vorhaltend* (तृप्ति), *a. M. hindurch Wasser habend* (नदी).

2. अस् mit व्यति, व्यत्यस्त auch *verkehrt, verworren* Bhâm. V. 2,82. — Mit आ Act. *werfen —, legen auf* (Loc.) TBr. 3,3,9,11. Kâṭh. 32,6. Med. *sich* (*sibi*) *legen auf* (Loc.) Maitr. S. 1,4,8. — Mit उप *sich* (*sibi*) *unterwerfen* Maitr. S. 2,1,1. TS. 1, 6,10,1. — Mit प्रणि, प्रण्यस्त *nach vorn niedergedrückt* TS. Prât. 2,20. — Mit परि Caus. in अपर्यासित (Nachtr. 3). — Mit प्रतिसम् *wieder an seinen Platz hinstellen* Âpast. Çr. 11,5,7.

असंयत्त Adj. *unvorbereitet, nicht auf seiner Hut seiend* Bhâg. P. 8,6,28.

1. असत्पथ, °जुष् Adj. *auf bösen Pfaden wandelnd* Bhâm. V. 4,37.

असमशील Adj. *unebenbürtig* Bhâm. V. 1,1.

असंप्रयुञ्जत् Adj. *keinen freien Lauf gewährend, hemmend* (die Sinne) Bhâg. P. 11,26,33.

असंमृष्ट 2) n. *eine noch nicht vollbrachte Reinigung, — Anschürung* u. s. w. (des Feuers) Çat. Br. 2,5,2,19. Kâtj. Çr. 5,5,6.

असहृदय Adj. *keinen Sinn für's Schöne habend* Sâh. D. 24,18.

असाधु 4) mit मन् *missbilligen* Bhâg. P. 7,8,27.

असुरयोनि m. oder f. A sura-*Schooss* TS. 5,2,8,4.

असृज्जत् Adj. *nicht schaffend* Sarvad. 121,5.

असेव्य 1) Nom. abstr. °ता f. Bhâm. V. 1,19.

अस्थिभेदन n. *Knochenbruch.*

अस्फ्य Adj. *den* Sphja *nicht in der Hand haltend* Âpast. Çr. 11,9,7.

अस्वादु Adj. *nicht wohlschmeckend* Ait. Br. 5, 22,1. MBh. 12,212,13.

अहःसंस्था f. *Tagesabschluss* TBr. 3,12,9,6. Lâṭj. 10,5,13.

आक्षणिक (?) Maitr. S. 2,9,9.

आक्षिप्त 1) Adj. s. u. 1. क्षिप् mit आ. — 2) n. *Zerstreutheit* MBh. 1,212,9.

आवेदन n. *das Heranziehen* Comm. zu Âpast.

Çr. 10,28,1.

आग्निहोत्रिक Adj. *zum* Agnihotra *gehörig* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,15.

आग्रयण 1) *a*) °स्थाली f. TBr. 1,4,1,5. Âpast. Çr. 12,1,14.

2. आग्रायण n. Âpast. Çr. 9,14,5. 6.

आघातक Adj. in प्रधानाघातक.

आङ्गिरसपवित्र n. Bez. von ṚV. 4,40,5 Âpast. 1,2,2.

आचन्द्रार्कग्रह Adj. Hariv. 11080 fehlerhaft für अचन्द्रा°.

आचार्य 1) *c*) *der Sohn eines ausgestossenen* Vaiçja M. 10,23 (nach Govindarâga und Nârâjaṇa) und Devala (nach Govind.). Nach Bühler.

आटिक m. Pl. *eine best. Schule des* Jaǵus AV. Pariç. 49,2. Vgl. परमाटिक.

आतृप्ति Adv. *bis zur Befriedigung* Bâlar. 74,20.

आत्मभय n. *Angst für sein Leben* Kathâs. 5,86.

आत्मभू m. auch *ein Brahmane* Bhâm. V. 4,24.

आत्ममान m. *das sich für Etwas Halten* P. 3, 2,83.

आद्वारम् Adv. *bis zum Thor, bis zur Thür* Mârk. P. 31,59.

आधवन Adj. *umrührend* Âpast. Çr. 12,8,4.

आनिशम् Adv. *bis zur Nacht* Bhâm. V. 2,40.

आनुपूर्वी f. bei den Ǵaina *eine vorschriftsmässig nach 12jähriger Vorbereitung inscenirte Todesart* Çilâṅka 1,344.

आपिन् Adj. in पश्चापिन्.

आबन्धुर Adj. *etwas vertieft* Paṅkar. 3,5,12.

आब्रह्मसभम् Adv. *bis zu* Brahman's *Hof* Ragh. 18,27.

आमभृष्ट Adj. *wenig geröstet* Kâtj. Çr. 5,3,2.

आमूर्धात्तम् Adv. *bis zum Scheitel* Kathâs. 65,119.

आमूलम् auch *bis auf den Grund, ganz genau* Kathâs. 32,82.

आमोदित (von आमोद) Adj. *mit Wohlgeruch erfüllt, wohlriechend gemacht.*

आयत * m. v. l. für आयति *Zukunft* AK. 2,8,1,29.

आयत्ती Adv. mit कर् *abhängig machen, in Abhängigkeit erhalten* Râǵat. 4,680.

आयाचित n. *Bitte* R. Gorr. 2,1,40.

आयासित n. *Anstrengung, Bemühung* Mâlatîm. ed. Bomb. 325,3. v. l. प्रयासित.

आयुःपति (besser आयुष्पति) n. *Herr des Alters* (मन्) Âpast. Çr. 11,5,1.

आयुःपत्नी f. = आयुष्पत्नी Âpast. Çr. 6,21,1.

आयुत n. Maitr. S. 3,6,2.

आरामाधिपति m. *Gärtner* Bhâm. V. 1,30.

आलेश m. in अनालेश oben.

आवत्सरम् Adv. *ein Jahr hindurch* Mârk. P. 30,11.

आविक 3) f. ई *Schaffell* R. ed. Bomb. 3,43,36.

आशामुख n. *Himmelsgegend* Mṛkkh. 85,2.

आशीःपद् (Comm. zu Âpast. Çr. 11,7,3) und आशीर्पद् (TS. 6,2,9,4) Adj. (f. आ) mit und ohne ऋच् Bez. *der Worte* दिवो वा विष्णो u. s. w. (TS. 1, 2,12,2).

आसीनप्रचलायित n. Râǵat. 1,371 (आसीनः प्र° fehlerhaft).

आसुत n. auch *eine Art Kelterung des* Soma Khând. Up. 5,12,1.

आस्यसंमित Adj. *der Höhe des Mundes entsprechend* Âçv. Çr. 1,7,6.

आकृत्यवचन m. = आकृत्यवाद् Comm. zu Âpast. Çr. 9,18,13.

आकृननप्रकार Adj. *zum Schlagen geeignet* Âpast. Çr. 12,2,15.

आक्लम् Interj. = आक्लक् TS. 7,4,19,3.

आकृतिभाग Adj. (f. ई) *dessen Antheil eine Opferspende ist* Ait. Br. 2,18,6.

3. इ mit प्रति, प्रतीत nach den Lexicographen auch *aufgebrochen, fortgegangen; ehrerbietig; klug.*

इदंमधुर n. *ein best. Lied* Kâtu. 34,5. Vgl. इदंमधु.

इन्दिरा auch *Pracht, Schönheit.* Am Ende eines adj. Comp. Bhâm. V. 2,160.

इन्दीवरदृश् f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,75.

इलामुता f. Metron. der Sîtâ Bhâm. V. 2,167.

इषुधि f. s. मकेषुधि.

इन् mit प्रत्युप, प्रत्युपेक्षित *nicht beachtet* R. Gorr. 2,6,21 (zu trennen वा प्र°).

ईर् mit वि. यदि-वीर्येत *wenn zerfallen sollte* Maitr. S. 2,1,8 (9,13. 14). Richtig wohl शीर्येत.

ईलप्, ईलयति *sich bewegen* TS. 6,4,2,6. Vgl. Caus. von ईर्.

ईशाचल m. *der* Himavant Git. 1,47.

*ईषत्प्रमय vielleicht auch *leicht zu messen.*

उच्चैःप्रमोदम् Absol. *unter lauten Freudenbezeugungen* Spr. 879.

उच्छोफ m. = उच्छोथ Mâlatîm. ed. Bomb. 173,2.

उडिगल्ल (richtiger) und उडिल्ल *Cloake* Lot. de la b. l. 384. fg. Nach dem Pâli ओलिगल्लो hätte man ओडिगल्ल erwartet.

उत्कृष्टर् Nom. ag. in बीजोत्कृष्टर्.

उत्ताल 1) *d*) Git. 1,47.

उदक्प्रस्रवण Adj. *nach Norden einen Abfluss habend* Kauç. 72. Vgl. उदक्प्रस्रवणान्वित (Nachtr. 3).

उदक्समास Adj. *mit der Verknüpfung im Norden* Lâṭj. 2,6,4.

उदक्षीष (!) Adj. *mit der Deichsel nach Norden* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,25.

उदचन m. = उदञ्चन 1) Âpast. Çr. 12,13,2. Comm. zu 12,5. 11.

उदञ्चि Adj. *aufgerichtet und schlüpfrig* (penis) TS. 7,4,19,1.

उदपुर् n. *Wasserbehälter* TS. 4,4,5,1.

उदयन 1) *c*) °तस् *am Ende* Tândja-Br. 13,12,1.

उदयव्ययिन् Adj. *steigend und fallend* (in übertragener Bed.) Spr. 3644.

उदश्वित् Maitr. S. 2,1,6 (7,17).

उदुम्बरपर्णी, lies Ḱaraka und *polyandrum.*

उद्भूतत्व n. *das zu mehr Gewordensein* Maitrjup. 5,2.

उद्भूतस्पर्शवत् Adj. *fühlbar* Bhâshâp. 55.

उद्यमम् Acc. Infin. *aufheben* (नाशक्नोत्) Maitr. S. 2,4,3 (40,15).

उद्वपनी f. in पिष्टोद्वपनी.

उद्वापन n. *das Ausgehenlassen* (des Feuers) Comm. zu Âpast. Çr. 9,9,7.

उन्मिषित 1) Adj. s. u. 1. मिष् mit उद्. — 2) n. *das Oeffnen der Augen* Ragh. 5,68. Pl. Kumâras. 5,25.

उन्मोचनीय Adj. *aufzubinden.*

उपकेतु m. N. pr. = उपकेतु Maitr. S. 2,5,1 (47,13).

उपगिरि m. auch *Vorberg* Nilak. zu Hariv. 2, 39,56.

उपग्रायम् Absol. *beriechend* (mit Acc.) Maitr. S. 2,1,3 (4,6).

उपनाम m. *Eintritt* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,13.

उपप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit उप. — 2) n. *das Hinzuspringen* MBh. 9,57,19.

उपमर्दितत्व n. *das Beseitigtsein* Çaṁk. zu Khând. Up. S. 6.

उपरिदृश Adj. *mit den Fransen nach oben* Lâṭj. 2,6,4.

उपरिशय Adj. *über — (Gen.) liegend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,10,11.

उपरिष्टादासेचनवत् Adj. *oben einen Ausguss habend* Âpast. Çr. 12,1,4.

1. उपसर्जनी f. s. उपसर्जन 2).

2. उपसर्जनी Adv. mit कर् *als Nebensache betrachten* Comm. zu Bhâg. P. 3,12,43.

उपसेक m. *Zuguss* Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,7.

उपस्थान m. Bez. *der Sprüche, unter denen das Herantreten an die* Dhishṇja *geschieht,* Âpast. Çr. 11,14,8.

उपस्थापना f. bei den Gaina *Mönchsweihe* Çiliñka 1,95.

उपस्थावन् Adj. *zu beiden Seiten stehend* Çâṅkh. Çr. 16,3,3.

उपांशुपावन Adj. *den* Upâṁçu-Graha *klärend* Âpast. Çr. 12,11,11. 13,1.

उपांशुसवन auch Adj. (zu ग्रावन्) Âpast. Çr. 12,1,9.

उभ्, उम्भित *eingeschlossen, darin enthalten* Bhâm. V. 2,142.

उभयतःदन्त् Adj. f. *zweischneidig* TS. 5,1,1,4.

उरुब्रध्न Adj. *grosstropfig* TS. 3,3,10,2. = बकुलारावपव Comm.

उरोज m. Du. Bhâm. V, 2,176.

उष्णीषभाजन n. *was die Stelle einer Kopfbinde vertritt* Çat. Br. 3,3,3,4.

उस्मित m. N. pr. eines Vinâjaka Mân. Gṛhj. 2,14.

ऊर्जपत्य n. *die Herrschaft über die Kraft* Âpast. Çr. 9,9,1.

ऊर्णम्रद् Adj. *wollenweich* Kauç. 2. 3. 137.

ऊर्ध्वभासिन् Adj. *hinauf leuchtend, — flammend.* Nom. abstr. °सिता f. MBh. 12,255,5.

ऊर्ध्ववास्य n. *ein best. Kleidungsstück des Weibes* Âpast. Çr. 10,9,12.

ऊर्ध्वसद् Adj. *in der Höhe befindlich* Âpast. Çr. 10,10,4.

ऊर्ध्वसानु auch *mit erhabenem Rande* Âpast. Çr. 12,1,4.

1. ऊह् mit अभि परि *hinschaffen zu* (Acc.) TS. 5, 2,10,2.

1. ऋत् 1) auch Maitr. S. 2,5,2 (48,14).

ऋत्वन् m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57.

ऋषि 3) nimmt die 7te Stelle unter den Brahmanen ein; steht zwischen dem ऋषिकल्प und dem मुनि Hemâdri 1,26,4. 27,1.

ऋषिकल्प m. *ein dem* Ṛshi *nahekommender Brahmane, der die 6te Stufe unter den Brahmanen einnimmt,* Hemâdri 1,26,4. 22.

एकगर्भ Adj. *nur ein Kind zur Welt bringend* Bhâg. P. 5,17,12.

एकतोमुख (Nachtr. 2) auch *nur auf einer Seite eine Schnauze habend* (Gefäss) Comm. zu Âpast. Çr. 12,1,13.

एकदुग्ध n. Vrata-*Milch von nur einer Kuh* Âpast. Çr. 10,16,6.

एकपात्र Adj. *in einem Gefässe enthalten* TS. 6, 4,9,3.

एकपार्श्वावदारित n. MBh. 6,46,32 nach Nilak. = वामपक्षाश्रितं यानम्.

एकभाग m. *ein Theil, ein Viertel* Paṅkar. 1,14, 50.

एकभूमीश्वर m. *Alleinherrscher auf Erden* (Nâgârguna) Râgat. 1,173.

एकमास Adj. (f. ई) *in einem und demselben Monat befindlich* MBh. 6,3,32.

एकमूर्ति f. *eine Person* Spr. 4205.

एकयज्ञ m. *ein von einer Person dargebrachtes Opfer* Kâtj. Çr. 25,13,30.

एकविंशतिच्छदि Adj. *21 Dächer habend* TS. 6, 2,10,6.

एकविंशतिदक्षिण Adj. *wobei 21 als Lohn gegeben werden* Âpast. Çr. 10,26,4.

एकव्रत auch *nur einmal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,5,3.

एणविलोचना f. *eine Gazellenäugige* Bhâm. V. 2,156.

*एवंयुक्त Adj. *so beschaffen* Mahâbh. 5,57,b.

एवंकृप Adj. *so festgesetzt, — vorgeschrieben* RV. Prât. 17,1.

एवंपरिणाम Adj. *einen solchen Abschluss habend* Mahâvîrak. 93,18.

एवंप्रत्यय Adj. *eine solche Ueberzeugung habend* Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 231.

एवंप्रवाद Adj. *eine solche grammatische Form habend, in dieser gr. F. erscheinend* ṚV. Prât. 13,9.

1. एष्टर्, f. एष्ट्री Âpast. Çr. 10,12,5.

ओडिगच्छ s. उडिगच्छ.

ओलूखल m. Du. *Mörser und Stösser* Maitr. S. 1,4,10.

कण्ठप्रणाली f. *Luftröhre* Bâlar. 50,16.

कतरथा Adv. *auf welche von beiden Weisen?* यतरथैवा क° च *gleichviel auf w. v. b. W.* Shadv. Br. 3,1.

कथाप्रबन्ध m. *Legende* Uttarar. 87,9 (112,5).

कथाप्रस्ताव m. *eine sich darbietende Gelegenheit sich zu unterhalten.* °तस् so v. a. *im Laufe des Gespräches* Kathâs. 33,183. 49,9.

कथाबन्ध m. *Knüpfung der Erzählung,* so v. a. *Einleitung* MBh. 1,59 in der Unterschr.

कनकदण्ड m. *ein fürstlicher Sonnenschirm* Gît. 1,30.

कनकासन n. *Thron* Gît. 7,26.

कनिष्ठतस् Adv. *von unten hinauf, vom Kleinsten an* Maitr. S. 2,1,9 (11,1).

कनीयःस्तन Adj. *weniger Zitzen habend als* (Abl.) Çat. Br. 6,5,2,19.

कन्दर 2) Gît. 12,24.

कपृथ् scheinbar n. ṚV. 10,101,12.

कपोलमूल n. *Backenknochen* Spr. 7001.

कर्णभङ्ग m. 1) *Biegung der Ohren* Çâk. 8, v. l. — 2) *eine best. Krankheit des Ohres* Suçr. 1,270,1.

कर्मबन्ध m. *die von den Werken herrührenden Bande* Bhag. 2,39.

2. कर्मबुद्धि Adj. *der des Menschen Arbeit anerkennt, die menschliche Anstrengung für das Wahre hält* Spr. 5323.

कर्मयोग 4) *der Zusammenhang mit vorangegangenen Handlungen.* °योगात् und °योगतस् so v. a. *in Folge des Schicksals* Kathâs. 43,193. 181.

1. कर्ष् mit उद्, streiche 6), da hier बीजोत्कृष्टा zu lesen ist; vgl. बीजोत्कृष्टर्.

2. कल् 9) *b*) कलितचरण Adj. *dessen Bein gebrochen ist* Paṅkat. ed. Bomb. 1,6,12.

कलिन्दजा f. Patron. der Jamunâ Bhâm. V. 2, 118.

कलेवरपुष् m. *Mensch* Bhâm. V. 1,101.

कवलीकार m. *das Verschlucken* Bhâm. V. 1,54.

कव्य्, Partic. कव्यत्स् *klug, weise* TS. 7,1,20,1.

काकमृगगोचरित Adj. *die Weise der Krähen* (beim Trinken), *der Gazellen* (beim Essen) *und der Kühe* (beim Wasserlassen) *beobachtend* Bhâg. P. 5,5,34.

कादली f. *das Fell der* कदली *genannten Antilopenart* R. ed. Bomb. 3,43,36.

काननीय्, °यति *wie ein Wald erscheinen* Bhâm. V. 2,66.

कार्मनामिक Adj. *in Bezug stehend zu einem nach der Thätigkeit sich richtenden Namen* Nir. 1,13.

2. कार्य (!) Adj. (f. आ) *zu kaufen* Maitr. S. 2,4,2 (39,4. 5).

कार्यत्तम in अ° (s. oben).

कालयापना f. = °यापन Spr. 4397.

कालयोग auch so v. a. *Zeitpunct* Kathâs. 41,14. °योगेन *nach Verlauf einiger Zeit, einige Z. darauf* MBh. 12,117,12. R. 1,34,41.

कालसमापादनीय Adj. *zur Ausfüllung der Zeit dienend* Âpast. Çr. 9,7,3. 4.

कालेचर्या f. *eine der Zeit entsprechende Beschäftigung* Âpast. 1,31,21.

काव्यबन्ध m. *Dichtwerk* Sâh. D. 6,12.

किंप्रत्यय Adj. (f. आ) *welche Ursache habend? wodurch bedingt?* Lalit. 442,4. fgg.

किलासंभव m. *das Räudigwerden* Kâṭh. 33,4.

कुण्ठाश्ममालामय Adj. *aus einer langen Reihe stumpfer Steine bestehend* Spr. 3162.

कुर्भ, statt dessen TS. 2,1,5,2 उन्नत *ein grosshöckeriger Stier.*

कुमारपितृमेष m. *ein best. Dämon, durch welchen Kinder besessen werden*, Suçr. 2,393,12.

कुम्भ्य Adj. *in Töpfen befindlich* Âpast. Çr. 11, 20,11.

कुरङ्गमद् m. *Moschus* Git. 4,6.

कुलभावन Adj. *ein Geschlecht gründend* MBh. 3,293,14.

कुलमृगदृश् f. *eine tugendhafte Frau* Bhâm. V. 2,77.

कुशप्रसू f. *ein blühender* Kuça-*Halm* Kâtj. Çr. 5,1,26.

कुशेशयलोचना f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 3,15.

*कुरुना f. auch *Neid, Missgunst* Gal.

कूयव m. Pl. *eine Art Körnerfrucht* TS. 4,7,4,2.

कृतप्रयोजन Adj. (f. आ) *der seinen Zweck erreicht hat* Kathâs. 13,158.

कृतमङ्गल Adj. (f. आ) *der ein Gebet gesprochen hat, über den ein Gebet gesprochen worden ist, zu einem bevorstehenden Unternehmen mit glückverheissenden Gegenständen angethan.*

कृतमनोरथ Adj. *dessen Wunsch erfüllt ist.*

कृतमूल Adj. *fest wurzelnd, festen Fuss gefasst habend* MBh. 1,202,11. 2,5,109. Spr. 6827.

कृतमूल्य Adj. *dessen Werth bestimmt ist, geschätzt.*

कृतमौन Adj. *Stillschweigen beobachtend.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 7,23.

कृतयत्न Adj. (f. आ) *sich Zwang anthuend, sich beherrschend* Kathâs. 61,294.

कृतयुगाय्, °यते *wie das goldene Zeitalter erscheinen* Pratâpar. 376,11.

कृत्रिममाणिक्यमय Adj. *aus falschen Rubinen bestehend* Kathâs. 24,133.

कृत्स्नवीत Adj. *ganz umhüllt, — gepanzert* TS. 4,5,2,2.

कृत्स्नकर्ण Adj., f. ई Maitr. S. 2,5,7 (57,18. 19).

कृत्स्नशबल Adj. (f. ई) *schwarzbunt* Maitr. S. 2,5, 7 (57,9).

केतन 6) Mâlatîm. 84,15 (189,5).

केशबन्ध 3) *Art und Weise das Haar zu binden, Haartracht* Halâj. 2,375.

केशिन् 1) *d*) केशिनी दीक्षा heisst eine Collection von Sprüchen Âpast. Çr. 10,10,6.

केटस s. मधुकैटसमूदन.

कोकनदय्, °यति *für eine rothe Wasserlilie halten* Bhâm. V. 2,149.

कौलकावर्ती Nom. Du. m. N. pr. zweier Ṛshi Maitr. S. 2,1,3 (4,3).

कौलटिनेय und कौलटेर werden H. 548 von einander unterschieden; कौलटेय soll = कौलटिनेय und कौलटेर sein.

क्रम् mit परि Caus. (°क्रमयति) *treten lassen* Âpast. Çr. 9,3,23.

क्रिम्ण Adj. = कृमिण *Würmer habend* Âpast. Çr. 9,20,2.

1. क्री mit परि Med. *Jmd* (Abl.) *Etwas abkaufen* Maitr. S. 1,11,7 (169,11).

क्रीडारुद्राय्, °यते *im Spiele* Rudra *gleichen* Z. d. d. m. G. 36,529.

क्षत्रवृद्धि f. *Zunahme an Kriegermacht* Âpast. 1, ,9.

क्षपक (Nachtr. 2) = कर्मक्षपणायोद्यतः Çiloñka 1,202.

क्षपकश्रेणि f. *das schrittweise Zerstören der sündhaften Zustände, von denen jeder die Ursache des folgenden ist*, Çiloñka 1,191. fg.

क्षमापन n. *das um Verzeihung Bitten* Bhâm. V. 2,63.

क्षामाङ्ग Adj. (f. ई) *schlank* Bhâm. V. 2,151.

1. क्षिप् mit प्रवि, °क्षिप्त *hinundher geworfen*, so v. a. *beunruhigt, gequält* (Herz) Mâlatîm. ed. Bomb. 306,4. v. l. प्रतिक्षिप्त.

क्षेत्रभाग m. *ein Stück Feld* Khând. Up. 8,1,5.

1. क्ष्विड् mit प्र Caus. = Simplex MBh. 4,54,26. 9, 19,43.

खण्डिन् Adj. auch *zu Nichte machend* in यज्ञ°.

खन्य Adj. (f. आ) *aus Gruben kommend* TS. 7, 4,12,1.

गणिन् 1) Adj. auch so v. a. *mit Andern eine Schaar bildend, umgeben von*(Instr.) Maitr. S. 2,2, 3 (17,6. 7).

गतमनस्क Adj. *gedenkend*, mit Loc. Ragh. 9,67.

1. गद् mit परि *beschreiben* Bhâm. V. 2,75.

गन्धकारक 2) Hem. Par. 2,143.

गन्धपान n. *ein best. wohlriechendes Getränk* Mân. Gṛhj. 2,14.

गन्धमांसि (metrisch) f. = °मांसी Varâh. Bṛh. S. 51,15.

गन्धमृग Bâlar. 64,14.

2. गर् mit प्रोद् in °प्रोद्गारिन्. — Mit विनि *verschlingen* Bhâm. V. 2,118.

गर्तमित् TS. 6,6,4,2 Subst. *ein eingegrabener Pfosten.*

गाथानाराशंसी f. Du. Gâthâ *und* Nârâçaṁsî Maitr. S. 1,11,5 (167,8).

गाढ् mit परि, °गाढम् Adv. *in hohem Grade, mit aller Macht* Z. d. d. m. G. 36,535. — Mit प्र, प्रगाढ 1) *eingetaucht, eingeweicht, getränkt* —, *stark vermischt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *viel, vielfach.* °म् Adv. *stark, kräftig, nachdrücklich, in gehörigem Maasse.* — 3) *reich an* (im Comp. vorangehend). — 4) *vorgerückt, spät* (Abendstunde) Daçak. 89,3. — 5) **schlimm, arg.*

गुणगणवत् Adj. *mit vielen Vorzügen ausgestattet* Bhâm. V. 1,19.

गुणग्रहीतर् Nom. ag. *Stricke empfangend* und zugleich *Vorzüge anerkennend* Bhâm. V. 1,8.

गुणतन्त्र Adj. *sich von Vorzügen leiten lassend, auf Vorzüge Gewicht legend* Mallin. zu Kumâras. 3,1.

गृहदेवता Sg. Bhâm. V. 3,12.

गृहीतवसतीवरीक Adj. *der die* Vasatîvarî-*Wasser geschöpft hat* Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,12.

1. गो 1) *Rinder* als *Kriegsbeute;* daher der Ausdruck गोषु गम् so v. a. *in den Streit ausziehen*, z. B. ṚV. 2,25,4. 5,45,9. 8,60,5.

गोमृगकाकचर्या f. *das Verfahren der Kühe* (beim Gehen), *der Gazellen* (beim Stehen) *und der Krähen* (beim Sitzen) Bhâg. P. 5,5,34.

गोधूम Maitr. S. 1,11,8 (169,18). Çat. Br. und Kâtj. Çr. *aus Waizenstroh gemacht.*

ग्रभ् 4) Pass. (Nachtr. 2). गृहीत Potent. in derselben Bed. Maitr. S. 2,5,2 (49,4).

*ग्रामणिभोगीन Adj. Mahâbh. 5,4,*b.*

ग्लुन्थ m. in मधुग्लुन्थ.

*घाटलिका f. *eine Art Laute* Sâj. zu ṚV. 10, 146,2.

घातक, f. ई nur in der Bed. 1) *c*), sonst घातिका.

घृतभाजन Adj. *berechtigt Ghee zu empfangen* Çat. Br. 6,6,4,11.

घृतमधुमय Adj. *aus Ghee und Honig bestehend* Spr. 6357.

घृतयाज्या f. *der bei der* Ghṛta-*Spende gesprochene Spruch.*

घ्रा mit प्रति *riechen gegen, wittern;* mit Acc. Maitr. S. 2,5,1 (48,8).

चक्रबन्ध m. auch *Alles was das Rad zusammenhält* MBh. 7,191,22.

चक्रमौलिन् Adj. *mit den Rädern nach oben gerichtet* Hariv. 3415.

चक्रवृत्त Adj. *auf der Töpferscheibe gedreht* Maitr. S. 1,8,3 (118,3).

चतुष्प्रीति f. *Augenweide.*

चटुलय्, °यति *hinundher bewegen* Bhâm. V. 2, 87. 97.

चण्डालसमवृत्तिमत् Adj. *mit dem* Kaṇḍâla *gleichen Lebensunterhalt habend* MBh. 13,48,27.

चतुरवत्त, lies *viermal abgeschnitten* oder *geschöpft, aus vier* Avadâna *bestehend;* n. so v. a. *vier* Avadâna.

चतुरवत्तिन्, lies *der Spenden opfert, die aus vier* Avadâna *bestehen.*

चतुर्गृहीतिन् Adj. *der viermal geschöpft hat* Comm. zu Lâṭj. 3,2,6.

चतुर्बिल, ऊधस् n. Çâṅkh. Gṛhj. 3,9. Âçv. Gṛhj. 2,10,6.

चतुर्भूमिक Adj. *vierstöckig* Paṅkat. 228,11.

चतुर्भूयस् Adj. *um vier* (Silben) *länger* (Metrum) ṚV. Prât. 16,2.

चतुर्युक्त Adj. *mit Vieren bespannt* MBh. 5,86,6.

चतुष्पुट Adj. *vier Falten habend* Âpast. Çr. 12, 2,14.

चतुष्प्रस्थानिक Adj. Pl. *in vier Secten zerfallend* Sarvad. 24,8.

चतुस्त्रिद्येकभाग Adj. Pl. *vier, drei, zwei oder einen Theil erhaltend* Jâǵñ. 2,125.

चन्दिर् 1) Bhâm. V. 2,126.

चरणप्रसार m. *das Ausstrecken der Beine* Kull. zu M. 2,198.

चर्षाल n. auch *der scheibenförmige Rüssel* (eines Ebers) Maitr. S. 1,6,3.

चातुर्होत्रीयब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Sâj. zu Taitt. Âr. 3,8,1.

चातुष्प्राकृरिक und चातुष्प्राश्यै sind umzustellen.

चार्य 1) zu streichen; vgl. oben u. आचार्य.

चुबुकप्रतिष्ठित Adj. von einem Wagen Âpast. Çr. 10,24,4.

चुम्ब् mit परि Desid. °चुचुम्बिषति *unmittelbar zu berühren beabsichtigen* Bhâm. V. 1,93.

चुलुकी mit कर् auch *verschwinden machen* Bhâm. V. 1,120.

चूल्ह oder चूल्ही f. = चुल्ली *Kochofen* Çilâṅka 2,221.

चेतोहर Adj. (f. आ) *das Herz fortreissend, reizend* Bhâm. V. 3,10.

क्षुद्दर्श (Betonung falsch) m. *das Sichtbarsein von Dächern* Maitr. S. 2,2,3 (17,9). Vgl. अच्छुद्दर्श (Nachtr. 2).

छदिष्मत् Adj. *ein Verdeck habend* (Wagen) Âpast. Çr. 10,24,2.

छदिःसंमित Adj. *einer Decke entsprechend* Çat. Br. 3,5,2,9.

छन्दोभाग Adj. (f. आ) *dessen Antheil ein Metrum ist* Ait. Br. 2,18,6.

छवि, füge f. vor 1) hinzu.

छाय, छाया bedeutet nach J. Burgess auch *Abschrift, Copie.*

छिद् mit विप्र *trennen* Âpast. Çr. 10,15,12. 19, 14.

जगत् 4) *e) ein best.* Sâman. जगत्सामन् Adj. *dieses zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 12,14,1.

जगतीमध्य n. *die Erde* Bhâm. V. 2,128.

जट्टिल् auch *erfüllen mit* (Instr.) Bhâm. V. 4,5.

जठरज्वलन m. *Hunger* Bhâm. V. 1,49.

जन् mit प्र, प्रजात *qui semen immisit* Kâtj. Çr. 20,3,20. — Mit परिवि *in der Fortpflanzung übertreffen,* mit Acc. Maitr. S. 2,5,1 (46,15).

जन्मन् 2) जन्म Acc. *das ganze Leben hindurch* Hem. Jog. 4,7.

जन्मबन्ध m. *die Bande der Wiedergeburt* Bhag. 2,51.

°जन्मभूमी Adv. mit भू *zum Geburtsland von — werden* Kâd. 171,25 (294,8).

जयपूर्व Adj. Hariv. 5429 fehlerhaft für जलपूर्ण.

जर्तिलयवागू f. *Brühe von wildem Sesam* TS. 5, 4,2,2.

जलधिकन्यका f. Patron. der Lakshmî Bhâm. V. 4,8.

जलधिनन्दिनी f. desgl. Bhâm. 4,2.

जलपूर्ण Adj. °पूर्णेन योगेन so v. a. *aus überfliessender Hingabe, aus vollem Herzen, aus unwiderstehlichem Drange* Hariv. 5196. Vgl. जयपूर्वेण योगेन 5429 und पूर्णेन योगेन 5425.

जलरुक्षेक्षण Adj. *lotusäugig* MBh. 1,129,27.

जाड्यवत् Adj. *keine Geschmacksempfindung habend* Suçr. 1,218,18.

जातबुद्धि Adj. *verständig geworden* Mârk. P. 74,49.

जातवेदस् nach Whitney (American Journal of Philology, Vol. III, No. 12) *having born or native wealth* oder *having whatever is born as his property, all-possessor.*

जान्वक्ष Adj. = जान्वाक्ष Âpast. Çr. 10,9,2.

जारजन्मन् m. *ein von einem Buhlen gezeugter Sohn* Bhâm. V. 4,46.

1. जि mit अप Act. auch *abgewinnen;* mit पुनर् *wiedererobern* TS. 6,3,1,1.

जैवातृक 2) *a)* Bhâm. V. 2,76.

*जोटिङ्ग m. 1) Bein. Çiva's. — 2) = महाव्रतिन्.

*जोटिन् und *जोटीङ्ग m. Bein. Çiva's.

ज्याय m. s. नृज्यायस् weiter unten.

*ज्येय, das Sternchen zu streichen.

ज्येष्ठबन्धु m. *Familienhaupt* Maitr. S. 2,2,10.

ज्योतिर्भाग Adj. *dessen Antheil das Licht ist* Nir. 12,1.

ञाल *Ast* Çilâṅka 2,225.

टिक्करिका f. = दिक्करी Çilâṅka 2,229.

ततोबृहतीक Adj. *an der Stelle die* Bṛhatî *habend* Çâṅkh. Çr. 11,12,1.

तदन्न auch *diese* (d. i. *dieselbe*) *Speise geniessend* R. 2,103,30. 140,13.

तद्वधि Adv. *von der Zeit an* (in Correlation mit यद्वधि *seitdem*) Bhâm. V. 2,56.

तद्भाव 3) *dessen Denkweise, — Absichten* Kâm. Nîtis. 11,29. 18,3.

1. तन् mit प्र, प्रततम् Adv. *anhaltend, ununterbrochen* Suçr. 2,145,7.

तनु 3) *a)* m. Bhâm. V. 2,79.

तनुमत्र् 1) *b)* Âpast. Çr. 9,8,5. — 2) f. °मती auch *eine an diesen* Agni *gerichtete Darbringung* Comm. zu Âpast. Çr. 9,8,5.

तन्मूलत्व n. 1) *das dessen Wurzel Sein* Kâm. Nîtis. 16,37. — 2) *das darin Wurzeln, darauf Beruhen* Gaut. 6,22.

तप्तव्रत Adj. *heisse Milch zur Weihe benutzend* TS. 6,2,2,7. Âpast. Çr. 11,2,2.

तमःप्रच्छादक m. *ein best. böser Dämon* Mârk. P. 51,90. 96.

तमोभाग m. *dessen Antheil die Finsterniss ist* Nir. 12,1.

तरणितनया f. Patron. der Jamunâ Bhâm. V. 4,7. 35.

तरी f. = स्तरी *eine unfruchtbare Kuh* Maitr. S. 2,5,4 (52,13).

तात्ति f. *Erstickung* Comm. zu Âpast. Çr. 12, 11,8.

तापिन् scheinbar TBr. 2,1,2,1. Es ist zu lesen उर्वारमतातापि (Aor.) वै.

तामरसेक्षणा f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,153.

तालभङ्ग m. *das aus dem Tact Kommen* Paṅkar. 1,12,9. 10.

तिर्यगनूक n. *die Breite am Rückgrat des Feueraltars* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,11,1.

तिर्यगपच्छेद m. *eine Theilung der Breite nach* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,37.

तिर्यग्ग्रीवम् Adv. *mit seitwärts gebogenem Halse* Bhâm. V. 2,130.

तिलमाष m. Pl. *Sesam und Bohnen* Çat. Br. 14,9,2,22.

तिलोत्तमीय, °यति *die* Apsaras Tilottamâ *darstellen* Bhâm. V. 2,96.

तीर्थेनावा f. (sc. संहिता) Saṁhitopan. 22,1. तीर्थेनावापदं (!) विद्यते यस्यां सा Comm.

तीर्णप्रतिज्ञ Adj. *der sein Versprechen gehalten hat* Hariv. 7256. R. 2,21,46. R. Gorr. 2,79,28.

तुन्दिलीकरण n. *das Anschwellenmachen, Vermehren* Bhâm. V. 4,9.

तूपर Adj., f. ई TS. 7,5,1,2.

तृणीध m. *ein Feuer, bei dem Grashalme statt Brennholz angewendet werden,* Âpast. Çr. 9,9,12.

तौत्रप्रजित Adj. *durch einen Haken angetrieben* Çat. Br. 12,4,1,10. Richtig wäre °प्राजित; vgl. दण्डप्रजित.

त्रिंशद्भाग m. *der 30ste Theil* Jâgñ. 2,180.

त्रिपुरुषी f. *drei Generationen* Einl. zu Âpast. Çr. 10,1,1.

त्रिभाग m. 3) *drei Theile*, so v. a. *drei Viertel* Pañkar. 1,14,50.

त्रिमल Adj. *mit drei Unreinigkeiten behaftet* Garbhop. 1.

त्रिमूढ n. = त्रिमूढक Bhar. Nâṭjaç. 18,118.

त्रियुक्त Adj. *mit Dreien bespannt* Kâtj. Çr. 15,1,22.

त्रियूप Adj. *mit drei Opferpfosten* Kâtj. Çr. 15,10,8.

2. त्रिवलि Adj. (f. eben so) *drei Falten (Einschnitte) habend* Kâtj. Çr. 7,3,29.

त्रिवृत्प्राय Adj. *dem* Trivṛt *ähnlich* Çat. Br. 12,3,1,5.

त्रिव्रत Adj. *dreimal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,5,3.

त्रीरात्रीण Adj. *dreitägig* Âpast. Çr. 9,2,3.

त्रेधाभाव m. *das sich an drei Orten Befinden* Nir. 7,28. 12,19.

त्रेधासंनद्ध Adj. *dreifach zusammengebunden* Maitr. S. 1,10,7 (147,10).

दक्षक in मार्गदक्षक.

दक्षिणतउपचार Adj. *wo man von Süden hereingeht* Âpast. Çr. 11,9,4.

दक्षिणपूर्वायत Adj. (f. आ) *nach Südost gestreckt, — laufend* Kâtj. Çr. 25,8,3.

दण्डकलितवत् Adj. *als wenn man mit einem Stocke getrieben würde* Comm. zu Âpast. Çr. 11,12,6.

दण्डप्रजित Adj. *mit einem Stock angetrieben* Çat. Br. 12,4,1,10. Richtig wäre °प्राजित; vgl. तौत्रप्रजित.

दण्डमुख्य m. *Heerführer* Kâm. Nitis. 17,49.

दधिग्रक्षपात्र n. *das Gefäss zum Schöpfen der sauren Milch* Âpast. Çr. 12,2,1.

दर्भण n. *Geflecht* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 11,8,5.

दशबद्ध Adj. Pl. *zu zehn verbunden* Hariv. 3507.

दशबन्धक am Ende eines adj. Comp. = दशबन्ध Jâgñ. 2,76.

दानाप्रम्, vgl. Geldner in Kuhn's Z. 27,216.

दावदक्षनष्वालाकलापाय्, so zu lesen.

दिनराज m. *die Sonne* Svapnâk. 1,18.

दीक्ष् mit अनु *Jmd* (Acc.) *die Nachweihe ertheilen* Âpast. Çr. 10,11,1.

दीक्षितयाज्ञिक m. N. pr. eines Autors Verz. d. B. H. No. 246.

दीप् mit प्र, प्रदीप्ततर *heller flammend* Çat. Br. 2,3,2,10. प्रदीप्ततम *am hellsten flammend* Kâtj. Çr. 4,15,18.

दुरधीश्वर m. *ein schlechter Fürst* Z. d. d. m. G. 36,381.

दुरभि n. *Gestank* Maitr. S. 2,1,3 (4,8). Fehlerhaft dem सुरभि nachgebildet.

*दुर्मङ्कु Adj. *keine Reue empfindend* Vjutp. 70. 191.

दुर्मर्याद Adj. *keine Schranken kennend.* Nom. abstr. °ता f. Uttarar. 88,6.

दुर्याग auch *Vergehen* Uttar. 109,3 (147,14).

दुर्वञ्च Adj. *schwer zu betrügen* Z. d. d. m. G. 36,553.

2. दुष् mit अप Caus. in अनपदोष्य (s. oben).

दुष्परिमृष्ट Adj. *schlecht erwogen* Suçr. 1,30,20.

दुष्प्रक्रिया f. *geringes Ansehen* Râgat. 8,4.

*दुष्प्रमय könnte auch *nicht leicht vergänglich* bedeuten.

2. दृष्टि 1) *a*) Nom. abstr. °ता MBh. 1,134,31. °दृश्वरी Adj. f. *ansehend, betrachtend* Bhâm. V. 2,178.

देवगव m. Pl. *die Götterstiere* Citat in Âpast. Çr. 11,7,6.

देवचित्त n. *Götterwille* Çat. Br. 11,8,2,9.

देवमधु n. *der Honig der Götter* Khând. Up. 3,1,1.

1. देवयोनि, so zu betonen.

देशभङ्ग m. *Ruin des Landes* Spr. 3084. 6080. Kathâs. 21,115.

देहबन्ध Adj. *mit einem Körper versehen* Hariv. 9030. Wohl देहबद्ध zu lesen.

देहभेद m. *Verfall des Leibes, Tod* Çvetâçv. Up. 1,11. MBh. 2,44,11.

दोषभेदीय Adj. *auf den* दोषभेद *bezüglich* Verz. d. Oxf. H. 304,*b*,2.

द्यूतभूमि f. *Spielplatz* Kâtj. Çr. 15,7,13.

द्यूतमण्डल n. nach Pischel erste Bed. *ein um einen Spieler gezogener Kreis, der ihn zur Zahlung zwingt.*

द्रढिमन् 1) Maitr. S. 2,2,3 (17,14).

द्रव्यमात्रा f. *Gold* Pañkat. 226,14. °मात्र n. ed. Bomb. 4,33,23.

द्वादशशतदक्षिण Adj. *wobei 1200 als Lohn gegeben werden* Âpast. Çr. 10,26,1.

द्विकालम् Adv. *zu zwei Zeiten* Comm. zu Âpast. Çr. 11,4,5.

द्विकोण Adj. *zweieckig* Comm. zu Âpast. Çr. 12,1,11.

द्विदेवत्यपात्र n. Pl. *die Gefässe für die* Dvidevatja-*Spenden* Âpast. Çr. 12,1,10.

*द्विधाकारम् Absol. *in zwei Theile zerlegend* P. 3,4,62, Sch.

2. द्विपात्र (Nachtr. 3) auch *in zwei Gefässen enthalten* TS. 6,4,9,3.

*द्विधाभावम् Absol. *in zwei Theile zerfallend* P. 3,4,62, Sch.

द्विप्रतिकार Adj. *mit zwei* Pratihâra 1) *c*) *verbunden* Lâṭj. 6,12,1. 7,4,1.

द्विभाग *ein doppelter Theil* TS. 7,1,5,5.

द्विव्रत Adj. *zweimal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,5,3.

द्विस्रक्ति Adj. *zweieckig;* n. *ein solches Gefäss für Spenden an die* Açvin Âpast. Çr. 12,1,11.

द्वेषोयवन auch Âpast. Çr. 11,12,3.

*द्वैधंकारम् Absol. = द्विधाकारम् P. 3,4,62, Sch.

द्यनीक Adj. (f. आ) *zweireihig* TS. 7,4,5,4.

धन्व् 4) *schwingen, spannen* (den Bogen) Bhâm. V. 1,3.

धर्मपुत्रक m. *Adoptivsohn* in पार्वती°.

धर्मप्रेक्ष Adj. *für das Rechte ein Auge habend* R. 2,85,16.

धर्मभग्न Adj. *der seine Pflicht verletzt hat* Hariv. 7342.

धान्यमिश्र Adj. *Korn mischend, — fälschend* Jâgñ. 3,211.

धान्यराज im Spruch यवो ऽसि धान्यराजो ऽसि च Mit. 1,35,*a*,16 zu Jâgñ. 1,230.

1. धू mit समुद् Z. 5, lies समुद्भूत st. समुद्धूत.

धाङ् 1) *c*) Çilâñka 1,272.

नक्तंभोजिन् Adj. = नक्तभोजिन् (so v. l.) MBh. 3,13734.

नक्षत्रशवस्, vgl. Geldner in Kuhn's Z. 27,215.

नडनेरि m., so zu lesen st. नडनेरी f.

नदीमार्ग m. *Flussbett* Spr. 6988.

नन्द् mit समा *sich freuen* Bhâm. V. 2,70.

नन्दकुमार (Bhâm. V. 4,32) und नन्दसुत (ebend. 4,29) m. Patron. Kṛshṇa's.

नयनप्रीति f. *Augenweide.*

नयनबुद्बुद n. *Augapfel* Suçr. 2,303,4.

नर् 2) Bhâm. V. 3,16.

नलेध्म m. *Rohrschilf als Brennholz* Âpast. Çr. 9,3,22.

नवयोग Adj. *neunfach* MBh. 3,134,16.

नातिद्रव Adj. *nicht zu flüssig* Suçr. 1,233,12.

नातिमुदावत् Adj. *nicht sehr erfreut, — froh* Mârk. P. 69,12.

नातिसान्द्र Adj. *nicht zu zäh* Suçr. 1,233,12.

नानानर्घमक्तारत्नमय Adj. *aus verschiedenen un-*

schätzbaren kostbaren Juwelen bestehend Kathâs. 24,148.

नानाब्रह्मसामत्व n. *Verschiedenartigkeit des* Brahmasâman Lâṭj. 10,4,4.

नानामन्त्रौघसिद्धिमत् Adj. *im Besitz von einer Menge wirksamer Zaubersprüche seiend* Kathâs. 70,55.

नानाविश्य् Adj. *aus mehr als einem Dorf (Stamm) bestehend* Maitr. S. 2,2,1 (15,20).

नाभि 1) *a*) auch *Nabelschnur.* °कृन्तन n. *das Abschneiden d. N.* Gobh. 2,7,17.

नाभिदघ्नपाद् Adj. (f. आ) *mit bis zum Nabel reichenden Füssen* (Sessel) Âpast. Çr. 10,29,7.

नाल 5) *e*) *Nabelschnur* Comm. zu Gobh. 2,7,17.

नासापुटमर्यादा f. *Nasenscheidewand* Suçr. 1,126,7.

नासाभङ्ग m. *das Einfallen der Nase* Suçr. 1,270,1.

नित्यश्री Adj. *von beständiger Pracht* Bhâm. V. 2,76.

निभृत 3) f. आ *eine Art Räthsel* Kâvjâd. 3,102.

निभृती Adv. mit कर् *still halten, nicht bewegen* (die Augen) Z. d. d. m. G. 36,531.

निमत्य auch *dem Etwas* (Instr.) *anzubieten ist* Gaut. 2,48.

निरत्तर् 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Kâd. 171,23 (294,8).

निराश 1) Nom. abstr. °ता f. Bhâm. V. 2,141.

निरोद्धर् Nom. ag. *Hinderer* Einl. zu Âpast. Çr. 10,1,1.

निर्जलमीनाय्, °यते *wie ein Fisch ohne Wasser sein* Bhâm. V. 2,66.

निर्मात Adj. *wohl unterrichtet* Çiliñka 1,344.

निर्मूषक Adj. *frei von Mäusen* Kathâs. 43,30.

निर्योगक्षेम Adj. *besitzlos* Bhag. 2,45.

निर्वरुणम् Adv. *ohne in* Varuṇa's *Gewalt zu verfallen* TS. 2,2,6,2. Vgl. अवरुणम् weiter oben.

निर्विशेषता f. *Ununterschiedenheit von, Gleichheit mit* (im Comp. vorangehend) Bhâm. V. 2,108.

निर्वीर् 1) Nom. abstr. निर्वीरता Maitr. S. 2, 1,8 (10,4).

निर्वृक्षमृगपक्षिन् Adj. *ohne Bäume, Wild und Vögel* MBh. 1,120,12.

निर्वैलक्ष्य Adj. (f. आ) *schamlos* Z. d. d. m. G. 36,541.

निषादस्थपति m. *das Oberhaupt der* Nishâda Maitr. S. 2,2,4 (18,15).

निष्कावम् kann auch Adv. sein.

निष्पुत्री Adv. mit कर् *der Söhne berauben* Bhâm. V. 2,130.

नीरचर m. *ein im Wasser lebendes Thier, Fisch* Bhâm. V. 1,40.

नृज्याय् m. *Männerbewältigung* Maitr. S. 2,1,3 (4,18. 5,3).

नृपमन्दिर Râgat. 1,368.

नृपाय्य, lies (*Männer bergend*).

नृप्रज्ञा f. Pl. *Menschenkinder* Spr. 862.

नेत्रपत्र n. *die Augenbrauen* Svapnak. 2,64.

नेमपिष्ट Adj. *halbgemahlen* Maitr. S. 2,1,4 (6,5). 5 (7,10). Verdorben citirt im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,1,12. नेमपिष्टता f. Nom. abstr. ebend.

नौचक्रीवत् m. *ein Eigenthümer von Schiffen und Wagen* Gaut. 10,33.

नौमण्ड n. (Du.) nach Sâj. *Seitenwand eines Schiffes;* vielleicht *Ruder.*

नौयान auch Schiff R. 1,9,65.

न्यायप्रसूनाञ्जलि m. Titel eines Werkes, = न्यायकुसुमाञ्जलि Verz. d. Oxf. H. No. 599.

S. 264, Sp. 3, Z. 12, lies धर्मपाश.

1. प Z. 1, lies (f. आ und *ई).

पक्षपुच्छ n. Pl. *Flügel und Schwanz* Çat. Br. 7, 2,2,8.

पक्षपुच्छवत् Adj. *Flügel und Schwanz habend* Çat. Br. 6,7,2,7. 8.

पक्षभुक्ति f. *der in einem halben Monat zurückgelegte Weg der Sonne.*

पक्षसंमित Adj. *der Höhe des Flügels entsprechend* Kâtj. Çr. 8,8,8.

पङ्कजनयना f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,51.

पङ्करुहाक्षी f. dass. ebend. 2,97.

पञ्चगृहीतिन् Adj. *der fünfmal geschöpft hat* Comm. zu Lâṭj. 3,2,6.

पञ्चबद्ध Adj. Pl. *zu fünf verbunden* Hariv. 3507.

पञ्चबन्ध, lies m. st. n.

पञ्चमकाकत्व Adj. Beiw. Vishṇu's MBh. 12, 338, No. 114.

पञ्चयाम Adj. *in fünf Gängen verlaufend* (Opfer) Ṛv. 10,52,4. 124,1.

पञ्चवलि Adj. (f. eben so) *fünf Falten* (*Einschnitte*) *habend* Kâtj. Çr. 7,3,29.

पञ्चसार Adj. *fünf Bestandtheile habend* Suçr. 2,421,5.

पञ्चावत्त fgg. nach चतुरवत्त fg. oben zu verbessern.

पञ्चाडक 1) Maitr. S. 2,5,5 (53,19).

पञ्चादश Adj. *unten mit Fransen besetzt* Âpast. Çr. 9,11,23.

1. पट् mit अति 3) *unterbleiben* Maitr. S. 2,1,10 (11,13. 14). — Caus. auch so v. a. *versäumen, unterlassen* Maitr. S. 2,1,10 (11,17). v. l. अपि. — Mit प्रत्या, °पन्न auch *zurückgekehrt vom Bösen, bekehrt, der sein Unrecht eingesehen hat* MBh. 12,291,8.

पट्टव्याकोश n. *eine Bresche von bestimmter Form* Mṛkkh. 47,11.

पत्रेक्षन n. *das Waschen der Füsse* Comm. zu Âpast. Çr. 12,5,3.

पयश्राकृति f. *eine Opferspende in Milch* Çat. Br. 11,5,6,4.

पयस्विन्, f. °नी auch **Büffelkuh* (Râgân. 19,23) und **Ziege* (42).

1. पर् Z. 13, lies *a*) st. 1). — Mit व्या (°पिपर्ति) *vergehen, verschwinden* Vikramâṅkak. 4,44.

2. पर् mit वि *mehr sein als* (Acc.) Ṛv. 10,73,8.

परप्रयोजन Adj. (f. आ) *Andern nützend, — zum Gute kommend* Ragh. 8,31.

परभाव Adj. (f. आ) *einen Andern liebend* MBh. 5,178,45.

परभूमिष्ठ Adj. *in einem fremden Lande seiend* Hit. 115,16.

पराग्वदन Adj. (f. आ) *abgewandten Gesichts* Bhâm. V. 2,49.

पराग्वदनशालिन् Adj. dass. in der übertr. Bed. *unhold* (Schicksal) Bhâm. V. 3,1.

परिगम्य in अ° oben.

परिच्छिन्नत्व n. *Beschränktheit, Begrenztheit* Comm. zu Kap. 1,130.

परिणाय 2) Instr. so v. a. *ringsum* Âpast. Çr. 10, 12,9. Nach dem Comm. soll परिणाय = साधुशब्द sein.

परिधास्ये Pâr. Gṛhj. 2,6,20 nach dem Comm. Dat. = परिधानाय *zur Anlegung.* Stenzler vermuthet Conj. Fut.

परिपुञ्छित Adj. *gefiedert* (Pfeil) Bhâm. V. 2,158.

परिप्लुत n. *das Umherspringen, Umherhüpfen* Varâh. Bṛh. S. 68,115.

परिबुभुक्षित Adj. *überaus hungrig* MBh. 9,27,41.

परिभावितत्व n. im Comm. zu Ṛv. Prât. 2,5 bei Regnier fehlerhaft für परिभाषितत्व.

परिभाषितत्व n. *das Gelehrtwordensein* Comm. zu Ṛv. Prât. 2,5 bei M. Müller.

परिमितत्व n. *Beschränktheit, Begrenztheit.*

परिवित्त auch = परिविन्न 2) Âpast. Çr. 9,12,11.

परिवृत्त (?) Kauç. 80.

परिवेष्य n. in पश्चात्परिवेष्य.

परिशैल (?) Kauç. 85.

परिष्कारसू Adj. f. *erst nach langer Zeit zum Kalben kommend* Cit. im Comm. zu TS. 2,287,14.

परोपसर्पण n. *das Angehen Anderer, das Betteln* Bhâm. V. 1,87.

पर्त्वा (!) TS. 7,5,2,2 angeblich = प्रीतिं प्राप्य.

*पर्यनुबन्ध m. *das Umbinden* Vjutp. 61.

पर्यावसथ m. = मठ Çiliñka 2,66.

पर्वतक 2) eines Fürsten im Himâlaja Hem. Par. 8,297.

पर्वमित्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,151.

*पलीश m. = पलाश Bhâvapr. (Hdschr.) 1,230. v. l. पालीष.

पलोल m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,30.

पश्चाल्लोक Adj. (f. आ) *die Menschen im Rücken habend* TS. 6,3,8,3.

पश्चिमद्वार् Adj. = पश्चाद्द्वारिक Ind. St. 10,303. fg.

पाटलीपुत्र n. = पाटलिपुत्र 1) Hem. Par. 6,180. 8,215. 11,5. 12,242.

पाण्ड्वार्ति, so zu lesen st. पाण्ड्वाति.

*पालीष s. पालीश.

पित्र्य n. auch *die Natur des Vaters* R. 3,22,32.

पिनाकिन् Z. 2, lies *b*) st. 3). Z. 3, lies 3) st. 4).

पिप्पल, vgl. पैप्पल्य.

पिशितप्ररोह् m. *Auswuchs* Suçr. 1,308,6.

पिशील in °मात्र Adj. Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 11,14,1 soll = बाह्वारत्तरालम् sein.

पुंरूप Adj. (f. आ) *Mannesgestalt habend* Maitr. S. 2,5,5 (54,4).

पुण्डरीक Bez. eines Adhjajana Hem. Par. 12,14.

पुण्डरीकिनी f. N. pr. einer Stadt in Videha Hem. Par. 1,391.

पुत्रभाण्ड auch Mahâvîraḱ. 36,7. Vgl. भ्रातृभाण्ड.

पुनर्निग्रन्थम् Z. 2, lies 5,15,9.

पुनर्मृत n. in अ° oben.

पुर 5) *d*) N. pr. einer Stadt Hem. Par. 12,334.

पुरश्चक्रम् Adv. *vor dem Rade* Âpast. Çr. 12,7,2.

पुरस्तादनूक n. = प्रागनूक Comm. zu Kâtj. Çr. 17,6,2.

पुष्पकेतु 3) *c*) eines Fürsten von Pushpabhadra Hem. Par. 6,94.

पुष्पचूल N. pr. 1) m. eines Mannes Hem. Par. 6,95. — 2) f. आ einer Frau ebend.

पुष्पभद्र 3) n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 6,93.

पुष्पयमक n. *Gleichheit der Endsilben aller Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,14.

पुष्पवत्, f. °वती auch N. pr. einer Fürstin Hem. Par. 6,94.

पूर्णबन्धुर, so VS. 3,52 st. पूर्णवन्धुर.

पृथुदत्त m. N. pr. eines Frosches Paṅkat. ed. Bomb. 4,10,6.

पृश्निवाल Adj. (f. आ) *buntschwänzig* Âpast. Çr. 10,22,4.

पृश्निशफ Adj. (f. आ) *bunthufig* Âpast. Çr. 10,22,4.

*पृष्ठतोभावम् Absol. P. 3,4,61, Sch.

*पेलुवास m. *Chamäleon* Râǵan. 19,62.

पेश m. RV. 1,92,5. 7,34,11 *Bildner, Zimmermann* nach Aufrecht in Kuhn's Z. 27,219. fg.

पैतृदव Adj. Çâṅkh. Çr. 16,3,3 nach dem Comm. = दैवदारव.

पैङ्गलिक Adj. *aus Substanz bestehend* Çilâṅka 1,286.

पौलोमीपति m. Bein. Indra's Bhâm. V. 1,45.

प्रखर् Adj. auch *glühend heiss* Bhâm. V. 2,89.

प्रजापतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रजापति Ait. Br. 8,12,1.

प्रजापतिचिति f. Prâǵâpati's *Schicht* Çat. Br. 8,4,4,12.

प्रजापतिमुख Adj. (f. आ) Prâǵâpati *zum Haupte habend* Çat. Br. 13,1,8,2.

प्रतिकच्चुक scheint *Kritik, ein kritisirendes Werk* zu bezeichnen.

प्रतिदुह् n. Maitr. S. 2,2,7 (20,17. 18).

प्रतिपचनम् Adv. *beim jedesmaligen Kochen* Comm. zu Gobh. 1,4,23.

प्रतिपलम् Adv. *jeden Augenblick* Bhâm. V. 4,26.

प्रतिफलीकरणम् Adv. *bei jedesmaligem Reinputzen der Körnerfrüchte* Comm. zu Kâtj. Çr. 199,21.

प्रतिमकानस n. *jede Küche* Comm. zu Gobh. 1,4,24.

प्रतिमकाव्याहृति Adv. *bei jeder* Mahâvjâhṛti Kâtj. Çr. 20,5,16.

प्रतिमानयितव्य Adj. *zu beachten, zu berücksichtigen* Mudrâr. 135,15 (229,12).

प्रतिवृत्तान्तम् Adv. *der Erzählung gemäss, wie man erzählt* Spr. 6703. Râǵat. 1,189.

प्रतिषेवण n. *das Annähen* Comm. zu Âpast. Çr. 10,8,14.

प्रतिसमासम् Absol. *wieder an seinen Platz stellend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,5,7.

प्रत्तदैवत Adj. *der Gottheit schon dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,13. Comm. zu 10.

प्रत्यंश wohl so v. a. *der Einem zukommende Antheil, Tribut.*

प्रत्यनूकान्तम् Adv. *am Ende jedes den Rückgrat des Feueraltars bildenden Streifens* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,6,2.

प्रत्याख्यान (so zu lesen nach Windisch) Adj. *bekämpft* (Leidenschaft) Hem. Jogaç. 4,7.

प्रथमप्लुत Adj. *zuerst abgesprungen* Âpast. Çr. 12,7,11.

प्रदात्रिका f. *Spenderin, Verleiherin* Maitr. S. 2, 5,7 (57,10).

प्रधानमन्त्रिन् m. *der erste Minister* R. Gorr. 2, 115,19. Hit. 49,18. 112,19. LA. 29,12.

प्रमित n. *Halle* Kaush. Up. 1,3. Vgl. विमित.

प्रमेतोस् (unaccentuirt) Gen. Inf. von 1. मी mit प्र *umkommen* TBr. 1,3,10,10.

प्रमोदम् Absol. in उच्चैः° (s. oben).

प्रम्लानी Adv. mit भू *verwelken* Paṅkar. 3,5,30.

प्रयाण m. *ein bei der Abreise gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 10,19,8.

प्रयोक्तव्य Adj. auch *zu setzen, zu stellen* P. 2, 2,30, Sch.

प्रशंसनीय Adj. *zu preisen, zu loben* Kâd. 102, 24 (186,8).

प्रसृवर् Adj. *hervorbrechend* Bhâm. V. 4,1.

प्राग्जन्मक, f. °न्मिका = देवाङ्गना nach einer Randglosse.

प्राङ्मुखम् Adv. *nach Osten hin* Sûrjas. 2,4.5.

प्राचीनकर्ण Adj., lies (f. आ) *die Holzaugen nach Osten habend* (ein Udumbara-Zweig) Âpast. Çr. 11,9,13. 10,1. Comm.: कर्णौ स्रुग्रशाखामूलम्.

प्राप्तमनोरथ Adj. (f. आ) *dessen Wunsch erfüllt ist.*

प्रासाद्य Adj. *prächtig* Çilâṅka 2,168.

प्लु mit समति, lies *menstruirend.*

फलमूलवत् Adj. *mit Früchten und Wurzeln versehen* R. 5,73,19.

फाल्गुनीपत्त, lies *dunkle* st. *helle* und füge Kâtj. Çr. 15,3,49 hinzu.

बदक्मान Badachshân Bhâvapr. 1,248. v. l. बा°.

*बध m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Ait. Âr. 347,13. Vgl. बाध.

बन्दित्व n. = बन्दिता Bhâm. V. 1,76.

बन्धुदायाद Adj. *erbberechtigt* MBh. 1,120,32.

बर्हिर्मुखी, lies भू st. भ.

बर्हिर्यूति Adj. so v. a. *vor die Thür gesetzt* Bhaṭṭ. 7,69.

बर्हिष्पवमानास्ताव m. *der Ort, wo das* Bahishpavamânastotra *abgesungen wird,* Âpast. Çr. 11,14,10.

बल्वमौल्य Adj. MBh. 16,195 fehlerhaft für बल्वमूल्य.

बह्वध्वर्याज्य Adj. *viele Opferherren habend, für Viele opfernd.*

बाह्याशकल m. *ein Splitter von der Aussenrinde* Çat. Br. 3,7,1,8.

बुद्धियोगमय Adj. *aus dem Verstande und der Contemplation hervorgegangen* MBh. 3,207,73.

बुभूषु 3) *Etwas* (Nomin.) *zu sein wünschend* Hem. Par. 2,202.

बैजवापि Maitr. S. 1,4,7 (54,15).

भग्नेत्र fehlerhaft für भुग्न°.

भङ्ग Âpast. Çr. 12,11,10 v. l. für भङ्ग VS. 7,3.

भुजपोक्त n. *die umschlingenden Arme* MBh. 7, 142,44.

भूरि (wohl f.; vgl. भूरी im Pâli) *Verstand, Intellect* Lalit. 444,1. 445,12.

OTTO BÖHTLINGK

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

V. BAND

म — ल

1959

AKADEMISCHE DRUCK- U. VERLAGSANSTALT

GRAZ

Unveränderter Abdruck der 1879 - 1889 in Petersburg im Auftrag der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften erschienenen Ausgabe.

Photomechanischer Nachdruck der
Akademischen Druck - u. Verlagsanstalt Graz – Austria

VORWORT.

Zum 5ten Theile, insbesondere zu den zahlreichen Nachträgen und Verbesserungen, die den Schluss desselben bilden, haben Theodor Aufrecht und Ernst Leumann mir reichliche Beiträge geliefert, wofür ich ihnen auch hier meinen herzlichen Dank auszusprechen nicht unterlassen darf. Ersterer hat mir ausserdem einen vollständigen Index zum Çiçupâlavadha und zur Vâsavadattâ für einige Zeit zur Verfügung gestellt, aus dem ich das Wichtigere verwerthet zu haben glaube. Ernst Leumann, der zu einem bestimmten Zwecke das grosse und dieses kleinere Wörterbuch zu sichten hatte, hat mannichfache Versehen bemerkt, die mir mitzutheilen er für seine Pflicht erachtet hat. Ein paar gute Bemerkungen. die Carl Burkhard und Eugen Hultzsch mir zuzusenden die Freundlichkeit hatten, sind nicht unberücksichtigt geblieben. Die schon in den Vorreden zu den vorangehenden Theilen dieses Werkes genannten Gönner und Freunde des Wörterbuchs haben, mit Ausnahme nur einiger weniger, nach wie vor, mit Aufwand von vieler Zeit und grosser Mühe, mehr beigesteuert, als ich je zu erwarten hoffte. Mögen auch die Benutzer dieses Wörterbuchs ihrer dankbar gedenken.

Aufrecht macht mich darauf aufmerksam, dass nicht selten Etwas als Titel eines besondern Werkes aufgeführt wird, was in Wirklichkeit nur einen Abschnitt eines grösseren Werkes bezeichnet. Da man solche Abschnitte oft besonders abschrieb, weil sie häufiger gelesen wurden als das ganze Werk oder andere Theile desselben, so haben sie gewissermaassen das Anrecht auf den Namen eines selbständigen Werkes. Besser wäre es vielleicht gewesen, wenn ich stets nur einfach „Titel“ statt „Titel eines Werkes“ gesetzt hätte. Bei dieser Gelegenheit will ich nicht unerwähnt lassen, dass das Wörterbuch noch durch eine grosse Anzahl von Autornamen und Titeln hätte vermehrt werden können, wenn ich mich nicht gescheut hätte zu viele Zeit auf einen Gegenstand zu verwenden, der in einem Wörterbuche doch nur eine untergeordnete Rolle spielt.

Verzeichniss der in diesem Theile neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Alaṁkâra(tnâkara) des Çobhâkara, Deccan Coll. Hdschr. No. 227 (Pischel).
Alaṁkâras(arvasva) von Rujjaka, Deccan Coll. Hdschr. No. 231 (Pischel).
Alaṁkârat(ilaka), Hdschr. (Aufrecht).
Alaṁkârav(imarçinî) von Gajaratha, Deccan Coll. Hdschr. No. 230 (Pischel).
Anarghar(âghava), Calcutta Çaka 1782 (Aufrecht).
Asahâja, ein Commentator des Nârada (Jolly).
Baudh. (mit Angaben der Abschnitte) nach Mittheilungen von Bühler.
Berl. Mon. = Monatsbericht der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin.
Bhadrab(âhuśaritra), herausgegeben von H. Jacobi in Z. d. d. m. G. 38, 19. fgg. (Jacobi).
Bharaṭaka(dvâtriṁçikâ), Hdschr. (Aufrecht).
Bhavishjap(urâṇa), Hdschr. (Aufrecht).
Bhavishjott. P., auch nach Mittheilungen von Aufrecht.
Burnell, T. = Classified Index to the Sanskrit Mss. in the Palace of Tanjore. By A. C. Burnell.
Çâçvata = Çâçvata's Anekârthasamuccaya, herausgegeben von Theodor Zachariae.
Çâktân(andatarañginî), Hdschr. (Aufrecht).
Çârṅg. Paddh., auch nach Mittheilungen von Aufrecht.

Çiva-P(urâṇa) (SK.), Hdschr. No. 126 in Verzeichniss der Oxforder Handschriften (Aufrecht).

Çrîmâlâm(âhâtmja), Hdschr. (Aufrecht).

Damajantîk(athâ), Hdschr. (Aufrecht).

Darpad(alana) von Kshemendra, Hdschr. (Aufrecht).

Dattakaç(iromaṇi), Calcutta 1867 (Jolly).

Devîbhâg(avatapurâṇa), Hdschr. (Aufrecht).

Dravjaç(uddhitattva), Hdschr. (Aufrecht).

Gaṇita, Ḱandragr(ahâdhikâra) (Kern).

Harshaḱ. (1936), Bomb. Ausg. (Kern).

Kâçîku(aṇḍa), Hdschr. (Aufrecht).

Ḱampaka = Ueber das Campakaçreshṭhikathânakam, die Geschichte vom Kaufmann Campaka. Herausgegeben von A. Weber in Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Jahrgang 1883, S. 567. fgg. 885. fgg. Vgl. Mélanges asiatiques tirés du Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg, Tome IX, S. 75. fgg.

Kathârṇava, Hdschr. (Aufrecht).

Kâtj(âjana's) Karm(apradîpa) (Stenzler).

Kâtj(âjana's) Paribh(âshâs) in „Zwölf Hymnen des Rigveda, herausgegeben von Ernst Windisch", S. 169. fgg.

Kâvjâl(okaloḱana), Hdschr. (Aufrecht).

Khaṇḍapr(açasti) im Pandit, Bd. 3 und 6 (Aufrecht).

Ḱhândogjap(ariçishṭa) nach Citaten in andern Werken (Aufrecht).

Kulârṇava, Hdschr. (Aufrecht).

Leumann, Aup. Gl. = Glossar in „Das Aupapâtika Sûtra", herausgegeben von Dr. Ernst Leumann.

Matsjap(urâṇa), Poona-Ausg. (Aufrecht).

M. Müller, Ren. = The Renaissance of Sanskrit Literature in M. Müller's India what can it teach us? S. 281. fgg. Auch die vorangehenden Abschnitte werden so citirt.

Nârada (a.) bezeichnet die ausführlichere Recension Nârada's (Jolly).

Paddh(ati) zu Mân(ava) Gṛhj(asûtra), Hdschr. (v. Bradke).

Padjâvalî, Hdschr. (Aufrecht).

Pârçvan(âthakâvja), Hdschr. (Aufrecht).

Prâjaçḱittav(iveka), Hdschr. (Aufrecht).

Prakrijâḱ(aumudî), Hdschr. (Aufrecht).

Râjendr. Not. = Notices of Sanscrit Mss. by Râjendralâla Mitra.

Ṛkt(antra), herausgegeben von Burnell (Stenzler).

Saduktik(arṇâmṛta) von Çridharadâsa, Hdschr. (Aufrecht).

Saṁkshepaç(aṁkaraḡaja) von Mâdhava (Aufrecht).

Sarasvatîk(aṇṭhâbharaṇa), Hdschr. (Aufrecht).

Schiefner, Târan. = Târanâtha's Geschichte des Buddhismus in Indien, aus dem Tibetischen übersetzt von Anton Schiefner.

Subhâshitâv(ali) von Vallabhadeva, Hdschr. (Aufrecht).

Uttamaḱ. = Ueber das Uttamacaritrakathânakam, die Geschichte vom Prinzen Trefflichst in Sitzungsserichte der Kön. Pr. Akademie der Ww. zu Berlin 1884, No. XVII.

Vâmanap(urâṇa), Hdschr. (Aufrecht).

Vârâhap(urâṇa), Hdschr. (Aufrecht).

Vardhamânaḱ(aritra), Hdschr. (Jacobi).

Vasishṭha nach der Ausgabe von Führer, Bombay 1883.

Vikr. drâv. = Kâlidâsa's Vikramorvaçîyam [illegible]ch drâvidischen Handschriften, herausgegeben von Richard Pis[illegible]l in „Monatsbericht der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin", 1875, S. 609. fgg.

Zach. Beitr. = Beiträge zur indischen Lexicographie von Theodor Zachariae.

Z. f. d. K. d. M. = Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes.

Jena, den $\frac{\text{27ten Juli}}{\text{15ten Juli}}$ 1884.

O. Böhtlingk.

1. म Stamm der 1ten Person Sg. अहं मम und मामकम् *das Ich und das Mein.*

2. म 1) m. *a) *Zeit. — b) *Gift. — c) *eine magische Formel. — d) die 4te Note der Tonleiter* (abgekürzt für मध्यम). *— e) *der Mond. — f)* *Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — δ) Jama's. — 2) f. मा *a) *Mutter. — b) *Maass. — c) Autorität* Nâmân. 1,3,3. 10. 13. 17. Nom. abstr. मात्व n. 1,1,20. 3,1. 3. 17. — *d) *Licht. — e) Kenntniss, Wissenschaft. — f) *das Binden, Fesseln. — g) *Tod. — h) *Leibesmittte eines Frauenzimmers. — i)* *Bein. der Lakshmi. परमेश VP. 1,9,45 wird im Comm. in पर-मा + ईश zerlegt. — 3) *n. *a) Glück, Wohlfahrt. — b) Wasser.*

मंक्, मँंकते *hingeben, schenken.* Mit दानाय *zum Geschenk geben.* — Caus. मंकँयति 1) dass. — 2) **sprechen* oder *leuchten.* — Mit वि *austheilen.*

मंकन n. 1) *Gabe, Geschenk* RV. 4,1,6. 5,16,4. — 2) मंकना Adv. *gern, leicht, bald, prompte.* दत्तस्य मंकना *bereitwillig.*

*मंकनीय Adj. zur Erklärung von मकत् und मेकना, aber im Sinne von पूजनीय (vgl. मक्).

मंकनेष्ठा Adj. *freigebig* (nach Grassmann).

मंकम m. *eine best. Personification* Gaut.

मंकयँद्रयि Adj. *Güter spendend.*

मंकयु Adj. *freigebig.*

मँंकिष्ठ Adj. 1) *in höchstem Maasse hingebend, — freigebig, — bereitwillig zu* (Dat.). — 2) *überaus reichlich.*

मँंकिष्ठराति Adj. *bereitwilligst* — oder *reichlichst gebend.*

मँंकीयँस् Adj. *reichlicher gebend als* (Abl.).

*मक् Indecl.

*मक m. n.

मँंकक m. *ein best. Thier.*

*मकत्° schmeichelndes Demin. zu मत्°.

मकदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*मकन्दिका f. ein Frauenname.

मकमकाय्, °यते *quaken.*

मँंकार 1) m. *a) ein best. Seeungeheuer* (das auch an's Land kommen soll), vielleicht *Delphin.* Ist das Attribut des Liebesgottes und eines Arhant der Gaina, und erscheint auch als Zierat auf Thoren und als Kopfschmuck (Kâd. 14,17. 113, 9. 131,17). — *b) ein best. Insect* oder *ein anderes kleines Thier. — c) der Steinbock im Thierkreise. — d) der zehnte Bogen von 30° in einem Kreise. — e) eine Truppenaufstellung in Form eines* Makara 1) *a). — f) die Hände in Form eines* Makara 1) *a) zusammengelegt. — g) einer der acht Schätze, die zur Zauberkunst* Padmini *in Beziehung stehen. — h) *einer der neun Schätze* Kubera's. *— i) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch. — k)* N. pr. eines Berges. — 2) f. मकरी *a) das Weibchen von* 1) *a)* Naish. 6,69. — *b)* N. pr. eines Flusses.

मकरकटी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मकरकुण्डल n. *ein Ohrring in Form eines* Makara 1) *a).*

मकरकेतन (Kâd. 198, 22. fg.), मकरकेतु und मकरकेतुमत् m. *der Liebesgott.*

मकरदंष्ट्रा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मकरध्वज m. 1) *der Liebesgott. — 2) eine best. Aufstellung der Truppen. — 3) *ein best. medicinisches Präparat. — 4)* N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,124.

मकरन्द 1) m. *a) Blumensaft. — b) *eine Art Jasmin. — c) *eine wohlriechende Mango-Art. — d) *Biene. — e) *der indische Kuckuck. — f) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *g)* abgekürzter Titel eines Werkes. — *h)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) n. *a) *Staubfaden*, insbes. *der Lotusblüthe* Râgân. 10,196. — *b)* N. pr. eines Lustgartens bei Uggajinî; vgl. मकरन्दोद्यान.

मकरन्दकणाय्, °यते *Blumensafttropfen gleichen.*

मकरन्दपञ्चाङ्गविधि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 542.

*मकरन्दवती f. *die Blüthe der Bignonia suaveolens.*

*मकरन्दवास m. *eine Art* Kadamba Râgân. 9,104.

मकरन्दविवरण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 543.

मकरन्दशर्मन् m. N. pr. eines Lehrers.

मकरन्दिका f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) N. pr. der Tochter eines Vidjâdhara.

मकरन्दोद्यान n. N. pr. eines *Lustgartens* 294,10.

मकरपाटक m. N. pr. eines Dorfes.

मकरमास m. Bez. *eines best. Monats* Comm. zu TS. 1,395,15.

मकरलाञ्छन m. *der Liebesgott* Kâd. 160,8.

मकरवाहिनी f. N. pr. eines Flusses VP.^{2}.

मकरविभूषणकेतन m. *der Liebesgott.*

मकरसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

मकराकर m. *das Meer.*

*मकराकार m. *eine Varietät der Caesalpina Bonducella.*

मकराक्ष m. N. pr. eines Rakshas.

*मकराङ्क m. 1) *das Meer.* — 2) *der Liebesgott.*

*मकरानन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*मकरायण Adj. von मकर.

मकरालय m. 1) Beiw. und Bein. *des Meeres.* — 2) Bez. *der Zahl vier.*

मकरावास m. *das Meer.*

*मकराश्व m. Bein. Varuṇa's.

मकरिका f. *ein best. Kopfschmuck* Kâd. 129,10. 237,18.

*मकरिन् m. *das Meer.*

मकरीपत्त्र n. *das auf dem Gesicht der* Lakshmi *aufgetragene Zeichen einer* Makarî.

*मकरीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

मकरीलेखा f. = मकरीपत्त्र.

*मकरु m. N. pr. eines Mannes.

मकार m. 1) *der Laut* म. °पञ्चक n. = मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन. — 2) *Molossus.*

मकारविपुला f. *ein best. Metrum.*

*मकुट n. = मुकुट.

*मकुटि m. oder f. *ein Edict an die* Çûdra.

*मकुर m. 1) *Spiegel.* — 2) *das Stäbchen —, die*

Schiene des Töpfers. — 3) *Mimusops Elengi.* — 4) *Knospe.*

*मकुल m. 1) *Mimusops Elengi.* — 2) *Knospe.*

*मकुष्ट und *°क m. = मकुष्ट 2).

मकुष्ट 1) *Adj. = मन्थर. — 2) m. *eine Bohnenart, Phaseolus aconitifolius* Mat. med. 380.

मकुष्टक m. = मकुष्ट 2) Kâraka 1,27.

मकूलक m. *Croton polyandrum* Kâraka 1,27. 6, 13. 7,7. 12.

मकेरुक m. *ein best. parasitischer Wurm* Kâraka 1,19. 3,7.

*मक्क्, मक्कते (गतौ).

मक्कल्ल m. *ein best. gefährlicher Unterleibsabscess bei Wöchnerinnen.*

*मक्कुल m. *Erdharz.*

*मक्कोल m. *Kreide.* Nach Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 28,15 = सुधा *Kalk.*

1. मक्ष् = मक्षा *Fliege* ṚV. 4,45,4. 7,32,2.

2.*मक्ष्, मक्षति (संघाते, रोषे).

*मक्ष *das Verstecken der eigenen Gebrechen.* Richtig भक्ष. मक्षा s. bes.

*मक्षवीर्य m. *Buchanania latifolia.* Richtig भक्षबीज oder भक्ष्यबीज.

मक्षा f. *Fliege* AV. 9,1,17.

मक्षिक m. (metrisch) u. मक्षिका f. *Fliege, Biene.*

*मक्षिकामल n. *Wachs* Râgân. 13,75.

*मक्षिकाश्रय n. dass. Râgân. 13,76.

*मक्षीका f. = मक्षिका.

मक्षु 1) Adj. nur Instr. Pl. (= Adv. मक्षू) und Superl. मक्षूतम *promptissimus.* मक्षूतमेभिरक्षभिः *nächster Tage.* — 2) Adv. मक्षू *prompte, alsbald, bald, mox.* — 2) m. N. pr. eines Mannes *gaṇa* गर्गादि in der Kâç. Comm. zu Ait. Âr. 307,9. Vgl. माक्षव्य.

मक्षुगम Adj. (f. आ) *schnell herbeieilend.*

मक्षू s. u. मक्षु.

मक्षूतम s. u. मक्षु.

मक्षूयु Adj. *eilig, schnell.*

*मख्, मखति (गतौ).

1. मख 1) Adj. *munter, lustig, ausgelassen.* — 2) m. *a) Freudenbezeugung, Feier, Preis.* — *b) Opfer.* — *c) ein best. unholdes mythisches Wesen.*

2. मख *die Stadt Mekka.* °विषय m. *das Gebiet von M.*

*मखक्रिया f. *Opferhandlung.*

*मखत्रातर् m. Bein. Râma's, des Sohnes des Daçaratha.

मखद्विष् m. *ein Feind des Opfers, ein Unhold, ein* Rakshas.

*मखद्वेषिन् m. Bein. Çiva's.

मखमथन n. *die Verrichtung des Opfers* (Daksha's) 290,12.

मखमय Adj. *das Opfer enthaltend, — darstellend.*

मखमुख Adj. *an ein Opfer gehend* R. 7,18,17.

मखवत् 1) Adj. als Erklärung von मघवत् so v. a. Makha's *Genosse.* — 2) m. *Opferer.*

*मखवह्नि m. *Opferfeuer.*

मखवेदी f. *Opferstätte.*

मखस् in समखस्.

मखस्य्, मखस्यति, °ते *lustig —, guter Laune sein.*

मखस्यु Adj. *lustig, ausgelassen.*

मखस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

मखहन् m. *Mörder des* Makha, Beiw. Agni's, Indra's und Rudra's.

मखांशभाज् m. *ein Gott (einen Antheil am Opfer habend).*

*मखाग्नि und *मखानल m. *Opferfeuer.*

*मखान्न n. *der Same von Euryale ferox* Bhâvapr. 1,245.

मखापेत m. N. pr. eines Rakshas.

मखालय m. *Opferhaus.*

*मखासुहृद् m. Bein. Çiva's.

मखेश m. Bein. Vishṇu's VP.² 1,124.

मख्य Paṇḍar. 3,1,13 fehlerhaft für मख.

मग m. 1) *ein Magier, ein Priester der Sonne.* — 2) Pl. Bez. eines zum grössten Theil aus Brahmanen bestehenden Volkes in Çâkadvîpa.

*मगदिन् Adj. *gaṇa* प्रगद्यादि.

मगध 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. मगधदेश m. *das Land der* M., मगधपुरी f. *die Stadt der* M. — *b) das Land der* Magadha. — *c) *ein in der Genealogie seines Fürsten bewanderter Sänger.* — 2) f. मगधा *a) die Stadt der* Magadha. — *b) langer Pfeffer.*

*मगधक Pat. zu P. 1,1,4, Vârtt. 1. 6.

*मगधीय Adj. von मगध.

मगधेश्वर m. 1) *ein Fürst der* Magadha. — 2) N. pr. *eines Fürsten der* Magadha.

मगधोद्भवा f. *langer Pfeffer.*

*मगध्य्, मगध्यति (परिवेष्टने, नीचदास्ये).

मगन्द् m. *Wucherer.*

मगल m. N. pr. eines Mannes.

*मगव *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मगस m. Pl. Bez. *der Kriegerkaste in Çâkadvîpa.*

मगु m. = मग 1).

मगुन्दी f. N. pr. Töchter der M. heissen Unholdinnen AV.

मघ्न 1) Adj. s. u. मघ्. — 2) *m. N. pr. eines Berges.

मघ 1) n. *a) Gabe, Geschenk, Lohn.* — *b) *eine best. Blume.* — 2) *m. oder f. (मघा) *eine best. Arzenei.* — 3) *m. N. pr. *a)* eines Dvîpa. — *b)* eines Landes der Mlekkha. — 4) f. आ *a)* Sg. und Pl. *das 10te Mondhaus.* — *b) *Çiva's Gattin.* — 5) *f. मघी *eine best. Kornart.*

मघगन्ध m. *Mimusops Elengi* Cit. im Comm. zu Kir. 5,11.

मघत्ति f. *das Geben und Empfangen von Geschenken.*

मघदेय n. *das Geben von Geschenken.*

मघव m. Bein. Indra's.

मघवत्त्व n. *Freigebigkeit.*

मघवन् (schwach मघोन्, f. मघोनी) und मघवत् 1) Adj. *freigebig, gabenreich;* m. *Spender,* insbes. vom *Veranstalter eines Opfers* als *Lohnherrn* oder *Miether, der Priester und Sänger belohnt.* — 2) m. *a)* Bein Indra's. Auch Pl. — *b)* N. pr. α) eines Sammlers von Purâṇa. — β) eines Dânava. — γ) *eines Kakravartin in Bhârata.

मघवन्नगर n. Indra's *Stadt.*

*मघष्टु m. N. pr. eines Mannes *gaṇa* प्रभ्रादि in der Kâç.

मघस्वामिन् m. v. l. für मखस्वामिन्.

मघात्रयोदशी f. *der 13te Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdra.

*मघाभव und *मघाभू m. *der Planet Venus.*

*मघीप्रस्थ (*gaṇa* कर्क्यादि in der Kâç.) oder *मघ्नीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*मङ्क्, मङ्कते (मण्डने, गतौ). ममाङ्क्रे Bhaṭṭ. durch प्रमण्डिरे erklärt. — Mit प्र in *प्रमङ्क्न.

मङ्कणक m. N. pr. 1) eines Ṛshi. — 2) eines Jaksha. v. l. मचक्रुक.

माङ्क m. N. pr. eines Mannes.

*माङ्कल m. *Waldbrand.*

मङ्कु Adj. *schwankend, schwach auf den Füssen.*

*मङ्कुर m. *Spiegel.*

*मङ्क्तर Nom. ag. von मङ्क्.

मङ्क्तव्य n. impers. *unterzutauchen, in's Wasser zu gehen.*

*मङ्क्ष्ण n. *Beinharnisch.*

मङ्क्षु 1) Adv. *a) alsbald, sogleich.* — *b) *gar sehr.* — *c) *in Wahrheit, wirklich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; richtig मनु.

*मङ्ग्, मङ्गति (गतौ).

मङ्ग m. 1) *= मगध 1) c). — 2) N. pr. verschiedener Männer, auch eines Lexicographen.

मङ्कक m. N. pr. eines Mannes.

मङ्ककोश m. Titel eines *Wörterbuchs* Bühler, Rep. No. 337.

मङ्कना f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*मङ्कुण n. = मङ्कण *Beinharnisch.*

*मङ्कू, मँङ्कते (गतौ). — Mit प्र in *प्रमङ्कन fg.

मङ्क 1) *m. n. *Vordertheil eines Schiffes.* — 2) m. *a*) **Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.* — *b*) Pl. N. pr. eines zum grössten Theil aus Brahmanen bestehenden Volkes in Çâkadvîpa MBh. 6,11, 36.

मङ्गल 1) n. (adj. Comp. f. श्रा) *a*) *Glück, Heil, Segen.* Auch Pl. — *b*) *Alles was zum Glück, zu einem glücklichen Ausgang einer Sache verhilft, ein gutes Omen für das Gelingen einer Sache ist: Glückwunsch, ein glückbringendes Gebet, ein solcher Anzug, Schmuck, Amulet* oder *anderer Gegenstand; eine bei einem wichtigen Ereigniss stattfindende Feier, eine feierliche Ceremonie.* Buddha hat acht *glückverheissende Dinge* an den Füssen. — *c*) *hergebrachte, gute Sitte* Hemâdri 2,8,14. 9,5. — *d*) *ein gutes Werk.* — *e*) *eine best. Composition* S. S. S. 168. — *f*) N. pr. der Hauptstadt von Udjâna. — 2) Adj. (f. श्रा) *heilbringend* Hemâdri 1,415, 17. — 3) m. *a*) Bez. des Agni beim Simanta. — *b*) *der Planet Mars* Spr. 7806. — *c*) N. pr. eines Buddha und verschiedener anderer Männer. — 4) f. श्रा *a*) **eine weiss* — und *blaublühende* Dûrvâ Râgan. 8,108. — *b*) **Gelbwurz.* — *c*) **eine* Karañga-*Art* Râgan. 6, 199. — *d*) **eine treue Gattin.* — *e*) eine Form der Gattin Çiva's Hemâdri 1,415,19. — *f*) *N. pr. der Mutter des 5ten Arhant's in der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

मङ्गलकरण n. *das Sprechen eines Gebets vor dem Beginn einer Unternehmung.*

मङ्गलकलशमय Adj. *aus lauter festlichen Töpfen bestehend* Harshaḱ. 101,10.

मङ्गलकारक Adj. *glückbringend.*

मङ्गलकुठारमिश्र m. N. pr. eines Thürstehers.

मङ्गलक्षौम n. Du. *ein festliches Ober- und Untergewand von Linnen.*

मङ्गलगाथिका f. *ein feierlicher Gesang* Dh. V. 3,7.

मङ्गलगीत n. dass. Paṅḱat. 158,8.

मङ्गलगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

मङ्गलगृह n. *das Haus des Mars* Ind. St. 15, 408.

मङ्गलघट m. N. pr. eines Elephanten.

मङ्गलचण्डिका f. *eine Form der Durgâ.*

*मङ्गलच्छाय m. *Ficus infectoria* Râgan. 11,127.

मङ्गलतूर्य n. *ein bei festlichen Gelegenheiten gebrauchtes musikalisches Instrument.*

मङ्गलदेवता f. *Schutzgottheit* in ब्रह्म°.

मङ्गलद्वार n. *der Haupteingang eines Palastes (der bei festlichen Gelegenheiten geöffnet wird)* Lalit. 225,1.

*मङ्गलध्वनि m. *ein glückverheissender Laut.*

मङ्गलपत्र n. *ein als Amulet dienendes Blatt.*

मङ्गलपाठक m. *Segensprecher, Glückwünscher von Profession.*

मङ्गलपात्र n. *ein glückbringendes Gefäss* oder *ein glückbringende Gegenstände enthaltendes Gefäss.*

मङ्गलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मङ्गलपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus glückbringenden Blumen bestehend.*

मङ्गलप्रतिसर m. *Amuletschnur.*

मङ्गलप्रद् 1) Adj. *glückbringend.* — 2) *f. श्रा *Gelbwurz.*

मङ्गलप्रस्थ m. N. pr. eines Berges.

मङ्गलभेरी f. *eine bei festlichen Gelegenheiten gerührte Trommel* Ind. St. 15,398.

मङ्गलमय Adj. (f. ई) *lauter —, Nichts als Glück u. s. w. seiend* Kâd. 100,23. Bhâm. V. 3,12.

मङ्गलराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 3, *b*,209.

मङ्गलवचस् n. *Glück wünschende Worte, Glückwunsch.*

मङ्गलवती f. N. pr. einer Tochter Tumburu's.

मङ्गलवाद m. Titel eines Werkes.

मङ्गलवादिन् Adj. *einen Glückwunsch sprechend.*

*मङ्गलवार m. *Dienstag.*

मङ्गलवृषभ m. *ein Stier mit Glück verheissenden Zeichen.*

*मङ्गलशंसन n. *das Sprechen eines Glückwunsches.*

मङ्गलशब्द m. *Glückwunsch.*

मङ्गलसंस्तव Adj. *Glück wünschend, Glückwünsche enthaltend* R. ed. Bomb. 2,81,1.

*मङ्गलसामन् n. *ein Glück verheissendes* Sâman.

मङ्गलसूचक Adj. *Glück verheissend* Daçak. 14,3.

मङ्गलस्तव m. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

*मङ्गलस्नान n. *eine feierliche Abwaschung.*

*मङ्गलस्वर m. *Seemuschel* Râgan. 13,123.

*मङ्गलागुरु n. *eine Art Agallochum* Râgan. 12,97.

मङ्गलाचरण n. *ein Gebet um glückliches Gelingen einer Sache* Kap. 5,1.

मङ्गलाचार m. 1) *das Hersagen eines Gebetes und die Beobachtung anderer glückverheissender Ceremonien.* — 2) *eine best. Composition* S. S. S. 167.

मङ्गलातोद्य n. *eine bei feierlichen Gelegenheiten geschlagene Trommel.*

मङ्गलादेशवृत्त m. *Wahrsager.*

1. मङ्गलायन n. *der Weg zum Heil.*

2. मङ्गलायन Adj. *den Weg des Heils wandelnd.*

मङ्गलारम्भ Adj. *Glück bei Unternehmungen bringend* (Gaṇeça).

मङ्गलालभनीय n. R. Gorr. 1,78,10 fehlerhaft für °लम्भनीय.

मङ्गलालम्भन n. *das Berühren glückbringender Gegenstände.*

मङ्गलालम्भनीय n. *ein Gegenstand, dessen Berührung Glück bringt,* R. 2,63,9 (67,7 Gorr.). Vgl. °लभनीय.

मङ्गलालापन n. *Glückwunsch* R. 1,77,12.

मङ्गलावट n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

मङ्गलावह Adj. *glückbringend* Hemâdri 1,331,9.

मङ्गलावास m. *Tempel.*

1. मङ्गलाव्रत n. *das Gelübde der* Umâ.

2. मङ्गलाव्रत Adj. *für* Umâ *lebend* (Çiva).

मङ्गलाशास्त्र m. Titel eines Werkes.

मङ्गलाष्टक m. (!) Bez. von *acht glückbringenden Dingen* Hemâdri 2,*a*,49,4.

*मङ्गलाह्निक n. *eine zum Gelingen einer Sache täglich vollbrachte religiöse Handlung.*

मङ्गलिकँ (wohl n.) Pl. vielleicht Bez. *der Lieder des 18ten* Kâṇḍa im AV.

मङ्गलीय Adj. *glückbringend.*

मङ्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मङ्गलोपेप्सा f. *das Verlangen nach Glück* Çat. Br. 13,8,1,16.

मङ्गल्य 1) Adj. (f. श्रा) *Glück bringend, — verheissend.* — 2) m. *a*) *Linsen, Cicer lens.* — *b*) *Aegle Marmelos.* — *c*) **Ficus religiosa* Râgan. 11,144. — *d*) **Ficus heterophylla;* richtig मङ्गल्यार्का. — *e*) **Cocosnusspalme* Râgan. 11,47. — *f*) **Feronia elephantum* Râgan. 11,82. — *g*) **eine* Karañga-*Art* Râgan. 9,72. — *h*) *= जीवक (*eine best. Pflanze*). — *i*) *N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. श्रा *a*) *Bez. *verschiedener Pflanzen: eine überaus wohlriechende Sandelart, Anethum Sowa, Mimosa Suma, Terminalia Chebula, Andropogon aciculatus, Curcuma longa, eine best. Knolle* (ऋद्धि), Dûrvâ-*Gras,* = अधःपुष्पी, जीवन्ती, प्रियङ्गु und माषपर्णी Râgan. 3,18. 25. 5,29. 6,52. 54. 199. 8,33. 12,45. — *b*) **ein best. Harz* Râgan. 12,33. — *c*) **Gallenstein des Rindes* Bhâvapr. 1,190. — *d*) Bein. der Durgâ. — 4) n. *a*)

ein glückbringendes Gebet. — *b) ein glückbringendes Ding* Gaut. Sg. in collectiver Bed. Hemâdri 1, 331,9. — *c) *saure Milch.* — *d) *Sandelholz.* — *e) *eine Art Agallochum* Râgân. 12,97. — *f) *Gold* Râgân. 13,10. — *g) *Mennig* Râgân. 13,52.

*मङ्गल्यक m. *Linsen, Cicer lens* Bhâvapr. 1,277. 2,168. 4,139.

*मङ्गल्यकुसुमा f. *Andropogon aciculatus.*

मङ्गल्यदण्ड m. N. pr. eines Mannes.

*मङ्गल्यनामधेया f. *Hoya viridifolia* Bhâvapr. 1, 200.

मङ्गल्यवस्तु n. *ein glückbringendes Ding.*

*मङ्गल्यार्का f. *Ficus heterophylla* Râgân. 5,66.

मङ्गिनी f. *Boot, Schiff* Hem. Par. 2,402.

मङ्गीर m. N. pr. eines Mannes Vaitân. मन्दीर Kâtj. Çr. 13,3,21.

मङ्गु m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,94. 96.

*मङ्गुर m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,13.

*मङ्गुष m. N. pr. eines Mannes.

*मङ्ग्, मङ्गति (मण्डने), मङ्गते (गत्यादिषे, गतौ, गत्याराम्भे, निन्दारम्भन्नवेषु).

*मच्, मचते (कत्थने, कत्थने).

मचकचातनी f. *eine best. Pflanze.*

मचक्रक m. N. pr. eines Jaksha und der von ihm gehüteten heiligen Stätte, des Einganges nach Kurukshetra.

*°मचर्चिका f. *Prachtstück.*

मच्छ m. *Fisch.* मच्छाक्षाङ्क Adj. *mit einem Fischauge gezeichnet* (eine schlechte Perle) Râgân. 13, 156. Prâkritisch für मत्स्य.

*°मज् Adj. *untertauchend in.*

मजमुदार m. *Aufseher über die Urkunden.*

*मञ्जिरक m. N. pr. eines Mannes.

मज्ज्, मज्जति (ausnahmsweise auch Med.) 1) *untersinken, versinken.* — 2) *untergehen, zu Grunde gehen, zur Hölle fahren.* — 3) *untertauchen, in's Wasser* (Loc.) *gehen, — sich stürzen, sich baden, sich hineinbegeben in* (Loc.). — 4) मग्न *a) untergesunken, versunken, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) untergegangen* (Mond), *in's Unglück gerathen.* — *c) untergetaucht, in's Wasser gegangen.* — *d) eingedrungen —, hineingeschlüpft in* (im Comp. vorangehend). — *e) eingefallen, eingedrückt.* — Caus. मज्जयति 1) *untertauchen, eintauchen, versenken, ersäufen.* — 2) *überschwemmen.* — 3) *infigere, hineinschlagen —, — drängen in* (Loc.). — 4) *untergehen lassen, zu Grunde richten.* — Desid. in मिमज्जिषति fg. — Mit अव *unter's Wasser drücken* Comm. zu Âpast. Çr. 8,8, 15. — Mit आ, आमग्न *ganz versunken* (Kâd. 2,74,21), — *in* (im Comp. vorangehend). — Mit उद् 1) *auftauchen, emportauchen.* उन्मग्न *aufgetaucht.* — 2) *untertauchen.* — Caus. *auftauchen lassen, oben tragen.* — Mit समुद् *untertauchen.* — Mit उप 1) *versinken.* — 2) *untertauchen* Âpast. 2,15,10. — Mit नि 1) *versinken, untersinken.* — 2) *untertauchen, sich* in's Wasser (Loc.) *stürzen, unter dem Wasser bleiben.* — 3) *eindringen, — in* (Loc.). — 4) *verschwinden, nicht mehr zu sehen sein.* — 5) *versenken, zu Fall bringen.* — 6) निमग्न *a) untergesunken, versunken, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *in's Wasser gefallen.* — *b) untergegangen* (Sonne). — *c) untergetaucht.* — *d) eingedrungen, infixus.* — *e) eingegangen.* परलोकाय *in die andere Welt.* — *f) eingesunken, vertieft.* — Caus. 1) *in's Wasser werfen, ersäufen.* — 2) *untertauchen, in's Wasser gehen lassen.* — 3) in die Schlacht (Loc.) *tauchen*, so v. a. in's Treffen *führen.* — Mit उपनि *daneben untertauchen.* — Mit विनि, °मग्न *untergetaucht, gebadet in* (Loc.). — Mit संनि *untersinken, versinken.* — Mit निस् 1) *versinken.* निर्मग्न *versunken;* vom Auge so v. a. *ganz gerichtet auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *überschwemmen.* — Mit प्र *tauchen —, sich stürzen in* (Acc.). — Mit वि *untertauchen*, so v. a. *sich hineinbegeben in* (Loc.). — Caus. in's Treffen (Loc.) *führen.* v. l. नि. — Mit सम्, संमग्न *versunken in* (im Comp. vorangehend).

°मज्ज Adj. *untertauchend* in *उद्मज्ज.

मज्जक (von मज्जन्) in अग्रेमज्जक.

*मज्जकृत् n. *Knochen.*

मज्जतस् Adv. = मज्ज्ञो प्रति Lâtj. 2,6,1.

मज्जन् m. *Mark* (der Knochen, Pflanzenstengel, Früchte). In der späteren Medicin dasjenige Element des Leibes, welches aus den Knochen sich bildet und seinerseits den Samen erzeugt. Nach Kull. zu M. 5,135 (= Vishnus. 22,81) *Grind auf dem Kopfe.*

1. मज्जन 1) m. *der Taucher*, Bez. eines Fieberdämons. — 2) n. *a) das Versinken, Untersinken.* निरये *das zur Hölle Fahren.* — *b) das Untertauchen, Eintauchen, Baden, Bad.* — *c) das Ueberschwemmen, Ueberschütten.*

2.*मज्जन n. *Mark.*

मज्जनमण्डप *Badehaus* Ind. St. 15,398.

मज्जन्वत् Adj. *mit Mark versehen* TS. 7,5,12,2.

मज्जयितृ Nom. ag. *der sinken macht.*

*मज्जर m. *ein best. Gras* Râgân. 8,132. v. l. गर्जर.

*मज्जरस m. *der männliche Same* Râgân. 18,70. Vgl. मज्जारस.

मज्जल m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. मज्जान v. l.

मज्जस् n. *Mark.*

*मज्जसमुद्भव n. *der männliche Same.*

मज्जा f. *Mark.*

*मज्जात m. *eine Art Bdellium.*

मज्जाटिका f. *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,117,4. 5. 2,*a*,35,17. 18.

मज्जान m. N. pr. eines Wesens im Gefolg Skanda's MBh. 9,45,70. मज्जल v. l.

मज्जामेक् m. *Markharnen* (eine best. Krankheit).

*मज्जार m. *Bdellium* Râgân. 12,114.

*मज्जारज्ञस् n. 1) *eine best Hölle.* — 2) *Bdellium* vgl. मज्जार.

*मज्जारस m. *der männliche Same.* Vgl. मज्जरस.

मज्जासार 1) Adj. *dessen Hauptbestandtheil Mark ist* Ind. St. 2,286. — 2) *n. *Muskatnuss.*

मज्जि in der Form मज्जयः Kâtj. Çr. 13,2,19 und Çâṅkh. Çr. 18,21,12 fehlerhaft für मतयः.

*मज्जिका f. *das Weibchen des indischen Kranichs.*

*मज्जुक Adj. *häufig untertauchend* als Erklärung von मण्डूक.

*मज्जूषा f. = मञ्जूषा *Kiste, Korb.*

मज्मन् 1) n. *Umfang, Ausdehnung, Fülle* RV. 1 112,4. 17. 2,22,2. AV. 13,1,14. 37. — 2) मज्मन् Adv. *insgesammt, insgemein, überhaupt, miteinander.* Mit न किस् *gar Niemand.*

मज्र in खरमज्र.

मञ्ज्, *मञ्जते (कत्थने, धारणोच्छ्रायपूजनेषु, दीप्तौ, उच्छ्रायधृत्यर्चाभास्सु, गतौ). — Mit निस् (निर्मञ्ज्य) *eine Reinigungsceremonie mit Etwas* (Acc.) *vornehmen* Naish. 7,43. आदरातिशयात् नीराजितं कृत्वा Comm. Vgl. निर्मञ्जन.

मञ्च m. 1) *Schaugerüste, Plattform auf einem Palaste.* मञ्चाः (so v. a. मञ्चस्थाः) क्रोशन्ति Comm zu TS. Prât. — 2) *Ruhebett.* — 3) *Gestell* Baudh. im Comm. zu Taitt. Âr. 1,22,9. — 4) *ein best Tact* S. S. S. 210. 252.

मञ्चक 1) m. n. *a) Schaugerüste, Plattform auf einem Palaste.* (*m. n.). — *b) Ruhebett.* *n. — *c) Gestell.* *m. — *d)* m. *ein best. Tact* S. S. S. 209. — 2) f. मञ्चिका *a) Sessel.* — *b) ein Trog —, ein Mulde auf Füssen.* — *c) ein best. Tact* S. S. S 210.

*मञ्चकाग्रय m. *Bettwanze.* °यिन् Râgân. 19,68.

मञ्चकासुर m. N. pr. eines Asura.

मञ्चनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

मञ्चपीठ n. *Sitz auf einem Schaugerüste* Kâraṇd.

97,11.

*मञ्चमण्डप m. *ein auf Pfosten stehendes Wachhaus.*

मञ्चयाप्य m. N. pr. eines Mannes.

मञ्चागार *ein Gemach, aus dem man auf ein Schauspiel herabsieht.*

*मञ्चिपत्र n. *eine best. Pflanze.*

मञ्चुका f. in मदन॰.

*मञ्ज्, मञ्जयति (मज्जाधन्योः).

मञ्जर n. 1) *Blüthenstrauss, Rispe* überh., auch vom Getraide Bhâvapr. 2,30. — 2) **ein best. Baum,* = तिलक. — 3) **Perle.* — मञ्जरी s. u. मञ्जरि.

मञ्जरि und ॰री f. 1) *Blüthenstrauss, eine dichtblumige Rispe.* — 2) *Blüthenknöspchen.* — 3) ॰री *Laubwerk* (als Ornament an einem Gebäude) Vâstuv. 667. — 4) ॰री *nebeneinander laufende Streifen, — Reiken.* — 5) ॰री *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = तिलक, लता und *Basilienkraut.* — 6) ॰री Name *zweier Metra.* — 7) abgekürzter Titel für न्यायसिद्धान्त॰. — 8) **॰री Perle.*

मञ्जरिका f. 1) = मञ्जरि 1) in *कटु॰ und *पुष्प॰. — 2) N. pr. einer Fürstin.

*मञ्जरित Adj. *mit einer dichtblumigen Rispe versehen.*

1. मञ्जरी f. s. u. मञ्जरि.

2. मञ्जरी Adv. mit कर् *zu Blüthenknöspchen machen.*

मञ्जरीदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मञ्जरीनद्ध m. *Calamus Rotang* Râgân. 9,110.

मञ्जरीप्रकाश m. und मञ्जरीसार Titel von Werken.

*मञ्जा f. 1) = मञ्जरि 1). — 2) *Ziege.*

*मञ्जि f. = मञ्जरि 1). मञ्जी in *अङ्गार॰.

*मञ्जिका f. *Hure.*

*मञ्जिफला f. *Musa sapientum.*

मञ्जिमन् m. *Schönheit, Lieblichkeit* Naish. 1,8.

मञ्जिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *hellroth, von der Farbe des indischen Krapps.* Richtig wohl माञ्जिष्ठ. — 2) f. आ *indischer Krapp, Rubia Munjista* Râgân. 6,192.

मञ्जिष्ठामेह् m. *eine Harnkrankheit, wobei der Urin hellroth gefärbt ist.*

मञ्जिष्ठामेहिन् Adj. *an* मञ्जिष्ठामेह् *leidend.*

मञ्जिष्ठाराग m. 1) *die Farbe des indischen Krapps.* — 2) *eine Zuneigung, welche wie die Farbe des indischen Krapps reizend und zugleich dauerhaft ist.*

मञ्जीर 1) (*m. n.) (adj. Comp. f. आ) *Fussschmuck, Fussring.* — 2) m. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198. — 3) f. आ (?) N. pr. eines Flusses. — 4) n. a) **der Pfosten, um den sich der Strick des Butterstössels windet.* — b) *ein best. Metrum.*

*मञ्जीरक m. N. pr. eines Mannes.

*मञ्जील m. *ein hauptsächlich von Wäschern bewohntes Dorf.*

मञ्जु Adj. *schön, lieblich, reizend.* Auch Adv.; Compar. ॰तर्.

*मञ्जुकुल m. N. pr. eines Mannes.

*मञ्जुकेशिन् m. Bein. Krshṇa's.

*मञ्जुगमन 1) Adj. *einen reizenden Gang habend.* — 2) f. आ *Gans oder Flamingo* Râgân. 19,103.

मञ्जुगर्त Bez. von *Nepal.*

मञ्जुगीति f. *ein best. Metrum.*

मञ्जुघोष 1) Adj. *einen lieblichen Ton von sich gebend.* — 2) m. a) **Taube* Dhanv. 6,84. — b) N. pr. eines Bodhisattva, = मञ्जुश्री. — 3) f. आ N. pr. a) *einer Apsaras. — b) einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

मञ्जुदेव und मञ्जुनाथ m. N. pr. = मञ्जुश्री.

*मञ्जुनाशी f. 1) *ein schönes Weib.* — 2) Bein. a) von Indra's Gattin. — b) der Durgâ.

मञ्जुपत्तन und ॰पत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

*मञ्जुपाठक m. *Papagei* Râgân. 19,113.

*मञ्जुप्राण m. Bein. Brahman's.

मञ्जुभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten. ॰भट्टीय n. *sein Werk* Opp. Cat. 1.

*मञ्जुभद्र m. N. pr. = मञ्जुश्री.

मञ्जुभाषिन् 1) *liebtich redend, — wie* (im Comp. vorangehend). — 2) f. ॰णी *ein best. Metrum.*

*मञ्जुमणि m. *Topas* Garbe zu Râgân. 13,169.

मञ्जुमती f. N. pr. einer Fürstin.

मञ्जुल 1) Adj. *schön, reizend, lieblich.* — 2) *m. n. *Laube.* — 3) m. *eine Hühnerart.* — 4) f. आ N. pr. eines Flusses. — 5) *n. a) *die Frucht der Ficus oppositifolia.* — b) *Blyxa octandra.*

मञ्जुलिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मञ्जुवादिन् 1) Adj. *lieblich redend.* — 2) f. ॰नी a) *ein best. Metrum.* — b) N. pr. eines Frauenzimmers.

मञ्जुश्री m. N. pr. eines gefeierten Bodhisattva bei den nördlichen Buddhisten.

मञ्जुश्रीपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

मञ्जुश्रीपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

मञ्जुश्रीमूलतन्त्र n. und ॰श्रीविक्रीडित n. Titel zweier Werke.

मञ्जुषक n. = मञ्जूषक Kâraṇḍ. 79,1.

*मञ्जुषा f. = मञ्जूषा *Kiste, Korb.*

मञ्जुसौरभ n. *ein best. Metrum.*

मञ्जुस्वर m. N. pr. = मञ्जुश्री.

मञ्जूषक (*m.) *eine best. himmlische Blume.* Vgl. मञ्जुषक.

मञ्जूषा f. 1) *Kiste, Korb.* — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 3) **Rubia Munjista* Râgân. 6,193. Bhâvapr. 1,176. — 4) **Stein.*

मञ्जूषाकुक्षिका f. Titel eines Commentars.

मटक *Leichnam.* Vgl. मृतक.

मटची f. *Hagel* oder *Steinregen.*

*मटती f. *Hagel.*

*मटामटाय्, ॰ति onomatop.

मटुचण्डी f. N. pr. einer Râkshasî.

*मटुस्फाटि m. *beginnender Hochmuth.*

मट्ट m. 1) *eine Art Trommel* S. S. S. 192. Vgl. मड्ड. — 2) *eine Art Tanz* S. S. S. 252. Auch ॰नृत्य n. ebend.

*मट्टक m. 1) *Gipfel eines Dachs.* — 2) *Eleusine corocana.*

मट्टर्ट m. *eine Art von Unholden.*

*मठ्, मठति (मदनिवासयोः, मर्द॰, गतौ). — मठयति s. bes.

मठ 1) m. f. (ई) (*n.) *Hütte,* insbes. *die einsam stehende Hütte eines Einsiedlers* oder *Schülers, Zelle; Zellengebäude, Klosterschule, Collegium.* Nach Burnell, Vaṁçabr. XIV ursprünglich *Tempel.* — 2) *m. *Wagen.*

मठप्रतिष्ठातन्त्र n. Titel eines Werkes.

मठय्, (von मठ), ॰यति *zimmern, errichten* Hemâdri 1,560,12.

मठर 1) Adj. etwa *bestehend auf* (Loc.). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

मठाधिपति m. *Vorsteher eines Klosters, — einer Klosterschule.*

मठायतन n. *Kloster.*

मठिका f. *Hütte, Zelle* 121,23. 122,20. 21.

मठोशीलोठिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मडक m. 1) **Eleusine corocana.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. माहत v. l.

मडमड् (onomatop.) mit folgendem इति so v. a. *krach!* Bâlar. 109,1.

*मडरकन्थ n. N. pr. einer Stadt.

मडरराज्य n. N. pr. einer Oertlichkeit in Kâçmîra.

*मडार gaṇa प्रगद्यादि.

*मडुरकन्थ n. N. pr. einer Stadt gaṇa चिक्कणादि in der Kâç.

मडुचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

*मडु und *॰क m. *eine Art Trommel.* Vgl. मट्ट 1).

*मण्, मणति (शब्दार्थ). Vgl. मणित.

मण *ein best. Gewicht für Korn.*

मणऊ (منو) *der 7te astrol. Joga.*

मणि॰ m. (*f.) 1) *Perle, ein perlenähnlich gefass-*

ter und aufgehängter Gegenstand von andern Stoffen, als Zierat oder Amulet getragen; am Leib getragenes Kleinod, Edelstein, Juwel; auch *Kügelchen* überh. (Z. d. d. m. G. 36,382). मणीव st. मणी (Du.) इव Naish. 9,85. Auch मणी f. Ind. St. 15,323. — 2) *Magnet.* — 3) *glans penis.* — 4) **Klitoris.* — 5) *Höcker* (des Kamels). मणीवोष्ट्रस्य (st. मणी इवोष्ट्रस्य) MBh. 12,177,12. — 6) *Wamme am Halse der Ziege.* — 7) *Schildknorpel* H. 588 (तन्मणिः zu lesen). Vgl. *कण्ठमणि (Nachtr. 2). — 8) **Handgelenk.* — 9) **ein grosser Wassertopf.* — 10) Titel verschiedener Werke. — 11) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Gefährten Skanda's. — *c*) eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,3. — *d*) eines alten Weisen und eines Sohnes des Jujudhâna.

मणिक m. 1) *ein grosser Wassertopf.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Pl. nach Sâj. *kugelförmige Fleischbildungen an der Schulter des Thieres.*

*मणिकण्ठ m. 1) *der blaue Holzheher.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*मणिकण्ठक m. *Hahn.*

मणिकर्ण 1) *Adj. *eine Perle —, ein Kügelchen* (als Abzeichen) *am Ohre habend* (Vieh). — 2) m. N. pr. eines Liṅga. — 3) f. ई = मणिकर्णिका 2) *a*).

मणिकर्णिका f. 1) *ein Ohrenschmuck aus Perlen* oder *Juwelen* Spr. 7628 (zugleich Bed. 2) *a*). — 2) N. pr. *a*) eines heiligen Teiches in Benares. — *b*) einer Tochter des Kaṇḍaghosha.

मणिकर्णिकामहिमन् m. und °कर्णिकास्तोत्र n. Titel verschiedener Werke.

मणिकर्णिकी f. = मणिकर्णिका 2) *a*).

मणिकर्णीश्वर und °कर्णेश्वर m. Name zweier Liṅga.

*मणिकाच m. *der mit Federn versehene Theil eines Pfeiles.*

मणिकाञ्चन m. N. pr. eines Berges.

मणिकाञ्चनप्रमेयसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मणिकानन n. *Hals.*

मणिकार 1) m. *a*) *Juwelier.* — *b*) *der Verfasser des* Maṇi *genannten Werkes.* — 2) f. ई f. zu 1) *a*).

मणिकुट्टिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मणिकुसुम m. N. pr. eines Gina.

मणिकूट m. N. pr. zweier *Berge.*

मणिकृत् m. = मणिकार 1) *b*).

मणिकेतु m. *ein best. Komet* oder *Meteor.*

मणिखण्डद्वयत्रय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिगण m. Pl. *Perlen* Brahmop. S. 253.

मणिगुणनिकर m. 1) *eine Menge von Perlenschnüren.* — 2) *ein best. Metrum.*

मणिग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिग्राम m. N. pr. einer Oertlichkeit B. A. J. 1,218.

मणिग्रीव 1) Adj. *Perlen* oder dergl. *am Halse tragend.* — 2) *m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

मणिचूड N. pr. 1) m. *a*) eines Vidjâdhara. — *b*) *eines Schlangendämons. — *c*) eines Fürsten von Sâketanagara. — 2) f. आ einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,9.

*मणिच्छिद्रा f. 1) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* (मेदा). — 2) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle* (ऋषभ).

मणिजला f. N. pr. eines Flusses.

मणित n. *unarticulirte Laute, die man beim Beischlaf u. s. w. von sich giebt,* Z. d. d. m. G. 32, 735. 36,376.

*मणितारक m. *der indische Kranich* Râǵan. 19, 99. v. l. °तारव, Nigh. Pr. मणिभारव.

मणितुण्डक m. *ein best. auf dem Wasser lebender Vogel.*

मणित्थ m. N. pr. eines Astronomen.

मणिदण्ड Adj. *einen mit Juwelen verzierten Stiel habend.*

मणिदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

मणिदर m. N. pr. eines Anführers der Jaksha.

मणिदर्पण m. 1) *ein mit Juwelen verzierter —,* oder *aus Juwelen bestehender Spiegel.* — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

मणिदीधिति f. Titel eines Werkes. °गूढार्थप्रकाशिका f. Titel eines Commentars dazu.

मणिदीप m. 1) *eine Lampe, in der Juwelen die Stelle des brennenden Dochtes vertreten.* Vgl. Spr. 455. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिदीपक m. = मणिदीप 1).

*मणिदोष m. *Fehler in einem Juwel.*

मणिधनु m. und °धनुस् (Gaut.) n. *Regenbogen.*

मणिधर 1) Adj. *mit aufgereihten Kügelchen zum Zählen versehen.* — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,8. — 3) f. आ *eine best. Fingerstellung* Kâraṇḍ. 74,9.

मणिधान, मणिधान्य, मणिधान्यक und मणिधार m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,18. VP.^{2} 4,221. Vgl. मणिधाव.

मणिधारिणी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,9.

मणिधाव m. v. l. für मणिधान, मणिधार.

मणिनाग N. pr. 1) m. eines *Schlangendämons* Hariv. 9503. — 2) eines Tîrtha.

मणिपतिचरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 754.

मणिपद्म m. N. pr. eines Bodhisattva.

मणिपर्वत m. N. pr. eines mythischen *Berges.*

*मणिपालिका f. *Perlenhüterin, Aufseherin über Juwelen.*

*मणिपुच्छ Adj. (f. ई) *Kügelchen am Schwanze habend.*

मणिपुर n. = मणिपूर 2) *b*).

मणिपुष्पक m. Name der Muschel Sahadeva's.

मणिपुष्पेश्वर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

मणिपूर 1) *m. *a*) *eine Art Frauenjacke.* — *b*) *Nabel.* — 2) n. *a*) *ein best. mystischer Kreis am Nabel.* — *b*) N. pr. einer in Kaliṅga an der Meeresküste gelegenen Stadt. Auch °पुर n.

मणिपूरक n. = मणिपूर 2) *a*).

मणिप्रकाश m., °प्रकाशकदीप्ति f. und मणिप्रत्यक्ष n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मणिप्रदीप m. = मणिदीप 1) Spr. 7750.

मणिप्रभा f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) N. pr. *a*) einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,12 (°प्रस्थ gedr.). — *b*) eines Sees.

मणिप्रवाल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिप्रस्थ Kâraṇḍ. 3,12 wohl fehlerhaft für °प्रभा.

मणिबन्ध m. 1) *Befestigung —, Anlegung von Juwelen.* — 2) *Handgelenk.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) *eine best. Mischlingskaste.*

मणिबन्धन n. 1) *Perlenschnur, Perlenschmuck.* — 2) *Handgelenk* Gaut.

*मणिबीज m. *Granatbaum* Râǵan. 11,75.

मणिभद्र m. N. pr. 1) eines Bruders des Kubera und Fürsten der Jaksha. — 2) eines Çreshṭhin.

मणिभद्रक m. N. pr. 1) Pl. eines Geschlechts. — 2) eines Schlangendämons.

मणिभव m. N. pr. eines Dhjâni-Buddha.

*मणिभारव m. s. u. मणितारक.

*मणिभित्ति f. N. pr. des Palastes des Schlangendämons Çesha.

*मणिभू f. *ein mit Juwelen ausgelegter Boden.*

*मणिभूमि f. 1) *Fundgrube von Juwelen.* — 2) = मणिभू.

मणिभूमिकाकर्मन् n. *das Auslegen* oder *Belegen des Bodens mit Juwelen* (eine der 64 Künste). Nach dem Comm. = कृत्रिमपुत्रिकानिर्माण.

मणिमञ्जरी f. 1) *Reihen von Perlen.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मणिमण्डप m. 1) *Krystallhalle, eine Halle auf krystallenen Säulen.* — 2) *N. pr. a) der Residenz Çesha's. — b) des Palastes Nairṛta's.

मणिमण्डपमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

मणिमध्य n. Name *zweier Metra.*

मणिमत् 1) Adj. *mit Juwelen verziert.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Jaksha. — *b)* eines Dieners des Çiva. — *c)* eines Rakshas. — *d)* eines Schlangendämons. — *e)* eines Fürsten. — *f)* eines Berges. — *g)* eines Tîrtha. — 3) f. °मती N. pr. *a)* einer Stadt der Daitja. — *b)* eines Flusses.

मणिमन्थ 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) *n. *Steinsalz* Râǵan. 6,90.

मणिमय Adj. (f. ई) *aus Juwelen gebildet, — bestehend, krystallen.* °मयी पुरी N. einer mythischen *Stadt* der Nivâtakavaka.

मणिमत्केश m. N. pr. eines Tîrtha.

मणिमाला f. 1) *Perlenschnur, Perlenschmuck.* — 2) **perlenähnliche Spuren vom Bisse Liebender.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) **Glanz, Schönheit.* — 5) *Bein. der Lakshmî.

मणिमिश्र m. N. pr. eines Autors.

मणिमुक्ता f. N. pr. eines Flusses.

मणिमेघ m. N. pr. eines Berges.

मणियष्टि f. *Perlenschnur* Vikr. 51.

*मणिरत (?) m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

मणिरत्न n. *Juwel.*

मणिरत्नमय Adj. (f. ई) *aus Juwelen gebildet, — bestehend, krystallen.*

मणिरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

मणिरत्नवत् Adj. *Edelsteine enthaltend.*

मणिरदन Adj. *perlenzahnig* Bhâm. V. 2,180.

1. मणिराग m. 1) *die Farbe eines Edelsteine.* — 2) *ein best. Metrum.*

2.*मणिराग 1) Adj. *die Farbe eines Edelsteins habend.* — 2) n. *a) Zinnober* Râǵan. 13,58. — *b) eine Art Rubin* Garbe zu Râǵan. 13,151.

मणिराज m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,131.

मणिराम m. N. pr. verschiedener Autoren.

*मणिरूप्य s. मणिरूप्यक.

मणिरोचनी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,10.

मणिल Adj. *mit einer Wamme versehen.*

मणिलिङ्गेश्वर m. N. pr. eines Vîtarâga.

मणिव 1) Adj. in अ° (Nachtr. 4). — 2) *m. N. pr. eines Schlangendämons.

मणिवर 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *Diamant* Bhâvapr. 1,267.

मणिवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.

मणिवाल Adj. etwa *Kügelchen (Kothklümpchen) an den Schweifhaaren habend.* Nach dem Comm. = मणिग्रुङ्गवाल, मणिवर्णकेश.

मणिवाक्न n. Bein. Kuçâmba's oder Kuça's.

मणिशब्द m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिशृङ्ग m. *der Sonnengott.*

मणिशेखर m. N. pr. eines Gandharva Bâlar. 89,15.

मणिशैल m. N. pr. eines *Berges.*

मणिश्याम Adj. *blau wie ein Sapphir* oder *Smaragd.*

मणिसर m. *Perlenschnur, Perlenschmuck.* Vgl. मुक्ता°.

मणिसार, °खण्डन n., °दर्पण m. und °प्रामाण्यवाद m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मणिसूत्र n. *Perlenschnur.*

मणिसोपान n. *eine aus Edelsteinen gebildete — oder krystallene Treppe.*

*मणिसोपान (!) m. *a staff or stick set with jewels.*

मणिस्कन्ध m. N. pr. eines Schlangendämons. v. l. मणि und स्कन्ध.

मणिस्तम्भ m. *ein krystallener Pfosten.*

मणिस्रज् f. *Juwelenkranz.*

मणिहर्म्य n. N. pr. eines *Palastes.*

*मणीचक 1) m. *Eisvogel.* — 2) n. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त.

मणीन्द्र m. *Diamant.*

मणीय्, °यते *einem Edelsteine gleichen.*

मणीवक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Bhavja; n. N. pr. des von ihm beherrschten Varsha VP.^{2} 2,198. Die gedr. Ausg. 2,4,60 hat षणीवक. — 2) *n. *Blume.*

*मणीवती f. N. pr.

मणीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मण्टपद्रुम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1 (im Index मण्डप°).

*मण्टपी f. *eine Art Portulak* Râǵan. 7,137. v. l. मण्डपी.

मण्टय्, मण्टयति *sich wie ein Vermittler benehmen* (Comm.).

मण्टि m. N. pr. eines Mannes. Richtig wohl माण्टि.

*मण्ठ m. *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,24.

मण्ठक 1) m. dass. ebend. Vgl. मण्डक 2) *a).* — 2) *eine best. Sangweise.*

मण्ड्, *मण्डति (भूषायाम्), *मण्डते (विभाजने, वेष्टने). — Caus. मण्डयति 1) *schmücken;* *Med. *sich schmücken.* मण्डित *geschmückt.* — 2) *mit Worten ausschmücken,* so v. a. *in den Himmel erheben* Prasannar. 77,16. — 3) *कृषे. — Mit परि, °मण्डित *rings herum geschmückt.* — Mit प्रति, °मण्डित *geschmückt.*

मण्ड 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) die von gekochten Körnern abgegossene Brühe, Schleim.* *n. — *b) die obenauf schwimmenden fettesten Theile der Milch und Butter, Rahm.* — *c) die obenauf schwimmenden geistigsten Theile von gebrannten Getränken, Alkohol, Spiritus.* *m. *n. — 2) *m. *a) Ricinus communis.* — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) Frosch* Râǵan. 19,77. — *d) Schmuck.* — 3) *f. आ *a) Myrobalanenbaum.* — *b) Branntwein.* — 4) n. in नीमण्ड (Nachtr. 4).

मण्डक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. मण्डिका) *Schleim, Brühe.* — 2) m. *a) eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,16. Pañkat. ed. Bomb. 5,59,7. Vgl. मण्ठक 1). — *b) eine best. Sangweise.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. मन्दक v. l.

*मण्डकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

मण्डचित्र m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

मण्डन 1) Adj. *schmückend, mit dem Schmücken sich abgebend;* einer Stadt, einem Lande *zur Zierde gereichend,* so v. a. daselbst *wohnend, regierend* Prasannar. 12,8. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch भट्टश्री°. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Schmücken.* — *b) Schmuck, Schmucksache.* — *c)* Titel eines Werkes.

मण्डनक in मुख°.

मण्डनकवि m. N. pr. eines Mannes.

मण्डनमिश्र m. N. pr. eines Autors.

मण्डप 1) Adj. *Reisschleim —, Rahm —,* oder *die Blume vom Weine schlürfend.* — 2) (*m. f. ई und n.) *Halle, Pavillon, Tempel.* In Comp. mit Pflanzennamen *Laube.* — 3) m. N. pr. eines Mannes. — 4) *f. आ *eine best. Hülsenfrucht,* = निष्पावी Râǵan. 7,187. — 5) *f. ई s. u. मण्टपी.

मण्डपक्षेत्र n. N. pr. *eines heiligen Gebietes.*

मण्डपद्रुम s. u. मण्टपद्रुम.

*मण्डपारोह m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 7,67.

मण्डपिका f. *ein kleiner Pavillon, eine offene Halle, Schuppen* Bâlar. 119,5. Kâd. 143,24. 147, 9. 244,22. Pañkad.

*मण्डपूल *Stiefel mit Schäften.*

मण्डमय Adj. *aus Rahm —, aus dem fettesten Theil der Milch gebildet.*

*मण्डयक्ष 1) m. *a) Schmuck.* — *b) Schauspieler.* — *c) eine Versammlung von Frauenzimmern.* — *d) Speise.* — 2) f. ई *Frauenzimmer.*

*मण्डर 1) m. oder n. gaṇa अङ्कुल्यादि. — 2) f. ई *eine Art Grille.*

मँण्डल 1) Adj. (f. आ) *rund.* — 2) m. (ausnahmsweise) f. (ई selten) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* f. n. *Scheibe,* insbes. *die Sonnenscheibe; jedes Rund, Kreis, Umkreis, Ring; Zauberkreis* Kâraṇḍ. 74, 10. fgg. Instr. *im Kreise.* Hemâdri 1, 625, 8 ist von einem *dreieckigen* मण्डल die Rede; vgl. u. मण्डलक 3) *a).* — *b)* n. *Bahn der Himmelskörper.* — *c)* n. *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond.* — *d)* n. *Spielball* MBh. 8,74,15. — *e)* n. *ein kreisförmiger Verband.* — *f)* m. n. *eine kreisförmige Aufstellung der Truppen.* — *g)* n. *ein rundes Mal.* — *h)* n. Sg. und Pl. *ein best. Hautausschlag mit runden Flecken.* — *i)* *n. *eine runde von Fingernägeln herrührende Wunde* oder *Verletzung.* — *k)* n. *eine best. Stellung beim Schiessen.* — *l)* f. n. *Kreis,* so v. a. *District, Bezirk, Gebiet, Reich, Land.* — *m)* m. f. n. *Kreis,* so v. a. *Gesellschaft, Gruppe, Schaar, Schwarm* (von Bienen), *Menge, Gesammtheit.* — *n)* n. *der Kreis der näheren und entfernteren Nachbarn eines Fürsten, dessen politische Beziehungen zu einander und zu ihm er auf eine für ihn vortheilhafte Weise zu regeln und zu unterhalten bestrebt sein muss.* Es werden 4, 6, 10 und auch 12 solcher Fürsten angenommen. — *o)* n. *Abtheilung des* Ṛgveda (deren es 10 giebt). — 3) *m. *a) Hund.* — *b) eine Schlangenart.* — 4) *f. ई *a) Panicum Dactylon.* — *b) Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 1,196. — 5) *n. *a) Unguis odoratus.* — *b) ein best. Opfer.*

मण्डलक 1) m. *a)* **Hund.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,197. 201. — 2) f. °लिका *Gruppe, Schaar* Çiç. 5,52. — 3) n. *a)* = मण्डल 2) *a). Viereckig* Hemâdri 1,544,13. Kâraṇḍ. 49,2; vgl. u. मण्डल 2) *a).* — *b)* **ein Hautausschlag mit runden Flecken.* — *c)* **eine kreisförmige Aufstellung der Truppen.* — *d)* **Spiegel.* — *e) Gruppe.*

*मण्डलकाराजन् m. *der Fürst eines kleinen Landes.*

मण्डलकवि m. *Bänkeldichter* Du. V. 36,4.

मण्डलकार्मुक Adj. *dessen Bogen einen Kreis bildet,* d. i. *ganz gespannt ist.*

मण्डलचिह्न n. *das Zeichen eines Kreises.*

मण्डलनाभि m. *das Haupt im Kreise der näheren oder entfernteren Fürsten.* Nom. abstr. °ता f. Ragh. 9,15.

मण्डलन्यास m. *das Ziehen —, Zeichnen eines Kreises.* °सं कर् *einen Kreis ziehen.*

*मण्डलनृत्य n. *Rundtanz.*

*मण्डलपत्त्रिका f. *eine roth blühende* Punarnavâ. Vgl. मण्डलिपत्त्रिका.

मण्डलपुच्छक m. *ein best. Insect.*

मण्डलब्राह्मण n. und °ब्राह्मणोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

मण्डलभाग m. *Theil eines Kreises, Bogen.*

मण्डलवट m. *ein einen Kreis bildender Feigenbaum.*

मण्डलवर्तिन् m. *Gebieter über eine Provinz, — über ein kleines Reich.*

मण्डलवर्ष n. *Strichregen, kein allgemeiner Regen.*

मण्डलशस् Adv. *in Kreisen.*

मण्डलाग्र 1) Adj. *dessen Spitze rund ausläuft.* — 2) m. (*n.) *ein krummer Säbel.* — 3) n. *ein abgerundetes chirurgisches Messer.*

मण्डलाधिप und मण्डलाधीश m. *der Fürst eines Landes.*

मण्डलाय्, °यते *sich ringeln.* *°यित *rund.*

मण्डलिक Kathâs. 98,5 fehlerhaft für माण्डलिक.

मण्डलित Adj. *geringelt.*

मण्डलिन् 1) Adj. *a) einen Kreis —, einen Ring bildend.* वात m. *Wirbelwind.* — *b) mit runden Flecken gezeichnet* (Schlange) Râgân. 19,56. — *c) ein Reich besitzend, — beherrschend.* — 2) m. *a)* **die Sonne.* — *b) Schlange.* — *c)* **eine Art Schlange.* — *d)* **Chamäleon* Râgân. 19,62. — *e)* **Igel* H. Halâj. — *f)* **Hund.* — *g)* **der indische Feigenbaum.* — 3) *f. °नी *Cocculus cordifolius* Râgân. 3,2.

*मण्डलिपत्त्रिका f. = मण्डलपत्त्रिका Râgân. 5,117.

1. मण्डली f. s. u. मण्डल.

2. मण्डली Adv. 1) mit कर् *rund machen.* °कृत von einem Bogen so v. a. *vollkommen gespannt.* — 2) mit भू *rund werden, sich ründen, ein Rund bilden.* °भूत von einem Bogen so v. a. *vollkommen gespannt.*

मण्डलीकारम् Absol. *in eine runde Form bringend* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,9.

*मण्डलीनृत्य n. *Rundtanz.*

मण्डलीभाव m. *das Rundsein* Hemâdri 1,297,9.

मण्डलेश m. *der Beherrscher eines Landes.* Nom. abstr. °त्व n.

मण्डलेश्वर m. dass. Vikramâṅkaḱ. 14,51.

मण्डलेष्टका f. *ein runder Backstein* TS. 5,3,9,2. Âpast. Çr. 17,4.

मण्डव्यपुर fehlerhaft für मा°.

*मण्डहारक m. *Branntweinbrenner.*

मण्डिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. मुण्डिक v. l.

मण्डित 1) Adj. s. u. मण्ड् Caus. — 2) m. N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Gaina.

*मण्डितपुत्र m. N. pr. = मण्डित 2).

मण्डितर् Nom. ag. *Schmuckverleiher,* so v. a. *Zierde* Bâlar. 104,10.

मण्डु m. N. pr. eines Ṛshi.

मण्डुक 1) Çiç. 18,21 nach dem Comm. = मंग्रह. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,180. — Vgl. *पङ्क°.

मण्डुकेय m. N. pr. v. l. für माण्डुकेय VP.^{2} 3,45.

मण्डूक 1) m. *a) Frosch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art von Pferden.* — *c)* **Calosanthes indica.* — *d)* N. pr. α) eines Ṛshi. — β) *eines Schlangendämons. — 2) f. मण्डूकी *a) Froschweibchen.* — *b)* **Hydrocotile asiatica.* — *c)* **Polanisia icosandra.* — *d)* **Clerodendrum siphonanthus* Râgân. 4,183. — *e)* **Ruta graveolens* Râgân. 5,63. — *f)* **Herpestis Monnieria* Mat. med. 213. — *g)* **ein freches Weib.* — 3) *n. *quidam coeundi modus.*

1. मण्डूकगति f. *das Springen in der Weise eines Frosches.*

2. मण्डूकगति Adj. *springend wie ein Frosch;* in der Gramm. so v. a. *mehrere* Sûtra *überspringend.*

मण्डूकपर्णी 1) *m. *a) Colosanthes indica.* — *b)* = कपीतन. — 2) f. ई Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Rubia Munjista, Clerodendrum siphonanthus, Polanisia icosandra* und *Hydrocotile asiatica* Râgân. 4,182. 6,194. Bhâvapr. 1,176. 221. Mat. med. 176. 309.

*मण्डूकपर्णिका f. *eine best. Pflanze.*

मण्डूकप्लुति f. *Froschsprung;* in der Gramm. so v. a. *das Ueberspringen mehrerer* Sûtra.

*मण्डूकमातर् f. *Clerodendrum siphonanthus* Râgân. 5,63.

*मण्डूकसरस n. *Froschteich.*

मण्डूकिका f. *Froschweibchen* Suparṇ. 9,4.

मण्डूर (*n.) *Eisenrost, — schlacke* Bhâvapr. 1,256.

मण्डूरधाणिकी Adj. f. als Schimpfwort etwa *eine rostige (schmutzige) Scham habend* ṚV.

मण्डोदक n. 1) *Hefe.* — 2) **das Aufputzen von Mauern, Fluren u. s. w. bei festlichen Gelegenheiten.* — 3) **Aufregung des Gemüths* oder **Buntfarbigkeit.*

मण्यालोक m. Titel eines Werkes. °कण्ठोद्धार m. Titel eines Commentars dazu.

मत् (Abl. von 1. म) *von mir* u. s. w. Am Anfange eines Comp. Stellvertreter von 1. म.

मत 1) Adj. s. u. मन्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çambara. v. l. मन. — 3) n. *a) Meinung, Ansicht; Lehre.* — *b)* **Gutheissung, Billigung, Einwilligung.* — *c) Absicht.*

*मतक Adj. von मत.

मतङ्ग m. 1) *Elephant.* — 2) **Wolke.* — 3) N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines Muni Pl. *sein Geschlecht.*

मतङ्गज 1) m. *Elephant.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

मतङ्गतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मतङ्गदेव m. N. pr. eines fabelhaften Wesens.

मतङ्गपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मतङ्गवापी f. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85, 38.

मतङ्गकृतक m. N. pr. eines Mannes.

मतङ्गानुचर m. *Begleiter eines Elephanten* Supârṇ. 14,1.

मतङ्गिनी f. N. pr. einer Tochter Mandara's.

मतभेद् m. *Meinungsverschiedenheit, — zwischen* (Gen. und Instr. mit सह) Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,7.

मतभेदन n. Titel eines Werkes.

मतयोगीश m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,280.

मतल्लिका f. 1) am Ende eines Comp. *Prachtstück, ein Muster von.* स्त्री° Vivekav. 5,60. — 2) *ein best. Metrum.*

मतल्ली f. = मतल्लिका 1).

मतवचस् Adj. *des* (Gebets-) *Wortes gedenkend* ṚV.

मतवत् Adj. *ein Ziel im Auge habend.*

मतस्न n. Du. *ein best. Eingeweide der Brusttheile.*

मतान्न Adj. *würfelkundig*, insbes. von Çakuni gebraucht.

मतानुज्ञा f. in der Dialektik *Anerkennung eines Fehlers in der eigenen Argumentation mit dem Bemerken, dass der Gegner auch einen solchen Fehler begangen habe*, Nyâyas. 5,2,21.

मति und मती 1) f. *a*) *Andacht, Gebet, Verehrung.* — *b*) *andächtiges Lied* oder *Spruch.* — *c*) *Gedanke, Vorhaben, Absicht, Entschluss, Verlangen, Sinn für;* das Wonach, Wozu, Woran oder Wofür im Loc., Dat. oder Infin. मतिं कर् *seinen Sinn richten auf, gedenken, beschliessen;* die Ergänzung im Loc., Dat., Acc. mit प्रति oder in Comp. mit अर्थम्. Ohne Ergänzung *sich dazu entschliessen.* मतिं धा, आ-धा, समा-धा *beschliessen;* die Ergänzung im Dat. oder Loc. °आकूतमति Adj. *beschlossen habend zu* (Nom. act.). मतिं धर् *sich mit einem Gedanken tragen;* die Ergänzung im Dat. oder Loc. मतिम् आ-स्था, समा-स्था *einen Entschluss fassen.* मतिं नि-वर्तय् *den Gedanken zu* (Abl. eines Nom. act.) *aufgeben.* वि-निवृत्त° Adj. so v. a. *abgestanden von* (Abl.). मत्या *absichtlich, wissentlich.* — *d*) *Meinung, Ansicht, eine gewonnene Ueberzeugung; Denkweise.* मत्या *nach Gutdünken.* अपत्यमत्या *in der Meinung, dass es* (dein) *Kind sei.* — *e*) *das Denken, Vorstellen; Einsicht, Verstand.* — *f*) *Achtung.* — *g*) bei den Gaina *die erste Stufe in der Erkenntniss der Wahrheit.* — *h*) **Erinnerung.* — *i*) *die Einsicht* u. s. w. personificirt, insbes. als eine der Mütter der 5 Pâṇḍu-Söhne, als Tochter Daksha's und als Gattin Viveka's (*des Verstandes*). — *k*) concret *sinnig, verständig, aufmerksam.* — *l*) **ein best. Gemüse.* — 2) m. N. pr. eines Prinzen.

मतिकर्मन् n. *eine Sache der Einsicht, — des Verstandes.*

मतिगति f. *Gedankengang, Denkweise.*

*मतिचित्र m. Bein. Açvaghosha's.

मतिदर्शन n. Pl. *das Erkennen fremder Gedanken, — Absichten.*

*मतिदा f. 1) *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,70. — 2) *ein best. Strauch,* = शिमुडी Râgân. 4,167.

*मतिधन्न m. N. pr. eines Buddhisten.

मतिनार् m. N. pr. eines Fürsten.

मतिनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*मतिनिश्चय m. *eine feste Meinung.*

मतिपथ m. *der Pfad zum Nachdenken.* °थं नी so v. a. *durchdenken* Spr. 7772.

मतिपुर m. N. pr. einer *Stadt* Eitel, Chin. B.

मतिपूर्व Adj. *beabsichtigt.* °पूर्वम् u. °पूर्वे (Gaut. 12,49) Adv. *absichtlich, wissentlich.*

मतिपूर्वकम् Adv. *absichtlich, wissentlich.*

मतिभद्रगणि m. N. pr. eines Gelehrten.

मतिभेद् m. *Wechsel der Meinung, — der Ansicht.*

मतिभ्रम m. *das Irresein, Wirresein.*

*मतिभ्रान्ति f. dass.

मतिमत् 1) Adj. *klug, verständig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ganameǵaja.

मतिमुकुर m. Titel eines Werkes.

मतिल m. N. pr. eines Fürsten.

मतिवत् Adj. fehlerhaft für मतिमत् 1) Hemâdri 1,724,11.

मतिवर्धन m. N. pr. eines Scholiasten. Auch °गणि.

मतिविद् Adj. *die Andacht —, oder die Absicht kennend.*

मतिविपर्यय m. *eine verkehrte Ansicht, Verblendung* Vikramâṅkaḱ. 14,15 (zu lesen मा मतिवि°). 51.

*मतिविभ्रंश m. *Verrücktheit des Verstandes, Wahnsinn.*

मतिविभ्रम m. *Geistesverwirrung* Râgân. 21,3.

*मतिविभ्रान्ति f. dass. Râgân. 20,29.

मतिशालिन् Adj. *klug, verständig.*

*मतिष्ठ Adj. Superl. zu मतिमत् 1).

मतिहीन Adj. *unverständig, einfältig* Spr. 658.

मती Adv. mit कर् *eggen* oder *walzen* Tâṇḍja-Br. 2,9,2. Vgl. दुर्मती, सुमती und 1. मत्य.

*मतीयंस् Adj. Compar. zu मतिमत् 1).

मतीविद् Adj. = मतिविद्.

मतीश्वर m. *ein Meister an Verstand.*

मतेय m. *ein Weiser.*

*मतुल *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मतेश m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,281.

मतोत्तर und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

मतोद्धार m. Titel eines Werkes.

1. मत्क Adj. *mein* Bâlar. 175,8.

2.*मत्क m. = मत्कुण *Wanze* Râgân. 19,68.

मत्कुण 1) m. *a*) *Wanze.* — *b*) **ein bartloser Mann.* — *c*) **ein Elephant ohne Fangzähne.* — *d*) **ein Elephant von kleiner Statur.* — *e*) **Büffel.* — *f*) * *Cocosnuss.* — 2) f. आ *a*) **pudendum muliebre sine pube.* — *b*) N. pr. eines Flusses.

*मत्कुणारि m. *Hanf.*

मत्कुणिका oder मत्कुलिका (MBh. 9,46,19) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मत्कृत Adj. *von mir gethan.*

मत्कोटक m. *Termite* Hem. Par. 8,342. fg.

मत्त 1) Adj. s. u. 1. मद्. — 2) m. *a*) **Büffel* Râgân. 19,22. — *b*) **der indische Kuckuck* Râgân. 19, 110. — *c*) **Stechapfel* Râgân. 10,18. — *d*) N. pr. eines Rakshas. — 3) f. आ *a*) **ein berauschendes Getränk.* — *b*) **Biene* Râgân. 19,127. — *c*) *ein best. Metrum.*

मत्तक 1) Adj. *einen kleinen Wahn habend, ein wenig übermüthig.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen. Vielleicht ist सुमनो° als ein Name zu fassen.

मत्तकाल m. N. pr. eines Fürsten.

मत्तकाशिनी Adj. f. *sich wie berauscht gebahrend* (von reizenden Frauen), insbes. in der Anrede.

*मत्तकीश m. *Elephant.*

*मत्तगामिनी Adj. f. *wie berauscht einherschreitend* (von reizenden Frauen).

मत्तनाग m. 1) **ein brünstiger Elephant.* — 2) N. pr. eines Autors.

मत्तमयूर 1) m. *a*) *ein freudetrunkener Pfau.* — *b*) N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,218. — *c*) Pl. = मत्तमयूरक Nîlak. zu MBh. 2,32,5. — 2) n. *ein best. Metrum.*

मत्तमयूरक m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

मत्तमातङ्गलीलाकर (wohl n.) *ein best. Metrum.*

*मत्तर Compar. von मत्.

मत्तवाञ्चीनमूलिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मत्तवारण 1) m. *ein brünstiger Elephant* Vâsav. 110,2. — 2) (*m. n.) *Gitter* oder *Hecke um ein Haus* u. s. w. — 3) n. *a) Spitze, Thürmchen* Vâsav. 110,2. — *b) *gestampfte Betelnüsse.*

मत्तवारणीय Adj. etwa *am Thürmchen* (eines Wagens) *befindlich* Bâlar. 91,13.

मत्तविलासिनी f. *ein best. Metrum.*

मत्तॅस् Adv. Abl. = मॅत् *von mir* u. s. w.

मत्ताक्रीडा f. *ein best. Metrum.*

*मत्तालम्ब m. *Gitter* oder *Hecke um ein Haus* u. s. w.

*मत्तेभगमना Adj. f. *den Gang eines brünstigen Elephanten habend.*

मत्तेभविक्रीडित n. *ein best. Metrum.*

मत्पूर्व 1) Adj. *vor mir gelebt habend* Mârk. P. 133,14. — 2) m. *mein älterer Bruder* R. Gorr. 2, 93,14.

1. मत्य, मतॅय n. 1) *Egge* oder *Walze* Tândja-Br. 2,9,2. — 2) *Kolben.* — 3) **das Eggen* oder *Walzen.*

2.*मत्य n. = ज्ञानस्य कारणम्.

मत्स 1) m. *a) *= मत्स्य *Fisch.* — *b) ein Fürst der* Matsja. v. l. मत्स्य. — 2) f. ई *Fischweibchen* Spr. 7707.

मॅत्सखि m. (Nom. °खा) *mein Genosse* oder *Freund.*

*मत्सगण oder *°गणठ m. *ein best. Fischgericht.*

मत्सरॅ 1) Adj. *a) ergötzend, berauschend.* — *b) lustig.* — *c) selbstsüchtig, eigennützig.* — *d) neidisch, eifersüchtig.* — 2) m. *a) Ergötzer,* so v. a. Soma. — *b) Neid, Missgunst, Eifersucht, — auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) Unwille.* — *d) das Versessensein auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *e)* N. pr. eines Sâdhja Hariv. 3,12,46. — 3) *m. f. (आ) *Fliege.* — 4) f. ई *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — Die Bedeutungen *selbstsüchtig* u. s. w. könnten auf einer falschen Etymologie des Wortes (मत्+सर) beruhen.

मत्सरॅवत् Adj. = मत्सरॅ 1) *a).*

मत्सरिॅन् Adj. 1) dass. — 2) *neidisch, — auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *versessen auf* in अमत्सरिन् (Nachtr. 4).

मत्सरीकृता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

मत्सिन् Adj. *Fische —,* so v. a. *Wasser enthaltend, durch W. bezeichnet* (Grenze) Nârada in Mit. 2,62,*b*,12 und Vîram. 139,*a*,16.

मॅत्स्य 1) m. *a) Fisch.* Personificirt als Fürst mit dem Patron. सांमदॅ. Am Ende eines adj. Comp. *f. आ. — *b) *ein best. Fisch.* — *c)* Du. *die Fische im Thierkreise.* — *d) eine best. Figur* Hemâdri 1, 126,8. = स्वस्तिकमध्याकृतिः 12. 13. — *e) eine best. Lichterscheinung.* — *f)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *g) ein Fürst der* Matsja. — *h)* N. pr. α) eines Sohnes des Vasu Uparikara *und Fürsten der* Matsja. — β) eines Lehrers. — 2) f. मत्स्या *a) Fischweibchen.* — *b)* N. pr. einer Tochter des Vasu Uparikara.

मत्स्यक m. *Fischchen.*

*मत्स्यकरण्डिका f. *Fischkorb, — kasten, — behälter.*

मत्स्यगन्ध 1) Adj. (f. आ) *Fischgeruch habend;* f. Beiw. und Bein. der Satjavati, der Mutter Vjâsa's. — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. — 3) *f. आ *Commelina salicifolia* Râgân. 4,108. Bhâvapr. 1,168. Dhanv. 4,36.

*मत्स्यघण्ट m. *ein best. Fischgericht.*

मत्स्यघात m. *Fischerhandwerk.*

मत्स्यघातिन् 1) Adj. *Fische tödtend.* पुरुष m. so v. a. *Fischer.* — 2) m. *Fischer.*

*मत्स्यजाल n. *Fischnetz.*

मत्स्यजीवत्, und °जीविन् m. *Fischer.*

मत्स्यण्डिका (Karaka 6,1) und मत्स्यण्डी f. *eingedickter Saft vom Zuckerrohr* Râgân. 14,99. Bhâvapr. 2,65. Mat. med. 266.

मत्स्यद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der — Hälfte des* Mârgaçira.

मत्स्यद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*मत्स्यधानी f. *Fischbehälter.*

1. मत्स्यध्वज m. *ein Fisch als Abzeichen, — Erkennungszeichen* Ragh. 7,37.

2. मत्स्यध्वज m. N. pr. eines Berges.

मत्स्यनाथ m. N. pr. eines Mannes.

मत्स्यनारी f. *halb Fisch halb Weib,* Bein. der Satjavati.

*मत्स्यनाशक und *°नाशन m. *Meeradler.*

*मत्स्यपित्ता f. *Helleborus niger* Râgân. 6,132.

मत्स्यपुराण n. *das von* Vishṇu *als Fisch verkündete* Purâṇa.

मत्स्यप्रादुर्भाव m. Vishṇu's *Erscheinung auf Erden als Fisch.*

मत्स्यबन्ध m. *Fischer.*

*मत्स्यबन्धन 1) n. *Angel.* — 2) f. ई *Fischkorb.*

मत्स्यबन्धिन् 1) m. *Fischer.* — 2) *f. °नी *Fischkorb.*

मत्स्यमाधव n. N. pr. eines Tîrtha.

*मत्स्यरङ्क und *°रङ्ग m. *Eisvogel.*

मत्स्यराज m. 1) Pl. *die bestsn Fische* Bhâvapr. 4,18. — 2) **Cyprinus Rohita.* — 3) *ein Fürst der* Matsja.

मत्स्यविद् Adj. *fischkundig.*

मत्स्यविन्ना f. *eine best. Pflanze.*

*मत्स्यवेधन 1) n. f. (ई) *Angel.* — 2) f. ई *Seerabe.*

*मत्स्यशकला f. *Helleborus niger* Bhâvapr. 1,173. 3,101.

मत्स्यसगन्धिन् Adj. *Fischgeruch habend.*

*मत्स्यसंघात m. *Fischbrut.*

*मत्स्यसंतानिक m. *ein best. Fischgericht.*

मत्स्यसूक्त n. Titel eines Werkes.

मत्स्यहॅन् m. *Fischer.*

मत्स्याण्डक m. (*f. आ) *eine* Soma-*Pflanze* Karaka 6,1. — 2) *f. °ण्डिका *eine Grasart* Râgân. 8,116.

*मत्स्याण्डी f. 1) *eine* Soma-*Pflanze.* — 2) *Hingcha repens.* — 3) *Solanum indicum* Râgân. 4,136. — 4) *eine Grasart,* = गण्डदूर्वा Râgân. 8,116.

*मत्स्याङ्गी f. fehlerhaft für मत्स्याण्डी.

मत्स्याण्ड 1) n. *Fischrogen* Bhâvapr. 1,147. — 2) m. Du. Pañkar. 3,13,14. Richtig मत्स्यण्डी.

*मत्स्याद् Adj. *von Fischen sich nährend.*

मत्स्याद् Adj. dass.

*मत्स्यादनी f. *Commelina salicifolia* Râgân. 4, 108. Dhanv. 4,36.

मत्स्यावतार m. = मत्स्यप्रादुर्भाव. °प्रबन्ध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मत्स्याशन m. *Eisvogel.*

मत्स्याशिन् Adj. *von Fischen lebend* Bhâvapr. 2,11.

मत्स्यासुर m. N. pr. eines Asura.

मत्स्येन्द्र m. N. pr. eines Lehrers. Auch °नाथ.

मत्स्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*मत्स्योत्था f. Bein. der Satjavati Gal.

मत्स्योदरिन् m. N. pr. eines Bruders der Satjavati.

मत्स्योदरी f. 1) *Bein. der Satjavati. — 2) N. pr. eines Tîrtha in Benares.

मत्स्योदरीय Adj. *aus dem Bauch eines Fisches stammend.*

मत्स्योपजीविन् m. *Fischer.*

1. मथ्, मन्थ्, मथति, °ते (metrisch), मॅन्थति, मन्थते (metrisch; vgl. jedoch u. वि), मॅथ्नाति, मथ्नीते; Pass. मथ्यॅते, Partic. मथित. Grundbedeutung *mit Kraft umdrehen, umrühren.* 1) अग्निम् *Feuer erzeugen durch Reibung eines Holzes in einem andern.* — 2) das Reibholz (Acc.) *reiben.* — 3) einen Körper oder einen Körpertheil (Acc.) *nach Art des Reibholzes reiben* um aus ihnen Nachkommenschaft zu erzeugen. — 4) *quirlen, rühren* (Milch zu Butter). Auch mit Acc. des Behälters, in dem ge-

quirlt wird. *Etwas aus Etwas quirlen*, mit doppeltem Acc. — 5) *rühren, vermengen.* — 6) *schütteln.* — 7) *schütteln*, so v. a. *zerzausen, hart mitnehmen, aufreiben, klein machen, zerstören, beschädigen, in Unordnung bringen.* — 8) *aufregen.* — 9) मथित *ausgerenkt.* — Caus. मन्थयति (Milch) *rühren lassen.* — Mit अधि, अग्निम् *Feuer durch Reibung erzeugen.* — Caus. अधिमन्थित *aufgerüttelt*, so v. a. *in einen Zustand der Reizung versetzt* (zur Erklärung von अधिमन्थ). — Mit अभि 1) *umdrehen* (bei der Feuerreibung). — 2) अग्निम् *Feuer erzeugen durch Reibung.* — Mit अव *rühren, stochern.* — Mit आ 1) *quirlen* (das Meer). — 2) *schütteln, in heftige Bewegung versetzen.* — Mit उद् 1) *aufrütteln, aufschütteln, durchschütteln.* — 2) *hart mitnehmen, mit Schlägen begegnen.* उन्मथ्य so v. a. *mit Gewalt.* — 3) *abschlagen, abreissen* (den Kopf). — 4) *abreiben, abschälen.* — 5) *ausreissen, entwurzeln.* — 6) *aufreiben, tödten, zu Nichte machen* überh. — 7) *widerlegen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,2. 3,2,36. — 8) *aufrühren, aufregen, erregen.* — 9) *mengen.* उन्मथित *vermengt mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. उन्मथयति *in heftige Bewegung versetzen, erregen.* — Mit प्रोद् in °प्रोन्माथिन्. — Mit समुद् 1) *niederschiessen, abschiessen.* — 2) *aufrühren, erregen.* — Mit उप *einrühren, umrühren.* — Mit नि *niedermachen, tödten.* — Mit निस् 1) *durch Reiben herauslocken* (Feuer), *Etwas aus Etwas herausreiben* (mit doppeltem Acc.). — 2) *herausquirlen.* — 3) *quirlen, rühren.* — 4) *herausschütteln, herauszerren.* — 5) *hart mitnehmen, mit Schlägen begegnen.* निर्मथ्य so v. a. *mit Gewalt.* — 6) *zermalmen, zerbrechen, zu Nichte machen* überh. — 7) *erschüttern, aufregen, erregen.* — 8) *wegwischen.* निर्मथित *weggewischt.* — Mit विनिस् 1) *herausquirlen.* — 2) *zermalmen, zu Nichte machen* (Feinde). — Mit संनिस् *herausquirlen.* — Mit परि *abrupfen.* — Mit प्र 1) *quirlen* (das Meer). — 2) *wegzerren, losreissen, abreissen, abschlagen* (den Kopf), *ausreissen* (ein Auge). — 3) *stark zusetzen, hart mitnehmen, bezwingen, zwingen.* — 4) *zu Grunde richten, zerstören, verwüsten.* — Caus. प्रमाथयति 1) *stark zusetzen, hart mitnehmen.* — 2) *niedermachen, tödten, schlachten* (v. l. प्रमाप्य st. प्रमाथ्य). — Mit वि 1) Med. *wegreissen, entreissen, wegnehmen* TS. 3,3,4,3. Çat. Br. 2,3,1,12. 13. 2,24. 26. — 2) Med. *auseinanderzerren, in Stücke reissen, zerschlagen.* — 3) Act. *verhauen, zersprengen.* — 4) *zerstören* (eine Stadt); nur विमथित. — 5) *verwirren* (die Sinne, den Geist); nur विमथित (Harshaṃk. 117, 5) und विमथितुम्. — Mit अभिवि *zerreiben, zerbröckeln.* — Mit सम् *zerhauen, zerschlagen, heftig schlagen.*

2. मथ् 1) Adj. *vernichtend, Vernichter* in मधुमथ्. — 2) m. (nur in den schwächsten Casus) *a) Rührstock, Butterstössel.* — *b) *Donnerkeil.* — *c) *Wind.*

*मथक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

मथन् (nur Instr. मथा) *Reibholz zur Erzeugung von Feuer.*

मथन 1) Adj. (f. ई, einmal आ) *a) stark zusezzend, hart mitnehmend.* — *b) zu Nichte machend.* — 2) *m. *Premna spinosa.* — 3) n. *a) das Reiben.* — *b) das Quirlen.* — *c) das Herausquirlen.* — *d) hartes Mitnehmen.* — *e) das Zunichtemachen* 290,12.

मथनाचल m. *der Berg, den die Götter und* Dânava *beim Quirlen des Milchmeeres als Butterstössel gebrauchten, der Berg* Mandara.

(मथव्य) मथाविंश AV. 2,35,2 fehlerhaft für मध्यंश.

मथा Indecl. *eine best.* Nidhâna-*Formel.*

मथात n. Name eines Sâman. Richtig माथात.

मथाय्, मथायँति 1) Feuer *durch Reiben erzeugen* ṚV. 1,141,3. — 2) *abreissen, ablösen* (den Kopf) ṚV. 5,30,8. 6,20,6. — 3) *schütteln* AV. 2, 30,1. — Mit उद् *aufrütteln, aufschütteln* AV. 20, 132,4. — Mit परि *ausraufen, abrupfen* ṚV. 9,77,2.

1. मथि 1) Adj. in उरुमँथि, वस्त्रमँथि und कविमँथि. — 2) *m. (nur vor consonantisch anlautenden schwachen Casusendungen) *Rührstock, Butterstössel.*

2. मथिँ f. Vâlakh. 3,8 wohl fehlerhaft für मतिँ.

मथित 1) Adj. s. u. 1. मथ्. — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers. — 3) n. *Buttermilch ohne Wasserzusatz* Râgan. 15,15. Bhâvapr. 6,39.

°मथितर् Nom. ag. *Zermalmer, Vernichter.*

मथितोस् Gen. Infin. von 1. मथ्. वि वा मथितोः Ait. Br. 1,10,2.

*मथिन् von den Grammatikern angenommen st. 1. मथि 2).

*मथीन्, मथीनति künstliches Denomin. von मथिन्.

*मधु m. N. pr. = मधु; vgl. माधवँ.

मधुर 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. verschiedener Städte Hem. Par. 2,224. 6,42.

मधुरनाथ 1) m. *a)* Bein. Krshṇa's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

मधुरादास m. N. pr. des Verfassers der Vṛshabhânugâ Vṛshaḅ. 237,*b*,9.

मधुरानाथज्ञातिमाला f. (Opp. Cat. 1), °नाथीय n. (ebend.), मधुरामाहात्म्य n. (ebend.) und मधुरासेतु m. Titel von Werken.

मधुरेश m. 1) *Bein. Krshṇa's. — 2) N. pr. eines Autors.

*मधूरा f. = मधुर 2).

°मथ्य Adj. 1) *zu reiben aus* in उल्मुकमथ्यँ. — 2) *zu quirlen —, gequirlt werdend aus.*

मथ्यँ Adj. *agitatus.*

1. मद्, मन्द्, मँदति, मँन्दति (trans.), °ते (intrans.), ममँत्ति, माँद्यति (intrans.). 1) intrans. Act., selten Med. *a) sich freuen, fröhlich —, heiter sein, frohlocken, sich ergötzen, schwelgen in, sich wohl befinden bei, sich gütlich thun an* oder *in* (Instr., Gen., Loc., selten Acc.), *sich in Etwas berauschen, berauscht* (auch in übertragener Bed.) *werden durch* (Instr.). मँन्दमान *freudig.* — *b) selig sein* (von Göttern und Seligen). — *c) wallen, kochen* (vom Wasser). — *d)* angeblich *schlafen.* — 2) trans. Act. *erfreuen, ergötzen, erheitern, begeistern, berauschen.* — 3) मत्तँ *a) freudig erregt, ausgelassen vor Freude, berauscht, trunken* (eig. und übertr.). — *b) berauscht, freudig erregt*, so v. a. *brünstig* (von Thieren aller Art, insbes. aber vom Elephanten). — Die Lexicographen geben folgende Bedeutungen an: हर्ष, स्तुतिनोदस्वप्नगतिषु, कान्तौ, ज्ञाने, = स्खलति und अर्चति. — Caus. मादँयति, °ते, मदँयति, °ते, मन्दँयति; 1) Act. *ergötzen, erheitern, erfreuen, befriedigen, berauschen* (auch in übertr. Bed.), *betäuben.* Med. metrisch. — 2) Med. *a) sich ergötzen, fröhlich sein, sich wohl befinden, sich behagen lassen.* — *b) ein Leben der Freude führen, selig sein.* — Mit अनु *mit Freudenbezeugung empfangen* oder *begleiten, zujubeln, zujauchzen;* mit Acc. अनुमत्त Benf. Chr. 200,14 fehlerhaft für अनुन्मत्त. — Mit अभि 1) *heiter —, lustig sein.* — 2) *ergötzen, erheitern.* अभिमत्त *berauscht.* — Mit अव Kâṭh. 25,7 wohl fehlerhaft für अनु. — Mit उद् 1) *von Sinnen kommen, verwirrt werden, den Verstand verlieren.* उँन्मत्त *von Sinnen seiend, gestört, verrückt, betrunken, berauscht, von einem Wahn ergriffen; wüthend* (Thier); *aufgeregt* (Augen). Compar. उन्मत्ततर. — 2) *erheitern, ergötzen.* — Caus. *aufregen, in Ekstase versetzen; verwirrt machen, von Sinnen bringen, verrückt machen.* — Mit प्रोद् *anfangen toll —, wüthend zu werden.* — Mit उप *aufmuntern, Muth einsprechen.* — Mit परि in परिमाद् und परिमाद्. — Mit प्र 1) *sich er-*

götzen, heiter sein, frohlocken. प्रमत्त *berauscht, trunken; aufgeregt, brünstig, geil.* — 2) *achtlos sein,* — *in Bezug auf* (Abl.), *nicht achten auf* (Loc.), *sich eine Unachtsamkeit zu Schulden kommen lassen.* प्रमत्त *sorglos, achtlos, fahrlässig, nicht achtend auf, vernachlässigend,* — *in Bezug auf* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *über Etwas* (Loc.) *seine Pflicht vergessen, sich in Bezug auf Etwas gehen lassen.* प्रमत्त mit Loc. — 4) *in Verwirrung gerathen* (von Leblosem). — Caus. 1) प्रमादयति, प्रमन्दयति *a) Etwas verscherzen.* प्रमादित *verscherzt.* — *b)* Med. *sich ergötzen, sich gütlich thun an.* — 2) प्रमदयति *entzücken* Bâlar. 78,23. — Mit अभिप्र 1) *ergötzen, erfreuen.* — 2) *verwirren, betäuben, confundere.* — Mit विप्र, °मत्त wohl *nicht versäumt.* — Mit संप्र, °मत्त 1) *brünstig.* — 2) *versessen auf* (mit Infin.). v. l. संप्रवृत्त. — 3) *sorglos, achtlos.* — Mit वि 1) *lustig sein.* विमद्त् *lustig.* — 2) *verworren werden, aus der richtigen Verfassung kommen.* विमत्त *aus d. r. V. gekommen.* — 3) *brünstig sein.* Nur विमत्त *brünstig.* — 4) *irre machen, aus der richtigen Lage bringen.* — Caus. *confundere.* विमदित *aus der richtigen Verfassung gebracht.* — Mit सम् 1) *sich mit Andern ergötzen.* — 2) *an Etwas* (Instr.) *sich ergötzen.* — 3) संमत्त *aufgeregt, hingerissen, berauscht* (in übertragener Bed.); *brünstig* (Elephant). — Caus. संमादयति und संमदयति 1) *ergötzen, erheitern.* — 2) *betrunken machen.* — 3) Med. *begeistert* — oder *betrunken sein.*

2. मद् (stark माद्) in सधमाद्.

3. मद्, मन्द्, °मदति, मर्मत्तन, ममन्धि, अममन्; *zögern, zuwarten, stillstehen.* — Mit नि in निमद्. — *Caus. निमादयति *deutlich aussprechen.* — Mit उपनि *zum Stillstehen bringen, zurückhalten.*

मद् 1) m. *a) Heiterkeit, gute Laune, Begeisterung, Aufgeregtheit, Rausch, Betrunkenheit.* गृत्समदस्य मदे Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *b) Rausch, Fieber* in übertragener Bed.; vgl. अन्न° (Nachtr. 4). — *c) Liebesrausch, Geilheit, Brunst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) Hochmuthsrausch, Hochmuth, Uebermuth, Dünkel.* Das was den Hochmuth u. s. w. erzeugt, steht im Gen. oder geht im Comp. voran. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *e) erheiternder —, begeisternder —, berauschender Trank.* — *f) Honigseim.* — *g) Brunstsaft eines Elephanten.* — *h)* ἀφροδισία νότις (beim Weibe). — *i) *der männliche Same.* — *k) *Moschus.* — *l) *ein schönes Ding.* — *m) *Fluss.* — *n) das 7te astrol. Haus* Varâh. Brh. 9, 15. — *o)* der personificirte *Rausch* ist ein Ungeheuer, welches Kjavana schafft um Indra zu zwingen, dass er den Açvin am Soma-Trank theilzunehmen gestatte. Auch als ein Sohn Brahman's personificirt. — *p)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Dieners des Çiva. — 2) *f. मदी = चषकवस्तु oder कृषकवस्तु. — 3) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1,145.

*मदक n. *Wachs* Râgân. 13,77.

*मदकट m. = षण्ड. Beruht auf einer falschen Lesart.

मदकर Adj. *berauschend.*

मदकरिन् m. *ein brünstiger Eelephant.*

मदकल Adj. 1) *in Folge des Liebesrausches sanft klingend.* — 2) *im Liebesrausch sanfte Töne von sich gebend* Kâd. 20,14. — 3) *im Beginn der Brunstzeit befindlich* oder *brünstig* überh. (Elephant) Kâd. 5,20. — 4) *berauscht, im Rausch taumelnd* Kâd. 26,17.

मदकारिन् und मदकृत् Adj. *berauschend.*

*मदकोकिल n. *ein freigelassener Bulle.*

*मदगन्ध 1) m. *Alstonia scholaris* Râgân. 12,35. — 2) f. आ *a) ein berauschendes Getränk* Râgân. 14,136. — *b) Linum usitatissimum* oder *Crotolaria juncea.*

*मदगमन m. *Büffel.* Fehlerhaft; vgl. मन्दगमना.

*मदघ्नी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

1. मदच्युत् Adj. 1) *in Aufregung sich bewegend, ausgelassen, lustig, taumelnd, vom* Soma *begeistert.* Sâs. gewöhnlich *Uebermuth dämpfend.* — 2) *heiter,* so v. a. *ergötzlich, erfreuend, begeisternd.*

2. मदच्युत् Adj. *Brunstsaft träufelnd.*

मदच्युत Adj. *vor Freude —, im Rausche taumelnd.*

मदजल n. *Brunstsaft* (des Elephanten).

*मदादिन् gaṇa प्रगल्भादि.

मदडिंडिम n. *ein starker Erguss von Brunstsaft* Ragh. 5,47.

मदद्विप m. *ein brünstiger Elephant* Spr. 7731.

मदधार m. N. pr. eines Fürsten.

मदन 1) *Adj. zur Erklärung von मन्द्र. — 2) m. *a) Geschlechtsliebe, das Gefühl der Wollust;* personificirt als *Liebesgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art von Umarmung.* — *c) *Frühling.* — *d) *Biene.* — *e) Wachs;* vielleicht in °पट्टिका. — *f) Vanguiera spinosa.* — *g) *Stechapfel.* — *h) *Phaseolus radiatus.* — *i) *Acacia Catechu.* — *k) *Alangium hexapetalum.* — *l) *Mimusops Elengi.* — *m) ein best. Tact* S. S. S. 212. — *n) das 7te astrol. Haus* Varâh. Brh. 6,11. 23(21),6. — *o)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ *ein berauschendes Getränk.* — 4) *f. ई *a) ein berauschendes Getränk.* — *b) Moschus.* — *c) eine best. Pflanze,* = अतिमुक्तक. — 5) n. *a) eine best. mythische Waffe.* मादन v. l. — *b) *Wachs* Râgân. 13,75.

*मदनक 1) m. *a) Artemisia indica.* Richtig दमनक. — *b) Stechapfel* Dhanv. 4,4. — 2) n. *Wachs* Bhâvapr. 2,63. — मदनिका s. bes.

*मदनकण्टक m. *Vanguiera spinosa.*

*मदनकाकुत्स्थ m. *Taube* Râgân. 19,107.

मदनगृह n. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

मदनगोपाल m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. eines Mannes.

मदनगोपालवादप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मदनचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

मदनतन्त्र n. *die Lehre von der Geschlechtsliebe* Daçak. 62,14.

मदनतृष्णा f. N. pr. einer Tänzerin Kautukas.

मदनत्रयोदशी f. *der 13te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

मदनदंष्ट्रा f. N. pr. einer Fürstin.

मदनदमन m. Bein. Çiva's.

मदनदहन m. 1) Bein. Çiva-Rudra's. — 2) Bez. *der Zahl eilf.*

मदनद्विष् m. Bein. Çiva's Bâlar. 66,10.

*मदननालिका f. *ein untreues Weib.*

मदननृप m. N. pr. eines Autors.

*मदनपक्षिन् m. *Predigerkrähe.*

मदनपट्टिका f. vielleicht *Wachstafel.*

मदनपराजय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 654.

*मदनपाठक m. *der indische Kuckuck.*

मदनपारिजात m. Titel eines Werkes.

मदनपाल m. N. pr. eines Fürsten, dem verschiedene Werke zugeschrieben werden.

मदनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मदनप्रभ N. pr. 1) m. eines Vidjâdhara. — 2) f. आ einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

मदनभवन n. in der Astrol. *das 7te Haus.*

मदनमञ्जुका f. N. pr. einer Tochter des Madanavega, nach der der 6te Lambaka im Kathâs. benannt ist.

मदनमञ्जरी f. N. pr. 1) einer Tochter des Jaksha-Fürsten Dundubhi. — 2) einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — 3) verschiedener Frauen Ind. St. 14,157. — 4) einer Predigerkrähe.

मदनमय Adj. *ganz vom Liebesgott beherrscht*

Spr. 7620.

मदनमह् m. (291,25) und मदनमहोत्सव m. (294, 2) *ein zu Ehren des Liebesgottes gefeiertes (grosses) Fest.*

मदनमाला f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मदनमालिनी f. desgl.

मदनमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

मदनमोदक m. *eine best. aphrodisische Mixtur* Mat. med. 240.

मदनमोहन m. Bein. Kṛshṇa's.

मदनमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

मदनयष्टिकेतु m. *eine Art Fahne* Kâd. 56,4.

मदनरत्न n. und °प्रदीप m. Titel zweier Werke.

मदनराज m. N. pr. eines Mannes.

मदनरिपु m. Bein. Çiva's.

मदनरेखा f. N. pr. 1) der angeblichen Mutter Vikramâditja's. — 2) einer Prinzessin Ind. St. 15,252.

मदनललित 1) Adj. (f. आ) *im Gefühl der Liebe in liebenswürdiger Einfalt erscheinend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मदनलेखा f. 1) *Liebesbrief.* — 2) N. pr. verschiedener Frauen.

मदनवती f. N. pr. einer Stadt Ind. St. 14,124.

मदनविनोद m. Titel eines Werkes.

मदनवेग m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

*मदनशलाका f. 1) *Predigerkrähe.* — 2) *das Weibchen des indischen Kuckucks.* — 3) *ein Aphrodisiacum.*

मदनसंजीवन 1) n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30. — 2) f. ई N. pr. eines göttlichen Weibes Ind. St. 15,364.

*मदनसारिका f. *Predigerkrähe.*

मदनसिंह m. N. pr. verschiedener Männer.

मदनसुन्दरी f. N. pr. einer Surâṅganâ (Ind. St. 15,241) und verschiedener Frauen.

मदनसेना f. desgl. Ind. St. 15.

मदनकरा f. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

मदनाढ्य Adj. in Verbindung mit पारिजात = मदनपारिजात.

*मदनाग्रक m. *Paspalum scrobiculatum* Râǵan. 16,86.

*मदनाङ्कुश m. 1) *penis.* — 2) *Fingernagel.*

मदनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*मदनातपत्र n. *cunnus* Bhâvapr. 1,18.

मदनादित्य m. N. pr. eines Mannes.

मदनान्तक m. Bein. Çiva's.

मदनान्धमिश्र m. N. pr. eines Mannes Hâsj.

मदनाभिराम m. N. pr. eines Fürsten Kaurap. (A.) 2.

मदनाय्, °यते *dem Liebesgott gleichen.*

*मदनायुध n. *die weibliche Scham.*

*मदनायुष m. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,200.

मदनारि m. Bein. Çiva's Prasannar. 71,16.

*मदनालय m. 1) *die weibliche Scham.* — 2) *Lotus.* — 3) *Fürst, König.* — 4) = मदनभवन.

मदनावस्थ Adj. *verliebt.*

मदनावस्था f. *Verliebtheit* 309,29.

मदनाशय m. *Geschlechtstrieb.*

मदनिका f. ein Frauenname 293,1.

मदनीय Adj. *berauschend.*

*मदनेच्छाफल m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,19.

मदनोत्सव m. 1) * = मदनमह्. — 2) *ein best. Spiel.*

*मदनोत्सवा f. *eine Buhldirne im Himmel.*

मदनोद्यान n. N. pr. eines *Lustgartens.*

मदन्तिका f. *eine best.* Çruti S.S.S. 23.

मदन्ती f. 1) Pl. (sc. आपस्) *wallendes —, siedendes Wasser* Ind. St. 9,215. — 2) *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

मदपटु 1) Adj. *brünstig* (Elephant) MBh. 12,177, 21. — 2) Adv. *im Liebesrausch hell* oder *laut* (singen) Ragh. 5,75.

मदपति m. *Herr des Freudentranks* RV.

मदप्रद Adj. *berauschend* und *Dünkel bewirkend* Spr. 7716.

*मदप्रवेग m. *das Hervorquellen des Brunstsaftes beim Elephanten.*

*मदभङ्गिनी f. *Asparagus racemosus.*

मदमत्ता f. *ein best. Metrum.*

मदमुच् Adj. *Brunstsaft entlassend, brünstig* (Elephant).

मदयन्तिका f. 1) *arabischer Jasmin* Varâh. Jogaj. 7,4. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

मदयन्ती f. 1) *arabischer* oder *wilder Jasmin.* — 2) N. pr. der Gattin Kalmâshapâda's (Mitrasaha's) 107,25. 108,6.

मदयितर् Nom. ag. *Ergötzer, Berauscher.*

*मदयितु 1) m. *a) der Liebesgott.* — *b) Branntweinbrenner.* — *c) ein Betrunkener.* — *d) Wolke.* — 2) m. n. *ein berauschendes Getränk.*

*मदराग m. 1) *der Liebesgott.* — 2) *Hahn.*

मदरुद्रदत्त m. N. pr. eines Autors.

मदर्पितपुर oder मदर्पितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मदलेखा f. 1) *eine durch Brunstsaft gebildete Linie* Kâd. 66,12. — 2) *ein best. Metrum.*

मदवल्लभ m. N. pr. eines Gandharva Bâlar. 89,16.

मदवारि n. *Brunstsaft* (des Elephanten).

*मदविह्वल Adj. *brünstig* (Elephant).

मदवृद्ध Adj. *durch* Soma *begeistert.*

*मदवृन्द m. *Elephant.*

*मदव्याधि m. = मदात्यय Râǵan. 20,17.

*मदशाक m. *Portulaca quadrifida.*

*मदशौण्डक n. *Muskatnuss.*

*मदसार m. *Salmalia malabarica.*

*मदस्थल und *मदस्थान n. *Weinhaus, Schenke.*

*मदस्तिनी f. *eine* Karaṅǵa-*Art.*

मदकेतु m. *Grislea tomentosa.*

*मदाघ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*मदाढ्य 1) m. *a) die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — *b) Nauclea Kadamba* Râǵan. 9,101. — 2) f. आ *eine roth blühende Barleria.*

*मदातङ्क m. = मदात्यय Râǵan. 20,17.

मदात्मानन्द् m. N. pr. eines Autors.

मदात्यय m. *ein krankhafter Zustand in Folge häufigen Rausches, Delirium tremens* Karaka 6,12.

मदात्ययित Adj. *das Delirium tremens habend* Karaka 8,2.

मदान्ध 1) Adj. *a) in Folge eines Rausches blind, berauscht.* — *b) vor Brunst blind, brünstig.* — *c) vor Hochmuth blind.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मदामद् Adj. *in steter Aufregung seiend.*

*मदाम्भात m. *eine auf einem Elephanten stehende Pauke.*

*मदाम्बर m. *Elephant.*

*मदार m. 1) *Schwein.* — 2) *Elephant.* — 3) *ein brünstiger Elephant.* — 4) *Stechapfel.* — 5) *Liebhaber, ein Verliebter.* — 6) *ein best. Parfum.* — 7) N. pr. eines Fürsten.

*मदार्मद् m. *ein best. Fisch.*

मदालस 1) Adj. (f. आ) *träge in Folge eines Rausches.* — 2) f. आ *a)* N. pr. einer Tochter des Gandharva Viçvâvasu. — *b)* Titel eines Werkes.

मदालसचम्पू f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 158.

*मदालापिन् m. *der indische Kuckuck.*

मदावत्त् Adj. (f. °वती) *berauschend.*

मदावस्था f. *Brunst.*

*मदाह्व m. *Moschus.*

मदि und °का f. *eine Art Egge* oder *Walze.*

मदिन् Adj. *erfreuend, berauschend; lieblich.* Compar. मदित्तर, Superl. मदित्तम.

मदिर 1) Adj. = मदिन्. — 2) *m. *eine roth blühende* Khadira-*Art.* — 3) f. मदिरा *a) ein berauschendes Getränk.* — *b) *eine brünstige Bach-*

stelze oder *Bachstelze* überh. — *c*) *ein best. Metrum.* — *d*) Bein. der Durgâ. — *e*) N. pr. α) der Gattin Varuṇa's VP. 5,25,3. — β) einer Gattin Vasudeva's. — γ) der Mutter der Kâdambarî.

मदिरदृश् Adj. *liebliche, berauschende Augen habend; f. ein solches Weib* Vidḍh. 13,8.

मदिरनयन Adj. (f. आ) dass. Kautukar. 94. Auch मदिरायतनयना.

मदिरात्त 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) m. N. pr. eines jüngern Bruders des Çatânîka.

*मदिरागृह् n. *Weinhaus, Schenke.*

मदिरामय Adj. (f. ई) *aus berauschendem Getränk bestehend* Harshaḱ. 90,13.

मदिरावती f. N. pr. 1) eines Mädchens und Titel des nach ihm benannten 13ten Lambaka im Kathâs. — 2) eines andern Mädchens Harshaḱ. 127,5.

मदिराश्व m. N. pr. zweier Fürsten.

*मदिरासख m. *der Mangobaum.*

मदिरासव m. *ein berauschendes Getränk.*

मदिरेक्षण Adj. (f. आ) = मदिरदृश्.

मैदिष्ठ 1) Adj. (f. आ) Superl. zu मद्॰न्. — 2) *f. मदिष्ठा *ein berauschendes Getränk.*

*मदिष्णु Adj. als Erklärung von मन्दि॰.

मदीय Adj. *mein, der meinige.*

मदु॰घ m. *eine best. Honigpflanze* oder *ein Süssholz.*

मदुर m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,94. 96.

मदेरघु Adj. *in der Begeisterung flink, — eilend.*

मदेरु॰ Adj. nach Sâj. = बलातिशयमत्त oder स्तुत्य.

मदोत्कट 1) Adj. *a*) *berauscht.* — *b*) *sehr aufgeregt, in Wuth seiend.* — *c*) *am Anfange der Brunst stehend, brünstig* überh. (vom Elephanten). — 2) m. *a*) **Taube* Dhanv. 6,84. — *b*) N. pr. eines Löwen. — 3) f. आ *a*) **ein berauschendes Getränk* Râǵan. 14,138. — *b*) **Linum usitatissimum* Râǵan. 16,74. — *c*) Name der Dâkshâjanî in Ḱaitraratha.

मदोदग्र Adj. (f. आ) 1) *sehr aufgeregt, wüthend.* — 2) **von Hochmuth beseelt.*

मदोद्धत Adj. 1) **berauscht.* — 2) *von Hochmuth aufgeblasen.*

*मदोद्रेक m. *Melia Bukayun* Râǵan. 9,11.

मदोन्मत्त Adj. 1) *brünstig.* — 2) *von Hochmuth berauscht.*

*मदोल्लापिन् m. *der indische Kuckuck.*

मद्र in पुरुमद्र.

मद्गु॰ m. 1) *ein best. Wasservogel.* — 2) *ein best. im Laube lebendes Thier* (पर्णमृग). — 3) **eine Schlangenart.* — 4) **ein best. Fisch.* — 5) *Galeere, eine Art Kriegsschiff.* — 6) *eine best. Mischlingskaste.* — 7) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

मद्गु m. 1) *ein best. Fisch, Macropteronatus Magur* Bhâvapr. 4,18. — 2) *Taucher, Perlenfischer (eine best. Mischlingskaste).*

*मद्गुक 1) m. = मद्गु 1). — 2) f. °रिका in ग्राम° und ग्राम्य°.

*मद्गुसी f. *ein best. Fisch, Silurus Singio.*

*मद्य्, मद्यति Denomin. von मत् *ich.*

मद्य॰, मैद्य 1) Adj. (f. आ) *erfreuend, erheiternd, berauschend; lieblich.* — 2) n. *ein berauschendes Getränk,* insbes. *Branntwein.*

*मद्यकीट m. *Essigthierchen.*

मद्यकुम्भ m. *ein Topf für Branntwein* Spr. 4674.

*मद्यद्रुम m. *Caryota urens* Râǵan. 9,95.

मद्यप 1) Adj. (f. आ) *berauschende Getränke trinkend; m. Trunkenbold* Gaut. — 2) m. N. pr. eines Dânava.

*मद्यपङ्क m. *Maische.*

मद्यपान n. 1) *der Genuss berauschender Getränke.* — 2) *ein berauschendes Getränk.*

*मद्यपाशन n. *der Imbiss eines Säufers.* मद्यपासन fehlerhaft.

*मद्यपीत Adj. *ein berauschendes Getränk getrunken habend.*

*मद्यपुष्पा und *°पुष्पी f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,218.

*मद्यबीज n. *Weinhefe.*

*मद्यभाजन m. *ein Gefäss, aus dem berauschende Getränke getrunken werden.*

मद्यभाण्ड n. *ein Gefäss für berauschende Getränke* Vasishṭha 20,21.

*मद्यमण्ड m. *die obenauf schwimmenden geistigsten Theile gebrannter Getränke.*

*मद्यवासिनी f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,217.

मद्यविक्रय m. *Verkauf geistiger Getränke* 204, 25.

*मद्यसंधान n. *das Branntweinbrennen.*

मद्यात्तेप m. *Trunksucht* Ḱaraka 6,25.

*मद्यामोद m. *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,65.

मद्यासक्तक (°सक्तक?) m. N. pr. eines Mannes.

मद्र॰ 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes; Sg. *des von ihm bewohnten Landes.* — *b*) *ein Fürst der* Madra. — *c*) N. pr. eines Sohnes des Çibi und Urahnen des Volkes Madra. — 2) f. मद्रा *a*) *eine Personification der ersten* Mûrḱhanâ *im* Gândhâra-Grâma. — *b*) N. pr. α) einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,9. — β) eines Flusses. — 3) *f. मद्री *eine Fürstin der* Madra. — 4) *n. *Freude.* Mit Dat. oder Gen. beim Wunsche.

मद्रक 1) *Adj. माद्रो भक्तिरस्य. — 2) m. *a*) Pl. N. pr. eines verachteten Volkes, = मद्र. — *b*) *ein Fürst der* Madra. — *c*) *ein Bewohner von* Madra. — *d*) N. pr. eines Sohnes des Çibi und Urahnen der Madraka. — 3) f. मद्रिका *eine Bewohnerin von* Madra MBh. 8,40,38. 40. — 4) n. *a*) *ein best. Gesang.* — *b*) *ein best. Metrum.*

मद्रकार 1) *Adj. *Freude bewirkend.* — 2) m. N. pr. v. l. für मद्रगार Vaṃçabr. S. 6.

*मद्रकूल gaṇa धूमादि.

मद्रगार und °गारि m. N. pr. eines Mannes.

*मद्रंकर Adj. *Freude bewirkend.*

*मद्रनगर m. N. pr. einer *Stadt.*

मद्रनाभ m. *eine best. Mischlingskaste.*

मद्रप m. *Beherrscher der* Madra.

*मद्रसुता f. Bein. der zweiten Gattin Pâṇḍu's.

*मद्रह्रद m. N. pr. eines *Sees* Mahâbh. (K.) 28,1.

1. मद्रा f. s. u. मद्र.

2. *मद्रा Adv. mit कर् *scheeren.*

*मद्राय्, °यति, °यते *froh werden.*

*मद्रार्म n. P. 6,2,91.

मद्रि॰क् Adv. *auf mich zu, zu mir her.*

*मद्रिकाय्, °यते *sich wie eine* Madrikâ *benehmen.*

*मद्रुकस्थली f. gaṇa धूमादि.

(मद्यञ्च्) मद्रि॰ग्यञ्च् Adj. *gegen mich gewandt.* मद्रि॰ग्यक् Adv. *zu mir her.*

(मद्यद्रिक्) मद्रि॰ग्यद्रिक् Adv. = मद्रि॰क्.

मद्वत् Adj. 1) *wie ich.* — 2) *wie mir.*

मैद्वन् Adj. 1) *der Freude —, dem Rausche hingegeben.* — 2) *erfreuend, berauschend.*

मद्वस् Adj. 1) *erfreuend, berauschend.* — 2) *eine Form* oder *Ableitung des Zeitworts* 1. मद् *enthaltend.*

*मद्वर्गीण, *मद्वर्गीय und *मद्वर्ग्य Adj. *zu meiner Schaar —, zu meiner Partei gehörig.*

मद्विध Adj. *einer von meines Gleichen.*

मधव्य 1) Adj. *a*) *zum* Soma-*Genuss geeignet, — berechtigt.* — *b*) **aus Honig bestehend* Kâç. zu P. 4,4,139. — 2) *m. *der zweite Frühlingsmonat.*

मधु 1) Adj. (f. मधु, मधी und मधू) *a*) *süss, lieblich schmeckend.* — *b*) *lieblich, angenehm.* — 2) m. *a*) *der erste Frühlingsmonat.* — *b*) *Frühling.* — *c*) **Bassia latifolia.* — *d*) **Jonesia Asoka.* — *e*) **Süssholz.* — *f*) N. pr. α) zweier Asura; den einen erschlug Vishṇu, den andern Çatrughna. — β) eines der 7 Weisen unter Manu Ḱâkshusha. — γ) eines Sohnes des 3ten Manu. — δ) verschiedener Fürsten und anderer Männer. Pl. Madhu's *Nachkommen.* — ε) eines Berges. — 3) *f. मधु *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a*) *Süssigkeit,*

süsser Trank, Meth u. s. w. — *b*) *der* Soma-*Trank.* — *c*) *Milch* und *Erzeugnisse von Milch, Butter, Schmalz.* — *d*) *Honig* (ist berauschend). — *e*) *ein süsses berauschendes Getränk.* — *f*) **Wasser.* — *g*) **Schwefelkies* Bhâvapr. 1,256. — *h*) Titel eines Brâhmaṇa. — *i*) *ein best. Metrum.*

मधुक 1) *am Ende eines adj. Comp. = मधु Subst. — 2) Adj. *die Farbe des Honigs habend.* Nur in der Verbindung °लोचन Adj. als Beiw. Çiva's. — 3) m. *a*) *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Bassia latifolia* und *Jonesia Asoka.* — *b*) **Parra jacana* oder *goensis.* — *c*) **Süssholz.* — *d*) **eine Art Barde.* — *e*) मधुक N. pr. eines Mannes. — 4) f. आ *a*) **Menispermum glabrum.* — *b*) **Glycyrrhiza glabra* Râǵan. 6,148. — *c*) **eine schwarze Art Panicum.* — *d*) N. pr. eines Flusses VP.² 2,199. — 5) n. *a*) *Süssholz.* — *b*) **Zinn.*

*मधुकण्ठ m. *der indische Kuckuck.*

मधुकर 1) m. *a*) *Biene.* — *b*) **Courmacher.* — *c*) **Eclipta prostrata* oder *Asparagus racemosus.* — *d*) **the round sweet lime.* — 2) f. ई *a*) *eine als Weibchen gedachte Biene* zu Spr. 2742. — *b*) N. pr. eines Mädchens Harshaṅ. 127,7.

मधुकरमय Adj. *aus Bienen bestehend* Kâd. 171,24.

मधुकरराजन् m. *Bienenkönig*, d. i. — *königin.*

मधुकरसाह्व und °साहि m. N. pr. zweier *Fürsten.*

मधुकराय्, °यते *Bienen darstellen.*

मधुकरिका f. ein Frauenname.

मधुकरिन् m. *Biene* zu Spr. 2742.

*मधुकर्कटिका f. 1) *süsse Citrone* Mat. med. 127. — 2) *Dattel* Râǵan. 11,58.

*मधुकर्कटी f. 1) *süsse Citrone* Râǵan. 11,154. — 2) *süsse Gurke* Râǵan. 7,200.

*मधुकर्ण gaṇa कुमुदादि 2.

मधुकशा f. *eine süsse Geissel*, mit der die Açvin das Opfer süss machen sollen. Später ein Bild des Segens und Ueberflusses.

मधुकाण्ड n. Titel des 1ten Kâṇḍa in Bṛh. Âr. Up.

मधुकानन n. *der Wald des* Asura Madhu (an der Jamunâ).

मधुकार 1) m. *Biene.* — 2) f. ई *a*) *eine als Weibchen gedachte Biene.* — *b*) *ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177.

मधुकिरी f. *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S. S. S. 93.

*मधुकुक्कुटिका f. 1) *eine Citronenart mit übelriechenden Blüthen.* — 2) *eine andere Pflanze*, = मधुरा.

*मधुकुक्कुटी f. = मधुकुक्कुटिका 1).

मधुकुम्भा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मधुकुल्या f. 1) *ein Bach voll Honig, Honig in Strömen.* — 2) N. pr. eines Flusses in Kuçadvîpa.

मधुकूल Adj. (f. आ) *dessen Ufer aus Butter besteht.*

मधुकृत् 1) Adj. *Süssigkeit bereitend.* — 2) m. *Biene.*

*मधुकेशट m. *Biene.*

मधुकैटभसूदन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,54. Richtig मधुकैटभसूदन die ältere Ausg.

मधुकोश m. 1) **Bienenstock.* — 2) Titel eines oder mehrerer medic. Werke Bhâvapr. 2,169.

*मधुक्रम m. 1) Pl. *Zechgelage.* — 2) *Bienenstock.*

*मधुक्षीर m. *Phoenix silvestris.*

*मधुखर्जूरिका f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,58.

मधुगन्धिक Adj. *süss duftend.*

*मधुगायन m. *der indische Kuckuck* Râǵan. 19,109.

*मधुगुञ्जन m. *Hyperanthera Moringa.*

मधुग्रह m. *Honiglibation.*

मधुग्लुन्थ m. *ein fester Honigklumpen* Âpast. Çr. 6,31,5.

मधुघ m. Kauç. 35 wohl nur fehlerhaft für मडघ.

*मधुघोष m. *der indische Kuckuck.*

*मधुच्छत्त्र als eine Bed. von वृत्तादन.

मधुच्छदा f. *eine best. Staude.*

मधुच्छन्द (meist metrisch) m. = °च्छन्दस् 90, 29.

मधुच्छन्दस् m. N. pr. des 51sten unter den 101 Söhnen Viçvâmitra's. Pl. Bez. *aller Söhne des* Viçvâmitra.

मधुच्युत् und °च्युत (f. आ) Adj. *Süssigkeit —, Honig träufelnd.*

मधुज्ञ 1) Adj. (f. आ) *aus Honig gewonnen.* — 2) *f. आ *a*) *Honigzucker* Râǵan. 14,133. — *b*) *die Erde.* — 3) *n. *Wachs* Râǵan. 13,75.

*मधुज्ञम्बीर und *मधुज्ञम्भ m. *eine süsse Citronenart* Râǵan. 11,180.181.

मधुज्ञात Adj. (f. आ) *aus Honig entsprungen.*

मधुज्ञालक n. *Honigwabe* AV. Pariç. 67,1.

मधुज्ञिह्व Adj. *Honig auf der Zunge führend, dulciloquus.*

*मधुतृण m. n. *Zuckerrohr* Râǵan. 14,77.

*मधुत्रय n. *die drei Süssigkeiten*, d. i. सिता, माक्षिक und सर्पिस्.

मधुत्व n. *Süsse.*

*मधुदला f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*मधुदीप m. *der Liebesgott.*

मधुदुघ Adj. (f. आ) *Süssigkeit milchend.*

*मधुदूत 1) m. *der Mangobaum.* — 2) f. ई *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 1,197.

मधुदोघ Adj. *Süssigkeit milchend.*

मधुदोहम् Absol. *Honig melkend, — gewinnend.*

*मधुद्रु m. 1) *Biene.* — 2) *Mädchenjäger.*

*मधुद्रुत्व m. *eine roth blühende Hyperanthera Moringa.*

*मधुद्रुम m. 1) *der Mangobaum.* — 2) *Bassia latifolia.*

मधुद्विष् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुधा Adj. *Süsses spendend.*

*मधुधातु m. *Schwefelkies* Râǵan. 13,83.

मधुधार Adj. (f. आ) *Süssigkeit in Strahlen ausgiessend.*

मधुधारा f. 1) *Honigstrom* Kâd. 53,1. — 2) *ein Strom —, eine Fülle süsser berauschender Getränke* Vikramâṅkaṅ. 11,46. — 3) N. pr. eines mythischen Flusses.

*मधुधूलि f. *Sandzucker.*

मधुधेनु f. *in Form einer Kuh den Brahmanen dargebrachter Honig* Hemâdri 1,426,14. fgg.

मधुधन्न m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,57.

मधुनन्दि m. desgl. VP.² 4,212.

मधुनाडी f. 1) *Honigzelle.* — 2) Bez. *der Lieder* RV. 3,54. 55.

*मधुनारिकेरक (Râǵan. 11,53), *°नालिकेरक oder *°केरिक m. *eine Art Cocosnussbaum.*

मधुनिघातिन् (VP. 5,13,52), मधुनिषूदन und मधुनिसूदन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मधुनी f. *eine best. Staude.*

*मधुनेतर् m. *Biene.*

मधुन्तम Adj. (f. आ) *überaus süss.*

मधुप 1) Adj. (f. आ) *Süssigkeit —, Honig schlürfend.* — 2) m. *Biene.*

मधुपटल m. *Bienenstock.*

मधुपति m. Bein. Kṛshṇa's. — Vgl. मधुमति.

मधुपधन्न m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,57.

मधुपर्क 1) m. (*n.) *Honigmischung* oder *Honigspende, ein Gastgericht, welches gewöhnlich aus saurer Milch mit Honig oder Butter bestand; die danach benannte Empfangsceremonie.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

मधुपर्किक Adj. *die Honigspende darbietend.* Vgl. माधु°.

*मधुपर्क्य Adj. *der Honigspende würdig.*

मधुपर्णि (metrisch Karaka 6,27) und °पर्णी f. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gmelina arborea, Indigofera tinctoria, Coc-*

culus cordifolius und *Granatbaum* Bhâvapr. 1,196. 6,119.

मधुपर्णिका f. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gmelina arborea*, *Indigofera tinctoria*, *Lycopodium cimbricatum*, *Cocculus cordifolius* und *Cocculus tomentosus* Râǵan. 3,1. 9,36. Bhâvapr. 6,183. 196.

मधुपवन m. *Frühlingswind* 187,15.

मधुपा Adj. *Süssigkeit schlürfend.* Superl. °तम RV.

*मधुपाका f. *süsse Melone* Râǵan. 7,197.

मधुपाणि Adj. *Süssigkeit in der Hand haltend.*

मधुपात्र n. *Trinkgefäss für berauschende Getränke* Vikramâñkaḱ. 11,56. 57.

मधुपान n. 1) *der Genuss von Honigseim* Spr. 4679. — 2) *ein best. süsses Getränk* Mân. Gṛhj. 2,14.

*मधुपायिन् m. *Biene.*

मधुपारी f. = मधुपात्र Vikramâñkaḱ. 11,58.

मधुपाल m. *Honighüter.*

*मधुपालिका f. *Gmelina arborea.*

मधुपिङ्गाक्ष 1) Adj. *honiggelbe Augen habend.* — 2) m. N. pr. eines Muni.

*मधुपीलु m. *ein best. Baum.*

मधुपुर 1) n. *die Stadt des* Asura Madhu. — 2) f. ई *die Stadt der* Madhu, d. i. Mathurâ.

मधुपुरिरिपु m. Bein. Vishṇu's Hemâdri 1,225,13.

*मधुपुष्प 1) m. *a) Bassia latifolia.* — *b) Acacia Sirissa.* — *c) Jonesia Asoka.* — *d) Mimusops Elengi* Râǵan. 9,60. 10,54. 64. — 2) f. आ *a) Croton polyandrum* oder *Cr. Tiglium* Râǵan. 5,84. — *b) Tiaridium indicum* Râǵan. 6,161.

मधुपूँ Adj. *in Süssigkeit sich läuternd.*

मधुपूँच् Adj. *Süssigkeit spendend.*

मधुपृष्ठ Adj. *dessen Rücken* oder *Oberfläche aus Süssigkeit (Milch) besteht.*

मधुप्रतीक Adj. (f. आ) 1) *einen süssen Mund* — oder *Süssigkeit im Munde habend.* — 2) in Verbindung mit सिद्धि und Subst. f. (आ) Bez. *bestimmter übernatürlicher Kräfte und Eigenschaften bei einem* Jogin.

मधुप्रपात m. *der Abgrund beim Honigsuchen* MBh. 12,82,45.

मधुप्रिय 1) Adj. *Honig —, Blumensaft mögend* (Biene). — 2) m. *a) *eine best. Pflanze,* = भूमिजम्बु. — *b)* Bein. α) Akrûra's VP. 5,15,24. — β) *Balabhadra's.

मधुप्सरस् Adj. *Süssigkeit gern geniessend.*

*मधुफल 1) m. *a) eine Art Cocosnussbaum.* — *b) Flacourtia sapida* Râǵan. 11,53. 71. — 2) f. आ *a) Wassermelone.* — *b) eine Traubenart* Râǵan. 11,103.

*मधुफलिका f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,58.

*मधुबकुला f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,91.

*मधुबीज m. *Granatbaum* Râǵan. 11,157.

*मधुबीजपूर m. *eine Citronenart.* Vgl. मधुरबीजपूर.

मधुब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

मधुभद्र m. N. pr. eines Mannes.

मधुभाग Adj. *dessen Loos Süssigkeit ist.*

मधुभाण्ड n. *Trinkgefäss für berauschende Getränke* Vikramâñkaḱ. 11,55.

मधुभाव m. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

मधुभिद् m. Bein. Vishṇu's Kâd. 53,2.

मधुभुज् Adj. *Süssigkeiten —, Freuden geniessend.*

मधुभूमिक Adj. Bez. *eines* Jogin *auf der zweiten Stufe.*

मधुमक्षा und °मक्षिका f. *Biene.*

*मधुमज्जन् m. *Wallnussbaum* Râǵan. 11,82.

मधुमति m. N. pr. = *Mahomed.* मधुपति die Hdschr.

मधुमतीसंगमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मधुमत्त 1) Adj. *vom Frühling berauscht, durch ihn aufgeregt.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. v. l. मधुमत्. — *b)* eines Mannes. — 3) *f. आ *eine Art* Karaṅǵa Râǵan. 9,66.

मधुमथ् und मधुमथन m. Bein. Vishṇu's.

मधुमद् m. *Weinrausch.*

मधुमत् 1) Adj. *süss, Süssigkeit enthaltend; lieblich, angenehm.* Superl. मधुमत्तम 15,17. — *b) mit Honig gemischt.* — *c) honigreich, mit Blumensaft reichlich versehen.* — *d) das Wort* मधु *enthaltend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,53. *Sg. eines Landes. — 3) f. मधुमती *a) *Gmelina arborea* Râǵan, 9,37. — *b) *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7. — *c) eine best. Stufe im* Joga. — *d) ein best. übernatürliches Vermögen eines* Jogin. — *e) ein best. Metrum.* — *f)* N. pr. α) einer Tochter des Asura Madhu. — β) einer Dienerin der Lakshmî (?). — γ) eines Flusses Hariv. 9516. — δ) einer Stadt.

मधुमत्त n. N. pr. einer Stadt.

मधुमन्थ m. *ein mit Honig angerührtes Getränk.*

मधुमय Adj. (f. ई) *aus Honig bestehend* (Hemâdri 1,426,17), *honigsüss.*

*मधुमल्ली f. *Jasminum grandiflorum.*

मधुमस्तक (*n.) *eine Art süssen Gebäcks.*

मधुमाधव m. Du. und n. Sg. *die beiden Frühlingsmonate.* काले °वे so v. a. *im Frühling.* °मास m. Sg.

मधुमाधवी f. 1) *eine honigreiche Frühlingsblume* oder *eine best. Blume;* vielleicht *Gaertnera racemosa.* — 2) *ein best. berauschendes Getränk.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) *eine best.* Râginî S. S. S. 37. — 5) Titel eines Commentars.

मधुमाधीक n. *ein best. berauschendes Getränk.*

*मधुमारक m. *Biene.*

*मधुमालपत्रिका f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,74. Lesart nicht sicher.

मधुमास m. *Frühlingsmonat.* °मासावतार m. *Eintritt des Fr.* Prasannar. 30,15. °महोत्सव m. Kathâs. 10,87.

मधुमिश्र 1) Adj. *mit Honig* oder *süsser Milch gemischt* TS. 5,2,8,6. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

मधुमुरनरकविशासन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मधुमूल n. *die essbare Wurzel von Amorphophallus campanulatus.*

मधुमेह m. *Honigharnen, Diabetes.* Nom. abstr. °त्व n.

मधुमेहिन् Adj. *an Diabetes leidend* Ḱaraka 5,9.

मधुमैरेय m. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk* P. 6,2,70, Sch. Bhâg. P. 6,1,59.

*मधुयष्टि f. 1) *Zuckerrohr.* — 2) *Süssholz* Râǵan. 6,46. — 3) = तिक्तपर्वन्.

*मधुयष्टिका und *°यष्टी f. *Süssholz.*

मधुर 1) Adj. (f. आ) *a) süss.* — *b) lieblich, reizend;* insbes. von Lauten und Worten. °म् Adv. — *c) lieblich tönend, — schreiend.* — 2) m. *a) eine best. Hülsenfrucht* Ḱaraka 1,27. — *b) *rothes Zuckerrohr* Râǵan. 11,16. — *c) *eine Mango-Art* Râǵan. 14,86. — *d) *eine rothblühende Moringa* Râǵan. 7,32. — *e) *Reis.* — *f) *eine best. Heilpflanze,* = जीवक Râǵan. 5,11. — *g) *Melasse* Râǵan. 14,96. — *h)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Gandharva. — γ) *eines Gelehrten. — 3) f. आ *a) *Anethum Sowa.* — *b) *Anethum Panmorium.* — *c) *Beta bengalensis.* — *d) *Asparagus racemosus.* — *e) *Süssholz.* — *f) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.* — *g) *= काकोली, बृहज्जीवन्ती, मधुकर्कटिका, मधुकुक्कुटिका und मधूली Râǵan. 3,13. 27. 4,120. 7,131. — *h) *saurer Reisschleim.* — *i)* N. pr. α) einer Stadt, = मथुरा Pat. zu P. 1,2,51, Vârtt. 5. — β) einer Gottheit. — 4) f. ई *ein best. musikalisches Instrument.* — 5) n. *a) liebevolle, freundliche Weise.* Instr. *auf freundliche Weise, mit lieben Worten.* — *b) *Syrup.* — *c) *Gift.* — *d) *Zinn* Râǵan. 13,21.

मधुरक 1) Adj. *süss.* — 2) *m. *eine best. Heilpflanze,* = जीवक. — 3) f. °रिका *a) Anethum Panmorium.* Nach Mat. med. 173 *Fenchel.* — *b) *Sinapis racemosa* Râǵan. 16,76. — 4) (wohl n.) *der Same*

von *Anethum Panmorium*.

*मधुरकण्टक m. *ein best. Fisch.*

मधुरकण्ठिन् Adj. *lieblich singend* R. 7,26,7.

*मधुरखर्जूरिका und *°खर्जूरी f. *eine best. Pflanze.*

*मधुरजम्बीर m. *eine Citronenart* Râǵan. 11,180.

मधुरता f. 1) *Süsse* 186,28. — 2) *Lieblichkeit.* — 3) *Freundlichkeit, Liebenswürdigkeit.*

*मधुरत्रय n, *die drei süssen Sachen: Zucker, Honig und Butter.*

मधुरत्व n. 1) *Süsse.* — 2) *Lieblichkeit.*

*मधुरत्वच m. *Grislea tomentosa.*

मधुरनिर्घोष m. N. pr. eines bösen Dämons.

*मधुरनिस्वन Adj. (f. आ) *eine liebliche Stimme habend.*

*मधुरपटोली f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 7,173.

*मधुरफल 1) m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11, 143. — 2) f. आ *süsse Melone* Râǵan. 7,197.

*मधुरबीजपूर m. *eine Citronenart* Râǵan. 11,157.

मधुरभाषिन् Adj. *lieblich —, freundlich redend* 70,4.

मधुरमय Adj. (f. ई) *voller Süssigkeiten* Harshaḱ. 90,17.

मधुररावित् Adj. *lieblich tosend* 220,19.

*मधुरलता f. *eine Art Süssholz* Râǵan. 6,148.

*मधुरवल्ली f. *eine Citronenart.*

*मधुरवाच् Adj. *freundliche Worte im Munde führend.*

मधुरविपाक Adj. (f. आ) *nach der Verdauung süss* Suçr. 1,180,4. 182,2. 188,6.

मधुरशुक्लमूत्र Adj. *süssen und hellen Urin lassend.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,272,1.

1. मधुरस m. 1) *Honigsaft.* — 2) *Süsse, Lieblichkeit.*

2. मधुरस 1) *Adj. *süss.* — 2) *m. *a) Zuckerrohr.* — *b) die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — 3) f. आ *a) Sanseviera Roxburghiana.* — *b) *Gmelina arborea* Bhâvapr. 1,196. — *c) *Weinstock, Weintraube.* — *d) *eine Art Asclepias.*

मधुरसमय Adj. (f. ई) *voller Honigsaft* Harshaḱ. 75,22.

*मधुरस्रवा f. *eine Art Dattelbaum.*

मधुरस्वर 1) Adj. *einen lieblichen Ton von sich gebend, lieblich tönend.* °म् Adv. — 2) m. N. pr. eines Gandharva.

1. मधुरालाप m. Pl. *freundliche Worte.*

2. मधुरालाप Adj. (f. आ) *lieblich tönend.* °म् Adv.

मधुरानिरुद्ध n. Titel eines Schauspiels.

मधुराम्ल Adj. *süsssauer* Suçr. 1,75,6. 176,5. 2, 545,18.

*मधुराम्लक m. *Spondias mangifera.*

मधुराम्लकटुक Adj. *süss, sauer und scharf* Suçr. 2,546,9.

मधुराम्लकषाय Adj. *süss, sauer und zusammenziehend* Suçr. 2,546,9.

मधुराम्लतिक्त Adj. *süss, sauer und bitter* Suçr. 2,546,9.

*मधुराम्लफल m. *ein best. Fruchtbaum.*

मधुराम्ललवण Adj. *süss, sauer und salzig* Suçr. 2,546,9.

*मधुरालापा f. *Predigerkrähe* Râǵan. 19,111.114.

*मधुरालाबुनी f. *eine Gurkenart.*

मधुरावट् m. N. pr. eines Mannes.

मधुराष्टक n. Titel eines Gedichts.

मधुरास्वाद Adj. *süss schmeckend* Âçv. Gṛhj. 2,8,6.

मधुरित Adj. *versüsst* (eig. und übertr.).

*मधुरिपु m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुरिमन् m. *Süsse* (eig. und übertr.) Spr. 7627. Ind. St. 15,363.

*मधुरिल gaṇa काशादि.

मधुरुह m. N. pr. eines Sohnes des Ghṛtapṛshṭha.

*मधुरेणु m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,151.

मधुर्ल 1) Adj. (f. ई) *süss.* — 2) *n. *ein berauschendes Getränk.*

*मधुलग्न m. *eine roth blühende Moringa.*

*मधुलता f. *eine Art Süssholz.* Vgl. मधुरलता.

मधुलिका f. 1) **schwarzer Senf.* — 2) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मधुलिह् 1) Adj. am Ende eines Comp. *der den Honig von — geleckt hat.* — 2) m. *Biene.*

*मधुलेहिन् und *मधुलोलुप m. *Biene* Râǵan. 19, 127.

मधुवचस् Adj. *lieblich —, freundlich redend.*

मधुवटी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

मधुवत् Adv. 1) *wie Honig* Spr. 6178. — 2) *wie durch ein berauschendes Getränk* MBh. 2,62,6.

1. मधुवन n. 1) N. pr. *des honigreichen Waldes* des Affen Sugrîva. — 2) *der Wald des* Asura Madhu (an der Jamunâ).

2.*मधुवन m. *der indische Kuckuck.*

मधुवर्ण 1) Adj. *honigfarben* oder *von lieblichem Ansehen.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*मधुवल्ली f. 1) *Süssholz* Râǵan. 6,148. — 2) *eine Traubenart* Râǵan. 11,103. — 3) *süsse Citrone* Râǵan. 11,157.

मधुवातीय Adj. (f. आ) *mit मधु वाता: (RV. 1,90, 6) beginnend.*

*मधुवार m. Pl. *Zechgelage.*

मधुवाहन Adj. *Süssigkeit (Milch, Honig) fahrend* (Wagen).

मधुवाहिन् 1) Adj. *Honig führend* (Fluss). — 2) f. °नी N. pr. eines Flusses.

मधुविद्या f. *eine best. Lehre.*

मधुविद्विष् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुविला f. Bein. des Flusses Samaṇgâ.

*मधुवृक्ष m. *Bassia latifolia* Râǵan. 11,92.

मधुवृध् Adj. *reich an Süssigkeit* (vielleicht Bez. *der Wolke*).

मधुवृष Adj. *Süssigkeit träufelnd.*

मधुव्रत 1) Adj. (f. आ) *mit Süssigkeit beschäftigt.* — 2) m. *Biene.* — 3) मधुव्रती f. *eine weiblich gedachte Biene* Bâlar. 127,4. Vikramâṅkaḱ. 10,12.

मधुव्रतपति m. *Bienenkönig,* d. i. — *königin.*

मधुशर्करा f. *Honigzucker* Râǵan. 14,104.133.

मधुशाख 1) Adj. *süsse Zweige habend.* — 2) *m. *Bassia latifolia.*

मधुशिग्रु und °क (Ḱaraka 6,18) m. *Moringa pterygosperma (rubriflora).*

मधुशिष्ट n. *Wachs.*

मधुशीर्षक n. v. l. für मधुमस्तक Ḱaḱr. zu Suçr. 1,234,12.

मधुश्रुक्त n. *ein saures Getränk mit Honig.*

मधुशेष n. *Wachs* Râǵan. 13,76. Bhâvapr. 2,63. Ḱaraka 1,3.

मधुश्युत् Adj. *Süssigkeit träufelnd, von S. überfluthend.*

मधुश्युत Adj. dass.

मधुश्युन्निधन n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6, 3. Auch प्रजापतेर्मधु° Ârsh. Br.

मधुश्रव und °श्रवा fehlerhaft für मधुव्रव und °व्रवा.

मधुश्री f. *Frühlingspracht* (personificirt).

*मधुश्रेणी f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*मधुश्वासा f. *eine best. Pflanze,* = जीवन्ती.

मधुष्टुत् Adj. 1) *Süssigkeit auspressend.* — 2) *Süssigkeit von sich gebend* (Soma).

*मधुष्ठान n. *Bienenstock.*

मधुष्ठाल n. *Honigtopf* Maitr. S. 1,11,7 (169,12). Kâṭh. 14,8. Âpast. Çr. 18,5.

*मधुष्ठील m. *Bassia latifolia* Râǵan. 4,92.

मधुष्पन्द् und मधुष्यन्द् m. N. pr. = मधुस्यन्द्.

मधुस् n. *Süssigkeit.*

*मधुसख m. *der Liebesgott.*

मधुसंकाश Adj. (f. आ) *süss blickend, lieblich erscheinend.*

मधुसंदृश Adj. *lieblich aussehend.*

*मधुसंधान n. *ein berauschendes Getränk,* namentlich *Branntwein* Râǵan. 14,136.

मधुसंभव 1) m. Pl. Bez. *bestimmter* Ǵina Lalit. 508,8. — 2) *n. *Wachs* Râǵan. 13,75.

मधुसकाय m. *der Liebesgott.*

*मधुसात् Adv. mit भू *zu Honig werden.*

*मधुसारथि m. *der Liebesgott.*

*मधुसिक्थक m. *ein best. Gift.*

*मधुसुहृद् m. *der Liebesgott.*

मधुसूक्त n. Bez. *des Liedes* AV. 9,1 Vaitân.

मधुसूदन 1) m. *a) *Biene. — b) Vernichter des* Daitja Madhu, Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b)* N. pr. eines Gelehrten. Auch °गुरु. — 2) *f. ई *Beta bengalensis.*

मधुसूदनशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मधुसूदनसरस्वती m. N. pr. eines Autors.

मधुसूदनायतन n. Vishṇu-*Tempel.*

मधुसेन m. N. pr. eines Fürsten.

मधुस्कन्द् n. N. pr. eines Tîrtha.

मधुस्तोक m. *Honigtropfen.*

*मधुस्थान n. *Bienenstock.*

*मधुस्य्, °स्यति *nach Honig Verlangen haben.*

मधुस्यन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

मधुस्यन्दिन् m. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

मधुस्रव 1) Adj. *Süssigkeit träufelnd* MBh. 3, 145,22. — 2) *m. *a) Bassia latifolia* Râgân. 11,92. — *b) Sanseviera zeylanica* Râgân. 3,80. — 3) f. आ *a) *Sanseviera Roxburghiana* Râgân. 3,7. — *b) *Süssholz. — c) *Hoya viridiflora* Bhâvapr. 1,200. — *d) *eine Dattelart* Râgân. 11,61. — *e) *= जीवन्ती. — *f) *= कंसपदी Râgân. 5,110. — *g) der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Çrâvaṇa. — *h)* N. pr. eines Flusses.

*मधुस्रवस् m. *Bassia latifolia.*

*मधुस्वर m. *der indische Kuckuck.*

मधुकृत् m. 1) *Honigsammler* VP. 2,6,23 (nach dem Comm. *Vernichter eines Bienenstockes*). — 2) *ein best. Raubvogel* Karaka 1,27. — 3) *Tödter des* Asura Madhu, Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुकृत्तर m. Bein. Râma's als einer Incarnation Vishṇu's.

(मधुकृत्य) मधुकृस्तिघ Adj. *Süssigkeit in der Hand haltend.*

मधुक 1) m. *a) Biene. — b) Bassia latifolia* Râgân. 11,92. 96. — 2) n. *a) die Blüthe der Bassia latifolia. — b) *die Frucht der B. l.* Râgân. 11,93. — *c) Süssholz* Râgân. 6,146. — *d) *Wachs* Râgân. 13,75.

मधुकत्रत n. *eine best. Begehung.*

मधुच्छिष्ट n. *Honig* Râgân. 13,75. °स्थित Adj. *auswendig mit Wachs bestrichen.*

मधूत्थ n. 1) Adj. *aus Honig bereitet.* — 2) n. *Wachs* Râgân. 13,75.

*मधूत्थित n. *Wachs.*

मधूत्सव m. *das Frühlingsfest am Vollmondstage im Monat* Kaitra.

मधूदक n. *Honigwasser.*

मधूद्यान n. *Frühlingsgarten.*

मधूद्युत Adj. *mit Honig gemischt* Maitr. S. 2,4, 8 (45,18).

मधूपघ्न (*m. n.) N. pr. einer Stadt.

*मधूय्, °यति Denomin. von मधु.

मधूयु Adj. *nach Süssigkeit begierig* RV.

मधूल 1) *m. *eine Art Bassia.* — 2) f. ई *a) eine best. Körnerfrucht. — b) *eine Citronenart. — c) *der Mangobaum* Râgân. 11,10. — *d) *eine best. Heilpflanze. — *e) *Süssholz. — *f) *Blüthenstaub* Râgân. 2,34.

मधूलक 1) *Adj. *süss.* — 2) *m. *eine Art Bassia.* — 3) f. मधूलिका *a) eine Bienenart. — b) eine best. Körnerfrucht. — c) eine Art Bassia. — d) *Sanseviera zeylanica. — *e) *eine Citronenart. — *f) *Süssholz.* — 4) n. *Honigseim* oder *Süssigkeit* überh.

*मधूषित n. *Wachs* Râgân. 13,76.

मध्य 1) Adj. (f. आ) *a) medius.* मध्ये समुद्रं *mitten im Meere. — b) der mittlere, in der Mitte befindlich. — c) mittlerer Art, von mittlerer Grösse* u. s. w.; *die Mitte haltend, mittelmässig. — d) die Mittelstrasse gehend, gemässigt. — e) zwischen zwei feindlichen Parteien stehend, unbetheiligt, neutral. — f)* bei den Mathematikern *mittel,* so v. a. *theoretisch* (Gegensatz स्पष्ट, स्फुट) Sûrjas. 1,70. — *g) *der niedrigste, schlechteste.* — 2) m. (ausnahmsweise) und n. *die Mitte des Leibes,* insbes. *die Taille eines Frauenzimmers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) f. मध्या *a) *der Mittelfinger. — b) eine best. Tonfarbe* S. S. S. 23. — 4) f. (मध्या) und n. *ein best. Metrum.* — 5) m. oder n. *the middle term, or the mean of the progression.* — 6) n. *a) Mitte, Centrum, das Innere.* मध्यम् Acc. *mitten —, hinein in, zwischen, unter;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. मध्येन *dazwischen, innerhalb, zwischen, mitten durch;* mit Gen., Acc. oder am Ende eines Comp. मध्यात् *aus, ex, unter* (Mehreren); mit Gen. oder am Ende eines Comp. मध्ये *inmitten, dazwischen, mitten in, in* (auf die Frage *wo* oder *wohin*), *zwischen, unter;* mit Gen. oder im Comp. vorangehend. मध्ये कर् α) *in die Mitte thun,* so v. a. *zum Vermittler machen.* — β) *rechnen für* (im Comp. vorangehend) Kâd. 121,15. — γ) मध्येकृत्य so v. a. *in Bezug auf.* — °मध्य° so v. a. °मध्यम् und °मध्ये. — *b) Culminationspunct. — c) ein Zustand zwischen* (Gen.). — *d) zehntausend Billionen.*

मध्यकौमुदी f. = मध्यसिद्धान्तकौमुदी.

मध्यक्षामा f. *ein best. Metrum.*

मध्यग Adj. (f. आ) *sich befindend in, auf* oder *unter, enthalten in, weilend unter;* mit Gen. oder am Ende eines Comp.

मध्यगत 1) Adj. *inmitten seiend, sich befindend zwischen* oder *unter;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — 2) (wohl n.) *die mittlere Silbe.* गुरु° Adj. *dessen mittlere Silbe lang ist.*

*मध्यगन्ध m. *der Mangobaum.*

मध्यचारिन् Adj. *einhergehend zwischen* oder *unter* (Gen.).

मध्यजिह्व n. *die Mitte der Zunge.*

मध्यज्या f. *Meridian-Sinus.*

मध्यतःकारिन् m. Bez. *der vier Hauptpriester:* Hotar, Adhvarju, Brahman *und* Udgâtar.

मध्यतमस् n. *eine ringförmige Finsterniss.*

मध्यतस् Adv. 1) *aus der Mitte, mitten, in der* oder *die Mitte.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. *aus, ex, zwischen.* — 2) *von mittlerer Beschaffenheit* Gaut. — 3) *vom Culminationspunct.*

मध्यता f. *Mittelmässigkeit.*

मध्यतापिनी f. Titel einer Upanishad.

मध्यत्व n. Nom. abstr. zu मध्य 1) *f)* Comm. zu Sûrjas. 1,70.

मध्यदिन fehlerhaft für मध्यंदिन.

मध्यदीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,24.

मध्यदेश m. 1) *der mittlere Raum.* — 2) *Meridian.* — 3) *die Mitte des Leibes, Taille.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) *das Mittelland, das Land zwischen* Himavant, Vindhja, Vinaçana *und* Prajâga. Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

मध्यदेशीय Adj. *aus dem Mittellande stammend, dort wohnend.*

मध्यदेश्य Adj. (f. आ) dass.

मध्यदेह m. *die Mitte des Leibes.*

मध्यनगर n. *das Innere einer Stadt* Pañkad.

मध्यनिक्षित Adj. *hineingesteckt.*

1. मध्यंदिन 1) m. (*n.) *Mittagszeit.* Auch mit दिवस् Gen. — 2) m. *a) Mittag,* kurz gesagt für *Mittagsfeier, Mittags-*Savana oder *Mittags-*Pavamâna. — *b) *Pentapetes phoenicea* Râgân. 10,120. — *c)* N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja. — 3) n. *der personificirte Mittag* ist ein Sohn Pushpârṇa's von der Prabhâ.

2. *मध्यंदिन Adj. = माध्यंदिन.

मध्यंदिनीय Adj. *mittäglich.*

मध्यन्य Adj. *eine Mittelstufe einnehmend, nicht ganz hoch und nicht ganz niedrig stehend.*

मध्यपतित Adj. *dazwischen liegend.*

मध्यपात m. *Verkehr, Umgang.*

*मध्यप्रसूता Adj. f. (eine Kuh) *die nicht vor gar langer Zeit gekalbt hat* Râgân. 15,33.

मध्यभक्त Adj. *während der Mahlzeit eingenommen* (Arzenei).

मध्यभाग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *der mittlere Theil.* Loc. *darin, im Innern von* (Gen.). — 2) *die Mitte des Leibes, Taille.*

मध्यभाव m. *eine mittlere Entfernung.*

मध्यम 1) Adj. (f. आ) *a) medius.* मध्यमे गुल्मे *in der (die) Mitte des Soldatentrupps.* — *b) der mittlere, in der Mitte befindlich.* — *c) von mittlerer Beschaffenheit, Stärke, Grösse* u. s. w., *mittelmässig.* — *d) zwischen zwei feindlichen Parteien stehend, unbetheiligt, neutral.* Auch neben उदासीन. — *e)* = मध्य 1) *f)* Sûrjas. 1 in der Unterschr. — 2) m. *a) das Mittelland,* = मध्यदेश 4). — *b) die 4te* oder *5te Note.* — *c) die mittlere Scala.* — *d) *ein best.* Râga. — *e) die zweite Person.* — *f) *Gouverneur einer Provinz.* — *g) *eine Gazellenart.* — *h) der 18te* Kalpa 2) *h).* — *i)* Pl. α) *eine best. Götterklasse* Çâñkh. Çr. 14,72,1. — β) *eine best. buddhistische Secte.* — 3) m. n. *die Mitte des Leibes, Taille.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) f. आ *a) Mittelfinger.* — *b) Uterus.* — *c) *ein mannbares Frauenzimmer.* — *d) *Samenkapsel der Lotusblüthe.* — *e) *ein Metrum von 4 Mal drei Silben.* — *f) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *g)* Bez. *eines best. Lautes.* — 5) n. *a) Mitte.* — *b) Culminationspunct* Sûrjas. 13,14. — *c)* Titel des 12ten (14ten) Kâṇḍa im Çat. Br.

मध्यमक 1) Adj. (f. °मिका) *gemeinsam.* — 2) f. °मिका *a) *ein mannbares Frauenzimmer.* — *b)* Titel des 2ten Grantha des Kâṭhaka. Vgl. माध्यमिका. — 3) n. *das Innere.* °कं प्र-विश् so v. a. *hineintreten* Mṛkkh. 46,19.

मध्यमकवृत्ति f. Titel eines Werkes.

मध्यमकाण्ड n. Titel des 2ten Kâṇḍa in Maitr. S.

मध्यमकालंकार m. und मध्यमकालोक m. Titel zweier Werke.

मध्यमकेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मध्यमखण्ड n. *das mittlere Glied in einer algebraischen Gleichung.*

मध्यमग्राम m. *die mittlere Scala* S. S. S. 28. 29.

मध्यमजात Adj. *in der Mitte geboren, der mittlere* (Sohn).

मध्यमटीका f. Titel eines Werkes.

मध्यमध्या f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

मध्यमनोरमा f. Titel eines Werkes.

मध्यमन्दिर 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) n. *a) die weibliche Scham* und *der After.* — *b)* Titel eines Werkes.

मध्यमपदलोपिन् Adj. (ein Compositum) *in welchem das Mittelglied* (angeblich) *ausgefallen ist.*

मध्यमपर्ण n. etwa *ein Blatt mittlerer Grösse* Maitr. S. 1,10,20 (160,7).

मध्यमपुरुष m. 1) *eine best. Personification* Gaut. — 2) *die zweite Person* Nir. 7,1. Chr. 237,6.

मध्यमपूरुष m. *ein mittelmässiger Mensch* Spr. 3577.

मध्यमभाव m. *eine mittlere Entfernung.*

*मध्यमयान n. bei den Buddhisten *das mittlere zur Erkenntniss führende Vehikel.*

मध्यमरात्र m. *Mitternacht.*

मध्यमलोक m. *die mittlere Welt, die Erde.*

मध्यमलोकपाल und °लोकेन्द्र m. *Fürst, König.*

मध्यमवयस् n. *das mittlere Alter.*

*मध्यमवयस्क Adj. *von mittlerem Alter.*

मध्यमवाह् (stark °वाऽह्) Adj. nach Sâj. *mit mittlerer Geschwindigkeit fahrend;* vielleicht *in der Mitte* (zwischen Göttern und Menschen) *fahrend.*

मध्यमशी m. etwa *intercessor.*

*मध्यमस्थ Adj. gaṇa ब्राह्मणादि.

मध्यमस्था Adj. *in der Mitte von* — (Gen.) *stehend, den Mittelpunct* (einer Gemeinschaft) *bildend.*

मध्यमस्थेय n. Nom. abstr. zu मध्यमस्था.

मध्यमागम m. Bez. *eines der 4* Âgama bei den Buddhisten Eitel, Chin. B.

मध्यमाङ्गिरस् m. *der zwischen dem grossen und kleinen* Aṅgiras *liegende* Aṅgiras.

*मध्यमाङ्गुलि m. *Mittelfinger.*

मध्यमात्रेय m. *der zwischen dem grossen und kleinen* Âtreja *liegende* Âtreja.

मध्यमादि m. und °दी (!) f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 81. 101. 65.

मध्यमाष्टका f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Mâgha Kull. zu M. 4,176. VP.^{2} 3, 109.

मध्यमाहरण n. *die Elimination des mittleren Gliedes in einer algebraischen Gleichung.*

मध्यमिक m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.* Richtiger wohl मा°. मध्यमिका s. u. मध्यमक.

मध्यमिकवृत्ति f. Titel eines Werkes.

*मध्यमीय Adj. *zur Mitte gehörig.*

मध्यमेश्वर m. Name eines Liṅga in Benares.

मध्यमेषा f. *ein best. Theil des Wagens* Maitr. S. 2,2,1 (14,11). TS. 2,3,1,5.

मध्यमेष्ठा Adj. मध्यमस्था.

मध्यमोच्चैस्तर Adj. (f. आ) *halb laut und sehr laut* Vaitân.

मध्ययोगिन् Adj. *factisch und theoretisch in Conjunction stehend.*

मध्यरात्र m. und °रात्रि f. *Mitternacht.*

मध्यरेखा f. *die Linie, welche man sich von* Laṅkâ, Ujjajinî, Kurukshetra *und andern Orten nach dem* Meru *gezogen denkt.*

मध्यलग्न n. *der Punct, in welchem sich die Ekliptik und ein Meridian schneiden.*

*मध्यलोक m. *die Erde.*

*मध्यलोकेश m. *Fürst, König.*

मध्यवयस् Adj. *von mittlerem Alter.*

°मध्यवर्तिन् Adj. *sich befindend in, zwischen* oder *unter.*

मध्यवल्ली f. wohl Titel einer Valli der Taitt. Up.

मध्यविदारणा n. *eine der zehn Weisen, auf welche eine Finsterniss endet.*

मध्यविवर्तिन् Adj. *sich drinnen befindend* und zugleich *unparteiisch, vermittelnd* Ind. St. 14,382.

*मध्यवृत्त n. *Nabel.*

मध्यशरीर Adj. *von mittlerer Körperfülle.*

मध्यशायिन् Adj. *drinnen liegend.*

मध्यसिद्धान्तकौमुदी f. Titel einer Grammatik.

मध्यसूत्र n. *Hauptmeridian.*

मध्यस्थ Adj. (f. आ) 1) *in der Mitte befindlich.* — 2) *im Luftraum befindlich.* — 3) *drinnen seiend.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. *sich befindend in, unter* oder *zwischen.* — 4) *den Vermittler zwischen* — (Gen.) *machend.* — 5) *von mittlerer Beschaffenheit, von mittlerer Art, mittelmässig.* — 6) *gleichgültig zusehend, unbetheiligt, gleichgültig, zwischen zwei Parteien stehend, unparteiisch, neutral.* — 7) *in der Mitte stehend,* so v. a. *Keinem angehörend* oder *beiden Theilen angehörig.*

मध्यस्थता f. *Gleichgültigkeit, Indifferenz* (316, 19); *Unparteilichkeit.*

मध्यस्थल n. (adj. Comp. f. ई) *Hüfte.*

मध्यस्थान n. *der Luftraum.* °देवता f. *eine Gottheit des Luftraums.*

मध्यस्थित Adj. 1) *befindlich zwischen* (Gen.). — 2) *gleichgültig.* Nom. abstr. °ता f.

मध्यस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der mittle-*

ren Silbe habend.

मध्यै॑ Instr. Adv. *zwischen* (mit Gen.), *inzwischen* RV. 10,61,6.

मध्यात्तरविस्तरलिपि f. *eine best. Schriftart.*

*मध्याङ्गुलि und *°ली f. *Mittelfinger.*

मध्यादित्य m. *die Sonne zur Mittagszeit.* °गते ऽह्नि so v. a. *zur Mittagszeit.*

मध्यान्तयमक n. *Paronomasie in der Mitte und am Ende der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,17.

*मध्यान्तविभङ्गशास्त्र oder *मध्यान्तविभाग° n. Titel eines Werkes.

*मध्यान्तिक m. N. pr. eines buddhistischen Arhant's.

*मध्याह्नकेसर *Citrone.*

मध्यापिन् Adj. *mit dem mittleren Tone hergesagt* Saṃhitopan. 8,4.

मध्यायु॑ Adj. vielleicht *Vermittelung suchend* oder *Vermittler.*

मध्यार्जुन N. pr. einer Oertlichkeit. °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मध्यावर्ष n. *die Mitte der Regenzeit.*

*मध्यास्थि *Grewia asiatica.*

मध्याह्न m. 1) *Mittag.* — 2) N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

*मध्याह्निक m. *Pentapetes phoenicea* Bhâvapr. 1,229.

*मध्येगङ्गम् Adv. *in der — oder in die Gaṅgâ.*

*मध्येगुरु Adj. wohl *in der Mitte eine lange Silbe habend.*

मध्येच्छन्दस् Pâr. Gṛhj. 3,3,5 nach den Erklärern *die Sonne* oder *Mitte des Jahres.*

मध्येजठरम् Adv. *im Leibe* Bhâm. V. 1,60.

मध्येजलात् Abl. *mitten aus dem Wasser* Bhaṭṭ. 3,50.

मध्येज्योतिस् f. *ein best. vedisches Metrum.*

मध्येनगरम् Adv. *innerhalb einer Stadt.*

मध्येनदि Adv. *im —, in den Fluss.*

मध्येनरेश्वरसभम् Adv. *mitten in der Versammlung der Fürsten* Bâlar. 108,9.

मध्येनिधन Adj. *das* 1. निधन 5) *in der Mitte habend* Lâṭj. 3,9,7. 6,4,5. 7,8,13.14.

मध्येपद्मम् Adv. *in einer Lotusblüthe.*

मध्येपृष्ठम् Adv. *auf dem Rücken.*

मध्येपृष्ठ 1) Adj. *die* 1. पृष्ठ *genannten Opfertage in der Mitte habend* Çâṅkh. Çr. 13,21,4.12.13. — 2) n. *ein best.* Ajana Tâṇḍja-Br. 25,1,2.3.

मध्येमध्यमाङ्गुलिकर्पूरम् Adv. *zwischen Mittelfinger und Ellbogen.*

मध्येयज्ञम् Adv. *mitten im Opfer* Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,4.

मध्येरणम् Adv. *in der Schlacht* Bhâm. V. 1,126.

मध्येरथ्यम् Adv. *mitten auf der Strasse* Bhâm. V. 2,40.

मध्येवारि Adv. *in's —, unter's Wasser.*

मध्येविन्ध्याटवि Adv. *in den Wäldern des Vindhja.*

मध्येविन्ध्यान्तर् Adv. *mitten im Vindhja* Kathâs. 4,1.

मध्येव्योम Adv. *im Luftraum* Bâlar. 14,2.

मध्येसभम् Adv. *in der Versammlung, in der Gesellschaft, vor Allen* Dh. V. 33,12.

मध्येसमुद्रम् Adv. *mitten im Meere* Prasannar. 132,16.

मध्योदात्त Adj. *auf der mittleren Silbe den Udâtta habend.*

मध्य m. N. pr. des Gründers einer Secte (s. माध्य). Auch °गुरु und मध्याचार्य.

मध्यक m. *Biene.*

मध्यत Adj. *honiggelbe Augen habend.*

मध्यगुरु s. u. मध्य.

*मध्यञ्च् Adj. (f. मधूची) zur Erklärung von माधूची gebildet Mahîdh. zu VS. 37,18.

मधतत्त्वचपेटाप्रदीप m. und °तत्त्वमुखमर्दन n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

(मधद्) मधुघ्रद् Adj. *Süsses essend.*

मधभाष्य n., °टीका f., °व्याख्या f., मधमतखण्डन n., °मतप्रकरण n., °मतमुखभङ्ग m., °मतमुखमर्दन n., °मतविध्वंस m. (Burnell, T.), °मतविध्वंसन n., मधमुखभङ्ग m. und मधमुखमर्दन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

(मधर्ण्) मधुघ्रर्ण् Adj. *süsse Wellen führend.*

*मधल m. *Zecherei.*

मधविजय m. (Opp. Cat. 1), मधविध्वंसन n. und मधशास्त्र n. Titel von Werken.

*मधश्च anzunehmen für *माधश्चि.

मधष्टक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मधष्ठीला f. *Honigklumpen.*

*मधस्य्, °स्यति *nach Honig Verlangen haben.*

मधसकृन्नामभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मधाचार्य m. s. u. मध.

*मधाधार m. *Wachs* Bhâvapr. 2,63.

मधापात m. *Honig beim ersten Anblick.*

*मधाम्र m. *eine Mangoart* Râǵan. 11,19.

*मधालु u. °क n. *ein Gewächs mit süsser Knolle.* Nach Mat. med. 305 *Dioscorea aculeata.*

*मधावास m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,11.

मधाशिन् Adj. *Süssigkeit geniessend.*

मधासव m. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk.*

*मधासवनिक m. *ein Bereiter berauschender Getränke.*

मधाक्रुति f. *eine aus Süssigkeiten bestehende Opferspende.*

मधाक्षिक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मधिज्ञा f. *ein berauschendes Getränk.* Beruht auf einer falschen Lesart.

मन्, मनते॑, मनुते॑, मन्यते॑; metrisch auch Act. 1) *meinen, glauben, sich einbilden, sich vorstellen, vermuthen, dafürhalten, glauben von* (Acc.), — *an* (Acc.), so v. a. *für gewiss, für wahrscheinlich halten.* किं बत मन्यसे so v. a. *wozu stellst du grosse Betrachtungen an?* मन्ये *so meine ich* wird in einem Satze vorangestellt oder eingeschoben ohne einen Einfluss auf die Construction zu haben. — 2) *halten für*, mit doppeltem Acc. चिरं॑ तन्मे॑ने यदे॑तास॑: पर्यधास्यत so v. a. *es schien ihm zu lange das Gewand zuvor umzunehmen.* Bisweilen ist der eigentliche Objects-Acc., wie तद्, zu ergänzen. Wenn eine Geringachtung ausgedrückt werden soll, kann das Prädicat auch im Dat. stehen. Zum Prädicat tritt bisweilen इव, oder es erscheint als Adv. auf वत्. Nicht selten ist das Prädicat auch ein anderes Adverb. Mit बहु *für viel halten, hochhalten, zu schätzen wissen;* mit लघु *gering halten, — anschlagen;* mit साधु *für gut halten, gutheissen, billigen, loben.* Bisweilen folgt noch इति auf साधु. — 3) *sich halten —, gehalten werden —, gelten für, erscheinen als, sich zeigen;* das Prädicat im Nomin. (bisweilen mit folgendem इव), ausnahmsweise aber auch im Acc. (Spr. 7645). — 4) *meinen*, so v. a. *für gut befinden, Etwas* (Acc.) *billigen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *beistimmen.* — 6) *denken an*, so v. a. *mit Sinn und Herz zugewandt sein, ehren, schätzen.* मनानं॑ *andächtig.* Mit न *verschmähen, für Nichts achten.* — 7) *im Sinne haben, wollen, wünschen, begehren, das Absehen haben auf;* mit Acc. oder Gen. (ausnahmsweise). — 8) *gedenken* (im Gebet u. s. w.), *erwähnen, meminisse, commemorare;* mit Acc. oder Gen. (seltener). — 9) *erdenken, ersinnen.* — 10) *wahrnehmen, innewerden, erfahren, erkennen, zur Einsicht gelangen, wissen, begreifen;* mit Gen. oder Acc. — 11) *Jmd* (Acc.) *zudenken*, so v. a. *schenken, verehren.* — 12) मत *a) erscheinend als, geltend —, angesehen werdend für* (Nomin. oder ein Adv.). बहुमत *hoch gehalten, geachtet;* साधुमत *in hoher Achtung stehend bei* (Gen.) MBh. 5,191,11. — *b) gut befunden, gebilligt, für angemessen erachtet* Spr. 7623. — *c) geachtet, geehrt, gern gesehen von*

(Gen.), *hoch angeschlagen.* — *d) gewollt, beabsichtigt.* — *e) empfunden, vermuthet* 283,32. — *f) erkannt, bekannt* MBh. 4,14,8. — 13) मनित *a) *gekannt, verstanden.* — *b)* Paṅkar. 3,12,20 wohl fehlerhaft. — Caus. 1) मानयति (metrisch auch Med.) *ehren, Ehren erzeigen, Etwas berücksichtigen.* Auch mit उरु, बहु und साधु. मानित *geehrt, berücksichtigt.* — 2) *मानयते *a)* स्तम्भे. — *b)* गर्वके. — Desid. मीमांसते (metrisch auch Act.) 1) *überlegen, bedenken, erwägen, prüfen.* मीमांसितँ *erwogen.* — 2) *in Frage stellen, bezweifeln.* Mit Loc. der Sache, in Bezug auf welche die Befähigung oder Zulassung einer Person fraglich ist. मीमांसितँ *gegen den man ein Bedenken hat.* — *Desid. vom Desid. मीमांसिषते. — Mit अति 1) *geringschätzen, verschmähen.* — 2) *für zu klein halten, für geringer halten als* (Instr.). — 3) *sich überheben.* — Caus. अतिमानित *in hohem Grade geehrt.* — Mit अधि *hochhalten, hochachten.* — Mit अनु 1) *zustimmen, einwilligen; billigen, zugestehen, gestatten, zugeben, gutheissen, anerkennen* (mit Acc. [ṚV. 7,31,7] oder Infin.; statt des Acc. auch °कृते), *anerkennen als* (mit doppeltem Acc.). अनुमत *gestattet, erlaubt, genehmigt, gebilligt, anerkannt* VS. 12,70. — 2) *belieben, gewillt sein.* अनुमत *gern gesehen, erwünscht.* — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *gewähren, zu Theil werden lassen, verleihen.* — 4) *gutheissen,* so v. a. *sich einer Sache hingeben, befolgen;* mit Acc. अनुमत *befolgt.* — 5) *Jmd* (Acc.) *begünstigen zu* (Dat.), so v. a. *verhelfen zu* ṚV. 5,46,4. — 6) *Jmd* (Acc.) *zulassen, anerkennen, — als* (Acc.). अनुमत *zugelassen —, anerkannt von* (im Comp. vorangehend). — 7) *Jmd* (Acc.) *Erlaubniss geben, gestatten;* das Wozu im Dat. Mit einem prädicativen Acc. eines Partic. praes. oder fut. *Jmd gestatten, dass er —.* अनुमत *die Erlaubniss habend, — von* (Instr.). — 7) *Jmd* (Acc.) *nachgeben.* — 8) *Jmd* (Acc.) *nachsehen, verzeihen.* — 9) mit न *zurückstossen, Nichts wissen wollen von* (Acc.), *sich aus Etwas* (Acc.) *Nichts machen.* — Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *um Erlaubniss bitten, um Jmds Zustimmung bitten* Mân. Çr. 1,8,3. 2,1,3. Gṛhj. 2,4. — 2) *Jmd um Erlaubniss bitten fortzugehen, sich verabschieden bei* (Acc.). — 3) *um Etwas* (Acc.) *bitten.* — 4) *ehren, ehrenvoll aufnehmen.* — 5) *berücksichtigen, in Anschlag bringen.* — Desid. *erschliessen, folgern.* — Mit समनु 1) °मत *die allgemeine Zustimmung habend von* (Instr.). — 2) *allgemein anerkennen als,* mit doppeltem Acc. — Mit अप Caus. *Jmd missachten, Geringachtung gegen Jmd* (Acc.) *an den Tag legen.* — Mit अभि 1) *Absichten haben auf, begehren, Verlangen haben nach;* mit Acc. — 2) *gern haben, mögen.* अभिमत *gewünscht, erwünscht, gern gesehen, lieb, genehm.* Compar. °तर. — 3) *böse Absichten gegen Jmd* oder *Etwas haben, zu beschädigen suchen, Jmd Etwas anzuthun suchen, nachstellen, bedrohen.* — 4) *tödten, umbringen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *zugeben, freistellen, zugeben, dass Etwas geschehe* (Acc. eines Partic.). अभिमत *zugegeben.* — 6) *Etwas* (Acc.) *Jmd* (Dat.) *zur Verfügung stellen.* — 7) *dafür halten, meinen, sich einbilden.* — 8) *glauben an, annehmen, voraussetzen;* mit Acc. — 9) *halten für,* mit doppeltem Acc. Statt des prädicativen Acc. auch Instr. eines davon gebildeten Nom. abstr. — *Caus. अभिमानयति. — Mit अव 1) *Jmd missachten, geringachten, seine Geringschätzung gegen Jmd an den Tag legen;* mit Acc. अवमन्यते auch mit passiver Bed. अवमत *missachtet, gering geachtet, geringschätzig behandelt.* — 2) *Etwas* (Acc.) *geringachten, nicht beachten, verschmähen.* अवमत *verabscheut.* — Caus. 1) *Jmd missachten, geringachten, seine Geringschätzung gegen Jmd an den Tag legen.* — 2) *nicht beachten.* — Mit अभ्यव *Etwas* (Acc.) *missachten, verschmähen* Âpast. 1,19,14. — Mit आ *hinverlangen zu Jmd* (Acc.). आमनति s. u. मा. — Mit प्रत्या, °मनति s. u. मा. — Mit समा, °मनति s. u. मा. — Mit उप *halten für,* mit doppeltem Acc. — Desid. in उपमीमांसा. — Mit नि *halten für,* mit doppeltem Acc. — Mit परि *übersehen, hintansetzen, vernachlässigen, vergessen* ṚV. 7,93, 6. 10,31,2. — Mit प्र *ersinnen, aussprechen.* — Mit अभिप्र *halten für* (Nomin. mit इति). — Mit प्रति *erwiedern, Jmd Etwas entgegenhalten;* mit doppeltem Acc. — Caus. 1) *Jmd ehren.* — 2) *Etwas in Ehren halten.* — 3) *gut —, mit Beifall aufnehmen.* — 4) *beachten, berücksichtigen.* — Mit वि 1) *unterscheiden.* — 2) विमत *a)* Pl. *uneins.* — *b) missachtet, beleidigt.* — *c) beliebig, jedweder, jeglich* Comm. zu Njâjam. 1,1,1. 26. 2,4. 2,3,16. 3, 6,11. 4,1,4. Sarvad. 133,5. Govindân. S. 458. 592. 1103. — Caus. *entehren, mit Geringachtung behandeln, geringschätzen* Saṁhitopan. 36,3. Lalit. 162,15. 16. — Mit सम् 1) *meinen, wähnen.* — 2) *halten für,* mit doppeltem Acc. संमत *gehalten für* (Nomin.). — 3) *gedenken, beabsichtigen.* — 4) *schätzen, ehren.* संमत *geschätzt, geehrt, in Ehren stehend, — bei* (Gen.), *in Ruf stehend.* — 5) *Etwas billigen, anerkennen, gutheissen.* Nur संमत *anerkannt, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *übereinstimmend mit* (im Comp. vorangehend). युष्माकं यदि संमतम् so v. a. *wenn es euch recht ist.* — 6) *Jmd* (Acc.) *bevollmächtigen, die Erlaubniss zu Etwas geben;* s. असंमत. — संमत auch fehlerhaft für संगत. — Caus. 1) *Jmd ehren, Jmd Ehre erweisen.* संमानयित्वा Kâd. 91,23 fehlerhaft für मानयित्वा, wie die andere Ausg. 164, 15 liest. — 2) *Etwas beachten.* — 3) *Jmd* (Gen.) *Etwas versichern.* — Mit अनुसम्, अनुसंमत *gebilligt —, gutgeheissen von* (Instr.). — Mit अभिसम्, अभिसंमत *geehrt —, geschätzt von* (im Comp. vorangehend).

1. मनँ m. Du. *ein best. Schmuck* ṚV. 8,78,2. — मनाँ f. s. bes.

2. मन 1) m. *a) *Nardostachys Jatamansi.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Çambara. — 2) n. einmal im Comp. = मनस्.

*मनआप Adj. *herzgewinnend, reizend, schön.*

मनऊ m. = ﻣﻨﻮ *eine best. Constellation* Ind. St. 2,282.

मनक्षङ्ग Adj. nach Sâj. मनसा प्रसाधनं यस्य सः.

मनःक्रान्त Adj. = मनस्क्रान्त.

मनःक्षेप m. *Geistesverwirrung.*

मनःपति m. *Herr des Herzens,* Beiw. Vishṇu's.

मनःपर्याय m. bei den Gaina *die zur vollkommenen Klarheit gelangte Einsicht* (die vorletzte Stufe in der Erkenntniss der Wahrheit).

मनःपूत Adj. *der Gesinnung nach rein.*

मनःप्रसाद् m. *Heiterkeit des Sinnes.*

मनःप्रिय Adj. (f. आ) *dem Herzen lieb* Kir. 2,1.

मनःप्रीति f. *Herzensfreude.*

मनक m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 5,61.

मननँ 1) Adj. *bedächtig, sorgsam.* — 2) n. *das Denken, Nachdenken, Betrachten im Geiste, Erwägen.*

मननग्रन्थ m. und मननप्रकरण n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

मननाँ Instr. Adv. *bedächtig.*

मननादिनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मननीय Adj. bei der Erklärung von मन्मन्.

मनवशस् (!) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,69.

(मनन्य) मननिँग्र Adj. nach Sâj. = स्तुत्य.

*मनयितर् Nom. ag., f. °त्री in einer Erklärung Sâj. zu ṚV. 1,124,3.

1. मनश्चित् Adj. *mit dem Geist geschichtet.*

2. मनश्चित् Adj. *denkend.*

मनःशिक्षा f. Titel eines Werkes.

मनःशिल (m. oder n. metrisch) und शिला f.

(Râǵan. 13,49) *Realgar, rother Arsenik.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

मनःशीघ्र Adj. *gedankenschnell.*

मनःषष्ठ Adj. *mit dem* Manas *sechs seiend.*

मनस् n. 1) *der innere Sinn, das innere Organ, Geist, Verstand, Gemüth, Seele, Gewissen, Herz* nebst deren Functionen und Aeusserungen: *Denken, Vorstellen, Gedenken; Erdenken, Ersinnen, Nachdenken* (vielleicht auch *das Ersonnene, Erfindung*); *Wunsch, Wille, Geneigtheit; Lust, Verlangen, Streben, Trieb; Gesinnung, Stimmung.* Das Manas entflieht mit dem Tode aus dem Körper; das Thier hat nicht Manas, sondern Asu. In den philosophischen Systemen ist Manas *das Organ der Erkenntniss, das Erkenntnissvermögen mit der Fähigkeit Vorstellungen zu verbinden und zu haben*; es gilt, ausser im Njâja, für vergänglich. *a*) Acc. mit कर् *beschliessen; Jmd* (Gen.) *geneigt werden, sich zu Jmd hingezogen fühlen;* mit कर्, प्र-कर्, धा, वि-धा, धर्, बन्ध् und नि-वेशय् *seine Gedanken richten auf, denken an* (die Ergänzung im Loc., Dat., Acc. mit प्रति oder Infin.); mit समा-धा *sich fassen;* mit *कृन्, मनोकृत्य so v. a. *bis das Verlangen gestillt ist.* — *b*) मनसा *mit dem Geiste; in Gedanken* (Gegensatz *in Wirklichkeit*); *von Herzen, gern; mit Vergunst von* (Gen.); *vermöge des blossen Willens;* मनसेव so v. a. *in einem Nu;* mit मन् *im Geiste denken,* so v. a. *Willens sein;* mit सम्-गम् *einmüthig werden.* — *c*) मनसि mit कर् *beherzigen; in's Herz schliessen, im Herzen gedenken* 104,15. Ind. St. 15,314. mit नि-धा *dem Geiste einprägen, im Geiste sich vorführen* Chr. 155,21; mit वर्त् so v. a. *im Kopfe herumgehen.* — *d*) am Ende eines adj. Comp. nach einem Nom. act. oder nach einem Infin. auf तु *den Wunsch habend —, beabsichtigend zu.* — 2) मनसो दोहः Name eines Sâman. — 3) *der 26ste* Kalpa 2) *h*). — 4) *der See* Mânasa.

मनस 1) m. N. pr. eines Mannes (nach Sâj.). — 2) f. आ N. pr. *a*) einer Göttin, einer Partikel der Prakṛti; sie ist eine Tochter Kaçjapa's und Gattin Ǵaratkâru's. Sie schützt die Menschen vor Schlangengift. — *b*) einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,22. — 3) n. am Ende einiger Comp. = मनस् 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ Pâr. Gṛhj. 1,4,15.

मनस्पति m. *der Genius des geistigen Vermögens und Lebens des Menschen.*

*मनसागुप्ता f. संज्ञायाम्.

*मनसाज्ञापिन् Adj. *mit dem Geiste wahrnehmend.*

*मनसादत्ता f. संज्ञायाम्.

*मनसादेवी f. = मनस 2) *a*).

मनसापञ्चमी f. *der der Göttin* Manasâ *geweihte fünfte Tag in der dunkelen Hälfte des* Âshâḍha.

मनसाराम m. N. pr. eines Mannes.

मनसिकार m. *Beherzigung, attentio animi* Lalit. 218,2.6.

मनसिज m. 1) *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,105. — 2) *der Mond.*

मनसिजतरु m. *die Geschlechtsliebe als Baum.*

मनसिजरुज् f. *Liebesschmerz* Vikr. 51.

मनसिन् Adj. *Sinn —, Geist habend.*

मनसिशय m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मनस्क 1) n. Demin. von मनस् 1). — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Çiç. 11,27 *dessen Geist* oder *Gedanken gerichtet sind auf.*

मनस्कान्त Adj. *dem Herzen lieb, angenehm.* सर्वभूत° *allen Wesen lieb.*

मनस्कार m. *attentio animi* (neben चित्ता) Lalit. 28,8. 29,2. चित्ता° als Adj. (!) 28,6.

मनस्केत m. *Vorstellung.*

मनस्ताप m. 1) *Herzeleid, Herzenskummer.* — 2) *Reue.*

*मनस्ताल m. N. pr. des Löwen der Durgâ.

मनस्तेजस् Adj. *mit des Geistes Schärfe versehen.*

*मनस्तोका f. Bein. der Durgâ.

मनस्त्व n. Nom. abstr. zu मनस् 1).

मनस्पाप AV. 6,45,1 vom Padap. als Comp. gefasst. AV. Paipp. liest मनसस्पते, wonach मनस्पते zu vermuthen wäre.

मनस्मय Adj. *geistig* (Gegensatz *materiell*).

मनस्य्, मनस्यति, °ते 1) *im Sinne haben.* — 2) *denken, überlegen.* — Mit अभि *wünschen* oder *billigen.*

मनस्यु 1) Adj. etwa *wünschend, begehrend.* — 2) m. N. pr. zweier Fürsten.

मनस्वत् 1) Adj. *a*) *sinnvoll* oder *muthvoll.* — *b*) *das Wort* मनस् *enthaltend.* — 2) f. मनस्वती Tândja-Br. 14,3,3 fehlerhaft für अनस्वती.

मनस्विन् 1) Adj. *a*) *sinnvoll, verständig* (Person). Nom. abstr. मनस्विता f. (= अभिमानिता Comm.) Kir. 1,43. — *b*) *guten Muths, froh;* vgl. अमनस्विन् (Nachtr. 2). — *c*) *verständig,* so v. a. *geschickt.* Compar. मनस्वितर. — 2) m. *a*) **das fabelhafte Thier* Çarabha Râǵan. 19,3. — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Devala VP.^{2} 2,24. — 3) f. मनस्विनी *a*) *Bein. der Durgâ. — *b*) **Momordica mixta* Râǵan. 7, 183. — *c*) N. pr. α) der Mutter des Mondes. — β) der Gattin Mṛkaṇḍu's.

मनःसंवर m. *Zügelung des Herzens* Lalit. 34,19.

मनःसंकल्प m. *Herzenswunsch.*

मनःसङ्ग m. *beständiges Denken an den Geliebten.*

मनःसद् Adj. *im Sinne sitzend.*

मनःसंताप m. *Herzeleid, Herzenskummer.*

मनःसमुन्नति f. *eine hohe Denkweise* 96,9.

मनःसारमय Adj. *den Kern des Sinnes, des Herzens bildend.*

मनःसिद्धि f. N. pr. einer Göttin Ind. St. 15,420.

मनःसुख Adj. *den Sinnen angenehm, wohlschmeckend.*

मनःस्थ Adj. (f. आ) *im Herzen wohnend.*

मनःस्थिरीकरण n. *Stärkung —, Kräftigung des Sinnes.*

मनःस्पर्श Adj. *das Herz rührend, in's Herz dringend* Bhâg. P. 3,21,10.

मनःस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

मनकुस (!) *ein best. Metrum.*

मना f. *Wunsch, Eifer; Eifersucht.*

मनाक् Adv. 1) *ein wenig, etwas, in geringem Maasse.* कालं मनाक् *eine kurze Zeit, nicht lange.* न मनागपि, मनागपि न u. न मनाक् (187,12) *nicht im Geringsten, durchaus nicht.* — 2) *in kurzer Zeit, gar bald, sofort, sogleich* Prasannar. 142,11. — 3) *bloss, nur,* μόνον 292,28. Spr. 7743. — 4) mit न und einem Partic. praet. pass. mit अस्मि u. s. w. *daran fehlte wenig, dass ich* u. s. w. *nicht — worden bin,* so v. a. *beinahe wäre ich* u. s. w. *— worden* 45,4. Mṛkḥ. 172,25 (wo न पातितः st. निपातितः zu lesen ist).

*मनाका f. *Elephantenkuh.*

*मनाक्कार n. *eine Art Agallochum.*

मनाग Lalit. 10,7 fehlerhaft für मनाप.

मनाज्य oder मनाज्य n. Du. गोतमस्य oder गौतमस्य Name zweier Sâman Ârsh. Br.

मनानक् Adv. *ein wenig.*

मनाप Adj. = मनआप Lalit. 10,7 (मनाग gedr.). 29,19.

मनाय्, मनायति 1) *eifrig —, anhänglich sein.* — 2) vielleicht *beherzigen, gedenken.*

मनायी f. Manu's *Gattin* Maitr. S. 1,8,6.

मनायु Adj. 1) *eifrig, anhänglich.* — 2) *begehrend, betend.*

मनावसु Adj. *reich an Anhanglichkeit* RV.

मनावी f. Manu's *Gattin.*

मनिङ्गा f. N. pr. eines Flusses. अनङ्गा v. l.

मनित्थ (Weber, Lit.) oder मनिन्ध m. N. pr. eines Astronomen. v. l. मणित्थ, मानिन्ध.

*मनी Adv. mit कर् etwa *beherzigen.*

*मनीक n. *Augensalbe.*

मनीमुषग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

मनीवक N. pr. 1) m. eines Sohnes des Bhavja. — 2) n. eines nach ihm benannten Varsha.

मनीषा f. 1) *Nachdenken, Verstand, Begriff.* परा मनीषया *über alle Vorstellung.* — 2) *Aeusserung des Nachdenkens und der Weisheit in Spruch, Gebet, Gedicht* u. s. w. — 3) *Bitte, Begehren.*

मनीषापञ्चक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मनीषिका f. 1) *Einsicht, Verstand.* स्वमनीषिकया *nach eigenem Verstande, — Gutdünken.* — 2) *Erwartung* Bâlar. 93,13.

मनीषिणा (!) f. *ein best. Metrum* Çrut. 24.

मनीषित 1) Adj. (f. आ) *gewünscht.* — 2) n. *Wunsch, Verlangen.* °वर्षिन् Adj. Râgat. 7,1281.

मनीषिता f. *Weisheit* Vens. 182.

मनीषिन् 1) Adj. *a) nachdenkend, verständig, weise.* — *b) Andacht darbringend, betend, lobend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,174.

1. मनु 1) Adj. *verständig.* — 2) m. *a) Mensch, Mann; Menschheit.* — *b) Denkkraft, Gedanke;* Pl. *die Geisteskräfte.* — *c) Spruch, Gebet, Zauberspruch.* — *d)* N. pr. eines göttlichen Wesens, *Vaters der Menschen.* Es werden Manu's mit folgenden patronymischen Bezeichnungen genannt: Sâṁvaraṇa oder Sâṁvaraṇi, Vivasvant oder Vaivasvata (zwei Manu als Söhne des Sonnengottes 100,7. 11), Sâvarṇja, Vâsishṭha, Tâpasa und Svâjaṁbhuva oder Hairaṇjagarbha. In der späteren Chronologie eröffnet Manu Svâjaṁbhuva die Reihe von sieben Manu, von denen jeder einer best. Zeitperiode (मन्वन्तर) vorsteht und in dieser als Schöpfer und Erhalter der Geschöpfe auftritt. Die übrigen heissen Svârokisha, Auttami (Uttama), Tâmasa, Raivata, Kâkshusha und Vaivasvata. Später werden noch sieben zukünftige Manu angereiht. Daher — *e)* Bez. *der Zahl vierzehn.* — *f)* N. pr. α) eines Agni. — β) eines Rudra. — γ) eines Sohnes des Kṛçâçva. — δ) eines Astronomen. — 3) *f. *a)* Manu's *Gattin.* — *b) Trigonella corniculata* Râgân. 12,134.

2. मनु m. *Mensch.* Nur in der Verbindung मनोवधि.

मनुकपाल n. Manu's *Schale* Kap. S. 46,4.

मनुकुलादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

मनुग N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant VP. 2,4,48. — 2) n. des von ihm beherrschten Varsha ebend.

मनुज 1) m. *Mensch.* — 2) f. (आ und *ई) *ein menschliches Weib.*

मनुजनाथ (Daçak. 18,4) und मनुजपति m. *Fürst, König.*

मनुजलोक m. *die Welt der Menschen, die Erde.*

मानुजात 1) Adj. *vom Menschen* oder *von* Manu *stammend.* — 2) m. *Mensch.*

मनुजात्मज 1) *m. *Menschensohn,* so v. a. *Mann.* — 2) f. आ *Weib.*

मनुजाधिप und मनुजाधिपति m. *Fürst, König.*

1.*मनुजी f. s. मनुज 2).

2. मनुजी Adv. mit कर् *in einen Menschen verwandeln.*

मनुजेन्द्र m. *Fürst, König.*

मनुजेन्द्रपुत्र 1) *m. *Prinz.* — 2) f. ई *Prinzessin.*

मनुजेश्वर m. *Fürst, König.*

*मनुष्येष्ठ m. *Schwert.*

मनुतनु m. N. pr. eines Mannes.

मनुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मनुत्व n. *die Würde eines* Manu.

मनुदिवि (!) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मनुप्रवर्ह oder °प्रवत्ह m. Bez. *der Sprüche* ṚV. 8,29 Çâṅkh. Çr. 10,11,20.

मानुप्रीत Adj. *von Menschen geliebt.*

*मनुभू m. *Mensch.*

मनुमुक्तावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मनुयुग n. *die Periode eines* Manu, 311,040,000 *Jahre.*

*मनुराज् m. Bein. Kubera's.

मानुर्हित Adj. *menschenfreundlich, gut für die Menschen.*

मनुवत् Adv. *wie bei* Manu Kâtj. Çr. 3,2,11.

मनुवश m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,69.

मनुवृत Adj. *von Menschen gewählt.*

मनुश्रेष्ठ m. Bein. Vishṇu's.

मानुष 1) m. *Mensch.* — 2) *f. मनुषी *ein menschliches Weib.*

मनुषेन्द्रपुत्री Kathâs. 29,198 fehlerhaft für मनुजेन्द्र°.

मनुष्य, मनुषिश्र 1) Adj. (f. आ) *a) menschlich.* — *b) für Menschen tauglich.* — *c) menschenfreundlich.* — 2) m. *a) Mensch.* — *b) Mann* (Gegensatz *Weib*). — *c) Gatte.* — *d)* Pl. *eine Klasse von Manen: die menschlichen Väter, welche das* Piṇḍa-*Opfer empfangen.*

मनुष्यकार m. *die That eines Menschen, menschliche Anstrengung.*

मनुष्यकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen Menschen* Âpast. Çr. 7,21,6.

मनुष्यकृत Adj. *gegen Menschen begangen.*

मनुष्यगन्ध m. *Menschengeruch.*

मनुष्यगन्धर्व m. Pl. *die menschlichen* Gandharva. Vgl. देवगन्धर्व.

मनुष्यगवी f. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 4,10,4.

मनुष्यग्रन्थि m. *Menschenknoten* Kap. S. 40,1.

मनुष्यचर Adj. *mit Menschen verkehrend.*

मनुष्यचित्त n. *Menschenwille.*

मनुष्यच्छन्दस् n. *Menschen-Metrum.*

मनुष्यजन्मन् Adj. *von einem Menschen erzeugt* Çiç. 1,35.

मनुष्यजा Adj. *von Menschen geboren.*

मनुष्यजात n. *Menschengeschlecht* Gaut. 8,2.

मनुष्यजातक n. Titel eines Werkes.

मनुष्यजाति f. *Menschengeschlecht* Spr. 4698.

मनुष्यत् Adv. = मनुषत्.

मनुष्यता f. 1) *das Menschsein.* — 2) *das Mannsein.*

मनुष्यत्रा Adv. *unter Menschen.*

मनुष्यत्व n. *das Menschsein, Menschlichkeit.*

मनुष्यदुर्ग Adj. *schwer zugänglich wegen der starken Bevölkerung;* n. *ein solcher Ort* MBh. 12, 86,5.

मनुष्यदेव m. *ein Gott unter den Menschen:* 1) *ein Brahmane.* — 2) *Fürst, König.*

मनुष्यधर्मन् m. Bein. Kubera's Çiç. 1,55.

मनुष्यपात्र n. *Menschenbecher* Tândja-Br. 6,5,9.

मनुष्यपोत m. *Knäblein* Mahâvîraḥ. 13,10. 103, 13. 104,6.

मनुष्यप्रकृति Adj. *von menschlicher Herkunft* Âpast.

मनुष्ययज्ञ m. *ein den Menschen geltendes Opfer,* so v. a. *Mildthätigkeit, Gastfreundschaft.* Sehr künstlich erklärt im Comm. zu Gaut. 16,34.

मनुष्ययशस् n. *menschliche Herrlichkeit* TS. 3, 1,9,1.

मनुष्ययशस्विन् Adj. *menschliche Herrlichkeit besitzend* ebend.

मनुष्ययोनि m. *Menschenschooss* Çat. Br. 7,4,2,40.

मनुष्यरथ m. *ein Wagen der Menschen.*

मनुष्यराज und °राजन् m. *ein menschlicher König.*

मनुष्यरूप n. *Menschengestalt.*

मनुष्यलोक m. *Menschenwelt.*

मनुष्यविश् f., विश् n. und °विशा f. *Menschenvolk.*

मनुष्यशिरस् m. *ein Wasserthier mit einem menschenähnlichen Kopfe* Âpast.

*मनुष्यसभा f. *eine Versammlung von Menschen.*

मनुष्यसव m. *Menschenlibation.*

मनुष्यसाद्य n. *das Zeugesein der Menschen.* Loc.

so v. a. *vor Menschen als Zeugen.*

मनुष्यहार् m. *Menschenraub* Ind. St. 15,348.

मनुष्यायुष् n. *Lebenszeit der Menschen.*

मनुष्यालयचन्द्रिका f. und मनुष्यालयलक्षण n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मनुष्येन्द्र m. *der Beste der Menschen* (nicht *Fürst*).

मनुष्येश्वर m. *Fürst, König.*

मनुष्येषु m. oder f. *ein von Menschen geschleuderter Pfeil* AV. 1,19,2.

मनुष्यैनस् n. *Menschensünde* AV. 6,113,3.

मनुषत् Adv. 1) *als Mensch* oder *als Menschen, wie M., wie bei —, wie unter —, wie für M.* — 2) *wie* Manu, *wie bei* M.

मनुस् m. 1) *Mensch, die Menschen.* — 2) *Mann.*

मनुसंहिता f. Manu's *Gesetzsammlung.*

मनुसव m. *eine best. Opferhandlung.*

मनुस्मृति f. Manu's *Gesetzbuch* Opp. Cat. 1.

मनागत 1) Adj. (f. आ) *im Herzen ruhend, — verborgen* Vens. 90,18. — 2) n. *a) Gedanke, Meinung. — b) Wunsch, Verlangen.*

1. मनागति f. *Wunsch, Verlangen.*

2. मनागति Adj. *nach Belieben gehend, der dahin geht, wohin er* oder *man will.*

*मनागवी f. *Wunsch.*

*मनागुप्ता f. 1) *rother Arsenik* Râǵan. 13,49 (मनसश्च गुप्ता heisst *und* गुप्ता *hinter* मनस्, indem मनसस् als Abl. zu fassen ist). — 2) *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 2,64.

मनागृहीत Adj. *am Sinne ergriffen, — gefangen genommen* Maitr. S. 2,3,2 (28,13). Kâṭh. 12,2.

मनोग्रहण n. *das Ergreifen —, Gefangennehmen des Sinnes* Maitr. S. 2,3,2 (28,10).

मनोग्राहिन् Adj. *den Sinn gefangen nehmend, — hinreissend.* सर्वभूत° *aller Wesen.*

मनोग्राह्य Adj. 1) *mit dem Sinne zu fassen.* — 2) = मनोग्राहिन्.

मनोग्लानि f. *Niedergeschlagenheit* Daçak. 24,19.

मनोघ्न Adj. *einschüchternd* Bhâvapr. 3,107.

मनोज und मनोजन्मन् (Prasannar. 151,2) m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

1. मनोजव m. *Eile —, Raschheit des Gedankens.*

2. मनोजव 1) Adj. (f. आ) *a) gedankenschnell.* मनोजवम् Adv., मनोजवता f. Nom. abstr. Âpast. — *b) *dem Vater ähnlich.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Anila (*Windes*). — *b)* eines Sohnes des Rudra Îçâna. — *c)* Indra's im 6ten Manvantara. — *d)* eines Sohnes des Medhâtithi. — *e)* eines fabelhaften Rosses. — 3) f. मनोजवा *a)* Bez. *einer der sieben Flammenzungen.* — *b) *Methonica superba.* — *c)* N. pr. *α)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *β)* eines Flusses in Krauńkadvîpa VP. 2,4,55. — 4) n. N. pr. *a)* eines Tîrtha. — *b)* des von 2) *d)* beherrschten Varsha.

मनोजवस् 1) Adj. *gedankenschnell.* — 2) m. Bez. Jama's (nach Mahîdh.).

*मनोजवस Adj. *dem Vater ähnlich.*

मनोजविन् Adj. *gedankenschnell.* Nom. abstr. °विव n.

मनोजविष्ठ (Conj.) Adj. *überaus schnell wie der Gedanke* 10,27.

*मनोजवृद्धि m. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,200.

मनोजात Adj. *im Sinn geboren, geistentsprungen.*

मनोजिघ्र Adj. *Jmds Gedanken witternd, — errathend.*

मनोजू Adj. *gedankenschnell.*

मनोज्ञ 1) Adj. (f. आ) *dem Sinn entsprechend, angenehm, schön, reizend.* — 2) m. *a) ein angenehmer Platz* Vishnus. 85,63. — *b) *Pinus longifolia* Ratnam. 144. — *c)* N. pr. eines Gandharva. — 3) *f. आ *a) die Sennapflanze* Râǵan. 3,123. — *b) eine Art Kümmel* Râǵan. 6,64. — *c) Jasminum grandiflorum* Râǵan. 10,114. — *d)* = वन्ध्याकर्कोटकी Râǵan. 3,49. — *e) ein berauschendes Getränk* Râǵan. 14,137. — *f) rother Arsenik* Râǵan. 13,49. — *g) Prinzessin.*

*मनोज्ञघोष m. N. pr. eines Mannes.

मनोज्ञता f. *reizendes Wesen, Schönheit.*

मनोज्ञशब्दाभिगर्जित m. *eine best. Zeitperiode bei den Buddhisten.*

मनोज्ञस्वर m. N. pr. eines Gandharva Kâraṇḍ. 2,17.

मनोज्योतिस् Adj. *dessen Licht der innere Sinn ist* Çat. Br. 14,6,9,11.

मनोतर् und मनोतृ Nom. ag. 1) *Ersinner, Erfinder.* — 2) *Walter, Schalter.* Auch in Verbindung mit einem Femin.

मनोता f. 1) *das Lied* ṚV. 6,1 (welches das Wort मनोता enthält). Auch मनोतामूक्त n. — 2) *die Gottheit, für welche das unter Aufsagung dieses Liedes Dargebrachte bestimmt ist.* Agni nach der Auffassung der Brâhmaṇa.

मनोदएड m. *vollständige Herrschaft über die Gedanken.*

मनोदत्त 1) Adj. *im Geiste —, in Gedanken gegeben, angewünscht.* — 2) *f. आ संज्ञायाम् P. 6,3,4, Sch.

*मनोदाहिन् m. *der Liebesgott.*

मनोदुष्ट Adj. *durch schlechte Gedanken verunreinigt.*

मनोधातु m. *die Welt des* Manas.

मनोधृत् Adj. *besonnen, verständig.*

मनोऽनवस्थान n. *Unaufmerksamkeit, Zerstreutheit.*

मनोनाश m. *das Verschwinden des Sinnes.*

मनोऽनुकूल Adj. *angenehm, zusagend* Varâh. Jogaj. 7,21.

मनोऽनुग 1) Adj. (f. आ) *dem Sinne zusagend, erfreulich, angenehm.* — 2) m. N. pr. einer Oertlichkeit.

मनोन्मनी f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 1, 611,1. 2. 14. 2,*a*,86,13. 15.

मनोऽपहारिन् (Conj.) Adj. *herzraubend, erfreulich.*

मनोऽपेत Adj. *keinen Verstand habend* Kaush. Up. 3,3.

मनोभव 1) Adj. *im Sinne —, im Geiste entstanden, ein Gebilde der Phantasie seiend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Liebe* (Gegensatz *Zorn*). — *b) Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मनोभवशासन m. Bein. Çiva's Bhâm. V. 4,33.

*मनोभवागार *cunnus* Bhâvapr. 1,18,14.

मनोऽभिप्राय m. *Herzenswunsch.* °ग Adj. *erwünscht, angenehm.*

मनोऽभिराम 1) Adj. (f. आ) *das Herz erfreuend.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

मनोभू m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मनोभृत् Adj. *den Geist tragend, — erhaltend.*

मनोमथन m. *der Liebesgott.*

मनोमय Adj. (f. ई) *aus Geist bestehend, geistig, nicht materiell, nur gedacht* VP. 5,19,1 (मनोमम gedr.).

मनोमुषिगृहीत Adj. *besessen vom Dämon, der den Verstand raubt.*

मनोमुच् Adj. *sinnverwirrend.*

मनोमृग m. *das Herz als Gazelle* 183,32.

मनोमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

मनोयायिन् Adj. *nach Belieben gehend, der dahin geht, wohin er* oder *man will.*

मनोयुज् Adj. 1) *durch* oder *nach dem blossen Willen* (ohne Handanlegung) *sich anspannend* oder *schirrend.* — 2) *dem Sinne* oder *Verständniss sich fügend, — angemessen, verständig.*

*मनोयोनि m. *der Liebesgott.*

मनोरञ्जन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Titel eines Commentars.

मनोरथ 1) m. *a) Wunsch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Phantasie, Wahn* Çaṁk. zu Bâ-

DAR. 2,1,6. 4,4,8. — *c*) in der Dramatik *ein auf indirecte Weise ausgesprochener Wunsch.* — *d*) *das als Wagen gedachte Herz.* — *e*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers, = मनोरथप्रभा.

मनोरथतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मनोरथतृतीया f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra. °व्रत n. BURNELL, T.

मनोरथदायक 1) Adj. *Wünsche erfüllend.* — 2) m. N. pr. eines Kalpavṛksha KATHÂS. 22,18.

मनोरथद्वादशी f. *der 12te Tag in einer best. Monatshälfte.*

मनोरथप्रभा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मनोरथमय Adj. (f. ई) 1) *aus Wünschen bestehend, voller Wünsche seiend* BHÂM. V. 1,57. — 2) *der Gegenstand eines Wunsches seiend* NAISH. 5, 109.

मनोरथसिद्ध m. N. pr. fehlerhaft für °सिद्धि.

1. मनोरथसिद्धि f. *Erfüllung eines Wunsches.*

2. मनोरथसिद्धि m. N. pr. eines Mannes. Am Ende eines adj. Comp. °क.

मनोरम 1) Adj. (f. आ) *den Sinn erfreuend, reizend, schön, ansprechend, zusagend* Comm. zu NAISH. 7,62. — 2) m. N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Berges. — 3) f. आ *a*) **Gallenstein des Rindes* RÂGAN. 12,59. — *b*) *ein best. Metrum.* — *c*) Titel verschiedener Werke OPP. Cat. 1. — *d*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) **einer buddh.* Göttin. — γ) einer Gandharva-Jungfrau KÂRAṆḌ. 5,6. — δ) einer Tochter des Vidjâdhara Indîvara. — ε) verschiedener Frauen PRIJ. 25,2. — ζ) eines Flusses. — 4) n. *a*) **eine Art Haus* GAL. — *b*) N. pr. eines Lustgartens HEM. PAR. 1,255.

मनोरमाकुचमर्दन n., °मर्दनी f., °रमाखण्डन n. und °रमाव्याख्या f. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

मनोराज्य n. *das Reich der Phantasie, — der Empfindung.* °राज्यानि कर् so v. a. *Luftschlösser bauen* RÂGAT. 2,158.

**मनोऽर्ति* f. *Seelenschmerz, Herzenskummer* H. an. 2,239.

**मनोर्कृत* oder **मनोर्कित* (!) m. N. pr. eines buddh. Patriarchen EITEL, Chin. B.

मनोलक्षण n. Titel eines Werkes BURNELL, T.

मनोलय m. *das Verschwinden des Sinnes.*

मनोलौल्य n. *Laune* 155,10.

मनोवती f. N. pr. 1) einer Apsaras. — 2) einer Tochter des Vidjâdhara Kitrâṅgada. — 3) einer Tochter des Asurapati Sumâja. — 4) eines Frauenzimmers. — 5) einer mythischen Stadt auf dem Meru.

मनोऽवलम्बिका f. Titel eines Werkes.

मनोवल्लभा f. *Herzensgeliebte* DAÇAK. 32,2.

मनोवहा f. *Herzader* MBH. 12,214,19. 22.

मनोवात Adj. *vom Sinne begehrt, angenehm, erwünscht.*

मनोवाद् m. Titel eines Werkes.

मनोविद् m. *Kenner des Geistes.*

°मनोविनयन n. *das Zähmen des Sinnes von —.*

मनोविरुद्ध m. Pl. *eine best. Gruppe göttlicher Wesen.*

मनोवृत्ति f. *Thätigkeit des Gemüthes* (266,27), — *des Geistes, Gedankengang, Gemüthsstimmung.*

मनोवेग m. N. pr. eines Helden Ind. St. 14, 126. 129.

मनोवेदशिरस् n. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.*

**मनोकृत* Adj. *in seinen Erwartungen getäuscht.*

मनोहन् 1) Adj. *geisttödtend.* — 2) m. *ein best. verderblicher* Agni.

मनोहर 1) Adj. (f. आ und ई) *das Herz fortreissend, reizend, schön, ansprechend, zusagend.* Compar. °तर 47,30. Nom. abstr. °तरत्व n. *grössere Schönheit.* — 2) m. *a*) **Jasminum multiflorum* oder *pubescens.* — *b*) *der dritte Tag des bürgerlichen Monats.* — *c*) Titel eines Werkes. — 3) f. आ *a*) **Jasminum grandiflorum.* — *b*) **gelber Jasmin.* — *c*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Kiṁnara-Jungfrau KÂRAṆḌ. 7,1. — γ) verschiedener Frauen VP.². — 4) **n. Gold* RÂGAN. 13,8.

मनोहरवीरेश्वर m. N. pr. eines Lehrers.

मनोहरशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

मनोहरसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

मनोहर्तर् Nom. ag. *Herzensräuber.*

मनोहा m. = मनोहन् 2) MANTRABR. 1,7,1.

मनोहारिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मनोहारिन् Adj. = मनोहर 1).

**मनोहारी* f. *ein untreues Weib.*

मनोह्लाद् m. *Herzensfreude.*

मनोह्लादिन् Adj. *das Herz erfreuend, ansprechend, schön.*

**मनोऽह्वा* f. *rother Arsenik* RÂGAN. 13,49.

मन्तर् Nom. ag. 1) *Denker.* — 2) *der da zustimmt, einwilligt* ÂPAST.

मन्तलक m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,201.

मन्तवे (RV. 1,112,2) und मन्तवै (RV. 7,4,8) Dat. Infin. zu मन्.

मन्तव्य oder मन्तव्य 1) Adj. *a*) *zu denken.* — *b*) *anzusehen —, zu halten für* (Nomin.). दोषेण *eines Fehlers zu zeihen* (गन्तव्य v. l.). — *c*) *anzunehmen, zu statuiren.* — *d*) *zu beachten, gut zu heissen.* अनुमन्तव्य v. l. — 2) n. impers. *zu meinen, anzunehmen* 210,21. 211,33.

**मन्ति* f. Nom. act. von मन्.

मन्तु m. 1) *Berather; Walter, Lenker, arbiter.* Auch als f. — 2) *Rathschlag, Rath; das Walten.* — 3) *Beleidigung.* — 4) **Mensch.* — 5) *= प्रजापति.*

मन्तुमत् Adj. (nur Voc. मन्तुमस्) *rathreich, waltend, sorgsam.*

**मन्तूय्, °यति u. °यते (अपराधे, क्रोधे).* In BHATT. *sich ärgern* oder *eifersüchtig werden.*

मन्त्र m. (n. ausnahmsweise; adj. Comp. f. आ) 1) *Spruch, Gebet, Lied* als *Erzeugniss des Geistes.* — 2) *ein vedisches Lied, ein heiliger Spruch.* Als Bein. Vishṇu's VISHṆUS. 1,53. Çiva's MBH. 12, 284,90. — 3) *magische Besprechung, Zauberspruch.* Bei den ekstatischen Çaiva als beseeltes Wesen gedacht. — 4) *Verabredung, Berathung, Entschliessung; Rath, Plan, geheimer Plan.* — 5) in der Astrol. *das 5te Haus* VARÂH. JOGAJ. 4,1.

मन्त्रक *ein heiliger Spruch* HEMÂDRI 1,795,6. 14.

मन्त्रकमलाकर m. Titel eines Werkes.

मन्त्रकरण n. 1) **das Hersagen eines heiligen Spruches.* — 2) *ein vedischer Spruch.*

मन्त्रकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

मन्त्रकार m. *der Hersager der heiligen Sprüche* (bei der Hochzeit) MÂN. GṚHJ. 1,8.

मन्त्रकाल m. *Berathungszeit, die Zeit, da man Berathung hält,* M. 7,149.

मन्त्रकुशल Adj. *rathserfahren.*

मन्त्रकृत् Adj. Subst. 1) *Liederdichter.* — 2) *einen heiligen Spruch hersagend.* — 3) *Rathgeber.* — 4) *ein Abgesandter.*

मन्त्रकोश (*Spruchschatz*) m., मन्त्रकौमुदी f., मन्त्रखण्ड (OPP. Cat. 1) und मन्त्रगणपतितन्त्ररत्न n. Titel von Werken.

मन्त्रगण्डक m. wohl *eine Art Amulet* KÂD. 72,10 (134,2. 3). Nach HÂR. = विद्या.

मन्त्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

मन्त्रगुप्ति f. *Geheimhaltung* 1) *eines Zauberspruchs.* — 2) *einer Berathung.*

**मन्त्रगूढ* m. *Späher.*

मन्त्रगृह n. *Berathungsgemach.*

मन्त्रचन्द्रिका f., मन्त्रचिन्तामणि m. und मन्त्रचूडामणि m. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

मन्त्रजल n. *durch Besprechung geheiligtes Wasser.*

मन्त्रजागर m. *das auch die Nacht hindurch dauernde Hersagen vedischer Sprüche in ihren verschiedenen* Pâṭha HAUG, Acc. 58.

मन्त्राङ्गिरस् m. *Feuer.*

मन्त्रज्ञ 1) Adj. *a) die heiligen Sprüche kennend. — b) rathserfahren.* — 2) *m. *Späher.*

मन्त्रज्येष्ठ Adj. *bei dem sich der Vorrang nach der Kenntniss heiliger Sprüche richtet* Spr. 4390.

मन्त्रज्योतिस् n. Titel eines Werkes.

मन्त्रणा n. und मन्त्रणा f. *das Berathen, Berathung.*

*मन्त्रणार्ह gaṇa उत्कारादि.

*मन्त्रणार्हीय Adj. von मन्त्रणार्ह.

मन्त्रतत्त्वनेत्र n. und °तत्त्वप्रकाश m. Titel zweier Werke.

मन्त्रतत्त्वविद् Adj. *das Wesen der Berathung kennend, sehr rathserfahren* 61,23.

मन्त्रतस् Adv. 1) *von Seiten der heiligen Sprüche* Âpast. Çr. 3,11,2. — 2) *unter Hersagung heiliger Sprüche* R. Gorr. 1,64,22.

मन्त्रतोय n. *mit einem Zauberspruch besprochenes Wasser.*

मन्त्रद् Adj. 1) *die heiligen Sprüche lehrend.* — 2) *Rath ertheilend.*

मन्त्रदर्शिन् Adj. *die heiligen Sprüche kennend* Saṁhitopan. 38,3.

मन्त्रदातर् Nom. ag. = मन्त्रद् 1).

*मन्त्रदीधिति m. *Feuer.*

मन्त्रदीपक n. Titel eines Werkes. मन्त्राणां दीपकम् metrisch.

मन्त्रदृश् Adj. Subst. 1) *Sprüche schauend, — erfindend, Liederdichter.* — 2) *die heiligen Sprüche kennend.* — 3) *rathserfahren, Rathgeber.*

मन्त्रदेवता f. *die in einem heiligen Spruche angerufene Gottheit.*

मन्त्रदेवताप्रकाश m. (Opp. Cat. 1), °देवताप्रकाशिका f. (Burnell, T.) und °देवप्रकाशिका f. Titel von Werken.

मन्त्रद्रष्टर् Nom. ag. *ein Dichter heiliger Sprüche* P. 4,1,114, Sch.

मन्त्रद्रुम m. N. pr. Indra's im 6ten Manvantara.

मन्त्रधर und °धारिन् m. *Rathhalter, Rathgeber.*

मन्त्रपति m. *Herr —, Eigenthümer eines heiligen Spruches.*

मन्त्रपत्र n. *ein mit einem heiligen Spruche beschriebenes Blatt.*

मन्त्रपद् n. *Zauberwort* Kir. 1,24.

मन्त्रपाठ m. *die Recitation eines heiligen Spruches* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,5,7. 9,5,11.

मन्त्रपाद् Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

मन्त्रपारायण n. Titel eines Werkes.

मन्त्रपुस्तिका f. *Zauberbuch* 122,7.

मन्त्रपूत Adj. *durch einen heiligen Spruch gereinigt* Ragh. 17,16.

*मन्त्रपूतात्मन् m. Bein. Garuḍa's.

मन्त्रप्रकरण (Bühler, Rep. No. 478) und मन्त्रप्रकाश m. Titel zweier Werke.

मन्त्रप्रभाव m. *die Macht eines Zauberspruchs* 322,5 (im Prâkrit).

मन्त्रप्रयोग m. 1) *der Gebrauch eines heiligen Spruches* Ind. St. 10,426. — 2) *Zaubermittel.*

मन्त्रप्रश्न m. Du. (Burnell, T. Opp. Cat. 1), °काण्ड, °भाष्य n. (Burnell, T.) und मन्त्रप्रस्तार m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

मन्त्रबल n. 1) *das Uebergewicht —, Vorgehen eines heiligen Spruches* Kâtj. Çr. 1,5,7. — 2) *Zaubermacht* 62,23. 122,31. 137,23.

मन्त्रबीज n. 1) *das Samenkorn —, d. i. die erste Silbe eines Zauberspruchs.* — 2) *die als Samenkorn (zarter Keim) gedachte Berathung.*

मन्त्रब्राह्मण n. 1) Du. *die heiligen Lieder und die* Brâhmaṇa Ind. St. 10,436. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रब्राह्मणविद् Adj. *die heiligen Lieder und die* Brâhmaṇa *kennend* Gaut. 15,28.

मन्त्रभागवत n. Titel eines Werkes.

मन्त्रभाष्य n. desgl. Opp. Cat. 1.

मन्त्रभेद् m. 1) *ein best. Zauberspruch; Pl. Zaubersprüche verschiedener Art.* — 2) *Verrath einer Berathung, — eines gefassten Planes.*

मन्त्रमय Adj. *aus Zaubersprüchen bestehend.*

मन्त्रमहोदधि m. Titel eines Werkes.

मन्त्रमाला f. 1) desgl. — 2) N. pr. eines Flusses in Kuçadvîpa Bhâg. P. 5,20,16.

मन्त्रमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

मन्त्रमूर्ति Adj. *dessen Körper aus heiligen Sprüchen besteht* (Çiva).

मन्त्रमूल Adj. (f. आ) *in der Berathung wurzelnd.*

मन्त्रय्, मन्त्रयति und मन्त्रयते 1) *sprechen, reden.* — 2) *rathschlagen, — mit* (Instr. mit und ohne सह), *über* (Dat.). मन्त्रित n. impers. — 3) mit einem Infin. so v. a. *beschliessen.* — 4) *Etwas berathen, besprechen; mit Acc. मन्त्रित berathen, besprochen.* — 5) *Jmd Etwas* (Acc.) *rathen.* — 6) *Jmd berathen, Jmd einen Rath ertheilen; mit Acc. मन्त्रित dem ein Rath ertheilt worden ist.* — 7) *mit einem Spruch besprechen.* मन्त्रित *besprochen.* — Mit अनु 1) bestimmte Worte (durch इति hervorgehoben) *auf Etwas* (Acc.) *folgen lassen, Jmd* (Acc.) bestimmte Worte *nach* — oder *zurufen.* तथानुमन्त्रितस्तेन *mit diesen Worten von ihm entlassen.* — 2) *Jmd ermahnen.* अनुमन्त्रित *ermahnt.* — 3) *mit einem Spruche besprechen, einsegnen.* अनुमन्त्रित *besprochen.* — 4) *Jmd* (Acc.) *um Erlaubniss bitten, sich entfernen zu dürfen, sich bei Jmd verabschieden.* — 5) *Jmd die Erlaubniss ertheilen.* अनुमन्त्रित *der die Erlaubniss erhalten hat von* (Instr.). — Mit अभि 1) *anreden, sprechen zu; mit Acc., auch mit doppeltem Acc.* — 2) ein Mädchen *anreden, so v. a. sie zur Ehe verlangen.* — 3) *mit einem Spruche besprechen, — weihen.* अभिमन्त्रित *besprochen, geweiht.* — 4) *Jmd begrüssen.* आतिथ्येन so v. a. *Jmd Gastfreundschaft anbieten.* अभिमन्त्रित *begrüsst.* — 5) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen.* — Mit समभि *übereinstimmen* Hâs. — Mit आ 1) *Jmd anreden, fragend* oder *auffordernd zu Etwas* (Dat.) *ansprechen.* Statt des Dat. auch ein prädicativer Acc. आमन्त्रित *angeredet* 31,8. — 2) *herbeirufen, citiren; einladen.* आमन्त्रित *citirt.* — 3) *Jmd bitten.* आमन्त्रित *gebeten.* — 4) *Jmd begrüssen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen, sich bei Jmd verabschieden.* आमन्त्रित *bei dem man sich verabschiedet hat.* — Mit उद् in उदामन्त्रण. — Mit उप 1) *Jmd anreden, auffordern zu* (Loc. oder Dat.). उपामन्त्रित *aufgefordert.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen, sich bei Jmd verabschieden.* — Mit समा 1) *anrufen, herbeirufen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen, sich bei Jmd verabschieden.* — Mit उप 1) *herzurufen, zusichrufen.* उपमन्त्रित *zusichgerufen.* — 2) *auffordern zu* (Dat.), *bereden.* उपमन्त्रित *angegangen, gebeten, beredet.* — 3) भोजनेन so v. a. *Jmd Speise anbieten.* — 4) उपमन्त्रित *angeredet.* — Mit अभ्युप *mit einem Spruche besprechen.* — Mit नि 1) *Jmd einladen wohin* (Loc.) oder *wozu* (Loc. oder Infin.). — 2) mit Instr. der Sache *Jmd mit Etwas einladen,* so v. a. *Jmd Etwas anbieten.* — Mit अभिनि *auffordern zu* (°अर्थम्). — Mit उपनि 1) *Jmd einladen.* — 2) mit Instr. der Sache *Jmd mit Etwas einladen,* so v. a. *Jmd Etwas anbieten.* — Mit संनि *Jmd einladen.* — Mit निस् *hinaus —, wegsprechen.* — Mit परि *mit einem Spruche besprechen.* — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *zurufen.* — 2) *mit einem Spruche besprechen* Gobh. 2,4,2. — Mit सम् 1) *rathschlagen, — mit* (सह, समम् oder blosser Instr.). — 2) *seine Meinung äussern.* — 3) *berathen.* — 4) *begrüssen.*

मन्त्रयत्र n. *ein Amulet mit einem Zauberspruch.*

मन्त्रयत्रप्रकाश m. Titel eines Werkes.

मन्त्रयितव्य n. impers. *zu rathschlagen.*

मन्त्रयुक्ति f. *Zaubermittel.*

मन्त्रयोग m. 1) *Anwendung eines heiligen Spruches.* — 2) vielleicht *Zauberei.*

मन्त्ररत्न n., °रत्नकोश m., °रत्नाकर m., °रत्नावली f. und मन्त्ररहस्यप्रकाशिका f. Titel von Werken.

मन्त्रराज m. *ein best. Zauberspruch.*

मन्त्रवचन n. *das Hersagen eines heiligen Spruches* Kâtj. Çr. 1,7,9.

मन्त्रवत् Adv. *nach allen Regeln der Berathung.* Vgl. मन्त्रवत् 2).

मन्त्रवत् 1) Adj. *a) mit heiligen Sprüchen* oder *Liedern verbunden; besprochen. — b) mit den heiligen Sprüchen vertraut* Âpast. — 2) °वत् Adv. *unter Hersagen heiliger Sprüche* Mân. Grhj. 2,2. MBh. 1,52,2. Vgl. मन्त्रवत्.

मन्त्रवर्ण m. 1) *der Wortlaut eines heiligen Spruches* oder *Liedes* Gobh. 3,4,13. Bâdar. 2,3,44. — 2) Pl. *die Silben eines Spruches*, insbes. *eines Zauberspruches* Sarvad. 170,14. 16. 18.

मन्त्रवरु Adj. als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,53.

मन्त्रवाद् m. 1) *der Ausspruch —, der Inhalt eines heiligen Spruches.* श्लोका: so v. a. Çloka's *in Spruchform* 44,17. — 2) *Zauberkunst* Spr. 7651.

मन्त्रवादिन् m. *Hersager von Zaubersprüchen, Besprecher.*

मन्त्रविद् 1) Adj. *spruchkundig, Zaubersprüche kennend.* Superl. °वित्तम. — 2) *m. *Späher.*

मन्त्रविद्या f. *Zauberkunst.*

मन्त्रविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रशक्ति f. *Zauberkraft, Zaubermittel* 122,22.

मन्त्रशारीरक n. Titel eines Werkes.

मन्त्रशास्त्र n. *Zauberlehre*, Titel eines Werkes.

मन्त्रशास्त्रसारसंग्रह m. (Burnell, T.) und मन्त्रशोधन n. Titel von Werken.

मन्त्रश्रुति f. *eine abgelauschte Berathung.*

मन्त्रश्रौत्य n. *Folgsamkeit, Gehorsam.*

मन्त्रसंवरण n. *das Geheimhalten einer Berathung, — eines gefassten Planes* R. 1,7,9. R. Gorr. 2,72,11.

मन्त्रसंस्कार m. *eine durch Sprüche vollzogene Weihe.* °कृत्पति: *ein eingesegneter, geweihter Gatte.*

मन्त्रसंस्क्रिया f. *das Zurechtmachen von Zaubersprüchen.*

मन्त्रसंहिता f. *die Sammlung der vedischen Hymnen.*

मन्त्रसमुच्चय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रसाधक m. *Zurechtmacher eines Zauberspruchs.*

मन्त्रसाधन n. und °ना f. (Ind. St. 15,276) *das Zurechtmachen eines Zauberspruchs.*

मन्त्रसाध्य Adj. 1) *dem mit Zaubersprüchen beizukommen ist, durch einen Zauberspruch zu erreichen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *dem mit Rath zu helfen ist, mit Hülfe einer Berathung zu erreichen.*

मन्त्रसिद्ध Adj. 1) *dem durch einen Zauberspruch geholfen worden ist.* — 2) *mit Zaubersprüchen vollkommen vertraut* 61,26.

मन्त्रसिद्धि f. 1) *die Wirkung eines Zauberspruchs.* — 2) *das in Erfüllung Gehen eines Rathes.*

मन्त्रसूत्र n. *ein an einer Schnur befestigter Zauberspruch.*

मन्त्रस्नान n. *ein durch Hersagung bestimmter Sprüche ersetztes Bad* VP.² 3,114.

*मन्त्रस्पृश् Adj. = मन्त्रेण स्पृशति.

मन्त्रकेमादि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रान्तर n. *eine Silbe in einem Zauberspruche* Sarvad. 170,19.

मन्त्राङ्गनाटक n. und °प्रयोग m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मन्त्राधिराज m. *das Oberhaupt über alle Zaubersprüche* (ein Vetâla) 137,29.

मन्त्रानुक्रमणी f. (Burnell, T.) und मन्त्रानुष्ठान n. Titel von Werken.

मन्त्रान्त m. *das Ende eines heiligen Spruches* Mân. Çr. 1,1,1.

मन्त्राराधन n. *das Zugewinnensuchen durch Zaubersprüche, das Beschwören.*

मन्त्रार्ण m. *eine Silbe in einem Zauberspruche* Sarvad. 170,15.

मन्त्रार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रार्थदीप m. und °दीपिका f. (Bühler, Rep. No. 26) Titel zweier Werke.

मन्त्रार्थमञ्जरी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्त्रार्षाध्याय m. *das Kapitel über die vedischen* Ṛshi.

मन्त्रावली f. *eine Reihe von Sprüchen.*

मन्त्रि (metrisch) m. = मन्त्रिन् *Rathgeber eines Fürsten.*

1. मन्त्रिक m. fehlerhaft für मान्त्रिक.

2. मन्त्रिक am Ende eines adj. Comp. = मन्त्रिन् *Rathgeber eines Fürsten.*

मन्त्रिका und मन्त्रिकोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

मन्त्रित 1) Adj. und n. impers. s. u. मन्त्रय्. — 2) n. *Berathung, Plan* MBh. 1,2,235. R. 7,39,18.

मन्त्रिता f. und मन्त्रित्व n. *das Amt —, der Beruf eines fürstlichen Rathgebers.*

मन्त्रिन् Adj. Subst. 1) *verständig, klug* (Mahidh.) oder *beredt.* — 2) *einen Zauberspruch* oder *Zaubersprüche kennend, Beschwörer, Besprecher.* — 3) *Rathgeber eines Fürsten, Minister.* Im Schachspiel so v. a. *Königin* Pañkad. — 4) in der Astrol. *das 12te Haus* Varâh. Jogaj. 1,1.

मन्त्रिपति m. *der erste Minister.*

मन्त्रिपुत्र m. *der Sohn eines Ministers* 112,11. 113,5.

मन्त्रिप्रधान (*n.), मन्त्रिमुख्य m., मन्त्रिवर m. und मन्त्रिश्रेष्ठ m. *der erste Minister.*

मन्त्रिषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मन्त्रिसुत und मन्त्रिसूनु m. *der Sohn eines Ministers* 114,6. 115,3. 117,29. 120,16.

मन्त्रेश und मन्त्रेश्वर m. *Herr der Zaubersprüche*, bei den mystischen ekstatischen Çaiva Bez. eines best. erhabenen Wesens.

मन्त्रोक्त Adj. *in einem heiligen Liede genannt* Vaitân.

मन्त्रोदक n. *durch einen Spruch geheiligtes Wasser.*

मन्त्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

मन्त्रोपनिषद् n. *die heiligen Lieder und die* Upanishad Kûlikop. 10.

मन्थ् s. 1. मथ्.

मन्थ 1) m. *a) Quirlung. — b) Tödtung* Bâlar. 284,9. — *c) ein Getränk, in welches ein anderer Stoff eingerührt wird, Rührtrank;* gewöhnlich *geröstetes Gerstenmehl in Milch verrührt.* Nach Mat. med. 10 *pulverisirter Arzeneistoff in vier Theilen verrührt. — d) Rührlöffel. — e) Butterstössel. — g) eine Gazellenart. — h) *eine best. Augenkrankheit, Augenschmalz.* — 2) n. *ein best. Werkzeug zum Reiben des Feuers.* — मन्था s. bes.

मन्थक 1) Adj. *reibend, Reiber.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*मन्थज्ञ n. *Butter.*

मन्थदण्ड und °क m. *Butterstössel.*

*मन्थन् m. dass. Nur in den stärksten Casus.

मन्थन 1) Adj. *ausreibend* (Feuer). — 2) m. *Butterstössel.* — 3) *f. ई *Butterfass.* — 4) n. *a) das Ausreiben des Feuers mit Hölzern. — b) das Rütteln, Umschütteln, Quirlen. — c) das Herausquirlen. — d) ein Werkzeug zum Reiben des Feuers;* vielleicht m.

*मन्थनघटी f. *Butterfass.*

मन्थनदण्ड m. *Butterstössel* Spr. 7755.

°मन्थनीय in अग्नि° unter अग्निमन्थन.

*मन्थपर्वत m. *der Berg* Mandara, *der bei der Quirlung des Milchmeeres als Butterstössel diente.*

मन्थर 1) Adj. (f. आ) *a) langsam, schleppend, träge.* °म् und मन्थर° Adv. — *b)* am Ende eines

Comp. *langsam in, träge zu.* — *c) träge von Geist, einfältig.* — *d) krumm, gebogen, bucklig, verwachsen.* — *e) *breit, weit.* — 2) m. *a) *Schatz* (कोश), *Haupthaar* (केश) oder *Zorn* (कोप). — *b) *Frucht.* — *c) *Butterstössel.* — *d) *Späher.* — *e) *Hinderniss.* — *f) *der Monat* Vaiçâkha. — *g) *Gazelle.* — *h) *Festung.* — *i)* N. pr. einer Schildkröte. — 3) f. आ N. pr. einer *buckligen* Magd der Kaikeji. — 4) *n. = कुसुम्भी.

मन्थरक m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) einer Schildkröte. — 3) eines *einfältigen* Webers. — 4) eines *buckligen* Mannes.

मन्थरता f. *Langsamkeit.*

मन्थरित Adj. *träge gemacht, erschlafft.*

*मन्थरु m. *der durch den Fliegenwedel erzeugte Wind.*

*मन्थरेषण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*मन्थशैल m. = मन्थपर्वत.

मन्था 1) *m. (nur Nom. मन्थास्) *Butterstössel.* — 2) f. मन्था *a) Quirl.* — *b)* = मन्थि 1) *c)* AV. 20, 127, 9 (Hdschrr.). Çâṅkh. Çr. 12, 17, 3. — *c) *Trigonella Foenum graecum* Râgan. 6, 70.

मन्थाचल und मन्थाद्रि m. = मन्थपर्वत.

मन्थान m. 1) *Schüttler,* Beiw. Çiva's. — 2) *ein best. Werkzeug zum Reiben des Feuers.* — 3) *Butterstössel* Pr. P. 116. — 4) *ein best. Werkzeug zum Rühren* Karaka 1, 15. — 5) **Cassia fistula* Râgan. 9, 44. — 6) *ein best. Metrum.*

*मन्थानक m. *eine best. Grasart* Râgan. 8, 135.

मन्थानभैरव m. N. pr. eines Autors.

मन्थानाद्रि m. = मन्थपर्वत Bâlar. 188, 21.

मन्थावल m. *ein best. Thier,* wohl *der fliegende Fuchs.* Vgl. मातालवँ, मान्थालँ, मान्थालवँ und मान्धाल.

मन्थितर् Nom. ag. *Rührer, Schüttler.*

मन्थितव्य Adj. *zu reiben* (Feuer) Maitr. S. 1, 8, 9 (130, 1).

मन्थिन् 1) Adj. *erschütternd, aufregend* Bhatt. — 2) m. *a)* Soma-*Saft, welchem Mehl beigerührt ist.* — *b) der männliche Same* in ऊर्ध्व°. — 3) f. मन्थिनी *a) *Butterfass.* — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मन्थिप Adj. *den Rühr-*Soma *trinkend.*

मन्थिपात्र n. *der für den Rühr-*Soma *bestimmte Becher.*

मन्थिवत् Adj. *mit Rühr-*Soma *verbunden* Âpast. Çr. 12, 23, 4.

मन्थिशोचिस् Adj. *wie Rühr-*Soma *glänzend.*

मन्थीवत् Adj. = मन्थिवत्.

मन्थु m. N. pr. eines Mannes.

*मन्थोदक m. *das Milchmeer.* Richtig wohl मण्डोदक.

मन्थ्य Adj. *zu reiben* (Feuer).

मन्थ्यौग्र Adj. *mit dem Rühr-*Soma *beginnend* TS. 7, 2, 3, 3.

मन्द् s. 1. und 3. मद्.

मन्द् 1) Adj. (f. आ) *a) langsam, schleppend, träge, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *lässig,* so v. a. *keine Lust zu Etwas* (Dat.) *habend* Vikramâṅkaṅ. 8, 81. मन्दम् und मन्द् ° Adv. *langsam, träge, allmählich;* मन्दं मन्दम् *ganz langsam, — allmählich.* — *b) schwach, schwächlich, gering.* अग्नि *schwache Verdauung;* गिर्, वचन, वाच् *eine schwache, leise Stimme.* मन्दम् Adv. *schwach, wenig, mit schwacher Stimme;* मन्दतरम् Adv. *mit ganz schwacher Stimme.* — *c) schwach,* so v. a. *nachsichtig, — gegen* (Loc.). — *d) schwach von Verstande, einfältig, dumm.* — *e) unglücklich.* — *f) krank.* — *g) *schlecht, böse* (Menschen). — *h) *dem Trunke ergeben.* — *i)* * = मन्द्र. — 2) m. *a) der Planet Saturn.* — *b) eine Elephantenart.* — *c) die obere Apsis einer Planetenbahn.* — *d) *Weltende.* — *e)* *Bein. Jama's. — 3) f. आ *a) *Topf, Fass, Dintenfass.* — *b) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *c)* in der Astr. *eine best. Conjunction* (संक्रान्ति). — *d)* Name der Dâkshâjaṇi auf dem Himavant. — मन्दं आसिथ Çat. Br. 13, 7, 1, 15 fehlerhaft für मां दिदासिथ (Ait. Br. 8, 21, 10).

मन्दक 1) Adj. *a) spärlich, wenig.* — *b) einfältig, dumm.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मन्दकर्णि m. N. pr. eines Muni. मान्द् ° v. l.

1. मन्दकर्मन् n. *das Verfahren bei der Gleichung der Apsis.*

2. मन्दकर्मन् Adj. *der wenig zu thun hat, unthätig.*

मन्दकारिन् Adj. *thöricht zu Werke gehend.*

मन्दकिरण Adj. *schwachstrahlig.* Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1, 20, 12.

मन्दग 1) Adj. (f. आ) *langsam sich bewegend, — fliessend.* — 2) m. *a) der Planet Saturn.* — *b)* Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Çâkadvîpa. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Djutimant VP.^{2} 2, 197. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. N. pr. des von 2) *c)* beherrschten Varsha VP.^{2} 2, 197.

मन्दगति Adj. *langsam sich bewegend* Dhûrtan. 15. Nom. abstr. °त्व n.

*मन्दगमना f. *Büffelkuh* Râgan. 19, 23.

*मन्दगामिन् Adj. = मन्दगति Sûrjas. 1, 58.

मन्दचेतस् Adj. 1) *wenig Bewusstsein habend, geistesabwesend.* — 2) *einfältig, dumm* (Person) 55, 12. 77, 7.

मन्दच्छाय Adj. *von geringer Schönheit, unansehnlich* Megh. 77.

*मन्दज्ञननी f. *Saturns Mutter.*

मन्दज्वरम् Adj. *langsam alternd.*

मन्दजात Adj. *langsam entstanden.*

*मन्दट m. *der Korallenbaum.*

मन्दता f. 1) *Trägheit.* — 2) *Schmächtigkeit, Wenigkeit, Unbedeutendheit.* — 3) *Einfältigkeit, Dummheit.*

मन्दत्व n. *Geringheit, Unbedeutendheit, Schwäche.* अग्नेः *Schwäche der Verdauung.*

मन्दद्वीर Adj. *Männer ergötzend.*

मन्दधार Adj. *in langsamem Strahle strömend* Suçr. 1, 297, 5.

मन्दधी Adj. *von geringer Einsicht, einfältig, dumm* 82, 18. zu Spr. 2082.

मन्दध्यै Dat. Infin. zu 1. मद्, मन्द् RV. 4, 16, 2.

मन्दन 1) Adj. (f. आ) *a) lustig.* — *b)* * = मन्द्र. — 2) m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja. Auch °मिश्र. Vgl. मण्डन. — 3) n. *a)* bei den ekstatischen Çaiva *ein best. hinkender Gang.* — *b) *Preis, Lob.*

*मन्दनाग m. N. pr. = वात्स्यायन. Richtig wohl मल्लनाग.

मन्दपरिधि m. *Epicykel der Apsis.*

मन्दपाल m. N. pr. eines Ṛshi.

मन्दपीठ Kaurap. (A.) 97 wohl fehlerhaft für भद्रपीठ.

मन्दपुण्य Adj. *unglücklich* (Person) Harshaḱ. 134, 5.

मन्दप्रज्ञ Adj. *von geringem Verstande, dumm.*

मन्दप्रबोध m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्दप्राणविचेष्टित Adj. *ausser Athem und langsam sich fortbewegend* MBh. 3, 22, 18.

मन्दप्रेमन् Adj. *wenig Zuneigung habend* Spr. 4276.

1. मन्दफल n. *Gleichung der Apsis.*

2. मन्दफल Adj. (f. आ) 1) *wenig Früchte tragend.* — 2) *einen geringen Erfolg —, eine geringe Wirkung habend* Comm. zu Âpast. Çr. 5, 26, 4.

मन्दबुद्धि Adj. *von geringem Verstande.*

मन्दभागिन् Adj. *unglücklich* (Person) Harshaḱ. 135, 5.

1. मन्दभाग्य n. *Missgeschick.*

2. मन्दभाग्य Adj. (f. आ) *unglücklich, elend* (Person) 66, 18. Nom. abstr. °ता f.

मन्दभाज् Adj. dass.

मन्दभाषिणी f. *ein best. Metrum.*

मन्दमति 1) Adj. *von geringem Verstande, dumm.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wagners. — *b)* eines Löwen.

मन्दमन्दम् Adv. 1) *ganz langsam, — gemächlich, allmählich* Spr. 7729. — 2) *ganz leise.*

मन्दमन्दातप Adj. *von ganz geringer Hitze, kühl* Megh. 105.

*मन्दमेधस् Adj. *von geringem Verstande.*

मन्दय्, °यति *schwächen.* क्षुधाम् so v. a. *den Hunger stillen.*

मन्दयत्सख Adj. *die Freunde erheiternd.*

मन्दयध्यै Dat. Infin. zum Caus. von 1. मद्, मन्द् RV. 4,29,3.

*मन्दयन्ती f. Bein. der Durgâ.

मन्दयु Adj. *lustig, froh.*

मन्दर 1) *Adj. *a*) = मन्द्. — *b*) = बकुल. — 2) m. *a*) *ein Perlenschmuck von 8* oder *16 Schnüren.* — *b*) *Paradiesbaum* (einer der 5 Bäume in Indra's Himmel). Vgl. मन्दार. — *c*) **Spiegel.* — *d*) *ein best. Metrum.* — *e*) N. pr. α) eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu. v. l. मन्दार. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines Brahmanen. — δ) eines heiligen Berges, des Sitzes verschiedener Götter, der bei der Quirlung des Oceans als Butterstössel diente. Auch personificirt VP.^{2} 1,157. — *f*) **Himmel.* — मन्दरं क्षोणयाम् LA. 54,16 fehlerhaft für मन्दरक्षो°.

*मन्दरकन्थ n. v. l. für मडरकन्थ.

मन्दरदेव N. pr. 1) m. eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) f. ई einer Schwester dieses Fürsten.

मन्दरदेवीय Adj. von मन्दरदेव 1).

मन्दरवासिनी Adj. *auf dem Berge* Mandara *wohnend* (Durgâ).

मन्दरश्मि Adj. *schwachstrahlig.*

मन्दरकरिण m. N. pr. eines der acht Upadvîpa in Gambudvîpa.

मन्दराद्रि m. *der Berg* Mandara Ind. St. 14,367.

मन्दराय्, °यते *den Berg* Mandara *darstellen* Daçak. 1,9.

मन्दरावासा Adj. f. *den Berg* Mandara *bewohnend* (Durgâ).

मन्दवाहिनी f. N. pr. eines Flusses.

मन्दविचेष्टित Adj. (f. आ) *sich langsam bewegend* 217,27.

मन्दविरिक्त Adj. *nicht hinreichend purgirt* Suçr. 2,354,19.

मन्दविष 1) Adj. *wenig Gift enthaltend.* — 2) m. N. pr. einer Schlange.

मन्दविसर्प m. N. pr. einer Schlange.

मन्दविसर्पिन् 1) Adj. *langsam kriechend.* — 2) f. °णी N. pr. einer Laus.

मन्दवीर्य Adj. *von geringer Männlichkeit, schwach* R. 3,54,19. Mṛkkh. 83,23.

मन्दवेदन Adj. *wenig schmerzend.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,61,17.

मन्दशिशिर Adj. *ein wenig kühl* R. 3,78,8.

मन्दसान 1) Adj. *sich ergötzend, heiter, fröhlich, begeistert, berauscht.* — 2) *m. *a*) *Feuer.* — *b*) *Leben.* — *c*) *Schlaf.*

*मन्दसानु m. 1) *Leben.* — 2) *Schlaf.* — Richtig मन्दसान.

मन्दसुबोधिनी f. Titel eines Commentars Burnell, T.

1. मन्दहास m. *leises Lachen* Pañkar. 3,11,4.

2. मन्दहास Adj. *leise lächelnd* Bhâm. V. 2,87. °म् Adv. Daçak. 4,3.

मन्दाकिनी f. 1) N. pr. *a*) verschiedener Flüsse (auch im Himmel). — *b*) eines Berges. — 2) *ein best. Metrum.* — 3) in der Astr. *eine best. Conjunction.*

मन्दाक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *langsam herankommend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मन्दात्त 1) Adj. *ein mattes Auge habend.* — 2) n. *Verlegenheit, Schamgefühl.*

1. मन्दाग्नि m. *Verdauungsschwäche.*

2. मन्दाग्नि Adj. *an Verdauungsschwäche leidend* Hemâdri 1,138,9.

मन्दाग्निधाराचलमाहात्म्य n. und मन्दाग्निहरमेषदान n. Titel von Werken Burnell, T.

मन्दाचार Adj. *der sich wenig um guten Wandel kümmert* Mârk. P. 51,97.

मन्दात्मन् Adj. *einfältig, dumm* (Person).

मन्दादर Adj. *wenig Rücksicht nehmend auf, wenig besorgt um* (Loc.).

मन्दानल Adj. *an Verdauungsschwäche leidend.* Nom. abstr. °त्व n.

मन्दानुसारिन् Adj. *langsam verlaufend* Suçr. 2, 133,11.

मन्दाभिनिवेश Adj. *wenig Hang habend zu* (Loc.) Daçak. 82,14.

मन्दाय्, °यते 1) *zögern.* — 2) *schwach —, matt werden.*

मन्दायुस् Adj. *nicht lange lebend.*

मन्दार 1) m. *a*) *Korallenbaum, Erythrina indica;* zugleich als einer der fünf himmlischen Bäume betrachtet. — *b*) **eine weisse Varietät der Calotropis gigantea* Râgân. 10,31. — *c*) **Stechapfel.* — *d*) **der Himmel.* — *e*) **Elephant.* — *f*) N. pr. α) eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu MBh. 13,14,74. मन्दर v. l. — β) eines Vidjâdhara. — γ) einer Einsiedelei. — δ) eines Berges. v. l. मन्दर. — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

मन्दारक 1) m. *Erythrina indica.* — 2) f. °रिका ein Frauenname.

मन्दारकदिन n. *ein best. Tag.*

मन्दारदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

मन्दारमञ्जरी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्दारमाला f. 1) *ein Kranz von* Mandâra-*Blumen.* — 2) N. pr. eines göttlichen Weibes, einer Tochter Vasu's.

मन्दारव m. = मन्दार 1) *a*).

मन्दारवती f. ein Frauenname.

मन्दारवनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्दारषष्ठी f. *der sechste Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

मन्दारसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

मन्दारि Adj. *wenig Feinde habend.* Nom. abstr. °ता f.

मन्दारिन् Adj. *mit Korallenbäumen besetzt.* Nom. abstr. °रिता f.

*मन्दारु m. = मन्दार 1) *a*).

मन्दासु Adj. *dem der Athem ausgeht.*

*मन्दास्य n. *Verlegenheit, Schamgefühl.* Richtig मन्दात्त.

मन्दिकुकुर m. *ein best. Fisch.*

मन्दि Adj. = मन्दिन् 1). Nur Acc. मन्दिम् RV. 1,9,2.

मन्दितमानिन् Adj. R. Gorr. 2,7,2 fehlerhaft für पण्डितमानिन्.

मन्दिन् Adj. 1) *ergötzend, erheiternd, begeisternd.* — 2) *sich freuend, fröhlich, begeistert.*

मन्दिनिस्पृश् Adj. *nach* Soma *lüstern.*

*मन्दिमन् m. Nom. abstr. von मन्द्.

मन्दिर 1) n. *a*) *Behausung, Gemach, Haus, Wohnung, Burg, Palast, Tempel.* — *b*) **Pferdestall;* vgl. मन्डरा. — 2) *m. *a*) *das Meer.* — *b*) *Kniekehle.* — *c*) N. pr. eines Gandharva.

*मन्दिरपशु m. *Katze.*

*मन्दिरमणि m. Bein. Çiva's.

मन्दिष्ठ Adj. *am meisten ergötzend.*

मन्दी Adv. 1) mit कर् *schwächen, verringern.* — 2) mit भू *sich langsamer bewegen* (Vasishṭha 11, 36); *schwach —, matt werden; sich verringern.* °भूत *geringer —, schwächer geworden* Kâd. 31,21 71,6.

मन्दीर 1) m. N. pr. eines Mannes. v. l. मङ्गीर. — 2) *n. fehlerhaft für मञ्जीर.

मन्दु Adj. *fröhlich, begeistert.*

*मन्दुरज्ञ Adj. etwa *in einem Pferdestall geboren.*

मन्डरा f. 1) *Pferdestall* 209,24. Râgat. 7,904. Kâd. 98,17. 239,4. — 2) **Matratze.*

मन्डरापति m. *Stallmeister* Ind. St. 15,210.

मन्डरापाल m. *Stallknecht* Kâd. 98,16. 239,5.

*मन्डुराभूषण n. *eine Affenart* Râǵan. 19,49.

मन्डुरिक m. = मान्डुरिक Ind. St. 15,235.

मन्देक m. Pl. 1) *eine Art von* Rakshas. — 2) Bez. *der* Çûdra *in* Kuçadvîpa.

मन्दोच्च m. *die obere Apsis einer Planetenbahn.*

मन्दोत्साह Adj. *wenig Lust zu Etwas habend* Çâk. 23,12.

मन्दोदक Adj. *wasserarm* Daçak. 44,1.

मन्दोदरी f. N. pr. 1) der ältesten Gemahlin Râvaṇa's. — 2) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 3) der Mutter des Lexicographen Ǵaṭâdhara.

*मन्दोदरीश m. Bein. Ravâṇa's.

*मन्दोदरीसुत m. Metron. Indraǵit's.

मन्दोपकारिणी f. Titel eines Commentars Burnell, T.

*मन्दोष्ण Adj. *lauwarm.*

मन्दोष्मन् Adj. *nicht sehr heiss, kühl.* Nom. abstr. ०ष्मता f. Suçr. 1,61,17.

मन्दौत्सुक्य Adj. *wenig Verlangen habend zu* (प्रति) Çâk. 18,22.

मन्द्र 1) Adj. (f. आ) *a) angenehm, lieblich. — b) lieblich klingend, — redend, wohllautend.* Compar. मन्द्रतर, Superl. मन्द्रतम. — *c) dumpf, tief* (von der Stimme und andern Lauten). मन्द्रम् Adv. — 2) m. *a) *eine Art Trommel. — b) eine Elephantenart* Râǵan. 19,17.

मन्द्रकर्षण n. *ein best.* Svara Saṃhitopan. 17,5.6.

मन्द्रजिह्व Ad. *eine liebliche Stimme führend.*

*मन्द्रय्, मन्द्रयते = अर्चति.

मन्द्रयु Adj. *froh* oder *lieblich klingend.*

मन्द्रस्वर Adj. *den* mandra *genannten Ton habend* Saṃhitopan. 22,3.

मन्द्राजनी f. 1) *die liebliche Töne aussendende Zunge.* — 2) * = वाच्.

मन्ध m. *eine Gazellenart.* v. l. मन्थ.

मन्धातर् Nom. ag. 1) *der Sinnige, Denkende;* auch *der Andächtige, Fromme.* — 2) N. pr. eines Mannes.

मन्मथ 1) m. *a) Geschlechtsliebe, der Liebesgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Feronia elephantum. — c) das 29ste (dritte) Jahr im 60-jährigen Jupitercyclus. — d)* N. pr. eines Arztes. — 2) f. आ Name der Dâkshâjaṇî auf dem Hemakûṭa.

मन्मथकर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

मन्मथबन्धु m. *der Mond* Vikramâṅkak. 11,44.

मन्मथमथ् Adj. *den Liebesgott vernichtend* Bâlar. 133,8.

मन्मथलेख m. *Liebesbrief.*

मन्मथसंजीवनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

मन्मथसमान Adj. *von gleicher Liebe beseelt* Daçak. 25,22.

मन्मथसुहृद् m. *der Frühling* Bâlar. 190,10.

*मन्मथानन्द m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,19.

मन्मथायतन n. *die Schamgegend* (beim Weibe) MBh. 3,46,10.

*मन्मथालय m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,10.

*मन्मथावास m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,17.

मन्मथेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मन्मन् n. 1) *Sinn, Gedanke, Verständniss; geistige Thätigkeit* überh. — 2) *Ausdruck des Sinnes: das ersonnene Gebet, Gedicht; Wunsch, Bitte.*

मन्मन m. 1) *vertrauliches Flüstern.* — 2) *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मन्मनत्व n. *ein best. Gebrechen der Sprachorgane.*

मन्मनस Adj. (f. आ) *an mich denkend* Pâr. Gṛhj. 1,4,15.

मन्मय Adj. *aus mir hervorgegangen, — hervorgehend.*

मन्मला Adv. mit भू = मत्मला Kâṭh. 40,41. Wohl fehlerhaft.

मन्मशस् Adv. *jeder nach seinem Sinne.*

मन्मसाधन Adj. *Sinn — oder Wunsch erfüllend.*

मन्य 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich haltend —, gehalten werdend —, geltend für.* — 2) Bez. *der Wurzel* मन् 229,26. — मन्या s. bes.

मन्यति m. Bez. *der Wurzel* मन् 229,27. 230,4.

मन्यती f. N. pr. einer Tochter des Agni Manju.

मन्या, मन्निआ f. Du. und Pl. *die Nackenmuskeln, Musculus cucullaris s. trapezius, Nacken.*

*मन्याका f. = मन्या.

मन्याग्रह m. *Nackenkrampf.*

मन्यास्तम्भ m. *Steifheit des Nackens.*

मन्यु m. (*f.) 1) *Muth* (als Seelenstimmung). — 2) *Sinn.* — 3) *heftiger Muth, Eifer.* — 4) *Unmuth, Zorn, Grimm, Wuth, — über* (Loc. 117,27). मन्युं कर् *seinen Zorn auslassen gegen, sich ärgern über* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — 5) *Herzeleid, Kummer, Betrübniss* Harshaṅ. 134,13. 135,6. — 6) *Opfer. — 7) *der Unmuth, Zorn, Grimm* personificirt; insbes. als Agni, als Kâma (AV. 9,2,23) und als ein Rudra. — 8) N. pr. *a)* eines Liedverfassers mit dem Patron. Tâpasa und eines andern mit dem Patron. Vâsishṭha. — *b)* eines Fürsten.

मन्युत in अमन्युत.

मन्युतस् Adv. *aus Unmuth, im Zorn* AV. 2,7,2.

मन्युदेव m. N. pr. eines Mannes.

मन्युपरीप्त Adj. *im Zorn fortgeworfen* Maitr. S. 1,7,1 (108,5) = TS. 1,5,3,2.

मन्युमत् 1) Adj. *a) muthig, eifrig. — b) grimmig, zornig, aufgebracht.* Superl. मन्युमत्तम. — 2) m. *ein best.* Agni.

मन्युमय Adj. (f. ई) *aus Zorn gebildet, — bestehend, den Z. darstellend.*

मन्युमी 1) (feindlichen) *Muth* oder *Grimm vernichtend.* — 2) *im Grimm vernichtend, zornmüthig.*

मन्युशमन Adj. *Zorn dämpfend, besänftigend.*

मन्युषाविन् Adj. *im Zorn* (*bösen Muth*) Soma *bereitend.*

मन्युसूक्त n. wohl Bez. *der Hymnen* RV. 10,83.84.

मन्यूय्, ०यते; mit प्रति in अप्रतिमन्यूयमान.

मन्वन्तर 1) m. (einmal im Bhâg. P.) und n. *eine* Manu-*Periode, ein Zeitraum von 71 göttlichen* Juga, *dem ein besonderer* Manu *mit seinen Göttern und seinen 7 Weisen vorsteht.* Sechs solcher Manvantara sind verflossen, im gegenwärtigen siebenten herrscht Manu Vaivasvata; sieben fernere sollen noch folgen. Es wird aber auch von unzähligen Manv. gesprochen. — 2) f. आ *a) der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Âshâḍha. — *b) der 8te Tag in der dunkelen Hälfte des* Âshâḍha. — *c) der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

मन्वर्थचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), ०र्थमुक्तावलि f. (ebend.) und ०वली f. Titel von Werken.

मन्विद्ध Adj. *von Menschen entzündet.*

मन्वीश m. Çvetâçv. Up. 3,13 wird durch ज्ञानेश erklärt; es ist aber मनीषा (= मनीषया) zu lesen.

*मपष्ट, *०क, *मपुष्टक und *मपुष्टक m. *eine Bohnenart.*

*मभ्, मभति (गतौ).

मम Gen. zu अहम् *ich.*

ममक Adj. *mein.*

ममकार m. *das Beziehen der Dinge auf sich, das Hängen an, Interesse für* (Loc.).

ममकृत्य (Conj.) n. dass.

ममत् Adv. mit folgendem चन oder चिद् öfters wiederholt *bald — bald — bald* u. s. w.

ममता f. 1) *das Gefühl für Mein, das Hängen an, Interesse für* (Loc.); *Selbstsucht.* ममताशून्य Adj. *in keiner näheren Beziehung zu uns stehend, an dem wir kein Interesse haben.* — 2) *Hochmuth. — 3) N. pr. der Gattin Utathja's und Mutter des Dîrghatamas.

ममत्व n. = ममता 1). ०त्वं कर् *hängen an* (Loc.) und *sein Selbstgefühl Jmd gegenüber* (Gen.) *geltend*

machen.

ममथ n. v. l. für माथाथ Ârsh. Br.

ममसत्यँ n. *ein Streit über Mein und Dein.*

ममाथ n. Name eines Sâman. Richtig माथाथ.

*ममापताल m. = विषय.

ममार्, °यते *Jmd* (Acc.) *beneiden.*

*मम्ब्, मम्बति (गतौ).

मम्म m. N. pr. eines Mannes.

मम्मक m. desgl.

मम्मट m. N. pr. eines Autors. Auch °भट्ट.

मम्मस्वामिन् m. Name eines von Mamma errichteten Heiligthums.

मम्रि Adj. *sterblich* in ग्रैमम्रि.

*मय्, मयते (गतौ).

1. मय 1) adj. Suffix (f. ई, metrisch auch या) *gebildet aus.* — 2) m. N. pr. eines Asura, eines vollendeten Werkmeisters und Kenners aller Zauberkünste, Lehrers der Astronomie und Kriegskunst. — 3) *f. या *ärztliche Behandlung.*

2. मँय 1) m. *a) Ross.* — *b) *Kamel.* — *c) *Maulthier.* — 2) f. मयी *Stute.*

मयक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit. °माहात्म्य n.

मयग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*मयट m. = प्रसाद् (प्रासाद्?) und तृणाकर्म्य.

मयदीपिका f. Titel eines Werkes Hemâdri 1, 176,16. 2,*a*,89,5. 92,19.

मँयन्त n. (Maitr. S. 2,8,2) und मँयन्द् n. (VS. 14, 9) *ein best. Metrum.*

मयमत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मयशिल्प n. desgl. Burnell, T.

*मयष्ट (Râgân. 16,54) und *°क m. *eine Bohnenart.*

मँयस् n. *Labung, Ergötzung, Ergötzen, Freude.*

मयस्कर् Adj. *Freude machend.*

मयाराम m. N. pr. eines Mannes.

मयिवँसु Adj. *in mir gut.*

मयुँ m. 1) *ein* Kiṁpurusha 1) *a)* oder *ein best. menschenähnliches Thier.* — 2) *Gazelle.*

*मयुराज m. Bein. Kubera's.

*मयुष्क m. *eine Bohnenart.*

*मयूक m. = मयूर *Pfau.*

मयूँख m. 1) *Pflock,* namentlich *zum Aufspannen eines Gewebes, einer Haut* u. s. w. — 2) *Strahl.* n. Kaush. Up. 6,35. — 3) *Flamme. — 4) *ein best.* Agni. — 5) abgekürzter Titel eines Werkes.

मयूखमाला f. u. °मालिका f. Titel eines Werkes.

मयूखमालिन् m. *die Sonne* Kâd. 132,7.

मयूखवत् Adj. *strahlenreich.*

मयूखादित्य m. *eine Form der Sonne.*

मयूखावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मयूखिन् Adj. *strahlend.*

मयूवेश m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,420,15.

मयूँर 1) m. *a) Pfau.* Nom. abstr. मयूरता f. (Kâd. 104,19) und °मयूरत्व n. — *b) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Hahnenkamm, Celosia cristata* und *Achyranthes aspera.* — *c) ein best. zur Bestimmung der Zeit dienendes Instrument.* — *d) eine best. Gangart* S. S. S. 253. — *e)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Dichters (Prasannar. 8,2) und eines andern Mannes. — γ) eines Berges. — 2) f. मयूँरी *a) Pfauhenne.* — *b) *eine best. Gemüsepflanze.* — 3) n. *a) eine best. Art zu sitzen.* — *b)* N. pr. einer Stadt Eitel, Chin. B.

मयूरक 1) m. *a) *Pfau.* — *b) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Celosia cristata* und *Achyranthes aspera.* — *c)* N. pr. eines Dichters. — 2) *m. (verdächtig) und n. *eine Art Kupfervitriol.* — 3) f. °रिका *a) ein best. giftiges Insect.* — *b) *Hibiscus cannabinus* Râgân. 4,79.

*मयूरकर्ण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मयूरकेतु m. Bein. Skanda's.

मयूरगति f. *ein best. Metrum.*

*मयूरग्रीव und *°क n. *eine Art Kupfervitriol* Bhâvapr. 2,99. Râgân. 13,103.

मयूरघृत n. *ein best. Medicament.*

*मयूरचटक m. *Haushahn.*

मयूरचित्रक n. 1) Titel des *buntscheckigen* 47-sten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 544.

मयूरचूड 1) *n. *eine Art Galläpfel* Râgân. 12,137. — 2) f. या *Celosia cristata.*

*मयूरजङ्घ m. *Bignonia indica* Râgân. 9.27.

*मयूरतुत्थ n. *eine Art Kupfervitriol* Râgân. 13, 103.

मयूरपत्रिन् Adj. *mit Pfauenfedern geschmückt* (Pfeil) 99,5.

*मयूरपदक n. *eine einer Pfauenspur gleichende, mit den Fingernägeln bewirkte Verwundung.*

मयूरपर्वत m. N. pr. eines *Gebirges,* Schröder in der Einl. zu Maitr. S. 1,xxiv.

मयूरपिच्छ n. *Pfauenschwanzfeder* Kâd. 34,6.

मयूरपिच्छमय Adj. (f. ई) *aus Pfauenschwanzfedern bestehend* Kâd. 2,12,16.

मयूरपुर n. N. pr. eines Hügels. °माहात्म्य n.

मयूरपोषक m. N. pr. des Vaters von Kandragupta Hem. Par. 8,225.

मयूरमय Adj. *aus Pfauen bestehend* Kâd. 171,24.

*मयूरराज m. Bein. Skanda's.

मयूँररोमन् Adj. *pfauenhaarig* Hariv. 3,63,9.

मयूरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 10,249. °वर्मचरित्र n. Titel eines Werkes.

मयूरविदला f. *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,74.

*मयूरव्यंसक m. = धूर्तमयूर.

मयूरशतक n. Titel eines Gedichts.

मयूरशर्मन् m. N. pr. eines Dichters.

*मयूरशिखा f. *Celosia cristata* Mat. med. 309. Râgân. 3,48. Bhâvapr. 1,223.

(मयूरशेप्य) मयूँरशेपिम्र Adj. *pfauenschwänzig.*

मयूरसारिन् 1) Adj. *wie ein Pfau einherschreitend.* — 2) f. °णी *ein best. Metrum.*

मयूरस्तुति f. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

मयूरस्थलमाहात्म्य n. Titel eines Mâhâtmja Burnell, T.

*मयूरारि m. *Chamäleon, Eidechse.*

मयूराष्टक n. Titel eines Gedichts.

*मयूरिकाबन्धम् Absol. P. 3,4,42, Sch.

1. मयूँरी f. s. मयूँर 2).

2. मयूरी Adv. mit भू *sich in einen Pfau verwandeln.*

मयूरेश m. N. pr. einer Person.

मयूरेश्वर n. Name eines Liṅga.

*मयूरोल्लासक m. *die Regenzeit* Râgân. 21,66.

मयोभवँ 1) Adj. = मयोभू. — 2) m. *a) Labung, Erquickung, Ergötzung* Âpast. Çr. 10,22,12. — *b)* N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मयोभुँ und °भूँ 1) Adj. (f. °भूँ) *labend, erquikkend, ergötzend, wohlthuend.* — 2) m. मयोभू *ein best.* Agni Çâṅkh. Gṛhj. 5,2. — 3) n. मयोभु *ein best. Lied.*

मयोभुव Adj. = मयोभुँ Âpast. Çr. 5,13,8.

मयोभूँ s. u. मयोभुँ.

मय्य m. N. pr. eines Brahmanen.

1. मरु, मरति, मँरते, म्रियँते (metrisch auch म्रियति) *sterben.* ममृवँस् (f. मम्रुँषी) *moribundus.* मृतँ 1) *gestorben, verstorben, todt* (auch von Pflanzen), *todtenähnlich, erstarrt.* — 2) *geschwunden.* संज्ञा *Bewusstsein* (in Folge des Todes). — 3) *todt,* so v. a. *für Nichts und wieder Nichts daseiend, — geschehend, vergeblich.* — 4) *calcinirt* (Quecksilber) Spr. 7771. — Caus. मारँयति (metrisch auch Med.) 1) *Jmd* (Acc.) *tödten, zum Tode führen, sterben lassen, den Tod herbeiführen.* — 2) *calciniren.* — Desid. मुमूर्षति *dem Tode entgegen gehen, im Begriff stehen zu sterben, zu sterben beabsichtigen.* — Intens. मरीमर्ति *Todesqualen empfinden* Spr. 7625. — Mit अनु *nach Jmd* (Acc.) *sterben, Jmd im Tode folgen.* अनुमृता mit act. Bed. — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *durch den Tod berühren, — afficiren, — be-*

flecken. अभिमृत mit pass. Bed. Auch so v. a. *vom Tode bedroht* Âpast. Çr. 9,12,4. — Mit आ in आ॒नामृत. — Mit उप, उ॒पमृत *abgestorben, todt* TS. 6,2,8,6. — Caus. *in's Wasser werfen, untertauchen.* Mit Hinzufügung von अप्सु Âpast. Çr. 8, 8,12. — Mit परि *um Jmd* (Acc.) *her sterben* 26, 22. 23. — Mit प्र, प्रमृत *gestorben, todt.* — Caus. *zum Tode führen.*

2. मर्, मृ॒णाति (Partic. मृ॒णत् hierher oder zu मृण्) *zermalmen, zerschlagen, zerdrücken, zerstören* RV. 8,97,3. मूर्ण *zermalmt, zerbrochen.* — मृणी॒हि AV. 6,142,1 nach Aufrecht (Kuhn's Z. 27,218) fehlerhaft für पृणी॒हि. — Mit आ in आमरी॒तर्, आमु॒र् und आमु॒रि. — Mit उप, Pass. °मूर्यते *aufgerieben werden.* — Mit परि in परिमूर्ण (°र्णी॒). — Mit नि *zermalmen.* — Mit प्र *zermalmen, zerstören.* Partic. प्र॒मूर्ण. — Mit अभिप्र in अभिप्रमु॒र्. — Mit वि *zermalmen, zerstören.* विमृणत् hierher oder zu मृण्.

मर m. 1) *das Sterben, Tod.* — 2) *die Welt des Sterbens, die Erde.* — 3) Pl. *Höllenbewohner* Âraśabh. 4,12. — मरा: Hariv. 8464 fehlerhaft für नरा:.

मरक m. 1) *Seuche.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

मरकत n. *Smaragd* Râǵan. 13,164.

*मरकतपत्री f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,168.

मरकतमय Adj. (f. ई) *smaragden.*

मरकतवल्लीपरिणय m. (sic) Titel eines Schauspiels Burnell, T.

*मरक्त n. = मरकत *Smaragd.*

मरण n. 1) *das Sterben, Tod.* मरणम् mit कर् Med. *sterben* 77,16. Am Ende eines adj. Comp. *durch — den Tod findend.* — 2) *das 8te astrol. Haus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 3) *das Ersterben, Aufhören.* — 4) **ein best. Gift* Râǵan. 6, 225. Richtig wohl मारण. — 5) *Zuflucht.*

1. मरणधर्मन् m. *das Gesetz des Todes.* Instr. mit dem Caus. von युज् *Jmd* (Acc.) *zu Tode befördern* R. 3,29,18.

2. मरणधर्मन् Adj. *sterblich.*

मरणात्मक Adj. (f. °त्मिका) *den Tod bringend.*

मरणान्त und मरणान्तिक Adj. *mit dem Tode endend, dessen Ausgang der Tod ist.*

मरणान्धतमस n. *Todesfinsterniss* Kâd. 2,69,20.

*मरत m. *Tod.*

मरन्द (*m.) *Blumensaft* Spr. 7658. Pl. Bhâm. V. 1,115.

*मरन्दोकस् oder *°कस n. *Blume.*

*मराकाली f. *Tragia involucrata.*

मराय 1) m. *ein best.* Ekâha. — 2) n. Name eines Sâman. राशिमराये und मरायराशिने (v. l. °राशिनी richtiger) Ârsh. Br.

मरायिन् m. etwa N. pr. eines Mannes. Nach Sâj. Adj. = शत्रूणां मारकः.

मरायु Adj. *sterblich.*

*मरार m. *Kornkammer.*

मरारम m. N. pr. eines Daitja.

मराल 1) *Adj. *a) sanft, weich.* — *b)* = विस्तृत und प्रभु Viçva in Mâlatîm. ed. Bomb. S. 108. — 2) m. *a) eine Art Gans, Ente* oder *Schwan* zu Spr. 795. — *b) *Pferd.* — *c) *Elephant* Viçva a. a. O. — *d) *ein Wald von Granatbäumen.* — *e) *Böse-wicht.* — *f) *Wolke.* — *g) *Lampenruss.* — *h) eine best. Verbindung der Hände.* — 3) *f. ई f. zu 2) *a)* Râǵan. 19,103.

मरालक 1) m. *a)* *= मराल 2) *a).* — *b) eine best. Verbindung der Hände.* — 2) f. °लिका = मराल 3) Râǵan. 19,101. Daçak. 29,23. 30,1.

मरालगमना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

मरिच 1) m. *a) Pfefferstaude.* Auch °क्षुप. — *b) *eine Art Ocimum.* — *c) *Strychnos potatorum* Râǵan. 11,200. मरीच v. l. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) n. *a) Pfefferkorn.* — *b)* *= कक्कोलक *ein best. wohlriechender Stoff.*

*मरिचपत्रक m. *Pinus longifolia.*

*मरिमन् m. *Tod.*

मरी in *कर्मरी.

मरीच 1) m. *a) Pfefferstaude.* Auch °क्षुप Hariv. 1,40,12. — *b) *Strychnos potatorum* Râǵan. 11, 200. मरिच v. l. — *c) *Majoran* Râǵan. 10,157. — *d)* N. pr. des Vaters des Kaçjapa und eines Sohnes des Sunda. — 2) n. *Pfefferkorn* Âpast.

मरीचि 1) m. (nur in Taitt. Âr.) und f. *Lichtatom; Lichtstrahl.* सोमस्य auch so v. a. *Mondschein.* Auch मरीची f. — 2) m. *a) *Geizhals.* — *b)* N. pr. α) eines Praǵâpati und eines der 7 Weisen. Am Himmel *der Stern η im grossen Bären* 218,21. — β) eines Daitja. — γ) eines Fürsten und verschiedener anderer Personen. — 3) f. *a)* Titel eines Commentars. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

मरीचिक 1) m. N. pr. einer buddhistischen Welt. — 2) f. आ *a) Luftspiegelung, vorgespiegeltes Wasser in der Wüste.* — *b)* Titel eines Commentars zum Brahmasûtra.

मरीचिगर्भ m. Pl. N. pr. 1) einer Welt. — 2) einer Klasse von Göttern unter Manu Dakshasâvarṇi.

मरीचितोय n. *vorgespiegeltes Wasser.*

मरीचिन् m. *die Sonne.*

मरीचिप 1) Adj. *Lichtatome schlürfend, von diesen sich nährend.* — 2) m. Pl. *a) *Lichtstrahlen.* — *b)* N. pr. eines mythischen Ṛshi-Geschlechts.

मरीचिपटल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मरीचिपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

मरीचिमत् 1) Adj. am Ende eines Comp. — *zu Strahlen habend.* — 2) m. *die Sonne.*

मरीचिमालिन् 1) Adj. *strahlenumkränzt* (die Sonne). — 2) m. *die Sonne* Kâd. 8,2. 165,1.

मरीचोपपुराण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मरीमृज Adj. vom Intens. von मृज्.

मरीमृश Adj. *betastend.*

मरीस n. in *अवि°.

मरु m. 1) *Wüste, Sandöde.* Häufig Pl. — 2) *die Kasteiung der Wüste, das Nichttrinken.* — 3) *Berg, Fels.* — 4) *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,229. — 5) N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Daitja. — *c)* eines Vasu. — *d)* verschiedener Fürsten.

*मरुक m. *Pfau.*

मरुकच्छ m. N. pr. eines Landes und Volkes (Pl.). Vgl. भरुकच्छ.

मरुचीपट्टन n. N. pr. einer *Stadt.*

मरुच्छ्रदा f. *eine best. Staude.* Vgl. मधुच्छ्रदा.

*मरुज 1) m. *a) Unguis odoratus.* — *b) ein der Mimosa Catechu verwandter Baum* Râǵan. 7,211. — 2) f. आ *Koloquinthe.*

*मरुजाता f. *Carpopogon pruriens* oder *eine verwandte Pflanze.*

*मरुटा f. *eine Frau mit hoher Stirn.*

मरुण्ड 1) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* Pl. α) einer Dynastie. — β) eines Volkes. — 2) *f. आ *eine Frau mit hoher Stirn.*

मरुण्डराज m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. St. 15, 279. fg.

मरुत् 1) m. *a)* Pl. α) Name *der Götter des Windes* (Gefährten Indra's). — β) *die Götter* überh. — *b) der Gott des Windes.* — *c) Wind* (auch des Körpers). — *d) Luft.* — *e) Athem.* — *f) eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,229. — *g)* *= ऋत्विज्. — *h)* Bein. des Fürsten Bṛhadratha. — *i)* N. pr. eines Sâdhja. — *k)* Mârk. P. 40,3 fehlerhaft für मरु. — 2) *f. *Trigonella corniculata.* — 3) *n. *ein best. Parfum.*

मरुत m. 1) *Wind.* — 2) **ein Gott.* — 3) **Bignonia suaveolens.* — 4) N. pr. verschiedener Männer.

*मरुत्कर m. *Dolichos Catjang.*

मरुत्कर्मन् n. und *मरुत्क्रिया f. *das Farzen, Blähung.*

मरुत्त m. N. pr. verschiedener Fürsten. Soll

aus मरुद्दत्त entstanden sein Pat. zu P. 1,4,58. 59, Vârtt. 4.

*मरुन्नक m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,229, v. l. Richtig मरुवक.

मरुत्तम 1) Adj. *ganz den* Marut *gleichend.* — 2) m. Verz. d. B. H. 122 fehlerhaft für मरुत्त.

मरुत्तरणी f. *eine* Vidjâdharî Bâlar. 67,11.

मरुत्पट m. *Segel.*

मरुत्पति m. Beiw. und Bein. Indra's.

मरुत्पथ m. *der Luftraum* Kâd. 123,5.

*मरुत्पाल m. Bein. Indra's.

*मरुत्पुत्र m. Patron. Bhîmas.

*मरुत्प्लव m. *Löwe.*

*मरुत्मत् Adj. = मरुत्वत्.

मरुत्वतीय Adj. *auf* Indra Marutvant *bezüglich, ihm gehörig* u. s. w. मरुत्वतीयेष्टि m. Vaitân. Insbes. 1) drei Graha bei der Mittagsspende. — 2) Çastra, das nach dem Genuss jener Graha recitirt wird. — 3) *die den Kerntheil desselben bildende Hymne* Çâṅkh. Çr. 10,2,4.

*मरुत्वत्य Adj. dass.

मरुत्वत् 1) Adj. *a) von den* Marut *begleitet.* — *b) das Wort* मरुत् *enthaltend.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's. — *b)* **Wolke.* — *c)* *Bein. Hanumant's. — *d)* N. pr. eines Sohnes des Dharma von der Marutvatî. Pl. *ihre Nachkommen, eine best. Klasse von Göttern.* — 3) f. मरुत्वती N. pr. einer Tochter Daksha's.

मरुत्सख 1) Adj. *den Wind zum Genossen habend* (Wolken). — 2) m. Bein. *a) des Feuers.* — *b)* *Indra's.

मरुत्सखि Adj. (nur Nom. m. f. °सखा) *die* Marut *zu Genossen habend.*

मरुत्सहाय Adj. *den Wind zum Genossen habend* (Feuer).

मरुत्सुत m. Patron. Hanumant's.

मरुत्स्तोत्र Adj. *wo das Lob der* Marut *vorhanden (einheimisch) ist.*

मरुत्स्तोम m. *ein* Stoma *der* Marut, *ein best.* Ekâha Vaitân.

*मरुदान्दोल m. *eine Art Fächer.*

*मरुदिष्ट m. *Bdellium.* Richtig मरुद्देश्य.

मरुदेव N. pr. 1) m. *a)* eines Fürsten. — *b)* des Vaters des Arhant Ṛshabha. — *c)* eines Berges. v. l. मारु°. — 2) f. आ und ई der Mutter von 1)*b*).

*मरुद्देश्य m. *Bdellium* Râgân. 12,109.

1. मरुद्गण m. (adj. Comp. f. आ) *die Schaar der* Marut, — *der Götter.*

2. मरुद्गण 1) Adj. *mit* oder *unter der Schaar der* Marut *befindlich.* — 2) N. pr. eines Tîrtha.

*मरुद्दत्त Adj. *von den* Marut *gegeben* Pat. zu P. 1,4,58. 59, Vârtt. 4.

*मरुद्भव्य n. *in der Luft herumfliegende Baumwollenflocken.*

*मरुद्वृद्ध m. 1) *ein best. Opfergefäss.* — 2) *eine Abtheilung des* Sâmaveda. — 3) Bein. Vishṇu's.

*मरुद्वृधा f. *eine best. Pflanze,* = ताम्रमूला. Nach Râgân. 4,192 *Baumwolle.*

*मरुद्रथ m. 1) *Pferd.* — 2) *ein Wagen, auf welchem Idole herumgefahren werden.*

*मरुद्रुम m. *Vachellia farnesiana.*

*मरुद्वर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*मरुद्वाक् m. 1) *Rauch.* — 2) *Feuer.*

मरुद्विधा f. fehlerhaft für मरुद्वृधा.

*मरुद्विष m. *Kamel.*

*मरुद्वृता f. fehlerhaft für मरुद्वृधा.

मरुद्वृद्धा f. N. pr. eines Flusses.

मरुद्वृध 1) Adj. *des Windes* oder *der* Marut *froh.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

मरुद्वेग m. N. pr. eines Daitja.

मरुधन्व m. = मरुधन्वन् 1).

मरुधन्वन् m. 1) *Wüstenei, Sandöde.* — 2) N. pr. des Vaters der Gattin des Vidjâdhara Indîvara.

*मरुधज्ञ n. fehlerhaft für मरुद्भव्य.

मरुनन्दन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,192.

मरुत्त m. N. pr. Hariv. 1,32,118 fehlerhaft für मरुत्त.

मरुन्ध N. pr. einer Stadt. v. l. मङ्गन्ध.

मरुन्नाम Adj. *Namen der* Marut *enthaltend;* Subst. Pl. *solche Sprüche.*

मरुन्मय Adj. (f. ई) *aus Wind bestehend* Harshaṅ. 210,3.

*मरुन्माला f. *Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194.

मरुपथ m. *Wüstenei, Sandöde.*

*मरुप्रिय m. *Kamel.*

मरुभव m. *Wüstenbewohner.*

*मरुभू f. Pl. N. pr. eines Landes.

मरुभूति und °क m. N. pr. eines Sohnes des Jaugaṁdharâjaṇa.

मरुभूमि f. 1) *Wüstenei, Sandöde.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. eines Landes.

मरुभूरुह m. *Capparis aphylla.*

मरुभौम m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,169.

मरुमही f. *Wüstenei, Sandöde.*

*मरुल m. *eine Entenart.*

मरुल्लोक m. *die Götterwelt.*

*मरुव m. *Majoran* Râgân. 10,156.

मरुवक m. 1) **Vangueria spinosa.* — 2) **Majoran* Râgân. 10,156. — 3) **eine Art Ocimum.* — 4) **Clerodendrum phlomoides.* — 5) *eine best. Blume* Bâlar. 129,11 (मरुबक). — 6) **Tiger.* — 7) **Kranich.* — 8) * Bein. Râhu's.

*मरुसंभव 1) n. *eine Art Rettig* Râgân. 7,17. — 2) f. आ *a) eine Art Alhagi* Râgân. 4,57. — *b)* = मरुन्द्रवाक्षणी.

मरुस्थल n. und °स्थली f. *Wüstenei, Sandöde.*

*मरुस्था f. *eine Art Alhagi* Râgân. 4,57.

मरू Adv. mit भू *zu einer Wüstenei —, zu einer Sandöde werden.*

*मरूक m. 1) *eine Gazellenart.* — 2) *Pfau.* — 3) *Curcuma Zerumbet.*

*मरूद्भवा f. 1) *die Baumwollenstaude.* — 2) *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,5. Râgân. 4,44. — 3) *eine Art* Khadira.

मरून्ध N. pr. einer Stadt Çaṁk. Vi. 164,4. v. l. मरुन्ध.

*मरोलि und *°क m. *das Seeungeheuer* Makara.

*मर्क् (गत्याम्, सर्पे).

1. मर्क m. *Verfinsterung* (der Sonne).

2. मर्क m. 1) N. pr. *a)* des Purohita der Asura. — *b)* eines den Kindern nachstellenden Dämons. — *c)* eines Jaksha. — 2) **der Wind im Körper.*

3. मर्क m. = मर्कट *Affe.*

मर्कट 1) m. *a) Affe.* — *b) ein best. Vogel, der Adjutant.* — *c)* **Spinne.* — *d)* **ein best. Gift.* — *e)* **quidam coeundi modus.* — *f)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. मर्कटी *a) Aeffin.* — *b) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Galedupa piscidia, Carpopogon pruriens, Achyranthes aspera* und = अजमोदा Bhâvapr. 1,206. Râgân. 3,38. 4,91. 6,110.

मर्कटक 1) m. *a)* **Affe.* — *b)* **Spinne.* — *c)* **ein best. Fisch.* — *d)* **ein* Daitja. — *e) eine best. Körnerfrucht* Âpast. Çr. 16,19. — 2) f. °टिका *Aeffin.*

*मर्कटतिन्दुक m. *eine Art Ebenholzbaum* Bhâvapr. 1,243.

*मर्कटपिप्पली f. *Achyranthes aspera* Râgân. 4,91.

*मर्कटप्रिय m. = क्षीरवृक्ष.

*मर्कटवास m. *Spinngewebe.*

*मर्कटशीर्ष n. *Mennig.*

मर्कटह्रद m. N. pr. eines *Teiches.*

*मर्कटास्य n. *Kupfer.*

1. मर्कटी f. s. u. मर्कट.

2. मर्कटी Adv. mit भू *sich in einen Affen verwandeln.*

*मर्कटेन्दु m. *Diospyros tomentosa.*

*मर्कर 1) m. *Eclipta prostrata.* — 2) f. आ *a) Höhle.* — *b) ein unterirdischer Gang.* — *c) Geschirr, Gefäss.* — *d) ein unfruchtbares Weib.*

मर्च्, मर्चयति 1) *verletzen, beschädigen, versch-*

ren. मर्चयत्नु (नुर) *verletzend*, so v. a. *scharf.* — 2) *शब्दार्थ. — 3) **gehen.* — 4) *als Sautra-Wurzel अर्कणे. — Vgl. अमृक्त, मृच्.

मर्क्, मृक्ते *vergehen, zu Grunde gehen.* — Mit अभि, °मर्कति MBh. 12,2939 fehlerhaft für °गच्छति.

1. मर्ज्, 1) मृजति, °ते, मार्ष्टि, *मार्जति, °ते (episch), मृज्ते und °मृज्यात् (ausnahmsweise), मर्जयति, °ते. मार्जयति, °ते; *a) abwischen*, so v. a. *reinigen, putzen, blank —, glatt machen* (z. B. das Ross), *herausputzen, zurechtmachen* überh. Med. auch *sich reinigen, sich schmücken. — b) streicheln. — c) abwischen*, so v. a. *wegwischen, wegkehren, wegnehmen, entfernen;* insbes. *sich von Etwas* (Acc.) *befreien. — d) Etwas* (Schlechtes) *auf Jmd* (Loc.) *abstreifen;* Med. (ausnahmsweise Act. Âpast. 1,19, 16) *Etwas* (Unreines, eine Schuld) *von sich auf einen Andern* (Loc.) *abstreifen. — e)* Med. *einstreichen*, so v. a. *davontragen, erbeuten* RV. 1,174,4. — 2) *मार्ष्टि (गतिकर्मन्). — 3) मृष्ट *a) gereinigt, geputzt, blank gemacht, rein, blank. — b) rein, lauter* in übertragener Bed. — *c) bestrichen, — mit* (Instr.). — *d) aufgestrichen. — e) sauber —, lecker zubereitet, lecker, wohlschmeckend.* Superl. मृष्टतम. — *f) angenehm, lieblich* (Geruch, Worte). — 4) मृजित *abgewischt, entfernt.* — 5) मार्जित *a) gereinigt, rein, blank. — b) bestrichen, — mit* (Instr.). — *c) abgewischt, entfernt.* — Intens. (मर्मृज्यते, मरीमृज्यते, *मर्माष्टि, मर्मृज्मि, मर्मृजत, मर्मृजत्त, मर्मृजत्) Partic., मर्मृजान) *wiederholt abreiben, — putzen* u. s. w.; Med. *sich reinigen* u. s. w. — Mit अनु *entlang —, glattstreichen, glätten.* — Intens. (°मर्मृजान) *wiederholt hinstrecken* (die Arme). — Mit अप 1) *abstreifen, abwischen. — 2) Etwas von sich auf einen Andern* (Loc.) *abstreifen.* — Mit अभि *abwischen*, so v. a. *reinigen.* अभिमृष्ट *gereinigt.* — अभ्यमृज्यत्त Çat. Br. 14,1,1,12 fehlerhaft für अभ्यमृज्यत्त. — Mit अव 1) *abwärts streichen, — wischen* Maitr. S. 1,8,5 (121,13). Vaitân. — 2) *abwischen, wegwischen.* — 3) Pass. अवमृज्यते *sich (sibi) Etwas abwischen.* गात्राणि *den Körper* (nach dem Bade). — Mit आ 1) *abwischen*, so v. a. *reinigen.* — 2) *abwischen*, so v. a. *wegwischen, abwaschen.* — Intens. (आ मर्मृजत् Partic.) *glätten.* — Mit अपा in अपामार्ग und अपामार्जन. — Mit व्या, °मृष्ट *abgewischt, weggewischt.* — Mit उद् 1) *aufwärts streichen, — wischen* Vaitân. — 2) *abwischen, ausputzen;* Med. *sich abwischen* u. s. w. ललाटात् *sich den Schweiss von der Stirn wischen.* उन्मृष्ट *verwischt, abgewischt;* उन्मार्जित *gereinigt, blank gemacht.* — 3) *sich den Mund abwischen.* Nur उन्मृज्य. — 4) Med. *davontragen, empfangen.* — Mit समुद् *aufwärts bestreichen, von unten nach oben hin abputzen* Maitr. S. 3,9,4. 4,4,5. Mân. Çr. 1,3, 1. 8,2. Gṛhj. 2,7. 11. — Mit उप *streichen, bestreichen, wischen, putzen* RV. 9,15,7. — Mit नि 1) *reiben an, streichen, schmieren an* (Loc.), *aufschmieren, auftragen. — 2) abwischen* (37,20), *abstreichen* (Âçv. Çr. 2,6,5). Med. *sich abwischen, — abreiben. — 3) Jmd* (Loc.) *Etwas zuwenden, zuführen, hingeben;* Med. *an sich nehmen, einziehen.* — नि मिमृनुः RV. 1,64,4 fehlerhaft für नि मिमिनुः (von म्यन्). — Mit निस् *abwischen, auswischen, austilgen.* निर्मृष्ट *abgewischt.* — Mit परा *abwischen, reinwaschen.* — Mit परि 1) *rings abwischen, reiben, putzen, reinigen, poliren; reinigen, läutern* in übertragener Bed. चक्षुषी so v. a. *sich die Thränen aus den Augen wischen.* परिमृष्ट (Âpast.), °मृजित und °मार्जित *geputzt, gereinigt, aufgeputzt, geglättet. — 2) sich den Mund abwischen* Gaut. Âpast. 1,16,9. Gobh. 1,2,5 (Med.). — 3) *streichen, über Etwas hinfahren, streicheln. — 4) abwischen, wegwischen, abwaschen, abstreifen, entfernen, sich befreien von* (Acc.). परिमृष्ट *abgewischt, abgewaschen, entfernt. — 5)* Pass. *abgerieben werden, sich abreiben* (von Zähnen) Spr. 253. — परिमार्ष्टुम् Çak. 83,7 fehlerhaft für परामर्ष्टुम् (von मर्ष्). — Intens. (°मर्मृज्यते) *umherstreichen an* (Acc.). — Mit प्र 1) *wischen, abputzen, reinigen, putzen.* प्रमृष्ट *abgeputzt, gereinigt, rein, blank gemacht, polirt, geglättet. — 2) streichen, hinfahren über, streicheln.* परिमृष्ट *bestrichen mit* (Instr.). — 3) *wegwischen, abstreifen, abwaschen, entfernen, wegschaffen, verscheuchen.* प्रमृणज्ञानि Gop. Br. 2,1,24. प्रमृष्ट *weggewischt, verscheucht, entfernt, weggeschafft. — 4) vereiteln* (einen Wunsch). — 5) *wegschaffen*, so v. a. *vertilgen. — 6)* प्रमृष्ट so v. a. *aufgegeben.* v. l. प्रसृष्ट. — Mit विप्र *reinwischen.* — Mit संप्र 1) dass. — 2) *wegwischen, abwaschen, entfernen.* संप्रमार्जित. — Mit प्रति 1) *glattstreichen. — 2) Etwas abwaschen*, so v. a. *rächen.* प्रतिमार्जित. — Mit वि 1) *ausputzen, ausreiben, reinigen, reiben, trockenreiben, abtrocknen.* Med. mit तन्वम् *sich putzen, sich rüsten* RV. 7, 95,3. — 2) *streichen, hinfahren über, streicheln. — 3) abwischen, wegwischen. — 4) einreiben, bestreichen, — mit* (Instr.). विमृष्ट *bestrichen.* — Mit अनुवि *einreiben, bestreichen.* अनुविमृष्ट. — Mit अभिवि dass. — Mit सम् 1) *reiben, putzen, abwaschen, reinwaschen, fegen, reinigen, läutern* (in übertragener Bed.). Insbes. von der Behandlung des Soma und des Feuers (durch Anschüren, Entfernung der Asche u. s. w.). संमृष्ट und संमार्जित *abgewaschen, gefegt, gereinigt. — 2) streichen, hinfahren über, streicheln. — 3) wegkehren, verscheuchen, entfernen.* संमार्जित.

2.*मर्ज्, मर्जति und मृञ्जति (शब्दार्थ).

*मर्ज् 1) m. *a) Wäscher. — b)* = पीठमर्द. — 2) f. *das Waschen, Reinigen.*

(मर्ज्य) मार्जिय Adj. *zu putzen, zu reinigen.*

मर्ड्, मृडति (मार्ढ्ति), मृडसे (nur einmal), मृडयति (मार्ढ्यति), °ते, *मृडाति (wohl so, nicht मृड्नाति), *मृणडयति (?); 1) *gnädig sein, verzeihen, verschonen;* mit Dat. der Person und Acc. der Sache. — 2) *Jmd* (Acc.) *gnädig behandeln, erfreuen, beglükken.* — Vgl. मर्ष्. — Mit अभि *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Abl.) *verzeihen.* — Mit प्र in प्रमृड.

मार्डितर् Nom. ag. *Einer der Gnade übt, Erbarmer.*

मर्ण् s. मृण्.

मर्त 1) m. *a) ein Sterblicher, Mensch. — b) *die Welt der Sterblichen, die Erde.* — 2) f. मर्ता (sc. संहिता Saṃhitopan. 22,2. मर्तापदं विद्यते यस्यां सा Comm.

मर्तभोजन n. *Speise der Sterblichen, Menschennahrung.*

मर्तवत् Adj. *das Wort* मर्त *enthaltend.* °वती f. *ein solcher Spruch* Çat. Br. 3,9,3,32.

मर्तवे Dat. Infin. zu 1. मर् AV. Paipp. 9,2,5. 19, 14,3.

मर्तव्य n. impers. *moriendum.* °व्ये सति *da gestorben werden müsste,* °व्ये कृतनिश्चय Adj. *fest entschlossen zu sterben.*

मर्त्य, मार्तिय 1) Adj. *sterblich.* — 2) m. *a) ein Sterblicher, Mensch. — b) die Welt der Sterblichen, die Erde.* — 3) f. मर्त्या *das Sterben* in पुत्र°. — 4) n. *das Sterbliche, der Körper.*

मर्त्यकृत, मार्तियकृत Adj. *von Menschen gethan* RV. 8,19,6.

मर्त्यता f. 1) *Sterblichkeit.* — 2) *das Menschsein, der menschliche Zustand.*

(मर्त्यत्रा) मार्तियत्रा Adv. *unter Menschen.*

मर्त्यत्व n. *das Menschsein, der menschliche Zustand.*

(मर्त्यत्वन) मार्तियत्वन n. *die Weise der Menschen.*

मर्त्यधर्म m. 1) Pl. *die für Sterbliche geltenden Gesetze, die menschlichen Eigenheiten.*

मर्त्यधर्मन् und °धर्मिन् (MBh. 3,32,56) m. *ein Sterblicher, Mensch.*

मर्त्यनिवासिन् m. *Erdenbewohner* Hariv. 7670. 7673. आनर्तनिवासिन् v. l.

मर्त्यभाव m. *der menschliche Zustand, Menschennatur.*

मर्त्यभुवन n. *die Welt der Sterblichen, die Erde.*

मर्त्यमण्डल n. dass. Bâlar. 101,12.

*मर्त्यमक्षित m. *ein Gott.*

*मर्त्यमुख m. *ein* Kiṁnara, *ein* Jaksha.

मर्त्यलोक m. *die Welt der Sterblichen, die Erde.*

मर्त्यामृत n. *die Unsterblichkeit eines Sterblichen* Âpast. 2,24,1.

*मर्त्येन्द्रमातर् f. *Solanum Jacquini* Râgan. 4,61.

(मर्त्येषित) मर्तिरिषित Adj. *von Menschen gesandt.*

मर्द्, मृद्नाति, मर्दति (accentuirt nur Nigh.) und मर्दते (episch), मृदित Partic. 1) *heftig drücken, — andrücken.* — 2) *zerdrücken, zerstampfen, zertreten, zerbrechen, zerreiben, aufreiben, verwüsten, hart mitnehmen.* — 3) *reiben, sich reiben —, hinstreifen an.* Med. mit ललाटम् *sich den Schweiss von der Stirn reiben.* — 4) *verreiben, einrühren in* (Instr.). — 5) *sich reiben an* in der Astr. so v. a. ein Sternbild *berühren, durch* ein Sternbild *durchgehen.* — 6) *sich reiben an,* so v. a. *übertreffen* Bhaṭṭ. — 7) *wegreiben, abwischen, vernichten.* — मृद्नन्ति beim Schol. zu Çâñkh. Çr. 14,40,14 fehlerhaft für मृद्नन्ति, मृद्नाना: MBh. 6,4701 fehlerhaft für मृद्नत्स्व, मर्दन् 14,228 fehlerhaft für नर्दन्. — Vgl. अद्. — Caus. मर्दयति, °ते (metrisch) 1) *stark drücken.* — 2) *zerdrücken, zerbrechen, zerstampfen, aufreiben, bedrängen, hart mitnehmen, quälen, peinigen.* — 3) *reiben.* — 4) *zerstampfen lassen.* — मर्दित = ग्रन्थित fehlerhaft für संदित. — Intens. ममर्त्ति *zermalmen.* — Statt अमरीमृत्स्यत्त Çat. Br. 4,5,1,10 ist vielleicht अमरीमृत्सत्त oder अमरीमृशत्त zu lesen. — Mit अति Caus. *hart bedrängen, — mitnehmen.* — Mit अप in अपमर्द. — Mit अभि 1) *zerstampfen, zertreten, zerbrechen, zerstören, aufreiben, hart mitnehmen.* — 2) in der Astr. so v. a. *bekämpfen, in Opposition treten.* — Mit अव 1) = अभि 1). — 2) *reiben.* — अवमर्दित: MBh. 7,1831 fehlerhaft für अपि मज्जत:. — Caus. 1) *zerbrechen, zerstören.* — 2) °मर्दित *entwickelt, reif* Text zu Lot. de la b. l. 68. — Mit आ 1) *zerreiben.* — 2) *verreiben —, mengen mit* (Instr.). — Mit अभ्या in *अभ्यामर्द्. — Mit व्या, °मृदित *eingerieben.* — Mit उद् 1) *einreiben.* उन्मृदित *eingerieben mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *zerreiben —, mengen mit* (Instr.). — 3) Med. *sich reiben.* पादौ *seine Füsse abreiben, sich die Füsse reinigen.* — Caus. *reiben, frottiren.* — Mit उप 1) in der Astr. *sich reiben an, durchgehen durch* (Acc.). — 2) *bei Seite schaffen, beseitigen, verschwinden machen.* — Caus. 1) *zerstören, verwüsten.* — 2) *bei Seite schaffen, beseitigen, verschwinden machen.* — Mit नि 1) *zermalmen, zerbrechen* Âpast. Çr. 4, 13,3. 6,18,2. — 2) *wegreiben, abstreifen.* — Mit परा *zerstampfen, zertreten.* — Mit परि 1) dass. Pass. *zerrieben werden, sich abreiben* Spr. 253 (Conj.). परिमृदित *zerrieben.* — 2) *reiben, streichen.* — 3) *abwischen, wegwischen* (Thränen). — 4) *übertreffen.* — Mit प्र *zerstampfen, zertreten, zerbrechen, hart mitnehmen, aufreiben, verwüsten.* — Caus. *zerdrücken, zertreten.* — Mit संप्र *zerstampfen, zertreten, aufreiben, hart mitnehmen.* — Mit प्रति dass. — Mit वि 1) *zerdrücken, zerreiben, zermalmen, zerbrechen, verwüsten.* — 2) *reiben.* — Caus. 1) *zerdrücken, zerstampfen, zerreiben, zerbrechen.* — 2) *reiben.* — 3) *einreiben.* विमर्दित *eingerieben mit* (im Comp. vorangehend). — Mit संवि in संविमर्द्. — Mit सम् *zerdrücken, zerreiben, zermalmen.* — संमर्दमाना: MBh. 8,4195 fehlerhaft für संनर्दमाना:. — Caus. *zerdrücken, zerreiben, zermalmen.*

मर्द् 1) Adj. am Ende eines Comp. *zerdrückend, zerreibend, zermalmend, vernichtend, zu Grunde richtend.* — 2) m. *a) ein heftiger Druck, starke Reibung.* — *b) Reibung an einander, Zusammenstoss* in ग्रह° (Nachtr. 2). — *c) Reissen* (in den Gliedern) in ग्रङ्गमर्द् (Nachtr. 2).

°मर्दक Adj. *Reissen —, Schmerzen verursachend in.*

मर्दन 1) Adj. (f. ई) *zerdrückend, zerreibend, zermalmend, vernichtend, hart mitnehmend, angreifend, plagend, quälend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. समर° und समिति° *im Kampfe die Feinde hart mitnehmend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara. — 3) n. *a) das Zerdrücken, Zerreiben, Zermalmen, Verwüsten, Vernichten, Verschwindenmachen.* — *b) das Reiben, Frottiren.* °शाला f. Ind. St. 15,398. — *c)* in der Astr. *Reibung,* so v. a. *Kampf, Opposition* (der Planeten). — *d) das Einreiben, Einsalben, — mit* (Instr.) — *e) das Kämmen* in केश°.

मर्दनीय Adj. *zu zerdrücken, niederzutreten.*

मर्दल und *°क m. *eine Art Trommel.*

मर्दितव्य Adj. *zu verwüsten, zu Grunde zu richten.*

मर्दिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *zerdrükkend, zerstampfend, vernichtend.* — 2) f. °नी *eine best. Composition* S. S. S. 121. Vgl. मेदिनी.

मर्ध्, मर्धति *überdrüssig werden, vernachlässigen, vergessen, im Stich lassen, missachten;* mit Acc. मृध् (Gegensatz वीर्यवत्) *verlassen,* so v. a. *hülflos* Maitr. S. 1,9,3 (132,17). — मृध्नति Kâtj. Çr. 22,3,45 fehlerhaft für मृद्नति. — Mit परि *lässig werden, nachlassen.* — Mit वि in विमृध् und विमृधि. — Mit सम्, संमृध्नति Kauç. 27. 36 fehlerhaft für संमृद्नति.

*मर्ब्, मर्बति (गतौ).

*मर्मकील m. *Gatte.*

मर्मग Adj. (f. आ) *in die Gelenke dringend, überaus schmerzhaft, heftig verletzend* (eig. u. übertr).

मर्मघात m. *eine Verwundung der edlen* oder *empfindlichen Theile.*

मर्मघ्नी Adj. f. s. मर्मघ्न्.

*मर्मचर (!) n. = कृद्.

मर्मच्छिद् Adj. *die Gelenke durchschneidend, überaus schmerzhaft, stark verletzend.*

मर्मच्छेद् m. *das Durchschneiden der Gelenke, Verursachung eines heftigen Schmerzes.*

मर्मच्छेदिन् Adj. = मर्मच्छिद् Nâgân. 69,20 (90,8).

*मर्मज्ञ n. *Blut* Râgan. 18,66.

मर्मज्ञ Adj. 1) *die verwundbaren —, die schwachen Stellen kennend* (eig. und übertr.). — 2) *eine tiefe Einsicht habend, überaus klug.* Am Ende eines Comp. *mit dem Kern einer Sache vertraut.*

मर्मताडन Adj. (f. आ) *die Gelenke treffend, heftig verletzend* (eig. und übertr.) Bhâg. P. 8,11,9.

मर्मन् n. *Gelenk, offene Stelle des Körpers, welche der tödlichen Verwundung besonders ausgesetzt ist;* übertr. *die schwache, leicht verwundbare Seite eines Menschen, die er geheim zu halten sucht.*

°मर्मपारग Adj. *mit dem innersten Kern von — vertraut.*

मर्मभेद् m. 1) *das Treffen der empfindlichen, leicht verwundbaren Stellen eines Menschen* (in übertragener Bed.). — 2) **Kernschuss.*

*मर्मभेदन m. *Pfeil.*

मर्मभेदिन् 1) Adj. *die empfindlichen, leicht verwundbaren Stellen eines Menschen treffend* (eig. und übertr.). — 2) m. *Pfeil.*

मर्ममय Adj. *aus den schwachen und daher geheim zu haltenden Seiten eines Menschen bestehend, diese betreffend.*

मर्मर 1) Adj. *rauschend.* — 2) m. *a) das Rauschen.* — *b) *eine Art Gewand.* — 3) f. ई *a) *Pinus Deodora.* — *b) eine best. Ader im Ohrläppchen* Vâgbh. 479,34.

मर्मरक Adj. (f. °रिका) in Verbindung mit सिरा *eine best. Ader im Ohrläppchen.*

मर्मराज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

मर्मराय्, °यते *rauschen.*

1. मर्मरी f. s. u. मर्मर् 3).

2. मर्मरी Adv. mit भू *zu rauschen anfangen.* °भूत *rauschend.*

मर्मविद् Adj. *die schwachen, verborgenen Seiten eines Menschen kennend.*

मर्मविदारण Adj. *die Gelenke —, die tödtlichen Stellen zerreissend, tödtlich verwundend.*

मर्मविभेदिन् Adj. = मर्मभेदिन् 1).

मर्मवेगिता f. Kâm. Nîtis. 19,7 wohl fehlerhaft für °वेदिता.

मर्मवेदिन् Adj. = मर्मविद्. Nom. abstr. °दिता (Conj.) f.

मर्मवेधिन् Adj. *die empfindliche Seite eines Menschen treffend, stark verletzend* in अ°.

मर्मव्यथा f. *ein bis in's innerste Mark dringender Schmerz* Hâsj. 65.

मर्मस्पृश् Adj. *die Gelenke —, die empfindlichen Seiten eines Menschen berührend, stark verletzend* (eig. und übertr.) Kâṇḍak. 87,6.

मर्मकृन् Adj. (f. °घ्नी) *die Gelenke verletzend, überaus schmerzhaft, stark verletzend* (Rede).

मर्मातिग Adj. *tief in die Gelenke —, in die empfindlichen Stellen des Körpers eindringend, starke Schmerzen verursachend.*

*मर्माभिघात m. = मर्मघात Bhâvapr. 4,122.

मर्मावरण n. *Panzer.*

मर्माविद्ध् Adj. 1) *an gefährlichen Stellen wund* AV. 11,10,26. — 2) *gefährliche Stellen durchbohrend, stark verletzend* (Reden) Mahâvîrak. 41,8.

*मर्माविन् Adj. von मर्मन्.

मर्मिक Adj. v. l. für मार्मिक Bhâm. V. 1,7.

मर्मृज्य, मर्मृज्यनिअ Adj. *fleissig zu putzen.*

*मर्मृत्यु gaṇa वनस्पत्यादि.

मर्य, मरिअ m. 1) *Mann,* namentlich *ein junger Mann;* daher auch so v. a. *Geliebter, Freier.* Pl. *Leute,* häufig in der Anrede. — 2) *Hengst.* — 3) **Kamel.*

मर्यक m. *Männchen.*

मर्यतस् Adv. *von* oder *unter den jungen Männern* oder *Freiern.*

मर्यश्री Adj. *den Schmuck eines Freiers tragend, geputzt.*

*मर्या f. = मर्यादा.

मर्याद् 1) m. AV. 5,1,8 von unbekannter Bed. — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) *a) Marke, Markzeichen, Grenzzeichen, Grenze, Endpunkt* (auch in der Zeit). षण्मासमर्यादया so v. a. *innerhalb von sechs Monaten.* — *b) die Grenze —, die Schranken des Meeres, Meeresküste.* — *c) ein fest abgegrenztes Verhältniss.* स्त्रीपुंसयोः *zwischen Mann und Frau.* — *d) gesetzliche —, sittliche —, gesellschaftliche Schranken, festgesetzte Ordnung.* — *e) eine bestimmte Verordnung, eine feste Bestimmung.* — *f) ein festes Bündniss.* — *g)* Bez. *eines Amuletringes.* — *h)* N. pr. zweier Fürstinnen.

मर्यादागिरि und मर्यादाचल m. *ein die Grenze bildender Berg.*

मर्यादाधावन n. *das Rennen nach einem Ziele.*

मर्यादापर्वत m. = मर्यादागिरि Hemâdri 1,295, 19.

मर्यादापर्वतवत् Adj. *mit die Grenzen bildenden Bergen versehen* Hemâdri 1,294,9.

मर्यादाभेदक m. *Zerstörer der Grenzzeichen* 206, 16.

मर्यादामय Adj. *die gesellschaftlichen Schranken selbst seiend* Kâd. 100,23.

मर्यादावचन n. *Angabe des Endpunktes, — des Zieles* P. 3,3,136.

मर्यादासिन्धु m. Titel eines Werkes.

मर्यादिन् Adj. 1) *Grenznachbar.* — 2) *sich innerhalb der Schranken haltend* (eig. und übertr.).

मर्यादी Adv. mit कर् *zur Grenze machen, reichen bis* (Acc.).

मर्यादोक्ति f. = मर्यादावचन P. 3,3,136, Sch.

मर्याधीर AV. 5,31,10 nach Padap. मर्याऽधी°.

मर्याधैर्य n. Maitr. S. 1,4,8 (56,18).

*मर्व्, मर्वति (पूरणे, गतौ), मर्वयति (शब्दार्थ). मव्वत्ति im Prâkrit (= मर्वत्ति) Bâlar. 238,7 etwa so v. a. *bammeln.*

मर्श्, मृशति (hier und da auch Med.), मृष्ट Partic. Häufig verwechselt mit मर्ष्. 1) *mulcere, anfassen, berühren.* — 2) *mit dem geistigen Organ berühren, betrachten, überlegen.* — Intens. (अमरीमृशत Conj.) *packen, fassen.* — Mit अति in अतिमर्शम् (Nachtr. 4). — Mit व्यति in °मर्शम्. — Mit अभ्यधि *anfassen, berühren* Âpast. 1,5,22. — Mit अनु 1) *derb anfassen, packen.* — 2) *in Betracht ziehen, berücksichtigen.* — Caus. अनुमर्शयति *betasten.* — Mit अप in अपमर्श. — Mit अभि 1) *berühren, anfassen, in Berührung bringen mit* (Instr.); Med. *anfassen, berühren; an sich Etwas berühren.* — 2) अभिमृष्ट *a) berührt, getroffen.* — *b) berührt,* so v. a. *beschlafen* (ein Weib). — *c) angetrieben, aufgefordert.* — Caus. 1) *berühren lassen.* — 2) *berühren.* — Intens. (अभि-मर्मृशत्) *greifen —,* so v. a. *verlangen nach* (Acc.). — Mit प्रत्यभि *berühren, anfassen* Vaitân. — Mit अव 1) *berühren, anfassen, tasten nach* (Acc.). — 2) *bedenken, erwägen.* — Caus. 1) *berühren lassen.* — 2) *betasten,* so v. a. *stören, unterbrechen.* — Mit अन्ववम *berühren, anfassen.* — Mit प्रत्यव 1) *anfassen.* — 2) *Betrachtungen anstellen.* — Mit समव *anfassen.* — Mit आ 1) *berühren.* — 2) *berühren,* so v. a. *geniessen.* — 3) *untersuchen, betrachten.* — 4) आमृष्ट *a) berührt.* — *b) berührt,* so v. a. *entehrt* (ein Weib); v. l. परामृष्ट. — *c) in Beschlag genommen* Kumâras. 2,31. — Caus. *Betrachtungen anstellen, überlegen.* — Mit उद् 1) *aufrütteln, in Bewegung bringen.* — 2) Med. *herausgreifen, erheben zu* (Dat.). — Mit परा 1) *berühren, anfassen, ergreifen, packen.* — 2) *anfassen,* so v. a. *hart behandeln.* — 3) *betasten,* so v. a. *entweihen.* — 4) ein Weib *berühren,* so v. a. *entehren.* — 5) *Etwas berühren,* so v. a. *sich beziehen —, deuten auf, Etwas meinen.* Pass. *gemeint sein* 226,20. °मृष्ट Comm. zu TS. Prât. — 6) *überlegen* Bhâm. V. 2, 51. — Mit अनुपरा *packen.* — Mit उपोप परा *dreist anfassen.* — Mit प्रतिपरा dass. — Mit परि 1) *betasten, berühren.* पवनैः परिमृश्यमानः so v. a. *befächelt.* — 2) *anfassen, ergreifen.* — 3) *mit dem geistigen Organ* (auch mit Hinzufügung von चेतसा) *befühlen,* so v. a. *untersuchen, betrachten, erwägen.* — 4) *Jmd untersuchen,* so v. a. *befragen.* — 5) *finden, wahrnehmen.* — Caus. *betasten lassen durch* (Instr.) Karaka 5,3. — Intens. (परि मर्मृशत्) *umfassen, umspannen.* — Mit प्र *anfassen, berühren, betasten* 111,24. — Mit अभिप्र *raffen, fassen.* — Intens. (प्राभि मर्मृशत्) dass. — Mit प्रति *antasten.* — Mit वि 1) *befühlen, streicheln.* — 2) *mit dem geistigen Organ befühlen,* so v. a. *untersuchen, betrachten, überlegen* (mit und ohne Object). अविमृश्य *ohne weiter nachzudenken.* — 3) *prüfen, examiniren, — in* (Loc.). — 4) mit einem Infin. *sich bedenken Etwas zu thun, Anstand nehmen zu.* — Caus. *betrachten, überlegen, erwägen.* विमर्शितो (लोकः) केनचित् पुरस्तात् so v. a. *die zu verlassen er vorher schon gedacht hatte.* — Mit अनुवि *nachdenken, überlegen, erwägen.* — Mit प्रवि und संवि dass. — Mit सम् Act. Med. *anfassen, berühren.* Med. auch *sich anfassen.* — Mit अभिसम् *anpacken* Maitr. S. 2,1,11 (12,18).

मर्श m. *ein best. Schnupfmittel* Mat. med. 18. Bhâvapr. 2,135.

मर्शन n. 1) *das Berühren,* insbes. eines Weibes. — 2) *das Prüfen, Untersuchen.*

मर्ष्, मृष्यति, °ते, मृषत् Partic. (Bhâg. P.), *मर्षति, *°ते In der älteren Sprache nur ausnahmsweise Act. Häufig fehlerhaft für मर्श्. 1) *vergessen, vernachlässigen, sich aus dem Sinne schlagen*

Maitr. S. 1,5,12 (81,3. 5). — 2) *geduldig ertragen, sich gefallen lassen, ruhig hinnehmen, leiden* (243, 28). तात्राज्यं पितृतः प्राप्तान्-न मृष्यते *er kann es nicht ruhig ansehen, dass sie die Herrschaft vom Vater erhielten.* न मृष्यति मां जीवितुम् *er duldet es nicht, dass ich lebe.* मुहूर्तं मृष्यताम् (impers.) so v. a. *gedulde dich einen Augenblick.* — 3) *Jmd es* (Gen.) *nachsehen.* — 4) *Jmd ertragen*, so v. a. *mögen.* Mit न *Jmd nicht mögen.* — अमर्षत् MBh. 7,5381 fehlerhaft für अमर्षात्. — Caus. मर्षयति, °ते 1) *machen, dass man Etwas* (Acc.) *vergisst*, Maitr. S. 1,5,12 (81,5). — 2) *Etwas dulden, ertragen.* *न मर्षयामि oder *न मर्षये *ich leide nicht, dass* (Potent. oder Fut., Potent. mit ज्ञातु, यच्च, यदि oder यदा, Fut. mit किं किल). — 3) *Etwas nachsehen, entschuldigen, ruhig hinnehmen, verzeihen.* — 4) mit Acc. der Person *Jmd gewähren lassen, ruhig zusehen dass* (mit einem prädicativen Acc.). Mit न *Jmd nicht in Ruhe lassen, behelligen* 55,16. — 5) mit Gen. der Person *sich Etwas von Jmd gefallen lassen.* — Intens. (मामृषत्) *ertragen, gestatten.* — Mit *अप, °मृषित. — Mit अपि *vergessen, vernachlässigen.* — Mit आ *geduldig ertragen.* — Caus. 1) dass. — 2) mit शक्तिम् und न so v. a. *nicht im Stande sein.* — Mit उप Caus. *geduldig ertragen, ruhig hinnehmen, nachsehen.* उपमर्षित so v. a. *gegönnt.* — Mit परि *ungehalten sein auf Jmd* (Dat.). — Mit प्र *vergessen, vernachlässigen;* mit Acc. oder Dat. (hier Act.). — Mit वि *erwägen, überlegen.* Einmal hat die v. l. richtig विमृशसि st. विमृष्यसि, das andere Mal steht विमृष्यति metrisch sicher.

*मृर्ष m. *geduldiges Ertragen.*

मर्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *vergebend, verzeihend.* — 2) n. *geduldiges Ertragen.*

मर्षणीय Adj. 1) *nachzusehen, zu verzeihen* Harshaç. 132,2. — 2) *Ansprüche auf Nachsicht habend.*

मर्षिन् Adj. *geduldig, langmüthig, nachsichtig.*

मर्षोका f. *ein best. Metrum.*

*मल्, मलति (धारणे), मलयति (धृतौ).

मल 1) m. n. (älter) *a) Schmutz, Unrath, Unreinigkeit* (in der physischen und in der moralischen Welt). In der Medicin *Ausscheidung* überh., insbes. *diejenige der* Dhâtu. Bei den Çaiva *die angeborene geistige Unreinheit.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Kampfer.* — *c) *Os sepiae.* — 2) *f. मला *Flacourtia cataphracta.* — 3) n. *a)* etwa *ein schmutziges Gewand* RV. 10,136,2. — *b) ein best. geringes Metall.* Nach H. *Messing.* — 4) *Adj. *a) geizig.* — *b) ungläubig, gottlos.*

मलक 1) m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 2) *f. मलिका v. l. für मसिका.

मलकर्षण Adj. *den Schmutz wegschaffend.*

*मलकूट N. pr. eines Landes. Vgl. मालाकूट.

मलकोष्टक (lies °कोष्ठक) m. N. pr. eines Mannes.

मलगौ m. etwa *Walker, Wäscher.*

*मलग्रहि Adj.

*मलघ्न m. *die Wurzel der Salmalia malabarica* Râgan. 7,106.

*मलघ्नी f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Râgan. 5,82.

मलज्ञ 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Eiter.*

मलज्ञु Adj. *mit schmutzigen Knieen* Mân. Gṛhj. 1,2.

मलत्व n. *das Schmutzsein.*

मलद् N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes. — 2) f. आ einer Tochter Raudrâçva's. v. l. मलंदा.

मलदायक Adj. *Jmd einen Makel anhängend* Kâd. 2,7.

*मलदूषित Adj. *besudelt, schmutzig.*

मलद्रव m. *die unbrauchbare Ausscheidung aus dem Speisesaft, die den Urin liefert.*

*मलद्राविन् n. *der Same von Croton Tiglium* Râgan. 6,165.

*मलधात्री f. *eine Wärterin, die den Schmutz eines Kindes zu entfernen hat.*

*मलधारिन् m. *ein* Gaina-*Mönch.*

मलन 1) *m. *Zelt.* — 2) n. *das Zerdrücken, Zerreiben* Deçîn. 3,34. 37.

मलंदा f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,9. मलदा v. l.

मलपङ्क *Schmutz* MBh. 3,68,13. 13,152,14.

मलपङ्किन् Adj. *mit Schmutz bedeckt, schmutzig* (Person).

मलपू 1) f. *a) Ficus oppositifolia* Bhâvapr. 2,101, 2. Karaka 6,7. — *b)* = *नीर् und विदारी. — 2) *n. (wohl °पु) = प्रङ्खी und नल.

मलप्रालेदेश m. N. pr. eines *Landes.* Davon Adj. °देशीय.

*मलभुज् m. *Krähe.*

*मलभेदिनी f. wohl *Helleborus niger* Râgan. 6,133.

मलमल्लक n. *ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.*

मलमास m. *Schaltmonat.*

मलमासकथा f., °मासतत्त्व n., °मासनिरूपण n., °मासनिर्णय m., °मासनिर्णयतत्त्वसार m. und °मासमाहात्म्य n. Titel von Werken Burnell, T.

मलमासव्रत n. *eine best. Begehung.*

मलमासाधमर्षणी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मलमूत्रपरित्याग m. *die Entleerung des Leibes und des Blase* Spr. 4733.

मलय 1) m. *a)* N. pr. α) eines Gebirges in Malabar, der Heimat des Sandelbaumes. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Sohnes des Garuḍa. मालय v. l. — δ) eines Sohnes des Ṛshabha. — ε) *eines Haines der Götter. — *b) *Garten.* — *c) ein best. Tact* S. S. S. 236. — 2) f. आ *a) *Ipomoea Turpethum.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

मलयकेतु m. N. pr. verschiedener Fürsten Ind. St. 14,109.

मलयगन्धिनी f. N. pr. 1) einer Vidjâdharî. — 2) *einer Gefährtin der Umâ.

मलयगिरि m. 1) *das Gebirge* Malaja in Malabar. — 2) N. pr. eines *Gebirges* auf Ceylon. — 3) N. pr. eines Autors.

मलयज 1) Adj. *am* Malaja-*Gebirge gewachsen.* — 2) m. *Sandelbaum;* m. n. *Sandelholz, Sandel* Spr. 7682. — 3) n. Bez. Râhu's.

मलयजरज्जस् n. *Sandel.*

मलयजरस m. *Sandelwasser* Vâmana 50,11.

मलयजालेप m. *Sandelsalbe.*

मलयदेश m. N. pr. eines *Landes* Weber, Lit.

मलयद्रुम m. *Sandelbaum.*

मलयध्वज m. N. pr. zweier Fürsten.

मलयपर्वत m. *das Gebirge* Malaja.

मलयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मलयप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

मलयभूभृत् m. *das Gebirge* Malaja.

मलयभूमि f. N. pr. eines Gebietes im Himâlaja.

मलयमरुत् m. *ein vom Gebirge* Malaja *wehender Wind.*

मलयमालिन् m. N. pr. eines Mannes.

मलयवती f. N. pr. 1) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232. — *b)* verschiedener Frauen.

मलयवात m. = मलयमरुत्.

मलयवासिनी f. Bein. der Durgâ.

मलयसिंह m. N. pr. zweier Fürsten.

मलयाचल m. *das Gebirge* Malaja. °खण्ड Titel eines *Abschnittes* in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

मलयाद्रि m. dass. °वायु m. *ein daher blasender Wind* Spr. 7811.

मलयानिल m. = मलयमरुत् 294,26.

मलयावती f. ein Frauenname.

*मलयू f. *Ficus oppositifolia* Râgan. 11,136. Bhâvapr. 6,38.

मलयोद्भव (*n.) *Sandel* Ragh. 16,49.

*मलर् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मलरोध m. und *°रोधन n. *Verstopfung* Gal. Râgan. 20,12.

*मलवदेश m. N. pr. eines *Landes*.

मलवद्वासस् Adj. f. *menstruirend* Âpast. Mân. Gṛhj. 1,2. Gaim. 3,4,18.

मलवत् Adj. *schmutzig* Gaut.

मलवानर् m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2, 178.

मलवाहिन् Adj. *Schmutz führend, — in sich enthaltend* (der Körper).

*मलविनाशिनी f. *Andropogon aciculatus*.

मलविशोधन Adj. *Schmutz wegwaschend*.

मलविसर्जन n. *das Reinigen* (eines Tempels).

*मलवेग m. *Durchfall* Râgan. 20,13.

*मलवैशम्य n. *eine Art Dysenterie* Gal. Richtig °वैशद्य.

*मलकृत्तर् m. *die Wurzelknolle der Salmaria malabarica* Râgan. 7,156.

मलहा f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's.

*मलाकर्षिन् m. *Feger, Auskehrer*.

*मलाका f. 1) *Botin, Liebesbotin.* — 2) *ein verliebtes Frauenzimmer.* — 3) *Elephantenkuh.*

*मलापकर्षण n. *das Wegschaffen des Schmutzes, — der Sünde.*

*मलापहा f. 1) *ein best. Präparat* Râgan. 13,90, v. l. — 2) N. pr. eines Flusses.

मलाभ Adj. *schmutzig aussehend*.

मलायन n. *Weg der Excretionen, z. B. der After.*

*मलारि m. *eine Art Natrum* Râgan. 6,260.

मलावह् Adj. *Verunreinigung herbeiführend*.

मलाशय m. *Unterleib*.

मलिक m. = ملك *König*.

मलिन 1) Adj. (f. आ) *a) schmutzig, befleckt, unrein* (eig. und übertr.). — *b)* f. आ *menstruirend*. Angeblich auch ई. — *c) von unbestimmter dunkler Farbe, grau, dunkelgrau, schwarz.* — 2) m. *a) ein ein schmutziges Gewand tragender religiöser Bettler*, vielleicht *ein* Pâçupata Vishṇus. 63,36. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Tamsu. v. l. अनिल. — 3) n. *a) eine Gemeinheit, Schlechtigkeit* Viddh. 7,5. — *b) *Buttermilch.* — *c) *Borax* Râgan. 6,242.

मलिनता f. *Schmutzigkeit, Unreinlichkeit*.

मलिनत्व n. 1) *Schwärze.* — 2) *Bosheit*.

मलिनमनस् Adj. *schmutzigen Herzens*.

*मलिनमुख 1) Adj. *gemein, niederträchtig.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b) eine Affenart.* — *c) ein Verstorbener, Geist, Gespenst.*

मलिनय्, °यति *besudeln, beschmutzen, beflecken* (eig. und übertr.). मलिनित *besudelt* Bâlar. 153,5.

मलिनात्मन् Adj. 1) *gefleckt* (der Mond) Spr. 7849. — 2) *von schmutziger Gesinnung* Spr. 6219. 7849.

*मलिनाम्बु n. *Dinte*.

*मलिनास्य Adj. *gemein, niederträchtig*.

मलिनिमन् m. 1) *Schwärze* Spr. 6126. Çiç. 6,4. — 2) *Bosheit, Gemeinheit* Spr. 6126.

1.*मलिनी f. s. u. मलिन 1) *b*).

2. मलिनी Adv. 1) mit कर् *a) besudeln, beschmuzzen, beflecken* (eig. und übertr.) 104,14. — *b) verdunkeln, verfinstern.* — 2) mit भू *a) schmutzig werden.* — *b) dahingehen, schwinden* Comm. zu Naish. 5,133.

मलिनीकरण n. 1) *das Besudeln, Beflecken.* — 2) *eine unrein machende Handlung*.

मलिनीकरणीय Adj. *was eine Verunreinigung zu bewirken geeignet ist*.

मलिम्लु und मलिम्लुँ (AV.) m. *Räuber* VS. 11,78 = Maitr. S. 2,7,7 (83,17. 19).

मलिम्लुसेना f. *Räuberbande*.

मलिम्लुच् m. 1) *Räuber* Mân. Çr. 6,1,3. — 2) *ein best. Dämon* Âpast. Çr. 15,25.

मलिम्लुचँ m. 1) *Dieb, Räuber.* — 2) *ein best. Dämon.* — 3) *ein Brahmane, der die fünf grossen Opfer unterlässt.* — 4) *Schaltmonat.* — 5) *Feuer. — 6) *Wind.* — 7) *Mücke, Stechfliege.* — 8) *Frost* oder *Schnee*.

मलिम्लुचतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*मलिष्ठा Adj. f. *menstruirend*.

मलीमस 1) Adj. (f. आ) *a) schmutzig, unrein* (eig. und übertr.). — *b) von schmutzig grauer Farbe.* — 2) *m. (!) *Eisen.* — 3) *m. (!) n. *gelblicher Eisenvitriol* Râgan. 13,80.

*मलीयस् Adj. *überaus schmutzig*.

*मलुक m. *Bauch* Gal.

*मलुद् und *मलुम *best. hohe Zahlen* (buddh.).

मलूक m. *eine Art Wurm.* °चन्द्रिका f. Titel eines medic. Werkes.

मलोत्सर्ग m. *Entleerung des Leibes* Ind. St. 15, 272.

मलोद्वासँस् Adj. f. *die ihre schmutzige Wäsche* (nach der Menstruation) *abgelegt hat*.

मल्मला Adv. °भँवत् Adj. *blitzend, blinkend* (*knisternd* Comm.) Maitr. S. 2,13,19.

*मल्ल्, मल्लते (धारणे).

मल्ल 1) m. *a) ein Ringer von Profession.* — *b) Athlet, ein überaus kräftiger Mann.* — *c) eine best. Mischlingskaste.* — *d)* Bein. Nârâjaṇa's. — *e) *Trinkgefäss, Gefäss* überh. — *f) *ein best. Fisch.* — *g) *Wanze.* — *h) *Ueberbleibsel von einem Opfer.* — *i)* *= कपालिन्. — *k)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Asura; s. मल्लासुर. — γ) verschiedener Männer. — 2) f. आ *a) *Weib.* — *b)* ein Frauenname. — 3) *Adj. *gut, vorzüglich*.

मल्लक 1) m. *a) *Zahn.* — *b) *Lampengestell.* — *c) *Lampe.* — *d) *ein aus einer Cocosnuss verfertigtes Geschirr.* — *e)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Brahmanen. — 2) f. मल्लिका *a) *Jasminum Sambac* (*die Pflanze* und *die Blüthe*). Am Ende eines adj. Comp. f. ebenso. — *b) ein irdenes Geschirr von best. Form.* Nur im Prâkrit zu belegen. — *c)* *= 1) *b) c) d).* — *d) *ein best. Fisch.* — *e)* Name *zweier Metra*.

मल्लकसंपुट wohl *ein aus zwei Hälften* (*Schale und Deckel*) *bestehendes Geschirr* Karaka 6,19.24.

मल्लकोष्ट u. °क m. N. pr. eines Mannes. Vielleicht °कोष्ठ und °कोष्ठक zu lesen.

मल्लग N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant. — 2) n. eines von diesem beherrschten Varsha VP.² 2,197.

मल्लघटी f. *eine Art Pantomime*.

*मल्लज n. *schwarzer Pfeffer*.

मल्लटसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मल्लताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

*मल्लतूर्य n. *eine Art Trommel, die während eines Kampfes zwischen Ringern gerührt wird*.

मल्लदेव m. N. pr. eines Mannes B.A.J. 10,47.54.

मल्लद्वादशी f. *der zwölfte Tag eines best. Halbmonats*.

मल्लनाग m. 1) Bein. Vâtsjâjana's. — 2) *Indra's *Elephant.* — 3) *Briefträger*.

मल्लनाथ m. N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 27.

मल्लपुर n. N. pr. einer *Stadt*.

मल्लप्रकाश m. Titel eines Werkes.

मल्लप्रिय m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407.

मल्लभटीतूर्य n. = मल्लतूर्य Bâlar. 216,12.

मल्लभावन m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407.

*मल्लभू f. *Kampfplatz für Ringer*.

*मल्लभूमि f. 1) dass. — 2) N. pr. eines Landes.

*मल्लयात्रा f. *ein Aufzug von Ringern*.

मल्लयुद्ध n. *Faustkampf* VP. 5,20,18.

मल्लराज m. *Hauptringer* VP. 5,20,66.

मल्लराष्ट्र n. N. pr. eines *Reiches*.

मल्लव m. Pl. N. pr. eines Volkes. बल्लव v. l.

*मल्लवास्तु n. N. pr. einer Oertlichkeit.

मल्लशिलायुद्ध n. *ein Kampf mit Steinen zwi-*

schen Ringern.

मल्लादर्श m. Titel eines Werkes.

मल्लादि m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407. मल्लारि v. l.

मल्लानकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

मल्लार 1) m. *ein best.* Râga S. S. S. 54. — 2) f. ई *eine best.* Râgiṇî S.S.S. 37. — 3) m. ई N. pr. eines Scholiasten, f. Titel seines Commentars.

मल्लारि m. Bein. 1) Kṛshṇa's Hariv. 2,121,19. मल्लादि v. l. — 2) Çiva's.

मल्लारिकवच n. Titel eines Kavaka Burnell, T.

मल्लारिका f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

मल्लारिप्रतिष्ठा f., मल्लारिमाहात्म्य n. und मल्लारिसहस्रनामन् n. Titel von Werken Burnell, T.

मल्लार्जुन m. N. pr. eines Fürsten.

मल्लार्यष्टक n. und मल्लार्यष्टोत्तरनामावली f. Titel von Werken Burnell, T.

मल्लासुर m. N. pr. eines Asura.

मल्लि 1) *m. N. pr. eines Arhant's der Gaina. — 2) f. *मल्लि und मल्ली *Jasminum Sambac* Prasannar. 30,18.

*मल्लिक m. 1) *eine Art Gans mit dunkelgefärbten Beinen und eben solchem Schnabel* Râgân. 19, 102. — 2) *Weberschiff.* — 3) *der Monat* Mâgha. — मल्लिका f s. u. मल्लक.

मल्लिकपूर्व Adj. *das Wort* मल्लिक *vor sich habend.* अर्जुन = मल्लिकार्जुन.

मल्लिकाक्ष 1) Adj. Bez. einer Gattung von Pferden (*mit weissen Flecken an den Augen*) Râgân. 19,36. R. 5,12,35. — 2) m. *eine Art Gans.*

मल्लिकाक्ष्य Adj. als Beiw. von Hunden Varâh. Bṛh. S. 62,2. Richtig wohl मल्लिकाक्ष.

मल्लिकाख्य 1) m. *eine Art Gans.* — 2) *f. आ *eine Art Jasmin.*

*मल्लिकागन्ध n. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,97.

*मल्लिकाछद्द und *°छदन n. *Lampenschirm.*

मल्लिकापीड m. N. pr. eines Fürsten Prasannar. 11,16.

*मल्लिकापुष्प m. 1) *Citrus decumana.* — 2) *Wrightia antidysenterica* Râgân. 9,52.

मल्लिकामारुत n. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

मल्लिकामोद m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

मल्लिकार्जुन m. *eine Form Çiva's*; n. Name *eines ihm geweihten Liṅga.*

मल्लिकार्जुनशृङ्ग N. pr. einer Oertlichkeit.

*मल्लिगन्धि 1) Adj. *nach Jasminum Sambac riechend.* — 2) n. *eine Art Agallochum.*

मल्लिनाथ m. N. pr. eines Dichters und berühmten Scholiasten.

मल्लिनाथचरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 655.

*मल्लिनी f. *Gaertnera racemosa.*

*मल्लिपत्र n. *Pilz.*

मल्लिभूषणदेव m. N. pr. eines Mannes.

मल्लिषेणसूरि m. N. pr. eines Scholiasten Ind. St. 15,290.

मल्ली s. u. मल्लि.

*मल्लीकर m. *Dieb.*

*मल्लु m. *Bär.*

*मल्लूर wohl fehlerhaft Uṇâdis. zu Unâdis.

मल्व Adj. *unbesonnen, thöricht, läppisch.*

मल्वल Adj. (f. आ) *mit einer Wamme versehen.*

मल्हण m. N. pr. eines Dichters und eines andern Mannes.

मल्हणीय n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

मव्, मवति *binden* Bhaṭṭ. *मवित und *मूत (s. auch bes.) *gebunden.* Vgl. 1. मू. — *Intens. मम्व्यते, मामव्यते, मामेति, मामवीति u. s. w.

*मवर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मव्य्, मव्यति *binden.*

*मश्, मशति (शब्दे रोषकृते च).

*मश m. 1) *Gesumme.* — 2) *Zorn.* — 3) *Mücke.*

मशक m. 1) *Stechfliege, Mücke.* — 2) *eine best. Hautkrankheit: schwärzliche, einer Bohne ähnliche Knoten.* — 3) *Schlauch.* — 4) N. pr. *a)* Pl. des von Kshatrija bewohnten Gebietes in Çâkadvîpa. — *b)* eines Lehrers.

मशककल्प m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*मशककुटि und *°कुटी f. *ein Wedel (?) zum Verscheuchen der Mücken.*

मशकजम्भन Adj. (f. ई) *Mücken vertreibend.*

*मशकवरण *ein Wedel zum Verscheuchen der Mücken.*

*मशककरी f. *ein Bettvorhang zum Schutz gegen Mücken.*

*मशकावती f. N. pr. einer Oertlichkeit oder eines Flusses.

*मशकिन् m. *Ficus glomerata.*

*मशच्छद m. *Andropogon serratus.*

मशशीर m. N. pr. eines Mannes.

*मशकरी f. = मशककरी.

*मशुन m. *Hund.*

*मष्, मषति (हिंसायाम्).

मषम् Adv. mit कर् Caus. *pulverisiren.*

मषि (*m. f.) und मषी f. 1) *Pulver.* मषिं (Çâṅkh. Grhj. 1,24, v. l.) oder मषीं कर् *zu Pulver zerreiben* Vâgrakkh. 44,14. — 2) मषि (*m. f.) und मषी f. *Schwärze aus gebrannten Knochen u. s. w., Beinschwarz;* mit Wasser vermischt als *Dinte* gebraucht. Auch als *Augenschminke* verwendet.

*मषिकूपी f. *Dintenfass.*

*मषिजल n. *Dinte.*

*मषिधान n. *Dintenfass.*

*मषिपण्य m. *Schreiber.*

*मषिपद्य m. *Schreibstift.*

*मषिप्रसू f. 1) *Dintenfass.* — 2) *Schreibstift.*

*मषिमणि m. *Dintenfass.*

*मषिवर्धन n. *Myrrhe.*

मषी s. u. मषि.

मषीकूर्चक m. *ein mit Dinte angefeuchteter Pinsel* Vidh. 53,7.

*मषीजल n. *Dinte.*

*मषीधानी f. *Dintenfass.*

मषीपात्र n. dass. Hemâdri 1,548,14. 559,2.

मषीभाण्ड n. dass. Hemâdri 1,549,17. 557,17.

मषीभावुक Adj. *zu Beinschwarz —, pechschwarz werdend* Naish. 6,63.

मषीमय Adj. *aus Beinschwarz bestehend, pechschwarz* Naish. 9,63.

*मष्क्, मष्कते (गतौ).

मसार N. pr. eines Landstrichs.

मस्मसा Adv. mit कर् *zu Staub zerreiben, zermalmen.* Vgl. मस्मसी und मृस्मसा.

1.*मस्, मस्यति (परिमाणे, परिणामे).

2. मस् = मास् in चन्द्रमस्.

*मस m. *Maass, Gewicht.*

मसक schlechte Schreibart für मशक.

*मसन n. 1) *das Messen.* — 2) *Leidzufügung.* — 3) *Vernonia anthelmintica.*

*मसमसा Adv. Vgl. मस्मसी.

*मसरा f. *Linsen.*

मसार und *°क m. *Sapphir* oder *Smaragd.*

मसारगल्वर्कमय Adj. *aus Sapphir (Smaragd) und Krystall bestehend.*

मसि 1) मसि (*m. f.) und मसी f. ungenaue Schreibart für मषि und मषी. — 2) *f. मसी *der Stil von Nyctanthes arbor tristis.*

*मसिक 1) m. *das Loch einer Schlange.* — 2) f. आ *Nyctanthes arbor tristis.*

*मसिन Adj. *fein zerstampft, — zermahlen.*

मसी s. u. मसि.

*मसीना f. *Linum usitatissimum.*

मसीर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,53. समीर v. l.

*मसुर 1) m. *Linsen.* — 2) f. आ *a)* dass. — *b) Hure.*

*मसुरकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

*मसुरदत्त (!) m. N. pr. eines Fürsten.

मसूर 1) m. *a) Linsen.* — *b) *Kopfkissen.* — 2) *f. मसूरा *a) Linsen.* — *b) Hure.* — 3) *f. मसूरी *a)*

Blattern. — *b) Ipomoea Turpethum.* — Vgl. गच्छ-मसूरी.

मसूरक 1) m. *Kopfkissen, eine Art K.* Harshaḱ. 184,18. — 2) f. °रिका *a) Ausschlag* oder *Blattern, einer Linse ähnlich.* — *b) ein Bettvorhang zum Schutz gegen Mücken.* — *c) *Kupplerin.* — 3) n. *ein best. Schmuck an* Indra's *Banner.*

*मसूरकर्ण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मसूरविदल 1) wohl *eine gespaltene Linse.* — 2) *f. आ *a) Ipomoea Turpethum.* — *b) Ichnocarpus frutescens.*

मसूरसंघाराम m. N. pr. eines *buddhistischen Klosters* Eitel, Chin. B.

मसूराभ Adj. (f. आ) *linsenähnlich* Râǵan. 20,8.

*मसूरि f. *Hämorrhoiden* Gal.

मसूर्य n. *eine Getraide-Art.*

मसृण 1) Adj. *weich, zart, glatt, sanft.* Nom. abstr. °ल n. — 2) *f. आ *Linum usitatissimum.*

मसृणय्, °यति *weich —, glatt machen* Harshaḱ. 204,4. मसृणित Adj. *weich —, glatt gemacht.*

*मस्क्, मस्कते (गतौ).

*मस्कर m. *Bambus, hohles Bambusrohr.*

मस्करिन् m. 1) *Bettelmönch.* — 2) **der Mond.* — 3) N. pr. eines Mannes.

मस्करीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मस्त (*n.) *Kopf.*

मस्तक m. n. 1) *Kopf, Schädel.* — 2) *Gipfel von Bergen, Bäumen,* überh. *der obere Theil eines Gegenstandes.* चुल्लीमस्तकमारोप्य so v. a. *auf den Heerd —, auf's Feuer stellend.* — 3) *die gipfelförmigen Blattknospen verschiedener Palmarten, Palmkohl.* — 4) *Kopf,* Bez. *einer best. Form, in der man sich* Çiva *denkt.*

मस्तकशूल m. *Kopfschmerz.*

*मस्तकमूलक n. *Hals.*

*मस्तकलुङ्ग *Hirnhaut.*

मस्तकशूल n. *Kopfschmerz.*

*मस्तकस्नेह m. *Gehirn.*

*मस्तकाभ्य m. *Baumgipfel.*

*मस्तकोद्भव n. *Gehirn* Râǵan. 18,72.

मस्तदारु n. *Pinus Deodora* Bhâvapr. 1,185.

*मस्तमूलक n. *Hals.*

*मस्ति f. *das Messen, Wägen.*

*मस्तिक n. *Kopf.*

मस्तिष्क m. n. 1) *Gehirn* Râǵan. 18,72. — 2) *ein auf das Gehirn wirkendes Mittel.*

मस्तिस्क fehlerhaft für मस्तिष्क.

मस्तु n. *saurer Rahm.* Auch *andere Formen der Milch* Râǵan. 15,1. 5. Bhâvapr. 2,47.

मस्तुलुङ्ग und *°क m. n. *Gehirn.*

मस्मसा Adv. v. l. für मष्मषा.

मस्मा f. N. pr. zweier Fürstinnen.

1. मह्, *महति, महते, महयति, °ते; महित् s. bes. 1) Act. (selten Med.) *a) ergötzen, erfreuen.* — *b) munter machen, beleben, erregen.* — *c) verehren, feiern, hoch in Ehren halten.* महित *geehrt, gefeiert, verehrt, hoch in Ehren gehalten, — stehend bei* (Gen. oder im Comp. vorangehend); von Personen und Sachen. — 2) Med. *a) sich ergötzen, sich erfreuen an* (Instr. oder Acc.). मामहान etwa *erregt, munter* (von kochender Flüssigkeit). — *b) hingeben, schenken* ṚV. 1,94,16. 117,17. 5,27,1. 7, 52,2. 8,1,32. 2,42. 12,6. 10,122,3. Stets in den reduplicirten Formen मामहे u. s. w. — Mit आ *ergötzt — oder gefeiert werden.* — Mit सम् 1) *freudig anregen, anfeuern.* — 2) *verherrlichen, feiern.*

2. मह् 1) Adj. (f. ebenso und मही) *a) gross, gewaltig, mächtig, reichlich.* — *b) alt, bejahrt.* — 2) f. मही *a) die Erde.* Als Bez. *der Zahl Eins* Gaṇita, Kandragr. 3. — *b) Erdboden.* Pl. Spr. 1509. — *c) Boden, Grund, Land.* — *d) Reich.* — *e) Erde* als *Stoff.* — *f) Basis eines Dreiecks* oder *einer anderen Figur.* — *g)* Du. *Himmel und Erde.* — *h) Raum.* — *i) Heerschaar.* — *k) Kuh.* — *l)* Pl. *Flüsse, Gewässer.* — *m) *Hingtscha repens.* — *n) ein best. Metrum.* — *o)* N. pr. α) einer Genie. — β) eines Flusses Hariv. 9509.

1. मह m. 1) *Feier, Fest.* — 2) *ein best.* Ekâha Çâṅkh. Çr. 14,22,4. — 3) **Opfer.*

2. मह् 1) Adj. *gross, reichlich.* — 2) *m. *a) Büffel.* — *b) Glanz, Licht.* — 3) *f. मही *a) Kuh.* — *b) Ichnocarpus frutescens.* — 3) n. Pl. *Grossthaten.*

महऋषि m. = महर्षि 1).

*महक m. 1) *ein ausgezeichneter Mann.* — 2) *Schildkröte.* — 3) Bein. Vishṇu's. — 4) N. pr. eines Mannes; vgl. माहकि.

*महक्क m. *ein sich weit verbreitender Wohlgeruch.*

महंकाल (!) m. = महाकाल 1) *a)* Ind. St. 15, 286. 289. fg.

महच्छब्द m. *der Titel „Gross“.*

महत् Adv. mit भू *gross —, voll werden* (vom Monde).

महता f. *Grösse.*

महत्कथ Adj. *von Grossen erwähnt, im Munde Grosser lebend.*

महत्काण्ड Bez. *eines Abschnitts der* AV.-Saṁhitâ.

महत्कुल n. *ein vornehmes Geschlecht* Paṅkad.

महत्क्षेत्र Adj. *ein grosses Gebiet einnehmend.*

महत्तत्त्व n. *das Princip* Mahant, *der Intellect.*

महत्तर 1) Adj. *a) grösser, stärker, — als* (Abl.). — *b) überaus gross, — mächtig, — stark.* — 2) m. *a) Aeltester, der Angesehenste, Oberhaupt.* — *b) *Dorfältester.* — *c) Höfling, Kämmerling.* — *d)* N. pr. eines Sohnes des Kâçjapa (Kaçjapa). — 3) f. आ f. zu 2) *a).* — 4) f. ई *eine best. Form der buddhistischen Göttin* Târâ.

महत्तरक 1) m. = महत्तर 2) *c).* — 2) f. °रिका *Kammerjungfer, — frau* Kâd. 74,3.

महत्ता f. 1) *Grösse.* — 2) *hohe Stellung.*

महत्त्व n. 1) *Grösse, grosser Umfang.* — 2) *Grösse, Stärke, Heftigkeit.* — 3) *hohe Stellung, hohes Ansehen.* — 4) *sittliche Grösse* 137,14. Spr. 7718.

महत्पति m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,26.

महत्सेन m. N. pr. eines Fürsten.

महद् Daçak. 3,1 nach Bühler Adj. *Grösse* (!) *verleihend.* Es ist wohl महद्दायुध zu verbinden.

महद्भिख्य Adj. *einen hochklingenden Namen führend* Daçak. 7,12.

महद्दायुध n. *eine grosse Waffe* Daçak. 3,1.

महद्दावास m. *eine grosse —, geräumige Wohnung.*

महद्दाशा f. *eine grosse Erwartung.*

महद्गुण Adj. *die Vorzüge grosser Männer besitzend.* Nom. abstr. °ल n.

महद्धिक्कार n. *an den Tag gelegte grosse Hochachtung* Paṅkad.

*महद्बिल n. *der Luftraum.* Vgl. महाबिल.

महद्भय n. *grosse Gefahr, — Noth.*

महद्भूताधिपति m. *ein best. Genius* Sharv. Bh. 5,8.

महद्युमन् N. pr. eines Tîrtha, nach Andern Bez. *der Sonne.*

महद्वत् Adj. *mit dem Worte* महत् *verbunden.*

*महद्वारुणी f. *eine best. Pflanze.*

महद्व्यतिक्रम m. *ein grosses Vergehen.*

महन् n. *Grösse, Reichlichkeit, Macht.* Nur Instr. Sg. und ein Mal Pl. Auch adverbial *mächtig, gewaltig; tüchtig.*

महन n. *das Preisen.*

महनीय Adj. *rühmenswerth, preiswürdig* MBh. 4,65,3.

महत् 1) Adj. (stark महान्त्, f. महती; im Epos häufig महत् st. महान्तम् und einmal महान्तम् st. महत् (vgl. jedoch 1. महान्त 1). Am Anfange eines Comp. nur ausnahmsweise, in der Regel महा. (महत्तर s. bes.) *magnus, gross. a)* im Raume: *gross, weit, lang* (Weg), *umfangreich, hoch, tief;* auch

erwachsen. भूतानि *die groben Elemente;* उक्थ n. *ein best.* Uktha *von 720 Versen;* ओक्थ्य n. *ein best.* Sâman. — *b*) in der Zeit: *lang, weit vorgerückt.* महत्यपराह्णे so v. a. *ganz spät am Nachmittage.* — *c*) der Menge nach: *zahlreich, viel, reichlich.* जन m. Sg. *eine Menge von Menschen.* Mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *reich an.* — *d*) dem Grade nach: *bedeutend, mächtig, vielsagend, bedeutsam, wichtig, werthvoll, heftig, intensiv, dicht* (Finsterniss), *laut* (Ton). महतो महान् *lauter als laut;* आत्मन् m. *die grosse Seele,* so v. a. *der Intellect;* महती द्वादशी *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada. — *e*) der Stellung nach von Personen: *gross, hoch, vornehm, mächtig, edel.* महत्तम *überaus hochstehend.* — 2) m. *a*) *ein grosser, hochstehender, edler Mann.* महत्तम *ein überaus hochstehender Mann.* — *b*) *Vorsteher eines Klosters.* — *c*) **Kamel* Râgân. 19,21. — *d*) Bez. Rudra's. — *e*) N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Dânava. — γ) (sc. गण) *einer best. Klasse von Manen.* — δ) zweier Fürsten VP.^{2} 4, 130. 143. — 3) m. n. (seltener) *der Intellect.* — 4) f. महती *a*) **die Eierpflanze* Râgân. 4,23. Bhâvapr. 1,198. — *b*) Nârada's *siebensaitige Laute.* — 5) n. *a*) *ein grosses Ding, Grösse* (concret). — *b*) *etwas Grosses, Bedeutendes.* — *c*) *Grösse, Macht.* — *d*) *der grosse —, der grössere Theil* Âpast. Çr. 6,10,2. महतिँ रात्रिये und महति रात्र्ये so v. a. *noch mitten in der Nacht.* — *e*) *die heilige Weisheit.*

महत्त m. *Vorsteher eines Klosters.*

महमद्दल m. N. pr. = محمّد علي.

महम्मद् m. N. pr. = محمّد.

(महयाट्य) महयाँपिय n. *Ergötzung, Lustigkeit.*

महँये Dat. Infin. zu 1. मह् *zur Freude, zum Ergötzen* RV. 10,65,3.

महय्य Adj. *zu ergötzen, zu erfreuen.*

महर् (Indecl.), महर्जगत् (Nâdab. Up. 3) und महर्लोक m. *die vierte von den sieben aufsteigenden Welten.*

महर्जगत् s. u. महर्.

महर्विद्धे n. Nom. abstr. von महर्विज् TBr. 3, 8,2,4.

महँर्विज् und महर्विज् m. Bez. *der vier Hauptpriester:* Adhvarju, Brahman, Hotar *und* Udgâtar.

महर्द्धि Adj. 1) *sehr reich.* — 2) *sehr mächtig* R. 1,31,6. Kathâs. 34,136. — 3) *sehr weise* Râgat. 5,33.

महर्द्धिक Adj. 1) *sehr reich* Kampaka 167. — 2) *mit grosser übernatürlicher Kraft versehen* Kâraṇḍ. 10,15.

महर्द्धिन् Adj. *sehr reich.*

महर्द्धिप्राप्त m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

महर्द्धिमत् 1) Adj. *grossen Segen bringend.* — 2) m. *ein grosser Weiser* J. R. A. S. 1870, S. 441.

महर्लोक s. u. महर्.

महर्षभ m. *ein grosser Stier.*

महर्षि m. 1) *ein grosser* Ṛshi. — 2) Bein. *a*) Çiva's. — *b*) *Buddha's. — 3) N. pr. eines Mannes.

*महल्ल m. *ein Eunuch im Harem eines Fürsten.*

महल्लक 1) Adj. (f. °ल्लिका) *hinfällig,* von lebenden Wesen (Lalit. 114,21. Kâraṇḍ. 48,12) und Sachen. — 2) *m. *a*) = महल्ल. — *b*) *ein grosses Haus.* — 3) f. °ल्लिका N. pr. einer Tochter Prahlâda's.

*महल्लिक m. = महल्ल.

महवीर्य (!) m. N. pr. eines Lehrers.

1. महँस् n. 1) *Lust, Ergötzen.* — 2) *Feier, Fest.* — 3) *Festgesang, die bei der Feier eines Gottes gesprochenen Worte.* — 4) **Opfer.*

2. महँस् Adv. *gern, freudig; lustig, munter; rasch.*

3. महँस् n. 1) *Grösse, Macht, Herrlichkeit;* auch Pl. महँोभिस् Instr. *mächtig, gewaltig.* — 2) *Licht, Glanz* (Bâlar. 41,10. Prasannar. 147,20); *Machtglanz.* Auch Pl. — 3) *Menge, Fülle, Ueberfluss.* — 4) **Wasser.* — 5) Name eines Sâman Ârsh. Br.

*महस n. 1) *Kenntniss, Wissen.* — 2) *Art, Weise.*

महसेन m. N. pr. eines Fürsten Prij. 32,15.

*महसेननरेश्वर m. N. pr. eines Mannes.

महसोण m. desgl.

महस्त्व n. Nom. abstr. zu 3. महस् 2).

1. महँस्वत् Adj. *ergötzlich, erfreuend.*

2. महस्वत् 1) Adj. *gross, mächtig* oder *glanzvoll.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

महस्विन् Adj. *strahlend, glänzend.*

महाँ Adj. *gross.* Selbstständig nur im Acc. महाँम्. Am Anfange eines Comp. erscheint sowohl in der älteren, als auch in der späteren Sprache, mit einigen wenigen Ausnahmen, महा und nicht महत्, wenn das Compositum als die Verbindung eines Adj. mit seinem Subst. oder eines Adv. (*sehr, in hohem Grade*) mit seinem Adj. aufzufassen ist.

*महाकङ्कर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. महाकच्छ m. *eine hohe Cedrena Toona* MBh. 1, 70,21.

2. *महाकच्छ m. 1) *das Meer.* — 2) *der Gott des Meeres,* Varuṇa. — 3) *Berg.*

*महाकण्टकिनी f. *Cactus indicus.*

महाकथकचक्र n. *ein best. magisches Diagramm.*

*महाकन्द m. *Knoblauch, Rettig* und *andere Knollengewächse* Râgân. 7,17. 51. 58. 59. 67.

महाकन्य m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

महाकपाल m. N. pr. 1) eines Râkshasa. — 2) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाकपि m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) *einer der 34 Incarnationen Buddha's.

*महाकपित्थ m. *Aegle Marmelos.*

महाकपिलपञ्चरात्र n. Titel eines Werkes.

महाकपोत m. *eine best. Schlangenart.*

*महाकपोल m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाकम्बु Adj. *starknackig* (Çiva).

महाकर m. N. pr. eines Buddha.

*महाकरञ्ज m. *Galedupa piscidia* Râgân. 9,67. Bhâvapr. 1,206.

*महाकरम्भ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाकरम्भ m. *eine best. Giftpflanze.*

महाकरुणा 1) Adj. *überaus mitleidig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) f. आ *allgemeines Mitleidsgefühl* Lalit. 217,13.

महाकरुणापुण्डरीक n. Titel eines buddh. Sûtra.

महाकरुणाचन्द्रि m. N. pr. eines Bodhisattva.

*महाकर्कारु m. *eine best. Pflanze.*

महाकर्ण 1) Adj. *grossohrig* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

महाकर्णि m. N. pr. eines Mannes.

*महाकर्णिकार m. *Cathartocarpus* (*Cassia*) *fistula* Râgân. 9,46.

1. महाकर्मन् n. *ein grosses Werk.*

2. महाकर्मन् Adj. *grosse Werke vollbringend* (Çiva).

महाकला f. *Neumondsnacht.*

महाकलाप m. Pl. *eine best. Schule.* Vgl. महाकालाप.

महाकल्प m. 1) *eine grosse Weltperiode.* — 2) Beiw. Çiva's. = दिव्यभूषण Adj. Comm.

महाकल्याण n. *eine best. Mixtur.*

महाकल्याणक Adj. *überaus trefflich.* घृत n. Suçr. 2,419,16. गुड m. Bhâvapr. 3,161.

महाकवि m. 1) *ein grosser, — klassischer Dichter.* — 2) Bein. Çukra's.

महाकात्यायन m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

*महाकाल 1) m. Bein. Çiva's. — 2) f. आ *die Erde.*

महाकापोल m. Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda Ârjav. 47,10.

महाकाय 1) Adj. *grossleibig, von grossem Um-*

fange (Baum R. 4,18,11. 6,17,28). Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a*) **Elephant.* — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Fürsten der Garuḍa. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

महाकायशिरोधर Adj. *grossen Leibes und starken Nackens.*

महाकायिक m. Bein. Vishṇu's Vishnus. 98,39.

महाकार Adj. *gross, umfangreich.*

महाकारण n. *prima causa* Ind. St. 9,141.

महाकारुणिक Adj. *überaus mitleidig* Lalit. 217,4.

महाकार्तयश n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

महाकार्त्तिकी f. *die Vollmondsnacht im Monat* Kârttika, *wenn der Mond im Mondhause* Rohiṇi *steht,* Hemâdri 1,65,22.

महाकाल 1) m. *a*) *eine Form* Çiva's und *ein dieser Form des Gottes geweihtes Heiligthum,* insbes. *ein* Liṅga (n.) *in* Uǵǵajinî. — *b*) Beiw. Vishṇu's. — *c*) = विष्णुरूपाखण्डप्रतायमानसमयः (?). — *d*) *eine Gurkenart, Trichosanthes palmata* Mat. med. 308. — *e*) **einer der 9 Schätze bei den* Ǵaina. — *f*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. Nom. abstr. °त्व n. — β) eines Lehrers. — γ) eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,13. — 2) f. ई *a*) *eine Form der* Durgâ. — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — β) *einer der 16 Vidjâdevî bei den Ǵaina. — γ) *einer Göttin, welche die Befehle des 5ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî ausführt. — 3) n. s. u. 1) *a*).

महाकालकवच n. *ein best. Zauberspruch* Burnell, T.

महाकालतन्त्र n. Titel eines Werkes.

महाकालपुर n. Bein. von Uǵǵajinî.

महाकालमत n. Titel eines Werkes.

महाकालवेय m. Pl. *eine best. Schule.*

महाकालसंहिता f. Titel eines Werkes.

महाकालेत m. Pl. *eine best. Schule.*

महाकालेय n. Name eines Sâman.

महाकालेश्वर n. Name eines Liṅga in Uǵǵajinî.

महाकालोप m. Pl. *eine best. Schule.*

महाकाव्य n. *ein grosses —, klassisches Dichtwerk.*

महाकाश m. N. pr. eines Varsha.

महाकाशी f. N. pr. der Schutzgöttin der Mataṅgaǵa.

महाकाश्यप m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

महाकीटपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

महाकीर्ति Adj. *hochberühmt* R. 5,30,2.

महाकुण्ड m. N. pr. 1) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) eines Mannes Ind. St. 14,137.

महाकुमार m. *Erbprinz.*

*महाकुमुदा f. *Gmelina arborea.*

महाकुम्भी f. *eine best. Pflanze.*

1. महाकुल n. *ein vornehmes, edles Geschlecht.* °लोत्पन्न Adj. 132,16.

2. महाकुल Adj. *aus vornehmem, edlem Geschlecht.*

महाकुलीन Adj. (f. आ) dass. Nom. abstr. °ता f.

*महाकुश m. N. pr. eines Ḱakravartin.

महाकुष्ठ n. Bez. *bestimmter Formen des Aussatzes.*

*महाकुसुमिका f. *Gmelina arborea* Bhâvapr. 1,196.

महाकुक्ष m. *ein best. parasitischer Wurm* Bhâvapr. 4,38. Ḱaraka 1,19. 3,7. Vgl. महागुक्ष.

महाकूप m. *ein tiefer Brunnen.*

महाकूर्म m. N. pr. eines Fürsten.

1. महाकूल Adj. (f. आ) *hohe Ufer habend.*

2.*महाकूल (!) Adj. = 2. महाकुल.

महाकृच्छ्र n. *grosse Kasteiung,* als Bein. Vishṇu's.

महाकृत्यापरिमल m. *ein best. Zauberspruch.*

महाकृष्ण m. *eine best. Schlangenart.*

महाकेतु Adj. *ein grosses Banner habend* (Çiva).

महाकेश Adj. *starkes Haar habend* (Çiva).

1. महाकोश m. *eine grosse Degenscheide* R. 3,18, 39.

2. महाकोश 1) Adj. *starkhodig* (Çiva). — 2) f. ई N. pr. *a*) der Schutzgöttin der Mataṅgaǵa. — *b*) eines Flusses.

*महाकोशातकी f. *eine best. Cucurbitacee* Râǵan. 7,171. Bhâvapr. 1,287.

महाकौषीतक n. Titel eines vedischen Textes.

महाकौषीतकि m. N. pr. eines Lehrers. °ब्राह्मण n. Weber, Lit.

महाकौष्ठिल und °कौष्ठिल्य m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

महाक्रतु m. *ein grosses Opfer.*

*महाक्रम m. Bein. Vishṇu's.

महाक्रूरा f. N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*, 96,6. 8.

महाक्रोध Adj. *sehr zum Zorn geneigt* 57,24.

*महाक्ष Adj. *grossäugig* (Çiva).

महाक्षत्रप m. *Grosssatrap.*

महाक्षपटलिक m. *Oberarchivar* Bâlar. 255,12.

*महाक्षार m. *eine Art Natrum* Râǵan. 6,260.

*महाक्षीर 1) m. *Zuckerrohr.* — 2) f. आ *Büffelkuh* Râǵan. 19,23.

*महाक्षोभ्य *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाक्षौहिणी f. desgl. (*Eins mit 21 Nullen*) Cantor 1,517.

महाखण्डन m. Titel eines Glossars.

महाखल्लव oder महाखल्वल m. Pl. *eine best. Schule.*

महाखात n. *ein tiefer Graben* Harshaṅ. 175,20.

महाख्यात Adj. *sehr berühmt.*

महागङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

महागज m. *ein mächtiger Elephant;* auch Bez. *eines die Erde tragenden Elephanten.* °लक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महागण m. *eine grosse Schaar, ein grosser Haufe, eine grosse Körperschaft.*

महागणपति m. Bez. Gaṇeça's und *einer Form* Gaṇeça's.

महागणपतिविद्या f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 77.

महागणेश m. Bez. Gaṇeça's.

*महागति *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. महागद m. *ein grosses Antidoton, eine best. Mixtur* 217,10.

2. महागद m. 1) *eine schwere Krankheit* Ḱaraka 6,17. — 2) **Fieber* Râǵan. 20,14. — 3) *eine best. Krankheit* Ḱaraka 1,19. 6,15.

3. महागद Adj. *mit einer grossen Keule bewaffnet.*

महागन्ध 1) Adj. (f. आ) *stark riechend, überaus wohlriechend.* — 2) *m. *a*) *Calamus Rotang.* — *b*) *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,53. — 3) *f. आ *a*) *Uraria lagopodioides* Râǵan. 4,106. — *b*) *eine best. Blume* Râǵan. 10,118. — 4) *n. *a*) *eine Art Sandel* Râǵan. 12,25. — *b*) *Myrrhe* Râǵan. 6,117.

महागन्धकस्तिन् m. *ein best. stark wirkendes Antidoton* Ḱaraka 8,21.

महागर्त Adj. *einen grossen Hausstand habend.*

महागर्त m. Bein. Çiva's.

महागर्भ 1) Adj. *einen grossen Mutterleib habend* oder m. *ein grosser Mutterleib* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Dânava Hariv. 3,71,7.

महागल Adj. *einen langen* oder *dicken Hals habend.*

*महागव m. *Bos Gavaeus* Râǵan. 19,28.

महागिरि m. 1) *ein grosser Berg.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines Sthavira bei den Ǵaina Hem. Par. 10,36. 11,1.

महागीत Adj. *ein grosser Sänger* (Çiva).

1. महागुण m. *Haupttugend.*

2. महागुण 1) Adj. *grosse Vorzüge besitzend, ausgezeichnet, sehr verdienstlich* (170,26), *sehr wirksam.* Nom. abstr. °त्व n. *Besitz kräftiger Eigenschaften.* — 2) *m. N. pr. eines Lehrers.

महागुरु m. *eine überaus ehrwürdige Person.*

*महागुल्मा f. *die* Soma-*Pflanze* Râǵan. 3,87.

महागुरु 1) m. *eine Gattung parasitischer Würmer.* Vgl. महाकुरु. — 2) *f. आ *Hemionitis cordifolia* Râǵan. 4,37.

*महागृष्टि f. *eine ausgewachsene Kuh.*

महागृह n. *ein grosses Haus* Mṛǵǵh. 51,21.

महागोधूम m. *grobkörniger Weizen* Bhâvapr. 1, 271.

महागौरी f. 1) *eine der neun Formen der* Durgâ. — 2) N. pr. eines Flusses.

महागौरीव्रत n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

महाग्नि m., °चयन n., °चयनकारिका f., °चयनव्याख्या f., °चयनसूत्र n. und °सर्वस्व n. (Burnell, T.) Titel von Werken Opp. Cat. 1.

महाग्रन्थिक Adj. *grosse Knoten bildend.*

महाग्रह m. Bein. 1) Râhu's. — 2) **des Planeten Saturn.*

महाग्राम् m. 1) *eine grosse Schaar.* — 2) *ein grosses Dorf.* — 3) *N. pr. der alten Hauptstadt von Ceylon.

महाग्राह m. *ein grosser Haifisch* MBh. 12,28,44.

महाग्रीव 1) Adj. *langhalsig* (Çiva). — 2) m. *a*) **Kamel.* — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) Pl. eines Volkes.

*महाग्रीविन् m. *Kamel.*

महाघट m. *ein grosser Krug.*

महाघण्टाधर Adj. (f. आ) *mit einer grossen Glocke versehen* (Schiff) R. ed. Bomb. 2,89,11.

*महाघस m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*महाघास m. = महतो महत्या वा घासः.

*महाघूर्णा f. *Branntwein.*

महाघृत n. *sehr lange aufbewahrtes Ghee.*

महाघोर 1) Adj. *überaus grausig.* — 2) *m. *eine best. Hölle.*

1.*महाघोष 1) m. *ein lautes Geräusch.* — 2) f. आ *a*) *Boswellia thurifera,* = कर्कटशृङ्गी (*eine Art Galläpfel* Râǵan. 6,157) und = शृङ्गी.

2. महाघोष 1) Adj. (f. आ) *laut schallend* 84,7. — 2) *n. *Markt.*

*महाघोषस्वरराज m. N. pr. eines Bodhisattva.

*महाघोषानुगा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

*महाघोषेश्वर m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha.

महाङ्ग 1) Adj. *einen grossen Körper —, grosse Glieder habend* (Çiva). — 2) *m. *a*) *Kamel* Râǵan. 19,21. — *b*) *eine Art Ratte* Râǵan. 19,58. — *c*) *Asteracantha longifolia* Râǵan. 4,40. — *d*) *Plumbago zeylanica* Râǵan. 6,47.

1. महाचक्र n. *ein grosses Rad, ein grosser Discus.*

2. महाचक्र m. N. pr. eines Dânava. v. l. महावक्त्र.

*महाचक्रप्रवेशज्ञानमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

महाचक्रवर्तिन् m. *Grosskaiser.* Nom. abstr. °र्तिता f.

महाचक्रवाड (Kâraṇḍ. 91,12 darnach zu verbessern) und °वाल m. N. pr. eines mythischen Gebirges.

*महाचञ्चू f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,148.

*महाचण्ड 1) m. N. pr. *a*) eines der zwei Diener Jama's. — *b*) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) f. आ Bein. der Kâmuṇḍâ.

महाचतुरक m. N. pr. eines Schakals.

महाचपला f. *ein best. Metrum.*

*महाचमस m. N. pr. eines Mannes.

*महाचम्पा f. N. pr. eines Reiches.

महाचर्या f. *der Wandel eines* Bodhisattva.

महाचल m. *ein grosser Berg.*

महाचार्य m. *ein grosser Lehrer* (Çiva).

महाचित् f. *grosser Intellect.* Nom. abstr. °चित्त्व n.

*महाचित्त 1) gaṇa सुतंगमादि. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras.

*महाचित्रपटल *eine best. Pflanze.*

महाचीन m. *Gross-China; Pl. die Bewohner dieses Landes.*

*महाचुन्द् m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

महाचूडा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महाचूत m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,18.

महाचैतन्य Adj. *der grosse Intellect seiend* Ind. St. 9,132.

*महाछद् m. *Lipeocercis serrata.*

*महाछाय m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,118.

*महाछिन्ना f. *eine best. Heilpflanze.*

1. महाज् m. *ein grosser Bock.*

2.*महाज Adj. *hochgeboren, edel.*

*महाजङ्घ m. *Kamel* Râǵan. 19,21.

महाजट 1) Adj. *grosse Flechten tragend* (Çiva). — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,68.

महाजत्रु Adj. *ein grosses Schlüsselbein habend* (Çiva).

1. महाजन m. Sg. (Pl. ausnahmsweise) 1) *Menschenmenge, viele Menschen, die grosse Menge, das Volk.* — 2) *ein grosser —, bedeutender Mann, grosse —, edle Männer* Naish. 9,13. — 3) *Kaufmann* (?).

2. महाजन Adj. *von vielen Menschen besetzt* (Haus) MBh. 4,14,10.

*महाजनीय Adj. von 1. महाजन.

*महाजम्बु und *°जम्बू f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 11,26. Bhâvapr. 1,243.

*महाजम्भ m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाजय 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. आ Bein. der Durgâ.

महाजव 1) Adj. (f. आ) *überaus rasch, schnell laufend* (54,19) — *fliegend* (Pfeil), — *fliessend* (Fluss R. 3,11,2). — 2) *m. *Antilope* Râǵan. 19,47. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महाजाति f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,91.

*महाजातीय Adj. *ziemlich gross.*

महाजानु m. N. pr. 1) eines Brahmanen. — 2) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*महाजाबाल m. N. pr. eines Mannes.

महाजालिनि (metrisch für °नी f. *eine best. Pflanze* Karaka 7,4.

*महाजाली f. 1) *eine gelb blühende* Ghoshâ. — 2) *eine roth blühende* Koçâtakî. — 3) *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,123.

महाजिह्व 1) Adj. *langzüngig* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Daitja.

*महाज्ञानगोता f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाज्ञानयुता f. Bein. der Göttin Manasâ.

महाज्ञानिन् 1) Adj. *vielwissend* (Çiva). — 2) m. *ein grosser Wahrsager.*

महाज्यैष्ठी f. Bez. *einer mit bestimmten Himmelserscheinungen zusammenfallenden Vollmondsnacht im Monat* Gjaishṭha.

*महाज्योतिष्मती f. *eine best. Pflanze.*

महाज्योतिस् Adj. *einen grossen Glanz habend* (Çiva).

महाज्वर m. *grosse Betrübniss* Kathâs. 18,120.

महाज्वराङ्कुश m. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Bhâvapr. 3,33. Rasendrak. 80.

महाज्वाल 1) Adj. *stark lodernd* (Çiva). — 2) m. *eine best. Hölle.*

महाञ्जन m. N. pr. eines Berges.

महाञ्जि Adj. *breitgefleckt.*

महाटवि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

महाटवी f. *ein grosser Wald.*

महाटङ्कार m. Bein. eines Gaṅgâdhara.

महाटीन n. *ein best. Flug* MBh. 8,41,27.

महाढ्य 1) Adj. *sehr reich.* — 2) *m. *Nauclea Cadamba.*

महाणग्घी (!) f. *Buhlerin.* Vgl. महानग्ग.

महातत्त्व n. *der Intellect.*

महातत्त्वा f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

महातन्त्र n. Titel eines Çaiva-Werkes.

महातप (metrisch) Adj. = महातपस् 1) *b*) Hariv. 14334.

महातपन m. *eine best. Hölle* Eitel, Chin. B.

महातपस् 1) Adj. *a*) *sehr betrübt* 61,12. — *b*) *strenge Askese übend.* — 2) m. *a*) *Bein. Vishṇu's. — *b*) N. pr. eines Muni.

महातपस्विन् Adj. *schwer vom Schicksal heimgesucht* 39,8.

महातपःसप्तमी f. *ein best. 7ter Tag.*

*महातमःप्रभा f. *eine best. Hölle.*

महातमस् n. *grosse Finsterniss*, Bez. *eines der fünf Grade der* Avidjâ.

*महातरु m. *Tithymalus antiquorum.*

महातल n. *eine best. Hölle.*

महातापस्थित n. *ein best.* Sattra.

*महातारा f. N. pr. einer buddhistischen Gottheit.

*महातालो f. *eine best. Schlingpflanze.* Richtig °ञ्जली.

महातालेश्वर m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 43.

महातिक्त 1) Adj. *überaus bitter.* सर्पिस् n. *eine best. Mixtur* Karaka 6,11. — 2) *m. *Melia sempervirens* Râgan. 9,11. — 3) *f. आ *a*) *Clypea hernandifolia.* — *b*) = पर्वतिक्ता.

महातिक्तक Adj. *überaus bitter;* in Verbindung mit सर्पिस् n. *eine best. Mixtur.*

*महातिथि *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महातिथि f. *der sechste lunare Tag.*

*महातीक्ष्णा f. *Tintenbaum.*

महातुषित m. Bein. Vishṇu's Vishnus. 98,48. MBh. 12,338, No. 48.

*महातुष्टिज्ञानमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

महातेज (metrisch) Adj. = महातेजस् 1).

महातेजस् 1) Adj. *viel Feuer —, viel Glanz —, viel Würde besitzend;* von Göttern und Menschen. — 2) m. *a*) **Feuer.* — *b*) Bein. Skanda's. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten der Garuḍa. — β) eines Kriegers. — 3) *n. *Quecksilber* Râgan. 13,107.

महातेजोगर्भ m. *ein best.* Samâdhi.

महातैल n. *kostbares Oel* oder Bez. *eines best. Oels.*

महातोय n. *eine grosse Trommel.*

1. महात्मन् m. 1) *die Weltseele.* — 2) *der Intellect.*

2. महात्मन् 1) Adj. *a*) *eine edle Natur habend, edel, hochherzig.* — *b*) *hochbegabt, überaus klug.* — *c*) *hochstehend, mächtig, gewaltig, vornehm* (Geschlecht). — 2) m. *a*) (sc. गण) *eine best. Klasse von Manen.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Dhimant VP.² 2,107.

महात्मवत् Adj. *hochbegabt, überaus klug.*

महात्म्य n. fehlerhaft für माहात्म्य.

1. महात्यय m. *grosses Leid.*

2. महात्यय Adj. *grosses Leid verursachend.* Als Beiw. von ज्वर m. Suçr. 2,409,14 nach Bhâvapr. 3,27 = महाकष्ट, गम्भीर oder चातुर्थिक.

महात्ययिक Adj. *mit grosser unmittelbarer Gefahr verbunden* Karaka 6,11.

1. महात्याग m. *grosse Freigebigkeit.*

2. महात्याग 1) Adj. *überaus freigebig.* °चित्त Adj. *überaus freigebig gesinnt* Lalit. 217,12. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

महात्यागमय Adj. *in grosser Freigebigkeit bestehend.*

महात्यागिन् Adj. *überaus freigebig* (Çiva).

महात्रिककुद् und °ककुभ् m. *ein best.* Stoma.

महात्रिपुरसुन्दरीकवच n. *ein best. Zauberspruch.*

महात्रिपुरसुन्दरीतापनीयोपनिषद् und °सुन्दर्युत्तरतापनी f. Titel zweier Upanishad Opp. Cat. 1.

महादंष्ट्र 1) Adj. *grosse Spitzzähne habend.* — 2) m. N. pr. *a*) *eines* Vidjâdhara. — *b*) eines Mannes.

1. महादण्ड m. 1) *ein grosser Stab* oder *ein langer Arm.* — 2) *eine grosse Strafe.*

2. महादण्ड 1) Adj. *einen langen Stab tragend.* — 2) m. N. pr. eines Schergen Jama's.

महादण्डधर Adj. (f. आ) *mit einem grossen Mast versehen* (Schiff) R. Gorr. 2,97,17.

1.*महादत्त m. *Fangzahn eines Elephanten.*

2. महादत्त Adj. *grosse Zähne habend* Suparn. 13,2.

महादत्र m. N. pr. eines Lehrers.

महादम्भ Adj. *grossen Betrug übend* (Çiva).

महादरिद्र Adj. *überaus arm.*

1. महादान n. Bez. *bestimmter werthvoller Gaben.*

2. महादान Adj. *von grossen Gaben (Opfergeschenken) begleitet.*

महादानपति m. *ein überaus freigebiger Mann* Lalit. 217,9.

महादानपद्धति f. (Burnell, T.) und °दानानुक्रमणिका f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

महादारु n. *Pinus Deodora.*

*महादिकटभी f. *eine Achyranthes-Art.* v. l. महालिकटभी.

महादिवाकीर्त्य n. Name eines Sâman.

महादिश् f. *eine Hauptweltgegend (Osten, Süden, Westen, Norden)* Comm. zu Âpast. Çr. 8,13,3.

महादुःख n. *ein grosses Leid* 175,8.

*महादुन्दु m. *eine grosse Kriegstrommel.*

महादुर्ग n. *eine grosse Widerwärtigkeit, — Gefahr.*

*महादूत Titel eines buddh. Sûtra.

महादूषक m. *eine Getraideart.*

महादृति m. *ein grosser Schlauch, — Balg.*

महादेव 1) m. *a*) *der grosse Gott*, insbes. Bez. *eines zu dem Kreise des* Rudra *gehörigen Gottes* und *des* Rudra (Çiva) *selbst.* Maitr. S. 2,9,1. Mân. Gṛhj. 2,14. Auch *eine der 8 Formen* Rudra's oder Çiva's. — *b*) Bein. Vishṇu's. — *c*) N. pr. α) verschiedener Männer. Auch दीक्षित°, द्विवेदि°, °पण्डित, °भट्ट, °भट्टदिनकर, °वादीन्द्र, °सर्वज्ञवादीन्द्र und °सरस्वती. — β) eines Berges. — 2) f. महादेवा f. N. pr. einer Tochter Devaka's VP.² 4,98. Richtig सहदेवा. — 3) f. महादेवी *a*) Bein. α) der Pârvatî. — β) der Lakshmî. — *b*) Name der Dâkshâjaṇî in Çâlagrâma. — *c*) *die erste Gemahlin eines Fürsten.* — *d*) **Koloquinthe* Râgan. 7,112. — *e*) N. pr. verschiedener Frauen. — 4) n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,17.

महादेवकृत्या f. *eine gegen* Çiva *verübte Uebelthat* 39,10.

महादेवगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

महादेवगृह n. *ein* Çiva-*Tempel.*

महादेवत्व n. Nom. abstr. zu महादेव 1) *a*).

*महादेवपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*महादेवमणि m. *eine best. Heilpflanze.*

महादेवस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

महादेवहत Adj. *von* Rudra *getödtet* Âpast. Çr. 10,19,2.

महादेवीत्व n. *die Würde der ersten Gemahlin eines Königs.*

महादेवीय Adj. *von* Mahâdeva *verfasst.*

महादेह Adj. *von grossem Körperumfange* Bhâvapr. 2,12.

महादैत्य m. N. pr. 1) eines Daitja. — 2) des Grossvaters des 2ten Kandragupta.

महादैर्घतमस n. Name eines Sâman.

महाद्भुत 1) Adj. *sehr wunderbar.* — 2) n. *ein grosses Wunder.*

महाद्युति Adj. *glanzvoll.*

महाद्युतिकर m. Bein. *der Sonne* Taitt. Âr. 10,1,7.

*महाद्योता f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाद्रावक m. *eine best. Mixtur.*

महाद्रुम 1) m. *a*) *ein grosser Baum.* — *b*) **Ficus religiosa.* — *c*) N. pr. eines Sohnes des Bhavja VP. 2,4,60. — 2) n. N. pr. des von 1) *c*) be-

herrschten Varsha VP. 2,4,60.

*महाद्वेद्र m. *eine grosse Kriegstrommel.*

महाद्वादशीविचार m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 479.

महाद्वार् m. n. *Hauptthor* Hariv. 14460.

महाद्वारा Adj. f. *eine weite Scheide habend* Suçr. 1,290,40.

1. महाधन् n. 1) *ein grosser Kampfpreis, eine grosse Beute.* — 2) *ein grosser Kampf.* — 3) *grosser Reichthum.* — 4) **Ackerbau.*

2. महाधन 1) Adj. (f. आ) *a) viel Geld kostend, kostbar, werthvoll* 175,4. — *b) viel Geld habend, reich.* — 2) m. N. pr. eines Kaufmannes. — 3) *n. *a) Gold.* — *b) Weihrauch.* — *c) ein kostbares Gewand.*

महाधनपति m. *ein sehr reicher Mann.*

महाधनिक Adj. *überaus reich* Utpala zu Varâh. Bṛh. 21 (19),7.

महाधनुर्धर् m. *ein grosser Bogenschütze.*

महाधनुष्मत् m. dass.

महाधनुस् Adj. *mit einem grossen Bogen versehen* (Çiva).

महाधर्म m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

महाधवलपुराण n. Titel eines Werkes.

महाधातु m. 1) **Gold.* — 2) **Lymphe.* — 3) Beiw. Çiva's. Nach Nîlak. = मेरुपर्वत.

महाधी Adj. *von grossem Verstande.*

महाधुर् MBh. 2,200,123 nach Nîlak. = महान्धुःसदृशः प्रवाहः.

*महाधुर् m. P. 5,4,74, Sch.

महाधुर्य m. *ein grosses, ausgewachsenes Zugthier* R. 2,73,14. Gorr. 2,11,11.

महाधृति m. N. pr. eines Fürsten.

*महाध्वज m. *Kamel* Râgan. 19,21.

महाध्वनि m. N. pr. eines Dânava.

महाध्वनिक Adj. *der die grosse Reise angetreten hat, verstorben.*

*महाध्वान m. *ein lauter Ton.*

महानक m. *eine Art grosser Trommel.*

महानख Adj. *grosse Nägel (Krallen) habend* (Çiva).

*महानगर् n. *eine grosse Stadt* oder N. pr. einer *Stadt.*

महानग्न् 1) m. *a) Buhler.* — *b) Athlet* Burn. Intr. 363. Lot. de la b. l. 452. Lalit. 245,6. Kâraṇḍ. 41, 21 (°मग्न gedr.). — 2) f. आ (Âpast. Çr. 15,20,8) und ई *Buhlerin.*

महानग्नी f. AV. 14,1,36 fehlerhaft für °नग्नी.

*महानट m. Bein. Çiva's.

1. महानद् 1) m. *a) ein grosser Fluss, Strom.* — *b)* N. pr. eines *Flusses.* — 2) f. ई *a) Strom.* — *b)* Bein. der Gaṅgâ. — *c)* N. pr. verschiedener *Ströme.*

2. महानद् Adj. *in einem grossen Fluss befindlich* (Wasser) Âpast. Vielleicht ist महानद् (*in einem Strom*) उदकम् zu lesen.

महानन Adj. *einen grossen Mund* —, oder *ein grosses Gesicht habend.*

महानन्द् 1) m. *a) grosse Wonne.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *die letzte Befreiung der Seele.* — *c) eine Art Flöte* S. S. S. 196. — *d)* N. pr. α) eines Schülers Çâkjamuni's. — β) eines Fürsten. — γ) eines Flusses. — 2) f. आ *a) *Branntwein* Râgan. 14,138. — *b) *eine best. Pflanze,* = आरामशीतला Râgan. 10,177. — *c) der neunte Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. — *d)* N. pr. eines Flusses.

महानन्दि und °न् (VP. 4,24,3) m. N. pr. eines Fürsten.

महानयप्रकाश m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 480.

महानरक m. *eine best. Hölle.*

महानरेन्द्र m. *ein grosser Beschwörer,* — *Zauberer* Kâd. 71,18.

*महानल m. *Arundo bengalensis.*

महानवमी f. *der neunte Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

महानस 1) n. *a) Lastwagen.* — *b) Küche.* Einmal m. — *c) Küchengeräth* (?). — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. ई *Köchin, Küchenmagd.*

महानसाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Küche.*

महानाग् m. 1) *eine grosse Schlange* Suparṇ. 13, 2. — 2) *ein grosser Elephant.* — 3) *ein die Erde tragender Elephant.* — 4) *Bein. Vâtsjâjana's Gal.

महानागकृत (sic) Adj. Beiw. Çiva's.

महानाटक n. 1) *ein glänzendes Schauspiel* Bâlar. 91,16. — 2) Bez. *einer Art von Schauspielen.* — 3) = कृतुमन्नाटक.

*महानाडी f. *Sehne* Râgan. 18,74.

1. महानाद् m. *lauter Ton, lautes Geschrei,* — *Gebrüll* u. s. w.

2. महानाद् 1) Adj. (f. आ) *einen lauten Ton von sich gebend, laut tönend,* — *brausend,* — *brüllend* u. s. w. — 2) m. *a) *eine grosse Trommel.* — *b) *Muschel.* — *c) *Regenwolke.* — *d) *Elephant.* — *e) *Löwe.* — *f) *Kamel.* — *g) *Ohr.* — *h) *= शपानक (भयानक?). — *i)* Bein. Çiva's. — *k)* N. pr. eines Râkshasa.

महानानात्व n. Bez. *gewisser Ritualbestimmungen.*

महानाभ 1) Adj. *mit einer grossen nabelähnlichen Vertiefung versehen* (मूल) R. 6,87,10. — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. zweier Dânava.

महानामन् 1) m. N. pr. eines Vetters Çâkjamuni's. — 2) f. महानाम्नी Pl. Bez. *bestimmter vedischer Verse* Ârsh. Br.

महानाम्निक Adj. von महानामन् 2) Gobh. 3,2, 1. 54.

महानाम्नीव्रत n. *eine best. Begehung.*

महानायक m. 1) *ein grosser Anführer, ein grosses Oberhaupt* J. A. O. S. 6,548,3. 4. Vâsav. 17,1. — 2) *ein grosser Mittelstein in einer Perlenschnur* Vâsav. 17,1.

महानारायण m. *der grosse* Nârâjaṇa, d. i. Vishṇu.

महानारायणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

महानास Adj. *grossnasig* (Çiva).

महानिद्र Adj. *fest* —, *lange schlafend* R. 6,37, 30.

*महानिद्रा f. *der lange Schlaf,* so v. a. *Tod.*

*महानिनाद् m. N. pr. eines Schlangendämons.

महानिमित्त n. Bez. *einer best. Lehre.*

महानिम्न n. *Eingeweide, Unterleib.*

महानिम्ब m. *Melia Bukajun* Râgan. 9,11.

*महानिम्बराज्ञम् n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.) Vjutp. 185.

महानियम m. *ein grosses Gelübde* als Beiw. Vishṇu's.

*महानियुत n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महानिरय m. *eine best. Hölle.*

महानिरृष्ट m. *ein verschnittener Stier.*

महानिर्णयतन्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महानिर्वाण n. *das vollständige Erlöschen der Individualität* (buddh.).

महानिर्वाणतन्त्र n. Titel eines Tantra.

महानिल m. N. pr. eines Schlangendämons VP.^{2} 2,74.

महानिश् f. *tiefe Nacht, ein best. Theil der Nacht.*

महानिशा f. 1) dass. Hemâdri 1,81,12. 14. — 2) *Bein. der Durgâ.

महानिशीथ n. Titel eines Gaina-Werkes.

*महानीच m. *Wäscher.*

महानील 1) Adj. *dunkelblau,* — *schwarz.* — 2) m. *a) Sapphir* Râgan. 13,181. Hemâdri 1,608,1. — *b) *eine Art Bdellium* Bhâvapr. 1,186. — *c) *Verbesina scandens* Râgan. 4,142. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Berges. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze* Râgan. 11,26. — 4)

*f. ई a) *eine blaue Varietät von Clitoria ternatea* Râǵan. 3,78. — b) *= बृहन्नीली. — 5) n. *ein best. Augenmittel.*

महानीलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

महानीलमय Adj. *aus Sapphir bestehend.*

महानीलाभ्रजालीय्, °यति *einer dichten Masse schwarzer Wolken gleichen.*

महानीलोपल m. *Sapphir.*

महानुभाव Adj. (f. आ) von Personen 1) *von grosser Macht, mächtig.* — 2) *hochherzig, hochsinnig, edelmüthig* 313,23. Kâd. 204,2. Nom. abstr. °ता f. (Kâd. 121,1. Mṛǵkh. 54,23 im Prâkrit) und °त्व n. (Kathâs. 17,153).

महानृत्य Adj. *ein grosser Tänzer* (Çiva).

महानेत्र Adj. *grossäugig* (Çiva).

*महानेमि m. *Krähe.*

1. महान्त 1) Adj. *gross* Supârṇ. 13,1. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

2. महान्त Adj. *mit* महत् *endigend.*

महान्तक m. *ein grosser Endemacher (Tod)*, von Çiva gesagt.

महान्धकार m. *dichte Finsterniss, vollkommene Verfinsterung des Geistes.*

*महान्ध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

महान्धक m. N. pr. eines Fürsten. v. l. महोधक.

महान्याय m. *Hauptregel.*

महान्यास m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

महान्यासविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

महान्वय Adj. (f. आ) *aus einer vornehmen Familie stammend.*

महापक्ष 1) Adj. *eine grosse Partei —, einen grossen Anhang habend.* — 2) *m. *a) eine Entenart.* — *b)* Bein. Garuḍa's. — 3) *f. ई *Eule.*

महापगा f. 1) *ein grosser Fluss, Strom* MBh. 6,9,28. — 2) N. pr. (?) eines *Flusses.*

महापङ्क *tiefer Koth* 140,33. 147,25.

महापङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

महापञ्चमूल n. *eine Zusammenstellung von fünf verschiedenen Wurzeln* Râǵan. 22,24.

*महापञ्चविष n. *die fünf starken Gifte* Râǵan. 22,39.

*महापट m. *Haut* Gal.

महापण्डित Adj. *überaus gelehrt;* m. *ein grosser Gelehrter.*

*महापत्रा f. *Uraria lagopodioides* Râǵan. 4,105.

महापथ 1) m. *a) Hauptstrasse* (in einer Stadt), *Landstrasse* Gaut. Âpast. Auch als Beiw. Çiva's. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die lange Reise*, so v. a. *der Weg in's Jenseits.* °पथं या so v. a. *sterben.* — *c) die lange Reise zum Heiligthum des Çiva auf dem Berge* Kedâra oder *die im Geiste dahin vollbrachte Reise*, d. i. *tiefe Versenkung in Çiva's Wesen.* — *d) die auf diesem Wege erlangte Kenntniss von Çiva's Wesen.* — *e) die Bergspitze, von der sich die Gläubigen stürzen, um schneller in den Himmel zu gelangen.* — — *f)* Titel *des über diese Gegenstände handelnden Werkes.* — *g) eine best. Hölle.* — 2) n. = ब्रह्मरन्ध्र. — 3) Adj. (f. आ) *einen grossen Pfad habend* Pâr. Gṛhj. 3,4,8.

*महापथगम m. *das Sterben.*

महापथगिरि m. N. pr. eines *Berges* Kathâs. 111,91.

महापथिक Adj. *grosse Reisen unternehmend.*

महापथिकृदिष्टि f. *ein best. Opfer* Bhâradvâǵa im Comm. zu Âpast. Çr. 9,8,5.

महापद् n. etwa *grosser Raum.*

महापद्पङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

महापद्म 1) (*m.) n. *eine best. hohe Zahl.* — 2) m. *a) *einer der 9 Schätze* Kubera's. — *b) *einer der Schätze bei den* Ǵaina (in dem ein gleichnamiger Schlangendämon haust). — *c) einer der 8 Schätze, die zu der Zauberkunst* Padminî *in Beziehung stehen.* — *d) eine best. Hölle.* — *e)* Bein. Nanda's. — *f)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Dânava. — γ) des Weltelephanten im Süden. — δ) *eines Sohnes des Nanda. — 3) n. *a) eine weisse Lotusblüthe.* — *b) die Gestalt einer weissen Lotusblüthe.* — *c) eine best. Oelmixtur* Kâraka 6,27. — *d)* N. pr. einer Stadt.

महापद्मपति m. *Besitzer von Millionen*, Beiw. Nanda's.

महापद्मसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

महापद्मसलिल n. desgl.

महापद्यषट्क n. Titel *eines aus sechs klassischen Versen bestehenden Gedichts* (angeblich von Kâlidâsa).

*महापन्थक m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

महापराक m. *eine best. Kasteiung* Hemâdri 1, 269,10.

महापराध m. *eine grosse Beleidigung* 151,3.

*महापराह्ण m. *später Nachmittag.*

महापरिनिर्वाण und °सूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

महापर्वत m. *ein hoher Berg* R. 1,1,62.

महापवित्र Adj. 1) *überaus läuternd.* — 2) *vor ungünstigen Einflüssen in hohem Grade schützend.*

महापवित्रेष्टि f. Titel eines Werkes.

महापशु m. *grosses Vieh.*

*महापाटल *eine best. Pflanze.*

1. महापात m. *weiter Flug.*

2. महापात Adj. *weit fliegend* (Geschoss).

महापातक n. *ein schweres Verbrechen (Brahmanenmord, Genuss von Branntwein, Diebstahl, Unzucht mit der Frau des Lehrers* und *Umgang mit solchen, die sich jener Verbrechen schuldig gemacht haben)* Gaut.

महापातकिन् Adj. *der ein schweres Verbrechen begangen hat.*

महापात्र n. *der erste Minister.*

महापाद् Adj. *grossfüssig* (Çiva).

महापान n. *ein köstliches Getränk.*

महापाप n. *ein schweres Verbrechen* MBh. 3, 200,123.

महापाप्मन् Adj. *viel Unheil anrichtend.*

1. महापार् m. *eine best. Personification* Gaut.

2. महापार् Adj. *mit weit entfernten Ufern, breit* (Meer) MBh. 6,96,12.

महापारणिक m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

महापारिषद् m. *ein zum grossen Gefolge* (eines Gottes) *Gehöriger.*

*महापारुषक *eine best. Pflanze.*

*महापारेवत n. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,90.

महापार्श्व 1) Adj. (f. आ) *mit breiter Seite* (Blutegel) 217,6. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Râkshasa.

*महापाल m. N. pr. eines Fürsten.

महापाश m. N. pr. 1) eines Schergen Jama's. — *b)* *eines Schlangendämons.

महापाशुपत 1) Adj. mit व्रत n. *das grosse Gelübde eines Verehrers des* Çiva Paçupati. — 2) m. *ein eifriger Verehrer des* Çiva Paçupati Harshaṅ. 204,5.

*महापाशक m. Trik. 1,1,25 fehlerhaft für महोपाशक.

*महापिण्डीतक m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 8,70.

*महापिण्डीतरु m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,147.

महापीठ n. *ein hoher Sitz* Ind. St. 9,140.

*महापीलु m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,86.

*महापीलुपति m. (?).

महापुंस m. *ein grosser Mann.*

महापुण्य 1) Adj. (f. आ) *a) überaus günstig, glücklich* (Tag) Hemâdri 1,63,13. 65,13. — *b) überaus gut, — schön.* — *c) überaus reinigend, — heilig.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

*महापुत्र m. gaṇa सुतंगमादि.

*महापुत्रीय्, °यति Denomin. von महापुत्र.

महापुमंस् m. wohl N. pr. eines Berges.

महापुर् 1) n. *a) eine grosse Festung.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha. — 2) f. °पुरी *eine grosse Burg,* — *Stadt.*

महापुराण n. *ein grosses* —, *ausführliches* Purâṇa.

महापुरुष m. 1) *ein grosser, bedeutender Mann.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *der grosse Geist* Gaut. Mit dem *Jahre* identificirt Ait. Âr. 348. Auch Bein. Vishṇu's.

महापुरुषदत्ता f. *Asparagus racemosus* Karaka 6,14.

*महापुरुषदत्तिका f. dass. Râgan. 4,122.

महापुरुषपावनकवच n. *ein best. mystisches Gebet.*

महापुरुषविद्या f. *ein best. Spruch.*

महापुरुषस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

महापुष्प 1) m. *a) *Bauhinia variegata* Râgan. 10,24. — *b) ein best. Wurm.* — 2) *f. आ *Clitoria ternatea.*

महापूजा f. *eine best. Ceremonie* Hemâdri 1,385, 4. fgg.

महापूत Adj. *überaus rein.*

महापूरुष m. = भवापुरुष 2).

महापूर्ण m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

महापृष्ठ 1) Adj. *einen breiten Rücken habend.* — 2) *m. *Kamel* Râgan. 19,21. — 3) n. Bez. *von sechs* Anuvâka *im 4ten* Ashṭaka *des* RV. Vgl. °पृष्ठ.

महापृष्ठगलस्कन्ध Adj. Hip. 2,4 fehlerhaft für महावृत्तगल°.

महापृष्ठ Bez. *bestimmter* Anuvâka TS. Prât. Vgl. महापृष्ठ 3).

महापैङ्ग्य n. Titel eines vedischen Textes.

महापैठीनसि m. N. pr. eines Lehrers.

महापैशाचिक Adj. घृत n. *eine best. Salbe.*

*महापोटगल m. *eine best. hochwachsende Schilfart.*

महापौरव m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,143.

महापौर्णमासी f. *eine Nacht, in der Jupiter mit dem Vollmond in Conjunction tritt,* Hemâdri 1, 65,13.

महाप्रकरण n. *die hauptsächliche Behandlung eines Gegenstandes* Comm. zu Âpast. Çr. 5,25,1.

महाप्रकाश m. Titel eines Werkes.

महाप्रजापति 1) m. *der grosse Herr der Geschöpfe,* Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,16. — 2) f. °ती N. pr. der Tante und Amme Çâkjamuni's.

महाप्रजावती f. = महाप्रजापति 2).

महाप्रज्ञापारमितासूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

*महाप्रणाद् m. N. pr. eines Kâkravartin.

महाप्रतिभान m. N. pr. eines Bodhisattva.

महाप्रतीहार m. *Oberthürsteher.*

महाप्रदीप m. N. pr. eines Mannes.

महाप्रपञ्च m. *die grosse Welt* 270,18.

महाप्रभ Adj. *hell leuchtend, überaus glänzend,* — *prächtig* 72,15.

महाप्रभा f. *grosse Helle.*

*महाप्रभामण्डलव्यूहज्ञानमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

महाप्रभाव Adj. (f. आ) *überaus mächtig, gewaltig.*

महाप्रभास N. pr. eines Tîrtha. °प्रभासोत्पत्तिवर्णन n. Titel eines Werkes.

महाप्रभु m. 1) *ein grosser, mächtiger Herr, Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Haupt, Chef.* — 3) Bein. Vishṇu's.

महाप्रमाण Adj. *von grossem Umfange* Pañkat. ed. orn. 6,3.

महाप्रलय m. 1) *die vollkommene Vernichtung der Welt am Ende eines* Kalpa VP. 6,1,2. Kâd. 140,5. °काल m. 127,23.24. — 2) Titel eines Werkes (in Hindî).

*महाप्रवृद्ध Adj. *hoch gewachsen* u. s. w.

महाप्रश्न m. *eine schwierig zu lösende Frage* 132, 12. 136,1.

1. महाप्रसाद् m. *ein grosses Gnadengeschenk.*

2. महाप्रसाद् Adj. *überaus gnädig.*

*महाप्रसुत *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाप्रस्थान n. *der Antritt der grossen Reise, der Abschied vom Leben.*

महाप्रस्थानिक Adj. *auf die grosse Reise* —, *auf das Sterben bezüglich* MBu. 1,2,81. 364. 368.

महाप्राज्ञ Adj. *überaus klug,* —*einsichtsvoll* (Person) 114,30.

1. महाप्राण m. 1) *starker Hauch* (bei der Aussprache gewisser Laute). — 2) *grosse Kraft.*

2. महाप्राण 1) Adj. *a) mit starkem Hauche ausgesprochen.* — *b) von grosser Leibeskraft,* — *Ausdauer* Kâd. 85,1. 90,3. 110,23. — 2) *m. *Rabe* Râgan. 19,90.

महाप्रायाश्य n. *das schwierige Leben eines umherziehenden frommen Bettlers* Mârk. P. 53,39.

महाप्रास्थानिक Adj. = महाप्रस्थानिक MBu. 1, 629. 633. °प्रस्थानिक v. l.

*महाप्रीतिवेगसंभवमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

*महाप्रीतिहर्षा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाप्लव m. *eine grosse Flut* Mârk. P. 74,8.

*महाफणाक m. N. pr. eines Schlangendämons.

1. महाफल n. 1) *eine grosse Baumfrucht.* — 2) *Hode* Vishṇus. 1,6. — 3) *grosser Lohn.*

2. महाफल 1) Adj. (f. आ) *a) *grosse Früchte habend.* — *b) grossen Lohn bringend.* — 2) *m. *Aegle Marmelos.* — 3) *f. आ *a) Koloquinthe* Râgan. 3, 61. — *b) eine Gambû-Art* Râgan. 11,26. — *c) Citronenbaum* Râgan. 11,155. 157. — *d) eine Art Speer.*

महाफिट्टारोप n. Titel eines Tantra Verz. d. Oxf. H. 93,*a*,42.

*महाफेणा f. *Os sepiae.*

महाबन्ध m. *eine best. Stellung der Hände* oder *Füsse.*

महाबभु m. *ein best. höhlenbewohnendes Thier.*

महाबल 1) Adj. (f. आ) *überaus stark,* —*kräftig,* — *mächtig,* —*wirksam.* — 2) m. *a) *Wind.* — *b) *ein* Buddha. — *c)* (sc. गण) *eine best. Klasse von Manen.* — *d)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's (?). — β) Indra's im 4ten Manvantara. — γ) *eines Schlangendämons. — δ) eines Fürsten und verschiedener anderer Personen. — 3) f. आ *a) *Sida cordifolia* und *rhombifolia.* — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *a) *Blei.* — *b) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — *c)* Name eines Liṅga.

महाबलपराक्रम Adj. *von grosser Macht und Kraft* (Vishṇu) Vishṇus. 1,50.

महाबलराज m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 736.

*महाबलशाक्य m. N. pr. eines Fürsten.

*महाबलसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

*महाबलात *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाबलेश्वर n. Name eines Liṅga.

महाबाध Adj. *grossen Schaden bringend* MBu. 4,4,34.

महाबार्हत Adj. von महाबृहती 2).

महाबाहु 1) Adj. *langarmig.* Auch als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Râkshasa. — *c)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *d)* eines Fürsten.

*महाबिम्बर् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाबिल n. 1) *eine tiefe Höhle* 43,24. — 2) **der Luftraum.* — 3) **a water jar.* — 4) **the heart, the mind.*

महाबीज Adj. *samenreich* (Çiva).

*महाबीज्य n. *Perinaeum.*

महाबुद्ध m. *der grosse* Buddha.

1. महाबुद्धि angeblich f. *der Intellect* VP.^{2} 5,199. Die richtige Lesart ist °बुद्धे Voc. VP. 6,4,29.

2. महाबुद्धि 1) Adj. *von grossem Verstande, über-*

aus klug. — 2) m. N. pr. *a*) eines Asura. — *b*) eines Mannes. — °बुद्धे MBh. 5,5982 fehlerhaft für °युद्धे.

महाबुध्न Adj. *mit breitem Fuss versehen* (Berg).

महाबृहती f. 1) **Solanum Melongena.* — 2) *ein best. Metrum.*

1.*महाबोधि m. oder f. *die grosse Intelligenz eines* Buddha.

2.*महाबोधि m. 1) *ein* Buddha. — 2) *eine best. Incarnation* Buddha's.

*महाबोधिसंघाराम m. N. pr. eines *buddh. Klosters.*

*महाबोध्यङ्गवती f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाब्ज m. N. pr. eines Schlangendämons.

महाब्रह्म und °न् m. *der grosse* Brahman (der Gott). Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

महाब्राह्मण 1) m. *a*) *ein grosser Brahmane.* — *b*) *ein grosser Brahmane* (in spöttischem Sinne) Mṛcch. 18, 6. Chr. 302, 14. — 2) n. *das grosse* Brâhmaṇa, d. i. *das* Tâṇḍja-Brâhmaṇa Opp. Cat. 1. — °भाग्य MBh. 3,13248 fehlerhaft für ब्राह्मणमहाभाग्य.

महाभट m. 1) *ein grosser Krieger.* — 2) N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines *Kriegers.*

महाभट्टारिका f. Bein. der Durgâ.

महाभद्र 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. आ *a*) **Gmelina arborea* Râgan. 9,36. — *b*) *Bein. der Gaṅgâ. — 3) n. N. pr. eines Sees.

1.महाभय 1) n. *grosse Gefahr, — Noth.* — 2) m. personificirt als ein Sohn des Adharma von der Nirṛti.

2.महाभय Adj. (f. आ) *mit grosser Gefahr —, mit grosser Noth verbunden, sehr gefahrvoll, — furchtbar.*

*महाभरी f. *Alpinia Galanga* Bhâvapr. 1,168.

महाभाग 1) Adj. (f. आ) *dem ein grosser Theil —, dem ein schönes Loos zugefallen ist, in hohem Grade ausgezeichnet, vor Andern hervorragend, überaus ausgezeichnet.* Zumeist von Personen und häufig in der Anrede. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,72. — 3) f. आ Name der Dâkshâjaṇi in Mahâlaja.

महाभागवत 1) m. *ein grosser Verehrer* Bhagavant's (Vishṇu's). — 2) n. *das grosse* Bhâgavatapurâṇa.

महाभागिन् Adj. *überaus glücklich.*

महाभाग्य n. *hohe Stellung, — Bedeutung.* Vgl. माहाभाग्य.

महाभाण्डागार n. *Hauptschatzkammer* Râgat. 4, 142. Vidḍh. 10,7.

*महाभार m. *eine grosse Bürde, — Last.*

महाभारत Adj. 1) in Verbindung mit आख्य, युद्ध oder Subst. mit Ergänzung eines Wortes für *Kampf: der grosse Kampf der* Bharata. — 2) in Verbindung mit आख्यान oder n. *die grosse Erzählung vom Kampfe der* Bharata (das bekannte grosse epische Gedicht).

महाभारततात्पर्यनिर्णय m., °भारतदर्पण m., °भारतव्याख्यान n. und °भारतसंग्रहदीपिका f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

महाभारतिक m. wohl *ein Kenner des* Mahâbhârata.

महाभाष्य n. *der grosse Commentar*, Titel von Patañgali's *Commentar* zu den Sûtra Pâṇini's und den Vârttika Kâtjâjana's. °कार m. Bez. Patañgali's Comm. zu Âpast. Çr. 9,10,1. °टीका f. (Opp. Cat. 1), °त्रिपदी (Gaṇar.), °दीपिका f., °प्रदीप m., °रत्नावलि f. (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. (ebend.) Titel von Erklärungen zum Mahâbhâsbja.

महाभासुर Adj. *überaus glänzend* (Vishṇu).

महाभास्करटीका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महाभास्वर Adj. *überaus glänzend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,43.

महाभिक्षु m. *der grosse Bettler*, Bein. Çâkjamuni's.

महाभिजन m. *eine hohe, edle Abstammung.*

महाभिज्ञाज्ञानाभिभू m. N. pr. eines Buddha.

महाभियोग m. *eine grosse Anklage* Jâgñ. 2,95.

महाभिष m. N. pr. eines Fürsten Kâd. 2,110,6.

महाभिषव m. *die grosse Kelterung des* Soma Âpast. Çr. 13,10,5.

महाभिषेक m. 1) *eine feierliche Salbung.* °प्रयोग m. und °विधि m. Burnell, T. — 2) Titel des 14-ten Lambaka in Kathâs.

महाभिस्पन्दिन् Adj. *Hypertrophie erzeugend* Karaka 1,26. Nom. abstr. °न्दित्व n. ebend. Superl. °न्दितम ebend. Nom. abstr. °तमत्व n. ebend.

महाभीत 1) Adj. *in hohem Grade erschrocken.* — 2) *f. आ *Mimosa pudica.*

*महाभीति f. *grosse Gefahr, — Noth.*

*महाभीम m. 1) Bein. Çâṁtanu's. — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*महाभीरु m. *eine Art Mistkäfer.*

महाभीरु Adj. *glanzvoll* Mahâvîraḱ. 78,10.

महाभीषणक Adj. *grosse Angst erregend, überaus furchtbar.*

*महाभीष्म m. Bein. Çâṁtanu's.

महाभुज Adj. *langarmig.*

महाभूत 1) Adj. *gross seiend, gross.* — 2) m. *ein grosses Geschöpf, — Wesen.* — 3) n. *Element (Erde, Wasser, Feuer, Luft, Aether).*

महाभूतघट m. *ein Topf mit den bildlichen Darstellungen der fünf Elemente* Hemâdri 1,167,8 (°घट gedr.). 343,2.

महाभूमि f. 1) *ein grosses Reich.* — 2) *das ganze Gebiet* (eines Fürsten) Njâjam. 6,7,2.

महाभूषण n. *ein kostbarer Schmuck.*

*महाभृङ्ग m. *eine blau blühende Verbesina* Râgan. 4,142.

*महाभेरीकारक und *°परिवर्त m. Titel zweier buddh. Sûtra.

1.महाभैरव m. *eine Form* Çiva's oder Bhairava's.

2.महाभैरव Adj. (f. ई) *zu* 1. Mahâbhairava *in Beziehung stehend.*

1.महाभोग Adj. *einen grossen Umfang habend.*

2.महाभोग 1) Adj. *grosse Windungen habend, — Ringe bildend* (Schlange). — 2) m. *eine grosse Schlange.*

3.महाभोग m. *Hochgenuss.*

4.महाभोग Adj. (f. आ) *grosse Genüsse verschaffend* (Durgâ).

महाभोगवत् Adj. = 2. महाभोग 1) Bhâg. P. 5, 24,29.

महाभोगिन् Adj. dass. Bhâg. P. 5,24,31.

महाभोज m. 1) *ein grosser Fürst.* — 2) N. pr. eines *Fürsten.*

महाभोट *Gross-Tibet.*

महाभीम m. N. pr. eines Fürsten.

महाभ्र n. *eine grosse* oder *dicke Wolke.*

महामख m. *ein grosses Opfer, Hauptopfer* MBh. 1,165,8. 13,6,38.

महामग्न m. Kâraṇḍ. 41,21 fehlerhaft für महानग्न.

महामञ्जुषक (!) n. (Kâraṇḍ. 79,1) und *मञ्जूषक m. Bez. *einer best. himmlischen Blume.*

महामणि m. 1) *ein kostbarer Edelstein.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) N. pr. eines Fürsten VP. 4,18,1.

*महामणिचूड m. N. pr. eines Schlangendämons.

महामणिधर m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 74,14.

महामणिरत्न m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,16.

महामण्डल m. N. pr. eines Fürsten.

*महामण्डलिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

महामण्डलेश्वर m. *ein adelicher Lehnsmann* Ind. Antiq. 10,250.

*महामण्डूक m. *eine Froschart* Râgân. 19,78.

महामति 1) Adj. *von grosser Einsicht, klug.* — 2) m. *a) *der Planet Jupiter.* — *b)* N. pr. *α) *eines Fürsten der Jaksha.* — β) eines Bodhisattva. — γ) eines Sohnes des Sumati. — 3) f. N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) °tî *ein best. lunarer Tag,* personificirt als eine Tochter des Aṅgiras.

महामत्त Adj. *in voller Brunst stehend* (Elephant).

महामत्स्य m. *ein grosser Fisch.*

1. महामद् m. 1) *heftige Brunst* (eines Elephanten). — 2) **Fieber* Gal.

2. *महामद् m. *ein brünstiger Elephant, Elephant* überh.

महामनस् 1) Adj. *a) stolzen Sinnes, stolz, hochfahrend.* — *b) hohen Sinnes, grossgesinnt.* — 2) m. *a) *das fabelhafte Thier* Çarabha Râgân. 19, 3. — *b)* N. pr. eines Fürsten.

महामनस्विन् m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,19.

महामनुष्य m. 1) *ein vornehmer Herr* 133,22. — 2) N. pr. eines Dichters.

महामन्त्र m. *ein überaus wirksamer Zauberspruch* (insbes. gegen Schlangengift) Kâd. 49,22. 120,6.

महामन्त्रादिसेवाप्रकार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महामन्त्रानुसारिणी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

महामन्त्रिन् m. *der oberste Rathgeber eines Fürsten.*

*महामन्दारव m. *eine best. himmlische Pflanze* Eitel, Chin. B.

महामयूरी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

1. महामरकत m. *ein grosser Smaragd.*

2. महामरकत Adj. *mit grossen Smaragden verziert.* Vgl. महामारकत.

महामरुत्वतीय Adj. ग्रह m. *ein best. dem* Indra Marutvant *geweihter Bechervoll.*

महामर्ष Adj. *überaus grimmig* (Schlange) Bhâg. P. 5,24,31.

महामलयपुर n. Bez. *der sieben in Felsen ausgehauenen Pagoden im Süden von Madras.*

महामलकरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

महामल्ल m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407.

1. महामह 1) Adj. *grossmächtig.* — 2) f. ā *a) eine best. Constellation.* — *b) eine best. Pflanze* Karaka 3,8. Richtig महासहा.

2. महामह m. *ein grosser Festaufzug* Ind. St. 15, 286.

महामहस् n. *ein grosses Licht* (am Himmel) Spr. 1245.

1. महामहिमन् m. *wahre Grösse.* °śâlin Adj. *w. Gr. besitzend.*

2. महामहिमन् Adj. *übergross, wahrhaft gross.* Nom. abstr. °tva n.

महामहिम्नत Adj. *grossmächtige Herrschaft ausübend.*

*महामहेश्वरायतन n. *eine best. Götterregion* (buddh.).

महामहोपाध्याय m. *Oberoberlehrer* Hâsj. 23,16.

महामांस 1) n. *köstliches Fleisch,* Bez. *verschiedener Fleischarten,* insbes. *des Menschenfleisches.* — 2) *f. ī *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 5,58.

महामाघी f. wohl *der Vollmondstag im Monat* Mâgha *unter bestimmten andern Himmelserscheinungen* Hemâdri 1,776,15.

महामातर् f. Pl. Bez. *bestimmter personificirter Energien der Götter* Paṅkad.

महामातृगणेश्वर m. Bein. Vishṇu's Paṅkar. 4, 3,64.

महामात्य m. *Hauptminister eines Fürsten.*

महामात्र 1) Adj. *dem Maasse nach gross, gross, der grösste, beste, vorzüglichste, — unter* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) ein im Range hochstehender Mann, ein hoher Beamter des Fürsten, Minister.* — *b) Elephantenlenker.* — 3) *f. ī *die Frau des Lehrers.*

*महामानसिका f. N. pr. einer der 16 Vidjâdevî bei den Gaina.

महामानिन् Adj. *überaus stolz.*

महामान्दार *eine best. Blume* Kâraṇḍ. 65,4. 79,1.

महामान्य Adj. *hoch in Ehren stehend bei* (Gen.) Bhâm. V. 1,5.

महामाय 1) Adj. (f. ā) *a) wobei grosser Trug angewendet wird.* — *b) grossen Trug anwendend, gross im Täuschen* 119,14. — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Vidjâdhara. — 3) f. ā *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* N. pr. einer Gattin Çuddhodana's. — 4) *f. ī Bein. der Durgâ.

महामाया f. *die grosse Täuschung, die göttliche Macht der Täuschung, welche die Welt als wirklich bestehend erscheinen lässt und sie also gewissermassen schafft.* Wird auch mit der Durgâ identificirt.

महामायाधर Adj. Beiw. Vishṇu's.

महामायाशम्बर n. (Ârjav. 160,15) und °tantra n. Titel eines Tantra.

महामायूर 1) n. *a) ein best. Heilmittel.* — *b) ein best. Gebet.* Nur am Ende eines adj. Comp. Harshaḱ. 120,15. — 2) f. ī N. pr. eines der 5 Talismane und einer der 5 Schutzgöttinnen bei den Buddhisten.

महामारकत Adj. (f. ā) *reichlich mit Smaragden verziert.* Vgl. 2. महामरकत.

महामारी f. *eine Form der* Durgâ und *eines nach ihr benannten Zauberspruchs* Agni-P. 137, 1. fgg.

महामार्ग m. *Hauptstrasse.*

महामार्गपति m. *Oberaufseher über die Strassen* 4te Râgat. 92.

महामाल Adj. *einen grossen Kranz tragend* (Çiva).

महामालिका f. *ein best. Metrum.*

महामाष m. *eine grosse Bohnenart.*

महामाहेश्वर m. *ein grosser Verehrer* Çiva's.

महामीन m. *ein grosser Fisch.*

1. महामुख n. 1) *ein grosser Mund.* — 2) *eine grosse Flussmündung.*

2. महामुख 1) Adj. (f. ī) *a) grossmäulig* (Çiva). — *b) eine grosse Mündung habend.* — 2) m. *a) *Krokodil.* — *b) *ein* Gina Gal. — *c)* N. pr. eines Mannes.

महामुचिलिन्द 1) *eine best. Pflanze.* — 2) m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,12.

महामुचिलिन्दपर्वत m. N. pr. eines fabelhaften *Berges.*

*महामुण्डनिका u. *°muṇḍî f. *eine Art Sphaeranthus* Râgân. 5,20.

महामुद्रा f. 1) *eine best. Stellung der Hände* oder *Füsse* (im Joga). — 2) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महामुनि 1) m. *a) ein grosser* Muni. Insbes. Bein. eines Buddha und eines Gina. — *b) *Zanthoxylon hastile* Râgân. 11,187. — *c)* N. pr. eines Ṛshi im 5ten Manvantara VP. 3,1,22. — 2) *n. *a) der Same von* 1) *b).* — *b) Heilkraut, Arzenei.*

महामुनिस्वाध्याय m. Titel eines Werkes.

महामूढ Adj. *sehr dumm;* m. *ein Einfaltspinsel.*

महामूर्ख m. *ein grosser Thor.*

महामूर्ति Adj. *von grosser Gestalt* (Vishṇu).

महामूर्धन् Adj. *grossköpfig* (Çiva).

*महामूल n. 1) *ein ausgewachsener Rettig.* — 2) *eine Zwiebelart* Râgân. 7,58.

*महामूल्य 1) Adj. *kostbar, werthvoll.* — 2) m. n. *Rubin.*

*महामूषक oder *°mûshika m. *eine Rattenart* Râgân. 19,58.

महामृग m. 1) *Grosswild.* — 2) *Elephant* R. 2,

28,28. तथा मृगाः st. महामृगाः ed. Bomb. — 3) *das fabelhafte Thier Çarabha Râǵan. 19,3.

महामृत्यु m. 1) *Haupttod.* — 2) *Bein. Çiva's.

महामृत्युंजय 1) Adj. mit लोक् *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 64. — 2) m. *ein best. an Çiva gerichteter Spruch.* Auch °मन्त्र m.

महामृत्युंजयकोम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महामृध n. *eine grosse Schlacht* MBh. 1,2,114. 3,169,23. Kathâs. 46,145.

महामेघ m. 1) *eine grosse* oder *dicke Wolke* Ait. Âr. 353,12. °स्वन Adj. MBh. 3,42,5. °निवासिन् Adj. als Beiw. Çiva's. — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. eines Mannes.

महामेघगिरि m. N. pr. eines *Berges* Hariv. 12846.

*महामेद् m. und °मेदा f. *eine best. Heilpflanze* Râǵan. 5,27. Bhâvapr. 1,170.

महामेध m. *ein grosses Opfer.*

महामेधा f. *die grosse Intelligenz*, Beiw. der Durgâ.

महामेरु m. 1) *der grosse Berg* Meru 101,7. — 2) N. pr. eines Varsha.

महामेरुधर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,15.

*महामैत्र m. *ein* Buddha.

*महामैत्री f. *grosse Zuneigung, grosses Mitleid.*

*महामैत्रीसमाधि m. *ein best.* Samâdhi.

*महामोद् m. *eine Jasminart* Râǵan. 10,113.

महामोह 1) m. *grosse Geistesverwirrung, — Verblendung des Geistes.* — 2) f. आ Beiw. der Durgâ.

महामोहन Adj. *in hohem Grade verwirrend.*

महामोहमन्त्र m. *ein überaus wirksamer Zauberspruch.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 18,406.

*महामोक्किन् m. *Stechapfel* Bhâvapr. 1,203.

महामौद्गल्यायन m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

*महाम्बुज n. *eine best. hohe Zahl (Eins mit 12 Nullen).*

*महाम्ल n. *die Frucht der indischen Tamarinde.*

महायक्ष m. 1) *ein grosser* Jaksha, *ein Fürst der* Jaksha. — 2) *N. pr. des Dieners des 2ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

महायक्षसेनापति m. *ein Heerführer des grossen* Jaksha. *Erscheint auch unter den Tantra-Gottheiten.

महायज्ञ m. *ein grosses Opfer, Hauptopfer* Âpast. Auch °यज्ञक्रतु m. महायज्ञ und °भागहर unter den Beiwörtern Vishṇu's.

महायति m. *ein grosser Asket* Mârk. P. 41,22.

महायत्न n. *ein grosses Kunstwerk* MBh. 5,132,15.

महायम m. *der grosse* Jama.

महायमक n. *eine best. Paronomasie, wobei die beiden ersten Stollen lautlich mit den beiden letzten übereinstimmen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,20.

महायशस् 1) Adj. *eines grossen Ruhmes sich erfreuend* (Person). — 2) m. N. pr. *a*) *des 4ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi. — *b*) eines Gelehrten. — 3) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महायशस्क Adj. = महायशस् 1).

महायस Adj. *mit vielem Eisen versehen* (Pfeil). Nach Nîlak. *mit einer grossen Spitze versehen.*

महायात्रा f. Titel eines Werkes.

महायात्रिक m. N. pr. eines Mannes Hâsj.

1. महायान n. *das grosse Vehikel*, Bez. einer späteren, durch Nâgârǵuna aufgekommenen Phase der buddhistischen Lehre, die in den Mahâjânasûtra vertreten wird. Kâraṇḍ. 13,6.

2. महायान m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

महायानदेव m. Ehrenname des Hiouen-thsang.

*महायानपरिग्रहक m. *ein Anhänger des* 1. महायान.

महायानप्रभास m. N. pr. eines Bodhisattva.

महायानयोगशास्त्र n., °यानसंग्रह m. und °यानसंपरिग्रहशास्त्र n. Titel von Werken.

महायानसूत्ररत्नराज m. *ein überaus kostbares* Mahâjâna-Sûtra Kâraṇḍ. 13,20.

महायानाभिधर्मसंगीतिशास्त्र n. Titel eines Werkes.

महायाम n. Name eines Sâman.

महायाम्य Adj. als Beiw. Vishṇu's.

महायुग n. *ein grosses* Juga, = 4 Juga = 4,320,000 *Jahre.*

*महायुत *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महायुद्ध n. *ein grosser Kampf* MBh. 5,175,7.

महायुध Adj. *grosse Waffen tragend* (Çiva).

महायोगिन् m. 1) *ein grosser* Jogin Ind. St. 15,358. Auch Beiw. Vishṇu's und Çiva's. — 2) *Hahn.

महायोगेश्वर m. *ein grosser Meister im* Joga.

महायोनि f. *eine übermässige Erweiterung der weiblichen Geschlechtstheile.*

महायोधाज्य n. Name eines Sâman.

(महार्घ्य) महार्घ्यिन् Adj. *zu ergötzen, zu erfreuen.* Nach Sâj. *zu ehren.*

महारत्नम् n. *ein grosser* Râkshasa.

महारत्ना f. *eine grosse Schutzgöttin* (buddh.). Es werden deren 5 genannt.

*महारत्नित m. N. pr. eines Mannes.

महारङ्ग m. *eine grosse Schaubühne* Hariv. 4642.

महारजत 1) n. *Gold* Râǵan. 13,8. — 2) *m. *Stechapfel.* — 3) Adj. fehlerhaft für 2. महारजन.

1. महारजन n. 1) *Safflor* MBh. 8,2528. — 2) **Gold;* vgl. महारजत.

2. महारजन Adj. *mit Safflor gefärbt.*

*महारजनगन्धि oder °न् n. *eine Art Rubin* Garbe zu Râǵan. 13,151.

महारञ्जन *Safflor* MBh. 8,52,9. Richtig महारजन.

महारण m. 1) *eine grosse Schlacht* Comm. zu Âpast. Çr. 10,4,1. — 2) N. pr. v. l. für महीरण VP.² 2,192.

महारण्य n. *ein grosser Wald.*

महारत्न n. *ein kostbares Juwel, die Perle der Perlen.*

महारत्नप्रतिमण्डित m. *eine best. Weltperiode* (buddh.).

महारत्नमय Adj. *aus kostbaren Juwelen bestehend.*

महारत्नवत् Adj. *mit kostbaren Juwelen verziert.*

*महारत्नवर्षा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महारत्नाभिषेकरामध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

1. महारथ m. 1) *ein grosser Wagen.* — 2) *ein grosser Kämpfer, — Kriegsheld.* — 3) N. pr. *a*) eines Râkshasa. — *b*) eines Sohnes des Viçvâmitra. — *c*) eines Fürsten. — *d*) eines Ministers. — 4) **Lust, Verlangen.*

2. महारथ Adj. *mit grossen Wagen versehen.*

महारथत्व n. Nom. abstr. zu 1. महारथ 2).

महारथ्या f. *eine grosse Strasse, Hauptstrasse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

1. महारम्भ m. *eine grosse Unternehmung.*

2. महारम्भ 1) Adj. *unternehmend, rührig, fleissig.* — 2) *n. *eine Art Salz.*

1. महारव m. *lautes Gebrüll, — Geschrei* Hit. 92,8.

2. महारव 1) Adj. (f. आ) *laut tönend, — schreiend* Mârk. P. 91,18. — 2) m. *a*) **Frosch* Râǵan. 19, 78. — *b*) N. pr. α) eines Daitja Hariv. 3,40,12. — β) eines Mannes.

महारश्मिज्वालावभासगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

1. महारस m. 1) Bez. *von acht als Medicamente benutzten Metallen oder Mineralien* Râǵan. 22,48. — 2) **Quecksilber* Râǵan. 13,107. — 3) *Wohlgeschmack* R. 3,62,37.

2. महारस 1) Adj. *überaus schmackhaft.* — 2) *m. *a*) *Zuckerrohr.* — *b*) *Phoenix sylvestris.* — *c*) *Scirpus Kysoor.* — 3) *n. *saurer Reisschleim.*

महारसवती f. *eine best. sehr wohlschmeckende*

Speise.

महाराज्ञ् m. 1) *ein grosser König, — Fürst, ein regierender Fürst, Landesherr.* — 2) *eine best. Gottheit* Maitr. S. 2,9,1 (hier ein Name des *Mondes*). Man. Grhj. 2,14 (°राजन्!). Âpast. Auch Bein. Kubera's und Vishṇu's. — 3) Pl. *eine best. Klasse göttlicher Wesen bei den Buddhisten.* — 4) **ein* Gina Gal. — 5) *Bein. Mañguçrî's. — 6) Bez. *der Nachkommen des Sectenstifters* Vallabhâkârja. — 7) **Fingernagel.*

***महाराजक** m. = **महाराजिक** 2).

***महाराजचूत** m. *eine Mango-Art* Râgan. 11,7.

***महाराजद्रुम** m. *Cathartocarpus fistula* Râgan. 9,46.

***महाराजफल** m. *eine Mango-Art* Râgan. 11,18.

महाराजमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

महाराजाङ्गण (R. ed. Bomb. 2,3,20) und °**राजाङ्गन** (R. Schl. 2,3,19) n. *der Hof im Palast eines regierenden Fürsten.*

महाराजाधिराज m. *Kaiser* Kâd. 249,11.

महाराजिक m. 1) Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,40. — 2) *Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

महाराज्ञी f. 1) *eine regierende Fürstin, Königin.* — 2) Bein. der Durgâ.

महाराज्ञीस्तव m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 160.

महाराज्य n. *die Würde eines regierenden Fürsten.*

महारात्र n. *die Zeit nach Mitternacht, Ende der Nacht.* Nach Einigen auch *Mitternacht.*

महारात्रि f. 1) dass. — 2) *die Nacht, in der die Welt vollständig zu Grunde geht.* — 3) *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

महारात्री f. *eine best.* Çakti Çiva's VP.^{2} 1, 104.

महारामायण n. *das grosse* Râmâjaṇa.

महाराव m. *ein lautes Geschrei* 156,7.

महाराष्ट्र 1) m. Pl. *die Mahratten.* — 2) f. ई *a) die mahrattische Sprache.* — *b) ein best. Gemüse.* — *c)* **Commelina salicifolia* Râgan. 4,108. — 3) n. *ein best. Metrum.*

महाराष्ट्रक 1) Adj. (f. °ष्ट्रिका) *mahrattisch.* — 2) m. Pl. *die Mahratten.*

महाराष्ट्रीय Adj. (f. आ) *mahrattisch.*

***महारिष्ट** m. *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râgan. 9,13.

महारुज् und °**रुज** Adj. *sehr schmerzhaft.*

महारुद्र 1) m. *eine Form* Çiva's. — 2) f. आ *eine Form der* Durgâ Hemâdri 1,63,13. — 3) f. ई desgl. Richtig wohl °रौद्री.

महारुद्रप्रयोगपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

महारुरु m. *eine Antilopenart.*

महारूप 1) Adj. *gross von Gestalt* (Çiva). — 2) m. *eine best. Weltperiode* (buddh.). — 3) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

***महारूपक** n. *eine Art Schauspiel.*

महारूपिन् Adj. *gross von Gestalt.*

महारेतस् Adj. *samenreich* (Çiva).

महारोग m. *eine gefährliche Krankheit.*

महारोगिन् Adj. *eine gefährliche Krankheit habend.*

***महारोच** *eine best. Pflanze.*

महारोमन् 1) Adj. *stark behaart am Körper* (Çiva). — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* *eines buddhistischen Oberhauptes (*रोम gedr.).

महारोमश Adj. *stark behaart.*

महारौद्र 1) Adj. (f. आ) *überaus furchtbar.* — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

महारौरव 1) m. *eine best. Hölle* Çaṁk. zu Ait. Up. S. 182. — 2) n. Name eines Sâman.

महारौहिण m. N. pr. eines Dämons.

महार्घ 1) Adj. *a) kostbar, werthvoll.* — *b) kostspielig, theuer* Bâlar. 281,14. — 2) *m. *Perdix chinensis.*

महार्घता f. *Kostbarkeit, hoher Werth.*

महार्घरूप Adj. (f. आ) *von prächtiger Gestalt.*

महार्घ्य Adj. = **महार्घ** 1) *a).* Nom. abstr. °ता f.

महार्चिस् Adj. *stark flammend.*

महार्णव m. 1) *Ocean.* °**निपानविद्** Adj. Beiw. Çiva's. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) Titel eines Werkes.

महार्णवकर्मविपाक m. Titel eines Werkes Burnell, T.

1. **महार्थ** m. *eine grosse Sache, Grosses.*

2. **महार्थ** 1) Adj. (f. आ) *a) reich.* — *b) bedeutsam, gewichtig.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) n. Bez. *des* Mahâbhâshja.

***महार्थक** Adj. *werthvoll.*

महार्थता f. *Inhaltsschwere* (einer Rede).

महार्थप्रकाश m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 481.

महार्थमञ्जरी f. desgl. ebend. No. 483. fgg.

महार्थवत् Adj. *sehr bedeutungsvoll, — bedeutsam.*

***महार्द्रक** n. *wilder Ingwer.*

***महार्घ** m. *eine best. Pflanze.*

महार्बुद n. *eine best. hohe Zahl, 1000 Millionen.*

***महार्म** P. 6,2,90.

महार्ह 1) Adj. *werthvoll, köstlich, prächtig.* — *n. *weisses Sandelholz* Râgan. 12,6.

महालक्ष्मी f. 1) *die grosse* Lakshmî, Nârâjaṇa's Çakti. Wird auch mit der Durgâ und der Sarasvatî identificirt; desgleichen Name der Dâkshâjaṇî in Karavîra. — 2) Bez. *eines dreizehnjährigen nicht menstruirenden Mädchens, welches bei der* Durgâ*-Feier diese Göttin darstellt.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) N. pr. eines Frauenzimmers.

महालक्ष्मीकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महालक्ष्मीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

महालक्ष्मीरत्नकोश m. Titel eines Werkes.

महालक्ष्मीविलास m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 79.

महालक्ष्मीव्रत n. *eine best. Begehung.*

महालक्ष्मीस्तोत्र n. Titel zweier Stotra Burnell, T.

महालय 1) m. *a)* **Kloster.* — *b)* **Wallfahrtsort.* — *c)* **die Allseele.* — *d) ein best. Halbmonat.* — *e)* N. pr. α) einer Oertlichkeit Vishṇus. 85,18. — β) eines Mannes. — 2) f. आ *ein best. heiliger Tag.* — 3) (wohl n.) Name eines Liṅga.

महालयश्राद्धपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

महालसा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

***महालिकुचा** f. *eine Achyranthes-Art.*

1. **महालिङ्ग** n. 1) *ein grosses* Liṅga. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

2. **महालिङ्ग** Adj. *ein grosses männliches Glied habend* (Çiva).

महालीलासरस्वती f. *eine Form der Göttin* Târâ.

महालुङ्गिपद्धति f. Titel eines Werkes.

***महालोध** und *°**लोध्र** m. *eine Symplocos-Art.*

***महालोमन्** m. N. pr. eines buddh. Oberhauptes (°लोम gedr.).

***महालोल** m. *Krähe* Râgan. 19,89.

***महालोह** n. *Magneteisen* Râgan. 13,37.

महावंश्य Adj. *von edler Familie.*

महावकाश Adj. *geräumig* Kauç. 24.

महावक्त्र 1) Adj. *grossmäulig.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

महावक्षस् Adj. *breitbrüstig* (Çiva).

महावक्त्रक Adj. तैल n. *ein mit vielerlei Species gemischtes Oel zu Heilzwecken.*

महावटूरिन् Adj. *überaus breit* (nach Sây.).

महावणिज् m. *ein grosser Kaufmann.*

महावद् m. *Verkünder des Grossen,* d. i. *des hauptsächlichsten vedischen Wissens.*

महाऽवध Adj. *ein gewaltiges Geschoss führend.*

1. महावन n. 1) *ein grosser Wald.* — 2) n. N. pr. *a)* *eines *Waldes.* — *b) eines in einem Walde gelegenen* buddh. Klosters.

2.*महावन Adj. *einen grossen Wald habend.*

महावनसंघाराम m. N. pr. *eines buddhistischen Klosters.*

महावन्ध्या Adj. f. *vollkommen unfruchtbar* Pañkar. 1,8,34.

*महावप m. *eine best. Pflanze.*

*महावरा f. *Dûrvâ-Gras.*

महावराह m. 1) *der grosse Eber*, Bez. Vishṇu's in seiner Verkörperung als *Eber* Ragh. 7,53. — 2) Titel eines Werkes; vgl. महावाराह. — 3) N. pr. eines Fürsten.

*महावरोह m. *Ficus infectoria* Râgan. 11,127.

महावर्ति f. *ein grosser Docht* Vishṇus. 90,20.

महावल्ली f. 1) *eine grosse Schlingpflanze.* — 2) **Gaertnera racemosa.*

*महावस m. *Delphinus gangeticus.*

महाऽवसु Adj. *grosses Gut besitzend.*

महावस्तु n. Titel eines Werkes.

महावाक्य n. 1) *eine grosse Menge von Sätzen, ein grosses Gefüge von Sätzen, ein literarisches Product.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *ein grosser Satz, — Gedanke;* Bez. von zwölf *Aussprüchen* der Upanishad's, insbes. der mystisch gedeuteten *Silben* तत्त्वम्. — 3) Titel einer Upanishad.

महावाक्यन्यास m. (Burnell, T.), °वाक्यपद्धीकरण n., °वाक्यमन्त्रोपदेशपद्धति f. (Opp. Cat. 1), °वाक्यमुक्तावली f., °वाक्यरत्नावलि f. (Opp. Cat. 1), °वाक्यरहस्य n., °वाक्यविचार m., °वाक्यविवरण n., °वाक्यविवेक m., °वाक्यविवेकार्थसाक्षिविवरण n. (Burnell, T.), °वाक्यव्याख्या f. (ebend.), °वाक्यसिद्धान्त m., °वाक्यार्थ m., °वाक्यार्थदर्पण m. (Burnell, T.), °वाक्यार्थप्रबोध m., °वाक्यार्थविचार m. und °वाक्योपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

महावात m. *Sturmwind.*

महावातव्याधि m. *eine grosse Nervenkrankheit.*

महावात्सप्र n. Name eines Sâman.

*महावादिन् m. *ein Meister in gelehrtem Streite.*

महावामदेव्य n. Name eines Sâman.

महावायु m. *Sturmwind* Spr. 7731.

महावाराह m. Titel eines Werkes; vgl. महावराह 2).

महावारुणी f. Bez. *eines best. Tages.*

महावार्त्तिक n. *das grosse* Vârttika, Bez. von Kâtjâjana's Vârttika zu den Sûtra Pâṇini's.

*महावार्षिका f. *eine best. Pflanze.*

महावालभिद् m. 1) N. pr. eines Maharshi und Bez. *einer von ihm erfundenen Versetzung von Verstheilen bei der Recitation der* Vâlakhilja Âçv. Çr. 7,2,16. 8,2,18. Sâj. zu Ait. Br. 6,28,3.

1. महावास्तु n. *ein grosser Raum* Bhâvapr. 5,23.

2. महावास्तु Adj. *einen grossen Raum einnehmend* Bhâvapr. 5,23.

*महावाहन *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाविक्रम 1) Adj. *überaus muthig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Löwen. — *b)* *eines Schlangendämons.

महाविक्रमिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

महाविघ्न m. n. *ein grosses Hinderniss* Mân. Gṛhj. 2,14.

महाविज्ञ Adj. *überaus verständig.*

महाविदग्ध Adj. *überaus klug* Çâçvata 806.

महाविदेह 1) Adj. (f. आ) वृत्ति f. im Joga Bez. *eines bestimmten Verhaltens des* Manas. — 2) n. N. pr. eines mythischen Landes Kampaka 511.

महाविद्या f. 1) *das grosse Wissen* als Bein. *a)* der Lakshmî VP. 1,9,117. = विश्वब्रह्मोपासना Comm. — *b)* der Durgâ. — 2) Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

महाविद्यास्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*महाविद्युत्प्रभ m. N. pr. eines Schlangendämons.

महाविद्येश्वरी f. wohl *eine Form der* Durgâ.

महाविपुला f. *ein best. Metrum.*

*महाविभाषाशास्त्र n. Titel eines Werkes.

*महाविभूत *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. महाविभूति f. 1) *grosse Machtäusserung, eine Fülle von Macht* Ind. St. 9,147. Bhâg. P. 5,4,1. — 2) *die grosse Göttin der Wohlfahrt*, Lakshmî Bhâg. P. 3,28,26.

2. महाविभूति Adj. *von grosser Macht* Bhâg. P. 8, 5,32.

महाविरह m. *eine schwere Trennung* Pr. P. 114.

*महाविवाह *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*महाविशिष्ट Adj. angeblich *unter Grossen ausgezeichnet.*

1. महाविष n. *ein best. Gift.*

2. महाविष 1) Adj. *überaus giftig.* — 2) *m. *Coluber Naga.*

महाविषुव n. Bez. *eines unter bestimmten Verhältnissen eintretenden Aequinoctium.*

महाविष्णु m. *der grosse* Vishṇu.

महाविष्णुपृच्छापद्धति f. Titel eines Werkes.

महाविस्तर Adj. *sehr umfangreich, — ausführlich* Spr. 1721.

महाविहार m. 1) *ein grosses buddhistisches Kloster.* — 2) N. pr. *eines buddh. Klosters* auf Ceylon.

महाविहारवासिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Secte* Schiefner, Târan.

महावीचि m. *eine best. Hölle.*

महावीणा f. *eine Art Laute* Lâṭj. 4,2,3.

महावीत N. pr. 1) m. eines Sohnes des Savana VP. 2,4,73. — 2) n. des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,74. — महावीर् v. l.

महावीर् 1) m. *a) ein grosser Held.* Auch als Beiw. Vishṇu's. — *b)* **Bogenschütze.* — *c) ein grosser irdener Topf, der über Feuer gesetzt werden kann* (namentlich beim Pravargja gebraucht). — *d) Opferfeuer.* — *e)* **Donnerkeil.* — *f)* **Löwe.* — *g)* **ein weisses Pferd.* — *h)* **der indische Kuckuck.* — *i)* **der Vogel* Garuḍa. — *k)* **Helminthostachys laciniata* Râgan. 8,17. — *l)* *= ज्वराटक. — *m)* N. pr. α) verschiedener Fürsten. — β) des letzten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — 2) *f. आ *eine best. Knolle.*

महावीरचरित n. Titel eines Schauspiels.

महावीरचरित्र n. Titel zweier Werke.

महावीरानन्द Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

महाऽवीर्य 1) Adj. *gewaltig, sehr kräftig, — wirksam.* — 2) m. *a)* **Yamswurzel* Râgan. 7,86. — *b)* N. pr. α) des Indra im 4ten Manvantara. — β) *eines Buddha. — γ) verschiedener Fürsten. — δ) *eines buddh. Bhikshu. — 3) *f. महावीर्या *a) die wilde Baumwollenstaude.* — *b)* = महाशतावरी Râgan. 4,123. — *c)* Bein. der Samgñâ, Gemahlin des Sonnengottes.

महावीर्यपराक्रम Adj. *von grosser Macht und grossem Heldenmuth* MBh. 1,152,2.

महावृक्ष m. 1) *ein grosser Baum.* — 2) *eine Euphorbia* Râgan. 8,50. Karaka 7,10. — 3) *= महापीलु Râgan. 11,86.

महावृक्षगलस्कन्ध Adj. *bei dem Hals und Schultern entsprechenden Theilen eines grossen Baumes gleichen* MBh. 1,152,4.

महावृद्ध Adj. *hochbetagt.*

महावृन्द n. *eine best. hohe Zahl*, = 100,000 Vṛnda.

महावृष m. 1) *ein grosser Stier.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

महावेग 1) Adj. (f. आ) *a) stark bewegt* (Meer). — *b) sich schnell bewegend, rasch fliessend* (Fluss MBh. 6,59,12), — *fliegend, überaus flink, — rasch.* — 2) *m. *a) Affe.* — *b) der Vogel* Garuḍa. — 3)

f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महावेगलब्धस्थाम m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

महावेगवती f. *eine best. Pflanze.*

महावेदि f. *die grosse* Vedi, d. i. *die ganze* Vedi. Neben उत्तरवेदि Âpast. Çr. 14,8,5. 23,11.

महावेध m. *eine best. Stellung der Hände* oder *Füsse* (beim Joga).

महाविपुत्य n. *grosser Umfang.* °सूत्र n. Bez. bestimmter buddh. Sûtra.

महावीर n. *grosse Feindschaft* Spr. 3781.

महावीराज्ञ 1) n. Name eines Sâman Gaut. — 2) f. ई *eine best. Begehung* (इष्टि).

महाविलस्थ Adj. etwa *in einem ganz entlegenen Schlupfwinkel gelegen.*

महाविश्वदेव m. *ein best.* Graha (*Bechervoll*).

महाविश्वानरव्रत n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महाविश्वामित्र n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महाविष्टम्भ n. Name eines Sâman.

महाव्याधि m. *eine schwere Krankheit.*

महाव्याहृति f. *der grosse Ausruf*, Bez. der Formel भूर्भुवः स्वः Gaut.

महाव्युत्पत्ति f. Titel eines sanskritisch-tibetischen Wörterbuchs.

महाव्यूह m. 1) *ein best.* Samâdhi. — 2) N. pr. eines Devaputra.

महाव्रण n. *eine böse Wunde.*

1. महाव्रत n. 1) *eine grosse Pflicht, Grundpflicht.* Die Gaina nehmen deren fünf an. — 2) *ein grosses Gelübde.* — 3) *eine grosse Begehung.* — 4) Bez. eines Sâman (Vishnus. 56,24) oder Stotra, *das am vorletzten Tage des* Gavâmajana *zu singen ist.* Daher auch Bez. *dieses Tages* und *seiner Ceremonien.* Nach den Erklärern auch *das auf das* Stotra *folgende* Çastra. — 5) *die Regeln der* Pâçupata.

2. महाव्रत Adj. (f. आ) 1) als Erklärung von महाव्रत. — 2) *der grosse Pflichten —, ein grosses Gelübde übernommen hat.* — 3) *die Regeln der* Pâçupata *befolgend;* m. *ein* Pâçupata.

महाव्रतधर Adj. = 2. महाव्रत 2) Bhâg. P. 6, 17,8.

महाव्रतवत् Adj. *mit* 1. महाव्रत 4) *verbunden.*

महाव्रतशौत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महाव्रतिक Adj. 1) *zu* 1. महाव्रत 4) *in Beziehung stehend.* — 2) *die Regeln der* Pâçupata *befolgend;* m. *ein* Pâçupata.

महाव्रतिन् 1) Adj. *a) die fünf Grundpflichten der* Gaina *ausübend.* — *b) die Regeln der* Pâçupata *befolgend.* — 2) m. *a) *Bein. Çiva's. — b) ein* Pâçupata.

महाव्रतीय Adj. *zu* 1. महाव्रत 4) *in Beziehung stehend.*

महाव्रात Adj. *von einer grossen Schaar begleitet.*

महाव्रीहि m. *grosser Reis* Hemâdri 1,349,21.

महाव्रीहिमय Adj. *aus grossem Reis bestehend* Hemâdri 1,305,13. 348,17.

महाश m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*महाशकुनि m. N. pr. eines Kakravartin.

महाशक्ति 1) Adj. *überaus mächtig* (Çiva). — 2) m. *a) *Bein. Kârttikeja's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

महाशक्य m. Râgat. 1,141 fehlerhaft für °शाक्य.

महाशङ्कु m. *der Sinus der Sonnenhöhe.*

महाशङ्ख 1) m. *a) eine grosse Muschel. — b) Schläfebein. — c) *Menschenknochen. — d) *eine best. hohe Zahl,* = 10 Nikharva. — *e) *ein best. Schatz. — f)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *m. n. *Stirnbein.*

महाशङ्खमय Adj. (f. ई) *aus Schläfebeinen gebildet.*

*महाशठ m. *eine Art Stechapfel* Râgân. 10,21.

*महाशणपुष्पिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,71.

महाशतकोटि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*महाशता und *°शतावरी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,122. Bhâvapr. 1,212.

महाशन 1) Adj. (f. आ) *viel essend, gefrässig* (Blutegel 217,18), *ein grosser Esser.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

महाशनिध्वज m. *ein Banner mit einem grossen Donnerkeil* 99,5.

महाशफर m. *eine Karpfenart* Bhâvapr. 2,13.

1. महाशब्द m. 1) *lauter Ton, lautes Schreien* u. s. w. — 2) *das Wort* महा. — 3) *eine mit* महा *beginnende Würde, ein solches Amt.* Deren werden fünf angenommen Ind. Antiq. 10,250.

2. महाशब्द Adj. (f. आ) *überaus laut.*

महाशंभु m. *der grosse* Çiva.

1. महाशय m. *das Meer.*

2. महाशय Adj. *hochgesinnt, edel* (Person).

*महाशयन n. *ein hohes Lager.*

महाशय्या f. *ein prächtiges Ruhebett.*

*महाशर m. *eine Art Rohr* Râgân. 8,83.

महाशरीर Adj. *einen grossen Körper habend* 217,17.

महाशल्क m. *eine Art Seekrabbe.*

महाशस्त्र n. *eine mächtige Waffe.*

महाशाक n. *ein best. Gemüse* Râgân. 4,105.

महाशाक्य m. *ein grosser, vornehmer* Çâkja.

*महाशाख 1) Adj. *grosse Zweige habend.* — 2) f. आ *Uraria lagopodioides.*

महाशाखा f. *eine grosse (richtige) traditionelle Recension eines vedischen Textes.*

महाशान्ति f. 1) *eine beschwichtigende (Unheil abwendende) Begehung und Recitation.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महाशाम्बवक m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,154.

1. महाशाल m. *eine grosse Vatica robusta.*

2. महाशाल m. 1) *Besitzer eines grossen Hauses, ein grosser Hausherr.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Ganameǵaja.

महाशालि m. *grosser Reis* Râgân. 16,18.

महाशालीन Adj. *überaus bescheiden.*

महाशाल्वण n. *ein best. Heilmittel.*

1. महाशासन n. *grosse Herrschaft.*

2. महाशासन Adj. *eine grosse Herrschaft ausübend, viel zu befehlen habend.*

*महाशिम्बी f. *eine Art Dolichos* Râgân. 7,178.

महाशिरस् 1) Adj. *grossköpfig.* — 2) m. *a) eine Schlangenart. — b) eine Eidechsenart.* — c) N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Mannes.

*महाशिरःसमुद्भव m. N. pr. des 6ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

महाशिरोधर s. महाकायशिरोधर.

*महाशिला f. *eine best. Waffe.*

महाशिव m. *der grosse* Çiva.

महाशिवरात्रिनिर्णय m., °रात्रिव्रत n., °रात्रिव्रतनिर्णय m. und °राज्युद्यापन n. Titel von Werken Burnell, T.

*महाशीतवती f. N. pr. einer der fünf grossen Schutzgottheiten der Buddhisten.

*महाशीता f. *Asparagus racemosus.*

*महाशीर्ष m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाशील m. N. pr. eines Sohnes des Ganameǵaja.

*महाशुक्ति f. *Perlenmuschel* Râgân. 13,128.

*महाशुक्ला f. Bein. der Sarasvati.

*महाशुभ्र n. *Silber* Râgân. 13,14.

महाशूद्र 1) m. *a) ein* Çûdra *höheren Ranges, ein höherer Diener.* — *b) *Kuhhirt.* — 2) *f. आ = महती शूद्रा. — 3) *f. ई *Kuhhirtin* oder *die Frau eines Kuhhirten.*

महाशून्य n. *die grosse Leere*, Bez. *eines best. geistigen Zustandes beim* Jogin.

*महाशून्यता f. *die grosse Leere*, Bez. einer der 18 *Leeren* bei den Buddhisten.

*महाशृङ्ग m. *eine Hirschart* Râǵan. 19,45.

महाशेतवती f. = महाशीतवती.

महाशैरीष n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महाशैल m. 1) *ein grosser Fels, — Berg.* — 2) N. pr. eines *Berges*.

महाशैवतन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

महाशोण m. N. pr. eines Flusses.

*महाशोणडी f. *eine Achyranthes-Art.*

महाशोषिर् s. महासोषिर्.

महाश्मन् m. *Edelstein.*

महाश्मशान n. 1) *eine grosse Leichenstätte* 110, 25. — 2) Bein. der Stadt Benares.

महाश्यामा f. 1) *Ichnocarpus frutescens.* — 2) **Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,132.

महाश्रम m. N. pr. einer geheiligten *Einsiedelei.*

*महाश्रमण m. 1) Bein. Çâkjamuni's. — 2) *ein* Ǵina Gal.

महाश्रावक m. *ein grosser* Çrâvaka, — *Schüler* (Çâkjamuni's oder Ǵina's).

*महाश्रावणिका f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,19.

महाश्रावणी f. desgl.; vielleicht *Sphaeranthus indicus.*

*महाश्री f. 1) Bein. der Lakshmî. — 2) N. pr. einer buddh. Göttin.

महाश्रुति m. N. pr. eines Gandharva.

*महाश्लक्ष्णा f. *Sand* Râǵan. 13,139, v. l.

महाश्व m. N. pr. eines Mannes.

महाश्वशाला f. *Obermarstall, Obermarstallamt.*

महाश्वास m. *eine best. Form des Asthma.*

महाश्वासमारिन् Adj. mit लोक् *ein best. Eisenpräparat* Mat. med. 52.

महाश्वेत 1) *Adj. *blendend weiss.* — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Batatas paniculata, Clitoria ternatea* und *eine Achyranthes-Art.* — *b) *weisser Zucker.* — *c*) Bein. α) der Durgâ. — β) *der Sarasvatî. — *d*) N. pr. eines Frauenzimmers.

*महाश्वेतघण्टी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,71.

*महाषट्क्रतैल n. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3,119.

महाषष्ठी f. *eine Form der* Durgâ.

महाषोढान्यास m. Bez. *einer best. Stellung der Hände und Füsse* (bei den Kaulika).

महाष्टमी f. *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina. °निर्णय m. Titel eines Werkes.

महासंमृष्ट m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,13.

महासंकिता f. *eine grosse Verbindung.*

महासंकट n. *eine grosse Gefahr, —Noth.*

महासंघिक fehlerhaft für °सांघिक.

*महासंज्ञा f. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महासती f. *eine überaus treue Frau, ein weibliches Muster ehelicher Treue.*

महासतोबृहती f. *ein best. Metrum.*

महासतोमुखा f. desgl.

महासत्ता f. *absolutes Sein.*

महासत्त्र n. *eine grosse* Soma-*Opferfeier* Âpast.

1. महासत्त्र m. *ein grosses Geschöpf, — lebendes Wesen.*

2. महासत्त्र 1) Adj. *a) charakterfest. — b) ein grosses, d. i. edles Wesen habend, edel* (Person). Bei den Buddhisten stehendes Beiw. von बोधिसत्त्र. — *c) überaus muthig* 110,29. MBh. 3,178,18. — *d) grosse Thiere in sich bergend.* — 2) m. *a) *ein* Buddha. — *b*) *Bein. Kubera's. — *c*) Name Çâkjamuni's als Thronerben.

3. महासत्त्र n. = महासत्ता.

महासत्त्वता f. Nom. abstr. von 2. महासत्त्र *charakterfest* und *grosse Thiere in sich bergend* Spr. 7863.

*महासत्य m. Bein. Jama's.

महासन n. *ein prächtiger Sitz.*

महासंधिविग्रह m. *das Amt eines ersten Ministers des Friedens und des Krieges.*

*महासन्न m. Bein. Kubera's.

महासन्नि m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

महासप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

*महासमङ्गा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,98.

*महासमय Titel eines buddh. Sûtra.

*महासमाप्त *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महासमुद्र m. *der Ocean.*

महासंभव m. N. pr. einer buddh. Welt.

*महासंमत m. N. pr. zweier Fürsten.

*महासंमतीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

महासंमोहन n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,17.

महासरस्वती f. *die grosse* Sarasvatî.

महासरस्वतीद्वादशनामस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*महासरोज *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महासर्ग m. *eine grosse, vollkommen neue Schöpfung* (nach einem Weltuntergange).

*महासर्ज m. 1) *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9, 138. — 2) *Artocarpus integrifolia* Râǵan. 11,32.

महासर्प n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

महासक् 1) *m. *Rosa moschata* (nach Mat. med.) Râǵan. 10,103. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Ḱaraka 3,8 (महामका gedr.). Hemâdri 1,284,11. Nach den Lexicographen *Gomphraena globosa* und *Glycine debilis* Râǵan. 3,18. 10,130. Bhâvapr. 1,200.

महासकुन्नप्रमर्दन 1) *n. Titel eines buddh. Sûtra. — 2) f. ई N. pr. einer der 5 Schutzgottheiten bei den Buddhisten.

महासकुन्नप्रमर्दिनी f. = महासकुन्नप्रमर्दन 2).

*महासागरप्रभागम्भीरधर m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

महासांख्यायन m. N. pr. eines Lehrers.

महासांघिक m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Schiefner, Târan.

महासाधनभाग m. *die oberste Vollziehungsbehörde.*

महासाधु 1) Adj. *überaus gut.* — 2) f. °धी = महासती.

महासांतपन m. *eine best. Kasteiung.*

महासांधिविग्रहिक m. *der oberste Minister des Friedens und des Krieges* Ind. Antiq. 11,72.

महासामन् n. *ein grosses* Sâman.

महासामन्त m. *ein grosser Vasall.*

महासामराज्ञ n. Name eines Sâman.

महासामान्य n. *Allgemeinheit im weitesten Sinne.*

महासार् 1) Adj. *a) fest, stark, kräftig.* — *b) werthvoll, kostbar.* — 2) *m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum* Râǵan. 8,28. — 3) *n. N. pr. einer Stadt.

*महासारथि m. Bein. Aruṇa's, des *Wagenlenkers* des Sonnengottes.

महासावेतस n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महासाहसिक 1) Adj. *überaus verwegen, sehr tollkühn, sehr unbesonnen zu Werke gehend* Sarvad. 26,14. — 2) m. *Räuber.*

महासाहसिकता f. *grosse Energie.* Instr. *auf ganz entschiedene Weise.*

महासाहसिन् Adj. = महासाहसिक 1) Bhâg. P. 5,24,30.

महासिंह m. 1) *ein grosser Löwe.* — *b) *das fabelhafte Thier* Çarabha Râǵan. 19,3. — 3) N. pr. zweier Fürsten.

महासिंहतेजस् m. N. pr. eines Buddha.

*महासिता f. *eine Crotolaria* Râǵan. 4,70.

महासिद्ध m. *ein ganz vollendeter* Jogin, *ein Heiliger.*

महासिद्धान्त m. Titel von Ârjabhaṭa's (des jüngern) *Astronomie.*

महासिद्धि f. *eine grosse Zauberkraft.*

*महासुख 1) m. *ein* Buddha. — 2) n. *Beischlaf.*

महासुगन्ध 1) *Adj. *überaus wohlriechend.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Piper Chaba* (Râǵan. 7,94) und = सर्पाक्षी.

महासुगन्धि m. *ein best. Antidoton.*

*महासुदर्शन m. N. pr. eines Ćakravartin Schiefner, Târan.

महासुन्दरीतन्त्र n. Titel eines Werkes Comm. zu R. 7,17,38.

महासुपर्णी m. *ein grosser Vogel.*

महासुर 1) m. *a) ein grosser* Asura. — *b)* N. pr. eines Dânava Hariv. 1,3,86. — 2) f. ई *a) eine grosse Unholdin* MBh. 3,173,7. — *b)* Bein. der Durgâ.

महासुरुचि m. *ein stolzes Ross.*

1. महासूक्त n. *ein grosses Lied.* Pl. *die grossen Lieder im 10ten Buche des* ṚV.

2. महासूक्त m. *Verfasser der grossen Lieder.*

महासूक्ष्म 1) Adj. *überaus fein* Ind. St. 9,141. — 2) *f. आ *Sand* Râgân. 13,139.

महासूचि Adj. व्यूह m. *eine best. Art der Truppenaufstellung in einer Schlacht.*

*महासूत m. *Kriegstrommel.*

महासेतु m. Bez. *bestimmter heiliger Silben, die vor einer mystischen Formel ausgesprochen werden.*

महासेन 1) Adj. *ein grosses Heer habend.* — 2) m. *a)* Bein. Skanda's Mân. Gṛhj. 2,14. — *b)* N. pr. verschiedener Fürsten.

*महासेननरेश्वर m. = *महसेननरेश्वर.

महासेना f. *ein grosser Heer.*

*महासेनाव्यूहपराक्रम m. N. pr. eines Jaksha.

महासोम m. *eine best. Art der* Soma-*Pflanze.*

महासौख्य Adj. *die höchste Lust empfindend* Ind. St. 10,312.

महासौर n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महासौषिर m. *Scorbut des Mundes.*

*महास्कन्धा f. *Eugenia Jambolana* Râgân. 11,24.

*महास्कन्धिन् m. *das fabelhafte Thier* Çarabha.

*महास्तूप m. N. pr. *eines grossen Reliquientempels der Buddhisten auf Ceylon.*

महास्तोत्र n. *das grosse* Stotra Vaitân.

महास्तोम Adj. *mit einem grossen* Stoma *versehen.*

महास्त्र n. *ein grosses,* d. i. *mächtiges Geschoss, ein solcher Bogen* Mund. Up. 2,2,3.

*महास्थली f. *die Erde.*

महास्थविर m. *ein Allerältester unter den buddhistischen* Bhikshu.

महास्थान n. *ein hoher Platz, eine hohe Stellung.*

महास्थानप्राप्त (wohl fehlerhaft) und महास्थामप्राप्त (Kâraṇḍ. 1,14) m. N. pr. eines Bodhisattva. ○स्थामप्राप्त als Beiw. Buddha's Lalit. 560,16.

*महास्थाल *eine best. Pflanze.*

महास्थूल Adj. *überaus grob* Ind. St. 9,141.

महास्नान n. *eine grosse Waschung* Hemâdri 1, 385,4. fgg.

*महास्नायु m. *eine grosse Arterie* Râgân. 18,74.

*महास्नेह m. *eine Verbindung der vier Fette* Bhâvapr. 2,110.

महास्पद् Adj. *gewaltig.*

महास्मृति f. *die grosse profane Ueberlieferung.* Auch als Beiw. der Durgâ.

महास्मृतिमय Adj. (f. आ metrisch) *die grosse profane Ueberlieferung in sich enthaltend.*

महास्य Adj. *grossmäulig.*

महास्रग्विन् Adj. *einen grossen Kranz tragend* (Çiva).

महास्रोतस् n. *Eingeweide, Unterleib.*

1. महास्वन m. *ein lauter Ton, lautes Getön* u. s. w. 63,1. R. 2,40,29. 3,1,25.

2. महास्वन 1) Adj. (f. आ) *laut tönend, — schallend, — schreiend* u. s. w., *laut* (Ton). — 2) m. *a) *eine Art Trommel. — b)* N. pr. eines Asura.

महास्वर् Adj. *laut tönend.*

महास्वाद् Adj. *schmackvoll, geschmackvoll.*

महास्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

महाक्ष्म m. Bein. Vishṇu's.

महाक्नु 1) Adj. *mit grossen Kinnbacken versehen.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Dânava. — *c)* eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाक्रय m. N. pr. eines Fürsten.

महाक्रम्य n. *ein Prachtgebäude.*

महाक्रव m. *ein grosser Kampf.*

1. महाक्रविस् n. 1) *das Hauptopfer der Sâkamedha genannten Feier* Âpast. Çr. 8,12,1. — 2) *geklärte Butter.* — 3) Bein. Çiva's (vgl. क्रविस्).

2. महाक्रविस् m. N. pr. eines Hotar Maitr. S. 1, 9,5 (135,7). Taitt. Âr. 3,5,1. Çâṅkh. Çr. 10,18,5.

महाक्रस्त Adj. *grosshändig* (Çiva).

महाक्रस्तिन् Adj. dass.

1. महाक्राम m. *lautes Lachen.*

2. महाक्राम Adj. *laut lachend* R. 6,21,19.

महाक्रि m. *eine grosse Schlange.*

*महाक्रिगन्धा f. *Piper Chaba* Râgân. 6,42.

महाक्रिमवत् m. N. pr. eines Berges.

महाक्रिवलय Adj. (f. आ) *eine grosse Schlange als Armband tragend* (Durgâ).

*महाक्रेतु *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाक्रेमवत् Adj. *reich mit Gold geschmückt.*

*महाक्रैलिक्रिल P. 6,2,38.

महाक्र m. *vorgerückter Tag, Nachmittag.*

महाक्रद् m. 1) *ein grosser Teich.* — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. *a)* eines Tîrtha Ind. St. 13,377. — *b)* eines mythischen *Teiches* Golâdhj. Bhûv. 35.

*महाक्रुस्वा f. *Mucuna pruritus.*

1. महि s. महिय.

2. महि 1) Adj. (nur Nom. Acc. Sg. n.) = महत् *gross.* — 2) Adv. *gross, hoch; sehr, viel.* — 3) m. n. *Grösse.* — 4) m. *der Intellect.* — 5) *f. = मही *die Erde.*

महिका f. 1) *Schnee, Kälte* in महिकांशु. — 2) *Nebel. — 3) N. pr. eines Flusses VP.² 2,149.

महिकांशु m. *der Mond* Naish. 5,99.

महिकेरु Adj. *hoch preisend, viel lobend.* Nach Sâj. = प्रौढकर्मन्.

महिक्षत्र Adj. *grosse Herrschaft innehabend.*

महित 1) Adj. s. u. 1. मह्. — 2) m. *a)* (sc. गण) *eine best. Klasse von Manen. — b)* N. pr. α) eines Devaputra. — β) *eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. v. l. अहिता. — 4) *n. Çiva's *Dreizack.*

1. महिता s. महित 3).

2. महिता f. *Grösse.*

3. महिता f. Nom. abstr. von 2. महिन्.

महित्व n. *Grösse, Fülle, Macht.*

महित्वन n. dass. Instr. ○ना auch Adv.

महिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

महिदास m. N. pr. eines Sohnes der Itarâ Ait. Âr. 245,5 v. u.

महिदासबुध m. N. pr. eines Scholiasten. Wohl fehlerhaft. Vgl. महीदासभट्ट.

1. महिन् Adj. = महत् *gross, gewaltig, umfänglich.* Superl. महित्तम.

2. महिन् Adj. *Feste feiernd, wo Feste gefeiert werden* Nalod.

महिन 1) Adj. (f. आ) = 1. महिन्. — 2) *n. *Herrschaft.*

महिनस m. *eine Form* Rudra's.

1. महिना f. zu महिन 1).

2. महिना Instr. = महिम्ना (von महिमन्).

*महिन्धक m. 1) *Ratze.* — 2) *Ichneumon.* — 3) *der Strick am Schulterjoch, an dem die Last befestigt wird.*

महिप m. N. pr. eines Mannes.

महिम 1) am Ende eines adj. Comp. Paṅkar. 4, 3,4 = महिमन् *Grösse.* Wohl fehlerhaft. — 2) f. आ (metrisch) *Grösse* u. s. w.

महिमघ Adj. *grosse Spenden — oder Schätze habend.*

महिमन् m. 1) *Grösse, Fülle, Majestät, Macht, Würde, Energie.* Instr. महिम्ना und महिना auch als Adv. *mächtig, gewaltig, gewaltsam.* — 2) *Grösse,*

so v. a. *ein mächtiges Wesen.* — 3) *die Zauberkraft sich beliebig gross zu machen.* — 4) महिम्नः स्तवः, -स्तुतिः und -स्तोत्रम् *das Lob der Majestät* (Çiva's), Titel eines Gedichts. महिम्नः स्तवराजप्रदीपः Burnell, T. — 5) Du. Bez. *zweier* Graha (*Becher voll*) *beim* Açvamedha TBr. 3,9,19,1. Âpast. Çr. 20,12. — 6) N. pr. eines Mannes.

महिमत् Adj. *viel, reichlich.*

महिमभट्ट m. N. pr. eines Autors.

महिमसुन्दर m. N. pr. eines Mannes.

महिमा f. s. महिम 2).

महिमातरंग m. Titel eines Werkes.

महिमावत् m. (sc. गण) *eine best. Gruppe von Manen.*

महिम्मार m. N. pr. eines Fürsten.

*महिर m. *die Sonne.*

*महिरकुल m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. मिहिरकुल.

महिरत्न Adj. *grosse Kostbarkeiten besitzend* ṚV. 1,141,10.

महिला f. 1) *Frau, Weib* Bhâm. V. 2,66. — 2) **ein betrunkenes Weib.* — 3) **ein best. wohlriechender Arzeneistoff* Râǵan. 6,113. = प्रियङ्गु Bhâvapr. 1,192. — 4) N. pr. eines Flusses Ind. St. 15,252.

*महिलाह्वया f. = महिला 3).

महिलारोप्य n. N. pr. einer Stadt im Süden. Vgl. मिहिला°.

महिवृध् Adj. etwa *hoch sich freuend.* Nach Sâj. = महतां धनानां वर्धयिता.

मंहिष्ठ Adj. *gewaltig* — oder *weit herrschend.*

मंहिष 1) Adj. (f. मंहिषी) *gewaltig.* सुपर्ण m. *die Sonne,* मृग m. *der Büffel.* — 2) m. *a) Büffel.* — *b) ein grosser Priester* (nach Mahîdh.). — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Asura, den Durgâ (oder Skanda) erschlägt. — γ) eines Sâdhja. — δ) eines Mannes. — ε) eines Gebirges in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,27. — 3) f. मंहिषी *a) Büffelkuh.* — *b)* Bez. *ausgezeichneter Frauen,* insbes. *der ersten Gemahlin eines Fürsten* (auch Pl. st. Sg.); auch *Gemahlin eines Fürsten* überh. und *Weibchen* (eines Vogels). समुद्रस्य Bez. der Jamunâ. — *c) *ein liederliches Weib* und *das Geld, welches man aus der Prostitution seines Weibes löst.* — *d) *eine best. Heilpflanze.*

महिषक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*महिषकन्द m. *ein best. Knollengewächs.*

महिषग Adj. *auf einem Büffel reitend* (Jama) Varâh. Bṛh. S. 58,57.

महिषघ्नी f. Bein. der Durgâ Hemâdri 1,674,6.7.

महिषचर Adj. *auf einem Büffel reitend* (Jama) Kâṇḍak. 20,7.

महिषत्व n. *der Zustand eines Büffels.*

*महिषध्वज m. Bein. Jama's.

महिषपाल und °क m. *Büffelhirt.*

*महिषमथनी f. Bein. der Durgâ.

महिषमर्दिनी f. 1) dass. — 2) *ein an sie gerichteter Spruch.*

महिषयमन m. Bein. Jama's Dhûrtan. 14.

*महिषवल्ली f. *eine best. Schlingpflanze.*

*महिषवाहन m. Bein. Jama's.

महिषशतक n. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*महिषाक्ष und *°क m. *eine Art Bdellium.*

महिषानना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

महिषार्दन m. Bein. Skanda's.

महिषासुरघातिन् 1) Adj. *der den* Asura Mahisha *erschlagen hat.* — 2) f. °नी Bein. der Durgâ.

*महिषासुरमज्जोत्थ m. *eine Art Räucherwerk* Gal.

महिषासुरमर्दिनी f. Bein. der Durgâ. °स्तोत्र n. Burnell, T.

*महिषासुरसंभव m. *eine Art Bdellium* Râǵan. 12,114.

महिषासुरसूदिनी f. Bein. der Durgâ.

महिषासुरापहा f. desgl. Hariv. 2,120,43.

महिषासुरार्दिनी f. desgl.

महिषि m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 4,214.

*महिषीकन्द m. = महिषकन्द Râǵan. 7,78.

*महिषीगोष्ठ n. *ein Stall für Büffelkühe* P. 5,2, 29, Vârtt. 3, Sch.

महिषीदानमन्त्र m. *ein best. Spruch* Burnell, T.

महिषीदानविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

महिषीप m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,126.

*महिषीपाल m. *Hüter von Büffelkühen.*

*महिषीप्रिया f. *eine Grasart* Râǵan. 8,150.

महिषीभाव m. *der Zustand einer Büffelkuh.*

महिषीशतक n. Titel eines Gedichts Burnell, T.

महिष्ठ Adj. *der grösste.*

महिष्मत् 1) *Adj. *reich an Büffeln.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °ती *ein best. lunarer Tag,* personificirt als eine Tochter des Aṅgiras.

मंहिष्ठिण Adj. *geräuschvoll.*

मंहिष्ठत्त Adj. etwa *ergötzend, erquickend.* Nach Sâj. = ग्रहोस.

1. मंही f. s. u. 2. मंह्.

2. मही Adv. mit करे *gross machen, erhöhen.*

महीकम्प m. *Erdbeben.*

महीक्षित् m. *Fürst, König.*

महीचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

महीचर und °चारिन् Adj. *auf der Erde wandelnd, — gehend.*

महीज 1) Adj. von Pferden wohl so v. a. *aus der Steppe stammend.* — 2) m. *a) Pflanze, Baum.* — *b)* Metron. *des Planeten Mars.* — 3) *n. *frischer Ingwer* Râǵan. 6,28.

महीजीवा f. *der Horizont* Golâdhj. 13,34.

महीतट N. pr. einer Oertlichkeit.

महीतपत्तन (!) N. pr. einer *Stadt.*

महीतल n. *Erdboden.*

महीदासभट्ट m. N. pr. eines Scholiasten.

महीदुर्ग Adj. *durch die Beschaffenheit des Bodens schwer zugänglich;* n. *ein solcher Ort* M. 7, 70. MBh. 12,86,5.

महीधर 1) Adj. *die Erde tragend.* — 2) m. *a) Berg.* — *b)* Bein. Vishṇu's VP. 5,5,21. — *c)* N. pr. α) eines Devaputra. — β) verschiedener Männer.

महीधरदत्त m. N. pr. eines Mannes.

महीध्र m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl sieben.* — 3) Bein. Vishṇu's (*Erhalter der Erde*).

महीध्रक m. N. pr. eines Fürsten. v. l. महान्धक.

महीन und महीनाथ m. *Fürst, König.*

महीन्द्र m. dass. महीन्द्रेन्द्र m. *ein* Indra *unter den Fürsten* 46,3.

महीप m. 1) *Fürst, König.* — 2) N. pr. eines Lexicographen.

महीपतन n. *das zur Erde Fallen, eine demüthige Verneigung bis zur Erde.*

महीपति m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n.

महीपाल m. 1) dass. — 2) N. pr. verschiedener Fürsten. Auch °देव.

महीपालपुत्र m. *Prinz.*

महीपुत्र m. 1) *Sohn der Erde.* — 2) *der Planet Mars.*

महीपृष्ठ n. *Erdboden* 166,4.

महीप्रकम्प m. *Erdbeben.*

महीप्ररोह m. *Baum.*

*महीप्राचीर m. n. und *महीप्रावर m. *das Meer.*

महीभृत् m. N. pr. eines Grammatikers.

महीभर्तृ m. *Fürst, König.*

महीभार m. *eine Last für die Erde.*

महीभुज् m. *Fürst, König.*

महीभृत् m. 1) *Berg.* — 2) *Fürst, König.*

महीमघवन् m. *Fürst, König* Naish. 8,1.

महीमण्डल n. *der Umkreis der Erde, die ganze Erde* Kâd. 259,8.

महीमय Adj. (f. ई) *irden.* नौ f. *die Erde als Schiff.*

महीमहिकांशु m. *ein Mond auf Erden, ein glänzender Fürst* Naish. 5,99.

महीमकेन्द्र m. *Fürst, König.*

महीमृग m. *eine irdische Gazelle* (Gegens. तारामृग).

महीय्, महीयँते (einmal महीयसे) 1) *fröhlich —, ausgelassen —, übermüthig —, selig sein.* — 2) *sich hoch erheben* (von einem Hause). — 3) *gedeihen.* — 4) *hoch in Ehren stehen bei* (Gen.). — 5) *hoch in Ehren halten* Bhaṭṭ.

महीयंस् Adj. *major, grösser, mächtiger* u. s. w.; *recht gross* u. s. w. कास m. *sehr lautes Lachen.* कुल n. *ein vornehmes Geschlecht* Bâlar. 78,21.

महीया 1) *Lustigkeit.* Nach dem Comm. zu TS. = पूजा. महीये Dat. ṚV. 1,113,6. — 2) Bez. *des Verses* TS. 3,2,5,4 Âpast. Çr. 13,22,5. Comm. zu 8,8,18.

महीयु Adj. *fröhlich, lustig.*

महीरजस् n. *Erdstaub, Sandkorn.*

महीरण m. N. pr. eines Sohnes des Dharma und eines der Viçve Devâs.

महीरत m. N. pr. eines Fürsten. ब्रह्मीनर v. l.

महीरन्ध्र n. *ein Loch in der Erde.*

महीरुह् m. (Nom. °रूट्) *Pflanze, Baum.*

महीरुह m. 1) dass. — 2) **Tectona grandis.* Richtig महीसह.

*महीलता f. *Regenwurm.*

*महीला f. *Weib.*

महीलुका f. *Kuh.*

महीवल्लभ m. *Fürst, König* Daçak. 13,7.

महीशासक m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Schiefner, Târan.

महीश्वर m. *Fürst, König.*

महीसंगम m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*महीसह m. *Tectona grandis* Râǵan. 9,130.

महीसुत m. Metron. *des Planeten Mars.*

महीसुर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.*

*महीसूनु m. Metron. *des Planeten Mars.*

महीस्वामिन् m. *Fürst, König* Paṅkad.

महे Dat. Infin. *zur Freude, zum Ergötzen* ṚV. 1,62,2 u. s. w.

महेच्छ Adj. *nach Grossem strebend* (Ragh. 18, 32), *ehrgeizig.* Nom. abstr. °ता f. *Ehrgeiz.*

महेत्थ N. pr. eines Landes.

महेनदि Voc. zu महिनदी (nicht zu belegen) *ein grosser Fluss* ṚV.

महेन्द्र 1) m. *a) der grosse* Indra. Auch übertragen auf Vishṇu und Çiva. — *b) ein best. Stern.* — *c) Oberhaupt.* — *d) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — *e)* N. pr. α) zweier Fürsten. — β) eines Gebirges. — 2) महेन्द्रा f. N. pr. eines Flusses. — 3) *f. महेन्द्री *eine best. Pflanze.*

*महेन्द्रकदली f. *eine Pisang-Art.*

महेन्द्रकेतु m. Indra's *Banner.*

महेन्द्रगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

महेन्द्रगुरु m. *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 4,21. Jogaj. 4,31.

महेन्द्रचाप m. *Regenbogen.*

महेन्द्रत्व n. *der Name —, die Würde des grossen* Indra.

महेन्द्रदेवी f. Indra's *Gattin* Javaneçvara bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,5.

महेन्द्रध्वज m. Indra's *Banner.*

*महेन्द्रनगरी f. Indra's *Stadt* Amarâvatî.

महेन्द्रपाल m. N. pr. eines Fürsten Vorrede zu Bâlar. 1,8.

महेन्द्रमन्त्रिन् m. *der Planet Jupiter.*

महेन्द्रमन्दिर n. Indra's *Palast* Vikr. 35,2.

महेन्द्रमहोत्सव m. *ein grosses Fest zu Ehren* Indra's.

महेन्द्रयागप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

महेन्द्रयायिन् Adj. *der dem grossen* Indra *opfert, ihn verehrt* Mân. Çr. 1,1,1.

महेन्द्रवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 8,277.

*महेन्द्रवारुणी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,61.

महेन्द्रशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

महेन्द्रसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

महेन्द्राणी f. *die grosse Gattin* Indra's, Çakî.

महेन्द्रादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

महेन्द्राद्रि m. N. pr. eines *Gebirges* Buâg. P. 10, 79,12.

*महेन्द्रिय Adj. *dem grossen* Indra *geweiht* u. s. w.

महेन्द्रीय Adj. dass.

महेभ्य m. *ein sehr reicher Mann, Kapitalist* Kampaka 242 u. s. w.

महेमते Voc. zu महिमति (nicht zu belegen) *grossgesinnt* ṚV.

*महेरणा und *महेरुणा f. *Boswellia thurifera.*

महेला und *महेलिका f. *Weib, Frau.*

महेवृध् Adj. v. l. zu महिवृध्.

महेश m. 1) *der grosse Herr, Gott.* — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. *a)* einer buddhistischen Gottheit. — *b)* verschiedener Männer.

महेशतीर्थ m. N. pr. eines Scholiasten des Râmâjaṇa.

महेशनेत्र n. Çiva's *Augen*, Bez. *der Zahl drei.*

*महेशबन्धु m. *Aegle Marmelos.*

महेशाख्य Adj. *ein grosser Herr heissend, vornehm* Lalit. 26.16. Saddh. P. 100,6. Ind. St. 10,315.

महेशान Bein. 1) m. Çiva's. — 2) f. ई der Pârvatî.

महेशितर् m. Bein. Çiva's.

महेश्वर 1) m. *a) ein grosser Herr, Oberherr, Haupt.* — *b) Gott.* — *c)* Bez. α) Çiva's. — β) Vishṇu's. — γ) Pl. der Welthüter Indra, Jama, Agni und Varuṇa. — *d)* N. pr. α) eines Devaputra. — β) verschiedener Männer. — 2) f. ई *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* Name der Dâkshâjaṇî in Mahâkâla. — *c) *eine Art Messing* Râǵan. 13,29. — *d) *Clitoria ternatea.*

*महेश्वरकाच्युता f. Bein. des Flusses Karatojâ.

महेश्वरतीर्थ m. N. pr. eines Scholiasten des Râmâjaṇa.

महेश्वरत्व n. Nom. abstr. zu महेश्वर 1) *a).*

महेश्वरदत्त m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 2,314.

महेश्वरदीक्षित m. N. pr. eines Gelehrten. °दीक्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

महेश्वरदीप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महेश्वरन्यायालंकार m. N. pr. eines Gelehrten.

महेश्वरभट्ट m. desgl. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

महेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

महेश्वरवैद्य m. N. pr. eines Lexicographen.

महेश्वरसिद्धान्त m. *das von* Çiva *geoffenbarte heilige Buch der* Pâçupata.

महेश्वरीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. महेषु m. *ein grosser Pfeil.*

2. *महेषु Adj. *mit einem grossen Pfeil bewaffnet.*

महेषुधि f. *ein grosser Köcher* MBh. 3,37,18. 167,21.

महेष्वास m. *ein grosser Bogenschütze.*

महैकोद्दिष्ट n. *eine best. Todtenfeier.*

महैतरेय n. Titel eines vedischen Textes.

*महैरण्ड m. *eine Ricinus-Art* Râǵan. 8,60.

*महैला f. *grosse Kardamomen.*

महैश्वर्य n. *grosse Macht.*

महोक्ष m. *ein grosser, ausgewachsener Stier* Râǵan. 19,26. Nom. abstr. महोक्षता f.

महोच्छ्राय Adj. *sehr hoch*, — *gross* R. 3,74,14.

महोच्छ्रायवत् Adj. dass. Paṅkat. 104,6.

*महोटिका und *महोटी f. *die Eierpflanze* Râǵan. 4,23. Bhâvapr. 1,198.

*महोत्का f. *Blitz.* Richtig wohl महोल्का.

महोत्तम etwa *Wohlgeruch.*

महोत्पल 1) n. *die Blüthe von Nelumbium speciosum.* — 2) f. आ Name der Dâkshâjaṇî in Kamalâksha.

*महोत्सङ्ग *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महोत्सव m. 1) *ein grosses Fest.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **der Liebesgott.*

महोत्सविन् Adj. *grosse Feste feiernd* Hemâdri 1,583,13.

महोत्साह् Adj. 1) *eine grosse Macht besitzend.* — 2) *einen festen Willen habend, von grosser Energie, — Ausdauer.*

महोदधि m. *Meer, Ocean* (es werden deren 4 angenommen). Neben समुद्र 81,2.

महोदधिज्ञ m. *Muschel.*

1. महोदय m. 1) *grosses Glück, grosser Segen.* — 2) **Oberherrschaft.* — 3) **die letzte Befreiung der Seele.*

2. महोदय 1) Adj. *a) grosses Glück verleihend, sehr segensreich.* — *b) sich überaus glücklich fühlend.* — 2) m. *a) *Herr, Besitzer.* — *b) *saure Milch mit Honig.* — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Berges. — 3) (*m. f. आ) n. Bein. der Stadt Kâñjakubǵa Bâlar. 306,6. — 4) f. आ *a) **Uraria lagopodioides* Râǵan. 4,105. — *b)* N. pr. α) einer mythischen Stadt auf dem Meru. — β) eines Saales in der Mondwelt.

महोदयस्वामिन् m. Name eines von einem Mahodaja errichteten Heiligthums.

1. महोदर n. *Wasserbauch, Bauchwassersucht* Ind. St. 14,375.

2. महोदर 1) Adj. (f. ई) *dickbäuchig* Karaka 1,27 (S. 196 ed. Calc.). — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Dânava. — *c)* eines Râkshasa. — *d)* verschiedener Männer. — 3) f. ई *a) **Asparagus racemosus* Bhâvapr. 1,212. — *b)* N. pr. einer Tochter Maja's VP.² 2,72.

महोदरमुख m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

महोदरेश्वर n. Name eines Liñga.

महोदर्य m. N. pr. eines Mannes MBh. 13,166, 52. v. l. महोदर.

महोद्यम Adj. 1) *sich stark anstrengend, arbeitsam, fleissig.* — 2) *beflissen, eifrig mit Etwas beschäftigt;* die Ergänzung ein Infin. oder ein Nom. act. im Dat.

महोधस् Adj. *ein grosses Euter habend,* so v. a. *reich an Wolken, — Wasser* (Parǵanja).

महोन्नत 1) Adj. *überaus hoch.* — 2) *m. *die Weinpalme.*

महोन्नति f. *hohe Stellung, hoher Rang.*

*महोन्मद् m. *ein best. Fisch.*

महोन्मान Adj. *umfänglich* oder *gewichtig.*

महोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका f. Titel eines *Commentars* dazu.

महोपनिषद् n. *eine grosse Geheimlehre.*

महोपमा f. N. pr. eines Flusses. v. l. महापगा.

महोपाध्याय m. *ein grosser Lehrer.*

*महोपासक m. s. u. महापासक.

महोरग m. 1) *eine grosse Schlange, ein grosser Schlangendämon.* *Bei den Ǵaina bilden sie eine Klasse der Vjantara. — 2) *n. *die Wurzel der Tabernaemontana coronaria.*

महोरगलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

महोरस्क Adj. *weitbrüstig.*

महोर्मिन् Adj. *stark wogend* MBh. 3,20,17.

महोल्का f. 1) *ein grosser Feuerbrand.* — 2) *ein grosser Meteor.*

महोविशीय n. प्रजापतेः °ये Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महोष्ठ Adj. *starklippig* (Çiva).

महौघ 1) Adj. (f. आ) *eine starke Strömung habend* Kathâs. 65,20. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Tvashṭar.

महौजस् 1) Adj. *voller Lebenskraft, überaus kräftig, — mächtig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* Pl. eines Geschlechts oder einer Völkerschaft.

*महौजस 1) n. Vishṇu's *Discus.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze,* = तेजस्विनी Dhanv. 1,103.

*महौजस्क Adj. = महौजस् 1).

*महौदनी f. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,120.

महौद्वाहि m. N. pr. eines vedischen Lehrers.

महौषध n. 1) *ein überaus wirksames Heilmittel.* — 2) Bez. *bestimmter wirksamer Heilmittel.* Nach den Lexicographen *getrockneter Ingwer, Allium ascalonicum, langer Pfeffer, Aconitum ferox, Yamswurzel,* = भूम्याकुल्य und वत्सनाभ Râǵan. 4,173. 5,62. 6,225.

महौषधि und °षी f. 1) *eine überaus wirksame Heilpflanze* Suçr. 2,171,15. 19. Leuchtet Ragh. 9, 70. — 2) °धि *a) *Dûrvâ Gras.* — *b) *Mimosa pudica.* — *c)* N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,2. — 3) *f. °धी *Hingtscha repens, Aconitum ferox, getrockneter Ingwer,* = कटुका, ब्राह्मी und श्वेतकण्टकारी Râǵan. 4,34. 6,33. 136. 7,86. 8,109.

मह्या s. मह्वा.

मह्वा f. *ein best. Ausruf* (मह्या Gobh. 3,2,23); Pl. Bez. *der Mahânâmnî-Verse* Tâṇḍja-Br. 13, 4,1. मह्या Ârsh. Br. 2,26.

महाद्खान m. N. pr. = محمّد خان.

मह्मन् m. *Grösse* AV. 10,2,6.12.

मह्य 1) Adj. *hoch in Ehren stehend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,165. — 3) मह्या s. u. मह्वा.

मह्यम् Dat. zu अहम् *ich.*

मह्यत्तर m. Pl. N. pr. eines Volkes. समत्तर und ब्रह्मोत्तर v. l.

मह्यण m. N. pr. eines Fürsten.

मह्यणस्वामिन् m. Name eines von Mahlaṇa errichteten Heiligthums.

मह्याणपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

1. मा Adv. Conj. *nicht* (in prohibitiven Sätzen), *dass nicht, ach wenn doch nicht, damit nicht.* 1) mit Conj. Imperf., insbes. Aor.; ausnahmsweise auch mit Aor. Indic. (mit Augment, namentlich im Epos). Auch मा मा; in der Bed. *damit nicht* auch यथा मा und मा-यथा. Bemerkenswerth ist der Gebrauch des Wortes im Satze मा भूद्गतः (*sollte er nicht in diesem Augenblick gekommen sein?*) und in Verbindung mit कथम् (*wie sollte nicht sein?* u. s. w.). मा न mit Aor. Conj. so v. a. Imperativ ohne Negation 109,4. 5. 14 (Bhaṭṭ.). — 2) mit Imperat. मैवं मैवम्-भव 105,29. गच्छ वा मा वा so v. a. *gleichviel, ob du gehst oder nicht;* ähnlich भवतु मा वास्तु, सन्तु मा सन्तु वा, देहि मा देहि वा, निर्यातु मा यतु वा. मा कथं नु भवतु *wie sollte nicht sein?* Bâlar. 30,10. — 3) mit Potent. — 4) mit Prec. nur einmal. — 5) mit Fut. in der Bed. *damit nicht.* — 6) mit dem Praes. von अर्ह् metrisch, aber auch ungenau für न. — 7) mit einem Partic. praes. मा जीवन् *der verdient nicht zu leben* Çiç. — 8) mit einem Partic. praet. गतः स मा। वक्तः किंचिदुकीवा so v. a. *er wird doch nicht beim Weggange Etwas von dir erhalten haben?* — 9) mit einem Partic. fut. pass. Bhâg. P. — 10) elliptisch ohne Verbum *nicht so!* Auch मैवं मैवम् (333,29), मा मा, मा तावत्, मा ते विचारणा (sc. भूत्), मा शब्दः (v. l. शब्दम्) *keinen Lärm gemacht;* मा नाम रक्षिणः *wenn es nur nicht die Wächter sind!* — 11) मा (मा उ) *und nicht* (prohibitiv). — 12) मा स्म mit Conj., insbes. Aor. (ausnahmsweise auch mit Augment), und Imper. (58,1) *nicht* (prohibitiv) und *damit nicht* (Aor.). स्म मा-मा (मा Çat. Br.) स्म 29,23.

2. मा enklitischer Acc. zu अहम् *ich.*

3. मा माति, मिमीते (auch Act. मिमीहि u. s. w.), *मायते; मीयते Pass. 1) *messen, abmessen, ausmessen.* — 2) *durchmessen* (eine Bahn). — 3) *abmessen,* so v. a. *durch Grenzen abstecken, begrenzen.* — 4) *abmessen gegen, vergleichen mit* (Instr.). — 5) माति *dem Maasse entsprechen,* so v. a. *gross —, lang genug sein für* (Gen.). — 6) माति *dem Maasse entsprechen,* so v. a. *Raum finden —, hin-*

eingehen in (Loc.). — 7) माति mit न *ausser sich sein vor* (Instr.) Vikramâṅkaḱ. 2,79. — 8) *zumessen, zutheilen, gewähren.* — 9) *Jmd* (Acc.) *verhelfen zu* (Dat.). — 10) *zurichten, zubereiten; bilden, verfertigen; bauen, machen.* — 11) *entfalten, offenbaren, zeigen.* — 12) *sich entfalten, sich bilden.* — 13) *folgern, schliessen.* — 14) *= याज्ञाकर्मन्. — 15) मित *a) so und soviel* (Acc.) *messend, aus so und so viel bestehend.* — *b)* im Maasse, an Zahl u. s. w. *gleichkommend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) abgemessen,* so v. a. *begrenzt durch* (Instr.). — *d) abgemessen,* so v. a. *mässig, kärglich, wenig, kurz, klein.* — *e) ermessen, erkannt, erforscht.* — Caus. मापयति 1) *messen lassen, messen, abmessen, ausmessen.* — 2) *bauen lassen, bauen, herrichten* Âpast. 2,25,2. Mân. Gṛhj. 2,11. — Desid. मित्सति (s. u. निस्), *°ते. — *Intens. मेमीयते. — Mit अनु 1) *im Maasse nachstehen, nicht gleichkommen an* (Acc.) *mit* (Dat.). — 2) *abmessen;* Pass. *gemessen —, bestimmt werden* Ârjabh. 3, 1. — 3) *sich von Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *eine Vorstellung machen, sich Etwas* (auch Gen. Bhâg. P.) *denken, — als* oder *wie* (Acc. mit इव oder यथा; MBh. 12, 31,8 ist वपुः zu मेघस्य zu ergänzen). अनुमित *wovon man sich eine Vorstellung gebildet hat, was man sich gedacht hat.* — 4) *aus Etwas* (Abl. oder Instr.) *schliessen auf* (Acc.), *erschliessen, folgern, schliessen, dass ist* (mit doppeltem Acc.). Praes. nur in den reduplicirten Formen (अनुमिमीहि Comm. zu Gaim. 1,3,2) und अनुमिनोति (s. u. 1. मि mit अनु). अनुमित *geschlossen, gefolgert.* — Caus. *bewirken, dass man auf Etwas* (Acc.) *schliesst, — dass man Etwas folgert, beweisen* Kâd. 148,19. — Mit अप *abmessen* AV. 18,2,40. 19,57,6 (Conj.). — Mit अभि *darauf messen* Âpast. Çr. 12,9,3. — Mit अव *abmessen.* — Mit उद्, उन्मित *messend, das Maass von* (im Comp. vorangehend) *habend.* — Mit उप 1) Act. Med. *zutheilen, verleihen.* — 2) Med. *vergleichen mit* (Instr.) 249,29. उपमित *verglichen, gleichgesetzt, gleich* (250,30). — 3) Pass. *zu Passe kommen, von Nutzen sein.* — Mit नि 1) *anbilden.* — 2) निमित *a) dem Maasse nach bestimmt, gemessen;* vgl. चतुर्निमित und द्विर्निमित. — *b) veranlasst durch* (Instr.). — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit निस् 1) *ausmessen* AV. 18,2, 42. — 2) *herausbilden, herstellen, machen aus* (Abl. oder Instr.), *verfertigen, bauen, schaffen, bilden* überh. — 3) *verfassen.* — 4) Reden *bilden,* so v. a. *führen.* — 5) *hervorbringen, bewirken.* — 6) *an den Tag legen, zeigen.* — 7) निर्मित *a) hergestellt, gemacht, verfertigt, erbaut, geschaffen, gebildet* überh., — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), — *aus* (Abl., Instr. [122,28. 137,5. 152,19] oder im Comp. vorangehend). — *b) bewirkt.* — *c) begangen, gefeiert.* — *d) festgesetzt, bestimmt, eingeführt, eingesetzt.* — *e) abgesondert, für sich stehend.* — Caus. *verfertigen —, bauen —, schaffen —, bilden lassen.* — Desid. निर्मित्सति *zu bauen —, zu verfertigen beabsichtigen* Naish. 2,36. — Mit अभिनिस् 1) *hervorbringen,* insbes. *durch Wunderkraft schaffen* Lalit. 80,11. 111, 1. Kâraṇḍ. 32,17. 43,15. 45,11. 46,21. Präsens °मिमीते; vgl. 1. मि mit अभिनिस्. °निर्मित *gebaut, geschaffen* (Lalit. 230,15), *gebildet.* — 2) *verfassen.* — Mit परिनिस्, °निर्मित 1) *verfertigt, gebildet, geschaffen.* Als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,50. — 2) *abgegrenzt, abgesteckt.* — 3) *festgesetzt, bestimmt.* — Mit विनिस् 1) *verfertigen, bauen, schaffen, bilden, — aus* (Abl. oder Instr.). — 2) °निर्मित *a) verfertigt, geschaffen, gebildet, — aus* (Abl. [Hemâdri 1,533,17] oder im Comp. vorangehend), *angelegt* (Garten). — *b) bestimmt, festgesetzt, — als* (Nomin.). — *c) begangen, gefeiert.* — Mit प्रविनिस्, °निर्मित *verfertigt aus* (im Comp. vorangehend) Ind. St. 14,385. — Mit संनिस्, संनिर्मित *zusammengesetzt aus* (Abl.). — Mit परि 1) *ringsum messen, durchmessen, erfüllen, umfassen mit* (Instr. Naish. 2,35). — 2) *bemessen, ermessen.* — 3) परिमित *a) bemessen, umschrieben, begrenzt, dem Maasse* oder *der Zahl nach genau bestimmt.* — *b) beschränkt,* so v. a. *wenig.* — Mit प्र 1) *messen, abmessen, abschätzen* AV. 18,2,39. Sûçr. 2,151,21. प्रमित *a) gemessen;* am Ende eines Comp. *so und so viel messend, so und so gross* u. s. w. मास° so v. a. *einmal im Monat vorkommend.* — *b) abgemessen,* so v. a. *mässig, gering, wenig.* — 2) *bilden, schaffen, zurechtmachen.* — 3) *sich eine richtige Vorstellung bilden über* (Acc.). प्रमिति *worüber man sich eine r. V. gebildet hat.* — Mit प्रति 1) *nachbilden, nachahmen.* — 2) प्रतिमित *wieder gespiegelt, sich abspiegelnd.* — Mit वि 1) *ausmessen* Çulbas. 3,69. — 2) *durchzählen, zählen.* — 3) *durchmessen, durchlaufen.* — 4) *anordnen, fertigmachen, festsetzen.* — Mit अभिवि Pass. *bei sich vorausgesetzt werden* Çaṁk. zu Kâṭh. Up. S. 223 und zu Bâdar. 1,2,32. — Mit सम् 1) *messen, abmessen.* — 2) *nach dem Maasse* eines Andern (Instr.) *machen, gleichmachen* (an Grösse, Zahl u. s. w.), *nachbilden.* — 3) *vergleichen mit* (Instr.). — 4) *zumessen, zutheilen.* — 5) अवांसि etwa *den Lauf —, die Fahrt richten.* — 6) संमाति und Pass. संमीयते *Platz finden —, hineingehen in* (Loc.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,34. — 7) संमित *a) abgemessen; genau so viel messend, gerade so gross, — viel.* — *b) gleichgemacht, gleichkommend, gleich lang, — breit, — hoch, — weit, entsprechend, angemessen; aussehend wie, geltend für;* die Ergänzung im Instr. (ausnahmsweise Gen.) oder im Comp. vorangehend. — *c)* vielleicht *symmetrisch.* — *d) versehen mit, bestehend aus* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) bestimmt zu* (im Comp. vorangehend). — 8) संमितम् Adv. *durchgängig, stets* Kâraṇḍ. 13,5. fgg. 64,20. Richtig समितम्.

4. मी f. 1) *Maass.* — 2) *ein best. Metrum.* — Vgl. 2. म 2).

5. मा (मी), मिमाति, °मिमीयात्, *मिमीते, *मीमिति, मीमयति (zu belegen nur मीमयत्), अमीमेत्; *blöken, brüllen* (namentlich von Kühen und Kälbern). — Intens. Partic. मेम्यत् (मेमिअत्) *blökend* (vom Bock). — Mit अनु *blöken zu, — nach* (Acc.). — Mit आ *anblöken.* — Mit *परिणि und *प्रणि, °मिमीते.

6. मा, मयते *tauschen.* Simplex nicht zu belegen. — *Desid. मित्सते. — Mit अप 1) *durch Tausch vergüten, heimgeben.* Nur अपमित्य. — 2) *abwechseln. अपमित्य याचते oder याचित्वापमयते *er bettelt abwechselnd* P. 3,4,19, Sch. — *Desid. अपमित्सते. — Mit नि *vertauschen gegen* (Instr.). — Mit *परिणि und *प्रणि, °मयते. — Mit विनि in °मय. — Mit वि Pl. etwa *sich gegenseitig abwechseln* ṚV. 10,40,10. v. l. AV.

7. मा in einigen Formen von 1. मि und 1. मी.

8. मा *Monat* im Loc. मासि TS. 7,5,2,2.

मांश्वतु 1) Adj. etwa *falb.* — 2) Pl. *मांश्वत्स् unter den Namen für *Pferd.*

1. मांश्वत्व Adj. *gelblich.*

2. मांश्वत्व Adj. wohl dass.

मांस् n. *Fleisch.* Zu belegen nur am Anf. einiger Composita.

मांस 1) n. Sg. und Pl. *Fleisch,* auch das der Fische, Krebse und des Obstes. — 2) m. *a) eine best. Mischlingskaste;* nach Nîlak. *Fleischverkäufer.* — *b) *Wurm.* — *c) *Zeit.* — 3) f. मांसी *a) Nardostachys Jatamansi.* — *b) *= कक्कोली. — *c) *= मांसच्छदा.

मांसकच्छप m. *fleischiger Abscess am Gaumen.*

मांसकन्दी f. *Fleischknoten, knotige Anschwellung.*

*मांसकाम Adj. *gern Fleisch essend.*

*मांसकारिन् n. *Blut.*

*मांसकील m. *Geschwulst, Knoten, Polyp* Med. d. 19. *Warze* Vjutp.

*मांसकीलक m. *Geschwulst, Knoten, Polyp* H. an. 3,325.

मांसक्षय m. *die Behausung des Fleisches, der Körper* MBh. 13,32,29.

मांसखण्ड n. *ein Stück Fleisch* 181,13.

मांसचक्षुस् n. *ein fleischliches Auge* Vâgrakkh. 38,12. fgg.

मांसचर्मन् m. *Fleischbrühe* Gobh. 4,1,6.

*मांसच्छदा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 12,155.

मांसच्छेद m. *eine best. Mischlingskaste;* f. ई.

मांसच्छेदिन् m. dass.

मांसज 1) Adj. *am Fleische sich bildend* (Auswuchs) Suçr. 1,260,9. — 2) *n. *Fett.*

मांसतस् Adv. *an der Fleischseite* (eines Felles; Gegensatz लोमतस्) Mân. Çr. 1,5,1.

मांसतान m. *Polyp in der Kehle.*

*मांसतेजस् n. *Fett.*

मांसत्व n. *das Fleischsein, die etymologische Bedeutung von Fleisch.*

*मांसदलन m. *Amoora Rohitaka.*

*मांसदाविन् m. *Rumex vesicarius* Râgân. 6,130.

मांसधावन n. *Wasser, in welchem Fleisch gewaschen worden ist,* Suçr. 1,84,17. 259,13. 2,193,9.

मांसधौत Adj. *mit Fleisch —, d. i. mit der Hand gereinigt* Âpast. Çr. 6,12,3.

*मांसनिर्यास m. *das Haar am Körper.*

मांसन्वँत् Adj. *fleischig.* Vgl. मांसँवत्.

मांसप 1) Adj. *an Fleisch saugend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

*मांसपचन n. = मांस्पचन.

मांसपाक m. *eine best. Krankheit des männlichen Gliedes, bei der dasselbe zerstört wird.*

मांसपिण्ड m. n. *Fleischklumpen, Geschwulst* Suçr. 1,87,12. 288,2. Spr. 4777.

*मांसपित्त n. *Knochen.*

*मांसपुष्पिका f. *eine best. Pflanze,* = धमरमारी Râgân. 10,126.

मांसपेशी f. 1) *ein Stück Fleisch* Gobh. 4,2,12. — 2) Bez. *des Fötus vom 8ten bis zum 14ten Tage.* — 3) *Muskel.*

मांसप्ररोह m. *Fleischauswuchs* Suçr. 1,87,14. 258,7. Vgl. मांसजाः प्ररोहाः 260,9.

*मांसफल 1) m. *Cucurbita Citrullus* Râgân. 7,167. — 2) f. आ *Solanum Melongena.*

मांसबुद्बुदवत् Adj. *mit fleischigen Erhöhungen versehen* Suçr. 1,87,18.

मांसभक्त 1) Adj. *Fleisch essend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

मांसभिक्षा f. *Bitte um Fleisch.*

मांसभूत Adj. 1) *Fleisch seiend, eine Lockspeise bildend* 78,6. — 2) *mit Fleisch verbunden.* °भूतोदन *Reisbrei mit Fleisch* R. 2,52,83.

मांसभेत्तर् Nom. ag. *der Jmd eine Wunde in's Fleisch schlägt.*

मांसमय Adj. (f. ई) *aus Fleisch bestehend.* पेशी f. so v. a. *ein Stück Fleisch.*

*मांसमाषा f. *Glycine debilis* Râgân. 3,18.

मांसयोनि m. *ein Wesen mit Fleisch und Blut.*

मांसरस m. 1) *Fleischbrühe.* — 2) *Blut* Gal.

मांसरुचि Adj. *Fleisch mögend* 144,25.

*मांसरुहा, *°रोहा, *°रोहिका, *°रोहिणी und *°रोही f. *eine best. wohlriechende Pflanze* Râgân. 12,154. fg. Bhâvapr. 1,207.

मांसल 1) Adj. *a) fleischig. — b) massig* (Ind. St. 14,387), *kräftig, stark* (Ton u. s. w.) Bâlar. 192,7. — 2) *m. *Phaseolus radiatus* Râgân. 16,43.

मांसलता f. *Runzel.*

*मांसलफला f. *Solanum Melongena* Râgân. 7,191.

मांसँवत् Adj. *mit Fleisch versehen.* Vgl. मांसन्वँत्.

मांसवर्षिन् Adj. *Fleisch (Heuschrecken?) regnend* MBh. 6,2,30.

मांसविक्रय m. *Fleischverkauf.*

मांसविक्रयिन् und °विक्रेतर् m. *Fleischverkäufer.*

मांसविवेक m. Titel eines Werkes, Burnell, T.

*मांसशील Adj. *an Fleischnahrung gewöhnt.*

मांसशुक्रल Adj. *Fleisch und Samen erzeugend* Karaka 1,27.

मांसशोणितपङ्किन् Adj. *mit Fleisch und Blut besudelt* (Fluss) MBh. 3,52,32.

मांससंघात m. *Fleischanschwellung.*

1.*मांससार m. 1) *Fett* Râgân. 18,68. — 2) *Blut* Gal.

2. मांससार Adj. *bei dem* (unter den sieben Bestandtheilen des Körpers) *das Fleisch vorwaltet.*

*मांससेक्ह m. *Fett* Râgân. 18,68.

*मांसस्कासा f. *Haut.*

मांसाङ्कुर m. *Fleischauswuchs* Suçr. 1,288,2. 307,1.

मांसाद, मांसाद und मांसादिन् Adj. *Fleisch essend, — fressend.*

मांसानशन n. *das Sichenthalten von Fleischnahrung* Çâṅkh. Çr. 3,13,47.

मांसार्गल *ein zum Munde heraushängendes Stück Fleisch* MBh. 2,44,30.

मांसार्बुद m. *eine best. Krankheit des männlichen Gliedes.*

मांसाशन n. *der Genuss von Fleisch, Fleischspeise.*

मांसाशा f. *ein Verlangen nach Fleisch* Çat. Br. 11,7,1,2. Âpast. Çr. 7,28,8.

मांसाशिन् Adj. *Fleisch geniessend, von Fl. sich nährend.* Nom. abstr. °शित्व n.

मांसाष्टका f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Mâgha.

मांसिक 1) *Adj. = मांसाय प्रभवति und मांसं नियुक्तं दीयते ऽस्मै. — 2) m. *Fleischer, Fleischverkäufer* Text zu Lot. de la b. l. 168.

*मांसिका und *मांसिनी (Râgân. 12,98) f. *Nardostachys Jatamansi.*

मांसीय्, मांसीयँति *Fleisch zu essen verlangen* Âpast. Çr. 7,28,8.

मांसेपट् (stark °पाट्) m. *ein best. Thier.*

*मांसेष्टा f. *Fledermaus* Râgân. 19,92.

मांसोदन m. = मांसौदन Mân. Gṛhj. 2,9, v. l.

मांसोन्नति f. *Erhebung des Fleisches, Anschwellung.*

मांसोपजीविन् m. *Fleischhändler.*

मांसौदन m. *gekochter Reis mit Fleisch.* मांसौदनपिण्ड Mân. Gṛhj. 2,9.

*मांसौदनिक Adj. (f. ई) von मांसौदन.

मांस्पँचन Adj. (f. ई) *zum Kochen des Fleisches dienend.*

*मांस्पाक m. = मांसपाक.

मांस्पृष्ट Adj. Çat. Br. 14,7,2,11 nach dem Comm. = मामनुप्राप्तः oder मया लब्धः. Man könnte अमांस्पृष्ट vermuthen; dieses würde bedeuten: *nicht vom Fleische berührt,* d. i. *von keinem Wesen mit Fleisch und Blut betreten;* vgl. मांसधौत.

माकन्द 1) m. *der Mangobaum.* — 2) f. ई *a) *Myrobalanenbaum, Myrobalane. — b) *eine andere Pflanze* Râgân. 7,42. — c) *gelber Sandel. — d)* N. pr. einer Stadt.

माकन्दक 1) *Adj. von माकन्द 2) *d).* — 2) f. °न्दिका N. pr. einer Stadt, = माकन्द 2) *d).*

माकन्दिक m. *Metron. von मकन्दिका und N. pr. eines Mannes.

माकर 1) Adj. (f. ई) *zum Meerthier* Makara *in Beziehung stehend.* व्यूह m. *eine best. Art der Truppenaufstellung;* आकर m. *Fundgrube von M., so v. a. das Meer;* सप्तमी f. = मकरसप्तमी *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

माकरन्द Adj. *von Blumensaft herrührend.*

*माकलि m. 1) *der Mond.* — 2) N. pr. von Indra's Wagenlenker; vgl. मातलि.

*माकष्टेय m. Patron. von मकष्टु.

माकाराध्यान n. *eine best. Vertiefung des Geistes.*

*माकिम् Indecl.

माकिम् Adv. 1) *ne.* — 2) *ne quis.*

माकी f. Du. nach Sâj. Bez. von *Himmel und Erde.*

मौकीन Adj. (f. आ) *mein.*

मौकीम् Adv. *ne.*

माकुलि m. *eine Schlangenart.*

माकोट N. pr. einer Oertlichkeit.

मात्तव्य m. Patron. von मनु gaṇa गर्गादि in der Kâç. N. pr. eines Lehrers Âit. Âr. 305,6.

*मात्तव्यायणी f. zu मात्तव्य gaṇa लोकितादि in der Kâç.

मात्तिक 1) Adj. *a) von der Biene kommend.* — *b)* in Verbindung mit धातु = 2) *b).* — 2) n. *a) Bienenhonig.* — *b) Schwefelkies* Râgan. 13,3. 82.

*मात्तिकज n. *Wachs* Râgan. 13,76.

*मात्तिकधातु m. *Schwefelkies* Râgan. 13,83.

*मात्तिकफल m. *eine Art Cocosnussbaum* Râgan. 11,83.

मात्तिकस्वामिन् m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*मात्तिकाशर्करा (!) f. *Zucker in Stücken* Râgan. 14,104.

*मात्तिकाश्रय n. *Wachs.* Richtig मक्षि°.

मात्तीक 1) m. f. (आ) *Spinne* Brahmop. S. 241. — 2) n. *a) Honig* Râgan. 14,110. — *b)* * *Schwefelkies* Râgan. 13,82.

मात्तीकधातु m. *Schwefelkies.*

*मात्तीकशर्करा f. = मात्तिकाशर्करा.

मात्र (wohl n.) *ein auf ein gemeinsam dargebrachtes Opfer sich stützendes Verhältniss* Hariv. 2,65,9. v. l. मैत्र.

*मागध्य Adj. von मगधिन्. n. N. pr. einer Stadt oder Oertlichkeit Gaṇar. 4,275.

मागध 1) Adj. (f. ई) *zu den* Magadha *in Beziehung stehend, von dorther stammend, dort befindlich, — gebräuchlich* u. s. w., *magadhisch.* — 2) m. *a) ein Fürst der* Magadha. — *b) eine best. Mischlingskaste, der Sohn einer* Kshatrijâ *und eines* Vaiçja, *Lobsänger eines Fürsten* Gaut. — *c)* Pl. Bez. *der Kriegerkaste in* Çâkadvîpa. — *d)* * *weisser Kümmel.* — *e)* N. pr. α) Pl. eines Volkes, = मगध. — β) einer Dynastie VP.^{2} 4,184. — γ) eines der 7 Weisen unter dem 14ten Manu. — δ) eines Sohnes des Jadu. — 3) f. आ *a) eine Prinzessin der* Magadha. — *b)* * *langer Pfeffer.* — 4) f. ई *a) die Sprache der* Magadha. — *b) eine Prinzessin der* Magadha 123,30. — *c) die Tochter einer* Kshatrijâ *und eines* Vaiçja, *Lobsängerin eines Fürsten* Kâd. 2, 20, 3. — *d)* * *Jasminum auriculatum.* — *e) eine Art Gewürz.* Nach den Lexicographen *langer Pfeffer, weisser Kümmel, Anis, Dill* und *eine Art Kardamomen.* — *f)* * *Zucker.* — *g) ein best. Metrum.* — *h)* N. pr. eines Flusses.

V. Theil.

मागधक 1) Adj. *magadhisch* Kâraṇd. 48,8. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes, = मगध. — 3) f. °धिका Sg. und Pl. *langer Pfeffer.*

मागधदेशीय Adj. *aus dem Lande der* Magadha *stammend.*

मागधपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मागधिक m. *ein Fürst der* Magadha.

माघ 1) Adj. (f. ई) *zum Mondhaus* Maghâ *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) ein best. Monat, dessen Vollmond im Mondhaus* Maghâ *steht* (beginnt mit dem Wintersolstitium). — *b)* N. pr. des Verfassers von Çiçupâlavadha und eines Kaufmanns (Ind. St. 14,123). — 3) f. माघी *a) der Vollmondstag im Monat* Mâgha. — *b)* * *Hingtscha repens.*

माघकाव्य n. Mâgha's *Kunstgedicht,* = शिशुपालवध.

माघचैतन्य m. N. pr. eines Autors.

माघपाक्षिक Adj. (f. ई) *zu einer der zwei Hälften des Monats* Mâgha *gehörig.*

माघपुराण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

माघमा f. *Krebsweibchen.*

माघमासिक Adj. (f. ई) *zum Monat* Mâgha *gehörig* MBh. 14,85,4.

माघमाहात्म्य n. und °संग्रह m. Titel zweier Abschnitte im Padmapurâṇa Burnell, T.

माघवत 1) Adj. Indra *gehörig.* — 2) *f. ई *Osten.*

माघवतचाप m. n. *Regenbogen.*

माघवन Adj. (f. ई) Indra *gehörig.* ककुभ् f. *Osten* Râgan. 21,82.

माघव्याख्या f. (Mallinâtha's) *Commentar zum* Çiçupâlavadha Opp. Cat. 1.

*माघष्टेय m. Patron. von मघष्टु gaṇa शुभ्रादि in der Kâç.

माघस्नानविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

माघीपक्ष m. *die dunkele Hälfte im Monat* Mâgha Kâtj. Çr. 15,1,6.

माघोन 1) n. *Freigebigkeit.* — 2) *f. माघोनी *Osten.*

*माघ्य n. *die Blüthe von Jasminum grandiflorum* oder *pubescens.*

माङ् Bez. der prohibitiven Partikel 1. मा 244, 7. 10.

*माङ्, माङ्गति (काङ्क्षायाम्).

*माङ्क्ष्य m. Patron. von मङ्कु; *f. माङ्क्ष्यायणी. Richtig मात्तव्य und मात्तव्यायणी.

माङ्गल n. Pl. Bez. *bestimmter Verse in einem den* Açvin *geweihten liturgischen Abschnitte.*

माङ्गलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

माङ्गलिक 1) Adj. (f. ई) *a) dem es um den guten Erfolg einer Sache zu thun ist.* — *b) Glück verheissend,* — *wünschend* (Worte) Bhâm. V. 2,55. — 2) (wohl n.) *ein Glück verheissender Gegenstand, Amulet* u. s. w. Vet. (U.) 31,36.

माङ्गलिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

माङ्गलिक्य (wohl n.) = माङ्गलिक 2) Bâlar. 310,16.

माङ्गल्य 1) Adj. *Glück bringend,* — *verheissend.* — 2) *m. *Aegle Marmelos.* — 3) n. *a) ein Glück verheissender Gegenstand, Amulet* u. s. w. — *b) Segensspruch.* — *c) eine Glück verheissende* —, *festliche Ceremonie.* — *d)* Du. Bez. *zweier bestimmter Verse* Mân. Gṛhj. 1,11.

माङ्गल्यनामन् Adj. *einen Glück verheissenden Namen habend* Maitr. S. 4,4,6. v. l. मङ्ग°.

माङ्गल्यमृदङ्ग m. *eine bei festlichen Gelegenheiten geschlagene Trommel.*

*माङ्गल्यार्का f. *Ficus heterophylla.* Vgl. मङ्ग°.

*माङ्गुष्य m. Patron. von मङ्गुष.

*माच m. *Weg.*

*माचल m. 1) *Dieb, Räuber.* — 2) * = ग्राक् oder ग्रक्. — 3) *Krankheit.* — Vgl. *कारि° und *गञ्ज°.

माचाकीय m. N. pr. eines Grammatikers TS. Prât. 10,22.

माचाल in *पर्णमाचाल.

*माचिका f. 1) *Fliege.* — 2) *Hibiscus cannabinus* Râgan. 4,79. Bhâvapr. 1,174. — Vgl. काक°.

माचिरम् Adv. *schnell, alsbald* in befehlenden Sätzen nach einem Imper. oder einem Aor. ohne Augment; fast immer am Ende eines Çloka. Metrisch auch ungenau für नचिरम्.

माची f. in काक° und *घाङ्क्ष°.

*माचीपत्र n. *ein best. heilkräftiges Kraut.* Vgl. मक्षिपत्र (Râgan. 10,175).

*माञ्जल m. *der blaue Holzhäher.*

माञ्जलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

माञ्जव m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,180.

माञ्जिक m. N. pr. eines Mannes.

*माञ्जिरक m. Patron. von मञ्जिरक.

माञ्जिष्ठ (Gaut. Âpast.), °क und °ष्ठिक Adj. *mit Krapp gefärbt, krapproth.*

माञ्जिष्ठी Adv. mit कर् *krapproth färben* Bâlar. 58,9.

*माञ्जीरक m. Patron. von मञ्जीरक.

*माटाघ्रक m. *ein best. Baum.*

माटियारि und माटीयारि N. pr. einer Stadt.

*माठ m. *Weg.*

माठर 1) m. *a)* N. pr. α) verschiedener Männer,

auch eines alten Lehrers (Kauç. 138. Vaitân.) und eines Schülers des Paraçurâma's (Bâlar. 32,6). — β) eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes. — γ) Pl. eines Volkes MBh. 8,73,19. v. l. रामठ. — *b*) *Bein. Vjâsa's. — *c*) **ein Brahmane* Gal. — 2) f. ई N. pr. eines Frauenzimmers in कौश्यपी-बालाक्यामाठरीपुत्र.

*माठरक Adj. von माठर.

*माठरायण m. Patron. von माठर.

*माठर्य m. Patron. von मठर.

माठव्य m. N. pr. eines Brahmanen.

*माठी f. *Harnisch, Rüstung* Berl. Mon. 1879, S. 811.

*माठ्य m. = माठ *Weg.*

*माड्, माडति, °ते (मार्ने).

*माड m. 1) *Maass, Quantität.* — 2) *Caryota urens* Râgân. 9,95.

माडव m. *eine best. Mischlingskaste.*

*माडाद्रुम m. *ein best. Baum*, = माड 2).

*माडार्य Adj. von मडार.

*माडि m. *Palast.*

*माड्डुक und *माड्डुकिक m. *Trommelschläger.*

*माढि f. 1) *Blattader.* — 2) *Verehrung.* — 3) *Niedergeschlagenheit, Traurigkeit.* — 4) *ein best. Zahn.* — 5) *the hem or border of a garment.* — 6) N. pr. einer Gegend.

*माढी f. = दृत्तसिरा.

*माण m. *eine best. Pflanze*, = माणक.

माणक 1) *m. *Arum indicum.* — 2) n. *die Knolle von Arum indicum* — Mat. med. 252. 308. Von unbestimmbarer Bed. Mârk. P. 34,98.

माणकीव्रत n. *eine best. Begehung.*

माणव m. 1) *Junge, Bube, Bursch;* insbes. *ein Brahmanenknabe.* अनूचो माणवो ज्ञेय: Kâtj. Karm. 27,11. Vgl. दण्ड°. — 2) **ein Perlenschmuck von 16 Schnüren.* — 3) **einer der 9 Schätze bei den Gaina.*

माणवक 1) m. *a*) = माणव 1). माधव्य° *der Brahmanenjunge* (verächtlich von einem Erwachsenen) Mâdhavja. — *b*) *ein Perlenschmuck von* 16 (*20, *48) *Schnüren* Paṅkad. — 2) f. °विका *ein junges Mädchen, Dirne* Ind. St. 13,416. 420. — 3) n. *ein best. Metrum.*

माणवकक्रीड n., °क्रीडनक n., °क्रीडा f. und °क्रीडितक n. *ein best. Metrum.*

*माणवीन Adj. *für Knaben geeignet.*

*माणव्य n. *eine Menge —, eine Gesellschaft von Knaben.*

माणक्कल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

माणिक 1) m. *Juwelenhändler* Kampaka 2. — 2) f. आ *ein best. Gewicht.*

माणिकाम्बा oder °काम्बू f. N. pr. eines Frauenzimmers.

माणिक्य 1) n. *Rubin* Râgân. 13,6. 146. — 2) *f. आ *eine kleine Hauseidechse.* — 3) m. N. pr. eines Mannes.

माणिक्यचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

माणिक्यचन्द्रक m. und माणिक्यपुञ्ज m. N. pr. Ind. St. 14,159.

माणिक्यमय Adj. *aus Rubinen gemacht, — bestehend.*

माणिक्यमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

माणिक्यमिश्र, माणिक्यमुकुट (Ind. St. 14,159), माणिक्यमुख (ebend.), माणिक्यरत्न (ebend.), माणिक्यराय, माणिक्यसूरि und माणिक्यादित्य m. (Ind. St. 14,159) N. pr. verschiedener Männer.

माणिक्याद्रि m. N. pr. eines *Berges* Bâlar. 15,4.

माणिक्यान्तक m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,159.

माणिचर m. *eine best. Gottheit.*

माणिचार m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha, = माणिभद्र und मणिभद्र.

माणिपार m. Patron.

*माणिपाल Adj. = मणिपाल्या धर्म्यम्.

*माणिपालिक m. Metron. von मणिपाली.

*माणिबन्ध n. = माणिमन्थ.

माणिभद्र m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha, = मणिभद्र Sâmav. Br. 3,3,3.

माणिमन्थ n. *eine Art Steinsalz* Bhâvapr. 1,180. 3,101.

*माणिव्रप्य n. N. pr. eines Dorfes Mahâbh. 4,72, *b*,7. Davon *Adj. °क.

माणिवर m. = माणिचर.

माणिष्ट m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *seine Nachkommen.*

माणेड m. N. pr. eines Mannes.

माणेडकर्णि m. Patron. N. pr. eines Muni.

माणेडप Adj. *zu einem Tempel gehörig.*

*माणेडरिक Adj. von मणेडर.

माणेडलिक Adj. *eine Provinz beherrschend;* m. *Kreisfürst, Gaugraf.*

माणेडव 1) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 2) f. ई (f. zu माणेडव्य) *a*) Name der Dâkshâjaṇi in Mâṇḍavja. — *b*) N. pr. einer Tochter Kuçadhvaga's.

माणेडव्य 1) m. *a*) Patron. N. pr. eines Lehrers. Pl. *seine Nachkommen.* — *b*) Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 2) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit.

माणेडव्यपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

माणेडव्यश्रुति f. Titel eines heiligen Textes.

माणेडव्यायन 1) m. Patron. von माणेडव्य. — 2) *f. ई f. zu माणेडव्य 1) *a*).

माणेडव्येश्वर n. Name eines Liṅga.

माणेडव्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

माणेडूक 1) Adj. (f. ई) *von den* Maṇḍûka 2) *herrührend.* शिक्षा f. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.* — 3) f. माणेडूकी N. pr. einer Frau. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

माणेडूकायन 1) m. Pl. *eine best. Schule.* — 2) f. माणेडूकायनी N. pr. einer Frau. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

माणेडूकायनि m. N. pr. eines Lehrers.

*माणेडूकि m. Patron. von माणेडूक.

माणेडूकेय m. Patron. N. pr. eines Lehrers Ait. Âr. 305,4. Âçv. Gṛhj. 3,4,4. Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. Pl. *seine Nachkommen.*

माणेडूकेयीय Adj. *zu* Maṇḍûkeja *in Beziehung stehend* Ait. Âr. 370,10.

माणेडूक्यश्रुति, माणेडूक्युपनिषद् (Bühler, Rep. No. 27; माणेडूकी wohl Adj.) und माणेडूक्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका f. u. °षड्भाष्य n. Opp. Cat. 1.

1. मात् wohl Partic. von मा = मन् RV. 5,45,6. Vgl. देवमात und निर्मात (Nachtr. 4).

2.*मात am Ende einiger adj. Compp. = मातर् *Mutter.*

3. मात m. Metron. von मति; f. मातृ.

मातङ्ग 1) m. *a*) *Elephant.* — *b*) am Ende eines Comp. so v. a. *der Beste in seiner Art.* मातङ्ग° Bâlar. 201,8. — *c*) * *Ficus religiosa.* — *d*) *der 24ste astronomische Joga.* — *e*) *ein* Kaṇḍâla (Kâd. 2,128,2. °कुमारी f. 1,8,21. Nom. abstr. °त्व n. 10,20), *ein Mann niedrigsten Standes, eine Art* Kirâta. — *f*) N. pr. α) *eines Schlangendämons. — β) *eines* Pratjekabuddha. — γ) eines Autors und verschiedener anderer Männer. — 2) f. ई *a*) *die Urmutter der Elephanten.* — *b*) f. zu 1) *e*). Als solche *eine Form der* Durgâ. — *c*) *N. pr. der Gattin Vasishṭha's.

मातङ्गक m. N. pr. eines Kaṇḍâla-Häuptlings Kâd. 33,1.

मातङ्गज Adj. *vom Elephanten kommend.*

मातङ्गदिवाकर m. N. pr. eines Dichters.

मातङ्गनक्र m. *ein elephantengrosses Krokodil* Ragh. 13,11.

*मातङ्गमकर m. *ein best. grosses Seeungeheuer* Râgân. 19,72.

मातङ्गलीला f., °प्रकाशिका f. und °व्याख्या f Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मातङ्गोकर्णाटककथा f., °ङ्गीक्रम m., °ङ्गीदण्डक (Burnell, T.) und °ङ्गीरहस्य n. Titel von Werken.

*मातय्, मातयति künstliches Denomin. von मातर् *Mutter.*

1. मातर् f. 1) *Mutter*, auch *Mutterthier.* Du. *Vater und Mutter.* — 2) *die Erde*; Du. *Himmel und Erde.* — 3) *Kuh* 40,18. Auch लोकस्य माता. — 4) Pl. *die Gewässer.* — 5) Du. und Pl. *die Hölzer, aus denen das Feuer gerieben wird.* Einmal mit einem Adj. m. verbunden. — 6) Bein. *a*) der Lakshmî. — *b*) der Durgâ und der Dâkshâjaṇî an einem bestimmten Orte. — 7) Pl. *die göttlichen Mütter* als *personificirte Energien verschiedener Götter.* Es werden deren 7, 8, 9 und 16 (darunter 10 लोकमातर: oder °मातृका: Hemâdri 1,140,21. fgg.) mit Namen aufgeführt. Sie stehen in nächster Beziehung zu Çiva. Auch die 13 Gattinnen Kaçjapa's führen den Namen लोकानां मातर:. Skanda, dem ursprünglich nur 7 Mütter beigelegt werden, hat deren später eine zahllose Menge. — 8) Pl. *die acht menschlichen Mütter* oder *weiblichen Ahnen* sind: *Mutter, Grossmutter* und *Ahne; Grossmutter* —, *Ahne* — *und Urahne der Mutter; des Vaters und der Mutter Schwester.* — 9) auf den Namen *Mutter* haben auch *andere nahestehende weibliche Verwandte und ehrwürdige* (auch jüngere) *Personen* Anspruch Bâlar. 102, 11. Kâd. 2,116,15. Die Sarajû redet die Gaṅgâ so an Prasannar. 85,13. In vertraulicher Sprache wird auch *eine nicht verwandte ältere Frau* oft *Mutter* genannt (114,17). — 10) **Koloquinthengurke* Râǵan. 3,57. — 11) **Salvinia cucullata* Râǵan. 3,55. — 12) **Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,99. — 13) **Sphaeranthus indicus* (?) Râǵan. 5,20. — 14) **der Luftraum.* — 15) *= विभूति. — 16) *= रेवती.

2. मातर् Nom. ag. 1) *Messer, metitor, der da durchmisst* (mit Acc.) ṚV. 8,41,4. — 2) *der Inhaber einer richtigen Vorstellung.* — 3) *eine best. Mischlingskaste.* Vielleicht ist st. मातरम् (!) माडवम् zu lesen. — 4) N. pr. eines Autors (?).

*मातरपितरौ Nomin. Du. m. *Vater und Mutter, die Eltern.* Zu belegen मातरा पितरा.

*मातरिपुरुष m. *ein Mann der Mutter gegenüber, ein feiger Prahler.*

मातरिश्वरी Adj. f. nach Sâj. = मातरि भवन्ती ṚV. 10,120,9.

मातरिश्व m. N. pr. eines Ṛshi, = मातरिश्वन् 5) *a*).

*मातरिश्वक Adj. *das Wort* मातरिश्वन् *enthaltend.*

मातरिश्वन् m. 1) N. pr. eines göttlichen Wesens, welches als Bote des Vivasvant den vorher verborgenen Agni zu den Bhṛgu vom Himmel herabbringt. — 2) Geheimname des Agni selbst. — 3) *Wind.* — 4) Bein. Çiva's. — 5) N. pr. *a*) eines Ṛshi. — *b*) eines Sohnes des Garuḍa.

मातरिश्वरी Adj. f. nicht sicher stehende Lesart für मातरिश्वरी AV. 5,2,9.

मातलि m. N. pr. von Indra's Wagenlenker.

मातलिसारथि m. Bein. Indra's.

मातली m. (Nomin. ebenso) N. pr. eines göttlichen Wesens in der Umgebung Jama's und der Väter. Nach Sâj. ist मातली Nomin. von मातलिन् (Accent!) und dieses Adj. von मातलि. — *मातली f. fehlerhaft für माताली.

मातलीय Adj. *Mâtali betreffend.*

मातल्युपाख्यान n. Titel eines Werkes.

मातवचस m. Patron. von मतवचस्.

मातवै Dat. Infin. zu 5. मा *blöken* ṚV. 1,164,28.

माता f. = 1. मातर् *Mutter* in विश्व° *Allmutter.*

माताडुहितर् f. Du. *Mutter und Tochter* 135,25.

मातापितर् m. Du. *Vater und Mutter, die Eltern* Gaut. Âpast. Pl. मातापितर: TS. 1,3,10,1. 6, 3,11,3. Am Anfange eines Comp. मातापितृ Chr. 199,11.

मातापितृघातक m. Pl. *Vater- und Muttermörder* Kâraṇḍ. 94,23.

मातापितृसंज्ञिन् Adj. *als Vater und Mutter betrachtend* Lalit. 348,14.

मातापुत्र m. Du. *Mutter und Sohn.*

1. मातामह 1) m. *der mütterliche Grossvater.* Du. *die Grosseltern mütterlicherseits*; Pl. *der Vater, Grossvater* und *die Ahnen der Mutter.* — 2) f. ई *die mütterliche Grossmutter.*

2. मातामह Adj. (f. ई) *zum Vater der Mutter in Beziehung stehend, ihm gehörig* u. s. w.

मातामहीय Adj. dass.

मातालव m. (Padap. मान्थालव) wohl *der fliegende Fuchs* Maitr. S. 3,14,19. Vgl. मान्थाल, मान्धाल und मन्थावल.

*मातालो f. 1) *der Mutter Freundin.* — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

*माति f. 1) *Maass.* — 2) *richtige Erkenntniss.*

मातु m. = वाग्वर्णसमुदाय S. S. S. 118. 119.

मातुर am Ende einiger gesteigerter Adjectiva von मातर् *Mutter*; z. B. द्वै° = द्विमातर् *zwei Mütter habend.*

मातुर्भ्रात्र् (so die Hdschrr.) m. *Mutterbruder* Maitr. S. 1,6,12 (106,4).

मातुल 1) m. *a*) *Mutterbruder* Gaut. Âpast. So nennen in der Fabel die Mäuse die Katze, der Schakal den Esel und dieser den Schakal. — *b*) **das Sonnenjahr.* — *c*) **Stechapfel (der Baum).* — *d*) **eine Art Getraide.* — *e*) **eine Schlangenart.* — 2) *f. आ *die Frau des Mutterbruders.* — 3) *f. ई *a*) dass. — *b*) *Hanf.*

1. मातुलक m. 1) *Mutterbruder* (zärtlicher als मातुल). In der Fabel wird der Kranich der *Mutterbruder* des Krebses genannt. — 2) **Stechapfel.*

2. *मातुलक Adj. *vom Mutterbruder kommend* u. s. w.

मातुलङ्ग m. *Citronenbaum*; n. *Citrone.*

*मातुलपुत्रक m. 1) *ein Söhnchen des Mutterbruders.* — 2) *Stechapfel (die Frucht).*

मातुलाङ्ग n. *Citrone* Hemâdri 2,*a*,123,20.

*मातुलात्मज m. *der Sohn des Mutterbruders* Gal.

मातुलानी f. 1) *die Frau des Mutterbruders.* — 2) **Hanf* oder *Crotolaria juncea.* — 2) **eine Erbsenart.* — 4) **Fennich.*

*मातुलाहि m. *eine Schlangenart.*

*मातुलि m. angeblich = मातलि.

मातुलिङ्ग (*m.) f. (ई Hem. Par. 2,35) *Citronenbaum*; n. *Citrone* Hariv. 2,89,61. Hemâdri 1,237, 15. 266,16.

मातुलुङ्ग 1) m. *Citronenbaum*; n. *Citrone.* — 2) f. (*आ) ई *eine besondere Species des Citronenbaumes.*

*मातुलुङ्गक 1) m. *Citronenbaum.* — 2) f. °ङ्गिका *der wilde Citronenbaum* Râǵan. 11,155.

मातुलेय 1) m. *ein Sohn des Mutterbruders.* — 2) f. ई *eine Tochter des Mutterbruders.*

मातुल्य (wohl n.) *das Haus des Mutterbruders.*

*मातुःष्वसर् und *°स्वसर् f. *Mutterschwester.*

मातृक 1) Adj. *von der Mutter kommend, mütterlich.* — 2) m. *Mutterbruder.* — 3) f. आ *a*) *Mutter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *eine göttliche Mutter*; vgl. 1. मातर् 7). — *c*) **Amme.* — *d*) *Grossmutter.* — *e*) Bez. *von acht Gefässen auf beiden Seiten des Nackens* (wohl nach den *8 göttlichen Müttern* so genannt). — *f*) Bez. *der in Diagramme* u. s. w. *geschriebenen Buchstaben, denen eine magische Kraft beigelegt wird*; als Coll. auch *die Gesammtheit solcher Buchstaben, das in solcher Weise angeordnete Alphabet, Alphabet* überh. Bhar. Nâṭyaç. 18,4. Hemâdri 1,827,12. Pl. Lalit. 145,6. — *g*) *ein in der Erde steckender Holzpflock, der* Indra's *Bannerstock stützt.* — *h*) *= कारण. — *i*) bei den Buddhisten Bez. des Abhidharmapiṭaka. — *k*) N. pr. der Gattin Arjaman's. — 4) n. *die Natur der Mutter.*

*मातृकच्छिद्र (!) m. Bein. Paraçurâma's.

*मातृकल्पिक Adj.

मातृकानिघण्ट (Verz. d. B. H. No. 911) und °निघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मातृकाप्रवण Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

मातृकाभेदतन्त्र n. Titel eines Werkes.

मातृकामय Adj. (f. ई) *aus mystischen Buchstaben bestehend* Hemâdri 1,826,21.

मातृकामह m. in प्र°.

मातृकार्णव m. Titel eines Tantra.

मातृकार्थचिन्तन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मातृकाहृदय n. Titel eines Tantra.

मातृकृत Adj. *gegen die Mutter* —, oder *von der Mutter gethan.*

*मातृकेशट m. *Mutterbruder.*

मातृगण m. *die Schaar der göttlichen Mütter.*

मातृगन्धिनी f. so v. a. *Rabenmutter.*

मातृगर्भ m. *Mutterleib.*

मातृगामिन् Adj. *der mit seiner Mutter Unzucht treibt.*

मातृगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

मातृगृह n. *ein Tempel der göttlichen Mütter* Kâd. 2,104,4.

मातृग्रह m. Pl. Bez. *bestimmter Krankheitsdämone* Agni-P. 31,31.

मातृग्राम m. *das weibliche Geschlecht, die Weiber* Lalit. 69,8.9. 161,10. °द्वेष m. Pl. *die Schwächen des weiblichen Geschlechts* 27,18. 29,1.

*मातृघात, °घातक (R. 2,78,22) und °घातिन् m. *Muttermörder.*

*मातृघातुक m. Bein. Indra's.

मातृघ्न m. *Muttermörder.*

मातृचक्र n. 1) *ein mystischer Kreis mit den göttlichen Müttern.* — 2) *der Kreis* —, *die Schaar der göttlichen Mütter.*

मातृचक्रप्रमथन m. Bein. Vishṇu's.

मातृचेट m. N. pr. eines Mannes.

मातृज्ञ Adj. *die Mutter anerkennend,* — *achtend* Lalit. 26,17.

मातृतमा Adj. f. *mütterlichst* (von Gewässern).

मातृतस् Adv. *von Seiten der Mutter.* Auch स्व°.

मातृता f. *das Verhältniss einer Mutter.*

मातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मातृदत्त N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ eines Frauenzimmers.

मातृदत्तीय n. Titel eines Werkes.

मातृदेव Adj. *die Mutter als Gottheit verehrend* Taitt. Up. 1,11,2.

मातृनन्दन m. Bein. Skanda's.

*मातृनन्दिन् m. *eine* Karaṅga-*Art* Râgân. 9,70.

मातृनामन् n. Bez. *einer Klasse von Sprüchen im* AV. (Vaitân.); m. Name des angeblichen *Verfassers* und der angeblichen *Gottheit* derselben.

मातृपालित m. N. pr. eines Dânava.

मातृपूजन n. und °पूजा f. *Verehrung der göttlichen Mütter.*

मातृबन्धु 1) m. *ein Verwandter mütterlicherseits* Gaut. 4,5. — 2) f. °बन्धू *nur den Namen einer Mutter führend, Rabenmutter.* — 3) n. *mütterliche Blutsverwandtschaft.*

मातृबान्धव m. *ein Verwandter mütterlicherseits.*

मातृभेदतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*मातृभोगीण Adj.

मातृमण्डल n. 1) *die Schaar der göttlichen Mütter* Kâd. 140,13. Paṅkad. °विद् m. *ein Priester derselben.* — 2) *eine best. Sterngruppe.*

मातृमत् Adj. *von einer Mutter begleitet, eine Mutter habend.*

*मातृमातर् f. Bein. der Pârvatî.

*मातृमुख Adj. *dumm, einfältig.*

मातृमृष्ट Adj. (f. आ) *von der Mutter geputzt.*

मातृमोदक Titel von Uvaṭa's Commentar zu VS. Prât.

मातृयज्ञ m. und °याग m. (Çâṅkh. Gṛhj. 4,4. Ind. St. 15,118. 158. Hemâdri 1,140,18) *ein Opfer an die Mütter.*

मातृवंश m. *die Familie der Mutter* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. Ind. St. 13,412.

मातृवंश्य Adj. *zur Familie der Mutter gehörig* Spr. 4076.

मातृवत् Adv. = मातरमिव und मातरीव.

मातृवत्सल m. Bein. Skanda's.

मातृवध m. *Muttermord.*

मातृवर्तिन् m. N. pr. eines Jägers.

*मातृवाहिनी f. *Fledermaus* Râgân. 19,92.

*मातृशासित Adj. *dumm, einfältig.*

मातृश्राद्ध n. *eine den mütterlichen Ahnen geltende Todtenspende* Verz. d. Oxf. H. 382, *a*, No. 450.

मातृषसर् f. *Mutterschwester.*

मातृषसेय 1) m. *der Mutterschwester Sohn.* — 2) f. ई *der Mutterschwester Tochter* MBh. 3,224,5.

*मातृषस्रीय m. = मातृषसेय 1).

मातृसिंकी f. *Justicia Gendarussa.*

मातृस्वसर् und मातृस्वसेया fehlerhaft für °षसर् und °षसेयी.

मातृहन् m. *Muttermörder* AV. Paipp. 9,4,3.

*मात्पुत्र m. Pl. *die Schüler meines Sohnes.*

मात्र्या f. Metron. von मति Maitr. S. 2,7,19 (104,12).

मात्र 1) m. *ein Brahmane auf der niedrigsten Stufe, der sich nur auf seine Geburt zu berufen vermag,* Hemâdri 1,26,3. 8. — 2) f. मात्रा *a) Maass, Maassstab.* भूयस्या मात्रया *in starkem Maasse.* — *b) Ausdehnung, Umfang.* — *c) Quantum, Menge.* — *d) Zeitmaass, Dauer, Lebensmaass.* — *e) Zahlenmaass, Zahlenverhältnlss.* — *f) Maasseinheit, Maassfuss.* — *g) das Grundmaass der Zeit, Moment* (in populärem Gebrauch, nicht mathematisch bestimmt). = निमेष VP. 6,3,6. — *h) metrische Einheit, die Zeitdauer eines kurzen Vocals.* — *i) Zeitmaass in der Musik* (deren drei). — *k)* am Ende eines Comp. *das volle Maass, nur soviel als das vorangehende Wort besagt.* Nur einmal, sonst in dieser Bed. मात्र n. — *l) das richtige Maass,* — *Verhältniss, Ordnung.* — *m) ein kleiner Theil, Partikel, Kleinigkeit, ein Weniges.* Instr. *in kleinen Partien, in kleinem Maasse, mässig;* *Loc. *ein wenig* Gaṇar. 1,6. राजेति कियती मात्रा so v. a. *mit einem Fürsten fertig zu werden, ist eine Kleinigkeit für* (Gen.). का मात्रा समुद्रस्य *mit dem Meere ist leicht fertig zu werden.* — *n) Element, Grundstoff* (deren fünf). — *o) Materie, die sinnliche Welt.* — *p) Habe, Gut, Besitz, Geld.* Pl. Vasishṭha 20,45. — *q) Hausgeräthe.* — *r) Spiegel* Vishṇus. 65,14. — *s) Ohrenschmuck, Schmuck* überh. Kâd. 18,3. — 3) n. मात्र *a) Element, Grundstoff.* Nur Bhâg. P. — *b)* am Ende eines Comp. α) *Maass im Raume: Höhe, Tiefe, Breite, Länge, Entfernung, Grösse.* — β) *Quantum, Menge.* — γ) *Dauer.* — δ) nach einem Zahlwort pleonastisch. शतमात्र = शत. — ε) *Alles was das vorangehende Wort besagt, Etwas im weitesten Sinne des Wortes.* राज्ञ° *Alles was* राजन् *heisst,* कृष्ट° *gepflügt, gleichviel ob gut oder schlecht.* — ζ) *nur soviel als das vorangehende Wort besagt.* Wiederzugeben durch *Nichts als, nur, bloss.* ज्ञातमात्रे *beim blossen Erfahren,* so v. a. *für die blosse Nachweisung;* भुक्तमात्रे *wenn man nichts Anderes als gegessen hat,* so v. a. *unmittelbar nach dem Essen.* Zum Ueberfluss tritt noch एक an मात्र. — 4) am Ende eines adj. Comp. (f. आ u. ई) *a) so und so lang,* — *hoch,* — *breit,* — *dick,* — *tief,* — *weit,* — *gross,* — *viel.* Nach einem Zahlwort pleonastisch. — *b) nur soviel als* —, *nicht mehr als* — *besitzend,* — *betragend,* — *ausmachend, nur aus* — *bestehend.* — *c) der Nichts als* — *ist, ein einfacher* —; *mit* — *abgethan,* so v. a. *unmittelbar auf* — *folgend.* Nach einem Partic. praes. pass. durch *kaum, eben, nur* wiederzugeben. — *d) aus so und so vielen*

metrischen Einheiten bestehend. — *e) so und so viele Momente während* Gaut. 1,49. — *f)* — *als Habe besitzend.*

मात्रक 1) n. am Ende eines Comp. = मात्र 3) *b)* α) ε) und ζ). — 2) f. °त्रिका *a)* = मात्र 2) *h).* — *b) Model, Muster* Bâlar. 217,14. — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. °त्रिका) = मात्र 4) *a) b) c)* (भरत° m. *ein einfacher Schauspieler* Prasannar. 2, 16) und *d).*

°मात्रता f. Nom. abstr. zu मात्र 3) *b)* ζ) LA. 86,16.

मात्रत्रय Adj. *dreifach, in dreifacher Zahl vorhanden* Mârk. P. 23,35. 37.

°मात्रत्व n. Nom. abstr. zu मात्र 3) *b)* ζ) 274,5. 6. 281,18.

मात्राच्युतक (wohl n.) vielleicht *Ergänzung einer ausgefallenen metrischen Einheit* (ein best. Spiel) Kâd. 7,21 (8,4).

मात्राछन्दस् n. *ein nur nach der Zahl der Moren gemessenes Metrum.*

मात्राप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मात्राभस्त्रा f. *Geldbeutel.*

मात्रावत् Adj. *ein gegebenes Maass haltend,* — *habend; das richtige Maass habend* Kâraka 8,6.

मात्रावस्ति m. *ein best. öliges Klystier* Kâraka 8,4.

मात्रावृत्त n. = मात्राछन्दस्.

*मात्राशित n. *mässiges Essen.*

मात्राशितीय Adj. *über mässiges Essen handelnd.*

मात्राशिन् Adj. *mässig essend.*

मात्रासमक n. *ein best. Metrum.*

मात्रासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14, 105. 107.

मात्रिक 1) am Ende eines Comp. भृगमात्रिकाः (wohl मृग° zu lesen) *alle Arten von Antilopen.* — 2) Adj. *eine* Mora *enthaltend.*

*मात्री Adv. mit कर् *zur Mutter machen.*

मात्रीय् 1) °यति *Jmd* (Acc.) *für seine Mutter halten, als Mutter behandeln.* Vgl. P. 3,1,10. — 2) *°यति, °यते *sich eine Mutter wünschen.*

*मात्सर Adj. = मत्सर 1) *c) d).*

मात्सरिक Adj. *Neid —, Missgunst verrathend.*

मात्सर्य n. 1) *Neid, Missgunst.* — 2) *Unwille, Unzufriedenheit.*

*मात्सिक m. *Fischer* Pat. zu P. 1,1,68, Vârtt. 8.

मात्स्य 1) Adj. *vom Fisch herrührend, ihm eigen, ihn betreffend.* — 2) m. N. pr. eines opferkundigen Ṛshi.

मात्स्यक Adj. = मात्स्य 1).

मात्स्यगन्ध m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*मात्स्यिक m. *Fischer.*

मात्स्येय m. Pl. *das Volk der* Matsja.

माथ m. 1) *das Aufreiben, Zunichtemachen.* — 2) * *Weg.*

माथक m. *Vernichter* Bâlar. 100,7.

माथव m. Patron. = माधव Sâj.

माथाय n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*माथितिक Adj. *mit* मथित *handelnd.*

माथुर 1) Adj. (f. ई) *a) aus* Mathurâ *kommend, dort geboren, zu* M. *in Beziehung stehend.* — *b) zu* Mathura *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.* — 2) m. *a) ein Bewohner von* Mathurâ 234,11. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Kitragupta. — β) des Inhabers eines Spielhauses. — 3) f. ई Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1, 8166. fgg.

माथुरक m. *ein Bewohner von* Mathurâ.

माथुरदेश्य Adj. (f. आ) *aus der Gegend von* Mathurâ *stammend.*

*माद् m. 1) *Freude.* — 2) *Trunkenheit, Berauschtheit, Betäubung.* — 3) *Kampf* Sâj. zu ṚV. 3,35,4. — Vgl. गन्धमाद् und सधमाद्.

माद्क 1) Adj. *berauschend, betäubend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *eine Hühnerart.*

*माद्य Adj. von मद्दिन्.

माद्न 1) Adj. *a) ergötzend.* — *b) berauschend.* — 2) *m. *a) der Liebesgott.* — *b) Vanguiera spinosa.* — *c) Stechapfel.* — 3) *f. मादनी Name zweier *Pflanzen,* = माकन्दी (Râgân. 7,42) und विजया (dieses ist मादिनी). — 4) n. *a) *das Berauschen.* — *b) *Gewürznelken.* — *c) *eine best. mythische Waffe.*

मादनीय 1) Adj. *berauschend.* — 2) n. *ein berauschendes Getränk* MBh. 7,64,10.

*मादयितर् Nom. ag. *Erfreuer* u. s. w. f. °त्री Sâj. zu ṚV. 9,1,1.

मादयित्नु und मादयिष्णु Adj. *berauschend.*

मादानक (मादनक?) n. *eine Art Holz* Kauç. 12.

मादानन्द m. N. pr.

मादापन m. Patron. von मद्. Auch Pl.

*मादिन् 1) Adj. in गन्धमादिनी. — 2) f. °नी *Hanf* Bhâvapr. 1,180.

माडुक m. ein Mannsname Pâṇ. Gaṇ.

माडुघ Adj. *zu der* Madugha *genannten Pflanze in Beziehung stehend.*

माडुर्णा f. N. pr. eines Dorfes.

माडुष n. und Nom. abstr. °त्व n. ein zu etymologischen Zwecken gebildetes Wort Ait. Br. 3,33,6.

मादृश् und मादृश (f. ई) Adj. *mir ähnlich, Einer von meines Gleichen.*

माध्य n. fehlerhaft für मान्य.

माद्र 1) *m. *ein Fürst der* Madra Mahâbh. 4,82, *a.* — 2) f. ई *a) *eine best. Pflanze,* = अतिविषा Râgân. 6,137. — *b) eine Prinzessin der* Madra, Bez. *der* Gattinnen Pâṇḍu's, Sahadeva's, Kroshṭu's und Kṛshṇa's.

माद्रक 1) m. *ein Fürst der* Madra. — 2) f. °द्रिका *eine Frau vom Volke der* Madra. v. l. मद्रिका.

*माद्रकूलक Adj. von मद्रकूल.

*माद्रनगर Adj. von मद्रनगर.

*माद्रबाह्नेय m. Metron.

माद्रवती f. *eine Prinzessin der* Madra. °सुत m. Metron. Sahadeva's und Nakula's.

माद्रिनन्दन (metrisch) m. Metron. Sahadeva's und Nakula's. Pl. ungenau für Du.

*माद्रीपति m. Bein. Pâṇḍu's.

*माद्रुकस्थलक Adj. von मद्रुकस्थली.

माद्रेय m. 1) Metron. Sahadeva's und Nakula's. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

माधव 1) Adj. (f. ई; *आ in der Verbindung तनू und in der Bed. von मधव्या) *a) zum Frühling in Beziehung stehend, vernalis, vernus.* — *b) den Nachkommen* Madhu's —, *den* Jâdava *eigen.* लक्ष्मी f. *das Glück der* Jâdava. — *c)* Kṛshṇa *darstellend* (Bild) Hemâdri 1,606,8. 9. — 2) m. *a) der zweite Frühlingsmonat.* — *b) Frühling.* — *c) *Bassia latifolia* Râgân. 11,92. — *d) *Phaseolus Mungo* Râgân. 16,38. — *e) ein Sohn* oder *Nachkomme* Madhu's, *ein Mann aus* Jadu's *Geschlecht.* Sg. Patron. Kṛshṇa's (Vishṇu's) und Paraçurâma's (als einer Incarnation Vishṇu's). Auch auf Çiva übertragen. Pl. Bez. der Jâdava's oder Vṛshṇi's. — *f)* N. pr. α) eines Sohnes des 3ten Manu. — β) eines der 7 Weisen unter Manu Bhautja. — γ) eines andern alten Weisen und verschiedener anderer Männer. — 3) f. माधवी *a) die Erde.* Auch mit dem Beiw. देवी. — *b) *Honigzucker* Râgân. 14,104. — *c) *ein berauschendes Getränk.* — *d) Gaertnera racemosa.* — *e) *eine Art Panicum.* — *f) *Basilienkraut.* — *g) *Anethum Sowa* Râgân. 4,10. — *h) *Kupplerin.* — *i) *Gedeihen des Hausviehes.* — *k) eine best.* Râgiṇi S. S. S. 55. — *l) eine Frau aus* Madhu's oder Jadu's *Geschlecht.* — *m)* Name der Dâkshâjaṇi in Çrîçaila. *Auch Bein. der Durgâ. — *n)* Titel eines Commentars. — *o)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Tochter Jajâti's. — 4) *n. *Süsse.*

माधवक 1) *m. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk.* — 2) f. °विका *a) Gaertnera racemosa.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. eines Frauenzimmers.

माधवकर m. N. pr. = माधवचन्द्रकर.

माधवकालनिर्णय m. Titel eines Werkes.

माधवगुप्त m. N. pr. eines Mannes Harshaḱ. 105, 4. 203,24.

माधवचन्द्रकर m. N. pr. eines medicinischen Autors.

माधवचम्पू f. (Opp. Cat. 1) und माधवचरित n. Titel zweier Werke.

माधवदेव m. N. pr. zweier Männer.

*माधवद्रुम m. *Spondias mangifera* Râǵan. 11,9.

माधवनिदान n. Titel eines medicinischen Werkes.

माधवपण्डित m. N. pr. eines Mannes.

माधवपुर n. N. pr. einer *Stadt* B. A. J. 4,115.

माधवप्राची f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*माधवप्रिय n. *eine Art Sandel* Gal.

माधवभट्ट m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

माधवभिक्षु m. N. pr. eines Mannes.

माधवमागध m. N. pr. eines Dichters.

माधवयतीन्द्र und माधवयोगिन् m. N. pr. zweier Männer.

माधवराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 4,115.

माधवरामानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Mannes.

माधवलघुकारिका f. Titel eines Werkes.

माधववल्ली f. *Gaertnera racemosa.*

माधवविजय m. Titel eines Kâvja.

माधवसरस्वती m. N. pr. eines Mannes.

माधवसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

माधवसेन und °सेनाराजन् m. N. pr. zweier Fürsten.

माधवसोमयाजिन् m. N. pr. eines Mannes.

माधवस्तवराज m. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

माधवाचार्य m. N. pr. eines berühmten *Lehrers* Burnell, Vaṁçabr. IX. XXIV.

माधवानन्दकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

माधवानल 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Titel eines Schauspiels.

माधवानलकथा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

माधवानलनाटिका f. desgl.

माधवाभ्युदय n. Titel eines Kâvja.

माधवाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

माधवि m. Patron. Pradjumna's VP. 5,27,18.

माधवीय 1) Adj. *zu* Mâdhava oder Mâdhavâḱârja *in Beziehung stehend, ihm gehörig, — gewidmet, von ihm verfasst.* — 2) m. Pl. *die Schüler des* Mâdhavja Mahâbh. (K.) 1,143,1. — 3) f. आ Titel eines Commentars Burnell, T. — 4) n. *ein Werk des* Mâdhavâḱârja Opp. Cat. 1.

माधवीयनिदान n. Titel eines Werkes, = माधवनिदान Opp. Cat. 1.

माधवीयवेदार्थप्रकाश m. Titel eines Werkes Burnell, T.

माधवीलता f. *Gaertnera racemosa* 311,18.

माधवीवन n. N. pr. eines *Waldes.* °माहात्म्य n.

माधवेन्द्रपुरी m. N. pr. eines Autors.

*माधवेष्टा f. 1) *Yamswurzel* Râǵan. 7, 85. — 2) Bein. der Durgâ.

*माधवोचित n. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*माधवोद्भव m. *ein best. Baum,* = राजादनी Râǵan. 11,71.

*माधवोषित n. *Kubebe* Nigh. Pr.

*माधव्य m. Patron. von मधु.

माधुक 1) Adj. *a) vom Baume* Madhuka *kommend.* — *b) Meth bereitend* als Beiw. der Mischlingskaste Mairejaka. — 2) *m. *eine best. Mischlingskaste.*

माधुकर 1) Adj. (f. ई) *a) der Biene eigen.* — *b) von der Biene —,* so v. a. *von Bienenhonig herkommend.* — 2) *f. ई *das Einsammeln von Almosen nach Art der Bienen, indem man von Haus zu Haus geht.*

*माधुकर्णिक Adj. (f. ई) von मधुकर्ण.

माधुकि m. Patron. von मधुक.

माधुच्छन्दस 1) Adj. *zu* Madhuḱḱhandas *in Beziehung stehend, ihn betreffend, von ihm herrührend.* — 2) m. Patron. von Madhuḱḱhandas. — 3) n. Name eines Sâman.

माधुतैलिक Adj. *aus Honig und Oel bestehend.*

माधुपर्किक Adj. (f. ई) *zum* मधुपर्क 1) *in Beziehung stehend, bei dieser Ceremonie gereicht, — geschenkt.*

*माधुमत 1) Adj. *a) aus* Madhumant *stammend.* — *b) zum Fluss* Madhumatî *gehörig* u. s. w. Râǵan. 14,25. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Kaçmîra.

*माधुमतक Adj. von मधुमत्.

माधुर 1) Adj. (f. ई) *a) *von* Madhura *verfasst.* — *b) zu* Madhurâ *in Beziehung stehend.* — 2) f. ई *a) Süsse.* — *b) Lieblichkeit, Reiz, Anmuth* Prasannar. 105,11. — *c) Wein, Meth.* — 3) n. *die Blüthe von Jasminum Zambac.*

माधुरि (metrisch) f. = माधुर 2) *b)* Bhoǵa-Pr. 65,2.

माधुर्य 1) n. *a) Süsse.* — *b) Lieblichkeit, Reiz, Anmuth.* — *c) Freundlichkeit, Liebenswürdigkeit.* — *d)* in der Rhetorik *Anmuth des Stils* (Kâvjapr. 8,3. Vâmana 3,2,10); insbes. *das abgesonderte Hervortreten der einzelnen Wörter im Satze* (Gegensatz श्लेष) Vâmana 3,1,18. — 2) Adj. *süss —, freundlich redend.*

माधुर्यकादम्बिनी f. Titel eines Werkes.

माधूक Adj. 1) *aus der Bassia latifolia bereitet.* — 2) *süss —, freundlich redend* als Beiw. der Mischlingskaste मैत्रेयक.

माधूकर Adj. *nach Art der Bienen eingesammelt.* Vgl. माधुकर.

माधूची f. Du. wohl Bez. der Açvin. Vgl. माधी 2) *a).*

माधूल m. Patron. von मधूल. Auch Pl.

माध्य Adj. *in der Mitte befindlich* TS. 3,5,1,2.

माध्यंदिन 1) Adj. (f. ई) *mittäglich* Vidḍh. 30,8. — 2) m. *a)* = माध्यंदिनः पवमानः Çâṅkh. Çr. 14, 27,9. — *b)* Pl. α) *eine best. Schule, ein Zweig der* Vâǵasanejin Ind. Antiq. 12,164. — β) *eine best. astronomische Schule, die den Anfang der Planetenbewegungen in den Mittag setzt.* — *c)* N. pr. eines Geschlechts. — 3) n. *a)* = माध्यंदिनं सवनम् Kâtj. Çr. 10,1,1. — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

माध्यंदिनगृह्य n. Titel eines Werkes Ind. St. 15,134.

माध्यंदिनवत् Adv. *wie beim* माध्यंदिनं सवनम् Kâtj. Çr. 10,3,3.

माध्यंदिनशाखा f. *die Schule der* Mâdhjamdina 2) *b)* α).

माध्यंदिनशाखीय Adj. *zur Schule der* Mâdhjamdina 2) *b)* α) *gehörig.*

माध्यंदिनसंध्याप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

माध्यंदिनायन m. N. pr. eines Lehrers.

माध्यंदिनि m. N. pr. eines Grammatikers.

माध्यंदिनीय Adj. (f. आ) 1) *beim Mittagsopfer üblich* Âpast. Çr. 14,19. — 2) *zur Schule der* Mâdhjamdina 2) *b)* α) *gehörig.*

माध्यंदिनीयक 1) Adj. = माध्यंदिनीय 2) Prâtiǵâs. 73. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

माध्यंदिनेय m. Pl. = माध्यंदिन 2) *b)* α).

माध्यम 1) Adj. *zur Mitte gehörig, die Mitte des Landes bewohnend.* — 2) m. Pl. *a) die* Ṛshi *derjenigen Theile der* ṚV.-Saṁhitâ, *welche die Mitte des Buches* (Maṇḍala 2—7) *bilden.* — *b)* N. pr. eines Geschlechts.

माध्यमक 1) Adj. (f. °मिका) *auf die Mitte (das Luftreich) bezüglich, dazu gehörig.* — 2) f. °मिका Bez. *des mittleren Abschnittes im* Kâṭhaka. Vgl. मध्यमक 2) *b).*

माध्यमकेय m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मध्य°.

*माध्यमस्थ्य n. Nom. abstr. von मध्यमस्थ.

माध्यमिक 1) Adj. *a) auf die Mitte (das Luftreich) bezüglich, dazu gehörig.* — *b)* als Bez. eines best. Zeuges. — 2) m. Pl. *a)* N. pr. eines Volkes im *Mittellande* 240,31. — *b) eine best. buddhistische Schule.*

*माध्यमिकीय Adj. = मध्यमिकायां भवः.

*माध्यमिनेय m. Metron. von मध्यमा.

माध्यस्थ 1) Adj. *Gleichgültigkeit —, Unbetheiligtheit verrathend.* — 2) n. *a) Gleichgültigkeit.* — *b) das Maasshalten.*

माध्यस्थ्य n. *Gleichgültigkeit, Unbetheiligtheit, Neutralität, Unparteilichkeit* Bâlar. 92,17.

माध्याह्निक Adj. (f. ई) *mittäglich.*

माध्याह्निकसंध्याप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

माध m. *ein Anhänger* Madhva's. — मौधी s. bes.

*माधक n. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk.*

*माधश्चि m. von मधश्च.

माधसिद्धान्तसार Titel eines Werkes.

माधिक m. *Honigsammler.*

मौधी 1) Adj. f. *süss* RV. 1,90,6. 8. — 2) f. *a)* Du. *die zwei Süssigkeiten*, Bez. der beiden Açvin. — *b)* Pl. Bez. *des Wassers* Maitr. S. 1,3,36. TS. 3,3,3,1. — *c) ein best. geistiges Getränk* Râgan. 14,143. — *d) Gaertnera racemosa* Vâs. 13. — *e)* **Dattel* Râgan. 11,58. — *f)* **ein best. Fisch.* — *g)* N. pr. einer Frau, einer eifrigen Verehrerin Vishṇu's.

माधीक 1) n. *ein best. berauschendes Getränk; Weingeist* Mat. med. 272. Râgan. 14,136. — 2) *f. आ *Dolichos sinensis* Râgan. 16,67.

*माधीकफल m. *eine Art Cocosnussbaum.*

*माधीमधुरा f. *eine Dattelart.*

*मान्, मानति (पूजायाम्).

1. मान m. n. (dieses ausnahmsweise in Bed. 4); adj. Comp. f. आ) 1) *Meinung, Vorstellung.* — 2) *Absicht, Wille.* — 3) *eine hohe Meinung von sich, Selbstgefühl, Hochmuth, Stolz.* — 4) *Ansehen, die Achtung —, die Ehre, die man bei seinen Mitbürgern geniesst.* — 5) *Achtungsbezeugung, Ehrenerweisung.* — 6) *auf gekränktem Ehrgefühl beruhender Unmuth, Groll in Folge von Eifersucht* (insbes. beim Weibe), *das Schmollen.* — 7) *das 10te astrologische Haus.* — 8) **a blockhead; *an agent; *a barbarian.*

2. मान 1) m. *a) Bau, Gebäude, Wohnung.* — *b) Altar* Âpast. 2,18,14. 16. — 2) f. मानी *Maass* in तिर्यङ्मानी. — 3) n. *a) das Messen, Messung.* — *b) das Machen* (?). — *c) Maass* (ganz allgemein), *Dimension, Umfang, Höhe, Grösse, Gewicht, Dauer; Maassstab.* — *d) ein best. Gewicht.* — *e) Bild, Erscheinung, species.* — *f) Aehnlichkeit.* — *g) Beweis, Beweismittel* 283,19.

3. मान m. etwa so v. a. *praeparatum, Gebräu.*

4. मान m. N. pr. des Vaters von Agastja; auch wohl Bez. Agastja's selbst. Pl. *das Geschlecht des* Mâna.

मानक 1) n. *Maass, Gewicht* Hemâdri 2,58,3. — 2) *m. n. *Arum indicum* Bhâvapr. 1,291. Vgl. माणक. — 3) f. °निका *a) ein best. Gewicht.* — *b) *ein berauschendes Getränk.* — मानक Trik. 3,3, 278 vielleicht fehlerhaft für माणक.

*मानकन्द m. *Arum indicum* Bhâvapr. 1,144.

1. मानकलह m. *Rivalitätsstreit, Eifersüchteleien.*

2. मानकलह m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

मानकलि m. *gegenseitiger Groll.*

मानकृत् Adj. *Andere ehrend, Andern Achtung bezeugend.*

मानक्षति f. *Ehrenverletzung, Ehrenkränkung.*

मानगृह n. N. pr. einer Oertlichkeit in Nepal Ind. Antiq. 9,167.

मानग्रन्थि m. *heftiger —, anhaltender Groll* Kâṇḍak. 10,1.

मानतत्त्व्य m. N. pr. eines Lehrers Gobh. 1,6,1. Richtig मानु°.

मानतस् Adv. *ehrenhalber.*

मानता f. *das Beweissein* Njâjam. 1,3,1.5.11.

मानतुङ्ग m. 1) *ein auf der Höhe der Ehre stehender Mann* Ind. St. 14,376. — 2) N. pr. eines Autors ebend. 14,359. fgg. Auch °सूरि und °तुङ्गाचार्य.

मानत्व n. *das Maassstabsein.*

मानद् 1) Adj. (f. आ) *Andern Ehre erweisend, Andern Achtung bezeugend.* Gewöhnlich in der Anrede. — 2) m. *a)* mystische Bez. *des Lautes* आ. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 3) f. आ *die zweite* Kalâ *des Mondes.* — 4) n. *eine best. mythische Waffe.*

मानदण्ड m. *Messstab.*

मानदेव m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. Antiq. 9,165.

मानधन Adj. *dessen Reichthum die Ehre bildet.*

*मानधानिका f. *eine Gurken* — oder *Kürbisart.*

मानन 1) *Adj. *ehrend, als Ehrenbezeugung dienend.* — 2) n. (selten) und f. आ *das Ehren, Bezeugen der Achtung, — Verehrung.*

माननीय Adj. *zu ehren, verdienend geehrt zu werden von* (Gen.) 165,24. 327,28. m. *ein ehrenwerther Mann* Kâd. 258,22.

मानपर 1) Adj. (f. आ) *überaus stolz.* — 2) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

मानपरिक्षपण n. *Verlust der Ehre.*

मानपुरःसरम् Adv. *unter Ehrenbezeugungen* Pañkat. 16,4.

मानप्राण Adj. *dem die Ehre soviel wie das Leben gilt.*

मानभङ्ग m. *Verlust —, Kränkung der Ehre.*

मानभङ्गक m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 832.

°मानभाज् Adj. *in höherer Achtung stehend als* M. 2,139.

मानभाण्ड n. *Messgefäss* Karaka 1,15.

मानभृत् Adj. *stolz* Kir. 2,44.

मानमनोहर Titel eines Werkes.

मानमय m. *ein best. Gegenstand des Genusses.*

मानमकृत् Adj. *überaus stolz.*

*मानंपच Adj. *ein best. Maass kochend.*

मानयितर् Nom. ag. *Ehrer, Andern Achtung bezeugend.*

मानयितव्य Adj. *zu ehren, geehrt zu werden verdienend.*

मानयोग m. Pl. *die verschiedenen Anwendungen des Maasses* 208,30.

मानरथ m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,334. Richtig मीनरथ.

*मानरन्ध्रा oder *°रन्ध्री f. *eine Art Wasseruhr.*

मानव 1) Adj. (f. ई) *a) menschlich, dem Menschen eigen.* — *b) den Menschen gewogen.* — *c) von* Manu *stammend, ihm eigen, zu ihm in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) Menschenkind, Mensch.* — *b) Mann.* — *c)* Pl. *die Unterthanen.* — *d)* Pl. *Menschenstämme, Völkerstämme* (5 oder 7 an Zahl). — *e) *Knabe;* richtig माणव. — *f)* Patron. von Manu. — *g) eine best. Weltperiode* VP.² 1,lxx. — *h)* Pl. *eine best. Schule des schwarzen Jagus* Hemâdri 1,519,21. — 3) f. ई *a) Menschentochter, ein menschliches Weib.* — *b)* Patron. von Manu. — *c)* Pl. Bez. *bestimmter Verse* Gaut. — *d)* N. pr. α) *einer Vidjâdevî. — β) *einer Gottheit, welche die Befehle des 11ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî ausführt. — γ) eines Flusses MBh. 6,9,32. v. l. तामसी. — 4) n. *a) Mannslänge als best. Maass.* — *b) eine best. Kasteiung.* — *c)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *d)* Manu's *Gesetzbuch* Vasishṭha 4,5. — *e)* N. pr. eines Varsha Verz. d. Oxf. H. 41,*a*, N. 2.

मानवकल्पसूत्र n. Titel eines Werkes.

मानवगृह्यसूत्र n. desgl. Ind. St. 9,175.

मानवदेव m. *Fürst, König.*

मानवधर्मशास्त्र n. Manu's *Gesetzbuch.*

मानवत् Adj. 1) *Ehren geniessend.* — 2) °वती

grollend; Subst. *ein schmollendes Weib.*

मानवपति m. *Fürst, König.*

मानवपुराण n. Titel eines Werkes.

मानवर्ज्जक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मानवर्ज्जित Adj. 1) *der Ehre bar, ehrlos.* — 2) *die Ehre verletzend, ehrenrührig.*

मानवर्त्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मानवर्ज्जक.

मानवर्धन Adj. *Jmds Ansehen verstärkend, womit man Jmd eine Ehre erweist* M. 9,115.

मानवलक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मानवर्ज्जक.

मानववास्तुलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मानवश्रुत्यर्थभाष्य n. desgl.

मानवश्रौतसूत्र n. desgl. Ind. St. 10,175.

मानवसार n. desgl. Burnell, T.

मानवसूत्र n. desgl.

मानवस्य्, nur Partic. °वस्यँत् *nach menschlicher Weise zu Werke gehend.*

मानवाचल m. N. pr. eines *Berges.*

मानवाज्य n. Name eines Sâman.

मानविक्रयिन् Adj. *seine Ehre preisgebend* Kathâs. 43,88.

मानवीय 1) Adj. *von* Manu *herrührend.* — 2) n. *eine best. Kasteiung.*

मानवीयसंहिता f. Titel eines Abschnittes aus dem Âditjapurâṇa Burnell, T.

मानवेदचम्पू f. und मानवेन्दीयचरित n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मानवेन्द्र m. *Fürst, König.*

मानवेय 1) Adj. *von* Manu *herrührend.* — 2) m. Patron. von मनु.

मानवोत्तर n. Name eines Sâman.

मानवौघ m. Pl. *eine Klasse von* Mantra-*Verfassern bei den* Çâkta.

मानव्य 1) m. Patron. von मनु. — 2) *n. *eine Menge von Knaben;* richtig माणव्य.

*मानव्यायनी f. Patron. f. zu मानव्य 1).

मानःशिल Adj. *aus Realgar bestehend.*

1. मानस 1) Adj. (f. ई; einmal आ) *dem Sinn —, dem Geiste entsprungen, — angehörig, geistig, beseelt; im Sinne —, in Gedanken ausgeführt, im Geiste vorgestellt, dem Geiste gegenwärtig.* — 2) m. *a) eine Form* Vishṇu's. — *b)* Pl. *eine best. Klasse von Manen.* — *c) eine Art von Asketen.* — *d)* Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Çâkadvîpa. — *e)* Pl. Bez. *der Welten der* Somapa's Hariv. 998. — *f)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Vapushmant VP. 2,4,23. — 3) f. मानसी N. pr. *a)* einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,22. — *b)* *einer Vidjâdevî. — 4) n. *a) das geistige Vermögen, Sinn, Geist, Gemüth, Herz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art Salz.* — *c) das 25ste Mondhaus vom Geburtsmondhause* Varâh. Jogaj. 9, 2.10.18. — *d)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *e)* N. pr. α) eines heiligen Sees und Wallfahrtsortes auf dem Kailâsa, der Heimat (des Brüteplatzes) der wilden Gänse oder Schwäne. — β) eines Sees im Hain Nandana Golâdhj. Bhuv. 35. VP. 2,2,24. LA. 33,2. — γ) des von 2) *f)* β) beherrschten Varsha VP. 2,4,29.

2. मानस Adj. *den See* 1. मानस 4) *e)* α) *bewohnend.*

मानसगणितविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मानसचारिन् m. *Gans, Schwan.*

मानसजन्मन् m. *der Liebesgott.*

मानसत्व n. *das dem Geiste Angehören, eine Ausführung in Gedanken.*

मानसनयन n. Titel eines Werkes. °प्रसादनी f. Titel eines Commentars dazu.

मानसमुच्चयटीका f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

मानसरुज् f. *Seelenkrankheit.*

मानसवेग 1) *gedankenschnell* Kâd. 34,12. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

मानसशुच् f. *Seelenleiden.*

मानससंताप m. *Herzeleid, Herzenskummer.*

मानसाचल m. N. pr. eines *Berges* VP. 2,8,7.

मानसापूजाविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*मानसायन m. Patron. von मनस्.

1. मानसार m. oder n. *ein hoher Grad von Hochmuth* Daçak. 3,3.

2. मानसार m. N. pr. eines Fürsten der Mâlava ebend.

*मानसालय m. *Gans, Schwan* Râǵan. 19,101.

मानसिंह m. N. pr. eines Mannes. °कीर्तिमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

मानसिक 1) Adj. *a) im Geiste verübt* (पाप) Hemâdri 1,752,5. — *b) nur gedacht, imaginär* Kâraṇḍ. 75,17. — 2) m. Bein. Vishṇu's *(geistig).*

मानसूत्र n. 1) *Messschnur.* — 2) *eine um den Leib getragene Schnur von Gold oder anderem Stoffe.*

मानसोक (!) m. Titel eines Werkes Bühl. Guz. 4,82.

मानसोत्तर m. N. pr. eines Gebirges.

मानसोल्लास m. Titel eines Werkes. Commentare dazu: °प्रबन्ध m., °वृत्तान्त m., वृत्तान्तविलास m. und °व्याख्या (Opp. Cat. 1).

मानसौकस् 1) Adj. *am See* 1. मानस 4) *e)* α) *wohnend.* — 2) m. *Gans, Schwan.*

मानस्कृत m. nach einer Erklärung = पूजायामभिमानस्य वा कर्ता, nach einer anderen Patron. von मनस्कृत्.

*मानस्थलक Adj. von मानस्थली.

*मानस्थली f. gaṇa धूमादि.

मानस्थिति f. *richtiges Maass* und zugleich *starkes Ehrgefühl* Ind. St. 15,270.

*मानस्य m. Patron. von मनस्.

मानघ्न् Adj. *den Hochmuth vernichtend.*

मानाङ्क m. N. pr. eines Autors. Richtig wohl मालाङ्क.

मानाङ्कुलमकरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

मानाधिक Adj. *über das Maass hinausgehend, zu gross* Varâh. Bṛh. S. 53,79.

मानानन्द m. N. pr. eines Autors.

मानान्ध Adj. *von Hochmuth geblendet* Veṇis. 87,1 v. u.

*मानायन m. Patron. von मन.

*मानाय्य m. Metron. von मनायी.

*मानाय्यायनी f. zu मानाय्य.

मानार्ह Adj. *Anspruch auf Achtung habend* M. 2,137.

मानासक्त Adj. *hochmüthig.*

मानिक (von मानिन्) in पण्डित°. — मानिका f. s. u. मानक.

मानित 1) Adj. s. u. Caus. von मन्. — 2) n. *Ehrenerweisung* Hariv. 6210.

*मानितसेन m. N. pr. eines Fürsten.

°मानिता f. 1) *das Voraussetzen bei sich.* — 2) *das Ehren.*

मानित्व n. 1) am Ende eines Comp. *a) das Voraussetzen bei sich.* — *b) das Sichhalten für.* — 2) *Hochmuth.* — 3) *das Geehrtwerden.*

1. मानिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. α) *annehmend, ansehend —, haltend für.* — β) *bei sich voraussetzend, zu haben meinend.* — γ) *sich haltend für.* — δ) *erscheinend als, geltend für.* — ε) *ehrend, hoch in Ehren haltend.* — *b) meinend, der Meinung seiend.* — *c) eine hohe Meinung von sich habend, hochmüthig, stolz, — gegen* (प्रति), *— auf* (Adv. auf तस्). — *d) auf seine Ehre haltend, stolz* in guter Bed. — *e) hoch in Ehren stehend, hochgeachtet.* रण° *im Kampfe.* — *f)* f. *grollend, schmollend* (mit dem Geliebten). — 2) *m. *Löwe.* — 3) f. °नी *a)* am Ende eines Comp. so v. a. *Gattin.* — *b) *Aglaia odorata.* — *c) *ein best. Metrum;* richtig मालिनी. — *d)* N. pr. α) einer Ap-

saras VP.² 3,27. — β) einer Tochter Vidûrastha's.

2. मानिन् Adj. *ein Maass habend, messbar* VP. 6, 8,57.

मानीन्ध m. N. pr. eines Astronomen. मनिन्ध v. l.

मानुतन्तव्य m. Patron. von मनुतन्तु.

मानुष und **मानुषि** 1) Adj. (f. ई) *a) menschlich. — b) menschenfreundlich.* — 2) m. *a) Mensch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. *Menschenstämme* (?) angenommen). — *c)* Bez. *der Zodiakalbilder Zwillinge, Jungfrau und Wage* (nebst ihren Unterabtheilungen, den नवांश). — 3) f. **मानुषी** *ein menschliches Weib.* — 4) n. *a) Menschenweise, — art.* — *b) Menschenzustand, Menschheit.* — *c) menschliches Thun, — Handeln.* — *d)* N. pr. eines Ortes.

मानुषक Adj. in दैव° *vom Schicksal oder vom Menschen kommend.*

मानुषता f. *das Menschsein, Menschenzustand.*

मानुषत्व n. 1) dass. — 2) *das Mannsein, Mannheit.*

मानुषप्रधन Adj. *für die Menschen kämpfend.*

मानुषमांसाद Adj. *Menschenfleisch essend* MBh. 1,152,2.

मानुषराक्षस 1) m. *ein Unhold in Menschengestalt, ein wahrer Teufel.* — 2) f. ई *ein solches Weib.*

मानुषलौकिक Adj. *der Welt der Menschen —, den Menschen eigen, menschlich.*

मानुषाद m. *Menschenfresser.* Nom. abstr. °त्व n. Kâd. 2,110,4.

मानुषिबुद्ध m. *ein menschlicher* Buddha.

1. मानुषी f. s. u. मानुष.

2. मानुषी Adv. mit भू *Mensch werden.*

मानुष्य 1) n. *das Menschsein, Menschenzustand, Menschennatur.* — 2) Adj. (f. आ) *menschlich* Gobh. 1,6,1. Hemâdri 1,648,8.

मानुष्यक 1) Adj. *menschlich* Kâraṇḍ. 54,5. 60, 20. — 2) n. *a) das Menschsein, Menschenzustand, Menschennatur* Kâd. 224,7. Loc. so v. a. *nach Menschenvermögen* 69,3. — *b) eine Menge von Menschen.*

***मानोज्ञक** n. *Schönheit.*

मानोन्नति f. *hohes Ansehen, grosse Ehren.*

मानोन्माद m. *an Wahnsinn grenzender Hochmuth.*

***मानोन्मानिका** f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

मानोन्मुक्त Adj. *der Ehre baar, ehrlos* Varâh. Bṛh. S. 15,21.

***मान्तव्य** m. Patron. von मन्तु.

***मान्तव्यायनी** f. zu मान्तव्य.

मान्त्रवर्णिक Adj. (f. ई) *in dem Wortlaut der Veda-Lieder enthalten* Comm. zu Kâtj. Çr. 3,3, 4. zu Âpast. Çr. 3,6,6. 7,17,3. zu Njâjam. 2,2,7. 10, 1,12. Nom. abstr. °कीत्व n. zu 2,2,7.

मान्त्रिक m. *Hersager eines Spruchs, — Zauberspruchs, Zauberer* Spr. 7695. Ind. St. 15,295.

***मान्त्रित** Adj. von मान्त्रित्य.

***मान्त्रित्य** m. Patron. von मन्त्रित.

***मान्थ्, मान्थति** = मन्थ् = 1. मथ्.

***मान्थरेषणि** m. Patron. von मन्थरेषण.

मान्थर्य n. 1) *Langsamkeit* Bhâm. V. 2,165. — 2) *Schwäche.*

मान्थाल m. wohl *der fliegende Fuchs* TBr. 2,5, 8,4. Vgl. मातालवि, मान्थालवि, मान्थीलवि, मान्थावल und मान्धाल.

मान्थालवि m. desgl. Padap. zu Maitr. S. 3,14,19.

मान्थीलवि m. desgl. TS. 5,5,18,1.

***मान्थ्य** Adj. von मन्थ.

1. मान्द Adj. (f. आ) *erfreuend*, f. Bez. des *Wassers* in einigen Formeln.

2. मान्द 1) Adj. *zur oberen Apsis einer Planetenbahn in Beziehung stehend.* — 2) *n. = मान्थ्य.

मान्दार (Kâraṇḍ. 65,4. 79,1) und **मन्दारव** *eine best. mythische Blume.*

(मान्दार्य) मान्दारि m. N. pr. eines Mannes. Anders Sâj. und Mahîdh.

मान्दुरिक m. *Stallmeister* Ind. St. 15,271. Vgl. मन्दुरिक.

मान्दोदरेय m. Metron. von मन्दोदरी Bâlar. 208,16.

मान्द्य n. 1) *Langsamkeit, Trägheit.* — 2) *Schwäche* Hemâdri 1,215,18. 715,18 (अग्नेः *der Verdauung*). — 3) *Krankheit.* °व्याज m. *eine simulirte Krankheit.*

***मान्द्र** Adj. von मन्द्र.

***मान्धातकि** m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

मान्धातर m. N. pr. eines alten Fürsten, eines Sohnes des Juvanâçva.

मान्धातापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मान्धात्र 1) Adj. Mândhâtar *betreffend.* — 2) m. Patron. von मान्धातर.

मान्धाल m. wohl *der fliegende Fuchs* Gaut. Vasishṭha 14,48. Vgl. मन्थावल, मातालवि, मान्थालि, मान्थालवि und मान्थीलवि.

मान्धुकि Adj. TS. 3,4,8,3. Âpast. Çr. 17,14 st. बान्धुक des Kâṭh.

मान्ध्योद (!) m. Patron.

मान्मथ Adj. (f. ई) *zur Geschlechtsliebe in Beziehung stehend, sie betreffend, durch sie hervorgerufen, von ihr beherrscht* (Viddh. 12,8), *dem Liebesgott gehörig* Vikramâṅkaḱ. 8,2.

1. मान्य 1) Adj. *zu ehren, ehrenwerth, in Ehren stehend* Gaut. — 2) *f. आ *Trigonella corniculata.* Richtig माल्या.

2. मान्य, मानिभ्र m. Patron.

मान्यत्व n. *das in Ehren Stehen bei* (Gen.).

मान्यमान m. *Stolzling, Prahlhans.*

मान्यव Adj. *auf* Manju *bezüglich.*

मान्यवती f. N. pr. einer Prinzessin. Richtig wohl माल्यवती.

मापक Adj. *zum Messen von* (Gen.) *dienend* Nîlak. zu MBh. 3,121,8.

***मापत्य** n. (!) *der Liebesgott.*

मापन 1) *m. *Wage.* — 2) f. आ *Messung, Ausmessung.* — 3) n. *das Bilden, Formen, Gestalten.*

मापय्, °यति Caus. von 3. मा und 1. मी.

माप्य Adj. in अमाप्य (Nachtr. 3).

माम् Acc. zu अहम् *ich.*

माम m. so v. a. *Onkel.* Nur im Voc. und in der Fabel als Anrede des Kranichs (von Seiten der Krebse, Fische und Schildkröten) und des Esels (von Seiten des Schakals).

मामक 1) Adj. (f. मामिका und मामकी) *a) mein, der Meinige.* — *b) *selbstsüchtig, geizig.* — 2) *m. *Mutterbruder.* — 3) f. ई N. pr. einer buddh. Gottheit.

मामकीन Adj. *mein.*

***मामकेसर** m. *Mutterbruder* Gal. (°केशर).

मामतेय m. Metron. des Dîrghatamas.

मामनसायति (!) m. Patron.

मामल्लदेवी f. N. pr. der Mutter Çrîharsha's.

मामिडि m. N. pr. eines Mannes.

मामुखी f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

मामुदगज्ञनवी m. N. pr. محمود غزنوی.

मांपश्य Adj. *mich ansehend*, so v. a. *deine Blicke auf mich ziehend.*

माय 1) Adj. *a)* *am Ende eines Comp. *messend.* — *b) Trugbilder schaffend* (Vishṇu). — 2) f. **मायी** *a) Kunst, ausserordentliches Vermögen, Wunderkraft, Kunstgriff.* — *b) List, Hinterlist, Anschlag, Trug, Betrug, Täuschung, Gaukelei.* Am Anfange eines Comp. α) *nur in der Absicht zu täuschen —, nur dem Scheine nach —, nicht in Wirklichkeit* dieses oder jenes. — β) *in einer verstellten, anderen Gestalt* dieses oder jenes. — *c) ein künstliches Gebilde, Trugbild, Blendwerk.* Am Ende eines Comp. *ein Trugbild in der Gestalt von.* — *d)* इन्द्रस्य माये Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *e)* Bez. *zweier Metra.* — *f)* * *Mitleid.* — *g)* Bein. der Durgâ. — *h) der Trug* personificirt als eine Tochter Anṛta's und Adharma's. — *i)* N. pr.

α) *der Mutter Çâkjamuni's. — β) einer Stadt.

मायण m. N. pr. des Vaters von Sâjaṇa.

मायव m. Patron.

मायवत् (metrisch) Adj. *zauberkräftig.* Compar. मायवत्तर.

मायाकापालिक n. Titel eines Schauspiels.

*मायाकार und *मायाकृत् m. *Gaukler, Taschenspieler.*

मायाचण Adj. *bekannt durch seine Gaukeleien* Bhaṭṭ.

मायाचार Adj. *mit List —, mit Trug zu Werke gehend.*

मायाकृत्यपर Adj. *nur auf Hinterlist und Trug bedacht* Spr. 4834.

*मायाजीविन् m. *Gaukler, Taschenspieler.*

मायातन्त्र n. Titel eines Tantra.

मायाति (!) m. *Menschenopfer.*

मायात्मक Adj. (f. °त्मिका) *dessen Wesen Täuschung ist.*

*मायाद् m. *Krokodil.*

मायादेवी f. N. pr. 1) der Mutter Çâkjamuni's. — 2) der Gattin Pradjumna's.

*मायादेवीसुत m. Metron. Çâkjamuni's.

मायाधर 1) Adj. *mit Gaukeleien —, mit Zauberkünsten vertraut.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Asura.

मायाधिक Adj. *reich an Zauberkünsten* R. 6, 82,174.

मायापटु Adj. *mit Gaukeleien —, mit Zauberkünsten vertraut.*

मायापति m. Bein. Vishṇu's.

मायापुर f. und °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*मायाफल n. *Gallapfel* Râǵan. 6,262.

मायाबटु m. N. pr. eines Fürsten der Çabara.

मायाबीजकल्प m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No 487.

मायाभ्युदयन m. N. pr. eines Kâjastha.

मायामय 1) Adj. (f. ई) *auf Täuschung beruhend, ein Blendwerk bildend, hingezaubert, keine Wirklichkeit habend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa Bâlar. 12,7.

मायामोह् m. *Truggestalt, Blendwerk* als Bez. Ǵina's oder Buddha's VP. 3,17,41. fgg. 18,1. fgg.

मायायन्त्र n. *Zauberwerk.* Am Anfange eines Comp. durch *Zauber* — wiederzugeben.

मायारति f. = मायादेवी 2) VP. 2,27,13.

*मायारसिक Adj. s. u. मायावसिक.

मायावचन n. *eine gleissnerische Rede.*

मायावनि m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,11.

मायावत् 1) Adj. *a) zauberkräftig; Trug anwendend, schlau, pfiffig* Bâlar. 75,3. Compar. मायावत्तर Ait. Br. 8,23,6 (Çat. Br. besser मायवत्तर). — *b) wobei viele Zauberkünste angewandt werden.* — 2) *m. Bein. Kaṁsa's. — 3) f. मायावती *a) eine best. personificirte Zauberkunst.* — *b)* N. pr. *α)* der Gattin Pradjumna's. — *β)* der Gattin eines Vidjâdhara. — *γ)* einer Prinzessin. — *δ)* einer Verfasserin von *Zaubersprüchen.*

*मायावसिक Adj. = परप्रतारक. Richtig wohl मायारसिक.

मायावाद् m. *die Annahme, dass Alles Täuschung sei,* Bez. der Einheitslehre des Vedânta und des Buddhismus. °खण्डन n. (Burnell, T.), °खण्डनटीप्पणी f. (Opp. Cat. 1), °खण्डनटीका f. (ebend.), °खण्डविवरण n. (Burnell, T.) und °संदूषणी f. Titel von Werken.

मायाविद् Adj. *in Zauberkünsten erfahren.*

मायाविन् 1) Adj. *a) zauberkräftig, Trug anwendend, Andere täuschend, — hintergehend.* Nom. abstr. °विता f. Bâlar. 270,15. — *b) in Täuschung bestehend, ein Blendwerk bildend.* — 2) m. *a) Zauberer, Gaukler, Taschenspieler.* — *b) *Katze* Râǵan. 19,13. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Maja.

मायाशील Adj. *hinterlistig* Spr. 4835.

*मायासुत m. Metron. Çâkjamuni's.

मायासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,105. 106. 108.

मायिक 1) Adj. *a) in Täuschung bestehend, ein Blendwerk bildend.* — *b) *Trug anwendend, Andere täuschend.* — 2) *m. *Gaukler, Taschenspieler.* — 3) *n. und f. (आ) *Gallapfel* Râǵan. 6,262.

मायिकभैरव n. Titel eines Tantra.

मायिकाय m. N. pr. eines Grammatikers TS. Prât.

मायिता f. Nom. abstr. zu मायिन् 1) *a)* Naish. 4,14.

मायिन् 1) Adj. *a) kunstreich, wunderkräftig; listig, Trug anwendend.* — *b) in der Gewalt der Täuschung stehend.* — 2) m. *a) Zauberer, Gaukler, Taschenspieler.* — *b) *Bein. Brahman's, Çiva's, Agni's und Kâma's. — 3) n. *a) Zauberhaftes, Zauberkunst.* — *b) *Gallapfel* Râǵan. 6,262.

1. मायु 1) *Adj. = आदित्य. — 2) *Zauber* in दुर्मायु. — 3) मायू AV. 18,4,4.

2. मायु m. 1) *das Blöken, Brüllen.* — 2) *Blöker, Brüller,* Bez. *eines best. Thieres* oder Beiw. des किंपुरुष.

3.*मायु n. *Galle.*

*मायुक Adj. = ह्रस्व.

*मायुराज m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

मायुस् m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas VP.² 4,13.

मायूक Adj. *brüllend.*

मायूर 1) Adj. (f. ई) *a) dem Pfau eigen, von ihm kommend.* — *b) aus Pfauenfedern gemacht.* — *c) Pfauen lieb.* — *d) von Pfauen gezogen.* — 2) f. ई *a) *eine best. Pflanze,* = अजमोदा. — *b) eine best.* Râǵiṇî S. S. S. 62. — 3) n. *ein best. Niesemittel* Karaka 6,24.

मायूरक 1) m. *Pfauenfänger* oder *der Arbeiten aus Pfauenfedern verfertigt.* — 2) f. °रिका *eine best.* Râǵiṇî S. S. S. 62.

*मायूरकर्ण m. Patron. von मयूरकर्ण.

मायूरकल्प m. *eine best. Weltperiode.*

मायूराज m. N. pr. eines Dichters.

*मायूरि m. Patron. von मयूर.

*मायूरिक m. *Pfauenjäger, — fänger.*

*मायेय Adj. von माया.

मायेभव und °भव्य n. *Wohlsein, Ergötzung.*

माय्य in पुरुमाय्य.

मार 1) Adj. am Ende eines Comp. *tödtend, vernichtend.* — 2) m. *a) Tod, Pestilenz.* — *b) Tödtung.* — *c) Hinderniss.* — *d) der Liebesgott, die Geschlechtsliebe.* — *e)* bei den Buddhisten *der Versucher, Teufel* (mit dem Beiw. पापीयस्). Auch Pl. — *f) *Stechapfel.* — 3) f. ई *a) Tödtung* Prasannar. 59,17. — *b) Pestilenz.* Personificirt als *Todesgöttin.* — *c)* Bein. der Durgâ.

मारक 1) am Ende eines Comp. Adj. (f. °रिका) *a) tödtend, Mörder.* — *b) calcinirend.* — 2) m. *a) Seuche, Pestilenz.* Personificirt als *Todesgott.* — *b) *Falke.* — 3) f. °रिका *Seuche, Pestilenz.*

मारकत Adj. (f. ई) *smaragden.* धातु m. so v. a. *Smaragd.* Nom. abstr. °त्व n. *smaragdene Farbe.*

मारकायिक Adj. *zum Gefolge des Versuchers gehörig.*

मारचित्ता f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*मारजित् m. Beiw. und Bein. eines Buddha.

मारण 1) n. *a) das Tödten, Umkommenlassen* Âpast. °णं प्र-आप् *den Tod erleiden.* — *b) eine die Vernichtung des Feindes bezweckende Zauberceremonie.* — *c) eine best. mythische Waffe.* — *d) das Calciniren* Bhâvapr. 2,83. — 2) f. ई Bez. *einer der neun* Samidh.

मारणकर्मन् n. u. मारणकृत्य n. = मारण 1) *b).*

*मारद् n. *Fleisch* Gal.

मारदाकार m. N. pr. eines Mannes.

मारप m. desgl.

मारपापीयंस् m. *der böse Versucher, Teufel* Lalit. 397,9.

मारपुत्र m. *ein Sohn des Versuchers*, so v. a. *Versucher* Lalit. 394,16. 397,7.

मारफी f. *eine best.* Rågiṇî S. S. S. 108.

मारबीज n. *eine best. Zauberformel.*

मारारिपु m. Bein. Çiva's Prasannar. 12,14 (im Prâkrit.

मारव 1) Adj. (f. ई) *eine Wüstenei bildend, in einer W. liegend, in eine W. führend* Z. d. d. m. G. 36,535. — 2) f. ई *eine best. musikalische Scala.*

मारवत् Adj. *von Geschlechtsliebe erfüllt.*

मारवराज्य Râgat. 2,15 fehlerhaft für मडवराज्य.

मारसिंह m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,211.

मारहाटी, *हाढा und °हाठी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 63. 110. 55.

मारात्मक Adj. *mordsüchtig.*

*माराभिभु m. Bein. eines Buddha.

माराभिराम Adj. *mordsüchtig* Daçak. 13,20.

मारारि m. Bein. Çiva's.

*माराविक oder *माराविद् Adj. als Beiw. von प्रुक Pat. zu P. 2,2,11.

*मारि f. 1) *Seuche, Pestilenz.* — 2) *das Tödten.* — 3) *Regen.*

मारिच Adj. *aus Pfeffer gemacht.* चूर्ण n. *gestossener Pfeffer.*

*मारिचिक Adj. *mit Pfeffer zubereitet, gepfeffert.* Vgl. व्यक्त°.

°मारिन् Adj. 1) *sterbend.* — 2) *tödtend, Mörder.*

*मारिव्यसनवारक m. Bein. Kumârapâla's.

मारिष 1) m. *a) ein ehrenwerther Mann;* fast immer in der Anrede. Nach Max Müller wahrscheinlich aus dem Pâli मारिस (= मादृश) zurückübersetzt; also so v. a. *College.* — *b) *ein best. Gemüse, Amaranthus oleraceus* Mat. med. 309. Bhâvapr. 1,282. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. आ N. pr. *a)* der Mutter Daksha's. — *b)* der Gattin Çûra's. — *c)* eines Flusses.

मारीच 1) Adj. *zu* Marîki *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. von Marîki. — *b) *ein königlicher Elephant.* — *c) *ein best. Baum,* = काकोल. — *d)* N. pr. eines Râkshasa. — 3) f. ई N. pr. *a) *einer Göttin. — b) *einer Apsaras.* — *c) der Gattin* Parǵanja's VP.^{2} 2,263. — *d) *der Mutter Çâkjamuni's.* — 4) n. *a) ein Wald von Pfefferstauden.* — *b)* Titel eines Commentars.

मारीचि m. 1) Patron. von मरीचि. Auch Pl. (मारिचय: geschr.). — 2) *Metron. von मरीची. — 3) Hariv. 12944 fehlerhaft für मरीचि.

मारीच्य m. Patron. von मरीचि. Pl. M. 3,195.

मारीमृत *Gespenst.*

मारीय Adj. *dem Liebesgott gehörig.*

मारुक 1) Adj. (f. आ) *umkommend* Mân. Gṛhj. 2,11. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,133.

*मारुण्ड m. 1) *Schlangenei.* — 2) *Kuhfladen* (गोमयमण्डल). — 3) *Weg.*

मारुत (älter) und मारुतं 1) Adj. (f. ई) *a) den* Marut *gehörig, auf sie bezüglich* u. s. w. — *b) zum Winde in Beziehung stehend, aus ihm hervorgegangen.* — 2) m. *a)* Bez. α) Vishṇu's. — β) Rudra's. — *b)* Patron. von मरुत्. — *c) Wind, Luft, der Windgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) Wind im Körper* (medic.). — *e) Hauch.* — *f)* Pl. *die* Marut. — *g) *ein Fürst der* Marut. — *h) ein best.* Agni. — *i)* N. pr. α) eines Marut. — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,50,51. — 3) f. मारुता N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) f. मारुती *Nordwest.* — 5) n. *a) das Mondhaus* Svâti. — *b)* Name eines Sâman.

मारुतत्तव्य m. Patron. fehlerhaft für मानुतत्तव्य.

मारुतमय Adj. *aus Wind bestehend, das Wesen der Luft* (als eines der fünf Elemente) *habend.*

मारुतरोग m. = वातरोग.

मारुतसूनु m. Patron. Hanumant's.

मारुतात्मज m. 1) Bez. *des Feuers.* — 2) *Patron. Hanumant's.

*मारुतापह m. *Capparis trifoliata.*

मारुतायन n. *Luftloch, ein rundes Fenster* Bhâm. V. 2,55. Vgl. वातायन.

मारुताशन 1) Adj. *von blosser Luft sich nährend.* — 2) m. *a) *Schlange.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava.

मारुतोक्ष m. N. pr. eines Mannes.

मारुति m. Patron. Djutâna's, Bhîma's und Hanumant's.

मारुतिमञ्जरी f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

मारुतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मारुदेव m. N. pr. eines Berges. v. l. मरु°.

मारुध N. pr. einer Oertlichkeit.

मारुधवार N. pr. eines Landes.

*मार्क m. *Eclipta prostrata.*

मार्कट Adj. (f. ई) *dem Affen eigen, äffisch.*

*मार्कटपिपीलिका f. *eine kleine schwarze Ameise.*

मार्कटि m. Patron. von मर्कट.

मार्कण्ड 1) m. Patron. = मार्कण्डेय. — 2) Adj. *von* Mârkaṇḍa *verfasst.*

*मार्कण्डिका und *मार्कण्डी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,222.

*मार्कण्डीय n. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,173.

मार्कण्डेय 1) m. Patron. N. pr. eines alten Weisen. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. ई N. pr. der Gattin des Raǵas VP.^{2} 2,263. — 3) Adj. *von* Mârkaṇḍeja *verfasst.* — 4) n. N. pr. eines Tîrtha.

मार्कण्डेयकवीन्द्र m. N. pr. eines *Dichters.*

मार्कण्डेयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मार्कण्डेयदर्शनस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

मार्कण्डेयपुराण n. Titel eines Purâṇa.

मार्कण्डेयस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T. 199,*a.* Opp. Cat. 1.

*मार्कण्डेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*मार्कर m. fehlerhaft für मार्कव.

मार्कव m. *Eclipta prostrata* Râǵan. 4,140.

1. मार्ग्, मार्गति, °ते, मार्गयति (selten), मार्गित Partic. 1) *suchen, aufsuchen.* — 2) *durchsuchen.* — 3) *Etwas suchen,* so v. a. *in den Besitz von Etwas zu gelangen suchen, zu erlangen streben, einer Sache nachgehen, trachten nach* (Acc.). — 4) *zu erstehen —, zu kaufen suchen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Abl.) *verlangen, fordern, sich erbitten* Bâlar. 99, 15. 16. Auch mit doppeltem Acc. — 6) ein Mädchen *zur Ehe verlangen.* — Mit अनु *durchsuchen.* — Mit परि 1) *suchen.* — 2) *durchsuchen.* — 3) *zu erlangen streben, trachten nach* (Acc.). — 4) *bitten um* (Acc.). — Mit संपरि in °मार्गण. — Mit प्रति *verlangen, fordern.*

2. *मार्ग्, मार्गयति (संस्कारे, गतौ) eine auf einem Missverständniss beruhende Wurzel.

1. *मार्ग m. *das Suchen.*

2. मार्ग 1) Adj. *vom Wild —, von der Gazelle kommend.* — 2) m. *a) *Moschus.* — *b) der Monat* Mârgaçirsha. — *c) *das Mondhaus* Mṛgaçiras. — *d) (Fährte —, Wechsel des Wildes) Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.), — der Gestirne, des Windes, *Weg nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend), — *durch* (im Comp. vorangehend). मार्गं दा oder यम् *Jmd* (Gen.) *den Weg geben,* so v. a. *Jmd aus dem Wege gehen, freien Durchgang gewähren.* °मार्गेण या *den Weg von — gehen,* so v. a. *dasselbe Schicksal wie — haben.* °मार्गेण und °मार्ग° *durch* (z. B. die Thür), *über — hin, — entlang;* °मार्गम् *durch* 319,10. मार्गाय so v. a. *um Jmd* (Gen.) *den Weg zu eröffnen.* मार्गे *am Wege* und *unterweges;* मार्गे प्र-चल् *sich auf den Weg machen;* निजमार्गं गम् *seiner Wege gehen.* Ausnahmsweise auch n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *e) der richtige Weg* (eig. und übertr.). — *f) Weg,* so v. a. *Reise, Fussreise.* — *g) Weg, Durchgang, Kanal* (im Körper); *insbes. *Darmkanal,*

After. — *h*) *Weg zu*, so v. a. *Mittel zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend). °मार्गेण *vermittelst.* — *i*) *Art, Weise, Verfahren, Verfahrungsart, Art und Weise der Erscheinung.* — *k*) *die rechte Weise, der gute Brauch, die alte Sitte.* — *l*) *Rechtsfall.* — *m*) *Stil, Schreibart.* — *n*) *edler Tanz*, d. i. *Pantomime.* — *o*) *edler Gesang* (im Gegensatz zum *vulgären*) S. S. S. 3. 4. — *p*) in der Dramatik *das Zeigen des Weges zu Etwas, Mittheilung wie Etwas zu Stande kommen oder sich ereignen soll.* — *q*) *das 7te astrologische Haus* Varâh. Jogaj. 4,1. — *r*) **(in geometry) a section.* — 3) n. *Fleisch vom Wildpret* Lâṭj. 8,2,9. Gaut.

3. मार्ग m. v. l. für मृग VP.² 2,200.

*मार्गक m. *der Monat* Mârgaçîrsha.

मार्गण 1) Adj. am Ende eines Comp. *verlangend, fordernd.* — 2) m. *a*) *ein Bittender, Bettler* Râǵat. 7,933. — *b*) *Pfeil.* — *c*) Bez. *der Zahl fünf.* — 3) n. *a*) *das Suchen, Nachforschen, Ausforschen.* — *b*) **das Bitten, Betteln.* Auch *मार्गणा f.

*मार्गणाक m. *ein Bittender, Bettler.*

मार्गणाता f. *das Pfeilsein.*

मार्गणाप्रिया f. N. pr. einer Tochter der Prâdhâ.

मार्गताल m. Pl. *eine best. Gattung von Tacten* S. S. S. 202. fgg.

मार्गतोरण n. *ein über einen Weg errichteter Ehrenbogen.*

मार्गदत्तक m. *Einer der sich auf das Wegebauen versteht* R. ed. Bomb. 2,82,20. v. l. मार्गरक्षक.

मार्गदर्शक m. *Wegweiser* Mṛkkh. 65,4.

मार्गदायिनी f. Name der Dâkshâjaṇî in Kedâra.

मार्गद्रङ्ग m. oder °ङ्गा f. *eine auf dem Wege gelegene Stadt* Râǵat. 8,1992.

मार्गद्रुम m. *ein am Wege stehender Baum.*

*मार्गधेनु m. und *°क n. *ein Joǵana (Wegemaass).*

मार्गप und °पति m. *Wegemeister*, Bez. *eines best. Amtes.*

मार्गपथ m. *Bahn.*

मार्गपाली f. N. pr. einer Göttin.

मार्गबन्धन n. *das Versperren des Weges.*

मार्गमर्षि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. v. l. मार्द्मर्षि.

मार्गमित्र m. Patron. Auch Pl.

मार्गयथ (!) m. desgl. Auch Pl.

मार्गरक्षक m. *Wegehüter.*

मार्गरोधिन् Adj. *den Weg versperrend.*

मार्गव m. *eine best. Mischlingskaste.*

मार्गवटी f. Bez. *einer Schutzgöttin auf Reisen.*

मार्गवशागत, °वशानुग (f. आ) und °वशायात Adj. *am Wege liegend.*

मार्गवासस् Adj. *in ein Antilopenfell gekleidet* Mân. Gṛhj. 1,1.

मार्गविनोदन n. *eine Unterhaltung auf Reisen* 129,24.

मार्गवीय n. Name eines Sâman Ârsh. Br. Vgl. मार्गेयिव.

मार्गवेय m. Patron. oder Metron. eines Râma.

मार्गशाखिन् m. *ein am Wege stehender Baum.*

मार्गशिर m. *der Monat* Mârgaçîrsha.

मार्गशिरलक्ष्मीव्रतकल्प m. Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

मार्गशिरस् m. *der Monat* Mârgaçîrsha.

मार्गशीर्ष 1) *Adj. (f. ई) *unter dem Mondhause* Mṛgaçiras *geboren.* — 2) m. (mit und ohne मास) *der Monat, in welchem der Vollmond im Sternbilde* Mṛgaçiras *steht, der zehnte* (später *der erste*) *Monat im Jahre.* — 3) f. (*आ) ई (mit und ohne पौर्णमासी) *der Tag, an welchem der Vollmond im Sternbilde* Mṛgaçiras *steht.*

मार्गशीर्षक m. = मार्गशीर्ष 2).

मार्गशीर्षमाहात्म्य n. und °शीर्षादिपूजा f. Titel von Werken Burnell, T.

मार्गशोधक m. *Wegereiniger.*

मार्गसंदर्शन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52, 16. 93,11.

मार्गस्थ Adj. *auf dem richtigen Wege bleibend* (eig. und übertr.) 163,28. Kathâs. 88,56.

*मार्गस्थिति f. *das Umherwandern* Gal.

मार्गागत und मार्गायात Adj. *von der Reise kommend;* m. *ein Reisender, Wanderer.*

मार्गार m. nach den Erklärern Patron. von मृगारि, Metron. von मृगी oder *der mit den Händen Fische zu fangen pflegt.*

मार्गाली f. *Geleise* Vikramâṅkaḱ. 8,36.

मार्गावलोकिन् Adj. *auf den Weg hinschauend*, so v. a. *Jmd sehnsüchtig erwartend* 134,5.

*मार्गिक m. 1) *Jäger.* — 2) *Wanderer.*

मार्गितव्य Adj. 1) *zu suchen.* — 2) *zu durchsuchen.* — 3) *wonach man zu streben hat.*

मार्गिन् m. *Wegereiniger, Wegehüter* oder *Wegweiser.*

मार्गेयिव n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1, 115. Auch °यवाग्य n.

मार्गेश m. = मार्गप.

मार्गोपदिश् m. *Wegweiser, Führer.*

मार्ग्य Adj. *wegzuwischen* Bhaṭṭ.

*मार्ज्, मार्जयति (शब्दार्थ). — Vgl. 1. und 2. मर्ज्.

मार्ज m. 1) **Reiniger, Putzer, Wäscher.* — 2) *Bein. Vishṇu's. — 3) **Reinigung.* — 4) Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,171. — Vgl. *अस्त्र° und *शस्त्र°.

मार्जक 1) *Adj. *reinigend, putzend* in केश°. — 2) समार्जक Suçr. 2,461,3 fehlerhaft für सकार्जक (सक् + अ°) zu lesen ist.

मार्जन 1) Adj. (f. ई) *abwischend, reinigend, putzend;* Subst. *Wäscher, Wäscherin* u. s. w. — 2) *m. *Symplocos racemosa.* — 3) f. आ *a*) *Waschung, Reinigung, das Abwischen* Bâlar. 75,4. — *b*) *der Laut einer Trommel.* — *c*) wohl *Trommelfell* Bâlar. 38,17. — 4) f. ई *a*) *Reinigung* Âpast. Çr. 4,10,8. — *b*) *Besen* oder *Bürste.* — *c*) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *d*) *N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — 5) n. *a*) *das Abwischen, Abreiben, Reinigen, Fegen, Wegkehren.* — *b*) *das Verwischen, Wiedergutmachen.*

मार्जार 1) m. *a*) *Katze* Gaut. — *b*) *eine wilde Katze.* — *c*) **Zibethkatze.* — *d*) **Plumbago rosea* Râǵan. 6,47. — 2) f. ई *a*) *Katze* (*das Mutterthier*). — *b*) **Zibethkatze.* — *c*) **Moschus* Dhanv. 3,19.

मार्जारक m. 1) *Katze.* — 2) **Pfau.*

*मार्जारकण्ठ m. *Pfau.*

*मार्जारकर्णिका und *°कर्णी f. Bein. der Kâmuṇḍâ.

*मार्जारगन्धा f. *eine Art Phaseolus.*

*मार्जारगन्धिका f. *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3, 22. Bhâvapr. 1,200.

मार्जारलिङ्गिन् Adj. *eine Katzennatur habend.*

मार्जारि m. N. pr. eines Sohnes des Sahadeva.

*मार्जारीय m. 1) *Katze.* — 2) *ein* Çûdra. — 3) *Einer der nach Katzenart sich beständig reinigt.*

*मार्जाल m. *Katze.*

मार्जालीय 1) Adj. *Reinigung liebend* als Beiw. Çiva's. Nach Nîlak. = शुद्धदेह oder किरात. — 2) m. *a*) *ein Erdaufwurf rechts von der* Vedi, *auf welchem die Opfergefässe gereinigt werden.* — *b*) **Katze.* — *c*) **ein* Çûdra. — *d*) **Einer der nach Katzenart sich beständig reinigt.*

(मार्जाल्य) मार्जालिन Adj. *der sich gern reinigen lässt, Reinigung liebend.*

मार्जित 1) Adj. s. u. 1. मर्ज्. — 2) (*m. f. आ) *gekäste Milch mit Zucker und Gewürz.* — 3) n. *eine vollbrachte Reinigung.* Loc. *nach geschehener Reinigung* Kâtj. Çr. 6,7,29. 9,7.

*मार्डाकव m. Patron. von मृडाकु.

*मार्डाकवायन m. Patron. von मार्डाकव.

मार्डीकं n. *Erbarmen, Gnade.*

मार्ड्यर्ध m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मार्णाल Adj. *an der Lotuswurzel befindlich* Dhûrtan. 42.

मार्तण्ड m. 1) *der Vogel am Himmel, die Sonne, der Sonnengott; eine Statue des Sonnengottes.* — 2) Pl. *die* Âditja; daher Bez. *der Zahl zwölf.* — 3) **Eber.*

मार्तण्डतिलकस्वामिन् m. N. pr. eines Gelehrten.

मार्तण्डमण्डल n. *Sonnenscheibe* Ind. St. 15,374.

मार्तण्डमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 78.

**मार्तण्डवल्लभा* f. *Polanisia icosandra* Râgân. 4,183.

मार्तण्डवेदोद्धार m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 28.

मार्तण्डार्चन n. Titel eines Werkes.

मार्तण्डीय Adj. *solaris* Bâlar. 10,21.

मार्तवत्स n. *Todtgeburt.*

मार्ताण्ड m. 1) *Vogel.* — 2) *der Vogel am Himmel, die Sonne, eine Statue des Sonnengottes.*

मार्त्तिक 1) Adj. (f. ई) *aus Lehm gemacht, thönern* Mân. Çr. 7,1,1. Kâraka 6,1. Hemâdri 2,42,3. — 2) **m. eine flache, irdene Schüssel, Teller.* — 3) n. *ein irdenes Geschirr* Gaut. Mân. Çr. 1,2,1. Gṛhj. 2,15.

मार्त्तिकावत 1) N. pr. *a*) (wohl m.) eines Landes. — *b*) (wohl n.) einer Stadt. — *c*) m. Pl. α) eines Volkes. — β) eines fürstlichen Geschlechts. — 2) m. *ein Fürst von* Mârttikâvata.

मार्त्तिकावतक Adj. *zum Lande* Mârttikâvata *in Beziehung stehend.* Auch °वतिक, aber mit der v. l. °वतक.

मार्त्य n. *das Körperliche.*

मार्त्यवी 1) m. Patron. des Antaka. — 2) f. ई (Conj.) f. zu 1).

मार्त्युजयी (Conj.) f. Patron. von मृत्युंजय.

मार्त्स Adj. (f. आ) *fein zerrieben.*

**मार्दङ्ग* 1) m. *Trommelschläger.* — 2) n. *Stadt.*

मार्दङ्गिक m. *Trommelschläger.*

मार्दमर्षि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,57. v. l. मार्गमर्षि.

मार्दव 1) *m. *a*) Patron. von मृदु. — *b*) *eine best. Mischlingskaste.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Weichheit, Geschmeidigkeit, Sanftheit, Gelindigkeit.* — *b*) *Sanftmuth, Milde, Gutmüthigkeit,* — *gegenüber von* (Gen.). Apast.

मार्दवभाव m. = मार्दव 3) *a*).

**मार्दवायन* m. Patron. von मार्दव.

मार्दवी Adv. mit करु *weich* —, *nachsichtig machen.* °कृत so v. a. *nachsichtig gegen sich selbst* —, *lass geworden.*

**मार्दिय* m. Patron. oder Metron. von मृदि.

**मार्दियपुर* n. N. pr. einer *Stadt.*

माद्वीक 1) Adj. *aus Trauben bereitet.* — 2) **n. Wein.*

मार्मिक Adj. *sich auf Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gut verstehend* Bhâm. V. 1,7. 4,41.

मार्ष m. 1) *ein ehrenwerther Mann.* Nur im Voc. — 2) **ein best. Gemüse, Amaranthus oleraceus* Bhâvapr. 1,282.

मार्षि m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP.² 4,109. v. l. मार्ष्टि.

**मार्षिक* m. *ein best. Gemüse.*

मार्षिमत् m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP.² 4,109. v. l. मार्ष्टिमत्.

मार्ष्टव्य Adj. *zu reinigen, zu kehren.*

मार्ष्टि 1) f. *a*) **Waschung, Reinigung.* — *b*) **Einsalbung mit Oel.* — *c*) N. pr. der Gattin Duḥsaha's VP.² 1,LVI. Vgl. निर्मार्ष्टि. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP. 4,15,14. v. l. मार्षि.

मार्ष्टिमत् m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP. 4,15,14. v. l. मार्षिमत्.

माल 1) m. *a*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) einer Gegend. — *b*) *Bein. Vishṇu's. — 2) f. आ *a*) *Kranz.* — *b*) *Rosenkranz.* — *c*) *Halsband.* — *d*) *Reihe, Streif.* नाम्नां माला *eine in Reihen geordnete Sammlung von Wörtern, Wörterbuch* (mit Ausschluss der Wurzeln). — *e*) *eine best. Form des* Kramapâṭha. — *f*) Name *verschiedener Metra.* — *g*) in der Dramatik *das Darbringen* (*Anbieten*) *mehrerer Dinge um das Gewünschte zu erreichen.* — *h*) in der Astrol. *ein best.* Dalajoga Bâdar. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 12,2. — *i*) **Trigonella corniculata.* — *k*) Titel eines Wörterbuchs. — *l*) N. pr. eines Flusses. — 3) n. *a*) *Feld.* — *b*) **Wald.* — *c*) **ein Wald im Bereich eines Dorfes.* — *d*) **Betrug, Hinterlist.* — *e*) am Anfange einiger Comp. = माला *Kranz.*

मालक 1) m. *a*) etwa *Laube* Ind. St. 15,219. 266. 267. — *b*) **Melia sempervirens.* — *c*) **ein Wald im Bereich eines Dorfes.* — *d*) Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,180. — 2) *f. आ *Kranz.* — 3) *f. ई gaṇa गौरादि. — 4) f. °लिका *a*) *Kranz.* — *b*) *Halsband.* — *c*) *Reihe, eine in Reihen geordnete Menge, Trupp.* — *d*) **Linum usitatissimum* und *= सप्तला. — *e*) **ein best. Vogel.* — *f*) **ein berauschendes Getränk.* — *g*) **Tochter.* — *h*) *N. pr. eines Flusses. — 5) n. *a*) *Kranz, Ring.* — *b*) **Hibiscus mutabilis.*

मालकोश (?) und °कौशिक (S. S. S. 82) m. *ein best.* Râga.

**मालचक्रक* n. *Hüftgelenk.*

**मालजातक* m. *Zibethkatze* Râgân. 19,14.

मालति f. *Jasminum grandiflorum.*

मालतिका f. N. pr. 1) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 2) eines Frauenzimmers.

मालती f. 1) *Jasminum grandiflorum* (*die Pflanze* und *die Blüthe*) Râgân. 10,75. — 2) **eine andere Pflanze,* = विशल्या. — 3) **Knospe, Blüthe.* — 4) **Jungfrau.* — 5) **Mondschein.* — 6) **Nacht.* — 7) Name *verschiedener Metra.* — 8) *= काचमाली. — 9) Titel eines Commentars. — 10) N. pr. *a*) eines Frauenzimmers. — *b*) eines Flusses.

मालतीदारक m. wohl *Borax.*

**मालतीतीर* (!) m. *Borax.*

**मालतीतीरसंभव* n. *weisser Borax* Râgân. 6,244.

**मालतीपत्रिका* f. *Muskatblüthe* Râgân. 12,78.

**मालतीफल* n. *Muskatnuss* Râgân. 12,80. Bhâvapr. 1,187.

मालतीमाधव n. Titel eines Schauspiels.

मालतीमाला f. 1) *ein Kranz von Jasminblüthen.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Wörterbuchs.

मालद m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मालधान्य m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,221.

**मालभञ्जिका* f. *ein best. Spiel.*

मालभारिन् Adj. *einen Kranz tragend.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. *e. Kr. von* — *tr.*

मालमङ्गल m. N. pr. eines Autors. °भाण m. Titel eines von ihm verfassten *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

मालय्, °यति *bekränzen.*

मालय 1) Adj. *vom Gebirge* Malaja *kommend.* — 2) m. *a*) **Sandelholz.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBh. 5,101,14. — 3) n. *a*) *Karawanserai.* — *b*) **Cerasus Puddum* Râgân. 12,147.

1. मालव m. N. pr. 1) eines Landes. — 2) Pl. eines Volkes.

2. मालव 1) Adj. (f. ई) *zum Volke der* Mâlava *in Beziehung stehend, ihnen gehörig.* — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Mâlava. — *b*) *ein best.* Râga S. S. S. 54. — *c*) **weiss blühender* Lodhra Râgân. 6, 214. — *d*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई *a*) *eine Prinzessin der* Mâlava. — *b*) *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37 (मालवी gedr.). 55. 65. — *c*) *ein best. Prâkrit-Metrum.* — *d*) **Clypea hernandifolia* Râgân. 6,123. — *e*) N. pr. der Gattin Açvapati's und Ahnfrau der Mâlava.

मालवक 1) *Adj. = मालवो भक्तिरस्य. — 2) m.

das Land der Mâlava. — 3) f. °विका *a*) **Ipomoea Turpethum* Râǵan. 6,168. — *b*) ein Frauenname.

मालवगुप्त m. N. pr. eines Autors.

मालवगौड m. *ein best.* Râga S. S. S. 99. Gît. S. 2. 13.

मालवरुद्र m. N. pr. eines Dichters.

मालवर्ति m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मालवश्री f. *eine best.* Râginî S. S. S. 38. 89.

मालवानक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मालविकाग्निमित्र n. Titel eines Schauspiels.

मालवीय Adj. *aus* Mâlava *stammend.*

मालव्य 1) *Adj. *zu den* Mâlava *in Beziehung stehend, ihnen gehörig.* °देश m. — 2) m. *a*) **ein Fürst der* Mâlava. — *b*) Bez. *eines der fünf ausserordentlichen Menschen, welche unter best. Constellationen geboren werden.*

मालश्री f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37. 65.

मालसिका f. desgl. S. S. S. 89.

मालसी f. 1) **eine best. Pflanze.* — 2) *eine best.* Râginî S. S. S. 89.

मालह्रानय (!) m. Patron.

*मालाकण्ठ m. *Achyranthes aspera* Râǵan. 4,92.

*मालाकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,97.

*मालाकार m. = मालाकार्.

*माला f. = मालिका (s. u. मालक).

मालाकार् 1) m. *Kranzwinder, Gärtner* (*eine best. Mischlingskaste*). — 2) f. ई f. zu 1).

मालाकारिणी f. *Kranzwinderin* Paṅkad.

मालाकुट N. pr. eines Reiches Eitel, Chin. B.

मालाकुटदत्ती f. N. pr. einer Râkshasî.

*मालागुण m. *Kranzschnur, Halsschnur.* °परिक्षिप्त Adj. so v. a. *mannbar geworden.*

मालागुणा f. *eine best. giftige Spinne.*

*मालाग्रन्थि m. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

मालाङ्क m. N. pr. eines fürstlichen Autors.

*मालातृण und *°क n. *Andropogon Schoenanthus* Râǵan. 8,121.

मालादामन् n. *Blumenguirlande* R. 2,33,2.

मालादीपक n. *eine best. Redefigur, eine verkettete Klimax.*

*मालादूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

मालाधर् 1) Adj. *einen Kranz tragend.* — 2) m. *a*) **eine best. Klasse göttlicher Wesen* (buddh.). — *b*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Râkshasî. — 4) n. *ein best. Metrum.*

*मालाप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt. Davon *Adj. °क.

*मालाफल n. *der Same von Elaeocarpus Ganitrus.*

मालामनु und मालामन्त्र m. *ein in Kranzform geschriebener Spruch.*

°मालामय Adj. in कुणठाश्म° (Nachtr. 4).

मालायन m. Patron. Auch Pl.

*मालारिष्टा f. *eine best. Pflanze* Richtig मल्लारिष्टा.

मालावृप Adj. (f. श्रा) *reihenförmig* Kâtjapr. 290, 16. Sâh. D. 671. 278,17. 279,6. Nom. abstr. °ता f. 199,19. °त्व n. 675.

*मालालिका und *मालाली f. *Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134.

*मालावत n. *der Wohnort der* Mâlâvant.

मालावत्त् 1) Adj. *bekränzt.* — 2) *m. vielleicht *Gärtner.* — 3) f. °वती N. pr. zweier Frauen.

मालि 1) Adj. am Ende eines Comp. = मालिन् *bekränzt mit.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Râkshasa Sukeça.

मालिक m. 1) *Kranzwinder, Gärtner.* — 2) **ein best. Vogel.* — 3) **Färber.* — Halâj. 2,434 schlechte Lesart für मायिक. मालिका f. s. u. मालक.

°मालित Adj. *bekränzt mit; umgeben von.*

मालिन् 1) Adj. *bekränzt* (Âpast.), — *mit* (Instr.). Gewöhnlich am Ende eines Comp. *mit einem Kranze* oder *Halsbande von — versehen, bekränzt mit, umgeben von, durchzogen von.* — 2) m. *a*) *Kranzwinder, Gärtner.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Râkshasa Sukeça. — 3) f. °नी *a*) *die Frau eines Kranzwinders, — Gärtners.* — *b*) **Alhagi Maurorum* und *= अग्निशिखा. — *c*) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — *d*) Name *verschiedener Metra.* — *e*) Bein. der Durgâ. — *f*) *ein siebenjähriges Mädchen, welches bei der Feier der* Durgâ *diese Göttin darstellt.* — *g*) Titel eines Tantra, = °तन्त्र Ârjav. 160,17. — *h*) N. pr. α) einer himmlischen Jungfrau. — β) einer der 7 Mütter Skanda's. — γ) eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — δ) einer Râkshasî. — ε) der angenommene Name der Draupadî beim Fürsten Virâṭa. — ζ) der Mutter des Manu Raukja und verschiedener anderer Frauen. — η) einer Stadt. — ϑ) verschiedener Flüsse.

मालिनीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

मालिनीविजय m. Titel eines Werkes.

मालिन्य m. N. pr. eines Berges.

मालिन्य 1) *Adj. gaṇa संकाशादि. — 2) n. *das Beflecktsein, Unreinheit, Trübung; Schwärze.* वदन° so v. a. *Schamröthe im Gesicht* Bâlar. 80,19.

*मालीय्, *यति *sich einen Kranz wünschen.*

*मालीय Adj. *zu einem Kranze bestimmt, — sich eignend.*

मालु 1) m. *a*) *eine best. Mischlingskaste.* माल्ल v. l. — *b*) *N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) f. *a*) *eine best. Schlingpflanze.* Auch °लता. — *b*) **Frauenzimmer.*

मालुक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,133. — Vgl. *कृष्णमालुक.

*मालुद् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मालुधान 1) *m. *eine Art Schlange.* — 2) f. ई *eine best. Schlingpflanze* Bâlar. 168,18.

*मालूक m. *Ocimum sanctum* Râǵan. 10,162.

मालूर् m. *eine best. Pflanze* Harshaṅ. 197,10. Nach den Lexicographen *Aegle Marmelos* und *Feronia elephantum* Râǵan. 11,182. Bhâvapr. 1,196. 3,97. 146.

मालेय 1) m. Patron. von माल 2). — 2) *f. श्रा *eine Art Kardamomen.*

मालोपमा f. *eine best. Redefigur, Kettengleichniss.*

माल्य 1) m. Patron. Auch Pl. — 2) *f. श्रा *Trigonella corniculata.* — 3) n. *a*) *Kranz.* — *b*) **Blume.*

माल्यगुणाय्, °यते *zur Schnur eines Kranzes werden, als solche erscheinen.*

माल्यजीवक m. *Kranzwinder, Kranzverkäufer.*

माल्यदामन् n. *Blumenguirlande.*

माल्यपिण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons.

*माल्यपुष्प m. *Cannabis sativa* oder *Crotolaria juncea* Râǵan. 4,77.

*माल्यपुष्पिका f. *eine best. Pflanze*, = शणपुष्पी Râǵan. 4,67.

माल्यवत्त् 1) Adj. *bekränzt, mit Kränzen geschmückt.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Râkshasa. — *b*) eines Dieners im Gefolge Çiva's. — *c*) eines Berges. — 3) f. °वती N. pr. eines Flusses.

माल्यवृत्ति m. *Kranzwinder, Kranzverkäufer.*

माल्यापण m. *ein Markt, auf dem Kränze verkauft werden.*

माल्ल m. *eine best. Mischlingskaste.* v. l. मालु.

*माल्लवास्तव Adj. von मल्लवास्तु.

*माल्लवी f. *ein Aufzug von Ringern.*

माल्व्य n. *Unbesonnenheit, Albernheit* Maitr. S. 2,4,2 (39,16).

मावत्त् Adj. *mir ähnlich, Einer von meines Gleichen.*

माविलम्बम् und माविलम्बितम् Adv. *unverzüglich* (befehlend).

मावेलक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मावेल्लक.

मावेल्ल m. N. pr. eines Sohnes des Vasu, Fürsten der Ḱedi.

मावेल्लक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मावेल्वक m. Pl. v. l. für मावेल्लक.

माशकीया fehlerhaft für माचाकीय.

*माशब्दिक Adj. *Ruhe gebietend.*

माष m. 1) *Bohne* (Sg. *die Pflanze*, Pl. *die Kerne*); in der späteren Zeit ist *Phaseolus radiatus* darunter gemeint Râǵan. 16,43. Bhâvapr. 1,276. Mat. med. 309. — 2) अकृष्टा माषाः *wildwachsende Bohnen* als Bez. eines Ṛshigaṇa, Kinder der Surabhi. — 3) *ein best. Gewicht*, auch als *Goldwerth.* — 4) **ein bohnenähnlicher Ausschlag.* — 5) **Thor, Dummkopf.* — 6) **N. pr.* eines Mannes gaṇa वाह्वादि.

माषक 1) m. *Böhnchen.* — 2) m. n. *ein best. Gewicht*, auch als *Goldwerth.*

माषतिल m. Du. *Sesam und Bohnen.*

माषतैल n. *ein öliges Präparat aus Bohnen* Mat. med. 288.

*माषपत्रिका und माषपर्णी f. *Glycine debilis* und = पृश्निपर्णी Mat. med. 309. Râǵan. 3,18. 19.

माषपिष्ट n. *Bohnenmehl.*

माषपेषम् Absol. mit पिष् *Jmd* (Acc.) *wie Bohnen zermalmen* Mahâvîraḱ. 112,16.

माषमन्थ m. *ein Rührtrank mit Bohnenmehl.*

माषमय Adj. *aus Bohnen bestehend* Hemâdri 1, 307,4. 351,11.

माषमुद्गमय Adj. (f. ई) *aus Phaseolus radiatus und Ph. Mungo bestehend* Hemâdri 1,412,9.

*माषवर्धक m. *Goldschmied.*

माषशरावि m. Patron. Auch Pl.

*माषशरावित् (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*माषशस् Adv. *Mâsha-weise.*

*माषस्थलक Adj. von माषस्थली gaṇa धूमादि in der Kâç.

*माषस्थली f. ebend.

माषाढ्य Adj. *mit Bohnenöl gesalbt* Âpast. Çr. 9, 3,22.

*माषाश m. *Pferd.*

माषिक Adj. (f. ई) *einen* Mâsha *werth* u. s. w. Zu belegen nur in पञ्च°.

माषी f. N. pr. der Gattin Çûra's VP.² 4,100.

*माषीण n. *Bohnenfeld.*

*माषोण Adj. *woran ein* Mâsha *fehlt.*

*माष्य Adj. 1) *für Bohnen geeignet.* — 2) am Ende eines Comp. nach Zahlwörtern so und so viele Mâsha *werth* u. s. w.

1. मास् n. = मांस *Fleisch.*

2. मास् m. (Instr. Pl. माद्भिस् 1) *Mond.* — 2) *Monat.*

1. मास m. 1) *Monat.* मासम् *einen Monat lang* (227, 21), *für die Dauer eines Monats* (227,22), मासमेकम् *einen M. lang* (146,29); मासेन *im Laufe eines Monats* (227,27); मासे *nach Ablauf eines Monats.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई. — 2) Bez. *der Zahl zwölf.*

2.*मास m. falsche Schreibart für माष.

मासक m. *Monat.*

मासकालिक Adj. *für den Zeitraum eines Monats geltend.*

मासकृत् nach Nir. 5,21 = मासानां चार्धमासानां च कर्ता; es ist aber ṚV. 1,105,18 मा सकृत् gemeint.

मासचारिक Adj. *einen Monat lang einer Sache obliegend.*

*मासजात Adj. *einen Monat alt.*

*मासज्ञ m. *eine Hühnerart.*

*मासतम Adj. *nach einem Monat eintretend* u. s. w.

मासताला f. wohl Bez. *bestimmter Theile eines Felles, aus denen Trommelfelle bereitet werden,* MBh. 2,21,16.

मासदर्पण m. Titel eines Werkes.

*मासदेय Adj. *binnen eines Monats zu entrichten.*

*मासद्वयोद्भव m. *in 60 Tagen reifender Reis* Râǵan. 16,11.

मासधा Adv. *monatweise.*

*मासन n. *der Same von Vernonia anthelmintica.*

मासनामन् n. *Monatsname* Mân. Çr. 1,7,5. 8.

मासनिर्णय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मासपाक Adj. *in einem Monat Folgen zeigend.*

*मासपूर्व Adj. *um einen Monat früher.*

मासप्रवेश m. *der Eintritt eines Monats.*

मासप्रवेशानयन n. 1) *das Berechnen des Eintritts eines Monats.* — 2) Titel eines Werkes.

मासफल Adj. (f. आ) *in einem Monat Folgen zeigend.*

मासभाज् Adj. *an einem Monat Theil habend* Çat. Br. 10,4,4,4.

मासभावाध्याय m. Titel eines Werkes.

मासभुक्ति f. *Monatslauf* (der Sonne) Bhâg. P. 5, 22,8.

*मासमान m. *Jahr.*

मासर n. *ein besonderes gegorenes Getränk, eine Mischung der Brühe von gekochtem Reis mit zerriebener Hefe, Gräsern u. s. w.* Âpast. Çr. 19,4. Nach Andern m. *Mehl von leichtgerösteter Gerste mit saurer Milch oder Buttermilch vermengt und mit Gras bedeckt.* Nach den Lexicographen m. *Reisschleim.*

मासलोका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 10,4,2,19.

*मासवर्तिका f. *eine Art Bachstelze.*

*मासल m. *Jahr.*

मासशस् Adv. *monatweise.*

मासशिवरात्रिव्रतकल्प m. (Opp. Cat. 1.) und °रात्र्युद्यापन n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

मासंचयिक Adj. *Vorräthe für einen Monat habend.*

मासस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

मासाधिप und °पति m. *der Regent* (ein Planet) *eines Monats.*

मासाधिपत्य n. Nom. abstr. zu मासाधिपति Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,9.

मासानुमासिक Adj. *allmonatlich erfolgend.*

मासान्त m. *Ende eines Monats.*

मासापवर्ग Adj. *höchstens einen Monat dauernd.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Comm. zu Kâts. Çr. 23,1,1.

मासाहार Adj. *einmal im Monat Speise zu sich nehmend.*

मासिक 1) Adj. (f. ई) *a)* am Ende eines Comp. *zum Monat — in Beziehung stehend.* — *b) monatlich, jeden Monat erfolgend, j. M. gegeben werdend.* — *c) einen Monat während, — vorhaltend, — Etwas seiend.* — *d) innerhalb eines Monats —, nach einem Monat erfolgend, — fertig werdend, — herzustellen.* — *e) *nach einem Monat zu entrichten.* — *f) *auf einen Monat in Dienst genommen.* — *g) *einem best. Monat geweiht.* — 2) n. *ein allmonatliches* Çrâddha.

मासिकार्थवत् Adj. = मासिक 1) *b)* (!) Vishṇus. 21,19.

मासिश्राद्ध n. *ein allmonatliches* Çrâddha Âpast.

मासी Adv. mit कर् *in Monate verwandeln.*

मासीन Adj. 1) *monatlich.* — 2) **einen Monat alt.*

*मासुरकर्ण m. Patron. von मसुरकर्ण.

*मासुरी f. *Bart.*

मासूर Adj. (f. ई) 1) *linsenförmig.* — 2) *aus Linsen gemacht* Bhâvapr. 1,147.

मासेश्वरफल n. Titel eines Werkes.

मासोपवास u. °क m. *Fasten einen Monat hindurch* Agni-P. 204,1. fgg.

मासोपवासिनी f. 1) **ein Frauenzimmer, das einen Monat hindurch fastet.* — 2) so v. a. *Kupplerin.*

मास्य Adj. *einen Monat alt.*

*माह्, माहते (माने).

*माहकस्थलक Adj. von माहकस्थली.

*माहकस्थली f. gaṇa धूमादि.

माहकि m. Patron. N. pr. eines Lehrers AV. Pariç. 44 am Ende.

*माहकीप्रस्थ Adj. (f. ई) Kâç. zu P. 4,2,110. v. l. माहिकोप्रस्थ.

*माहत 1) Adj. von महत्. — 2) n. Nom. abstr. von महत्.

*माहन m. *ein Brahmane.*

माहनीय Adj. fehlerhaft für महनीय.

*माहा f. *Kuh.*

*माहाकुल und *°कुलीन Adj. *aus vornehmem Geschlecht stammend.*

माहाचमस्य m. Patron. von महाचमस.

*माहाचित्ति Adj. von महाचित्त.

*माहाजनिक und *°जनीन Adj. von महाजन.

माहात्मिक Adj. *einem Hochstehenden eigen* u. s. w., *hoch, hehr.*

माहात्म्य n. (adj. Comp. f. आ) *hohes Wesen, hoher Sinn, Grösse, Majestät, Macht, Würde.*

*माहानद् Adj. (f. ई) von महानद्.

*माहानस Adj. (f. ई) von महानस.

माहानामन, *°नामिक und *°नाम्निक Adj. von महानाम्नी.

*माहापुत्रि Adj. von महापुत्र.

*माहाप्राण Adj. von महाप्राण.

माहाभाग्य n. = महाभाग्य.

माहारजनि Adj. (*f. ई) *mit Safran gefärbt.*

*माहाराजिक Adj. (f. ई) *dem regierenden Fürsten zugethan, ihn verehrend.*

माहाराज्य n. *die Würde eines regierenden Fürsten.*

माहाराष्ट्र 1) Adj. (f. ई) *mahrattisch.* — 2) f. ई *die mahrattische Sprache.*

*माहावार्त्तिक Adj. *mit* (Kâtjâjana's) Mahâvârttika *vertraut.*

माहाव्रती f. *die Lehre der* Pâçupata.

माहाव्रतीय fehlerhaft für महा°.

माहिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*माहिकीप्रस्थ Adj. (f. ई). v. l. माहकीप्रस्थ.

*माहित Adj. von माहित्य.

माहित्थि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

*माहित्य m. Patron. von महित.

माहित्र n. Bez. *des Liedes* RV. 10,185 Vasishṭha 26,5.

माहिन 1) Adj. (f. आ) *a) fröhlich, freudig, lustig, erregt. — b) ergötzlich, erfreuend.* — 2) *n. *Herrschaft.*

माहिनावत् Adj. *in Erregung befindlich.*

*माहिर् m. Bein. Indra's.

माहिष 1) Adj. (f. ई) *dem Büffel —, der Büffelkuh eigen, von ihnen kommend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

माहिषक m. 1) *Büffelhirt. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*माहिषस्थलक Adj. von माहिषस्थली.

*माहिषस्थली f. N. pr. einer Oertlichkeit.

माहिषिक m. 1) *Büffelhirt, der von Büffelzucht lebt* VP. 2,6,21. — 2) *der Liebhaber eines liederlichen Weibes.* — 3) *der von der Prostitution seines Weibes lebt.*

माहिषिका und °की f. N. pr. eines Flusses.

माहिषेय m. 1) *ein Sohn der ersten Gemahlin eines Fürsten* Âpast. Çr. 9,20,7. — 2) N. pr. eines Commentators des TS. Prât.

माहिष्म m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,220.

माहिष्मती f. N. pr. einer Stadt Bâlar. 66,14.15.

*माहिष्मतेयक Adj. von माहिष्मती.

माहिष्य m. *eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines* Kshatrija *von einer* Vaiçjâ, Gaut.

माहीन m. vielleicht Patron. oder Adj. = माहिन.

*माहीयव Adj. *mit den Worten* महीयव (?) *beginnend.* v. l. माहीयल. Vgl. ग्रामहीयव.

*माहीयल Adj. *mit den Worten* महीयल (?) *beginnend* gaṇa विमुक्तादि in der Kâç. Vgl. ग्रामहीयव.

माङ्करदत्त N. pr. eines Ortes.

माङ्कल 1) m. Patron. — 2) f. आ *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

माहेन्द्र 1) Adj. (f. ई) *a) auf den grossen* Indra *bezüglich, ihm gehörig* u. s. w. धनुस् n. *Regenbogen,* अम्भस् *Regenwasser,* दिश् f. und आशा f. *Osten.* — *b) östlich, in östlicher Richtung laufend.* — 2) m. *a) ein best. Becher voll* Kâtj. Çr. 13,3,10. — *b) * = प्रभद्राउविशेष.* — *c) Bez. des 7ten* Muhûrta. — *d)* Patron. — *e)* Pl. N. pr. einer Dynastie VP. 4, 24,18. — 3) f. माहेन्द्री *a) Osten. — b) eine best.* Ishṭi. — *c)* Pl. *best. den* Indra *verherrlichende Verse.* — *d) *Kuh.* — *e)* Indra's *Energie, eine der sieben göttlichen Mütter.* Pl. unter den Müttern Skanda's. — 4) n. *das Mondhaus* Gjeshṭha Varâh. Jogaj. 7,7.

*माहेन्द्रज्ञ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den* Gaina.

माहेन्द्रवाणी f. N. pr. eines Flusses.

माहेय 1) Adj. (*f. ई) *irden* Vasishṭha 15,20. — 2) m. *a)* Metron. *des Planeten Mars.* — *b) *Koralle.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई *Kuh* Râgân. 19,27.

माहेल m. Patron.

माहेश 1) m. unter den Mânavaugha. — 2) f. ई Bein. der Durgâ.

माहेश्वर 1) Adj. (f. ई) *a) auf den grossen Herrn* (Çiva) *bezüglich, ihm gehörig* u. s. w. धारा N. pr. eines heiligen Badeplatzes. — *b)* Çiva *verehrend.* — 2) m. *ein Verehrer des* Çiva, *ein* Çivait. Vier Secten derselben Govindân. S. 592. परम° Kâd. 249,11. Harshaṅ. 71,10. Nom. abstr. °ता f. — 3) f. ई *a)* Çiva's *Energie, eine der sieben göttlichen Mütter,* = दुर्गा. — *b) *eine best. Pflanze* Râgân. 3,65. — *c)* N. pr. eines Flusses.

माहेश्वरपद् n. und माहेश्वरपुर n. N. pr. zweier Tîrtha.

माहेश्वरीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

1. मि, मिनोति, मिनुते (einmal mit वि); Pass. मीयते, मित Partic. 1) *in den Boden einsenken, befestigen; gründen, aufrichten; errichten, bauen; construiren* Çulbas. 1,41. — 2) *messen.* — 3) *ermessen, erkennen, wahrnehmen.* — *Desid. मित्सति, °ते. — Mit अनु (nur Praes. °मिनोति u. s. w.) = 3. मा 4) Comm. zu Njâjas. 1,1,36.37. 2,1,6. — Mit उद् *aufrecht einsenken, aufrichten.* — Mit उप *daneben stecken, anstecken.* उपमित Vaitân. — Mit नि 1) *einsenken, befestigen; errichten, erbauen.* Partic. निमित. — 2) vielleicht *ermessen, erkennen, wahrnehmen.* — Mit *प्रणि. — Mit अभिनिस् (nur °निर्मिणवत्ति) *hervorbringen, schaffen* Lalit. 448,2; vgl. 3. मा mit अभिनिस् 1). — Mit परि *rings bestecken, umlégen.* — Mit प्र 1) *errichten, erbauen* in प्रमित (Nachtr. 4). — 2) *ermessen, erkennen, wahrnehmen; logisch erfassen* Comm. zu Njâjas. S. 1, Z. 13. — Mit प्रति in प्रतिमित्. — Mit वि *einsenken, befestigen; bauen, errichten.* Vgl. विमित. — Mit सम् *gleichzeitig* oder *zusammen befestigen, — errichten, — bauen.*

2. मि, *मिनाति, *मिनति (!) und *मिनोति = गतिकर्मन् Nigh. 2,14. *मयति, *मायति (गतौ, मत्याम्) Dhâtup. *मिनोति = अयति; *मीयते (vgl. मी mit उद्) = प्रमीयते = गच्छति. — Mit आ *herkommen* im Partic. Fut. आ-मेष्यन् Ait. Br. आ मिमीयात् (gehört zu मी) wird durch प्रविशेत् erklärt. — Mit परा *zurückkehren* im Partic. Fut. परा-मेष्यन् Ait. Br. — Mit वि, °मयते s. u. 6. मा mit वि. — Mit सम्, संमिन्वान *zusammen gehend, sich verbindend* in einer Etymologie.

3. मि, मिनाति, मिनोति s. u. 1. मी.

1. मिश्, मिमिश्राति, Perf. मिमिश्रुस् u. s. w. *mischen, zusammenrühren, — mit* (Instr.), *schmackhaft zu-*

bereiten. Med. (मिमिक्षे) *sich mischen* oder *gemischt werden.* — Caus. मेक्षयति *umrühren, mengen, — mit* (Instr.) Âpast. Çr. 13, 9, 6. — Mit आ in आमिक्षा. — Mit सम् = Simpl.

2. मिक्ष् s. म्यक्ष्.

मिघ् = मिह् in निमेघमान 1) *sich übergiessend* RV. 2,34,13. — 2) so v. a. *sich berauschend* RV. 8,4,10.

मिङ्गिल in der Verbindung तिमिमिङ्गिल° Suçr. 1,206,17 fehlerhaft für तिमिङ्गिल (तिमितिमिङ्गिल°).

मिचिता f. N. pr. eines Flusses. v. l. निश्चिता.

मिच्चक (Eitel, Chin. B.) oder मिच्छक m. N. pr. des 6ten buddh. Patriarchen.

*मिछ्, मिच्छति (उत्क्लेशे, बाधे).

*मिञ्ज्, मिञ्जयति (भाषार्थे oder भासार्थे).

मिञ्जिकामिञ्जिक n. Sg. N. pr. eines aus Rudra's Samen stammenden Paares.

मिणिमिण Adj. *undeutlich durch die Nase sprechend.* Nom. abstr. °त्व n.

1. मित् f. *ein aufgerichteter Pfosten, Säule.*

2. मित् Adj. म *zum stummen Buchstaben habend* (eine Wurzel) 236,17.

1. मित s. u. 3. मा.

2. मित s. u. 1. मि.

3. मित m. N. pr. eines Ṛshi im dritten Manvantara VP.² 3,7.

*मितंगम 1) Adj. (f. आ) *gemessenen Schrittes gehend.* — 2) m. *Elephant.* — 3) f. आ *Elephantenkuh.*

मितज्ञु Adj. *wohlgefügte —, feste Kniee habend* und vielleicht auch *das Knie aufstemmend, knieend.*

मितदक्षिण Adj. (f. आ) *wofür ein bestimmter Opferlohn besteht* Tâṇḍja-Br. 16,1,7.

मितद्रु 1) Adj. *feste Beine habend, gut laufend.* — 2) *m. *das Meer.*

मितधन्न m. N. pr. eines Fürsten.

मितप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मितभाषितर् Nom. ag. *wenig sprechend.*

मितभाषिन् 1) Adj. dass. Nom. abstr. °षिता f. Ind. St. 15,351. — 2) f. °षिणी Titel verschiedener Commentare.

मितभुक्त und मितभुज् Adj. *mässig im Essen.*

मितभोजन Adj. *wenig Nahrung zu sich nehmend* Âpast.

मितमति Adj. *beschränkten Verstandes.*

मितमेध Adj. (f. आ) *von festwurzelnder Kraft.*

मितंपच Adj. (f. आ) 1) *wenig kochend, mässig gross* (Kochgeschirr). — 2) *karg, geizig.*

*मितरावित् Adj. als Erklärung von मरुत्.

*मितरोचिन् Adj. desgl.

*मितवाच् Adj. *wenig redend.*

मितशायिन् Adj. *wenig schlafend.*

मितार्चर् 1) Adj. *a) in gebundener Rede abgefasst, metrisch. — b) kurz und bündig* (Rede). — 2) f. आ Titel verschiedener Commentare Opp. Cat. 1.

मिताक्षु Titel eines astron. Tractats.

1. मितार्थ m. *Gemessenes, Wohlerwogenes.* °भाषिन् Adj.

2. मितार्थ Adj. *gemessen —, vorsichtig zu Werke gehend;* m. Bez. einer Art von Abgesandten.

मितार्थक m. = 2. मितार्थ.

मिताशन Adj. *mässig —, wenig essend.*

1. मिताहार m. *mässiges Essen.*

2. मिताहार Adj. *wenig Speise zu sich nehmend.*

1. मिति f. 1) *Maass, Gewicht, Werth.* — 2) *richtige Erkenntniss.*

2. मिति f. *das Einsenken, Aufrichtung.*

मितोक्ति f. *weniges Reden.*

मित्य etwa *Preis* Râǵat. 7,1417.

मित्र्, मित्रति *sich als Freund benehmen.*

मित्र 1) m. *a) Gefährte, Freund.* — *b)* Name eines Âditja, welcher gewöhnlich mit Varuṇa zusammen angerufen wird. Im Dual auch ohne Hinzufügung von वरुण Bez. beider Götter. — *c) die Sonne.* — *d)* Bez. *des dritten* Muhûrta. — *e)* N. pr. α) eines Marut. — β) eines Sohnes des Vasishṭha und verschiedener anderer Männer VP.². — 2) f. मित्रा N. pr. *a)* einer Apsaras. v. l. चित्रा. — *b)* der Mutter Maitreja's und der Maitreji. — *c)* *der Mutter Çatrughna's. — 3) n. *a) Freundschaft.* — *b) Freund.* In der Politik heisst *der unmittelbar an den benachbarten Fürsten* (der अरि *Feind* heisst) *grenzende Fürst — Freund.* Der auf diesen folgende Fürst heisst अरिमित्रम् Kâm. Nîtis. 8,16. Auch auf Planeten übertragen. — *c) Freund,* so v. a. *Ebenbild von* (Gen. Bâlar. 120,1); am Ende eines Comp. *gleichend, ähnlich* (Vikramâñkaṅ. 12,1.28). — *d)* = 1) *b).* Wird unter den 10 Feuern genannt MBh. 14,21,4. — *e) eine best. Art zu fechten* Hariv. 3,124,18.

मित्रक m. N. pr. eines Mannes.

मित्रकरण n. *das sich zum Freunde Machen.*

मित्रकर्मन् n. *Freundschaftsdienst, Freundschaft.* °कर्म कर् *Freundschaft schliessen mit* (Instr.) Gaut. 15,12.

मित्रकाम Adj. *sich Freunde wünschend.*

मित्रकार्य n. *die Sache des Freundes, Freundschaftsdienst.*

मित्रकृत् m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu.

मित्रकृति f. *Freundesdienst* (nach Sâj.). °कृत्येव könnte aber auch als °कृत्य (Absol. *zum Freunde machend*) इव gefasst werden.

मित्रकृत्य n. *die Sache des Freundes, Freundschaftsdienst.*

मित्रकौस्तुभ m. N. pr. eines Mannes.

मित्रक्रु oder °क्रू m. oder f. wohl Bez. *unholder Wesen.*

मित्रगुप्त 1) Adj. *von* Mitra *gehütet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

मित्रघ्न N. pr. 1) m. *a)* eines Râkshasa. — *b)* eines Sohnes des Divodâsa VP.² 4,147. — 2) f. आ eines Flusses. v. l. चित्रघ्नी.

मित्रजित् m. N. pr. eines Sohnes des Suvarṇa VP. 4,22,3. v. l. अमित्रजित्.

मित्रज्ञ m. N. pr. eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt.

मित्रता f. 1) *das Verhältniss eines Freundes, Freundschaft.* — 2) *Gleichheit, Aehnlichkeit mit* (im Comp. vorangehend) Vikramâñkaṅ. 2,20.

मित्रतूर्य n. *Sieg der Freunde.*

मित्रत्व n. = मित्रता 1).

मित्रदेव m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu und eines andern Mannes.

मित्रद्रुह् Adj. (Nom. °ध्रुक्) *der dem Freunde zu schaden sucht, Verräther eines Freundes, treubrüchig* TBr. Kâd. 2,53,19.

मित्रद्रोह् m. *am Freunde geübter Verrath, Bundesbruch.* °द्रोहिण Kathâs. 60,5 fehlerhaft für °द्रोहिणा.

मित्रद्रोहिन् Adj. = मित्रद्रुह्.

*मित्रद्विष् Adj. *den Freund anfeindend, ihm zu schaden suchend.*

मित्रधर्मन् m. N. pr. eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt.

मित्रधा Adv. *freundlich.*

मित्रधित n., मित्रधिति f. und मित्रधेय n. *Freundschaftsbund.*

मित्रपति m. *Herr der Freunde* oder *der Freundschaft* RV.

मित्रपथादिकुण्डमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 80.

*मित्रपद् n. N. pr. einer Oertlichkeit.

मित्रबाहु m. N. pr. eines Sohnes 1) des 12ten Manu Hariv. 1,7,78. मित्रवाह् v. l. — 2) Kṛshṇa's.

मित्रभ n. 1) *ein befreundetes Gestirn, — astrologisches Haus.* — 2) Mitra's *Mondhaus,* Anurâdhâ.

मित्रभानु m. N. pr. eines Fürsten.

मित्रभाव m. *das Verhältniss eines Freundes, Freundschaft.*

मित्रभू m. N. pr. eines Mannes.

मित्रभृत् Adj. *den Freund hegend, — erhaltend* TS.

मित्रभेद् m. *Entzweiung von Freunden, Freundschaftsbruch.* Auch Titel des 1sten Buches im Pañkat.

मित्रमंहस् Adj. etwa *eine Fülle von Freunden habend, reich an Freunden.* Gewöhnlich im Voc.

मित्रमित्र n. *des Feindes Feind* heisst in der Politik der durch *Feind* (der nächste Nachbar), *Freund* (des Vorangehenden Nachbar) und *Feindes Freund* (des Vorangehenden Nachbar) *eines Fürsten getrennte Fürst* Kâm. Nitis. 8,16.

मित्रमिश्र m. N. pr. eines Autors.

मित्रयज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

मित्रयु 1) *Adj. *a) freundschaftlich gesinnt.* — *b) Lebensklugheit besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers und eines Sohnes des Divodâsa. Pl. मित्रयुवस् *die Nachkommen* Mitraju's; soll auch Pl. zu मैत्रेय sein.

मित्रयुङ् 1) Adj. *einen Bund geschlossen habend, verbündet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*मित्रयुद्ध n. *ein Streit zwischen Freunden.*

मित्रलाभ m. *Gewinnung von Freunden.* Auch Titel des ersten Buches im Hit.

मित्रवत् Adv. *wie einen Freund* 184,6.

मित्रवत्सल Adj. *liebevoll gegen Freunde, Freunden ergeben* Mudrâr. 137,8 (204,10).

मित्रवन n. N. pr. eines *Waldes.*

मित्रवत् 1) Adj. *Freunde habend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt. — *b)* eines Sohnes α) des 12ten Manu. — β) Kṛshṇa's. — 3) f. °वती N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's.

मित्रवरण n. *das Wählen von Freunden* Varâh. Bṛh. S. 99,6.

मित्रवर्चस् m. N. pr. eines Mannes.

*मित्रवर्ध gaṇa धूमादि. v. l. °वर्ध.

मित्रवर्धन 1) Adj. *die Freunde beglückend.* — 2) m. N. pr. eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt.

*मित्रवर्ध्र v. l. für मित्रवर्ध.

मित्रवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

मित्रवाह् m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu. v. l. मित्रबाहु.

*मित्रविद् m. *Späher.* Richtiger मन्त्रविद्.

मित्रविन्द् 1) Adj. *Freunde gewinnend* als Bez. eines Agni. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes α) des 12ten Manu. — β) Kṛshṇa's. — *b)* eines Lehrers. — 3) f. आ *a) eine best.* Ishṭi. — *b)* N. pr. α) einer Gattin Kṛshṇa's. — β) eines Flusses in Kuçadvîpa Bhâg. P. 5,20,16.

मित्रविन्देष्टिप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मित्रवैर् n. *Zwiespalt unter Freunden.*

मित्रशर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

*मित्रशिस् Adj.

मित्रसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

मित्रसंप्राप्ति f. *Gewinnung von Freunden,* Titel des zweiten Buches im Pañkat.

मित्रसह् m. N. pr. 1) eines Fürsten, der auch Kalmâshapâda genannt wird. — 2) eines Brahmanen.

मित्रसाह् Adj. *nachsichtig gegen seine Freunde.*

मित्रसाह्वा f. N. pr. eines göttlichen Wesens.

मित्रसेन m. N. pr. 1) eines Gandharva VP.^{2} 2,293. — 2) eines Sohnes des 12ten Manu. — 3) eines Enkels des Kṛshṇa. — 4) eines Fürsten der Draviḍa. — 5) *eines Buddhisten.

मित्रस्नेह् m. *Freundesliebe, Freundschaft* Mudrâr. 138,1. 2. 140,9 (205,7. 208,7).

मित्रहन् (MBh. 9,43,38) und °हन Adj. *einen Freund mordend.*

*मित्रह्रद Adj. = मित्रं ह्रयति.

मित्राख्य Adj. *nach* Mitra *benannt.*

मित्राचार m. *das einem Freunde gegenüber zu beobachtende Verfahren.*

मित्रातिथि m. N. pr. eines Mannes ṚV.

मित्रानुग्रहण n. *das Beglücken der Freunde.*

मित्राभिद्रोह् m. = मित्रद्रोह्.

मित्रायु 1) Adj. *Freundschaft suchend.* — 2) m. N. pr. 1) eines Lehrers. — 2) eines Sohnes des Divodâsa.

मित्रावरुण m. Du. Mitra *und* Varuṇa. मित्रावरुणयोरयनम् und °वरुणयोरिष्टि: Bez. *bestimmter Opfer.* °वरुणयो: संयोजनम् Name eines Sâman. — Sg. Hariv. 11361 fehlerhaft für मैत्रावरुण.

मित्रावरुणवत् Adj. *von* Mitra *und* Varuṇa *begleitet.*

मित्रावरुणसमीरित Adj. *von* Mitra *und* Varuṇa *angetrieben* TBr. 3,7,5,6.

*मित्रावरुणीय n. fehlerhaft für मैत्रा°.

मित्रावसु m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâvasu, Fürsten der Siddha.

मित्रिन् Adj. *befreundet, verbündet.*

मित्रिय Adj. *freundlich, vom Freunde kommend, auf ihn sich beziehend* u. s. w.

मित्री Adv. 1) mit कर् *sich Jmd* (Acc.) *zum Freunde machen.* — 2) mit भू *ein Freund werden, sich befreunden mit* (Instr.).

मित्रीय्, °यति 1) *Jmd sich zum Freunde zu machen suchen.* — 2) *Jmd für seinen Freund halten, als Freund —, als Kameraden behandeln.* — 3) *zur Freundschaft —, zu einem Bündniss geneigt sein* Harshak. 118,18.

मित्रेयु m. N. pr. eines Sohnes des Divodâsa.

मित्रेरु Adj. etwa *bundbrüchig, treulos.*

मित्रेश्वर m. in Verbindung mit कर् m. Name einer von Mitraçarman errichteten Statue Çiva's.

मित्रोदय m. 1) *Sonnenaufgang.* — 2) *eines Freundes Wohlergehen.* — 3) Titel eines Werkes.

मित्र्य, मित्रिय Adj. = मित्रिय. *Am Ende eines Comp. *zu den Freunden* des und des *gehörig.*

1. मित्स्, मित्सति, *°ते Desid. von 3. मा.

2.* मित्स्, मित्सति, °ते Desid. von 1. मि.

3.* मित्स्, मित्सति Desid. von 1. मी.

मिथ्, मेथति und मिथति 1) *sich zugesellen.* — 2) (*auf einen Nebenbuhler stossen*) *hart aneinander kommen, zanken, gegenreden, Jmd* (Acc.) *Vorwürfe machen, altercari;* Med. *in Streit gerathen.* Nach den Lexicographen मेथति, °ते (मेधायाम्, हिंसायाम्, सङ्गे, वधे), मेथति (संगमे). — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *zornig —, beschimpfend anreden* Vaitân. — Mit प्रत्यभि *mit Schimpfreden antworten.*

मिथत्यै Instr. Adv. *abwechselnd* oder *wetteifernd.* मिथति = हिंसा Sâj.

मिथस् Adv. 1) *zusammen, — mit* (Instr.), *gemeinschaftlich, zu —, mit einander, gegenseitig, unter einander.* — 2) *wechselsweise, abwechselnd, alternatim.* — 3) *unter einander,* so v. a. *unter vier Augen, im Geheimen.* — 4) *durch Zwiespalt* Bhâg. P.

मिथस्तुर् Adj. *auf einander folgend, sich gegenseitig ablösend.*

मिथ[:]स्पृध्य Absol. *unter sich wetteifernd.* Nach den Erklärern Adj.

मिथि m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

मिथित m. N. pr. eines Mannes.

मिथिल 1) m. *a)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten, Gründers der Stadt Mithilâ. — *b) ein Fürst von* Mithilâ. Richtig मैथिल. — 2) f. आ N. pr. der Hauptstadt der Videha. मिथिलाधिपति m. Bein. Ganaka's.

मिथु und मिथू Adv. 1) *abwechselnd.* — 2) *falsch, verkehrt.*

मिथुन 1) Adj. (f. आ) *gepaart, ein Paar bildend;* m. *Paar* (*ein männliches und ein weibliches Indi-*

viduum), *Paar* überh. Gewöhnlich Du., später meist n. Sg. (auch *Zwillingspaar*). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) n. *a*) *der andere Theil, Complement.* — *b*) *Paarung, Begattung;* auch *Paarung* im weitesten Sinne. — *c*) *die Zwillinge im Thierkreise*, überh. *der dritte Bogen von 30° in einem Kreise.* Auch m. Golâdhj. 7,28. Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,11. — *d*) *eine mit einer Praeposition verbundene Wurzel.* — *e*) Bez. *bestimmter Statuetten* (*Pendants*) *am Eingange eines Tempels* Varâh. Bṛh. S. 56,15.

मिथुनत्व n. und मिथुनभाव m. *das Gepaartsein, Bildung eines Paares.*

मिथुनयमक n. *eine best. Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,12.

मिथुनव्रतिन् Adj. *dem Beischlaf huldigend, ihn vollführend.*

*मिथुनाय्, °यते *sich paaren, sich begatten.*

मिथुनी Adv. 1) mit कर् *a*) *Paarung zu Stande bringen, — mit* (Instr.), *sich paaren lassen* Ait. Âr. 236,14. — *b*) *paarweise zusammenstellen* Çaṃk. in der Einleitung zu Bâdar. S. 10, Z. 1. — 2) mit भू und अस् *sich paaren, sich begatten, — mit* (Instr.). मिथुनी भूत्वा (!) Gaut. — 3) mit भू *sich paarweise stellen, sich zusammenstellen mit* (सह).

मिथुनीचारिन् Adj. *sich begattend.*

मिथुनीभाव m. *Begattung, — mit* (Instr.).

मिथुनेचर m. *der Vogel* Ḱakravâka.

मिथुया Adv. *verkehrt, falsch, unrichtig.* Mit कर् so v. a. *Etwas ungeschehen machen* Âpast.

मिथुस् Adv. 1) *gegenseitig* Bhâg. P. — 2) = मिथुया. Mit भू *missrathen, fehlschlagen.*

मिथू s. u. मिथु.

मिथूकृत् Adj. *in Unordnung gerathen.*

मिथूदृश् Adj. *abwechselnd sichtbar, — erscheinend.*

*मिथो Adv. neben मिथस्.

मिथोऽनवद्यप Adj. *gegenseitig Mangel oder Noth von sich abwendend.*

मिथोयोध m. *das unter sich handgemein Werden.*

मिथोविनियोग m. *eine gegenseitig angewiesene Beschäftigung mit* (Loc.) Âpast. 1,13,16.

मिथ्या Adv. 1) *verkehrt, falsch, unrichtig.* Häufig in Verbindung mit कर्; mit dem *Caus. von कर् Act. *einmal falsch aussprechen*, Med. *zu wiederholten Malen falsch aussprechen.* Mit प्र-वर्त् *sich ungebührlich gegen Jmd* (Loc.) *benehmen.* — 2) *falsch*, so v. a. *nicht der Wahrheit gemäss, unwahr, lügnerisch.* Mit ब्रू, वच् und वद् *eine falsche Aussage thun, lügen, vorgeben.* Mit कर् *a*) ein gesprochenes Wort (Acc.) *nicht wahr machen*, mit न *es halten* 82,7. — *b*) *wegleugnen, in Abrede stellen.* — Mit भू *sich als unwahr erweisen.* — 3) *nicht in Wirklichkeit, scheinbar.* — 4) *ohne wahren Zweck, für Nichts und wieder Nichts, vergebens.* — 5) substantivirt und als Gattin Adharma's personificirt.

मिथ्याकृत Adj. *verkehrt gethan.*

मिथ्याकोप m. *ira simulata.*

मिथ्याक्रय m. *ein falscher Preis.*

मिथ्याग्रह m. *zweckloses Bestehen auf Etwas, unnütze Hartnäckigkeit.*

मिथ्याग्लह m. *falsches Würfelspiel* MBh. 5,48, 91.

*मिथ्याचर्या f. *Heuchelei.*

1. मिथ्याचार m. *unrichtiges Verhalten, — Verfahren.*

2. मिथ्याचार Adj. *heuchlerisch verfahrend.*

मिथ्याजल्पित n. *verkehrtes —, falsches Gerede.*

मिथ्याजीवातु m. ein Mannsname Kautukas.

मिथ्याज्ञान n. *falsche Auffassung, Irrthum.*

मिथ्याज्ञानखण्डन n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçak. 30.

मिथ्यात्व n. 1) *das Falschsein, Unrealität.* — 2) bei den Ǵaina *a*) *Verkehrtheit*, als einer der 18 Fehler eines Systems. — *b*) *Verblendung*, als die niedrigste Stufe auf dem Wege zur Erlösung.

मिथ्यात्वानुमानखण्डनटिप्पणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मिथ्यात्विन् Adj. *sich im Zustande der Verblendung befindend.*

मिथ्यादर्शन n. 1) *eine falsche Erscheinung.* — 2) **Irrlehre.*

मिथ्यादृष्टि f. *Irrlehre* Lalit. 34,20.

मिथ्याधीत n. *ein in unrichtiger Weise betriebenes Studium* Âpast.

मिथ्याध्यवसिति f. *eine best. Redefigur: Ausdruck der Unmöglichkeit einer Sache dadurch, dass für die Wirklichkeit derselben ein anderes Unmögliches vorausgesetzt wird.*

*मिथ्यानिरसन n. = शपथ.

मिथ्यापण्डित Adj. (f. आ) *nur scheinbar unterrichtet, — klug.*

मिथ्यापुरुष m. *nur dem Scheine nach ein Mann.*

मिथ्याप्रतिज्ञ Adj. *wortbrüchig.*

मिथ्याप्रवादिन् Adj. *unwahr sprechend, lügnerisch.*

मिथ्याप्रवृत्ति f. *falsche Function* (der Sinne).

मिथ्याफल n. *ein vorgespiegelter —, eitler Vortheil, — Lohn.*

मिथ्याबुद्धि f. *falsche Auffassung* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,5 (S. 98, Z. 8).

मिथ्याभिधा f. *ein falscher Name.*

मिथ्याभिधान n. *eine falsche, unwahre Aeusserung, — Aussage.*

*मिथ्याभियोग m. *eine falsche Klage.*

मिथ्याभियोगिन् Adj. *eine falsche Klage vorbringend* Jâǵ. 2,11.

मिथ्याभिशंसन n. *eine falsche Beschuldigung* Spr. 5460, v. l.

मिथ्याभिशंसिन् Adj. *Jmd falsch beschuldigend* Jâǵ. 3,285. Spr. 5460. Bhâg. P. 10,8,35.

मिथ्याभिशस्त Adj. *fälschlich beschuldigt* Jâǵ. 3,285. Spr. 5460.

मिथ्याभिशस्ति f. *eine falsche Beschuldigung.*

मिथ्याभिशाप m. 1) dass. — 2) *eine falsche Voraussagung.*

मिथ्याभिषङ्ग m. *eine ungerechte Verwünschung* MBh. 13,94,14.

*मिथ्यामति f. *Irrthum.*

*मिथ्यामान m. *falscher Stolz.*

मिथ्यायोग m. *falscher Gebrauch, falsche Anwendung.*

मिथ्यारम्भ m. *falsche Behandlung* Ḱaraka 1,18.

मिथ्यार्णव m. ein Mannsname Kautukas. Hâsj.

मिथ्यावचन n. *das Sagen einer Unwahrheit* Gaut.

मिथ्यावाक्य n. *eine unwahre Rede, Lüge.*

मिथ्यावाच् Adj. *unwahr redend, lügend.*

1. मिथ्यावाद m. *eine unwahre Rede, Lüge.*

2. मिथ्यावाद Adj. *unwahr redend, lügnerisch.*

मिथ्यावादिन् Adj. *unwahr redend* (316,29), *lügnerisch.*

मिथ्याव्यापार m. *eine falsche Beschäftigung, eine B. mit Sachen, die Einen nicht angehen.*

मिथ्याव्याहारिन् Adj. *unwahr redend, lügend* MBh. 15,5,30.

मिथ्यासाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge.* °क्षिप्रदातर् *falsche Zeugen vorführend.*

मिथ्यास्तव m. *falsche, ungegründete Lobpreisung.* Pl. Râǵat. 3,153.

मिथ्यास्तोत्र n. dass. Pl. Spr. 7596.

मिथ्याहार m. *verkehrte Nahrung, falsche Diät.*

*मिथ्योत्तर n. *eine unwahre Erwiederung* (eines Angeklagten vor Gericht).

मिथ्योपचार m. 1) *eine erheuchelte Dienstleistung, — Freundlichkeit* 79,10. Pl. 143,4. — 2) *falsche Behandlung* (in medic. Sinne).

1. मिद्, मेद्यति, मेदते (nur मेदताम्); *fett werden.* *Pass. मिद्यते, *Partic. मिन्न, *impers. auch मेदित. — Caus. मेदयति *fett machen.* — Mit अति Caus.

fetter —, voller machen Tâṇḍja-Br. 5,2,12. — Mit अनु *nach Jmd fett werden.* — Mit *प्र 1) *anfangen fett zu werden.* Partic. प्रमिन्न und प्रमेदित. — 2) प्रमेदित *angefangen habend Gefühle der Zuneigung zu zeigen* Bhatt.

2.*मिद्, मेदति, °ते (मेधाहिंसयोः).

मिदि m. Bez. *der Wurzel* 1. मिद् MBh. ed. Vardh. 8,42,30. v. l. मिन्दि.

मिद्ध n. *geistige Trägheit, Indolenz* Lalit. 159,2. Nach den Lexicographen = चित्ताभिसंक्षेप (चित्ताभिसंक्षेप), निद्रा, आलस्य (लसित oder अलसित) und वित्त.

*मिध् und *मेध्, मेधति, °ते (मेधाहिंसयोः); *मेध्, मेधति (संगमे).

मिनुति m. Bez. *der Wurzel* 1. मि MBh. 8,42,31.

*मिन्द्, मिन्द्यति (क्लेदने).

मिन्दा f. *ein körperlicher Fehler, Mangel, menda.*

मिन्दि m. Bez. *der Wurzel* मिन्द् MBh. 8,42,31.

मिन्मिन Adj. = मिणिमण.

*मिन्व्, मिन्वति (सेचने oder सेवने).

*मिमङ्गा f. *das Verlangen in's Wasser zu gehen, — zu baden.*

मिमङ्गु Adj. *im Begriff stehend in's Wasser zu gehen.*

*मिमत m. N. pr. eines Mannes.

*मिमन्थिषा f. *das Verlangen Jmd zu schütteln, zu zerzausen, hart mitzunehmen* u. s. w.

*मिमन्थिषु Adj. *Jmd zu schütteln* u. s. w. *im Begriff stehend.*

मिमर्दिषु und मिमर्द्दिषु Adj. *zu zerdrücken —, zu zermalmen im Begriff stehend.*

मिमारयिषु Adj. *tödten wollend* Hem. Par. 5,25.

मिमिक्ष Adj. *gemischt.*

मिमिक्षु Adj. *gemischt* oder *sich mengend.*

मियेध m. am Ende eines Pâda = मेध.

मियेधस् n. = मेधस् RV. 10,70,2.

(मियेध्य) मियेधिन्न Adj. *an der Opferspeise betheiligt, sie empfangend* u. s. w. RV.

*मिरफ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मिरा f. *Grenze* Hem. Pr. Gr. 1,87. Vgl. मीर.

मिराखान m. N. pr. eines *Chans.*

*मिरिका f. *eine best. Pflanze.*

मिर्मिर Adj. *blinzelnd* (nach dem Comm.).

मिल्, मिलति, *°ते 1) *sich vereinigen mit, sich zu Jmd gesellen, Jmd begegnen, sich einstellen —, sich einfinden bei, zusammenkommen mit Jmd* (Instr. mit und ohne सह, Gen. oder Loc.); *sich zusammenfinden, zusammenkommen, — treffen, sich vereinigen.* मिलित *zusammengekommen mit Jmd, sich einfindend* u. s. w., *zusammengetreten, vereinigt; feindlich zusammengestossen.* — 2) *zusammenstossen, — kommen, sich verbinden, sich einstellen, eintreten* von Unbelebtem. कर्दमः कर्दमाय मिलतु *Koth komme zu Koth,* so v. a. *wer einmal gesündigt hat, kann es auch zum zweiten Male thun* Kâmpaka 256. fg. °मिलत्त् und °मिलित *verbunden mit.* मिलित auch *eingetroffen, in Erfüllung gegangen.* — Diese später so häufig vorkommende Wurzel kennt weder das Epos noch Kâlidâsa. Nach Vâmana fehlt sie auch im Dhâtup. — Caus. मेलयति *Jmd mit Jmd* (Gen.) *zusammenführen, zusammenkommen lassen, zusammenrufen* 130, 18. — Mit परि, °मिलित 1) *verbunden mit* (Instr.). — 2) Pl. *von allen Seiten zusammengekommen* Prasannar. 2, 2. — Mit सम् *zusammenkommen, sich einfinden, sich zu Jmd gesellen.* संमिलित *sich eingefunden habend,* auch so v. a. *in Jmds* (Gen.) *Besitz gelangt.* — Mit अभिसम् Maitr. S. 1,5,12 fehlerhaft für °मील्.

मिलन n. *das Zusammentreffen, — kommen mit* (Gen. Kâmpaka 465), *Begegnung, Berührung.*

मिला und मिलिका f. in डुर्मिला und डुर्मिलिका.

मिलिन्द् m. *Biene* Bhâm. V. 1,7.

मिलिन्दक m. *eine Art Schlange.*

मिलीमिलिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

मिल्ला f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*मिश्र्, मेशति (शब्दे, रोषकृते).

*मिशि und *मिशी f. 1) *Anethum Panmori* und *An. Sowa, Dill* Râgân. 4,14. — 2) *Nardostachys Jatamansi;* vgl. मिषिका. — 3) *eine Art Zuckerrohr* Râgân. 8,91.

मिश्रृष N. pr. einer Oertlichkeit.

मिश्र 1) Adj. (f. श्रा) a) *vermischt, vermengt, verschlungen.* वचांसि मिश्रा कर् so v. a. *Worte wechseln, sich unterreden.* — b) *gemischt,* so v. a. *mannichfaltig, verschiedenartig, vielartig.* — c) *vermischt —, vermengt mit, begleitet —. sich in Gesellschaft befindend von, versehen mit;* die Ergänzung im Instr., Instr. mit समम्, Gen. oder im Comp. vorangehend. Ausnahmsweise geht मिश्र im Comp. voran, z. B. पर्जन्यो मिश्रवातः *Regen von Wind begleitet.* — d) Pl. in Comp. mit einem Personennamen *im Gefolge von — seiend,* der und der *und seine Genossen.* In Comp. mit ehrenden Beiwörtern so v. a. *u. s. w. u. s. w.* Häufig auch im Sg. am Ende und am Anfange von Personennamen, insbes. von Gelehrten, als Ehrenbezeichnung. — e) am Ende eines Comp. = मिश्रक *mischend,* so v. a. *verfälschend.* — 2) m. a) *eine *Art von Elephanten.* — b) *ein best. Tact* S. S. S. 234. — c) Abkürzung für verschiedene auf मिश्र ausgehende Personennamen. — d) N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. a) *Kapital nebst Zinsen* u. s. w. Lilâv. 31,3. fgg. — b) *eine *Art Rettig* Râgân. 7,18. Vgl. विस्र.

मिश्रक 1) Adj. *gemischt, nicht rein.* — b) *vermischt, miscellan.* — c) mit गुणस्थान n. bei den Gaina Bez. der dritten Stufe auf dem Wege zur Erlösung. — d) *mischend, verfälschend* (Korn u. s. w.) — e) *aus der Tonart fallend* (Sänger) S. S. S. 118,2. — 2) n. a) *Steppensalz. Vgl. विमिश्रक. — b) N. pr. α) eines Tîrtha. — β) *eines Götterhains.

मिश्रकव्यवहार m. = मिश्रव्यवहार Lilâv. 31,1.

मिश्रकावण und °वन (fehlerhaft) n. N. pr. von Indra's *Lusthain.*

मिश्रकेशव m. N. pr. eines Autors.

मिश्रकेशी f. N. pr. einer Apsaras.

मिश्रचतुर्भुज m. N. pr. eines Mannes.

मिश्रचोर und °चौर (Comm.) m. *Fälscher von Getraide* Vishṇus. 45,10.

*मिश्रज m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

*मिश्रजाति Adj. *von gemischter Herkunft, dessen Eltern zu verschiedenen Kasten gehören.*

मिश्रण n. 1) *das Mischen, Mischung.* — 2) *Addition.* — Vgl. वाङ्मिश्रण.

मिश्रता f. *das Vermischtsein, Vermischung.*

मिश्रधन n. = मिश्र 3) a) Lilâv. 32,6. fgg.

1. मिश्रधान्य n. *vermischte Körnerfrucht.*

2. मिश्रधान्य Adj. *aus verschiedenen Körnern gemischt.*

*मिश्रपुष्पा f. *Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167.

मिश्रप्रकृतिक Adj. *von gemischter Natur* Râgân. 21,14.

मिश्रभाव m. N. pr. des Verfassers des Bhâvaprakâça.

मिश्रय्, °यति 1) *mischen, vermengen, vermischen mit* (Instr.). मिश्रित *gemischt, vermischt mit* (im Comp. vorangehend), *durch einander gemischt* (Geschmack). — 2) *addiren.* — Mit व्यति *vermischen mit, mischen unter* (Instr.). — Mit अनु, °मिश्रित *untermischt mit* (Instr.). — Mit व्या *vermengen mit, mischen unter* (Instr.). — Mit वि *unter einander mischen.* विमिश्रित *vermengt, untermischt mit, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Bisweilen in etwas freier unlogischer Stellung. — Mit सम्, संमिश्रित *vermengt, untermischt mit* (Instr.). — Mit प्रतिसम्, °संमि-

मिश्रित *mit einem Andern verbunden, an etwas Anderes gebunden.* v. l. °संयुक्त.

मिश्रलटकन m. N. pr. eines Mannes.

मिश्रवर्ण 1) *Adj. *von gemischter Farbe.* — 2) m. *a) *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 14,80. — *b) ein best. Tact* S. S. S. 208. — 3) *n. *eine Art Aloe.*

*मिश्रवर्णफला f. *Solanum Melongena.*

मिश्रव्यवहार m. *investigation of mixture, ascertainment of composition, as principal and interest joined, and so forth.*

*मिश्रशब्द m. *Maulthier* Râǵan. 19,40.

मिश्रिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

मिश्री Adv. 1) mit करो *vermischen mit* (Instr.) Mahîdh. zu VS. 7,10. — 2) mit भू *sich vermischen, sich verschlingen, sich vermischen mit* (Instr.; auch geschlechtlich), *zusammentreffen* (Blicke).

मिश्रीकरण n. *Ingredienz, Zuthat zu einer Speise.*

मिश्रीभाव m. *Vermischung* (intrans.), *geschlechtliche V.* Kâraka 4,4.

*मिश्रेया f. *Anethum Panmori* oder *Dill* Mat. med. 173. Râǵan. 4,15.

मिश्र Adj. = मिश्र in श्री°, निं° und सं°.

1. मिष्, मिषँति 1) *die Augen aufschlagen, — offen haben.* Nur Partic. praes.; am häufigsten der Gen. mit einem Subst. in der Bed. *im Angesicht von, vor Augen* des und des. — 2) *स्पर्धायाम्. Woher diese Bed. mit Uebergehung der ersten im Dhâtup.? — Mit उद् 1) *die Augen aufschlagen.* Einmal उन्मिषमाण. — 2) *sich öffnen* (von den Augen und von Knospen). उन्मिषित *geöffnet, aufgeblüht.* — 3) *sich öffnen* vom Gesicht, so v. a. *sich zum Lächeln verziehen.* Nur उन्मिषित. — 4) *erglänzen, aufstrahlen.* — 5) *erblühen,* so v. a. *sich entfalten, sich erheben, entstehen.* — Mit प्रोद् *erblühen,* so v. a. *sich erheben, entstehen.* — Mit प्रत्युद् *sich erheben* oder *erglänzen.* — Mit समुद् 1) *sich erheben aus* (Abl.). — 2) *erglänzen, aufstrahlen.* — Mit नि 1) *das Augenlid schliessen, einnicken.* — 2) *sich schliessen* (von den Augen). निमिष्यन्ति (Fut.!) R.

2.*मिष्, मेषति (सेचने).

1.*मिष m. *Wetteifer.*

2. मिष n. (adj. Comp. f. श्रा) *Betrug, Täuschung, falscher Schein, Vorwand.* Pl. Râǵat. 8,127. In der Regel im Abl. मिषात्, als Adv. मिषतस् oder im Instr. मिषेण (Spr. 7746. Bhâm. V. 1,109) und zwar in Comp. mit dem *was die Täuschung verursacht* und mit dem *was simulirt wird, blosser Schein ist.*

मिषमिषाय्, °यते *knistern.*

*मिषि f. = मिसि.

*मिषिका f. *Nardostachys Jatamansi.* Vgl. मिशि.

मिष्ट 1) Adj. *schmackhaft, lecker;* auch *süss* von einer Rede und *angenehm* vom Geruch (Varâh. Jogaj. 6,17). — 2) n. *ein leckeres Gericht, Leckerbissen.*

मिष्टकर्तर् Nom. ag. *Bereiter schmackhafter Speisen.*

मिष्टता f. *Süsse* Naish. 8,51.

*मिष्टनिम्बू *süsse Citrone* Bhâvapr. 1,250.

मिष्टपाचक Adj. *schmackhafte Speisen kochend.*

मिष्टवाक्य Adj. *eine süsse Rede führend.*

मिष्टान्न n. *süsse Speise* Râǵan. 20,74.

*मिस्, मिंस्यति (गतिकर्मन्).

मिसद्रमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

मिसि f. 1) *Anethum Sowa* und *An. Panmori* Râǵan. 4,10. — 2) *Nardostachys Jatamansi.* — 3) *= अजमोदा. — 4) *eine best. Grasart,* = उशीरी.

1. मिक्, मेंकति, मेक्ते (metrisch); मीढ (s. auch bes.) Partic. 1) *mingere, seichen* (mit dem Acc. des Stoffes), — *auf* (Loc. oder Acc.), *nach der Richtung von* (Acc.). — 2) *Samen entlassen.* — 3) *मिंमिक्षि = याच्ञाकर्मन्. — Caus. मेक्यति *seichen lassen.* — Mit अति MBh. 13,5979 fehlerhaft für प्रति. — Mit अभि *beharnen.* — Mit अव *seichen auf, nach der Richtung von* (Acc.); *seichen* schlechtweg. — Mit उप Caus. *benetzen.* — Mit नि *seichen* Âpast. Çr. 9,18,9. — Intens. निमेंमिक्त्यस् Çat. Br. 9,1,2,19. — Mit परि, °मीढ *umpisst.* — Mit प्र *seichen.* *प्रमीढ = मूत्रित und घन. — Mit प्रति *harnen gegen* (Acc.). — Mit सम्, hierher nach den Commentatoren मिमिक्ष्वं *überschüttet.*

2. मिंक् f. *Nebel, Dunst; wässeriger Niederschlag.* Auch Pl.

मिक्का f. 1) *Schnee.* — 2) *Nebel.* — 3) *Kampfer* Râǵan. 12,61.

मिक्षिर् m. 1) *die Sonne.* — 2) *Greis.* — 3) *Wolke. — 4) *Wind.* — 5) *der Mond.* — 6) N. pr. *a)* als Abkürzung von वराह°. — *b)* einer Familie VP.² 5,382.

मिक्षिरकुल m. N. pr. eines Fürsten.

मिक्षिरदत्त m. N. pr. eines Mannes.

मिक्षिरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मिक्षिररति m. N. pr. eines Mannes.

मिक्षिरापद् f. *Sonnenfinsterniss* Hemâdri 1,67,20 (मिक्षिरापदि zu lesen).

मिक्षिरेश्वर m. N. pr. eines Heiligthums.

मिक्षिरोपदि (!) m. oder f. Hemâdri 1,67,22 angeblich *Sonnenfinsterniss.* Richtig मिक्षिरापद्.

मिक्षिलारोप्य n. N. pr. einer Stadt. v. l. मक्षिला°.

मिंक्षे Dat. Infin. zu 1. मिक् RV. 1,64,6.

मी, मिनाति (*प्रमीणाति), मिनोति, मीयते und मीयँते, मिमीतस्, मिमीयात्; °मीत Partic. 1) *mindern, aufheben;* Med. Pass. *sich mindern, vergehen, verloren gehen.* — 2) *verfehlen* (die Richtung). — 3) *übertreten, verletzen; vereiteln, verändern.* — Caus. मापयति nur mit प्र zu belegen. स मापितः Bhâg. P. 7,8,51 fehlerhaft für समापितः. — *Desid. मित्सति, °ते. — Mit अनु, °मीय MBh. 3, 286 fehlerhaft für °नीय. — Mit आ 1) *stören, vereiteln.* — 2) (feindlich) *beseitigen, verdrängen, verschwinden machen* (beim falschen Spiel). — 3) *bei Seite schieben* (die Thür). — 4) Med. *sich entziehen, sich davonmachen, verschwinden.* — 5) *wechseln, vertauschen.* — Intens. (आमेंम्यान) *wechseln, vertauschen.* — Mit उद् *verschwinden.* — Mit प्र 1) *vereiteln, aufheben; zerstören, vernichten;* Med. Pass. *zu Nichte werden, vergehen, zu Grunde gehen, sterben, umkommen.* प्रमीत *gestorben, todt; *geschlachtet.* — 2) *ändern, wechseln.* — 3) *verfehlen, versäumen* (Weg, Zeit), *vergessen; vernachlässigen, übertreten.* — 4) *verschwinden machen, beseitigen.* — 5) *hinter sich lassen, übertreffen.* — Caus. प्रमापयति 1) *vernichten, tödten.* — 2) *tödten lassen.*

2. मी Adj. *vernichtend* in मन्युमी.

3. मी, मिंमीते, मिमीक्षे s. u. 3. मा.

4. मी, *मिमीते s. u. 5. मा.

मीउम् Adv. *leise.*

मीढ 1) Adj. s. u. 1. मिक्. — 2) f. श्रा N. pr. einer Frau. — 3) n. *a)* मीढ, मीळ्हे *α) Preis, Lohn.* — *β) Kampf, Wettkampf.* — *b)* मीढ *Koth, stercus.* °घट m. Lalit. 205,6. 11. 259,12. °गिरि m. 240,4.

*मीढु, *मीळ्हु m. = घन Nigh. 2,10.

मीढुष m. N. pr. eines Sohnes des Indra.

मीढुष्टम, मीळ्हुष्टम s. u. मीढुंस्.

मीढुष्मत्, मीळ्हुष्मत् Adj. = मीढुंस् 1) *a).

मीढुंस् (मीळ्हुषे u. s. w.) 1) Adj. *a) etwa spendend, freigebig.* Superl. मीळ्हुष्टम. — *b) gut befruchtend* (Bock). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Daksha.

मीन 1) m. *a) Fisch.* °द्वय n. und °युग n. *zwei in einander geschlungene Fische* (eine bekannte Figur). Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b) die Fische im Thierkreise.* Auch °युग n. — *c) eine best. Gangart* S. S. S. 253. — 2) f. श्रा N. pr. einer Tochter der Ushâ.

*मीनकेतन m. *der Liebesgott.*

मीनकेतु m. desgl. Vikramâṅkaḱ. 13,90.

मीनकेतूदय m. Titel eines Kâvja.

मीनगन्धा f. Bein. der Satjavatî.

*मीनगोधिका f. *Teich.*

*मीनघातिन् m. 1) *Fischer.* — 2) *Kranich* Râǵan. 19,97.

मीनधावनतोय n. *Wasser, in welchem Fische gewaschen worden sind,* Suçr. 2,2,20.

मीनध्वज m. *der Liebesgott* Vṛshabh. 38.

मीननयनाष्टक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मीननाथ m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

*मीननेत्रा f. *eine Grasart* Râǵan. 8,116.

*मीनर् m. *ein best, Meerthier,* = मकर्.

*मीनरङ्क m. *Eisvogel.*

मीनरथ m. N. pr. eines Fürsten.

मीनराज m. 1) *Fischkönig.* — 2) N. pr. eines Astrologen.

मीनराजजातक n. Titel eines astrol. Werkes.

मीनलाञ्छन n. *der Liebesgott.* ह्मातल° so v. a. *Fürst, König* Vikramâṅkaḱ. 13,17.

मीनवत् Adj. *reich an Fischen.*

मीनाक्ष 1) Adj. *mit einem Fischauge gezeichnet* (Perle) Garbe zu Râǵan. 13,156. — 2) m. N. pr. eines Daitja. — 3) f. आ *a) *eine* Soma-*Pflanze.* — *b) *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 5,128. — *c)* N. pr. einer Tochter Kubera's. Richtig wohl मीनाक्षी. — 4) *f. ई *eine Grasart* Bhâvapr. 2,89. 97.

मीनाक्षीपरिणय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मीनाक्षीस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*मीनाघातिन् m. 1) *Fischer.* — 2) *Kranich.*

*मीनाण्डी f. *Sandzucker* Râǵan. 14,99.

*मीनाम्बीषा m. 1) *eine Art Brühe.* — 2) *Bachstelze.*

*मीनालय m. *das Meer.*

*मीनास्त्रीषा v. l. für मीनाम्बीषा.

1. मीम्, ३मीमेत् und मीमयत् s. u. 3. मा.

2.*मीम्, मीमति (गतौ, शब्दे).

मीमांसक 1) m. *a) Erwäger, Prüfer* in काव्य°. — *b) ein Anhänger des* Mimâṁsâ-*Systems.* — 2) f. °सिका = मीमांसा 2) Hemâdri 1,517,1.

मीमांसा f. 1) *Reflexion, Ueberlegung, Ansicht; Abwägung, Erörterung, Beanstandung.* — 2) *die Erörterung des heiligen Textes,* Bez. eines best. philosophischen Systems, das sich in die पूर्व° oder कर्म° und in die उत्तर°, ब्रह्म°, शारीरक° oder वेदान्त spaltet. Als Gründer des ersten gilt Gaimini, als der des 2ten Bâdarâjaṇa. Ueber dieses System handeln die folgenden Werke: °कौतूहलवृत्ति f., °कौस्तुभ n., °ज्ञीवरत्ना f., °तत्त्वचन्द्रिका f., °तत्त्ववार्त्तिक n., °नयविवेक m., °नयविवेकदीपिका f., °नयविवेकशङ्कादीपिका f., °नयविवेकालंकार m., °न्यायप्रकाश m., °न्यायविवेक m. (richtig °नयविवेक), °परिभाषा f., °बालप्रकाश m., °भाष्य n., °भाष्यवार्त्तिक n., °भाष्यविवरण n., °मकरन्द m. (Opp. Cat. 1), °र्थप्रदीप m., °वादार्थ m. (Opp. Cat. 1), °वार्त्तिक n., °विधिभूषण n., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °शारीरकभाष्य n. (Burnell, T.), °शास्त्रप्रकाश m. (Opp. Cat. 1), °शास्त्रसर्वस्व n., °श्लोकवार्त्तिक n., °संग्रह m. (Opp. Cat. 1), °संग्रहकौमुदी f. (Bühler, Rep. No. 407), °सर्वस्व n., °सारसंग्रह m., °सिद्धान्तार्या (Burnell, T.), °सूत्र n., °सूत्रदीधिति f. und °स्तबक.

मीमांसाशिरोमणि m. Bein. eines Nîlakaṇṭha.

मीमांस्य Adj. *einer Abwägung bedürfend, zu beanstanden.*

*मीर् m. 1) *das Meer.* — 2) *ein best. Theil des Berges.* — 3) *Grenze;* vgl. मिरा. — 4) *Getränk.*

मीरमीरा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मीरह्लदेवी f. N. pr. einer Tochter Çiva's Ind. St. 14,115.

मील्, मीलति 1) *die Augen schliessen.* मीलित *der die Augen geschlossen hat, schlummerig.* Compar. मीलिततर्. — 2) *sich schliessen* (von den Augen). — 3) *verschwinden.* Nur मीलित *verschwunden, zu sein aufgehört.* — 4) = मिल् *sich zusammenthun, sich verbinden, sich vereinigen.* मीलित *zusammengetroffen mit* (Instr.), *zusammengenommen, im Ganzen genommen.* — Caus. मीलयति *schliessen* (die Augen, Blüthen) 252,13. मीलित *geschlossen* (Augen), *noch nicht aufgeblüht.* — Mit अनु Caus. *schliessen* (die Augen). — Mit अभि Med. *das Auge abwenden* Âpast. Çr. 6, 7,4. — Mit आ Caus. *schliessen* (die Augen). — Mit व्या Caus. dass. — Mit उद् 1) *die Augen öffnen.* उन्मीलित *die Augen öffnend.* — 2) *öffnen* (die Augen). — 3) *sich öffnen* (von Augen). — 4) *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* — Caus. 1) *öffnen* (die Augen, Blüthen). उन्मीलित *geöffnet* (Auge), *aufgeblüht.* — 2) *entfalten, zum Vorschein bringen, vor Augen führen* Comm. zu Lâṭj. 10,4,4. उन्मीलित *an den Tag gelegt.* — Mit प्रोद् 1) *die Augen öffnen.* — 2) *aufblühen.* — 3) *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* — Caus. 1) *öffnen* (die Augen). — 2) *entfalten, zum Vorschein —, an den Tag bringen.* प्रोन्मीलित *an den Tag gelegt.* — Mit समुद् *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* — Caus. 1) *öffnen* (die Augen). — 2) *entfalten, zum Vorschein —, an den Tag bringen.* समुन्मीलित *an den Tag gelegt.* — Mit नि 1) *die Augen schliessen.* निमीलित *die Augen geschlossen habend.* — 2) *sich schliessen* (von Blüthen). निमीलित *geschlossen;* auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — 3) *verschwinden.* निमीलित *verschwunden.* — Caus. metrisch auch Med. 1) *schliessen* (die Augen, Augenlider, Blüthen). निमीलित *geschlossen.* — 2) *die Augen schliessen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *die Augen schliessen machen.* Nur निमीलित. — Mit विनि, °मीलित *geschlossen* (Auge) Naish. 6,27. — Mit संनि *schliessen* (die Augen). — Mit प्र *die Augen schliessen.* प्रमीलित *geschlossene Augen habend.* — Mit सम् 1) *die Augen schliessen.* ३संमीलत् *die Augen schliessend,* ३संमीलित *die Augen geschlossen habend.* — 2) *sich schliessen* (von Blüthen). संमीलित vom Herzen zur Zeit des Schlafes, Gegens. विबुद्ध. — Caus. 1) *schliessen* (die Augen, Augenlider). संमीलित *geschlossen.* — 2) *die Augen schliessen.* — 3) *Jmd die Augen schliessen lassen,* so v. a. *Jmd den Garaus machen,* — Mit अभिसम् *unsichtbar machen* Maitr. S. 1,5,12 (81,6) nach der richtigen Lesart.

मीलन n. 1) *das Schliessen der Augen.* — 2) *das Sichschliessen* (der Augen, der Blüthen). — 3) *ein verdecktes, nur angedeutetes Gleichniss.*

मीलिक in *नील°.

मीलित 1) Adj. s. u. मील्. — 2) n. in der Rhetorik *ein verdecktes (unentwickeltes), in einem anderen Begriff enthaltenes, nur angedeutetes Gleichniss* Kâvjapr. 10,44. Sâh. D. 744.

1. मीव्, ३मीवति *movere.* Vom Simplex nur Partic. मूत in ३काममूत. — Mit आ 1) *schieben, drängen, aufdrücken* (eine Thür). Nur Partic. ३आ–मीवित्. — 2) *öffnen.* Nur ३आमीवत्. — Mit नि *zudrängen, niederdrücken.* Nur Partic. ३निमीवत्ती. — Mit प्र *hinschieben zu, drängen, bewegen.* — Mit प्रति 1) *zurückschieben, — drängen.* — 2) *zudrücken, zuschliessen.*

2.*मीव्, मीवति (स्थौल्ये).

*मीवग *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मीवर् 1) Adj. *a) Andern Leid zufügend.* — *b) ehrenwerth.* — 2) m. *Heerführer.*

*मीवा f. *Eingeweidewurm.*

*मु m. 1) *Band.* — 2) *die letzte Befreiung der Seele.* — 3) Bein. Çiva's. — 4) *Scheiterhaufen.* — 5) *die rothbraune Farbe.*

*मुकन्दक fehlerhafte v. l. für सुकन्दक.

*मुकय m. u. *मुकयी f. *ein best. lebendes Wesen*

मुका f. N. pr. einer Stadt VP.² 2,165.

मुकारिणा f. = مقارنة, *ein best. aspectus planetarum.*

मुकाविला f. = مقابلة, desgl.

*मुकु m. = मुक्ति. Ein zur Erklärung von मुकुन्द erfundenes Wort.

मुकुट 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Diadem.* — 2) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volksstammes. — *b*) Abkürzung von रायमुकुट. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *f. ई *Schnippchen.* — 6) n. N. pr. eines Tîrtha.

मुकुटिन् Adj. *mit einem Diadem geschmückt.*

*मुकुटेकार्षापण n. Bez. *einer best. für das Diadem des Fürsten erhobenen Abgabe* oder *eines solchen Tributs.*

मुकुटेश्वर 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई N. der Dâkshâjaṇî in Mukuṭa.

मुकुटेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मुकुट्ट m. N. pr. eines Mannes.

मुकुण्ठ m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,165.

मुकुन्द m. 1) Bein. Vishṇu's. Wird auch auf Çiva übertragen. — 2) *ein best. Schatz.* — 3) **ein best. Edelstein.* — 4) **Quecksilber.* — 5) *eine best. Körnerfrucht,* = मुकुन्दक Karaka 1,27. — 6) **das Harz der Boswellia thurifera* Bhâvapr. 1,187. — 7) **eine Art Trommel* oder *Pauke.* — 8) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 9) N. pr. *a*) verschiedener Gelehrter. Auch °पण्डित. — *b*) eines Gebirges VP.^{2} 2,117.

मुकुन्दक m. 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) *fehlerhafte v. l. für मुकन्दक *Zwiebel.*

मुकुन्ददेव m. N. pr. verschiedener Fürsten.

मुकुन्दप्रिय m. N. pr. eines Lehrers.

मुकुन्दभट्ट m. N. pr. eines *Gelehrten.* Auch °गाडेगिल.

मुकुन्दभट्टीय n. und मुकुन्दमाला f. Titel zweier Werke.

मुकुन्दमिश्र, मुकुन्दमुनि, मुकुन्दराज und मुकुन्दराम m. N. pr. verschiedener Männer.

मुकुन्दविजय m. Titel eines Werkes.

मुकुन्दविलास m. desgl. Burnell, T.

मुकुन्दानन्द und °भाण m. Titel eines Bhâṇa Opp. Cat. 1.

*मुकुन्दु m. *das Harz der Boswellia thurifera.*

*मुकुम् Indecl. ein zur Erklärung von मुकुन्द erfundenes Wort mit den Bedeutungen निर्वाण, मोक्ष, भक्ति, रस, प्रेमन्.

मुकुर m. 1) *Spiegel.* — 2) **das Stäbchen —, die Schiene des Töpfers.* — 3) **Mimusops Elengi.* — 4) **Jasminum Sambac.* — 5) *Knospe.*

*मुकुरित Adj. von मुकुर.

मुकुल 1) (*m.) n. *a*) *Knospe* Spr. 7734. Uneigentlich von Zähnen; कास्त *eine aus den zusammengelegten Händen gebildete Knospe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Leib, Körper.* — *c*) **Seele.* — 2) m. *a*) *eine aus einer Hand durch Zusammenbringen der Finger gebildete Knospe.* — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *ein best. Metrum.* — 4) Adj. (f. आ) *geschlossen* (Auge) Citat im Comm. zu Mâlat. ed. Bomb. 112.

मुकुलय् 1) °यति *schliessen* (die Augen) Mâlat. 49,9 (112,5). — 2) मुकुलित *a*) *mit Knospen versehen.* — *b*) *knospenähnlich geschlossen* (Augen, Blüthen, Hände), *verschlossen.* °म् Adv.

मुकुलाग्र n. *ein best. chirurgisches Instrument mit einer knospenähnlichen Spitze.*

मुकुलाय्, °यते *sich knospenartig schliessen, einer geschlossenen Knospe gleichen* Harshaḱ. 186, 15. Kâd. 2,87,17.

मुकुलित 1) Adj. s. u. मुकुलय्. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,18.

मुकुलिन् Adj. *mit Knospen versehen.*

मुकुली Adv. mit कर् *knospenartig schliessen* Vikramâñkaḱ. 17,59.

मुकुलीभाव m. *das Sichschliessen, Geschlossensein* (von Blüthen).

*मुकुष्ठ 1) Adj. = मन्थर. — 2) m. *eine Bohnenart.*

*मुकुष्ठक m. = मुकुष्ठ 2).

*मुकूलक m. = मकूलक.

मुक्त 1) Adj. s. u. 1. मुच्. — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi unter Manu Bhautja. — *b*) eines Kochs. — 3) f. आ *a*) *Perle* Râǵan. 13,152. — *b*) **Hure.* — *c*) **eine best. Pflanze,* = रास्ना. — *d*) N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,194. — 4) मुक्ते Präp. mit Instr. *ausser — auch* Mahâbh. 5,32,*b*. 33,*a*. 50,*a*. 7,130,*a*. Chr. 239,16. 22. 240,12. 242,28.

मुक्तक 1) Adj. *abgelöst, für sich bestehend, selbstständig.* — 2) n. *a*) **Wurfgeschoss.* — *b*) *ein abgelöster, für sich bestehender, dem Sinne nach abgeschlossener* Çloka. — *c*) *einfache Prosa ohne zusammengesetzte Wörter.* — अथ मुक्तकानि Hariv. 8411 fehlerhaft für अतिमुक्तकानि. — मुक्तिका s. bes.

मुक्तकच्छ m. *ein Buddhist.* °मत n. *die Lehre der Buddhisten* Govindân. S. 581.

*मुक्तकञ्चुक Adj. *mit abgeworfener Haut, sich gehäutet habend* (Schlange).

मुक्तकण्ठ Adj. und °म् Adv. (Daçak. 41,1) in Verbindung mit क्रन्द्, रुद् u. s. w. so v. a. *aus vollem Halse schreien, — weinen.*

मुक्तकर Adj. *eine offene Hand habend, freigebig.*

मुक्तकेश Adj. (f. आ und ई) *aufgelöstes —, hängendes Haar habend* Vasishṭha 2,21. Kâmpaka 426.

*मुक्तचञ्चु m. *Löwe.*

मुक्तचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

मुक्तता f. und मुक्तत्व n. *das Erlöstsein, Erlösung von allen weltlichen Banden.*

मुक्तनिद्र Adj. *erwacht* Kathâs. 10,72.

*मुक्तनिर्मोक Adj. = मुक्तकञ्चुक.

मुक्तबन्धन Adj. *von den Banden befreit.*

मुक्तबुद्धि Adj. *dessen Geist erlöst ist.*

मुक्तमण्डूककण्ठ Adj. (f. आ) *besetzt mit Fröschen, die aus vollem Halse quaken,* Varâh. Bṛh. S. 27,6.

मुक्तमूर्धज Adj. (f. आ) = मुक्तकेश.

मुक्तवसन m. *ein Ǵaina-Mönch.*

*मुक्तव्यापार Adj. *der sein Amt aufgegeben hat.*

मुक्तशिख Adj. *aufgelöstes —, hängendes Haar habend* Gaut. 20,5.

मुक्तशैशव Adj. (f. आ) *erwachsen* Daçak. (1925) 2,96,11.

मुक्तसंशय Adj. *frei von Zweifel, keinem Zweifel unterliegend, sicher stehend.*

मुक्तसूर्या Adj. f. mit दिश् *die so eben von der Sonne verlassene Gegend* Ind. St. 10,202.

मुक्तस्वामिन् m. Name eines Heiligthums.

मुक्तहस्त Adj. (f. आ) *eine offene Hand habend, freigebig.*

मुक्ताकण m. N. pr. eines Mannes.

मुक्ताकलाप m. *ein aus Perlenschnüren bestehender Schmuck.*

मुक्ताकलापी Adv. mit कर् *zu einem Perlenschmuck machen.*

मुक्ताकार Adj. *das Aussehen einer Perle habend.* Nom. abstr. °ता f.

मुक्ताकाव्य n. Titel eines Kâvja.

मुक्ताकेशव m. Name einer Statue Kṛshṇa's.

मुक्ताख्य m. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

*मुक्तागार n. *Perlenmuschel.*

मुक्तागुण m. 1) *Perlenschnur* Vikr. 157. — 2) *der Vorzug —, die Vorzüglichkeit einer Perle, das klare Wasser einer P.*

मुक्ताचरित्र n. Titel eines Werkes.

मुक्ताजाल n. *Perlenschmuck.*

मुक्ताजालमय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend.*

मुक्तात्मन् Adj. *befreit, erlöst.*

मुक्तादामन् n. *Perlenschnur.*

मुक्तापीड m. N. pr. eines Fürsten und eines Dichters.

मुक्तापुर n. N. pr. einer mythischen *Stadt.*

*मुक्तापुष्प m. *Jasminum multiflorum* oder *pubescens* Râǵan. 10,113.

*मुक्ताप्रलम्ब m. = °प्रालम्ब.

*मुक्ताप्रसू f. *Perlenmuschel* Râgân. 13,128.

*मुक्ताप्रालम्ब m. *Perlenschnur, — schmuck.*

मुक्ताफल 1) n. *a) Perle* Râgân. 13,153. Nom. abstr. °ता f. — *b) *eine best. Blume. — c) *die Frucht der* Lavali. — *d) *Kampher. — e)* Titel eines Werkes. — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Çabara.

मुक्ताफलकेतु m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

मुक्ताफलज्ञाल n. = मुक्ताज्ञाल.

मुक्ताफलधज m. N. pr. eines Fürsten.

मुक्ताफलमय Adj. *aus Perlen gebildet* Hemâdri 1,423,16. 425,11.

मुक्ताफललता f. *Perlenschnur.*

*मुक्ताभा m. *Jasminum Sambac* Râgân. 10,85.

मुक्तामणि m. *Perle.*

मुक्तामणिसर m. *Perlenschnur* Uttar. 13,9 (18,6).

मुक्तामय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend, — gebildet.*

*मुक्तामातर् f. *Perlenmuschel* Râgân. 13,128.

मुक्तामाला f. Titel eines Werkes.

मुक्तामुक्त Adj. *geschleudert und nicht geschleudert* von einer Waffe, *die man schleudern, aber auch als Handwaffe gebrauchen kann.*

*मुक्तामोदक m. *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,25.

मुक्ताम्बर m. *ein* Gaina-*Mönch* Govindân. S. 581.

मुक्तारत्न n. *Perle.*

मुक्तारश्मिमय Adj. *von Perlen strahlend* Hemâdri 1,764,9.

मुक्तालता f. 1) *Perlenschnur. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

मुक्तावलि und °ली f. 1) *Perlenschnur.* *°लि. — 2) voller oder abgekürzter Titel verschiedener Werke. °किरण m., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °दीपिका f., °प्रकाश m., °प्रभा f. (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. Titel von Commentaren. — 3) f. °ली N. pr. der Gemahlin Kandraketu's.

मुक्तावलीमय Adj. *aus Perlenschnüren gebildet* Hemâdri 1,341,4.

मुक्ताशुक्ति f. *Perlenmuschel.*

1. मुक्तासन n. *die Art und Weise, wie Erlöste sitzen.*

2. मुक्तासन Adj. *vom Sitze aufgestanden* oder *aufstehend.*

मुक्तासेन m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

*मुक्तास्फोट m. (Râgân. 13,128) und *°टा f. *Perlenmuschel.*

*मुक्तास्रज् f. *Perlenschnur.*

मुक्ताहरणव्रत n. *eine best. Begehung* Verz. d. Oxf. H. 284,*b*,47.

1. मुक्ताहार m. *Perlenschnur* 134,11. Spr. 7701.

2. मुक्ताहार Adj. *keine Speise zu sich nehmend* Spr. 7701.

मुक्ताहारलता f. *Perlenschnur* Spr. 4876.

मुक्ति f. 1) *Befreiung, — aus* oder *von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Erlösung von den weltlichen Banden, Seligkeit.* — 3) *das Abwerfen, Ablegen, Aufgeben;* in Comp. mit seinem Object. — 4) **das Abtragen* (einer Schuld). — 5) *das Abschiessen, Werfen, Schleudern.* — 6) N. pr. eines göttlichen Wesens, der Gattin Satja's.

मुक्तिकलश m. N. pr. eines Vorfahren des Bilhaṇa Vikramâṅkak. 18,75.

मुक्तिका f. 1) **Perle* Râgân. 13,153. — 2) Titel einer Upanishad. Auch मुक्तिकोपनिषद् Opp. Cat. 1.

मुक्तिकोपाख्यान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मुक्तिक्षेत्र n. 1) *ein Ort, an dem man zur Erlösung gelangt.* — 2) N. pr. eines best. heiligen Ortes. °माहात्म्य n.

मुक्तिखण्ड Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मुक्तिग्रन्थ m. *ein über die Erlösung handelndes Werk.*

मुक्तिचिन्तामणिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

मुक्तित्रयभेदनिरूपण n. desgl. Opp. Cat. 1.

मुक्तिपति m. *Herr der Erlösung.*

मुक्तिपरिणय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मुक्तिपुर n. N. pr. eines Dvîpa.

मुक्तिपूर्दस्यु m. *ein Räuber an der Burg der Erlösung.*

मुक्तिमण्डप m. N. pr. eines *Tempels.*

मुक्तिमती f. N. pr. eines Flusses.

*मुक्तिमुक्त m. *Weihrauch.*

मुक्तिवत् Adj. *befreit von* (Abl.).

मुक्तिवाद m., °विचार m., मुक्तिसप्तशती f. (Opp. Cat. 1) und मुक्तिसार (ebend.) Titel von Werken.

*मुक्तिसेन m. N. pr. eines Mannes.

मुक्ते Präp. s. u. मुक्त 4).

मुक्तेश्वर n. Name eines Liṅga.

मुक्तौजस् f. *Schlinge, Netz.*

मुख 1) (* m.) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) Mund, Maul, Rachen.* Am Ende eines adj. Comp. nach einem Subst. *im* oder *zum Munde habend.* — *b) Gesicht, Schnauze des Thieres.* Am Ende eines adj. Comp. ist das vorangehende Wort α) ein attributives Adj. — β) das womit das *Gesicht* verglichen wird. अज° *ein Bocksgesicht habend.* — γ) das was sich auf dem *Gesicht* zeigt. — δ) das wohin das *Gesicht* gerichtet ist. — *c) Gesichtsrichtung —, Richtung* überh. *nach.* Am Ende eines adj. Comp. *gerichtet nach.* °मुखम् Adv. *nach — hin.* — *d) Schnauze eines Gefässes.* — *e) Oeffnung, Eingang, Ausgang, Eingang in* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *f) Vordertheil, Spitze.* नख° Kâd. 262,8. — *g) Schneide.* — *h) Oberfläche, die obere Seite* Comm. zu Ârjabh. 2,8. — *i) das Haupt, der Beste, Vorzüglichste.* — *k) Anfang, Beginn.* Am Ende eines adj. Comp. — *zum Anfang habend, beginnend mit —.* Zum Ueberfluss wird noch आदि an मुख gefügt. — *l)* in der Dramatik *der erste Anlass der Handlung.* — *m) the first term, the initial quantity of the progression.* — *n) Anfang,* so v. a. *Anlass, Veranlassung, — zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *o) Mittel.* °मुखेन *vermittelst.* — *p)* *= वेद. — 2) *m. *Artocarpus Locucha.*

*मुखखुर m. *Zahn.*

मुखगत Adj. 1) *im Munde befindlich.* — 2) *im Gesicht befindlich* Halâj. 2,369. — 3) *im Angesicht seiend.*

*मुखगन्धक m. *Zwiebel* Râgân. 7,55.

मुखग्रहण n. *das Küssen des Mundes* Daçak. 40,8.

*मुखघण्टा f. *ein best. mit dem Munde hervorgebrachter Ton.*

मुखचन्द्र m. *Antlitzmond* 252,29. Spr. 2169.

मुखचन्द्रमस् m. dass. 252,25.

मुखचपल 1) Adj. (f. आ) *geschwätzig, schwatzhaft.* Nom. abstr. °ल n. — 2) f. आ *ein best.* Ârjâ-*Metrum.*

मुखचपेटिका f. *Ohrfeige.*

मुखचापल्य n. *Schwatzhaftigkeit* Dhûrtan. 11.

मुखचालि f. *Eingangstanz* S. S. S. 239.

*मुखचीरी f. *Zunge.*

मुखच्छवि f. *Gesichtsfarbe, Teint* Daçak. (1925) 2,121,4.

मुखज 1) Adj. *a) *aus dem* oder *im Munde entstanden.* — *b) auf dem Gesicht befindlich.* अभिनय m. so v. a. *Mienenspiel* S. S. S. 246. — 2) m. *a) ein Brahmane* Ind. St. 15,313. — *b) *Zahn.*

*मुखजन्मन् m. *ein Brahmane* Gal.

*मुखजाड्य n. *Schlundkopf.*

*मुखण्डी f. *eine Art Waffe.*

*मुखतःकारम् Absol.

1. मुखतस् Adv. 1) *vom Munde her, am Munde, mittelst des Mundes.* — 2) *vorn, an der Spitze, von vorn.*

2.*मुखतस् Adj. = मुखे तस्यति.

*मुखतीय Adj. von 1. मुखतस्.

मुखदघ्न Adj. *bis an den Mund reichend.*

*मुखदूषण n. *Zwiebel* Râgân. 7,55.

*मुखदूषणक m. dass. Bhâvapr. 1,179.

मुखदूषिका f. *das Gesicht verunstaltender Ausschlag bei jungen Leuten.*

*मुखधौता f. *Clerodendrum siphonanthus.*

मुखनासिक n. Sg. *Mund und Nase* AV. Prât. 1,27.

*मुखनिरीक्षक Adj. *träge, faul.*

मुखपङ्कज m. *Antlitzlotus* 253,1.

मुखपट m. *Schleier.*

मुखपाक m. *Entzündung des Mundes.*

मुखपिण्ड *ein in den Mund gesteckter Bissen.*

*मुखपूरण n. *ein Mundvoll Wasser* u. s. w.

मुखप्रिय 1) Adj. *im Munde angenehm.* — 2) *m. *Orange.*

मुखप्रेक्ष Adj. *auf Jmds Gesicht sehend, Jmds Wünsche von den Augen ablesend* MBh. 3,233,6.

मुखबन्धन n. 1) *Deckel. — 2) *Einleitung, Vorwort.*

मुखभगा Adj. f. *den Mund als vulva gebrauchen lassend* Hariv. 11178. Vgl. मुखेभगा und भगास्य.

मुखभङ्ग m. 1) *ein Schlag auf's Gesicht.* उपानन्मुख° *mit dem Schuh* Spr. 2046. — 2) *ein krankhaft verzogenes Gesicht, Grimasse* Kâd. 119,23.

मुखभङ्गी f. *das Verziehen des Gesichts* Comm. zu Naish. 5,120.

*मुखभूषण n. 1) *Betel.* — 2) *Zinn* (?).

मुखभेद m. *das Verziehen des Gesichts.*

*मुखमण्डनक m. *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42.

मुखमण्डल n. *Gesicht* Spr. 7756.

मुखमण्डिका und °मण्डिनिका f. *eine best. Krankheit* und *die Genie derselben.*

मुखमण्डी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

1. मुखमात्र n. Loc. °त्रे *in der Höhe des Mundes* Kâtj. Çr. 4,14,12.

2. मुखमात्र Adj. (f. ई) *bis zum Munde reichend* Ind. St. 13,273.

मुखमार्धुर्य n. *eine best. Schleimkrankheit.*

मुखमारुत m. *Hauch des Mundes, Athem* Ragh. 5,69. Çâk. (Pisch.) 66,7. Mâlav. 48.

मुखमुद्रा f. *das Verziehen des Gesichts* oder *Schweigen* (wahrscheinlicher) Naish. 5,120.

मुखमोटन n. *das Schnalzen* Hem. Par. 6,119. 12,248.

*मुखमोद m. *Hyperanthera Moringa* Râgân. 7,28.

*मुखंपच m. *Bettler.*

*मुखयन्त्रण n. *Gebiss am Pferdezaum.*

*मुखयोनि m. = श्मश्रुक्य Bhâvapr. 1,23.

मुखर 1) Adj. (f. आ) *a) geschwätzig* (auch von Vögeln und Bienen). — *b) schallend, Lärm machend* (von Schmucksachen und musikalischen Instrumenten). — *c)* am Ende eines Comp. *beredt—, sich auslassend —, sich ergiessend in, erhallend von.* — 2) m. *a) *Krähe* Râgân. 19,88. — *b) *Seemuschel* Râgân. 13,123. — *c) *Anführer, Rädelsführer.* — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Schelmen. — 3) f. आ N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,9. — 4) f. ई *Gebiss am Pferdezaum.*

मुखरक 1) m. N. pr. eines Schelmen. — 2) f. °रिका *a) Gebiss am Pferdezaum.* — *b) Gerede, Geschwätz.*

मुखरता f. *Geschwätzigkeit, Schwatzhaftigkeit.*

मुखरन्ध्र n. *das Mundloch einer Flöte* S. S. S. 180.

मुखरय्, °यति 1) *geschwätzig machen,* so v. a. *zum Sprechen bringen* Bâlar. 13,9. 39,24. — 2) *ertönen machen, — lassen* Naish. 4,53. मुखरित Partic.

मुखराग m. *Gesichtsfarbe.*

मुखरी Adv. mit कर् 1) *schwatzhaft machen* Ind. St. 14,365. — 2) *ertönen machen.*

मुखरुज् f. *Mundkrankheit.*

मुखरेखा f. *Zug im Gesicht, Miene* Prasannar. 113,6.

मुखरोग m. *Mundkrankheit.*

मुखरोगिक Adj. *auf die Mundkrankheit bezüglich.*

मुखरोगिन् Adj. *mundkrank.*

*मुखलाङ्गल m. *Schwein.*

मुखलेप m. 1) *das Bestreichen a) des Mundes. — b) der oberen Seite einer Trommel.* — 2) *eine best. Schleimkrankheit.*

मुखवत् Adj. *mit einem Munde versehen.*

*मुखवल्लभ m. *Granatbaum.*

मुखवस्त्रिका f. *der beim Sprechen vorgehaltene Tülllappen* Hem. Par.

*मुखवाटिका f. *eine best. Pflanze,* = अम्बष्ठा Râgân. 4,80.

मुखवाद्य n. 1) *Blaseinstrument.* — 2) *eine* (beim Çiva-Cultus) *mit dem Munde veranstaltete Musik.*

मुखवास m. 1) *ein Parfum für den Mund, um den Athem wohlriechend zu machen.* — 2) *wohlriechendes Gras* Râgân. 8,124.

*मुखवासन n. = मुखवास 1).

मुखविपुला f. *ein best. Ârjâ-Metrum.*

*मुखविलुण्ठिका f. *Ziege.*

*मुखविष्ठा f. *eine Art Schabe.*

मुखव्यादान n. *das Oeffnen des Mundes* 154,7.

*मुखशफ Adj. *ein loses Maul habend, Lästermaul.*

मुखशशिन् m. *Antlitzmond* 294,29.

मुखशुद्धि f. *Reinigung des Mundes.*

*मुखशृङ्ग m. *Nashorn* Râgân. 19,20.

मुखशेष 1) Adj. *von dem nur das Gesicht übrig geblieben ist.* — 2) m. Bein. Râhu's.

मुखशोधन 1) *Adj. *a) den Mund reinigend.* — *b) scharf, beissend* (Geschmack). — 2) n. *a) das Reinigen des Mundes.* — *b) *Zimmet* Râgân. 6,172.

*मुखशोधिन् 1) Adj. *den Mund reinigend.* — 2) m. *Citrone, Citronenbaum* Râgân. 11,178.

मुखशोष m. *Trockenheit des Mundes.*

मुखशोषिन् Adj. *an Trockenheit des Mundes leidend.*

मुखश्री f. *Schönheit des Gesichts, ein schönes Gesicht* 248,19. 22.

*मुखष्ठील (wohl मुखाष्ठील) Adj. = मुखशफ.

मुखसंधि m. in der Dramatik *die* मुख (s. मुख 1) *l) genannte Fuge* Sâh. D. 126,15.

*मुखसंभव m. *ein Brahmane.*

मुखसंमित Adj. *bis zum Munde reichend* Çat. Br. 3,2,1,34. Kâtj. Çr. 7,4,1.

मुखसुख n. *Erleichterung der Aussprache.*

*मुखसुर n. *Lippennektar.*

मुखसेचक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,57,15.

मुखस्राव m. 1) *Speichelfluss.* — 2) *Speichel* Râgân. 18,59.

मुखाकार m. *Miene.*

मुखाक्षेप m. *das Aufwerfen der Erde mit der Pflugschar* und zugleich *eine aus dem Munde kommende Schmähung* Spr. 7725.

*मुखाग्नि m. 1) *Waldbrand.* — 2) *a sort of goblin with a face of fire.* — 3) *fire put into the mouth of the corpse at the time of lighting the funeral pile.* — 4) *a sacrificial or consecrated fire.*

*मुखाग्र n. *Spitze der Schnauze* und *Spitze* überh.

मुखाङ्ग n. *Gesichtstheil* 251,27.

मुखादित्व n. Nom. abstr. von मुखादि *das Gesicht u. s. w.* 253,5.

मुखानिल m. = मुखमारुत Comm. zu Âpast. Çr. 6,28,12.

मुखाब्ज n. *Antlitzlotus* Ind. St. 14,368.

*मुखामय m. *Mundkrankheit* Râgân. 20,4.

*मुखामोदा f. *Boswellia thurifera* Râgân. 11,197.

मुखाम्बुज n. *Antlitzlotus* Ind. St. 14,390.

मुखार्चिस् n. *heisser Athem* (?).

*मुखार्जक m. *Ocimum pilosum* Râgân. 10,159.

*मुखालु n. *eine Arum-Art* Râgân. 7,67.

मुखावरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 109.

मुखावलेप m. *Klebrigkeit des Mundes* Suçr. 1, 155,1.

मुखासव m. *Lippennektar.*

*मुखास्त्र m. *Krebs.*

मुखास्राव m. *Speichelfluss.*

मुखास्वाद् m. *das Küssen des Mundes* Jâgñ. 3, 229.

*मुखी Adv. mit भू.

मुखीन in ब्राह्मण°.

°मुखीय Adj. *am Eingang —, an der Spitze* u. s. w. *befindlich.*

*मुखुण्ढी f. *eine Art Waffe.* Vgl. मुखण्डी.

मुखेभगा Adj. f. = मुखभगा MBh. 3,188,41.

मुखेभव Adj. (f. आ) *im Munde sich bildend.*

मुखेन्दु m. *Antlitzmond* 251,16. 252,7. 14. 31. Spr. 2468.

*मुखेबलिन् m. *Nashorn* Râgân. 19,20.

मुखोत्कीर्ण m. N. pr. eines Mannes.

*मुखोल्का f. *Waldbrand.*

मुँख्य 1) Adj. (f. आ) *a) in* oder *am Munde* oder *Gesichte befindlich, aus dem Munde kommend* Gaut. — *b) an der Spitze —, am Anfange befindlich; der erste, vornehmste, hauptsächlich, principalis, ursprünglich; der beste, vorzüglichste, — unter* (im Comp. vorangehend), *vorzüglich.* Ausnahmsweise und aus metrischen Rücksichten steht मुख्य in der Bed. von मुख = आदि am Ende eines adj. Comp. वस्त्रमुख्यस्त्वलंकारः so v. a. *beim Schmuck ist aber das Kleid die Hauptsache.* — 2) m. *a) Anführer.* — *b) ein best. Genius, der einem Theile des astrologisch in 81 oder 65 Fächer* (पद) *getheilten Hausplanes vorsteht,* Hemâdri 1,652,2. 654,17. — *c)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Sâvarṇi. — 3) f. आ N. pr. der Residenz Varuṇa's VP. 2,8,10. — 4) *n. *Schnurrbart* Gal.

मुख्यतस् Adv. *vorzugsweise.*

मुख्यता f. *die erste Stelle, der oberste Rang, Vorrang, — unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 44,14.

मुख्यत्व n. dass. Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,5.

*मुख्यनृप m. *Oberfürst, regierender Fürst.*

मुख्यमन्त्रिन् m. *der erste Ministes.* Nom. abstr. °न्त्रित्व n.

*मुख्यराज् und *°राजन् m. = मुख्यनृप.

मुख्यशस् Adv. *vor Allem, zunächst.*

मुख्यसदृश Adj. *dem principalen* (Stoff) *ähnlich* Bhâvapr. 1,172.

1. मुख्यार्थ m. *Hauptbedeutung, die ursprüngliche Bedeutung* (eines Wortes) Gaim. 3,8,35. Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,1. 29,13.

2. मुख्यार्थ Adj. *die ursprüngliche Bedeutung habend, in der u. B. gebraucht.*

*मुख्याश्रमिन् m. *ein Brahmanenschüler* Gal.

*मुगूक् m. *eine Hühnerart.*

मुग्ध s. u. 1. मुह्.

मुग्धता f. *schlichte Einfalt, Naivetät.*

मुग्धत्व n. *Anmuth.*

मुग्धदृश् f. *eine Schönäugige.*

मुग्धधी Adj. *dumm, einfältig, Einfaltspinsel.*

मुग्धबुद्धि Adj. dass.

मुग्धबोध n. Titel einer Grammatik. °कार m. Bez. Vopadeva's. °प्रदीप m. und °सुबोधिनी f. Titel von Commentaren zu der Gr., °परिशिष्ट n. *Nachträge* dazu.

मुग्धबोधिनी f. Titel zweier Commentare.

मुग्धभाव m. *einfältiges Wesen, Unerfahrenheit.*

मुग्धवत् Adj. *verwirrt, keine richtige Einsicht habend in* (Loc.).

मुग्धस्वभाव m. *Naivetät* Vens. 63,7.

मुग्धाक्षी f. *eine Schönäugige.*

मुग्धाग्रणी f. *der Dümmste unter den Dummen.*

मुग्धाचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

मुग्धात्मन् Adj. *einfältig, dumm* Spr. 7630.

*मुग्धिमन् m. Nom. abstr. zu मुग्ध.

मुग्धेक्षणा f. *eine Schönäugige* Prij. 51,5.

मुङ्ग und मुङ्गट m. N. pr. zweier Männer.

1. मुच्, Präsensstämme: मुचँ्, मुञ्चँ्, मुँच्य (Med.), मुमुच् (मुमोच्) und मुँमोच; Act. Med. 1) *Jmd losmachen, freimachen, befreien, — von* (Abl. oder Adv. auf तस् 80,2); Med. Pass. *sich losmachen, sich befreien von* (Abl., Instr. und ausnahmsweise Gen.), *entrinnen.* मुक्त *freigelassen, befreit von* (Abl. oder Instr.), — **durch* (Abl. oder Instr. 231,5). — 2) *verschonen* 81,6. — 3) *ablösen, abbinden, lösen.* क्राथम् *die Kehle lösen,* so v. a. *seine Stimme erheben.* प्राणान् *Jmds* (Gen.) *Lebensgeister lösen,* so v. a. *Jmd das Leben nehmen.* मुक्त *losgebunden; abgelöst, herabgefallen* (Frucht); *aufgelöst,* so v. a. *erschlafft* (die Glieder des Körpers). — 4) *loslassen, freilassen* (326,9. 327,20), die Zügel *schiessen lassen* (Partic. मुक्त); *entlassen, gehen lassen.* पदात्पदम् mit न *den einen Fuss nicht vom andern lassen,* so v. a. *sich nicht von der Stelle bewegen.* उभयोर्हस्तयोर्मुक्तमन्नम् so v. a. *Speise, die man nicht mit beiden Händen hält,* Vasishṭha 11,25. — 5) einen Platz *verlassen.* मुक्त *verlassen, frei gelassen* (Weg), *frei gelegt* (Megh. 41). मुक्ता दिक् heisst *diejenige Weltgegend, welche die Sonne so eben verlassen hat.* — 6) *Jmd* oder *Etwas fahren lassen, im Stich lassen, aufgeben, ablegen, absetzen* (Kâmpaka 92), *deponiren* (ebend. 407. 410). कलेवरम् (Chr. 55,20), देहम्, प्राणान्, जीवितम् (315,6) *den Körper, die Lebensgeister, das Leben fahren lassen, in den Tod gehen, sterben.* मुक्त *fahren gelassen, verlassen, ausgezogen, abgelegt, deponirt* (Kâmpaka 473), *weggeworfen* (Kleider Âpast. 2,21,11), *fahren gelassen, aufgegeben, nicht mehr da seiend, verschwunden* (insbes. am Anfange eines adj. Comp.). — 7) *aus sich entlassen, von sich geben, ausstossen, vergiessen* (Thränen). मुक्त *aus sich entlassen, von sich gegeben, ausgestossen, vergossen* (Thränen). — 8) *von sich geben,* so v. a. *verleihen; übergeben, abgeben* Kâmpaka 281. — 9) *werfen, schleudern, abschiessen, — auf* (Loc., Dat., Gen. oder Acc. mit प्रति). आत्मानम् *sich stürzen von* (Abl.). मुक्त *hingeworfen* (Megh. 84), *geschleudert, abgeschossen.* पादप्रहार *ein versetzter Fusstritt,* आत्मन् *selbst sich gestürzt habend von* (Abl.). — 10) *schicken in* (Loc.). मुक्त Kâmpaka 230. — 11) Med. *ausfahren* — 12) Pass. *a) befreit —, erlöst werden von einer Sünde, — von den Sünden, — von den Banden der Welt.* मुक्ता *erlöst seiend* 288,29. मुक्त *von einer Sünde befreit* (Âpast. 1,24,21), *erlöst von den Sünden, — von den Banden der Welt. — b) lassen von* (Abl.) Spr. 6469. — *c) kommen um* (Instr.) 49,30. — *d) ermangeln,* mit Instr. मुक्त *ermangelnd,* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — 13) मुक्ता Absol. *mit Ausnahme von, ausser;* mit Acc. — Caus. मोचयति, °ते (metrisch) 1) *befreien, — von* (Abl., ausnahmsweise Instr.), *loslassen, frei einhergehen lassen.* — 2) *ablösen, abbinden, lösen, abspannen.* — 3) *öffnen.* — 4) *einlösen* (ein Pfand). — 5) *verausgeben, vergeben.* — 6) *Jmd veranlassen aufzugeben, — fahren zu lassen;* mit doppeltem Acc. — 7) *Jmd veranlassen aus sich zu entlassen, — von sich zu geben;* mit doppeltem Acc. — Desid. 1) मुमुक्षति, °ते *a)* Act. *im Begriff stehen* α) **frei zu machen.* — β) *fahren zu lassen, aufzugeben.* — γ) *zu schleudern.* — *b)* Med. *sich zu befreien wünschen, — von* (Abl.). Partic. Act. मुमुक्षत् (metrisch) *Erlösung suchend.* — 2) मोक्षते *a) sich zu lösen suchen, sich zu befreien wünschen, Rettung suchen* Maitr. S. 2,2,1 (14,13). — *b) sich befreien von* (Acc.). — Desid. vom Caus. मुमोचयिषति *Jmd von den Banden der Welt zu erlösen gewillt sein.* — Mit अति Pass. *vermeiden, entgehen;* mit Acc. अतिमुक्त *entgangen,* mit Acc.

Çat. Br. 2,3,3,10. — Desid. अतिमोक्षते *sich retten vor* (Acc.). — Mit अधि Pass. *sich hingezogen fühlen zu* (Acc.) Vâgrakkh. 30,14. 38,10. °अधिमुक्त *sich hingezogen fühlend zu* Lalit. 26,6. 7. — Mit व्यप Schmucksachen *ablegen von* (Abl.). — Mit अभि 1) *loslassen.* — 2) *von sich geben, ausströmen.* — 3) *schleudern, abschiessen.* — Mit अव 1) *ablösen, abspannen.* — 2) *loslassen, fahrenlassen.* — 3) *ablösen, ausziehen;* Med. *von sich abstreifen, ablegen, abnehmen von* (Abl.) 42,30. — Mit व्यव *von sich ablösen, ablegen.* Nur Absol. — Mit आ 1) *anlegen* (Andern oder sich ein Kleidungsstück, einen Schmuck). आमुक्त *a) angelegt* Lalit. 186,18. — *b) bekleidet mit* (im Comp. vorangehend) Venis. 53. **geharnischt* Gal. — *c) gekleidet in* (Acc.). — 2) *ablegen.* Nur Partic. आमुक्त *abgelegt* (ein Kleidungsstück). — 3) *werfen, schleudern, — auf* (Loc.), den Blick *werfen auf* (Loc.) Megh. 35. — 4) आमुक्त fehlerhaft für आसक्त. — Mit पर्या *rund herum ablösen und abnehmen.* — Mit व्या *entlassen, von sich lassen.* — Mit उद् 1) *befreien, — von* (Abl.); Pass. *loskommen, gerettet sein.* °उन्मुक्त *frei von, ermangelnd.* — 2) *auflösen, losmachen;* Med. auch *sich losmachen.* — 3) *aufmachen, erbrechen* (einen Brief) Bâlar. 116,19. — 4) *ausziehen, ablegen.* उन्मुक्त *ausgezogen, abgelegt.* — 5) *verlassen.* — 6) *abtragen* (eine Schuld). — 7) *entlassen, von sich geben, ausstossen, erheben* (ein Geschrei). उन्मुक्त *entlassen, — aus* (im Comp. vorangehend), *ausgestossen.* — 8) *schleudern, — auf* (Loc.). — Caus. 1) *Jmd befreien, — von* (Abl.). — 2) *lösen* (das Haar). — 3) *ablösen, abnehmen.* — Mit प्रोद्, प्रोन्मुक्त *aufgelöst* (Haar) Venis. 166. — Mit समुद् *zugleich fahren lassen, — aufgeben* (den Körper, so v. a. *sterben*). Nur समुन्मुक्त Kâd. 2,141,22. — Mit उप Med. *sich Etwas anziehen, — anlegen.* — Mit निस् 1) *befreien, — von* (Abl.); Pass. *freigelassen werden* (Saṁhitopan. 8,3), *sich befreien von* (Abl.). निर्मुक्त *befreit, Jmd* (Instr.) *entkommen, errettet von* (Abl.), *frei von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 2) *lösen, aufbinden.* निर्मुक्त *abgelöst.* — 3) *fahren lassen, aufgeben;* nur Pass. निर्मुक्त *a)* am Anfange eines adj. Comp. *aufgegeben, verloren, verschwunden, nicht mehr daseiend.* — *b) *an Nichts hängend.* — 4) *schleudern;* nur निर्मुक्त *geschleudert.* — 5) Pass. *a) sich von seiner Haut befreien, sich häuten* (von einer Schlange). निर्मुक्त *sich vor Kurzem gehäutet habend.* — *b) verlustig gehen, kommen um* (Instr.). °निर्मुक्त *ermangelnd.* Ohne Ergänzung **aller Habe entbehrend, Nichts besitzend.* — निर्मुक्त auch fehlerhaft für निर्युक्त. — Caus. *befreien von* (Abl.), *einlösen* (ein Pfand) *von Jmd* (Abl.) Vishṇus. 5,181 (zu lesen तस्मान्नि°). — Desid. in निर्मोक्ष. — Mit अधिनिस् Pass. *sich befreien von* (Abl.). — Mit अभिनिस्, अभिनिर्मुक्त Buâg. P. 11,26,8 und sonst oft fehlerhaft für अभिनिर्मुक्त. — Mit विनिस् 1) Pass. *sich befreien, sich losmachen von* (Instr.). विनिर्मुक्त *davongekommen, entronnen, sich befreit habend —, frei von* (Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *fahren lassen, aufgeben.* कलेवरम् *den Körper,* so v. a. *sterben.* — 3) *schleudern;* nur विनिर्मुक्त *geschleudert.* — Mit परि 1) *befreien, — von* (Abl.). Med. Pass. *sich befreien —, sich losmachen von* (Abl., Gen. oder Instr.). परिमुक्त *befreit, — von* (im Comp. vorangehend). — 2) *lösen, ablösen, abnehmen.* परिमुक्त *abgenommen.* — 3) *verlassen, fahren lassen, aufgeben.* Pass. in derselben Bed. wohl nur fehlerhaft (v. l. अपविध्येत st. परिमुच्येत). परिमुक्त *aufgegeben.* — 4) *aus sich entlassen, von sich geben.* — 5) Pass. *von den Banden der Welt erlöst werden.* — Caus. परिमोचित *errettet, erlöst* Vâgrakkh. 42,9. fgg. — Desid. in परिमोक्ष. — Mit विपरि Pass. *sich befreien von* (Abl.). — Mit प्र 1) *freilassen, laufen lassen, befreien von* (Abl.); Pass. *sich befreien von* (Abl. oder Instr.) Gaut. प्रमुच्य *sich befreiend von* (Abl.), प्रमुक्त *befreit von* (Abl. oder Instr.). — 2) *auflösen, aufknüpfen, aufbinden, ablösen;* Pass. *sich auflösen, sich ablösen, abfallen* (von Früchten), *— von* (Abl.). — 3) *verscheuchen, von sich abschütteln.* — 4) *Jmd im Stich lassen;* nur प्रमुक्त *im Stich gelassen.* — 5) *Etwas fahren lassen, aufgeben.* प्रमुक्त *aufgegeben.* — 6) *aus sich entlassen, von sich geben, ausstossen.* अश्रूणि *Thränen vergiessen* Kâraṇḍ. 70,4. प्रमुक्त *von sich gegeben, ausgestossen; vergossen* (Thränen Kâraṇḍ. 70,2). — 7) *schleudern, abschiessen.* प्रमुक्त *geschleudert, abgeschossen.* — 8) *verleihen, schenken.* — 9) Pass. *nachlassen, aufhören.* — Caus. 1) *befreien von* (Abl.). — 2) *auflösen, aufbinden.* — Desid. प्रमुमुक्षति *aufzugeben —, fahren zu lassen im Begriff stehen.* — Mit अनुप्र *nach einander loslassen.* — Mit परिप्र Med. *sich losmachen von* (Abl.). — Mit प्रतिप्र ein Kalb *zulassen zur Mutter.* — Mit विप्र 1) *befreien;* Pass. *sich befreien von* (Abl.), *frei ausgehen, nicht bestraft werden* 169,10. विप्रमुक्त *befreit —, frei von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *ablösen, abnehmen.* — 3) *verscheuchen.* Nur विप्रमुक्त am Anfange eines adj. Comp. *verscheucht,* so v. a. *nicht vorhanden.* — 4) *schleudern, abschiessen.* विप्रमुक्त *abgeschossen.* — Mit संप्र *vollständig lösen.* Pass. *sich befreien von* (Abl.) Gop. Br. 2,1,21. संप्रमुच्य *sich befreiend von* (Abl.). — Mit प्रति 1) *Jmdm* (Dat., Loc. oder Gen.) *Etwas anziehen, anlegen;* Med. (später auch Act.) *sich anziehen, anlegen, annehmen* (eine Gestalt u. s. w.), *sich* (*sibi*) *setzen auf* (Loc.). प्रतिमुक्त *aufgetragen* (Salbe) *auf* (Loc.). — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas anhängen,* so v. a. *anthun.* — 3) *befestigen, anbinden an* (Loc.). प्रतिमुक्त *gebunden.* — 4) *freilassen, entlassen;* Pass. *sich befreien von* (Abl.) und *befreien* (!). प्रतिमुक्त *freigelassen, befreit von* (Abl.). — 5) *Etwas fahren lassen, aufgeben.* प्रतिमुक्त *aufgegeben.* — 6) *abtragen* (eine Schuld). — 7) *werfen, schleudern, — auf* (Loc.). प्रतिमुक्त *geschleudert.* — Caus. *befreien, erretten.* — Desid. in प्रतिमोक्ष. — Mit संप्रति, °मुक्त *gebunden, gefesselt.* — Mit वि 1) *ablösen, losbinden, abspannen;* Med. *an sich* oder *für sich ablösen* (z. B. die *eigenen* Pferde *abspannen*); Med. Pass. *sich lösen* (auch mit वितराम् 24,30), *abgehen* (von einer Leibesfrucht). विमुक्त *ledig, nicht angespannt; aufgebunden, aufgelöst* (Haar). — 2) Act. Med. *abspannen,* so v. a. *Halt machen, einkehren.* — 3) *ablegen* (Kleider, Schmucksachen u. s. w.); ausnahmsweise Med. — 4) *freigeben, laufen lassen, befreien;* Pass. *sich von Jmd* (Abl.) *befreien, sich Jmds Gewalt entziehen; Jmd* (Gen.) *entkommen; sich befreien —, befreit werden von* (Abl., Adv. auf तस् oder Instr.). Ohne Ergänzung *frei kommen, erlöst werden,* insbes. *von den Banden der Welt.* विमुक्त *befreit —, frei von* (Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend), *entkommen aus* (Abl.). Ohne Ergänzung *frei —, flott gemacht* (Schiff); *erlöst,* insbes. *von den Banden der Welt.* — 5) einen Ort *verlassen.* — 6) *Jmd* oder *Etwas fahren lassen, Jmd im Stich lassen* (Spr. 7709), *aufgeben.* प्राणान् *die Lebensgeister fahren lassen,* so v. a. *sterben.* विमुक्त *im Stich gelassen von* (im Comp. vorangehend), *fahren gelassen, aufgegeben* (insbes. am Anfange eines adj. Comp. 120,23). — 7) *aufgeben, vermeiden.* — 8) *verlieren.* संज्ञाम् *das Bewusstsein.* — 9) *erlassen, verzeihen.* — 10) *aus sich entlassen, von sich geben, ausstossen* (Laute u. s. w.). अस्तम् *einen verschluckten* (verfinsterten) Himmelskörper *wieder von sich geben,* so v. a. *von der Verfinsterung befreien.* विमुक्त *entlassen von,* so v. a. *sich ergiessend aus* (im Comp. vorangehend 292,20). — 11) *werfen, schleudern, abschiessen, — auf* (Loc.). आत्मानम् *sich*

stürzen in (Loc.). विमुक्त *geworfen, geschleudert.* — 12) *gelangen lassen zu* (Loc.), *verleihen.* — 13) *annehmen* (eine Gestalt). — 14) Act. mit न *nicht ablassen, nicht ruhen* (von Pferden). — 15) Pass. *verlustig gehen Jmds* (Instr.). प्राणैस् *des Lebens* 145,2. 19. विमुक्त *gekommen um* (Instr.), *verlustig gegangen.* — 16) विमुक्त *a) sich vor Kurzem gehäutet habend.* — *b) frei von aller Leidenschaft.* — *c)* am Anfange eines adj. Comp. *gewichen.* विमुक्तशाप 108,5 = शापविमुक्त. — *d) verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *ablösen, abspannen.* — 2) *befreien,* — *von* (Abl.). — 3) *von sich abhalten.* — Desid. विमुमुक्षति *zu befreien im Begriff stehen,* Med. *sich zu befreien wünschen.* Vgl. विमोक्ष. — Mit प्रवि 1) *Jmd entlassen.* — 2) *Etwas loslassen, fahren lassen, aufgeben.* — 3) Pass. *sich befreien von* (Abl.). — Mit सम् *aus sich entlassen, von sich geben, vergiessen* (Thränen). — Caus. *befreien.*

2. मुच् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) befreiend von.* — *b) entlassend, von sich gebend, ausströmend.* — *c) schleudernd.* — 2) f. *Befreiung* in अ॰मुच्.

3.*मुच्, मोचते (कत्त्वकने).

°मुच Adj. = 2. मुच् in अ॰मुची, *नखमुच und रश्मि°.

*मुचक्र m. *Gummilack.*

मुचकुन्द् Paṅkar. 4,3,145 fehlerhaft für मुचुकुन्द्.

*मुचि m. N. pr. eines Kakravartin.

*मुचिर् 1) Adj. *freigebig.* — 2) m. *a) Tugend.* — *b) Wind.* — *c) Gottheit.*

मुचिलिन्द् 1) m. *a) * eine best. Blume.* — *b)* N. pr. α) eines Schlangendämons Lalit. 491,14. fgg. — β) *eines Kakravartin. — γ) eines Berges Kâraṇḍ. 91,12. — 2) f. आ N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 3,23.

मुचिलिन्दपर्वत m. N. pr. eines mythischen *Gebirges.*

मुचुकुन्द् m. 1) *Pterospermum subertifolium* Râgan. 10,105. Mat. med. 123. — 2) N. pr. *a) *eines Daitja.* — *b)* eines alten Fürsten, der sich von den Göttern einen festen Schlaf erbeten hatte, aus dem man ihn nicht erwecken durfte. — *c)* verschiedener anderer Männer. °कवि Bhoǵapr. 55,3.

मुचुकुन्दमोक्ष m. und मुचुकुन्दस्तुति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मुचुटी f. 1) *eine chirurgische Zange.* — 2) *Faust.* — 3) *Schnippchen,*

*मुच्, मुच्छति (प्रमादे).

*मुञ्, मुञ्ज्, मोञ्जति und मुञ्जति (शब्दार्थ), मोञ्जयति und मुञ्जयति (मृजाधन्योः).

1. मुञ्ज् s. 1. मुच्.

2.*मुञ्ज्, मुञ्जति (गत्यर्थ).

3.*मुञ्ज्, मुञ्जते (कत्त्वकने).

*मुञ्जक m. *ein best. Baum* Râgan. 11,211.

मुञ्जात m. Pl. N. pr. eines Geschlechts VP.² 4,28.

*मुञ्ज् s. u. मुञ्.

मुञ्ज 1) m. *a) Schilfgras,* namentlich *die Blattscheide;* insbes. heisst so das zu Flechtwerk vielfach gebrauchte *Saccharum Munjia* Râgan. 8,85. Bhâvapr. 1,209. — *b) * Pfeil* (?). — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. मुञ्जा N. pr. eines Flusses VP.² 2,153.

मुञ्जक m. = मुञ्ज 1) *a).*

मुञ्जकुलाय n. *ein Geflecht aus Schilfgras.*

मुञ्जकेतु m. N. pr. eines Mannes.

मुञ्जकेश 1) Adj. *dessen Haare Schilfgras gleichen,* Beiw. Vishṇu's und Çiva's. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

मुञ्जकेशवत् Adj. = मुञ्जकेश 1) als Beiw. Kṛshṇa's.

मुञ्जकेशिन् 1) *Adj. dass., Beiw. Vishṇu's. — 2) m. N. pr. eines Mannes, Conj. für मोञ्ज°.

मुञ्जग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.* रम्यग्राम v. l.

मुञ्जधारिन् Adj. *Schilfgras in der Hand haltend.*

*मुञ्जनक m. *Saccharum Munjia* Râgan. 8,85.

मुञ्जनेज्जन Adj. *vom Schilf gereinigt.*

*मुञ्जंधय Adj. (f. ई) *an Schilfgras saugend.*

मुञ्जपृष्ठ m. N. pr. einer Oertlichkeit auf dem Himâlaja.

मुञ्जमय Adj. (f. ई) *aus Schilfgras gemacht.*

मुञ्जमेखलिन् Adj. *mit Schilfgras umgürtet,* Beiw. Vishṇu's und Çiva's.

*मुञ्जर n. *eine essbare Lotuswurzel.*

मुञ्जवट N. pr. eines Wallfahrtsortes.

मुञ्जवत् 1) *Adj. *schilfbewachsen.* — 2) m. *a)* Bez. *einer Gattung der* Soma-*Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Berges im Himâlaja.

मुञ्जवत्श m. *Schilfrohrschössling.*

मुञ्जवासस् Adj. *in Schilfgras gekleidet,* Beiw. Çiva's.

मुञ्जविवयन Adj. (f. आ) *aus Schilfrohr geflochten* Çat. Br. 12,8,3,6.

मुञ्जसूनु m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit.

मुञ्जात m. *eine best. Pflanze* Karaka 6,24.

मुञ्जातक m. 1) *ein best. Baum.* — 2) *eine Art Gemüse* Karaka 1,27. — 3) *Saccharum Munjia* Bhâvapr. 1,209.

मुञ्जादित्य m. N. pr. eines Autors.

मुञ्जाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

मुञ्जाल m. N. pr. eines Astronomen.

मुञ्जावट N. pr. einer Oertlichkeit, = मुञ्जपृष्ठ.

मुञ्जी Adv. mit कर् *zu Schilfgras machen,* d. i. *zu Fasern zerschlagen.*

*मुञ्जेषीकतूल n. *eine Rispe von* Muńǵa-*Gras* P. 6,3,65, Sch.

'मुट्, मुटति (आक्षेपप्रमर्दनयोः), मोटति (प्रमर्दने), मोटयति (संचूर्णने). Vom Simplex nur मोटक fgg. — Mit अव in अवमोटन. — Mit उद्, उन्मोटते *abknicken, abreissen.* — Mit परि in °मोटन. — Mit प्रति, Caus. °मोटयति *Jmd* (Acc.) *den Garaus machen.*

मुट *Korb* oder *Bündel* Kâraṇḍ. 28,17. 52,23 (मूट). 71,8. Vgl. मूत, *निर्मुट und beng. मोट.

*मुड्, मोडति (प्रमर्दने).

*मुण्, मुणति (प्रतिज्ञाने).

*मुण्ट्, मुण्टति (प्रमर्दने).

*मुण्ठ्, मुण्ठते (पलायने oder पालने).

*मुण्ड्, मुण्डति (प्रमर्दने, खण्डने, मार्ज्जने, मग्ने, मुण्डने). मुण्डय् s. bes.

मुण्ड 1) Adj. (f. आ) *a) kahl* (auch *kurz*) *geschoren* (Gaut.), *kahl* (Kopf im Alter). — *b) keine Hörner habend* (Kuh, Ziege). — *c) der Spitze —, der Krone beraubt* (Baum). — *d) keine Spitze habend, stumpf.* — *e) ohne Grannen* (Getreide) Râgan. 16, 34. — 2) m. *a) ein Mann mit kahl rasirtem Kopfe, — mit einer Glatze.* — *b) * Barbier.* — *c)* *Bein. Râhu's. — *d)* N. pr. α) eines Daitja. — β) Pl. einer Völkerschaft. — γ) eines Fürsten. — δ) Pl. einer Dynastie. — 3) (*m.) n. *Kopf.* — 4) *f. आ *a) Bettlerin.* — *b) Wittwe* Gal. — *c) eine best. Pflanze.* — 5) f. ई *a) * Sphaeranthus hirtus* Bhâvapr. 1,214. — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 6) *n. *a) Eisen* Râgan. 13,44. — *b) Myrrhe* Râgan. 6,116.

मुण्डक 1) m. *a) Baumstamm, Balken.* — *b) * Barbier.* — 2) *f. मुण्डिका *eine best. Pflanze.* — 3) n. *a) * Kopf.* — *b)* Bez. der *Abschnitte* in der Muṇḍakopanishad.

मुण्डकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °निषद्दीपिका f. und °निषद्भाष्य n. Titel von Commentaren dazu Opp. Cat. 1.

*मुण्डचणक m. *eine Erbsenart.*

*मुण्डज्ञ n. *Stahl* Râgan. 13,45.

मुण्डधान्य (Conj.) n. *Korn ohne Grannen.* v. l. क्षुद्रधान्य.

मुण्डन n. 1) *das Kahlscheeren des Kopfes.* Auch mit Beifügung von शिरसः. — 2) *das Schützen, Behüten.*

*मुण्डनक 1) m. *eine Art Reis* Râgan. 16,17. — 2) f. °निका in महा°.

मुण्डपृष्ठ N. pr. einer Oertlichkeit.

*मुण्डफल m. *Cocosnussbaum.*

मुण्डमथना (!) Adj. f. Beiw. der Durgâ.

मुण्डमाला f. und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

मुण्डमालिनी f. *eine Form der* Durgâ.

मुण्डय्, °यति *kahl scheeren* (den Kopf). मुण्डित *kahl geschoren.*

*मुण्डरिका f. *eine best. Pflanze.*

*मुण्डलोह n. *Eisen.*

मुण्डवेदाङ्ग m. N. pr. eines Schlangendämons.

*मुण्डशालि m. *eine Art Reis* Râǵan. 16,17.

मुण्डशृङ्गलिक m. Pl. Bez. *einer Unterabtheilung der* Pâçupata Ind. Antiq. 9,174.

*मुण्डाख्या f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,20.

*मुण्डायस n. *Eisen* Râǵan. 13,44.

मुण्डार n. N. pr. einer der Sonne geheiligten Oertlichkeit.

मुण्डासन n. *eine best. Art des Sitzens.*

मुण्डित 1) Adj. s. u. मुण्डय्. — 2) *f. श्रा *Wittwe* Gal. — 3) *n. *Eisen.*

*मुण्डितिका f. *Sphaeranthus hirtus* Mat. med. 310.

मुण्डिन् 1) Adj. *a) kahl geschoren* (auch als Beiw. Çiva's). — *b) hornlos* Bhâvapr. 2,2. — 2) *m. *Barbier.*

*मुण्डिनिका f. = मुण्डितिका Râǵan. 5,17, v. l.

मुण्डिभ m. N. pr. eines Mannes.

मुण्डीकल्प m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*मुण्डीरिका und *मुण्डीरी f. *eine best. Pflanze.*

मुण्डीश्वरतीर्थ und मुण्डेश्वरतीर्थ n. Namen von Tîrtha's.

मुतव *eine Grasart* Gobh. 1,5,18.

मुत्कल m. N. pr. eines Mannes.

मुत्खलिन् m. N. pr. eines Devaputra.

*मुत्य n. *Perle.*

मुथशिल *der dritte astrol. Joga,* = متصل.

मुथशिलित und °शिलिन् Adj. von मुथशिल.

मुथक्का astrol. Ind. St. 2,274.

1. मुद्, मोदते (metrisch auch Act.) *lustig —, fröhlich sein, sich freuen, sich erfreuen an* (Loc. oder Instr.). मुदित *erfreut, froh, sich erfreuend an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Auch fehlerhaft für नुदित und सूदित. — Caus. मोदयति, °ते (Bhaṭṭ.) *erfreuen.* — Mit अनु 1) *in die Freude eines Andern einstimmen,* mit Acc. der Person. — 2) *Jmd* (Acc.) *zujubeln, jubelnd einstimmen in* (Acc.). — 3) *sich freuen über* (Acc.). — 4) *Jmd seinen Beifall bezeugen, Jmd ermuntern;* mit Acc. — 5) *sich über Etwas* oder *Jmd freuen, sich mit Etwas* oder *Jmd einverstanden erklären, Etwas gutheissen* (mit Acc. der Sache oder Person), *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Dat. eines Nom. act.) *gestatten* Mahâvîrak. 62,2. Act. Saddh. P. 120. — Caus. 1) *erfreuen.* अनुमोदित *erfreut.* — 2) *mit Beifall aufnehmen* Kâraṇḍ. 29, 15. — 3) अनुमोदित *a) gewonnen, günstig gestimmt.* — *b) Jmds* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *Zustimmung —, Einwilligung habend.* — *c) mit Beifall aufgenommen* (Kâraṇḍ. 36,19), *mit Freuden begrüsst, gutgeheissen.* — Mit अभ्यनु Caus. °मोदित *Jmds* (Instr.) *Zustimmung habend.* Vgl. अभ्यनुमोदनीय (Nachtr. 5). — Mit अभि s. अभीमोदमुद्. — Mit आ *schön duften* Kâd. 2,49,20 (59,5). आमोदित (von आमोद) s. in Nachtr. 4. — Mit उद्, उन्मुदित *frohlockend.* — Mit संपरि *weit und breit frohlocken.* — Mit प्र *lustig werden, sich freuen, jubeln.* प्रमुदित *ausgelassen, erfreut, froh;* von Unbelebtem so v. a. *in vollem Schmucke prangend.* शरद् 84,23. Auch n. impers. प्रमुदित auch fehlerhaft für प्रचुदित (metrisch st. प्रचोदित). — Caus. *erfreuen.* — Mit अनुप्र Caus., °मोदित *die Einwilligung —, die Erlaubniss bekommen habend.* — Mit संप्र in °मोद्. — Mit प्रति *entgegenjubeln, zujauchzen, mit Freuden auf Jmd* oder *Etwas zugehen* oder *Etwas entgegennehmen;* mit Acc. und ausnahmsweise mit Gen. — Caus. Med. *erheitern, lustig machen.* — Desid. vom Caus. प्रमुमोदयिषति *erheitern wollen.* — Mit सम् in संमोद und संमोदन.

2. मुद् f. 1) *Lust, Fröhlichkeit, Freude.* Auch Pl. — 2) die personificirte *Lust* ist eine Tochter der Tushṭi. — 3) Pl. *eine best. Klasse von* Apsaras VP.² 2,82; vgl. VS. 18,38. — 4) *ein best. Heilkraut,* = वृद्धि Râǵan. 5,29. — 5) *Weib.

3. *मुद्, मोदयति (संसर्ग).

मुद 1) Adj. in क्षमामुद्. — 2) m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 13,435. — 3) f. मुदा *Lust, Freude.*

मुदकर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मुदर m. N. pr. v. l. für मृडर.

मुदानादत m. N. pr. eines göttlichen Wesens Hem. Par. 1,267.

मुदावत् 1) Adj. *erfreut, froh* in नाति° (Nachtr. 4). — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter des Fürsten Vidûratha.

मुदावसु m. N. pr. eines Sohnes des Prâǵâti.

मुदित 1) Adj. s. u. 1. मुद्. — 2) m. Bez. *einer Art von Dienern.* — 3) f. श्रा *Freude* Lalit. 35,6. — 4) n. Bez. *einer best. Umarmung der Geliebten.*

मुदितपुष्पा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,19.

*मुदितभद्र m. N. pr. eines Mannes.

मुदिर m. 1) *Wolke* Bhâm. V. 2,86. — 2) *Liebhaber. — 3) *Frosch.*

*मुदिरफल m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,219.

*मुदी f. *Mondschein.*

मुद्ग m. 1) *Phaseolus Mungo, die Pflanze* und *die Bohne* Râǵan. 16,37. — 2) *a cover, as a lid or cloth. — 3) *Seerabe;* richtig मद्गु.

मुद्गगिरि m. N. pr. einer Stadt.

मुद्गप m. N. pr. eines Mannes.

मुद्गपर्णी f. *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,22. Bhâvapr. 1,200.

*मुद्गभुज् und *मुद्गभोजिन् m. *Pferd.*

मुद्गमोदक m. *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,26.

*मुद्गयूष n. *Bohnenbrühe* Râǵan. 16,42.

मुद्गर 1) m. *a) Hammer, eine hammerähnliche Waffe. — b) *Knospe. — c) *eine Art Jasmin;* n. *die Blüthe. — d) *ein best. Fisch* Râǵan. 19,71. — *e)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine best. Art zu sitzen.*

मुद्गरक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °रिका) *Hammer.* — 2) *m. *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

*मुद्गरगोमिन् m. N. pr. eines Mannes.

मुद्गरपर्णक (MBh. 5,103,13) und मुद्गरपिण्डक m. Namen von Schlangendämonen.

*मुद्गरफल m. *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

मुद्गल 1) m. *a)* N. pr. eines Ṛshi und verschiedener anderer Männer. Pl. *die Nachkommen* Mudgala's. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) n. *a) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,99. — *b)* Titel einer Upanishad.

मुद्गलपुराण n. und मुद्गलस्मृति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

मुद्गलानी f. *die Gattin* Mudgala's.

मुद्गलार्या f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मुद्गलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

*मुद्गवत् Adj. zur Erklärung von मुद्गल.

*मुद्गष्ट, *°क, *मुद्गष्ठ und *°क m. *eine Bohnenart.*

मुद्गाद्रिकवट m. *eine Art Getränk.*

मुद्गोदन m. *Mus von* Mudga-*Bohnen.*

मुद्ग astrol. Ind. St. 2,276.

मुद्ग Adj. *lustig, fröhlich.* — मुद्गा s. bes.

मुद्गण n. *das Verschliessen.* कपाट° Vikramâṅkak. 17,6. मुखमुद्गणाय *um Jmd* (Gen.) *den Mund zu stopfen.*

मुद्गणीपत्र n. *Correcturbogen* Âṛjav. Vorrede S. 2, Z. 16.

मुद्रय्, °यति 1) *siegeln, stempeln.* मुद्रित *gesiegelt, gestempelt, mit einem Abdruck von Etwas versehen.* निद्रा° so v. a. *in Schlaf versunken* Da-

çak. 11,8. — 2) *drucken.* मुद्रित *gedruckt.* — 3) मुद्रित *a) geschlossen* (Auge [174,5], Blüthe, Hand). °मुद्रितकर् Adj. *eine durch — geschlossene Hand habend,* so v. a. — *in der Hand haltend.* — *b) abgeschlossen,* so v. a. *unterlassen, vermieden* Naish. 5,12. Ind. St. 15,296. — Mit उद् 1) *entsiegeln, öffnen* (einen Brief) Kâmpaka 284. — 2) उन्मुद्रित *entfesselt, befreit.* — Mit परि *schliessen,* so v. a. *verschwinden machen* Bhâm. V. 2,29. — Mit वि 1) *verschliessen, verkorken.* — 2) *eröffnen,* so v. a. *anheben, anfangen* Vikramâñkak. 13,26.44.

मुद्रा f. 1) *Siegelring, Siegel* (sowohl das *Petschaft* als auch der *Abdruck*) 213,6. 13. 214,9. — 2) *Type, Holztype.* — 3) *Ring* überh., z. B. an einem chirurgischen Instrumente. — 4) **eine geprägte Münze.* — 5) *Abdruck* überh. 114,28. 115,17. — 6) *Stempel,* so v. a. *Zeichen, Kennzeichen* Naish. 8,45. Ind. St. 15,349. *Typus, Charakter* Bâlar. 241, 10. — 7) *Verschluss, Schloss* Spr. 1229. *Stöpsel* (auf einem Tiegel) Bhâvapr. 2,89. 101. अक्षणो: so v. a. *geschlossene Augen* Kâdak. 68,4. आनन° so v. a. *das Schweigen* Naish. 5,37. — 8) *Mysterium.* — 9) *ein auf den Körper aufgetragenes Zeichen eines göttlichen Attributs* u. s. w. — 10) allgemeine Bez. *für Fingerstellungen* oder *Fingerverschlingungen bei religiösen Vertiefungen und magischen Verrichtungen* Kâraṇḍ. 74,8. fgg. — 11) bei den Buddhisten *das Handrechnen.* — 12) in der Rhetorik *der schlichte Abdruck der Wirklichkeit in Worten, das Nennen eines Dinges bei seinem wahren Namen.* — 13) *ein mit der Ueberlieferung übereinstimmender Tanz* S. S. S. 252.

मुद्रान्तर् n. *Type.*

°मुद्राङ्क und °मुद्राङ्कित Adj. *gestempelt mit, mit einem Abdruck von — versehen, gekennzeichnet durch.*

मुद्राधारणमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मुद्राप्रकाश m. Titel eines Commentars zum Mudrârâkshasa.

मुद्राबल n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मुद्रामार्ग m. = ब्रह्मरन्ध्र.

मुद्रायन्त्र n. *Buchdruckerpresse.*

मुद्रायन्त्रालय m. *Druckerei.*

मुद्रारात्तस n. Râkshasa (N. pr. eines Ministers) *und der Siegelring,* Titel eines Schauspiels.

मुद्रारात्तसकथासंग्रह m. und °कथासार Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मुद्रार्णव m. Titel eines Werkes.

मुद्रालिपि f. *Druck, Holzdruck.*

मुद्राविवरण n. Titel eines Werkes.

मुद्रिका f. 1) *Siegelring, Ring* Prasannar. 121,12. 16. Vikramâñkak. 8,60. — 2) *ein best. chirurgisches Instrument.* — 3) *eine geprägte Münze.* — 4) *Fingerstellung, Fingerverschlingung.*

मुद्रित 1) Adj. s. u. मुद्रय्. — 2) n. *das Eindrükken eines Siegels auf* (Loc.) Spr. 677.

मुधा Adv. 1) *umsonst, vergebens, für Nichts und wieder Nichts.* — 2) *irriger Weise.*

मुनि 1) m. *a)* etwa *Drang, Andrang.* — *b) ein Begeisterter, Verzückter;* später *ein ausgezeichneter Weiser, Seher, Asket* überh., insbes. *ein solcher, der das Gelübde des Schweigens gethan hat.* Nach Hemâdri 1,26,4. 27,3 *ein Brahmane auf der 8ten (der höchsten) Stufe.* Der im Herzen befindliche *Seher* ist das *Gewissen.* — *c)* Pl. *die sieben Sterne des grossen Bären.* — *d)* Bein. eines Buddha oder Arhant. — *e)* Bez. verschiedener Pflanzen. Nach den Lexicographen *Agati grandiflora, Buchanania latifolia, Butea frondosa, Terminalia Catappa, der Mangobaum* und *Artemisia indica.* — *f)* N. pr. verschiedener Männer VP. 2, 4,48. — 2) f. *a)* *f. zu 1) *b).* — *b)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's, Mutter einer Klasse von Gandharva und Apsaras. — 3) n. N. pr. eines nach einem Fürsten Muni benannten Varsha VP. 2,4,48.

मुनिक m. N. pr. eines Mannes. Richtig wohl सुनिक.

मुनिकेश Adj. *langes Haar tragend wie ein* Muni.

*मुनिखर्जूरिका f. *eine Dattelart* Râgân. 11,62.

मुनिचन्द्र m. N. pr. eines Mannes Gaṇar. S. 3, N. 11.

*मुनिचित gaṇa सुतंगमादि.

*मुनिच्छद m. *Alstonia scholaris* Râgân. 12,35.

*मुनितरु m. *Agati grandiflora.*

मुनिदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

*मुनिद्रुम m. 1) *Agati grandiflora* Râgân. 10,46. — 2) *Calosanthes indica* Râgân. 9,28.

*मुनिनिर्मित m. *eine best. Pflanze,* = डिण्डिश Bhâvapr. 1,288.

मुनिपतिचरित्र n. Titel eines Werkes Pischel, de Gr. pr.

*मुनिपदी f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

मुनिपरंपरा f. *eine ununterbrochene Ueberlieferung.*

*मुनिपित्तल n. *Kupfer.*

मुनिपुंगव m. Bein. eines Gina Ind. St. 14,384.

मुनिपुत्र m. 1) *der Sohn eines Asketen* 107,28. — 2) **Artemisia indica* Bhâvapr. 1,230.

*मुनिपुत्रक m. *Bachstelze.*

*मुनिपुष्पक n. *die Blüthe von Agati grandiflora.*

*मुनिपूग m. *Areca triandra.*

मुनिभावप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मुनिभेषज n. 1) *das Fasten.* — 2) *Agati grandiflora.* — 3) *Terminalia Chebula* oder *citrina.*

मुनिमतमणिमाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 356.

मुनिमरण n. N. pr. einer Oertlichkeit.

मुनिवन n. *ein von Asketen bewohnter Wald.*

मुनिवर् m. *der Beste der Muni,* Bein. Vasishṭha's *als des Sterns ζ im grossen Bären* 218,24. *der Beste der Asketen* 61,13.

*मुनिविष्टर् m. *eine best. Pflanze* Râgân. 8,148.

मुनिवीर्य m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

मुनिव्रत Adj. *das Gelübde des Asketen —,* d. i. *das Schweigen beobachtend.*

*मुनिश Adj. *voller Asketen.*

मुनिसत्र n. *eine best. fortgesetzte* Ishṭi-*Feier.*

*मुनिसुव्रत N. pr. zweier Arhant beiden Gaina.

*मुनिस्थल gaṇa कुमुदादि 2.

*मुनिस्थान n. *Aufenthaltsort von Asketen.*

मुनिकृत m. Bein. des Fürsten Pushjamitra.

मुनीन्द्र 1) m. *a) ein Fürst unter den Weisen, — Asketen, ein grosser Weiser, — Asket.* — *b)* Bein. eines Buddha und Gina Ind. St. 14,368. 370. — *c)* Bez. α) Çiva's. — β) *Çâkjamuni's. — γ) Bharata's. — *d)* N. pr. eines Dânava. — 2) f. आ N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,21.

मुनीन्द्रता f. *die Würde eines grossen* Muni.

मुनीमुष N. pr. einer Oertlichkeit.

*मुनीवती f. N. pr.

*मुनीवत् P. 6,3,121, Sch.

मुनीश m. *ein Fürst unter den Weisen, — Asketen, ein grosser Weiser, — Asket.* Beiw. Çâkjamuni's, eines Gina (Ind. St. 14,364. 371. 383. 388) und Vâlmiki's.

मुनीश्वर m. 1) dass. Beiw. Vishṇu's und Buddha's. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

मुन्थहा (= منتهى) und मुन्था astrol.

मुन्नभृ m. N. pr. eines Mannes.

मुन्यन्न n. Pl. *die Speise der Asketen.*

मुन्यन्न n. *eine best. fortgesetzte tägliche* Ishṭi-*Feier.*

मुन्यालयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मुमुक्षा f. *das Verlangen nach Befreiung, — Erlösung, — von* (Abl.).

मुमुक्षु Adj. 1) *Jmd* (Acc.) *von Etwas* (Abl.) *zu*

befreien wünschend. — 2) *frei zu werden verlangend, nach Erlösung trachtend.* — 3) *fahren zu lassen —, aufzugeben wünschend;* mit Acc. — 4) *Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *aus sich zu entlassen —, von sich zu geben beabsichtigend.* — 5) Pfeile (Acc.) *abzuschiessen im Begriff stehend auf* (Loc.).

मुमुक्षुजनकल्प m. Titel eines Werkes.

मुमुक्षुता f. und मुमुक्षुत्व n. Nom. abstr. zu मुमुक्षु 2).

*मुमुचान m. *Wolke.*

मुमुचु m. N. pr. eines Ṛshi.

मुमुषिषु m. *Dieb* Bhaṭṭ.

मुमूर्षा f. *das Verlangen —, das im Begriff Stehen zu sterben.*

मुमूर्षु Adj. *verlangend —, im Begriff stehend zu sterben, moribundus.*

मुमोक्षयिषु Adj. *zu befreien wünschend, — beabsichtigend.*

मुमोचयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu befreien beabsichtigend.*

मुम्मडिदेव m. N. pr. eines Mannes.

मुम्मुनि m. desgl.

1. मुर् s. u. 2. मर्.

2.*मुर्, मुरति (संवेष्टने).

3. मुँर् nach Sâj. *ein Sterblicher*, nach Benfey *Mauer*, nach Grassmann *Verderber, Feind.*

4.*मुर् Nom. ag. von मुर्क्.

5.*मुर् Nom. ag. von मुर्व्.

मुर 1) m. N. pr. eines von Vishṇu-Kṛshṇa erschlagenen Daitja. मुरं विद्विषत् m. Bein. Vishṇu's Naish. 8,95. — 2) f. आ *a) eine best. wohlriechende Pflanze* Râǵan. 12,139. Bhâvapr. 1,191. 3,30.101. — *b)* N. pr. der Mutter Ḱandragupta's. — 3) *n. *das Umfangen.*

*मुरगण्ड m. *Ausschlag im Gesicht.*

मुरङ्गी f. *Moringa pterygosperma.*

मुरची f. N. pr. eines Flusses.

मुरचीपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

मुरज 1) m. *a) eine Art Trommel, Tambourin.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) in der Gestalt einer Trommel künstlich geschriebene* Çloka. Vollständig °बन्ध m. Kâvjapr. S. 250. — 2) *f. आ *a) eine grosse Trommel.* — *b)* N. pr. der Gattin Kubera's.

मुरजक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*मुरजफल m. *Artocarpus integrifolia.*

मुरजित् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Ind. St. 15,351. Prasannar. 15,20.

मुरण्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मुरद्विष् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मुरन्दला f. N. pr. eines Flusses.

मुरभिद् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मुरमण्ड fehlerhaft für मुरगण्ड.

मुरमर्दन und मुररिपु m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मुरल 1) m. *a) ein best. Flussfisch.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c) ein Fürst der* Murala. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) *f. ई *Flöte.*

मुरलिका f. ein Frauenname.

*मुरलीधर m. Bein. Kṛshṇa's.

मुरवार m. N. pr. eines Fürsten der Turushka.

मुरवैरिन् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Du. V. 3,4.

मुरसिदाबाद् N. pr. einer Stadt, = مرشد اباد.

*मुरक्न् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मुराद् m. N. pr. eines Mannes, = مراد.

मुरारि m. 1) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — 2) N. pr. *a)* des Verfassers des Anargharâghava. — *b)* eines Scholiasten.

मुरारिगुप्त m. N. pr. eines Schülers des Ḱaitanja.

मुरारिनाटक n. Titel eines Schauspiels, = अनर्घराघव. °व्याख्या f. und °व्याख्यापूर्णसरस्वती f. Titel von Commentaren Opp. Cat. 1.

मुरारिभट्ट m. N. pr. eines Lehrers.

मुरारिमिश्र m. N. pr. 1) = मुरारि 2) *a).* — *b)* eines andern Gelehrten.

मुरारिमिश्रीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मुरारिविजय n. Titel eines Schauspiels.

मुरु 1) m. *a)* N. pr. α) eines Landes. — β) eines Daitja. — *b) *eine best. Pflanze.* — *c) *eine Art Eisen.* — 2) f. मुरू *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

मुरुङ्गी f. *Moringa pterygosperma.*

मुरुज Pañkar. 1,11,2 fehlerhaft für मुरज.

*मुरुण्टक m. Pl. *eine best. buddh. Schule.*

मुरुण्ड m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes und einer Dynastie (VP.² 4,206). — 2) eines Fürsten.

मुरुण्डक m. N. pr. eines Berges in Udjâna.

मुरूण्ड m. Pl. v. l. für मुरुण्ड VP.² 4,206.

मुर्क्ष s. मूर्क्ष.

*मुर्भिणी f. *Kohlenbecken.*

मुर्मर m. (adj. Comp. f. आ) *Hülsenfeuer* Viddh. 74,12. Richtig मुर्मुर.

मुँर्मुर 1) m. *a) eine verglimmende Kohle* Maitr. S. 1,8,6 (123,10) = Kap. S. 4,6. — *b) Hülsenfeuer, brennende Hülsen* Naish. 4,105. Vgl. कुकूल°. — *c) *der Liebesgott.* — *d)* *N. pr. eines Sonnenrosses. — 2) f. मुर्मुरा N. pr. eines Flusses.

*मुर्मुरीय्, °यति Denomin. von मुर्मुर.

*मुर्व्, मूर्वति (बन्धने).

मुर्वामय Adj. fehlerhaft für मूर्वामय.

*मुल्, मोलयति (रोपणे, रोहणे, जन्मनि).

मुलालिँन् m. oder °लिँनी f. wohl *eine essbare Lotuswurzel.*

मुवल Hariv. 2204 fehlerhaft für मुसल.

*मुशटी f. v. l. für मुसटी.

मुशल्लह् astrol. = مصالحة.

1. मुष्, मुष्णाति, मुष्णीते, मोषति, मुषति; 1) *rauben, stehlen, an sich reissen; berauben, plündern, bestehlen; Jmd einer Sache berauben* (mit doppeltem Acc.). मुषितँ und ausnahmsweise मुष्ट *geraubt, gestohlen; beraubt, geplündert, bestohlen, ausgeplündert, ausgezogen, beraubt um* (Acc.). — 2) *rauben,* so v. a. *entziehen.* मुषित *entzogen,* so v. a. *zu Nichte gemacht* 317,21. — 3) die Augen, den Sinn *bestehlen,* so v. a. *diese um ihre Kraft bringen, blenden, verdüstern.* मुषित *geblendet, verdüstert.* — 4) *fortreissen, hinreissen, ravir* (Jmd, den Sinn, die Augen). अमोषि Harshaḱ. 93,21. मुषित *fortgerissen, hingerissen, ravi.* — 5) *übertreffen* 251,5. — 6) मुषित *a) nackt* Mân. Gṛhj. 1,1. Kâṭh. Gṛhj. 1. Vgl. Çat. Br. 1,2,2,16. — *b) hintergangen, betrogen, angeführt* 319,32. — *c) gefoppt* Râǵat. 7,1131. — *Desid. मुमुषिषति; vgl. मुमुषिषु. — Mit अभि *Jmd um Etwas bestehlen,* mit doppeltem Acc. Ṛv. 9, 97,39 (अद्रि für अद्रिम्). — Mit अव *wegnehmen.* — Mit आ *an sich reissen, wegnehmen.* — Mit उद्, उन्मुषित *gestohlen.* — Mit निस् *entreissen* Vaitân. — Mit परि *rauben, berauben, — um* (mit doppeltem Acc.). — Mit प्र 1) *rauben, wegnehmen, entziehen.* प्रमुषित und प्रमुष्ट *geraubt, entzogen.* — 2) प्रमुषित *fortgerissen, hingerissen; ausser sich.* — Mit *संप्र, °मुषित *hingerissen.* — Mit वि, °मुषयत् *raubend,* so v. a. *zu Nichte machend.* विमुष्ट *geraubt, zu Nichte gemacht.* — Mit सम् *rauben, benehmen.*

2.°मुष् 1) *raubend, wegnehmend.* — 2) *zu Nichte machend.* — 3) *übertreffend* 297,3. Bâlar. 294,8. Kâd. 227,9.

3.*मुष्, मोषति (हिंसार्थ).

4.*मुष्, मुष्यति (खण्डने).

*मुषक m. = मूषक *Maus.*

*मुषा f. = मूषा *Schmelztiegel.*

मुषाय्, मुषायँति *rauben, an sich reissen* Ṛv. 1, 61,7. 130,9. 175,4. 4,30,4. 5,44,4. 6,28,2. 31,3. — Mit आ *an sich reissen* Ṛv. 1,130,9. — Mit प्र *plündern* Ṛv. 7,18,19.

मुषि Adj. in मनोमुषि.

मुषितक n. *gestohlenes Gut.*

मुषीवन् m. *Räuber, Dieb.*

मुष Dat. Infin. zu 1. मुष् RV. 5,34,7.

मुष्क m. 1) *Hode.* — 2) Du. *die weibliche Scham.* — 3) *Arm* (?). — 4) **Schrebera Swietenioides* Râǵan. 11,211. — 5) **ein fleischiger, starker Mann.* — 6) **Dieb.* — 7) **Menge, Masse.*

मुष्कक m. *ein best. Baum.*

मुष्ककच्छू f. *Ausschlag am Hodensack.*

मुष्कभार Adj. *testiculatus.*

मुष्कर 1) Adj. dass. — 2) m. wohl *ein best. kleines Thier.*

मुष्कवत् Adj. *testiculatus.* Bein. Indra's als Verfassers von RV. 10,38.

*मुष्कघ्न्य Adj. *verschnitten;* m. *Eunuch.*

मुष्कस्रोतस् n. *vas deferens* oder *funiculus* Suçr. 2,57,12.

मुष्काबर्ह m. *Verschneider.*

मुष्टामुष्टि Adv. *mit gegenseitigen Faustschlägen* Mahâvîraḱ. 109,3.

मुष्टि m. f. 1) *die geschlossene, geballte Hand, Faust.* — 2) *Handvoll, manipulus.* — 3) *Handvoll* als *ein best. Maass.* — 4) *Griff* (eines Schwertes u. s. w.). — 5) *kurzer Inhalt.* — 6) **penis.*

मुष्टिक 1) m. *a) Handvoll* in चतुर्मुष्टिक. — *b) eine best. Handstellung.* — *c)* **Goldschmied.* — *d)* N. pr. α) Pl. eines verachteten Stammes. — β) eines Asura. — 2) f. आ in अक्षार°. — 3) wohl n. *a) Faustkampf.* — *b) ein best. Spiel* Ind. St. 15, 419.

मुष्टिकघ्न Adj. Beiw. Vishṇu's.

मुष्टिकरण n. *das Ballen der Faust* Kâtj. Çr. 7,4,4.

मुष्टिकर्मन् n. dass. Âpast. Çr. 16,3.

मुष्टिकस्वस्तिक m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

मुष्टिकाचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

*मुष्टिकात्तक m. Bein. Baladeva's.

मुष्टिग्राह्य Adj. *mit einer Hand zu umfassen* (Taille) Kathâs. 74,217.

मुष्टिघात m. *Faustschlag* Comm. zu VP. 5,20,54.

मुष्टिदेश m. *die Stelle des Bogens, die man mit der Hand umfasst, die Mitte d. B.*

*मुष्टिद्यूत n. *das Spiel paar oder unpaar.*

*मुष्टिधम Adj. (f. ई) *in die Faust blasend.*

मुष्टिधय 1) Adj. *a)* **an der Faust saugend.* — *b)* Verz. d. Oxf. H. 252,*b*,33 vielleicht fehlerhaft für °धम und ungefähr so v. a. पाणिंधम *keinen Platz findend.* — 2) *m. *Knabe.*

मुष्टिप्रहार m. *Faustschlag* Suçr. 1,288,5.

मुष्टिबन्ध m. 1) **das Ballen der Faust.* — 2) **das Schliessen der Hand beim Fassen.* — 3) *Handvoll.*

*मुष्टिबन्धम् Absol. Kâç. zu P. 3,4,41.

*मुष्टिमुख Adj. *ein faustähnliches Gesicht habend.*

मुष्टिमेय Adj. *mit einer Hand zu messen,* — *zu umfassen* (Taille) Kathâs. 55,49.

मुष्टियव Adj. in नीवार° und श्यामाक°.

मुष्टियुद्ध n. *Faustkampf.*

मुष्टियोग m. *Darreichung einer Handvoll,* — *in kleinen Quantitäten* Pr. P. 79.

मुष्टिवध m. *Verwüstung der Saat* Daçak. 91,15.

मुष्टिविसर्ग m. *das Oeffnen der Faust* Kâtj. Çr. 7,4,17.

मुष्टिस्थ *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

मुष्टिकृत्या f. *Faustkampf, Handgemenge.*

मुष्टिकृत् Adj. *im Handgemenge kämpfend.*

मुष्टी Adv. mit कर् *die Hand ballen* Ait. Br. 1,3,19. Auch mit Hinzufügung eines Wortes für Hand im Acc.

*मुष्टीमुष्टि Adv. = मुष्टामुष्टि.

मुष्ट्यङ्गुल m. n. *ein best. Längenmaass* Comm. zu Amṛt. Up. S. 99.

*मुष्ठक m. *schwarzer Senf.*

*मुस्, मुस्यति (खण्डने).

*मुसटी f. *eine weisse Varietät von Panicum italicum.*

मुसल 1) m. n. *a) Mörserkolben, Stössel.* — *b) Keule* Âpast. — *c) der Klöppel an einer Glocke* Kathâs. 65,135. — *d) ein best. chirurgisches Instrument.* — *e) eine best. Constellation.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 3) *f. मुसली *a) Curculigo orchioides* Râǵan. 7,117. Mat. med. 250. — *b) Salvinia cucullata.* — *c) Hauseidechse* Râǵan. 19,64.

मुसलक 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. *°लिका *Hauseidechse.*

*मुसलामुसलि Adv. *Keule gegen Keule* (im Kampf).

मुसलायुध m. Bein. Baladeva's.

*मुसलित Adj. von मुसल.

मुसलिन् 1) Adj. *eine Keule in der Hand haltend* Gaut. — 2) m. Bein. Baladeva's.

1.*मुसली f. s. u. मुसल.

2. मुसली Adv. mit भू *zu einer Keule werden.*

*मुसलोय und मुसल्य (Harshaḱ. 161,18) Adj. *verdienend mit einer Keule erschlagen zu werden.*

मुसल्क = मुशल्क.

मुसारगल्व *eine Art Koralle* Karaka 6,19.

*मुस्त्, मुस्तयति (संघाते).

मुस्त m. f. (आ Varâh. Jogaj. 7,6) n. *Cyperus rotundus* Râǵan. 6,140. Bhâvapr. 1,191.

मुस्तक 1) m. f. (आ) n. dass. Bhâvapr. 1,190.194. — 2) *m. *ein best. vegetabilisches Gift.*

मुस्तगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

*मुस्ताद् m. *Schwein, Eber.*

*मुस्ताभ m. *eine Cyperus-Art.*

*मुस्तु m. f. *Faust.*

*मुस्र n. 1) *Thräne.* — 2) = मुसल.

1. मुह्, मुह्यति, metrisch oder ungenau auch Med. 1) *irre werden, die Richtung* —, *den Faden* —, *die Besinnung verlieren, in Verlegenheit kommen, sich nicht zu helfen wissen, fehlen, sich verwirren.* — 2) *in Unordnung kommen, fehlschlagen, missrathen.* — 3) Partic. *a)* मुग्ध α) *verirrt, verloren gegangen.* — β) *verwirrt.* — γ) *dumm, thöricht, einfältig* (von Personen). In Comp. mit dem, wobei man seine Dummheit an den Tag gelegt hat. — δ) *einfältig,* so v. a. *unerfahren, unschuldig, naiv* (von Mädchen und jungen Frauen). — ε) *durch jugendliche Naivetät reizend, reizend, hold.* Compar. मुग्धतर. — ζ) *jung.* — η) am Ende eines Comp. *täuschend ähnlich* Vikramâṅkaḱ. 12, 58. 15, 28. Bâlar. 130, 9. — *b)* मूढ α) *verirrt, aus der Richtung gekommen* (Schiff). Insbes. von der Leibesfrucht, *welche sich auf unrechte Weise zur Geburt stellt.* — β) *verwirrt, nicht wissend was man thut* oder *thun soll, kein klares Bewusstsein habend, unsicher in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — γ) *dumm, thöricht, einfältig.* Superl. मूढतम. — δ) *in Bezug worauf man nicht in's Klare kommen kann* Âpast. — ε) *Verwirrung hervorrufend, verwirrend.* — Caus. मोहयति, °ते (metrisch) 1) *irre machen, verwirren, des klaren Bewusstseins berauben, bethören.* मोहित *irre gemacht* u. s. w. — 2) *in Unordnung bringen.* — 3) *verfehlen machen.* अध्वानम् so v. a. *auf einen Abweg führen.* — Intens. मोमुह्यते *in grosser Verwirrung sein.* — Mit अति *in grosser Verwirrung sein, gar nicht wissen, was zu thun* Pr. P. nach 133. अतिमुग्ध *in grosser Verwirrung seiend* Daçak. 70, 15. — Mit व्यति, °मूढ *überaus verwirrt.* — Mit अनु *nach Jmd* (Acc.) *verwirrt werden,* — *die klare Einsicht verlieren.* — Mit अभि *ohnmächtig werden.* — Mit व्या Med. *irre werden in* (Loc.) Kâd. 2,8,1. °मूढ *verwirrt, bethört, irre geleitet.* — Caus. *verwirren, bethören, irre leiten, behexen.* — Mit उद्, उन्मुग्ध 1) *irre geworden.* — 2) *einfältig, dumm.* — Mit निस् Caus. *verwirren.* — Mit विनिस् s. विनिर्मूढ. — Mit परि *irre* —, *verwirrt werden, irren, fehl gehen* (in übertragener Bed.). परिमूढ *verwirrt.* — Caus. 1) *verwirren*

(angeblich Med., welches aber nicht zu belegen ist). °मोक्षित *verwirrt, nicht wissend was zu thun, kein klares Bewusstsein habend.* — 2) *in Unordnung bringen.* — Mit प्र 1) *verwirrt werden, das klare Bewusstsein verlieren; ohnmächtig werden.* — 2) प्रमुग्ध *a) kein klares Bewusstsein habend, ohnmächtig.* — *b) überaus reizend.* — 3) प्रमूढ *a) verwirrt, kein klares Bewusstsein habend.* — *b) bethört, thöricht.* — *c) aus seinen Fugen gekommen.* — Caus. *verwirren, des klaren Bewusstseins berauben.* °मोक्षित *verwirrt.* — Mit विप्र Caus. 1) *in Verwirrung bringen,* so v. a. *unkenntlich machen.* — 2) °मोक्षित *verwirrt, kein klares Bewusstsein habend.* — Mit संप्र *in Verwirrung gerathen, sich verfinstern* (vom Geiste). °मूढ *verwirrt, in Verwirrung gebracht.* Vgl. संप्रमुग्धत्व. — Caus. *verwirren, des klaren Bewusstseins berauben.* — Mit प्रति Caus. *verwirren.* — Mit वि 1) *in Verwirrung gerathen, das klare Bewusstsein verlieren, ohnmächtig werden.* — 2) विमुग्ध *in Verwirrung gerathen.* — 3) विमूढ *a) in Verwirrung gerathen, nicht wissend was zu thun, unsicher in* (im Comp. vorangehend). — *b) thöricht, einfältig.* — Caus. 1) *verwirren, des klaren Bewusstseins berauben, bethören, irre leiten.* — 2) *verwirren,* so v. a. *unkenntlich machen* (einen Weg) Sâj. zu ṚV. 10,18,2. — Mit सम् 1) *in Verwirrung gerathen, das klare Bewusstsein verlieren.* — 2) *sich verwirren,* so v. a. *unkenntlich werden für* (von den Himmelsrichtungen). — 3) संमुग्ध *a) verirrt.* — *b) verwirrt, nicht im Klaren über Etwas seiend.* — *c) verworren, nicht klar erkannt.* — *d)* °म् Adv. *auf verstohlene Weise.* — 4) संमूढ *a) verwirrt, kein klares Bewusstsein habend, nicht klar sehend, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend). — *b) gestört, verrückt.* — *c) thöricht, einfältig, einfältiger als* (Abl.). — *d) auseinander gerissen* (Wolken). — Caus. *verwirren, des klaren Bewusstseins berauben, bethören, irreleiten.* संमोक्षित *verwirrt* u. s. w.; von einer Leibesfrucht so v. a. *auf einen falschen Weg gebracht.* — Mit अभिसम्, अभिसंमूढ *in Verwirrung gerathen.* — Mit विसम्, विसंमूढ dass.

2. मुक् Adj. *verwirrend* in मनोमुक्.

मुक्रपर्णक MBh. 5,3629 fehlerhaft für मुद्गपर्णक.

*मुक्रि m. 1) *Dummkopf.* — 2) *der Liebesgott.*

मुक्षिष m. N. pr. eines Berges VP.² 2,194.

मुङ्क und मुङ्क Adv. *plötzlich, augenblicklich, im Nu.*

मुङ्कैक n. *Augenblick.* Instr. Pl. = मुङ्क.

मुङ्कार Adv. 1) *plötzlich, augenblicklich, im Nu;* öfters mit nachgesetztem आ. — 2) *für einen Augenblick, eine Weile.* मुङ्कार-मुङ्कार *bald — bald.* — 3) verdoppelt und einfach *jeden Augenblick, wiederholt.* — 4) *dagegen.*

मुङ्किगिर Adj. *plötzlich verschlingend.*

*मुङ्कुर्भाषा f. *Wiederholung des Gesagten.*

*मुङ्कुर्भुज् m. *Pferd.*

*मुङ्कुर्भोजिन् m. dass. Râgân. 19,33.

*मुङ्कुर्वचस् n. = मुङ्कुर्भाषा.

मुङ्कुश्चारिन् Adj. *sich wiederholend.*

*मुङ्कुस्काम Adj. (f. आ) *immer und immer wieder nach Etwas verlangend.*

मुङ्कुन् Adv. = मुङ्कार 3) Âpast. Sicher fehlerhaft.

मुहूर्त 1) m. n. *a) Augenblick.* Abl. *nach einem Augenblick, alsbald;* Instr. *in einem Augenblick, nach einer Weile;* am Anfange eines Comp. *im Augenblick, einen A.* — *b) ein best. Zeitabschnitt, ein Dreissigstel des Tages, eine Stunde von 48 Minuten.* m. Pl. personificirt als Kinder der Muhûrtâ. — 2) f. मुहूर्ता N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's oder Manu's.

मुहूर्तक 1) *Augenblick.* — 2) *Stunde.*

मुहूर्तकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

मुहूर्तकोविद् m. *Astrolog* Kaurâp. (A.) 32.

मुहूर्तगणपति m. und मुहूर्तचिन्तामणि m. Titel von Werken.

मुहूर्तज (metrisch) m. Pl. *die Kinder der Muhûrtâ* VP. 1,15,108.

मुहूर्तटीका f., मुहूर्ततत्त्व n., मुहूर्तदर्शन n., मुहूर्तदीपक m., °दीपिका f., मुहूर्तनिर्णय m. (Burnell, T.), मुहूर्तपद्धति f., मुहूर्तपरीक्षा f., मुहूर्तभाग m., मुहूर्तभूषण n., मुहूर्तभैरव, मुहूर्तमणि m., मुहूर्तमाधवीय n., मुहूर्तमार्तण्ड m. (°मार्ताण्ड fehlerhaft), मुहूर्तमाला f., मुहूर्तरत्न n., मुहूर्तरत्नाकर m., मुहूर्तराजीय n., मुहूर्तलक्षणपटल, मुहूर्तवल्लभा f., मुहूर्तशास्त्र n., मुहूर्तसंग्रह m., मुहूर्तसर्वस्व n., मुहूर्तसार m. (Burnell, T.) und मुहूर्तसिद्धि f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मुहूर्तस्तोम m. Pl. *ein best.* Ekâha.

मुहूर्तार्क m. und मुहूर्तालंकार m. Titel von Werken.

मुहै Dat. Infin. zu 1. मुह् ṚV. 6,18,8.

*मुहेर m. *Dummkopf.*

1.*मू, मवते (बन्धने), मूत *gebunden.* — Caus. Aor. अमीमवत्. — Desid. vom Caus. मिमावयिषति. — Vgl. मव्, मव्य् und मूत.

2.*मू Adj. *bindend* oder f. *das Binden.*

मूक (मूकै Çat. Br. 1,4,3,15) 1) Adj. (f. आ) *stumm* (sowohl *nicht sprechen könnend, keinen Laut von sich zu geben vermögend,* als auch *momentan schweigend, keinen Laut von sich gebend, lautlos* überh.). — *b) *in einem kläglichen Zustande sich befindend.* — 2) m. *a) *Fisch.* — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Dichters Opp. Cat. 1, No. 596. Auch °कवि (1308. 6638. 6773. 6980) und °महाकवि (2250).

मूकता f. und मूकत्व n. *Stummheit, das keinen Laut von sich Geben.*

मूकपञ्चशती f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1. Auch fälschlich °पञ्चाशति gedr.

मूकलराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

मूकाम्बिका f. vielleicht *eine Form der* Durgâ. °कायाः सदनम् N. pr. einer Oertlichkeit.

*मूकिमन् m. *Stummheit.*

मूकी Adv. mit कर् *stumm —, verstummen machen.*

मूचीप m. Pl. N. pr. eines barbarischen Volksstammes.

मूञ्जवत् 1) m. N. pr. *a)* eines Berges. — *b)* Pl. eines Volksstammes. — 2) Adj. so v. a. मौञ्जवत *vom Berge* Mûgavant *kommend.* Soma Âpast. Çr. 12,5,11.

मूञ्जालदेव m. N. pr. eines Mannes.

मूट s. u. मुट.

मूटक (Kâmpaka 495) und मूडक (Paṅkad.) = मुट *Korb.*

मूढ 1) Adj. s. u. 1. मुह्. — 2) m. Pl. im Sâmkhja Bez. *der Elemente* Tattvas. 16. — 3) n. *Verworrenheit des Geistes* Sarvad. 163,9. 12. Verz. d. Oxf. H. 229,*a*,5 v. u.

मूढगर्भ m. *schwere Geburt.*

मूढचेतन (Conj.) und °चेतस् Adj. *thöricht, einfältig, dumm.*

मूढता f. *das Verwirrtsein, Mangel an klarem Bewusstsein.* — 2) *das Verirrtsein, Ausartung.* — 3) *das Irren, Hinundherziehen* (einer Geschwulst). — 4) *Mangel an richtiger Einsicht, Einfalt, Dummheit.*

मूढत्व n. 1) *das Verwirrtsein, Mangel an klarem Bewusstsein.* — 2) *Einfalt, Dummheit.* — 3) *das Verwirren.*

मूढदृष्टि Adj. *thörichten Blickes, einfältig, dumm* 261,33.

मूढधान्य Suçr. 2,510,6 vielleicht fehlerhaft für मुण्ड°. v. l. डूढधान्य.

मूढधी Adj. *thöricht, einfältig, dumm.*

मूढप्रभु m. *ein grosser Dummkopf.*

मूढबुद्धि, मूढमति und मूढमनस् (Ind. St. 15,296) Adj. = मूढधी.

मूढरथ m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

मूढात्मन् Adj. *bewusstlos.*

मूढेश्वर m. *ein grosser Dummkopf* als N. pr. eines Mannes.

1.*मूत Adj. s. u. 1. मू.

2. मूत Adj. in कामंमूत.

3. मूत m. n. *ein geflochtener Korb* Vaitân.

मूतक n. *Körbchen.*

मूतकार्य Adj. *wie ein Korb geformt.*

मूतिब m. Pl. N. pr. eines Volksstammes.

मूत्र n. (adj. Comp. f. आ) *Harn.* Auch Pl. °दृशक n. Râgan. 22,53. °पञ्चक n. 41.

मूत्रकर Adj. *Harn erzeugend.*

मूत्रकृच्छ्र m. n. 1) *Strangurie* Hemâdri 1,613,18. fgg. — 2) *eine Klasse von Harnkrankheiten* (in acht Formen). Pl. Agni-P. 31,22.

मूत्रकृच्छ्रिन् Adj. *mit der Strangurie behaftet.*

मूत्रकृत Adj. *in Harn* (als *Beize*) *eingeweicht.* Vgl. अमोत्रधौत.

मूत्रकोश m. *Scrotum.*

मूत्रक्षय m. *ungenügende Harnerzeugung.*

मूत्रग्रन्थि m. *Knoten* oder *Verhärtung am Halse der Blase.*

मूत्रघात m. vielleicht nur fehlerhaft für मूत्राघात.

मूत्रजठर m. n. *Anschwellung des Unterleibes in Folge von Harnverhaltung.*

मूत्रदोष m. *Harnkrankheit.*

मूत्रनिरोध m. *Harnverhaltung.*

*मूत्रपतन m. *Zibethkatze.*

*मूत्रपुट m. *Unterleib.*

मूत्रप्रतिघात m. *Harnverhaltung* Suçr. 1,262,9.

मूत्रप्रसेक m. *Harnröhre.*

*मूत्रफला f. *Cucumis utilissimus* (Râgan. 7,199) und *eine andere Gurkenart.*

मूत्रमार्ग m. *die Röhre, welche den Harn aus der Blase abführt,* Rasar. 663.

मूत्रय्, °यति, °ते 1) *harnen.* मूत्रित *einer der sein Wasser gelassen hat* Gaut. — 2) Act. *bepissen.* — *Intens. मोमूत्र्यते. — Mit अव *bepissen.* °मूत्रित *bepisst,* so v. a. (von einem giftigen Insect) *mit seinem Saft benetzt.* — Mit प्र *zu harnen anfangen* प्रमूत्रित n. impers. Ind. St. 16,210. — Mit सम् in संमूत्रण.

*मूत्रोरोध m, *Harnverhaltung* Râgan. 20,19. Bhâvapr. 2,106.

मूत्रल 1) Adj. *Harn treibend.* — 2) *f. आ *Cucumis utilissimus* und *eine andere Gurkenart.* — 3) *n. *eine Art Gurke* Râgan. 7,199.

मूत्रवर्ति f. *Hodensackbruch* Suçr. 2,134,14.

*मूत्रवर्त्मरोध m. *Strangurie* Gal.

मूत्रवह Adj. *Harn führend.*

मूत्रविबन्धघ्न Adj. *Harn lösend, — abführend.*

मूत्रविष Adj. *durch Harn giftig.*

मूत्रवृद्धि f. 1) *reichliche Harnausscheidung.* — 2) *Hodensackbruch.*

मूत्रशुक्र n. *eine Krankheit, bei der Samen mit Harn vermischt sich ergiesst.*

मूत्रशूल n. *Harnkolik.*

मूत्रसंक्षय m. *ungenügende Harnerzeugung.*

मूत्रसङ्ग m. *gehemmte schmerzhafte und blutige Harnergiessung.*

मूत्रसङ्गिन् Adj. *mit* मूत्रसङ्ग *behaftet.*

मूत्रसात् Adv. mit भू *zu Harn werden.*

मूत्राघात m. *Harnkrankheit* (in 12 oder 13 Formen).

मूत्रातीत m. *eine best. Art von Harnverhaltung* Kâraka 8,9.

मूत्रातीसार m. *Harnruhr* Rasar. 663.

मूत्रार्ति f. *Harnbeschwerde* Suçr. 2,218,18.

मूत्राशय m. 1) *Harnbehälter.* — 2) *Unterleib.

मूत्रासाद् m. = मूत्रौकसाद्.

मूत्रित 1) Adj. s. u. मूत्रय्. — 2) n. *das Harnen.*

मूत्रोच्चार, Loc. *bei der Entleerung von vorn und hinten* Gaut. 9,37.

मूत्रोत्सङ्ग m. = मूत्रसङ्ग Kâraka 8,9.

मूत्रौकसाद् m. *eine Krankheit, bei welcher je nach der Störung der Harn verschiedene Farben und Eigenschaften annimmt und schmerzhaft abgeht,* Kâraka 8,9.

मूत्र्य Adj. *zum Harn in Beziehung stehend.*

1. मूर Adj. (f. आ) *stumpfsinnig, blöde, dumm.*

2. मूर Adj. *drängend, stürmisch.* Nach Sâj. = मारक.

3. मूर n. = मूल *Wurzel.*

मूरदेव m. Pl. Bez. *gewisser Unholde.*

मूरु N. pr. eines Landes.

मूर्ख 1) Adj. (f. आ) *stumpfsinnig, dumm, unverständig, dumm —, unerfahren in* (Loc.); m. *Dummkopf, Thor.* Angeblich auch = गायत्रीरक्षित oder सार्थगायत्रीरक्षित. — 2) *m. *Phaseolus radiatus.*

मूर्खता f., मूर्खत्व n. und *मूर्खभूय n. *Stumpfsinnigkeit, Dummheit, Thorheit.*

*मूर्खभ्रातृक Adj. *einen Dummkopf zum Bruder habend.*

*मूर्खलिका f. *ein Pfeil von der Form eines Vogelherzens.*

*मूर्खिमन् m. = मूर्खता.

मूर्खी Adv. mit भू *dumm —, einfältig werden.*

मूर्क्, मूर्कति 1) *gerinnen, erstarren, fest werden.* — 2) *ohnmächtig —, betäubt werden.* — 3) *fest werden, sich verdichten,* so v. a. *erstarken* (AV. 20, 34,12), *an Umfang gewinnen, sich in Menge einfinden* (Suçr. 2,109,4. 373,3), *intensiver werden, Macht bekommen, — haben.* — 4) *betäuben.* — 5) *kräftig ertönen lassen.* — 6) Partic. *a)* मूर्त α) *geronnen.* — β) *festgeworden, gestaltet, körperhaft, substantiell, verkörpert.* — γ) *ohnmächtig, betäubt.* — *b)* मूर्क्षित α) *ohnmächtig, betäubt.* Auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — β) *erstarrt* von einem best. Zustande des Quecksilbers Râgan. 13,112; vgl. Garbe zu d. St. — γ) *dicht, mächtig, stark, intensiv (geworden), weit verbreitet, angewachsen, angeschwollen* Suçr. 2,307,14. Am Ende eines Comp. *voller —, erfüllt von* (73,11); auch so v. a. *vereinigt —, versetzt mit.* — δ) *zurückgeprallt* (Strahlen). — ε) *aufgeregt.* — ζ) fehlerhaft für मुक्षित. — Caus. मूर्क्षयति, °ते (metrisch) 1) *gerinnen machen, festwerden lassen, gestalten.* — 2) *betäuben.* — 3) *verstärken.* — 4) *aufregen.* — 5) *ertönen lassen.* — Mit अभि 1) *sich ansammeln, sich anhäufen* Kâraka 1,26. — 2) °मूर्क्षित *a) verstärkt. — b) aufgeregt.* — Mit अव *sich vermindern, sich legen.* — Mit उद् *ohnmächtig —, betäubt werden* Spr. 4460. Mahâvîrak. 101,13. — Mit प्रोद् *in Menge erscheinen* Dh. V. 3,9. — Mit प्र *eine feste Gestalt annehmen* Çat. Br. 10,5,3,3. fgg. — Mit वि 1) विमूर्त *geronnen, festgeworden.* — 2) विमूर्क्षित *a) zusammengeronnen, zu einer gallertartigen Masse geworden.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *voller, voll von, stark vermischt mit* Kâraka 8,8. — β) *voll —, stark ertönend von.* — Mit सम् 1) *zusammengerinnen, sich zusammenballen, sich verdichten, fest werden.* — 2) *erstarken, an Umfang gewinnen, intensiver werden.* — 3) *laut erschallen.* — 4) संमूर्क्षित *a) betäubt.* — *b) verstärkt, an Umfang gewachsen, in grosser Menge entstanden, intensiver geworden.* Am Ende eines Comp. *erfüllt von.* — *c) zurückgeprallt* (Strahlen) Varâh. Bṛh. S. 34,1. — *d) modulirt* (Ton) Bharata im Comm. zu Naish. 1,52. — 5) संमूर्क्षितवत् als Erklärung von अमूर्क्षयत् *formte, gestaltete.* — Caus. *betäuben.* — Mit अभिसम् *festwerden —, sich gestalten in Beziehung zu* oder *in Verbindung mit.*

मूर्कन 1) Adj. *a) betäubend.* — *b)* am Ende eines Comp. *kräftigend, befestigend.* — 2) f. (आ) und n. (metrisch) *a) das Ohnmächtigwerden.* — *b*)=

3) *b*) Rasar. 169. Rasendrak. 5. — *c*) *Melodie* Bharata im Comm. zu Naish. 1,52. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *a*) *das Mächtigsein, Walten, Wüthen* (von Krankheiten und vom Feuer). — *b*) *das Erstarrenmachen* (des Quecksilbers durch einen best. Process) Bhâvapr. 2,99. 101. — *c*) *eine best. mythische Waffe.*

मूर्छा f. 1) *das Gerinnen, Festwerden* (des Quecksilbers durch Amalgamation) Spr. 7771. — 2) *Ohnmacht, Betäubung* Spr. 7771. — 3) *geistige Betäubung*, so v. a. *Verblendung.* — 4) *Melodie.*

मूर्छातेप m. in der Rhetorik *eine durch eine Ohnmacht an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 4889.

मूर्छाखान m. N. pr. eines *Chans.*

मूर्छामय Adj. *ohnmachtartig* Naish. 3,113.

मूर्छाय m. *Ohnmacht* Bhâvapr. 4,104. fg. Karaka 1,24. 27.

*मूर्छाल Adj. 1) *ohnmächtig.* — 2) *zu Ohnmachten geneigt* Bhâvapr. 2,113.

मूर्छित 1) Adj. s. u. मूर्छ्. — 2) n. *eine Art Gesang.*

मूर्ण Adj. 1) *zermalmt* u. s. w. s. u. 2. मृ. — 2) **gebunden* Râjam. zu AK. 3,2,44.

मूर्त s. u. मूर्छ्.

मूर्तत्व n. *das Gestaltetsein, Körperhaftigkeit.*

मूर्तय m. N. pr. eines Sohnes des Kuça.

मूर्ति 1) f. *a*) *ein fester Körper, eine feste —, materielle Gestalt, Körper.* Pl. *feste Bestandtheile.* Am Ende eines adj. Comp. *gebildet aus.* — *b*) *Erscheinungsform, Manifestation* TBr. 3,12,9,1. Insbes. Çiva's Hemâdri 1,410,16. 411,1. 3. — *c*) *Person* 97,12. — *d*) *Bild.* — *e*) *Aussehen.* — *f*) *das erste astrol. Haus.* — *g*) N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi unter dem 10ten Manu. — *b*) eines Sohnes des Vasishṭha VP.^{2} 3,5. — मूर्तेर्लाघवम् Pañkat. II,107 fehlerhaft für मूर्त लाघवम्; vgl. Spr. 4925.

मूर्तिण scheinbar Hemâdri 1,372,4, da hier wohl मूर्तय: st. मूर्तिणा: zu lesen ist; vgl. 411,3.

मूर्तित्व n. *das ein Körper Sein.*

मूर्तिधर Adj. *einen Körper habend, körperhaft, leibhaftig.*

मूर्तिध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मूर्तिप m. *ein das Bildniss eines Gottes hütender Priester.*

मूर्तिप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मूर्तिमत् 1) Adj. *eine feste Form —, eine körperliche Gestalt habend, leibhaftig, personificirt.* Am Ende eines Comp. *aus — gebildet.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kuça. — 3) *n. *Körper.*

मूर्तिमय Adj. *eine bestimmte Form habend.* प्रजापते: so v. a. *in* Prajâpati's *Form gekleidet.*

मूर्तिलक्षण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मूर्तिलिङ्ग n. wohl = प्राग्ज्योतिष, N. pr. der Stadt Naraka's.

मूर्तिविघ्नेश m. Pl. *die acht Erscheinungsformen* Çiva's und *die verschiedenen* Gaṇeça Hemâdri 1, 411,1. In Verbindung mit मन्त्रा: *Sprüche, die an sie gerichtet sind*, 410,16 (wo °विघ्नेशे: st. °विघ्नेशे: zu lesen ist).

मूर्तिविघ्नेश s. u. मूर्तिविघ्नेश.

*मूर्त्सा f. = मूर्छा *Ohnmacht* Gal.

मूर्ध am Ende einiger adj. Compp. = मूर्धन् *Kopf.*

*मूर्धक m. *ein* Kshatrija.

*मूर्धकर्णी f., *मूर्धकर्परी f. und *मूर्धखोल n. *Regenhut, Regenschirm.*

मूर्धग Adj. *sich Jmd auf den Kopf setzend* 172,28.

मूर्धज m. 1) Pl. *a*) *Haupthaar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Mähne.* — 2) N. pr. eines Śakravartin.

मूर्धज्योतिस् n. = ब्रह्मरन्ध्र.

*मूर्धटक m. N. pr. einer Tantra-Gottheit bei den Buddhisten.

मूर्धतस् Adv. *aus dem Kopfe* (Maitr. S. 1,8,1. 2, 5,3), *auf dem K.*

मूर्धतैलिक Adj. in Verbindung mit वस्ति m. Bez. *einer Gattung von Errhina.*

मूर्धधर Adj. (f. आ) *den Kopf erhaltend.* सिरा f. *ein Gefäss, das in den Kopf läuft*, Bhâvapr. 4,141.

मूर्धन् m. 1) *Stirn, Vorderkopf, Schädel, Kopf* überh. मूर्ध्ना कर् und मूर्ध्नि आ-दा *auf den Kopf setzen* und मूर्ध्नि धर् (251,18) *auf dem Kopfe tragen* auch so v. a. *hoch aufnehmen, hoch in Ehren halten, einen grossen Werth auf Etwas* (Acc.) *legen.* — 2) *der vorderste, höchste, vorragendste Theil, Oberfläche, Höhe, Gipfel* (eines Berges, eines Baumes), *Spitze* (einer Schlacht). Loc. und Abl. *an der Spitze von, im Anfang, vor, über.* मूर्ध्नि वर्त् *über Allem stehen* 141,11. — 3) *der Vorderste, Erste.* — 4) in der Geometrie *Basis.* Dieses wäre eher बुध्न. — 5) bei den Buddhisten Bez. *eines best. geistigen Zustandes.*

मूर्धन्य 1) Adj. *a*) *auf dem Schädel, Scheitel, Kopfe befindlich.* — *b*) *aus dem Schädel kommend, im Sch. gebildet*, Bez. derjenigen Laute, welche die europäischen Grammatiker *cerebrale* oder *linguale* nennen. — *c*) *der oberste, vorzüglichste* Kap. S. 32,13. Nom. abstr. °त्व n. ebend. — 2) f. आ N. pr. der Mutter des Vedaçiras.

मूर्धन्वत् 1) Adj. *das Wort* मूर्धन् *enthaltend* Âpast. Çr. 16,22. — 2) m. N. pr. *a*) eines Gandharva. — *b*) eines Âṅgirasa.

मूर्धपात m. *das Zerspringen des Schädels.*

*मूर्धपिण्ड m. *Ballen am Kopf* (bei Elephanten in der Brunstzeit).

*मूर्धपुष्प m. *Acacia Sirissa.*

मूर्धभिन्न Adj. *mit gespaltenem Kopfe* Suparn. 25,6.

*मूर्धरस m. *Reisschleim.*

*मूर्धवेष्टन n. *Turban.*

मूर्धात्त m. *Scheitel.*

मूर्धाभिषिक्त 1) Adj. *a*) *geweiht* (als Fürst). — *b*) *geweiht*, so v. a. *von Allen anerkannt, von Niemand beanstandet.* — 2) m. *a*) *ein geweihter König.* — *b*) **ein Mann aus der Kriegerkaste.* — *c*) **Minister.* — *d*) *eine best. Mischlingskaste.* v. l. मूर्धावसिक्त.

मूर्धाभिषेक m. *die Weihe zum Fürsten.*

मूर्धावसिक्त m. 1, *eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines Brahmanen von einer* Kshatrijâ Gaut. — 2) **ein geweihter Fürst.*

मूर्धन्न und मूर्धन् fehlerhaft für मूर्धज्ञ und मूर्धन्.

मूर्वा f. *Sanseviera Roxburghiana, bowstring hemp* Râǵan. 3,7. Bhâvapr. 1,218. *°वन und *°वण n.

मूर्वामय Adj. *aus* मूर्वा *verfertigt.*

*मूर्विका f. = मूर्वा.

*मूल्, मूलति, °ते (प्रतिष्ठायाम्). — Caus. मूलयति (रोहणे). — Vgl. उन्मूल् und निर्मूलय्.

मूल 1) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a*) *Wurzel*, insbes. *eine essbare.* मूलं कर् oder बन्ध् *Wurzel schlagen* auch so v. a. *festen Fuss fassen.* — *b*) **Rettig* (Râǵan. 7,14. Bhâvapr. 1,290) und **die Wurzel* α) *von Arum campanulatum.* — β) *vom langen Pfeffer.* — γ) *von Costus speciosus* oder *arabicus.* — *c*) *dasjenige Ende eines Dinges, mit dem es an Etwas befestigt ist, Wurzel* in uneigentlicher Bed., *Fuss* (z. B. eines Berges), *Basis, der untere Theil* überh., *Grund, Boden.* Beim Sonnenschirm *der an den Ueberzug stossende Theil.* — *d*) *unmittelbare Nähe.* मम मूलम् so v. a. *zu mir.* — *e*) *Wurzel*, so v. a. *Grundlage, Ausgangspunct, Anfang.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *Haupt —.* मूलादारभ्य und आ मूलात् *von Anfang an*, मूलात् *von Grund aus* (z. B. Jmd kennen). Am Ende eines adj. Comp. *wurzelnd in*, so v. a. *beruhend auf.* — *f*) *das Ursprüngliche, Richtige.* — *g*) *Hauptplatz, Hauptstadt.* — *h*) *Kapital* Sâmav. Br. 3,7,9. Ârjabh. 2,25. — *i*) *Text* im Gegensatz zu *Commentar* (R. ed.

Bomb.I,179,*a*, Z. 1 v. u.), *Glosse, Ueberarbeitung.* — *k*) *der im augenblicklichen Possess einer Sache ist* im Gegensatz zum *eigentlichen Besitzer* M.8,202. Chr. 216,7. — *l*) *Quadratwurzel.* — *m*) *eine best. Stellung der Finger.* — *n*) **Gebüsch, Dickicht.* — 2) m. (*f. आ) n. *das 17te (19te) Mondhaus.* — 3) m. Bein. Sadâçiva's. — 4) *f. मूला *Asparagus racemosus.* — 5) *f. मूली *eine kleine Hauseidechse.* — 6) Adj. (?) *a*) *der erste.* — *b*) *= निज.

मूलक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °लिका) *wurzelnd in, hervorgegangen aus.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Adj. *unter dem Mondhaus* Mûla *geboren.* — 3) (*m.) n. *Rettig.* — 4) m. *a*) **ein best. vegetabilisches Gift.* — *b*) N. pr. eines Fürsten, Sohnes des Açmaka. — 5) f. (°लिका) *Zauberwurzel* Ind. St. 15,354. 357. — 6) n. *Wurzel.*

*मूलकपर्णी f. *Moringa pterygosperma.*

मूलकपोतिका und *°पोती f. *Rettig, Radies* Bhâvapr. 1,290.

*मूलकमूला f. *Lipeocercis serrata.*

मूलकर्मन् n. *Zauberei mit Wurzeln.*

मूलकार m. *der Verfasser eines Originalwerkes.*

मूलकारण n. *Grundursache, die erste Veranlassung* Comm. zu TS. Prât.

*मूलकारिका f. *Ofen.*

मूलकृच्छ्र m. n. *eine best. Kasteiung, bei der man nur Wurzeln geniesst,* Vishnus. 46,15.

मूलकृत् Adj. *Wurzeln* (als Zaubermittel) *zurechtmachend.*

*मूलकेसर m. *Citrone.*

*मूलकोपदंशम् Absol. *mit einem Zubiss von Rettig* P. 3,4,47, Sch.

मूलक्रिया f. = मूलकर्मन्.

मूलखानक m. *Wurzelgräber.*

मूलग्रन्थ m. *Originaltext,* Bez. *der von Çâkjamuni selbst gesprochenen Worte.*

*मूलग्रन्थि f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

मूलच्छिन्न Adj. (f. आ) *mit der Wurzel abgeschnitten,* so v. a. *ganz dahin seiend* (Hoffnung) Daçak. 63,3.

मूलच्छेद m. *das Abschneiden der Wurzeln, das Abhauen* (eines Baumes) *bei der Wurzel.*

मूलज 1) Adj. *a*) *aus der Wurzel schiessend.* — *b*) *auf Baumwurzeln sich bildend.* — 2) *n. *frischer Ingwer.*

मूलजाति f. *Hauptentstehungsart.*

मूलतस् Adv. 1) आ °मू *von der Wurzel an.* — 2) *an der unteren Seite, unten.* — 3) आ °मू *von Anfang an* (Etwas erzählen).

°मूलता f. *das Wurzelsein von, das Bilden des Ausgangspunctes für, das die Quelle Sein von* Daçak. 92,15.

मूलत्रिकोण n. *das dritte astrologische Haus.*

मूलत्व n. *das Wurzelsein von* (im Comp. vorangehend), *das Bilden des Ausgangspunctes, das eine Quelle Sein.* — Vgl. अग्रमूलत्व unter अग्रमूल (Nachtr. 2) und तन्मूलत्व (Nachtr. 4).

मूलदेव m. 1) *Bein. Kaṁsa's. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

*मूलद्रव्य n. *Kapital.*

मूलद्वार n. *Hauptthür.*

मूलद्वारवती f. *die ursprüngliche —, alte* Dvâravatî oder *der ältere Theil dieser Stadt.*

*मूलधन n. *Kapital.*

*मूलधातु m. *Lymphe.*

मूलनक्षत्रशान्ति f. und °प्रयोग m. Titel von Werken Burnell, T.

*मूलनगर n. *Altstadt* (Gegensatz *Vorstadt*).

मूलनाथीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मूलनाश und °क m. N. pr. eines Barbiers.

°मूलनिकृत्तन Adj. (f. ई) *Etwas vollständig zu Nichte machend.*

*मूलपर्णी f. *eine best. Pflauze,* = माषपर्णी.

मूलपुलिशसिद्धान्त m. *der ursprüngliche* Siddhânta *des* Puliça.

*मूलपाक m. gaṇa न्यङ्क्वादि.

मूलपुरुष m. *Stammhalter.*

*मूलपुष्कर n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,155.

*मूलपोती f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 7,139.

मूलप्रकृति f. 1) *die Urmaterie, die Materie im chaotischen Zustande.* — 2) Pl. Bez. *der bei einem Kriege zunächst in Betracht kommenden Fürsten.*

मूलप्रणिहित Adj. wohl *von früher her durch Spione bekannt* (Diebe).

मूलफल n. Sg. 1) *Wurzeln und Früchte* Çâṅkh. Gṛuj. 4,7. Chr. 219,8. — 2) *die Zinsen eines Kapitals* Ârjabh. 2,25.

*मूलफलद् m. *Brodfruchtbaum.*

1. मूलबन्ध m. *eine best. Stellung der Finger.*

2. मूलबन्ध Adj. *tiefwurzelnd* (Sünde).

मूलबर्हण 1) Adj. (f. ई) *entwurzelnd.* — 2) f. (ई) n. *das Mondhaus* Mûla. — 3) n. *das Entwurzeln.*

*मूलभङ्ग m. Bein. Kaṁsa's.

मूलभव Adj. (f. आ) *aus Wurzeln schiessend.*

मूलभाग m. *der untere Theil* Comm. zu Mṛicch. 170,15.

*मूलभार m. *eine Last Wurzeln.*

मूलभावप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मूलभृत्य m. *ein angestammter Diener,* d. i. *ein Diener, dessen Vorfahren schon Diener waren.*

मूलमन्त्र m. 1) *Haupt-, Anfangs-Spruch* Hemâdri 1,139,22. 140,3. 612,15. 733,5.6. 734,16. Vgl. अङ्गमन्त्र. — 2) *Zauberspruch* Kâd. 115,6.

मूलमन्त्रमय Adj. *aus Zaubersprüchen gebildet,* so v. a. *wie ein Zauberspruch wirkend* Harshak. 192,24.

मूलमन्त्रार्थसार und मूलमाथुरीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मूलमाधव N. pr. einer Oertlichkeit.

मूलमित्र m. N. pr. eines Mannes.

*मूलरस m. *Sanseviera zeylanica.*

मूलराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

मूलरामायण n. *das ursprüngliche* Râmajaṇa, Vâlmîki's R.

मूलराशि m. *Grundzahl* Ind. St. 8,329.

मूलवचन n. *Grundworte, Grundtext.*

*मूलवणिग्धन n. *das Kapital eines Kaufmanns.*

मूलवत् 1) Adj. *a*) *mit* (essbaren) *Wurzeln versehen.* — *b*) *aufrecht stehend.* — 2) m. angeblich *ein* Rakshas.

मूलवाप m. *Stecker —, Pflanzer von* (essbaren) *Wurzeln.*

मूलवारिन् m. N. pr. eines Mannes.

मूलवासिन् Adj. als Beiw. von यवना: Ind. St. 14,104.

*मूलवित्त n. *Kapital.*

मूलविद्या f. *Hauptspruch,* Bez. *eines best. Spruchs.*

मूलविनाशन n. *vollständiges Zugrunderichten.*

*मूलविभुज Adj. *Wurzeln niederbiegend.*

मूलविरेचन n. *eine Laxanz aus Wurzeln.*

मूलव्यसनवृत्तिमत् Adj. *dessen Lebensunterhalt eine vererbte tadelnswerthe Beschäftigung ist.*

मूलव्याधि m. *Hauptkrankheit* Bhâvapr. 3,125.

मूलव्रतिन् Adj. *sich ausschliesslich von Wurzeln nährend.*

मूलशकुन m. *der erste Vogel* (bei einem Augurium).

*मूलशाकट n. und *मूलशाकिन n. *ein mit* (essbaren) *Wurzeln bestandenes Feld.*

मूलश्रीपतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*मूलस Adj. von मूल.

मूलसंघ m. Name 1) einer *Genossenschaft* oder *Secte.* — 2) einer der Gruppen des Ǵaina-Siddhânta (nach Weber).

मूलसर्वास्तिवाद् und *°वादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

मूलसाधन n. *Hauptwerkzeug, Haupthülfsmittel.*

मूलसूत्र n. 1) *Anfangs*-Sûtra Kâṇ. 3 (ed. Weber). Comm. zu TS. Prât. — 2) *eine best. Klasse von Werken bei den Gaina* Weber, Lit.

मूलस्तम्भनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मूलस्थान 1) n. *a) Fundament. — b) Hauptplatz. — c) *der Luftraum. — d) *ein Gott. — e) Multan.* — 2) *f. ई Bein. der Gaurî.

मूलस्थानतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मूलस्थायिन् Adj. *seit Anfang bestehend* (Çiva).

मूलस्रोतस् n. *Hauptlauf eines Flusses.*

मूलहर Adj. *Jmd* (Gen.) *die Wurzeln fortnehmend, so v. a. Jmd vollständig zu Grunde richtend.* Nom. abstr. °त्व n. *vollständiger Ruin.*

मूलाग्र, °ग्री Nṛs. Tâp. Up. in Ind. St. 9,140 fehlerhaft für मूलाग्री, wie in der Calc. Ausg. 155 gelesen wird.

मूलाचार m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 656.

*मूलाट und *मूलाटी f. gaṇa गौरादि.

मूलाधार n. 1) *ein best. mystischer Kreis oberhalb der Geschlechtstheile.* — 2) *Nabel.*

*मूलाभ n. *Rettig.*

मूलाभिधर्मशास्त्र n. *das ursprüngliche* Abhidharmaçâstra.

मूलायतन n. *der ursprüngliche Sitz.*

मूलालवाल n. = आलवाल 1) Vikr. 41. मूल ist hinzugefügt worden um den Gen. तरोः anschliessen zu können.

मूलाविद्याविनाशक Adj. *die ursprüngliche Unwissenheit vernichtend.*

मूलाशिन् Adj. *von Wurzeln sich nährend.*

*मूलाह्व n. *Rettig* Râgân. 7,14.

मूलिक 1) Adj. *ursprünglich.* — 2) *m. *Asket (von Wurzeln sich nährend).*

मूलिन् 1) Adj. *a) eine Wurzel habend. — b)* = मूलकर्तृ. — 2) *m. *Pflanze, Baum.*

1.*मूली f. s. u. मूल 5).

2. मूली Adv. mit कर् *die Quadratwurzel ziehen aus* (Acc.) Comm. zu Âryabh. 3,24.

मूलीकरण n. *das Ziehen der Quadratwurzel* Comm. zu Âryabh. 2,28.

*मूलीकर्मन् n. = मूलकर्मन्.

*मूलेर m. 1) *Fürst, König.* — 2) = डाल.

मूलोच्छेद m. *vollständiges Zugrunderichten.*

मूलोत्खात 1) Adj. *mit der Wurzel ausgegraben, vollständig zu Grunde gerichtet.* — 2) n. *das Ausgraben von Wurzeln.*

मूलोद्धरण n. *ein Mittel Etwas* (Gen.) *mit der Wurzel auszureissen, — zu Nichte zu machen* Spr. 4119.

मूलौषधि f. *eine best. Pflanze.*

मूल्य 1) Adj. *a) an der Wurzel befindlich. — b) *zum Ausreissen mit der Wurzel geeignet.* Auch = मूल्येनानाम्यम् und मूलेन समः. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Preis, Werth einer Sache, Kaufpreis, Kaufschilling.* मूल्येन दा so v. a. *verkaufen,* मूल्येन मार्ग् *zu erstehen suchen,* मूल्येन यक् (Ind. St. 15,422) *kaufen,* मूल्येन *als Bezahlung. — b) Lohn, Bezahlung für geleistete Dienste. — c) Verdienst, was man sich erwirbt. — d) Kapital.*

मूल्यक n. *Preis, Werth* Comm. zu Âpast. 2,30.

मूल्यकरण n. *das Verwerthen, in Geld Umsetzen.*

मूल्यत्व n. Nom. abstr. zu मूल्य 2) *a)* Comm. zu Âpast. Çr. 5,19,4.

मूल्यद्रव्य n. *Kaufsumme* Ind. St. 15,436. fg.

मूल्यविवर्जित Adj. *keinen Preis habend, unschätzbar.*

मूल्याध्यायविवरण n. Titel eines Werkes.

मूवीप m. Pl. N. pr. eines Volkes, v. l. für मूचीप.

मूशाखान m. N. pr. eines *Chans.*

1.*मूष्, मूषति = 1. मुष्. मूषित = मुषित.

2. मूष् *Maus.*

मूष 1) m. (*f. आ und ई) *Ratte, Maus.* — 2) (*m.) f. (आ und *ई) *Schmelztiegel.* — 3) f. आ *a) Lipeocercis serrata* Karaka 1,27. — *b) *Luftloch, ein rundes Fenster.*

मूषक 1) m. *a) Dieb, Räuber. — b) Ratte, Maus. — c) ein best. Theil des Gesichts. — d) ein best. Metrum. — e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. मूषिका *a) Ratte, Maus. — b) eine Blutegelart. — c) *Salvinia cucullata. — d) *Schmelztiegel.*

मूषककर्णिका, *°कर्णी und *मूषकमारी f. *Salvinia cucullata* oder *Anthericum tuberosum* Râgân. 4,138. 5,136.

मूषकाद् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*मूषकारति m. *Katze* Râgân. 19,13.

मूषल fehlerhaft für मुसल.

*मूषवाहन m. Bein. Gaṇeça's Gal.

*मूषाकर्णी f. *Salvinia cucullata.*

*मूषातुत्थ n. *eine Art Vitriol.*

मूषिक m. 1) *Ratte, Maus* Gaut. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Acacia Sirissa.* — 3) Pl. N. pr. eines Volkes. — मूषिका s. u. मूषक.

*मूषिकका f. Demin. von मूषिका.

मूषिकपर्णी f. *Salvinia cucullata* Râgân. 3,54.

*मूषिकरथ m. Bein. Gaṇeça's.

मूषिकविषाण n. *Mäusehorn* (als ein Unding).

मूषिकास्थल n. *Maulwurfshaufen.*

मूषिकाकृति Adj. *gestaltet wie ein Rattenschwanz* 217,14. 15.

*मूषिकाङ्क und *मूषिकाध्वन m. Bein. Gaṇeça's.

मूषिकाद् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*मूषिकादत् Adj. *Zähne einer Maus habend.*

*मूषिकार m. *das Männchen der Maus.*

*मूषिकारति m. *Katze.*

मूषिकाह्वया f. *Anthericum tuberosum* Râgân. 4, 138. Karaka 7,12.

*मूषिकिका f. Demin. von मूषिका.

मूषिकोत्कर m. *Maulwurfshaufen.*

*मूषिपर्णिका f. *Salvinia cucullata.*

*मूषीक m. f. (आ) *Ratte, Maus.*

*मूषीककर्णी f. *Salvinia cucullata.*

मूषीकरण n. *das Schmelzen im Tiegel.*

*मूष्यायण Adj. = अज्ञातपितृक. Richtig आमुष्यायण.

मूसरिःफ und मूसरीफ (مُصْرِف) *der 4te astrol. Joga.*

मृकण्ड, *°क und मृकण्डु m. N. pr. eines alten Weisen, Vaters des Mârkaṇḍeja.

मृक्तवाहस् m. Bein. des Âtreja Dvita.

मृक्त m. etwa *Striegel, Kamm.*

मृक्तकनाटक n. Titel eines *Schauspiels.*

मृक्तिणी f. etwa *Sturzbach, torrens.*

मृग् 1) m. *a) ein Thier des Waldes, Wild. — b) das Wild aus dem Antilopen- und Hirschgeschlecht, Gazelle;* insbes. *Bisamthier.* In den Flecken des Mondes sieht der Inder eine *Gazelle* (oder einen *Hasen*). — *c) die Gazelle am Himmel: α) das Mondhaus* Mṛgaçiras. — *β) der Steinbock im Thierkreise* oder überh. *der 10te Bogen von 30° in einem Kreise. — d) ein Elephant mit bestimmten Merkmalen* Râgân. 19,17. — *e) Vogel,* namentlich *ein grosser, hochfliegender. — f)* Bez. eines von Indra bekämpften Dämons. — *g)* Bez. *einer best. Art von Männern, deren Benehmen beim coitus dem des Rehbocks ähnlich ist. — h)* N. pr. *α)* eines Genius, der eine best. Stelle in einem in 81 Fächer eingetheilten Hausplane einnimmt, Hemâdri 1,651,19. 654,11. — *β)* eines hauptsächlich von Brahmanen bewohnten Gebietes in Çâkadvîpa. v. l. मङ्ग. Auch Bez. *der Brahmanen selbst in* Çâkadvîpa VP.² 2,199. v. l. मग. — *γ)* eines Rosses des Mondgottes VP.² 2,299. — *i)* = मृगनाभि, मृगमद *Moschus. — k) *der Monat Mârgaçirsha. — l) *ein best. Opfer. — m)* *Nom. act. *α) das Suchen. — β) das Bitten.* — 2) f. मृगा = मृगवीथी VP.² 2,277. — 3) f. मृगी *a) Hirschkuh. — b)* N. pr. *der Urmutter der Gazellen. — c)* *Bez. *einer Art von Frauenzimmern. — d) eine*

best. Gangart einer Tänzerin S.S.S. 253. — *e) ein best. Metrum.* — *f)* **Besessenheit, Fallsucht.*

मृगकानन n. *ein wildreicher Wald, Wildgehege.*

मृगकायन (!) m. Patron. Auch Pl.

*मृगक्षीर् n. *Milch von einer Hirschkuh.* Vgl. मृगीक्षीर्.

*मृगगामिनी f. *Embelia Ribes.*

*मृगघर्मज्ञ m. *Zibeth* Gal.

मृगचर्मीय m. N. pr. eines Autors.

मृगचर्या f. *das Verfahren nach Art des Wildes, — der Gazelle* (eine best. Kasteiung).

मृगचारिन् Adj. *nach Art des Wildes (der Gazellen) verfahrend* (um sich zu kasteien).

*मृगचिर्भिटा f. *Koloquinthe* Râǵan. 7,211.

*मृगचैटक (!) m. *a wild or pole cat.*

*मृगजालिका f. *ein Netz zum Fangen des Wildes.*

मृगजीवन m. *ein Jäger von Profession.*

मृगट्ङ m. *die Gazelle als Merkmal* und zugleich *der Mond* Comm. zu Ârjabh. S. 1, Z. 3.

*मृगणा f. *das Suchen.*

मृगण्यु Adj. *Wild jagend.*

मृगतीर्थ n. *Wildpfad*, so heisst *der Weg, auf welchem die Priester am Ende der* Savana *den heiligen Raum verlassen um körperliche Bedürfnisse zu befriedigen.*

*मृगतृष् f., °तृषा f., °तृष्णा f., °तृष्णि f. und °तृष्णिका f. *des Wildes Durst*, Bez. *einer Luftspiegelung, bei der man Wasser zu sehen wähnt.*

मृगतोय n. *das* (nicht vorhandene) *Wasser in einer Luftspiegelung.*

मृगत्व n. *das Gazelle Sein, der Zustand einer Gazelle.*

*मृगदंश und *°दंशक m. *Jagdhund, Hund* überh. Râǵan. 19,11.

*मृगदर्प m. *Moschus* Nirghaṇṭu bei Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

मृगदाव m. *Wildpark.*

मृगदृश् 1) m. *der Steinbock im Thierkreise.* — 2) f. *eine Gazellenäugige* Spr. 7657. Prasannar. 7,15.

मृगघ्नुत् Adj. *eine Gazelle angreifend* Bhaṭṭ.

मृगघ्नू Adj. *an einer Gazelle Gefallen findend* Bhaṭṭ.

मृगधर m. 1) *der Mond.* — 2) N. pr. eines Ministers des Prasenaǵit.

मृगधर्म (Comm.) und °धर्मन् (Tâṇḍja-Br. 6,7,10) Adj. *die Natur des Wildes habend.*

मृगधूम N. pr. eines Tîrtha.

*मृगधूर्त und *°धूर्तक m. *Schakal* Râǵan. 19,7.

मृगनाभि m. 1) *Moschus* Râǵan. 12,47. Bhâvapr. 1,183. Spr. 7597. — 2) *Bisamthier.*

मृगनाभिज्ञ 1) Adj. (f. आ) *vom Bisamthier kommend.* — 2) *f. आ *Moschus.*

मृगनाभिमय Adj. *aus Moschus gebildet* Hemâdri 1,435,8.

मृगनेत्र 1) Adj. (f. आ) *das Mondhaus* Mṛga *zum Führer habend.* — 2) *f. आ *eine Gazellenäugige.*

मृगपति m. 1) *der Herr des Wildes*, Bez. *a) des Löwen* Râǵan. 19,1. — *b) des Tigers.* — 2) *der Gatte der Gazelle, Rehbock.*

मृगपतिगमना f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

*मृगपद् n. = मृगयाः पदम्.

*मृगपालिका f. *Bisamthier.*

*मृगपिप्लु m. *der Mond.*

मृगप्रभु m. *der Herr des Wildes*, Bez. *des Löwen.*

*मृगप्रिय m. 1) *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,79. — 2) *eine Grasart* Râǵan. 8,133.

*मृगबन्धिनी f. *ein Netz zum Fangen des Wildes.*

*मृगभक्षा f. *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,100.

मृगभोजनी f. *Koloquinthe.*

मृगमद् m. *Moschus* Râǵan. 12,47. Bhâvapr. 1, 183. Auch Pl.

*मृगमद्वासा f. *Moschusbeutel.*

मृगमन्द् 1) m. *eine Art von Elephanten.* — 2) f. आ N. pr. *der Urmutter der Löwen*, Sṛmara (und Śamara).

मृगमन्द्र m. *eine Art von Elephanten.*

मृगमय Adj. *vom Wild kommend.*

मृगमातृक m. und °का f. *ein best. Thier* Bhâvapr. Śaraka 1,15. 27.

मृगमास m. *der Monat* Mârgaçîrsha.

मृगमुख m. *der Steinbock im Thierkreise.*

मृगय्, मृगयते (metrisch auch Act.) 1) (dem Wilde) *nachsetzen, verfolgen, jagen.* — 2) *suchen.* — 3) *durchsuchen.* — 4) *besuchen.* — 5) *Etwas suchen*, so v. a. *zu erlangen streben, einer Sache nachgehen, trachten nach* (Acc.). — 6) *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Abl., Adv. auf तस्, Gen. oder Gen. mit सकाशात्) *verlangen, fordern, sich erbitten.* — Mit परि *suchen.* — Mit प्र in प्रमृग्य. — Mit वि 1) *suchen.* — 2) *untersuchen, prüfen* Hariv. 2,35,7.

मृगय m. N. pr. eines von Indra bekämpften Dämons. — मृगया s. bes.

मृगयस् m. *Wild.*

मृगया f. 1) *Jagd.* Der Acc. wird verbunden mit अट्, परि-अट्, गम्, चर्, परि-धाव् (58,12), या, निस्-या, प्र-या und वि-कॄ; der Dat. mit या, निस्-गा und वि-कॄ. — 2) personificirt im Gefolge des Revanta.

मृगयाक्रीडन n. und °क्रीडा f. *Jagdvergnügen.*

मृगयाधर्म m. *Jagdrecht* MBh. 3,39,21.

मृगयायान n. *das auf die Jagd Gehen, Jagen.*

मृगयारण्य n. und मृगयावन n. *ein zum Jagen eingerichteter Wald, Wildgehege.*

1. मृगयाविक्षार् Adj. *Jagdvergnügen,*

2. मृगयाविक्षार् Adj. *sich an der Jagd vergnügend* Bhâg. P. 5,26,24.

मृगयाविक्षारिन् Adj. dass.

मृगयाव्यसन n. *eine Widerwärtigkeit auf der Jagd.*

मृगयाशील Adj. *der Jagd ergeben, ein leidenschaftlicher Jäger.*

मृगयु m. 1) *Jäger* Gaut. Âpast. Kâd. 31,12. — 2) **Schakal.* — 3) *Bein. Brahman's.

*मृगरसा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,101.

मृगराज् m. *der König der Thiere des Waldes:* 1) *Löwe.* — 2) *der Löwe im Thierkreise.* — 3) *Tiger.*

मृगराज m. = मृगराज् und ausserdem *der Mond.*

मृगराजता f. *die Herrschaft über die Thiere des Waldes* Vikramâṅkaḱ. 5,38.

मृगराजधारिन् m. Bein. Çiva's. Vgl. Jacobi in Z. d. d. m. G. 30,302.

मृगराजलक्ष्मन् Adj. *den Löwen* oder *den Mond zum Zeichen habend*, so v. a. *diesen Beinamen führend.*

मृगराजिनी f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,10.

*मृगराटिका f. *eine best. officinelle Pflanze, die auch als Gemüse genossen wird.*

मृगरिपु m. 1) **Löwe.* — 2) *der Löwe im Thierkreise* Ganit. Bhagrah. 12.

*मृगरोमज्ञ Adj. *wollen.*

मृगर्क्ष n. Sg. *eine Gazelle und* (oder) *ein Bär* R. 3,75,17.

मृगलक्ष्मन् m. und मृगलाञ्छन (Kâd. 59,2) m. *der Mond.*

मृगलाञ्छनज्ञ m. Patron. *des Planeten Mercur.*

मृगलेखा f. *der als Gazelle erscheinende Streifen im Monde.*

*मृगलोचना f. *eine Gazellenäugige.*

मृगलोमिक Adj. *wollen* Vishnus. 23,24.

*मृगव *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मृगवती f. N. pr. *der Urmutter der Bären und* Sṛmara.

*मृगवधाजीव m. und *°जीविन् m. *ein Jäger von Profession.*

मृगवन n. *ein wildreicher Wald, Wildgehege* Ragh. 9,50.

मृगवनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मृगवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 10,249.

*मृगवल्लभ m. *eine best. Grasart* Râǵan. 8,119.

*मृगवाहन m. *der Gott des Windes, Wind.*

मृगवीथिका (VP.² 2,276) und °वीथी f. Bez. *eines best. Theils der Mondbahn.*

मृगवैणिक n. *eine best. Art zu sitzen.*

मृगव्य n. *Jagd.* मृगव्याम् Mân. P. 112,1 fehlerhaft für मृगव्यम् oder मृगयाम्.

मृगव्याध m. 1) *Jäger.* — 2) *der Stern Sirius.* — 3) N. pr. eines der 11 Rudra. — 4) Bein. Çiva's.

मृगव्याधीय n. Titel eines Kapitels im Vâsishṭharâmâjaṇa.

मृगशायिका f. *die Art und Weise, wie die Gazellen liegen.* °कां शी so v. a. *ruhig liegen wie eine Gazelle.*

मृगशाव m. *das Junge einer Gazelle.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

मृगशावाक्षी f. *eine Rehkalbäugige.*

मृगशिर् n. und *°शिरा f. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

मृगँशिरस् 1) n. *das dritte* (später *fünfte*) *Mondhaus.* — 2) *Adj. *unter dem Mondhaus* Mṛgaçiras *geboren.* — 3) m. *eine best. Stellung der Hand.*

मृगशीर्ष 1) n. = मृगँशिरस् 1). — 2) Adj. *unter dem Mondhaus* Mṛgaçiras *geboren.* v. l. मार्ग° und मार्गशिर्. — 3) m. *a) der Monat* Mârgaçîrsha. — *b) eine best. Stellung der Hand.* — *c)* N. pr. eines Schlangenfürsten Kâraṇḍ. 2,12.

मृगशीर्षक m. = मार्गशीर्ष 3) *b).*

*मृगशीर्षन् n. = मृगँशिरस् 1).

मृगशृङ्ग n. *Hirschhorn* Mat. med. 281. Vaitân.

*मृगशृङ्गव्रतिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Secte.*

मृत्रश्रेष्ठ m. Bez. *des Tigers.*

*मृगसक्थ n. = मृगस्य सक्थि.

मृगसत्र n. *eine best. 19tägige Feier.*

मृगहन् m. *Jäger.*

मृगाक्षी f. 1) *eine Gazellenäugige.* — 2) *Kolokynthe* Râǵan. 7,210. — 3) *= त्रियामा.

मृगाखर् m. *Lager —, Aufenthalt des Wildes* Mân. Gṛhj. 2,14. AV. Prâjaç. 6,7.

मृगाख्य Adj. (f. आ) *nach der Gazelle benannt.* वीथी f. *der Theil der Mondbahn, welcher die drei Mondhäuser von* Maitra *an umfasst.*

मृगाङ्क m. 1) *der Mond.* — 2) **Kampfer.* — 3) **Wind.* — 4) N. pr. *a)* eines Schwertes. — *b)* eines Mannes.

मृगाङ्कक m. = मृगाङ्क 4) *a).*

मृगाङ्कतनय m. Patron. *des Planeten Mercur* Comm. zu Varâh. Bṛh. 2,3.

मृगाङ्कदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

मृगाङ्कदत्तीय Adj. Mṛgâṅkadatta *betreffend.*

मृगाङ्कबन्धु m. *der Liebesgott* Bâlar. 35,10.

मृगाङ्कमणि m. *der Stein* Kandrakânta Kâd. 2,2,3.

मृगाङ्कमाला f. ein Frauenname Vâs. 20.

मृगाङ्कमौलि m. Bein. Çiva's Prasannar. 65,7.

मृगाङ्करस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 58.

मृगाङ्कर्क्ष n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras Varâh. Jogaj. 7,3.

मृगाङ्कलेखा f. N. pr. 1) der Tochter eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) einer Frau Hâsj.

मृगाङ्कवती f. N. pr. verschiedener Fürstinnen (auch der Vidjâdhara).

मृगाङ्कशतक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मृगाङ्कसेन m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

मृगाङ्कक Kathâs. 10,73 fehlerhaft für मृगाङ्कक.

मृगाङ्गना f. *Hirschkuh.*

*मृगाजीव m. 1) *Jäger.* — 2) *Hyäne.*

मृगाटवी f. *ein wildreicher Wald, Wildgehege.*

*मृगाण्डकी f. (Râǵan. 12,48) und *मृगाण्डजा f. *Moschus.*

*मृगाद् m. *Tiger.*

*मृगाद m. *Hyäne* Râǵan. 19,8.

मृगादन 1) *m. *a) Hyäne.* — *b) Jagdleopard.* — 2) f. ई *Koloquinthe.* Auch *Sida rhombifolia* und *= सहदेवी Râǵan. 3,57. 4,100. 7,210.

मृगाधिप m. *Löwe* Spr. 7829.

मृगाधिपत्य n. *die Herrschaft über die Thiere des Waldes.*

मृगाधिराज m. *Löwe.*

*मृगान्तक m. *Jagdleopard* Râǵan. 19,5.

मृगार् m. 1) N. pr. *a)* des Verfassers von AV. 4,23—29. — *b)* eines Ministers des Prasenaǵit. — 2) = मृगारसूक्त.

मृगारसूक्त n. Bez. von AV. 4,23—29.

मृगारति m. 1) *der Gazellen Feind, — Verfolger.* — 2) *Löwe.* — 3) **Hund.*

मृगारि m. 1) *Löwe* oder *Tiger.* — 2) **Hund* Râǵan. 19,11. — 3) **eine roth blühende Moringa* Râǵan. 7,32.

मृगारेष्टि f. Bez. von TS. 4,7,15 und wohl auch AV. 4,23—29. °प्रयोग m. Burnell, T.

मृगावती f. 1) Name der Dâkshâjaṇî an der Jamunâ. — 2) N. pr. verschiedener Prinzessinnen.

मृगावतीचरित्र n. Titel eines Werkes.

*मृगाविध् m. *Jäger.*

मृगाष्टक n. Titel eines Werkes.

मृगास्य 1) Adj. *das Gesicht —, den Kopf einer Gazelle habend.* — 2) m. *der Steinbock im Thierkreise.*

मृगीकुण्ड n. N. pr. eines Tîrtha.

मृगीक्षीर n. *Milch von einer Hirschkuh* Âpast. Vgl. *मृगक्षीर.

मृगीत्व n. *der Zustand einer Hirschkuh.*

मृगीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 149, 12. Hâsj. 75.

मृगीपति m. *der Gatte der* Mṛgî *genannten Frauen* (Kṛshṇa).

मृगीलोचना f. *eine Gazellenäugige.*

मृगू f. angeblich N. pr. der Mutter des Râma Mârgaveja.

मृगेक्षण n. *Gazellenauge* 249,13.

मृगेक्षणा f. 1) *eine Gazellenäugige.* — 2) **Koloquinthe* Râǵan. 7,210.

मृगेन्द्र 1) m. *a) der Fürst der Thiere des Waldes.* — *b) Löwe.* — *c) der Löwe im Thierkreise.* — *d) Tiger.* — *e) ein best. Metrum.* — *f)* N. pr. eines Fürsten (VP.² 4,200) und eines Autors. — 2) (wohl n.) Titel von Mṛgendra's Werke und eines Tantra.

*मृगेन्द्रचटक m. *Falke.*

मृगेन्द्रता f. *die Herrschaft über die Thiere des Waldes.*

मृगेन्द्रमुख n. *ein best. Metrum.*

मृगेन्द्रस्वातिकर्ण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,200.

*मृगेन्द्राणी f. *Gendarussa vulgaris.*

*मृगेन्द्रासन n. *Thron.*

मृगेन्द्रास्य Adj. *ein Löwengesicht habend* (Çiva).

मृगेभ n. Sg. *eine Gazelle und (oder) ein Elephant* M. 12,67.

मृगेर्वारु 1) *Koloquinthe* Râǵan. 7,210. — 2) *m. *a white deer.*

मृगेर्वारुक m. *ein best. im Versteck wohnendes Thier.*

मृगेश und °वर्वर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 9,236. 7,35.

मृगेश्वर m. 1) *Löwe.* — 2) *der Löwe im Thierkreise.*

*मृगेष्ट m. *eine Art Jasmin* Râǵan. 10,79.

मृगैर्वारु = मृगेर्वारु 1).

मृगैर्वारुक m. = मृगेर्वारुक Suçr. 1,24,7.

मृगोत्तम 1) m. *eine überaus schöne Gazelle.* — 2) n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

मृगोत्तमाङ्ग n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

*मृगोद्भव m. *Moschus* Nirghaṇṭu bei Utpala zu

Varâh. Bṛh. S. 78,1.

मृग्, मृगयति 1) *jagen.* — 2) *suchen.* — 3) **zu erlangen suchen, trachten nach* (Acc.).

मृग्य Adj. 1) *zu suchen, gesucht werdend, ausfindig zu machen.* — 2) *wonach man zu trachten hat.* — 3) *zu untersuchen,* so v. a. *fraglich, ungewiss* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,18.

मृच् f. *Drohung* oder *Versehrung.* Nach Sâj. *Fanggarn.*

मृचय Adj. etwa *dem Verderben unterliegend, hinfällig, vergänglich.*

मृच्चय m. *Erdhaufen.*

मृच्छकटिक 1) n. und °का f. Titel eines Schauspiels. — 2) f. आ *ein irdenes Wägelchen.*

मृच्छिलामय Adj. *aus Thon oder Stein gebildet.*

मृज् Adj. in घर्म°.

मृज 1) Adj. am Ende eines Comp. *abwischend, wegwischend, entfernend.* — 2) *m. *eine Art Trommel.* — 3) f. आ *a) Reinigung, Waschung* Naish. 7,46. — *b) Reinheit, Reinlichkeit.* — *c) reine Haut, guter Teint.* — *d) Teint* überh.

मृजानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

मृजावत् Adj. *sauber —, rein am Körper.*

मृज्य Adj. *wegzuwischen, zu entfernen* Bhaṭṭ.

1. मृड 1) Adj. *Erbarmen übend, gnädig.* — 2) m. *a)* Name Agni's bei der Pûrṇâhuti. — *b)* Bein. Çiva's. — 3) *f. आ und ई Bein. der Pârvatî.

2. मृड in अष्टा° (Nachtr. 1) und उपचाय°.

*मृडङ्कण m. *Kind, Knabe.*

मृडन n. *das Begnaden, Beglücken, Erfreuen.*

मृडय Adj. in अमृडय.

मृळयत्तम Adj. (f. आ) *überaus gnädig.*

मृळयाकु Adj. *Erbarmen übend, gnädig, beglükkend.*

*मृडाकु m. N. pr. eines Mannes.

मृडानी f. *die Gattin* Mṛḍa's, d. i. Pârvatî.

मृडानीकान्त m. Bein. Çiva's Bâlar. 109,1.

मृडानीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

मृडानीपति m. Bein. Çiva's Hâsj. 1.

मृडानीश्वर m. desgl. Hâsj. 40.

मृडितर् Nom. ag. = मर्डितर्.

मृडीक, मृळीक 1) n. *Gnade, Erbarmen, gütige Gesinnung.* — 2) m. *a)* N. pr. eines Liedverfassers. — *b)* *Bein. Çiva's. — *c)* **Gazelle.* — *d)* **Fisch.*

मृण् (hervorgegangen aus 2. मर्), मृणाति 1) *zermalmen, zerschlagen.* Statt मृणात AV. 3,1,2 liest AV. Paipp. मृडात. — 2) *dreschen.* — Caus. (अमी-मृणान्) *zermalmen, zerschlagen.* Statt अमीमृणान् AV. 3,1,2 liest AV. Paipp. अमीमृडन्. — Mit आ in अनामृणि. — Mit नि *niederschmettern.* — Mit प्र वि und सम् *zermalmen, zerstören.*

मृणाल 1) (*m.) f. (ई) n. *die essbare röhrige an den Knoten mit Fasern besetzte Wurzel der Lotusarten* Râgân. 10,193. Nach Andern *die feinen Fasern am Blüthenstengel des Nelumbium.* Das f. soll *eine kleinere Wurzel* bezeichnen. — 2) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râgân. 12,160.

मृणालक 1) am Ende eines adj. Comp. = मृणाल 1). — 2) f. °लिका *a)* desgl. 304,30. — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

मृणालकण्ठ m. *ein best. Wasservogel.*

मृणालभञ्जम् Absol. mit भञ्ज् *wie eine Lotuswurzel zerbrechen* Bâlar. 82,10.

मृणालमय Adj. *aus Lotuswurzeln bestehend* Kâd. 244,23.

मृणाललतिका f. *Lotusranke, — stengel.*

मृणालवत् Adj. *mit der Wurzel des Lotus versehen.*

मृणालिकामय Adj. *aus Lotuswurzeln bestehend* Naish. 4,40. Kâd. 244,14.15.

मृणालिन् 1) *m. *Lotus.* — 2) f. °नी *Lotuspflanze* (Kâd. 246,7), *eine Gruppe von Lotuspflanzen* Râgân. 10,193.

मृण्मय Adj. fehlerhaft für मृन्मय.

मृत 1) Adj. s. u. 1. मर्. — 2) m. *ein Verstorbener, Leichnam* (auch der eines Thieres). — 3) n. *a) Tod.* — *b) das Betteln, erbettelte Speise.* — 4) *m. oder n. *Grabmal.*

मृतक 1) m. n. *ein Verstorbener, Leichnam.* — 2) n. *Todesfall.*

मृतकम्बल m. *Leichentuch* Kâṇḍak. 64,14. 74, 13. 94,3. 5.

मृतकल्प Adj. *scheintodt* Daçak. (1925) 2,79,15.

*मृतकान्तक m. *Schakal.*

मृतगर्भा Adj. f. *deren Leibesfrucht abstirbt* Hemâdri 2,*a*,46,15.

*मृतगृह n. *Grabmal.*

मृतचेल n. *eines Verstorbenen Kleid* M. 10,52.

मृतजात Adj. *todtgeboren* Vishṇus. 22,26. Daçak. (1925) 2,73,1.

मृतजातक n. Titel eines Werkes.

*मृतजीव m. *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42.

मृतजीवन Adj. (f. ई) *Todte auferweckend.*

*मृतण्ड m. 1) N. pr. des Vaters der Sonne. — 2) *die Sonne.*

मृतदेह m. *Leichnam* 121,1. 123,19.

*मृतधवा Adj. f. *deren Gatte todt ist.*

मृतधार und °क Adj. *einen Leichnam —, ein Cadaver tragend* 58,8. 10.

मृतनन्दन m. *eine Art Halle mit 58 Säulen* Vâstuv. 830. 835.

मृतनिर्यातक m. *Leichenträger.*

मृतप m. *Leichenwächter.*

मृतपा m. N. pr. eines Asura.

मृतपुरुषशरीर n. *ein menschlicher Leichnam* 136,30.

मृतपूरुषदेह m. dass. 135,32.

मृतप्रजा Adj. f. आ *deren Kinder gestorben sind* M. 9,81. Bhâg. P. 6,19,25.

*मृतप्रिया f. *Wittwe.*

मृतभर्तृका Adj. f. *deren Gatte todt ist* Kathâs. 28,174.

मृतभ्रष्ट्र Adj. *dessen Erectionsfähigkeit erloschen ist.*

*मृतमत्त und *°क m. *Schakal.*

मृतमनस् Adj. *bewusstlos.*

मृतमातृक Adj. *dessen Mutter todt ist* Kathâs. 65,2.

मृतवत् Adv. *wie todt* 141,21. आत्मानं मृ° संदर्श्य *sich todt stellend* 143,16. 155,26.

मृतवत्सका Hemâdri 1,52,18 fehlerhaft für °वत्सिका.

मृतवत्सा und मृतवत्सिका Adj. f. *deren Leibesfrucht* oder *Neugeborenes wegstirbt.*

मृतवस्त्रभृत् Adj. *Kleider Verstorbener tragend* M. 10,35.

*मृतवार्षिक bei den Buddhisten *die Zeit eines kurzen Regens* (währt 24 Stunden).

मृतवासर m. *Todestag* Hemâdri 1,603,11.

मृतशब्द m. *Gerücht vom Tode einer Person.*

*मृतसंस्कार m. *Leichenbegängniss.*

मृतसंजीवन 1) Adj. *Todte belebend.* — 2) f. ई *das Aufleben eines Todten.* — 3) n. dass. oder *das Beleben eines Todten.*

मृतसंजीविन् 1) Adj. *Todtes belebend.* Beiw. verschiedener Heilmittel Mat. med. 274. Rasendrak. 92. Bhâvapr. 3,88. — 2) f. °नी *a)* **ein best. kleiner Strauch.* — *b)* Titel eines Commentars.

मृतसूतक 1) m. *ein best. Quecksilberpräparat.* — 2) n. *die Geburt eines todten Kindes.*

मृतस्त्री Adj. *dessen Frau gestorben ist* Cit. bei Sâj. zu Ait. Br. 7,9,16.

*मृतस्नात Adj. *der sich nach einem Todesfall* oder *Leichenbegängniss abgewaschen hat.*

*मृतस्नान n. *Abwaschung nach einem Todesfall* oder *Leichenbegängniss.*

*मृतस्वमोक्तर् Nom. ag. Beiw. Kumârapâla's.

मृतहार und °हारिन् m. *Leichenträger.*

मृताङ्ग *Leichnam.* °लग्न so v. a. *die Bekleidung eines Leichnams* Jâgñ. 2,303.

मृताङ्गार m. ein Mannsname.

1.*मृताण्ड n. *ein* (scheinbar) *todtes, — lebloses Ei* (im Gegensatz zu den *lebenden Eiern*, d. i. *Testikeln des Thieres*. Anzunehmen für मार्ताण्ड.

2. मृताण्ड 1) Adj. f. (आ) *deren Leibesfrucht abstirbt* Hemâdri 2,*a*,46,14. 15. — 2) *m. *die Sonne.*

*मृतामद् m. *blauer Vitriol.*

*मृतालक n. *Alaunschiefer* Râgân. 13,63.

*मृताशन Adj. *im Alter von 90 bis 100 Jahren stehend.*

मृताशौच n. *Verunreinigung in Folge eines Todesfalles* Verz. d. Oxf. H. 277,*a*,8 v. u.

मृताह् m. (Vishṇus. 21,11), मृताहन् n. und मृताहम् n. *Todestag.*

मृति f. *Tod.*

मृतिमन् m. *Sterblichkeit.*

मृतिरेखा f. *Todeslinie* (auf der Hand) Daçak. 5, 19.

मृतिसाधन Adj. *den Tod herbeiführend* ebend.

मृतोत्थित Adj. *gestorben und wieder lebendig geworden* Bhâg. P. 6,18,75.

*मृतोद्भव m. *das Meer.* Richtig अमृतोद्भव.

मृत्कण m. *ein Klümpchen Lehm.* Nom. abstr. °ता f.

*मृत्कर m. *Töpfer.*

मृत्कर्मन् n. *Lehmarbeit.* °कर्मसंपन्न so v. a. *mit Lehm verstrichen.*

*मृत्कांस्य n. *ein irdenes Geschirr.*

*मृत्किरा f. *eine Art Grille, — Heimchen.*

*मृत्तार n. *Rettig* Râgân. 7,14.

मृत्खन m. *Lehmgrube* Âpast. Çr. 15,1. 9. 16,3.

*मृत्खलिनी f. *eine best. Pflanze,* = चर्मकशा.

*मृत्ताल und *°क n. *Alaunschiefer.*

मृत्तिक (metrisch im Comp.) und मृत्तिका f. 1) *Lehm, Thon.* — 2) *f. मृत्तिका *Alaunschiefer* Râgân. 13,63.

मृत्तिकावत n. (VP.^{2} 4,344) und मृत्तिकावती f. (Kâd. 90,11) N. pr. einer Stadt.

मृत्पच (Conj.) m. *Töpfer.*

मृत्पात्र n. *Thongefäss* Maitr. S. 4,1,3. Ragh. 6,76.

मृत्पिण्ड m. *Lehmkloss.*

*मृत्फली f. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

मृत्यव m. Maitrjup. 2,6. 3,3 fehlerhaft für मृत्यच.

मृत्यु m. 1) *Tod;* Pl. *Todesarten.* °मृत्यु m. *Tod durch,* Adj. *den Tod durch — findend.* — 2) personificirt als *Todesgott.* Gilt für einen Sohn Adharma's, Brahman's, Kali's oder der Mâjâ, führt die Patronymica Prâdhvaṁsana und Sâṁparâjana, erscheint unter den 11 Rudra, als Vjâsa im 6ten Dvâpara, als Lehrer u. s. w. Ausnahmsweise auch f. — 3) **der Liebesgott.* — 4) *ein best.* Ekâha. — 5) *das 8te astrol. Haus.* — 6) *der 17te astrol.* Joga. — 7) मृत्योर्हर: und मृत्योर्विकर्णभासे Namen von Sâman.

मृत्युक *Tod* am Ende eines adj. Comp. in स्वच्छन्द°.

मृत्युकन्या f. *die Todesgöttin.*

मृत्युकर Adj. *den Tod herbeiführend* Varâh. Bṛh. S. 8,35.

मृत्युकाल m. *Todesstunde* Spr. 5515. 6533.

मृत्युजित् m. 1) N. pr. eines Autors. Auch °जिद्भट्टारक und °जिद्मतेश. — 2) Titel eines Werkes.

मृत्युंजय 1) Adj. *den Tod überwindend.* Beiw. verschiedener Heilmittel Mat. med. 98. Rasendrak. 56. Bhâvapr. 3,80. In Verbindung mit मन्त्र oder m. mit Ergänzung desselben Bez. *des Verses* RV. 7,59,12. °जप m. Kâd. 2,138,24. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's Râgat. 8,2436. — *b*) N. pr. eines Autors. Auch °भट्टारक.

मृत्युंजयता f. Nom. abstr. zu मृत्युंजय 1) und 2) *a*) Spr. 7636.

मृत्युंजयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मृत्युंजयध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मृत्युंजयमानस n. und मृत्युंजयादिहोमविधि m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मृत्युतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मृत्युतूर्य n. *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

मृत्युदूत m. *Todesbote* AV.

मृत्युद्वार n. *das zum Tode führende Thor* zu Spr. 316.

*मृत्युनाशक m. *Quecksilber* Râgân. 13,109.

मृत्युनाशन n. *ein Unsterblichkeitstrank.*

मृत्युनिवर्तक Adj. *den Tod aufhebend* (Vishṇu) Paṅkar. 4,3,71.

मृत्युपथ m. *ein zum Tode führender Weg.*

मृत्युपा Adj. *den Tod schlürfend* (Çiva).

मृत्युपाश m. *Fessel des Todes* Mantrabr. 1,1,9.

*मृत्युपुष्प m. *Zuckerrohr.*

*मृत्युफल 1) m. *eine Gurkenart.* — 2) f. आ und ई *Musa sapientum.*

मृत्युबन्धु (RV.) u. मृत्युबान्धु (TS.) *Todesgenosse.*

*मृत्युबीज m. *Bambusrohr.*

*मृत्युभङ्गुरक m. *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

मृत्युभय n. 1) *Todesfurcht.* — 2) *Todesgefahr.*

*मृत्युभृत्य m. *Krankheit* Râgân. 20,1. Vgl. मृत्युसेवक.

मृत्युमत् Adj. 1) *mit dem Tode behaftet, dem Tode unterworfen.* — 2) **todt.*

मृत्युमहिषीदान n. und °विधि m. Titel von Werken Burnell, T.

*मृत्युमार m. Bez. eines der 4 *Teufel* bei den Buddhisten.

मृत्युमृत्यु m. *der Tod des Todes,* so v. a. *ein Abwehrer des Todes.* Nom. abstr. °त्व n.

मृत्युराज् m. *der Gott des Todes.*

मृत्युरूपिणी f. mystische Bez. *des Lautes* श.

मृत्युलङ्गोपनिषद् f., मृत्युलाङ्गल, °लाङ्गलोपनिषद् (Burnell, T.) oder मृत्युलाङ्गूल Titel einer Upanishad Weber, Lit. 189.

मृत्युलाङ्गुलस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

मृत्युलाङ्गूल s. u. मृत्युलङ्गोपनिषद्.

मृत्युलोक m. 1) *die Welt des Todes,* die fünfte unter 7 Welträumen. — 2) Jama's *Behausung, die Welt der Todten.*

*मृत्युवञ्चन m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *Rabe.* — 3) *Aegle Marmelos.*

मृत्युविजय m. N. pr. eines Elephanten Daçak. (1925) 2,71,8.

मृत्युसंयुत Adj. *mit dem Tode verbunden, dem Tode unterworfen* TS. 1,5,9,4.

मृत्युसंजीवनी f. *ein Todte auferweckender Zauberspruch.*

मृत्युसंधित Adj. *dem Tode verfallen* MBh. 5,64, 8. v. l. मृत्युसंमित.

मृत्युसंमित Adj. dass. MBh. 5,2462. v. l. मृत्युसंधित.

मृत्युसात् Adv. mit कर् *Jmd dem Tode überliefern.*

मृत्युसुत 1) m. Bez. *einer Art von Kometen.* — 2) f. आ Patron. der Sunîthâ Hariv. 293. Vgl. VP. 1,13,11.

*मृत्युसूति f. *Krebsweibchen.*

मृत्युसेना f. *das Heer des Todesgottes.*

*मृत्युसेवक m. *Krankheit* Gal. Vgl. मृत्युभृत्य.

मृत्व्यष्टक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

*मृत्सा f. 1) *guter Lehm.* — 2) *eine wohlriechende Erdart.* — 3) *Alaunschiefer* Râgân. 13,63.

मृत्स्तोम m. *Erdhaufen* Utpala zu Varâh. Jogaj. 7,13.

मृत्स्न 1) m. oder n. *Staub, Pulver.* — 2) f. आ *a*) *Lehm, Thon.* — *b*) **guter Lehm.* — *c*) **eine wohlriechende Erdart.* — *d*) **Alaunschiefer* Bhâvapr. bei Garbe zu Râgân. 13,63.

*मृत्स्नाभाण्डक n. *ein best. irdenes Gefäss.*

मृदु f. 1) *Lehm, Thon.* — 2) *ein Erd —, Lehmklumpen* zu Spr. 2849. — 3) *eine wohlriechende Erdart.* — 4) **Alaunschiefer* Râǵan. 13,63.

*मृदङ्कर und *मृदङ्कुर m. *Columba Hariola.*

मृदङ्ग 1) m. *a) eine Art Trommel* Gaut. — *b)* **Lärm, Geräusch.* — *c)* **Bambusrohr.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = घोषातकी.

मृदङ्गक n. *ein best. Metrum.*

मृदङ्गफल 1) *m. *Brodfruchtbaum.* — 2) n. *Luffa acutangula* Kâraka 7,6.

*मृदङ्गफलिनी f. *eine best. Pflanze,* = कोशातकी Râǵan. 3,86.

*मृदर 1) m. *a) Krankheit.* — *b) Höhle.* — 2) Adj. *a) sportive, sporting.* — *b) passing quickly away, transient.*

मृदव n. in der Dramatik *Hervorhebung der Vorzüge an dem Tadelnswerthen und umgekehrt.*

मृदा f. *Lehm, Thon.*

मृदानी f. fehlerhaft für मडानी.

*मृदाह्वया f. *eine wohlriechende Erdart.*

*मृदि m. N. pr. eines Mannes.

मृदित 1) Adj. s. u. मृद्. — 2) n. *eine best. Krankheit des männlichen Gliedes.*

*मृदिनी f. *gute Erde, guter Boden.*

मृदिष्ठ *der weichste Theil* Âçv. Çr. 5,17,5. Richtig wäre अदिष्ठ.

मृदु 1) Adj. (f. मृदु und मृद्वी) *a) weich, zart, geschmeidig* (Compar. मृदुतर TS. Prât. Chr. 296,14); *mild, sanft.* So heissen die Mondhäuser Anurâdhâ, Kitrâ, Revatî und Mṛgaçiras. — *b) mild,* so v. a. *schwach, mässig.* — *c) schwach, keinen Widerstand zu leisten vermögend.* — *d) langsam;* in der Astron. so v. a. *in der oberen Apsis stehend* Ganit. Grah. 14. — 2) m. n. *Milde.* — 3) m. *a) der Planet Saturn.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}. — 4) *f. मृदु *Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. — 5) *f. मृद्वी *Weinstock mit röthlichen Trauben* Râǵan. 11,103.

मृदुक 1) Adj. *weich.* °म् Adv. *zart, leise.* — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,13.

मृदुकर्मन् n. = 1. मन्दकर्मन् Goladhj. 5,36.

*मृदुकृष्णायस n. *Blei* Râǵan. 13,25.

मृदुकोप Adj. *wenig zum Zorn geneigt, sanftmüthig* Varâh. Bṛh. S. 68,111.

मृदुकोष्ठ Adj. *leicht zu Stuhl gehend.*

मृदुक्रिया f. *das Erweichen.*

मृदुगण m. *die Gruppe der* मृदु *genannten Mondhäuser.*

*मृदुगन्धिक m. *eine best. Pflanze.*

*मृदुगमना f. *das Weibchen der Gans* oder *eines ähnlichen Vogels.*

*मृदुगामिनी f. desgl. Râǵan. 19,103.

मृदुगिर् Adj. *sanftstimmig* Mṛkkh. 44,13.

*मृदुग्रन्थि m. *eine Grasart* Râǵan. 8,132.

*मृदुचर्मिन् m. *Betula Bhojpatra.*

मृदुचाप m. N. pr. eines Dânava.

मृदुचारुभाषिन् Adj. *milde und liebliche Töne von sich gebend* Varâh. Bṛh. S. 63,3.

*मृदुच्छद m. 1) *Betula Bhojpatra.* — 2) *eine Pilu-Art.* — 3) *Blumea lacera* Madanav. 30,307. — 4) *ein der Weinpalme ähnlicher Baum* Râǵan. 9,89. — 5) *Amphidonax Karka* Râǵan. 8,104. — 6) *eine Grasart,* = शिल्पिका Râǵan. 8,129.

*मृदुजातीय Adj. *ziemlich weich* u. s. w.

मृदुता f. *Weichheit, Milde, Schwäche.*

*मृदुताल m. *ein der Weinpalme verwandter Baum* Râǵan. 9,89.

मृदुतीक्ष्ण 1) Adj. *zugleich milde und scharf.* Compar. °तर्. — 2) n. Sg. *die Mondhäuser* Kṛttikâ *und* Viçâkhâ.

मृदुत्व n. *Weichheit, Zartheit, Milde.*

*मृदुत्वच् m. *Betula Bhojpatra.*

*मृदुत्रक (!) n. *Gold.*

*मृदुपत्र 1) m. *Rohrschilf* Râǵan. 8,104. — 2) f. ई *eine best. dem Spinat verwandte Gemüsepflanze* Râǵan. 7,125.

*मृदुपर्वक und *°पर्वन् m. *eine Art Calamus.*

*मृदुपीठक m. *eine Art Wels, Silurus Pelorius.*

*मृदुपुष्प und *°क (Râǵan. 9,58) m. *Acacia Sirissa.*

मृदुपूर्व Adj. (f. आ) *zart* (Rede). °म् Adv. *auf eine zarte Weise.*

मृदुप्रयत्न Adj. *mit geringer Thätigkeit des Mundes ausgesprochen.*

मृदुप्रिय m. N. pr. eines Dânava.

*मृदुफल m. 1) *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,162. — 2) *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,218. — 3) *eine Art Cocosnussbaum.*

मृदुभाव m. *Milde.*

मृदुभाषिन् Adj. *sanft redend* Vikr. 88. Varâh. Bṛh. S. 86,9. Nom. abstr. °षिता f. Daçak. 6,12.

मृदुमध्या f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

मृदुमध्याधिमात्र Adj. *milde, die Mitte haltend oder übermässig* Jogas. 2,34. Nom. abstr. °त्व n. 1,22.

मृदुयुद्ध Adj. *lässig kämpfend.* Nom. abstr. °ता f. MBh. 6,59,65. 83.

मृदुर m. 1) *ein best. Wasserthier* Âpast. = मकर Comm. — 2) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

मृदुरस्वन m. N. pr. eines Asura.

मृदुरि m. N. pr. v. l. für मृदुविद् VP.^{2} 4,96.

*मृदुरोमवत् m. *Hase.*

मृदुल 1) Adj. *weich, zart, mild.* — 2) *m. *Amyris Agallocha.*

*मृदुलता f. *eine Grasart,* = शूली Râǵan. 8,150.

*मृदुलोमक m. *Hase.*

मृदुवर्ग m. *die Gruppe der* मृदु *genannten Mondhäuser.*

मृदुवाच् Adj. *mild in der Rede* 209,7.

मृदुविद् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

*मृदुसारा f. *Thespesia populnea* Râǵan. 9,98.

मृदुसूर्य Adj. *mit mild scheinender Sonne* (Tag) 86,5.

मृदुस्पर्श Adj. (f. आ) *weich —, sanft bei der Berührung.*

मृदुहृदय Adj. *weichherzig.* Superl. °तम Çat. Br. 1,6,2,10.

मृदू Adv. mit भू *sanft —, weich werden* 162,11.

मृदूच्च n. *die obere Apsis einer Planetenbahn* Ganit. Spasht. 18,25.

मृदूभाव m. 1) *das Weichwerden.* — 2) *das Gelinderwerden, Nachlassen* (eines Fiebers) Kâraka 6,3.

*मृद्ग m. *ein best. Fisch.*

मृद्घट m. *ein irdener Krug.*

मृद्दारुशैल Adj. *aus Lehm, Holz oder Stein gemacht* Hemâdri 1,670,4.

मृद्दुर्ग Adj. *schwer zugänglich wegen des Lehmbodens;* n. *ein solcher Ort* MBh. 12,86,5.

मृद्भाण्ड n. *Thongefäss.* मृद्भाण्डावशेषम् Adv. *Alles mit Ausnahme der Thongefässe* (stehlen) Benf. Chr. 188,14.

मृद्वङ्ग 1) Adj. (f. ई) *zart gebaut* 122,1. — 2) *n. *Zinn.*

मृद्ववयव m. *leise Trennung der Compositionsglieder.*

मृद्वीका f. *Weinstock, Weintraube,* namentlich *eine röthliche* Râǵan. 11,103.

मृध् f. 1) *Kampf* RV. 1,174,7 nach Sâj. Es ist vielleicht मृर्द् zu lesen. — 2) *Verächter; Feind, Gegner* überh.

मृध m. n. *Kampf, Schlacht.*

मृधभू f. *Schlachtfeld* Mahâvîrak. 100,20. 112,13.

मृधस् n. 1) *Geringachtung.* Nur in der Verbindung मृधस्कर् *geringachten, verschmähen.* — 2) **Kampf, Schlacht.*

*मृधा Adv. = मृषा.

मृध् n. Pl. 1) *Verachtung, Schmähung.* — 2) *Verächter, Feind.*

मृध्वाच् Adj. *verächtliche Reden führend, schmä-*

hend.

मृन्मय 1) Adj. (f. ई) *aus Erde —, Lehm —, Thon bestehend, — gemacht, irden.* गृह so v. a. *Grab.* — 2) m. oder n. *ein aus Lehm gemachter Gegenstand, ein irdenes Geschirr* Ârsh. Br. 5,3. Âpast.

मृन्मयक Adj. = मृन्मय 1) Hemâdri 1,690,16.

*मृन्मरु m. *Stein, Fels* (?).

*मृन्मान als Erklärung von कूप.

मृन्मूषा f. *ein irdener Tiegel* Bhâvapr. 2,84.

मृल्लोष्ट n. *Erd —, Lehmklumpen.*

मृशय Adj. v. l. für मृचय.

मृशाखान m. N. pr. v. l. für मूशाखान.

मृषा Adv. 1) *umsonst, fruchtlos, vergebens.* — 2) *irrig, falsch, unrichtig, nicht der Wahrheit gemäss, unwahr, lügnerisch, verstellter Weise.* मृषैव तत् *das ist nicht wahr;* वर्जनीयं मृषा बुधैः *Kluge müssen die Unwahrheit vermeiden;* mit मन् oder ज्ञा (308,13) *für unwahr halten;* mit कर् *Etwas simuliren.* — 3) personificirt als Gattin Adharma's. — कृतमृषा Kathâs. 124,171 fehlerhaft für कृतमिषा.

मृषाज्ञान n. *falsches Wissen, Unwissenheit, Dummheit.*

मृषात्व n. *Unrichtigkeit, Falschheit.*

मृषादान n. *das Betrügen beim Geben, — Schenken, ein leeres Versprechen, dass man Etwas schenken wolle.*

मृषादृष्टि Adj. *eine falsche Ansicht —, eine irrige Meinung habend.*

*मृषाध्यानिन् und *मृषाध्यायिन् m. *Ardea nivea* Râgân. 19,97.

मृषानुशासिन् Adj. *auf ungerechte Weise strafend.*

मृषाभाषिन् Adj. *unwahr redend, Lügner.*

मृषाय्, °यते *eine irrige Meinung hegen.*

मृषार्थ (Pr. P. 10) und *°क Adj. *unwahr.*

*मृषालक m. *der Mangobaum.*

मृषावचन n. (Kautukâs.) und °वाच् f. *unwahre Rede; Spottrede, Ironie.*

1. मृषावाद् m. dass. Kâd. 120,2 (*eine unwahre Rede*).

2. मृषावाद् Adj. *unwahr redend, Lügner.*

मृषावादिन् Adj. dass.

मृषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig मूषिक.

1. मृषोद्य n. *das Sagen der Unwahrheit, Lügen* Âpast.

2.*मृषोद्य Adj. *unwahr redend, Lügner.*

1. मृष्ट 1) Adj. s. u. 1. मर्ज्. — 2) *n. *Pfeffer.*

2. मृष्ट Partic. s. u. मर्ष्.

*मृष्टलुञ्चित Adj. *ausgerissen und gewaschen* (Wurzel).

मृष्टवत् Adj. *eine Form von* 1. मर्ज् *enthaltend.*

मृष्टवाक्य Adj. *süsse Rede führend.*

मृष्टशलाक Adj. Hemâdri 1,11,3. 5 angeblich = उज्ज्वलपञ्जर्. Richtig भ्रष्टशलाक *mit acht Rippen versehen* (Sonnenschirm), wie MBh. 12,235,21 gelesen wird.

मृष्टाशन (Comm.) und मृष्टाशिन् Adj. *Leckerbissen essend* Vishnus. 45,27.

मृष्टि f. 1) *Reinigung, saubere Zubereitung* Maitr. S. 1,4,7 (54,14). — 2) *Leckermahl.*

*मृष्टिरूक Adj. 1) *leckere Speisen geniessend, Lekkermaul.* — 2) *Gäste nicht mögend.* — 3) *freigebig.*

मृस्मृसा Adv. mit कर् *zu Staub zerreiben, zermalmen* Maitr. S. 2,7,7 (84,3). Vgl. मष्मषा und मस्मसा.

1. मे enklitischer Gen. und Dat. zu अहम् *ich.* Nach Vâmana 5,2,11 auch = मया, nach Pischel in Z. d. d. m. G. 35,715 = मा *mich* RV. 5,12,3.

2. मे onomatop. vom *Meckern* des Ziegenbocks. मे मे कर् *meckern* Spr. 7698. Vgl. *मेनाद्.

*मेक m. *Bock* Râgân. 19,41.

मेकल 1) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* Pl. einer Dynastie VP. 4,24,17. — *c)* eines Ṛshi (?), Vaters des Flusses Narmadâ VP.^{2} 2,160. — *d)* eines Berges. — 2) f. आ *a)* Bein. des Flusses Narmadâ. — *b)* N. pr. einer Stadt VP.^{2} 4,64. 214. fgg.

मेकलक m. Pl. = मेकल 1) *b)* VP.^{2} 4,215.

मेकलकन्यका und *°कन्या f. Bein. des Flusses Narmadâ Râgân. 14,81.

मेकलशैल m. N. pr. eines *Berges.*

मेकलशैलकन्या f. Bein. des Flusses Narmadâ Bâlar. 67,4.

*मेकलाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

*मेकलाद्रिजा f. Bein. des Flusses Narmadâ.

मेक्षण n. *hölzerner Rührstab, Rührlöffel zum Umrühren und Ausheben kleiner Theile des Ḱaru dienend* (einen Prâdeça lang).

मेखल 1) m. oder n. *Gurt, Gürtel.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes; richtig मेकल. — 3) f. मेखला *a) Gurt, Gürtel;* bei Männern, Frauen und Pferden; auch übertragen auf *Alles, was Etwas gürtelartig umschliesst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) das Anlegen des Gürtels, die dabei stattfindende Ceremonie.* — *c)* **Schwertriemen, Wehrgehenk.* — *d)* Bez. *der um den Altar gezogenen Stricke.* — *e)* **Gürtelgegend, Hüfte.* — *f) ein best. Theil an einer Feuergrube* Hemâdri 1,130,9. 14. 133,22. 23. 134,8. 23. 24. 135,3. fgg. 136,7. 12. fgg. — *g) Abhang, Thalwand eines Berges.* — *h)* **Hemionitis cordifolia* Râgân. 4,37. — *i)* *Bein. des Flusses Narmadâ; richtig मेकला. — *k)* N. pr. *α)* einer Oertlichkeit (?). — *β)* verschiedener Frauen Viddh. 37,1.

*मेखलकन्यका f. v. l. für मेकलकन्यका.

मेखलापद् n. *Gürtelgegend, Hüfte.*

मेखलापद्धति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 30.

मेखलाल Adj. als Beiw. Rudra's nach Nîlak. *mit einem Gürtel geschmückt.*

मेखलावत् Adj. *mit einem Gurt* oder *Reif versehen.*

*मेखलाविन् Adj. *einen Gürtel tragend.*

मेखलि s. u. मेखलिन् 2).

*मेखलिक Adj. *einen Gürtel tragend.*

मेखलिन् 1) Adj. *einen Gürtel tragend.* Am Ende eines Comp. *mit einem — Gürtel —, mit einem G. von — versehen.* — 2) m. *ein Brahmanenschüler.*

मेखलीनाम् metrisch für मेखलिनाम्.

मेघ् s. मिघ्.

मेघ 1) m. *a) Wolke;* auch so v. a. *trübes Wetter.* In गृह्° so v. a. *Menge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* **Cyperus rotundus.* — *c) ein best.* Râga. Vgl. मेघराग. — *d)* **ein* Rakshas. — *e)* N. pr. *α)* Pl. einer Dynastie VP.^{2} 4,216. — *β)* eines Fürsten VP.^{2} 4,46. — *γ)* *eines Ġaina-Heiligen. — *δ)* eines Dichters. — 2) *n. *Talk.*

*मेघकफ m. *Hagel.*

मेघकर्णा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,30.

मेघकाल m. *Regenzeit.*

मेघकुमारचरित n. Titel eines Ġaina-Werkes Pischel, de Gr. pr.

मेघकुमारदेव m. N. pr. eines göttlichen Wesens Ind. St. 15,410.

मेघकूटाभिगर्जितेश्वर m. N. pr. eines Bodhisattva.

*मेघगर्जन n. *das Donnern, Donner.*

मेघंकर Adj. *Wolken erzeugend* Bhaṭṭ.

*मेघचित्तक m. *der Vogel Ḱâtaka.*

मेघज Adj. *aus der Wolke kommend.* अम्बु n. *Regen.*

*मेघजाल n. 1) *Wolkenmasse, dichtes Gewölk.* — 2) *Talk.*

*मेघजीवक und *°जीवन (Râgân. 19,115) m. *der Vogel Ḱâtaka.*

*मेघज्योतिस् n. *Wetterleuchten* oder *Blitz.*

मेघडम्बर m. *Wolkengetöse, Donner.*

मेघतरु m. *eine best. Wolkenbildung.*

*मेघतिमिर n. *Dunkelheit in Folge eines bewölkten Himmels, trübes Wetter.*

मेघत्व n. Nom. abstr. zu मेघ *Wolke.*

*मेघदीप m. *Blitz.*

मेघदुन्दुभि m. N. pr. eines Asura.

मेघदुन्दुभिनिर्घोष (MBh. 1,221,76) und °दुन्दुभिरावित् (R. 1,54,7) Adj. *brüllend wie eine Wolke oder eine Pauke.*

मेघदुन्दुभिस्वरराज m. N. pr. eines Buddha.

मेघदूत m. Titel eines Gedichts.

मेघदूतपादसमस्या f. Titel eines Werkes.

*मेघद्वार n. *der Himmel.*

1. मेघनाद् m. *Donner.*

2. मेघनाद् 1) Adj. *donnerähnliche Töne hervorbringend, laut schallend, — tönend, — brüllend.* — 2) m. *a*) *Bein. Varuṇa's. — *b*) **Amaranthus polygonoides.* — *c*) **Butea frondosa.* — *d*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava oder Daitja Ind. St. 14,125. — γ) eines Sohnes des Râvaṇa, der später den Namen Indragit erhielt. — δ) eines Menschen. — ε) eines Frosches. — 3) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,98,14. fgg.

*मेघनादजित् m. Bein. Lakshmaṇa's.

मेघनादतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मेघनादमण्डप m. *eine Art Pavillon* Paṅkad.

*मेघनादानुलासक und *°लासिन् m. *Pfau* Râgân. 19,95.

मेघनादिन् 1) Adj. *a*) = 2. मेघनाद् 1). — *b*) *beim Erscheinen von Wolken* (freudige) *Töne von sich gebend.* — 2) m. *a*) *ein laut rasselnder Wagen.* — *b*) N. pr. eines Dânava.

*मेघनामन् m. *Cyperus rotundus.*

1.*मेघनिर्घोष m. *Donner.*

2. मेघनिर्घोष Adj. = 2. मेघनाद् 1).

मेघपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

मेघपालीतृतीयाव्रत n. *eine best. Begehung.*

1.*मेघपुष्प n. 1) *Wasser.* — 2) *Hagel.* — 3) = नादेय oder नाद्.

2. मेघपुष्प m. N. pr. eines der 4 Pferde Vishṇu-Kṛshṇa's.

मेघपृष्ठ N. pr. m. eines Sohnes des Ghṛtapṛshṭha, n. des von ihm beherrschten Varsha.

मेघप्रदीप m. Titel eines Werkes.

मेघप्रवाह m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*मेघप्रसर und *मेघप्रसव m. *Wasser* Râgân. 14,2.

मेघब्रह्म m. *eine best. Mixtur.*

मेघबल m. N. pr. eines Mannes.

मेघभगीरथठक्कुर m. N. pr. eines Autors.

*मेघभूति m. *Donnerkeil.*

मेघमञ्जरी f. N. pr. einer Prinzessin.

मेघमठ m. N. pr. eines *Klosters* oder *Collegiums.*

मेघमय Adj. *aus Wolken gebildet* Harshaṅ. 203,10.

मेघमल्हारिका f. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

मेघमाल N. pr. 1) m. *a*) eines Berges. — *b*) eines Râkshasa. — *c*) eines Sohnes des Kalki. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मेघमाला f. 1) *ein Kranz —, Reihen von Wolken.* — 2) Titel eines Werkes.

मेघमालिन् m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Asura. — 3) eines Fürsten.

*मेघमोदिनी f. *Eugenia Jambolana* Râgân. 11,24.

मेघयन्ती Adj. f. *trübes Wetter machend;* als Subst. Name einer der 7 Kṛttikâ.

मेघयाति m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,46.

*मेघयोनि m. *Rauch.*

मेघरङ्गिका und °रङ्गी f. *ein best.* Râga S. S. S. 101. 107.

मेघरथ m. N. pr. eines Vidjâdhara Hem. Par. 2,645.

मेघरव m. *Donner.*

मेघरवा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मेघराग m. *ein best.* Râga S. S. S. 37.

मेघराज m. N. pr. eines Buddha.

मेघराजी f. *Wolkenstreif.*

मेघराव m. *ein best. Wasservogel* Karaka 1,27.

मेघरेखा und मेघलेखा f. *Wolkenstreif.*

मेघवन N. pr. eines Agrahâra.

मेघवत् 1) Adj. *in Wolken gehüllt, mit W. bezogen.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

मेघवपुस् n. *eine geformte Wolkenmasse.*

मेघवर्ण 1) Adj. *wolkenfarbig.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Mannes. — *b*) einer Krähe. — 2) *f. आ *die Indigopflanze.*

*मेघवर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*मेघवह्नि m. *Wetterleuchten, Blitz.*

मेघवासस् m. N. pr. eines Daitja.

मेघवाहन m. 1) Bein. Indra's. — 2) *ein best.* Kalpa 2) *h*). — 3) N. pr. verschiedener Fürsten.

मेघवाहिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,17.

मेघवितान 1) m. n. *eine ausgebreitete Wolkenmasse, ein stark bezogener Himmel.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

मेघविस्फूर्जित 1) n. *das Tosen der Wolken, Donnern.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मेघवेग m. N. pr. eines Mannes MBh. 7,48,15.

*मेघवेश्मन् n. *der Luftraum.*

1. मेघशाख m. N. pr. eines Berges.

2. मेघशाख Adj. (f. आ) *die Wolke zum Freunde habend* Suparṇ. 3,2.

मेघसंदेश m. = मेघदूत Opp. Cat. 1.

मेघसंधि m. N. pr. eines Fürsten.

*मेघसंभव m. N. pr. eines Schlangendämons.

*मेघसार n. *eine Art Kampfer* Râgân. 12,70.

*मेघसुहृद् m. *Pfau.*

*मेघस्कन्दिन् m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Râgân. 19,4.

मेघस्तनित n. *Donner.*

*मेघस्तनितोद्भव m. *Asteracantha longifolia* Râgân. 11,219.

मेघस्वना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मेघस्वर und °राज m. N. pr. zweier Buddha.

मेघस्वाति m. N. pr. eines Fürsten.

मेघहीन Adj. *wolkenlos,* so v. a. *des Regens entbehrend* Spr. 4972.

मेघह्रत् MBh. 5,3597 fehlerhaft für मेषह्रत्.

मेघह्राद् Adj. *wie eine Wolke donnernd, — brüllend.*

मेघाक्त m. N. pr. eines Fürsten.

मेघाख्य 1) m. v. l. für मेघाक्त. — 2) *n. *a*) *Cyperus rotundus.* — *b*) *Talk.*

मेघागम m. *die Regenzeit* Spr. 4973.

*मेघागमप्रिय m. *Nauclea cordifolia* Râgân. 9,103.

मेघाटोप m. *eine dicke Wolke.*

मेघाडम्बर m. *Donner.*

*मेघानन्दा f. *eine Kranichart* Râgân. 19,104.

*मेघानन्दिन् m. *Pfau* Râgân. 19,93.

*मेघान्त m. *der Herbst* Râgân. 21,67.

मेघाय्, °यते = मेघं करोति. 1) *wolkicht werden.* Davon nur die Dative मेघायते, मेघायिष्यते und मेघिताय. — 2) *Wolken darstellen, wolkenartig aufsteigen* Harshaṅ. 176,13. मेघायित n. impers. Du. V. 22,2.

मेघाराव m. v. l. für मेघराव Karaka 1,27.

*मेघारि m. *Wind.*

मेघावली f. N. pr. einer Fürstin.

*मेघास्थि n. *Hagel.*

*मेघास्पद् n. *der Luftraum.*

मेघेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मेघोदक n. *Regen.*

मेघोदय m. *ein heraufziehendes Gewölk.*

*मेघोदर eine falsche Form.

*मेघोपल m. *Hagel* Çâçvata 736.

*मेघ्य Adj. *in einer Wolke befindlich.*

मेङ्गनाथज्ञन wohl N. pr. einer Oertlichkeit.

मेङ्गनाथभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

मेच m. N. pr. eines Dichters. v. l. मेघ.

मेचक 1) Adj. (f. आ) *dunkelblau, dunkelfarbig.* Als Bez. *der 15ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) m. *a) *die dunkelblaue Farbe, Schwärze. — b) das Auge im Pfauenschweife* Hemâdri 1,549,1. 3. 5. — *c) ein best. Edelstein, Cyanit* Bull. de l'Ac. des Scc. de St. P. 23,65. — *d) *Brustwarze. — e) *Rauch. — f) *Wolke. — g) *Moringa pterygosperma.* — 3) *n. *a) Finsterniss. — b) Schwefelantimon* Râgân. 13,87.

मेचकचातनी f. *eine best. Pflanze.* v. l. मचक°.

*मेचकापगा f. Bein. der Jamunâ.

मेचकाभिधा f. *eine Art Cocculus* Râgân. 3,90.

*मेचकित Adj. 1) *versehen mit Verzierungen, die dem Auge im Pfauenschweife gleichen,* Hemâdri 1, 548,23. — 2) *dunkelblau schillernd* Kâd. 153,21. Harshak. 202,10.

*मेचुरुदि (!) N. pr. einer Oertlichkeit.

*मेट्, मेटति (उन्मादे).

मेटि m. und मेटी f. v. l. für मेथि und मेठी.

*मेटुला f. *Myrobalanenbaum.*

*मेठ m. 1) *Elephantenwärter.* — 2) *Widder.*

मेठि m. und मेठी f. v. l. für मेढी, मेथि und मेथी.

मेठीभूत Adj. = मेढीभूत.

*मेड्, मेडते v. l. für मेट्.

मेडि, मेळि m. *das Knistern, Sprühen, Rauschen, Klingen.* Auch Pl.

मेडु m. v. l. für मेडि.

*मेढ m. *Elephantenführer* Gal.

मेढी f. = मेथि, मेथी. °भूत Adj. so v. a. *ein festes Centrum seiend, um welches alles Andere sich dreht, nach welchem a. A. sich richtet.*

मेढ 1) m. *(ausnahmsweise) und n. das männliche Glied.* — 2) *m. *Widder.*

मेढक m. = मेढ 1) und *2).

मेढचर्मन् n. *Vorhaut.*

मेढज्ञ m. Bein. Çiva's.

*मेढशृङ्गी f. *Odina pennata.*

मेढ्ठ m. 1) *Elephantenwärter* Hem. Par. 2,553. — 2) N. pr. eines Dichters.

*मेढ्ड m. 1) *Elephantenwärter.* — 2) *Widder* Râgân. 19,42.

*मेढ्ढ m. *Widder.*

मेढ्ढक m. 1) * *Widder.* — 2) N. pr. eines Mannes.

मेढ्र m. 1) *das männliche Glied.* — 2) * *Widder.*

मेतर् Nom. ag. *Aufrichter einer Säule, Baumeister.*

मेतार्य m. N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Gaina.

मेत्थित Adj. *zugesellt* TBr. 3,7,2,7 = Âpast. Çr. 9,3,1. Vgl. मिथ्.

मेथ् s. मिथ्.

मेथन n. *Schmährede* Vaitân.

मेथि 1) m. *Pfeiler, Pfosten,* insbes. *ein Pfosten in der Mitte der Tenne, an welchen die Ochsen gebunden werden* und *ein Pfosten zum Anbinden des Viehes* überh. Auch मेथी f. — 2) *eine Schutzhütte für das Vieh* AV. 8,5,20. मेथी f. Tândja-Br. 13,9,17. — 3) *eine Stütze um die Deichsel des Wagens zu tragen.* Auch मेथी f. — 4) मेथी f. *Trigonella foenum graecum* Pañkad.

*मेथिका und *मेथिनी f. *Trigonella foenum graecum* Mat. med. 144. Râgân. 6,69.

मेथिष्ठ Adj. *um den Pfosten, an welchen das Vieh angebunden wird, stehend* oder *in der Viehhütte st.*

मेद् s. 1. und 2. मिद्.

मेद 1) m. *a) Fett. — b) *eine best. Pflanze,* = अलम्बुषा. — *c) eine best. Mischlingskaste. — d)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* Râgân. 5,23. Bhâvapr. 1,170. Madanav. 1,80.

मेदआकृति f. *eine Opferspende von Fett.*

मेदःपुच्छ m. *das fettschwänzige Schaf.*

मेदक m. *geringer Branntwein* Mat. med. 273. Bhâvapr. 2,92. Karaka 1,15.

*मेदकृत् n. *Fleisch* Gal.

*मेदज्ञ m. *eine Art Bdellium.*

मेदन n. *Mastung.*

मेदपाठ m. N. pr. eines Zweiges des Vatsa-Geschlechts.

मेदशिरस् m. N. pr. eines Fürsten.

मेदस् n. 1) *Fett.* मेदस्तस् *vom Fett an.* Ausnahmsweise Pl. und m. — 2) *Fettleibigkeit.* — 3) mystische Bez. *des Lautes* व.

*मेदस्कृत् n. *Fleisch.*

*मेदस्तेजस् n. *Knochen.*

*मेदस्पिण्ड m. *ein Klumpen Fett.*

मेदस्वत् Adj. *fett* TBr. 2,4,4,9.

मेदस्विन् Adj. *fettleibig.*

मेदःसार 1) Adj. *bei dem* (unter den 7 Bestandtheilen des Körpers) *das Fett vorwaltet.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze* Râgân. 5,23.

मेदिन् 1) Adj. Subst. m. *Genosse, Theilhaber, Verbündeter.* — 2) f. मेदिनी *a) die Erde. — b) Erdboden, Boden. — c) Land, Reich. — d) Platz, Stelle. — e) *Gmelina arborea. — f) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel. — g) eine best. Composition* S. S. S. 138. Vgl. मर्दिनी. — *h)* Titel eines Wörterbuchs. Auch °कोश und मेदिनिकोश m.

मेदिनि s. u. मेदिन् 2) *h).*

मेदिनीज्ञ m. Metron. *des Planeten Mars.*

मेदिनीदान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मेदिनीदिन n. *ein natürlicher Tag* Ganit. 1,20.

*मेदिनीद्भव m. *Staub.*

मेदिनीधर् m. *Berg* Bhâm. V. 4,34.

मेदिनीनन्दन m. Metron. *des Planeten Mars* Hâsj. 44.

मेदिनीपति m. *Fürst, König.*

मेदिनीश 1) m. dass. — 2) n. Titel eines Tantra.

मेदुर 1) Adj. *a) fett* Çat. Br. 5,4,2,19. — *b) dick, dicht, — wie* (im Comp. vorangehend), *dick —, voll —, erfüllt —, ganz bedeckt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 129,19. 2,71,20. — 2) *f. आ *eine best. Arzneipflanze* Râgân. 3,13.

मेदुरित Adj. *dick —, dicht geworden durch* (im Comp. vorangehend).

मेदोगण्ड m. *eine Species des Kropfes.*

मेदोगला f. *eine der Mimosa pudica verwandte Pflanze* Bhâvapr. 1,220.

मेदोग्रन्थि m. *Fettknoten.*

*मेदोज्ञ n. *Knochen.*

मेदोदोष m. *Fettleibigkeit.*

*मेदोद्भवा, *मेदोभवा und *मेदोवती f. *eine dem Ingwer ähnliche Pflanze* Bhâvapr. 1,170.

मेदोद्रप Adj. *als Fett erscheinend* TS. 6,3,11,5.

मेध्य Adj. 1) *fett.* — 2) *dick, consistent.*

मेध् s. मिध्.

मेध m. 1) *Fleischsaft, Fettbrühe, kräftiger Saft* oder *Brühe* überh., *kräftiger Trank.* — 2) *Saft und Kraft,* bes. *des Opferthiers, das was in ihm wesentlich und werthvoll ist.* — 3) *Opferthier.* — 4) *Thieropfer.* गवाम् MBh. 3,85,34. — 5) N. pr. verschiedener Männer. — मेधी s. u. मेधि.

मेधज्ञ Adj. *aus dem Opfer hervorgegangen* (Vishṇu).

मेधपति und मेधपति m. *Herr des Thieropfers.*

मेधयु Adj. *nach Lohn —, nach Preis begierig.* Nach Sâj. = संग्रामेच्छु oder यज्ञक्रमणेच्छु.

1. मेधस् 1) n. *Opfer.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Manu Svâjambhuva. — *b)* des Prijavrata VP. 2,1,7.

2. मेधस् 1) Adj. *sinnig.* मेधां गिरम् RV. 5,42,13. — 2) am Ende eines adj. Comp. = मेधा *Einsicht, Verstand.*

मेधस m. N. pr. eines Mannes.

मेधसाति f. *das Gewinnen* oder *Verdienen eines Lohnes, — Preises.* Nach den Comm. *das Empfangen* oder *Geben des Opfers.*

मेधा f. 1) *Lohn.* — 2) *Geisteskraft, Verstand, Einsicht, Weisheit.* — 3) Pl. *die Erzeugnisse des Verstandes: Erkenntnisse, Gedanken, sententiae.* — 4) *die Einsicht* wird häufig personificirt, insbes. als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's, als eine Form der Dâkshâjanî und Sarasvatî. — 5) mythische Bez. *des Lautes* ध. — मेधाम् s. auch u. 2. मेधस् 1).

मेधाकाम Adj. *Jmd* (Gen.) *Verstand* —, *Einsicht wünschend* Mân. Gṛhj. 1,22.

मेधाकार Adj. *Geisteskraft* oder *Einsicht weckend.*

*मेधाकृत् m. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,51.

मेधाचक्र m. N. pr. eines Fürsten.

मेधाजनन 1) Adj. *Einsicht erzeugend.* — 2) n. *eine best. Ceremonie und der dazu gehörige Spruch, wodurch bei Neugeborenen oder Jünglingen geistige und leibliche Fähigkeit erzeugt werden soll.*

*मेधाजित् m. Bein. Kâtjâjana's.

मैधातिथि m. 1) N. pr. *a*) eines Kâṇva (auch Vaters des Kaṇva). — *b*) eines Sohnes des Manu Svâjambhuva. — *c*) eines der 7 Weisen unter Manu Sâvarṇa. — *d*) eines Sohnes des Priyavrata. — *e*) eines Gelehrten und eines Commentators des Manu Kull. zu M. 9,125. — *f*) eines Flusses. — 2) **Papagei.*

मेधातिथीय n. Medhâtithi's *Commentar zum* Manu Opp. Cat. 1.

मेधाधृति m. (VP.² 3,25) oder मेधामृति (VP. 3, 2,22) N. pr. eines Ṛshi im 9ten Manvantara.

*मेधाय्, °यति *schnell fassen,* — *begreifen.*

*मेधारुद्र m. Bein. Kâlidâsa's.

मेधावत् 1) *Adj. *einsichtig, verständig, weise.* — 2) f. °वती *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) N. pr. eines Frauenzimmers.

मेधावर m. N. pr. eines Mannes.

मेधाविक n. N. pr. eines Tîrtha.

मेधाविता f. *Klugheit, Gescheidtheit.*

मेधाविन् 1) Adj. *mit Geisteskraft ausgerüstet, verständig, klug, weise.* — 2) m. *a*) **Papagei* Râgân. 19,113. — *b*) **ein berauschendes Getränk* Râgân. 14,36. — *c*) *Bein. Vjâḍi's. — *d*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. मेधाविनी *a*) Bein. der Gattin Brahman's. — *b*) *Predigerkrähe* Râgân. 19,114. — *c*) *eine Art Gjotishmatî* Râgân. 3,73. — 4) n. N. pr. eines nach einem Medhâvin benannten Varsha.

मेधासूक्त n. *ein best.* Veda-*Lied.*

मेधि und मेधी v. l. für मेथि und मेढी. मेधीभूत Adj. (Ârjabh. 3,15) = मेढीभूत. मेधी auch = मेध Ind. St. 9,42.

मेधिन् in गृहमेधिन्.

मैधिर Adj. = मेधाविन् 1).

*मेधिष्ठ und *मेधीयस् Superl. und Compar. zu मेधाविन् 1) Vop. 7,54.

1. मेध्य, मैधिम्र 1) Adj. (f. आ) *a*) *saftig, kräftig; frisch, unversehrt.* — *b*) *zum Opfer geeignet, opferrein; rein,* so v. a. *durch die Berührung* —, *durch den Gebrauch nicht verunreigend.* Compar. मेध्यतर, Superl. मेध्यतम. — 2) m. *a*) **Ziege, Bock* Râgân. 19,41. — *b*) **Acacia Catechu* Râgân. 8,22. — *c*) **Gerste* Râgân. 16,33. — *d*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. मेध्या *a*) *Bez. *verschiedener für rein geltender Pflanzen* Râgân. 3,70. 73. 120. 5,63. 6,54. 8,33. 10,68. — *b*) **Gallenstein des Rindes.* — *c*) *eine best. Ader.* — *d*) N. pr. eines Flusses.

2. (मेध्य) मैधिम्र Adj. = मेधाविन् 1).

मेध्यता f. und मेध्यत्व n. *Reinheit* (in rituellem Sinne).

मेध्यमन्दिर m. N. pr. eines Mannes.

मेध्यमय Adj. *aus reinem Stoffe bestehend.*

(मेध्यातिथि) मैधिम्रातिथि m. N. pr. eines Ṛshi.

मेन 1) m. *a*) Bein. Vṛshaṇaçva's. — *b*) fehlerhaft für मीन. — 2) f. मैना *a*) *Weib, Weibchen eines Thieres.* — *b*) *= वाच्. — *c*) N. pr. α) der Tochter Vṛshaṇaçva's. — β) der Gattin des Himavant. — γ) eines Flusses.

मेनका f. N. pr. 1) der Tochter Vṛshaṇaçva's. — 2) einer Apsaras.

*मेनकात्मजा f. Metron. der Pârvatî.

*मेनकाप्राणेश m. Bein. des Himavant.

मेनकाख्यान n. Titel eines Râsaka.

*मेनाजा f. Metron. der Pârvatî.

*मेनाद् (vgl. 2. मे) m. 1) *Ziege, Bock.* — 2) *Katze.* — 3) *Pfau.*

*मेनाधव m. Bein. des Himavant.

मैनि f. 1) *Wurf* — oder *Schleudergeschoss.* — 2) *= वाच्.

मेनिला f. N. pr. einer Prinzessin.

मेनुल m. N. pr. eines Mannes.

*मेन्धिका und *मेन्धी f. *Lawsonia alba* Mat. med. 309.

*मेप्, मेपति (गतौ, सेवने?).

*मेब्, मेबते = मेव्.

मैमिष Adj. in अति°.

मैम्यत् s. u. 5. मा.

मैय Adj. 1) *messbar, gemessen werdend* AV. 6, 137,2. — 2) *ermessbar, erkennbar, zu beweisen.*

*मेरक 1) m. oder n. *ein mit Baumrinde gepolsterter Sitz.* — 2) m. N. pr. eines Feindes des Vishṇu.

मेरण्डु (!) = मेलान्धु *Dintenfass* Kâraṇḍ. 92,7.

मेरु 1) m. *a*) N. pr. eines Berges aus Gold, der im Mittelpuncte Gambudvîpa's liegen soll und um den man die Gestirne kreisen lässt. Auch Pl. bei den Buddhisten. Nom. abstr. °त्व n. — *b*) *eine best. Gattung von Tempeln.* — *c*) *das über die andern herüberragende Kügelchen im Rosenkranze.* — *d*) *die bei bestimmten Fingerstellungen über die andern herüberragenden Fingergelenke.* — *e*) N. pr. α) des Palastes der Gândhârî, einer der Frauen Kṛshṇa's. — β) verschiedener Männer. — 2) f. N. pr. der Gattin Nâbhi's und Mutter Ṛshabha's.

मेरुक 1) *m. *Weihrauch.* — 2) N. pr. eines Volkes oder Landes.

मेरुकल्प m. N. pr. eines Buddha.

मेरुकूट 1) m. oder n. *der Gipfel des* Meru. — 2) m. N. pr. eines Buddha.

*मेरुट *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मेरुण्डा f. fehlerhaft für मेरुण्डा.

मेरुतन्त्र n. Titel eines Tantra Opp. Cat. 1.

मेरुतुङ्ग m. N. pr. eines Gaina.

*मेरुड *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मेरुदुहितर् f. *eine Tochter* 1) **des Berges* Meru. — 2) *der* Meru.

*मेरुदृश्वन् Adj. *der den Berg* Meru *gesehen* —, *besucht hat.*

मेरुदेवी f. N. pr. = मेरु 2).

मेरुधामन् Adj. *auf dem* Meru *seine Wohnstätte habend* (Çiva).

मेरुधन्न m. N. pr. eines Fürsten.

मेरुनन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Svarokis.

*मेरुपुत्री f. *eine Tochter des Berges* Meru.

मेरुपृष्ठ n. 1) *die Höhe* —, *der Gipfel des* Meru. — 2) **der Himmel.*

मेरुप्रभ n. N. pr. eines Waldes.

मेरुप्रस्तार m. *eine best. veranschaulichende Darstellung aller möglichen Combinationen eines Metrums in Gestalt eines* Meru-*Berges.*

*मेरुबलप्रमर्दिन् m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha.

मेरुभूत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मेरुमन्दर m. N. pr. eines Berges.

मेरुयन्त्र n. *Spindel.*

मेरुवर्धन m. N. pr. eines Mannes, der das Heiligthum श्रीमेरुवर्धनस्वामिन् errichtet.

मेरुवर्ष n. N. pr. eines Varsha.

मेरुव्रज n. N. pr. einer Stadt.

*मेरुशिखरधरकुमारभूत m. N. pr. eines Bodhi-

sattva.

*मेरुशृङ्ग n. *der Gipfel des* Meru, *der Himmel* Gal.

मेरुश्री f. N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,11.

मेरुश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

मेरुसावर्ण m. Bez. *der 4 letzten unter den 14* Manu Hariv. 1,7,60. Nom. abstr. °ता f. 44.

मेरुसावर्णि m. 1) = मेरुसावर्ण. Nom. abstr. °ता. — 2) N. pr. des 11ten Manu VP.² 3,25.

*मेरुसुसंभव m. N. pr. eines Fürsten der Kumbhâṇḍa.

*मेर्वद्रिकर्णिका f. *die Erde.*

मेल 1) m. *Zusammenkunft, Verkehr.* — 2) f. आ *a) Zusammenkunft, Versammlung, Gesellschaft.* — *b) Tonleiter* Kampaka 42. Geschlecht ungewiss. — *c) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — मेला s. auch bes.

मेलक m. 1) *das Zusammentreffen, Zusammenkunft.* मेलकं कर् *sich versammeln.* ग्रह° *Conjunction der Planeten.* — 2) Pl. N. pr. fehlerhaft für मेकल.

*मेलकलवण n. *eine Art Salz* Râgân. 6,106.

मेलन n. *das Zusammentreffen, — kommen, — stossen, Vereinigung.*

मेलन्डुक (!) = मेलान्धुक *Dintenfass* Kâraṇḍ. 28,24.

*मेला f. 1) *Schwärze zum Schreiben, Dinte.* — 2) *Augensalbe.* — 3) *die Indigopflanze.* — Vgl. auch मेल 2).

*मेलानन्द् m. und *°न्दा f. *Dintenfass.*

मेलानन्दाय्, °यते *zum Dintenfass werden.*

*मेलान्धु und *°क m. *Dintenfass.*

मेलापक m. 1) *Vereinigung, Zusammenführung; Conjunction der Planeten.* — 2) *der zweite Theil einer Composition* S. S. S. 120. 182.

*मेलामन्दा f. und *मेलाम्बु (!) m. *Dintenfass.*

मेलायन (मेलापन?) n. *Verbindung.*

*मेलु und *मेलुद Bez. *zweier hoher Zahlen* (buddh.).

*मेव्, मेवते (सेवने).

मेवार्य m. N. pr. fehlerhaft für मेतार्य.

मेष 1) m. *a) Schafbock, Widder, Schaf;* in der älteren Sprache auch *das Vliess des Schafes* und *was daraus gemacht wird.* — *b) der Widder im Thierkreise* oder überh. *der erste Bogen von 30° in einem Kreise.* — *c) eine best. Pflanze* Suçr. 2, 342,11. — *d) *ein best. Dämon* Cit. im Comm. zu H. 210. Vgl. कुमारपितृमेष (Nachtr. 4) und नेगमेष. — 2) *f. मेषा *kleine Kardamomen.* — 3) f. ई *a) Schafmutter.* — *b) *Nardostachys Jatamansi* Râgân. 12,99. — *c) *Dalbergia ougeinensis* Râgân. 9,119.

*मेषक 1) m. *eine Art Portulak.* Richtig जीवमेषक. — 2) f. °षिका *Schafmutter.*

*मेषकम्बल m. *ein als Ueberwurf dienendes Schaffell* oder *eine wollene Decke.*

*मेषकुसुम m. *Cassia Tora.*

*मेषपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

मेषलोचन m. *Cassia Tora.*

*मेषवल्ली f. *Odina pinnata.*

मेषवाहिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. मेघवाहिनी v. l.

*मेषविषाणिका f. *Odina pinnata.*

1. मेषवृषण m. Du. *Bockshoden* 88,28.

2. मेषवृषण Adj. *Bockshoden habend* 88,31.

मेषशृङ्ग 1) m. *a) ein best. Baum.* — *b) *eine best. Giftpflanze.* — 2) f. ई *Odina pinnata* Râgân. 9,32. Nach Mat. med. 309 *Gymnema sylvestre.*

मेषसंधि MBh. 1,6988 fehlerhaft für मेघसंधि.

मेषस्कन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBh. 5,101,12.

*मेषान्त्रीकुसुम m. *Cassia Tora.*

*मेषाण्ड Adj. *Bockshoden habend;* m. Beiw. Indra's.

मेषानन m. *ein best. den Kindern schädlicher Dämon* Verz. d. Oxf. H. 307,*b*,25.

*मेषान्त्री f. *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râgân. 3,84.

मेषाय् *einen Ziegenbock darstellen.* मेषायित Adj. *e. Z. darstellend.*

*मेषालु m. *eine best. Pflanze.*

मेषास्य Adj. *widderköpfig* Suçr. 2,394,5.

*मेषाह्वय m. *Cassia Tora* Râgân. 4,202.

1. मेषी f. s. मेष 3).

2. मेषी f. Bez. *des Wassers* in einer formelhaften Aufzählung TS. 3,3,3,1.

मेषूरण n. μεσουράνημα, *das 10te astrol. Haus.*

मेष्क m. *ein best. reissendes Thier.* °स्कृत Adj. Âpast. Çr. 10,19,1.

मेह् m. 1) *Urin.* मेहं कर् *harnen.* — 2) *krankhafter Harnfluss* Karaka 6,6. — 3) * = मेष *Widder.*

*मेहघ्नी f. *Gelbwurz.*

मेहनाद्री f. N. pr. eines Flusses.

मेहन 1) n. *a) das männliche Glied.* — *b) Harnröhre.* — *c) Urin.* — 2) *m. *Schrebera Swietenioides* Râgân. 11,211. — 3) *f. मेहना = मक्किला.

मेहना Instr. Adv. *reichlich (in Strömen).*

मेहनावत् Adj. *reichlich spendend.*

मेहमुद्गरास m. *eine best. Mixtur gegen Harnkrankheit* Mat. med. 53.

मेहवत् Adj. *an krankhaftem Harnfluss leidend* Hemâdri 1,439,8.

°मेहिन् Adj. *harnend.*

मैघ Adj. (f. ई) *von der Wolke stammend.*

मैणिमणेय n. = मिणिमणाल Karaka 1,26 (मैर्मि° gedr.).

मैत्र 1) Adj. (f. ई) *a) vom Freunde kommend.* — *b) die Gefühle eines Freundes habend, — verrathend, wohlwollend, liebevoll.* — *c) dem* Mitra *gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) *ein Brahmane.* — *b) eine best. Mischlingskaste.* — *c) ein best. auf Zuneigung gegründetes Bündniss.* — *d) der 12te astrol.* Joga. — *e) *After.* — *f)* ein gangbarer Mannsname, der wie चैत्र dem lateinischen Cajus entspricht. — *g)* N. pr. α) eines Âditja, = मित्र VP.² 2,289. — β) eines Lehrers. — 3) f. मैत्री *a) Wohlwollen, freundschaftliche Gesinnung, ein freundschaftliches Verhältniss, Freundschaft.* Auch Pl. — *b) nahe Berührung, innige Verbindung* (mit Unbelebtem). श्रोत्रमैत्रीं गा so v. a. *zu Ohren kommen* Vikramâṅkaṅ. 8,1. — *c) Gleichheit —, Aehnlichkeit mit* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 8,4. 12,74. Prasannar. 43,4. — *d)* das personificirte *Wohlwollen* erscheint auch als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — *e) *das Mondhaus* Anurâdhâ. — 4) n. *a) Freundschaft.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Freundesschaar* (nach Nîlak.) MBh. 5,143,9. — *c) *das unter* Mitra *stehende Mondhaus* Anurâdhâ. Auch °नक्षत्र n. und *°भ n. — *d) das am frühen Morgen an* Mitra *gerichtete Gebet.* — *e) das unter* Mitra *stehende Geschäft der Ausleerung.* मैत्रं कर् *seine Nothdurft verrichten.* — *f) = मैत्रसूत्र. — *g) *Freund.*

मैत्रक n. *Freundschaft.*

मैत्रकन्यक m. N. pr. eines Mannes.

1. मैत्रचित्त n. *eine wohlwollende Gesinnung* Kâraṇḍ. 12,14.

2. मैत्रचित्त Adj. *wohlwollend gesinnt* Lalit. 59,20.

मैत्रता f. 1) *Wohlwollen.* — 2) fehlerhaft für मित्रता.

*मैत्रवर्धक Adj. von मित्रवर्ध.

*मैत्रवर्धक Adj. von मित्रवर्ध.

मैत्रशाखा f. *eine best. Schule.*

मैत्रसूत्र n. Titel eines Sûtra.

मैत्राक्ष्योतिक m. *ein best. Gespenst.*

मैत्राबार्हस्पत्य Adj. *dem* Mitra *und* Bṛhaspati *gehörig* Mân. Çr. 9,1,2.

मैत्रायण 1) m. *a) *Patron. α) von मित्र. — β) von मित्रयु; richtig मैत्रेय. — *b)* Pl. *eine best. Schule*

Hemâdri 1,519,19. — 2) f. ई N. pr. *a*) einer Lehrerin. — *b*) der Mutter Pûrṇa's. — 3) n. *wohlwollendes Verfahren.*

*मैत्रायणक Adj. von मैत्रायण.

मैत्रायणगृह्यपद्धति f. Titel eines Werkes.

मैत्रायणि m. 1) Bez. Agni's Mân. Gṛhj. 1,21. — 2) Titel einer Upanishad.

मैत्रायणीपरिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

मैत्रायणीपुत्र m. Metron. Pûrṇa's.

मैत्रायणीब्राह्मणभाष्यदीपिका f. und °ब्राह्मणोपनिषद् f. Titel von Werken Burnell, T.

मैत्रायणीय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen Jagurveda* ÇKDr. 5,4873,*b*,8. Ârjav. 44,19.

मैत्रायणीयपरिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

मैत्रायणीयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

मैत्रायणीशाखा f. *eine best. Schule.*

मैत्रायणीसंहिता f. Titel einer Samhitâ, die von L. v. Schröder herausgegeben wird.

मैत्रायण्य m. 1) Patron. — 2) Pl. *eine best. Schule* Hemâdri 1,519,20. Metrisch st. मैत्रायण.

मैत्रावरुणि 1) Adj. (f. ई) *a*) *von* Mitra *und* Varuṇa *herstammend, ihnen gehörig* u. s. w. TS. 2,5,5,4. — *b*) *zum Priester* Maitrâvaruṇa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) Patron. — *b*) *ein best. Priester, der erste Gehülfe des* Hotar. — 3) f. ई Patron.

मैत्रावरुणप्रयोग m. und °वरुणसोमप्रयोग m. Titel von Werken Burnell, T.

मैत्रावरुणि m. Patron. verschiedener Männer Bâlar. 310,1 (des Vasishṭha).

मैत्रावरुणीय 1) Adj. *zum Priester* Maitrâvaruṇa *in Beziehung stehend.* — 2) n. **dessen Amt.*

मैत्रि m. Metron. N. pr. eines Lehrers.

मैत्रिक am Ende eines adj. Comp. *Freundschaftsdienst.*

मैत्रिन् m. *Freund.*

मैत्रिनाथ m. N. pr. eines Autors.

मैत्रीकरुणामुदित m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 83,9.

*मैत्रीबल m. 1) *ein* Buddha. — 2) N. pr. eines Fürsten.

मैत्रीभाव m. *Freundschaft.*

मैत्रीमय Adj. *menschenfreundlich* Harshak. 205,16.

मैत्रेय 1) Adj. *a*) Adj. *von Wohlwollen erfüllt.* — *b*) wohl *von* Maitri *herrührend.* — 2) m. *a*) Patron. oder Metron. verschiedener Männer. Auch Pl. — *b*) *eine best. Mischlingskaste,* = मैत्रेयक. — *c*) N. pr. α) eines alten Ṛshi. — β) eines Bodhisattva und zukünftigen Buddha. — γ) eines Vidûshaka. — δ) eines Grammatikers. — 3) f. मैत्रेयी Patron. verschiedener Frauen.

मैत्रेयक 1) m. *eine best. Mischlingskaste.* — 2) *f. °यिका *a*) *die Abstammung von* Mitraju. — *b*) *ein Kampf zwischen Freunden.*

मैत्रेयरक्षित m. N. pr. eines Grammatikers.

मैत्रेयवन n. N. pr. eines *Waldes.*

मैत्रेयसूत्र n. Titel eines Sûtra.

मैत्रेयीब्राह्मण n. Bez. von Çat. Br. 14,5. fgg. Comm. zu Çat. Br. 14,5,4,1.

मैत्रेयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

मैत्र्य n. *Freundschaft.*

मैत्र्याभिमुख (मैत्र्यभि°?) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,7.

मैथिल 1) Adj. (f. ई) *zu* Mithilâ *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *ein Fürst von* Mithilâ. — *b*) Pl. α) *das Volk von* Mithilâ. — β) Name einer Dynastie. — 3) f. ई Bein. der Sîtâ, der Gattin Râma's.

मैथिलवाचस्पति und मैथिलश्रीदत्त m. N. pr. zweier Männer.

मैथिलिक m. Pl. *die Bewohner von* Mithilâ.

मैथिलेय m. Metron. von मैथिली.

मैथुन 1) Adj. (f. ई) *a*) *gepaart, ein Paar verschiedenen Geschlechts bildend.* — *b*) *verschwägert.* — *c*) *zur Begattung in Beziehung stehend, bei der B. stattfindend,* — *getragen* (Kleid), *B. bezweckend.* धर्म m. so v. a. *Begattung.* — 2) n. *a*) *Paarung, Begattung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Vereinigung, Verbindung.*

मैथुनगत Adj. *im Beischlaf begriffen.*

मैथुनगमन n. *das Vollziehen des Beischlafes.*

मैथुनस्पृह m. *Geilheit.*

मैथुनधर्मिन् Adj. *der Begattung fröhnend, sich begattend.*

°मैथुनिक Adj. *den Beischlaf vollziehend.*

मैथुनिका f. *Verschwägerung.*

मैथुनिन् 1) Adj. *den Beischlaf vollziehend.* — 2) *m. *Ardea sibirica.*

मैथुनीभाव m. *Begattung.*

मैथुनोपगमन n. = मैथुनगमन.

मैथुन्य Adj. *zur Begattung in Beziehung stehend, sie bezweckend.*

मैधातिथ 1) Adj. *zu* Medhâtithi *in Beziehung stehend.* — 2) n. Name eines Sâman.

*मैधाव m. *der Sohn eines klugen Mannes.*

*मैधावक n. *Klugheit, Weisheit.*

मैध्यातिथ n. Name eines Sâman.

मैनवी (von मीन) f. *eine best. Gangart* S. S. S. 252.

मैनाक m. N. pr. 1) eines Berges; nach der Sage ein Sohn Himavant's von der Menâ (Menakâ), der, als Indra alle Berge der Flügel beraubte, allein die seinigen behielt. — 2) eines Daitja Hariv. 3,47,8.

मैनाकप्रभव m. Bein. des Flusses Çoṇa VP.^{2} 2, 141.

*मैनाकस्वसृ f. Bein. der Pârvatî.

मैनाग m. v. l. für मैनाक 1).

मैनाल und मैनिक m. *Fischer.*

मैनेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मैन्द m. N. pr. eines Affen. *°मर्दन und *°कृन् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मैमत, *मैमतायन und मैमतायनि (Kâraka 1,1) m. Patron. von मिमत.

मैरव Adj. (f. ई) *zum Berge* Meru *gehörig.*

मैराल m. N. pr. eines mythischen Wesens Ind. St. 13,115. 135. 157.

मैरावण m. N. pr. eines Asura. °चरित्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मैरेय m. n. *ein aus Zucker und andern Stoffen bereitetes berauschendes Getränk.* Nach Kâkr. zu Suçr. 1,190 *eine Verbindung von* सुरा *und* आसव.

मैरेयक 1) m. n. dass. — 2) m. *eine best. Mischlingskaste.*

मैर्मिण्य n. Kâraka 1,26 fehlerhaft für मैणिमण्य.

मैलन्द m. *Biene.*

मैश्रधान्य n. *ein aus mancherlei Körnerfrüchten gemischtes Gericht.*

मैक्षिक Adj. *den krankhaften Harnfluss betreffend.*

मोक 1) n. *ein abgezogenes Fell.* — 2) f. मोकी *Nacht.*

मोकलिन् m. N. pr. eines Mannes.

मोक्तर् Nom. ag. *der da löst, abträgt* (eine Schuld).

मोक्तव्य Adj. 1) *zu befreien, frei zu lassen* Kâd. 2,131,8 (160,21). — 2) *fahren zu lassen, herauszugeben, auszuliefern.* — 3) *zu verlassen, aufzugeben, worauf man zu verzichten hat* Kampaka 27. — 4) *zu schleudern,* — *auf* (Loc. oder Acc. mit प्रति).

मोक्य Adj. in अमोक्य.

मोक्, मोक्षते s. u. Desid. von 1. मुच्, मोक्षपति s. u. मोक्षय्.

मोक्ष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Freiwerden, Befreiung,* — *von* (Abl., ausnahmsweise Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Befreiung von allen*

Banden der Welt, Erlösung. Angeblich auch *Tod.* — 3) Bez. *bestimmter zur Erlösung führender Gesänge.* — 4) in der Astron. *Befreiung des verdunkelten (verschlungenen) Gestirns, Ende einer Finsterniss.* — 5) *das Sichablösen, Abfallen, Herabfallen.* — 6) *Erguss.* — 7) *das Freilassen, Laufenlassen* (eines Verbrechers) Gaut. — 8) *Lösung, Losbindung.* — 9) *Lösung* (einer Frage). — 10) *das Fliessenlassen.* — 11) *das Schleudern, Abschiessen, Werfen.* — 12) *das Streuen, Ausstreuen.* — 13) *das Ausstossen* (eines Fluchs). — 14) *das Fahrenlassen, Aufgeben* Kathâs. 5,132. 7,27. Chr. 171,16. — 15) **Schrebera Swietenioides* Râǵan. 11,211.

मोक्षक 1) Adj. *der da löst, abbindet, frei macht.* — 2) am Ende eines adj. Comp. = मोक्ष 2). — 3) m. *ein best. Baum, der Pottasche liefert,* und *Schrebera Swietenioides* Bhâvapr. 1,197. 236.

मोक्षकारणतावाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मोक्षण 1) Adj. *befreiend, erlösend.* — 2) n. *a) das Befreien, Erretten.* — *b) das Freilassen, Laufenlassen* (eines Verbrechers). — *c) das Lösen, Losbinden.* — *d) das Fliessenlassen.* — *e) das Fahrenlassen, Aufgeben, im Stich Lassen.*

मोक्षणीय Adj. *fahren zu lassen, aufzugeben, zu vernachlässigen.*

मोक्षतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*मोक्षदेव m. Bein. des Hiouen-thsang.

मोक्षद्वार n. *das Thor zur Erlösung* als Beiw. der Sonne.

मोक्षधर्म m. 1) *Bestimmungen in Betreff der Erlösung.* — 2) Titel des Abschnittes im 12ten Buch des MBh. von Adhjâja 174 bis zum Schlusse. Auch °पर्वन् n. *Commentare* dazu: °टीका f., °दीपिका f. und °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

मोक्षधर्मव्याख्यान (Opp. Cat. 1,2676) n. und °धर्मार्थदीपिका f. Titel von Werken.

मोक्षनिर्णय m. desgl.

मोक्षपति m. *ein best. Tact* S. S. S. 237.

मोक्षपुरी f. Bein. der *Stadt* Kâńkî.

मोक्षप्रवेशव्यवस्थान m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 83,10.

मोक्षभाव m. *Befreiung, Erlösung* 68,27.

*मोक्षमहापरिषद् f. Bez. *der grossen Kirchenversammlungen bei den Buddhisten.*

मोक्षमार्ग m. Titel eines Ǵaina-Werkes.

मोक्षय्, °यति (metrisch auch Med.) 1) *Jmd befreien, erlösen,* — von oder *aus* (Abl.) Gaut. 9,74. — 2) *befreien, erlösen* in philosophischem Sinne. — 3) *auflösen, aufbinden.* — 4) *ablösen* —, *herausziehen aus* (Abl.). — 5) *Etwas von Jmd befreien,* so v. a. *Jmd* (Abl.) *Etwas entziehen* Hariv. 2, 68,17. — 6) *fliessen lassen.* शोणितम् *Blut lassen.* — 7) *schleudern, werfen.* — Desid. in मुमोक्षयिषु. — Mit आ in आमोक्षण. — Mit परि *Jmd befreien.* — Mit प्र in प्रमोक्षण. — Mit संप्र Med. *frei machen für sich, sich sichern.* — Mit प्रति in प्रतिमोक्षण. — Mit वि *Jmd befreien von* oder *aus* (Abl.). — Mit सम् dass.

मोक्षयितर् Nom. ag. *Befreier,* — von (Abl.).

मोक्षयितव्य Adj. *der erlöst werden soll* Çaṁk. zu Bâdar. 1,1,7.

मोक्षलक्ष्मीविलास m. 1) N. pr. eines Tempels. — 2) Titel eines Werkes.

मोक्षलक्ष्मीसाम्राज्यतन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मोक्षलक्ष्मीसाम्राज्यसिद्धि f. desgl.

मोक्षवत् Adj. *mit der Erlösung verbunden.*

मोक्षवाद् m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मोक्षविंशक n. Bez. *der zwanzig Sprüche* Hariv. 14348. fgg.

मोक्षशास्त्र n. *die Lehre von der Erlösung.*

मोक्षसाधन n. *Mittel zur Erlösung.*

मोक्षसाधनोपदेश m. Titel eines Werkes.

मोक्षहेतुतावाद् m. desgl. Opp. Cat. 1.

मोक्षाय्, °यते *zur Erlösung werden.*

मोक्षिन् Adj. 1) *nach der Erlösung strebend.* — 2) *erlöst.*

मोक्षोपाय m. *Mittel zur Erlösung.*

मोक्ष्य Adj. *zu befreien, zu retten.*

*मोग m. *Wasserpocken.*

मोघ (मोर्घ Maitr. S. 1,6,12) 1) Adj. (f. आ) *a) eitel, zwecklos, fruchtlos, vergeblich, Nichts zu bedeuten habend.* मोघम् und मोघ° Adv. *eitel u. s. w., ohne Grund.* — *b) der sein Ziel verfehlt* 78,9. — 2) *m. *Einfriedigung, Hecke, Zaun.* — 3) *f. मोघा *a) Bignonia suaveolens.* — *b) Embelia Ribes.*

मोघकर्मन् Adj. *zwecklosen Handlungen obliegend.*

मोघज्ञान Adj. *dessen Wissen fruchtlos ist.*

मोघता f. *das Eitelsein, Vergeblichsein.*

*मोघपुष्पा Adj. f. *unfruchtbar* (Weib).

मोघाश Adj. *eitlen Hoffnungen sich hingebend.*

मोघी Adv. 1) mit कर् *machen, das Etwas vergeblich ist, vereiteln.* — 2) mit भू *zwecklos —, vergeblich werden.*

*मोघोल्लि m. *Einfriedigung, Hecke, Zaun.*

मोच 1) m. *Moringa pterygosperma;* wohl auch *Musa sapientum.* — 2) f. आ *a) Musa sapientum* Naish. 7,31. — *b) *die Baumwollenstaude* Mat. med. 122. Râǵan. 8,8. — *c) *die Indigopflanze* Râǵan. 4,82. — 3) *f. ई *Hingtscha repens.* — 4) n. *Banane* (die Frucht).

मोचक 1) Adj. *a) befreiend, erlösend von* (im Comp. vorangehend). — *b) *der alle Leidenschaften aufgegeben hat.* — 2) *m. *a) Moringa pterygosperma.* — *b) Musa sapientum.* — *c) Schrebera Swietenioides* Râǵan. 11,211. — 3) *f. °चिका *a) eine best. Pflanze.* — *b) ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,12. — 4) *n. *eine Art Fussbekleidung* Deçîn. 1, 33. 2,5.

मोचन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) befreiend von.* — *b) schleudernd.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = कण्टकारी. — 3) n. *a) das Befreien, Freilassen, Loslassen,* — *aus* (Abl.), *das Befreien von* (im Comp. vorangehend). — *b) das Lösen, Abspannen.* — *c) das Entlassen, Fliessenlassen.*

मोचनक 1) Adj. (f. °निका) *befreiend* in बन्ध°. — 2) f. °निका N. pr. eines Frauenzimmers.

*मोचनपटक *Filter.*

*मोचनिर्यास m. = मोचरस Râǵan. 8,12.

मोचनीय Adj. *freizulassen, loszulassen.*

मोचयितव्य Adj. *zu befreien, vermittelst Jmd* (Instr.) *von Jmd* (Instr.) *befreit werden könnend.*

मोचरस m., *मोचसार m., *मोचस्राव m. und *मोचस्रुत् m. *das Harz der Gossampinus Rumphii* Mat. med. 122. Râǵan. 8,12.

*मोचाट m. 1) *das Mark der Banane.* — 2) *der Kern der Banane.* — 3) *Nigella indica.* — 4) *Sandel.*

*मोचाढ्य m. = मोचरस Bhâvapr. 4,20.

मोचि f. in किल्ल°.

*मोचिक m. *Gerber, Schuhmacher.*

मोचितव्य Adj. v. l. für मोचयितव्य.

°मोचिन् *befreiend* in बन्ध°.

मोच्य Adj. 1) *frei zu lassen.* — 2) *herauszugeben, zurückzugeben.* — 3) *von dem Etwas* (ein Glied, Acc.) *abzulösen,* — *abzuhauen ist* Gaut. 12,1.

मोञ्जकेशिन् m. N. pr. fehlerhaft für मुञ्ज°.

मोटक 1) m. n. *Kügelchen, Pille.* — 2) m. N. pr. eines Autors. — 3) f. ई **eine best.* Râgiṇî. — 4) u. *ein geknicktes, zusammengelegtes Blatt.*

मोटन 1) Adj. *zerknickend, Jmd den Garaus machend* in *गज°. — 2) *m. *Wind.* — 3) n. *a) das Knicken, Brechen.* — *b) das Erdrosseln, Garausmachen.*

मोटनक n. 1) *das Erdrosseln, Garausmachen.* — 2) *ein best. Metrum.*

*मोटा f. 1) *Sida cordifolia* Râǵan. 4,96. — 2) *Sesbania aegyptiaca* Râǵan. 4,133.

मोटि und मोटी f. in *कर्ण°.

मोठ m. N. pr. eines Geschlechts.

मोठक m. N. pr. eines Mannes.

मोठशतक n. Titel eines Werkes.

*मोण m. 1) *getrocknetes Obst.* — 2) *eine Art Fliege.* — 3) *Schlangenkorb.*

मोद् 1) m. *a) Lust, Fröhlichkeit.* Häufig Pl. — *b) Wohlgeruch.* — *c)* Bez. *der Formel* मदा मोद इव मोदा मोद इव Âpast. Çr. 13,14,15. 14,3,5. Vgl. TS. 3,2,1,5 und Ind. St. 10,37. — *d)* N. pr. eines Muni. — 2) *f. मोदा *a) eine best. Pflanze,* = अज-मोदा Râǵan. 6,110. — *b) ein Andropogon* Râǵan. 10,171.

मोदक 1) Adj. am Ende eines Comp. *erfreuend* MBh. 7,36,38. — 2) m. n. *kleines rundes Confect* (Mân. Gṛhj. 2,6); auch *Arzneistoffe in Form süsser Pasten* oder *Pillen* Mat. med. 11. Râǵan. 14, 106. 18. Bhâvapr. 2,25. — 3) m. *eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines* Kshatrija *und einer* Çudrâ. — 4) f. ई N. pr. einer mythischen Keule. — 5) n. *ein best. Metrum.*

मोदककार m. *Zuckerbäcker.*

*मोदकमय Adj. *zumeist aus Confect bestehend.*

मोदकर m. N. pr. eines Muni.

*मोदकवल्लभ m. Bein. Gaṇeça's Gal.

*°मोदकिका f. द्वि°का दा *immer zu zwei Confecten geben.*

मोदति m. Bez. *der Wurzel* मुद् MBh. 8,42,31.

मोदन 1) Adj. *erfreuend.* — 2) *f. ई *Moschus* Râǵan. 12,49. — 3) n. *a) das Erfreuen.* — *b) * Wachs.*

मोदनीय Adj. *worüber man sich freuen muss, erfreulich.*

मोदमान Partic. von 1. मुद् m. vielleicht N. pr. vgl. मौदमानिक.

*मोदमोदिनी f. *Eugenia Jambolana.* Richtig मेघ-मोदिनी.

*मोदयन्तिका und मोदयन्ती f. *Ptychotis Ajowan.*

मोदाकि m. n. v. l. für मौदाकिन् 1) *b)* und 2) VP.^{2} 2,198.

मोदाकिन् m. wohl N. pr. eines Berges. v. l. मौदाकिन्.

*मोदाड्य m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,10.

मोदागिरि m. N. pr. eines Reiches.

*मोदाड्या f. *eine best. Pflanze,* = अज-मोदा Râǵan. 6,111.

मोदापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मोदायनि m. Patron. von मोद्. Richtig wohl मौ°.

मोदिन् 1) Adj. *a) sich freuend, froh, heiter.* — *b)* am Ende eines Comp. *erfreuend.* — 2) *f. °नी *a) Jasminum Sambac, — auriculatum* u. s. w. Râǵan. 10,83. 85. 97. — *b)* = अज-मोदा Râǵan. 6,112. — *c) Moschus.* Vgl. मोदन 2). — *d) ein berauschendes Getränk* Râǵan. 14,137.

मोदिनीश n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,22. Vgl. मेदिनीश 2).

मोदोष m. N. pr. eines Lehrers.

मोमुर्ध Adj. *irre, toll.*

*मोरक n. *eine Art Stahl.*

मोरट 1) m. *a) eine best. Pflanze mit süssem Milchsaft* Râǵan. 3,80. — *b) die Milch einer Kuh, die vor Kurzem gekalbt hat.* Auch *saure Buttermilch* (vgl. मोरण) Bhâvapr. 2,43. Angeblich auch n. — 2) f. आ *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7. — 3) *n. *a) die Wurzel des Zuckerrohrs* Râǵan. 14,88. — *b) die Blüthe* und *die Wurzel von Alangium hexapetalum.*

*मोरटक n. *die Wurzel des Zuckerrohrs* Râǵan. 14,88.

*मोरण m. *saure Buttermilch* Kâkr. zu Suçr. 1, 179. Vgl. मोरट 1) *b*).

मोराक m. N. pr. eines Ministers, der einen *Tempel* °भवन n. erbaute.

मोरिका f. 1) *Seitenthür, Hinterthür* Gal. — 2) N. pr. einer Dichterin.

*मोरी N. pr. eines Geschlechts.

मोर्वणीकर m. Bein. Naraharidîkshita's.

मोष m. 1) *Räuber, Dieb.* आत्म° *an seiner eigenen Person.* — *b) Raub, Beraubung, Plünderung, Diebstahl.* — *c) geraubtes —, gestohlenes Gut.* — 2) *f. आ *Raub, Diebstahl.*

*मोषक m. *Räuber, Dieb.*

मोषकृत् Adj. *Diebstahl verheissend, — ankündigend.*

मोषण 1) Adj. am Ende eines Comp. *raubend, entziehend.* — 2) n. *a) das Entreissen.* — *b) das Berauben, Bestehlen.* — *c) das Unterschlagen.*

*मोषयितु m. 1) *ein Brahmane.* — 2) *der indische Kuckuck.*

*मोष्टर् Nom. ag. *Räuber, Dieb.*

मोष्य Adj. *stehlbar* Vasishṭha 19,22.

मौह् m. (adj. Comp. f. आ Naish. 8,15) 1) *Verlust der Besinnung, Mangel an klarem Bewusstsein, Verwirrung, das Irrewerden, Irresein, Verblendung, Irrthum.* मौहं ब्रू *sprechen, was Jmd irre macht.* मोह-स्तत्र न कार्यस्ते *lass dich dadurch nicht irre machen.* मोहात् *aus Mangel an klarem Bewusstsein, aus Unverstand.* In Comp. mit einem im Gen., Loc. oder Instr. gedachten Worte. — 2) in der Philosophie *eine anhaltende Verfinsterung des Geistes, die Einen verhindert die Wahrheit zu erkennen.* — 3) *krankhafte, bis an Bewusstlosigkeit grenzende und in diese übergehende Trübung des Geistes, Betäubung, Ohnmacht.* — 4) *eine die Verwirrung des Feindes bezweckende Zauberceremonie.* — 5) *Staunen, Wunder.* — 6) personificirt als ein Sohn Brahman's.

*मोहकारिन् m. *Caryota urens* Râǵan. 9,95.

मोहचूडोत्तर n. und °शास्त्र n. Titel eines Werkes Hemâdri 1,135,22 (°चूड्डोत्तर gedr.). 134,5.

मोहन 1) Adj. (f. ई) *irre führend, verwirrend, bethörend, betäubend.* — 2) m. *a) * Stechapfel.* — *b)* Name *eines der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ *a) die Blüthe einer best. Jasminart.* — *b) Trigonella corniculata.* — 4) f. ई *a) * Portulaca quadrifida* Râǵan. 7,135. — *b) ein best. Blendwerk, — Trugbild.* — *c) ein best. Zauberspruch.* — *d)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Unholdin, einer Tochter des Garbhahantar. — 5) n. *a) das Sichirren, Bethörtsein, Verwirrung.* — *b) Betäubung,* so v. a. *das Betäubtsein.* — *c) Betäubung,* euphemistisch für *Beischlaf.* — *d) das Irremachen, Irreführen, Verwirren.* — *e) Blendwerk, Täuschung.* — *f) Mittel zu verwirren.* — *g) eine die Verwirrung eines Feindes bezweckende Zauberceremonie* und *der dazu verwandte Spruch.* So heissen *die Lieder* AV. 3,1. 2. — *h)* N. pr. einer Stadt.

मोहनक 1) *m. *der Monat* Kaitra. Conj. für मोहनिक. — 2) f. °निका *eine best. Pflanze.*

मोहनदास m. N. pr. eines Mannes.

मोहनप्रकृति m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

मोहनभोग m. *ein best. süsses Gericht.*

मोहनवल्लिका u. *°वल्ली f. *eine best. Pflanze.*

मोहनास्त्र n. Name *eines der fünf Geschosse des Liebesgottes.*

मोहनिद्रा f. *das Schlafen im Irrthum, eine unbesonnene Zuversicht.*

मोहनीय Adj. 1) *auf Irrthum —, auf einer Verwirrung des Geistes beruhend, daraus hervorgegangen.* — 2) *Alles was in den Bereich der Verwirrung gehört, Alles was Verwirrung hervorbringt, verwirrend.*

मोहपरिमुक्ता f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,13.

मोहम m. *eine best. Personification* Gaut. Sâmav. Br. 1,2,5.

मोहमन्त्र m. *ein Zauberspruch, mit dem man Jmd bethört, verwirrt.* Auch in Comp. mit dem, der verwirrt wird.

मोहमय Adj. (f. ई) *in Verblendung des Geistes —, in Irrthum bestehend.*

मोहमुद्गर m. Titel zweier Werke.

मोहयितर् Nom. ag. *Verwirrer.*

मोहराजपराजय m. Titel eines Schauspiels.

मोहरात्रि f. Bez. *der Nacht beim Weltuntergange.*

मोहवत् Adj. *im Irrthum befangen.*

मोहशास्त्र n. *Irrlehre.*

मोहशूलोत्तर n. Titel eines Werkes.

मोहात्मक Adj. *Irrthum bewirkend* Ind. St. 9,162.

मोहान्ध n. *tiefste Verwirrung des Geistes* Çat. Br. 14,7,3,14.

मोहान्धमूर्य m. *ein best. Heilmittel* Rasendrak. 89.

मोहिन् 1) Adj. *verwirrend.* — 2) f. ०नी *a) *die Blüthe einer Jasminart.* — *b*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Tochter Rukmâṅgada's VP.² 1,lii.

मौक्क Adj. *in Verwirrung gerathend.*

मोहोपमा f. *eine rhetorische Figur, in der man Jmd das Verglichene mit dem, womit es verglichen wird, verwechseln lässt.*

मौक m. Patron. von मूक.

*मौकलि m. *Rabe.*

मौकुन्द Adj. *zu* Mukunda (Vishṇu) *in Beziehung stehend.*

मौकुलि m. *Krähe.*

मौक्तिक 1) Adj. *nach der Erlösung strebend* (von मुक्ति). — 2) m. (einmal im MBh.) und n. (adj. Comp. f. आ) *Perle* Râǵan. 13,152.

मौक्तिकगुम्फिका f. *Perlenaufreiherin.*

*मौक्तिकतण्डुल m. *weisser* Jâvanâla Râǵan. 16,26.

मौक्तिकदामन् n. 1) *Perlenschnur.* — 2) *ein best. Metrum.*

*मौक्तिकप्रसवा f. *Perlenmuschel* Râǵan. 13,128.

मौक्तिकमाला f. 1) *ein Halsschmuck aus Perlen.* — 2) *ein best. Metrum.*

मौक्तिकारत्न n. *Perle.* Nom. abstr. ०ता f.

*मौक्तिकप्रुक्ति f. *Perlenmuschel* Râǵan. 13,128.

मौक्तिकावलि u. ०ली (119,20) f. *Perlenschnur.*

मौक्य n. *Stummheit.*

मौक्ष n. Name eines Sâman.

मौक्षिक Adj. *zum Ende einer Finsterniss in Beziehung stehend.*

मौख Adj. 1) *zum Munde in Beziehung stehend;* Subst. *ein solcher Makel.* — 2) *auf Unterricht beruhend.*

मौखर Adj. als Bez. eines Geschlechts Harshak. 108,7.

मौखरि m. Patron.

मौखर्य 1) n. *Geschwätzigkeit.* — 2) *f. आ f. zu मौखरि.

*मौखिक Adj. von मुख.

*मौख्य n. *Vorrang.* Hit. 66,6 fehlerhaft.

मौग्ध्य (fehlerhaft) und मौग्ध्य n. (Çiç. 12,39. Kampaka 249) *Einfalt, Unschuld, Unerfahrenheit, reizende Naivetät.*

मौघ्य n. *Vergeblichkeit.*

मौच n. *Banane* (die Frucht).

मौञ्जवत 1) Adj. *vom Berge* Mûǵavant *kommend.* — 2) m. angeblich Patron. Aksha's.

मौञ्ज 1) Adj. (f. ई) *a) aus* Muńǵa-*Gras gemacht.* — *b*) *dem* Muńǵa-*Gras ähnlich* oder *darauf lebend.* — 2) *m. N. pr. eines Dorfes der* Bâhîka. — 3) f. ई *ein Gürtel aus* Muńǵa-*Gras* Gaut. 1,15. Vikramâṅkak. 18,81. Metrisch auch मौञ्जि.

मौञ्जक Pl. Muńǵa-*Halme.*

मौञ्जकायन m. Patron.

*मौञ्जवत Adj. *vom Berge* Muńǵavant *kommend.*

मौञ्जिवासिन Adj. (f. आ) *aus* Muńǵa-*Gras geflochten* Âpast. Çr. 10,29,7.

मौञ्जायन 1) m. *a*) Patron. N. pr. eines Mannes. — *b*) *Pl. N. pr. eines kriegerischen Stammes. — 2) *f. ई *eine Fürstin der* Mauńǵâjana.

*मौञ्जायनीय m. *ein Fürst der* Mauńǵâjana.

मौञ्जि f. s. u. मौञ्ज 3).

मौञ्जिन् Adj. *mit einem Gürtel von* Muńǵa-*Gras umgürtet.* Vgl. नाग०.

*मौञ्जीपत्रा f. *Eleusine indica* Râǵan. 8,97.

मौञ्जीय Adj. (f. आ) 1) *aus* Muńǵa-*Gras gemacht.* — 2) *Adj. von मौञ्ज 2).

मौञ्ज्य m. *eine best. Personification* Gaut.

मौट्य m. Patron. fehlerhaft für मौढ्य.

मौढ्य 1) m. Patron. — 2) n. *Einfalt, Dummheit.*

*मौण्डिनिकाय m. N. pr. P. 6,2,94, Sch.

मौण्ड्य n. *das Kahlgeschorensein des Kopfes.*

मौत्र n. *Beize* in अमौत्रधौत. Vgl. मूत्रकृत.

मौत्रकृच्छ्रिक Adj. (f. ई) *wie bei der Strangurie* Karaka 3,5.

मौद् m. *ein Anhänger des* Muda; *Pl. *eine best. Schule.*

1. मौदक n. *die von den* Mauda *angenommene Textesrecension.*

2. मौदक Adj. (f. ई) *Confect betreffend, darüber handelnd.*

*मौदकिक 1) Adj. *zumeist aus Confect bestehend.* — 2) m. *Confecthändler.*

*मौदनिक Adj. (f. आ und ई) von मोदन.

*मौदनेयक Adj. von मोदन.

*मौदमानिक Adj. (f. आ und ई) von मोदमान.

मौदकायन m. Patron. Auch Pl.

मौदाकि m. n. N. pr. v. l. für मौदाकिन् 1) *b*) und 2) VP.² 2,198.

मौदाकिन् N. pr. 1) m. *a*) wohl eines Berges MBh. 6,11,26. v. l. मौदाकिन्. — *b*) eines Sohnes des Bhavja VP. 2,4,60. — 2) n. N. pr. des von 1) *b*) beherrschten Varsha ebend.

मौद्ग 1) Adj. *fabaceus.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

मौद्गल 1) *Adj. von मौद्गल्य. — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

मौद्गलादि m. N. pr. eines Lehrers VP.² 3,62.

*मौद्गलि m. *Krähe.*

*मौद्गलिकेर m. Metron.

मौद्गल्य 1) Adj. *von* Mudgala *stammend.* — 2) m. *a*) Patron. von Mudgala und N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. Hariv. 1,32,57. — *b*) *eine best. Mischlingskaste.*

मौद्गल्यायन m. Patron. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

*मौद्गल्योय Adj. von मौद्गल्य.

*मौद्गिक Adj. *für Bohnen eingetauscht.*

*मौद्गीन Adj. *mit Phaseolus Mungo besäet.*

मौन 1) m. *a*) Patron. von मुनि. — *b*) Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) f. ई *der 15te Tag in der dunkelen Hälfte des* Phâlguna, an dem man *unter Beobachtung des Schweigens* eine Abwaschung vornimmt. — 3) n. *a*) *der Stand des* Muni. — *b*) *das Schweigen.*

मौनगोपाल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मौनधारिन् Adj. *Schweigen beobachtend.*

मौनभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

मौनमन्त्रावबोध m. Titel eines Werkes.

मौनवृत्ति Adj. = 2. मौनव्रत 174,4.

1. मौनव्रत n. *das Gelübde des Schweigens.*

2. मौनव्रत Adj. (f. आ) *das Gelübde des Schweigens beobachtend, der sich vorgenommen hat nicht zu sprechen* Dh. V. 35,15.

मौनव्रतधर (MBh. 1,49,29), ०व्रतधारिन् (R. 3,1,35) und मौनव्रतिन् Adj. dass.

*मौनिक Adj. Muni-*artig.*

*मौनिचिति Adj. von मुनिचित.

मौनित्व n. *das Schweigen.*

मौनिन् 1) Adj. *Stillschweigen beobachtend, nicht sprechend.* — 2) *m. = मुनि.

*मौनिस्थलिक Adj. von मुनिस्थल.

मौनेय 1) Adj. (f. या) *von der* Muni *stammend*, Bez. einer Klasse von Gandharva und Apsaras. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.* — 3) n. मौनेय *der Zustand eines* Muni.

मौन्द् m. N. pr. eines Lehrers.

मौन्य m. Patron. fehlerhaft für मौन.

*मौरङ्गिक m. *Trommelschläger.*

मौरव Adj. *vom* Daitja Muru *herrührend.*

मौरुण्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes, = मुरुण्ड VP.² 4,209.

मौर्ख्य n. *Dummheit.*

मौर्य m.(*Patron. von मुर und *Metron. von मुरा) Hem. Par. 8,347. Pl. N. pr. einer mit Kandragupta beginnenden Dynastie.

मौर्यदत्त m. N. pr. eines Mannes.

मौर्यपुत्र m. N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Gaina.

1. मौर्व 1) Adj. (f. ई) *aus der Sanseviera Roxburghiana gemacht, von ihr kommend, zu ihr gehörend.* — 2) f. ई *a) ein aus* Mûrvâ *gemachter Gürtel* Gaut. 1,15. — *b) Bogensehne.* — *c)* in der Geometrie *Sehne, Sinus.*

2. मौर्व Adj. (f. ई) *aus dem* Muru *genannten Eisen verfertigt.*

मौर्विका f. in der Geometrie *Sehne, Sinus.*

मौर्वीक am Ende eines adj. Comp. von मौर्वी *Bogensehne.*

मौर्वीमेखलिन् Adj. *mit einem Gürtel aus* Mûrvâ *umgürtet* MBh. 7,17,23.

मौल 1) Adj. (f. या) *a) von Wurzeln herkommend* (Gift) Harshaḱ. 6,23. — *b) von Alters her bestehend, altherkömmlich.* — *c) von Alters her in einem Lande lebend, eingeboren* 210,13. — *d) von Alters her —, von Vater und Grossvater her ein Amt bekleidend, — im Dienste eines Fürsten stehend* (als Krieger). — *e)* in Verbindung mit पार्थिवाः so v. a. मूलप्रकृतयः; unter den 12 मौला राज्ञाः oder प्रकृतयः sind die शाखाप्रकृतयः mit eingeschlossen. — 2) m. *ein von Vater und Grossvater her das Amt bekleidender Minister.*

*मौलभारिक Adj. *eine Last Wurzeln tragend, — fahrend.*

मौलि 1) m. *a) Kopf.* मौलौ नि-धा *auf den Kopf legen,* so v. a. *mit Ehrerbietung entgegennehmen.* — *b) Gipfel, Spitze* überh. — *c) *Jonesia Asoka.* — *d)* Patron. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) m. f. *a) Diadem.* — *b) *ein Büschel von Haaren auf dem Scheitel des Kopfes, der bei der Tonsur des Kindes stehen bleibt.* — *c) *geflochtenes und auf dem Kopfe zusammengelegtes Haar.*

मौलिक 1) Adj. *a) *Wurzeln tragend* u. s. w. — *b) ursprünglich.* — *c) niedrig stehend, von niederer Herkunft.* — 2) m. *a) Wurzelgräber* oder *Wurzelhändler.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — Kathâs. 116,65 fehlerhaft für मौल्किक.

*मौलिक्य n. Nom. abstr. von मूलिक.

मौलिन् 1) Adj. *a) zu oberst habend* in चक्र° (Nachtr. 4). — *b) an der Spitze —, obenan stehend, Alles übertreffend* Spr. 7680. — *c) mit einem Diadem geschmückt* Hemâdri 1,335,20. 336,1. — Mârk. P. 112,9 fehlerhaft für मौनिन्.

मौलिपृष्ठ n. *Scheitel.*

मौलिबन्ध m. *Diadem* Ind. St. 14,386.

मौलिमण्डन n. *Kopfschmuck.*

मौलिमण्डनमालिका f. *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.*

मौलिमन्दनमालिका Kathâs. 73,21 fehlerhaft für °मण्डन°.

मौलिमाला und °मालिका (132,16) f. *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.*

°मौलिमालिन् Adj. *— als Kranz auf dem Scheitel tragend.*

मौलिमुकुट m. *Diadem* Dhûrtas. 4.

मौलीन्दु m. *ein Mond auf dem Kopfe* Hemâdri 1,371,15. 18. 22.

मौलेय m. Pl. N. pr. eines Volkes; vgl. विन्ध्य°. — Mârk. P. 61,35. 46 fehlerhaft für मौनेय.

मौल्य 1) Adj. *an der Wurzel befindlich.* — 2) n. = मूल्य *Preis, Kaufpreis* Paṅḱad.

मौल्याध्याय m. Titel eines Werkes.

मौल्याभरण n. *Kopfschmuck.*

मौषिक Adj. *murinus* zu Spr. 2041.

*मौषिकार m. Metron.

*मौषिकि m. Metron. von मूषिका.

मौषिकीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*मौष्टा f. *Faustkampf.*

मौष्टिक m. *Schelm, Betrüger* Text zu Lot. de la b. l. 168.

मौसल 1) Adj. *a) keulenförmig, keulenartig.* — *b) mit Keulen ausgeführt* (ein Kampf). Subst. *ein solcher Kampf.* — *c) auf den Kampf mit Keulen bezüglich, denselben beschreibend.* पर्वन् n. Titel des 16ten Parvan im MBh. — *d)* Bez. eines Madhuparka, *der aus* Surâ *und* Âgja *besteht.* — *e) *zu* Mausalja *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*मौसल्य m. Patron. von मुसल.

मौसुल m. *ein Moslim.*

मौहूर्त m. *ein Sternkundiger, Astrolog.*

मौहूर्तिक 1) Adj. *a) einen Augenblick während, momentan.* — *b) zu einer bestimmten Stunde in Beziehung stehend.* — *c) mit der Astrologie vertraut* Spr. 7737. — 2) m. *a) Astrolog* Spr. 7703. — *b)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern, Kinder der* Muhûrtâ.

म्र in चर्मम्र *Gerber.*

म्रा, मनति (म्राम्यासे). Simplex nicht zu belegen. — Mit आ *erwähnen, anführen, erwähnen als, annehmen —, ansehen als* oder *für* (Acc.) Mahâvîraḱ. 60,12. 61,4. Pass. आम्रायते, आम्रात Partic. auch so v. a. *überliefert, gelehrt.* — Mit प्रत्या (°म्रायुस्) *wieder hersagen.* — Mit समा 1) *erwähnen, aufführen, aufzählen; annehmen als* oder *für* (Acc.). Partic. समाम्रात. — 2) Med. *hersagen.*

म्यद्, म्यत्ति (Perfect-Stamm मिम्यद् und मिमिद्) 1) *festsitzen, haften in* oder *an* (Loc.). Pass. *stehen* (von einem Bau). — 2) *sich befinden, vorhanden sein.* — Mit अप *fernhalten.* — Mit आ *gehalten werden, sich befinden.* — Mit नि *halten;* Med. *an sich haben.* — Mit परा *sich zur Seite befinden* RV. 1,167,4. — Mit सम् Act. Med. *zusammenhalten, sich zusammenthun.*

म्रद्, मृत्ति, म्रदति 1) *striegeln, reiben; bestreichen.* म्रदित *bestrichen.* — 2) *संघाते. — Caus. म्रदयति und *मृदयति 1) *bestreichen.* — 2) *श्लेष्मणि und *संघाते. — Mit अभि Simpl. (°म्रमृदित) und Caus. (°मृदयति) *einreiben, salben.* — Mit नि *sich reiben.* — Mit सम् *einreiben;* nur संम्रदित.

म्रद्त 1) Adj. *zerreibend* in तुविम्रद्त. — 2) m. *a) *Salbe* Râǵan. 15,3. — *b) das Verstecken der eigenen Gebrechen* Lalit. 59,19. Text zu Lot. de la b. l. 280.

म्रदत्कृत्वन् Adj. *zerreibend, zerstörend.*

म्रदन n. 1) *das Einreiben, Salben.* — 2) *Einreibemittel, Salbe, Oel* Râǵan. 15,3.

म्रद्, म्रदते *reiben.* Simplex nicht zu belegen. — Caus. म्रदयति *glätten* TS. 6,1,4,4. — Mit प्र *aufreiben* in प्रम्रद्. — Mit वि 1) Act. (°म्रद्) *mürbe machen, erweichen.* — 2) Med. *sich erweichen für* (Dat.) Maitr. S. 1,6,3 (90,6).

म्रद् in ऊर्णम्रद् (Nachtr. 4).

म्रदस् in ऊर्णम्रदस् und ऊर्णा° (Nachtr. 2).

म्रदिमन् m. 1) *Weichheit* (eig. Naisu. 8,24); *Milde, Sanftmuth.*

*म्रदिष्ठ Adj. Superl. zu मृदु. Vgl. मृदिष्ठ.

म्रदीयस् Adj. (Compar. zu मृदु) *weicher, sanfter.*

*म्रातन n. *Cyperus rotundus.*

म्रित्, म्रित्यँति *zerfallen, sich auflösen.* — Mit निस् in निर्म्रेतुक. — Mit वि *zerfallen, zerbröckeln.*

म्रुच्, म्रोँचति (गत्यर्थ). — Mit नि *untergehen* (von der Sonne). — Mit अभिनि *untergehen über* (Acc.) Maitr. S. 1,8,7 (125,18.21). अभिनिम्रुक्त *derjenige, welchen die untergehende Sonne schlafend findet,* Âpast. 2,12,13. 22. Häufig fehlerhaft अभिनिर्मुक्त geschrieben.

*म्रुच्, म्रुचति = म्रुच्.

*म्रेट्, म्रेटति v. l. für म्रेड्.

म्रेड्, *म्रेडति (उन्मादे). — Mit आ Caus. आम्रेडयति (आम्रेलयति Çâṅkh. Çr. 8,7,2) *wiederholen.* आम्रेडित *wiederholt.* — Mit उपनि (°म्रेडते) *erfreuen, beglücken.*

म्रेल् s. u. म्रेड् mit आ.

म्रोकँ m. Bez. *eines verderblichen* Agni.

*म्लक्त (!) Adj. *gestohlen.*

*म्लन्, म्लनयति (क्रन्दने).

म्लपय् s. u. Caus. von म्ला.

म्ला, म्लोँयति, म्लायते u. म्लाति (episch). 1) *welken.* — 2) *ein welkes, leidendes, verstelltes Ansehen erhalten* (durch Krankheit, Sorgen, Leidenschaften). Insbes. vom Gesicht. — 3) *erschlaffen, schwach werden* überh. — 4) *den Kopf hängen lassen, sich dem Schmerz hingeben* Spr. 7833. — 5) *dahinschwinden* Bâlar. 63,2. — 6) Partic. *a)* म्लातँ *durch Gerben weich geworden.* — *b)* म्लान *α) verwelkt, welk.* — *β) welk, ein leidendes, verstelltes Ansehen habend.* — *γ) erschlafft, ermattet, matt* Daçak. (1925) 2,70,11. Vom penis Kâraka 6,30. — *δ) zusammengeschrumpft* Kâraka 6,19. — *ε) niedergeschlagen, betrübt, kleinmüthig* Daçak. 28,11. — *ζ) geschwunden, dahin seiend* Spr. 7686. Naish. 5,133. — *η) schwarz, dunkelfarbig.* — *ϑ) *schmutzig.* — Caus. 1) म्लापँयति *welk machen, die Spannkraft benehmen* Kâraka 1,26. — 2) म्लपयति *zerdrücken.* — Mit अभि in अनभिम्लातवर्ण und *अनभिम्लान. — Mit आ, आम्लान *welk* oder *ein wenig welk.* — Mit परि 1) *dahin schwinden.* — 2) परिम्लान *a) verwelkt* 304,22. — *b) erschlafft.* — *c) dünner geworden* Kâraka 6,18. — *d) geschwunden, dahin seiend* Vâmana 49,13. — Mit विपरि, °म्लान *vollkommen verwelkt.* — Mit प्र 1) *verwelken, welk werden.* — 2) *dahinschwinden.* — 3) प्रम्लान *a) verwelkt.* — *b) ein leidendes Aussehen habend.* — *c) ausgemergelt.* — *d) schmutzig, verunreinigt.* — Mit वि 1) *erschlaffen.* — 2) विम्लान *verwelkt* und zugleich *um sein Ansehen gekommen.* — Caus. (विम्लापयति) *welk machen.*

म्लान 1) Adj. s. u. म्ला. — 2) n. *Welkheit, Abwesenheit alles Glanzes.* — Mârk. P. 35,24 fehlerhaft für प्लान.

म्लानता f. *Welkheit, Schlaffheit.*

*म्लानाङ्गी Adj. f. *die monatliche Reinigung habend* Râgân. 18,20.

म्लानि f. 1) *das Verwelken.* — 2) *Erschlaffung.* — 3) *das Verschwinden* Kâd. 233,24. — 4) *Kleinmuth* Kathâs. 46,79. — 5) *Verunreinigung* Z. d. d. m. G. 36,367. — 6) *Schwärze* in अति° (Nachtr. 1). — 7) *Gemeinheit, niedrige Gesinnung* Naish. 5,127.

*म्लानीय Partic. fut. pass. von म्ला.

°म्लापिन् Adj. *verwelken machend* Naish. 3,133.

म्लायिन् Adj. 1) *welk werdend.* — 2) *hinschwindend.*

*म्लास्नु Adj. *welk werdend.*

म्लिक् 1) म्लेच्कति *wälschen, eine unverständliche* oder *fremde Sprache sprechen.* — 2) *म्लिष्ट *a) unverständlich.* — *b)* = म्लान. — *Caus. म्लेच्कपति = Simpl. म्लेच्कित = म्लिष्ट.

म्लिच्क Paṅkar. 4,3,105 wohl fehlerhaft für म्लेच्क.

म्लित् = म्रित्. Nur अमंम्लेत्य (Absol. vom Caus. mit मम्) *ohne zu zerkauen* Âpast. Çr. 3,19,7 (vgl. Comm. zu TS. 2,770).

म्लुच्, म्लोँचति *niedergehen, zur Rast gehen.* — Intens. etwa *zur Ruhe bringen* in der Stelle सीसे मलिम्लुचामके शिरोर्तिमुपबर्कणे (lies शिरोर्तिमु°) Mân. Gṛhj. 2,1. Statt मलि° wird AV. 12,2,20 मँलं सादयित्वा gelesen. Vgl. देवमलिम्लुच् und मलिम्लुँच. — Mit अनु *sich aus der Ruhe* oder *Verborgenheit erheben, aufgehen.* — Mit अप, अँपम्लुक्त *zurückgezogen, verborgen.* — Mit उप *sich zurückziehen —, sich verbergen hinter* (Acc.). — Mit नि 1) *untergehen.* Khând. Up. ist निमुम्लोच st. न निम्लोच zu lesen. — 2) *untergehen über* (Acc.). — Mit अभिनि *untergehen über* (Acc.). — Mit प्र *niedergehen.*

*म्लुच्, म्लुचति = म्लुच्.

म्लुप् Nebenform zu म्लुच्. — Mit उप, उँपम्लुप्त *verborgen, zurückgezogen.* — Mit अभिनि in सूर्योभिनिम्लुप्त *derjenige, den die Sonne beim Untergehen schlafend findet,* Gobh. 3,3,35.

म्लेक् s. म्लिक्.

म्लेच्कँ 1) m. *a) Wälscher, Barbar.* — *b) *ein Mann, der Hang zum Bösen hat.* — *c) das Wälschen, Unkenntniss der Landessprache; Barbarismus* Comm. zu Njâyam. 1,3,29. — 2) f. म्लेच्की f. zu 1) *a)* Hem. Par. 2,668. fg. — 3) *n. *a) Kupfer.* — *b) Zinnober* Râgân. 13,57.

*म्लेच्कन्द m. *Allium ascalonicum.*

म्लेच्कता f. Nom. abstr. zu म्लेच्क 1) *a)* 106,11.

*म्लेच्कद्विष्ट m. *Bdellium* Gal.

म्लेच्कन n. *das Wälschen, Sprechen einer fremden Sprache.*

*म्लेच्कभोजन 1) m. *Weizen.* — 2) n. *eine best. aus Gerstenkörnern bereitete Speise.*

*म्लेच्कमुख n. (Râgân. 13,18) und *म्लेच्काभ्य n. *Kupfer.*

*म्लेच्काश m. *Weizen.*

*म्लेच्कास्य n. *Kupfer.*

*म्लेच्कित 1) Adj. s. u. म्लिक्. — 2) n. *eine fremde Sprache.*

म्लेच्कितक n. *eine verabredete, Andern unverständliche Sprache.*

म्लेच्कितवै Dat. Infin. *zu wälschen* Mahâbh. (K.) 1,2,8.

*म्लेट्, म्लेटति und *म्लेड्, म्लेडति (उन्मादे).

*म्लेव्, म्लेवते (सेवने).

---

1. यँ Pron. rel. (f. यौँ) 1) *wer, welcher.* यँद्ध वो बँलम् mitten in einem Satze so v. a. *pro robore vestro.* Die correlativen Demonstrativa sind: सँः (der Einfachheit wegen setze ich hier und in der Folge stets nur den Nomin. Sg. m.), स्यँः (ṚV. 1, 52,1. 61,15. 63,8. 178,1. 8,10,3), एषँः, अयम्, असौ, स एषः, एषँ स्यँः (ṚV. 1,87,5. 9,108,4. 5), अयं सः, सो ऽयम् (250,8), तादृशः, एतावान् (191,3), ईदृक्, तथा (in Correlation mit यद्ध *was*). Das erwartete Demonstrativ fehlt bisweilen (Gaut. 12,1. 19,9. 20, 15), andererseits aber auch das Relativ. Zwei und mehrere Relativa in einem und demselben Satze (यस्मिन्नकनि यदकः). Ein oder mehrere Subjecte werden durch das Relat. zu einem Satze verbunden und dadurch hervorgehoben (यस्त्वं कथं वेत्थ so v. a. *woher weisst du Etwas?* यच्च काममुखं लोके यच्च दिव्यं मकत्सुखम्—एते). Nicht selten wird ein auf diese Weise erweitertes Subject andern Subjecten angereiht, ohne dass ein besonderer Nachdruck darauf läge, aus rein metrischen Rücksichten (अन्धो ञडः पीठसर्पी सप्तत्या स्थविरश्च यः statt des einfachen स्थविरश्च). Auffallender ist, dass sogar ein Object in einen solchen relativen Satz aufgelöst und andern Objecten angereiht wird (ये च मानुषाः = मानुषांश्च). Das auf solche Weise ein Subject hervorhebende Relat. erscheint ohne Rücksicht auf Genus und Numerus des Subjects häufig im Nomin. Sg. n. (यज्ञ उ कु वा एष प्रत्यक्षं यद्ब्रह्मा). Ein solches यँद्ध lässt sich durch *was — betrifft* wiedergeben. In dem Satze तँतो देवाँ एँतं वँज्रं ददृशुर्यँद्धँः steht यँद्ध vor einem Acc. und bedeutet so v. a. *nämlich.* यद्ध nach einer directen, mit इति schliessenden Rede lässt sich durch *beim*

Gedanken „—“ übersetzen (304,1. 12. 323,19). Das Relat. verbindet sich gern mit andern Pronomm.: यँस्त्वँम्, योऽयँम्, यः सः, यँ एषः, योऽसौ, सँ यँः, असौ यः. — 2) verdoppeltes य bedeutet *wer —, welcher —, was immer.* Ihm entspricht ein verdoppeltes oder auch ein einfaches (32,12. 103, 25) स. Die Partikel हि kann zwischen die beiden Relativa treten. — 3) mit dem Demonstr. स *beliebig, gleichviel wer, — welcher.* Häufig ist die Verbindung यदा तदा. — 4) mit dem Interr. क und einer nachfolgenden Partikel: *a)* यँः कश्च und यँः—कश्च *wer —, welcher immer, der erste beste, gleichviel wer, — welcher.* Auch यद्यत्किं च. — *b)* यः कश्चित् (Gaut. 26,22) und यः—कश्चित् dass. — *c)* यः कश्चिदपि dass. — *d)* यः कश्चन und यः—कश्चन dass. — *e)* यः को वा dass. — *f)* यः कोऽपि dass. Noch nicht bei M. — 4) mit त्वद् *oder irgend ein anderer.* — 5) योऽहम् (यस्त्वम् u. s. w.) *der ich*, so v. a. *da ich, dass ich* (nach einer vorangehenden Frage). Das persönliche Pronomen kann auch fehlen, da es sich aus dem Verbum fin. ergiebt. यस्य मे so v. a. *da mir.* — 6) so v. a. *wenn Jemand* (gewöhnlich mit einem Optativ). यस्य *si cui*, याम् *si quam.* — 7) m. im Sâṁkhja Bez. *der Seele.* — यँद्, यस्मात् und यँन s. auch bes.

2.*य 1) m. = गन्तर् (यातर्), वायु, यमन, यज्ञस्, योग, यम, *barley, light* (*lustre*) und *abandoning.* — 2) f. या = लक्ष्मी (H. 226), यात्रा, अग्नि, धूमित, त्याग, वारण, योग, समाज्ञा, यान und *pudendum muliebre.*

यकँन् Pron. rel. (f. यकाँ) = यँ *wer, welcher* Hem. Par. 2,231.

यकँन् und यँकृत् (nur dieses am Anfange eines Comp.) n. *Leber.*

यकार m. *der Laut* य TS. Prât.

यकारादिपद n. *ein mit* य *anlautendes Wort* euphemistisch für *eine Form von* यभ्.

यँकृत् s. u. यकँन्.

यकृद्रिलोह n. *ein best. Heilmittel* Mat. med. 52.

*यकृदात्मिका f. *eine Art Schabe.*

यकृड्दर, यकृदाल्य und यकृदाल्युदर n. *Leberanschwellung.*

यकृल्लोम und यकृल्लोमन् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

यक्ष्, यक्षति und *यक्षपते. Zu belegen nur यक्षमस् als Erklärung von यक्ष in der Bed. *ehren* nach dem Comm. — Mit प्र (nur प्रँ यक्षत्त und प्रयँक्षन् Partic.) 1) *vorwärts eilen, — streben.* — 2) einer Sache *nachstreben, erstreben, erreichen;* mit Acc.

1. यक्ष 1) n. *ein lebendes oder übernatürliches Wesen; eine unkörperliche, geisterhafte Erscheinung, Ding, Spukgestalt.* Sg. coll. *die Wesen* u. s. w. Die Commentatoren erklären das Wort durch यज्ञ, पूजा, पूजित, पूज्य und ähnlich. — 2) m. *a)* Bez. *besonderer Genien im Gefolge* Kubera's (ganz ausnahmsweise auch Vishṇu's). Gelten für Söhne Pulastja's, Pulaha's, der Khasâ, der Krodhâ, Kaçjapa's; sollen aus Brahman's Füssen entstanden sein und Besessenheit bewirken. — *b)* Bein. Kubera's Varâh. Jogaj. 6,1. — *c)* N. pr. α) eines Muni. — β) eines Sohnes des Çvaphalka VP.² 4,95. — γ) *von Indra's Palast. — 3) f. यक्षा N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25. 9,78. 10,37. — 4) f. यक्षी *a) ein weiblicher* Jaksha. यक्षीणां प्रथमा यक्षी (angeblich = कुबेरमातर्) wird Durgâ genannt Hariv. 2,3,15. — *b)* *Kubera's *Gattin.*

2. यक्ष in कोतर्यक्ष und कोतायक्ष.

यक्षक m. = यक्ष 2) *a).*

यक्षकर्दम m. *ein Gemisch von Kampfer, Agallochum, Moschus, Sandel und* Kakkola Hemâdri 2,*a*,44,11.

यक्षकूप m. N. pr. einer Oertlichkeit.

यक्षग्रह m. *eine best. Tobsucht.*

यक्षण n. = ज्ञक्षण *das Essen, Verzehren.*

*यक्षतरु m. *Ficus indica* Râgân. 11,119.

यक्षता f. u. यक्षत्व n. *der Zustand eines* Jaksha.

यक्षदत्ता f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25.

यक्षदर N. pr. einer Oertlichkeit.

यक्षदासी f. N. pr. einer Frau.

यक्षदँश् Adj. *einer ungewöhnlichen oder geisterhaften Erscheinung gleichend.* Nach Sâj. = उत्सवस्य द्रष्टा.

यक्षदेवगृह n. *ein* Jaksha-*Tempel.*

यक्षधूप m. *ein best. Räucherwerk* Hemâdri 2,*a*,30, 18. Nach den Lexicographen *das Harz der Shorea robusta.* Auch *°धूपक Gal.

यक्षन् Mârk. P. 51,121 wohl fehlerhaft für यक्ष्मन्.

*यक्षनायक m. N. pr. des Dieners des 4ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

यक्षपति m. 1) *ein Fürst der* Jaksha. — 2) Bein. Kubera's.

*यक्षपाल m. N. pr. eines Fürsten.

यक्षप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यक्षभवन n. *ein* Jaksha-*Tempel.*

यक्षभृत् Adj. *die Wesen tragend, — erhaltend* (?).

यक्षमल्ल m. N. pr. eines der 5 Lokeçvara bei den Buddhisten.

*यक्षरस m. *ein best. berauschendes Getränk.*

यक्षराज् m. 1) Bein. *a)* Kubera's. — *b)* Manibhadra's. — 2) *eine Palaestra.*

यक्षराज m. Bein. Kubera's.

*यक्षराज्पुरी f. Kubera's *Stadt* Alakâ.

*यक्षरात्रि f. *ein best. Festtag.*

यक्षवर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

यक्षवित्त Adj. *dessen Besitz dem der* Jaksha *gleicht*, so v. a. *eine Habe bloss hütend, nicht benutzend.*

*यक्षसेन m. N. pr. eines Fürsten.

यक्षस्थल m. (!) N. pr. einer Oertlichkeit.

यक्षाङ्गी f. N. pr. eines Flusses.

यक्षाधिप und °पति m. Bein. Kubera's.

*यक्षामलक n. *die Frucht einer Dattelart.*

यक्षायतन n. *ein* Jaksha-*Tempel.*

*यक्षावास m. *Ficus indica* Râgân. 11,119.

यक्षिणीत्व n. *der Zustand einer* Jakshiṇî.

यक्षितृ 1) Adj. *lebendig, wesenhaft.* Nach Sâj. = पूजनीय. — 2) f. यक्षिणी *a) ein weiblicher* Jaksha. — *b)* *Kubera's *Gattin.*

यक्षीत्व n. *der Zustand einer* Jakshî.

यँतु m. Sg. und Pl. N. pr. eines Volksstammes.

यक्षेन्द्र m. 1) *ein Fürst der* Jaksha. — 2) Bein. Kubera's.

*यक्षेश्र m. N. pr. der Diener des 11ten und 18ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

यक्षेश्वर m. 1) *ein Fürst der* Jaksha. — 2) Bein. Kubera's.

*यक्षोडुम्बरक n. *die Frucht der Ficus religiosa.* यक्षोडु° gedr.

यँक्ष्म m. *Krankheit* überh. oder Bez. *einer ganzen Klasse von Krankheiten*, etwa *der mit Abmagerung verbundenen;* später *Auszehrung.*

यक्ष्मगृहीत Adj. *von der Auszehrung heimgesucht.*

यक्ष्मग्रह m. *Auszehrung.*

*यक्ष्मघ्नी f. *Weintraube.*

यक्ष्मन् m. *Auszehrung.*

यक्ष्मनाशन 1) Adj. (f. ई) *Krankheit vertreibend.* — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von RV. 10,161.

यक्ष्मिन् Adj. *die Auszehrung habend.*

यक्ष्मोषाँ f. etwa *Sitz der Krankheit.*

(यक्ष्य) यँक्षिम्र Adj. etwa *rührig.* Nach Sâj. = यष्टव्य.

यङ् Bez. *der Silbe* य *als Charakters des Intensivum.* यङुक् *der Ausfall dieses* य. यङुगन्तशिरोमणि m. Titel einer Abhandlung.

यच्छन्दस् Adj. *welches* (rel.) *Metrum habend.*

यच्छील Adj. *welchen* (rel.) *Charakter habend* MBh. 5,74,8.

यच्छ्रुद्ध Adj. *welches* (rel.) *Glaubens* Bhag. 17,3.

यछ्, यच्छति s. यम्.

1. यज्, यजति, °ते 1) einen Gott *verehren, huldigen,* auch *mit Gebet und Darbringung,* daher *weihen, opfern.* In der alten Sprache in der Regel Act., wenn Agni oder ein anderer Mittler handelt, und Med., wenn der Mensch *für sich verehrt* und *darbringt;* später Act. vom Opferpriester, Med. vom Veranstalter des Opfers. Ausnahmen sind jedoch häufig. *a)* mit Acc. des Gottes, Dat. der Person oder des Zweckes, für welchen, und Instr. der Sache (auch partitivem Gen.) oder des Werkzeuges, womit die Handlung vollzogen wird. **इष्ट** *derjenige, welchem geopfert worden ist.* Auch impers. mit Instr. der Person, die das Opfer darbringt, und Instr. des dargebrachten Opfers Jâǵñ. 1,358. — *b)* mit Acc. des Opfers, Liedes u. s. w., worin sich die Cultushandlung vollzieht. *Opfern* und zugleich *darbringen, hingeben, schenken* MBh. 13,31,10. **इष्ट** *geopfert, dargebracht.* — *c)* mit Dat., Loc. oder Acc. mit **प्रति** der Person und Acc. der Sache. — *d)* Med. *verehren —, opfern um Etwas* (Acc.). — 2) Act. im Ritual *durch die* Jâǵjâ-*Strophen zum Opfer einladen.* — Caus. **याजयति** (metrisch auch Med.) 1) *Jmd* (Acc.) *zum Opfer verhelfen, für Jmd als Opferpriester thätig sein;* mit Instr. der Feier. — 2) *Jmd* (Acc.) ein Opfer (Instr.) *darbringen heissen vermittelst Jmds* (Instr.). — 3) *Jmd* ein Opfer *darbringen heissen,* mit doppeltem Acc. — Desid. **यियक्षति, °ते** *zu opfern verlangen.* — *Intens. **यायज्यते, यायजीति.** — Mit **अति** Med. *mit dem Opfer* eine Gottheit (Acc.) *übergehen.* — Mit **अनु** 1) *den* Anujâǵa *darbringen* Âpast. Çr. 8,3,10. — 2) *nachher verehren durch* (Instr.). — Paṇkar. 3,7,17 ist तदनु व° zu trennen. — Mit **अप** *mit einem Opfer vertreiben, wegopfern;* Med. *durch ein Opfer abkaufen* Mantrabr. 1,2,5. — Mit **अभि** 1) *mit Opfer ehren,* den Göttern (Acc.) *opfern* Maitr. S. 1,4,5. — 2) ein Opfer (Acc.) *darbringen* Maitr. S. 1,4,8 (56,8). — Mit **अव** *durch Opfer* oder *Gebete abwenden, vertreiben, durch Gaben abfinden.* — Mit **निरव** *abfinden gegenüber von* (Abl.). — Mit **आ** 1) *huldigend darbringen, weihen.* — 2) *verehren,* mit Acc. — 3) *eropfern,* überh. *verschaffen* (den Menschen von den Göttern), *zuwenden;* Med. auch *sich verschaffen.* **इष्ट** *eropfert, durch Verehrung gewonnen.* — Mit **समा** *verschaffen.* — Mit **उप** *dazu opfern.* — Mit **अत्युप** *weiter dazu opfern.* Mit **परि** 1) *eropfern, erlangen, verschaffen.* — 2) im Ritual *vor und nach Jmd opfern, — verehren, eine Opferhandlung durch andere gleichsam unterstützen.* — Vgl. **परिष्ट** (auch Âpast. Çr. 9,12,11). — Mit **प्र** 1) *verehren, huldigen, Jmd* (Acc.) *Opfer darbringen.* — 2) *ein best. Opfer* (**प्रयाज**) *darbringen.* — Mit **प्रति** 1) *dagegen opfern.* — 2) *in der Richtung auf Etwas zu* (Acc.) *opfern* Âpast. Çr. 8,3,12. — Mit **अनुप्र** Med. *verehren.* — Mit **सम्** 1) *zusammen* (den Göttern) *opfern, — huldigen; opfern* überh. — 2) *zusammen darbringen.* — 3) *huldigen, ehren* (Ehrenwerthe). — 4) *weihen* Bhaṭṭ. — Caus. 1) *zusammen opfern lassen, die* Patnîsaṁjâǵa *machen.* — 2) *für Jmd* (Acc.) *als Opferpriester thätig sein.*

2.°यज् Adj. *opfernd* u. s. w. in **दिविषज्** und **देवयज्**.

यज्ञ 1) m. ein zur Erklärung von **यजुस्** gebildetes Wort. Vgl. **अग्नीषोमयज्ञ.** — 2) f. **यज्ञा** *eine best. Genie.*

यज्ञत 1) Adj. (f. **आ**) *verehrungswürdig, dem man huldigen muss, heilig, göttlich; Ehrfurcht —, Staunen einflössend, hehr.* — 2) m. *a)* *Priester. — *b)* *der Mond. — *c)* *Bein. Çiva's. — *d)* N. pr. eines Ṛshi.

यज्ञति m. technischer Ausdruck für *diejenigen Opferhandlungen, welche im Ritual mit dem Zeitwort* **यजति** (nicht **जुहोति**) *bezeichnet werden,* Ǵaim. 2,3,14.

यज्ञत्र 1) Adj. (f. **आ**) *a) dem göttliche Verehrung und Opfer gebühren.* — *b)* *Feueropfer darbringend, das heilige Feuer unterhaltend.* — 2) *m. = याग. — 3) *n. = अग्निहोत्र.

यज्ञिय *Verehrung* (der Götter), *das Huldigen, Opfern;* nur im Dat. und construirt wie ein Infin.

यज्ञध्यै Dat. Infin. zu 1. यज् ṚV.

यज्ञन n. 1) *das Opfern.* **तव यज्ञनाय** *um dir zu opfern.* — 2) *Opferplatz.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

यज्ञनीय Adj. (mit **अहन्** und Subst. mit Ergänzung von **अहन्**) *Weihetag, Opfertag* Gobh. 4,3,12. 6,4. 8,23.

यज्ञप्रेष Adj. *wobei die Aufforderung* (**प्रेष**) *mit dem Worte* **यज्ञ** *geschieht.*

यज्ञमान 1) Adj. *opfernd* u. s. w. — 2) m. *a) der Opferer,* d. h. *derjenige, welcher ein Opfer für sich veranstaltet und bestreitet.* **यज्ञमानलोक** m. Ait. Br. 3,46,7. — *b) ein Mann, der auf seine Kosten Opfer zu veranstalten im Stande ist, ein reicher Mann.* — 3) f. **यज्ञमानी** *die Frau des* Jagamâna 1) *a).*

यज्ञमानक m. = **यज्ञमान** 2) *a).*

यज्ञमानचमस n. *der Becher des Veranstalters eines Opfers.*

यज्ञमानत्व n. Nom. abstr. zu **यज्ञमान** 2) *a).*

यज्ञमानदेवत्य Adj. *den Veranstalter des Opfers zur Gottheit habend* TBr. 2,2,6,4.

यज्ञमानप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

यज्ञमानब्राह्मण n. *das* Brâhmaṇa *des Darbringenden.*

यज्ञमानभाग m. *der Antheil des Veranstaltens eines Opfers.*

यज्ञमानमन्त्रानुक्रमणी f. und **यज्ञमानहोत्रानुक्रमणी** f. Titel zweier Werke Burnell, T.

यज्ञस् n. *Verehrung.* = **याग** Sâj.

***यज्ञाक** Adj. *spendend.*

यज्ञि 1) Adj. *verehrend, opfernd* in **देव°**. — 2) m. *a) das Opfern, Opferhandlung* Pat. zu P. 1,3,72. Njâjam. 2,3,16. 18. — *b) die Wurzel* **यज्**.

यज्ञिन् m. *Verehrer, Opferer.*

यज्ञिमत् Adj. *mit dem Zeitwort* **यजति** *bezeichnet werdend* Comm. zu Ǵaim. 2,3,14.

यज्ञिष्ठ Adj. *am besten —, am meisten verehrend* oder *opfernd.*

यज्ञिष्णु Adj. *den Göttern huldigend, — opfernd.*

यज्ञीयस् Adj. *besser —, mehr verehrend* oder *opfernd, ausgezeichnet verehrend.*

***यज्ञु** m. N. pr. eines der 10 Rosse des Mondgottes.

यज्ञुर्गति Adj. Beiw. Kṛshṇa's Paṇkar. 4,8,27.

यज्ञुर्मय Adj. *aus* Jagus *bestehend.*

यज्ञुर्युक्त Adj. *unter Aufsagung eines Spruchs geschirrt* Ait. Âr. 4,4,1.

यज्ञुर्लक्ष्मी f. scheinbar *ein best. Spruch.* Ist in zwei selbständige Worte zu zerlegen.

यज्ञुर्विद् Adj. *der Opfersprüche —, der Weihesprüche kundig.*

यज्ञुर्विधान n. *Bestimmungen über den Gebrauch der* Jagus Agni-P. 259,1. fgg.

यज्ञुर्वेद m. *der* Veda *der* Jagus. Titel dazu gehöriger Werke. **°त्रिकाण्डभाष्य** n., **°पद** n., **°प्रथमकाण्डभाष्य** n., **°ब्राह्मण** n., **°ब्राह्मणकाण्डत्रयभाष्य** n., **°भाष्य** n., **°लक्षण** n., **°शाखा** f., **°श्राद्ध** n., **°संहिता** f., **°संहिताब्राह्मण** n., **°संहिताभाष्य** n., **°स्मार्त** n. und **°वेदारण्यक** n. Opp. Cat. 1.

यज्ञुर्वेदिन् Adj. *mit dem* Jagurveda *vertraut.*

यज्ञुर्वेदिविषात्मर्गतत्व n. und **°वेदिश्राद्धतत्व** n. Titel zweier Werke.

यज्ञुःशाखिन् Adj. *mit einer Schule des* Jagurveda *vertraut.*

यजुःश्राद्ध n. *eine von mit dem* Jagurveda *vertrauten Brahmanen dargebrachte Todtenspende*

Verz. d. Oxf. H. 289,*b*, No. 693.

यजुष in ऋग्यजुष.

यजुष्क Adj. P. 8,3,39, Sch. Zu belegen nur अयजुष्क.

*यजुष्कल्प Adj. P. 8,3,39, Sch.

*यजुष्काम्य, °म्यति Jaǵus *mögen* ebend.

यजुष्कृत Adj. *mit einem Opferspruch geweiht.*

यजुष्कृति f. *Weihe mit einem Opferspruch.*

यजुष्क्रिया f. *eine mit Jaǵus verbundene Handlung.*

*यजुष्टम n. Superl. und *यजुष्टर n. Compar. von यजुस्.

यजुष्टस् Adv. *von Seiten des Jaǵus, in Beziehung auf das J., im Gebiete des J.* 21,2. Âpast. Çr. 9,16,4.

*यजुष्टा f. und यजुष्ट्व n. (Ind. St. 10,427) Nom. abstr. von यजुस्.

यजुष्पति n. Bein. Vishṇu's.

यजुष्पवित्र n. Bez. von TS. 1,2,1,1 Âpast.

*यजुष्पात्र n. gaṇa कस्कादि.

यजुष्प्रिय Adj. *Opfersprüche mögend* (Kṛshṇa) Paṅkar. 4,8,28.

यजुष्मत् Adj. *von einem Weihespruch begleitet.* °त्य इष्टकाः Bez. *bestimmter Backsteine.*

यजुष्य Adj. *zum Cult gehörig.*

यजुस् 1) n. *a) heilige Scheu, Verehrung.* — *b) Verehrung*, so v. a. *Opferhandlung.* — *c) Weihespruch, Opferspruch* als technische Bez. *der von den Hymnen* (ऋच्) *und Gesängen* (सामन्) *unterschiedenen liturgischen Worte; der Jaǵurveda* (Sg. und Pl.). — *d)* Bez. *eines best. Spruches* Nṛs. Tâp. Up. (in der Bibl. ind.) 1,3 (zweimal). — *e)* neben बह्वृच und सामवेदिन् ungenau für यजुर्वेदिन्. Pl. im P. W. u. श्राद्ध. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*यजुस्मात् Adv. von यजुस्.

यजुःस्वामिन् m. N. pr. eines Purohita.

यजूदर Adj. *die Jaǵus zum Bauche habend.*

यज्ञ m. 1) *Gottesverehrung* im weitesten Sinne. *a) Verehrung in Worten der Andacht, Preis, Huldigung.* — *b) Gottesdienst, Weihehandlung, Opfer.* In Comp. mit dem Darbringer, mit dem, welchem dargebracht wird, und mit dem, was bildlich als *Opfer* betrachtet wird. — 2) wohl concret *Verehrer, Opferer* RV. 3,30,15.32,12. — 3) **Feuer.* — 4) *= आत्मन्. — 5) personificirt und zwar *a)* mit dem Patron. Prâǵâpatja. — *b)* als *eine Form* Vishṇu's. — *c)* als Indra unter Manu Svâjambhuva. — *d)* als ein Sohn Ruki's von der Âkûti.

यज्ञक Hypokoristikon 1) *m. von यज्ञदत्त Mahâbh. 5,72,*a*. — 2) f. आ von यज्ञदत्ता. — यज्ञक MBh. 13,4818 fehlerhaft für याज्ञक.

1. यज्ञकर्मन् n. *Opferhandlung.*

2. यज्ञकर्मन् Adj. *mit einem Opfer beschäftigt.*

यज्ञकल्प Adj. *opferähnlich.*

यज्ञकाम Adj. *nach Gottesdienst begierig.*

यज्ञकार Adj. *mit einem Opfer beschäftigt.*

यज्ञकाल m. 1) *Opferzeit.* — 2) **der letzte Tag in einem Halbmonat.*

*यज्ञकीलक m. *Opferpfosten.*

यज्ञकुणपी f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 4,8,2.

*यज्ञकुण्डल n. = क्रोमकुण्ड.

यज्ञकृत् 1) Adj. *a) Gottesdienst verrichtend, mit einem Opfer beschäftigt, O. darbringend* 75,18. — *b) Opfer veranlassend* (Vishṇu). — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,9,8.

यज्ञकृत m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,44. Vgl. यज्ञकृत् 2).

यज्ञकृत्त्र n. *Opferspalte.* Pl. so v. a. *die Gefahren bei einem Opfer* Çat. Br. 12,2,3,12 (vgl. v. l.).

यज्ञकेतु 1) Adj. *durch das Opfer ein Zeichen gebend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञकोप m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञक्रतु m. 1) *eine gottesdienstliche Handlung, Ritus; das Ganze einer Feier, Haupthandlung.* — 2) personificirt als *eine Form* Vishṇu's. — 3) Pl. *die Jaǵña und* Kratu *genannten Opfer.*

यज्ञक्रिया f. *Opferhandlung.*

यज्ञगम्य Adj. *durch Opfer zugänglich* (Vishṇu-Kṛshṇa) Vishṇus. 98,56. Paṅkar. 4,8,27.

यज्ञगाथा f. *ritueller Gedenkvers.*

यज्ञगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

यज्ञगुह्य Adj. Beiw. Kṛshṇa's Paṅkar. 4,8,28.

यज्ञघ्न m. *ein Opfer störender Dämon.*

यज्ञज्ञ Adj. *des Gottesdienstes kundig.*

यज्ञतति f. *Opferdarbringung.*

यज्ञतनू f. 1) *eine Form —, Species des Gottesdienstes.* — 2) Bez. *a) bestimmter* Vjâhṛti Vaitân. Âpast. Çr. 13,1,4. 14,7,2. 17,6.

यज्ञतत्त्व n. *das Sichhinziehen eines Opfers* Âpast.

यज्ञतत्त्वसुधानिधि m. Titel eines Werkes.

यज्ञतत्त्वसूत्र n. Titel eines Sûtra.

यज्ञत्रातर् Nom. ag. Bein. Vishṇu's.

यज्ञदक्षिणा f. *ein den dienstthuenden Priestern verabfolgtes Opfergeschenk.*

यज्ञदत्त 1) m. ein häufig vorkommender Mannsname, der auch beispielsweise wie *Cajus* gebraucht wird. — 2) *f. आ ein Frauenname; vgl. यज्ञका.

*यज्ञदत्तक Hypokoristikon 1) m. von यज्ञदत्त. — 2) f. °त्तिका von यज्ञदत्ता Mahâbh. 7,115,*b*.

यज्ञदत्तवध m. Titel einer Erzählung im Râmâjaṇa.

यज्ञदत्तशर्मन् m. ein wie *Cajus* beispielsweise gebrauchter Mannsname.

*यज्ञदत्तीय Adj. von यज्ञदत्त Pat. zu P. 1,1,73, Vârtt. 5.

यज्ञदासी f. N. pr. einer Frau Daçak. (1925) 2, 74,7.

यज्ञदीक्षा f. *Weihe zu einem Opfer.*

यज्ञदृश् Adj. *einem Opfer zuschauend* MBh. 3, 133,4.

यज्ञदेव m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञद्रव्य n. *ein zum Opfer erforderlicher Gegenstand.*

*यज्ञद्रुह् m. *ein* Râkshasa.

*यज्ञधर् m. Bein. Vishṇu's.

यज्ञधीर् Adj. *der Götterverehrung kundig.*

यज्ञनारायण m. N. pr. eines Mannes. Auch °दीक्षित.

यज्ञनिधन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,57.

यज्ञनिष्कृत् Adj. *den Gottesdienst ordnend.*

यज्ञनी Adj. *den Gottesdienst leitend.*

यज्ञनेमि Adj. als Beiw. Kṛshṇa's.

यज्ञपति m. 1) *Herr des Gottesdienstes*, so heisst *a) derjenige, welcher eine Ceremonie anstellen lässt und bestreitet.* — *b) derjenige, welchem zu Ehren ein Opfer dargebracht wird;* Bein. Soma's (nach Mahîdh.) und Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Autors.

यज्ञपत्नी f. *die am Opfer theilnehmende Gattin des Veranstalters eines Opfers.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,272,6.

यज्ञपथ m. *Pfad der Verehrung* oder *des Opfers.*

यज्ञपदी Adj. f. etwa *im Opfer fussend.*

यज्ञपरिभाषा f. und °सूत्र n. Titel eines Sûtra des Âpastamba.

यज्ञपरुस् n. *Fuge des Opfers.*

यज्ञपशु m. 1) *Opferthier.* — 2) **Ross.*

यज्ञपात्र n. *Opfergeräth.*

यज्ञपात्रीय Adj. *zu einem Opfergeräth geeignet.*

यज्ञपार्श्व n. Titel eines Werkes. Nach Aufrecht m. N. pr. eines Autors.

यज्ञपुच्छ n. *Schwanz —, d. i. Endstück eines Opfers* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 10,4,13.

यज्ञपुंस् m. *die Seele des Opfers*, Bein. Vishṇu's.

यज्ञपुरश्चरण n. Titel eines Werkes.

यज्ञपुरुष und °पूरुष m. = यज्ञपुंस्.

यज्ञप्राप्य Adj. *durch Opfer zu erreichen* (Kṛshṇa) Paṅkar. 4,8,27.

यज्ञप्रिय Adj. *Opfer mögend* (Kṛshṇa) Paṅkar. 4,8,27.

यज्ञप्रीति Adj. *am Opfer sich vergnügend.*

यज्ञफलद Adj. *Opfer belohnend* (Vishṇu).

यज्ञबन्धु m. *Opfergenosse.*

यज्ञबाहु m. 1) *Feuer.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata.

1. यज्ञभाग m. *Antheil am Opfer.*

2. यज्ञभाग 1) Adj. *einen Antheil am Opfer habend.* — 2) m. *ein Gott.*

यज्ञभागभुज् m. *ein Gott.*

यज्ञभागेश्वर m. Bein. Indra's.

*यज्ञभाजन n. *Opfergeräth.*

यज्ञभाण्ड n. dass.

यज्ञभावन Adj. *Opfer fördernd* (Vishṇu).

यज्ञभुज् m. *ein Gott*, insbes. Bez. Vishṇu's.

यज्ञभूमि f. *Opferstätte.*

*यज्ञभूषण n. *weisses* Darbha-*Gras* Bhâvapr. 2,210.

यज्ञभृत् m. 1) *der Veranstalter eines Opfers.* — 2) Bein. Vishṇu's.

यज्ञभोक्तर् Nom. ag. Beiw. Kṛshṇa's.

यज्ञमण्डल n. *Opferstätte.*

यज्ञमनस् Adj. *auf das Opfer merkend.*

यज्ञमन्मन् Adj. *opferwillig.*

यज्ञमय Adj. *das Opfer in sich enthaltend* Hariv. 3,8,52.

यज्ञमहोत्सव m. *eine grosse Opferfeier.*

यज्ञमालि m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञमुख n. *Mund und Eingang eines Opfers.*

यज्ञमुष् m. *ein dem Opfer nachstellender Dämon.*

यज्ञमुष् Adj. *das Opfer störend* Çâṅkh. Br. 12,1.

यज्ञमूर्ति m. 1) Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,52. — 2) N. pr. eines Mannes.

यज्ञमेनि f. *das Opfer als Wurfgeschoss* Çat. Br. 11,2,3,24.

यज्ञयशस् n. *Opferherrlichkeit* Âpast. Çr. 11,1,4.

यज्ञयोग m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,55.

*यज्ञयोग्य m. *Ficus glomerata* Râǵan. 11,119.

यज्ञरस m. Bez. des Soma.

*यज्ञराज् m. *der Mond.* Wohl fehlerhaft.

यज्ञरुचि m. N. pr. eines Dânava.

1. यज्ञरूप n. *Opferform, Opferattribut* Çat. Br. 5, 3,5,20. 12,8,2,15. Kâtj. Çr. 15,5,11. °धृक् als Beiw. Kṛshṇa's Paṅkar. 4,8,26.

2. यज्ञरूप Adj. *opfergestaltig* Mund. Up. 1,2,7.

यज्ञरेतस् n. Bez. des Soma.

यज्ञर्त Adj. etwa *opfergerecht.*

यज्ञलिङ्ग Adj. als Beiw. Vishṇu's. Bhâg. P. 3, 13,13.

1. यज्ञवचस् AV. 11,3,19 fehlerhaft für यज्ञवतस् (Gen.), wie AV. Paipp. liest.

2. यज्ञवचस् N. pr. eines Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.*

यज्ञवनस् Adj. *Opfer liebend.*

यज्ञवत् 1) Adj. *verehrend.* — 2) f. यज्ञवती N. pr. einer Frau Daçak. 31,18.

यज्ञवराह m. Vishṇu *als Eber.*

यज्ञवर्धन Adj. *Opfer fördernd* AV.

यज्ञवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*यज्ञवल्क m. N. pr. eines Mannes.

*यज्ञवल्ली f. *Cocculus cordifolius.*

यज्ञवाट m. *Opferstätte.*

यज्ञवाम m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञवास्तु n. 1) *Opferstätte.* — 2) *eine best. Ceremonie* Gaut. 25,4. Gobh. 1,8,29.

यज्ञवाह् 1) Adj. *das Opfer geleitend, — zu den Göttern befördernd.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

यज्ञवाहन 1) Adj. *das Opfer geleitend*, so v. a. *— vollführend.* — 2) *dessen Vehikel das Opfer ist* als Beiw. Vishṇu's und Çiva's.

यज्ञवाहस् Adj. 1) *Verehrung darbringend.* — 2) *Verehrung empfangend.*

यज्ञवाहिन् Adj. in अ° (Nachtr. 4).

यज्ञविद् Adj. *opferkundig.*

यज्ञविद्या f. *Opferkunde.*

यज्ञविभ्रष्ट Adj. *der keinen Erfolg beim Opfer gehabt hat.*

यज्ञवीर्य Adj. *dessen Macht auf dem Opfer beruht* (Vishṇu).

*यज्ञवृक्ष m. *Ficus indica* Râǵan. 11,121.

यज्ञवृद्ध Adj. *durch Opfer ergötzt.*

यज्ञवृध् Adj. *opferfroh* oder *opferreich.*

यज्ञवेशस n. *Einbruch in den Gottesdienst, Opferstörung, Entweihung.*

यज्ञवैभवखण्ड Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यज्ञवोढवे (metrisch st. यज्ञं वो°) Dat. Infin. *um die Opfer zu geleiten, —zu den Göttern zu befördern.*

यज्ञव्रत Adj. *in der Observanz des Opfers stehend.*

यज्ञशत्रु m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञशमल n. *ein Fehler am Opfer.*

यज्ञशरण n. *Opferschuppen.*

यज्ञशाला f. *Opferhalle.*

यज्ञशास्त्र n. *die Lehre vom Opfer.*

यज्ञशिष्ट n. *Ueberbleibsel von einem Opfer* Spr. 5025.

यज्ञशील 1) Adj. *häufig Opfer darbringend.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

यज्ञशेष m. 1) *das Uebrige eines Opfers, das was an einem Opfer zu Ende zu führen ist* Lâṭj. 5,12, 4. — 2) = यज्ञशिष्ट.

यज्ञश्री 1) Adj. *das Opfer fördernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

यज्ञश्रेष्ठ 1) m. *das beste der Opfer* Kauç. 73. — 2) *f. श्रा f. *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,86.

यज्ञसंशित Adj. *vom Opfer getrieben.*

यज्ञसंसिद्धि f. *das Gelingen eines Opfers* Gobh. 1,6,17.

यज्ञसंस्था f. *Opfergrundform.*

यज्ञसच् (stark °साच्) Adj. in अयज्ञसच्.

यज्ञसदन n. *Opferhalle.*

यज्ञसद्म n. *Opferversammlung.*

यज्ञसंमित Adj. *dem Opfer entsprechend* Çat. Br. 1,2,5,5.

यज्ञसाध् Adj. *Gottesdienst vollführend.*

यज्ञसाधन Adj. 1) dass. — 2) *Opfer zuwegebringend, — veranlassend* (Vishṇu).

यज्ञसार m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *Ficus glomerata.*

यज्ञसारथि n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

यज्ञसिद्धि f. Titel eines Werkes Burnell, T.

यज्ञसूकर m. Vishṇu *als Eber.*

यज्ञसूत्र n. *die beim Opfer über die linke Schulter hängende heilige Schnur.*

यज्ञसेन m. 1) N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) eines Dânava. — 2) Bein. *a*) Vishṇu's. — *b*) Drupada's.

यज्ञसोम m. N. pr. verschiedener Brahmanen.

यज्ञस्थ Adj. *mit einem Opfer beschäftigt* Jâǵn. 1,59.

यज्ञस्थल n. 1) *Opferstätte.* — 2) N. pr. *a*) eines Agrahâra. — *b*) eines Dorfes. — *c*) einer Stadt.

यज्ञस्थाणु m. *ein Stumpf —*, so v. a. *ein Stein des Anstosses beim Opfer.*

*यज्ञस्थान n. *Opferstätte.*

यज्ञस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

यज्ञहन् Adj. *Gottesdienst —, Opfer störend, — verderbend.*

यज्ञहन m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञहर्तर् Nom. ag. *Verderber des Opfers* (Kṛshṇa) Paṅkar. 4,8,27.

यज्ञहुत् m. *Opferpriester* Vishṇus. 99,14.

यज्ञहृदय Adj. *der das Opfer über Alles gern hat.*

यज्ञहोतर् m. 1) *Opferer im Gottesdienst* RV. — 2) N. pr. eines Sohnes des Manu Uttama. Burnouf nimmt °होत्र an.

यज्ञांशभुज् m. *ein Gott.*

यज्ञागार n. *Opferschuppen.*

यज्ञाङ्ग 1) n. *Glied* —, d. h. *Theil* —, *Mittel* —, *Werkzeug des Opfers.* — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b*) **Ficus glomerata.* — *c*) **Acacia Catechu* Râǵan. 8,21. — *d*) **Clerodendrum siphonanthus.* — 3) *f. आ *Cocculus cordifolius.*

यज्ञातीत Adj. als Beiw. Kṛshṇa's Paṅkar. 4, 8,28.

यज्ञात्मन् m. Bein. Vishṇu's.

यज्ञात्ममिश्र m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञानूकाशिन् Adj. *Opfer beschauend.*

1.*यज्ञात्त m. *Beschluss eines Opfers.*

2. यज्ञात्त Adj. *mit dem Worte* यज्ञ *endigend* Pâr. Gṛhj. 1,10,2.

यज्ञात्तकृत् Adj. *Opfer verderbend*, Beiw. Vishṇu-Kṛshṇa's Paṅkar. 4,8,28.

यज्ञापेत m. N. pr. eines Râkshasa VP.^{2} 2,285.

यज्ञाय्, nur Partic. यज्ञायंत् *im Gottesdienst thätig.*

यज्ञायज्ञिय n. Name verschiedener Sâman. यज्ञायज्ञीय Ait. Br. 3,14,3. Çâṅkh. Çr. 17,11,5.

यज्ञायतन n. *Opferstätte.*

यज्ञायुध n. 1) *Opfergeräthe.* — 2) Pl. *eine best. Litanei.*

यज्ञायुधिन् Adj. *mit dem Opfergeräthe versehen.*

यज्ञायुस् n. *des Opfers Lebensdauer* TBr. 3,7,4,9.

यज्ञारङ्गेशपुरी (!) f. N. pr. einer *Stadt.*

यज्ञारण्य n. *Opferwildniss* Tândja-Br. 18,6,24. Pl. so v. a. *die Gefahren bei einem Opfer* Çat. Br. 12,2,3,12.

यज्ञाराध्य Adj. *durch Opfer zu gewinnen* (Vishṇu) VP.^{2} 1,61.

*यज्ञारि m. Bein. Çiva's.

*यज्ञार्ह 1) Adj. *Opfer verdienend, zum Opfer geeignet.* — 2) m. Du. Bez. der Açvin.

यज्ञावकीर्ण Adj. *dem Opfer untreu geworden, es unrichtig darbringend* Tândja-Br. 17,4,3.

यज्ञावचर Adj. *im Opfer Anwendung findend* Maitr. S. 1,6,7 (98,7). 12 (106,7. 11. 13).

यज्ञावयव Adj. *dessen Glieder aus Opfern bestehen* (Vishṇu).

यज्ञावृत्ति f. *Wiederholung eines Opfers* Kauç. 72.

*यज्ञाशन m. *ein Gott.*

यज्ञासह्व (stark °सोढ्व) Adj. *des Opfers mächtig.*

*यज्ञिक m. 1) *Butea frondosa.* — 2) Hypokoristikon von यज्ञदत्त.

यज्ञिन् Adj. *opferreich* (Vishṇu).

यज्ञिय्, Partic. यज्ञियंत्, als Erklärung von अध्वर्यंत्.

यज्ञिय 1) Adj. (f. आ) *a*) *verehrungswürdig, opferwürdig, am Opfer Theil habend, heilig, göttlich;* gewöhnliches Beiwort der Götter und was ihnen heilig ist. — *b*) *im Gottesdienst thätig,* — *kundig, dazu fähig* u. s. w.; *andächtig, fromm.* — *c*) *zur Verehrung* —, *zum Gottesdienst* —, *zum Opfer gehörig,* — *passend,* — *sich eignend* u. s. w.; *heilig.* Superl. °तम. — 2) m. *a*) *ein Gott.* — *b*) **das dritte Zeitalter.* — *c*) **Ficus glomerata* Râǵan. 11,129.

*यज्ञियशाला f. *Opferhalle.*

यज्ञीय 1) Adj. *zum Opfer passend,* — *gehörig.* भाग m. *Opferantheil.* — 2) *m. *a*) *Ficus glomerata.* — *b*) *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,162.

यज्ञेश m. 1) *Herr des Opfers* Mahîdh. zu VS. 33, 79. — 2) Bein. *a*) Vishṇu's. — *b*) der Sonne.

यज्ञेश्वर 1) m. *a*) Bein. α) Vishṇu's. — β) des Windgottes Hemâdri 1,180,11. — γ) des Mondes Hemâdri 1,180,14. — *b*) N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Bez. einer best. Göttin. °विद्यामाहात्म्य n.

यज्ञेश्वरार्य m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञेषु m. desgl.

*यज्ञेष्ट n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

यज्ञोत्सव (Conj.) m. *ein Opfer als Festtag* Spr. 5026.

यज्ञोत्सववत् Adj. *reich an Opfern und Festen* MBh. 3,207,6.

*यज्ञोडुम्बर m. *Ficus glomerata.* °उम्बर geschr.

यज्ञोपकरण n. *Opferzubehör.*

यज्ञोपवीत n. *die für das Opfer übliche Behängung mit der heiligen Schnur über die linke Schulter;* später *die heilige Schnur selbst.*

यज्ञोपवीतदान n. (Burnell, T.), यज्ञोपवीतप्रतिष्ठा f. (Opp. Cat. 1) und °सञ्चिका f. (ebend.) Titel von Werken.

यज्ञोपवीतिन् Adj. *die für das Opfer übliche Schnur auf der linken Schulter tragend.*

यज्ञोपासक m. *ein Verehrer der Opfer.*

यज्ञोपेत m. v. l. für यज्ञापेत VP.^{2} 2,292.

यज्य n. und यज्या f. in देवयज्य und देवयज्या.

यज्यु 1) Adj. *a*) *verehrend, huldigend, fromm.* — *b*) *der Verehrung theilhaftig.* — 2) *m. *der Veranstalter eines Opfers.* — *b*) *ein dienstthuender Priester.*

यज्वन् Adj. Subst. (f. यज्वरी, *यज्वनी) 1) *Verehrer, Gläubiger, Frommer; Opferer.* *यज्वनां पतिः Bez. *des Mondes.* — 2) *sacrificalis.* — 3) *Darbringer, Schenker* Hemâdri 1,471,12. 20.

यज्वरी s. u. यज्वन्.

यज्विन् Adj. Subst. = यज्वन् 1).

यज्ञ m. ein zur Erklärung von यज्ञ erfundenes Wort Çat. Br. 3,9,4,23.

यण् Bez. *der Halbvocale* य, र, ल und व. यणादेशसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यण्व n. Name eines Sâman. यण्वापत्ये n. Du. Ârsh. Br.

यत्, यंतति, °ते 1) Act. *in Ordnung (Reihe und Glied) bringen, anschliessen, aneinander fügen, verbinden.* — 2) Act. *Schritt halten, in einer Reihe* —, *auf einer Stufe stehen* —, *wetteifern mit* (Instr.). — 3) Med. *sich anschliessen,* — *anreihen, in Reihen ziehen.* — 4) Med. *sich verbinden,* — *vereinigen, zusammentreffen mit* (Instr.). क्रतुभिः so v. a. *sich in Jmds* (Gen.) *Willen fügen.* — 5) Med. *feindlich zusammengerathen, im Kampfe liegen.* — 6) Med. *sich zu vereinigen suchen mit* (Loc.), *zu erreichen suchen* (einen Ort), *zustreben, auf Etwas zuhalten.* — 7) Med. (metrisch auch Act.) *streben nach, sich bemühen um, bedacht sein auf, sich einer Sache ganz hingeben;* die Ergänzung im Loc., Dat., Acc., Gen. (einmal), °अर्थे, °अर्थाय (auch mit Gen.), °अर्थम्, °केतोस्, im Acc. mit प्रति oder ein Infin. (Gaut.). Ohne Ergänzung *sich anstrengen, alle seine Kräfte anwenden, Sorge tragen, auf seiner Hut sein, sich vorsehen.* — 8) Med. *sich gefasst machen auf* (Acc.). — 9) Partic. *a*) यत्त α) Pl. *im Kampfe liegend.* — β) *bedacht auf, bereit zu;* die Ergänzung im Loc., Dat. oder Acc. mit प्रति. Ohne Ergänzung *zu Allem vorbereitet, seine Maassregeln getroffen habend, auf seiner Hut seiend, sich vorsehend.* — γ) *besorgt, gelenkt* (Wagen, Pferde). — *b*) यतित mit einem Infin. *derjenige, den zu* — *man sich bemüht hat.* n. impers. mit Infin. *man* (Instr.) *ist darauf bedacht gewesen.* — Caus. यातयति, °ते 1) Act. *in Ordnung stellen, vereinigen;* Med. *sich verbünden.* — 2) Act. *anfügen, anbringen.* — 3) Act. *kämpfen lassen* Ait. Br. 1,14. — 4) Act. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *an's Herz legen.* — 5) Act. Med. (ausnahmsweise) *ausgleichen, vergelten (lohnen* oder *strafen), erwidern* (eine Feindseligkeit). किल्बिषम् *als Fehler rügen.* — 6) Med. *Jmd* (Acc. oder Gen.) *Etwas* (Acc.) *abtreten.* — 7) Act. Med. *Jmd peinigen, quälen.* — Nach dem Dhâtup. निकारे (निराकारे, खेदे) und उपस्कारे. यातिष्ये Mârk. P. 121,39 fehlerhaft für यतिष्ये. — Mit अधि Med. *sich* einen Schmuck (Acc.) *anlegen auf* (Loc.). — Caus. Med. einen Ort (Acc.) *erreichen.* — Mit अनु Med. *zu* —, *hinstreben zu* (Acc.). — Mit आ 1) *anlangen, eintreten in, Fuss fassen, wohnen, bleiben,* — *in* oder *bei* (Loc.), *hinstreben zu* (Dat.). — 2)

आयत्त *a) sich befindend in* (Loc. oder Acc.). — *b) abhängig von, beruhend auf, zu Jmdes Verfügung stehend*; die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. Auch ohne Ergänzung. — *c) sich anstrengend, sich bemühend.* — *d) auf seiner Hut seiend, sich vorsehend.* — *e) bereit stehend.* — Caus. Act. 1) *anlangen machen in* (Loc.). — 2) als Erklärung von यातयति nach dem Comm. = कर्मसु प्रवर्तयति. — Mit अत्या Med. *sich sehr bemühen um, sehr bedacht sein auf* (Loc.). — Mit अन्वा, अन्वायत्त *betheiligt bei, verbunden mit, in Beziehung stehend zu, abhängig von, beruhend —, sich erstreckend auf, vorhanden in* oder *bei*; mit Loc. oder Acc. — Caus. Act. *anreihen, folgen lassen; in Verbindung bringen, sich betheiligen lassen*; mit Loc. oder Acc. Mân. Gṛhj. 2,2. fgg. Âpast. Çr. 6,30,12. Comm. zu 29,8. — Mit व्या Caus. Act. 1) *geordnet hinstellen* Âpast. Çr. 15,6,5. — 2) *gesondert befestigen an* (Loc.) Âpast. Çr. 15,6, 17. 18. — Mit समा, °यत्त *beruhend auf, abhängig von* (Loc.). — Mit उप Med. *betreffen.* — Mit नि Med. *anlangen bei* (Loc.). — Mit निस् Caus. 1) *fortreissen, fortschaffen, wegführen.* — 2) *herausholen, herbeischaffen,* — *aus* (Abl.). — 3) *herausgeben, schenken* (Lalit. 474,13. Saddh. P. 91,*b*. Kâraṇḍ. 36,17. 49,1), *ausliefern, zurückgeben.* — 4) वैरम् *eine Feindschaft erwidern, Rache nehmen.* — 5) *verbringen, verleben.* — Mit प्रतिनिस् Caus. *wieder ausliefern, zurückgeben.* — Mit परि *umstellen, umringen.* परियत्त *umstellt.* — Mit प्र 1) Med. *einwirken.* — 2) Med. Act. (metrisch) *sich bestreben, sich bemühen um, bedacht sein auf, sich befleissigen*; die Ergänzung im Loc., Dat., Acc., अर्थे, अर्थम्, हेतोस् oder im Infin. प्रयत्त *sich bestrebend, ganz bei der Sache seiend*; प्रयतित n. impers. — Mit संप्र Med. *sich bemühen um, bedacht sein auf* (Dat.). — Mit प्रति *entgegenwirken*, mit Acc. — Caus. *erwidern.* वैराणि, वैरम् so v. a. *Rache nehmen.* — Mit वि Med. etwa *in verschiedene Reihen bringen.* — Caus. 1) *anreihen, anbringen.* — 2) *büssen.* — 3) *peinigen, quälen.* — Mit अधिवि Caus. *anreihen, anbringen.* — Mit सम् 1) Act. *vereinigen.* — 2) Med. *sich aneinander reihen.* — 3) Med. *sich vereinigen, zusammentreffen, sich verbinden mit* (Instr.). — 4) Med. *an einander gerathen, in Streit kommen.* संग्रामम् *einen Kampf beginnen.* संयत्त Pl. *in Streit gerathen,* संग्रामे संयत्ते *beim Ausbruch des Kampfes* TS. 2,1, 3,1. 2. 8,4. — 5) संयत्त *vorbereitet, ganz bei der Sache seiend, seine Massregeln getroffen habend, auf der Hut seiend, sich vorsehend.* — Mit अभिसम्, °संयत्त *besorgt, gelenkt* (Rosse). — Mit प्रतिसम् 1) Med. *bekämpfen.* — 2) °संयत्त *vollkommen vorbereitet, — gerüstet.*

यत् 1) Adj. s. u. यम्. — 2) *n. *die Fussbewegungen des Führers beim Lenken eines Elephanten.*

यतकृत् m. N. pr. eines Mannes. Fehlerhaft.

यतगिर् Adj. *die Rede hemmend, schweigend.*

यतंकार m. etwa *Vergelter.*

यतनीय n. impers. *bedacht zu sein auf* (Loc.).

यतम Adj. (f. आ) *welcher von Mehreren.*

यतमधा Adv. *auf welche unter mehreren Weisen.*

यतर Adj. (f. आ) *welcher von Zweien.*

यतरधा Adv. *auf welche von zwei Weisen.* यतरधैव कतरधा च *gleichviel auf welche von beiden Weisen* Śnapv. Br. 3,1.

यतरश्मि Adj. *mit angespannten Strängen* oder *Zügeln.*

यतवाच् Adj. *die Rede hemmend, schweigend.* Nom. abstr. °वाक्य n.

यतव्य Adj. (f. आ) zu तनू. v. l. यातव्य.

यतव्रत Adj. (f. आ) *an seinem Vorhaben festhaltend.*

यतस् Adv. 1) in der Bed. des Abl. von 1. य in allen Zahlen und Geschlechtern: *aus —, von wem,* oder *welchem, woher, woraus, wovor* (z. B. sich fürchten); auch *durch wen* oder *was.* चैरकेभ्यो वा यतो वा *von Káraka's oder von irgend einem Andern;* यतो यतः *je von welchem, je woher, je woraus;* यतस्ततः *vom ersten Besten, von diesem oder jenem; woher es auch sei, woher immer, irgendwoher;* यत एव कुतश्च *von diesem oder jenem, woher immer.* — 2) *wo.* — 3) *wohin.* यतो यतः *wohin immer;* यतस्ततः *wohin es auch sei, irgendwohin.* — 4) *aus welchem Grunde, in Folge wovon.* — 5) *da, weil.* Häufig einen Vers anknüpfend, der einen ausgesprochenen Gedanken begründen soll. — 6) *von wann an, seitdem.* यतः प्रभृति dass. यतो जाता so v. a. *von ihrer Geburt an.* — 7) *sobald als.* — 8) *dass* nach einem Fragesatze und vor einer oratio directa (wie ὅτι). — 9) *auf dass*, mit Potent.

यतस्रुच् Adj. *der die Opferschale ausstreckt, — darbietet, — bereit hält.*

यतात्मन् Adj. *sich zügelnd, — beherrschend* 48,15.

यताहार Adj. *wenig essend* R. 2,28,17. v. l. यथाहार.

1. यति Adj. Pl. (Nom. Acc. यति) *quot, wie viele.* AV. 10,3,6 vielleicht fehlerhaft für यदि.

2. यति m. 1) etwa *Ordner* (*Geber* nach Sâj.). — 2) Pl. N. pr. eines mit den Bhṛgu zusammenhängenden Geschlechts. Auch Sg. neben भृगु. Gilt für einen Sohn Brahman's, Nahusha's oder Viçvâmitra's. — 3) *ein Asket, ein Mann, der der Welt entsagt hat.* — 4) * = निकार oder कार (Çâçvata).

3. यति f. 1) *Festhaltung, Leitung.* — 2) *Pause* (in der Musik), *Caesur* (im Verse). — 3) **Wittwe*; auch *यती.

यतिचान्द्रायण n. *eine best. Kasteiung.*

यतितव्य n. impers. *zu sorgen,* — *für Etwas* (Loc.).

यतिताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 227. Gît. S. 6. 9. 16.

यतित्व n. *der Stand eines Asketen.*

यतितम Adj. (f. ई) *der wievielste.*

यतिधर्म m. *die Pflichten eines Asketen.*

यतिधर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

यतिधर्मसंग्रह m. (Burnell, T.) und °धर्मसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

यतिधर्मिन् m. = यतिधर्मन् Hariv. 1,34,13.

यतिधा Adv. *in vielen Theilen, — Orten.*

यतिन् 1) m. *Asket.* — 2) *f. °नी *Wittwe.*

यतिनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 255.

यतिपञ्चक n., यतिप्रतिवन्दनखण्डन n. (Opp. Cat. 1), यतिप्रयोग m. (Burnell, T.) und यतिप्रवणाकल्प m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

यतिधष्ट Adj. *der geforderten Caesur ermangelnd* Vâmana 2,2,3.

*यतिमैथुन n. *das unkeusche Leben von Asketen.*

यतिराजविंशति f., °राजविजय m. und °राजसप्तति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

यतिरेखा f. *eine best. Stellung der Glieder beim Tanz* S. S. S. 255.

यतिलग्न m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

यतिलिङ्गसमर्थन n., यतिवन्दननिषेध m., °वन्दनशतदूषणी f. und °वन्दनसमर्थन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

यतिवर्य m. N. pr. eines Autors.

यतिविलास m. N. pr. eines Mannes.

यतिशेखर m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

यतिसांतपन n. *eine best. Kasteiung, dreitägiges* Pañkagavja.

यतीन्द्र m. *ein Fürst unter den Asketen.*

यतीन्द्रमतदीपिका f. und यतीश्वरप्रार्थना f. Titel zweier Werke.

यतु anzunehmen für यतव्य.

*यतुका f. *eine best. Pflanze.*

यतुन Adj. nach den Commentatoren = यतर

oder यतनशील.

*यतूका f. = यतुका.

यतोजा und यतोऽव Adj. *woraus entstanden.*

यतोबृहतीक Adj. *an welcher Stelle die* Bṛhatī *habend* Çâṅkh. Çr. 11,12,1.

यतोमूल Adj *worin wurzelnd.*

*यत्कर् Adj. (f. आ) *was thuend, — vornehmend.*

यँत्काम Adj. *was wünschend* Maitr. S. 2,1,2. 5, 7. Âpast. Çr. 6,10,1.

यत्काम्यँा Instr. Adv. *in welcher Absicht.*

यत्कारणाम् Adv. 1) *aus welchem Grunde, in Folge wovon, weshalb.* — 2) *da, weil.* Auch यत्कारणात्.

यत्कारिँन् Adj. *was vornehmend* Hemâdri 1,148, 9. 10.

यत्कार्यम् Adv. *in welcher Absicht.*

यत्किंचनकारक Adj. *das erste Beste thuend, auf's Gerathewohl handelnd* MBh. 12,118,20.

यत्किंचनकारिन् Adj. dass. Kâd. 256,2. 2,22,8. Harshaḱ. 148,8. Nom. abstr. °रिता f. Kâd. 134,22.

यत्किंचनप्रलापिन् Adj. *allerhand Zeug schwazzend* R. 4,17,5.

यत्किंचनवाद् m. *eine Behauptung auf's Gerathewohl* Comm. zu Njâjas. 4,1,36.

यत्किंचिदपिसंकल्प m. *ein Verlangen nach irgend Etwas* Spr. 5042.

यत्किंचिदुःखक n. Pl. *unbedeutende Schmerzen, welcher Art sie auch seien,* Mahâvîraḱ. 133,19.

यत्कुल Adj. *aus welchem Geschlecht* Hariv. 2, 118,44.

यत्कृते Adv. *wessentwegen.*

यत्क्रतु Adj. *welchen Entschluss fassend.*

यत्न m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Willensthätigkeit, Bestrebung.* — 2) *Verrichtung, Arbeit.* — 3) Sg. und Pl. *Bemühung, Mühe, Anstrengung, — in Betreff von* (Loc. oder im Comp. vorangehend). यत्नं कर्, आ-स्था, समा-स्था, आ-धा *sich Mühe geben, Mühe auf Etwas wenden, sich angelegen sein lassen;* mit Loc. oder Infin. यत्नेन und यत्नेस् *sorgfältig, eifrig, alles Ernstes;* यत्नेनापि *trotz aller Anstrengung;* यत्नात् *bei aller Anstrengung; sorgfältig, eifrig;* मरुतो यत्नात् *mit grosser Anstrengung;* यत्नतस् *sorgfältig, eifrig;* यत्न° *mit Mühe, nicht leicht.* — 4) *eine besondere, ausdrückliche Bemerkung* Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,5. 8,7,3.

यत्नवत् Adj. 1) *Willensthätigkeit besitzend.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) *sich Mühe gebend, sich Etwas angelegen sein lassend;* die Ergänzung im Loc.

यत्नातिशय m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, trotz des Bestrebens es sein zu wollen.*

यत्पराक्रम Adj. *von welchem Muthe* MBh. 1,94, 1. 228,19. 5,74,8.

यत्पृष्ठ Adj. *mit welchem* पृष्ठ 4) *verbunden* Çâṅkh. Çr. 14,22,6.

*यत्प्रथम Adj. *was zum ersten Male thuend* P. 6, 2,162, Sch.

*यत्य Partic. fut. pass. von यत्.

यँत्र, यँत्रा Adv. 1) = Loc. von 1. य *wer, welcher* in allen Zahlen und Geschlechtern. — 2) *wo, woselbst.* चतुष्पथे यत्र वा *oder sonst wo.* — 3) *bei welchem Anlass, bei welcher Gelegenheit, in welchem Falle, wenn.* — 4) *wohin.* — 5) *da, quum.* — 5) *wann, als.* — 6) *damit.* — 7) *dass* nach einem Fragesatze und *nach *nicht glauben, — zugeben, tadeln, sich wundern.* — 8) यत्र यत्र a) *wo immer, wo es auch sei.* — b) *wohin immer, wohin es auch sei.* — 9) यत्र तत्र a) = यस्मिंस्तस्मिन् u. s. w. — b) *wo immer, an jedem beliebigen Orte, am ersten besten Orte.* — c) *bei jedem Anlass, bei jeder Gelegenheit.* — d) *wohin immer, wohin es sich trifft, an den ersten besten Ort, weiss Gott wohin.* — 10) यत्र तत्रापि *wohin immer* 182,32. — 11) यत्र कुत्र a) = यस्मिन्कस्मिन् u. s. w. — b) *überall.* — 12) यत्र कुत्रापि = यस्मिन्कस्मिन्नपि u. s. w. — 13) यँत्र क्व च a) = यस्मिन्कस्मिंश्च u. s. w. यत्र क्व चोत्पादितः so v. a. *mit dem ersten besten Weibe erzeugt* Devala. — b) *wo immer.* — c) *so oft, jedesmal wenn.* — d) *wohin immer.* — 13) यत्र क्व चन a) = यस्मिन्कस्मिंश्च. यत्र क्व चनोत्पादितः so v. a. *mit dem ersten besten Weibe erzeugt* Vishṇus. 15,27. — b) *an einem beliebigen Orte.* — c) *irgendwann, wann es auch sei.* — d) *weiss Gott wohin.* — 14) यत्र क्व वा *wo es auch sei.* — 15) यत्र क्वापि *irgendwohin, hierhin oder dorthin.*

यत्रकाँमम् Adv. *wohin das Verlangen geht.*

यत्राकामावशायिता und °शायित्व fehlerhaft für °सायिता und °सायित्व.

यत्रकामावसाय m. *die Zauberkraft sich dahin zu versetzen, wohin man gerade Lust hat.*

यत्रकामावसायिन् Adj. *die Zauberkraft besitzend sich dahin zu versetzen, wohin man gerade Lust hat.* Nom. abstr. °यिता f. und °यित्व n.

यत्रतत्रशय Adj. *sich hinlegend, wo es sich gerade trifft, dem es einerlei ist wo er schläft.*

यत्रत्य Adj. *wo seiend, wo wohnend.*

यत्रसायंगृह Adj. *dort seine Wohnung aufschlagend, wo Einen der Abend ereilt,* R. 2,67,20.

यत्रसायंप्रतिश्रय Adj. (f. आ) dass.

यत्रस्थ Adj. *wo sich aufhaltend.*

यत्राकूतँ n. *das beabsichtigte Ziel.*

यत्रास्तमितशायिन् Adj. *sich hinlegend, wo Einen der Sonnenuntergang ereilt,* MBh. 12,61,8.

यत्रेच्छक Adj. *wo es Einem beliebt* MBh. 3,276,14.

यत्व n. Nom. abstr. von य *der Laut* य Comm. zu TS. Prât.

यत्संख्याक Adj. *in welcher Anzahl* 215,1.

यत्सेन Adj. *welches —, ein wie starkes Heer habend* MBh. 5,74,8.

यत्स्वभाव Adj. *von welcher Natur, — Art und Weise zu sein* ebend.

यथर्षि Adv. *je nach dem* Ṛshi.

यथर्चम् Adv. *je nach der* Ṛk.

यथर्तु Adv. *der jedesmaligen Zeit (Jahreszeit) entsprechend* Âpast. Çr. 6,31,14.

यथर्षि Adv. *je nach dem* Ṛshi Âpast. Çr. 2,16,6.

यथर्ष्याधान n. Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 5,11,6. 7. 13,8. 15,6. 17,1.

यँथा (in der ersten Bed. am Ende eines Pâda im Ṛgveda auch tonlos) 1) *wie, gleichwie* (einem तँथा, तथा तथा [106,33], एवँ, एवम् oder तद्वत् entsprechend). यँथा वा (nach einem vorangehenden वा) *oder wie sonst.* यँथा चित्, यँथा कु, यँथा कु वै (33,7), यथा-इव, इत्र यथा, यँथेवाङ्ग (Ṛv. 10,86,7), यँथेव कु (Chr. 36,22). *Auch als Ausruf der Verwunderung. यथो एतत् *was das betrifft (dass).* यथा-तथा oder यथा-तेन सत्येन bei Betheuerungen und festen Behauptungen *so gewiss — so wahr;* ausnahmsweise wechseln in diesem Falle यथा und तथा ihre Stellen. — 2) *wie,* so v. a. *zum Beispiel.* — 3) elliptisch so v. a. *wie es sich verhält, — verhielt.* — 4) *ut, auf dass, damit, (so) dass;* mit Opt. und Conj., später auch Fut., Praes., Imperf., Perf. und Aor. In der älteren Sprache gern dem ersten Worte des Satzes nachgestellt. Auch mit Ergänzung von स्यात् oder भवेत्. — 5) *da.* यथा-तथा *da — so* 291,24. Spr. 7634. — 6) *dass* nach *wissen, glauben, meinen, sagen, melden, anweisen, hören, bekannt werden, zweifeln* u. s. w. vor einer oratio directa mit oder ohne इति am Schluss. — 7) *so wie,* so v. a. *sobald.* — 8) *wie wenn,* mit Potent. — 9) = यथावत् *wie es sich gehört, richtig.* — 10) यँथा यथा (einem तँथा तथा oder एँवँव entsprechend) *je nachdem, in welchem Maasse, jemehr* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,9. Kâd. 118,13. — 11) यथा यथैव *dass* (einem तद् *das* entsprechend); mit Potent. Spr. 5135. — 12) यथा तथा a) *wie immer, wie es auch sei, auf irgend eine Weise, auf belie-*

bige W. Mit einer Negation *auf keine Weise.* सो ऽपि नास्ति यथा तथा so v. a. *aber auch der ist genau genommen nicht da.* — *b*) = यथातथम्, wie die v. l. hat. — 13) यथा कथं चित् *auf irgend eine Weise, wie es sich gerade macht.* — 14) तथ्यथा *dieses wie,* so v. a. *nämlich, zum Beispiel.* — 15) तथ्यथापि नाम mit Potent. *gleich wie nämlich* oder *gleich wie wenn* Vâsâkkh. 27,8. 9. 32,14. 16. 17.

यथाकनिष्ठम् Adv. *dem Alter nach vom Jüngsten zum Aeltesten hinauf.*

यथाकर्तव्य Adj. *was in einem betreffenden Falle zu thun ist.*

यथाकर्म Adv. *je nach der betreffenden Thätigkeit, je nach den Handlungen.*

यथाकर्मगुणम् Adv. *je nach den Handlungen und je nach den (drei) Qualitäten.*

यथाकल्पम् Adv. *dem Ritus gemäss.*

यथाकाण्डम् Adv. *je nach den Abschnitten.*

यथाकाम Adj. 1) *je welches Verlangen habend.* — 2) *nach Belieben verfahrend* Hemâdri 1,498,7.

यथाकामचार m. *ein im eigenen Belieben stehendes —, ein unbeschränktes Verfahren.*

यथाकामध्येय Adj. *nach Belieben zu bedrücken.*

यथाकामप्रपाप्य Adj. *nach Belieben wegzuschicken.*

यथाकामम् (RV.) und °कामम् (Çat. Br.) Adv. *nach Wunsch, nach Belieben, gemächlich.*

यथाकामवध्य Adj. *nach Belieben zu züchtigen.*

यथाकामविचारिन् Adj. *nach Belieben umherstreichend.*

यथाकामार्चितार्थिन् Adj. *Bedürftige nach Wunsch befriedigend.*

यथाकामिन् Adj. *nach Belieben verfahrend.* Nom. abstr. °मित्व n. Çaṃk. zu Ait. Up. S. 165, Z. 5. 7.

यथाकाम्य n. fehlerhaft für याथा°; vgl. Mahâbh. 8,19,*b*.

यथाकायम् Adv. *je nach dem Umfange* (des Jûpa).

*यथाकारम् Adv. *auf welche Weise.*

यथाकारिन् Adj. *wie handelnd.*

यथाकार्य Adj. = यथाकर्तव्य.

यथाकाल 1) m. *ein entsprechender Zeitpunct.* द्वितीय so v. a. *die zweite Essenszeit.* — 2) °म् Adv. *je zur Zeit, zur richtigen —, gewöhnlichen Zeit.* Am Anf. eines Comp. °काल°.

यथाकुलधर्मम् Adv. *je nach Familienbrauch.*

यथाकृत 1) Adj. *a*) *recht gemacht* in अयथा°. — *b*) *verabredet.* — 2) °कृतम् Adv. *a*) *wie gewöhnlich, wie sonst.* — *b*) *in der Weise, wie es geschah.* — *c*) *in verabredeter Weise.* — *d*) *je nach der Anfertigung.*

यथाकृष्टम् Adv. *Furche um Furche.*

यथाकॢप्ति Adv. *in entsprechender, angemessener Weise.* v. l. यथाज्ञप्ति.

यथाक्रतु Adj. *welchen Entschluss fassend.*

यथाक्रम°, °क्रमम् und °क्रमेण Adv. *der Reihe nach, successive, respective.*

यथाक्रियमाण Adj. (f. आ) *wie gethan werdend,* so v. a. *gebräuchlich, üblich* Harshaṅ. 61,5. 93,20. 154,6.

यथाक्रोशम् Adv. *nach der Zahl der* Kroça.

यथाक्षमम् Adv. *nach Möglichkeit, so viel als möglich.*

यथाक्षरम् Adv. *Silbe um Silbe* Saṃhitopan. 23,1.

यथाक्षिप्रम् Adv. *so schnell als möglich.*

यथाक्षेमेण Instr. Adv. *in aller Ruhe, — Behaglichkeit.*

यथाखातम् Adv. *je nachdem gegraben ist.*

यथाख्यम् Adv. *den Benennungen entsprechend.*

यथाख्यात Adj. *früher erzählt, — erwähnt, — angegeben.*

यथाख्यानम् Adv. *dem Bericht —, der Angabe gemäss.*

यथागत 1) Adj. *a*) *auf dem* (Wege) *man vorher gekommen ist* Vikramâṅkaṅ. 10,4. — *b*) **wie zur Welt gekommen, dumm, einfältig.* — 2) °गतम् und °गतेन Adv. *des Weges, auf dem man gekommen ist.*

यथागम 1) Adj. *rechtgläubig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,6,16. — 2) °म् Adv. *der Ueberlieferung gemäss* Âpast. 1, 17,13. 2,3,18.

यथागात्रम् Adv. *Glied um Glied.*

यथागुणम् Adv. *den Qualitäten —, den Vorzügen gemäss.*

यथागृहम् Adv. *in sein* (u. s. w.) *respectives Haus.*

यथागृहीतम् Adv. 1) *je nach der Reihe des Fassens.* — 2) *nach der Reihe des Aufführens.*

यथागोत्रकुलकल्पम् Adv. *je nach dem Brauch der Familie oder des Geschlechts* Gobh. 2,9,25.

यथाग्नि Adv. 1) *nach der Grösse des Feuers.* — 2) *der Verdauungskraft entsprechend* Kâraka 6, 2.18.

यथाग्रहणम् Adv. *der Angabe gemäss.*

यथाङ्गम् Adv. *Glied um Glied.*

यथाचमसम् Adv. Kamasa *um* Kamasa, *je auf seinen* K. Vaitân.

यथाचारम् Adv. *dem Brauche gemäss, wie üblich.*

यथाचारिन् Adj. *wie zu Werke gehend, wie verfahrend.*

यथाचिति Adv. *Schicht um Schicht* Kâtj. Çr. 18, 4,15.

यथाचित्तित Adj. *vorher bedacht, beabsichtigt* Pañkat. 226,18.

यथाचोदितम् Adv. *je nach der Aufforderung.*

यथाछन्दसम् Adv. *ein Metrum um's andere.*

यथाजात Adj. 1) *wie zur Welt gekommen.* — 2) *dumm, einfältig* Kâd. 2,55,17.

यथाजातम् Adv. *Geschlecht um Geschlecht.*

यथाजातरूपधर Adj. *splitternackt* Gâbâlop. S. 454.

यथाजाति Adv. *Art um Art.*

यथाजातीयक Adj. *wie geartet* Comm. zu Njâjas. 2,2,16.

यथाजोषम् Adv. *nach Herzenslust.*

यथाज्ञप्त Adj. *vorhin befohlen, anbefohlen.*

यथाज्ञप्ति Adv. *dem Befehle gemäss* R. ed. Bomb. 2,80,15.

यथाज्ञानम् Adv. *nach Wissen, so gut man es weiss* Gobh. 3,9,21.

यथाज्ञेयम् Adv. dass. Hemâdri 1,271,7.

यथाज्यगान n. *ein dem* Âgja *entsprechender Gesang* Lâṭj. 7,13,10.

यथाज्येष्ठम् Adv. *dem Alter nach, vom Aeltesten zum Jüngsten hinab.*

यथातत्त्व° und °तत्त्वम् Adv. *der Wahrheit gemäss, wie es sich wirklich verhält, genau.*

यथातथम् Adv. *wie es sich in Wirklichkeit verhält, genau, wie es sich gebührt, wie es sich gehört.*

यथातथ्यम् und °तथ्येन Adv. *der Wahrheit gemäss.*

यथात्मक Adj. *welche Natur immer habend.*

यथादत्त Adj. *wie immer gegeben.*

यथादधिभक्षम् Adv. *nach Art des* Dadhibhaksha Çâṅkh. Çr. 8,9,11.

यथादर्शन° und यथादर्शनम् Adv. *bei jedem Vorkommen, in jedem einzelnen Falle.*

यथादायम् Adv. *je nach dem Erbtheil.*

यथादिक् und यथादिशम् (Varâh. Jogaj. 7,20) Adv. *nach den verschiedenen Himmelsrichtungen, nach der entsprechenden H., je nach der H.*

यथादिष्ट 1) Adj. *der Angabe —, der Anweisung entsprechend.* — 2) °दिष्टम् Adv. *der Angabe —, der Anweisung gemäss.*

यथादीक्षम् Adv. *den übernommenen religiösen Observanzen gemäss.*

यथादृष्टम् Adv. *wie man Etwas gesehen hat.*

यथादेवतम् Adv. *Gottheit um Gottheit* Vaitân.

यथादेशकालदेहावस्थानविशेषम् Adv. *je nach der Verschiedenheit des Ortes, der Zeit und der Körpergestalt.*

1. यथादेशम् Adv. *je nach dem Platze, — Orte.*

2. यथादेशम् Adv. *je nach der Weisung, nach Vorschrift* Gobh. 1,1,4.

यथाद्रव्य Adj. *je welchen Besitz habend, je woran reich.*

यथाधर्मम् Adv. 1) *in richtiger Ordnung, nach Recht und Gebühr.* — 2) *dem Wesen —, der Natur gemäss* Çulbas. 3,135.

यथाधिकार° und °म् (Gaut.) Adv. *der Berechtigung gemäss, je nach der B.*

यथाधिदैवम् Adv. *nach der Reihe der* Dhishṇja Vaitân.

यथाधीत Adj. und °म् Adv. *wie gelernt, wie der Text lautet,* d. h. *in der Grundform ohne wesentliche Abänderung.*

यथाध्यापकम् Adv. *in Uebereinstimmung mit dem Lehrer.*

यथानाम 1) Adj. (f. आ) *je welchen Namen habend* Âpast. Çr. 15,9,4. — 2) °नाम Adv. *Name um Name.*

यथानारदभाषित Adj. (f. आ) *genau so seiend, wie es* Nârada *verkündet hat.*

यथानिकायम् Adv. *je nach dem Körper* Çvetâçv. Up. 3,7.

यथानिरुप्तम् Adv. *wie hingeworfen.*

यथानिर्दिष्ट Adj. *wie angegeben, wie beschrieben, wie gekennzeichnet* 300,23.

यथानिलयम् Adv. *in sein entsprechendes Nest, in seine entsprechende Wohnstätte.*

यथानिवासिन् Adj. *wo gerade wohnend.*

यथानिवेशम् Adv. *in seine entsprechende Wohnstätte* R. 6,16,23.

यथानिशान्तम् Adv. *nach der angenommenen, üblichen Weise* Âçv. Çr. 7,12,13. 14. 8,3,22.

यथानिःसृतम् Adv. *wie hinausgegangen.*

यथानुपूर्वम्, °पूर्व्य° und °पूर्व्या (Instr.) Adv. *der Reihe nach, respective.*

यथानुभूतम् Adv. *wie man es erfahren hat, — es erlebt hat.*

यथानुरूपम् Adv. *regelrecht, genau entsprechend.*

यथान्तरम् Adv. *je nach dem Zwischenraume* Kauç. 8.

यथान्यस्तम् Adv. *in der Weise, wie es deponirt war.*

यथान्यायम् Adv. *nach der Regel, nach Gebühr.*

यथान्यासम् Adv. *dem niedergeschriebenen Wortlaut des* Sûtra *gemäss, wie geschrieben steht* Maitrâbh. 5,58,*b*.

यथान्युप्त 1) Adj. *wie je hingeworfen.* — 2) °प्तम् Adv. *Wurf um Wurf.*

यथापण्यम् Adj. *je nach der Waare, für jede Waare.*

यथापदम् Adv. *Wort für Wort.*

यथापरम् Adv. etwa *wie sonst* MBh. 6,1,28, wo ed. Calc. und Vardh. कृत्स्नं st. कस्य चित् lesen.

यथापराधदण्ड Adj. *nach dem Vergehen strafend.*

यथापराधम् Adv. *je nach dem Vergehen.*

यथापरिधि Adv. Paridhi *um* Paridhi Mân. Çr. 1,3,1. 4. Hillebr. N. 82. Vgl. परिधि 8).

यथापरिलिखितम् Adv. *nach dem Umriss* Kâtj. Çr. 8,5,7.

यथापरीत्तम् Adv. *wie übergeben* Çâṅkh. Gṛhj. 2,12.

यथापरु Adv. *Gelenk um Gelenk, Glied um Glied.*

यथापर्युक्षितम् Adv. *wie besprengt* Kâtj. Çr. 4, 14,30.

यथापर्व Adv. *je nach dem* Parvan Çâṅkh. Çr. 14,10,4.

यथापाठ 1) Adj. *der Herzählung entsprechend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,14. — 2) °म् Adv. *je nach der Recitation* MBh. 12,63,18.

यथापुरम् Adv. *wie früher, wie ehemals* Âpast. Çr. 9,20,7. Gop. Br. 1,3,13. Kauç. 72.

यथापुरुषम् Adv. *je nach dem Manne* Ind. St. 13,239.

यथापूर्व 1) Adj. *wie ehemals seiend.* Nom. abstr. °त्व n. Kâṭh. 27,5. — 2) Adv. °पूर्वम् *a) nach einander, der Reihe nach.* — *b) wie ehemals, wie sonst.*

यथापृष्ठ Adj. *dem* Pṛshṭhja *entsprechend* Çâṅkh. Çr. 14,8,11.

यथाप्रकृति Adv. *dem Schema —, der Norm gemäss* Lâṭj. 10,11,13. 18,11. Kâtj. Çr. 8,2,27. Çâṅkh. Çr. 11,13,4.

यथाप्रज्ञम् Adv. *nach bester Einsicht, so gut man es versteht.*

यथाप्रतिगुणम् Instr. Pl. *je nach den Eigenschaften, — Vorzügen,* so v. a. *so gut man es vermag.*

यथाप्रतिज्ञाभिम् Instr. Pl. *wie man übereingekommen war.*

यथाप्रतिरूपम् Adv. *wie es passend ist.*

यथाप्रत्यक्षदर्शनम् Adv. *als wenn es vor Augen geschähe, als wenn man es mit eigenen Augen sähe.*

*यथाप्रत्यर्कम् Adv. *je nach Verdienst.*

यथाप्रदानम् Adv. *der Darbringung entsprechend, in derselben Reihenfolge, wie diese erfolgte,* Gaim. 5,4,3.

यथाप्रदिष्टम् Adv. *der Vorschrift gemäss, wie es sich gehört.*

यथाप्रदेशम् Adv. 1) *an der entsprechenden, richtigen Stelle, an die richtige Stelle, je auf seinen Platz* Pañkad. — 2) *nach allen Seiten hin.* — 3) *der Vorschrift gemäss, wie es sich gehört.*

यथाप्रधानतम् Adv. *je nach dem Vorzug, — Vorrang.*

यथाप्रधानम् Adv. 1) *je nach der Grösse* Kâd. 198, 7. — 2) = यथाप्रधानतम्.

यथाप्रपन्नम् Adv. *wie hereingetreten* Çâṅkh. Çr. 5,18,12. 20,7. 17,12,5.

यथाप्रभावम् Adv. *nach Kräften* Çat. Br. 4,5,10,7.

यथाप्रयोगम् Adv. *je nach dem Gebrauch* Aupamanjava im Comm. zu Âpast. Çr. 8,1,2.

यथाप्रवृत्तम् Adv. *wie erwählt* Kâtj. Çr. 9,8,16.

यथाप्रवेशम् Adv. *wie man hereingetreten ist* Daçak. 88,14.

यथाप्रश्नम् Adv. *den Fragen gemäss* Suçr. 1,195,5.

यथाप्रसृप्तम् Adv. *wie hineingeschlichen* Âçv. Çr. 6,12,2.

यथाप्रस्तरम् Adv. *wie beim* Prastara Lâṭj. 2, 5,18.

यथाप्रस्तुतम् Adv. *wie schon begonnen war,* so v. a. *endlich einmal* Mâlatîm. 146,3 (ed. Bomb. 305,4).

यथाप्राणम् und °प्राणेन Instr. (92,11) Adv. *aus Leibeskräften, nach Kräften.*

यथाप्राप्त 1) Adj. (f. आ) *a) wie angetroffen, der erste beste* Kâd. 2,127,1. — *b) aus den Verhältnissen —, aus den Umständen sich ergebend, entsprechend, angemessen.* — *c) aus einer vorangegangenen grammatischen Regel sich ergebend* 244, 6. — 2) Adv. °म् *der Regel gemäss, regelmässig* 240,12.

यथाप्राप्ति Adj. fehlerhaft für °प्राप्त.

यथाप्रार्थितम् Adv. *nach Wunsch.*

यथाप्रीति Adj. *nach Herzenslust.*

यथाप्रेषितम् Adv. *der Aufforderung* (in der Liturgie) *gemäss* Kâtj. Çr. 2,6,35. Mân. Çr. 1,8,6.

यथाप्रैषम् Adv. dass. Vaitân.

यथाफलम् Adv. *je nach dem Ertrage.*

यथाबलम् Adv. 1) *nach Kräften.* — 2) *in Bezug auf die Kraft.* — 3) *je nach dem Bestande des Heeres.*

यथाबीजम् Adv. *je nach dem Samen.*

यथाबुद्धि Adj. *nach bestem Wissen.*

यथाभक्त्या Instr. Adv. *mit voller Hingebung.*

यथाभक्षितम् Adv. *wie gegessen.*

यथाभव Adj. scheinbar Bhâg. P. 4,27,11, da hier यथा भवान् *wie du* zu trennen ist.

यथाभवनम् Adv. *Haus für Haus.*

यथाभागम् Adv. 1) *je nach dem Antheil.* — 2) *je an ihrem Platze, am rechten Platze.*

यथाभाजनम् Adv. *je an richtiger Stelle.*

1. यथाभाव m. 1) *das Wie, das wahre Verhältniss* Kull. zu M. 8,95. — 2) *Schicksal.*

2. यथाभाव Adj. *welche Natur habend.*

यथाभिकामम् Adv. *nach Wunsch.*

यथाभिज्ञाय 1) Adj. = यथाभिप्रेत 1) Kâraka 3,8. — 2) °ज्ञायम् Adv. *je wie man erkannte.*

यथाभिप्रेत 1) Adj. *erwünscht* in अयथा°. — 2) Adv. °म् *nach eigenem Gefallen, wie es Jmd* (Gen.) *will* Lâṭj. 4,3,16. Paṅkat. ed. Bomb. 5,84,9.

यथाभिमत 1) Adj. *erwünscht, wonach man Verlangen hat, was Einem behagt, beliebig.* — 2) Adv. °म *nach eigenem Gefallen, wohin Einen das Verlangen zieht, nach Lust.*

यथाभिरुचित Adj. *woran man Gefallen hat, beliebt.*

*यथाभिरूपम् Adv. = अभिरूपस्य योग्यम्.

यथाभिलषित Adj. *erwünscht* 290,20.

यथाभिलिखित Adj. *in der angegebenen Weise geschrieben.*

यथाभिवृष्टम् Adv. *so weit als es geregnet hat.*

यथाभीष्ट Adj. *erwünscht, Einem gut dünkend.*

यथाभूतम् Adv. *wie es sich zugetragen, der Wirklichkeit —, der Wahrheit gemäss* Lalit. 446,2. fgg.

यथाभूमि Adv. *in das respective Land* Kâd. (ed. Bomb.) 2, 336, 7 (°भूमिम् fehlerhaft die anderen Ausgg. 108,17 = 133,19).

यथाभूयम् Adv. *nach der Anciennetät* Vishnus. 73,2.

यथाभूयसोवाद् m. *eine allgemeine Regel.*

यथाभ्यर्थित Adj. *worum man vorher gebeten hatte.*

यथामङ्गलम् Adv. *je nach der Sitte.*

यथामति Adv. 1) *nach Gutdünken, — von* (Gen.), *wenn es Einem gut dünkt.* — 2) *nach bestem Verstande, so weit Jmds Einsicht reicht* TS. Prât.

यथामनसम् Adv. *nach Herzenslust* Âpast.

यथामनीषिमम् Adv. *nach Wunsch.*

यथामन्त्रवर्णम् Adv. *nach dem Wortlaut eines Spruches oder Liedes* Kâtj. Çr. 6,3,23.

यथामात्रम् Adv. in अ°.

यथामानम् Adv. *je nach dem Maasse, — Umfange* MBh. 4,56,12.

*यथामुखम् Adv. *von Angesicht zu Angesicht.*

यथामुख्यम् Adv. *was die Hauptpersonen betrifft, soweit von diesen die Rede ist.*

यथामुख्येन Instr. Adv. *vorzugsweise, vor Allem.*

यथामूल्य Adj. *preiswürdig* Hemâdri 1,448,1.

यथाम्नातम् und यथाम्नायम् Adv. *nach dem Wortlaut des Textes, der Ueberlieferung gemäss.*

यथायजुस् Adv. *je nach dem* Jagus.

यथायतनम् Adv. *je auf der Stelle, je an seiner St., je an seine St.* Ait. Up. 2,3. °नात् *je von seiner Stelle* TS. 7,5,6,4.

यथायथम् Adv. 1) *wie es sich gebührt, richtig, in der Ordnung, entsprechend* 233,2. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,19. — 2) *Eins um's Andere, nach und nach, allmählich.*

यथायाचित Adj. *je erbeten* Ind. St. 15,318.

यथायुक्त 1) Adj. *a) wie verbunden* TS. Prât. — *b) gerichtet auf, betreffend;* mit Loc. MBh. 5,191, 5. — 2) Adv. °म् = यथायुक्ति.

यथायुक्ति und °तस् Adv. *nach Umständen, nach Bewandtniss.*

यथायूथम् Adv. *je nach den Heerden.*

यथायूपम् Adv. *den Jûpa's entsprechend* Kâtj. Çr. 8,8,22.

यथायोगम् Adv. 1) *nach Umständen, nach Bewandtniss, nach Bedürfniss* Çulbas. 1,52. 135. — 2) *nach Brauch, wie es bisher üblich war.*

यथायोगेन Instr. Adv. = यथायोगम् 1).

यथायोग्यम् Adv. *nach Gebühr, wie es sich schickt.*

यथायोनि Adv. 1) *je nach dem Mutterleibe.* — 2) *in der ursprünglichen Weise* Lâṭj. 7,9,6.

यथारब्ध Adj. *früher begonnen.*

यथारम्भम् Adv. *wie beim Beginn, in derselben Reihenfolge.*

यथारुचम् Adv. *nach Gefallen.*

यथारुचि Adv. *nach Gefallen, je nach Geschmack.*

यथारूप 1) Adj. (f. आ) *a) wie beschaffen.* — *b) ein entsprechendes Aussehen habend, überaus schön.* — *c) ausserordentlich gross.* — 2) Adv. °रूपम् *a) in passender Weise, angemessen, richtig, wahr* Çat. Br. 6,2,1,19. 7,1,1,20. — *b) dem Aussehen nach, desselben Aussehens.*

यथार्घ 1) Adj. (f. आ) *entsprechend, angemessen, zutreffend, richtig, wahr, einen zutreffenden Namen führend.* स्वप्न m. *ein Traum, der in Erfüllung geht;* जन्मन् n. *ein Leben im wahren Sinne des Wortes;* नामन् n. u. s. w. *ein zutreffender Name.* — 2) यथार्घ° und यथार्थम् Adv. *a) je nach Ziel, — Geschäft, — Zweck, — Bedürfniss, passend.* — *b) nach Belieben.* — *c) wie es sich in Wirklichkeit verhält, zutreffend, gehörig, genau.*

यथार्घक Adj. *richtig, wahr.* स्वप्न m. *ein Traum, der in Erfüllung geht.*

यथार्थकृतनामन् Adj. *zutreffend benannt.*

यथार्थतत्त्वम् Adv. *der Wahrheit gemäss, so wie es sich in Wirklichkeit verhält.*

यथार्थतस् Adv. *der Wahrheit gemäss.*

यथार्थता f. *das Zutreffen, — eines Namens.*

यथार्थनामक Adj. *einen zutreffenden Namen führend.* Nom. abstr. °त्व n.

यथार्थनामन् Adj. dass. 86,2. Prij. 32,14. Bhâvapr. 3,53.

यथार्थाक्षर Adj. *buchstäblich wahr.*

यथार्थाख्य Adj. *einen zutreffenden Namen führend.*

यथार्थित Adj. *wie gebeten, vorher erbeten.*

यथार्थित्वम् Adv. *je nach der Absicht.*

यथार्पित Adj. *wie übergeben.*

यथार्षम् Adv. *je nach der heiligen Abstammung(?)* Mân. Çr. 1,5,4. Richtig wohl यथार्थम्.

यथार्ह 1) Adj. *a) je welche Würde habend.* — *b) dem Verdienst entsprechend, angemessen.* — 2) यथार्ह° und यथार्हम् Adv. *nach Werth, nach Würde, nach Verdienst, nach Gebühr* Gaut. यथार्हकृतपूज Adj. *nach Gebühr geehrt.*

यथार्हगुणम् Adv. *nach Verdienst, nach Gebühr.*

यथार्हतस् Adv. *nach Würde, nach Verdienst, nach Gebühr, wie es sich gehört.*

*यथार्हवर्ण m. *Späher.*

यथालब्ध Adj. *was man gerade findet, gerade zur Hand seiend* Hemâdri 1,606,5.

यथालाभ° (Jâgñ. 1,236) und °लाभम् Adv. *wie man es gerade hat, wie es sich gerade trifft.*

यथालिङ्गम् Adv. *je nach dem charakteristischen Worte, dem Kennzeichen —, dem Stichwort gemäss* Mân. Çr. 1,8,4. 5,2,11. 11,2. Âpast. Çr. 15,13,2. 17,2.

यथालोकम् Adj. *je nach dem Raum, — Platz, am entsprechenden Platze, an den entsprechenden Platz, je an seinen Platz* Maitr. S. 1,6,2 (88,9). 7 (97,8. 10). 8,6 (124,2). Mân. Çr. 4,3. Âpast. Çr. 5, 18,1. 27,1. यथालोक° Lâṭj. 10,4,9.

यथावकाशम् Adv. 1) *nach Verhältniss des Raumes, wie eben Raum ist.* — 2) *an seinen Ort, an die richtige Stelle.* — 3) *bei erster Gelegenheit.*

यथावचनकारिन् Adj. *Jmds Befehle vollziehend, gehorsam.*

यथावचनम् Adv. *je nach dem Ausdruck* Nir. 1,2.

यथावचस् scheinbar R. 4,63,6, da प्रभाषध्वे यथा वचः zu lesen ist.

यथावत् Adv. 1) *wie es sich gebührt, regelmässig, gehörig, richtig, genau.* — 2) = यथा *wie* 80,9.

यथावत्तम् Adv. *wie abgeschnitten* Kâtj. Çr. 20, 8,8.

यथावदानम् Adv. *Abschnitt um Abschnitt* Mân. Çr. 1,3,2.

यथावनिक्तम् Adv. *wie gereinigt* Kâtj. Çr. 4,1, 11. 5,9,19.

यथावभृथम् Adv. *dem* Avabhṛtha *entsprechend* Kâtj. Çr. 22,7,20.

यथावयस् Adv. 1) *dem Alter nach.* — 2) *desselben Alters.*

यथावयसम् Adv. *dem Alter nach.*

यथावर्णम् Adv. *den Kasten nach, je nach der Kaste* Vaitân.

यथावर्णविधानम् Adv. *nach den Regeln der Kasten.*

यथावशम् Adv. *nach Belieben.*

यथावषट्कारम् Adv. *dem* Vashaṭkâra *entsprechend* Çâṅkh. Çr. 7,8,10.

यथावसरम् Adv. *bei jeder Gelegenheit.*

यथावस्तु Adv. *nach dem Sachverhalt, genau.*

यथावस्थम् Adv. *dem Zustande —, der Lage gemäss, je unter denselben Verhältnissen.*

यथावस्थितार्थकथन n. *das Darstellen einer Sache, wie sie sich in Wirklichkeit verhält,* 210, 27.

यथावास m. N. pr. eines Mannes.

यथावासम् Adv. *in die respective Wohnung.*

यथावास्तु Adv. *dem Boden —, dem Platze gemäss.*

यथावितानम् Adv. *den* Vitâna *entsprechend* Kauç. 137.

यथावित्तम् Adv. 1) *dem Funde gemäss* Ait. Br. 3,28. — 2) *nach dem Vermögen, im Verhältniss zum Besitz.*

यथावित्तानुसारम् und °सारेण (Instr.) Adv. *je nach den Vermögensverhältnissen* Hemâdri 1,486, 20. 756,1.

यथाविद्यम् Adv. *je nach dem Wissen.*

यथाविध Adj. *qualis.*

यथाविधानम् und °धानेन Adv. *nach Vorschrift.*

यथाविधि Adv. 1) dass. — 2) *entsprechend, übereinstimmend, wie es Jmd* (Gen.) *verdient.*

यथाविधिम् (metrisch) Adv. *nach Vorschrift.*

यथाविनियोगम् Adv. *in der aufgeführten Reihenfolge* Comm. zu Njâjas. 1,1,14.

यथाविभव°, °भवतस् (Hemâdri 1,439,6. 492,10 [अथावि° gedr.]. 556,5. 618,5. Mârk. P. 34,71), °भवम् (Hemâdri 1,419,8), °भवमानेन (ebend. 1, 491,10), °भवविस्तरम् (ebend. 411,13. 780,14), °भवविस्तरेस् (ebend 548,9), °भवविस्तारम् (ebd. 258,9. 278,16) und °भवसंभवात् (ebend. 664,4) Adv. *je nach den Vermögensverhältnissen.*

यथाविभागम् Adv. *je nach dem Antheil* Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

यथाविषयम् Adv. *je nachdem es sich um dieses oder jenes handelt* 242,28.

यथावीर्य 1) Adj. *von welcher Kraft* 50,21. — 2) Adv. °म् *im Verhältniss zur Mannheit, in Betreff des Heldenmuthes.*

यथावृत्त 1) Adj. *a) wie geschehen, wie erfolgt.* — *b) wie sich benehmend, — betragend.* — 2) Adv. °वृत्त° und °वृत्तम् *a) wie Etwas sich ereignet, — begeben hat.* — *b) je nach dem Metrum.* — 3) n. *a) eine frühere —, vorangegangene Begebenheit.* — *b) die näheren Umstände einer Begebenheit* Harshaḱ. (Çaka 1936) 417,15.

यथावृत्तान्त *Erlebniss, Abenteuer* Harshaḱ. 194,5.

यथावृत्ति Adv. *in Bezug auf die Art und Weise des Lebensunterhaltes.*

यथावृद्ध° und °म् Adv. *dem Alter nach, so dass der Aeltere stets vorangeht.*

यथावृद्धि Adv. *dem Wachsthum* (des Mondes) *gemäss.*

यथावेदम् Adv. *je nach dem* Veda Kâtj. Çr. 7, 1,8. Vaitân.

यथावेदि Adv. *je nach seiner* Vedi Kâtj. Çr. 5, 4,8.

यथाव्यवहारम् Adv. *dem Brauche gemäss.*

यथाव्याधि Adv. *der Krankheit gemäss.*

यथाव्युत्पत्ति Adv. *je nach der Bildungsstufe.*

यथाशक्ति (Gaut.) und °शक्त्या (Instr.) Adv. *nach Vermögen, nach Kräften.*

यथाशयम् Adv. 1) *wie es Jmd am Herzen liegt.* — 2) *je nach den Bedingungen, — Voraussezzungen.*

यथाशरीरम् Adv. *Leib für Leib.*

यथाशास्त्र° und °म् Adv. *nach Vorschrift, nach den vorgeschriebenen Regeln.*

यथाशिषम् Adv. *dem Bittgebet entsprechend* Lâṭj. 6,2,3.

यथाशीलम् Adv. *dem Charakter gemäss.*

यथाश्रद्धम् Adv. *nach Neigung* Gaut. Hemâdri 1, 347,15.

यथाश्रमम् Adv. *nach dem Lebensstadium.*

यथाश्रयम् Adv. *in Bezug auf die Art und Weise des Anschlusses, — der Verbindung.*

यथाश्राद्धम् Adv. *dem Todtenmahl entsprechend* Kauç. 141.

यथाश्रुत 1) Adj. *übereinstimmend mit dem, was man davon gehört hat.* — 2) Adv. °म् Adv. *a) wie man es gehört hat.* — *b) den Kenntnissen gemäss.* — *c) nach den Vorschriften der heiligen Bücher.* Richtig °श्रुति. — 3) n. *eine bezügliche Ueberlieferung.*

यथाश्रुति Adv. *nach den Vorschriften der heiligen Bücher.*

यथाश्रेष्ठम् Adv. *in der Weise, dass der Beste vorangeht.*

यथाश्रद्धम् Adj. Pl. *je nach der Stärke sich verhaltend, so dass der schwächere stets vorangeht,* Ârjabh. 4,4.

यथासंवेदम् Adv. *je nach der Verabredung* Kâtj. Çr. 20,8,24.

यथासंस्थम् Adv. *nach Umständen.*

यथासंहितम् Adv. *der* Saṁhitâ *gemäss* Upalekha 3,3.5.

यथासख्यम् Adv. *im Verhältniss zur Freundschaft.*

यथासंकल्पित Adj. *den Wünschen entsprechend.*

यथासंख्यम् und °संख्येन (Instr.) Adv. *je nach der Zahl* (°संख्यम् Çulbas. 3,135); *Zahl für Zahl,* d. i. *in der Weise, dass in zwei Reihen mit Gliedern von gleicher Anzahl die einzelnen Glieder der Reihe nach sich entsprechen.*

यथासङ्गम् Adv. *nach Bedarf, entsprechend.*

यथासत्यम् Adv. *der Wahrheit gemäss.*

यथासनम् Adv. *je auf dem gehörigen Platze, je an der (die) betreffenden (betreffende) Stelle* Vasishṭha 16, 4. 5 (die Stellen sind verdorben).

यथासंदिष्टम् Adv. *wie angewiesen* R. 2,82,22.

यथासंधि Adv. *je nach dem grammatischen* Saṁdhi.

यथासन्नम् Adv. *so wie Jmd in die Nähe kommt* 49,19.

यथासभक्तम् Adv. *je mit dem betreffenden Mitesser* Âçv. Çr. 5,6,19.

यथासमयम् Adv. *der Zeit gemäss, zu rechter Zeit.*

यथासमर्थितम् Adv. *wie für gut gehalten worden ist* Mâlav. 50,10 (58,16).

यथासमाम्नातम् Adv. *der Aufführung —, der Erwähnung gemäss.*

यथासमीहित 1) Adj. *wie man Etwas wünscht, dem Wunsche entsprechend* Pañkat. 191,8. — 2) Adv. °म् *dem Wunsche gemäss* 298,16 (im Prâkrit).

यथासमुदितम् Adv. *wie verabredet* Çat. Br. 13, 5,4,27.

यथासंपद् Adv. *wie es sich trifft.*

यथासंप्रकीर्णम् Adv. *wie vermengt* Çâṅkh. Çr. 18, 24,25.

यथासंप्रत्ययम् Adv. *nach der Uebereinkunft.*

यथासंप्रदायम् Adv. *nach der Ueberlieferung.*

यथासंप्रेषितम् Adv. *wie aufgefordert* ÇÂÑKH. ÇR. 3,7,10.

यथासंबन्धम् Adv. *nach der Verwandtschaft.*

यथासंभव 1) Adj. *nach Möglichkeit entsprechend.* — 2) Adv. °म् *wie sich Etwas zu etwas Anderm fügt, je nach der vorkommenden Verbindung, respective.*

यथासंभविन् und °भावित Adj. *entsprechend.*

यथासवनम् Adv. 1) *nach der Folge der* Savana *(Kelterungen)* KÂTJ. ÇR. 25,12,7. VAITÂN. — 2) *der Zeit gemäss.*

यथासवम् Adv. *dem* Sava *entsprechend* KAUÇ. 63.

यथासाम Adv. *nach der Folge der* Sâman.

यथासारम् Adj. *je nach der Güte, — Qualität.*

यथासिद्ध Adj. *wie gerade fertig.*

यथासुख° und °म् Adv. *nach Bequemlichkeit, nach Behagen, nach Lust, nach Belieben.* °सुखचारिन् AV. PRÂJAÇ. 3,7.

यथासुखमुख Adj. *richtend das Gesicht, wohin es Einem bequem ist.*

यथासूक्तम् Adv. *Lied für Lied* ÇÂÑKH. GṚHJ. 2,7.

यथासूक्ष्म Adj. Pl. *je nach der Grösse sich verhaltend, so dass der kleinere vorangeht,* Comm. zu ÂRJABH. 4,4. °म् Adv. KÂD. 2,121,15.

यथास्तम् Adv. *in die respective Heimat* MÂN. GṚHJ. 1,13.

यथास्तुत् Adv. Stut *für* Stut.

यथास्तुतम् Adv. *nach der Folge der* Stoma VAITÂN.

यथास्तोत्रियम् Adv. *nach der Folge der* Stotrija (oder Stotrijâ) ÇÂÑKH. ÇR. 11,3,3.

यथास्तोमम् Adv. *nach der Folge der* Stoma.

1. यथास्थान n. *die betreffende —, die richtige Stelle.* Nur. Loc. Sg. und Pl.

2. यथास्थान 1) Adj. *je an seiner Stelle befindlich.* — 2) Adv. °स्थानम् *je an der (die) betreffenden (betreffende) Stelle, am gehörigen Platze, an den gehörigen Platz* GAUT.

यथास्थामं Adv. = 2. यथास्थान 2).

यथास्थितम् Adv. 1) *je nach dem Standorte.* — 2) *sicher, gewiss.*

यथास्थिति Adv. *der Gewohnheit gemäss, wie sonst.*

यथास्थूल° und °म् Adv. *im Groben, im Grossen, ohne in das Detail zu gehen* KARAKA 3,8. 6,1. 26.

यथास्मृति Adv. 1) *nach dem Gedächtniss, wie man sich einer Sache erinnert.* — 2) *nach den Vorschriften der Gesetzbücher.*

यथास्मृतिमय Adj. *wie dem Gedächtniss eingeprägt.*

यथास्व 1) Adj. (f. आ) *je sein, je ihr, je der gehörige.* — 2) Adv. यथास्व° und °म् *jeder —, jeden —, jedem für sich, — besonders, je auf seine Weise, je für den Fall* GAUT. BHÂVAPR. 3,45.

यथास्वरम् Adv. *dem Tone entsprechend* VAITÂN. 1,10.

यथास्वैर° und °म् Adv. *frei, ungehemmt, nach Herzenslust.*

यथाहार Adj. *die erste beste Nahrung zu sich nehmend, essend was sich eben trifft.*

यथाहृतम् Adv. *wie herbeigeholt* LÂṬJ. 4,11,16.

यथेक्षितम् Adv. *wie man es mit eigenen Augen sah.*

यथेच्छ 1) Adj. *den Wünschen entsprechend.* — 2) Adv. यथेच्छ° und °म् *nach Wunsch, nach Belieben, nach Herzenslust.*

यथेच्छकम् und यथेच्छया (Instr.) Adv. = यथेच्छ 2).

यथेतम् Adv. *wie gekommen* LÂṬJ. 5,2,5. BÂDAR. 3,1,8.

यथेप्सया Instr. Adv. *nach Wunsch, nach Belieben.*

यथेप्सित 1) Adj. *den Wünschen entsprechend, gewunscht.* — 2) Adv. °म् *nach Wunsch, nach Herzenslust.*

यथेष्ट 1, Adj. *den Wünschen entsprechend, gewünscht, beliebig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) Adv. यथेष्ट° und °म् *nach Wunsch, nach Belieben.*

यथेष्टगति Adj. *gehend wohin man will.*

*यथेष्टचारिन् m. *Vogel.*

यथेष्टतम् Adv. *nach Wunsch, nach Belieben* MBH. 3,2,4.

1. यथेष्टम् s. यथेष्ट 2).

2. यथेष्टम् Adv. *nach der Reihenfolge der Opfer.*

यथेष्टासन Adj. *sitzend wie es Einem bequem ist.*

यथेष्टि Adv. *dem* इष्टि *genannten Opfer entsprechend* ÇAT. BR. 5,2,2,6. 4,5,16. 11,1,2,1.

यथेतम् Adv. = यथेतम्.

यथोक्त 1) Adj. (f. आ) *wie angegeben, oben angegeben, früher erwähnt, — genannt, — besprochen* GAUT. 9,1. 10,4. — 2) Adv. यथोक्त°, °म् (ÂPAST.) und यथोक्तेन *nach Angabe, auf die angegebene, vorgeschriebene Weise.*

यथोचित 1) Adj. *angemessen, entsprechend, geziemend.* — 2) Adv. यथोचित° und °म् *wie es sich geziemt.*

यथोद्धृतम् Adv. *wie aufgerichtet* KÂTJ. ÇR. 8, 8,26.

यथोज्झितम् Adv. *je nach dem errungenen Siege* AIT. BR. 2,25,3.

यथोत्तर 1) Adj. *je der Reihe nach folgend.* — 2) Adv. °म् *Eines um's Andere, der Reihe nach.*

यथोत्पत्ति Adv. *je nach dem Zustandekommen* KAUÇ. 63.

यथोत्साह Adj. *den Kräften entsprechend* LÂṬJ. 8,11,63. °म् Adv. *nach Kräften* GAUT.

यथोदय 1) Adj. *worauf Beliebiges folgen kann.* — 2) Adv. °म् *im Verhältniss zum Erwerb, — zum Einkommen, nach den Vermögensverhältnissen* JÂGÑ. 2,43.

यथोदित 1) Adj. *wie angegeben, wie angeführt, früher besprochen.* °फल Adj. (f. आ) HEMÂDRI 1,422, 2. — 2) Adv. °म् *wie angegeben, nach der Angabe.*

*यथोद्भूत Adj. *wie zur Welt gekommen, dumm, einfältig.*

यथोद्गमन° Adv. *je im Verhältniss zum Aufsteigen, je höher desto mehr* KÂD. 2,121,11 (149,5).

यथोद्दिष्ट 1) Adj. *a) wie angegeben. — b) wie angewiesen von* (Instr.). — 2) Adv. °म् *auf die angegebene Weise.*

यथोद्देशम् Adv. *der Anweisung gemäss* MBH. 3, 158,33.

यथोद्भवम् Adv. *je nach der Entstehung.*

यथोपकीर्णम् Adv. *wie hingestreut* ÇAT. BR. 4, 4,2,7.

यथोपजोषम् Adv. *nach Gefallen, nach Behagen.*

यथोपदिष्ट 1) Adj. *wie —, vorher angegeben.* — 2) Adv. °म् *auf die angegebene, vorgeschriebene Weise* P. 6,3,109.

यथोपदेशम् Adv. *der Anweisung —, der Angabe —, der Lehre —, der Vorschrift gemäss* ÂPAST.

यथोपपत्ति Adv. *wie es sich trifft.*

यथोपपन्न Adj. *gerade vorhanden —, da seiend* (43,3. 4. MBH. 13,52,28), *wie gerade sich machend, ungesucht, ungezwungen.*

यथोपपातम् Adv. ÂPAST. ÇR. 15,20,9 fehlerhaft für यथोपपादम्.

यथोपपादम् Adv. *wie* oder *wo es sich trifft* GAUT. Comm. zu ÂPAST. ÇR. 5,23,2. °पादे (!) KAUÇ. 138.

यथोपमुक्तम् Adv. *wie angelegt* KÂTJ. ÇR. 14,5,36.

यथोपयोग° und °म् Adv. *je nach dem Gebrauch, je nach Bedarf, je nach den Umständen.*

यथोपलम्भम् Adv. *wie man es gerade anfasst, gleichviel woran man zuerst geht* ÂPAST. ÇR. 6,4,3. GOBH. 2,8,24.

यथोपस्थितम् Adv. *wie man dazu gekommen ist* LÂṬJ. 3,3,10.

यथोपस्थारम् Adv. *wie es Einem beifällt.*

यथोपाधि Adv. *je nach den Bedingungen, — Vor-*

aussetzungen.

यथोप्त Adj. *wie gesäet, der Saat entsprechend.*

यथौकसँम् Adv. *je an seinen besonderen Wohnsitz.*

यथौचित्यम् und **°त्यात्** (Abl.) Adv. *in entsprechender Weise, nach Gebühr.*

यँद् 1) Nom. und Acc. Sg. n. und am Anfange eines Comp. *was, welches;* s. u. 1. य. — 2) Conj. *a) dass.* Nach *sagen, denken* u. s. w. vor einer directen Rede und zwar in der Regel ohne nachfolgendes इति Pañcat. 160,24. 172,7. 213,18. 218, 2. 236,2. — *b) so dass.* — *c) was das betrifft, dass.* — *d) weshalb, wessentwegen.* — *e) wann, als.* — *f) wenn, wofern* 33,18. 39,10. Nach Delbrück's Beobachtungen in den Brâhmaṇa mit Potent. bei einer nicht eintretenden Voraussetzung. — *g) weil, da* 21,19. 28,25. 29. 31,9. — *h) auf dass, damit* Pañcat. 160,17. — *i)* अध यँद् *wenn auch, obschon* ṚV. 1,167,2. 169,6. 186,9. — *k)* यदपि *wenn auch, obgleich.* — *l)* यद्व *wie* — एवम् *so.* — *m)* यद्वत α) = 2) *a)* Bâlar. 18,13. 87,7. 99,23. 115,14. — β) *nämlich, und zwar* Kâraṇḍ. 66,4. — *n)* यत्किल = 2) *a)* Prasannar. 9,10. — *o)* यच्च α) *wenn nämlich, und zwar* Karaka 2,3. — β) **dass* mit Potent. nach *nicht für möglich halten, nicht glauben (hoffen), nicht leiden, tadeln, Wunder.* — *p)* यद्वा α) *oder* Bâlar. 132,13. — β) *jedoch, indessen* Bâlar. 8,1. 29,14. 30,6. 35,8. — γ) mit folgendem यदि वा *wenn — oder wenn.*

यदन्न Adj. *welche Speise geniessend* R. 2,103,30.

***यदम्** am Ende eines adv. Comp. = यद् = 1. य.

यदर्घ Adj. *welches Ziel vor Augen habend, was bezweckend.*

यदर्थम् Adv. 1) *weshalb, weswegen, wessentwegen* u. s. w. — 2) *da, quum.*

यदर्थे Loc. Adv. = यदर्थम् 1).

यदवधि Adv. *seitdem* Bhâm. V. 2,56.

यदवसान Adj. *womit endigend* Lâṭj. 6,6,1.

यदशन Adj. *welche Speise geniessend* R. 2,103,30.

यदाँ Conj. *wann, als, wenn.* Im Demonstrativsatze entsprechen अँात् (ṚV. 1,115,4. 7,3,2), अँादिँत् (ṚV. 1,82,1. 161,4. 163,7 u. s. w.), अँध, अँध (AV. 14,2,20), तँद् (AV. 11,4,5), तदा, ततस्, तर्हि (Bhâg. P.) oder einfacher Nachsatz. Häufig ist die Copula zu ergänzen, insbes. nach einem Partic. auf त. यँदँत्, यदैव (— तदैव), यदैव खलु (— तदा प्रभृत्येव), यदा प्रभृति (— तदा प्रभृति). यदा यदा *quandocumque, so oft* (— तदा तदा oder einfach तदा); das einfache यदा mit wiederholtem Verbum fin. dass. यदाँ कदाँ च *so oft;* यदा कदा चित् *jederzeit;* यदा तदा *stets* Naish. 8,39.

यदात्मक Adj. *wessen Wesen habend.*

यदानिँकामम् Adv. *wann es beliebt* Çat. Br. 12, 3,3,1.

यदार्षेय Adj. *von welcher heiligen Abstammung* Ind. St. 10,90.

यदावाजदावरी f. Pl. Name eines Sâman.

यदि und **यँदी** (metrisch) Conj. 1) *wenn*, mit Indic., Conj., Pot. und Fut. in der älteren Sprache; gewöhnlich einfacher Nachsatz ohne Partikel. यँदि चित्, यदि कु वे, यँदीत्, यँद्यु (35,25. 36,23), यद्यु वे. In den späteren Werken (von M. an) *a)* mit Praes.; im Nachsatz α) Praes.; auch mit अथ, तद्, ततस्, तदा oder तर्हि. — β) Fut.; auch mit ततस्, तदा oder तर्हि. — γ) Participialfut. — δ) Imperat.; auch mit तद्, तदा (156,20), ततस् (39,11) oder तर्हि. — ε) Potent.; auch mit तत्र oder तस्मात्. — ζ) kein Verbum fin.; auch mit अत्र, ततस्, तदा, तर्हि oder तदानीम्. — *b)* mit Fut.; im Nachsatz α) Fut.; auch mit ततस् oder तद्. — β) Praes.; auch mit ततस्. — γ) Imperat. 177,12. — δ) kein Verbum fin.; auch mit ततः परम्. — *c)* mit dem Particialfut., im Nachsatz das andere Fut. — *d)* mit Potent.; im Nachsatz α) Potent.; auch mit ततस्, तद्, तदा, अथ oder तर्हि. — β) Condit. mit Potent. abwechselnd. — γ) Praes. M. 9,91; auch mit तद्. — δ) Imperat. 248,21. — ε) Fut. 71,22. — ζ) Participalfut. — η) kein Verbum fin.; auch mit तद्, तदा, ततस् oder तर्हि. — *e)* mit Condit.; im Nachsatz α) Condit.; auch तद्, ततस् oder च (न च). — β) Potent.; auch mit तद् oder ततस्. — γ) Aor. — *f)* mit Imperf.; im Nachsatz α) Condit. — β) Potent. — *g)* mit Aor.; im Nachsatz α) Condit. — β) Potent. — *h)* Perf. (आह); im Nachsatz ततस् ohne Verbum fin. — *i)* ohne Verbum fin.; im Nachsatz α) Praes.; auch mit अत्र, तद् oder तदा. — β) Fut.; auch mit तद् und तदा (157, 16). — γ) Imperat.; auch mit तद्, ततस् oder तदा. Im Nachsatz auch मा स्म कृथाः = Imperat. — δ) Potent. 59,32. — ε) Perf. (आह). — ζ) kein Verbum fin.; auch mit तद्, ततस्, तदा, तर्हि oder तथा. — 2) *wenn*, so v. a. *so wahr* bei Betheuerungen; im Nachsatz Imperat. ohne oder mit तथा oder तेन (48,13. 14), oder Potent. mit तद्. — 3) *ob*, mit Potent., Praes. oder ohne Verbum fin.; zum Ueberfluss wird auch noch किम् hinzugefügt. यदि — न वा *ob — oder nicht.* — 4) *wenn*, so v. a. *dass* nach *nicht glauben, nicht für möglich halten, nicht dulden;* mit Praes. oder Potent. धिष्कारं यदि mit Potent. oder Praes. so v. a. *schwerlich;* कथं चिद्यदि mit Praes. dass. — 5) *ob nicht vielleicht, vielleicht dass;* mit Potent. (mit und ohne इति), mit Fut. oder Praes. Harshaṅ. (Çaka 1936) 213, 11. 464, 8. यदि तावदेवं क्रियताम् so v. a. *wie, wenn man nun etwa so thäte?* यदि तावत् — पृच्छामि so v. a. *wie, wenn ich früge.* — 6) यदि चेत् = यदि *wenn.* — 7) überflüssig nach पुरा *bevor, ehe.* — 8) यँद्यपि *auch wenn, obgleich, etsi;* im Nachs. तथापि, तदपि oder ohne diese. Auch अपि यदि — तथापि. यदि — यदि च — यद्यपि *wenn — und — und auch.* यद्यप्येकः ungenau st. यद्येको ऽपि. — 9) यँदि — यँदि वा, यँदि वा — यँदि वा, यँदि वा — यँदि, यदि वा — वा, वा — यदि वा, यद्वा — यदि वा *wenn — oder wenn, ob — oder;* यँदि — वा न वा *ob — oder nicht;* वा — यदि वा — यदि वा — तथापि *ob — oder — oder — dennoch;* यँदि वा und वा यदि allein *oder wenn, oder.* Bisweilen bedeutet यदि वा so v. a. *jedoch, indessen.*

यदिच्छा Kathâs. 121,100 fehlerhaft für यदृच्छा.

यँदु m. N. pr. eines Stammes (später stets Pl.) und Stammhelden, gewöhnlich neben Turvaça (Turvasu) genannt. तुर्वशा यँदू Du. Turvaça *und* Jadu. Im Epos ist Jadu ein Sohn Jajâti's, Vasu's (Fürsten der Kedi) und auch Harjaçva's. In seinem Geschlecht wird Kṛshṇa geboren und heisst demzufolge यदुवीरमुख्य, यदुपति, *यदुनाथ, यदुश्रेष्ठ, यदूद्वह und यदुकुलोद्वह.

यदुघ m. N. pr. eines Ṛshi.

यदुनन्दन m. Bein. Akrûra's VP. 5,17,23.

यदृच्छा f. *Zufall* Karaka 1,11. °मात्रतस् *nur ganz zufällig;* यदृच्छया, यदृच्छातस्, यदृच्छा° und einmal यदृच्छ° *zufällig, von ungefähr, ganz von selbst, ohne besondere Veranlassung, unerwarteter Weise.* यदृच्छाशब्द m. *ein zufällig entstandenes Wort, das eigentlich Nichts bedeutet,* Ind. St. 13,421.

यद्गोत्र Adj. *zu welcher Familie gehörig* Khând. Up. 4,4,2.

यद्देवत Adj. *welche Gottheit habend* Âpast. Çr. 7,22,4.

यद्देवत्य Adj. dass.

यद्रञ्च् fehlerhaft für यद्यञ्च्.

यद्वृह n. Name eines Sâman.

यद्वेतोस् Abl. Adv. *weshalb, wessentwegen.*

यद्वल Adj. *von welcher Macht* MBh. 5,74,8.

यद्वविष्य Adj. *der da sagt „was kommt das kommt"*; m. *Fatalist* als N. pr. eines Fisches.

यद्वञ्च् fehlerhaft für यद्यञ्च्.

यद्ँयञ्च् Adj. *nach welcher Richtung gewandt.*

यद्रूपविचार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यद्यञ्च् Adj. = यद्ँयञ्च् Maitr. S. 2,1,10 (12,6).

यद्वत् Adv. *wie;* im Nachsatz तद्वत् oder एवम्.

*यद्यद् Adj. *in's Blaue schwatzend, Ungereimtes redend.*

*यद्यन् m. Pl. *eine best. Klasse von* Ṛshi.

*यद्या f. = बुद्धि.

यद्याक्षिष्ठीय n. Sg. und अग्नेर्यद्याक्षिष्ठीय n. Du. Namen von Sâman Ârsh. Br.

यद्विध Adj. *qualis.*

यद्वीर्य Adj. *von welchem Heldenmuth* MBh. 1, 94,1. 228,19.

यद्वृत्त n. 1) *Begebenheit, Ereigniss, Erlebniss, Abenteuer.* — 2) *eine Form von* 1. यत्.

यंत् Partic. von 3. इ. *अब्दे यति *heuer.*

यन्तर् Nom. ag. 1) *Lenker* (der Rosse, des Wagens), *Wagenlenker, Elephantentreiber.* — 2) *Lenker, Regierer.* — 3) *befestigend, aufrichtend.* — 4) *gebend.* — 5) *zurückhaltend,* so v. a. *Jmd* (Loc.) *Etwas vorenthaltend, Nichts gebend* Âpast. — 6) *= याज्ञाकर्मन्.

यंतवे Dat. Infin. zu यम् RV. 8,15,3.

यन्तव्य Adj. *zu lenken, im Zaum zu halten; zu hemmen* Maitr. S. 1,8,4.

*यन्ति f. Nom. act. von यम्.

यन्तृ Nom. ag. m. *Lenker.*

यन्तृक am Ende eines adj. Comp. = यन्तर् *Lenker.*

यन्त्र n. (f. आ MBh. 6,2659 falsche Lesart) 1) *Mittel zum Halten, Stütze, Befestigung; Schranke; Stränge am Wagen* u. s. w. — 2) *Werkzeug zum Halten,* so heissen in der Chirurgie *alle stumpfen Instrumente,* wie *Zangen, Haken, Röhren* und dergl. im Gegensatz zu den *Messern* (शस्त्र); *Zange, Zwinge* (zum Martern). — 3) *eine zusammengesetzte* oder *künstliche Vorrichtung* überh., *Maschine;* bei einer Thür so v. a. *Riegel, Schloss;* bei einem Schiffe so v. a. *Ruder, Segel* u. s. w.; in Comp. mit einem Kunstproducte (vorangehend oder folgend) häufig so v. a. *mit beweglichen Gliedern versehen* (vgl. *Gliederpuppe*), *sich bewegend, sich von selbst bewegend, Zauber —.* — 4) *Amulet, ein dazu dienendes Diagramm.*

यन्त्रक 1) am Ende eines adj. Comp. = यन्त्र 3) Hemâdri 1,657,4. — 2) m. Nom. ag. (f. यन्त्रिका) *a) Bändiger.* — *b) Maschinist.* — 3) *f. यन्त्रिका schlechte Lesart für यन्त्रणी. — 4) n. *a) *Drechselrad.* — *b)* etwa *Handmühle* Hemâdri 1,558,17. Ind. St. 15,328.

यन्त्रकरण्डिका f. *Zauberkorb.*

यन्त्रकर्मकृत् m. *Maschinist.*

यन्त्रकर्मन् n. *Gebrauch von Werkzeugen.*

*यन्त्रगृह n. *Oelmühle.*

*यन्त्रगोल m. *eine Art Erbsen.*

यन्त्रचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यन्त्रचेष्टित n. *Zauberwerk.*

यन्त्रच्छेद्य n. *eine best. Kunst* Kâd. 84,16 (153,1). Richtig पत्र°.

यन्त्रण 1) n. f. (आ; adj. Comp. f. आ) *a) das Anlegen eines Verbandes.* — *b) Beschränkung, Zwang.* In Comp. mit dem, woher der *Zwang, die Gêne* herrührt. — 2) *f. ई *der Frau jüngere Schwester.* — 3) *n. *das Schützen, Hüten.*

यन्त्रतन्त्र m. *Maschinenbauer, Verfertiger von Zauberwerken,*

यन्त्रधारागृह n. *eine Badstube mit Wasserwerk, — mit Douchen.* Nom. abstr. °त्व n.

यन्त्रनाल n. *ein künstliches Rohr, ein rohrartiges Geräthe* Mârk. P. 39,43.

यन्त्रपीडा f. *das Pressen* (von Körnern u. s. w.) *mittelst einer künstlichen Vorrichtung.* Vgl. यन्त्रापीड.

यन्त्रपुत्रक m. und °पुत्रिका f. *Gliederpuppe.*

*यन्त्रपेषणी f. *Handmühle.*

यन्त्रप्रकाश m. und यन्त्रप्रतिष्ठा f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

यन्त्रप्रवाह m. *ein künstlicher Wasserstrom, Wasserwerk.*

यन्त्रमय Adj. *künstlich nachgebildet.* काष्ठ° *aus Holz.*

यन्त्रमयूरक m. *ein künstlicher Pfau* Kâd. 242,22.

यन्त्रमातृका f. Bez. *einer der 64* Kalâ.

यन्त्रमार्ग m. *Wasserleitung.*

यन्त्रय्, °यति 1) *in Binden —, in Schienen legen* u. s. w. — 2) यन्त्रित *a) in Binden —, in Schienen gelegt; gebunden, gefesselt* überh. °सायक Adj. so v. a. *ein Selbstgeschoss angelegt habend.* — *b) gebunden,* so v. a. *verschlossen* Hemâdri 1,649,13. — *c) gebunden,* so v. a. *in der Gewalt stehend —, abhängig von* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). — *d) sich Zügel anlegend, sich in der Gewalt habend.* — *e) der sich anspannt, — zusammennimmt, eifrig bemüht, — um* (°कृते). — Mit उप, °यन्त्रिता M. 11,177 fehlerhaft für °मन्त्रिता. — Mit नि 1) *zügeln, im Zaum halten.* — 2) नियन्त्रित *a) gebunden, gefesselt.* — *b) eingedämmt.* — *c) beschränkt, abhängig —, in der Gewalt stehend von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit सम्, संयन्त्रित *angehalten* (Wagen).

यन्त्रराजव्याख्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

यन्त्रराजागम m. desgl.

यन्त्रवत् Adj. *mit einer künstlichen Vorrichtung versehen.*

यन्त्रवै angeblich Dat. Infin. *um in Schranken zu halten* MBh. 5,108,4. v. l. in den anderen Ausgg.

यन्त्रशर m. *Selbstgeschoss.*

*यन्त्रसद्मन् n. *Oelmühle* Gal.

यन्त्रसूत्र n. 1) *die Schnur einer Gliederpuppe.* — 2) *ein über (Kriegs-) Maschinen handelndes* Sûtra.

यन्त्राकार m. Titel eines Werkes.

यन्त्रापीड Adj. Bez. *eines an Fieberkrämpfen Leidenden* Bhâvapr. 3,80.

यन्त्रिन् 1) Adj. *a) mit Geschirr versehen* (ein Ross). — *b) mit einem Amulet versehen.* — *c) peinigend;* Subst. *Peiniger, Quäler.* — 2) *f. °णी *der Frau jüngere Schwester.*

यन्त्रिय n. = यन्त्र 1).

यन्त्रोद्धार m. Titel eines Werkes.

यन्त्रोपल Pl. *Mühle.*

यन्त्रामन् Adj. *wie heissend* Hariv. 9970.

यन्निमित्त Adj. *wodurch veranlasst* Spr. 5303.

यन्निमित्तम् Adv. *wessentwegen, in Folge wovon.*

यन्मंक्षिष्ठीय n. अग्नेर्यन्मंक्षिष्ठीये Name zweier Sâman Ârsh. Br.

यन्मय Adj. *aus welchem hervorgegangen, — gebildet, — bestehend* u. s. w.

यन्मात्र Adj. *welches Maass habend, von welchem Umfange.*

यन्मूल Adj. *worin wurzelnd, von wem* oder *wovon abhängig* Spr. 5303. Daçak. 56,16.

यप्य n. Bhar. Nâṭjaç. 20,22 wohl fehlerhaft für ज्ञप्य.

यभ्, यंभति, यभते (Vet. [U.] 116,3) *futuere* Bhâg. P. ed. Bomb. 3,20,26. — Desid. यियप्सति *futuere velle* Âçv. Çr. 10,8,11 (यी° gedr.). — Mit प्र und प्रति *futuere.*

यभ्या Adj. f. *futuenda* in अं° und सुं°.

यम्, यंमति, यमते, यंच्छति, °ते; यत Partic. 1) *halten, festhalten, tragen, sustentare;* Med. *sustentari, sich stützen auf* (Loc.). — 2) *erheben, schwingen* (in der Hand); Med. mit den Waffen (Instr.) *auslangen.* — 3) *aufrichten, errichten, über Jmd* (Dat.) *halten* (ein Obdach, einen Schirm u. s. w.); Med. *sich vor Jmd* (Dat.) *ausbreiten* (शर्मवत् *wie ein Schirm*) Ait. Br. 2,40,3. — 4) *in die Höhe treiben* (die andere Wagschale), so v. a. *ziehen, mehr wiegen.* — 5) *ausbreiten, hinstrecken.* दतस् so v. a. *die Zähne zeigen.* — 6) *zusammenhalten, cobibere, zügeln, bändigen* (auch den Sinn, die Sinnesorgane, Leidenschaften), *zurückhalten, an sich halten* (den Athem, die Stimme), *anziehen* (die Zügel). — 7) *Jmd* (Dat. oder Loc.) *darreichen, darbieten, verleihen, gewähren, hingeben.* मार्गम् *Jmd*

(Gen.) *den Weg einräumen*, so v. a. *aus dem Wege gehen* MBh. 13,145,18. *Mit प्रति und Abl. *Etwas für Etwas geben*, so v. a. *eintauschen gegen* 228, 19. Med. *sich Jmd* (Dat.) *darbieten.* — 8) *Jmd beschenken mit* (Instr.). — 9) (*darbringend*) *erheben* (einen Ruf, Gesang u. s. w.). — 10) *aufstellen*, so v. a. *zu Stande bringen.* — 11) Med. *Stand halten.* — 12) Med. *stille halten, sich fügen, gehorchen, treu bleiben;* mit Dat. — 13) Med. *Feuer fangen* TBr. 2,1,10,1; im Comm. S. 406 zu lesen: यूपे ऽयं नि°. — Caus. यमँयति, यमयते (metrisch), *यामयति 1) *in Schranken halten.* — 2) *einhalten* (die Stimme). — 3) *in Ordnung bringen.* — Intens. *यंयम्यते, यंयमीति (nur mit उद् zu belegen). — Mit अधि 1) *aufrichten, ausbreiten über* (Dat.). — 2) *erheben* (Wünsche) *zu* (Loc.). — Mit अनु Act. Med. 1) *lenken, richten.* — 2) Med. *sich richten nach, nachfolgen;* mit Acc. — 3) Act. etwa *anordnen, aneinander reihen.* — 4) अँनुयत *verfolgt von* (Geschossen, Instr.). — Mit अन्तर् *anhalten, Einhalt thun; drinnen halten.* — Mit आ 1) *anspannen, aufziehen* (ein Gewebe u. s. w.), *dehnen, ziehen* (eine Linie u. s. w.), *ausstrekken* (अनु *zu — hin* Çulbas. 3,157), *verlängern;* Med. *a) eingespannt sein* (vom Wagen). — *b) ausstrecken* (ein Glied des eigenen Körpers). पदानि so v. a. *grosse Schritte machen.* — *c) *lang herabhängen lassen.* — 2) einen Bogen *spannen*, einen Pfeil *anlegen*, eine Lanze *schwingen;* ohne Obj. *zielen.* — 3) **hinaufziehen aus* (Abl.). — 4) *zügeln* (das Herz, den Geist). — 5) *anhalten* (den Athem). — 6) *zurückziehen* (einen Pfeil) Bhatt. — 7) *hinziehen* (den Ton). — 8) *herbeiziehen, — bringen, hinbringen.* — 9) *ausbreiten, an den Tag legen* Bhatt. — 10) आँयत *a) angelegt* (Pfeil). — *b) gezogen —, sich ausdehnend —, sich erstreckend nach* (im Comp. vorangehend). — *c) gestreckt, gedehnt, lang* (auch in der Zeit); von der Stirn so v. a. *breit* Kâd. 32,22. — *d) hingezogen zu, gerichtet auf* (Loc.). — Vgl. auch आँयत. — Caus. °यामयति (Padap. °यमयति) 1) *hinbringen zu, versetzen in* (Loc.). — 2) *strecken.* — 3) *entfalten, an den Tag legen.* — 4) *Med. Caus. zu आयम् Med. — Mit अपा *ausstrecken, ausdehnen* Çulbas. 1,35. — Mit अभ्या 1) *ziehen* (das Euter beim Saugen). — 2) *dehnen, hinziehen* (den Ton). — 3) Med. *anziehen, an sich nehmen.* — 4) *zielen auf* (Acc.). — 5) verwechselt mit अभ्या-गम्. — Mit उद् 1) *herausheben —, herausholen aus* (Abl.). — 2) *Med. गन्धने. — Mit उपा Med. *zeigen, an den Tag legen* Bhatt. — Mit निरा 1) *herauskriegen.* — 2) निरायत *ausgestreckt.* — Mit पर्या, °यत *überaus lang.* — Mit व्या 1) *auseinanderziehen, — zerren.* — 2) Med. Act. (metrisch) *sich um Etwas* (Loc.) *zerren, — abmühen, — streiten, kämpfen.* — 3) व्यायत *a) auseinandergerissen, getrennt* in अ°. — *b) lang, aus der Ferne erfolgend* (Kampf). व्यायत° Adv. *weit* (laufend). — *c) kräftig* (von Personen). — *d) über das gewöhnliche Maass hinausgehend, gesteigert.* °म् Adv. *überaus, in hohem Grade.* — *e) *beschäftigt.* — Caus. (व्यायाम्य) *sich abmühen.* — Mit समा 1) *anziehen* (die Stränge), *zusammenziehen* (Med. *an sich*) Mân. Çr. 2,2,1. Grhj. 1,11. — 2) in द्वियोजनसमायत *zwei Jogana lang* kann समायता auch in सम *gleich* und आयत zerlegt werden. — Mit अभिसमा *befestigen an* (Acc.). — Mit उद् 1) *erheben, in die Höhe strecken* (die Arme, Waffen u. s. w.), *aufheben;* *Med. mit medialer Bed. — 2) *durch eine Unterlage erhöhen und stützen.* — 3) *aufrichten, aufstellen; erhöhen, höher legen, in die Höhe bringen, hinaufbringen, — befördern.* — 4) *erheben,* so v. a. *aufgehen lassen* (Strahlen, Licht). — 5) die Stimme *erheben.* — 6) Opfergaben, Anrufungen u. s. w. *erheben, darbringen.* — 7) *Jmd Etwas hinhalten, antragen, darbieten, anbieten.* — 8) *droben halten, aufhalten.* — 9) *aufrütteln, aufschütteln; auftreiben.* — 10) *zügeln, lenken.* — 11) Act. Med. *sich anschicken, sich rüsten, an Etwas gehen, an's Werk gehen, sich bemühen um* (Dat. oder °अर्थम्); *Act. auch mit Acc. उद्यम्योद्यम्य *mit der grössten Anstrengung* MBh. 12,177,11. — 12) verwechselt mit उद्-गम्. — 13) उद्यत *a) erhoben.* Im Comp. häufig verstellt (पाशोद्यतकर = उद्यतपाशकर). Compar. °तर *höher.* — *b) dargeboten, angeboten.* Subst. *Dargebotenes*, insbes. *dargebotene Speise* Gaut. Auch mit passivisch zu übersetzendem Infin. — *c) auf sich genommen, — geladen, unternommen, begonnen.* — *d) sich anschickend, gerüstet —, im Begriff stehend zu, begriffen in, bedacht auf, entschlossen —, bereit zu, beschäftigt mit, sich befleissigend;* die Ergänzung ein Infin., Dat., Loc., °अर्थम् (120,18) oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *frisch an's Werk gehend, ganz bei einer Sache seiend, Etwas angelegentlich betreibend, gerüstet, zu handeln bereit; auf Etwas wartend* (Spr. 6067). — *e) verwechselt mit उद्गत. — Caus. उद्यमयति *aufrichten* Çilâñka 1,272. — Intens. *ausstrecken.* — Mit अभ्युद्, अभ्युद्यत 1) *erhoben.* — 2) *dargeboten, angeboten.* — 3) *im Begriff stehend —, gerüstet —, bereit zu, beschäftigt mit, begriffen in;* die Ergänzung ein Infin., Loc. oder im Comp. vorangehend. इहाभ्युद्यतमानस: *dessen Geist mit dem Hier beschäftigt ist, — sich hierher sehnt.* — 4) fehlerhaft für अभ्युद्गत *ehrfurchtsvoll begrüsst; aufgetreten, erschienen.* — Mit उपोद् *aufstellen* mittels einer Unterlage oder dgl. Mân. Çr. 1,5,3. — Mit प्रोद् 1) *erheben.* प्रोद्यत *erhoben.* — 2) प्रँ — उँद्यत *erhoben* (von der Stimme). — 3) प्रोद्यत *im Begriff stehend zu* (Infin.). — Mit प्रत्युद् 1) *Jmd* (Acc.) *das Gleichgewicht halten, aufwiegen.* — 2) प्रत्युद्यत *a) dargeboten, angeboten.* — *b)* fehlerhaft für प्रत्युद्गत. — Mit समुद् 1) *erheben, aufheben.* — 2) *zügeln, lenken.* — 3) समुद्यत *a) erhoben, aufgehoben.* — *b) dargeboten, angeboten;* auch mit einem passivisch aufzufassenden Infin. — *c) was man zur Hand hat, worüber man im Augenblick verfügen kann.* — *d) wozu man sich angeschickt hat, beabsichtigt.* — *e) begonnen, seinen Anfang genommen habend* Hariv. 10764. — *f) im Begriff stehend, sich anschickend* (die Ergänzung ein Infin., Dat. oder °अर्थ° [123,15]), *begriffen in* (Loc.), *im Begriff stehend auf Jmd* (Acc. mit प्रति) *loszugehen.* Ohne Ergänzung *gerüstet, zu handeln bereit.* — Mit उप 1) *ergreifen fassen;* Med. Bhatt. — 2) *stützen, als Unterlage einschieben, unterfassen, unterlegen.* — 3) *darbieten, reichen.* — 4) *annehmen, entgegennehmen* Bhatt. — 5) *sich aneignen, sich vertraut machen mit* (Acc.) Bhatt. — 6) Med. und ausnahmsweise Act. (Gaut. 28,20. Gobh. 2,1,8) *zum Weibe nehmen.* — 7) Act. Med. *inire* (feminam). Richtig उप-गम्. — Mit नि 1) *anhalten* (einen Wagen u. s. w.), — *bei Jmd* (Loc.), *festhalten, zum Stehen bringen;* Med. *sich aufhalten, bleiben.* — 2) *einfangen.* — 3) *befestigen —, festbinden an* (Loc.), *aufbinden* (die Haare). निँयत *festgebunden an* (Loc.); *zusammengelegt* (अञ्जलि); *gebunden an, verbunden mit, abhängend von* (Loc.). — 4) *über Jmd halten* (einen Schutz, ein Obdach). — 5) *nach unten kehren* (die Hand). — 6) *festhalten, herbeiziehen.* — 7) *dauernd verleihen, einpflanzen.* — 8) *bei sich behalten, versagen* (trans.); Med. auch *versagen* (intrans.). — 9) *abhalten von* (Abl.), *zurückhalten, zügeln, bändigen, lenken, anziehen* (die Zügel). नियत *zurückgehalten, gezügelt, gebändigt.* — 10) *anhalten, unterdrücken, hemmen.* नियत *unterdrückt, eingestellt.* — 11) *unterdrücken,* so v. a. *verläugnen, deserere.* — 12) *unterdrücken* so v. a. *zu Nichte machen.* — 13) *fest-*

setzen, bestimmen; Pass. *feststehen.* नियत *bestimmt, festgestellt, sicher —, feststehend.* नियतम् Adv. *bestimmt, gewiss, ganz sicher.* — 14) *regelmässig vollbringen.* नियत *constant, regelmässig.* — 15) *beschränken* 238,2. नियत *beschränkt,* — *auf* (im Comp. vorangehend), *mässig, von beschränkter Anzahl* (310,9); *sich beschränkend, ein einziges bestimmtes Ziel verfolgend, nur mit einer Sache beschäftigt, ganz bei einer Sache seiend, ganz gerichtet auf* (Loc.). — 16) in der Grammatik *niedrig halten,* so v. a. *mit dem* Anudâtta *aussprechen.* — 17) नियत heisst *der* Saṁdhi *von* श्रास् *vor Tönenden.* — 18) häufig verwechselt mit नि-यम्. — Caus. नियमयति, नियमित Partic. 1) *zurückhalten, festhalten, befestigen, anhalten, zügeln, bändigen, fesseln,* — *an* (Loc.). — 2) *unterdrücken, hemmen.* — 3) *bestimmen.* नियमित mit Infin. *bestimmt — zu werden.* — 4) *beschränken.* — Mit प्रतिनि, °यत *für jeden einzelnen Fall besonders bestimmt, je anders bestimmt, je ein anderer* Kap. 5,6.6,14. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,18. — Mit विनि 1) *zügeln, bändigen, im Zaum halten.* °यत *gezügelt.* — 2) *zurückziehen, einziehen.* — 3) *hemmen, unterdrükken, von sich fern halten* Kir. 1,27. — 4) विनियत *beschränkt, mässig.* — 5) विनियतम् Bhâg. P. 1,15,38 fehlerhaft für विनयिनम्. — Mit संनि 1) *festhalten, anziehen* (die Zügel), *Jmd zurückhalten, zügeln, bändigen, im Zaum halten.* — 2) *unterdrücken, hemmen.* संनियत *unterdrückt, gehemmt.* — 3) *unterdrücken,* so v. a. *zu Nichte machen.* — Mit निस् in *निर्याम. — Caus. in निर्यामक fg. — Mit परि *zielen* mit einem Geschosse (Instr.). — Caus. °यमयति *ministrare.* — Mit प्र 1) *strecken, vorstrecken.* प्रयत *vorgestreckt, langgestreckt, weit reichend.* — 2) *über Jmd halten* (ein Obdach). — 3) *stellen —, setzen auf* (Loc.) 56,8. प्रयत *gesetzt auf* (Loc.). — 4) dte Augen *richten auf* (श्रभि). — 5) *absenden* (Boten) *zu* (Dat.). — 6) *darreichen, anbieten, darbringen, geben, hergeben, übergeben, dahingeben, verleihen, bringen* (so v. a. *bewirken, verursachen*). विक्रयेण so v. a. *verkaufen;* उत्तरम् *eine Antwort geben, beantworten* (Hemâdri 1,583,10); शापम् so v. a. *über Jmd* (Gen.) *einen Fluch aussprechen;* युद्धम् *Jmd* (Gen.) *einen Kampf gewähren,* so v. a. *mit Jmd kämpfen;* बुद्धौ so v. a. *dem Geiste vorführen.* प्रयत *dargebracht* u. s. w. — 7) *abliefern, herausgeben, zurückgeben.* ऋणम् *eine Schuld abtragen;* कृतम् *eine Wohlthat erwiedern.* — 8) *in die Ehe geben* (vom Vater, der die Tochter verheirathet). — 9) प्रयत *eine dem Ernst des Augenblicks entsprechende Stimmung und Haltung zeigend, innerlich und äusserlich zu einer ernsten Handlung* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gehörig vorbereitet, rein in rituellem Sinne* Âpast. In der letzten Bed. auch von einem Orte und einem Gefässe (Âpast. 1,17,11). — Mit प्रतिप्र *hinüberreichen, weitergeben.* — Mit श्रनुप्र *reichen, geben, schenken, übergeben* Kâraṇḍ. 27,12. 16. 28,3. 15. 35,14. 69,13. — Mit श्राप्र *darreichen.* — Mit उपप्र *dazu reichen.* — Mit प्रतिप्र *wieder ausliefern, zurückgeben; weitergeben.* — Mit संप्र 1) (*zusammen*) *übergeben, hingeben, darbringen, geben, verleihen,* — *Jmd* (Dat., Gen. oder *Instr.), *abtreten für* (Instr.); Med. auch *sich gegenseitig darreichen.* — 2) *wiedergeben.* — 3) eine Tochter *in die Ehe geben.* — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *das Gleichgewicht halten, aufwiegen.* — 2) *dauernd verleihen.* — 3) *wiedergeben.* — Mit वि 1) *aufrichten, ausbreiten* (einen Schutz, ein Obdach u. s. w.). — 2) *ausgreifen* (von Rossen im Lauf). — 3) *ausspreizen, ausstrecken, auseinanderhalten.* वियत *ausgestreckt, ausgebreitet.* वियतम् Adv. *auseinandergehalten, in Absätzen.* — Mit सम् 1) *zusammenhalten,* — *ziehen, anziehen* (die Zügel), *festhalten, zügeln, in der Gewalt haben, lenken* (Rosse). संयत *festgehalten, gezügelt, in der Gewalt gehalten; der sich zügelt,* — *beherrscht,* — *in der Gewalt hat,* — *in Bezug auf* (Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend Gaut.); in der Bed. *sich zügelnd* auch संयतवत्. — 2) *zusammenbinden, aufbinden* (die Haare), *binden, anbinden, fesseln.* संयत *zusammengebunden, aufgebunden, gebunden, angebunden, gefesselt, gefangen.* — 3) *andrücken.* — 4) *schliessen.* संयत *geschlossen.* — 5) *in Ordnung halten;* nur संयत *in O. gehalten.* — 6) *einschränken.* — 7) *hemmen, unterdrücken, unterlassen.* संयत *gehemmt, unterdrückt.* — 8) *unterdrücken,* so v. a. *aufheben, zu Nichte machen.* — 9) *Med. *zusammenthun —, aufhäufen für sich.* — 10) **Jmd beschenken,* Med. und Instr. der Person, wenn es eine unerlaubte, Act. und Dat. der Person, wenn es eine erlaubte Handlung ist. — 11) संयत *im Begriff stehend, gerüstet, bereit;* mit Infin. Vgl. संयत्त u. यत् mit सम्. — Caus. संयमयति 1) *bezwingen.* संयमित *bezwungen* (Feind). — 2) das Haar *aufbinden, in Ordnung bringen.* — 3) संयमित *a) gebunden, gefesselt, umschlungen* (von den Armen, Instr.). — *b) gesammelt, fromm gestimmt.* — Vgl. संयमित. — Mit श्रभिसम् etwa *hinhalten gegen* (Acc.) Gobh. 1,1,20. Nach dem Comm. *unterhalten* (das Feuer). — Mit उपसम् 1) *anlegen,* — *an* (Loc.) Mân. Çr. 1,3,4. 6,1. — 2) उपसंयत *eingezwängt in* (Loc.).

1. यम 1) *Zügel.* — 2) *Lenker* RV. 8,24,22. — 3) *Hemmung, Unterdrückung.* — 4) in der Philosophie *Selbstbezwingung, das Verbot der Beschädigung Anderer durch Wort oder That und der Ueppigkeit, ein allgemeines Sittengesetz, eine grosse Pflicht* (vgl. नियम). — 5) *Observanz, Regel* überh.

2. यम 1) Adj. (f. यमी und यमी) *geminus, von Geburt doppelt, gepaart.* यम्यौ Nomin. Du. f. RV. 3,55,11. — 2) m. *a) Zwilling,* Du. *Zwillinge.* — *b)* Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,135,23. — *c)* Du. Bez. *der* Açvin. — *d)* Name des Gottes, der im Himmel über die Seligen herrscht, deshalb auch König heisst, ein Sohn Vivasvant's. Die nachvedische Zeit sieht in ihm den in der Unterwelt thronenden *Todesgott* und fasst seinen Namen als *Bändiger* (s. 1. यम). Die wirkliche Bed. ist *Zwilling:* Jama und Jamî sind das erste Menschenpaar. Wie diese nach der Legende von Vivasvant mit der Saraṇjû (Saṁgñâ 100,6.7) erzeugt sind, so zeugt derselbe mit dem Abbilde der Saraṇjû (mit Saṁgñâ 100,6.7) den Manu, eine andere Form des Erstlings der Menschen. Im MBh. und später ist Jama ein jüngerer Bruder Manu's. Trauer der Jamî über den Tod Jama's Maitr. S. 1,5,12. Jama ist Welthüter des Südens, Regent des Mondhauses Apabharaṇî (Bharaṇî), Verfasser von Liedern und eines Gesetzbuches. यमस्याक्: Name eines Sâman Ârsh. Br. — *e) der Planet Venus* (gilt gleichfalls für einen Sohn Vivasvant's). — *f) *Krähe.* — *g)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) Pl. einer Klasse von Göttern bei den Buddhisten; richtig याम. — 3) f. यमी N. pr. der Zwillingsschwester Jama's (Maitr. S. 1,5,12), die in der nachvedischen Zeit der Jamunâ gleichgesetzt wird. — 4) n. *a) Paar.* — *b)* in der Grammatik α) *Zwillingslaut;* so heissen gewisse von den Grammatikern angenommene *nasale Zwischenlaute zwischen Mutis und folgenden Nasalen.* — β) *Tonlage.*

1.*यमक 1) m. n. = संयम. — 2) m. = व्रत.

2. यमक 1) Adj. *doppelt, zweifach.* — 2) m. *zwei verbundene Stoffe: Oel und Ghee* Kâraka 6,9. — 3) f. यमिका (sc. क्रिका) *eine Art von singultus* Bhâvapr. 4,82. — 4) n. *a) Doppelverband.* — *b) Wiederkehr gleichlautender Silben, Agnominatio, Paronomasie.* Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 261,12. — *c) ein best. Metrum.*

यमकाव्य n. Titel eines dem Ghaṭakarpara

zugeschriebenen *Dichtwerkes.*

यमकभारत n., यमकरत्नाकर m., यमकशिखामणि m. (Opp. Cat. 1) und यमकार्णव m. (Burnell, T.) Titel von Werken.

*यमकालिन्दी f. Bein. der Samgná, der Mutter ama's.

यमकावली f. *eine ununterbrochene Reihe von Paronomasien.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,9.

यमकाष्टक n. Titel eines Werkes.

यमकिंकर m. Jama's *Scherge.*

*यमकीट m. *Holzwurm.*

*यमकील m. Bein. Vishṇu's.

यमकेतु m. Jama's *Fahne,* so v. a. *Todeszeichen.*

यमकोटि und °टी f. N. pr. einer Stadt, die nach den Astronomen 90° östlich vom Meridian von Laṅkâ liegen soll. Auch °कोटिपत्तन n. und °कोटिपुरी f. VP.² 111. 113. Vgl. यवकोटि.

यमक्षय m. Jama's *Behausung.*

यमगाथा f. *ein über* Jama *handelnder Vers* oder *ein solches Lied.*

यमगीता f. *der über* Jama *handelnde Gesang,* Bez. des 7ten Kapitels im 3ten Buche des VP.

यमगृह n. Jama's *Behausung* Paṅkad.

यमघण्ट m. *ein best. astr.* Joga.

यमघ्न Adj. Jama (*den Tod*) *vernichtend,* Beiw. Vishṇu's.

यमज, °ज्ञात und °ज्ञातक Adj. *von Geburt doppelt;* m. Du. *Zwillinge.*

*यमजित् m. Bein. Çiva's.

यमजिह्वा f. N. pr. 1) einer Jogini Hemâdri 2, *a*,101,15. fgg. — 2) einer Kupplerin.

यमतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

यमता f. *das Todesgott-Sein.* °तां या *zum Todesgotte werden,* so v. a. *Jmd* (Gen.) *den Tod bringen* Harshaḱ. (Çaka 1936) 421,12.

यमत्व n. *das* Jama-*Sein.*

यमदंष्ट्र m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Râkshasa. — 3) eines Kriegers auf Seiten der Götter.

यमदंष्ट्रा f. 1) Jama's *Spitzahn* Paṅkad. (hier wohl so v. a. *Dolchstich*). °दंष्ट्रान्तरं गतः so v. a. *dem Tode verfallen.* — 2) *ein best. Gift* Rasendraḱ. 43.

*यमदग्नि m. falsche Schreibart für जमदग्नि.

यमदण्ड m. Jama's *Keule.*

यमदिश् m. Jama's *Weltgegend, Süden* Hemâdri 1,785,7.

यमदूत 1) m. *a*) Jama's *Bote.* — *b*) Pl. N. pr. eines Geschlechts Hariv. 1465. — 2) f. ई Bez. *einer der neun* Samidh.

*यमदूतक 1) m. *a*) Jama's *Bote.* — *b*) *Krähe.* — 2) f. °तिका *die indische Tamarinde.*

यमदेवत 1) Adj. Jama *zur Gottheit habend* Çat. Br. 14,6,9,22. Gobh. 4,7,24. — 2) *f. यमदेवता *das unter* Jama *stehende Mondhaus* Bharaṇî.

यमदेवत्य Adj. Jama *zur Gottheit habend* Maitr. S. 1,4,13. 3,3,10.

यमदैवत Adj. Jama *zum Beherrscher habend.*

*यमद्रुम m. *Bombax heptaphyllum.*

यमद्वितीया f. *der zweite Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

यमद्वीप m. N. pr. einer *Insel.* Vgl. यवद्वीप.

यमधर्मनिर्भयस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

यमधानी f. Jama's *Behausung.*

*यमधार m. *eine best. zweischneidige Waffe.*

यमन 1) Adj. (f. ई) *bändigend, lenkend.* — 2) *m. *der Gott* Jama. — 3) n. *a*) *das Bändigen, Zügeln.* — *b*) **das Binden.* — *c*) **das Aufhören.*

यमनक्षत्र n. Jama's *Sternbild.*

यमनगरातिथि m. *Gast in* Jama's *Stadt,* so v. a. *todt* Daçak. 17,2.

*यमनिका f. falsche Schreibart für यवनिका.

यमनेत्र Adj. Jama *zum Führer habend.*

यमन्वा f. *eine durch* Vṛddhi *gesteigerte Nominalform.*

यमपट m. *ein Tuch, auf welchem* Jama *mit seiner Umgebung und die Strafen der Hölle dargestellt sind,* Mudrâr. 9,1 (25,11).

यमपटिक m. *ein Mann, der einen* Jamapaṭa *herumträgt,* Harshaḱ. 120,4. 124,4.

यमपद n. *ein wiederholtes Wort* Ind. St. 10,420.

यमपालक m. Jama's *Scherge* Kâraṇḍ. 36,24.

यमपालपुरुष m. dass. Kâraṇḍ. 9,17. 23. 10,6. 36,8.

यमपुरुष m. dass. Mân. Gṛhj. 2,12. Kâraṇḍ. 37,1.

यमप्रस्थपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*यमप्रिय m. *Ficus indica.*

*यमभगिनी f. Jama's *Schwester, der Fluss* Jamunâ.

यमभट m. Jama's *Scherge* Agni-P. 38,35.

यमम् Acc. Infin. abhängig von शक् RV. 1,73, 10. 2,5,1. 3,27,3.

यममन्दिर n. Jama's *Behausung* Hariv. 5955.

यममार्ग m. Jama's *Pfad.* °गमन n. *das Betreten dieses Pfades,* so v. a. *das Empfangen des Lohnes für seine Thaten.*

यमयज्ञ m. *ein best. Opfer* Comm. zu Taitt. Âr. 6,5,1.

यमयन als Beiw. Çiva's fehlerhaft für अजमथन (s. Nachtr. 4).

यमया *ein best. astr.* Joga, = ⌣ Weber, Lit. 2) f. °तिका *die indische Tamarinde.*

यमयाग m. *eine best.* Jâgjâ Sâj. in der Einleitung zu RV. 10,14.

यमयिष्णु Adj. fehlerhaft für नमयिष्णु.

*यमराज् m. *König* Jama.

यमराज m. 1) *dass. — 2) N. pr. eines Arztes.

1. यमराजन् m. *König* Jama.

2. यमराजन् Adj. Jama *zum König habend,* Jama's *Unterthan.*

यमराज्य n. Jama's *Herrschaft.*

यमराष्ट्र n. Jama's *Reich.*

यमर्क्ष n. *das unter* Jama *stehende Mondhaus* Bharaṇî.

यमल 1) Adj. (f. आ) *verzwillingt, gepaart, doppelt;* von einem Sänger so v. a. *Duettsänger* S. S. S. 118. — 2) m. *a*) *Zwilling,* Du. *Zwillinge.* — *b*) Bez. *der Zahl zwei.* — 3) f. आ *a*) *eine best. Form des Schluchzens* (*singultus*). — *b*) N. pr. α) einer Tantra-Gottheit. — β) eines Flusses. — 4) *f. ई *ein Paar Stöcke.* — 5) *n. *Paar.*

यमलक m. *Duettsänger* S. S. S. 118.

*यमलचक्षुस् m. *Bauhinia variegata* Râǵan. 10,23.

*यमलपत्रक m. *Bauhinia tomentosa* Râǵan. 9,39.

यमलशान्ति f. *eine Sühnungshandlung nach der Geburt von Zwillingen.*

यमलसू Adj. f. *Zwillinge gebärend,* — *werfend* Hemâdri 1,448,21.

यमलार्जुन und °क m. Du. Bez. zweier Feinde Kṛshṇa's, die später als Verwandlungen Nalakûbara's und Maṇigrîva's, zweier Söhne Kubera's, angesehen werden.

यमलार्जुनभञ्जन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

यमलोक m. Jama's *Welt.*

यमलोद्भव m. *Geburt von Zwillingen.*

यमवत्सा Adj. f. *Zwillingskälber werfend.*

यमवत् Adj. *der sich bändigt, seine Leidenschaften in der Gewalt hat.*

*यमवाहन m. *Büffel.*

यमविषय m. Jama's *Reich.*

यमव्रत n. 1) *eine dem* Jama *geltende Observanz.* — 2) Jama's *Verfahren,* — *Weise.* — 3) Name eines Sâman.

यमशान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

यमशिख m. N. pr. eines Vetâla.

यमश्रेष्ठ Adj. *deren Erster* Jama *ist.*

यमश्व m. Jama's *Hund.* Du. Maitr. S. 1,6,9.

यमसंहिता f. Titel einer Saṁhitâ.

यमसत्त्ववत् Adj. Jama's *Charakter habend* Suçr. 1,335,12, v. l.

यमसदन n. Jama's *Sitz,* — *Behausung.*

*यमसभ n. und यमसभा f. Jama's *Gericht.*

*यमसभीय Adj. *über Jama's Gericht handelnd.*

यमसात् Adv. mit कर् *dem Todesgotte zuführen* Bhaṭṭ.

यमसादन n. Jama's *Sitz, — Behausung* Âpast.

यमसान Adj. *Zügel —, Gebiss führend.*

यमी 1) Adj. f. *Zwillinge gebärend, — werfend* Gaut. Âpast. — 2) *m. Jama's *Erzeuger, der Sonnengott.*

यमसूक्त n. *die* Jama-*Hymne.*

यमसूर्य n. *ein Gebäude mit zwei Hallen, von denen die eine nach Westen, die andere nach Norden gerichtet ist.*

यमस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

यमस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

यमस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* Opp. Cat. 1.

यमस्वसर् m. Jama's *Schwester*, Bein. 1) der Jamunâ Râǵan. 14,18. Harshaḱ. 130,22. — 2) *der Durgâ.

यमकार्दिका f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

यमकासेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

यमाङ्किका f. N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*, 102,7. v. l. यमान्तिका.

यमातिरात्र m. *ein best. 49tägiges* Sattra.

यमादर्शनत्रयोदशी f. *ein best. 15ter Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

यमादित्य m. *eine Form der Sonne.*

*यमानिका f. *Ptychotis Ajowan.* Vgl. यवानिका.

*यमानी f. dass. Mat. med. 172. Vgl. यवानी.

यमानुग Adj. *in Jama's Gefolge seiend.* पुरुष m. Jama's *Scherge.*

यमानुचर m. Jama's *Scherge.*

यमान्तक 1) m. *a*) Jama *als Todesgott.* — *b*) Du. Jama *und der Todesgott.* — *c*) *Bein. Çiva's. — 2) f. °न्तिका N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*,102, s. v. l. यवाङ्किका.

यमाय्, °यते *den Todesgott* Jama *darstellen.*

यमारि m. Jama's *Feind*, Bein. Vishṇu's.

यमालय m. Jama's *Behausung.*

यमिक n. अगस्त्यस्य यमिके Name zweier Sâman.

यमितवै Dat. Infin. zu यम् RV. 1,28,4.

यमिन् Adj. *der sich zügelt.*

यमिनी Adj. f. *Zwillinge werfend.*

यमिष्ठ Adj. *am Besten zügelnd.*

यमुना f. N. pr. 1) eines Flusses. Wird mit यमी, der Zwillingsschwester Jama's, identificirt. — 2) einer Tochter des Muni Mataṅga. — 3) einer Kuh Comm. zu Kâtj. Çr. 22,11,14.

यमुनाचार्यस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*यमुनाजनक m. *der Sonnengott.*

यमुनातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n.

यमुनादत्त m. N. pr. eines Frosches.

*यमुनाद्वीप m. N. pr. einer Oerlichkeit.

यमुनापति m. Bein. Vishṇu's.

यमुनापूजा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

यमुनाप्रभव m. *die Quelle der* Jamunâ (ein Wallfahrtsort).

*यमुनाभिद् m. Bein. Baladeva's.

*यमुनाभ्रातर् m. *der Bruder der* Jamunâ, d. i. Jama.

यमुनाष्टक n. Titel eines Gedichts.

यमुनाष्टपदी f. Titel eines Werkes.

*यमुन्द् m. N. pr. eines Mannes.

यमुषद्देव *eine Art Zeug.*

*यमेरुका f. *eine Art Pauke, auf der die Stunden angeschlagen werden.*

यमेश n. *das unter* Jama *stehende Mondhaus* Bharaṇî.

यमेश्वर n. Name eines Liṅga.

यमेष्ट n. *ein dem* Jama *dargebrachtes Opfer* TS. 1,8,14,2.

1.*यम्य Partic. fut. pass. von यम्.

2. (यम्य) यमिन्न Adj. *verzwillingt* scheinbar RV. 3, 55,11, da hier यम्या Nomin. Du. f. von यमी ist.

*यम्या f. *Nacht.*

ययाति m. N. pr. eines Stammhauptes der Vorzeit, eines Sohnes des Nahusha. ययातिवत् Adv.

ययातिक (metrisch) m. = ययाति Agni-P. 12,2.

ययातिचरित n. 1) Jajâti's *Geschichte.* — 2) Titel eines Schauspiels.

ययातिजा f. Patron. der Mâdhavî.

ययातिपतन n. N. pr. eines Tîrtha.

ययातिविजय m. Titel eines Werkes.

ययावर् Adj. v. l. für यायावर्.

यवि und यवी 1) Adj. *laufend, eilend.* — 2) m. यवि *Wolke.* — 3) *m. यवी *a*) *Ross.* — *b*) Bein. Çiva's.

*यविन् m. Bein. Çiva's.

1. यवु 1) Adj. *laufend, eilend;* m. Bez. *des Rosses.* Nach den Lexicographen auch *ein zum Rossopfer bestimmtes (frei umherlaufendes) Ross.* — 2) N. pr. eines der Rosse des Mondgottes VP.^{2} 2,299.

2. यवु AV. 4,24,2 in einer verdorbenen Stelle. Fehlt in der anderen Rec.

*यर्वन् schlechte Aussprache für यद्वन्.

यर्हि Conj. *wann*, mit Indic. und Potent. Es entsprechen ihr तर्हि und एतर्हि. Nur in TS. Ait. Br. und Bhâg. P. Im letzten Werke in der Bed. 1) *wann, als, wenn;* mit Perf., Imperf., Aor., Praes., Potent. und ohne Verbum fin.; im Demonstrativsatze तत्र, तदा, अथ oder तत्प्रभृति. — 2) *da, weil.*

यल्लभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

यल्लादि m. N. pr. eines Autors. °दीय n. Titel seines Werkes ebend.

1. यव m. (*adj. Comp. f. आ) 1) *Getraide*, in ältester Zeit vermuthlich *mehlgebende Körnerfrucht* überh.; in der Folge *Gerste*, Pl. *Gerstenkörner.* Zum Spruch यवो ऽसि (Jâǵñ. 1,230) und यवो ऽसि धान्यराजो ऽसि (Mit. 1,35,*a*,16) vgl. VS. 5,26,*d*. 6,1,*d* (= Gobh. Çrâddhak. 2,9) und Vishṇus. 48,17 (= Baudh. 3,6,5. Âçv. Gṛhj. Pariç. 2,14). — 2) *Gerstenkorn* als Maass = 1/6 oder 1/8 (Agni-P. 39,21) Aṅgula, als Gewicht = 6 oder 12 Senfkörner = 1/2 Guṅǵâ. — 3) *Korn, Samenkorn* überh. Bhâvapr. 1,280. — 4) in der Chiromantie *eine dem Gerstenkorn ähnliche Figur an der Hand.* — 5) *eine best. Constellation, wenn nämlich die günstigen Planeten in den Häusern 4 und 10, die ungünstigen in 1 und 7 stehen.*

2. यव m. Pl. *die lichten Monatshälften.* Vgl. यौव.

3. यव Adj. *fernhaltend, abwehrend.*

यवक 1) *Adj. *gerstenartig.* — 2) m. *Gerste.*

यवकोटि und °टी f. = यमकोटि Ârjabh. 4,13 nebst Comm.

*यवक्य Adj. *mit Gerste besäet.*

यवक्रिन्, °क्री und °क्रीत m. N. pr. eines Sohnes des Bharadvâǵa.

यवक्षा f. N. pr. eines Flusses.

यवक्षार m. *aus der Asche von grünen Gerstenähren bereitetes Aetzkali* Mat. med. 87.

यवक्षेत्र n. *Gerstenfeld.*

*यवखद् gaṇa ब्रीह्यादि.

*यवखदिक Adj. von यवखद्.

यवखल m. *Tenne* Çâṅkh. Çr. 14,40,15.

*यवगण्ड m. = युवगण्ड.

यवगोधूमवत् Adj. *mit Gerste und Weizen besetzt* 86,15.

यवग्रीव Adj. *dessen Hals einem Gerstenkorne gleicht.*

यवचतुर्थी f. *ein best. Spiel am 4ten Tage in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha, *bei dem man sich mit Gerstenmehl bestreut.*

यवचूर्ण n. *Gerstenmehl.*

*यवज m. 1) = यवक्षार Râǵan. 6,258. — 2) = यवानी Râǵan. 6,40.

यवतिक्ता f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,64. Mat. med. 216. Karaka 7,11.

यवद्वीप m. *die Insel* Java Schiefner, Târân. 263.

यँवन् m. *die lichte Monatshälfte.*

1. यवन 1) Adj. *fernhaltend, abwehrend* in द्वेषोयँवन्. — 2) n. *das Vermengen*, insbes. *mit Wasser* Njâjam. 10,1,22.

2. यवन 1) m. *a) ein Grieche, ein Fürst der Griechen*, als Bez. *einer best. Kaste* Gaut. Pl. *die Griechen, die griechischen Astrologen;* auch Name einer Dynastie. Später bezeichnet das Wort *einen Muhammedaner* und überh. *einen Mann fremden Stammes.* — *b) *Weizen* Râǵan. 16,30. — *c) *Möhre.* — *d) *Olibanum* Râǵan. 12,105. — 2) f. ई *eine Griechin.*

3. *यवन 1) Adj. *rasch, schnell;* richtig ज्ञवन. Mâlav. 71,2 ist ज्ञवनेन, यावनेन oder यवनानाम् zu lesen. — 2) m. *ein schnell laufendes Pferd, Renner.*

4. यवन m. fehlerhaft für पैज्ञवन.

यवनक 1) *m. *eine best. Getraideart.* — 2) f. ०निका *eine Griechin.*

यवनज्ञातक n. Titel eines Ǵâtaka.

यवनदेशज्ञ Adj. *aus dem Lande der* Javana *stammend* Bhâvapr. 1,187.

*यवनद्विष्ट n. *Bdellium* Râǵan. 12,108.

यवनपुर n. N. pr. einer *Stadt*, wohl *Alexandrien.*

*यवनप्रिय n. *Pfeffer.*

*यवनमुण्ड m. *ein kahl geschorener* Javana.

यवनसेन m. N. pr. eines Mannes.

यवनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*यवनानी f. *die Schrift der* Javana.

यवनारि m. 1) *Bein. Krshṇa's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

यवनाल m. *Andropogon bicolor* oder *Sorghum* Râǵan. 16,25. Mat. med. 324.

*यवनालज्ञ m. *Aetzkali aus der Asche von* Javanâla.

1. यवनिका f. s. u. यवनक.

2. यवनिका f. = ज्ञवनिका *Vorhang.*

1. यवनी f. s. u. 1. यवन.

2. *यवनी f. = यवनिका *Vorhang.*

यवनेश्वर m. N. pr. 1) *eines Fürsten der* Javana Harshaḱ. (Çaka 1936) 420,12. — 2) eines Astrologen.

*यवनेष्ट 1) m. *a) Zwiebel, Schalotte* oder dgl. Râǵan. 7,51. 58. Bhâvapr. 1,179. — *b) Azadirachta indica* Râǵan. 9,8. — 2) f. आ *der wilde Dattelbaum* Râǵan. 11,56. — 3) n. *a) Blei* Râǵan. 13,24. — *b) Zwiebel* Râǵan. 6,31. — *c) Pfeffer* Râǵan. 13,24.

*यवपाल m. *Hüter eines Gerstenfeldes.*

यवपिष्ट n. *Gerstenmehl.* Pl. Mân. Çr. 8,2.

यवप्रख्या f. *ein best. Ausschlag.*

*यवफल्ल m. 1) *Bambusrohr* Râǵan. 7,34. — 2) *Nardostachys Jatamansi.* — 3) *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,53. — 4) *Ficus infectoria.* — 5) *Zwiebel* (?).

*यवबुस n. *Gerstenspreu.*

*यवबुसक Adj. *zur Zeit der Gerstenspreu abzutragen* (Schuld).

यवमणि m. *ein best. Amulet* Kauç. 19.

*यवमत्य्, ०त्यति = यवमानिवाचरति.

यँवमध्य 1) Adj. (f. आ) *dessen Mitte der eines Gerstenkorns gleicht*, d. i. *in der Mitte am stärksten und nach den Enden abnehmend.* — 2) m. *a) ein best.* Pañkarâtra Çat. Br. 13,6,1,9. — *b) *eine Art Tambourin.* — 3) n. *a) ein best. Längenmaass.* — *b) eine Art* Kâṇḍrâjaṇa.

यवमध्यम 1) m. *ein best. Längenmaass* Agni-P. 39,20. — 2) n. *eine Art* Kâṇḍrâjaṇa.

यँवमत् 1) Adj. *Gerste enthaltend, mit Gerste vermengt.* — 2) m. *a) Kornbauer.* — *b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) des Verfassers von VS. 2,19. — 3) f. यवमती *ein best. Metrum.* — 4) n. *Kornreichthum.*

यवमँय Adj. *aus Gerste bestehend, — bereitet.*

यवमर्दन n. *Tenne* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 14,40,15.

यवमात्र Adj. *so gross wie ein Gerstenkorn.*

यवमुष्टि m. oder f. *eine Handvoll Gerste* Gobh. 3,7,7.

*यवय्, ०यति Denomin. von युवन्.

यवयस N. pr. 1) m. eines Sohnes des Idhmaǵihva. — 2) n. des von diesem beherrschten Varsha in Plakshadvîpa.

यवयँवन् Adj. *abwehrend.*

यवयुँ Adj. *Korn wünschend.*

यवलक (?) m. *ein best. Vogel* Suçr. 1,201,2.

यववक्त्र Adj. (f. आ) *mit einer dem Gerstenkorn ähnlichen Spitze versehen* Suçr. 2,343,18.

यववेला f. *die Zeit der Gerstenernte* Lâṭj. 8,3,7.

यवशिरस् Adj. *dessen Kopf die Gestalt eines Gerstenkorns hat.*

*यवशूक und *०ज्ञ m. = यवक्षार Râǵan. 6,258.

यवस् in अँयवस् (Nachtr. 3).

यँवस m. (Comm. zu Âpast. Çr. 7,28,7) n. Sg. und Pl. *Gras, Futter, Weide.* यवसोदके *Futter und Wasser.*

यवसकु m. Pl. *Gerstengrütze* Çat. Br. 12,9,1,5.

यँवसप्रथम Adj. nach Mahîdh. *unter den Speisen die erste Stelle einnehmend;* eher *mit der Weide beginnend*, d. h. *auf guter Weide beruhend, wohlgenährt.*

यवसमुष्टि m. oder f. *eine Handvoll Gras* Çâṅkh. Çr. 3,20,1.

यवसाद् Adj. *Gras verzehrend, weidend.*

*यवसाह्व m. *Ptychotis Ajowan* Râǵan. 6,39.

यवसिन् und यवस्यु in सूयवसिन् und सूयवस्यु.

*यवसुरा f. *ein aus Gerstenmehl bereitetes berauschendes Getränk* Madanav. 96,67.

यवागू f. *Reismehlbrühe*, auch *dünne Abkochungen von andern Körnern und Stoffen* Mat. med. 10. 268. Häufig in Comp. mit dem Stoffe, aus oder mit dem die Brühe hergestellt wird. Bei den Medicinern *ein Decoct, für welches 4 Theile eines Stoffes in 64 Theilen Wasser gesotten und der Abguss auf die Hälfte eingekocht wird.*

*यवागूमय Adj. (f. ई) von यवागू.

यवाग्रज m. 1) = यवक्षार Râǵan. 6,258. Bhâvapr. 1,182. Ḱaraka 6,5. — 2) *= यवानी Râǵan. 6,39.

यवाग्रयण n. *Gerstenerstlinge.*

यवाचित Adj. *mit Gerste (Korn) beladen.*

यवाद् Adj. *Gerste essend.*

*यवान Adj. *rasch, schnell.* Richtig ज्ञवान, Partic. von 1. ज्ञु.

यवानिका (Ḱaraka 6,20) und यवानी f. *Ptychotis Ajowan* Râǵan. 6,39. Bhâvapr. 1,165. 284.

यवान्नर n. *ein best. Zeitmaass* Comm. zu Lâṭj. 1,11,27. 2,2,6.

*यवापत्य n. = यवक्षार Râǵan. 6,258.

*यवाम्लज्ञ n. *saurer Gerstenschleim* Râǵan. 15,91.

यँवाशिर् Adj. *mit Getraide vermengt, gemalzt.*

यवाष m. *ein best. kleines schädliches Thier, Insect* oder dgl. Vgl. यँवाष.

*यवाषिक und *यवाषिन् Adj. von यवाष.

*यवास 1) m. *a) Alhagi Maurorum, die Mannapflanze* Dhanv. 1,5. Râǵan. 4,44. — *b) eine Art* Khadira. — 2) f. आ *ein best. Gras.* Richtig wohl ज्ञलवासा.

यवासक m. *die Mannapflanze* Dhanv. 1,5. Ḱaraka 6,3. Verdorrt beim Eintritt der Regenzeit Chr. 173,29. zu Spr. 2214.

यवासशर्करा f. *Mannazucker* Madanav. 101,16. Râǵan. 14,106.

*यवासिनी f. *eine mit* Javâsa *bestandene Gegend.*

यवाह्व m. = यवक्षार.

*यविक, *यविन् und *यविल Adj. von 1. यव.

यँविष्ठ 1) Adj. *der jüngste.* Sehr häufig heisst so *das jüngste*, d. h. *eben aus den Hölzern geborene* oder *auf den Altar gesetzte Feuer.* Daher Bein. Agni's und Agni Javishṭha als angeblicher Liedverfasser. — 2) m. *a) *ein jüngerer Bruder.* — *b)* N. pr. eines Brahmanen; Pl. *seine Nachkommen.*

यविष्ठवत् Adj. *das Wort* यविष्ठ *enthaltend.*

(यविष्ठ) यविष्ठिम्न Adj. = यविष्ठ 1) von Agni. Nur am Ende eines Pâda.

यवीनर् m. N. pr. verschiedener Männer.

यवीयस् 1) Adj. *a) jünger.* मातर्, जननी, अम्बा *eine jüngere Stiefmutter;* भूत im Gegensatz zu महाभूत; auch von den Çûdra im Gegensatz zu den drei höheren, früher entstandenen Kasten. Metrisch Acc. Sg. m. auch यवीयसम्, Nom. Pl. m. auch यवीयसस्. — *b) geringer, schlechter, der geringste, schlechteste* MBh. 12,150,13. 167,8. — 2) m. *ein jüngerer Bruder.* — 3) f. °सी *eine jüngere Schwester.*

यवीयस m. N. pr. eines Lehrers. — Vgl. auch u. यवीयस् 1) *a*).

यवीयुध् Adj. *kriegerisch, streitbar.*

*यवोत्थ n. *saurer Gerstenschleim.*

यवोदर n. *der Leib —, die dicke Stelle eines Gerstenkorns* als *best. Längenmaass.*

यवोर्वरा f. *Gerstenacker.*

1. यव्य 1) *Adj. *zu Gerste geeignet, mit Gerste besäet, — bestanden.* — 2) m. *a)* nach Mahîdh. *Gersten —, Fruchtvorrath* Maitr. S. 3,11,19 = VS. 23,8. 2. यव्य n. Bez. *bestimmter* Homamantra. 3. यव्य m. *Monat* Çat. Br. 1,7,2,26.

(यव्या) यवीया f. nur Instr. Sg. (gleichlautend) und Pl. *in Strömen, in Menge.* Nach Nigh. *Fluss.*

यव्यावती f. N. pr. eines Flusses oder einer Oertlichkeit.

यव्युध् Adj. = यवीयुध्.

यश = यशस् in अतियश.

यशःकर्ण und यशःकेतु m. N. pr. verschiedener Fürsten.

यशःखण्डिन् Adj. *den Ruhm zu Nichte machend* Pr. P. 34.

*यशःपटह m. *Pauke.*

यशःपाल m. N. pr. eines Fürsten.

*यशद् n. *Zink* Mat. med. 71. Bhâvapr. 1,254. 2,91. Ohne Zweifel ein Fremdwort.

यशश्चन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

यशःशेष Adj. *von dem nur der Ruhm nachgeblieben ist,* d. i. *todt.* Nom. abstr. °ता f. °तां प्रया so v. a. *sterben,* °तां नी *tödten.*

यशःशेषी Adv. mit भू *sterben.*

1. यशस् n. 1) *Ansehen, schöne* oder *stattliche Erscheinung; Schönheit, Würde, Herrlichkeit* MBh. 3,53,10. R. 1,16,14. — 2) *Ansehen, Ehre, Lob, Ruhm.* Auch Pl. Personificirt als ein Sohn Kâma's von der Rati und Dharma's von der Kîrti. — 3) *Gegenstand der Ehre, Respectsperson.* — 4) *gefälliges* oder *angenehmes Wesen, Gunst.* — 5) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 6) *nach Nigh. = उदक, अन्न und धन.

2. यशस् 1) Adj. *a) ansehnlich, schön, würdig, herrlich.* Compar. यशस्तर (RV. 8,2,22. 9,97,3), Superl. यशस्तम. — *b) angesehen, geehrt.* — *c) angenehm, werth.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — यशासा auch fehlerhaft für यशसा.

यशस n. = 1. यशस् in देवयशस (Nachtr. 3), मनुष्ययशस und श्रीयशस.

यशसिन् Adj. in देवयशसिन् (Nachtr. 3) und मनुष्ययशसिन्.

यशस्कर 1) Adj. (f. ई) *Ruhm verleihend, ruhmvoll,* — *für* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

यशस्करस्वामिन् m. N. pr. eines von einem Jaçaskara errichteten Heiligthums.

यशस्काम 1) Adj. *ehrbegierig.* — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva.

यशस्काम्य, °म्यति *nach Ruhm verlangen* Bhaṭṭ.

यशस्कृत् Adj. *Ansehen verleihend.*

यशस्य 1) Adj. *a) Ansehen gebend, ruhmvoll.* — *b) stattlich, anständig aussehend* Kâraka 5,12. — *c) geehrt.* — 2) *f. यशस्या *a) eine best. Knolle,* = ऋद्धि Râgan. 5,28. — *b)* = जीवन्ती *(eine best. Pflanze)* Râgan. 3,25.

यशस्यु Adj. *Gunst suchend.*

यशस्वत् 1) Adj. *a) ansehnlich, schön, herrlich, würdig.* — *b) ruhmvoll, ehrenvoll.* — *c) angenehm, werth.* — 2) f. यशस्वती N. pr. eines Frauenzimmers.

यशस्विन् 1) Adj. *a) ansehnlich, schön, herrlich, würdig.* Superl. °स्वितम. — *b) hoch angesehen, berühmt* (meist von Personen). Superl. °स्वितम. — 2) f. °स्विनी *a) eine best. Arterie.* — *b)* *Name verschiedener Pflanzen: *die wilde Baumwollenstaude,* = महाज्योतिष्मती und यवतिक्ता Râgan. 3,65.73. — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

यशोगोपि m. N. pr. eines Scholiasten.

यशोघ्न Adj. *den Ruhm vernichtend* M. 8,127. Bhâg. P. 4,2,10. — °घ्नी s. u. यशोकृत्.

यशोद् 1) *Adj. *Ansehen —, Ruhm verleihend.* — 2) *m. *Quecksilber* Râgan. 13,110 v. l. für यशोधा. — 3) f. आ N. pr. *a)* der geistigen Tochter einer Klasse von Manen. — *b)* der Frau des Kuhhirten Nanda, der Kṛshṇa gleich nach seiner Geburt als Kind untergeschoben wurde, und die daher als seine Mutter angesehen wird. °गर्भसंभूता Beiw. der Durgâ. — *c)* der Gattin Mahâvîra's.

यशोदत्त m. N. pr. eines Mannes.

यशोदा 1) Adj. *Ansehen gebend.* — 2) f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,5.

यशोदानन्दन (Paṇḍar. 4,3,115. 8,14) und °दासुत (Spr. 5567) m. Metron. Kṛshṇa's.

यशोदेव N. pr. 1) m. *a)* eines buddh. Bhikshu. — *b)* eines Sohnes des Râmakandra. — 2) f. ई einer Tochter Vainateja's.

यशोधन 1) Adj. *dessen Reichthum im Ruhm besteht, reich an Ruhm, berühmt* (Person). — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

यशोधर 1) Adj. *Jmdes Ruhm erhaltend.* — 2) m. *a) der fünfte Tag im bürgerlichen Monat.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa (MBh. 13,14,33), *zweier Arhant' bei den Gaina und verschiedener anderer Männer. — 3) f. आ *a) die vierte Nacht im bürgerlichen Monat.* — *b)* N. pr. verschiedener Frauen Hem. Par. 1,391.

*यशोधरेय m. fehlerhaft für याशो°.

यशोधा 1) Adj. *Ansehen —, Ruhm verleihend.* — 2) *m. *Quecksilber* Râgan. 13,110. Eher यशोधस्.

यशोधामन् n. *eine Stätte des Ruhms.*

यशोधास्यै Pâr. Gṛhj. 2,6,20 nach dem Comm. Dat. *zur Ruhmverleihung.* Stenzler vermuthet Conj. Fut. (यशो धा°).

यशोनन्दि m. N. pr. eines Fürsten.

यशोनिधि Adj. *reich an Ruhm, berühmt* Pr. P. 6.

यशोभगिन् Adj. *ruhmreich.*

*यशोभगीन und *°भग्य Adj.

यशोभद्र m. N. pr. eines der Çrutakevalin bei den Gaina Hem. Par. 5,90. 6,1.

यशोभृत् Adj. *Ruhm besitzend, berühmt* oder *Ruhm bringend.*

यशोमङ्गलस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 165.

यशोमती f. *die dritte lunare Nacht.*

यशोमत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

यशोमाधव m. *eine Form* Vishṇu's.

यशोमित्र m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 2,39.

यशोराज m. N. pr. eines Mannes.

यशोरात m. desgl. Cunningham, Arch. Surv. 6,60.

यशोलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

यशोवति (metrisch) f. N. pr. einer mythischen Stadt Varâh. Bṛh. S. 14,28. Vgl. यशोवती 2).

यशोवती f. N. pr. 1) verschiedener Frauen. — 2) einer mythischen Stadt auf dem Meru.

यशोवर m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. v. l. यशोधर.

यशोवर्धन m. N. pr. eines Mannes Cunningham, Arch. Surv. 6,60.

यशोवर्मक am Ende eines adj. Comp. von यशोवर्मन्.

यशोवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

यशोहन् Adj. (f. °घ्नी) 1) *das Ansehen —, die Schönheit vernichtend* Pâr. Grhj. 1,11,2. — 2) *Jmds Ruhm vernichtend.*

यशोहर 1) Adj. *den Ruhm raubend, Schande bereitend, schändend.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit. °जित् Bein. Kakuṛâja's.

यष्टर् und यॅष्टर् Nom. ag. *Verehrer, Opferer* Njâjam. 10,2,17. Compar. यष्टतर्, f. यष्ट्री Comm. zu Âpast. Çr. 8,8,3. Nom. abstr. यष्टृता f. Comm. zu Njâjam. 10,2,18. यष्टृत्व n. zu 21.

यॅष्टवे Dat. Infin. zu 1. यज् RV. 1,13,6. 4,37,7.

यष्टव्य 1) Adj. *dem geopfert werden muss.* — 2) n. impers. *zu opfern.* यष्टव्ये मतिं कर् *zu opfern sich entschliessen.*

1. यष्टि (*m.) f. 1) *Stab, Stock, Keule, Flaggenstock.* — 2) *Stengel.* — 3) in Comp. mit *Arm* oder *Körper* so v. a. *ein langer, schlanker Arm* oder *Körper.* — 4) in Comp. mit *Schwert* so v. a. *Klinge.* — 5) *Perlenschnur.* — 6) *ein best. Perlenschmuck.* — 7) *Süssholz.* — 8) **Clerodendrum siphonanthus.*

2.*यष्टि f. Nom. act. von 1. यज्. Richtig इष्टि.

यष्टिक 1) am Ende eines adj. Comp. = 1. यष्टि 5) in शत°. — 2) *m. *ein best. Wasservogel.* — 3) f. आ *a) Stab.* — *b) ein best. Perlenschmuck.* — *c) Süssholz.* — *d) ein länglicher Teich.*

यष्टिगृह n. N. pr. einer Oertlichkeit. °क Harshaḱ. v. l. für यष्टिग्राम.

*यष्टिग्रह् Adj. *einen Stab tragend.*

यष्टिग्राम m. N. pr. einer Oertlichkeit Harshaḱ. (Çaka 1936) 39,21. v. l. यष्टिगृहक.

*यष्टिग्राह्म् Absol. *Stöcke ergreifend* P. 3,4,53, Sch.

यष्टिनिवास m. *ein mit Querhölzern versehener aufrecht stehender Pfahl als Nachtquartier von zahmen Tauben.*

यष्टिप्राण Adj. *dessen Kraft im Stabe liegt, ohne Stab Nichts vermögend.*

*यष्टिमधु n., *°मधुक n. (Râǵan. 6,147) und *°मधुका f. *Süssholz.*

यष्टिमत् Adj. in शक्रीकनक°.

*यष्टिमौद्गल्य m. N. pr. Maudgalja *mit dem Stabe.*

यष्टियन्त्र n. *ein best. astronomisches Instrument* Goládhj. 11,28. fgg.

*यष्टिलता f. *eine best. Pflanze,* = भमरारि Râǵan. 10,126.

*यष्टी f. und *यष्टीक n. *Süssholz.*

*यष्टीपुष्प m. *Putranjiva Roxburghii.*

यष्टीमधु n., °क n. (Karaka 4,8), यष्ट्याह्व m., यष्ट्याह्वय m. und यष्ट्याह्वा f. (Karaka 6,7) *Süssholz* Bhâvapr. 1,172.

यष्ट्युत्थान n. *das Aufstehen mit Hülfe eines Stabes* 177,27.

*यष्ट्रस्क (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

यस्, यॅस्यति, यसति, ययस्ति *sich's heiss werden lassen, sich abmühen.* घनुषा Karaka 8,1 (ed. Calc. S. 652). — Mit अव in अवयास्. — Mit आ 1) *sich's heiss werden lassen, sich anstrengen.* — 2) *ermüden* (intrans.) Bhaṭṭ. — 3) आयस्त *a) angefacht.* — *b) angestrengt, sich anstrengend, eifrig beschäftigt mit* (im Comp. vorangehend) Kâd. 78,3. 2,129,14. °नयन Adj. so v. a. *die Augen aufreissend.* — *c) ermüdet, erschlafft.* नित्यायस्त *für immer erschlafft,* so v. a. *todt.* — *d) niedergeschlagen.* — Caus. आयासयति, *°ते 1) *anstrengen, ermüden, quälen, peinigen, belästigen* Kâd. 70,8. 78,3. Einen Bogen *anstrengen,* so v. a. *häufig in Bewegung setzen.* Pass. *sich abhärmen, sich quälen.* — 2) Med. *verkümmern, schmälern* Bhaṭṭ. — Mit समा, °यस्त *hart bedrängt.* — Mit उद् in उद्यास्. — Mit नि, °यस्य MBh. 9,3586 fehlerhaft für °यम्य. — Mit निस् in निर्यास्. — Mit प्र 1) *in's Wallen gerathen.* प्रयॅस्त *überwallend, im Wallen befindlich.* — 2) *sich bemühen.* प्रयस्त *sich bemühend, eifrig.* — 3) *प्रयस्त *schmackhaft zubereitet.* — Caus. in प्रयासित. — Mit संप्र in संप्रयास. = Mit वि in *वियास. — Mit सम् in संयास्.

यस्क m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen* und *eine best. Schule.*

यस्मात् Abl. von 1. य. Als Conj. 1) *weil, da* Gaut. 23,31. Mit entsprechendem तस्मात्, ततस्, तद्, तेन, अतस् und auch ohne correlative Partikel. — 2) *da,* so v. a. *dass.*

यस्य Adj. *zu tödten, dem Tode verfallen.* Nom. abstr. °त्व n. Bhaṭṭ.

*यॅक्ष्म् n. 1) *Wasser.* — 2) *Kraft.*

यॅक्ष्य Adj. 1) *gross* (Sâj.). — 2) *der jüngste.* Nach Nigh. m. *Kind.*

यक्ष्वॅ 1) Adj. (f. ई) *der jüngste, neueste; immer jung.* Oft von Agni, wie यॅविष्ठ. Von Gewässern und desgl. *beständig neu, jugis.* Nach Nigh. *gross.* — 2) *m. = यज्ञमान. — 3) f. ई Pl. *fliessendes Wasser.*

यक्ष्वॅत् Adj. (f. यक्ष्वॅती) = यक्ष्वॅ 1) *beständig neu, jugis.*

1. या, यॅाति (metrisch auch Med.) 1) *fahren* (in weiterem Sinne), *gehen, ziehen, marschiren* (auch so v. a. gegen *den Feind ziehen*); überh. *sich in Bewegung setzen, reisen; fortgehen, aufbrechen, von dannen gehen, sich entfernen* (auch so v. a. *sich fern halten, nicht kommen* Spr. 7347), *fliehen* (auch पलाय्य या); *entfliehen, entkommen; gehen* von einem Wege, *laufen* von Adern. यात *gefahren, gegangen* u. s. w.; *fortgegangen, von dannen gegangen;* auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — 2) *verstreichen, vergehen, verlaufen, verfliessen.* यात *verstrichen, zu Ende gegangen.* — 3) *hingehen,* so v. a. *zu Grunde gehen, zu Nichte werden* 186,7. यात *zu Grunde gegangen.* — 4) *gehen,* so v. a. *von Statten gehen, gelingen, zu Stande kommen.* न यात्ति वक्तुम् so v. a. *lassen sich nicht ausdrücken* Ind. St. 14,379. — 5) *verfahren, sich benehmen.* — 6) यातु so v. a. *dem sei wie ihm wolle.* — 7) mit Acc. *a)* यात्राम् *einen Marsch unternehmen, aufbrechen;* गतिम्, मार्गम्, अध्वानम्, पन्थानम्, पद्वीम् *einen Weg ziehen, — gehen, — fahren, — wandeln, — einschlagen.* यात mit pass. Bed. — *b) gehen —, kommen —, sich begeben —, fahren —, reisen —, gelangen zu, nach* oder *in, marschiren gegen; stossen auf; gehen nach* (von einem Wege), *sich bewegen in der Richtung von* (von Gestirnen). मक्षीम् so v. a. *sich bis zur Erde verneigen;* पादौ मूर्ध्ना *sich mit dem Kopfe zu Jmds Füssen verneigen;* °पथम्, गोचरम् (mit Gen. oder am Ende eines Comp.) *in den Bereich von — kommen;* °हस्तम् *in die Hand von — gelangen;* कर्णौ *zu Ohren kommen;* अन्तम् *an's Ende zu stehen kommen, zu Ende kommen* und *fertig werden mit* (Gen.). यात mit act. Bed. mit Acc. oder am Ende eines Comp. — *c)* zu einem Weibe *gehen, inire* feminam. — *d) gehen,* so v. a. auf eine best. Entfernung *reichen, — sich erstrecken* (Varâh. Bṛh. S. 68,1, wo गर्जिते zu lesen ist); *für* eine best. Zeit *hinreichen.* — *e) an Etwas gehen,* in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen, gerathen; theilhaftig werden, erlangen,* — von (Abl.). उत्सवाद्उत्सवम् so v. a. *ein Fest nach dem andern erleben.* — *f) angehen, anflehen;* mit doppeltem Acc. — *g) hinter Etwas kommen, erkennen.* यात mit pass. Bed. — 8) mit प्रति und Acc. *in der Richtung von — sich bewegen, marschiren gegen.* — 9) mit Loc. *gehen in, nach* oder *zu, gelangen zu, sich wenden zu* (auch vom Geiste). यात *gegangen —, gelangt in* oder *zu.* करे *in die Hand gelangt;* यातं मया पादयोः so v. a. *ich habe mich* (ihr) *zu Füssen geworfen* 316,31. क्व तद्यातम् so v. a. *was ist daraus geworden? wie steht es damit?* — 10) mit Dat. *hingehen zu, nach* (*फलेभ्य: *nach Früchten gehen*), *um zu* (Nom. act.); *Jmd zu Gute kommen.* — 11)

mit Infin. *gehen zu;* daneben auch ein Acc. des Ortes. — 12) mit Adverbien: खण्डशस् und दल-शस् *in Stücke gehen;* शतधा *in hundert St. g.;* स्व-स्ति so v. a. *mit heiler Haut davonkommen.* — 13) यात bisweilen fehlerhaft für ज्ञात. — Caus. यापयति 1) *Jmd gehen heissen, aufbrechen lassen,* — *nach* (*Acc. 225,24), *zu einem Marsche veranlassen; entlassen.* — 2) दृष्टिम् *den Blick gehen lassen,* — *richten auf* (Loc.). — 3) *vertreiben, verscheuchen; lindern* (eine Krankheit). — 4) *verstreichen lassen* (MBh. 6,96,12), *zubringen* (eine Zeit). — 5) *gelangen lassen zu, theilhaftig werden lassen;* mit doppeltem Acc. — 6) यापित Benfey, Chr. 194,4 fehlerhaft für पायित; vgl. Daçak. 67,2. — Desid. यियासति *zu gehen —, zu reisen —, zu marschiren —, fortzugehen —, zu gelangen beabsichtigen, — sich anschicken, — im Begriff stehen;* mit Acc. des Ortes. अस्तं महीधरम् von der Sonne so v. a. *im Begriff sein unterzugehen.* — Intens. ईयायते *sich bewegen.* — Mit अच्छ *herbei —, nahekommen;* mit Acc. Âpast. Çr. 10,24,2. — Mit अति 1) *vorübergehen, passiren, vorüberkommen an, überholen; superare;* mit Acc. °यात mit act. Bed. — 2) *übergéhen.* — 3) *übertréten.* — Mit व्यति 1) *durchdringen.* — 2) *verstreichen, verfliessen.* °यात *verstrichen.* — Mit समति *verstreichen, verfliessen.* — Mit अधि *entkommen* Bhaṭṭ. — Mit अनु 1) *hingehen zu, hinfahren, sich hinbegeben zu;* mit Acc. गृहान् so v. a. *von Haus zu Haus gehen.* अनुयात mit act. Bed. — 2) *nachgehen, nachfolgen, nachwandeln;* mit Acc. भर्तारम् *dem Gatten im Tode folgen,* so v. a. *sich mit ihm verbrennen lassen.* अनुयात mit act. (*secutus*) und pass. (*begleitet von*) Bed. — 3) *folgen,* so v. a. *gleichen Schritt mit Jmd halten, Jmd nachkommen;* mit Acc. — 4) *nachgehen,* so v. a. *befolgen.* अनुयात mit act. Bed. — 5) *nachthun, nachmachen, erreichen, gleichkommen;* mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. der Person. अनुयात mit act. und pass. Bed. — 6) *erreichen, erlangen.* अनुयात mit act. Bed. — 7) अन्वयात् MBh. 4,55,31 vielleicht fehlerhaft für अन्वक्षात् *hieb ab.* — Caus. *Jmd theilhaftig werden lassen;* mit doppeltem Acc. समनुयात mit pass. Bed. — Mit अन्तर् in *अन्तर्यातीय. — Mit अप *fortgehen, sich entfernen, sich zurückziehen, fliehen, weichen, ablassen;* mit Abl. अपयास्यति MBh. 5, 7486 fehlerhaft für उप°. — Mit अभ्यप scheinbar MBh. 4,1669, da hier ऽप्यपयात् st. ऽभ्यपयात् zu lesen ist. — Mit व्याप scheinbar MBh. 3,775, da hier व्यपायात् st. व्यापायात् zu lesen ist. — Mit प्रत्यप *sich zurückziehen, heimwärts fliehen.* रथा-न्तरम् so v. a. *seinen Wagen verlassen und einen andern besteigen.* — Mit व्यप 1) *fortgehen, sich entfernen, sich zurückziehen, weichen.* — 2) *verstreichen.* — Mit अपि AV. 4,37,7 fehlerhaft. Chr. 104,5 ist अपि यात्ति zu trennen. — Mit अभि 1) *adire, zugehen auf, hingehen —, treten —, kommen —, sich hinbegeben zu, sich drohend wenden gegen, begegnen;* mit Acc. स्वर्गम् *zum Himmel gehen,* so v. a. *sterben.* अभियात mit act. und pass. Bed. Ohne Object *herbeikommen, einen Angriff machen.* अभियात *herbeigekommen.* — 2) *kommen* von der Zeit. अभियात so v. a. अतियात *verstrichen.* — 3) *an Etwas gehen, sich hingeben;* mit Acc. वासम् so v. a. *sich niederlassen.* — 3) *theilhaftig werden,* mit Acc. अभियात mit act. Bed. — Caus. *herbeikommen lassen, hinsenden.* — Mit प्रत्यभि *auf Jmd* (Acc.) *losgehen.* — Mit समभि (*zusammen*) *zugehen auf, hingehen zu* (Acc.); *herbeikommen.* — Mit अव 1) *herabkommen von* (अस् mit Abl.). — 2) *fortgehen* in अवयै (Nachtr. 1). — 3) *abbitten, abwenden.* — Mit आ 1) *herbei —, herankommen, — aus* (Abl.), *kommen nach, in* oder *zu* (Acc., ausnahmsweise Loc.); auch mit अच्छ. संमुखम् *entgegenkommen;* अभिमुखायात *entgegengekommen* 133, 9. अस्तम् *untergehen* und *sterben;* कर्णपथम् *zu Ohren kommen.* Mit पुनर् *wiederkommen* und *wiedergeboren werden.* आयात mit act. Bed.; auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — 2) *eingehen —, aufgehen in* (Acc.). — 3) in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen, — gerathen; theilhaftig werden, erlangen;* mit Acc. — 4) *sich bei Jmd* (Gen.) *einstellen* (z. B. vom Schlaf). — 5) *Jmd treffen, zu Theil werden;* mit Acc. — 6) *hervorgehen, resultiren.* — 7) *angehen, sich für Jmd* (Gen.) *schicken;* mit Infin. — Caus. in आपा-पन. — Mit अत्या *vorübergehen an* (Acc.). — Mit अन्वा *herbeikommen längs* (Acc.) RV. 7,7,2. — Mit अभ्या *herbeikommen* (RV. 1,108,6), *kommen nach* oder *zu* (Acc.). — Mit उद् *sich hinaufbegeben zu* (Acc.). — Mit उपा 1) *herbeikommen, kommen nach* oder *zu* (Acc.); auch mit Dat. der Person. अस्तम् *untergehen* und *sterben.* — 2) in einen Zustand — in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen;* mit Acc. — Mit अभ्युपा *hinzu —, herankommen.* — Mit समुपा *hinkommen nach* (तत्र), — *zu Jmd* (Acc.). समुपायात *gekommen* (Zeit). — Mit पर्या *herkommen,* — *von* (Abl.), *zu* (Acc.). — Mit अनुपर्या v. l. für अनुपरि. — Mit प्रा *herbeikommen,* — *zu* (Acc.). — Mit प्रत्या 1) *zurückkommen,* — *kehren,* — *nach* (Acc.). — 2) *entgegengehen* 321,5. — Mit समा 1) *zusammen herbeikommen, zusammenkommen* (auch von Wegen), *hinzukommen, herantreten, kommen* (auch von der Zeit), *herangeflogen kommen* (von einem Geschoss), *aufziehen* (von Wolken), *hervorkommen aus* (Abl.), *kommen von* (Abl.), *nach* oder *zu* (Acc.; auch mit Loc. des Ortes), *hingehen nach* (Acc.), *zugehen auf* (Acc.). समायात mit act. Bed. — 2) *verstreichen, verfliessen.* — 3) *zurückkehren auf* (Acc.). समायात mit act. Bed. Hemâdri 1,547,19. — 4) *über Jmd kommen, treffen;* mit Gen. — 5) in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit अभिसमा *zusammen herbeikommen.* — Mit उद् 1) *aufgehen* (von der Sonne) RV. 10,37,3. — 2) *hinausgehen —, weggehen von* (Abl.). — 3) *abfliegen von* (Abl.). — 4) *sich erheben, — in* (Acc.). — 5) *sich erheben,* so v. a. *entstehen.* — 6) *überragen, übertreffen;* mit Acc. — Mit अभ्युद्, अभ्युद्यात *sich gegen Jmd erhoben habend.* v. l. अभ्युद्यत. — Mit प्रत्युद् *sich erheben und Jmd* (Acc., ausnahmsweise Gen.) *entgegengehen* (in freundlicher oder feindlicher Absicht). प्रत्युद्यात mit pass. Bed. MBh. 7, 185,15. — Mit समुद् *sich gegen Jmd* (Acc.) *erheben.* समुद्यात mit act. Bed. — Mit उप 1) *herbeikommen, kommen* (auch von einer Zeit), *besuchen, hingehen —, kommen nach* oder *zu, sich Jmd nähern* (insbes. um Schutz zu suchen); mit Acc., auch mit Loc. (इह, यत्र) des Ortes. उपयात mit act. und pass. Bed. — 2) *eingehen in* (Acc.). — 3) *inire* feminam (Acc.). उपयाता mit pass. Bed. — 4) *Jmd* (Acc.) *begegnen, treffen, zu Theil werden.* — 5) in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen,* — *gerathen; theilhaftig werden, erlangen, finden;* mit Acc. उपयात mit act. Bed. — 6) *sich hingeben, fröhnen;* mit Acc. 104,33. — Mit अभ्युप 1) *herbeikommen, hingehen zu, losgehen auf.* — 2) in einen Zustand *kommen,* — *gerathen; theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit उपोप *gelangen zu, antreten* (eine Zeit); mit Acc. उपोपयात mit act. Bed. — Mit प्रत्युप *zurückkehren,* — *nach* oder *in;* mit Acc. und प्रति (78,32) oder mit Loc. — Mit समुप 1) *zusammen herbeikommen; hingehen —, sich begeben zu* (Acc.). — 2) in einen Zustand u. s. w. *kommen,* mit Acc. — Mit नि 1) *überfáhren* (mit einem Wagen), *hinüberfahren über* (Acc.). — 2) *herabkommen zu* (Acc.). — 3) *gerathen in* (Acc.). — Mit *परिणि. — Mit प्रणि *gerathen in* (Acc.) Bhaṭṭ. — Mit निस् 1) *hinausgehen,* — *fahren,* — *ziehen,* — *treten,* — *aus* (Abl.), *nach* oder *in* (Acc.,

क चित्), *um zu* (Dat. eines Nom. act.), *das Haus verlassen, hervorkommen aus* (Abl.). मृगयाम् *auf die Jagd gehen.* निर्यात *hervorgekommen* u. s. w. *aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 2) *aus dem Leben scheiden* Kâraka 6,18. — 3) *vergehen, verstreichen.* — 4) *bereinigen* (ein Feld). — 5) *bei Seite legen* (Geld). — 6) निर्यात *vollkommen vertraut mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Lalit. 215, 12. 343,1. Text zu Lot. de la b. l. 189. Wechselt mit निर्ज्ञात. — Caus. 1) *hinausgehen —, hinausziehen lassen, hinausjagen aus* (Abl.). — 2) *wegschaffen, aufheben.* — 3) *beginnen, unternehmen.* — Desid. in निर्यियासु. — Mit अभिनिस् *hinausgehen, — ziehen, — aus* (Abl.), *um zu* (Dat. eines Nom. act.). — Mit प्रतिनिस् *wieder herauskommen aus* (Abl.), *auf* (Loc.). — Mit विनिस् *hinausgehen, — fahren, — ziehen, — aus* (Abl.), *um zu* (Dat. eines Nom. act.), *gegen* (प्रति). °विनिर्यात *hinausgegangen* u. s. w. *aus.* — Mit परा *weggehen, hingehen.* — Caus. *weggehen heissen.* — Mit परि 1) *umherwandern, —wandeln.* परियात *umhergewandert* Hemâdri 1, 572, 4. — 2) *umwandeln, umfahren, durchwandern.* — 3) *durchlaufen*, so v. a. *der Reihe nach annehmen* (Gestalten). — 4) *umringen, umgeben.* — 5) *umgehen*, so v. a. *hüten.* — 6) *umgehen*, so v. a. *vermeiden.* — 7) *herbeikommen.* — 8) *abrinnen* (vom Soma). — Caus. *Jmd umherwandeln —, die Runde machen lassen.* — Mit अनुपरि *rings durchfahren.* — Mit प्र 1) *sich auf den Weg machen, aufbrechen, eine Fahrt antreten.* प्रयात *sich in Bewegung gesetzt habend, gehend, sich bewegend, fliegend.* — 2) *gehen —, sich hinbewegen —, fahren zu* (Acc., auch mit अच्छ, mit Acc. und प्रति und mit Loc., wie तत्र u. s. w.), *von* oder *aus* (Abl.), *ziehen gegen* (Acc.), *gehen —, laufen nach* (Acc., von Wegen und Flüssen), *gelangen —, kommen in* (Acc. Spr. 7823). प्रयात mit act. Bed. — 3) = या *wandeln, gehen, sich bewegen, fahren.* — 4) *von dannen gehen, vergehen, verschwinden* Spr. 7750. 7770. — 5) *auseinandergehen, — fliegen.* — 6) *sich auf den Weg machen*, so v. a. *sterben.* प्रयात *gestorben.* — 7) *verfliessen, verstreichen.* प्रयात *verstrichen, verflossen* 139,13. — 8) *in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss kommen, — gerathen, theilhaftig werden;* mit Acc. — 9) *vorgehen*, so v. a. *sich benehmen.* — 10) *gelangen lassen zu, führen in* (Acc.) Hemâdri 1,515,3. 5. — Caus. *aufbrechen heissen.* — Desid. *sich auf den Weg machen wollen.* — Caus. vom Desid. प्रयियासयति *veranlassen, dass Jmd sich auf den Weg machen will* Bhaṭṭ. — Mit अनुप्र 1) *nach Jmd* (Acc.) *aufbrechen, Jmd begleiten* TBr. 3,7,1,1. 2. अनुप्रयात mit act. und pass. Bed. — 2) *den Weg einschlagen nach* (Acc.). — Mit समनुप्र *seines Weges gehen* Maitr. S. 2,12,4 (148,1). — Mit अभिप्र 1) *herbeikommen zu* (Acc.). — 2) *aufbrechen, — nach* oder *in* (Acc.). — 3) *angreifen.* °यात mit act. Bed. — Mit उपप्र *herbeikommen, — fahren* RV. 7,70,6. *sich aufmachen zu* (Acc.). — Mit परिप्र *umfahren.* — Mit प्रतिप्र 1) *herbeikommen* RV. 7,70,5. — 2) *heimkehren, — zu* oder *in* (Acc.). °यात mit act. Bed. — 3) *zurückfliessen.* — Mit विप्र, °यात *auseinander gegangen, — gelaufen.* — Mit संप्र 1) (*zusammen*) *aufbrechen, hingehen —, hinfliessen zu* (Acc., auch mit प्रति). संप्रयात mit act. Bed. — 2) *sich bewegen* (von Gestirnen). — 3) (*zusammen*) *in ein Verhältniss —, in eine Lage —, in einen Zustand kommen;* mit Acc. — 4) संप्रयात *vorgegangen mit* (Instr.), so v. a. *sich bedienend.* — Mit अनुसंप्र *hingehen.* — Mit अभिसंप्र *hingehen, sich nähern.* — Mit उपसंप्र *hingehen.* — Mit प्रति 1) *herkommen —, hingehen zu* (Acc., auch mit प्रति), *losgehen auf Jmd* (Acc.). °यात mit act. Bed. °यातबुद्धि Adj. *dessen Sinn gerichtet ist auf* (Dat.). — 2) *heim —, wiederkehren, — nach* oder *in* (Acc.). — 3) *wieder von dannen gehen.* प्रतियातनिद्र Adj. so v. a. *erwacht.* — 4) *Jmd* (Acc.) *willfahren.* — 5) *Jmd* (Acc.) *gleichkommen.* — 6) *vergolten werden.* — Caus. *heimkehren lassen nach* (Acc.). — Mit वि 1) *durchfahren*, mit dem Wagen —, mit den Rädern *durchschneiden* Maitr. S. 1,10,14 (= Kâṭh. 36,8. Nir. 5,5). — 2) *durchlaufen, — schneiden, zwischen durch gehen, — fahren.* — 3) *weggehen, sich abwenden.* — 4) *abtrünnig werden* Maitr. S. 2,1,1. — 5) *वियात *dreist, unverschämt.* — AV. 3,31,5 scheint der Text entstellt zu sein. — Mit अभिवि *hinfahren zu* (Acc.). — Mit सम् 1) *zusammen gehen, — fahren, gehen, wandeln, fahren.* — 2) *zusammenkommen, sich vereinigen.* — 3) *mit Jmd* (Acc.) *feindlich zusammenkommen, kämpfen.* — 4) *hingehen, — zu* (Acc., auch mit प्रति). — 5) *kommen, herankommen, herbeifahren* (MBh. 3,271,11). संयात *herbeigekommen.* — 6) *in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss treten, theilhaftig werden;* mit Acc. — 7) *sich richten nach* (Acc.). — संयुः Hariv. 15892 fehlerhaft für खं युः. — Mit अनुसम् 1) *auf— und abgehen.* — 2) *hingehen zu* oder *nach, besuchen;* mit Acc. अनुसंयात mit act. Bed. — Mit अभिसम् 1) *besuchen, kommen zu* (Acc.). — 2) *losgehen auf Jmd* (Acc.). अभिसंयात mit act. Bed. — Mit उपसम् *vereint kommen zu* (Acc.) AV. 6,73,1. — Mit प्रतिसम् *auf Jmd losgehen, Jmd angreifen.* प्रतिसंयात mit Acc.

2. °या Adj. *gehend.*

3. यॉ f. zu 1. यॉ.

4. *या f. zu 2. य.

*याकृत्क Adj. von यकृत्.

*याकृल्लोम Adj. von यकृल्लोम.

यात Adj. *den Jaksha eigen.*

याग m. 1) *Opfer.* — 2) *Darbringung, Schenkung* Hemâdri 1,487,6.

यागकर्मन् n. *Opferhandlung.*

यागमण्डप *Opferhalle* Hemâdri 1,368,3.

*यागसंतान m. Bein. Gâjanta's (Sohnes des Indra).

यागसूत्र n. *Opferschnur.*

याच्, याचति, °ते 1) *flehen, heischen, betteln, bittend angehen, anflehen;* mit Acc. der Person und der Sache; die Person häufig auch im Abl., seltener im Gen.; die Sache auch in Comp. mit अर्थे oder अर्थम्, im Acc. mit प्रति und im Dat. (bei einem Nom. act.). Pass. *gebeten werden, — um* (Acc.), ausnahmsweise *erbeten werden.* Mit पुनर् *zurückfordern, wiederhaben wollen.* याचित *a) erbeten, gefordert; geborgt* (Gaut.). — *b) gebeten, um eine Gabe angegangen.* — 2) *um* ein Mädchen (Acc.) *werben*, ein Mädchen *zur Ehe verlangen von Jmd* (Abl., seltener Acc.), *für Jmd* (कृते, °अर्थे). Auch mit विवाहार्थम्. याचिता *zur Ehe verlangt.* — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anbieten.* — 4) *vielleicht* so v. a. *versprechen.* — Caus. याचयति 1) *werben lassen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *für Jmd* (°अर्थे) *erbitten* Pañkat. 25,15 = ed. Bomb. 1,25,12. — *Desid. यियाचिषते *anflehen wollen.* — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *in Bezug auf Etwas anflehen.* — Mit प्रत्यनु *Jmd* (Acc.) *anflehen.* — Mit अभि 1) *flehen, heischen, anflehen, bittend angehen;* mit Acc. der Person und der Sache. अभियाचित *angefleht, gebeten, — um* (Acc.). — 2) *um* ein Mädchen *bei Jmd werben*, ein Mädchen *zur Ehe verlangen von;* mit doppeltem Acc. 47,16. — Mit समभि *anflehen.* — Mit आ *flehen, — um* (Acc.). — Mit उप, °याचित 1) *gebeten* (Person) Kâd. 52,7. — 2) *worum man gebeten hat.* — Mit निस् *losbitten, sich ausbitten, — von* (Abl.); *sich Etwas von Jmd erbitten* (mit doppeltem Acc.) Tâṇḍja-Br. 24,18,2. — Mit प्र *flehen, bitten um, heischen, anflehen, bittend angehen;* mit Acc. der Person und der Sache. — Mit संप्र *Jmd um Etwas bitten*, mit dop-

peltem Acc. — Mit सम् *Jmd bittend angehen.*

याचक 1) m. *ein Bittender, Bettler.* — 2) f. ई *Bettlerin.*

याचन 1) n. *a) das Bitten, Betteln, das Bitten um* (im Comp. vorangehend). — *b)* am Ende eines Comp. *das Werben um* ein Mädchen. — 2) f. या *a) das Bitten, Betteln, Bitte, das Bitten um* (im Comp. vorangehend), *das Anbetteln Jmds* (im Comp. vorangehend). °नां कर् Med. *eine Bitte erfüllen.* — *b)* *schlechte v. l. für यातना.

याचनक m. *Bettler* Kâraṇḍ. 29,23.

याचनीय 1) Adj. *zu fordern, zu verlangen,* — 2) n. impers. *eine Bitte zu richten an* (Abl.).

*याचि und *°का f. *Bitte* Kâç. zu P. 3,3,110.

याचितक 1) Adj. *geborgt* Naish. 7,56. — 2) n. *eine geborgte Summe, ein zum Gebrauch entlehnter Gegenstand* Jolly, Schuld. 296.

याचितर् Nom. ag. 1) *Heischer, ein Bittender, Bettler* Gobh. Çrâddhak. 2,37. — 2) *Werber* (um ein Mädchen).

याचितव्य Adj. 1) *zu bitten.* — 2) *bei dem Jmd* (Instr.) *um* ein Mädchen (Acc.) *werben soll.*

°याचिन् Adj. *heischend, flehend um.*

याचिष्णु Adj. *bittend, Bittsteller.* Nom. abstr. °ता f. *Bettelei.*

याच्ञेष्ठ Adj. (f. या) *bestmöglich.*

याच्ञा f. 1) *das Heischen, Bitten,* — *um* (im Comp. vorangehend), *Betteln; Bitte, Gesuch.* याच्ञां कर् Act. Med. *eine Bitte erfüllen.* — 2) *Werbung* um ein Mädchen.

याच्ञाजीवन n. *das Leben vom Betteln.*

याच्ञाभङ्ग m. *Fehlbitte.*

याच्ञावचस् n. Pl. *beim Betteln ausgestossene Worte.*

याच्ञ्य m. und याच्ञ्या f. = याच्ञा 1).

याच्य 1) Adj. *a) zu Etwas aufzufordern, anzugehen, um ein Almosen anzusprechen.* — *b) zu umwerben.* Nom. abstr. °ता f. — *c) zu fordern, zu verlangen, worum man bitten muss* oder *kann, worum man bettelt.* — 2) n. *das Betteln.*

याज् m. *Opferer.*

याज m. 1) am Ende eines Comp. *a) Opferer.* — *b) Opfer.* — 2) **gekochter Reis* oder *Speise* überh. — 3) N. pr. eines Brahmarshi. — याज्ञभोज्यः MBh. 7,804 fehlerhaft für ऋषभो ज्यः.

याजक m. 1) *Opferpriester.* In Comp. mit dem Veranstalter des Opfers und mit der Gottheit, der geopfert wird. Nom. abstr. °त्व n. — 2) **ein königlicher Elephant.* Auch °गज m. — 3) **ein brünstiger Elephant.*

याजन n. *das Versehen des Opfers für Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

याजनीय Adj. *für den man als Opferpriester thätig sein darf.*

याजमान n. *die Handlung, welche der Veranstalter eines Opfers selbst vollzieht.*

याजमानिक Adj. *den Veranstalter eines Opfers betreffend.*

याजयितर् Nom. ag. *der fungirende Opferpriester.*

*याजि 1) f. *Opfer.* — 2) m. = यष्टर्.

*याजिका f. *Opfer.*

याजिन् Adj. *opfernd, der geopfert hat;* m. *Opferer.* Gewöhnlich in Comp. mit dem dargebrachten Opfer oder mit der Gottheit, der man opfert.

याजुक Adj. in दृष्टियाजुक.

याजुर्वेदिक und °वैदिक Adj. *zum Jagurveda in Beziehung stehend.*

याजुष 1) Adj. (f. ई) *zu den Jagus in Beziehung stehend.* याजुषाम्राय m. *der Jagus-Text* Prâtiç. 75. — 2) *m. *Rebhuhn* (wegen तैत्तिरीय) Râgan. 19,122.

याजुष्मत Adj. (f. ई) in Verbindung mit इष्टका Bez. *bestimmter Backsteine.* Vgl. पञ्चयाजुष्मत्.

याज्ञ Adj. *zum Opfer gehörig* Saṁhitopan. 27,1.

याज्ञतुर 1) m. Patron. Ṛshabha's. — 2) n. Name eines Sâman.

*याज्ञदत्त Adj. von यज्ञदत्त Pat. zu P. 1,1,73, Vârtt. 5.

*याज्ञदत्तक Adj. desgl.

*याज्ञदत्ति m. Patron. von यज्ञदत्त.

*याज्ञदत्त्या f. zu याज्ञदत्ति Mahâbh. 4,35,*b.*

याज्ञदेव m. N. pr. eines Autors. Richtig याज्ञिकदेव.

*याज्ञपत Adj. von यज्ञपति.

*याज्ञवल्क Adj. *von Jâgñavalkja herrührend, zu ihm in Beziehung stehend.*

याज्ञवल्कीय 1) Adj. dass. — 2) n. *Jâgñavalkja's Gesetzbuch.*

याज्ञवल्कीयधर्मशास्त्रनिबन्ध m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 358. fgg.

1. याज्ञवल्क्य m. Patron. N. pr. eines Lehrers. Pl. N. pr. eines Geschlechts Hariv. 1466.

2. याज्ञवल्क्य 1) Adj. = याज्ञवल्क. — 2) n. Titel einer Upanishad.

याज्ञवल्क्यगीता f., °वल्क्ययोग m., °वल्क्यशिक्षा f., °वल्क्यस्मृति f. und °वल्क्योपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

याज्ञसेन Patron. 1) m. des Çikhaṇḍin. — 2) f. ई der Draupadi.

याज्ञसेनि m. Patron. des Çikhaṇḍin.

*याज्ञायनि m. Patron. von यज्ञ.

याज्ञिक 1) Adj. (f. ई) *zum Opfer gehörig, darauf bezüglich* u. s. w. उपनिषद् f. Weber, Lit. — 2) m. *a) ein Kenner des Opfers, Liturgiker.* — *b)* *Kuça-*Gras, eine Art* Kuça-*Gras, Ficus religiosa, Butea frondosa* und *roth blühender* Khadira Râgan. 8,26. 10,36. 11,114.

याज्ञिकदेव m. N. pr. eines Scholiasten.

याज्ञिकवल्लभा f. Titel eines Werkes.

याज्ञिकसर्वस्व n. desgl. Opp. Cat. 1.

याज्ञिकानन्त m. N. pr. eines Autors.

याज्ञिकाश्रय Adj. als Beiw. Vishṇu's.

याज्ञिक्य n. *die Regeln der Liturgiker* 233,9.

*याज्ञिक्यक n. *ein schlechtes Jâgñikja.*

याज्ञिय 1) Adj. *zum Opfer gehörig, — geeignet.* — 2) m. *ein Kenner des Opfers, Liturgiker.*

याज्ञीय Adj. = याज्ञिय 1).

याज्ञीयमन्त्र m. Titel eines *Spruches* Opp. Cat. 1.

याज्य 1) Adj. *a) zu dessen Gunsten ein Opfer darzubringen ist* oder *dargebracht wird.* — *b) was geopfert werden darf* in अयाज्य 2). — 2) m. *Opferherr* Bâlar. 25,5. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 3) f. या *die Worte, welche im Augenblick der Hingabe des Opfers gesprochen werden, Begleitspruch.* याज्यानुवाक्यौ: TS. 1,5,2,1. याज्यानुवाक्ये Ait. Br. 1,4,8. याज्याक्षेम m. Vaitân. याज्यावत् Adv. Çâṅkh. Çr. 3,7,9.

याज्यवत् Adj. *mit einem Begleitspruch versehen.*

*याज्वन m. *der Sohn eines Opferers.*

1. यात् Abl. Adv. Conj. *in soweit als, so viel als; so lange als, seit.*

2. यात् Adj. in ऋणायात्.

यात 1) Adj. s. u. 1. या. — 2) n. *a) Fahrt* Ṛv. 10,131,3. — *b) Gang, incessus.* — *c)* **der Ort, wo Jmd gegangen ist,* 238,20. — *d) das Vergangene, Vergangenheit.* — *e)* **das Lenken eines Elephanten mit dem Haken.*

यातऊतीय n. *die Hymne* Ṛv. 6,25 Çâṅkh. Çr. 18,19,3.

यातन 1) n. *das Vergelten.* वैरस्य *das Racheüben.* — 2) f. या *a)* dass. °नां दा *es Jmd vergelten.* Vgl. वैर°. — *b) Strafe, Geldstrafe* Comm. zu TS. 2,796, 17. — *c)* Sg. und Pl. *Qual, Pein;* insbes. *Höllenqual.* Personificirt als Tochter von Bhaja (*Furcht*) und Mṛtju (*Tod*).

यातनागृह m. *Folterkammer.*

यातनार्थीय Adj. *Qualen ausgesetzt* M. 12,16.

यातयज्ञन Adj. *die Leute in Ordnung bringend, — in gleichmässige Bewegung setzend.*

यातयाम und यातयामन् Adj. 1) *was seinen Gang*

gemacht —, was seine Arbeit gethan hat, d. i. *erschöpft, ausgenützt, verbraucht;* überh. *untauglich, unbrauchbar geworden, unnütz; schal* (कामा:). Nom. abstr. यातयामत्व n. — 2) *der seine Zeit mit Etwas* (im Comp. vorangehend) *zugebracht hat.* — 3) **alt an Jahren* Râgân. 18,16.

1. यातर् Nom. ag. 1) *gehend, fahrend, auf der Reise —, auf einem Marsche befindlich* ṚV. 7,34, 5. 8,59,1 (8,70,1), *ausgehend auf* (Acc.) 10,99,3. *Wagenfahrer.* Am Ende eines Comp. *reitend auf, gehend zu, Besucher* (Hemâdri 1,338,1). — 2) *Wagenführer.* — 3) Fut. von 1. या.

2. यातर् Nom. ag. *Rächer.*

3. यातर् f. *die Frau des Bruders des Gatten.*

यातलाराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

यातवे Dat. Infin. zu 1. या ṚV. AV.

*यातवे desgl. P. 3,4,9, Sch.

1. यातव्य Adj. (f. श्री) *gegen Spuk —, gegen Hexerei dienend* Maitr. S. 2,3,1.

2. यातव्य 1) Adj. *petendus, impugnandus* Mâlav. (ed. Boll.) 10,1. — 2) n. impers. *eundum, proficiscendum, zu marschiren, abzureisen;* Dat. *zur Abreise.* °काष्ठा *die Gegend, wohin der Zug gehen soll* Varâh. Jog. 8,9.

यातस्रुच n. Name eines Sâman.

*यातानप्रस्थ N. pr. einer Oertlichkeit. Davon *Adj. °क.

*यातानुयात n. wohl *das Gehen und Folgen.*

यातायात n. 1) *das Gehen und Kommen.* — 2) *Ebbe und Fluth* Saduktik. 1,186.

याति in अरंयाति.

*यातिक m. *Wanderer, Reisender.* Vgl. यात्रिक.

1. यातु 1) m. *a) Spuk, Hexerei.* — *b)* Bez. *einer Gattung von Dämonen, die in allerhand spukhaften Formen erscheinen.* — 2) *n. *ein* Rakshas.

2. *यातु m. 1) *Reisender.* — 2) *Wind.* — 3) *Zeit.*

*यातुघ्न n. *Bdellium.*

यातुचातन Adj. *die Jâtu verscheuchend.*

यातुजम्भन Adj. *die Jâtu verschlingend.*

यातुजूत Adj. *von Jâtu getrieben, besessen.*

यातुधान 1) m. = 1. यातु 1) *b).* — 2) f. यातुधानी f. zu 1).

यातुधानक्षयण Adj. *die Jâtu vernichtend* AV. 6, 32,1.

यातुधानप्रेषित Adj. *von den Jâtu geschleudert* Çat. Br. 7,4,1,29.

यातुमत्त् und यातुमावत् Adj. *Spuk treibend, hexend.*

यातुविद् Adj. *des Spuks kundig.*

यातुहन् Adj. *Spuk vertreibend.*

*यातृक m. *Wanderer, Reisender.* Richtig यात्रिक.

*यातोपयात n. *das Gehen und Kommen.*

*यातोपयातिक Adj. von यातोपयात.

यात्रिक m. Pl. *eine best. buddhistische philosophische Schule* Hodgson, Essays 23. fgg. 41. 57. 82. fg.

*यात्य m. *Höllenbewohner.*

यात्रा f. 1) *Gang, — nach* (im Comp. vorangehend), *Aufbruch, Fahrt, Reise, Marsch, Kriegszug.* यात्रां या *sich auf die Reise machen, einen Feldzug unternehmen;* यात्रां दा *einen F. unt.* प्राणात्तिकी und श्रौर्धदैहिकी so v. a. *Tod.* — 2) *ein festlicher Zug, Procession.* — 3) *Festlichkeit* überh. Bâlar. 61,3. 23. 90,21. — 4) *Lebensunterhalt.* — 5) *das Thun und Treiben.* — 6) **Mittel.* — 7) Bez. *einer gewissen Gattung astrologischer Werke.* — 8) *eine best. dramatische Unterhaltung;* s. The Yâtrâs; or, the popular dramas of Bengal. By Nisikânta Chattopâdhyâya.

यात्राकर Adj. *das Leben fristend* Karaka 1,18 (ed. Calc. 115,20).

यात्राकार m. *der Verfasser eines Werkes von der Art der* यात्रा 7).

यात्रागमन n. *Feldzug.*

यात्रामहोत्सव m. *ein grosser festlicher Aufzug.*

यात्राश्राद्ध n. *ein vor der Abreise gefeiertes* Çrâddha VP.^{2} 3,147.

यात्रिक 1) Adj. *a) zu einem Marsche, einem Feldzuge in Beziehung stehend.* — *b) zum Unterhalt erforderlich.* — 2) n. *a) Marsch, Feldzug.* — *b)* Titel *einer gewissen Gattung astrologischer Werke.*

यात्रिन् Adj. *auf einem Zuge befindlich.*

यात्रोत्सव m. *ein festlicher Aufzug, Procession.*

यात्सत्र n. *fahrende Feier,* Bez. *gewisser langdauernder Feier, welche* Sârasvata *heissen.*

याथ in दीर्घयाथ.

*याथाकथाच n. *ein Stattfinden unter allen Umständen.*

याथाकामी f. (Âpast. 4,19. Âpast. Çr. 6,31,7. 7, 24,2. 8,7,22 u. s. w. Çulbas. 1,18) und °काम्य n. (Çâṅk. zu Bâdar. 3,3,59) *das Handeln nach Gutdünken, Willkür.*

याथातथ्य n. *ein richtiges Verhältniss, die gebührliche Art, Wahrheit.* °तथ्यम्, °तथ्येन und °तथ्यतस् *der Wahrheit gemäss, nach Gebühr.*

याथात्म्य n. *die wahre Natur, das wahre Wesen.*

*याथार्थिक Adj. = यथार्थ.

याथार्थ्य n. *die wahre Bedeutung.*

याथासंस्तरिक Adj. *den Teppich in seiner ursprünglichen Lage belassend.*

याद्, nur Partic. यादमान *eng verbunden —, im Verein mit* (Instr.).

*यादईश m. *das Meer.*

*याद:पति m. 1) dass. — 2) Bein. Varuṇa's.

यादव 1) Adj. (f. ई) *zu Jadu in Beziehung stehend, von ihm herstammend.* — 2) m. *a) ein Nachkomme Jadu's.* Auch Pl. — *b)* N. pr. eines Lexicographen und eines Astronomen. — 3) f. ई *a) ein weiblicher Nachkomme des Jadu.* — *b)* *Bein. der Durgâ. — 4) *n. *Reichthum an Hausvieh.*

यादवक m. *ein Nachkomme Jadu's.* Pl.

यादवकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

यादवगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit. °माहात्म्य n. Burnell, T.

यादवचम्पू f. Titel eines Werkes.

यादवपण्डित m. N. pr. eines Autors.

यादवराघवपाण्डवीय n. und यादवराघवीय n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

यादवराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

यादवव्यास m. N. pr. eines Autors.

यादवशार्दूल m. Bein. Kṛshṇa's.

यादवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

यादवाभ्युदय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यादवीपुत्र m. Metron. Judhishṭhira's MBh. 12,69,71.

यादवेन्द्र m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. eines Autors. Auch श्रीयादवेन्द्रपुरी.

यादवोदय m. Titel eines Werkes.

यादस् n. 1) etwa *Lust, Wollust.* — 2) *ein im Wasser lebendes Ungeheuer, ein grosses Wasserthier* Râgân. 19,69. यादसां *नाथ: und — प्रभु: Bein. Varuṇa's, — पति: desgl. und **das Meer.* — 3) **Wasser.* — 4) **Samenerguss.* — 5) **Fluss.*

*यादायनि m. Patron. von यदु (1. य).

*यादुस् m. *Wasser.*

यादुर Adj. etwa *wollüstig umarmend.* Nach Sây. *reichliche Flüssigkeit ergiessend* (beim coitus).

*यादृत्त Adj. *wie aussehend, qualis.*

यादृग्गुण Adj. *welcherlei Eigenschaften besitzend* 189,21.

यादृच्छिक Adj. (f. ई) 1) *zufällig —, unerwartet zugefallen, auf's Gerathewohl geschehend* Comm. zu TS. Prât. — 2) *dem Zufall Alles anheimstellend, kein bestimmtes Ziel verfolgend.*

यादृश् Adj. *wie aussehend, qualis.* यादृङ्नादृङ्न *quale tale.*

यादृश Adj. (f. ई) dass. In Verbindung mit तादृश *der erste beste, welcher immer.* Auch componirt यादृशतादृश MBh. 13,122,10. Kathâs. 24,152.

यादोनाथ m. 1) Bein. Varuṇa's. — 2) **das Meer*

RÂGAN. 14,7.

*यादोनिवास m. *das Meer.*

(यादाध्यम्) यादाधिँग्रम् Adv. *so weit es sich thun lässt, so gut* oder *so schnell als möglich.* Nach SÂJ. Adj. *für die Gehenden (Lebenden) erreichbar.*

(याद) यौँदुम 1) Adj. Jadu oder *seinem Geschlecht gehörig.* — 2) m. Patron. von Jadu.

यौँन 1) Adj. *führend* (von einem Wege), — *zu* (Gen. oder Adv. auf °त्रौ) ṚV. 10,110,2. 73,7. — 2) f. यौँनी *Bahn* in einer Formel MAITR. S. 2,8,13. — 3) n. *a) das Gehen, Fahren, Reiten, Marschiren* (gegen den Feind). Das Wohin im Loc. oder im Comp. vorangehend, das Worauf im Instr. oder im Comp. vorangehend, das Wogegen im Acc. mit प्रति. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Bahn* TBR. 3,1,2,10. — *c) Fuhrwerk, Wagen, Vehikel* überhaupt. In Comp. mit dem Zugthiere. — *d)* bei den Buddhisten *das zur Erkenntniss führende Vehikel, das Mittel zur Erlösung von der Wiedergeburt.*

यानक n. *Fuhrwerk, Wagen.*

यानकर m. *Wagner.*

यानपात्र n. *Schiff, Boot.*

यानपात्रिका f. *ein kleines Schiff, Boot.*

यानभङ्ग m. *Schiffbruch.*

*यानमुख n. *der Vordertheil eines Wagens.*

यानयान n. *das Fahren* oder *Reiten* ÇÂRAKA 6,23.

यानवत् Adj. *mit einem Wagen versehen, zu W. fahrend.*

यानशाला f. *Wagenschauer.*

यान्त्रिक Adj. 1) *von den stumpfen chirurgischen Messern handelnd.* — 2) *künstlich gepresst* (Zuckersaft) BHÂVAPR. 2,65.

याप m. in कालयाप.

यापक Adj. *bringend, verleihend.*

यापन 1) Adj. *a) verstreichen lassend, zu Ende bringend.* — *b) erleichternd, lindernd;* so heisst ein gewöhnlich aus Honig und Oel bereitetes Klystier ÇÂRAKA 6,3. — *c) das Leben fristend, unterhaltend.* — *d)* संघ m. *eine best.* Gaina-*Secte* BHADRAB. 4,152. — 2) f. (आ) und n. *a) das Verjagen.* — *b) das Verstreichenlassen der Zeit, Aufschieben, Versäumen, Versäumniss.* — *c) das Lindern* (einer Krankheit) ÇÂRAKA 6,3. — *d) das Fristen, Erhalten.* — *e) Lebensunterhalt.* — *f) das Ausüben, Ueben.*

यापनीय 1) *Adj. = याप्य. — 2) m. Pl. *ein best.* Gaina-*Secte* Ind. Antiq. 1878,34.

*यापनीयक Adj. = याप्य ÇÂÇVATA 503.

यापयितव्य Adj. *gering, unbedeutend.*

*यापा f. *Flechte* (जटा).

याप्य 1) Adj. *a) fortzuschicken, fortzujagen* GAUT. 13,23 (*dem ein Verweis zu ertheilen ist* BÜHLER). — *b) zu lindern, sich lindern lassend* (Krankheit). Nom. abstr. °त्व n. — *c) gering, unbedeutend.* — *d) gemein, schlecht* (Handlung) GAUT. 19,2. — 2) *m. *des Vaters älterer Bruder* GAL.

*याप्ययान n. *Sänfte.*

याभ m. *fututio.*

याभवत् Adj. *fututor, bene futuens.*

यौँभिस् Instr. Conj. *damit.*

1. यौँम m. 1) *das Aufhören, Schluss* TS. 6,6,6,2. — 2) *= यम, संयम u. s. w. Vgl. अत्तर्याम.

2. यामँ 1) Adj. (f. ई) Jama *betreffend, von ihm kommend* (ÇAṂK. zu BÂDAR. 3,1,13), *für ihn bestimmt* u. s. w. — 2) n. Name verschiedener Sâman.

3. यौँम 1) m. *a) Fahrt, Lauf; Bahn; Fortgang.* — *b) Wagen.* — *c) Nachtwache, ein Zeitraum von drei Stunden.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern.* — *e)* यामस्यार्कः als Name eines Sâman fehlerhaft für यमस्यार्कः. — 2) f. यामी N. pr. *a)* einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's (Manu's). — *b)* einer Apsaras.

*यामक m. Du. *das Mondhaus* Punarvasu.

यामककरेणुका f. = यामकरेणुका KÂD. 97,20 (173,10).

यामककुञ्जर m. = यामकुञ्जर KÂD. 109,19 (97, 22 ed. Bomb.).

यामकरेणुका f. *eine zu bestimmten Stunden an einem best. Platze parat stehende Elephantenkuh* KÂD. (ed. Bomb.) 87,10.

यामकि ÇÂṄKH. BR. 27,1 = यामि *ich gehe;* s. AUFRECHT in Z. d. d. m. G. 34,176.

यामकिनी f. 1) *eine die Wache habende Dienerin* HARSHAK. (Çaka 1936) 276,17. — 2) *= ज्ञामि 2) *a*).

यामकुञ्जर m. *ein zu bestimmten Stunden an einem best. Platze parat stehender Elephant* KÂD. 101,3 (180,4 ed. Bomb. 90,6).

यामकोशँ m. *Wagenkasten.* Nach SÂJ. Adj. *den Weg sperrend.*

*यामघोष 1) m. *Hahn.* — 2) m. f. (आ) *eine metallene Platte* oder *eine Pauke, an der die Nachtwachen angeschlagen werden.*

यामचेरी f. *eine die Wache habende Dienerin* HARSHAK. 172,12.

यामतूर्य n. und यामदुन्दुभि m. = यामघोष 2).

यामदूत m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

1. यौँमन् n. 1) *Gang, Lauf, Flug, Fahrt; das Kommen;* insbes. *Marsch, Kriegszug.* — 2) *das Angehen* (mit Bitten u. s. w.), *Anrufen,* überh. *das Nahen zu den Göttern.* — Der Loc. scheint bisweilen *hac vice, dieses Mal* oder dem Aehnliches zu bedeuten.

2. यामन् n. angeblich = नियमन Comm. zu TÂṆḌJA-BR. 20,3,5.

यामन, यामनी HIP. 1,38 fehlerhaft für याविमी.

*यामनादिन् m. *Hahn* BHÂVAPR. 2,8, v. l.

*यामनाली f. = यामघोष 2).

*यामनेमि m. Bein. Indra's.

यामभद्र m. *eine Art Pavillon* VÂSTUV. 833. 838.

यामयम m. *eine für jede Stunde bestimmte Beschäftigung.*

यामरथ m. *eine best. zu* Jama *in Beziehung stehende Observanz.*

यामल n. 1) *Paar. — 2) *eine best. Klasse von* Tantra-*Schriften.* Nom. abstr. °ता f.

यामलसार Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

*यामलायन Adj. von यमल.

यामलाष्टकतन्त्र n. Titel eines Werkes BURNELL, T.

यामलीय n. Titel eines Werkes oder *eine best. Gattung von Werken.*

यामवती f. *Nacht* KÂD. 2,50,22. 98,7 (60,10. 120,15).

यामवृत्ति f. *das Wachestehen.*

यौँमश्रुत Adj. nach SÂJ. *durch raschen Lauf berühmt.*

यामस्तम्बेरम m. = यामकुञ्जर VIKRAMÂṄKAṄK. 18,45.

यामह्वँ Adj. *der durch Bitten sich rufen lässt, hülfsbereit.* Nach SÂJ. *zum Kommen* oder *zur Zeit bereit.*

यौँमह्वति f. *Hülferuf.*

*यामातर् m. = ज्ञामातर् *Tochtermann.*

यामातृक m. dass.

यामायन m. Patron. verschiedener Ṛshi.

यामावस्थित Adj. *zu bestimmten Stunden an einem best. Platze parat stehend* KÂD. 97,1 (172,4 ed. Bomb. 94,20). 106,8 (192,6). HARSHAK. 40,6.

1. यामि f. = ज्ञामि 2) *a*) GOP. BR. 1,9,9. Neuerer Fehler.

2. यामि f. = 3. याम 2) *a*).

यामिक 1) Adj. *auf der Wache stehend, die Wache habend.* पुरुष m. oder °भट m. = 2). °विलासिनी HARSHAK. 92,17. — 2) m. *Nachtwächter, ein auf der Wache stehender Mann* NAISH. 5,110. VIKRAMÂṄKAK. 9,68. KÂD. (Çaka 1793) 197,16. °लोक m. 2,56,17 (74,22). Nom. abstr. यामिकता f. VIKRAMÂṄKAK. 2, 70. — 3) f. *यामिका *Nacht.*

यामिकस्थित Adj. = यामावस्थित (so v. l.) KÂD. 2,47,14 (56,10).

यामित्र n. = ज्ञामित्र.

यामिन् Adj. in अर्धरात्रयामिन्. — यामिनी s. bes.

यामिनय्, यति *als Nacht erscheinen* Kâvjapr. 270,6.

यामिनी f. 1) *Nacht.* — 2) N. pr. *a*) einer Tochter Prahlâda's. — *b*) der Gattin Târksha's.

यामिनीदयित (Vikramâṅkaḱ. 11,59. 14,45), यामिनीनाथ (Vidḍh. 66,1) und यामिनीपति m. *der Mond.*

यामिनीपूर्णातिलका f. fingirter Name einer Prinzessin Ḱaurap. (A.) 3.

यामिनीप्रियतम (Vikramâṅkaḱ. 11,49) und यामिनीरमण (ebend. 11,57) m. *der Mond.*

यामिल in ब्रह्म° und रुद्र°.

यामी f. = ज्ञामि 2) *a*). Vgl. auch 3. याम 2).

*यामीर 1) m. *der Mond.* — 2) f. आ *Nacht.*

यामुन 1) Adj. *zur* Jamunâ *in Beziehung stehend, von ihr kommend, an ihr wachsend* u. s. w. — 2) m. *a*) Metron. von Jamunâ. — *b*) Nom. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Berges. — γ) eines Autors. Auch यामुनाचार्य und यामुनाचार्यस्वामिन्. — 3) n. *a*) *Schwefelantimon* Râǵan. 13,87. — *b*) N. pr. eines Tîrtha.

*यामुनेष्टक n. *Blei.*

*यामुन्दायनि m. Patron. von यमुन्द.

*यामुन्दायनिक und *यामुन्दायनीय m. Patron. von यामुन्दायनि.

1.*यामेय m. *der Schwester Sohn.*

2. यामेय m. Metron. von 3. याम 2) *a*).

यामोत्तर n. Name eines Sâman.

याम्य 1) Adj. (f. आ) *zu* Jama *in Beziehung stehend, ihm gehörend, ihm eigen* u. s. w. ऋक्ष n. *das unter* Jama *stehende Mondhaus* Bharaṇî. Insbes. *südlich.* Loc. und Instr. *im Süden, in südlicher Richtung.* Auch Bez. einer Species von Fieber Bhâvapr. 3,71. 74. — 2) m. *a*) *die rechte Hand* Hemâdri 2,*a*,100,3. 8. 102,17. — *b*) *ein Scherge* Jama's. — *c*) Bein. α) Çiva's. — β) Vishṇu's. — γ) *Agastja's. — *d*) *Sandelbaum.* — 3) f. (आ) und n. *das Mondhaus* Bharaṇî VP.^{2} 2,266. 277. — 4) f. आ *Süden.*

याम्यतस् Adv. *von Süden her.*

याम्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

याम्यसत्त्ववत् Adj. Jama's *Charakter habend* Suçr. 1,335,12.

*याम्या f. *Nacht.* — S. auch u. याम्य 3) 4).

याम्यायन n. *der Gang der Sonne nach Süden.*

याम्योत्तर Adj. 1) *südlich und nördlich.* — 2) *von Süden nach Norden gehend.*

*याम्योदूत m. *ein der Weinpalme ähnlicher Baum.*

यायजूक Adj. (f. आ) *fleissig opfernd.*

यायात 1) Adj. Jajâti *betreffend, ihm gehörend* u. s. w. — 2) n. Jajâti's *Geschichte.*

*यायातिक Adj. *die Geschichte der* Jajâti *kennend.*

यायावर 1) Adj. *umherwandernd, keinen festen Wohnsitz habend* Âpast. Çr. 5,3,22. 11,17,1. Ḱaraka 6,1. — 2) m. *a*) *ein umherwandernder Bettler.* — *b*) **ein zum Rossopfer bestimmtes (frei umherwanderndes) Ross.* — *c*) Pl. N. pr. eines Brahmanengeschlechts, zu welchem Ǵaratkâru gehört; auch in Verbindung mit गणाः. *Sg. = ज्ञरत्कारु. — 3) n. *das Leben eines umherziehenden Bettlers.*

*यायष्टि f. Nom. act. vom Intens. von 1. यज् Pat. zu P. 1,1,58, Vârtt. 7.

यायिन् Adj. *gehend, reisend, marschirend, laufend, fahrend, fliegend, sich bewegend;* insbes. *in's Feld ziehend* (auch von Planeten im ग्रहयुद्ध). Das Worauf, Wohin, Wo, Wieweit und Wie im Comp. vorangehend.

यार्कायण m. Patron. Auch Pl.

1. यार्व m. Pl. = 2. यर्व *die lichten Monatshälften.*

2. याव 1) Adj. *aus Gerste bestehend, — bereitet.* — 2) *m. *eine best. aus Gerste bereitete Speise.* — 3) *f. ई *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,65.

3. याव m. *Lackfarbe* Vikramâṅkaḱ. 12,17. Râǵat. 8,3404.

1. यावक 1) m. n. *eine best. aus Gerste bereitete Speise* Gaut. 27,11. — 2) n. (nach Nilak.) *Gerstenkörner* MBh. 13,26,38. — Vgl. प्रसृति°.

2. यावक m. *Lackfarbe.*

यावककृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung.*

यावकव्रतिन् Adj. *der sich nur von den mit dem Koth der Kühe abgehenden Gerstenkörnern nährt* Nilak. zu MBh. 13,26,38.

*यावक्रीतिक m. *die Geschichte des* Javakrîta *kennend.*

यावच्छक्तितस् Adv. *nach Kräften* Kâd. 174,12 (298,13).

यावच्छक्य 1) Adj. *möglichst weit* u. s. w. Comm. zu Âpast. Çr. 1,2,11. — 2) °म् Adv. *nach Möglichkeit.*

यावच्छराव Adj. *aus der erforderlichen Anzahl von* Çarâva *genannten Kornmaassen bestehend* Âçv. Çr. 12,8,35.

यावच्छर्कारम् Adv. *im Verhältniss zur Menge des Kieses* Âpast. Çr. 1,6,13. Baudh. im Comm. zu 12.

यावच्छस् Adv. *wie vielfach.*

यावच्छस्त्रम् Adv. *wie weit das* Çastra *reicht.*

यावच्छेषम् Adv. *wie viel übrig ist.*

यावच्छ्रेष्ठ Adj. *bestmöglich.*

*यावच्छ्लोकम् Adv. *im Verhältniss zur Zahl der* Çloka.

यावज्जन्म Adv. *das ganze Leben hindurch.*

यावज्जीव° (Hemâdri 1,606,20) und °जीवम् Adv. *das ganze Leben hindurch, auf Lebenszeit.*

यावज्जीविक Adj. *lebenslänglich* Ǵaim. 2,4,1. Comm. zu Âpast. Çr. 5,25,1. Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,2,11.

यावज्जीवेन Instr. Adv. = यावज्जीवम् 179,2.

यावत् Indecl. s. u. यावत्.

यावतिथ Adj. *der wievielte.*

यावत्कपालम् Adv. *nach dem Umfange der Schalen.*

यावत्कर्तृ Adv. *nach der Anzahl der Handelnden, — der Theilnehmer am Opfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,2,11.

यावत्कामम् Adv. *in beliebiger Länge.*

यावत्कालम् Adv. 1) *wie lange es dauert.* — 2) *eine Zeit lang.*

यावत्कृत्वस् Adv. *wie oft.* यावत्कृत्वस् Çat. Br. 9,1,1,41.

यावत्क्रतु Adj. *wie viele Vorsätze habend* Çat. Br. 10,6,3,1.

यावत्तरसम् Adv. *nach Vermögen* Maitr. S. 1,10, 8 (148,21). यावत्तरसम् Taitt. Âr.

यावत्तावत्कल्पन n. *das = X Setzen* Blâǵ. 107.

यावत्तूतम् Adv. *wie weit mit Fett getränkt.*

यावत्प्रमाण Adj. *wie gross.*

यावत्सत्त्वम् Adv. *so weit der Verstand reicht, nach bestem Verstande.*

यावत्सबन्धु Adv. *wie weit die Verwandtschaft reicht, mit Inbegriff aller Verwandten* AV. 18,4,37.

यावत्सामिधेनि Adj. *aus wie vielen* Sâmidhenî-*Versen bestehend* Kâtj. Çr. 3,1,9.

यावत्स्मृति Adv. *so vieler man sich erinnert* Kâtj. Çr. 14,5,21.

यावत्स्वम् Adv. *so viele man besitzt.*

यावदङ्गीन Adj. *ein wie grosses Glied habend.*

यावदत्तम् und यावदत्ताय (Gṛhjâs. 2,42.44) *bis zum Ende.*

यावदभीक्ष्णम् Adv. *für die Dauer eines Augenblicks.*

*यावदमत्रम् Adv. *nach der Anzahl der Krüge.*

यावदर्थ Adj. 1) *so viel wie nöthig, dem Bedarf entsprechend.* यावदर्थ° und यावदर्थम् Adv. — 2) *nicht mehr als nöthig an Etwas* (Loc.) *hängend.*

यावदर्क n. *der wievielte Tag.*

यावदादिष्ट Adj. *so viel wie angegeben* Çâṅkh. Çr. 5,11,11.

यावद्भूतसंप्लवम् Adv. *bis zum Untergange der*

Geschöpfe, bis zum Ende der Welt.

यावदायुषम् Adv. *das ganze Leben hindurch, für's g. L.*

यावदायुस् Adv. dass. °युःप्रमाण Adj. *lebenslänglich.*

यावदाहृतसंप्लवम् Adv. fehlerhaft für यावद्भूत°.

यावदिच्छम् Adv. *nach Belieben* Kâraka 6,1.

यावदित्थम् Adv. *so viel wie nöthig* Spr. 606. — VP. 1,15,44 bedeutet यावदित्थम् (zwei Worte) *so lange auf diese Weise.*

यावदिष्टकम् Adv. *nach der Anzahl der Backsteine* Kâtj. Çr. 18,6,13.

यावदीप्सितम् Adv. *so viel Einem beliebt.*

यावदुक्त Adj. *so viel wie angegeben ist.* °म् Adv.

यावदुत्तमम् Adv. *bis zur äussersten Grenze.*

यावदौपम्य n. *eine blosse Vergleichung* Vâgrakkh. 35,11.

यावद्रथम् Adv. *so schnell man gehen kann.*

यावद्वृत्तिन् Adj. *so oft man geschöpft hat* Lâṭj. 3,2,6.

यावद्ग्रहणम् Adv. *bis zum Erfassen* Pâr. Gṛhj. 2,5,15.

यावद्देय° Adv. *bis zur Abtragung einer Schuld* Jolly, Schuld. 300.

यावद्देवत्य Adj. *an wieviele Gottheiten gerichtet* Çat. Br. 1,2,1,22.

यावद्धविस् Adv. *nach der Zahl der Opfergaben* Kâtj. Çr. 3,3,26.

यावद्धा Adv. *wie oft, wie viele Male* Kâtj. Çr. 16,4,16. Lâṭj. 1,9,7.

यावद्बलम् Adv. *nach Kräften.*

यावद्भाषित Adj. *so viel wie gesprochen worden ist.*

यावद्भुज् Adj. *so weit das Jagûs reicht* Lâṭj. 1,1,5.

यावद्राज्यम् Adv. *für die ganze Regierungszeit.*

यावद्वचनम् Adv. *so weit die Angabe reicht* Lâṭj. 4,10,20.

यावद्विंशति Adj. *bis zwanzig, bis zum zwanzigsten* R. 7,94,16.

यावद्वीर्यवत् Adj. *wie wirksam* Çat. Br. 1,2,3,7.

*यावद्वेदम् Adv. *so viel man bekommt.*

यावद्यावत् Adv. *wie weit Etwas reicht.*

1. यावन् Nom. ag. *Reisiger* oder *Angreifer.* Am Ende eines Comp. *gehend, fahrend.*

2. यावन् in अयावन्.

1. यावन 1) Adj. *im Lande der Javana geboren.* — 2) *m. *Olibanum.*

2. यावन n. *Mischung* in अयावन.

3. यावन n. *das Entfernen, Fernhalten* Sâj. zu ṚV. 5,53,14.

यावनाल 1) m. = यवनाल Bez. *verschiedener Arten von Sorghum* Râgan. 8,80. 16,25. Ind. St. 15, 236. — 2) *f. ई *aus Sorghum gewonnener Zucker* Râgan. 14,98. 102.

*यावनालनिभ m. und *नालशर m. *eine dem Andropogon bicolor ähnliche Rohrart.*

यावत् 1) Adj. *wie gross, wie weit reichend, wie lange dauernd, wie viel, wie vielfach, aus wie vielen Theilen bestehend, wie oft sich wiederholend, wie viele Jahre zählend, qualis.* यावत्तस् *quot* auch mit Gen. Pl. construirt. इति यावत् *so viel als* bei Erklärungen 212,14. यावच्चर्म दारु च so v. a. *nichts als Haut und Holz.* यावत्तावत् *wie viel immer,* bei den Mathematikern Bez. *der ersten unbekannten Grösse, des X* Bîgag. 12. यावत्तः किंयत्तः *wie viele immer.* यावद्धा यावद्धा *so viel als möglich* Çat. Br. 4, 4,5,13. — 2) यावत् Indecl. *a) wie weit, wie hoch, wie viel, in welcher Menge, — Anzahl, in welchem Betrage, in welchem Maasse, wie oft, wie sehr.* यावत्सूर्य उदेति स्म यावच्च प्रतितिष्ठति so v. a. *von Sonnenaufgang bis Sonnenuntergang* (räumlich). यावद्यावत् — तावत्तावत् *je wie weit — je so weit* 28,7. — *b) wie lange, während.* — *c) mittlerweile, inzwischen;* mit der 1sten Person Praes. (ganz ausnahmsweise Potent.) als Ankündigung eines Vorhabens, die 3te Person steht im Imper. — *d) bis dass,* mit Praes., Potent., Fut., Aor., Imperf. oder mit Ergänzung der Copula. — *e) sobald als, in der Zeit —, in dem Augenblicke dass;* mit Praes., Potent., Perf., Aor. oder mit Ergänzung der Copula. न — यावत् *noch nicht — als schon;* यावत् — यदा mit folgendem तदा *sobald als — da.* — *f)* न परम् und न केवलम् — यावत् *nicht nur — sondern sogar.* — *g)* mit einer Negation *so lange nicht, bevor, ehe, bis dass;* mit Praes., Potent., Fut., Imperf. oder mit Ergänzung der Copula. यावन्न auch *falls nicht* und *ob nicht.* — *h)* Praep. mit vorangehendem (häufiger) oder folgendem Acc. α) *während,* — β) *bis* (räumlich und zeitlich). Statt des Acc. auch Nomin. mit इति (पञ्च यावदिति mit verstelltem इति). अद्य यावत् *bis heute* Kap. 1, 158. — *i)* Praep. mit folgendem Abl. *bis;* auch यावदा. — 3) यावता Instr. *a) wie weit* (Âpast.), *wie lange.* — *b) bis dass,* mit Potent. Mit einer Negation *so lange nicht, bevor.* — *c) sobald als, in dem Augenblick dass;* mit Praes. — *d) sofern, da.* — 4) यावति Loc. *wie weit, wie lange.* यावति — तावति Daçak. 117,7.

यावन्मात्र Adj. (f. आ) 1) *welches Maass habend, wie gross, wie weit sich erstreckend* Hemâdri 1, 535,3. °म् Adv. *wie lange* ṚV. 10,88,19. — 2) *mässig, unbedeutend, winzig.* °म् Adv. *ein wenig, einigermaassen.*

यावयत्सख m. *ein abwehrender, d. h. vertheidigender, schützender Gefährte.*

यावयद्वेषस् Adj. *Feinde fernhaltend.*

*यावयितर् Nom. ag. *Zuwender.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 1,113,7.

यावप्रूक m. *aus der Asche von Gerstenstroh gewonnenes Aetzkali* Kâraka 1,27.

*यावस m. = तृणासंतति.

यावसिक m. *Grasschneider* Lalit. 357,10.

*यावास Adj. von यवास.

याविक्रोत्र n. *ein best. Opfer* Çat. Br. 1,7,2,26.

*यावेय n. *Gerstenfeld* Gal.

*याव्य 1) Partic. fut. pass. von यु. — 2) = याप्य *unbedeutend.*

यौष्णु n. nach Sâj. *Umarmung, coitus;* eher *die beim coitus stattfindende Ergiessung.*

*याशोधरेय m. Metron. des Râhula.

याशोभद्र m. *der 4te Tag im bürgerlichen Monat.*

*याष्टि f. Nom. act. vom Caus. von 1. यज् Pat. zu P. 1,1,58, Vârtt. 7.

याष्टीक Adj. (*f. ई) *mit einem Stocke —, mit einer Keule bewaffnet.*

1. यास्=यस्. अवयासिसीष्ठास् Kâṭh. 34,19 (VS. 21,3).

2. यास् Adj. in अयास्.

यास 1) m. *Alhagi Maurorum.* °शर्करा f. Kâraka 1,27 (याष° gedr.). — 2) *f. आ *Predigerkrähe.*

*यासक m. *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,6.

यास्क 1) m. *a)* Patron. N. pr. eines Lehrers. Pl. *die Nachkommen Jaska's.* — *b)* *Pl. *die Schüler Jaska's.* — 2) *f. यास्की f. zu 1). Auch Pl.

यास्कनिरुक्त n. *Jâska's Nirukta* Opp. Cat. 1.

*यास्कायनि m. Patron. von यास्क.

*यास्कायनीय und *यास्कीय m. Pl. *die Schüler Jâskâjani's.*

*यित्थ m. N. pr. eines Mannes.

यियक्षु Adj. *zu opfern im Begriff stehend* 214,1.

यियविषु Adj. *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *zu bedecken —, zu überschütten im Begriff stehend* Bhaṭṭ.

यियासा f. *Lust zu gehen* Hem. Par. 1,157.

यियासु Adj. *zu gehen —, aufzubrechen —, davonzufliegen —, in's Feld zu ziehen —, auf Jmd loszugehen im Begriff stehend;* mit Acc., Dat. oder Acc. mit प्रति.

1. यु pronom. Stamm der 2ten Person in den Formen: 1) Du. युवम् Nomin., युवाम् Acc. (in der spä-

teren Sprache auch Nomin.), युवभ्याम् und युवाभ्याम्, युवत्, युवोस् und युवयोस्. युव (युवा) und युवत् am Anfange einiger Compp., युव auch in einigen Derivaten. — 2) Pl. यूयम्, युष्मान् (daneben auch f. युष्मास् fehlerhaft), युष्माभिस्, युष्मभ्यम्, युष्मात्, युष्माकम् (vor Vocalen öfters mit Elision des Endconsonanten), युष्मासु und युष्मे (Loc.). युष्म (युष्मा) und युष्मत् am Anfange eines Comp.; युष्म auch in einigen Derivaten.

2. यु, यौति, युते, युवति, °ते 1) *anziehen, anspannen; anbinden, festhalten.* — 2) *an sich ziehen, an sich herankommen lassen, in Besitz nehmen, in die Gewalt bekommen.* — 3) *drängen hin zu* (Acc.) AV. 11,10,16. — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas in die Gewalt geben*, so v. a. *verschaffen.* — 5) यौति = *अर्चतिकर्मन्. — 6) युत *a) befestigt an* (im Comp. vorangehend). — *b) hinzugefügt.* — *c) verbunden, — mit, vereinigt, in Conjunction stehend mit, vermehrt um, versehen mit, im Besitz seiend von;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. स्वपत्या युतो वणिक् so v. a. *der Kaufmann mit seiner Frau.* — *d) zusammengefügt —, bestehend aus* (im Comp. vorangehend). — *e) verbunden mit* (Instr.), so v. a. *vollbringend, obliegend.* — *f) in Verbindung stehend mit, betreffend;* am Ende eines Comp. — *Caus. यावयति. — Desid. युयूषति, *यियविषति *an sich ziehen —, festhalten wollen.* — *Desid. vom Caus. यियावयिषति. — *Intens. योयोति, योयुवति; s. u. आ und नि. — Mit व्यति *untereinander mengen, vermischen* Bhaṭṭ. — Mit अनु in अनुयु. — Mit अभि, °युत *enthalten —, eingefasst in* (Loc.). — Mit आ 1) *an sich ziehen* (auch die Zügel, die Flügel), *erfassen, in seine Arme ziehen.* — 2) *anziehen* (intrans. von einem Zugthiere). — 3) *ansichziehen*, so v. a. *sich bemächtigen, einnehmen* (das Herz). — 4) *Jmd Etwas verschaffen.* — 5) *mischen, umrühren* Mân. Çr. 2,1,1. Gṛhj. 1, 9. — 6) °आयुत *verbunden —, versehen mit.* Stets am Ende eines Çloka, also metrisch st. युत. Tarkas. 57 fehlerhaft für अयुत. — Intens. (आयोयुवान) *sich zusammenziehen, — hineinschmiegen.* — Mit अभ्या (mit Flügelschlag) *zustreben auf* (Acc.). — Mit उद् *aufstören, aufrühren.* Vgl. दुर्व्युदायुवन (Nachtr. 3). — Mit पर्या *mischen, umrühren* Mân. Gṛhj. 2,2. — Mit समा 1) dass. Maitr. S. 3,6,2. — 2) समायुत *a) zusammengebracht, — getrieben.* — *b) zusammengefügt —, bestehend aus* (im Comp. vorangehend). — *c) verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Mit उद् 1) *in die Höhe ziehen.* — 2) उद्युत *a) gemischt* in मधूद्युत. — *b) verrückt* (मनस्). — Mit नि 1) *anbinden, festmachen.* नियुत *angebunden.* — 2) *Jmd Etwas in die Gewalt geben, verschaffen.* — 3) *in seine Gewalt bringen.* — Intens. (°योयुवे) *anbinden.* — Mit परि, °युत *rings umfassend.* — Desid. *umspannen wollen* ṚV. 6,62,1. — Mit प्र 1) *umrühren, mengen* Maitr. S. 3,10,4. Âpast. Çr. 7, 25,4. 5. प्रयुत *gemengt mit* (Instr.) Mân. Çr. 2,3,7. — 2) *stören, zerstören.* प्रयुत *zerstört, zu Nichte gemacht* (द्वेषस्, द्वेषांसि) Maitr. S. 1,2,16 = Mân. Çr. 1,8,4 = Âpast. Çr. 7,20,4. Vgl. 1. मथ्. — 3) प्रयुत *verworren* (Traum) Mân. Gṛhj. 2,14. — Mit प्रतिप्र in °यवणा. — Mit प्रति *anbinden, hemmen.* Vgl. प्रतियुवन. — Mit वि nicht zu scheiden von 4. यु mit वि. — Mit प्रवि, °युत *vollgestopft.* — Mit सम् 1) *an sich bringen, in sich aufnehmen, verzehren.* — 2) *Etwas mit Jmd verbinden*, so v. a. *mittheilen.* — 3) *verbinden, vermengen, in Verbindung bringen mit* (Instr.). — 4) संयुत *a) gebunden.* — *b) zusammengefügt, verbunden, — mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend), *in Conjunction stehend mit* (im Comp. vorangehend), *vermehrt um* (अशीतिसंयुतं शतम् *hundert und achtzig*). — *c) bestehend aus* (Instr.), *Etwas* (im Comp. vorangehend) *enthaltend.* — *d) Bezug habend auf* (im Comp. vorangehend), *gerichtet gegen* (Loc.). — *e) gehäuft, allerhand.* — *f)* verwechselt mit संयत. 3. युं (= 2. यु) m. *Geselle, Gefährte* Maitr. S. 1,4,2 (द्वौ यूं zu lesen). Çat. Br. 3,7,4,10. Âpast. Çr. 11, 19,8. Comm. zu Kâtj. Çr. 6,4,3.

4. यु, युयोति (auch Med.), °युवति, °युवते, °यवते. 1) *fernhalten, abwehren, trennen von* (Abl.). — 2) *bewahren vor* (Abl.). — 3) *verwehren, vorenthalten.* — 4) *sich fern halten, getrennt bleiben, — werden, — von* (Abl.). युत *getrennt.* — Caus. यवयति und यावयति = Simpl. 1) 2) 3). — Intens. (अयोयवीत्, योयुवत् Partic.) 1) *sich zurückziehen, zurückweichen.* — 2) *klaffen, eine Lücke zeigen.* — 3) *fernhalten von* (Abl.) Maitr. S. 2,1,10 (12,3). — Mit अप *beseitigen, abwenden von* (Abl. oder Dat.). — Mit अव *abtrennen.* °युत *getrennt von* (Abl.). — Caus. *fernhalten.* — Mit निस् *beseitigen.* — Mit प्र 1) dass. — 2) प्रयुत *abwesend, zerstreut, achtlos, sorglos.* — Mit वि 1) *sich trennen, — scheiden.* — 2) *getrennt werden von, beraubt werden, einer Sache verlustig gehen;* mit Instr. वियुत *getrennt von, privatus* (die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend), *nicht in Conjunction stehend mit* (im Comp. vorangehend); *vermindert, wovon abgezogen worden ist.* — 3) *ablösen von, bringen um* (Instr.). — 4) *von sich fern halten* Çiç. 6,62. — 5) *scheiden, auseinander bringen.* — 6) *spreiten, zerstreuen.* — 7) *öffnen.*

5. युं Adj. *fahrend.* — ṚV. 8,89,13 ist wohl द्वयुं st. युं zu vermuthen.

युक्त 1) Adj. s. u. 1. युज्. — 2) m. N. pr. *a)* ein Sohnes des Manu Raivata. — *b)* eines Ṛshi unter Manu Bhautja. — 3) *f. युक्ता *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a) Gespann.* — *b) Verbindung* 227,13. 228,4. 5. 230,11. 12. 231,26. 232,10. — *c) das Passen, Angemessenheit.* युक्तेन *auf angemessene Weise, gehörig* ṚV. 5,27,3. Bhâvapr. 2,25. बुद्धियुक्तेन *auf eine dem Verstande entsprechende Weise* Râgat. 7,209. — *d) *ein best. Längenmaass;* richtig युत.

युक्तक n. *Pärchen.*

युक्तकर्मन् Adj. *zweckmässig.* Nom. abstr. °र्मता f. Bhâvapr. 1,130.

युक्तकारिन् und युक्तकृत् Adj. *Angemessenes thuend, auf passende Weise zu Werke gehend.*

युक्तग्रावन् Adj. *der die* Soma-*Steine zur Hand genommen —, — in Thätigkeit gesetzt hat.*

*युक्ततरक Adj. *ganz in Ordnung, — richtig.*

युक्तत्व n. 1) *das Verwendetsein.* — 2) *das Beschäftigtsein.* — 3) *Angemessenheit, das am Platze Sein* 278,11.

युक्तदण्ड Adj. *Strafe anwendend; gerecht strafend.* Nom. abstr. °ता f.

युक्तमनस् Adj. *angespannten Geistes, aufmerksam.*

*युक्तयोग Adj. *in Contemplation begriffen* L. K. 1052.

युक्तरथ 1) m. *ein best. reinigendes Klystier.* — 2) n. *ein best. Wunderelixir.*

*युक्तरसा und *युक्तरास्ना f. *eine best. Pflanze* Râgan. 6,82.

युक्तरूप Adj. *idoneus, geeignet, angemessen, entsprechend, passend;* mit Loc. oder Gen. °म् Adv.

युक्तरूपक n. *eine angemessene Metapher* 252,2.

युक्तवत् Adj. *eine Form von* 1. युज् *enthaltend.*

युक्तवादिन् Adj. *Angemessenes —, Passendes sprechend* Veṇis. 71,22.

युक्तसेन Adj. *dessen Heer zum Ausmarsch bereit ist.* Davon Adj. °सेनीय *über einen solchen handelnd.*

*युक्तायस् n. *a sort of wooden spade or shovel.*

*युक्तारोहिन् Adj. P. 6,2,81.

युक्तार्थ Adj. *sinnreich, sinnvoll, vernünftig.*

युक्ताश्व (viersilbig) Adj. *wofür die Rosse geschirrt sind.*

युक्ति f. 1) *Verbindung, Verknüpfung* Ait. Br. 6,

23. Tâṇḍja-Br. 11,1,6. — 2) *Alliage, Legirung.* — 3) in der Astr. *Conjunction.* — 4) *Verbindung von Worten, Satz.* — 5) etwa *Ligatur von Schriftzeichen* Vishṇus. 7,12. — 6) *Summe.* — 7) *das Darangehen, Anstalten zu Etwas* (Nomen act. im Loc. oder im Comp. vorangehend). — 8) *Anwendung, Gebrauch, Praxis.* — 9) *Mittel*, insbes. *Zaubermittel, ein fein ausgedachtes Mittel, Kunstgriff, Kniff;* die Ergänzung ein Nomen act. im Loc. oder Dat., oder ein Satz mit यथा und Potent. युक्तिं कर् *ein Mittel finden, eine List anwenden, — angeben.* °युक्त्या, °युक्तितस्, °युक्तिभिस् und °युक्ति° *vermittelst, vermöge.* युक्त्या, युक्तितस् (115,17. 117, 14), युक्तिभिस् und युक्ति° *auf eine feine, schlaue, versteckte Weise, durch —, mit List, vermittelst einer List, unter irgend einem Vorwande.* — 10) *Argument, Beweisgrund, Argumentation, ratiocinatio.* °तस् *vermittelst eines Arguments* Kap. 1, 59. — 11) *Grund, Motiv.* — 12) *das Zutreffen, Passen, Angemessenheit, Richtigkeit.* युक्त्या und युक्तितस् *in angemessener Weise, in richtigem Maasse, wie es sich gehört.* — 13) in der Dramatik *eine verständige Betrachtung, Erwägung der Umstände.*

युक्तिकर Adj. *passend, angemessen* oder *begründet.*

युक्तिकल्पतरु m. Titel eines Werkes.

युक्तिज्ञ Adj. 1) *sich auf Mischungen* (von Wohlgerüchen) *verstehend.* — 2) *die rechten Mittel kennend.*

युक्तिदीपिका f. und युक्तिप्रकाश m. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 374. 658.

युक्तिबाह्य Adj. *mit der richtigen Anwendung* (von Heilmitteln) *nicht vertraut* Karaka 1,1.

युक्तिभाषा f. Titel eines Werkes.

युक्तिमत् Adj. 1) am Ende eines Comp. *verbunden —, verknüpft mit.* — 2) *geschickt*, mit Infin. — 3) *mit Argumenten versehen, begründet.* Nom. abstr. °त्त्व n. — 4) *angemessen, passend* Naish. 5,49.

युक्तिमालिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

युक्तियुक्त Adj. 1) *erfahren.* — 2) *passend, angemessen* oder *begründet, sehr wahrscheinlich* (Bâlar. 15,15).

युक्तिशास्त्र n. *die Lehre von dem, was sich schickt, — passt.*

युक्तिस्नेहप्रपूरणी f. Titel eines Werkes.

युक्त्वाय Absol. von 1. युज् TS. 4,1,1,1.

युक्पादयमक n. *Paronomasie des zweiten und vierten Stollens.* Beispiel Bhatt. 10,2.

युग् n. (in der 1sten und 4ten Bed. ausnahmsweise m.) 1) *Joch.* Damit werden Arme verglichen. — 2) *Paar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Doppel-Çloka, zwei Çloka, durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.* — 4) *Geschlecht, Generation, Lebensperiode; der durch Abstammung zusammengehörige Stamm.* — 5) *eine Periode von fünf* (auch *sechs* Ind. St. 10,379) *Jahren*, insbes. *ein Lustrum im 60jährigen Jupitercyclus.* — 6) *Weltperiode, Weltalter, Cyclus* (Kṛta oder Satja, Tretâ, Dvâpara und Kali). — 7) als *Längenmaass* = 86 Aṅgula Çulbas. 1,12. = 4 Hasta nach den Lexicographen. — 8) Bez. *der Zahlen vier* und *zwölf.* — 9) *eine best. Configuration des Mondes.* — 10) *eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten in zwei Häusern stehen.* — 11) **eine best. Heilpflanze*, = वृद्धि. — 12) युगेन TBr. 3,7,10,1 nach dem Comm. = युगपद्.

*युगकीलक m. *Pflock am Joche.*

युगक्षय m. *Ende eines* Juga, *Weltende.*

युगधार m. wohl *der Zapfen, mit dem das Joch an die Deichsel befestigt wird*, Mân. Gṛhj. 1,10.

युगंधर 1) Adj. (f. आ) *das Joch tragend* (?). — 2) (*m. n.) *Deichsel.* — 3) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten. — γ) eines Berges. — δ) eines Waldes.

युगप m. N. pr. eines Gandharva.

युगपत्कर्मन् n. *eine gleichzeitige Handlung.*

युगपत्काल Adj. *gleichzeitig stattfindend* Âpast. Çr. 8,5,18.

*युगपत्त्र m. *Bauhinia variegata.*

*युगपत्त्रक 1) m. dass. Bhâvapr. 1,204. — 2) f. °त्त्रिका *Dalbergia Sissoo.*

युगपत्प्राप्ति f. *gleichzeitige Erreichung.*

युगपद् Adv. *gleichzeitig, zugleich, — mit* (*Instr.). Vgl. युगेन.

युगपद्भाव m. *Gleichzeitigkeit.*

*युगपार्श्वक und *°पार्श्वग Adj. *zur Seite des Joches gehend* (ein junger Stier).

युगपुराण n. Titel eines Abschnitts in der Garga-Saṁhitâ.

युगभङ्ग m. *das Zerbrechen des Joches.*

1. युगमात्र n. *die Länge eines Joches, vier Handlängen.* Beim Gehen *nur so weit vor sich blicken*, so v. a. *die Augen zur Erde richten, nur auf seine Füsse sehen* VP. 3,12,39. °दर्शिन् Lalit. 231,6. °दृश् Karaka 1,8. °प्रेक्षिन् Lalit. 230,17.

2. युगमात्र Adj. (f. ई) *Joch-gross, vier Hände lang.*

युगल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Paar.* युगलो भू- *mit einem Andern zur Seite gehen.* — 2) *Doppelgebet*, Bez. *eines best. Gebetes an* Lakshmî *und* Nârâjaṇa.

युगलक n. 1) *Paar.* — 2) *ein Doppel-Çloka, durch welchen ein und derselbe Satz durchgeht.*

युगलज m. Du. *Zwillinge* Hem. Par. 2,255.

युगलभक्त m. Pl. *eine best.* Vishṇu'*itische Secte.*

*युगलाक्त oder *युगलाक्ष्य m. *eine best. Pflanze.*

युगलाय् *ein Paar darstellen.* पाशयुगलायित Adj. *ein Paar Schlingen darstellend.*

युगलिन् Adj. so v. a. *egoistisch* Ind. St. 15,294.

*युगवक्त्रा f. *Jochriemen.*

*युगव्या f. scheinbar = अर्गला(!); es ist aber im Comm. zu Ragh. ed. Calc. 3,5 zu lesen युगव्यायता अर्गलवत्.

युगशम्य n. *Joch sammt Zapfen* Çat. Br. 3,5,1,24.

युगशस् Adv. *zugleich mit* (Instr.) Maitr. S. 2, 4,1 (38,3) = Kâṭh. 12,10. Vgl. युगपद्.

युगसंवत्सर m. *das zur Ausfüllung des 5jährigen* Juga *dienende lunare Jahr* Ind. St. 10,299.

युगसहस्राय्, °यते *zu tausend Weltperioden werden*, so v. a. *unendlich lang erscheinen* Kâd. 187,21.

*युगांशक m. *Jahr.*

युगादि m. *der Anfang eines* Juga, *Weltanfang.* °कृत् m. Bein. Çiva's.

युगादिजिन (Pañkâd.), युगादिदेव (ebend. Ind. St. 15,269. 362. 387), युगादिपुरुष (Ind. St. 15,397) und युगादीश m. Bez. des Gina Ṛshabha.

युगाद्या f. (sc. तिथि) *der erste Tag einer Weltperiode* VP. 3,14,13.

युगाध्यक्ष m. *Aufseher über eine Weltperiode*, Bein. Prajâpati's.

युगान्त m. 1) *Ende des Joches.* — 2) *Meridian.* युगान्तमधिरूढः सविता so v. a. *es ist Mittagszeit.* — 3) *Ende einer Generation.* — 4) *Ende einer Weltperiode, Weltende.*

युगान्तक m. = युगान्त 4).

युगान्तर n. 1) **eine Art Joch, ein besonderes Joch.* — 2) *die zweite Hälfte des durch den Meridian durchschnittenen Bogens, den die Sonne am Himmel beschreibt.* युगान्तरमधिरूढः सविता so v. a. *es ist Mittag vorbei.* — 3) *eine andere —, eine folgende Generation.*

युगाय्, °यते *lang wie ein* Juga —, *wie eine Ewigkeit erschienen.*

युगिन् in वस्त्र°.

युगेश m. *der Beherrscher eines Lustrum.*

युगोरस्य m. Bez. *einer best. Truppenaufstellung.*

युग्म 1) Adj. (f. आ) *paarig, geradzahlig.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Paar.* — *b) Zwillinge.* —

c) *die Zwillinge im Thierkreise.* — d) *ein Doppel-Çloka, durch welchen ein und derselbe Satz durchgeht.* — e) *Vereinigung* —, *Zusammenfluss zweier Flüsse.* — f) häufig fehlerhaft für युग्य.

युग्मक 1) Adj. = युग्म 1). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) = युग्म 2) a) und d).

युग्मकृच्छ्र *Doppel-Krshṇala* Kauç. 11. 52.

युग्मचारिन् Adj. *paarweise herumgehend.*

*युग्मज्ञ m. Du. *Zwillinge.*

युग्मज्ञाननशान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

युग्मजन्मन् m. Du. *Zwillinge* Hem. Par. 2,263.

युग्मधर्मन् Adj. von unbestimmter Bed. Çatr. 3,5.

युग्मन् und युग्मत्त् Adj. = युग्म 1).

*युग्मपत्र m. *Bauhinia variegata.*

*युग्मपत्रिका f. *Dalbergia Sissoo.*

*युग्मपर्ण m. 1) *Bauhinia variegata.* — 2) *Alstonia scholaris.*

*युग्मफला f. 1) *Koloquinthengurke* Râgân. 3,57. — 2) *Tragia involucrata.* — 3) = गन्धिका (?).

*युग्मफलोत्तम m. *Asclepias rosea.*

युग्मलाङ्गलिन् Adj. *zwei Pflüge besitzend* Hemâdri 1,483,3.

युग्मविपुला f. *ein best. Metrum.*

युग्मशुक्र n. *zwei weisse Flecken im dunkeln Theile des Auges.*

युग्मापत्या Adj. f. *Mutter von Zwillingen seiend.*

युग्मिन् m. Pl. von unbestimmter Bed. Çatr. 3,4.

युग्य n. 1) *Wagen.* — 2) *Jochthier, Zugthier.* Auch in collect. Bed. — 3) त्रसद्गेर्युग्यं दशस्तोभम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

युग्यवाह् m. *Wagenlenker, Kutscher.*

युग्वन् in अभियुग्वन्, सयुग्वन् und स्वयुग्वन्.

*युङ्ग्, युङ्गति (वर्जने).

युङ्ग in अयुङ्ग.

युङ्गिन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

युच्, युच्छति *weichen, sich wegmachen von* (Abl.). — Mit निरा (?) Çâṅkh. Çr. 12,22,3. — Mit प्र *abwesend sein.* Mit und ohne मनसा *gleichgültig* —, *achtlos sein.*

1. युज्, युनक्ति (metrisch auch अयुक्षम्, युक्षीयात्), युङ्क्ते (metrisch auch युक्षते, युक्षसे, युक्षत = अयुङ्क्त); ved. auch युज्, युञ्ज und यौज als Präsensstämme. 1) *schirren, anschirren an* (Loc. odor Instr.), *anspannen, bespannen mit* (Instr.). युञ्जान *fahrend mit* (Instr.). — 2) *anspannen* in verschiedenen Uebertragungen, so v. a. *in Thätigkeit setzen, in Gebrauch nehmen, zurüsten, ausrüsten* (ein Heer), *verrichten, darbringen* (Segenswünsche, Verehrung), *anbringen, anwenden* (Kâraka 8,11). Pass. *sich rüsten zu* (Dat.). — 3) *auflegen* Geschosse (sc. auf den Bogen), — *gegen Jmd* (Loc.), *befestigen* (Schmucksachen), *setzen* —, *fügen auf* oder *in, thun* —, *schliessen in* (Loc.). Pass. und Med. *sich hängen an* (Loc.) eig. und übertr. — 4) *Jmd anstellen bei, beauftragen mit* (Loc. oder Dat. 106,26). धुरि so v. a. *an die Spitze stellen.* युज्यमान *beschäftigt mit* (Loc.). — 5) *auftragen, befehlen, injungere;* mit Acc. — 6) eine Zuneigung u. s. w. *Jmd* (Loc.) *zuwenden.* — 7) आत्मानम्, मनस् (TS. 1,2,12,1. 4,1, 1,1), मानसम्, चेतस्, चित्तम्, चित्ताम्, धियम् (TS. 1, 2,12,1. 4,1,1,1) *den Geist, den Sinn, die Gedanken auf einen Punct richten;* die Ergänzung im Loc. — 8) Act. Med. *sich vertiefen,* auch mit beigefügtem योगम्. — 9) *sich Etwas* (Acc.) *vergegenwärtigen, sich in's Gedächtniss zurückrufen.* — 10) *verbinden, aneinanderreihen, anreihen, zusammenbringen* —, *zusammenführen mit* (Instr.). Pass. Med. *sich verbinden* (auch ehelich Gaut. 18,20) —, *sich umgeben* —, *in Conjunction treten mit* (Instr.). — 11) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *verbinden,* so v. a. *versehen* —, *beschenken mit, Jmd einer Sache theilhaftig machen.* Pass. *einer Sache* (Instr. oder Instr. mit सह) *theilhaftig werden.* — 12) *mit sich verbinden, in Conjunction treten mit;* mit Acc. — 13) Med. *theilhaftig werden,* mit Acc. — 14) *Jmd* (Loc. oder Gen.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen, zukommen lassen, verleihen.* Med. mit आत्मनि so v. a. *selbst geniessen.* Pass. *Jmd* (Gen.) *zu Theil werden.* — 15) Pass. *passen,* — *zu* (Instr.), *wohin* (Loc.), *sich schicken,* — *für Jmd* (Loc.; statt des Loc. द्वयोस् Paṅkat. ed. Bomb. 2,11,6 hat ed. Kosegg. द्वाभ्याम्), *gemäss sein, sich ziemen, sich eignen zu,* so v. a. *Etwas* (Nomin.) *zu sein verdienen, Etwas aller Ordnung nach sein müssen, zukommen,* — *Jmd* (Loc. oder Gen.), *recht sein, logisch richtig sein.* Mit न und Infin. *sich nicht schicken* —, *nicht gerathen sein* —, *nicht am Platze sein zu,* — *für Jmd* (Instr. oder Gen.); *nicht dürfen* (mit passivisch wiederzugebendem Infin.; die Person, durch die Etwas nicht geschehen soll, im Instr. oder Gen.). — 16) युञ्जान (s. auch bes.) *dem es wohlgeht, sich in guten Verhältnissen befindend.* — 17) युक्त a) *angeschirrt,* — *an* (Loc.), *angespannt, bespannt mit* (Instr.). — b) *in Thätigkeit* —, *an's Werk gesetzt, angestellt, beschäftigt, obliegend, sich befleissigend, bedacht auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — c) *angewandt.* — d) *gerüstet,* — *zu* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — e) *beschäftigt mit, begriffen in* (Instr.). सिसृक्षया so v. a. *zu schaffen beabsichtigend.* — f) *versenkt* (in übertr. Bed.) *in* (Loc.). — g) *gesammelt, aufmerksam, vertieft, ganz bei der Sache seiend.* युक्ततर *gar sehr auf seiner Hut seiend gegenüber Jmd* (Loc.). युक्ततम *im höchsten Grade gesammelt* u. s. w. — h) *geübt, geschickt, erfahren,* — *in* (Loc.). — i) *verbunden, vereinigt, hinzugefügt, aneinander gereiht, regelmässig aufeinander folgend.* युक्तम् *in Schaaren.* — k) *verbunden* —, *in Conjunction stehend* —, *versehen mit, begleitet* —, *im Besitz von;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. युक्त: कालेन यश्च न so v. a. *und wer nicht die rechte Zeit benutzt.* — l) *in Beziehung gekommen mit* (Instr.). — m) *verbunden mit,* so v. a. *bezüglich auf* (im Comp. vorangehend). — n) *gebunden an, abhängig von* (im Comp. vorangehend). — o) *passend, angemessen, sich schikkend, sich ziemend,* — *für* (Gen. oder Loc.), *recht, richtig.* युष्माभिर्दर्शने so v. a. *sehenswerth für euch.* Am Ende eines Comp. *gemäss, entsprechend.* युक्तम् mit folgenden यद् *es ist passend, dass;* युक्तं तत्र स्वर्गं प्रापुम् *es ziemt sich, dass die Krieger in den Himmel kommen;* न युक्तमनयोस्तत्र गन्तुम् *es ziemt sich nicht, dass sie dahin gehen;* न युक्तं भवता mit Infin. *es ziemt sich nicht, dass du;* प्रतिक्रिया कर्तुं युक्ता त्वया oder तव *es ziemt sich, dass du Vergeltung übst;* न युक्तं भवताकृमनृतेनोपचरितुम् so v. a. *es ziemt sich nicht, dass du mich mit einer Unwahrheit bedienst.* युक्तम् und युक्त° Adv. *auf passende Weise, angemessen, gehörig.* युक्तशीतोष्ण *nicht zu kalt und nicht zu heiss.* युक्तं त्यजामि *es ist angemessen, dass ich verlasse;* न युक्तं वसत so v. a. *wohnet nicht, da es unangemessen wäre.* — p) *günstig* (Schicksal, Augenblick). — q) *dem es wohlergeht, sich in guten Verhältnissen befindend.* — r) *beschaffen, seiend.* Mit तथा *in solchem Zustande sich befindend* (MBh. 3, 76,8), *so verfahrend* (Spr. 4843). — s) in der Grammatik *primitiv* (Gegensatz *abgeleitet*). — Caus. योजयति, °ते (metrisch) 1) *schirren, anschirren an* (Loc.), *anspannen, bespannen mit* (Instr.). — 2) *rüsten* (ein Heer). — 3) *hinstellen, aufstellen* (Truppen). — 4) *gebrauchen, anwenden, verrichten, pflegen* (Gespräche u. s. w.). — 5) *unternehmen, beginnen.* — 6) *Jmd einsetzen, anstellen bei, beauftragen mit* (Loc.). — 7) *Jmd zu Etwas* (Dat.) *antreiben.* — 8) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *verhelfen.* — 9) *stellen, auswerfen* (Schlingen, Netze). — 10) *auflegen* (insbes. Pfeile), — *auf* (Loc.), *richten* (Pfeile) *auf* (Loc.). — 11) *anfügen, hinzufügen.* — 12) *befestigen an* (Loc.), *hineinthun* —, *ver-*

setzen in (Loc.). — 13) मनस्, आत्मानम् *den Geist richten auf, sich vertiefen in* (Loc.). आत्मानं योज्य *sich sammelnd, sich zusammennehmend.* — 14) *verbinden, vereinigen, zusammenfügen, — bringen, — mit* (Instr.). — 15) *zusammenfügen*, so v. a. *verfassen.* — 16) *umfangen, umschlingen mit* (Instr.). — 17) *zu Ende bringen.* — 18) *Etwas* oder *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, ausstatten, theilhaftig machen, beschenken* (mit Gutem oder Bösem). वाक्यमात्रेण so v. a. *nur Worte wechseln mit* (Acc.). योजित *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 19) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen.* — 20) **die Conjunction* eines Sternbildes (Instr.) *mit dem Monde angeben können.* — 21) *Med. *geringachten.* — Desid. युयुक्षति 1) *Jmd anzustellen, — an ein Geschäft zu setzen Willens sein.* — 2) Pfeile *aufzulegen —, zu richten Willens sein auf* (Dat.). — 3) Med. *sich zu vertiefen gesonnen sein* Bhatt. — Mit अधि *auflegen, aufladen.* — Mit अनु 1) *einzuholen suchen, verfolgen;* mit Acc. Ait. Br. 4, 26. Çat. Br. 5,4,3,3. — 2) *Jmd* (Acc.) *befragen, fragen nach* (Acc.); auch mit doppeltem Acc. अनुयुक्त *befragt*, so v. a. *der unterrichtet wird.* — 3) *eine Lehre ertheilen.* — 4) *sich bedanken.* — 5) *sich Jmd* (Acc.) *anschliessen, in Jmds Dienste treten.* — 6) अनुयुक्त *a) begleitet von* (im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,655,19. — *b) ganz hingegeben, obliegend;* mit Acc. Kâraṇḍ. 73,5. — अनुयुक्त Spr. 299 und अनुयुज्यमान 762 fehlerhaft für अनियुक्त und अनियुज्यमान. — Caus. Act. 1) *auflegen* (ein Geschoss). — 2) *anfügen, anreihen* Vaitân. 5,10. — Desid. *zu fragen nach* (Acc.) *Willens sein.* — Mit अभ्यनु (nur °युज्य) *befragen.* — Mit पर्यनु *fragen, befragen, Jmd mit Fragen zusetzen.* Nur °युज्य (Naish. 6,102) und °युक्त (Karaka 3,8). — Vgl. पर्यनुयोक्तव्य fgg. — Mit समनु (nur °युज्य und °युज्यते) 1) *fragen nach.* — 2) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen;* mit Acc. — Mit अप Med. *sich lösen von* (Abl.). — Mit अभि 1) Med. *sich den Wagen anspannen für* oder *zu* (Acc.). — 2) Act. *wiederholt —, doppelt anspannen.* — 3) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *Jmd angreifen; einen Zug unternehmen gegen* (Acc. Varâh. Jogaj. 6,3). Pass. auch *heimgesucht werden von* (Instr.). अभियुक्त *angegriffen.* — 4) Pass. *angeklagt werden* eines Vergehens (Acc.). अभियुक्त *angegriffen.* — 4) Pass. *angeklagt werden* eines Vergehens (Acc.). अभियुक्त *angeklagt, verklagt* 214,2. — 5) Act. *Jmd* (Acc.) *an Etwas* (Loc.) *stellen, mit Etwas beauftragen.* — 6) Med. *seine Thätigkeit entfalten, wirksam sein.* — 7) Act. *sich machen —, gehen an, sich kümmern um;* mit Acc. — 8) Med. *sich anschicken*, mit Infin. — 9) Med. (ärztlich) *behandeln mit* (Instr.). — 10) अभियुक्त *a) ganz bei einer Sache seiend, hingegeben, bedacht auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) bewandert in* (Loc.), *eine Sache verstehend, Sachkenner.* — *c) bloss berührt.* — *d) worauf man Ansprüche erhebt.* — Caus. *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, theilhaftig machen.* — Mit प्रत्यभि 1) Med. *einen Gegenangriff auf Jmd* (Acc.) *machen* Bâlar. 208,6. — 2) °युक्त *angegriffen von* (Instr.). — Caus. *eine Gegenklage gegen Jmd* (Acc.) *vorbringen.* — Mit आ 1) *anschirren, — an* (Loc.). आयुञ्जन् MBh. 4,7948 fehlerhaft für अयुञ्जन्. *आयुक्त *angeschirrt an* (Loc.) 234,3; erklärt durch इषयुक्त. — 2) Med. *anlegen, befestigen, hineinlegen in* (Loc.) RV. 1,64,7 (wenn यदा अरुणीषु angenommen wird). — 3) Med. *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen.* — 4) आयुक्त (s. auch bes.) *a) ganz bei einer Sache seiend.* — *b) *beauftragt mit, angestellt bei* (Loc. oder Gen.) 233,32. *fg.* — *c) behaftet mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *fügen —, thun auf* (Loc.), *befestigen an* (Loc.). — 2) *zusammenfügen, bilden.* — Mit अभ्या, °युक्त *folgend auf* (Acc.) Kâṭh. 28,3(?). — Mit उपा *anschirren.* — Mit समुपा, °युक्त *versehen mit, erfüllt von* (Instr.). — Mit व्या (nur °युज्य) *sich trennen, auseinandergehen.* — Mit समा 1) *schirren, rüsten, zurechtmachen.* °युक्त *zurechtgemacht.* — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *auftragen, anvertrauen.* Nur °युक्त. — 3) (feindlich) *zusammenstossen mit* (Acc.). — 4) समायुक्त *a) feindlich zusammengestossen mit* (Instr.). — *b) in Berührung gekommen mit* (Instr.). — *c) verbunden —, versehen —, ausgerüstet —, ausgestattet —, behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. *versehen mit* (Instr.). — Mit अभिसमा, °युक्त *verbunden —, versehen mit* (Instr.). — Mit उद् 1) *sich rüsten, Anstalten treffen;* mit Infin. उद्युक्त *gerüstet, schlagfertig, zur That bereit, an's Werk gehend, mit allem Eifer sich an Etwas machend;* die Ergänzung im Dat., Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. — 2) *sich auf und davon machen.* पदेन पदम् so v. a. *auf Schritt und Tritt Jmd* (Gen.) *nacheilen.* — Caus. 1) *aufregen, anfeuern, antreiben, — zu* (Dat.). — 2) उद्योजित *erregt* von Wolken, so v. a. *zusammengetrieben.* — Mit समुद् Caus. *anfeuern zu* (Dat.). — Mit उप Med. Act. (ausnahmsweise) 1) *anschirren, — an* (Loc.). — 2) *dazu schirren.* — 3) *sich anschliessen an* (Acc.). — 4) *sich an Jmd anschliessen*, so v. a. *in Jmds Dienste treten;* mit Acc. — 5) *sich aneignen, für sich nehmen; annehmen.* — 6) *sich machen an, sich kümmern um;* mit Loc. — 7) *verwenden, anwenden, gebrauchen, geniessen* (auch von Speisen), *verzehren.* उपयुक्त *verzehrt* (41,3. 45,13), *verbraucht.* — 8) Pass. *zur Anwendung kommen, tauglich —, nützlich —, erforderlich sein, sich eignen, am Platze sein* (das Wobei im Loc., das Wofür im Dat.), *sich eignen für Jmd* (Gen.). उपयुक्त *zur Anwendung kommend, nöthig, erforderlich, — für Jmd* (Gen.), *am Platze seiend* (das Wobei oder Wofür im Loc. oder im Comp. vorangehend); *tauglich, würdig* (von Personen) Pat. zu P. 1, 4,29. — 9) °उपयुक्त *versehen mit* Hemâdri 1, 581,2. — Caus. 1) *berühren, zusammenstossen mit* (Acc.). — 2) *anwenden.* — 3) *mittelst Etwas verzehren lassen*, mit doppeltem Acc. Mân. Gṛhj. 1, 3. — Desid. in उपयुयुनु. — Mit पर्युप, °युक्त *verbraucht.* — Mit व्युप *sich machen an, sich kümmern um* (Loc.). v. l. उप. — Mit समुप Simpl. und Caus. *geniessen, verzehren.* — Mit नि (gewöhnlich Med.) 1) *anbinden, fesseln, — an* (Loc.); insbes. das Opferthier an den Pfosten. धुरि *an die Deichsel spannen* auch so v. a. *voran stellen, Jmd die schwerste Arbeit aufbürden.* गौरिव गुरुधूर्षु नियुज्यमानः 41,13. नियुक्त *angebunden, gefesselt* 24,12. 19. — 2) *verbinden, zusammenfügen.* — 3) *an Jmd* (Dat. oder Loc.) *binden, mit Jmd verbinden*, so v. a. *von ihm abhängig machen.* नियुक्त *gekettet an Jmd* (Loc.). — 4) *Jmd anhalten, zu Etwas treiben.* — 5) *Jmd anhalten —, anweisen zu, anstellen bei* oder *zu, betrauen —, beauftragen mit* (Loc., Dat., °अर्थम् oder Infin.). नियुक्त eben so verbunden und auch am Ende eines Comp.; ohne Ergänzung *angehalten, angewiesen, angestellt, beauftragt, aufgefordert.* — 6) *Jmd einsetzen als*, mit doppeltem Acc. — 7) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *aufladen, auftragen.* — 8) *Jmd zur Rechenschaft ziehen* in नियोक्तव्य. — 9) *stellen an, bringen auf;* mit Loc. — 10) den Blick, den Geist, die Gedanken *richten auf* (Loc. oder Dat.). नियुक्त *gerichtet auf* (Loc.). — 11) *verwenden.* — 12) नियुक्त *bestimmt, vorgeschrieben;* von einer Composition *in Metrum und Tact beschränkt* S. S. S. 121 (v. l. निर्युक्त 138). °म् Adv. *durchaus, auf jeden Fall, nothwendig.* — 13) कृतत्रेतानियुक्तानि Hariv. 523 fehlerhaft für कृतत्रेतादियुक्तानि. — Caus. 1) *anspannen, — an* (Loc.). — 2) *binden, befestigen.* °नियोजित *gefasst*

(Edelstein) *in.* — 3) *Jmd anweisen, antreiben* —, *auffordern zu* (Dat., Acc. mit प्रति und °अर्थम्). — 4) *anhalten, zwingen zu* (Loc. oder °अर्थम्). — 5) an ein Amt —, an eine Beschäftigung *stellen*, in eine Würde *einsetzen;* mit Loc. — 6) *Jmd einsetzen als, machen zu;* mit doppeltem Acc., das Wozu im Infin. Hit. 102,2. — 7) ein Geschäft (Acc.) *Jmd* (Loc.) *übertragen.* — 8) *hinstellen, aufstellen, legen* —, *auftragen auf, hinbringen zu* (Loc.). — 9) den Sinn, den Geist *richten auf.* °नियोजित *gerichtet auf.* — 10) *Jmd versetzen* —, *bringen in* oder *zu* (Loc.). — 11) *Jmdm* (Loc.) *geben, hingeben;* das Wozu im Dat. — 12) *anwenden, in's Werk setzen.* बुद्धिम् *den Verstand anwenden.* — 13) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, theilhaftig machen, belegen mit* (einer Strafe, einem Fluch). — Mit अनुनि *an Jmd* (Loc.) *binden, mit Jmd verbinden,* so v. a. *von ihm abhängig machen.* — Mit उपनि Med. *ketten an* (Loc.). — Mit विनि Med., selten Act. 1) *lösen, abtrennen;* Pass. *auseinander fallen.* — 2) *abschiessen,* — *auf* (Loc.). — 3) *anstellen, beauftragen, stellen an, bestimmen zu* (Loc., Dat. oder °अर्थम्). सख्ये so v. a. *zum Freunde erwählen.* — 4) den Sinn *richten auf.* प्रत्येकं विनियुक्तात्मा. — 5) *Etwas anwenden, verwenden* (Kâraka 8,10), *gebrauchen.* — 6) *geniessen, zu sich nehmen.* — Caus. 1) *Jmd stellen an, anweisen zu, beauftragen mit* (Loc., °अर्थाय oder °अर्थम्). पशुत्वे विनियोजितः so v. a. *zum Opferthier erkoren.* — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *übertragen.* — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anbieten, darreichen.* — 4) *anwenden* (Kâraka 7,12), *gebrauchen.* — 5) *verrichten.* — Mit संनि 1) *bringen* —, *versetzen in* (Loc.). — 2) *Jmd anweisen, beauftragen.* संनियुक्त 216,5. — 3) °संनियुक्त *verbunden mit.* — Caus. 1) *bringen auf* oder *in, versetzen in* (Loc.). — 2) *stellen an, anweisen zu, betrauen* —, *beauftragen mit* (Loc., °अर्थाय oder °अर्थम्). संनियोजित *angewiesen, angetrieben* 68,15. — 3) *zuweisen, bestimmen.* — Mit निस्, निर्युक्त 1) *hergerichtet, hergestellt, erbaut, errichtet* Hariv. 3438. 4528 (vgl. 2,28,6). 4530. 4655. 12538. — 2) am Ende eines Comp. *gerichtet auf* Hariv. 11785. — 3) von einer Composition *im Metrum und Tact beschränkt* S. S. S. 138. v. l. नियुक्त 121. — Mit प्र Med., ausnahmsweise Act. प्रयुक्त stets mit pass. Bed. 1) *anschirren, anspannen,* — *an* (Loc.). — 2) *sich rüsten zu* (Dat.) ṚV. 5,52,8. — 3) *verbinden mit* (Instr.). — 4) *in Bewegung setzen, werfen* (auch Würfel), *schleudern, schwingen, abschiessen,* — *auf* (Loc. oder Dat.). — 5) Worte u. s. w. *richten an, vorbringen, hersagen, aussprechen.* — 6) *auslassen, äussern, an den Tag legen* (Groll, Verachtung u. s. w.), — *gegen* (Loc.). — 7) den Sinn, die Gedanken *richten auf* (Loc.). — 8) *Jmd antreiben, anweisen, heissen;* das Wozu im Dat. oder Loc. — 9) *Jmd erwählen zu,* mit doppeltem Acc. — 10) *Jmd hinführen zu* oder *auf, bringen in* (Acc.). — 11) *hinstellen* (Hillebr. N. 11, N. 4. Mân. Çr. 1,1,2. 2,1. 7,2. 4,1), *setzen,* — *an* (Loc.), *legen auf* (Loc.); *beifügen.* — 12) *anwenden, gebrauchen, in Gebrauch nehmen.* Pass. *im Gebrauch sein.* प्रयुक्ततम *am meisten gebraucht.* — 13) *anstellen, verrichten, vollziehen, ausführen, vollbringen* (Âpast. 2,13,10); *feiern* (ein Opfer u. s. w.); *aufführen* (ein Schauspiel). प्रयुक्त n. impers. *gehandelt* —, *verfahren gegen* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — 14) *beginnen, unternehmen* Vaitân. — 15) *bewirken, hervorbringen.* — 16) *ausleihen, borgen* (auf Zinsen) Harshak. 147,4. — 17) Pass. *entsprechen, am Platze sein.* सिद्धये so v. a. *zum Ziele führen.* प्रयुक्त *entsprechend, am Platze seiend.* — Caus. 1) *werfen, schleudern, abschiessen,* — *auf, gegen* (Loc.). — 2) *vorbringen, hersagen.* — 3) *auslassen, äussern, an den Tag legen, üben, erweisen,* — *gegen* (Dat. oder Loc.). — 4) मनस् *den Geist auf einen Punct richten.* — 5) *Jmd antreiben, anweisen, absenden,* — *in* (Loc.). — 6) *Jmd* an ein Geschäft (Loc.) *stellen.* — 7) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *übertragen.* — 8) *unternehmen, beginnen.* — 9) *aufführen, darstellen.* — 10) *darstellen lassen durch* (Instr.). — 11) *anwenden, gebrauchen.* वृद्धिम् so v. a. *Zinsen nehmen,* प्रयोगम् *Geld auf Zinsen geben.* — 12) *zur Anwendung kommen.* — 13) *bezwecken.* — Desid. *anwenden* —, *gebrauchen wollen,* so v. a. *nöthig haben.* — Mit अतिप्र Med. *überspringen, übertreffen* Tândja-Br. 9,3,2. — Mit अनुप्र Med. 1) *hinten anfügen, anfügen nach* (Abl.). — 2) *verfolgen.* — 3) *sich anschliessen, nachfolgen.* — 4) *einholen.* — Mit अभिप्र Med. *anfassen, angreifen, bemeistern.* — Mit प्रतिप्र 1) Act. *anfügen statt eines andern, substituiren.* — 2) Med. *abtragen* (eine Schuld). v. l. प्रति. — Mit विप्र *trennen von* (Instr.), so v. a. *berauben.* Pass. *getrennt wsrden von* (Instr.). विप्रयुक्त *getrennt,* — *von, fernseiend* —, *frei von, ohne* — *seiend;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. सर्वतस् *entblösst von Allem.* आकरैर्विप्रयुक्तार्थाः so v. a. *keine Reichthümer aus Minen beziehend.* — Caus. *trennen von* (Instr.), so v. a. *berauben* und auch *befreien von.* — Mit संप्र *anschirren, bespannen.* Nur °युक्त. — 2) Pass. *verbunden werden, sich verbinden,* — *mit* (Instr.), *hinzugefügt werden, sich* (äusserlich) *anschliessen; sich fleischlich vermischen mit* (Instr.). °युक्त *a) verbunden, vermischt, verbunden* —, *vereinigt* —, *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,266,17. — *b) in Berührung gekommen mit* (Instr.). — *c)* Du. *feindlich aneinander gekommen.* — *d)* am Ende eines Comp. *beschäftigt mit.* — *e) gebunden an, abhängig von* (Loc.). — 3) *in Thätigkeit setzen, freien Lauf gewähren* in असंप्रयुञ्जत् Nachtr. 4. — 4) *Jmd antreiben.* Nur °युक्त (64,20) und °युक्तवत्. — 5) *ausführen, vortragen* (einen Gesang). Nur Pass. — 6) *Jmd mit Etwas* (Instr.) *verbinden,* so v. a. *veranlassen zu.* Nur °युज्य. — 7) Pass. *theilhaftig werden, sich schuldig machen;* mit Instr. — 8) संप्रयुक्त *der seine ganze Aufmerksamkeit auf einen Gegenstand gerichtet hat.* — Caus. 1) *ausrüsten, fertig machen.* — 2) *vereinigen, verbinden,* — *mit* (Instr.). — 3) *vorbringen* (eine Frage). — 4) *anwenden, gebrauchen.* — Mit प्रति 1) *befestigen an* (Acc.). — 2) *abtragen* (eine Schuld) MBh. 9,5,44. — Caus. *auflegen* (den Pfeil auf den Bogen). — Mit वि 1) *ablösen, trennen;* Pass. *getrennt werden,* — *von* (Instr.). वियुक्त *getrennt;* Du. *uneins.* — 2) Act. Med. *befreien von, bringen um* (Instr., selten Abl.). Pass. *befreit werden von, verlustig gehen, kommen um* (Instr.): in dieser Bed. auch वियोक्ष्यावस् und वियुज्य. वियुक्त *getrennt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *ermangelnd, frei von, los* —. — 3) Med. *verlassen, von Jmd weichen;* mit Acc. Kir. 2,49. — 4) Med. und Pass. *sich lösen, erschlaffen, nachlassen, weichen.* — 5) वियोक्ष्यसि MBh. 5,7362 fehlerhaft für विमोक्ष्यसि. — Caus. 1) *trennen.* वियोजित *getrennt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Jmd befreien von* (Abl.). — 3) *Jmd bringen um* (Instr.). वियोजित *gebracht um* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 4) *rauben.* — 5) *subtrahiren* Lilâv. 8, 20. — Mit सम् 1) Act. *verbinden, in Zusammenhang bringen, zusammenbringen, vereinigen.* Pass. mit स्त्रिया oder ग्राम्यधर्मतया *sich fleischlich vermischen.* संयुक्त (TS. 2,5,3,5) *verbunden, zusammengefügt, unmittelbar aufeinander folgend* (Consonanten). Pl. *alle insgesammt.* संयुक्तमेतत्क्षरमक्षरं च so v. a. *sowohl vergänglich als auch unvergänglich. Verbunden* auch so v. a. *verwandt.* — 2) Act. *binden, fesseln* Vaitân. — 3) Pass. *sich verbinden* (auch ehelich) —, *zusammenkommen* —, *zusammentreffen mit* (Instr.). संयुक्ता

ehelich verbunden mit (Instr.). — 4) Act. *versehen —, ausrüsten mit, theilhaftig werden lassen;* Pass. *theilhaftig werden;* mit Instr. संयुक्त *verbunden —, versehen —, ausgestattet —, angefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 5) Act. Du. *sich verbünden.* — 6) Act. den Geist *richten auf* (Loc.). — 7) संयुक्त *a)* am Ende eines Comp. *verbunden mit,* so v. a. *in Verbindung —, in Beziehung stehend zu, betreffend.* सुरासुरसंयुक्तं युद्धम् so v. a. *der Kampf der Götter mit den* Asura. — *b) gesteckt —, versetzt in* (Loc.). — Caus. 1) *schirren, bespannen, anspannen.* — 2) *zusammenhalten, bändigen* (die Sinne). — 3) *ausrüsten* (ein Heer). — 4) *auflegen, abschiessen* (ein Geschoss). — 5) den Blick, den Geist *richten auf* (Loc.). — 6) *befestigen auf* (Loc.). — 7) *hinzufügen zu* (Loc.). — 8) *Jmd anstellen* (an ein Amt). — 9) *Etwas* (Acc.) *Jmd* (Gen.) *übergeben, einhändigen.* — 10) *verbinden, zusammenfügen, — bringen, — führen, — mit* (Instr.). — 11) *versehen —, beschenken mit, theilhaftig machen, ausstatten, — mit* (Instr.). — 12) *in's Werk setzen, thun, vollbringen, veranstalten.* — 13) Med. *sich vertiefen.* — Mit अनुसम्, °अनुसंयुक्त *begleitet von.* — Mit अभिसम्, अभिसंयुक्त *versehen —, behaftet mit* (Instr.). — Caus. *verbinden —, in Verbindung bringen mit* (Instr.). — Mit उपसम्, °उपसंयुक्त *verbunden —, versehen mit* Hemâdri 1,641,7. — Caus. *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen.* — Mit प्रति, प्रतिसंयुक्त *mit einem Andern verbunden, an etwas Anderes gebunden* MBh. 12,219,43. — Mit विसम्, विसंयुक्त *getrennt von, ermangelnd, entbehrend, sich fernhaltend von,* so v. a. *nicht beobachtend, vernachlässigend;* mit Instr.

2. युज् 1) Adj. *a) zusammengejocht.* Am Ende eines Comp. *bespannt mit.* — *b) verbunden, vereinigt, verbunden —, versehen —, behaftet mit* (Instr., gewöhnlich im Comp. vorangehend). — *c)* am Ende eines Comp. *verbunden mit,* so v. a. *gewährend.* — *d) paarig, geradzahlig.* — 2) m. *a) das an demselben Wagen mitziehende Thier.* — *b) Gefährte, Genosse.* — *c)* wohl Du. *die Zwillinge im Thierkreise.* — *d)* *Du. *die beiden* Açvin. — 3) *Paar, Zweizahl.*

युज्ञ in अयुज्ञ्.

युजे Dat. Infin. zu 1. युज् RV. 8,41,6.

युज्य, यौजिम्र 1) Adj. *a) verbunden, verbündet, verwandt.* — *b) angemessen, passend, geeignet; gleichartig, zusammengehörig.* — 2) n. *a) Bund, Zusammengehörigkeit, Verwandtschaft.* — *b)* ज्ञमद्ग्नेर्युज्यं द्दशस्तोभम् Name eines Sâman. v. l. युग्य.

युञ्ज् (Nomin. युङ्) 1) Adj. *a) zusammengejocht.* — *b) erregend,* mit Gen. Bhaṭṭ. — 2) m. *a) das an demselben Wagen mitziehende Thier.* — *b) Gefährte, Genosse* Maitr. S. 4,4,6. (युङ्क्ष्व).

°युञ्जक Adj. *vollziehend, übend.*

युञ्जवत् m. N. pr. eines Berges Mârk. P. 130,12 fehlerhaft für मुञ्जवत्.

युञ्जान 1) Adj. Partic. von 1. युज्. — 2) m. *a)* * *Wagenlenker.* — *b) ein* Jogin Nj. K.

*युञ्जानक Adj. *das Wort* युञ्जान *enthaltend.*

1. युत् Adj. in द्वेषोयुत्.

2.*युत्, योतते = ज्युत्.

1. युत 1) Adj. s. u. 1. यु. — 2) *n. *ein best. Längenmaass,* = 4 Hasta.

2. युत Adj. s. u. 4. यु.

1.*युतक 1) Adj. *verbunden.* — 2) n. *a) Paar.* — *b) ein best. Gewand, — Frauengewand, der Saum eines Gewandes, — Frauengewandes.* — *c)* = चलनाग्र. — *d)* = प्रूर्णाग्र. — *e)* = संशय *Zweifel* oder संश्रय *Zuflucht.* — *f) das Sichbefreunden.*

2.*युतक n. = यौतक.

युतद्वेषस् Adj. *von Feinden befreit.*

युति f. 1) *das Zusammentreffen, — kommen, — mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Versehenwerden mit, in den Besitz Gelangen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Summe.* — 4) *die hinzuzuaddirende Zahl* Bîjag. 31.

युत्कार Adj. *kämpfend.*

युद्ध 1) Adj. s. u. 1. युध्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena VP.^{2} 4,99. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *Kampf, Schlacht.* In der Astr. *Planetenkampf,* so v. a. *Opposition.*

युद्धक n. *Kampf, Schlacht.*

युद्धकाण्ड n. *das Buch von der Schlacht,* Titel des 6ten *Buches* in Vâlmîki's Râmâjaṇa und im Adhjâtmarâmâjaṇa.

युद्धकारिन् Adj. *kämpfend.* Nom. abstr. °रित्व n.

युद्धकीर्ति m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

युद्धगान्धर्व n. *Schlachtmusik* MBh. 2,5,9. R. 6, 28,26.

युद्धजयार्णव m. Titel eines Abschnitts im Agnipurâṇa Burnell, T.

युद्धजयोपाय m. Titel eines Werkes.

युद्धतन्त्र n. *Kriegswissenschaft* Vidḍh. 98,1.

युद्धद्यूत n. *der als Glücksspiel gedachte Kampf.*

युद्धधर्म m. *Kampf—, Kriegsrecht* Mahâvîraḱ. 88, 21 (Pl.).

युद्धपुरी f. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n.

युद्धप्रवीण Adj. *kriegskundig* Pr. P. 120.

युद्धभू f. und युद्धभूमि f. *Kampfplatz, Schlachtfeld.*

युद्धमय Adj. *aus dem Kampf hervorgegangen, darauf beruhend.*

युद्धमार्ग m. Sg. und Pl. *die verschiedenen Arten des Kampfes.*

युद्धमुष्टि m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena.

युद्धमेदिनी f. *Kampfplatz, Schlachtfeld.*

युद्धयोजक Adj. *Kampf anwendend, kampflustig* MBh. 5,33,9.

1. युद्धरङ्ग m. *Kampfbühne, Kampfplatz.*

2.*युद्धरङ्ग m. Bein. Kârttikeja's.

*युद्धवत् Adj. von युद्ध.

युद्धवस्तु n. *Kriegsgeräthe.*

युद्धवीर m. 1) *ein Held in der Schlacht.* — 2) *Heroismus* (als Rasa).

युद्धशालिन् Adj. *tapfer.*

*युद्धसार m. *Pferd.*

युद्धाचार्य m. *Fechtlehrer.*

युद्धाजि m. N. pr. fehlerhaft für युधाजि.

युद्धाधन् Adj. *sich in die Schlacht begebend, sich in einen Kampf einlassend.*

*युद्धिन् Adj. von युद्ध.

युद्धोन्मत्त 1) Adj. *kampfberauscht.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

युद्धोपकरण n. *Kriegsgeräthe* AV. Anukr. zu 6,126.

*युद्भू f. *Kampfplatz, Schlachtfeld.*

1. युध्, योधति, auch Act. (in der nachvedischen Sprache nur metrisch) *kämpfen,* — *mit* (Instr. oder Instr. mit सक्, समम्), — *für* oder *um* (Loc.), *bekämpfen* (mit Acc.); zuweilen *im Kampfe überwinden.* युद्ध *bekämpft.* — योध्यति angeblich गतिकर्मन्. — Caus. योधयति (metrisch auch Med.) 1) *in Kampf verwickeln, zum Kampfe führen, kämpfen lassen.* — 2) *bekämpfen, glücklich bekämpfen.* — 3) *kämpfen lassen,* so v. a. *vertheidigen.* — Desid. युयुत्सति (in der klass. Sprache nur metrisch), युयुत्सते *zu bekämpfen Willens sein, sich zur Wehr setzen, bekämpfen wollen, kämpfen wollen mit* (Instr.). — Caus. vom Desid. युयुत्सयति *Jmd kampflustig machen* Bhaṭṭ. — Intens. in यवीयुध्. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *im Kampfe beistehen.* — Mit अभि 1) *bekämpfen, besiegen.* — 2) *erkämpfen.* — 3) *kämpfen, — mit* (Instr.). — Mit आ *bekämpfen.* — Mit प्रा *kämpfen mit* (Instr.). — Mit उद् 1) *streitig* oder *zornig sich gegen Jmd* (Dat.) *setzen, — auffahren.* — 2) *aufwallen* (vom Wasser). — Mit नि *kämpfen, — mit* (सक्, साकम्). — Mit प्र *den Kampf beginnen, angreifen* (mit Acc.), *kämpfen.* प्रयुद्ध *im Kampfe begriffen, kämpfend.* — Caus. 1) *den Kampf eröffnen lassen.* — 2) *angreifen, bekämpfen.* — Desid. *kämpfen wollen, — mit* (Instr.). — Mit संप्र *den*

Kampf beginnen, kämpfen. °युद्ध *im Kampfe begriffen, kämpfend.* — Mit प्रति *bekämpfen, siegreich bekämpfen, es mit Jmd* (Acc.) *im Kampfe aufnehmen; kämpfen.* °युद्ध *bekämpft.* — Caus. *bekämpfen, siegreich bekämpfen, es mit Jmd* (Acc.) *im Kampfe aufnehmen.* — Mit सम् *zusammen kämpfen, kämpfen mit* (Instr. oder Instr. mit सार्धम्), *bekämpfen* (mit Acc.). — Caus. 1) *zusammen in's Gefecht bringen.* — 2) *bekämpfen.* — Desid. *zu kämpfen Willens sein.* — Mit प्रतिसम् *einem Angriff gemeinschaftlich widerstehen.*

2. युध् 1) m. *Kämpfer.* — 2) f. *Kampf, Schlacht.*

युधये Dat. Infin. zu 1. युध् RV.

युधाश्रौष्टि m. N. pr. eines Mannes.

युधाजि m. desgl. Ârsh. Br.

युधाजित् 1) Adj. *durch Kampf siegend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

युधाजीव m. N. pr. eines Mannes Ârsh. Br.

*युधान m. *Feind.*

युधामन्यु m. N. pr. eines Kriegers.

युधासुर m. Bein. eines Fürsten Nanda.

*युधिक (!) Adj. *kämpfend, streitend.*

युधिंगम (so die Hdschrr.) Adj. *in den Streit ziehend.*

युधिष्ठिर m. N. pr.; auch *Pl. 1) des ältesten im Ehebette Pâṇḍu's und der Kuntî vom Gotte Dharma erzeugten Sohnes. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) verschiedener anderer Männer.

युधिष्ठिरविजय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

(युधेन्य) युधेनिघ्र Adj. *zu bekämpfen.*

युध्म m. 1) *Kämpfer.* — 2) * *Schlacht.* — 3) * *Pfeil.* — 4) * *Bogen.* — 5) * = शेषसंग्राम. — 6) * = शरभ.

युध्य Adj. in अयुध्य.

युध्यामधि m. N. pr. eines Mannes.

युध्वन् Adj. *streitbar, kriegerisch.*

*युन्थ्, युन्थति v. l. für पुन्थ्.

युप्, *युप्यति (विमोक्षने d. i. व्याकुलीकरणे. एकीकरणे, समीकरणे); zu belegen nur Perf. und युपित. 1) *verwischen,* so v. a. *verscheuchen, dem Auge entziehen.* — 2) *verwischen,* so v. a. *zerstören, verwirren.* — 3) *verwischt —, unsichtbar sein.* — Caus. योपयति *verwischen, dem Auge entziehen* Maitr. S. 1,2,7 (16,11). Mîn. Çr. 3,4. Vgl. Caus. von 1. लुप्, लुप् mit सम्, लुभ् und लुभ् mit सम्. — Intens. योयुप्यते *glatt streichen, schlichten* Âpast. Çr. 2, 3,9. — Mit आ. आयुपिता योनिः Âpast. Çr. 1,4,11 Druckfehler für अयुपिता योनिः; vgl. Maitr. S. 1, 1,2. — Caus. *turbare.* — Mit सम् Caus. *verwischen, glätten.*

*युयु m. *Pferd.* Aufrecht vermuthet यय्.

*युयुक्खुर m. = नृक्व्याघ्र.

युयुत्न Adj. mit Acc. *zu verbinden wünschend* Naish. 3,117.

युयुज्ञानसप्ति Adj. *mit Rossen fahrend.*

युयुत्सा f. *Kampflust, Streitlust.*

युयुत्सु 1) Adj. *kampflustig, zu kämpfen verlangend mit* (Instr. mit und ohne सार्धम् u. s. w.). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

युयुधन् m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

युयुधान m. 1) *ein Kshatrija. — 2) *Bein. Indra's. — 3) N. pr. eines Sohnes des Satjaka.

युयुधि Adj. *zum Streit sich rüstend, gerüstet* RV. 10,115,4.

युयुवि Adj. Padap. st. यूयुवि.

1. युव Pron. s. u. 1. यु 1).

2. युव = युवन् in प्रतियुवम् (Nachtr. 5).

युवक m. *Jüngling* Çâktân. 1.

*युवखलति (f. ई) *als junger Mann (junges Mädchen) schon kahlköpfig.*

*युवगण्ड m. *Ausschlag auf dem Gesicht junger Leute.*

*युवजरत् Adj. (f. °रती) *als junger Mann (junges Mädchen) schon alt erscheinend.*

युवजानि Adj. *ein junges Weib habend.*

युवत्न s. u. 1. यु 1).

युवता f. *Jugend* Subhâshitar. 2149.

युवति und युवती 1) Adj. f. und Subst. *jung, Jungfrau, junges Weib.* So heissen Ushas, die Finger, (Du.) Nacht und Morgen, Himmel und Erde. *इभ° *ein junges Elephantenweibchen.* Am Ende eines adj. Comp. f. statt युवन् *Jüngling.* — 2) Adj. als Beiw. eines *Pfeils* wohl so v. a. *eben abgeschossen;* vgl. jedoch युवा. — 3) f. *a) die Jungfrau im Thierkreise.* — *b) Gelbwurz.*

युवतिदा Adj. *Jungfrauen verleihend* Âpast. Çr. 17,5.

*युवतीष्टा f. *gelber Jasmin* Râgân. 10,98.

युवत्व n. *Jünglingsalter, Jugend* Sây. zu RV. 10, 39,8 (युवत्त्व fehlerhaft).

युवद्देवत्य Adj. *euch beide zur Gottheit habend.*

युवद्रिक् Adv. *nach euch beiden gerichtet.*

युवधित Adj. *von euch beiden eingesetzt, — geordnet.*

युवन् (schwach यून्) 1) Adj. (*f. यूनी) und Subst. *jung, Jüngling, ein junger Mann* (nach Râgân. 18,16 bis zum 50sten Jahre). So heissen Indra, Agni, die Marut und andere Götter. — 2) m. *a)* in der Grammatik *ein jüngerer Nachkomme eines Mannes bei Lebzeiten eines älteren.* — *b) das 9te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *c) *ein 60jähriger* (!) *Elephant* Gal.

युवनाश्व m. N. pr. verschiedener Männer, unter andern des Vaters des Mândhâtar. *°अ m. Patron. Mândhâtar's.

युवत्न Adj. *jung.* युवतम् (!) Suparn. 7,4.

युवन्यु Adj. *jugendlich sich gebärdend.*

*युवपलित Adj. (f. आ) *als junger Mann (junge Frau) schon grauhaarig.*

युवप्रत्यय m. *ein Suffix, welches* Juvan *genannte Patronymica bildet.*

युवमारिन् Adj. *jung sterbend* Âpast. Vgl. अ°.

युवयु Adj. *nach euch beiden verlangend.*

युवराज m. 1) *Kronprinz und Mitregent.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Bein. Maitreja's, des zukünftigen Buddha. — 3) N. pr. eines Dichters Sarasvatîk.

युवराजदिवाकर m. N. pr. eines Dichters Sarasvatîk.

युवराजन् m. = युवराज 1).

युवराज्य n. *die Würde eines Kronprinzen und Mitregenten.*

युवल n. *ein best. Metrum* Maitr. S. 2,8,2.

*युववलिन Adj. (f. आ) *schon als junger Mann (junge Frau) Runzeln habend.*

युवश Adj. *jugendlich;* m. *Jüngling.*

युवसेन m. N. pr. eines Dichters Sarasvatîk.

युवहन् Adj. (f. °घ्नी) *das Kind tödtend* Kâraka 1,19.

युवा f. heisst *ein Pfeil* Agni's.

युवाकु Adj. *euch beiden angehörig, — ergeben.* Bisweilen flexionslos in Verbindung mit einem Gen. oder Dat.

युवादत्त Adj. *euch beiden gegeben.*

युवानक Adj. *jung* Hemâdri 1,717,9.

युवानीत Adj. *euch beiden gebracht.*

युवाम N. pr. einer Stadt.

युवायु Adj. *nach euch beiden verlangend.*

युवायुज् Adj. *für euch beide — oder durch euch beide geschirrt.*

युवावत् Adj. *euch beiden gehörig.*

युवी Adv. mit भू *jung werden.*

युष्टग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

युष्म und युष्मत् s. u. 1. यु 2).

युष्मत्तस् Adv. *vor euch* (sich fürchtend) R. 7,8,7.

युष्मदीय 1) Adj. *euer.* — 2) m. *ein Landsmann von dir* 322,6.

युष्मद्विध Adj. *einer von eures Gleichen.*

युष्मय्, *°यति Denomin. von युष्म. युष्मयन्त् *euch suchend.*

युष्माक Adj. (f. आ) *euer.* युष्माकम् s. u. 1. यु 2).

युष्मादत्त Adj. *von euch gegeben.*

युष्मादृश् und °दृश Adj. *einer von eures Gleichen.*

युष्मानीत Adj. *von euch geleitet.*

युष्मावत् Adj. *euch gehörig.*

युष्मेषित Adj. *von euch gesandt.*

युष्मोत Adj. *von euch geschützt, — geliebt.*

*यू m. *Brühe.*

यूक m. und (häufiger) यूका f. *Laus.* Auch als Längenmaass Agni-P. 39,20.

यूकदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

*यूकर् gaṇa कृशाश्वादि.

यूति f. Nom. act. in *गो° und *बर्हिर्यूति (Nachtr. 4).

यूथ् 1) m. n. (in der älteren Sprache nur dieses) *Schaar, Heerde; Menge* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *f. यूथी *eine Art Jasmin.*

यूथक am Ende eines adj. Comp. = यूथ 1).

यूथग m. *eine best. Götterschaar unter* Manu Kâkshusha.

यूथचारिन् Adj. Pl. *in Schaaren umherziehend.*

यूथता f. Nom. abstr. von यूथ 1).

यूथत्वा f. dass. Dat. यूथत्वाय Kauç. 24. AV. Paric. 18.

यूथनाथ m. *Beschützer —, Haupt einer Schaar, — Heerde.*

यूथप m. (adj. Comp. f. आ) *Hüter —, Haupt einer Schaar, — Heerde* (insbes. eines Elephantentrupps).

यूथपति m. dass.

यूथपरिभ्रष्ट Adj. (f. आ) *aus der Heerde verlaufen.*

*यूथपशु m. *eine best. Abgabe.*

यूथपाल m. = यूथप.

यूथभ्रष्ट Adj. — यूथपरिभ्रष्ट.

यूथमुख्य m. *das Haupt einer Schaar.*

*यूथर् Adj. von यूथ.

यूथशस् Adv. *schaaren —, heerdenweise.*

यूथस्कृत Adj. = यूथपरिभ्रष्ट.

यूथाग्रणी m. *das Haupt einer Schaar.*

यूथिका f. 1) *Jasminum auriculatum.* — 2) *Kugelamaranth. — 3) *Clypea hernandifolia.*

1.*यूथी f. s. यूथ 2).

2. यूथी Adv. mit कर् *zu einer Heerde machen, in eine H. vereinigen.*

यूथ्य, यूथिय 1) Adj. *zur Heerde gehörig.* Am Ende eines Comp. *zur Schaar —, zur Heerde von — gehörig.* — 2) f. आ *Heerde, Rudel.*

यून्, यूनी s. u. युवन्.

यून n. *Band, Schnur.*

यूनर्वन् m. von unbekannter Bed.

*यूनि f. *Verbindung, Vereinigung.*

यूप m. 1) *Pfosten, Balken, Säule;* insbes. *der Pfosten, an welchen das Opferthier gebunden wird.* Nom. abstr. यूपत्व n. TS. 6,3,4,7. — 2) *eine best. Constellation von der Gattung* Âkṛtijoga, *wenn nämlich alle Planeten in den Häusern 1, 2, 3 und 4 stehen.*

यूपक 1) m. = यूप 1) Njâjam. 3,1,16 (metrisch). Insbes. am Ende eines adj. Comp. — 2) *n. *ein best. Holz* Râgan. 9,97.

*यूपकटक m. als Erklärung von चषाल.

*यूपकर्ण n. *die mit Ghee bestrichene Stelle eines Opferpfostens.*

यूपकवत् Adj. *wobei ein Opferpfosten sich befindet* Comm. zu Âçv. Çr. 9,2,3.

यूपकेतु m. Bein. des Bhûriçravas.

यूपकेशिन् m. N. pr. eines Dâmons Mân. Gṛhj. 2,14.

यूपच्छेदन n. *das Abhauen des Opferpfostens* Kâtj. Çr. 7,1,34.

*यूपदारु n. *Holz zu einem Pfosten* Sch. zu P. 1, 2,43. 6,2,43.

*यूपद्रु und *°द्रुम m. *Acacia Catechu* Râgan. 8,26.

यूपध्वज Adj. *einen Opferpfosten zur Fahne habend* als Beiw. des personificirten Opfers.

यूपमूर्ध m. *der Kopf eines Opferpfostens* Mân. Çr. 1,8,2.

यूपलक्षण n. Titel eines Pariçishṭa des Kâtjâjana.

*यूपलक्ष्य m. *Vogel.*

यूपवत् Adj. *wobei ein Opferpfosten sich befindet.*

यूपवासस् n. *ein am Opferpfosten hängendes Gewand* Vaitân.

यूपवाह् Adj. *den Pfosten herbeiführend.*

यूपवेष्टन n. 1) *das Umwinden des Opferpfostens* Kâtj. Çr. 14,1,20. — 2) Pl. *die zum Umwinden des Opferpfostens gebrauchten Tücher* Kâtj. Çr. 14,5,35.

यूपव्रस्क् Adj. *den Pfosten behauend.*

यूपशकल m. *ein Spahn vom Opferpfosten* Çat. Br. 3,7,4,22.

यूपाक्त oder यूपाक्ष्य m. N. pr. eines Râkshasa.

यूपाङ्ग n. *Etwas zum Opferpfosten Gehöriges* Gaim. 4,4,23.

यूपावट m. *die Grube, in welche der Opferpfosten gestellt wird,* Âpast. Çr. 7,3,10. 9,6. Mân. Çr. 5,2,12.

यूपावट्य Adj. von यूपावट m. mit Ergänzung von शङ्कु Kâtj. Çr. 16,7,31.

यूपाकृति f. *das Opfer bei Errichtung des Opferpfostens* Âpast. Çr. 7,1,7.

यूपी Adv. mit कर् *zu einem Opferpfosten bearbeiten* Comm. zu Njâjam. 10,1,9.

यूपीय Adj. *zu einem Opferpfosten geeignet* Comm. zu Njâjam. 10,1,11.

यूपैकादशिनी f. *eine Elfzahl von Pfosten* Vaitân.

यूपोलूखलिक Adj. *mit Opferpfosten und Mörsern versehen* MBu. 3,129,14.

यूप्य Adj. = यूपीय Âpast. Çr. 7,1,15. 19.

यूयम् s. u. 1. यु 2).

यूयुधि (Padap. यूयुधि) = युयुधि RV. 10,149,4.

यूयुवि (Padap. यूयुवि) Adj. *beseitigend.*

*यूष्, यूषति (हिंसायाम्).

यूष 1) m. n. *Fleischbrühe, Brühe* überh., *jus.* — 2) *m. *der indische Maulbeerbaum.*

यूषन् (nur in den schwachen Casus) = यूष 1) Âpast. Çr. 7,24,12. Comm. zu 9,19,9.

यूस् dass. Nur Nomin. यूस् zu belegen.

येन (Instr. von 1. य) als Adv. und Conj. 1) *nach welcher Richtung, wohin.* — 2) *wo* Kâraṇḍ. 79,8. 89,3. — 3) *auf welche Weise.* — 4) *wie in Bezug auf* (Acc.). — 5) *woher, warum, weswegen, wodurch, in Folge wessen.* — 6) *dass, quod, da* 38, 23. 107,18. — 7) *weil, da.* — 8) *auf dass, damit;* mit Potent. oder Praes. (300,32). — 9) *ut, dass* (einem *so, talis* entsprechend); mit Potent., Praes. oder Fut. auf तर्.

*येमन n. = जेमन *das Essen, Verspeisen.*

येयज्ञामकृ m. so heisst *der Spruch* ये यज्ञामकृ, auf welchen die Jâgjâ folgt, Âpast. Çr. 5,28,9.

येवाष m. *ein best. schädliches kleines Thier, Insect* oder dgl. Vgl. यवाष.

1. येष्, येषति *wallen, sprudeln.* — Mit निस् *herausquellen, ausschwitzen.*

2.*येष्, येषते (प्रयत्ने) v. l. für पेष्.

येष्टिक् m. als Bez. *bestimmter* Muhûrta.

येष्ठ (dreisilbig) Adj. *am meisten —, am schnellsten gehend* oder *fahrend.*

*योक् Indecl. Vgl. ज्योक्.

योक्तर् Nom. ag. 1) *Anschirrer, Anspanner, Wagenlenker.* — 2) vielleicht *der in Thätigkeit setzt.* — 3) *seine Bemühungen richtend auf* (Loc.) Âpast.

योक्तव्य 1) Adj. *a) in's Werk zu setzen, anzuwenden* (Strafe), *woran man zu gehen hat.* — *b) anzustellen* (an ein Geschäft, Loc.). — *c) zu versehen —, auszustatten mit, theilhaftig zu machen;* mit Instr. — *d) zu sammeln, auf einen Punct zu richten.* — 2) n. impers. *sich zu rüsten zu* (Loc.)

यौक्त्र n. *Strick, Seil, Gurt; das Band* am Besen. योक्त्रपाश m. Mân. Çr. 1,3,5. 2,1,4. Gṛhj. 1,11. 14; vgl. Vaitân. 4,11. Vgl. दृश°.

योक्त्रक n. dass.

योक्त्रय्, °यति *umbinden, umschlingen* MBh. 4, 22,74.

योग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anschirren.* योगो भोग: so v. a. *angespannt! angespannt! — b) Anschirrung*, so v. a. *Fahrt. — c) Gespann, Gefährt, Geschirr* 85,8. — *d) das Rüsten* (eines Heeres). — *e) das Auflegen* (eines Pfeiles) MBh. 6,112, 5. — *f) das Anstellen, Inswerksetzen, Ausführung, Anwendung, Gebrauch, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *g) Anwendung eines Medicaments, Mittel, Kur. — h) Mittel* überh., *— zu* (Dat.), *schlaues Mittel, Kniff.* योगेन *unter Anwendung eines Mittels, auf eine schlaue Weise;* बहुभिर्योगै: *durch verschiedene Mittel. — i) ein übernatürliches Mittel, Zauber. — k) Betrug;* am Anfange eines Comp. so v. a. *pseudo —. — l) Unternehmen, Werk, Geschäft, That. — m) Gelegenheit. — n) Verbindung, Vereinigung, das Zusammentreffen, Berührung, — mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). योगम् mit इ *sich einigen, sich fügen, nachgeben. — o) Verbindung verschiedener Stoffe, Mischung, Gemisch. — p) Zusammenhang, Beziehung, Relation.* °योगात्, °योगतस् und °योगेन *vermittelst, in Folge von, gemäss. — q) Verbindung mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), so v. a. *das Theilhaftwerden. — r) Erwerb, Gewinn. — s) Zusammenstellung, Reihenfolge, Anordnung. — t) Summation, Summe. — u) das Passen zu einander, Angemessenheit.* योगेन und योगतस् *wie es sich gebührt, auf die richtige Weise. — v) Anspannung der Kräfte, Bemühung, Fleiss, Aufmerksamkeit.* योगतस् *mit Anspannung der Kräfte* u. s. w. तत्योग Adj. *darin geübt, — erfahren* Âpast. 2,10,10. पूर्णेन (auch जलपूर्णेन) योगेन so v. a. *aus vollem Herzen, aus unwiderstehlichem Drange. — w) Sammlung —, Concentration der Geistesthätigkeit, feste Richtung der Erkenntniss auf einen Punct, Meditation, Contemplation; die zur Kunstfertigkeit erhobene Contemplation; die systematische Begründung derselben, der* Joga *als ein bestimmtes philosophisches System* (als Gründer desselben gilt Jâgñavalkja). Auch *eine einzelne Handlung, welche dem* Joga *förderlich ist.* Der personificirte Joga ist ein Sohn Dharma's. — *x)* im Sâṁkhja *die Einheit der Seele und der Natur. — y)* bei den Pâçupata *die Verbindung der Einzelseele mit Gott oder der Allseele. — z)* bei den Pâṅkarâtra *Andacht, andächtiges Suchen Gottes. — aa)* bei den Gaina *Berührung mit der Aussenwelt. — bb) Etymologie, Ableitung der Bedeutung eines Wortes aus seiner Wurzel, die aus der Etymologie sich ergebende Bedeutung eines Wortes. — cc) Abhängigkeit eines Wortes von einem andern, Rection, Construction. — dd) eine grammatische Regel. — ee)* in der Astr. *α) Conjunction. — β) Constellation. — γ) eine best. Zeiteintheilung;* es wird eine Gruppe von 27 und eine andere von 28 angenommen. — *ff) ein Anhänger des* Joga-*Systems* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,3. — *gg) * einer der das Vertrauen missbraucht, Verräther;* vgl. 1) *k). — hh) * Späher. — ii)* N. pr. eines Autors. — 2) f. योगा *a) eine best.* Çakti. — *b)* Bein. der Pârvatî, einer Tochter der Manen Barhishad.

योगकक्षा f. = योगपट्ट.

योगकन्या f. Name der zur Göttin erhobenen Tochter der Jaçodâ, die Kaṁsa in der Meinung, dass sie ein Kind der Devakî sei, um's Leben gebracht hatte.

योगकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,11. 93,5.

योगकरण्डक N. pr. 1) m. eines Ministers des Brahmadatta. — 2) f. °ण्डिका einer Bettelnonne.

योगकुण्डलिनी und °कुण्डल्युपनिषद् (Opp. Cat. 1) f. Titel einer Upanishad.

योगक्षेम m. Sg. und Pl. (in der späteren Sprache auch m. Du. und n. Sg.) *Besitz des Erworbenen, Erhaltung des Vermögens; Vermögen, Subsistenz; Wohlfahrt.* Wird gewöhnlich erklärt als *Erwerb und Erhaltung des Besitzes.* Gaut. 28,46 *zu frommen Zwecken bestimmtes Vermögen.* योगक्षेमाशङ्कम् Adv. Kauç. 126. 127.

योगक्षेमवत् Adj. *zu frommen Zwecken bestimmtes Vermögen besitzend* Bṛhaspati bei Aparârka.

योगगति f. *Vereinigung, das Zueinswerden.*

योगगामिन् Adj. *mittelst Zauberkraft* (durch die Luft) *gehend* VP. 5,32,24.

योगचक्षुस् Adj. *bei dem die Meditation das Auge vertritt* (Brahman).

योगचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

*योगचर m. Bein. Hanumant's.

योगचर्या f. (Burnell, T.), योगचिन्तामणि m. und योगचूडोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

योगचूर्ण n. *magisches Pulver.*

योगज्ञ 1) Adj. *durch Meditation —, durch* Joga *hervorgerufen.* — 2) *n. *Agollochum.*

योगतत्त्व n. 1) *das Wesen des* Joga. — 2) Titel einer Upanishad. Auch °तत्त्वोपनिषद् f. Opp. Cat. 1.

योगतन्त्र n. 1) Joga-*Lehre, ein über den* Joga *handelndes Werk.* — 2) Bez. einer Klasse von Werken bei den Buddhisten.

योगतरंग m. Titel eines Werkes.

योगतल्प n. Joga-*Lager*, so v. a. योगनिद्रा.

योगतारका und °तारा f. *der Hauptstern eines Mondhauses.*

योगतारावली f. Titel eines Werkes.

योगत्व n. *das* Joga-*Sein.*

योगदण्ड m. *Zauberstab* Ind. St. 15,384.

योगदीपिका f. Titel eines Werkes.

योगदृष्टिसमुच्चयव्याख्या f. desgl. Bühler, Rep. No. 758.

योगदेव m. N. pr. eines Gaina-Autors.

योगधर्मिन् Adj. *der Meditation —, dem* Joga *huldigend.*

योगनन्द m. *der falsche* Nanda.

योगनाथ m. *Herr des* Joga, Beiw. 1) Çiva's. — 2) Datta's.

*योगनाविक m. *ein best. Fisch.*

योगनिद्रा f. *halb Meditation, halb Schlaf; ein Zustand zwischen Schlaf und Wachen, leichter Schlaf* Vikramâṅkaṅ. 18,105. Insbes. Vishṇu's *Schlaf am Ende eines* Juga. Wird auch personificirt.

*योगनिद्रालु m. Bein. Vishṇu's.

योगनिलय m. Bein. Çiva's.

योगंधर m. 1) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* v. l. यौगंधर. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

योगन्यास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

योगपट्ट (Hemâdri 2,*a*,114,2) und °क (Harshaṅ. 74,15) m. *das bei der Contemplation um Rücken und Kniee geschlungene Tuch.*

योगपति m. *Herr des* Joga (Vishṇu).

योगपत्नी f. *Gattin des* Joga, Bein. der Pârvatî.

योगपथ m. *der zum* Joga *führende Weg.*

योगपद् n. *der Zustand der Contemplation.*

योगपदक n. fehlerhaft für योगपट्टक.

योगपातञ्जल 1) m. *ein Anhänger des* Patañgali *als* Joga-*Lehrers.* — 2) wohl n. Patañgali's Jogasûtra Opp. Cat. 1.

योगपादुका f. *Zauberschuh* Ind. St. 15,329 u. s. w.

योगपारंग Adj. als Beiw. Çiva's.

योगपीठ n. *eine best. Art zu sitzen bei der Contemplation.*

योगबीज n. Titel eines Werkes.

योगभारक m. *ein Schulterjoch zum Tragen von Lasten* Harshaṅ. 72,8. 14 (233,7. 15).

योगभावना f. *composition by the sum of the products.*

योगभाष्य n. und योगभास्कर m. Titel von Werken.

योगभ्रष्ट Adj. *um die Contemplation gekommen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,5.

योगमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1) und योगमणिप्रभा f. Titel von Werken.

योगमय Adj. (f. ई) *aus der Contemplation —, aus dem Joga hervorgegangen.*

योगमक्षिमन् m. Titel eines Werkes.

योगमातर् f. 1) *Mutter des Joga.* — 2) Bein. der Pîvarî.

योगमाया f. 1) *Zauber* 138,28. — 2) *die Mâjâ der Contemplation.*

योगमार्ग m. = योगपथ Çiç. 14,64. Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,13 (S. 417, Z. 2).

योगमार्तण्ड m., योगमाला f. und योगमुक्तावली f. Titel von Werken.

योगमूर्तिधर m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.*

योगयाज्ञवल्क्य n., °गीता f. (Burnell, T.) und °स्मृति f. (Bühler, Rep. No. 363) Titel von Werken.

योगयात्रा f. 1) *der Gang zur Versenkung des Geistes, — zum Joga.* — 2) Titel eines astrol. Werkes des Varâhamihira.

योगयुक्त Adj. *in tiefes Nachdenken versunken, dem Joga obliegend.*

योगयुक्ति f. *Vertiefung in den Joga* Kâçikh. 3,78.

योगयुज् Adj. *der sich so eben dem Joga ergeben hat* VP. 6,7,33. 55. 72.

योगयोगिन् Adj. = योगयुक्त.

*योगर् m. Bez. *der Figuren auf einer damascirten Säbelklinge* Gal.

*योगरङ्ग m. *Orangenbaum* Râgân. 11,174.

योगरत्न n. 1) *Zauberjuwel.* — 2) Titel eines medic. Werkes.

योगरत्नमाला f., °रत्नसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), °रत्नाकर m. und °रत्नावली f. Titel von Werken.

योगरथ m. *der Joga als Wagen.*

योगरसायन n. und योगरहस्य n. Titel von Werken.

योगराज m. 1) *ein best. medic. Präparat* Bhâvapr. 3,94. Mat. med. 96. Karaka 6,18. — 2) *ein Fürst —, ein Meister im Joga.*

योगराजगुग्गुलु m. *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 4,179. Mat. med. 133.

योगराजोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

योगरूढ Adj. von Wörtern, *die neben ihrer etymologischen weiteren Bedeutung noch eine engere haben.* Nom. abstr. °ता f.

योगरोचना f. *eine best. Zaubersalbe.*

योगवत् Adj. 1) *verbunden, vereinigt.* — 2) *der Contemplation —, dem Joga obliegend.*

योगवर्तिका f. *Zauberdocht.*

°योगवह् Adj. *vermittelnd, fördernd.*

योगवाचस्पत्य n. und योगवार्त्तिक n. Titel von Werken.

योगवासिष्ठ n. Titel eines Werkes. °तात्पर्यप्रकाश m., °शास्त्र n., °सार, °सारचन्द्रिका f., °सारविवृति f. und °सारसंग्रह m. Titel dazu gehöriger Werke.

योगवासिष्ठीय Adj. *zum Jogavâsishṭha gehörig.*

योगवाह् 1) m. fehlerhaft für अयोगवाह्. — 2) *f. ई *a) Alkali. — b) Honig* (als f.!). — *c) Quecksilber* (als f.!).

योगवाहक Adj. *auflösend* (in chemischem Sinne) Râgân. 13,111.

योगवाहिन् 1) Adj. *a) ein Anderes in sich aufnehmend, — sich assimilirend* Bhâvapr. 1,29. — *b)* vielleicht *Ränke schmiedend.* Nom. abstr. °हित्व n. — 2) n. *Auflösungsmittel, Menstruum.*

योगविद् Adj. 1) *die rechten Mittel —, die rechte Weise kennend, wissend was sich schickt, — sich gebührt.* — 2) *mit dem Joga vertraut.*

योगविद्या f. *Joga-Kenntniss, der Joga* (als System) Prasannar. 50,23.

योगविभाग m. *Spaltung einer grammatischen Regel, indem man aus dem, was zu einander gehört und in einer Regel gesagt werden könnte, zwei Regeln macht,* 232,12. 236,29. 240,6.

योगवृत्तिसंग्रह m., योगशत n., योगशतक n. (Burnell, T.) und °शतकाख्यान n. Titel von Werken.

योगशब्द m. 1) *das Wort Joga.* — 2) *ein Wort, dessen Bedeutung sich aus der Etymologie von selbst ergiebt.*

योगशरीरिन् Adj. *dessen Leib Joga ist.*

योगशायिन् Adj. *halb schlafend, halb in Gedanken versunken.*

योगशास्त्र n. *Joga-Lehre* (unter andern die des Patañgali). °सूत्रपाठ m. Titel eines Werkes.

योगशिक्षा f. wohl nur fehlerhaft für योगशिखा.

योगशिखा f. und °शिखोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

*योगस् n. = समाधि und काल.

योगसंग्रह m. Titel eines Werkes.

योगसमाधि m. *die dem Joga eigenthümliche Versenkung des Geistes.*

योगसार 1) *ein Universalmittel* Bhâvapr. 4,229. — 2) m. Titel eines Werkes Burnell, T. °संग्रह m., °समुच्चय m. und °सारावलि f. (Opp. Cat. 1) desgl.

योगसिद्ध 1) Adj. *durch Joga im Zustande der Vollkommenheit seiend.* — 2) f. आ N. pr. einer Schwester Bṛhaspati's VP. 1,15,118.

योगसिद्धान्तचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

योगसिद्धि f. *gleichzeitiges Zustandekommen* Gaim. 4,3,28.

योगसिद्धिप्रक्रिया f. Titel eines Werkes.

योगसिद्धिमत् Adj. *in der Zauberkunst erfahren.*

योगसुधाकर m. (Burnell, T.) und °सुधानिधि m. Titel von Werken.

योगसूत्र n. das dem Patañgali zugeschriebene Sûtra *über Joga.* °गूढार्थद्योतिका f., °चन्द्रिका f. (Burnell, T.), °भाष्य n., °वृत्ति f., °व्याख्यान n. und °सूत्रार्थचन्द्रिका f. Titel dazu gehöriger Werke.

योगस्वामिन् m. *ein Meister im Joga* Hemâdri 2,*a*,114,9.

योगहृदय n. Titel eines Werkes.

योगाग्निमय Adj. *durch's Feuer des Joga hindurchgegangen.*

योगाङ्ग n. *ein Bestandtheil des Joga,* deren acht, sieben und auch sechs angenommen werden. Vgl. Prasannar. 50,23.

1. योगाचार् m. 1) *die Observanz des Joga.* — 2) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 83,10. — 3) Titel eines Werkes.

2. योगाचार् m. Pl. *eine best. buddhistische philosophische Schule* Comm. zu VP. 3,18,17. Sg. *ein Anfänger dieser Schule.* °भूमिशास्त्र (Conj. für योगाचार्य°) n. Titel eines Werkes.

योगाचार्य m. 1) *ein Lehrer der Zauberkunst.* — 2) *ein Lehrer des Joga.* — 3) fehlerhaft für 2. योगाचार्.

योगाञ्जन n. 1) *Heilsalbe.* — 2) *der Joga als Salbe.*

योगात्मन् Adj. *dessen Wesen der Joga ist, dem Joga obliegend.*

योगानन्द m. 1) *die Wonne des Joga.* — 2) fehlerhaft für योगनन्द.

योगानन्दप्रकरण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

योगानुगता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,22.

योगानुशासन n. *die Joga-Lehre Patañgali's.* °सूत्र n. und °सूत्रवृत्ति f. Titel von Werken.

योगाप्त (im Comp.) und योगाप्तिका Adj. f. (sc. गति) Bez. *einer der sieben Theile, in welche nach Parâçara die Bahn Mercurs getheilt wird* (umfasst Mûla und die beiden Ashâḍhâ.

योगापत्ति f. *Modification des Gebrauchs, — der Anwendung.*

योगाभ्यासक्रम m., योगाभ्यासप्रकरण n. (Burnell, T.), योगाभ्यासलक्षण n. und योगामृत n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

योगाम्बर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

योगाय्, °यते *zum Joga werden.*

योगायन (?).

योगायोग m. 1) Pl. *die gehörige Menge* 218,8. v. l. योगायोगातियोगान्. — 2) Du. *Angemessenheit oder Unangemessenheit* 251,32.

*योगारङ्ग m. *Orangenbaum* Râǵan. 11,174.

योगार्णव m. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. Bühler, Rep. No. 545. 659.

योगासन n. *eine dem Joga entsprechende Art zu sitzen.*

योगि im Gen. Pl. योगीनाम् metrisch und ungrammatisch st. योगिनाम्.

*योगित Adj. *toll* (Hund).

°योगिता f. *das Zusammenhängen mit, in Beziehung Stehen zu.*

योगित्व n. 1) am Ende eines Comp. dass. — 2) *der Zustand eines Jogin.*

योगिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. α) *verbunden mit.* — β) *in Conjunction stehend mit.* — γ) *zusammenhängend mit, in Beziehung stehend zu.* — *b) dem Joga obliegend;* m. *ein Jogin*, f. °नी *eine dem Joga obliegende Frau.* — 2) m. *a)* Bez. α) Jâǵñavalkja's. — β) *Arǵuna's. — γ) Vishṇu's. — δ) *Çiva's. — ε) *eines Buddha. — *b) eine best. Mischlingskaste.* — 3) f. °नी *a) ein best. mit Zauberkraft ausgestattetes weibliches Wesen, Fee, Hexe* (im Gefolge Çiva's und der Durgâ). Es werden deren 64 angenommen, ihre Namen Hemâdri 2,*a*,93. fgg. — *b)* *Bein. der Durgâ. — *c) eine best.* Çakti *bei den* Tântrika. — *d)* bei den Buddhisten *ein Frauenzimmer, welches die von Jmd verehrte Göttin darstellt.*

योगिनीजालशम्बर n., योगिनीज्ञानार्णव m. und योगिनीतन्त्र n. Titel von Werken.

योगिनीपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,387.

योगिनीभैरव n. und योगिनीहृदय n. Titel von Werken.

योगिपत्नी f. *Gattin der Jogin.* v. l. योगपत्नी.

योगिमातर् f. *Mutter der Jogin.* v. l. योगमातर्.

*योगिमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

योगिराज् m. *ein Fürst unter den Jogin.*

योगीन्द्र m. 1) dass. — 2) Bein. *a)* Jâǵñavalkja's. — *b)* Vâlmîki's Bâlar. 7,17.

योगीय्, °यति *für Joga halten.*

योगीश m. 1) *ein Fürst unter den Jogin.* — 2) *Bez. Jâǵñavalkja's.

योगीश्वर 1) m. *a) ein Meister in der Zauberei.* Ein Vetâla so angeredet 129,12. — *b) ein Fürst unter den Jogin.* — *c)* Bez. Jâǵñavalkja's 215, 15. Prasannar. 50,1. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin.

*योगीष्ट n. *Blei* Râǵan. 13,24.

योगेन्द्र m. *ein Meister im Joga.*

योगेश m. 1) dass. — 2) *Bez. *a)* Jâǵñavalkja's. — *b)* der Stadt Brahman's.

योगेशार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

योगेश्वर 1) m. *a) ein Meister in der Zauberei.* Ein Vetâla so angeredet 120,11. — *b) ein Meister im Joga* Hemâdri 2,*a*,114,10. — *c)* Bez. Jâǵñavalkja's. — *d)* N. pr. α) eines Sohnes des Devahotra. — β) eines Brahmarâkshasa. — γ) eines Dichters Saduktik. — 2) f. ई *a) eine Fee.* — *b) eine Meisterin im Joga.* — *c) eine Form der Durgâ* Hemâdri 2,*a*,89,15.16. — *d) *eine best. Pflanze.* — *e)* N. pr. α) einer Göttin. — β) einer Vidjâdharî.

योगेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

योगेश्वरत्व n. *Meisterschaft im Joga.*

*योगेष्ट n. 1) *Zinn.* — 2) *Blei.*

योगैश्वर्य m. *Meisterschaft im Joga.*

योगोक m. N. pr. eines Dichters Saduktik.

योगोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

यौग्य, यौगिक 1) Adj. *a) zum Zug tauglich.* — *b) zu einer best. Kur gehörig.* — *c) brauchbar, angemessen, entsprechend, zukommend, geeignet, passend, gut zu Etwas, zu Gute kommend; geschickt, fähig, gewachsen;* von Personen und Sachen. Die Ergänzung im Gen., Loc., Dat., Infin. oder im Comp. vorangehend. Ein vorangehendes Nom. act. oder ein Infin. ist bisweilen passivisch zu übersetzen. Ausnahmsweise auch in Comp. mit dem, was *geeignet* u. s. w. macht. — *d) sinnlich wahrnehmbar* Kap. 5,44. — 2) m. *a) Zugthier.* — *b) *das Mondhaus* Pushja. — 3) f. योग्या, यौगिकी *a) Veranstaltung, Werk.* — *b) Ausübung, exercitatio, praktische Uebung, Praxis.* — *c) Leibesübung, Gymnastik, kriegerische Uebung.* — *d) Strang* (nach Grassmann) RV. 3,6,6. — *e)* *N. pr. der Gattin des Sonnengottes. — 4) *n. *a) eine best. Heilpflanze* (*Knolle*). — *b) Sandel.* — *c) Kuchen.* — *d) Milch.*

योग्यता f. *Angemessenheit, das Geeignetsein, Befähigung, — zu* (im Comp. vorangehend).

योग्यतावाद् m. Titel eines Werkes.

योग्यत्व n. = योग्यता Kap. 6,33.

योजक m. Nom. ag. 1) am Ende eines Comp. *Anschirrer, Anspanner.* — 2) *der Etwas anwendet, Gebrauch von Etwas macht* Spr. 7666. — 3) Name Agni's bei der Hochzeitsfeier Gṛhjâs. 1,5.

यौजन 1) n. *a) das Anschirren, Anspannen.* — *b) Gespann, Gefährt, Geschirr.* — *c) Fahrt,* so v. a. *Bahn.* — *d) Fahrt,* so v. a. *Wegstrecke, welche in einer Anspannung durchlaufen wird, Station; ein best. Wegemaass* (nach Einigen etwa 2 geographische Meilen, nach Andern nur $2^1/_2$ englische Meilen). Nach Râǵan. 21,88 = 4 Kroça = 8000 Daṇḍa. Ausnahmsweise (metrisch) m.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) das Anweisen, Antreiben.* — *f) Sammlung —, Concentration der Geistesthätigkeit, feste Richtung der Erkenntniss auf einen Punct.* — *g)* = स्तोत्र. — *h) *Finger.* — *i) *die Weltseele.* — 2) f. (योजना) n. (häufiger) *a) Anordnung, Zurüstung, Bereitung, Veranstaltung.* — *b) das Herstellen, in Ordnung Bringen.* — *c) das Aufbauen, Erbauen* Râǵat. 7,115. — *d) Vereinigung —, Verbindung mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 267,16. — 3) f. योजना *Construction* (in grammatischem Sinne).

योजनक am Ende eines adj. Comp. (f. °निका) = योजनिक.

योजनगन्ध 1) Adj. *dessen Geruch sich ein Joǵana weit verbreitet.* — 2) f. आ *a) *Moschus.* — *b)* Bein. α) der Satjavatî, der Mutter Vjâsa's, Kâd. 34,14. — β) *der Sîtâ.

*योजनगन्धिका f. = योजनगन्ध 2) *b)* α).

*योजनपर्णी f. *Rubia Munjista.*

योजनबाहु Adj. *ein Joǵana lange Arme habend, über die Maassen langarmig;* m. Bein. Râvaṇa's Mahâvîrak. 82,20. Kâd. 23,21.

योजनभाज् Adj. *auf ein Joǵana hin wirksam* AV. Pariç. 61.

*योजनवल्लिका und *°वल्ली f. *Rubia Munjista* Dhanv. 1,4. Râǵan. 6,192.

योजनिक am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlwort *so und so viel Joǵana lang, — messend.*

योजनीय 1) Adj. *a) anzuwenden.* — *b) zu verbinden mit* (Instr.). कर्मणा so v. a. *in's Werk zu setzen,* मृषादोषैः so v. a. *fälschlich zu beschuldigen* Bâlar. 43,10. — *c) grammatisch zu verbinden, zu construiren.* — 2) n. impers. *in Verbindung zu setzen mit, zu denken an* (Instr.) Sâj. zu RV. 1,165,1.

योजन्य (metrisch) in षष्टि° Adj. *60 Joǵana entfernt.*

योजयितर् Nom. ag. *Fasser* (eines Edelsteins).

योजयितव्य Adj. 1) *zu gebrauchen, auszuwählen.* — 2) *auszustatten —, zu versehen mit* (Instr.).

°योजितर् Nom. ag. *vereinigend, verbindend, zusammenfügend.*

योज्य Adj. 1) *zu richten auf* (Loc.). — 2) *anzustellen —, angestellt zu werden verdienend an*

(Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *anzuhalten zu* (im Comp. vorangehend). — 4) *anzuwenden, in Anwendung zu bringen.* — 5) *herzusagen.* — 6) *beizufügen* (215,4), *hinzuzufügen zu* (Loc.). — 7) *zu versehen mit* (Instr.), *theilhaftig zu machen.* — 8) *auf den die Geistesthätigkeit fest zu richten ist, der Gegenstand des* Joga *seiend.*

योऽक m. *Constellation.*

यौतवे und यौतवै Dat. Infin. zu 4. यु ṚV. 8,18, 5. 71,15.

योतिमत्सक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 5, 4,20. v. l. पोतिमत्सक und पौतिमत्स्यक.

*योतु m. = परिमाण.

यौतोस् Gen. Infin. zu 4. यु ṚV. 6,18,11.

योत्र n. *Strick, Seil.*

योत्रप्रमाद् m. ein aus यो ऽत्र प्रमादः künstlich gebildeter Name nach Aufrecht.

योद्धर् Nom. ag. *Kämpfer, Streiter, Kriegsmann, Soldat; kämpfend mit* (Instr.), *für* (Gen.). f. योद्ध्री Sâj. zu ṚV. 10,39,8.

योद्धव्य 1) Adj. *zu bekämpfen.* — 2) n. impers. *zu kämpfen, pugnandum.* Loc. *wo es zu kämpfen gilt (galt).*

योध् m. 1) *Krieger, Streiter, Kriegsmann, Soldat.* वृष m. *ein zum Kampf abgerichteter* oder *geeigneter Stier.* n. Gaṇar. 2,66. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Kampf* in दुर्योध und मिथोयोध्. — 3) *ein best. Metrum.* — 4) Pl. *das dritte astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,1.

योधक m. = योध 1).

योधन n. *Kampf.*

योधनपुरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

योधनीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

योधनीय Adj. *zu bekämpfen* Bâlar. 43,9.

योधागार m. *Wohnhaus der Kriegsleute, Kaserne.*

योधिक n. *eine best. Art zu fechten* Hariv. 3,124, 20. v. l. यौधिक.

°योधिन् Adj. *kämpfend, streitend; bekämpfend, Bekämpfer.*

योधिवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

यौधीयंस् Adj. *streitbarer.*

योधेय m. 1) *Krieger, Streiter.* — 2) Pl. N. pr. eines Geschlechts Hariv. 1,31,26.

योध्य, यौधिम्र 1) Adj. *zu bekämpfen.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*योनल m. = यवनाल.

यौनि m. f. (dieses in der alten Sprache seltener) und योनी f. 1) *Schooss; Geburtsort, Mutterleib, vulva.* — 2) *Heimat, Haus, Lager, Nest, Stall* u. s. w. — 3) *Stätte des Entstehens* oder *Bleibens;* daher *Ursprung, Quelle, Ausgangspunct,* (zum Empfang zubereiteter) *Raum, Behälter, Sitz* u. s. w. Der *Ursprung* —, die *Grundlage* eines Sâman ist die erste Ṛk eines Tṛka Comm. zu Njâjam. 9,2,6. Am Ende eines adj. Comp. *entstanden* —, *hervorgegangen aus.* — 4) *Geburtsstätte,* so v. a. *Familie, Geschlecht, Stamm, Kaste, Race, die durch die Geburt bestimmte Daseinsform* (als Mensch, Brahmane u. s. w., Thier u. s. w.). — 5) *ein best. Theil an einer Feuergrube* Hemâdri 1,136,11. fgg. — 6) *Fruchtkorn, Same.* — 7) *der Regent des Mondhauses* Pûrvaphalgunî. — 8) Bez. *des Spruches* एष ते यौनिः (VS. 7,12,*c.* 23,2,*b*) Kâtj. Çr. 19,2,14. — 9) mystische Bez. *des Lautes* ए. — 10) * *Wasser.* — 11) योनी N. pr. eines Flusses in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,28.

योनिक = योनि 8) in अयोनिक.

योनिकुण्ड n. *eine best. mystische Figur.*

योनिगान n. = योनिग्रन्थ Comm. zu Njâjam. 9, 1,24.

योनिग्रन्थ m. *der erste Theil der* Sâmasaṁhitâ Comm. zu Njâjam. 9,2,6.

योनिज Adj. *aus einem Mutterleibe hervorgegangen.*

योनित्व n. *das Ursprungsein, Quellesein* Comm. zu Njâjam. 9,2,6. Am Ende eines Comp. *das Entstandensein aus, das Gegründetsein auf.*

योनिदुष्ट Adj. *der sich geschlechtlich vergangen hat* Hariv. 7755. 7760 (wo mit der neueren Ausg. °दुष्टस्त्रियाः zu lesen ist).

*योनिदेवता f. *das Mondhaus* Pûrvaphalgunî.

योनिदोष m. 1) *ein Gebrechen der vulva* Verz. d. B. H. No. 972. — 2) *ein geschlechtliches Vergehen* Hariv. 2,78,6.

योनिद्वार n. 1) *Muttermund.* — 2) N. pr. eines Tîrtha.

योनिन् 1) = योनि am Ende eines adj. Comp. — 2) n. गृत्समदस्य योनिनी द्वे Namen von Sâman Ârsh. Br.

*योनिनासा f. *the upper part of the vulva, or the union of the labiae.*

योनिनिरय m. *der als Hölle gedachte Mutterleib* Hemâdri 1,516,15.

योनिभ्रंश m. *Vorfall der Gebärmutter.*

यौनिमत् Adj. 1) *mit seinem Mutterschooss* u. s. w. *verbunden.* — 2) *einem Mutterleibe entstammend* Maitr. S. 2,3,3 (30,8). — 3) *aus guter Familie stammend* Hemâdri 1,25,2. 4.

योनिमल्ल m. *der Spruch* VS. 8,29 Hemâdri 1, 628,22. 629,5.

योनिमुक्त Adj. *von der Wiedergeburt befreit.*

योनिमुख n. *Muttermund.*

योनिमुद्रा f. *eine best. Stellung der Finger.*

*योनिरञ्जन n. *Menstruation.*

योनिरोग m. *Krankheit der weiblichen Geschlechtstheile.*

*योनिलिङ्ग n. *Klitoris.*

योनिवेश wohl fehlerhaft MBh. 6,374.

योनिशस् Adv. *gründlich, gehörig* Lalit. 36,9. Vâgrakkh. 34,15.

योनिशास्त्र n. Bez. bestimmter *Werke* VP.^{2} 5,287.

*योनिसंवरण n. (Bhâvapr. 6,188) und *योनिसंवृति (Conj. für °संवृत्ति) f. *contraction or closure of the vagina.*

योनिसंकर m. *fleischliche Verbindung zwischen verschiedenen Kasten, Missheirat.*

योनिसंबन्ध m. *ein Blutsverwandter,* — von (Gen.) Âpast.

योनिसंभव Adj. *einem Mutterleibe entsprossen.*

योनिस्थ Adj. *die Gebärmutter versehrend* Mantrabr. 2,5,4.

(योन्य) योनिभ्र Adj. *einen Schooss* —, *einen Behälter bildend.*

योन्यर्शस् n. *eine best. Krankheit der weiblichen Geschlechtstheile.*

योपन in जनयौपन, जीवितयौपन, पद्यौपन und शपथ्यौपन.

योयुपन n. *das Glattstreichen* Comm. zu TS. 2, 740,3.

यौषणा und einmal योषणा (nach Sâj. = स्तुति) f. *Mädchen, junges Weib, Gattin* ṚV. 8,46,33.

यौषन् f. dass.; so heissen auch *die Finger.*

यौषा f. = यौषणा; nach Sâj. auch *Stute.* दारुमयी *eine hölzerne Gliederpuppe.*

योषिज्जन m. *das Weibervolk, die Frauen* 324,33.

योषित् f. = यौषणा. Auch *Weibchen* (eines Vogels) und übertragen auf *weibliche Sachen.* योषितो मन्त्राः *weibliche Zaubersprüche.*

योषिता f. = यौषणा Pratigñâs. 72.

योषित्प्रतियातना f. *eine weibliche Statue* Ragh. 16,17.

*योषित्प्रिया f. *Gelbwurz* Bhâvapr. 1,177.

योषित्वा Absol. (eines Denomin. von योषा) *in ein Weib verwandelnd.*

योषिद्वाक् Adj. *der die Frau* (eines Verstorbenen) *nimmt* Jâgñ. 2,51.

योषिन्मय Adj. (f. ई) *als Weib geformt, ein Weib darstellend.*

यौस् *Heil, Wohl.* Nur in der Verbindung शं यौः und शं च यौश्च.

यौकुल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*यौकरीय Adj. von यूकर.

यौक्तश्रुच n. und यौक्ताश्व n. Namen von Sâman.

यौक्तिक 1) Adj. *passend, zutreffend* in अ°. — 2) *m. *der Gefährte eines Fürsten, der diesen durch Scherz und Spässe aufheitert.*

*यौग m. *ein Anhänger des* Joga.

*यौगक Adj. von योग.

यौगंधर 1) *Adj. *zu* Jugaṁdhara *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

*यौगंधरक Adj. = यौगंधर 1).

यौगंधरायण m. Patron. Als N. pr. eines Ministers des Udajana 291,9.

यौगंधरायणीय Adj. *zu* Jaugaṁdhara *in Beziehung stehend, ihm eigen.*

*यौगंधरि m. *ein Fürst der* Jugaṁdhara.

यौगपद् (ausnahmsweise) n. und यौगपद्य n. *Gleichzeitigkeit.* °पद्येन = युगपद् *gleichzeitig.*

*यौगवरत्र n. = युगवरत्राणां समूहः.

यौगिक Adj. (f. ई) 1) *zur Kur gehörig, der Kur förderlich, bei einer Kur anwendbar* Karaka 3,8. 7,7. — 2) *zur Anwendung kommend.* — 3) *der Etymologie genau entsprechend, aus der Et. von selbst sich ergebend, die der Et. genau entsprechende Bedeutung habend* 211,20. Nom. abstr. °ल n. — 4) *zum* Joga *in Beziehung stehend, aus ihm hervorgegangen.*

यौगिकरूढ Adj. *eine etymologisch klare, daneben aber auch eine aus der Etymologie sich nicht ergebende Bedeutung habend.*

*यौज्ञनशतिक Adj. 1) *der hundert* Jogana *geht.* — 2) *zu dem man aus einer Entfernung von hundert* Jogana *kommt.*

*यौज्ञनिक Adj. *hundert* Jogana *gehend.*

*यौट्, यौटति und *यौड्, यौडति (संबन्धे).

यौतक 1) Adj. *eigenthümlich Jmd gehörend.* — 2) n. *a) Geschenk* Bhoga-Pr. 61,12. — *b) Privatvermögen, — besitz;* insbes. *die Mitgift einer Frau.*

*यौतकि m. Patron.

*यौतकी f. zu यौतकि.

*यौतव n. = पौतव *Gewicht.*

यौतुक n. = यौतक 2) *b*).

*यौत्र n. = यौत्र *Strick, Seil.*

यौधिक m. *Gefährte, Kamerad.*

*यौध्य Adj. von यूथ.

यौध Adj. *kriegerisch.*

यौधाजय n. Name verschiedener Sâman Gaut. Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

यौधिक n. v. l. für योधिक.

यौधिष्ठिर 1) Adj. (f. ई) *zu* Judhishṭhira *in Beziehung stehend, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. Patron. von युधिष्ठिर. Pl. MBh. 7,98,32. — 3) f. ई f. zu 2).

यौधिष्ठिरि m. Patron. von युधिष्ठिर.

यौधेय m. 1) *a) *Kämpfer.* — *b)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — *c) *ein Fürst der* Jaudheja. — *d)* N. pr. eines Sohnes des Judhishṭhira. — 2) *f. ई f. zu 1) *c*).

यौधेयक m. Pl. = यौधेय 1) *b*).

1. यौन 1) Adj. *a) auf Heirat beruhend, durch H. entstanden, — verwandt.* — *b)* am Ende eines Comp. *hervorgegangen aus.* — 2) n. *a) die ehelichen Pflichten* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,6,7 (218,12). — *b) eheliche Verbindung, Heirat* (Vasishṭha 20, 45), *Verwandtschaft durch Heirat.*

2. यौन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Wohl = यवन.

यौप Adj. (f. ई) *zum Opferpfosten in Beziehung stehend.*

*यौप्य Adj. von यूप.

यौयुधानि m. Patron. von युयुधान.

1. यौवत n. *eine Schaar junger Mädchen* oder *Frauen.*

2. *यौवत n. = यौतव.

*यौवतेय m. *der Sohn einer jungen Frau.*

यौवन n. 1) *Jugendalter, —kraft, —blüthe.* Auch Pl.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine Schaar junger Leute,* insbes. *Mädchen.* — 3) Bez. *des dritten Grades in den Mysterien der* Çâkta.

*यौवनक n. = यौवन 1).

*यौवनकण्टक m. n. = यौवनपिडका.

यौवनपदवी f. *das beginnende Jünglingsalter* Pañkat. 87,14.

यौवनपिडका f. *Jugendausschlag, das Erscheinen von Eruptionen im Gesicht junger Leute.*

यौवनमत्ता f. *ein best. Metrum.*

*यौवनलक्षण n. 1) *der weibliche Busen.* — 2) *Anmuth.*

यौवनवत् Adj. *in der Jugendblüthe stehend.*

यौवनाश्व m. Patron. des Mândhâtar und seines Enkels.

*यौवनाश्वक m. Patron. des Mândhâtar.

यौवनाश्वि m. desgl.

*यौवनिक m. (!) und f. (आ) = यौवन 1).

यौवनिन् Adj. *im Jugendalter stehend.*

यौवनीय Adj. *jugendlich.* °द्वार् f. *der Eingang zum Jugendalter* Naish. 6,38.

यौवनेश्वर m. N. pr. eines Fürsten Harshaḱ. 166, 16. Richtig v. l. यवनेश्वर.

*यौवनोद्भेद् m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

*यौवराजिक Adj. (f. आ und ई) von युवराज.

यौवराज्य n. (adj. Comp. f. आ) *die Würde eines Thronerben und Mitregenten.*

यौषिण्य n. *Weiblichkeit.*

यौष्माक und यौष्माकीण (Hem. Par. 1,153) Adj. *euer.*

र 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich angeeignet habend, habend* Naish. 7,29. — 2) *m. *a)* = तीक्ष्ण. — *b) Feuer.* — *c) love, desire.* — *d) speed.* — 3) *f. आ = विधम, दान und काञ्चन. — 4) *f. री = गति. — 5) n. *Glanz* (in einer Etymologie).

रंसु Adj. *erfreulich, ergötzlich.* Nur Adv., das Sây. durch रमणीयेषु erklärt.

रंसुजिह्व Adj. *eine angenehme Zunge (Stimme) habend.*

रंह्, रंहति, °ते; Act. *rinnen machen,* Med. (Bhaṭṭ. auch Act.) *rinnen, rennen.* Act. *von dannen gehen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,1,1. रंहित *eilend* Kauç. 119. — Caus. रंहयति, °ते 1) = Simpl. — 2) *Act. *sprechen* oder *leuchten.* — Intens. रारहाण *eilend, eilig* Maitr. S. 4,9,11.

रंह = रंहस् *Schnelle, Geschwindigkeit* in वातरंह Adj.

रंहस् 1) n. *a) Schnelle, Geschwindigkeit.* — *b) impetus, Heftigkeit, Feuer.* — *b) die personificirte Geschwindigkeit* als Beiw. Çiva's und Vishṇu's. — 2) angeblich Adj. = सूक्ष्म. — Vgl. वातरंहस्.

रंहस am Ende eines adj. Comp. = रंहस् 1) *a*).

रंहि f. 1) *das Rinnen, der rinnende Strom.* — 2) *das Rennen, Jagen, Eile, Flug.*

*रक्, राकयति (आस्वादने).

*रक m. 1) *the sun gem.* — 2) *crystal.* — 3) *a hard shower.*

रकसा f. *eine Gattung des leichteren Aussatzes.*

रकार m. *der Laut* र.

रक्क m. N. pr. eines Mannes. °ज्ञया f. Bez. einer von ihm errichteten Bildsäule der Çrî.

रक्त 1) Adj. (f. आ) *a) gefärbt.* — *b) roth.* Fünf oder sieben Körpertheile müssen *roth* sein. — *c) nasalirt.* — *d) lieblich, reizend* (Stimme, Sprache). — *e) aufgeregt, mit Leidenschaft an Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) oder *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *hängend, zugethan, liebend, verliebt; entzückt von* (Instr.). Compar. °तर. — *f) *an Spielen seine Freude habend.* — 2) m. *a) *Safflor.* — *b) *Barringtonia acutangula.* — *c) der Planet Mars* Satja bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,7. — 3) f. आ *a) Lack* (लाक्षा). — *b) Abrus precatorius.* Das *Korn* als *Maass*

und *Gewicht*, = रक्तिका Karaka 7,12. — *c*) **Rubia Munjista.* — *d*) **Echinops echinatus* Râgan. 10,142. — *e*) **eine der sieben Zungen des Feuers.* — *f*) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — 4) n. *a*) *Blut.* — *b*) *eine best. Augenkrankheit* Hemâdri 1,745,12. — *c*) **Kupfer* Râgan. 13,18. — *d*) **Mennig* Râgan. 13,51. — *e*) **Zinnober* Râgan. 13,57. — *f*) **Saffran.* — *g*) **die Frucht der Flacourtia cataphracta.* — *h*) * = पद्मक n.

रक्तक 1) Adj. *a*) *roth.* — *b*) **mit Leidenschaft an Etwas* oder *Jmd hängend.* — *c*) **angenehm unterhaltend.* — *d*) *blutig.* — 2) *m. *a*) *ein rothes Kleid.* — *b*) *Pentapetes phoenicea.* — *c*) *Kugelamaranth.* — *d*) *eine roth blühende Moringa* Râgan. 7, 32. — *e*) *rother Ricinus.* — *f*) *Caesalpina Sappan* Râgan. 12,18. — 3) f. रक्तिका *a*) *das Korn von Abrus precatorius als bestimmtes Maas und Gewicht* Hemâdri 1,784,16. — *b*) *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

*रक्तकङ्गु m. *Panicum italicum.*

*रक्तकण्ट m. *eine Species von Celastus.*

रक्तकण्ठ 1) Adj. (f. ई) *eine reizende Stimme habend.* — 2) m. *a*) *der indische Kuckuck.* — *b*) N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,16.

रक्तकण्ठिन् Adj. = रक्तकण्ठ 1).

रक्तकदम्ब m. *rother* Kadamba.

*रक्तकदली f. *eine Spezies von Musa.*

*रक्तकन्द m. 1) *Koralle.* — 2) *Dioscorea purpurea* Râgan. 7,71. — 3) *eine Art Zwiebel*, = राजपलाण्डु Râgan. 7,59.

*रक्तकन्दल m. *Koralle.*

*रक्तकमल n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*रक्तकरवीर und *°क m. *Nericum odorum rubrosimplex* Râgan. 10,14.

रक्तकल्लोल m. ein Mannsname Hâsj.

*रक्तकाञ्चन m. *Bauhinia variegata.*

*रक्तकाण्डा f. *eide roth blühende* Punarnavâ Râgan. 5,117.

*रक्तकाल n. *eine best. Erdart* Garbe zu Râgan. 13,142.

*रक्तकाष्ठ n. *Caesalpina Sappan* Râgan. 12,18.

*रक्तकुमुद n. *die Blüthe der Nymphaea rubra.*

*रक्तकुसुम m. *Isora corylifolia* Râgan. 9,14.

*रक्तकृमिजा f. *Lack* (लाक्षा).

रक्तकृष्ण Adj. *dunkelroth* Çâṅkh. Grhj. 1,12.

*रक्तकेसर m. 1) *Rottleria tinctoria.* — 2) *Korallenbaum.*

*रक्तकैरव n. = रक्तकुमुद.

*रक्तखदिर m. *roth blühender* Khadira Râgan. 8,27.

*रक्तखाडव m. *eine ausländische Dattelart.*

*रक्तगन्धक n. *Myrrhe* Râgan. 6,116.

*रक्तगर्भा f. *Lawsonia alba.*

रक्तगुल्म m. *eine best. Form der* Gulma *genannten Krankheit.*

रक्तगुल्मिन् Adj. *an* Raktagulma *leidend.*

*रक्तगैरिक n. *eine Art Ocker.*

रक्तगौर Adj. *rothgelb* oder *rothweiss* Dhjânab. Up. 12.

रक्तग्रन्थि m. 1) **eine Mimosenart.* — 2) *eine best. Harnkrankheit*, = मूत्रग्रन्थि Karaka 8,9.

*रक्तग्रीव m. 1) *eine Taubenart.* — 2) *ein* Râkshasa.

*रक्तघ्न m. *Andersonia Rohitaka.*

*रक्तघ्नी f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

रक्तचन्दन n. *rother Sandel* und *Caesalpina Sappan* Râgan. 12,21. Bhâvapr. 1,184.

*रक्तचित्रक m. *Plumbago rosea* Râgan. 6,47. Mat. med. 186. 315.

*रक्तचिल्लिका f. *eine Art Chenopodium.*

*रक्तचूर्ण n. *Mennig.*

*रक्तचूर्णक m. *das rothe Pulver auf den Kapseln der Rottleria tinctoria* Râgan. 13,101.

रक्तच्छद Adj. *rothblätterig.* Nom. abstr. °त्व n. Subhâshitar. 1818.

रक्तच्छर्दि f. *Blutspeien.*

रक्तज Adj. *aus dem Blute stammend.*

*रक्तजन्तुक m. *eine Art Schnecke* Râgan. 13,55.

*रक्तजिह्व 1) Adj. *rothzüngig.* — 2) m. *Löwe.*

रक्ततर 1) Adj. Compar. s. u. रक्त 1) *e*). — 2) *n. *eine Art Ocker.*

रक्तता f. 1) *Röthe.* — 2) *die Natur des Blutes.*

*रक्ततुण्ड m. *Papagei* Râgan. 19,113.

*रक्ततुण्डक m. *eine Art Schnecke* Râgan. 13,55.

*रक्ततृणा f. *ein best. Gras* Râgan. 8,128.

*रक्ततेजस् n. *Fleisch.*

*रक्तत्रिवृत् f. *eine roth blühende Ipomoea.* रक्तात्रिवृत् Râgan. 6,171.

रक्तत्व n. *Röthe.*

रक्तदन्त Adj. *rothe* —, d. i. *schmutzige Zähne habend* Âpast.

रक्तदन्तिका und *°दन्ती f. Bein. der Durgâ.

*रक्तदला f. 1) *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,74. — 2) = नलिका Râgan. 12,163.

रक्तदूषण Adj. *das Blut verderbend.*

*रक्तदृश् m. *Taube.*

*रक्तद्रुम m. *eine roth blühende Terminalia* Râgan. 9,141.

*रक्तधातु m. 1) *Kupfer* Râgan. 13,18. — 2) *Ocker* Râgan. 13,60.

*रक्तनयन 1) Adj. *rothäugig.* — 2) m. *Perdix rufa.*

रक्तनाडी f. *eine vom Blut herrührende Zahnfistel.*

*रक्तनाल 1) *eine Lotusart.* — 2) = जीवन्ती Râgan. 7,150.

*रक्तनासिक m. *Eule.*

*रक्तनिर्यासक m. = रक्तद्रुम Râgan. 9,141.

रक्तनील Adj. *blauroth* Garbe zu Râgan. 13,185.

रक्तनेत्र Adj. *rothäugig.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

*रक्तप 1) Adj. *Blut trinkend.* — 2) m. *ein* Râkshasa. — 3) f. आ *a*) *Blutegel* Râgan. 19,79. — *b*) *eine* Ḍâkinî.

*रक्तपत्त्र m. Bein. Garuḍa's.

रक्तपट m. *ein buddhistischer Mönch* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,35.

रक्तपटव्रतवाहिनी f. *eine buddhistische Nonne* Kâd. 234,15.

रक्तपटी Adv. mit कर् *zu einem* Raktapaṭa *machen* Spr. 7610, v. l.

रक्तपतन n. *Bluterguss aus* (Abl.) Varâh. Bṛh. S. 93,5.

*रक्तपत्त्र 1) m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,75. — 2) f. आ *Boerhavia erecta rubra.*

*रक्तपत्त्राङ्ग n. *eine Art rothen Sandels.*

*रक्तपत्त्रिका f. 1) *eine roth blühende* Punarnavâ Râgan. 5,117. — 2) = नाकुली Râgan. 7,93.

*रक्तपदी f. *eine best. Pflanze.*

रक्तपद्म n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*रक्तपर्ण *eine roth blühende* Punarnavâ.

*रक्तपल्लव m. *Jonesia Asoka* Râgan. 10,55.

*रक्तपाकी f. *die Eierpflanze.*

*रक्तपाता f. *Blutegel.*

रक्तपाद 1) m. *a*) *ein Vogel mit rothen Füssen.* — *b*) **Papagei.* — *c*) **Elephant.* — *d*) * = स्यन्दन. — 2) *f. ई *Mimosa pudica* Râgan. 5,109.

रक्तपान (?) Adj. (f. आ) Hemâdri 2,*a*,98,5.

*रक्तपायिन् 1) Adj. *Blut trinkend.* — 2) m. *Wanze* Râgan. 19,68. — 3) f. °नी *Blutegel* Râgan. 19,79.

*रक्तपारद m. n. *Zinnober.*

रक्तपिटिका f. *eine rothe* — oder *Blutbeule.*

*रक्तपिण्ड m. 1) *Hibiscus rosa sinensis*; n. *die Blüthe.* — 2) *Ventilago madraspatana.* — 3) *a spontaneous discharge of blood from the nose and mouth.* — 4) *a red pimple or boil.*

*रक्तपिण्डक und *°पिण्डालु m. *Dioscorea purpurea* Râgan. 7,71.

रक्तपित्त n. *Blutsturz* Karaka 6,4. °कास m. *der damit verbundene Husten.*

*रक्तपित्तक्रा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

रक्तपित्तिक und °पित्तिन् Adj. *zum Blutsturz geneigt, daran leidend* Karaka 4,8. 6,4.

*रक्तपुच्छिका f. *eine rothschwänzige Eidechsenart.*

*रक्तपुनर्नवा f. *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,117.

1. रक्तपुष्प n. *eine rothe Blume.*

2. रक्तपुष्प 1) Adj. *rothe Blüthen habend.* — 2) *m. *a) Bauhinia variegata purpurascens. — b) Nerium odorum. — c) Granatbaum. — d) Rottleria tinctoria* Râǵan. 10,40. — *e) Pentapetes phoenicea* Râǵan. 10,120. — *f) Andersonia Rohitaka. — g)* = बक. — 3) *f. आ *Bombax heptaphyllum* Râǵan. 8,9. — 4) f. *ई *a) Grislea tomentosa. — b) Bignonia suaveolens. — c) Hibiscus rosa sinensis* Râǵan. 10,124. — *d) die Sennapflanze* Râǵan. 3,123. — *e) Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans. — f) Echinops echinatus* Râǵan. 10,142. — *g)* = कटुणी Râǵan. 10,107.

*रक्तपुष्पक 1) m. *a) Butea frondosa. — b) Salmalia malabarica* Râǵan. 8,8. — *c) Andersonia Rohitaka. — d) Oldenlandia herbacea* Râǵan. 5,9. — 2) f. °ष्पिका *a) Mimosa pudica. — b) eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,117. — *c) Bignonia suaveolens* Râǵan. 10,49. — *d)* = भूपाटली Râǵan. 5,130.

रक्तपूय *eine best. Hölle.*

*रक्तपूरक n. *die getrocknete Schale der Mangostana* Râǵan. 6,125.

रक्तपैत्त und रक्तपैत्तिक Adj. *den Blutsturz betreffend, damit verbunden* u. s. w.

रक्तप्रदर m. *Mutterblutfluss.*

*रक्तप्रसव 1) m. *a) Nerium odorum rubro-simplex* Râǵan. 10,14. — *b) rother Kugelamaranth* Râǵan. 10,132. — 2) n. *Pterospermum suberifolium* Râǵan. 10,105.

रक्तफल 1) Adj. *rothe Früchte habend.* — 2) *m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 10,14. — 3) *f. आ *a) Momordica monadelpha. — b)* = स्वर्णवल्ली Râǵan. 7,185.

*रक्तफेनज m. *Lunge.*

रक्तबिन्दु m. 1) **a red spot forming a flaw in a gem.* — 2) *Blutstropfen.*

रक्तबीज m. 1) **Granatbaum* Râǵan. 11,74. — 2) N. pr. eines Asura.

*रक्तबीजका f. *eine best. stachlige Pflanze* Râǵan. 8,73.

*रक्तभव n. *Fleisch.*

रक्तभाव Adj. (f. आ) *verliebt.*

*रक्तमञ्जर m. *Barringtonia acutangula.*

रक्तमण्डल 1) Adj. *a) eine rothe Scheibe habend (Mond). — b) ergebene Unterthanen habend.* — 2) m. *eine roth geringelte —, roth gefleckte Schlangenart.* — 3) f. आ *ein best. giftiges Thier.* — 4) *n. *eine rothe Lotusblüthe.*

रक्तमण्डलता f. *das durch Blut hervorgebrachte Erscheinen rother Flecken am Körper.*

रक्तमत्त Adj. *bluttrunken* (Blutegel).

*रक्तमत्स्य m. *ein best. rother Fisch* Râǵan. 17, 52. 59.

*रक्तमस्तक 1) Adj. *rothköpfig.* — 2) m. *Ardea sibirica.*

रक्तमांसल Adj. *aus Blut und Fleisch bestehend* (Speise) Suçr. 1,234,9.

रक्तमाक्षी f. *eine best. Frauenkrankheit.*

रक्तमुख 1) Adj. *eine rothe Schnauze habend.* — 2) m. *a) *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,12. — *b)* N. pr. eines Affen.

रक्तमूत्रता f. *Blutharnen.*

*रक्तमूलक m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,157.

*रक्तमूला f. *Mimosa pudica* Râǵan. 5,105.

रक्तमूलि (metrisch) f. *eine best. Pflanze* Karaka 8,8.

*रक्तमेलक = राजबदर n. Med. r. 307.

रक्तमेह m. *Blutharnen.*

रक्तमेहिन् Adj. *an Blutharnen leidend* Karaka 2,4.

रक्तमोक्ष m. (Suçr. 1,331,10) und °मोक्षण n. *Aderlass.*

*रक्तयष्टि f. und *°का f. *Rubia Munjista* Dhanv. 1,4. Râǵan. 6,193. Bhâvapr. 1,176.

*रक्तयावनाल m. *eine best. Kornart* Râǵan. 16,27.

*रक्तर् Nom. ag. *Färber.* Richtig wäre रञ्जर्.

रक्तराजि 1) m. f. (°जी) *ein best. giftiges Insect.* — 2) *eine best. Augenkrankheit.* — 3) *f. °जी *Kresse.*

*रक्तरेणु m. 1) *Mennig* Garbe zu Râǵan. 13,52. — 2) *eine Knospe der Butea frondosa.* — 3) *Rottleria tinctoria* Râǵan. 10,10. — 4) *a sort of cloth.* — 5) *an angry man.*

*रक्तरेणुका f. *eine Knospe der Butea frondosa.*

*रक्तरैवतक m. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,90.

*रक्तलशुन m. *Knoblauch.*

*रक्तला f. 1) = काकादनी Râǵan. 3,98. — 2) *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*रक्तलोचन 1) Adj. *rothäugig.* — 2) m. *Taube* Bhâvapr. 2,9.

*रक्तवटी f. 1) *Blattern.* — 2) *Hämorrhoiden* Gal.

*रक्तवरटी f. *Blattern.*

*रक्तवर्ग m. *die rothe Gruppe,* d. i. 1) *Lack* (लाक्षा). — 2) *Granatbaum.* — 3) *Butea frondosa.* — 4) *Pentapetes phoenicea.* — 5) *zwei Arten Curcuma.* — 6) *Rubia Munjista.* — 7) *Safflor.*

1. रक्तवर्ण m. *die rothe Farbe* oder *die Farbe des Blutes.*

2. रक्तवर्ण 1) Adj. *rothfarbig.* — 2) *m. *Coccinelle* Râǵan. 19,126. — 3) *n. *Gold.*

*रक्तवर्णाक Adj. *von rother Farbe.* m. (sc. वर्ग) = रक्तवर्ग Râǵan. 22,61.

रक्तवर्त्मक m. *ein best. Vogel.*

*रक्तवर्धन m. *Solanum Melongena.*

*रक्तवर्षाभू f. *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,118.

*रक्तवसन 1) Adj. *roth gekleidet.* — 2) m. *ein Brahmane im 4ten Stadium als frommer Bettler.*

*रक्तवस्त्रिन् m. = योगिन् Gal.

रक्तवात m. *eine best. Krankheit.*

*रक्तवारिज n. *eine rothe Lotusblüthe* Râǵan. 10, 184.

*रक्तवालुक n. f. (आ) *Mennig.*

रक्तवासस् Adj. *in ein rothes Gewand gehüllt* M. 8,256. Mârk. P. 34,54.

रक्तवासिन् Adj. dass.

रक्तविद्रधि m. *Blutgeschwür.*

रक्तविरक्त Adj. *mit und ohne Leidenschaft* (Çiva) MBh. 12,284,100.

रक्तवृत्त m. *ein best. Baum,*

*रक्तवृत्ता f. *Nyctanthes arbor tristis.*

रक्तशालि m. *rother Reis, Oryza sativa* Râǵan. 16,16.

*रक्तशासन n. *Mennig.*

*रक्तशिग्रु m. *eine roth blühende Moringa* Râǵan. 7,32.

रक्तशीर्षक m. 1) *eine Reiherart* Karaka 1,27. — 2) **Pinus longifolia* oder *ihr Harz.*

रक्तशुक्रता f. *blutige Beschaffenheit des Samens.*

रक्तशूल *eine best. Frauenkrankheit* Hemâdri 1, 615,18. 19.

*रक्तशृङ्क n. und *°शृङ्गी f. *Gift* Râǵan. 6,223.

रक्तश्याम Adj. *dunkelroth.*

रक्तष्ठीवनता f. und °ष्ठीवी f. *Blutspeien.*

*रक्तसंकोच m. *Safflor.*

*रक्तसंकोचक n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*रक्तसंज्ञ n. *Saffran.*

*रक्तसंदंशिका f. *Blutegel* Râǵan. 19,79.

*रक्तसंध्यक n. *die Blüthe der Nymphaea rubra.*

*रक्तसरोरुह n. dass.

रक्तसर्षप m. *Sinapis ramosa.* Pl. *die Körner* Râǵan. 16,76. Suçr. 1,108,8.

*रक्तसहा f. *rother Kugelamaranth* Râǵan. 10, 133.

रक्तसार 1) Adj. *bei dem das Blut vorwaltet, von sanguinischem Temperament.* — 2) m. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Rumex vesicarius* und *rother* Khadira RÂǴAN. 6,129. 8,26. — 3) *n. *rother Sandel* und *Caesalpina Sappan* RÂǴAN. 9,141. 12,21. BHÂVAPR. 1,184.

रक्तसूर्याय्, °यते *eine rothe Sonne darstellen, ihr gleichen.*

*रक्तसौगन्धिक n. *eine rothe Lotusblüthe.*

रक्तस्रगनुलेपिन् Adj. *mit einem rothen Kranze versehen und gesalbt* MBH. 13,14,292.

रक्तस्राव m. 1) *Fliessen von Blut.* — 2) **eine Art Sauerampfer.*

रक्तहंस 1) m. *eine best.* Râga S. S. S. 36. — 2) *f. आ *eine best.* Râgiṇî.

रक्ताभ्रक 1) m. *ein rother Strahl* VÂSAVAD. 250,1. — 2) n. *ein rothes Gewand* ebend.

*रक्ताकार m. *Koralle* RÂǴAN. 13,159.

*रक्ताक्त n. *rother Sandel* oder *Caesalpina Sappan.*

रक्ताक्त 1) Adj. (f. ई) *a) rothäugig.* — *b) *furchtbar, Grausen erregend.* — 2) m. *a) *Büffel* RÂǴAN. 19, 22. — *b) *Perdix rufa.* — *c) *Taube.* — *d) *der indische Kranich.* — *e)* N. pr. α) eines Zauberers. — β) einer Eule. — 3) f. ई N. pr. einer Joginî (*Hexe*) HEMÂDRI 2,*a*,98,5. 7. — 4) n. *das 58ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

रक्तात्ति n. = रक्ताक्त 4).

*रक्ताभ्य n. *eine Art Rubin* GARBE zu RÂǴAN. 13,151.

*रक्ताङ्क m. *Koralle.*

*रक्ताङ्कुर m. dass. RÂǴAN. 13,159, v. l.

रक्ताङ्ग 1) m. *a) ein best. Vogel.* — *b) *Wanze* RÂǴAN. 19,68. — *c) *das rothe Pulver auf den Kapseln der Rottleria tinctoria* RÂǴAN. 13,101. — *d) der Planet Mars.* — *e) *Sonnen-* oder *Mondscheibe.* — *f)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze,* = जीवन्ती. — 3) *f. ई *a) Rubia Munjista.* — *b) Koralle.* — 4) *n. *a) Koralle.* — *b) Saffran.* — *c)* = 1) *c).*

रक्तातिसार m. *blutiger Durchfall.*

रक्ताधरा f. *eine* Kiṁnarî.

*रक्ताधार m. *Haut* RÂǴAN. 18,62.

*रक्ताधिमन्थ m. *eine best. Augenkrankheit.*

*रक्तापङ्क n. *Myrrhe* RÂǴAN. 6,116.

*रक्तापामार्ग m. *eine roth blühende Achyranthes* RÂǴAN. 4,94.

रक्ताभ Adj. *ein röthliches Aussehen habend.*

रक्ताभिष्यन्द m. *von Blut herrührende Ophthalmie.*

रक्तामिषाद Adj. *Blut und Fleisch essend.*

1. रक्ताम्बर n. *ein rothes Gewand.*

2. रक्ताम्बर 1) Adj. *in ein rothes Gewand gehüllt* 91,20. Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ N. pr. einer Göttin.

रक्ताम्बुरुह n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*रक्ताम्भोज n. dass. RÂǴAN. 10,184.

*रक्ताम्र m. *Mangifera sylvatica* RÂǴAN. 11,14. 15,119.

*रक्ताम्लातक m. und *रक्ताम्लान m. *rother Kugelamaranth* RÂǴAN. 10,132.

रक्तारुण Adj. (f. आ) *blutroth.*

*रक्तार्ति f. *eine best. Krankheit des Blutes* RÂǴAN. 20,22.

रक्तार्बुद m. *Blutgeschwulst.*

रक्तार्मन् n. *eine best. Augenkrankheit.*

रक्तार्शस् n. *eine Form der Hämorrhoiden.*

*रक्तालु und रक्तालुक m. *Dioscorea purpurea* Mat. med. 315. RÂǴAN. 7,71.

*रक्ताशय m. *viscus in which the blood is contained or secreted, viz. the heart, the liver, and the spleen.*

रक्ताशोक m. *roth blühender* Açoka.

रक्तासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14.

रक्ति f. 1) **Reiz, Lieblichkeit.* — 2) *das Hängen an* (Loc.), *Zugethansein.* — 3) = रक्तक 3) *a).*

रक्तिका f. s. u. रक्तक 3).

रक्तिमन् m. *Röthe.*

रक्तिमत् Adj. *reizend, lieblich.*

रक्ती Adv. mit कर् *roth färben* HEMÂDRI 2,*a*,89,1.

*रक्तेक्षु m. *rothes Zuckerrohr* RÂǴAN. 14,86.

*रक्तेरण्ड m. *rother Ricinus* MADANAV. 10,94. RÂǴAN. 8,57.

*रक्तेर्वारु m. *Koloquinthengurke.*

रक्तोत्क्लिष्ट m. *eine best. Augenkrankheit.*

रक्तोत्पल 1) *m. *Bombax heptaphyllum* MADANAV. 46,81. RÂǴAN. 12,9. — 2) n. *die Blüthe der Nymphaea rubra* RÂǴAN. 10,184.

रक्तोदर Adj. *rothbauchig* BHÂVAPR. 2,12.

*रक्तोपल n. *Röthel, rubrica.*

1. रक्ष्, ३ रक्षति, °ते (रक्ष्ये Fut. 89,28) 1) *bewachen, Wache halten, bewahren, beschützen, hüten* (auch das Vieh), *behüten, in Acht nehmen, schonen, erhalten, erretten, servare,* — *vor* (Abl.), *verwahren; sorgfältig achten auf* (Acc., ganz ausnahmsweise Loc.), *beobachten* (ein Gesetz u. s. w.). Das Land —, das Reich *beschützen,* so v. a. *regieren.* ३ रक्षमाण AV. 18,4,70 mit passiver Bed. oder fehlerhaft für रक्ष्यमाण. रक्षित *bewacht* u. s. w. रक्षितम् Adv. *wohl verwahrt.* — 2) *in Acht nehmen,* so v. a. *nicht antasten.* — 3) *sich hüten vor, verhüten;* mit Acc. — 4) Med. *sich hüten,* so v. a. *sich fürchten.* — 5) Med. vielleicht *verstecken.* — Caus. रक्षयति *schützen,* — *vor* (Abl.), *bewahren.* — Desid. रिरक्षिषति *zu beschützen beabsichtigen vor* (Abl.). — Intens. रारक्षाण ३ *fleissig hütend.* — Mit अधि *bewachen, behüten.* v. l. कि रक्षति st. ऽधिरक्षति. — Mit अनु *hütend nachgehen; behüten, beschützen.* — Mit अभि *bewachen, behüten, beschützen,* — *vor* (Abl.), *hegen, pflegen, bewahren, beobachten* (Gesetze u. s. w.). Ein Heer *hüten,* so v. a. *befehligen.* — Mit सम् अभि *bewahren, behüten, beschützen.* — Mit अव MBH. 8,45,43 fehlerhaft. Unter तद् ist अवतप्तः st. अवरक्तः vermuthet worden, ed. Vardh. liest अतितप्तः (!). — Mit आ *behüten, beschützen, bewahren, bewachen,* — *vor* (Abl.). — Mit उप in *उपरक्षण. — Mit *प्रनि. — Mit परि 1) *bewachen, bewahren, beschützen, hüten, behüten, in Acht nehmen, erhalten, erretten, servare,* — *vor* (Abl.), *schonen, vor Berührung bewahren, aufbewahren, beobachten* (ein Gesetz u. s. w.), *bedacht sein auf.* Eine Stadt u. s. w. *hüten,* so v. a. *beherrschen.* — 2) *vermeiden;* Med. mit Gen. *Jmd vermeiden, machen, dass man mit Jmd nicht zusammenkommt.* — Mit संपरि *beschützen.* — Mit प्र *bewahren, schützen vor* (Abl.), *erretten von* (Abl.). — Mit प्रति 1) *behüten, beschützen, treu halten* (ein Versprechen). — 2) *sich abwehrend verhalten gegen, fürchten.* — Mit वि *behüten, beschützen, bewahren.* — Mit सम् *bewachen, bewahren, beschützen, hüten, behüten, erhalten, verschonen, erretten, servare,* — *vor* (Abl.), *sichern, verwahren, aufbewahren.*

2. °रक्ष् *bewahrend, hütend* in *गोरक्ष्.

3. रक्ष् (nur रक्षीस्) *beschädigen, verletzen* AV.

रक्ष 1) Adj. (f. ई) *bewachend, beschützend, hütend, erhaltend, bewahrend, beobachtend;* m. *Wächter, Hüter* SUPARN. 27,1. Gewöhnlich in Comp. mit dem Object. — 2) f. रक्षा *a) Schutz, Erhaltung, Bewahrung.* Häufig in Comp. mit dem Wessen, ausnahmsweise mit dem Wovor oder Wo. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Wache* (concret). — *c) was zum Schutze dient, eine zum Schutz einer Person vorgenommene Handlung; Amulet, mystische Zeichen.* — *d) *Asche.*

*रक्षईश m. Bein. Râvaṇa's.

रक्षःपति m. desgl. SUBHÂṢITAR. 1467. BHATT. 9,44.

रक्षःपाल Adj. *vor* Rakshas *beschützend* MATSJAP. 23,19.

रक्षक 1) Nom. ag. (f. रक्षिका) *Wächter, Hüter.* — 2) f. रक्षिका = रक्ष 2) *c).*

रक्षकाम्बा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

रक्षण 1) m. *Beschützer, Hüter* (Vishṇu). — 2) f. आ *das Beschützen, Hüten.* — 3) *f. ई *a) Zügel.* — *b) Ficus heterophylla* Râǵan. 5, 56. — 4) n. ³रक्षण *a) das Bewachen, Schützen, Hüten* (auch des Viehes), *Behüten, Bewahren, Pflegen, Schutz.* Das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend, ausnahmsweise auch im Loc. — *b) eine prophylaktische Ceremonie.*

*रक्षणारक m. *Harnverhaltung.*

रक्षणीय Adj. 1) *zu beschützen, zu behüten, verdienend beherrscht zu werden* (ein Volk), — *von* (Instr. oder Gen.). — 2) *zu vermeiden, wovor man* (Instr.) *sich zu hüten hat.*

*रक्षणीरक m. v. l. für रक्षणारक.

रक्षपाल und °क 1) m. *Hüter, Wächter.* — 2) f. °लिका *Hüterin, Wächterin* Paṇkad.

रक्षपुरुष m. fehlerhaft für रक्षापुरुष.

रक्षभगवती f. = प्रज्ञापारमिता. Auch रक्षा भ°.

1. रक्षस् Adj. *hütend* in पथिरक्षस्.

2. ³रक्षस् n. 1) *Beschädigung.* — 2) *Beschädiger*, Bez. *nächtlicher Unholde, welche das Opfer stören und den Frommen schädigen.* Wird auch mit Nirṛti oder Nairṛta (VP.² 2,112) identificirt. दुर्नयरक्षस् *ein* Rakshas *von einem boshaften Könige.* — 3) *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

3. ³रक्षस् n. = ³रक्षस् 2).

रक्षस in श्वसुररक्षस.

रक्षस्त्व ³n. *Schadenfreude* oder *dämonische Natur.*

रक्षस्य Adj. *anti-rakshasisch.*

रक्षस्विन् ³Adj. *unhold, rakshasisch.*

*रक्षःसभ n. *eine Menge von* Rakshas.

1. रक्षा f. s. रक्ष 2).

2.*रक्षा f. = राक्षा, लाक्षा Bhâvapr. 1,176 (Hdschr.).

रक्षाकरण्डक n. *ein Amulet in Form eines Körbchens.* Nur im Prâkrit zu belegen.

रक्षागृह n. *das Gemach einer Wöchnerin.*

रक्षाधिकृत 1) Adj. *mit dem Schutz* (des Landes, des Ortes) *betraut.* — 2) m. *Polizeibeamter.*

रक्षाधिपति und रक्षापति m. *Polizeidirector.*

रक्षापट्टोलिका f. *ein Bündel von Amuleten* Bhavishjott. P. 122.

*रक्षापत्र m. *Betula Bhojpatra* Râǵan. 9,116.

रक्षापरिघ m. *Sicherheitsriegel* Ragh. 16,84.

रक्षापुरुष m. *Wächter, Hüter.*

*रक्षापेटक m. 1) *a doorkeeper or porter.* — 2) *a guard of the women's apartments.* — 3) *a catamite.* — 4) *an actor, a mime.*

रक्षाप्रदीप m. *eine zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *brennende Lampe.*

रक्षाभूषण n. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienender Schmuck.*

रक्षाभ्यधिकृत m. *Polizeibeamter.*

रक्षामङ्गल n. *eine zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *vorgenommene Ceremonie.*

रक्षामणि m. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienendes Juwel.* जगद्रक्षा° von einem Fürsten, *der als ein solches Juwel die Erde hütet.*

रक्षामल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

रक्षामौषधि f. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienendes Wunderkraut.*

रक्षारत्न n. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienendes Juwel.*

रक्षारत्नप्रदीप m. *eine zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienende Lampe, die mit ihren Edelsteinen leuchtet.*

रक्षावत् Adj. *des Schutzes geniessend, geschützt durch* (Instr.).

रक्षासर्षप m. *ein* (vor Unholden u. s. w.) *schützendes Senfkorn.*

रक्षि Adj. *hütend, schützend* in पथिरक्षि, पशुरक्षि und सोमरक्षि.

रक्षिक m. *Wächter, Hüter.* °पुरुष m. dass.

रक्षित 1) Adj. s. u. 1. रक्ष्. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. आर्य° Hem. Par. 13,3. — 3) f. रक्षिता N. pr. einer Apsaras.

रक्षितक 1) Adj. in द्वार° (Nachtr. 5). — 2) f. °तिका N. pr. einer Frau.

रक्षितृ Nom. ag. *Hüter, Beschützer,* — *vor* (Abl.), *Wächter.* Das Object im Gen., in der späteren Sprache (unaccentirt) auch mit Acc. f. रक्षित्री. रक्षिता auch als Fut.

रक्षितवत् Adj. *den Begriff* रक्षित *enthaltend.*

रक्षितव्य Adj. 1) *zu hüten* (auch Vieh), *zu schützen, zu bewachen, zu bewahren,* — *vor* (Abl.). — 2) *wovor man sich hüten muss* in einer Etymologie.

रक्षिन् Adj. Subst. 1) *hütend, beschützend, Hüter, Beschützer, Bewacher, Wächter.* Häufig in Comp. mit dem Wessen, seltener mit dem Wovor. Nom. abstr. °रक्षित्व n. — 2) *vermeidend, sich scheuend vor* (im Comp. vorangehend).

*रक्षिवर्ग m. *Leibwache.*

रक्षोगणभोजन m. *eine best. Hölle.*

रक्षोघ्न 1) Adj. Rakshas *zurückschlagend* oder *tödtend* VP. 3,15,30. — 2) m. *a) ein solcher Zauberspruch.* — *b) *Semecarpus Anocardium.* — *c) *weisser Senf.* — 3) *n. *a) saurer Reisschleim.* — *b) Asa foetida.* — रक्षोघ्नी s. u. रक्षोहन्.

रक्षोजन m. Pl. *das Volk der Unholde* Gobh. 1,4,11.

*रक्षोजननी f. *Nacht.*

रक्षोदेवता f. Pl. *die Gottheiten —, die göttlichen* Rakshas Vasishṭha 23,3.

रक्षोदेवत्य Adj. (f. आ) *die* Rakshas *zur Gottheit habend, den* Rakshas *geweiht* Maitr. S. 1,4, 12 (61,16). Kauç. 4.

रक्षोदैवत Adj. dass. Varishṭha 23.1.

रक्षोऽधिदेवता f. *die an der Spitze der* Rakshas *stehende Göttin.*

रक्षोभाष् Adj. *wie die* Rakshas *bellend, wie das Gebell der* Rakshas *klingend.*

*रक्षोमुख m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

रक्षोयुज् ³m. *Gefährte der* Rakshas.

रक्षोवाह m. Pl. N. pr. eines Volksstammes.

रक्षोविक्षोभिणी f. N. pr. einer Göttin.

रक्षोविद्या f. Rakshas-*Kunde* Çâṅkh. Çr. 16,2,19.

*रक्षोहण Adj. = रक्षोहन् 1). *°क Adj. *dieses Wort enthaltend.*

रक्षोहत्य n. *das Schlagen der* Rakshas.

रक्षोहन् ³1) Adj. (f. °घ्नी) *die* Rakshas *schlagend.* — 2) m. *a) ein best. Spruch.* रक्षोहणं जपति Kauç. 44. — *b) *Edellium* Râǵan. 12,108. — *c)* N. pr. eines Liedverfassers. — 3) *f. °घ्नी *Acorus calamus* Râǵan. 6,52.

रक्षण m. *Hütung, Bewachung, Schutz.* रक्षणं कर् *schützen —, hüten vor* (Abl.) Bhaṭṭ. 7,66.

रक्ष्य Adj. 1) *zu hüten, zu schützen, zu bewahren, in Acht zu nehmen,* — *vor* (Abl. Âpast.), *zu bewachen.* Superl. °तम. — 2) *vor dem* oder *wovor man sich hüten muss, zu vermeiden.* — 3) fehlerhaft für रक्त Mṛkkh. 38,18.

*रख्, रखति (गतौ).

*रग्, रगति (शङ्कायाम्), रागयति (आस्वादने). — Vgl. आरागय् Nachtr. 3.

*रघ्, राघयति (आस्वादने). — Vgl. रङ्घ्.

रघट् m. *ein best. Vogel* AV. 8,7,24.

³रघीयस् Adj. Compar. *leichter an Gewicht* TS. 7,4,9,1.

रघु ³1) Adj. (f. ³रघ्वी) *a) rennend, dahinschiessend.* — *b) leicht, wandelbar.* — 2) m. *a) Renner.* — *b)* N. pr. α) eines alten Königs und Vorfahren Râma's. Es werden auch zwei Raghu unter den Vorfahren Râma's angenommen. Pl. *die Nachkommen* Raghu's. — β) eines Sohnes des Çâkjamuni. — γ) eines Autors. — *c) *= रघुवंश 2).

*रघुकार m. Bein. Kâlidâsa's.

रघुकुलोत्तंस m. Bein. Râma's Prasannar. 5,19.

रघुज Adj. *vom Renner stammend.*

रघुटिप्पणी f. *ein Commentar zum* Raghu-

vaṁça.

रघुतिलक m. Bein. Râma's Prasannar. 5,11.

रघुदेव 1) m. N. pr. eines Gelehrten. Auch °न्यायालंकारभट्टाचार्य und °भट्टाचार्य. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Commentars.

रघुद्रु Adj. *rasch —, wie ein Renner laufend.*

रघुनन्दन m. 1) Patron. Râma's. — 2) N. pr. eines Autors. Auch °दीक्षित, °भट्टाचार्य und °नन्दनाचार्यशिरोमणि.

रघुनाथ m. 1) Bein. Râma's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °चक्रवर्तिन्, °तर्कवागीशभट्टाचार्य, °दास, °दीक्षित, °भट्ट, °भट्टाचार्य, °भट्टाचार्यतार्किकशिरोमणि, °भट्टाचार्यशिरोमणि, °शिरोमणिभट्टाचार्य und °सरस्वती.

रघुनाथचरित n. und °नाथविलास m. Titel von Werken Burnell, T.

रघुनाथाभ्युदय m. Titel eines Gedichtes.

रघुनाथीय n. *ein Werk* Raghunâtha's Opp. Cat. 1.

रघुनायक m. Bein. Râma's.

रघुपति m. 1) dass. Vikramâṅkaṅ. 18,57. — 2) N. pr. des Vaters des Lexicographen Gaṭâdhara.

रघुपतिरहस्य n. Titel eines Werkes.

रघुपत्मन्नंरुस् Adj. *raschen Fluges auffahrend.*

रघुपत्वन् Adj. *schnell fliegend.*

रघुप्रवर m. Bein. Râma's.

रघुमणि m. N. pr. eines Autors Râjendr. Not. 1,141.

रघुमन्यु Adj. *raschen Eifers voll* RV.

रघुमुख m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,142.

रघुयत्त् Adj. *rasch dahineilend.* Vgl. रघूयत्त्.

रघुयाँ Adv. *rasch, leichthin.*

रघुयाँमन् Adj. *rasch fahrend.*

रघुराम m. N. pr. eines Mannes.

रघुवंश m. 1) Raghu's *Stamm.* — 2) Titel des bekannten Kunstepos.

रघुवर m. Bein. Râma's.

रघुवर्तनि Adj. *schnell dahineilend* (Wagen, Ross).

रघुविलापनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Bühler, Rep. No. 760.

रघुवीर m. 1) Bein. Râma's. — 2) N. pr. eines Autors.

रघुवीरगद्य n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

रघुवीरचरित n. Titel eines Werkes ebend.

रघुष्यद् Adj. *eilig.*

रघुष्यत्, Gen. रघुष्यतः Âpast. Çr. 13,7,16 statt रघुष्यदः AV. 3,7,1.

रघुसुत m. Patron. Râma's Bhaṭṭ. 10,70.

*रघुस्यद् m. *schnelles Dahineilen* Mahâbh. 8,33,*b*.

रघुस्वामिन् (Vikramâṅkaṅ. 18,107), रघूत्तम und रघूद्वह (Bâlar. 188,23) m. Bein. Râma's.

रङ्क m. *Hungerleider, Bettler* Hem. Par. 1,275. Kâmpaka 491.

रङ्कक m. dass. Bharaṭaka 10. Kâmpaka 493.

रङ्कु m. 1) *eine Art Antilope* Râgân. 19,46. Vâsav. 265,2. Damajantîk. 2. — 2) *N. pr. einer Oertlichkeit.

रङ्कुमालिन् m. N. pr. eines Vidjâdhara.

रङ्गु N. pr. eines Flusses. Richtig wohl वङ्गु.

*रङ्ग्, रङ्गति (गतौ).

रङ्ग्, रङ्गति *sich hinundher bewegen* Ind. St. 14,375. Damajantîk. 2. रङ्गित s. bes.

रङ्ग 1) m. *a) Farbe* Karaka 6,18. Lalit. 334,4. — *b) nasale Färbung eines Vocals.* — *c) Theater, Schaubühne, Schauplatz, Arena.* — *d) Theater,* so v. a. *die Zuschauer.* — *e) ein best. Tact* S. S. S. 207. — *f) *Borax.* — *g) *Catechu-Extract* Râgân. 8,31. — *h)* N. pr. eines Mannes. — 2) *m. n. (dieses besser beglaubigt) *Zinn* Râgân. 13,21.

रङ्गकार und °क m. *Färber.*

*रङ्गकाष्ठ n. *Caesalpina Sappan* Râgân. 12,18.

*रङ्गक्षार m. *Borax* Râgân. 6,241.

रङ्गक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

रङ्गचर m. *Schauspieler, Gladiator* u. s. w.

*रङ्गज n. *Mennig.*

*रङ्गजीवक m. 1) *Färber.* — 2) *Schauspieler.*

रङ्गण n. vielleicht *das Tanzen.*

रङ्गतरंग m. N. pr. eines Schauspielers Vṛshabh. 257,*b*,15.

रङ्गताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 230.

*रङ्गद् 1) m. *a) Borax* Râgân. 6,241. — *b) Catechu-Extract* Râgân. 8,31. — 2) f. आ *Alaun* Râgân. 13,119.

रङ्गदत्त (wohl n.) Titel eines Schauspiels.

*रङ्गदायक n. *eine best. Erdart* Râgân. 13,141.

*रङ्गदृढा f. *Alaun* Râgân. 13,119.

रङ्गद्वार् f. *die Thür —, der Eingang zu einem Theater, — zu einer Schaubühne.*

रङ्गद्वार n. *der Prolog in einem Schauspiele.*

*रङ्गधातु m. *rother Ocker* Râgân. 13,60.

रङ्गनाथ m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) einer Oertlichkeit.

रङ्गनाथनामरत्न n., °नाथमाहात्म्य n. und °नाथस्तोत्र n. Titel von Werken Burnell, T.

रङ्गनाथीय n. *das Werk* Raṅganâtha's Opp. Cat. 1.

*रङ्गनामक oder *°नायक n. *eine best. Erdart* Madanav. 15,148.

रङ्गपताका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*रङ्गपत्री und *रङ्गपुष्पी f. *die Indigopflanze* Râgân. 4,84. *Hibiscus rosa sinensis* 10,124.

रङ्गप्रदीपक m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

*रङ्गबीज n. *Silber.*

*रङ्गभूति f. *die Vollmondsnacht im Monat* Âçvina.

रङ्गमङ्गल 1) m. N. pr. eines Schauspielers Vṛshabh. 238,*a*,15. — 2) n. *eine Feierlichkeit auf der Bühne.*

रङ्गमण्डन m. N. pr. eines Schauspielers Dh. V. 4,9.

रङ्गमण्डप *Schauspielhaus, Theater.*

रङ्गमल्ल 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. ई *die indische Laute.*

*रङ्गमाणिक्य n. *Rubin* Râgân. 13,146.

*रङ्गमातर् f. 1) *Lack* (लाक्षा) Râgân. 6,206. — 2) *Kupplerin.* — 3) = त्रुटि.

*रङ्गमातृका f. *Lack* (लाक्षा).

रङ्गराज m. N. pr. eines *Fürsten* und eines Gelehrten. Auch °दीक्षित, °राजाध्वरिन्, °राजाध्वरिवर und °राजाध्वरीन्द्र.

रङ्गराजस्तव m. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

रङ्गराट्छन्दस् n. Titel eines Werkes über *Metrik* ebend.

रङ्गरामानुज und °नुजाचार्य m. N. pr. eines Autors. °नुजीय n. Titel seines Werkes ebend.

*रङ्गलता f. *die Sennapflanze* Râgân. 3,123.

*रङ्गलासिनी f. *Nyctanthes arbor tristis.*

रङ्गलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 230.

रङ्गवती f. N. pr. einer Frau.

रङ्गवल्लिका und °वल्ली f. *eine best. beim Opfer gebrauchte Pflanze.*

रङ्गवस्तु n. *Farbestoff.*

रङ्गवाट m. *ein eingehegter Schauplatz für Kämpfe, Spiele, Tänze.*

रङ्गवाराङ्गना f. *Bajadere.*

रङ्गविद्याधर m. *ein Meister in der Schauspielkunst.*

*रङ्गशाला f. *Schauspielhaus, Tanzsaal.*

रङ्गसंगर m. *Bühnenwettstreit* Prasannar. 3,10.

रङ्गाङ्गण n. *Schauplatz, Arena.*

*रङ्गाङ्गा f. *Alaun* Râgân. 13,119.

*रङ्गाजीव m. 1) *Maler.* — 2) *Schauspieler.*

रङ्गाभरण m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

*रङ्गारि m. *wohlriechender Oleander.*

रङ्गारोहण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रङ्गावतरण n. *das Betreten der Bühne, die Beschäftigung eines Schauspielers.*

रङ्गावतारक und °तारिन् m. *Schauspieler.*

रङ्गित Adj. *schön gefärbt,* so v. a. *schmuck, hübsch* Hemâdri 1,544,8. Damajantîk. 2.

रङ्गिन् 1) Adj. *a) hängend —, Genuss findend an*

(im Comp. vorangehend). — *b) die Bühne betretend.* — 2) *f. °णी *a) Asparagus racemosus.* — *b)* = कैवर्तिका.

रङ्गेशपुर n. N. pr. einer *Stadt* (Seringapatam) Vamçabr. XXXI.

*रङ्गेष्ठालु und *°क n. *eine Art Zwiebel.*

रङ्गोजि m. N. pr. eines Mannes. Auch रङ्गोजीभट्ट.

रङ्गोद्योत m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

रङ्गोपजीविन् und °जीव्य m. *Schauspieler.*

रङ्ग्, रङ्गते *eilen, rennen* Bhaṭṭ. Diese Wurzel kennt Kâlidâsa (96,32). — *Caus. रङ्ग्यति *sprechen* oder *leuchten.*

रङ्गनाथ fehlerhaft für रङ्गनाथ 2).

रङ्गस् n. *Eile.*

रङ्गा f. *eine best. Krankheit* Kâçikâ. 24.

रच् *verfertigen.* Nur रचिष्यति Hariv. 6373 mit der v. l. करिष्यति. — Caus. रचयति 1) *verfertigen, bilden, errichten, bereiten, zurechtmachen, hervorbringen, zu Stande bringen, verfassen, bewirken.* चित्ताम्, चित्ताः *sich Sorgen machen.* रचित *verfertigt* u. s. w., — *aus* (Instr. oder im Comp. vorangehend). मृषा so v. a. *erfunden, ausgedacht.* — 2) *machen zu,* mit doppeltem Acc. Bâlar. 230,17. रचित *gemacht zu* (Nomin.). — 3) *anbringen, thun an* oder *in* (Loc.). रचित *angebracht* u. s. w., *ausgestellt auf* (im Comp. vorangehend Megh. III), *gerichtet auf* (Loc.). — 4) *bewirken, dass Jmd Etwas thut, bringen zu;* mit doppeltem Acc. — 5) *tummeln* (ein Ross). — 6) रचित *a) versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) in Anspruch genommen von, beschäftigt mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 231,1. — Mit आ Caus. 1) *bereiten, verfassen.* — 2) *sich (sibi) aufsetzen.* — 3) *versehen mit* (Instr.). — Mit उप Caus. *machen, bilden, herstellen, hervorbringen, zu Stande bringen, bewirken, errichten* Kâd. 75,2. 79,12. °रचित *gebildet, hervorgebracht* u. s. w. 83,20. 122,2. 3. 134,3. — Mit समुप Caus., °रचित *hergestellt, errichtet* Kâd. 76,1. — Mit वि Caus. (ausnahmsweise Med.) 1) *verfertigen, bilden, errichten, bereiten, zurechtmachen, vollbringen, hervorbringen, verfassen, erfinden, ersinnen.* विरचित *verfertigt* u. s. w. — 2) *anbringen, thun an* oder *in* (Loc.). विरचित *angebracht* u. s. w. — 3) विरचित *versehen mit* (Instr.).

रचन 1) n. *das Ordnen, Anordnen, Einrichten, Vorbereiten; Verfassen.* — 2) f. आ *a) Ordnung, Anordnung, Einrichtung, Vorbereitung, Betreibung, Bewerkstelligung.* — *b) das Anbringen, Daranthun, Anlegen* (eines Gewandes). — *c) das Ausfindigmachen, Ersinnen.* — *d) Stil, Art der Darstellung durch Worte.* — *e) Erzeugniss, Werk, That, Gebilde, literärische Composition.* — *f) die Ordnung* u. s. w. personificirt als Gattin Tvashṭar's.

रचयितर् Nom. ag. *Verfasser.*

रचित 1) Adj. s. u. रच् Caus. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

रचितत्व n. *das Verfasstsein.*

रचितधी Adj. *dessen Gedanken gerichtet sind auf* (Loc.) Bhâg. P. 4,7,29.

रचितपूर्व Adj. *früher bereitet, — vollzogen* (Darbringung) Çâk. 96, v. l.

रचितव्य Hariv. 8234 fehlerhaft für रक्षितव्य.

रचितार्थ Adj. *der sein Ziel erreicht hat* Kathâs. 67,112.

रञ्, रञ्ज् 1) रज्यति, °ते *a) sich färben, sich röthen, roth sein.* — *b) in Aufregung gerathen, aus seiner Gemüthsruhe kommen, sich hinreissen lassen, entzückt sein von, seine Freude haben an* (Instr.), *froh werden, — sein.* Gewöhnlich mit Loc. *Gefallen finden an, sich hingezogen fühlen zu, sich verlieben in.* रञ्जतु fehlerhaft für रज्यतु. — 2) *रञ्जति, *°ते (रागे). — 3) *रञ्जति (गतिकर्मन्). — रक्त s. bes. — Caus. 1) रञ्जयति (nur AV. 1,23,1) und रञ्जपति; Pass. रज्यते. *a) färben, röthen.* रञ्जित *gefärbt, geröthet.* सम° *gleich gefärbt.* — *b) erhellen, erleuchten.* रञ्जित *erhellt, erleuchtet.* — *c) zur Freude stimmen, erfreuen, beglücken, entzücken, zufriedenstellen.* रञ्जित *erfreut, beglückt, zufriedengestellt.* — 2) *रञ्जयति und *रञ्जयति (अर्चतिकर्मन्). — 3) *रञ्जयति मृगान् = रमयति मृगान्. — Mit अनु, °ज्यति, °ते (°रञ्जति u. s. w. fehlerhaft für °रज्यति u. s. w.) 1) *sich entsprechend färben, — röthen.* — 2) *sich hinreissen lassen, entzückt sein, Gefallen finden;* mit Instr. — 3) *sich hingezogen fühlen zu Jmd, Jmd treu anhängen, Jmd lieben;* mit Acc. oder Loc. der Person. — 4) अनुरक्त *a) gefärbt, geröthet.* — *b) geliebt.* — *c) treu anhängend, zugethan, ergeben, liebend; Jmd zugethan, hängend an, verliebt in* (die Person im Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend); *Gefallen findend an Etwas, einer Sache hingegeben, unter dem Einfluss von Etwas stehend* (die Sache im Loc. oder im Comp. vorangehend). — *d) daran hängend, — befestigt.* — Caus. अनुरञ्जयति, अनुरज्य und अनुरज्य Absol., अनुरञ्जित Partic. 1) *entsprechend färben, — röthen.* — 2) *verklären, heben, steigern.* — 3) *für sich gewinnen, an sich ziehen, — fesseln.* — Mit अप, °रज्यते 1) *sich entfärben.* अपरक्त *entfärbt, bleich.* — 2) *abwendig werden.* अपरक्त *abgeneigt.* — Caus. अपरञ्जयति *sich abgeneigt machen, Jmdes Liebe verscherzen;* mit Acc. der Person. — Mit अभि, °रज्यते 1) *entzückt sein, grosse Freude haben an* (Instr.). — 2) अभिरक्त *a) ergeben, zugethan, hängend an* (im Comp. vorangehend). — *b) entzückend, reizend.* — Caus. अभिरञ्जित *gefärbt.* — Mit समभि, °रज्यते *roth erscheinen, funkeln.* — Mit उद् Intens. (°रारङ्गीति) *in Aufregung gerathen.* — Mit उप 1) *verfinsternd über Etwas* (Acc.) *sich legen.* Nur Absol. °रज्य. — 2) उपरक्त *a) gefärbt, geröthet.* — *b) verfinstert* (Sonne oder Mond). — *c) stehend unter dem Einfluss von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *d) *niedergedrückt, niedergebeugt.* — Caus. उपरञ्जयति, °रञ्जित Partic. 1) *färben.* — 2) *afficiren, Einfluss üben auf* (Acc.). — Mit प्रति Caus. °रञ्जित *entsprechend gefärbt, — geröthet.* — Mit वि, °रज्यति, °ते 1) *sich entfärben, seine ursprüngliche Farbe verlieren.* — 2) *gleichgiltig werden, das Interesse für Personen oder Sachen verlieren, erkalten;* mit Abl. oder Loc. — 3) विरक्त *a) entfärbt.* — *b) gleichgiltig geworden,* so v. a. *kein Interesse mehr für Personen oder Sachen habend, erkaltet, abhold;* die Ergänzung im Abl., Loc., im Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. — *c) gleichgiltig geworden,* so v. a. *kein Interesse mehr erregend, für den man erkaltet ist.* — Caus. विरञ्जयति 1) *färben,* so v. a. *fleckig machen.* — 2) विरञ्जित *gleichgiltig gestimmt, erkaltet.* — Mit सम्, संरज्यते 1) *sich färben, sich röthen.* — 2) संरक्त *a) geröthet.* — *b) Liebe empfindend* in अ° Nachtr. 3. — *c) entzückend, reizend* (Gesang, संरक्ततरम् Adv.), *hinreissend* (im Gesange). — Caus. संरञ्जयति 1) *färben, röthen.* संरञ्जित *gefärbt, geröthet.* — 2) *erfreuen, beglücken.* — Mit अनुसम्, अनुसंरक्त *ergeben, zugethan;* mit Acc. — Mit अभिसम्, °अभिसंरक्त *hängend an, ergeben.*

रज m. 1) *Staub.* In पादरजोपम kann eine unregelmässige Contraction (पादरजउपम) angenommen werden. — 2) *Blüthenstaub.* — 3) *Menstrualblut;* auch n. — 4) *Leidenschaft.* — 5) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Sohnes des Viraga.

रजउद्दासा Adj. f. *die ihre schmutzige Wäsche* (nach der Menstruation) *abgelegt hat.*

रजःकण m. *Staubkorn;* Pl. *Staub* Ragh. 1,85.

रजःपुत्र m. *ein Sohn der Leidenschaft, — der Lust,* so v. a. *ein sonst ganz unbekannter Mensch.*

रजक 1) m. *a) Wäscher* (der sich auch mit dem *Färben* von Kleidern beschäftigt). Im System *eine*

best. verachtete Mischlingskaste. — *b*) *= प्रुक oder म्रंप्रुक. — *c*) N. pr. eines Fürsten. Fehlerhaft für राजक. — 2) f. रजिका *Wäscherin.* — 3) f. रजकी *a*) dass. oder *die Frau eines Wäschers.* — *b*) Bez. *eines Frauenzimmers am dritten Tage der Menses* Bhâvapr. 1,19.

रजकसरस्वती f. N. pr. einer Dichterin Saduktik.

रजत 1) Adj. *a*) *weisslich, silberfarbig.* हिरण्य n. *weissliches Gold*, so v. a. *Silber.* — *b*) *silbern.* — 2) n. *a*) *Silber* Râgân. 13,14. — *b*) **Gold.* — *c*) **Perlenschmuck.* — *d*) **Elfenbein.* — *e*) **Blut.* — *f*) **Sternbild.* — *g*) *N. pr. α) eines Berges. — β) eines Sees.

रजतकूट N. pr. einer *Kuppe* im Gebirge Malaja.

रजतदंष्ट्र m. N. pr. eines Sohnes Vaǵradaṁshṭra's, eines Fürsten der Vidjâdhara.

*रजतद्युति m. Bein. Hanumant's.

रजतनाभ m. N. pr. eines mythologischen Wesens.

रजतनाभि 1) Adj. *einen weisslichen Nabel habend.* — 2) m. N. pr. eines Abkömmlings des Kubera.

रजतपद्मदान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

रजतपर्वत m. 1) *ein Berg von Silber*, insbes. ein künstlicher als Geschenk für Brahmanen. — 2) N. pr. eines Berges.

रजतपात्र n. *Silbergefäss.*

*रजतप्रस्थ m. Bein. des Berges Kailâsa.

रजतभाजन n. *Silbergefäss.*

रजतमय Adj. (f. ई) *silbern.*

रजतवाह् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

रजताचल (Spr. 7754) und रजताद्रि m. *Silberberg*, Bein. des Kailâsa.

रजन 1) Adj. (f. रजनी) *färbend* AV. 1,23,1 = TBr. 2,4,4,1. — 2) m. *a*) *Strahl.* — *b*) N. pr. eines Mannes. — 3) *n. *Safflor.* — रजनी s. bes.

रजनक m. N. pr. = रजन 2) *b*).

रजनि (metrisch) f. = रजनी *Nacht.*

रजनिकर m. *der Mond* 322,25.

रजनिचर m. 1) *Nachtwandler, ein* Râkshasa. — 2) *Nachtwächter* Vidḍh. 82,1.

रजनिपुरंधी f. *eine best. Form der* Upamâ.

रजनिंमन्य Adj. *sich für Nacht haltend* (Tag) Bhaṭṭ.

रजनिरात्तसी f. *die Nacht als* Râkshasî *gedacht* 132,6.

रजनी f. 1) *Nacht.* — 2) *Curcuma longa.* Du. und °द्वय n. *Curcuma longa und aromatica.* — 3) **die Indigopflanze.* — 4) **Weintraube.* — 5) **Lack* (लाक्षा). — 6) Bein. der Durgâ. — 7) *eine best. Personification* Mân. Gṛhj. 2,13. — 8) *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — 9) N. pr. *a*) einer Apsaras Bâlar. 89,7. — *b*) eines Flusses.

रजनीकर m. *der Mond.*

रजनीकरनाथ m. schlechte v. l. für रजनीचरनाथ.

*रजनीगन्ध m. f. (आ) *Polianthes tuberosa* Mat. med. 315.

रजनीचयनाथ m. schlechte v. l. für रजनीचरनाथ.

रजनीचर 1) Adj. *in der Nacht wandelnd* (Mond). — 2) m. *a*) *Nachtwandler.* — *b*) *ein* Râkshasa Kâd. 23,9. — *c*) **Nachtwächter.* — *d*) **Dieb.*

रजनीचरनाथ m. *der Mond.*

*रजनीजल n. *Thau, Reif.*

रजनीपति m. *der Mond.*

रजनीमुख n. *Abend.*

रजनीय Adj. MBh. 4,2088 fehlerhaft für मङ्गनीय.

रजनीरमण und रजनीश (Vikramâṅkaḱ. 11,63) m. *der Mond.*

*रजनीव्हासा f. *Nyctanthes arbor tristis* Mat. med. 189.

रजयित्री f. *Färberin.*

रजःशय 1) Adj. (f. आ) *silbern* Maitr. S. 1,2,7 (17,4). — 2) f. आ Bez. *der Worte* या ते ऽग्ने रजःशया तनूः (VS. 5,8) Ind. St. 10,364.

रजःप्रुड्डि f. *richtige Beschaffenheit der Menses.*

रजस् 1) n. *a*) *Dunstkreis, Luftkreis*, insofern darin *Nebel, Wolken* u. s. w. sich bewegen; Pl. *die Lüfte.* Im Besondern α) *eines der Weltgebiete.* — β) *irdischer und himmlischer Dunstkreis.* — γ) drei und sechs *Dunstkreise.* — δ) Du. *die untere und die obere Region* (über der Erde). — ε) *die obere und untere Grenze des Dunstkreises.* — *b*) *Dunst, Nebel; Düsterkeit, Dunkel.* — *c*) *Staub; Unreinigkeit, kleine Partikeln irgend eines Stoffes; Staubkörnchen.* — *d*) *Blüthenstaub.* — *e*) *das Staubige*, d. i. *das aufgerissene und bebaute Land, Feld.* — *f*) *die menses.* — *g*) *Leidenschaft;* in der Philosophie *die mittlere der drei Qualitäten, die den Geist verdüsternde Leidenschaftlichkeit.* — *h*) **Zinn.* — *i*) **eine best. Pflanze*, = पर्पट Râgân. 5,8. Bhâvapr. 3,101. — *k*) *= ज्योतिस्, उदक, लोक, अह्न्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

रजस 1) Adj. *a*) *trübe, dunkel.* — *b*) *im Trüben lebend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. ई) *die menses* Gṛhjâs. (ed. Bloomfield) 2,18.

*रजसय्, °यति = रजस्विनमाचष्टे.

*रजसान m. 1) *Wolke.* — 2) *Geist, Herz.*

रजस्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = रजस् in नी° und वि°.

रजस्तमस्क Adj. *von den Qualitäten* रजस् *und* तमस् *beherrscht.*

रजस्तमोमय Adj. *die Natur der Qualitäten* रजस् *und* तमस् *habend.*

रजस्तुर् Adj. *durch den Dunstkreis kommend, die Lüfte durcheilend.*

रजस्तोक m. (*n.) *das Kind der Leidenschaftlichkeit*, d. i. *die Habsucht.*

*रजस्य्, °स्यति *zu Staub werden, zerstieben.*

रजस्य Adj. *dunstig* oder *staublg.*

रजस्वल 1) Adj. (f. आ) *a*) *bestäubt, mit Staub erfüllt, staubig* Âpast. — *b*) f. *die menses habend;* Subst. *eine Frau während der menses.* Auch so v. a. *mannbar, ein mannbares Mädchen.* — *c*) *von der Qualität* रजस् *erfüllt, voller Leidenschaft.* — *d*) als Erklärung von रजिष्ठ so v. a. उदकवत्. — 2) *m. *Büffel.*

रजस्विन् Adj. *voller Blüthenstaub* und zugleich *von der Qualität* रजस् *erfüllt.*

रजःस्नुवासिनी f. *ein schon menstruirendes, aber noch im Hause des Vaters lebendes Mädchen* Mân. Gṛhj. 1,2.

रजःस्पृश् Adj. *den Staub —, die Erde berührend.*

रजाशय 1) Adj. = रजःशय. — 2) f. आ = रजःशय 2) Âpast. Çr. 11,4,5.

1. रजि m. 1) N. pr. *a*) eines von Indra bezwungenen Dämons oder Fürsten. Nach Sâj. N. pr. eines Mädchens oder so v. a. *Reich.* — *b*) eines Âṅgirasa Ârsh. Br. — *c*) eines Sohnes des Âjus. — 2) उभा रजी nach Sâj. *Himmel und Erde* oder *Sonne und Mond.*

2. रजि f. *Richtung, Linie.*

रजिष्ठ Adj. Superl. (f. आ) 1) *der geradeste.* — 2) *der redlichste* RV. 7,51,2. — Vgl. ऋजिष्ठ.

*रजी Adj. mit कर् *in Staub verwandeln.*

*रजीयंस् Adj. Compar. = ऋजीयंस्.

रजु häufig fehlerhaft für रज्जु.

रजेषित Adj. nach Sâj. *von Kamelen* oder *Eseln getrieben.*

रजोगात्र m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

रजोगुणमय Adj. *die Qualität* Raǵas *habend.*

*रजोग्रहि Adj.

रजोजुष् Adj. *mit der Qualität* रजस् *verbunden* Kâd. 1,1.

रजोदर्शन n. *das Erscheinen der ersten menses.*

रजोऽधिक Adj. *bei dem die Qualität* रजस् *vorherrscht* Varâh. Bṛh. S. 69,8.

*रजोबल oder *रजोवल n. *Finsterniss.*

रजोमेघ m. *Staubwolke.*

*रजोरस m. *Finsterniss.*

*रज्जोवल n. s. रज्जोबल.

रज्जोहर m. 1) *der Besen bei den Gaina* Hem. Par. 8,76. — 2) * *Wäscher.*

*रज्जोहरण n. = रज्जोहर 1) Zach. Beitr. 88,2 v. u.

*रज्जोहरणधारिन् m. = व्रतिन्.

रज्ज्व्य n. *Seilzeug.*

रज्जु f. 1) *Strick, Seil.* Auch रज्जू; am Ende eines Comp. auch रज्जु m. रज्जुम् आ-स्था Med. so v. a. *sich erhängen.* In Comp. mit dem Stoffe, aus dem der Strick gemacht ist, ausnahmsweise auch mit dem Wozu. — 2) in der Medicin *Sehnen, die von der Wirbelsäule ausgehen.* — 3) **Haarflechte.* — 4) *eine best. Constellation.* — 5) **Caryota urens* Râǵan. 9,95.

रज्जुक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = रज्जु 1).

*रज्जुकण्ठ m. N. pr. eines Lehrers.

रज्जुदाल m. 1) *ein best. Baum.* — 2) *das wilde Huhn* Vishṇus. 51,29.

रज्जुदालक m. *das wilde Huhn.*

रज्जुपीठिका f. *eine an Stricken hängende Bank* 116,2.

रज्जुपेडा f. *ein an Stricken hängender Korb* Kathâs. 64,107.

रज्जुबन्ध m. *das Binden mit Stricken.* °बन्धेन बन्ध् *Jmd mit einem Strick umbinden* Kathâs. 18, 300.

*रज्जुभार m. N. pr. eines Lehrers.

रज्जुमय Adj. *aus Stricken bestehend* Âpast. Çr. 15,15,1.

रज्जुयन्त्र n. *ein aus Fäden bestehender Mechanismus* (bei einer Gliederpuppe) Kathâs. 43,25.

रज्जुलम्ब m. *Hängestrick* 118,7.

*रज्जुशारद Adj. *so eben vom Strick kommend, so eben geschöpft* (Wasser).

रज्जुसंदान n. Sg. *Strick und Fussfessel* Çat. Br. 14,3,1,22. Vgl. Comm. zu Kâtj. Çr. 26,2,10. 5,1.

रज्जुसर्ज m. *Seiler.*

रज्जून Adj. (f. आ) *aus Stricken künstlich zusammengefügt* Kâtj. Çr. 15,7,1.

रञ्ज् in निरञ्जन. Vgl. लाञ्ज्.

1. रञ्ज्, रञ्जति, °ते, रञ्ज्यति, °ते; 1) *sich strecken, ausgreifen* (im Laufe). — 2) *erstreben, verlangen nach* (Acc.). — 3) रञ्जमान *a) herbeieilend. — b) erstrebend.* — Mit अभि *nach Etwas greifen, auf Etwas zueilen;* mit Acc. — Mit आ Med. *erstreben, herbeiwünschen.* — Mit नि Med. 1) *erreichen, gewinnen.* — 2) *erwischen, unter sich bringen.* — Mit प्र *hinstreben zu* (Acc.) RV. 3,43,6. — Mit सम् Med. *zusammen streben, sich vereinigen auf* (Loc.).

2. रञ्ज् s. रञ्.

रञ्ज 1) m. in *जलरञ्ज. — 2) f. आ *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

रञ्जक 1) Adj. (f. रञ्जिका) *a) färbend. — b) angenehm erregend, entzückend, erfreuend.* — 2) *m. *das rothe Pulver auf den Kapseln der Rottleria tinctoria* Râǵan. 13,101. — 3) f. ई *Färberin.* — 4) *n. *Zinnober* Râǵan. 13,58.

रञ्जन 1) Adj. (f. ई) *a) färbend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b)* am Ende eines Comp. *angenehm erregend, entzückend, erfreuend* Spr. 1598. — 2) *m. *Saccharum Munjia* Râǵan. 8,86. — 3) f. ई *a)* wohl so v. a. *freundliche Begrüssung.* — *b) *die Indigopflanze.* — *c) *Nyctanthes arbor tristis.* — *d) *Gelbwurz.* — *e) *ein best. wohlriechender Stoff.* — *f) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — 4) n. *a) das Färben.* — *b) Farbe.* — *c) das Nasaliren.* — *d) das Entzücken, Erfreuen, Beglücken, Zufriedenstellen.* — *e) *rother Sandel.* — *f) *Zinnober* Râǵan. 13,57.

*रञ्जनक m. *ein best. Baum,* = कट्फल Râǵan. 9,19.

*रञ्जनद्रु m. *ein best. Baum.*

*रञ्जनद्रुम m. *Shorea (Vatica) robusta.*

रञ्जनीय Adj. 1) *gut zu stimmen, zu erfreuen, zufriedenzustellen.* — 2) *woran man seine Freude hat.*

*रञ्जिनी f. 1) *die Indigopflanze.* — 2) *Rubia Munjista.* — 3) = प्रणडारोचनिका.

रट्, रटति 1) *heulen, brüllen, schreien, krächzen, laut wehklagen* (Hem. Par. 1,187); *schallen, rauschen, rauschend —, laut verkünden.* — 2) *zujauchzen,* mit Acc. Nur रटित *wozu man jauchzt.* — *Caus. रटयति = Simpl. — Intens. रारटीति (Partic. f. रारट्ती) *schreien, krächzen* Bhoǵa-Pr. 79, 24. — Mit आ *schreien, krächzen* Kâd. 256,23. 2,40,5. 83,9. — Mit परि in *°राटक und *°राटिन्. — Intens. °रारटीति *laut schreien, — rufen.*

रटन n. *Beifallsruf.*

रटन्ती f. *der 14te Tag in der dunkelen Hälfte des* Mâgha.

रटरटाय्, °यते *quaken* zu Spr. 2808.

रटित 1) Adj. s. u. रट्. — 2) n. *Geschrei, Geheul, Geknarre* u. s. w. Kâd. 251,20. Harshaṅ. 121,12.

रट्टा f. N. pr. einer Fürstin.

*रठ्, रठति (परिभाषणे).

रडि f. neben रति Kâṭh. Gṛh. 20. 47 nach dem Schol. = क्रीडा. In andern Texten fehlt रडि; vgl. Pâr. Gṛhj. 3,9,4. Vishṇus. 86,9.

रडु N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Fürstin.

रण् s. रन्.

रण 1) m. *a) Behagen, Ergötzen, Lust, Freudigkeit.* — *b) *Laut, Ton.* — *c) *Gang.* — *d) *=कोण. — 2) m. n. (dieses ausnahmsweise) *Kampf,* — *um* (im Comp. vorangehend).

रणक m. N. pr. eines Fürsten.

रणकर्मन् n. *Kampf.*

रणकाम्य्, °म्यति *Kampf wünschen, kampflustig sein* Çiç. 19,65.

रणकारिन् Adj. *Kampf verursachend.*

रणकृत् Adj. 1) *Freude machend.* — 2) *kämpfend, Kämpfer.*

रणक्षिति f., रणक्षेत्र n., रणक्षोणि f. (Prab. 3, 15) und रणक्षौणि f. (v. l. ebend.) *Kampfstätte, Schlachtfeld.*

रणगोचर Adj. *im Kampfe begriffen, kämpfend.*

रणजम्बुक m. ein Mannesname Hâs.

रणंजय m. N. pr. eines Fürsten.

*रणतूर्य n. *Kriegstrommel.*

रणत्कार m. *Geklingel, Gerassel, Gesumme* (der Bienen).

रणदर m. N. pr. eines Mannes.

रणदुन्दुभि m. *Kriegstrommel* Hariv. 8056.

रणदुर्गा f. Bein. der Durgâ Hariv. 9426.

रणधुर् f. (R. 6,82,43) und °धुरा f. (Veṇis. 60) *die schwere Bürde des Kampfes.*

रणधृष्ट m. N. pr. verschiedener Männer VP^2.

*रणपक्षिन् m. *eine Falkenart* Râǵan. 19,86.

रणप्रिय 1) Adj. (f. आ) *den Kampf mögend, kampflustig* Hariv. 9426. — 2) *m. *Falke* Râǵan. 19,86. — 3) *n. *die wohlriechende Wurzel von Andropogon muricatus.*

रणभट m. N. pr. eines Mannes.

रणभू f. und रणभूमि f. *Kampfplatz, Schlachtfeld.*

*रणमत्त m. *Elephant.*

रणमुख n. 1) *der Rachen der Schlacht.* — 2) *Vordertreffen* Varâh. Jogaj. 4,12. Veṇis. 78. 98.

*रणमुष्टिका f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,185.

रणमूर्धन् m. *die Spitze einer Schlacht, Vordertreffen* MBh. 5,192,21. R. 3,25,18. 6,53,7. 55,1. 68. Kathâs. 48,137.

रणयज्ञ m. *ein als Opfer gedachter Kampf* Veṇis. 15,7.

*रणरङ्ग m. *die Gegend zwischen den Fangzähnen eines Elephanten.*

रणरङ्ग m. *Schlachtbühne, — platz, Kampffeld.*

रणरङ्गमल्ल m. = भोजराज, भोजपति.

*रणरण 1) m. *Mücke.* — 2) n. *Sehnsucht.*

रणरणक 1) m. (Hem. Par. 1,130) f. (आ Daçak. [1925] 2,128,21. 130,12) (*n.) *Sehnsucht, sehnsüchtige, wehmüthige Gedanken um einen geliebten*

Gegenstand HARSHAK. 10,5. 25,7. 141,16. KÂD. 236, 17. — 2) m. *der Liebesgott* DHÛRTAN. 50.

रणरणाय्, °यित Adj. *laut rasselnd, — tönend* KÂD. 15,16.

रणरसिक Adj. *kampflustig, zu kämpfen begierig mit* (im Comp. vorangehend) BÂLAR. 109,14. 112,5.

रणलक्ष्मी f. *Kriegsglück, Schlachtgöttin.*

रणवङ्गमल्ल m. vielleicht fehlerhaft für रणरङ्गमल्ल.

रणवन्य m. N. pr. eines Fürsten.

रणविक्रम m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,10.

रणविग्रह m. desgl. ebend. 4,111.

रणवृत्ति Adj. *dessen Handwerk der Kampf ist.*

रणशिक्षा f. *Kriegskunst.*

रणशिरस् n. *die Spitze einer Schlacht, Vordertreffen* ÇÂK. 157. 185. Spr. 3093.

रणशूर m. *Kriegsheld.*

*रणसंकुल n. *Schlachtgetümmel.*

रणसत्र n. *die als Opferhandlung gedachte Schlacht.*

रणस्तम्बरमर N. pr. einer Oertlichkeit VP.^{2} 2,158.

रणस्तम्भ desgl. Nach HALL, VP.^{2} 2,158 fehlerhaft.

रणस्थ Adj. *im Kampfe begriffen, kämpfend* MBH. 3,120,12.

रणस्थान n. *Kampfstätte, — platz.*

रणस्वामिन् m. *eine Statue* Çiva's *als Herrn der Schlachten.*

रणाग्नि m. *die als Feuer gedachte Schlacht.*

रणाग्र n. *Spitze einer Schlacht, Vordertreffen* KATHÂS. 47,78.

रणाङ्ग n. *ein Werkzeug der Schlacht, Schwert u. s. w.* BHATT.

रणाङ्गण und रणाङ्गन n. *Kampfpflatz, Schlachtfeld.*

रणाजि m. N. pr. eines Sâdhja.

रणाजिर n. *Kampfplatz, Schlachtfeld.*

रणातोद्य n. *Schlachttrommel.*

रणादित्य m. N. pr. verschiedener Männer.

रणान्तकृत् Adj. *dem Kampf ein Ende machend* (Vishṇu).

*रणायुध m. *Hahn* BHÂVAPR. 2,8.

रणारम्भा f. N. pr. einer Fürstin. °स्वामिदेव m. Name einer von ihr errichteten Statue.

*रणालंकरण m. *Reiher* RÂGAN. 19,87.

रणावनि f. *Schlachtfeld.*

रणाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

रणित 1) Adj. s. u. 1. रण्. — 2) n. *Geklinge, Getöne, Gesumme* (von Bienen).

रणितर Nom. ag. *sich ergötzend an* (Loc.).

रणेचर Adj. *auf dem Schlachtfelde wandelnd* (Vishṇu).

रणेश und रणेश्वर m. = रणस्वामिन्.

*रणेस्वच्छ् (!) m. *Hahn.*

रणोत्कट 1) Adj. *rasend im Kampfe.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b*) eines Daitja.

रणोद्देश m. *Kampfplatz* R. 5,56,126.

रण्ड 1) *Adj. *verkrüppelt, verstümmelt.* Richtig व्रण्ड. — 2) m. etwa *Verräther an* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a*) als verächtliche Bez. eines Weibes etwa so v. a. *Vettel.* — *b*) *Wittwe.* — *c*) **Salvinia cucullata.* — *d*) *ein best. Metrum.*

*रण्डक m. *ein unfruchtbarer Baum.*

रण्डानन्द् m. N. pr. eines Dichters SÛBHASHITAR. 2344.

रण्डाश्रमिन् Adj. *nach dem 48sten Jahre sein Weib verlierend.*

1. रण्य, रणिय्य 1) Adj. *ergötzlich, erfreulich.* — 2) n. *a*) *Ergötzlichkeit, Freude.* — *b*) *Kampf.*

2. (रण्य) रण्यिय्य AV. 9,3,6 von unbekannter Bed.

रण्यजित् Adj. *im Kampfe siegend.*

रण्यवाच् Adj. *erfreulich redend.*

रण्व्, रण्वति 1) *ergötzen* TS. Vgl. Ind. St. 13, 68. — 2) *गतौ.

रण्व Adj. (f. आ) 1) *behaglich, erfreulich, lieblich.* — 2) *fröhlich, lustig.*

रण्वन्, nur Intr. Pl. रण्वभिस्; nach SÂJ. = रमणीयाभिश्चित्तिभिः.

रण्वसंदृश् Adj. *lieblich anzuschauen.*

रण्वित Adj. *fröhlich.* Nur रण्विते Nom. Du. f.; nach SÂJ. = शब्दिते, स्तुते oder परस्परं गच्छत्यौ.

रत 1) Adj. s. u. रम्. — 2) f. आ N. pr. der Mutter des Tages. — 3) n. *a*) *Liebeslust, Liebesgenuss, coitus.* — *b*) **die Schamtheile.*

रतकील m. *Hund* VÂSAV. 76,2. 77,1.

*रतगुरु m. *Gatte.*

*रतगृह n. *vulva* GAL.

*रतज्वर m. *Krähe.*

*रततालिन् m. *Wollüstling.*

*रततालो f. *Kupplerin.*

*रतनाराच oder *रतनारीच m. 1) *Wollüstling.* — 2) *Hund.* — 3) *der Liegesgott.* — 4) *sonus, quem mulier in coitu edit.*

*रतनिधि m. *Bachstelze.*

*रतबन्ध m. *die Stellung beim Beischlaf.*

*रतर्द्धिक n. 1) *Tag.* — 2) *ein Bad zum Vergnügen.* — 3) *eine Gruppe von acht glückbringenden Dingen.*

रतवत् Adj. *eine Bildung aus der Wurzel* रम् *enthaltend,*

*रतत्रण und *रतशायिन् m. *Hund.*

*रतस्त्रिएडक m. *Weiberverführer.*

*रतान्डुक m. *Hund.*

*रतान्धी f. *Nebel.*

*रतामर्द् m. *Hund.*

*रताम्बुक (!) n. Du. *die beiden Vertiefungen unmittelbar über den Hüften.*

रति f. 1) *Rast, Ruhe.* — 2) *Lust, Behagen, Gefallen, — an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). रतिम् आप्, लभ्, उप-लभ्, अधि-गम्, विद्, कर् (zu Spr. 3613) und बन्ध् *Gefallen finden.* — 3) *Wollust, Liebeslust, Liebesgenuss, coitus.* Personificirt als *eine der Gattinnen des Liebesgottes* 134, 21. — 4) **die Schamtheile.* — 5) elliptisch für रतिगृह *Lusthaus.* — 6) *die sechste* Kalâ *des Mondes.* — 7) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — 8) *ein best. Metrum.* — 9) mystische Bez. *des Lautes* न. — 10) N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) der Gattin Vibhu's und Mutter Pṛthushena's.

रतिकर 1) Adj. (f. ई) *a*) *Lust —, Freude bereitend.* — *b*) *der Liebe pflegend.* — 2) *m. *ein best.* Samâdhi. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras KÂRAṆḌ. 3,14.

रतिका f. *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

रतिकान्ततर्कवागीश m. N. pr. eines Scholiasten.

रतिकामपूजा f. Titel eines Werkes BURNELL, T.

*रतिकुक्कर n. *pudendum muliebre.*

रतिक्रिया f. *Beischlaf.*

रतिगृह n. 1) *Lusthaus.* — 2) **pudendum muliebre.*

*रतिचरणसमत्तस्वर m. N. pr. eines Gandharva.

रतिज्ञनक m. N. pr. eines Fürsten.

*रतिज्ञक् m. *ein best.* Samâdhi.

रतिज्ञ Adj. *liebestüchtig* 150,11.

रतितस्कर m. *Einer, der den Liebesgenuss als unerkannter Dieb stiehlt,* HARIV. 9963. 9995.

रतिताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

रतिद् Adj. (f. आ) *Lust —, Behagen verleihend* VARÂH. JOGAJ. 5,30.

रतिदेव SÂV. 2,17 fehlerhaft für रन्तिदेव.

रतिनाग m. *quidam coeundi modus.*

रतिपति m. *der Gatte der* Rati, *der Liebesgott* Ind. St. 14,381.

रतिपाश m. *quidam coeundi modus.*

रतिप्रपूर्ण m. *eine best. Weltperiode bei den Buddhisten.*

रतिप्रिय 1) Adj. *beim coitus erwünscht* Vâsav. 229,1. — 2) *m. *der Geliebte der* Rati, *der Liebesgott.* — 3) f. आ *a*) ein Name der Dâkshâjaṇî. — *b*) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

रतिभवन n. *Lusthaus.*

रतिमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

*रतिमदा f. *eine* Apsaras.

रतिमत् Adj. 1) *lustig, froh, seine Lust habend an* (Loc.). — 2) *verliebt* 291,28. — 3) *von der* Rati *begleitet* 291,28.

रतिमन्दिर n. 1) *Lust —, Liebesgemach.* — 2) **pudendum muliebre.*

रतिमित्र m. 1) *quidam coeundi modus.* — 2) N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 1709. 1749.

रतिरमण m. *der Geliebte der* Rati, *der Liebesgott* Mâlatîm. 13,3 (15,18).

1. रतिरस m. *Liebesgenuss* 187,13.

2. रतिरस Adj. *wie Liebesgenuss schmeckend.*

रतिरहस्य n. Titel eines Werkes. °दीपिका f. Burnell, T.

*रतिलक्त m. *Beischlaf.*

रतिलील 1) m. *ein best. Tact* S. S. S. 207. — 2) f. आ N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

रतिलोल m. N. pr. eines bösen Dämons (buddh.).

रतिवर m. 1) **der Geliebte der* Rati, *der Liebesgott.* — 2) *ein der* Rati *gewährtes Gnadengeschenk.*

रतिवर्धन Adj. *die Liebeslust befriedigend.*

रतिवल्ली f. *die als Liane gedachte Liebeslust.*

रतिशूर m. *ein Held im Liebesgenuss, ein Mann von ausserordentlicher Potenz.*

रतिसंयोग m. *Beischlaf.*

रतिसंग्रहव्याख्या f. Titel eines Werkes.

*रतिसखा f. *Trigonella corniculata.*

रतिसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

रतिसहचर m. *der Gefährte der* Rati, *der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,130,9.

रतिसुन्दर m. *quidam coeundi modus.*

रतिसेन m. N. pr. eines Fürsten.

रतीश m. *der Gatte der* Rati, *der Liebesgott* Naish. 6,31. 7,64.

*रतू f. 1) *der Götterfluss.* — 2) *eine wahre Rede.* — Vgl. वतू.

रतोत्सव m. *ein Fest des Liebesgenusses.*

*रतोद्गु m. *der indische Kuckuck.*

रत्न 1) n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *Gabe; Habe, Besitz, Gut.* — *b*) *Kleinod, Juwel, Edelstein* (Râǵan. 13,145), insbes. *Perle.* विद्यारत्न *das Juwel Gelehrsamkeit,* स्त्रीरत्न *eine Perle von Weib,* अश्वरत्नौ (m.!) *zwei Juwele von Pferden.* Nom. abstr. रत्नता f. Bâlar. 295,21. — *c*) *Magnet.* — *d*) **Diamant* Râǵan. 13,174. — *e*) **Rubin* Râǵan. 13,147. — *f*) verkürzt für रत्नकृविस्. — *g*) nach Weber Bez. *der Zahl 14* in Hdschrr. — 2) m. N. pr. eines Mannes. Auch भट्ट°.

रत्नक m. N. pr. eines Mannes.

रत्नकण्ठ m. N. pr. verschiedener Autoren Bühler, Rep. No. 166. 206. 537.

*रत्नकन्दल m. *Koralle.*

*रत्नकर m. Bein. Kubera's.

रत्नकरण्डक m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 660.

रत्नकलश m. N. pr. eines Mannes.

रत्नकला f. ein Frauenname.

रत्नकिरीटिन् m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,1.

रत्नकीर्ति m. N. pr. eines Buddha.

रत्नकूट N. pr. 1) m. *a*) **eines Berges.* — *b*) eines Bodhisattva. — 2) n. einer Insel.

रत्नकूटसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

रत्नकेतु m. 1) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) eines Bodhisattva. — 2) der gemeinschaftliche Name von 2000 künftigen Buddha. Auch °राज m.

रत्नकेतूदय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

*रत्नकोटि m. *ein best.* Samâdhi.

रत्नकोश m., °कारमतवाद् m. (Opp. Cat. 1), °कारिकाविचार m., °वाद् (Burnell, T.) und °वादरहस्य n. Titel von Werken.

रत्नक्षेत्रकूटसंदर्शन m. N. pr. eines Bodhisattva. v. l. रत्नच्छत्रकूट°.

रत्नखानि f. *eine Fundgrube für Edelsteine.*

रत्नगर्भ 1) Adj. *Edelsteine —, Perlen bergend, mit ihnen besetzt.* — 2) m. *a*) **das Meer.* — *b*) N. pr. α) eines Bodhisattva. — β) eines Scholiasten. — 3) f. आ *die Erde* Prasannar. 53,23. Ind. St. 15,270.

रत्नगिरि m. N. pr. eines *Berges* Eitel, Chin. B.

रत्नगिरिरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Rasendrak. 78. Mat. med. 92.

रत्नग्रीवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रत्नचन्द्र m. N. pr. 1) eines eine *Edelstein*grube hütenden Gottes. — 2) eines Bodisattva. — 3) *eines Sohnes des Bimbisâra.

रत्नचन्द्रामति m. N. pr. eines Bhikshu.

रत्नचूड m. N. pr. 1) eines Bodhisattva. — 2) eines mythischen Fürsten.

रत्नचूडमुनि (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

रत्नचूडापरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

रत्नचूडोपाख्यान (Conj.) n. desgl.

रत्नचूर m. und °चूरोपाख्यान n. wohl fehlerhaft für °चूड und °चूडो°.

रत्नच्छत्र n. *ein Sonnenschirm von Edelsteinen.*

रत्नच्छत्रकूटसंदर्शन m. v. l. für रत्नक्षेत्रकूट°.

रत्नच्छत्राभ्युद्गतावभास m. N. pr. eines Buddha.

रत्नच्छाया f. *Edelsteinschimmer* Megh. 35.

रत्नतल्प m. *ein mit Edelsteinen verziertes Lager* Daçak. 83,1.

रत्नतूलिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रत्नतेजोऽभ्युद्गतराज m. N. pr. eines Buddha.

रत्नत्रय n. *die drei Juwele.* Bei den Buddhisten so v. a. बुद्ध, धर्म und संघ (Sukhâv. 1,2), bei den Ǵaina (Hem. Par. 1,370) so v. a. सम्यग्दर्शन, सम्यग्ज्ञान und सम्यक्चारित्र.

रत्नत्रयजयमाला (wohl °जपमाला) f. Titel eines Ǵaina-Werkes Bühler, Rep. No. 661.

रत्नत्रयपरीक्षा f. Titel eines Vedânta-Werkes.

रत्नत्रयविधानकथा f. und °त्रयोद्यापन n. Titel von Ǵaina-Werken Bühler, Rep. No. 662. fg.

रत्नदण्डातपत्रिन् Adj. *mit einem mit Juwelen verzierten Stabe und Sonnenschirm versehen* Hemâdri 1,550,21.

रत्नदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

रत्नदर्पण m. 1) *ein aus Edelsteinen bestehender Spiegel.* — 2) Titel eines Commentars.

रत्नदीप m. *eine Lampe, in der Edelsteine die Stelle des Dochtes vertreten.*

रत्नदीपिका f. Titel eines Werkes.

रत्नद्रुम m. wohl *Koralle.*

रत्नद्रुममय Adj. wohl *aus Korallen bestehend.*

रत्नद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

रत्नधे und रत्नधा Adj. 1) *Gaben —, Güter verschaffend, — spendend.* Superl. रत्नधातम. — 2) *Güter besitzend.*

रत्नधर m. N. pr. verschiedener Männer Bühler, Rep. No. 117.

रत्नधा Adj. s. u. रत्नधे.

रत्नधेनु m. *eine durch Juwelen symbolisch dargestellte Mutterkuh.*

रत्नधेय n. *das Güterspenden.*

*रत्नधञ m. N. pr. eines Bodhisattva.

रत्ननदी f. N. pr. eines *Flusses.*

रत्ननाभ Adj. *dessen Nabel ein Edelstein ist* (Vishṇu).

*रत्ननायक m. *Rubin* Râǵan. 13,146.

रत्ननिधि m. 1) *eine Fundgrube für Edelsteine* oder *Perlen,* Bez. *a*) *des Meeres.* — *b*) des Meru. — *c*) Vishṇu's. — 2) **Bachstelze;* richtig रतनिधि.

रत्नपञ्चक n. *die fünf Juwele,* d. i. *Gold, Silber, Perlen, eine Art Diamant* (राजावर्त) *und Korallen* Hemâdri 2,*a*,47,5. 6.

रत्नपरीक्षा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रत्नपर्वत m. *ein Berg, der Edelsteine birgt*, insbes. Bez. des Meru.

रत्नपाणि m. N. pr. 1) eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,13. 17,1. fgg. — 2) eines Grammatikers.

रत्नपाल m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14, 399. fg.

रत्नपीठा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,14.

रत्नपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,122.

रत्नप्रकाश m. Titel eines Wörterbuchs.

रत्नप्रदीप m. = रत्नदीप. Am Ende eines adj. Comp. °क.

रत्नप्रभ 1) m. N. pr. *a*) Pl. einer Klasse von Göttern (buddh.). — *b*) eines Fürsten. — 2) f. आ *a*) *die Erde*. — *b*) **eine best. Hölle bei den* Gaina. — *c*) N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines weiblichen Schlangendämons. — γ) einer Apsaras Bâlar. 89,7. — *d*) Name des 7ten Lambaka im Kathâs., so benannt nach einer Fürstin gleiches Namens.

रत्नप्रासाद् m. *ein mit Juwelen verzierter Palast* 134,26.

रत्नबन्धक m. *Juwelier* Schol. zu Harshaḱ. (Çaka 1936) 402,9.

*रत्नबाहु m. Bein. Vishṇu's.

रत्नभाज् Adj. 1) *Gaben austheilend*. — 2) *im Besitz von Kleinodien seiend*.

रत्नभूति m. N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 2354.

रत्नमञ्जरी f. N. pr. einer Vidjâdharî.

रत्नमति m. N. pr. eines Grammatikers (Gaṇar.) und einer anderen Person (Eitel, Chin. B.).

रत्नमय Adj. (f. ई) *aus Edelsteinen gebildet, daraus bestehend damit reichlich versehen*.

रत्नमाला f. 1) *ein Halsband aus Juwelen, Perlenschmuck* 291,15. 323,26. Am Ende eines adj. Comp. f. आ 317,29. — 2) vollständiger und abgekürzter Titel verschiedener Werke. — 3) N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,19.

रत्नमालावती f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Râdhâ.

रत्नमालिका f. in कुल°.

रत्नमालिन् Adj. *mit einem Halsband aus Juwelen versehen*.

रत्नमालीयपुण्ड्रोक m. N. pr. eines Dichters Saduktik. 4,218.

रत्नमित्र m. desgl. Subhâshitar. 1170.

*रत्नमुकुट m. N. pr. eines Bodhisattva.

*रत्नमुख्य n. *Diamant*.

*रत्नमुद्रा f. *ein best.* Samâdhi.

*रत्नमुद्राकेतु m. N. pr. eines Bodhisattva.

रत्नमेघसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Chin. B.

रत्नयष्टि m. N. pr. eines Buddha.

रत्नयुग्मतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रत्नरक्षित m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

*रत्नराज् m. *Rubin* Râǵan. 13,146.

रत्नराजि f. *Perlenschnur*.

रत्नराशि m. 1) *ein Haufen Edelsteine, Perlenmenge* 110,14. Ind. St. 14,379. — 2) **das Meer*.

रत्नरेखा f. N. pr. einer Fürstin.

रत्नलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रत्नलिङ्गेश्वर m. bei den Buddhisten Bez. Svajambhû's in seiner sichtbaren Form.

रत्नवत् 1) Adj. *a*) *von Gaben begleitet*. — *b*) *reich an Edelsteinen* oder *Perlen, damit verziert*. — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. रत्नवती *a*) **die Erde*. — *b*) N. pr. verschiedener Frauen.

रत्नवर्धन m. N. pr. eines Mannes.

रत्नवर्धनेश m. *eine von* Ratnavardhana *errichtete Statue* Çiva's.

रत्नवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.

रत्नवर्ष m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha.

*रत्नवर्षुक n. *der mythische Wagen* Pushpaka.

रत्नविग्रह m. N. pr. einer Welt (buddh.).

*रत्नवृक्ष m. = विद्रुम (in einer anderen Bed. als *Koralle*).

रत्नशास्त्र n. Titel eines Werkes.

रत्नशिखण्ड m. N. pr. eines mythischen Vogels, Gefährten des Gaṭâju, Bâlar. 171,10. fgg.

*रत्नशिखर m. N. pr. eines Bodhisattva.

रत्नशिखिन् m. N. pr. eines Buddha.

रत्नशेखर m. N. pr. eines Mannes.

रत्नशेणा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रत्नषष्ठी f. *eine best. Begehung* Comm. zu Mṛkkh. 54,16.

रत्नसंग्रह m. Titel eines Werkes.

रत्नसंघात m. *eine Menge von Juwelen*.

रत्नसंघातमय Adj. (f. ई) *aus einer Menge von Juwelen gebildet, — bestehend*.

*रत्नसमुद्गल (°समुद्गक?) m. *ein best.* Samâdhi.

रत्नसंभव m. N. pr. 1) eines Dhjânibuddha. — 2) eines Buddha. — 3) eines Bodhisattva. — 4) einer Oertlichkeit.

रत्नसागर m. Titel eines Werkes.

रत्नसानु m. Bein. des Berges Meru Anarghar. 43. Bhâm. V. 4,38. Ind. St. 15,420.

रत्नसारपर्वत m. desgl. Ind. St. 15,420.

रत्नसिंह m. N. pr. eines buddh. Gelehrten M. Müller, Ren. 312.

रत्नसू 1) Adj. *Edelsteine erzeugend*. — 2) *f. *die Erde*.

रत्नसूति f. *die Erde*.

रत्नसेन m. N. pr. eines Fürsten Kampaka 37.

रत्नस्थलनगर n. N. pr. einer *Stadt* Kampaka 37. 68.

रत्नस्वामिन् m. Name einer von einem Ratna errichteten *Statue*.

रत्नहविस् n. *eine best. Opferhandlung im* Râǵasûja, *welche Personen betrifft, die als kostbare Besitzthümer eines Fürsten gelten*. Vgl. रत्निन् 2).

रत्नाकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *eine Fundgrube für Juwelen*. Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,351. — 2) *das Meer*. — 3) Titel verschiedener Werke. — 4) N. pr. *a*) eines Buddha, eines Dichters und verschiedener anderer Personen. — *b*) eines mythischen Rosses. — *c*) einer Stadt; vielleicht n.

रत्नाकरनिघण्ट m. Titel eines *Wörterbuchs*.

रत्नाकरमेखला f. *die Erde* (*die Meerumgürtete*) Daçak. 3,14.

रत्नाकरायित Adj. *einer Fundgrube von Juwelen* — oder *dem Meere gleichend* Hemâdri 1,4,9.

*रत्नाङ्क m. N. pr. des Wagens von Vishṇu.

*रत्नाङ्ग m. *Koralle* Râǵan. 13,159.

रत्नाङ्गुरीयक und रत्नाङ्गुलीयक n. *ein Fingerring mit Edelsteinen*.

रत्नादेवी f. N. pr. einer *Fürstin*.

रत्नाद्रि m. N. pr. eines mythischen *Berges*.

रत्नाधिपति m. 1) Bein. Agastja's Bâlar. 296, 4. — 2) N. pr. eines Fürsten.

रत्नापण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रत्नापुर n. N. pr. einer *Stadt*.

रत्नार्पित Adj. *Juwelen gleichend* Spr. 7823.

रत्नार्चिस् m. N. pr. eines Buddha.

रत्नावती f. N. pr. 1) einer Frau Harshaḱ. 162, 2. — 2) einer Stadt.

रत्नावभास m. *eine best. buddhistische Weltperiode*.

रत्नावलि f. s. u. रत्नावली 3).

रत्नावली f. 1) *Perlenschnur*. — 2) *eine best. rhetorische Figur*. — 3) Titel verschiedener Werke, unter anderen des bekannten Schauspiels. रत्नावलि Opp. Cat. 1. — 4) N. pr. verschiedener Frauen.

रत्नावलीनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

रत्नासन n. *ein mit Juwelen verzierter Thronsessel*.

रत्नि m. = 1. अरत्नि 1) *Ellbogen*. — 2) *Elle*.

रत्निन् 1) Adj. *Gaben habend, —empfangend*. — 2) m. Bez. *derjenigen Personen, in deren Wohnung von Fürsten das* Ratnahavis *dargebracht*

wird, Âpast. Çr. 18,12. Nom. abstr. रत्नित्व.

*रत्निपृष्ठक n. *Ellbogen.*

रत्नेन्द्र m. *ein überaus kostbarer Edelstein.*

रत्नेश्वर N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) n. eines Liṅga. Auch °लिङ्ग n.

रत्नोत्तम N. pr. 1) m. eines Buddha Kâraṇḍ. 69,23. 24. 70,7. — 2) *f. आ einer Tantra-Gottheit (buddh.).

रत्नोद्भव m. N. pr. 1) eines buddh. Heiligen. — 2) des Sohnes eines Padmodbhava Daçak. 2,19.

*रत्नोत्का f. N. pr. einer Tantra-Gottheit (buddh.).

*रत्यङ्ग n. *pudendum muliebre.*

1. ³रथ 1) m. *a) Wagen*, namentlich *der zweirädrige Streitwagen* (auch *Fahrzeug der Götter*); *Vehikel* überh. अश्वरथ *ein mit Rossen bespannter Wagen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Kämpfer, Kriegsheld.* — *c) *Körper.* — *d) *Glied, Theil.* — *e) *Calamus Rotang* Bhâvapr. 1,207. — *f) *Dalbergia ougeinensis* Râgân. 9,119. — *g) *= पौरुष. — 2) f. रथी *ein kleiner Wagen, Karren* Çiç. 12,8.

2. रथ m. *Behagen, Ergötzen, Lust* in 2. रथजित् und मनोरथ.

रथक m. Pl. *best. Theile des Hauses* Agni-P. 42, 13. 14.

रथकट्या (Pârçvan. 4,172) und *°कड्या f. *eine Menge von Wagen.*

*रथकर m. = रथकार.

रथकल्पक m. *Zurüster von Wagen, Wagenmeister.*

रथकाम्य्, °म्यति *nach dem Wagen verlangen, angespannt sein wollen.*

रथकाय m. *die Abtheilung der Wagen* (in einem Heere), *die Wagen.*

रथकार m. *Wagner, Zimmermann.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* °कारकुल n. Çat. Br. 13,4,2,17. Nom. abstr. °कारत्व n.

*रथकारक m. dass.

रथकुटुम्ब (Bhâg. P. 1,9,39), *°कुटुम्बिक und °कुटुम्बिन् (R. 6,89,19) m. *Wagenlenker.*

रथकूबर m. oder n. *Wagendeichsel.*

रथकृच्छ्र m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,291.

रथकृत् m. 1) *Wagner, Zimmermann.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

रथकृत्³ m. *eine best. Personificaton* Maitr. S. 2,8,10. रथगृत्³ VS.

रथकेतु m. *Wagenbanner.*

रथक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *von Wagen befahren* Taitt. Âr. 10,1,8. — 2) m. *ein best. Tact.*

रथक्रीत³ Adj. *um den Preis eines Wagens erkauft.*

³रथक्षय Adj. *im Wagen sitzend.*

*रथगणक m. vielleicht *der das Amt hat die Wagen zu überzählen.*

*रथगर्भक m. *Sänfte.*

*रथगुप्ति f. *eine am Wagen zum Schutz desselben angebrachte Vorrichtung.*

रथगृत्स³ m. *ein gewandter Wagenlenker, Leibkutscher* als *best. Personification.* रथकृत्स³ Maitr. S.

*रथगोपन n. = रथगुप्ति.

रथग्रन्थि m. *Wagenknopf.*

रथघोष m. *Wagengerassel* MBh. 3,169,8. 9.

रथचक्र³ n. *Wagenrad.* m. MBh. 6,1894 fehlerhaft. °चक्राकृति Adj. Paddh. zu Kâtj. Çr. S. 356, Z. 17.

रथचक्रचित्³ Adj. *in Form eines Wagenrades geschichtet* Çulbas. 3,214. Bhaṭṭ. 6,128.

रथचरण m. 1) *Wagenrad.* — 2) *Anas Casarca.*

रथचर्या f. (häufig Pl.) *das Fahren zu Wagen* Kâd. 84,12. — रथचर्य MBh. 8,4215 fehlerhaft für रथवर्य.

रथचर्षणा *ein best. Theil des Wagens, Behälter* oder dgl.

रथचर्षणि angeblich Adj. = रथगमन. °चर्षणि könnte Loc. von °चर्षणा sein.

रथचित्र N. pr. 1) m. eines Jaksha VP.² 2,285. — 2) f. आ eines Flusses.

रथजङ्घा f. *ein best. Theil des Wagens, Hintertheil.*

1. रथजित्³ 1) Adj. *Wagen gewinnend.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,293.

2. रथजित्³ Adj. *Zuneigung gewinnend, liebreizend.*

³रथजूति Adj. *rasch zu Wagen fahrend* oder m. N. pr.

रथज्ञान n. *die Kenntniss des Wagenlenkens.*

रथज्ञानिन् Adj. *mit der Kunst des Wagenlenkens vertraut.*

³रथतुर Adj. *den Wagen befördernd.*

*रथदारु n. *zum Bau von Wagen sich eignendes Holz.*

रथदुर्ग³ n. *Wagengedränge* MBh. 7,139,84.

*रथद्रु und *रथद्रुम m. *Dalbergia ougeinensis.*

रथधुर f. *Wagendeichsel* MBh. 3,198,9. 271,18.

रथधुर्य m. *ein vorzüglicher Kämpfer* MBh. 13, 160,29.

³रथनाभि f. *Nabe am Wagen* Muṇḍ. Up. 2,2,6.

रथनीड m. n. *der innere Raum des Wagens.*

रथनेमि f. *Radkranz.*

³रथन्तर 1) n. Name verschiedener Sâman. — 2) m. *a) eine Form* Agni's (Sohnes des Tapas). — *b) eine best. Weltperiode* Hemâdri 1,537,6. — *c)* N. pr. eines Sâdhja VP.² 2,22. — 3) f. रथन्तरी N. pr. einer Tochter Tamsu's.

रथन्तरपाद् Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रथन्तरपृष्ठ Adj. *das* Sâman Rathaṁtara *zum* Pṛshṭha *genannten* Stotra *habend* Lâṭj. 4,5,10.

रथन्तरवर्ण Adj. (f. आ) *von der Art des* Sâman Rathaṁtara Lâṭj. 1,12,10. 7,11,6.

रथन्तरसामन् Adj. *ein* Rathaṁtara *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8. 9. 14. 15. 22,2. 5. 6. 23,12.

रथपथ m. *Bahn des Wagens, Fahrweg* Amṛt. Up. 3.

*रथपर्याय m. *Calamus Rotang.*

रथपाद् m. 1) *Wagenrad.* — 2) *Discus* Varâh. Jogaj. 4,30.

रथप्रा³ 1) Adj. nach Sâj. *den Wagen füllend.* — 2) f. N. pr. eines Flusses.

³रथप्रोत m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,1,3 (4,3).

³रथप्रोष्ठ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*रथप्सा f. N. pr. eines Flusses.

रथबन्ध m. 1) *Alles was einen Wagen zusammenhält* MBh. 7,191,22. — 2) *Kämpferbund* MBh. 8,53,21.

रथभङ्ग m. *Wagenbruch* MBh. 6,109,4.

रथभृत् m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,293.

रथमध्य Adj. (f. आ) *die Mitte des Wagens einnehmend* Einschiebung nach RV. 5,87 (Vers 3) = Mân. Gṛhj. 2,13.

रथमहोत्सव m. *die feierliche Procession eines Idols zu Wagen.*

रथमार्ग m. *Wagenweg, Fahrweg* MBh. 7,139,83.

रथमित्र m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,293.

रथमुख³ n. *Vordertheil des Wagens.*

रथया f. *Lust nach Wagen.*

रथयात्रा f. = रथमहोत्सव. Auch °यात्रामहोत्सव m.

रथयान³ n. *das Fahren zu Wagen.*

रथयायिन् Adj. *zu Wagen fahrend.*

रथयु³ Adj. *nach Wagen begehrend.*

रथयुग m. (sic) *Wagenjoch* Bhâg. P. 5,21,15.

रथयुज³ 1) Adj. *a) den Wagen schirrend.* — *b) an den Wagen geschirrt.* — 2) m. *Wagenlenker.*

रथयुद्ध n. *ein Kampf zu Wagen.*

रथयूथप m. *ein Hauptkämpfer.*

³रथयोग m. 1) *Wagengespann* (Pferde u. s. w.) Çat. Br. 14,7,1,11. — 2) *Gebrauch des Wagens, die Kunst den Wagen zu lenken* MBh. 3,169,8.

रथयोजक m. *Wagenanspanner.*

रथयोध m. *ein Kämpfer zu Wagen* MBh. 6,117,55.

रथरश्मि m. *Wagenstrang* 98,10.

*रथराज m. N. pr. eines Ahnen Çâkjamuni's.

रथरेणु m. *vom Wagen aufgewirbelter Staub* als *best. Körpermaass* Agni-P. 39,19.

रथरेष m. *Beschädigung des Wagens* Maitr. S. 4,3,8.

रथर्य्, रथर्यति *im Wagen fahren.*

रथर्वी Adj. oder Subst. Bez. einer Schlange.

रथवंश m. *eine Menge von Wagen.*

रथवत् 1) Adj. *a) von Wagen begleitet, W. habend.* — *b) das Wort* रथ *enthaltend.* — 2) n. *Besitz an Wagen* RV. 7,27,5.

रथवर m. 1) *der beste Kämpfer* MBh. 5,167,24. — 2) N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,68.

रथवर्त्मन् n. *Weg für Wagen, Fahrstrasse.*

रथवाह 1) Adj. (f. ई) *einen Wagen ziehend.* — 2) m. *a) Wagenpferd, ein an einen Wagen gespanntes Pferd.* — *b) Wagenlenker.*

रथवाहक m. *Wagenlenker.*

रथवाहण s. u. °वाहन 2).

रथवाहन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *ein bewegliches Gestell, auf welches der Wagen gesetzt wird, Untersatz.* Auch °वाहण (!).

रथवाहनवाह m. *ein den Untersatz des Wagens ziehender Stier* TS. 1,8,20,1.

रथविज्ञान n. und रथविद्या f. (Comm. zu Kâtj. Çr. S. 16, Z. 10) *die Kenntniss des Wagenlenkens.*

रथविमोचन n. *das Abschirren des Wagens.*

रथविमोचनीय Adj. *auf das Abschirreen des Wagens bezüglich* Çat. Br. 5,4,3,14. Kâtj. Çr. 15, 6,23.

रथवीति m. N. pr. eines Mannes.

रथवीथी f. *Weg für Wagen, Fahrstrasse.*

रथव्रज m. und रथव्रात m. *eine Menge von Wagen.*

रथशक्ति f. wohl *der Fahnenstock auf einem Kriegswagen* MBh. 9,16,42. R. 6,19,49.

रथशाला f. *Wagenschuppen.*

रथशिक्षा f. *die Theorie des Wagenlenkens.*

रथशिरस् n. *Vordertheil des Wagens* Mahâvîrak. 110,4.

रथशीर्ष n. dass.

रथश्रेणि f. *Wagenreihe.*

रथसङ्ग m. *feindliches Zusammentreffen von Wagen.*

रथसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina. °कालनिर्णय m., °पूजा f., °व्रत n. und °स्नानविधि m. Burnell, T.

रथसूत्र n. *Regeln über Wagenbau.*

रथस्थ 1) Adj. *auf einem Wagen stehend* (Wagenlenker, Kämpfer) R. 6,89,19. Spr. 5711. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

रथस्पति m. *der Genius des Behagens, des Ergötzens* oder *des Streitwagens.*

रथस्पष्ट Adj. *durch Wagenspuren kenntlich* TS. 2,5,6,1.

रथस्पृश् Adj. *den Wagen berührend.*

*रथस्या f. N. pr. eines Flusses Mahâbh. 6,58,*a*.

1. रथस्वन m. (adj. Comp. f. आ) *Wagengerassel.*

2. रथस्वन m. 1) *eine best. Personification.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

1. रथाक्ष m. *Wagenachse.* Als Längenmass = 104 Aṅgula. रथाक्षमात्र Adj. *von solcher Länge.*

2. रथाक्ष m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

रथाग्र MBh. 5,1832 fehlerhaft für रथाग्र्य *der beste Kämpfer.*

रथाङ्का f. N. pr. eines Flusses. v. l. रथाह्वा.

रथाङ्ग 1) n. *a) Wagentheil.* — *b) Wagenrad.* — *c) Discus,* insbes. *der* Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — *d) die Scheibe des Töpfers.* — 2) m. *a) Anas Casarca* Râgat. 7,1691. — *b)* N. pr. eines Dichters Saduktik. 2,18. 3,129. 233. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. v. l. रथाह्वा. — 4) f. ई *eine best. Heilpflanze* Râgân. 5,28.

रथाङ्गतुल्याह्वयन m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गध्वनि m. *Rädergerassel.*

*रथाङ्गनामक und °नामन् (Kir. 6,8. 8,56) m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गनेमि f. *Radkranz.*

रथाङ्गपाणि m. Bein. Vishṇu's Kâd. 139,22.

रथाङ्गसंज्ञ, रथाङ्गसाह्व, रथाङ्गाह्व und *रथाङ्गाह्वय m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गाह्वयन Adj. *nach dem Rade benannt.* द्विज m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गिन् m. Bein. Vishṇu's Pr. P. 120.

रथानीक n. *ein Heer von Streitwagen.*

रथान्तर 1) m. fehlerhaft für रथीतर und रथंतर 2) *b).* — 2) n. *ein anderer Wagen* Comm. zu TS. 1,1029,3. 1030,18.

रथाभिवृद्धा f. N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,6.

*रथाभ्र m. und *°पुष्प m. *Calamus Rotang.*

रथारथि Adv. *Wagen gegen Wagen.*

रथारोह m. 1) *Kämpfer zu Wagen.* — 2) *das Besteigen des Wagens.*

*रथारोहिन् m. *Kämpfer zu Wagen.*

*रथार्भक m. *ein kleiner Wagen.*

रथावृ m. N. pr. eines Mannes.

रथावर्त m. N. pr. 1) eines Wallfahrtsortes. — 2) eines Berges Hem. Par. 13,178.

रथाश्व 1) m. *Wagenpferd.* — 2) n. *Wagen und Pferd.*

रथासह Adj. (stark ebenso) *dem Wagen gewachsen, ihn zu ziehen tüchtig.*

रथाक्ष् n., रथाक्ष (wohl m. Kâtj. Çr. 25,14,25) und रथाक्षि n. (Âpast. Çr. 14,20) *Tagereise zu Wagen.*

रथाह्वा f. N. pr. eines Flusses.

रथिक m. 1) *Besitzer eines Wagens, Einer der zu Wagen fährt, Kutscher* Mahâbh. 1,170,*b*. Hem. Par. 1,165.167. — 2) *Wagner* in भूमि°. — 3) **Dalbergia ougeinensis* Râgân. 9,119.

रथित Adj. *in dem Besitz eines Wagens gelangt.*

रथिन् 1) Adj. *a) einen Wagen besitzend, im W. fahrend;* m. *Besitzer eines Wagens, Kämpfer zu Wagen; Kutscher* Hem. Par. 1,162. fgg. Auch so v. a. ein Kshatrija MBh. 1,146,7. Superl. रथितम. — *b) aus* —, *in Wagen bestehend.* — *c) Wagenlasten bildend* oder *auf Wagen gefahren.* — *d) zum Wagen gehörig,* — *geübt* (Rosse). — 2) *f. रथिनी *eine Menge von Wagen.*

*रथिन Adj. = रथिन् 1) *a).*

रथिर Adj. 1) *einen Wagen besitzend, im Wagen fahrend.* — 2) *eilig.*

रथिराय्, Partic. रथिरायत् *herbeieilend.*

रथी Adj. Subst. 1) *zu Wagen fahrend, Wagenlenker, Kämpfer zu Wagen.* Compar. °तर, Superl. °तम. — 2) *Lenker, Leiter* überh.; *Herr, Gebieter.* — 3) *Wagenbestand bildend* oder *auf Wagen gefahren.* — 4) *zum Wagen gehörig* (Rosse).

रथीकर m. N. pr. eines Mannes.

रथीतर 1) Adj. s. u. रथी 1). — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}. Pl. *ihre Nachkommen.*

रथीनर m. fehlerhaft für रथीतर 2).

रथीय्, Partic. रथीयत् *fahren wollend.*

रथेचित्र m. *eine best. Personification.*

रथेश m. *Besitzer eines Wagens, Kämpfer zu Wagen.*

रथेष्ठु Adj. *im Wagen dahinfliegend.*

रथेषा f. *Wagendeichsel.*

रथेषु m. *eine Art Pfeil.*

रथेष्ठ (RV. 2,17,3. 8,4,13) und °ष्ठा Adj. Subst. *auf dem Wagen stehend, zu W. fahrend, Kämpfer zu Wagen.*

रथोळ्ह Adj. *auf einem Wagen gefahren* RV.

रथोत्सव m. *die feierliche Procession eines Idols zu Wagen.*

रथोद्धत 1) Adj. *stolz auf seinen Wagen.* — 2)

f. आ *a) ein best. Metrum.* — *b)* Titel eines Werkes.

*रथोद्वह् m. 1) *Wagenpferd* Çâçvata 759. — 2) *der indische Kuckuck.* Richtig रतोद्वह्.

रथोपस्थ् m. *Schooss (Fond) des Wagens.*

रथोरग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

रथोष्मा f. N. pr. eines Flusses.

रथौघ m. *eine Menge von Wagen.*

रथौजस् m. 1) *eine best. Personification* Maitr. S. 2,8,10 (114,13). — 2) N. pr. eines Jaksha VP.^{2} 2,285.

रथ्य, रथिय und रथिय्य 1) Adj. *zum Wagen gehörig, an den Wagen gewöhnt* u. s. w.; m. *Wagenpferd* (insbes. am Streitwagen). आजि *Wagenrennen.* — *b)* vielleicht *an Landstrassen seine Freude habend.* — 2) f. रथ्या *a) Fahrstrasse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Menge von Wagen.* — 3) n. *a)* रथ्य *Wagenzeug, Wagengeschirr, Rad* u. s. w. Angeblich auch m. — *b)* रथ्यं (रथिय्य) etwa *Wagenrennen, Wagenkampf; Wagenzug* RV. 3,36,6 (रथ्यमिव gemeint). Vielleicht auch *Fuhrwerk.*

रथ्यचय m. *Pferdegespann* Daçak. 6,5.

रथ्यचर्या R. 1,19,19 fehlerhaft für रथचर्या.

रथ्यापङ्क्ति f. *Strassenreihe, Strasse.*

रथ्यामुख n. *Strasseneingang* 292,11.12 (im Prâkrit).

*रथ्यामृग m. *Hund* Zach. Beitr. 69.

रथ्यालि f. = रथ्यापङ्क्ति.

रथ्योपसर्पण n. *das auf die Strasse Gehen* Jâgñ. 1,196.

रद्, रदति (ausnahmsweise auch Med.) 1) *kratzen, ritzen, hacken, nagen,* — *an* (Loc.). रदितं *angebissen* AV. 11,9,7. — 2) (eine Bahn) *schürfen, vorzeichnen, öffnen.* — 3) *in eine Bahn leiten.* — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas zuleiten, zuführen.* — Mit प्र *einritzen, schürfen.* — Mit वि 1) *zertrennen.* — 2) *eröffnen* oder *zuführen.*

रद 1) Adj. am Ende eines Comp. *aufritzend, nagend an.* — 2) m. *a) Zahn.* — *b)* Bez. *der Zahl zweiunddreissig.* — *c) Fangzahn eines Elephanten.* — *d) *das Kratzen, Ritzen* u. s. w.

रदच्छद् m. *Lippe* Vidḍh. 24,5.

रदन m. 1) *Zahn.* — 2) *Fangzahn eines Elephanten.* Pl. ungenau für Du.

रदनच्छद् m. *Lippe.*

रदनिका f. ein Frauenname.

*रदनिन् m. *Elephant* Râgân. 19,15.

रदाङ्कुर m. *Zahnspitze* H. 297.

*रदागुध m. *ein wilder Eber* Râgân. 19,15.

रदावलिहृद्, °हृदति *wie zwei Reihen Zähne erscheinen* Naish. 7,44.

रदावसु Adj. *Güter eröffnend,* — *zuführend* RV.

*रदिन् m. *Elephant.*

रद्द *der 11te astrol. Joga.*

रद्धर् Nom. ag. *Bezwinger, Unterdrücker, Peiniger, Quäler* Bhaṭṭ.

रध्, रन्ध्, रध्यति 1) *in die Gewalt kommen, Jmd* (Dat.) *unterthan —, dienstbar werden.* — 2) *Jmd* (Acc.) *in die Gewalt geben von* (Dat.), *unterwerfen.* रद्ध *unterworfen.* — 3) *peinigen, quälen.* — Caus. रन्धयति, °ते (ausnahmsweise) 1) *in die Gewalt geben,* — *von* (Dat.), *dahingeben, dienstbar machen,* — *Jmdm* (Dat.) *unterwerfen.* — 2) *peinigen, quälen.* — 3) *zu Nichte machen.* — 4) *zubereiten* (eine Speise) Mân. Gṛhj. 2,9. — Intens. (रारन्धि d. i. रारन्द्धि, und रारत्त, d. i. रारन्त्त) *in die Gewalt geben.* रारन्धि RV. 10,59,5 gehört zu 1. रन्. — Mit उप Caus. *quälen, peinigen.* — Mit नि *Jmdm* (Dat.) *in die Gewalt geben.* — Caus. (Conj.) *in seine Gewalt bringen.* — Mit परि Caus. °रन्धित *zu Nichte gemacht.*

रध्र Adj. *willig, gehorsam.* Nach Sây. = समृद्ध, राधक oder आराधक.

रध्रचोदृ und °चौदन Adj. *Gehorsame fördernd.*

रध्रतुर् Adj. wohl dass.

1. रन् (= रम्), रणति (ausnahmsweise auch Med.) und रणयति 1) *stillstehen.* रत्त *standen still.* — 2) *sich gütlich thun, sich behagen lassen, sich vergnügen an* oder *bei* (Loc., selten Acc.). — 3) *ergötzen.* — 4) Partic. रणत् (294,30. 299,22. 322,28) und रणित *klingend, tönend.* — Caus. रणयति, °ते 1) *sich gütlich thun, sich ergötzen an, gern sein bei, sich's wohl sein lassen bei;* mit Loc. — 2) *Jmd ergötzen mit* (Instr.) oder *bei* (Loc.) — 3) Act. *ertönen lassen.* — Intens. (रारणत्, रारणस्, रारन्, रारन्धि, रारतु) = Caus. 1) und 2). — Mit नि Pass. *ergötzt werden durch* (Instr.). — Mit वि Caus. Act. *ertönen lassen.*

2. रन् RV. 1,120,7 nach Sây. Partic. Praes. von रा und zwar Sg. st. Du., also so v. a. दातारौ.

रन्तर् Nom. ag. *verweilend* —, *gern bleibend bei* (Loc.).

रन्तव्या Adj. f. *mit der man der Liebe pflegen soll.*

1. रन्ति m. vielleicht *Kämpfer.*

2. रन्ति f. *das gern Verweilen,* — *bei* (Loc.). — 2) als Schmeichelname der Kuh etwa so v. a. *Ergötzen.*

3. रन्ति m. = रन्तिदेव N. pr. eines Lexicographen.

रन्तिदेव m. 1) *Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. *a)* eines Fürsten Harshaṅ. (Çaka 1936) 425,2. — *b)* eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta. — *c)* eines Lexicographen.

रन्तिनार und रन्तिभार m. N. pr. eines Fürsten.

*रन्तु f. 1) *Weg.* — 2) *Fluss.*

(रन्त्य) रन्तिय Adj. *belustigend, behaglich.*

रन्दला f. Bein. der Saṁgñâ, der Gattin des Sonnengottes.

रन्ध् s. रध्.

*रन्ध m. Nom. act. Kâç. zu P. 7,1,61.

*रन्धक Adj.

रन्धन 1) Adj. am Ende eines Comp. *vernichtend.* — 2) n. *a) das Vernichten.* — *b) das Kochen, Zubereiten von Speisen* Comm. zu TS. 3,3,9,2 und Gobh. 1,7,21.

रन्धनाय्, °यति *Jmd* (Dat.) *in die Gewalt geben* RV.

*रन्धस् oder *रन्धस m. N. pr. eines Mannes.

रन्धि f. 1) *Unterwerfung.* — 2) *das Garwerden.*

*रन्धिन् Adj. साधु° Kâç. zu P. 7,1,61.

रन्ध्र 1) n. (im Bhâg. P. bisweilen auch m.) *a) Oeffnung, Spalte, Höhlung.* Am menschlichen Leibe werden 10 *Oeffnungen* angenommen: je zwei an Nase, Augen und Ohren, dann Harnröhre, After, Mund und eine vermeintliche am Schädel. — *b)* so v. a. *vulva.* — *c) ein best. Theil am Körper des Pferdes.* — *d) Fehler, Mangel.* — *e) Blösse, Schwäche, schwache Stelle.* — *f) das achte astrologische Haus.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja VP.^{2} 3,29. v. l. ब्रध्न.

रन्धक am Ende eines adj. Comp. (f. रन्धिका) = रन्ध्र 1) in *बलरन्धिका.

*रन्धकपट m. *eine Acacienart* Râgân. 8,40.

*रन्धबन्धु m. *Ratte.*

*रन्धवंश m. *hohler Bambus* Râgân. 7,36.

रन्धागत n. *ein best. Uebel der Pferde,* vielleicht *der Dampf.*

रप्, रपति *schwatzen* (leichthin oder unbedacht), *flüstern.* — Intens. रारपीति dass. — Mit आ *zuflüstern, ansagen.* — Mit परि in परिरप् fg. — Mit प्र *schwatzen.* — Mit प्रति *zuflüstern.*

रपस् n. *Gebrechen, körperlicher Schaden, Verletzung.* — RV. 1,69,8. 6,31,3 nach Sây. = रक्षस्, nach Aufrecht's sicherer Vermuthung (Kuhn's Z. 25,601) ist aber विवेर् आपांसि und आविवेर् आपांसि zu trennen.

रप्श्, रप्शते (Simplex nur in रप्शद्गुधन्). — Mit प्र *hinausreichen.* — Mit वि *zum Ueberschwang* oder *zum Platzen voll sein, strotzen,* — *von* (Gen.), *übergenug haben an* (Instr.).

रप्शद्गुधन् Adj. *ein strotzendes Euter habend.*

*रप्सु angeblich = रूप.

रप्सुँदा Nomin. Du. f. von unbekannter Bedeutung.

रफ् 1) *रफति (गतौ, क्षिंसायाम्). — 2) *ऋफति (क्षिंसायाम्). — 3) रफितँ etwa *herabgekommen, elend.*

*रब्धर् Nom. ag. *der da fasst, — anfasst.* *f. रब्धी.

रब्धा f. *Speise* Hem. Par. 13,292. 296.

रभ्, रँभते (Act. meist metrisch) *fassen, umfassen.* — अरभत् *begann* Hariv. 8106 fehlerhaft für आरभत्. — Caus. रम्भयति (Simplex nicht zu belegen). — Desid. रिप्सते (Simplex nicht zu belegen). — Mit अनु *packen, ergreifen* AV. 9,5,2. — Mit अभि *umfassen, umarmen.* — Caus. 1) dass. Nur Partic. °रम्भित. — 2) *Jmd Etwas zu Theil werden lassen, versetzen in;* mit doppeltem Acc. — Mit आ 1) *erfassen, anfassen, sich festhalten —, sich klammern an, sich stützen auf;* mit Acc. — 2) *sich an Jmd machen, sich mit Jmd messen;* mit Acc. — 3) *Fuss fassen, betreten.* — 4) *erreichen.* — 5) *sich an Etwas machen, unternehmen, anfangen, beginnen, incipere;* mit Acc. oder Infin. अब्धिम् so v. a. *zu quirlen anfangen,* वेदादिम् so v. a. *herzusagen beginnen.* Pass. auch *beginnen,* so v. a. *seinen Anfang nehmen.* — 6) *machen, bilden, zusammenfügen, hervorbringen* Comm. zu Njâjam. 2,1,9.10. — 7) Absol. आरभ्य *von — an,* mit Abl. oder Acc. अद्यारभ्य *von heute an,* तदारभ्य *seitdem* (Daçak. 15, 15). Nach wörtlichen Citaten steht इति vor आरभ्य. — 8) आरब्ध *a)* mit act. Bed. α) *gefangen habend* (vom Feuer). — β) *der sich an Jmd gemacht —, Jmd angegriffen hat;* mit Acc. — γ) *begonnen —, angefangen habend;* mit Acc. oder Infin., ausnahmsweise mit Loc. — *b)* mit pass. Bed. α) *woran man sich gemacht hat, unternommen, angefangen, begonnen.* क्रियाभिर्व्रणाः so v. a. *zu curiren begonnen.* केनापि देवायतनं (Nomin.) कर्तुमारब्धम् *Jmd begann ein Kloster zu bauen,* तेन भक्षयितुमारब्धम् (impers.) *der begann zu essen.* — β) *beginnend, seinen Anfang nehmend.* — γ) *gebildet, zusammengefügt aus* (Instr.), *hervorgebracht durch* (Instr.). — Caus. आरम्भित *angefangen, begonnen.* — Desid. आरिप्सते *beginnen wollen* Gop. Br. 2,1,12. Vaitân. — Intens. (आँ — रारभे) *befestigt sein —, hängen an* (Loc.). — Mit अन्वा *von hinten anfassen, — berühren, sich an* oder *zu Jmd halten, sich von Jmd nachziehen lassen;* mit Acc. अन्वारब्ध mit act. (mit Loc. Vaitân.) und pass. Bed. — Caus. अन्वारम्भयति 1) *von hinten anfassen lassen,* mit doppeltem Acc. Maitr. S. 2,1,2 (3,17). Âpast. Çr. 10,30,5 (°रम्भयिता). — 2) *nach Jmd* (Loc.) *stellen.* — Mit व्यन्वा *nach verschiedenen Seiten berühren.* — Mit समन्वा *sich anfassen* (von Mehreren gesagt), *gemeinschaftlich anfassen.* समन्वारब्ध *angefasst* (38,8); Pl. *sich gegenseitig anfassend* Vaitân. — Mit अभ्या 1) *anfassen, berühren, beschreiten.* — 2) *sich an Etwas machen, beginnen.* सेतुम् so v. a. *zu bauen beginnen.* — Mit समुपा, °रब्ध *angefangen, begonnen.* — Mit प्रा 1) *anfassen.* — 2) *anfangen, unternehmen, beginnen;* mit Acc. oder Infin. — 3) प्रारब्ध *a) angefangen, unternommen, begonnen.* क्षीराब्धिः प्रारब्धो मथितुं सुरैः *die Götter begannen das Milchmeer zu quirlen.* — *b) begonnen, seinen Anfang genommen habend* 300,25. — *c) der begonnen hat,* mit Infin. — Mit प्रत्या in प्रत्यारम्भ. — Mit व्या °रब्ध *von verschiedenen Seiten erfasst, — festgehalten.* — Mit समा 1) *sich an Etwas machen, anfangen, unternehmen, beginnen;* mit Acc. oder Infin. — 2) *sich machen an,* so v. a. *beizukommen suchen;* mit Acc. — 3) Absol. समारभ्य mit vorangehendem Acc. *von — an.* — 4) समारब्ध *a) angefangen, unternommen, begonnen; zu bauen angefangen.* — *b) begonnen, eingetreten.* Compar. °तर so v. a. *häufiger vorkommend.* — *c) der begonnen hat,* mit Acc. oder Infin. — Mit अनुसमा *sich an Jmd* (Acc.) *hängen, — reihen.* — Caus. Med. *sich* (Loc.) *Jmd* (Acc.) *anreihen.* — Mit उपसमा *sich in eine Reihe stellen.* — Mit परि *umfangen, umfassen, umarmen.* परिरब्ध mit act. und pass. Bedeutung. — Mit संपरि *zusammen umfangen, — umfassen.* — Mit सम् 1) *anfassen, packen, zugreifen; sich gegenseitig anfassen* (zum Tanz, Kampf u. s. w.). — 2) *theilhaftig werden,* mit Instr. — 3) (*innerlich erfasst werden*) *in Eifer —, in Aufregung gerathen* Bâlar. 26,21. संरम्भस्व (!) 33,17. — 4) संरब्ध *a) Hand in Hand, eng verbunden mit* (Instr.). °म् Adv. — *b) in Eifer gerathen, angeregt.* — *c) aufgeregt, aufgebracht, wüthend* (von Menschen, Thieren und vom Herzen), — *gegen* (प्रति); *zornig* (Rede). Compar. °तर. संरब्धम् n. impers. Bâlar. 83,21. — *d) verstärkt, vermehrt, gesteigert.* — *e) schwellend, geschwollen.* — *f)* Hariv. 9120 fehlerhaft für संरुद्ध. — Mit अनुसम् *anfassen, sich halten an* (Acc.); *sich gegenseitig halten.* — Mit अभिसम् 1) *anfassen, festhalten.* — 2) अभिसंरब्ध *in Eifer gerathen, aufgeregt, aufgebracht, wüthend.* — Mit प्रतिसम् 1) *Jmd packen, angreifen.* प्रतिसंरब्ध Pl. *einander haltend* (an den Händen). — 2) प्रतिसंरब्ध *aufgeregt, wüthend.*

रभ m. N. pr. eines Affen.

रँभस् n. *Ungestüm, Gewalt.* Instr. *mit Ungestüm, gewaltsam, unsanft, leidenschaftlich, vor Wuth.*

रभसँ 1) Adj. (f. आ) *a) wild, ungestüm, mit Ungestüm verlangend nach* (im Comp. vorangehend), *gewaltig* überh.; vom Soma so v. a. *stark, scharf.* — *b) von lebhafter, stechender Farbe.* — 2) m. *a) Ungestüm, Schnelligkeit, Heftigkeit, Eifer* (Prasannar. 50,12); *heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend Prasannar. 22,11. Chr. 321,5). रभसात्, रभसेन und रभस° *mit Ungestüm, leidenschaftlich* (313,20), *in aller Eile, in Hast, schnell.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Freude.* — *c) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *d)* N. pr. α) eines Dânava. v. l. रश्मिस. — β) eines Fürsten, eines Sohnes des Rambha. — γ) eines Lexicographen. — δ) eines Affen. — 3) *f. रभसा = 2) *a).*

रभसपाल m. N. pr. eines Lexicographen.

रभसानँ Adj. wohl = रभसँ 1) *b).*

रभस्वत् Adj. *ungestüm.*

रभि f. *ein best. Theil des Wagens,* etwa *Zugscheit.*

रभिनेय (!) m. Patron. Auch Pl.

रभिष्ठ Adj. (ई. आ) 1) *überaus ungestüm.* — 2) *überaus stark.*

रभीयस् Adj. = रभिष्ठ.

रभेणाक्ष m. N. pr. eines Schlangendämons.

रभोदा Adj. *ungestüme Kraft verleihend.*

रभ्यस् Adj. = रभीयस्.

रम्, रमति, °ते, रम्णाति (ved.), (उप) रम्येताम्; Act. nur in transit. Bed. oder metrisch. 1) *zum Stillstand bringen, festmachen.* — 2) Act. Med. *Jmd* (Acc.) *ergötzen,* inbes. *futuere.* — 3) *stillstehen, ruhen; verweilen —, bleiben —, gern bleiben bei* (Loc. oder Dat.). — 4) *stehen bleiben bei,* so v. a. *sich genügen lassen —, sich ergötzen —, Gefallen finden an* (Loc., Instr. oder Infin.). Ohne Ergänzung *vergnügt sein, sich ergötzen,* insbes. an einem Orte (Loc.). — 5) *sich mit Jmd vergnügen,* insbes. *mit Jmd der Liebe pflegen;* mit blossem Instr. (Spr. 7818) oder Instr. mit समम् (159,21), सक्, साकम् oder सार्धम्. रमस्व सक्तिनो मया = सक्त मया. Ohne Ergänzung *der Liebe pflegen, sich begatten.* — 6) *sich vergnügen an Etwas* (Instr.), so v. a. *spielen mit, auf's Spiel setzen* Bhatt. — 7) रत *a) sich genügen lassend, sich ergötzend, Gefallen findend an, einer Sache ganz ergeben, — als gewohnter Beschäftigung obliegend;* die Ergänzung im Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *vergnügt, froh.* — *b) der Liebe pflegend, buhlend mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1)

³रमयति und ³रामयति *zum Stillstehen bringen.* — 2) रमयति, ते (metrisch) *a) ergötzen,* insbes. *durch Befriedigung der Liebeslust.* रमयतितराम् 312,17. रमित MBh. 13,13,53. — *b)* *मृगान् *die Gazellen sich begatten lassen,* so v. a. *melden, dass die Gazellen sich begatten.* — *c) sich ergötzen.* — Desid. in रिरंसा und रिरंसु. — *Intens. रेरम्यते und रेरमीति. ररन्धि³ (vgl. u. रध् und 1. रन्) wird auch hierher gezogen. — Mit अति *höchst entzückt sein.* v. l. अभि. अतिरत R. 1,70,31 fehlerhaft für अभिरत. — Mit अनु 1) Act. *inne halten.* — 2) Med. *seine Freude an Etwas haben.* अनुरत *Gefallen findend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *verliebt.* — Mit अप, अपरत 1) *sich nicht aufhaltend.* — 2) *ruhend, feiernd, sich jeglicher Thätigkeit enthaltend.* — Mit अभि 1) *Gefallen finden, sich befriedigt fühlen, sich ergötzen,* — *an* (Loc. oder Instr.), *sich ergötzen mit Jmd* (Instr. mit सह). अभिरत *befriedigt, sich genügen lassend, sich ergötzend, Gefallen findend an, einer Sache ganz ergeben,* — *als gewohnter Beschäftigung obliegend;* die Ergänzung im Loc. (Gaut. 8,9), °क्रेतोस्, °र्थे oder im Comp. vorangehend. — 2) अभिरत Mârk. P. 61,21 fehlerhaft für अभिरूत. — Caus. अभिरमयति und अभिरामयति (hier v. l.) *ergötzen; der Liebe pflegen* mit einem Weibe (Acc.) Gaut. 9,28. अभिरमित *ergötzt.* — Mit अव in अनवरत. — Mit उपाव *sich behaglich fühlen.* — Mit आ Act. 1) *einhalten* (zu reden); *abstehen.* आरत *aufgehört.* — 2) *sich ergötzen, Gefallen finden,* — *an* (Loc.), *sich geschlechtlich ergötzen mit* (Instr. oder Instr. mit समम्). — Mit उपा Act. (ausnahmsweise Med.) 1) *ruhen, ausruhen.* — 2) *abstehen,* — *von* (Abl.) MBh. 7,162,47. — 3) उपारत *a) ruhend, sich jeder Thätigkeit enthaltend; zur Ruhe gekommen, aufgehört, nachgelassen.* — *b) zur Ruhe gekommen,* so v. a. *ruhend* —, *fest gerichtet auf* (Loc.). — *c) der abgestanden ist* —, *abgelassen hat* —, *frei von* (Abl.). — Mit व्युपा Act. *abstehen, ablassen.* — Mit समा, समारत *der abgestanden ist, abgelassen hat.* — Mit उद् Act. *einhalten* (zu reden). — Mit उप Act. in trans., Act. Med. in intrans. Bed. 1) *stillhalten* (im Laufe), *am Orte bleiben* ṚV. 3,33,5 (vgl. Nir. 2,25). — 2) *zur Ruhe kommen, aufhören thätig zu sein, sich dem Quietismus ergeben.* — 3) *inne halten* (mit Rede, Handlung u. s. w.), *nachlassen, aufhören.* — 4) *abstehen von, entsagen;* mit Abl. — 5) *abwarten,* mit Acc. — 6) *beruhigen. — 7) उपरत (! Çat. Br. 14) *a) zur Ruhe gekommen.* — *b) geduldig.* — *c) nachgelassen, aufgehört, verschwunden, nicht mehr da seiend.* — *d) zur Ruhe gekommen,* so v. a. *gestorben.* — *e) der abgestanden ist von, der entsagt hat, gleichgültig geworden;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. — Caus. उपरमयति *zur Ruhe bringen, beruhigen.* — Mit व्युप 1) *verschiedentlich pausiren* in व्युपरमम्. — 2) Act. Med. *zur Ruhe gelangen, aufhören.* व्युपरत *zur Ruhe gelangt, aufgehört.* — 3) Act. *abstehen von* (Abl.). — In augmentirten Formen kann auch व्युपा angenommen werden. — Mit नि 1) Med. *sich zur Ruhe begeben, aufhören.* — 2) निरत *sich genügen lassend, sich ergötzend, Gefallen findend an, einer Sache* oder *einer Person ganz ergeben, sich gern mit Etwas beschäftigend, treu hängend an;* die Ergänzung im Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend (Gaut. 9,72). — Caus. 1) निरामयति *aufhalten, festhalten, hemmen.* — 2) निरमयति *geschlechtlich ergötzen.* — Mit परि Act. *Gefallen finden an, sich freuen über* (Abl.). — Caus. परिरमिता *geschlechtlich ergötzt.* — Mit प्र Caus. प्ररमयति *in einen angenehmen Zustand versetzen.* — Mit प्रति 1) *mit Freude entgegensehen, erwarten;* mit Acc. Kâraṇḍ. 68,20. — 2) प्रतिरत *Gefallen findend an, gern obliegend;* mit Loc. — Mit वि Act. und ausnahmsweise (insbes. metrisch) Med. 1) *einhalten* (zu reden u. s. w.), *pausiren, aufhören, nachlassen, zu Ende gehen* (z. B. von der Nacht), *erlöschen* (vom Feuer); *Allem entsagen.* — 2) *abstehen von, entsagen, aufgeben;* mit Abl. — 3) विरम्यताम् Mâlav. 24,11 fehlerhaft; vgl. ed. Boll. — 4) विरत *a) der eingehalten hat* (zu reden), *aufgehört, nachgelassen.* विरतं (impers.) वाचा *die Rede verstummte.* — *b) der abgelassen hat von, der entsagt hat;* die Ergänzung im Abl., Loc. (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend. Mit einem Nom. act. im Abl. oder im Comp. vorangehend *aufgehört habend zu.* — Caus. विरमयति und विरामयति 1) *zur Ruhe bringen.* विरमित *zur Ruhe gebracht.* — 2) *zu Ende bringen* (die Nacht). — Mit प्रवि, °रत *der abgestanden ist von* (Abl.). — Mit सम् Med. 1) *sich ergötzen* —, *Gefallen finden an* Bhaṭṭ. — 2) *sich geschlechtlich ergötzen mit* (साकम्).

रम 1) Adj. am Ende eines Comp. *ergötzend, erfreuend.* — 2) *m. *a) Geliebter, Gatte.* — *b) der Liebesgott.* — *c) roth blühender* Açoka. — 3) f. आ *a)* Bein. der Lakshmî. — *b) Glück, Reichthum.* — *c) Pracht, Schönheit* Bhâm. V. 2,156.160. — *d) der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika. — *e)* N. pr. einer Tochter Çaçidhvaga's. — *f) *schlechte v. l. für रामा. — रमकर्षित Padma-P. 16,44 fehlerhaft für रोमकर्षित; in Betreff von Paṅkat. I,369 s. Spr. 4736.

*रमक Adj. *sich ergötzend, spielend, scherzend.*

रमट m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. रमठ und रामठ.

रमठ 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Asa foetida.*

*रमठधनि m. *Asa foetida.*

रमण 1) Adj. (f. ई) *ergötzend, erfreuend.* — 2) m. *a) Geliebter, Gatte.* — *b) *der Liebesgott.* — *c) *Esel.* — *d) *Testikel.* — *e) *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râgân. 9,13. = तिन्दुक 11,78. — *f) *Bein. Aruṇa's, Wagenlenkers der Sonne. — *g)* N. pr. α) einer mythischen Person, eines Sohnes der Manoharâ. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Mannes. — 3) f. आ *a) *ein junges reizendes Weib.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* Name der Dâkshâjanî in Râmatîrtha. — 4) f. ई *a) ein junges reizendes Weib, Geliebte, Gattin.* — *b) *Aloe indica.* — *c) ein best. Metrum.* — *d)* N. pr. eines weiblichen Schlangendämons. — 5) n. *a) Vergnügen.* — *b) sinnliches Vergnügen, Beischlaf, Begattung.* — *c) das Ergötzen, Erfreuen.* — *d) das Ergötzen durch Befriedigung der Sinneslust,* mit Acc. des Mannes. — *e) *Hinterbacke; Schamgegend.* — *f) *die Wurzel von Trichosanthes dioeca.* — *g)* N. pr. eines Waldes.

रमणक N. pr. 1) m. *a)* eines Sohnes α) des Jaghnabâhu. — β) des Vîtihotra. — *b)* eines Dvîpa. — 2) n. eines Varsha.

रमणीय्, °यते *Jmds* (Gen.) *Geliebte —, Gattin darstellen.*

रमणीय 1) Adj. (f. आ) *vergnüglich, ergötzlich, anmuthig, schön.* — 2) f. आ N. pr. einer Sängerin Mâlav. 65,21 (im Prâkrit). — 3) n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 3,186.

³रमणीयक 1) N. pr. einer Insel Suparn. 7,2. — 2) n. fehlerhaft für रामणीयक.

रमणीयडामरत्व n. Nom. abstr. von रमणीय *reizend* und डामर *Staunen erregend* Mâlatîm. 74,16 (159,1).

रमणीयता f. *Anmuth, Schönheit.*

रमणीयतारक Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

रमणीयत्व n. *Anmuth, Schönheit.*

रमण्य Adj. = रमणीय 1) in सु°.

1. ³रमति f. *Ort des angenehmen Aufenthalts.*

2. ³रमति 1) Adj. *gern bleibend, anhänglich;* von einer Kuh, *die sich nicht verläuft.* — 2) *m. *a) Liebhaber.* — *b) der Liebesgott.* — *c) Krähe.* — *d)*

Himmel. — *e) Zeit.*

रमयन्तिका f. N. pr. einer Tänzerin Daçak. 82,18.

रमलशास्त्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 546.

रमाकान्त, रमाधव und रमाधिप m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

रमानाथ m. 1) desgl. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

रमापति m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*रमाप्रिय n. *Lotusblüthe.*

*रमावेष्ट m. *Terpentin.*

रमाश्रय m. Bein. Vishṇu's.

*रमितंगम m. संज्ञायाम्.

रमेश und रमेश्वर m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*रम्फ्, 1) रम्फति (गतौ, हिंसायाम्). — 2) ग्रम्फति (हिंसायाम्).

1. रम्ब्, रम्बते *schlaff herabhängen.* — Mit अव dass. — Mit आ in आरम्बण (अनारम्बण).

2.*रम्ब्, रम्बते (शब्दे, गतौ).

1. रम्भ् s. रभ्.

2. रम्भ्, रम्भते *brüllen.* — Mit उप *mit Schall erfüllen, erschallen lassen.*

1. रम्भ 1) m. *a) Stab, Stütze.* — *b) der fünfte* 2. कल्प *h).* — *c)* N. pr. α) des Vaters des Asura Mahisha. — β) eines Schlangendämons VP.². — γ) verschiedener Fürsten. — δ) eines Affen. — 2) f. रम्भा *a) Musa sapientum, Pisang.* Mit ihrem Stamme werden häufig die weiblichen Lenden verglichen. — *b) *eine Art Reis.* — *c) Buhldirne* zu Spr. 1686. — *d) ein best. Metrum.* — *e)* Name der Dâkshâjaṇî im Malaja-Gebirge. — *f)* N. pr. einer Apsaras Kâd. 90,10.

2. रम्भ 1) Adj. *brüllend* in गो°. — 2) *f. आ *Gebrüll.*

रम्भक m. N. pr. eines Mannes.

रम्भातृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

रम्भाभिसार Titel eines Schauspiels.

रम्भाल Suçr. 2,14,2 vielleicht fehlerhaft für रसाल.

रम्भाव्रत n. *eine best. Begehung.*

रम्भास्तम्भ m. *Pisang-Stamm* Naish. 7,7.

रम्भास्तम्भन n. *das Verwandeln der* Apsaras Rambhâ *in eine Säule* Mahâvîrac. 3,19. Vgl. R. 1,64,12. fgg.

रम्भिन् Adj. 1) *einen Stock tragend;* m. so v.a. *Greis.* Nach Sâj. *Thürsteher.* — 2) f. रम्भिणी etwa *Schaft* (des Speers).

रम्भोरु Adj. (f. eben so, aber häufiger °ऊ) *mit Lenden, die Pisang-Stämmen gleichen,* Spr. 7641. 7656.

रम्य 1) Adj. (f. आ) *a) ergötzlich, angenehm, anmuthig, schön.* — *b) *=बलकार. — 2) m. *a) *Michelia Champaka.* — *b) *eine andere Pflanze,* = वक. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Âgnîdhra. — *3)* m. oder n. *ein anmuthiger Ort* Vishṇus. 99, 16. — 4) f. रम्या *a) Nacht* Hariv. 3588. — *b) *Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,80. = महेन्द्रवारुणी 3,61. — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *d)* N. pr. einer Tochter Meru's. — 5) *n. *a) die Wurzel von Trichosanthes dioeca.* — *b) der männliche Same.*

रम्यक 1) m. *a) *Melia sempervirens* Bhâvapr. 1, 204. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Âgnîdhra. — 2) f. (आ) und n. *eine der acht Vollkommenheiten im* Sâṁkhja. — 3) n. *a) die Wurzel von Trichosanthes dioeca* Suçr. — *b)* N. pr. α) des von 1) *b)* beherrschten Varsha. — β) eines Waldes.

रम्यग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* MBh. 2,31,14.

रम्यता f. *Anmuth, Schönheit* 294,23. Hem. Par. 2,18.

रम्यत्व n. dass.

*रम्यपथ Adj. *mit anmuthigen Wegen versehen* L. K. 1063.

*रम्यपुष्प m. *Bombax heptaphyllum* Râǵan. 8,9.

*रम्भफल m. *Strychnos nux vomica* Râǵan. 9,149.

रम्यरूप Adj. *von lieblichem Aussehen, reizend* Bhâm. V. 4,18.

रम्यश्री m. Bein. Vishṇu's.

रम्यादि m. N. pr. eines Mannes.

*रम्र m. 1) = ग्रहण. — 2) = शोभा.

*रय्, रयते (गतौ).

रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Strömung, Strom.* — 2) *schnelle Bewegung, Geschwindigkeit.* रयेण (Kâd. 2,12,3) und रयात् *eiligst, stracks.* — 3) *Lauf* in übertragener Bed. — 4) *heftiger Drang, Heftigkeit, Innigkeit.* — 5) N. pr. zweier Fürsten.

रयक m. v. l. für रवक.

रयणसार Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 664.

रयप्रश्नसूत्रसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

रयमणि m. विज्ञो °मणी Name zweier Sâman Ârsh. Br.

रयस् in ग्रमूर्तरयस्.

रयि 1) m. f. (selten) Sg. und Pl. *Habe, Besitz;* auch wohl *Werthgegenstand, Kleinod.* — 2) m. *a) Stoff.* — *b)* N. pr. eines Âṅgirasa; fehlerhaft für रज्रि. — 3) vielleicht Adj. *reich* RV. 8,31,11. 9, 101,7.

रयिक m. N. pr. = रैक.

रयिद oder °दा Adj. *Besitz gebend.*

रयिमत्तम Adj. *überaus viel besitzend.*

रयिपति m. *Herr des Besitzes.*

रयिमत् Adj. 1) *mit Besitz verbunden; wohlhabend, reich.* — 2) *das Wort* रयि *enthaltend.*

रयिवत् Adj. *reich.*

रयिविद् Adj. *Habe findend, — besitzend.*

रयिवर्धन् Adj. *am Besitz sich erfreuend.*

रयिषच् (stark °षाच्) Adj. *Besitzes theilhaft.*

रयिषाह् (stark °षाढ्) Adj. *über Besitz gebietend.*

रयिष्ठ n. Name verschiedener Sâman.

रयिष्ठा, रयिष्ठान (AV. 7,76,6) und रयिस्थान Adj. *begütert;* m. *ein reicher Mann.*

रयीषत् Adj. *Besitz wünschend.*

रयीषिन् (!) Adj. *Schätze begehrend.*

रय्यावृ m. N. pr. eines Mannes. Vgl. रथावृ.

रर 1) n. = ललाट *Vorderkopf, Stirn.* — 2) f. ररटी *a)* dass. nur Bhâg. P. — *b) Gewinde von Gras, welches am östlichen Eingange des Schuppens für die sogenannten* Havirdhâna *angebracht wird,* Âpast. Çr. 11,8,1.

रराट्य 1) Adj. (f. आ) *zur Stirn in Beziehung stehend.* — 2) f. आ *a)* = रराट 2) *b)* Çat. Br. 3,5, 3,24. — *b) Horizont.*

ररावन् Adj. scheinbar RV. 8,39,2. 10,40,7. Es ist mit Delbrück अरावन् anzunehmen und zwar 8,39,2 in der Bed. *feindselig,* 10,40,7 in der Bed. *Ross.*

*रर्फ्, रर्फति (गतौ).

रलमानाथ m. N. pr. eines Dichters.

रलरोल etwa *Geheul, Wehklage* Hem. Par. 12,314.

रला f. *ein best. Vogel.*

रल्लक m. 1) *eine Hirschart* Kâd. 128,23. 137,2. — 2) *ein wollenes Tuch, eine wollene Decke.* — 3) *die Augenwimpern.*

रव m. (adj. Comp. f. आ) *Gebrüll, Gedröhn, Donner, Geschrei, Gesumme, Gesang; Laut, Ton* überh.

रवक m. *eine Zahl von 30 Perlen, wenn diese ein* Dharaṇa *wiegen,* Hemâdri 1,546,7.

रवण 1) Adj. *a) brüllend, schreiend, singend* u. s. w. Bhaṭṭ. — *b) *=तीक्ष्ण. — *c) *=चञ्चल. — 2) *m. *a) Kamel* Râǵan. 19,21. — *b) der indische Kuckuck.* — *c) Bachstelze* (भण्डक). — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Mannes. — 3) *n. *Messing.*

*रवणक *ein Seihgefäss mit einer Röhre* (buddh.).

रवत m. = रव Âpast. Çr. 8,11,19. 20.

रवंथ m. 1) dass. — 2) *der indische Kuckuck.*

रवस् in पुरुरवस् und बृहद्रवस्.

रवस in पुरुरवस.

रवि m. 1) *eine best. Form der Sonne, Sonne* überh.; *der Sonnengott.* — 2) = रविदिन *Sonn-*

tag. — 3) N. pr. eines der 12 Âditja. — 4) Bez. *der Zahl zwölf* Hemâdri 1,388,1. Ind. St. 15,282. — 5) **Calotropis gigantea* Râǵan. 10,27. — 6) **Berg.* — 7) N. pr. *a*) eines Sauvîraku. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

रविकर m. N. pr. eines Scholiasten.

*रविकान्त m. *der Sonnenstein* (*eine Art Adular*) Râǵan. 13,205.

रविकान्तमय Adj. *aus Samensteinen bestehend* Naish. 2,93.

रविकिरणकूर्चिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रविकुलदीपप्रकाश m. desgl. Burnell, T.

रविगुप्त m. N. pr. eines Dichters.

रतिग्रह् m. und °ग्रहण n. *Sonnenfinsterniss.*

रविचक्र n. *ein best. astrol. Figur: die Sonne als Mann, auf dessen Glieder Sterne aufgetragen werden.*

रविज्ञ m. 1) Patron. *des Planeten Saturn.* — 2) Pl. Bez. *bestimmter Meteore* oder *Kometen.*

रवितनय m. Patron. 1) *des Planeten Saturn.* — 2) Jama's 105,10.

रवितर् Nom. ag. *Schreier.*

रवितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रविदत्त m. N. pr. 1) eines Priesters. — 2) eines Dichters.

रविदास m. N. pr. eines Dichters Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

रविदिन n. *Sonntag.*

रविदीप्त Adj. *von der Sonne beschienen, der S. zugekehrt.*

*रविदुग्ध n. = अर्कदुग्ध (Nachtr. 5) Bhâvapr. 2,90.

रविदेव m. N. pr. eines Dichters.

रविनन्दन m. Patron. 1) des Manu Vaivasvata. — 2) des Affen Sugrîva.

रविनाग m. N. pr. eines Dichters Saduktik. 1,56.

*रविन्द् n. = अरविन्द् *Lotusblüthe.*

रविपतिगुरुमूर्ति Titel eines Werkes Ind. St. 14,148.

*रविपत्र m. *Calotropis gigantea.*

रविपुत्र m. Patron. *des Planeten Saturn.*

रविपुला f. *ein best. Metrum.*

रविप्रभु m. N. pr. eines Brahmanen Ind. St. 14,119.

रविप्रिय 1) *m. *a*) *Calotropis gigantea.* — *b*) *Nerium odorum rubro-simplex.* — *c*) *Artocarpus Locucha* (लकुच). — 2) f. आ Name der Dâkshâjanî in Gañgâdvâra. — 3) *n. *a*) *eine rothe Lotusblüthe.* — *b*) *Kupfer* Râǵan. 13,18.

रविबिम्ब n. *Sonnenscheibe.*

रविमणि m. *der Sonnenstein* (*eine Art Adular*) Çârṅg. Paddh. 140,8. Bhaṭṭ. 13,19.

रविमण्डल n. *Sonnenscheibe.*

रविमासक m. *Sonnenmonat* Sûrjas. 1,39.

रविरत्न n. = रविकान्त.

*रविरत्नक n. *Rubin* Râǵan. 13,146.

रविरथ m. *der Sonnenwagen* Ind. St. 15,371.

रविलोचन Adj. *sonnenäugig* (Vishṇu und Çiva).

*रविलोह् n. *Kupfer* Râǵan. 13,18.

रविवंश m. *das Sonnengeschlecht* Naish. 5,62.

रविवर्मन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,238.

रविवार m. und रविवासर m. n. *Sonntag.*

रविसंक्रान्ति f. *der Eintritt der Sonne in ein Zeichen des Thierkreises.*

*रविसंज्ञक n. *Kupfer.*

*रविसारथि m. *der Wagenlenker der Sonne,* Aruṇa.

रविसुत m. Patron. 1) *des Planeten Saturn.* — 2) des Affen Sugrîva.

रविसुन्दररस m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3,36.

रविसेन m. N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 612. fg.

रवीन्द्र, रवीन्द्रो Hariv. 4946 fehlerhafte Lesart für सुरेन्द्रो.

*रवीषु m. *der Liebesgott.*

*रवीष्ट 1) m. *Orange* Râǵan. 11,174. — 2) f. आ *Polanisia icosandra* Râǵan. 4,182.

रशनसंमित Adj. (f. आ) *so lang wie das Seil* (am Jûpa).

1. रशना f. *Strick, Riemen; Zügel, Gurt; Gürtel,* insbes. *Frauengürtel.* Bildlich von den *Fingern.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *umgürtet mit, gebunden an.* Häufig fehlerhaft रसना geschrieben. 2.*रशना f. *Zunge.* Richtig रसना.

रशनाकलाप und °क (Çiç. 9,45) m. *ein aus mehreren Schnüren gedrehter Frauengürtel.*

रशनाकृत Adj. *mit dem Zügel hergelenkt.*

रशनागुणास्पद् n. *der Sitz der Gürtelschnur, die Taille.*

*रशनापद् n. *Hüfte* Râǵan. 18,45.

रशनायमान Adj. (f. आ) etwa *dem Zügel folgend.*

रशनोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem mit dem, was zuerst verglichen wurde, ein Andres verglichen wird, mit diesem ein drittes und so fort.* Beispiel Spr. 2248.

रश्मन् m. *Zügel.* Nur Instr. रश्मा und in अरश्मन् und स्थारश्मन्.

रश्मि m. (ganz ausnahmsweise f.) 1) *Strang, Riemen; Leitseil, Zügel; Peitsche; Messschnur.* Bildlich von den *Fingern.* — 2) *Strahl.* — 3) *Glanz, Machtglanz.* — 4) angeblich = अन्न. — 5) * = पद्म oder पद्मन्.

रश्मिक am Ende eines adj. Comp. in अरश्मिक.

रश्मिकलाप m. *ein aus 54* (**56*) *Schnüren bestehender Perlenschmuck.*

1. रश्मिकेतु m. *ein best. Komet.*

2. रश्मिकेतु m. N. pr. eines Râkshasa.

रश्मिक्रीड desgl.

रश्मिजाल n. *Strahlennetz, — menge* 272,28.

रश्मिन् am Ende eines adj. Comp. = रश्मि *Zügel.*

रश्मिप m. Pl. Bez. *bestimmter Manen* VP.^{2} 3,339.

रश्मिपति 1) Adj. f. Taitt. Âr. 1,1,2. 21,1. Nach dem Comm. = आदित्यरश्मय एव पातारो यासाम् (अपाम्). — 2) *m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 4,176.

रश्मिपवित्र Adj. *durch Strahlen gereinigt.*

रश्मिप्रभास m. N. pr. eines Buddha.

रश्मिमण्डल n. *Strahlenkranz.*

रश्मिमत् 1) Adj. *strahlenreich* (die Sonne). — 2) m. *a*) *die Sonne.* — *b*) N. pr. eines Mannes.

रश्मिमय Adj. *aus Strahlen gebildet, — bestehend.* बुद्धि° *durch die Strahlen des Verstandes leuchtend.*

रश्मिमालिन् Adj. *strahlenbekränzt.*

रश्मिमुच m. *die Sonne.*

रश्मिरसकप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रश्मिराज m. N. pr. eines Mannes.

रश्मिवत् 1) Adj. *a*) *strahlenreich.* — *b*) *das Wort* रश्मि *enthaltend;* f. °वती *ein solcher Vers* Kâṭh. 22,12. — 2) m. *die Sonne.*

रश्मिशतसहस्रपरिपूर्णध्वज m. N. pr. eines Buddha.

रश्मिस m. N. pr. eines Dânava Hariv. 3,47,8. v. l. रभस und नभस.

रश्मीवत् Adj. = रश्मिवत् 1).

रष्, ऋषति s. 2. अर्ष्.

1. रस्, रसति, °ते (ausnahmsweise) 1) *brüllen, wiehern, heulen, schreien, dröhnen, ertönen.* रसित *unarticulirte Laute von sich gebend; ertönend, klingend* Kâd. 15,2. — 2) *अर्चतिकर्मन्. — Intens. रारस्यते *laut schreien* Bhaṭṭ. — Mit अनु, °रसित *von einem Geschrei u. s. w. begleitet.* — Mit अभि *zuwiehern,* mit Acc. — Mit आ *brüllen, schreien* Kâd. 31,10. आरसित *schreiend* 24,9 (42,4). — Mit नि, निरसित *schreiend* R. 4,13,45. — Mit प्रति *wiederhallen* Kaṇḍak. 73,10. — Mit वि *schreien.*

2. रस्, रसति, रस्यति, रसयति, रसपते; 1) *schmekken.* — 2) *schmackhaft finden,* so v. a. *gern kosten wollen* Bâlar. 27,17. — 3) *empfinden.* — 4) *श्लेकने.

— रसति MBh. 14,571 fehlerhaft für रसवं. — Desid. रिरसयिषति *zu schmecken verlangen.*

रस 1) m. (adj. Comp. f. श्रा) *a) Saft, aus Pflanzen,* insbes. *Früchten gewonnener wohlschmeckender Saft;* auch *Flüssigkeit* überh. (neben भोजन *Speise,* so v. a. *Trank*). Bildlich *das Beste, Feinste, Kräftigste, flos.* — *b)* poetische Bez. *des Wassers.* — *c) der Saft des Zuckerrohrs.* — *d) Chylus* (aus Speise entstehend und durch die Galle in Blut umgewandelt). — *e) Samenfeuchtigkeit.* — *f) Quecksilber* Râǵan. 13,107. — *g) Mineral* oder *ein metallisches Salz.* — *h) Mixtur; Lebenselixir, Zaubertrank.* — *i) Gifttrank.* — *k) *Milch.* — *l) *geschmolzene Butter.* — *m) *Gold.* — *n) *Myrrhe.* — *o) Geschmack* (als Haupteigenschaft des Flüssigen). Es werden 6 Hauptarten desselben angenommen. — *p)* Bez. *der Zahl sechs.* — *q) schmeckender Stoff.* — *r) Geschmacksorgan, Zunge.* — *s) Geschmack —, Genuss —, Lust an, Liebe —, Neigung zu, Verlangen nach;* die Ergänzung im Loc. (auch mit beigefügtem उपरि) oder im Comp. vorangehend. — *t) das worauf der Geschmack, die Neigung, das Verlangen gerichtet sind; Alles was Genuss gewährt und reizt; Genuss, Reiz* in concreter Bed. — *u) der Geschmack* eines Kunstwerks ist sein *Charakter,* sein *Grundton,* seine *Grundstimmung.* Es werden deren 8, 9 oder 10 angenommen. — *v) der Grundton im Charakter eines Menschen.* — *w)* bei den Vaishṇava *Gemüthsstimmung in der auf Glauben beruhenden Liebe zur Gottheit.* — *x) ein Metrum von 4 Mal 70 Silben.* — *y)* Bez. *der heiligen Silbe* ओम् Çâṅkh. Gṛhj. 2,13. — *z)* *= शब्द. — 2) f. रसा *a) Feuchtigkeit.* — *b) ein mythischer Strom, der die Erde und Luft umfliesst.* — *c)* N. pr. eines Flusses. — *d) die Unterwelt.* — *e) die Erde, Land.* — *f) *Znnge.* — *g) *Clypea hernandifolia.* — *h) *Boswellia thurifera.* — *i) *Panicum italicum.* — *k) *Weinstock.* — *l)* *= काकोली. — 3) n. *a) *Myrrhe.* — *b) *Milch.* — *c) Geschmack* (nur einmal Varâh. Bṛh. S. 51,31). — *d)* Nir. 11,25 wohl fehlerhaft; vgl. ṚV. 5,53,9.

रसक (*m.) n. *Brühe, Fleischbrühe.*

रसकर्पूर n. *Quecksilbersublimat* Mat. med. 29. Bhâvapr. 2,102. Rasendraḱ. 90,13.

रसकर्मन् n. 1) *eine mit Genuss von Flüssigkeiten verbundene Opferhandlung* Kauç. 21. — 2) = रसकल्पना.

रसकल्पना f. *Behandlung des Quecksilbers, ein mit dem Q. vorgenommener Process.*

रसकल्याणीव्रत n. *eine best. Begehung.*

रसकुल्या f. N. pr. eines Flusses in Kuçadvîpa.

रसकेतु m. N. pr. eines Prinzen.

*रसकेसर n. *Kampfer.*

रसकोमल n. *ein best. Mineral.*

रसक्रिया f. *das Einkochen eines Saftes zum Dickwerden* und *Anwendung desselben als Bähmittel* Bhâvapr. 2,78. 157. Karaka 6,24.

रसगङ्गाधर m. N. pr. eines Autors Bühl. Guz. 3,54. Cat. C. Pr. 102.

रसगङ्गाधरीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रसगन्ध m. n. *Myrrhe* Râǵan. 6,117. v. l. रसभङ्ग.

*रसगन्धक m. 1) dass. — 2) *Schwefel* Râǵan. 13,71.

*रसगर्भ n. 1) *unter Zusatz von Curcuma präparirtes Kupfervitriol* Bhâvapr. 1,177. 6,117. — 2) *Salbe aus Messingschlacke* Râǵan. 13,94. — 3) *Zinnober* Râǵan. 13,58.

रसगोविन्द m. Titel eines Werkes Bühl. Guz. 4,234.

रसग्रह 1) Adj. *Sinn habend für das, was wahren Genuss gewährt.* — 2) m. *das Organ des Geschmacks.*

रसग्राहक Adj. *den Geschmack empfindend.*

रसघन m. *Nichts als Saft, aus lauter Saft bestehend* Çat. Br. 14,7,3,13.

*रसज्ञ m. *Borax* Râǵan. 6,241.

रसचन्द्रिका f. und रसचिन्तामणि m. (Bhâvapr. 3,32. 91. 4,31. 73) Titel von Werken.

रसचूडामणि m. *ein best. Präparat* Rasendraḱ. 90,1.

रसज्ञ 1) Adj. *a) in Flüssigkeiten entstehend.* — *b) vom Chylus herrührend.* — 2) *m. *Zucker.* — 3) *n. *Blut.*

*रसज्ञात n. *aus Messingschlacke zubereitete Salbe* Râǵan. 13,95.

रसज्ञ 1) Adj. *wissend wie Etwas schmeckt* (eig. und übertr.), *erkennend welchen wahren Genuss Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *gewährt; vertraut mit Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) f. (श्रा) und n. *Zunge.*

रसज्ञता f. *die Kenntniss des Geschmacks einer Sache, das Vertrautsein mit Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

रसज्ञान n. *Kenntniss der Geschmäcke* (ein Kapitel der Medicin).

*रसज्येष्ठ m. *der süsse Geschmack.*

रसज्वर m. etwa *Magenkatarrh* Hem. Par. 1,457.

रसतन्मात्र n. *der Urstoff des Geschmacks.*

रसतम m. *der Saft aller Säfte, die Quintessenz aller Quintessenzen.*

रसतरंगिणी f. Titel verschiedener Werke Burnell, T. Opp. Cat. 1.

रसतस् Adv. *dem Geschmack nach* MBh. 13,116,7.

रसता f. 1) *flüssiger Zustand.* °तामुपेतम् *flüssig geworden* Kâd. 137,17. — 2) Nom. abstr. zu रस 1) *u).*

*रसतेजस् n. *Blut.*

रसत्व n. Nom. abstr. zu रस 1) *d)* MBh. 14,19,39.

रसद् 1) Adj. *Säfte von sich gebend, Harz ausschwitzend.* — 2) m. *Arzt.*

रसदण्ड m. etwa *Zauberstab* Paṅḱad.

रसदर्पण m. Titel eines Werkes.

*रसदालिका f. *eine Art Zucker* Râǵan. 14,82.

रसदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रसद्राविन् m. *eine Citronenart.*

*रसधातु m. *Quecksilber* Râǵan. 13,109.

रसधेनु f. *eine aus Fruchtsäften dargestellte Kuh* Hemâdri 1,407,11. 434,13. 17. Verz. d. Oxf. H. 35, *b*,41. 59,*a*,22.

1. रसन n. *das Brüllen, Schreien, Quaken, Dröhnen* u. s. w. Bâlar. 144,5.

2. रसन 1) m. *Phlegma, Schleim* (als Vermittler des *Geschmacks*). — 2) f. श्रा *a) Zunge.* — *b)* *Bez. *zweier Pflanzen,* = गन्धभद्रा und रास्ना Râǵan. 6, 82. Bhâvapr. 1,174. — 3) n. *a) das Schmecken, Geschmack.* — *b) Geschmacksorgan.* — *c) das Empfinden, Fühlen.*

रसना f. oft fehlerhaft für 1. रशना.

*रसनाथ m. *Quecksilber* Râǵan. 13,107.

*रसनाभ n. *aus Messingschlacke zubereitete Salbe* Râǵan. 13,95.

*रसनामल n. *Unreinigkeit auf der Zunge.*

रसनामूल n. *Zungenwurzel* zu Spr. 3140.

रसनायक m. Bein. 1) Kâma's Vikramâṅkaḱ. 16, 29. — 2) *Çiva's.

*रसनारद m. *Vogel.*

*रसनालिह् m. *Hund.*

रसनिरूपण n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 186,23.

रसनीय Adj. *was geschmeckt wird.*

*रसनेत्रिका f. *Realgar, rother Arsenik.*

रसनेन्द्रिय n. *Geschmacksorgan.*

रसत्तम m. = रसतम, nasalirt und oxytonirt um einen Anklang an रथंतर zu gewinnen.

रसपति m. *Quecksilber* Bhoǵa-Pr. 69,14.

रसपद्धति f. Titel eines Werkes.

रसपद्माकर m. desgl.

रसपर्पटी f. *ein best. Quecksilberpräparat* Mat. med. 32. Bhâvapr. 3,36.

*रसपाक्ज्ञ m. *Zuckersyrup* Râǵan. 14,96.

रसपाचक m. *Koch.*

रसपारिजात m. Titel eines Werkes.

*रसपुष्प n. *ein best. Quecksilberpräparat.*

रसप्रदीप m. Titel verschiedener Werke.

रसप्रबन्ध m. (adj. Comp. f. आ) *ein dichterisches Product*, insbes. *ein Schauspiel.*

रसप्राशनी f. Bez. *des Verses* AV. 5,2,3 Kauç. 21.

*रसफल m. *Cocosnussbaum* Râgan. 11,47.

रसबन्धन n. wohl *ein best. Theil der Eingeweide* R. 5,25,46. Statt °बन्धनम् liest ed. Bomb. 5,24,40 च सबन्धनम्.

*रसभङ्ग m. s. u. रसगन्ध.

*रसभव n. *Blut.*

रसभस्मविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रसभावविद् Adj. *die Grundstimmungen und Affecte kennend* Çiç. 2,83.

रसभेद m. 1) *verschiedene Mixturen;* vgl. °भेदीय. — 2) *ein best. Quecksilberpräparat.*

रसभेदीय Adj. *sich auf verschiedene Mixturen beziehend, darüber handelnd* Lîlâv. 83.

रसभोजन Adj. *von Flüssigkeiten sich nährend.*

रसमञ्जरी f., °परिमल m. (Bühler, Rep. No. 258) und °प्रकाश m. Titel von Werken.

रसमय Adj. (f. ई) 1) *aus Saft —, aus Flüssigkeit gebildet, — bestehend.* — 2) *aus Quecksilber (Quintessenz) bestehend.* — 3) *dessen Wesen Geschmack ist* (Wasser). — 4) *geschmackvoll, voller Reiz.*

रसमल m. oder n. *der Unrath des Körpers.*

रसमहार्णव m. Titel eines Werkes.

*रसमातर् f. (Gal.) und *°मातृका f. *Zunge.*

रसमात्र n. = रसतन्मात्र.

रसमिश्र Adj. *mit Flüssigkeiten gemischt* Kauç. 11. 22. 23.

रसमूला f. *ein best. Metrum.*

रसय् s. u. 2. रस्.

रसयति m. oder f. *das Schmecken.*

रसयामल n. Titel eines Werkes.

रसयितर् Nom. ag. *Schmecker.*

रसयितव्य Adj. *schmeckbar, was geschmeckt wird.*

रसयोग m. Pl. *künstlich gemischte —, präparirte Säfte.*

रसरत्न n., °रत्नदीपिका f., °रत्नप्रदीप m. und °रत्नप्रदीपिका f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

रसरत्नमय Adj. (f. ई) *aus Fruchtsäften und Perlen bestehend* Hemâdri 1,405,13.

रसरत्नसमुच्चय m. (Burnell, T.), °रत्नहार m., °रत्नाकर m., °रत्नावली f. und रसरहस्य m. Titel von Werken.

रसराज m. 1) *Quecksilber* Râgan. 13,107. — 2) *= रसाञ्जन.

रसराजलक्ष्मी f., °राजशंकर m. und °राजहंस m. Titel von Werken.

*रसलेह (fehlerhaft) und *रसलोह m. *Quecksilber* Râgan. 13,107.

रसवतीस्तवार्थ m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 759.

रसवत्ता f. *Saftigkeit, Schmackhaftigkeit, die Eigenschaft des Geschmackvollen.*

रसवत् 1) Adj. *a) saftig, schmackhaft, kräftig.* Compar. रसवत्तर. — *b) die gehörige Feuchtigkeit habend.* — *c) mit Saft gefüllt.* — *d) überfliessend von* (Instr.). — *e) mit Reizen versehen, reizend, geschmackvoll.* — 2) f. रसवती *a) Küche* Z. d. d. m. G. 36,526. Hierher oder zu *c)* Anrghar. 7,61. — *b) Mahlzeit* Hem. Par. 1,124. 3,88. 6,46. 8,288. — *c) gekäste Milch mit Zucker und Gewürz;* s. u. *a).* — *d)* Titel verschiedener Werke. — 4) n. *geschmackvoller Stil* Comm. zu Bhaṭṭ. 10,47.

रसवह Adj. *Saft führend.*

रसवाद m. *Alchemie.*

रसविक्रयिन् m. *Verkäufer von Säften, — Flüssigkeiten.*

रसविक्रेतर् Nom. ag. dass. इत्वादि° Kull. zu M. 3,159.

रसविद् Adj. *den Geschmack kennend, — empfindend, einen feinen Geschmack* (in übertragener Bed.) *habend.*

रसविवेक m. und रसशब्दसरणिनिघण्टु m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रसशार्दूल m. *ein best. Quecksilberpräparat* Rasendrak. 57,5.

रसशास्त्र n. *Alchemie.*

रसशुक्त n. *ein saures Getränk mit Fruchtsaft.*

रसशोधन 1) *m. *Borax.* — 2) n. *das Reinigen des Quecksilbers.*

रससंग्रहसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

रससंग्राही f. N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,a, 97,13. 15.

रससमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), रससर्वस्व n. (Burnell, T.), रससागर m., रससार m. (Burnell, T) und °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

रससिद्ध Adj. 1) *der durch Quecksilber Vollkommenheit erlangt hat, mit der Alchemie vertraut.* — 2) *mit den poetischen* Rasa *vertraut.*

रससिद्धान्तसागर m. Titel eines Werkes.

रससिद्धि f. *durch Quecksilber erlangte Vollkommenheit, das Vertrautsein mit der Alchemie.*

रससिन्धु m., रससुधाकर m. und °सुधाम्भोधि m. Titel von Werken.

*रससथान n. *Mennig.*

रसस्करण Adj. (f. ई) *Saft führend* Karaka ed. Calc. 354,12.

रसस्कारिन् (Conj.) Adj. dass. Karaka 4,4 (ed. Calc. 353).

रसस्तुदय n. und रसाकर m. Titel von Werken.

*रसाखन m. *Hahn.*

*रसाग्रज n. = रसाञ्जन 3) Râgan. 13,94.

*रसाङ्क m. *das Harz der Pinus longifolia* Râgan. 12,157.

रसाञ्जन n. 1) *unter Zusatz von Curcuma präparirtes Kupfervitriol.* — 2) *Extract von Berberis asiatica* Mat. med. 107. — 3) *aus Messingschlacke zubereitete Salbe* Râgan. 13,94.

*रसाढ्य 1) m. *Spondias mangifera.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Râgan. 6,82.

रसातल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Unterwelt, Hölle;* auch eine best.: *die 7te* oder *4te* (268,4). — *b) das vierte astrologische Haus.* — *c) Erdboden* Subhâshitar. 829 (zugleich *Unterwelt*). — 2) m. N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 652.

रसात्मक Adj. *dessen Wesen 1) Saft, Flüssigkeit, Nectar ist* (der Mond). — 2) *Geschmack ist* (Wasser). — 3) *Schmackhaftigkeit ist, geschmackvoll* (Rede).

*रसादान n. *das Ansichziehen der Flüssigkeiten, Austrocknen, Ausdörren.*

रसादिशुद्धि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रसाधार m. *die Sonne.*

रसाधिक 1) Adj. *geschmackvoll* oder *reich an Genüssen.* — 2) *m. *Borax* Râgan. 6,241. — 3) *f. आ *eine best. Weintraube ohne Kerne* Râgan. 11,106.

रसाधिपत्य n. *die Herrschaft über die Unterwelt.*

रसाध्यक्ष m. *ein Aufseher über die Säfte, — Flüssigkeiten.*

रसान्तर n. 1) *ein Unterschied des Geschmacks.* °विद् *verschiedene Geschmäcke kennend* 165,7. — 2) *ein anderer Geschmack, — Genuss.* — 3) *eine verschiedene Gemüthsstimmung, Wechsel der Stimmung.* — 4) *eine andere Grundstimmung* (in einem Gedicht u. s. w.) Vâmana S. 34, Z. 24.

*रसापायिन् m. *Hund.*

रसाभास m. *der blosse Schein einer Gemüthsstimmung, die Uebertragung einer Gemüthsstimmung auf nicht-fühlende Wesen, das Erscheinenlassen einer Gemüthsstimmung an unpassender Stelle.*

रसाभिव्यञ्जनी f. (Burnell, T.), रसाभिव्यञ्जिका f., रसामृत n., रसामृतसिन्धु m., रसाम्भोधि m. und रसाम्भोनिधि m. Titel von Werken.

*रसाम्ल 1) m. *Rumex vesicarius* Râgan. 6,128. — 2) f. आ *eine best. Sehlingpflanze* Râgan. 3,134. — 3) n. *Fruchtessig* Râgan. 6,125. Bhâvapr. 1,182.

*रसायक m. *eine best. Grasart.*

रसायन 1) *m. *a) Embelia Ribes. — b) ein Alchemist.* — c) Bein. Garuḍa's. — 2) f. आ s. u. 4) a). — 3) f. ई a) *Kanal der Flüssigkeiten* (im Körper) Karaka 6,21. — b) **Solanum indicum* Râǵan. 4,135. — c) **Cocculus cordifolius* Râǵan. 3, 1. — d) **eine Art* Karaṅǵa Râǵan. 9,66. — e) **ein best. kleiner Strauch,* = गोरक्षदुग्धा Râǵan. 5,143. — f) *= मांसच्छदा Râǵan. 12,155. — 4) n. *a) eine Klasse von Mitteln, die den Organismus kräftigen, erneuern und langes Leben verleihen sollen; Alterativum, Elixir, Lebenselixir;* auch vom *ersten befruchtenden Regen im Beginn der Regenzeit.* Richtet sich hier und da nach dem Geschlecht des Nomens, auf welches es bezogen wird; f. आ. °कर Adj. *ein Elixir abgebend* Râǵan. 13,148. — *b) *Buttermilch. — c) *Gift. — d) *langer Pfeffer.*

रसायननिधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रसायनफला f. *Terminalia Chebula* oder *citrina.*

*रसायनश्रेष्ठ m. *Quecksilber* Râǵan. 13,110.

रसायनामृतलौक् m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 128.

रसायनिन् Adj. *Lebenselixire anwendend* Darpad. 3,44.

(रसाय्य) रसायिष्र Adj. *saftig, schmackhaft.*

रसारसा f. = रसालसा Lalit. 120,19. 20.

रसार्णव m. und °सुधाकर m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रसाल 1) m. *a) der Mangobaum* Prasannar. 7, 9. — *b) *Zuckerrohr* Râǵan. 14,80. — *c) *Brodfruchtbaum.* — *d) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,119. — *e) *Weizen* Râǵan. 16,30. — *f) eine Mausart.* — 2) f. आ *a) gekäste Milch mit Zucker und Gewürz.* — *b) *Zunge.* — *c) Dûrvâ-Gras.* — *d) *Desmodium gangeticum.* — *e) *Weinstock.* — 3) *f. ई *Zucker* Râǵan. 14,82. — 4) n. *Weihrauch* oder *Myrrhe.*

रसालंकार m. 1) *Aesthetik* Kaurap. (A.) 13. — 2) Titel eines medicinischen Werkes.

रसालय m. 1) *ein Sitz der Reize, — alles dessen was entzückt.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*रसालसा f. *ein Flüssigkeit führendes Gefäss des Körpers, Ader* u. s. w.

*रसालिका f. *Hemionitis cordifolia.*

रसावतार m. Titel eines Werkes.

*रसावेष्ट m. *das Harz der Pinus longifolia* Râǵan. 12,158.

रसाश m. und रसाशिन् Adj. in श्र°.

रसाशिर् Adj. *mit Saft* (*Milch* nach Sâj.) *gemischt.*

*रसाश्वासा f. *eine best. Schlingpflanze.* Richtig रसाम्ला.

रसास्वाद् m. *Lustempfindung* 286,15. 29.

*रसास्वादिन् m. *Biene.*

*रसाह्व 1) m. *das Harz der Pinus longifolia.* — 2) f. आ *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,119.

रसिक 1) Adj. (f. आ) *a) einen richtigen Geschmack habend, Sinn für das Schöne habend.* — *b) Geschmack —, Gefallen an —, Sinn —, das richtige Verständniss für Etwas habend, sich verstehend auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *c) eine besondere Leidenschaft —, ein Steckenferd habend, versessen auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *d) geschmackvoll.* — 2) *m. *a) Ardea sibirica* Râǵan. 19,99. — *b) Pferd.* — *c) Elephant.* — 3) f. आ *a) ein leidenschaftliches Weib.* — *b) *Zuckerrohrsaft.* — *c) *gekäste Milch mit Zucker und Gewürz.* — *d) *Chylus* Râǵan. 18, 65. — *e) *Zunge.* — *f) *Gürtel.*

रसिकता f. *Geschmack an, Sinn für* (Loc.) Vikramâṅkaṅ. 6,2.

रसिकत्व n. *Versessenheit* Spr. 7854.

रसिकभूषण n. (Opp. Cat. 1), रसिकरञ्जन n. (Burnell, T.), रसिकरञ्जनी f., रसिकरञ्जिनी f. (Burnell, T.), रसिकरमण n. und रसिकसंजीविनी f. (Bühler, Rep. No. 169) Titel von Werken.

रसिकेश्वर m. Beiw. Kṛshṇa's.

1. रसित 1) Adj. s. u. 1. रस्. — 2) n. *Gebrüll, Geschrei, Getön, Donner; Gerassel, Geklingel* Kâd. 15,5.

2.*रसित Adj. *mit Gold* u. s. w. *überzogen, — ausgelegt.*

1. रसितर् Nom. ag. *Brüller, Toser.*

2. रसितर् Nom. ag. *Schmecker.*

रसिन् Adj. 1) *saftig, kräftig.* — 2) *einen richtigen Geschmack habend, Sinn für das Schöne habend.*

*रसुन m. *Allium ascalonicum.*

*रसेक्षु m. *Zuckerrohr* Râǵan. 14,80.

रसेन्द्र m. *Quecksilber* Râǵan. 13,108. Kaṇḍak. 80,13.

रसेन्द्रकल्पद्रुम m., रसेन्द्रचिन्तामणि m. und रसेन्द्रसारसंग्रह m. Titel von Werken.

रसेश्वर m. *Quecksilber.*

रसेश्वरदर्शन n. *die Lehre der Alchemisten.*

रसेश्वरसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

*रसोत्तम 1) m. *a) Quecksilber* Râǵan. 13,107. — *b) Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,37. — 2) n. *Milch.*

रसोदधि m. Titel eines Werkes.

*रसोद्भव n. 1) *Perle.* — 2) *Zinnober* Râǵan. 13,58.

*रसोद्भूत n. *aus Messingschlacke zubereitete Salbe* Râǵan. 13,94.

रसोन und *°क m. *Allium ascalonicum* Râǵan. 7,49.

*रसोपल n. *Perle.*

रसोल्लास 1) m. *das Erwachen des Verlangens nach* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ (sc. सिद्धि) *eine best. Vollkommenheit: das spontane Erscheinen der Säfte im Körper* VP. 1,6,16.

रसोल्लासभाण m. Titel eines Werkes Burnell, T. °रसोल्लासिन् Adj. *ein Erwachen des Verlangens nach — empfindend.*

1. रसौकस् n. Pl. *die Wohnungen der Unterwelt.*

2. रसौकस् m. *ein Bewohner der Unterwelt.*

*रसौदन n. *Reis in Fleischbrühe* Bhâvapr. 3,44. fgg.

*रस्त्र 1) n. *Ding, Gegenstand.* — 2) f. आ *Zunge.*

रस्य 1) Adj. *a) schmeckbar.* — *b) schmackhaft.* — 2) *f. आ = रास्ना Râǵan. 6,82. — 3) *n. *Blut.*

रस्यमानता f. *das Empfundenwerden* Sâh. D. 24,2.

रक्, रकति 1) *trennen, scheiden.* — 2) **verlassen, aufgeben.* — Caus. रकयति 1) *verlassen, im Stich lassen.* — 2) *veranlassen Etwas* (Acc.) *aufzugeben* Bâlar. 289,10. — 3) रकित *a) verlassen, einsam* (Ort). रकिते und रकितेषु *an einem einsamen Orte, im Geheimen.* — *b) getrennt —, geschieden —, frei von, ohne — seiend, — los;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — *c) am Anf. eines adj. Comp. verlassen, aufgegeben,* so v. a. *fehlend, nicht da seiend.* — Intens. रारकाण gehört zu रंक्. — Mit वि Caus. 1) *verlassen.* — 2) विरकित *a) verlassen.* — *b) getrennt, allein stehend.* — *c) getrennt —, frei von, ohne — seiend, — los;* die Ergänzung im Instr., Gen. (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend. — *d) विरकितात् *mit Ausnahme von* (Gen.) Kâraṇḍ. 48,14.

रक् (*m.) = 2. रक्स्. Am Anfange eines Comp. so v. a. *im Geheimen* Bhâg. P.

रकण n. *Trennung.*

रकंपाति m. Hariv. 1658 fehlerhaft für अरकंयाति.

रकःशील Adj. *verschwiegen* Âpast.

रकःशुचि Adj. *der sich seines geheimen Auftrages erledigt hat.*

1. रक्स् (metrisch) n. = रंक्स् *Schnelle, Geschwindigkeit.*

2. रक्स् 1) n. *a) Einsamkeit, ein einsamer Ort.* रकसि und रक्सु *an einsamem Orte, im Geheimen.* — *b) Geheimniss.* — *c) *Beischlaf.* — 2) Adv. *an einsamem Orte, im Geheimen, heimlich.*

रक्स in *अनु°, *अव° und *तप°.

रहसनन्दिन् oder रहसानन्दिन् N. pr. eines Grammatikers.

रहस्य Adj. f. *heimlich gebärend* nach Sâj.

रहस्कर Adj. *Jmdes* (Gen.) *geheimen Auftrag ausführend.*

रहस्काम Adj. *die Einsamkeit mögend.* Nom. abstr. °ता f. Kâraka 2,7.

रहस्य 1) Adj. *geheim* Vasishṭha 5,4. रोमाणि so v. a. *die an den geheimen Stellen befindlichen Haare.* — 2) f. आ *a*) *=रात्रा. — *b*) N. pr. eines Flusses. — 3) n. *a*) *Geheimniss, geheime Lehre, Mysterium;* auch Bez. der Upanishad. — *b*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 4) रहस्यम् Adv. *im Geheimen.*

रहस्यगान n. = ऊह्यगान Burnell, T.

रहस्यत्रय n., °चुलुक m., °चूडामणि m., °मीमांसा f., °सार m., °सारदीपिका f. und रहस्यदीपिका f. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

रहस्यधारिन् Adj. *im Besitz eines Geheimnisses seiend, in ein Geheimniss eingeweiht.*

रहस्यनवनीत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रहस्यनिक्षेप m. *ein anvertrautes Geheimniss* Vikr. 18,6.

रहस्यपद्धति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रहस्यभेद् m. und °भेदन n. *Verrath eines Geheimnisses.*

रहस्यमञ्जरी f., रहस्यमातृका f. und रहस्यरत्ना f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रहस्यसंरक्षण n. *das Bewahren eines Geheimnisses.*

रहस्यसंदेशविवरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रहस्यु m. N. pr. eines Mannes.

रहस्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

रहःस्थ Adj. (f. आ) 1) *an einem einsamen Orte —, bei Seite stehend, allein seiend* Hem. Par. 2,323. — 2) euphemistisch so v. a. *im Liebesgenuss begriffen.*

*रहाट् m. 1) *counsellor, a minister.* — 2) *a ghost, a spirit.* — 3) *spring.*

*रहाय्, °यते Denomin. von 2. रहस्.

°रहितत्व n. *das ohne Etwas Sein, Ermangeln* Kâmpaka 11.

रहो Adv. 1) mit *कर् *bei Seite schaffen.* — 2) mit भू *sich an einen einsamen Ort zurückziehen, abseits gehen* Bhaṭṭ.

रहोराज m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,218.

रहोगण m. N. pr. 1) Pl. eines zu den Âṅgirasa gezählten Geschlechts. — 2) eines Liedverfassers.

रहोगत Adj. (f. आ) 1) *an einem einsamen Orte —, allein seiend.* — 2) *geheim.*

1. रा, रौति (in der älteren Sprache als Aor. angesehen), रासे; reduplicirte Präsensstämme: ररि (ररते), रराि (रराी) und रिरी; रात Partic. *verleihen, gewähren, überlassen, übergeben, geben.* — Mit *व्यति, °राते, व्यत्यरे. — Mit सम् *verleihen, gewähren.*

2. °रा Adj. *verleihend, gewährend.*

3. रा, रायति 1) *bellen.* — 2) *anbellen.* — Mit अभि *anbellen.*

4. रा (nur Acc. राम्) = रै.

5.*रा f. s. र 3).

राउल m. N. pr. eines Mannes.

राका f. 1) *die Genie des wirklichen Vollmondstages* (gilt später als Tochter des Aṅgiras); *Vollmondstag, Vollmond.* — 2) *ein eben mannbar gewordenes Mädchen.* — 3) *Krätze. — 4) N. pr. *a*) einer Râkshasî. — *b*) eines Flusses.

राकाचन्द्र m. *Vollmond.*

राकानिशा f. *Vollmondsnacht.*

राकापति m. *Vollmond.*

राकायज्ञ m. *Vollmondsopfer.*

राकारमण m. *Vollmond.*

राकाविभावरी f. *Vollmondsnacht.* °ज्ञानि m. *Vollmond.*

राकाशशाङ्क und राकाशशिन् m. *Vollmond.*

राकासुधाकर m. 1) dass. Mahâvîraḱ. 134,2. — 2) Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

राकिणी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit. Vgl. डाकिनी und लाकिनी.

राकेन्दीवरबन्धु m. *Vollmond.*

राकेन्द्र m. dass. Bhâm. V. 2,174.

राकेश m. dass. Auch als Bein. Çiva's.

*राक्य Adj. *aus* Raka *stammend.*

रात्तस 1) Adj. (f. ई) *den* Rakshas *eigen, rakshasisch.* विवाह् m. Gaut. Âpast. — 2) m. *a*) *ein* Rakshas, *nächtlicher Unhold.* रात्र° so v. a. *ein Teufel von Fürst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ (ई fehlerhaft). — *b*) *ein Fürst des Kriegerstammes* Rakshas. — *c*) *der 30ste* Muhûrta. — *d*) *ein best. astr.* Joga. — *e*) N. pr. α) eines Ministers des Nanda. — β) eines Dichters. — 3) m. n. *das 49ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 4) f. ई *a*) f. zu 2) *a*). — *b*) *Nacht. — *c*) *eine best. Pflanze,* = चण्डा. — *d*) *Spitzzahn, Fangzahn. — *e*) N. pr. einer Jogini Hemâdri 2, *a*,93,7.9.

रात्तसकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

रात्तसग्रह् m. *ein best. Krankheitsdämon.*

रात्तसता f., रात्तसत्व n. und रात्तसभाव m. (107, 27) *der Zustand eines* Râkshasa.

रात्तसालय m. Bein. *der Insel* Laṅkâ Sûrjas. 1,62.

1. रात्तसी Adj. und Subst. f. s. रात्तस 1) 3).

2. रात्तसी Adv. 1) mit कर् *in einen* Râkshasa *verwandeln.* — 2) mit भू *in einen* Râkshasa *verwandelt werden.*

रात्तसेन्द्र (108,9), *रात्तसेश und रात्तसेश्वर m. *ein Fürst der* Râkshasa, insbes. Bein. Râvaṇa's.

रात्तसोत्पत्ति f. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*रात्ता f. *Lack* (लाक्षा).

रात्रेय्र 4) Adj. (f. ई) *vom Schläger der* Rakshas *handelnd.* — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*रात्रोऽसुर Adj. (f. ई) *zu den* Rakshas *und* Asura *in Beziehung stehend, über diese handelnd, sie betreffend.* — 2) *die Worte* रात्रोऽसुर *enthaltend.*

*राख्, राखति (शोषणाल्मर्थयोः).

राखडी (Conj.) f. *ein best. Schmuck* Paṅḱad.

राग 1) m. (adj. Comp. f. आ und *ई) *a*) *das Färben.* — *b*) *ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.* — *c*) *Farbe.* — *d*) *Röthe.* Auch so v. a. *Entzündung* Kâraka 6,30. — *e*) *Nasalirung.* — *f*) *Reiz, Lieblichkeit* (der Stimme, des Gesanges). — *g*) *eine musikalische Weise* (deren 6, 7 und 26 angenommen werden). Auch personificirt. — *h*) *eine musikalische Note. — *i*) *Leidenschaft, heftiges Verlangen nach Etwas, Sympathie, Zuneigung, Liebe, Freude an;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *k*) *Würze* Kâraka 6,12. — *l*) *Fürst, König. — *m*) *die Sonne. — *n*) *der Mond.* — 2) f. आ *a*) *Eleusine coracana. — *b*) N. pr. einer Tochter des Aṅgiras. — 3) *f. ई = 2) *a*) Mat. med. 314.

*रागकाष्ठ n. *das Holz der Caesalpinia Sappan* Râgân. 12,18.

*रागखाडव fehlerhaft für °खाण्डव.

रागखाण्डव (*m.) *eine Art Zuckerwerk* R. ed. Bomb. 5,11,18. Vgl. खाण्डवराग.

रागखाण्डविक m. *ein Verfertiger von solchem Zuckerwerk.*

रागग्राह्यवत् Adj. *wo die Leidenschaft die Krokodile vertritt* Spr. 1047.

*रागचूर्ण m. 1) *Acacia Catechu.* — 2) *ein rothes Pulver, mit dem man sich beim Feste* Holâkâ *bestreut.* Eher n. — 3) *Lack* (लाक्षा). — 4) *der Liebesgott.*

*रागच्छत्र m. 1) *der Liebesgott.* — 2) Bein. Râma's.

*रागद् 1) m. *eine best. Staude* Râǵan. 4,129. — 2) f. आ *Krystall.*

*रागदालि m. *Linsen* Râǵan. 16,56.

*रागदृप् m. *Rubin* Râǵan. 13,147.

रागद्रव्य n. *Farbestoff.*

रागद्वेषमोक्षपरिमोक्षण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,13.

रागपट्ट *eine Art Edelstein.* Richtig राजपट्ट.

रागपरिमुक्ता f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,12.

*रागपुष्प 1) m. *a) Pentapetes phoenicea* Râǵan. 10,120. — *b) rother Kugelamaranth.* — 2) f. ई *die chinesische Rose.*

*रागप्रसव m. = रागपुष्प 1) *a)* und *b)* Râǵan. 10,133.

रागप्रस्तार m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रागप्राप्त Adj. *dem Verlangen entsprechend, sinnlich angenehm* Comm. zu Âpast. Çr. 8,4,5.

रागबन्ध m. *Aesserung der Zuneigung, Zuneigung.*

रागभञ्जन m. N. pr. eines Vidjâdhara.

रागमञ्जरिका f. Demin. von रागमञ्जरी.

रागमञ्जरी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

रागमय Adj. 1) *roth.* — 2) *verliebt.*

रागमाला f. Titel 1) eines Kapitels über *die musikalischen* Râga. — 2) eines Werkes.

*रागयुज् m. *Rubin.*

रागरज्जु m. *der Liebesgott* Vâsav. 32,1.

रागरत्नाकर m. und रागलक्षण n. Titel von Werken Burnell, T.

*रागलता f. Rati, *die Gattin des Liebesgottes.*

रागलेखा f. 1) *Farbenstrich.* — 2) ein Frauenname Vâsav. 157,5.

रागवत् Adj. 1) *roth.* — 2) *liebend, verliebt* Çiç. 6,32. 10,52.

रागवर्धन m. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

रागविबोध m. Titel eines Werkes.

*रागवृत्त m. *der Liebesgott.*

रागषाडव und °षाढव m. *ein Zuckerwerk aus Granatäpfeln und Weintrauben mit einer Brühe von Phaseolus Mungo*, nach Andern *halbreife Mangofrüchte in Syrup eingemacht mit Ingwer, Kordamomen, Butter* u. s. w. Richtig रागषाण्डव.

*रागसूत्र n. 1) *ein seidener Faden.* — 2) *der Strick an der Wage.*

*रागाङ्गी, *रागाह्वा (Râǵan. 6,194) und *रागाह्वा (fehlerhaft) f. *Rubia Munjista.*

रागानुरागविवृति (wohl 2 Worte) f. Titel eines Werkes.

*रागाढ्य Adj. *der in Bezug auf eine Gabe Hoffnungen erweckt, sie aber nicht erfüllt.*

रागार्णव m. Titel eines Werkes.

*रागाशनि m. *ein* Buddha.

*रागितरु m. *Jonesia Asoca* Râǵan. 10,56.

रागिता f. *das Verlangen nach* (Loc. oder im vorangehend).

रागिन् 1) Adj. *a) gefärbt, farbig.* — *b) *färbend.* — *c) roth.* — *d) von Leidenschaften ergriffen, Wünsche habend, in der Gewalt der Liebe stehend, verliebt, mit Leidenschaft an Etwas* oder *Jmd hängen, grossen Geschmack findend an;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *e)* am Ende eines Comp. *ergötzend, erfreuend.* — 2) *m. *eine best. Kornart.* — 3) f. रागिणी *a) eine Modification der* Râga *genannten Weisen* (30 oder 36 an der Zahl), personificirt sind sie Gemahlinnen der Râga. — *b) eine Form der* Lakshmi. — *c)* N. pr. einer Tochter der Menakâ.

रागोत्पत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*राघ्, राघते (सामर्थ्ये).

राघव m. 1) *ein Nachkomme* Raghu's, Patron. Aǵa's, Daçaratha's und Râma's. Du. Bez. Râma's und Lakshmaṇas, राघवसिंह Bez. Râma's. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch °पञ्चाननभट्टाचार्य. — *b)* *eines Schlangendämons. — 3) **Meer.* — 4) **ein best. grosser Fisch.*

राघवचरित्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राघवचैतन्य und राघवदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

राघवपण्डित m. N. pr. eines Autors. °पण्डितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

राघवपाण्डवीय n. Titel eines künstlichen Gedichts.

राघवप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राघवभट्ट m. N. pr. eines Autors.

राघवपाण्डवीय n. und °चरित n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

राघवविलास m. Titel eines Werkes.

राघवानन्द m. 1) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मुनि und °सरस्वती. — 2) Titel eines Schauspiels Burnell, T.

राघवाभ्युदय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

राघवायण n. *die Geschichte* Râma's, = रामायण.

राघवाष्टक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राघवीय n. *das von* Râghava *verfasste Werk.* Auch °काव्य n. Opp. Cat. 1.

राघवेन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °यति.

राघवेन्द्रीय n. *das von* Râghavendra *verfasstes Werk* Opp. Cat. 1.

राघवेश्वर N. eines nach Râghava benannten Liṅga.

*राङ्कल m. *Dorn.*

राङ्कव 1) Adj. *a) der* Raṅku *genannten Antilope gehörig, — eigen; aus den Haaren derselben verfertigt, wollen.* — *b) *aus* Raṅku *stammend* (aber nicht von Menschen). — 2) m. *eine wollene Decke.*

*राङ्कवक Adj. *aus* Raṅku *stammend* (von Menschen).

*राङ्कवायण Adj. dass. (aber nicht von Menschen).

राङ्क m. etwa *Schauspieler.*

*राङ्कण m. *eine best. Blume.*

*राचित m. Patron. von रचित.

*राचितायन m. Patron. von राचित.

1. √राज्, √राजति, राजते, √राष्टि 1) *walten, herrschen; Fürst —, König —,* überh. *der Erste sein;* mit Gen. *gebieten über,* mit Acc. *regieren, lenken.* — 2) *sich auszeichnen, ein Ansehen haben, besonders in die Augen fallen, prangen, glänzen; erscheinen wie* (इव). — 3) राजित (könnte der Form nach auch zum Caus. gehören) *sich auszeichnend, prangend, glänzend, verschönert.* — Caus. Act. Med. *walten, herrschen.* — Mit अति *hinfahren über* (Acc.). — Mit अनु *nachahmen.* — Mit अप, √अपाराट् (?) Maitr. S. 1,6,3 (90,5). 4,8,3. — Mit अभि *prangen.* — Mit उप an zwei verdorbenen Stellen mit v. l. — Mit निस् Caus. 1) *prangend machen, erglänzen lassen.* Partic. नीराजित. — 2) *die* नीराजन *genannte Ceremonie vollziehen an* (Acc.). Partic. नीराजित. — Mit परि *nach allen Seiten hin Glanz verbreiten.* — Mit प्रति *in seinem Glanze erscheinen wie* (इव). — Mit वि 1) = Simpl. 1) und *bemeistern* (mit Gen. oder Acc.), *hervorragen über, überragen* (mit Abl.). — 2) = Simpl. 2). — 3) विराजित (könnte auch zum Caus. gehören) = राजित. — Caus. *prangen machen, mit Glanz erfüllen, Glanz verleihen, erhellen;* mit Acc. Metrisch auch Med. — Mit अतिवि (अति वि) *in hohem Grade prangen, — glänzen.* RV. 3,10,7 ist √अति mit √स्निध: zu verbinden. — Mit अधिवि *vorherrschen, sich auszeichnen vor* (Acc.). — Mit अनुवि *nachlenken, nachfolgen;* mit Acc. — Mit अभिवि 1) als Erklärung von वि-√राज् wohl *regieren.* — 2) *prangen, einen Glanz um sich verbreiten.* °राजित *prangend, in vollem Glanze stehend.* — Mit संवि *prangen.* — Mit सम् *walten über* (Gen.).

2. √राज् (Nomin. √राट्) 1) m. *a) Gebieter, Herrscher, Fürst* RV. 1,121,3. In der späteren Sprache nur am Ende eines Comp. शङ्ख° so v. a. *die Muschel der Muscheln.* RV. 6,12,1 ist √राट् wohl Verbum

fin. und der Accent zu tilgen. — *b*) *ein best.* Ekâha. — 2) f. *a*) *ein best. Metrum* ṚV. Prât. 17,4. — *b*) N. pr. einer Göttin TBr. 3,1,11,20. Wird durch राजमाना erklärt.

°राज m. *Fürst, König, der Erste unter seines Gleichen.* व्यूह° *die beste der Schlachtordnungen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

राजर्षि m. = राजर्षि.

राजन् 1) m. *a*) *regulus.* Aus metrischen Rücksichten und am Ende eines adj. Comp. = राजन् *Fürst, König.* — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) n. *eine Menge von Fürsten, — Königen* Harshaḱ. 175,17.

राजकथा f. *Geschichte der Fürsten, — Könige.*

*राजकदम्ब m. *Nauclea Cadamba* oder *ein verwandter Baum.*

राजकन्दर्प m. Titel eines Werkes.

राजकन्यका f. *Fürstentochter, Prinzessin.*

राजकन्या f. 1) dass. — 2) **eine best. Blume* Râǵan. 10,118.

राजकर m. *der dem Fürsten zukommende Tribut* Ind. St. 15,318.

राजकरण n. *Gericht, Gerichtshof* Mṛḱḱh. 144, 12, v. l.

*राजकर्कटी f. *eine Gurkenart.*

राजकर्ण m. *Fangzahn des Elephanten.*

राजकर्तर् m. *Königsmacher;* Pl. *diejenigen Personen, welche den König auf den Thron setzen.*

राजकर्मन् n. 1) *die Obliegenheiten eines Fürsten* Pat. zu P. 2,1,1, Vârtt. 2. — 2) *ein dem Fürsten zu leistender Dienst.* — 3) Soma-*Handlung.*

राजकर्मिन् Adj. *für einen Fürsten arbeitend* Pat. zu P. 1,4,49, Vârtt. 2.

राजकलश m. N. pr. verschiedener Männer Vikramâñkaḱ. 18,77.

राजकला f. *der 16te Theil der Mondscheibe, Mondsichel.*

राजकलि m. *der Schlechteste der Fürsten.*

*राजकसेरु 1) m. oder f. *Cyperus rotundus* Râǵan. 6,141. — 2) n. *die Wurzel von Cyperus pertenuis.*

राजकसेरुका f. *Cyperus rotundus* Ḱaraka 3,8. 8,10.

राजकार्य n. 1) *eine Obliegenheit des Fürsten, Staatsgeschäft* 61,27. — 2) *ein Auftrag des Fürsten* 214,2.

*राजकिनेय m. Metron. von राजकी.

राजकिल्बिषिन् Adj. *der als Fürst sich ein Vergehen hat zu Schulden kommen lassen* 59,2.

राजकीय 1) Adj. *fürstlich, königlich.* — 2) m. *Diener eines Fürsten.*

*राजकीर m. *eine Papageienart.*

राजकुमार m. *Prinz.*

राजकुमारिका f. *Prinzessin.*

राजकुल n. 1) *ein fürstliches Geschlecht, die Familie eines Fürsten.* Pl. so v. a. *Fürsten* Ind. St. 15,378 u. s. w. — 2) *der Palast eines Fürsten* (wo auch Recht gesprochen wird) Âpast. — 2) *Hauptstrasse* R. ed. Bomb. 2,15,40.

राजकुलभट्ट m. N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 261.

राजकुलवत् scheinbar R. 2,67,30. Es ist राजाकुलवतां zu lesen.

*राजकुष्माण्ड m. *Solanum Melongena.*

राजकृत् m. = राजकर्तर्.

राजकृत Adj. *vom Fürsten gemacht.*

राजकृत्य n. *eine Obliegenheit des Fürsten, Staatsgeschäft.*

राजकृत्वन् Adj. mit Acc. = राजकर्तर् Bhaṭṭ.

*राजकृष्ण m. *Oldenlandia herbacea* Râǵan. 3,115.

*राजकोल m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,143.

राजकोलाकुल m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

राजकोशनिघण्टु m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजकोशातक 1) n. *Gurke* oder *Kürbis* Mat. med. 314. — 2) f. ई *Luffa foetida* oder *eine andere Species* Ḱaraka 7,4.

राजक्रय m. Soma-*Kauf.*

राजक्रयणी f. Bez. *einer als Kaufpreis für die* Soma-*Pflanze dienenden Kuh.*

राजक्रिया f. *das Geschäft eines Fürsten.*

राजक्षवक m. *eine Art Senf* Râǵan. 16,78. Ḱaraka 1,4. 27. 3,8.

*राजखर्जूरी f. *eine Art Dattelbaum* Râǵan. 11,62.

राजगवी f. *Bos grunniens.*

राजगामिन् Adj. *zum Fürsten gelangend, an ihn gerichtet* M. 11,55.

राजगिरि m. 1) **eine best. Gemüsepflanze.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

राजगिरीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Eitel, Chin. B.

राजगुरु m. *Rathgeber —, Minister eines Fürsten.*

1. राजगृह 1) n. *die Wohnung eines Fürsten, Palast.* — 2) f. (ई einmal) und n. N. pr. der Hauptstadt der Magadha. °माहात्म्य n.

2. राजगृह Adj. *bei der Stadt* Râǵagṛha *befindlich.*

*राजगृहक Adj. von 1. राजगृह.

राजगृहनिर्माण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजगेह n. = 1. राजगृह 1) Suçr. 1,123,1.

*राजग्रीव m. *ein best. Fisch.*

राजघ m. *Besieger feindlicher Fürsten.* Nach Andern *der Beste der Fürsten* oder = तीक्ष्ण.

राजघातक m. *Königsmörder* Gaut.

राजचक्र n. *das über die Länder fahrende Rad eines Fürsten.* °क्रं प्र-वर्तय् so v. a. *die Oberherrschaft erlangen* MBh. 13,89,8.

*राजचम्पक m. *eine Art* Ḱampaka Râǵan. 10,61.

राजचिह्न n. Pl. *die fürstlichen Insignien* Ind. St. 15,267.

*राजचिह्नक n. *die Geschlechtstheile.*

राजचूडामणि m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

*राजजक्मन् m. fehlerhafte Schreibart für °यक्ष्मन्.

राजजम्बू f. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *eine Art* Ǵambû oder *eine Art Dattelbaum* Râǵan. 11,26. Bhâvapr. 1,243.

राजटंकार m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

राजत 1) Adj. (f. ई) *silbern.* — 2) n. *Silber.*

राजतनय 1) m. *Fürstensohn, Prinz.* — 2) f. आ *Fürstentochter, Prinzessin.*

राजतरंगिणी f. 1) Titel verschiedener *Chroniken von Kâçmîra.* °संग्रह m. Bühler, Rep. No. 176. fgg. — 2) ein Frauenname Vâs.

*राजतरणी f. *Kugelamaranth* Râǵan. 10,130.

राजतरु m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Cathartocarpus fistula* und *Pterospermum acerifolium* Râǵan. 9,42. 45.

राजता f. *Königthum, königliche Würde.*

राजताद्रि m. *der Berg* Kailâsa Çiç. 11,53.

राजताल 1) (*m.) f. (ई) *Betelnussbaum.* — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

*राजतिमिष m. *Cucumis sativus.*

राजतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

राजतुङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

*राजतेमिष m. = राजतिमिष.

राजत्व n. = राजता.

राजदण्ड m. *königliche Gewalt, eine vom Fürsten verhängte Strafe.*

राजदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers.

राजदन्त m. 1) *Hauptzahn, Vorderzahn.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

*राजदन्ति m. Patron. von राजदन्त.

राजदर्शन n. 1) *das Zugesichtkommen eines Fürsten, Audienz bei einem Fürsten.* मां °नं कारय so v. a. *führe mich zum Fürsten.* — 2) Titel eines Gedichts.

राजदार m. Pl. *eine Gemahlin* — oder *die Gemahlinnen eines Fürsten.*

राजडुहितर् f. 1) *Fürstentochter, Prinzessin.* — 2) *Moschusratte* Mit. 3,41,*b*,8.

राजडुहितृमय Adj. (f. ई) *aus Prinzessinnen bestehend.*

राजदूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

*राजदृषद् f. wohl *der grössere von den beiden Mühlsteinen.*

राजदेव m. N. pr. eines Lexicographen.

राजदैविक Adj. *vom Fürsten oder vom Schicksal kommend* (Unfall) Jâgñ. 2,113.

राजद्रुम m. *ein best. Baum.* Vgl. राजवृक्ष.

राजद्वार् f. und °द्वार n. *das Thor eines fürstlichen Palastes.*

राजद्वारिक m. *Thorsteher an einem fürstlichen Palast.*

*राजधत्तूर und *°क m. *eine Art Stechapfel* Râgân. 10,21.

राजधर्म m. *die Pflichten eines Fürsten;* Pl. *die für einen Fürsten geltenden Bestimmungen.* °धर्मानुशासन n. oder einfach राजधर्म (Opp. Cat. 1) Titel des 1sten Abschnittes im 12ten Buch des MBh.

राजधर्मकौस्तुभ m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजधर्मन् m. N. pr. eines Reihers, eines Sohnes des Kaçjapa.

राजधर्मभृत् Adj. *die Pflichten eines Fürsten aufrechthaltend, — erfüllend* MBh. 13,2499.

राजधर्मलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

राजधर्मविद् Adj. *die Pflichten eines Fürsten kennend* MBh. 13,47,1.

राजधर्मसारसंग्रह m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*राजधानक n. = राजधानी.

राजधानी f. *die Residenz eines Fürsten.* °तस् 110,32.

राजधान्य n. *eine best. Getreideart.* Nach Râgân. 6,8. 85 *Panicum frumentaceum* oder *eine Reisart.*

राजधामन् n. *der Palast —, die Residenz eines Fürsten.*

राजधीर m. N. pr. eines Mannes.

*राजधुर m. und *°धुरा f. *das Joch, an dem ein Fürst zu ziehen hat, die Last der Regierung.*

*राजधुस्तूरक und *राजधूर्त m. *eine Art Stechapfel.*

1. राजन् 1) m. *a) Fürst, König.* Am Ende eines adj. Comp. (*f. राजन् und राज्ञी) 43,31; in einem subst. Compositum findet man häufiger राज als राजन्. — Schlechtweg *Fürst* heisst α) sowohl *der* Soma-*Saft* als auch *die ganze Pflanze.* — β) *der Mond* (सोम). — *b) ein Mann aus der Kriegerkaste.* — *c) *ein* Jaksha. — *d)* *N. pr. eines der 18 Diener des Sonnengottes und zwar einer Form Guha's. — 2) f. राज्ञी *a) Fürstin, Königin.* राज्ञीपद् n. *die Würde —, die Stellung einer Fürstin.* — *b)* Bez. *der nach Westen gerichteten Seite des Gehäuses der Weltseele.* — *c) *gelbes Messing.* — *d)* N. pr. der Gattin des Sonnengottes.

2. राजन् *Lenkung, regimen.*

राजन 1) *Adj. *aus fürstlichem Geschlecht stammend, aber nicht zur Kriegerkaste gehörig.* — 2) f. ई *a)* N. pr. eines Flusses. — *b)* *= गौतमी H. an. 3,465. — 3) n. राजन Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

राजनय m. *Staatsklugheit, Politik.*

राजनाथ m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*राजनापित m. 1) *ein Bartscheerer des Fürsten.* — 2) *ein Bartscheerer ersten Ranges.*

*राजनामन् m. *Trichosanthes dioeca* Râgân. 3,9.

राजनारायण m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

राजनि 1) m. Patron. von राजन. — 2) als Name eines Sâman Vasishṭha 22,9 Druckfehler für राजन, wie der Index hat.

राजनिघण्ट, °निघण्टु (die richtige Form) und °निर्घण्ट m. Titel eines *Wörterbuchs.*

राजनिवेशन n. *der Palast eines Fürsten.*

राजनीति f. *Staatsklugheit, Politik.* Auch Titel eines Werkes Burnell, T. °शास्त्र n. desgleichen.

*राजनील m. *Smaragd.*

*राजनीलिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,86.

राजन्य, राजनि 1) Adj. (f. आ) *fürstlich, königlich.* — 2) m. *a) ein Angehöriger des fürstlichen Stammes, Adelicher,* älteste Bez. *der zweiten Kaste.* — *b)* Pl. N. pr. eines *kriegerischen* Stammes. — *c) *eine Art Dattelbaum.* — 2) f. राजन्या f. zu 2) *a).*

राजन्यक 1) *Adj. *von Kriegern bewohnt.* — 2) n. *eine Schaar von Kriegern.*

राजन्यकुमार m. *Prinz* 98,21.

राजन्यत्व n. *das Kriegersein, das zur Kriegerkaste Gehören.*

राजन्यबन्धु m. *Fürstengenosse* (gewöhnlich geringschätzig gebraucht). Auch = राजन्य 2) *a).*

राजन्यर्षि m. *ein* Ṛshi *von fürstlicher Herkunft.*

राजन्यवत् Adj. *mit einem Fürstlichen verbunden.*

*राजन्यावर्तक m. *Lapis lazuli* Râgân. 13,214.

राजन्वत् Adj. *einen guten Fürsten habend, von einem guten Fürsten beherrscht* Harshaḱ. 54,16. Ind. St. 15,270.

*राजपटोल 1) m. *Trichosanthes dioeca.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

*राजपटोलक m. = राजपटोल 1).

राजपट्ट m. *eine Art Edelstein, ein Diamant von geringerer Güte.*

राजपट्टिका f. 1) etwa *der Umgang eines Fürsten* Vet. (U.) 44,15. 21. Vgl. राजपाटिका. — 2) *der Vogel* Kâtaka.

राजपति m. *Fürstenherr.*

राजपत्नी f. *die Gemahlin eines Fürsten* Vasishṭha 19,33.

राजपथ m. (adj. Comp. f. आ) *Hauptstrasse.*

राजपथाय्, °पते *eine Hauptstrasse darstellen.*

राजपद्धति f. *Hauptstrasse.*

*राजपर्णी f. *Paederia foetida* Râgân. 5,35.

*राजपलाण्डु m. *eine Art Zwiebel* Râgân. 7,58.

राजपाटिका f. = राजपट्टिका 1) Paṅkad.

राजपाल m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) *eines fürstlichen Geschlechts.

*राजपिण्डा f. *eine Dattelart* Râgân. 11,62.

राजपितृ m. *Königsvater.*

*राजपीलु m. *ein best. Baum* Râgân. 11,86.

1. राजपुत्र 1) m. *a) Fürstensohn, Prinz.* — *b) ein Radschput,* im System *eine best. Mischlingskaste.* — *c)* Patron. *des Planeten Mercur* Matsjop. 24,3. — *d) *eine Mangoart* Râgân. 11,18. — 2) f. °त्री *a)* f. zu 1) *a).* — *b)* f. zu 1) *b).* — *c) *eine wilde Gurkenart* Râgân. 3,42. — *d) *Jasminum grandiflorum.* — *e)* *= ज्ञाती Râgân. 10,76. — *f) *ein best. Arzeneistoff,* = रेणुका Râgân. 6,113. Bhâvapr. 1,192. — *g) *Rothmessing* Râgân. 13,29. — *h) *Moschusratte* Râgân. 19,59.

2. राजपुत्र Adj. (f. आ) *Fürsten zu Söhnen habend.*

राजपुत्रक 1) m. *a) Fürstensohn, Prinz* 119,11. — 2) f. °त्रिका *a) Prinzessin.* — *b) *ein best. Wasservogel.* — 3) *n. *eine Menge von Prinzen.*

राजपुत्रलोक m. *Prinzenschaar* Harshaḱ. 119,4.

राजपुत्रीय n. Titel eines Werkes über die Behandlung von Elephanten Matsjop. 24,3.

राजपुमंस् m. *ein Diener —, Beamter des Fürsten* Vasishṭha 19,23.

राजपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. ई desgl.

राजपुरुष m. = राजपुमंस्.

राजपुरुषवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*राजपुष्प 1) m. *Mesua Roxburghii.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Râgân. 10,107.

राजपूरुष (metrisch) m. = °पुरुष 128,22. Hem. Par. 2,423.

राजपौरुषिक Adj. *im Dienste eines Fürsten stehend.*

*राजपौरुष्य n. Nom. abstr. von राजपुरुष.

राजप्रकृति f. *Minister eines Fürsten.*

*राजप्रत्येनस् n. wohl *der nächste Thronerbe.*

राजप्रसादपट्टक n. *ein fürstliches Gnadendiplom* Lokapr. 2.

राजप्रिय 1) *m. *eine Art Zwiebel.* — 2) f. आ *a) die Geliebte eines Fürsten* Spr. 7760. — *b) die Geliebte des Mondes* Spr. 7757. 7760. — *c) *eine best. Pflanze* Râgân. 10,107.

राजप्रेष्य 1) m. *ein Diener des Fürsten* MBh. 12, 63,4. — 2) n. *Fürstendienst.*

*राजफणिञ्जक m. *Orangenbaum.*

1.*राजफल n. *die Frucht von Trichosanthes dioeca.*

2.*राजफल 1) m. *a) Mangifera indica* Râǵan. 11, 16. — *b)* = राजादनी Râǵan. 11,71. — 2) f. आ *Eugenia Jambolana* Râǵan. 11,24.

*राजबदर 1) m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,143. — 2) n. *a)* = रक्तमेलक. — *b)* = लवण.

राजबन्दिन् m. N. pr. eines Mannes Kathâs. 53, 38 (°वन्दिन् gedr.).

*राजबला f. *Paederia foetida* Râǵan. 5,34.

राजबलेन्द्रकेतु m. N. pr. eines Mannes.

राजबान्धव 1) m. *ein Verwandter des Fürsten.* — 2) f. ई *eine Verwandte des Fürsten.*

राजबीजिन् Adj. *von fürstlicher Abstammung.*

*राजब्राह्मण m. P. 6,2,59.

*राजभक्त m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,57.

राजभट m. *Söldling eines Fürsten, Soldat.* VP. 2,6,10 nach dem Comm. = दूत *Abgesandter.*

*राजभट्टिका f. *ein best. Wasservogel.*

*राजभद्रक m. 1) *Costus speciosus* oder *arabicus.* — 2) *Azadirachta indica.*

राजभय n. 1) *Furcht vor einem Fürsten.* — 2) *Gefahr von Seiten eines Fürsten.*

राजभवन n. *der Palast eines Fürsten.*

*राजभूय n. = राजता.

*राजभृत् gaṇa संकलादि.

1. राजभृत m. = राजभट.

2.*राजभृत Adj. von राजभृत्.

राजभृत्य m. *ein Diener des Fürsten.*

*राजभोगीन Adj. *einem Fürsten zum Genuss gereichend, — heilsam.*

*राजभोग्य 1) m. *Buchanania latifolia.* — 2) n. *Muskatnuss.*

*राजभोजन Adj. *von Fürsten genossen.*

राजभ्रातृ m. *Königsbruder.*

राजमणि m. *eine Art Edelstein.*

*राजमण्डूक m. *eine grosse Froschart* Râǵan. 19,78.

राजमन्दिर n. 1) *der Palast eines Fürsten.* — 2) N. pr. der Hauptstadt der Kaliṅga.

*राजमल्ल m. *ein fürstlicher Ringer.*

राजमल्लिल n. N. pr. einer Stadt.

राजमहिषी f. *die erste Gemahlin eines Fürsten, Gemahlin eines Fürsten* überh. Harshaḱ. 131,24.

राजमहेन्द्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

राजमातृ f. *des Fürsten Mutter.*

राजमात्र Adj. *der auf den Namen „Fürst" Anspruch hat, ein Mann fürstlichen Ansehens* Ḱaraka 1,15.

राजमानत्व n. *das Prangen, Glänzen.*

राजमानुष m. *ein fürstlicher Beamter.*

राजमार्ग m. 1) *Hauptstrasse; die grosse Strasse* in übertragener Bed. — 2) *des Fürsten Art und Weise, — Verfahren,* so v. a. *Kampf.*

राजमार्तण्ड m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) Titel verschiedener Werke.

राजमाष m. *Dolichos Catjang* MBh. 13,64,31.

*राजमाष्य Adj. *zum Anbau von* राजमाष *geeignet, damit bestanden.*

राजमास m. MBh. 13,3282 fehlerhaft für राजमाष.

राजमुख्य n. *das Antlitz eines Fürsten* TBr. 3,8, 23,1.

*राजमुद्ग und °मुद्गक (Hemâdri 1,657,16) m. *eine Bohnenart.*

राजमुनि m. = राजर्षि.

राजमृगाङ्क m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,73. Mat. med. 34. — 3) Titel eines Werkes Burnell, T.

राजभव्य Adj. Subst. *zur Herrschaft designirt, Thronerbe* Âpast. Çr. 13,24,8.

राजयक्ष्मन् und °यक्ष्मन् m. 1) *eine best. lebensgefährliche Krankheit;* bei Späteren *Lungenschwindsucht.* — 2) °यक्ष्मन् N. pr. eines Genius Hemâdri 1,652,7. 655,4. Auch °यक्ष्मनामन्.

राजयक्ष्मगृहीत Adj. *von der Krankheit* Râǵajakshma *ergriffen* Maitr. S. 2,2,7.

राजयक्ष्मिन् Adj. *die Schwindsucht habend* Ḱaraka 5,9.

राजयज्ञ m. *Königsopfer.*

राजयाजक Adj. *der einen Krieger zum Opferpriester hat* MBh. 8,40,31. 45,25. 26.

राजयान n. *ein fürstliches Vehikel, Palanquin.*

*राजयुध्वन् m. *Bekämpfer eines Fürsten.*

राजयोग m. 1) *eine Constellation, unter welcher Fürsten geboren werden* Ind. St. 14,355. — 2) *eine best. Stufe der Meditation.* — 3) Titel eines Werkes Burnell, T. — 4) neben मल्लयोग und लययोग.

राजयोषित् f. *die Gemahlin eines Fürsten.*

*राजरङ्ग n. *Silber.*

राजरथ m. *ein fürstlicher Wagen.*

राजरम्भा f. *eine Art Pisang* Bâlar. 38,3.

राजराज् m. 1) *Oberfürst.* — 2) *der Mond.*

राजराज m. 1) *Oberfürst, Oberkönig.* — 2) Bein. Kubera's. — 3) **der Mond.* — 4) N. pr. verschiedener Männer.

राजराजगिरि m. Bein. des Himavant Daçak. 25,19. 42,6.

राजराजता f. und °राजत्व n. *die Würde eines Oberkönigs.*

राजराजेश्वरीतत्त्व n. Titel eines Werkes Burnell, T. 199,*b*.

राजराजेश्वरीस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

राजराज्य n. *die Herrschaft über alle Fürsten.*

राजराणक m. etwa *Vasall* J. A. S. Beng. 47, 405,30.31 (°रानक gedr.). Vgl. रायराण Ind. St. 15, 398 und राजानक.

राजरामनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*राजरीति f. *Rothmessing* Râǵan. 13,29.

राजर्षि m. *ein* Ṛshi *fürstlicher Abkunft.* °लोक m. *die Welt dieser* Ṛshi.

राजर्षिन् (metrisch) dass. Nur राजर्षिणाम्.

राजर्षिभट्ट m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

राजलक्षण m. *ein Merkmal, dessen Besitz einen Fürsten,* insbes. *einen künftigen anzeigt.*

1. राजलक्ष्मन् n. *ein königliches Abzeichen* in अ° Nachtr. 3.

2.*राजलक्ष्मन् m. Bein. Judhishṭhira's.

राजलक्ष्मी f. 1) *der Glanz —, die Herrlichkeit —, die gute Genie eines Fürsten* LA. 25,16. — 2) N. pr. einer Prinzessin.

*राजलिङ्ग n. *ein königliches Abzeichen.*

राजलीलानामन् n. Pl. Titel einer Sammlung von *Beinamen* Kṛshṇa's, *die auf seine Belustigungen als Fürst Bezug haben.*

राजलोक m. *eine Gesellschaft von Fürsten* 290, 29. Harshaḱ. 138,9. Pl. Paṅḱad.

राजवंश m. *ein fürstliches Geschlecht.*

राजवंशावली f. Titel eines Werkes.

राजवंश्य Adj. *aus fürstlichem Geschlecht stammend;* m. *ein* Kshatrija Mahâvîraḱ. 37,5.

राजवत् Adv. 1) *wie ein Fürst.* — 2) *wie einen Fürsten* Spr. 5747. — 3) *wie bei einem Fürsten.*

राजवदन m. N. pr. eines Mannes.

राजवध m. *Königswaffe.*

राजवत् 1) Adj. *einen Fürsten habend, reich an Fürsten.* राजवति so v. a. *in Gegenwart des Fürsten* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant. — 3) f. °वती N. pr. der Gattin des Gandharva Devaprabha.

राजवन्दिन् m. s. राजबन्दिन्.

*राजवर्चस n. *die königliche Würde.*

राजवर्चसिन् Adj. *in königlichen Diensten stehend* Hem. Par. 7,51.

राजवर्णक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजवर्त्मन् n. 1) **Hauptstrasse.* — 2) *ein best. Edelstein* Hemâdri 1,738,17. Vgl. राजावर्त.

*राजवर्धन m. N. pr. fehlerhaft für राज्यवर्धन.

राजवल्लभ m. 1) *der Liebling eines Fürsten.* °तुरंगम m. *Lieblingsross eines Fürsten* Kâd. 109, 18. Nom. abstr. °वल्लभता f. — 2) **eine Art Judendorn.* — 3) **eine Art* Âmra. — 4) *= राजादनी Râgân. 11,16. — 5) *eine Art Räucherwerk.* — 6) Titel eines Werkes.

*राजवल्ली f. *Momordica Charantia* Râgân. 11,72.

राजवसति f. *das Leben am Hofe eines Fürsten.*

राजवाहन 1) Adj. *Fürsten tragend, von F. geritten werdend* MBh. 2,61,16. — 2) n. *der Wagen, auf dem der* Soma *gefahren wird,* Vaitân.

राजवाहिका f. s. °वाहिका.

राजवाह्य (?) m. Patron.

राजवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

*राजवाह् m. *Pferd.*

राजवाहन m. N. pr. eines Prinzen.

राजवाहिका f. nach Weber *eines Fürsten Tagebuch* Ind. St. 15,286. v. l. °वाहिका.

*राजवाह्य m. *ein königlicher Elephant.*

*राजवि m. *der blaue Holzheher.*

राजविजय m. *eine best.* Râga S. S. S. 108.

राजविद्या f. *Fürsten —, Staatslehre.*

राजविद्याधर m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

राजविनोदताल m. desgl.

राजविहार m. 1) etwa *ein königliches Lustschloss* Ind. St. 14,134. 136. — 2) *ein königliches —, vom König erbautes Kloster.*

राजवीथी f. *Hauptstrasse.*

राजवृक्ष m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Cathartocarpus fistula* (Karaka 7,8), *Buchanania latifolia* und *Euphorbia Tirucalli* Bhâvapr. 1,172. 2,117.

राजवृत्त n. *das Verfahren —, der Beruf eines Fürsten.*

राजवेत्रिन् m. *ein Trabant des Fürsten* Pañkad.

राजवेश्मन् n. *der Palast eines Fürsten.*

राजवेष m. *ein fürstlicher Anzug.*

*राजशण m. *Corchorus olitorius.*

*राजशफर m. *Clupea alosa.*

*राजशयन n. (P. 6,2,151, Sch.) und *°शय्या f. *ein fürstliches Ruhebett.*

*राजशाक n. *Melde, Chenopodium* Râgân. 7,121.

*राजशाकनिका und *°शाकिनी f. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 7,133.

राजशासन n. *ein königlicher Befehl.*

राजशास्त्र n. *Fürsten —, Staatslehre.*

राजशीर्षक m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

*राजशुक m. *eine Papageienart mit rothen Streifen an Hals und Flügeln* Râgân. 19,113.

*राजशृङ्ग 1) m. *Macropteronatus Magur.* — 2) n. *ein fürstlicher Sonnenschirm mit goldenem Griffe.*

राजशेखर m. N. pr. verschiedener Autoren. Auch °कवि Burnell, T.

राजशैल m. N. pr. eines *Berges.*

राजश्यामलोपासक m. Pl. *eine best. Secte.*

राजश्यामाक m. *eine best. Körnerfrucht.*

राजश्रवस् m. N. pr. eines Vjâsa VP.^{2} 3,35. 37. v. l. °स्रवस्.

राजश्री f. 1) *der Glanz —, die Herrlichkeit eines Fürsten.* — 2) N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,20.

राजस 1) Adj. (f. ई) *der Qualität* रजस् *angehörig, zu ihr in Beziehung stehend* R. 5,51,10 (zu trennen राजसं भा°). Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. Pl. *eine Klasse von Göttern im 5ten* Manvantara VP.^{2} 3,17. — 3) *f. ई Bein. der Durgâ.

राजसंसद् f. *eine von Fürsten abgehaltene Gerichtssitzung.*

राजसत्त्र n. *ein von einem Fürsten veranstaltetes Opfer.*

*राजसदन n. *ein fürstlicher Palast.*

राजसद्मन् n. dass.

राजसभा f. *die Versammlungshalle —, der Hof eines Fürsten, eine vom Fürsten abgehaltene Gerichtssitzung* Spr. 2077. Kathâs. 102,146. Pañkad.

*राजसर्प m. *eine Schlangenart.*

राजसर्षप m. (*f. आ Râgân. 16,78) *Sinapis ramosa.* Ein *Kern dieser Senfart* als Gewicht = 3 Likshâ.

राजसाह् N. pr. eines Landes.

राजसात्त्विक Adj. *vom Fürsten bezeugt* (Document) Vishṇus. 7,2. 3.

राजसात् Adv. mit भू (Hem. Par. 2,424) oder सम्पद् *dem Fürsten zufallen.*

राजसामन् n. Pl. Bez. *bestimmter* Sâman Târṇḍja-Br. 18,10,17.

*राजसायुज्य n. *Königthum.*

*राजसारस m. *Pfau.*

राजसिंह m. 1) *ein Löwe von Fürst, ein ausgezeichneter König.* — 2) N. pr. zweier Fürsten.

राजसिक Adj. = राजस 1) Satja im Comm. zu Varâh. Bṛh. 2,7.

राजसुख n. *die Freude —, das Glück eines Fürsten.*

राजसुत 1) m. *Königssohn, Prinz.* — 2) f. आ *Prinzessin.*

राजसुन्दरगणि m. N. pr. eines Lehrers.

राजसूय Adj. f. *zum König machend.*

राजसूनु m. *Königssohn, Prinz* 118,10.

1. राजसूय 1) m. n. *die religiöse Feier der Königsweihe* °सूयविध Adj. Lâṭj. 8,11,7. —) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 3) *n. *a) Lotusblüthe.* — *b) eine Art Reis.* — *c) Berg* (als n.!).

2.*राजसूय Adj. = राजसूयिक.

राजसूययाजिन् Adj. *die Königsweihe feiernd.*

राजसूयारम्भपर्वन् n. Titel der Adhjâja 12—16 im 2ten Buche des MBh.

राजसूयिक Adj. (f. ई) *zur Königsweihe in Beziehung stehend, davon handelnd* u. s. w. Comm. zu Âpast. Çr. 8,2,2.

राजसूयेष्टि f. *die religiöse Feier der Königsweihe.*

राजसे Dat. Infin. zu 1. राज् RV. 8,97,10. 9,86,36.

राजसेन m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30,11 (53,2).

राजसेवक m. 1) *der Diener eines Fürsten* zu Spr. 1598. — 2) *ein* Radshput.

राजसेवा f. *Fürstendienst.*

राजसेविन् und राजसेवोपजीविन् m. *Fürstendiener.*

राजसौध *ein königlicher Palast* Pañkad.

*राजस्कन्ध m. *Pferd.*

*राजस्तम्ब m. N. pr. eines Mannes.

राजस्तम्बायन, राजस्तम्बायन und राजस्तम्बि m. Patron.

राजस्त्री f. *die Gattin eines Fürsten.*

*राजस्थलक Adj. von राजस्थली.

*राजस्थली f. N. pr. einer Oertlichkeit.

राजस्थानाधिकार m. *Statthalterschaft* Râgat. 7, 602.

राजस्थानीय m. *Vicekönig, Statthalter* Ind. Antiq. 5,107.

राजस्रवस् m. N. pr. eines Vjâsa VP. 3,3,17. v. l. °श्रवस्.

राजस्व n. *das Eigenthum eines Fürsten.*

*राजस्वर्ण m. *eine Art Stechapfel* Râgân. 10,21.

राजस्वामिन् m. Bein. Vishṇu's.

राजहंस 1) m. *a) eine Art Gans* oder *Schwan.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ (ई fehlerhaft). — *b) *ein ausgezeichneter Fürst.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई f. zu 1) *a)* 303,15.

राजहंसीय, °यति *sich wie eine* राजहंसी *gebaren* Alaṁkârat. 15,*b*.

राजहर्म्य n. *der Palast eines Fürsten.*

*राजहर्षण n. 1) *Tabernaemontana coronaria.* — 2) *Stadt;* beruht auf einer Verwechselung von तगर mit नगर.

*राजहस्तिन् m. *ein stattlicher Elephant.*

राजहार m. *Bringer des* Soma.

*राजहासक m. *Cyprinus Catla.*

राजाङ्गण n. *der Hofraum in einem fürstlichen Palast.*

*राजातन m. 1) *Buchanania latifolia.* — 2) *Butea frondosa.* — 3) *Mimusops Kauki* (oder *Kanki*).

राजात्मकस्तव m. *ein best. Lobspruch auf* Râma.

*राजात्यावर्तक m. fehlerhaft für राजन्यावर्तक.

राजादन m. (*f. ई) *ein best. Baum* Harshaṅ. 198, 9. Nach den Lexicographen *Buchanania latifolia* (n. *die Nuss*), *Mimusops Kauki* (richtiger *Kanki*) oder *hexandra* (n. *die Frucht*) und *Butea frondosa.*

*राजाद्रि m. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 7,133.

राजाधिकारिन् und राजाधिकृत m. *Richter.*

राजाधिदेय m. Hariv. 2032 fehlerhaft für राजाधिदेव 1).

राजाधिदेव 1) m. Bein. Çûra's Hariv. 1,38,1.2. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Çûra's.

राजाधिराज m. *Oberkönig.*

राजाधिष्ठान n. *die Residenz eines Fürsten.*

राजाधीन n. *ein Diener des Fürsten* Âpast.

राजाधन् m. *Hauptstrasse.*

*राजान्, °नति Denomin. von 1. राजन्.

राजानक m. *regulus, ein kleiner Prinz.* °मल्लिमाचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

राजानुजीविन् m. *ein Diener des Fürsten.*

राजान्न n. 1) *von einem Fürsten oder* Kshatrija *empfangene Speise.* — 2) **eine Art Reis* Râǵan. 16,8.

राजान्यत्व n. *Thronwechsel.*

राजापत्याशाक्ति (!) f. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजाभिषेक m. *Königsweihe.* Auch als Titel eines Werkes. °पद्धति f. und °प्रयोग m. desgl. Burnell, T. Vgl. राज्याभिषेक.

*राजाम्र m. *eine Art* Âmra Râǵan. 11,16. Madanav. 71,96.

*राजाम्ल m. *Rumex vesicarius* Râǵan. 6,129.

राजाय्, °यते *sich wie ein Fürst gebaren, den Fürsten spielen* Spr. 1298.

*राजार्क m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,31.

राजार्ह 1) Adj. *einem Fürsten zukommend, ihm gebührend, seiner würdig.* — 2) *f. आ *Eugenia Jambolana* Râǵan. 11,24. — 3) *n. *a) Agallochum.* — *b) eine Reisart* Râǵan. 16,8.

*राजार्हण n. *ein fürstliches Ehrengeschenk.*

*राजालाबू f. *eine Gurkenart.*

*राजालुक m. *ein best. Knollengewächs.*

राजावर्त m. (Râǵan. 13,7.214) n. (Hemâdri 2,*a*,47, 5) *Lapis lazuli* Bâlar. 241,2. = राजमणि Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 80,4. Auch राजावर्तोपल m.

राजावलि f., °ली f. und °लीपताका f. (Bühler, Rep. No. 179) Titel von *Fürstenchroniken.*

राजाश्व m. *ein starker Hengst.*

राजासन n. *Königssitz, Thron* P. 6,2,151, Sch.

राजासन्दी f. *ein Schemel, auf den der* Soma *gesetzt wird.*

राजासलक्षण m. N. pr. eines Mannes.

*राजाहि m. *eine Art Schlange.*

1. राजि m. N. pr. eines Sohnes des Âju. v. l. रजि. 2. राजि und राजी f. 1) *Streifen, Reihe.* राजितस् Adv. *in langen Reihen.* — 2) *राजी *a) schwarzer Senf* Râǵan. 16,76. 78. — *b) Vernonia anthelmintica* Râǵan. 4,64.

राजिक 1) Adj. in षोडश° *von 16 Königen handelnd.* — 2) m. *a) *= नरेन्द्र (nicht *König*). — *b)* N. pr. eines Muni. — 3) f. आ *a) *Streifen, Reihe.* — *b) *Feld.* — *c) Sinapis ramosa.* Ein *Korn dieser Senfart* als Gewicht. — *d) eine Art Ausschlag.*

*राजिकाफल m. *Sinapis glauca.*

राजिचित्र m. *eine Schlangenart (buntgestreift).*

राजिन् 1) m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes VP.^{2} 2,299. — 2) *f. °नी v. l. für रज्जिनी.

*राजिफला oder *°फली (Bhâvapr. 3,101) f. *eine Gurkenart.* Vgl. राजीफल.

राजिमत् 1) Adj. *gestreift.* — 2) m. *eine Gattung von Schlangen* Karaka 6,23. — 3) f. °मती f. zu 2) Suçr. 2,266,4.

राजिल m. 1) *eine Gattung von Schlangen.* — 2) **Elephant* Gal.

राजी s. u. 2. राजि.

राजीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

राजीकृत Adj. *gestreift, Streifen bildend.*

*राजीफल m. *Trichosanthes dioeca.*

राजीमत् 1) Adj. *gestreift.* — 2) *eine Gattung von Schlangen.*

*राजीय्, °यति Denomin. von 1. राजन्.

राजीव 1) Adj. (f. आ) *gestreift* Âpast. Çr. 21,14, 8. — 2) m. *a) ein best. Fisch* Râǵan. 19,71. — *b) *eine gestreifte Antilopenart* Bhâvapr. 2,2. 121. — *c) *Elephant.* — 3) n. *eine blaue Lotusblüthe.*

राजीवनेत्र Adj. *lotusäugig.*

राजीवपृश्नि Adj. nach dem Comm. *lotusfarbige Flecken habend.*

*राजीवफल m. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,216.

राजीवमुख Adj. *lotusantlitzig* Vikramâṅkaṅ. 16, 26. °खी f. *eine Schöne mit einem Lotusantlitz* 9, 23.136. 13,27.

राजीवलोचन 1) Adj. (f. आ) *lotusäugig.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Ǵarâsaṃdha's MBh. 2, 14,46.

राजीवविलोचन Adj. *lotusäugig* Vikramâṅkaṅ. 12,49.

राजीविनी f. *Nelumbium speciosum* (die Pflanze selbst), *eine Gruppe von Nel. sp.*

राजीविनीजीवितवल्लभ m. *der Mond* Vikramâṅkaṅ. 1,35.

राजेन्द्र m. 1) *ein ausgezeichneter Fürst, Oberkönig, Kaiser.* — 2) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,22. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

राजेन्द्रगिरि m. N. pr. eines Mannes.

राजेय Adj. *von* Râǵi *abstammend.*

राजेयु m. N. pr. v. l. für ऋतेयु.

राजेश्वर m. N. pr. eines Mannes.

*राजेष्ट 1) m. *eine Art Zwiebel* Râǵan. 7,59. — 2) f. आ *a) Musa sapientum* Râǵan. 11,37. — *b) eine Dattelart* Râǵan. 11,62. — 3) n. *eine Art Reis* Râǵan. 16,8.

राजोक m. N. pr. eines Dichters Saduktik.

*राजोद्देशनसंज्ञक m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,155.

राजोपकरण n. Pl. *die Insignien eines Fürsten.*

राजोपचार m. *einem Fürsten erwiesene Aufmerksamkeiten* Vikr. 56,9. Kathâs. 18,205.

राजोपसेवा f. *Königsdienst.*

राजोपसेविन् m. *ein königlicher Diener.*

*राज्जुकण्ठिन् m. Pl. *die Schule des* रज्जुकण्ठ.

राज्जुदाल Adj. *aus dem Holze von* Raǵǵudâla *gemacht* Çâṅkh. Çr. 16,3,4.

*राज्जुभारिन् m. Pl. *die Schule des* Raǵǵubhâra.

राज्ञी f. s. u. 1. राजन् 2).

राज्य 1) Adj. *zur Herrschaft berufen, königlich.* — 2) n. (auch राज्य, राज्यं und राजिम्न) *Herrschaft, Königthum,* — *über* (Loc.); *Reich* (also = राष्ट्र). राज्यं कर्, कारय्, उप-आस् und वि-धा so v. a. *regieren.* Am Ende eines Comp. *Herrschaft des* und *H. über;* am Ende eines adj. Comp. f. आ.

1. राज्यकर Adj. *regierend.*

2. राज्यकर m. *der Tribut eines tributären Fürsten.*

राज्यकर्तर् R. 2,67,1 fehlerhaft für राजकर्तर्.

राज्यकृत् (Conj.) Adj. *regierend.*

*राज्यक्ता f. Bez. *bestimmter Pillen* Bhâvapr. 2,19.

राज्यखण्ड n. *Königreich* R. 2,105,3.

राज्यच्युति f. *Verlust der Herrschaft, Entthronung* Daçak. 24,3.

राज्यतन्त्र n. Sg. und Pl. *Regierungssystem, Regierung.*

राज्यदेवी f. N. pr. der Mutter Bâṇa's.

राज्यद्रव्य n. *ein zur Herrschaft —, insbes. zur Königsweihe erforderlicher Gegenstand.* °मय Adj. *dazu gehörend.*

राज्यधर m. N. pr. eines Mannes (*Regent*).

राज्यपद n. *Königswürde* J. A. O. S. 7,7, Cl. 19.

राज्यपाल m. N. pr. eines Fürsten. v. l. राजपाल.

राज्यभङ्ग m. *Verfall der Herrschaft* 157,26.

राज्यभेद् m. *Zwietracht im Reich* Spr. 4927.

राज्यलक्ष्मी f. *Glanz der Regierung* Ind. St. 15, 219. 395.

राज्यलाभ m. *Erlangung der Herrschaft, das auf den Thron Gelangen.* °स्तोत्र n. Burnell, T.

राज्यलीलायित n. *das den Fürsten Spielen.*

राज्यलोक m. Kathâs. 42,195 fehlerhaft für राजलोक.

राज्यवती f. N. pr. einer Fürstin Ind. Antiq. 9,165.

राज्यवर्धन m. N. pr. zweier Fürsten Harshaḱ. 93, 22. fgg. 104,3.

राज्यश्री f. 1) *die fürstliche Würde, — Stellung* Hem. Par. 1,234. Personificirt Harshaḱ. 140,13. — 2) N. pr. einer Tochter Pratâpaçîla's Harshaḱ. 107,6. 216,4.

राज्यसेन m. N. pr. eines Fürsten.

राज्यस्थ und °स्थायिन् Adj. *regierend, die Herrschaft führend.*

राज्यस्थिति f. *Regierung.*

राज्याधिदेव m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,99.

राज्याधिदेवता f. *die Schutzgottheit des Königthums* Kâd. 8,10.

राज्याभिषिक्त Adj. *zur Herrschaft —, zum Fürsten geweiht.*

राज्याभिषेक m. *Weihe zur Herrschaft, Fürstenweihe* Veṇis. 170. Ind. St. 15,267 u. s. w. °पद्धति f. Titel eines Werkes VP.^{2} 2,339. 3,190. Vgl. राजाभिषेक.

राज्याश्रममुनि m. *ein* Muni *in der Einsiedelei „Herrschaft“, so v. a. ein frommer Fürst* Ragh. 1,58.

राज्योपकरण n. Pl. *Reichsinsignien.* Vgl. राजोपकरण.

*राटि f. *Schlacht, Kampf.*

राटिका f. in *मृग°.

राठ m. *Vangueria spinosa* Râgan. 8,67. Bhâvapr. 1,173. Karaka 6,24. 7,1.

राड (!) = राढा 2) Colebr. Misc. Ess. 2,179.

राढा f. 1) *Schönheit, Pracht. — 2) N. pr. einer Landschaft im westlichen Bengalen und der Hauptstadt darin.

राढीय Adj. zu राढा 2).

*राण n. 1) *Blatt.* — 2) *Pfauenschweif.* — Vgl. u. राजराणक.

राणक 1) Titel eines Commentars. — 2) *f. °णिका *Zügel.* — Vgl. राजराणक.

राणकोज्जीविनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

राणड m. Bein. Dâmodara's.

राणायन 1) *m. Patron. von राण. — 2) f. ई f. zu 1). °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers. °सूत्र n. राणायनीय 1) m. *a*) N. pr. eines Lehrers. — *b*) Pl. *die Schule des* Râṇâjana Çaṁk. zu Bâdar. 3, 3,23. — 2) n. *das* Sûtra *des* Râṇâjana.

राणायनीयि m. N. pr. eines Lehrers.

राणायिनीपुत्र m. wohl fehlerhaft für राणायनीपुत्र; s. u. राणायन 2).

*राणि m. Patron. von राण.

राणिग m. N. pr. eines Mannes.

राणड्य Adj. nach Sâj. = रमणीय. Die Ausgaben lesen रान्ध्य.

रात 1) Adj. s. u. 1. रा. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

रातमनस् Adj. *bereitwillig, — zu* (Dat. eines Nom. act.).

रातवे Dat. Infin. zu 1. रा Bhâg. P. 4,17,11.

रातंकृविस् Adj. = रातंकृत्य 1) *a*).

रातंकृत्य 1) Adj. *a*) *der die Opfergabe* (den Göttern) *willig überlässt, ein freigebiger Opferer.* — *b*) *derjenige, welchem die Opfergabe überlassen wird, — gehört.* — 2) m. N. pr. eines Âtreja.

राति 1) Adj. *bereitwillig, günstig; zu geben willig.* — 2) f. *a*) *Verleihung, Gunst, Gnadenbezeugung; Gabe, Opfergabe.* — *b*) इन्द्रस्य राती (v. l. राति:) Namen von Sâman Ârsh. Br.

रातिन् Adj. *Gabe enthaltend, — bringend* RV. 3,19,2. 4,6,3.

रातिषाच् Adj. *Gunst verleihend, über Gaben verfügend, freigebig;* auch Bez. von *spendenden Genien.*

रातुल m. N. pr. eines Sohnes des Çuddhodana.

रात्न Adj. (ई) *aus Perlen bestehend* Hem. Par. 5,31.

रात्र n. 1) *Nacht.* Nur einmal im MBh. Am Ende eines Comp. m. oder n. der regelmässige Vertreter von रात्रि oder रात्री. — 2) angeblich = ज्ञान in 2. पञ्चरात्र 2) *b*).

रात्रक 1) Adj. (f. रात्रिका) *a*) *nächtlich.* — *b*) **ein Jahr lang im Hause einer Buhldirne wohnend.* — 2) *n. = 2. पञ्चरात्र 2) *a*).

रात्रि f. 1) रात्रि (später) und रात्री *Nacht* (auch personificirt und auch als einer der 4 Körper Brahman's gedacht). Maitr. S. 1,5,12 (81,3.4) रात्री im Munde der Götter, रात्रि in dem des Dichters. Am Ende eines Comp. ist रात्रि verdächtig (v. l. रात्र). — 2) abgekürzt *a*) für अतिरात्र 2) *a*). — *b*) für रात्रिपर्याय. — *c*) für रात्रिसामन्. — 3) *Gelbwurz.* — 4) N. pr. *a*) einer Bhâradvâǵî. — *b*) eines Flusses in Krauńkadvîpa VP. 2,4,55. — 5) रात्री: MBh. 14,2668 fehlerhaft für पात्री:.

रात्रिक Adj. *nächtlich* Paṅkad. Am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort *so und so viele Nächte (Tage) verweilend, für so und so viele Nächte (Tage) ausreichend.*

रात्रिकर m. *der Mond.*

रात्रिचर 1) *m. *a*) *Dieb.* — *b*) *Nachtwächter.* — *c*) *ein* Râkshasa. — 2) f. ई f. zu 1) *c*) Bhaṭṭ.

रात्रिचर्या f. 1) *das Umherstreichen in der Nacht.* — 2) *eine bei Nacht vor sich gehende Verrichtung.*

रात्रिच्छन्दस् n. *ein beim* Atirâtra *zur Anwendung kommendes Metrum* Çâṅkh. Br. 30,11.

*रात्रिज्ञ n. *Stern.*

*रात्रिज्ञल n. *Nebel.*

1. रात्रिजागर m. *Nachtwachen.*

2.*रात्रिजागर m. *Hund* Râǵan. 19,10.

*रात्रिजागरद m. *Mosquito* Râǵan. 19,130.

रात्रिंचर m. *ein* Râkshasa.

*रात्रितरा f. *tiefe Nacht.*

रात्रितिथि f. *eine lunare Nacht.*

रात्रिदिवम् Kathâs. 76,26 fehlerhaft für रात्रिंदिवम्.

रात्रिदेवत Adj. (f. आ) *die Nacht zur Gottheit habend* Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

रात्रिनाथ m. *der Mond* Vâstuv. 858.

*रात्रिनाशन m. *die Sonne.*

रात्रिंदिव n. *Tag und Nacht.* °दिवम् (122,15) und °दिवा Adv. *bei Tag und bei Nacht.*

रात्रिपद्धतिविचार m. Titel eines Werkes.

रात्रिपरिशिष्ट n. = रात्रिसूक्त.

रात्रिपर्याय m. *die drei wiederkehrenden Reihen in der Recitation der* Atirâtra-*Nacht.*

*रात्रिपुष्प n. *eine best. in der Nacht sich öffnende Lotusblüthe* Râǵan. 10,198.

रात्रिपूजा f. *nächtliche Verehrung einer Gottheit.*

*रात्रिबल m. *ein* Râkshasa.

रात्रिभुजंग m. *der Mond* Vikramâṅkaḱ. 11,36.

रात्रिभृत् Adj. *der die* Dikshâ *nur einige Nächte unterhält* Çulbas. 2,79.

रात्रिभोजन n. *das Essen zur Nachtzeit.* °निषेध m. Titel eines Werkes.

रात्रिमट m. *ein* Râkshasa.

*रात्रिमणि m. *der Mond.*

रात्रिमय Adj. *nächtlich* Hemâdri 1,694,14.

*रात्रिमारण n. *ein an einem Schlafenden verübter Mord.*

*रात्रिंमन्य Adj. *für Nacht geltend, — angesehen werdend.*

रात्रिरक्षक m. *Nachtwächter.*

*रात्रिराग m. *Dunkel, Finsterniss.*

रात्रिलग्ननिरूपण n. Titel eines Werkes.

रात्रिलोक Adj. (f. आ) *die Nacht vertretend* Çat. Br. 10,4,3,13.

रात्रिवासस् n. 1) *Nachtgewand.* — 2) **Dunkel,*

Finsterniss.

*रात्रिविगम m. *Ausgang der Nacht, Tagesanbruch.*

*रात्रिविश्रेषगामिन् m. *Anas Casarca* (चक्रवाक).

*रात्रिवेद und *°वेदिन् m. *Hahn.*

रात्रिश्रृत Adj. *in der Nacht gekocht* Kâtj. Çr. 4, 11,15.

रात्रिशेष m. *der Rest —, der letzte Theil der Nacht* Âçv. Gṛhj. 3,7,1. R. 2,49,1. Chr. 240,19.

रात्रिषामन् n. = रात्रिसामन्.

रात्रिसत्र n. *Nachtfeier* Âçv. Çr. 11,6,16.

रात्रिसहस्र n. *tausend Nächte* Çat. Br. 10,4,2,4.

रात्रिसाचय् Adj. *in der Nacht zusammenkommend* Çat. Br. 7,3,2,19.

रात्रिसामन् n. *ein zur* Atirâtra-*Nacht gehöriges* Sâman.

रात्रिसूक्त n. Bez. der nach ṚV. 10,127 eingeschalteten *Hymne an die Nacht* Çâṅkh. Gṛhj. 5,5.

*रात्रिस्नास m. *eine in der Nacht sich öffnende Lotusblüthe.*

*रात्रिस्थायक m. *ein Wächter im Gynaeceum.*

रात्रिस्नुत n. *das in der Nacht Geopferte* Kâtj. Çr. 20,5,18.

1. रात्री f. s. u. रात्रि 1).

2. रात्री Adv. mit कर् *in Nacht verwandeln;* s. °करण.

रात्रीकरण Adj. (den Tag, Gen.) *in Nacht verwandelnd* Hem. Par. 1,224.

रात्रीण in एक° und द्वि°.

रात्रीदेवोदास n. Name eines Sâman.

रात्रीसूक्त n. = रात्रिसूक्त.

रात्रीस्देवोदास n. v. l. für रात्रीदेवोदास.

*रात्र्यट m. *ein* Râkshasa.

रात्र्यन्ध Adj. *nachtblind.* °ता f. *Nachtblindheit* Kâd. 256,4.

रात्र्युपाय m. *Anbruch der Nacht* Lâṭj. 8,1,13. 14.

*राथकारिक Adj. (f. ई) von रथकार.

*राथकार्य m. Patron. von रथकार.

*राथगणक n. *die Beschäftigung —, das Amt des* रथगणक.

राथञ्जितेयी f. Pl. Bez. *bestimmter* Apsaras.

राथंतर 1) Adj. (f. ई) von रथंतर 1). — 2) m. Patron. — 3) f. राथंतरी m. N. pr. einer Lehrerin.

*राथंतरायण m. Patron. von राथंतर.

राथप्रोष्ठ m. Patron. des Asamâti.

राथीतर m. 1) Patron. und N. pr. eines Lehrers Baudhâjana im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,9. — 2) f. राथीतरी in राथीतरीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*राथीतरायण m. Patron. von राथीतर.

1. (राध्य) राथिस्र n. *Wagenbesitz.* रथ्य Padap.

2. राथ्य Adj. *zum Wagen tauglich.*

राद्ध s. u. राध्.

राद्धान्त m. = सिद्धान्त *Schlusssatz, conclusio, ein bewiesener Satz.*

राद्धान्तमुक्तावलि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राद्धान्तित Adj. *als Schlusssatz sich ergebend, logisch bewiesen.*

राद्धान्न n. *zubereitete Speise* Hem. Par. 12,143.

राद्धि f. *richtiges Zutreffen, Gelingen, Glück, — in* (Loc.) Âpast.

राध्, राधति (vedisch), राध्नोति; राध्यति und राध्यते nur mit intransit. Bed. 1) *gerathen, gelingen, fertig werden* (Taitt. Up. 3,10,1), *Gelingen haben, den Zweck erreichen, zurecht kommen, Glück haben mit* (Instr.). — 2) *sich passend fügen.* — 3) *theilhaftig werden, gelangen in* oder *nach;* mit Dat. (Âpast.) oder Loc. — 4) **Jmd* (Dat.) *wahrsagen* 223,23 (राध्यति). — 5) *richtig* oder *glücklich durchführen, zu Stande bringen, fertig —, zurecht machen;* mit Acc. — 6) *richtig treffen.* — 7) *Jmd zurecht bringen,* so v. a. *gewinnen, befriedigen.* — 8) *beschädigen* Bhaṭṭ. — 9) राद्ध *a) fertig geworden, zu Stande gekommen, fertig, vollendet, vollkommen geworden.* राद्धम् impers. mit Instr. der Person und Sache *es ist der und der damit zu Stande gekommen, es hat der und der dieses erreicht.* — *b) dem es gelungen ist, glücklich.* — *c) zu Theil geworden, zugefallen.* नयनमूलम् so v. a. *zu Gesicht gekommen.* — Caus. राधयति 1) *zu Wege bringen* MBh. 5,33,116. — 2) *befriedigen.* — Mit अनु 1) *glücklich fertig werden mit* (Gen.). — 2) अनुराद्ध *zu Theil geworden, zugefallen.* — Mit अप 1) *fehlen, verfehlen* (z. B. das Ziel). — 2) *Schuld haben, — tragen, — sein an* (Loc. Karaka 1,7), *sich Etwas zu Schulden (haben) kommen lassen, sich vergehen gegen Etwas* (Loc.) oder *Jmd* (Gen.), *Etwas verbrochen haben gegen Jmd* (Gen.). Häufig in Verbindung mit किम् *was?* und किं चित् *Etwas.* — 3) अपराद्ध *a) gefehlt —, nicht getroffen habend* (mit Abl.) von einem Pfeile. — *b) der sich Etwas hat zu Schulden kommen lassen, schuldig, der sich vergangen hat an Jmd* (Gen., selten Loc.). — *c) gefehlt —, gesündigt von* (Instr.) *gegen* (Gen.). Nur mit dem Subject किम् *was?* und यद् *was.* किमपराद्धं कारणत्वेन so v. a. *was ist daran auszusetzen, das es Ursache ist.* — *d)* impers. *es ist gefehlt —, verbrochen —, gesündigt worden von* (Instr., selten Gen.) *gegen* (Gen., selten Loc.). — Mit अभि, °राद्ध *befriedigt, gewonnen.* — Caus. *zufriedenstellen, befriedigen.* — Desid. vom Caus. अभिरिराधयिषति (in einem Relativ-Satze) *befriedigen wollen.* — Mit अव 1) *missrathen.* — 2) *einen Fehler machen.* — Mit आ Caus. 1) *befriedigen, zufriedenstellen, sich geneigt machen, zu gewinnen suchen, Jmd seine Verehrung bezeigen, — dienen;* mit Acc. Daçak. 71,13. — 2) *Etwas gewinnen, theilhaftig werden;* mit Acc. — 3) *vollziehen, vollbringen* Lalit. 295,17. Kâmpaka 390 fg. 506. 513. — *Desid. आरिरात्सति. — Desid. vom Caus. in आरिराधयिषु. — Mit उपा Caus. *Jmd* (Acc.) *dienen.* — Mit समा Caus. = आ 1). Metrisch auch Med. — Mit उप Caus. in *उपराधय. — Mit प्र in प्रराधस्. — Caus. in प्रराध्य. — Mit प्रति *Jmd entgegen wirken, feindlich entgegentreten;* mit Acc. Nur °राध्य Absol. und °राद्ध mit act. Bed. (Gaut. Âpast.). — *Desid. प्रतिरित्सति. — Mit वि 1) *um Etwas* (Instr.) *kommen.* — 2) *zu nahe treten, ein Leid anthun, beleidigen.* — Caus. *uneins werden.* — Mit सम्, संराद्ध *zu Theil geworden.* — Caus. 1) *eins werden über, sich einigen auf* (Loc.) Âpast. Çr. 10,20,2. संराधयत्नः *einträchtig.* — 2) *Jmd befriedigen, zufriedenstellen.* — Mit अभिसम् Caus. in अभिसंराधन.

राध 1) m. oder n. = राधस् 1) ṚV. — 2) m. *a) ein best. Monat.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) *Reichthum.* — *b) *ein best. Mondhaus,* = विशाखा. — *c) *Blitz.* — *d) *eine best. Stellung beim Bogenschiessen.* — *e) *Myrobalanenbaum.* — *f) *Clitoria ternatea.* — *g)* N. pr. α) der Gattin Adhiratha's und Pflegemutter Karṇa's. — β) einer Hirtin, die als Geliebte Kṛshṇa's später göttlich verehrt wurde. — γ) einer Sclavin.

राधगुप्त m. N. pr. eines Mtnisters des Açoka.

*राधन 1) n. = साधन, प्राप्ति, तोष. °द्रव्य n. als Erklärung von पाचल. — 2) f. आ = भाषण.

*राधरङ्क m. = सीर, सीरक (!) und घनोपल. Vgl. राधरङ्कु.

*राधरङ्कु m. = सार, शीकर und जलदोपल. Vgl. राधरङ्क.

राधस् n. 1) *Erweisung des Wohlwollens, Wohlthat, Liebesgabe;* insbes. *Geschenk, Gabe.* — 2) *Wohlthätigkeit, Freigebigkeit.* — 3) *das Gelingen, Zustandekommen* Bhâg. P. — 4) *das Streben, Ringen nach* Bhâg. P. — 5) *Macht* Bhâg. P.

राधस्पति m. *Herr der Gaben* ṚV.

राधाकान्त m. Bein. Kṛshṇa's.

राधाकृष्ण m. N. pr. eines Autors.

राधाजन्माष्टमी f. *ein best. achter Tag, der Ge-*

burtstag der Rådhâ.

*राधातनय m. Metron. Karṇa's.

राधातन्त्र n. Titel eines Tantra.

राधादामोदर m. N. pr. eines Mannes.

*राधानगरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*राधानुराधीय Adj. *zu den Mondhäusern* Rådhâ *und* Anurâdhâ *in Beziehung stehend.*

राधाभर्तर् m. Bein. Adhiratha's MBh. 1,111,23.

*राधाभेदिन् m. Bein. Arǵuna's.

राधामन्त्र m. *ein best. Spruch.*

राधामाधव und राधामोहनशर्मन् m. N. pr. zweier Autoren.

राधारमण m. Bein. Kṛshṇa's.

राधारससुधानिधि m. Titel eines Werkes.

राधावत् Adj. *reich.*

राधाविनोद m. und °काव्य n. (Burnell, T.) Titel eines Gedichts.

राधावेधिन् 1) etwa *nach der Scheibe schiessend* Ind. St. 15,420. — 2) *m. Bein. Arǵuna's.

राधासुत m. Metron. Karṇa's.

राधासुधानिधि m. Titel eines Werkes.

राधि und *राधी f. gaṇa बह्वादि. Vgl. कृष्टराधि.

राधिक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. आ Hypokoristikon von राध 3) *g*) β) Spr. 7765.

राधिकाविनोद m. = राधाविनोद.

राधेश und राधेश्वर m. Bein. Kṛshṇa's.

राधोगूर्त Adj. *durch Wohlthun angenehm, — beliebt.*

राधोदेय n. *Erweisung von Gunst, das Geben von Geschenken.*

राधोपासक m. *ein Verehrer der* Rådhâ.

(राध्य) राधिय Adj. 1) *durchzuführen, was man recht machen soll.* — 2) *zu gewinnen, zu befriedigen, zu verehren.* — 3) *dessen man theilhaft werden kann.*

राध्वेवकि (!) m. Patron.

रान्ध्य Adj. nach Sâs. = रमणीय.

*रान्धस m. Patron.

*राप्य Partic. fut. pass. von रप्.

*राभसिक Adj. = श्वायःप्रौलिक Viṭṭhala zu Prakrijâk. 5,2,76.

राभस्य n. als Bedeutung von रभ्.

राम (verschiedenen Ursprungs) 1) Adj. (f. श्री) *a*) *dunkelfarbig, schwarz.* शकुनि *der schwarze Vogel,* so v. a. *Krähe* Kâṭh. Gṛhj. 50,20 (mit unterdrücktem शकुनि 21 und Vishṇus. 73,26). — *b*) **weiss.* — *c*) *erfreuend, entzückend, lieblich, reizend.* रामाद्रामम् *lieblicher als lieblich.* — 2) m. *a*) *eine Hirschart* Karaka 1,27. — *b*) **Pferd.* — *c*) *Liebhaber.* — *d*) *Lust, Freude.* — *e*) *Bein. Varuṇa's. — *f*) N. pr. α) verschiedener Männer. In der älteren Literatur wird ein Mârgaveja und ein Aupatasvini erwähnt. Im Epos und später spielen 3 Râma eine grosse Rolle: Gâmadagnja (auch als Liedverfasser genannt) oder Bhârgava = Paraçurâma, Râghava oder Dâçarathi und Balarâma oder Halâjudha (ein älterer Bruder Kṛshṇa's). Die beiden ersten gelten für Incarnationen Vishṇu's. In der späteren Literatur ist Râma ein häufig vorkommender Mannesname. — β) einer der 7 Weisen unter Manu Sâvarṇi. — γ) Pl. eines Volkes. — *g*) Bez. *der Zahl drei* Hemâdri 1,135,23. Vgl. u. *f*) α). — *h*) *रामस्य इषु: *eine Art Rohr,* = रामकाण्ड Râǵan. 8,77. — 3) f. रामी *a*) *eine Dunkle,* so v. a. *ein Weib gemeiner Herkunft.* — *b*) *eine Schöne, ein junges reizendes Weib, Geliebte, Frau.* — *c*) **Jonesia Asoka* Râǵan. 10,56. — *d*) **eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râǵan. 4,34. — *e*) **Aloe perfoliata* Râǵan. 5,46. — *f*) **eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern* Râǵan. 10,177. — *g*) **Asa foetida.* — *h*) **Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,59. — *i*) **Röthel, rubrica.* — *k*) **Mennig.* — *l*) **Fluss.* — *m*) *ein best. Metrum.* — *n*) *ein best. Tact* S. S. S. 227. — *o*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Tochter Kumbhâṇḍa's. — γ) *der Mutter des 9ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 4) f. रामी *Dunkel, Nacht.* — 5) n. *a*) *Dunkel.* — *b*) **das Blatt der Laurus Cassia* Râǵan. 6,175. — *c*) **Chenopodium album.* — *d*) **=कुष्ठ Râǵan. 12,122.

रामक m. 1) *eine best. Tempelform* Hemâdri 2,*a*, 58,10 (कामरामकौ zu lesen). — 2) *eine best. Mischlingskaste* Vasishṭha 18,4. — 3) N. pr. *a*) = राम und wohl der Râghava Agni-P. 42,25. — *b*) eines Berges.

रामकण्ठ m. N. pr. eines Autors.

रामकथासंग्रह m. Titel eines Werkes.

*रामकरी f. *eine best.* Râginî. Richtig रामकिरी.

रामकर्णामृत n. Titel eines Werkes Burnell, T.

*रामकर्पूर und *°क m. *ein best. wohlriechendes Gras.*

रामकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

रामकवच n. *ein best. Zauberspruch.*

*रामकाण्ड m. *eine Rohrart* Râǵan. 8,78.

रामकान्त m. 1) **eine Art Rohr.* Richtig रामकाण्ड. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

रामकिरी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37. Angeblich auch °कीरी.

रामकुतूहल n. Titel eines Werkes.

रामकुमार m. N. pr. eines Mannes. Auch °मिश्र.

रामकृत् m. *ein best.* Râga S. S. S. 81.

रामकृष्ण m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °तीर्थ, °दीक्षित, °देव, °पण्डित, °भट्ट, °भट्टाचार्य, °भट्टाचार्यचक्रवर्तिन्, °राय, °कृष्णाचार्य, °कृष्णाध्वरिन् und °कृष्णानन्दतीर्थ.

रामकृष्णकाव्य n. Titel eines künstlichen *Gedichts.*

रामकृष्णदीक्षितीय n. *das Werk* Râmakṛshṇadîkshita's (vgl. u. रामकृष्ण) Opp. Cat. 1.

रामकृष्णपद्धति f. Titel eines Werkes.

रामकृष्णविलोमकाव्य n. = रामकृष्णकाव्य.

रामकृष्णीय n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

रामकेली f. *eine best.* Râginî S. S. S. 55.

रामकेशवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रामकौतुक n. Titel eines Werkes.

रामक्री f. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

रामक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

रामगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

रामगायत्री f. *eine best. Hymne auf* Râma (Dâçarathi).

रामगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

रामगिरी f. vielleicht so v. a. रामकिरी Git. S. 9.

रामगीतगोविन्द Titel eines Gedichts.

रामगीता f. Sg. und Pl. Titel eines Abschnittes im Adhjâtmarâmâjaṇa.

रामगोविन्दतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

रामग्राम m. N. pr. eines Reiches.

रामचक्र oder रामाचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

रामचन्द्र m. 1) Bez. Râma's, des göttlich verehrten Sohnes des Daçaratha. — 2) N. pr. verschiedener späterer Fürsten, Autoren, Lehrer u. s. w. Auch °कवि (Burnell, T.), °कविराज, °गुरु, °दास, °दीक्षित (Burnell, T.), °परमहंस, °भट्ट, °भारत्याचार्य, °शर्मन्, °शेष (Burnell, T.), °सरस्वती, °चन्द्राचार्य und °चन्द्रेन्द्रसरस्वती.

रामचन्द्रकरुणासागरचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), °चन्द्रकाव्य n. (Burnell, T.), °चन्द्रचम्पू f., °चन्द्रचरित्रसार n. und °चन्द्रपूजाविधि m. (Burnell, T.) Titel von Werken.

रामचन्द्रस्तवराज m. Titel eines Abschnittes in der Sanatkumârarasaṁhitâ.

रामचन्द्राश्रम N. pr. 1) m. eines Autors. — 2) n. eines Tîrtha.

रामचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes.

*रामचर m. N. pr. = बलराम.

रामचरण m. N. pr. eines Scholiasten.

रामचरित n. Râma's (Sohnes des Daçaratha)

Thaten.

*रामच्छर्दनक m. *eine best. Pflanze.* v. l. रामाच्छर्दनक.

रामज m. und रामजीवन m. N. pr. von Männern.

रामठ 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 3, 51,25. — *b*) **Alangium hexapetalum.* — 2) (*m.) n. *Asa foetida* Râǵan. 6,74. — 3) f. ई *das Harz der Gardenia gummifera* Râǵan. 6,77.

रामण 1) *m. *a*) *Diospyros embryopteris.* रमण Râǵan. 11,78. — *b*) *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râǵan. 9,13. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras. v. l. वामना.

रामणि m. Patron.

रामणीयक 1) n. *Lieblichkeit, Schönheit* Bâlar. 21,3. Prasannar. 30,13. Naish. 5,65. — 2) m. oder n. N. pr. eines Dvîpa. — 3) *Adj. = रमणीय.

रामतपन n. Titel einer Upanishad Ind. St. 3, 325,1.

*रामतरणी (Râǵan. 10,128) oder *°तरुणी f. *eine best. Blume.*

रामतर्कवागीश m. N. pr. eines Grammatikers Pischel, de Gr. pr.

रामतापनी f., °तापनीय n., °तापनोपनिषद् f. (Burnell, T.) und °तापिनी f. (Opp. Cat. 1,6778) Titel einer Upanishad.

रामतारकब्रह्मोपनिषद् f. desgl. Opp. Cat. 1.

रामतीर्थ m. N. pr. 1) n. eines Tîrtha. — 2) m. verschiedener Personen. Auch °यति.

रामत्रयोदशाक्षरी f. und रामत्रैलोक्यमोहनकवच n. Bez. bestimmter *Sprüche* Burnell, T.

रामत्व n. Nom. abstr. zu राम (N. pr. eines Sohnes des Daçaratha).

रामदत्त m. N. pr. eines Autors.

रामदास m. N. pr. verschiedener Personen.

रामदुर्ग Titel eines Werkes Burnell, T.

*रामदूत 1) m. Bein. Hanumant's. — 2) f. ई *eine Art Basilienkraut.*

रामदेव m. 1) Bez. Râma's, Sohnes des Daçaratha. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र.

रामद्वादशी f. *der 12te Tag in der — Hälfte des* Ǵjaishṭha.

रामधर m. N. pr. eines Mannes.

रामध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामन् in मयूर° Hariv. 13994 fehlerhaft für रोमन्.

रामनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

रामनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra, *der Geburtstag* Râma's, Sohnes des Daçaratha. °पूजा f. Burnell, T.

रामनवमीनिर्णय m. Titel eines Werkes.

रामनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

रामनाथ m. 1) Bez. Râma's, Sohnes des Daçaratha. °स्तोत्र n. Burnell, T. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

रामनामव्रत n. *eine best. Begehung.*

रामनारायण m. N. pr. eines Grammatikers.

रामनारायणजीव m. N. pr. eines Fürsten.

रामनृपति m. N. pr. eines *Fürsten.*

रामन्यायालंकार m. N. pr. eines Mannes.

रामपटल n. und रामपट्टाभिषेक m. Titel von Werken Burnell, T.

रामपण्डित m. N. pr. eines Mannes.

रामपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामपाल m. N. pr. eines Mannes.

रामपुत्र m. Patron. Rudraka's Lalit. 306,2.fgg.

रामपुर n. N. pr. eines Dorfes.

*रामपूग m. *Areca triandra.*

रामपूजाविधानपद्धति f. (Burnell, T.), °पूजाविधि m. (ebend.) und °पूजाशरण (richtig °सरण) f. Titel von Werken.

रामपूर्वतापनीय n. *der erste Theil des* Râmatâpanîja.

रामप्रकाश m. Titel eines Commentars.

रामप्रसादतर्कवागीश m. und °तर्कालंकार m. N. pr. zweier Gelehrten.

रामबाण m. 1) *eine Art Rohr* Râǵan. 8,78. — 2) *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 100. Bhâvapr. 4,31.

रामभक्त m. 1) *ein Verehrer* Râma's (Sohnes des Daçaratha). — 2) N. pr. eines Mannes.

रामभट्ट m. N. pr. verschiedener Männer.

रामभद्र m. 1) Bez. Râma's, Sohnes des Daçaratha. — 2) N. pr. verschiedener Personen. Auch °दीक्षित (Burnell, T.), °भट्ट, °भट्टाचार्य, °यति, °सरस्वती, °सार्वभौमभट्टाचार्य und °भद्राश्रम.

रामभुजंग Titel eines Werkes Burnell, T.

राममन्त्र m. n. *ein an* Râma (Sohn des Daçaratha) *gerichteter Spruch.* °पटल n. Titel *einer Sammlung solcher Sprüche*, °पठनविधि m. Burnell, T.

राममिश्र m. und राममोहन m. N. pr. zweier Männer.

रामयन्त्र n. *ein best. Diagramm.*

रामरक्षा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

रामरहस्य n. und °रहस्योपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

रामराज m. N. pr. eines Autors Bhâvapr. 2,92. Auch fehlerhaft für कामराज.

रामराम m. N. pr. eines Lehrers.

रामरुद्रभट्ट 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Werkes.

रामरुद्रभट्टीय n. und रामरुद्रीय n. Titel eines von Râmarudrabhaṭṭa verfassten Werkes Opp. Cat. 1.

रामल m. N. pr. eines Mannes.

*रामलवण n. *eine Art Salz.*

रामलिङ्गकृति m. N. pr. eines Autors.

रामलीलामूची f. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

रामलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

रामल्य m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 2,88. 3,46. 4,4.

रामवज्रपञ्जरकवच n. *ein best. Spruch* Burnell, T.

रामवर्धन m. N. pr. eines Mannes.

रामवर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

*रामवल्लभ n. *Zimmt* Râǵan. 6,172.

रामवाजपेय oder °पेयिन् m. N. pr. eines Autors.

रामविज्ञापनस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

रामविलास m. und °काव्य n. Titel zweier Kâvja.

*रामवीणा f. *eine Art Laute.*

रामव्याकरण n. Titel einer *Grammatik.*

*रामव्रतिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

*रामशर m. *eine Art Rohr* Râǵan. 8,78.

रामशर्मन् m. N. pr. eines Autors Comm. zu Vṛttaratnâkara 1,3.

*रामशीतला f. = *आरामशीतला Râǵan. 10,177.

रामश्रीपाद m. N. pr. eines Autors.

रामषडक्षरमन्त्रराज m. *ein best. sechssilbiger an* Râma *gerichteter Spruch.*

रामषोडशनामन् n. Pl. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामसंयमिन् m. N. pr. eines Autors.

*रामसख m. Bein. des Affen Sugrîva.

रामसप्तरत्न n. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामसमुद्धार m. N. pr. eines Mannes.

रामसरस् n. N. pr. eines heiligen *Sees.*

रामसहस्रनामन् n. Pl. Titel eines Werkes Burnell, T. °नामस्तोत्र n. Titel eines Abschnitts im Brahmajâmalatantra.

रामसाकि m. N. pr. eines *Fürsten.*

रामसिंह m. N. pr. eines Mannes. Auch °देव.

रामसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

रामसूक्त n. *eine best. Hymne.*

रामसूरि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

रामसेतु m. N. pr. einer Oertlichkeit. °प्रदीप m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 181.

*रामसेनक m. 1) *Gentiana Cherayta* Bhâvapr. 1, 173. — 2) *Myrica sapida* Râǵan. 9,20.

रामसेवक m. N. pr. eines Mannes.

रामस्तवराज m. (Burnell, T.), रामस्तुति f. und रामस्तोत्र n. Titel von Werken.

रामस्वामिन् m. Name einer Bildsäule des Râma.

रामहृदय n. Titel eines Abschnitts im Adhjâtmarâmâjaṇa.

रामाचक्र n. wohl fehlerhaft für रामचक्र.

रामाचार्य m. N. pr. verschiedener *Lehrer*.

*रामाच्छर्दनक m. v. l. für रामच्छर्दनक.

रामाणउर (!) N. pr. eines Autors und Titel seines Werkes Opp. Cat. 1. Als Autor wird auch Vishṇukitta angegeben.

रामाणडार m. N. pr. eines Autors. °भाष्य n.

रामात्मैक्यप्रकाशिका f. Titel eines Werkes.

रामादेवी f. N. pr. der Mutter Gajadeva's.

रामानन्द m. N. pr. verschiedener Personen. Auch °तीर्थ, °यति, °राज, °सरस्वती, °स्वामिन्.

रामानन्दीय 1) Adj. *von* Râmânanda *verfasst* Opp. Cat. 1. — 2) n. *ein Werk* Râmânanda's ebend.

रामानुज 1) m. N. pr. eines berühmten Vedânta-Philosophen und Vaishṇava und verschiedener anderer Männer. Auch °दास und °ज्ञाचार्य Burnell, T. — 2) n. Râmânuga's *Lehre*.

रामानुजचम्पू f., रामानुजचरित्र n., रामानुजभाष्य n., रामानुजसिद्धान्तसंग्रह m. und रामानुजीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रामानुष्टुभ् f. *ein best. an* Râma *gerichteter Spruch*.

रामानुस्मृति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामाभिनन्द m., रामाभिषेक m. (Burnell, T.), रामाभ्युदय m., °तिलक (Opp. Cat. 1) und °व्याख्यान n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

रामायण 1) Adj. (f. ई) Râma (den Sohn Daçaratha's) *betreffend*. — 2) f. ई *Enkelin der* oder *des Schwarzen*. — 3) n. *ein* oder *das die Schicksale* Râma's *besingendes (besingende) Epos*.

रामायणकथा f. *die im* Râmâjaṇa *erzählte Geschichte*.

रामायणकथाप्रश्न m., °कथासार (Bühler, Rep. No. 182), °णचम्पू f., °णतात्पर्यसंग्रह m., °णतिलक, °णदीपिका f., °णनाटक n., °णनिर्वचन n., °णपठनफल n., °णप्रबन्ध m., °णमञ्जरी (Ind. St. 14,405), °णमहिमादर्श m., °णमाहात्म्य n., °णरञ्जनी f., °णविवेक m., °णविरोधभञ्जनी f., °णव्याख्या f., °णसंक्षेप m., °णसप्तबिम्ब, °णसारसंग्रह m. und °व्याख्यान n. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*रामायणिक Adj. *das* Râmâjaṇa *vortragend* Gaṇar. 6,360.

रामायणीय Adj. *zum* Râmâjaṇa *in Beziehung stehend*.

रामायणोपन्यास m. und रामार्चनचन्द्रिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1. Burnell, T.

रामार्य m. N. pr. eines Lehrers.

*रामालिङ्गनकाम m. *rother Kugelamaranth* Râǵan. 10,132.

*रामावक्तोत्तोपम m. *Anas Casarca* Râǵan. 10,98.

रामाश्रम m. N. pr. eines Gelehrten.

रामाश्वमेध m. Râma's *Rossopfer*, Titel eines Abschnitts im Padmapurâṇa.

रामाश्वमेधिक Adj. *auf* Râma's *Rossopfer bezüglich*.

रामाष्टोत्तरशतनामन् n. Pl. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामि m. Patron. von राम्. Auch Pl.

रामिन् Adj. *geschlechtlich ergötzend* in *क्षणा°.

रामिल m. 1) *Geliebter, Gatte. — 2) *der Liebesgott. — 3) N. pr. eines Dichters.

रामुष N. pr. einer Oertlichkeit.

रामेन्द्रयति m. N. pr. eines Autors.

रामेन्द्रवन m. N. pr. eines Lehrers.

रामेश 1) m. N. pr. eines Mannes. Nur °भट्ट und °भारती (Burnell, T.). — 2) n. Name eines Liṅga.

रामेश्वर 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch भट्ट°, °भट्ट, °भट्टारक, °राय und °शर्मन्. — 2) n. *a*) Name eines Liṅga. Auch °लिङ्ग n. — *b*) N. pr. eines Tîrtha. Auch °तीर्थ n.

रामेश्वरपूजा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामेषु m. 1) *eine Art Rohr*. Vgl. राम 2) *h*). — 2) N. pr. eines Mannes.

रामोत्तरतापनीय n. *der zweite Theil des* Râmatâpanîja.

*रामोद् m. N. pr. eines Mannes.

रामोदन्त m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रामोदायन m. Patron. von रामोद्.

रामोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

रामोपाध्याय m. N. pr. eines Lehrers.

रामोपासक m. *ein Anbeter* Râma's (Sohnes des Daçaratha).

*राम्भ m. *Bambusstock*.

राम्या (RV. 2,2,8) und राम्री (dreisilbig) f. *Nacht*.

1. राय in अराय und अराय.

2. राय m. 1) am Anfange und am Ende von Personennamen = राज *Fürst*. — 2) N. pr. Richtig रय.

*रायण n. = पीडा.

रायणेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Scholiasten.

रायन s. u. रायान.

*रायभाटी f. *Strömung eines Flusses*.

रायमदनपाल m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

रायमुकुट und °मणि m. N. pr. eines Autors.

रायरङ्गाल oder रायवङ्गाल n. *eine Art Tanz* S. S. S. 260.

रायराघव m. N. pr. eines Autors.

रायवङ्गाल m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

रायवङ्गाल s. u. रायरङ्गाल.

रायस्काम Adj. *besitzlustig, reich zu werden wünschend*.

रायस्पोष 1) m. *Vermehrung des Reichthums, Zunahme des Wohlstandes*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ in बहुरायस्पोषम्. — 2) *Reichthümer vermehrend* (Kṛshṇa). — Varâh. Bṛh. S. 48,74 ist रायस्पोषादिऋभिः zu lesen; vgl. VS. 34,50.

*रायस्पोषक Adj. von रायस्पोष 1).

रायस्पोषद् und °दावन् Adj. *Wachsthum des Besitzes schenkend*.

रायस्पोषवनि Adj. *wachsenden Reichthum verschaffend* Âpast. Çr. 6,6,8.

रायाणनीय m. N. pr. eines Lehrers. v. l. राणायनीय.

रायान (!) m. N. pr. eines Hirten. Einmal रायन.

रायोवाज m. N. pr. eines Mannes.

रायोवाजीय n. Name eines Sâman.

रारा f. N. pr. = राठा 2).

रारीय Adj. = राठीय.

*राल m. und रालक *das Harz der Shorea robusta* Râǵan. 12,116. Bhâvapr. 1,187. Mat. med. 120.

*रालकार्य m. *Shorea robusta*. Wohl fehlerhaft, vgl. Râǵan. 9,80.

राव m. (adj. Comp. f. आ) *Gebrüll, Geschrei, Getöse, Gesumme, Gesang, Schall, Laut*.

रावट् in einer Formel Maitr. S. 2,4,7 (44,1. fgg.).

रावण 1) Adj. *schreien —, wehklagen machend* Hariv. 1,41,138. Nur zur Erklärung des Namens des gleichnamigen Râkshasa gebraucht. — 2) m. N. pr. *a*) des zehnköpfigen Fürsten der Râkshasa, jüngern Bruders des Kubera und Beherrschers von Laṅkâ, der von Râma besiegt wird. — *b*) eines Fürsten von Kâçmîra. — 3) n. *ein best.* Muhûrta.

रावणगङ्गा f. N. pr. eines Flusses auf Laṅkâ.

रावणचरित्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

रावणभेट् desgl. Opp. Cat. 1. °भेट् Ind. St. 13,482.

*रावणहस्त *ein best. Saiteninstrument*.

रावणह्रद m. N. pr. eines *Sees*.

*रावणारि m. Bein. Râma's (Sohnes des Daçaratha).

रावणार्जुनीय n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 184.

रावणि m. Patron. Indragît's und Simhanâ-

da's (Bâlar. 211,15). Pl. *die Söhne* Râvaṇa's.

1. रावन् Adj. *spendend.*

2. रावन् Adj. *schreiend, rufend* in बृहद्रावन्.

रावित 1) Adj. s. u. 1. रु Caus. — 2) n. *Laut, Schall.*

रावित्र् Adj. *brüllend, tosend, schreiend, — wie* (im Comp. vorangehend).

*रावीट m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

राश्, राशते *schreien, krächzen.* Richtig रास् oder वाश्.

राशभ Mârk. P. 48,26 fehlerhaft für रासभ.

राशि m. (*f.) 1) *Haufe, Menge, Masse, Schaar, Gruppe, Quantität, Zahl; ein Haufen von* (im Comp. vorangehend) auch so v. a. *ein Ausbund von.* — 2) als *Maass* so v. a. द्रोण. — 3) (*Sterngruppe*) *Zodiakalbild, ein Zwölftel der Ekliptik, ein astrologisches Haus.* — 4) *ein best.* Ekâha Vaitân.

°राशिक Adj. nach einem Zahlwort *aus so und so vielen Quantitäten, Zahlen bestehend.*

राशिचक्र n. 1) *der Zodiakus.* — 2) *ein best. mystischer Kreis.*

राशित्रय n. *Regel de Tri.*

राशिप m. *der Regent eines astrologischen Hauses.*

राशिप्रविभाग m. *Vertheilung der 12 Zodiakalbilder* (unter die 28 Mondhäuser).

राशिभागानुबन्ध m. *addition of a fraction of the quantity.*

राशिभागापवाह m. *subtraction of the fraction of an unit.*

राशिभेद् m. *Theil des Zodiakalbildes, — eines astrologischen Hauses.*

राशिमराय n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

राशिव्यवहार m. *praktische Regel für die Berechnung des Inhalts von Getreidehaufen* Lilâv. 90,8.

राशिशस् Adv. *haufenweise* Çiç. 19,108.

राशिस्थ Adj. *in Haufen stehend, aufgehäuft.*

राशी Adv. 1) mit कर् *auf einen Haufen bringen, zusammenhäufen.* — 2) mit भू *sich anhäufen.*

राशीकरण n. *das Zusammenhäufen.*

राशीकरणभाष्य n. und राशीकरभाष्य n. Titel eines Werkes.

राश्यंश m. = नवांश.

राश्यधिप m. = राशिप.

राष्ट्र 1) m. n. *a) Reich, Herrschaft; Gebiet, Land; Unterthanen, Volk.* Nur einmal m.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Calamität, Elend, Noth.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

राष्ट्रक 1) am Ende eines adj. Comp. = राष्ट्र *Reich.* — 2) Adj. *im Reiche —, im Lande wohnend.* — 3) *f. राष्ट्रिका *eine Art Solanum* Râgân. 4,23.

राष्ट्रकाम Adj. *nach dem Reich verlangend.*

राष्ट्रकूट m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Mannes Hem. Par. 1,288. 357. 359.

राष्ट्रगोप m. *Hüter des Reiches.*

राष्ट्रतन्त्र n. *Regierungssystem, Regierung.*

राष्ट्रद Adj. *Herrschaft gebend* Maitr. S. 2,6,7.

राष्ट्रदिप्सु Adj. *Land* oder *Leute beschädigen wollend, — bedrohend.*

राष्ट्रदेवी f. N. pr. der Gattin Kîtrabhânu's.

*राष्ट्रपत Adj. von राष्ट्रपति.

राष्ट्रपति m. *Herr des Reiches, König.*

राष्ट्रपाल 1) m. *a) Hüter des Reiches, Herrscher, König.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Ugrasena's.

*राष्ट्रपालपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

राष्ट्रपालिका f. = राष्ट्रपाल 2).

राष्ट्रभङ्ग m. *Verfall des Reiches.*

राष्ट्रभय m. *eine dem Reiche drohende Gefahr.*

राष्ट्रभृत् 1) m. *a)* etwa *ein abhängiger Fürst, Tributpflichtiger.* — *b)* Bez. von *Würfeln.* — *c)* N. pr. eines Sohnes des Bharata. — 2) f. *a)* Pl. Bez. *gewisser Sprüche* (VS. 18,38) und *Opferungen* Mân. Çr. 6,2,5. Grhj. 1,11. Nom. abstr. राष्ट्रभृत्त्व TS. 3,4,6,2. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

राष्ट्रभृति f. und °भृत्य n. *Aufrechthaltung der Herrschaft.*

राष्ट्रभेदिन् m. *Empörer* 132,20.

राष्ट्रमुख्य m. *der Oberste im Reiche* Daçak. 92,1.

राष्ट्रवर्धन 1) Adj. *das Reich in die Höhe bringend.* — 2) m. N. pr. eines Ministers.

*राष्ट्रवासिन् m. *Bewohner eines Reiches, Unterthan.*

राष्ट्रान्तपाल m. *Hüter der Grenzen des Reiches.*

राष्ट्रि f. *Herrscherin, Gebieterin* Gobh. 4,10,12.

राष्ट्रिक m. 1) *Bewohner eines Reiches, Unterthan.* — 2) *Beherrscher eines Reiches.*

राष्ट्रिन् Adj. *ein Reich innehabend.*

राष्ट्रिय 1) Adj. *etwa *über das Reich handelnd* P. 4,3,87, Sch. — 2) m. *a) Thronfolger und Prätendent* Maitr. S. 2,1,12, v. l. — *b) Schwager des Königs* (in der Bühnensprache). Auch °स्याल.

राष्ट्री f. etwa *Verwalterin, Schaffnerin.*

राष्ट्रीय m. 1) *Thronfolger und Prätendent* Maitr. S. 2,1,12. — 2) *Schwager des Königs.*

राष्ट्रा f. fehlerhaft für राष्ट्रा 2).

1. रास्, रासति, °ते *heulen, schreien.* Die v. l. hat hier und da वाश्. — Intens. रारास्यते *laut schreien, — wehklagen.* v. l. वावाश्यमान. — Mit परि *mit Geschrei begleiten.* v. l. वाश्.

2. रास् Aoriststamm zu 1. रा.

रास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein best. Hirtenspiel, ein Tanz, den* Krshṇa *mit seinen Hirtinnen aufführte.* Auch °क्रीडा, °गोष्ठी, °महोत्सव, °यात्रा, रासोत्सव; *der Anführer* oder *die Anführerin eines solchen Tanzes* heissen °प्रणेतर्, रासेश्वर, रासेश्वरी, रासाधिष्ठात्री. °मण्डल n. Krshṇa's *Spielplatz.* — 2) *Spiel* überh. — 3) so v. a. *Legende* nach Bühler in नर्मदासुन्दरी°. — 4) *Geschrei von verschiedenen Seiten, Laut, Ton* überh. — 5) *=भाषाशृङ्खलक.

रासक 1) m. *a) eine Art Tanz* Harshaṅ. 99,3. — *b) eine Art von Liedern* Harshaṅ. 99,24. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 134. 230. — 2) m. n. *eine Art von Schauspielen.*

1. रासन Adj. *zur Zunge in Beziehung stehend, schmeckbar.*

2. रासन Adj. *schreiend* u. s. w. in *घोर°.

रासपञ्चाध्यायी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No 81.

रासभ 1) m. *Esel, Eselhengst.* — 2) f. रासभी *Eselin* zu Spr. 1417.

रासभसेन m. N. pr. eines Fürsten.

रासमुन्दर Titel eines Werkes.

रासायन Adj. von रसायन *Elixir.*

रासिन् Adj. *schreiend* u. s. w. in *घोर°.

*रासेरस m. रससिद्धबलौ शृङ्गारहासयोः षष्ठीजागरके रसगोष्ठ्याम् H. an., गोष्ठ्यां रासशृङ्गारयोः रससिद्धिरसावासषष्ठीजागरके Med., उत्सवे Çabdar., परिहासे Gaṭâbh.

रास्ना f. 1) *Gurt.* — 2) *die Ichneumonpflanze.* — 3) *Mimosa octandra.* — 4) *Vanda Roxburghii* Mat. med. 258. — 5) *Acampe papillosa* Râgân. 6,82. Bhâvapr. 1,174. — 6) *eine weiss blühende* Kaṇṭakâri Râgân. 4,35. — 7) *Bdellium Bhâvapr. 4,155.

रास्नाका f. *Bändchen.*

रास्नावत् Adj. *mit einem Gurt versehen.*

रास्पिन् Adj. *rauschend, geräuschvoll.*

रास्पिर् Adj. wohl dass.

रास्य in गो° (Nachtr. 5).

*राहुति m. Patron. v. l. रोहुति.

राहुडी f. *eine Art Composition* S. S. S. 167.

*राहुवि m. Patron. von राहु.

राहुवीय Adj. *dem* Râhu *eigen* u. s. w. Bâlar. 244,1.

°राहित्य n. *das ohne — Sein, Nichthaben.*

राहिल m. N. pr. eines Mannes.

राड्ढ m. 1) *der Ergreifer,* Bez. des Dämons, der Sonne und Mond *packt* und dadurch die Verfin-

sterung derselben bewirkt. Bei der Quirlung des Oceans trank er vom Unsterblichkeitstrank, wofür ihm Vishṇu den Kopf abschlug. Der unsterblich gewordene Kopf rächte sich an Sonne und Mond, die ihn verrathen hatten. Râhu wird auch zu den Planeten gezählt. Als Ursache der Finsterniss ist Râhu *der Drachenkopf, der aufsteigende Knoten des Mondes* oder, was dasselbe ist, *die Abweichung in Breite der Mondbahn von der Ekliptik*. Auch die *Eklipse* selbst und namentlich *der Moment des Eintritts der Finsterniss* wird durch Râhu bezeichnet. Râhu ist Regent von Südwesten. Den Buddhisten nehmen viele Asura Râhu an. — 2) = *त्याग.

राङ्कन्य m. fehlerhaft für **राङ्गण्य**.

राङ्गत Adj. *verfinstert* (Sonne, Mond).

राङ्गम्य Adj. Râhu *zugänglich, der Verfinsterung unterliegend* Ind. St. 14,368.

राङ्ग्रसन n. *das von* Râhu *kommende Verschlingen, das Verfinstern der Sonne* oder *des Mondes*.

राङ्ग्रह m. *der Dämon* Râhu Spr. 986.

राङ्ग्रहण n. *das von* Râhu *kommende Ergreifen, das Verfinstern der Sonne* oder *des Mondes*.

***राङ्ग्रास** und ***राङ्ग्राह** m. *Sonnen-* oder *Mondfinsterniss*.

***राङ्घ्रिकन्द** n. *das Kraut der Ingwerpflanze* Râǵan. 6,29.

राङ्दर्शन n. *Eklipse* Âpast.

***राङ्भेदिन्**, ***राङ्मूर्धभिद्** und ***राङ्मूर्धहर** m. Bein. Vishṇu's.

***राङ्रत्न** n. *Hyacinth* Râǵan. 13,187.

राङ्ल m. N. pr. verschiedener Personen, unter andern eines Sohnes des Çâkjamuni.

राङ्लक m. N. pr. verschiedener Personen Dṛçin. 4,4.

राङ्लत m. N. pr. eines buddh. Patriarchen Eitel, Chin. B.

***राङ्लसू** m. Bein. Çâkjamuni's.

राङ्शान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

***राङ्संस्पर्श** m. *Sonnen-* oder *Mondfinsterniss*.

राङ्सूतक n. Râhu's *Geburt*, so v. a. Râhu's *Erscheinen, eine Sonnen-* oder *Mondfinsterniss*.

राङ्गण 1) *Adj. von **राङ्गण्य**. — 2) m. Patron. von **रङ्गण**.

***राङ्गण्य** m. Patron. von **रङ्गण**.

***राङ्घिक्लिष्ट** n. und ***राङ्घृत्सृष्ट** n. *Allium ascalonicum*.

1. **रि**, **रो**, **रिणाति**, **रिणीते**, **रीयते**, ***रियति**; 1) *freilassen, — machen, laufen lassen.* — 2) *losmachen, ablösen, abtrennen,* — von (Abl.). — 3) *entlassen,* so v. a. *verleihen.* — 4) Med. *in Stücke gehen, sich auflösen; in's Fliessen gerathen.* **रीण** *aufgelöst, verschwunden* Çiç. 14,63. — *Caus. **रेपयति**. — Mit **अनु** Med. *nachfliessen*, mit Acc. — Mit **आ** 1) *laufen lassen.* — 2) Med. *laufen.* — Mit **नि** 1) *auflösen, trennen, zerstören; zerreissen.* — 2) *freimachen*, so v. a. *enthüllen.* — 3) Med. *sich frei machen, entrinnen.* — Mit **निस्** 1) *ablösen.* — 2) *anlocken* oder *verführen.* — Mit **प्र** 1) *abtrennen, austreiben.* — 2) Med. etwa *eindringen in* (Dat.) RV. 5,7,8. — Mit **वि** *zertrennen.* — Mit **सम्** 1) *zusammenspülen* VS. 6,18. — 2) *zusammenfügen, herstellen, einrichten.*

2. **रि** am Ende eines adj. Comp. = **रै**. Vgl. ***अतिरि** (unter ***अतिरै**) und **बृहद्रि**.

3. **रि** *die zweite Note.* Abkürzung von **ऋषभ**.

रिःफ n. = ῥιφη *das 12te astrologische Haus.*

***रिकणाम्** n. fehlerhaft für **रैकणाम्**.

रिक्त 1) Adj. s. u. **रिच्**. — 2) m. *a*) Bez. *einer der vier ominösen Bachstelzen* Varâh. Bṛh. S. 45,3. — *b*) *N. pr. eines Mannes. — 3) f. **आ** Bez. *des 4ten, 9ten und 14ten lunaren Tages.* — 4) *n. *Wald (Einöde).*

रिक्तक Adj. *leer.* Von einer Person so v. a. *kein Gepäck habend.*

रिक्तकुम्भ n. (m. Hdschrr.) Pl. *Leertöpfigkeit*, vielleicht so v. a. *leeres Geschwätz.*

रिक्तकृत् Adj. *leer machend, eine Leere bewirkend.*

***रिक्तगुरु** P. 6,2,42.

रिक्तता f. *Leere* Çiç. 17,40.

रिक्तपाणि Adj. 1) *leere Hände habend, Nichts in der Hand haltend* Âpast. 1,15,7. — 2) *kein Geschenk bringend* Âpast. 1,8,23.

रिक्तमति Adj. *leeren Sinnes, an Nichts denkend* Bhâg. P. 4,22,39.

रिक्तहस्त Adj. *leere Hände habend*, so v. a. *kein Geschenk mitbringend* (Pañkad.) und *kein Geschenk erhalten habend.*

रिक्तहार Bhâg. P. 8,22,9 fehlerhaft für **रिक्थहार**.

रिक्तार्क m. *ein auf einen* **रिक्त** *genannten Tag fallender Sonntag.*

रिक्ती Adv. mit **कर्** 1) *räumen, verlassen* Harshaṅ. 124,11. Kâd. 183,14. — 2) *forträumen, fortschaffen.*

रिक्थ n. 1) *Nachlass, Erbe.* — 2) *Vermögen, Besitz* überh.

रिक्थग्राह, **रिक्थभागिन्**, **रिक्थभाज्** (Gaut. 12, 40. 28,32), **रिक्थहर**, **रिक्थहार** und **रिक्थहारिन्** Adj. *erbend;* m. *Erbe.*

रिक्थाद Adj. *erbend;* m. so v. a. *Sohn.*

रिक्थिन् 1) Adj. *erbend;* m. *Erbe.* — 2) m. *Erblasser* Jâǵñ. 2,51.

रिक्थीय Adj. in **अरिक्थीय**.

***रिक्थ्** m. = **स्तेन**.

***रिक्ता** f. = **लिक्ता**.

रिख् 1) **रिखति** = **लिख्**. Simplex nicht zu belegen. — 2) ***रेखति** (**गतौ**). — Mit **आ** *anritzen, aufreissen* RV.

रिङ्ख, **रिङ्खति** 1) *kriechen* (von Kindern, die noch nicht gehen können). — 2) *langsam von Statten gehen.*

***रिङ्ख** 1) m. *a*) *disappointing, deceiving.* — *b*) *a horse's hoof.* — *c*) *one of a horse's paces.* — *d*) *dancing.* — *e*) *sliding, slipping.* — 2) f. **आ** *a*) *ein best. Gang der Pferde.* — *b*) *das Tanzen.* — *c*) *Carpopogon pruriens.*

रिङ्खण n. *das Kriechen von Kindern.*

रिङ्ख्, **रिङ्खति**, **°ते** *kriechen* (von Kindern, die noch nicht gehen können), *sich mit Mühe fortbewegen, sich langsam bewegen* Çiç. 11,47. — Caus. **रिङ्खयति** *kriechen lassen.*

***रिङ्गण** 1) n. = **रिङ्खण**. — 2) f. **ई** *a*) *eine best. Pflanze*, = **कैवर्तिका** Râǵan. 3,108. — *b*) *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,22.

रिङ्गि f. *Gang, Bewegung.*

रिङ्गित n. *das Wogen.*

रिङ्गिन् Adj. *kriechend* (von kleinen Kindern gesagt).

रिच्, **रिणक्ति**, ***रेचति**, **रिच्यते** und **रिच्यते**; 1) Act. *a*) *räumen, leeren.* — *b*) *freilassen, loslassen.* — *c*) *überlassen, preisgeben, hingeben, feil haben für* (Instr.). — *d*) *hinterlassen.* — *e*) *verdrängen*, so v. a. *an die Stelle von Etwas* (Acc.) *treten.* — 2) Med. Pass. *sich entleeren, leer werden* Taitt. Âr. 2,16. **रिरिचान** *leer geworden.* — 3) Pass. *a*) *kommen um, verlustig gehen, befreit werden von*, mit Instr. — *b*) *zu Nichte —, zu Schanden werden.* — 4) **रिक्त** und ***रिक्त** *a*) *leer.* **मध्यरिक्त** so v. a. *hohl* (Hand). — *b*) am Ende eines Comp. *ermangelnd, — los.* — *b*) *Nichts besitzend, arm.* — *c*) *eitel, hohl, werthlos.* — *d*) in Verbindung mit **दिन**, **तिथि** *der 6te, 9te und 14te lunare Tag.* — Caus, **रेचयति** 1) *leer machen.* — 2) *verlassen, aufgeben.* **रेचित** *verlassen* Çiç. 10,55. — 3) mit und ohne **मारुतम्** *den Athem entlassen.* — Mit **अति** 1) Med. Pass. *hinter sich lassen, hinausreichen über, überragen, vorwalten, übertreffen, überschüssig —, überlegen —, zu lang —, zu gross —, mehr sein, schwerer wie-*

gen, besser —, schlimmer —, ärger sein, sich höher dünken als (Spr. 7660); die Ergänzung im Acc. oder Abl. — 2) अतिरिक्त *a) überschüssig, übermässig, überflüssig* (so v. a. *unnütz* Hemâdri 2,*a*, 12,8), *zu gross, zu viel, noch mehr, zu spät;* mit einem Acc. *übersteigend um* (Instr.). Am Ende eines Comp. α) *einen Ueberschuss —, zu viel von Etwas habend.* — β) *übertreffend* Kâd. 154,19. 158,3. — *b) verschieden von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *besonder.* — Caus. *überschüssig machen, zu viel thun* Vaitân. — Mit अत्यति Pass. *bedeutend mehr sein, — wiegen als* (Instr.). — Mit अभ्यति Med. Pass. *zu Gunsten von Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *übrigbleiben, Jmd* oder *Etwas zu Gute kommen* Maitr. S. 2,2,13. Kâṭh. 26,4. TS. 2,3,6,1. 7,1,5,6. TBr. 1,2,5,3. 4,5,1. Çat. Br. 1,9,1,18. 3,9,3,34. 11,1,2,5. Kâtj. Çr. 25,13,17. Tândja-Br. 9,7,2. — Mit व्यति 1) Pass. *a) hinausreichen über, überragen, vorzüglicher sein, übertreffen;* mit Acc. oder Abl. — *b) sich trennen von* (Abl.). — *c) sich unterscheiden von* (Acc. oder Abl.). — 2) व्यतिरिक्त *a) überschüssig, übermässig, im Uebermaass versehen mit* (im Comp. vorangehend), *übrig geblieben von* (im Comp. vorangehend). — *b) getrennt* in अ° (Nachtr. 5). — *c) unterschieden, verschieden, ein anderer als* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *d)* am Ende eines Comp. *frei von.* — Mit अनु Med. *nach Jmd sich entleeren.* — Mit आ *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *überlassen.* — Caus. 1) *den Athem entlassen.* — 2) आरेचित in Verbindung mit भू f. so v. a. *verzogen.* — Mit उद् 1) Med. Pass. *hinausreichen über, hervorragen, vorzüglicher sein als* (Abl.). — 2) उद्रिक्त *a) überschüssig, übermässig, im Ueberfluss vorhanden, überflüssig, übrig.* — *b) hinausreichend über* (Acc.) — *c) im Uebermaass —, reichlicher versehen mit, überlegen an;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — *d) gesteigert durch* (im Comp. vorangehend). — *e) hochmüthig.* — Caus. *steigern.* — Mit समुद्, समुद्रिक्त *im Uebermaass versehen mit* (Instr.). — Mit नि in 1. निरेक. — Mit प्र Med. Pass. 1) *hinausreichen, hervorragen über* (Abl.). — 2) *in hohem Grade sich entleeren, — leer werden* Taitt. Âr. 2,16. — Caus. 1) *übriglassen.* — 2) *lassen, hingeben.* — Mit वि Med. Pass. 1) *hinausreichen über* (Abl.). — 2) *Durchfall bekommen.* विरिक्त *entleert* (Karaka 8,9), *der seinen Leib entleert hat.* — Caus. 1) *leeren, leer machen.* — 2) *von sich geben, entlassen.* — 3) *laxiren, ausputzen.*

*रिङ्, रेङते (भर्त्सने).

रिट in भृङ्गिरिट.

*रिटि f. 1) *the crackling or roaring of flame.* — 2) *a musical instrument.* — 3) *black salt.* — Vgl. भृङ्गि°, भृङ्गी°.

रिणीनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*रिण्व्, रिण्वति (गतौ).

रिंत् Adj. *entrinnend.*

*रिङ्ख Adj. *reif* (Korn).

*रिधम m. 1) *Frühling.* — 2) *Liebe.*

1. रिप् (= लिप्) 1) *schmieren —, kleben an* (Loc.). Nur रिप्त. — 2) *anschmieren, betrügen.* Nur रिरिपुस्. — Mit अपि, अपिरिप्त *verklebt,* so v. a. *erblindet.*

2. रिप् f. 1) *Betrug, Kniff.* — 2) *Betrüger.* — 3) vielleicht *Erde.*

रिपु 1) Adj. *betrüglich, verrätherisch.* — 2) m. *a) Betrüger, Schelm.* — *b) Widersacher, Feind.* In der Astrol. *ein feindlicher Planet.* — *c) das sechste astrologische Haus.* Auch °भवन n., °भाव m. und °स्थान n. — *d) *Gallapfel* Râgân. 12,144. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Çishṭi, des Jadu und des Babhru (VP.² 4,118).

*रिपुघातिनी f. *Abrus precatorius.*

रिपुंजय 1) Adj. *den Feind besiegend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

रिपुता f. *das Feindsein.*

रिपुपक्ष Adj. *auf der Seite des Feindes stehend;* m. *Feind* Mahâvîrak. 119,7. Es ist aber vielleicht °पक्षे *auf der Seite des Feindes* zu lesen.

रिपुमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

रिपुरातस m. N. pr. eines Elephanten.

रिपुराशि m. *das sechste astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,2. 9.

रिप्तलेप m. *was* (an der Hand) *kleben geblieben ist* Âpast. Çr. 8,16,8.

रिप्र 1) n. *Schmutz, Unreinigkeit,* auch in übertragener Bed. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çishṭi. v. l. विप्र.

रिप्रवाह् Adj. *das Unreine entführend.*

*रिप्सु Adj. vom Desid. von रभ्.

रिफ्, रिफति, रेफति (mit आ) 1) *knurren.* — 2) रिफ्यते *geschnarrt werden, die Aussprache des r haben* oder *bekommen.* रिफित *geschnarrt, als r ausgesprochen.* — Die indischen Autoritäten geben der Wurzel die Bedeutungen कथन (कत्थन), युद्ध, निन्दा, हिंसा, दान und क्लेश. — Mit व्यप *umréissen* (also रिफ् = रिख् = लिख्). व्यपरिफत्ता-विवोत्तरवेदिं परिक्रामतः Âpast. Çr. 12,22,7. = विलिखन्तौ Comm. — Mit अव dass. — Mit आ *schnarchen.* — Mit वि, विरिफित *der r-Aussprache verlustig.*

रिभ्, रेभति 1) *knarren, knistern, murmeln* (von Flüssigem). — 2) *plaudern, schwatzen, laut werden.* — 3) *jubeln, bejauchzen.* — Mit अभि *anknurren, anbellen.* — Mit वि, विरिब्ध (s. bes.), *विरिभित und *विरेभित.

*रिम्भन् m. = स्तेन.

*रिमेद् m. = अरिमेद.

*रिम्फ्, रिम्फति (हिंसायाम्).

*रिम्फ m. *der Thierkreis.*

*रिम्ब्, रिम्बति v. l. für रिण्व्.

*रिय्, रियति Denomin. von रै. Vgl. auch u. 1. रि.

रिरंसा f. *das Verlangen sich zu ergötzen,* insbes. *geschlechtlich, Geilheit.*

रिरंसु Adj. *das Verlangen habend sich zu ergötzen* (Çiç. 6,1), insbes. *geschlechtlich, — mit* (Acc. Hem. Par. 2,274), *geil.*

रिरक्षा (ungrammatisch Bhâg. P. und Subhâshitar. 1467) und रिरक्षिषा f. *das Verlangen zu bewachen, zu hüten, zu bewahren, zu schützen* (Harshak. 175,19), *aufrechtzuerhalten.*

रिरक्षिषु und रिरक्षु (ungrammatisch Bhâg. P.) Adj. (mit Acc.) *das Verlangen habend zu bewachen, zu hüten, zu bewahren, zu schützen, aufrechtzuerhalten.*

रिरमयिषु Adj. (mit Acc.) *das Verlangen habend zu ergötzen,* insbes. *geschlechtlich.*

रिरिक्षु Adj. *versehren wollend.*

*रिरी f. *gelbes Messing.*

रिल्कण m. N. pr. fehlerhaft für बिल्कण.

रिवक m. v. l. für रवक.

रिश्, रिशति (हिंसायाम्), °ते 1) *rupfen, abreissen;* daher *abweiden.* — 2) रिष्ट *gezerrt, aus der Lage gebracht, zerrissen, zerbrochen.* — Mit आ Med. *abweiden.* — Mit वि, विरिष्ट *aus der Lage gezerrt, gebrochen* (eig. und übertr.) Vaitân.

रिशा f. *die Rupfende, Zerrende* als Bez. *eines best. Thierchens.*

रिशादस् Adj. als Beiw. der Marut und anderer Götter.

रिश्य m. = ऋश्य.

रिश्यपद् Adj. (f. °पदी) = ऋश्यपद् AV. 1,18,4.

1. रिष्, रिष्यति, रिष्यते (nur intrans.), रिषति, रेषति; 1) *versehrt werden, Schaden nehmen; versagen, misslingen, zu Schanden werden.* रिष्ट *misslungen.* — 2) *beschädigen.* — Caus. रेषयति *versehren, Schaden thun, beschädigen, versagen —, fehlen machen.* Med. *sich Schaden thun; misslingen, zu Schanden werden.* — Desid. रिरिक्षति *beschädigen wollen.* — Mit अनु (°रिष्यति) *nach Jmd* (Acc.) *versehrt*

werden, — Schaden nehmen. — Mit अभि misslingen. — Mit आ Caus. schädigen.

2. रिष् f. Schaden oder Schädiger. रिषे Dat. Infin. रिष in नघारिष.

रिषण्य्, रिषण्यति fehlen, versagen, unzuverlässig werden, fallere.

रिषण्य Adj. in अरिषण्य.

रिषण्यु Adj. unzuverlässig, trügerisch.

रिषण्यद्ये Dat. Inf. von 1. रिष् Caus. RV. 1,129,8.

*रिषि m. = ऋषि.

रिषीक, रिषीकाणामयनम् als Beiw. Çiva's.

रिषीकर (Conj.) Adj. = क्लिन्न Nîlak. zu Hariv. 2,72,36.

रिष्ट 1) Adj. s. u. रिष् und 1. रिष्. — 2) m. a) *Schwert. — b) *Sapindus detergens. Vgl. अरिष्ट. — c) N. pr. α) eines Daitja. — β) eines Sohnes des 7ten Manu. — 3) f. रिष्टा N. pr. der Mutter der Apsaras. Richtig wohl अरिष्टा. — 4) n. a) Unheil, Unglück Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,12. — b) ein ungünstiges Vorzeichen. — c) *Glück, Heil.

*रिष्टक m. Sapindus detergens.

*रिष्टताति Adj. = तेमंकर.

1. रिष्टि f. Schaden; das Misslingen, Fehlschlagen.

2. रिष्टि m. = ऋष्टि Schwert. Diese Bed. soll das Wort in अरिष्टामय (Nachtr. 5) nach dem Comm. haben.

*रिष्टीय्, रिष्टीयति = रिषण्य्.

रिष्फ n. = रिःफ.

*रिष्य und रिष्यमूक ungenaue Schreibart für ऋष्य und ऋष्यमूक.

*रिह Adj. = क्लिन्न.

रिह् 1) रेढि (अर्चतिकर्मन्), रेढि (रेळ्हि), रिह्वाणा und रेहाणा; रीढ in अरीढ; lecken, belecken, ablecken; liebkosen. — 2) *रेहति (वधे). — Intens. (रेरिह्यते, रेरिहत् Partic., रेरिहाण) wiederholt belecken, küssen. — Mit आ belecken, benagen. — Mit परि rings belecken. — Mit प्रति belecken. — Mit सम् gemeinsam belecken.

*रिहम् Adv. wenig.

*रिहायस् m. = स्तेन.

रिह्लण m. N. pr. fehlerhaft für बिल्हण.

*रिह्वन् m. = स्तेन.

1. री, रीयते s. u. 1. रि.

2. री = रै in ऋधग्री.

3.*री f. s. u. र 4).

*रीज्या f. = घृणा und लज्जा.

रीटि in *भृङ्गिरीटि.

*रीठा f. und *°कारञ्ज m. eine Art Karañja Râgan. 9,72.

*रीढक m. Rückgrat.

रीढा f. Geringachtung.

रीति f. 1) Strömung, Strom. — 2) Lauf, Bewegung. — 3) Strich, Linie, Reihe Naish. 7,31. — 4) (Lauf der Dinge) Art, Weise. — 5) Stil, Diction Vâmana 1,2,6. fgg. — 6) gelbes Messing. — 7) Eisenrost, Schlacke.

रीतिक 1) *n. eine Salbe aus Messingasche Râgan. 13,92. — 2) f. आ a) Messing Râgan. 13,1. 30. — b) *= 1).

*रीतिकुसुम n., *रीतिज n. und *रीतिपुष्प n. = रीतिक 1) Râgan. 13,92 nebst Note.

रीती Adv. mit भू sich in eine Reihe stellen Pâr. Gṛhj. 3,10,23.

रीत्यप्, रीतिअप् (stark रीत्याप्, रीतिआप्) Adj. Wasser strömend.

*रीरी f. gelbes Messing.

*रीव्, रीवति, °ते (आदानसंवरणयोः).

1. रु, रुवति, रौति (अर्चतिकर्मन्), रवति (buddh.), *रवीति; auch Med. (रवस्व Âpast. Çr. 7,17,2); Partic. रुवत्, ausnahmsweise auch रवत्, रवमाण uud रवाण. 1) brüllen, heulen, laut schreien, toben, quaken, summen, dröhnen. — 2) °रुत erklingend vom Geschrei u. s. w. von. — Caus. रावयति 1) brüllen lassen, zum Schreien bringen. — 2) °रावित erklingen gemacht durch das Geschrei u. s. w. von. — 3) अद्रुरुवन् in der Bed. des Intens. Bhâg. P. — *Desid. रुरुषति. — *Desid. vom Caus. रिरावयिषति. — Intens. (रारवीति, रारुटि, रारूयते, °ति, Partic. रारुवत्) heftig brüllen, — schreien, — tosen, —dröhnen. — Mit अनु 1) Jmds (Acc.) Geschrei u. s. w. nachahmen. — 2) Jmds (Acc.) Geschrei u. s. w. erwiedern, losbrüllen auf Âpast. Çr. 7,17,2. — 3) °अनुरुत erklingend vom Geschrei u. s. w. von. — Mit अभि 1) anbrüllen, anheulen, anschreien. — 2) °अभिरुत erklingend vom Geschrei (auch mit Hinzufügung von शब्द u. s. w.) u. s. w. von. — Mit आ 1) her—, hinbrüllen, — dröhnen, aufschreien. — 2) anbrüllen. — Intens. anbrüllen. — Mit उप in उपरव und *उपराव. — Mit प्र laut brüllen. — Mit प्रति Jmds (Acc.) Geschrei erwiedern. °रुत mit pass. Bed. — Mit वि 1) heulen, laut schreien, summen, klingen, knarren. — 2) anschreien, anrufen. विरुत mit pass. Bed. — 3) विरुत erklingend vom Geschrei u. s. w. von (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) laut schreien. — 2) ertönen machen. Nur विरावित in pass. Bed. — Mit सम् gemeinschaftlich schreien.

2.*रु m. 1) Laut. — 2) fear, alarm. — 3) war, battle.

3. रु zerschlagen, zerschmettern. Zu belegen nur रविषम् (RV.) und रुत. Nach dem Dhâtup. hat रवते die Bedeutungen रेषण (रोषण, वध), गति und भाषण. — Intens. (रारुवत्) dass.

4.*रु m. cutting, dividing.

*रुंश्, रुंशति und रुंशयति (भाषायाम्).

*रुक Adj. freigebig.

रुक्काम Adj. nach Glanz begierig.

रुक्केश m. eine best. Mixtur Mat. med. 229.

*रुकप्रतिक्रिया f. Behandlung einer Krankheit, ärztliche Praxis.

रुक्म 1) m. n. (nur AV.) Schmuck von Gold (vielleicht auch von Edelsteinen); in den Brâhmaṇa Goldscheibe, Goldplättchen zum Anhängen. — 2) m. a) *Mesua Roxburghii. — b) *Stechapfel. — c) N. pr. eines Mannes. — 3) n. a) Gold Râgan. 13,8. — b) *Eisen.

रुक्मकवच m. N. pr. eines Enkels des Uçanas.

*रुक्मकारक m. Goldarbeiter.

रुक्मकेश m. N. pr. eines Sohnes des Bhîshmaka.

रुक्मधर m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,143.

रुक्मत् Adj. glänzend (Agni).

रुक्मपाश m. die Schnur, an welcher die Goldscheibe hängt, Vaitân. 28,27.

रुक्मपुर n. Goldstadt, Bez. der Stadt Garuḍa's.

रुक्मपुरुष m. Du. Bez. bestimmter Backsteine Çat. Br. 6,1,2,30. 10,4,3,14. 5,5,10. Vgl. 8,7,4,8. 10,4,1,6. 5,2,7. 21. 4,15.

रुक्मपृष्ठ Adj. von Aussen mit Gold belegt, vergoldet MBh. 3,146,11. R. 2.100,19. R. Gorr. 2, 108,19.

रुक्मप्रस्तरण Adj. einen mit Goldschmuck verzierten Ueberwurf habend.

रुक्मबाहु m. N. pr. eines Sohnes des Bhîshmaka.

रुक्ममय Adj. aus Gold verfertigt, golden.

1. रुक्मरथ m. ein goldener Wagen, der Wagen Rukmaratha's (Droṇa's).

2. रुक्मरथ 1) Adj. einen goldenen Wagen habend. — 2) m. a) Bein. Droṇa's. — b) N. pr. verschiener Männer. Auch Pl.

रुक्मललाट Adj. mit einem Goldschmuck an der Stirn (Ross).

*रुक्मलोह oder *°लौह n. ein best. Arzeneistoff Bhâvapr. 4,55. 56.

रुक्मवक्षस् Adj. mit Goldbehängen an der Brust (die Marut).

रुक्मवत् 1) m. N. pr. des ältesten Sohnes des Bhîshmaka, = रुक्मिन्. — 2) f. °वती a) ein best. Metrum. — b) N. pr. einer Enkelin Rukmin's.

रुक्मवाकृन m. Bein. Droṇa's. Vgl. 2. रुक्मरथ 2) *a*).

रुक्माङ्गद m. N. pr. verschiedener Männer.

रुक्माङ्गदचरित n. und °चरित्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T.

रुक्मि m. N. pr. = रुक्मिन् 2) *a*). Nur रुक्मिम् (metrisch).

रुक्मिणिनन्दन (metrisch) m. Metron. Pradjumna's.

रुक्मिणीकल्याण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रुक्मिणीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रुक्मिणीपरिणय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

रुक्मिणीव्रत n. *eine best. Begehung.*

रुक्मिणीश m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. °विजय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रुक्मिणीस्वयंवर m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रुक्मिणीहृद n. N. pr. eines Tîrtha.

*रुक्मिदर्प (!), *रुक्मिदारण und *रुक्मिदारिन् m. Bein. Baladeva's.

रुक्मिन् 1) Adj. *Goldschmuck tragend, damit verziert.* — 2) m. N. pr. *a*) des ältesten Sohnes des Bhîshmaka und Gegners Kṛshṇa's, der seine Schwester geraubt hatte. Wird von Baladeva getödtet. — *b*) *eines Gebirges. — 3) f. रुक्मिणी *a*) **eine best. Pflanze,* = स्वर्णक्षीरी Râǵan. 5,53. — *b*) N. pr. α) einer Tochter Bhîshmaka's, die Kṛshṇa mit Gewalt entführte und ehelichte. Sie ist die Mutter Pradjumna's und wird später mit Lakshmî identificirt. — β) verschiedener anderer Frauen Hem. Par. 12,243. — *c*) Name der Dâkshâjaṇî in Dvâravatî.

*रुक्मिभिद् m. Bein. Baladeva's.

रुक्मिशासन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

रुक्मेषु m. N. pr. eines Fürsten.

1. रुत् m. *Gewächs, Baum.*

2. रुत Adj. ungenaue Schreibart für द्रुत.

रुत्म Râǵat. 5,433 fehlerhaft für द्रुत.

*रुक्समन् n. *Koth, Excremente.*

रुगन्वित Adj. *von Schmerz begleitet, schmerzhaft.*

रुगार्त Adj. (f. आ) *von Schmerzen geplagt, krank* Venis. 161. Kampaka 465.

रुग्ण 1) Adj. s. u. 1. रुज्. — 2) n. *Riss, Spalte* RV. 3,31,6.

रुग्णवत् Adj. *eine Ableitung von* 1. रुज् *enthaltend.* f. °वती (sc. ऋच्) Âpast. Çr. 12,15,5.

रुग्दाह m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,76.78.99.

रुग्न fehlerhaft für रुग्ण.

रुग्भेषज n. *Arzneimittel, Heilkraut.*

रुग्विनिश्चय m. Titel eines medic. Werkes.

*रुङ्निवर्तन n. *Genesung, Gesundheit* Râǵan. 20,67.

रुङ्मत् Adj. *das Wort* रुच् *enthaltend.* f. रुङ्मती *ein solcher Spruch.*

1. रुच्, रोचते (metrisch auch Act.; Perf. Act. im Veda meist mit transit. Bed.) 1) *scheinen, leuchten, hell sein* (von Sonne, Feuer, Sternen u. s. w.). रुचित *leuchtend,* so v. a. *von der Gluth bestrahlt; glänzend, blank.* — 2) *scheinen —, leuchten lassen.* Nur Perf. act. — 3) *leuchten,* so v. a. *in vollem Glanze erscheinen, prangen.* — 4) *schön —, gut erscheinen, gefallen, — Jmd* (Dat. oder Gen.). Häufig ist die Person zu ergänzen; auch mit Infin. (70,15). रोचमान und रुचित *gefallend, erwünscht, lieb.* उभयतो रुचिते *wenn es beiderseits gefällt.* रुचित angeblich auch *lecker.* — 5) *Gefallen finden, — an* (Acc.), *verlangen nach* (Dat.). — Caus. रोचयति, रोचयते 1) Act. *scheinen —, leuchten lassen.* — 2) Act. *beleuchten, erhellen.* — 3) Act. *gefallen —, angenehm machen.* — 4) Act. *bewirken, dass Jmd* (Acc.) *Gefallen findet, — Verlangen fühlt nach* (Dat.). — 5) Act. Med. (*sich Etwas schön —, gut erscheinen lassen*) *Gefallen finden an, belieben, gutheissen, für gut finden* (mit Acc. oder Infin.); *erwählen, — zu* (mit doppeltem Acc.); *beabsichtigen, im Sinne haben.* Pass. *gefallen, erwünscht sein.* — 6) *Jmd* (Dat.) *gefallen.* — Intens. (रोरुचान) *hell leuchten* RV. 4,1,7. — Mit अति 1) Med. *durchleuchten, hinleuchten über* (Acc.). — 2) Med. Act. *heller leuchten als, überstrahlen;* mit Acc. MBh. 7,23,81. — Caus. 1) *Etwas unangenehm empfinden* MBh. 5,189,17. — 2) mit कर्मण्या so v. a. *Etwas in's Werk zu setzen suchen* MBh. 5,93,7. — Mit अनु Caus. Act. *Gefallen finden an, für gut finden, erwählen;* mit Acc. — Mit अभि 1) *leuchten, in vollem Glanze erscheinen, prangen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *gefallen.* अभिरुचित *gefallend, erwünscht, genehm, — Jmd* (Dat. oder Gen.) 302,33. — 3) °अभिरुचित *Gefallen findend an.* — Caus. 1) Act. *bereiten, dass Jmd Gefallen findet an* (Instr.), *angenehm unterhalten;* mit Acc. MBh. 13,10,45. — 2) Act. Med. *Gefallen finden an, belieben, für gut finden, gern haben;* mit Acc. oder Infin. Mit Dat. eines Nom. act. *sich entschliessen zu.* कर्मण्या so v. a. *in's Werk zu setzen suchen.* — Mit अव Med. *herabglänzen.* — Mit आ in आरोक, आरोचक und *आरोचन; आरुचय् s. u. रुचय्. — Caus. 1) Med. *Gefallen finden an, billigen, gutheissen;* mit Acc. v. l. रोचये st. आरोचये. — 2) Act. (einmal Med.) *Jmd* (Gen., einmal Acc.) *mittheilen, melden* Lalit. 103,18. 156,21. 161,5. 162,2 (Med.). 244,16. 334,7. Kâraṇḍ. 32,1. 24 (mit Acc.). 55,23. 89,6. Saddh. P. 6, Anf. Vaǵrakkh. 27,19. — Mit उद् Med. *erglänzen.* — Mit उप Med. *strahlend nahen.* — Mit निस् Act. (Perf.) *durch Glanz vertreiben.* — Mit परि Med. *ringsum leuchten.* — Mit प्र Med. 1) *hervorleuchten.* — 2) *einleuchten, gefallen.* — Caus. Act. 1) *erleuchten, erhellen.* — 2) *leuchten lassen.* — 3) *scheinbar —, stattlich —, gefällig machen.* — 4) *empfehlen, anpreisen.* Nur प्रोचित. — 5) *Gefallen finden an, gut befinden.* Nur प्रोचित. — Mit संप्र Med. *gefallen, gut scheinen.* — Mit प्रति Med. *Jmd* (Acc.) *gefallen.* — प्रत्योचत MBh. 7,1028 fehlerhaft für अत्योचत. — Caus. Act. *Gefallen finden an, belieben, beschliessen.* — Mit वि 1) Med. *scheinen, erglänzen, glänzen, hell sein; erscheinen, — wie* (Nomin.), *sichtbar werden, — sein; einen Glanz um sich verbreiten* (in übertragener Bed.), *ansehnlich werden, ein Ansehen haben, prangen.* Aor. in der klassischen Sprache Act. — 2) Med. *überstrahlen,* mit Acc. — — 3) Act. Perf. *scheinen lassen, erhellen.* — 4) Med. *Jmd* (Gen.) *einleuchten, gefallen.* — Caus. Act. 1) *scheinen lassen, erhellen.* — 2) *Gefallen finden an* (Acc.). स्त्रीधर्मम् so v. a. *geil werden* (von einem Weibe). — Desid. (विरुरुचुषेत!) *zu gefallen wünschen* Ait. Âr. 364,3 v. u. (das vorangehende न wohl zu tilgen). — Mit अतिवि Med. mit zum Ueberfluss wiederholtem अति *überstrahlen.* v. l. अभिव्यरोचत st. अतिव्य°. — Mit अभिवि Med. *glänzen, strahlen.* — Mit सम् Med. *gleichzeitig —, in die Wette scheinen, glänzen, strahlen.* — Caus. Act. *Gefallen finden an, belieben, für gut befinden, beschliessen* (mit Acc.), *erwählen zu* (mit doppeltem Acc.).

2. रुच् f. 1) *Helle, Licht, Glanz.* — 2) *Ansehen, Pracht.* — 3) *Farbe* 300,25. — 4) am Ende eines adj. Comp. *Aussehen* 251,22. — 5) *Gefallen an, Gutfinden, Verlangen nach.* — 6) Pl. **eine best. Klasse von* Apsaras VP.² 2,82.

रुच् 1) Adj. *licht.* — 2) f. रुचा *a*) *Gefallen, Gutfinden.* तद्वै तस्मै न रुचामभ्युपैति *das gefällt ihm nicht.* — Nach Çabdar. = दीप्ति, शोभा, इच्छा, शारिकाप्रभाप्रभ (सारिका°?).

रुचक 1) *Adj. *a*) *überaus gross.* — *b*) *agreable, pleasing.* — *c*) *sharp, acrid.* — *d*) *tonic, stomachic.* — 2) m. n. *a*) *Zahn.* *m. — *b*) *ein best. glückbringender Stoff.* — *c*) *ein best. Goldschmuck, Halsschmuck* Daçak. 73,9. *m. *n. — *d*) *Ring.* *m. *n. — *e*) **Citrone* Râǵan. 11,150. — 3) m. *a*) **Taube.* — *b*) **Ricinus*

communis. — *c) einer der fünf Wundermenschen, welche unter bestimmten Constellationen geboren werden.* — *d) eine viereckige Säule.* — *e)* N. pr. α) eines Sohnes des Uçanas. — β) eines Fürsten (v. l. रुरुक) VP.² 3,289. — γ) eines Autors Kumârasv. zu Pratâpar. 329,1. 331,23. 354,27. 374,21. — δ) eines Berges. — 4) n. *a) *Pferdeschmuck.* — *b) *Kranz.* — *c) *Embelia Ribes.* — *d) *Sochalsalz* Râgan. 6,93. — *e) *Natrum.* — *f) *süsser Saft.* — *g) *Gallenstein des Rindes.* — *h) *a stomachic.* — *i) ein Gebäude, das von drei Seiten Terrassen hat und nur von der Nordseite geschlossen ist.* — Vgl. अधर°, अधरोष्ठ° und ओष्ठ° in Nachtr. 5.

रुचय्, °यते mit आ *herglänzen* RV. 3,6,7.

रुचि (AV.), रुचिँ (Maitr. S. 4,9,5) 1) f. *a) Licht, Glanz.* — *b) Pracht, Schönheit.* — *c) Farbe.* — *d) Gefallen, Geschmack, Lust,* — *an* oder *zu* (Loc., Acc. mit प्रति, Infin. oder im Comp. vorangehend). रुचिं दा *Jmd* (Gen.) *gefallen,* रुचये भू dass., रुचिम् आ-वह् *Lust machen zu* (Dat.). रुच्या und स्वरुच्या *nach Gefallen,* — *Belieben,* — *Wunsch.* Am Ende eines adj. Comp. *Gefallen findend an, Verlangen habend nach.* — *e) Appetit.* — *f) eine Art von Umarmung.* — *g) *Gallenstein des Rindes* Râgan. 12,58. — *h)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) der Gattin Devaçarman's. — 2) m. *a) die Wurzel* रुच् 222,26. fg. — *b)* N. pr. α) eines Prag̃âpati. — β) eines Sohnes des Viçvâmitra. — γ) eines Fürsten.

रुचिक m. *ein best. Schmuck* Ket. 1, Z. 4 v. u. Richtig wohl रुचक.

रुचिकर 1) Adj. *a) Lust machend, das Verlangen erregend.* — *b) Appetit machend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

रुचितँ 1) Adj. s. u. 1. रुच्. — 2) f. आ *ein best. Metrum.* Richtig रुचिरा.

रुचितवत् Adj. *eine Form der Wurzel* रुच् *enthaltend;* f. °वती *ein solcher Vers.*

रुचिता f. am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. von °रुचि *Gefallen, Geschmack.* अधर्मरु° MBh. 13,5628 fehlerhaft für अधर्मरु°.

रुचित्व n. dass.

रुचिदत्त m. N. pr. eines Autors. Auch °मिश्र.

रुचिदत्तीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रुचिदेव m. N. pr. eines Mannes.

रुचिधामन् n. *die Stätte des Lichts, die Sonne.*

रुचिनाथ m. N. pr. eines Autors.

रुचिपति m. N. pr. eines Scholiasten.

रुचिपर्वन् m. N. pr. eines Mannes.

रुचिप्रद् Adj. *Appetit machend.*

रुचिप्रभ m. N. pr. eines Daitja.

*रुचिफल n. 1) *Birne.* — 2) *die Frucht der Momordica monadelpha* Râgan. 7,185.

रुचिभर्तर् m. 1) *der Herr des Lichtes, die Sonne.* — 2) *der Herr der Lust, Gatte.*

रुचिर 1) Adj. (f. आ) *a) hell, glänzend.* — *b) prächtig, schön.* — *c) gefallend, genehm, zusagend, ansprechend,* — *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *d) appetitlich.* — *e) *lecker.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Senag̃it. — 3) f. आ *a) Gallenstein des Rindes* Râgan. 12,58. — *b)* Name *zweier Metra.* — *c)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *a) Silber* Râgan. 13,14. — *b) Safran.* Richtig सुधिर. — *c) Rettig* Râgan. 7,15. — *d) Gewürznelken.* Richtig सुषिर. — Vgl. ओष्ठरुचिर.

रुचिरकेतु m. N. pr. eines Bodhisattva.

*रुचिरच्छद m. *Moringa pterygosperma* Râgan. 7,29.

रुचिरदेव m. N. pr. eines Prinzen.

रुचिरधी m. N. pr. eines Fürsten.

*रुचिरप्रभासंभव m. N. pr. eines Schlangendämons.

रुचिरभाषण Adj. *von glänzender Rede, schön redend* Daçak. 36,21.

रुचिरमूर्ति Adj. *von schöner Gestalt* Daçak. 9,11.

रुचिरश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*रुचिरातनय m. Metron. Kakshivant's Gal.

रुचिराश्व m. N. pr. eines Sohnes des Senag̃it.

*रुचिरासुत m. Metron. Pâlakâpja's.

रुचिरुचि m. N. pr. eines Mannes Ârsh. Br.

*रुचिवह् Adj. *Licht bringend.*

रुचिष्य Adj. 1) *gefallend, genehm, erwünscht.* — 2) *Appetit machend.* — 3) **lecker.*

रुचिस्थ Adj. Suçr. 1,219,15 fehlerhaft für रुचिष्य *Appetit machend.*

रुची (metrisch) f. = रुचि *Licht, Glanz.* Pl. Naish. 8,28.

रुचेँ Dat. Infin. zu 1. रुच् 1) RV. 9,23,2. AV. 10,2,16.

रुच्य 1) Adj. (f. आ) *a) gefallend, prächtig, schön* Naish. 8,28. — *b) Appetit machend* Râgan. 13,33. 129. 131. 135. 165. — 2) *m. *a) Geliebter, Gatte.* — *b) Strychnos potatorum* Râgan. 11,200. — *c) Aegle Marmelos.* — *d) Reis.* — 3) *f. आ *a) schwarzer Kümmel* Râgan. 6,61. — *b) eine Gurkenart* Râgan. 7,216. — 4) *n. *Sochalsalz* Râgan. 6,93.

*रुच्यकन्द m. *Arum campanulatum* Râgan. 7,63.

रुच्यवाकून m. N. pr. eines der 7 Ṛshi unter Manu Rohita. v. l. कव्यवाकून.

1. रुज्, रुजँति 1) *erbrechen, zerbrechen, zertrümmern, zerpflücken.* रुग्णँ *zerbrochen, zerschmettert.* शोकरुग्ण *vor Kummer gebrochen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Schmerzen bereiten, Pein verursachen.* Bei unpersönlicher (in Bhaṭṭ. auch persönlicher) Ausdrucksweise auch mit Gen. des Objects 235,30. fgg. — Caus. रोजयति *einen Schlag versetzen auf* (Loc.). — Desid. in रुरुक्षँति. — Mit अभि *Schmerzen bereiten,* mit Acc. Karaka 2,6. — Mit अव *abbrechen.* अवरुग्ण *abgebrochen.* अवरुग्णम् MBh. 7,1345 schlechte Lesart für अवस्थानम्. — Mit आ (hier und da auch Med.) *erbrechen, zerbrechen, abbrechen, ausbrechen, zerhauen, zerfleischen.* केशानारुज्य *sich die Haare ausraufend.* आरुग्ण *zerbrochen* u. s. w. — Mit समा *zerbrechen, abbrechen.* — Mit उद् Med. (उद्रुक्ते) *sich von einem Schlage erholen.* — Mit समुप oder समुपा *einhauen auf, hart bedrängen.* — Mit परि *rings aufbrechen.* — Mit प्र *zerbrechen.* — Mit वि *zerbrechen, zerschmettern, zerreissen.* विरुग्ण *zerrbrochen* u. s. w. विरुग्न (!) Ind. Antiq. 8,241. — Mit सम् 1) *zerbrechen.* संरुग्ण *zerschmettert.* — 2) *Schmerzen bereiten,* mit Acc. Karaka 2,6.

2. रुज् 1) Adj. am Ende eines Comp. *zerbrechend, zerschmetternd.* — 2) f. *a) Schmerz, Krankheit.* मानसी *Seelenschmerz.* — *b) Costus speciosus* Bhâvapr. 3,95. Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

3. रुज्, रुजामि RV. 4,4,11 = TS. 1,2,14,4 vielleicht so v. a. ऊर्जयामि.

रुजँ 1) Adj. (f. ऑ) *zerbrechend, zerschmetternd* VS. 10,8 (nach Mahîdh.). Vgl. वलंरुजँ. — 2) m. von unbekannter Bed. AV. 16,3,2. — 3) f. रुजा *a) das Zerbrechen* Megh. 26. — *b) Schmerz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) *Costus speciosus* oder *arabicus.* — *d) *Schafmutter.*

रुजस्कर Adj. *Schmerzen bereitend.*

रुजाकर 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) *m. *Krankheit.* — 3) *n. *die Frucht der Averrhoa Carambola.*

रुजाना f. RV. 1,32,6 nach Nigh. 1,13 und Nir. 6,4 *Fluss.*

रुजापह् Adj. *Schmerzen vertreibend.*

रुजावत् Adj. *schmerzhaft.*

*रुजाविन् ved. Adj. wohl dass.

*रुजासह् m. *Grewia elastica* Râgan. 9,114.

*रुट्, रोटते (प्रतिघाते, दीप्तौ), रोटयति (रोषे, भाषार्थे oder भासार्थे).

रुठ्, *रोठति (उपघाते), रोठते (प्रतिघाते) *quälen, peinigen.*

*रुणस्क्रा f. *eine Kuh, die sich leicht melken lässt.*

*रुण्ट्, रुण्टति (स्तेये).

*रुण्ठ्, रुण्ठति (गतौ, आलस्ये, प्रतिघाते, क्षेटे, स्तेये).

*रुण्ड्, रुण्डति (स्तेये).

रुण्ड Adj. *verstümmelt;* m. *ein verstümmelter Mensch, ein blosser Rumpf* Pañkad. 17,4. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

रुण्डक 1) m. = रुण्ड. Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — 2) *f. रुण्डिका *a) Schlachtfeld. — b) Liebesbotin. — c) Thürschwelle. — d)* = विभूति.

रुत् 1) Adj. s. u. 1. und 3. रु. — 2) n. *Gebrüll, Geschrei, Gewieher* (Varâh. Jogaj. 8,5), *Gesang* (der Vögel) u. s. w. Häufig Pl.

रुतज्ञ Adj. *die Sprache* (der Thiere oder Vögel) *verstehend;* m. *Augur.*

रुतवेत्तृ Nom. ag. dass.

रुताभिज्ञ Adj. dass.

रुथ m. N. pr. eines Mannes.

1. रुद्, रोदिति (रुद neben रुदिक्षि, रोदेत् = रुध्यात् Baudh. 1,7,15,30), रुदति (ved.); episch auch Med. (रुदते, रुदमान, रोदताम्, रोदमान); 1) *jammern, heulen, weinen.* रुध्यमाने *wenn geweint wird.* रुदिता *weinend* 125,18 wohl fehlerhaft für रुदती. — 2) *bejammern, beweinen.* — 3) रुदित *von Thränen benetzt.* — रोत्स्यति gehört zu रुध्. — Caus. रोदयति *jammern —, heulen —, weinen machen.* — Desid. *रुरुदिषति; vgl. रुरुदिषु. — Intens. (रोरुद्यते, रोरुदती) *heftig jammern* u. s. w. — Mit अनु 1) *hinterdrein weinen.* — 2) *weinen um* oder *über* (Acc.). — 3) *Jmd* (Acc.) *nachjammern, in Jmds Jammer einstimmen.* — 4) *weinen* (?). — Mit अभि, °रुदित *jammernd ausgestossen* (Laute). — Mit अव, °रुदित *worauf Thränen gefallen sind.* — Mit उपा *bejammern, beweinen* Bhatt. — Mit उप *wehklagen über* (Acc.) Hemâdri 1,29,21. — Mit नि, निरुदित *weinerlich vorgetragen* Saṃhitopan. 7,3. — Mit प्र 1) *zu jammern —, zu heulen, — zu weinen anfangen.* प्ररुदित *der angefangen hat zu weinen,* so v. a. *weinend.* — 2) *laut jammern, heulen.* — 3) *mit Jmd* (Acc.) *weinen.* — Mit वि *laut jammern, — heulen, — weinen.* — Mit सम् in संरोदन.

2. रुद् Adj. *jammernd, heulend* in अघरुद् und *भवरुद्.

*रुदथ m. 1) *Kind.* — 2) *Hund.* — 3) *Hahn.*

रुदन n. *das Jammern, Weinen* in einer Etymologie.

*रुदन्तिका und *रुदन्ती f. *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,58.

रुदित 1) Adj. s. u. 1. रुद्. — 2) n. *das Jammern, Heulen, Weinen.*

रुद्धक n. *Citrone.* Vielleicht fehlerhaft für रुचक.

रुद्धमूत्र Adj. *an Harnverhaltung leidend.*

रुद्र (auch dreisilbig) 1) Adj. als Beiw. verschiedener Götter nach den Erklärern *heulend, heulen machend, mit Gebrüll laufend, schrecklich; Uebel vertreibend; zu preisen* u. s. w. — 2) m. *a) der Sturmgott,* Name des Beherrschers der Marut. Schon in den Brâhmaṇa wird Rudra zuweilen als eine Form des Agni aufgefasst; in der Folge wird Çiva mit ihm identificirt. — *b)* Du. s. भवारुद्र und सोमारुद्र. — *c)* Pl. *die Söhne* Rudra's, *eine best. Schaar von Winden, die* Marut; später werden sie auch als Kinder Kaçjapa's und der Surabhi gefasst. Man nimmt ihrer *eilf* (die Namen variiren stark) und auch *dreiunddreissig* an. — *d)* Bez. *der Zahl eilf* Râgan. 4,176. — *e) der eilfte.* — *f)* abgekürzte Bez. *der an* Rudra *gerichteten Sprüche* Mân. Çr. 11,2,1. Gṛhj. 1,4. Gaut. 19,12. Vasishṭha 22,9. — *g)* Bez. *des ersten* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *h) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185; vgl. 4) und रुद्रवीणा. — *i)* mystische Bez. *des Lautes* र्. — *k)* N. pr. α) Pl. eines Volkes VP.² 2,132. v. l. पुण्ड्र. — β) verschiedener Männer. — γ) eines zu den Viçve Devâs gezählten göttlichen Wesens. Richtig रुरु. — 3) f. रुद्रा *a) *eine best. Schlingpflanze. — b)* N. pr. α) einer Gattin Vasudeva's. — β) einer Tochter Raudrâçva's VP.² 4,129. v. l. भद्रा. — 4) *f. रुद्री *eine Art Laute;* vgl. 2) *h).*

रुद्रक m. N. pr. eines Mannes. v. l. उद्रक.

रुद्रकलश m. *ein best. beim Planetenopfer gebrauchter Topf.*

रुद्रकल्प m., °तरु m., रुद्रकवच n. (Opp. Cat. 1) und °स्तोत्र n. Titel von Werken Burnell, T.

रुद्रकवीन्द्र m. N. pr. eines Autors.

रुद्रकाटि f. N. pr. fehlerhaft für °कोटि.

रुद्रकाली f. *eine Form der* Durgâ.

रुद्रकोटि f. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n.

रुद्रकोश m. Rudra's *Wörterbuch.*

रुद्रगण m. Rudra's *Schaar, die* Rudra.

रुद्रगर्भ m. Bein. Agni's.

रुद्रगायत्रि (metrisch) und °त्री f. Bez. *des Spruches* तत्पुरुषाय — तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् (Taitt. Âr. 1,10,5) und *einer Modification desselben* Hemâdri 1,198,15. 196,16. 746,15. 16.

रुद्रगीत n. und °गीता f. Sg. und Pl. *das Lied von* Rudra.

रुद्रचण्डिक *ein best. Spruch.*

रुद्रचण्डी f. *eine Form der* Durgâ.

रुद्रचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

रुद्रच्छन्न m. N. pr. eines Mannes.

*रुद्रज्ञ m. *Quecksilber* Râgan. 13,109.

रुद्रजटा f. *eine best. Schlingpflanze* Bhâvapr. 3, 120. Râgan. 3,67.

रुद्रजप m. *ein best. an* Rudra *gerichtetes Gebet.* °कल्प Mân. Çr. 11,7.

रुद्रजपन n. *das leise Hersagen des* Rudrajapa.

रुद्रजापक und °जापिन् Adj. *den* Rudrajapa *leise hersagend.*

रुद्रजाप्य n. *ein best. an* Rudra *gerichtetes Gebet.*

रुद्रजाबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

रुद्रट m. N. pr. = रुद्रभट्ट.

रुद्रतनय m. Rudra's *Sohn,* Bez. 1) der *Strafe.* — 2) *des *Schwertes.* — 3) *des dritten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

रुद्रत्रिपाठिन् m. N. pr. eines Autors Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

रुद्रत्व n. Nom. abstr. zu रुद्र 2) *a)* Kap. S. 38,4.

रुद्रदत्त 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) Titel eines medic. Werkes.

रुद्रदत्तवृत्ति f. Titel eines Werkes.

रुद्रदामन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 10,157.

रुद्रदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

रुद्रधर m. N. pr. eines Autors.

*रुद्रनिर्माल्य n. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 3, 119,*f.*

रुद्रन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors.

रुद्रपण्डित m. N. pr. eines *Gelehrten.*

*रुद्रपत्नी f. 1) Rudra's *Gattin.* — 2) *Linum usitatissimum.*

रुद्रपद्धति f. Titel eines Werkes.

रुद्रपाल m. N. pr. eines Mannes.

रुद्रपुत्र m. Patron. des 12ten Manu.

रुद्रपुर n. N. pr. eines Staates.

रुद्रपूजन n. und °पूजा f. Titel von Werken.

रुद्रप्रताप m. N. pr. eines Fürsten.

रुद्रप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रुद्रप्रयाग m. Bez. *des Zusammenflusses* der Mandâkini mit der Gañgâ.

रुद्रप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रुद्रप्रिया f. *Terminalia Chebula.*

रुद्रभट्ट m. und °भट्टाचार्य m. N. pr. von Gelehrten.

रुद्रभाष्य n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

*रुद्रभू f. *Leichenstätte.*

रुद्रभूति m. N. pr. 1) eines Lehrers. — 2) eines Heerführers Ind. Antiq. 10,157.

रुद्रभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

रुद्रमय Adj. Rudra's *Wesen habend.*

रुद्रमहादेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

रुद्रयज्ञ m. *ein dem* Rudra *geltendes Opfer.*

रुद्रयामल n., °तन्त्र n. (Burnell, T.) und °यामिल n. (Opp. Cat. 1) Titel eines Tantra.

रुद्रराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

रुद्रराशि m. N. pr. eines Mannes.

रुद्ररोदन n. *Gold.*

रुद्ररोमन् f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*रुद्रलता f. *eine best. Schlingpflanze.*

रुद्रलोक m. Rudra's *Welt* VP.^{2} 2,230.

रुद्रवट N. pr. eines Tîrtha.

रुद्रवरूथ Adj. *die aus* Rudra's *bestehende Schaar um sich sammelnd* (Soma).

रुद्रवत् Adj. Rudra oder *die* Rudra *mit sich habend.*

रुद्रवर्तनि Adj. Beiw. der Açvin.

*रुद्रविंशति f. Bez. *der letzten 20 Jahre im 60-jährigen Jupitercyclus.*

रुद्रविधान n. und °पद्धति f. Titel von Werken.

रुद्रवीणा f. *eine Art Laute* S. S. S. 189.

रुद्रव्रत n. *eine best. Begehung.*

रुद्रशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

रुद्रसंहिता f. Titel eines Werkes VP^2. 2,151.

रुद्रसंप्रदायिन् m. Pl. *eine best. Secte.*

रुद्रसंमित Adj. *eilf zählend* Râgan. 10,79.

रुद्रसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

रुद्रसर्ग m. 1) *die von* Rudra *ausgehende Schöpfung.* — 2) *die Schöpfung der* Rudra's (Obj.).

रुद्रसहस्रनामन् n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

रुद्रसामन् n. Name eines Sâman.

रुद्रसावर्णि m. N. pr. des 12ten Manu.

रुद्रसावर्णिक Adj. *dem* Rudrasâvarṇi *gehörig, unter ihm stehend.*

रुद्रसावित्री f. *eine best. Nachbildung der* Sâvitrî AV. Pariç. 40,2.

रुद्रसिंह m. N. pr. verschiedener Männer.

रुद्रसोम m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 10,157.

रुद्रसुत m. Patron. Skanda's Kâd. 2,12,3.

रुद्रसुन्दरी f. N. pr. einer Göttin.

*रुद्रसू f. *eine Mutter von eilf Kindern.*

रुद्रसूक्त n. *eine best. Hymne.*

रुद्रसूरि m. N. pr. eines Autors.

रुद्रसृष्टि f. *die Schöpfung* Rudra's oder *der* Rudra (Obj.).

रुद्रसेन m. N. pr. eines Kriegers.

रुद्रसेना f. Rudra's *Heer.* Pl. Çâṅkh. Çr. 4,19,9.

रुद्रसोम N. pr. 1) m. eines Brahmanen. — 2) f. आ der Gattin eines Somadeva Hem. Par. 13,1.

रुद्रस्कन्द m. N. pr. eines Scholiasten.

रुद्रस्वर्ग m. Rudra's *Himmel.*

रुद्रस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

रुद्रहास m. N. pr. eines göttlichen Wesens Bâlar. 89,17.

रुद्रहिमालय m. N. pr. eines Gipfels des Himâlaja.

रुद्रह्वति Adj. *die Anrufung von den* Rudra (*Lobsänger* nach Mahîdh.) *habend, von ihnen angerufen.* Vgl. रुद्रहोतर्.

रुद्रहृदय n. und °हृदयोपनिषद् f. Titel von Werken Burnell, T.

रुद्रहोतर् Adj. *die* Rudra *zu Anrufern habend, von ihnen angerufen* Taitt. Âr. 4,10,3. Vgl. रुद्रह्वति.

रुद्राक्रीड m. *Leichenstätte.*

रुद्राक्ष 1) m. *Elaeocarpus Ganitrus;* n. *die* (zu Rosenkränzen verwendete) *Beere.* — 2) = रुद्राक्षमाला. — 3) Titel einer Upanishad.

रुद्राक्षमाला (Harshaḱ. 74,8) und °मालिका (Kâd. 234,20) f. *Rosenkranz.*

रुद्राक्षमाहात्म्य n. und °वर्णन n. Titel von Werken Burnell, T.

रुद्राक्षवलय *Rosenkranz* Kâd. 45,15.

रुद्राक्षोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

रुद्राङ्कुश m. Rudra's *Dreizack* Bâlar. 29,8.

रुद्राचार्य m. N. pr. eines Mannes.

रुद्राणी f. 1) Rudra's *Gattin.* — 2) *ein eilfjähriges nicht menstruirendes Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin darstellt.* — 3) **eine best. Pflanze,* = रुद्रजटा Râgan. 3,68.

रुद्राध्याय m. Bez. *bestimmter an* Rudra *gerichteter Gebete* Hemâdri 1,200,16.

रुद्राध्यायिन् Adj. *die* Rudrâdhjâja *genannten Gebete hersagend.*

रुद्रानुज m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

रुद्राभिषेकविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रुद्रायण m. N. pr. eines Fürsten.

रुद्रायतन n. *ein dem* Rudra *geweihter Tempel* Varâh. Bṛh. S. 46,6.

*रुद्रारि m. *der Liebesgott.*

रुद्रावर्त N. pr. eines Tîrtha.

रुद्रावसृष्ट Adj. *von* Rudra *abgeschossen.*

*रुद्रावास m. Rudra's *Wohnstätte,* d. i. Kâçi.

रुद्राक्ष Adj. *eilf Namen habend* Râgan. 6,47.

रुद्रिय 1) Adj. (f. आ) *dem* Rudra oder *den* Rudra's *gehörig* u. s. w. — 2) m. Sg. und Pl. *die Schaar der* Marut. — 3) n. Rudra's *Macht.* Nach Sâj. auch = मुख.

रुद्रीय Adj. (f. आ) = रुद्रिय 1) Kap. S. 38,2.

रुद्रैकादशकमन्त्र m. Pl. (Hemâdri 1,410,10) und रुद्रैकादशिनी f. *die eilf* Rudra-*Hymnen* (Anuvâka in der TS.).

रुद्रोपनिषद् f. Titel zweier Upanishad.

रुद्रोपस्थ m. N. pr. eines Berges.

1. रुध्, रोधति *wachsen, sprossen.* — Mit अव in 1. अवरोध und 1. अवरोधन. — Mit उद् in उद्रोधन. — Mit प्र in प्ररोधन. — Mit वि *wachsen, sprossen.*

2. रुध्, रुणद्धि, रुन्द्धे; episch रुन्धति, °ते, रोधति; रुद्ध Partic. 1) *zurückhalten, aufhalten, anhalten, in seiner Bewegung hemmen.* — 2) *zurückstossen* Bhaṭṭ. — 3) *zurückhalten, festhalten, vor einem Falle bewahren.* — 4) *einschliessen, einsperren,* — *in* (Loc.). Angeblich auch mit doppeltem Acc. — 5) einen Weg oder Platz *versperren* Kâd. 95,8. — 6) einen Feind, einen Ort *einschliessen, belagern, besetzen.* — 7) *verschliessen.* — 8) *verhüllen, verdecken.* — 9) *verstopfen, erfüllen, anfüllen.* — 10) *erfüllen, ergreifen* von einer Gemüthsstimmung Bâlar. 42,9. — 11) *hemmen, unterdrücken, verhindern, wehren, verwehren.* रुद्ध von einem Zauberspruche so v. a. *nicht wirkend.* — 12) *zurückhalten,* so v. a. *bei sich behalten.* — 13) *sparen, kargen mit;* mit Acc. — 14) *einbüssen, verlieren* TS. 2,6,8,5. Çat. Br. 12,4,1,4. 3,8. 5,1,17. 14,4,2,19 (Chr. 32,8). — 15) etwa *zerreissen* AV. 19,29,3. — Caus. रोधयति, °ते (metrisch) 1) *zurück —, aufhalten.* — 2) *Jmd durch Jmd einsperren lassen,* mit doppeltem Acc. — 3) *belagern lassen durch* (Instr.). — 4) *verschliessen* (mit einem Deckel) Bhâvapr. 2,89. — 5) *Macht ausüben auf, fesseln;* mit Acc. — 6) *quälen, peinigen.* In dieser Bed. auch रुन्धयति. — Mit अनु 1) *einen Weg versperren.* — 2) *einschliessen, umzingeln.* — 3) *fesseln, in seine Gewalt bringen, beherrschen.* — 4) °रुध्यते *sich einschliessen in, sich hängen an* (Acc.). — 5) *Jmd* (Acc.) *auf dem Fusse folgen.* अनुरुध्य *unmittelbar nach* (Acc.). — 6) *kleben —, haften bleiben* (von einer Unreinheit) M. 5,63. — 7) *an Jmd* oder *Etwas hängen, Jmd zugethan sein, — seine Zuneigung zu erkennen geben, einer Sache sich hingeben, obliegen, sich angelegen sein lassen, an Etwas halten (nicht aufgeben), Gefallen finden an;* mit Acc. Gewöhnlich अनुरुध्यते, °ति (metrisch); °रुन्ध्यते u. s. w. fehlerhaft. स्वर्गार्थमनुरुद्ध: so v. a. *den Himmel im Auge habend.* — 8)

Med. Act. (metrisch), insbes. °रुध्यते *sich richten nach, Rücksicht nehmen auf;* mit Acc. — 9) Med. *billigen, gutheissen;* mit Acc. — 10) *in Verwirrung —, in Unordnung bringen.* v. l. besser उप. — Mit अप *abhalten, abwehren; verstossen, ausschliessen,* namentlich von Herrschaft oder Besitz (Abl.) *vertreiben.* — अपरुद्ध Kâm. Nîtis. 13,73 fehlerhaft für उपरुद्ध. — Desid. अपरुरुत्स्यमान *den man abschaffen will.* — Mit व्यप Intens. (मा स्मैनं व्यपरोरुधः) *Jmd verstossen, der Herrschaft berauben* R. ed. Bomb. 2,58,23. — Mit अभि 1) *abwehren, abhalten.* — 2) *belästigen, beunruhigen.* v. l. उप. — Mit अव 1) *Jmd abhalten, zurückhalten, — von* (mit doppeltem Acc. Kauç. 19). अवरुद्ध Gaut. 12,33. — 2) *festhalten, einschliessen.* — 3) *absondern, zurückstellen, einsperren, einschliessen, einhegen, — in* (Loc., ausnahmsweise Acc.); *beseitigen.* अवरुद्ध *eingesperrt in* (Acc.) ṚV. 10,28,10. — 4) *zuziehen, zusammenbinden.* Nur अवरुद्ध. — 5) *versperren, hemmen.* — 6) *belagern.* — 7) *umlagern, umgeben.* — 8) *bedecken, verhüllen.* Nur अवरुद्ध *verhüllt* auch so v. a. *unerkannt.* — 9) *verstossen, ausschliessen, vertreiben, — aus* (Abl.). — 10) *verschaffen, — von* (Abl.). — 11) *an Jmd hängen, Jmd zugethan sein;* mit Acc. — 12) Med. *a) in sich schliessen, enthalten.* — *b) erhalten, erlangen, erreichen.* अवरुद्ध *erhalten, erlangt.* — *c) bei sich behalten,* so v. a. *nicht gewähren.* — Caus. in वेगावरोधित *verstopft.* — Desid. अवरुरुत्सते (Bhâg. P. auch Act.) *zu erlangen wünschen, einzuholen suchen.* — Intens. (मा स्मैनमवरोरुधः) *aus der Herrschaft vertreiben, der H. berauben.* — Mit अवाव Bhâg. P. ed. Bomb. 2,7,21 sehr künstlich gedeutet. — Mit पर्यव in *°रोध. — Mit प्रत्यव 1) *hemmen, unterdrücken.* Nur °रुद्ध. — 2) *wiedererlangen.* Nur °रुध्य Absol. — Mit समव 1) *einsperren, einschliessen.* — 2) *erlangen, erhalten.* Nur °रुद्ध. — 3) Pass. *a) enthalten sein in* (Loc.). — *b) ausgeschlossen werden, einer Sache verlustig gehen* Hariv. 3,17,49. — Mit आ 1) *einschliessen, einsperren.* — 2) *umzingeln, belagern.* — 3) *abwehren, verscheuchen.* — 4) Med. *a) festhalten, herholen, beitreiben.* Ausnahmsweise auch Act. — *b)* Kaush. Up. 2,2 nach Çaṁk. = समन्तादावृत्य स्था. — Mit समा *versperren* (einen Weg). — Mit उद् *hinaustreiben, verdrängen aus* (Abl.). — Mit उप 1) *einsperren, einschliessen, eintreiben* (Vieh). उपरुद्ध *gefangen, ein Gefangener.* — 2) einen Feind, eine Stadt *einschliessen, umzingeln, belagern.* — 3) *Jmd aufhalten, zurückhalten.* — 4) *zurückhalten, behalten, nicht aus der Hand geben.* — 5) *hemmen, unterbrechen, stören.* — 6) *verhüllen, verdecken.* — 7) *belästigen, plagen, beunruhigen, behelligen.* — 8) *bedrohen, in Gefahr bringen.* — 9) *verstossen, von der Regierung ausschliessen.* — Caus. *verkürzen, verringern, Einbusse erleiden lassen.* — Mit प्रत्युप, °रुद्ध *verstopft* (Kehle). — Mit समुप *hemmen, unterbrechen, stören.* — Mit नि 1) *zurück —, fest —, auf —, anhalten, in seiner Bewegung hemmen.* — 2) *anhalten,* so v. a. *einholen.* — 3) den Wagen *zurückhalten,* so v. a. *lenken.* — 4) *abhalten, abwehren.* — 5) *zurückbehalten, nicht herausgeben.* — 6) *einschliessen, einsperren.* — 7) einen Weg *versperren.* — 8) einen Ort *einschliessen, belagern.* — 9) *verschliessen, schliessen;* die Sinne, das Herz *verschliessen* (vor der Aussenwelt). — 10) *hemmen, unterdrücken, verhindern, wehren.* — 11) *unterdrücken,* so v. a. *verschwinden machen.* Pass. *verschwinden.* — 12) *halten.* पाणिपुटे निरुद्धा (वेणी) *in der Hand gehalten* Spr. 7784. — 13) *verstossen.* Nur निरुद्ध = अपरुद्ध. — 14) *verhüllen, verdecken.* Nur निरुद्ध. — 15) *erfüllen, anfüllen.* Nur निरुद्ध *erfüllt von, angefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 129,22. — निरुध्य MBh. 3,962 fehlerhaft für निरुष्य, निरुध्यतु 13,4530 für विरुध्यतु; निरुध्यत्पद्म् Râgat. 2,165 wohl auch fehlerhaft. — Caus. 1) *einschliessen.* — 2) *verschliessen lassen.* — Mit उपनि *einsperren, einschliessen, eintreiben* (Vieh). — Mit संनि 1) *zurückhalten, festhalten.* Nur संनिरुद्ध. — 2) *einschliessen, gefangen halten.* — 3) das Feuer *zusammenschüren.* Nur संनिरुद्ध. — 4) die Sinne *verschliessen* (vor der Aussenwelt). — 5) *hemmen, unterdrücken, aufheben.* — 6) *erfüllen, anfüllen, voll machen.* Nur संनिरुद्ध mit Instr. des Womit. — Mit परि 1) *einschliessen* in परिरोधम्. — 2) *Jmd zurückhalten.* — 3) परिरुद्ध *angefüllt mit* (im Comp. vorangehend). — Mit प्र 1) *Jmd zurückhalten.* — 2) *hemmen, sperren.* — Mit संप्र Pass. *ausgeschlossen werden, einer Sache verlustig gehen.* — Mit प्रति 1) *abhalten, zurückhalten, hemmend entgegentreten, sich widersetzen.* — 2) *unterbrechen, stören.* Nur °रुद्ध. — 3) *einschliessen, einsperren, absperren.* — 4) die Sinne u. s. w. *verschliessen* (gegen die Aussenwelt). — 5) *verhüllen, verdecken.* — Mit वि 1) Med. *Widerstand finden von Seiten Jmds* (Instr.). — 2) विरुध्यते und °ति (metrisch) *a) streiten, in Feindschaft leben, Feindschaft beginnen, kämpfen mit* (Instr., Instr. mit सह, Gen., Loc. oder Acc. mit प्रति). — *b) in Widerspruch stehen mit Etwas* (Instr.), *einen Widerspruch bilden.* — 3) *hemmen, unterdrücken.* — 4) *belagern.* — 5) *verschliessen, zuhalten.* — 6) विरुद्ध *a) im Streite liegend, in Feindschaft lebend, in Opposition stehend, feindselig gestimmt, verfeindet;* die Ergänzung im Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend. Auch von Planeten gesagt. — *b) unverträglich* (unter sich) von Speisen Bhâvapr. 3,132. — *c) feindselig,* so v. a. *unerwünscht, widerwärtig, gehässig;* die Ergänzung im Comp. vorangehend). — *d) in Widerspruch stehend, einen W. enthaltend, widerstreitend, — sprechend, entgegengesetzt, logisch einander ausschliessend;* die Ergänzung im Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend. — *e) verboten, unerlaubt.* — *f) misslich, bedenklich, gefährlich.* — *g) festgehalten.* — *h) gehemmt.* — *i)* Pañkat. IV, 78 fehlerhaft für अ°; vgl. Spr. 165. — Caus. 1) *verfeinden, entzweien.* — 2) *gegen Jmd feindlich auftreten, befeinden, bekämpfen;* mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. — 3) *Etwas bestreiten, Einwendungen machen gegen* (Acc.). — 4) *in Widerspruch bringen.* देशकालविरोधित *mit Ort und Zeit in W. gebracht.* — Desid. विरुरुत्सति *Feindschaft zu beginnen trachten.* — Mit प्रतिवि scheinbar R. 5,41,8, da hier प्रति mit dem vorangehenden Acc. zu verbinden ist. — Mit सम् 1) *eintreiben* (Vieh), *einschliessen, einsperren, absperren, gefangen halten.* — 2) *einschliessen, umgeben.* Nur संरुद्ध *umgeben von* (im Comp. vorangehend). — 3) einen Weg *versperren.* — 4) eine Stadt *einschliessen, belagern.* — 5) den Geist *verschliessen* (vor der Aussenwelt). — 6) *aufhalten, zurückhalten, hindern.* — 7) *in feindlicher Absicht Jmd aufhalten, angreifen.* — 8) *festhalten, fesseln.* — 9) *festhalten, zuhalten.* Nur संरुद्ध. — 10) *zurückhalten, abwehren, hemmen.* — 11) *verhalten, vorenthalten, versagen.* — 12) *verhüllen, bedecken.* Nur संरुद्ध *bedeckt mit* (Instr.). — 13) *verstopfen.* Nur संरुद्ध *verstopft —, angefüllt mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अतिसम्, अतिसंरुद्ध *ganz erfüllt von, überfliessend vor* (Instr.). — Mit अभिसम् 1) *hindrängen zu, halten bei;* mit doppeltem Acc. — 2) *zurückhalten, abhalten.* — 3) *verhüllen, verdecken.* Nur अभिसंरुद्ध. — Mit उपसम् *hindrängen zu, halten bei;* mit Acc. — Mit प्रतिसम्, प्रतिसंरुद्ध *in sich eingeschlossen, eingezogen.*

3. °रुध् Adj. *zurückhaltend, hemmend.*

रुध Adj. in अगोरुध.

रुधिक्रा m. N. pr. eines von Indra besiegten

Dämons.

रुधिर् 1) Adj. (रुधिर्) *roth, blutig.* — 2) m. *der Planet Mars.* — 3) n. (रुधिर्) *a) Blut.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Safran* Râgan. 12,40. Kaiaka 1,4. — *c)* N. pr. einer Stadt.

रुधिरपात m. *Blutung* Kautukar.

रुधिरलेप m. *Blutfleck.*

रुधिरवर्ष n. *Blutregen* Sharv. Br. 5,8.

रुधिरसार Adj. *bei dem das Blut vorwaltet.*

रुधिराक्त (Varâh. Jogaj. 6,9) und रुधिराक्ष्य m. *ein best. Edelstein.*

रुधिरादान n. *Blutentziehung* Spr. 7687.

रुधिराध्याय m. Titel eines *Abschnitts* im Kâlikâ-Purâṇa.

रुधिरानन n. Bez. *einer der fünf rückläufigen Bewegungen des Mars.*

रुधिरान्ध m. *eine best. Hülle* VP. 2,6,3. 22.

रुधिरामय m. *Blutsturz.*

रुधिराशन Adj. *vor Blut sich nährend* (Râkshasa, Pfeile).

रुधिरोद्गारिन् m. *das 57ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

°रुन्द्र Adj. *reich an* Ind. Antiq. 6,23. fg.

रुन्ध् s. u. 2. रुध्.

1. रुप्, रुप्यति 1) *Reissen im Leibe haben.* — 2) **विमोक्षने.* — Caus. रोपयति 1) *Reissen verursachen.* — 2) *abbrechen.* — Mit आ in आरुपित; vgl. auch 1. रुक्ष् mit आ Caus. 9).

2. रुप् f. *die Erde* (Comm.).

रुप m. AV. 18,3,40, v. l. für द्रुप.

*रुभेटि f. *Nebel, Dampf.*

रुम N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. रुमा *a)* eines Flusses Kaiar. zu Suçr. — *b)* *einer Salzgrube. — *c)* einer Frau des Affen Sugrîva.

रुमण्वत्क am Ende eines adj. Comp. von रुमण्वत् 1).

रुमण्वत् m. N. pr. 1) verschiedener Männer 291,19. 320,21. 321,10. — 2) *eines Berges.

*रुम्र Adj. = अरुण und शोभन.

रुरु m. 1) *eine Hirschart, Antilope picta* Râgan. 19,46. — 2) *ein best. reissendes Thier,* wohl eine zur Erklärung von रौरव erfundene Bedeutung. Angeblich *Hund.* — 3) **ein best. Fruchtbaum.* v. l. तुरुरु. — 4) *eine Form* Bhairava's. — 5) N. pr. *a)* eines Sohnes des Pramati von der Apsaras Ghṛtâkî. — *b)* eines Sohnes des Ahînagu VP. 4,4,47. — *c)* eines der Viçve Devâs. — *d)* eines der 7 Ṛshi unter Manu Sâvarṇi. — *e)* eines von der Durgâ getödteten Dânava.

रुरुक m. N. pr. eines Fürsten 105,23.

रुरुक्षणि Adj. mit Acc. *zu zerstören fähig.*

रुरुत्सु Adj. mit Acc. *zurückzuhalten bestrebt* Naish. 6,20.

रुरुदिषा f. *das Weinenwollen* Çiç. 6,17.

रुरुदिषु Adj. *zu weinen im Begriff stehend, weinerlich gestimmt.*

रुरुनखधारिन् Adj. als Beiw. Kṛshṇa's Paṅkar. 4,8,35.

रुरुभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

रुरुमुण्ड m. N. pr. eines Berges. v. l. उरुमुण्ड.

रुरुविदारिणी f. Bein. der Durgâ Kathâs. 53,171.

रुरुशीर्षन् Adj. *das Haupt eines* रुरु *genannten Hirsches habend,* so v. a. *eine Hornspitze habend* (Pfeil).

रुवण्य् *grobe* oder *kreischende Töne von sich geben.* Nur रुवण्यस् RV.

रुवण्यु Adj. *kreischend.*

रुवथ m. 1) *Gebrüll* Maitr. S. 1,10,16 (155,9). — 2) **Hund.*

रुवु, *रुवुक und *रुवूक m. *Ricinus communis.* Nach Râgan. 8,57 und Mat. med. 231 *rother Ricinus.*

रुश्, रुशति (हिंसायाम्). Nur Partic. रुशन्ती *abrupfend, abweidend* AV. 4,21,7 (रिशन्ती RV.). Vgl. auch रुशत्.

रुशङ्गु m. N. pr. eines Ṛshi. v. l. नृषङ्गु.

रुशत्पशु Adj. *weisses Vieh —, weisse Heerden habend.*

रुशद्वर्मि Adj. *weiss —, lichtwogig.*

रुशद्गु 1) Adj. *weisse Rinder habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Conjectur für रुशङ्गु u. s. w.

रुशद्रथ m. N. pr. eines Fürsten.

रुशद्वत्स Adj. (f. आ) *weisskalbig.*

रुशना f. N. pr. einer der Gattinnen Rudra's.

रुशत् Adj. (f. रुशती) 1) *licht, lichtfarbig, hell, weiss* AV. 12,3,54. — 2) *widerwärtig, ungünstig; widerlich, abscheulich* AV. 3,28,1. 4,16,6. 14,1,38. Kauç. 102. Bhâg. P. 4,4,17. 9,9,24. Insbes. रुशती von einer Rede so v. a. *verletzend* 6,10,28; in dieser Verbindung auch रुषती (MBh. 5,75,5. = रोषवती Comm.) und उषती geschrieben; vgl. Spr. 3542. 3646. 4732. रुषती Hariv. 7796 könnte *Böses im Sinne habend gegen* (Gen.) bedeuten.

रुशम (SV. रुशम) 1) m. N. pr. eines Mannes RV. 8,3,12. Pl. रुशमा: *seine Nachkommen.* — 2) f. रुशमा N. pr. einer Frau.

रुशेकु m. N. pr. eines Fürsten.

1. रुष् 1) रोषति *a) Etwas übel aufnehmen.* — *b) Jmd* (Gen.) *missfallen.* — 2) रुष्यति *unwirsch —, missmuthig sein, zürnen, — auf* (Gen.). रुष्ट und रुषित *ergrimmt, aufgebracht, erzürnt auf* (Gen., Loc. oder Acc. mit प्रति), *zornig.* — रुषित auch fehlerhaft für द्रुषित. — Caus. रोषयति, °ते (metrisch) *Jmd unmuthig machen, erzürnen, aufbringen.* — Mit अभि, °रुषित *ergrimmt, aufgebracht.* — Mit आ Caus. आरोषित dass. — Mit संप्र, °रुष्ट dass. — Mit वि, °रुष्यमाण *heftig zürnend auf* (Gen.). °रुष्ट *sehr aufgebracht.* — Mit सम्, संरुषित *ergrimmt, aufgebracht.* — Caus. *Jmd erzürnen, in Zorn versetzen.* Vgl. auch द्रुष् mit सम्.

2. रुष् f. (Nom. रूट्) *Ingrimm, Zorn, Wuth.*

रुषद्गु m. N. pr. eines Brahmanen. Vielleicht रुशद्गु zu lesen.

रुषती s. u. रुशत्.

रुषद्गु m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,1. Vgl. रुशद्गु.

रुषद्रथ m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. v. l. उषद्रथ. Vgl. रुशद्रथ.

रुषा f. = 2. रुष्. Nur am Ende eines adj. Comp. zu belegen.

रुष्ट 1) Adj. s. u. 1. रुष्. — 2) m. N. pr. eines Muni.

*रुष्टि gaṇa मधादि.

*रुष्टिमत् Adj. von रुष्टि.

*रुष्य gaṇa मधादि.

*रुष्यमत् Adj. von रुष्य.

1. रुक्ष्, रोक्षति (Med. und °रुक्षति metrisch) 1) *ersteigen, erklimmen.* — 2) *erklimmen,* so v. a. *erreichen* (einen Wunsch). — 3) *wachsen.* — 4) *verwachsen, heilen.* — 5) *wachsen,* so v. a. *sich entwickeln, sich bilden, hervorgehen.* — 6) *wachsen,* so v. a. *gedeihen, an Umfang gewinnen, zunehmen.* Mit न *nicht gedeihen,* so v. a. *unnütz sein.* — Zu मना रुक्षाणा: RV. 1,32,8 vgl. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,723. fg. — 7) द्रूढ *a) aufgeladen.* — *b) gewachsen.* — *c) verwachsen, geheilt.* — *d) entstanden, sich eingestellt habend, hervorgegangen aus* (im Comp. vorangehend). — *e) gediehen, emporgeschwungen, gross geworden* (in übertragener Bed.). Mit Loc. *recht erfahren in* Ganit. Tripr. 104. — *f) verbreitet, allgemein bekannt, offenkundig.* — *g) überliefert, allgemein bekannt* von Wörtern, *deren Bedeutung etymologisch sich nicht erklären lässt; eine specielle, von der Etymologie unabhängige* (nach indischer Auffassung) *Bedeutung habend.* Insbes. Pl. Bez. *der Namen von Kriegerstämmen, die zugleich das von ihnen bewohnte Land bezeichnen.* — Caus. रोक्षयति und रोपयति (später) 1) *in die Höhe bringen, aufsteigen machen, aufrichten* (einen Stein). — 2) *legen auf, bringen*

in, stecken in oder *an, richten auf;* mit Acc. und Loc. — 3) *übergeben, übertragen.* — 4) *pflanzen, säen, in die Erde stecken,* einen Garten *anlegen.* — 5) *wachsen machen,* so v. a. *ausbreiten, vermehren.* — 6) *wachsen —, verwachsen machen, heilen lassen, heilen* (trans.). — Mit अति 1) *hinaussteigen über* (Acc.). — 2) *grösser wachsen.* — Vgl. अतिरूढ (Nachtr. 2). — Mit व्यति 1) *grösser wachsen, — werden.* — 2) *in grösserem Umfange theilhaftig werden,* mit Acc. — Caus. *vertreiben, der Herrschaft berauben.* — Mit अधि 1) *ersteigen, besteigen* (mit Acc., einmal mit Loc.), *treten —, sich setzen auf* (Acc.). तुलाम् *sich auf die Wagschale stellen, sich messen können mit* (Instr. 251,6). पादाभ्यां पाडुके *mit den Füssen in die Schuhe fahren.* अधिरूढ *hinaufgestiegen, erstiegen —, bestiegen habend, sitzend auf* (die Ergänzung im Acc. [42,12. 45,11. 17. 291,26] oder im Comp. vorangehend); *oben gelegen.* — 2) *besteigen,* so v. a. *beschlafen.* — 3) *sich in die Luft erheben, aufsteigen.* — 4) *erklimmen,* so v. a. *erreichen, gelangen zu* (Acc.). परां कोटिम् *den höchsten Grad erreichen* 292,14. परस्परतुलाम् so v. a. *einander ähnlich werden.* प्रतिज्ञाम् so v. a. *sein Wort lösen.* अधिरूढ mit pass. und act. Bed. (die Ergänzung im Acc. [KÂD. 173,16] oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *besteigen machen, hinaufgehen lassen, setzen auf* (Loc. oder Acc.). मूर्धानम् *Jmd* (Acc.) *an die Spitze von* (Gen.) *stellen.* — 2) *hineinstecken, einsäen.* — 3) *spannen* (einen Bogen). तन्त्रे *auf einen Webstuhl* 44,15. — 4) *einsetzen—, versetzen—, schliessen in* (Loc.). — 5) *anlegen, anthun* (Schuhe). — 6) *Jmdm* (Loc.) *übergeben, übertragen.* — 7) *beilegen, ertheilen* (einen Namen). — Mit अन्वधि *nach Jmd* (Acc.) *hinaufsteigen* LÂṬ. 3,12,8. — Mit उपाधि *zu Jmd* (Acc.) *hinaufsteigen.* — Mit समधि 1) *besteigen* (AIT. ÂR. 32,9), *hinaufsteigen* HARIV. 2, 38,40. — 2) समधिरूढ *a) bestiegen habend.* तुलाम् so v. a. *in eine gefährliche Lage gerathen* BÂLAR. 79, 18. — *b) der auf Etwas gekommen ist, sich von Etwas überzeugt hat;* mit Acc. — Mit अनु 1) *besteigen.* — 2) Med. *verwachsen.* — Mit व्यप Caus. 1) *ablegen, ausziehen.* — 2) *Jmd um Etwas* (Abl. oder Instr.) *bringen.* — Mit अपि *verwachsen, zuwachsen.* — Mit समपि dass. — Mit अभि 1) *hinsteigen zu, besteigen.* — 2) *zu Jmd* (Acc.) *hinaufsteigen, sich zu Jmd erheben.* — Mit समभि *zusammen hinaufsteigen, besteigen.* — Caus. *aufladen.* — Mit अव 1) *herabsteigen, — von* (Abl.), *auf* (Acc.). — 2) *treten auf* (Loc.) — 3) *betreten, beschreiten.* — 4) *herabsteigen von,* so v. a. *kommen um* (Abl.). — 5) अवरूढ *a) herabgestiegen* 115,32. — *b) abgenommen, abgeladen.* — *c) herangestürzt.* — Caus. 1) *herabsteigen lassen, — von* (Abl.). — 2) *betreten lassen.* — 3) *aussteigen lassen* (aus einem Schiffe). — 4) *herabnehmen, — von* (Abl.). — 5) *pflanzen, stecken* VAGRAKKH. 22,20. 23,1. — 6) *Jmd entsetzen, bringen um* (Abl.). — 7) *herabsetzen, vermindern.* — 8) *herunterbringen, zu Nichte machen.* — Mit अध्यव *herabtreten auf* (Acc.). — Mit अन्वव *nach Jmd betreten.* — Mit अभ्यव *herabtreten auf* (Acc.). — Mit उपाव 1) *herabsteigen auf* oder *zu* (Acc.). — 2) *heraustreten, — aus* (Abl.) ÇÂṄKH. GṚHJ. 3,1. — Caus. 1) *niedersetzen lassen auf* (Loc.) Comm. zu TS. 1,1040,4 v. u. — 2) *heraustreten lassen aus* (Abl.), technischer Ausdruck für das *Wiederhervorholen* des durch eine symbolische Handlung in den Reibhölzern u. s. w. geborgenen Feuers. — Mit प्रत्यव 1) *wieder heruntersteigen, herabsteigen von* (Abl.), *auf* (Acc.). — 2) *vor Jmd* (Acc.) *ehrerbietig herabsteigen* (vom Sitz, Wagen), — *von* (Abl.) ÂPAST. 2,8,1. — 3) *die Pratjavarohaṇa genannte Feier begehen,* beziehungsweise *das Lager aus der Bettstelle wieder auf den Erdboden verlegen.* — Caus. *Jmd herabbringen von, bringen um* (Abl. oder Instr.). — Mit अभिप्रत्यव *herabsteigen auf* (Acc.). — Mit व्यव *besteigen.* — Caus. *Jmd entsetzen, bringen um* (Abl.). — Mit आ 1) *besteigen, ersteigen; aufsteigen —, sich erheben zu, einsteigen in, sich aufschwingen —, sich setzen auf* (Acc. oder Loc.); *beschreiten, betreten.* द्याम् u. s. w. *zum Himmel hinaufsteigen,* so v. a. *sterben.* अग्निम् *den Scheiterhaufen besteigen.* कक्षाम् *auf die Wagschaale treten,* so v. a. *sich messen können mit* (Gen.) 230,18. उपानहौ *in die Schuhe fahren* HEMÂDRI 1,98,18. Ohne Ergänzung auch so v. a. *reiten.* — 2) *besteigen,* so v. a. *bespringen, beschlafen.* — 3) eine Bogensehne *steigt, wenn das unbefestigte Ende derselben mit der oberen Spitze des aufrecht stehenden Bogens verbunden wird.* — 4) *anwachsen.* — 5) *aufsteigen,* so v. a. *hervorgehen, entstehen, sich entwickeln.* — 6) *an Etwas gehen, zu machen beginnen* (प्रसादम् so v. a. *im Begriff stehen seine Gunst zu beweisen* VIKRAMÂṄKAK. 2,50); *sich begeben —, gerathen in, erreichen, gelangen zu.* प्रतिज्ञाम् so v. a. *geloben.* — 7) न व्यारोह्यामि R. GORR. 2,68,36 fehlerhaft für नान्वारो°. — 8) आरूढ *a)* mit pass. Bed. α) *bestiegen, geritten von* (im Comp. vorangehend). — β) *woran man sich gemacht hat, wozu man gelangt ist.* — *b)* mit act. Bed. α) *emporgestiegen, erstiegen habend, sich erhoben habend zu, reitend —, sitzend —, stehend —, gesetzt auf* (die Ergänzung im Loc., Acc., °उपरि oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung auch *reitend, eingestiegen* (in ein Schiff), *obenauf sitzend, aufgesteckt.* — β) *hervorgegangen, entstanden, sich entwickelt habend.* — γ) *gerathen in, erlangt habend, erreicht habend, gelangt zu;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — δ) *enthalten —, liegend in* (Loc.). — Caus. Act. Med. (metrisch) 1) *aufsteigen machen, besteigen —, einsteigen lassen, setzen —, legen —, stellen —, laden auf* (Acc. oder Loc.), *betreten lassen* (mit Acc.). Bisweilen ist रथम् oder रथे, नावम् oder नावि zu ergänzen. तुलाम् *auf die Wagschale stellen,* so v. a. *in Gefahr bringen;* vollständiger संशयतुलाम् 325,25. पत्रम् so v. a. *zu Papier bringen, niederschreiben.* Med. auch **sich besteigen lassen.* — 2) *pflanzen.* — 3) *aufschlagen* (ein Dach). — 4) einen Bogen *mit der Sehne beziehen.* — 5) eine Bogensehne *aufrichten,* so v. a. *das unbefestigte Ende derselben mit der oberen Spitze des aufrecht stehenden Bogens verbinden.* आरोपितभ्रू f. *bogenförmig zusammengezogene Brauen.* — 6) *steigen lassen,* so v. a. *befördern, an einen hohen Platz stellen.* राज्ये *in die Herrschaft einsetzen.* — 7) *legen —, stecken —, thun in* (Loc. oder Acc.), *anbringen an* (Loc.), *richten auf* (Loc.). मनोविषयम् so v. a. *in sein Herz schliessen.* — 8) *hervorgehen lassen, bewirken, hervorrufen, an den Tag legen.* — 9) *beilegen, zuschreiben, übertragen auf* (Loc.). मलत्वेन so v. a. *fälschlicher Weise zu einem Flecken machen.* आरूपित metrisch für आरोपित BHÂG. P. — 10) *besteigen.* — 11) आरोह्यामास HARIV. 6933 fehlerhaft für आरोधयामास. — Desid. *zu ersteigen —, zu besteigen wünschen.* — Mit अत्या *über seine Grenzen hinaus steigen.* अत्यारूढ *die Grenzen überschreitend, übermässig.* — Mit अध्या 1) *besteigen, ersteigen; betreten.* — 2) *sich in die Luft erheben.* — 3) *अध्यारूढ *über das gewöhnliche Maass gehend.* — Caus. 1) *besteigen lassen,* mit doppeltem Acc. — 2) *Jmd befördern zu, stellen an* (Loc.) — 3) *überbringen nach* (Acc.) BÂLAR. 91,5. — 4) °पत्रम् so v. a. *in die Kategorie von — bringen* KÂD. 121,3. — 5) *bei Jmd* (Gen.) *die falsche Vorstellung von* (Acc.) *hervorrufen* KÂD. 227,18. — 6) *voraussetzen bei, fälschlich übertragen auf* (Loc.). — 7) *übertreiben.* — Mit अन्वा 1) *nachsteigen, nach Jmd* (Acc.) *sich erheben.*

— *besteigen.* अन्वारूढ mit act. Bed. — 2) *ersteigen, betreten, beschreiten.* — 3) अन्वारूढ *besetzt von* (Instr.), *worin enthalten ist.* — Caus. 1) *wieder hinaufbringen, — hinaufsetzen auf* (Acc.). — Desid. *nach Jmd Etwas zu erklimmen wünschen.* — Mit उपान्वा *nach Jmd* den Wagen (Acc.) *besteigen* und *neben ihm Platz nehmen.* — Mit समन्वा *nach Jmd* (Acc.) *besteigen* (sc. den Scheiterhaufen). — Mit अभ्या *ersteigen, besteigen, sich emporschwingen —, sich hinaufsetzen zu, sich erheben zu* oder *über;* mit Acc. अभ्यारूढ *der sich emporgeschwungen hat, hochstehend.* — Mit अवा Caus. *herabbringen von* (Abl.). — Mit उद्दा *sich erheben zu* (Acc.). — Mit उपा 1) *hinaufsteigen zu, besteigen;* mit Acc. प्रमाणपद्वीम् so v. a. *als Beweis gelten.* उपारूढ mit act. Bed. *bestiegen habend* (mit Acc.), *gelegen auf* (Loc.). — 2) *herankommen, sich nähern, kommen —, gelangen zu* (Acc.). उपारूढ *gekommen, da seiend, gelangt zu* (Acc.). — Caus. *zu sich heraufsteigen lassen auf* (Acc. oder Loc.). — Mit समुपा *besteigen.* °रूढ *bestiegen habend, reitend auf* (Acc.). — Mit पर्या *heraufsteigen aus.* — Mit प्रा *hinaufsteigen zu, besteigen;* mit Acc. — Mit प्रत्या Caus. *wieder hinaufsteigen lassen, — hinaufbefördern.* — Mit समा 1) *hinaufsteigen zu* oder *auf* (Acc., Loc. oder °उपरि), *besteigen, betreten* (mit Acc.). — 2) *losgehen auf* (Acc.). — 3) *an Etwas gehen, antreten, sich an Etwas machen;* mit Acc. Kausῑ. Up. 3,6. तुलाम् so v. a. *Aehnlichkeit bekommen mit* (Instr.). — 4) समारूढ *a)* mit pass. Bed. *bestiegen, geritten, — von* (Instr.). — *b)* mit act. Bed. α) *hinaufgestiegen, — zu, bestiegen habend, reitend auf* (die Ergänzung im Acc., Loc. oder °उपरि), *betreten habend, gerathen auf* (Acc.). — β) *hineingegangen.* — γ) *zugewachsen, zugeheilt.* — δ) *gewachsen, zugenommen habend, stärker geworden* 313,4. — ε) *der auf Etwas* (Acc.) *eingegangen ist.* — Caus. 1) *hinaufsteigen —, besteigen lassen;* mit doppeltem Acc. oder mit Acc. und Loc. — 2) *aufgehen lassen* (ein Gestirn). — 3) *aufladen, auflegen.* — 4) *in die Höhe heben, aufheben.* — 5) *befördern, an einen hohen Platz stellen.* — 6) *aufführen, errichten.* — 7) *sezzen in, versetzen in* oder *unter* (Acc.). — 8) das Feuer *versetzen in* (Acc. oder Loc.) vom symbolisches Auffangen desselben in einen andern Gegenstand durch Wärmen der Hände, Reibhölzer u. s. w. Auch ohne Angabe des Ortes. Med. *sich aufnehmen lassen.* — 9) einen Bogen *mit der Sehne beziehen.* — 10) *Jmdm* (Loc.) *Etwas übergeben, übertragen.* — 11) *beilegen, zuschreiben, übertragen auf* (Loc.). — 12) *an den Tag legen.* — Mit अनुसमा *aufsteigen nach* (Acc.). — Mit अभिसमा zu einem Opfer (Acc.) *in den heiligen Raum schreiten.* — Mit उप 1) *verwachsen.* — 2) उपरूढ *a) verwachsen.* — *b) übergegangen in* (Acc.). — *c) haftend —, befindlich an* (Loc.). — Caus. *verwachsen —, vernarben lassen.* — Mit नि, निरूढ 1) *gewachsen.* — 2) *fest wurzelnd.* — 3) *gebräuchlich* Dâjabh. 9,2. — 4) *aus der Etymologie nicht erklärbar.* — Mit निस् in नीरोढुम्. — Mit प्र 1) *hervorwachsen, treiben, sprossen.* प्ररूढ *gewachsen, lang gewachsen; bewachsen mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *verwachsen, vernarben.* प्ररूढ *vernarbt.* — 3) *wachsen,* so v. a. *gedeihen, zunehmen, stärker werden.* प्ररूढ *gewachsen,* so v. a. *weit verbreitet, gross —, stark geworden.* Angeblich auch *alt.* — 4) प्ररूढ *hervorgegangen, entstanden, sich gebildet habend, — aus* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *pflanzen; pflanzen auf* (Loc.) bildlich so v. a. *Jmd erweisen.* — 2) *stecken —, befestigen an* oder *in* (Loc.). — Mit अनुप्र *nachwachsen.* — Mit अभिप्र *sprossen.* — Mit प्रति 1) *wieder sprossen, — treiben.* — 2) प्रतिरूढ *nachgeahmt.* — Caus. 1) *je an seine Stelle pflanzen.* — 2) *wieder pflanzen, — einsetzen* (auch bildlich von Fürsten). — Mit वि 1) *auswachsen, austreiben.* विरूढ *ausgewachsen, gewachsen, gekeimt.* सर्वबीज° *mit aufgegangenem Samen aller Art bestanden.* — 2) विरूढ *a) hervorgegangen, entstanden, sich gebildet habend* Âpast. 2,24,2. — *b) bestiegen —, geritten von* (Instr.). — Caus. 1) *wachsen machen.* — 2) *pflanzen.* — 3) *verwachsen —, vernarben machen.* — 4) *entsetzen, vertreiben aus* (Abl.). — Mit सम् 1) *wachsen.* संरूढ *gewachsen.* — 2) *zusammenwachsen, verwachsen, vernarben.* संरूढ *verwachsen, vernarbt.* — 3) *hervorbrechen, zum Vorschein kommen.* संरूढ *hervorgebrochen, zum Vorschein gekommen.* — 4) संरूढ *fest wurzelnd, — haftend.* मनसि संरूढं कर् *Etwas dem Gemüth fest einprägen.* — Caus. 1) *wachsen machen.* — 2) *pflanzen, einsetzen* (auch bildlich von Fürsten); *säen.* — 3) *zusammenwachsen —, vernarben lassen.* — Mit उपसम् *verwachsen, vernarben.*

2. रोढ् 1) f. *Wuchs, Trieb, Schoss.* — 2) Adj. am Ende eines Comp. *hervorschiessend, wachsend.*

रूढ 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *wachsend, gewachsen, entstanden.* — 2) *f. आ *a) Panicum Dactylon.* — *b)* = रोहिणी Bhâvapr. 5,120. *रूढक n. *Loch, Oeffnung.*

रूढरूढिका (Schol. zu Harshak. [Çaka 1936] 77,1. 85,1. 174,11) und रूढिरूढिका f. *Sehnsucht.*

*रूढ्वन् m. *Baum, Pflanze.*

1. रूक्ष 1) Adj. (f. आ) *rauh —, trocken anzufühlen; dürr, mager, aridus, saftlos.* Auch von Speisen, Arzeneien (*frei von Fett*), vom Geschmack (*trocken auf der Zunge, kratzend*), Geruch, von Lichterscheinungen (*das Auge unsanft berührend*), Winden (*rauh*), von der Hitze (*ausdörrend*), von der Stimme und von Worten (*das Ohr —, das Gemüth unangenehm berührend, unwirsch*), von Personen (*unwirsch, unfreundlich*), von einer Behausung (*unheimlich*). Adv. in रूक्षवाशिन् (so zu lesen) Kâm. Nîtis. 16,26. — 2) *m. *eine Grasart* Râgân. 16,89. — 3) *f. आ *Croton polyandrum* oder *Tiglium* Râgân. 6,160.

2. *रूक्ष m. = वृक्ष *Baum.*

*रूक्षगन्धक m. *Bdellium* Râgân. 12,108.

रूक्षण 1) Adj. *mager machend.* — 2) n. *das Magermachen, Behandlung mit Mitteln, die das Fett mindern,* Karaka 6,11.

*रूक्षणात्मिका f. *eine best. Körnerfrucht* Râgân. 16,60.

रूक्षणीय Adj. *mit Mitteln, die das Fett mindern, zu behandeln* Karaka 1,22.

रूक्षता f. und रूक्षत्व n. (216,19) *Rauhheit, Dürre, Trockenheit, Magerkeit, ausdörrende Natur; rauhes —, unfreundliches Wesen.*

*रूक्षदर्भ m. *eine Art* Kuça-*Gras* Râgân. 8,94.

*रूक्षपत्र m. *Trophis aspera* Râgân. 9,129.

*रूक्षपेषम् Absol. mit पिष् *trocken, — d. i. ohne Zusatz von Fett oder Flüssigkeit zerreiben.*

*रूक्षप्रिय m. *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle.*

रूक्षभाव m. *rauhes —, unfreundliches Wesen* 306,11.

रूक्षय्, °यति 1) *dünn —, mager machen* Çat. Br. — 2) *besudeln, beschmieren.* — Mit वि *bestreichen* 217,29.

*रूक्षस्वाडुफल m. *Grewia elastica* Râgân. 9,114.

रूक्षी Adv. mit कर् *besudeln, beschmutzen.*

रूक्षर m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte.*

रूचक *ein best. Goldschmuck, Halsschmuck.* Richtig रुचक.

रूढ Adj. s. u. 1. रुह्.

रूढपर्याय Adj. *in wachsenden Kehrsätzen sich bewegend.*

रूढवंश Adj. *hohen Geschlechts.*

वृद्धि f. 1) *das Steigen.* वृद्धिमेनि *kommt hoch* (in übertragener Bed.) *zu stehen.* — 2) *Wachsthum.* दृढां वृद्धिं नी *zu festem Wachsthum verhelfen.* — 3)

Entscheidung. रूढिं कर् *eine Entscheidung treffen* Râgat. 7,1613. — 4) *allgemeines Bekanntsein, Allbekanntheit* Çiç. 15,26. — 5) *hergebrachter Brauch; Sprachgebrauch* Njâjam. 1,3,20. — 6) *eine überlieferte, nicht unmittelbar aus der Etymologie sich ergebende Bedeutung eines Wortes* Hemâdri 1,285,10. °शब्द् m. *ein solches Wort;* Nom. abstr. °शब्दता Râgat. 8,243.

रूप 1) n. (adj. Comp. f. आ, ausnahmsweise auch ई) *a) äussere Erscheinung,* sowohl *Farbe* (namentlich Pl.) als *Gestalt, Form, Aussehen.* °रूपेण *in der Gestalt von.* रूपं कर् *eine Gestalt —, die Gestalt von* (Nomin., Gen., ein mit रूपम् congruirendes Adj. oder im Comp. vorangehend) *annehmen.* रूपं भू *Jmds* (Gen.) *Gestalt annehmen.* Am Ende eines adj. Comp. *die Farbe von — habend, ein — Aeusseres habend, die Gestalt von — habend, in der G. von — auftretend, das Aussehen von — habend, erscheinend —, auftretend als, dem ähnlich; bestehend aus* oder *in —.* Häufig suffixartig nach einem Adj. oder Partic., die Bedeutung derselben verstärkend (*sehr, recht,* z. B. Text. zu Lot. de la b. l. 124. 227), aber auch oft pleonastisch. *पवतिरूपम् *er kocht recht gut.* — *b)* Pl. *Traum —, Spukgestalten.* — *c) Bild, Bildniss.* — *d) Lautform, Form* eines Wortes. — *e) eine schöne Gestalt, Schönheit.* — *f) Naturerscheinung, Erscheinung.* — *g) Symptom, Anzeichen.* — *h) Abzeichen, charakteristisches Zeichen, Eigenthümlichkeit, Erscheinungsform, Jmds Natur, Repräsentation, Symbol.* — *i) Umstände.* — *k) Art.* — *l) Spur von* (im Comp. vorangehend). — *m) ein einzelnes Stück, Exemplar.* — *n)* Bez. *der Zahl Eins.* — *o) eine best. Münze,* wohl *eine Rupie.* — *p) Schaustück, Schauspiel.* — *q)* bei den Mathematikern *the arithmetical unit, absolute number;* Pl. *integer number.* — *r)* in der Dramatik *eine in der Katastase* (गर्भ) *angestellte Betrachtung.* — *s) * Vieh, Viehheerde.* — *t) * ein* Çloka. — *u) * Laut, Wort* (शब्द). — *v)* * = ग्रन्थावृत्ति. — 2) m. *a)* von unbekannter Bed. AV. 18,3,40. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. रूपा N. pr. eines Flusses.

रूपक 1) Adj. *bildlich bezeichnend.* — 2) m. *a) eine best. Münze,* wohl *eine Rupie* 215,29.31. Ârjabh. 2, 30. — *b) ein best. Tact* S. S. S. 235. °ताल (so zu lesen) Gît. S. 23. — 3) f. रूपिका *Füchsin* oder *Schakalweibchen* AV. 11,9,15. Vgl. im Zend *urupi.* — 4) f. रूपिका *a) Schwalbenwurz, Asclepias lactifera.* — 5) n. *a)* = 1. रूप 1) *a)* Agni-P. 30,6. Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *b) Figur, Bildniss.* — *c) Erscheinungsform, Art.* — *d) Metapher, Tropus.* — *e) Schaustück.* — *f)* * *ein best. Gewicht,* = 3 गुञ्जा. — *g)* * = मूर्त oder धूर्त.

रूपकतल Gît. S. 23 fehlerhaft für °ताल; s. u. रूपक 2) *b).*

रूपकनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

रूपकपरिभाषा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रूपकरूपक n. *eine best. Metapher* 253,2.

रूपकर्तर् Nom. ag. *Bildner von Gestalten,* Beiw. Viçvakarman's.

रूपकान्ता f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

रूपकार m. *Bildhauer.*

रूपकृत् 1) Adj. *Gestalten bildend* (Tvashṭar). — 2) m. *Bildhauer.*

रूपगोस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

*रूपग्रह् m. *Auge (Farben —, Formen wahrnehmend).*

रूपचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

रूपजीव Adj. R. 2,36,3 fehlerhaft für रूपाजीव.

रूपज्ञ Adj. in अरूपज्ञ.

रूपण n. 1) *bildliche Bezeichnung* 252,5. 253,5. — 2) *Untersuchung, Prüfung.*

*रूपतत्त्व n. *Natur, Wesen.*

रूपतम n. *die Farbe der Farben.*

रूपतर्क m. etwa *Münzwardein.*

रूपता f. Nom. abstr. zu den auf 1. रूप 1) *a)* ausgehenden adj. Compp.

रूपत्व n. Nom. abstr. zu 1. रूप 1) *a)* und = रूपता (Kap. 5,19. 66. 93. 6,89).

रूपधर् 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Farbe von —, eine — Gestalt —, die Gestalt von — habend* 100,16. 102,21. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

रूपधातु m. bei den Buddhisten *die Welt der Formen* Eitel, Chin. B.

रूपधारिन् Adj. 1) *eine Gestalt tragend.* चतुर्गुण° *eine viermal grössere Gestalt habend* Pañkad. Nom. abstr. °रिव n. — 2) *mit Schönheit ausgestattet.* °रूपधृत् Adj. *die Gestalt von — tragend.* विविध° *verschiedene Gestalten habend.*

रूपधेय n. 1) *Gestalt und Farbe.* — 2) *Schönheit* Naish. 5,63.

रूपनयन m. N. pr. eines Scholiasten.

रूपनारायण m. N. pr. eines Autors.

*रूपनाशन m. *Eule.*

रूपप m. Pl. N. pr. eines Volkes.

रूपपति m. *Herr der Bildungen* (Tvashṭar).

रूपपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

रूपप्रश्न m. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

रूपभागानुबन्ध m. *addition of the fraction of an unit* Colebr. Alg. 15.

रूपभागापवाह् m. *subtraction of the fraction of an unit* ebend.

रूपभाज् Adj. *mit Schönheit ausgestattet* Vishṇus. 90,24.

°रूपभृत् Adj. *das Aussehen von — habend* Varâh. Jogaj. 8,11.

रूपभेद 1) m. *Verschiedenheit a) der Erscheinungsform.* — *b) der Lautform* AK. Einl. — 2) n. Titel eines Tantra.

रूपमञ्जरी f. 1) Titel eines Werkes. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

रूपमती (!) f. N. pr. einer Prinzessin Ind. Antiq. 9,188, Çl. 7.

रूपमाला f. Titel einer Grammatik.

रूपमाली (!) f. *ein best. Metrum.*

रूपय्, रूपयति 1) *Gestalt verleihen, zur Anschauung bringen;* in der Bühnensprache *darstellen, durch Gebärden zu erkennen geben.* रूपित *zur Anschauung gebracht, dargestellt.* बहुरूप° *in vielfacher Form erscheinend.* — 2) * *betrachten, beschauen.* — 3) * Med. wohl *sich (se) zur Anschauung bringen, erscheinen.* — 4) रूपित *vorgestellt, eingebildet.* — Mit नि 1) in der Bühnensprache *darstellen, durch Gebärden zu erkennen geben.* — 2) *erblicken, wahrnehmen.* — 3) *sich* eines Dinges (Acc.) *vergewissern.* — 4) *ausfindig machen.* — 5) *genau hinsehen, betrachten, untersuchen, erwägen, erforschen, prüfen, wissenschaftlich betrachten, — untersuchen, erörtern.* — 6) *festsetzen, bestimmen.* — 7) *einsetzen, erwählen, — zu* (mit doppeltem Acc.), *bestimmen zu* (Loc., Dat. oder Infin.). — 8) *richten* (ein Geschoss), *abschiessen.* — 9) निरूप्य und निरूप्यते auch oft fehlerhaft für निरूप्य und निरूप्यते (von वप्). — Mit प्र *darlegen, auseinandersetzen, erklären.* Vgl. प्ररूपण, °णा. — Mit वि s. विरूपय्.

रूपयौवनवत् Adj. *schön und jung* Kathâs. 35, 126. Hit. 115,5, v. l.

रूपयौवनोत्साहिन् Adj. *schön, jung und entschlossen* Sâh. D. 64.

रूपरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

रूपरसगन्धस्पर्शवत् Adj. *Farbe, Geschmack und Geruch habend und tastbar* Kan. 2,1,1.

रूपरसस्पर्शवत् Adj. *Farbe und Geschmack habend und tastbar* Kan. 2,1,2.

रूपलता f. N. pr. einer Prinzessin.

रूपवज्रा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

रूपवत् 1) Adj. *a) Gestalt* oder *Farbe habend; verkörpert, leibhaftig.* Am Ende eines Comp. *die*

Gestalt von — habend, in der G. von — erscheinend. — *b) schön geformt* oder *schönfarbig, eine schöne Gestalt habend, schön.* Superl. °वत्तम Pâr. Gṛhj. 3,9,6. — 2) f. °वती N. pr. *a)* verschiedener Frauenzimmer. — *b)* eines Flusses.

रूपवासिक oder रूपवाहिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

रूपविचार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रूपविपर्यय m. *Entstellung der Gestalt.*

रूपविभाग m. *Theilung einer ganzen Zahl* Colebr. Alg. 6. 10.

रूपशस् Adv. *je nach ihrer Eigenthümlichkeit.*

रूपशालिन् Adj. *schön, hübsch* (Mädchen) Hemâdri 1,641,6.

रूपशिखा f. N. pr. einer Tochter des Râkshasa Agniçikha.

रूपसनातन m. N. pr. eines Autors.

रूपसमृद्ध Adj. 1) *von vollkommen passender Form.* — 2) *vollkommen schön.*

रूपसमृद्धि f. *eine entsprechende Form.*

रूपसंपद् f. *Schönheit der Form, Schönheit.*

रूपसंपन्न Adj. 1) *mit Schönheit ausgestattet* MBh. 3,53,13. R. 1,4,27. — 2) *modificirt* Nir. 1,15.

रूपसिद्धि m. N. pr. eines Mannes.

रूपसेन m. N. pr. 1) eines Vidjâdhara. — 2) eines Fürsten.

रूपसौभाग्यवत् Adj. *von reizender Schönheit* (Person) Vishṇus. 90,2. Hemâdri 1,227,19. Kampaka 285.

रूपस्थ Adj. *eine Gestalt habend.*

रूपस्पर्शवत् Adj. *Farbe habend und tastbar* Kaṇ. 2,1,3.

रूपस्विन् 1) Adj. *schön* Vet. (U.) XX. Ind. St. 15,362. 402. Superl. °स्वितम. — 2) f. °स्विनी f. ein Frauenname Ind. St. 15,338.

रूपाजीव 1) Adj. (f. आ) *aus der Schönheit ein Gewerbe machend, von der Prostitution lebend.* — 2) f. आ *Hure.*

रूपायुधभृत् im Comp. *schöne und Waffen tragende Männer* 219,29.

रूपावचर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

रूपावतार m. Titel einer Grammatik Burnell, T.

रूपाश्रय m. *ein Behälter für Schönheit* oder Adj. *überaus schön.*

*रूपास्त्र m. *der Liebesgott.*

*रूपिक *gemünztes Gold* oder *Silber.*

रूपिणिका f. N. pr. einer Buhldirne.

रूपिन् 1) Adj. *a) eine Gestalt habend, eine best. Gestalt annehmend* (Çiç. 19,94), *körperhaft, verkörpert, leibhaftig.* Am Ende eines Comp. *die Gestalt —, das Aussehen von — habend.* — *b) eine schöne Gestalt habend, schön* (von Personen). — *c)* am Ende eines Comp. *den Charakter von — habend, gekennzeichnet —, sich äussernd als.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Agamiḍha.

रूपेन्द्रिय n. *das Organ für Farben und Gestalten, das Auge.*

रूपेश्वर N. pr. 1) m. eines Gottes. — 2) f. ई einer Göttin.

रूपोपजीवन n. *das Gewinnen des Lebensunterhalts durch eine schöne Körperform, das Auftreten in nackter oder leicht verhüllter Gestalt als Broderwerb.*

रूपोपजीविन् Adj. *durch eine schöne Körperform den Lebensunterhalt gewinnend.*

रूप्य 1) Adj. *a) *eine schöne Gestalt —, ein schönes Aussehen habend.* — *b) *einen Stempel tragend, geprägt.* — *c) was bildlich bezeichnet wird.* — *d)* *am Ende eines Comp. *ehemals im Besitz von — gewesen.* — 2) m. N. pr. *a)* *eines Mannes. — *b)* eines Berges. — 3) *f. आ *ein best. Parfum* Gal. — 4) n. *a) Silber.* — *b) *gestempeltes* oder *geprägtes Gold* oder *Silber.*

रूप्यक in सुवर्ण°.

*रूप्यधौत n. *Silber* Râgân. 13,15.

रूप्यमय Adj. (f. ई) *silbern, silberhaltig.*

रूप्यसुवर्णमय Adj. *silbern und golden* MBh. 13, 71,24. 13,3247 (ed. Calc.).

रूप्यस्वर्णमणिमय Adj. *aus Silber, Gold und (oder) Edelsteinen bestehend* Hem. Par. 1,30.

रूप्याचल m. *der Berg* Kailâsa.

*रूप्याध्यक्ष m. *Münzmeister.*

रूर्र Adj. *hitzig* (Fieber), *heiss* (Feuer) Tâṇḍja-Br. 7,5,10.

*रूवुक m. *Ricinus communis.*

रूष् 1) *रूषति (भूषायाम्). — 2) रूषित *a) bestäubt, bestreut* (mit Pulver), *beschmiert,* — *mit* (im Comp. vorangehend). — *b) klebend an* (im Comp. vorangehend). — *c)* angeblich = नष्ट. — *d)* fehlerhaft für रूषित. — *Caus. रूषयति (विस्फुरणे). — Mit सम् Caus. संरोषयति (!) *bestreuen.*

*रूषक m. *Gendarussa vulgaris* Madanav. 5,37.

रूषण n. 1) *das Bestreuen.* — 2) *das Verunreinigen* Râgân. 21,3.

रे Interj. der Anrede. Auch verdoppelt.

रेउइ N. pr. eines Dorfes.

*रेक्, रेकते (शङ्कायाम्).

*रेक m. 1) *Ausleerung* Bhâvapr. 2,89. — 2) *Besorgniss, Furcht.* — 3) *ein Mann niedrigen Standes.* — 4) *Frosch.*

रेकु Adj. *leer, öde.*

रेकणास्वत् Adj. *reich.*

रेख 1) m. *a)* metrisch = 2) *a).* — *b)* *N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a) ein (geritzter) Streifen, Linie, Strich.* Bei Edelsteinen so v. a. *Riss* Râgân. 13,177.190. प्रथमैकरेखा so v. a. *das Beste und Einzige unter* (Gen.). — *b) Zeichnung.* — *c) die richtige Stellung aller Glieder beim Tanze* S. S. S. 251. — *d) der erste Meridian.* — *e) Schein.* °रेखया *unter dem Scheine von, (scheinbar) als* Bâlar. 8,19 (anders Aufrecht in Z. d. d. m. G. 36,368). Hierher vielleicht auch die Redensart रेखां न लभ् *den Schein nicht gewinnen,* so v. a. *im Entferntesten nicht gleichkommen* Vikramâṅkaṅ. 18,29. = कृष्ण् H. an. — *f) *ein Bischen;* vgl. Ragh. 1,17. — *g)* *= आभोग.

रेखक in *बिन्दुरेखक.

*रेखांश m. *Längengrad.*

रेखागणित n. *Geometrie.*

*रेखान्तर n. *geographische Länge.*

रेखान्यास m. *gezogene Striche* 178,29.

*रेखाय्, °यते (श्लाघसादनयोः).

रेखायनि m. Patron. Auch Pl.

रेखिन् Adj. *Linien* (auf der Handfläche) *habend.* बहुरेखा° *viele solcher L. h.*

रेखी Adv. mit कर् *in Linienform bringen* Harshaṅ. 220,16.

रेच m. im Joga *Entleerung der Brust, das Ausstossen des Athems.*

रेचक 1) *Adj. *a) die Brust entleerend.* — *b) den Unterleib entleerend, abführend* Mat. med. 6. — 2) m. *a) das Ausschnaufen* (bei Hunden). Im Joga *das Ausstossen des Athems.* — *b) Spritze.* — *c) eine best. Bewegung der Füsse* VP. 5,7,46. — *d) *Salpeter.* — *e) *Croton Jamalgota* Râgân. 6,165. — *f) *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42. — *g)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. v. l. आरोचक. — β) eines Mannes. v. l. रेधक. — 3) *n. *eine best. Erdart* Râgân. 13,141.

रेचकित Adj. = धमित.

रेचन 1) Adj. *abführend; leer* —, *frei machend* (den Kopf) Karaka 8,9. — 2) *f. ई *a) Ipomoea Turpethum.* — *b) Croton polyandrum.* — *c)* = कालाञ्जनी Râgân. 4,189. — *d)* = गुन्द्रा. — *e)* = काम्पिल्ल. — 3) n. *a) das Leerwerden, Schmälerung.* — *b) das Entleeren der Brust, Ausstossen des Athems.* — *c) Entleerung des Unterleibs; das Leer* —, *Freimachen* (des Kopfes) Karaka 8,9. —

d) **eine best. Erdart* Madanav. 15,148. — *e*) **Nasenschleim* Gal.

*रेचनक m. *ein best. rothes Pulver* Râgân. 13,101.

रेचित 1) Adj. s. u. रिच् Caus. — 2) m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanze.* — 3) n. *ein best. Gang der Pferde* Kâd. 124,21.

*रेचिन् m. 1) *Alangium hexapetalum* Râgân. 9, 74. — 2) *ein best. rothes Pulver* Râgân. 13,101.

रेच्य m. = रेच.

1. रेञ्, रेञति, °ते 1) Act. *hüpfen —, beben machen.* — 2) Med. *hüpfen, beben, zittern, zucken.* — Caus. रेञयति *erzittern —, beben machen.* — Mit प्र Med. *erbeben.* — Caus. *erbeben machen.* — Mit सम् Med. *zittern.*

2. रेञ् (Nom. रेट्) 1) Adj. etwa *zitternd* VS. 6,18 = Maitr. S. 1,2,17. रेट् könnte auch रेड् und रेष् sein. — 2) *m. *Feuer.*

रेञ Adj. nach dem Comm. = तेजिष्ठ Çiç. 19,102.

*रेट्, रेटति (परिभाषणे, याचे, वाचि).

रेड्, *रेंढते = क्रुध्यति. Vgl. अरेडन् (Nachtr. 5) und 2. रेञ्.

रेणा f. N. pr. eines Frauenzimmers Hem. Par. 8,25.

रेणु 1) m. (*f. n.) *Staub, Staubkorn; Blüthenstaub.* Auch als *ein best. Maass.* — 2) m. *a*) *ein best. medicinischer Staub; Oldenlandia herbacea* Râgân. 5,8. *Piper aurantiacum* (?) 6,113. — *b*) N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihre Nachkommen.* — 3) f. N. pr. einer Gattin Viçvâmitra's. — Hariv. 108 fehlerhaft für वेणु.

रेणुक 1) m. *a*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b*) N. pr. α) eines Jaksha. — β) eines Sohnes des Reṇu VP.^{2} 4,28. — γ) eines mythischen Elephanten. — 2) f. आ *a*) **ein best. Arzeneistoff; Piper aurantiacum* (?) Râgân. 6,113. — *b*) Titel einer von Harihara verfassten Kârikâ. — *c*) N. pr. α) der Gattin Gamadagni's und Mutter Paraçurâma's. — β) eines Flusses VP.^{2} 2,199. — 3) *n. *eine best. Erdart* Garbe zu Râgân. 13,142.

रेणुकाकार Adj. nach dem Comm. *Staub durchfurchend* oder — *aufwirbelnd.*

*रेणुकदम्बक m. *eine Art* Kadamba Râgân. 9,104.

रेणुकाकवच n. Titel eines Kavaka Burnell, T.

रेणुकाचार्य m. N. pr. eines Autors.

रेणुकातनय m. Patron. Paraçurâma's. Nom. abstr. °ता f. Çiç. 14,80.

रेणुकातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रेणुकामाहात्म्य n., रेणुकारिका f., रेणुकाष्टक n. und रेणुकासहस्रनामन् n. Titel von Werken Burnell, T.

रेणुकासुत m. Metron. Paraçurâma's.

रेणुकास्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

रेणुत्व n. Nom. abstr. von रेणु *Staub.*

रेणुदीक्षित m. N. pr. eines Autors.

रेणुप m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. वेणुप.

रेणुपालक m. N. pr. eines Mannes.

रेणुमत् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

*रेणुवृषित m. *Esel.*

रेणुशस् Adv. mit कर् *in Staub verwandeln.*

*रेणुसार und *°क m. *Kampfer.*

रेत = रेतस् *der männliche Same.* Vgl. रेतज.

रेतःकुल्या f. *ein Bach von männlichem Samen.*

रेतःपात m. *Samenergiessung* Cit. bei Kull. zu M. 5,63.

रेतःपातिन् Adj. *Samenergiessung habend, einem Weibe* (Loc.) *beiwohnend* ebend.

रेतःपीत Adj. *der männlichen Samen verschluckt hat* Taitt. Âr. 1,27,6.

रेतज 1) Adj. *aus dem eigenen Samen erzeugt, leiblich* (Sohn). — 2) *f. आ *Sand.*

*रेतन n. *der männliche Same.*

रेतस् n. 1) *Guss, Strom; Libation.* — 2) *Samenerguss, Same.* रेतसो ऽन्ते *nach der Samenergiessung* 100,17. — 3) *Same*, so v. a. *Nachkommenschaft, Generation.* — 4) **Quecksilber.*

रेतस = रेतस् in अग्निरेतस् und कपोतरेतस.

रेतस्य Adj. (f. आ) *Samen führend.* मृच् f. und रेतस्या f. heisst *der erste Vers des* Bahishpavamâna Stotra Lâṭj. 7,12,3. Du. Gaut.

रेतस्वत् Adj. *samenreich, befruchtend* Maitr. S. 1,5,5 (73,9).

रेतस्विन् Adj. *samenreich.*

रेतःसिच् 1) Adj. *Samen ergiessend.* — 2) f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,1.4.

रेतःसिच्य n. *Samenergiessung.*

रेतःसेक m. *Samenerguss, das Beiwohnen einem Weibe* (Loc.) M. 11,58.

रेतःसेक्तृ Nom. ag. *Befruchter, Nachkommenschaft habend* Nilak. zu MBh. 1,74,111. Comm. zu Bhâg. P. 9,20,21.

रेतःस्कन्दन n. *Samenerguss* Gaut. 23,20.

रेतःस्खलन n. dass. Kull. zu M. 5,63.

रेतिन् Adj. *samenreich* oder *besamend.*

रेतोधस् Adj. *besamend, befruchtend.* पितृ so v. a. *ein leiblicher Vater* Mahâvirak. 82,12. m. ohne पितृ dass. Âpast. (darnach derselbe Vers in MBh., Hariv. und Bhâg. P. zu verbessern).

1. रेतोधा Adj. *besamend, befruchtend.*

2. रेतोधा f. *das Besamen.*

रेतोधेय n. dass.

रेतोमार्ग m. *Samenweg.*

रेतोवह् Adj. *Samen herbeischaffend* Bhâvapr. 2,44.

*रेत्य n. *Glockengut.*

*रेत्र n. v. l. für वेत्र.

रेधक m. N. pr. eines Mannes. v. l. रेचक.

*रेप्, रेपते (गतौ, शब्दे).

*रेप Adj. 1) *verächtlich.* — 2) *grausam.*

रेपस् 1) n. *Fleck, Schmutz.* — 2) *Adj. = अधम, क्रूर und कृपण.

रेफ 1) m. *a*) *der Schnarrlaut, das* र. °संधि m. Saṁhitopan. 17,1. — *b*) *Wort* Bhâg. P. — *c*) *Creticus* (— ⏑ —). — *d*) * = राग. — 2) *Adj. *verächtlich.*

रेफवत् Adj. *den Schnarrlaut enthaltend;* m. *der Vocal* ऋ.

रेफविपुला f. *ein best. Metrum.*

*रेफस् Adj. = अधम, क्रूर, दुष्ट, कृपण.

रेफाय्, °यति *glänzen, strahlen.* v. l. रेभाय्.

रेफिन् Adj. *den Schnarrlaut —, ein* र *enthaltend, die Natur des* र *habend.*

*रेभ्, रेभते (शब्दे). Vgl. रिभ्.

रेभ 1) Adj. *knisternd, knasternd, plätschernd, laut tönend.* — 2) m. *a*) *Rufer, Recitator, Declamator.* — *b*) *Schwätzer, Plauderer.* — *c*) N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 3) *f. रेभा = शोभा Comm. zu Âpast. 2,14,13.

*रेभण n. *das Brüllen der Kühe.*

रेभसूनु m. Rebha's *Sohn.* Du. N. pr. zweier Liedverfasser.

रेभाय्, °यति *glänzen, strahlen* Âpast. 2,14,13.

°रेभिन् Adj. *erschallen lassend* Çiç. 19,66.

रेभिल und °क m. N. pr. eines Mannes.

*रेमि Pat. zu P. 3,2,171, Vârtt. 2.

रेरिवन् Adj. nach dem Comm. = प्रेरयितृ.

रेरिह् Adj. *beständig leckend.*

*रेरिह्राण m. 1) Bein. Çiva's. Vgl. लेलिह्यान MBh. 14,8,19. — 2) *Dieb.* — 3) = अम्बर, वर oder असुर.

*रेव्, रेवते (प्लवगतौ).

रेव 1) m. N. pr. eines Sohnes des Ânarta. — 2) f. आ *a*) **die Indigopflanze.* — *b*) *Bein. der Rati, der Gattin des Liebesgottes. — *c*) *ein best. Râga* S. S. S. 110. — *d*) N. pr. eines Flusses, die Narmadâ Hem. Par. 2,397. — 3) n. Name verschiedener Sâman.

*रेवट 1) m. *a*) *Eber.* — *b*) *Bambusrohr* (वेणु) oder *Staub* (रेणु). — *c*) *Wirbelwind.* — *d*) *Giftarzt.* — *e*) *oil of the Morunga tree.* — *f*) *a plantain, the fruit.* — 2) n. *eine Muschel mit von rechts*

nach links gehenden Windungen.

रेवण m. N. pr. eines Mannes.

रेवत m. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Citronenbaum* und *Cathartocarpus fistula.* — 2) N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) eines Varsha (?). — **रेवती** s. u. **रेवत्**.

रेवतक n. 1) **eine Dattelart.* Richtig **रैवतक**. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

रेवति f. 1) *Bein. der Rati, der Gattin des Liebesgottes. — 2) = **रेवती** N. pr. der Gattin Balarâmas.

***रेवतिपुत्र** m. *ein Sohn der* Revatî.

रेवतीद्वीप m. N. pr. einer *Insel* Ind. Antiq. 8,241.

रेवतीपृष्ठ Adj. *dessen* Prshṭha 4) *aus den* Revatî-*Versen besteht* Lâṭj. **10**,13,12.

***रेवतीभव** m. *der Planet Saturn.*

रेवतीरमण m. Bein. Balarâma's. Auf Vishṇu übertragen.

***रेवतीश** m. Bein. Balarâma's.

रेवतीसुत m. Metron. Skanda's.

रेवतीकालाप्त m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रेवत्य n. Name eines Sâman. Khând. Up. **2**,18, 2 ist **रेवत्यः** zu lesen.

रेवत् 1) Adj. *a) besitzend, wohlhabend, reich. — b) reichlich, reich. — c) prangend, prunkend, prächtig.* **रेवत्** Adv. — 2) f. **रेवती** *a*) Pl. α) *die Reichen, Prangenden* als Bez. *der Kühe.* — β) *Gewässer.* — γ) Bez. *der nach dem Anfangsworte benannten Verse* ṚV. **1**,30,13, *aus welchen das* Raivata Sâman *gebildet wird.* Auch Name dieses Sâman Ârsh. Br. — *b*) Sg. und Pl. *ein best. Mondhaus.* — *c*) *eine best.* Râginî S. S. S. 110. — *d*) **eine unter dem Mondhaus* Revatî *Geborene.* — *e*) *Pl. *die göttlichen Mütter* Zach. Beitr. — *f*) N. pr. α) *der Unholdin einer best. Krankheit* und einer Joginî (Hemâdri 2,*a*,102,12). Wird auch mit der Durgâ und Aditi identificirt. — β) der Gattin Mitra's. — γ) einer Tochter des Lichtglanzes (कान्ति) des Mondhauses Revatî und Mutter des Manu Raivata. — δ) der Gattin Balarâma's. — ε) verschiedener anderer Frauen Hem. Par. 1,288. — *g*) fehlerhaft für **रेवती**. — 3) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

रेवत्त m. N. pr. eines Sohnes des Sonnengottes und Hauptes der Guhjaka 100,17.

***रेवत्तमनुसू** f. Bein. der Saṁgñâ, einer Gemahlin des Sonnengottes.

रेवत्तोत्तर Titel eines Werkes.

रेवाखण्ड n. und **रेवामाहात्म्य** n. Titel von Werken VP.².

रेवोत्तरम् m. N. pr. eines Mannes.

***रेशय** Adj. = **रिंसत्**.

***रेशयदारिन्** oder ***°दाशिन्** Adj. als Erklärung von **रिशादस्**.

रेशी f. Pl. Bez. *des Wassers* Maitr. S. 1,3,36.

1.***रेष्**, **रेषते** *heulen, wiehern.*

2.**रेष्** s. 2. **रेस्**.

रेष m. *das Schadennehmen.* Vgl. **रथरेष**. — **रेषा** s. bes.

1.**रेषण** 1) Adj. *versehrend.* — 2) n. *Schaden, das Fehlschlagen.*

2.***रेषण** n. *das Geheul des Wolfes.*

***रेषा** f. dass.

रेषिन् Adj. *versehrend, verletzend* in **पुरुष°**.

रेष्टर Nom. ag. *Beschädiger, Versehrer* Bhaṭṭ.

रेष्मच्छिन्न Adj. *vom Sturm abgerissen.*

रेष्मण्य Adj. = **रैष्म्य** Maitr. S. 2,9,7 (126,1).

रेष्मन् m. *Wirbelwind, Sturmwolke.* **वातेन रेष्मणा सह** AV. Paipp. **15**,4,5. Nach einem Comm. *Weltuntergang.*

रेष्ममथित Adj. = **रेष्मच्छिन्न**.

रैष्म्य Adj. *im Sturm* oder *in der Sturmwolke befindlich.*

***रेकृत्** oder ***रेकस्** (Kâç.).

***रेकाय्**, **°यते** Denomin. von **रेकृत्** oder **रेकस्**.

रै m. f. (seltener) *Besitz, Habe, Gut, Kostbarkeit.* ***रै कर्** *zum Besitz machen.*

रैक m. N. pr. eines Mannes.

रैकपर्ण m. Pl. N. pr. einer Oertlichkeit.

***रैख** m. Patron. von **रेख**.

रैचीक्य m. N. pr. eines Mannes Hemâdri 1,568,16.

रैणव 1) m. Patron. von **रेणु**. — 2) n. Name eines Sâman.

***रैणुकेय** m. Metron. Paraçurâma's.

रैतस Adj. *seminalis.*

रैतिक und **रैत्य** Adj. *messingen.*

रैभ 1) m. Patron. von **रेभ**. — 2) f. **रैभी** Bez. *bestimmter Verse im Ritual.*

रैभ्य und **रैभ्य** m. 1) Patron. verschiedener Männer. Auch Pl. — 2) N. pr. einer Götterschaar.

***रैय्**, **रैयति** *Reichthümer wünschen.*

रैव m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,249.

रैवत 1) Adj. (f. ई) *a) aus wohlhabendem Hause stammend, reich. — b) zu* Manu Raivata *in Beziehung stehend. — c) zum* Sâman Raivata *gehörig. — d)* mit **ऋषभ** m. Name eines Sâman. — *e)* mit **इष्टि** f. Bez. *eines best. Gebets* oder *Opfers.* — 2) m. *a*) **Wolke.* — *b*) *eine* (imaginäre) *Art* Soma. — *c*) **ein best. Knollengewächs* (**सुवर्णालु**, woraus auch zwei Bedeutungen gemacht werden). — *d*) *Bein. Çiva's. — *e*) Patron. von **रेवत** und Metron. von **रेवती** und N. pr. α) des Dämons einer best. Kinderkrankheit. — β) eines der 11 Rudra. — γ) *eines Daitja. — δ) des 5ten Manu. — ε) eines Ṛshi, Brahmarshi und verschiedener Fürsten. — ζ) eines Gebirges. Auch **°गिरि**, **रैवताचल** und **रैवताद्रि**. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Vasishṭha 28,12.

रैवतक 1) m. N. pr. *a*) eines Gebirges. Pl. *die Bewohner dieses Gebirges.* — *b*) eines Paramahaṁsa Gâbâlop. S. 453. v. l. **रैवतिक**. — *c*) eines Fürsten VP. **4**,1,21. — *d*) eines Thürstehers. — 2) *n. *eine Dattelart* Râgân. 11,88.

रैवतगर्भ n. Name eines Sâman Çâṅkh. Ç. **15**,7,5.

रैवतपृष्ठ Adj. = **रेवतीपृष्ठ** Çâṅkh. Ç. **10**,7,1. Br. 23,4.

रैवतमदनिका f. Titel eines Schauspiels.

रैवतस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

रैवतिक m. Metron. N. pr. v. l. für **रैवतक** 1) *b*).

***रैवतिकीय** Adj. von **रैवतिक**.

रैवत्य 1) Adj. mit **ऋषभ** m. Name eines Sâman. v. l. **रैवत**. — 2) n. *Reichthum.*

रैवायन m. Patron. Auch Pl.

1.**रोक** 1) m. *a) Licht, Helle.* — *b*) ***=क्रयभिद्*. — 2) *n. *a) Loch, Höhle.* — *b) Boot, Schiff.* — *c*) = **चर** oder **चल**. — *d*) = **कृपणभेद**.

2.**रोक** m. oder **रोकस्** n. *Lichterscheinung.*

रोग m. (adj. Comp. f. **या**) 1) *Gebrechen, Krankheit.* **प्रजारोग** so v. a. *eine Plage für die Unterthanen.* Auch personificirt als *Genius.* — 2) *eine kranke Stelle* 217,31. — 3) **Costus speciosus* oder *arabicus.*

रोगघ्न 1) Adj. *Krankheit vertreibend* Çiç. 19,89. — 2) *n. *Arzenei.* — **°घ्नी** s. u. **रोगहन्**.

***रोगज्ञ** m. *Arzt* Gal.

रोगण in **अरोगण**.

रोगद Adj. *Krankheit verursachend.*

रोगनाशन Adj. *Krankheit vertreibend.*

रोगनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रोगपालक m. *Krankenpfleger.*

***रोगपुष्ट** m. *Fieber* Gal.

रोगप्रद Adj. *Krankheit verursachend.*

***रोगप्रेष्ठ** m. *Fieber* Râgân. 20,14. v. l. **रोगश्रेष्ठ**.

रोगभाज् Adj. *krank, kränklich.*

***रोगभू** f. *der Körper.*

रोगमुक्त Adj. *von einer Krankheit befreit, genesen.*

रोगमुरारि m. Titel eines Werkes.

रोगराज् m. *die schlimmste der Krankheiten, Fieber* Karaka 6,3. Suçr. 2,427,15.

***रोगराज** m. *Lungenschwindsucht* Râgân. 20,2.

रोगलक्षण n. *Pathologie* Verz. d. B. H. No. 973. Opp. Cat. 1.

रोगविरूप्य n. *eine Entstellung in Folge einer Krankheit.*

रोगशम m. *Genesung* Kâraka 6,18.

*रोगशान्तक m. *Arzt.*

*रोगशिला f. *Realgar* Râgân. 13,49.

*रोगशिल्पिन् m. *eine best. Pflanze.*

*रोगश्रेष्ठ m. *Fieber* Râgân. 20,14. v. l. रोगप्रेष्ठ.

रोगसंघात m. dass. Suçr. 2,427,15.

रोगसंबद्ध Adj. *krank* Âpast. 2,4,12 nach der richtigen Lesart.

रोगसंबन्ध Adj. Âpast. fehlerhafte Lesart für °संबद्ध.

रोगहन् Adj. (f. °घ्नी) *Krankheit vertreibend.*

रोगहर 1) Adj. dass. — 2) *n. *Arzenei.*

*रोगहारिन् m. *Arzt.*

रोगहृत् m. dass.

*रोगाधीश m. *Schwindsucht* Râgân. 20,2.

रोगानीक n. *eine Kategorie von Krankheiten, eine Species von Krankheit* Kâraka 3,6. 6,18.

रोगानीकराज् m. Bez. *des Fiebers.*

रोगाभ्यागम m. *Krankheitserscheinung* Varâh. Jogaj. 9,10.

रोगाराम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रोगार्त Adj. *krank* 171,5. 193,5. 214,5.

रोगार्दित und रोगाविष्ट (Âpast.) Adj. dass.

*रोगाह्वय n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Bhâvapr. 1,175.

रोगित Adj. 1) *mit einer Krankheit behaftet.* — 2) **toll* (Hund).

*रोगितरु m. *Jonesia Asoca.* Richtig रागितरु.

रोगिन् Adj. *krank, kränklich.*

*रोगिवल्लभ n. *Arzenei.*

*रोग्य Adj. *Krankheit erzeugend, ungesund.*

रोच् in einer Formel Maitr. S. 4,9,5.

रोचँ 1) Adj. *leuchtend.* — 2) *m. N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. ई *Hingcha repens.*

रोचक 1) Adj. *Appetit machend.* — 2) m. *a) ein Verfertiger von unächten Schmucksachen.* — *b)* **Appetit, Hunger.* — *c)* **eine den Durst reizende Speise.* — *d)* **Musa sapientum.* — *e)* **eine Zwiebelart.* — *f)* *=ग्रन्थिपर्णभेद्.

रोचकिन् Adj. *Gefallen findend an* (Loc.) Bâlar. 210,8. Vgl. अरोचकिन्.

रोचन 1) Adj. (f. ई und आ) *a) licht, hell, blank, leuchtend.* — *b) Gefallen erweckend, gefallend, lieblich.* — *c) Appetit machend.* — 2) m. *a)* **Andersonia Rohitaka.* — *b)* **Alangium hexapetalum* Râgân. 9,76. — *c)* **Cathartocarpus fistula* Râgân. 9,44. — *d)* **Pongamia glabra* Râgân. 9,62. — *e)* **Granatbaum* Râgân. 11,75. — *f)* **Zwiebel* Râgân. 7,56. — *g)* **eine weiss blühende Moringa* Râgân. 7, 30. — *h)* **eine Art Crinum* Bhâvapr. 1,172. — *i) Gallenstein des Rindes.* v. l. रोचना. — *k) ein best. Krankheitsdämon.* — *l)* **einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — *m)* N. pr. α) eines Sohnes des Vishṇu von der Dakshiṇâ. — β) Indra's unter Manu Svârokisha. — γ) eines der Viçve Devâs VP.^{2} 3,189. fgg. — δ) eines Berges. — 3) f. आ *a) Lichthimmel.* — *b)* **ein schönes Weib.* — *c) Gallenstein des Rindes.* — *d)* **eine rothe Lotusblüthe.* — *e)* **Tabaschir.* — *f)* **dunkler* Çâlmali. — *g)* N. pr. *a)* einer Gattin Vasudeva's. — *b)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444. — 4) f. ई *a) Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,58. — *b)* **Realgar.* — *c)* **Convolvulus Turpethum.* — *d)* **Myrobalanenbaum* Râgân. 11,160. — *e)* **Croton polyandrum.* — *f)* *wohl *eine Art Crinum* (काम्पिल्ल). — 5) n. *a) Licht, Glanz; Lichtraum des Himmels.* Pl. *Lichter, Gestirne; Lichthimmel* (deren drei). — *b) das Erregen des Verlangens nach* (im Comp. vorangehend). — *c)* रुचिरुचे रोचनम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

*रोचनक 1) m. *Citronenbaum* Râgân. 11,178. — 2) f. °निका *a)* Name *verschiedener Pflanzen.* — *b) Tabaschir* Râgân. 6,188.

*रोचनफल 1) m. *Citronenbaum* Râgân. 11,150. — 2) f. आ *eine Gurkenart* Râgân. 7,208.

रोचनस्थ Adj. *im Lichtraum des Himmels befindlich.*

1. रोचना f. s. रोचन 3).

2. *रोचना Adv. mit कर्.

रोचनामुख m. N. pr. eines Daitja.

रोचनावत् (°नवत् Padap.) Adj. *licht, hell.*

रोचमान 1) Adj. Partic. von 1. रुच्. — 2) m. *a) ein Haarwirbel am Halse eines Pferdes.* — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

रोचस् n. *Licht, Glanz* Maitr. S. 4,9,5. Vgl. स्वरोचस्.

रोचि f. *Licht, Strahl* Hariv. 3,23,12.

रोचिन् Adj. in *मित°.

रोचिष m. N. pr. eines Sohnes des Vibhâvasu.

रोचिष्णु Adj. 1) *leuchtend, glänzend, funkelnd* (Kâd. 247,7), *schmuck.* — 2) *Appetit machend.*

रोचिष्मत् 1) Adj. *leuchtend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

रोचिस् 1) n. *Licht, Glanz.* — 2) *Anmuth.*

रोचुक Adj. *Gefallen erweckend* Maitr. S. 1,4, 12 (62,2). Vgl. अरोचुकँ (Nachtr. 2).

रोच्य Adj. in einer Formel Maitr. S. 4,9,5.

रोट in *पूगरोट.

रोटकव्रत n. *eine best. Begehung.*

रोटिका f. *eine Art Gebäck, Fladen,* — *aus* (im Comp. vorangehend) Bhâvapr. 2,17.18. 4,17.

*रोड्, रोडति (उन्मादे, अनादरे).

*रोड 1) Adj. *gesättigt, befriedigt.* — 2) m. *das Zerstampfen.*

*रोढृ Nom. ag. von 1. रुह्.

*रोणी f. P. 4,2,78.

*रोणीक N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°कीय.

रोद् m. *Klageton, das Winseln.*

रोदन 1) n. *a) das Weinen* Âpast. Pl. Suçr. 1, 373,11. Wird zu den Kinderkrankheiten gezählt. — *b)* **Thränen.* — 2) *f. ई *Alhagi Maurorum.*

*रोदनिका f. *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44.

रोदर 1) Adj. *ein* र *im Innern habend.* — 2) *Anas Casarca* (चक्रवाक).

रोदस् n. Du. *Himmel und Erde.* Am Anfange eines Comp. Çiç. 19,106. रोदोरन्ध्र (Çiç. 18,15), रोदःकुक्षर (Nalod. 3,32), रोदःकन्दरकुक्षर (Bâlar. 95. 7) und रोदोगृह (ebend. 126,20) *eine zwischen Himmel und Erde gelegene Höhlung* u. s. w. In स्वर्गरोदःकुक्षर Bâlar. 23,15 hat रोदस् wie auch रोदसी die Bedeutung *Erde.*

रोदसिप्रा Adj. *welterfüllend.*

रोदसी f. 1) रोदसी *a)* Du. *Himmel und Erde.* Einmal auch als Sg. construirt. — *b)* = 2). — 2) रोदसी *die Gattin* Rudra's, *Gefährtin der* Marut, *Blitz.* — 3) रोदसी *die Erde* R. ed. Bomb. 6,22,6. Hemâdri 1,569,18. 575,20.

रोदस्त्व n. Nom. abstr. zur Etymologie von रोदसी gebildet.

रोदाका (?) f. Vaitân.

रोदितव्य n. impers. *zu weinen.* न °व्यं पश्यामि *ich sehe keine Veranlassung zum Weinen für* (Gen.). Loc. *wo man weinen sollte.*

रोद्धृ Nom. ag. *Einschliesser, Belagerer.*

रोद्धव्य Adj. *zu verschliessen* (Thür).

रोद्धोस् Gen. Infin. von 2. रुध् नि वा रोद्धोः Ait. Br. 1,10,2.

1. रोध m. vielleicht *Bewegung hinauf.*

2. रोध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Zurückhalten, Festhalten.* — 2) *Einsperrung,* — *in* (Loc.). — 3) *Versperrung* (eines Weges), — *durch* (im Comp. vorangehend). — 4) *Einschliessung, Belagerung* (einer Stadt). — 5) *Verstopfung des Leibes* Kâraka 6,24. — 6) *Verwehrung, Hemmung, Unterdrückung.* — 7) *das Befehden.* — 8) *Damm, Ufer.* — 9) *eine*

best. Hölle VP. 2,6,2. — 10) *N. pr. eines Mannes.

°रोधक Adj. *einsperrend, einschliessend, belagernd.*

रोधकृत् m. *das 45ste Jahr im 60-jährigen Jupitercyclus.*

³रोधचक्र Adj. (f. आ) etwa *am Ufer Wirbel bildend.*

रोधन 1) *m. *der Planet Mercur.* — 2) f. आ ³ *Damm, Wall.* — 3) n. ³रोधन *a) das Einsperren, Einschliessen, Verschluss.* — *b) das Aufhalten, Zurückhalten, Hemmen, Unterdrücken.*

*रोधवक्रा f. v. l. für रोधोवक्रा.

*रोधवेदी f. *Fluss* Râǵan. 14,10.

³रोधस् n. 1) *Erdaufwurf, Damm, Wall, Schutzwehr.* — 2) *Hügel, hohes Ufer.* — 3) *die abschüssige Wand* (eines Brunnens, einer Wolke), *Bergwand.* — 4) *die weibliche Hüfte.*

³रोधस्वत् 1) Adj. *mit hohen Ufern versehen* (Sâj.). — 2) f. रोधस्वती N. pr. eines Flusses.

रोधिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) zurückhaltend, aufhaltend.* — *b) versperrend.* — *c) verwehrend, hemmend, hindernd, störend.* — *d) übertönend.* — *e) erfüllend.* — 2) *eine best. Pflanze.* Vielleicht fehlerhaft für रोध्र.

रोधोभू Adj. *am Ufer wachsend* Kir. 5,46.

*रोधोवक्रा und *रोधोवती f. *Fluss.*

*रोधोवप्र m. *ein reissender Fluss.*

रोध्य Adj. *zurückzuhalten* in अ° (Nachtr. 5).

रोध्र 1) m. *Symplocos racemosa* (mit gelber Blüthe; aus seiner Rinde wird rothes Pulver bereitet). — 2) *m. n. *Sünde.* — 3) *n. *Beleidigung.*

रोध्रपुष्प m. 1) **Bassia latifolia.* Vgl. लोध्रपुष्प. — 2) *eine zu den Ringschlangen gezählte Schlangenart.*

रोध्रपुष्पक m. 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) = रोध्रपुष्प 2).

*रोध्रपुष्पिणी f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,217.

*रोध्रशूक m. *eine Reisart.*

1.*रोप n. *Loch, Höhle.*

2.रोप m. 1) *das Pflanzen.* — 2) *Pfeil* Naish. 8, 105. Çiç. 19,94. 120.

रोपक m. 1) Nom. ag. *Pflanzer.* — *b) *a weight of metal or a coin, the seventieth part of a* Suvarṇa. — 2) f. °पिका *Same* Bhadrab. 4,129.

1.³रोपण 1) Adj. *Leibschneiden verursachend.* — 2) n. = विमोक्षन oder उपद्रव.

2.रोपण 1) Adj. (f. ई) *a) aufsetzend, ansetzend.* — *b) verwachsen machend, heilend* (Wunden). — 2) n. *a) das Aufrichten, Aufstellen.* — *b) das Heilenmachen, Mittel zum Heilen.* — *c) das Pflanzen, Anpflanzen, Versetzen* (von Pflanzen).

³रोपणाका f. *Predigerkrähe* (nach Sâj.).

रोपणीय Adj. 1) *aufzurichten.* — 2) *zu pflanzen, anzupflanzen.* — 3) *zum Zuheilen tauglich.*

रोपय् s. Caus. von 1. रुह्.

रोपयितर् Nom. ag. 1) *Aufsetzer, Aufleger;* mit Gen. oder Acc. — 2) *Pflanzer, Anpflanzer.*

रोपयिष्णु Adj. *zerfleischend.*

³रोपि f. *reissender Schmerz, Leibschneiden,* auch wohl *Kollern im Leibe* AV. Paipp. 9,2,5. 15,5,1.

°रोपिन् Adj. *pflanzend, anpflanzend.*

³रोपुषी f. *Zerstörerin.*

रोप्य Adj. 1) *zu pflanzen, anzupflanzen, zu säen.* — 2) *zu heilen* (von Wunden) Kâraka 6,13.

1.रोम am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = रोमन् *Haar* Hemâdri 1,423,17.

2.*रोम 1) m. *Loch, Höhle.* — 2) n. *Wasser.*

3.रोम m. 1) *Rom.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,133.

1.रोमक n. = रोमन् *Haar* Hemâdri 1,290,17. 508, 5. Insbes. am Ende eines adj. Comp. (f. °मिका) 402,21.

2.रोमक 1) m. *a)* N. pr. α) Pl. *die Römer, die Bewohner des Römerreiches.* — β) *Rom.* — γ) *eines Dorfes im Nordlande.* — δ) eines Astronomen. — *b) eine best. Mischlingskaste,* v. l. für रामक Vasishṭha 18,4. — *c)* abgekürzt für °सिद्धान्त. — 2) n. *a) salzhaltige Erde* und *das aus ihr gezogene Salz* Râǵan. 6,108. Nach Mat. med. 85 *Salz aus dem Sambar-See in Agmir.* Vgl. रोमक 2). — *b) *Magneteisen* Râǵan. 13,39.

*रोमकन्द m. *Dioscorea globosa* Râǵan. 7,69.

रोमकपत्तन und रोमकपुर (Weber, Lit.) n. *die Stadt Rom.*

*रोमकर्णक m. *Hase.*

रोमकविषय m. *das Römerland* Âryabh. 4,13.

रोमकसिद्धान्त m. Titel eines der fünf Haupt-Siddhânta zu Varâhamihira's Zeit und auch eines späteren Machwerkes.

रोमकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* der Astronomie.

रोमकायण m. N. pr. eines Autors.

रोमकूप m. n. *Haargrübchen, Pore der Haut.* भवतां °कूपाणि प्रकृष्टान्युपलक्षये so v. a. *ich bemerke, dass eure Härchen am Körper sich sträuben.*

*रोमकेसर n. angeblich = रोमगुत्स.

रोमगर्त = रोमकूप Gop. Br. 1,1,2.

*रोमगुच्छ m. und *रोमगुत्स n. *der als Fliegenwedel gebrauchte Schweif des Bos grunniens.*

³रोमण्वत् Adj. *behaart, haarig.*

रोमत्यज् Adj. *das Haar verlierend* (Pferd).

1.³रोमन् n. *Haar am Körper der Menschen und Thiere* (in der Regel mit Ausschluss der langen Kopf- und Barthaare, der Mähne und des Schweifes), *Gefieder der Vögel, Fischschuppe.* Am Ende eines adj. Comp. f. °रोम्णी.

2.रोमन् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

रोमन्थ m. 1) *das Wiederkäuen* Kâd. 30,10. 129, 1. — 2) *das Kauen* des Betels. — 3) *oftmaliges Wiederholen.* — 4) *der Unrath von Insecten.*

रोमन्थाय्, °यते *wiederkäuen* Vâsav. 265,4.

रोमपाद m. N. pr. zweier Fürsten.

रोमपुलक m. = रोमहर्ष.

*रोमफला f. *eine best. Pflanze.*

रोमबद्ध Adj. *aus Haar gewebt.*

रोमबन्ध m. *Haargewebe.*

*रोमभू (Gal.) und *°भूमि f. *die Haut.*

रोममूर्धन् Adj. *auf dem Kopfe behaart* (von Insecten).

*रोमरसासार (!) m. *Bauch.*

रोमराजि und °राजी f. *Haarreihe, — linie, — streifen;* insbes. oberhalb des Nabels beim Weibe, als Zeichen der Pubertät.

रोमराजिपथ m. *Taille, die Mitte des Leibes.*

*रोमलता und °लतिका f. *die Haarlinie oberhalb des Nabels* (beim Weibe).

रोमवत् Adj. *behaart.*

*रोमवल्ली f. *Mucuna pruritus* Râǵan. 3,40.

रोमवाक्षिन् Adj. *haarscharf* (Messer).

*रोमविकार m. = रोमहर्ष.

रोमविक्रिया f. dass.

*रोमविध्वंस m. *Laus.*

रोमविवर 1) n. = रोमकूप. — 2) m. n. Bez. *bestimmter mythischer Regionen* Kâraṇḍ. 59,15. 60, 3. fgg. 62,4. fgg. 64,8. fgg. 65,12. fgg. 84,13. fgg.

रोमवेध m. N. pr. eines Autors.

³रोमश 1) Adj. (f. आ) *a) stark behaart, haarig.* — *b)* Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale.* — 2) m. *a) *Widder, Schaf.* — *b) *Eber* Râǵan. 19,30. — *c)* *Name *zweier Pflanzen,* = कुम्भी und पिण्डालु Râǵan. 9,109. 7,69. — *d)* *= डुल्लल. — *e)* N. pr. eines Ṛshi und eines Astronomen. — 3) f. आ *a) *Cucumis utilissimus.* — *b) *eine andere Pflanze,* = दृग्घा Râǵan. 9,127. — *c)* N. pr. der angeblichen Verfasserin von RV. 1, 126,7. — 4) n. *das männliche Glied.*

*रोमशफल m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,288.

रोमशातन n. *ein Mittel zum Entfernen der Haare* Z. d. d. m. G. 31,768.

*रोमशुक n. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

रोमकर्ष m. *das Sträuben der Härchen des Körpers, Rieseln der Haut* (vor Kälte, Furcht, Freude, Zorn, Geilheit).

रोमकर्षण 1) Adj. *Haarsträuben verursachend*, d. i. *Grauen* oder *grosse Freude erregend*. — 2) m. *a*) **Terminalia Bellerica*, deren Nüsse als (*Grauen erregende*) Würfel gebraucht werden. — *b*) Bein. Sûta's, des Erzählers der Purâṇa; auch der Vater Sûta's wird so genannt. — 3) *n. = रोमकर्ष.

रोमकर्षणक Adj. (f. °णिका) VP.² 3,66. 227 fehlerhaft für रो°.

रोमकर्षणि und °कर्षिणि m. fehlerhaft für रोमकर्षणि.

रोमकर्षित (Conj.) Adj. *bei dem die Härchen am Körper sich sträuben.*

रोमकर्षिन् Adj. dass. Çiç. 19,19.

रोमाङ्कुर m. *ein sich aufrichtendes Härchen am Körper* Kâd. 74,14.

रोमाञ्च्, रोमाञ्चति *ein Rieseln der Haut empfinden.*

रोमाञ्च m. (adj. Comp. f. आ) = रोमकर्ष.

*रोमाञ्चकिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*रोमाञ्चिका f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,58.

रोमाञ्चित Adj. *emporgerichtete Härchen habend, ein Rieseln der Haut empfindend.* ऊर्ध्व° dass.

रोमाञ्चिन् Adj. dass. Kâd. 2,16,4. 5.

रोमाञ्चोद्गतराजिमत्त् Adj. *von emporstehenden Reihen sich sträubender Härchen umgeben* Hariv. 2902.

*रोमालविटपिन् m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,109.

रोमाली f. 1) *Härchenreihe* (oberhalb des Nabels beim Weibe) Spr. 7759. — 2) **Pubertät.*

*रोमालु m. 1) *Dioscorea globosa* Râǵan. 7, 69. Dhanv. 4,88. — 2) *Mucuna pruritus* Râǵan. 3,40.

*रोमालुविटपिन् m. *eine best. Pflanze.*

रोमावली f. = रोमाली 1).

*रोमाश्रयफला f. *ein best. Strauch.* Fehlerhaft, vgl. Râǵan. 4,205.

रोमोत्पात m. = रोमकर्ष Hemâdri 1,215,18.

रोमोद्गति f. dass.

रोमोद्गम m. (adj. Comp. f. आ) dass. व्यक्त° Adj.; davon Nom. abstr. °त्व n.

रोमोद्भेद m. dass.

1. रोर m. *ein best. Körpertheil* (= श्रंसग्रन्थि Mahîdh.). Du. Maitr. S. 3,15,3 = VS. 25,3.

2. रोर m. *Arbeiter* (?) Hem. Par. 13,291. रोर 8,72.

रोरवण n. *heftiges Brüllen.*

रोरूक N. pr. eines Landes oder einer Stadt.

*रोरूदा f. *heftiges Weinen.*

रोरूदावत्त् Adj. *heftig weinend* Bhaṭṭ.

*रोरूय Adj. vom Intens. von 1. रू.

रोल 1) *m. *a*) *Flacourtia cataphracta.* — *b*) *frischer Ingwer.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

रोलदेव m. N. pr. eines Malers.

रोलम्ब m. *Biene* Râǵat. 7,1236. Hem. Par. 2,37.

रोलम्बराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1. Vgl. लोलिम्बराज.

रोलिचन्द्र (!) m. N. pr. eines Mannes.

*रोशंसा (!) oder *रोसंसा (!) f. *wish, desire.*

*रोष् Adj. = क्लिन्न, वधक.

रोष m. (adj. Comp. f. आ) *Zorn, Wuth, — gegen, auf* (im Comp. vorangehend) Âpast. रोषं कर् *zürnen auf* (प्रति).

रोषण 1) Adj. *zornig, zum Zorn geneigt, leicht in Wuth gerathend, zornig auf, aufgebracht gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *m. *a*) *Probirstein.* — *b*) *Quecksilber.* — *c*) *salzhaltiger Boden.* — *d*) *Grewia asiatica.*

रोषणता f. *Geneigtheit zum Zorn, Leidenschaftlichkeit.*

रोषभाज् Adj. *erzürnt* Çiç. 18,42.

रोषमय Adj. *aus Zorn —, aus Wuth hervorgegangen.*

रोषाक्षेप m. in der Rhetorik *eine durch Zorn an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

*रोषाण (!) Zach. Beitr.

रोषावरोह m. N. pr. eines Kriegers auf Seiten der Götter im Kampfe gegen die Asura.

रोषिदश्व Mân. Gṛhj. 2,7 wohl fehlerhaft für रोहिदश्व.

रोषिन् Adj. *zornig, wüthend.*

रोष्टर् Nom. ag. dass. Bhaṭṭ.

*रोसंसा s. u. रोशंसा.

रोह् 1) Adj. *hinaufsteigend, reitend auf* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a*) *Erhebung, Höhe.* — *b*) *das Aufsteigen,* — *zu* (Gen.). — *c*) *das Aufgehen* (eines Samenkorns), *Wachsen.* °सहस्रमेति *geht tausendfälltig auf.* — *d*) *das Aufsteigen*, so v. a. *Zunahme.* — *e*) **Spross, Schoss.* — रोही s. bes.

रोहक 1) Adj. *a*) *reitend;* m. *Reiter.* — *b*) *wachsend* in *ग्राव° (Nachtr. 3). — 2) *m. *eine Art von Gespenstern.*

*रोहतिति (!) m. Patron. gaṇa पैलादि in der Kâç. राहतिति v. l.

*रोहग m. N. pr. eines Berges.

रोहण 1) m. N. pr. eines Berges, der Adamspik auf Ceylon. Auch रोहणपर्वत und रोहणाचल. — 2) f. ई *a*) *ein Mittel zum Verheilen.* — *b*) Çiç. 12,40 fehlerhaft für रोहिणी. — 3) n. *a*) *ein Mittel zum Ersteigen von* (Gen.). — *b*) *das Besteigen, Betreten, Reiten, Sitzen, Stehen,* — *von* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — *c*) *das Anlegen, Befestigen* (einer Bogensehne). — *d*) *das Verwachsen, Heilen* (einer Wunde). — *e*) *das Hervorgehen, Entstehen* Vâsav. 150,3, v. l. Uttamaḱ. 197. — *f*) **der männliche Same* Râǵan. 18,70.

*रोहणद्रुम m. *der Sandelbaum.*

*रोहत्पर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114. v. l. रोहित्पर्वा.

*रोहत्त 1) m. *ein best. Baum* oder *Baum* überh. — 2) f. ई *eine best. Schlingpflanze* oder *Schlingpflanze* überh.

रोहत्पूर्व Adj. *wobei die Töne aufsteigen* Sâṁhitopan. 17,1.

रोहस् n. *Erhebung, Höhe.*

रोहसेन m. N. pr. eines Mannes.

*रोहाय्, °यते Denomin. von रोहत्, Partic. von 1. रुह्.

रोहि m. 1) *eine Art Gazelle.* — 2) **Same.* — 3) **Baum.* — 4) * = व्रतिन्.

रोहिण 1) Adj. *unter dem Mondhause* Rohiṇi *geboren.* Unter den Beiwörtern Vishṇu's. — 2) m. *a*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Andersonia Rohitaka, Ficus indica* und *Andropogon Schoenanthus* Râǵan. 8,14. 121. 11,118. — 3) *n. *der 9te* Muhûrta. — रोहिणी s. bes.

रोहिणि (metrisch) f. = रोहिणी *ein best. Mondhaus.*

रोहिणिका f. 1) *Halsentzündung.* — *b*) **ein roth aussehendes Frauenzimmer.*

रोहिणित्व n. = रोहिणीत्व.

रोहिणिनन्दन (metrisch) m. Metron. Balarâma's MBh. 7,181,10.

*रोहिणिपुत्र m. *der Sohn der* Rohiṇi als N. pr.

*रोहिणिषेण und *°सेन m. N. pr. eines Mannes.

रोहिणी 1) Adj. f. *a*) zu रोहिन्. — *b*) रोहिणी zu रोहित *roth.* — *c*) *रोहिणी *unter dem Mondhause* Rohiṇi *geboren.* — 2) f. *a*) रोहिणी *eine röthliche Kuh*, im Veda vielleicht auch *eine röthliche Stute.* — *b*) रोहिणी und रोहिणी *ein best. Mondhaus* und *der damit verbundene lunare Tag;* ausnahmsweise auch Pl. TS. 4, 4, 10, 1. 2 und TBr. 1, 5, 1, 1. 4 erscheinen zwei Mondhäuser dieses Namens. In der Figur des Sternbildes sieht der Inder einen *Karren*, einen *Tempel* oder einen *Fisch.* Personificirt als Tochter Daksha's und bevorzugte Gattin des Mondes. — *c*) रोहिणी *α*) *Kuh* Çiç. 12,40 (im Text fehlerhaft

रोहिणी). — β) *ein Mädchen, das eben die Regeln bekommen hat*, Gṛhjâs. 2,18. — γ) *eine best. Gemüsepflanze.* Nach den Lexicographen *Helleborus niger*, *Acacia arabica*, *Gmelina arborea*, *Rubia Munjista*, *Terminalia Chebula* und = *कटुभरा Râgân. 6,132.193. 9,36. 11,122. Bhâvapr. 1,173. 3,31. — δ) *Halsentzündung in verschiedenen Formen* Ḱaraka 1,5. — ε) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — ζ) *eine best.* Mûrḱhanâ S. S. S. 30. 31. — η) * *Blitz.* — ϑ) * *eine Art Stahl.* — ι) N. pr. *a*) einer Tochter der Surabhi und Mutter des *Rindes* (auch der Kâmadhenu). — *b*) zweier Gattinnen Vasudeva's und der Mutter Balarâma's VP.^{2}. — *c*) einer Gattin Kṛshṇa's. — *d*) der Gattin Mahâdeva's. — *e*) einer Tochter Hiraṇjakaçipu's. — *f*) *einer Vidjâdevî. — *g*) *eines Flusses VP.^{2}.

रोहिणीका f. = रोहिणिका *Halsentzündung* Ḱaraka 1,18.

रोहिणीकान्त m. *der Mond.*

रोहिणीचन्द्रव्रत n. *eine best. Begehung.*

रोहिणीचन्द्रशयन n. desgl.

रोहिणीतनय m. Metron. Balarâma's Çiç. 15,24.

रोहिणीतपस् n. Titel eines Werkes.

रोहिणीतरु m. *ein best. Baum* Kathâs. 59,37.

रोहिणीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रोहिणीत्व n. Nom. abstr. von रोहिणी als Name *eines Mondhauses.*

रोहिणीपति (Vikramâṅḱ. 2,17) und रोहिणीप्रिय m. *der Mond.*

रोहिणीभव m. *der Planet Mercur.*

रोहिणीयोग m. *die Conjunction des Mondes mit dem Mondhause* Rohiṇî. Vollständiger चन्द्र°.

रोहिणीरमण m. 1) * *Stier* Râgân. 19,24. — 2) *der Mond* Harshaḱ. 186,24. Vâs.

*रोहिणीवल्लभ m. *der Mond.*

रोहिणीव्रत n. *eine best. Begehung.* °व्रतोद्यापन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 665.

रोहिणीश m. *der Mond* Çiç. 3,60.

रोहिणीशान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

*रोहिणीषेण m. N. pr. eines Mannes.

*रोहिणीसुत m. *der Planet Mercur.*

*रोहिणेय Trik. 3,3,319 fehlerhaft für रौहिणेय.

रोहिण्यष्टमी f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdra, *wenn der Mond in Conjunction mit dem Mondhause* Rohiṇî *steht.*

1. रोहित् 1) Adj. *a*) *roth* in रोहिदश्व. — *b*) f. angeblich = ऋतुमती. — 2) * m. *a*) *die Sonne.* — *b*) *Cyprinus Rohita* Râgân. 19,71. — 3) f. *a*) *eine rothe Stute.* — *b*) *das Weibchen einer Gazelle.* — *c*) * Pl. α) *Flüsse.* — β) *die Finger.* — *d*) * *eine best. Schlingpflanze.*

1. रोहित 1) Adj. (f. *रोहिता und रोहिणी; s. dieses bes.) *roth, röthlich.* — 2) m. *a*) *ein rothes Ross, Fuchs.* — *b*) bildlich von der *Sonne* in den Liedern AV. 13,1,1. fgg. — *c*) Pl. Bez. *dieser Lieder.* Auch रोहित्. — *d*) *eine best. Hirschart.* — *e*) *ein best. Fisch, Cyprinus Rohita.* Auch रोहितमत्स्य. — *f*) *ein best. Baum, Andersonia Rohitaka* Râgân. 8, 14. Auch रोहितवृक्ष. — *g*) * *eine Art Perlenschmuck.* — *h*) *eine best. unvollkommene Form eines Regenbogens.* — *i*) N. pr. α) eines Sohnes des Hariçḱandra. — β) eines Manu. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa Hariv. 2,103,8. रोहित v. l. — δ) eines Sohnes des Vapushmant. — ε) Pl. einer Klasse von Gandharva. — ζ) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 12ten Manu. — η) *eines Flusses. — 3) n. *a*) *ein best. Metrum* Ait. Br. 5,10. — *b*) *eine best. unvollkommene Form eines Regenbogens.* — *c*) * *Blut.* — *d*) * *Saffran.* — *e*) N. pr. des von 2) *i*) δ) beherrschten Varsha VP. 2,4,22. 23.

2. रोहित (vom Caus. von 1. रुह्) n. *Versetzung*—, *Translation in* (Loc.) MBh. 4,271 = ed. Vardh. 4,8,28.

रोहितक 1) m. *a*) *ein best. Baum, Andersonia Rohitaka* Mat. med. 315. Râgân. 8,14. Maitr. S. 3, 9,3. रोहीतक v. l. — *b*) N. pr. α) Pl. einer Völkerschaft. — β) *eines Flusses. — γ) *eines Stûpa. — 2) * f. रोहितिका *ein roth aussehendes Frauenzimmer.*

रोहितकारण्य n. N. pr. einer Oertlichkeit.

रोहितकूल desgl.

रोहितकूलीय n. Name eines Sâman.

*रोहितगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*रोहितगिरीय m. Pl. *die Bewohner von* Rohitagiri.

रोहितपुर n. N. pr. der von Rohita (Hariçḱandra's Sohne) gegründeten *Stadt.*

रोहितवत् Adj. *rothe Rose habend.*

रोहितवस्त्र N. pr. einer Oertlichkeit Lalit. 528,4.

रोहितात्त 1) Adj. *rothäugig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30,11 (53,2).

रोहिताङ्गि Adj. *rothscheckig.*

रोहितायन (!) m. Patron. Auch Pl.

रोहिताश्व 1) *Adj. *rothe Rosse habend.* — 2) m. *a*) * *der Gott des Feuers, Feuer.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Hariçḱandra 105,22.

रोहितास्य m. = रोहिताश्व 2) *b*). Vielleicht fehlerhaft.

*रोहितेय m. *Andersonia Rohitaka.*

रोहितैत Adj. *rothbunt* TS. 5,6,18,1.

*रोहित्पर्वा f. s. रोहत्पर्वा.

रोहिदश्व Adj. *mit rothen Rossen fahrend.*

रोहिन् 1) Adj. *a*) *aufgehend.* Am Ende eines Comp. *sich erhebend zu* Çiç. 20,61. — *b*) *in die Höhe geschossen, lang.* — *c*) am Ende eines Comp. *wachsend auf* oder *in.* — *d*) *an Zahl zunehmend.* — 2) * m. *a*) *Andersonia Rohitaka.* — *b*) *der indische Feigenbaum.* — *c*) *Ficus religiosa.* — रोहिणी s. bes.

*रोहिष् (!) 1) m. *eine Hirschart.* — 2) f. *das Weibchen einer Gazelle.*

रोहिष m. 1) *eine best. Grasart* Râgân. 8, 99. Bhâvapr. 1,210. 3,119. Ḱaraka 7,1. — 2) * *ein best. Fisch.* — 3) * *eine Gazellenart* Râgân. 19,46.

रोहिष्यै Dat. Infin. *zum Wachsthum.*

रोही f. 1) *das Weibchen einer Gazelle.* रोहो v. l. — 2) N. pr. eines Flusses.

रोहीतक m. 1) *Andersonia Rohitaka* Râgân. 8, 14. Bhâvapr. 1,233. 3,119. Maitr. S. 3,9,3. v. l. रोहितक. — 2) N. pr. eines Berges (nach Nîlak.).

रौक्म Adj. (f. ई) *golden, mit Gold verziert.*

रौक्मिणेय m. Metron. Pradjumna's.

रौक्षक m. Patron. Auch Pl.

रौक्षायण m. desgl. Auch Pl.

रौक्ष्य n. 1) *Dürre, Trockenheit, Magerkeit.* — 2) *Rauhheit, Härte* in übertragener Bed. — रौक्ष्यः bei Uggval. zu Unâdis. 3,66 wohl fehlerhaft für रूक्ष्यः (Nom. Pl. f.).

रौचनिक Adj. (f. ई) *mit Gallenstein vom Rinde gefärbt, diese Farbe habend.*

1. रौच्य m. 1) * *ein Stab aus* Bilva-*Holz.* — 2) Patron. des 13ten (9ten) Manu. Auch Pl.

2. रौच्य Adj. *zu* Manu Raukja *in Beziehung stehend.*

*रौट्, रौटति und *रौड्, रौडति (अनादरे).

*रौडि m. Patron.

*रौडीय m. Pl. *eine best. grammatische Schule.*

*रौण Adj. von रोणी.

रौद्र und रौद्र 1) Adj. (f. आ und ई) *a*) *dem* Rudra oder *den* Rudra *gehörig, von* R. *kommend, R. geltend, an* R. *gerichtet, nach* R. *benannt.* — *b*) Rudra-*ähnlich*, so v. a. *ungestüm, wild, furchtbar, Unglück verheissend, — bringend.* रौद्रम् Adv. *auf eine furchtbare Weise.* — *c*) in Verbindung mit गण m. Bez. *best. böser Geister.* — 2) m. *a*) *ein Sprössling* Rudra's. — *b*) *ein Verehrer* Rudra's. — *c*) Pl. Bez. *best. böser Geister.* — *d*) * Bein. Jama's. — *e*) * *die kalte Jahreszeit.* — *f*) *ein best. Meteor* (केतु). — *g*) *das 54ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *h*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) (* m. n.) *Hitze.* — 4) m. (verdächtig) (* f. ई) und n.

das unter Rudra *stehende Mondhaus* Ârdrâ. Auch रौद्रर्क्ष n. — 5) f. रौद्री *a)* *Bein. der Gaurî. — *b) eine der neun* Samidh Gṛhjâs. 1,27. — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *d) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *e) eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,5. — *f) *eine best. Schlingpflanze. — g)* Titel eines von Rudrabhaṭṭârkârja verfassten Commentars. — 6) n. *a) wildes —, furchtbares Wesen, Furchtbarkeit, eine furchtbare Erscheinung. — b)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *c)* N. pr. eines Liṅga.

*रौद्रक = रुद्रेण कृतम् (संज्ञायाम्).

1. रौद्रकर्मन् n. *eine Furchtbares bezweckende Zauberhandlung.*

2. रौद्रकर्मन् 1) Adj. *Furchtbares vollbringend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

रौद्रकर्मिन् Adj. = 2. रौद्रकर्मन् 1) Hemâdri 1, 496,6.

रौद्रता f. *wildes —, furchtbares Wesen, Furchtbarkeit.*

रौद्रनेत्रा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

रौद्रपाद् wohl *das Mondhaus* Ârdrâ.

रौद्रमनस् Adj. *wilden Sinnes.*

रौद्राग्न Adj. *zu* Rudra *und* Agni *in Beziehung stehend.*

रौद्राणी f. wohl fehlerhaft für रुद्राणी.

रौद्रायण m. Patron. von रुद्र. Auch Pl.

रौद्राश्व m. Patron. N. pr. 1) eines Sohnes oder entfernteren Nachkommen des Pûru. — 2) eines Ṛshi.

रौद्रि m. Patron. von रुद्र.

रौद्रीकरण n. *das Vollbringen von furchtbaren Dingen* Mân. Çr. 11,7,1.

रौद्रीभाव m. Rudra's (Çiva's) *Charakter.*

रौद्रीशान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

*रौध m. Patron. von रोध.

रौधादिक Adj. *zu der mit* रुध् *anfangenden* (d. i. *zur 7ten*) *Klasse von Wurzeln gehörig.*

रौधिर Adj. *aus Blut bestehend, von Blut stammend.*

रौप्य 1) Adj. *silbern.* — 2) f. आ N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) n. *Silber* Râgân. 13,1.14.

रौप्यक Adj. *silbern* Hemâdri 1,557,17.

रौप्यनाभ m. N. pr. eines Râkshasa VP.^{2} 1,188.

रौप्यमय Adj. (f. ई) *silbern.*

रौप्यरुक्ममय Adj. Pl. *silbern und golden.*

रौप्यायण m. Patron. Auch Pl.

*रौप्यायणि m. Patron. von रौप्य.

रौप्यायसकिरणमय Adj. Pl. *silbern, eisern und golden.*

रौम 1) m. *a)* Pl. = रौम्य VP.^{2} 1,130. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) *n. *eine Art Salz.*

रौमक 1) Adj. *a)* *von रोमक N. pr. eines Dorfes im Nordlande. — *b) römisch, von den Bewohnern des Römerreichs gesprochen. — c) vom Astronomen* Romaka *herrührend.* — 2) n. *eine Art Salz* Suçr. 1,157,8 nach der Lesart von Kâkr. (= रुमानदीभव). Auch *°लवण n.

*रौमकीय Adj. von रौमक.

*रौमण्य Adj. von रौमन्.

*रौमशीय Adj. von रौमश.

रौमहर्षणक Adj. (f. °णिका) *von* Romaharshaṇa *verfasst.* संहिता VP. 3,6,17.

रौमहर्षणि m. Patron. Sûta's.

*रौमायण Adj. von रौमन्.

रौम्य m. Pl. Bez. *bestimmter böser Geister im Dienste* Çiva's.

रौर m. s. u. 2. रौर.

रौरव 1) Adj. (f. ई) *a) von der* Ruru *genannten Hirschart stammend. — b) *furchtbar. — c) *unstät. — d) *betrügerisch.* — 2) m. *a) eine best. Hölle.* Personificirt als Gatte der Vedanâ und Vater des Duḥkha. — *b) ein best.* Kalpa 2) *h).* — 3) n. *a) *die Frucht der Pflanze Ruru. — b)* Name verschiedener Sâman.

*रौरवक = रुरुणा कृतम् (संज्ञायाम्).

रौरुकिन् 1) m. Pl. *eine best. Schule* Gobh. 3,2,7. — 2) n. Pl. *die von dieser Schule überlieferten* Jagûs Lâṭj. 2,3,1.

रौरुकीय Adj. von रौरुकिन् 1) Comm. zu Lâṭj. 2,3,1.

रौशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

*रौहिक Adj. = रुह् इव.

रौहिण 1) Adj. (f. ई) *mit dem Mondhause* Rohiṇî *in Verbindung stehend, *unter diesem Mondhause geboren.* — 2) m. *a) Sandelbaum* oder *der indische Feigenbaum* Suparn. 13,5. 14,4. — *b)* Bez. *bestimmter Opferfladen beim* Pravargja Âpast. Çr. 15,15,1. — *c) ein best.* Agni. — *d) *Wolke. — e)* *Pl. *eine best. grammatische Schule. — f)* N. pr. α) eines von Indra besiegten Dämons. — β) eines Mannes. — 3) n. *a) der 9te* Muhûrta *des Tages* AV. Gjot. 1,9. — *b)* इन्द्रस्य रौहिणे und धातु रौहिणम् Namen von Sâman Ârsh. Br. राज्ञरौहिणे Vasishṭha 22,9.

रौहिणक n. Name eines Sâman.

रौहिणकपाल n. *die für die* Rauhiṇa-*Fladen bestimmte Schüssel* Çat. Br. 14,1,2,17. 19. fgg. 3,1.

रौहिणकवनी f. *der für die* Rauhiṇa-*Fladen bestimmte Löffel* Çat. Br. 14,1,3,1. 3,1,20. Kâtj. Çr. 26,2,10. 7,18.

रौहिणायन m. Patron. von रौहिण. Auch Pl.

रौहिणि m. desgl.

*रौहिणिक n. *Edelstein* Râgân. 13,145.

रौहिणिनन्दन m. MBh. 7,8222 fehlerhaft für रौ°.

रौहिणेय 1) m. *a) *Kalb* (*Sprössling der Kuh*). — *b)* Metron. α) Balarâma's. — β) *des Planeten Mercur* Utpala zu Varâh. Brh. 2,3. — 3) *n. *Smaragd* Râgân. 13,164.

रौहिणेयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रौहिण्य m. Patron. Auch Pl.

रौहित 1) Adj. *a) vom Thiere* oder *Fische* Rohita *stammend. — b) zum* Manu Rohita *in Beziehung stehend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. v. l. रौक्मित.

रौहितक Adj. *aus dem Holze der Andersonia Rohitaka gemacht, von ihr kommend* (Blüthe) Kâraka 6,6.

रौहित्यायनि m. Patron.

रौहिदश्व m. Patron. des Vasumanas.

*रौहिष् (!) m. *eine Hirschart.*

*रौहिष 1) m. *a) eine Hirschart. — b) Cyprinus Rohita.* — 2) f. ई *a)* f. zu 1) *a). — b) Schlingpflanze — c) Dûrvâ-Gras.* — 3) *ein best. wohlriechendes Gras* Bhâvapr. 2,125.

रौही f. *das Weibchen einer best. Hirschart* MBh. 3,281,7.

रौहीतक 1) Adj. *a)* = रौहितक Âpast. Çr. 7,1, 15. — *b) aus der Gegend* Rohita *stammend.* — 2) m. *Andersonia Rohitaka.*

*रौहेय Adj. von रोहि.

ल m. 1) *der gemeinschaftliche Name für alle Tempora und Modi, Verbum finitum;* übertragen auch auf *einige* Kṛt-*Suffixe, die wie ein Verbum finitum construirt werden,* 238,23. fgg. — 2) *Bein. Indra's. — 3) **cutting.* — ला f. s. bes.

*लक्, लाकयति (आस्वादने).

*लक m. 1) *the forehead.* — 2) *the ear or spike of wild rice.*

*लकच m. = लकुच.

लकार m. 1) *der Laut* ल. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) = ल 1). °वाद् m., °विशेषार्थनिरूपण n. und लकारार्थप्रक्रिया f. Titel darüber handelnder Kapitel in einer Grammatik.

लकुच m. *Artocarpus Locucha* (n. *die Frucht*) Râgân. 9,159. Madanav. 67,49. Bhâvapr. 1,240.

लकुट m. *Knüttel* Âpast. Çr. 10,27,7. Kâraka 1,7.

लकुटिन् Adj. *mit einem Knüttel versehen.*

*लकुल gaṇa बलादि.

लकुलिन् m. N. pr. eines Muni.

*लकुत्य Adj. von लकुल.

लक्कक m. N. pr. eines Mannes.

लक्क in *गूथलक्क.

लक्ष्, लक्षति, °ते 1) *bemerken, wahrnehmen, erkennen.* — 2) *betrachten.* — लक्षय् s. bes.

लक्ष 1) m. oder n. *a) ein ausgesetzter (angehefteter) Preis.* — *b) Zeichen, Mal.* — 2) (*n.) *a) Ziel, Zielpunct.* आकाशे लक्षं बन्ध् *sein Ziel auf den Luftraum richten,* so v. a. *ohne bestimmtes Ziel in's Blaue sehen.* — *b) Schein, Verstellung.* °सुप्त *sich schlafend stellend* Daçak. (1925) 2, 88, 19. — *c) *Perle* Râgan. 13,152. — 3) m. (*f. आ) n. *hunderttausend.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

लक्षक 1) Adj. *indirect bezeichnend, elliptisch —, metonymisch ausdrückend.* — 2) m. ein Mannsname. — 3) n. *hunderttausend.*

लक्षण 1) Adj. *Etwas mittelbar ausdrückend* 275, 29. 276, 32. — 2) m. *a) *Ardea sibirica.* — *b)* N. pr. eines Mannes. Auch mit लक्ष्मण verwechselt. — 3) f. आ *a) Ziel.* — *b) eine indirecte Bezeichnung, eine elliptische —, metonymische Ausdrucksweise.* — *c) das Weibchen der Ardea sibirica.* — *d) *das Weibchen der Gans.* — *e)* N. pr. einer Apsaras. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Merkmal, Zeichen, Charakter, Attribut* (häufig Sg. in collectiver Bed.). Am Ende eines adj. Comp. *gekennzeichnet —, sich kennzeichnend durch;* auch so v. a. *versehen mit.* — *b) Marke, Strich,* insbes. *die auf der Opferstätte gezogenen Linien* (auch das *Ziehen derselben* u. s. w. Gobh. 1,1,10); *Stichwort* u. s. w. — *c) ein glückliches Merkmal, günstiges Zeichen.* — *d) Symptom einer Krankheit.* — *e) Geschlechtsmerkmal, die Geschlechtstheile.* — *f) nähere Bestimmung, Definition.* — *g) Bezeichnung,* so v. a. *Name.* — *h) Erscheinungsform, Art, Species.* Am Ende eines adj. Comp. *erscheinend —, sich äussernd als.* — *i) Ziel, Richtung, Hindeutung auf.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *betreffend, sich beziehend auf, unter den Begriff von — fallend.* — *k) Wirkung, Einfluss.* — *l) Veranlassung, Gelegenheit.*

लक्षणक am Ende eines adj. Comp. (f. °णिका) = लक्षण *Merkmal.*

लक्षणकर्मन् n. *Angabe der Merkmale, nähere Bestimmung, richtige Definition* Âpast. 2,29,13 (°कर्मणा तु zu lesen).

लक्षणज्ञ Adj. 1) *die Zeichen* (am Körper) *zu deuten verstehend.* — 2) *Jmds* (im Comp. vorangehend) *gute Merkmale erkennend.*

लक्षणत्व n. *das eine Definition Sein.*

लक्षणदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्षणप्रशस्त Adj. *wegen der guten Anzeichen gerühmt* Gobh. 2,1,2.

लक्षणभ्रष्ट Adj. *aller günstigen Zeichen verlustig gegangen, unglücklich* Jâén. 3,217. v. l. अलक्षणा भ्रष्टा: st. लक्षणभ्रष्टा:.

लक्षणरत्न n. (Opp. Cat. 1.), °मालिका f. (Burnell, T.) und लक्षणराजी f. (ebend.) Titel von Werken.

लक्षणलक्षणा f. *eine best. elliptische* oder *metonymische Ausdrucksweise.*

लक्षणवत् Adj. 1) *gekennzeichnet durch* (Instr.) MBh. 12,251,14. — 2) *mit guten Zeichen versehen* Mân. Gṛhj. 2,14. — 3) *richtige Definitionen gebend* Kâraka 3,8 (294,1). — 4) am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort so und so viele *Erscheinungsformen habend.*

लक्षणवाद् m. (Opp. Cat. 1), °रहस्य n., लक्षणशतक n. (Burnell, T.) und लक्षणसंग्रह m. Titel von Werken.

लक्षणसंनिपात m. *Brandmarkung.*

लक्षणसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

लक्षणसंपद् f. *ein Vollauf von Kennzeichen* Vaǵrakkh. 22,3. fgg. 40,15. fgg.

लक्षणामृत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्षणालक्षणतस् Adv. *in Bezug auf die Kennzeichen und Nichtkennzeichen* Vaǵrakkh. 22,5. 6.

लक्षणावली f. Titel eines grammatischen Werkes.

लक्षणिन् Adj. = लक्षणज्ञ 1).

लक्षणीय Adj. 1) *sichtbar* oder *zu vermuthen, anzunehmen.* — 2) *was elliptisch, metonymisch ausgedrückt wird.*

लक्षणोत्तमा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,16.

*लक्षणोरु Adj. (f. °रू).

लक्षण्य Adj. 1) *als Merkmal dienend.* — 2) *mit guten Zeichen versehen.* सर्वलक्षण° *mit allen g. Z. v.*

लक्षतुलसीव्रतोद्यापन n. und °तुलस्युद्यापनविधि m. Titel von Werken.

लक्षदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

लक्षदीपबिल्वोद्यापन n., °दीपव्रतोद्यापन n., लक्षनमस्कारविधि m. und लक्षपार्थिवलिङ्गव्रतोद्यापन n. Titel von Werken Burnell, T.

लक्षपुर n. N. pr. einer Stadt.

लक्षपुष्पपूजोद्यापन n., °पुष्पव्रत n., °व्रतोद्यापनविधि m., लक्षपूजोद्यापन n., लक्षप्रदक्षिणाविधि m. und °प्रदक्षिणाव्रतविधि m. Titel von Werken Burnell, T.

लक्षभूत Adj. (f. आ) *das Ziel seiend,* so v. a. *von Allen gesucht* Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,26.

लक्षय्, लक्षयति, °ते (metrisch) 1) *bezeichnen, kennzeichnen.* लक्षित *bezeichnet —, gekennzeichnet durch, erkennbar an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *näher bezeichnen, definiren.* — 3) *mittelbar bezeichnen, — ausdrücken.* लक्षित auch *nicht an und für sich, sondern erst in übertragener Bedeutung unanständig.* — 4) *auf ein Ziel richten.* Nur °लक्षित *gerichtet auf* (von Pfeilen). — 5) *sein Augenmerk richten auf, im Auge haben, meinen* 229,10. 233,18. 19. 241,14. Pass. *gemeint sein.* — 6) *bezeichnen als, nennen.* Nur Pass. mit doppeltem Nomin. — 7) *bezeichnen als,* so v. a. *halten —, ansehen für* (mit doppeltem Acc.; auf den appositionellen Acc. kann auch इव folgen), *von Jmd* (Acc.) *annehmen, dass* (directe Rede mit इति). — 8) an bestimmten Zeichen (Instr.) *erkennen, — als* (mit doppeltem Acc.), *— dass* (directe Rede mit इति). — 9) *sein Augenmerk richten auf,* so v. a. *beachten, untersuchen.* — 10) *bemerken, wahrnehmen, erblicken* (häufig mit einem zweiten appositionellen Acc., auf den noch इव folgen kann), *sehen dass* (यद्); Pass. *erblickt werden, aussehen, zu sein scheinen* (mit einem appositionellen Nomin., auf den noch इव folgen kann); *erscheinen, sich einstellen.* लक्षित *bemerkt, erblickt, wahrgenommen, gesehen; verstanden* (302,6). — लक्ष्यते MBh. 5,7042 fehlerhaft für लप्स्यते, लक्ष्यताम् R. 5,82, 19 für भक्ष्यताम्, अलक्ष्य Paṇâr. 4,2,25 für आलक्ष्य. — Desid. लिलक्षयिषित *zu bezeichnen —, auszudrücken beabsichtigt, im Auge gehabt, gemeint* Çâṁk. zu Bâdar. S. 45, Z. 5. S. 91, Z. 3. — Mit अति in अनतिलक्षित (Nachtr. 5.) fehlerhaft für अनभिलक्षित. — Mit अनु *sein Augenmerk richten auf, im Auge haben* Sâj. zu ṚV. 1,113,13. — Mit अभि 1) dass. — 2) Pass. *zu sein scheinen,* mit appositionellem Nomin. — 3) अभिलक्षित *a) bezeichnet —, bestimmt durch* (Instr.). — *b) ausersehen zu* (Nomin.). — *c) berichtet, kund gethan.* — *d) erblickt, gesehen, bemerkt* 304,21. — Mit आ 1) *erblicken, gewahr werden, sehen;* auch mit appositionellem Acc.; Pass. *erblickt werden, erscheinen* (mit appositionellem Nomin.). आलक्षित *erblickt, wahrgenommen, vernommen, gehört.* — 2) आलक्षित auch fehlerhaft für अलक्षित. — Mit उपा *erblicken, gewahr werden;* auch mit appositionellem Acc. — Mit समा 1) dass. — 2) *auf Etwas sehen,* so v. a. *— warten.* — Mit उप 1) *bezeichnen, kennzeichnen.* Nur उपलक्षित *bezeichnet, gekennzeichnet, erkenn-*

bar an (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *näher bestimmen, definiren.* — 3) *uneigentlich bezeichnen, — ausdrücken;* Pass. auch *metonymisch dienen zu* (Dat.). अङ्गाश्चम्पोपलक्षिता: so v. a. *die Aṅga mit Einschluss von Kampâ.* — 4) *sein Augenmerk richten auf, beachten.* — 5) *betrachten als, halten für;* mit doppeltem Acc. — 6) *erblicken, bemerken, wahrnehmen, sehen;* auch mit appositionellem Acc.; Pass. *erblickt werden* u. s. w., *zu sein scheinen* (mit doppeltem Nomin.), *den Anschein haben als wenn* (directe Rede mit Opt.). — 7) *erkennen, recognosciren* Hem. Par. 1,212. 219. 221. 364. Uttamâk. 213. — 8) *vernehmen, hören.* — 9) *wahrnehmen,* so v. a. *empfinden.* v. l. उपलभ्. — Mit अभ्युप, °लक्षित *erblickt, wahrgenommen.* — Mit समुप 1) *sein Augenmerk richten auf, beobachten.* — 2) *erblicken, wahrnehmen.* — Mit संप्रति Pass. *wahrgenommen werden* MBh. 13,49,21. — Mit वि 1) *kennzeichnen.* Nur विलक्षित *gekennzeichnet, erkennbar an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *erblicken, wahrnehmen;* auch mit appositionellem Acc. — 3) (*das Ziel aus dem Auge verlieren*) *verwirrt werden.* विलक्षित *bestürzt, verlegen.* — 4) विलक्षित *ungehalten.* — Mit सम् 1) *kennzeichnen.* Nur °संलक्षित *gekennzeichnet durch, erkennbar an.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, erfahren* (auch mit appositionellem Acc.); Pass. *erblickt werden, erscheinen als* (Nomin.). — 3) *vernehmen, hören.*

लक्षरामनामलेखनव्रत n., लक्षवर्तिकथा f., °वर्तिदीपव्रतकल्प m., °वर्त्युद्यापन n. und °विधान n. Titel von Werken Burnell, T.

लक्षहोम m. *ein best. Opfer an die Planeten* Agni-P. 149,4. 12. 15. °पद्धति f. Titel eines Werkes.

लक्षात्मपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

लक्षान्तर n. *eine Entfernung von hunderttausend* (Joǵana) 173,1.

लक्षावतार m. Titel eines Commentars zum MBh. Opp. Cat. 1.

लक्षितव n. *das mittelbar Ausgedrücktsein* 279,21.

लक्षितव्य Adj. *zu definiren.*

लक्षिन् Adj. *mit Gutes verheissenden Merkmalen versehen.*

लक्षी Adv. 1) mit कर् *a) zum Ziele machen, zielen auf* Bâlar. 237,14. — *b) zum Ziele machen,* so v. a. *sich wenden —, aufbrechen nach* Naish. 6,1. — *c) der Zahl nach bestimmen, berechnen.* परार्धपरया लक्षीकृता: संख्यया so v. a. *mehr als ein* Parârdha *betragend* Naish. 12,106. — 2) mit भू *zum Ziele —, z. Z. von* (im Comp. vorangehend) *werden.*

लक्षेश m. *ein Besitzer von hunderttausend* (Goldstücken) Spr. 3791.

लक्ष्म n. = लक्ष्मन् in देवलक्ष्म.

लक्ष्मक m. N. pr. eines Mannes.

लक्ष्मकणिका f. *ein kleiner Fleck* Spr. 7828.

लक्ष्मण् 1) Adj. (f. आ) *a) mit Mälern —, mit Kennzeichen versehen.* — *b) *mit glücklichen Zeichen versehen, glücklich.* — 2) m. *a) Ardea sibirica* Âpast. — *b)* N. pr. verschiedener Personen, unter andern eines Sohnes des Daçaratha und jüngern Bruders des Râma. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) f. आ *a) das Weibchen der Ardea sibirica.* — *b) *das Weibchen einer Gans.* — *c) eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1,27 (177,21). Nach den Lexicographen *Hemionitis cordifolia* oder *Uraria lagopodioides,* = पुत्रकन्दा und *eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râǵan. 4,33. 7,114. Madanav. 30,313. Bhâvapr. 1,199. 208. — *d)* N. pr. α) einer Gattin Kṛshṇa's. — β) einer Tochter Durjodhana's. — γ) einer Apsaras. v. l. लक्षणा. — δ) einer buddh. Göttin. — ε) *der Mutter des 8ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — 4) n. *a) Mal, Zeichen.* v. l. häufig लक्षण. — *b) *Name.*

*लक्ष्मणक m. *Pterospermum suberifolium* Râǵan. 10,105.

लक्ष्मणकवच n. Titel einer Hymne.

लक्ष्मणकवि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लक्ष्मणकुण्डक n. N. pr. einer Oertlichkeit.

लक्ष्मणखण्डप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

लक्ष्मणचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

लक्ष्मणचम्पू f. (Opp. Cat. 1) und लक्ष्मणचूर्णिका f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

लक्ष्मणदेव m. N. pr. eines Mannes.

*लक्ष्मणप्रसू f. Bez. der Sumitrâ (einer Gattin Daçaratha's).

लक्ष्मणभट्ट m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

लक्ष्मणराजदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

लक्ष्मणसूरि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लक्ष्मणसेन m. N. pr. und Bein. verschiedener Personen. Auch °देव Ind. Antiq. 10,346 (N. pr. eines *Fürsten*).

लक्ष्मणस्वामिन् m. 1) N. pr. eines Mannes B. A. J. 2, 11. — 2) Name einer Bildsäule des Lakshmaṇa.

लक्ष्मणाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

*लक्ष्मणोरु Adj. (f. ऊ).

लक्ष्मण्य, लक्ष्मण्य 1) Adj. *als Zeichen dienend, wethin sichtbar* Comm. zu Âpast. Çr. 5,6,1. — 2) m. N. pr. eines Mannes (nach Sâj. *Sohn des* Lakshmaṇa).

लक्ष्मन् n. 1) *Mal, Merkmal, Marke, Zeichen;* Sg. bisweilen in collectiver Bed. — 2) *ein gutes Merkmal, Vorzug.* — 3) *ein schlimmes Zeichen, Makel, Schandfleck* Bâlar. 153,6. 212,13. — 4) *Definition.* — 5) **das Haupt, der Vorzüglichste.* — 6) **Perle* Garbe zu Râǵan. 13,153.

लक्ष्मवीथी f. Hariv. 4635 fehlerhaft für लक्ष्यवीथी.

लक्ष्मि (metrisch) f. = लक्ष्मी *Glück* in °वर्धन Adj. *Glück mehrend* und °संपन्न Adj. *mit Glück versehen, glücklich.*

लक्ष्मिनृसिंह m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 9,188,3.

लक्ष्मी f. (Nomin. लक्ष्मीस् und लक्ष्मी; am Ende eines adj. Comp. m. ebenso, n. लक्ष्मि) 1) *Mal, Zeichen.* — 2) mit oder ohne पापी *ein schlimmes Zeichen, bevorstehendes Unglück, Unglück* Âpast. Çr. 4,15,4. — 3) *ein gutes Zeichen* (in der älteren Sprache gewöhnlich mit पुण्या verbunden), *gute Anwartschaft, ein bevorstehendes Glück, Glück.* Auch Pl. — 4) *die gute Genie eines Fürsten, die königliche Würde, Herrlichkeit* überh. — 5) *Reichthum, Reichthümer* Râǵat. 7,346. — 6) *Schönheit, Anmuth, Pracht.* — 7) personificirt als *Göttin des Glückes und der Schönheit.* पतिर्लक्ष्म्या: so v. a. *ein Liebling der Glücksgöttin.* Erscheint als Gattin des Sonnengottes, Praǵâpati's, Dharma's (und Mutter Kâma's), Nârâjaṇa's oder Vishṇu's und Dattâtreja's; als Schwester oder Mutter Dhâtar's und Vidhâtar's; als Name der Dâkshâjaṇî in Bharatâçrama; als eine Manifestation der Prakṛti; entsteht bei der Quirlung des Oceans. Wird auch mit Sîtâ identificirt (vgl. लक्ष्मीत्व). — 8) *ein best. Spruch* Nṛs. Tâp. Up. 1,3. — 9) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Hibiscus mutabilis, Mimosa Suma, Gelbwurz, eine weisse* Tulasî, = ऋद्धि, वृद्धि, प्रियङ्गु und फलिनी Râǵan. 5,29. 6,200. 8,33. 10,155. Bhâvapr. 1,171. — 10) Bez. *der 11ten Kalâ des Mondes.* — 11) Name *zweier Metra.* — 12) **die Gattin eines Helden.* — 13) **Perle* Garbe zu Râǵan. 13,153. — 14) ein Frauenname.

लक्ष्मीक am Ende eines adj. Comp. = लक्ष्मी 3) 4) 5).

लक्ष्मीकल्प m. *eine best. Zeitperiode* Hemâdri 1,338,15.

लक्ष्मीकवच n. Titel verschiedener Kavaka Burnell, T.

लक्ष्मीकान्त m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr.

eines Autors. °शिक्षा f. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीकुलतन्त्र n. und °कुलार्णव m. Titel von Werken.

*लक्ष्मीगृह n. 1) *Münzstätte* Gal. — 2) *eine rothe Lotusblüthe.*

लक्ष्मीचरित्र n. Titel eines Werkes.

लक्ष्मीजनार्दन n. Sg. Lakshmi *und* Ǵanârdana.

लक्ष्मीतन्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीताल m. 1) *ein der Weinpalme ähnlicher Baum.* — 2) *ein best. Tact* S. S. S. 226. 233.

लक्ष्मीत्व n. *das* Lakshmi-*Sein* (der Sîtâ).

लक्ष्मीदास m. N. pr. verschiedener Männer.

लक्ष्मीदेवी f. N. pr. einer gelehrten Frau.

लक्ष्मीद्वादशनामस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

लक्ष्मीधर 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °कवि, °दीक्षित, °देशिक (Burnell, T.), °भट्ट, °सूरि und °धराचार्य. — 2) (wohl n.) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Commentars Burnell, T.

लक्ष्मीनरसिंह m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 9,190,23.25.

लक्ष्मीनाथ m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Autors Burnell, T.

लक्ष्मीनामामृत n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीनारायण 1) m. Du. und n. Sg. Lakshmi *und* Nârâjaṇa Hemâdri 1,741,4. — 2) N. pr. eines Prinzen Ind. Antiq. 9,188,7. — 3) Adj. von 1) रूप n. Hemâdri 1,739,21.

लक्ष्मीनारायणपूजाविधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीनारायणयति m. N. pr. eines Lehrers.

लक्ष्मीनारायणव्रत n. *eine best. Begehung.*

लक्ष्मीनारायणसंवाद m., °नारायणस्तोत्र n. und °नारायणहृदय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीनिवास m. *die Wohnstätte der Glücksgöttin.*

लक्ष्मीनिवासाभिधान n. Titel eines Werkes.

लक्ष्मीनृसिंह 1) n. Sg. Lakshmi *und* Vishṇu *als Mannlöwe.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Autors Burnell, T. Auch °कवि ebend.

लक्ष्मीनृसिंहपञ्चरत्नमालिका f., °नृसिंहमहाष्टोत्तर (vgl. लक्ष्म्यष्टोत्तर) n., °नृसिंहस्तवराज m. und °नृसिंहस्तोत्र n. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

लक्ष्मींदरा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,1.

लक्ष्मीपञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीपति m. 1) *Fürst, König* Kir. 1,44. — 2) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Vishṇus. 98,28. — 3) *Betelpalme. — 4) *Gewürznelkenbaum.

*लक्ष्मीपुत्र m. 1) Metron. *a)* Kâma's. — *b)* Kuça's und Lava's, der Söhne Râma's. — 2) *Pferd.*

लक्ष्मीपुर n. N. pr. verschiedener *Städte* Kampaka 147. °माहात्म्य n. Burnell, T.

लक्ष्मीपुरुषकार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*लक्ष्मीपुष्प n. 1) *Gewürznelken* Gal. — 2) *Rubin.*

लक्ष्मीपूजा f. *ein best. Fest am 15ten Tage in der dunkelen Hälfte des* Âçvina.

*लक्ष्मीफल m. *Aegle Marmelos.*

लक्ष्मीमन्दिर n. fingirtes Nom. pr. einer Stadt Kaurap. (A.) 2.

लक्ष्मीयजुस् n. *ein best. Spruch.* Richtig लक्ष्मी und यजुस् als Bez. *zweier Sprüche;* vgl. Nṛs. Tâp. Up. 1,3.

लक्ष्मीरमण m. Bein. Vishṇu's.

लक्ष्मीवत् 1) Adj. *a) glücklich, mit Glücksgütern ausgestattet.* — *b) schön.* — 2) *m. *a) Artocarpus integrifolia.* — *b) Andersonia Rohitaka* Râǵan. 8,15. — 3) f. °वती ein Frauenname Hem. Par. 8,5. Uttamaḱ. 3.

लक्ष्मीवर्मदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

लक्ष्मीवल्लभ m. N. pr. eines Autors.

लक्ष्मीवसति f. *die Wohnstätte der* Lakshmi als Bez. *der Blüthe von Nelumbium speciosum.*

लक्ष्मीविलास m. 1) Pl. *das Gebaren der Herrscherwürde.* — 2) *eine best. Mixtur* Rasendraḱ. 71,10.

*लक्ष्मीवेष्ट m. *das Harz der Pinus longifolia.*

लक्ष्मीश m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *der Mangobaum. — 3) *ein best. Tact* S. S. S. 212.

*लक्ष्मीश्रेष्ठा f. *Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,79.

लक्ष्मीसंहिता f. Titel eines Abschnitts im Vâjupurâṇa Burnell, T.

लक्ष्मीसख m. *ein Freund —, ein Günstling der Glücksgöttin.*

*लक्ष्मीसमाह्वया f. Bein. der Sîtâ.

*लक्ष्मीसुत m. *der Mond.*

लक्ष्मीसूक्त n. *eine best. Hymne.*

लक्ष्मीसेन m. N. pr. eines Mannes.

लक्ष्मीस्तुति f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीस्तोत्र n. 1) *Preis der* Lakshmi. — 2) Titel verschiedener Stotra Burnell, T. Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीहृदय n. Titel eines Werkes Burnell, T.

लक्ष्म्यष्टोत्तर n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1. °शतनामन् n. Burnell, T.

*लक्ष्म्याराम m. N. pr. eines *Waldes.*

लक्ष्य 1) Adj. (f. श्रा) *a) zu definiren.* — *b) was angedeutet —, mittelbar bezeichnet* oder *ausgedrückt wird.* — *c) zu halten für, anzusehen als* (Nomin.). — *d) worauf man sein Augenmerk richtet, was man im Auge hat.* — *e) worauf man sein Augenmerk zu richten hat, zu beobachten.* — *f) zu erkennen, erkennbar an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *g) sichtbar, wahrnehmbar.* — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — 3) n. *a) ein ausgesetzter Preis.* — *b) Ziel* Gaut. लक्ष्यं लभ् *sein Ziel erreichen, Erfolg haben;* लक्ष्यं बन्ध् *sein Ziel richten auf* (Loc.); आकाशे लक्ष्यं बन्ध् *sein Ziel auf den Luftraum richten,* so v. a. *ohne bestimmtes Ziel in's Blaue sehen.* Ausnahmsweise m. (v. l. aber n.). — *c) hunderttausend.* — *d) Schein, Verstellung.* — *e) Merkmal;* richtig लक्ष्मन्. — *f)* vielleicht *Beispiel.*

लक्ष्यज्ञत्व n. *Kenntniss des Zieles* oder — *von Beispielen.*

लक्ष्यता f. 1) *das Sichtbarsein.* — 2) *das Zielsein.*

लक्ष्यत्व n. 1) Nom. abstr. zu लक्ष्य 1) *b).* — 2) *das Zielsein,* — *von* (im Comp. vorangehend).

लक्ष्यवीथी f. *die überall sichtbare Strasse.* Nach Nilak. = ब्रह्मलोकमार्ग, देवयान.

*लक्ष्यकृत् 1) Adj. *das Ziel treffend.* — 2) m. *Pfeil.*

लक्ष्यालक्ष्य Adj. (f. श्रा) *sichtbar und nicht sichtbar,* so v. a. *kaum sichtbar.*

लक्ष्यी Adv. 1) mit कर् *zum Ziele machen,* — *von* (im Comp. vorangehend). — 2) mit भू *zum Ziele werden,* — *von* (im Comp. vorangehend).

*लष्, लषति (गतौ).

लषमादेवी f. N. pr. einer Fürstin.

लग्, लगति und *लग्यति 1) *sich heften —, haften an* (Loc.). पादयोः *sich an Jmds Füsse schmiegen,* so v. a. *sich Jmd zu Füssen werfen;* हृदि *in's Herz dringen.* — 2) *sich heften an* (Loc.), so v. a. *berühren, schneiden* (von einer Linie). — 3) *sich heften an,* so v. a. *sich unmittelbar anschliessen, unmittelbar folgen, sich entspinnen* (von einem Streite). — 4) *hingehen* (von der Zeit). — 5) लग्न *a) hängen geblieben, festsitzend, hängend —, sich anschmiegend —, geklammert an, sich berührend mit, steckend an, auf* oder *in, geheftet auf* (mit Loc. oder am Ende eines Comp.). पृष्ठे, पृष्ठतस् oder पृष्ठ° *sich an den Rücken schmiegend,* so v. a. *auf dem Fusse folgend;* मार्गे *auf dem Wege bleibend, den Weg verfolgend;* हृदये *in's Herz gedrungen.* — *b) sich berührend mit* (Loc.), so v. a. *schneidend* (von einer Linie). — *c) sich anschliessend, unmittelbar folgend* Kampaka 455 (किं चरिष्यति zu lesen). — *d)* darüber (तत्र) *hingegangen* (von der Zeit). — *e) hängen geblieben bei,* so v. a. *verausgabt an* (Instr.) Kull. zu M. 7,127. — *f)* mit

Infin. *angefangen habend zu* Paṅkat. 244,6. Kampaka 480. — *g*) **toll, wüthend* (von einem Elephanten). — 6) लगित etwa *hineingeschlüpft in* (Acc.). — *Caus. लागयति (आसादने oder आस्वादने). — Mit अनु, °अनुलग्न *unmittelbar folgend, nachgehend.* — Mit अव 1) *verweilen* (तत्र) Kâd. 2,103,13 (127,13). — 2) अवलग्न *herabhängend, hangend an* (im Comp. vorangehend). — Caus. अवलगयति *anheften, anknüpfen.* — Vgl. अवलगन (Nachtr. 2). — Mit आ *sich anheften, sich anschmiegen.* °आलग्न *sich anhängend an.* — Caus. आलगयति *anheften, anknüpfen.* — Mit समा, °लग्न Pl. *zusammengefügt, einander auf den Leib gerückt.* — Mit परि, °परिलग्न *hängen geblieben an;* nur im Prâkrit zu belegen. — Mit वि 1) *sich anhängen an* (Loc.). — 2) विलग्न *a) hängen —, stecken geblieben, festsitzend, hängend —, sich klammernd an, steckend —, liegend —, ruhend —, gerichtet auf, anstossend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). तीर्° so v. a. *gelandet.* — *b) herabhängend, hängend* (Brüste); vielleicht so v. a. *im Käfig hängend.* — *c) vergangen, verflossen.* — *d) dünn, schmal* (Taille). — 3) *विलगित (उपतापे). — Mit सम्, संलग्न 1) *stecken geblieben, steckend in, stossend —, hängend an, sich berührend mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Sâj. zu ṚV. 3, 33,13. Du. so v. a. *handgemein geworden.* — 2) *herkommend von* oder *aus* (im Comp. vorangehend). — Caus. संलागयति *fest legen auf* (Loc.).

*लगड Adj. *hübsch, schön.*

लगडाचार्य m. N. pr. eines Astronomen Ârjabh. Einl. IX.

लगण m. *eine best. Krankheit des Augenlides* Suçr. 2,308,3. 309,21.

लगत und लगध m. N. pr. eines Astronomen.

लगनीय n. impers. *sich anzuhängen an* (Loc.).

लगालिका f. *ein best. Metrum.*

लगुड m. 1) *Knüttel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **Nerium odorum* Bhâvapr. 1,203.

लगुडिन् Adj. *mit einem Knüttel versehen* Kâd. 2,129,16 (159,1).

लग्न 1) Adj. s. u. लग् und 1. लञ्. — 2) *m. *ein Sänger, dessen Amt es ist, den Fürsten am Morgen zu wecken.* — 3) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) der Punct, in dem sich zwei Linien schneiden,* insbes. *der Punct, in dem der Horizont und die Bahn der Sonne oder der Planeten zusammentreffen, der Aufgangspunct der Sonne und der Planeten.* *m. — *b)* in der Astrol. *Horoscop* und auch *das ganze erste Haus.* *m. — *c) ein von den Astrologen zu einem Unternehmen* (im Comp. vorangehend) *als günstig* (auch mit Hinzufügung von शुभ, शोभन, अनुकूल u. s. w.) *bezeichneter Zeitpunct* Kampaka 49. 50. Uttamaṅ. 245. Gewöhnlich m. — *d) der entscheidende Augenblick, Entscheidung.* *n.

*लग्नक m. *Bürge.*

लग्नकाल m. *der von den Astrologen zu einem Unternehmen als günstig bezeichnete Zeitpunct.*

लग्नग्रह Adj. *fest auf Etwas bestehend, zudringlich.*

लग्नग्रहण n. *das Berechnen —, Bestimmen des zu einem Unternehmen günstigen Zeitpunctes* Kampaka 48.

लग्नचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

लग्नदिन n. und लग्नदिवस m. *der von den Astrologen zu einem Unternehmen als günstig bezeichnete Tag.*

लग्नदेवी f. Name einer fabelhaften Kuh aus Stein.

लग्नवेला f. und लग्नसमय m. = लग्नकाल und *ein günstiger Zeitpunct* überh.

लग्नाह् m. = लग्नदिन.

*लग्निका f. fehlerhafte v. l. für नग्निका.

*लघट् und *लघटि m. *Wind.*

लघत्ती f. N. pr. eines Flusses. लङ्घती v. l.

लघय्, °यति 1) *erleichtern, vermindern, schwächen, lindern.* — 2) *leicht erscheinen lassen.* — 3) *übertreffen* Harshaṅ. (Çaka 1936) 481,8.

लघिमन् m. 1) *Leichtigkeit* Çiç. 20,24. — 2) *die übernatürliche Kraft sich nach Belieben leicht zu machen* VP. 4,4,39. — 3) *das Gefühl der Leichtigkeit, — der Bürdelosigkeit* Çiç. 19,105. — 4) *Leichtsinn* Kâd. 151,13. — 5) *geringes Ansehen, die Jmd zu Theil werdende Geringachtung* Çiç. 7,14.

लघिष्ठ und लघीयंस् Superl. und Compar. zu लघु.

लघीयस्त्व n. *geringes Ansehen, das Geringgeschätztwerden.*

लघु 1) Adj. (f. लघ्वी und लघु, Compar. लघीयंस् und लघुतर, Superl. लघिष्ठ) *a) rasch, schnell, behende.* Bez. eines best. Fluges der Vögel und der Mondhäuser Hasta, Açvinî und Pushja. लघु Adv. wiederholt Kâraṇḍ. 58,4. — *b) leicht* d. i. *nicht schwer.* — *c) leicht zu verdauen, nicht schwer im Magen liegend.* — *d) leicht,* so v. a. *sich leicht fühlend, keine Last empfindend.* — *e)* **gesund* Râǵan. 20,46. — *f) leicht,* so v. a. *ohne Gefolge.* — *g) leicht zu vollbringen, leicht von Statten gehend.* — *h) leicht articulirt* (der Laut व). — *i) leicht,* so v. a. *leicht machend.* — *k) prosodisch kurz.* — *l) kurz der Zeit nach* (von einer Unterdrückung des Athems). — *m) klein, kurz, winzig, gering, wenig, unbedeutend.* — *n) klein, schwach, elend, unbedeutend, unansehnlich, gering geachtet* (von Personen gesagt). लघु मन् *gering achten,* लघु कर् (im Prâkrit 303,29) *verhöhnen.* — *o) jünger* Hem. Par. 1, 270. Paṅkad. °भातर् *ein jüngerer Bruder* Ind. St. 15,246. 270. Hem. Par. 1,292. Kampaka 22. — *p) leise.* — *q) angenehm, ansprechend, hübsch, schön.* — 2) *f. लघु *Trigonella corniculata.* — 3) *f. लघ्वी *a) ein leichter Wagen.* — *b) Trigonella corniculata.* — 4) n. *a) ein best. Zeitmaass,* = 15 Kâshṭhâ = $^1/_{15}$ Nâḍikâ. — *b)* **Agallochum, eine best. Species von A.* — *c)* **die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,151. Bhâvapr. 1,193.

*लघुकङ्कोल m. *Pimenta acris* oder *eine ähnliche Myrtacee.*

*लघुकण्टका f. *Mimosa pudica.*

*लघुकर्कन्धु m. f. *eine kleine Art Zizyphus.*

*लघुकर्णिका f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*लघुकाय 1) Adj. *einen leichten Körper habend.* — 2) m. *Ziege.*

*लघुकाश्मर्य m. *ein best. Baum,* = कटुफल Râǵan. 9,20.

लघुकोष्ठ Adj. *nicht viel im Magen habend* Kâm. Nîtis. 7,36.

लघुकौमुदी f. Titel einer Grammatik.

लघुक्रम Adj. *einen raschen Schritt habend, rasch an Etwas gehend, eilend.* °म् Adv. *raschen Schrittes, schnell.*

*लघुखट्विका f. *Sessel, Lehnstuhl.*

लघुखर्तर N. pr. eines Geschlechts.

लघुगङ्गाधर m. *ein best. Pulver gegen Durchfall.*

लघुगति Adj. *schnellen Schritts* Megh. 16.

*लघुगर्ग m. *ein best. Fisch.*

*लघुगोधूम m. *eine kleine Weizenart* Râǵan. 13,32.

लघुग्रहमञ्जरि f. Titel eines Werkes.

लघुचञ्चरी f. *ein best. Tact* S. S. S. 230.

लघुचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

लघुचाणक्यराजनीति f. desgl. Opp. Cat. 1.

लघुचित्त Adj. (f. आ) *leichtsinnig, flatterhaft.* Nom. abstr. °ता f.

लघुचित्रकस्त Adj. *eine besondere Geschicklichkeit in den Händen besitzend* MBh. 3,270,15.

लघुचित्तन n. Titel eines Werkes.

लघुचित्तामणिरस m. *eine best. Mixtur.*

*लघुचिर्भिटा f. *Koloquinthe* Râǵan. 7,211.

लघुचेतस् Adj. *niedern Sinnes, kleinen Geistes.*

*लघुच्छदा f. *eine Spargelart.*

लघुच्छेद्य Adj. *leicht auszurotten, — zu vernichten.* Richtig wohl लघूच्छेद्य.

*लघुनङ्गुल m. *Perdix chinensis.*

लघुज्ञातक n., लघुज्ञातिविवेक m., लघुज्ञानकीय n. (Opp. Cat. 1) und लघुज्ञानवासिष्ठ n. (ebend.) Titel von Werken.

लघुता f. 1) *Behendigkeit, Geschicklichkeit.* — 2) *Leichtigkeit* Çiç. 7,59. — 3) *das Gefühl der Leichtigkeit.* — *der körperlichen Frische* Kâraṇḍ. 18,8. — 4) *prosodische Kürze.* — 5) *Kleinheit, Kürze, Geringigkeit, Unbedeutendheit* Çiç. 7,59. — 6) *Leichtsinn, Uebereilung, Unüberlegtheit.* — 7) *geringes Ansehen, Mangel an Würde, Erniedrigung.*

लघुताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

लघुत्व n. 1) *Behendigkeit, Geschicklichkeit.* — 2) *Leichtigkeit.* — 3) *das Gefühl der Leichtigkeit.* — 4) *prosodische Kürze.* — 5) *Leichtsinn, Uebereilung, Unüberlegtheit.* — 6) *Mangel an Würde, geringes Ansehen, Erniedrigung.*

*लघुत्वी f. *eine Art Croton* Bhâvapr. 1,213.

लघुदीपिका f. Titel eines Commentars Burnell, T.

*लघुदुन्दुभि m. *eine kleine Trommel.*

*लघुद्राक्षा f. *eine Art Weintraube ohne Kerne.*

लघुद्राविन् Adj. *leicht in Fluss gerathend* Sarvad. 99,18.

*लघुद्वारवती f. *die jüngere* Dvâravatî oder *der jüngere Theil der Stadt* Dv.

लघुनभमण्डल n. *ein best. mystischer Kreis.*

*लघुनामन् n. *Agallochum.*

लघुनारदीय n. *das kürzere* Nâradîja.

लघुनालिक n. *Muskete* Çukran. 4,1029.

लघुन्यायसुधा f. und लघुन्यास m. Titel von Werken.

*लघुपञ्चमूल n. *eine Zusammenstellung von fünf verschiedenen Wurzeln.*

लघुपण्डित m. N. pr. eines Autors. °पण्डितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

लघुपतनक m. N. pr. einer Krähe.

*लघुपत्रक m. *eine best. Pflanze,* = रोचनी.

*लघुपत्रफला f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,133.

*लघुपत्री f. *der kleine* Pippala-*Baum* Râǵan. 11,123.

लघुपद्धति f. Titel eines Werkes.

लघुपराक्रम Adj. *schnell entschlossen* R. Gorr. 1,77,38.

लघुपराशर m. *der kürzere* Parâçara.

लघुपरिक्रम Adj. *schnell sich bewegend* (= त्वरितगति Comm.) Kâm. Nitis. 12,25.

लघुपरिभाषावृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

*लघुपर्णिका f. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,119.

*लघुपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

1. लघुपाक m. *Verdaulichkeit.*

2. लघुपाक Adj. 1) *rasch alt werdend* Bhâvapr. 1, 110. — 2) *leicht verdaulich.*

लघुपाकिन् Adj. *leicht verdaulich.*

लघुपातिन् m. N. pr. einer Krähe (*schnell fliegend*).

लघुपाराशर्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*लघुपिच्छिल m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,209.

लघुपुलस्त्य m. *der kurze* Pulastja.

*लघुपुष्प m. *eine* Kadamba-*Art* Râǵan. 9,105.

लघुप्रमाण Adj. (f. आ) *kurz* Varâh. Brh. S. 70,14.

लघुप्रयत्न Adj. *mit geringer Articulation ausgesprochen.* Compar. °तर्.

*लघुबदर 1) m. *eine Art Judendorn.* — 2) f. ई desgl. Râǵan. 11,145.

लघुबृहत्पुराण n., लघुबोध m. und लघुब्रह्मवैवर्त n. Titel von Werken.

*लघुब्राह्मी f. *eine Art Raute.*

लघुभव m. in अलघुभव (Nachtr. 5).

*लघुभागवत n. Titel eines Werkes.

लघुभाव m. *Leichtigkeit.*

लघुभावप्रकाशिका f. und लघुभास्करीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

लघुभुज् Adj. *wenig essend.*

*लघुभूतद्रुम m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,210.

लघुभूषणकान्ति f. und लघुमञ्जूषा f. Titel von Werken.

*लघुमन्थ m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,25.

*लघुमांस 1) m. *Rebhuhn.* — 2) f. ई *eine Art Valeriana* Râǵan. 12,102.

1. लघुमात्र n. *eine Kleinigkeit, eine unbedeutende Sache* Âçv. Çr. 8,14,4.

2. लघुमात्र Adj. *mit wenig Besitz, mit geringer Habe* MBh. 14,46,40.

लघुमानस n. Titel eines Werkes.

1. लघुमूल n. *in algebra, the least root with reference to the additive quantities* oder *the lesser root of an equation.*

2. लघुमूल Adj. *unbedeutende Wurzeln habend,* so v. a. *am Anfange unbedeutend.*

*लघुमूलक n. *Radieschen.*

लघुमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 218.

लघुयम m. *der kurze* Jama (als Verfasser eines Gesetzbuchs).

लघुराशि Adj. in Verbindung mit पद्म m. *set of fewer terms* Colebr. Alg. 35.

लघुललितविस्तर m., लघुवसिष्ठसिद्धान्त m., लघुवाक्यवृत्ति f., °प्रकाशिका f., लघुवायुस्तुति f. (Burnell, T.), लघुवार्त्तिक n. und लघुवासिष्ठसिद्धान्त m. Titel von Werken.

1. लघुविक्रम m. *ein rascher Schritt.*

2. लघुविक्रम Adj. *einen raschen Schritt habend, behend auf den Füssen, eilend.*

लघुविष्णु m. *der kurze* Vishṇu (als Verfasser eines Gesetzbuchs).

1. लघुवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

2. लघुवृत्ति Adj. 1) *ein leichtes Wesen habend, leicht.* — 2) *leichtsinnig.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 2,53.

लघुवृत्तिकारिका f. (Opp. Cat. 1) und लघुवृत्त्यवचूरिका f. Titel von Werken.

लघुवेधिन् Adj. *geschickt treffend.*

लघुवैयाकरणभूषण n. (Opp. Cat. 1), °वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा f. und लघुव्याकरणभूषणसार (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*लघुशङ्ख m. *eine best. kleine Muschel* Madanav. 53,56.

लघुशब्दरत्न n., °शब्देन्दुशेखर m., लघुशान्तिपुराण n. und °शान्तिविधान n. (Bühler, Rep. No. 666) Titel von Werken.

लघुशिखरताल m. *ein best. Tact.*

लघुशिवपुराण n. Titel eines Werkes.

*लघुशीत m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,209.

लघुशेखर m. *ein best. Tact* S. S. S. 234.

लघुशौनकी f., लघुसंग्रह m. und लघुसंग्रहणीसूत्र n. Titel von Werken.

लघुसत्त्व Adj. *einen schwachen Charakter habend.*

*लघुसदाफला f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,133.

लघुसप्ततिकास्तव m. und °सप्तशती f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

लघुसमुत्थान Adj. *schnell an's Werk gehend, schnell bei der Hand seiend* Kâm. Nitis. 4,70. Daç. 92,11.

लघुसहस्रनामस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

लघुसांख्यवृत्ति f. und °सांख्यसूत्रवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

लघुसार Adj. *winzig, unbedeutend, werthlos.*

लघुसिद्धान्तकौमुदी f. und °सिद्धान्तचन्द्रिका f. Titel von Werken.

लघुसुदर्शन n. *ein best. medicinisches Pulver.*

लघुस्थानता f. fehlerhaft für लघूत्थानता Kâraṇḍ. 89,13.

*लघुस्पद् m. *schnelles Dahineilen* Mahâbh. 8,33,*b.*

लघुहस्त Adj. *Geschicklichkeit in den Händen besitzend* (Bogenschütze, Schreiber u. s. w.). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

लघुहस्तवत् Adj. dass. Hariv. 2,73,69.

लघुहारीत m. *der kurze* Hârîta. °स्मृति f.

Burnell, T.

लघुहृदय Adj. *leichtsinnig* Kâd. 221,20.

*लघुहेमडुग्धा f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,133.

लघुहेमपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

लघुहेरा f. desgl. Opp. Cat. 1.

लघू Adv. mit कर् 1) *leichter machen, erleichtern, vermindern* Mâlatîm. 42,10. Venis. 47,1. Çiç. 1,36. — 2) *klein* — (Naish. 6,84), *kürzer machen* (die Tage). — 3) *um das Ansehen bringen, erniedrigen* Naish. 6,84. — 4) *gering anschlagen* Comm. zu Mṛkkh. 6,3. 4.

°लघूकरण n. *das Vermindern, Verringern.*

लघूक्ति f. *eine kurze Ausdrucksweise.*

लघूत्थान Adj. 1) *woran man schnell geht* Kâm. Nîtis. 11,63. — 2) *bei Allem schnell bei der Hand seiend, zu Allem wohl aufgelegt.* Nom. abstr. °ता f. Lot. de la b. l. 426,2.

लघूत्थित Adj. *schnell bei der Hand seiend* Kâm. Nîtis. 18,66.

*लघूडम्बरिका f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,133.

लघूय्, लघूयति *geringschätzen.*

लघ्वक्तर् Adj. *kurzsilbig* ṚV. Prât. 18,33.

*लघ्वङ्गोर् n. *eine geringere Feige.*

लघ्वत्रि m. *der kürzere* Atri (als Verfasser eines Gesetzbuchs).

लघ्वष्टवर्ग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लघ्वाचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लघ्वार्यसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

लघ्वाशिन् und लघ्वाहार Adj. *wenig essend.*

लघ्वाह्निक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लङ् *die Personalendungen des Imperfectum, das Imperfectum* 240,25. 242,5.

लङ्क 1) *m. N. pr. eines Mannes. °शान्तमुखा: *die Nachkommen* Laṅka's und Çântamukha's. — 2) f. आ *a*) N. pr. α) der Hauptstadt von Ceylon und Bez. der ganzen Insel, die das Epos von Râkshasa unter ihrem Führer Râvaṇa bewohnt sein lässt. — β) eines Sees. — γ) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,94,18. — *b*) **eine* Çâkini oder N. pr. einer Çâk. — *c*) **ein liederliches Weib.* — *d*) **Zweig.* — *e*) **eine Erbsenart* Râgân. 16,60.

लङ्कटङ्कटा f. N. pr. einer Tochter der Samâdhjâ und Mutter Sukeça's.

*लङ्कादाहिन् m. Bein. Hanumant's.

लङ्कानिल m. *Wind von Ceylon her,* so v. a. *Südwind* Vikramâṅkaḥ. 7,74.

*लङ्कापिका und *लङ्कायिका f. *Trigonella corniculata.*

लङ्कारि m. Bein. Râma's.

*लङ्कारिका f. *Trigonella corniculata,*

लङ्कावतार m. Titel eines buddh. Sûtra.

*लङ्कास्थायिन् m. *eine best. Pflanze.*

लङ्केशवनारिकेतु m. Bein. Arǵuna's.

लङ्केश्वर 1) m. Bein. Râvaṇa's. — 2) f. ई N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,95,3. 4.

*लङ्कोटिका f. v. l. für लङ्कापिका Bhâvapr. 1,194.

लङ्कोदय m. *Sonnenaufgang in* Laṅkâ.

*लङ्कायिका und *लङ्कायिका f. *Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194.

*लङ्ग्, लङ्गति (गतौ).

*लङ्ग्, लङ्गति (गतौ, खञ्जे). — Mit वि, विलङ्गयन् Paṇḍat. I,369 fehlerhaft für विलङ्घयन्. Partic. विलङ्गित.

लङ्ग 1) Adj. *lahm.* — 2) *m. *a*) *Wüstling, ein liederlicher Geselle.* — *b*) = सङ्ग. — *c*) = टार.

*लङ्गक m. = वल्लभ.

लङ्गल 1) n. = लाङ्गल *Pflug.* — 2) *N. pr. eines Reiches.

लङ्गिमन् m. etwa *Verbindung* Ind. Antiq. 10, 343. Vgl. लङ्घिमन्.

°लङ्गिममय Adj. etwa *verbunden mit.* v. l. लङ्घिममय.

*लङ्गुरा f. *Fennich* Gal.

*लङ्गूल n. = लाङ्गूल.

लङ्घ्, लङ्घति, °ते 1) Med. *überschreiten, hinübergehen über* (Acc.) Paṇḍat. — 2) Act. *springen auf* (Acc.) Bhaṭṭ. — 3) Act. **fasten.* — 4) Act. *abzehren.* — Caus. लङ्घयति, °ते (metrisch), लङ्घित Partic. 1) *springen über, überschreiten, hinübergehen über;* mit Acc. मर्यादाम्, स्थितिम् *die Grenzen überschreiten;* अध्वानम् *einen Weg zurücklegen.* — 2) *besteigen, betreten, hinüberfahren über, von oben berühren.* — 3) *übertreten, verletzen, zuwiderhandeln.* — 4) *hinüberkommen über, entgehen.* — 5) *hintertreiben, vereiteln, hemmen.* — 6) *sich über Jmd hinwegsetzen,* so v. a. *gegen Jmds Willen handeln, sich vergehen gegen Jmd, beleidigen, verletzen.* — 7) *Jmd übertreffen.* — 8) *Etwas übertreffen, verdunkeln.* — 9) *fortschaffen, transportiren* Kâraṇḍ. 71,8. — 10) *Jmd fasten* (Essenszeiten übergehen) *lassen.* लङ्घित Karaka 6,3. — Desid. vom Caus. लिलङ्घयिषति *zu überschreiten gedenken.* — Mit अति Caus. *übertreten, verletzen.* — Mit अभि Caus. 1) *springen über, überschreiten.* — 2) *übertreten, verletzen.* — 3) *sich vergehen gegen Jmd* (Acc.). — Mit अव Caus. *hinwegkommen über* (eine Zeit), *verbringen.* सर्वकालमवलङ्घ्य so v. a. *keine Zeit eingehalten habend.* — Mit आ Caus. आलङ्घित *besetzt mit* (im Comp. vorangehend) Vidḍh. 18,6. — Mit उद् Caus. 1) *überschreiten, hinübergehen über, passiren.* अध्वानम् *einen Weg zurücklegen.* — 2) über eine Zeit *hinwegkommen,* eine Zeit *zubringen, verleben.* — 3) *sich schwingen —, zu sitzen kommen auf* (Acc.). — 4) *übertreten, verletzen, zuwiderhandeln* Kampaka 34. सत्पथम् *den Weg der Guten verlassen.* — 5) *hinüberkommen über, entgehen.* — 6) *sich vergehen gegen Jmd, beleidigen.* — Mit समुद् Caus. 1) *übertreten, verletzen, vernachlässigen.* — 2) *hinüberbringen, hinüberschaffen* Harshaṅ. 181,20. — Mit परि Caus. *abspringen von, verlassen* (einen Weg). — Mit प्रति Caus. 1) *sich schwingen —, sich setzen auf* (Acc.). — 2) *übertreten, verletzen.* — Mit वि *springen, sich erheben zu* (Acc.) व्यलघिषुम् Çiç. 17,55. — अविलंघमे Verz. d. Oxf. H. 76,*b*, N. 2 wohl fehlerhaft für अविलम्बितम्. — Caus. 1) *springen über, überschreiten, hinübergehen über, passiren.* अध्वानम् *einen Weg zurücklegen* 311,10. स्थितिम् *die Grenzen überschreiten* Çiç. 17,12. — 2) eine Zeit *überspringen, nicht einhalten.* विलङ्घयित्वा so v. a. *gewartet habend.* — 3) *sich erheben zu* oder *gen* (Acc.). — 4) *sich* einer Sache (Acc.) *entziehen, nicht Folge leisten* 213,29. — 5) *übertreten, verletzen, zuwiderhandeln.* — 6) *hinüberkommen über,* so v. a. *überwinden.* — 7) *vereiteln.* — 8) *übergehen, bei Seite lassen.* — 9) *übertreffen.* — 10) *sich vergehen gegen Jmd, beleidigen.* — 11) *fasten lassen.* — Mit अतिवि Caus. *vorübergehen bei Jmd, Jmd bei Seite lassen, nicht einkehren bei.* — Mit संवि Caus. *bei Seite liegen lassen, vernachlässigen, unterlassen.* — Mit सम्, संलङ्घित *vorübergegangen* (Nacht).

लङ्घक Adj. *der Andern zuwiderhandelt* oder *Andere beleidigt.*

लङ्घती f. N. pr. eines Flusses MBu. 2,9,23.

लङ्घन 1) n. *a*) *das Springen, Hinüberspringen —, Hinübersetzen über, Ueberschreiten* (das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend). दीर्घाध्व° *das Zurücklegen eines langen Weges.* शीघ्र° Adj. *schnell fliegend* (Wolke). — *b*) *ein best. Gang des Pferdes, Courbette.* — *c*) *das Sicherheben zu* oder *gen* (im Comp. vorangehend). — *d*) *das Bespringen* (eines Weibchens). — *e*) *Einnahme, Eroberung.* — *f*) *Besiegung.* — *g*) *das Uebertreten* (eines Gebotes u. s. w.). — *h*) *das Verschmähen* Spr. 7623. — *i*) *ein Vergehen gegen Jmd, Beleidigung, das Leidanthun.* भर्तु: पूर्वस्य *eine dem ersten* (verstorbenen) *Gatten angethane Beleidigung,* so v. a. *Wiederverheirathung.* आतप° *ein von der Hitze angethanes Leid.* — *k*) *das Fasten, Hungercur* Karaka 1,22. 6,3. Spr. 7623. Kampaka 158 (zu lesen तव क्रान्याम्). —

2) f. आ = 1) *b*).

लङ्घनीय Adj. 1) *worüber man hinübersetzen kann* oder *muss, zu überschreiten, zu passiren.* — 2) *zu ereilen, erreichbar.* — 3) *zu übertreten.* — 4) *dem man zu nahe treten darf, gegen den man sich vergehen darf.* — 5) *den man fasten lassen muss, einer Hungercur zu unterwerfen* Karaka 1,22. — Vgl. अ° (auch in Nachtr. 1).

लङ्घनीयता f. und लङ्घनीयत्व n. in अ° (Nachtr. 5).

लङ्घिमन् m. Dhûrtas. 2,9 und लङ्घिममय Adj. 10, 12 v. l. für लङ्घिमन् und लङ्घिममय.

लङ्घ्य Adj. 1) *zu überspringen, zu überschreiten, zu passiren* Spr. 7671. *zurückzulegen* (ein Weg). — 2) *erreichbar.* — 3) *zu übertreten.* — 4) *zu vernachlässigen.* — 5) *dem man zu nahe treten kann, antastbar.* — 6) *den man fasten lassen muss.* — 7) *wogegen Fasten —, strenge Diät anzuwenden ist* Karaka 6,4.

*लङ्, लङ्क्ति (लङ्घणे). Vgl. लाङ्क्.

1. लज्, लज्जते *sich schämen* Bhatt. *लज्ज *sich schämend, beschämt.*

2.*लज्, लज्जति (भर्त्सने oder भर्त्सने).

3.*लज्, लज्जयति (प्रकाशने).

लज्ज्, लज्जते (metrisch und ungenau auch Act.) 1) *verlegen werden* (Lalit. 405,14), *sich schämen, — vor Jmd* (Abl.), *Jmds* (Instr. oder Gen. Spr. 7420 nebst v. l.), *einer Sache* (Instr.), *zu* (Infin.). — 2) लज्जित *a) verlegen, sich schämend, beschämt, sich Jmds* (Instr.) oder *einer Sache* (im Comp. vorangehend) *schämend.* — *b) verschämt, verlegen,* so v. a. *von Scham —, von Verlegenheit begleitet.* — Caus. लज्जयति *Jmd sich schämen machen, Jmds Schamgefühl erwecken;* mit Acc. — Mit अधि, °लज्जित *sich schämend, beschämt über* (Loc.). Vielleicht अतिल° zu lesen. — Mit वि *sich schämen, — zu* (Infin.). विलज्जित *sich schämend, beschämt, — über* (im Comp. vorangehend). — Mit सम् *sich schämen.*

*लज्ज m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* लज्जा s. bes.

*लज्जका f. *der wilde Baumwollenbaum.*

*लज्जारी f. *eine weisse Sinnpflanze.*

लज्जा f. 1) *Scham, Schamgefühl, Verlegenheit, das Sichschämen einer Sache* (im Comp. vorangehend 124,23). पुत्री युवां मे का लज्जा *ihr seid meine Kinder, warum sollte ich mich schämen?* Kathâs. 2, 53. Die personificirte *Scham* ist eine Gattin Dharma's und Mutter Vinaja's. — 2) *Mimosa pudica* Râgân. 5,104.

लज्जाकर Adj. (f. ई) *beschämend, Jmd* (im Comp. vorangehend) *b.* 248,27.

लज्जाकृति Adj. *Scham heuchelnd* Spr. 1780.

लज्जाधार m. N. pr. eines Berges VP.² 2,198. Richtig जलाधार.

लज्जाय्, लज्जायित Partic. *verschämt, verlegen.*

लज्जायित 1) Adj. s. u. लज्जाय्. — 2) n. *das Verlegensein, Verlegenheit.* Pl. Kâd. 2,8,3 (8, 6).

लज्जालु 1) *Adj. *schamhaft.* लज्जालुर् (d. i. °लुके Voc.) im Prâkrit 317,30. — 2) f. *Mimosa pudica* Râgân. 5,104. Bhâvapr. 1,220.

लज्जावत् Adj. *verschämt, verlegen.* Nom. abstr. °वत्ता f.

लज्जावह् Adj. (f. आ) *beschämend, Schande bringend.*

लज्जाशील Adj. *schamhaft, verlegen.* Nom. abstr. °ल n. Comm. zu TBr. 1,136,9. 10.

लज्जित 1) Adj. s. u. लज्ज्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *Scham, Schamgefühl.*

*लज्जिनी und *लज्जिरी f. *Mimosa pudica* Râgân. 5,104.

*लज्या f. *Scham, Schamgefühl.*

लज्जा f. *Geschenk* Zach. Beitr. Nilak. zu MBh. 12,36,51. Oefters gebraucht von Nrisinha in seiner Uebersetzung des Jaçna.

*लञ्कुन m. *Eleusine corocana.*

1.*लञ्ज्, लञ्जति (भर्त्सने oder भर्त्सने).

2.*लञ्ज्, लञ्जयति (किंसाबलादाननिकेतनेषु, प्रकाशने, भाषार्थे oder भासार्थे).

*लञ्ज 1) m. *a)* = पद्. — *b)* = कच्क्. — *c)* = पुच्क्. — *d)* = पङ्कु. — 2) f. आ *a) an adulteress.* — *b) sleep.* — *c) a current.* — *d)* Bein. der Lakshmî.

*लञ्जापय्, °यति (प्रकाशने).

*लञ्जिका f. *Hure.*

1.*लट्, लटति (बाल्ये, परिभाषणे).

2. लट् *die Personalendungen des Präsens, Präsens* 242,13.

*लट m. 1) *Dieb.* — 2) = प्रमादवचन. — 3) = दोष.

*लटक m. *ein schlechter Mensch.*

लटकन m. मिश्र° N. pr. eines Mannes.

लटकामिश्र m. desgl.

*लटपर्ण n. *Zimmt* oder *gröberer Z.*

लटभ 1) Adj. *hübsch, schön, lieblich, reizend* Vikramâñkaṅ. 8,6. 10,58. 18,69. — 2) f. आ *eine Schöne, ein hübsches Mädchen* ebend. 8,81 (v. l. लटको भावे nach Aufrecht in Z. d. d. m. G. 16,209). 9,68. 11, 18. — Vgl. लटक् und लडभ.

लटक् Adj. = लटभ 1) Mâṇḍavja bei Utpala zu Varâh. Bṛ. 13,4.

लटूषक s. लट्षक.

*लट्, m. *ein schlechter Mensch.*

*लठ्, लठति (प्रमादवचने).

लट्ट् 1) *m. *a) Pferd.* — *b)* = जातिविशेष. — *c) ein best.* Râga. — 2) f. आ *a) ein best. Vogel* Suçr. 1,201,20 (लट्टा gedr.). Verz. d. B. H. No. 897 (लट्टादीन् st. लड्डादीन् zu lesen). — *b)* **Safflor.* — *c)* **eine Karañga-Art.* — *d)* **die Frucht einer Karañga-Art.* — *e)* **Frucht.* — *f)* **Wurfelspiel.* — *g)* * = धमरक. — *h)* * = शिलो. — *i)* * = वाद्य oder अवद्य. — *k)* * = तूलिका oder तुलिका.

लट्टाका f. *ein best. Vogel* MBh. 12,180,31.

लड्, लडति (विलासे) *sich hinundher bewegen* Râgat. 7,928. *लडित = ललित. — *Caus. लडयति (निक्षेपान्मथने, निक्षेपान्मथनयोः, °नाथनयोः, आक्षेपे), लाडयति (आक्षेपे, उपसेवायाम्), °ते (ईप्सायाम्).

लडक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. घेनुक.

लडर्थवाद् m. Titel eines Werkes über *die Bedeutung des Praesens.*

लडभ् 1) Adj. *hübsch, schön, reizend, lieblich* Bâlar. 75,1 (im Prâkrit). 304,9. Kâd. 2,3,12 (2,7). Ind. St. 16,208. fg. Zach. Beitr. Vgl. लटभ und लटक्. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

लडितमकेश्वर m. N. pr. eines Çiva-Heiligthums Ind. Antiq. 9,171.

*लड्ड m. *ein schlechter Mensch.*

लड्डु *eine Art Gebäck* Madanav. 116,78.

लड्डुक m. n. desgl. Agni-P. 27,34. Hemâdri 1. 654,16. 22.

लड्डा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

लड्डाका f. v. l. für लट्टाका. Wohl fehlerhaft.

*लण्ड्, लण्डयति (उत्क्षेपणे, भाषार्थे).

लण्ड n. *Unrath des Körpers, stercus* Kâvjapr. S. 155, N. 51. Vgl. लेण्ड.

लण्डु *London.*

लता f. 1) *Schlinggewächs, Liane.* Damit verglichen werden: Brauen, Arme, eine Schwertklinge, Locken, ein schlanker weiblicher Körper und der Blitz (Çiç. 6,71). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Ranke.* — 3) **Panicum italicum.* — 4) **Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194. — 5) **Cardiospermum Halicacabum.* — 6) *Gaertnera racemosa* Bhâvapr. 6,182. — 7) **Panicum Dactylon.* — 8) * = कैवर्तिका Râgân. 3,108. — 9) * = सारिवा Râgân. 12,125. — 10) **Moschus.* — 11) *Riemen an einer Peitsche, Geissel.* — 12) *Streifen.* वारां लता: so v. a. *feine Wasserstrahlen* Bâlar. 43,4. — 13) *Perlenschnur.* — 14) *ein schlankes Weib, Weib* überh. — 15) *ein best. Metrum.* — 16) N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* einer Tochter Meru's.

लताकर m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* Du. S. S. S. 240.

*लताकरञ्ज m. *Guilandina Bonduc* Râǵan. 8,63.

लताकस्तूरिका f. (Suçr. 1,215,10) und *°कस्तूरी f. *eine best. aromatische Arzneipflanze* Bhâvapr. 1,183. *Hibiscus moschatus* nach Mat. med. 123. 307.

लतागहनवत् Adj. *von Schlingpflanzen dicht durchzogen* R. 4,50,3.

लतागृह् n. (adj. Comp. f. आ) *eine aus Lianen gebildete Laube* Vâsav. 256,1.

*लताङ्गी f. *eine Art Gallapfel* Râǵan. 6,158.

*लताजिह्व m. *Schlange.*

*लतातरु m. 1) *Shorea robusta.* — 2) *Borassus flabelliformis.* — 3) *Orangenbaum.*

*लताद्रुम m. *Shorea robusta.*

लतानन m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

लतान्त (*n.) *Blume.*

लतान्तबाण m. *der Liebesgott* Daçak. 25,2.

*लतापनस m. *Wassermelone.*

*लतापर्णा 1) m. Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई a) *Curculigo orchioides.* — b) *Trigonella foenum graecum.*

लतापाश m. *eine aus einer Liane gebildete Schlinge* 315,25. 26.

लतापुटकी f. *Cardiospermum Halicacabum* Comm. zu Karaka 1,1.

*लतापृक्का f. *Trigonella corniculata.*

लताफल n. *die Frucht der Trichosanthes dioeca.*

*लताभद्रा f. *Paederia foetida.*

लताभवन n. = लतागृह् in अप°.

*लतामणि m. *Koralle* Râǵan. 13,159.

लतामण्डप m. = लतागृह्.

*लतामरुत् f. *Trigonella corniculata.*

लतामाधवी f. *Gaertnera racemosa.*

*लतामृग m. *Affe.*

*लताम्बुज n. *Flaschengurke.*

*लतायष्टि f. *Rubia Munjista.*

*लतायावक n. *Schoss, junger Trieb.*

*लतारुद् m. *Elephant* Gal.

*लतारसन m. *Schlange.*

*लतार्क m. *eine grüne Zwiebel.*

*लतार्लक m. *Elephant.*

लतालय m. *eine aus Schlingpflanzen gebildete Wohnung* (einer Eule).

लतालिङ्ग (?) Verz. d. B. H. 274,*a*,3.

लतावलय = लतागृह्.

लतावलयवत् Adj. *mit Lauben aus Schlingpflanzen versehen.*

*लतावृक्ष m. 1) *Cocosnussbaum.* — 2) *Shorea robusta.*

लतावेष्ट m. 1) *quidam coeundi modus.* — 2) N. pr. eines Berges.

*लतावेष्टन n. *Umarmung.*

लतावेष्टित m. = लतावेष्ट 2).

लतावेष्टितक n. 1) *das Umschlingen einer Liane* (subj.) Naish. 7,96. — 2) *eine Art Umarmung* ebend.

*लताशङ्कतरु m. *Shorea robusta.* Richtig लतातरु und शङ्कतरु.

*लताशङ्क m. dass. Fehlerhaft.

लतिका f. 1) *eine kleine Liane.* Arme (Çiç. 7,4. Kâd. 2,4,24) und ein schlanker Körper werden damit verglichen. — 2) *Perlenschnur.*

*लतु m. N. pr. eines Mannes.

लतोरुम m. als Erklärung von अवरोह् *Luftwurzel.*

*लत्तिका f. *eine Eidechsenart.*

लद्नी f. N. pr. einer Dichterin.

लद्रूषक (लटूषक?) m. *ein best. Vogel* Karaka 1,27. Suçr. 1,201,20.

लड्डनदेव m. N. pr. eines Mannes.

लड्डा in लड्डादीन् Verz. d. B. H. No. 897 fehlerhaft für लट्टा.

1. लप्, लपति (metrisch auch Med.) 1) *schwatzen* (auch von Vögeln), *herausschwatzen.* — 2) *flüstern, hersagen.* *लपित *gesprochen.* — 3) *wehklagen.* — Caus. लापयति *zum Reden veranlassen.* — Intens. 1) लाँलपीति *sinnlos herausschwatzen, Unsinn schwatzen.* — 2) लालप्यते (metrisch auch Act.) *a) wehklagen, jammern.* — *b) wiederholt anreden.* — Mit अनु in *अनुलाप. — Mit अप 1) *abläugnen, läugnen.* — 2) अपलपित *unterschlagen* (Geld u. s. w.). — Mit अभि 1) *schwatzen —, sprechen über.* — 2) *bezeichnen, benennen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,3. 36. 2,20. 3,32. 3,4,20 und zu Bṛh. Âr. Up. S. 148. — Mit आ 1) *Jmd* (Acc.) *anreden, sich unterhalten, — mit* (समम् oder सह्). — 2) *reden, sprechen* (auch von Vögeln), *Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.). — Caus. *sich mit Jmd* (Acc.) *in eine Unterhaltung einlassen, zu Jmd* (Acc.) *sprechen.* — Mit उपा *sprechen von, erwähnen* Bhâm. V. 2,11. — Mit समा *sich unterhalten mit* (Acc.). — Mit उद् Caus. *liebkosen* VP. 5,20,9. Hem. Par. 2,72. 293. — Mit समुद् *die Stimme erheben, zu sprechen beginnen* Bâlar. 207,14. — Mit प्र 1) (*unbedacht*) *herausreden, schwatzen, faseln.* — 2) *schwatzen,* so v. a. *sich unterhalten.* — 3) *eine Rede vorbringen, sprechen.* — 4) *ausrufen.* — 5) *wehklagen.* — 6) *wehklagend Etwas sprechen, — erzählen.* प्रलपित *wehklagend gesprochen.* — 7) *wehklagend anrufen.* — Caus. *Jmd zum Sprechen veranlassen.* — Mit विप्र 1) *sich ausführlich aussprechen;* vgl. विप्रलप. — 2) *wehklagen, jammern.* — Mit संप्र in संप्रलाप. — Mit वि 1) *unverständliche —, klägliche Töne ausstossen, jammern, wehklagen, — über* (प्रति). — 2) *wehklagend Etwas sprechen.* — 3) *bewehklagen.* — 4) *vielfach sprechen, — ertönen lassen.* — Caus. 1) *Jmd wehklagen —, jammern machen.* — 2) *viel reden lassen* (Med.). — Intens. *Unsinn schwatzen* Maitr. S. 2,4,2 (39,19). — Mit प्रवि in प्रविलापिन्. — Mit सम् 1) *sich unterhalten, sich unterreden* Hem. Par. 2,125. — 2) *benennen.* — Caus. *Jmd anreden.*

2. लप् Adj. *jammernd* in अभीलापलँप्.

लपन n. *Mund* Çiç. 4,22. Harshaṃk. 129,1.

लपित 1) *Adj. s. u. 1. लप्. — 2) f. आ N. pr. einer Çârṅgikâ (*eines best. Vogels*), mit der Mandapâla sich begattete. — 3) n. लपितँ *Geschwätz, Gesumme.*

लपेटिका f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

लपेत m. *Kläffer* als Bez. eines den Kindern schädlichen Dämons.

लप्सिका f. *ein best. Gericht* Bhâvapr. 2,17. Madanav. 11,75.

*लप्सुद् n. *Bocksbart.*

लप्सुदिन् Adj. *bärtig* (Bock).

लप्स्यन n. (?) Nir. 4,10.

लबँ m. 1) *ein best. Vogel* (*Perdix chinensis*) Râǵan. 19,122. — 2) angeblich N. pr. eines Liedverfassers.

लबमूक n. Bez. *des Liedes* ṚV. 10,119.

लब्ध 1) Adj. s. u. लभ्. — 2) *f. आ *eine best. Heroine.*

लब्धक Adj. in दुःखलब्धिका.

लब्धतीर्थ Adj. *eine Gelegenheit zu Etwas habend* Bhâg. P. 3,19,4.

लब्धदत्त m. N. pr. eines Mannes, *der wieder fortgab, was er erhielt.*

लब्धनामन् Adj. *einen Namen erlangt habend, in gutem Rufe stehend, berühmt, — durch* (Loc. 321,29 im Prâkrit).

लब्धनाश m. *Verlust des Gewonnenen.*

लब्धप्रणाश m. dass., Titel des 4ten Buches im Pañkatantra Pañkat. 5,10. 205,1.

लब्धप्रत्यय Adj. *fest an Etwas glaubend.* Nom. abstr. °ता f. 300,20 (im Prâkrit).

लब्धप्रसर Adj. (f. आ) *freien Lauf erlangt habend, sich frei bewegend, ungehemmt* 175,22. 293,7 (im Prâkrit).

लब्धृ Nom. ag. *Bekommer, Erhalter, Erlanger, Gewinner.* Auch als Fut. von लभ्.

लब्धलक्ष 1) Adj. *der den Preis —, der den Sieg*

davongetragen hat, bewährt, erprobt. — *in* (Loc.). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लब्धलक्षण Adj. *eine Gelegenheit zu Etwas habend* Daçak. (ed. W.) 135,4.

लब्धलक्ष्य Adj. = लब्धलक्ष 1).

लब्धलाभ Adj. (f. आ) 1) *der seinen Gewinn erhalten hat, der sein Ziel erreicht hat, zufriedengestellt* Kâraṇḍ. 84,6. — 2) *in den glücklichen Besitz von Etwas* (im Comp. vorangehend) *gelangt* ebend. 68,11. 80,20. — 3) *glücklich erlangt,* — *erreicht* ebend. 35,19. 83,24.

लब्धवर 1) Adj. *der seinen Wunsch erlangt hat, dem ein besonderer Vorzug in Folge seiner Bitte und in Berücksichtigung seiner Verdienste von einer höheren Macht in Gnaden ertheilt worden ist.* — 2) m. N. pr. eines Tanzlehrers.

लब्धवर्ण Adj. *unterrichtet, gelehrt,* — *in* (im Comp. vorangehend).

लब्धव्य Adj. *zu bekommen, zu erhalten, zu erlangen.*

लब्धशब्द Adj. = लब्धनामन्.

लब्धावसर Adj. *der eine Gelegenheit gefunden hat, eine G. habend.* Nom. abstr. °त्व n. Çâk. (Pisch.) 79.

लब्धावसर Adj. (f. आ) dass. Hem. Par. 2,48.

लब्धि f. 1) *Erlangung* (das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend); ohne Obj. *Gewinn.* — 2) *Gewinnung,* so v. a. *Erhaltung* (eines Lebens). — 3) *Ausfindigmachung, Wahrnehmung* Çiç. 7,41. — 4) *Ausfindigmachung,* so v. a. *Bestimmung* Comm. zu Sûrjas. 9,17. — 5) *Quotient.*

लब्धोदय Adj. *emporgekommen* Spr. 974.

लब्धिम Adj. *gewonnen, erhalten* Bhaṭṭ.

लभ्, लँभते (लम्भते u. s. w. fehlerhaft; अलभत्त auch fehlerhaft für आलभत्त), **लँभति** (metrisch und ungenau); **लब्ध** Partic. 1) *erwischen, fassen, sich Jmds bemeistern; antreffen, finden, zu sehen bekommen* (61,29); Pass. *gefunden* —, *angetroffen werden.* **अवसरम्** *eine Gelegenheit finden, sich Eingang verschaffen bei, Eindruck machen auf* (Gen.); **अवकाशम्** *Platz* —, *einen freien Spielraum finden, sich Eingang verschaffen, am Platze sein;* **कालम्** *den richtigen Zeitpunct für Etwas* (Loc. eines Nom. act.) *finden;* **पदम्** *Platz finden,* so v. a. *sich Eingang verschaffen.* — 2) *erhalten, erlangen,* — *von* (Abl.), — *als* (Acc.), *bekommen, in den Besitz von Etwas gelangen, theilhaftig werden* (Pass. *zu Theil werden*), *wiedererlangen.* — 3) mit Dat. eines Nom. act. oder mit Infin. *zu* — *bekommen, in den Fall kommen zu* —. **न चैनं कश्चिदारोढुं लभते** so v. a. *es gelingt Niemand zu sehen, wie er hinauf steigt;* **यष्टुं ततो नालभत द्विजान्** *er fand keinen Brahmanen zum Opfern.* Pass. *vergönnt sein, können, dürfen.* **नाधर्मो लभ्यते कर्तुम्** *es kann* —, *es darf kein Unrecht verübt werden.* — 4) *besitzen, haben.* — 5) *erfahren, empfinden, wahrnehmen, erkennen, herausbringen, hinter Etwas kommen;* Pass. *sich ergeben, sich herausstellen, zu Tage treten* (auch als Resultat einer Rechnung). — 6) Pass. so v. a. *unter den Begriff von Etwas* (Abl.) *fallen.* — Caus. **लम्भयति** 1) *bewirken, dass Jmd Etwas erlangt, bekommt, theilhaftig wird;* mit doppeltem Acc. (ausnahmsweise auch mit Instr. der Sache). **संज्ञाम्** *Jmd* (Acc.) *ein Zeichen geben.* — 2) *bekommen, erhalten.* — 3) *herausbringen, hinter Etwas kommen.* — Desid. **लिप्सते** (ली° TBr.) und °ति (metrisch) *zu ergreifen* —, *zu erwischen* —, *zu bekommen* —, *zu erlangen* —, *zu erhalten* —, *zu gewinnen suchen,* — *von* (Abl.); mit Acc. oder partitivem Gen. — Mit **अनु** (*von hinten*) *erwischen, erhaschen.* — Desid. *zu erwischen suchen.* — Mit **अभि** 1) *anfassen, berühren.* — 2) *bekommen, erhalten, erlangen,* — *von* (Abl.), *theilhaftig werden.* — Desid. *zu erhaschen* —, *zu bekommen wünschen.* — Mit **आ** 1) *erwischen, erfassen.* — 2) *anfassen, berühren.* **आयुधम्, पदी** oder **पदे** (Jmds Naish. 6, 110), **मूर्धानम्** und **आत्मानम्** mit oder ohne Hinzufügung von **सत्येन, तेन सत्येन, सत्यम्** oder **तथा** als Schwurformeln. — 3) das Opferthier *fassen* und es *anbinden,* daher auch euphemistisch für *schlachten, opfern* (ein Opferthier oder ein Thieropfer). — 4) *anfangen, unternehmen* TBr. 2,2,2,1. 2. — 5) *Jmd gewinnen.* — 6) *erlangen, theilhaftig werden.* — 7) **आललम्भे** Râgat. 2,212 fehlerhaft für **आललम्बे**. — Caus. 1) *anfassen* —, *berühren lassen.* — 2) *beginnen lassen* Maitr. S. 1,8,9 (129,10). 2,1,10 (11,19). TS. 2,2,2,2. — Desid. 1) *berühren wollen.* — 2) *anbinden* —, d. i. *schlachten wollen.* — Mit **अन्वा** 1) (*von hinten*) *erfassen, in die Hand nehmen, berühren* Gaut. — 2) *sich halten an* (Acc.). — Mit **उपा** 1) *berühren.* — 2) *zum Opfer hinzunehmen* in **उपालम्भ्य**. — 3) *tadeln, Vorwürfe machen;* mit Acc. der Person. — 4) häufig fehlerhaft für **उप**. — Caus. *Jmd tadeln, Jmd Vorwürfe machen.* — Mit **पर्या, संवत्सरं पर्यालभ्यन्ते** Maitr. S. 2,5,2 (49,9). TS. 2,1,2,6. 4,2 ungenau für **सं° पर्या°**. — Mit **प्रत्या** 1) *von der andern Seite her fassen.* — 2) *sich zur Wehr setzen* in **अप्रत्यालभमान**. — Mit **समा** 1) *anfassen, berühren.* °**समालब्ध** *in Berührung gekommen mit* Vâsav. 132,3. — 2) *erlangen, gewinnen.* — 3) *salben.* — Mit **उप** 1) *erwischen, habhaft werden, finden.* — 2) *bekommen, erhalten, theilhaftig werden* (Pass. *zu Theil werden*); *wiedererlangen.* **गर्भम्** *eine Leibesfrucht empfangen.* — 3) *wahrnehmen.* Pass. auch *wahrgenommen werden als* (Instr. eines Nom. abstr. statt des einfachen Nomin.). — 4) *erfahren, in Erfahrung bringen, kennen lernen, erkennen, sich Gewissheit verschaffen über, einsehen, wissen, kennen,* — *als* (Acc.). Pass. mit **न** *nicht gekannt werden* auch so v. a. *unbegreiflich sein.* — 5) Pass. auch in der Bed. von 3) und 4). — 6) **उपलब्ध** R. 2,40,45 fehlerhaft für **उपालब्ध**. — Caus. 1) *bewirken, dass Jmd Etwas erhält, zukommen lassen.* — 2) *Jmd Etwas erfahren* —, *erkennen lassen.* — 3) *bewirken, dass Jmd* oder *Etwas erkannt wird, erkennbar machen.* — Desid. etwa *eingreifen wollen in* (Acc.). — Mit **प्रत्युप** *wiedererlangen, wiederbekommen.* — Mit **समुप** 1) *erlangen, bekommen.* — 2) *erfahren, kennen lernen.* — Mit **परि** *erlangen, bekommen.* — Mit **प्र** 1) *ergreifen, packen, sich Jmds bemeistern.* — 2) *erlangen, bekommen.* — 3) *Jmd hintergehen, anführen, foppen, zum Narren halten.* — Caus. *Jmd anführen, foppen, zum Narren halten.* — Mit **विप्र** 1) *Jmd anführen, hintergehen, täuschen* (156,5. 317,3), *verhöhnen, zum Narren halten.* **धर्मम्** *das Gesetz verhöhnen,* so v. a. *ohne alle Rücksicht verletzen.* — 2) *wiedererlangen, wiederbekommen* MBh. 14,58,52. v. l. **प्रवि**, richtig wohl **प्रति**. — Mit **प्रति** 1) *wiedererlangen, wiederbekommen.* **दर्शनम्** so v. a. *wiedersehen.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden* Âpast. 2,21,10. Vâgrakâṇḍ. 23,3. 44,1. Pass. *zu Theil werden, sich darbieten.* — 3) *seinen Theil bekommen,* so v. a. *bestraft werden.* — 4) *erfahren,* — *dass sei* (mit doppeltem Acc.). — 5) *erwarten, abwarten.* — Caus. *Jmd versehen* —, *beschenken mit* (Instr.) Hem. Par. 1,311. 415. — Mit **वि** 1) *auseinandernehmen.* — 2) *wegziehen* (den Dünger aus dem Stalle). — 3) *verleihen, verschaffen.* — 4) *abtreten, überlassen, einhändigen, übergeben* Kâd. 2,35,17 (41,18). Harshak. 175,14. — 5) *wählen* Hem. Par. 8,242. — Caus. *Jmd Etwas zu Theil werden lassen,* mit doppeltem Acc. — Desid. *auseinandernehmen* —, *vertheilen wollen.* — Mit **प्रवि** *wiedererlangen, wiederbekommen.* v. l. **विप्र**, richtig wohl **प्रति**. — Mit **सम्** 1) *ringen mit Jmd* (Instr.) Maitr. S. 2,4,1 (38,3) = Kâṭh. 12,10 (Ind. St. 3,464,11). Du. *sich gegenseitig fassen.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden.* — Desid. in **संलिप्सु**.

लभ m. Nom. act. in *ईषल्लभ, दुर्लभ und सुलभ.

लभन n. 1) *das Finden, Antreffen, Habhaftwerden.* — 2) *Empfängniss* (?).

*लभस m. 1) *Pferdefessel.* — 2) *Reichthum.* — 3) *Bittsteller, Bettler.*

लभ्य Adj. 1) *zu finden, anzutreffen.* — 2) *wer* oder *was in Jmds Besitz gelangen kann* oder *soll, erreichbar, erlangbar, erhaltbar.* — 3) *zu fassen, zu erkennen, zu verstehen, verständlich.* — 4) *entsprechend, angemessen, passend.* Mit einem Infin. so v. a. *nicht dürfend* (mit passivisch zu übersezzendem Infin.). — 5) *auszustatten —, zu versehen mit* (Instr.).

लम् (nur ललाम) *sich ergötzen* (geschlechtlich).

*लमक m. 1) = तीर्थशोधक. — 2) N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

लम्न m. Pl. Bez. *einer best. Klasse von Menschen.*

लम्पक m. Pl. *eine best. Secte der Gaina.*

लम्पट 1) Adj. (f. आ) *gierig, lüstern, — nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ *eine best. Personification* Cunningham, Arch. Surv. 9,66.

लम्पा f. N. pr. einer Stadt und eines Reiches.

लम्पाक 1) *Adj. = लम्पट. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई *eine Frau vom Volke der* Lampâka Bâlar. 128,19. — 4) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,327. 2019.

*लम्पापटह m. *eine Art Trommel.* Vgl. लम्बापटह.

*लम्फ m. *Sprung.*

1. लम्ब्, लँम्बते (metrisch auch Act.) 1) *herabhängen, hängen an* (Loc.) Suparn. 7,1. लम्बित *herabhängend, hängend an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *herabsinken, sich senken.* लम्बित *gesenkt, hinabgeglitten, abgefallen.* — 3) *sich hängen an,* so v. a. *sich klammern —, sich halten an* (Loc.). रश्मिषु so v. a. *die Zügel schiessen lassen.* लम्बित *sich klammernd —, sich haltend an, gestützt auf, hängen geblieben an;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. अन्योऽन्यलम्बितकरौ so v. a. *Hand in Hand.* — 4) *zurückbleiben, nachbleiben* (im Raume), *sich langsamer bewegen.* — 5) *nachbleiben* (in der Zeit), *zögern, säumen.* लम्बित *langsam, gemessen* (Tact). — Caus. लम्बयति, °लम्बित Partic. 1) *herabhängen lassen, herablassen.* — 2) *aufhängen* Kathâs. 122,62 (अलम्बयत् zu lesen). — 3) *sich anklammern lassen.* करम् *die Hand anlegen an* (Dat. eines Nom. act.). — 4) wohl *demüthigen* MBh. 1,31,10. — Desid. लिलम्बिषते *im Begriff stehen sich zu senken* Harshaṅ. 91,15, v. l. — Mit अव 1) *herabhängen.* अवलम्बित *herabhängend, hängend an* (Loc.). — 2) *herabsinken, sich senken.* अवलम्बित *der sich herabgelassen —, niedergesetzt hat.* — 3) *sich klammern —, sich halten an, sich stützen —, sich verlassen —, vertrauen auf* (Acc., ausnahmsweise Loc. oder Instr.). अवलम्बमान *anhängend,* अवलम्बित *gestützt, — auf* (im Comp. vorangehend). — 4) *fassen, anfassen, packen;* mit Acc. अवलम्बित *gefasst.* — 5) *halten* (damit Jmd oder Etwas nicht falle), in übertragener Bed. so v. a. *aufrichten, aufrecht erhalten.* अवलम्बित *daran gehalten, darauf gelegt; aufrecht erhalten* (Kathâs. 106,144). — 6) *zu Etwas greifen, sich hingeben, obliegen;* mit Acc. — 7) *theilhaftig werden,* mit Acc. — 8) nach einer best. Weltgegend *greifen,* so v. a. eine best. Richtung *einschlagen.* — 9) *abhängen —, abhängig sein von, beruhen auf, in nächster Beziehung stehen zu* (Acc.). — 10) *zurückbleiben, nachbleiben.* Nur अवलम्बित *zurückgeblieben.* — 11) *zögern, säumen.* — 12) *अवलम्बित auch fehlerhaft für अविलम्बित. — Caus. 1) *herabhängen lassen, herablassen.* — 2) *aufhängen, — an* (Loc.). — 3) *ergreifen.* — 4) *stützen, halten, vor einem Fall bewahren.* — 5) *aufladen, aufbürden.* — Mit व्यव in व्यवलम्बिन्. — Mit समव *fassen, anfassen, in seine Arme schliessen.* — Mit आ 1) *herabhängen, hängen.* Nur °आलम्बित *herabhängend von.* — 2) *sich klammern —, sich hängen —, sich halten an, sich stützen auf;* mit Acc. (125,14), ausnahmsweise auch Loc. — 3) *ergreifen, fassen, packen.* — 4) *einnehmen, erobern.* — 5) *gefangen halten, fesseln* (das Herz). — 6) *halten, stützen.* आलम्बित *gehalten, gestützt.* — 7) *zu Etwas greifen, sich anlegen, annehmen* (auch so v. a. *an sich zur Erscheinung bringen, zeigen* u. s. w. Prasannar. 71,7. 72,13), *an Etwas gehen, sich hingeben;* mit Acc. आलम्बित *wozu man gegriffen hat* u. s. w. — 8) nach einer best. Weltgegend *greifen,* so v. a. eine best. Richtung *einschlagen.* — 9) *abhängen von, beruhen auf;* mit Acc. — 10) *halten, stützen,* so v. a. *wahrscheinlich erscheinen lassen* Comm. zu TS. Prât. 4,12 (wohl आलम्ब्यते richtig). — Caus. 1) *sich anklammern lassen.* आलम्बितकर *der die Hand angelegt hat.* — 2) *anhängen, aufhängen* Kâd. 53,6 (97,8). — 3) आलम्बयत् Kathâs. 122,62 fehlerhaft für अलम्बयत्. — Mit अध्या *einholen, erreichen.* Vielleicht अध्यालभेषु: st. अध्यालम्बेषु: zu lesen. — Mit अपा in अपालम्भ. — Mit व्या 1) *sich herabsenken* Megh. 45. — 2) *von allen Seiten herabhängen* Harshaṅ. (Çaka 1936) 196,24. — Mit समा 1) *sich klammern an, sich stützen —, sich verlassen auf;* mit Acc. — 2) *zu Jmd* (Acc.) *halten.* — 3) *sich halten an Etwas,* so v. a. *Rücksicht nehmen auf* (Acc.). — 4) *ergreifen, fassen, packen.* — 5) *zu Etwas greifen, annehmen, sich hingeben;* mit Acc. — 6) *theilhaftig werden,* mit Acc. — 7) *Jmd* (Loc.) *zu Theil werden.* — Caus. *hängen* (trans.) *an* (Loc.). — Mit उद्, उल्लम्बित *hängend* 111,13. — Caus. *aufhängen, aufknüpfen.* — Mit समुद्, समुल्लम्बित *hängend.* — Mit परि 1) *verbleiben an* einem Orte (Loc.). — 2) *ausbleiben, nicht kommen.* — 3) *zurückbleiben, sich langsamer bewegen.* — परिलम्ब्य Gîr. 11,25 fehlerhaft für परिरभ्य. — Mit प्र *herabhängen* Daçak. 79,10. प्रलम्बित *herabhängend.* In buddh. Stile in अलंकार° u. s. w. scheinbar *behangen mit,* aber in Wirklichkeit ungenau für प्रलम्बितालंकार (adj. Comp.) u. s. w. Lalit. 266,15. Kâraṇḍ. 7,17. 18. 86,16. 17. — Mit अभिप्र, °लम्बित *herabhängend.* — Mit प्रति Caus. *aufhängen, aufknüpfen.* — Mit वि 1) *auf beiden Seiten hängen an* (Acc.). — 2) *herabhängen, hängen an* (Loc.). विलम्बित *herabhängend.* — 3) *sich senken, sich neigen.* — 4) *hängen bleiben,* so v. a. *langsam von der Stelle kommen, längere Zeit verweilen bei, säumen, zögern, — mit* (प्रति Gaut.). विलम्ब्य *säumend, zögernd, langsam, so spät;* अविलम्ब्य *ohne Verzug.* विलम्बित *verweilt; säumend, zögernd, verzögert; langsam, gemessen.* विलम्बितम् Adv. und auch n. impers. *verweilt —, gezögert worden.* मा विलम्ब Paṅkat. 107,25 fehlerhaft für माविलम्बम्. — 5) °विलम्बित *in nächster Beziehung stehend zu.* — Caus. 1) *hängen an* (Loc.). विलम्बयिला Paṅkat. 116, 19 fehlerhaft für विलम्ब्य, wie ed. Bomb. 2,15,3 gelesen wird. — 2) *Jmd verweilen machen, aufhalten.* — 3) *versäumen, unnütz verstreichen lassen* Hariv. 2,26,67. — 4) *säumen, zögern.* Metrisch auch Med. — Mit प्रवि 1) *vorhängen, hervorragen* in अतिप्रविलम्बित (Nachtr. 5) und प्रविलम्बिन्. — 2) *lange zögern* in प्रविलम्बित (Nachtr. 5). — Caus. *aufhängen, aufknüpfen.*

2.*लम्ब्, लम्बते (शब्दे).

लम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend, hängend an* (im Comp. vorangehend), *herabhängend bis* (आजानु°, आगण्ड°), *lang herabhängend.* — 2) m. *a) eine Senkrechte.* — *b) Complement der Breite.* °रेखा f. dass., °ज्या f., °ज्यका f. und °गुण m. *der Sinus desselben.* — *c)* *Bez. *eines best. Wurfes* oder *Zuges in einem best. Spiele.* — *d)* **Geschenk.* Richtig लम्भ. — *e)* *=नर्तक, कान्त und अङ्ग. —

f) N. pr. α) eines Muni. — β) eines Daitja. — *g*) Karaka 5,12 fehlerhaft für लम्भ्. — 3) f. आ *a*) *eine Art Gurke* Karaka 6,24. 7,3 (=इक्ष्वाकु). — *b*) **Geschenk.* Richtig लक्षा. — *c*) *eine Form der* Durgâ. Nach den Lexicographen = दुर्गा, गौरी. — *d*) *Bein. der Lakshmî. — *e*) N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's (oder Manu's). — γ) einer Râkshasî. — 4) *f. ई *ein best. Gericht aus Körnern* Madanav. 118,100.

लम्बक 1) m. *a*) *eine Senkrechte* Âryabh. 2,13. Sûrjas. 12,44. — *b*) *Complement der Breite.* — *c*) **ein best. Geräthe.* — *d*) *der 15te astrol.* Joga. — *e*) Bez. *der grösseren Abschnitte* (18 an der Zahl) im Kathâsaritsâgara. — *f*) Kathâs. 61,24 fehlerhaft für लम्भक. — 2) f. लम्बिका *das Zäpfchen im Halse.*

लम्बकर्ण 1) Adj. (f. आ und ई) *lang herabhängende Ohren habend.* — 2) m. *a*) **Ziegenbock, Ziege.* — *b*) **Elephant.* — *c*) **Falke* Râgân. 19, 86. — *d*) *ein Râkshasa. — *e*) **Alangium hexapetalum* Râgân. 9,76. — *f*) N. pr. *a*) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Esels. — γ) eines Hasen.

लम्बकेशक m. N. pr. eines Muni.

लम्बजिह्व 1) Adj. *die Zunge hängen lassend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

*लम्बदन्ता f. *eine Art Pfeffer* Râgân. 6,18.

लम्बन 1) Adj. als Beiw. Çiva's *herabhängend* oder *herabhängen lassend.* — 2) m. *a*) etwa *Trossknecht* Harshak. 178,15 (443,12). — *b*) **Phlegma, Schleim.* — *c*) N. pr. eines Sohnes des Gjotishmant VP. 2,4,36. — 3) n. *a*) **Franse.* — *b*) **ein lang herabhängender Halsschmuck.* — *c*) *Parallaxe in Länge.* — *d*) *eine best. Kampfart* Hariv. 3,124,19. — *e*) N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa (benannt nach 2) *c*).

लम्बपयोधरा 1) Adj. f. *hängende Brüste habend.* — 2) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*लम्बबीजा f. *eine Art Pfeffer* Râgân. 6,17.

लम्बमाल Adj. Hariv. 3653 fehlerhaft für लम्बमान Partic.

लम्बर m. *eine Art Trommel.*

लम्बस्तनी Adj. f. *mit schlaffen Brüsten* Suçr. 1,371,18.

लम्बात m. N. pr. eines Muni.

लम्बापटह m. *eine Art Trommel* Harshak. 175,2.

*लम्बाविश्रवयसौ m. Du. gaṇa वनस्पत्यादि fehlerhaft für बम्बा°.

लम्बिक *m. der indische Kuckuck* Kâraṇḍ. 73,24.

लम्बिकाकोकिला f. N. pr. einer Gottheit.

लम्बिन् 1) Adj. *herabhängend, hängend an, herabhängend bis zu.* — 2) f. °नी N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

लम्बुक m. 1) *der 15te astrol.* Joga. v. l. लम्बक. — 2) *N. pr. eines Schlangendämons.

*लम्बुषा f. *ein Perlenschmuck aus sieben Schnüren.* Vgl. श्रलम्बुष.

लम्बोदर 1) Adj. (f. ई) *a*) *einen Hängebauch habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 256,4. — *b*) **gefrässig.* — 2) m. *a*) Bein. Gaṇeça's. — *b*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Muni. — 3) f. ई N. pr. *a*) einer Unholdin. — *b*) eines Flusses. °नदी-माहात्म्य n. Bühler, Rep. No. 82.

लम्बोष्ठ und लम्बौष्ठ 1) Adj. *der die Unterlippe hängen lässt.* — 2) *m. *Kamel* Râgân. 19,21.

*लम्भ्, लम्भते (शब्दे). लम्भय् s. u. लभ्.

लम्भ 1) m. *a*) *das Finden, Wiederfinden.* — *b*) *Erlangung* (fehlerhaft लम्ब Karaka 3,12), *Wiedererlangung.* — *c*) *Einnahme* (einer Festung). — 2) *f. आ *Hecke, Einfriedigung.*

लम्भक Adj. *findend, Finder.* Vgl. वर्ष°.

लम्भन n. *das Erlangen, Bekommen, Wiedererlangen.* — 2) *das Verschaffen* Hem. Par. 2,27.

लम्भनीय Adj. *zu erlangen.*

*लम्भम् Absol. von लभ्.

लम्भुक Adj. *der Etwas* (Acc.) *zu erhalten —, zu bekommen pflegt.*

*लय्, लयते (गतौ).

लय 1) Adj. *den Geist träge machend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *das Sichanheften, Ankleben* Çiç. 6,78. लयं गा *bei Jmd* (Loc.) *hängen bleiben.* — *b*) *das Sichducken, Niederhocken* MBh. 7,139, 76. — *c*) *das Verschwinden —, Eingehen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kap. 1,121. 2,21. 3,54. लयं या, गम् u. s. w. *verschwinden —, eingehen —, aufgehen in* (Loc.). लयं संगता: *versteckten sich.* — *d*) *Untergang, Tod.* लयं या *untergehen, zu Grunde gehen, zu Nichte werden.* Auch Pl. — *e*) *Rast, Ruhe.* — *f*) *geistige Trägheit* Kap. 6,30. — *g*) *Scherz, heiteres Spiel, — Treiben* (= विलास) Vâsav. 205,2. — *h*) *Tempo* (deren drei: द्रुत, मध्य und विलम्बित). — *i*) *ein best. Tact* S. S. S. 213. — *k*) *ein best. Ackerwerkzeug,* etwa *Egge* oder *Hacke.* — 3) f. लया N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*,94,13. ज्या v. l. — 4) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.* Vgl. Bhâvapr. 1,193.

लयन n. 1) *Rast, Ruhe.* — 2) *Ruhestätte* Çiç. 13,52. *Zelle* Prab. 48,16. Kâraṇḍ. 7,10. 11. Nach den Erklärern und Lexicographen *Stätte, Haus, Sitz.*

*लयपुत्री f. *Tänzerin, Schauspielerin.*

लययोग m. neben मल्लयोग und राजयोग.

लयस्थान n. 1) *Auflösungsstätte* 259,17. 260,15. 266,12. — 2) *Tempo und Lage der Stimme* MBh. 2,132. लये स्थाने v. l. für लयस्थाने.

*लयाराम्भ m. *Tänzer, Schauspieler.*

लयार्क m. *die Sonne beim Untergange der Welt* Bhâg. P. 10,77,35.

*लयालम्ब m. *Tänzer, Schauspieler.*

लयु m. in einer Formel Maitr. S. 2,11,4 (141, 16). ललाय Kap. S.

लरमानाथ m. N. pr. eines Autors.

*लर्ब्, लर्बति (गतौ).

लल्, ललति, °ते (metrisch) *tändeln, scherzen, spielen, sich frei gehen lassen* Spr. 7711. ललित n. impers. Vgl. ललित. — Caus. 1) लालयति *a*) (*tändeln lassen*) *liebkosen, zärtlich sein gegen Jmd, streicheln, schmeicheln, hätscheln, hegen und pflegen* Prasannar. 49,8. Kâd. 196,9. Metrisch auch Med. — *b*) *schwingen.* — *c*) *begünstigen.* — 2) *लालयते (ईप्सायाम्). — 3) ललयति *a*) Pañkat. 229,22 fehlerhaft für लालयति. — *b*) *ईप्सायाम्. — Mit अनु Caus. (°लालयति) *Jmd in eine gute Laune versetzen.* — Mit उपा Caus. *hätscheln* in उपालाल्य. — Mit उद् in उल्लाल. — Caus. उल्लालयति 1) *in Aufregung versetzen* Naish. 4,106. — 2) *aufspringen.* उल्लालयित्वा (!) Pañkat. ed. Bomb. 4,40,22. — Mit उप Caus. (°लालयति) *liebkosen, zärtlich sein gegen Jmd, hegen und pflegen;* mit Acc. Kâd. 113,28. — Mit वि Caus. विलालयति s. u. लालय्. — Mit सम् Caus. (संलालयति) *liebkosen, zärtlich sein gegen Jmd, hegen und pflegen;* mit Acc.

*लल m. *ein best. Parfum* Gal.

ललजिह्व Adj. fehlerhaft für ललज्जिह्व 1) *a*).

ललज्जिह्व 1) Adj. (f. आ) *a*) *dessen Zunge spielt,* d. h. *hinundher geht, züngelnd* Hemâdri 1,807,8. — *b*) *=किंस. — 2) *m. *a*) *Hund.* — *b*) *Kamel.*

*ललदम्बु m. *Citronenbaum.*

ललन 1) Adj. *spielend, schillernd* (von Licht und Farbe). — 2) *m. *a*) *Vatica robusta* Râgân. 9, 81. 12,116. — *b*) *Buchanania latifolia* Râgân. 11,65. — 3) f. आ *a*) *ein tändelndes Weib, Weib* überh., *Gattin.* — *b*) **Zunge.* — *c*) Name *verschiedener Metra.* — *d*) N. pr. eines mythischen Wesens. — 4) n. *a*) **Spiel, Tändelei.* — *b*) *das Spielen* der Zunge, so v. a. das *Hinundhergehen* derselben.

*ललनाप्रिय 1) Adj. *Weibern lieb.* — 2) m. *Nauclea Cadamba* Râgân. 9,101. — 3) n. *eine Art Andropogon* Râgân. 10,170.

ललनिका f. *Weibchen, ein armes W.*

*ललम्बिका f. *ein lang herabhängender (bammelnder) Halsschmuck.*

ललल्ल onomatop. vom Laute eines *Lallenden.*

ललाट n. (adj. Comp. f. आ) *Stirn.* ललाटे *a fronte, vorn.*

ललाटक 1) n. *a) Stirn* Agni-P. 25,44. — *b) *eine schöne Stirn.* — 2) f. °टिका *a) *Stirnschmuck. — b) ein mit Sandel oder Asche auf die Stirn aufgetragenes Zeichen* Kâd. 176,18. 186,6.

ललाटतट m. *Stirnplatte.*

ललाटंतप Adj. *die Stirn brennend* als Beiw. einer glühenden Sonne Harshaṅ. 32,13. 160,16. Bhoǵa-Pr. 87,7.

ललाटपट्ट m. (Kâd. 81,8. Ind. St. 15,326), °पट्टक m. (Kâd. 16,9) und °पट्टिका f. *Stirnplatte.*

*ललाटपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

ललाटफलक n. *Stirnplatte.*

ललाटलिखित Adj. (vom Schicksal) *auf die Stirn geschrieben.*

ललाटलेखा f. 1) (die vom Schicksal) *auf die Stirn geschriebenen Züge.* — 2) *Stirnstreifen,* so v. a. *eine überaus schmale Stirn* Çiç. 14,85.

ललाटाक्ष Adj. (f. ई) *auf der Stirn ein Auge habend.*

ललाटिक Adj. *vorn befindlich* Âpast. Çr. 11,4,12. — ललाटिका f. s. u. ललाटक.

ललाटिकाय्, °यते *ein Stirnzeichen darstellen.*

*ललाटूल Adj. *eine hohe oder schöne Stirn habend.*

ललाम 1) Adj. (f. ई) *mit einer Blässe (Stirnfleck) versehen, mit einem (hellen) Fleck versehen* überh. — 2) m. n. *Schmuck, Zierde* 306,7. — 3) f. ई *a) eine best. Unholdin. — b) *ein best. Ohrenschmuck.* — 4) *n. *a) Blässe, Stirnfleck. — b) Mal, Sectenzeichen. — b) Zeichen* überh. — *d) Banner, Flagge. — e) Schweif. — f) Horn. — g) Pferd. — h)* = प्रभाव. — *i) *= रूप्य.

*ललामक n. *ein auf der Stirn liegender Blumenkranz.*

ललामगु m. scherzhafte Bez. des *penis.*

ललामन् n. 1) *Schmuck, Zierde* Vikramâṅkaṅ. 18,72. Ind. Antiq. 8,241. — 2) **Mal, Sectenzeichen.* — 3) **Zeichen* überh. — 4) **Banner, Flagge.* — 5) **Schweif.* — 6) **Horn.* — 7) **Pferd.* — 8) *= प्रभाव. — 9) *= रूप्य und मुख.

ललामवत् Adj. *mit einer Blässe versehen.*

ललाय m. in einer Formel Kap. S. 28,8. लयै Maitr. S.

ललित 1) Adj. (f. आ) *a) zuckend* Bâlar. 55,5. — *b) naiv, arglos, einfältig. — c) anmuthig, lieblich, schön, hübsch.* °म् Adv. — *d) erwünscht, beliebt, genehm.* — 2) m. *a) eine best. Stellung der Hände beim Tanze. — b) ein best. Tact* S. S. S. 212. Vgl. ललिततल. — *c) ein best.* Râga. — 3) f. आ *a) *Moschus. — b)* Name *verschiedener Metra. — c) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *d) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — *e)* Titel eines Commentars Burnell, T. — *f)* Bein. *der* Durgâ und *eine Form derselben* Hemâdri 1,395,17. — *g)* N. pr. *α)* einer Hirtin, die mit der Durgâ und der Râdhikâ identificirt wird. — *β)* der Gattin eines Çatâjudha Hem. Par. 3,261. — *γ)* eines Flusses. — 4) n. *a) Scherz. — b) eine natürliche, ungesuchte Handlung. — c) liebenswürdige Einfalt, Naivetät, Anmuth, Liebreiz. — d) Schönheit, Pracht. — e)* Name *zweier Metra. — f) *eine Art Perlenschmuck.* क्वा wohl fehlerhaft für क्वाव. — *g)* N. pr. einer Stadt.

ललितक n. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,84,34. v. l. ललितिक.

ललितचैत्य m. Name eines Ǵaitja.

ललिततल m. *ein best. Tact.*

ललितपद् 1) Adj. (f. आ) *aus lieblichen Worten bestehend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

ललितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

ललितपुराण n. = ललितविस्तरपुराण.

ललितप्रिय m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

ललितमाधव n. Titel eines Schauspiels. Vgl. ललितामाधव.

ललितललित Adj. *überaus lieblich.*

ललितलोचन 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter des Vidjâdhara Vâmadatta.

ललितविस्तर m. und °पुराण n. Titel eines buddh. Sûtra.

ललितव्यूह m. 1) *ein best.* Samâdhi. — 2) N. pr. *a)* eines Devaputra. — *b)* eines Bodhisattva.

ललिताखण्ड n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ललिताङ्ग 1) m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,231. — 2) f. ई *eine Schöne* Vikramâṅkaṅ. 13,25.

ललिताङ्गनरेश्वरचरित n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 761.

ललितातन्त्र n. Titel eines Tantra.

ललितातृतीया f. *ein best. dritter Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

ललितात्रिंशती f. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललितादित्य m. N. pr. eines Fürsten. °पुर n. N. pr. der von ihm gegründeten *Stadt.*

ललितापञ्चशती f. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललितापीड m. N. pr. eines Fürsten.

ललितापूजाविधान n., ललिताभट्टभास्कर m. und ललिताभाष्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ललितामाधव n. Titel eines Schauspiels. Vgl. ललितमाधव.

ललितार्चनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

ललिताव्रत n. *eine best. Begehung.*

ललिताषष्ठी f. *ein best. sechster Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

ललिताष्टोत्तरशतनामन् n. Pl. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललितासप्तमी f. *der siebente Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

ललितासहस्र n., °सहस्रनामन् n. Pl., °नामभाष्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ललितिक n. v. l. für ललितक.

ललितोपाख्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललित्थ m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *der Fürst dieses Volkes.*

ललीतिका f. N. pr. eines Tîrtha.

लल्यान N. pr. einer Oertlichkeit.

लल्ल N. pr. 1) m. eines Astronomen und eines Ministers. — 2) f. आ einer Buhldirne.

लल्लवाराहसुत m. Patron. eines Autors.

लल्लिय m. N. pr. eines Mannes.

लल्लुजीलाल m. N. pr. eines Autors.

लव 1) m. *a) das Schneiden, Abschneiden, Abpflücken* (von Blumen). कुसुम° so v. a. *gepflückte Blumen. — b) Schur, Wolle; Haar* (einer Kuh). — *c) Abschnitt, Stück, eine Partikel von, ein Minimum, ein Bischen, Tropfen.* Zum Ueberfluss kann noch लेश angehängt werden. लवम् Adv. *ein wenig.* Angeblich auch n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. Vgl. पदाति°. — *d) ein best. sehr kleiner Zeittheil.* Häufig personificirt. — *e)* bei den Astronomen *Grad. — f) Zähler eines Bruchs. — g) *Untergang. — h) *Ausgelassenheit. — i)* N. pr. *α)* eines Sohnes des Râma und der Sîtâ. — *β)* eines Fürsten von Kâçmîra. — 2) *n. *a) Muskatnuss. — b) Gewürznelke* Râǵan. 12,85. — *c) die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,151.

लवक 1) *Adj. *schneidend, Schnitter.* — 2) Bez. *eines best. Stoffes.*

लवङ्ग 1) m. *Gewürznelkenbaum;* n. *Gewürznelke* Râǵan. 12,82. Bhâvapr. 1,188. Madanav. 41,22. — 2) f. ई N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,7.

लवङ्गक 1) *n. *Gewürznelke.* — 2) f. °ङ्गिका N. pr. einer Frau Vâsav. 225,4.

*लवङ्गकलिका f. *Gewürznelke* Râǵan. 12,85.

*लवङ्गलता f. *Limonia scandens* Roxburgh, Flora ind. 3,380.

लवट m. N. pr. eines Mannes.

लवण 1) Adj. (f. आ) *salzig, gesalzen.* *लवणं कृत्वा und *लवणंकृत्य *salzend.* — 2) m. *a) eine best. Hölle.* v. l. सवन. — *b)* N. pr. α) eines Râkshasa oder Daitja. — β) eines Fürsten aus Hariçkandra's Geschlecht. — γ) eines Sohnes des Râma. Sonst लव. — *δ)* eines Flusses. — *c)* *= बल und अस्थिभेद. — 3) f. आ *a)* *Glanz, Schönheit. — *b)* *Cardiospermum Halicacabum* Râgan. 3,71. — *c)* N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई N. pr. verschiedener Flüsse. — 5) n. *a) Salz,* insbes. *Seesalz. — b) Anmuth* in निर्लवण und लवणाकर 2). — *c) eine best. Art zu kämpfen.* Richtig लम्बन.

लवणाकटुक Adj. *salzig und scharf* Suçr. 1,75,9. 2,546,2.

लवणाकलायी (wohl लवनकलायी) f. etwa *Futtertrog* Harshak. 173,10. v. l. लवणसाधिका.

लवणाकषाय Adj. *salzig und zusammenziehend* Suçr. 1,75,9. 2,546,2.

*लवणाकिंशुका f. *Cardiospermum Halicacabum* Râgan. 3,71.

*लवणाक्षार m. 1) *eine Art Salz* Râgan. 6,254. — 2) *ein best. Präparat aus Zuckerrohrsaft* Râgan. 14,94.

*लवणाखानि f. *Salzgrube.*

लवणाजल 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — 2) m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणाजलधि m. (173,13) und °जलनिधि m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणाजलोद्भव m. *Seemuschel.*

लवणाता f. *Salzigkeit.*

लवणातिक्त Adj. *salzig und bitter* Suçr. 1,75,9. 2,546,2.

*लवणातृण n. *eine Grasart* Râgan. 8,138.

लवणातोय 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — 2) m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणात्व n. *Salzigkeit.*

लवणाधेनु f. *eine durch Salz symbolisch dargestellte Mutterkuh.*

लवणापर्वत m. *ein durch Salz symbolisch dargestellter Berg.*

*लवणापाटलिका f. *Salzbeutel.*

लवणापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*लवणामद् m. *eine Art Salz.*

लवणामन्त्र m. *ein von einer Salzdarbringung begleitetes Gebet.*

लवणामेहिन् Adj. *an salziger Harnruhr leidend.*

लवणय्, *°यति *salzen.* लवणित *gesalzen* Kâraka 3,7. 8,13.

लवणावारि 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — 2) m. *das Salzmeer, Meer* 169,25.

लवणासमुद्र m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणासाधिका (wohl लवन°) f. s. u. लवणाकलायी.

*लवणासिन्धु m. *das Salzmeer, Meer* Comm. zu Çiç. 3,80.

लवणास्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*लवणास्य्, °स्यति *nach Salz verlangen.*

लवणाकर m. 1) *Salzgrube. — 2) *eine Fundgrube —, Fülle von Anmuth.*

लवणाचल m. = लवणपर्वत.

लवणान्तक m. Bein. Çatrughna's (*Tödter des* Râkshasa Lavaṇa).

लवणाब्धि m. *das Salzmeer, Meer.*

*लवणाब्धिज n. *Seesalz* Râgan. 6,103.

लवणाम्बुराशि, लवणाम्भस्, लवणार्णव und लवणालय m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणाश्व m. N. pr. eines Brahmanen.

लवणासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,134.

*लवणासुरज n. *eine Art Salz* Râgan. 6,254.

लवणिमन् m. *Anmuth* Prasannar. 153,3. Ind. St. 15,297.

1. लवणी f. s. u. लवण.

2.*लवणी Adv. mit कर् *salzen.*

*लवणीय्, °यति Denomin. von लवण.

लवणोत्तम n. *Kochsalz* Bhâvapr. 3,95.

*लवणोत्थ n. *eine Art Salz* Râgan. 6,254.

लवणोद् m. *das Salzmeer, Meer.*

1.*लवणोदक n. *Salzwasser.*

2. लवणोदक 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — 2) *m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणोदधि m. *das Salzmeer, Meer.*

लवन 1) *Adj. *der da schneidet, Schnitter.* — 2) *f. ई *Anona reticulata.* — 3) n. *a) das Schneiden* (des Kornes), *Mähen; Zerschneiden* Comm. zu Njâjam. 9,4,8. °कर्तर् Nom. ag. *Schnitter, Mäher.* — *b) ein Werkzeug zum Schneiden.*

लवनकलायी f. s. u. लवणकलायी.

लवनसाधिका f. s. u. लवणसाधिका.

*लवनीय Adj. = लव्य.

लवन्य m. Bez. *einer best. Klasse von Menschen.*

*लवय्, लवयति = लवमाचष्टे.

लवराज m. N. pr. eines Brahmanen.

लवलि (metrisch) f. = लवली 1) Vidḍh. 21,4.

लवली f. 1) *Averrhoa acida* Dhanv. 5,19. Bhâvapr. 1,244. Harshak. 203,6. Çiç. 6,78. Vâsav. 268, 3. — 2) *ein best. Metrum.*

लवशस् Adv. 1) *in kleine Stücke.* — 2) *nach Augenblicken, auf Augenblicke.*

*लवाक m. 1) *ein Werkzeug zum Schneiden.* — 2) *das Schneiden.* — Richtig लवाणाक.

*लवाणाक m. *ein Werkzeug zum Schneiden, Sichel.*

लवापवाह् m. *das Wegschaffen von Brüchen* Lilâv. 9,16.

*लवि m. = लवाणाक.

लवितव्य Adj. *zu schneiden.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 9,4,8.

*लवित्र n. = लवाणाक.

लवेरणि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* Richtig wohl ला°.

लव्य Adj. 1) *abzuhauen, niederzuhauen.* — 2) *zu durchbohren, zu treffen* in इषु°.

*लष्, लाषयति (शित्पयोगे).

लष्पुन m. (selten) und n. *Lauch, Knoblauch* Dhanv. 4,37. Madanav. 80,71. Râgan. 7,49. Bhâvapr. 1,178. Mat. med. 262. Gaut. Spr. 7668.

1. लष्, लषति, °ते (meist metrisch) und लष्यति (Bhaṭṭ.), *°ते 1) *begehren, Verlangen haben nach* (Acc.). — 2) *hinstreben zu,* so v. a. *sich nähern;* mit Acc. Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,2. — Mit अप in *अपलाषिका fgg. — Mit अभि *begehren —, Verlangen haben nach* (Acc. oder Infin.). अभिलषित *begehrt, gewünscht* (auch mit Infin.). — Mit समभि, आ und परि *begehren nach.*

2. लष्, लाषयति (शित्पयोगे).

*लषण Adj. von 1. लष्.

लषमण m. N. pr. eines Mannes.

लषमादेवी f. N. pr. einer *Fürstin.* Vgl. लक्षमा°.

*लष्ट m. *Tänzer.*

लस्, लसति (श्लेषणक्रीडनयोः) 1) *strahlen, glänzen, prangen.* Nur लसत् und लसमान (nur Vâsav. 230,3 und Nalod. einmal) *strahlend* u. s. w. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen, entstehen.* Nur लसत्. — 3) *erschallen, ertönen.* Nur लसत्. — 4) *spielen, sich vergnügen, sich der Freude hingeben.* — Caus. लासयति (शित्पयोगे oder शित्पोपयोगे) 1) *tanzen.* — 2) *tanzen lassen, — lehren.* — Mit अनु in *अनुलासक. — Mit अभि hier und da fehlerhaft für अभि-लष्. — Mit उद् 1) *erglänzen, strahlen, prangen.* Nur उल्लसत्, उल्लसमान (ausnahmsweise) *erglänzend* u. s. w. und उल्लसित *glänzend, strahlend.* कीलालोल्लसित so v. a. *von Blut triefend* Bâlar. 107,15. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen, entstehen* Naish. 4,115. उल्लसित *zum Vorschein gekommen, entstanden.* — 3) *ertönen, erschallen* Prasannar. 63,16. — 4) *spielen, sich vergnügen, sich der Freude hingeben, ausgelassen sein.* उल्लसित *freudig erregt* 142,18. °म् Adv. — 5) *sich hinundher*

bewegen. Nur उल्लसत् (Naish. 6,101) und उल्लसित. — 6) *wachsen, zunehmen* Naish. 5,33. — Caus. 1) *erglänzen —, strahlen machen*. — 2) *erscheinen lassen, bewirken*. — 3) *ertönen —, erschallen lassen*. — 4) *freudig erregen, in eine frohe Laune versetzen* Naish. 6,34. — 5) *tanzen lassen, in Bewegung versetzen* Kâd. 94,17 (168,13). — Mit अत्युद् *stark aufleuchten, —glänzen* Çiç. 5,2 (अभ्युल्लसत् im Text). Pr. P. 136. — Mit अभ्युद् Çiç. 5,2 fehlerhaft für अत्युद्. — Mit पर्युद्, पर्युल्लसत् *ringsumher strahlend* Ind. St. 14,372. — Mit प्रत्युद् *erscheinen, zum Vorschein kommen* Bâlar. 74,8. — Mit प्रोद्, प्रोल्लसत् 1) *erglänzend*. — 2) *ertönend, erschallend*. — 3) *sich hinundher bewegend*. — Caus. *freudig erregen*. — Mit समुद् 1) *erglänzen*. Nur समुल्लसत् (Çiç. 13,6) *erglänzend* und समुल्लसित *strahlend*. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen* Çiç. 17,3. 4. Ind. St. 15,297. — 3) *erschallen* Prasannar. 31,22. — Mit उप, nur उपलसत् *erglänzend* Çiç. 17,69. — Mit परि, परिलसत् *ringsumher strahlend*. — Mit वि 1) *glänzen, strahlen*. विलसत् und विलसित *glänzend, strahlend*. Verbum fin. nur Bhaṭṭ. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen, entstehen, sich zeigen* Spr. 7828. zu 1851. Çiç. 15,14. Gewöhnlich विलसत् und विलसित. — 3) *ertönen, erschallen*. Nur विलसत्. — 4) *spielen, sich vergnügen, sich der Freude hingeben, ausgelassen sein*. विलसित n. impers. — 5) *sich hinundher bewegen, zucken* (vom Blitz). Nur विलसत् und विलसित. — Caus. *tanzen lassen* Vâsav. 233,2. — Mit प्रवि 1) *stark strahlen, —glänzen*. — 2) *stark hervorbrechen, in hohem Maasse erscheinen*. Nur प्रविलसत्.

लस 1) Adj. in अलसं. — 2) *f. या *Gelbwurz*.

*लसक 1) Adj. = लासक. — 2) m. *ein best. Baum* Zach. Beitr. 88. — 3) f. लसिका *Speichel*. — 4) (wohl n.) *ein best. Arzeneimittel* Zach. Beitr. 87.

लसीका f. 1) *eine best. wässerige Flüssigkeit im Körper* (Bhâvapr. 6,20): *Lymphe, Serum, Jauche* oder dgl. Karaka 1,26. 2,5. 4,7 (372,3). 6,6. 11. — 2) **Zuckerrohrsaft*.

*लस्तक m. *die Mitte des Bogens*.

*लस्तकिन् m. *Bogen*.

लस्फूलनी f. *eine grobe Nadel*.

*लक्का f. gaṇa तिपकादि.

लक्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes.

लक्र m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) einer Provinz in Kâçmîra.

लक्रि und लक्री f. *Welle, Woge*.

लक्लक्याय्, °यते etwa *schnaufen* Paṇḍ.

*लक्किक m. Hypokoristikon von लक्कोड.

*लक्कोड m. N. pr. eines Mannes.

*लक्ख m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen*.

लक्खा f. *ein best. Vogel* Suçr. 1,201,20. Richtig लट्वा.

1. ला, लाति 1) *ergreifen, mit sich —, zu sich nehmen* Ind. St. 15,274. 353. 366 (लाकि). Hem. Par. 2,441. Kampaka 225. 281. Uttamâk. 117. 307. लावा lässt sich häufig durch *mit, in Begleitung von* wiedergeben. — 2) *auf sich nehmen, sich unterziehen*. दीक्षाम् Kampaka 512. — 3) **geben*. — Mit आ *an sich ziehen, in sich aufnehmen* in einer Etymologie.

2.*ला f. 1) *das Nehmen*. — 2) *das Geben*.

लाकिनी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit. Vgl. डाकिनी.

लाकुच Adj. *von der Arthocarpus Locucha kommend* u. s. w.

लाकुचि m. Patron. von लकुच. Auch Pl.

लाकुटिक m. *Diener (einen Stab tragend)* Pañkat. ed. Bomb. 4,41,22. लागुडिक v. l.

लाक्ष Adj. Ind. St. 1,110,7 nach Kuhn fehlerhaft für लाक्ष्म *an die* Lakshmî *gerichtet*.

लाक्षकी f. Bein. der Sîtâ.

लाक्षण Adj. *der sich auf die charakteristischen Merkmale eines Dinges versteht*.

*लाक्षणि m. Patron. von लक्षण.

लाक्षणिक Adj. (f. ई) 1) *sich auf die Zeichen verstehend; m. Zeichendeuter*. — 2) *uneigentlich gemeint, nicht direct unter Etwas verstanden, eine übertragene Bedeutung habend* Kâvjapr. 2,14. Nom. abstr. °त्व n. Çâṁk. zu Bâdar. 2,4,17. 19.

लाक्षण्य 1) Adj. *sich auf die Zeichen verstehend, dieselben deutend*. — 2) *m. Patron.

लाक्षा f. 1) *eine best. Pflanze* AV. — 2) *Lack*, sowohl *die von der Schildlaus kommende rothe Farbe* als auch *das rothe brennbare Harz eines best. Baumes* Mat. med. 276. Madanav. 46,72. Râgân. 6,205. Bhâvapr. 1,176.

लाक्षागृह् n. = जतुगृह्.

*लाक्षातरु m. *Butea frondosa* Mat. med. 276.

*लाक्षातैल n. *ein best. medic. Oel* Mat. med. 276. Bhâvapr. 3,31.

लाक्षापुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,111.

*लाक्षाप्रसाद् m. und *°प्रसादन m. *eine Art Lodhra* Râgân. 6,214.

लाक्षाभवन n. = जतुगृह्.

लाक्षावाणिज्य n. *Handel mit Lack und ähnlichen Artikeln*.

*लाक्षावृत्त m. 1) *Butea frondosa*. — 2) *Mangifera sylvatica* Râgân. 11,14.

लाक्षिक Adj. (f. ई) *mit Lack gefärbt* Bhaṭṭ.

लाक्षेय m. Patron. Auch Pl.

लाक्ष्म Adj. s. u. लाक्ष.

लाक्ष्मण 1) Adj. *von der Pflanze* लक्ष्मणा *kommend* u. s. w. — 2) m. Patron. von लक्ष्मण.

लाक्ष्मणि m. Patron. von लक्ष्मण. Auch Pl.

*लाक्ष्मणेय m. Patron. von लक्ष्मण, wenn ein वासिष्ठ gemeint ist.

*लाक्ष्यिक Adj. (f. ई) = लक्ष्यमधीते वेद् वा.

*लाख्, लाखति (शोषणालमर्थयोः).

लागनृत्त n. *eine Art Tanz* S. S. S. 260.

लागुडिक m. = लाकुटिक.

*लाघ्, लाघते (सामर्थ्ये). उल्लाघय् s. bes.

लाघरकोऽलस (!) m. *eine best. Form der Gelbsucht*.

लाघव n. (adj. Comp. f. या) 1) *Schnelligkeit, Geschwindigkeit*. — 2) *Geschicklichkeit, Gewandtheit, — in* (im Comp. vorangehend). — 3) *Leichtigkeit, Gefühl der L., Erleichterung*. — 4) *Leichtsinn, Uebereilung, Unüberlegtheit*. — 5) *Geringheit, Wenigkeit, Unbedeutendheit*. — 6) *Kürze einer Silbe*. — 7) *Kürze im Ausdruck, Sparsamkeit in Worten, Concision*. अर्धमात्रा° *die Ersparung einer halben Mora* PariBh. 122. — 8) *geringes Ansehen, Schmälerung des Ansehens, Mangel an Würde*.

लाघवकारिन् Adj. *entehrend*.

लाघवायन m. N. pr. eines Autors.

लाघविक Adj. *sich kurz fassend*.

लाघविन् m. *Gaukler* Ind. St. 15,428.

*लाङ्गकायनि m. Metron. von लङ्ग.

*लाङ्गायन m. Patron. von लङ्ग.

लाङ्गल 1) n. *a) Pflug*. — *b) eine Stange zum Abbrechen des Obstes* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,32, 30. — *c) *ein best. pflugähnliches Stück an einem Hause*. — *d) eine best. Gestalt des Mondes*. — *e) *die Weinpalme*. — *f) *eine best. Blume*. — *g) *penis*. Vgl. लाङ्गूल. — 2) m. *a) eine Art Reis* Karaka 1,27. — *b)* Pl. *eine best. Schule* Saṁhitopan. 29,1. — *c)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* eines Sohnes des Çuddhoda. — 3) f. लाङ्गली *a)* Name *verschiedener Pflanzen*. Nach den Lexicographen *Jussiaea repens, Hemionitis cordifolia, Rubia Munjista, Hedysarum lagopodioides, Cocosnussbaum* und = रास्ना. — *b)* N. pr. eines Flusses.

लाङ्गलक 1) Adj. *pflugähnlich* (ein chirurgischer Schnitt). — 2) f. °लिका (Harshaṁ. [Çaka 1936] 65,9. Nach Mat. med. 263 *Methonica superba*) und लाङ्गलकी *Jussiaea repens*. — 3) n. *Pflug*. °मार्ग m. *Furche* Hemâdri 1,290,16.

*लाङ्गलग्रह m. *Pflüger, Landmann.*

लाङ्गलचक्र n. *ein best. pflugähnliches Diagramm.*

लाङ्गलधन्न m. Bein. Balarâma's.

*लाङ्गलपद्धति f. *Furche.*

लाङ्गलाख्य m. *Jussiaea repens.*

लाङ्गलायन m. 1) Patron. — 2) Pl. *eine best. Schule.*

लाङ्गलाह्वया f. *Jussiaea repens.*

लाङ्गलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

लाङ्गलिक 1) m. *a) *ein best. vegetabilisches Gift. — b)* Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda Ârjav. 47,10. 11. — 2) *f. ई *Methonica superba.* — लाङ्गलिका s. u. लाङ्गलक.

लाङ्गलिन् 1) Adj. in फालकुद्दाल° und युग्म°. — 2) m. *a)* Bein. Balarâma's. — *b) *Cocosnussbaum* Râǵan. 11,47. — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 3) *f. °लिनी *Methonica superba* Râǵan. 4,130.

*लाङ्गलीषा f. *Deichsel am Pfluge.*

*लाङ्गलेगृह्य Absol. *am Pfluge fassend* gaṇa मयूरव्यंसकादि in der Kâç.

लाङ्गुल n. 1) *Schweif, Schwanz.* — 2) **penis.*

*लाङ्गुलिका f. *Uraria lagopodioides.*

लाङ्गुलिनी f. N. pr. eines Flusses.

*लाङ्गुलेगृह्य Absol. *am Schwanze fassend.*

लाङ्गूल 1) n. *a) Schweif, Schwanz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,436,22. — *b) *penis.* — *c) *Kornkammer* (fehlerhaft). — 2) f. ई *Uraria lagopodioides.*

*लाङ्गूलगृह्य Absol. *am Schwanze fassend.*

*लाङ्गूलिका (Râǵan. 4,37) und °लिकी (Karaka 1,27) f. *Hemionitis cordifolia.*

लाङ्गूलिन् 1) *m. *a) Affe.* — *b) eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle* Râǵan. 5,15. — 2) f. °लिनी N. pr. eines Flusses.

*लाञ्ज्, लाञ्जति (भर्त्सने oder भर्त्सने).

लाज 1) m. f. (आ) Pl. *geröstete Körner* Râǵan. 16, 94. Bhâvapr. 2,30. लाजाधारी Adj. f. Mân. Gṛhj. 1,10.11. — 2) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

लाजस्फोटम् Absol. mit स्फुट् *wie geröstete Körner auseinander springen* Bâlar. 121,4.

लाजाय्, °यते *gerösteten Körnern gleichen* Bâlar. 84,10.

लाजिन् nach einem Comm. Adj. = लाजोपलक्षित, nach Mahîdh. m. *eine Menge gerösteter Körner.*

लाञ्छ्, *लाञ्छति (लक्षणे). — Caus. लाञ्छयति *kennzeichnen, markiren* Hemâdri 1,126,11. 20. लाञ्छित *gekennzeichnet, markirt, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit निस् in निर्लाञ्छन.

लाञ्छन n. 1) *Zeichen, Abzeichen, Mal.* पादकृत so v. a. *Fussspur* Sâj. zu ṚV. 1,65,1. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *gekennzeichnet durch,* so v. a. *versehen mit.* — 2) **Name, Benennung.*

लाञ्छनता f. *das Gefleecktsein, Befleecktsein.*

*लाञ्छ्वी und *लाञ्छिका f. *eine untreue Frau.*

*लाञ्ज्, लाञ्जते = लाञ्.

लाट 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes; Sg. Name des Landes Uttamaṁ. S. 305, N. 7. — 2) Adj. (f. ई) *zu den* Lâṭa *in Beziehung stehend.* Subst. f. = लाटी स्त्री Vâsav. 138,4. — 3) *n. *a) Kleid, Gewand.* — *b) abgetragene Schmucksachen* u. s. w.

लाटक Adj. (f. °टिका) *zu den* Lâṭa *in Beziehung stehend, bei ihnen gebräuchlich.*

लाटाचार्य m. N. pr. eines Astronomen Comm. zu Harshaṁ. (Çaka 1936) 285,6.

लाटानुप्रास m. in der Rhetorik *Wiederholung desselben Wortes in derselben Bedeutung aber in anderer Verbindung* Kâvjapr. 9,4.

लाटायन m. fehlerhaft für लाट्यायन.

लाटीय Adj. (f. आ) = लाटक.

*लाट्, लाट्यति (जीवने, दीप्तौ, पूर्वभावे, धैर्त्ये, स्वप्ने).

लाट्यायन m. N. pr. eines alten Autors.

*लाड्, लाडयति (आदरे, क्षेपे).

लाड m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) *eines fürstlichen Geschlechts.

लाडखान m. N. pr. eines *Chans.*

लाडन 1) m. N. pr. eines Mannes. Auch °मल्ल. — 2) n. = लालन *das Liebkosen, Hätscheln, Hegen und Pflegen.*

लाडम m. N. pr. eines Mannes.

*लाडि m. Patron.

*लाड्या f. zu लाडि.

लाढाचार्य m. fehlerhaft für लाटाचार्य.

लातव्य m. Patron. N. pr. verschiedener Männer Tândja-Br. 8,6,8. Gop. Br. 1,1,25.

लाति in *देवलाति.

लात्त m. mystische Bez. *des Lautes* व्.

*लात्तकन्न m. Pl. *eine Klasse von Göttern bei den* Gaina.

*लान्द्र gaṇa यावादि.

*लान्द्रक Adj. von लान्द्र.

लापय्, °यति Caus. von 1. लप् und 1. ली.

लापिका in अत्तर्लापिका 1nd बहिर्लापिका.

लापिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *sprechend, sagend, verkündend.* — 2) *jammernd, wehklagend.*

लापिनिका f. etwa *Unterhaltung* Ind. St. 15,227.

लाप्पु m. oder n. *ein best. Geräthe.* सर्पा अडक्रा लाप्पुना विषम् Maitr. S. 4,2,13.

*लाप्य Partic. fut. pass. von 1. लप्.

लाब m. 1) *eine Art Wachtel, Perdix chinensis* Râǵan. 19,122. Auch *f. लाबा. — 2) *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

लाबक 1) m. = लाब 1) Râǵan. 19,122. Kâd. 200,1. Bâlar. 31,12. — 2) f. ई f. zu 1).

*लाबाल und °क m. *eine Art Reis.*

*लाबु und *लाबू f. = अ°.

लाबुकायन m. N. pr. wohl fehlerhaft für लामकायन.

*लाबुकी f. *eine Art Laute.*

*लाभ्, लाभयति (प्रेरणे).

लाभ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Finden, Antreffen.* — 2) *das Bekommen, Kriegen, Erlangung;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 3) *das Erhaltene, Bekommene* Âpast. — 4) *Gewinn, Vortheil.* — 5) *Einnahme,* so v. a. *Eroberung.* — 6) *Auffassung, Erkenntniss* Kap. 6,34. — 7) *das elfte astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,2. Auch °स्थान n.

लाभक m. *Gewinn, Vortheil.*

लाभतस् Adv. = यथालाभम् Karaka 8,7.

*लाभम् Absol. von लभ्.

लाभलिप्सा f. *Gewinnsucht.*

लाभवत् Adj. 1) *einen Gewinn habend, im G. seiend.* — 2) am Ende eines Comp. *in den Besitz von — gekommen.*

लाभालाभ m. Du. und n. Sg. *Gewinn und Verlust.*

°लाभिन् Adj. *findend, bekommend, erlangend* Pr. P. nach 21. Kâraṇḍ. 27,20.

*लाभ्य n. = लाभ.

लामकायन m. Patron. N. pr. eines Lehrers. Auch Pl.

लामकायनि m. Patron.

लामकायनिन् m. Pl. *die Schule des* Lâmakâjana.

लामगायन m. N. pr. = लामकायन Gop. Br. 1,3,16.

लामगायनि (Conj.) m. = लामकायनि.

लामज्जक n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,151. Karaka 1,3. Harshaṁ. 197,7.

लाय m. etwa *Geschoss* (nach Grassmann).

*लायक Adj. von 1. ली.

लार्ग (?) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,171.

लाल m. N. pr. eines Astronomen.

लालक 1) Adj. (f. °लिका) *liebkosend, schmeichelnd* Nalod. — 2) m. *Hofnarr* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 69,31. — 3) *n. (?) Deçîn. 3,19.

लालन 1) m. *ein best. giftiges mausartiges Thier.* — 2) n. *das Liebkosen, Hätscheln, Hegen und Pflegen.*

लालनीय Adj. *zu liebkosen, zu hätscheln, zu hegen und zu pflegen.*

लालमणि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लालमती f. N. pr. einer Fürstin Ind. Antiq. 9, 158, Çl. 9.

1. लालय् Caus. von लल्.

2.*लालय् mit वि *schmelzen* (transit.) P. 7,3,39, Sch.

लालयितव्य Adj. = लालनीय.

लालवत् Adj. *den Speichel triefen lassend.*

लालस 1) Adj. (f. आ) *heisses Verlangen tragend, begierig, — nach; Gefallen findend an, ganz hingegeben;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. f. (आ) *heisses Verlangen, grosse Anhänglichkeit an* (Loc.) Bâlar. 27,11. Auch Pl. — 3) f. आ *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 95,6. 7. — लालसः MBh. 10,84 fehlerhaft für नालसः, ज्ञटिललालसान् 7,3383 für ज्ञटिलाननान्.

लालसिंक् m. N. pr. eines Astronomen.

लाला f. *Speichel.* °पान n. 172,26.

लालाट 1) Adj. *auf der Stirn befindlich.* — 2) f. ई *Stirn.*

लालाटि m. Patron. Auch Pl.

लालाटिक 1) Adj. *a) an der Stirn befindlich.* — *b) auf die Stirn* (des Herrn) *schauend.* — *c) zu einem Geschäft untauglich.* — 2) *m. *eine Art Umarmung.*

*लालाध m. *Epilepsie* Râgan. 20,30.

लालाभक्त m. *eine best. Hölle.*

*लालामिक Adj. (f. ई) = ललामं गृह्णाति.

लालामेक् m. *Absonderung schleimigen Harnes* Karaka 2,4.

लालाय्, °यते *den Speichel triefen lassen.* लालायित *Geifer entlassend.*

लालालु Adj. *Speichel entlassend, geifernd* Karaka 6,36.

लालाविष Adj. *dessen Speichel Gift ist.*

*लालास्रव m. *Spinne.*

1. लालास्राव m. *Speichelfluss.*

2.*लालास्राव m. *Spinne.*

लालास्राविन् Adj. *mit Speichelfluss verbunden, solchen bewirkend.*

*लालिक m. *Büffel.*

लालितक m. *Günstling, Liebling.* Vielleicht auch N. pr. eines Mannes.

लालित्य n. *Anmuth* Hemâdri 1,554,3.

लालिन् Adj. *hätschelnd, hegend und pflegend* Çiç. 19,84.

*लाली f. *Besessenheit* Gal.

लालीलि m. ein Name Agni's.

लाल्य (Conj.) Adj. = लालनीय.

1. लाव Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. 1) *schneidend, abschneidend, pflückend.* — 2) *zerhauend, tödtend.*

2. लाव m. schlechte Schreibart für लाब.

1. लावक m. *Abschneider, Mäher.*

2. लावक m. und f. ई schlechte Schreibart für लाबक, °की.

लावण 1) Adj. *salzig, gesalzen.* — 2) f. ई *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

लावणक N. pr. einer Oertlichkeit 325,1. 328,5. Vgl. लावाणक.

लावणसैन्धव Adj. (f. ई) *am Salzmeer —, am Meer gelegen* Çiç. 3,80.

लावणिक 1) Adj. *a) mit Salz handelnd* Çiç. 10, 38. — *b) reizend* ebend. — 2) *n. *Salzgefäss.* — Vgl. *उद्° und *दक°.

लावण्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Salzigkeit.* — 2) *Anmuth, Schönheit* Uttamak. 237.

लावण्यमञ्जरी f. ein Frauenname.

लावण्यमय Adj. (f. ई) 1) *ganz aus Reiz bestehend, verkörperter Reiz seiend* Kâd. 94,5 (168,2). — 2) *anmuthig, schön.*

लावण्यलक्ष्मी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

लावण्यवत् 1) Adj. = लावण्यमय 2). — 2) f. °वती *a)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *b)* ein Frauenname.

लावण्यशेष Adj. *von dem nur die Anmuth übrig geblieben ist.* Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 71,94.

लावण्यार्जित Adj. *durch Anmuth erlangt,* Bez. *desjenigen unantastbaren Besitzes einer Frau* (स्त्रीधन), *den sie als Hochzeitsgeschenk von ihren Schwiegereltern erhielt.*

°लावम् Absol. बिसलता° लू *wie einen Lotus abschneiden* Bâlar. 47,13. Vgl. पङ्कजलावम्.

लावाणक m. 1) N. pr. einer Oertlichkeit. Vgl. लावणक. — 2) Titel des dritten Lambaka im Kathâsaritsâgara.

लावानक fehlerhaft für लावाणक.

*लाविक m. *Büffel.*

°लाविन् in *पुष्प°.

*लावु, *लावू und *लावुकी schlechte Schreibart für लाबु, लाबू, लाबुकी.

*लावेरणि m. Patron.

*लावेरणीय Adj. von लावेरणि.

*लावेरिणि (!) m. Patron.

*लाव्य Adj. *was durchaus geschnitten werden muss.*

*लाषुक Adj. *begehrlich, habsüchtig.*

लास m. 1) *das Springen, Hüpfen, Sichhinundherbewegen.* — 2) *Tanz, Frauentanz. — 3) *Fleischbrühe, Brühe.*

लासक 1) Adj. *hinundher bewegend.* Nach Med. = लसक. — 2) m. *a) Tänzer.* Neben नर्तक als Beiw. Çiva's. — *b) *Pfau.* — *c)* N. pr. eines *Tänzers.* — *d) *=वेष्ट. — 3) m. oder n. *eine best. Waffe* Kâd. 2,129,16 (159,1). — 4) f. लासिका *a) Tänzerin* Vikramâṅkak. 17,21. Vâsav. 61,4. — *b) eine Art Schauspiel.* — 5) *f. ई *Tänzerin.* — 6) *n. =अट्ट.

लासन n. *das Hinundherbewegen, Schwingen* MBh. 7,142,45.

लासवती f. ein Frauenname.

लासिक Adj. *tanzend* Çiç. 13,66.

लासिन् Adj. in *रङ्गलासिनी.

*लास्फोटनी (!) f. = आस्फोटनी.

लास्य 1) n. *Tanz, Tanz mit Begleitung von Instrumentalmusik und Gesang;* auch *Tanz* in uneig. Bed. लता° Kâd. 2,136,1. नयनं सलास्यम् Spr. 7745. — 2) m. *a) Tänzer.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,30. — 3) *f. आ *Tänzerin.*

*लास्यक n. = लास्य 1).

लाक्षिमल्ल m. N. pr. eines Feldherrn.

*लाकुल m. = शबरविशेष Hem. Pr. Gr. 1,256. Vararuki 2,40. Vgl. लकुड, लकुर.

*लाक्ष m. Patron. von लक्ष.

लाक्षायनि m. Patron. von लाक्ष.

*लि m. 1) *weariness, fatigue.* — 2) *loss, destruction.* — 3) *end, term.* — 4) *equality, sameness.* — 5) *a bracelet.*

लिकाबन्ध Verz. d. B. H. No. 845 wohl fehlerhaft.

लिकुच 1) m. = लकुच *Artocarpus Locucha* Râgan. 9,159. Karaka 1,26. — 2) *n. *Fruchtessig* Râgan. 7,123.

*लिक्का f. = लिक्षा.

लिक्ष (metrisch) m. oder n. und लिक्षा f. *Niss, das Ei einer Laus* Râgan. 19,133. Auch als *best. Maass.*

*लिक्षिका f. dass.

लिख्, लिखति, लिखित Partic. 1) *ritzen, aufreissen, furchen, kratzen, ritzen* mit der Lanzette, *picken an;* mit Acc. — 2) *durch Ritzen u. s. w. Etwas hervorbringen, eine Linie* (mit und ohne लेखाम्) *ziehen, einritzen, einkratzen, reissen, zeichnen, schreiben, niederschreiben, aufschreiben, verzeichnen, malen.* लिखित इव oder चित्रलिखित इव *wie gemalt,* so v. a. *unbeweglich.* लिखित Bez. eines Zeugen, *der in einem Document verzeichnet ist,* Nârada (a.) 2,1,150. — 3) *glätten, poliren.* — 4) *coire* (?). — Caus. लेखयति 1) *einritzen —, reissen —, schreiben —, aufschreiben —, malen lassen.* — 2) *ritzen.* — 3)

schreiben, malen. — *Desid. लिलिखिषति und लिलेखिषति. — Mit अप *abschaben.* — Mit अभि 1) *einritzen, reissen, zeichnen, schreiben, malen.* — 2) *bezeichnen, auf Etwas* (Acc.) *schreiben, — zeichnen* MBh. 11,7,12. — Caus. *verzeichnen* — (216,9), *schreiben —, malen lassen.* — Mit अव 1) *anritzen, wund machen.* — 2) *wegritzen, auslöschen* (Geschriebenes) Ait. Âr. 469,4. — Mit व्यव *Trennungslinien ziehen* Çulbas. 3,202.209. — Mit आ 1) *ritzen, kratzen, scharren, streifen an* (Acc.). — 2) *anritzen, mit einem Riss bezeichnen.* — 3) *einritzen, reissen, Linien ziehen hin zu* (प्रति Çulbas. 3,255), *zeichnen, aufschreiben, malen.* आलिखित इव *wie gemalt,* so v. a. *unbeweglich.* — Caus. *malen lassen.* — Mit व्या 1) *ritzen, streifen an* (Acc.). — 2) *schreiben.* — Mit समा *reissen, zeichnen, schreiben, malen* Hemâdri 1,405,23. — Mit उद् 1) *furchen, eine Linie ziehen, kratzen, — auf* (Loc.) Naish. 6,37. — 2) *aufritzen, ritzen* (auch medic.), *aufreissen, aufschlitzen, picken auf, sich reiben an.* — 3) *einritzen* (eine Linie); *hineinritzen, hineinschreiben* Ait. Âr. 469,4. — 4) *ausschnitzeln, meisseln* Harshak. 186,14. — 5) *glatt machen, schleifen, poliren.* — 6) *durchziehen, durchflechten.* — 7) ein musikalisches Instrument *schlagen.* — 8) in der Medicin *aufreissen,* so v. a. *aufstören* und dadurch *verringern* Karaka 1,13. 6,3. 8. 7,12. 8,6. — 10) *wegwischen* Kâd. 2,74,12 (91,4). — 11) *zu einem Bilde gestalten,* so v. a. *zur Anschauung bringen.* — 12) *scharf hervortreten lassen* Harshak. 200,6. — Caus. 1) = उद् Simpl. 8). — 2) Caus. dazu Karaka 3,7. — Mit प्रोद् 1) *ritzen, Striche ziehen in* (Acc.). — 2) *einritzen.* — Mit समुद् 1) *rings umfurchen und ausheben, ausstechen.* — 2) *ritzen, furchen, sich reiben an* (Acc.). — 3) *aufschreiben, niederschreiben, aufführen* (in einem Buche). — 4) = उद् 8) Karaka 1,5. — समुल्लिखङ्गि: MBh. 3,2453 fehlerhaft für खमुल्लि°. — Mit उप *umreissen, umgrenzen.* — Caus. *abschreiben lassen* oder *schreiben* Hemâdri 1,544,10. — Mit निस् 1) *ätzen, wund machen.* — 2) *auskratzen* Âpast. 1,17,12. — Mit विनिस् 1) *schröpfen.* — 2) *abschaben, von einer Unreinigkeit befreien* Karaka 1,5. — Mit परि 1) *rings umreissen, mit einer Furche —, mit einem Striche umziehen, einen Kreis ziehen um.* परिलिखित *in einen Kreis eingeschlossen.* — 2) *rings bekratzen, — glatt machen.* — 3) *abschreiben* Hemâdri 1,536,13. 538, 6. — Mit विपरि *rings umreissen.* — Mit प्र 1) *ritzen, Striche ziehen in* (Acc.). — 2) *zeichnen, schreiben* Hemâdri 1,581,12. — 3) Act. Med. *zusammenscharren* Pâr. Grihj. 2,14,15. fgg. — 4) Med. *sich kämmen* (nach dem Comm. *zeichnen*). — Mit प्रति 1) *zurückschreiben, in einem Schreiben antworten.* — 2) *abwischen, reinigen* Hem. Par. 1,248. fg. — Mit वि 1) *ritzen, zerkratzen, aufreissen, wund machen; sich reiben an* (Acc.). — 2) हृदयम् *Jmds* (Gen.) *Herz ritzen,* so v. a. *Jmd ärgerlich sein* (impers.). — 3) *einritzen, reissen, zeichnen, schreiben, aufschreiben, malen.* — 4) etwa = उद् 8) Karaka 1,26. — Caus. *einritzen —, schreiben lassen.* — Mit सम् 1) *aufritzen, schröpfen.* — 2) *einritzen, schreiben.* — 3) ein musikalisches Instrument *schlagen.* — 4) संलिखित ein Spielausdruck.

*लिख Adj. *ritzend* u. s. w.

लिखन n. 1) *das Ritzen, Kratzen.* — 2) *das Einritzen, Schreiben.* — 3) *schriftliche Aeusserung, — Bemerkung* Comm. zu Mṛkkh. 47,2.

लिखापय्, °यति *schreiben lassen* (mit doppeltem Acc.) Hemâdri 1,536,17. 556,22. Verz. d. B. H. No. 53, Z. 4. — Mit वि *niederschreiben lassen* Weber, Krishnaǵ. 283.

लिखित 1) Adj. s. u. लिख्. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi, der auch als Verfasser eines Gesetzbuches fast immer in Verbindung mit Çâṅkha genannt wird. Ihm soll, weil er in der Einsidelei seines Bruders Çâṅkha ohne dessen Erlaubniss Früchte gebrochen und gegessen hatte, der Fürst Sudjumna beide Hände abgehauen haben. °स्मृति f. Opp. Cat. 1. Vgl. शङ्खलिखित. — 3) n. *Schrift, Schriftstück, ein geschriebenes Document* 215,22.

लिखितव n. *das Niedergeschriebensein* 214,17.

लिखितपाठ m. *das Lesen von Niedergeschriebenem, das Lernen nach Büchern.*

लिखितपाठक Adj. *Geschriebenes hersagend, ablesend.*

लिखितर् Nom. ag. *Maler* Vidḍh. 25,6.

लिख्य m. und लिख्या f. *Niss, das Ei einer Laus* Bhâvapr. 4,37. Auch als *best. Maass* Agni-P. 39, 20 (f.).

*लिगी f. in आलिगी und विलिगी.

*लिगु 1) m. *a) Thor, Dummkopf.* — *b) ein Thier dee Waldes, Gazelle.* — *c)* = भूप्रदेश. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) n. *Herz, Gemüth, Geist.*

लिङ् *die Personalendungen des Potentialis und Precativs, der Potentialis* 240,18. 243,20. लिङर्थवाद् m. Titel eines Werkes.

लिङ्कवाराकृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

लिङ्ग्, लिङ्गति (गतौ).

लिङ्ग्, *लिङ्गति (गतौ). Zu belegen nur लिङ्ग in der Bed. von आलिङ्ग *umfassend.* Vgl. लिङ्गय् und आलिङ्.

लिङ्ग n. (m. Nṛs. Up. 1,3 in der Bibl. ind.; adj. Comp. f. आ, ई in *विष्णुलिङ्गी) 1) *Kennzeichen, Abzeichen, Merkmal, das Charakteristische,* τεκμήριον; daher *Stichwort, Kennwort, Andeutung* und desgl. इन्द्र° Adj. so v. a. *an* Indra *gerichtet.* — 2) *ein angemaasstes, Einem nicht zukommendes Abzeichen, ein angenommenes äusseres Zeichen, durch welches man Andere zu täuschen beabsichtigt.* — 3) *Beweismittel,* τεκμήριον (Âpast. 2,29,6), *corpus delicti* (Chr. 212,14). — 4) *Geschlechtszeichen, Geschlechtsglied.* — 5) *das grammatische Geschlecht.* — 6) *das göttlich verehrte Geschlechtsglied* Çiva's (Rudra's), Çiva *in der Form eines Phallus.* — 7) *Götterbild.* — 8) *der feine Körper, das Urbild des groben, sichtbaren Körpers, das durch den Tod nicht vernichtet wird.* — 9) *etwas Entstandenes und daher wieder zu Nichte werdendes* Kap. 1,124.136. — 10) = आकाश Kâraṇḍ. 15,9. — 11) *der Urstoff.* — 12) *Nominalthema.* — 13) = लिङ्गपुराण. — 14) so v. a. तल्लिङ्ग Adj. *solche Abzeichen habend* Kâtj. Çr. 22,3,19.

लिङ्गक 1) am Ende eines adj. Comp. *a)* = लिङ्ग 1) Hemâdri 1,410,23. — *b)* = लिङ्ग 5). — 2) *m. *Feronia elephantum.* — 3) *f. लिङ्गिका *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 3,66.

लिङ्गकारणावाद् m. Titel eines Werkes Burnell, T.

लिङ्गकारणतावाद् m. desgl. Opp. Cat. 1.

लिङ्गकृत Adj. *mit dem richtigen Merkmale versehen* Çâṅkh. Çr. 14,22,5.

*लिङ्गज्ञ 1) m. *Unreinigkeit am penis* Gal. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,34.

लिङ्गतोभद्र n. *ein best. Zauberkreis.* °प्रयोग m. Burnell, T.

लिङ्गत्व n. Nom. abstr. zu लिङ्ग 1).

लिङ्गदेह m. n. = लिङ्ग 8).

लिङ्गद्वादशव्रत n. *eine best. Begehung.*

°लिङ्गधर Adj. — *Abzeichen tragend, die blossen Abzeichen von — tragend, den blossen Schein von — habend, Etwas simulirend.*

लिङ्गधारण n. *das Ansichtragen der Abzeichen* (an denen man erkannt wird).

लिङ्गधारणचन्द्रिका f. und °धारणदीपिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

लिङ्गधारिणी f. Name der Dâkshâjaṇî in Naimisha.

लिङ्गनाश m. 1) *das Verschwinden —, Zugrundegehen des Charakteristischen, — des eigentlichen*

(obgleich *unsichtbaren*) *Wesens.* — 2) *eine best. Augenkrankheit, die in der Linse ihren Sitz hat.*

लिङ्गनिर्णय m. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. Bühler, Rep. No. 762. °भूषण n. Burnell, T.

लिङ्गपीठ n. *Piedestal eines Phallus des* Çiva.

लिङ्गपुराण n. Titel eines Purâṇa.

लिङ्गपूजापद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

लिङ्गपूजाफल n. desgl. Opp. Cat. 1.

लिङ्गपूजाध्यापन n. desgl. Burnell, T.

लिङ्गप्रतिष्ठाविधि m. *Regeln über die Errichtung eines Phallus des* Çiva.

लिङ्गभट्टीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1, 5636. Sonst लिङ्गाभट्टीय geschrieben.

लिङ्गमात्र n. *der Intellect* Jogas. 2,19.

लिङ्गमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts in verschiedenen Purâṇa. °दीपिका f. Opp. Cat. 1.

लिङ्गमूर्ति Adj. *die Form eines Phallus habend* (Çiva).

लिङ्गय्, °यति (चित्रीकरणे) ein Wort *nach den verschiedenen Geschlechtern variiren.* Vgl. लिङ्ग् und आलिङ्ग्. — Mit उद् *aus Merkmalen erschliessen.*

लिङ्गलेप m. *eine best. Krankheit.*

लिङ्गवत् Adj. 1) *Merkmale besitzend, ein Charakteristicum enthaltend* Vaitân. — 2) *verschiedene Geschlechter habend.* — 3) *mit einem Phallus versehen,* Bez. einer best. Çiva'itischen Secte.

*लिङ्गवर्ति f. *eine best. Krankheit der Geschlechtstheile* Bhâvapr. 6,14.

*लिङ्गवर्धन m. *Feronia elephantum* (*Erection bewirkend*). लिङ्गवर्ध ÇKDr.

*लिङ्गवर्धिनी f. *Achyranthes aspera* (*Erection bewirkend*).

लिङ्गवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लिङ्गविशेषविधि m. Titel einer Abhandlung *über das grammatische Geschlecht.*

*लिङ्गवृत्ति Adj. *den Lebensunterhalt durch falsche äussere Abzeichen gewinnend, heuchlerisch.*

लिङ्गशरीर n. = लिङ्ग 8) Kap. 6,69.

लिङ्गशास्त्र n. 1) *ein Lehrbuch über das grammatische Geschlecht.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*लिङ्गसंभूता f. *eine best. Pflanze.*

लिङ्गसूरि m. N. pr. eines Scholiasten Burnell, T.

लिङ्गस्थ nach Kull. = ब्रह्मचारिन्.

*लिङ्गकनी f. *Sanseviera Roxburghiana.*

*लिङ्गाग्र n. *glans penis.*

लिङ्गानुशासन n. *die Lehre vom grammatischen Geschlecht* Opp. Cat. 1. Paṅkad.

लिङ्गाभट्टीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T. Vgl. लिङ्गभट्टीय.

लिङ्गार्चनतन्त्र n. Titel eines Tantra.

लिङ्गार्चाप्रतिष्ठाविधि m. Titel eines Werkes.

*लिङ्गार्शस् n. und *°गोपदंश m. *eine best. Krankheit der Geschlechtstheile* Bhâvapr. 6,14.

*लिङ्गालिका f. *eine Mausart.*

लिङ्गिन् 1) Adj. *a) mit einem Merkmale versehen, Träger eines Merkmals, derjenige, welchen das Kennwort bezeichnet.* Am Ende eines Comp. *die Merkmale —, das Charakteristische von — besitzend, das Aussehen von — habend.* — *b) falsche —, ihm nicht zukommende Abzeichen tragend, Heuchler.* Am Ende eines Comp. *nur den Schein von — habend, Jmd spielend.* — *c) mit Recht seine Abzeichen tragend, dessen äussere Erscheinung mit dem innern Wesen übereinstimmt;* m. *Mitglied einer geistlichen Brüderschaft, — eines Ordens,* insbes. *ein Asket.* Auch f. लिङ्गिनी als Subst. — *d) mit einem Phallus versehen;* m. Pl. *eine best.* Çiva'*itische Secte.* — *e) mit einem feinen Körper versehen.* — *f)* Beiw. Paraçurâma's als *Trägers des Urstoffs.* — *g) das worin sich Etwas auflöst;* Subst. *die Ursache.* — 2) *f. लिङ्गिनी *eine best. Pflanze* Râgan. 3,32.

लिङ्गोद्धार m. *das Ausreissen des männlichen Gliedes* Gaut. 12,2.

लिङ्गोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

लिङ्गोपकितलैङ्गिकनानानिरासरहस्य n. und °भानविचार m. Titel zweier Abhandlungen.

लिच्छवि m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts und dessen mythischen Ahnherrn Ind. Antiq. 9, 178. °कुल n. 168. 173.

लिट् *die Personalendungen des Perfects, das Perfect* 239,29. 241,24.

*लिव्, लिव्यति (अल्पकुत्सनयोः).

लिन्डु Adj. *schleimig, schlüpfrig.*

लिप्, लिम्पति, लिम्पते, लिप्यते Pass. 1) *Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *bestreichen, beschmieren; besudeln, verunreinigen* (auch in übertragener Bed.). Statt des Acc. ausnahmsweise Loc. लिप्त *bestrichen, beschmiert; besudelt, verunreinigt; mit Gift bestrichen, vergiftet.* लिप्तवासित *gesalbt und parfümirt* Bhaṭṭ. लिप्तवत् *der sich verunreinigt hat.* — 2) *Etwas* (Acc.) *an Etwas* (Loc.) *schmieren, anheften;* Pass. *kleben, heften an.* लिप्त *klebend, haftend an* (Loc.) Çat. Br. 6,1,1,11. — 3) *anflammen, entzünden* Bhaṭṭ. — 4) *लिप्त *gegessen.* — Caus. 1) लेपयति *a) Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *bestreichen, — beschmieren* (Hemâdri 1,305,8. 549,12); — *überziehen, — verdecken.* — *b) Etwas* (Acc.) *an Etwas* (Loc.) *schmieren.* — *c) Jmd Etwas* (*Böses*) *anhängen* Sâj. zu ṚV. 5,85,8. — 2) लिम्पयति *Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *bestreichen* Hemâdri 1,313,11. — Desid. लिलिम्पषमाण Harshaṅ. 91,15 fehlerhaft für लिलम्बिषमाण. — Mit अनु *bestreichen, einsalben, — mit* (Instr.) Vaitân. Med. (ausnahmsweise auch Act.) *sich salben.* अनुलिप्त *bestrichen, beschmiert, gesalbt, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). स्नातानुलिप्त *gebadet und gesalbt.* — Caus. अनुलेपयति *einsalben* Naish. 6,20. — Mit अभि *bestreichen mit* (Instr.). — Caus. अभिलेपयति dass. — Mit अव 1) *bestreichen, beschmieren;* Med. *sich* (*sibi*) *Etwas* (Loc.) *bestreichen mit* (Instr.). अवलिप्त *bestrichen, beschmiert, — mit* (im Comp. vorangehend zu Spr. 2309); *überzogen, belegt* (Zunge). — 2) Pass. *hochmüthig sein* Spr. 7652. Mahâvîraṅ. 45,2. अवलिप्त *hochmüthig, stolz.* — 3) अवलिप्त von *verschwommener Farbe* TS. 5,6,22,1. Maitr. S. 2,5,5 (53, 16. 17). — Mit आ 1) *bestreichen, beschmieren, salben, — mit* (Instr.). आलिप्य auch *sich bestreichend.* आलिप्त *bestrichen* u. s. w. — 2) *aufschmieren, auftragen.* — Caus. आलेपयति (Hemâdri 1,320,5. 610,10) und आलिम्पयति *bestreichen, beschmieren, salben.* — Mit समा Med. *sich salben* Bhaṭṭ. — Caus. समालेपयति *salben.* — Mit उप 1) *bestreichen, beschmieren, salben, — mit* (Instr.); *verunreinigen.* उपलिप्त *bestrichen* u. s. w., — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1, 556,18. — 2) *sich anhängen an, überziehen;* mit Acc. — Caus. उपलेपयति *beschmieren, bestreichen, salben, — mit* (Instr.) Hemâdri 1,320,15. 556,17. — Mit पर्युप *rings bestreichen* Gobh. 1,5,13. — Mit नि 1) *anschmieren,* Med. *sich* (*sibi*) *anschmieren.* — 2) *verschwinden machen,* Med. *verschwinden, unsichtbar werden.* — Mit परि *rings bestreichen, — beschmieren.* — Mit प्र 1) *beschmieren, bestreichen, beflecken;* Med. *sich* (*sibi*) *beschmieren* u. s. w. — 2) प्रलिप्त *klebend —, haftend an* (Loc.). — Caus. प्रलेपयति *bestreichen, beschmieren.* — Mit वि 1) *bestreichen, beschmieren, überziehen, salben, — mit* (Instr.); *sich salben* (Act.!) 108,20. विलिप्त *bestrichen, beschmiert, gesalbt.* — 2) *streichen —, schmieren auf* (Instr.!). — Caus. विलेपयति *bestreichen, beschmieren, — mit* (Instr.) Hemâdri 1,305,7. 761,2. *विलिम्पित *bestrichen, beschmiert.* — Mit प्रवि *bestreichen* Agni-P. 33,22. — Mit सम् *bestreichen, beschmieren, — mit* (Instr.) Hemâdri 1,702. 7. — Caus. संलेपयति dass.

लिपि f. 1) *das Bestreichen* u. s. w. — 2) *das Schreiben, Schrift, Art und Weise zu schreiben; eine geschriebene Zeile, ein geschriebener Buchstab; Inschrift.* Einmal m. °ज्ञ Adj. Hemâdri 1,548,13. Nom. abstr. °ल n. — 3) *äusserer Schein.* लिपिम् आप् *den Schein von* (Gen.) *annehmen* Vikramâṅkaḱ. 15,8. चित्रां लिपिं नी so v. a. *prachtvoll ausstaffiren* 7,74.

लिपिकर् m. 1) *Tüncher.* — 2) *Schreiber, Abschreiber.*

लिपिकर्मन् n. *Malerei.* °कर्मनिर्मित so v. a. *gemalt* Çiç. 13,47.

*लिपिका f. *Schrift.*

*लिपिकार् m. *Schreiber, Abschreiber.*

लिपिन्यास m. *das Schreiben.*

लिपिफलक n. *Schreibtafel.*

लिपिशाला f. *Schreibstube* (wo die Kinder schreiben lernen).

लिपिशास्त्र n. *Schreibekunst.*

लिप्त 1) Adj. s. u. लिप्. — 2) f. आ (λεπτή) *Minute, der 60ste Theil eines Grades.*

*लिप्तक Adj. *mit Gift bestrichen, vergiftet* (Pfeil). — लिप्तिका s. bes.

लिप्ति f. *Salbe, Teig* Naish. 5,51.

लिप्तिका f. = लिप्त 2).

लिप्ती Adv. mit कर् *auf Minuten reduciren.*

लिप्सा f. *der Wunsch habhaft zu werden, — zu erhalten, das Begehren, Verlangen, — nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

लिप्सितव्य Adj. *was zu erhalten man wünschen muss, wünschenswerth* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,50.

लिप्सु Adj. *habhaft zu werden —, zu erlangen wünschend, ein Begehren habend, verlangend, wünschend;* das Object im Acc. oder im Comp. vorangehend.

लिप्सुता f. *das Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

*लिप्स्य Adj. *was man zu erhalten —, zu haben wünscht.*

लिम्बुजा f. *Schlinggewächs, Liane.*

लिम्प् s. लिप्.

*लिम्प 1) Adj. von लिप्. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*लिम्पट Adj. *den Mädchen nachgehend.*

*लिम्पाक m. 1) *Esel.* — 2) *Citronenbaum;* n. *Citrone* Mat. med. 126.

लिम्पि f. *Schrift.*

लिम्बभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

*लिवि f. *das Schreiben, Schrift.*

*लिविकर् und *लिविंकर् m. *Schreiber, Abschreiber.*

*लिवी f. *das Schreiben, Schrift.*

1. लिप्, *लिशति (गतौ), लिशँते, *लेष्यति (अल्पीभावे). Simplex nicht zu belegen. — Mit आ Med. *auf die Weide gehen.* Vgl. अनालेशँ (Nachtr. 4). — Mit वि Med. *aus den Fugen gehen, brechen, zerrissen werden.* विलिष्ट *aus den Fugen gegangen, gebrochen.*

2.*लिप् Adj. zu 1. लिप्.

*लिष m. *Tänzer.*

1. लिह्, लेढि, लीढे, लिक्ति und लिक्ते (metrisch), लिक्षान; *lecken, belecken, leckend geniessen* (leicht zergehende oder dickflüssige Körper), *lekken an* (Loc.); uneigentlich *weglecken*, so v. a. *vernichten* (von einem Pfeile) Daçak. 77,18. लीढ *woran man geleckt hat, beleckt; weggeleckt, vernichtet* (Spr. 7750). — अङ्गे ऽस्य लेक्ष्यते MBh. 13,3872 fehlerhaft für अङ्गेषालक्ष्यते. — Caus. लेक्षयति 1) *lecken lassen.* — 2) *als Latwerge gebrauchen* Kâraka 6,25. — Intens. (लेलिह्यते, लेलिह्यत्, लेलिक्त् und लेलिक्ते, लेलिक्षान) *beständig lecken, züngeln, züngeln nach;* mit Acc. लेलिक्षान (vgl. रेरिक्षाण) auch als Beiw. Çiva's. — Mit अव *belekken, lecken an, mit Maul* oder *Schnabel berühren; auf der Zunge schmelzen lassen.* अवलीढ *beleckt; bestrichen, berührt* (Daçak. 24,22). — Intens. *beständig lecken, züngeln.* — Mit आ 1) *belecken, lecken an.* आलीढ *beleckt;* auch so v. a. (gleichsam dämonisch) *ergriffen von* (Instr.) Hem. Par. 1,62. — 2) आलीढ *a) geschliffen, polirt.* v. l. उल्लीढ. — *b)* als Beiw. des Liebesgottes Hemâdri 1,352,4 vielleicht *eine best. Stellung als Schütze einnehmend;* vgl. आलीढ 2) und प्रत्यालीढ. — Intens. *stark belecken, züngeln nach.* — Mit *प्रत्या, °लीढ *a) verzehrt.* — *b) links gestreckt* Vjutp. 105. — Mit उद् 1) *belecken* Gobh. 3,6,3. — 2) उल्लीढ *geschliffen, polirt.* — Mit उप Med. *belecken, lekkend geniessen* Çiç. 11,41. — Mit निस् *nippen, ablecken* Âpast. Çr. 6,12,2. — Mit परि *belekken.* °लीढ *beleckt.* — Intens. *beständig lecken.* — Mit प्र *auflecken, auf der Zunge zergehen lassen.* — Mit प्रति Caus. *lecken lassen an,* mit doppeltem Acc. — Mit वि *belecken, lecken an, auflecken, auf der Zunge zergehen lassen.* — Intens. *beständig belecken, züngeln nach.* — Mit सम् *belecken, lecken an; geniessen.* — Mit परिसम् *belekken, lecken an.*

2.°लिह् Adj. *leckend; ableckend,* so v. a. *ablesend* (Etwas an den Augen).

लिह् Adj. *beleckend, streifend an; beleckt werdend in* अधं° und गो°.

1. ली 1) *लिनाति (श्लेषणे) *sich Etwas anheften,* so v. a. *theilhaftig werden.* — 2) *लयति *sich ergiessen in* (Loc.). — 3) लँयते *a) sich schmiegen an, sich andrücken, hängen an* (in übertragener Bed.); mit Loc. लीन *liegend an* (im Comp. vorangehend), *ganz hingegeben einer Sache* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) stecken bleiben, stocken.* लीन *stecken geblieben;* दन्त° *worin die Zähne stecken.* — *c) sich niedersetzen, sich setzen auf* oder *in* (von Vögeln und Insecten 297,19; gleichsam *sich anheften*), *sich legen auf* (ein Lager); mit Loc. लीन *sitzend auf* oder *in* (im Comp. vorangehend). — *d) sich ducken, kauern, sich verstecken, hineinschlüpfen —, verschwinden —, aufgehen in* (Loc.). लीन (auch n. impers.) *sich versteckt habend, versteckt* (auch in übertragener Bed.), *steckend —, verborgen —, hineingeschlüpft —, verschwunden —, aufgegangen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — गृधाणि लीयते MBh. 6, 5203 fehlerhaft für गृध्रा निलीयते; लीन auch mit नील verwechselt. — *Caus. लापयति (संमानशालीनीकरणयोः, प्रलम्भने, पूजाभिभवे. — Mit अनु (°लीयते) *nach Etwas* (Acc.) *verschwinden.* — Mit अप Caus. (°लापयते) *Jmd demüthigen* oder *anführen, hintergehen* Bhaṭṭ. — Mit अभि (°लीयते) 1) *sich schmiegen an* (Acc.). अभिलीन *angeschmiegt.* — 2) *sich setzen auf* oder *in* (von Vögeln und Insecten). अभिलीन *besetzt von* (im Comp. vorangehend). — Mit अव (°लीयते) 1) *stocken.* — 2) *sich niedersetzen* (von Vögeln). अवलीन *sitzend.* — 3) *sich ducken, hineinschlüpfen in* (Loc.). अवलीन *der sich geduckt —, versteckt hat in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — Mit व्यव (°लीयते) *sich ducken, kauern.* — Mit समव (°लीयते) *aufgehen —, verschwinden in* (Loc.). — Mit आ (°लीयते) 1) *sich anschmiegen an* (Loc.). आलीन *angeschmiegt an* (Acc.), *aufliegend.* — 2) *sich setzen auf* oder *in.* आलीन *darin sitzend.* — 3) *sich ducken, kauern, sich verstecken.* आलीन *versteckt, sich versteckt haltend, — in* (im Comp. vorangehend). — Mit प्रत्या (°लित्ये) *sich hängen an* (Acc.) — *Mit उद् Caus. Med. = वञ्चयति und न्यग्भावयति. — Mit उप (°लीयते) *sich anschmiegen an* (Acc.). — Mit नि 1) (°लीयते) *ankleben, sich anheften.* निलीन *angeklebt, sich angeheftet habend, — an* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *ganz vertieft in* (Loc.). — 2) (°लीयते, °लीयेत्, °लीयेयुस्, °लित्ये) *sich niedersetzen, — auf* (Loc.) von Vögeln u. s. w. निलेतुम् Çiç. 18,1. निलीन *sitzend auf* (im Comp. vor-

angehend) 19,84. — 3) (°लँयते, °लायत *), °लीयते, °लित्ये, °लित्युस्, °लयाँ चक्रे, °अलेष्ट, °लाय TBr. 1,2,1,5. °लीय) *sich verstecken, sich verschlüpfen, verschwinden, unsichtbar werden, — vor* (Abl.), *— in* (Loc.). निलीन *versteckt, — in* (Loc.); *in dem sich Jmd* (Instr.) *versteckt hat.* — Mit अपनि (°लयते) *sich verstecken, verschwinden.* — Mit अभिनि in अभिनिलीयमानक. — Mit संनि (°लीयते) 1) *sich niedersetzen* (von Vögeln). — 2) *sich verstecken, verschwinden in* (Loc.). — Mit प्र (°लीयते) 1) *sich verstecken* in प्रलायम्. — 2) *sich auflösen, aufgehen in* (Loc.), *verschwinden, sterben.* प्रलीन *verschwunden, dahingegangen, verloren gegangen, aufgegangen in* (Loc.), *gestorben.* — 3) प्रलीन *a) aufgelöst,* so v. a. *erschlafft, ermüdet* Ait. Br. 5,28,4. — *b) davongeflogen* MBh. 12,261,38. v. l. प्रडीन. — Mit विप्र, °लीन *auseinandergeflogen* (ein geschlagenes Heer). — Mit संप्र (°लीयते) *verschwinden, aufgehen —, untergehen in* (Loc.). °लीन *verschwunden, aufgegangen —, enthalten in* (Loc.). — Mit प्रति 1) (°लीयते) *verschwinden.* — 2) प्रतिलीन *unverrückt* oder *zurückgezogen.* — Vgl. अप्रतिलीना (Nachtr. 3). — Mit वि (°लीयते, °लित्युस्, °लीय, *°लाय) 1) *sich anschmiegen* (319,9), *sich heften an* (Loc.). मत्कीतले so v. a. *sich auf den Erdboden ducken.* विलीन *geheftet an, — auf* (vom Blick), *vertieft in;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *sich setzen auf* (von Vögeln). °विलीन *sitzend auf.* — 3) *stocken.* विलीन *stockend.* — 4) *sich verstecken, — verschlüpfen; verschwinden, zu Nichte werden.* विलीन *versteckt; verschwunden, zu Nichte geworden, hingegangen; verschwunden —, verschwindend —, aufgehend in* (Loc.) Spr. 7761. — 5) *zergehen, sich auflösen, schmelzen.* विलीन *zergangen, aufgelöst, geschmolzen.* — Caus. विलापयति und विलाययति 1) *verschwinden machen, aufgehen lassen in* (Loc.), *zu Nichte machen.* — 2) *schmelzen* (transit.). — Mit अनुवि (°लँयते) *sich auflösen in* (Acc.). — Mit अभिवि (°लीयते) *sich auflösen* Karaka 6,19. — Caus. (°लापयति) *schmelzen lassen.* — Mit प्रवि (°लीयते) *verschwinden, zu Nichte werden.* — Caus. (°लाययति) 1) *verschwinden machen* (Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21), *aufgehen lassen in* (Loc.) Comm. zu Bhâg. P. 3,9,20. — 2) *auflösen, schmelzen.* — Mit संप्रवि Caus. in °लापन. — Mit सम् (संलीयते) 1) *sich anschmiegen, — an* (Acc.). संलीन *sich anschmiegend, — an* (Loc.). — 2) *hineingehen —, Platz finden in* (Loc.). संलीन *hineingegangen in* (Loc.). — 3) *sich verstecken, sich versteckt halten.* संलीन *versteckt, sich versteckt haltend in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) *sich ducken, kauern, sich zusammenziehen.* संलीन *geduckt, gekauert, zusammengezogen in* (Loc.). °मानस Adj. so v. a. *kleinmüthig.* — Mit प्रतिसम् in प्रतिसंलयन und प्रतिसंलीन (Nachtr. 5).

2.*ली f. 1) = श्लेषण. — 2) = चपल.

3. ली Intens. *schwingen, schaukeln, zittern.* Zu belegen: लेलायते, लेलायति (auch Âpast. Çr. 2,19,11), अलेलायत्, लेलायत् (Âpast. Çr. 6,9,2; statt dessen Perf. लेलाय Maitr. S. 1,8,6 [123,12]; vgl. 2,2,3 [16,21], लेलायन्ती, लेलायतम् (Gen.), लेलीयमान (Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,11), अलेलीयत, लेलेति (Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,11) und अलेलेत्. Vgl. लेलाया.

लीका f. Pl. Bez. *bestimmter böser Geister.*

*लीक्का und *लीक्ता f. = लिक्ता *Nits, das Ei einer Laus.*

लीन 1) Adj. s. u. 1. ली. — 2) n. *das Sichanschmiegen an* (Loc.).

लीनता f. 1) *das Sichanschmiegen an* (Loc.). — 2) *das Versteckt sein in* (im Comp. vorangehend). — 3) *vollständige Zurückgezogenheit, Vermeidung jedes Zusammenseins mit Andern* Hem. Jogaç. 4,88.

लीनत्व n. *das Stecken in Etwas, Versteckt sein.*

*लीनय्, °यति mit वि *schmelzen* (transit.) P. 7, 3,39, Sch.

लीप्सितव्य Adj. *begehrenswerth.*

लीला f. 1) *Spiel, Scherz, Belustigung.* Instr. und लीला° *zur Belustigung, um sich zu belustigen.* आत्म° und स्व° dass. — 2) *die in der Nachahmung des Geliebten bestehende Belustigung eines Mädchens.* — 3) *blosses Spiel, blosse Belustigung,* so v. a. *eine ohne alle Anstrengung von der Hand gehende Handlung.* Instr. und लीला° *ohne alle Anstrengung, mit der grössten Leichtigkeit.* लीलामात्रेण und लीलान्यायेन dass. — 4) *blosses Spiel,* so v. a. *blosses Aussehen, Schein.* न तु लीलया *nicht aber zum blossen Schein.* In Comp. mit dem, was *blosser Schein* (Prasannar. 143,9. Bâlar. 196,20. Kâd. 183,18) ist, und mit dem, was *den Schein* bewirkt. गजेन्द्रलील Adj. *einen Elephanten darstellend, einem E. gleichend.* — 5) *beabsichtigter Schein, Verstellung.* Instr. und लीला° *zum blossen Schein, verstellter Weise.* — 6) *Anmuth, Liebreiz.* — 7) *ein best. Metrum.* — 8) N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,94,8. 10.

लीलाकमल n. *eine zum Spielen dienende Lotusblüthe.*

लीलाकर m. *ein best. Metrum.*

लीलाकलह m. *ein scherzhafter, nicht ernstlich gemeinter Streit.*

लीलाखेल 1) Adj. *anmuthig sich wiegend.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

लीलागार n., लीलागृह n. (Naish. 1,38) und लीलागेह n. *Lusthaus.*

लीलाङ्ग Adj. als Beiw. eines Stiers angeblich = विलसिताङ्ग, aber wohl fehlerhaft für नीलाङ्ग.

लीलाचल m. N. pr. eines Gebietes.

लीलातनु f. *eine zum blossen Vergnügen angenommene Form, Scheinform.*

लीलातामरस n. = लीलाकमल.

लीलाताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

लीलादेवी f. N. pr. einer *Fürstin* Ind. Antiq. 6,195.

लीलाद्रि m. = लीलाचल.

लीलानृत्य n. *ein scheinbarer Tanz, gleichsam ein Tanz* 253,2.

लीलापद्म n. = लीलाकमल.

लीलापर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

लीलापुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. Antiq. 6,195.

लीलाब्ज n. = लीलाकमल.

लीलाभरण n. *ein Scheinschmuck* (z. B. ein Armband aus Lotusfasern).

लीलामधुकर m. Titel eines Schauspiels.

लीलामनुष्य m. *dem Schein nach —, nicht in Wirklichkeit Mensch.*

लीलामन्दिर n. *Lusthaus* Daçak. 30,2.

°लीलामय Adj. *in Spielen —, in Belustigungen mit — bestehend, davon handelnd.*

लीलामानुषविग्रह Adj. *der nur zu seiner Belustigung* oder *zum Schein einen menschlichen Körper hat* (Kṛshṇa).

लीलाम्बुज n. = लीलाकमल.

लीलाय्, °यति und °यते *spielen, sich belustigen.*

लीलायित 1) *sich belustigend, sich freuend, triumphirend* Bâlar. 16,1. Auch n. impers. — 2) am Ende eines Comp. *Etwas spielend, darstellend,* so v. a. *ähnlich* Bhoǵa-Pr. 66,1. 2.

लीलायित 1) Adj. und n. impers. s. u. लीलाय्. — 2) n. *a) Spiel, Belustigung* Ind. St. 15,399. — *b) eine mit Leichtigkeit ausgeführte Grossthat* Bâlar. 47,8.

लीलायुध m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft. v. l. नीलायुध.

लीलारति f. *Belustigung mit* (Loc.).

लीलारविन्द n. = लीलाकमल.

लीलावज्र n. *ein wie ein Donnerkeil aussehendes Werkzeug.*

*) Wäre bis auf das ल ein regelmässiges Imperfect von अय्, अयते mit निस्.

लीलावतार m. *das Erscheinen* Vishṇu's *auf Erden zu seiner eigenen Belustigung.*

लीलावत् 1) Adj. *anmuthig, reizend* Hemâdri 2,*a*,94,8. Nur f. — 2) f. °वती *a) eine anmuthige Schöne.* — *b)* Bein. der Durgâ. — *c) ein best. Metrum.* — *d)* Titel verschiedener Werke; auch abgekürzt für न्याय°. Commentare: °प्रकाश m. und °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1). — *e)* N. pr. α) der Gattin des Asura Maja. — β) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222 u. s. w. — γ) einer Gattin Avîkshita's. — δ) einer Kaufmannstochter.

लीलावापी f. *Lustteich.*

लीलावेश्मन् n. *Lusthaus.*

लीलाशुक m. Bein. des Dichters Bilvamaṅgala.

लीलासंपादनक्रम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लीलास्वात्मप्रिय m. N. pr. eines Autors von Mantra bei den Tântrika.

लीलेश्वरदेव m. N. pr. eines Heiligthums Ind. Antiq. 6,195.

लीलोद्यान n. *Lustgarten.*

लीलोपवती (!) f. *ein best. Metrum.*

लु s. 1. लू.

1. लुक् (nur लुकिष्यति und लुकित) *zusammentreffen mit* (समम्, सह). Eine zur Erklärung von लुकेश्वर erfundene Wurzel.

2. लुक् 1) in der Gramm. *a) Abfall, Schwund.* — *b)* Adj. *abgefallen, geschwunden.* — 2) *Blutegel* (nach Bühler) Vasishṭha 21,11.

लुकेश्वर n. und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

लुगि in महालुगिपद्धति.

लुङ् *die Personalendungen des Aorists, der Aorist* 240,15. 18. 242,26. 244,7.

*लुङ्ग = मातुलुङ्ग *Citrone.*

लुञ्च्, लुञ्चति (लुलुञ्चे Bhâg. P.) 1) *raufen, ausraufen, rupfen, berupfen.* लुञ्चिताः, लुञ्चितकेशाः und लुञ्चितमूर्धजाः von den Gaina gesagt. लुञ्चितकेशमत n. *die Lehre der Gaina* Govindân. S. 591. — 2) *ausreissen, abreissen* (Ohren, Nase Bhaṭṭ.), *herunterreissen* (Hem. Par. 1,85). — 3) *enthülsen.* लुञ्चित *enthülst.* — Mit अव *abreissen, ausreissen.* — Mit आ *ausraufen, raufen an.* — Mit उद्, उल्लुञ्चित *ausgerupft, berupft.* — Mit निस् in निर्लुञ्चन. — Mit वि *ausraufen.*

लुञ्च in अलुञ्च (Nachtr. 5) und कुलुञ्च.

लुञ्चक 1) Adj. *ausraufend* in केश°. — 2) m. wohl *eine best. Körnerfrucht.*

लुञ्चन 1) Adj. *ausraufend* in केश° 1). — 2) n. *das Ausraufen* Bhâvapr. 4,109. Vgl. केश° 2).

*लुञ्च्, लुञ्चयति (हिंसाबलादाननिकेतनेषु [v. l. दान st. आदान], भाषार्थ oder भासार्थ).

लुट्, *लोटते (गतिकर्मन्, प्रतिघाते, दीप्तिप्रतिकृत्योः), *लोटति (विलोडने, विलोटने), लुट्यति (विलोडने). Zu belegen nur लुट्यत् *sich wälzend* (Bhaṭṭ.) und लुटत् *umherliegend.* — *Caus. लोटयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

1. लुठ् 1) लुठति (संश्लेषणे, लोठे) *a) sich wälzen, sich wälzend hinbewegen zu* (अभि), *sich hinundher bewegen, rollen, flattern, bammeln* Z. d. d. m. G. 36,369. Naish. 4,47. Ind. St. 15,277. Pañkad. *herabrollen von* (Abl.) Hem. Par. 2,214 (von Thränen). Auch Med. लुठित *sich wälzend, rollend.* — *b) berühren.* — *c) in Aufregung versetzen.* — 2) *लोठते (गतिकर्मन्). — 3) *लोठति (उपघाते), *लोठते (प्रतिघाते). — Caus. लोठयति 1) *in Bewegung —, in Aufregung versetzen* Comm. zu Bhâg. P. 1,15,18. — 2) *in Bewegung setzen,* so v. a. *ertönen machen* Vidḍh. 19,19. — 3) *umsichschlagen* Bhaṭṭ. 14,26. — Desid. लुलुठिषते *im Begriff sein —, nahe daran sein zu rollen.* — Intens. लोलुठीति *sich wälzen* (von einem Betrunkenen). — Mit अधि (°लुठति) *sich hinaufwinden* Bâlar. 297,14. — Mit अभि Caus. °लोठित *wogend* (Haar) Hem. Par. 2,358. — Mit उद् (उल्लुठति) *sich krampfhaft bewegen.* — Mit निस्, निर्लुठित 1) *herabgerollt.* — 2) *herausgetreten* (die Frucht aus dem Mutterleibe). — Caus. *herabwälzen.* — Mit परिनिस् (°लुठति) *herabrollen.* — Mit परि (°लुठति) *hinundher rollen.* — Mit प्र (°लुठति) *sich wälzen.* प्रलुठित *sich wälzend* und प्रलोठित *der sich zu wälzen angefangen hat* Bhaṭṭ. — Mit वि (°लुठति) 1) *sich wälzen, sich hinundher bewegen, hinundher zucken* Bhâvapr. 3,79. — 2) विलुठित *in Bewegung gebracht, in Aufregung versetzt.*

2. लुठ्, लोठयति *plündern.* — Mit निस् *plündern* (Râǵat. 7,962, wo nach Kern निर्लो° st. भिर्लो° zu lesen ist), *rauben, stehlen.*

लुठन n. *das Sichwälzen.*

लुठनेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

लुठित 1) Adj. s. u. 1. लुठ्. — 2) *n. *das Sichwälzen* (eines Pferdes).

लुठेश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

लुड्, *लुडति (संश्लेषणे, श्लेषे, संवृतौ), *लोडति (विलोडने, मन्थे). — Caus. लोडयति *rühren, aufrühren, in Bewegung —, in Unruhe versetzen* Çiç. 19,69. — Mit अव Caus. *umrühren, durchwühlen* Veṇis. 88,12. — Mit आ Caus. 1) *rühren, umherbewegen, umrühren* (Hemâdri 1,650,12. Veṇis. 87,16), *mengen, hineinrühren.* — 2) *in Unordnung bringen, verwirren, in Unruhe versetzen* Veṇis. 52,15. — 3) *durchwühlen* (ein Buch), *sich vertraut machen mit;* mit Acc. — Mit व्या Caus., *°लोडित = मथित. व्यालोडयत् Hariv. 9091 fehlerhaft für व्यलोडयत्. — Mit समा Caus. 1) *zusammenrühren, — mit* (Instr.), *umrühren* (Agni-P. 27,12), *hineinrühren.* — 2) *verwirren, in Unordnung bringen.* — 3) *durchwühlen* (ein Buch), *sich vertraut machen mit;* mit Acc. — Mit निस् Caus. *gründlich durchwühlen, genau durchforschen.* — Mit परि Caus. *verwirren, in Unordnung bringen.* — Mit विप्र Caus. *verwühlen, in Unordnung bringen.* — Mit प्रति Caus. dass. — Mit वि Caus. 1) *verrühren, umrühren, aufrühren, hineinrühren* Hemâdri 1,229,23. — 2) *hinundher bewegen.* — 3) *umstürzen.* — 4) *verwühlen, verwirren, in Unordnung bringen, in Aufregung versetzen.* — 5) *sich hineinbegeben in* (Acc.) Comm. zu Naish. 5,3. — Mit अतिवि Caus. *umstürzen, verwüsten.* — Mit सम् Caus. 1) *hinundher bewegen.* — 2) *in Unordnung —, in Verwirrung bringen.* — 3) Pass. *zu Schanden werden.*

लुण्ट् 1) लुण्टति *stehlen, berauben* Hem. Par. 2, 177.192. — 2) *लुण्टयति (अवज्ञाचौर्ये). — 3) लुण्टित *enthülst.* v. l. लुञ्चित. — Mit निस् *stehlen, plündern.* Nur निर्लुण्ट्यमान mit der v. l. निर्लुण्ठ्यमान. — Mit वि *enthülsen.* Nur विलुण्ट्य mit der v. l. लुञ्चित्वा.

लुण्टक m. 1) *eine best. Gemüsepflanze.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*लुण्टा f. = लुठन.

लुण्टाक m. 1) *Dieb, Plünderer* Vikramâṅkaḱ. 3, 76. Hem. Par. 2,177.8,396. सर्व° Kâmpaka 422. — 2) *Krähe.

लुण्ठ्, लुण्ठति (स्तेये, आलस्ये, प्रतिघाते, खोटे, गतौ) 1) *aufrühren, in Bewegung —, in Aufregung versetzen.* — Caus. लुण्ठयति 1) *rauben, stehlen, plündern.* लुण्ठ्यते Pass. (vielleicht vom Simpl.). लुण्ठित *geraubt, gestohlen, geplündert.* — 2) *plündern lassen* Ind. St. 15,401. — 3) *enthülsen.* — Mit अव in अवलुण्ठन. — Mit उद् in उल्लुण्ठा. — Mit निस् (nur निर्लुण्ठ्यमान und निर्लुण्ठित) *stehlen, plündern.* — Mit वि 1) *rauben, stehlen, plündern.* — 2) विलुण्ठित = विलुठित *sich wälzend.*

लुण्ठ *eine Grasart* Gobh. 1,5,18.

लुण्ठक m. *Plünderer* Harshaḱ. 178,15. ग्राम°.

लुण्ठन n. 1) *das Plündern.* ग्राम°. — 2) = लुञ्चन 2). — 3) * = लुठन.

लुण्ठनदी f. N. pr. eines *Flusses.* कुण्डनदी v. l.

*लुण्ठा f. = लुठन.

लुण्ठाक m. 1) *Plünderer, Räuber* Ind. Antiq. 11,

12. 13. Nom. abstr. °ता f. Bâlar. 138,18. — 2) *Krähe.

लुण्ठ f. *Plünderung.*

*लुण्ठी f. = लुठन.

*लुण्ड्, लुण्डति und लुण्डयति (स्तेये).

लुण्डिका f. 1) *Ballen.* — 2) *regelrechtes, — gebührendes Benehmen.*

1.*लुण्डी f. 1) = लुण्डिका 2). — 2) = निगम.

2. लुण्डी Adv. mit कर् *zusammenballen, zusammenrollen.*

*लुन्थ्, लुन्थति (क्लिंसाक्लेशयोः).

1. लुप् 1) लुम्पति, लुम्पते (metrisch) *a) zerbrechen, beschädigen;* Pass. *reissen, entzweigehen.* लुप्त *beschädigt.* — *b) Jmd packen, über Jmd herfallen;* mit Acc. — *c) rauben, plündern;* ohne Object so v. a. *betrügen* (von einen Kaufmann) Kâmpaka 417. लुप्त *geraubt, geplündert;* am Ende eines Comp. einer Sache *verlustig gegangen, gekommen um.* — *d) verschwenden, verthun.* Pass. अलुप्यत्त Harshaḱ. 101,24. — *e) unterdrücken, beseitigen, verschwinden machen;* लुंप्यते (nur in TS. einmal accentuirt) *unterdrückt werden, unterbleiben, verschwinden, verlorengehen, abfallen, ausfallen, zu Nichte werden.* लुप्त *unterdrückt, verschwunden, verloren gegangen, abgefallen, zu Nichte geworden; unvollständig* (Gegens. पूर्ण) Vâmana 4,2,4. 6. Kâvjapr. 10,1. — 2) *लुप्यति (विमोहने). — 3) लुप्यते *sich verwirren.* — Caus. लोपयति 1) *Etwas unterlassen, versäumen; zuwiderhandeln, verletzen.* — 2) *Jmd von Etwas* (Abl.) *abbringen.* — 3) Med. *verschwinden machen, verwischen* (die Spur) Mân. Gṛhj. 2, 1. Citat bei Sâj. zu Taitt. Âr. 6,10,2. Act. Sâj. selbst. Vgl. Caus. von सम्-लुप्, युप्, लुभ् und सम्-लुभ्. — Intens. लोलुप्यते (भावगर्हायाम्). 1) लोलुपत् *Jmd verwirrend.* — 2) *gierig sein* in अलोलुप्यमान. Vgl. Intens. von लुभ्. — Mit अप 1) *ausraufen, abtrennen* Maitr. S. 1,6,5 (95,2. fgg.). — 2) Pass. (°लुप्यते) *abfallen, fallen.* — Mit अभि *rauben, plündern.* — Mit अव 1) *abtrennen, abstreifen.* अवलुप्त *abgetrennt, abgestreift.* — 2) *Jmd packen, über Jmd herfallen.* — 3) *entreissen.* — 4) *unterdrücken, verschwinden machen.* — Mit अन्व-व Pass. *nach Jmd abfallen.* — Mit समव *abstreifen* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9. — Mit आ 1) *ausraufen.* — 2) *abtrennen.* — 3) *entreissen* AV. 12,4,34. — 4) Pass. *eine Störung erleiden, unterbrochen werden.* — Mit व्या *zu Nichte machen;* Pass. *verschwinden, zu Nichte werden.* — Mit उद् *herausgreifen, — fischen, — aus* (Abl.). उल्लुप्त *herausgegriffen, — gefischt aus* (Abl.). — Mit समुद् *herausziehen, wegnehmen, to pick up.* — Mit नि in *निलोपम् (Nachtr. 5). — Mit निस् *herausziehen* Maitr. S. 1,6,12 (106,9.10). — Mit परि 1) *wegnehmen, entfernen, zu Nichte machen;* Pass. *wegfallen.* — 2) Pass. *eine Einbusse erleiden* in अपरिलुप्त (Nachtr. 3). — Mit विपरि, °लुप्त *aufgehoben, zu Nichte gemacht.* — Mit प्र 1) *ausraufen.* — 2) *rauben,* प्रलुप्त *geraubt; gekommen um* (°तस्). — Mit विप्र 1) *entreissen, rauben.* विप्रलुप्त *entrissen, geraubt.* — 2) *heimsuchen.* — 3) *stören, unterbrechen.* विप्रलुप्त *gestört, unterbrochen.* — Mit संप्र *rauben* oder *schänden* (ein Mädchen). — Mit वि 1) *zerreissen, zerpflücken, zerkratzen* (Spr. 2819), *ausreissen.* विलुप्त *zerpflückt* u. s. w. — 2) *entreissen, wegnehmen, fortnehmen, rauben* (uneig. 251,5), *plündern.* विलुप्त *entrissen* u. s. w. — 3) *zerstören, zu Grunde richten, zu Nichte machen;* Med. und Pass. *zerfallen, zu Grunde gehen, zu Nichte werden, verschwinden, fehlen, nicht da sein.* विलुप्त *zu Grunde gegangen* u. s. w. — Caus. 1) *es fehlen lassen an, vorenthalten, entziehen.* — 2) *auslöschen.* — 3) *ausser Acht lassen, vernachlässigen.* Metrisch Med. — Mit प्रवि, °लुप्त *verschwunden, entfernt, zu Nichte geworden.* — Caus. *aufgeben, fahren lassen.* — Mit सम् *zupfen, zerren; wegreissen* Sâj. zu RV. 10,38,5. — Caus. 1) *verwischen* (die Spur) Cit. bei Sâj. zu Taitt. Âr. 6,10,2. Vgl. लुभ् mit सम् Caus. — 2) *zerstören, zu Grunde richten.*

2. लुप् 1) *Abfall, Ausfall, Schwund* (eines Lautes u. s. w.). — 2) Adj. = लुप्त *abgefallen.*

लुप्त 1) Adj. s. u. 1. लुप्. — 2) *n. *a) geraubtes, gestohlenes Gut.* — *b) das Verschwinden.*

लुप्तविसर्ग Adj. *wo der* Visarga *fehlt* Sâh. D. 219,17.

लुप्तविसर्गक n. und °विसर्गता f. *das Fehlen des* Visarga.

लुप्ताकृतविसर्ग Adj. *wo der* Visarga *verschwunden oder* (mit dem vorangehenden अ) *in ओ übergegangen ist.* Nom. abstr. °ता f. Du. Sâh. D. 575.

लुप्तोपम Adj. *wobei die Vergleichungspartikel fehlt* Sâj. zu RV. 1,116,24. 7,103,1. 8.

लुप्तोपमा f. *ein unvollständiges, elliptisches Gleichniss.*

लुप्तोपमान Adj. = लुप्तोपम Mahîdh. zu VS. 19,4.

लुबन्ना f. = लिबुन्ना Kauç. 35.

लुब्ध 1) Adj. s. u. लुभ्. — 2) m. *Jäger* MBh. 12, 176,19.

लुब्धक m. 1) *Jäger.* — 2) *der Stern Sirius.* — 3) bildliche Bez. *des Afters.*

लुब्धता f. *Habgier.*

लुब्धत्व n. dass. Am Ende eines Comp. *heisses Verlangen nach.*

लुभ्, *लुभति, लुंभ्यति, लुलुभे; 1) *irre werden, in Unordnung gerathen.* लुब्ध *irre geworden, verworren;* लुब्धम् Adv. Vgl. अलुभित (Nachtr. 5). — 2) *Verlangen empfinden, — nach* (Loc. oder Dat.), *sich interessiren für* (°अर्थे). लुब्ध *Verlangen empfindend nach, hängend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *gierig, habsüchtig* Gaut. — 3) *locken, an sich ziehen.* — Caus. लोभयति 1) *in Unordnung bringen* Çat. Br. 4,1,4,18. — 2) *verwischen* (die Spur) Âpast. Çr. 9,10,16. Vgl. Caus. von युप्, 1. लुप् und लुभ् mit सम्. — 3) *Jmds Verlangen erregen, locken, anlocken, an sich ziehen.* Metrisch auch Med. — Intens. लोलुभ्यते *ein heftiges Verlangen haben nach* (Loc.). — Mit अनु Caus. *ein Verlangen haben nach.* — Mit अभि Caus. *anlocken.* — Mit अव in अनवलोभन. — Mit आ *in Unordnung gerathen.* — Desid. vom Caus. आलुलोभयिषति *in Unordnung bringen —, stören wollen.* — Mit उप Caus. *Jmds Verlangen erregen, locken, verführen.* — Mit परि (°लोभसे) dass. — Caus. dass. — Mit प्र 1) Med. *sich vergehen* (vom Weibe in geschlechtlicher Beziehung) Çâṅkh. Gṛhj. 3,13. प्रलुब्धा *die eine unerlaubte Neigung gefasst hat zu* (सक्). — 2) *Jmds Verlangen erregen, locken, verführen.* प्रलुब्ध *verleitet, verführt, fortgerissen.* — Caus. *Jmds Verlangen erregen, locken, heranlocken, zu verführen suchen; Jmds Aufmerksamkeit ablenken durch* (Instr.). — Mit उपप्र in उपप्रलोभन. — Mit विप्र Caus. Med. (metrisch) *locken, zu verführen suchen.* — Mit संप्र Caus. dass. — Mit प्रति Caus. 1) *irre machen, bethören.* — 2) *an sich locken, heranlokken.* — Mit वि *in Verwirrung —, in Unordnung gerathen.* Nur विलुभित Bhaṭṭ. — Caus. 1) *irre führen.* — 2) *Jmds Verlangen erregen, locken, zu verführen suchen.* — 3) *zerstreuen, angenehm unterhalten, ergötzen an* (Loc.). — Mit सम् *in Verwirrung gerathen.* — Caus. 1) *verwirren, untereinander bringen.* — 2) *verwischen* (die Spur); vgl. Caus. von युप्, 1. लुप्, सम्-लुप् und लुभ् Simpl. — 3) *locken, heranlocken, zu verführen suchen.*

लुम्प् s. 1. लुप्.

*लुम्ब्, लुम्बति (अर्दने), लुम्बयति (अर्दने oder अदर्शने).

*लुम्बिका f. *ein best. musikalisches Instrument.*

लुम्बिनि (metrisch) und लुम्बिनी f. N. pr. einer Fürstin und eines nach ihr benannten Haines.

लुम्बिनीय Adj. von लुम्बिनी.

लुम्बी f. *Frucht* Hem. Par. 8,173. 174. 179.

लुल्, लोलति 1) *sich hinundher bewegen.* Nur लोलत् *sich hinundher bewegend* und लोलमान dass. Çiç. 10,59. *sich wälzend* 18,45. — 2) *verschwinden* Çiç. 10,36. — 3) लुलित *a) sich hinundher bewegend, bewegt, flatternd, wogend, in Unruhe versetzt* (der Geist). — *b) berührt, woran Etwas streift* Kâd. 156,24. — *c) mitgenommen, Schaden genommen habend, beschädigt, gelitten.* — Caus. लोलयति 1) *in Bewegung versetzen, hinundher bewegen* Paṅkad. — 2) *in Verwirrung bringen, zu Schanden machen.* — Mit अभि, °लुलित *berührt, woran Etwas streift.* — Mit आ, आलुलित *leise bewegt.* — Mit उद् in उल्लोल. — Mit वि, विलुलित 1) *hinundher bewegt.* — 2) *herabgestürzt.* — 3) *auseinandergegangen, — gefallen, in Unordnung —, in Verwirrung gerathen.* — Caus. 1) *hinundher bewegen.* — 2) *nach allen Seiten auseinanderwerfen.* — Mit सम्, संलुलित 1) *in Berührung gekommen mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *verwirrt, in Unordnung gebracht.*

लुलाप m. *Büffel* Hemâdri 2,*a*,94,17. 96,6. Durgâtan. 33.

लुलाय m. dass. Râgân. 19,22. Bâlar. 208,12. 209,16.

*लुलायकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,78.

*लुलायकान्ता f. *Büffelkuh* Râgân. 19,23.

लुलायलह्मन् m. Bein. Jama's Bâlar. 254,14.

लुलित 1) Adj. s. u. लुल्. — 2) n. *Bewegung.*

लुश und लुशाकपि m. N. pr. zweier Männer.

*लुष्, लोषति (स्तेये).

*लुषभ m. *ein brünstiger Elephant.*

*लुह्, लोहति (गार्ह्ये).

1. लू, लुनोति, लुनाति, लुनीते (लुवा Âpast. Çr. 1, 4,8) 1) *schneiden* (Gras, Getreide u. s. w.), *abschneiden, zerschneiden, abhauen, niederhauen, durchbohren* (zu Spr. 1626), *zerreissen* (bildlich). लून *geschnitten, abgeschnitten, abgehauen, gepflückt, abgenagt, zerstochen, zerhauen, ausgehauen.* — 2) *zerschneiden,* so v. a. *zu Nichte machen.* लून *zu Nichte gemacht.* — *Caus. लावयति *schneiden lassen.* — *Desid. लुलूषति. — *Desid. vom Caus. लिलावयिषति. — Intens. लोलूयते *vollkommen abschneiden* Bhaṭṭ. — *Desid. vom Intens. लोलूयिषते. — Mit *व्यति 1) Act. *gemeinsam schneiden.* — 2) Med. und Act. (wenn die Gegenseitigkeit besonders ausgedrückt ist) *sich gegenseitig schneiden.* — Mit अभि in *अभिलाव. — Mit अव, अवलून *abgehauen* Çiç. 18,71. — Mit आ Med. *abreissen, zerreissen* Prasannar. 118,15. आलून *abgeschnitten, abgepflückt.* — Mit न्या, °लून *abgeschnitten* Hariv. 2,109,54. v. l. व्यालून. — Mit व्या, °लून dass. — Mit उद्, उल्लून *geschnitten.* — Mit निस्, निर्लून *zerhauen, abgehauen* Bâlar. 207,14. 270, 12. Çiç. 19, 55. — Mit परि, °लून *abgeschnitten, abgetrennt* Kâṇḍak. 29,5. — Mit प्र *abschneiden* Hem. Par. 2,374. — Mit विप्र, °लून *abgeschnitten, abgepflückt.* — Mit वि *abschneiden, abhauen* Bâlar. 206,8. 10. विलून *abgeschnitten, abgehauen* 207,2. 252,20. *प्रबद्धविलून (f. आ und ई) P. 4,1, 52, Vârtt. 4.

2. *लू Adj. *schneidend, abschneidend.*

लूर्त Adj. *rauh* TS. 5,5,10,6. Âpast. Çr. 22,14.

लूत Adj. angeblich = पूर्वविच्छिन्न TS. 7,5,9,1.

लूता f. 1) *Spinne* Agni-P. 31,28. — 2) **Ameise.* — 3) *eine best. Hautkrankheit* Râgân. 20,11. Agni-P. 31,24. Auch लूतामय m.

*लूतामर्कटक m. 1) *Affe.* — 2) *arabischer Jasmin.* — 3) *Puppe.*

*लूतारि m. *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 5,98.

*लूतिका f. *Spinne.*

लून 1) Adj. s. u. 1. लू. — 2) n. *Schwanz.*

*लूनक 1) Adj. = भिन्न, भेदित. — 2) m. *Vieh.*

*लूनयवम् Adv. *nachdem die Gerste geschnitten ist.*

लूनविष Adj. *im Schwanze das Gift habend.*

*लूनि f. 1) *das Schneiden, Abschneiden.* — 2) *Reis.*

*लूनी Adj. von लूनीय्.

*लूनीय् Denomin. von लून.

*लूम n. *Schwanz, Schweif.*

*लूयमानयवम् Adv. *wann die Gerste geschnitten wird.*

*लूलुक m. *Frosch* Râgân. 19,77.

*लूष्, लूषति (स्तेये), लूषयति (किंमायाम्, स्तेये).

लूष in *अर्कलूष.

लूह्ह 1) *Adj. *schlecht.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लूह्हमुदत्त m. = लूह्ह 2).

लृट् *die Personalendungen des Futurum auf* स्य, *dieses Futurum* 241,6. 243,17.

लेक m. in einer Formel, angeblich N. pr. eines Âditja.

लेकुच्चिक m. N. pr. eines Mannes.

लेख 1) m. *a) Strich, Linie* Mân. Gṛhj. 2,14. — *b) ein Schreiben, Brief.* Sg. und Pl. — *c)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern* MBu. 13,18,74. — *d) ein Gott* überh. Çiç. 17,69. — *e)* *= अभोग (wegen गण्डलेख) Zach. Beitr. 41. — *f)* *N. pr. eines Mannes. — 2) f. लेखा *a) Riss, Strich, Linie, Streifen, Furche, Reihe.* — *b) die schwache Sichel* (des Mondes). — *c) Saum, Rand.* — *d)* **das Zeichnen.* — *e) Zeichnung, Bild, Figur; Abdruck.* — *f)* = शिखा und चूडाग्र.

लेखक 1) m. *a) Schreiber, Abschreiber, Secretär.* — *b) Rechnung.* लेखकं कर् *eine Rechnung machen, rechnen.* — 2) f. लेखिका *Streifchen* Kâd. 186,5.

लेखकमुक्तामणि m. Titel eines Werkes.

लेखन 1) Adj. (f. ई) *a) aufritzend, wund machend, scarificirend.* — *b) aufreizend, störend, abkratzend, in Fluss bringend, attenuans* Mat. med. 6. Bhâvapr. 1,154. — 2) f. ई *a) Schreibstift, Schreibrohr, Schreibpinsel* Hemâdri 1,349,7. 557,16. Paṅkad. — *b) Löffel* in *घृत°. — *c) *Saccharum spontaneum* Râgân. 8,89. — 3) n. *a) das Wundmachen, Scarificiren* Karaka 6,13. — *b) das Anstreifen, Berühren* (von Himmelskörpern beim Planetenkampf). — *c) das Niederschreiben, Abschreiben.* Vgl. पुनर्लेखन. — *d) ein Werkzeug zum Furchen.* — *e) *Betula Bhojpatra.*

लेखनवस्ति *eine best. Art von Klystier.*

लेखनि f. metrisch für लेखनी *Schreibstift* u. s. w.

*लेखनिक 1) Adj. *der einen Andern für sich ein Document unterschreiben lässt.* — 2) m. *der Ueberbringer eines Briefes, Briefträger.* — Vgl. लेखीलक.

लेखनिका f. *Pinsel* in *चित्र°.

लेखनीय Adj. 1) *als attenuans dienend* Mat. med. 2. Karaka 1,4. — 2) *zu zeichnen, zu malen; zu schreiben* 214,13. 215,14.

लेखपत्र n. und °पत्रिका f. *Brief.*

लेखप्रतिलेखलिपि f. *eine besondere Art zu schreiben.*

*लेखर्षभ m. Bein. Indra's.

लेखशाला f. *Schreibstube, Schreibschule* Kampaka 230. 232.

लेखशालिक m. *ein Schüler in der Schreibschule* Kampaka 233.

लेखसंदेशहारिन् Adj. *einen schriftlichen Auftrag überbringend.*

लेखहार und °हारक (Kâd. 251,4. Uttamak. 347. 350) m. *der Ueberbringer eines Briefes, Briefträger.* °लेखहारिन् Adj. *einen Brief mit — überbringend.* Nom. abstr. °रित्व n.

लेखाधिकारिन् m. *der Secretär eines Fürsten.*

*लेखाभ्र m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*लेखाभ्रू m. v. l. für लेखाभ्र. °भ्रुमन्य *geltend für —.*

*लेखाय्, °यते (विलासे, स्खलने).

*लेखार्क oder *लेखार्क्ष m. *ein der Weinpalme ähnlicher Baum* Râgân. 9,89.

लेखासंधि m. *Vereinigungspunct der Brauen*

Mantrabr. 1,3,1. Gobh. 2,3,6.

लेखास्थवृत्त Adj. *an die Vorschrift sich haltend* Kâraka 4,4 (356,18).

लेखिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *ritzend, streifend an, berührend.* — 2) *f. °नी *Löffel* in *घृत° (Nachtr. 5).

*लेखीलक Adj. soll die richtige Form für लेखनिक sein Zach. Beitr. 90.

लेखेश m. Bein. Indra's Dhûrtan. 62.

*लेख्य्, लेख्यति = लेखाय्.

लेख्य 1) Adj. *a) scarificandus.* — *b) zu schreiben, niederzuschreiben* 214,13. — *c) zu malen.* — *d) mit Farben dargestellt, gemalt.* — *e) zu rechnen, zu zählen* in अलेख्य (Nachtr. 5). — *f)* als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,63 nach dem Comm. so v. a. *den Göttern hold.* — 2) n. *a) das Schreiben, die Kunst des Schreibens.* — *b) das Abschreiben.* — *c) das Zeichnen, Malen.* — *d) Schriftstück, Brief, ein schriftliches Document* (Vishṇus. 7,1.13), *etwas Niedergeschriebenes* (Hemâdri 1,550,2.3), *Inschrift.* अमरगणना° so v. a. *ein Verzeichniss der Götter.* — *e) ein gemaltes Bild.*

लेख्यगत Adj. *gemalt.*

*लेख्यचूर्णिका f. *Pinsel zum Malen.*

*लेख्यदल m. = लेखार्ह Râgân. 9,89.

लेख्यपत्त्र 1) *m. *Weinpalme.* — 2) n. *Schriftstück, Brief* Mudrâr. 69,2 (114,2).

*लेख्यपत्त्रक m. *Weinpalme.*

लेख्यमय und लेख्यरूप Adj. *gemalt.*

*लेख्यस्थान n. *Schreibstube.*

लेट m. *eine best. Mischlingskaste.*

*लेव्, लेवति (दीप्तिपूर्वभावस्वप्नधौर्त्येषु).

लेण्ड n. *Unrath des Körpers, stercus.* Vgl. लण्ड.

*लेत m. n. *Thränen.*

लेदरी f. N. pr. eines Flusses 2te Râgat. 106.

*लेप्, लेपते (गतौ, सेवने).

लेप m. 1) *das Anstreichen, Bestreichen.* — 2) *was aufgestrichen wird, Salbe, Teig, Tünche.* — 3) *Unreinigkeit, Schmutz, Fleck* (auch *moralischer*), namentlich *Fett, das an Gefässen, Händen u. s. w. hängen bleibt,* Gaut. — 4) *Speise* Bhadrab. 3,31. 36. 64. 98. 4,72. 76. — 5) *eine best. Krankheit* Kâraka 5,5.

1. लेपक = लेप in अलेपक.

2. लेपक m. 1) *Tüncher* Harshaḱ. 109,11. — 2) **Bossirer.*

लेपकर m. *Maurer, Tüncher.*

*लेपकामिनी f. *eine bossirte weibliche Figur.*

लेपन 1) *m. *Olibanum* Râgân. 12,106. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anstreichen, Bestreichen* (Hemâdri 1,305,6), *Tünchen,* — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) das womit Etwas bestrichen wird, Salbe, Teig, Tünche.* Am Ende eines adj. Comp. *bestrichen* u. s. w. *mit.* — *c) *Fleisch.* — *d) *Blut* Gal.

लेपिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) beschmierend —, überziehend mit.* — *b) beschmiert —, überzogen mit.* — 2) *m. *Bossirer.*

लेप्य 1) Adj. *a) bossirt.* — *b) zu verunreinigen, zu beflecken.* — 2) *n. *das Bossiren.*

लेप्यकार (Harshaḱ. 109,12) und *लेप्यकृत् m. *Bossirer.*

*लेप्यनारी f. *eine bossirte weibliche Figur.*

लेप्यमय Adj. (f. ई) *bossirt* Hem. Par. 2,179.

*लेप्ययोषित् f. = लेप्यनारी.

*लेप्यस्त्री f. *ein parfümirtes Weib.*

लेय m. λέων, *der Löwe im Thierkreise.*

लेलय् s. u. 3. ली.

लेलायी Instr. Adv. *schwank, in unruhiger Bewegung.*

लेलाय् s. u. 3. ली.

लेलायमाना f. Name *einer der 7 Zungen des Feuers* Mund. Up. 1,2,4. Gṛihjâs. 1,14.

लेलितक s. लेलीतक.

लेलिह् 1) Adj. als Bez. gewisser parasitischer Würmer (कृमि) Kâraka 1,19.3,7. — 2) m. *Schlange.* — 3) f. आ *eine best. Fingerstellung.*

लेलिहान 1) Adj. s. Intens. von 1. लिह्. — 2) m. *a) Schlange.* — *b)* Bein. Çiva's MBh. 14,8,19. Vgl. रेरिहाण. — 3) f. आ *eine best. Fingerstellung.*

लेलीतक *Schwefel* Kâraka 8,5. v. l. लेलितक.

*लेल्य Adj. vom Intens. von 1. ली.

लेवार m. N. pr. eines Agrahâra.

लेश m. 1) *Partikel, Minimum, ein Bischen, Tropfen, ein geringer Theil —, ein geringes Maass von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). लेशेन, लेशतस् (am Ende eines Comp. *bei der geringsten Spur von*) und लेश° *ganz wenig, — schwach, — kurz.* Bisweilen zum Ueberfluss noch mit लव verbunden. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **ein best. kleiner Zeittheil,* = 2 Kalâ. — 3) *ein best. Gesang* Hariv. 2,89,82. — 4) in der Rhetorik *a) Anwendung der Vergleichung statt des directen Ausspruches.* Beispiel Vṛṇis. 31. — *b) Darstellung als Nachtheil, was sonst als Vorzug gilt, und umgekehrt.* — 5) N. pr. eines Fürsten.

लेशिक m. *Grasschneider* Harshaḱ. 45,16 (152, 6). 172,17. 178,15.

°लेशिन् Adj. *mit Theilchen von — versehen* Harshaḱ. 87,7.

लेश्य und लेश्या f. *Licht.*

*लेष्टव्य Partic. fut. pass. von लिष्.

लेष्टु m. *Erdkloss, Erdscholle* Hemâdri 1,264,4.

*लेष्टुघ्न m. und *लेष्टुभेदन m. *Egge* oder *ein anderes Werkzeug zum Zerschlagen der Erdschollen.*

*लेसक m. *Reiter auf einem Elephanten.*

लेह् 1) m. *a) Lecker, Schlürfer.* मधुनो लेहः so v. a. मधुलिह् *Biene* Bhaṭṭ. — *b) Leckmittel, Electuarium, Latwerge.* — *c)* Bez. *einer der zehn Weisen, auf welche eine Eklipse erfolgen kann.* — 2) f. ई *eine best. Krankheit des Ohrläppchens.*

लेहन n. *das Lecken.*

लेहम् Absol. in क्षीर° (Nachtr. 5).

लेहिन् Adj. in *मधुलेहिन्.

*लेहिन (!) m. *Borax.*

लेह्य 1) Adj. *woran man leckt, was man leckend geniesst.* — 2) *n. *Nektar.*

*लैख m. Patron. von लेख.

*लैखाधेय m. Patron. von लेखाध oder °धू.

*लैगवायन m. Patron. von लिगु.

*लैगव्य m. desgl.

*लैगव्यायनी f. Patron. f. zu लैगव्य.

लैङ्ग 1) Adj. *das grammatische Geschlecht betreffend.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) n. Titel eines Purâṇa (Hemâdri 1,537,14) und Upapurâṇa. Auch °पुराण n.

लैङ्गिक 1) Adj. *dem Charakteristicum entsprechend, darauf beruhend* (Sâj. in der Einleitung zu ṚV. 3,33), *auf einem beweisenden Merkmal beruhend.* — 2) m. *Bildhauer.*

लैङ्गिकभाववाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लैङ्गीक Adj. fehlerhaft für लैङ्गिक.

लैङ्गोद्भव n. *die Geschichte von der Entstehung des* Liṅga Bâlar. 29,14.

*लैण्, लैणति (गतिप्रेरणश्लेषणेषु).

लो 1) *Adj. von लवय्; Nomin. लौस्. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लोक्, लोकते *erblicken, gewahr werden.* — Caus. लोकयति (भाषार्थ oder भासार्थ) 1) *schauen, anschauen, betrachten.* — 2) *erblicken, gewahr werden.* — 3) *erkennen, inne werden.* — Mit अभि Caus. *betrachten, mustern.* — Mit अव 1) *sehen, die Fähigkeit des Sehens besitzen.* — 2) *hinschauen, hinsehen.* — Caus. (hierher अवलोक्य und अवलोकित; Med. metrisch) 1) *aufschauen, hinschauen, hinsehen.* — 2) *hinsehen nach, sehen auf, ansehen, anblicken, beschauen, betrachten, mustern;* mit Acc. — 3) *hinsehen nach,* so v. a. *achten auf, sich umsehen nach.* — 4) in der Astrol. *anblicken* vom *adspectus* planetarum. — 5) *gnädig anblicken.* —

6) *erblicken, gewahr werden.* — Mit समव Caus. 1) *hinschauen, sich umsehen.* — 2) *hinsehen nach, beschauen, betrachten, mustern.* — 3) *erblicken, gewahr werden.* — Mit आ 1) *hinsehen nach, schauen auf;* mit Acc. — 2) *erblicken.* — Caus. (hierher आलोक्य und आलोकित; Med. metrisch) 1) *sehen, vor Augen haben.* हृदि so v. a. *denken an.* — 2) *hinsehen, hinschauen.* — 3) *anblicken, ansehen, betrachten, beschauen.* — 4) *gnädig anblicken.* — 5) in der Astrol. *ansehen* vom *adspectus* planetarum. — 6) *hinsehen auf,* so v. a. *zielen auf* (Acc.). — 7) *untersuchen, prüfen, studiren.* Auch mit Hinzufügung von धिया oder बुद्धया. — 8) *erblicken, gewahr werden, erfahren, erkennen, — als* (mit doppeltem Acc.). — 9) स्वप्नम् *einen Traum haben.* — आलोक्य Pañkat. 78,14 fehlerhaft für आलोड्य. — Mit प्र Caus. *in der Ferne erblicken.* प्रालोक्य Kâd. 2,104,4 (128,8). v. l. आलोक्य. — Mit समा Caus. 1) *hinschauen, — auf, — nach, anblicken, anschauen.* — 2) *vor Augen haben, in Betracht ziehen.* — 3) *erblicken, gewahr werden, erkennen als* (mit doppeltem Acc.). — Mit उद् Caus. Med. *hinaufblicken zu* (Acc.). — Mit परि Caus. *sich umsehen, umherschauen; rings beschauen.* — Mit वि 1) *anblicken, ansehen.* — 2) *prüfen, studiren.* — Caus. (hierher विलोक्य, विलोक्यते und विलोकित) 1) *sehen, die Fähigkeit des Sehens besitzen* zu Spr. 3895. — 2) *hinschauen, hinsehen, — nach, ansehen, anblicken, beschauen, betrachten.* — 3) *sein Augenmerk richten auf, beobachten, prüfen, studiren.* — 4) *hinsehen auf,* so v. a. *Rücksicht nehmen auf* (Acc.). — 5) *erblicken, gewahr werden;* Pass. *sichtbar sein.* — 6) *hinübersehen über* (Acc.). — Mit प्रवि Caus. 1) *hinschauen, hinblicken, betrachten, beschauen, beobachten* (astronomisch). — 2) *in Gedanken betrachten, erwägen.* — 3) *erblicken, gewahr werden, sehen* Ind. St. 14,389. — Mit सम् Du. mit उभयतस् *einander anblicken.*

लोक॰ (ursprünglich wohl उलोक॰) m. (adj. Comp. f. आ) 1) *freier Platz, das Freie; Raum* überh., *Platz, Stelle; freies Gebiet, freie Bewegung.* लोकं, उरुं लोकं mit कर् oder अनु-नी *Raum —, Luft —, Freiheit schaffen, — gewähren.* लोके mit Gen. *statt.* — 2) *Zwischenraum.* — 3) *Strecke, Gebiet, Land.* — 4) *der grosse Raum, die Welt, Weltraum, jede imaginäre Welt;* insbes. *Himmel, Stelle im Himmel.* अयं लोक॰: *diese Welt.* इह लोके *hier auf Erden.* असौ oder परो लोक॰: *jene Welt.* Unter *zwei Welten* versteht man *Himmel und Erde,* unter *drei Welten — diese und den Luftraum* oder *die Unterwelt.* Es werden *Welten* von verschiedener Art und Zahl angenommen; insbes. *sieben.* — 5) Bez. *der Zahl sieben.* — 6) *die Erde.* लोके *hier auf Erden,* कृत्स्ने लोके *auf der ganzen Erde.* — 7) Sg. und Pl. *die Leute, die Menschen, das Volk* (auch im Gegensatz zum *Fürsten*). — 8) Pl. *die Männer* (im Gegensatz zu den *Frauen*). — 9) *Gemeinschaft, Gesellschaft;* insbes. am Ende eines Comp. zur Bildung von Collectiven. — 10) *das gemeine Leben* (oft im Gegensatz zur *Wissenschaft,* insbes. *der heiligen, dem* Veda); *weltliche Angelegenheiten.* लोके *im gemeinen Leben, in der Sprache des Volkes.* — 11) *Sehkraft* in चतुर्लोक. — 12) लोकानां सामनी und लोकानां व्रतानि Namen von Sâman Ârsh. Br. — 13) Taitt. Âr. 6,7,1 fehlerhaft für लोग॰.

लोककण्टक m. *ein Dorn für die Menschen, ein schädlicher Mensch.*

लोककर्तर् Nom. ag. *Schöpfer der Welt,* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's.

लोककल्प 1) Adj. *a) weltähnlich, in der Gestalt der Welt auftretend.* — *b) von den Menschen angesehen —, gehalten für* (Nomin.). — 2) m. *Weltperiode.*

लोककान्त 1) Adj. *von Jedermann gern gesehen, Jedermann gefallend.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze* Râgân. 5,28.

लोककाम Adj. *sich nach einer best. Welt sehnend* 77,30.

लोककार m. *Schöpfer der Welt* als Beiw. Çiva's.

लोककृत् (auch wohl उलोककृत्) 1) Adj. *Raum schaffend, Luft machend, befreiend.* — 2) m. *Schöpfer der Welt.*

लोककृत्नु (wohl उलोककृत्नु) Adj. = लोककृत् 1).

लोकक्षित् Adj. *den Himmel bewohnend.*

लोकगति f. *das Thun und Treiben der Menschen.*

लोकगाथा f. *ein im Munde des Volkes lebender Vers.*

लोकगुरु m. *Lehrer der Welt, — des Volkes.*

लोकचक्षुस् n. 1) Pl. *die Augen der Menschen.* — 2) **das Auge der Welt, die Sonne.* Angeblich m.

लोकचर Adj. *die Welten durchwandernd.*

लोकचारित्र n. *der Hergang in der Welt.*

लोकचारिन् Adj. *die Welten durchwandernd.*

*लोकजननी f. *die Mutter der Welt,* Bein. der Lakshmi.

लोकजित् 1) Adj. *a) Gebiet gewinnend.* — *b) den Himmel gewinnend.* लोकजितं स्वर्गम् so v. a. स्वर्गलोकजितम्; vgl. Gop. Br. 1,5,25 (S. 88, Z. 5). — 2) *m. Bein. eines Buddha.

लोकज्ञ Adj. *die Welt —, die Menschen kennend.* Nom. abstr. °ता f.

*लोकज्येष्ठ Adj. *der vorzüglichste unter den Menschen* als Beiw. Buddha's.

लोकतत्त्व n. *Kenntniss der Welt, Menschenkenntniss.*

लोकतल्ल n. *der Lauf der Welt.*

लोकतस् Adv. 1) *von Seiten der Leute, von den Leuten, aus dem Gerede der Leute* R. 2,36,30. Kathâs. 43,139. Chr. 113,27. 130,25. — 2) am Ende eines Comp. *von Seiten der Gemeinschaft von.* ज्ञाति° *von Seiten der Verwandten* Varâh. Bṛh. S. 52,8. — 3) *wie üblich* Çâṅkh. Gṛhj. 4,19.

लोकता f. MBh. 7,6519 fehlerhaft (zu lesen गत्ता सलोकताम्). Vgl. तल्लोक (Nachtr. 5).

*लोकतुषार m. *Kampfer.*

लोकत्रय n. (44,25) und °त्रयी f. (Spr. 2655) *die drei Welten: Himmel, Erde und Luftraum* (oder *Unterwelt*).

लोकदम्भक Adj. *die Leute betrügend.*

लोकदूषण Adj. *den Menschen Schaden bringend* R. 2,109,7.

लोकद्वय n. *die beiden Welten: Himmel und Erde* Kâm. Nîtis. 7,55. 10,24. Râgat. 5,184.

लोकद्वार n. *das Thor zum Himmel.*

लोकद्वारीय n. Name eines Sâman.

लोकधर्म m. *eine weltliche Sache* Lalit. 9,13.

लोकधातर् Nom. ag. 1) *Schöpfer der Welt* als Beiw. Çiva's. — 2) f. °धात्री Bein. *der Erde* (!) Kâṇḍak. 40,10. Vielleicht ist लोकधत्रीं zu lesen; vgl. लोकधारिणी.

लोकधातु m. f. *Weltregion, Welttheil* Vagrakkh. 24,11. 27,20. Saddh. P. Kâraṇḍ. 13,22. 17,6.

लोकधात्वीश्वरी f. Bein. der Mârîkî, Gattin Vairokana's Sâdhanam. 83.

लोकधारिणी f. Bein. *der Erde* Taitt. Âr. 10,1,8.

1. लोकनाथ m. 1) *Herr der Welten,* Bein. Brahman's, Vishṇu-Kṛshṇa's, Çiva's, der Götter überh. und der Sonne. — 2) *Beschützer des Volkes, Fürst, König* Spr. 7713. — 3) **ein* Buddha. — 4) Bein. Avalokiteçvara's Râgat. 1,138. Ind. Antiq. 9,192. — 5) *eine best. Mixtur* Rasendrak. 83. — 6) N. pr. *a)* eines Buddha. — *b)* eines Autors.

2. लोकनाथ Adj. *unter dem Schutze der Menschen stehend* Spr. 7713.

लोकनाथचक्रवर्तिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

लोकनाथभट्ट m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लोकनाथरस m. *eine best. Mixtur.*

लोकनायक m. *Führer der Welten* (die Sonne) Hemâdri 1,615,8.

लोकनिन्दित Adj. *von Jedermann getadelt.*

लोकनेतृ Nom. ag. *Führer der Welten* (Çiva).

लोकप m. 1) *Hüter einer Welt.* — 2) *Welthüter* (deren acht).

लोकपङ्क्ति f. *die geistige Entwickelung der Welt.*

लोकपङ्क्ति f. fehlerhaft für लोकपङ्क्ति.

लोकपति m. 1) *der Herr der Welt*, Bein. Brahman's und Vishṇu's. — 2) *Gebieter über das Volk, Fürst, König.*

लोकपथ m. *ein allgemeiner Weg, die gewöhnliche Art und Weise.*

लोकपद्धति f. *ein allgemeiner Weg.*

लोकपार्थ m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,219.

लोकपाल m. 1) *Welthüter*, deren bei Manu und später vier oder acht angenommen werden, je nachdem vier oder acht Weltgegenden gezählt werden; ausnahmsweise auch fünf Kâd. 2,129,6 (138,12). — 2) *Hüter des Volkes, Fürst, König.* — 3) N. pr. verschiedener Fürsten Bhadrab. 4,38. 42. — 4) *das Hüten des Volkes* (!).

लोकपालक m. = लोकपाल 1) und 2).

लोकपालता f. und °पालत्व n. Nom. abstr. zu लोकपाल 1).

लोकपालाष्टकदान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

लोकपालिनी f. *Welthüterin*, Bein. der Durgâ Kautukar. 97.

लोकपितामह m. Bein. Brahman's.

लोकपुण्य N. pr. einer Oertlichkeit Râǵat. 7,1251.

लोकपुरुष m. *die personificirte Welt.*

लोकपूजित 1) Adj. *allgemein geehrt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लोकप्रकाश m. (Bühler, Rep. No. 339) und °क n. Titel von Werken.

*लोकप्रकाशन m. *Erleuchter der Welt, die Sonne.*

लोकप्रत्यय m. *allgemeine Geltung, Landläufigkeit.*

लोकप्रदीप m. N. pr. eines Buddha.

लोकप्रवाद m. *ein allgemein gebrauchter —, landläufiger Ausspruch, — Spruch.*

लोकप्रसिद्धि f. *allgemeine Geltung.* Instr. *nach der herrschenden Gewohnheit.*

लोकबन्धु m. *der allgemeine Freund*, Bein. Çiva's und **der Sonne.*

*लोकबान्धव m. dass., Bein. *der Sonne.*

*लोकबाह्य Adj. *aus der menschlichen Gesellschaft ausgeschlossen.*

लोकबिन्दुसार n. Titel des letzten der 14 Pûrva bei den Ǵaina.

लोकभर्तृ Nom. ag. *Erhalter —, Ernährer des Volkes.*

लोकभाज् Adj. *Raum einnehmend.*

लोकभावन und °भाविन् Adj. *die Welt —, die Menschen fördernd, den M. Heil bringend.*

लोकमय Adj. (f. ई) 1) *geräumig.* — 2) *die Welt in sich enthaltend.*

लोकमर्यादा f. *die Schranken der Welt* LA. 87,8.

लोकमहादेवी f. N. pr. einer *Fürstin* Ind. Antiq. 7,16.

लोकमहेश्वर m. Bein. Kṛshṇa's Bhag. 10,3.

लोकमातृ f. *Mutter der Welt* Spr. 7819 (Bein. der Gaurî).

लोकमातृका f. dass. Pl. Hemâdri 1,140,22.

लोकंपृण 1) Adj. *die Welt erfüllend, überallhin dringend.* — 2) f. आ Bez. *a) der gewöhnlichen zum Bau des Feueraltars dienenden Backsteine, die mit dem allgemeinen Spruch* लोकं पृण *u. s. w. aufgesetzt werden*, Âpast. Çr. 16,14. 33. 17,24. 25. Ǵaim. 5,3,20. — *b) des Spruches* लोकं पृण *u. s. w.*

लोकयात्रा f. 1) *das gewöhnliche Thun und Treiben, Handel und Wandel* Varâh. Jog. 4,25. — 2) *das tägliche Brot, Lebensunterhalt.*

*लोकयात्रिक als Erklärung von देवयु.

लोकरक्त m. *Hüter des Volkes, Fürst.* °रक्ताधिराज m. *das Haupt aller Fürsten.*

लोकरञ्जन n. *das Zufriedenstellen der Menschen* 211,1.

लोकरव m. *das Gerede der Leute.*

लोकलेख m. *ein gewöhnlicher Brief, Alltagsbrief.*

लोकलोचन n. 1) *das Auge der Welt, die Sonne* Vâsav. 221,5. Angeblich m. — 2) Pl. *die Augen der Menschen.*

लोकवत् Adv. *wie im Alltagsleben* Ǵaim. 1,2,20. Comm. zu TS. Prât.

लोकवत्सल Adj. *die Welten enthaltend.*

लोकवर्तन n. *das Mittel, wodurch die Welt besteht.*

लोकवाद m. *das Gerede der Welt.*

लोकवाधिन् Adj. *Raum einnehmend* Çulbas. 2,42.

लोकवार्ता f. *Gerücht.*

लोकविक्रुष्ट Adj. *worüber Jedermann aufschreit.*

लोकविज्ञात Adj. *allgemein bekannt.*

लोकविद् Adj. 1) *Raum —, Freiheit besitzend, — gewährend, verschaffend* Maitr. S. 1,2,15 (25, 10). — 2) *die Welten kennend.* — 3) *die Welt kennend* (ein Buddha) Kâraṇḍ. 14,13. 15,14.

लोकविद्विष्ट Adj. *allgemein verhasst.*

लोकविधि m. 1) *Gründer der Welt.* — 2) *die in der Welt geltende Ordnung.*

लोकविनायक m. Pl. *eine best. Klasse von Krankheitsdämonen.*

लोकविन्दु Adj. = लोकविद् 1).

लोकविरुद्ध Adj. *notorisch im Widerspruch stehend* Vâmana 2,2,23.

लोकविरोध m. *das im Widerspruch Stehen mit der Ansicht des Volkes.*

लोकविश्रुत Adj. *allgemein bekannt.*

लोकविसर्ग m. 1) *das Aufhören —, Ende der Welt.* — 2) *Schöpfung der Welt* Bhâg. P. 3,8,32.

लोकविसर्गिक Adj. (f. ई) *auf das Schaffen der Welt gerichtet* MBh. 12,347,73.

लोकविसर्गिन् Adj. *die Welt schaffend* MBh. 12,13522.

लोकविस्तर m. *allgemeine Verbreitung.*

लोकवीर m. Pl. *sämmtliche Helden der Erde.*

लोकवृत्त n. *die allgemeine Sitte; das Verfahren des grossen Haufens, — der Unterthanen* MBh. 2, 55,6. 4,4,8.

लोकवृत्तान्त m. *der Hergang in der Welt.*

लोकव्यवहार m. 1) dass. — 2) *die herkömmliche, gewöhnliche Benennung* P. 1,2,53, Sch.

लोकव्रत n. 1) *die allgemein verbreitete Weise, — Art und Weise zu leben.* — 2) Name verschiedener Sâman.

लोकशब्द m. *das Geräusch der Welt, der Lärm des Tages* Dhûrtan. 43.

लोकश्रुति f. *allgemeines Bekanntsein, allgemeine Verbreitung.*

लोकसंव्यवहार m. *Verkehr mit der Welt, Handel und Wandel.*

लोकसंसृति f. *die Wanderung durch die Welt, Jmds Schicksale.*

लोकसंकर m. *eine Verwirrung —, ein Durcheinander in Bezug auf die Menschen, das Spielen einer falschen Rolle.*

लोकसंक्षय m. *der Untergang der Welt.*

लोकसंग्रह m. 1) *die aus dem Verkehr mit Menschen gewonnene Erfahrung.* — 2) *das Gewinnen der Menschen* Bhag. 3,20. Spr. 3735, v. l. — 3) *die Gesammtheit der Welten* VP. 1,2,56.

लोकसंग्राहिन् Adj. *die Menschen gewinnend.*

लोकसंनि Adj. *Raum —, Freiheit schaffend* Vaitân.

लोकसंपन्न Adj. *mit der Welt vertraut, lebensklug* MBh. 2,38,21.

लोकसाक्षिक Adj. *von der Welt —, von Andern bezeugt.* °म् Adv. *vor Zeugen.*

1. लोकसाक्षिन् m. *der Zeuge der Welt, — von Allem.*

2. लोकसाक्षिन् Adj. = लोकसाक्षिक.

लोकसात् Adv. mit कर् *zum Gemeingut machen.*

लोकसाधक Adj. *Welten bildend, — schaffend.*

लोकसाधारण Adj. *banal* (Rede) Daçak. 31,10.

लोकसामन् n. Name eines Sâman.

लोकसिद्ध Adj. *gewöhnlich, gemein.*

लोकसीमातिवर्तिन् Adj. *die Grenzen des Alltäglichen überschreitend, ungewöhnlich, übernatürlich.*

लोकसुन्दर 1) Adj. (f. ई) *allgemein für schön geltend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha.

लोकस्थल n. *ein Fall des gemeinen Lebens.*

लोकस्थिति f. 1) *Bestand der Welt.* — 2) *ein allgemein geltendes Gesetz.*

लोकस्पृत् Adj. = लोकसंनि.

लोकस्मृत् Adj. v. l. für लोकस्पृत्. Angeblich = पृथिवीलोकस्य स्मर्ता.

लोकहास्य Adj. *ein Gegenstand des allgemeinen Spottes seiend.* Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 61,6. 277. 63,194.

लोकहित n. *das Heil der Welt* Çâk. 64,21, v. l. 194.

लोकाकाश m. *der Weltraum.*

लोकाक्षि und °न् m. N. pr. eines Lehrers.

लोकाचार m. *das gewöhnliche Thun und Treiben, Herkommen, die allgemeine Sitte.*

लोकातिग, लोकातिशय und लोकातीत (Kâd. 2, 99,19) Adj. = लोकसीमातिवर्तिन्.

लोकात्मन् m. *die Seele der Welt.*

लोकादि m. *der Anfang der Welt,* so v. a. *der Schöpfer d. W.*

लोकाधार Adj. (f. आ) *auf das Volk —, auf die Unterthanen sich stützend* Spr. 5870.

लोकाधिप m. *ein Oberherr der Welt, ein Gott.*

लोकाधिपति m. *der Oberherr der Welt.*

लोकानुकम्पक Adj. *Mitleid habend mit der Welt* Lalit. 217,3. 12.

लोकानुग्रह m. *das Heil der Welt, — des Volkes.*

लोकानुराग m. *die Liebe der Menschen, die allgemeine Liebe.*

लोकानुवृत्त n. *der Gehorsam des Volkes* Spr. 3093.

लोकानुवृत्ति f. *das Sichrichten nach Andern, Abhängigkeit von A.* Çiç. 18,64.

लोकान्तर n. *die andere Welt, das Jenseits.* °रं गम् oder या *sich in's Jenseits begeben, sterben.*

लोकान्तरिक Adj. (f. ई) *zwischen den Welten wohnend, — gelegen.*

लोकान्तरित Adj. *hingeschieden, gestorben* Kâd. 2,116,2 (143,1).

लोकापवाद m. *der Tadel der Welt, eine üble Nachrede.*

लोकाभिलाषित 1) Adj. *allgemein begehrt, — geliebt.* — 2) m. N. pr. eines Buddha (°लाषित gedr.).

लोकाभिलाषित (fehlerhaft für °लषित) und *°लाषिन् m. N. pr. eines Buddha.

लोकाभ्युदय m. *das Heil der Welt.*

लोकायत 1) Adj. *materialistisch.* — 2) m. *ein Materialist.* — 3) n. *der Materialismus, die Lehre des Kârvâka.*

*लोकायतन (!) m. *ein Materialist.*

लोकायतिक m. 1) dass. — 2) etwa *ein welterfahrener Mann* MBh. 1,70,46 = Hariv. 14068.

लोकायतिकपक्षनिरास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लोकायती Adv. mit कर् *für materialistisch halten.*

लोकायन Adj. etwa *zu dem die Welt hinstrebt, in den die Welt aufgeht.*

लोकार्यपञ्चाशत् f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

लोकालोक 1) Sg. n. und Du. m. *die Welt und die Nichtwelt.* Sg. m. wohl fehlerhaft. — 2) m. Bez. *des mythischen Gebirges, das die Welt von der Nichtwelt trennt, des Walles am Ende der Welt, der von der einen Seite hell, von der anderen dunkel ist,* Çiç. 16,83.

लोकालोकिन् Adj. *die Welten durchschauend* Çiç. 18,98.

लोकावेक्षण n. *die Sorge um das Volk.*

लोकिकिन् 1) Adj. *die beste Welt besitzend* (nach dem Comm.). — 2) m. Pl. *die Bewohner der Welten.*

लोकेश m. 1) *Herr der Welt.* — 2) *Bein. Brahman's.* — 3) *Quecksilber* Râgân. 13,108. — 4) N. pr. eines Buddha.

लोकेश्वर m. 1) *Herr der Welt.* — 2) Bein. Avalokiteçvara's Ind. Antiq. 9,180. 192. — 3) N. pr. eines Buddha. Auch °राज.

लोकेश्वरशतक n. Titel eines Gedichts J. R. A. S. 1875, S. 23.

*लोकेश्वरात्मजा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

लोकेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,9. Vgl. लोगेष्टका.

लोकेष्टि f. *eine best.* Ishṭi.

लोकैकबन्धु m. *der einzige Freund der Welt,* Beiw. Gotama's und Çâkjamuni's.

लोकैषणा f. *das Verlangen nach dem Himmel* Çat. Br. 14,6,4,1. 7,2,26. Çâṅk. zu Bâdar. 3,4,9. Comm. zu Njâjas. 4,1,62.

लोकोक्तमुक्तावली f. Titel eines Werkes Burnell, T.

लोकोक्ति f. *Gerede der Leute* (Paṅkâd.); *ein landläufiger Ausspruch, Sprüchwort.*

लोकोत्तर 1) Adj. (f. आ) *über das Alltägliche hinausgehend, ungewöhnlich, ausserordentlich* Spr. 7733. Am Anf. eines Comp. als Adv. Hem. Par. 1, 205. — 2) m. *ein ungewöhnlicher Mensch.*

*लोकोत्तरपरिवर्त m. Titel eines Werkes.

लोकोत्तरवादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Mahâvastu (ed. Senart) 2,13.

लोकोद्धार n. N. pr. eines Tîrtha.

लोकोपकार m. *ein Nutzen für's Volk* Paṅkâd.

लोकोपकारिन् Adj. *dem Volke nützend* Paṅkâd.

लोक्य 1) Adj. (f. आ) *a) Gebiet —, freie Stellung gewährend. — b) über die ganze Welt verbreitet* MBh. 13,30,32. — *c) die Gewinnung des Himmels bezweckend. — d) statthaft, ordentlich, üblich, richtig, wirklich. — e) gewöhnlich, alltäglich* MBh. 5, 123,7. — 2) n. *eine freie Stellung.*

लोक्यता f. *das Erlangen einer besseren Welt* (nach dem Comm.).

लोग m. *Erdkloss, Scholle.*

*लोगात्त m. N. pr. eines Mannes.

लोगेष्टका f. *ein aus einem Erdkloss bestehender Backstein.* Vgl. लोकेष्टका.

लोच्, लोचते (दर्शने). Simplex nicht zu belegen. — Caus. लोचयति (भाषार्थ oder भासार्थ). Simplex nicht zu belegen. — Mit आ *eine Betrachtung anstellen.* — Caus. Act. Med. (metrisch). 1) *vor Augen führen, sehen machen.* — 2) *sich Etwas vor Augen halten, dem Geiste vorführen, erwägen, eine Betrachtung anstellen.* Hierher आलोच्य, आलोचित (auch n. impers. Vâsav. 240,3) und आलोचितवत्. — Mit अन्वा Caus. *sich Etwas vor Augen halten, dem Geiste vorführen, in Erwägung ziehen.* — Mit अवा *eine Betrachtung anstellen* Bhaṭṭ. — Mit पर्या Caus. (hierher °लोच्य, °लोचित und °लोचितवत्) *sich Etwas vor Augen halten, dem Geiste vorführen, in Erwägung ziehen, eine Betrachtung anstellen* zu Spr. 3567. — Mit समा Caus. dass. — Mit उद् in *उल्लोच. — Mit निस् Caus. (निर्लोच्य) *in Erwägung ziehen, eine Betrachtung anstellen.* — Mit वि in 1. विलोचन.

*लोच n. *Thränen.*

लोचक 1) *Adj. *unvernünftig, dumm.* — 2) m. *a) *ein dunkles Kleid. — b) Augenstern* Çiç. 4,35. — *c) *Lampenruss. — d) *Fleischklumpen. — e) *ein best. Stirnschmuck der Frauen. — f) *ein best. Ohrschmuck. — g) *Bogensehne. — h) *Musa sapientum. — i) *schlaffe Haut* oder *schlaffe Augenlider. — k) *eine abgestreifte Schlangenhaut.* — 3) f. लोचिका *ein best. Gebäck.*

लोचन 1) Adj. *erhellend, erleuchtend.* — 2) m. N. pr. eines Autors. — 3) f. आ N. pr. einer buddhistischen Göttin. — 4) *f. ई *eine best. Pflanze*

Râǵan. 5,19. — 5) n. *a*) *Auge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °व्याख्या f., °व्याख्याकौमुदी f. und °व्याख्यानाञ्जन n. ebend.

लोचनकार m. *der Verfasser des* Lokana.

लोचनगोचर Adj. (f. आ) *im Bereich der Augen seiend* 175,17.

लोचनत्रयपथ m. *der Bereich der drei Augen* (Çiva's) 290,2.

लोचनपथ m. *der Bereich der Augen.*

लोचनपरुष Adj. *wild blickend* Daçak. 14,6.

लोचनपात m. = लोचनापात Spr. 5974, v. l.

लोचनमय Adj. (f. ई) *aus Augen bestehend* Kâd. 157,4 (274,13).

*लोचनहित 1) Adj. *den Augen heilsam.* — 2) f. आ *a*) *ein best. Präparat* Râǵan. 13,90. — *b*) *Dolichos uniflorus* Râǵan. 5,69.

लोचनाञ्चल m. (adj. Comp. f. आ) *Augenwinkel* Spr. 2545. Comm. zu Çâk. (Pisch.) 16,2. Fehlerhaft लोचनाञ्चल Çâṁk. zu Çâk. 23.

लोचनापात m. *Blick* Spr. 5974.

*लोचनामय m. *Augenkrankheit.*

लोचनोड्डारक N. pr. eines Dorfes.

लोचनोत्स N. pr. einer Oertlichkeit.

*लोचमर्कट m. und *लोचमस्तक m. *Celosia cristata.* Letzteres = अजमोदा nach Bhâvapr. 1,165.

1.*लोट्, लोटति (उन्मादे).

2. लोट् *die Personalendungen des Imperativs, der Imperativ* 237,6.

लोट 1) in *उपलोट und शकलोट. — 2) *f. आ *Sauerampfer* Râǵan. 5,101.

लोटन n. Nom. act. v. l. für लोडन.

लोटिका f. 1) *Sauerampfer. — 2) N. pr. einer Prinzessin.

*लोठुल m. = अभिलोटक.

*लोड्, लोडति (धैर्त्ये, पूर्वभावे, स्वप्ने, दीप्तौ).

*लोठ m. Nom. act. von लुठ्.

लोठन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *das Wackeln* (des Kopfes) Karaka 6,3. Bhâvapr. 3,69.

*लोड्, लोडति (उन्मादे).

लोडन n. *das Belästigen.*

लोड्य in अङ्ग°, अङ्ग°, ग°, गा° und गि°.

*लोणतृण n. *eine Grasart* Râǵan. 8,138.

*लोणा und *लोणाम्ला f. *Oxalis pusilla* Râǵan. 5,101.

*लोणार m. *eine Art Salz* Râǵan. 6,234.

लोणिका f. 1) *Portulacca oleracea* Madanav. 78, 52. — 2) *Oxalis pusilla.*

लोणितक m. N. pr. eines Dichters.

लोणी f. in अम्ललोणी.

लोणीका f. = लोणिका 1) Karaka 1,27.

*लोत 1) m. *a*) *Thränen.* — *b*) *Zeichen.* — 2) n. *Beute, geraubtes Gut.*

*लोत्र n. 1) *Thränen.* — 2) *Beute, geraubtes Gut.*

लोदी N. pr. eines Geschlechts.

लोध्र m. 1) wohl *ein best. rothes Thier.* Nach Sâj. Adj. = लुब्ध. — 2) *= लोध्र.

लोध्र und *लोध्रक m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,211. Bhâvapr. 1,178.

लोध्रतिलक n. in der Rhetorik *eine best. Form der* Upamâ, *eine Species der* Saṁsṛshṭi.

*लोध्रपुष्प m. *Bassia latifolia* Râǵan. 11,92.

लोप 1) m. *a*) *Abtrennung, Wegfall, Abfall* (eines Lautes, eines Suffixes); *Mangel, Verlust, das Fehlen, Unterbrechung, Störung, das zu Nichte Werden.* — *b*) *das Entwenden.* — 2) f. लोपा *a*) *ein best. Vogel* TS. 5,5,18,1. — *b*) = लोपामुद्रा.

लोपक 1) Adj. am Ende eines Comp. *unterbrechend, zu Nichte machend.* — 2) f. लोपिका *eine Art Gebäck* Agni-P. 40,11. Hemâdri 1,654,19. Vgl. उल्लापिक.

लोपन n. 1) *das Verletzen* (eines Gelübdes). — 2) **Mund* Gal. Richtig लपन.

लोपम् Absol. *plündernd, bestehlend;* mit Acc. Naish. 7,59.

लोपाक m. *eine Art Schakal* Karaka 1,27. 6,9.

*लोपापक 1) m. dass. — 2) f. °पिका *das Weibchen davon.*

लोपामुद्रा f. N. pr. der Gattin Agastja's.

लोपामुद्रापति und °मुद्रासत्तम m. Bein. Agastja's.

लोपाश m. *Schakal, Fuchs* oder *ein ähnliches Thier.*

*लोपाशक (mit स fehlerhaft) 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. °शिका *a*) *das Weibchen eines Schakals.* — *b*) *Fuchs.*

लोपिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *Einbusse bewirkend, beeinträchtigend.* — 2) *einem Ausfall unterworfen, einen A. erleidend* TS. Prât. Vgl. मध्यमपद°.

लोप्तर् Nom. ag. 1) m. *Unterbrecher, Beeinträchtiger.* — 2) f. लोप्त्री *ein Klumpen Teig.*

लोप्त्र n. *geraubtes* oder *gestohlenes Gut, Beute* 212,14.

लोप्य Adj. 1) *abzuwerfen, wegzulassen* (in grammatischem Sinne). — 2) *an einem unzugänglichen Orte befindlich* (nach Mahîdh.).

लोभ m. 1) *Verwirrung* in 1. अलोभ 1). — 2) *Verlangen nach* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *heftiges Verlangen,* so v. a. *Ungeduld* 52,11. — 4) *Gier, Habsucht.* Personificirt als ein Sohn der Pushṭi oder des Dambha und der Mâjâ.

लोभन 1) *Adj. *verlockend, reizend.* — 2) *f. ई *eine Art Sphaeranthus* Râǵan. 5,20. — 3) n. *a*) *das Locken, Verlocken, der Versuch Jmd zu verführen.* — *b*) **Gold.*

लोभनीय Adj. *verlockend, reizend,* — *durch* oder *für* (im Comp. vorangehend). Superl. °तम.

लोभमञ्जरी f. Spottname einer Hetäre Daçak. 65,7.

लोभशून्य Adj. *frei von Habsucht.* Nom. abstr. °त्व n. Vishṇus. 2,17.

लोभायन (!) m. Patron. Auch Pl. Vgl. आलोढायन.

लोभिन् Adj. 1) *gierig nach* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °लोभिता f. Kâmpaka 470. Ohne Object *gierig, habsüchtig.* — 2) am Ende eines Comp. *verlockend, reizend.*

*लोभ्य 1) Adj. = लोभनीय. — 3) m. *Phascolus Mungo.*

लोम am Ende einiger Compp. = लोमन्. *n. angeblich *Schweif.*

लोमक 1) am Ende einiger Compp. = लोमन्. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*लोमकरणी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 12,155.

*लोमकर्ण m. *Hase* Bhâvapr. 2,7.

*लोमकागृह n. N. pr.

*लोमकिन् m. *Vogel.*

लोमकोट m. *Laus.*

लोमकूप m. *Haargrübchen, Pore der Haut.*

लोमगर्त m. dass.

*लोमघ्न n. *krankhaftes Ausfallen der Haare.*

लोमटक m. *Fuchs* Çilâñka 2,43.

लोमतस् Adv. *an der Haarseite* (eines Felles; Gegensatz मांसतस्) Mân. Çr. 1,5,1.

लोमद्वीप m. *eine Art parasitischer Würmer* Karaka 1,19. 3,7.

लोमधि oder स° m. N. pr. eines Fürsten.

लोमन् n. *Haar am Körper der Menschen und Thiere* (in der Regel mit Ausschluss der langen Kopf- und Barthaare, der Mähne und des Schweifes; nach H. aber auch *Schweif*). भरद्वाजस्य लोमनी Namen von Sâman Ârsh. Br.

*लोमन m. n. gaṇa अर्धर्चादि.

लोमपाद m. N. pr. eines Fürsten der Aṅga. *°पुर und *°पुरी f. (Gal.) Bein. der Stadt Kampâ.

लोमप्रवाहिन् Adj. *haarscharf* (Pfeil) MBh. 6, 48,57.

*लोमफल n. *die Frucht der Dillenia indica* Râǵan. 11,97.

लोममणि m. *ein Amulet aus Haaren.*

लोमयूक m. *Laus.*

लोमरुह् Adj. (f. आ) *worauf wieder Härchen wachsen* Karaka 6,13.

*लोमलताधार् m. *Bauch* Gal.

लोमवत् Adj. *behaart.*

लोमवाहन Adj. = लोमवाहिन्, wie die v. l. hat.

लोमवाहिन् Adj. *haarscharf* (Pfeil).

लोमविवर n. 1) *Haargrübchen, Pore der Haut.* — 2) = रोमविवर 2) Kâraṇḍ. 65,23.

लोमविष Adj. *dessen Gift in den Haaren steckt.*

लोमवेताल m. *ein best. Dämon.*

लोमश् 1) Adj. (f. आ) *a) behaart* (am Körper), *stark behaart, haarig.* Nom. abstr. लोमशत्व n. Ind. St. 13,389. — *b) Thierhaare enthaltend.* — *c) in wolligen Thieren* (Schafen u. s. w.) *bestehend* (Reichthum). — *d) bewachsen mit Gras* u. s. w. — 2) m. *a) *Widder* Râǵan. 19,43. — *b)* N. pr. *α)* eines Ṛshi. — *β)* einer Katze. — 3) m. oder n. *eine best. Heilpflanze* oder *deren Wurzel* Karaka 6,27. — 4) *f. आ *a) Fuchs* Râǵan. 19,51. — *b) Aeffin.* — *c) Nardostachys Jatamansi.* — *d) Leea hirta.* — *e) Carpopogon pruriens.* — *f) Sida cordifolia* und *rhombifolia.* — *g) Cucumis utilissimus* Râǵan. 6, 52. Bhâvapr. 1,168. — *h)* = एर्वारु Râǵan. 7,204. — *i) eine Art Valeriana,* = गन्धमांसी Râǵan. 12,101. — *k) eine Art Crotolaria* Râǵan. 4,67. — *l) eine best. Heilpflanze,* = मक्षमेदा. — *m) Veilchenwurzel,* = वचा. — *n) Eisenvitriol.* — *o)* N. pr. einer Çâkinî. — 5) f. ई Titel einer Çikshâ Weber, Prâtiç. — 6) n. *ein best. Metrum.*

लोमशकर्ण m. *ein best. Höhlen bewohnendes Thier.*

*लोमशकाण्डा f. *Cucumis utilissimus* Râǵan. 7, 199.

*लोमशपत्रिका f. *eine Kürbisart* Râǵan. 3,47.

*लोमशपर्णिनी und *लोमशपर्णी (Bhâvapr. 1,200) f. *Glycine debilis.*

*लोमशपुष्पक m. *Acacia Sirissa* Râǵan. 9,59.

*लोमशमार्जार m. *Zibethkatze* Râǵan. 19,14.

लोमशवत्ता Adj. (f. आ) *am Leibe behaart* AV.

लोमशसक्थ und °सक्थि Adj. *an den Hinterfüssen stark behaart.* Nach Mahîdh. *einen haarigen Schwanz habend.*

लोमशातन n. *ein Mittel zum Entfernen der Kopfhaare.*

लोमश्य n. *Rauhheit,* Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Sibilanten.*

लोमसंकर्षण Adj. *Haarsträuben verursachend.*

*लोमसार m. *Smaragd.*

*लोमसिका in Verz. d. B. No. 897 fehlerhaft für लोपाशिका oder लोमाशिका.

लोमकर्ष m. 1) *das Sträuben der Härchen am Körper, Rieseln der Haut* Karaka 6,7. — 2) N. pr. eines Râkshasa.

लोमकर्षण 1) Adj. (f. आ) *Haarsträuben bewirkend,* d. i. *Grauen- oder grosse Freude verursachen.* — 2) m. Bein. Sûta's, Schülers des Vjâsa. Auch der Vater Sûta's wird so genannt. — 3) *n. *das Sträuben der Härchen des Körpers, Rieseln der Haut.*

लोमकर्षणक Adj. (f. °णिका) fehlerhaft für लोम°.

लोमकर्षिन् Adj. = लोमकर्षण 1).

लोमकारिन् Adj. *haarscharf* (Pfeil).

*लोमकृत् n. *Auripigment.*

लोमाद m. *eine Art parasitischer Würmer* Karaka 1,19. 3,7.

लोमायणि (!) m. Patron.

*लोमालिका f. *Fuchs.*

लोमाश m. *Schakal* oder *Fuchs.*

*लोमाशिका (°सिका die Hdschrr.) f. *das Weibchen des Schakals* oder *Fuchses.*

*लोराय्, °यति (विलोचने).

लोल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, unruhig, unstät, unbeständig.* — *b) Begehren empfindend, begehrend, verlangend —, lüstern nach;* die Ergänzung im Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) *penis* Gal. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) *Zunge.* — *b) Blitz.* — *c)* Bein. *α)* der Lakshmî, *der unstäten Göttin des Glückes.* — *β)* der Dâkshâjaṇî in Utpalâvartaka. — *d)* Name *zweier Metra.* — *e)* N. pr. *α)* einer Joginî Hemâdri 2,*a*,94,15. 16. — *β)* der Mutter des Daitja Madhu. — 4) f. ई *eine Art Composition* S. S. S. 168.

लोलकर्ण Adj. (f. ई) *Jedem das Ohr leihend.*

लोलचक्षुस् Adj. *lüstern schauend auf* (Loc.) Çiç. 1,61.

लोलता f. *Verlangen nach* (Loc.); *Lüsternheit.*

लोलत्व n. 1) *Beweglichkeit, Unbeständigkeit* Çiç. 8,47. — 2) *Begehrlichkeit, Lüsternheit* ebend.

लोलन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

लोललोल Adj. *in steter Beweglichkeit seiend.*

लोलालिका und लोलाली (Prasannar. 153,5) f. *eine Schöne mit beweglichen Augen.*

लोलार्क m. *eine Form der Sonne.*

*लोलिका f. *Oxalis pusilla.*

लोलिम्बराज und लोलिम्मराज (wohl fehlerhaft) m. N. pr. eines Autors.

लोलुप 1) Adj. (f. आ) *Begierden habend, begehrlich, gierig nach* (Loc. [107,21] oder im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a) Begierde —, Verlangen nach* (Loc.), *Begehrlichkeit* MBh. ed. Vardh. 12,326,49. — *b)* N. pr. einer Joginî Hemâdri 2, *a*,100,8. fgg.

लोलुपता f. und लोलुपत्व n. *Begierde, Gier nach* (im Comp. vorangehend).

लोलुभ Adj. (f. आ) *gierig —, heftig verlangend nach* (im Comp. vorangehend).

*लोलुव Adj. vom Intens. von 1. लू.

*लोलूय 1) desgl. — 2) f. आ Nom. act. vom Intens. von 1. लू.

*लोलूयम् Absol. vom Intens. von 1. लू P. 6,1, 194, Sch.

लोलेक्षण Adj. (f. आ) *mit beweglichen Augen* 248,25. Hâsj. 25.

लोलोर n. N. pr. einer Stadt.

लोल्लट m. N. pr. eines Autors.

लोशशरायणि (!) m. desgl.

*लोष्ट्, लोष्टते *anhäufen.*

लोष्ट 1) m. n. *Erdkloss, Lehmklumpen.* लोष्टवत् Adv. — 2) m. oder n. *ein best. als Marke verwandter Gegenstand.* — 3) *n. *Eisenrost.* — 4) m. N. pr. eines Mannes.

लोष्टक 1) m. = लोष्ट 1). लोष्टकः कृतः so v. a. *zusammengehauen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. oder n. = लोष्ट 2). — 3) m. N. pr. verschiedener Männer.

लोष्टकपाल Adj. *wobei ein Erdkloss als Schale gilt* Kâtj. Çr. 20,3,17.

लोष्टगुटिका f. *Lehmkügelchen* Mṛicch. 79,20 (19).

लोष्टघात m. *ein Schlag mit einem Lehmklumpen* Hâsj. 30,15.

लोष्टघातम् Absol. mit कृ *mit Lehmklumpen tödten, steinigen* Mudrâr. 45,15 (76,14).

*लोष्टघ्न m. *ein Werkzeug zum Zerschlagen der Erdklösse.*

लोष्टधर (लोष्ठ° gedr.) m. N. pr. eines Mannes.

लोष्टन् m. oder n. = लोष्ट 1).

*लोष्टभेदन m. n. = लोष्टघ्न.

लोष्टमय Adj. *aus Lehm gemacht, irden.*

लोष्टवत् Adj. *mit Erdbröckchen vermengt.*

लोष्टश m. N. pr. eines Mannes.

लोष्टाल (लोष्ठाल gedr.) m. desgl.

*लोष्टु m. = लोष्ट 1).

लोष्ट्र desgl. Vielleicht nur fehlerhaft.

लोष्ठ desgl. Âpast.

लोष्टक desgl. in अ° (Nachtr. 3).

लोष्ठधर् s. लोष्टधर्.

लोष्टाक्त s. लोष्टाक्त.

लोस्तानी oder लोस्तोनी f. N. pr.

लोहँ 1) Adj. *a) röthlich* Âpast. Çr. 10,29,5. MBh. 1,135,23. — *b) kupfern* und *eisern.* — 2) m. n. *röthliches Metall, Kupfer;* später *Eisen* und *Metall* überh. m. *Eisen* Râgan. 13,44. n. *Stahl* und *Weissmessing* 45. 32. — 3) m. *a) die röthliche Ziege* Gaut. 15,15. — *b)* wohl *ein best. Vogel.* — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Mannes. — 4) n. *a) ein aus Eisen gemachter Gegenstand, ein solcher Behälter* 208,27. Auch vom *Angelhaken.* — *b) Agallochum* Râgan. 12,93. Bhâvapr. 3,100.

लोहक *Metall* in *अष्ट°, *इन्दु°, *त्रि° und *पञ्च°.

लोहकटक *eine eiserne Kette* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,15,17.

*लोहकणटक m. *Vanguiera spinosa.*

*लोहकान्तक n. *Magneteisen* Râgan. 13,37.

लोहकार 1) m. *Grobschmied.* — 2) f. ई Beiw. der Tantra-Gottheit Atibalâ.

*लोहकारक m. *Grobschmied.*

लोहकिट्ट n. *Eisenrost* Râgan. 13,42.

लोहकील m. *ein eiserner Bolzen* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,8,26.

लोहगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

*लोहघातक m. *Grobschmied.*

लोहचर्मवत् Adj. *mit eisernen* oder *metallenen Platten belegt* MBh. 3,15,8.

लोहचारिणी f. N. pr. eines Flusses. v. l. °तारिणी und लोहितारणी.

लोहचूर्ण n. *Eisenrost* Râgan. 13,42.

लोहज 1) Adj. (f. आ) *eisern* Çiç. 19,59. — 2) *n. *a) damascirter Stahl* Râgan. 13,35. — *b) Messing.* — *c) Eisenrost* Râgan. 13,42.

लोहजङ्घ m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Brahmanen.

लोहजाल n. *ein eisernes Netz, Panzerhemd.*

*लोहजित् m. *Diamant.*

लोहतारणी (VP.² 2,147) und °तारिणी f. N. pr. eines Flusses. v. l. लोहितारणी.

लोहदण्ड m. *ein Stab von Eisen* Gaut. 22,25.

लोहदारक m. *eine best. Hölle.*

*लोहद्राविन् 1) Adj. *Kupfer* u. s. w. *zum Schmelzen bringend.* — 2) m. *Borax* Râgan. 6,241.

लोहनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*लोहनाल m. *ein eiserner Pfeil.*

लोहपट्टिका f. *eine eiserne Platte* Paddh. zu Kâtj. Çr. 4,7 (S. 353, Z. 6. 8. S. 363, Z. 7. 9).

लोहपाश m. *eine eiserne Kette.*

लोहपुर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहपृष्ठ m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel* Karaka 1,27. *Reiher* nach den Lexicographen (auch Râgan. 19,87).

लोहमँय Adj. (f. ई) *kupfern* oder *eisern.*

*लोहमल n. *Eisenrost* Râgan. 13,42.

*लोहमारक 1) Adj. *Metall calcinirend.* — 2) m. *Achyranthes triandra.*

*लोहमुक्तिका f. *eine rothe Perle.*

लोहमुख m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26.

लोहमेखल 1) Adj. *einen metallenen Gürtel tragend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

लोहयष्टी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहर् N. pr. eines Gebietes Vikramâñkak. 18,47.

लोहरजस् n. *Eisenfeil* oder *Eisenrost.*

*लोहल 1) Adj. *lispelnd, undeutlich redend.* — 2) m. = प्रङ्खलाधार्य oder प्रङ्खलाचार्य.

*लोहलिङ्ग n. *Blutgeschwür.*

लोहवत् Adj. *in's Röthliche spielend.*

लोहवाल m. *eine Art Reis* Karaka 1,27.

लोहशङ्कु m. *eine best. Hölle.*

लोहशयन n. *ein eisernes Bett* Gaut. 23,8.

*लोहशुद्धिकर m. *Borax* Râgan. 6,244.

*लोहश्लेषण 1) Adj. *Metalle verbindend.* — 2) m. *Borax.*

*लोहसंकर 1) m. *Mischung —, Verbindung verschiedener Metalle* Râgan. 13,143. — 2) n. *damascirter Stahl* Râgan. 13,35.

*लोहसिंहानिका f. *Eisenrost* Bhâvapr. 1,256.

लोहस्थ Adj. *im Eisen befindlich* Spr. 7839.

लोहाकर N. pr. einer Stadt.

लोहाकर्ण Adj. (f. ई) *rothohrig.*

लोहाचल m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n.

लोहाचार्य m. N. pr. eines Âdjâñgadhârin Vardhamânak. 1,50.

लोहाज m. *die rothe Ziege.*

लोहाजवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*लोहाण्ड Adj. (f. ई).

*लोहाभिसार m. *eine best. kriegerische Ceremonie, welche am 10ten Tage nach dem* Nirâgana *stattfindet.* Nach Andern = नीराजन. Vgl. लोहाभिसारिकप्रयोग.

*लोहाभिहार m. = नीराजन.

लोहायस 1) Adj. *von röthlichem Metall, kupfern* Mân. Çr. 1,7,2. — 2) n. *irgend ein mit Kupfer versetztes Metall* oder *Kupfer.*

लोहार्गल n. N. pr. eines Tîrtha.

*लोहासव m. *ein best. Eisenpräparat* Bhâvapr. 2,59. Vgl. लोहासव.

*लोहि n. *eine Art Borax.*

लोहित 1) Adj. (f. लोहिता und लोहिनी) *a) röthlich, roth.* लोहिनी Kâd. 28,3 (48,11). 30,16 (53,5). — *b) kupfern, metallen.* — 2) m. *a) eine best. Krankheit der Augenlider.* — *b) ein best. Edelstein* (nicht *Rubin*). — *c) eine Reisart* Râgan. 16, 16. Bhâvapr. 1,280. — *d) *Linsen.* — *e) *Dioscorea purpurea* Râgan. 7,71. — *f) *Cyprinus Rohita.* — *g) *eine Hirschart.* — *h) *Schlange.* — *i) der Planet Mars.* — *k)* N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 12ten Manu. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — δ) eines Flusses (des Brahmaputra). — ε) eines Meeres. — ξ) eines Sees. — η) eines Landes. — 3) *f. लोहिता *a) Mimosa pudica.* — *b) eine roth blühende* Punarnavâ Râgan. 3,117. — 4) *f. लोहिनी *eine Frau von röthlicher Hautfarbe.* — 5) n. *a) rother Stoff* Çat. Br. 14,7,1,20. 2,12. Kuând. Up. 8,6,1. — *b) Kupfer, Metall.* — *c) Blut.* लोहितं कर् *Blut vergiessen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) *Rubin* Garbe zu Râgan. 13,147. — *e) *Safran.* — *f) *rother Sandel.* — *g) *eine best. unvollkommene Form eines Regenbogens.* — *h) *Schlacht.*

लोहितक 1) Adj. (f. °तिका und *लोहिनिका) *röthlich, roth* Âpast. Als Bez. *der fünften unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) (*m. n.) *Rubin* Râgan. 13,147. Çiç. 13,52. — 3) m. *a) eine Reisart.* — *b) *der Planet Mars.* — *c) *N. pr. eines Stûpa. — 4) f. लोहितिका *a) ein best. Blutgefäss.* — *b) eine best. Pflanze.* — 5) *n. *Messing* Râgan. 13,28.

*लोहितकत्माष Adj. *roth gesprenkelt.*

लोहितकशालि m. *rother Reis* Karaka 1,25.

लोहितकूट N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहितकृष्ण Adj. *röthlich schwarz.* °वर्ण Adj. (f. आ).

लोहितक्षय m. *Blutverlust.*

लोहितक्षयक Adj. *Blutverlust erleidend.*

लोहितक्षीर Adj. (f. आ) *rothe* oder *blutige Milch gebend.*

लोहितगङ्ग 1) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) *°म् Adv. *da wo die Gañgâ roth erscheint.*

लोहितगङ्गक N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहितग्रीव Adj. *rothnackig;* m. Bein. Agni's 81,5.

लोहितचन्दन n. *Safran* Bhâvapr. 3,30.

लोहितजङ्घ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

लोहिततूल Adj. *mit rothen Büscheln* Kâṭh. 34,3.

लोहितत्व n. *Röthe.*

लोहितदर्शन n. *das Erscheinen —, Fliessen von Blut* Gaut. 21,22.

*लोहितदला f. *ein Chenopodium* Râǵan. 7,125.

लोहितबिन्दु m. *Blutstropfen* Kauç. 36.

लोहितध्वज 1) Adj. *eine rothe Fahne habend.* — 2) *m. Pl. N. pr. einer best. Körperschaft.

लोहितपचनीय Adj. *beim Kochen roth werdend* Âpast. Çr. 15,3,20.

लोहितपांसु Adj. *rothe Erde habend* Gobh. 4,7,6.

लोहितपात्र Adj. *ein rothes Gefäss in der Hand haltend* Gaut. 23,18.

लोहितपादक Adj. (f. °दिका) *dessen Fusssohlen noch roth sind* (in der ersten Kindheit).

*लोहितपाददेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

लोहितपिण्डि m. *ein rother Klumpen* Çat. Br. 14,6,11,3.

लोहितपित्तिन् Adj. *zum Blutsturz geneigt, daran leidend.*

लोहितपुर N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहितपुष्प 1) Adj. *rothblumig.* — 2) *f. ई *Echinops echinatus* Râǵan. 10,142.

*लोहितपुष्पक m. *Granatbaum.*

लोहितप्रवाण Adj. *mit rother Verbrämung* Lâṭj. 8,6,20.

लोहितमय Adj. *blutroth* Harshaḱ. 139,1.

लोहितमिश्र Adj. *mit Blut vermischt* Çat. Br. 12,7,3,4.

लोहितमुक्ति f. *eine Art Edelstein.*

*लोहितमृत्तिका f. *Röthel, rubrica.*

लोहितरस Adj. *rothsaftig* Çat. Br. 13,4,4,10.

लोहितलवण n. *rothes Salz* Kauç. 31.

लोहितवत् Adj. *Blut enthaltend.*

लोहितवर्ष *Blutregen* Kauç. 94.

लोहितवासस् Adj. *ein rothes* (Lâṭj. 8,5,8) oder *blutiges Gewand habend.*

लोहितशतपत्र n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*लोहितशबल Adj. *rothschekig.*

लोहितशुक्लकृष्ण Adj. (f. आ) *roth, weiss und schwarz* Çvetâçv. Up. 4,5, v. l.

लोहितसारङ्ग Adj. *rothscheckig* Âpast. Çr. 10, 29,5.

लोहितस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs.*

1. लोहिताक्ष m. *ein rother Würfel.*

2. लोहिताक्ष 1) Adj. (f. ई) *rothäugig.* — 2) m. *a) eine Schlangenart.* — *b) der indische Kuckuck.* — *c)* Bein. Vishṇu's. — *d)* N. pr. *α)* einer Gottheit Mân. Gṛuj. 2,14 (Z. d. d. m. G. 36,430). — *β)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *γ)* eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *ein Theil des Armes und des Schenkels am Anschluss derselben an den Rumpf,* f. (°सज्ञा) *ein an dieser Stelle liegendes Blutgefäss* Bhâvapr. 1,59.

*लोहिताग्रि m. N. pr. eines *Berges.*

लोहिताङ्ग m. 1) *der Planet Mars.* — 2) *ein best. rothes Pulver* Râǵan. 13,101.

लोहिताज 1) m. *ein röthlicher Bock* Kauç. 39. — 2) f. आ *eine röthliche Ziege* Kauç. 19. 35.

लोहिताद् Adj. *Blut verzehrend* Mantrabr. 2,3,4.

लोहिताधिप m. *der Planet Mars* VP.^{2} 2,259.

*लोहितानन 1) Adj. *rothmäulig.* — 2) m. *Ichneumon.*

लोहितामुखी f. N. pr. einer Keule.

लोहितायृ, °यति (Kâd. 169,11. Harshaḱ. 139,5) und °यते *roth werden, sich röthen.*

लोहितायन m. Patron. Auch Pl. °यना: Hariv. 1,27,54.

लोहितायनि (metrisch für °नी) f. Patron.

*लोहितायस् n. *Kupfer.*

लोहितायस 1) Adj. *aus röthlichem Metall gemacht;* Subst. *ein solches Scheermesser* Maitr. S. 4,4,4. TBr. 1,5,6,5. 6. — 2) n. *Kupfer* Maitr. S. 2,11,5 (142,7).

लोहितारणी f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9, 18. v. l. लोहितारणी.

लोहितार्चिस् m. *der Planet Mars* VP.^{2} 2,259.

लोहितार्ण N. pr. 1) m. eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha. — 2) n. des von diesem Fürsten beherrschten Varsha.

लोहितार्द्र Adj. *feucht von Blut, von Blut triefend.*

लोहितार्मन् n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge: Auswüchse von rother Farbe.*

लोहितालंकृत Adj. *mit Roth verziert* Kauç. 47.

*लोहितालु m. *rothe Batate* Râǵan. 7,71. 75.

लोहितावभास Adj. *röthlich.*

लोहिताशोक m. *roth blühender* Açoka.

लोहिताश्व Adj. *mit rothen Rossen fahrend* MBh. 4,55,41. Auch Beiw. Çiva's.

लोहिताश्वत्थ m. *ein best. Baum* Kauç. 48.

लोहितास्य Adj. *einen rothen, blutigen Mund habend.*

लोहिताहि m. *eine rothe Schlange.*

लोहितिमन् m. *Röthe.*

*लोहितीभू Adv. mit भू *roth werden, sich röthen.*

*लोहितेक्षु m. *rothes Zuckerrohr* Râǵan. 16,86.

*लोहितैत Adj. *rothbunt.*

लोहितोत्पल n. *die Blüthe der Nymphaea rubra.*

लोहितोद् 1) Adj. (f. आ) *rothes Wasser* — oder *Blut statt Wasser enthaltend.* — 2) m. *eine best. Hölle.*

लोहितोर्णि Adj. (f. ई) *rothwollig.*

लोहितोष्णीष Adj. *eine rothe Kopfbinde tragend* Âçv. Çr. 9,7,4. Lâṭj. 8,5,8. Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Ǵaim. 1,416,3.

लोहित्य 1) m. *a) *eine Art Reis.* — *b)* N. pr. *α)* eines Mannes. — *β)* eines Flusses (des Brahmaputra). — *γ)* eines Dorfes. — 2) f. आ N. pr. *a)* eines göttlichen Wesens Hariv. 2,109,49. — *b)* eines Flusses.

लोहित्यायनमातृ f. N. pr. eines göttlichen Wesens. v. l. लोहित्या ञनमाता.

लोहिनिका s. u. लोहितक.

लोहिनी s. u. लोहित.

लोहिनीका f. *rothe Glut* Âpast. Çr. 6,9,1.

लोहिन्य (!) m. Patron.

*लोहोत्तम n. *Gold.*

*लौकात्त m. Pl. *eine best. Schule.*

लौकायतिक m. *ein Anhänger der Lehre des Kârvâka, ein Materialist.*

लौकिक 1) Adj. (f. ई) *a) das gemeine Leben betreffend, ihm angehörig, darin vorkommend, gemein, gewöhnlich, alltäglich, landläufig.* — *b)* am Ende eines Comp. *zu der Welt von — gehörig.* — 2) m. Pl. *a) gewöhnliche —, alltägliche Menschen.* — *b) mit der Welt vertraute Männer.* — *c) Menschen* überh. — 3) n. *a) was in der Welt vorgeht, die Gesetze der Welt, allgemeine Sitte.* — *b) die gewöhnliche Beschäftigung.* — *c)* लौकिकेषु (Gegens. वैदिकेषु) so v. a. लोके *in der gewöhnlichen Rede.*

लौकिकत्व n. *Gewöhnlichkeit, Alltäglichkeit.*

लौकिकन्यायसंग्रह m. (Burnell, T.), लौकिकविषयतावाद m. (Opp. Cat. 1) und °विषयविचार m. Titel von Werken.

लौक्य 1) Adj. *a) zur Welt gehörig, was in der Welt ist.* — *b) über die ganze Welt verbreitet.* — *c) gewöhnlich, alltäglich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लौगाक्षि m. Patron. N. pr. eines alten Lehrers.

लौगाक्षिभास्कर m. N. pr. eines neueren Autors.

लौठरथ m. N. pr. eines Mannes.

*लौड्, लौडति (उन्मादे).

लौप्स n. Name eines Sâman.

*लौम Adj. von लोमन्.

*लौमकायन Adj. von लोमक.

*लौमकायनि m. Patron. von लोमक.

*लौमकीय Adj. von लोमक.

*लौमन (vgl. P. 6,4,167) und *लौमन्य Adj. von लोमन्.

*लौमशीय Adj. von लोमश.

लौमहर्षणक Adj. (f. °णिका) *von Lomaharshaṇa verfasst.*

लौमहर्षणि m. Patron. von लोमहर्षण.

*लौमायन 1) Adj. von लोमन्. — 2) Pl. ist Pl. zu लौमायन्य.

*लौमायन्य und *लौमि m. Patron. von लोमन्.

*लौयमानि m. Patron. von लूयमान.

लौलाक् N. pr. einer Oertlichkeit.

लौल्य n. 1) *Unruhe.* — 2) *Unbeständigkeit.* — 3) *Lüsternheit, Gier, Verlangen, — nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

लौल्यता f. = लौल्य 3).

लौल्यवत् Adj. *gierig, habsüchtig.*

लौश n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

लौह् 1) Adj. (f. ई) *a) kupfern, metallen* Âpast. — *b) roth.* — *c) von der rothen Ziege kommend.* — 2) *f. आ *Kessel, ein metallener Kochtopf.* — 3) n. *Metall*, insbes. *Eisen.*

लौहकार m. *Grobschmied.*

*लौहकारि m. Patron. von लोहकार.

लौहचारक m. *eine best. Hölle.* Vgl. लोहदारक.

*लौहज्ञ n. *Eisenrost.*

लौहप्रदीप m. Titel eines Werkes.

*लौहभाण्ड n. *ein metallener Mörser.*

*लौहभू f. *Kessel, ein metallener Kochtopf.*

*लौहमल n. *Eisenrost.*

लौहशङ्कु m. = लोहशङ्कु.

लौहशास्त्र n. *ein über Metalle handelndes Lehrbuch.*

*लौहसार *salts of iron* Mat. med. 46.

लौहाचार्य m. *ein Lehrer der Metallkunde.*

*लौहात्मन् m. = लौहभू.

लौहाभिसारिकप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T. Vgl. लोहाभिसार.

*लौहायन m. Patron. von लोह.

लौहायस Adj. *von röthlichem Metall, kupfern* Mân. Gṛhj. 1,21.

*लौहासव m. *ein best. Eisenpräparat* Mat. med. 49. Vgl. *लोहासव.

लौहि m. N. pr. eines Sohnes 1) des Ashṭaka. — 2) des Alarka VP.² 4,38.

*लौहित m. Çiva's *Dreizack.*

*लौहितध्वज m. *ein Angehöriger der* Lohitadhvaga.

लौहिताश्व Adj. MBh. 4,1738 fehlerhaft für लोहिताश्व.

*लौहितीक Adj. *in's Röthliche schimmernd.*

लौहित्य 1) m. *a) eine Art Reis* Çâçvata 382. Karaka 1,27. Vgl. लोहित्य. — *b)* Patron. Auch Pl. — *c)* N. pr. *α)* eines Flusses (des Brahmaputra). — *β)* eines Meeres. — *γ)* eines Berges. — *δ)* eines Tîrtha. Vielleicht n. — 2) n. *Röthe.*

लौहित्यभट्टगोपाल m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*लौहित्यायनी f. zu लौहित्य 1) *b).*

लौहेयी f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

*लौहेष Adj. *eine metallene Deichsel habend.*

*ल्पी, ल्पिनाति (श्लेषणे).

ल्यप् *das Suffix* य *des Absolutivs* 231,21.

*ल्यी, ल्यिनाति (श्लेषणे).

*ल्वी, ल्विनाति und ल्वीनाति (गतौ).

Nachträge und Verbesserungen.

1. अक 1) *Unheil* Kâçikh. 24,17.

अकद्रद् Adj. *nicht schlecht —, gut redend* Çiç. 14,1.

अकलि Adj. *nicht streitend, — hadernd* Çiç. 19,98.

अकल्ककलिल Adj. *von keiner Gemeinheit beseelt* Çiç. 19,98.

अकल्मष m. N. pr. des 4ten Manu Matsjap. 9,17.

अकाकु Adj. *unverändert* von der Stimme Çiç. 11,1.

अकामविक्रिय Adj. *keine Liebesregung empfindend* Hem. Par. 2,112.

अकुञ्चित Adj. *nicht krumm, gerade* Vâsav. 285,6.

अकृच्छ्रलङ्घ्य Adj. *ohne Beschwerden zurückzulegen* (Weg) Râgat. 3,224.

*अक्ति f. *Salbung* Zach. Beitr.

अक्रियाक Adj. *unthätig, unbeweglich* Çiç. 20,17.

अक्लोम्य, Nom. abstr. °त्व n. Vâmanap. 9.

2. अक्त 7) vgl. Zach. Beitr.

अक्ततधाना f. Pl. Gobh. 3,3,6 nach dem Comm. *geröstete Gerstenkörner.*

अक्तर् 2) *l)* zu streichen; vgl. Zach. Beitr.

अक्षञ्ज Adj. *nicht hinkend, hübsch gehend* Vâsav. 285,7.

अक्षात 2) *a)* Matsjap. 234,4.

अखिललोकनाथ m. *Beschützer aller Welten* (Vishṇu) Bhâg. P. 2,7,15.

अगण्य Adj. *nicht zu zählen.* Nom. abstr. °ता Çiç. 16,6 (in der neueren Ausg.).

अगस्तिकुसुम m. *die Blüthe von Agati grandiflora* (der Sonne geweiht) Bhavishjap. 92,*b.* 119,*b.* 137,*b.*

*अगस्ती und *अगस्तीय zu streichen; vgl. *आगस्ती und *आगस्तीय.

अगुण्यता f. Çiç. 16,6 fehlerhaft für अगण्यता.

अग्नि 7) so v. a. अग्निक्षेत्र Âpast. Çr. 14,8,5.

अग्निजिह्व m. N. pr. eines Vetâla Kâçikh. 68,73.

अग्निपूत Adj. *durch Feuer gereinigt* Ind. St. 9,115.

अग्निवर्चस् Adj. *den Glanz des Feuers habend* Kâçikh. 10,30.

अग्निशकटी f. *ein Wägelchen mit einem Kochheerd* Alaṁkarat. 10,*b.*

1. अग्र 5) *ein Almosen von vier Bissen* Mârk. P. 29,35. — 8) *c)* auch *vorhin* Hem. Par. 1,171.

अग्रगवर् Adj. *vorangehend* Brahma-P. Uttarakh. 18.

अग्रतोरथ Adj. *dessen Wagen andern vorangeht* Sâj. zu ṚV. 10,39,11.

अग्रभाग auch *der erste Antheil* Vasishṭha 11,5.

अग्रवक्र n. = अग्रवक्त्र.

3. अग्रह् m. *kein Planet* Vâsav. 113,3.

अग्रेसर् 2) *der vorzüglichste unter* (Gen.) Khaṇḍapr. 105.

अग्रेसरी mit भू *an die Spitze kommen* Nâgân. 112 (113).

अघशंसिन् Adj. Nârada (a.) 2,1,83 nach den Commentatoren *auf Unheil bedacht* oder *eines Andern Vergehen angebend.*

अङ्क 10) zu *Platz, Stelle* vgl. Zach. Beitr.

अङ्कावङ्क् n. = अङ्काङ्क् (so TS.) Maitr. S. 2,8,7 (112,4).

अङ्कुरय् auch so v. a. *bewirken* Subhâshitâv. 1489.

अङ्कुश 1) *b)* n. Subhâshitâv. 643.

अङ्कुशेश्वर N. pr. eines Tîrtha an der Narmadâ Matsjap. 191,1.

अङ्गज 3) Pârçvan. 5,40. Matsjap. 4,1.

अङ्गभूत n. N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 22,51.

अङ्गलोमन् n. Pl. *die Haare am Körper* (Gegensatz केशास्त) Gobh. 3,1,4.

अङ्गवाक्क Adj. (f. °क्किका) *die Glieder streichend* Matsjap. 24,14.

अङ्गारक 2) f. °रिका *ein mit Kohle gemachtes Zeichen auf der Stirn* Kathârṇava 28,62,*a.*

अङ्गारवाकिका f. N. pr. eines Flusses Matsjap. 22,35.

अङ्गारसात् Adv. mit कर् *auf Kohlen legen* Comm. zu Âpast. Çr. 13,24,18.

अङ्गारीय Harshaṅ. (1936) 475,11.

अङ्गारेश्वर N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 189,9. 190,58.

अङ्गुलराजि m. *eine Schlangenart* Suçr. 2,265,16.

अङ्गुलीभङ्ग m. *das Krümmen der Finger* (zum Spotte) Matsjap. 186,41.

अच् mit समुद् (auch Nachtr. 4) *sich erheben* Sâduktik. 5,33.

अचरित n. M. 8,49 nach Mit. zu Jâgñ. 2,40 *das Nichtessen, Enthaltung von Speisen.*

अचरिष्यत् Adj. *der das Gelübde nicht einhalten will* Gobh. 3,1,13.

अचिरोचिस् Çiç. 6,28.

अचिरोढा Çiç. 10,43.

अच्छन्द् (Nachtr. 2), °तस् = अच्छन्देन Nârada (a.) 2,1,29.

*अच्छमण्डक Zach. Beitr.

अ३च्छिद्रयामन् zu streichen. Es ist verlesen für अ३खिद्रयामन्.

अ३च्छिन्नपत्र, f. आ.

अजगति Adj. etwa *steil* oder *mit Zickzackwegen versehen* (Berg) MBh. 1,207,46. Anders Nîlak.

अजननि Sarasvatîk. 1,71.

अजराजरिष्णु Adj. *durch Alter nicht hinfällig werdend* Khila 6 zu ṚV. 10,151.

अजीवनि Sarasvatîk. 1,71.

अजन्य Bhadrab. 4,21. 23.

अजातरजस् Adj. *noch blüthenstaublos* und zugleich *noch nicht menstruirend* Spr. 378.

1. अजाश्व, das Sternchen zu streichen.

अजू Adj. *nicht vorwärts dringend* ved. Citat bei Sâj. zu ṚV. 7,82,3.

अ३जोष, f. आ.

अज्ञातलिप्सम् Adv. *mit unbekanntem Begehren*, so v. a. *nicht um eine bestimmte Gabe bittend* MBh. 12,9987. °लिप्साम् ed. Bomb. 12,278,20.

अज्ञन m. nach dem Comm. = शिश्न Kâçikh. 1,26. — Zu 1) *f*) *g*) vgl. Zach. Beitr.

अटाट्या f. *das Herumwandern* Subhâshitâv. 574.

2. अट् 1) vgl. Zach. Beitr.

अणाकिलपाटक N. pr. einer Stadt (Anhalvâr) Ind. Antiq. 6,195. fgg.

अणठ्, अणठति eine Gegend *besuchen* Saddh. P. 92,*b*. रुगणिठत *heimgesucht von* also richtig.

अतद्वीर्यविदम् Adj. *dessen Mannheit nicht kennend* Bhâg. P. 6,17,10.

अतितर्पण n. *Uebersättigung* Bhâvapr. (Hdschr.) 36,*b* nach Aufrecht.

अतितुद् Adj. *heftig stossend, — geisselnd* Çiç. 19,3.

अतिनयन in दक्षिणातिनयन weiter unten.

अतिनिर्लिप्त Adj. *ganz unbefleckt* Paṇḍar. 1,1,4.

अतिप्रणय auch *Feuerentnahme* Gobh. 4,4,6.

अतिप्रलोभित Adj. *in hohem Grade angelockt —, hingezogen zu* (Loc.) Bhâg. P. 4,29,54.

अतिप्रविलम्बित Adj. *zu sehr vorhängend* Suçr. 2,239,5.

अतिप्रविष्ट (Nachtr. 2) auch *zu tief eingesunken* (Auge) Suçr. 2,358,17.

अतिप्रवृत्त Adj. (f. आ) *sehr mit Etwas beschäftigt* 119,15.

अतिप्रेषण n. *das darüber hinaus Auffordern* Comm. zu Âpast. Çr. 12,27,7.

अतिप्रेषितर् Nom. ag. *der darüber hinaus auffordert* Comm. zu Âpast. Çr. 12,27,6.

अतिप्रेष m. = अतिप्रेषण Comm. zu Âpast. Çr. 12,27,6. 7.

अतिभय auch *grosse Furcht* Gît. 3,3.

अतिरजस्वल Adj. *ganz von Leidenschaft erfüllt* Bhâg. P. 5,14,9.

अतिरटित n. *heftiges Kreischen.* Pl. Spr. 379.

1. अतिरस auch *heftiges Verlangen.* °तस् Kathâs. 47,120.

अतिरिरंसा f. *grosse Geilheit* Bhâg. P. 3,23,11.

अतिरुष्ट Adj. *sehr erzürnt* Bhâg. P. 4,19,34.

अतिरोचमान m. *mit noch schöneren Haarwirbeln am Halse versehen* (Pferd) Çiç. 5,4.

अतिरोदन n. *übermässiges Weinen* Hem. Par. 1,224.

अतिलालवत् Adj. *stark den Speichel triefen lassend* Suçr. 2,281,14.

अतिलोलुप Adj. *heftige Begierden habend* Bhâg. P. 3,20,23.

अतिलौल्यवत् Adj. *zu —, sehr gierig* Kathâs. 22,200.

अतिवरीयंस् Adj. *ganz vorzüglich* Hem. Par. 2,91.

अतिवल्लभ auch *viel lieber als* (Abl.) Hem. Par. 1,431. Bhâg. P. 9,9,43. Nom. abstr. °ता f. Paṇḍat. 221,4. 5.

अतिवाकन n. in कालाति° weiter unten.

अतिविक्लव Adj. (f. आ) *sehr niedergedrückt, — betrübt* Hariv. 7101. Prab. 91,5.

अतिविगर्ह्य Adj. *sehr tadelnswerth.*

अतिविग्रहिन् Adj. *zu viel Krieg führend* Kâm. Nîtis. 9,74 (विद्वानति° zu lesen).

अतिविज्ञ Adj. *sehr kundig, — gelehrt* Verz. d. Oxf. H. 141,*a*,20.

अतिविमनस् Adj. *sehr entmuthigt, ganz verzagt.*

अतिविराजिन् Adj. *überaus prächtig.*

अतिविरूप Adj. (f. आ) *sehr missgestaltet, — unförmlich, — hässlich.*

अतिविलम्ब m. *langes Zögern.*

अतिविषम Adj. (f. आ) auch *sehr beschwerlich, — unbequem* Spr. 1871.

अतिविसंष्ठुल Adj. *überaus schwankend.*

2. अतिविस्तर Adj. (f. आ) *sehr ausführlich* Verz. d. Oxf. H. 63,*a*, No. 111.

अतिविस्मय Adj. *überaus staunenswerth* Bhâg. P. 3,13,42.

अतिविस्रत्व n. *starker muffiger Geruch.*

अतिश्रद्धा (auch Nachtr. 1), Nom. abstr. °ता f. Karaka 2,5.

अतिसस्पृह Adj. (f. आ) *grosses Wohlgefallen findend an* (Loc.) Hem. Par. 2,32.

अतिस्फुट Adj. (f. आ) *ganz deutlich vor Augen liegend* Çiç. 14,26.

अतीचार (Nachtr. 2) m. 1) = अतिचार 2) Kâçikh. 56,23. — 2) *Uebertretung.* व्रतातीचार Hem. Par. 1,385. Vgl. निरतीचार weiter unten.

अतीरे३क, so zu betonen.

अतुन्दिल Adj. *nicht dickbauchig* Harshaḱ. (1936) 481,11.

अतुषारकर m. *die Sonne* Çiç. 9,7.

अत्यन्तिक, lies सन्नात्यन्तिके.

अत्यल्प auch *viel geringer als* (Abl.) Hem. Par. 2,190.

अत्याग्रह m. *heftiges Bestehen auf* (Loc.) Hem. Par. 2,118.

अत्यानन्द auch *übergrosse Freude* Kathâs. 55,184.

अ३दब्धनीति, zu lesen अ३दब्धधीति *dessen Einsicht nicht zu täuschen ist* oder *dessen Absicht man nicht vereitelt.*

अदानीय Adj. *kein Geschenk verdienend* Âpast. Çr. 13,7,13.

अदास, Nom. abstr. °ता f. MBh. 2,81,28.

अदुन्वत् Adj. *keine Gewissensbisse empfindend, leichten Herzens* Hem. Par. 1,185.

अदूष्य Adj. *nicht dem Verderben ausgesetzt* Hem. Par. 2,147.

अदृष्टरजस् Adj. f. auch *die Regeln nicht habend* Halâj. 2,329.

1. अदोष auch *kein Fehler* Sâj. zu ṚV. 1,13,1.

अ३द्युत्, so zu accentuiren.

अधःकाय m. *Unterkörper* MBh. 3,252,7.

अधररुचक n. *reizende Lippen* Kâd. 157,7 (275, 2. 3. ed. Pet. 139,19). 73,1 (ed. Pet.) Vgl. ओष्ठरुचक und ओष्ठरुचिर weiter unten.

अधरौष्ठरुचक dass. R. 4,33,40.

अधर्मचरण n. *ungesetzliches —, sündiges Verfahren* Gobh. 3,1,15.

अधस्पद्, Z. 3 lies अधस्पदम्.

अधाराग्रह m. *der nicht aus fliessendem Wasser geschöpfte* Graha Âpast. Çr. 12,18,11.

अधिकाधिक auch *überaus gross* u. s. w. Hem. Par. 1,394. 430. °म् Adv. *immer mehr und mehr* 2,391.

°अधिकृति f. *Obergewalt über* Kâç. 22,90.

अधिकेतनम् Adv. *an das Banner* Çiç. 17,28.

अधिनागम् Adv. *auf die Elephanten* und zugleich *auf die Schlangen* Çiç. 19,45.

अधिनिशम् Adv. *zur —, in der Nacht* Çiç. 11,23.

अधिमुक्त 1) Adj. s. u. 1. मुच् mit अधि. — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,15.

अधिरुक्मन्दिरगवाक्षम् Adv. *am Luftloch des goldenen Palastes* Çiç. 13,35.

°अधिरूढ (Nachtr. 1) auch *sich emporwindend an* Çiç. 7,46.

अधिरूढ 1) Adj. s. u. 1. रुह् mit अधि. — 2) *f. आ *eine Frau vom 55sten bis zum 50sten Jahre* Bhâvapr. (Hdschr.) 46,*a* nach Aufrecht.

अधिरोपण auch *das Uebertragen auf* (Loc.) Sarasvatîk. 1,72.

अधिरोहण 1) mit Gen. Kâç. 19,15.

अधिरोहिणी Harshaṁ. 109,5.

अधिलवङ्गम् Adv. *auf der Gewürznelke* Çiç. 6,66.

अधिवक्षस् Adv. *an die* oder *an der Brust* Çiç. 18,22.

°अधिवीर् m. *ein Hauptheld unter* Uttamaṁ. 34.

अधिश्रेष्ठि Adv. *auf* Çreshṭhin (werfen) Hem. Par. 2,67.

अधिष्ठान 1) in der Baukunst *Grundlage, Fundament* Râm Râs, Architecture, S. 4 nach Aufrecht. — 5) auch buddh. *Macht, mächtiger Wille;* vgl. Lalit. 34,4. 6. 7.

अधीशितर् *Oberherr.* जगताम् Çiç. 13,21.

अधृष्य 1) *b*) vgl. Zach. Beitr.

अधोवर्चस् ist Conjectur, die Hdschrr. lesen अधोवचस्.

अधोवासस् n. *Untergewand* Mahânâṭaka nach Aufrecht.

अध्यध्वम् Adv. *auf dem Wege* Çiç. 12,32.

अध्याकाशम् Adv. *in der Luft* Çiç. 18,73.

°अध्यापिन् Adj. *lehrend* Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,20.

अध्यास 4) *= ध्रूर्ष Zach. Beitr.

अध्युरम् Adv. *auf der* oder *auf die Brust* Çiç. 13,11.

अधन् 8) vgl. Zach. Beitr.

अनग्नक (f. °ग्निका) *nicht nackt;* f. so v. a. *nicht mehr nackt gehend, mannbar* Vasishṭha 5,2.

अनङ्गलतिका f. N. pr. einer Apsaras Kâç. 9,9.

अनङ्गलेखा f. 1) *Liebesbrief* Çiç. 7,39. — 2) ein Frauenname Vâsav. 225,4. 226,1.

अनङ्गवती f. ein Frauenname Vâsav. 130,1.

अनड्वह्, f. अनड्वाही als Adj. *einen Wagen ziehend* Maitr. S. 2,6,3 (64,18). Vgl. TS. 1,8,3,1 (वाहीनी धेनुः).

अनतिप्रणीत Adj. *nicht vorübergebracht, zurückgelassen* (Feuer) Gobh. 3,7,16.

अनतिलालित Adj. Kâm. Nîtis. 12,9 fehlerhaft für अनभिलालित.

अनतिलुलित Adj. *nicht stark berührt* Çâk. 61, v. l.

अनधीतिन् Adj. *der den* Veda *nicht studirt hat* Kâç. 43,45.

अननुचर Adj. *ohne Begleiter* Gobh. 3,5,36.

अननुवषट्कार Adj. *nicht von dem wiederholten* Vashaṭ-*Ruf begleitet* Âpast. Çr. 12,23,9.

अनन्त, f. ई N. pr. der Gattin des Manu Svâjambhuva Matsjap. 4,33.

अनन्तराय m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 1878, S. 7.

अनन्तिकस्थ Adj. *nicht in der Nähe seiend, entfernt* Sâj. zu RV. 1,165,2.

अनन्नअश्नानन (Conj.) Adj. *keine Esslust machend, den Appetit vertreibend* Karaka 1,25 (Calc. Ausg. 151,9).

अनन्यगामिन् Adj. *zu keinem Andern gehend* Mahîdh. zu VS. 7,10.

अनन्यज्ञ 2) Harshaṁ. 16,21. 37,22.

अनन्यवाच्य Adj. *keinem Andern zu sagen* Verz. d. Oxf. H. 28,*b*,38.

अनन्वित (Nachtr. 1), Nom. abstr. °त्व n. Alaṁkâr. 13,*a*.

अनपवृत्त Çâṅkh. Çr. 13,4,1 fehlerhaft für अनपवृक्त.

अनपशब्दम् Adv. *grammatisch richtig* Çiç. 14,20.

अनभिधंसयत् Adj. *nicht bespritzend* Âpast. Çr. 12,14,15.

अनभिनिर्वृत्त Adj. *nicht zu Stande gekommen, — vorhanden.* Nom. abstr. °त्व n. P. 6,1,101, Sch.

अनभिनिविष्ट Adj. *nicht auf seinem Kopfe bestehend* Hem. Jog. 1,52.

अनभ्युदित Adj. *nicht ausgesagt, — ausgedrückt* Kenop. 4.

अनर्वण 1) RV. 8,31,12. — 2) RV. 5,51,11.

अनल्, °लति *zu Feuer werden* Subhâshitâv. 3128.

अनलसख m. *Wind* Çiç. 17,55.

अनवकोशिन् Adj. *üppig belaubt* Harshaṁ. 202,3 (485,3).

अनवद्यानीय, so zu lesen st. अनवद्नीय und Maitr. S. 2,5,5 (54,3) hinzuzufügen.

2. अनवधान Hem. Par. 2,410.

अनवबुद्ध Adj. *nicht wahrgenommen* Çiç. 12,39.

अनवमृद्य Adj. *nicht unter die Füsse zu bringen, nicht unterzukriegen.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 37,11.

अनवलिप्त Adj. *nicht hochmüthig, nicht stolz* Hariv. 4243.

अनवलोकयत् Adj. *nicht hinsehend.* पश्चात् *sich nicht umsehend* MBh. 12,9,19. *nicht hinsehend nach* (Acc.) Bhag. 6,13.

अनवक्लिसित Adj. *dem kein Leid zugefügt worden ist* Sâj. zu RV. 4,42,10.

अनशन Adj. *keine Speise habend* Sâj. zu RV. 10,39,2.

अनस्ति am Anfange eines adj. Comp. *nicht vorhanden* Naish. 12,39.

अनागत 2) Loc. *in der Zukunft* M. Müller, Ren. 299.

अनात्मवेदिन् Adv. *sich selbst* oder *den* Âtman *nicht kennend.* Nom. abstr. °दिता f. Çiç. 15,22.

अनादिशत् Adj. *nicht vorschreibend, seine Einwilligung versagend* Hem. Par. 1,443.

अनाभु Adj. als Beiw. Rudra's Maitr. S. 1,8,5 (121,10). अनार्भव st. dessen Âpast. Çr. 6,11,3.

अनामिष (Nachtr. 1), lies *keinen Gewinn bringend.*

अनार्भव Adj. s. u. अनाभु oben.

अनाल Adj. *stengellos* Çiç. 19,84.

अनालीढ Adj. *nicht beleckt* Ragu. 10,46.

अनालोचित Adj. *nicht erwogen, nicht überlegt* Pañkat. 239,4. Spr. 168.

अनावर्तयत् Adj. *nicht umdrehend* Çâṅkh. Çr. 16,1,20.

अनाविग्न Adj. *nicht in Aufregung gerathen, — bestürzt* Hariv. 4234.

अनावृत (auch Nachtr. 1) auch *nicht eingeschlossen, frei, sui juris; offen, frei* (Blick, Rede).

2. अनाश (vgl. Nachtr. 1) m. *das nicht zu Grunde Gehen* Çiç. 18,31.

अनाश्रमिन् Adj. *zu keinem* Âçrama 3) *gehörig* Hârîta in Prâjaçkittav. 209,*a* und Daksha ebend. 154,*a*.

अनासनयोगविक्रित Adj. *dem kein Sitz angeboten worden ist* Âpast. 1,6,26.

अनिदाघदीधिति m. *der Mond* Çiç. 13,51.

अनिर्लोडित Adj. *nicht genau durchforscht* Çiç. 2,27.

अनिर्विष्ट Adj. 1) = अनिविष्ट. — 2) *nicht abgetragen, nicht bezahlt.*

अनिलगुल्मिन् Adj. = वातगुल्मिन् Suçr. 2,453,5.

अनिलसंभव m. Bein. *des Feuers, des Feuergottes* MBh. 2,31,48.

अनिलात्मज m. Patron. Bhîma's Çiç. 13,59.

अनिविष्ट Adj. *der sich nicht häuslich niedergelassen hat, unverheirathet* MBh. 1,195,24.

अनिश्चेय Adj. *nicht zu entscheiden* Sâj. zu RV. 1,165,1.

अनिःशस्त, Accent zu streichen, da das Wort

im Voc. steht.

अनिःसरत् Adj. *nicht herauskommend* Pañkat. 195,8.

अनीदृगात्मन् Adj. *einzig in seiner Art* Çiç. 14,43.

अनीदृश Adj. *ungehörig* Kâmpaka 135.

अनुकम्पक 1) mit Gen. Çrîmâlâm. 5,4.

अनुकार 2) Kâvjapr. 134,15. Verz. d. Oxf. H. 307, *b*,35.

अनुक्त auch *unaufgefordert.*

अनुगापन n. *das Nachsingenlassen* Gobh. 3,2,54.

अनुतर्ष *Durst* und *ein berauschendes Getränk* Çiç. 10,2.

अनुत्सारित Adj. *nicht beseitigt*, — *abgethan* Nârada (a.) 1,2,42.

अनुत्सूत्रपदन्यास Adj. (f. आ) *wobei kein Schritt gethan wird, der den Regeln der Politik widersprüche* und zugleich *wobei kein Wort gebraucht wird, das den grammatischen Regeln widersprüche*, Çiç. 2,112.

अनुदक्या Adj. f. *nicht die Menses habend* Vasishṭha 5,2.

अनुदात्ततर, lies P. 1,2,40, Sch.

अनुनीति f. *freundliches Benehmen, Freundlichkeit* Çiç. 16,55.

अनुपनाह् m. *kein anhaltender Groll* Lalit. 36,2.

अनुपरिक्रामम् Absol. *umkreisend* TS. 5,3,1,3. 10,1.

अनुपलीढ Adj. *nicht beleckt* Kauç. 33.

अनुपारत Adj. *nicht abstehend von* (Abl.) Ragh. 16,3.

अनुबन्ध, vgl. Zach. Beitr.

अनुबिम्बन n. *das Sichabspiegeln* Naish. 12,85.

अनुमेय (Nachtr. 4) *zu messen* an der angegebenen Stelle.

अनुरसित 1) Adj. s. u. 1. रस् mit अनु. — 2) n. *Widerhall.*

अनुवर्णयितव्य Adj. *zu schildern, auseinanderzusetzen, mitzutheilen* Suçr. 1,13,19. 14,5.

अनुव्रज्य Adj. *zu begleiten* Jâṭ. 3,1.

अनुशयवत् Adj. *Reue empfindend* Çiç. 8,61.

अनुशासिन् am Ende eines Comp. auch *regierend* Vârâhap. Kap. 208.

अनुशिष्टि f. *Befehl* Karaka 3,8. Dhâtup. 24,67.

अनुश्रोतव्य Adj. *zu hören, zu vernehmen* Suçr. 1,13,19. 14,5.

अनुषक्ति f. *das Anhaften* Verz. d. Oxf. H. 307,*b*,36.

अनुषर Adj. Gobh. 4,7,8 fehlerhaft für अनूषर, wie nach Knauer ein Comm. liest.

अनुष्टुप्कारम् Absol. *in eine* Anushṭubh *verwandelnd* Âçv. Çr. 6,3,12.

अनुष्टुब्गायत्रीकारम् Absol. *in eine* Anushṭubh *und in eine* Gâjatrî *verwandelnd* Âçv. Çr. 6,2,8.

अनुष्ठिति f. = अनुष्ठान 1) Saṁkshepaç. 7,73.

अनुसंदे Dat. Infin. zu 1. स्यद् mit अनु RV. 2,13,2.

अनुसंतति Adv. *in ununterbrochener Reihenfolge* Çiç. 20,11.

अनुसंधानीय Adj. *worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat* Comm. zu Kâvjâd. 2,199.

अनुसृतवत्सा f. (sc. विवृत्ति) *ein Hiatus zwischen einer kurzen und einer langen Silbe* Prâtiç. 108.

अनूच्यमानत्व n. *das Studirtwerden* Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 3.

अनूढ auch *unverheirathet* vom Manne AK. 2, 7,35. H. 326.

अनृणीकरण n. *das Befreien von einer Schuld* Hem. Par. 1,38.

अनृतवादिन्, Nom. abstr. °दिता f. Çiç. 14,4.

अनेक, Compar. °तर Vâsav. 220,2.

अनेलमूक Adj. wohl *stumpfsinnig* Harshak. (1936) 28,2. Vgl. अनेडमूक.

2. अनौषध Adj. *wogegen es kein Heilmittel giebt* Çiç. 17,7.

अन्त 5) अन्ताय कर् so v. a. *auf Tod und Leben kämpfen* MBh. 1,101,10.

अन्तःपुराधिपत्य n. *Herr —, Besitzer eines Harems* Vasishṭha 29,12.

अन्तनामन् (Nachtr. 1), so betont TS. 7,4,8,1.

अन्तरावेदि, so zu lesen st. °वेदी. Vgl. H. an. 3, 185. Viçva im Comm. zu Çiç. 19,65. Die Bedeutung ist wohl *Scheidewand.*

अन्तर्गेह n. = गर्भगृह 2) Kâçikh. 64,68.

अन्तर्मास (Nachtr. 1) Âpast. Çr. 10,8,12.

अन्तर्लीन Adj. *hineingeschlüpft, drinnen steckend, steckend in* (im Comp. vorangehend). °म् Adv. *innerlich.*

अन्तर्वावत् Adv., lies °वत् (von *अन्तर्व *graviditas*) Adj. *gravidus, voll.*

अन्त्यार्ध m. *Hintertheil* M. Müller, Ren. 323.

*अन्त्रावरण n. *Eingeweide* Deçîn. 1,85. 157.

अन्धू Çiç. 11,7.

अन्धक 2)*b*)γ) eines Schergen Jama's Kâçikh. 8,71.

अन्धतामिस्र 2) wohl m. wie °क Vâmanap. Kap. 11. रोषान्धतामिस्रे Anarghar. S. 153.

अन्धेभविष्णु (auch Nachtr. 2) Anarghar. 5,11. Nom. abstr. °ता f. Naish. 19,36.

अन्नविकार auch *zubereitete Speise* P. 5,1,2, Vârtt. 4.

अन्नविकृति f. dass. MBh. 13,145,12.

अन्नविद्वेष m. *Widerwille gegen Speise, Appetitlosigkeit.* °कर Adj. (f. ई) *diese bewirkend.*

अन्नावेध, so zu betonen.

अन्यथाकरण n. *das Aendern* Kâmpaka 72. 171.

अन्यथाभवन (Conj.) n. *das Anderswerden* Kâmpaka 318. fg.

अन्यराष्ट्रिय Adj. = अन्यराष्ट्रीय Kâth. 37,11.

अन्यलोकमय Adj. (f. ई) *messingen* Halâj. 1,131.

अन्यवर्ण, Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,117,16.

अन्यापदेश m. (Nachtr. 2) = अन्योक्ति 2) Subhâshitar. 9.

अन्यायिन् Adj. *sich ungebührlich betragend* Uttamak. 172.

अन्योक्ति, die erste Bedeutung nach Aufrecht zu streichen.

अन्योक्तिमुक्तावली f. und अन्योक्तिशतक n. Titel von Werken.

अन्योदर्य, so zu betonen.

अन्वञ्जिरवति Adv. *längs der* Agiravatî Harshak. (1936) 132,11.

अन्वष्टकी (s. u. अन्वष्टका) Vasishṭha 11,43.

अन्वारोहण Vishṇu in Mit. zu Jâgñ. 1,86, Z. 4

अन्वेषिषिषु Adj. als Erklärung von दिदृक्षु Comm. zu R. ed. Bomb. 1,1,71.

अपकर्षसम (auch Nachtr. 1) lies Njâjas.

अपक्रामम् Absol. *weggehend* Maitr. S. 1,4,12 (61,8.12).

अपक्षपातिन् Adj. *mit den Flügeln nicht fliegend* und *parteiisch für* Vishṇu (अ) Vâsav. 113,1. Auch **unparteiisch.*

अपचिकीर्षु Adj. *Jmd zu nahe zu treten beabsichtigend* Kâçikh. 43,66.

अपतंसन n. *das Herausfallen* Verz. d. Oxf. H. 313,*a*,27.

अपपात्र, f. आ Vasishṭha 20,16.

अपमृद् Adj. *unerfreulich* Çiç. 19,9.

अपयाण (!) n. Vasishṭha 15,19 nach Bühler *das Abbüssen einer Sünde.*

अपयोधरव Adj. *kein Kampfgeschrei mehr erhebend* Çiç. 19,21.

अपयोधरवारण Adj. *durch keine Wolken aufgehalten* Çiç. 19,21.

अपररात्रि f. *die zweite Hälfte der Nacht* Comm. zu TS. 1,688,1 v. u.

अपरवल्लभ m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 370. अपरबल्लव v. l.

अपराजित m. auch N. pr. eines Çrutakevalin bei den Digambara Bhadrab. 1,17. Vardhamânak. 1,43.

अपरिवृत, der Accent zu streichen.

अपरिव्रढिमन् m. *Unvermögen zu* (Infin.) Çiç. 5,41.

अपरिष्वक्त Adj. *nicht umschlungen —, nicht begleitet von* (Instr.) Çaṁk. zu Bâdar. 3,1,1.

अपर्याण Adj. (f. आ) *ungesattelt* Kâd. (Çaka 1793) 192,14.

अपर्व्हाण (Nachtr. 4), nach Aufrecht Text und Comm. अपरिव्हाण.

अपवाद् 5) *Lockton* Çiç. 6,9.

अपविद्या f. *schlechtes Wissen, Unwissenheit* Mârk. P. in Çâktân. Kap. 1. Kirât. 16,32.

अपशील Adj. *ungesittet, gemein* (Person) Kâçikh. 75,37.

अपसुब्रह्मण्य Adj. *ohne den* Subrahmaṇja Comm. zu Âpast. Çr. 12,23,13.

अपस्पश (Nachtr. 3), an der angeführten Stelle zugleich *ohne die Einleitung* Patañgali's *zum* Mahâbhâshja.

अपाकेस्थ्रैं zu streichen; vgl. आपाकेस्थ्रैं.

अपाच्यैं 1) RV. 8,28,2.

अपानुनुत्सु Adj. mit Acc. *zu verscheuchen —, zu entfernen beabsichtigend* Kâçikh. 81,4.

अपारायणीय (Nachtr. 3) ist nach Aufrecht Adj. *nicht dem* Pârâjaṇtja *gemäss.*

अपार्थी Adv. mit कर् *verschmähen* Z. d. d. m. G. 36,510.

अपावृत् Adj. *keine Fesseln kennend, ungehemmt* Bhâg. P. 5,18,5. 11,29,12.

अपुनर्निवृत्ति f. *Nichtwiederkehr* Çiç. 14,64.

अपुरोगव AV. 20,135,7.

अपेय, f. आ.

अप्रणात Adj. *nicht vorgebeugt* Gobh. 1,2,15.

अप्रतिं auch Adv.

अप्रतिगत Adj. als Erklärung von अप्रतीत Sâj. zu RV. 4,42,6.

अप्रतिवारित Adj. *nicht zurückgehalten, — abgehalten, — abgewehrt.*

अप्रतिविन्दमान Adj. *Nichts wissend von* (Acc.) MBh. 1,192,14.

अप्रभूत Adj. *nicht ausreichend* Çiç. 10,83.

अप्रयोगिन् Adj. *nicht angefügt —, nicht ausgesprochen werdend* Zach. Beitr.

अप्रविष्ट Adj. 1) *nicht eingetreten —, nicht eingedrungen in* (Loc.) Bhâg. P. 2,9,34. 7,49,4. — 2) *nicht betreten* Ragh. 11,18.

अप्राप्तरजसी Adj. f. *noch nicht die Menses habend* Gṛhjâs. 2,18 in Z. d. d. m. G. 35,544.

अप्राप्तविभाषा f. = अप्राप्तविकल्प P. 1,3,43, Sch.

अप्राप्तव्यवहार (Nachtr. 3) Nârada (a.) 1,1,54.

अप्रायु Adv. RV. 5,80,3.

अप्रावेश्य n. *das Vorrecht der Unbetretbarkeit für* (Gen.) Ind. Antiq. 9,175.

अप्रेक्ष्यमाण Adj. *nicht gesehen werdend, dem Auge entzogen* Hem. Par. 1.247.

अप्सा, lies अपुंस्रा.

*अप्सुचर Adj. *in den Gewässern wandelnd.*

अबन्धुर (Nachtr. 4), °म् Adv. *traurig* Çiç. 6,29.

अबलाग्नि Adj. *schlecht verdauend.* Nom. abstr. °ता f. Kampaka 498.

अब्धिमथन n. Titel eines Werkes in Apabhraṁça Alaṁkârat. 7,*b*.

अभवनि f. *das Nichtsein, Tod* (bei Verwünschungen) Subhâshitâv. 1019.

अभिकृत्तम् Adj. *zu* Kṛshṇa *hin* Çiç. 13,41.

अभिक्रांति, so zu betonen.

अभिक्रामम् Maitr. S. 1,4,12 (61,10).

अभिचैत्यम् Adv. *gegen den Fürsten der* Kedi Çiç. 2,1. 20,3.

अभिज्ञ्, °ज्ञति *erfahren —, verständig werden* Kulârṇava 9,60.

अभिताडन n. *das Schlagen, Schlag* Çiç. 17,15.

अभिदूतम् Adv. *zum Boten hin* Çiç. 17,5.

अभिमन्य ist mit * zu versehen.

*अभिमर्, vgl. Zach. Beitr.

अभिमुखीकृति in विषयाभि°.

अभियान, nach 1) ein * zu setzen.

अभिरक्ष्य Adj. *zu hüten vor* (Abl.) Varâh. Bṛh. S. 78,10.

अभिरोधन n. *Belagerung* Verz. d. Oxf. H. 29,*b*,7.

अभिलेखित n. *ein schriftliches Document* Jâṅ. 2,149.

अभिलेश (?) Ind. St. 17,145.

अभिवननीय Adj. als Erklärung von अभिवान्य Comm. zu Âpast. Çr. 8,11,17.

अभिवासिन् Adj. in बस्ताभिवासिन्.

अभिशत्रु Adv. *gegen den Feind* Çiç. 15,28.

अभिशौरि Adv. *gegen* Kṛshṇa Çiç. 20,2.

अभिषङ्ग, nach 7) ein * hinzuzufügen.

°अभिसंवादिन् Adj. *stimmend zu, in Einklang stehend mit* Prasannar. 2,22.

अभिसंघर्ष m. *Aneinanderreibung* Bhâvapr. (Hdschr.) 8,*a* nach Aufrecht.

अभिसर्, vgl. Zach. Beitr.

2. *अभिह्व m. *Anruf* P. 3,3,72.

2. अभीक ist mit einem * zu versehen.

अभीग Adj. *unerschrocken* Çiç. 19,44.

अभीषंङ्, füge (stark °षाङ्) hinzu.

अभेदज्ञ Adj. *keinen Unterschied kennend zwischen* (Gen. Du.) Hem. Par. 1,167.

अभेद्याशय Adj. *dessen Absicht* oder *Denkweise nicht zu brechen ist.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 34,14.

अभ्यवहारिन् Kâçikh. 34,20.

अभ्याम्राय m. *Erwähnung, Aufführung* Nir. 2,13.

अभ्रमय Adj. *in Wolken gehüllt* Hem. Par. 1,405.

1. अमति 3) st. चन्द्र wird auch चण्ड gelesen; vgl. Zach. Beitr.

2. अमत्र auch Âpast. und in ज्ञलामत्र weiter unten.

अमनोरम Adj. *nicht reizend.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 20,15.

अमर्, f. ई *Göttin* Hem. Par. 2,413.

अमरद्रुम m. *Götterbaum, der* Pârigâta Çiç. 13,12.

अमरविवेक m. Titel eines Commentars zum Amarakoça.

अमलपत्रिन् m. *Gans, Schwan* Çiç. 8,12.

1. अमा 2) *zusammen mit* (Instr.) Bhadrab. 1,52.

अमिलत् Adj. Pl. *nicht zusammenkommend, sich getrennt haltend.* परस्परम् Hem. Par. 1,160.

अमृतकवल m. *der Mond* Alaṁkârav. 66,*a*.

*अमृतनिर्गम m. desgl. Zach. Beitr.

अमृतरस Adj. (f. आ) *wie Nectar schmeckend* Pañkat. 248,12.

अमोतकपुंत्रक (Nachtr. 3), lies अमोतपुंत्रक.

अम्णांस् Adv. = अम्नंस् Maitr. S. 1,6,10 (102,8). 10,10 (130,12).

अम्नंस् bedeutet *sogleich, soeben.* अम्नस्तमिते so v. a. *unmittelbar nach Sonnenuntergang* Âpast. Çr. 6,4,6.

अम्बुपद्धति f. *Strömung* Çiç. 14,77.

अम्बुमय Adj. (f. ई) *aus Wasser bestehend* Kâçikh. 34,38.

अम्भस्तम् Adv. *aus dem Wasser* Çiç. 8,64.

अम्भृणैं 3) zu streichen; vgl. आम्भिणी.

अम्लानि Adj. *nicht verwelkend* Çiç. 19,20.

अयःकीलक m. *ein eiserner Bolzen* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,8,26. Vgl. अयस्कील Nachtr. 1.

अयथा Adv. *anders als es sein sollte* Bhâg. P. 10,87,15.

*अयवन n. *das Nichtvermischen* Sâj. zu Çat. Br. 1,7,2,26 in einer Etymologie.

अयस्पात्री f. *eine eiserne Pfanne* Hem. Par. 2,365.

अयात्रिक und अयात्रीय Adj. *infaustus* Sâdh. zu Hâla (1723) 25. Nom. act. अयात्रीयत्व n. ebend.

*अयुक्पर्ण m. *Alstonia scholaris* Deçîn. S. 9, Z. 8.

*अयुग्लपर्ण m. dass. ebend. S. 23, Z. 6.

अयुगसप्ति m. = सप्तसप्ति *die Sonne* Çiç. 11,61.

अयुगार्चिस् m. = सप्तार्चिस् *Feuer* Çiç. 20,59.

अयोनिसंभव Adj. *keinem Mutterleibe entsprossen* Verz. d. Oxf. H. 25,*b*,14.

अयोविकार m. *etwas aus Eisen* oder *Metall Gemachtes* P. 4,1,42.

अयौगिक Adj. *nicht zur Anwendung kommend* Kâm. Nîtis. 13,86.

अरक्ष्य Adj. *nicht zu schützen, keinen Schutz verdienend* Kathâs. 62,82.

अरजोवित्ता Adj. f. *noch nicht die Menses habend* Kauç. 37.

अरड्यत् Adj. *keine Freude an Etwas habend* Kathâs. 112,88.

अरञ्जित Adj. *nicht befriedigt* Kathâs. 14,36.

*अरण्यचारी f. *eine best. Pflanze* Deçîn. 2,6.

अरथिन् Adj. *keinen Wagen habend* Spr. 3666.

अरमणीय Adj. *nicht anmuthig, — schön* Pañkat. 123,20.

अरम्य Adj. *unangenehm* Mâlav. 10 (11).

अररे Ind. St. 15,349.

अरविन्दनाभि m. Bein. Vishṇu's Çiç. 3,65.

अरश्मिवत् Adj. *strahlenlos* Verz. d. Oxf. H. 51,*a*,29.

अराज्य Adj. (f. आ) *der Herrschaft beraubt* Hariv. 1630.

अराडीतर (so zu verbinden nach Leumann) Adj. *sehr langhörnig* Çat. Br. 4,5,5,5. Vgl. अराड (Nachtr. 4) und अराडा.

अरिक्त Adj. auch *nicht mit leerer Hand* und *im Ueberfluss vorhanden.*

अरिता f. *Feindschaft* Çiç. 19,109.

1. अरित्र 3) n. *ein best. Theil des Wagens* ṚV. 1, 46,8.

अरिप्र, f. आ.

अरिष्ट 4) *d*) Kâçikh. 11,6.

अरिष्टरोग m. *eine best. Krankheit* Comm. zu Kâtj. Çr. 20,3,16.

अरिष्टशमन m. desgl. Kâtj. Çr. 20,3,16.

अरुचिर Adj. *nicht gefallend, — zusagend* Comm. zu TS. Prât. 1,18.

अरुणप्सु, so zu betonen.

अरुद्ध Adj. *unwiderstehlich* Hariv. 2,103,23.

अरेडत् Adj. etwa *non fallens* TS. 1,6,2,2. Kâṭh. 32,2. = अनादरमकुर्वन् Comm.

अरोगित्व n. *Gesundheit* Jâgñ. 1,263.

अरोचक 1) Adj. auch *den Appetit benehmend* Verz. d. Oxf. H. 129,*a*,12.

अरोध्य Adj. *nicht zurückzuhalten, unwiderstehlich* Pañkar. 4,3,14.

अर्क्, अर्कति *zur Sonne werden* Subhâshitâv. 3128.

*अर्कडुग्ध n. *Milch der Calotropis gigantea* Bhâvapr. 2,90.

(अर्चत्र्य) अर्चित्र, so zu lesen.

अर्क् mit अव, अवार्कति (!) TS., अवार्कत् Çat. Br. — Mit आ *Schaden nehmen* Maitr. S. 1,8,3 (118, 19), wo यदार्कति statt यदार्कति zu lesen ist.

अर्जक 2) Suçr. 2,461,3, wo सकार्जकम् zu lesen ist.

*अर्त्रि m. = 1. अरत्नि Subhûti bei Râjamukuṭa zu AK. nach Aufrecht.

1. अर्थकाम Z. 2, lies M. 2,13 st. M. 2,23.

अर्थकाम्य्, °म्यति *nach Geld verlangen* Çiç. 14,49. Subhâshitâv. 655.

अर्थमातर् f. *eine Mutter mit zutreffendem Namen* Hem. Par. 2,317.

अर्थय् mit प्र in der Bed. 1) प्रार्थत् Hem. Par. 2,474.

अर्थरचन n. oder °ना f. *das Betreiben seiner Sache, Verfolgung seines Zieles, Bemühung.* Am Ende eines adj. Comp. Bhâg. P. 3,9,10. 23,8.

अर्थलोप m. auch *Verlust an Geld* MBh. 3,311,21.

अर्थविशारद Adj. *der Sache —, dem Zwecke entsprechend, sinnvoll* (Lob) MBh. 13,141,24.

अर्थसंसिद्धि f. *das Gelingen einer Sache* Kathâs. 61,55. एकार्थ° *das G. einer gemeinsamen Sache* Spr. 4566.

अर्थसम m. *dem Sinne nach gleich, synonym* Zach. Beitr.

अर्थागम, lies m. st. n.

अर्थेगा Adj. *seinem Berufe nachgehend* Âpast. Çr. 9,16,7.

अर्थेप्सु Adj. *Reichthum wünschend* Kâtj. Paribh. 2,7.

*अर्धद्रौणिक, so zu lesen st. °द्रोणिक.

अर्धपरासु Adj. *halbtodt* Hem. Par. 2,329.

अर्धपुलायित n. *ein best. Gang des Pferdes* Çiç. 5,10. Vgl. पुला weiter unten.

अर्धफालक 1) m. oder n. *ein best. Kleidungsstück* Bhadrab. 3,82. — 2) m. Pl. *eine best. Gaina-Secte* Bhadrab. 4,46. — 3) Adj. मत n. *die Lehre der* Ardhaphâlaka Bhadrab. 4,30.

अर्धमारित Adj. *halb todt gemacht* Hem. Par. 2, 330.

अर्धमासूर Adj. (f. ई) *einer halben Linse ähnlich* Suçr. 1,27,18.

अर्धमुकुली Adv. mit कर् *halb schliessen* (die Augen) Çiç. 10,64.

अर्धलक्ष्य Adj. *halb sichtbar* Daçak. 73,9.

अर्धलाङ्गलक Adj. *einem halben Pfluge ähnlich* ein chirurgischer Schnitt) Suçr. 2,59,5.

अर्धविदल n. als Erklärung von अर्धबृगल Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 139.

अर्धशराव *ein halbes* Çarâva *genanntes Maass* Âpast. Çr. 8,14,14.

°अर्धसंलीन Adj. *halb steckend in* Hariv. 4677.

1. अर्य *m. *Herr, Gebieter.* *f. अर्या *Herrin, Gebieterin.*

1. अर्वन्, die adj. Bed. zu streichen. In der Bed. *Ross* Hem. Par. 2,21.

अर्वाक्कालीन Adj. *aus jüngerer Zeit stammend* Sâj. zu ṚV. 10,18,5.

अर्कदत्त (!) m. N. pr. eines Gaina-Lehrers Vardhamânak. 1,51.

2. अलक्षण 3) *sich durch Nichts auszeichnend, unbedeutend* Spr. 2095. — 4) *ohne Veranlassung geschehen* R. 6,95,19.

अलक्षणय Adj. *Unglück verheissend* MBh. 6,5209.

अलक्षमाण Adj. *nicht wahrnehmend, — inne werdend* Bhâg. P. 3,16,12.

अलक्षित 2) °म् Adv. Kathâs. 28,105. 34,46.

अलक्ष्मन् Adj. *Unglück verheissend* MBh. 6,112,12.

2. अलक्ष्मी Adj. auch *unschön.* n. अलक्ष्मि R. Gorr. 2,33,22.

अलघु (vgl. Nachtr. 1) 5) *laut* Bhâg. P. 10,35,10.

अलघुभव m. *keine Erniedrigung* Spr. 4253, v. l.

अलङ्घनीयता f. Nom. abstr. zu अलङ्घनीय *nicht zu überschreiten* und *dem man nicht zu nahe treten darf* Spr. 2579.

अलङ्घनीयत्व n. Nom. abstr. zu अलङ्घनीय *dem man nicht zu nahe treten darf* Râgat. 6,2.

अलंधन Adj. *hinreichendes Vermögen besitzend* M. 8,162.

अलब्धनिद्रातृण Adj. *keine Zeit zum Schlafen findend* Bhâg. P. 5,14,21.

अलब्धव्य Adj. *nicht zu erlangen, dessen man nicht theilhaftig werden soll, kann* oder *darf* MBh. 5,114,4.

अलभमान Adj. 1) *nicht antreffend, nicht findend* 149,7. — 2) *nicht habend* Sâj. zu ṚV. 1,125,1. अन्वयम् *keinen logischen Zusammenhang habend* Sâh. D. 12,2. 15,6. — 3) *nicht hinter Etwas kommend, nicht herausbringend* Kull. zu M. 8,109.

अलभ्य auch *nicht zu erkennen, — verstehen, unverständlich* Sâh. D. 11,8. Z. 3 ist 3,281,21 zu lesen.

अलमक m. v. l. für अलिम्पक Zach. Beitr.

अलंपुर n. und अलंबुध n. N. pr. zweier Tîrtha Matsjap. 22,50. 51.

अलंभविष्णु Adj. *im Stande seiend zu* (Infin.) Brahma-P. Uttarakh. Kap. 3.

अलाघव n. *keine Erleichterung.* मनस: *des Herzens* M. 11,233.

अलालस Adj. *keine Begierden habend* MBh. 12, 231,14.

2. अलिङ्ग 1) Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,203,15. — Als n. = अव्यक्त n. Jogas. 2,19.

अलिङ्गिन् Adj. *nicht das Recht habend bestimmte Abzeichen zu tragen* M. 4,200.

अलिन्दक Subhâshitâv. 2416.

*अलिमक, *अलिम्पक und *अलिम्बक, vgl. oben

*अलमक.

अलुञ्च Adj. etwa *der Einen nicht rupft und zupft* Bhar. Nâṭjaç. 34,102.

अलुभित Adj. *nicht in Unordnung gerathen* Apast. Çr. 1,4,12.

अँलूत, so zu betonen nach TS. 2,5,11,3.

अलेख्य Adj. *nicht zu rechnen —, nicht zu zählen zu* (Loc.) Spr. 1536.

1. अलेप m. *kein Rest von* (im Comp. vorangehend) Ind. St. 1,20,14.

2. अलेप Adj. *unbefleckt, rein* MBh. 12,219,46.

अलोकव्रत n. *die nicht allgemeine Art und Weise zu leben* Bhâg. P. 8,3,7.

अलोपयत्न् Adj. *nicht abbringend von* (Abl.) Ragh. 12,9.

अलोमश Adj. (f. आ) *unbehaart* R. 6,23,11.

अव् mit अभि ṚV. 9,97,39.

अवकर्णप्रावृत Adj. *verhüllt mit Ausschluss der Ohren* Âpast. Çr. 13,15,5. Vgl. सकर्णप्रावृत.

अवकेशिन्, vgl. oben अनवकेशिन्.

अवकोटक m. *Ardea nivea* Vâsav. 99,1.

अवक्रग Adj. *gerades Weges gehend* (eig. und übertr.) Kathâs. 27,156.

अवक्रचेतस् Adj. *geraden Sinnes* Kaṭhop. 5,1.

अवखाद् führt Aufrecht (wie प्रखाद् und विखाद्) auf खद् = खिद् zurück und giebt dem Worte die Bedeutung *Hinderung, Hinderniss.*

*अवगणना f. *Geringschätzung, Verachtung* Deçîn. 1,17.

अवग्राह 4) *Wanne* Harshaḱ. (1936) 444,10.

अवघ्र (Nachtr. 2) 2) auch Âpast. Çr. 8,16,12. 13, 17,9.

°अवचिचीषा f. *das Verlangen zu pflücken* Çiç. 6,10.

अवञ्चक Adj. *nicht betrügend, ehrlich.*

अवञ्चित Adj. *nicht angeführt, — getäuscht, — hintergangen, — betrogen, — um* (Loc.).

अवटुज्ञ m. Pl. *das Haar im Nacken* Çiç. 10,52.

अँवणड (Nachtr. 3) *zu streichen;* vgl. अँबणड.

अवतारणा 5) vgl. Zach. Beitr.

अवतारणिका f. *Einleitung* Kaṇḍidâsa zu Kâvjapr. 1,1 (nach Aufrecht).

अवत्सा f. *eine Kuh, deren Kalb gestorben ist,* Jâḱ. 1,170.

अवदोल, der Comm. zu Ragh. 9,46 soll nach Leumann नवदोल annehmen.

*अवद्रव्य n. v. l. für अपद्रव्य Zach. Beitr.

अवनाम m. in पादावनाम (weiter unten).

अवनिरुह् m. *Baum* Çiç. 7,26.

अवन्तिसेना f. ein Frauenname Vâsav. 225,3.

अवभृति, lies einer Stadt st. eines Flusses.

अवमृश्य in अनवमृश्य oben.

अँवरुणग्राह् m. *das Nichtergriffenwerden von* Varuṇa.

अवरुद्धत्व n. *das Eingesperrtsein.* तामवरुद्धत्वमनैषीत् so v. a. *sperrte sie in seinem Harem ein* Râḱat. 4,677.

अवरुधक 2) f. °धिका Pl. *die Frauen im Harem* Çiç. 12,20.

अवर्तिन् Adj. *sich ungebührlich betragend.*

अवलित Adj. *nicht gebogen, — krumm* Varâh. Bṛh. S. 68,36.

अवलीढ 1) Adj. s. u. 1. लिह् mit अव. — 2) n. Suçr. 1,125,7 nach dem Comm. = अनुपहुत (!).

अवलुप्त 1) Adj. s. u. 1. लुप् mit अव. — 2) *n. Nom. act. वृकाव° *das Heranspringen nach Art eines Wolfes* P. 6,2,145, Sch.

अवलेपवत्त् Adj. *hochmüthig* Daçak. 90,19.

अवलोप auch *das Verletzen, Verwunden* Çiç. 7,45.

अवलोपन n. *das Abhauen* und *Vernichten* Vâsav. 72,3.

अवल्गु Adj. *nicht schön, unangenehm;* n. *Schlimmes* Bhaṭṭ. 12,66.

अवल्गुकारिन् Adj. *nicht schön handelnd an* (Loc.) MBh. 5,133,29.

अववर्तिन् zu streichen, da TBr. 1,2,6,1 अववर्ति Aor. von वर्त् ist; vgl. उपाववर्ति TS. 6,2,3,4.

अवश्य Adj. *sich Jmds Willen nicht fügend* Kaṭhop. 3,5. Spr. 1767. अवश्यम् s. bes.

अवष्टम्भ 6) 7), vgl. Zach. Beitr.

अवसर्, vgl. Zach. Beitr.

अवसानपति m. *Herr des Ruheortes* Âpast. Çr. 9,16,7.

अवस्कन्दन n. etwa *Angriff auf* (प्रति) Kâvjapr. 120,10.

अवस्रद् Adj. *keine Gewänder schenkend* MBh. 3,200,51.

अवस्त्रा Adv. mit कर् *der Kleider berauben* Vâsav. 196,1. Vom Comm. auch auf verschiedene andere Weisen künstlich erklärt.

*अवस्नान n. *Mehl von Linsen* u. s. w. Deçîn. 2,110.

अवस्यूवात Adj. (f. आ) TS. 4,4,12,3 nach dem Comm. = रक्षयितारो वायवो यस्य.

अवस्रुत् Adj. *nicht fliessend, stehend* (Wasser) Âçv. Gṛhj. 4,4,10.

अवहार 3) vgl. Zach. Beitr. — 7) nach Leumann wohl *Abgaben;* vgl. jedoch auch das folgende Wort.

अवहारक n. *Weggeworfenes, was man aufgelesen hat.* Nârada (a.) 1,2,36.

अवह्नि Adj. wohl *keine Gaben den Göttern darbringend* Nir. 3,6.

अवाग्दुष्ट Adj. (f. आ) *keine groben Reden führend* Hariv. 7757.

अवाग्र (auch Nachtr. 2) Harshaḱ. (1936) 481,4 nach dem Schol = अवनत.

अवाचंयम Adj. *die Rede nicht an sich haltend, nicht schweigend* TBr. 3,2,3,8.

अवाच्य 4) *keinen Tadel verdienend.*

अवाञ्च् 1) c) *südlich* Daçak. 85,9.

अवात्त Adj. *nicht ausgebrochen, — ausgespien* Hem. Par. 1,376.

अवारित Adj. Çiç. 12,36 nach dem Comm. = अपरिमित.

अवार्त्त Adj. *nicht werthlos, von Bedeutung* Sarvad. 100,19.

अवालम्ब m. = अपालम्ब Âpast. Çr. 12,25,27.

अवास्तव Adj. *nicht wirklich, — real.* Nom. abstr. °त्व n.

अविकच Adj. *nicht geöffnet, geschlossen* (Auge, Blüthe) Çiç. 8,1.

अविकत्थिन् Adj. *nicht prahlend* Spr. 6233.

अविकल्पक Adj. *sich nicht lange bedenkend* MBh. 18,6,17.

अविकाङ्क्षा f. *kein Bedenken.* Instr. *ohne B.*

अविकार auch *keine feindliche Gesinnung an den Tag legend, sich nicht auflehnend.*

अविकारिन्, Nom. abstr. °रिता f. Kâm. Nitis. 2,30. — 2) *keine Miene verziehend* Kathâs. 16,42. — 3) *nicht abfallend, treu bleibend* M. 7,190. Nom. abstr. °रिता f. Prij. 6,4.

अविकासभाव m. *das Unaufgeblühtsein* Kumâras. 3,29 (अविकाश° gedr.).

अविकुण्ठ Adj. *scharf, durchdringend, unwiderstehlich* Bhâg. P. 3,31,14.

अविकृषित Adj. *nicht auseinandergehalten* (von Lauten) Comm. zu AV. Prât. 4,12. Vgl. अविकृष्ट.

2. अविक्रम Adj. *keinen Muth an den Tag legend* Spr. 6149.

अविक्रमण n. *Unterdrückung des* क्रम 11) ṚV. Prât. 14,25.

अविक्रय्य Adj. *was nicht verkauft werden darf.*

2. अविग्रह् Adj. *unbestreitbar* Râḱat. 4,76.

2. अविघात Adj. *ungehemmt* Bhâg. P. 1,6,32.

अविघ्नतस् Adv. *ohne Hindernisse* R. ed. Bomb. 1,62,12. Râḱat. 4,157.

अविचक्षण auch *nicht gut sehend.*

अविचल Adj., f. आ.

2. अविचार Adj. auch *von keiner Ueberlegung begleitet* Lalit. 439,7.

अविचार्य MBh. 15,5,13 schlechte Lesart für अविचाल्य.

अविज्ञानक Adj. *nicht kennend, — vertraut mit* (Gen.) MBh. 13,107,130.

अवितथ 1) auch *nicht unnütz, — vergeblich.*

अवितरण n. *das nicht weiter Leiten, das nicht Uebertragen* Suçr. 1,285,12.

अवितर्क Adj. *mit keinem Zweifel verbunden* Lalit. 439,7.

अवितान Adj. *nicht leer* und zugleich *ohne Traghimmel* Çiç. 3,50.

अवितृप्तक Adj. *der sich noch nicht gesättigt hat an* (Gen.) Spr. 6692.

अवितृष् Adj. *dessen Durst —, Verlangen nicht gestillt werden kann* Bhâg. P. 4,29,40.

अवितृष Adj. dass. Bhâg. P. 10,51,59.

अविद्वे Adj. *unwissend* Bhâg. P. 3,10,19.

अविद्वेषक Adj. *der Einen nicht verunglimpft, — beleidigt* R. ed. Bomb. 1,7,11.

अविधुर Adj. (f. आ) auch *nicht ohne Deichsel* und *wohlgemuth* Çiç. 12,8.

अविधेय (auch Nachtr. 1) auch *unbrauchbar, nicht anwendbar.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 16,7,65.

अविध्य Adj. *nicht zu durchbohren, — erschiessen* MBh. 16,3,40.

2. अविनय Adj. (f. आ) *sich ungesittet betragend.*

अविनश्वर Adj. *unvergänglich* Spr. 6727.

अविनाश auch *das nicht zu Grunde Gehen* MBh. 5,191,14.

अविनियोग m. *Nichtanwendung.*

अविन्दत् Adj. *nicht findend, — ausfindig machend* M. 8,109.

अविपक्व in Nachtr. 2 zu streichen.

अविपर्यास m. *keine Vertauschung, — Verkehrung* Sâj. zu ṚV. 10,18,5.

अविप्रमोह m. *das Nichtbegehen eines Fehlers, das kein Versehen Machen.*

अविबर्ह m. *das Nichtzerstreuen* Çâṅkh. Br. 17,2.

अविबुध Adj. auch *nicht ohne kluge Männer* und m. *kein Gott* Kâvjâd. 2,322.

अविभागविद् Adj. *keinen Unterschied kennend zwischen* (Gen.) MBh. 8,69,53.

अविभागिन् auch *sich nicht betheiligend an* (im Comp. vorangehend) Hem. Par. 1,141.

अविमलप्रभ m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 334,2. v. l. विमल°.

अविमानना f. *keine geringschätzige Behandlung.*

अविमुखम् Adv. *ohne das Gesicht abzuwenden, gerades Weges* MBh. 15,93. v. l. अभिमुखम्.

अविमृष्टविधेयांश n. (Pratâpar. 61,*a*,8. *b*,4) und °भाव m. (Sâh. D. 574) *unmotivirte Bezeichnung einer kleineren Zahl durch Theilung einer grösseren.*

अविरत 3) *der nicht Allem entsagt hat* Hem. Par. 2,108.

अविरलित Adj. *nicht anliegend.*

अविरहित Du. *ungetrennt, verbunden* Vikr. 86,11.

अविरागिन् Adj. *nicht gleichgültig, für Alles Interesse habend* R. 5,33,30.

अविरामम् Adv. *ohne Unterlass* Gît. 11,9.

अविरुद्ध auch *nicht verfeindet, nicht in Feindschaft lebend mit* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 165. R. 1,7,8. MBh. 12,116,18. Ragh. 10,81. *ungehemmt* Vikr. 49,11. *nicht widerwärtig, — gehässig, — unangenehm, gefällig* Kathâs. 71,210. Spr. 165.

अविरोध auch *ein freundliches Verhältniss zwischen* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *— mit* (Instr.).

अविरोधन n. *das Nichthadern, friedliches Verhältniss.*

अविरोधवत् Adj. *Nichts beeinträchtigend.*

अविरोधिन् auch *nicht in Feindschaft lebend, sich vertragend.*

अविलक्षण Kâm. Nitis. 8,14 fehlerhaft für अरिलक्षण.

अविलक्षित Adj. *unbemerkt* Bhâg. P. 5,6,6.

अविलम्बित n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale* Mahâbh. (K.) 1,13,3 v. u.

अविलीन Adj. *nicht zu Nichte geworden.* Mit ज्ञा so v. a. *leben bleiben, leben* Uttarar. 124,12 (168,7).

अविलेपनिन् Adj. *ungesalbt.*

अविलेपिन् Adj. *nicht klebrig.*

अविलोलुप Adj. (f. आ) s. विलोलुप.

अविवक्षित auch *worüber Nichts verabredet ist* Nârada (*a.*) 1,2,36.

अविवादिन् auch *worüber Niemand streitet.*

अविवाह m. *keine eheliche Verbindung, Verbot der Eheschliessung.*

°अविशङ्किन् Adj. *nicht vermuthend, — voraussetzend* Kathâs. 40,72.

अविशारद Adj. *nicht vertraut mit* (Gen.) MBh. 7,135,6.

अविशाल Adj. (f. आ) *nicht gross* (Verstand).

अविश्वसनीय, lies °त्व n. st. °ता f.

अविश्वास्य Adj. *kein Vertrauen verdienend, — einflössend.*

अविषमय Adj. *nicht gifthaltig, — giftig* Bhâg. P. 3,15,29.

अविषह्य 3) Nom. abstr. °ता f. Bhâg. P. 4,22,60.

अविसंवाद m. *das Worthalten* MBh. 12,159,18.

अविसंवादित Adj. *keinem Widerspruch unterliegend, allgemein anerkannt.*

अविसृष्ट auch *nicht entlassen* Hem. Par. 1,325. 327. 328.

अविस्मित auch *nicht verwundert, — verblüfft* Çiç. 17,19.

°अविस्मृति f. *das Nichtvergessen* H. 1373.

अविहिंसत् Adj. *der Niemand ein Leid zufügt* MBh. 12,265,13.

अविह्वल auch *sich nicht lange bedenkend.*

अवीतक *kein umzäunter Platz* Jâṅ. 2,271.

अवृथार्थ Adj. *eine zutreffende Bedeutung —, einen zutreffenden Namen habend.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 6,47.

अवृष्ट Adj. *nicht geregnet —, keinen Regen gesandt habend* Pañkat. 51,16.

अवेदयान Adj. *nicht kennend* M. 8,32.

अवेदित Adj. Kathâs. 123,158 fehlerhaft für अविदित.

°अव्यतिरिक्त 1) *nicht getrennt von* Kathâs. 33, 70. — 2) *nicht verschieden von.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 113,1.

अव्यथिन् *nicht aus der Fassung kommend* Çiç. 15,12.

अव्यवधायक Adj. *nicht dazwischentretend.* Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu ṚV. 1,13,1.

अव्युत्सृजत् Adj. *nicht aus der Hand gebend* Âpast. Çr. 12,25,2.

अव्युप्तकेश (Nachtr. 1), richtig v. l. व्युप्तकेश.

अव्युप्तवह् Adj. *mit nicht geschorener Schulter, d. i. mit nicht abgescheuerten Haaren auf der Schulter* (Ross) Maitr. S. 2,5,9 (59,8. 13).

अशन, Z. 3 lies 10,27,15.

अशनिस् Adv. *heftig, in hohem Grade* Çiç. 15,3.

अशरण्य 2) lies *eines* st. *keines* und füge R. 3, 35,65 hinzu.

अशास्य auch *nicht zu bestrafen, schuldlos* MBh. 5,98,21.

अशित्त 2), die Ergänzung auch im Acc.

अशित्र, streiche den Accent.

अशिमिद्विष् Taitt. Âr. 1,9,5.

अशीरम् auch *wobei man die Strafe nicht auf sich nimmt* Nârada (*a.*) 2,1,270. Z. d. d. m. G. 9,679.

अशीतकर (Çiç. 6,43), अशीतमरीचि (ebend. 7,63) und अशीतरुच् (ebend. 9,5) m. *die Sonne.*

अशुद्ध 3) *unbekannt, verdächtig* Jâṅ. 2,266. = अप्रज्ञात Comm.

अशुध्यमान Adj. *nicht rein werdend* Suçr. 1,15,16.

अशुभ 2) zu streichen, da H. 955, Sch. nach Aufrecht यच्छाश्वत: die richtige Lesart ist. Vgl. Çâçvata 661.

अश्राद्ध Adj. *nicht würdig an einem Çrâddha theilzunehmen* Nârada (*a.*) 2,1,178.

अश्रुलेश m. *Thränentropfen* Megh. 103. Bhâg. P. 6,16,32.

अश्रुवदन Adj. (f. आ) *mit Thränen auf dem Gesicht* Bhâg. P. 1,16,19. 17,3.

अश्रोत्रिय auch *woran kein schriftkundiger Brahmane theilnimmt.*

अश्लेषा Maitr.S. 2,13,20 (165,15) nach dem Padap.

अश्ववाह्याली f. *eine Reitbahn für Pferde* Uttamak. 11. Vgl. तुरगवाह्याली (weiter unten) und वाह्याली.

*अश्वोरस n. *ein vorzügliches Pferd* P. 5,4,93, Sch.

*अष्टकिक, nach Kâç. zu P. 5,2,116 und *अष्टकिन्.

अष्टरात्रि Adj. *acht Ellen lang* MBh. 8,72,30.

अष्टावर् Adj. als Beiwort von इध्म J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

1. अस् 8) चित्तयामासिवान् = चित्तयामास Hem. Par. 1,327.

2. अस् mit विपरि, विपर्यस्त auch *entgegengesetzt*, mit Abl. Sâṁkhjak. 23.

असंयत्त (vgl. Nachtr. 4) auch *nicht beunruhigt* ṚV. 1,83,3.

असंयत्, so richtiger betont in einigen Hdschrr.

असंयुक्त TS. 2,5,3,5.

असंलक्षित Adj. *unbemerkt* Kathâs. 78,132.

*असंलुलित Adj. *nicht verwirrt* (Haar) Vjutp. 12.

असंवर्तमान, so zu betonen.

असत्यवचन Adj. (f. आ) *unwahr redend, lügnerisch* MBh. 1,74,73.

असंनिविष्ट Adj. *nicht aufgehend —, nicht enthalten in* (Loc.) R. 2,21,57.

असमाधान n. *Unbedachtsamkeit* Kampaka 460.

असमावृत्त Adj. = असमावृत्तक Âpast. 2,6,12.

असंप्रदत्त Z. 2, lies 790 st. 709.

असंभाष्य auch *nicht zur Unterredung geeignet* (Ort) M. 8,55.

असक् 1) *a*) *b*) auch mit Gen.

असकृत 1) *b*) Nom. abstr. °ता f. Uttamak. 146.

असकृाय m. auch N. pr. eines Commentators des Nârada.

2. असाधन 2) zu streichen.

असाध्यमानत्व n. *Undurchführbarkeit* Asahâja.

असामान्य auch *nicht Mehreren* oder *Allen gemeinsam.*

असाकृसिक, f. ई Çiç. 9,59.

असुबोध Adj. *nicht leicht zu erlernen* Çiç. 15,19.

असुरविश n. *das Volk der Asura* Ait. Br. 6,36,14.

असूय् Z. 3. 1) zu streichen und Z. 4 st. 2) zu setzen Mit अभि.

असूर्यपश्य 1) Nom. abstr. °ता f. Hem. Par. 2,139.

असूसु, Whitney nimmt असूसू an.

असृक्पङ्क्षेषम् Absol. mit षिष् *zu einem Blutsumpf zermalmen* Çiç. 18,45.

असेवा f. *das Nichtfröhnen, das Sichnichthingeben* M. 2,96.

असोढर् Nom. ag. *nicht ertragend* Çâçvata 32.

असौनामन् zu streichen, da Çat. Br. (Chr. 31,29) असौ नामायम् gemeint ist.

असौष्ठव n. *Schlaffheit, languor.* अङ्गेषु Sâh. D. 222.

अस्खलत्न् Adj. *nicht strauchelnd, nirgends hängen bleibend* Hem. Par. 1,181.

2. अस्तौ, so zu betonen.

*अस्त्रखदिर, vgl. *अस्रखदिर, welches nach Leumann wohl richtiger ist.

अस्त्रीक Adj. *wo Weiber fehlen* (Wald) Hem. Par. 1,128. 167.

अस्थिचित् (Nachtr. 1) streiche *nicht.*

अस्थिर (Nachtr. 3), अस्थिरत्व an der angeführten Stelle bedeutet *Nichtverhärtung.*

अस्फुट n. *Unklarheit des Ausdrucks.*

अस्मद्दत्र Adj. *von uns gegeben* TS. 1,4,42,2.

अस्वार्थ Adj. *nutzlos* Bhâg. P. 6,10,10.

अक्कम् Bhadrab. 1,109.

अक्कंघात m. *Selbstmörder* Kâraṇḍ. 94,23.

अक्कंमति Adj. *eine hohe Meinung von sich habend* Brahmavaiv. 2,38,22.

अक्रादि m. *Tagesanbruch* Çiç. 11,62.

अक्रार्य 2) *a*) angeblich Kumâras. 5,8; vgl. Zach. Beitr.

अक्षित 3) f. auch Bez. *bestimmter Adern* Jâgñ. 3,108.

*अक्षिदत्त Adj. = अक्षिदत्, P. 5,4,145, Sch.

अक्षिनिर्त्वयनी Çat. Br. 14,7,2,10 fehlerhaft für अक्षिनिर्व्वयनी.

अक्षिपति m. *der Schlangendämon Çesha* Çiç. 9,25.

*अक्षिफेन, lies n. statt m.

अक्षिममयूख m. *die Sonne* Kir. 7,9.

अक्षिमेरोचिस् m. dass. Çiç. 11,51.

अक्षिर्बुध्न्यम्, so zu betonen. Auch Bein. Çiva's Harshak. (1936) 332,1 (अक्षिर्बुध्न gedr.).

अक्षिश्मश्रुसत्वन्, der Padap. und Sâjaṇa fassen अक्षिश्मश्रुम als Voc. auf.

अक्षी auch **Kuh* Nigh. 2,11.

2. अक्षीन 1) *a*) auch *vorzüglich.*

अक्षीरमणी f. *eine zweiköpfige Schlange* Harshak. (1936) 481,21. Vgl. अक्षीरणि.

(अक्षवाय्य), lies अक्षवायिन्.

अक्षीतमुख Adj. (f. ई) *schamlosen Antlitzes, schamlos* Âpast. Çr. 13,15,11.

1. आ 3) auch in der Bed. von 2) *c*) α).

आकम्प्र Adj. *zitternd* Çiç. 18,37.

आकलन n. *das Anbinden* Çiç. 5,42.

आकृतिलोष्ट (Nachtr. 1) ist *ein Erdkloss in seiner natürlichen Gestalt;* s. J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

आकोटना (!) f. *Bestrafung* Asahâja zu Nârada.

आखण्डल 1) so v. a. *Fürst —, Beherrscher von* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkak. 18,47.

आखण्डलककुभ् f. *Osten* Vâsav. 252,4.

*आखात, lies m. statt n.

आखु 3), das Sternchen zu streichen.

आखुराज m. *Mäusekönig* Gobh. 4,4,31.

आगमन, 2) zu streichen.

आगम्य (Conj.) n. impers. *veniendum* Kampaka 274.

*आगस्ती f. Patron. von अगस्त्य Kâç. zu P. 6,4,149.

*आगस्तीय Adj. von अगस्त्य ebend.

आगस्विन् m. *Uebelthäter* Alaṅkârav. 110,*b*.

आग्रहारिक Harshak. 179,9 (445,11).

आघर्ष m. *Reibung* Çiç. 12,64.

आघाटन n. = आघाट *Grenze* Ind. Antiq. 6,68. 193. 13,78.

आघोष Nachtr. 3 zu streichen, da ṚV. 8,64,4 आघोषन् Partic. ist.

आङ्गिरस (f. ई), so zu betonen.

आचपराच; vgl. आ च परा च ṚV. 10,17,6.

*आच्युतदत्ति, so zu lesen st. आच्युतत्ति.

*आजकरोण st. °रोण Kâç.

अजातशात्रव auch Adj. (f. ई) von अजातशत्रु Çiç. 2,114.

आजिपति, lies 6,6 st. 5,14.

आजिभूमि f. *Schlachtfeld* Çiç. 18,56. 79.

आजीव 2) nach Kern *eine Art von Mönchen*, aber kein *buddhistischer* und auch kein *Gaina-Mönch.*

आज्ञाविधायिन् Adj. *Jmds Befehle ausführend, gehorsam* Kathâs. 52,336.

आज्यभुस्, das Sternchen zu streichen.

आज्ञनीकारी, so zu betonen.

आञ्जिगवि m. N. pr. eines Rituallehrers bei Baudhâjana Comm. zu Âpast. Çr. 13,24,12.

*आटीलक n. *das Springen der Kälber.*

*आड्यपदि, lies द्विदण्ड्यादि st. द्विपद्यादि.

आड्यराज m. N. pr. eines Dichters Harshak. 1, 16 (12,3).

*आणवय्, st. dessen आणापय् P. 1,3,1, Vârtt. 12 in Kielhorn's Ausg.

आण्डपीत (Accent!) Adj. *Eier geschlürft habend* Taitt. Âr. 1,27,6.

*आण्डवत् und *आण्डीर, nach der Kâç. अण्डवत् und अण्डीर.

आतर्पण n. *eine Art Mörtel* oder dgl. Harshak. (1936) 313,12.

आताभिस् ohne Accent.

आतायिन् und आताम्र zu verstellen.

आतितांसु Adj. mit Acc. *überziehen wollend* Çiç. 5,11.

आतॅी s. u. आतिॅ.

आत्मघोष 1) Vâsav. 74,1.

आत्मन्, zu 10) 11) 14) vgl. Zach. Beitr.

आत्मनिवेदन n. *das Sichhingeben* (einem Gotte).

आत्मपरित्याग m. *das Aufgeben seiner selbst.*

आत्मप्रभ Adj. *durch sich selbst glänzend.*

आत्मप्रीति f. *Selbstgenuss, Selbstbefriedigung.*

आत्मबन्धु m. *ein naher Verwandter* (ein Sohn von des Vaters oder der Mutter Schwester und ein Sohn von der Mutter Bruder).

आत्ममय auch *sich selbst gehörig, selbstständig.*

आत्मंभरि, Nom. abstr. °ता f. Harshaṅ. (1936) 395,12.

आत्मरूपॅ n. *die eigene Schönheit* TS. 6,1,6,1.

आत्मवश्य Adj. *wen* oder *was man in seiner Gewalt hat* Bhag. 2,64.

आत्मविकत्थन n. *Prahlerei.* Pl. Verz. d. Oxf. H. 185,b,6.

आत्मविद्या f. *Selbsterkenntniss* Ragh. 8,10 (ed. Bomb.) nach Leumann.

आत्मश्लाघाकर Adj. in अनात्म°.

आत्मालम्भ m. *Selbstberührung,* so v. a. *Berührung der Herzgegend mit der Hand* Khândogjap. in Dravjaç. 127,*a*.

आदादिक Adj. *zu den mit* अद् *beginnenden Wurzeln —, zur zweiten Klasse der Wurzeln gehörig* Sâj. zu ṚV. 10,18,8.

आदिता f. *das Anfang-, Ursprungsein* Çiç. 14,65.

आदित्यारम्भण Adj. *mit dem* Âditja-Graha *beginnend* Âpast. Çr. 13,9,1.

*आदृतत्व n. *das Geehrtsein, Berühmtheit* Çâçvata 190.

आद्यकोल m. = आदिवराह Çiç. 14,43.

आद्याङ्गधारिन् m. *ein Kenner des ersten* Aṅga *der* Gaina Vardhamânaṅ. 1,51.

आनुकूलिक *gefällig.* Nom. abstr. °ता f. *Gefälligkeit gegen* (Gen.) Çiç. 10,79.

आनृशंस m. (sic) *Vorzug, Vortheil, Verdienst* Saddh. P. in der Unterschrift von Kap. 28.

आनेय auch *dem* (einem Gemüthszustande) *man sich hingeben darf* Uttamaṅ. 64. 65. Kampaka 322.

आन्दोलिका f. *Sänfte* Daçak. 17,17.

आपलि m. *eine best.* Gaina-*Secte* Bhadrab. 4 in der Unterschr. v. l.

आपार्ष्णि Adv. *bis an die Fersen* Mâlav. 85.

2. आपिॅ (von पी) Adj. *schwellend, erfrischend* ṚV. 5,53,2.

आपोद् m. Patron. des Ṛshi Dhaumja MBh. 1,3,21. आयोद् v. l.

आभील 2) *traurige Lage* Harshaṅ. 29,17.

आभोग्य als Erklärung von आभोगिॅ Sâj. zu ṚV. 1,113,5.

आम्लाॅचत्ती f. N. pr. einer Apsaras Maitr. S. 2, 8,10 (114,20).

आयतसमलम्ब Adj. *rechtwinkelig* Colebr. Alg. 58.

आयान 3) *ein best. Pferdeschmuck* Harshaṅ. (1936) 437,9. Comm. zu 441,11.

आरम्भ 5) **Tödtung;* richtig आलम्भ Zach. Beitr.

आरम्भयज्ञ m. *ein best. Opfer* Vasishṭha 26,9.

आरमित 1) Adj. s. u. 1. रम् mit आ. — 2) n. *Gebrüll, Geheul.*

2. आराग्र 2) f. आ *eine best. Anordnung von 11 Opferpfosten in der Weise, dass der mittelste der höchste ist und die übrigen nach beiden Seiten hin niedriger werden,* Âpast. Çr. 14,6,3.

आराडुपकारिन्, Nom. abstr. °रित्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 14,5,6.

आरुत n. *Geschrei.*

आरुपित, der Padap. आॅरुपित.

आरोक्षण n. auch *das Hervorgehen, Entstehen* Vâsav. 150,2. 3. v. l. रोक्षण.

आर्तिकर Adj. *Unheil schaffend* Âpast. Çr. 12, 23,12.

आर्षाढा f. *eine nach der Weise der* Ṛshi *geehlichte Frau* M. 3,38.

आलपित n. *Unterredung mit* (Gen.) MBh. 5,29, 8. *Gerede* Chr. 299,3 (im Prâkrit).

आलम्बनप्रत्ययध्यानशास्त्रव्याख्या f. Titel eines buddh. Werkes M. Müller, Ren. 310, N. 3.

*आलस्यवत् Adj. *träge, faul* Deçîn. 1,46.

आलाल *eine best. schleimige Substanz des menschlichen Körpers* Karaka 2, 4. °मेकिन् Adj. *eine solche mit dem Harn entlassend* ebend.

आलोकवत् auch *sehend* (Gegensatz *blind*) Hem. Par. 1,245.

आलोलिका f. *das zum Einschläfern eines Kindes angewendete Summen* Vâsav. 168,6.

आवर्तक 2) lies °र्तिका st. ॅ.

आवर्तम् Absol. *wiederholend* Kâtj. Çr. 20,2,4. द्विर्द्विरावर्तम् 19,3,10.

आवलेखन Adj. (f. ॅ) *aus einem best. Stoffe gemacht* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

आवसथवासिॅन् Adj. *im Hause übernachtend* Çat. Br. 12,4,4,6.

आवाप 11) Zach. Beitr.

आविर्भूतत्व n. *das Offenbargewordensein, Erscheinung* Sâj. zu ṚV. 8,29,1.

आवृतत्व n. *das Geschlossensein* (einer Thür) Paṅkat. 195,8.

आवेशिक 2) Vâsav. 286,2.

आशोकेय 2) Patron. oder Metron. Maitr. S. 3,5, 4. Z. 2 ist अशोका zu lesen.

2. आश्विन m. *ein den* Açvin *geweihter Becher mit* Soma Lâṭj. 4,12,15; vgl. 5,4,15.

आस्पदी mit करॅ Hem. Par. 2,388.

आस्फुस m. *leises Lachen* Vâsav. 205,1.

आस्फुतिमत् Adj. = आस्फुतिवत् Gobh. 1,7,15.

आह्वातर् Nom. ag. *Herbeirufer* Sâj. zu ṚV. 1, 13,4.

3. ॅ mit वि, वीत auch **unbrauchbar* und **beruhigt.*

*ॅकटी oder *ॅक्कटी f. *eine best. Pflanze* Zach. Beitr.

ॅङ्गाल m. prâkritisch für अङ्गार *Kohle* Harsha im Comm. zu Vâsav. 191. Vgl. Hem. Pr. Gr. 1,47. 254 und die Anm. zu 1,47.

ॅतस् 8) ॅतश्च am Anfange eines Satzes anreihend: *und da, alsdann, und da war (geschah) es dass* Hem. Par. 1,390. 2,1. 75. 166. Kampaka 57. 72. 87. 107. 150. 241. 289. 352. 364. 367. 474. Uttamaṅ. 26. 31. 47. 62. 81. 113. 156. 163. 188. 226. 238. 240. 320. 330. 347. Çatr. 1,599. 2,454. 3,4. 7,1. 10,2. 133. 303. 399. 933. 14,104. 192. 283. Im letztgenannten Werke wird auch ॅतस् ohne च ähnlich gebraucht.

ॅतात्त Adj. *hinübergelangt* Çiç. 19,118. = प्रातपार Comm.

ॅन्दिन्दिरा, auch *ॅन्दिन्दिर m. Deçîn. 1,79.

ॅन्दुदल *Mondsichel* Çiç. 16,71.

ॅन्द्रकर्मन् n. *ein Opfer an* Indra Sâj. zu TBr. 2, 549,6.

ॅन्द्रसुत m. Patron. Arǵuna's Çiç. 13,22.

*ॅन्द्रोत्थापन n. *das Erwecken* Indra's Deçîn. 1, 82. Vgl. Wilson, Sel. Works 1,127.

ॅलासुर m. *ein Brahmane* M. Müller, Ren. 300. 1. ॅष् mit अतिप्र *darüber hinaus auffordern* Âpast. Çr. 12,27,6. 14,34,4. Vaitân.

ॅषत्स्विन्न Adj. *ein wenig gesotten* Paddh. zu Mân. Gṛhj. 2.

ॅषीकाङ्कि Adj. *rohrartig gestreift* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

ॅष्टॅनि nach Aufrecht = ॅषं तन्वन्.

उक्षॅ als Adj. und n. so betont.

उच्चय 4) = नीवी *Schurz* Deçîn. 1,102.

उच्चषक n. (nach dem Comm.) *ein geleerter* oder *stehen gebliebener Becher* Harshaṅ. (1936) 336,14. = अपगतपानभाजन Schol.

°उच्चिचीषा f. *das Verlangen zu pflücken* Çiç. 7,48.

उच्चैरभिज्ञ Adj. *von hoher Abstammung* Mu-

DRÂR. 131,1 (194,4).

उच्छिन्नक n. *etwas als unbrauchbar Weggeworfenes* Comm. zu NÂRADA (a.) 1,2,36.

उज्जिगमिषा f. *das Verlangen zum Vorschein zu kommen* KÂVJÂL. 37,*a*,1.

उञ्छभुज् Adj. *Aehren geniessend* KÂÇIKH. 11,19.

उत्कण्ठितचित्ती Adv. mit भू *von Sehnsucht nach einem geliebten Gegenstand ergriffen werden* Comm. zu NAISH. 1,37.

उत्कोप Adj. *erzürnt* ALAṄKÂRAS. 32,*b*.

उत्कोरक Adj. *dessen Knospen hervorgebrochen sind* HEM. PAR. 1,241.

उत्तमचरित्र m. N. pr. eines Fürsten UTTAMAK. 3. fgg.

उत्तरसाक्षिन् m. *ein indirecter Zeuge, einer der die Aussage eines wirklichen Zeugen gehört hat* NÂRADA (a.) 2,1,150.

उत्तुङ्गित Adj. *in die Höhe gehoben* ÇIÇ. 11,3.

उत्तुङ्गी Adv. mit कर् *in die Höhe heben* Comm. zu ÇIÇ. 11,3.

उत्तेजना f. *das Schleifen* ÇIÇ. 3,6.

उत्पत्त Adj. *mit ausgebreiteten Flügeln* HEM. PAR. 2,212.

उत्पश्य HEM. PAR. 1,407.

उत्पुंसन n. *das Abwischen, Wegwischen, Entfernen* ZACH. Beitr. ALAṄKÂRAR. 21,*b*.

उत्पुंसय् ist richtig; vgl. Z. d. d. m. G. 32,99 und ZACH. Beitr. उत्पुंसित SUBHÂSHITÂV. 880. ALAṄKÂRAR. 22,*a*. Vgl. 2. पुंस्. — Mit समुद् in समुत्पुंसन.

उत्प्रेक्षातिशय m. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu VÂSAV. 126.

उत्सङ्गित Adj. *beigemischt* ÇIÇ. 3,79.

°उत्सारिन् Adj. *sich ausdehnend —, sich richtend auf* GÎT. 2,19.

उत्सुक 1) *e*) °म् Adv. so v. a. *angelegentlich* HEM. PAR. 1,398.

उत्सूत्र (Nachtr. 2) auch *vom Faden abgelöst* (Perlen) ÇIÇ. 8,53. Vgl. oben अनुत्सूत्रपदन्यास.

उत्सृज्य (Nachtr. 1), so zu accentuiren nach TS. 7,5,3,1.

उत्सृष्टलोमन् Adj. *das Abschneiden der Haare einstellend* GAUT. 16,3.

उत्सेचन n. s. उदकोत्सेचन weiter unten.

*उत्स्राविन् Adj. *entspringend* SÂJ. zu ṚV. 5,85,2.

*उदकगाह, lies m. *das sich in's Wasser Tauchen.*

उदकोत्सेचन n. *Wasserlibation* GOBH. 3,3,12.

उदक्शिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Norden* GOBH. 2,8,2.

उदगपवर्ग Adj. *im Norden abschliessend* ÂPAST. ÇR. 14,5,19.

उदगाह् m. = उदकगाह् ÇIÇ. 8,45.

उदग्वंश Adj. *dessen Tragbalken nach Norden gerichtet sind* KÂTJ. ÇR. 4,7,9.

उदच् 1) Adj. füge „schwach उदीच्“ hinzu. In der Bed. *nördlich* DAÇAK. 85,7.

उदरस्थित Adj. = उदरस्थ (Nachtr. 2) *im Mutterleibe befindlich* HEM. PAR. 2,372.

उदास्थित 1) *ZACH. Beitr.

उदित n. *das Gesprochene, Rede, Worte.*

उदूर्मि Adj. *mit hochgehenden Wogen* HEM. PAR. 1,324.

°उद्राकिणिका (उद्राकणिका?) f. *das Geldempfangen für* KAMPAKA 278.

उद्रीविका f. *das Aufrichten des Halses* VÂSAV. 46,3.

उद्द्योतकर m. N. pr. eines Autors VÂSAV. 235,3. M. MÜLLER, Ren. 290.

उद्वान etwa *übergehend vor Freude* (Augen) HEM. PAR. 1,223.

*उद्वङ्ग, vgl. ZACH. Beitr.

उद्रश्मि Adj. *aufstrahlend* ÇIÇ. 11,42.

उद्रोक Adj. dass. VÂSAV. 24,2.

उद्धास्य 1) auch *aus seiner Stelle zu entfernen* MAITR. S. 1,8,4 (119,17).

उद्विजितव्य n. impers. *zu schaudern vor* (Abl.) ÇIÇ. 16,19.

1. उद्वेष्टन n. auch *das Entsetzen* (eines belagerten Ortes) HEM. PAR. 8,307.

उन्मूर्धन् Adj. *mit aufgerichtetem Kopfe* ÇIÇ. 18,32.

उपकरण VASISHṬHA 3,57 nach BÜHLER *heaping (pure earth).*

उपकरणीय Adj. *dem ein Dienst zu erweisen ist, dem ein D. erwiesen wird.* Nom. abstr. °ता f. ÇIÇ. 17,66.

उपकर्णाम् ÇIÇ. 7,60.

उपकृतिमत् Adj. *mit einer Diensterweisung verbunden* ÇIÇ. 9,33.

उपक्रम auch *das sich an Etwas Machen*, so v. a. *Anstrengung* KAMPAKA 115. fg. 153. 174. fg.

उपचित्र 3) vgl. ZACH. Beitr.

उपधान, vgl. ZACH. Beitr.

°उपनायिन् Adj. *in die Lehre aufnehmend* NÂRADA (a.) 2,1,181.

उपनाह् 3) s. oben अनुपनाह्.

उपनिनीषु Adj. *darzureichen beabsichtigend* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 12,17,4.

उपनिवर्तम् Absol. *wiederholt* ÇÂṄKH. BR. 11,5.

उपप्रसन्नर्षि Adv. zum Ṛshi Prasanna(kandra, HEM. PAR. 1,470.

उपराग 1) Adj. s. u. 2. रञ्ज् mit उप. — 2) *m. Bez. Râhu's H. an. 4,100.

उपरागवत् Adj. *verfinstert* (durch Râhu) ÇIÇ. 20,45.

उपरिमर्त्य bedeutet nach v. BRADKE *die Sterblichen emporhebend.*

उपरिष्टाद्दीक्ष Adj. *zu einer nachfolgenden Weihe in Beziehung stehend* GOBH. 4,5,13.

उपरुदित n. *Wehklage.* Pl. MUDRÂR. 133,18 (198,7).

उपरुद्ध 1) Adj. s. u. 2. रुध् mit उप. — 2) n. *ein abgeschlossenes Gemach.* प्रमदोप° so v. a. *Harem* KATHÂS. 34,259.

*उपरोधम् Absol. *einschliessend, einsperrend* P. 3,4,49.

उपवनम् Adv. *im Walde* ÇIÇ. 6,62.

उपवर्णनीय Adj. *mitzutheilen, anzugeben* Verz. d. Oxf. H. 269,*b*,36.

उपश्लोकयितव्य Adj. *in Çloka* (mit hinzugefügtem श्लोकैः) *zu besingen* MUDRÂR. 55,19 (88,12).

उपसागरम् Adv. *beim* (Ṛshi) Sâgara HEM. PAR. 1,454.

उपस्थित 1) *ZACH. Beitr. Auch = द्वारभेद ebend.

उपाकरण m. *Einleitungsspruch* ÂPAST. ÇR. 12,17,8.

उभयतःफल Adj. (f. आ) *auf beiden Seiten Früchte habend* GOBH. 2,6,6.

उभयतोमोद् Adj. *auf beiden Seiten mit der Formel* Moda *versehen* ÂPAST. ÇR. 13,13,8. 15,14. 14,3,4.

उभयतोवाह् Adj. (f. आ) *nach beiden Seiten fliessend* BHÂG. P. 6,5,8.

उभयतोवीवध Adj. *sich das Gleichgewicht haltend, gleich schwer beladen* KÂṬH. 27,10.

उभयवर्तनिन् Adj. *beide Räder habend* SHADV. BR. 1,5.

उरुगाशन ÇIÇ. 5,13.

उल्कपात (fehlerhaft) und उल्कापात (v. l.) m. *das Fallen von Meteoren* GOBH. 3,3,18.

उल्लक *ein best. Fruchtsaft* HARSHAK. 185,4.

उल्लभ्य MṚKKH. ed. CAL. 342,16. fg. fehlerhaft.

उल्लापिका, vgl. लोपिका.

उल्लोच HEM. PAR. 2,134. KALPAS. 104, N. 32. Vgl. ZACH. Beitr.

उल्लोपम् Absol. *herausziehend, — fischend* KAUÇ. 43.

*उष्णीषविजय m. und *°धारणी f. *eine best. Gebetsformel* SCHIEFNER, TÂRAN. 121. 123. 125.

उष्णीषविजया f. N. pr. einer Tantra-Gottheit ebend. 121, N. 1. J. R. A. S. 1876, S. 50 (°वीजया).

*उह्लार m. *Schildkröte* H. 1353, Sch.

उह्यमानक Adj. *getrieben werdend von* (Wellen, Instr.) MBH. 3,308,26.

ऊढ (wohl n.) *Verheirathung* (eines Weibes).

ऊढात्प्रभृति MBh. 5,83,42.

ऊनेन्दुपूर्णिमा f. *der Mond einen Tag vor dem Vollmond* Çâṇḍ. 195.

ऊरुभङ्ग m. *Schenkelbruch* Vâsav. 297,8.

1. ऊह् mit व्यप 2) व्यपोढ *offenbart, an den Tag gelegt* MBh. 8,34,152. — Mit विनिस्, विनिर्ऊढ *unverschoben, in regulärer Reihenfolge* Âpast. Çr. 4, 14,9. — Mit प्र 4) *ausnehmen, excludere* Vop. 6, 53, Anf. — Mit निर्वि 4) *b)* Prij. 6,6.

ऊहिन् Adj. von Bühler angenommen Vasishṭha 16,4. 5. Beide Sûtra sind offenbar verdorben.

ऋज्ञसे Dat. Infin. zu 1. रञ्ज् RV. 8,4,17.

ऋण 2) *c) d)* vgl. Zach. Beitr. 33.

ऋत 1) *f)* vgl. Zach. Beitr. 48.

ऋतुदेवत Adj. (f. आ) *die Jahreszeiten zur Gottheit habend* Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

ऋद्ध 2) vgl. Zach. Beitr.

एकनाराशंस Adj. *einmal mit dem* Nârâçaṃsa-*Becher versehen* Âpast. Çr. 12,25,26.

2. एकपति Adj. f. *nur einen Gatten habend.* Nom. abstr. °त्व n. Hem. Par. 2,288.

एकभूयंस् Adj. *um Eins überschüssig,* so v. a. *unpaar* Gobh. 4,5,21.

एकवर्तनिन् Adj. *einrädrig* Shaḍv. Br. 1,5.

एकवसन Adj. (f. आ) = एकवस्त्र MBh. 1,130,8. 3,65,60.

एकवारम् auch *irgend ein Mal* Pañkat. ed. orn. 64,22.

एकविंशवर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Ekaviṃçastoma *bildend* TS. 4,3,3,2.

एकसर्ग Çiç. 19,38.

एकस्थालीसहाय m. *ein Genosse, mit dem man aus demselben Topfe isst,* Nârada (a.) 2,1,180.

एकादशाङ्गवेदिन् und एकादशाङ्गिन् m. *ein Kenner der 11* Aṅga *der* Gaina Vardhamânak. 1,48.

1. एकान्त 1) Loc. so v. a. *unter vier Augen* Daçak. 81,6.

एणातिलक Vâsav. 118,5.

एतत्प्रभृति Adj. *damit beginnend* Gobh. 2,1,24. 3,6.

एष् mit अधि, अध्येषित (buddh.) = अधीष्ट *ersucht, angegangen* J. R. A. S. 1876, S. 27.

ऐकमत्य n. *das dieselben* Mantra *Haben* Comm. zu Âpast. Çr. 12,24,9.

ऐरण्ड *n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Deçîn. 1,120.

ऐश्वरकारणिक m. *ein Deist der* Njâja-*Schule* Harshak. (1936) 489,12.

ओघी Adv. mit भू *zu einer Masse anschwellen* Çiç. 18,69 nach der richtigen Lesart.

*ओघोपकरण n. als Erklärung von पवित्र *Besen* Zach. Beitr.

ओषधिकोम m. *eine best. Spende* Âpast. Çr. 20,11.

ओषधीवल्लभ m. *der Mond* Alaṃkârar. 16,*b*.

ओष्ठरुचक *reizende Lippen* Hariv. 2233. 12366. Çiç. 10,9 (n. nach dem Comm.). Vgl. अधरोरुचक und अधरोष्ठरुचक oben und das folg. Wort.

ओष्ठरुचिर dass. Vishṇus. 1,8 in derselben Verbindung wie im Hariv.

ओतक Çiç. 5,62.

ओत्कट्य n. *Uebermaass, grosse Menge* Comm. zu Çiç. 5,53.

ओदर्चिष Adj. *an* Agni *gerichtet* Çiç. 20,59.

ओपेन्द्र Adj. *dem* Vishṇu *eigen* u. s. w. Çiç. 20,79.

ओलुण्ड्य, das * zu streichen.

ओष्ट्रक 2) Harshak. (1936) 218,7. Çiç. 5,65.

कंस m. auch N. pr. eines Ekâdaçâṅgin Vardhamânak. 1,48.

ककुम्मुख n. = दिङ्मुख *Himmelsgegend* Çiç. 20,38.

*कक्किण्ड m. *Eidechse* Zach. Beitr.

2. कट्य 2) *a)* आबद्ध° Adj. *sich zur Arbeit gerüstet habend* Harshak. 109,4.

कङ्कवाजित Adj. *mit Reiherfedern besetzt* (Pfeil) MBh. 6,116,10.

*कचवर m. = पूरीष Zach. Beitr.

कचार *Teich* Bhadrab. 2,13. 37.

कचोलक n. *eine Art Wassergefäss* Uttamak. 125. Vielleicht auch 70 so st. चलुक zu lesen.

कच्छपारावत m. *eine Taubenart* Alaṃkârav. 205,*b*.

कट 1) *f)* Vâsav. 75,2.

कटिस्थ Adj. *an die Hüfte gelehnt,* so v. a. *noch auf den Armen getragen werdend* Hem. Par. 1,228. 2,372. Vgl. J. Jolly in der Deutschen Rundschau 1883/84, No. 13, S. 30.

कणाटीर Vâsav. 100,1. 2.

कणिक्किक angeblich = अणु J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

कण्डु 1) *c)* so v. a. *heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend) Çiç. 14,72.

कण्डुल und कण्डूल (f. आ) *juckend,* so v. a. *heftig verlangend nach* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Çiç. 17,11. 19,42.

कथंकथा f. *Zweifel* Saddh. P.

2. कथाप्रसङ्ग 2) Kir. 1,24. Zach. Beitr.

कदाग्रह m. *ein Irrgläubiger, Ketzer* Bhadrab. 3,85.

कदाशय Adj. *ränkevoll* Kampaka 458.

कनकाम्बुज n. *eine Art Lotusblüthe* Hem. Par. 1,395.

कन्दुकलीला f. *Ballspiel* Kumâras. 5,19. Bhâg. P. 8,12,18. 22. शिर:° *B. mit Köpfen* 5,9,19.

कपिकेतु m. Bein. Arguna's Çiç. 13,18.

*कपीनृप m. *ein best. Baum,* = राजादन Comm. zu Harshak. 198,9.

कमेर N. pr. eines Volkes oder Landes Ind. Antiq. 9,127. 133.

कम्बा f. etwa *Masche* Uttamak. 78.

1. कर् mit अन्वव, lies *mit Etwas* (Instr.) *über Etwas* (Acc.) *entlang fahren.* — Mit पर्या auch *umgiessen* Maitr. S. 1,8,3 (119,1). — Mit वि, विकृत auch *gefärbt* Pâr. Gṛhj. 2,7,17. — Desid. विचिकीर्षित *mit dem man eine Veränderung vorzunehmen wünscht* Bhâg. P. 11,29,34.

*कारणेश्वर m. = आत्मन् Zach. Beitr.

कारभीय Adj. *für Kamele bestimmt, mit der Pflege derselben betraut* Harshak. 67,10 (218,7).

करालाय्, °यते *Schauder erregend werden* Vâsav. 78,2.

करुण 2) *b)* Gît. 1,31.

*करोटिका f. = करोटि 1) Deçîn. 2,38. 6,3.

कर्णादारिन् Adj. *Ohren zerreissend, — sprengend* (Trommel) MBh. 6,48,21.

*कर्णपाशी oder *°पासी f. = कर्णलालिका Zach. Beitr.

कर्णरसायन m. f. (आ) *ein Zaubertrank für die Ohren, Ohrenweide.*

कर्णरसायनी Adv. mit कर् *zu einer Ohrenweide machen.*

*कर्णलालिका f. = कर्णपाशी Zach. Beitr.

कर्णवंश Vâsav. 149,1.

*कर्णसुवर्ण N. pr. eines Landes Hiouen-thsang.

2. कल् S. 32, Sp. 1, Z. 2 v. u. lies 120,24 st. 120,14.

कलत्र 3) Vâsav. 236,2.

कलशोदधि m. *das Meer als Butterfass* MBh. 1, 17,12.

1. कलि 1) *i) Held* Ind. Antiq. 8,242.

कल्पतरु, कल्पपादप, कल्पवृक्ष u. s. w. auch kurz für कल्पतरुदान u. s. w. *die Schenkung eines künstlichen kostbaren Baumes, der den fabelhaften Baum dieses Namens vorstellen soll,* Hemâdri 1,245. fgg.

कल्पवासिन् Adj. *einen* Kalpa (*Weltperiode*) *bestehend* Bhâg. P. 4,9,20.

कल्पसुन्दरी f. ein Frauenname Daçak. 78,4.

कल्याण 4) *d) e)* vgl. Zach. Beitr.

कवचधर, richtig कवचकर in der anderen Ausg. 326,6.

कवचय्, °यति *einen Panzer anlegen* Harshak. 152,24 (396,1).

कषाययु, °यति *beschmutzen* und *belästigen* Vâsav. 71,3. 4. Vgl. कषायित.

1. कस् Z. 2 vom Ende, lies Prasannar.

कांस n. (nach dem Comm.) *ein best. Maass,* = द्रोण Gobh. 4,6,13.

*काकनील *ein best. Baum* Zach. Beitr.

*काङ्कुष्ठ Zach. Beitr.

*काचिघ 3) vgl. Zach. Beitr. 86, wo मच्छ्मणडके st. शेमणडके als eine Lesart in H. an. 3,135 angeführt wird. Vgl. auch die Note dazu.

काणड 1) *i*) statt रुक्म् lesen Andere सक्म् Zach. Beitr. 19.

काणडलवण n. *eine Art Salz* Suçr. 2,36,16.

1. कात्त 2) *f*) vgl. Zach. Beitr.

कापेय, f. ई *eine best. Form der Opferung von 11 Thieren* Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,20.

कायसंस्थिति f. = कायस्थिति Bhadrab. 3,91.

कायस्थिति f. *Unterhalt des Körpers, das Zusichnehmen von Nahrung* Bhadrab. 2,57. 3,28.

कायोढ्ज (metrisch statt कायोढाज) Adj. *geboren von einer nach der Weise des* Pragâpati *geehlichten Frau* M. 3,38.

कार्धमिन् 1) *Alchymist, Adept der alchymistischen Philosophie* Harshaṅ. (1936) 489,13.

कारा 3) 5) vgl. Zach. Beitr.

कार्तस्वरमय Adj. *golden* und *kläglich tönend* Vâsav. 144,4.

कार्यकारिन् Adj. *zweckdienlich, erforderlich, nöthig* Kampaka 75.

1. कालक 5) *d*) N. pr. eines Waldes Vasishṭha 1,8.

कालजिह्व Adj. *schwarzzüngig* MBh. 1,71,38.

कालवञ्चन n. *Zeitgewinnung.*

कालातिवाहन n. *das Hinbringen der Zeit* Devibhâg. 3,12,20. 21.

कालोरग m. *eine schwarze Schlange* Vâsav. 191,2.

काव्यज्ञीवज्ञ = शुक्रगुरुबुध und काव्यस्याशयज्ञ: Vâsav. 114,1.

काष m. *das Reiben.* गणड° Çiç. 5,43.

काष्ठवाहक m. *Holzträger* Kampaka 132.

काष्ठशालिक m. etwa *Holzhändler* Kampaka 4.

काष्ठालुक, lies काष्ठालुकलता f. *die Flaschengurke (die Pflanze)* und vgl. Harshaṅ. (1936) 478,3.

काहल 1) (f. आ) *e*) *f*) und 3) *a*) Çiç. 18,54.

किंस्त्य soll = शङ्ख *Seemuschel* sein; s. J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

किक्किट oder °टा *ein best. Lockton* Comm. zu TBr. 1,1,9,9. Vgl. किक्किटी.

*किंदरा f. *die Laute der* Kaṇḍâla Zach. Beitr. Vgl. किंनरा, किंनरी.

किमाहारविहारिन् Adj. *welche Speise geniessend und welchen Vergnügungen nachgehend?* Hariv. 11171.

किशोर auch *ein Thierjunges.* मयूर° Vâsav. 233, 2. Nach Dharaṇi im Comm. ebend. auch = श्रेष्ठ.

किशोरक 1) *a*) Vâsav. 231,2.

कीर्ति 1) *b*). Dass das Wort nicht, wie Kull. zu M. 4,94 und 11,40 annimmt, *Ruhm nach dem Tode* bedeute, ersieht man aus M. 2,9. 5,166. 8,81. Wenn es 4,94 und 11,40 und Spr. 6683 neben यशस् erscheint, so ist damit wohl nichts Anderes gemeint als im Deutschen mit *Ruhm und Ehre.* Dasselbe gilt von यसो वा किति वा in einer Açoka-Inschrift (Z. d. d. m. G. 37,573. 575).

कीर्तिशेष Vâsav. 7,4.

*कुटकाण्ठ m. *ein best. Gefäss* Deçîn. 2,20.

कुटीरी Adv. mit कर् *zur Hütte —, zur Wohnung erwählen* Vâsav. 264,2.

कुट्टाक 1) *einschneidend, scharf* Harshaṅ. (1936) 413,15. 529,8 (224,22).

कुतस्तन Adj. (f. ई) *woher kommend? wie möglich?* Bhadrab. 4,88. 99.

कुत्ताकुत्ति Adv. *Speer gegen Speer* Kampaka 144.

कुमारज्ञीव m. N. pr. eines Autors M. Müller, Ren. 308.

कुमारराज m. Bein. Harshavardhana's ebend. 286.

कुमृत्यु Adj. *einen schlechten Tod habend* Hem. Par. 2,108.

कुंयव 3) die Bed. *Missernte* passt nicht in den Zusammenhang VS. 18,10 = Maitr. S. 2,11,4 (142,1) = Kap. S. 28,9. Aufrecht vermuthet मे ऽकुयवम् *keine Missernte.* TS. hat statt dessen कूंयवा: (Nachtr. 4).

कुंयवाच् (°वाच) ist nach Aufrecht *ein Dämon, der Missernte* (कुयव) *hervorruft.*

कुरहस्य n. *ein niederträchtiges Geheimniss* Kathâs. 32,140.

कुरुता auch ein Frauenname Vâsav. 229,2.

कुलघ्न n. *ein Unheil verkündender Augenblick* Kathâs. 32,95.

कुलबालिका Hem. Par. 2,69.

कुलराजधानी f. *Hauptresidenzstadt* Ragh. 16,36.

कुलिक auch *Richter* Nârada (a.) 2,1,187 nach Vîram. Nach Andern *Haupt einer Kaste.*

कुलिशपाणि m. Bein. Indra's Çiç. 11,43.

कुलुण्ठक m. *Knüttel* Harshaṅ. (1936) 447,9.

कुवैकटिक m. *ein schlechter Juwelier* Harshaṅ. (1936) 402,9.

कुसुमकेतु m. *der Liebesgott* Vâsav. 190,4. 283,4.

कुसुमलावी f. *Blumenleserin* Spr. 3702.

कुसुमशरासन m. *der Liebesgott* Git. 11,4.

कुहर, vgl. Zach. Beitr.

कू mit उद्, उत्कौति *schreit auf* Sarasvatîk. 1,22.

1. कूट 16) m. oder n. Harshaṅ. (1936) 475,19.

कूंयव (Nachtr. 4) n. Sg. Maitr. S. 2,11,4 (142,1), v. l. Vgl. कुंयव oben.

कृतलक्षण 1) Adj. (f. आ) *d*) am Ende eines Comp. α) *veranlasst durch* R. 6,95,19. — β) *betreffend, sich beziehend auf* MBh. 13,16,23. Hariv. 5031.

कृतवाप (M. 11,108) und °वापन (M. 11,78) Adj. *kahl geschoren.*

कृत्य 1) *c*) wird auf कर्त् zurückgeführt Zach. Beitr. 45. Dem Worte wird auch die Bedeutung विद्विष्, विद्विष्ट zugetheilt.

कृश m. auch *ein best. Vogel* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

कृषितल्ल Pl. *Feldfrüchte* MBh. 2,5,117.

कृष्टमती Adv. mit कर् *pflügen und walzen* Hem. Par. 2,357. Vgl. मती.

कृष्टसमी Adv. mit कर् dass. Çiç. 12,21.

कृष्णाक्ष m. *ein schwarzer Würfel* MBh. 4,1,25.

केतयितर् Nom. ag. *Aufforderer.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 1,113,19.

केरलिका f. ein Frauenname Vâsav. 227,4.

केशान्तकरण n. *die Ceremonie des Haarschneidens* Gobh. 3,1,2.

कैतवापह्नुति f. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu Vâsav. 283.

कैदारिक Çiç. 12,42.

कोट्टपुर n. N. pr. einer *Stadt* in Magadha Bhadrab. 1,30. 53.

कोण 6) Harshaṅ. 12,23.

कोलता f. Nom. abstr. zu कोल *Eber* Çiç. 14,86.

कौनाल Adj. (?) Ind. Antiq. 8,242.

कौर्प = कौर्पि, कौर्प्य M. Müller, Ren. 326.

क्रतुकरण n. *eine best. Spende* Âpast. Çr. 12,6, 5. 14,1,5.

क्रन्द् mit अव Caus. 1) zu streichen, wenn चक्रदत् und चक्रदस् zum Simplex gezogen werden.

क्रम् mit प्रत्यति *zurück* (d. i. *auf dem Wege, den man gekommen ist*) *vorüberschreiten* Âpast. Çr. 14,8,9.

क्रीडारसमय Adj. *aus dem Wasser „Spiel" bestehend* Kathâs. 28,99.

क्रुंध्मि, so zu lesen st. क्रुध्मिन्.

क्लोदिन् Adj. *nässend, feucht* Kâvjapr. 190,5.

क्षणदाकृत् m. *der Mond* Vâsav. 190,1.

1. क्षत्रिय m. auch N. pr. eines der Daçapûrvin Vardhamâṅak. 1,45.

क्षमी Adv. mit भू *in die Lage kommen Etwas* (Dat.) *zu vermögen* Hem. Par. 1,229.

क्षार 3) *c*) zu streichen; vgl. Zach. Beitr.

*क्षारकीट m. *ein best. Insect* Zach. Beitr.

1. क्षिप् mit आ 12), lies *verlassen* st. *entlassen.*

*क्षीरमृत्त्न m. *ein best. Baum* Comm. zu Harshaṅ. 198,9.

क्षीरलेह्म् Absol. *an Milch leckend* Kauç. 30.

*नीरादक m. *ein best. Baum* Comm. zu Harshaḱ. 198,9.

नुल्लक (?) Hem. Par. 1,336.

नुल्लकवैश्रदेव (auch Nachtr. 3), °देवस्य स्तोत्रे (= आख्यानामादिमे स्तोत्रे Comm.) Baudhâjana im Comm. zu Âpast. Çr. 13,1,12.

नेषणिक m. *Schiffer, Bootsmann* und Adj. = नाशक Vâsav. 199,1. = कर्कारादि Zach. Beitr.

नैमदृशा f. *ein leinenes Tuch mit Fransen* Gobh. 4,2,32.

3. न्वेडित Partic. *gekaut* Saddh. P. 74,*b*. Vgl. खेड्.

खड्गाखड्गि Adv. *Schwert gegen Schwert* Kâmpaka 144.

खण्डरक्त (Nachtr. 2) nach Leumann, Aup. Gl. *Zollwächter.*

खदा soll *eine natürliche Höhle* sein J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

खरप्राण *ein best. Geschirr* Harshaḱ. (1936) 482,11.

खर्वी mit भू *klein werden, verkrüppeln* Comm. zu Çiç. 2,63.

खलता f. auch *eine in der Luft schwebende Schlingpflanze*, so v. a. *ein Unding* Çiç. 16,24.

खलु mit einem Absol. so v. a. *stehe ab von* Nir. 1,5. P. 3,4,18. Çiç. 2,70.

खलेकपोतन्याय m. und खलेकपोतिका f. *die Art und Weise, wie eine Taubenschaar über eine Getreidescheune herfällt*, Comm. zu Çiç. 10,16. Alaṁkâras. 86,*b*.

खल्ल, vgl. Zach. Beitr.

खल्वङ्ग *ein best. Insect* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

खात्र (wohl n.) *Bresche.* खात्रं दा *eine Bresche legen, in Jmds* (Gen.) *Haus einbrechen* Kâmpaka 431. °खनन n. *das Graben von Breschen* Hem. Par. 2,170.

खिखित (?) Adj. Vâsav. 156,5. 6.

खुडुल m. N. pr. eines Gelehrten Çâçvata 806. Vgl. XVIII, N. 2.

खेटन auch *das Entgehen* Asahâja zu Nârada. Vgl. mahratt. खेटणें.

*खेडु und *°ताल Zach. Beitr.

खोल 2) Harshaḱ. (1936) 437,2. Nach dem Comm. m.

ख्या mit अवर् bedeutet *erkunden.*

गगनलिक्ष् Adj. *bis an die Wolken reichend* Çiç. 17,39.

गगनाङ्गण n. *Himmelszelt, Himmelsgewölbe* Vâsav. 183,2. Vgl. नभोऽङ्गण weiter unten.

गङ्ग m. N. pr. eines der 11 Daçapûrvin Var-

dhamâṇaḱ. 1,45.

*गङ्गेष्टिका f. *ein best. Baum* Zach. Beitr.

गड 3) *n. गिरेर्गडम् = पृथुशिला Deçîn. 2,110.

गणरात्र Harshaḱ. 20,21 (69,3).

गणिकाव, n. Nom. abstr. zu गणक 3) *a)* Uttamaḱ. 389.

*गणिस्थराज m. *ein best. Baum* Zach. Beitr.

गण्डलेखा f. *Backengegend* Ragh. 7,24. 10,12. Kumâras. 7,32. Kir. 16,2.

गतलक्ष्मीक Adj. *seiner Schönheit beraubt, entstellt* R. Gorr. 1,60,17.

गतस्वार्थ Adj. *nutzlos* Bhâg. P. 1,13,24.

गवर (f. ई) am Ende eines Comp. *sich an einen Ort begebend* Harshaḱ. (1936) 477,3.

गन्धन 2) *b*) *das Verhöhnen* Harshaḱ. (1936) 307,3.

गन्धकस्तिन् 3) N. pr. eines Scholiasten Çilâñka 1,3.

गम् mit अभि Caus. auch *zukommen lassen* Sâj. zu ṚV. 9,1,4. — Mit निस् Caus. auch *verlieren, einbüssen* Kâmpaka 396. 484.

गमनवत् Adj. *hingehend, vergehend* Sâj. zu ṚV. 1,113,15.

गमिष्णु, lies *sich zu begeben beabsichtigend* statt *zu d. b.*

3. गर् mit उद्, Harshaḱ. (1936) 367,19 liest स राजको ज्ञागार.

गरुडकेतु m. Bein. Vishṇu's Uttamaḱ. 87.

गर्भ auch **Feuer* Zach. Beitr. 34.

गर्भपुरोडाश m. *ein Embryo-*Puroḍâça. Wird nach dem Paçupuroḍâça dargebracht, wenn ein weibliches Thier trächtig ist, Âpast. Çr. 9,19,6. 7.

गर्मुट्, Harshaḱ. (1936) 478,2 liest गर्मुति st. गर्मुदि. Nach dem Comm. ist गर्मुत् *eine Schlingpflanze.*

गलरन्ध्र n. *Kehle* (sowohl *Luft-* als *Speiseröhre*) Nîlaḱ. zu MBh. 12,283,54. Kâmpaka 35.

1. गा mit अधि Caus. अध्यजीगपत् Hem. Par. 1,398.

3. गा auch *sagen, sprechen, — zu Jmd* (Acc.) Kâmpaka 126. 137. 338. 438. 472. Uttamaḱ. 107. 285.

गात्रवर्चस्, Nom. abstr. °वर्चस्त्व n. Suçr. 1,49,20.

गात्रिकाग्रन्थि m. *eine Art Knoten* Harshaḱ. (1936) 22,4.

गान्धर्वविद्या f. *Musik* Comm. zu Âpast. Çr. 13,7,8.

गिरिरूप Adj. *berggestaltet, bergähnlich* TBr. 3, 10,11,4.

*गुच्छार्क v. l. für गत्वर्क Zach. Beitr.

गुटिकास्त्र n. *ein Bogen, von dem Tonkugeln abgeschossen werden*, Vâsav. 183,1.

गुणरत्नमय Adj. *mit juwelenartigen Vorzügen ausgestattet* Hem. Par. 2,53.

गुप्ती Adv. mit कर् *verstecken, verbergen* Uttamaḱ. 337.

गुमगुमायित n. *das Summen* Vâsav. 141,1.

गुरुवर्तक Adj. = गुरुवर्तिन् R. Gorr. 2,107,19.

गुरुवर्तिन्, Nom. abstr. °र्तिता f. R. 2,115,19.

*गुह्यपतिविद्या f. *ein best. Gebet* Schiefner, Târan. 121.

गूढवर्चस् Adj. *dessen Glanz verborgen ist* Bhâg. P. 1,19,28.

गूढोदक wohl *ein Wassergefäss mit einem engen Halse, so dass das Wasser darin nicht zu sehen ist*, Uttamaḱ. 71.

गृध्रशीर्षन् Adj. (f. °शीर्षी) *geierköpfig* Taitt. Âr. 1,28,1.

गृहाय्, °यते *zu einem Hause werden* Kulârṇava 9,39.

गृहावग्रहणी f. *Hausschwelle, der Platz vor einem Hause* Harshaḱ. (1936) 335,6.

2. गृह्य 1) Maitr. S. 2,9,8 (126,8).

*गोकुणिक m. v. l. für गोकण्टक Zach. Beitr.

गोधनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Harshaḱ. (1936) 423,8.

गोप 4) *d*) **Abrus precatorius* Zach. Beitr.

गोपय् mit वि etwa *Jmd blossstellen* Kâmpaka 269. Ist wohl Denomin. von विगोप.

गोपाचल m. und गोपालगिरि m. N. pr. eines *Berges* Uttamaḱ. 365. S. 305, N. 7.

गोमतल्लिका Çiç. 12,41.

गोमुण्ड m. Vâsav. 192,3. सीमानिर्माणार्थं रक्षार्थं वा क्षेत्रे गोमुण्डः समारोप्यते Comm.

गोरास्य Adj. als Beiw. Kṛshṇa's Paṅkar. 4,8,16.

गोलक Gobh. 4,4,26 nach dem Comm. = पलाश.

गोवर्धन m. auch N. pr. eines der 5 Çrutakevalin Vardhamâṇaḱ. 1,43. — Z. 5 ist 2) st. *b*) zu lesen.

गोविन्दपाल m. N. pr. eines Fürsten J. R. A. S. 1876. S. 3.

गौतम m. auch N. pr. eines der 3 Kevalin Vardhamâṇaḱ. 1,41.

गौर्जर auch *Guzerat* Uttamaḱ. S. 305, N. 7.

*ग्रन्थावृत्ति f. vielleicht *Citat* Trik. 3,3,278. H. an. 2,299. Med. p. 10.

ग्रहणक auch *Verpfändung.* °के मुच् *verpfänden* Kâmpaka 410. 473.

ग्रहिली in ग्राम्य° mit भू so v. a. *dem Drängen nachgeben* Hem. Par. 2,262.

ग्रामघातिन् m. *Dorfschlächter* M. Müller, Ren. 269.

ग्रामरञ्जक m. *Dorfwäscher* ebend.

ग्रामलेखक m. *Dorfschreiber, Dorfrechenmeister* ebend.

ग्रामेयक, f. ग्रामेयका (!) Harshaḱ. (1936) 477,4.

ग्राम्यमृग Çiç. 15,15.

*ग्रावरोहक m. *Physalis flexuosa.*

ग्राहयितव्य Adj. *zu veranlassen Etwas* (Acc.) *zu übernehmen* Daçak. 91,11.

ग्राह्यरूप Adj. *beherzigenswerth, beachtenswerth* MBh. 1,220,23.

घङ्गशाला f. *ein Gebäude ohne Fenster* Çilâñka 1,415.

घट्, Z. 11 lies 3) st. 2). घटाम् अट् *sich rechtfertigen lassen* Bhadrab. 4,92. 94.

घट् 1) *c*) *= प्रुत्कदेश Zach. Beitr.

घण्टाकर्णी f. N. pr. einer Göttin Hemâdri 2,*a*, 92,1. 2.

घर्मतोय n. (adj. Comp. f. आ) *Schweiss* Çiç. 17,2.

घर्मभानु m. *die Sonne* Çiç. 11,58. 12,67.

घर्मवारि n. *Schweiss* Çiç. 13,45.

घुट् mit व्या, °घुटत्त Hem. Par. 1,327. °ज्जुघुटुस् 326. °घुळ 2,240.

1. घुष् mit आ 1) mit Acc. oder Gen. (ṚV. 8,64,4).

*घृतलेखिनी f. *Butterlöffel* H. 836, Sch.

चक्रपेधिन् m. N. pr. eines Dânava VP. 1,21,12.

चक्रिन् 2) *d*) *Fürst, König* Hem. Par. 1,391.

चक्षूराग m. *Augenlust, Augenweide* Râǵat. 5,382.

चटचट्, °टति *knistern* Vâsav. 242,4. 243,1.

चतुरवरार्ध्य Adj. *wenigstens vier* Gobh. 4,2,6.

चतुरष्टक Adj. *vier* Ashṭakâ *genannte Tage habend* Gobh. 3,10,4.

चतुर्वक्त्र 1) f. आ Vasishṭha 28,21.

चतुर्विंशिक mit अकन् = चतुर्विंश 3) Sâj. in der Einl. zu ṚV. 3,35,4.

चतुष्क m. *= स्वस्तिकादि Zach. Beitr.

*चन्दिल m. *Barbier* Zach. Beitr.

चन्द्रकीर्ति m. auch N. pr. eines Fürsten von Uǵǵajinî Bhadrab. 4,33.

चन्द्रगुप्ति m. N. pr. eines Fürsten von Avanti Bhadrab. 2,7. 3,96.

चन्द्रस्थलनगर n. N. pr. einer *Stadt* Kampaka 44.68.

चन्द्रादित्यगुप्ति m. = चन्द्रगुप्ति Bhadrab. 3,89.

चर् mit अन्वभ्यव *heranschleichen* Maitr. S. 1, 10,20 (160,17).

चरणक n. *Füsschen* Çiç. 11,3.

चर्च् Caus. auch *besprechen* Harshaḱ. (1936) 447,5.

चर्मपुट *ein lederner Sack* oder *Blasebalg* Harshaḱ. 172,2.

चषक 1) m. Harshaḱ. (1936) 531,2.

चाक्रवाक Adj. *der Anas Casarca entsprechend* u. s. w. Mân. Gṛuj. 1,14.

चातुर्विंशक = चतुर्विंश 3) Sâj. in der Einl. zu ṚV. 1,165.

*चामरज्जु f. *gaṇa* देवपथादि in der Kâç. चामरज्जु v. l.

चामुण्ड 3) f. ई N. pr. einer Stadt Harshaḱ. 167, 19 (424,7).

चार् 2) *c*) etwa *Fanggrube* Hem. Par. 1,353.

चारुदृश् Adj. *Späher als Augen benutzend* Naish. 1,13.

चारित्राध्य n. auch *Angemessenheit, das Entsprechen* Comm. zu R. ed. Bomb. 1,2,38.

चालक Zach. Beitr.

चिकिन 1) *stumpf* (Kinn) Harshaḱ. (1936) 481, 3. = स्थूलेषद्धस्व Comm.

चित्तचौर m. *Herzensdieb, der Liebste* Vâsav. 157,4.

चित्तनाथ m. *Herzensgebieter, der Liebste* Çiç. 10,28.

चित्यग्नि Pl. *die zur* Kiti *dienenden Backsteine* Âpast. Çr. 14,8,6.

चित्ययूप m. *ein Pfosten auf der Leichenstätte* Gobh. 3,3,34. Wird auch als copul. Comp. erklärt.

*चिरप्रसूता Adj. f. *vor langer Zeit gekalbt habend* (Kuh) Râǵan. 15,33.

चिरोषित Adj. 1) *lange abwesend gewesen.* — 2) *lange gestanden —, — gelegen habend* (von Speisen).

चुट्, चोटयति mit आ *kratzen* Saduktik. 2,414. 5, 13. 27.

1. चुम्ब् mit अभि *küssen* Daçak. 90,2. — Mit आ dass. ebend. 40,13.

चुल्ल 1) *triefend* (Augen) Harshaḱ. (1936) 480,15.

1. चूर्णी, streiche das Sternchen davor.

चूष् mit निस् Caus. *aussaugen* Comm. zu Âpast. Çr. 13,17,6.

चेतिष्ठ ist Superl. 1) zu चेतृ *am meisten aufmerkend, wachsam auf* (Gen.) ṚV. 1,65,9. 128,5. 5,27,1. 7,16,1. 10,29,7. — 2) zu चित्र *am meisten in's Auge fallend* ṚV. 8,46,20. VS. 27,15.

चौर Adj. *räuberisch* Hem. Par. 2,170.

चौर्यसुरत n. = चौर्यरत Alaṁkâras. 65,*a*.

छद् 2) *e*) *Lippe* Zach. Beitr.

*छमण्डल = प्रदेशविशेष Zach. Beitr.

छागरोममय Adj. *aus Ziegenhaar* Çâçvata 102.

छिन्नमस्तकी Adv. mit कर् *enthaupten* Comm. zu Naish. 4,68.

छुद् Caus. छोटित *abgeschnitten* Uttamaḱ. 316.

छोटन n. *das Abschneiden* Uttamaḱ. 300. S. 302, N. 5.

ज्ञन्, निर्ज्ञात (mit निर्यात wechselnd) bedeutet *vollkommen vertraut mit*, steht also richtig nach.

ज्ञनचन्द्र m. N. pr. eines Dichters. Nach Aufrecht richtig ज्ञलचन्द्र.

ज्ञनरञ्जन 1) Adj. *die Menschen erfreuend* Gît. 1, 19. Verz. d. Oxf. H. 199, *b*, No. 472. — 2) f. ई *eine best. Gebetsformel* Paṅkar. 3,15,32.

ज्ञन्मतपोविद्याचारवर्णाश्रमवत् Adj. *durch Geburt, Askese, Wissenschaft, Sitte, Kaste und Lebensstadium hervorragend* Bhâg. P. 5,26,30.

ज्ञन्य 4) *d*) *eine Neuvermählte* Kampaka 243. 313.

ज्ञन्यायात्रा f. *Brautfahrt* Kampaka 240.

ज्ञम्बू m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 2,53. 59. 71.

ज्ञम्बूस्वामि (sic) m. N. pr. eines Kevalin Vardhamâna's. 1,41.

ज्ञयबाहु m. N. pr. eines Âdjâñgadhârin Vardhamâna's. 1,50.

ज्ञयरथ ist richtig.

ज्ञयवत् Adj. *der gesiegt hat* Hem. Par. 1,317.

ज्ञरिष्णु Adj. in अज्ञरा° oben.

ज्ञलकपि Vâsav. 277,5.

ज्ञलकान्त und °कान्ताश्मन् m. *ein best. Stein* Uttamaḱ. 59. 263. 336. °कान्तमय Adj. *daraus bestehend* 52.

ज्ञलचन्द्र m. N. pr. eines Dichters Saduktik. 4,273.

ज्ञलमानुष 3) f. ई f. zu 1) Vâsav. 98,3.

ज्ञलरेखा auch *Wasserstreifen* Spr. 4952.

2. ज्ञलवास 4) *f. आ *ein best. Gras* Râǵan. 8,148.

ज्ञलामत्र n. *Wassereimer* Uttamaḱ. 68. 69. 77. 140.

ज्ञाङ्गलीक m. *Giftbeschwörer* Harshaḱ. 30,3. v. l. (95,7) ज्ञाङ्गुलिक.

ज्ञाञ्जायन (v. l. ज्ञागमायन) Adj. als Beiwort von उदकपात्र J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

ज्ञात्यरत्नमय Adj. *aus ächten Juwelen bestehend* Hem. Par. 2,47.

ज्ञात्यश्व m. *ein Pferd von edler Race* Sâj. zu ṚV. 1,65,3.

ज्ञाद्रध्य m. N. pr. eines Fürsten von Ajodhjâ Harshaḱ. (1936) 424,16.

ज्ञिघत्नु 2) Nom. abstr. °ता f. Uttamaḱ. 147.

ज्ञीवद्वर्तृका Adj. f. *deren Gatte am Leben ist* Sâj. zu ṚV. 10,18,7.

ज्ञीवद्वत्सा Adj. f. *deren Kind am Leben ist.*

*ज्ञीवनेषक m. *eine Art Portulak* Râǵan. 7,150.

ज्ञीवितेश 1) *b*) *c*) Ragh. 11,20.

ज्ञुक m. ζυγόν, *die Wage im Thierkreise* M. Müller, Ren. 326. Richtig ज्ञूक, vgl. Ind. St. 2,259.

ज्ञुगुप्सनीय und ज्ञुगुप्स्य Adj. *widerlich, eklig* Hem. Par. 1,378. *widerlicher als* (Abl.) 381.

ज्ञुङ्गित (s. u. ज्ञुङ्ग्) m. *ein aus der Kaste Gestossener* Vasishṭha 21,10.

ज्ञेमन auch *= मिष्टान्न Râǵan. 20,74.

1. ज्ञा mit प्र Desid. Med. *ausfindig zu machen*

suchen oder *durchforschen, durchsuchen* Maitr. S. 2,5,5 (53,19).

ज्ञातेय *verwandtschaftliche Gefühle* Harshaḱ. 31, 3 (98,5). Gedruckt ज्ञातेय und ज्ञातीय, die richtige Lesart in einer Hdschr.

ज्ञानवृद्ध Adj. *den Kenntnissen nach alt* (neben वयोबाल) R. 2,45,8.

1. ज्या mit सम् (संज्ञीयते) = Simpl. 2) AV. 11,3,55 in der Paipp.-Rec. (सर्वः संज्ञीयते st. सर्वज्यानिं ज्ञीयते).

ज्यायु angeblich = ज्या *Bogensehne* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

ज्युत् (Nachtr. 3), lies द्योतते.

ज्येष्ठगृह्य m. *der älteste (erste) Hausgenosse* Çat. Br. 12,4,1,4. Vgl. ज्येष्ठबन्धु (Nachtr. 4).

ज्येष्ठवर्णिन् m. *ein Brahmane* Kâm. Nitis. 2,19.

ज्योक्ति f. etwa *langes Leben* in einer Formel Âpast. Çr. 13,3,1.

ज्योगपरुद्ध Adj. *längst vertrieben* TS. 2,1,4,7.

ज्योत् mit कर् Simpl. und Caus. *Abschied nehmen, Lebewohl sagen* Comm. zu Harshaḱ. (1936) 354,5. 357,14.

ज्योत्स्नावापी f. *der Mond* Alaṁkârav. 66,*a*.

ज्वलन oder ज्वलन (Padap.) 2) *a*) Maitr. S. 2, 9,1 (120,10).

*ऋकट Zach. Beitr.

टल्, Caus. टालयति *verhindern, vereiteln* Kampaka 108.

टापग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* M. Müller, Ren. 300.

डीतर् zu streichen; vgl. oben अराडीतर्.

तंस् mit अप in अपतंसन oben.

तक Bhadrab. 4,22.151.

तक्राट Vâsav. 73,2.

1. तन् mit अति, °तनत्तः MBh. ed. Vardh. 8,45,43 st. अवरत्नत्तः der anderen Ausgg. Zu vermuthen ist अधित्नत्तः, resp. अवत्नत्तः.

तटभू f. *Ufer* Çiç. 8,19.

तटाय्, °यते *wie ein Abhang erscheinen* Alaṁkâr. 38,*b*.

तत्पृष्ठ Adj. *mit dem* पृष्ठ 4) *verbunden* Çâṅkh. Çr. 14,22,6.

तत्रभव Adj. *dort befindlich, dabei verwendet* Comm. zu Âpast. Çr. 14,5,1.

तथाविधान Adj. *Solches ausführend, so verfahrend* Hit. 101,12.

तथ्यवचन n. *Gelöbniss, Versprechen* Paṅkat. 5,1.

तदेवताक Adj. = तदैवत्य Sâj. in der Einl. zu RV. 10,18.

तद्वसति Adj. *dieses zum Wohnsitz habend, dort wohnend* M. Müller, Ren. 300.

तनितर् Nom. ag. *Zusammenfüger, Ausführer* Sâj. zu RV. 10,39,14.

तनुजन्मन् m. *Sohn* Hem. Par. 1,395. 2,12. 294. 298.

तनुत्रिन् Adj. *gepanzert* Çiç. 19,99.

तनूकर्तर् Nom. ag. *Schwächer, Mitnehmer* (der Feinde) Sâj. zu RV. 5,34,6.

तन्नपति m. Zach. Beitr.

तन्त्र्य Adj. *der Doctrin gemäss, gesetzlich* Dattakatilaka in Dattakaç.

तमनी f. Zach. Beitr. Vgl. नाग°.

तमाखु m. *Tabak* Subhâshitaratnabhâṇḍâgâra 131 nach Aufrecht.

तमोमणि 2) Vâsav. 177,2.

1. तर् mit अव Z. 2, lies अवतीर्यतो. — Mit समव, °तीर्ण *abgestiegen* Daçak. 46,18. — Mit उद् Caus. 4) Nägel *abnehmen*, so v. a. *beschneiden* Hem. Par. 1,185.

तरण्ड 1) m. oder n. Hem. Par. 2,220.

तरत्समा m. oder °मा f. Pl. = तरत्समन्दी Vasishṭha 28,11.

तरवारि *ein einschneidiges Schwert* (nach dem Comm.) Harshaḱ. 166,23. Vgl. Ind. St. 16,38.

तरसारिक s. तलसारिक.

तलक m. auch *ein Wägelchen mit einem Feuerheerde* Harshaḱ. 179,4 (445,3).

तलसारिक, so st. तलसारक Harshaḱ. (1936) 443,14. Nach dem Comm. तरसारिक (so) m. = अश्वमुखपट्टिकोर्णासूत्रमयी oder उरःपट्टिका.

तलारक्ष m. Kampaka 422. Vgl. तलवर bei Leumann, Aup. Gl. und Ind. St. 16,38. तलवारो im Prâkrit ist = तलवर = पुराध्यक्ष Bezzenberger, Beitr. 3,261.

तल्प auch = उपर्याधारो वेश्मनः Zach. Beitr.

तल्लोक Adj. *im Besitz seiner Welt seiend.* Nom. abstr. °ता f. Bhâg. P. 4,24,7.

ताल * = तात्पर्य wegen एकताल Zach. Beitr.

तापक 1) Adj. auch *peinigend, bedrängend* Sâj. zu RV. 3,35,3. — 2) m. auch *Kochheerd* Harshaḱ. 179,4 (445,3). — 3) f. *eine Art Bratpfanne* ebend.

ताम्बूलिकसर्प m. *eine Schlangenart* Uttamaḱ. 273.

तायिन् vgl. Zach. Beitr. und Kern in seiner Uebersetzung von Saddh. P. S. 25 u. s. w.

तिग्मद्युति (Çiç. 20,28) und तिग्मभास् (ebend. 45) m. *die Sonne.*

तिरोक्तित्व n. = तिरोक्तितता Sâj. zu RV. 1, 113,4.

तिर्यक्पातिन् Adj. *seitwärts fallend auf* (Loc.) Çiç. 10,40.

तिलक auch = त्रिशोकी Zach. Beitr.

तिस्रस्कारम् Absol. *in drei* (Ṛḱ) *verwandelnd* Âçv. Çr. 5,13,5.

तीक्ष्ण Adj. auch so v. a. *waghalsig* Zach. Beitr.

तीक्ष्णलवण Adj. *brennend salzig* Suçr. 1,34,12.

तीक्ष्णवक्त्र Adj. *mit scharfer Spitze* (Pfeil) MBh. 7,123,30.

तीरभुक्तीय Adj. *aus* Tirhut *stammend* Comm. zu Çâṅ. (Pisch.) 174,14.

तीर्थ 12) 13) 15) Zach. Beitr.

3. तुज् *Sohn* Bhadrab. 1,101.

तुरगवाह्याली f. *Reitbahn für Pferde* Kâd. 83, 21 (151,12). Vgl. अश्ववाह्याली oben und वाह्याली.

तुलाकोटि, s. Zach. Beitr.

तुलाभृत् m. *die Wage im Thierkreise* M. Müller, Ren. 324.

तुषारघरट्टिका f. *der Mond* Alaṁkârav. 66,*a*.

तुषारत्विष् m. dass. ebend. 74,*b*.

तुहिनक्षितिभृत् m. *der* Himavant Alaṁkârav. 31,*a*.

तुहिनय्, °यति *in Eis verwandeln, mit Eis überziehen* Çiç. 6,55.

*तृणप्रूत्य n. v. l. für तृणप्रून्य Zach. Beitr.

तेजन, f. ई auch **Schleifstein Polirstein* Zach. Beitr.

तेजस्क am Ende eines adj. Comp. = तेजस् Sâj. zu RV. 1,116,8.

तैत्तिरीयक 3) n. *der Text der* Taittirîja Sâj. zu RV. 1,65,2.5. 4,42,8.

त्र्यम्बक m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,1 (120,12).

त्रयस्त्रिंशत्स्तवर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Trayastriṁçastoma *bildend* TS. 4,3,3,2.

त्रिःपिब Adj. = त्रिपिब Cit. im Comm. zu R. ed. Bomb. 5,11,16.

त्रिणवत्स्तवर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Triṇavastoma *bildend* TS. 4,3,3,2.

त्रिपाद्विग्रह Adj. *dreifüssig* Hariv. 2626.

त्रिवृद्रथ, auch त्रिवृद्रथ.

त्रिवाचिक Adj. *durch drei Worte bewirkt* Paṅkat. 222,16.17.

त्रयकम् Bhadrab. 1,64. Instr. त्रयका 4,9.

त्वरितविक्रम Adj. *eilenden Schrittes* R. Gorr. 1,43,5. R. ed. Bomb. 7,107,8.

1. त्विष् Z. 6. 7 lies अव st. आ und *wohnen* st. *nehmen.*

त्वैषीरथि zu streichen, da तु ऐ° gemeint ist.

दक्षजा f. *eine Tochter* Daksha's; Pl. *die Weiber des Mondes* Hem. Par. 2,88.

दृक्षत् und धृक्षत् (Partic. vom Desid. von 1. दृक्) *glimmend, glostend* RV. 1,130,8. 2,4,7. 10,91,7.

दक्षिणागवी f. Pl. *die Kühe des Opferlohnes*

Comm. zu Âpast. Çr. 12,19,6.

दक्षिणातिनयन m. *der Spruch, mit dem die als Opferlohn bestimmten Kühe nach Süden vorbeigetrieben werden*, Âpast. Çr. 13,6,9.

दक्षिणोत्तर, °राभ्यां पाणिभ्याम् *mit beiden Händen, so dass die rechte Hand oberhalb zu stehen kommt*, Gobh. 1,7,4.

दधिघन, so zu lesen st. दविघन.

दन्तपालि Vâsav. 190,5.

दन्तप्रवेष्ट *ein Reif um den Fangzahn eines Elephanten* Çiç. 18,47.

दन्तवेष्टन n. dass. ebend. Comm.

1. दभ् mit उप *Jmd* (Gen.) *zum Schaden gereichen.* न म इदुपदम्भिषक् Âpast. Çr. 13,7,13. Zur Form vgl. Ind. St. 4,412.

दमघोषसुत m. Patron. Çiçupâla's Çiç. 16,1.

*दर्दराम्र auch *ein best. Baum* Zach. Beitr.

दर्पक auch = दर्प 1) Vâsav. 209,1.

दर्विभृत् m. *Haubenschlange* Çiç. 20,42.

दलाधीश्वर m. N. pr. (=दलपति) des Verfassers von Nṛsiṁhaprasâda nach Jolly.

दवर् und °क m. *Faden, Strickchen* Uttamaḱ. 300. 316. S. 302, N. 5. Kalpas. S. 125, N. 57.

दशरथललितानृत, so zu lesen st. दशरथललितनृत.

दशलक्षण Adj. *Zehnerlei betreffend, — behandelnd* Bhâg. P. 2,9,43.

दशवर्ग m. *eine Gruppe —, eine Zusammenstellung von Zehnen.*

दशवर्षिन् Adj. *zehnjährig* MBh. 13,8,21.

दशवार Adj. *zehnmalig* Paṅḱar. 1,8,31.

दशावत्त् Adj. *mit Fransen versehen* Âpast. Çr. 12,14,11.

1. दा mit आ, आत्त, so zu betonen.

2. दा, Ṛv. 6,16,26 gehört zu 2. दाश्; s. weiter unten.

दाट् m. *Gabe* Çiç. 19,114.

दादद् (दाद् + द्) Çiç. 19,114.

दान् n. *Brunst des Thieres, Liebesdrang.* Pl. Ṛv. 5,52,14. 8,33,8.

दानवशी Adv. mit कर् *durch Geschenke Jmd bestechen* 114,21.

*दात्तदेव, *दात्तभद्र und *दात्तसेन m. N. pr. verschiedener Männer M. Müller, Ren. 311, N. 1.

दाररक्षितक Adj. *auf den Schutz der Frauen bezüglich* Verz. d. Oxf. H. 216,*a*,2.

2. दाश् m. (Nomin. दाश्) *Verehrer* Ṛv. 6,16,26.

3. दाश्, दाशति = 1. दास्. Mit आ *verfolgen* (= 1. दास् mit अभि) Ṛv. 6,16,31.

दासीक am Ende eines adj. Comp. von दासी *Sclavin* MBh. 2,49,18.

दाह auch *Verbrennungsplatz* Vasishṭha 19,26.

दिङ्नाद m. Vasishṭha 13,35 wohl nur fehlerhaft für दिग्दाह.

दिण्डिक 1) m. *ein nackt einhergehender Lehrer* Alaṁḱârav. 28,*b*. — 2) f. आ *Hure* ebend.

दिन्, दिनति *zum Tage werden* Kâtjapr. 270,5.

दिनवार m. *Wochentag.*

दिनादि Çiç. 11,52.

दिवाकीर्ति 2) Hem. Par. 1,184.

दिवाभीत 2) vielleicht Kumâras. 1,12 neben Bed. 1).

दिव्यता auch MBh. 3,232,5.

*दीक्ष्य Adj. = दीक्षणीय, शिष्य Zach. Beitr.

दीर्घकेश 1) f. ई MBh. 2,51,9.

*दीर्घलताद्रुम m. *Shorea robusta* Ratnam. 211. Vgl. लताद्रुम.

दीर्घवेणु m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,52,36.

दुःखवसति f. = दुःखवास MBh. 3,280,43. 5,187,4.

दुःखासिका f. *das Gefühl des Unbehagens, Verstimmtheit* Comm. zu Harshaḱ. (1936) 68,5.

दुग्धमुख Adj. *noch Milch am Munde habend*, so v. a. *blutjung* Hem. Par. 1,103.

दुरध्यय Adj. *schwer zu erlangen* Çiç. 12,11.

दुराधि m. *Unwille* Bhadrab. 1,34.

दुरानेय Adj. *schwer herbeizuführen* Hem. Par. 1,141.

दुरीक्ष Adj. *schwer zu erblicken.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 17,10.

दुर्ध्यान n. *böse Gedanken* Hem. Par. 2,4.

*दुर्नामिका f. *eine Art Muschel* Zach. Beitr.

दुर्भक्त Çiç. 18,76.

दुर्लिखित Adj. *schlecht geritzt* Suçr. 2,332,16.

दुष्यन्त, lies Gatten st. Vaters.

2. दूणाश, für Ṛv. 1,176,4. 7,32,7 nimmt Aufrecht ein Thema दूणाश् an und erklärt dieses mit दुष्टेन विधिना प्राप्तधनः.

2. दूष्य 1) *b*) *Gewand.* देव° Hem. Par. 2,147. Uttamaḱ. 136.

दृषत्, eher fehlerhaft für रिशत्.

दृष्टपूर्विन् Adj. *von früher her von Angesicht kennend* Hem. Par. 1,212.

दृष्टिविक्षेप, lies *das Hinundhergehenlassen der Augen* Çâk. Ch. 16,1.

देवक 4) *a*) α) देविकाकृविस् n. Pl. Âpast. Çr. 13, 24,1. 12.

देवतेज्या f. *Götteropfer* Kâtj. Çr. 25,4,14.

देवत्य 1) auch देवत्य; vgl. भ्रातृव्य° (weiter unten) und यज्ञमान°.

देवप्रभ m. N. pr. eines Gandharva Kathâs. 36,113. fgg.

देवयानीय Adj. *zu den Göttern führend* Sâj. zu Ṛv. 10,18,2.

देवलक्ष्मन्, so zu betonen.

1. देवी f. s. u. 1. देव.

2. देवी Adv. mit भू *zu einem Gotte werden* Hem. Par. 2,415. 419.

देवेज्या f. *Götteropfer* Nir. 12,5.

देहंभरवार्त्तिक Adj. *nur darauf bedacht den Leib zu ernähren* Bhâg. P. 5,5,3.

दैप Çiç. 11,18.

दैवविधि m. *Schicksal.* Pl. Spr. 7049.

दैवसक Adj. (f. °सिका) *im Laufe eines Tages erfolgend, — erfolgt* MBh. 3,196,13.

दैविक als Subst. so v. a. *Naturereigniss* Jâǵn. 2,66.

दैशिक n. *eine Art Tanz*, geschildert in Nṛtjasarvasva bei Mallin. zu Megh. 35 nach Aufrecht.

दोलायुद्ध n. *ein hinundher schwankender Kampf* Çiç. 18,80.

दोलारूढ Adj. (f. आ) 1) *in einem Palanquin sitzend* Paṅḱat. 256,16. — 2) *auf einer Schaukel sitzend*, so v. a. *schwankend, in Zweifel seiend, — über* (im Comp. vorangehend). Mit und ohne इव Kathâs. 32,9. 57,102. 67,30. 83,31. 119,190.

द्युरत्न n. *die Sonne* Kâvjapr. 307,8.

1. द्रव्य 10) विनय H. an. fehlerhaft für विनेय Zach. Beitr. Also = 3).

1. द्रा mit अभिप्र *zulaufen auf* (Acc.) Ṛv. 4,19,5.

2. द्रा mit नि, निद्रायित *eingeschlummert* Çâḱtân. Kap. 4. — Mit विनि, °द्रित *aus dem Schlafe erwacht* Ḱampaka 361.

4. द्रु 2) *Baum* oder *Ast* Hem. Par. 2,408.

द्वादशवत्सरी f. *ein Zeitraum von 12 Jahren* Hem. Par. 1,466.

द्वादशवर्ग m. *ein Verein —, eine Gruppe von Zwölfen* Verz. d. B. H. No. 875.

द्वादशयोगिन् (v. l. द्वादशयोग) Adj. *mit zwölf* (Stieren) *bespannt* Maitr. S. 2,6,2 (64,16).

द्वितीयक 1) f. ई Hem. Par. 1,290.

द्विवृत्ताय्, °यते *zwei Stengel zu haben scheinen* Viddh. 18,16 (किंचिद्विवृत्तायते zu lesen).

द्वेधाकारम् Absol. *in zwei verwandelnd* Âçv. Çr. 6,2,7.

धन्वत् s. oben u. दन्वत्.

धनव् (von धनवत्), °वति *reich werden* Kulârṇava 9,60.

धनविपर्यय m. *Verlust des Vermögens* Spr. 6050.

1. धर् mit संप्र, °धारित *getragen*, so v. a. *empfunden* (Schmerz) Hem. Par. 2,14.

धरण 2) *f*) zu streichen nach Zach. Beitr.

धरणिदास m. N. pr. eines Lexicographen Zach. Beitr. 2.

धर्म्, धर्मति *zu Recht —, zum Gesetz werden* Kulârṇava 9,59.

धर्मय्, धर्मयति *Jmd die Gesetze befolgen lassen, gestatten, dass er die vorgeschriebenen Gesetze befolgt*, Vasishṭha 15,15.16.

*धर्मयशस् m. N. pr. eines Mannes M. Müller, Ren. 312.

धर्मवाणिज्यक m. = धर्मवाणिजक MBh. 3,31,5.

धर्मवाह् Adj. *das Recht zum Vehikel habend, sich vom Gesetz leiten lassend* MBh. 13,159,44.

धर्मविरोधवत् Adj. *das Recht beeinträchtigend, alles Recht verletzend* R. ed. Bomb. 2,36,29.

धवल 2) *c*) Harshaṅ. 178,8.

2. धवलपक्ष Çiç. 6,45.

1. धा mit अभि, S. 152, Sp. 1, Z. 2 lies अभिहित. — Mit अभ्युप 3) streiche Med. — Mit अभिसम् 1) lies (Acc.) st. (Loc.).

धान्यकटक N. pr. eines Landes J. R. A. S. 1876, S. 27. Vgl. Burgess, Archaeol. Survey of Southern India, No. 3, S. 45. 54. Hiouen-thsang 2,110.

धान्यराज (Nachtr. 4), der ganze Spruch Vishṇus. 48,17.

1. धार 1) f. ई Mân. Gṛhj. 1,10.11.

धारलोपक n. wohl *eine best. Begehung* Verz. d. Oxf. H. 62,*a*,29.

धीता f. *Tochter* Zach. Beitr.

धूमय् mit अभि, °धूमित in Verbindung mit दिश् = धूमित 2) (wie statt *b*) zu lesen ist) Çiç. 17,41.

धूमरक्त Adj. *mit Rauch gefärbt* Çat. Br. 6,3,1,26.

*धूमरी f. *Nebel* Zach. Beitr.

धूमील 1) Vâsav. 184,1.

*धूर्तलवण n. *eine Art Salz* Zach. Beitr. 84.

धूर्ति als Beiw. Rudra's Maitr. S. 1,8,5 (121, 10). धूर्त statt dessen Âpast. Çr. 6,11,3.

*धूलिगुच्छ wohl = °क Zach. Beitr.

धूलीकदम्ब Harshaṅ. (1936) 486,8.

धृतश्री Adj. *dessen Glück feststeht* Çiç. 3,82.

ध्यानं॒ m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,1.

*धन्वत् m. N. pr. eines Mannes gaṇa तिकादि in der Kâç.

*धनिलाला und *धनिलीला f. v. l. für धनिनाला Zach. Beitr. 92.

*धन्य Adj. Zach. Beitr.

धस्मन्वंस् 1) lies *befleckt*, so v. a. *verunehrt, verläumdet* RV. 6,15,12. 7,4,9. Es ist वा॑ oder वंद् zu lesen.

*धान्वत m. N. pr. eines Mannes gaṇa तिकादि in der Kâç.

*धान्वतायनि m. Patron. von धान्वत ebend.

*धान्वदायनि m. Patron. von धन्वद् ebend.

नक्षत्र m. N. pr. eines Ekâdaçângin Vardhamânaṅ. 1,48.

नक्षत्रदेवत Adj. (f. आ) *die Sterne* oder *die Mondhäuser zur Gottheit habend* Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

नगरमण्डना f. *Hetäre* Vâsav. 142,4.

नगाश्मन् m. *Felsblock* Çiç. 15,10.

नट्, नटित wohl so v. a. *überdrüssig;* mit Instr. Hem. Par. 1,172. Vgl. Hâla, S. 27. — Mit वि, °नटित *hinundher tanzend, — schwärmend* (von Bienen) Vâsav. 180,3. Vgl. विनटन.

नद् mit अभिवि *ein lautes Geschrei erheben.*

नदीसीस = फेनपिण्ड J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

नदेश m. *das Meer* Vâsav. 73,1.

नन्द् mit अभि Caus. *erfreuen.*

नन्दनभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors Einl. zu Çâçvata XI, N. 2.

नन्दिमित्र m. N. pr. eines der 5 Çrutakevalin Vardhamâṅaṅ. 1,43.

नपुंसक 1) Maitr. S. 2,5,5 (53,18. 54,9).

नभोऽङ्गण n. *Himmelszelt, Himmelsgewölbe* Vâsav. 232,1. Vgl. गगनाङ्गण.

नम् mit विपरि Caus. °णामयते Çaṅk. zu Khând. Up. 6,8,3.

नय, über die Bed. des Wortes bei den Gaina s. Zach. Beitr. Ind. St. 16,351. fg. 17,39.63.

नयनवारि Çiç. 11,35.

नरवीर m. *ein heldenmüthiger —, ausgezeichneter Mann* MBh. 3,69,29. °लोक m. so v. a. *die Menschenkinder* Spr. 5467.

1. नरी f. s. u. नर.

2. नरी Adv. mit भू *zu einem Menschen werden* Hem. Par. 2,415.

नर्मद 3) *a*) zu streichen nach Zach. Beitr.

*नर्मालो f. Zach. Beitr.

*नवप्रसूता Adj. f. *vor Kurzem gekalbt habend* (Kuh) Râgan. 15,33.

नवलक्षण Adj. (f. आ) *auf neunfache Weise sich äussernd* Bhâg. P. 7,5,24.

नववर्ग m. *eine Gruppe —, eine Zusammenstellung von Neunen.*

नवावसितं॒ (wohl n.) *eine neue Wohnung* Çat. Br. 2,3,2,8. Kâtj. Çr. 4,13,8.

*नागतमनी f. = नागयष्टि Zach. Beitr.

नागशर्मन् m. N. pr. eines Purohita Bhadrab. 1,39.

*नागाङ्गना f. v. l. नागाह्वना Zach. Beitr. 91.

*नागाह्वना f. = नागयष्टी द्विरदस्य च मुद्गरे Zach. Beitr. 91.

नाडी auch * *Riemen* Zach. Beitr. 49.

नातिपृथु Adj. (f. eben so) *nicht zu breit* Varâh. Bṛh. S. 70,8.

नातिरोहिणी Adj. f. *nicht zu roth* (nach Nilak.) MBh. 2,65,33.

नातिलघुविपुल Adj. *nicht zu kurz und nicht zu ausführlich* Varâh. Bṛh. S. 1,2.

नातिलम्पट Adj. *nicht zu lüstern, — gierig* Bhâg. P. 10,81,38.

नातिलोमश (f. आ) *nicht sehr behaart* MBh. 2,65,38.

नातिविलम्बिन् Adj. *nicht gar zu langsam, — gemessen* Nom. abstr. °म्बिता f. H. 70.

नातिवृत्त Adj. *nicht weit entfernt von* (Abl.). यौवनात् so v. a. *noch recht jung* Mârk. P. 61,11.

नातिवृद्ध Adj. *nicht gar alt.* वयसा *an Jahren* ebend.

नानादेवत Adj. = नानादेवत्य Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,4.

नानाबुद्धिरुच् Adj. *dessen Geist an Vielerlei Gefallen findet* MBh. 13,124,28.

नानारत्नाकरवत् Adj. *eine Fundgrube für mancherlei Juwelen habend* Varâh. Bṛh. S. 48,24.

नान्दी = *द्वादशतूर्यनिघोष Zach. Beitr. 89.

नान्दीभाजन n. *ein best. Wassergefäss* Uttamaṅ. 80.

नामन् 2) bisweilen tonlos Kâç. zu P. 8,1,27.

नारीय्, यते *zu einem Weibe werden* Kâvjapr. 269,12.

नार्य n. *das Menschsein* Bhadrab. 1,104.

नालीक, vgl. Zach. Beitr. 85.

नासीर, vgl. Zach. Beitr.

°निकृत्तिन् Adj. *zerreissend* Kâçikh. 27,169.

निक्काण Çiç. 20,4 nach der richtigen Lesart.

निक्षिप्तवाद् Adj. *der das Reden über Etwas eingestellt hat, kein Wort mehr sprechend, — über* (Gen.) MBh. 1,187,29. Hariv. 10797.

निगड m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 4,372.

1. निगद् 6) zu streichen. Richtig निगड.

निज्ञाम m. *Nizâm* Z. d. d. m. G. 37,546. Vgl. नैज्ञामषाह्.

निटल Kâçîtilaka 25 nach Aufrecht.

नित्यस्थ Adj. *beständig seiend in* (Loc.) MBh. 2,31,48.

निदाघवार्षिक Adj. *zum Sommer und zur Regenzeit gehörig.* मासौ MBh. 7,30,10.

निदान 6) vgl. Vasishṭha 1,14.

निदिद्रासु (Conj.) Adj. *schlafen wollend, schläfrig* Râgat. 8,2139.

निधातर्॒, lies *der welcher in* (die Fussstapfen) *tritt.*

निम्नगापति m. *das Meer* Çiç. 13,20.

निम्नगासुत m. Metron. Bhîshma's Çiç. 15,21.

निरतीचार Adj. *unverbrüchlich* Hem. Par. 1,389.

निरुक्त 2) *a*) am Ende eines adj. Comp. f. आ Bhâg. P. 12,6,58.

निर्३ह्य TBr. 1,8,1,3 fehlerhaft für निरूप्य.

निर्ऋणिन् Adj. *schuldenfrei* Asahâja zu Nârada.

निरेनस् Adj. *schuldfrei* Çiç. 19,89.

°निरोधक 2) Nom. abstr. °ता f. Sâj. zu RV. 1,113,17.

निरोष्ठ्य n. *das Fehlen aller Lippenlaute* Comm. zu Çiç. 19,11.

निर्कर् 2) *a*) *c*) निर्नर् v. l. Zach. Beitr. 59.

निर्३णिज्, lies 1) *Klärung, Klares.* — 2) *glänzender Putz, glänzendes Gewand.*

निर्नर् *m. = तुषाग्नि und अर्काश्व Zach. Beitr.

निर्नाभि, vgl. Zach. Beitr. 36.

निर्निद्रय्, °यति *aus dem Schlafe erwecken* Naish. 19,58.

निर्बर्ह Adj. *ohne Schwanzfedern* (Pfau) Vâsav. 288,5.

निर्भर्त्सन 2) Harshaḱ. bei Zach. Beitr. 40.

निर्भस्मित Adj. *zu Asche verbrannt, zu Nichte gemacht* Çiç. 12,69 nach der richtigen Lesart (निर्भर्त्सित die ältere Ausg.).

निर्यामक auch *Steuermann* Uttamaḱ. 51. 53. 58.

निर्विकार auch *nichts Abnormes habend.*

निर्ह्रादन n. *Geschrei* Kâvjapr. 140,4.

°निलायिन् Adj. *sich niedersetzend auf* oder *in* Çiç. 12,64. Nom. abstr. °यिता f. 6,41.

*निलोपम् Absol. *raubend* Vjutp. 127. *निलोपहारक Adj. ebend.

निवासाचार्य zu streichen, da der richtige Name श्री° ist.

निवृत्तसंतापीय n. *ein best. zu der Gattung der* Rasâjana *gezähltes Heilmittel* Suçr. 2,169,14; 1,10,2.

निशाचर 3) *a*) *b*) Ragh. 11,20.

निश्चयिन् Adj. *fest entschlossen, der festen Ansicht seiend* Hem. Par. 1,444.

निश्रेय Adj. in श्र° oben.

निषद्या 2) Çiç. 18,15.

निष्कर Adj. *frei von Abgaben* Vasishṭha 19,26.

निष्कालक ist Adj. *der sein Haar geschoren hat* Vasishṭha 20,14. 42.

निष्कुटक = निष्कुट 1) MBh. 1,218,16.

निष्पतयालु Adj. *hervorstürzend* Saduktik. 2, 164. 179.

निष्पितृक Adj. *vaterlos* Kampaka 233.

निष्पीडना f. *das Andrücken, Zusammenpressen.* दत्त° Comm. zu Çiç. 10,75.

निष्प्रभित Adj. *des Glanzes beraubt* Saduktik. 2,35.

निष्प्रवाणि auch Subst. Harshaḱ. (1936) 80,15.

निष्फल 1) *b*) Nom. abstr. °ता f. Spr. 5853, v. l. 1. नी mit व्यव *einzeln eingiessen* Çat. Br. 5,1,2, 19. Âpast. Çr. 11,6,3. 12,27,8. 13,8,2. — Mit समव 1) *zusammenführen, vereinigen.* — 2) *zusammengiessen.* — Mit उप, zu उपनयति Çat. Br. 2,3,2,2 vgl. Oldenberg in Kuhn's Z. 27,281. — Mit अभिप्र auch *hinführen zu* (Acc.).

नीतितत्त्व als eine Bed. von आवाप Zach. Beitr.

नीरदिन् Adj. *mit Wolken bezogen* Çiç. 6,51.

नीरन्ध्र 2) als Adv. am Anfange eines Comp. *ununterbrochen* Uttar. 105,10 (143,2).

नीरराशि m. *das Meer* Çiç. 20,26.

नीराढ्य Adj. *rein, klar* Kâçikh. 42,23.

नीरूच् Adj. *glanzlos, der Schönheit beraubt* Çiç. 11,27.

नीलकुण्ड n. N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 22,22.

नीलाण्डज m. *eine Hirschart* Harshaḱ. (1936) 487,6.

नीलाश्मन् Çiç. 4,26.

नीलोपल Çiç. 4,1.

नीवी 4) Zach. Beitr. 28. 29.

नीहार (?) Vasishṭha 19,14.

2. नु 1) नुवँत्तम् *schreiend* RV. 1,29,5 angeblich = पीडयत्तम् Verz. d. Oxf. H. 301,*a*,12.

नुतमित्र ist Adj. *gepriesene Freunde habend.*

नृकुलदेवा f. ein Frauenname Bhadrab. 4,133.

नेत्र n. auch *eine Art Zeug* Harshaḱ. (1936) 315,2. 438,7 (175,11). °वस्त्र Kâçikh. 30,44.

नेत्रपेय Adj. *woran sich die Augen laben* Vâsav. 226,2.

नैगम m. auch *=दृति Zach. Beitr. 88.

नैचिक 2) Harshaḱ. (1936) 129,10.

नैज्ञामषाढ m. N. pr. eines Fürsten Einl. zu Dalapati's Nṛsiṁhaprasâda (nach Jolly). Vgl. निज्ञाम.

नैद्र Adj. (f. ई Comm.) von निद्रा *Schlaf* Çiç. 6, 43. 11,5. 14,68.

नैयायिक m. auch *Schiedsrichter* Kathârṇava 19.

नैर्ग्रन्थ्य n. Nom. abstr. zu निर्ग्रन्थ 2) *a*) Bhadrab. 4,108.

नैर्ऋत Adj. (f. ई) *göttlich* Kâçikh. 64,32.

नैशित्य n. *Schärfe* Comm. zu Çiç. 9,66.

नैहारिक (?) Vasishṭha 19,15.

नोपलक्षित Adj. *nicht wahrnehmbar* Bhâg. P. 5,18,30.

नौतन Adj. = नूतन 1) Bhadrab. 4,143.

न्यञ्च 3) *a*) न्यञ्चेण *vollständig* Çilâṅka nach Leumann.

न्यञ्चे Loc. = न्यञ्चेन Âpast. Çr. 13,12,9.

न्यस्तवाद् Adj. *der das Reden über Etwas eingestellt hat, kein Wort mehr sprechend über* (प्रति mit Gen.) Hariv. 10967.

पक्त्रिमता f. *Reife* (in übertragener Bed.) Alaṁkâras. 13,*b*.

पक्व 2) *c*) *die verkohlten Reste und die Asche eines Leichnams* AV. 12,3,2. 7. 9. 34.

पक्वक nach Aufrecht Adj. *etwas gebildet, — verständig.*

पक्षकृत् m. *Partisan, Anhänger* Vâmanap. 55.

पक्षपेषम् s. oben अमृकपक्ष°.

पक्षिशस् Adv. *reihenweise* Çiç. 14,33.

पङ्कु 2) *a*) das Sternchen zu streichen.

पङ्कुवासर m. *Sonnabend* Kâçikh. 88,46.

पञ्चकूर्च (wohl n.) = पञ्चगव्य Kâçikh. 59,130.

पञ्चचूडक Adj. = पञ्चचूड 1) *b*) M. Müller, Ren. 299, N. 2.

पञ्चदशवर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Paṅkadaçastoma *bildend* TS. 4,3,2,1.

*पञ्चपरिषद् f. *eine alle 5 Jahre stattfindende Versammlung* Hiouen-thsang.

पञ्चरात्रिक Adj. *fünf Nächte* (*Tage*) *verweilend in* (Loc.) MBh. 12,192,3.

1. पञ्चवर्ग 1) *d*) *das Quadrat von fünf.*

पञ्चोपचारक Adj. (f. °रिका) *aus fünf Darbringungen bestehend* Çâktân. Kap. 14.

पट् mit वि *ausreissen, fliehen* Çiç. 19,56.

पटमय n. (so zu lesen) Çiç. 5,24.

पटवास Çiç. 6,37.

पटवेश्मन् Çiç. 12,63.

पणासुन्दरी f. *Hetäre* Hem. Par. 2,235. 288.

पण्डितश्रीवर m. N. pr. eines Autors Verz. d. B. H. No. 366.

पण्यवीथी Vâsav. 174,1.

1. पत् mit अभ्युद् Caus. *auffliegen machen zu* (Acc.) Çat. Br. 1,8,3,14. — Mit अभिसम् 1) *hinfliegen, hineilen zu, stürzen auf* (Acc.) — 2) *einherfliegen.*

*पत्तोर्ण n. v. l. für पत्त्रोर्ण Zach. Beitr. 86.

पत्रच्छेद्य ist wohl n. Kâd. (ed. Bomb.) 75,17 bezeichnet es *eine best. Kunstfertigkeit* (केतकादि-पत्रच्छेदन Glosse). Im Prâkrit पत्तच्छेज्ज Leumann, Aup. Gl.

पत्रपति m. Bein. Garuḍa's Çiç. 20,73.

पत्रवाह 1) Çiç. 18,73. — 2) Çiç. 20,25.

पथक auch *District, Canton* Ind. Antiq. 6,53. 211.

*पथसुन्दर *eine best. Pflanze* Zach. Beitr. 90. v. l. पत्रसुन्दर.

1. पद् mit विप्रति, °पन्न 1) auch *nicht übereinstimmend, einen Widerspruch enthaltend* RV. Prât. 17,13.

पदता auch = पदत्व Çiç. 10,75.

पदविराम, so zu lesen st. पद°.

पदाभिक्रोम, so zu lesen st. पदाभिक्रव.

*पदालिक *eine best. Pflanze* Zach. Beitr. 91.

पद्मकोशी Adv. mit कर् *zum Blumenkelche eines Taglotuses gestalten* Hem. Par. 1,70.

पद्मधर् m. N. pr. eines Fürsten Bhadrab. 1,37.

पद्मामृततरंगिणीसोपान n. Titel eines Commentars Z. d. d. m. G. 37,544. fgg.

पयोभृत् m. *Wolke* Çiç. 16,61.

2. पर् mit अव Caus. *hinüberführen, erretten* Sâj. zu ṚV. 10,39,6.

परमकाण्ड *ein sehr günstiger Augenblick* Vâsav. 202,1.

*परमप्रभ m. N. pr. eines Mannes M. Müller, Ren. 312.

परमर्द्धिक Adj. *überaus glücklich* Hem. Par. 1,433.

परमात्मन् m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,1 (120,14).

परमैश्वर्य Sâj. zu ṚV. 1,165,11.

परारूप, Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu ṚV. 1,65,2.

परावर्ग m. *die Partei eines Andern, eine fremde Part i* Spr. 906.

परागमन n. *das Fortgehen* Sâj. zu ṚV. 10,18,1.

परागाय् *Blüthenstaub darstellen.* °यित n. impers. Saduktik. 106.

परागिन् Adj. *Blüthenstaub habend* Çiç. 6,11.

पराङ्ग auch *ein Bestandtheil des Folgenden* Sâj. zu ṚV. 1,13,1.

परापतितम् Absol. *davonfliegend* Maitr. S. 1,10, 13 (152,12. 13).

परिकर 2) °श्लोक *versus auxiliaris* Alaṁkârar. 2,*a*. परिकर allein dass. 6,*a*. 8,*a*.

परिक्षति f. *Verwundung* Çiç. 7,31.

परिघट्टन n. auch *das Reiben* Comm. zu Çiç. 9,64.

परिधानी Adv. mit कर् *zum Untergewand machend* Comm. zu Çiç. 13,32.

परिनाभि Adv. *um den Nabel herum* Çiç. 13,11.

परिपाण्डिमन् m. *ein sehr weisses Aussehen* Çiç. 6,36.

परिपिङ्गी Adv. mit कर् *stark röthlich braun färben* Çiç. 20,55.

परिपुल्ल Adj. 1) *weit aufgerissen* (Augen) Çiç. 13,14. — 2) *mit sich sträubenden Härchen bedeckt* Çiç. 13,16.

परिभावुक Adj. mit Acc. *übertreffend* Çiç. 20,69.

परिरम्भिन् auch *umarmend* Çiç. 10,49.

परिवर्तित 1) Adj. Partic. vom Caus. von वर्त् mit परि. — 2) n. *a*) *Umdrehung.* — *b*) *die Stelle, wo sich Jmd gewälzt hat.*

पारिवलन n. *Umwindung, womit Etwas umwunden wird* Comm. zu Harshaḱ. (1936) 518,7.

परिवस्त्रा f. *Vorhang* Harshaḱ. (1936) 432,9. Die andere Ausg. 172,21 °वस्त्र.

परिविवदिषु Adj. mit Acc. *zu schmähen beabsichtigend* Çiç. 15,73.

परिवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit परि. — 2) n. *das Rollen, Sichhinundherbewegen, Sichwälzen* MBh. 11,162 (परिवृत्ति v. l.). Mâlatîm. 76,10 (ed. Bomb. 164,2).

परिवृत्ति auch das *Rollen* MBh. 11,6,14.

परिवेदित n. *Wehklage* R. 2,39,40 (Gorr. 38,50). v. l. परिदेवन.

परिवेष 4) *Umwindung, womit Etwas umwunden wird* Harshaḱ. (1936) 518,7. °वेश gedr.

परिव्राढिमन् s. oben अ°.

परिक्रणीय, Nom. abstr. °ता f. Çiç. 8,54. 17,61.

परीवाप m. *das Scheeren* (der Haare) Zach. Beitr. 50,1.

परीषक् m. *Mühsal, Gefahr.* Pl. Hem. Par. 2,282.

परुष् 3) *a*) zu streichen. ṚV. 4,22,2 und 5,52,9 (ऊर्णा ist Loc.) ist पर्ष्णी Adj. *zottig.*

पर्यङ्ग, die Kâṇva-Rec. des Çat. Br. nach Leumann पर्याङ्क.

पर्द्, पर्दते Sarasvatîk. 1,22.

पर्युषण und पर्युषितव्य nicht buddh., sondern in der Sprache der Gaina.

पर्वतरोधस् n. *Bergwand.*

पर्वदक्षिणा f. *der Lehrerlohn für die Erlernung eines best.* Veda-*Abschnittes* Gobh. 3,2,51.

पलाव Sg. *Angel, Angelhaken* Vâsav. 138,3.

पलितंकरण Adj. (f. ई) Vâsav. 297,2. Alaṁkârav. 47,*b*.

पलितवत् Adj. *graue Haare habend* Hem. Par. 1,202.

पवमानमख m. *Feuer* Çiç. 20,71.

पवित्रेष्टि f. *ein best. Opfer* Vasishṭha 22,10.

पश्चिमाचल m. N. pr. eines fabelhaften *Berges im Westen*, hinter dem die Sonne untergehen soll, Vâsav. 44,3.

पष्टवँह् 1) *a*) Maitr. S. 2,8,2 (108,2). 11,6 (143, 16). Fraglich, ob gerade *vierjährig.* — 2) Maitr. S. 2,11,6 (143,16).

पस्पश Adj. Kâvjapr. 175,5 = निःसार nach einem Comm. (Mittheilung von Aufrecht). Statt पस्पशा f. hat der Comm. zu Çiç. 2,112 पस्पश m. 1. पा mit निस् Caus. *trinken lassen aus* (Abl.) Maitr. S. 2,3,5 (33,5. 6).

पांसुक्रीडन n. = पांसुक्रीडा Vâsav. 82,3.

पांसुविकर्षण n. *das Auseinanderlegen von Sand* (ein best. Kinderspiel) MBh. 1,128,16.

*पांसुसंचार m. Zach. Beitr. 66. 92.

पाकल 2) *a*) *Elephantenfieber* Harshaḱ. (1936) 267,6.

*पाक्षिपक्षिन् m. wohl = पाक्षिक Zach. Beitr. 85.

पाटलकीट m. *ein best. Insect* Vâsav. 266,3.

पाटलोपल Çiç. 17,3.

पाटविक Çiç. 19,56.

पाठीर 8) vgl. Zach. Beitr. 74.

पाठान्तरय्, °यति *für Etwas* (Acc.) *eine andere Lesart haben* Pischel, die Recensionen der Çakuntalâ, S. 8.

पाटलीपुर n. = पाटलिपुत्र 1) Kampaka 403.

पाणिगृहीता Adj. f. *geehlicht* Hem. Par. 2,119.

पाणिग्राह्म् Absol. *bei der Hand ergreifend* Çiç. 18,12.

पाणिग्राह्यवत् m. *Bräutigam* Sâj. zu Taitt. Âr. 6,1,3,14.

पाणिपुट *die hohle Hand* Spr. 7784.

पाण्डु 2) ζ) eines Ekâdaçâṅgin Vardhamânaḱ. 1,48.

पाण्डुपत्र n. *ein gelbes, welkes Blatt* Çâk. 18.

पाण्डुरय्, °यति *weisslich gelb färben* Vâsav. 231, 3. Vgl. पाण्डुरित.

पात, *°भेद m. = तालकालक्रियाविशेष Zach. Beitr. 88.

पातुक 1) *herabstürzend* Çiç. 3,3.

पात्नीवत m. auch *ein best.* Jûpa Âpast. Çr. 14, 5,9.

पाद् auch *Rad* Çiç. 12,21.

पादक 3) *f. पादिका = उपानह् und रसतूर्येण वेधः स्वर्णादिकस्य Mañkha bei Zach. Beitr. 72.

पादलग्न 1) auch *am Fusse hängend* 293,10.

पादावनाम m. *eine Verbeugung zu Jmds Füssen* Çiç. 11,35.

पायलिसंघ m. *eine best. Secte der* Gaina Bhadrab. 4 in der Unterschr. v. l.

पारंपरी f. *Aufeinanderfolge* Subhâshitâv. 1489.

5. पार्थ m. und पार्थीन m. παρθένος, *die Jungfrau im Thierkreise* M. Müller, Ren. 326.

पावन 2) *f*) st. व्यासे ist H. an. ऽध्यासे = ग्रूर्षे zu lesen; vgl. Zach. Beitr. 88.

पाशी f. = *Strick, Fessel* Çiç. 18,57.

*पिङ्गाणक Zach. Beitr. 91. 92.

पिङ्गेश auch Bein. Agni's MBh. 2,31,44.

*पिचुलिका f. Zach. Beitr. 92.

*पिच्चित Adj. = पिच्चट Zach. Beitr. 86.

*पिच्छोला f. = ओषधि Zach. Beitr. 85.

*पिच्चुलिका f. Zach. Beitr. 92.

*पिण्डाभ = ओषधिभेद Zach. Beitr. 91.

पितृदेवत Adj. (f. आ) Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

पितृवित्त 2) n. *väterliches Vermögen* Varâh. Bṛh. S. 68,39.

पितृव्यक Hem. Par. 2,304.

पित्तोपसृष्ट Adj. *an der Galle leidend* 216,24.

पिपृक्षु Adj. *Jmd um Etwas zu fragen im Begriff stehend*, mit doppeltem Acc. Bhadrab. 2,17.

पिशङ्ग 1) Nom. abstr. °ता f. Çiç. 15,7.

पिशितवसामय Adj. (f. ई) *aus Fleisch und Fett bestehend* Spr. 6154.

पिष्गुन 2) *a)* कप्यास्ये st. कार्पासे (wie im Pet. W. vermuthet wurde) H. an. 3,392 nach Zach. Beitr. 88.

पीड् mit उद् Caus. उत्पीडिततरम् Adv. *heftig andrückend* (umarmen) Daçak. 47,5.

पीतशेष Adj. *beim Trinken übrig geblieben;* Subst. *die Ueberbleibsel eines Trankes* Gobh. 3, 10,24. R. 2,27,8.

°पुंसवत् Adv. (*wie bei — und*) *wie bei dem Manne* Hem. Par. 2,190.

पुञ्जय् mit परि *aufhäufen* Çiç. 13,8.

पुटकिनी Vâsav. 174,2.

पुटभेदन Çiç. 13,26. Bhadrab. 4,46.

*पुणाक m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Harshaḱ. (1936) 423,12.

पुण्डरीकेक्षण m. Bein. Kṛshṇa's MBh. 2,24,29.

पुण्यवर्धन als Adj. *Verdienst mehrend* Hariv. 14554.

पुण्यी Adv. mit कर् *heiligen* Hem. Par. 1,133.

पुत्रभूय n. *Sohnschaft* Hem. Par. 2,333.

पुत्ररोदम् Absol. mit रुद् *einen Sohn beweinen* Ḱhând. Up. 3,15,2.

पुनर्णव und पुनर्नव, Maitr. S. 1,5,6. 7,2.8,4 oxytonirt wie in TS.

पुनर्विवाह् m. *Wiederverheirathung* Sâj. zu Taitt. Âr. 6,1,3,14.

पुनस्तराम् Adv. *immer und immer wieder* Çiç. 17,6.

पुराणदृष्ट Adj. *von den alten Weisen anerkannt, — angenommen* Vasishṭha 17,12.

पुरुष auch = पुरुषक 2) Comm. zu Çiç. 5,56.

पुरुषक ebend. als m.

पुरुषवध auch *Gattenmord* LA. 17,2.

पुल, f. आ auch *ein best. Gang der Pferde* Citat im Comm. zu Çiç. 5,60. Vgl. अर्धपुलायित.

पुलकेशिन् m. N. pr. eines Fürsten M. Müller, Ren. 287. °केशिवल्लभ desgl. Ind. Antiq. 7,163. 8,13.

*पुलायित n. *Galopp.* Vgl. अर्ध°.

पुलिकेशिन् m. = पुलकेशिन् Fleet im Appendix zu Archaeol. Surv. of W. I. S. 133.

पुष्करविष्टर m. Bein. Brahman's Bhâg. P. 3, 19,31.

पुष्पविशिख m. *der Liebesgott* Alaṁḱârav. 81,*b*.

पुष्पश्रीदासी f. ein Frauenname Ḱampaka 189.fgg.

पुष्पाय्, °यते *zu einer Blume werden* Kulârṇava 5,60.

1. पू, Desid. पुपूषति *reinigen wollen* Çiç. 14,7.

पूतर् auch Svapnaḱ. 2,22.

1. पूति wohl zu streichen, da auch Çat. Br. 1,1,1, 1. 3,1,2,10. 3,18 wahrscheinlich 2. पूति 1) gemeint ist: „*Unrein ist ja der Mensch, weil er Unwahres redet; in Folge dessen stinkt er inwendig*“. Bei der anderen Auffassung würde man अस्य und भवति ergänzen müssen.

*पूरोहि = पुरोहि Zach. Beitr.

पूर्णचात्र n. *eine mit Garn voll umwickelte Spindel* Gobh. 2,7,7.

पूर्णरथ m. *ein voller, ganzer Kriegsheld* Kathâs. 47,14.

पूर्णलक्ष्मीक Adj. *voller Pracht, — Reichthümer* Kathâs. 20,181.

पूर्वभव m. *ein vorangegangenes Leben* Hem. Par. 1,435.

पूर्वयोग m. *Vorzeit, Vorgeschichte* Saddh. P. und J. R. A. S. 1876, S. 5.

पूर्वविदेह m. *das Land der östlichen* Videha. °लिपि f. *ein best. Art zu schreiben.*

पूर्वविप्रतिषेध m. *ein Conflict zweier Bestimmungen, bei dem die vorangehende die folgende aufhebt*, Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,9. 5,27,5.

पूर्वोपक्रम Adj. (f. आ) *von vorn* oder *im Osten angefangen* Gobh. 4,2,16. Vgl. दक्षिणोपक्रम (Nachtr. 3).

पृथग्देवत Adj. *seine besondere Gottheit habend* Sâj. zu ṚV. 8,29,1.

पृथग्रसमय Adj. *aus je einem besondern Saft gebildet* Bhâg. P. 4,18,25.

पृष्ठताप m. *die Mittagszeit* MBh. 1,111,25.

2. पृष्ठ्य steht an unrechter Stelle.

पेकि *ein best. Vogel* Svapnaḱ. 1,98.

पैन्य n. Nom. abstr. von पीन Dhâtup. 9,46.

पोट (m. nach dem Comm.) angeblich = शकल Harshaḱ. (1936) 478,8. Es ist aber wohl nach Kern पोटगल st. पोटदल zu lesen. — पोटा *Hermaphrodit* ebend. 413,13.

पौणाकि m. Patron. von पुणाक Harshaḱ. (1936) 423,12.

प्या mit अन्वा *anschwellen* u. s. w. *nach* (Acc.) Maitr. S. 2,2,7 (21,11.14).

प्रखाद् führt Aufrecht auf खद् = खिद् zurück.

प्रघण 1) Harshaḱ. (1936) 100,3. n. nach dem Comm. प्रघाण v. l.

प्रघाण 1) Harshaḱ. 31,14. प्रघण v. l.

*प्रज्ञाचन्द्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten M. Müller, Ren. 312.

प्रणेत्र in वायुप्रणेत्र.

प्रतट *ein hohes Ufer* Çiç. 20,70.

प्रतिग्रह् 11) Zach. Beitr.

प्रतिजनम् Adv. *in Jedermann* Çiç. 14,59.

प्रतिपाडुक Adj. mit Acc. *wiedererlangend* Çiç. 20,39.

°प्रतिमोक m. *das Umlegen, Umhängen* Comm. zu Çat. Br. 5,4,5.3. 6. 14. Vgl. Kâtj. Çr. 15,8,8.

प्रतियुवम् Adv. *zum Jüngling hin* Çiç. 8,35.

प्रतियूपम् Adv. *Pfosten für Pfosten* Âpast. Çr. 14, 5,20.

प्रतिरसित n. *Wiederhall* Venis. 22.

प्रतिरिपु Adv. *gegen den* oder *die Feinde* Çiç. 17,39.

प्रतिवनिता f. *Nebenbuhlerin* Çiç. 8,44.

प्रतिवर्गम् Adv. *Gruppe für Gruppe* Kâtj. Çr. 9,4,20.

प्रतिवारित 1) Adj. s. u. 1. वर् mit प्रति Caus. — 2) n. *Verbot.*

प्रतिवेश्म Adv. *in jedem Hause* Çiç. 13,37.

प्रतिष्ठासु Adj. *aufzubrechen —, zu gehen beabsichtigend* Çiç. 2,1.

प्रतिसंलीन n. *vollständige Zurückgezogenheit* (um sich der Meditation hinzugeben) Lalit. 184,17.

प्रतिसंस्कारणा f. *Wiederherstellung* Nachr. von der Kön. Ges. der Wiss. in Göttingen 1884,47.

प्रतिसंस्कारम् Adv. *bei jeder Begehung* Âpast. Çr. 14,5,4.

प्रत्यंश (auch Nachtr. 4) Lalit. 103,3.

प्रत्यंसम् Adv. *auf die* oder *den Schultern* Çiç. 8,65.

प्रत्यक्षधर्मन् Adj. *die Verdienste* (der Menschen) *vor Augen habend* MBh. 3,260,2.

प्रत्यनुप्रास m. *eine Art Alliteration* Comm. zu Çiç. 4,68.

प्रत्याकलित auch *ein Nachtrag des Klägers zu der niedergeschriebenen Aussage zweier Rechtender* Nârada (a.) 1,2,21.

प्रत्युक्तव n. *das Widerlegtsein* Çaṁḱ. zu Bâdar. 507,2.

प्रत्युरस 2) Çiç. 20,48.

प्रभूतता f. *Menge, grosse Anzahl* Çiç. 17,40.

प्रलब्धर् Nom. ag. *Hintergeher, Betrüger* MBh. 3,246,10.

*प्रलम्फन n. *Sprung* ÇKDr. unter लम्फ.

प्रलीनेन्द्रिय Adj. *dessen Sinne erschlafft sind.*

Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu ṚV. 1,113,8.

2. प्रवयण 2) Çiç. 13,19.

प्रवर्तमानता f. *das Sichanschicken zu* (Loc.) Sarvad. 58,12.

प्रवाचे Dat. Infin. zu वच् mit प्र ṚV. 9,95,2.

प्रवालक n. *Koralle* Hemâdri 2,*a*,47,5.

प्रवाह् 1) *a*) *Fluss* als Bez. der *Kapitel* in Saduktik.

प्रविलम्बित 1) Adj. in अति° oben. — 2) n. *langes Zögern* Z. d. d. m. G. 27,73.

प्रवृत्त 3) f. आ N. pr. einer Unholdin Mârk. P. 51,42,*b* (zu lesen अथ प्रवृत्ता सा).

प्रवेष्ट, s. दत्त° oben.

प्रवेष्टृ nicht in Comp. Sâj. zu ṚV. 1,13,6.

प्रशस्ति auch *Wohlgefallen, Lust zu Etwas*, z. B. *Esslust* ṚV. 1,70,5. 181,1.

प्रसृतिंपच, अम्भः° so v. a. *nur wenig Wasser gebend* Alaṁkaras. 26,*b*. Alaṁkarav. 72,*a*. Alaṁkâraṛ. 10,*b*.

प्रहेतव्य Adj. *wegzuschicken, zu entlassen* Kampaka 206.

प्राग्लज्ज Adj. (f. आ) *anfänglich sich schämend* Râgat. 4,37.

प्राग्वंशिक Adj. von 2. प्राग्वंश 2) Comm. zu Âpast. Çr. 13,23,3. 14,7,16.

प्राग्वाटकुल n. N. pr. eines *Geschlechts* Bhadrab. 4,157.

प्राङ्मुखाञ्चन Adj. = प्राङ्मुख 1) Sâj. zu ṚV. 10,18,3.

प्राचीनमात्रावासस् n. *ein best. Kleidungsstück der Frauen* Âpast. Çr. 10,9,11.

प्राचीप्रतीचितस् Adv. *von Ost oder von West* Uttamaṁ. 133.

प्राणभाज् Adj. *Leben habend;* m. *ein lebendes Wesen* Çiç. 18,79.

प्रातिकूलिक, Nom. abstr. °ता f. Çiç. 10,70.

प्रातिपक्ष Adj. *dem Feinde —, dem Gegner gehörig* Çiç. 18,28.

प्रापयितृ Nom. ag. *der erlangen lässt, verleiht.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 1,113,7.

प्रावृषिज Çiç. 16,75.

प्रावेण्य in अ° oben.

प्रासादिका f. *ein Zimmer auf dem Dache eines Hauses* Harshaṁ. (1936) 335,13.

2. प्रियवचन Adj. *freundlich redend* Sâj. zu ṚV. 1,13,8.

प्रियवध्य n. = प्रियवाद् Âpast. Çr. 14,12,9.

प्रियाजन m. Pl. *die Geliebten* (f.) Çiç. 13,55.

प्रियाय् auch *sich befreunden mit* (Instr.) ṚV. 3,53,9.

प्रीणयितृ Nom. ag. *Erfreuer.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 4,42,10 (प्रीणायित्री fehlerhaft).

प्रेयस्विन् Adj. *eine Schmeichelei enthaltend* Kâvjâl. 40,*a*.

प्रोषध m. = पोषध *Fasten* Bhadrab. 3,15.

प्रोष्ठिल (प्रोष्ठिल?) m. N. pr. eines Daçapûrvin Vardhamânaṁ. 1,45.

प्लाविन् auch *fliessend von* (im Comp. vorangehend) Çiç. 12,47.

*फङ्ग f. *ein best. Gemüse* Zach. Beitr.

*फरक m. = फलक oder स्फरक *Schild* Zach. Beitr. und Nöldeke in Sitzungsberichte der Berliner Akademie 1883, S. 1109.

बक, am Ende hinzuzufügen: 2) f. ई *a*) *f. zu बक 1) *a*) Comm. zu Vâsav. 99. — *b*) = पूतना (die Unholdin).

बकुलमालिनीपरिणय, बकुलाभरणाचार्य (Opp. Cat. 1,5153. 5637) und बकुलारण्यमाहात्म्य n. (Burnell, T. 196,*a*) Titel von Werken.

बटरक n. Pl. *kreisförmige Lichterscheinungen vor dem geschlossenen Auge* Ait. Âr. 353,7.

बटुचरित्रनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1,5638.

बडिश m. 1) (selten) (*f. आ und ई) und n. *a*) *Angel, Haken zum Fangen von Fischen.* Vgl. बिलिश. — *b*) *ein best. chirurgisches Instrument in Hakenform.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

बद्ध Çat. Br. 13,8,1,15. 3,10 = बधि.

बन्ध 13) auch *Depositum.* बन्धे स्था so v. a. *in Verwahrung bleiben* Kampaka 466.

2. बन्धुर 1) *a*) f. आ Hem. Par. 2,85.

°बन्धुरीय MBh. 6,2659 fehlerhaft für °बन्धुरेष.

बप्प und °क m. N. pr. eines Fürsten.

बप्पनील N. pr. eines Landes Râgat. 8,1990 (व°). 1994.

बरासी, बराशि Hem. Par. 1,186.

*बरिशी f. *Angel.* व° geschrieben.

*बरीवर्द m. = बलीवर्द *Stier.* व° geschrieben.

बलक m. N. pr. 1) eines Dämons, = 2. बल 2) *c*) *a*). — 2) eines Dânava (verschieden von 1). — Vgl. वलक.

बलारि m. Bein. Indra's Mṛkkh. 174,1, v. l. Bhâm. V. 2,31.

बलिद्वेषिन् m. Bein. Vishṇu's Alaṁkârav. 179,*a*.

*बलिश n. 1) *Angel.* — 2) *ein aus einem Gelenk hervorbrechender Spross.* — व° geschrieben.

*बलिशि und *बलिशी f. *Angel.* व° geschrieben.

बलिहृ s. u. बल्हृ mit उप.

बलीवाक m. N. pr. eines Muni MBh. 2,109. v. l. बलिवाक.

बलूक Adj. Kâtj. Çr. 22,4,20 = वलूक.

बष्किह, so zu betonen. Vgl. वष्किह.

*बष्ट = मूर्ख Zach. Beitr.

बस्त्य in वाजबस्त्य.

बर्हिर्दृश् Adj. *oberflächlich* (Person) Çaṁk. zu Çâk. (Pisch.) 182,5.

बर्हिर्याग 1) °गे *in der Verbindung mit* बर्हिस् könnte auch so v. a. *im Gegensatz zu* ब° bedeuten.

बलदर्शिन् m. *ein erfahrener, kluger Mann* Çâçvata 142.

बलरत्नाय्, °यते *viele Juwelen bergen* Ind. St. 15,248 (वल र° gedr.).

बलवृक्षिन् Adj. *vielgestaltig* Bhâg. P. 4,17,3.

बलवक्तव्य Adj. *worüber sich viel sagen lässt* Râgat. 5,67.

बलसंख्याक Adj. *zahlreich* Sâj. zu ṚV. 10,18,12.

बाणरेखा f. *eine von einem Pfeil herrührende lange Wunde* R. 5,11,24.

बाणेय m. *ein Trabant des* Bâṇa Hariv. 11017 (S. 790) = 2,119,93.

1. बाध्, Desid. बिबाधिषते *verjagen wollen* Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,3.

बाधयितृ Nom. ag. *Bedrücker.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 10,18,10.

*बार्ध (वार्ध) n. Nom. abstr. von बृह (वृह).

*बार्बर Adj. *im Lande der Barbaren geboren.*

*बार्बरक Adj. von बर्बर.

*बालतनय, vgl. Zach. Beitr.

बालमरण n. bei den Gaina *die Art und Weise, wie ein Thor stirbt* (deren 12, darunter der Selbstmord), Uttamaṁ. 150.

बालवत्सा Adj. f. *deren Kind noch ein Knabe ist.*

बाष्पोत्पीड, so zu lesen st. बोष्पोत्पीड.

बास्तिक n. *eine Menge von Böcken* R. 2,77,2.

बाह्लबलिन् *m. N. pr. einer Person Zach. Beitr.

बाह्लविमर्द m. *Faustkampf.*

बाह्याश्व m. N. pr. eines Mannes Hariv. 1,32,65. v. l. वाह्याश्व.

बाह्लीश्वर m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.^{2} 4,157.

बिन्दुप्रतिष्ठानमय Adj. (f. ई) *den* Anusvâra *zur Grundlage habend.*

बिन्दुराजि m. *eine Schlangenart* Suçr. 2,265,16.

बिन्दुल m. *ein best. giftiges Insect.* वि° geschr.

बिल 2) *b*) hierher wohl Kumâras. 6,39.

बिलायन n. *Höhle, Versteck unter der Erde* Bhâg. P. 5,24,16.

बिल्ल 2) Suçr. 2,433,2 विल्ल geschrieben.

बिल्ववृक्षमाहात्म्य n., बिल्वारण्यमाहात्म्य n. und बिल्वाष्टक n. Titel von Werken Burnell, T.

*बिसशालूक m. (!) *Lotuswurzel.* Gedr. विष°.

बिसेाणा f. *die Fasern des Unterstengels einer Lotuspflanze* Âpast. 1,23,2.

बुद्धक्षेत्रसमाधि, lies st. dessen बुद्धक्षेत्रवरलोचन.

बुद्धिल m. N. pr. eines Daçapûrvin Vardhamâna. 1,46.

बुबुद् 1) *a*) auch **eine blasenähnliche Verzierung* Zach. Beitr.

बृकत्तल्पपति m. *ein best. Beamter* Bühler, Rep. 52.

बृकच्छत्तकेाम m. *ein best. Opfer* Verz. d. B. H. 91,5.

बेाधचित्तविवरण fehlerhaft für बेाधि°.

बेाधिचित्तविवरण n. richtig.

बेाधिचित्तेात्पादनशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes M. Müller, Ren. 308.

बेाधिसत्त्वचर्या f. *der Wandel eines* Bodhisattva Lalit. 103,4. J. R. A. S. 1876, S. 4.

ब्रह्मचारिवासिन् Adj. *als Brahmanenschüler wohnend* TS. 6,3,10,5.

ब्रह्मरसासव m. Brahman's *Nektar* Bhâg. P. 4,4,15.

ब्रह्मलेाकिक Adj. Brahman's *Welt bewohnend* Jâgn. 3,194. MBh. 13,150 (151),46.

ब्रुडक्का f. *ein best. Wassergefäss* Uttamak. 66. Man könnte बृकुडक्का oder बृकुडक्का vermuthen.

भक्तीग्यावापृथिवी f. Du. Bez. *der Gottheiten, denen der* Garbhapuroḍâça *dargebracht wird,* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,6.

भक्तीग्यावापृथिव्य Adj. *den beiden eben genannten Gottheiten geweiht* Âpast. Çr. 9,19,6. 7.

भगवृत्ति Adj. *von der vulva lebend* Nârada (a.) 2,1,183.

भगीन in विशे° und वेशभगीन.

भणिउमन् m. *Betrug* Bhadrab. 4,90. 152.

भद्र 2) *g*) β) vgl. Zach. Beitr.

भद्रदेस् m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 4,174.

भद्रबाहु 2) *ein best. vierfüssiges Thier* Mâdhavîjâ Dhâtuvṛtti unter बाधृ लोडने nach Aufrecht.

भद्रबाहुचरित्र n. Titel eines Werkes, herausgegeben von H. Jacobi in Z. d. d. m. G. 38,19. fgg.

भद्रभुज m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 1,129.

भद्राकरण auch *das* Karaṇa भद्रा Hemâdri 1, 762,17.

*भन्द् Zach. Beitr.

भम्भराली Vâsav. 242,3.

भयाय्, भयायते *sich fürchten* Phetkâriṇî-Tantra 10 nach Aufrecht.

भर्तृभट्ट m. N. pr. = भर्तृमेण्ठ M. Müller, Ren. 314.

भल् mit निस् Caus. Saduktik. 4,183.

भलापय्, °यति *übergeben* Pañkad. 49. Uttamak. 333. S. 305, N. 1.

भवनन्दन m. Patron. Skanda's Vâsav. 223,1.

भस्म = भस्मन् *Asche.* भस्मस्य Çiva-P. (SK.) 28,77.

भस्मित Adj. *zu Asche —, zu Nichte gemacht* Vâsav. 186,6.

भागानुभाग Instr. *mit grösserem oder geringerem Antheil, in verschiedenem Verhältniss* MBh. 3, 276,8.

*भाङ्गी nach Durgâdâsa zu Vopadeva = षङ्क्रव्यङ्गनविशेषः. Mittheilung von Aufrecht.

भाण्ड n. *Possenreisserei* Subhâshitâv. 771.

*भात्कूट m. v. l. für भाकूट Zach. Beitr.

भानुतनया f. Patron. der Jamunâ Çiç. 13,25.

भारक, f. भारिका *Menge* Çiç. 17,63.

भारिन् Adj. auch *schwer* (Çiç. 19,66) und von einem Tone so v. a. *tief aus der Brust kommend* (Çiç. 19,33).

भावयतिन् m. *seinem Wesen —, seinem Leben nach Asket* Hem. Par. 1,465.

भावयती Adv. mit भू *wie ein wirklicher Asket zu leben anfangen* Hem. Par. 1,443. 458. 2,184.

भाविव Çiç. 19,86. = भावान् (= ज्ञस्तून्) श्रवति Comm.

*भिक्षाबिडाल m. (?) P. 6,2,72, Sch.

1. भिद् 7) mit श्रत्रु *Verrath schmieden* Daçak. 19,8.

2. भिद् 2) *d*) *Unterschied* Vâgbhaṭâlaṁkâra 1,20 nach Aufrecht.

भिदेलिम Saduktik. 4,273.

भिन्नकी Adv. mit कर् *theilen, absondern* Çiç. 11,1.

भिन्नरुचि Adj. *verschiedenen Geschmack habend* Ragh. 6,30. Mâlav. 4.

भिषक्क n. *das Arztsein* Sâj. zu ṚV. 8,29,5.

भीमपूर्वज m. Bein. Judhishṭhira's Çiç. 16,44.

भीष्मकात्मजा f. Patron. der Rukmiṇî Çiç. 16,48.

भुक्तशेष auch Adj. *beim Genuss —, beim Essen übriggeblieben* R. ed. Bomb. 2,27,8. Pañkat. 252,10.

3. भुज् mit उप Desid. *zu geniessen* (ehelich) *Willens sein* Hem. Par. 1,380.

भुजबलिन् m. N. pr. eines Gaina-Lehrers Vardhamâna. 1,53.

भुवद्वत् Maitr. S. 2,6,1 (64,9).

2. भू 1) als m. *Sohn* Hem. Par. 1,357.

भूतता f. *Wahrhaftigkeit* Vâsav. 204,1.

भूदार *Schwein* und *das Aufwühlen der Erde* Kâçikh. 3,37.

*भूमिगर्भ m. N. pr. = भवभूति Gal.

भूमिगोचर m. *ein Erdenbewohner, ein Mensch* Uttamak. 339.

भूमिरुह auch Svapnak. 1,14. 2,52.

भूमिवर्धन *Leichnam* und zugleich = भूभार Çiç. 19,105.

भूयिष्ठता f. *grosse Anzahl* Çiç. 12,11.

भृङ्गरोल Vâsav. 261,2. Auch *Biene* und *ein best. Vogel* Dharaṇi ebend.

1) Nom. abstr. °ता f. Hem. Par. 1,371.

भरवप्राडुर्भावनाटक n. Titel eines *Schauspiels* J. R. A. S. 1876, S. 28.

2. भोग 1) *i*) deren acht Ind. Antiq. 4,276,*a* [57]; vgl. 278,*b*, N. 1.

भोगावास (adj. Comp. f. श्रा) *Schlafgemach* Vâsav. 51,2.

*भोगिक auch *Oberhaupt eines Dorfes* Zach. Beitr.

भौवायन auf भू zurückgeführt Maitr. S. 2,7,19 (103,15).

भ्रमरकेतु m. N. pr. eines Râkshasa Uttamak. 31. fgg.

भ्रमराय्, °यते *eine Biene darstellen* Subhâshitâv. 1994.

भस्ता f. = भस्त्रा *Schlauch* Âpast. Çr. 13,9,8.

भ्रातृव्यदेवत्य (f. श्रा), so betont TBr. 2,2,6,4.

2. म 2) vgl. 4. मा.

*मकरमुख 1) = मकराकारधारिन्. — 2) = जलनिर्गमनद्वार. — 3) = ज्ञानूर्ध्वावयव Zach. Beitr.

मङ्क 1) Harshak. (1936) 424,9.

मङ्गल्यनामन् Adj. v. l. für मा° Maitr. S. 4,4,6.

*मङ्गल्यार्हा, lies 5,56.

*मञ्चिपत्र Râgan. 10,175.

मञ्जराय्, °यति *mit Blüthensträussen verzieren* Vâsav. 232,1.

मडुक v. l. für मण्डुक *Trommel* und *Schildgriff* Zach. Beitr.

मणिचीर n. wohl *ein mit Edelsteinen verziertes Gewand* MBh. 2,52,36.

मणिद्वीप m. 1) **die Haube der Schlange* Ananta. — 2) N. pr. einer mythischen *Insel.*

मण्डल 3) *a*) Vâsav. 74,1.

मण्डलत्व n. *Runde, Rundung* Çiç. 18,9.

मण्डलबन्ध m. *das Bilden einer Rundung* Çiç. 20,48.

मण्डलासन Adj. *im Kreise sitzend* Çiç. 12,38.

मण्डुक auch *eine Art Trommel* Zach. Beitr.

मतिसागर m. N. pr. eines Mannes Kampaka 146.

मदनशलाका 1) oder 2) Vâsav. 106,4.

मदाम्बु n. *Brunstsaft* (des Elephanten) Çiç. 12, 47. 60. 17,38.

मदाम्भस् n. dass. Çiç. 17,68.

मदालस 2) *a*) auch N. pr. einer Tochter des Râkshasa Bhramaraketu Uttamak. 93.

मदोदक n. = मदाम्बु Çiç. 17,37.

मधु 4) *h*) Pl. Bez. *bestimmter* Anuvâka Vasishṭha 22,9.

मधुच्छत्र *ein best. Baum* Vâsav. 44,3. 261,2.

*मधुतरु m. *Zuckerrohr* Comm. zu Vâsav. 287.

मधुतृणा Vâsav. 287,1.

मधुवार Çiç. 10,14.

मधूदश्चित n. *Buttermilch mit Honig* oder *süsse Milch mit Wasser* Kauç. 31.

मधूदाप m. Pl. (?) Kauç. 29.

मध्यम, f. आ auch **Mitternacht* Zach. Beitr.

मध्यमपर्णा auch Gobh. 4,4,26.

मध्यमेष्ठेय Adj. = मध्यमस्था Maitr. S. 2,12,5 (149,3).

मध्येवार्धि Adv. *im Meer* Hem. Par. 2,9.

मध्येश्मशानम् Adv. *auf der Leichenstätte* Svapnak. 1,55.

मध्वृच् f. Pl. Bez. *bestimmter Hymnen* Vasishṭha 28,13.

मनन n. auch *Ehrenbezeugung* Sâj. zu ṚV. 1, 165,4.

मननवत् Adj. *mit Ehrenbezeugungen verbunden* Sâj. zu ṚV. 1,165,2.

मननीय Adj. *schätzenswerth* Sâj. zu ṚV. 1,165, 13. 15

मनस्विन्नवसी f. *der Mond* Alaṁkârav. 66,*a*.

मनोत m. = मनोता 1) Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,6.

2. मन्त्रवर्ण Adj. (f. ई) *spruchartig* Bhâg. P. 5,24,30.

मन्त्रवशी mit कर् *durch einen Zauberspruch bemeistern* Hem. Par. 1,190.

मन्दयितर् Nom. ag. *Erfreuer* Sâj. zu ṚV. 1, 165,15.

मन्दविध्वंश Adj. *leicht ablösend, — abführend.*

मन्दान्त m. oder n. *zu grosse Nachsicht* Harshak. 18,5 (62,6).

मन्दिमन् Vâsav. 47,2. 75,1. 165,3.

मयका Instr. = मया Bhadrab. 2,49.

मयूरान्त m. N. pr. eines Lehrers M. Müller, Ren. 299, N. 2.

मराल 2) *a*) Nom. abstr. °ता f. Hem. Par. 1,392.

मरुजुष् m. *Wüstenbewohner* Alaṁkâras. 32,*b*.

मरुताङ्क m. *ein best. Thier* Svapnak. 2,18.

मरुमण्डल n. N. pr. eines Landes Uttamak. 8. S. 305, N. 7.

मर्त्यी Adv. mit भू *ein Sterblicher —, ein Mensch werden* Hem. Par. 2,415. 419.

मलयरुह m. *Sandelbaum* Çiç. 11,14.

मल्लकूट N. pr. eines Dorfes Harshak. 39,19.

*मल्लारिष्टा *f. eine best. Pflanze* Râgân. 10,168.

2. मसी Adv. mit भू *sich schwarz färben* Çiç. 20,63.

मक्दाशा Daçak. 18,16 nach Bühler *hopes of (obtaining) liberation.*

महये, so zu betonen.

महस्वंसर् n. *die grosse Stätte* Çat. Br. 4,3,5,20. Âpast. Çr. 13,10,1. Nach Weber ist महस्वसरस्य in Çat. Br. महः स्वंसरस्य; vgl. Kâtj. Çr. 10,4,13.

महाक्षपाक m. N. pr. eines Lexicographen Zach. in der Einl. zu Çâçvata X.

महाक्षपे m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,1 (120,12).

महाप्रबन्ध m. *ein grosses literarisches Werk* M. Müller, Ren. 314.

महाप्रेत m. *ein grosser Verstorbener, — Geist.* ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च ईश्वरश्च महाशिवः। एते पञ्च महाप्रेता भूताधिपतयो मताः॥ Citat aus Rudrajâmala beim Schol. zu Ânandal. 94 nach Aufrecht.

2. महाभाग्य Adj. *überaus glücklich.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 17,20.

महाराष्ट्रवरिष्ठभाषामय Adj. *in der Sprache der Mahratten, der vorzüglichsten der Sprachen, abgefasst* Ind. Ind. 15,188.

महार्यसिद्धान्त m. Titel eines astron. Werkes M. Müller, Ren. 319, N. 2.

महाललाट Adj. *eine grosse Stirn habend* R. 3, 55,4.

महाविराव Adj. (f. आ) *laut schreiend, — tosend.*

महाश्वेता f. N. pr. einer Göttin Harshak. 39,3. Nach Einigen = रविस्थदेवता.

महीतलविसर्पिन् m. *ein Erdenwaller* Hariv. 12085.

3. मा 15) मित neben संमित Maitr. S. 2,11,1 (140, 4). — Mit आ 1) *bilden, hervorbringen* ṚV. 3,38,7. — 2) *herbeischaffen* ṚV. 10,56,2. — Mit सम्, संमित Maitr. S. 2,11,1 (140,4).

माङ्गलिक्य Adj. = माङ्गलिक 1) *b*) Alaṁkâr. 14,*b*. Alaṁkârav. 205,*b*.

मातृका H. an. 3,81 vgl. Zach. Beitr.

मातृकुल, मातृदास und मातृविष्णु m. N. pr. verschiedener Männer M. Müller, Ren. 314, N. 1.

मात्रिक 1) vielleicht ist मृगमातृकाः die richtige Lesart.

मानास Adj. *den Hochmuth vertreibend* Çiç. 19,33.

मार्दलिक m. *Trommelschläger* S. S. S. 182. 183.

*मालुकाच्छद m. *ein best. Baum* Zach. Beitr.

मालुधान 1) *ein best. Thier*, aber wohl nicht *eine Schlangenart* Harshak. (1936) 479,7. Vgl. मान्धाल u. s. w.

माषीण Harshak. (1936) 443,1.

माक्षिष 3) n. *Frauengemach* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

1. मित s. oben u. 3. मा.

मिथःकृत्य etwa *eine gegenseitige Verpflichtung* MBh. 1,204,4.

मिथ्यालिङ्गधर Adj. *falsche Abzeichen tragend, nicht das seiend, was der Schein besagt*, Verz. d. Oxf. H. 58,*b*,34.

मिथ्याहारविहारिन् Adj. *verkehrte Nahrung zu sich nehmend und verkehrten Vergnügungen nachgehend* Suçr. 1,252,21.

मिन्दा f. auch Bez. *der Sprüche* यन्म आत्मनो मिन्दाभूत् und पुनरग्निश्चनुरदात् (TS. 3,2,5,4) Âpast. Çr. 13,17,8.

मीनमत्स्य m. Du. *die Fische im Thierkreise* M. Müller, Ren. 323.

मील् mit आ Caus. चैतन्यम् *das Herz verschliessen*, so v. a. *ganz in Beschlag nehmen* Mahâvîraḥ. 29,16.

*मुकुलिका und *मुखघण्टिका f. *das zum Einschläfern eines Kindes angewandte Summen* Comm. zu Vâsav. 168.

मुखवर्ण m. *Gesichtsfarbe.*

मुखेन्दुबिम्ब n. *Antlitzmond* 314,21.

मुखोत्कीर्ण, so zu lesen st. मखो°.

मुग्धद्वीप m. N. pr. einer *Insel* Uttamak. 26. S. 288, N. 6.

मुण्डन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's Kâçikh. 66,31.

2. मुद् 5) in einer buddh. Inschr. (येषां मुद्भिवः परः परमुदः स्वप्ने ऽपि नाभूत्तनौ) nach E. Hultzsch.

मुष्टिघातम् Absol. mit कृत् *mit den Fäusten dreinschlagen* Çiç. 18,12.

मुहूर्तभुवनोन्मार्तण्ड m. Titel eines Werkes M. Müller, Ren. 300.

मूलिक m. auch *Wurzelverkäufer* Nârada (a.) 2, 1,182. Nach Andern मूलं विप्रलम्भस्तत्कारी.

मृगकेतन m. *der Mond* Alaṁkârav. 66,*a*.

1.*मेघपुष्प 2) nicht *Hagel*, sondern *eine best. Heilpflanze* Zach. Beitr. — 3) नादेय = वेतस die richtige Lesart ebend.

मेचकित, das Sternchen davor zu streichen.

मेठ 1) Harshak. (1936) 443,12.

मेण्ड (?) Bhadrab. 4,18.

मेदपाट N. pr. eines Landes Uttamak. 7. 363. S. 305, N. 7.

*मेरुकदम्बक Zach. Beitr.

मैत्रावरुणचमसीय Adj. *in der Schale des Maitrâvaruṇa befindlich* Âpast. Çr. 12,16,11.

मैत्रीपारमिता f. *die höchste Stufe des Wohlwollens.*

मोक्षण 3) f. ई *die Zauberkunst Jmd zu befreien* Hem. Par. 2,182.

मोक्षवार्त्तिक Adj. *auf die Erlösung bedacht* MBh.

12,320,174.

मोघाय्, °यते *zwecklos werden, Nichts mehr zu bedeuten haben* Alaṁkârav. 205,*b*. Alaṁkârar. 14,*b*.

मोटपल्ली f. N. pr. eines am Meere gelegenen Landes Uttamaḱ. 161. 189. 334. 344.

*मोर m. *Pfau* Zach. Beitr.

म्लानिमन् m. *das Verwelktsein, Verwelken* Vâsav. 48,3.

यज्ञतनू, füge am Ende hinzu: — *b*) *bestimmter Backsteine.*

यथाप्राशु Adv. *möglichst schnell* Âpast. Çr. 7,13,3.

यदृच्छाभिज्ञ m. *ein zufälliger Zeuge* Nârada (a.) 2,1,150.

यातक n. in रथ° weiter unten.

युवराज 3) und युवराजदिवाकर, lies Saduktik. st. Sarasvatîk.

रक्तकमलिनी f. *eine Gruppe von rothen Lotusblüthen* Vâsav. 173,2.

रक्तपट्टमय Adj. *aus rothem Zeuge verfertigt* Vâsav. 172,6, v. l.

रक्तमण्डलता f. in verschiedenen Bedd. Vâsav. 230,3.

रक्ताशय = उरस् Bhâvapr. (Hdschr.) 16,*b* nach Aufrecht.

1. रञ्ज् Z. 1, lies ऋञ्जति.

रणखल *Schlachtfeld* Vâsav. 295,2.

रतिबन्धु m. *Geliebter, Gatte* Çiç. 11,52.

रत्नरत्न n. *die Perle der Perlen* Daçak. 20,6.

रत्नाकर 4) *d*) Pl. eines Volkes MBh. 2,50,21.

रत्नादिनन्दिन् (d. i. रत्ननन्दिन्) m. N. pr. eines Muni Bhadrab. 4,173.

रथयातक n. Instr. so v. a. *zu Wagen* Bühler, Rep. LXXXVII,8 in einer scenischen Bemerkung.

रशनसंमित auch Âpast. Çr. 14,6,10.

रसवन्त् Z. 6, lies Anarghar.

1. राजन् als Bez. *der Zahl sechzehn* Verz. d. Oxf. H. 172,*b*,20.

राजीमती f. N. pr. einer Frau. °परित्याग m. Titel eines Werkes Alaṁkârat. 8,*a*.

रात्रौभव Adj. *in der Nacht stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 14,3,9.

रिपव्, °वति *zum Feinde werden* Subhâshitâv. 3128.

रिभ् bedeutet TS. 7,1,1,3 (vgl. Maitr. S. 1,8,2 [117,8. 9]) und Ait. Br. 1,25,15. 6,32,8 *glänzen;* vgl. Ind. St. 16,32.

रुंष् (vgl. रूष्), रुंषित *bestäubt, bestreut, beschmiert* Kir. 1,34. — Mit अधि, °रुंषित dass. ebend. 10,46. — Mit प्रति, °रुंषित dass. Anarghar. 3,51.

रुद्रावास Kâçîkh. 26,4.

2. रुध् 14) प्रियं ज्ञातिं रुन्ध्यात् Âpast. Çr. 8,6,22.

रुधिरमय Adj. (f. ई) *blutig* Anarghar. 7,5.

रुमा f. N. pr. einer Oertlichkeit Sarasvatik. 1,49. Kâçîkh. 18,62.

रूप 2) *c*) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,50,21.

रैणुकेय Anarghar. 4,56.

रौद्राक्ष Adj. *aus Galaeocarpus Ganitrus gemacht* Anarghar. 4,27.

लकार 3) euphemistisch für लिङ्ग *penis* Subhâshitâv. 2400.

लक्ष्मीनारायण 2) füge m. vor N. pr. hinzu.

लङ्घ् mit अति Caus. auch *hinüberspringen über* (Acc.) Daçak. 85,4.

लडहचन्द्र m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

लड्डु n. Padjâvalî 117.

ललितोक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

1. लिह् mit नि, °निलीढ *aufgeleckt*, so v. a. *ergriffen —, übermannt von* (Schlaf) Daçak. 5,15.

OTTO BÖHTLINGK

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

VI. BAND

व — ष

1959

AKADEMISCHE DRUCK- U. VERLAGSANSTALT

G R A Z

Unveränderter Abdruck der 1879 - 1889 in Petersburg im Auftrag der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften erschienenen Ausgabe.

Photomechanischer Nachdruck der
Akademischen Druck - u. Verlagsanstalt Graz – Austria
106.64/6/7

VORWORT.

Unter den zahlreichen Nachträgen und Verbesserungen zu diesem Theile befinden sich auch Beiträge von einem Gelehrten, der mir sein Scherflein in einem anonymen Briefe aus Oxford zuzusenden die Freundlichkeit hatte. Hat der liebenswürdige Mann aus Bescheidenheit sich nicht nennen wollen, so glaube ich doch keine Indiscretion zu begehen, wenn ich die gegründete Vermuthung ausspreche, dass der leider so früh verstorbene J. Schönberg jenen Brief an mich gerichtet hat. Meinen Dank, der für ihn zu spät kommt, mögen seine Freunde entgegennehmen.

Verzeichniss der in diesem Theile neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Alaṁkâraç(ekhara), lith. Ausg. Benares 1923 (Th. Aufrecht und R. Pischel).

Auçitj(âlaṁkâra) (R. Pischel).

Bydragen (tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch Indie) (H. Kern).

Çâk. (Kâçm.) ist die von K. Burkhard in den Sitzungsberichten der phil.-hist. Klasse der Kais. Ak. d. Ww. in Wien, Bd. 107, veröffentlichte Kaçmîrer Çakuntalâ-Handschrift (C. Cappeller).

Çukas(aṁdeça) in Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland, Bd. XVI.

Gîtakam(âlâ), Hdschr. (H. Kern).

Kandrâloka (R. Pischel).

Kâvjâl(aṁkâra des Rudraṭa) (R. Pischel).

Kshem(endra's Kavikaṇṭhâbharaṇa), herausgegeben von J. Schönberg in den Sitzungsberichten der phil.-hist. Klasse der Kais. Ak. d. Ww. in Wien, Bd. 106 (C. Cappeller).

Nidânas(ûtra) (A. Weber).

Paramârth(asâra) (Th. Aufrecht).

Rudraṭâlaṁkâraṭ(ippaṇaka, auch Rudraṭakâvjâlaṁkâraṭ. genannt) (R. Pischel).

Sahṛdajâloka (R. Pischel).

Sarasvatîk(aṇṭhâbharaṇa), Calcutta 1883 (C. Cappeller).

Subhâshitaratnabh(âṇḍâgâra) (Th. Aufrecht).

Tattvak(aumudî) (H. Kern).

Vâgbh(aṭa's Alaṁkâra), Calcutta 1883 (C. Cappeller).

Weber, Bhag(avatî).

Leipzig, den 4ten April 1886.

O. Böhtlingk.

1. व Indecl. = इव *wie* 20,2 (Conj.).

2.*व 1) m. *a*) = सात्वन, वन्दन, मत्वण, वसति, वरूण, वरूणालय, कल्याण, बलवत्, वाङ्क, वस्त्र, शार्दूल, शालूक und वात. — 2) f. आ *going; hurting, injury; an arrow; weaving; a weaver* (wohl m. वा, Nomin. वास्). — 3) n. = प्रचेतस् und वरूणबीज.

वंश 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Rohr*, insbes. *Bambusrohr;* auch **Zuckerrohr* und **Shorea robusta.* — *b*) *die Sparren und Latten eines Hauses, die auf den Balken aufliegen;* insbes. *die in der Längenrichtung des Daches laufenden, welche die Orientirung des Hauses anzeigen.* — *c*) *Querbalken, Querstrich, Diagonale.* — *d*) *Rohrpfeife, Flöte* Çiç. 2,90. — *e*) *Rückgrat.* — *f*) *Röhrknochen.* — *g*) *der höhere mittlere Theil eines Schwertes.* — *h*) *ein best. Längenmaass,* = 10 Hasta. — *i*) *Stammbaum, Stamm, Geschlecht.* — *k*) *Sohn.* — *l*) *ein edles Geschlecht;* vgl. °भव. — *m*) am Ende eines Comp. *eine Menge gleichartiger Dinge.* Auch Pl. — *n*) *ein best. musikalischer Ton* Çiç. 2,90. — *o*) *Stolz, Hochmuth* Vâsav. 248,2. — *p*) **Tabaschir.* — *q*) *Bein. Vishṇu's (?). — 2) f. वंशा N. pr. einer Apsaras. — 3) f. वंशी *a*) *Flöte.* — *b*) **Blutgefäss.* — *c*) *ein best. Körpermaass.* — *d*) **ein best. Gewicht,* = 4 Karsha. — *e*) **Tabaschir.*

वंशऋषि m. *ein in einem Lehrerverzeichniss genannter* Ṛshi.

वंशक 1) m. *a*) *eine Art Zuckerrohr.* — *b*) *Röhrknochen.* — *c*) **ein best. Fisch.* — *d*) N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,182. — 2) **f.* वंशिका *a*) *Flöte.* — *b*) *Agallochum.* — 3) **n.* *Agallochum.*

**वंशकठिन* m. 1) *eine Tragstange von Bambus.* — 2) *Bambus-Dickicht.*

**वंशकफ* m. *in der Luft einherfliegende Pflanzenfäden.*

वंशकर 1) Adj. Subst. *ein Geschlecht fortpflanzend, Stammhalter.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

**वंशकर्पूरोचना* f. *Tabaschir* Râǵan. 6,188.

वंशकर्मकृत् m. *Bearbeiter von Bambus, Korbmacher* u. s. w.

वंशकृत् m. 1) dass. — 2) *Begründer eines Geschlechts.*

वंशकृत्य n. *Flötenspiel* Ragh. 2,12.

वंशक्रमागत Adj. *ererbt.*

वंशक्रमाकितगौरव Adj. *von Alters her im Geschlecht hochgeachtet* Harshaḱ. 143,9.

**वंशक्षीरी* f. *Tabaschir* Bhâvapr. 1,169.

**वंशगा* f. dass. Râǵan. 6,187.

वंशगुल्म N. pr. eines Tîrtha.

वंशगोप्तर् Nom. ag. *Hüter —, Aufrechthalter eines Geschlechts* 46,11.

वंशचर्मकृत् m. Pl. *Bearbeiter von Bambus und Leder* R. ed. Bomb. 2,80,3.

वंशचित्तक m. *Genealog.*

वंशच्छन्दसिक (wohl n.) *ein best. Metrum* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,10.

वंशच्छेत्तर् Nom. ag. *der ein Geschlecht abschneidet, mit dem ein Geschlecht ausstirbt.*

वंशज 1) Adj. (f. आ) *a*) *aus Bambus gemacht.* — *b*) am Ende eines Comp. *aus einer — Familie stammend, im Geschlecht von — geboren, zur Familie von — gehörend.* — *c*) *zum selben Geschlecht gehörend.* वंशजाः प्राक्तनाः so v. a. *Ahnen* Spr. 7824. — 2) **m.* *Same des Bambus.* — 3) **f.* आ *Tabaschir* Bhâvapr. 1,169. — 4) n. dass.

वंशजात Adj. *aus Bambus gemacht* Hariv. 1,44,9.

**वंशतण्डुल* m. *Same des Bambus.*

**वंशदला* f. *eine Grasart* Râǵan. 8,133.

वंशधर 1) Adj. Subst. *ein Geschlecht erhaltend, Stammhalter* 106,14. — 2) m. *Nachkomme.*

**वंशधान्य* n. *Korn des Bambus* Râǵan. 16,37.

वंशधारा f. N. pr. eines Flusses.

वंशधारिन् Adj. = वंशधर 1).

वंशनर्तिन् m. *Gaukler.*

वंशनाडिका und °नाडी f. *eine Röhre aus Bambus.*

वंशनाथ m. *Stammhalter.* पार्थिव° so v. a. *ein fürstlicher Sprössling.*

**वंशनालिका* f. *Pfeife, Flöte.*

वंशनिश्रेणी f. *eine Leiter aus Rohr* Paṅkad.

**वंशनेत्र* n. *Wurzel des Zuckerrohrs* Râǵan. 14,88.

1. वंशपत्र n. 1) *Bambus-Blatt.* — 2) *ein best. Metrum.*

2.*वंशपत्र 1) m. *Rohrschilf, Amphidonax Karka* Râǵan. 8,104. — 2) f. ई *a*) *eine Grasart* Râǵan. 8, 134. — *b*) *das Harz der Gardenia gummifera* Râǵan. 6,77. Bhâvapr. 1,219.

**वंशपत्रक* 1) m. *a*) *Rohrschilf, Amphidonax Karka.* — *b*) *eine Art Zuckerrohr.* — *c*) *ein best. Fisch.* — 2) n. *Auripigment.*

वंशपत्रपतित 1) Adj. *auf ein Bambus-Blatt gefallen.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

**वंशपत्रकरितास* n. *blätteriges Auripigment* Mat. med. 41.

वंशपात्री f. *ein Gefäss aus Rohr* Comm. zu Kâtj. Çr. 6,8,6.

**वंशपीत* m. *eine Art Bdellium* Râǵan. 12,111.

**वंशपुष्पा* f. *eine best. Schlingpflanze.*

**वंशपूरक* n. *Wurzel des Zuckerrohrs* Râǵan. 14,88.

वंशपोत m. *Rohrschössling* und zugleich *ein Kind aus guter Familie* Vâsav. 113,2.

वंशबाह्य Adj. (f. आ) *von der Familie verstossen* Harshaḱ. 147,14.

वंशब्राह्मण n. *ein Verzeichniss alter Lehrer,* auch als Titel eines bestimmten Werkes.

वंशभव Adj. *aus Bambus gemacht* und zugleich *aus edlem Geschlecht stammend* Bhâm. V. 1,78.

**वंशभार* m. *eine Tracht Bambus.*

वंशभृत् m. *Stammhalter.*

वंशभोज्य Adj. *dessen Genuss sich im Geschlecht forterbt.*

वंशमय Adj. (f. ई) *aus Bambus gemacht.*

**वंशमूल* n. *Wurzel des Zuckerrohrs* Râǵan. 14,88.

वंशमूलक n. N. pr. eines Tîrtha.

वंशमृन्मय Adj. *aus Bambus oder Lehm gemacht.*

**वंशयव* m. *Korn des Bambus* Râǵan. 16,37.

वंशराज m. 1) *ein hohes Bambusrohr.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

वंशराज्यधर् Adj. *Geschlecht und Herrschaft erhaltend, — fortführend* Kathâs. 66,172.

*वंशरोचना, वंशलोचन (Karaka 6,20) und *वंशलोचना f. *Tabaschir* Râgân. 6,187. Mat. med. 271.

वंशवर्तिन् m. *eine best. Klasse* (गण) *von Göttern im dritten* Manvantara VP.² 3,6.

वंशवर्धन 1) Adj. *ein Geschlecht mehrend, — fortpflanzend.* — 2) m. *Sohn* Daçak. 44,9.

वंशवर्धिन् Adj. = वंशवर्धन 1).

वंशविस्तर m. *eine vollständige Genealogie.*

*वंशशर्करा f. *Tabaschir* Râgân. 6,188.

*वंशशलाका f. *ein Wirbel aus Rohr.*

वंशस्तनित n., वंशस्थ n. und °स्था (?) f. *ein best. Metrum.*

वंशस्थबिल n. 1) *die Höhlung in einem Bambusrohre.* — 2) *ein best. Metrum.*

वंशस्थिति f. *der Bestand eines Geschlechts.*

वंशक्षीण Adj. *der Familie verlustig gegangen, alleinstehend* Hit. 10,20.

वंशागत Adj. *ererbt.*

वंशाग्र n. 1) *die Spitze eines Bambusrohrs.* — 2) **Rohrschössling.* — 3) vielleicht *ein best. Theil der Bettstelle* Kauç. 36.

*वंशाङ्कुर m. *Rohrschössling* Râgân. 7,39.

वंशानुकीर्तन n. *das Herzählen der Geschlechter, Genealogie.*

वंशानुक्रम m. *Reihenfolge im Geschlecht, Genealogie.*

वंशानुग Adj. 1) *am höhern mittleren Theil eines Schwertes sich hinziehend, — sich befindend.* — 2) *von Geschlecht zu Geschlecht übergehend.*

वंशानुचरित n. Sg. und Pl. *die Geschichte der verschiedenen Geschlechter.*

*वंशानुवंशचरित n. *die Geschichte der älteren und neueren Geschlechter.*

*वंशान्तर m. *Amphidonax Karka* Râgân. 8,103.

*वंशावती f. N. pr. gaṇa शरादि.

*वंशाह्व m. *Same des Bambus* Râgân. 16,35.

*वंशिक n. *Agallochum* Bhâvapr. 1,185.

वंशिन् Adj. in स्व°.

वंशिवाद्य (!) n. *Flöte.*

वंशीगीत n. *Flötenspiel* Vṛshab. 55,*a*,19.

वंशीधर 1) Adj. *eine Flöte haltend.* — 2) m. N. eines Gelehrten.

वंशीय Adj. *zu Jmds* (Gen.) *Geschlecht gehörig.*

वंशीवदन m. N. pr. eines Scholiasten.

वंश्य Adj. 1) *zum Hauptbalken gehend, an den Hauptbalken sich ansetzend;* m. *Verbindungsstück, Querbalken* oder — *leisten.* — 2) *an das Rückgrad sich ansetzend;* Subst. *ein Arm- oder Beinknochen.* — 3) *zur Familie gehörig;* m. *Familienglied, ein Vorfahr* oder *Nachkomme.* Am Ende eines Comp. *aus der und der Familie stammend.* — 4) *Jmd* (Gen.) *in einer Wissenschaft* (Loc.) *vorangehend, Jmds Lehrer in — seiend* Âpast. 1,7,12.

वंश्यानुचरित n. *die Geschichte der Familienglieder.*

वँसग m. *Stier.*

1. वक् in विवक्ति vedisch von वच्.

2. वक् *rollen, volvi.* Nur वावक्रे ṚV.

वँकल m. *die innere Baumrinde, Bast.*

वकार् m. *der Laut* व TS. Prât.

वकुश m. *ein best. im Laub der Bäume wohnendes Thier.*

*वक्क, वक्कते (गतौ).

वक्कलिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

*वक्कस m. wohl nur fehlerhaft für वक्कस.

वक्कुल m. N. pr. eines Mannes.

वक्तर् Nom. ag. 1) *sprechend, aussagend, Sprecher, Redner, Verkünder, — von* (Gen. vedisch und klassisch, Acc. oder im Comp. vorangehend in der klass. Sprache). Vom *quakendem* Frosche 171, 10. 180,18. विगृह्य वक्ता *ein guter Kampfredner.* f. वक्त्री Comm. zu Mṛkkh. 72,5. Am Ende eines adj. Comp. f. वक्त्री Comm. zu Mṛkkh. 32,17. 18. — 2) *Redner,* so v. a. *ein beredter Mann.* — 3) *Lehrer, Meister.*

वँक्तवे Dat. Infin. zu वच् ṚV. 7,31,5. Nach Sâj. वँक्तु Adj. *harte Worte führend.*

वक्तव्य oder वक्तव्यँ 1) Adj. (adj. Comp. f. श्रा) *a) zu sprechen, zu sagen, zu verkünden, auszusprechen, auszusagen, was gesprochen wird;* mit Loc. oder Gen. der Person. n. impers. यामीति वक्तव्ये *wenn «ich gehe» gesagt werden soll,* वक्तव्यस्य कालः *Zeit zu reden.* — *b) zu benennen.* — *c) anzureden, zu dem man sprechen soll;* mit Acc. der Sache. — *d) tadelnswerth, übel berüchtigt* MBh. 7,198,28. — *e) (verantwortlich, Rede und Antwort zu geben verpflichtet) abhängig, in der Gewalt von* — (Gen. oder im Comp. vorangehend) *stehend.* — 2) n. *Tadel, Vorwurf.*

वक्तव्यता f. Nom. abstr. zu वक्तव्य 1) *d)* und *e).*

वक्तव्यत्व n. Nom. abstr. zu वक्तव्य 1) *a).*

वक्ति f. *Rede.*

वँक्तु s. u. वँक्तवे. वक्तुकाम Adj. *zu sprechen im Begriff stehend* 176,29.

वक्तृक am Ende eines adj. Comp. = वक्तर् *Sprecher.*

वक्तृता f. *Rednerei, Gewandheit in der Rede.*

वँक्तोस् Abl. Infin. zu वच् Çat. Br. 1,5,2,10.

वक्त्र 1) n. *a) Mund, Maul, Gesicht, Schnauze, Schnabel.* वक्त्रं कर् *den Mund —, das Maul aufsperren.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b) Spitze* (eines Pfeils). — *c) Schnauze* (eines Gefässes). — *d) Anfang.* — *e) the initial quantity of the progression, the first term.* — *f) ein aus 4* X *8 Silben bestehendes Metrum.* — *g) *eine Art Zeug.* — *h) *die Wurzel von Tabernaemontana coronaria.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Karûsha MBh. 1,187,15. 188,19. v. l. वक्र. — Häufig mit वक्र verwechselt.

वक्रक am Ende eines adj. Comp. = वक्त्र 1) *a).*

*वक्रखुर m. *Zahn* (wohl *Backenzahn*). Vgl. वक्रखुर.

वक्रच्छद् m. *eine über das Gesicht* (eines Elephanten) *gezogene Decke* Çiç. 18,28.

वक्रज्ञ m. 1) *Zahn* J. R. A. S. 1875, S. 84. — 2) **ein Brahmane.*

*वक्रताल n. *Blasinstrument.*

वक्रतुण्ड m. Bein. Gaṇeça's. Richtig वक्र°.

*वक्रदंष्ट्र m. fehlerhaft für वक्र°.

*वक्रदल (Conj.) n. *Gaumen.*

वक्रद्वार n. wohl *Mund* Pañkat. 236,9.

वक्रपट (adj. Comp. f. श्रा) *Schleier.*

*वक्रपट्ट *Futtersack, aus dem ein Pferd frisst.*

*वक्रभेदिन् Adj. *bitter.*

वक्रमेधिन् m. N. pr. eines Asura.

वक्रलोमन् *Schnauzhaar* (beim Elephanten).

वक्रशोगिन् Adj. *mit einer Mundkrankheit behaftet.*

वक्रवाक्य n. Çiç. 10,12 fehlerhaft für वक्र°.

*वक्रवास m. *Orange* Râgân. 11,174.

*वक्रशोधन n. *die Frucht der Dillenia speciosa* Râgân. 11,97.

*वक्रशोधिन् m. *Citronenbaum;* n. *Citrone.*

वक्राम्बुज n. *Antlitzlotus* 252,22.

*वक्रासव m. *Speichel.*

वक्रेन्दु m. *Antlitzmond* 314,7.

(वक्त्र) वँक्तुम Adj. *auszusprechen, zu sagen.*

वँक्मन् n. nach Sâj. = मार्गभूत.

वक्मशोत्रसत्य Adj. nach Sâj. *treu den Ordnern der heiligen Reden* (d. i. *den* Stotar).

(वक्य) वँक्यिम Adj. *verkündenswerth, preiswürdig.*

वक्र॰ 1) Adj. (f. श्रा; Adv. वक्रम् und वक्र°) *a) gebogen, krumm, schief; gelockt* (Haare). — *b) rückläufig, in rückläufiger Bewegung begriffen* (von Planeten). — *c) prosodisch lang* (wegen der Gestalt des Längezeichens). — *d) unredlich, hinter-*

listig, zweideutig, falsch, verschlagen. — *e) feindlich, ungünstig* (Schicksal) zu Spr. 1918. — 2) m. *a) der Planet Mars.* — *b) *der Planet Saturn.* — *c) *eine best. Arzeneipflanze,* = पर्पट. — *d)* *Bein. α) Rudra's. — β) des Asura Bâṇa. — *e)* N. pr. α) eines Fürsten der Karûsha. v. l. वक्त्र. — β) eines Râkshasa. — γ) Pl. eines Volkes. v. l. चक्र. — 3) f. वक्रा *a) ein best. musikalisches Instrument.* — *b) ein best. Stadium in der Bahn des Mercurs.* — 4) n. *a) Krümmung eines Flusses.* — *b) ein best. partieller Beinbruch.* — *c) die rückläufige Bewegung eines Planeten.* — *d) *ein best. Metrum;* richtig वक्त्र.

*वक्रकाण्ट m. 1) *Judendorn* Râǵan. 11,40. — 2) *Acacia Catechu* Râǵan. 8,21.

*वक्रकाण्टक m. *Acacia Catechu.*

*वक्रखड्ग m. *ein krummer Säbel.*

*वक्रखुर m. *Zahn* Gal. Richtig वक्त्रखुर.

वक्रग und वक्रगत Adj. *in rückläufiger Bewegung begriffen* (von Planeten). Vgl. अवक्रग (Nachtr. 5).

वक्रगति Adj. 1) *sich schlängelnd.* — 2) = वक्रग.

*वक्रगन्धनिबन्धकृत् m. Bein. des Dichters Bâṇa Gal.

वक्रगमन n. *die rückläufige Bewegung eines Planeten.*

वक्रगामिन् Adj. *sich schlängelnd.*

*वक्रग्रीव m. *Kamel.*

*वक्रचञ्चु m. *Papagei.*

वक्रता n. Nom. abstr. zu वक्र 1) *a)* (Çiç. 10,47; auch vom *schelen* Blick der Augen), *b)*, *d)* (Prasannar. 7,16) und *das Schiefgehen*, so v. a. *Schlechtgehen, Misslingen.*

*वक्रताल n. und *°ताली f. *Blasinstrument.*

वक्रतु m. N. pr. einer Gottheit.

वक्रतुण्ड 1) Adj. *schiefmäulig.* — 2) m. *a) *Papagei.* — *b)* Bein. Gaṇeça's. °तुण्डस्तोत्र n. und °तुण्डाष्टक n. Titel.

वक्रतोदिन् Adj. *hinterlistig stechend* Mantrabr. 2,7,2.

वक्रत्व n. Nom. abstr. zu वक्र 1) *a)* und *d).*

*वक्रदंष्ट्र m. *Wildschwein* Râǵan. 19,30, v. l.

वक्रदत्त 1) m. N. pr. eines Fürsten der Karûsha MBh. 2,14,13. v. l. दृत्तवक्र und दृत्तवक्त्र. — 2) *f. आ *Croton polyandrum* Râǵan. 6,160.

*वक्रदृत्तीबीज m. *Croton Jamalgota* Râǵan. 6,165.

*वक्रदल n. fehlerhaft für वक्त्र°.

*वक्रदृश् Adj. *schielend* Gal.

1. वक्रधी f. *Hinterlist, Unredlichkeit.*

2. वक्रधी Adj. *hinterlistig, unredlich.*

*वक्रनक्र m. 1) *Papagei.* — 2) *ein hinterlistiger Mensch.*

*वक्रनाल n. *Blasinstrument.*

वक्रनास 1) Adj. *eine gebogene Nase* —, *einen krummen Schnabel habend.* — 2) m. N. pr. einer Eule.

*वक्रनासिक m. *Eule.*

वक्रपक्ष Adj. *mit eingebogenen Flügeln* Çulbas. 3,62. Ind. St. 13,239.

वक्रपाद् 1) Adj. *krummbeinig.* — 2) *m. Bein. Gaṇeça's Gal.

*वक्रपुच्छ् m. *Hund.*

वक्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*वक्रपुष्प m. 1) *Butea frondosa* Râǵan. 10,36. — 2) *Agati grandiflora* Râǵan. 10,46. — 3) *eine andere Pflanze,* = बक.

वक्रप्लुत Adj. *in gewundenen Linien springend* Kathâs. 27,156.

वक्रबुद्धि Adj. *hinterlistig, falsch* (Person) Hemâdri 1,472,4.

वक्रभणित n. *eine zweideutige Rede* 308,7 (im Prâkrit).

वक्रभाव m. 1) *das Gebogensein, Krummheit, Schiefheit, das Sichschlängeln.* — 2) *hinterlistiges Wesen, Hinterlist.*

*वक्रभुज m. Bein. Gaṇeça's Gal.

*वक्रम m. = अवक्रम *Flucht.*

वक्रमति Adj. *hinterlistig, falsch* (Person) MBh. 3,92,11.

*वक्रय m. = अवक्रय *Preis.*

वक्रयोधिन् m. N. pr. eines Dânava VP.^{2} 2,72. v. l. चक्र° (Nachtr. 5) und वक्त्र°.

*वक्रलाङ्गूल m. *Hund* Râǵan. 19,10.

*वक्रवक्त्र m. *Eber.*

वक्रवाक्य n. *eine zweideutige Rede* Çiç. 10,12 (वक्त्र° gedr.).

*वक्रवालधि m. *Hund.*

*वक्रशल्या f. 1) *Capparis sepiaria* Râǵan. 3,98. — 2) *Abrus precatorius* Râǵan. 3,103.

*वक्रशृङ्ग Adj. (f. ई) *gebogene Hörner habend.*

*वक्राग्र n. *eine best. Pflanze.*

1. वक्राङ्ग n. (adj. Comp. f. ई) *ein gekrümmtes Glied.* Auch wohl fehlerhaft für वक्राङ्घ्रि.

2. *वक्राङ्ग m. 1) *Gans.* — 2) *Schlange.*

वक्राङ्घ्रि m. *Krummfuss.* °संग्राम wohl so v. a. *ein hinterlistiger Kampf.*

वक्रातप m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वक्रि Adj. *unwahr redend.*

वक्रित Adj. 1) *gekrümmt, gebogen* Naish. 5,58. — 2) *eine rückläufige Bewegung angetreten habend, in rückläufiger Bewegung seiend* (von Planeten).

वक्रिन् 1) Adj. *a) den Hals biegend* (Sänger) S. S. S. 117. — *b)* = वक्रित 2). — 2) m. *a) ein Schwächling besonderer Art* Karaka 4,2. — *b) *ein* Buddha.

वक्रिम (?) Adj. *gekrümmt, grbogen.*

वक्रिमन् m. 1) *Krummheit, Schiefheit, das Sichschlängeln.* — 2) *Zweideutigkeit.*

वक्री Adv. 1) mit कर् *biegen, krümmen, rund biegen* (einen Bogen) Bâlar. 27,5. — 2) mit भू *a) krumm* —, *schief werden.* — *b) die rückläufige Bewegung antreten* (von einen Planeten). — *c) sich widerwärtig zeigen* (vom Schicksal).

वक्रेतर Adj. *gerade, schlicht, nicht gelockt* (Haar).

वक्रोक्ति f. 1) *eine indirecte Ausdrucksweise.* — 2) *ein zweideutiger Ausspruch, Wortspiel, Calembourg, Witzwort.*

वक्रोक्तिजीवित n. Titel eines Werkes.

वक्रोलक N. pr. 1) m. eines Dorfes. — 2) n. einer Stadt.

वक्रोष्ठिका f. *ein Lacken mit verzogenen Lippen* Hem. Par. 1,336 (am Ende eines adj. Comp.).

वक्र und वक्रन् (f. वक्वरी) Adj. *sich drehend, rollend, volubilis, sich tummelnd.*

वक्वरी f. zu वक्रन्.

वक्स m. *ein best. berauschendes Getränk.*

वक्ष्, *वक्षति (रोषे, संघाते) *heranwachsen, erstarken.* Zu belegen nur वक्ष्त, वक्षिथ, वक्षतुस्, वक्षुस्, वक्षत् und वक्षिरे. — Caus. वक्षयति *wachsen machen, erstarken lassen.* — Mit अति *überragen, überlegen sein;* mit Acc. ṚV. 1,81,5. 102, 8. 3,9,3.

वक्षण 1) Adj. (f. ई) *stärkend, erfrischend.* — 2) n. *a) Stärkung, Erfrischung.* — *b) *Brust.*

वक्षणा f. 1) Pl. *der hohle Leib, Bauch, die Weichen;* auch *Bauch* eines Berges, des Himmels, der Flüsse (so v. a. *Bett; Fluss* nach Nigh.). — 2) etwa für वक्षण 2) *a)* ṚV. 5,52,15.

वक्षणि Adj. *stärkend.*

वक्षणीस्था Adj. nach Sâj. = वक्त्रे स्थितः.

वक्षथ m. *Erstarkung, Kräftigung, Wachsthum, Zunahme.*

वक्षस् 1) n. Sg. und Pl. *der obere Theil des Leibes, Brust.* — 2) *m. *Ochs.*

वक्षस्कार m. etwa *Sack, Beutel* (der auf der *Brust* getragen wurde ?) als Bez. von *Abschnitten* in einem Buche Ind. St. 16,411. Vgl. den Gebrauch

von कण्ठक und पिटक bei den Buddhisten.

वक्षस्कारिका f. wohl dass. (zur Aufbewahrung von Werthsachen) Uttamaḱ. 171. 232.

वक्षःस्थल n. und °स्थली f. (Kâd. 73,17) *Brustgegend, Brust.*

वक्षी f. *Flamme.*

वक्षु *der Oxus.*

वक्षोग्रीव m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

वक्षोज m. Du. *die weiblichen Brüste* Bhâvapr. 6, 16. Prasannar. 23,22. Nom. abstr. °ता f. Bhâm. V. 2,121.

वक्षोमणि m. *ein auf der Brust getragenes Juwel* Çiç. 19,83.

वक्षोमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

वक्षोरुह und *°रुह् m. *die weibliche Brust.*

वक्ष्यमाणत्व n. *das in der Folge Gesagtwerden.*

*वख्, वखति (गतौ).

वगला und °मुखी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

वगाह् m. = अवगाह् *das Hineintauchen, Sichhineinbegeben* Z. d. d. m. G. 37,544, N.

वग्गु 1) m. *Ton, Ruf, Zuruf.* — 2) *Adj. = वाचाल.

वाग्वन् Adj. *schwatzhaft.*

वाग्वनु m. *Ton, Geräusch, Ruf.*

वघा f. *ein best. schädliches Thier.*

वघापति m. *das Männchen der* Vaghâ AV.

*वङ्क्, वङ्कते (कौटिल्ये, गतौ).

वङ्क 1) m. *a*) *Vagabund* Bhadrab. 3,50. Vgl. वङ्गु. — *b*) *=भङ्गुर (नदीवक्र), नदीपात्र und पर्याणभाग (*Sattelknopf*). — 2) f. आ *Sattelknopf* Çiç. 12,6.

वङ्कक m. N. pr. eines Berges.

*वङ्कुर m. *Biegung eines Flusses.*

*वङ्कुसेन m. *ein best. Baum.*

वङ्कालकाचार्य m. N. pr. eines Astronomen.

वङ्काला f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*वङ्किणी f. *eine best. Pflanze.*

*वङ्किल m. *Dorn.*

वङ्गु Adj. *taumelnd, schwankend.*

वङ्क्य MBh. 2,1846 fehlerhaft für वङ्गु, wie ed. Vardh. 2,50,22 liest.

वङ्क्षु Adj. *biegsam.*

वाङ्क्षि f. 1) *Rippe.* Auch वङ्क्षी. — 2) ** Rippe eines Daches* u. s. w. — 3) ** ein best. musikalisches Instrument.*

वङ्क्षण m. *Leisten, Weiche.* Auch f. आ, aber mit der v. l. वङ्क्षण.

वङ्गु *der Oxus* MBh. ed. Vardh. 2,50,22.

*वङ्ग्, वङ्गति (गतौ).

वङ्गर 1) Adj. als Beiw. eines wohlgeformten Körpers. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. °भण्डीरथा: *die Nachkommen des* V. *und* Bh.

*वङ्ग्, वङ्गति (गतौ, खञ्जे).

वङ्ग 1) m. *a*) N. pr. α) eines Volkes (Pl.) und des von ihm bewohnten Gebietes (Sg.), *das eigentliche Bengalen.* — β) des Urahnen dieses Volkes. — *b*) *Baum* Ait. Âr. 136,6 v. u. — *c*) *ein best. Baum* Harshaḱ. 197,23. v. l. वङ्क. — 2) *m. n. *a*) *Baumwolle.* — *b*) *Solanum Melongena.* — 3) n. *Zinn* und *Blei* Râǵan. 13,21. 25.

वङ्गक m. *ein best. Baum* Harshaḱ. (1936) 478,1. v. l. वङ्ग.

*वङ्गज n. 1) *Messing.* — 2) *Mennig.*

*वङ्गजीवन n. *Silber.*

वङ्गर m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,211.

*वङ्गला f. *eine best. Râgiṇî.*

वङ्गलिपि f. *bengalische Schrift.*

*वङ्गप्रुत्वज्ञ n. *Messing.* Richtig वङ्गज्ञ und प्रुत्वज्ञ.

वङ्गसेन m. 1) ** ein best. Baum.* — 2) N. pr. eines medic. Autors Bhâvapr. 3,18. 19. 87. 4,19.

*वङ्गसेनक m. = वङ्गसेन 1).

*वङ्गारि m. *Auripigment.*

वङ्गाल N. pr. 1) eines Sohnes des Râga Bhairava. — 2) f. ई der Gattin des Râga Bhairava.

वङ्गालिका f. = वङ्गाल 2).

वङ्गिरि m. N. pr. eines Fürsten.

*वङ्गीय Adj. *bengalisch.*

*वङ्गुला f. = वङ्गला.

वाङ्गृद m. N. pr. eines Dämons.

*वङ्गेश्वरारस m. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 69.

वङ्घ m. *ein best. Baum.*

1. वच्, विवक्ति (vedisch), वक्ति (वक्तु 129,9. 131, 19); metrisch auch Med. in der Bedeutung des Act. 1) *sagen, sprechen, aussprechen, hersagen, ansagen, beschreiben, in Worte fassen, verkünden, angeben,* — *Jmdm* (Dat. oder Gen.), *zu Jmd* (Acc., ausnahmsweise Acc. mit प्रति) *sagen,* — *sprechen,* — *Etwas* (mit doppeltem Acc., oder Acc. der Sache und Dat. oder Gen. der Person), *berichten über* (Acc.), *erzählen von* (Acc.), — *von Jmd* (Abl.). मैवं वोच: nach इति चेत् *so sollst du nicht reden,* so v. a. *eine solche Behauptung wäre unrichtig;* प्रश्नम् *eine Frage beantworten;* mit पुनर् *antworten* und *wiederholen.* — 2) *bezeichnen als, nennen;* mit doppeltem Acc. Med. *sich ausgeben für* (Nomin.); Pass. *genannt werden, heissen, gelten für* (Nomin., bei den Lexicographen auch Loc.); *Geltung haben.* — 3) Pass. *ertönen, erschallen.* — 4) *Jmd Vorwürfe machen, seinen Unwillen gegen Jmd aussprechen;* mit Acc. der Person. — 5) उक्त *a*) *gesagt, gesprochen, besprochen, erwähnt, angegeben* (116,10), *gelehrt.* n. als impers. mit Instr. der Person; insbes. in der Verbindung इत्युक्ते (106,15) und एवमुक्ते (114,29). — *b*) *erklärt für, gemeint,* — *mit* (Instr.). — *c*) *angeredet, zu dem gesagt worden ist,* — *Etwas* (Acc.), *aufgefordert von* (im Comp. vorangehend). — Caus. वाचयति 1) *zu sagen* —, *zu sprechen veranlassen, sagen,* —, *hersagen* —, *aussprechen lassen;* mit doppeltem Acc. वाचयीत Âçv. Grhj. 1,21,6. 22,18. 2, 3,13. 9,9. 4,6,19 neben वाचयति 1,22,21. Oefter ist ein Object wie स्वस्ति oder dgl. zu ergänzen. — 2) (etwas Geschriebenes *reden lassen*) *lesen.* — 3) *sagen, berichten* Bhaṭṭ. — 4) *zusagen, versprechen.* — Desid. विवक्षति, °ते (metrisch) 1) *zu sprechen* —, *herzusagen* —, *zu verkündigen beabsichtigen.* विवक्षित *herzusagen* u. s. w. *beabsichtigt.* — 2) Pass. *gemeint sein* 226,16. 232,22. विवक्षित *was man im Sinne hat, gemeint, beabsichtigt.* — 3) विवक्षित *in naher Beziehung zu Jmd stehend, zu Jmd haltend; beliebt, Lieblings* —. = शोभन Halâs. 5,16. — Intens. (अवावचीत्) *schreien* RV. 10,102, 6. — Mit अभ्रक् *herbeirufen, begrüssen, einladen.* — Mit अति 1) *Jmd tadeln, Jmd Vorwürfe machen.* — 2) *Jmd über die Gebühr tadeln oder loben.* — Mit अधि *sprechen* —, *hülfreich eintreten für* (Dat.). — Mit अनु 1) *aufsagen* (Opfergebete u. s. w.) *für Jmd* (Dat. oder Gen.), *die Opfereinladung an Jmd richten.* — 2) *Jmd* (Acc.) *mit einem Spruche ansprechen.* Nur अनूक्त. — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas aufsagen,* so v. a. *lehren, mittheilen.* — 4) Med. (auch Act. Bhâg. P.) *nachsagen* (dem Lehrer u. s. w.), so v. a. *lernen, studiren.* अनूक्त *studirt, gelernt; gehört, vernommen.* — 5) *beistimmen, Recht geben.* — 6) *nennen.* Nur अनूक्त *genannt.* — Caus. 1) *Jmd die Formel* oder *Einladung für* (Dat.) oder *zu* (Gen.) *aussprechen lassen.* — 2) *einladen lassen auf* oder *zu* (Dat.). — 3) *lesen.* — Desid. Med. *zu lernen sich anschicken.* — Mit अभ्यनु *in Hinblick* —, *in Beziehung auf* —, *über Etwas sagen, Etwas mit Worten bezeichnen;* mit doppeltem Acc. अभ्यनूक्त *in Beziehung auf* (Acc.) *gesagt.* — Mit अप *abwehren.* अपवक्तारम् als Fut. AV. 5,15,1. — Caus. in अनपवाचनं. — Mit अभि 1) = अभ्यनु. Nur अभ्युक्त = अभ्यनूक्त. — 2) *Etwas zu Jmd sagen,* mit doppeltem Acc. — 3) *Jmd für Etwas*

erklären; mit doppeltem Acc. MBh. 6,68,3. — Mit आ *Jmd anreden, Jmd zurufen.* — Mit उद् in उद्ाचन. — Mit उप *zusprechen, ermuntern, antreiben.* — Mit नि 1) *reden, sprechen.* — 2) *schmähen.* — *Caus. *schmähen.* — Mit निस् 1) *aussprechen, mit Worten bezeichnen, ausdrücklich nennen, erklären.* विद्ि ज्ञाने निरुच्यते *die Wurzel* विद् *wird durch* ज्ञान *erklärt.* निरुक्त *ausgesprochen, in Worte gefasst, erklärt,* — *für* (Nomin.); *deutlich gesprochen; ausdrücklich genannt,* — *vorgeschrieben; wobei der Göttername ausdrücklich genannt ist.* — 2) *herleiten* —, *ableiten von* (Abl.). — 3) *wegsprechen, durch Worte vertreiben.* — 4) निरुक्त *sich bewährt habend, in Erfüllung gegangen.* — Mit परा *für besiegt erklären.* पराेक्त *für b. erklärt.* — Mit परि, पर्युक्त *besprochen mit* einem Spruche (Instr.). — Mit प्र 1) *verkünden, melden, mittheilen, beschreiben, aufführen, erwähnen, Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas verkünden, lehren, praecipere.* प्रोक्त *verkündet, mitgetheilt, gelehrt, aufgeführt, erwähnt.* प्रोक्ते *wenn angezeigt worden ist.* — 2) *preisen.* — 3) *Jmd verrathen.* — 4) *überreichen, überantworten;* mit Acc. und Dat. (*wem* oder *wozu*). — 5) *sagen, sprechen,* — *zu Jmd* (Acc., ausnahmsweise Dat.) *Etwas* (Acc.). प्रोक्त *gesagt, gesprochen; zu dem gesagt worden ist* (mit Acc. der Sache 155,4). — 6) *erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. प्रोक्त *genannt, erklärt für, geltend, heissend, sogenannt;* bei den Lexicographen *die Bedeutung von* (Loc.) *habend.* रणे° *genannt Schlacht.* — Caus. *verkünden lassen* Gobh. 1,3,16. — Desid. scheinbar MBh. 12,3767, da hier प्रविविक्तत: zu lesen ist. — Mit अनुप्र in *अनुप्रवचन, अनुप्रवचनीय. — Mit परिप्र *Jmd schelten, Jmd Vorwürfe machen;* mit Acc. — Mit प्रतिप्र 1) *Jmd* (Dat.) *anzeigen, melden.* — 2) *erwiedern, antworten.* प्रतिप्रोक्त *dem erwiedert worden ist.* — Mit संप्र 1) *zusammen erklären.* — 2) *Etwas verkünden, mittheilen, nennen, angeben.* संप्रोक्त *verkündet, mitgetheilt.* — 3) *zu Jmd sagen.* Nur संप्रोक्त *zu dem gesagt worden ist.* — Mit प्रति 1) Med. *melden, empfehlen.* — 2) *antworten, erwiedern,* — *Etwas* (Acc.) *Jmd* (Acc.), *beantworten.* प्रत्युक्त *erwiedert; Antwort empfangen habend* (mit Acc. der Sache). — 3) *widerlegen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,17. 3,35. 4,11. — Caus. *vorlesen* Bâlar. 256,9. — Mit वि 1) *kund machen, anzeigen; deutlich machen, erklären, lösen* (eine Frage Âpast. 1,32,24); *entscheiden* in der Erklärung von विवाक Chr. 211,21. — 2) *bestreiten, anfechten;* Med. *verschieden* oder *gegen einander reden, sich streiten um* (Loc.). — Mit सम् 1) *verkünden, mittheilen.* — 2) *sprechen, sagen,* — *zu Jmd* (Acc. oder Acc. mit प्रति); Med. *sich unterreden.* — 3) *Jmd zusprechen, Vorstellungen machen;* mit Acc.

2. वच्, वच्यते s. u. वञ्च्.

वच 1) *Adj. *sprechend.* — 2) Nom. act. in दुर्वच. — 3) m. *a) *Papagei.* — *b*) angeblich = सूर्य und कारण. — 3) f. आ *a*) *Predigerkrähe.* — *b*) *eine best. vielgebrauchte aromatische Wurzel* Spr. 7741. Harshaṅ. (1936) 478,1. *Acorus Calamus* nach Mat. med. 251.

वच:क्रम m. Pl. *mannichfache Reden.*

वचक in दुर्वचक.

*वचक्नु 1) Adj. *beredt.* — 2) m. *a*) *ein Brahmane.* — *b*) N. pr. eines Mannes.

*वचक्रु m. N. pr. fehlerhaft für वचक्नु.

*वचण्डा und *वचण्डी f. 1) *Predigerkrähe.* — 2) *Docht.* — 3) *Dolch, Messer.*

वचन् 1) Adj. *a*) *redefertig.* — *b*) am Ende eines Comp. *besagend, bedeutend, ansdrückend.* Nom. abstr. °ता f. (232,22) und °त्व n. — *c*) *ausgesprochen werdend durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *das Sprechen.* — *b*) *Aussprache.* — *c*) *das Ansagen, Hersagen, Aussagen.* — *d*) *Benennung, ausdrückliche Nennung,* — *Erwähnung, Bestimmung, Anführung.* इति वचनात् *weil es so heisst* 215,1. — *e*) *das Etwas* (Gen.) *für Etwas* (im Comp. vorangehend) *Erklären, das Erklärtwerden für* (वा° *für facultativ* 239,1). — *f*) *Aussage, Ausspruch, Wort, Rede.* Bei den Grammatikern *der Ausspruch des Lehrers, die von ihm aufgestellte Regel* 233,31. 234,26. 235,4. 237,3. — *g*) *Ausspruch,* so v. a. *Rath, Geheiss.* वचनं कर् *Jmds* (Gen.) *Rath befolgen, thun was Jmd sagt* 79,8. 319,31. वचने स्था dass. — *h*) वचनात् und वचनेन (seltener) so v. a. *im Namen von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *i*) *Laut, Stimme.* — *k*) *grammatische Zahl, numerus* 250,13. — *l*) *trockner Ingwer.

वचनकर्, °कारक (MBh. 13,42,16) und °कारिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Rath* oder *Geheiss befolgend, folgsam, gehorsam.*

वचनगोचर Adj. *einen Gegenstand der Besprechung bildend.*

*वचनग्राहिन् Adj. *Jmds Worte beherzigend, folgsam, gehorsam.*

वचनपटु Adj. *im Reden geschickt, beredt.*

वचनमालिका f. Titel Burnell, T.

वचनरचना *geschickte Rede, Beredsamkeit* Pañkat. 68,5. 161,2.

वचनसंग्रह m. und वचनसारसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वचनानुग Adj. *sich nach Jmds Worten richtend, folgsam, gehorsam.*

*वचनाबाध n. *Redehinderniss* P. 6,2,21, Sch.

वचनावत् Adj. *redefertig.*

वचनी Adv. mit कर् *dem Tadel aussetzen.*

वचनीय 1) Adj. *a*) *zu sagen, zu sprechen, was gesagt werden darf.* — *b*) *zu benennen.* — *c*) *Jmds* (Gen.) *Tadel unterliegend.* — 2) n. *Vorwurf, Tadel.*

वचनीयता f. *Tadelhaftigkeit.*

*वचनेस्थित Adj. *gehorsam, folgsam.*

*वचर् m. 1) *Bösewicht.* — 2) *Hahn.*

*वचलु m. 1) *Feind.* — 2) *offence, fault.*

1. वचस् n. 1) *Rede, Wort, Sprache.* वचस् bisweilen = वचसा. द्रोघाय चिद्वचसे = द्रोघवचसे. वचसां पति: Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* Varâh. Lagh. 5,10. — 2) *Ausspruch,* so v. a. *Rath, Geheiss.* वचसा मम *auf meinen Rath;* वच: कर् *Jmds* (Gen.) *Rath befolgen.* — 3) *Gesang* (der Vögel). — 4) *ein Ausspruch des Schicksals, fatum.*

2. वचस् in अघोवचस्; s. u. अघोवर्चस् (Nachtr. 5).

1. वचस = 1. वचस् 1) in आचार्यवचसे.

2. वचस Adj. *schwankend.*

वचसांपति s. u. 1. वचस् 1).

*वचस्कर् Adj. = वचनकर्.

वचस्य्, वचस्यते *sich hören lassen, plaudern* ṚV.

वचस्य Adj. *nennenswerth, rühmlich* AV. वचस्यु ṚV.

वचस्या f. *Redelust, Redefertigkeit.*

1. वचस्यु Adj. *beredt.*

2. वचस्यु Adj. *schwankend, wackelnd.* Anders Pischel in Z. d. d. m. G. 35,714. fg.

वचस्विन् Adj. *beredt* Çiç. 17,1.

वचाचार्य m. N. pr. eines Lehrers.

वचार्च m. *ein Verehrer der Sonne, ein Magier.*

वचि in °भेदात् = वचन 2) *d*).

*वचोग्रह m. *Ohr.*

वचोमार्गातीत Adj. *der über alle Worte erhaben ist, nicht zu schildern in Worten* Ind. St. 15,363.

वचोयुज् Adj. *auf's Wort sich schirrend.*

वचोविद् Adj. *redekundig.*

वचोविपरिलोप (!) m. *Verlust der Worte* Cat. Br. 14,7,1,26.

वचोहर m. *Bote, Gesandter* Çiç. 16,38.

वच्छ m. f. (आ) = वत्स *Kind.* Voc. als Schmeichelwort Pañkad.

*वच्छल Adj. = वत्सल.

वच्छिका f. in *दीर्घ°.

*वज्, वज्रति (गतौ). वज्रयत्ति MBh. 2,1142 fehlerhaft für वर्जयत्ति. वाजय् s. bes.

वज्रउदेव m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. Antiq. 5, 277. fg.

वज्र 1) m. n. *a) Donnerkeil (Blitzstrahl)*, insbes. Indra's, aber auch anderer Götter und verderblicher Gewalten. Mythische Waffen, verderbliche Sprüche und dgl. werden auch वज्र genannt, namentlich ein *Wasserstrahl* (अपाम्). Auch als Bez. Manju's. Den *Donnerkeil* dachte man sich später in der Gestalt eines Andreaskreuzes (X); über die ältere Vorstellung vgl. Sâj. zu Ait. Br. 2,35,5. — *b) Diamant* Râgan. 13,6. 174. Gewöhnlich n. — *c) *eine Art Talk* Râgan. 13,116. fg. — 2) m. *a) eine best. Heeresaufstellung.* Auch °व्यूह m. — *b) eine best. Säulenform.* — *c) eine best. Gestalt des Mondes.* — *d) ein best.* Ekâha Vaitân. — *e) eine best. Busse.* — *f) ein best. fest haftender Mörtel.* — *g) eine best. Zeiteintheilung* (योग) Vâstuv. 174. fgg. — *h) *Euphorbia antiquorum* und *eine andere Species.* — *i) *Asteracantha longifolia.* — *k) *weiss blühendes* Kuça-*Gras.* — *l)* N. pr. α) eines Asura Ind. St. 14,127. — β) verschiedener Männer. — 3) f. वज्रा *a) *Cocculus cordifolius.* — *b) *Euphorbia antiquorum.* — *c)* Bein. der Durgâ. — *d)* N. pr. einer Tochter Vaiçvânara's. — 4) *f. वज्री *eine Art Euphorbia.* — 5) n. *a) Donnerwort.* Vgl. वाक्-वज्र und वाग्वज्र. — *b) *Stahl.* — *c) eine best. Constellation, wenn nämlich die günstigen Planeten in den Häusern 1 und 7 stehen, die ungünstigen in 4 und 10.* — *d) eine best. Art zu sitzen.* Vgl. वज्रासन. — *e) *Myrobalane.* — *f) *Sesamblüthe.* — *g) *eine Art Andropogon* Zach. Beitr. 50.

वज्रक 1) Adj. in Verbindung mit तैल n. *ein mit verschiedenen Species zubereitetes Oel gegen Aussatz.* — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. वज्रिका *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — 4) n. *a) *Diamant* Garbe zu Râgan. 13,174. — *b) *eine Art Aetzkali.* — *c) eine best. Himmelserscheinung.*

*वज्रकङ्कट m. Bein. Hanumant's.

*वज्रकाण्ट m. *Euphorbia neriifolia* oder *antiquorum.*

*वज्रकाण्टक m. 1) dass. Râgan. 8,50. — 2) *Asteracantha longifolia* Râgan. 4,195.

वज्रकाण्टकशाल्मली f. *eine best. Hölle.*

*वज्रकन्द् m. *ein best. Knollengewächs.*

*वज्रकन्दक m. = वज्रकाण्टक 1) Comm. zu Harshaḱ. (1936) 477,14.

वज्रकपाटमत्त् Adj. *mit Diamanten verzierte Thürflügel habend* Bhâg. P. 3,23,18.

*वज्रकपाटरस m. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 32.

*वज्रकपालिन् m. N. pr. eines Buddha.

*वज्रकर्ण m. *ein best. Knollengewächs.*

वज्रकर्षण m. Bein. Indra's Mahâvîraḱ. 82,8.

वज्रकवच 1) *ein diamantener Panzer* Kâraṇḍ. 73,22. — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,9.

*वज्रकामा f. N. pr. einer Tochter Maja's. VP.^{2}2,72.

*वज्रकालिका f. Bein. der Mutter Çâkjamuni's.

*वज्रकाली f. *eine best.* Çakti *der* Gina.

वज्रकीट m. *ein best. Insect*, welches Holz und sogar Steine anbohren soll.

वज्रकील m. *Donnerkeil* Mahâvîraḱ. 78,3.

वज्रकीलाय् *einen Donnerkeil darstellen.* °यित n. impers.

वज्रकुक्षि m. 1) N. pr. einer Höhle Kâraṇḍ. 23, 3. 24,12. — 2) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,3.

वज्रकुच m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,2.

वज्रकूट 1) m. *a) ein aus Diamanten bestehender Berg.* — *b)* N. pr. eines *Berges.* — 2) n. N. pr. einer mythischen Stadt.

वज्रकेतु m. Bein. des Dämons Naraka.

*वज्रक्षार n. *eine Art Aetzkali* Râgan. 6,256. Bhâvapr. 5,25.

वज्रगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*वज्रगोप m. *Coccinelle.*

वज्रघोष Adj. *wie ein Donnerkeil tosend.*

*वज्रचञ्चु m. *Geier.*

*वज्रचर्मन् m. *Rhinoceros.*

वज्रच्छेदिकाप्रज्ञापारमिता und °च्छेदिका प्र° f. Titel eines buddh. Sûtra.

*वज्रजित् m. fehlerhaft für वज्रिजित्.

वज्रज्वलन m. *Blitz.*

वज्रज्वाला f. 1) *dass. — 2) N. pr. einer Enkelin Vairoḱana's.

वज्रट m. N. pr. eines Mannes.

वज्रटङ्कोष n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*वज्रटीक m. N. pr. eines Buddha.

*वज्रणाखा f. N. pr. Vgl. वज्रनख.

वज्रतर m. *ein best. fest haftender Mörtel.*

वज्रतुण्ड 1) Adj. *einen Schnabel von der Härte des Diamanten habend.* — 2) *m. *a) Geier* Râgan. 19,84. — *b) Stechfliege, Mücke* Râgan. 19,130. — *c)* Bein. α) Garuḍa's. — β) Gaṇeça's. — *d) Cactus Opuntia.*

*वज्रतुल्य m. *Beryll.*

वज्रदंष्ट्र 1) Adj. *Spitzzähne von der Härte des Diamanten habend.* — 2) m. *a)* = वज्रकीट. — *b)* N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines Asura. — γ) eines Fürsten der Vidjâdhara. — δ) eines Löwen.

वज्रदक्षिण Adj. *einen Donnerkeil in der Rechten haltend*, Beiw. und *m. Bein. Indra's.

वज्रदण्ड Adj. *einen mit Diamanten verzierten Stiel habend.*

*वज्रदण्डक m. *Cactus Opuntia.*

वज्रदत्त m. N. pr. verschiedener Männer Harshaḱ. 187,13 (eines Fürsten). Hem. Par. 1,391 (eines Fürsten von Puṇḍarîkiṇî). श्री° N. pr. eines buddh. Autors.

*वज्रदत्त m. 1) *Eber.* — 2) *Ratte.*

*वज्रदशन m. *Ratte.*

*वज्रदृढनेत्र m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha.

*वज्रदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

वज्रदेवी f. N. pr. einer Göttin.

*वज्रद्रु m. und *वज्रद्रुम m. Bez. *verschiedener Arten von Euphorbia.*

*वज्रद्रुमकेसरध्वज m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

वज्रधर 1) Adj. *den Donnerkeil tragend;* m. Bein. Indra's. — 2) m. N. pr. *a) *eines buddhistischen Heiligen. — *b)* eines Fürsten.

वज्रधात्वी (fehlerhaft) und °श्वरी f. N. pr. der Gattin Vairoḱana's und einer Tantra-Gottheit.

वज्रधार Adj. *dessen Schärfe (Spitze) von der Härte des Diamanten ist* R. 6,87,10. 17.

वज्रध्वज m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,15.

वज्रनख Adj. *Krallen von der Härte des Diamanten habend.*

वज्रनगर n. Bez. der *Stadt* des Dânava Vagranâbha.

वज्रनाभ 1) Adj. *eine diamantene Nabe habend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava. — *c)* verschiedener Fürsten.

वज्रनाभीय Adj. *zum* Dânava Vagranâbha *in Beziehung stehend, von ihm handelnd.*

वज्रनिपातन n. VP. 5,20,54 nach dem Comm. = आरन्त्रिद्वयघात.

*वज्रनिर्घोष m. *Donnerschlag.*

वज्रनिष्कम्भ m. MBh. 5,3595 fehlerhaft für वज्रविष्कम्भ.

वज्रनिष्पेष m. *der Anprall des Donnerkeils, Donnerschlag.*

वज्रपञ्जर 1) m. *ein diamantener Käfig,* so v. a. *ein sicherer Zufluchtsort für, Beschützer von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Râgat. 7,148. Harshaḱ. 69,3. Ind. Antiq. 5,278. — 2) Bez. *gewisser*

Gebete an die Durgâ. Wohl n. — 3) m. N. pr. eines Dânava.

*वज्रपत्रिका f. *Asparagus racemosus.*

वज्रपाणि 1) Adj. *a) den Donnerkeil in der Hand haltend;* m. Bein. Indra's. — *b) dessen Donnerkeil die Hand ist* (ein Brahmane). — 2) m. N. pr. *a)* einer Klasse von Genien bei den Buddhisten. — *b)* eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,8.

वज्रपाणित्व n. *das Halten des Donnerkeils in der Hand.*

वज्रपाणिन् Adj. = वज्रपाणि 1) *a).*

1. वज्रपात m. (adj. Comp. f. आ) *das Niederfallen des Donnerkeils, ein niederfallender Blitz, Donnerschlag* 175,16.

2. वज्रपात Adj. *wie ein Donnerkeil niederfahrend.*

वज्रपातन n. *das Schleudern des Donnerkeils* MBh. 1,21,15.

*वज्रपाषाण m. *eine Art Spath.*

वज्रपुर n. Bez. der *Stadt* des Dânava Vajranâbha.

वज्रपुष्प n. 1) *ein Diamant von Blume, eine kostbare Blume.* — 2) **Sesamblüthe.*

*वज्रपुष्पा f. *Anethum Sowa* Râǵan. 4,11.

वज्रप्रभ m. N. pr. eines Vidjâdhara.

वज्रप्रभाव m. N. pr. eines Fürsten der Karûsha.

वज्रप्रस्तारिणी und °प्रस्ताविनी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

वज्रप्राकार m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,23.

वज्रबाहु 1) Adj. *den Donnerkeil in der Hand haltend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*वज्रबीजक m. *Guilandina Bonduc* Râǵan. 8,63.

वज्रभूमि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*वज्रभूमिरत्नम् n. *ein dem Diamanten ähnlicher Edelstein.*

*वज्रभृकुटि N. pr. einer Tantra-Gottheit.

वज्रभृत् Adj. *den Donnerkeil haltend;* m. Bein. Indra's.

वज्रमणि m. *Diamant.*

वज्रमण्डा f. *eine best.* Dhâraṇî.

वज्रमति m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,18.

वज्रमय Adj. (f. ई) *diamanten, hart —, unverwüstlich wie ein Diamant.*

वज्रमार m. *das Calciniren des Diamanten* Râǵan. 13,56. Vgl. Bhâvapr. 2,108.

वज्रमाला f. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92, 20. — 2) N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,16.

वज्रमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

वज्रमुकुट m. N. pr. eines Sohnes der Pratâpamukuṭa.

वज्रमुख m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,22.

वज्रमुष्टि 1) Adj. *den Donnerkeil in der Hand haltend;* m. Bein. Indra's. — 2) m. N. pr. *a)* eines Râkshasa. — *b)* zweier Krieger. — 3) f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,4.

*वज्रमूली f. *Glycine debilis* Râǵan. 3,19.

वज्रयोगिनी f. N. pr. einer Gottheit.

वज्ररथ Adj. *dessen Donnerkeil der Wagen ist* (ein Krieger).

*वज्ररद m. *Eber.*

वज्ररात्र n. N. pr. einer Stadt.

वज्रलिपि f. *ein best. Art zu schreiben.*

वज्रलेप m. *ein best. fest haftender Mörtel* Vâsav. 135,5. Vikramâṅkaḱ. 5,37. Pl. Chr. 329,9.

वज्रलेपय्, °यते *fest haften wie der* Vajralepa. °लेपायमानत्व n. Nom. abstr.

*वज्रलोहक *Magnet.*

वज्रवध m. *forked or oblique (that is, cross) multiplication.*

वज्रवरचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*वज्रवल्ली f. *Heliotropium indicum.*

वज्रवाहु (stark °वाँहु) Adj. *den Donnerkeil führend.*

वज्रवाराह Adj. ehrendes Beiwort einiger Weisen.

*वज्रवाराही f. Bein. der Mutter Çâkjamuni's.

वज्रविद्राविणी f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

वज्रविष्कम्भ m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBh. 5,101,10.

वज्रविकृत Adj. *vom Donnerkeil getroffen.*

वज्रवीर m. Bein. Mahâkâla's.

वज्रवृक्ष m. 1) *Cactus Opuntia.* — 2) **Euphorbia antiquorum* Râǵan. 8,51.

वज्रवेग m. N. pr. 1) eines Râkshasa. — 2) eines Vidjâdhara.

वज्रव्यूह m. s. u. वज्र 2) *a).*

*वज्रशक्ति f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,76.

*वज्रशल्य 1) m. *Stachelschwein.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,76.

वज्रशाखा f. N. pr. einer *Secte* der Ǵaina.

वज्रशीर्ष m. N. pr. eines Sohnes des Bhṛgu.

वज्रशुचि f. fehlerhaft für °सूचि.

*वज्रशृङ्खला f. N. pr. einer der 16 Vidjâdevî.

*वज्रशृङ्खलिका f. *Asteracantha longifolia.*

वज्रश्री f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,10.

वज्रसंकृत m. N. pr. eines Buddha.

वज्रसंघात m. *ein best. fest haftender Mörtel.*

वज्रसत्त्व 1) *Adj. *eine diamantene Seele habend.* — 2) m. N. pr. eines Dhjânibuddha.

वज्रसत्त्वात्मिका f. N. pr. einer Tochter Vajrasattva's.

*वज्रसमाधि m. *ein best.* Samâdhi.

वज्रसार 1) Adj. *a) hart wie der Diamant.* — *b) diamanten.* — 2) m. oder n. *Diamant.* — 3) m. N. pr. verschiedener Männer.

वज्रसारमय Adj. *diamanten, hart wie der Diamant.* Nom. abstr. °त्व n.

वज्रसारी Adv. mit कर् *Etwas hart wie der Diamant machen.*

वज्रसिंह m. N. pr. eines Fürsten Paṅkâd. S. 7, N. 2.

वज्रसूचि und °सूची f. 1) *eine diamantene Nadel* Harshaḱ. 126,3. — 2) Titel *a)* einer Upanishad. — *b)* eines Werkes des Açvaghosha.

वज्रसूचिका f. = वज्रसूचि 2) *a)* Opp. Cat. 1.

वज्रसूच्योपनिषद् f. ebend. fehlerhaft für °सूच्युपनिषद्.

*वज्रसूर्य m. N. pr. eines Buddha.

वज्रसेन m. N. pr. 1) eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,5. — 2) verschiedener Männer Hem. Par. 13,180.

वज्रस्थान n. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

वज्रस्वामिन् m. N. pr. eines Ǵaina-Heiligen Hem. Par. 12,1.

वज्रहस्त 1) Adj. *den Donnerkeil in der Hand haltend.* — 2) f. वज्रहस्ता *a)* Name *einer der 9* Samidh. — *b)* N. pr. einer buddh. Göttin.

वज्रहृदय n. Titel eines buddh. Werkes.

वज्राक्षु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa Hariv. 3,103,19. v. l. वज्रासु.

वज्राकर 1) m. *eine Fundgrube für Diamanten.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

वज्राकार (f. आ Varâh. Bṛh. S. 68,45) und वज्राकृति Adj. *die Gestalt des Donnerkeils* (X) *habend.*

*वज्राती f. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 4, 195, v. l.

वज्राढ्य 1) Adj. *den Namen* वज्र *führend.* — 2) m. *eine Art Spath.*

*वज्राङ्कुश N. pr. 1) m. eines Berges Kâraṇḍ. 72, 1. 3. — 2) *f. ई einer Tantra-Gottheit.

*वज्राङ्ग 1) m. *Schlange.* Wohl nur fehlerhaft für वक्राङ्ग. — 2) f. ई *a) Heliotropium indicum.* — *b) Coix barbata.*

वज्राचार्य m. Bez. *eines verheiratheten buddhistischen Lehrers in Nepál* Hodgson, Ess. 41. 52. 63. 69. 99. J. R. A. S. 1876, S. 7.

*वज्राण्डी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 5,86.

वज्रादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

*वज्राभ m. *Kalkspath* Râǵan. 13,134.

वज्राभ्यास m. *multiplication crosswise or zigzag* Bîgag. 70.

*वज्राभ्र n. *eine dunkelfarbige Talkart* Mat. med. 76.

*वज्राम्बुजा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

वज्रायँ, °यते *zum Donnerkeil werden.*

वज्रायुध 1) Adj. *dessen Waffe der Donnerkeil ist;* m. Bein. Indra's. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

वज्राशनि (*m. f.) Indra's *Donnerkeil.*

वज्रासन n. 1) *ein diamantener Thron,* insbes. *der Buddha's in Buddhagajà.* — 2) *eine best. Art zu sitzen.*

वज्रासु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. v. l. वज्राँशु.

वज्रासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,159.

*वज्रास्थि f. *Asteracantha longifolia.*

*वज्रार्ष्टका f. *Carpopogon pruriens.*

*वज्रिजित् m. Bein. Garuḍa's.

वज्रिन् 1) Adj. *a) den Donnerkeil habend.* — *b) das Wort* वज्र *enthaltend.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's. — *b) ein Buddha.* — *c)* N. pr. eines der Viçve Devâs. — 3) f. वज्रिणी Bez. *bestimmter Backsteine.*

वज्रिवस् Voc. = वज्रिन् 1) *a)* ṚV.

1.*वज्री f. s. u. वज्र 4).

2. वज्री Adv. mit भू *zum Donnerkeil werden.*

वज्रीकरण n. *das zu einem Donnerkeil Machen.*

वज्रेन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

वज्रेश्वरी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

वज्रोदरी f. N. pr. einer Râkshasî.

वज्रोद्गत m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,10.

वज्रोली f. *eine best. Stellung der Finger.*

वञ्च्, वञ्चति 1) *wanken, wackeln, watscheln, schief —, krumm gehen.* — 2) *schleichen* (in böser Absicht). — 3) *gehen —, gelangen zu* (Acc.) Bhaṭṭ. — 4) Pass. वञ्च्यते *a) sich schaukeln, sich drehen, rollen, volvi; sich tummeln* (von Rossen). — *b)* मनसा *in der Brust sich bewegen* (von Liedern); हृदा, आ *aus dem Herzen hervordringen.* — 5) वञ्चते MBu. 12,10934 fehlerhaft für वञ्च्यते (Pass. vom Caus.). — Caus. वञ्चयति, °ते 1) Act. (metrisch auch Med.) einem Feinde, einer Gefahr *ausweichen, entgehen, entrinnen, entwischen;* mit Acc. वञ्चित *entronnen, entwischt.* — 2) Act. Med. (Pass. वञ्च्यते) *Jmd anführen, täuschen, hintergehen, betrügen, — um* (Instr. oder Abl.). कालम् so v. a. *Zeit gewinnen.* वञ्चित *angeführt, getäuscht, hintergangen, betrogen, — um* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend); *um Etwas betrogen* auch so v. a. *dessen entbehrend.* — 3) वञ्चित *in seinen Erwartungen getäuscht,* so v. a. *überrascht.* — 4) वञ्चयसि Çvetâçv. Up. 4,3 fehlerhaft für वञ्चसि. — *Intens. वनीवञ्चीति, वनीवच्यते. — Mit अच्छ् *provolvi ad* (Acc.). — Mit अनु *nachwanken.* — Mit अभि Caus. °वञ्चित *hintergangen, betrogen.* — Mit आ Pass. *hervorrollen, — quellen.* — Mit उद् *hinauswanken, — schleichen.* — Mit उप Caus. °वञ्चित *in seinen Erwartungen getäuscht.* — Mit निस् Med. *hintergehen.* — Mit परि *herumschleichen.* — Caus. परिवञ्चित *hintergangen, betrogen.* — Mit प्र Caus. *entrinnen, entwischen;* mit Acc. Hâsj. 86. — Mit सम् *schwanken.*

वञ्चक 1) Adj. (f. आ) Subst. *der Andere anführt, Betrüger* Ind. St. 14,397. — 2) m. *a) Schakal* Vâsav. 75,2. — *b) *Moschusratte.*

*वञ्चति (?) m. *Feuer.*

*वञ्चथ m. 1) *Betrug.* — 2) *Betrüger.* — 3) *der indische Kuckuck* H. an. 3,319. — 4) *Zeit* ebend. — Vgl. Zach. Beitr. 87.

वञ्चन n. und वञ्चना f. 1) *das Betrügen, Betrug, Täuschung.* °नं und °नां कर् *Jmd* (Acc.) *anführen, betrügen.* — 2) f. *verlorene Mühe, — Zeit.* — Vgl. काल° (Nachtr. 5) und शील°.

वञ्चनता f. in अ° (Nachtr. 4).

वञ्चनवत् Adj. *trügerisch.*

वञ्चनापण्डित Adj. *sich auf das Betrügen verstehend.* Nom. abstr. °त्व n.

वञ्चनामति m. N. pr. eines Mannes Kâmpaka 403. 424.

वञ्चनीय Adj. 1) *dem man entgehen, — entrinnen muss.* — 2) *zu hintergehen, anzuführen.*

वञ्चयितर् Nom. ag. *Betrüger.*

वञ्चयितव्य 1) Adj. *zu hintergehen, anzuführen.* — 2) n. impers. किं °व्यमस्ति *darf man hintergehen?* (mit Gen. des Obj.).

वञ्चित 1) Adj. s. u. dem Caus. von वञ्च्. — 2) f. आ *eine Art Räthsel.*

वञ्चितक n. in पत्त°.

*°वञ्चिन् Adj. *anführend, betrügend.*

*वञ्चुक und *वञ्चूक Adj. *betrügerisch.*

*वञ्च्य Partic. fut. pass. von वञ्च्.

वञ्जरा f. N. pr. eines Flusses.

वञ्जुल 1) m. *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Dalbergia ougeinensis, Jonesia Asoca* und *Calamus Rotang* Râgân. 9,110. 10,54. Bhâvapr. 1,207. — *b) ein best. Vogel.* — *b)* N. pr. eines Flusses VP.² 2,155 (बञ्जुल). — 2) f. आ *a) *eine Kuh, die viel Milch giebt.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

वञ्जुलक 1) m. *a) eine best. Pflanze.* Auch °द्रुम m. — *b) ein best. Vogel.* — 2) *f. °लिका *Oldenlandia herbacea* Râgân. 3,116.

*वञ्जुलप्रिय m. *Calamus Rotang.*

1. वट्, *वटति (वेष्टने, परिभाषणे), *वटयति (ग्रन्थे, वेष्टने, विभाजने). Zu belegen nur वट्यते *sie werden zerstossen* Vishṇus. 43,38. Vgl. चट्.

2. वँट् ein Opferausruf Âpast. Çr. 13,4,2 (vgl. Taitt. Âr. 4,9,3).

वट 1) m. *a) Ficus indica.* °तरु 111,7. — *b) ein best. Vogel.* — *c) Cypraea moneta, Otterköpfchen.* Hierher vielleicht °भूषण n. Paṅkad. — *d) Bauer im Schachspiel.* — *e) *Schwefel* Râgân. 13,70. — *f)* *= साम्य. — *g)* N. pr. α) eines Tîrtha Vishṇus. 85,5. 66. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) m. f. (ई) n. *Strick.* Zu belegen nur वट°. — 3) (*m.) f. (ई) *Klösschen, Knöpfchen, Kügelchen, Pille.* — 4) f. ई *a) *ein best. Baum* Râgân. 11,121. — *b)* गाढा *eine best. Lage im Spiel* Katurañga.

वटक 1) m. (Vasishṭha 14,37. Karaka 6,18), f. वटका (Dhûrtan. 35) und वटिका (Lalit. 186,11. 226,1. 249, 1. Paṅkat. ed. Bomb. 5,59,9) n. *Kügelchen, Pille; Knöpfchen, Klösschen* (gewöhnlich aus Mehl von Hülsenfrüchten, eingeweicht, gewürzt und in Oel geschmort). वटकाद्रि Spr. 7616. — 2) m. *ein best. Gewicht,* = 8 Mâsha = 2 Çâṇa. — 3) f. वटिका *Schachfigur,* insbes. *der Bauer.*

वटकणिका (Nîlak. zu MBu. 12,218,29) f., °कणीका f. (MBu. ed. Bomb. und Vardh. 12,218,29. 30) und °कणीय *die kleinste Partikel vom indischen Feigenbaum.*

*वटकिनी f. *eine best. Vollmondsnacht, in der Klösschen gegessen werden.*

*वटज्ञ m. P. 6,2,82.

वटतीर्थनाथ Name eines Liṅga. °माहात्म्य n.

वटनगर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. Antiq. 11,159.

*वटपत्त्र 1) m. *weisses Basilienkraut* Râgân. 10, 161. — 2) f. आ *eine Art Jasmin* Râgân. 10,85. — 3) f. ई *eine best. Pflanze,* = इरावती Râgân. 5,39. Madanav. 25,255.

वटयक्षिणीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*वटर Adj. und m. = चञ्चल, शठ, चौर, कुकुट, वेष्ट.

*वटवती f. संज्ञायाम्.

*वटवासिन् m. *ein* Jaksha.

वटसावित्रीपूजा f., °सावित्रीव्रत n. und °व्रतकालनिर्णय m. Titel Burnell, T.

*वटाकर m. *Strick, Seil.*

*वटाकु m. N. pr. eines Mannes.

वटारक 1) (*m.) f. (आ) *Strick, Seil.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

वटारकमय Adj. *aus einem Seil gebildet.*

वटारण्यमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

*वटावीक m. *ein Mann, der eines Andern Namen sich zueignet.*

*वटि f. *Termite.*

वटिक m. *Bauer im Schachspiel.* — वटिका s. u. वटक.

वटिन् 1) *Adj. *a) stringed, having a string.* — *b) circular, globular.* — 2) m. *Bauer im Schachspiel.*

*वटिभ Adj. von वटि.

वटूरिन् Adj. *breit* (nach Sâj.).

वटेश्वर m. 1) Name eines Liṅga. °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1. — 2) N. pr. verschiedener Männer Z. d. d. m. G. 36,557 (eines Dichters).

वटेश्वरसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

वटोदका f. N. pr. eines Flusses.

वटु m. N. pr. Comm. zu Njâjam. 6,7,15. Richtig बर्कु.

*वट्, वट्टति Pat. zu P. 1,3,1, Vârtt. 12.

वट्ट (बट्ट) m. N. pr. eines Mannes.

वट्टक m. *Kügelchen* Bhadrab. 1,53. 54. 60. Vgl. वटक.

वट्टदेव m. N. pr. eines Mannes.

वट्टय *ein best. Mineral.*

*वठ्, वठति (स्थौल्ये, पैन्ये).

वठर Adj. Subst. *dumm, einfältig, Tölpel;* auch wohl *ein erbärmlicher Wicht* Harshaḱ. (1936) 213, 3. 443,12. 527,18. Nach den Lexicographen = शठ, मन्द, वक्र, मूर्ख, भ्रम्बष्ठ, शब्दकार.

वडभ m. *ein männliches, aber einer Stute ähnelndes Pferd, das deshalb den Hengst anzieht,* Vaitân. 48,33.

वडवा f. 1) *Stute.* Eine Gattin Vivasvant's wird als *Stute* die Mutter der beiden Açvin. — 2) *Hure* oder *Hausmagd.* — 3) *= द्विजस्त्री. — 4) N. pr. *a)* einer Frau mit dem Patron. Prâtithejî. — *b)* einer Gattin Vasudeva's. — *c)* eines Flusses. — *d)* eines Tîrtha Vishṇus. 85,37.

वडवाग्नि m. *das am Südpol gedachte Höllenfeuer, welches kein Wasser des Meeres zu löschen vermag.*

*वडवाग्निमल n. *ein best. schaumartiger Stoff auf dem Meere.*

वडवानल m. 1) = वडवाग्नि Spr. 7747. Personificirt Ind. St. 14,129. 140. — 2) *ein best. Pulver aus Pfeffer und andern scharfen Stoffen, das die Verdauung befördert,* Bhâvapr. 4,29.

वडवाभर्तृ m. Bez. *des mythischen Rosses* Uḱkaiḥçravas Çiç. 20,43.

वडवाभृत m. *eine Art von Sclave.*

1. वडवामुख n. *das Stutenmaul,* Bez. *des Eingangs zur Hölle am Südpol.*

2. वडवामुख 1) Adj. in Verbindung mit अग्नि oder m. mit Ergänzung dieses Wortes = वडवाग्नि. Personificirt als ein Maharshi, der mit Nârâjaṇa identificirt wird. — 2) m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes. — 3) f. ई N. pr. einer Jogiṇî Hemâdri 2,*a*,95,20. fgg.

वडवारथ m. *ein mit Stuten bespannter Wagen* Ind. St. 13,407.

वडवावक्त्र n. = 1. वडवामुख Spr. 7795. °कृतभुज् m. = वाडवाग्नि.

*वडवासुत m. Du. Bein. der Açvin.

वडवाहृत m. *eine Art von Sclave.*

*वडविन् Adj. von वडवा.

वडभा f. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel* Ḱaraka 1,27.

वडभि und वडभी f. *Zinne eines Hauses, Söller.* Vgl. वलभी.

*वडभीकार m. N. pr. eines Mannes. Vgl. बाडभीकार.

वडव m. und वडवा f. spätere Schreibart für वडब und वडबा.

वडहंसिका und °हंसी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. 110.

*वडा f. *Klösschen, Knöpfchen.*

वडिश s. बडिश (Nachtr. 5).

वडेरु m. N. pr. eines Mannes.

वडैसक N. pr. einer Oertlichkeit.

*वड्ड्, वड्डति Pat. zu P. 1,3,1, Vârtt. 12 in Kielhorn's Ausg.

*वड्ड Adj. *gross.*

वण्, *वणति (शब्दे). — *Caus. Aor. अवीवणत् und अववाणत्. — वणित v. l. für वेष्टित Comm. zu Kâtj. Çr. 7,3,26. = व्यूत zu 7,9,28.

वण in धिग्वण.

वणथलग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

वणिकव्रत n. *eine best. Begehung.* Richtig विजयद्वादशीव्रत.

वणिक्कटक m. *Handelskarawane* Daçak. 24,11.

वणिक्कर्मन् n. *die Beschäftigung des Kaufmanns, Handel.*

वणिक्क्रिया f. dass.

वणिक्क n. *Kaufmannsstand* Mudrâr. 138,6 (205,11).

वणिकपथ m. 1) = वणिक्कर्मन् Mân. Gṛhj. 2,14. — 2) *Kaufmannsladen.* — 3) *Kaufmann.* — 4) *die Wage im Thierkreise.*

वणिकपुत्र m. *Kaufmannssohn* 126,23. 128,30. 146,27. Auch so v. a. *Einer vom Kaufmannsstande, Kaufmann* Kâraṇḍ. 14,16. 52,23.

वणिकपुरुष m. *Kaufmann* Kâraṇḍ. 53,10. 55,1.

वणिक्सार्थ m. *Handelskarawane.*

वणिक्सुत 1) m. *Kaufmannssohn* 128,17. — 2) f. आ *Kaufmannstochter* 126,26. 127,7.

वणिक्सूनु m. *Kaufmannssohn* 128,20.

वणिग्ग्राम m. *Kaufmannsgilde* Daçak. (1925) 2, 123,10.

वणिग्जन m. *Kaufmann,* coll. *Kaufleute;* Pl. Varâh. Jogaj. 9,6.

*वणिग्बन्धु m. *die Indigopflanze.*

*वणिग्भाव m. *Kaufmannsstand, Handel.*

*वणिग्वह m. *Kamel.*

वणिग्वीथी f. *Marktstrasse, Bazar* Ḱaṇḍak. 47, 13. 49,10. 50,2.

वणिग्वृत्ति f. Pl. *Handel, Kram, Schacher.*

*वणिङ्मार्ग m. *Markt, Bazar.*

वणिज् 1) m. *a) Kaufmann, Krämer.* — *b) die Wage im Thierkreise.* — *c) ein best.* 2. करण 4) *n).* — 2) f. *Handel* Gaut. 12,41.

वणिज m. 1) *Kaufmann* als Bein. Çiva's. — 2) *die Wage im Thierkreise.* — 3) *ein best.* 2. करण 4) *n).*

*वणिजक m. *Kaufmann.*

वणिज्य (*n.) und वणिज्या f. *Kram, Handel* Çat. Br. 1,6,4,20.

वणट्, *वणटति und *वणटयति *unter sich vertheilen.* Zu belegen nur वणट्यते und वणट्यमान Spr. 2445, v. l. Harshaḱ. (1936) 340,3 (वणट्यमान gedr.).

वणट 1) Adj. *a) ohne Schwanz* Gaut. Vgl. बणड. — *b) *unverheirathet;* m. *ein unverheiratheter Mann.* — 2) *m. *a) Theil.* — *b) der Griff einer Sichel.*

*वणटक m. *Theil.*

वणटन n. *Theilung* (des Vermögens).

*वणटापय्, °यति *vertheilen.*

*वणटाल m. 1) *Schaufel.* — 2) *Schiff.* — 3) *eine Art Kampf.*

*वणठ्, वणठते (एकचर्यायाम्, एकचरे). Vgl. oben u. वणट्.

वणठ 1) *Adj. *a) verkrüppelt, verstümmelt.* — *b) unverheirathet.* — 2) m. *a) Diener, Bursche* Harshaḱ. (1936) 443,12. — *b) *Lanze.*

*वणठर m. 1) *die weibliche Brust.* — 2) = करीरकोश. — 3) *ein junger Schoss der Weinpalme.* — 4) *Hundeschwanz.* — 5) = स्थगिकारज्जु. — 6) *Hund.* — 7) *Wolke.*

*वणठाल m. v. l. für वणटाल.

*वणड्, वणडते (विभाजने, वेष्टने). — Caus. वणडयति (विभाजने).

*वणडाल m. v. l. für वणटाल.

1. वत्, वतति mit अपि *verstehen, begreifen.* — Caus. वातयति mit अपि *verstehen —, begreiflich*

machen, wecken (einen guten Sinn).

2. **वत्** Adverbia bildendes Suffix mit der Bed. *in der Weise von.* पितृवत् = पितेव, पितरमिव, पित्र इव, पितुरिव und पितरीव.

वतंस m. (adj. Comp. f. आ) 1) = अवतंस *Kranz, reifenförmiger Schmuck* Naish. 5,62. Çiç. 10,67. — 2) = वीतंस Karaka 1,29.

वतंसक m. = वतंस 1).

वतण्ड 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) *f. ई *ein weiblicher Nachkomme des* Vataṇḍa.

वतरणी f. MBh. 3,8148 fehlerhaft für वैतरणी.

***वतायन** m. Trik. 3,5,4 wohl fehlerhaft für वातायन.

***वति** f. Nom. act. von वन्.

वतु oder **वतू** Interj. etwa *ruhig!* Harshak. 216,19.

***वतू** f. = देवनदी, सत्यवाच्, पथ् und अतिरोग.

***वतोका** f. = अवतोका.

वत्कार m. *das Suffix* वत् Çaṃk. zu Bâdar. S. 570, Z. 11.

वत्स 1) m. *a) Kalb, Junges; Kind.* Der Voc. *Kind* häufig als Schmeichelwort. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Jahr* in त्रिवत्स. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. Pl. Vatsa's *Nachkommen.* — β) Pl. eines Volkes; Sg. des von ihm bewohnten Landes. — γ) eines Schlangendämons VP.² 2,287. 5,251. — 2) f. वत्सा f. zu 1) *a).* Der Voc. gleichfalls als Schmeichelwort. वत्सौ AV. 4,38,6. 7 fehlerhaft für वशा. — 3) *m. n. *Brust.* Vgl. Zach. Beitr. 34.

वत्सक 1) m. *a) Kälbchen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,419,11. — *b) Wrightia antidysenterica* Râgân. 9,52. — *c)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Sohnes des Çûra. — 2) f. वत्सिका *Kalbe, Kälbin, eine junge Kuh.* — 3) n. *a) *gelblicher Eisenvitriol* Râgân. 13,80. — *b) *der Same von* 1) *b)* Râgân. 9,55. — *c)* = वत्सनाभ 3) Vâstuv. 10,93.

वत्सकामा Adj. f. *ihr Kalb liebend* (Kuh).

वत्सचक्की f. *Kalbsfell* Çâṅkh. Br. 25,15. Kâtj. Çr. 22,1,20. Lâṭj. 8,2,1.

वत्सजानु (Kâtj. Çr. 1,3,23) und **वत्सजु** (Âpast. Çr. 1,6,5) Adj. *von der Form eines Kalbsknies.*

वत्सणुरकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वत्सतन्ती (Âpast. Gaut. 9,52) und °तन्त्री (Vasishṭha 12,9. Vishṇus. 63,42. M. 4,38) f. *ein langer Strick, an dem die Kälber einzeln vermittelst anderer kürzerer Stricke angebunden werden.*

वत्सतर m. und f. (ई) *das entwöhnte Junge, ein heranwachsendes Thier: junger Stier, Kälbin* (auch vom Ziegengeschlecht). Ausnahmsweise auch *ein noch saugendes Kalb* und auch *ein schon völlig ausgewachsenes Thier* (das vielleicht nicht zur Begattung zugelassen wird).

***वत्सतराणि** n.

वत्सत्व n. Nom. abstr. von वत्स *Kalb.*

वत्सदन्त 1) m. *a)* Bez. von *Pfeilen, deren Spitzen Zähnen eines Kalbes gleichen.* — *b)* N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,112. — 2) n. *eine einem Kalbszahne ähnelnde Pfeilspitze.*

***वत्सदन्तक** m. = वत्सदन्त 1) *a).*

वत्सदेवी f. N. pr. oder Bez. einer *Fürstin* Nepâls Ind. Antiq. 9,178. 180.

वत्सनपात् m. N. pr. eines Bâbhrava.

वत्सनाभ 1) m. *a) ein best. Baum.* — *b)* N. pr. eines mythischen Wesens Hariv. 1,6,32. v. l. रजतनाभ. — 2) (*m.) n. *ein best. vegetabilisches Gift* Râgân. 6,125. Bhâvapr. 1,269. 2,108. Nach Mat. med. 97 *Aconitum*, nach Moleswortu *Methonica superba.* — 3) n. *ein Loch von bestimmter Form im Holze einer Bettstelle.*

वत्सनाभक n. = वत्सनाभ 3) Vâstuv. 10,95.

***वत्सनाभि** m. *Kalbsnabel* Bhâvapr. 2,108.

वत्सनिकाश Adj. *anhänglich an die Jungen* Maitr. S. 1,5,9 (77,20).

वत्सप m. 1) *Hüter von Kälbern.* — 2) N. pr. eines Dämons.

वत्सपति m. *ein Fürst der* Vatsa oder N. pr. *eines Fürsten der* Vatsa. Udajana so genannt Harshak. (1936) 422,4.

***वत्सपत्तन** n. *die Stadt der* Vatsa, Kauçâmbî.

वत्सपाल und °क m. *Hüter von Kälbern.*

वत्सपालन n. *das Hüten der Kälber.*

वत्सपीता Adj. f. (eine Kuh) *an der ein Kalb gesogen hat* Spr. 3297.

वत्सप्रचेतस् Adj. *auf* Vatsa- oder *auf die* Vatsa *achtend* RV.

वत्सप्रि (Sâj. in der Einl. zu RV. 9,68), **वत्सप्री** und °प्रीति m. N. pr. eines Mannes.

वत्सप्रीय n. Bez. *des Liedes* RV. 9,68 Sâj. in der Einl. zu RV. 9,1. Vgl. वात्सप्रीय.

वत्सबन्धा Adj. Brâhmaṇ. 1,12 fehlerhaft für बद्धवत्सा.

वत्सबालक m. N. pr. eines Bruders des Vasudeva.

वत्सभूमि 1) f. *das Land der* Vatsa. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vatsa.

वत्समित्र m. N. pr. eines Mannes Vaṃçabr. 3.

***वत्समुख** Adj. *ein Kalbsgesicht habend.*

वत्सर 1) m. *a) das fünfte (sechste) Jahr im fünf-jährigen (sechsjährigen) Cyclus.* — *b)* N. pr. α) eines Sâdhja. मत्सर v. l. — β) eines Sohnes des Kaçjapa. v. l. वत्सार. — 2) m. f. (ई nur Hem. Par. 1,466. 6,243) n. (nur Maitrjup. 6,4) *Jahr.* Das m. personificirt (Pl. M. 12,49), insbes. als ein Sohn Dhruva's und der Bhrami; auch Bein. Vishṇu's.

वत्सरफल n. Titel Opp. Cat. 1.

वत्सराज m. 1) *ein Fürst der* Vatsa 290,23. — 2) N. pr. eines Mannes. Auch °देव.

वत्सराज्य n. *die Herrschaft über die* Vatsa.

***वत्सरादि** m. *der erste Monat des Jahres, der* Mârgaçîrsha.

***वत्सरान्तक** m. *der letzte Monat des Jahres, der* Phâlguna.

***वत्सराणि** n.

वत्सरूप m. *ein kleines Kalb* Harshak. 198,2 (478,5).

वत्सल 1) Adj. (f. आ) *a)* f. *zärtlich an ihrem Kalbe hängend;* Subst. *eine solche Kuh.* — *b) zärtlich, liebevoll,* — *gegen* (Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend). रस m. *der zärtliche Grundton* (eines Kunstwerkes). — *c) von ganzer Seele einer Sache ergeben, ein Freund von* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) *ein durch Gräser genährtes* (schnell verlöschendes) *Feuer.* — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

वत्सलता f. und **वत्सलत्व** n. 1) *Zärtlichkeit, liebevolle Gesinnung,* — *gegen* (im Comp. vorangehend). — 2) *Freude an Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

वत्सलय्, °यति *Jmd* (Acc.) *zärtlich machen.*

वत्सवत् 1) Adj. *ein Kalb habend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çûra.

वत्सवृद्ध m. N. pr. eines Sohnes des Urukrija.

वत्सव्यूक m. N. pr. eines Sohnes des Vatsa.

***वत्सशाल** Adj. *in einem Kälberstall geboren.*

***वत्सशाला** f. *Kälberstall.*

वत्सहनु m. N. pr. eines Sohnes des Senagit.

***वत्साक्षी** f. *Cucumis maderaspatanus.*

वत्साजीव Adj. *durch Kälber seinen Lebensunterhalt gewinnend,* Bein. eines Piṅgala.

वत्सादन 1) *Adj. *Kälber fressend.* — 2) *m. *Wolf* Râgân. 19,9. Bhâvapr. 1,196. — 3) f. ई *Cocculus cordifolius* Râgân. 3,90. Karaka 1,27.

वत्सानुसारिणी f. (sc. विवृत्ति) *ein Hiatus zwischen einer langen und einer kurzen Silbe* Mâṇḍ. Çikshâ 9,2. Comm. zu TS. Prât. 22,13.

वत्सानुसृत् (wohl °सृत्) f. der gemeinschaftliche Name für वत्सानुसारिणी und वत्सानुसृता (°ति)

Comm. zu TS. Prât. 22,13.

वत्सानुसृता f. (sc. विवृत्ति) *ein Hiatus zwischen einer kurzen und einer langen Silbe* Mând. Çikshâ 9,3.

वत्सानुसृति f. dass. Comm. zu TS. Prât. 22,13.

वत्साय्, °यति *ein Kalb darstellen.*

वत्सार m. N. pr. eines Sohnes des Kaçjapa.

वत्सासुर m. N. pr. eines Asura.

वत्साह्वय m. *Wrightia antidysenterica* Suçr. 2,222,6.

वत्सिन् Adj. 1) *ein Kalb habend.* — 2) als Beiw. Vishṇu's vielleicht *viele Kinder habend.*

वत्सिमन् m. *die erste Jugend, kindliches Alter.*

वत्सीपुत्र und °पुत्रीय fehlerhaft für वा°.

वत्सीय Adj. *mit der Aufsicht über die Kälber betraut.* °बालक m. *ein solcher Knabe* Harshaṅ. 32,2.

वत्सेश und **वत्सेश्वर** m. *ein Fürst der* Vatsa.

***वत्सोद्धरण** N. pr. einer Oertlichkeit.

वत्स्य MBh. 13,1951 fehlerhaft für वत्स.

***वध्सर** m. Paushkarasâdi's Schreibung für वत्सर.

वद्, वँदति, °ते (उद्येयम् AV., °वादत und °वादेयुस् metrisch für °वदत und °वदेयुस्) 1) Act. *reden, sagen, sprechen,* — *dass* (mit doppeltem Acc. [76,13] oder mit यद्), — *ob* (यदि), — *zu Jmd* (Acc., Gen. oder Acc. mit अभि), — *zu Jmd Etwas* (mit doppeltem Acc.). — *b) rathen zu* (Acc.). — *c) zusprechen, zusagen.* — *d) mittheilen, verkünden, angeben, besprechen, sprechen* —, *berichten über, sprechen von* (Acc.); mit Gen. oder Loc. der Person, zu der man spricht. — *e) ankündigen, voraussagen, anzeigen, verrathen* (von einem leblosen Subject 304,25), *besagen, bezeichnen.* — *f) behaupten, annehmen.* — *g) bezeichnen als, erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. oder mit Nomin. und इति. — *h) die Stimme* (auch mit Hinzufügung von वाचम्) *ertönen lassen* (von Vögeln u. s. w.); *tönen, schallen, klingen.* — *i)* अवदस् RV. 3,30,5 vielleicht fehlerhaft für अव दस् (von दस्). — 2) Med. *a) sagen, sprechen,* — *zu Jmd* (Acc.). — *b) besprechen, sprechen über, mittheilen, angeben, mit Namen nennen.* — *c) sich besprechen über* (Loc.). — *d) sich streiten um* (Loc.). — *e) Ansprüche machen auf* (Loc.) Ait. Br. 2,25,6. Diese Bed. ist wohl mit यत्न P. 1,3,47 gemeint. — *f)* wohl **eine Autorität sein,* — *hervorstechen, sich auszeichnen in* (Loc.). — *g) triumphiren* Bhatt. — 3) उदित *a) gesagt, gesprochen,* — *in Betreff von* (प्रति 190,7). इत्युदिते impers. 126,13. — *b) angeredet, angesprochen.* — *c) mitgetheilt, verkündet, angegeben.* — *d) gelehrt,* so v. a. *recipirt, richtig.* Compar. उदिततर. — *e) angedeutet.* — Caus. वादयति, वादयते (metrisch) 1) *Etwas sagen lassen, sprechen lassen.* — 2) *Jmd zum Reden veranlassen,* — *auffordern.* Nur वादित. — 3) *ertönen* —, *erklingen lassen, spielen* (ein musikalisches Instrument); mit Acc. (ausnahmsweise Loc.) des Instrumentes). Ohne Object *musiciren.* बङ्क so v. a. *viel Lärm von sich machen.* वादित *gespielt* (ein Instrument). — 4) **von Jmd* (Instr.) ein musikalisches Instrument (Acc.) *spielen lassen.* — 5) *sprechen, hersagen.* — Desid. विवदिषति *zu sagen* —, *zu sprechen beabsichtigen* Gobh. 1,5,25. — Intens. (वावदीति, वावदत्, वावद्यमान) *laut reden,* — *tönen.* — Mit अच्छ् Act. *begrüssend anreden, einladen.* — Mit अति Act. 1) *übertönen, lauter* oder *besser reden, niederschwatzen, niederdisputiren.* — 2) *mehr sagen, überfordern.* — Mit अभ्यति Act. = 1) अति 1). — Mit अधि Act. *dabei* —, *dazu sprechen.* — Mit अनु 1) Act. *a) nachsprechen,* (Laute) *nachahmen.* — *b) *nachtönen.* — *c) mit Worten begleiten.* — *d) abermals sagen, auf Etwas zurückkommen, Etwas wiederholen* (um die Wichtigkeit desselben hervorzuheben). — *d) schmähen.* — *e) Jmd um ein Almosen ansprechen.* — 2) Med. *a) *Jmds* (Gen.) *Worte wiederholen.* — *b) erklingen wie* (Gen.) Bhatt. — Caus. 1) *ertönen* —, *erklingen lassen.* — 2) *widerhallen lassen* Karaka 1,1. — Mit अभ्यनु Act. *in Beziehung auf Etwas sagen.* — Mit अप 1) Act. *a) seinen Unmuth auslassen gegen Jmd, tadeln, schmähen;* mit Gen. oder Acc. — *b) Jmd* (Acc.) *durch Reden zerstreuen.* — *c) ausnehmen* (*eine Ausnahme machen*). — *d) als unrichtig bezeichnen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,14 (S. 447, Z. 10). — 2) Med. *geringschätzig sprechen von, schmähen, tadeln;* mit Acc. Karaka 1,29. Çiç. 17,19. mit Instr. Bâlar. 44,12. mit Dat. Bhatt. — Caus. 1) *Jmd tadeln, schmähen, Etwas tadeln, missbilligen.* — 2) *ausnehmen* (*eine Ausnahme machen*). — Mit अभि Act. Med. (meist metrisch) 1) *Jmd anreden, begrüssen.* जारं चौरेत्यभिवदन् *den Ehebrecher mit Dieb anredend,* so v. a. *ihn Dieb scheltend.* — 2) *in Bezug auf* — *sagen,* — *erwähnen,* mit einem Worte u. s. w. *meinen, auf Etwas hinweisend sprechen.* — 3) *aussprechen, ausdrücken.* — 4) *erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. — 5) *sprechen.* — Caus. 1) Act. (meist metrisch) Med. *Jmd anreden, begrüssen;* oft mit Ergänzung der Person. — 2) *Med. *Jmd* (Acc.) *durch Jmd* (Acc. oder Instr.) *begrüssen lassen.* — 3) Med. *Jmd* (Dat.) *seine Verehrung bezeigen* Çaṅkh. Gṛhj. 4,12. — 4) Act. *Etwas hersagen lassen.* — 5) Act. *erklingen lassen, spielen* (ein musikalisches Instrument). — Mit प्रत्यभि Act. *einen Gruss erwiedern* Âpast. 1,14,20. — Caus. Med. dass. — Mit समभि Caus. *Jmd begrüssen.* Nur Absol. — Mit अव Act. 1) *durch Nachrede Abbruch thun, herabsetzen.* — 2) *unterweisen.* Nur buddh. अववदित (!). — Mit व्यव Act. 1) *beschreien.* — 2) *zu reden beginnen, das Schweigen unterbrechen.* — Mit आ Act. 1) *reden zu, anreden.* — 2) *ankündigen, zusprechen.* — Mit समा Act. *einen Ausspruch thun.* — Mit उद् Act. 1) *die Stimme erheben, sich hören lassen.* — 2) *aussprechen.* — Caus. Act. 1) *ausrufen lassen.* — 2) *erschallen lassen.* — Mit प्रत्युद् Caus. *dagegen erschallen lassen.* — Mit उप 1) Act. *a) missliebig reden über* (Acc.), *beschreien, berufen, Jmd anfahren* Ait. Âr. 314,2 v. u. — *b) anreden.* — *c) bitten.* — *d)* in der dunkelen Stelle RV. 4,5, 8 zieht Sây. उप zum Acc. — 2) Med. *Jmd bereden, an sich zu locken suchen* Bhatt. — Caus. Act. *ertönen lassen* Mân. Gṛhj. 1,9. — Mit प्रत्युप *durch Reden beleidigen.* Nur प्रत्युपोदित. — Mit नि Caus. Med. *erschallen lassen.* — Mit निस् Act. 1) *wegreden.* — 2) *hinausreden, hinausschallen lassen.* — 3) *seinen Unmuth gegen Jmd* (Acc.) *auslassen, Jmd schmähen.* Metrisch auch Med. — Mit अभिनिस् Act. *aussagen in Bezug auf* (Acc.). — Mit परा Act. *wegsprechen* AV. 6,29,3. — Mit अभिपरा *anreden.* — Mit परि Act. 1) *sich auslassen, einen Ausspruch thun, bereden, besprechen, sich auslassen über* (Acc.). — 2) *sich nachtheilig über Jmd auslassen, Jmd tadeln.* Metrisch auch Med. — Desid. in परिविवदिषु (Nachtr. 5). — Mit प्र Act. Med. (ausnahmsweise) 1) *heraussagen, reden, sprechen, aussagen, ansagen, verkünden; sprechen zu Jmd* (Acc. Bhatt.). प्रोदित *gesprochen.* — 2) *die Stimme ertönen lassen* (von Thieren und Vögeln), *rauschen* (vom Wasser). — 3) *annehmen, statuiren.* — 4) *bezeichnen als, erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. — 4) *anbieten, ausbieten zum Verkauf;* mit Instr. des Preises. — Caus. Act. *ertönen lassen, spielen* (ein musikalisches Instrument). Ohne Object *musiciren.* प्रवाद्यन्ति mit act. Bed. (!). — Mit अनुप्र Act. 1) *nachsprechen.* — 2) *aussagen über.* — Caus. *nachher ertönen lassen.* — Mit अभिप्र Caus. *zu Jmds Ehren ertönen lassen* Saddh. P. 88,*a*. — Mit उपप्र Act. *mit der Stimme einfallen.* — Mit विप्र Act. Med.

sich gegenseitig widersprechen Bhaṭṭ. — Mit संप्र 1) *laut aussprechen* in संप्रवदितोस्. — 2) Act. *gemeinschaftlich die Stimme erheben.* — 3) Med. *sich unterhalten* Bhaṭṭ. — Caus. in संप्रवादित. — Mit प्रति Act. 1) *zu Jmd* (Acc.) *reden.* — 2) *antworten, — Jmdm* (Acc.). — 3) *Jmd zurückweisen.* Nur प्रत्युदित. — 4) *nachsprechen, widerholen.* — Intens. (प्रतिवावदत्) *widerreden.* — Mit वि 1) Act. *Etwas widerreden.* व्युदित *strittig.* — 2) Act. Med. (älter) *sich mit Jmd* (Instr., ausnahmsweise Acc.) *in einen Wortstreit einlassen über* (Loc., ausnahmsweise Acc.), *sich gegenseitig widersprechen.* विवदमान auch *strittig,* विवदित (!) Pl. *im Streite liegend.* — 3) Act. *sich unterhalten.* — 4) Med. *die Stimme ertönen lassen* (von Vögeln). — Caus. Act. *einen Process einleiten, die Gerichtsverhandlung beginnen lassen.* — Intens. (विवाँवदत्) *die Stimme laut, widerholt ertönen lassen.* — Mit प्रतिवि Med. *dagegen reden* Âpast. Çr. 10,27,6 (vgl. Comm. zu Kâtj. Çr. 7,8,27). — Mit सम् 1) Act. (metrisch) Med. *zusammen —, zu einander sagen, — von* (Acc.), *sich unterreden mit* (Instr.), *sich bereden über* (Loc.). स्वेन क्रतुना *mit sich zu Rathe gehen.* — 2) *einen Pact schliessen.* Nur समुद्य. — 3) Act. *zusammen klingen* (von musikalischen Instrumenten). — 4) Act. Med. *übereinstimmen, zustimmen, seine Zustimmung zu Etwas* (Acc. Çiç. 13,3) *geben; zutreffen,* so v. a. *zusammen einen Sinn geben* 308,6 (im Prâkrit). समुदित *allgemein angenommen, gebräuchlich geworden.* — 5) Act. Med. *sprechen, sagen zu* (Acc.) Naish. 5,12. समुदित *angeredet.* — 6) Act. *bezeichnen als, erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. — Caus. 1) Act. *sich unterreden lassen mit* (Instr.). — 2) Med. *eine Unterredung hervorrufen über* (Loc.). — 3) Act. *sich über Etwas einigen* (संवाद्य Gaut.), *einstimmen.* संवादित *worüber man sich geeinigt hat.* — 4) *zutreffend angeben.* Nur Absol. — 5) Act. *Jmd zum Sprechen auffordern.* — 6) *ertönen lassen* (ein musikalisches Instrument). — Mit उपसम् in उपसंवाद. — Mit परिसम् Act. *sich gemeinschaftlich über Jmd* (Acc.) *äussern* MBh. 13,159, 15. — Mit प्रतिसम् Med. *sich mit Jmd* (Acc.) *einverstanden erklären.* — Mit विसम् Act. 1) *seiner Zusage untreu werden.* — 2) *Einwendungen machen, widersprechen.* — Caus. विसंवादित 1) *dessen Unzufriedenheit erregt worden ist.* — 2) *woran man Etwas auszusetzen hat, nicht allgemein anerkannt.*

वद् 1) Adj. Subst. *sprechend, Sprecher, Redner.* Nur am Ende eines Comp. zu belegen. — 2) m. Name des ersten Veda bei den Magiern.

वदक Adj. in दुर्वदक.

वदन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Reden, Sprechen, Tönen.* — 2) *Mund, Maul.* — 3) *Gesicht.* वदनं कर् *ein Gesicht machen,* so v. a. *das G. verziehen.* — 4) *der vordere Theil, Spitze.* — 5) *the first term, the initial quantity of the progression.* — 6) *the side opposite of the base; the summit* Âryabh. 2,8.

वदनच्छद् R. 5,25,15 fehlerhaft für रदनच्छद्.

वदनदन्तुर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वदनपङ्कज n. *Antlitzlotus* 251,26.

वदनपवन m. *Athem* Çiç. 15,106 (72).

वदनमारुत m. dass. Çâk. (Pisch.) 65,9.

वदनरोग m. *Mundkrankheit.*

*वदनश्यामिका f. *eine best. Krankheit.*

*वदनामय m. *Mund-* oder *Gesichtskrankheit.*

*वदनासव m. *Speichel.*

वदनी Adv. mit भू *sich in ein Gesicht verwandeln.*

वदनोदर n. *Rachen* 184,15.

वदन्त, वदन्ति und वदन्ती in किं°.

वदन्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वदन्य Adj. = वदान्य 1) *a*).

वदान्य 1) Adj. (f. आ) *a) freigebig;* m. *ein freigebiger Mann* Ind. St. 15,220 u. s. w. दारु° so v. a. *heftig brennend;* Nom. abstr. °ता f. Harshaṅ. 140,9. Naish. 4,43. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Spr. 7723. — *b*) **beredt.* — *c*) **freundlich redend, liebenswürdig.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

*वदान्यश्रेष्ठ m. Bein. des Dadhjaṅk Gal.

*वदाम m. *Mandel.* Vgl. बादाम.

*वदाल m. 1) *eine Art Wels.* — 2) *Brandung.*

*वदालक m. = वदाल 1).

*वदावद् Adj. *geschwätzig.* Vgl. अवदावद्.

वदावदिन् Adj. dass.

°वदि als Datumsangabe *in der dunkelen Hälfte* des und des Monats.

वदितर् Nom. ag. *Sprecher* (mit Gen.); *sprechend von, zur Sprache bringend;* mit Acc.

वदितव्य 1) Adj. *zu sprechen, zu sagen.* — 2) n. impers. *dicendum.*

वदितोस् Gen. Infin. von वद् TS. 2,1,3,6.

वदिष्ठ Adj. *am Besten redend.*

वदुक m. v. l. für वटुक Bhadrab. 1,53. 54. 60.

वदिवास N. pr. einer Oertlichkeit.

वद्री s. वधी.

वध्मन् Adj. *redend, das Wort führend.*

°वध्य n. *Rede, Unterhaltung über.* Vgl. अवध्य.

वध् (vom Präsensstamm nur je einmal वधति, वध (Conj.), वधेयम् und वधेत्; Aor. अवधीत्, Prec. वध्यासम्, Fut. वधिष्यति, Pass. वध्यते und metrisch वध्यति) *schlagen* (eig. und auch den Feind, ein Heer), *zerschlagen, erschlagen, tödten, zu Nichte machen.* वध्यमान auch fehlerhaft für बाध्यमान und वध्यत्ते für विध्यत्ते. बध् bisweilen auch in vedischen Texten. — Caus. वधयति *erschlagen, tödten.* — Desid. बीभत्सते haben wir auf 1. बाध् zurückgeführt. — Mit अप 1) *abhauen, abschlagen.* — 2) *abschlagen,* so v. a. *verjagen,* — von (Abl.). — Mit अभि *auf Jmd* (Acc.) *schlagen.* — Mit समभि dass. — Mit आ *zermalmen, zerstückeln, zerschellen* (ein Schiff). — Mit अभ्या *schlagen auf* (Acc.). — Mit उद् 1) *ausreissen* Âpast. Çr. 4,6,1. — 2) *zerreissen.* — Mit उप 1) *anschlagen an* (Acc.). — 2) *erschlagen, tödten.* — Mit नि 1) *niederschleudern auf* (Loc.). — 2) *niederschlagen, niederhauen, tödten* Çiç. 15,23. — Mit निस् *vereiteln, zu Nichte machen* TS. 3,1,1,3. — Mit परा *spalten, zerreissen.* — Mit प्र *schlagen* (einen Feind). — Mit प्रति *zurückschlagen, abwehren.* — Mit वि *zerstören.*

वध m. 1) *Tödter, Mörder, Ueberwinder.* — 2) *tödtliche Waffe,* namentlich Indra's *Geschoss.* — 3) *das Erschlagen, Tödtung, Mord, Untergang.* In Comp. mit dem Object und auch mit dem Werkzeuge. In den Gesetzbüchern sowohl *Todesstrafe* als *Leibesstrafe.* n. (!) Ind. St. 15,325. — 4) = वधभूमि *Richtplatz.* — 5) *Schlag, Verletzung.* — 6) *Schlag,* so. v. a. *Lähmung.* — 7) *Vernichtung, Zugrunderichtung.* बीज° Gaut. 3,23. — 8) *Verhinderung, Vereitelung* Gaut. 22,28. — 9) *Schwäche, Unvollkommenheit.* Deren 28 angenommen VP. 1,5, 10. — 10) *Multiplication.* — 11) *Product* Bîǵag. 32. — 12) N. pr. eines Râkshasa VP.^{2} 2,285 u. s. w.

वधक m. 1) *Mörder.* — 2) *Henker, Scharfrichter.* — 3) *ein best. Schilfrohr.*

वधकर्माधिकारिन् m. *Henker, Scharfrichter.*

वधकाम Adj. *Jmd zu tödten wünschend* Gobh. 4,8,12.

वधकाम्या fr. *die Absicht zu tödten* oder *zu schlagen.*

वधजीविन् Adj. *vom Tödten* (der Thiere) *lebend, Metzger, Jäger* u. s. w.

वधत्मन्, °ना AV. 6,6,3 v. l. für अघ त्मना RV 10,133,5.

1. वधत्र n. *Mordwaffe, Geschoss.*

2. वधत्र Adj. *gegen Verletzung schützend* Çat. Br. 12,9,3,8.

वधदण्ड m. *körperliche Strafe.*

वधना f. *tödtliche Waffe.*

वधनिग्रह m. *Todesstrafe* 128,30.

वधभूमि f. *Richtplatz.*

वधर् (nur in dieser Form), वधस् n. *Geschoss*, namentlich Indra's.

वधर्य्, nur वधर्यन्ती *Geschoss schleudernd (Blitz?).* Nach Sâj. *nach dem Blitzgeschoss* Indra's *verlangend.*

वधस्न (nur Instr. Pl.) Indra's *Geschoss.*

वधस्यु Adj. *ein Geschoss führend* RV.

*वधा Indecl.

*वधाङ्क n. *Gefängniss.*

*वधिक *Moschus.*

*वधित्र n. *Geschlechtsliebe.*

°वधिन् Adj. *den Tod durch — findernd.*

वधु f. 1) *Weib* Çiç. 11,28. — 2) **Schwiegertochter.*

*वधुका f. *Weib.*

*वधुटी f. *Schwiegertochter.*

वधू f. 1) *Braut, junge Ehefrau, Eheweib; Weib* überh. — 2) *das Weibchen eines Thieres* RV. 5, 47,6. 8,19,36. — 3) *Schwiegertochter* (Spr. 7693. Hem. Par. 2,305), überh. *die Frau eines jüngeren Verwandten* MBh. 12,1,16. — 4) **Trigonella corniculata.* — 5) **Echites frutescens.* — 6) **Curcuma Zerumbet.*

वधूक am Ende eines adj. Comp. von वधू *Eheweib* Hem. Par. 2,116.

वधूजन m. **Weib; coll. Weibervolk* 290,6.

*वधूशयन n. *Fenster.* Richtig वधूटी°.

वधूटिका f. *ein junges Weib* Prasannar. 101,11.

वधूटी f. 1) *ein junges Weib* Bâlar. 165,17 (नव°). Prasannar. 115,6. Hem. Par. 2,149. Am Ende eines adj. Comp. °क Bâlar. 102,6. — 2) **Schwiegertochter.*

*वधूशयन n. *Fenster* Gal.

वधूत्व n. Nom. abstr. zu वधू *Braut* Vikramâṅkaḱ. 9,38.

वधूदर्श Adj. *auf die Braut schauend.*

वधूपथ m. *Brautweg.*

वधूमत् Adj. *mit weiblichen Thieren versehen, — bespannt, mit Inbegriff der weiblichen Thiere.* Vgl. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,712. fg.

वधूयु Adj. *heirathslustig, nach Weibern lüstern.*

वधूवर n. Sg. *Braut und Bräutigam, ein neu vermähltes Paar* Hem. Par. 1,195. m. Du. dass. 2,248. m. Pl. *die jungen Ehefrauen und der Bräutigam* 162.

वधूसरा f. N. pr. eines Flusses. Auch वधूसरक्ताक्षया.

वधैषिन् Adj. *mordsüchtig, die Absicht habend zu tödten.*

*वधोद्यत Adj. dass.

वधोपाय m. *die Art und Weise Jmd körperlich zu züchtigen.*

वध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes. वध्र v. l.

वध्य 1) Adj. *a) zu erschlagen, zu tödten, den Tod verdienend, dem Tode verfallen, — ausgesetzt; getödtet werdend; überh. zu züchtigen, körperlich zu strafen. — b) zu zerstören, zu vernichten, zu Grunde zu richten.* — 2) f. वध्या am Ende eines Comp. *Tödtung, Mord.*

वध्यघ्न Adj. *einen dem Tode Verfallenen hinrichtend, das Henkeramt verrichtend.*

वध्यचिह्न n. *das Kennzeichen eines dem Tode Verfallenen* Nâgân. 63,11 (82,21).

वध्यता f. und वध्यत्व n. Nom. abstr. zu वध्य 1) *a).*

वध्यपटह m. *eine Trommel, die bei der Abführung eines zum Tode Verurtheilten gerührt wird.*

वध्यपाल m. *Kerkermeister* VP. 2,6,11.

वध्यभू f. und °भूमि f. *Richtplatz.*

वध्यमाला f. *ein Kranz, der einem zum Tode Verurtheilten aufgesetzt wird.*

वध्यशिला f. 1) *ein Stein, auf dem hingerichtet oder geschlachtet wird, Schlachtbank, Schaffot* Nâgân. 72 (73). — 2) Titel eines Werkes.

वध्यस्थान n. *Richtplatz.*

वध्यस्रज् f. = वध्यमाला Mudrâr. 149,4 (217,13).

वध्यापित (!) Partic. Ind. St. 14,381. 391.

*वध्योष m. N. pr. eines Mannes gaṇa बिदादि in der Kâç. zu P. 4,1,104. v. l. बध्योग.

वध्र 1) m. (वध्र Suparn. 15,4) f. (ई) n. *ein lederner Riemen.* वध्रोत्पीडन Kâd. 2,125,15. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,55. — 3) f. ई vielleicht *Speckstreifen.* — 4) *n. *Blei.* — Vgl. अवध्र.

*वध्रक (Conj.) n. *Blei.*

वध्रश्व m. fehlerhaft für वध्यश्व.

वध्रि Adj. *verschnitten, entmannt, unmännlich.*

वधिका f. 1) *Riemen* Kâd. 2,130,19 (357,3). — 2) *(grammatisch als m. behandelt) *Eunuch* Kâç. zu P. 6,1,204.

वधिमती Adj. f. *einen unvermögenden Gatten habend.*

वध्रिवाच् Adj. *unmännliche Worte redend.*

वध्रश्व, वधिश्रश्व m. N. pr. eines Mannes Hariv. 1,32,70. 71. Pl. *sein Geschlecht,*

*वधती f. = वधटी 1).

*वधा Indecl.

1. वन् (Präsensstämme: वनँ, वनँ, वनु, वनो) Act. Med. Partic. वनित und °वात 1) *gern haben, lieben.* — 2) *wünschen, verlangen.* — 3) *erlangen, verschaffen für.* — 4) *sich verschaffen.* — 5) *bemeistern, bezwingen; siegen, gewinnen.* — 6) *verfügen über, innehaben.* — 7) *bereit machen, sich anschicken zu.* — 8) *das Absehen haben auf, petere, angreifen.* — Caus. *वनयति und वानयति. Vom Simplex nicht zu belegen. — Intens. (वावनम् und वावन्धि) *gern haben, lieben.* Vgl. वनीवन्. — Mit अपि in अपिवान्यवत्सा. — Mit अभि *erwünschen, erstreben.* Vgl. अभिवान्यवत्सा und अभिवान्या. — Mit आ 1) *begehren, wünschen, erflehen.* — 2) *durch Bitten herbeirufen.* — 3) *verschaffen.* — Mit नि in 2. निवातँ und निवान्य. — Mit प्र 1) *gewinnen, siegen.* — 2) *haben.* — Mit सम् Caus. (संवानयति) *geneigt machen, an Jmd gewöhnen.*

2. वन् (nur Gen. und Loc. Pl.) 1) *Holz.* — 2) *Holzgefäss, Kufe.*

वन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Baum.* — *b) Wald, Dickicht* (von Pflanzen aller Art). Einmal m. — *c) Ferne, Fremde.* — *d) Menge.* — *e) Holz.* — *f) Kufe des* Soma. — *g) Wolke.* — *h)* vielleicht *Kufe des Wagens.* — *i) Wasser.* — *k) *Quelle.* — *l) Aufenthaltsort* Nalod. — *m) Cyperus rotundus.* — *n) *= रश्मि. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Uçînara. — *b)* eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, dessen Mitglieder ihrem Namen das Wort वन anfügen. — 3) f. वना *das Reibholz* (personificirt). — 4) f. वनी *Wald, Dickicht* Prasannar. 154,17. 156,18. Paṅkad. Ind. St. 15,265.

2. वन n. vielleicht *Verlangen, Sehnsucht.*

3. *वन Indecl.

वनक्षत्त Adj. verlesen für वनक्रत्त.

वनक m. N. pr. eines der 7 Ṛshi in 4ten Manvantara VP.² 3,8. v. l. वमक u. s. w.

*वनकचु m. *Arum Colocasia.*

*वनकणा f. *wilder Pfeffer.*

*वनकणडूल m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 77,65.

*वनकदली f. *wilder Pisang* Râgân. 11,40.

*वनकन्द m. Bez. *zweier Knollengewächse*, = धरणीकन्द (Râgân. 7,9) und वनशूरण (ebend. 7,65).

वनकपि m. *ein wilder Affe* 238,19.

वनकपीवत् m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha.

वनकरिन् m. *ein wilder Elephant* Kâd. 17,1.20,12.

वनकाम Adj. *den Wald liebend, gern im Walde weilend.*

वनकार्पासि (metrisch) und *°सी f. *die wilde Baumwollenstaude. Hibiscus vitifolius* Mat. med. 322.

वनकाष्ठिका f. *ein im Walde liegendes dürres Reis* Pañkat. 194,12. 19. 195,6.

*वनकुक्कुट m. *ein wilder Hahn.*

वनकुञ्जर m. *ein wilder Elephant.*

वनकुसुम n. *eine im Walde wachsende Blume* Spr. 5924.

वनकोकिलक n. *ein best. Metrum.*

*वनकोलि f. *wilder Judendorn.*

*वनकोशाम्बी f. N. pr. einer Stadt.

वनक्रत्त Adj. etwa *in der Kufe brausend.*

वनखण्ड n. *Baumgruppe, Wäldchen.*

वनग m. *Waldbesucher* MBh. 3,1934. v. l. वनप.

वनगज m. *ein wilder Elephant.* °मद् m. Megh. 20.

*वनगव m. *Bos Gavaeus.*

वनगहन n. *Dickicht.*

*वनगुप्त m. *Späher.*

वनगुल्म n. *Waldstrauch, ein wilder Strauch* 133,14.

*वनगो m. *Bos Gavaeus* Râgân. 19,28.

वनगोचर Adj. (f. आ) 1) *im Walde wohnend;* m. *Waldbewohner* (von Menschen und Thieren). — 2) *im Wasser lebend.*

वनग्रामक m. *Walddörfchen, ein armseliges Walddorf* Harshak. (1936) 479,8.

वनंकरण n. *ein best. Körpertheil.*

*वनचन्दन n. 1) *Agallochum.* — 2) *Pinus Deodora.*

*वनचन्द्रिका f. *Jasminum Sambac* Râgân. 10,82.

*वनचम्पक m. *wilder Kampaka* Râgân. 10,63.

वनचर Adj. (f. ई) *im Walde umherschweifend, — wohnend;* m. *Waldbewohner* (von Menschen und Thieren).

वनचर्य n. (Sâṅkh. Up. 2,3) und °चर्या f. *das Umherschweifen —, der Aufenthalt im Walde.*

वनचारिन् Adj. Subst. = वनचर.

*वनच्छाग m. 1) *die wilde Ziege.* — 2) *Eber.*

वनच्छिद् Adj. *der sich mit dem Fällen der Bäume im Walde abgiebt, Holzhauer.*

वनज 1) Adj. *im Walde geboren, silvaticus* (Çiç. 16,10); m. *Wäldner.* — 2) *m. *a) Elephant.* — *b) Cyperus rotundus, der wilde Citronenbaum* (Râgân. 11,54), *ein best. Knollengewächs* (वनशूरण Râgân. 7,65) und *Koriander* (Bhâvapr. 1,169). — 3) *f. आ *Phaseolus trilobus* (Râgân. 3,22), *die wilde Baumwollenstaude* (Râgân. 4,194), *wilder Ingwer, Physalis flexuosa, eine Art Curcuma, Anethum Panmori* und *eine best. Schlingpflanze.* — 4) n. *eine blaue Lotusblüthe.*

वनजपत्राक्ष Adj. (f. ई) *lotusäugig* MBh. 1,171,43.

वनजाक्ष Adj. (f. ई) dass. Prasannar. 88,3.

वनजात Adj. *im Walde gewachsen, — wachsend, wild* 145,5.

*वनजीर m. *wilder Kümmel* Râgân. 6,67.

वनजीविका f. *ein im Walde* (durch Einsammeln von Blättern u. s. w.) *gewonnener Lebensunterhalt.*

वनतिक्त 1) *m. *Terminalia Chebula.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Symplocos racemosa* und = श्वेतबुक्का.

*वनतिक्तिका f. *Clypea hernandifolia.*

वनंदु m. Pl. etwa *Verlangen, Sehnsucht.*

*वनद् m. *Wolke.*

*वनदमन m. *eine wilde Artemisia.*

वनदारक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वनदाह m. *Waldbrand.*

*वनदीप m. *wilder Kampaka.*

वनदीपभट्ट m. N. pr. eines Scholiasten.

वनदुर्ग Adj. *wegen des Waldes schwer zugänglich;* n. *ein solcher Ort* MBh. 4,5,2. 12,86,5. R. 2,82,14.

वनदुर्गोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

वनदेवता f. *eine Waldgöttin, Dryade.*

वनद्रुम m. *Waldbaum, ein im Walde stehender Baum.*

वनद्विप m. *ein wilder Elephant.*

वनधान्य n. Pl. *Körner von wildwachsendem Getraide* Hem. Par. 1,125.

वनधारा f. *Baumgang, Allee.*

वनंधिति f. etwa *Holzschicht.*

*वनधेनु f. *die Kuh des Bos Gavaeus* Râgân. 19,28.

वनन 1) *n. *Verlangen.* — 2) f. वनना etwa *Wunsch.*

वननित्य m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

वननीय Adj. *begehrenswerth.*

वनन्वु 1) वनन्वति *im Besitz —, vorhanden sein, suppetere.* — 2) वनन्वत् *a)* etwa *innehabend, besitzend, festhaltend.* — *b) im Besitz befindlich, zu eigen gehörig.*

वनपं m. *Waldhüter* MBh. 9,24,63.

वनपन्नग m. *eine im Walde lebende Schlange.*

वनपर्वन् n. Titel des 3ten Buches im MBh.

*वनपल्लव m. *Hyperanthera Moringa.*

*वनपांसुल m. *Jäger.*

वनपार्श्व m. *Waldgegend, Wald.*

वनपाल m. 1) *Waldhüter.* °पालाधिप m. *Oberförster.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

वनपालक m. *Waldhüter* Dhûrtan. Ind. St. 15,367.

*वनपिप्पली f. *wilder Pfeffer* Râgân. 6,20.

*वनपुष्प n. *Wald —, Feldblume.*

वनपुष्पमय Adj. *aus Waldblumen gemacht, — bestehend.*

*वनपुष्पा f. *Anethum Sowa* Râgân. 4,12.

*वनपूरक m. *der wilde Citronenbaum* Râgân. 11,154.

वनपूर्व m. N. pr. eines Dorfes.

वनप्रक्त Adj. v. l. des SV. für वनक्रत्त. = वने क्षीयते Comm.

वनप्रवेश m. *das Betreten des Waldes,* insbes. *der feierliche Gang in den Wald um Holz für ein Götterbild zu schneiden.*

वनप्रस्थ 1) *ein hoch gelegener Wald.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*वनप्रिय 1) m. *a) der indische Kuckuck.* — *b) eine Hirschart* Râgân. 19,45. — 2) n. *Zimmetbaum* Râgân. 6,173.

वनफल n. *Waldfrucht* Hem. Par. 1,125.

*वनबर्बर m. *Ocimum sanctum* Râgân. 10,162.

*वनबर्बरिका f. *Ocimum pilosum* Râgân. 10,164.

वनबर्हिण m. *ein wilder Pfau.* Nom. abstr. °त्व n.

वनबाह्लक m. Pl. N. pr. eines Volkes. °बाह्लक gedr.

वनबिडाल m. *wilde Katze* Kautukas.

*वणबीज m., *°क m. und *°पूरक m. *der wilde Citronenbaum* Râgân. 11,154.

*वनभद्रिका f. *Sida cordifolia.*

*वनभुज् m. *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle.*

वनभू f. und °भूमि f. (Spr. 7368. Pañkad.) *Waldgegend.*

*वनभूषणी f. *das Weibchen des indischen Kukkucks* Râgân. 19,112.

वनभोजनपुण्याहवाचनप्रयोग m., °भोजनप्रयोग m. und °भोजनविधि m. Titel Burnell, T.

*वनमक्षिका f. *Bremse.*

*वनमल्लिका f. *Jasminum Sambac* Mat. med. 322.

*वनमल्ली f. *wilder Jasmin.*

वनमातङ्ग m. *ein wilder Elephant* Daçak. 23,18.

वनमानुषिका f. *Waldweibchen* Kâd. 2,86,20.

वनमानुषी f. *Waldweib* Harshak. 185,8.

वनमाल Adj. *mit einem Kranze von Waldblumen geschmückt* (Vishṇu-Kṛshṇa).

वनमाला f. 1) *ein Kranz von Waldblumen* (*Feldblumen*), insbes. *der von Kṛshṇa getragene.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Werkes. — 4) N. pr. verschiedener Frauen Hem. Par. 1,420.

वनमालाधर (wohl n.) *ein best. Metrum.*

वनमालामिश्र m. N. pr. eines Autors. °मिश्रीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

वनमालिका f. 1) = वनमाला 1). — 2) *Yamswurzel. — 3) *ein best. Metrum.* — 4) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge der Rådhâ. — *b)* eines

Flusses.

वनमालिन् 1) Adj. *mit einem Kranze von Waldblumen geschmückt*, insbes. als Beiw. und Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Hemâdri 2,*a*,111,2. — 2) m. *a*) *ein best. Tact* S. S. S. 209. — *b*) N. pr. eines Dichters. — 3) *f. °नी *a*) *Dioscorea*. — *b*) ein Name der Stadt Dvârakâ.

वनमालीशा Adj. f. *den mit Waldblumen Geschmückten* (Kṛshṇa) *zum Herrn* (*Gatten*) *habend*, Beiw. der Râdhâ.

वनमुच् 1) Adj. *Wasser spendend*. — 2) *m. *Wolke*.

वनमुद्ग 1) m. *a*) *Phaseolus trilobus*. — *b*) **Phaseolus aconitifolius* Râgân. 16,54. — 2) *f. आ *Phaseolus trilobus* Râgân. 3,23.

*वनमूत m. *Wolke*.

*वनमूर्धजा f. *Gallapfel* Râgân. 6,157.

वनमूलफल n. *Wurzeln und Früchte des Waldes*.

वनमृग m. *eine im Walde lebende Gazelle* Hem. Par. 1,123.

*वनमेथिका f. *Melilotus parviflora* Madanav. 36, 373. Mat. med. 322.

*वनमोचा f. *wilder Pisang* Râgân. 11,40.

*वनयमानी f. *Cnidium diffusum* Mat. med. 172. 322.

वनयितर् Nom. ag. °तृतम Superl. als Erklärung von वनीयंस्.

*वनर् m. = वानर् *Affe*.

वनरत्तिका f. ein Frauenname Vṛshabh. 258,*a*, 17. fgg.

*वनरम्भा f. *eine Art Musa* Râgân. 11,42.

*वनराज m. *Löwe*.

वनराजि und °राजी f. 1) *Baumreihe, ein sich lang hinstreckender Wald*. — 2) °राजी N. pr. einer Sclavin Vasudeva's.

वनराज्य n. N. pr. eines *Reiches*.

वनराष्ट्र und °क m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वनर्गु 1) Adj. *im Holze —, im Walde —, in der Wildniss sich umhertreibend*; m. *ein Wilder*. — 2) *m. *Räuber*.

*वनर्ह m. *eine best. Pflanze*.

वनर्हि f. *ein Schmuck des Waldes*.

वनर्षद् Adj. *auf Bäumen —, im Holze sitzend, — nistend* RV. 10,132,7. Maitr. S. 2,10,1 (132,3).

*वनलक्ष्मी f. *Musa sapientum* Râgân. 11,37.

वनलता f. *eine im Walde lebende Schlingpflanze* Çiç. 16.

वनलेखा f. = वनराजि 1).

वनवर्तिका f. *eine Art Wachtel*.

*वनवल्लरी f. *eine best. Grasart* Râgân. 8,130.

वनवह्नि m. *Waldbrand*.

वनवात m. *Waldwind*.

1. वनवास m. 1) *das Wohnen —, der Aufenthalt im Walde*. — 2) N. pr. eines Landes.

2. वनवास Adj. *im Walde wohnend*; m. *Waldbewohner*.

वनवासक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. °वासिक.

*वनवासन m. *Zibethkatze*.

वनवासिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,58. v. l. °वासक.

वनवासिन् 1) Adj. *im Walde wohnend*; m. *Waldbewohner*. — 2) m. *a*) *Bez. verschiedener Pflanzen und Wurzeln* Râgân. 5,15. 7,78. 106. 11,212. — *b*) **Krähe* Râgân. 19,90. — *c*) N. pr. eines Landes im Dekkhan. °सिमण्डल n. Ind. Antiq. 6,93. 7,302. Hierher oder zu वनवास्य 6,72. 76. 86. 7,163.

वनवासी f. N. pr. der Hauptstadt von Vanavâsimaṇḍala Ind. Antiq. 8,242.

वनवास्य (wohl n.) N. pr. eines Landes Hariv. 2,39,61. Vgl. u. वनवासिन् 2) *c*).

वनविरोधिन् m. *der zwölfte Monat*.

*वनविलासिनी f. *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,120.

वनवृत्ति f. *ein im Walde gewonnener Lebensunterhalt* Hem. Par. 1,140.

*वनवृत्ताकी f. *die Eierpflanze* Râgân. 4,24.

*वनव्रीहि m. *wilder Reis*.

वनशिखण्डिन् m. *ein wilder Pfau* Ind. St. 14,380.

*वनशूकरी f. *Mucuna pruritus* Râgân. 3,40.

*वनशृणा m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,65.

*वनशृङ्गाट und *°क m. *Tribulus lanuginosus* Râgân. 4,42. Bhâvapr. 1,199.

*वनशोभन n. *Lotusblüthe*.

वनश्वन् m. 1) *Schakal* Çiç. 15,34. — 2) **Tiger*. — 3) **Zibethkatze*.

वनषण्ड *Baumgruppe, Wald*.

वनस् n. etwa *Verlangen, Anhänglichkeit* oder *Lieblichkeit*.

*वनस Adj. von 1. वन.

*वनसंकट m. *Linsen*.

वनसद् Adj. *im Holze —, im Walde sitzend* Pâr. Grhj. 3,15,12.

वनसंनिवासिन् m. *Waldbewohner* Kir. 1,26.

*वनसमूह m. *ein dichter Wald*.

वनसंप्रवेश m. = वनप्रवेश.

*वनसरोजिनी f. *die wilde Baumwollenstaude*.

*वनसाह्वया f. *eine best. Schlingpflanze*.

वनसिन्धुर m. *ein wilder Elephant* Hem. Par. 2,196.

वनस्तम्ब m. N. pr. eines Sohnes des Gada.

वनस्थ 1) *im Walde sich aufhaltend*; m. *Waldbewohner* zu Spr. 3421. गज m. *ein wilder Elephant*. — 2) *m. *Gazelle*. — 3) *f. आ *a*) *der kleine Pippala-Baum* Râgân. 11,123. — *b*) *eine best. Schlingpflanze*, = अत्यम्लपर्णी Râgân. 3,118.

वनस्थली f. *Waldgegend, Wald*.

*वनस्थान (?) n. N. pr. eines Reiches.

वनस्पति 1) m. *a*) *Waldbaum, Baum*. Im System *ein Baum, welcher Früchte trägt ohne in die Augen fallende Blüthen, ein grosser Waldbaum* (z. B. die Feigenbäume). — *b*) *Stamm, Balken, Pfahl, Holz*. — *c*) *die* Soma-*Pflanze, der König der Pflanzen*. — *d*) **der indische Feigenbaum* Râgân. 11,119. — *e*) **Bignonia suaveolens*. — *f*) *der Opferpfosten*. — *g*) *ein Opfer an dem Opferpfosten*. — *h*) Du. *Keule und Mörser*. — *i*) *Todtenbaum, Baum*, so v. a. *Sarg* AV. 18,3,70. — *k*) Bez. *bestimmter Theile des hölzernen Wagens*. — *l*) *eine hölzerne Trommel*. — *m*) *ein hölzernes Amulet*. — *n*) *ein Block, in welchen ein Gefangener gezwängt wird*. — *o*) Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,21. — *p*) N. pr. eines Sohnes des Ghṛtapṛshṭha; n. Name des von ihm beherrschten Varsha. — 2) f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,17. — 3) n. s. u. 1) *p*).

*वनस्पतिकाय m. *die Pflanzenwelt*.

वनस्पतियाग m. *ein best. Opfer* Vaitân.

वनस्पतिवत् Adj. in ओषधि° Nachtr. 6.

वनस्पतिसव m. *eine best. Opferhandlung* Vaitân.

वनस्पतिकव m. *ein best.* Ekâha.

वनस्पतिक्रोम m. *eine best. Spende* Âpast. Çr. 20,11.

वनस्या f. in सज्ञातवनस्या.

वनस्यु Adj. in गिर्वणस्यु.

वनस्रज् f. *ein Kranz aus Waldblumen*.

वनस्रि m. wohl *Löwe*.

*वनस्रिद्रा f. *wilde Gelbwurz* Râgân. 7,43.

*वनस्रास m. 1) *Saccharum spontaneum*. — 2) *eine Jasminart* Râgân. 10,114.

*वनस्रासक m. *Saccharum spontaneum*.

वनस्रुताशन m. *Waldbrand*.

*वनाखु m. *Hase*.

*वनाखुक m. *Phaseolus Mungo*.

वनाग्नि m. *Waldbrand*.

*वनाज m. *die wilde Ziege*.

वनाटन n. *das Umherstreifen im Walde*. Auch Pl.

*वनाटु m. *eine blaue Fliegenart*.

वनाधिवासिन् Adj. *im Walde wohnend* Kir. 1,7.

1. वनात्त m. *Waldgegend, Wald*.

2. वनात्त Adj. *durch einen Wald begrenzt*.

वनान्तभू f. *Waldgegend.*

वनान्तर n. *das Innere eines Waldes.* °रे *im Walde,* °रात् *aus dem Walde,* °रम् *in einen Wald,* चूतवनान्तरेषु *in Mango-Wäldern* Spr. 7843. वनान्तराणि *Wälder* Vikramâṅkaṅ. 16,32. °चर und °चारिन् (Spr. 7817) Adj. *im Walde umherstreichend.*

वनान्तस्थली f. *Waldgegend.*

वनापग (metrisch st. °गा) *Fluss.*

वनाब्जिनी f. *eine im Walde wachsende Lotuspflanze* Kathâs. 102,103.

*वनामल m. *Carissa Carandas.*

वनाम्बिका f. N. pr. der Schutzgottheit im Geschlecht Daksha's.

*वनाम्र m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14.

वनायु m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes MBh. 6,9, 56. *Sg. des von ihm bewohnten Gebietes. °जा (Harshaṅ. 43,20) und °देश्या कृपा: *Pferde aus dieser Gegend.* — 2) eines Sohnes der Purûravas. — 3) eines Dânava.

वनायुस् m. = वनायु 2) VP.² 4,13.

*वनारिष्टा f. *wilde Gelbwurz.*

*वनार्चक m. *Kranzwinder.*

*वनार्द्रक 1) n. *die Knolle des wilden Ingwers.* — 2) f. आ *wilder Ingwer* Râǵan. 7,48. Mat. med. 255.

*वनालक्त n. *Röthel, rubrica.*

वनालय m. *ein Wald als Behausung.* °जीविन् Adj. *in Wäldern hausend.*

*वनालिका f. *Heliotropium indicum.*

वनाली f. = वनराजि 1) Prab. 101,17.

वनाश्रम m. *das dritte Lebensstadium eines Brahmanen u. s. w., der Aufenthalt im Walde.* °निवासिन् = वनाश्रमिन् Hariv. 1,45,36.

वनाश्रमिन् m. *Anachoret, ein Brahmane u. s. w. im dritten Lebenstadium.*

वनाश्रय 1) Adj. *im Walde lebend;* m. *Waldbewohner.* — 2) *m. *Rabe.*

*वनाह्वि m. *Eber.*

वनि 1) f. *das Heischen, Verlangen, Wunsch.* यं एनां वनिमायन्ति *welche um sie bittend kommen.* — 2) *Nom. ag. am Ende eines Comp. — 3) *m. *Feuer.*

वनिक n. (metrisch) und वनिका f. *Wäldchen.* Nur in der Verbindung अशोक°.

वनिकावास m. N. pr. eines Dorfes.

वनित 1) *Adj. *geliebt, erwünscht, verlangt.* — 2) f. आ *a) Geliebte, Gattin; Mädchen, Frauenzimmer* überh. Auch *Thierweibchen.* — *b) ein best. Metrum.*

वनितर् Nom. ag. mit Acc. *Inhaber, Besitzer.*

वनिताद्विष् m. *Weiberfeind.*

वनितामुख m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वनिताराज्य n. *das Reich der Amazonen* J. R. A. S. 1871, S. 236. Vgl. स्त्रीराज्य.

वनितास n. N. pr. eines Geschlechts.

1. वनिन् Adj. 1) *heischend, verlangend.* — 2) *mittheilend, spendend.*

2. वनिन् m. 1) *Baum.* — 2) *die* Soma-*Pflanze.* — 3) vielleicht *Wolke.* — 4) *Anachoret, ein Brahmane u. s. w. im dritten Lebensstadium.*

वनिन n. *Baum* oder *Wald.*

*वनिल Adj. von 1. वन.

वनिष्ठ Adj. 1) *am Meisten ausrichtend, — erlangend.* — 2) *am Meisten mittheilend.*

वनिष्ठु m. *Mastdarm* oder *ein in der Nähe des Netzes liegender Körpertheil.*

वनिष्ठुसव m. *ein best.* Ekâha Çâṅkh. Çr. 14, 73,3.

*वनिष्णु m. = अपान.

*वनीक und वनीपक (Ind. St. 15,357 mit der v. l. वनीयक) m. = वनीयक.

*वनीय्, °यति *betteln.*

वनीयंस् Adj. 1) *mehr erlangend.* — 2) *am meisten mittheilend —, gebend.*

वनीयक m. *Bettler, Bittsteller* R. ed. Bomb. 6,111,22. Dhûrtan. 66. Ind. St. 15,357. °त्व n. Çiç. 14,48.

वनीवन् Adj. *heischend.*

वनीवाह्य n. *das Hinundhertragen, — führen* Vaitân.

वनु m. 1) *Nachsteller.* — 2) vielleicht *Anhänger, Ergebener.*

वनुष् (nur वनुषत्त) *erlangen* RV. 10,128,3. Vgl. तनुष्.

वनुष्य् 1) वनुष्यति *das Absehen haben auf, nachstellen, angreifen.* — 2) Med. *verlangen, erlangen.*

वनुस् Adj. 1) *verlangend, eifrig; anhänglich, liebend.* — 2) *eifrig in feindlichem Sinne, Angreifer, Nachsteller, kampfbereit.*

*वनेकिंशुक m. Pl. *Butea frondosa im Walde,* bildlich von *Dingen, die zu treffen man nicht erwartete.*

*वनेनुद्गा f. *Pongamia glabra.*

वनेचर Adj. (f. ई) *im Walde umherstreifend, — wohnend;* m. *Waldbewohner* (von Menschen und Thieren).

वनेजा m. *Baum.*

*वनेज्य m. *eine hochgeschätzte Mango-Art* Râǵan. 11,19.

*वनेबिल्वक m. Pl. *Aegle Marmelos im Walde,* bildlich von *Dingen, die zu treffen man nicht erwartete.*

वनेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

वनेराज् Adj. *im* oder *am Holze prangend.*

वनेषह् (stark °षाह्) Adj. etwa *im Holze schaltend.*

*वनेसर्ज m. *Terminalia tomentosa.*

वनैकदेश m. *eine Stelle im Walde* 142,12.

वनोद्देश m. *Waldgegend, eine Stelle im Walde.*

वनोद्भव 1) Adj. *im Walde entstanden, — befindlich, wild wachsend.* मार्ग m. *Waldweg.* — 2) *f. आ *a) die wilde Baumwollenstaude* Râǵan. 4,194. — *b) Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,23. — *c) die wilde Citrone* Râǵan. 11,154.

वनोपप्लव m. *Waldbrand.*

वनोपल m. *geformter und getrockneter Kuhdung* Bhâvapr. 2,83. fgg.

वनोपेत Adj. *der sich in den Wald zurückgezogen hat* 219,3.

वनोर्वी f. *Waldgegend.*

वनौक m. *Waldbewohner.*

वनौकस् 1) Adj. *im Walde wohnend;* m. *Waldbewohner, Anachoret, ein im Walde lebendes Thier.* स्थाणु° Çiva's *Wald bewohnend.* — 2) m. *a) Eber.* — *b) *Affe.*

वनौघ m. 1) *Wassermenge* Çiç. 6,73. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

वनौषधि f. *ein wild wachsendes Kraut.*

वन्तर् Nom. ag. mit Gen. *Inhaber, Besitzer.*

वन्तव (!) m. N. pr. eines Mannes.

*वन्ति f. Nom. act. von 1. वन्.

वन्द्, वन्दते (ausnahmsweise, meist metrisch auch Act.) 1) *loben, rühmen, preisen.* — 2) *Ehre erweisen, ehrfurchtsvoll begrüssen, Jmd* oder *Etwas seine Ehrfurcht erweisen;* mit Acc. — 3) dem Lehrer (Dat.) den Lohn (Acc.) *ehrfurchtsvoll reichen.* — Caus. वन्दयति *Jmd Ehre erweisen, ehrfurchtsvoll begrüssen.* — Mit अनु *Jmd Ehre erweisen.* — Mit अभि *Jmd Ehre erweisen, ehrfurchtsvoll begrüssen, Jmd* oder *Etwas seine Ehrfurcht bezeugen;* mit Acc. — Mit परि *loben, rühmen, preisen.* — Mit प्र *laut rühmen* oder *zu rühmen anfangen.* — Mit प्रति *vor Etwas* (Acc.) *seine Ehrfurcht bezeugen.* — Mit सम् *Jmd ehrfurchtsvoll begrüssen.*

वन्द् Adj. *preisend* in देववन्द्.

वन्दा s. bes.

*वन्दक 1) m. f. (आ) *Schmarotzerpflanze.* — 2) m. *ein buddhistischer Bettler* Gal.

*वन्दथ m. = स्तोतर् und स्तुत्य.

वन्दारु Adj. fehlerhafte Lesart des SV. statt वन्दे दारुम्.

वन्दारु Adj. fehlerhafte Lesart des SV. st. मन्दारु.

वन्ध्ये Dat. Infin. zu वन्द् RV. 1,27,1. 61,5.

1. वन्दन 1) m. N. pr. eines Schützlings der Açvin. — 2) *f. वन्दना *Lob, Preis.* — 3) *f. वन्दनी = नति, जीवातु, वटी (oder कटी), माचलकर्मन् (oder याचनकर्मन्) und गोरोचन. — 4) n. *a) Lob, Preis, Ruhm, gefällige Rede.* — *b) Ehrenbezeugung, ehrfurchtsvolle Begrüssung.* — *c) *= वदन.

2. वन्दन 1) n. *a) Schmarotzergewächs, Flechten* und desgl. Bhâvapr. 1,219. — *b) eine Krankheit, die sich auf die Glieder setzt, Ausschlag, Flechten.* Personificirt als Dämon. — 2) f. वन्दना *ein auf dem Körper mit Asche u. s. w. aufgetragenes Zeichen.*

वन्दनक n. *ehrfurchtsvolle Begrüssung* Çilâñka 1,95.

*वन्दनमाला f. *ein zur feierlichen Begrüssung eines Ankommenden über dem Eingang eines Hauses angebrachtes Laubgehänge.*

वन्दनमालिका f. dass. Am Ende eines adj. Comp. f. ebenso.

वन्दनश्रुत् Adj. *auf Lob —, auf Preis hörend* RV.

वन्दनीय 1) Adj. *dem Ehrfurcht zu bezeugen ist, ehrfurchtsvoll zu begrüssen* Vâgrakkh. 34,11. — 2) *m. *eine gelb blühende Verbesina.* — 3) *f. आ *Gallenstein des Rindes.*

वन्दनेस्थ Adj. *auf eine ehrfurchtsvolle (freundliche) Begrüssung sich einlassend* RV. 1,173,9.

*वन्दा f. 1) *Schmarotzerpflanze.* — 2) *Bettlerin.* — 3) = बन्दी *ein Gefangener.*

वन्दाक m., *°का f. und °की f. *Vanda Roxburghii* Râgân. 5,66. Madanav. 28,289. Bhâvapr. 1,219.

वन्दारु 1) Adj. *a) lobend, rühmend, preisend.* — *b) der Ehrfurcht zu bezeugen pflegt, ehrfurchtsvoll, — gegen* (im Comp. vorangehend) Mahâvîrak. 125,5. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Lob, Preis.*

वन्दितर् und वन्दितर् Nom. sg. *laudator.*

वन्दितव्य Adj. 1) *zu loben.* — 2) *dem Ehrfurcht zu bezeugen ist, ehrfurchtsvoll zu begrüssen.*

°वन्दिन् Adj. *Ehrfurcht bezeugend.* Vgl. बन्दिन्.

वन्दिनीका oder वन्दिनीया f. ein Name der Dâkshâjaṇî.

*वन्दीक (!) m. Bein. Indra's.

वन्द्य, वन्द्यि 1) Adj. *a) zu loben, lobenswerth, preisenswerth.* — *b) ehrfurchtsvoll zu begrüssen, zu verehren, dem Hochachtung gebührt* (von Göttern und Menschen). — *c) zu berücksichtigen, zu beachten.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. वन्ध्या *a) Schmarotzerpflanze.* — *b) *Gallenstein des Rindes.* — *c) N. pr. einer Jakshi.

वन्ध्यता f. Nom. abstr. zu वन्ध्य 1) *b).*

*वन्द्र 1) Adj. *ehrend.* — 2) n. *Menge* Deçîn. 7, 32. Hem. Pr. Gr. 1,53.2,79; vgl. Anm. zu 1,53 (Thl. 2, S. 20).

*वन्धा Indecl.

वन्धुर् m. = वन्धुर्. Vgl. बन्धुर्.

वन्धुर् n. *Sitz des Wagenlenkers* oder *die Stelle am Ende der Gabeldeichsel; Wagensitz* überh., *Wagengehäuse.* Vgl. 1. बन्धुर und 2. बन्धुर.

वन्धुरायु Adj. *mit einem Wagensitz versehen.*

वन्धुरेष्ठा Adj. *auf dem Wagenstuhl sitzend.*

वन्ध्य 1) Adj. (f. आ) *a) f. unfruchtbar* (von Weibern, weiblichen Thieren und Pflanzen), *nicht menstruirend; f. ein unfruchtbares Weib* Spr. 7710. — *b) fruchtlos, unnütz, vergeblich* Mudrâr. 132, 7 (197,7). — *c)* mit Instr. oder am Ende eines Comp. *ermangelnd, bar* Ind. St. 14,389. — 2) *f. आ *ein best. Parfum.* — Vgl. बन्ध्य.

वन्ध्यता f. 1) *Fruchtlosigkeit, Nutzlosigkeit.* — 2) *Ermangelung, Mangel —, Armuth an* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

वन्ध्यत्व n. *Fruchtlosigkeit, Nutzlosigkeit.*

वन्ध्यपर्वत m. N. pr. einer Oertlichkeit.

वन्ध्यफल Adj. *nutzlos, vergeblich.* Nom. abstr. °ता f.

*वन्ध्यार्कोटकी f. *eine best. Arzneipflanze, die unfruchtbaren Frauen gegeben wird.*

वन्ध्यातनय m. *der Sohn einer Unfruchtbaren* als Bez. *eines Undinges.*

वन्ध्यात्व n. *die Unfruchtbarkeit eines Weibes* Hemâdri 1,441,23.

वन्ध्याडुकितर् f. *die Tochter einer Unfruchtbaren* als Bez. *eines Undinges.*

वन्ध्यापुत्र m. = वन्ध्यातनय.

वन्ध्याय्, °यते *unnütz werden.*

वन्ध्यासुत m. = वन्ध्यातनय Spr. 7787.

वन्ध्यासूनु m. desgl.

वन्ना f. N. pr. eines Frauenzimmers.

1. वन्य in अजीतपुनर्वण्य und चतुर्वन्य.

2. वन्य, वन्यि (AV. 6,20,3) 1) Adj. (f. आ) *a) im Walde lebend, — wachsend* u. s. w., *silvestris.* — *b)* etwa so v. a. *grünlich.* — *c) hölzern.* — *d) im* oder *am Holz befindlich.* — 2) m. *a) ein im Walde lebendes —, ein wildes Thier.* — *b) eine wild wachsende Pflanze.* — *c) *ein best. Knollengewächs,* = वनपूरण Râgân. 7,65. — *d) *Yamswurzel* Râgân. 7,86. — *e) *Arundo bengalensis* Râgân. 8,106. — *f) *ein buddh. Noviz* Gal. — 3) f. वन्या *a) *ein grosser Wald.* — *b) ein Ueberfluss an Wasser, Regenfülle, grosse Nässe.* — *c) *Physalis flexuosa.* — *d) *eine Art Curcuma.* — *e) *Abrus precatorius* Râgân. 3,102. — *f) *eine Gurkenart* Râgân. 3,93. — *g) *eine Cyperus-Art* Râgân. 6,141. — *h) *Dill* Râgân. 4,15. — *i) *Phaseolus trilobus* Râgân. 3,23. — 4) n. *a) im Walde Gewachsenes: Früchte und Wurzeln im Walde wachsender Pflanzen.* — *b) *eine Sandelart* Râgân. 12,14. — *c) *Zimmt* Râgân. 6,172.

*वन्यदमन m. *eine Artemisia* Râgân. 10,150.

वन्यवृत्ति Adj. *von Producten des Waldes lebend* Ragh. 1,88.

*वन्यान्नभोजन m. *Anachoret, ein Brahmane im dritten Lebensstadium* Gal.

वन्याशन Adj. = वन्यवृत्ति.

वन्याश्रम m. Hariv. 2538 fehlerhaft für वनाश्रम.

वन्येतर् Adj. *nicht wild, zahm.* निवासा: *Wohnungen, die von denen im Walde verschieden sind.*

वन्येभ m. *ein wilder Elephant* Çiç. 12,28.

*वन्योपादकी f. *eine best. Schlingpflanze.*

*वन्र Adj. = विभागिन्.

1. वप्, वपति, °ते 1) Haare oder Bart *scheeren;* Med. *sich scheeren.* उप्त *geschoren.* — 2) *abscheeren,* so v. a. *abgrasen.* — Caus. वापयति, °ते *scheeren lassen, scheeren;* Med. *sich scheeren lassen.* *वापित *geschoren.* — Mit परि *rings scheeren.* — *Caus. °वापित *geschoren.* — Mit प्र *abscheeren* Mân. Gṛhj. 1,21. — Mit अनुप्र Med. *der Reihe nach sich (sibi) abscheeren, — abscheeren lassen* Tândja-Br. 4,9,22. — Mit वि *scheeren* in 1. व्युप्तकेश und व्युप्तवक्र (Nachtr. 5).

2. वप्, वपति (metrisch auch Med.) 1) *hinstreuen, hinwerfen* (insbes. Samen), *säen, hinstrecken.* उप्त *hingeworfen, liegend; zerstreut, gesäet, gepflanzt; gespendet.* उपित *gesäet.* — 2) *bestreuen, besäen.* उप्त *bestreut, besäet, bedeckt, übergossen, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *aufschütten,* so v. a. *aufdämmen.* — Caus. वापयति *säen, stecken, pflanzen.* वापित *gesäet.* — Mit अधि Med. 1) *aufschütten, aufstreuen.* — 2) *an sich auftragen, — anbringen, sich (sibi) anlegen.* — Mit अनु 1) *bestreuen.* — 2) Med. *zerstieben machen.* — 3) Pass. *versinken in* (Acc.). — Mit अप *zerstreuen, zerstören, verjagen.* — Mit अपि *bestreuen, überstreuen.* — Mit अभि *bestreuen, bedecken.* — Mit आ 1) *einstreuen, hineinwerfen,*

legen in, beifügen, hinzufügen (Çulbas. 3,190), *beimengen; hinstreuen, ausgiessen;* das Worin, Worauf oder Wozu im Loc. In Verbindung mit आत्मन् (Loc.) Med. — 2) Act. Med. *einschieben, einfügen, — in* (Loc.). — 3) *vollschütten mit* (Instr.). — 4) *ausstreuen*, so v. a. *vertheilen, mittheilen.* — 5) *darbringen, veranstalten* (ein Todtenmahl). — Caus. 1) *beimischen, beimengen* 217,24. — 2) *kämmen, ordnen* (das Haar). — Mit अध्या *darauf streuen.* — Mit अन्वा *beifügen.* — Mit पर्या dass. — Mit प्रत्या *wieder dazu werfen* Mân. Gṛhj. 1,8. — Mit व्या scheinbar beim Schol. zu P. 3,1,34. 4,7. 94. Richtig Kâç. wie TS. व्यावयाति st. व्यावपाति. — Mit समा 1) *zusammenwerfen, vermengen; hineinschütten in* (Loc.), *hinzuschütten* Maitr. S. 1,10, 20 (160,13. 14). समोप्त *zusammengemengt, hineingeschüttet.* — Mit उद् 1) *ausschütten, herausschaffen, ausscharren, ausgraben; wegschleudern, wegschaffen.* — 2) *hinzufügen* (?). — Caus. 1) *ausgraben lassen.* — 2) *ausschütten, herausnehmen.* — Mit उप 1) *aufschütten, anhäufen.* — 2) *beschütten, bedecken, einscharren in* (Loc.) Maitr. S. 1,10,20 (160,3). उपोपेत् fehlerhaft für उपवपेत्. उपोप्त Lâṭj. 10, 15,16. — Mit नि 1) *hinschütten, hinwerfen* (Âpast. 2,25,12), — *auf* (Loc.), *säen.* न्युप्त und निवप्त *hingeschüttet, hingeworfen, geworfen* (Würfel). — 2) *aufdämmen* (bes. den Opferwall). — 3) *zu Boden werfen.* — Mit उपनि *dazu hinwerfen.* — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit संनि *zusammenwerfen.* — Mit निस् 1) Act. Med. *herausschütten, — schöpfen, — nehmen, schütten in* oder *auf* (Loc.); *ausscheiden für* (Dat. oder Gen.), *zutheilen, vertheilen* (insbes. Fruchtkörner, die zu Opferzwecken aus einer grösseren Masse *ausgesondert werden*); *von Etwas* (Acc.) *als Opfer darbringen*, ein Opfer u. s. w. *darbringen.* — 2) कृषिम् so v. a. *Ackerbau treiben* MBh. 5,36,33. — Caus. 1) *säen.* — 2) (für die Götter) *ausscheiden, austheilen.* — Mit अनुनिस् *nachher herausnehmen, — vertheilen.* — Mit अभिनिस् 1) *vermengen mit* (Instr.), *hinzuschütten zu* (Loc.). — 2) *für Jmd* (Dat.) *ausschütten* Mân. Gṛhj. 1,11. — Mit परिनिस् Desid. in परिनिर्विवप्सु. — Mit प्रतिनिस् *als Gegenwerk ausstheilen* u. s. w. — Mit विनिस्, विनिरुप्त *halb dargebracht* Âpast. Çr. 9,4,10. — Mit संनिस् *zusammen austheilen.* — Mit परा *bei Seite werfen, — legen, beseitigen* Maitr. S. 2,9,2 (121,19). Vgl. मन्युपरोप्त. — Mit परि *bestreuen mit* (Instr.). — Mit प्र 1) *ausstreuen, ausschütten, ausspritzen; hinwerfen auf* oder *in* (Loc.). — 2) *bestreuen.* — Caus. *ausstreuen, ausschütten, ausspritzen* Maitr. S. 1,5,6 (74,3). 10,5 (145,12). — Mit प्रति 1) *einstecken, einlegen, einfügen.* प्रत्युप्त *eingesteckt* u. s. w. *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *bestecken —, belegen mit* (Instr.). प्रत्युप्त *besteckt—, belegt mit* (im Comp. vorangehend) Kâd. 247,7. — 3) *auffüllen mit* (Instr.). — 4) *hinzufügen.* — Caus. *zugiessen.* — Mit वि *zerstreuen, verwühlen* in 2. व्युप्तकेश. — Mit सम् *einschütten, hineinbringen* (in einen Topf z. B.); *zusammenthun.*

वप् 1) m. *Säemann.* — 2) f. वपा a) *Aufwurf* in वल्मीकवपा. — b) **Höhlung, Loch.* — Vgl. auch 1. वपा.

1. वपन 1) n. *das Scheeren, Rasiren.* — 2) *f. वपनी *Barbierstube.*

2. वपन n. 1) *das Säen.* — 2) *das Aufstellen, Ordnen.*

1. वपनीय in केशवपनीय.

2. वपनीय n. impers. *zu säen.*

1. वपा f. *Eingeweidehaut, Netzhaut, omentum* (nach den Lexicographen *Fett*). वपावत् Adv. Kâtj. Çr. 6,8,7. 11.

2. वपा f. s. u. वप् 2).

वपाक von 1. वपा in अवपाक.

वपाटिका f. = अवपाटिका.

वपाधिश्रयणी f. Du. = वपाश्रपणी.

वपात्त m. *das Ende der Netzhautspende.*

1. वपामार्जन n. *das Abwischen der Netzhaut* Vaitân. 18,7. 30,11.

2. वपामार्जन Adj. (f. आ) *woran die Netzhaut abgewischt wird* Vaitân. 24,11.

वपावत् Adj. *mit einer Netzhaut versehen, — umwickelt.* RV. 6,1,3 wohl fehlerhaft für वपावत्.

वपाश्रपणी f. Du. *eine zweizinkige Gabel, auf der die Netzhaut gebraten wird*, Mân. Çr. 1,8,1. 3. 4. Gṛhj. 2,4.

वपाश्रवणी f. Du. Maitr. S. 3,9,7 nach Schröder fehlerhaft für °श्रपणी.

वपाहुति f. und वपाहोम m. *Netzhautspende.*

*वपिल m. *Säemann*, so v. a. *Vater.*

वपु f. N. pr. einer Apsaras. — MBh. 7,661 fehlerhaft für चप.

*वपुन 1) m. *ein Gott.* — 2) n. *Kenntniss;* richtig वयुन.

वपुर्धर Adj. 1) *Schönheit besitzend, mit Sch. ausgestattet.* — 2) *verkörpert, leibhaftig.*

वपुष 1) Adj. *wunderbar schön.* — 2) *f. वपुषा = रुवुषा Bhâvapr. 1,168. — 3) n. *Wunder.* Dat. *zum W.*, so v. a. *wunderbar zu schauen.* — वपुषी s. u. वपुस् 2) e).

वपुष्म 1) Adj. (f. आ) *überaus wundersam, — schön* AV. — 2) f. वपुष्मा a) *Hibiscus mutabilis.* — b) N. pr. der Gattin Ganamegaja's.

वपुष्टर und वपुष्टर Adj. *wunderbarer, schöner.* वपुषा वपुष्टरम् *allerwunderbarst.*

वपुष्मत m. N. pr. eines Fürsten. Nur वपुष्मतम् metrisch st. वपुष्मत्तम्.

वपुष्मत्त 1) Adj. a) *von schöner Gestalt, schön.* — b) *verkörpert, leibhaftig.* — c) *das Wort* वपुस् *enthaltend.* — 2) m. N. pr. a) eines des Viçve Devâs. — b) eines der 7 Rshi im 11ten Manvantara VP. 3,2,30. — c) eines Sohnes des Prijavrata. — d) eines Fürsten der Kuṇḍina. — 3) f. °ष्मती N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

वपुष्य, वपुष्यति *bewundern.*

वपुष्य, वपुर्षिष्ण Adj. (f. वपुर्षिष्णा) Adj. *wundersam, wunderbar schön.*

वपुष्या f. *Bewunderung.* Instr. (gleichlautend) *bewundernd* RV. 1,183,2.

वपुस् 1) Adj. *wundersam*, bes. *wunderbar schön.* — 2) n. a) *Wunder, Wundererscheinung, ungewöhnlich schöne Erscheinung* oder *Gestalt, species.* Dat. *zum Wunder*, so v. a. *wunderbar zu schauen.* — b) *schönes Aussehen, Schönheit.* — c) *Aussehen, Gestalt.* वपुषान्वित: *eine best. Gestalt habend, deutlich sichtbar.* — d) *Natur, Wesen.* — e) *Leib, Körper.* Am Ende eines adj. Comp. f. °वपुषी. — f) **Wasser.* — g) *die Schönheit* personificirt als Tochter Daksha's. — h) N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81.

*वपुस्मात् Adv. von वपुस्.

*वपुःस्रव m. *Chylus* Râgân. 18,65.

वपोदर Adj. *fettleibig.*

वपोद्धरण n. *die Oeffnung, durch welche die Netzhaut herausgenommen wird*, Âpast. Çr. 7,19,3. 21, 2. Pâr. Gṛhj. 3,11,4.

1. वप्तर und वप्तर Nom. ag. *Scheerer.*

2. वप्तर Nom. ag. 1) *Säemann.* — 2) **Befruchter, Erzeuger, Vater.* — 3) **Dichter.*

वप्तव्य 1) Adj. *zu säen.* — 2) n. impers. *zu säen.*

वप्तृक in *प्राख्यातवप्तृक.

वप्पट्टदेवी oder वप्पट° f. N. pr. einer Fürstin.

वप्पिय m. N. pr. eines Fürsten.

*वप्पीकृ m. *Cuculus melanoleucus.*

वप्यट्टदेवी s. वप्पट्टदेवी.

वप्र 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) a) *Aufwurf von Erde, ein aufgeschütteter Erdwall* (zur Vertheidigung von Städten und Häusern). °क्रिया und °क्रीडा *die im Aufwerfen von Erde bestehende Belustigung* (eines Elephanten). — b) *ein hohes*

Flussufer. Auch नदी°. — *c) Abhang eines Berges.* — *d) Graben.* — *e) Kugelzone.* — *f) *Feld.* — *g) *Staub.* — *h)* *= निष्कुट, वनज्ञ n., वाटिका (?) und पाटीर. — 2) m. *a) *Vater.* — *b)* *Bein. Prâgâpati's. — *c)* N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu. — 3) f. वप्रा *a) Beet.* °वत् Adv. *wie bei einem B., d. h. wie beim Ebnen, — Herrichten des Platzes für das Feuer.* — *b) *Rubia Munjista* Râgân. 6, 193. — *c)* *N. pr. der Mutter Nimi's (eines Arhant's). — 4) *n. *Blei* Bhâvapr. bei Garbe zu Râgân. 13,25.

वप्रक m. *Kugelzone.*

*वप्रि = क्षेत्र, दुर्गति und समुद्र.

वप्रीवन् m. N. pr. eines Vjâsa VP. 3,3,14.

वपुस् n. nach Sâj. *eine schöne Gestalt, schönes Aussehen.*

*वभ्, वभति (गतौ).

वभ्रुक m. v. l. für 2. बभ्रुक 1) Maitr. S. 3,14,7.

1. वम्, वमति, *वमिति *erbrechen, ausspeien; von sich geben, entlassen.* वचः *ein Wort ausspeien*, so v. a. *von sich thun wollen, bereuen.* बलम् so v. a. *die Kraft verlieren* Karaka 5,12. वान्त 1) *ausgebrochen, ausgespien; was man von sich gegeben —, entlassen hat.* वान्ते *wenn man vomirt hat.* — 2) *der vomirt hat.* — Caus. वामयति und वमयति *ausspeien machen, Erbrechen bewirken.* वमित *den man hat vomiren lassen* Karaka 6,3. — Mit अभि *bespeien, anspeien.* — Mit आ scheinbar Hariv. 15919, da hier आवमत् st. आवमत् zu lesen ist. — Mit उद् 1) *ausbrechen, ausspeien; Etwas von sich geben, entlassen* 321,7. उद्वान्त und *उद्वमित *ausgespien, erbrochen.* — 2) *von sich geben*, so v. a. *anstellen, vollbringen.* — Mit समुद्, समुद्वान्त *übergelaufen beim Kochen* Gop. Br. 1,3,11. Vaitân. — Mit निस् *ausspeien, auswerfen.* — Mit विनिस् dass. — Mit परा *wegspeien.*

2. वम् 1. Sg. Imperf. von 1. वद्. Nach Benfey (Gött. Nachr. 1880, No. 5) aus ब्रम् entstanden.

*वम m. = वाम.

वमक m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 4ten Manvantara VP. 3,1,18. v. l. वनक u. s. w.

वमज्जन n. = अव° *das Untertauchen in* (Loc.) Âpast.

वमथु m. 1) *Erbrechen.* — 2) *Neigung zum Erbrechen, Uebelkeit* Karaka 6,3. 23. — 3) *das vom Elephanten aus dem Rüssel gespritzte Wasser* Harshâk. (1936) 106,5. — 4) **Husten.*

वमन 1) m. *a) *Hanf* Râgân. 4,77. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई *a) *Blutegel.* — *b) *die Baumwollenstaude* Ind. St. 17,28, N. 3. — *c)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,100,11. fgg. — 3) n. *a) Erbrechen; das Vonsichgeben, Ausstossen, Entlassen.* — *b) Vomitiv* Karaka 1,15. — *c)* *= अर्दन. — *d)* *= आकृति.

वमनद्रव्य m. *Brechmittel.*

वमनार्थीय Adj. *als Vomitiv dienend* Karaka 7,12.

*वमनीया f. *Fliege* Râgân. 19,129.

वमि 1) *m. *a) Feuer.* — *b) Stechapfel.* — 2) f. *Erbrechen, Uebelkeit.* Auch वमी.

वमितव्य Adj. *auszubrechen, auszuspeien.*

*वमिन् Adj. *auszubrechen —, auszuspeien pflegend.*

वम्य Adj. in अवम्य Nachtr. 6.

वम्याशान्ति f. Titel Burnell, T.

वम्र 1) m. f. (ई) *Ameise.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

वम्रक m. *Ameischen.*

*वम्रीकूट n. *Ameisenhaufen.*

*वय्, वयते (गतौ). — वयति s. u. 5. वा.

वय 1) *m. *Weber.* — 2) f. वयी *Weberin.* — वया s. bes.

वयःप्रमाण n. *Lebensalter* MBh. 3,71,33.

वयित 1) Adj. Partic. von 5. वा. — 2) m. angeblich N. pr. eines Mannes.

वयुन Nom. Pl. *wir.* Nebst Verbum fin. im Pl. ungenau für Du. 91,15.

वयःशत n. *ein Alter von hundert Jahren* Bhâg. P. 3,11,32.

1. वयस् n. *Geflügel, Vogel*, insbes. *kleinere Vögel.*

2. वयस् n. 1) *Mahl, Essen, Speise.* — 2) *Kraft, körperliche und geistige, Gesundheit.* — 3) *Zeit der Kraft, jugendliches Alter, Altersstufe* überh., *Lebensalter, Lebensjahre.* सर्वाणि वयांसि so v. a. *Thiere jeden Alters.* वयसान्वितः *bejahrt*, वयसातीतः *alt geworden.* — 4) *Sorte, Art* in der Redensart वयांसि प्र ब्रूहि.

3. वयस् n. *Gewebe* RV. 2,31,5.

1. वयस m. *Vogel.*

2. वयस am Ende eines Comp. = 2. वयस्.

वयसिन् in पूर्व° und प्रथम°.

वयस्क in अभिनव°.

वयस्कृत् Adj. *Kraft gebend, gesund —, jung erhaltend.*

वयस्य 1) Adj. *in gleichem Alter stehend.* — 2) m. *Altersgenosse, Freund.* Häufig als Anrede. — 2) f. आ *a) Altersgenossin, Freundin, vertraute Dienerin.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *von 19 Backsteinen beim Bau eines Feueraltars, welche mit Sprüchen, die das Wort* वयस् *enthalten, gelegt werden.*

वयस्यक m. *Altersgenosse, Freund.*

वयस्यत्व n. und वयस्यभाव m. *Altersgenossenschaft, freundschaftliches Verhältniss.*

वयस्वत् Adj. *mit Kraft begabt, kräftig.*

वयःसंधि m. *Pubertät.*

*वयःसंधिमती f. *ein mannbares Mädchen* Gal.

वयःसम Adj. *altersgleich.*

वयःस्थ 1) Adj. (f. आ) *a) erwachsen, ausgewachsen.* — *b) bejahrt.* — *c) kräftig* (Fleisch). — 2) f. आ *a) *Altersgenossin, Freundin.* — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen* Karaka 3,8. Nach den Lexicographen *Emblica officinalis, Terminalia Chebula* oder *citrina, Cocculus cordifolius, Bombax heptaphyllum,* = अत्यम्लपर्णी, काकोली, क्षीरकाकोली und ब्राह्मी. — *c) *kleine Kardamomen.*

वयःस्थान n. *Jugendfrische.*

वयःस्थापन Adj. *die Jugendfrische erhaltend.*

1. वयुन f. 1) *Zweig, Ast.* — 2) *Zweig*, so v. a. *Geschlecht, Sippe.*

2. वयुन f. *Stärkung, Labung.* Nach Sâj. वयुनम् = वयुनम्, nach Mahidh. = वयसाम् Gen. Pl.

वयुनकिन् Adj. *verästelt, surculosus.*

वयुनावत् Adj. = वयस्वत्.

वयुनी f. *Weberin* Tândja-Br. 1,8,9.

वयुनीयु Adj. wohl = वयस्वत्. Nach Durga *Gewobenes, Gewänder.*

1. वयुन 1) n. *a) Richtzeichen, Merkzeichen, Ziel.* — *b) Regel, Bestimmung, Ordnung; Sitte.* Instr. वयुना *nach der Regel.* — *c) (Bestimmtheit) Deutlichkeit, Unterscheidbarkeit, Helligkeit.* Gewöhnlich Pl. वयुनेषु etwa *deutlich, leibhaftig.* — *d)* Pl. *bestimmte Formen.* — *e) Kenntniss, Wissen.* — *f) *Tempel.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛçâçva. — 3) f. वयुना *a) Kenntniss, Wissen.* — *b)* N. pr. einer Tochter der Svadhâ.

2. वयुन Adj. 1) *lebenskräftig.* — 2) *geistig* (Auge) Bhâg. P. 10,13,38.

वयुनवत् Adj. *hell, klar.*

वयुनशस् Adv. *je nach der besonderen Bestimmung, regelrecht.*

वयुनाध oder °धा Adj. *die Regel —, die Ordnung festsetzend* Maitr. S. 2,8,1 (207,9).

वयुनाविद् Adj. *der Regel kundig.*

वयोगत 1) Adj. *bejahrt.* — 2) n. *das Dahinsein der Jugend.*

वयोजस् Adj. *Kraft erregend, — erhöhend.*

वयोऽतिग Adj. (f. आ) 1) *bejahrt, betagt* 62,6. — 2) *an kein Lebensalter gebunden.*

वयोधस् Adj. 1) = वयोधा 1) *a) b).* — 2) **jung, frisch.*

वयोधा 1) Adj. *a) Kraft —, Gesundheit gebend. — b) Kraft —, Gesundheit besitzend, kraftvoll.* — 2) f. *Stärkung, Kräftigung.* °धै als Infin.

वयोऽधिक Adj. 1) *an Jahren überlegen, — älter.* — 2) *betagt;* m. *Greis.*

वयोधेय n. *Kräftigung.*

वयोनाधा Adj. etwa *Gesundheit befestigend, — zusammenhaltend.*

वयोबाल Adj. *jung an Jahren* R. 2,45,8.

वयोरूपसमन्वित Adj. *mit Jugend und Schönheit ausgestattet* M. 8,182.

वयोवयःशर्य Adj. vermuthlich entstellt.

वयोऽवस्था f. *Lebensalter* Suçr. 1,129,10. Spr. 1819. Daçak. 78,16. Bhâg. P. 5,24,13.

वयोविद्या f. anzunehmen für वायोविद्यिकै.

वयोविध Adj. *vogelartig.*

वयोविशेष m. *Verschiedenheit des Lebensalters* Âpast.

वयोवृद्ध Adj. *bejahrt* Âpast.

वयोवृध् Adj. *Kraft mehrend, stärkend* Âpast. Çr. 7,17,1.

वयोहानि f. *das Altern* Sâj. zu RV. 1,48,5.

(वय्य) वर्यिम्न m. *Gefährte, Genosse.* Nach Sâj. auch N. pr. verschiedener Personen.

1. वर्, वरति, वरते, वृणोति, वृणुते, *वृणाति, *वृणीते; 1) *verhüllen, bedecken, zudecken.* — 2) *umschliessen, umringen.* — 3) *schliessen* (eine Thür). — 4) *zurückhalten, gefangen halten.* — 5) *versperren* (einen Weg), *hemmen, abhalten, wehren, abwehren.* — 6) वृत *a) verhüllt, bedeckt, bezogen, — mit, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) umringt, umgeben, — von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) eingeschlossen, zurückgehalten.* — *d) erfüllt von,* so v. a. *behaftet —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) umhüllend* Bhâg. P. — 7) व्राण *eingesperrt.* — Caus. वारयति, °ते (in der späteren Sprache nur metrisch) 1) *zurückhalten, gefangen halten.* — 2) *verbergen.* वारित *versteckt in* (Instr.) 296,22 (im Prâkrit). — 3) *Jmd* oder *Etwas abhalten, zurückhalten, abwehren* (z. B. Geschosse), *hemmen, Etwas unterdrücken, beseitigen, Jmd abhalten —, zurückhalten von* (Abl., Infin., ausnahmsweise auch mit doppeltem Acc.). — 4) *ausschliessen.* — 5) *verbieten, untersagen.* वारित *verboten.* — 6) *vorenthalten.* — *Desid. विवरिषति, °ते, विवरीषति, °ते, वुवूर्षति, °ते. — *Intens. वर्वर्ति. — Mit अनु 1) *zudecken mit* (Instr.), *überdecken, verhüllen, überschütten mit* (Instr.). — 2) *umringen, umgeben.* — Caus. Med. *hemmen, hindern.* — Mit अप oder अपा *aufdecken, enthüllen, öffnen.* अपावृत *aufgedeckt, enthüllt.* Vgl. अपा. — Caus. *verstecken.* Nur अपवारित *versteckt* H. 1476. Vgl. अपवारितम् und अपवार्य. — Mit अपि *verhüllen.* अपीवृत *bedeckt, verhüllt, verschlossen.* — Mit अभि, अभिवृत und अभीवृत 1) *umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *eingefasst in* (Instr.). — 2) *bestiegen* RV. 10,176,3. — 3) f. *bedeckt, beschritten, belegt von* (Instr.). — Caus. *Jmd zurückhalten, abwehren* MBh. 6,85,12. 109,9. — Mit आ 1) *bedecken, verhüllen, verstecken, verbergen.* — 2) *umgeben.* — 3) *einsperren in* (Loc.). — 4) *versperren* (einen Weg), *besetzen* (ein Thor), *in Beschlag nehmen.* — 5) *erfüllen, anfüllen* Vishṇus. 30,47 (darnach zu verbessern MBh. 12,108,22; vgl. auch Spr. 4991 und Saṁhitopan. 32. 35). — 6) *abwehren* Bhaṭṭ. — 7) आवृत *a) bedeckt, umhüllt, verdeckt, bekleidet, bezogen, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *verborgen.* — *b) umringt, umgeben, — von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *umschlossen, mit einer Mauer* u. s. w. *umgeben.* — *c) geschlossen* (Haus, Thür). — *d) verschlossen,* so v. a. *vorenthalten, gewehrt* 75,10. 12. — *e) gefangen gehalten.* — *f) besetzt, in Beschlag genommen, bewohnt, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *g) behaftet* (mit einem Verbrechen, Instr.), *heimgesucht von* (Instr.). — आवृत्य विक्रमम् M. 3,214 fehlerhaft für आवृत्परि°. — Caus. 1) *bedecken, verhüllen, verstecken.* — 2) *erfüllen, anfüllen.* — 3) *abhalten, zurückhalten, abwehren, hemmen.* — Mit अपा (eigentlich nur ein gedehntes अप; vgl. u. अप) 1) *öffnen.* — 2) *enthüllen, offen legen* (217,32), *offenbar machen.* — 3) अपावृत *a) geöffnet, offen.* — *b) offen,* so v. a. *unbedeckt.* — *c) geoffenbart, enthüllt.* — *d) *frei, unabhängig.* — *e) *geschlossen.* — Mit उपा, उपावृत *verdeckt,* so v. a. *beschattet* (nach dem Comm.) Hariv. 2,58,54. — Mit समुपा *öffnen.* Man könnte समपा vermuthen. — Mit पर्या, पर्यावृत *verhüllt, verdeckt.* — Mit प्रा (eigentlich ein gedehntes प्र) 1) *bedecken, verhüllen* Gaut. Âpast. 1,30,15. — 2) *umthun, anlegen* (ein Kleid u. s. w.) Paṅkad. — 3) *sich kleiden in* (Instr.) Harshaṁ. 140, 15. — 4) *erfüllen, anfüllen* MBh. 5,44,9 (zu verbessern nach Vishṇus. 30,47). — 5) प्रावृत *a) bedeckt, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) umgelegt, angelegt* (ein Kleid u. s. w.) 137,22. Harshaṁ. 130,14. — *c) erfüllt von* (Instr.). — Mit संप्रा *erfüllen mit* (Instr.) Comm. zu Âpast. Çr. 10,9,8. — Mit व्या 1) °वृणवान nach Burnouf *sich verhüllend, — versteckend.* v. l. °पृणवान. — 2) व्यावृत *offen,* so v. a. *hell sehend* (Verstand). — Mit समा 1) *bedecken, verhüllen, — mit* (Instr.). — 2) *umgeben, umstellen mit* (Instr.). — 3) *erfüllen, anfüllen.* — 4) *verstopfen, hemmen.* — 5) समावृत *a) bedeckt, verhüllt mit* oder *durch, besetzt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) gehüllt in,* so v. a. *geschützt durch* (Instr.). — *c) umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *d) bezogen, überzogen* (Sonnenschirm). — *e) erfüllt —, bewohnt von* (im Comp. vorangehend). — *f) verschlossen für* (Gen.), so v. a. *vorenthalten.* — *g)* R. Gorr. 2,83,1 fehlerhaft für समावृत्त. — Mit उद् 1) *weit öffnen, aufreissen* (die Augen). उद्वृत्य MBh. ed. Vardh. 7,129,52. — 2) उद्वृत्य Paṅkat. 135,3 fehlerhaft für उद्वह्य, wie ed. Bomb. 2,34,22 liest. — Mit नि 1) *abwehren.* — 2) निवृत *a) zurück —, festgehalten.* — *b) *umgeben, umringt.* — Caus. 1) *zurückhalten, abhalten, — von* (Abl., ausnahmsweise Acc.), *abwehren, aufhalten, hemmen, unterdrücken, einer Sache Einhalt thun.* — 2) *verbieten, untersagen.* — 3) *vorenthalten.* — 4) *wegschaffen, entfernen, verbannen aus* (Abl.). Mit आदाय *Jmd abführen, wegführen.* — 5) *ablegen.* — Mit उपनि Caus. *Jmd zurückhalten.* — Mit प्रतिनि Caus. in प्रतिनिवारण. — Mit विनि Caus. 1) *zurückhalten, abhalten, abwehren, hemmen, unterdrücken, einer Sache Einhalt thun.* — 2) *verbieten, untersagen.* — 3) *wegschaffen, entfernen.* — 4) *entfernen,* so v. a. *des Amtes entsetzen, entthronen.* — Mit संनि Caus. *zurückhalten, abhalten, hemmen.* — Mit निस् 1) *befriedigt —, zufriedengestellt werden.* Bloss अनिर्वृत्य. — 2) निर्वृत *a) erloschen* Veṇis. 159. — *b) zufriedengestellt, froh, vergnügt, beruhigt* Prasannar. 100,17. — Mit परिनिस्, परिनिर्वृत 1) *ganz erloschen.* — 2) *in's* Nirvâṇa *eingegangen* Kâraṇḍ. 28,3. 96,22. — Mit परि 1) *bedecken, verhüllen.* — 2) *umringen, umgeben.* — 3) *verschliessen, zurückhalten, hemmen.* — 4) पर्यावृत *a) bedeckt, verhüllt.* — *b) erfüllt von* (im Comp. vorangehend). — *c) umgebend.* — 5) पर्यावृत *a) bedeckt, verhüllt, bezogen, umhangen, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) umgeben —, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *umgeben, umfassen* (बाहुभ्याम् *mit den Armen*), *umringen, begleiten* Mahâvirak. 54,16. — 2) परिवारित *a) umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) bedeckt mit, gehüllt in* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit अभिपरि, अभिपरीवृत *er-*

füllt von (Instr.). — Mit संपरि, संपॅरीवृत und संपरिवृत *umgeben*, — *von* (Instr.). — Caus. *umgeben, umringen.* — Mit प्र *abwehren.* — प्रवृता Kathâs. 103,169 fehlerhaft für प्रावृता. — Caus. 1) *abwehren.* — 2) प्रवारित *bekleidet mit* (Instr.) Kâraṇḍ. 44,11. — Mit प्रति Caus. 1) *Jmd zurückhalten, abhalten, abwehren, Jmd wehren; Etwas abwehren,* so v. a. *zuvorkommen* Karaka 6,17. प्रतिवारित *zurückgehalten* u. s. w. — 2) *abweisen, widersprechen.* — Mit वि Act. Med. (in der späteren Sprache mit medialer Bed. oder metrisch) 1) *aufdecken, eröffnen, öffnen, aufreissen* (die Augen). द्वार: स्वयं व्यवर्यन्त *die Thore öffneten sich von selbst.* — 2) *entblössen* (das Schwert). — 3) *auseinanderthun, kämmen* (das Haar) Hem. Par. 1,94. — 4) *erhellen* (das Dunkel). — 5) *offenbaren, kundthun.* — 6) *erklären, commentiren.* — 7) *verdecken, verhüllen, verstopfen.* Wohl alter Fehler für पि = अपि. — 8) विवार Çiç. 19,100 nach dem Comm. = विवारयामास, जघान. — 9) विवृत *a) aufgedeckt, entblösst, nackt, bloss* (Erdboden), *bloss gelegt* (Zähne). °स्नान n. *das nackte Baden,* °स्मयन n. *ein Lächeln, wobei man die Zähne sieht.* — *b) unbedeckt* —, *frei von Wunden.* — *c) geöffnet, offen* von einem Organ beim Sprechen und von der Aussprache bestimmter Laute. Superl. °तम. — *d) offen zu Tage liegend.* °म् Adv. *vor aller Augen.* — *e) enthüllt, kundgethan, offenbart, auseinandergesetzt.* — *f) eröffnet,* so v. a. *dargeboten.* — *g)* Hariv. 3926 fehlerhaft für विधूत. — 8) वीवृत *kundgethan.* — Mit सम् Act. Med. (meist metrisch) 1) *zudecken, verhüllen, verbergen.* — 2) *verschliessen.* — 3) *zusammenlegen, in Ordnung bringen.* — 4) Med. *sich sammeln, sich vereinigen, sich mehren.* — 5) *Jmd abweisen, zurückweisen, hemmen, abwehren.* — 6) संवृत *a) verdeckt, bedeckt, eingehüllt in, verhüllt mit, geschützt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâraṇḍ. 98,11. 24. — *b) umspannt, umgürtet, umgeben von* (Instr., Instr. mit सह ausnahmsweise oder im Comp. vorangehend). — *c) eingeschlossen in* (Loc.). — *d) geschlossen* (auch von der Aussprache bestimmter Laute). — *e) geschlossen,* so v. a. *unthätig* (der Geist). — *f) verborgen, versteckt, geheim gehalten, bei Seite gelegt, verwahrt.* — *g) versteckt,* so v. a. *an und für sich anstössig, aber nicht verpönt* (ein Ausdruck). — *h) besetzt, in Beschlag genommen, erfüllt, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *i) versehen mit, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *k) gehemmt, unterdrückt.* — *l)* etwa *gedämpft* (vom Ton). — *m) gedeckt,* so v. a. *auf seiner Hut seiend.* — *n)* etwa *mit Allem wohl ausgerüstet.* — *o) woran Jmd* (im Comp. vorangehend) *Theil genommen hat.* — *p)* MBh. 7,68,10 vielleicht fehlerhaft für संभृत. — Mit अभिसम् 1) *verdecken, verhüllen.* — 2) अभिसंवृत *a) bedeckt, verdeckt, verhüllt,* — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) umgeben von* (Instr.) — *c) erfüllt von, besetzt mit, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *d) verbunden* —, *versehen* —, *im Verein mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit समभिसम्, समभिसंवृत *umgeben von* (Instr.). — Mit परिसम्, परिसंवृत *rings umgeben von* (Instr.) Gṛhjâs. 2,11. Vgl. Bloomfield in Z. d. d. m. G. 35,571.

2. वर्, वँरति, °ते, वृणाति, वृणीते, वृणोति, वृणुते; gewöhnlich Med.; अवृणीत Taitt. Âr. 2,2,1 statt अववृणात (!). 1) *sich erwählen,* — *zu Etwas* (Dat., Loc. oder Instr.), *zu Jmd* (Acc. oder °अर्थे MBh. 5,192,16), *zur Frau erwählen, werben* (um ein Mädchen, Acc.), *bei Jmd* (Acc.), *für Jmd* (कृते), *Jmd um Etwas bitten* (mit doppeltem Acc.), *sich erbitten von* (Abl.), *Jmd bitten, dass* (directe Rede mit Potent.), *zu* (Infin.). वृत *erwählt,* — *zu Etwas* (Acc.!), insbes. zur Gattin oder zum Gatten. — 2) *vorziehen, wünschen, lieber wollen als* (Abl., ausnahmsweise Instr.). — 3) *mögen, lieben* (Gegensatz *nicht mögen, hassen*). — 4) Act. *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *gewähren.* — 5) *Jmd zum Gnadenempfänger erwählen,* so v. a. *Jmd* (Acc.) *eine Gnade gewähren.* — Caus. वरयति, °ते 1) *sich erwählen,* — *zu Etwas* (Dat., Loc. oder °अर्थम्), *zu Jmd* (Acc.), *sich ausbitten, Jmd um Etwas angehen* (mit doppeltem Acc.), *bitten, dass Jmd sei* (mit doppeltem Acc.), *werben um* (Acc.), *für* (Dat. oder अर्थे), *zur Gattin* (auch mit Hinzufügung von पत्नीम्, दाराम् oder पत्न्यर्थम्). वरयां प्रचक्रमु: MBh. 1,44,8. — 2) *Jmd* (Acc.) *hold sein.* — Mit अप Med. *Jmd abfinden mit* (Instr.). — Mit अभि Med. 1) *erwählen,* — *zu Etwas* (Loc.). अभिवृत *erwählt.* — 2) *vorziehen, lieber haben als* (Abl.). — Mit आ 1) *erwählen, erwünschen.* — 2) Act. einen Wunsch *erfüllen* RV. 1,143,6. *Jmd* (Loc.) *Etwas gewähren.* — Mit व्या Act. *erwählen* MBh. 1,112,2. — Mit उद् scheinbar R. 2,11,9, da hier उद्वरस्व st. उद्वरस्व zu lesen ist. — Mit निस् *auswählen.* — Mit परि Med. *erwählen.* — Mit प्र Med. Act. (metrisch) 1) *erwählen,* — *zu Etwas* (Dat.), *zu Jmd* (Acc.). प्रवृत so v. a. *adoptirt als Sohn.* — 2) *gern annehmen.* — Caus. 1) प्रवरयति *erwählen.* — 2) प्रवारयति *a) Jmd befriedigen.* — *b) anbieten, ausbieten.* Nur प्रवारित (v. l. प्रचोदित). — Mit प्रति Med. *erwählen.* — Mit वि Act. *erwählen.* v. l. व्या. — Mit सम् *erwählen, aufsuchen.* संवृणुते 3te Pl. (!) Bhâg. P.

1. वॅर् m. 1) *Umkreis, Umgebung, Raum.* वॅर आ पृथिव्या: *auf dem Erdenrund.* — 2) *das Hemmen.*

2. वॅर् 1) Adj. *wählend* in पतिंवरा. — 2) m. *a) Freier, Freiwerber.* — *b) Bräutigam, Geliebter, Gatte.* — *c) Eidam.* — *d)* *=विट, षिङ्ग.

3. वॅर् 1) Adj. (f. वरा) *a) der vorzüglichste, beste, schönste,* — *unter* (Gen., Loc., Abl. oder im Comp. vorangehend; ein solches Comp. hat am Ende eines adj. Comp. im f. आ), *für* (Gen.). Häufig am Anf. eines Comp. Compar. °तर Ind. St. 15,354. Superl. °तम Çâçvata 214. — *b) vorzüglicher, besser,* — *als* (Abl., ausnahmsweise Gen.), *unter* (Abl. Spr. 97, v. l.). — 2) वॅरम् Adv. *vorzugsweise, lieber, besser. a)* in der ältesten Sprache construirt mit einfachem Abl. oder Abl. mit आ. — *b)* mit Praes. oder Imperat. *es ist besser* —, *es ist am besten, dass; es wäre besser, wenn.* Bisweilen ist das Hülfszeitwort zu ergänzen. — *c)* mit Potent. *eher könnte es geschehen, dass.* — *d)* prädicativ *besser,* — *als* (Abl., Abl. mit आ oder ausnahmsweise blosser Acc.). — *e)* वरम् — न, न च, न तु, न पुन:, तदपि न oder तथापि न *α) eher* — *als, lieber* — *als.* — *β) besser* (prädicativ) *als* (Nomin., ausnahmsweise Instr.). — *f)* वरम् — वरं न oder न च खलु वरम् *besser als* (Nomin.). — *g)* न कि — वरम् *ja nicht* — *sondern vielmehr.* — 3) m. n. (ausnahmsweise; adj. Comp. f. आ) *a) Wahl, Wunsch; ein als Geschenk* oder *Lohn zu wählender Gegenstand; das Wünschenswerthe, Erwünschte; Wahlgabe, Lohn.* वॅरं वरम् *einen Wunsch wünschen, eine Bedingung machen;* वरं याच्, काङ्क्ष, आ-काङ्क्ष, प्र-अर्थय्, ब्रू *einen Wunsch thun,* — *aussprechen;* वॅरं दा *einen Wunsch thun lassen, eine Wunschgabe gewähren, ein Geschenk* —, *den Lohn geben* (Pâr. Gṛhj. 1,8,14. 2,1,23); वरं प्र-दा स्वर्गाय *in den Himmel zu kommen,* प्र-यम् (107,2) *einen Wunsch gewähren;* वरं लभ् *seines Wunsches* —, *einer Wunschgabe theilhaftig werden;* महरात् *in Folge der von mir gewährten Wunschgabe;* वॅरं वरम्, प्रॅति वॅरम् und वॅरमॉ *nach Wunsch, nach Belieben;* वॅराय *zur Wahl, zur Befriedigung, nach Herzenslust;* प्रभवो वरशापयो: *Wünsche zu gewähren und Flüche auszustossen mächtig.* Wird von den Commentatoren hier und da ohne Noth durch *Rind* erklärt. — *b) Vorzug, Privilegium.* — *c) Liebesgabe, Almosen.* — *d) Mitgift.* — 4) m. *a)*

eine best. Körnerfrucht, = वरट. — *b*) **Bdellium.* — *c*) **Sperling.* — *d*) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka VP.² 4,96. — 5) f. वरा *a*) Bez. *verschiedener Pflanzen* und *Pflanzenstoffe.* Nach den Lexicographen *die drei Myrobalanen, Clypea hernandifolia, Asparagus racemosus, Cocculus cordifolius, Gelbwurz, Embelia Ribes, eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* (RÂǴAN. 5,23), = ब्राह्मी und रेणुका. — *b*) *Bein. der Pârvatî. — *c*) N. pr. eines Flusses. — 6) *f. वरी *a*) *Asparagus racemosus.* — *b*) Bein. der Khâjâ, der Gattin des Sonnengottes. — 7) n. *Saffran.*

*वरंवरा f. *ein dunkelfarbiges Ocimum.*

1.*वरक 1) m. *Mantel.* — 2) n. *a*) *Zeug.* — *b*) *Zelt.*

2. वरक m. 1) *Brautwerber.* — 2) *Wunsch.*

3. वरक m. 1) **Phaseolus trilobus.* — 2) **eine wilde Bohnenart.* — 3) **eine Reisart.* — 4) **eine best. Arzneipflanze*, = पर्पट RÂǴAN. 5,8. — 5) *= शरपर्णिका. — 6) N. pr. eines Fürsten. Wohl fehlerhaft.

*वरकल्याण m. N. pr. eines Fürsten.

*वरकाष्ठका f. 1) *Clerodendrum siphonanthus.* — 2) *ein der* वराटिका *ähnliches Korn.*

वरकीर्ति m. N. pr. eines Mannes.

*वरक्रतु m. Bein. Indra's.

वरग N. pr. einer Oertlichkeit.

*वरघण्टिका und *°घण्टी f. *Asparagus racemosus.*

*वरचन्दन n. 1) *schwarzes Sandelholz.* — 2) *Pinus Deodora.*

*वरज = वरेज.

वरजानुक m. N. pr. eines Ṛshi.

वरट 1) m. *a*) *eine best. Körnerfrucht*, vermuthlich *der Same von Safflor* GṚHJÂS. 2,78. — *b*) **eine Art Wespe* RÂǴAN. 19,128. — *c*) **Gans.* — *d*) Bez. *eines best. Handwerkers.* — *e*) *Pl. N. pr. eines barbarischen Volkes. — 2) f. आ *a*) **der Same von Safflor.* — *b*) **eine Art Wespe.* — *c*) *das Weibchen der Gans* RÂǴAN. 19,103. HARSHAK. 57,23. — 3) f. ई *a*) *eine Art Wespe.* — *b*) *H. an. 3,171 fehlerhaft für बदरी. — 4) *n. *Jasminblüthe.*

वरटक m. und *वरटिका f. = वरट 1) *a*).

1. वरण 1) m. *a*) **Wall, Damm.* — *b*) *Crataeva Roxburghii* (ein heil- und zauberkräftiger Baum) MAITR. S. 1,6,7 (98,6. 7). Vgl. Comm. zu ǴAIM. 3, 1,22. — *c*) **Kamel.* — *d*) *eine Art Verzierung auf einem Bogen.* — *e*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *f*) *Bein. Indra's. — *g*) *Pl. N. pr. eines Volkes; Sg. eines Reiches. — 2) f. वरणा N. pr. *a*) eines Flusses bei Benares. — *b*) *einer Stadt. — 3) *n. *a*) *das Umringen, Umgeben.* — *b*) *das Abwehren, Verbieten.*

2. वरण 1) m. Pl. *die Sprüche bei der Priesterwahl* ÂPAST. ÇR. 10,1,13. — 2) n. *a*) *das Wählen, Wünschen, Werben.* — *b*) **das Ehren* u. s. w.

वरणक Adj. *verdeckend, verhüllend.*

वरणमाला f. *ein Kranz, den ein Mädchen dem erwählten Bräutigam aufsetzt.*

*वरणसी f. *Benares.*

वरणस्रज् f. = वरणमाला NAISH. 6,79.

वरणावती f. vielleicht N. pr. eines Flusses.

*वरणाशी f. *Benares* GAL.

वरणीय Adj. *zu wählen, zu erwählen.*

वरण्ट in *जलवरण्ट.

*वरण्ड 1) m. *a*) *Menge.* — *b*) *Ausschlag im Gesicht.* — *c*) = वरण्डक 2) *b*). — *d*) *a heap of grass.* — *e*) *the string of a fish hook.* — *f*) *a packet, a package.* — 2) f. आ *a*) *Predigerkrähe.* — *b*) *Dolch, Messer.* — *c*) *Docht.*

वरण्डक 1) *Adj. *a*) *rund.* — *b*) *gross, umfangreich.* — *c*) *miser, arm, elend.* — *d*) *erschrocken.* — 2) m. *a*) *eine kleine Erdaufschichtung.* — *b*) *ein Wall, der zwei kämpfende Elephanten von einander trennt*, H. an. 4,32. MED. k. 202. ÇIÇ. 19,65. VÂSAVAD. 61,2 (n. nach einem Citat im Comm.). Vgl. RAGH. 12,92. — *c*) **Wand* H. an. — *d*) **Ausschlag im Gesicht.* — *e*) **Menge* VIÇVA im Comm. zu ÇIÇ. 19,65.

*वरण्डालु m. *ein best. Knollengewächs.*

वरतनु 1) Adj. (f. ऊ) *schönleibig;* Subst. f. *ein solches Weib* MÂLAV. 74. — 2) f. *ein best. Metrum.*

वरतन्तु m. N. pr. eines alten Lehrers. Pl. *seine Nachkommen.*

वरता f. *das ein Segen Sein* KÂD. 2,58,12.

*वरतिक्त m. 1) *Wrightia antidysenterica.* — 2) *Azadirachta indica* RÂǴAN. 9,8. — 3) = पर्पट BHÂVAPR. 1,203. 3,96.

*वरतिक्तक 1) m. *a*) *Azadirachta indica.* — *b*) *eine best. Arzneipflanze*, = पर्पट. — 2) f. °क्तिका *Clypea hernandifolia.*

वरतोया f. N. pr. eines Flusses.

*वरत्करी f. *ein best. Arzneistoff*, = रेणुका.

वरत्र (einmal im Vergleich mit अहि *Schlange*) und वरत्रा f. *Riemen.* वरत्राकाण्ड *Riemenstück* ÂPAST. ÇR. 10,27,6. Nach den Lexicographen auch *Elephantengurt.*

*वरत्वच् m. *Azadirachta indica.*

वरद 1) Adj. (f. आ) *Wünsche thun lassend, — gewährend, bereit Wünsche zu erfüllen* (von Göttern und Menschen) AV. 19,71,1. — 2) m. *a*) Name Agni's im Çântika. — *b*) Bez. *einer best. Mannengruppe.* — *c*) *ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 92,21. — *d*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines der 7 Ṛshi im 4ten Manvantara VP.² 3,8. — γ) Pl. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,43,12. — δ) eines Dhjânibuddha und eines andern Mannes. — 3) f. आ *a*) **Jungfrau, Mädchen.* — *b*) **Physalis flexuosa.* — *c*) **Polanisia icosandra.* — *d*) **Helianthus.* — *e*) **Linum usitatissimum.* — *f*) *= त्रिपर्णी. — *g*) **Yams-Wurzel.* — *h*) N. pr. α) der Schutzgöttin in der Familie des Varatantu. — β) einer Jogini HEMÂDRI 2,*a*,99,5. Vgl. वरप्रदा. — γ) eines Flusses Ind. Antiq. 8,242.

वरदगणपतिस्तोत्र n. Titel eines Stotra BURNELL, T.

वरदचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Magha. Richtig wohl वरदाचतुर्थी.

वरदत्त 1) Adj. *in Folge eines ausgesprochenen Wunsches geschenkt, als Wahlgabe verliehen.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

वरदभट्ट m. N. pr. eines Autors VP.² 3,223.

वरदराज m. N. pr. verschiedener Männer.

वरदराजचम्पू f., °राजपञ्चाशत् f., °राजशतक n. (BURNELL, T.), °राजस्तव m., °राजाष्टक n. und °राजीय n. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

वरदर्शिनी f. R. 2,55,21 wohl nur fehlerhaft für वरवर्णिनी.

वरदाचतुर्थी f. = वरदचतुर्थी.

वरदातर् Nom. ag. (f. °दात्री) = वरद 1).

*वरदातु m. *Tectona grandis.*

वरदाधीशयज्वन् m. N. pr. eines Autors.

वरदान n. 1) *das Gewähren eines Wunsches, das Verleihen einer Wunschgabe.* — 2) *das Ausbezahlen des Lohnes.* — 3) N. pr. eines Wallfahrtsortes.

वरदानमय Adj. *aus der Gewährung eines Wunsches —, aus der Verleihung einer Wunschgabe hervorgegangen, darin wurzelnd.*

वरदानिक Adj. dass.

वरदायक m. *ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 94,8.

*वरदारु *Tectona grandis* BHÂVAPR. 1,237.

वरदारुक *eine best. Pflanze mit giftigen Blättern.*

वरदाश्वंस् Adj. = वरद 1).

*वरद्रुम m. *Agallochum.*

वरधर्मिन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

वरधर्मी Adv. mit कर् *ein ausgezeichnetes Werk an Jmd* (Acc.) *thun.*

वरपत्निणी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

वरपत्नीय m. *ein Angehöriger des Bräutigams* PÂRAṆ.

वरपण्डित m. mit vorgesetztem श्री N. pr. ei-

nes Autors.

*वरपर्णाख्य m. *Lipeocercis serrata.*

वरपाण्ड्य m. N. pr. eines Mannes.

*वरपीतक *Talk.*

वरपोत 1) m. *eine Art Gazelle.* — 2) *wohl n. *ein best. Gemüse.*

वरप्रद् 1) Adj. = वरद् 1) 137,31. — 2) f. आ *a)* *Bein. der Lopamudrâ. — *b)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,99,3.

वरप्रदस्तव m. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

वरप्रदान n. = वरदान 1).

वरप्रभ 1) Adj. (f. आ) *einen ausserordentlichen Glanz habend.* — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva.

वरप्रार्थना f. *das Verlangen nach einem Gatten* Çik. 15,11.

*वरफल m. *Cocosnussbaum.*

*वरबाल्हीक n. *Saffran.* °वाल्लीक geschrieben.

वरम् Adv. s. 3. वर 2).

*वरमुखी f. *ein best. Arzeneistoff.*

*वरयात्रा f. *die feierliche Procession eines Werbers, — Bräutigams.*

*वरयितर् Nom. ag. *Werber, Bräutigam, Geliebter, Gatte.*

वरयितव्य Adj. *zu wählen, — aus, unter* (Abl.). Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 5,11,4.

वरयु m. N. pr. eines Mannes.

वरयुवति und °ती 1) *eine schöne Jungfrau.* — 2) *ein best. Metrum.*

वरयोग्य Adj. (f. आ) 1) *einer Wunschgabe würdig.* — 2) f. *heirathsfähig* Prij. 11,4.

*वरयोनिक = केसर.

वरयोषित् f. *ein schönes Weib* Hemâdri 1,449,15.

वररुचि 1) Adj. *Gefallen an Wunschgaben habend* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Dichters, Mediciners, Grammatikers und Lexicographen, der hier und da mit Kâtjâjana identificirt und unter den 9 Perlen Vikramâditja's aufgeführt wird. Hem. Par. 8,11.

वररुचिकारिका f., °रुचिप्राकृतसूत्र n., °रुचिलिङ्गकारिका f. und °रुचिवाक्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वरवपु m. N. pr. eines Buddha.

*वरल 1) m. *eine Art Bremse.* — 2) f. आ *a)* dass. — *b)* *das Weibchen der Gans* Râgân. 19,103. — 3) f. ई = वरटा.

वरलक्ष्मीपूजा f., °लक्ष्मीव्रतकथा f. und °लक्ष्मीव्रतकल्प m. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*वरलब्ध m. 1) *Michelia Champaka.* — 2) *Bauhinia variegata.*

*वरवत्सला f. *Schwiegermutter.*

वरवरण n. 1) *das Wählen —, Thun eines Wunsches* Kâtj. Çr. 1,10,12. Lâṭj. 3,8,17. — 2) *das Erwählen eines Bräutigams* Vidḍh. 98,12.

वरवर्ण *Gold.*

वरवर्णिन् 1) Adj. *eine schöne Gesichtsfarbe habend.* — 2) f. °र्णिनी *a) ein schönfarbiges —, schönes —, ausgezeichnetes Weib.* — *b)* Bein. α) der Durgâ. — β) *der Lakshmî. — γ) *der Sarasvatî. — *c)* *Gelbwurz (Râgân. 6,199. Bhâvapr. 1,177), = प्रियङ्गु und फलिनी. — *d)* *Lack. — *e)* *Gallenstein des Rindes.*

वरवासि (?) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वरवाल्हीक s. वरबाल्हीक.

वरवृत Adj. *als Wahlgabe empfangen.*

*वरवृद्ध m. Bein. Çiva's.

वरशिख m. N. pr. eines Feindes des Indra.

*वरशीत *Zimmt.*

*वरश्रेणी f. *eine best. Pflanze.*

वरस् n. *Weite, Breite, Raum,* εὖρος.

वरसद् Adj. *im Kreise sitzend.*

*वरसान = दारिक.

वरसावित्रीचरित्र n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

वरसुन्दरी f. 1) *ein überaus schönes Weib.* — 2) *ein best. Metrum.*

वरसुरत Adj. (f. आ) *eingeweiht in die Geheimnisse des Liebesgenusses.*

*वरसेन (?) N. pr. eines Gebirgspasses.

वरस्त्री f. *ein ausgezeichnetes —, edles Weib* 51, 25. 132,16. 174,18.

वरस्या f. *Wunsch, Bitte.*

वरस्रज् f. *der Kranz, den ein Mädchen dem erwählten Bräutigam aufsetzt.*

वराक 1) Adj. (f. ई) *elend, erbärmlich, jämmerlich, Mitleid erregend, armselig* (meist von lebenden Wesen) Vâsav. 299,1. Ind. St. 15,424. Paṅkad. — 2) *m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* *Schlacht.* — *c)* *eine best. Pflanze.*

वराकक Adj. (f. °किका) = वराक 1) Paṅkad.

वराकाङ्क्षिन् Adj. *einen Wunsch habend* Râgat. 3,394.

1. वराङ्ग n. 1) *Kopf.* — 2) *die weibliche Scham.* — 3) *Hauptstück.*

2. वराङ्ग 1) Adj. *in allen seinen Theilen schön.* — 2) m. *a)* *Elephant. — *b)* *das* Nakshatra-*Jahr von 324 Tagen.* — *c)* Bein. Vishṇu's. — *d)* N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,17. — 2) f. ई *a)* *Gelbwurz Râgân. 6,198. — *b)* N. pr. einer Tochter Dṛshadvant's. — 4) *n. *a)* *grober Zimmt* (Bhâvapr. 1,188), *Cassiarinde* oder dgl. — *b)* *Sauerampfer.*

*वराङ्क n. *grober Zimmt* oder dgl.

वराङ्गना f. *ein schönes Weib* 126,22. 134,27.

*वराङ्गिन् m. *Sauerampfer.*

वराजीविन् m. *Astrolog.*

वराट 1) m. *a) Otterköpfchen* (als Münze gebraucht) Râgân. 13,126. Spr. 7629. — *b)* *Strick. — 2) f. ई *ein best.* Râga.

वराटक 1) m. f. (°टिका Râgân. 13,126. Naish. 3, 88. Ind. St. 15,401. Hem. Par. 1,370) *Cyprea moneta, Otterköpfchen.* — 2) m. *a) Samenkapsel der Lotusblume* Naish. 7,18. — *b) Strick, Seil.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ) zu belegen. v. l. °वटारका. — 3) f. °टिका *Mirabilis Jalapa.* — 4) n. *ein best. Pflanzengift.*

*वराटकरञ्ज m. *Mesua Roxburghii.*

वराडिराग und वराडीराग m. *ein best.* Râga.

*वराण m. 1) *Crataeva Roxburghii.* — 2) Bein. Indra's.

वराणस 1) *Adj. von वराण. — 2) f. ई N. pr. *a)* eines Flusses MBh. 6,9,31. — *b)* *einer Stadt, das heutige *Benares.*

वरातकि Vcrz. d. B. H. 55,32 fehlerhaft für वाराटकि.

वरातिसर्ग m. *Verleihung einer Wunschgabe* 51,24.

वरातुष्ट (?) N. pr.

*वरादन n. *die Nuss der Buchanania latifolia.*

वरानना 1) Adj. f. *schönantlitzig.* — 2) f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

*वराभिधा f. *Sauerampfer* Râgân. 6,130.

*वराम्र m. *Carissa Carandas.*

वरायँ *eine Wunschgabe darstellen.* Nur वरायित n. impers.

*वरारक n. *Diamant.*

वरारण m. *Mutter.* Vgl. 1. अरण in Nachtr. 2.

1.*वरारोह m. 1) *ein vorzüglicher Reiter.* — 2) *Reiter auf einem Elephanten.* — 3) *Reiter* überh.

2. वरारोह 1) Adj. (f. आ) *schöne Hüften habend,* καλλίπυγος. — 2) *m. Bein. Vishṇu's. — 3) f. आ *a)* *Hüfte. — *b)* Name der Dâkshâjaṇî in Someçvara.

वरार्घा Adj. f. *sich einen Gatten wünschend* Bhâg. P. 3,8,5.

वरार्थिन् Adj. *um eine Wahlgabe bittend.*

वरार्ह Adj. (f. आ) 1) *überaus würdig, in hohem Ansehen stehend.* — 2) *überaus kostbar.*

*वराल *Gewürznelke.*

*वरालक 1) dass. — 2) m. *Carissa Carandas.*

*वरालि m. 1) *der Mond.* — 2) *ein best.* Râga.

*वरालिका f. Bein. der Durgâ. Vgl. वा°.

वराशि s. बराशी.

1. वरासन n. 1) *ein prächtiger Sitz, Thron.* — 2) N. pr. einer Stadt.

2.*वरासन 1) m. *a) Thürhüter.* — *b)* = षिङ्ग. — 2) n. *Hibiscus rosa sinensis.*

3.*वरासन n. *a cistern, a reservoir.* Richtig वारासन.

*वरासि s. बरासी.

वराह 1) m. *a) Eber, Schwein.* — *b)* *am Ende eines Comp. als *Ausdruck der Vorzüglichkeit.* — *c)* **Rind.* — *d)* **Widder.* — *e)* **Delphinus gangeticus.* — *f)* Vishṇu als *Eber* (hebt die Erde vom Grunde des Meeres mit seinen Hauern). — *g) eine best. Truppenaufstellung in Form eines Ebers.* — *h)* **ein best. Maass.* — *i)* **Cyperus rotundus.* — *k)* **Yamswurzel.* — *l)* Titel α) einer Upanishad. — β) = वराहपुराण. — *m)* N. pr. α) eines Daitja. — β) eines Muni. — γ) = वराहमिहिर. — δ) eines andern Gelehrten Çâçvata 807. — ε) des Sohnes eines Tempelhüters. — ζ) eines Berges. — η) *eines der 18 Dvîpa. — 2) *f. ई *a) eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,140. — *b) Batatas edulis* Râǵan. 7,86.

वराहक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. °हिका *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,111. — 3) n. Titel einer Upanishad.

*वराहकन्द m. *Yamswurzel.*

वराहकर्ण 1) m. *a) eine Art von Pfeilen.* — *b)* N. pr. eines Jaksha. — 2) *f. ई *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,111.

*वराहकर्णिका f. *eine Art von Geschossen.*

वराहकवच n. Titel eines Kavaka Burnell, T.

*वराहकान्ता f. *Yamswurzel.*

*वराहकालिन् m. *Sonnenblume.*

*वराहक्रान्ता f. *Mimosa pudica* Ratnam. 244.

वराहदंष्ट्र m. und °दंष्ट्रा f. *eine best. Krankheit.*

वराहदत्त m. N. pr. eines Kaufherrn.

*वराहदत्त् und *°दत्त Adj. *Zähne eines Ebers habend.*

वराहदेव m. N. pr. eines Mannes Râǵat. 7,365.

वराहद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte der* Mâgha.

वराहद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*वराहनामन् m. 1) *Mimosa pudica.* — 2) *Yamswurzel.*

वराहनामाष्टोत्तरशत n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*वराहपत्नी f. *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,113.

वराहपर्वत m. N. pr. eines *Berges* Vishṇus. 85,7.

वराहपुराण n. Titel eines Purâṇa.

वराहमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

वराहमिहिर m. N. pr. eines Astronomen.

वराहमूल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

वराहयु Adj. *auf Eber begierig, zu ihrer Jagd tauglich.*

वराहविकृत Adj. *vom Eber aufgewühlt* Maitr. S. 1,6,3 (90,4. 5).

वराहशृङ्ग m. Bein. Çiva's.

वराहशैल m. N. pr. eines *Berges.*

वराहसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वराहस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Burnell, T.

वराहस्वामिन् m. N. pr. eines mythischen Fürsten.

वराहाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

वराहाश्व m. N. pr. eines Daitja MBh. 12,227,52.

वराह्य m. 1) *Eber, Schwein.* — 2) Pl. Bez. *bestimmter Winde.* — 3) *Pl. *best. Götterschaaren des mittleren Gebiets.*

वराहोपानह् f. Du. *Schuhe von Schweinsleder.*

वराहोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

वरिदास m. N. pr. = वरीदास VP.² 2,20.

वरिमत् und वरिमत् = 1. वरिमन्.

1. वरिमन् m. und वरिमन् n. *Umfang, Rund; Weite, Breite.*

2. वरिमन् m. *der vorzüglichste, beste, ausserordentlich.*

वरिवस् n. *Raum, Weite; Freiheit, Behaglichkeit, Ruhe.* Acc. mit कर्, धा und विद् *freie Bahn schaffen, — zu* (Dat.), *Jmd* (Dat.) *befreien.* Nach Nigh. = धन.

*वरिवसित Adj. *gepflegt, gehegt.*

वरिवस्कृत् Adj. *Raum schaffend, befreiend.*

वरिवस्, वरिवस्यति 1) *Raum geben, einräumen, verstatten, freimachen.* — 2) *es Jmd behaglich machen, zu Jmds Diensten sein, bedienen, pflegen;* mit Acc. der Person. वरिवस्यमान und *वरिवस्यित *gehegt, gepflegt.*

वरिवस्या f. *das Gewähren* u. s. w.; *Dienstleistung, Aufwartung, Pflege* Naish. 6,97. Prasannar. 96,4.

वरिवस्यारहस्य n. Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

वरिवोद् Adj. *Raum —, Freiheit schenkend.*

वरिवोधा Adj. *Raum —, freie Bewegung schaffend.*

वरिवोविद् Adj. *Raum —, Freiheit schaffend, Behaglichkeit gewährend.*

वरिष 1) *m. = वर्ष. — 2) *f. (आ) Pl. = वर्षा Pl. — 3) n. *Jahr* (Conj.).

*वरिषाप्रिय m. *der Vogel* Kâtaka.

1. वरिष्ठ Adj. (f. आ) *der weiteste, breiteste, umfassendste.*

2. वरिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a) der vorzüglichste, beste, — unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Hierher stellt Grassmann auch einige RV.-Stellen. — *b) besser als* (Abl.) — *c) der schlimmste, ärgste, — unter* (Gen.). — 2) m. *a) *Rebhuhn.* — *b) *Orangenbaum.* — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Kâkshusha. — β) eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara. — γ) eines Daitja. — 3) *f. आ *Polanisia icosandra.* — 4) *n. *a) Kupfer.* — *b) Pfeffer.*

वरिष्ठक Adj. = 2. वरिष्ठ 1) *a).*

वरिष्ठाश्रम m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*वरी f. Pl. *Flüsse.*

*1. वरीतर् Nom. ag. von 1. वर्.

2. वरीतर् Nom. ag. *Bewerber* (um ein Weib). वरीता Fut. Bâlar. 27,17.

वरीतात्त m. N. pr. eines Daitja.

वरीदास m. N. pr. des Vaters des Gandharva Nârada.

वरीधरा f. *ein best. Metrum.*

1. वरीमन् n. = 1. वरिमन्.

2. वरीमन् m. = 2. वरिमन्.

1. वरीयंस् 1) Adj. *weiter, breiter, — als* (Abl.), *freier.* — 2) वरीयस् Adv. *weiter, ferner ab.* — 3) n. *ein weiterer —, freierer Raum als* (Abl.); *freier Raum, Freiheit.*

2. वरीयंस् 1) Adj. *vorzüglicher, besser, lieber; der vorzüglichste, liebste, beste, — unter* (Gen.). — 2) m. *a) ein best. astrol.* Joga. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Sâvarṇa. — β) eines Sohnes des Pulaha. — 3) *f. °यसी *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,121.

वरीवृत Adj. *sich schlängelnd.*

*वरीषु m. *der Liebesgott.* Vgl. रवीषु.

वरु in der Verbindung वरो सुषामणो nach Sâj. N. pr. Wahrscheinlich ist वरोसुषामन् als ein Wort und als N. pr. aufzufassen.

वरुक m. *eine best. geringere Körnerfrucht.*

*वरुट m. Pl. Bez. einer Klasse von Mlekkha.

वरुड m. *eine best. Mischlingskaste.*

वरुण 1) m. *a) der Umfasser des Alls,* N. pr. eines Âditja, des obersten Herrn unter den Göttern des Veda. Diesem Gotte sind besonders zugeeignet die Gewässer, die Nacht und der Westen. Varuṇa ist der Richter, der die Sünde straft und um Vergebung der Schuld angerufen

wird; er ist allwissend; von ihm kommen Krankheiten, besonders Wassersucht. Du. in Verbindung mit Indra und Mitra im Du. — *b*) *der Ocean.* — *c*) *Wasser.* — *d*) N. pr. α) eines Agni. — β) eines Devagandharva. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Asura. — ε) eines Jaksha VP.² 2,293. — ζ) eines Sohnes des Kardama. — η) *eines Dieners des 20ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — *e*) Pl. etwa *die Götter.* — *f*) *Abwehrer* nach Sâj. — *g*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *h*) *Crataeva Roxburghii.* वरुणौ Taitt. Âr. 6,9,2. — 2) f. वरुणा N. pr. eines Flusses. — वरुणम् MBh. 3,56,12 nach Schlegel's Vermuthung alter Fehler für वरणम्.

वरुणक m. *Crataeva Roxburghii.*

वारुणगृह्यपति Adj. Varuṇa *zum* Gṛhapati 4) *habend* Maitr. S. 1,9,4 (133,8).

वारुणगृहीत Adj. (f. आ) *von* Varuṇa *ergriffen, durch Krankheit,* bes. *Wassersucht.*

वरुणग्राह in श्रैवरुणग्राह (Nachtr. 5).

वारुणज्येष्ठ Adj. Pl. *an deren Spitze* Varuṇa *steht* TBr. 3,7,4,7.

वरुणतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वारुणतेजस् Adj. *dessen Lebenskraft* Varuṇa (*Wasser*) *ist* AV. 10,5,33.

वरुणत्व n. Varuṇa's *Wesen, — Natur.*

वरुणदेव n. *das unter* Varuṇa *stehende Mondhaus* Çatabhishaǵ.

वरुणदेवत्य Adj. Varuṇa *zur Gottheit habend* Maitr. S. 1,10,12 (151,18).

वरुणदैव und °दैवत n. = वरुणदेव.

वारुणधुत् Adj. Varuṇa *hintergehend.*

वारुणपाश m. 1) Varuṇa's *Schlinge, — Fessel.* — 2) **Haifisch.*

वरुणपुरुष m. Varuṇa's *Diener* Mân. Gṛhj. 2,12.

वारुणप्रघास m. 1) Pl. *das zweite Viermonat-Opfer, das auf den Vollmond des* Âshâḍha *oder* Çrâvaṇa *fällt.* Dabei wird zu Ehren des Gottes Gerste genossen. — 2) *ein best.* Ahîna.

वारुणप्रघासिक Adj. zu वरुणप्रघास 1) Comm. zu Lâṭj. 5,1,1.

वारुणप्रशिष्ट Adj. *von* Varuṇa *angewiesen, — geleitet.*

वरुणभट्ट m. N. pr. eines Astronomen.

*वरुणमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

वरुणमित्र m. Bein. eines Gobhila Vâṁçabr. 3.

वारुणमेनि f. Varuṇa's *Geschoss.*

वारुणराजन् Adj. Varuṇa *zum König habend.*

वरुणलोक m. 1) Varuṇa's *Welt.* — 2) Varuṇa's *Gebiet, Wasser.*

वरुणवेगा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,23.

वरुणशर्मन् m. N. pr. eines mythischen Kriegers.

वारुणशेषस् Adj. nach Sâj. *wehrfähige Nachkommen habend.* Roth vermuthet वारुणशेसस् *Nachwuchs der eigenen Art habend.*

वरुणश्राद्ध n. *ein best. Todtenmahl.*

वरुणश्रोतस fehlerhaft für °स्रोतस.

वारुणसव m. *eine best. Opferhandlung* TS. 5, 6,2,1.

वरुणसामन् n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वरुणसेना und °सेनिका f. N. pr. einer Prinzessin.

वरुणस्रोतस m. N. pr. eines Berges MBh. 3,81,10.

वरुणाङ्गरुह् m. Patron. Agastja's.

*वरुणात्मजा f. *Branntwein.*

वरुणाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

वारुणानी f. Varuṇa's *Gattin.* Auch Pl. वरुणान्याः साम Ârsh. Br.

वरुणारिष्टकमय Adj. *aus Crataeva Roxburghii und dem Seifenbaum gemacht* Suçr. 2,388,17.

वरुणालय m. Varuṇa's *Behausung,* Beiw. und Bein. *des Meeres* Harshaḱ. 218,22. करुणा° *ein Meer der Barmherzigkeit.*

वरुणावास m. *das Meer.*

वरुणाविस् f. Bein. der Lakshmî.

*वरुणिक, *वरुणिय und *वरुणिल m. Hypokoristika von वरुणदत्त.

वरुणेश n. *das unter* Varuṇa *stehende Mondhaus* Çatabhishaǵ.

वरुणेशदेश m. *die unter* Varuṇa *stehende Weltgegend, Westen.*

वरुणेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वरुणोद n. N. pr. eines Sees.

वरुणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

वरुण्य, वारुणिय Adj. (f. आ) *von* Varuṇa *kommend, ihm gehörig* u. s. w. आपस् *stehendes Wasser.*

*वरूतर् Nom. ag. = वर्तर्.

*वरूत्र n. *Ueberwurf, Mantel.*

*वरूल = संभक्त.

वर्तक m. = वरूक Karaka 1,27.

वर्तर् Nom. ag. mit Gen. 1) m. *Abwehrer, Beschirmer.* — 2) f. वर्त्री *Schirmerin, Schutzgenie,* Bez. *gewisser göttlicher Wesen* (Sg. und Pl.).

वर्त्रि f. = वर्त्री (s. u. वर्तर्) TS. 4,1,6,2. 2,10,3. 5,1,7,2.

वर्त्र 1) n. *a*) *Wehr, Schirm, Obdach, festes Haus.* — *b*) **Panzer.* — *c*) **Schild.* — 2) (*m. n.) *eine am Wagen zum Schutz angebrachte Einfassung.* — 3) m. oder n. *a*) *Heer.* — *b*) *Heerde.* — *c*) *Schwarm* (von Bienen). — *d*) *Menge, Masse.* — 4) m. *a*) *=निजराष्ट्रक (?). — *b*) N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Dorfes. — H. an. 3,319 ist वस्रथ: st. वर्त्रथ: zu lesen nach Zach. Beitr. 87.

वर्त्रथप m. *Führer einer Schaar, Heerführer.*

वर्त्रथशस् Adv. *schaaren —, haufenweise.*

वर्त्रथाधिप m. *Heerführer.*

वर्त्रिन् 1) Adj. *a*) *Schutzwaffen tragend.* — *b*) *mit einem Schutzbrett versehen* (Wagen). — *c*) *Schirm —, Schutz gewährend.* — *d*) *zu Wagen sitzend.* — *e*) am Ende eines Comp. *von einer Schaar von —, von einer Menge von — umgeben.* — 2) m. *Kriegswagen* Çiç. 17,23. — 3) f. वर्त्रिणी *a*) *Heer.* — *b*) N. pr. einer Apsaras.

वर्त्रिणीपति m. *Heerführer.*

वर्त्र्य, वर्त्रिण्य Adj. *Schirm —, Schutz gewährend.*

*वरेज = वरज.

*वरेण् Nom. ag. von वरेण्यय्.

*वरेण 1) m. *Wespe.* — 2) f. आ Bein. der Gattin Çiva's. Richtig wohl वरेण्या.

वरेण्य, वरेणिय 1) Adj. *a*) *wünschenswerth, liebenswerth.* — *b*) *vorzüglich, der vorzüglichste, — unter* (Gen.). — 2) m. *a*) *eine best. Gruppe von Manen.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Bhṛgu. — 3) *f. वरेण्या (Conj.) Bein. der Gattin Çiva's. — 4) n. *a*) *die höchste Wonne* VP. 5,1,41. — *b*) *Saffran.*

(वरेण्यक्रतु) वरेणियक्रतु Adj. *wohlgesinnt, einsichtig.*

*वरेण्यय्, °यति Denomin. von वरेण्य.

वरेन्द्र m. oder n. und *वरेन्द्री f. Bez. eines Theiles von Bengalen.

वरेय्, वरेयति *freien.*

वरेयम् Infin. *um zu freien.*

वरेयु m. *Freier.*

वरेश Adj. *über Wunschgaben verfügend, Wünsche zu gewähren im Stande seiend.*

वरेश्वर 1) Adj. dass. सर्वकाम° *alle Wünsche zu gewähren vermögend.* — 2) *m. Bein. Çiva's.

वरेषुधि Adj. *einen prächtigen Köcher tragend* R. 2,86,22.

*वरोट n. *eine best. Blume* (मरुवकपुष्प).

1. वरोरु m. *ein schöner Schenkel.*

2. वरोरु Adj. (f. °रू und °रु) *schöne Schenkel habend.*

*वरोल 1) m. *eine Art Wespe.* — 2) f. ई *eine andere Art Wespe.*

26 वर्क् — वर्त्

*वर्क्, वर्कते (आदाने).

*वर्कराट m. 1) *Seitenblick.* — 2) *eine vom Fingernagel des Geliebten herrührende Verwundung auf der Brust eines Weibes.* — 3) *die Strahlen der aufgehenden Sonne.*

वर्करीकुण्ड N. pr. einer Oertlichkeit.

*वर्कुट m. *a pin, a bolt.*

*वर्त्, वृत्तते (वरणे) Dhâtup. 16,3.

वर्ग (accentuirt nur in Nigh.) 1) Nom. ag. *Abwehrer, Beseitiger.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) eine gesonderte, der Gleichartigkeit wegen zusammengestellte Anzahl von Dingen: Abtheilung, Gruppe, Klasse, Verein, — schaft.* Häufig Pl. st. Sg. In Comp. mit Zahlwörtern *eine aus — bestehende Abtheilung, — Gruppe.* Insbes. *eine Reihe nach irgend einem Eintheilungsgrunde zusammengehöriger Wörter* und *eine Consonantenreihe im Alphabet* (deren 7 oder 8 angenommen werden; चकार्° oder च° *die Palatalen*). — *b) Alles was zu Jmds Gebiet gehört, — unter Jmd steht.* — *c)* = त्रिवर्ग, d. i. धर्म, काम und अर्थ. — *d) Section, Abtheilung in einem Buche, Unterabtheilung eines* Adhjâja im Ṛgveda *und in der* Bṛhaddevatâ. — *e) Quadrat, die zweite Potenz.* पञ्च° *das Quadrat von fünf.* — *f)* *=बल. — *g)* *N. pr. eines Landes. — 3) f. वर्गा N. pr. einer Apsaras.

वर्गकर्मन् n. Bez. *einer unbestimmten Aufgabe* Colebr. Alg. 27. Lîlâv. 18,15.

वर्गणा f. 1) *Eintheilung, Abtheilung* Çîlâṅka. — 2) *das Multipliciren.*

वर्गपद् n. *Quadratwurzel.*

वर्गपाल m. *Beschützer seines Anhanges, — seiner Creaturen.*

वर्गप्रकृति f. *unbestimmte Aufgabe des zweiten Grades, affected square.*

वर्गप्रशंसिन् Adj. *seinen Anhang —, seine Creaturen preisend.* Nilak.: वर्गो वृञ्जिनं पराभिभवः.

वर्गमूल n. *Quadratwurzel.*

वर्गय्, °यति *zum Quadrat erheben.* वर्गित Lîlâv. 53,19. Vgl. वर्गणा.

वर्गवर्गस्थ Adj. Pl. *gruppenweise stehend.*

वर्गशस् Adv. *nach Abtheilungen, gruppenweise* Comm. zu Âpast. Çr. 13,5,13.

वर्गस्थ Adj. (f. आ) *sich zu einer Partei haltend, parteiisch.*

वर्गात्य m. *der letzte Consonant in den fünf ersten Consonantenreihen.*

वर्गाष्टक n. *die acht Consonantenreihen,* so v. a. *alle Consonanten.*

वर्गिन् Adj. *zu Jmds Partei gehörend, Jmd untergeben.*

*°वर्गीण Adj. *zu der und der Kategorie —, — Sippe —, zu der Partei von — gehörend.*

°वर्गीय Adj. dass. क° *ein Guttural.*

वर्गोत्तम m. 1) *der Letzte in einer der fünf ersten Consonantenreihen,* d. i. *ein nasaler Consonant.* — 2) in der Astrol. *der Vornehmste in seiner Klasse,* Bez. *des ersten Neuntels in einem beweglichen Bilde* (Widder, Krebs, Wage, Steinbock), *des 5ten Neuntels in einem festen Bilde* (Stier, Löwe, Scorpion, Wassermann) *und des 9ten Neuntels in einem beweglichen und zugleich festen Bilde* (Zwillinge, Jungfrau, Schütze, Fische).

वर्ग्य 1) Adj. am Ende eines Comp. *zu einer Abtheilung, Partei* u. s. w. *gehörend.* — 2) m. *Zunftgenosse, College.*

1.*वर्च्, वर्चते (दीप्ति).

2.*वर्च्, वृणक्ति (वर्जने).

वर्च m. N. pr. eines alten Weisen.

वर्चल gaṇa कृशाश्वादि. Vgl. सुवर्चल.

वर्चस् 1) n. *a) Lebenskraft, Lebhaftigkeit; Energie, vigor; Wirksamkeit, Regsamkeit; die leuchtende Kraft im Feuer und in der Sonne.* — *b) Licht, Glanz.* — *c) Farbe.* — *d) Koth, stercus, Mist.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Soma. — *b)* eines Sohnes der Sutegas oder Suketas. — *c)* eines Râkshasa.

°वर्चस् n. 1) *Glanz, Licht.* — 2) *Farbe.*

वर्चसिन् in ब्रह्मवर्चसिन् und सुवर्चसिन्.

वर्चस्क 1) n. *Glanz.* — 2) *Koth, stercus.*

वर्चस्कस्थान n. *Abtritt* Karaka 4,8.

वर्चस्य 1) Adj. *a) Lebenskraft verleihend.* — *b) auf* वर्चस् *bezüglich* u. s. w. — *c) auf die Excremente wirkend.* — 2) *f. आ Bez. von *Backsteinen, welche mit Sprüchen, die das Wort* वर्चस् *enthalten, gelegt werden.*

वर्चस्वत् Adj. 1) *lebenskräftig, frisch.* — 2) *leuchtend.* — 3) **das Wort* वर्चस् *enthaltend.*

वर्चस्विन् 1) Adj. *lebenskräftig, frisch;* m. *ein energischer Mann.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Varkas und Enkels des Soma.

वर्चःस्थान n. *Abtritt* Karaka 4,8.

*वर्चाय्, °यते Denomin. von वर्चस्.

वर्चावसु m. 1) *ein best. Sonnenstrahl* Cit. im Comm. zu VP. 6,3,17. — 2) N. pr. eines Gandharva VP.² 2,293.

वर्चित Paṅkat. 3,10 fehlerhaft für चर्चित.

वर्चिन् m. N. pr. eines von Indra bekämpften Dämons.

वर्चोग्रह m. *Verstopfung.*

वर्चोदा, वर्चोधस् (AV. 3,21,5) und वर्चोधा Adj. *Kraft* u. s. w. *verleihend.*

वर्चोनिरोध m. *Verstopfung.*

वर्चोभेद् m. *Durchfall* Karaka 6,8.

वर्चोभेदिन् Adj. *stark laxirend* Karaka 1,27.

वर्चोविनिग्रह m. *Verstopfung* Bhâvapr. 3,129. Karaka 6,3.

वर्ज्, वर्जति, °ते, वृणक्ति, वृङ्क्ते, वृक्ते (verdächtig); 1) *wenden, drehen.* — 2) *abdrehen, ausraufen* (das Gras zur Streu am Altar). — 3) *Jmd* (Acc.) *den Hals umdrehen.* — 4) *ablenken* (vom Wege); *beseitigen.* — 5) Med. *a) Etwas von Jmd* (Abl. oder Gen.) *abwenden, abspannen, vorenthalten, abalienare* Âpast. 1,3,26. — *b) sich zueignen.* — *c) für sich erwählen.* — Caus. वर्जयति (metrisch auch Med.; Âpast. 1,18,35 hat die v. l. Act.) 1) *beseitigen, vermeiden, unterlassen, entsagen, verzichten auf;* mit Acc. der Person oder Sache Gaut. वर्जित *vermieden* u. s. w. — 2) Pass. *um Etwas kommen, einer Sache verlustig gehen;* mit Instr. वर्जित *a) dem es an Etwas gebricht, — fehlt, frei von, ohne Etwas seiend;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. भुक्ति° so v. a. *ungeniessbar.* — *b)* am Ende eines Comp. *ohne Etwas seiend,* so v. a. *mit Ausnahme von, wobei — nicht einbegriffen ist.* रसखण्डनवर्जितम् Adv. *ohne dass die Lust unterbrochen worden wäre.* — 3) *verschonen* 81, 13. R. 3,75,17. — 4) *ausnehmen, ausschliessen, auslassen.* वर्जयित्वा *mit Ausnahme von* (Acc.). वर्जित *ausgenommen.* आवर्जिते *mit Ausnahme von* आ. — Intens. (वरीवृज्यात् Partic.) *ablenken, devertere, einkehren.* — Caus. vom Intens. (वरीवर्जयन्ती) *hinundher bewegen* (die Ohren). — Mit अधि *an* oder *über* (das Feuer) *rücken.* — Mit अनु in अनूवृज्. — Mit अप 1) *abwenden, beseitigen, verscheuchen.* — 2) *abdrehen, abreissen.* — 3) *beendigen, abschliessen, absolviren;* Pass. so v. a. *voll werden.* — 4) *zurücklegen* (einen Weg). — 5) Pass. *erlöst werden* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,32 (915,2). — Caus. 1) *meiden, vermeiden.* — 2) *überlassen, verleihen, geben, schenken.* — 3) *darbringen* (ein Todtenmahl). — 4) *abschliessen, beendigen.* प्रतिज्ञाम् *sein Versprechen lösen.* — 5) अपवर्जित *a) gemieden, vermieden, dem man entsagt hat.* — *b) beseitigt, nicht nothwendig, unnütz* Ind. St. 14,367. — *c) dem es an Etwas gebricht, — fehlt, frei von, ohne Etwas seiend;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — *d) abgetrennt, abgerissen.* — *e) abgenommen, entfernt* 176,2. — *f) gestreut, geworfen.* — *g) zerstreut* Daçak. 46,13. — *h) umgestossen, umgewor-

fen. — *i*) *verstossen, geächtet.* — *k*) *überlassen, verliehen, geschenkt, verabfolgt.* — Mit व्यप, व्यपवृक्त *getrennt, gesondert.* — Caus. व्यपवर्जित *aufgegeben, verlassen.* — Mit समप Caus. समपवर्जित *Jmd* (Dat.) *überlassen, gegeben, geschenkt.* — Mit अपि 1) *Jmd* (Loc.) *Etwas zuwenden.* — 2) *hinrichten auf* (Loc.). — Mit अभि in अभीवर्ग. — Mit अव *abdrehen, abtrennen.* — Caus. *wegschaffen, beseitigen.* — Mit आ 1) *zuwenden.* — 2) *sich zuwenden, sich aneignen.* — 3) *Jmd* (Abl.) *Etwas vorenthalten.* — 4) *Jmd* (Acc.) *geneigt sein.* — Caus. 1) *neigen.* — 2) *sich Jmd geneigt machen, für sich gewinnen* Kâmpaka 190.238. — 3) *Jmd heranziehen, in Anspruch nehmen* Bâlar. 220,9. — 4) आवर्जित *a*) *geneigt, gesenkt.* — *b*) *ausgegossen.* — *c*) *ausgesogen aus* (Abl.). — *d*) *dargereicht* Gaut. 9,11. Ragh. 6, 76. — *e*) *sich geneigt gemacht, für sich gewonnen.* — *f*) Hariv. 3799 wohl fehlerhaft für आवर्तित. — Mit अपा, अपावृक्त *beseitigt* oder *vermieden.* — Mit प्रा *erfüllen, anfüllen.* — Mit व्या *absondern, abtheilen.* — Mit परिव्या *trennen von*, so v. a. *retten vor* (Abl.). — Mit समा *an sich ziehen, sich aneignen.* — Caus. समावर्जित *geneigt, gesenkt.* — Mit उद् *heraustrennen, austilgen.* — Intens. (उद्धरीवृज्यात् Partic.) *schwingen.* — Mit नि 1) *niederbeugen, hinunterdrücken; zu Fall bringen.* — 2) *wegwerfen.* — Mit अनुनि *versenken.* — Mit परा 1) *abwenden.* शीर्षा so v. a. *fliehen.* — 2) *abdrehen, abreissen.* — 3) *wegwerfen, beseitigen, verstossen, im Stiche lassen.* परावृक्त *verstossen.* — Mit परि 1) *ausbiegen, ausweichen.* — 2) *umgehen, meiden, vermeiden* Âpast. 2,5,19. — 3) *übergehen, verschonen mit* (Instr.). — 4) *verstossen, ächten.* — 5) *umgeben, umschliessen.* — Vgl. परिवृक्त. — Caus. 1) *abhalten von, entfernen.* — 2) *meiden, vermeiden.* — 3) *Jmd aufgeben, verlassen.* — 4) *Jmd übergehen, nicht berücksichtigen.* — 5) परिवर्जित *a*) *gemieden, vermieden.* — *b*) *verlassen von Jmd, dem es an Etwas gebricht, — fehlt, frei von, ohne Etwas seiend;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. संध्यया so v. a. *unzählig.* — *c*) *umgeschlungen, umgelegt.* — Mit संपरि Caus. *meiden, vermeiden.* — Mit प्र 1) *hinwerfen* (das Barhis). — 2) technischer Ausdruck für *in* oder *an das Feuer setzen*, also auch *heiss* oder *glühend machen.* प्रवृक्त Çat. Br. 14,3,2,2. — 3) so v. a. प्रवर्ग्यं कर्. — Mit अनुप्र *hintennach werfen.* — Mit प्रति *dagegen werfen.* — Mit वि, *Partic. f. विवृक्ता = दुर्भगा. — Caus. 1) *meiden, vermeiden, aufgeben* Vâgrakkh. 32,1 (विवर्जयिवा). — 2) विवर्जित *a*) *verlassen von Jmd, dem es an Etwas gebricht, — fehlt, frei von, ohne Etwas seiend;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. मानविवर्जितम् Adv. *ohne Ehre, ehrlos.* — *b*) am Ende eines Comp. *mit Ausnahme von, wobei — nicht einbegriffen ist.* — *c*) *verabreicht, gegeben.* — Mit सम् Med. (Act. ganz ausnahmsweise) *an sich ziehen, sich zueignen.* — Desid. संविवृक्षते *sich aneignen wollen.*

°वर्ज Adj. (f. आ) 1) *frei von, ermangelnd*, — 2) *mit Ausschluss von, wobei — nicht einbegriffen ist.* — वर्जम् s. bes.

°वर्जक Adj. *meidend, vermeidend* Hemâdri 1, 603,5.

वर्जन n. 1) *das Meiden, Vermeiden, Aufgeben, Fahrenlassen.* — 2) *das Vernachlässigen.* — 3) *das Weglassen.* — 4) *das Ausschliessen, Ausnehmen* 228,15. 231,31. — 5) **das Tödten, Verletzen.* — व्रतकस्यापि वर्जनम् Hariv. 7789 fehlerhaft für व्रतकस्यापवर्जनम्.

वर्जनीय Adj. *zu meiden, zu vermeiden.*

°वर्जम् Absol. *mit Vermeidung —, mit Ausnahme von* (Gaut.), *ohne.* Einmal selbständig mit Acc.

वर्जयितर् Nom. ag. 1) *Vermeider.* — 2) *Ansichzieher* in einer Etymologie.

वर्जयितव्य Adj. *zu vermeiden.*

°वर्जिन् Adj. *vermeidend.*

वर्जुषी in अ°.

वर्ज्य Adj. 1) *zu meiden, zu vermeiden* Kâraka 6,19. — 2) *aufzugeben* ebend. — 3) am Ende eines Comp. *mit Ausnahme von, wobei — nicht einbegriffen ist* MBu. 13,98,40. त्वद्वर्ज्यम् *mit Ausnahme von dir* Pañkat. 128,22 fehlerhaft für त्वद्वर्जम्.

वर्ण 1) m. (n. nicht zu belegen; adj. Comp. f. आ) *a*) **Ueberwurf, Decke, Kleid.* — *b*) *Deckel, Lid.* — *c*) *das Ansehen, Aussehen, das Aeussere.* — *d*) *Farbe.* Auch in Verbindung mit राग. — *e*) *Gesichtsfarbe, gute G.* — *f*) *Farbe zum Malen, — Schreiben.* — *g*) *Art, Geschlecht, Gattung.* — *h*) *Charakter, Wesen, Art und Weise, Form, Erscheinungsform.* — *i*) *Kaste.* — *k*) *Buchstab, Laut, Vocal, Silbe, Wort.* — *l*) *ein musikalischer Ton.* — *m*) *Thierlaut.* — *n*) *Lob, Preis.* — *o*) *Ruhm.* — *p*) *eine unbekannte Grösse.* — *q*) *die Ziffer Eins.* — *r*) **ein best. Tact.* Vgl. °ताल. — *s*) **Gold.* — *t*) **Gelübde.* — *u*) angeblich *Abwehrer* Sâj. zu ṚV. 1,104,2. — 2) *f. वर्णा *Cajanus indicus.* — 3) *n. *Saffran;* vgl. Zach. Beitr. 41.

वर्णक (von वर्णय् und वर्ण) 1) Adj. (f. वर्णिका) *schildernd, darstellend* Râgat. 4,654. — 2) m. *a*) **ein umherziehender Schauspieler.* — *b*) *eine best. Pflanze.* — *c*) *N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 3) m. oder n. *Probestück, Musterprobe, Specimen.* — 4) m. f. (वर्णिका) (*n.) *a*) *Farbe zum Malen, — zum Bestreichen des Körpers, Salbe, Schminke* Ait. Âr. 469,3. Kâraka 6,7. Bhar. Nâṭjaç. 34,78. 80. Çiç. 11,29. 16, 62. Am Ende eines adj. Comp. f. °वर्णका. Nach den Lexicographen auch *Sandel.* — 5) *f. वर्णका *Gewebe, ein gewebter Stoff.* — 6) f. वर्णिका *a*) **Schreibstift, Schreibpinsel.* — *b*) *Maske, Anzug eines Schauspielers.* — *c*) *Art, Beschaffenheit* Hem. Par. 1,150. — 7) *f. (Form unbestimmt) *vorzügliches —, gereinigtes Gold.* — 8) n. *a*) *Kapitel, Abschnitt* Comm. zu Njâjam. 1,3,17. 19. 31. 2,1,7. — *b*) *Kreis* Hem. Par. 2,138. fg. — *c*) **Auripigment.* — 9) am Ende eines adj. Comp. *Silbe.*

वर्णकदण्डक *Farbenstock* und zugleich *ein best. Metrum.*

वर्णकमय Adj. (f. ई) *mit Farben hergestellt, gemalt.*

*वर्णकवि m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

*वर्णकित Adj. von वर्णक.

*वर्णकूपिका f. *Farbenbehälter, Dintenfass.*

वर्णकृत् Adj. *Farbe gebend.*

वर्णक्रम m. 1) *Reihenfolge der Farben.* — 2) *Reihenfolge der Kasten.* — 3) *eine Art* क्रम 11) TS. Prât.

वर्णक्रमदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वर्णगत Adj. *algebraisch.*

वर्णगुरु m. *Fürst, König* Râgat. 3,85.

वर्णग्रथना f. *eine künstliche Schreibweise von Versen* Vâsav. 126,1.

*वर्णचारक m. *Maler.*

वर्णज Adj. *aus den Kasten entspringend, auf die K. Bezug habend.*

वर्णज्यायंस् Adj. *der Kaste nach höher stehend* Âpast.

वर्णज्येष्ठ 1) Adj. (f. आ) *der Kaste nach höher oder am höchsten stehend.* — 2) *m. *ein Brahmane.*

वर्णट m. N. pr. eines Mannes.

वर्णतनु f. *ein best. Lied an die* Sarasvati.

वर्णतस् Adv. *den Farben nach* ṚV. Prât. 17,8. 10. Agni-P. 43,13.

वर्णता f. Nom. abstr. zu वर्ण *Kaste.*

वर्णताल m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 231. — 2) N. pr. eines Fürsten.

वर्णतूलि f. *°तूलिका f. und *°तूली f. *Schreibstift, Schreibpinsel.*

वर्णत्व n. Nom. abstr. zu वर्ण *Kaste* und *Laut.*

*वर्णद् n. *ein best. wohlriechendes schwarzes Holz.*

*वर्णदात्री f. *Gelbwurz* Râǵan. 6,198.

वर्णदीपिका f. Titel eines Werkes Burnell, T.

*वर्णदूत m. *Brief.*

वर्णदूषक Adj. *die Kaste verunreinigend.*

वर्णदेशना f. Titel eines Wörterbuchs.

वर्णद्वयमय Adj. (f. ई) *zweisilbig.*

वर्णधर्म m. Sg. und Pl. *die für die Kasten geltenden Bestimmungen* Gaut. 19,1. M. 2,25. Verz. d. Oxf. H. 85,*a*,13.

वर्णन 1) n. f. (आ) *Beschreibung, Schilderung, Angabe.* — 2) *f. आ *Lob, Preis.* — 3) n. Titel eines Commentars Burnell, T.

वर्णनाथ m. *der planetarische Herr einer Kaste* Vâstuv. 157. 161.

वर्णनीय Adj. *zu beschreiben, zu schildern, anzugeben.* Vgl. शोणित°.

*वर्णपत्र n. *Palette.*

वर्णपरिध्वंस m. (Comm.) und °सा f. *Verlust der Kaste* Âpast.

वर्णपाठ m. *das Alphabet.*

*वर्णपात्र n. *Farbenkasten.*

*वर्णपुष्प n. *die Blüthe vom Kugelamaranth.*

*वर्णपुष्पक m. *Kugelamaranth* Râǵan. 10,138.

*वर्णपुष्पी f. *Echinops echinatus* Râǵan. 10,142.

वर्णप्रबोध m. Titel eines Werkes.

वर्णप्रसाद m. *eine reine Gesichtsfarbe.* Pl. (!) Çvetâçv. Up. 2,13.

*वर्णप्रसादन n. *Agallochum* Râǵan. 12,93.

वर्णबुद्धि f. *der mit dem Laute verbundene Begriff* Sarvad. 141,21.

वर्णभिन्न m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

वर्णभीरु m. desgl. S. S. S. 236.

*वर्णभेदिनी f. *Fennich.*

वर्णमञ्जिका f. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

वर्णमय Adj. (f. ई) *aus* (symbolischen) *Lauten bestehend, mit ihnen in Verbindung stehend.*

*वर्णमातर् f. *Schreisstift, Schreibpinsel.*

*वर्णमातृका f. Bein. der Sarasvatî.

वर्णमात्र n. *die blosse Farbe, nur die F.* 156,5.

वर्णमात्रा f. *ein best. Metrum.*

*वर्णमाला f. *das Alphabet,* insbes. *die zu Diagrammen verwandte Buchstabenreihe.*

वर्णय्, वर्णयति, °ते (metrisch) 1) *bemahlen, färben* Comm. zu Çiç. 11,29. — 2) *beschreiben, schildern, darstellen, darlegen, erzählen, berichten über, angeben.* वर्णित *beschrieben* u. s. w. — 3) *betrachten.* — 4) *ausbreiten.* Nur वर्णित. — 5) *वर्णित *gepriesen, gelobt.* — Mit अनु 1) *beschreiben, schildern, erzählen, berichten über, auseinandersetzen, mittheilen, angeben, erklären, sagen.* अनुवर्णित *beschrieben* u. s. w. — 2) *loben.* — Mit समनु, समनुवर्णित *beschrieben, geschildert, worüber man berichtet hat.* — Mit अभि, अभिवर्णित dass. — Mit व्या *erzählen, schildern* Daçak. 71,3. Râǵat. 7,874. — Mit उप *beschreiben, schildern, erzählen, berichten über, mittheilen, angeben.* उपवर्णित *beschrieben* u. s. w. — Mit नि fehlerhaft für निस्. — Mit निस् 1) *betrachten, genau ansehen,* — *hinsehen* 293,8. 304, 12. 311,3. 323,15. 326,26. — 2) *beschreiben, schildern, darstellen.* — Mit विनिस् *betrachten, genau ansehen.* — Mit परि, परिवर्णित *beschrieben, geschildert* Dhûrtan. nach Vers 24. — Mit प्र *mittheilen.* — Mit वि 1) (व्यवीवृणात्) *in der Schilderung übertreffen.* — 2) विवर्णित *missbilligt, verworfen* Lalit. 448,14. — Mit सम् 1) *mittheilen, erzählen.* — 2) *loben, gutheissen, sanctioniren.* संवर्णित Lalit. 448,13. — 3) संवर्णित so v. a. *entschlossen* (°मानस) Lalit. 255,9.

वर्णयति f. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

वर्णयितर् Nom. ag. mit Acc. *Schilderer, Beschreiber* Vidh. 24,6.

वर्णयितव्य Adj. *zu beschreiben, zu schildern.*

वर्णराशि m. *das Alphabet.*

*वर्णरेखा f. *Kreide.*

वर्णलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 231.

*वर्णलेखा und *°लेखिका f. *Kreide.*

वर्णलोप m. *Schwund eines Lautes* Nir. 2,1. Mahâbh. 6,1,11,*a*.

*वर्णवत् 1) Adj. *schön gefärbt.* — 2) f. °वती *Gelbwurz.*

वर्णवर्ति f. und °वर्तिका f. *Farbenpinsel.*

*वर्णवादिन् m. *Lobredner.*

वर्णविक्रिया f. *eine gegen die Kaste an den Tag gelegte feindselige Gesinnung* Ragh. 15,48.

*वर्णविलासिनी f. *Gelbwurz.*

*वर्णविलोडक m. 1) *Plagiarius.* — 2) *ein Dieb, der in ein Haus eindringt.*

वर्णविवेक m. Titel eines Wörterbuchs.

वर्णवृत्त n. *ein nach der Zahl der Silben gemessenes Metrum.*

वर्णविकृत n. *Ausartung der Kaste* Verz. d. Oxf. H. 47,*b*,11. 14.

वर्णव्यतिक्रान्ता Adj. f. *die sich mit einem Manne einer niedrigeren Kaste geschlechtlich vergangen hat* Âpast.

वर्णव्यवस्था f. (Ind. St. 15,408) und °स्थिति f. *die Institution der Kasten, Kastenordnung, Kastensystem.*

वर्णशिक्षा f. *Lautlehre.*

वर्णश्रेष्ठ m. *der Kaste nach der Beste, ein Brahmane.*

*वर्णस Adj. von वर्ण.

वर्णसंयोग m. *eine eheliche Verbindung innerhalb der eigenen Kaste, eine ebenbürtige Ehe.*

वर्णसंसर्ग m. *Vermischung der Kasten durch unebenbürtige Ehen.*

वर्णसंहार m. *eine Versammlung, in der verschiedene* oder *alle Kasten vertreten sind.*

वर्णसंहिता f. *eine Art* Saṁhitâ TS. Prât.

वर्णसंकर m. 1) *Vermischung —, Mischung von Farben.* — 2) *Vermischung der Kasten durch unebenbürtige Ehen.* तद्वर्ण° Gaut. 7,24.

वर्णसंकरता f. Nom. abstr. zu वर्णसंकर 2). °तां गम् *sich eine Vermischung der Kasten zu Schulden kommen lassen* MBh. 13,143,14.

वर्णसंकरिक Adj. *der durch eine unebenbürtige Ehe eine Vermischung der Kasten bewirkt.*

वर्णसंघाट m., वर्णसंघात m. und वर्णसमाम्नाय m. *das Alphabet.*

वर्णसारमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*वर्णसि *Wasser.*

वर्णसूत्र n. Titel eines Sûtra Weber, Lit.

वर्णस्थान n. *die Stelle des Mundes, an welcher ein Sprachlaut durch das* Karaṇa *hervorgebracht wird.*

*वर्णाङ्का f. *Schreibstift, Schreibpinsel.*

*वर्णाट m. 1) *Maler.* — 2) *Sänger.* — 3) *ein durch die Frau seinen Lebensunterhalt gewinnender Mann.* — 4) *Liebhaber.*

वर्णात्मक Adj. *articulirt* (Laut) Tarkas. 19.

*वर्णात्मन् m. *Wort.*

वर्णाधिप m. *der einer Kaste als Regent vorstehende Planet.*

वर्णानुप्रास m. *Alliteration, Paronomasie* Vâmana 4,1,9.

वर्णान्तर n. 1) *eine andere Kaste* Âpast. °गमन n. *das Uebertreten in eine andere Kaste* Gaut. 4, 22. — 2) *ein anderer Laut, Lautwechsel* Ǵaim. 1,1,16.

वर्णान्यत्व n. *Wechsel der Gesichtsfarbe.*

वर्णापेत Adj. *seiner Kaste verlustig gegangen.*

वर्णाभिधान n. Titel eines Wörterbuchs Zachariae in der Einl. zu Çâçvata XI, N. 2.

*वर्णार्ह m. *Phaseolus Mungo.*

वर्णाशा f. N. pr. zweier Flüsse VP.^{2} 2,152.

वर्णाश्रमगुरु m. Bein. Çiva's.

वर्णाश्रमधर्म m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वर्णाश्रमवत् und वर्णाश्रमिन् Adj. *den Kasten*

und den verschiedenen Lebensstadien angehörend (Person).

*वर्णि m. oder f. *Gold.*

*वर्णिक m. *Schreiber.* Richtig वार्णिक.

वर्णिन् 1) Adj. *a) eine best. Farbe habend, gefärbt* Agni-P. 43,12.13. — *b)* am Ende eines Comp. *α) das Ansehen von — habend.* — *β) zu der und der Kaste gehörig.* — 2) m. *a) *Maler.* — *b) *Schreiber.* — *c) eine zu einer der vier Kasten gehörige Person.* — *d) ein Brahmane im ersten Lebensstadium, ein* Brahmakârin. — *e)* Pl. *ein best. Mönchsorden* Harshak. 42,11. 204,6. — *f)* wohl *eine best. Pflanze.* — 3) f. वर्णिनी *a) Weib.* — *b) eine Frau aus hoher Kaste.* — *c) *Gelbwurz* Râgan. 6,198.

*वर्णिल Adj. von वर्ण.

वर्णी Adv. mit भू *sich zu einem articulirten Laute gestalten.*

*वर्णु m. 1) *die Sonne.* — 2) N. pr. eines Flusses und des daran grenzenden Gebietes.

वर्णेश्वरी f. N. pr. einer Göttin.

वर्णोदक n. *farbiges Wasser.*

वर्णोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

1. वर्ण्य 1) Adj. *der Farbe zuträglich, F. verleihend* Karaka 6,2. — 2) *n. *Saffran.*

2. वर्ण्य Adj. *zu beschreiben* (Karaka 3,8), *zu schildern, was beschrieben —, was geschildert wird.*

वर्ण्यसम m. *ein best. Sophisma* Karaka 3,8.

वर्त्, वर्तते, °ति, वर्त्ति (वर्ति), ववर्त्ति (ववर्ति); Aor. अववर्ति TBr. 1,2,6,1. उपावर्ति TS. 6,2,3,4; in der späteren Sprache Act. nur metrisch, Fut. und Condit. aber auch sonst. 1) *sich drehen, rollen* (auch von Thränen), *sich rollend u. s. w. hinbewegen.* — 2) *verlaufen* (von der Zeit). — 3) *vor sich gehen, einen Verlauf nehmen, von Statten gehen.* सागरिकायाः किं वर्तते so v. a. *wie geht es der* Sâg. 319,22. — 4) mit Instr. *in einer bestimmten Weise erfolgen, — sich verhalten, — auftreten.* एकापायेन so v. a. *um Eins abnehmen.* — 5) *sich irgendwo befinden, weilen, verweilen, bleiben, wohnen* 61,1. मूर्ध्नि *obenan stehen;* आत्मनि mit न *nicht bei sich selbst sein, ausser sich sein, sich nicht halten können* (vor Freude) Kathâs. 55,184 (wo तदा st. पदा zu lesen ist). — 7) हृदि, हृदये, मनसि *am Herzen —, im Sinne liegen, im Kopfe herumgehen.* — 7) *vorhanden sein, sich finden, geben* (impers.). — 8) *sich bei Jmd* (Loc. oder Gen.) *vorfinden, — dasein.* — 9) *bei Jmd* (Loc.) *stehen,* so v. a. *von Jmd abhängen.* — 10) mit Loc. *sich* in einem best. Lebensalter, in einer best. Lage, in einem best. Falle, bei einer best. Beschäftigung *befinden, einer Sache obliegen, sich Etwas angelegen sein lassen* Âpast. 2,21,2. 24,3. 29,4. — 11) mit Loc. *in der Bedeutung von — stehen, die Bedeutung von — haben* 223,27. — 12) *leben von,* mit Instr. oder einem Absol. एवम् *auf diese Weise bestehen* 40,10. 20. — 13) *bestehen* (Gegensatz *vergehen*). — 14) *sich gegen Jmd* (Loc., परस्परम्, इतरेतरम्; ausnahmsweise Dat., ja sogar Acc.) *benehmen.* — 15) *in einem unerlaubten geschlechtlichen Verhältniss zu* einer Frau (Loc.) *stehen.* — 16) *verkehren mit Jmd* (सह). — 17) अवर्तितुम् *gegen Jmds* (Abl.) *Willen verfahren.* — 18) *zu Werke gehen, verfahren, sich benehmen;* mit einem Adv. oder Absol. — 19) mit Instr. *zu Werke gehen —, verfahren mit,* so v. a. *an den Tag legen, äussern, anwenden, gebrauchen, — gegen Jmd* (Loc.), *obliegen.* पराज्ञया so v. a. *unter eines Andern Befehlen stehen,* प्रज्ञारूपेण so v. a. *in der Gestalt eines Sohnes auftreten.* — 20) mit Dat. *gereichen zu.* — 21) mit Dat. *sich um Etwas kümmern, sich Etwas angelegen sein lassen.* — 22) mit einem Adv. (insbes. कथम्) *leben,* so v. a. *sich befinden, sich fühlen.* — 23) *im gegebenen Augenblick dasein, gegenwärtig sein.* वर्तमान *gegenwärtig,* वर्तिष्यमाण und वर्त्स्यत् (Bhaṭṭ.) *zukünftig.* — 24) *im gegebenen Augenblick noch dasein, am Leben sein.* — 25) *noch Geltung haben, fortgelten,* so v. a. *aus dem Vorhergehenden zu ergänzen sein.* — 26) *werden.* मत्कृतवर्ति TBr. 1,2,6,1. — 27) *sein* als Copula. इति मे वर्तते बुद्धिः *so ist meine Meinung,* अतीत्य so v. a. *übertreffen,* चिरं वर्तते *es ist lange her, dass* (Partic. praet. im Gen.). — 28) *hervorgehen aus* (Abl.), *entstehen in* (Loc.). — 29) mit Acc. ein Verfahren *einschlagen, anwenden, gebrauchen, — gegen* (Loc.). प्रियम् *Liebes erweisen* Çat. Br. 14,7,3,5 (अवृतत्). किमिदं वर्तसे so v. a. *was treibst du da?* स्वानि *seine Angelegenheiten betreiben, sich um sich selbst kümmern.* — 30) वृत्त *a) gedreht, in Schwung gesetzt.* — *b) rund.* — *c) erfolgt, geschehen, Statt gefunden habend* Âpast. 1,13,18. 21. 2,17,16. 26,20. — *d)* am Ende eines Comp. so und so lange *gewährt.* — *e) abgemacht, absolvirt.* — *f) *studirt.* — *g) *sich zu eigen gemacht.* — *h) vergangen, verflossen, verstrichen.* — *i) mit dem es vorüber ist, der dahin ist, gänzlich erschöpft.* — *k) verstorben.* — *l)* am Anfange eines adj. Comp. *vorhanden, da seiend.* = अप्रतिकृत Comm. — *m) geworden.* मुक्त *frei geworden.* — *n) verfahren seiend —, sich benommen habend gegen* (Loc.). — *o) *fest.* — *p) *=वृत *erwählt.* — Caus. वर्तयति (Med. metrisch) 1) *in drehende Bewegung setzen, schwingen, rollen lassen, schleudern.* — 2) *drehen, drechseln.* — 3) Thränen *vergiessen.* — 4) eine Zeit *verlaufen lassen, zubringen, verleben,* das Leben *hinbringen,* ein best. Leben —, eine best. Lebensweise *führen,* ein Verfahren *einhalten, — beobachten.* — 5) *Etwas vor sich gehen —, einen Vorlauf nehmen —, von Statten gehen lassen, verrichten.* — 6) *herrichten, zurichten.* — 7) *erheben* (ein Geschrei u. s. w.) — 8) *an den Tag legen, äussern.* — 9) *Etwas vorführen, erzählen, auseinandersetzen, verkünden, lehren, den Unterricht beginnen mit Jmd* (Dat.) Çâṅkh. Grhj. 4, 8. — 10) *einsehen, erkennen.* — 11) *Jmd behandeln, mit Jmd verfahren.* अधर्मेण प्रजाम् Karaka 3,3. — 12) शिरस् oder शीर्षन् bei den Juristen so v. a. *sich zu einer Strafe bereit erklären, wenn der Andere durch ein Gottesurtheil gereinigt wird.* — 13) intrans. *a) sein Leben hinbringen in, ein Leben führen, leben —, bestehen von;* die Ergänzung im Instr. Âpast. 2,22,2. 10. 23,2. Kirât. 2,18 (Med.). — *b) am Leben bleiben.* — 14) वर्तित angeblich = पालित. — Desid. *विवर्तिषते und विवर्त्सति, °ते. Simplex nicht zu belegen. — Intens. (ववर्त्ति, वरीवर्त्ति, °अवरीवर्, °अवरीवुर्, *वरिवर्त्ति, *वरीवृतीति, *वरिवृतीति, *वर्वृतीति, वर्वृतति, वर्वृतान, वरीवर्तते, वरीवर्त्यते und *वरीवृत्यते) 1) *rollen, sich drehen.* — 2) *sich befinden, da sein* (Ind. Antiq. 9,18, Çl. 13. 35. 192, Çl. 2), *herrschen* (von Finsterniss, Kälte) Spr. 7625. Dhûrtan. vor Vers 38. — Mit अच्छ Caus. *herbeibringen.* — Mit अति 1) trans. mit Acc. *a) vorbeifahren —, passiren bei.* — *b) übersetzen über* einen Fluss. — *c) überschreiten, hinausgehen über.* अतिवृत्त *jenseits von* (Acc.) *gelegen.* — *d) hinübergelangen* über eine Zeit, so v. a. *so und so lange leben.* — *e) vorbeikommen bei,* so v. a. *übertreffen* (Hariv. 2,86,49), *überwiegen* अन्योऽन्यम्). — *f) hinwegkommen über,* so v. a. *überwinden, widerstehen, entgehen, entkommen, loskommen von, sich entziehen* 213,30. — *g) hinwegkommen über,* so v. a. *versäumen, vergessen, unterlassen, verletzen, übertreten, nicht halten* (ein Versprechen) 135,16. — *h) Jmd nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf Jmd, sich gleichgültig verhalten gegen.* — *i) sich vergehen gegen Jmd.* अतिवृत्त *der sich gegen Jmd vergangen hat.* — 2) intrans. *a) vorüberziehen.* — *b) verstreichen* (von der Zeit), *zu spät sein.* — *c) ablassen von* (Abl.). — *d)* अतिवृत्त *α) weit fortgelaufen.* — *β) weit entfernt von* (Abl.). — *γ)*

längst vergangen. — Caus. 1) *übertreten —, austreten lassen.* — 2) *Jmd nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf Jmd;* mit Acc. — Mit अभ्यति *bei Jmd* (Acc.) *vorbeifahren.* — Mit व्यति 1) trans. mit Acc. *a) übersetzen über, passiren.* — *b) hinüberkommen über,* so v. a. *entgehen, entrinnen.* — 2) intrans. *a) verstreichen* (von der Zeit). — *b) lassen —, weichen von* (Abl.). — Mit समति 1) trans. mit Acc. *a) vorüberziehen bei.* — *b) entgehen, entrinnen.* — 2) intrans. *davonlaufen* 92,2. — Mit अधि intrans. 1) *hinrollen über* (Loc.). — 2) *sich bewegen —, hinfliegen* irgendwohin (ein Adv. auf तस्). — 3) *betreten* (einen Weg) Prasannar. 142, 6. — Caus. *hinrollen* (trans.) *über* (Loc.) Bhâradvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 6,29, 16. — Mit अनु 1) trans. mit Acc. *a) nachrollen, sich nach —, sich entlang bewegen, folgen, verfolgen, nachgehen* 371,25. — *b) Jmd nachgehen,* so v. a. *sich halten zu, anhängen, sich richten nach, nachstreben, sich hängen an.* — *c) Jmd gleichkommen an* (Instr.). — *d) Jmd beipflichten.* — *e) Jmd willfahren.* — *f) Etwas befolgen, sich bekennen zu, sich richten nach, anhängen, einer Sache nachgehen, sich hingeben, sich Etwas angelegen sein lassen.* — *g) sich nach Etwas richten, abhängen von Etwas.* — *h) gerathen in, theilhaftig werden.* — 2) intrans. *a) erfolgen, hinterher sich einstellen, — erscheinen.* — *b) fortdauern* 289,3. — *c) Geltung haben.* — *d) fortgelten,* so v. a. *aus dem Vorhergehenden zu ergänzen sein* 225,1. 232,14. 233,2. 242,27. — *e) heimkehren.* Wohl fehlerhaft für नि. — *f) sich benehmen gegen Jmd* (Loc. oder Acc.). — 3) अनुवृत्त *a) rund, voll.* — *b) folgend, nachfolgend.* — *c) durch Ueberlieferung erlangt, überliefert.* — *d) nach und nach besetzt von* (Gen.). — *e) an den Tag gelegt.* — *f) der sich einverstanden erklärt hat.* — *g) zu Willen seiend, gehorsam.* — Caus. 1) *fortrollen —, weiterrollen lassen.* — 2) Med. *sich (sibi) schlicht hinstreichen* (das Haar). — 3) *verfolgen lassen.* — 4) *nachfolgen lassen, anreihen an* (Loc.). — 5) *aus dem Vorhergehenden ergänzen.* — 6) *hineinlegen —, hineinthun in* (Loc.). — 7) *anwenden.* — 8) *Jmd anhalten zu Etwas* (Loc.). — 9) *hersagen* Pâr. Grhj. 2,3,5. — 10) *besprechen.* — 11) *beantworten.* — 12) *Etwas geschehen lassen.* — 13) *gutheissen, beipflichten.* — 14) *auf Jmds Gedanken eingehen, Jmd* (Acc.) *zu Willen sein.* — 15) *es Jmd* (Acc.) *nachthun.* — Mit समनु 1) *nachgehen, folgen;* mit Acc. — 2) *sich richten nach* (Acc.). — 3) *folgen,* so v. a. *gehorchen.* — 4) *folgen,* so v. a. *die Folge von Etwas sein.* — Caus. *Etwas geschehen lassen.* — Mit अप 1) *aus der Lage kommen, sich verdrehen.* — 2) *vom Wege abkommen.* — 3) *sich seitwärts wenden, sich zur Seite begeben.* — 4) *sich entfernen, sich fortbegeben.* — 5) अपवृत्त *a) abgerutscht.* — *b) abgeflogen, abgeschossen.* — *c) umgekippt.* — *d) abhanden gekommen.* — *e)* oft fehlerhaft für अपवृक्त und auch für उपवृत्त. — Caus. 1) *abwenden, vertreiben* (Kâraka 1,29), — *von* (Abl.). — 2) *durch Division reduciren.* — Mit व्यप 1) *sich abwenden.* — 2) *abstehen von* (Abl.). — Mit समप Caus. 1) *wegtreiben zu* (Acc.). — 2) = अप Caus. 2) Bhâg. Çl. 51. — Mit अपि Caus. *hineinschleudern in* (Acc.). — Mit अभि 1) trans. mit Acc. *a) sich begeben —, kommen nach* oder *zu, sich ergiessen in, hinzutreten zu, sich Jmd nähern, an Jmd herantreten.* — *b) sich hinstrecken —, sich hinziehen nach.* — *c) losgehen auf Jmd, überfallen, angreifen.* — *d) überwinden, den Sieg davontragen* (ohne Object). — *e) über Jmd kommen, sich Jmds bemächtigen.* — *f) entgegenkommen,* so v. a. *Etwas freundlich aufnehmen, willfahren* Prasannar. 63,1. — *g)* Act. *bewirken.* दर्शनम् so v. a. *vor Jmd* (Dat.) *erscheinen.* — 2) intrans. *a) sich herbewegen, herbeikommen, aufziehen* (von Wolken). — *b) in feindlicher Absicht herankommen.* — *c) sich hinbewegen, sich hinwenden.* — *d) sich erheben, beginnen, anbrechen* (von der Nacht u. s. w.), *sich erheben,* so v. a. *ertönen.* — *e) da —, vorhanden sein, Statt finden.* — *f) sich befinden.* पूर्वम् so v. a. *obenan stehen.* — 3) अभिवृत्त *sich ergiessend in* (Acc.). — 4) fehlerhaft für अति. — Caus. 1) *überfahren.* — 2) *überwinden.* — 3) *zum Herren machen über* (Dat.). — 4) *bewirken* Comm. zu R. 7,53,25. — Mit समभि 1) trans. mit Acc. *a) sich Jmd nähern.* — *b) auf Jmd losgehen.* — 2) intrans. *a) heran —, herbeikommen.* — *b) wiederkehren, sich wiederholen.* — *c) anbrechen* (von der Nacht). — *d) sich verhalten.* तूष्णीम् *sich still v.* — 3) fehlerhaft für समति. — Mit अभ्यव *sich zuwenden, — zu* (Acc.) Âpast. Çr. 5,14,14. — Caus. *herwenden.* — Mit न्यव scheinbar MBh. 7,1046, da hier ये न्यवर्तत st. न्यववर्तत zu lesen ist. — Mit समव Caus. *zuwenden, zukehren.* समववृत्त *zugewandt, zugekehrt.* — Mit आ 1) trans., gewöhnlich Act. *a) herrollen lassen* (RV. 1,56,1), *herbeiwenden, — führen* (RV. 4, 1,2). Mit Ergänzung von रथम् so v. a. *herkommen zu* (Acc.). — *b) umdrehen.* — *c) vorbeigehen bei* Acc.). प्रदक्षिणाम् *mit Zukehrung der rechten Seite* Gaut. 9,66. — 2) Med. intrans. *a) herbeirollen, — kommen.* — *b) sich drehen, sich wenden.* Auch mit dem Acc. आवृतम् Çâṅkh. Grhj. 2,3. — *c) sich neigen* (von der Sonne). — *d)* mit und ohne पुनर् *zurückkehren —, zu* (Acc.), *aus* (Abl.), auch so v. a. *wiedergeboren werden.* Auch mit dem Acc. आवर्तम्. — *e) sich wiederholen, wiederholt werden, sich erneuern.* — *f) sich losmachen von* (Abl.). — 3) आवृत्त *a) sich drehend.* — *b) hergewandt, hergebracht.* — *c) zur Seite geschoben.* — *d) umgebogen, umgewandt, umgekehrt.* — *e) abgewandt, — von* (Abl.). — *f) zurückgekehrt.* — *g) wiederholt.* — *h)* fehlerhaft für आवृत *bedeckt.* — *i) *gewählt.* — Caus. 1) *herwenden, sich wenden lassen, herführen.* रथम् auch so v. a. *den Wagen vorführen.* Mit Ergänzung von रथम् so v. a. *herbeikommen.* — 2) *heranziehen, an sich ziehen.* — 3) *herbeischaffen.* — 4) *drehen, umdrehen, verdrehen, umstellen, umwenden.* अक्षमालिकाम् so v. a. *den Rosenkranz abbeten.* आवर्तित vielleicht auch so v. a. *ein wenig gebogen.* — 5) *in Unordnung bringen.* — 6) *stören, zu Nichte machen.* — 7) *zurückführen.* — 8) *wiederholen* Gaut. 24,11. 12. — 9) *aufstellen.* — 10) *hersagen, hersprechen.* — 11) *heranziehen,* so v. a. *für sich gewinnen.* Vielleicht fehlerhaft für आवर्तयति, wie die v. l. einmal hat. — Intens. *sich eilig —, sich wiederholt bewegen, sich regen.* — Mit अन्वत्या Caus. *auf der Spur eines Andern herumführen* Maitr. S. 1,8,9 (130,11). TBr. 1,4,3,6. Vgl. अत् mit अनु (Nachtr. 4). — Mit अन्वा Med. (Perf. im Act.) *Jmd* (Acc.) *nachrollen, sich hinwenden nach* (Acc.) Çâṅkh. Grhj. 2, 3. *Jmds* (Acc.) *Gang* (auch mit Hinzufügung von आवृतम् mit Gen.) *folgen.* दक्षिणान्बाहून् so v. a. *rechts umkehren.* — Intens. *nachfahren, sich entlang bewegen;* mit Acc. — Mit अपा 1) *sich abwenden, sich trennen von* (Abl.). — 2) *zurückkehren von* (Abl.) Daçak. (1925) 2,73,20. — 3) अपावृत्त *a) umgekehrt, umgewandt.* — *b) abgewandt von* (Abl.), so v. a. *verschmähend.* — *c) geöffnet* (Thür) Kathâs. 18,280. Richtig अपावृत; vgl. jedoch Caus. — Caus. 1) *weggehen lassen, entfernen* Çiç. 12,34. — 2) *öffnen* Âpast. Çr. 2,6,1. — Mit अभ्या 1) *sich herwenden —, kommen zu, sich wenden an, seine Zuflucht nehmen zu;* mit Acc. — 2) अभ्यावृत्त *a) hingewandt —, hingekommen zu* (Acc.). — *b) zurückgekommen, zurückgebracht.* — Caus. 1) *herwenden,* mit Ergänzung von रथम् so v. a. *herkommen.* — 2) *wiederholen.* — Mit उद् Caus. 1) *hinaustreiben, verdrängen aus* (इतस्). — 2) (vom

Wege) *ablenken* Karaka (ed. Calc.) 582,15. Suçr. 2, 516,9. — Mit उपा 1) *sich hinwenden —, herantreten —, gelangen zu* (Acc. oder Loc.), *hinzutreten.* — 2) *sich auf Jmds* (Acc.) *Seite stellen.* — 3) *sich wenden an, seine Zuflucht nehmen zu* (Acc.). — 4) प्रदक्षिणम् *Jmd* (Acc.) *die rechte Seite zuwenden.* — 5) *abbiegen von* (Abl.). — 6) *zurückkehren, heimkehren.* — 7) *theilhaftig werden,* mit Acc. — 8) *Jmd* (Acc. oder Gen.) *zufallen, zu Theil werden.* — 9) *sich niederlassen.* — 10) *Statt finden, geben* (impers.). — 11) उपावृत्त *a) sich wälzend.* — *b) hingewandt zu* (Acc.). — *c) gekommen zu* (Acc.), *herangekommen, gekommen* (von einem Zeitpunct). — *d) zurückgekehrt, heimgekehrt* 39,13. — *e)* Hariv. 6547 fehlerhaft für उपावृत. — Caus. 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas zuwenden.* — 2) *herbeiführen.* — 3) *herbringen, herziehen.* — 4) *zurückführen.* — 5) *zurückziehen.* — 6) *Jmd von Etwas abbringen.* — 7) *sich erholen lassen* (Pferde). — Mit अभ्युपा 1) *sich hinwenden zu, sich wenden an* (Acc.). — 2) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — 3) अभ्युपावृत्त *zurückgekehrt.* — Mit पर्युपा, °वृत्त *zurückgekehrt.* — Mit न्या Caus. *Jmd von Etwas* (Abl.) *abstehen lassen, abhalten von.* — Mit पर्या 1) *umdrehen.* पर्यावृत्य Âpast. Çr. 12,26,18. 19. — 2) *sich umwenden, sich drehen, sich umdrehen, sich abwenden; seine Schritte zurückwenden nach* (Dat.). — 3) *sich umwandeln in* (Instr.) Kâd. (ed. Bomb.) 305, 9. — 4) *in den Besitz gelangen von* (Acc.). — Caus. *umwenden, umdrehen.* — Desid. °विवृत्सति *umdrehen wollen.* — Mit अनुपर्या *sich wenden in der Richtung von, nachfolgen, dem Laufe von — folgen; sich stellen hinter;* mit Acc. — Mit अपपर्या *sich wegwenden,* so v. a. *Jmd beim Weggehen die linke Seite zuwenden* Âpast. 1,7,2. — Mit अभिपर्या *sich zuwenden zu, sich drehen nach* oder *um, umgehen, umschleichen* TBr. 2, 1, 6, 5. — Mit उपपर्या *sich gegen Jmd wenden.* — Mit प्रतिपर्या *sich in entgegengesetzter Richtung wenden.* — Mit विपर्या *sich zurückwenden.* — Caus. *umwenden,* so v. a. *in fremde Hände bringen* (die Herrschaft). — Mit प्रा (metrisch für प्र) Caus. *zur Erscheinung bringen, bilden, schaffen.* — Mit प्रत्या 1) *sich wenden gegen* (Acc.). — 2) *zurückkehren, heimkehren.* — 3) प्रत्यावृत्त *a) zurückgewandt* (Gesicht). — *b) zurückgekehrt.* — *c) wiederholt.* — Caus. *zurücktreiben.* — Mit व्या 1) *sich trennen, sich scheiden,* — *von* (Instr.), *sich sondern als* (Instr.). — 2) *sich trennen von,* so v. a. *sich befreien von* (Instr. oder Abl.), *sich abwenden —, sich losmachen von* (Abl.). — 3) *sich theilen* (mit einem Zahladverb auf धा). — 4) *sich auflösen* (von einem Heere) Hariv. 2,22,19. — 5) *sich öffnen.* — 6) *sich umwenden.* — 7) *sich wälzen.* — 8) *umkehren* (290,5), *zurückkehren.* — 9) *abziehen, sich fortbegeben.* — 10) *sich neigen* (von der Sonne). — 11) *sich sondern,* so v. a. *distinct werden.* — 12) *auseinanderkommen,* so v. a. *eine Streitsache zur Erledigung bringen.* — 13) *sich absondern von,* so v. a. *sich nicht vereinbaren lassen —, sich nicht vertragen mit* (Abl.). — 14) *zu Ende gehen, aufhören, zu Nichte werden.* — 15) व्यावृत्त *a) abgewandt —, befreit —, sich losgemacht habend von* (Instr. [Maitr. S. 2,5,9], Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) gespalten, auseinander gehend.* — *c) verschieden von* (im Comp. vorangehend) Kap. 6,50. — *d) geöffnet.* — *e) umgewandt, abgewandt* (auch in übertragener Bed.). — *f) verdreht.* — *g) zurückgekehrt, — von* (Abl.) Kampaka 41. — *h) sich nicht vereinbaren lassend —, sich nicht vertragend mit* (im Comp. vorangehend). — *i) vollkommen frei* (die Seele) Kap. 1,160. — *k) zu Ende gegangen* (Tag), *aufgehört, zu Nichte geworden.* — *l)* *=वृत *gewählt.* — Caus. 1) *trennen —, sondern von* (Instr. oder Abl.). व्यावर्त्य so v. a. *mit Ausnahme von* (Acc.) Bâlar. 53,6. — 2) *befreien von* (Instr.) Maitr. S. 2,5,9 (59,9.14). — 3) *umdrehen, umwenden* MBh. 3,26,14. Kâd. 135,21. — 4) *zerstreuen, hierhin und dorthin werfen.* — 5) *vertauschen.* — 6) *Jmd von Etwas abbringen.* — 7) *beseitigen* (einen Feind), *aufheben* (eine Regel). — 8) mit अन्यथा eine Rede *zurücknehmen.* — 9) व्यावर्तयत्या Daçak. (Wils.) 88,7 fehlerhaft für व्यावर्णयत्या. — Desid. व्याविवृत्सते *sich befreien wollen von* (Abl.). — Mit समा 1) *wiederkehren, heimkehren,* insbes. vom Schüler, der die Lehrzeit beendigt hat. — 2) *sich wieder vereinigen.* — 3) *herantreten, herbeikommen.* — 4) *sich wenden.* प्रदक्षिणम् *Jmd* (Acc.) *die rechte Seite zukehren.* — 5) *von Statten gehen.* — 6) *vergehen, zu Nichte werden* VS. 20, 23 nach Mahîdh. — 7) समावृत्त *a) heimgekehrt,* insbes. vom Schüler nach beendigter Lehrzeit. — *b) herbeigekommen, — von* (im Comp. vorangehend). — *c) beendigt.* — Caus. 1) *heimtreiben.* — 2) *heimkehren lassen, entlassen* (einen Schüler). — 3) *hersagen* Varâh. Jogaj. 6,5. Harshaḱ. 38,18. — Mit अभिसमा *heimkehren.* — Mit उपसमा dass. — Mit उद् 1) *abspringen* (उद्वर्त). — 2) *zu Grunde gehen* Ait. Âr. 236,6 = Bhâg. P. 8,19,40. Mit Abl. so v. a. *verschwinden aus.* — 3) *austreten.* — 4) *in Wallung, in Aufregung gerathen.* — 5) उद्वृत्त *a) angeschwollen, hervortretend* (von Augen), *hervorragend.* — *b) in Wallung gerathen, aufgeregt.* — *c) ausschweifend, ungebührlich sich benehmend.* — *d) nach dem Ausfall eines vorangehenden Consonanten übriggeblieben* (Vocal) Hem. Pr. Gr. 1,8. = उच्छित H. an. — *e)* *nach H. an. = उत्तलित (उत्तुलित v. l.) und परिभुक्त. — Caus. 1) *zersprengen.* — 2) *hinausschwingen* oder *schleudern.* — 3) *hinausdrängen.* उद्वर्तित von Augen so v. a. *hervortretend.* — 4) *zerstören, zu Grunde richten* MBh. 3,204,27. 283,15. 5,48,65. Hariv. 10626. 13101. — 5) पद्भ्यामुद्वर्तितः *der mit den Füssen sich Bewegung macht.* — 6) *salben* Naish. 6,25. — Mit समुद्, समुद्वृत्त *angeschwollen* (Meer). — Caus. *anschwellen machen, in Wallung versetzen, aufregen.* — Mit उप 1) *darauf treten.* — 2) *herantreten, herankommen.* — 3) *treffen, zu Theil werden;* mit Acc. — 4) उपवृत्त *a) herangetreten, angebrochen* (Morgenröthe). — *b) zappelnd.* — *c) sich erholt habend* (von Pferden). — *d)* आत्ममांसोपवृत्त von einem Todten wohl so v. a. *sich vom eigenem Fleische nährend.* — Caus. 1) *hinstreichen* (die Haare). — 2) *sich erholen lassen* (Pferde). — Mit समुप *sich benehmen, verfahren.* — Mit नि 1) Act. trans. *umdrehen* RV. 8,46,23. — 2) *zurückkehren, — aus* (Abl.), *nach* (Acc., Acc. mit प्रति oder Dat.) — 3) *umkehren* (intrans.) 301,2. — 4) *in's Leben zurückkehren, wiedergeboren werden.* — 5) *zurückgehen, rückwärts gehen* (von Gewässern). — 6) *zurückkehren,* so v. a. *abprallen.* — 7) *fortgehen aus* der Schlacht (Abl.) oder *in* der Schlacht (Loc.), so v. a. *den Rücken kehren, fliehen.* — 8) *sich abwenden* (vom Auge und Geist). — 9) *sich losmachen, sich befreien von Etwas* (Abl.). Mit oder ohne संग्रामात् so v. a. *den Kampf vermeiden, verweigern.* — 10) *sich lossagen von Jmd* (Abl.). — 11) *absehen von Etwas, keine weitere Rücksicht nehmen auf Etwas* (Abl.). — 12) *abstehen von Etwas* (Abl.), so v. a. *Etwas einstellen, aufgeben.* Ohne Ergänzung 62,16. सार्मि *in der Mitte aufhören.* — 13) *inne halten, verstummen.* — 14) *weichen, aufhören, vergehen, schwinden, sein Ende erreichen, sich legen* (vom Staube), *eingestellt werden* (von einem Processe). Mit न so v. a. *noch Spuren zeigen.* — 15) *seine Wirkung verlieren* (von einer Rede). — 16) *unnütz werden.* — 17) *enden mit* oder *bei* (Abl.). — 18) *unterbleiben, wegfallen, nicht eintreten.* — 19) *abgehen, nicht zukommen, Jmd* (Acc. mit प्रति) *abgehen im*

Vergleich zu Jmd (Abl.). — 20) *fehlen, nicht da sein.* यतो वाचो निवर्तन्ते *wofür es keine Worte giebt.* — 21) *fortgehen zu*, so v. a. *übergehen auf* (Loc.) MBh. 12,138,179. — 22) *gerichtet sein auf* (Loc.). — 23) mit एवम् *der Art sein* (von einer Ansicht) *in Bezug auf* (Loc.). — 24) निववृते Ragh. 12,56 fehlerhaft. — 25) निवृत्त *a) zurückgekehrt, — nach* (Acc.). — *b) abgeprallt von* (Abl.). — *c) aus der Schlacht geflohen.* — *d) sich geneigt habend* (von der Sonne). — *e) abgewandt, nicht mehr gerichtet auf* (Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend). — *f) der sich losgesagt hat von, der von Etwas abgestanden ist, eingestellt, — aufgegeben habend;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *der Welt—, den Freuden der Welt entsagt habend* Hemâdri 1, 27,2. 4. — *g) gekommen um* (Abl.). — *h) gewichen, aufgehört, vergangen, geschwunden.* — *i) aufgehört haben zu gelten, nicht mehr zu ergänzen* 237, 24. 242,20. — *k) unterblieben, weggefallen.* °मांस Adj. so v. a. *kein Fleisch geniessend.* — *l)* कर्मन् n. *eine Handlung, bei der man an keine Belohnung weder diesseits noch jenseits denkt.* — *m)* fehlerhaft für निर्वृत्त, विवृत्त und auch wohl निवृत. — Caus. 1) *nach unten drehen* (den Kopf). — 2) *kürzen, zurückschneiden* (das Haar). — 3) *zurückkehren machen, — heissen, zurückführen, zurückbringen.* — 4) *zurückhalten, abhalten, abbringen, ablenken, — von* (Abl.). — 5) *aufgeben, fahren lassen.* — 6) *vorenthalten.* — 7) *unterdrücken* (einen Fluch). — 8) *Etwas rückgängig machen.* — 9) *aufhören machen, entfernen, beseitigen.* — 10) *negiren* 253,5. — 11) *verschaffen, verleihen.* — 12) *vollführen* 91,16. — 13) *von Etwas abstehen.* — Mit अनुनि Caus. *zurückbringen.* — Mit अभिनि 1) *heimkehren, einkehren bei* (Acc.), *wiederkehren.* — 2) Act. *sich wiederholen.* — 3) अभिनिवृत्त *heimgekehrt von* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *wiederholen.* — 2) *aufhören machen.* — Mit उपनि 1) *wiederkehren, sich wiederholen.* — 2) *umkehren*, so v. a. *anders werden, sich bessern.* v. l. परि. — Caus. *wieder herbeischaffen, — zuführen* Karaka (ed. Calc.) 257,5. — Mit अभ्युपनि *wiederkehren, sich wiederholen.* — Mit परिनि *vorübergehen, vergehen.* — Mit प्रतिनि 1) *umkehren, zurückkehren, — gehen, rückwärts gehen.* — 2) *entrinnen, entgehen.* — 3) प्रतिनिवृत्त *a) zurückgekehrt, — aus* oder *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b)* आ° *vollkommen aufgehört, — sich gelegt habend.* — Caus. *zurückkehren machen, zurückführen, rückwärts gehen machen, zurückwenden, abwenden.* — Mit विनि 1) *zurückkehren, umkehren.* — 2) *abstehen von* (Abl.), so v. a. *aufgeben.* — 3) *weichen, aufhören, verschwinden, erlöschen* (vom Feuer). — 4) *wegfallen, unterbleiben.* — 5) विनिवृत्त *a) zurückgekehrt, wiedergekehrt, umgekehrt.* — *b) abgewandt von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *c) befreit von* (im Comp. vorangehend). — *d) der abgestanden ist von* (Abl.), so v. a. *der aufgegeben hat.* — *e) gewichen, aufgehört, verschwunden, aufgehört Etwas* (Nomin.) *zu sein.* — *f) zu Ende gegangen.* — Caus. 1) *zurückkehren machen, — heissen, zurückführen, — aus* (Abl.). — 2) *zurückziehen* (ein Geschoss). — 3) *Etwas rückgängig machen* (in übertragener Bed.). — 4) *sich abwenden machen, ablenken.* — 5) *Jmd von Etwas* (Abl.) *abbringen.* अपत्यकामं भर्तारम् so v. a. *den Gatten davon abbringen, dass er Nachkommenschaft wünscht.* — 6) *aufgeben, fahren lassen.* — 7) *aufhören machen, beseitigen.* — Mit संनि 1) *umkehren, zurückkehren, — aus* (Abl.). — 2) *stocken.* — 3) *abstehen —, ablassen von* (Abl.). — 4) *verstreichen* MBh. 14,14,14. — 5) संनिवृत्त *a) zurückgekehrt.* — *b) umgewandt* (Auge). — *c) stockend* Suçr. 1,265,10. — *d) gewichen, aufgehört.* — Caus. 1) *zurückkehren heissen, zurückschicken, zurückführen.* — 2) *fortführen.* — 3) *ablenken, abbringen, — von* (Abl.) MBh. 7,54,18. — 4) *aufhören machen, unterdrücken.* — Mit निस् 1) Act. *herausrollen lassen, auswerfen* (Würfel aus dem Becher) MBh. 4,1,25. — 2) *hervorkommen, — gehen, entstehen, sich entwickeln, — zu, werden zu* (Nomin.). — 3) *erfolgen, zu Stande kommen.* — 4) *vollbracht werden, sein Ende erreichen.* — 5) *zurückkehren.* Richtig नि. — 6) निर्वृत्त *a) hervorgekommen, — gegangen, entstanden.* — *b) erbaut, angelegt.* — *c) fertig, zurecht gemacht.* — *d) ausgewachsen* (Frucht). — *e) erfolgt, zu Stande gekommen.* — *f) vollbracht, beendigt, zu Ende gegangen, vergangen* 117,11. — *g)* fehlerhaft für निर्वृत. — Caus. 1) *herausbringen, — schaffen, fortschaffen, — bringen* (Harîv. 3,58,53), *herauslassen aus* (Abl.). — 2) *hervorbringen, zu Stande bringen, bewirken.* — 3) *vollbringen, vollführen.* — 4) *zu Ende bringen* (Comm. zu Âpast. Çr. 10,25,16), *zubringen* (einen Tag). — 5) *erfreuen, zufriedenstellen.* v. l. अनिर्वृत्य (von 1. वृ) st. अनिर्वर्त्य. — Mit अभिनिस् 1) *hervorgehen, sich entwickeln* Karaka 4,3. अभिनिर्वृत्त *hervorgegangen, entstanden, erst geworden* (so v. a. *Etwas nicht von Hause aus seiend*); *zur Entwickelung gekommen* Lalit. 76,2. — 2) *sich herausstellen, sich ergeben, zur Geltung kommen.* — Caus. 1) *hervorbringen* Karaka 1,20. 4,3. — 2) *vollbringen, vollführen.* — Mit उपनिस् Caus. *Etwas erzeugen an* (Loc.). — Mit विनिस्, विनिर्वृत्त 1) *hervorgekommen —, hervorgetreten aus* (Abl.). — 2) *zu Ende gekommen, beendigt.* — 3) fehlerhaft für विनिवृत्त. — Mit परा 1) *sich umwenden, umkehren, den Rücken kehren;* mit Abl. — 2) *zurückkehren.* — 3) *abstehen von* (Abl.). — 4) परावृत्त *a) sich umgewandt habend, umgekehrt.* उपरि° *nach oben gewandt.* — *b) zurückgekehrt.* — *c) abgewandt von* (Abl.). — *d) geschwunden, vergangen* Hem. Par. 1,367. — Caus. 1) *umwenden* Mṛkkh. 119,13, v. l. — 2) *umkehren lassen* MBh. 7,199,8. — Mit विपरा *zurückkehren* Comm. zu Âpast. Çr. 8,6,25 zur Erklärung von इ mit विपरा. — Mit परि 1) *sich drehen, sich im Kreise bewegen, sich wälzen.* — 2) *umwandeln,* mit Acc. — 3) *umherreisen, — gehen, hinundher gehen, sich tummeln, sich hinundher bewegen.* कृदि (67,26), कृदये so v. a. *im Kopfe herumgehen.* — 4) *zurückkehren, sich zurückbegeben zu* (Acc.). — 5) *wiedergeboren werden in* (Loc.) 103,13. — 6) *sich umwenden, umkehren.* — 7) mit (164,14) und ohne (MBh. 12,76,14. Hemâdri 1,53,13) अन्यथा *sich anders wenden, einen Wechsel erfahren, umschlagen, anders werden, sich anders gestalten.* — 8) *verweilen, sich befinden, — in* (Loc.). एकत्वेन *immer als ein und derselbe erscheinen* Kap. 1,152. कारुण्ये so v. a. *zum Mitleid geneigt sein.* — 9) *sich benehmen, verfahren.* — 10) परिवृत्य Mṛkkh. 81,18 fehlerhaft für परिवर्त्य oder परावर्त्य. — 11) परिवृत्त *a) rollend.* — *b) nach allen Seiten hin verbreitet.* — *c) während, dauernd.* — *d) umgewandt, umgekehrt, umgedreht.* — *e) abgelaufen, verlaufen, verflossen.* — *f) geschwunden, dahin seiend.* — *g)* *=परिवृत *umringt, umgeben.* — Caus. 1) *sich drehen lassen, in die Runde bewegen* 44,17. 19. 45,9. — 2) *umfahren,* mit Acc. (ursprünglich wohl *den Wagen rollen lassen*). — 3) nach Sâj. *herbeirollen,* so v. a. *herbeifahren, herbeibringen* RV. 5,37,5. — 4) *umherbewegen.* — 5) *umdrehen, umwenden* 106,30. Mṛkkh. 81,18, v. l. Med. *sich umwenden, den Kopf herumwenden.* — 6) *umwerfen.* — 7) *umwickeln mit* (Instr.). — 8) *vertauschen, umwechseln, wechseln* (Lâṭj. 5,12,18), — *gegen* (Instr.), ein Document *erneuern.* — 9) *verdrehen* (Jmds Worte). — 10) *umwandeln in* (Instr.) Kâd. 2, 29,21 (34,19). 74,2 (90,5). Harshaḱ. 183,8. — 11)

umwandeln in, so v. a. *fälschlich erklären für* (Acc.) zu Spr. 6288. — 12) *um und um drehen*, so v. a. *zu Grunde richten, zu Nichte machen*. — 13) *um und um kehren*, so v. a. *genau durchsuchen*. — 14) *verengern, enger machen* Karaka 6,30. — 15) Med. *sich rund um* (das Haar) *schneiden*. — Intens. *sich beständig drehen um* (Acc.). — Mit अनु-परि *sich wiederholen*. — Mit विपरि 1) *sich drehen, sich im Kreise bewegen; sich wälzen*. — 2) *umherfahren, — wandern*. व्हृदि so v. a. *im Kopfe herumgehen*. — 3) *sich umwenden*. — 4) *sich umwandeln, sich ändern, wechseln* Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,8. — 5) *beständig heimsuchen*, mit Acc. — Caus. 1) *umdrehen, hinundher führen*. — 2) *umwenden, umdrehen*. — 3) *abwenden*. — Mit संपरि 1) *sich drehen, — um* (Acc.), *sich wälzen, rollen* (von den Augen). व्हृदि, मनसि so v. a. *im Kopfe herumgehen*. — 2) *umkehren, heimkehren*. — 3) *sich frei machen von* (Abl.). — 4) संपरिवृत्त *umgedreht* Suçr. 1,277,1. — Caus. *herumführen*. — Mit प्र 1) *in eine rollende Bewegung gerathen, in Gang kommen*. — 2) *aufbrechen, sich auf den Weg machen, sich begeben*. — 3) वर्त्मनि, वर्त्मना, पथा *auf einem Wege sich fortbewegen, auf dem Wege* (eig. und übertr.) *bleiben*. अपथेन *sich auf Abwegen befinden*. — 4) *hervorkommen, heraustreten, auftreten, hervorbrechen, —, gehen, entstehen, — aus* (Abl. Kap. 2,18), *entspringen, zu Stande kommen, sich zeigen, erfolgen, eintreten, geschehen, ertönen, sich erheben* (vom Staube). — 5) *beginnen, seinen Anfang nehmen*. — 6) *beginnen —, anfangen —, anheben —, sich anschicken zu* (Infin. 119,14. 121, 2. 123,20), *gehen —, sich machen an, sich hingeben* (die Ergänzung im Dat., Loc. oder °अर्थम्). — 7) *sich an Jmd machen, feindselig gegen Jmd auftreten, sich vergreifen an*; mit Loc. — 8) *wirkend auftreten, seine Wirkung äussern, — mittelst* oder *durch* (Abl.); *zur Geltung —, zur Anwendung kommen*. — 9) *verweilen auf einem Gegenstande* (von den Augen), *sich richten —, gerichtet sein auf* (Loc.). — 10) *fortbestehen, fortwähren*. Mit einem Partic. praes. *fortfahren* Etwas zu thun. — 11) mit einem Adv. oder Absol. *verfahren, zu Werke gehen, — gegen, mit Jmd* (Loc.). — 12) mit Instr. (235,17) oder Abl. *bei seinem Verfahren — anwenden, mit — zu Werke gehen, gegen Jmd* (Loc.). — 13) *verfahren nach —*, so v. a. *sich richten nach* Jmds Worten (Instr. oder Loc.). — 14) mit अन्योऽन्यम् *unter einander Unzucht treiben*. — 15) *vorhanden, — da sein*; mit Gen. der Person *esse alicui* Vâgrakkh. 21,4. fgg. 36,5. — 16) *dienen —, verhelfen zu* (Dat. oder °अर्थम्). — 17) *die Bedeutung von* (Loc.) *haben*. — 18) *vollbringen, vollführen*. — 19) *Jmd* (Gen.) *Etwas zukommen lassen, gewähren*. — 20) प्रवृत्त *a) rund* Çâṅkh. Br. 5,1. — *b) vorgefahren* (von einem Wagen). — *c) in Umlauf gekommen, sich verbreitet habend*. — *d) aufgebrochen, sich auf den Weg gemacht habend, — von* (°तस्), *nach* (Acc. oder Loc., दक्षिणेन *nach Süden*), *zu* (Infin. oder °अर्थम्). — *e)* पथा *sich auf einem Pfade* (bildlich) *befindend, einen Pfad eingeschlagen habend* Kathâs. 41,57. — *f) hervorgekommen, herausgetreten, hervorgebrochen, — aus* (Abl.), *entstanden, ertönt, sich gezeigt habend, geschehen durch* (im Comp. vorangehend), *zum Vorschein —, zu Stande gekommen, erfolgt*. — *g) wiedergekehrt, wieder da seiend*. — *h) begonnen, seinen Anfang genommen habend*. — *i) begonnen —, angefangen —, angehoben —, sich angeschickt habend zu* (Infin. 121,30. 178,28; auch प्रवृत्तवत्); *gegangen seiend —, sich gemacht habend an, beabsichtigend* (die Ergänzung im Dat., Loc. oder im Comp. vorangehend 131,24); *begriffen in, beschäftigt mit, hingegeben, obliegend* (die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend). — *k) der sich an Jmd* (Acc.) *gemacht, sich an Jmd vergriffen hat*. — *l)* mit einem Adv. *verfahrend, zu Werke gehend* Kap. 3,69. — *m) da seiend, vorhanden*. — *n) was sich gerade darbietet* Âpast. 2,22,3. 23,2. — *o) geworden zu* (Nomin.). — *p)* कर्मन् n. *eine auf ein bestimmtes Ziel gerichtete Handlung, eine H., von der man sich einen Vortheil verspricht*. — *q)* fehlerhaft für प्रवृत्त, प्रनृत्त und auch wohl für अपवृक्त. — Caus. 1) *rollen machen, in Bewegung setzen*. — 2) *fortschleudern, — schieben, — werfen, — giessen* Maitr. S. 2,4,3 (40,7). — 3) *senden, schicken*. — 4) *in Gang —, in Umlauf bringen* (102,29), *verbreiten, einführen, einsetzen*. — 5) *entstehen lassen, bilden, hervorbringen, — aus* (Abl.), *errichten* (einen Damm), *vollbringen, vollführen, bewirken*. लोकयात्राम् so v. a. *sein Leben zubringen*, व्यवकर्म so v. a. *verausgaben*, कथाम् *eine Erzählung vorbringen*, so v. a. *erzählen*. — 6) *an den Tag legen, bezeugen*. — 7) *beginnen, unternehmen*. — 8) *anwenden, gebrauchen*. — 9) *Jmd zu Etwas* (Loc., Acc. fehlerhaft) *veranlassen, bewegen*. — 10) mit einem Adv. *verfahren, zu Werke gehen, — gegen Jmd* (Loc.) MBh. ed. Vardh. 5,179,30. — Mit अतिप्र 1) *übermässig hervorkommen* (von Blut). — 2) *stark sich äussern* (von Gift). — 3) अतिप्रवृत्त *a) übermässig hervorgekommen* (Blut). — *b) sehr mit Etwas beschäftigt* 119,15. — Mit अनुप्र 1) *hervorkommen entlang, — nach* (Acc.). — 2) अनुप्रवृत्त *folgend auf* (Acc.). — Mit अभिप्र 1) *hinrollen, sich hinbewegen zu* (Acc.) — 2) *sich ergiessen in*. — 3) *sich in Gang setzen*. — 4) अभिप्रवृत्त *a)* f. *beschritten* (eine Kuh). v. l. अभिवृत्ता. — *b) im Gange seiend, Statt findend*. — *c) begriffen in, beschäftigt mit* (Loc.). — Caus. *rollen lassen, schleudern, — gegen* (Acc. oder Dat.) Tândja-Br. 7,7,9. — Mit उपप्र Caus. *hinschleudern, — schieben, — hingiessen, — in* (Loc.) Maitr. S. 2,4,3 (40,4. 7.8). — Mit परिप्र Caus. *herführen* (den Wagen). — Mit प्रतिप्र Caus. *hinführen*. — Mit संप्र 1) *hervorkommen, — gehen, — aus* (Abl.), *entspringen, entstehen*. — 2) मनसि *im Sinne —, im Kopfe herumgehen*, so v. a. *nahe gehen*. — 3) *beginnen, seinen Anfang nehmen*. — 4) *Statt finden, unternommen werden*. — 5) *beginnen —, anheben —, sich anschicken zu, sich machen an*; mit Dat. oder Loc. — 6) mit einem Adv. oder einem Adj. im Nomin. *verfahren, zu Werke gehen, sich benehmen gegen Jmd* (Loc.). — 7) संप्रवृत्त *a) aufgebrochen, sich fortbegeben habend*. — *b) entstanden, gekommen, was da ist*. — *c) begonnen —, seinen Anfang genommen habend*. — *d) begonnen —, angehoben —, sich angeschickt habend zu* (Infin.), *sich gemacht habend an* (Dat. oder Loc.), *begriffen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *e)* MBh. 14,77 fehlerhaft für सम्यग्वृत्त. — Caus. 1) *in Gang —, in Umlauf bringen, verbreiten, einführen*. — 2) *beginnen, unternehmen*. — 3) *in Ordnung —, in's Geleise bringen* Karaka 6,10. — Mit अभिसंप्र, °वृत्त *begonnen, seinen Anfang genommen habend*. — Caus. *wechseln, ändern* (?). — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden*. — Caus. *entgegen schleudern*. — Mit वि 1) *rollen, laufen, sich drehen, sich wälzen, sich krampfhaft bewegen, zappeln*. — 2) *sich hinundher bewegen, hinundher ziehen*. — 3) *sich wenden, sich umwenden*. — 4) *sich abwenden, sich entfernen, fortlaufen*. — 5) *sich trennen, sich theilen* (auch vom Haar), *abscheiden, — von* (Instr.), *seinen Platz ändern*. — 6) *vom rechten Wege abkommen*. v. l. नि. — 7) *zum Untergange sich neigen* (von der Sonne). — 8) *hervorkommen aus* (Abl.). — 9) *sich entfalten, sich entwickeln*. — 10) mit अन्तिकम् *sich an Jmd* (Acc.) *wagen*. — 11) व्यवर्तत R. 2,42,10 fehlerhaft für न्यवर्तत. — 12) विवृत्त *a) sich schlängelnd, zerfahrend* (vom Donnerkeil), *sich nach allen Seiten*

drehend. — *b) umgewandt, gebogen, verdreht.* — *c) geöffnet* (vom Rachen). Metrisch für विवृत. — *d) bloss gelegt, sichtbar gemacht* Lalit. 319,11. — *e)* fehlerhaft für विवृत. — Caus. 1) *umdrehen, umwenden, umherdrehen.* विवर्तित *umgedreht, umgewandt, verbogen, verzogen* (Brauen), *umhergedreht, sich windend.* — 2) *drehen —, drechseln aus* (Instr.) 100,27. — 3) *entfernen, davongehen lassen* (auch mit Ergänzung von रथम्); *ausscheiden.* विवर्तित *von seiner Stelle entfernt* Çiç. 17,12. — 4) *auseinander halten* RV. 7,80,1. — 5) *hinter sich lassen* RV. 8,14,5. — 6) *vollführen, ausführen* Ait. Âr. 315, 1. — Mit अतिवि Caus. *zu weit von einander entfernen,* so v. a. *zu stark unterscheiden.* — Mit अनुवि *entlang laufen,* mit Acc. — Caus. Med. *Jmd* (Acc.) *nacheilen.* — Mit सम् 1) *sich zuwenden, sich einstellen, einkehren; herankommen, sich nähern, auf Jmd* (Acc.) *losgehen.* — 2) *congredi.* — 3) *sich zusammenthun* (in coitu). Auch mit मिथस् Âpast. 2,11,20 (die Dehnung संवर्तेते entweder fehlerhaft, oder wie die Dehnung bei vocalisch auslautenden Präpositionen zu erklären; vgl. सांवृत्ति). — 4) etwa *sich vereinigen, sich zusammenballen.* — 5) *sich bilden, entstehen, hervorgehen, — aus* (Abl.). — 6) *sich ereignen, eintreten* (auch von einem Zeitpuncte), *beginnen, seinen Anfang nehmen.* — 7) *da sein;* mit Gen. der Person *esse alicui.* — 8) *werden* (mit praedicativem Nomin.). — 9) *dienen zu, förderlich sein für* (Dat.) Lalit. 34,15.fgg. — 10) संवृत्त *a) angekommen, angelangt* Gaut. 5,43. — *b) sich ereignet habend, eingetreten.* — *c) in Erfüllung gegangen.* — *d) geworden* (mit prädicativem Nomin.), — *zu* (Dat.). — *e)* fehlerhaft für संवृत. — Caus. 1) *zusammenrollen, ballen* (die Faust). — 2) *rollen lassen* (die Augen). — 3) *einwickeln, einhüllen.* — 4) *schleudern, werfen.* — 5) *herbeiwenden.* वर्तिनिम् so v. a. *auf seine Strasse bringen.* — 6) *zerknicken, zerbrechen, zu Grunde richten.* — 7) *herrichten, vollführen, vollbringen.* कामम् *einen Wunsch erfüllen.* — 8) *treffen, richtig finden* (ein Heilmittel) Karaka 5,12. — Desid. संविवृत्सति *inire velle* (feminam). — Mit अधिसम् *entspringen.* — Mit अभिसम् 1) *sich hinwenden zu* (Acc.). — 2) *sich anschicken —, beginnen zu* (Infin.).

वर्त m. in *अन्धक°, कत्य°, *बक्र° und *ब्रह्म°. Nach Kaiiy. = वर्तन, वृत्ति Mahâbh. 5,28,*b*. Auch wohl fehlerhaft für वात.

वर्तक 1) Adj. in गुरु° (Nachtr. 5). — 2) m. *a) Wachtel* Karaka 1,30. — *b) *Pferdehuf.* — 3) *f. आ *Wachtel.* — 4) f. वर्तिका dass. Wird auch vom m. unterschieden. वर्तिका s. auch bes. — 5) *f. ई dass. — 6) *n. *damascirter Stahl* Râgân. 13,35.

*वर्तजन्मन् m. *Wolke.*

*वर्ततीक्ष्ण n. *damascirter Stahl* Râgân. 13,35.

वर्तन 1) Adj. *a)* *=वर्तिष्णु. — *b) in Bewegung setzend, Leben verleihend.* Auch als Beiw. Vishṇu's. — 2) *m. *Zwerg.* — 3) f. ई *a)* *=वर्तन n. und जीवन. — *b)* = वर्तनि *Weg, Pfad* Hem. Par. 1,240. — *c) *das Zerreiben, Mahlen* (पेषण). — *d) *das Absenden* (प्रेषण). — *e) Spinnwirtel* oder *Spinnrocken* Lalit. 319,13. — 4) n. *a) das Sichdrehen, Rollen.* — *b) das Umdrehen* Karaka 6,2. — *c) *das Drehen* (eines Strickes). — *d) das Fortrollen, Fortbewegen.* — *e) das Umherschweifen, Umhergehen.* — *f) das Verweilen —, Aufenthalt in* (Loc.). — *g) das Leben von* (Instr.), *Unterhaltung des Leibes* (Râgat. 7,1450), — *Lebens, Lebensunterhalt, Erwerb.* — *h) Lohn.* — *i) Verkehr —, Umgang mit* (सह). — *k) das Verfahren.* — *l) das Anwenden von* (im Comp. vorangehend). — *m) *Spinnwirtel.* — *n) *Spinnrocken.*

वर्तनि f. 1) *Radkreis, Radfelge.* — 2) *Radspur, Geleise.* — 3) *Wegspur, Weg, Bahn.* Vollständiger पथां वर्तनिः. — 4) *Bahn der Flüsse.* — 5) *die Augenwimpern.* — 6) **das östliche Land.* — 7) *=स्तोत्र.

वर्तनिन् in उभय° (Nachtr. 5.), एक° (Nachtr. 5) und सहस्र°.

वर्तनीय n. impers. *sich zu machen an, obzuliegen;* mit Loc.

वर्तमान 1) Adj. Partic. von वर्त्; insbes. *praesens, was eben vor sich geht, gegenwärtig.* — 2) f. आ *die Personalendungen des Praesens.* — 3) n. *Gegenwart.* °वत् Adv. P. 3,3,131.

वर्तमानकाल m. *Gegenwart* 105,19. 238,12. 241, 31. Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 13,392. 488.

वर्तमानता f. *das Gegenwärtigsein, Gegenwärtigkeit.*

वर्तमानत्व n. 1) dass. Ind. St. 13,488. — 2) *das Sichbefinden in* (Loc.) Comm. zu TS. Prât.

वर्तमानाक्षेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas, welches im Augenblick vorgeht, nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 1789.

वर्तयध्यै Dat. Infin. zum Caus. von वर्त् RV. 5, 43,2.

वर्तर् Nom. ag. mit Gen. *der zurückhält, abhält, Abwehrer.*

*वर्तवृक्क m. 1) *Pfütze.* — 2) *Krähennest.* — 3) *Thürsteher.* — 4) N. pr. eines Flusses.

*वर्तलोह n. *damascirter Stahl* Râgân. 13,35.

वर्तवे Dat. Infin. zu 1. वर् RV. 2,25,3. 3,33,4. 8,45,29.

वर्तव्य fehlerhaft für कर्तव्य, चर्तव्य und वर्तितव्य. Vgl. वर्त्तव्य.

वर्ति und वर्ती f. 1) *Bäuschchen* oder *ähnliche Einlage in eine Wunde.* — 2) *Stengelchen, Paste, Pille* (als Form für Heilmittel, Wohlgerüche und Errhina), *Stuhlzäpfchen* (Bhâvapr. 3, 46). — 3) *Docht.* — 4) *Zauberdocht.* — 5) **Lampe.* — 6) **die am Ende eines Gewebes herabhängenden Zettelfäden.* — 7) *Wulst* oder *Stab, der um ein Gefäss läuft.* — 8) *Zäpfchen, Polyp* oder dgl. *im Halse.* — 9) *der durch einen Unterleibsbruch gebildete Wulst.* — 10) *Schminke, Augensalbe.* — 11) *Streifen.* Vgl. धूम° 1).

*वर्तिक m. = वर्तक *Wachtel.*

1. वर्तिका f. s. u. वर्तक 4).

2. वर्तिका f. 1) *Stengel* MBh. 1,34,8. — 2) *Paste* Karaka 6,2. — 3) *Docht.* — 4) *Farbenpinsel.* — 5) *Farbe* (zum Malen). Richtig वर्णिका. — 6) **Odina pinnata.*

वर्तितव्य 1) Adj. *wo sich Jmd aufhalten —, wo Jmd verweilen darf.* — *b) welcher Sache man obliegen muss, zu beobachten.* वृत्तिः वर्तितव्या *es ist zu verfahren gegen* (Loc.). — *c) zu behandeln.* — 2) n. impers. *a) sich aufzuhalten —, zu verweilen —, sich zu befinden in, auf* oder *unter* (Loc.). अस्मद्वशे so v. a. *es ist uns zu gehorchen.* — *b) sich zu befleissigen, obzuliegen;* mit Loc. (Acc. fehlerhaft). — *c) zu leben, zu bestehen.* — *d)* mit einem Adv. oder Instr. *zu verfahren, zu Werke zu gehen, — mit Jmd* (Loc., Gen. oder Instr. mit सह; मातृवत् so v. a. मातरीव).

वर्तिता f. in गुरु° (Nachtr. 5).

°वर्तित्व n. *ein Verfahren wie gegen, das Behandeln wie.*

वर्तिन् 1) Adj. *a) sich aufhaltend, verweilend, sich befindend, gelegen, liegend;* meist am Ende eines Comp. nach einem im Loc. aufzufassenden Worte. — *b)* am Ende eines Comp. in irgend einem Zustande, einer Lage u. s. w. *sich befindend.* — *c)* am Ende eines Comp. *einer Sache obliegend, begriffen in.* — *d)* mit einem Adv. oder am Ende eines Comp. *verfahrend, sich benehmend, zu Werke gehend.* गुरुवत् so v. a. गुराविव. — *e) sich nach Gebühr benehmend gegen* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *die Bedeutung eines Suffixes.*

*वर्तिर् m. = वर्तीर्.

*वर्तिष्णु Adj. = वर्तन, वर्तिन्.

वर्तिस् n. *Ort der Einkehr, Herberge.* Nach

den Commentatoren *Wohnplatz, Weg.*

1. वर्ती f. s. u. **वर्ति**.

2. वर्ती Adv. mit **कर्** *zu einer Paste —, zu einer Pille drehen.*

वर्तीरि m. *ein der Wachtel* oder *dem Rebhuhn ähnlicher Vogel.*

1. वर्तु in **उद्वर्तु**.

2. वर्तु in **त्रिवर्तु**.

वर्तुल 1) Adj. (f. आ) *rund* Hemâdri 1,329,14. — 2) *m. *eine Erbsenart* Madanav. 106,34. — 3) *f. आ *Spinnwirtel.* — 4) *f. ई *Scindapsus officinalis.* — 5) n. *a) Kreis.* — *b) *die Knolle einer Zwiebelart* Râgân. 7,19.

वर्तव्य n. impers. mit einem Adv. *zu verfahren* R. ed. Bomb. 2,118,3.

वर्त्मक = **वर्त्मन्** *Augenlid* in **रक्त°**.

वर्त्मकर्मन् n. *die Kunst Wege zu bahnen.*

वर्त्मद् m. Pl. *eine best. Schule des* AV.

वर्त्मन् n. 1) *Radspur* (Âpast.), *Wegspur; Bahn, Pfad* (auch bildlich); *Spur,* so v. a. *Furche, Strich; Weg* (von Flüssigem), *Rinnsal.* **अग्नि°** so v. a. *Schwerthieb.* **°वर्त्मना** so v. a. *entlang, durch.* **नद्यद्रिवनवर्त्मसु** *über Flüsse, Berge und durch Wälder.* — 2) *Rand* Karaka 6,13. — 3) *Augenlid.* — 4) *Grundlage, Basis* RV. Prât. 11,32. Vgl. **भूत°**.

***वर्त्मनि** f. = **वर्तनि**.

वर्त्मपात m. *das in den Weg Treten* Gît. 7,1.

वर्त्मपातन n. *das Wegelagern* Hem. Par. 2,170.

वर्त्मबन्ध m. = **वर्त्मावबन्धक**.

वर्त्मरोग m. *Krankheit der Augenlider.*

वर्त्मशर्करा f. *bestimmte Verhärtungen in den Augenlidern.*

वर्त्माभिह्रोम m. *die Ausgiessung des Opfers auf die Radspur* Vaitân. 15,10.

वर्त्मायास m. *Ermüdung von der Reise.*

वर्त्मावबन्धक m. *eine best. Krankheit der Augenlider* Suçr. 2,307,19.

वर्त्मावरोध m. *Lähmung der Augenlider.*

वर्त्र 1) Adj. (f. ई) *abwehrend.* — 2) n. *Deich, Schutzdamm* AV. 1,3,7.

वर्त्स m. wohl nur fehlerhaft für **बर्स्व**. Davon Adj. **वर्त्स्य**.

1. वर्ध्, वर्धति, °ते 1) trans. Act. *a) erhöhen, grösser machen, verstärken, gedeihen machen.* — *b) erheben, freudig erregen, ergötzen, begeistern.* — 2) intrans. Med. (in der älteren Sprache Act. im Perf. und Aor.; in der späteren Sprache im Aor., Fut. und Condit.; metrisch auch sonst) *a) wachsen, erwachsen, sich mehren, sich stärken, sich verstärken, gross und dick werden, zunehmen, sich füllen, sich ausbreiten,* — *über* (Acc.), *länger werden* (von Tagen), *emporkommen, sich gross machen,* — *zeigen, gedeihen, guten Erfolg haben, Segen bringen.* — *b) wachsen —, gedeihen an* (Acc.). — *c) wachsen, in die Höhe gehen* beim Gottesurtheil mit der Wage, so v. a. *steigen* (in der Wagschale). — *d) gehoben —, freudig erregt werden, sich ergötzen, sich begeistern,* — *durch, an* oder *bei* (Instr., Loc. oder Gen.), *sich erregen lassen zu* (Dat.); *Grund zur Freude haben, sich glücklich schätzen können,* — *über* oder *wegen* (Instr., ausnahmsweise Abl.); insbes. mit **दिष्ट्या** (auch Kâd. 2,139,1). **वृधस्** und **वृधत्** als Ausrufe in Opferformeln, so v. a. *vergnüge dich* u. s. w. — *e)* häufig verwechselt mit **वर्त्**. — 3) **वृद्ध** (s. auch **1. वृद्ध**) *a) erwachsen, gross geworden, angewachsen, vermehrt, gross, hoch, stark, heftig* u. s. w. **क्रम°** *progressiv zunehmend.* **वृद्धतर** *länger geworden* (Nächte). — *b) alt, bejahrt.* **दशवर्ष°** *zehn Jahre älter* Gaut. 6,15. Compar. **वृद्धतर** (Âpast.), Superl. **वृद्धतम**. — *c) erfahren, unterrichtet.* — *d) hervorragend —, sich auszeichnend durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) von grosser Bedeutung, wichtig.* — *f) freudig gestimmt, ergötzt, fröhlich, freudig* (auch von Liedern); *hochfahrend.* — *g) gesteigert zu* आ, ऐ *oder* औ. — *h) in der ersten Silbe ein* आ, ऐ *oder* औ *enthaltend* oder *so behandelt, als wenn ein solcher Vocal dastände.* — Caus. **वर्धयति, °ते** (in der späteren Sprache nur metrisch) 1) *erhöhen, grösser —, wachsen machen, mehren, verlängern* (Çulbas. 3,22), *verstärken, fördern.* Med. *sich (sibi) mehren.* **वर्धित** *aufgewachsen, gross geworden, vermehrt, blühend* (in übertragener Bed.). — 2) *grossziehen, aufziehen.* — 3) *Jmd gross machen, zur Gewalt verhelfen, in die Höhe bringen.* — 4) *erheben, freudig erregen, ergötzen, Jmd sich an Etwas* (Gen.) *ergötzen lassen.* Med. *sich erregen, sich begeistern, sich ergötzen —, sich gütlich thun an* (Instr.). — 5) mit und ohne **दिष्ट्या** so v. a. *beglückwünschen* Kâd. 2,138,17. 22. — *Desid. **विवर्धिषते** und **विवृत्सति**. — *Intens. **वरीवृध्यते** und **वरीवृधीति**. — Mit **अति** 1) Med. *hinauswachsen über, zu gross werden für* (Acc.). — 2) **अतिवृद्ध** *a) sehr alt.* **वयसा** *an Jahren.* — *b) sehr gross, — heftig, — stark.* — *c) sich sehr hervorthuend durch* (Instr.). — Mit **अधि** *sich erfreuen an* (Loc.) RV. 6,38,3. — Mit **अनु** 1) *nachwachsen, gleiche Ausdehnung gewinnen mit* (Acc.), *allmählich zunehmen, heranwachsen zu* (Nomin.). — 2) **अनुवृद्ध** fehlerhaft für **अनुवृत्त**. — Caus. 1) *ausdehnen nach* (Acc.). — 2) *grossziehen.* — Mit **अभि** 1) *heranwachsen, grösser —, stärker werden, zunehmen an, gedeihen an* (Instr.), *sich ausdehnen —, hinauswachsen über* (Acc.), *übertreffen.* — 2) fehlerhaft für **अभि-वर्त्**. — Caus. 1) *stärker —, grösser machen, vermehren, dehnen.* — 2) *grossziehen.* — 3) *Jmd freudig begrüssen, willkommen heissen* Kâd. 2,139, 23 (170,21. 171,1). — Mit **समभि** *wachsen, zunehmen.* — Caus. *grösser machen, verstärken, mehren.* — Mit **आ** 1) Act. *heranwachsen lassen.* — 2) Med. *heranwachsen —, sich heranbilden zu* (Acc. oder Dat.). — Mit **उद्, उद्वृद्ध** 1) *hervorgebrochen* (Leidenschaft). — 2) *stark, dick* (Waden) MBh. 7,175,7. — Caus. *grösser —, freudiger —, begeisterter machen.* — Mit **नि** scheinbar MBh. 4, 1918, da hier **व्यवर्धत** zu lesen ist. — Mit **परि** 1) *heranwachsen, wachsen, zunehmen.* — 2) **परिवृद्ध** *a) angewachsen, vermehrt, stark, heftig.* **एकोत्तर°** *der Reihe nach um Eins zunehmend.* — *b) hoch gestiegen, zu grossem Ansehen gelangt.* — 3) fehlerhaft für **परि-वर्त्**. — Caus. 1) *anschwellen machen* (das Meer). — 2) *aufziehen, grossziehen.* — 3) *ergötzen, erfreuen;* mit Gen. (!). — 4) fehlerhaft für **परि-वर्तय्**. — Mit **प्र** 1) Act. *erheben, ergötzen.* — 2) *heranwachsen,* — *zu* (Nomin.), *zunehmen, Kraft gewinnen, gedeihen.* — 3) *erregt werden.* — 4) verwechselt mit **प्र-वर्त्**. — 5) **प्रवृद्ध** *a) aufgewachsen* (Spr. 7808), *ausgetragen* (im Mutterleibe), *angeschwollen, gesteigert, heftig, stark, gross, hoch, zahlreich, viel.* — *b) blühend gemacht, zur Wohlfahrt gebracht, mächtig.* — *c) alt geworden.* **वयसा** *alt an Jahren.* — *d)* fehlerhaft für **प्रवृत्त, प्रविद्ध** und **प्रबुद्ध**. — Caus. 1) *vergrössern, verstärken, mehren, verlängern, zulegen.* — 2) *grossziehen.* — 3) *Jmd erhöhen, zur Wohlfahrt befördern.* — Mit **अतिप्र** 1) *überragen,* mit Acc. RV. 8,62,2. — 2) *noch dazu kommen* Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,13. — 3) **अतिप्रवृद्ध** s. bes. — Mit **अभिप्र** *wachsen, stark zunehmen* Karaka 5. 6. — Caus. 1) *dehnen.* — 2) *in einen blühenden Zustand versetzen.* — Mit **प्रतिप्र, °वृद्ध** *verstärkt.* — Mit **संप्र** 1) *wachsen, sich verstärken, zunehmen, gedeihen.* — 2) **संप्रवृद्ध** *a) aufgewachsen, gross geworden, angeschwollen, zusammengeballt, verstärkt, zugenommen, wachsend, zunehmend.* — *b) reich an* (Instr.). — Caus. *Jmd zur Grösse verhelfen.* — Mit **प्रति** in **प्रतिवर्धिन्**. — Mit **वि** 1) *heranwachsen, zunehmen, verlängert werden, anschwellen, gedeihen.* — 2) *Grund haben sich zu freuen über,* — *sich glücklich zu schätzen in Folge*

von (Instr.). — 3) *sich erheben, entstehen.* — 4) विवृधत् (!) *vergrössernd* Pañkad. — 5) fehlerhaft für वि-वर्त्. — 6) विवृद्ध *a) herangewachsen, gross geworden, angewachsen* (Reichthümer), *gesteigert, gross, zahlreich.* — *b) zur Macht gelangt.* — Caus. 1) *grossziehen, gross —, höher machen, erhöhen, vergrössern, verlängern, vermehren, verstärken, steigern, fördern, gedeihen machen, zur Wohlfahrt verhelfen.* तपसा विवर्धितः *den man an Askese hat gewinnen lassen.* — 2) *ergötzen, erfreuen.* — Mit अभिवि in °वृद्धि. — Mit प्रवि Caus. *in hohem Grade steigern.* — Mit संवि *gedeihen.* — Desid. in संविवर्धयिषु. — Mit सम् 1) Act. *erfüllen, gewähren* (einen Wunsch). — 2) *heranwachsen, wachsen.* — 3) संवृद्ध *aufgewachsen, gross gewachsen, grossgezogen, grösser geworden, verstärkt, blühend* (in übertragener Bed.). — Caus. 1) *grossziehen, aufziehen, ernähren, füttern, pflegen* (Bäume), *verstärken, beleben* (eine Flamme), *vermehren, pflegen, zum Gedeihen bringen, verschönern.* °संवर्धित *reich an.* — 2) *beschenken mit* (Instr.). — 3) *erfüllen, gewähren* (einen Wunsch). — Mit अतिसम्, अतिसंवृद्ध *sehr gross.* — Mit अभिसम्, अभिसंवृद्ध *hoch gewachsen.*

2. वर्ध्, वृद्ध *abgeschnitten, in seiner Wurzel vernichtet* MBh. 12,73,8. Vgl. 2. वृद्ध. — Caus. *वर्धयति *abschneiden.* वर्धित 1) **abgeschnitten.* — 2) *gezimmert.* वास्तु काष्ठैः Vâstuv. 409.

3.*वर्ध्, वर्धयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

वर्ध 1) Adj. *mehrend, verstärkend, erfreuend* in नन्दि° und *मित्र°. — 2) m. *a) das Gedeihenmachen, Fördern.* — *b) *Clerodendrum siphonanthus.* — 3) *n. *Blei;* vgl. वर्ध. — वर्धाय s. bes.

1.*वर्धक 1) Adj. *mehrend, verstärkend* in *अग्नि°. — 2) m. *Clerodendrum siphonanthus.*

2. वर्धक 1) Adj. *abschneidend, scheerend* in *माष° und श्मश्रु°. — 2) m. *Zimmermann.*

वर्धकि und वर्धकिन् m. *Zimmermann.*

1. वर्धन 1) Adj. (f. ई) *a) wachsend, zunehmend, reicher werdend.* — *b) mehrend, stärkend, fördernd, Wohlfahrt verleihend, Mehrer, Wachsthumgeber* u. s. w. Häufig in Comp. mit seinem Object. — *c) ergötzend, begeisternd, erfreuend.* Häufig in Comp. mit seinem Object. — 2) m. *a) Ueberzahn.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) f. वर्धनी *a) *Besen.* — *b) ein Wasserkrug von bestimmter Form* Hemâdri 2, *b*,137,9. 10. 14. Agni-P. 34,14. fgg. 40,23. Aus वार्धनी entstanden. — 4) n. *a) Wachsthum, Zunahme, das Gedeihen, Mächtigwerden.* — *b) Vergrösserung, Verstärkung, das Erheben, Befördern.* — *c) das Aufziehen, Grossziehen.* — *d) Stärkungsmittel, Labungsmittel.*

2. वर्धन n. 1) *das Abschneiden.* Vgl. नाभि°. — 2) am Ende von Städtenamen (z. B. पुण्ड्र°) wohl so v. a. *Stadt.* नगरे काशिवर्धने Mahâv. 184,19. Vgl. altpersisch *vardana*, 2. वर्ध् Caus. und वर्धकि, वर्धकिन्.

वर्धनक 1) Adj. etwa *ergötzend* in चतुर्वर्धनिका. — 2) *f. °निका *ein zur Aufbewahrung geheiligten Wassers dienendes Fläschchen* (buddh.).

वर्धनसूरि m. N. pr. eines Gaina-Lehrers.

वर्धनस्वामिन् m. N. pr. eines best. Heiligthums (einer Statue).

वर्धनीय Adj. *zu mehren, zu verstärken, dessen Wohlfahrt zu fördern ist.*

*वर्धफल m. *Pongamia glabra* Râgan. 9,62.

वर्धमान 1) Adj. Partic. von 1. वर्ध्. — 2) m. *a) Ricinus communis.* — *b) eine best. Verbindung der Hände.* — *c) eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 240. — *d) *eine Art Räthsel.* — *e)* *Bein. Vishṇu's. — *f)* N. pr. α) eines Berges und Districtes (das heutige *Burdwan*). — β) eines Dorfes. — γ) Pl. eines Volkes. — δ) verschiedener Männer, unter andern eines Gina Ind. Antiq. 6,31. — ε) des Weltelephanten des Ostens J. R. A. S. 1871, S. 274. — 3) *m. f. (आ Râgan. 11,157) *süsse Citrone.* — 4) m. n. *a) eine best. Figur.* Geschlecht nicht zu entscheiden. — *b) eine Schüssel von best. Form.* — *c) ein Haus, das nach der Südseite keinen Ausgang hat.* — 5) f. आ *eine best. Form der* Gâjatrî. — 6) f. (आ) und n. N. pr. einer Stadt, = वर्धमानपुर. — 7) f. ई Titel eines von einem Vardhamâna verfassten Commentars. — 8) n. *ein best. Metrum.*

वर्धमानक m. 1) *eine Schüssel von best. Form.* — 2) *eine best. Verbindung der Hände.* — 3) Bez. *einer ein best. Gewerbe treibenden Person.* — 4) N. pr. *a)* *eines Schlangendämons. — *b)* verschiedener Männer. — *c)* einer Gegend oder eines Volkes.

वर्धमानद्वार n. N. pr. eines *Thores* in Hâstinapura.

वर्धमानपुर n. N. pr. einer *Stadt, Burdwan.* °द्वार n. *ein dahin hinausführendes Thor.*

वर्धमानपुराण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 667.

वर्धमानपुरीय Adj. *aus* Vardhamânapura *gebürtig.*

वर्धमानमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

वर्धमानमिश्र m. N. pr. eines Grammatikers.

वर्धमानस्वामिन् m. N. pr. eines Gina Weber, Bhag. 1,375.

वर्धमानेन्दु m. Titel eines Commentars.

वर्धमानेश m. N. pr. eines Heiligthums (einer Statue).

*वर्धमाल m. N. pr. eines Brahmanen.

°वर्धयितर् Nom. ag. *Aufzieher, Grosszieher.*

वर्धापक 1) * = कञ्चुक, पांसुचामर् und पूर्णपात्र vgl. jedoch Çâçvata 568. — 2) f. °पिका *Amme* Hem. Par. 9,36.

वर्धापन (vom Caus. von 1. und 2. वर्ध्) n. 1) *das Abschneiden der Nabelschnur, die Feier an die Erinnerung dieses Tages, Geburtsfeier* und überhaupt *jede Feier, bei der man Jmd langes Leben und Gedeihen anwünscht.* — 2) **Gewänder, Kränze* u. s. w., *die gute Freunde an Festen erbeuten.*

वर्धापनक n. 1) = वर्धापन 1). — 2) etwa *Gratulation, Gratulationsgeschenk* Kâmpaka 299.

वर्धापनिक Adj. etwa *eine Gratulation —, eine gute Nachricht bringend* Kâmpaka 301.

1. वर्धापय्, °यति *beglückwünschen* Hariv. 10886. 2,127,37. Kâmpaka 475.

2. वर्धापय्, °यति *abschneiden* (die Nabelschnur) Weber, Kṛshṇaǵ. 302.

वर्धाय Absol. *beglückwünscht habend* Hariv. 10906 (v. l. वर्धाप्य). Vgl. अवर्धाय.

वर्धित 1) Adj. Partic. vom Caus. von 1. und 2. वर्ध्. — 2) (wohl n.) *eine Art Schüssel.*

वर्धितक n. *eine Art Schüssel* Pat. zu P. 1,2, 45, Vârtt. 11 und 4,24, Vârtt. 3.

वर्धितर् Nom. ag. *Stärker, Mehrer.*

वर्धितव्य n. impers. *crescendum.*

°वर्धिनी Adj. f. *mehrend, verstärkend.*

वर्धिपथक (वर्द्धि° geschrieben) N. pr. eines Districts Ind. Antiq. 6,201. 207. 210.

वर्धिष्णु Adj. *wachsend, stärker werdend, zunehmend* Çiç. 12,40.

वर्धम् und वर्धमन् m. *Leistenbruch* Bhâvapr. 3,95. Kâraka 1,18. 6,17. 26. 8,2. 9. 12. Ueberall fehlerhafte Schreibarten.

वर्ध्र 1) m. *Gurt, Band eines geflochtenen Stuhls.* — 2) (*f. ई) n. *Riemen* Çiç. 5,53. 18,5. — 3) *n. *a) Leder.* — *b) Blei.*

*वर्धकठिन n. *Tragriemen* Kâç. zu P. 4,4,72.

वर्ध्र्व्युत Adj. (f. आ) *mit Bändern umflochten.*

*वर्धिका f. *Riemen;* in übertragener Bed. vielleicht so v. a. *ein Kerl, der geschmeidig wie ein Riemen ist.* वर्धिका Kâç.

वर्पणीति Adj. *in verstellter Gestalt auftretend.*

वर्पस् n. 1) *verstelltes* oder *angenommenes Aussehen, Schreckbild; Bild* überh., *simulacrum.* — 2) *Anschlag, List, Kunstgriff.*

वर्पेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.² 4,128.

*वर्फ्, वर्फति (गत्याम्, वधे).

*वर्फस् n. = वर्पस्.

वर्म am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = वर्मन्.

वर्मक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वर्मकपटक m. *Gardenia latifolia* oder *Fumaria parviflora.* कर्म° Râgan. 5,8.

*वर्मकशा f. *eine best. Pflanze.*

*वर्मण m. *Orangenbaum.*

वर्मण्वत् Adj. *gepanzert.*

*वर्मती f. N. pr. einer Oertlichkeit.

वर्मन् (*m.) n. 1) *Schutzrüstung, Panzer, Harnisch.* — 2) *Schutzwehr, Schirm* überh. (= गृह Nigh.). — 3) *Rinde.* — 4) Bez. *bestimmter schützender Gebetsformeln* (Varâh. Jogaj. 8,6), insbes. *der mystischen Silbe* कुम्. Auch वर्ममन्त्र.

वर्मवत् 1) Adj. *gepanzert.* — 2) n. *eine unbefestigte* (!) *Stadt.*

वर्मय्, °यति *mit einem Harnisch versehen* Comm. zu Çiç. 17,21. वर्मित *gepanzert, geharnischt.* °कवचित Lalit. 217,13.

वर्मशर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer Ind. Antiq. 12,244. fg.

वर्मकर Adj. *schon einen Panzer tragend, das Jünglingsalter habend.*

*वर्माय्, °यते Denomin. von वर्मन्.

वर्मि m. *ein best. Fisch.* °मत्स्य m. 217,6.

*वर्मिक Adj. *gepanzert, geharnischt.*

वर्मित s. u. वर्मय्.

वर्मिन् 1) Adj. *gepanzert, geharnischt.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes Pat. zu P. 4,1,158, Vârtt. 2.

*वर्मुष m. *ein best. Fisch.*

वर्य 1) Adj. (f. आ) *a*) f. *wählbar, um die man freien kann.* — *b*) *vortrefflich, vorzüglich, der beste,* — *unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *m. *der Liebesgott.* — 3) *f. वर्या *ein Mädchen, welches selbst den Gatten sich wählt.*

वर्व vielleicht *eine best. Münze.*

*वर्वणा f. *eine Fliegenart.* चर्मणा Râgan. 19,128.

वर्वर Adj. = बर्बर *kraus* Kâṭh. 25,7.

वर्वरक m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 44,22 (75,12). Richtiger बर्बरक.

वर्वरि m. desgl.

*वर्वि Adj. = वस्मर.

वर्वुरिक in *ज्ञाल°.

*वर्वूर m. *Acacia arabica* Râgan. 8,37.

वर्वूरक in *ज्ञाल°.

*वर्ष्, वृश्यति (वरणे).

वर्ष्मन् m. = zend. bareçman.

1. वर्ष्, वर्षति, °ते (in der späteren Sprache nur metrisch) 1) *regnen, in reichem Maasse ausschütten;* das Subject ist, wenn das Verbum nicht unpersönlich gedacht wird, der Regen, Parǵanja, Indra, der Gott, der Himmel, die Wolken u. s. w. वर्षति *während es regnet, bei Regen.* Das Herabfallende im Instr. oder Acc. — 2) *beregnen, überschütten mit* (Instr.). — 3) Med. *sich ausschütten,* so v. a. *verschwenderisch austheilen* ṚV. 6,26,1. — 4) वृष्ट mit act. (auch वृष्टवत्), neutr. und pass. (*als Regen niedergefallen*) Bedeutung. वृष्टे *wenn es geregnet hat.* — 5) nach dem Dhâtup. auch हिंसाक्लेशनयोः und प्रजनैश्ये. — Caus. 1) वर्षयति *a*) *regnen lassen* (Regen, den Parǵanja, den Indra, den Himmel oder ohne Object). — *b*) *Etwas als Regen herabfallen lassen.* वर्षित *als Regen herabgefallen.* — *c*) *beregnen,* — *mit* (Instr.). — 2) *वर्षयते (शक्तिबन्धने, प्रजनैश्ये). — Mit अति *in Menge regnen* (vom Gott). अतिवृष्ट in act. (MBh. 7,178,30) und pass. (*als Regen herabgefallen*) Bed. — Mit अनु *hinregnen über* (Acc.). — Mit अभि 1) *beregnen, überschütten mit* (Instr.). — 2) *regnen, in reichem Maasse ausschütten;* mit Instr. oder Acc. des Herabfallenden. — 3) अभिवृष्ट *a*) *beregnet* (15,25), *worauf Regen gefallen ist, überschüttet mit* (Instr.). — *b*) *geregnet* —, *Regen herabgesandt habend.* — *c*) *als Regen herabgefallen.* — *d*) n. impers. *geregnet habend.* — Caus. *beregnen, überschütten mit* (Instr.). — Mit समभि *beregnen.* — Mit अव dass. — Mit आ 1) *beregnen, überschütten mit* (Instr.). — 2) Med. *sich* ein Getränk (Acc. oder Gen., aber auch ohne Obj.) *einschütten.* — Mit उद् Med. *sich ausschütten,* so v. a. *verschwenderisch austheilen.* — Mit निस्, निर्वृष्ट *ausgeregnet* —, *zu regnen aufgehört habend* Vâmana 43,19. Kâd. 31,19. — Mit परि *beregnen, beschütten mit* (Instr.). — Mit प्र 1) *zu regnen anfangen, regnen, in reichem Maasse ausschütten;* mit Instr. oder Acc. des Herabfallenden. — 2) *beregnen, überschütten mit* (Instr.). — 3) प्रवृष्ट *zu regnen* —, *zu schütten angefangen habend;* mit Instr. oder Acc. des Herabfallenden. प्रवृष्टे *wenn es regnet.* — Caus. *regnen machen.* — Mit अभिप्र 1) *beregnen.* — 2) *regnen.* — Mit संप्र, °वृष्ट (s. auch bes.) *zu regnen angefangen habend* (Indra) *mit* (Instr.). — Mit प्रति *beregnen, überschütten mit* (Instr.). — Mit वि Caus. dass. MBh. 8,20,32. — Mit सम् *beregnen.*

2. वर्ष् in वर्षिष्ठ, वर्षीयस्, वर्ष्मन् und वृषन्.

वर्ष 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *regnend.* — 2) m. n. (nur dieses in der älteren Sprache; adj. Comp. f. आ) *a*) *Regen* (auch in übertragener Bed.). Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. — *Regen* (*Blumen-, Staub-* u. s. w.). — *b*) Pl. *Regenzeit.* — *c*) **Wolke.* — *d*) *Jahr, Lebensjahr.* आ वर्षात् *ein Jahr lang,* वर्षात् *nach einem Jahre,* वर्षेण *binnen eines Jahres,* वर्षे वर्षे *in jedem Jahre.* — *e*) *Tag* (eine Klügelei). — *f*) *Welttheil;* im System *die zwischen Hauptbergen liegende Niederung.* Deren werden im Ǵambudvîpa neun und auch sieben angenommen. Angeblich auch = जम्बुद्वीप. — 3) m. N. pr. eines Grammatikers. — 4) f. ई *a*) Pl. *die Regenzeit.* Ausnahmsweise auch Sg. — *b*) *Regen, Regenmenge.* — *c*) **Medicago esculenta.*

वर्षक 1) *Adj. *regnend, als Regen herabfallend.* — 2) **Sommerhaus* (!). — 3) am Ende eines adj. Comp. = वर्ष *Jahr.*

*वर्षकरी f. *Grille, Heimchen.*

वर्षकर्मन् n. *die Thätigkeit des Regens.*

वर्षकाम Adj. *nach Regen begierig.* °कामेष्टि f. *ein von einem Solchen veranstaltetes Opfer.*

वर्षकृत्य 1) Adj. *jährlich zu vollbringen.* — 2) n. Titel eines Werkes.

वर्षकेतु m. 1) **eine roth blühende* Punarnavâ. — 2) N. pr. eines Sohnes des Ketumant.

*वर्षकोश m. 1) *Monat.* — 2) *Astrolog.*

वर्षगण m. *eine grosse Reihe von Jahren.* Pl. M. 12,54.

वर्षगणितपद्धति f. Titel eines Werkes.

वर्षगिरि m. *ein zur Bildung eines* Varsha *dienender Berg.*

वर्षघ्न Adj. *den Regen abhaltend, vor R. schützend.*

वर्षज Adj. 1) *von Regen herrührend.* — 2) *vor einem Jahr entstanden, ein Jahr alt.*

वर्षण 1) Adj. (f. ई) meist am Ende eines Comp. *regnend.* अस्त्र n. *eine Regen bewirkende Waffe.* — 2) n. *das Regnen, Regenlassen, Ausgiessen, Ausschütten von Gaben an* (im Comp. vorangehend).

*वर्षणि f. = वर्तन (oder वर्षण), कृति (oder क्रतु).

वर्षतन्त्र n. Titel eines Werkes.

वर्षत्र n. *Regenschirm* R. 2,107,18.

वर्षत्राण n. dass. Deçîn. 1,83.

वर्षधर m. 1) **Wolke.* — 2) *ein einen Welttheil begrenzender Berg.* — 3) *Gebieter über ein* Varsha. — 4) *Eunuch.*

*वर्षधार m. N. pr. eines Schlangendämons.

वर्षधाराधर Adj. *regenschwanger.*

वर्षनक्षत्रसूचक m. *ein Wetterprophet und ein Astrolog* Nârada (a.) 2,1,183.

वर्षनिर्णिज् Adj. *in den Schmuck —, in das Gewand des Regens gekleidet.*

वर्षत् Partic. *regnend;* m. so v. a. *Regen* Çat. Br. 3,1,2,14.

*वर्षधर m. N. pr. eines Ṛshi Comm. zu Ârsh. Br. 1,144.

वर्षप und वर्षपति m. *Beherrscher eines* Varsha.

वर्षपट् m. *Kalender.*

*वर्षपर्वत m. = वर्षगिरि.

वर्षपशुप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*वर्षपाकिन् m. *Spondias mangifera.*

वर्षपात m. *Regenguss.* Pl. Mṛkkh. 85,23.

वर्षपुरुष m. *Bewohner eines* Varsha.

वर्षपुष्प 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 4,100.

वर्षपूग m. n. Sg. und Pl. 1) *Regenmenge* Bhâg. P. 3,17,26. — 2) *eine Reihe von Jahren* 87,8. MBh. 1,90,7. 5,27,7. 13,145,22. Bhâg. P. 2,5,34. 3,23,44. 4,12,42.

वर्षप्रतिबन्ध m. *Regenverhaltung, Dürre* P. 3, 3,51.

वर्षप्रदीप m. Titel eines Werkes.

वर्षप्रावन् Adj. nach dem Comm. (der ein Thema °प्रावा annimmt) *Regenfülle gebend.*

*वर्षप्रिय m. *der Vogel* Kâtaka.

वर्षफल n. Titel eines Werkes Burnell, T.

वर्षभुज् m. *Beherrscher eines* Varsha.

वर्षमर्यादागिरि m. = वर्षगिरि.

वर्षमक्षोदय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 668.

वर्षमेदस् Adj. *durch Regen fett.* वर्षमेधस् AV. Paipp.

1. वर्षय् Caus. von 1. वर्ष्.

2.*वर्षय् *hoch u. s. w. machen.*

वर्षयन्ती Adj. f. *regnen lassend;* als Subst. Name einer der 7 Kṛttikâ TS. 4,4,5,1.

वर्षरात्र (R. ed. Bomb. 1,3,24) und °रात्रि (R. ed. Schl.) fehlerhaft für वर्षा°.

वर्षर्तुमासपक्षाह्नोवेलादेशप्रदेशवत् Adj. *mit Angabe des Jahres, der Jahreszeit, des Monats, des Halbmonats, des Tages, der Tageszeit, des Landes und des Ortes versehen* 214,24.

वर्षलम्भक m. wohl = वर्षगिरि MBh. 6,41,14.

वर्षवत् Adv. *wie beim Regen* Çâṅkh. Gṛhj. 4,7.

वर्षवर m. *Eunuch* Kâd. 99,23.

वर्षवसन n. *der Aufenthalt der buddhistischen Mönche in festen Wohnungen während der Regenzeit.* Richtiger wäre वर्षा°.

वर्षवृद्ध Adj. *im oder durch Regen erwachsen.*

वर्षवृद्धि f. 1) *Wachsthum der Jahre.* — 2) **die Feier des Geburtstages.*

वर्षवृद्धिप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

वर्षशतिन् Adj. *hundertjährig.*

वर्षसहस्र n. *Jahrtausend.*

वर्षसहस्रायु, °यते *wie tausend Jahre erscheinen* Kâd. 193,2.

*वर्षाश und *°क m. *Monat.*

वर्षाकाल m. *Regenzeit.* R. 4,29,1. Hit. 115,15. Vâsav. 284,3.

वर्षाकालिक Adj. *zur Regenzeit in Beziehung stehend* Comm. zu R. ed. Bomb. 1,3,24.

वर्षागम m. *der Anfang der Regenzeit.*

*वर्षाघोष m. *ein grosser Frosch* Râgân. 19,78.

*वर्षाङ्ग 1) m. *Monat.* — 2) f. ई *Boerhavia procumbens.*

वर्षाचर Adj. von unbekannter Bed. MBh. 13, 93,130; vgl. 94,33.

वर्षाज्य Adj. *dessen Opferbutter der Regen ist.*

वर्षाधिप m. *Jahresregent.*

वर्षाधृत Adj. *in der Regenzeit getragen* (Kleid).

वर्षानदी f. *ein in der Regenzeit sich füllender Fluss* Bhâm. V. 1,44.

*वर्षाबीज n. *Hagel.*

*वर्षाभव m. *eine roth blühende Boerhavia.*

वर्षाभू 1) *m. *a) Frosch. — b) Regenwurm. — c) Coccinelle.* — 2) f. °भू *a) *Froschweibchen. — b) Boerhavia procumbens.* — 3) *f. °भ्वी *a) Froschweibchen. — b) Boerhavia procumbens.*

*वर्षानद् m. *Pfau.*

*वर्षाम्भःपारणात्रत m. *der Vogel* Kâtaka.

वर्षारात्र m. (R. 4,26,24. 7,64,10) und °रात्रि f. R. Gorr. 1,3,18) *die Regenzeit.*

*वर्षार्चिस् m. *der Planet Mars.*

वर्षार्ध *Halbjahr.* Abl. *nach einem halben Jahre* Varâh. Bṛh. S. 42,10. 97,5.

वर्षार्ह Adj. *auf ein Jahr hinreichend* Hemâdri 1,645,8.

*वर्षालङ्गाणिका (!) f. *Trigonella corniculata.*

*वर्षाली Adv. mit कर्, भू und अस्.

*वर्षावसाय m. *Ende der Regenzeit, Herbst* Râgân. 21,67.

वर्षावस्तु n. Titel einer Abtheilung im Vinaja der Buddhisten.

वर्षाशरद् f. Du. *die Regenzeit und der Herbst* Çat. Br. 8,3,2,7. 8. 12,8,2,34 (°शरदौ!). 13,6,1,10.

*वर्षाशाटी f. *ein zur Regenzeit getragenes Gewand* (buddh.). Auch °चीवर. °शाटीगोपक m. *der Aufbewahrer solcher Gewänder.*

वर्षासमय m. *die Regenzeit* Kathâs. 19,65. Verz. d. Oxf. H. 123,*a*,26. Hem. Par. 2,357. Vâsav. 282,2.

*वर्षासुत Adj. *in der Regenzeit entstehend, — erscheinend.*

वर्षाह्निक m. *eine best. giftige Schlange.*

वर्षाह्व f. 1) *Boerhavia procumbens* TS. 2,4,10, 3. — 2) *Frosch.*

°वर्षिक Adj. — *jährig.*

वर्षित 1) s. u. 1. वर्ष् Caus. — 2) n. *Regen* Harıv. 266. 12497. v. l. वर्षण.

वर्षितर् Nom. ag. *Regner.*

°वर्षिता f. *das Regnen, Spenden.*

वर्षिन् Adj. 1) *regnend, als Regen entlassend, ausschüttend, spendend, austheilend* (auch Schlimmes). Nur ausnahmsweise selbstständig in der Bed. *reichliche Thränen vergiessend.* — 2) am Ende eines Comp. *mit einem — Regen* (z. B. *Steinregen*) *verbunden.* — 3) am Ende eines Comp. — *jährig.*

वर्षिमन् m. *Weite.*

वर्षिष्ठ Adj. 1) *der höchste, oberste.* °न् Adv. *am höchsten.* — 2) *der längste, grösste, sehr gross.* — 3) **der älteste* (von वर्ष *Jahr*).

वर्षिष्ठक्षत्र Adj. *die höchste Herrschaft habend, Oberherr.*

वर्षिका f. *ein best. Metrum.*

*°वर्षिण Adj. — *jährig.*

°वर्षिय Adj. dass.

वर्षीयंस् Adj. 1) *der höhere, obere.* — 2) *länger, grösser, — als* (Abl. Âpast. 1,23,2). — c) *gross, sehr bedeutend* (Gunst). — d) *blühend, in gedeihlichem Zustande befindlich.* — e) *besser als* (Abl.) Âpast. 2,27,7. — f) *bejahrt, betagt* (von वर्ष) Bhadrab. 4,16.

वर्षु Adj. nach dem Comm. *lang* oder *regenentsprosst* VS.

वर्षुक 1) Adj. (f. आ) *a) regnerisch, regenreich. — b) regnend,* so v. a. *regnen lassend, ausschüttend;* mit Acc. Çiç. 14,46. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*वर्षेञ Adj. = वर्षञ.

वर्षेश m. *Jahresregent.*

वर्षोपल m. *Hagel.*

वर्षौघ m. *Regenstrom, Platzregen.*

वर्ष्टर् Nom. ag. *Regner.*

वर्ष्म m. Pâr. Gṛhj. 1,3,8, wo aber nach Weber वर्ष्माऽस्मि st. वर्ष्मो स्मि zu lesen ist.

1. वर्ष्मन् m. 1) *Höhe, das Oberste.* — 2) *Scheitel.*

2. वर्ष्मन् n. 1) *Höhe, das Oberste, Oberfläche, das Aeusserste, Spitze.* — 2) *Höhe, Grösse, Umfang.*

— 3) *Körper, Leib.* — 4) **eine schöne Gestalt.*

वर्ष्मल Adj. von वर्ष्मन्.

वर्ष्मवत् Adj. *mit einem Körper versehen.*

वर्ष्मसेक m. *Begiessung des Körpers* (zur Abkühlung) Hem. Par. 2,433.

वर्ष्य, वर्षिष्ठ und **वर्ष्य** 1) Adj. (f. आ) *pluvialis* Âpast. Çr. 8,22,5. — 2) f. **वर्ष्या** Pl. *Regenwasser.*

वर्षम und **वर्स्म** fehlerhaft für **वर्ष्मन्** (so der Index) VP.² 5,384.

वर्कू s. 1. und 2. **बर्कू**.

वल्, वलति, °ते 1) *sich wenden, sich hinwenden zu* (अभिमुखम्, Loc. oder Acc.). नृत्यन्ति वलन्ति कूजन्ति Hemâdri 1,592,9. वलित *gewendet, gebogen;* auch n. impers. — 2) *heimkehren* Uttamaḱ. 24. — 3) *heimkehren*, so v. a. *sich wieder entfernen* Hem. Par. 1,331. Uttamaḱ. 51. वलित *sich wieder entfernt habend* 59. — 4) *hervorbrechen, sich äussern, sich zeigen.* — 5) **verbergen, verstecken.* — 6) °वलित *begleitet von, verbunden mit.* — वलत् Râgat. 8, 2888 fehlerhaft für वल्गत्. — Caus. वलयति und वालयति (Hem. Par. 2,110. Paṅḱad.) *sich wenden* —, *rollen machen, umwenden.* — Desid. vom Caus. in विवालयिषु. — Mit अति in अनतिवलित (Nachtr. 1). — Mit आ, आवलित 1) *umgewandt* Kâd. 10,15. 51,17. — 2) *flatternd* Hariv. 2,30,20. Richtig आवल्गित v. l. — Mit वि *sich abwenden.* विवलित *abgewandt.* — Mit सम्, संवलित *zusammengetroffen,* — *gekommen, gemischt* —, *verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

1. **वल** m. 1) *Höhle.* — 2) etwa *Balken, Stange* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,4,24. 5,38. 6,3. — 3) N. pr. eines Dämons, einer Personification von 1); vgl. 2. **बल** 2) c) α).

2. **वल** = **वलि** in शतवल.

वलंरुज Adj. *Höhlen zerbrechend.*

वलक 1) etwa *Balken, Stange.* — 2) n. *Procession.* — 3) m. N. pr. eines der 7 Weisen unter Manu Tâmasa. — Vgl. **वलक** in Nachtr. 5.

वलकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वलग n. *ein in einer Höhlung* oder *Grube verborgenes* —, überh. *ein verstecktes Zaubermittel.*

वलगहन् Adj. *versteckten Zauber vernichtend.*

वलगिन् Adj. *der sich mit verstecktem Zauber abgiebt.*

वलती f. wohl nur ein verlosenes **वलभी**.

1. **वलन** 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Sichwenden, Sichbiegen, Wogen, Wallen.* — *b) das Zutagetreten, Sichzeigen.* — 2) f. (आ) n. *Variation in der Ekliptik.*

2. **वलन** = **वरण** in *काय°.

वलन्तिका f. *eine best. Art von Gesticulation.*

वलभि s. **वलभी**.

वलभिका f. 1) Demin. von **वलभी** 1) Kâd. 56,13. — 2) v. l. für **वलन्तिका**.

वलभिद् 1) m. die correctere, aber in den Bomb. Ausgg. nicht vorkommende Schreibart für **वलभिद्**. In der zweiten Bed. Âpast. Çr. 22,11. — 3) n. बृहस्पतेर्वलभिदी oder इन्द्रस्य व° Name zweier Sâman Ârsh. Br.

वलभी und seltener °भि f. 1) *First, Söller, Zinne eines Hauses.* — 2) N. pr. einer Stadt in Saurâshṭra. Richtig **वल्लभी**.

वलय 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) ein am Handgelenk von Männern und Frauen getragenes Armband.* Wellen als *Armspangen* eines Teiches u. s. w. aufgefasst. — *b) Kreis.* — *c) Umkreis, Rund, runde Einfassung.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *rundum begrenzt von.* — 2) m. *a) eine best. Krankheit des Schlundes.* — *b) eine best. Art von Truppenaufstellung.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) n. *a)* Bez. *gewisser runder Knochen* Bhâvapr. 5,129. — *b) Schwarm, Menge* Kâd. 2,74,7 (90,10). — वलया भूतरंगाणा: Hariv. 4298 fehlerhaft für **वलये ऽभ्र°**.

वलयवत् in **लता°**.

वलयित Adj. 1) *rundum eingefasst* —, *umwunden von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 268,8. — 2) *rundum angelegt* Çiç. 8,44. — 3) *einen Kreis bildend* Kâd. 61,1.

वलयिन् Adj. 1) *mit einem Armband versehen.* — 2) am Ende eines Comp. *rundum eingefasst von.*

वलयी Adv. 1) mit **कर्** *Etwas zum Armband machen, als Armband verwenden* Çiç. 13,32. Comm. zu 8,44. — 2) mit **भू** *zu einer ringförmigen Einfassung werden.*

वलरसा f. *Schwefel* Garbe zu Râgan. 13,71.

वलवत् Adj. *das Wort* 1. **वल** *enthaltend.*

वलाट m. *Phaseolus Mungo.*

वलि 1) **वलि** (m. Spr. 7723) und **वली** f. *a) Falte der Haut, Runzel, Falte* überh. — *b) Giebelbalken* oder dgl. VP.² 5,32. — 2) **वलि** *a) Schwefel.* — *b) ein best. musikalisches Instrument.* — 3) f. **वली** *a) *Welle.* — *b)* Kathâs. 123,61 fehlerhaft für **वल्ली**. — Vgl. **बलि**.

वलिक gaṇa पक्षादि.

वलित 1) Adj. s. u. **वल्**. — 2) m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanze* Verz. d. Oxf. H. 202, *a*,32. — 3) **n. schwarzer Pfeffer.*

वलिन Adj. *mit Falten versehen, runzelig.*

वलिभ Adj. (f. आ) dass. Çiç. 6,13.

वलिमत् Adj. dass.

वलिमुख m. *Affe.*

वलिर Adj. *schielend.*

वलिवण्ड m. N. pr. eines Fürsten.

वलिशान m. *Wolke.*

वली s. **वलि**.

वलीक 1) am Ende eines adj. Comp. = **वली** in **त्रि°**. — 2) n. *a) ein vorspringendes Stroh-* oder *Schilfdach.* °संतान Gaut. 16,14. — *b)* etwa *Schilf, Büschel* (als Fackel u. s. w. gebraucht).

वलीमत् Adj. *gekräuselt.*

वलीमुख 1) **Adj. Runzeln im Gesicht habend.* — 2) m. *a) Affe.* — *b)* N. pr. eines Affen.

वलीमुखमुख m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes Pr. P. 118.

वलीवदन m. *Affe* Mâlatîm. 152,13 (ed. Bomb. 323,8).

वलूक 1) Adj. nach den Erklärern *roth* oder *schwarz.* — 2) *m. *Vogel.* — 3) *m. n. *Lotuswurzel.*

वल्क्, वल्कयति (परिभाषणे).

वल्क 1) m. n. *Bast, Splint* Bâlar. 29,7. — 2) m. *Sprecher* in einer Etymologie. — 3) *n. *a) Fischschuppe.* — *b) Stück.*

वल्कज m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वल्कतरु m. *Betelpalme* Râgan. 11,240.

वल्कद्रुम m. *Betula Bhojpatra* Râgan. 9,116.

वल्कपत्त्र m. *Phoenix paludosa* Râgan. 9,92.

वल्कफल m. *Granatbaum* Râgan. 11,74. v. l. **कल्क°**.

वल्कलोध्र m. *eine Art* Lodhra Râgan. 6,213.215.

वल्कल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) Bast, Splint* Karaka 6,13. Kâd. 150,9. — *b) ein Gewebe von Bast, ein aus Bast verfertigtes Gewand.* — 2) m. *a) *वल्कलोध्र Râgan. 6,214. — *b)* N. pr. eines Daitja. Richtig **बल्वल**. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 4) *n. *Cassiarinde* Râgan. 6,182.

वल्कलक्षेत्र n. N. pr. *eines heiligen Gebietes.* °माहात्म्य n.

वल्कलचोरिन् m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 1,118.

वल्कलवत् Adj. *ein Gewand aus Bast tragend.*

वल्कलिन् Adj. 1) *Bast habend, — liefernd.* — 2) *ein Gewand aus Bast tragend.*

वल्कवत् m. *Fisch.*

वल्कवासस् n. *Bastgewand.*

वल्किल m. *Dorn.*

वल्कुत n. *Bast.*

वल्ग् 1) **वल्गति, वल्गते** (metrisch) *a) die Glieder rasch bewegen, hüpfen, springen* (insbes. vor

Freude); auch von leblosen Dingen. — *b*) von Reden so v. a. *klingen.* — 2) वल्गित *a*) *hüpfend, springend* (MBh. 7,7,14), *flatternd, sich hinundher bewegend.* Auch n. impers. — *b*) *klingend, wohlklingend.* — ववल्गिरे Çiç. 14,29 fehlerhaft für ववल्भिरे. — Mit अति Caus. °वल्गयति *schüren* (das Feuer) Âpast. Çr. 6,11,3. — Mit अभि 1) *herbeihüpfen, — springen.* — 2) *aufwallen* (vom siedenden Wasser). — Mit आ *die Glieder rasch bewegen, hüpfen, springen.* आवल्गित *hüpfend, springend, flatternd.* — Mit व्या 1) *galoppiren.* — 2) *hüpfen, sich rasch hinundher bewegen, hinundher springen* Bâlar. 273,8. — 3) व्यावल्गित *dahinfahrend* (Wind). — Mit परा *wegspringen.* — Mit प्र *die Glieder rasch bewegen, hüpfen, springen.* प्रवल्गित *hüpfend, springend.* — Mit वि *hüpfen, springen.* — Mit सम् *sich in wallende, rollende Bewegung setzen.*

वल्गन n. *das Hüpfen, Springen, Galoppiren.*

वल्गा f. 1) *Zaum, Zügel* MBh. ed. Vardh. 7,26, 23. Çiç. 3,30. 5,60. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

वल्गित 1) Adj. s. u. वल्गू. — 2) n. *a*) *das Hüpfen, Springen* (insbes. vor Freude), *der springende Gang* (eines Pferdes), *das Hinundhergehen, Zittern.* — *b*) *Geberdenspiel.*

*वल्गिनी f. *Thorkette* Gal.

वल्गु 1) Adj. (f. eben so) *artig, zierlich, anständig, schmuck, lieblich, schön* (eig. *von angenehmer Geberde*); insbes. von Reden, Stimmen, Lauten. Superl. वल्गुतम. Adv. वल्गु. — 2) m. *a*) **Ziege.* — *b*) N. pr. α) einer der vier Schutzgottheiten des Bodhi-Baums. — β) *vielleicht einer Oertlichkeit. — Verwechselt mit फल्गु und MBh. 6,2138 fehlerhaft für बल.

वल्गुक 1) *Adj. = वल्गु 1). — 2) m. *ein best. Baum.* — 3) *n. *a*) *Sandel.* — *b*) *Gehölz, Wald.* — *c*) = पण.

*वल्गुज्ञ m. und *°ज्ञा f. = अवल्गुज्ञ.

वल्गुजङ्घ m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

वल्गुदन्तीसुत m. angeblich Metron. Indra's Comm. zu Kâm. Nitis. 10,17.

*वल्गुपत्त्र m. *Phaseolus trilobus.*

*वल्गुपोदकी f. *Amaranthus polygamus* oder *oleraceus.*

*वल्गुला f. 1) *Serratula anthelminthica* Râgân. 4, 164. — 2) *ein best. Nachtvogel* Râgân. 19,192.

वल्गुलिका f. 1) *Kiste, Kasten.* — 2) **ein best. Nachtvogel* oder *eine Art Fledermaus.*

वल्गुली f. *ein best. Nachtvogel* oder *eine Art Fledermaus.*

वल्गूय्, वल्गूयँति 1) *artig behandeln.* — 2) *frohlocken* Bhaṭṭ.

वल्भ्, वल्भते *essen, geniessen* Çiç. 14,29 (ववल्गिरे die ältere Ausg.).

*वल्भन n. *das Essen.*

*वल्मिक m. n. und *वल्मिकि m. n. *Ameisenhaufe.*

वल्मी f. verwechselt mit वल्ली.

वल्मीक 1) m. n. *a*) *Ameisenhaufe* (ein beliebter Aufenthaltsort von Schlangen) TBr. 1,1,3,4. *n. — *b*) *eine best. Krankheit: Knoten an Hand und Sohle u. s. w., von wunden Stellen umgeben.* — 2) m. *a*) *= सातपो मेघः und सूर्य. — *b*) N. pr. des Vaters von वाल्मीकि. Angeblich auch = वाल्मीकि. — 3) n. N. pr. einer Oertlichkeit.

वल्मीकजन्मन् (Bâlar. 7,18. Prasannar. 4,14.19) und वल्मीकभव (Z. d. d. m. G. 36,368) m. Patron. Vâlmîki's.

वल्मीकभौम n. *Ameisenhaufe* Suapv. Br. 6,6. v. l. वाल्मीक°.

वल्मीकराशि m. dass.

वल्मीकल्प (!) m. *der 11te Tag in der dunkelen Hälfte im Monat* Brahman's.

वल्मीकवपा f. *Ameisenhaufe.*

*वल्मीकशीर्ष n. *Antimonium* Râgân. 13,98.

*वल्मीकसंभवा f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,165.

वल्मीकाग्र n. N. pr. einer Kuppe des Râmagiri Megh. 15.

*वल्मीकि m. und *वल्मीकूट n. *Ameisenhaufe.*

*वल्युलय्, und *वल्यूलय्, °यति = पल्यूलय्.

*वल्ल्, वल्लते (स्तुतौ, संचरणे, संवरणे), वल्लत् Kathâs. 110,87 fehlerhaft für वेल्लत्.

वल्ल m. 1) *eine Weizenart.* — 2) *ein best. Gewicht.*

*वल्लकरञ्ज m. *Pongamia glabra.*

वल्लकि (metrisch) f. = वल्लकी 1).

वल्लकी f. 1) *eine Art Laute.* — 2) *eine best. Constellation, bei der alle Planeten in sieben Häusern stehen.* — 3) **Boswellia thurifera.*

वल्लन m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वल्लभ 1) Adj. (f. आ) *a*) *vor Allem lieb,* — *Jmd* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend), *lieber als* (Abl. Pañkat. 228,2); Subst. *Liebling, Günstling, Geliebter, Geliebte.* °तुरंग m. *Lieblingspferd* Kâd. 238,24. समस्तगुण° *ein Liebling aller Vorzüge,* so v. a. *mit allen Vorzügen ausgestattet.* Ausnahmsweise auch von Unpersönlichem gebraucht. Compar. °तर (Nom. abstr. °तरता f. Kâd. 259,15), Superl. °तम; am Ende eines adj. Comp. (auch von वल्लभा f.) f. आ. — *b*) **die Aufsicht über Etwas habend;* nach Andern m. *Kuhhirt* (also fehlerhaft für बल्लव). — 2) m. *a*) **ein edles Pferd* (wohl *Lieblingspferd;* vgl. 323, 15). — *b*) **eine Art Agallochum* Gal. — *c*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. — 3) *f. आ Bez. *zweier Pflanzen,* = अतिविषा und प्रियङ्गु. — 4) f. ई s. bes.

वल्लभगणि m. N. pr. eines Lexicographen VP.^{2} 3,102. 197.

वल्लभजन m. *Geliebte.*

वल्लभजी f. N. pr. eines Lehrers, = वल्लभाचार्य.

वल्लभता f. *das Beliebtsein bei* (Gen., Loc, oder im Comp. vorangehend).

वल्लभदीक्षित m. N. pr. eines Lehrers, = वल्लभाचार्य.

वल्लभदेव m. N. pr. eines Dichters.

वल्लभन्यायाचार्य m. N. pr. eines Autors.

*वल्लभपालक m. *Rosshirt.*

वल्लभपुर n. N. pr. einer *Stadt* und eines Dorfes.

वल्लभराजदेव m. N. pr. und Bein. eines *Fürsten* Ind. Antiq. 6,196.199.201.203.205.207. fg.

वल्लभशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

वल्लभस्वामिन् m. N. pr. eines Lehrers, = वल्लभाचार्य.

वल्लभाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* und Gründers einer Vishṇu'itischen Secte.

वल्लभाष्टक n. Titel eines Gedichts. °विवृति f. Titel des *Commentars* dazu.

वल्लभी f. N. pr. einer Stadt.

वल्लभेश्वर m. N. pr. eines Fürsten.

*वल्लर n. = वल्लुर Râgân. 12,91. Zacu. Beitr. 67.

वल्लरि und °री f. 1) *Ranke, Rankengewächs.* Auch bildlich, z. B. अलक° Kâd. 216,21 (359,12). — 2) **Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — 3) *ein best. Metrum.*

वल्लरीक am Ende eines adj. Comp. von वल्लरी 1) Bâlar. 297,12.

वल्लापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

वल्लारी f. *eine best.* Râgiṇ. S. S. S. 35.

वल्लि (meist metrisch) und वल्ली f. 1) *Rankengewächs, Schlingpflanze;* insbes. *eine Klasse von Arzeneipflanzen;* nach den Lexicographen = अजमोदा, कैवर्तिका und चव्य. Häufig bildlich von Armen, Brauen, Blitz u. s. w. — 2) वल्ली *a*) Bez. *der Theile einiger* Upanishad. — *b*) = फलवल्ली Comm. zu Ârjabh. S. 49. fgg. — 3) *वल्लि *die Erde.*

*वल्लिकणटकारिका f. *Jasminum Jacquini.*

°वल्लिका f. Demin. von वल्ली 1).

*वल्लिकाग्र *Koralle.*

वल्लिज m. *eine best. Pflanze mit giftiger Blüthe.* Nach den Lexicographen *Pfeffer* und *Tabaschir.*

*वल्लिदूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* RÂǴAN. 8,114.

*वल्लिनी f. = वल्लिदूर्वा RÂǴAN. 8,114.

°वल्लिमत् *mit der Schlingpflanze — versehen.*

वल्लिराष्ट्र (?) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वल्लिशाकटपोतिका f. *eine best. Pflanze* RÂǴAN. 7,140.

*वल्लिशूरण m. *eine best. Schlingpflanze* RÂǴAN. 3,118.

वल्ली f. s. u. वल्लि.

वल्लीकर्ण m. *eine best. Deformität des Ohres.*

वल्लीज m. *eine best. Klasse von Pflanzen.* Nach den Lexicographen (auch RÂǴAN. 6,31) *Pfeffer.*

*वल्लीबदरी f. *eine Art Judendorn* RÂǴAN. 11,145.

*वल्लीमुद्ग m. *Phaseolus aconitifolius* RÂǴAN. 16,54.

*वल्लीवृत्त m. *Shorea robusta* RÂǴAN. 9,80.

*वल्लुर n. = शाद्वल, क्षेत्र, कुञ्ज, मञ्जरी, अनम्भस्, गरुत् und औषध.

वल्लूर (*m. f. आ) n. 1) *getrocknetes Fleisch.* — 2) **Schweinefleisch.* — 3) *= वनक्षेत्र, वारुण, ऊषर, नक्षत्र, गरुत्.

वल्लूरक m. *eine best. Deformität des Ohres.*

वल्त्श m. *Schössling, Zweig,* Auch बल्त्श geschrieben.

वल्क्, वल्क्यते (प्राधान्ये, परिभाषणकिंसादानेषु [auch क्षादन st. दान], स्मृतिकिंसादानवत्सु). — *Caus. वल्कयति (भाषार्थ oder भासार्थ). — Mit उप (auch Act.) *Jmd mit einer Frage auf die Probe stellen, Jmd ein Räthsel aufgeben* ÇAT. BR. 12,4, 2,8. Neben °वल्कामसि auch °बलिकामके. — Mit प्र (°वल्क्य) dass. प्रवल्क्त्य *räthselhaft.*

*ववाङ्ग n. *die weibliche Scham.* Richtig वराङ्ग.

*वबूल m. *Acacia arabica* MADANAV. 59,38.

वव्र 1) Adj. *sich versteckend, sich in sich zurückziehend.* — 2) m. *Höhle, Grube, Tiefe.*

वव्रय्, वव्रयते *sich zurückziehen von* oder *vor.*

वव्रि m. 1) *Versteck, Hülle, Gewand.* — 2) *körperliche Hülle, Leib.* — 3) angeblich N. pr. eines Liedverfassers.

वव्रिवासस् Adj. etwa *im Körper wohnend.*

वव्वोल m. *Acacia arabica* Mat. med. 160. RASAR. 627.

वश्, वष्टि, विवष्टि, ववष्टि 1) *wollen, gebieten;* auch mit Dat. Infin. उशमान *verfügend über, aufbietend.* — 2) *verlangen nach, begehren, gern haben, lieben;* auch mit Infin. — 3) *mit Entschiedenheit seine Meinung an den Tag legen, statuiren, behaupten, annehmen, erklären für* (mit doppeltem Acc.). — 4) उशत्, उशान und वावशान *willig, bereitwillig, gern, freudig, folgsam, verlangend.* उशत् (Superl. उशत्तम) häufig im BHÂG. P. in der Bed. *reizend, lieblich;* nach dem Comm. auch = शुद्ध, देदीप्यमान und स्वर्चित. Vgl. auch u. उषत् 2). — 5) RV. 2,11,6 und 4,22,3 ist बाळ्हा उशतम् (*lichtfarbig, hell*) zu trennen und zu accentuiren. — Caus. वशयति *in seine Gewalt bekommen, sich unterthan machen.* — *Intens. वावश्यते. — Mit अनु *zustreben auf* (Acc.). — Mit अभि 1) *beherrschen.* — 2) *zustreben auf* (Acc.). — 3) Med. *begehren.* — Mit आ, hierher wohl आशान *begehrt.* — Mit समा, °वशत् KÂM. NITIS. 4,57 fehlerhaft für °वसेत्.

1. वश 1) m. *a) Willen, Wunsch, Belieben.* Auch Pl. — *b) Befehl, Herrschaft, Gewalt, Botmässigkeit.* Acc. α) mit इ, अनु-इ, उप-इ, सम्-इ, गम्, आ-गम्, उपा-गम्, या, आ-या, प्र-या, प्र-आप्, आ-पद् und आ-स्था *in Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Gewalt kommen.* β) mit नी, आ-नी, उप-नी, प्र-नी und प्र-युज् *in Jmds —, in seine Gewalt bringen.* Loc. α) mit भू, स्था und सम्-स्था *in Jmds Gewalt stehen.* β) mit कर्, स्थापय्, सम्-स्थापय्, लभ् und नी (ausnahmsweise वशे st. वशम्) *in Jmds —, in seine Gewalt bringen.* वशेन, वशात् und वशतस् mit Gen. oder am Ende eines Comp. (dieses häufiger) *auf Geheiss, in Folge —, in Veranlassung von, zufolge, gemäss, vermittelst.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *in der Gewalt von — stehend.* — *c) die personificirte Herrschaft.* — *d) *Geburt, Ursprung.* — *e) *Hurenhaus.* Vgl. वेश. — *f)* N. pr. α) eines Schützlings der Açvin und angeblichen Liedverfassers von RV. 8,46. Daher auch Bez. *dieses Liedes.* — β) Pl. eines Volkes. Vgl. OLD. Buddha 401. — γ) angeblich = वाल्मीकि GAL. — 2) Adj. (f. आ) *unter Jmds* (Gen.) *Befehlen stehend, unterthan, abhängig.*

2. वश n. *flüssiges Fett.*

वशंवद Adj. (meist am Ende eines Comp.) *Jmds Willen —, Jmds Herrschaft folgend, folgsam, gefügig, ganz ergeben, — hingegeben, — von Etwas erfüllt, hingerissen —, überwältigt von* PRASANNAR. 58,14. Ind. St. 15,426. स्वेच्छा° *ganz vom eigenen Willen abhängig* Spr. 7730. Nom. abstr. °त्व n. *das Sichfügen in den Willen Anderer.*

वशंवदित Adj. *zu Willen gemacht, fascinirt* BHÂM. V. 2,155.

वशकर Adj. (f. ई) *sich unterthan machend, für sich gewinnend.*

*वशका f. *ein gehorsames Weib.*

वशकारक Adj. *zur Unterwerfung führend.*

*वशक्रिया f. *das sich zu Willen Machen, Bezaubern.*

वशग Adj. (f. आ) 1) *in der Gewalt von — stehend, unterthan, gehorsam, abhängig von;* die Ergänzung im Gen. oder am Ende eines Comp. Nom. abstr. °त्व n. *Abhängigkeit von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Jmd* (im Comp. vorangehend) *in die Gewalt bringend.*

वशगत Adj. = वशग 1).

वशगमन n. *das in die Gewalt Kommen.*

वशगामिन् Adj. *in Jmds Gewalt kommend, unterthänig —, gehorsam werdend.*

°वशंकर Adj. *Jmd in seine Gewalt bringend.* वशंकरः ARÚ. 3,9 fehlerhaft für च शंकरः.

वशंकृत Adj. *in Jmds Gewalt gebracht.*

वशंगम 1) Adj. *beeinflusst,* Bez. gewisser Samâdhi. — 2) m. Du. Bez. *eines best. Spruches* GOBH. 4,8,7.

वशंतमा f. Superl. von 1. वशा 1).

वशता f. 1) *das in der Gewalt Stehen, Abhängigkeit von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *das Gewalthaben über* (Loc.), *Beherrschen.*

°वशत्व n. *das in der Gewalt von — Stehen.*

*वशन n. Nom. act. von वश्.

वशनी Adj. *unterthan, leibeigen;* mit Gen.

वशवर्तिन् 1) Adj. *a) in Jmds Gewalt sich befindend, sich in Jmds Willen fügend, unterthan, gehorsam;* die Ergänzung im Gen. (103,14) oder im Comp. vorangehend. Als Beiw. Vishṇu's VISHṆUS. 98,52. — *b) Alle in seiner Gewalt habend, übermächtig* LALIT. 375,9. 465,13. Am Ende eines Comp. *Gewalt habend über, beherrschend* 49,4. 465,13. 466,1. — 2) m. *a)* Sg. (sc. गण) und Pl. *eine best. Klasse von Göttern im dritten* Manvantara VP. 3,1,14. — *b)* N. pr. eines Brahman oder Mahâbrahman LALIT. 342,18. 343,20.

वशस्थ Adj. *in Jmds Gewalt stehend.*

1. वशा f. 1) *Kuh,* im engern Sinne *eine Kuh, welche weder trächtig ist, noch ein Kalb nährt;* nach den Comm. auch *eine unfruchtbare Kuh.* वशापशुपुरोडाश VAITÂN. — 2) in Verbindung mit अवि f. *Mutterschaf.* — 3) *Elephantenkuh.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) **ein unfruchtbares Weib.* — 5) **Weib, Weibchen* überh. — 6) **Tochter.*

2. वशा Adj. f. s. u. वश 2).

3. वशा f. MBH. 7,1976 fehlerhaft für वसा.

*वशाकु m. *Vogel.* Richtig वाशाकु.

वशागत Adj. *in Folge von Etwas gekommen* u. s. w. in मार्ग°.

वशाजात n. *eine Kuh-Art* AV. 12,4,47.

*वशाव्यक s. वसाव्यक.

वशातल m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,52,15.

वशाति, वशातिक und वशातीय schlechte Schreibart für वसाति u. s. w.

वशात्व n. Nom. abstr. zu 1. वशा 1) Maitr. S. 2, 5,7 (56,6).

वशानुग Adj. (f. आ) 1) *seinem Willen folgend.* — 2) *Jmds Willen folgend, in Jmds Gewalt stehend, unterthan, gehorsam;* die Ergänzung im Gen. (R. 1,49,22. 2,10,32) oder im Comp. vorangehend. — 3) *in Folge von Etwas gekommen* u. s. w. in मार्ग°.

वशान्न Adj. *Kühe verzehrend.*

*वशापायिन् schlechte Schreibart für वसा°.

वशाभोग m. *Genuss —, Benutzung einer Kuh* AV. 12,4,13.

*वशामत्त् Adj. von वशा.

*वशायित (?) Adj. Deçin. Comm. zu 1,84 (36,4).

°वशायात Adj. *in Folge von Etwas gekommen, — eingetreten.* Vgl. मार्ग°.

*वशारोह schlechte Schreibart für वसा°.

वशिन् 1) Adj. nach Mahidh. = कान्त. — 2) *n. = वशित्व.

वशिक Adj. *leer* Harshak. 57,21. Auch वसिक geschrieben; vgl. वशिन् 1) *d*).

वशितर् Nom. ag. *seinen Willen habend, unabhängig.*

वशिता f. *die übernatürliche Kraft Alles seinem Willen zu unterwerfen, unumschränkte Macht über* (im Comp. vorangehend) Lalit. 343,2. 19. Einem Bodhisattva werden zehn solcher Kräfte zugeschrieben.

वशित्व n. 1) *Willensfreiheit, das eigener Herr Sein.* — 2) *Herrschaft über* (Loc.). — 3) = वशिता. — 4) *die Herrschaft über sich selbst, Selbstbeherrschung.*

वशिन् 1) Adj. *a) gebietend;* m. *Herrscher, Gebieter über* (Gen.), f. वशिनी *Gebieterin* RV. 10, 85,26. — *b) willig, gehorsam.* — *c) sich selbst beherrschend, sich in der Gewalt habend.* — *d) leer* (eig. *verfügbar*). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛti. — 3) *f. वशिनी *a) Schmarotzerpflanze.* — *b) Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma.*

वशिमन् m. = वशिता.

वशिर und वशिष्ठ schlechte Schreibart für वसिर und वसिष्ठ.

1. वशी f. in उर्वशी.

2. वशी Adv. 1) mit कर् Act. Med. (später) *in die Gewalt bekommen, bezwingen, sich unterthan machen.* Vgl. दानवशी (Nachtr. 5). — 2) mit भू *a) in Jmds Gewalt kommen, unterthan werden* Vikramâṅkak. 10,17. — *b)* °भूत α) *unterthänig, folgsam, gehorsam.* — β) *zur Macht gelangt.*

वशीकर Adj. *in die Gewalt bekommend, bezwingend, sich Jmd* (im Comp. vorangehend) *unterthan machend.*

वशीकरण n. *das in die Gewalt Bekommen, Bezwingung, das sich unterthan Machen* (insbes. durch Zaubermittel); das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

वशीकरवाराही f. Titel zweier Werke Burnell.,T.

वशीकार m., वशीकृति f. und वशीक्रिया f. = वशीकरण.

*वशीर m. 1) *Achyranthes aspera* Râǵan. 4,91. — 2) *Scindapsus officinalis.*

वशिक m. N. pr. eines Agrahâra.

*वश्मसा Indecl. gaṇa ऊर्णादि.

वश्य 1) Adj. *in Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Gewalt stehend, sich in Jmds Willen fügend, gehorsam, folgsam, nach Wunsch zur Verfügung stehend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Âgnidhra. — 3) f. आ = 4) *b*). — 4) n. *a) Macht, Gewalt.* — *b) die übernatürliche Macht Andere seinem Willen zu unterwerfen und eine darauf gerichtete Zauberhandlung.*

वश्यक 1) *Adj. (f. आ) *folgsam, gehorsam.* — 2) n. *eine Zauberhandlung, durch die man Gewalt über Andere zu erlangen beabsichtigt.*

वश्यकर Adj. *Gewalt über Andere verleihend.*

वश्यकर्मन् n. = वश्यक 2).

वश्यकारिन् Adj. = वश्यकर Râǵan. 13,50.

वश्यता f. und वश्यत्व n. *das in der Gewalt Stehen von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Unterwürfigkeit, Folgsamkeit, Gehorsam.*

*वष्, वषते (हिंसायाम्).

वषट् Indecl. ein Opferruf, vom Hotar am Schluss der Jâǵjâ gesprochen, auf welchen der Adhvarju die Spenden in's Feuer wirft; wird mit einem Dat. verbunden. Mit कर् *diesen Ruf aussprechen;* वषट्कृत *worüber dieser Ruf gesprochen worden ist.* अनुवषट्कर् *einen* vashaṭ- *Ruf auf den ersten folgen lassen mit den Worten* सोमस्याग्ने वीहि oder ähnlich; अनुवषट्कृत Partic.

वषट्करण n. *das Ausrufen von* वषट् Comm. zu Ǵaim. 3,5,31.

वषट्कर्तर् Nom. ag. *Ausrufer von* वषट्.

वषट्कार m. (adj. Comp. f. आ) *der Ausruf* वषट्. Wird auch personificirt.

वषट्कारक्रिया f. *eine vom Ausruf* वषट् *begleitete Opferhandlung* Âçv. Çr. 2,19,27.

वषट्कारनिधन n. Name verschiedener Sâman.

वषट्कारिन् Adj. = वषट्कर्तर्.

वषट्कृति f. = वषट्कार. °कृति auch als Adv.

वषट्कृत्य n. impers. वषट् *zu sprechen.*

वषट्क्रिया f. = वषट्कारक्रिया.

*वष्क्, वष्कते (गतौ).

वष्किक् Adj. = बष्किक् Maitr. S. 3,13,14.

वष्टि Adj. *begehrend, begehrlich.*

1. वस् enklitischer Acc., Dat., Gen. und Instr. Pl. (Hariv. 2233. Bhâg. P. 6,4,13) des Pronomens der 2ten Person.

2. वस्, उच्छति 1) *illucescere, hell werden,* — *sein, leuchten* (vom Lichte des anbrechenden Morgens, vom Hellwerden der Nacht u. s. w.). — 2) *durch Leuchten Etwas bringen* RV. 1,113,17. — 3) mit दूरे *wegleuchten.* — 4) उच्छतु AV. 3,12,4 vielleicht fehlerhaft für उत्तु. — 5) *उषित *hell geworden.* — Caus. वासयति *aufleuchten machen.* — Mit अधि, अध्युषिते *bei Tagesanbruch.* — Mit अप 1) *durch Helle vertreiben.* — 2) *erlöschen.* — Mit वि 1) *aufleuchten, in* oder *an das Licht treten, Tag werden.* — 2) *erhellen* in der Form विवस्ते (wegen विवस्वत्). — 3) व्युष्ट *hell geworden, dem Tage gewichen* (Nacht). — 4) व्युषिते *bei Tagesanbruch.* — Caus. *hell —, Tag werden lassen.* — Mit अभिवि *hell werden über* (Acc.), so v. a. *vor Beendigung von — Tag werden.* Med. व्युच्छते vielleicht fehlerhaft für व्युच्छत्. — *Caus. die Nacht (Acc.) *hell werden lassen,* so v. a. *bis Tagesanbruch erzählen* Pat. zu P. 3,1,26, Vârtt. 9. — Mit परिवि *aufleuchten von — her* (Abl.), so v. a. *nach.*

3. वस्, वस्ते (einmal वत्स्यति st. °ते) *anziehen, sich* ein Gewand (Âçv. Gṛhj. 1,19,11) oder Hülle (Acc.) *umlegen, eine Form der Erscheinung annehmen, sich hineinmachen —, eindringen in* (Acc.). — Caus. वासयति 1) ein Gewand *anziehen —, tragen lassen.* — 2) *bekleiden mit* (Instr.), *einhüllen in* (Instr.); Med. *sich hüllen in* (Instr.) °वासित *bekleidet mit* Hemâdri 1,454,12. — Mit अधि *anziehen.* — Mit अनु 1) *bekleiden, umfangen,* (schützend) *umgeben mit* (Instr.). — 2) *sich bekleiden, sich hüllen in* (Acc.). — Mit अभि *sich hüllen in* (Acc.). — Caus. *bekleiden, bedecken mit* (Instr.). — Mit उप Caus. in उपवासन. — Mit नि 1) *darüber anziehen, — umlegen.* — 2) *umthun, anlegen.* — 3) *sich kleiden, sich aufputzen* Bhatt. — 4) निवसित *gekleidet in* (Instr.). — Caus. 1) *anziehen.* — 2) निवासित *a) gekleidet in* (Instr.). — *b)* am Ende eines Comp. *beschäftigt mit.* — Mit प्रतिनि Caus. in *प्रतिनिवासन. — Mit संनि *umthun, anlegen.* — Mit परि 1) *anziehen.* — 2) *umgeben, um Etwas* (Acc.) *her sein.* — Mit प्र *anziehen, umnehmen.* — Mit प्रति dass. — Caus. प्रतिवासित *ge-*

hüllt in (Instr.). — Mit वि 1) die Kleider (Acc.) *tauschen*. — 2) *anziehen, umlegen*. — Caus. *anziehen, umlegen*. — Mit सम् *sich kleiden in* (Instr.). — Mit अभिसम् *umnehmen*.

4. °वस् *gekleidet in*.

5. वस्, वंसति (metrisch auch Med.; in der älteren Sprache Med. nur वावसान und mit सम्), Pass. उष्यते; 1) *an einem Orte bleiben, Halt machen, übernachten* (mit und ohne रात्रिम्; nicht selten ist zu einem Zahlwort oder Pronomen im Acc. रात्रीस् oder रात्रिम् zu ergänzen), *verweilen* (auch so v. a. *ausbleiben, wegbleiben*), *sich aufhalten, seinen Standort haben* (auch von Thieren), *seinen Aufenthalt nehmen, wohnen, leben in* oder *bei, verbleiben* (mit einem prädicativen Partic. praet. pass. *in diesem Zustande —, in dieser Lage verbleiben, — liegen —, — stehen bleiben*), *stehen bleiben bei, inne halten, sich irgendwo befinden* oder *sein*. Das Wo, Worin oder Wobei im Loc. दूरतस् *sich fern halten*, सुखम् auch so v. a. *behaglich leben, sich behaglich fühlen*. — 2) *beiwohnen, geschlechtlichen Umgang haben mit* (Loc.). — 3) *ruhen auf* (vom Auge), *beruhen auf, sich halten zu*; mit Loc. — 4) mit Acc. eines Nom. abstr. (insbesondere mit वासम् und वसतिम्) in einer Lage u. s. w. *sich dauernd befinden, sich widmen, obliegen*. — 5) an einem Orte (Acc.) *verbleiben*. — 6) *Jmd* (Acc.) *betrauen —, sich beschäftigen lassen mit* (Instr.). — 7) उषित *a) zugebracht, verlebt* (ein Tag); n. impers. *geweilt —, die Zeit zugebracht worden* (das Wo im Loc.). — *b) wohin man sich zurückgezogen hat* Spr. 7686. — *c) Halt gemacht —, übernachtet —, verweilt —, sich aufgehalten —, irgendwo gelebt habend, abwesend gewesen, seinen Standort habend, gewartet habend* (Hemâdri 1,416,13); der Ort im Loc. oder im Comp. vorangehend, die Zeit im Acc. oder im Comp. vorangehend. Auch mit Hinzufügung von °वासम् und °वसतिम्. — *d) mit* (सह) *Jmd geschlechtlich gelebt habend*. — *e) gestanden —, gelegen habend* (insbes. über Nacht) von Sachen; das Wo im Loc. oder im Comp. vorangehend, das Wielange im Acc. oder im Comp. vorangehend. — *f) gefastet habend*. — Caus. 1) वासयति, °ते (älter) *a) über Nacht Halt machen lassen, — behalten, Quartier geben, beherbergen, wohnen lassen, — heissen*. — *b) mit Jmd* (Instr.) *den Beischlaf vollziehen lassen*. — *c) über Nacht Etwas stehen lassen*. तिस्रस् sc. रात्रीस्. — *d) warten lassen, hinhalten, aufhalten*. — *e) bestehen lassen, erhalten*. — *f) bevölkern*. — *g) stellen, setzen*, an einen Ort (Loc.) *thun*. अनध्यायं मुखे so v. a. *Stillschweigen beobachten, schweigen*. — *h) entstehen lassen, hervorrufen*. — 2) *वसयति *wohnen*. — Mit अधि 1) einen Ort *beziehen, zum Aufenthaltsort nehmen*, einen Platz *einnehmen* (Prasannar. 74,12), *bewohnen; liegen auf*; mit Acc. — 2) *sich halten an*, so v. a. *leben von, geniessen*; mit Acc. MBh. 3,120,32. — 3) अध्युषित *a) besetzt, eingenommen, innegehabt* (von einem Orte), *bewohnt, wo sich Jmd aufgehalten hat, worauf Jmd gelegen hat*. मरुता so v. a. *vom Winde bestrichen*. — *b) gewohnt —, zugebracht habend, — in* (Loc.), * *bewohnend* (mit Acc.). अचिराध्युषित *der nur kurze Zeit bei einem Lehrer zugebracht hat* Varâh. Jogaj. 4,3. — *c) dem man obliegt*. — Caus. 1) *über Nacht liegen lassen*. — 2) *heimsuchen*. — 3) *sich einverstanden erklären mit Jmd* (Gen.), *zustimmen*. — 4) *ertragen, erdulden* Lalit. 452,5. — Vgl. वासय् mit अधि. — Mit अनु 1) *Jmd nachziehen, Jmd an einen Ort folgen*; mit Acc. der Person 240,13. *अनूषित mit passiver, neutraler und activer Bed. — 2) *an einen Ort ziehen, zum Aufenthaltsort wählen*. — 3) *verweilen, irgendwo zubringen* (eine Zeit, Acc.). — 4) *längere Zeit stehen, älter werden* (von Sachen). — 5) *sich* einem Gefühl (Acc.) *hingeben* Karaka 1,8 (अनुवसेत् zu lesen). — 6) अनुवत्स्यते MBh. 3, 14758 fehlerhaft für अनुवत्स्यति. — Caus. das Kalb (Acc.) *bei der Mutter belassen* Âpast. Çr. 8, 11,14. — Mit समनु *obliegen, befolgen*; mit Acc. Hariv. 3,3,39. — Mit अन्तर् 1) *drinnen stecken*. — 2) *mitten in Etwas* (Gen.) *stecken bleiben*. — Mit अभि, अभ्युषित *verweilt —, zugebracht habend*; mit Acc. der Zeit. — Mit आ 1) *verweilen, sich aufhalten, wohnen, — in* (Loc.). — 2) *nahe* oder *gegenwärtig sein*. — 3) *beziehen* (einen Ort), *zum Aufenthaltsort wählen, bewohnen*; mit Acc. Gaut. गृहान् so v. a. *einen Haushalt gründen*, गुरोस्तल्पम् so v. a. *mit der Frau des Lehrers Ehebruch treiben*. — 4) *zubringen* (eine Nacht, Acc.). — 5) *sich begeben in, antreten* (einen Stand). — 6) *fleischlich beiwohnen* (einer Frau, Acc.). — 7) statt मामा वसति AV. 7,79,2 ist wohl आमा व° zu lesen; आवसित Kathâs. 54,124 fehlerhaft für आवासित. — Caus. 1) *beherbergen, bei sich wohnen lassen*. — 2) *beziehen, zum Aufenthaltsort erwählen*. प्रेमावासित *in dem die Zuneigung ihre Wohnung aufgeschlagen hat*. — 3) *Halt machen, sich lagern* (für die Nacht). आवासित mit act. Bed. Harshaḱ. (ed. Bomb.) 470,4. — Mit अध्या 1) *beziehen, zum Aufenthaltsort wählen, bewohnen* MBh. 3,40, 52. — 2) *seinen Aufenthalt haben —, wohnen in* (Loc.). — 3) *sich begeben in, antreten, obliegen*. — Mit उद्आ *hinausziehen in* oder *zu* (°वासम्). v. l. उप. — Caus. *hinausbringen, — schaffen*. — Mit उपा (metrisch st. उप) *fasten*. — Mit समा 1) *Halt machen, sich lagern* (für die Nacht). — 2) *beziehen, zum Aufenthaltsort erwählen, bewohnen*; mit Acc. — Caus. *Halt machen, sich lagern, sich niederlassen* 320, 28. समावासित mit act. Bed. Vâsav. 172,1. — Mit उद्, उद्उषित (Conj.) *der das Haus verlassen hat, Asket geworden* Hem. Par. 5,51. — Caus. Act. Med. 1) *aus seiner Stelle entfernen* (z. B. das Havis, das Feuer vom Altar Maitr. S. 1,8,4; auch mit Ergänzung von अग्निम्), *abtrennen* (den Kopf), *fortschaffen* (Vaitân. 7,3), *fortgehen heissen* (Vaitân. 12,1). — 2) *verwüsten*. — Mit अनूद् Caus. *in der Richtung von* (Acc.) *wegrücken* TBr. 2,1,2,5. — Mit अभ्युद् Caus. dass. Maitr. S. 1,8,4 (119,16). — Mit पर्युद् Caus. und mit समुद् Caus. = उद् Caus. 1). — Mit उप 1) *verweilen bei Etwas* (Acc.), *bei Jmd* (Gen.), *in* (Loc.), *warten, abwarten*. — 2) *fasten*, mit Acc. der Speise oder der Zeitdauer (Gaut. 27,4; mit Loc. 13.) उपवत्स्यद्दिन n. Vaitân. 1,11. 6,12. Ausnahmsweise Med. in der Prosa. उपोषित *a) gefastet habend, nüchtern*. — *b) in Fasten zugebracht*. — 3) * *beziehen, zum Aufenthaltsort erwählen*. — 4) *sich zu Jmd* (Acc.) *in die Lehre begeben*. — 5) *antreten, sich widmen, obliegen*; mit Acc. — 6) उपवसित Âçv. Gṛhj. 1,14,7 fehlerhaft für उपावसित (von सा mit उपाव). — Caus. 1) *über Nacht behalten, — liegen lassen, aufbewahren* Sâmav. Br. 3,4,4. fgg. TS. 6,3,2,3. — 2) *fasten lassen*. — Mit समुप 1) *fasten* Hemâdri 1,401,20. समुपोषित *gefastet habend*. — 2) समुपोषित *angetreten habend, obliegend*; mit Acc. — Mit नि 1) *verweilen, sich aufhalten, seinen Standort haben*, (von Menschen und Thieren, bisweilen auch von Sachen), *wohnen, — in* (Loc.). निवसित n. impers. — 2) *bewohnen, innehaben*. — 3) *geschlechtlich beiwohnen*, mit Acc. — 4) *sich dauernd* in einer Lage *befinden, sich unterziehen*; mit Acc. — 5) न मे वीरो निवसते Hariv. 6049 fehlerhaft für न मे वीरं प्रवसति. — Caus. 1) *verweilen lassen, beherbergen, aufnehmen* (in seinem Hause). — 2) *bewohnt machen, bevölkern*. — 3) *zur Wohnstatt wählen, bewohnen*. — 4) *setzen auf* (Loc.). — Mit अधिनि *zur Wohnstatt wählen*. — Mit संनि 1) *zusammen wohnen, — leben mit* (Instr.). समागमे *in Verein mit* (Gen.) *leben*. — 2) *wohnen in* (Loc.).

— Mit निस् *ausleben, zu Ende leben;* mit dem Acc. वासम् oder °वासम् MBh. 3,25,18. — Caus. 1) *aus seinem Wohnorte vertreiben, vertreiben, verbannen,* — *aus* (Abl.), *in* (Acc.), *zu* (Dat. eines Nom. act.). — 2) *entlassen.* — 3) *sich vertreiben, zubringen, verleben.* — Mit परि 1) *verweilen, leben mit* (Instr.). संसर्गितया *verkehren mit* (Acc.). — 2) पर्युषित *a) übernachtet habend.* — *b) über Nacht gelegen,* — *gestanden, gestrig* (Gaut.), überh. *abgestanden, alt, verdorben* (von Speisen und andern Stoffen); auch in Comp. mit der Zeitdauer oder mit dem Stoffe, in dem Etwas *gelegen hat.* — *c)* von einem Worte so v. a. *nicht zur Zeit gelöst.* — Caus. *über Nacht stehen lassen.* — Mit प्र 1) *(für die Nacht seine Wohnung verlassen) verreisen, sich entfernen.* — 2) *verschwinden, aufhören, nicht mehr vorhanden sein* Hariv. 2,50,84. 3,2,30. Von der Sonne so v. a. *nicht mehr scheinen.* — 3) *verweilen, sich aufhalten.* — 4) *verbannen.* वनवासे *zum Aufenthalt im Walde.* — 5) प्रोषित *a) vom Hause abwesend, in der Fremde weilend, abwesend.* — *b) verschwunden, verwischt; heliakisch untergegangen.* — *c) heimgegangen, gestorben* Harshaḱ. 153,9. — Caus. *entfernen, Jmd aus seinem Wohnort vertreiben, verbannen.* — °प्रवासितः Kathâs. 73,222 fehlerhaft für °प्रवासतः. — Desid. प्रविवत्सति *zu verreisen beabsichtigen* Çiç. 15,120(86), *im Begriff stehen sich wegzubegeben aus* (Abl.) Ḱaraka 5,12 (प्रविवत्सताम् zu lesen). — Mit अतिप्र *über* eine best. Zeit (Acc.) *hinaus abwesend sein* Âpast. Çr. 6,26,7 und Baudh. im Comm. dazu. — Mit अपप्र in अनपप्रोषित. — Mit विप्र 1) *verreisen, in die Fremde ziehen, in der Fr. weilen.* विप्रोष्य *nach einer Reise* Gaut. Âpast. 1,11,11. — 2) विप्रोषित *a) verreist,* — *weggezogen in* (Acc.); *verbannt* (auch राज्य°). — 3) विप्रवसित n. impers. Loc. *nachdem* der und der (Instr.) *fortgegangen war.* — Caus. 1) *verbannen,* — *aus* (Abl.). — 2) *verscheuchen, entfernen, verschwinden machen.* — Mit संप्र, संप्रोषित *verschwunden, untergegangen* (Sonne) Dhûrtan. 37. — Mit प्रति *seinen Wohnsitz —, seinen Standort haben.* — Caus. 1) *beherbergen.* — 2) *ansässig machen.* — Mit वि 1) *sich ausquartieren, sich fortbegeben von* (Abl.). — 2) ब्रह्मचर्यम् so v. a. *in die Lehre gehen.* — 3) *zubringen, verleben;* mit Acc. der Zeit. — 4) वि-वत्स्यत्तः Âçv. Çr. 11,5,1 fehlerhaft für वि-वर्त्स्यत्तः. — 5) व्युषित *a) verreist, abwesend.* — *b) zugebracht —, verlebt habend;* mit Acc. der Zeit. — *c)* am Ende eines Comp. *bewohnt von.* — 6) व्युष्ट *a)* = 4) *b).* — *b)* * = पर्युषित. — Caus. 1) *zum Hause —, zum Lande hinausjagen, verbannen.* — 2) *fortsenden, entsenden.* — Mit निर्वि, निर्व्युषित *zugebracht, verlebt.* — Mit सम् 1) Act. Med. *sich beisammen aufhalten, zusammen wohnen, mit Jmd verkehren;* die Person im Instr., im Instr. mit सह oder im Acc. — 2) *mit Jmd zusammenkommen.* — 3) *sich aufhalten, seinen Wohnsitz haben, leben* an einem Orte (Loc.) Spr. 7843. — 4) *zubringen,* mit Acc. der Zeit. — 5) समुषित *zugebracht habend,* mit Acc. der Nacht. — Caus. 1) *zusammen wohnen lassen, zusammenbringen,* — *mit* (Instr. oder Instr. mit सह). — 2) *beherbergen.* — Mit अधिसम् *sich beisammen aufhalten, zusammen wohnen.* — Mit अभिसम्, अभिसंवसान *sich vereinigend um* (Acc.) Âpast. Çr. 7,17,1.

6. वस् etwa *Wohnsitz* oder *Ansässiger.* Nur Gen. Pl. वसाम्.

7. वस् (nur वसिष, °वावसे und वावसान) *den Angriff* oder *Lauf richten gegen, losstürmen auf.* रायस् so v. a. *dem Erwerb nachjagen.* — Mit अनु *den Lauf richten nach* (Acc.). Nach Geldner (Kuhn's Z. 27,216. fg.) *verzehren.*

8. वस्, वासयति (स्रेकच्क्रेपकरणेषु, वधे; st. अपकरण auch उपकरण und अवकरण). Simplex nicht zu belegen. — Mit उद् (?) in उद्वासन* 2). — Mit नि, निवासित *um's Leben gebracht.* v. l. निपातित. — Mit निस् in निर्वासन 3). — Mit परि *rings abschneiden, ausschneiden, abschneiden* Âpast. 1, 25,1. — Mit प्र in प्रवासन* 2).

9.*वस्, वस्यति (स्तम्भे).

वस *das Wohnen in* दुर्वस.

वसति f. 1) *das Haltmachen für die Nacht, Uebernachten; das Verweilen, Wohnen, Aufenthalt.* तिस्रो वसतीरुषित्वा *drei Mal übernachtend;* वसतिं कर् und व° ग्रह् *die Nacht zubringen, sich niederlassen.* — 2) *Nest.* — 3) *Aufenthaltsort, Wohnung, Haus, Behausung, Niederlassung.* Auch *वसती Gal. — 4) * *ein Ǵaina-Kloster.* — 5) *Behausung,* so v. a. *eine Stätte von* oder *für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 6) *Nacht.*

वसतिद्रुम m. *ein Baum, unter dem man auf der Reise zu übernachten pflegt.*

वसतीवरी f. Pl. *am Vorabend des Soma-Opfers aus Fliessendem geschöpftes Wasser, übernächtiges Wasser* Vaitân. Ârjav. 82,15. fg.

*वसथ m. *Haus* Gal.

1. वसन 1) n. *a) Gewand, Kleid, Tuch, Zeug.* Du. *Ober- und Untergewand.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *gehüllt in* auch so v. a. (einer Lehre) *anhängend.* — *b) Belagerung.* — *c)* * *Zimmetblatt* Râǵan. 6,176. — 2) * n. und f. आ = त्रीकटीभूषण.

2. वसन n. *das Verweilen, Aufenthalt, das Wohnen, Aufenthalt in* (im Comp. vorangehend).

वसनमय Adj. (f. ई) *aus einem Stücke Zeug bestehend.*

वसनवत् Adj. *bekleidet* Gobh. 4,9,9.

वसनसद्मन् n. *Zelt* Çiç. 5,22.

वसनार्णव Adj. (f. आ) *meerumkleidet.*

वसन्त m. (angeblich auch n.) 1) *Frühling.* Personificirt im Gefolge des Liebesgottes. — 2) *ein best. Metrum.* — 3) *ein best.* Râga. — 4) *ein best. Tact.* — 5) * *Durchfall.* — 6) N. pr. eines Mannes.

वसन्तक 1) m. *a) Frühling* 291,28. — *b)* * *ein best. Baum, eine Art* Çjonâka Râǵan. 9,28. — *c)* ein Mannsname 291,28.292,1. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) f. °न्तिका N. pr. fehlerhaft für वासन्तिका.

वसन्तकाल m. Frühlingszeit.

*वसन्तकुसुम m. *Cordia latifolia* oder *Myxa.*

वसन्तकुसुमाकर m. *eine best. Mixtur.*

वसन्तगन्धि oder °न् m. N. pr. eines Buddha.

*वसन्तघोषिन् m. *der indische Kuckuck.*

*वसन्तजा f. 1) *eine Art Jasmin* Râǵan. 10,91. — 2) *Frühlingsfest, ein Fest zu Ehren des Liebesgottes.*

वसन्ततिलक 1) n. *a) die Zierde des Frühlings.* — *b) die Blüthe des* Tilaka. — *c) eine best. Mixtur* Mat. med. 280. — 2) n. f. (आ) *ein best. Metrum.* — 3) m. N. pr. eines Mannes.

वसन्ततिलकतन्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

वसन्ततिलकभाण m. Titel eines *Schauspiels* Burnell, T. 172,*a*.

*वसन्तदूत 1) m. *a) der indische Kuckuck* Râǵan. 19,109. — *b) der Mangobaum* Râǵan. 11,10. — *c) der fünfte* Râga. — 2) f. ई *a) Kuckuckssweibchen.* — *b) Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,91. — *c) Bignonia suaveolens* Râǵan. 10,49. — *d) eine der Premna spinosa ähnliche Pflanze* Râǵan. 10,111.

वसन्तदेव m. N. pr. eines *Fürsten,* = वसन्तसेन Ind. Antiq. 9,178.181.

*वसन्तद्रु m. *der Mangobaum.*

वसन्तपञ्चमी f. *ein best. Fest am 5ten Tage in der lichten Hälfte des* Mâgha. °पूजा f. und °प्रयोग m. Burnell, T.

वसन्तपुर n. N. pr. einer *Stadt* Hem. Par. 2,648. 3,45. 214. Ḱampaka 464.

1. वसन्तपुष्प n. *Frühlingsblume.*

2.* वसन्तपुष्प m. *eine Art* Kadamba Râǵan. 9,104.

वसन्तबन्धु m. *der Liebesgott.*

वसन्तभानु m. N. pr. eines Fürsten.

वसन्तभूषण Titel eines Bhâṇa Opp. Cat. 1.

*वसन्तमदना f. *eine der Premna spinosa ähnliche Pflanze* RÂĠAN. 10,111.

वसन्तमहोत्सव m. *das grosse Frühlingsfest zu Ehren des Liebesgottes.*

*वसन्तमादनी f. = वसन्तमदना RÂĠAN. 10,111.

*वसन्तमालतिरस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 72.

वसन्तमालिका f. *ein best. Metrum.*

वसन्तमास m. Bez. *des 9ten Monats* Ind. St. 10,298.

वसन्तयात्रा f. *der im Frühling stattfindende feierliche Umzug.*

वसन्तयोध m. *der Frühling als Kriegsmann.*

वसन्तराज m. 1) *der Fürst Frühling.* श्री° Ind. St. 15,367. — 2) N. pr. eines Grammatikers und Verfassers eines Çâkuna.

वसन्तराजीय n. *ein von* Vasantarâĝa *verfasstes Werk.*

वसन्तर्तु m. *die Frühlings-Jahreszeit.*

वसन्तलता f. ein Frauenname DHÛRTAN.

वसन्तलतिका (DHÛRTAN.) und वसन्तलेखा f. dasgl.

वसन्तवर्णन n. *Beschreibung des Frühlings.* Titel eines Werkes BURNELL, T.

वसन्तविलास m. *eine Form* Vishṇu's.

*वसन्तव्रण *die Blattern.*

वसन्तव्रत n. *eine best. Begehung.*

वसन्तशेखर m. N. pr. eines Kiṁnara.

वसन्तश्री f. *Frühlingspracht* 251,14.

वसन्तसख m. *der Freund des Frühlings:* 1) Beiw. *des vom* Malaja *wehenden Windes.* — 2) **der Liebesgott.*

वसन्तसमय m. *Frühlingszeit* 170,6. 292,6.

वसन्तसमयोत्सव m. *Fruhlingsfest, die schöne Zeit des Frühlings.*

वसन्तसहाय m. *der Liebesgott* DAÇAK. 29,21.

वसन्तसेन N. pr. 1) m. eines Fürsten, = वसन्तदेव Ind. Antiq. 9,167. — 2) f. आ verschiedener Frauen.

वसन्ता und वसन्ती Adv. *im Frühling.*

वसन्ताचार्य m. N. pr. eines Gelehrten Ind. Antiq. 6,52.

*वसन्ताध्ययन n. *das Studium im Frühling.*

वसन्तोत्सव m. *das Frühlingsfest* 290,15. 292,1. MÂLAV. ed. Calc. 1,10 (vgl. S. 115. fg.).

वसन्दृन् Adj. etwa *früh treffend* d. h. *in der Morgenfrühe die Nachtunholde vernichtend.*

वँसवान m. *Güterbesitzer, Schätzebewahrer;* auch mit dem Gen. वँस्वस्.

वसव्य, वसविँय 1) Adj. als Beiw. von Göttern wohl *reich.* — 2) n. *Güterbesitz, Reichthum.* वसँव्य AV.

वँसा und वसी (TS.) f. 1) *Speck, Fett, Schmalz, adeps.* — 2) *Gehirn.* — 3) **eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* RÂĠAN. 5,23. — 4) N. pr. eines Flusses.

वसाकेतु m. *ein best. Komet.*

वसाग्रह् m. *ein Becher voll Fett.*

*वसाघ und *°क m. *Delphinus gangeticus.*

वसाति 1) wohl f. *Morgendämmerung.* Nach einem Erklärer = ज्ञानपद्. — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* verschiedener Männer.

वसातिक m. Pl. = वसाति 2) *a)* MBh. 7,157,29.

वसातीय Adj. *zum Volke der* Vasâti *gehörig;* m. *ein Fürst der* Vasâti MBh. 7,44,8. 11. 49,8.

*वसादनी f. 1) *Dalbergia Sissoo.* — 2) *Gendarussa vulgaris* RÂĠAN. 4,47.

*वसापायिन् m. *Hund.*

वसापावन् Adj. *Fett trinkend* VS.

वसामय Adj. (f. ई) *aus Fett bestehend.*

वसामेह् m. *Fettharnruhr* KÂRAKA 2,4.

वसामेहिन् Adj. *die Fettharnruhr habend.*

वसाय्, वसायँते *sich kleiden in* (Instr.) RV. 9, 14,3.

*वसारोह् m. *Pilz.*

वसावि oder °वी f. etwa *Schatzkammer.*

वसाहोमँ m. *Fettspende* ÂPAST. ÇR. 7,25,1. वसाहोमशेष MÂN. GṚHJ. 2,4.

वसाहोमहँवनी f. *der Löffel zur Fettspende* ÇAT. BR. 3,8,3,13. ÂPAST. ÇR. 7,8,3. 7. 23,11. 25,1.

*वसि m. oder f. = वस्त्र.

*वसिक Adj. *leer.* Vgl. वशिक, वशिन्.

*वसितर् Nom. ag. von 3. वस्. वसितृतम als Erklärung von वँसिष्ठ.

वसितव्य Adj. *anzulegen, umzuthun.*

*वसिन् m. *Fischotter.*

वसिर् 1) m. *Scindapsus officinalis* BHÂVAPR. 1, 164 (वशिर्). KÂRAKA 1,4. n. *die Frucht.* Nach MED. **Achyranthes aspera.* — 2) *n. *Meersalz* BHÂVAPR. (Hdschr.) 1,181 (वशिर्). RÂĠAN. 6,103 (वशीर्).

वँसिष्ठ 1) Adj. *der trefflichste, beste, angesehenste, reichste.* — 2) m. *a)* N. pr. eines der hervorragendsten Ṛshi des Veda, Verfassers des 7ten Maṇḍala des ṚV. Nachmals einer der 7 Weisen, der auch als Gesetzgeber genannt wird. वसिष्ठस्याङ्कुशः u. s. w. Namen von Sâman. Am Himmel *der Stern* ζ *im grossen Bären.* Pl. *das Geschlecht des* Vasishṭha. — *b)* *Bez. eines Anuvâka PAT. zu P. 4,3,131, Vârtt. 2. — 3) *n. *Fleisch* GAL.

वसिष्ठक m. = वसिष्ठ 2) *a).*

*वसिष्ठकश्यपिका f. *eine eheliche Verbindung zwischen den Nachkommen* Vasishṭha's *und* Kaçjapa's.

वसिष्ठतन्त्र n. Titel eines Tantra.

वसिष्ठत्व n. Nom. abstr. zu वसिष्ठ 2) *a).*

वसिष्ठनिकृत्व m. Name eines Sâman.

वसिष्ठप्राची f. N. pr. einer Oertlichkeit.

वँसिष्ठयज्ञ m. *ein best. Opfer* ÇAT. BR. 2,4,4,2. VAITÂN.

वसिष्ठवँत् Adv. *nach* Vasishṭha's *Art* ṚV. 7, 96,3. MBh. 1,55,14.

वसिष्ठशफ m. Du. Name eines Sâman. वसिष्ठस्य शफौ LÂṬJ. 1,6,32.

वसिष्ठशिक्षा f. Titel einer Çiksha WEBER, PRATIÇÂKH. 71.

वसिष्ठशिला f. N. pr. einer Oertlichkeit.

वसिष्ठसंसर्प m. *ein best.* Katuraha.

वसिष्ठसंहिता f. Titel eines Werkes.

वसिष्ठसिद्धान्त m. Titel eines astron. Siddhânta.

वसिष्ठस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* OPP. Cat. 1.

वसिष्ठहँनु VS. 39,8 verdorben; vgl. TS. 1,4,36,1.

वँसीयँस् Adj. *besser, — als* (Abl.), *der besser daran ist, der sich wohler befindet, angesehener, reicher.*

वसीयोभूय n. *eine bessere Lage, das Obenaufsein* MAITR. S. 1,4,10 (59,1).

1. वँसु 1) Adj. (f. वँस्वी, वसु MÂN. GṚHJ. 2,13) *a) zu Gute kommend, wohlthuend.* — *b) *süss.* — *c) *trocken.* — 2) m. *a)* Bez. *der Götter* überh., insbes. der Âditja, Agni's, der Marut, Indra's, der Ushas, der Açvin, Rudra's, Vâju's, Vishṇu's, Çiva's und Kubera's. — *b) eine Klasse von Göttern;* ihr Haupt ist Indra, später Agni und Vishṇu. Gewöhnlich werden ihrer acht angenommen. — *c)* Bez. *der Zahl acht.* वसौ = अष्टमे. — *d) Strahl.* — *e) ein best. Sonnenstrahl* Citat im Comm. zu VP. 6,3,17; vgl. jedoch VP.^{2} 2,297. — *f) *die Sonne.* — *g) *der Mond.* — *h) *Strick, Seil, Gurt.* — *i) *Baum.* — *k) *Bez. zweier Pflanzen,* = बक und पीतमधु. — *l) *Teich, See.* — *m) *ein best. Fisch.* — *n)* = जिन Çiddh. 1,312. Vgl. अनु° (Nachtr. 3). — *o)* N. pr. α) verschiedener Personen: eines Liedverfassers mit dem Patron. Bhâradvâĝa, eines der sieben Weisen, eines Sohnes eines Manu, Vasudeva's, Kṛshṇa's, eines Fürsten der Kedi u. s. w. — β) eines nach einem Vasu benannten Landes. — 3) f. वसु *a) *Licht, Glanz.* — *b) *ein best. Arzneimittel.* — *c)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter der Vasu 2) *b).* — 4) *f. वस्वी *Nacht.* — 5) n. *a)* Sg. und Pl. *Gut, Besitzthum, Habe, Reichthum.* Ausnahmsweise m. वसोष्पति etwa *Genius der Besitz-*

thümer AV. 1,1,2; statt dessen liest aber AV. Paipp. besser असोष्पते *Genius des Lebens.* वँसोर्धारा *Strom der Güter* heisst α) *eine* Ghṛta-*Spende* beim Agnikajana. — β) Agni's *Gattin.* — γ) *die himmlische* Gaṅgâ. — δ) ein Tîrtha. — ε) angeblich *ein best. Gefäss.* — *b*) *Gold.* — *c*) *Juwel, Edelstein, Perle* Râgan. 13,145. *Werthgegenstand* überh. 144. — *d*) **ein best. Arzneimittel.* — *e*) **Wasser.* — *f*) **eine Art Salz* (रोमक) Râgan. 6, 108. — *g*) **Pferd* (als n.!). — *h*) *= श्याम.

2. वसु *Wohnung* oder *Bewohner* in सँवसु.

वसुकँ 1) m. *a*) in einer Formel, angeblich = वासयितर् Tândja-Br. 1,10,11. वसुकँन वसुकाय वसुकँ जिन्व Maitr. S. 2,8,8 (113,2). — *b*) Bez. *verschiedener Pflanzen* Karaka 1,4 (= बक Comm.). Nach den Lexicographen *Calotropis gigantea, Agati grandiflora, Adhatoda Vasika* und *Chenopodium.* — *c*) *ein best. Tact.* — 2) *n. *eine Art Salz* Râgan. 6,108.

वसुकर्ण m. N. pr. eines Liedverfassers des ṚV.

वसुकर्त्यपदत्त m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

*वसुकीट m. *Bettler.*

वसुकृत् m. N. pr. eines Liedverfassers des ṚV.

वसुक्र m. desgl. °पत्नी f. einer solchen Frau. श्रीवसुक्र Gaṇar. 37,14. 47,1.

वसुगुप्त und °गुप्ताचार्य m. N. pr. eines Autors.

वसुचन्द्र m. N. pr. eines Kriegers.

वसुचरित n. Titel eines Werkes Burnell, T.

*वसुच्छिन्ना f. *eine best. Heilpflanze* Râgan. 5,26. Bhâvapr. 1,173.

वसुजित् Adj. *Güter gewinnend.*

वसुज्येष्ठ m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,191.

वसुँता f. *Reichthum* oder *Freigebigkeit.*

वसुँतात्ति f. dass.

वँसात्ति f. *Bereicherung.*

वसुत्वँ n. *Reichthum.*

वसुत्वँन n. dass.

वसुद 1) Adj. (f. आ) *Güter* —, *Reichthum verleihend.* — 2) m. Bein. Kubera's. — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Göttin. — *b*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c*) einer Gandharvî.

वसुदत्त N. pr. verschiedener 1) m. Männer. — 2) f. आ Frauen, angeblich auch der Mutter Vararuki's.

*वसुदत्तक m. Hypokoristikon von वसुदत्त Ind. St. 13,427.

वसुदत्तपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

वसुदा Adj. *Güter gebend, freigebig.*

वसुदान 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer; auch eines nach einem Vasudâna benannten Varsha (wohl n.).

वसुदाम N. pr. 1) m. eines göttlichen Wesens. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

वसुदामन् m. N. pr. eines Sohnes des Bṛhadratha.

वसुदावन् Adj. = वसुदा. Auch mit dem Gen. वँसोः.

वसुदेय n. *das Schenken von Gütern, Freigebigkeit.*

वसुदेव 1) m. *a*) N. pr. α) eines Fürsten aus dem Stamme der Vṛshṇi, Vaters des Kṛshṇa. — β) eines Fürsten aus der Kaṇva-Dynastie. — γ) des Grossvaters des Dichters Mâgha. — *b*) Bein. Kṛshṇa's (neben वासुदेव). — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Çvaphalka's VP.^{2} 4,95. — 3) n. *das Mondhaus* Dhanishṭhâ.

वसुदेवजन्मन् m. Patron. Kṛshṇa's Çiç. 13,13.

वसुदेवत n. und *°देवता f. = वसुदेव 3).

वसुदेवता f. *die Gottheit des Reichthums, eine Reichthum verleihende Göttin.* Vgl. auch u. वसुदेवत.

वसुदेवपुत्र n. Patron. Kṛshṇa's Spr. 7647.

वसुदेवब्रह्मप्रसाद m. N. pr. eines Autors.

*वसुदेवभू m. Patron. Kṛshṇa's.

वसुदेवात्मज m. desgl.

*वसुदेव्या f. 1) *das Mondhaus* Dhanishṭhâ. — 2) *die 9te* Tithi.

वसुदैव und °दैवत n. *das Mondhaus* Dhanishṭhâ.

वसुधरा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

वसुधर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

*वसुधर्मिका f. *Krystall.*

वसुधा 1) Adj. *Güter schaffend, freigebig.* Compar. °तर (AV. 5,27,6), Superl. °तम. — 2) f. आ *a*) *die Erde.* — *b*) *Land, Reich, Gegend.* — *c*) *Land, Boden.* — *d*) *Erde als Stoff.* — *e*) Bein. der Lakshmî Vishṇus. 99,5. — *f*) *Anapaest.*

*वसुधाखर्जूरिका f. *eine Dattelart* Râgan. 11,60.

वसुधागम m. *Ertrag vom Boden.*

वसुधातल n. 1) *Erdoberfläche,* so v. a. *die Erde.* — 2) *Erdboden* 106,26.

वसुधाधर 1) Adj. *die Erde tragend,* —*erhaltend* (Vishṇu). — 2) m. *a*) *Berg.* — *b*) *Fürst, König* Ind. St. 15,367.

वसुधाधव m. *Fürst, König* Ind. St. 15,367.

वसुधाधिप und वसुधाधिपति m. *Fürst, König.*

वसुधाधिपत्य n. *Königthum.*

वसुधान 1) Adj. (f. ई) *Güter enthaltend,* — *aufbewahrend.* — 2) n. *das Schenken von Gütern.*

वसुधानायक m. *Fürst, König* Kautukas.

वसुधापति m. *Fürst, König.*

वसुधापरिपालक m. *Hüter der Erde* (Kṛshṇa).

वसुधार 1) Adj. *Reichthümer* —, *Geld bergend,* — *in Händen habend.* — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. आ N. pr. *a*) einer buddh. Göttin. — *b*) eines Flusses. — *c*) *der Residenz Kubera's.

1. वसुधारा f. s. u. वसुधार.

2. वसुधारा f. *ein Strom von Gütern,* — *Gaben* MBh. 15,14,11. Harshaḱ. 102,17. Hem. Par. 1,426. Vgl. धारा वसूनाम् MBh. 3,200,41 und वँसोर्धारा unter 1. वँसु 3) *a*).

वसुधारामय Adj. *aus einem Strom von Gütern bestehend* Harshaḱ. 90,14.

वसुधारिणी f. *die Erde.*

वसुधारेणु m. *Erdstaub.*

वसुधासुत m. *der Planet Mars.*

*वसुधित ved. wohl n. *Güterbesitz.*

वँसुधिति 1) Adj. *Güter besitzend,* — *spendend.* — 2) f. *Güterspende* oder *Schatzkammer.*

वसुधँय n. *Güterspende* oder *Güterbesitz* in einer Formel.

वसुनन्द m. N. pr. eines Fürsten.

*वसुनन्दक = खेटक.

वँसुनीति Adj. *Güter bringend.*

वसुनीथ Adj. dass. VS.

*वसुनेत्र m. N. pr. eines Brahmanen.

वसुनेमि m. N. pr. eines Schlangendämons.

वसुंधर 1) Adj. *Schätze bergend.* — 2) m. *a*) Bez. *der* Vaiçja *in* Çâlmaladvîpa. — *b*) N. pr. verschiedener Männer, auch eines Dichters. — 3) f. आ *a*) *die Erde.* — *b*) *Land, Reich.* — *c*) *Land,* so v. a. *Boden.* — *d*) *Erdboden.* Auch °पृष्ठ n. — *e*) Bez. *eines Theilchens der* Prakṛti. — *f*) Du. Bez. *zweier* Kumârî *an* Indra's *Banner.* — *g*) N. pr. α) einer buddh. Göttin. — β) einer Tochter Çvaphalka's, einer Fürstin und anderer Frauen (321,16. fg.).

वसुंधराधर m. *Berg* Bâlar. 194,5.

वसुंधराधव m. *Fürst, König.*

वसुंधराभृत् m. *Berg* Vikramâṅkaḱ. 13,23.

वसुंधराश्वनासीर m. *Fürst, König* Prasannar. 51,7 (°सुनासीर gedr.).

वसुंधरेशा Adj. f. *den Berger von Gütern* (d. i. Kṛshṇa) *zum Herrn habend* (Râdhâ).

वँसुपति m. 1) *Herr der Güter* (auch mit dem Beisatz वँसूनाम्), Beiw. Agni's, Indra's, Savitar's und Kubera's. — 2) *Herr der Götterschaar* Vasu (Kṛshṇa).

वसुँपत्नी f. *Herrin der Güter* (mit dem Beisatz

वसूनाम्.

वसुपातर् Nom. ag. *Beschützer der Götterschaar* Vasu (Kṛshṇa).

वसुपाल m. *Beschützer der Güter*, so v. a. *König.*

वसुपालित m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 2,82.

*वसुपूज्यराज् m. N. pr. des Vaters des 12ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

वसुप्रद 1) Adj. *Güter verleihend* Vishṇus. 1,59. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*वसुप्रभा f. 1) *eine der sieben Zungen des Feuers.* — 2) N. pr. der Residenz Kubera's.

*वसुप्राण m. *Feuer.*

वसुबन्धु (°बन्ध fehlerhaft) m. N. pr. eines berühmten buddh. Gelehrten Harshaṅ. (ed. Bomb.) 490,20.

वसुभ n. 1) *das unter den* Vasu *stehende Mondhaus* Dhanishṭhâ. — 2) N. pr. einer Stadt Ind. St. 14,119. fgg.

वसुभूत m. N. pr. eines Gandharva.

वसुभूति m. N. pr. verschiedener Männer 291, 18. 323,11. fgg.

वसुभृद्यान m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

वसुमति m. N. pr. eines Brahmanen.

वसुमती s. u. वसुमत्.

वसुमतीचित्रसेनीय n. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

वसुमतीचित्रासन n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

वसुमतीपति m. *Fürst, König.*

वसुमतीपृष्ठ n. *die Oberfläche der* (sphärischen) *Erde.*

वसुमतीसूनु m. Metron. Naraka's Bâlar. 65,7.8.

वसुमत्ता f. *Reichthum.*

वसुमद्गण 1) Adj. *die aus* Vasu *bestehende Schaar um sich sammelnd* (Soma) TS. 3,2,5,2. — 2) Bez. *der Stelle in* TS. 3,2,5,2, *welche mit diesem Worte beginnt*, Âpast. Çr. 12,24,8.

वसुमनस् m. N. pr. eines Liedverfassers und eines Fürsten von Kosala.

वसुमत् 1) Adj. *a) mit Gütern versehen, Güter enthaltend, begütert, reich.* Compar. वसुमत्तर. — *b) von den* Vasu *begleitet.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Vaivasvata, des Kṛshṇa und vieler anderer Personen. — *b)* eines Berges im Norden. — 3) f. वसुमती *a) die Erde.* — *b) Land, Reich, Gegend.* — *c) Erdboden.* — *d)* Bez. *zweier Metra.* — *e)* N. pr. verschiedener Frauen.

वसुमय Adj. (f. ई) *aus Gütern bestehend.*

वसुमित्र m. N. pr. verschiedener Männer.

वसुर Adj. etwa *werthvoll* oder *reich* Kâṭh.

वसुरक्षित m. N. pr. eines Mannes.

वसुरण्व Adj. *an Gütern sich ergötzend.* Vgl. TS. 1,3,3,1. 6,3,6,2 und Ind. St. 13,68.

वसुरथ m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वसुराज m. *König* Vasu.

वसुरात m. N. pr. eines Mannes.

वसुरुच् Adj. etwa *wie die* Vasu (d. i. *die Götter*) *glänzend.*

वसुरुचि m. N. pr. eines Gandharva.

वसुरूप Adj. Vasu-*artig* als Beiw. Çiva's. Im Piṇḍa-Opfer der Väter wird ein Ahnherr so angeredet.

वसुरेतस् m. *Feuer, der Gott des Feuers.* Auch als Beiw. Çiva's, wie auch वसुरेतःसुवपुस्.

वसुरोचिस् 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *n. = यज्ञ.

*वसुल m. 1) *ein Gott.* — 2) Hypokoristikon von वसुदत्त.

वसुलक्ष्मी f. N. pr. einer Schwägerin Agnimitra's Mâlav. 6,14 (im Prâkrit).

वसुवन् = वसुवनि mit dem Beisatz वसुधेयस्य.

वसुवन n. N. pr. eines mythischen Landes.

वसुवनि Adj. *Güter heischend* oder *verschaffend.*

वसुवत् Adj. *mit den* Vasu *verbunden.*

वसुवाह् m. N. pr. eines Ṛshi.

वसुवाहन Adj. *Güter führend* ṚV. 5,75,1.

वसुविद् Adj. *Güter verschaffend.*

वसुविन्द Adj. *Güter gewinnend* Gaut.

वसुवीर्य n. etwa *die Kraft der* Vasu Mân. Gṛhj. 2,11.

वसुवृष्टि f. *ein Regen von Gütern, — Schätzen.*

वसुशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

वसुश्रवस् Adj. etwa *durch Reichthum bekannt* oder *R. strömend.* Auch Beiw. Çiva's.

वसुश्री f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

वसुश्रुत m. N. pr. eines Liedverfassers des ṚV.

वसुश्रेष्ठ 1) Adj. *der beste unter den* Vasu (Kṛshṇa). — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,191. — 3) *n. *Silber* Râgan. 13,14.

वसुषेण 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,59. — 2) m. *a)* Bein. Karṇa's. — *b)* N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 2,82.

वसुसंपत्ति f. *das Zutheilwerden von Gütern* Vaitân.

*वसुसार 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *die Residenz* Kubera's.

*वसुस्थली f. *die Residenz* Kubera's.

*वसुकृत् (Comm. zu Karaka 1,4) und *°क m. *ein best. Baum, = बक.*

वसुकाम m. N. pr. eines Fürsten der Aṅga.

*वसूक 1) m. *ein best. Baum, = बक.* n. *die Blüthe.* — 2) n. *eine Art Salz.*

वसून् Adj. *Güter auftreibend.*

वसूत्तम m. *der Beste unter den* Vasu, Bez. Bhîshma's.

वसूद्रेक m. N. pr. eines Mannes.

वसूमती (metrisch) Adj. f. *reich.*

वसूय् (nur वसूयात् und Partic. वसूयत्त् ṚV. 1, 130,6. 4,10,15) *um Güter —, um Gaben angehen, nach Gaben verlangen.*

वसूया Instr. Adv. *mit dem Wunsch nach Gaben.*

वसूयु Adj. *Güter begehrend, erwerbslustig, begehrlich.* वसूयव आत्रेयाः als Liedverfasser.

वसोर्धारा s. u. 1. वसु 5) *a*).

वसोर्धारीय Adj. von वसोर्धारा Ind. St. 13,124.

*वस्क्, वस्कते (गतौ).

*वस्क m. = अध्यवसाय.

*वस्कराटिका f. *Scorpion.*

1. वस्त schlechte Schreibart für बस्त.

2. वस्त in *उपवस्त.

1. वस्तर् in दोषा° und प्रातर्वस्तर्.

2. वस्तर् Nom. ag. 1) *Verhüller* nach Sâj. Könnte auch *Erheller* (also = 1. वस्तर्) bedeuten. — 2) *anziehend* (ein Gewand).

3. वस्तर् Nom. ag. Superl. वस्तृतम (in einer Etymologie) *am meisten wohnend.*

वस्त्वे Dat. Infin. zu 2. वस् (nach Sâj. zu 5. वस्) ṚV. 1,48,2.

वस्तव्य 1) Adj. *zuzubringen* (eine Zeit). — 2) n. impers. *zu verweilen* (auch so v. a. *auszubleiben*), *sich aufzuhalten, zu wohnen, — in* oder *bei* (Loc.); mit Acc. der Zeitdauer.

वस्तव्यता f. *Aufenthalt.*

वस्ति m. f. 1) *Blase, Harnblase.* *f. — 2) *die Gegend unterhalb des Nabels.* *m. — 3) *Klystierblase, — beutel;* auch das *Klystier* selbst. Als f. nur वस्ती. — 4) *Sg. Pl. *Fransen.*

वस्तिक (बस्तिक) Adj. als Bez. eines in einem ehrlichem Kampfe nicht anzuwendenden Pfeiles.

वस्तिकर्मन् n. *Anwendung eines Klystiers* Verz. d. Oxf. H. 234,*b*,8. 10. ज्ञल° 12.

*वस्तिकर्माख्य m. *der Seifenbaum.*

वस्तिकुण्डल n. (Karaka 1,9.8,9) und °कुण्डलिका f. *eine best. Blasenkrankheit.*

वस्तिकोश m. *Blase, Beutel* Suçr. 2,352,5.

वस्तिपीडा f. *Blasenschmerzen.*

वस्तिबिल n. *Blasenöffnung.*

*वस्तिमल n. *Urin.*

वस्तिमूल (बस्ति°) n. *Blasenöffnung.*

वस्तिरुज् f. und वस्तिव्यापद् f. *Blasenkrankheit.*

वस्तिशीर्ष s. बस्ति°.

*वस्तिशोधन m. *Vangueria spinosa* Râǵan. 8,68.

1. वँस्तु f. *das Hellwerden, Tagen; Morgen, Frühe.* वँस्तोस् Gen. *am Morgen,* वँस्तोर्वस्तोः *jeden Morgen,* वँस्तोरस्याः *heute früh,* प्रति वँस्तोः *gegen Morgen.* Vgl. वँस्तवे.

2. वस्तु n. 1) *Sitz, Ort.* — 2) *Ding, Gegenstand, ein reales Ding; Geräthe, ein erforderliches Ding; das rechte Ding, ein würdiger Gegenstand (Werthgegenstand* Râǵan. 13,144), *ein Gegenstand des* (im Comp. vorangehend). Am Anfange eines Comp. = वस्तुतस् *in Wirklichkeit.* — 3) *Sache, Angelegenheit, Umstand* (290,24), *das worum es sich handelt.* — 4) *Inhalt, Stoff, Gegenstand* einer Rede u. s. w. — 5) *eine Art Composition* S. S. S. 164. — 6) bei den Buddhisten *Gegenstand,* so v. a. *Artikel* (deren 10 bei den Schismatikern). — MBu. 13,5519 fehlerhaft für बधु.

3. वस्तु m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,67.

1. वस्तुक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = *zum Inhalt habend* Mâlav. 19,12 (21,12 Boll.). अनून-वस्तुका *so v. a. überaus gehaltvoll, ganz aussergewöhnlich* 7,22 (8,10 Boll.).

2.*वस्तुक n. = वास्तूक Râǵan. 7,121.

वस्तुज्ञात n. *die Dinge.*

वस्तुतन्त्र Adj. *von Dingen —, von den Dingen abhängig, objectiv* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,2. 3,2,21. Nom. abstr. °त्व n. zu 1,1,2. 2,1,11.

वस्तुतस् Adv. 1) *von Seiten der* (erforderlichen) *Dinge, — Gegenstände.* — 2) *in Wirklichkeit.*

वस्तुता f. 1) am Ende eines Comp. *das Gegenstandsein von.* — 2) *Wirklichkeit.* Instr. *in Wirklichkeit.*

वस्तुत्व n. = वस्तुता 2).

वस्तुधर्म m. Sg. und Pl. *die Natur —, die wahre Beschaffenheit der Dinge.*

वस्तुपतित Adj. *körperlich geworden* Vâǵrakkh. 32,15. 16.

वस्तुपाल m. N. pr. eines Dichters.

वस्तुबल n. *die Macht der Dinge.*

वस्तुभाव m. *Realität, Wirklichkeit.* Instr. Pl. *in Wirklichkeit.*

वस्तुभूत Adj. *substanziell* VP. 2,12,39.

वस्तुभेद् m. *ein wirklicher, wesentlicher Unterschied* VP. 2,12,40.

वस्तुरचना f. *Bearbeitung eines Stoffes* Sâh. D. 22. Chr. 290,17.

वस्तुवत् Adj. in उत्तम° *aus den vorzüglichsten Stoffen bestehend.*

वस्तुविचार् m. *gründliches Urtheil* (personificirt).

वस्तुवृत्त n. 1) *das wirklich Vorgegangene, der wahre Sachverhalt.* — 2) *eine Erscheinung comme il faut* Comm. zu Mâlav. (ed. Boll.) 8,10.

वस्तुशक्ति f. Sg. und Pl. *die Macht der Dinge.* °तस् *durch d. M. d. D.*

वस्तुशासन n. *ein Original-Edict.*

वस्तुशून्य Adj. *keine Realität habend, unwirklich.*

*वस्तूकी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

वस्तूत्थापना f. in der Dramatik *das Erfinden von Dingen, das Vorführen unwirklicher Dinge.*

वस्तूपमा f. *ein Gleichniss, bei dem zwei Dinge schlechtweg ohne Angabe des tertium comparationis, welches als bekannt vorausgesetzt wird, mit einander verglichen werden.*

1. वँस्तोस् s. u. 1. वँस्तु.

2. वँस्तोस् Abl. Infin. zu 7. वस् RV. 1,174,3. Nach Geldner (Kuhn's Z. 27,217) *vor dem Verzehren.*

*वस्त्य n. *Wohnung.*

वँस्त्र 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *Gewand, Kleid; Tuch, Zeug.* — 2) f. वस्त्रा N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,149. — 3) *n. *Zimmetblatt* Râǵan. 6,176.

वस्त्रक n. = वस्त्र 1).

*वस्त्रकुटिम n. 1) *Sonnenschirm.* — 2) *Zelt.*

वस्त्रक्षेपम् Absol. *bis zum Durchnässen des Gewandes* Çiç. 10,49.

*वस्त्रगृह् n. *Zelt.*

वस्त्रगोपन n. Pl. Bez. *einer der 64 Künste.*

*वस्त्रग्रन्थि m. *Schurz.*

*वस्त्रघर्घरी f. *Sieb, Seihtuch.*

वस्त्रद् Adj. *Gewänder schenkend* MBu. 3,200,51.

वस्त्रदशा f. *die Verbrämung eines Gewandes* Gobh. 4,9,8.

वस्त्रदा Adj. *Gewänder schenkend.*

वस्त्रदान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

वस्त्रदानकथा f. Titel einer *Erzählung.*

वस्त्रधारक Sûçr. 2,55,11 fehlerhaft für वस्त्रा-धारक.

वस्त्रधाविन् Adj. *Kleider waschend* Kathâs. 124,133.

वस्त्रप m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वस्त्रपञ्जल m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,83.

*वस्त्रपुत्रिका f. *eine Puppe aus Zeug.*

वस्त्रपेटा f. *Kleiderkorb* Kathâs. 62,195.

*वस्त्रपेशी f. *Franse.*

वस्त्रबन्ध m. *ein Tuch, das umgebunden wird.*

*वस्त्रभूषण m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 6,246.

वस्त्रमथि Adj. *Kleider abreissend.*

वस्त्रय्, °यति Denomin. von वस्त्र. — Mit सम् 1) *gleiche Kleider tragen* Kâṭh. Gṛhj. 1,12 (न संवस्त्रयेत) = Mân. Gṛhj. 1,1 (न संवस्त्रयेत्). — 2) *anziehen, anlegen* (ein Kleid) Vop. 21,7. संवस्त्र्य Bhaṭṭ.

वस्त्रयुगिन् Adj. *in ein Ober- und Untergewand gekleidet.*

*वस्त्रयोनि f. *der Stoff, aus dem ein Zeug bereitet wird.*

*वस्त्ररङ्गा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,108.

*वस्त्ररञ्जक n. *Safflor* Bhâvapr. 1,176.

*वस्त्ररञ्जनी f. *Rubia Munjista* Bhâvapr. 1,176.

*वस्त्ररञ्जन n. *Safflor.*

वस्त्रवत् Adj. *ein schönes Gewand habend, schön gekleidet.*

*वस्त्रवेश m. und *वस्त्रवेश्मन् n. *Zelt.*

वस्त्राञ्चल m. *Saum —, Zipfel eines Gewandes* Kathâs. 18,181. Hit. 63,8.

वस्त्राधारक *eine Unterlage von Tüchern.*

वस्त्रान्त m. *Saum —, Zipfel eines Gewandes* Çâṅkh. Gṛhj. 6,5. MBu. 3,57,27. R. 4,6,16. Kathâs. 18,199. Spr. 1780. Bhâg. P. 4,25,24.

वस्त्रान्तर् n. (adj. Comp. f. आ) *Obergewand, Ueberwurf* Kathâs. 29,113.

वस्त्रापथक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

वस्त्राय्, °यते *ein Kleid darstellen, als Kleid erscheinen.*

वस्त्रिन् Adj. = वस्त्रवत्.

वस्न (*m.) n. 1) *Kaufpreis, Werth.* — 2) **Lohn.* — 3) **Geld, Reichthum.* — 4) **Kleid, Gewand.* — 5) **Haut.*

*वस्न n. = काञ्चीभूषण.

वस्नय्, nur Partic. वस्नयँत् *feilschend.*

वस्निका f. *ein werthvoller Einsatz* Tândja-Br. 14,3,13.

(वस्य) वँस्निय Adj. *werthvoll.*

1. वँस्मन् n. *Decke.*

2. वँस्मन् n. *Nest.*

वस्य Adj. *anzuziehen* in स्नात°.

वँस्यइष्टि f. *das Suchen —, Wünschen von Besserung, — von Wohlfahrt.*

वँस्यँस् 1) Adj. *besser, trefflicher, angesehener, reicher, — als* (Abl.). — 2) n. *das Bessere, Beste; Wohlfahrt, Ansehen.*

वँस्यष्टि f. = वस्यइष्टि (in der concreten Bed. *zur Wohlfahrt gelangend*) in einer Formel TS. 3, 5,2,5. 4,4,1,3. Maitr. S. 2,8,8 (113,3). Tândja-Br. 1,10,11. Gop. Br. 2,2,14.

वस्यस in पाप° und श्रेवस्यस.

वस्योभूय n. *Besserung, Mehrung der Wohlfahrt.*

1.*वस्र m. *Tag.*

2.*वस्र n. 1) *Haus, Wohnung.* — 2) *Kreuzweg.*

वस्वनन्त m. N. pr. eines Sohnes des Upagupta.

वस्वन्त Adj. *mit dem Worte* वसु *schliessend* Gobh. 4,5,4.

वस्वोकसारा und वस्वोक° f. N. pr. 1) eines Flusses. — 2) der Residenz Kubera's und Indra's (VP. 2,8,10).

1. वक्ष्, वँक्षति, °ते (später nur metrisch), उक्षीत (ausnahmsweise), उक्षँते Pass. 1) trans. *a) führen, fahren*, mit Gespann oder zu Schiffe (Instr.) *bringen*, — *fortführen*, den Wagen (Acc.) *ziehen*, die Rosse (Acc.) *führen*, so v. a. *lenken*. Agni *führt* oder *geleitet* die Gegenstände des Opfers zu den Göttern. Pass. *geführt* —, *gefahren* —, *gezogen werden, fahren mit* oder *zu* (Instr.). — *b)* Wasser u. s. w. *führen* (von Flüssen), *fliessen lassen* (Thränen). — *c) zuführen, bringen; verschaffen, bewirken.* — *d) darbringen* (ein Opfer). — *e) in die Weite führen, verbreiten.* — *f) wegführen, hintreiben, fortschleppen; rauben.* Pass. *weggeführt* u. s. w. *werden.* — *g) heimführen, heirathen* (vom Manne, ausnahmsweise auch vom Weibe). Med. Âpast. 2, 12,1. 2. — *h) mit sich* —, *bei sich führen.* — *i) tragen* (auch von Kleidungsstücken), — *auf* (Instr. oder Loc.). गर्भम् *eine Leibesfrucht tragen;* शिरस् (auch शिरांसि गर्वितानि und mit उच्चैस्तराम्) *den Kopf hoch tragen;* die Erde *tragen* auch so v. a. *regieren.* — *k) tragen*, so v. a. *am Leben erhalten.* — *l) ertragen, erdulden* 186,25. — *m) ertragen*, so v. a. *nachsehen, verzeihen.* — *n) an sich tragen*, so v. a. *haben* Spr. 7843. — *o) sich unterziehen, sich hingeben, sich unterwerfen.* अग्निम्, विषम्, तुलाम् *sich dem Gottesurtheil mit dem Feuer, dem Gift, der Wage unterwerfen.* — *p) empfinden* (einen Schmerz) 302,27. — *q) an den Tag legen, äussern* Pañkad. 38 (अवक्तृ zu lesen). — *r) bezahlen* (als Strafe). — *s) zubringen* (eine Zeit). — *t)* मक्षा वक्तृ Hariv. 4453 fehlerhaft für मनसा जपन्. — 2) intrans. *a)* zu Wagen oder mit Pferden (Instr.) *fahren, den Wagen lenken, am Wagen* u. s. w. *ziehen, dahinfahren, laufen.* — *b)* zu Schiffe (Instr.) *fahren, dem Wasser entlang hinfahren, schwimmen.* — *c) dahinfahren* vom Winde, so v. a. *wehen* 187,15. — *d) dahinfliessen* (von Jahren) Harshak. 28,24. — 3) ऊढ *a) weggeführt, fortgetrieben, — geschleppt, geraubt.* — *b)* f. *heimgeführt*, so v. a. *geheirathet, verheirathet.* — *c) getragen, — auf* (im Comp. vorangehend). — *d) herangekommen.* ऊढवयस् Adj. so v. a. *erwachsen.* — *e) geäussert, an den Tag getreten* Bhâg. P. 2,7,25. — 4) वोढ *geehelicht* (भार्यात्व). — Caus. वाक्षयति, °ते (metrisch) 1) *fahren lassen*, einen Wagen *laufen lassen*, Pferde u. s. w. *ziehen lassen*, — **Etwas* (mit doppeltem Acc.), *lenken.* Pass. *zum Ziehen angehalten werden* Hem. Par. 1,168. — 2) zu Wagen *Etwas führen.* — 3) **Jmd lenken lassen*, mit doppeltem Acc. — 4) ein Schiff *führen*, — *lenken.* — 5) *zu Wagen fahren, sich mittelst eines Vehikels begeben zu* (Acc.). — 6) Pass. *sich treiben lassen, getrieben* —, *angetrieben werden* (eig. und übertr.) Kâraka 6,2. — 7) *Etwas tragen lassen*, — *von* (Instr.). — 8) *Jmd tragen lassen*, — *auf* (Loc.), *zum Tragen anstellen.* — 9) *sich tragen lassen auf*, so v. a. *reiten auf* (Acc.). — 10) Pass. *getragen werden.* — 11) *betreten* (einen Weg); nur Pass. — 12) *zurücklegen* (einen Weg). — 13) *Etwas in Bewegung setzen, wirken* —, *arbeiten lassen.* — 14) *verabreichen, eingeben* (eine Arznei). मधुवाक्षित *in Honig eingegeben* Bhâvapr. 2, 114. — 15) *Jmd anführen, betrügen.* Nur वाक्षित *angeführt.* — Intens. 1) वनीवाक्ष्यते *hinundher führen.* वनीवाक्षितँ Çat. Br. 6,8,1,3. — 2) वावक्षीति *tragen.* — Mit अति 1) *hinüberführen über.* — 2) den Wagen *vorbeifahren lassen.* — 3) *verbringen* (einer Zeit). — Caus. 1) *betreten* (einen Weg). Nur अतिवाक्षित. — 2) *versetzen, an einen andern Ort bringen.* — 3) *glücklich über Etwas* (Acc.) *hinüberkommen* 299,32 (im Prâkrit). — 4) *verbringen* (eine Zeit) Hem. Par. 1,246. — *Mit व्यति Med. (व्यतिक्षारे). — Mit समति Caus. *zubringen* (eine Zeit). — Mit अधि *tragen.* — अध्यूढ (s. auch bes.) in der Bed. *aufgesetzt auf* gehört zu 1. ऊक्ष्. — Mit अनु 1) *führen entlang*, mit Acc. — 2) Pass. *fortgetrieben werden* (vom Strome). — 3) Med. *nachschlagen, ähnlich werden.* — 4) *betreiben* MBh. 12,56,51 (nach Kern अनुवक्षि st. अनुविक्षि zu lesen). — Mit अप 1) *wegfahren, wegführen.* — 2) *wegtreiben, verscheuchen.* — 3) *abwerfen* (ein Gewand). — 4) *aufgeben, fahren lassen.* — Caus. 1) *wegfahren, wegführen, abführen.* — 2) *vertreiben, verjagen.* अपोवाक्षित (!) Bhâg. P. — 3) *sich aus dem Staube machen.* — 4) *अपवाक्षित = पिक्षित Gal. — Mit प्रत्यप *zurückdrängen, — stossen.* — Mit व्यप, व्यपोह्य und व्यपोढ gehören zu 1. ऊक्ष्. (vgl. auch Nachtr. 5). — Mit अभि *hinfahren, herbei* —, *hinführen zu* (Acc.). — Caus. *zubringen* (eine Zeit). Richtig अति. — Mit आ 1) *herbeiführen, zuführen, bringen*, — *in* (Acc.), *verschaffen.* Partic. आढ. — 2) *heimführen* (als Gattin). — 3) *eintragen, bezahlen.* — 4) *fortführen, forttreiben.* — 5) *herbeifahren* (intrans.) RV. 4,14,3. 8,54,6. — 6) *sich ergiessen, fliessen.* — 7) *tragen.* राज्यम् so v. a. *regieren.* — 8) *an den Tag legen, anwenden.* — Caus. *herbeirufen*, insbes. die Götter zum Opfer u. s. w. — Mit अन्वा *herbeiführen.* — Mit अभ्या *herbeiführen, bringen* RV. 1,134,1. — Mit उद् 1) *davonführen, wegfahren.* — 2) *hinaufführen.* — 3) *heimführen, heirathen* (ein Weib) MBh. 6,119,34. — Mit समुद् 1) *hinausführen, — ziehen* Hariv. 2,89,85. — 2) *davonführen, forttragen.* — 3) *Jmd dahinziehen* (von Pferden). — 4) *heimführen, heirathen* (ein Weib). — Mit उपा *herbeiführen.* — Mit निरा 1) *entführen.* — 2) *holen.* — Mit समा 1) *zusammen herbeiführen, zusammenbringen, versammeln;* Med. etwa *sich zusammenfinden.* — 2) *herbeiführen, herbeiwehen.* — Mit उद् 1) *hinaufführen, — heben, — ziehen, aufheben.* — 2) *hinausführen, — schaffen, herausziehen* (z. B. Pfeile aus dem Köcher). — 3) *in die Höhe bringen* (in übertragener Bed.). — 4) *wegführen* (die junge Frau aus dem Vaterhaus), überh. *heimführen, heirathen.* उढा *geehelicht.* — 5) *zuführen, bringen, darbringen.* — 6) *tragen, — auf* (Instr.). भर्तारम् so v. a. *auf sich liegen haben;* मक्षीम् oder राज्यम् so v. a. *regieren;* मनसा *im Herzen tragen*, so v. a. *gedenken.* — 7) *ertragen, erdulden.* — 8) *festhalten* (Gegensatz *aufgeben*). — 9) *an sich tragen, haben, besitzen* Hem. Par. 1,411. देवीशब्दम् *den Titel* Devî *führen* Chr. 328,29. — 10) *äussern, an den Tag legen.* — 11) *zu Ende führen.* — 12) *उढ = पीवर, स्थूल gehört wohl zu 1. ऊक्ष्. — Caus. 1) *verheirathen* (ein Mädchen oder einen Mann), — *mit* (Instr.) Hem. Par. 1,210. 216. — 2) *heimführen, heirathen* (ein Mädchen). — Mit प्रोद् *äussern, an den Tag legen.* — Mit समुद् 1) *hinaus* —, *forttragen.* — 2) *heimführen, heirathen* (ein Mädchen). — 3) *aufheben.* — 4) *tragen.* मनसा oder हृदयेन *im Herzen tragen, eingedenk sein.* — 5) *ertragen, erdulden.* — 6) *an sich tragen, haben* 319,16 (im Prâkrit). — 7) *an den Tag legen, äussern.* — Mit उप 1) *herbeiführen, bringen, verschaffen.* उपोढ *herbeigeführt, bewirkt.* — 2) *Jmd zu Etwas bringen, — verleiten;* mit doppeltem Acc. — 3) *उपोढ = ऊढ. — Vgl. auch 1. ऊक्ष् mit उप und उपोढ. — Mit समुप 1) *mit sich führen, strömen lassen.* — 2) Pass. *heranrücken, einbrechen, beginnen.* समुपोढ *aufgegangen* (Mond). Könnte auch zu 1.

ऊक्र् gehören. — Mit नि 1) *hernieder* —, *hereinführen zu* (Dat. oder Loc.). — 2) *fliessen*. — 3) *tragen, erhalten*. — Caus. *in Bewegung setzen*. — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit निस् 1) *herausführen* —, *retten aus* (Abl.); *wegschaffen, wegspülen*. — 2) *herausfliessen aus* (Abl.) Mân. Grhj. 2, 11. — 3) *ausführen, zu Stande bringen*. — 4) *zu Stande kommen, gelingen; zu seinem Ziele gelangen, glücklich über Etwas hinwegkommen*. — 5) *sein Leben unterhalten, leben von* (Instr.) Kâmpaka 147. — 6) *Jmd anstehen, sich geziemen für* (Gen.) Hem. Par. 7,42. — Caus. 1) *verbringen, zu Ende bringen* (eine Zeit). — 2) *ausführen, vollführen, zu Stande bringen*. — Mit प्रतिनिस्, प्रतिनिद्वट् *einzeln ausgeführt* Comm. zu Âpast. Çr. 12,20,19. — Mit परा *wegführen, wegschaffen zu* (Dat.). — Mit परि 1) *herumführen, —tragen*. — 2) *umherschleifen*. — 3) *herumfliessen*. — 4) *den Hochzeitszug* oder *die Braut führen* (vom Vaterhaus in das des Gatten); *heimführen, heirathen*. — Mit प्र 1) trans. *a) weiterführen, vorwärts ziehen, — treiben* (Âpast. 1,11, 8). — *b) im Fliessen entführen, wegspülen*. — *c) zuführen, bringen, hinführen zu* (Acc.). — *d) tragen*. — *e) an den Tag legen, äussern*. — 2) intrans. *a) vorwärts fahren, davonfahren* (Med. RV.). — *b) hinfliessen, fliessen*. — *c) hinbrausen, wehen*. — Caus. 1) *fortfahren lassen*, so v. a. *wegschicken*. — 2) *fortschwimmen lassen* Hem. Par. 2,239. Kâmpaka 84. 86. — 3) *in Bewegung setzen, in Gang bringen*. — 4) लोकप्रवाक्तिम् MBh. 6,1919 fehlerhaft für °प्रवाक्तिनम्. — Mit अतिप्र *darüber hinaus führen, —ziehen*. — Mit अनुप्र 1) *umherfahren, — führen*. — 2) *vorwärts kommen*. — Mit अभिप्र *hinführen zu*. — Mit संप्र in संप्रवाक्. — Mit प्रति *entgegenführen*. प्रत्यस्य वक्र् TS. 1, 5,3,1 fehlerhaft; vgl. VS. 3,8. — Mit वि 1) *entführen, wegführen, wegspülen, wegschwemmen*. — 2) *wegführen* (die Braut aus dem Elternhause); *heimführen, heirathen* (ein Mädchen) überh.; *eine eheliche Verbindung schliessen, — mit* (Instr.) Gobh. 2,10,6. Med. *eine Hochzeit feiern; sich verheirathen*. मिथो विवक्रमाना: *untereinander heirathend* Âpast. 1,29,8. व्यूढा *geheirathet, verheirathet*. — Caus. (वी° Pâṇkâd.) 1) *verheirathen* (ein Mädchen), — *mit* (सक्र् oder blosser Gen.) Pâṇkâd. 45,2. विवाक्ति (vom Manne) *verheirathet mit* (Acc.) 34. 40. — 2) Med. *heimführen, heirathen ein Mädchen*. — Mit *संवि Med. *mit Andern* (Instr.) *eine Ehe eingehen*. — Mit सम् 1) *zusammenführen; führen, hinüberführen*. — 2) *ziehen, langsam fortbewegen*. — 3) *mit sich fortziehen, treiben* (vom Winde). — 4) *beladen* 85,8. — 5) Pass. *getragen werden von*, so v. a. *reiten auf* (Instr.). — 6) *entlang fahren* mit der Hand (Instr.) *über, streichen; mit* Acc. संववाक्तुम् (!). — 7) *an den Tag legen, äussern*. — Caus. 1) *zusammenführen, sammeln*. — 2) *fahren, lenken* (einen Wagen u. s. w.), *hinfahren, hinführen*. — 3) *heimführen* (ein Weib). — 4) *jagen, treiben*. — 5) *entlang fahren mit der Hand über, streichen, reiben;* mit Acc. Âpast. 1,6,1. Vâsav. 263,3. Pâṇkâd. — 6) *in Bewegung setzen* Kâd. 100, 10. 155,11. — Mit अनुसम् 1) *entlang führen*. — 2) *ziehend folgen*.

2.°वक्र् (stark वाक्र्, schwach उक्र् und ऊक्र्, welches mit einem vorangehenden अ zu औक्र् wird) *fahrend, ziehend, führend, tragend, haltend*.

वँक्र् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *a) fahrend, ziehend, führend*. — *b) hinfliessend in* oder *nach, durchfliessend, fliessend*. — *c) strömend, mit sich führend* Hemâdri 1,416,1. — *d) herbeiführend, — treibend*. — *e) bringend, bewirkend*. — *f) führend* (einen Namen), *habend, versehen mit*. — *g) sich aussetzend*. — 2) m. *a) Schulter des Joch- oder Zugthieres*. — *b) der Theil des Jochwagens, welcher auf der Schulter des Thieres liegt, Schulterstück des Joches*. — *c) *Pferd*. — *d) *Fluss*. — *e) *Wind*. — *f) *Weg*. — *g) ein best. Gewicht* (*Last*), = 4 Droṇa. — *h)* Nom. act. in दुर्वक्र् und सुखवक्र्. — 3) *f. वक्रा *Fluss*.

वक्रंलिक् Adj. (f. आ) *die Schulter leckend* Harshâṅk. (ed. Bomb.) 525,1.

वक्रँत् f. etwa *Fahrzeug;* nach Sâj. *Fluss*.

*वक्रत m. 1) *Stier*. — 2) *ein Reisender*.

*वक्रति m. 1) *Wind*. — 2) *Stier*. — 3) *Gefährte*.

*वक्रती f. *Fluss*.

वक्रँतु m. 1) *Brautzug, der Zug in's Haus des Gemahls sammt Geleit und Mitgift*, überh. *Hochzeit*. Pl. *Gegenstände der Mitgift*. — 2) *das was befördert, vorwärts bringt* RV. 7,1,17. — 3) *Stier*. — 4) *Reisender*.

*वक्रथु Adv. *zur Zeit, wann die Stiere angespannt sind*.

वक्रन 1) Adj. am Ende eines Comp. *fahrend, führend, auf seinem Rücken tragend*. — 2) n. *a) das Fahren, Führen*. — *b) das Fliessen des Wassers*. — *c) das Mitsichführen*. — *d) das Tragen*. — *e) Schiff*. — *f) der unterste Theil einer Säule*.

वक्रनभङ्ग m. *Schiffbruch* 324,25.

वक्रनी Adv. mit कर् *zum Vehikel machen*.

वक्रनीय Adj. *zu fahren, zu führen, zu ziehen, zu tragen*.

*वक्रन्त m. 1) *Wind*. — 2) *Knabe*.

वँक्रन्ती (Partic. von 1. वक्र्) f. Pl. *fliessendes Wasser* TS. 6,4,3,3. 7,4,14,1. Kâṭh. 22,13. Kauç. 32. Âpast. Çr. 8,7,21. 11,20,5.

वक्रारविन् Adj. *unter dem Joche Schmerzenstöne ausstossend*.

वक्रँत 1) Adj. (f. आँ) *im Joch gehend, zuggewohnt* Harshaṅk. (ed. Bomb.) 525,1. — 2) *n. *Schiff*. Richtig wohl वक्रन.

वँक्रम् n. v. l. der Kâṇva-Rec. für वँक्र् 2) *a)* Çat. Br. 1,1,3,9. 2,2,3,28. 4,5,1,15 nach Eggeling.

वक्रि m. N. pr. eines Piçâka in einer etymologischen Spielerei MBh. 3,44,41.

वक्रिका f. in राज°.

वक्रित्र und *°क n. *Schiff*.

वक्रित्रभङ्ग m. *Schiffbruch*.

वँक्रिन् Adj. *im Joch gehend, zuggewohnt, gut ziehend* Âpast. Çr. 5,20,8.

वँक्रिष्ठ Adj. 1) *am besten fahrend, — führend, — ziehend*. — 2) *am besten fahrbar*.

वक्रीनर् m. s. बक्रीनर्.

वँक्रीयंस् Adj. 1) *besser —, trefflich fahrend*. — *fahrbarer*.

वक्रेदक (ब°) m. = विभीतक, विभीदक Comm. zu Kâtj. Çr. 21,3,20.

वँक्रि m. 1) *Zugthier, Gespann*. — 2) *Darbringer einer Gabe an die Götter;* daher namentlich Agni. — 3) *der Fahrende* (*Reiter*), *Wagenlenker* (von verschiedenen Göttern gebraucht). — 4) *der fliessende* Soma. — 5) *ein best. Feuer*. — 6) *Feuer* überh., *der Gott des Feuers*. — 7) *das Feuer der Verdauung*. — 8) Bez. *der Zahl drei* (*drei heilige Feuer*). — 9) Bez. *verschiedener Pflanzen*. Nach den Lexicographen *Plumbago ceylanica, Semecarpus Anacardium, Poa cynosuroides* und *Citronenbaum* Râgân. 8,93. 11,67. 176. — 10) mystische Bez. *des Lautes* र्. — 11) Name *des 8ten* Kalpa 2) *h*). — 12) N. pr. *a)* eines Daitja. — *b)* eines Sohnes α) des Kṛshṇa. — β) des Turvasu. — γ) des Kukura.

वक्रिकन्या f. *eine Tochter des Feuergottes*. Pl.

*वक्रिकर् 1) Adj. *die Verdauung befördernd*. — 2) f. ई *Grislea tomentosa*.

वक्रिकार्य Adj. *durch Feuer zu vollbringen* Varâh. Jogaj. 8,19.

*वक्रिकाष्ठ n. *eine als Räucherwerk gebrauchte Art von Agallochum* Râgân. 12,95.

वक्रिकुण्ड n. *eine Höhlung im Erdboden zur Aufnahme heiligen Feuers*.

*वह्निकुमार m. Pl. bei den Gaina *eine best. Klasse von Göttern.*

वह्निकृत् Adj. *Feuersbrunst verursachend.*

वह्निकोण m. *Südost.*

वह्निकोप m. *das Wüthen des Feuers, Feuersbrünste.*

*वह्निगन्ध m. *das Harz der Shorea robusta.*

*वह्निगर्भ 1) m. *Bambusrohr.* — 2) f. आ *Mimosa Suma.*

वह्निगृह n. *Feuergemach.*

*वह्निचक्रा f. *Methonica superba.*

*वह्निचूड n. = स्थूपक (?).

वह्निजाया f. Vahni's *Gattin* d. i. Svâhâ.

वह्निज्वाल 1) m. *eine best. Hölle.* — 2) *f. आ *Grislea tomentosa* Bhâvapr. 1,176.

वह्नितम Adj. 1) *am besten fahrend, — führend.* — 2) *am besten eine Gabe den Göttern darbringend.*

वह्निद् Adj. (körperliches) *Feuer verleihend.*

वह्निदग्ध Adj. *gebrannt.*

*वह्निदमनी f. *Solanum Jacquini.*

*वह्निदीपक 1) m. *Safflor.* — 2) f. °पिका = अग्निमोदा.

वह्निदैवत Adj. Agni *zur Gottheit habend* MBh. 1,221,85.

वह्निधौत Adj. *rein wie das Feuer* Ind. St. 15, 293. Vgl. वह्निशुद्ध.

वह्ननाशन Adj. (körperliches) *Feuer löschend.*

*वह्निनी f. *Nardostachys Jatamansi.*

*वह्निनेत्र m. Bein. Çiva's (*drei Augen habend*).

वह्निपुराण n. Titel eines Purâṇa, = अग्निपुराण.

*वह्निपुष्पी f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,216.

वह्निप्रिया f. *die Gattin des Feuergottes* d. i. Svâhâ Hariv. 2,77,17.

वह्निबीज n. 1) **Gold.* — 2) **Citronenbaum.* — 3) mystische Bez. *der Silbe* रम्.

वह्निभय m. *Feuersgefahr, Feuersbrunst.* °द् Adj. *Feuersgefahr bringend* Varâh. Bṛu. S. 4,5.

*वह्निभोग्य n. *Schmelzbutter.*

वह्निमत् Adj. *Feuer enthaltend.* Nom. abstr. °मत्त्व n.

*वह्निमन्थ m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,22.

वह्निमय Adj. *aus Feuer bestehend* Harshaṅ. 89,14.

*वह्निमारक 1) Adj. *Feuer zu Nichte machend.* — 2) n. *Wasser.*

*वह्निमित्र m. *Wind.*

वह्निरस m. *eine best. Mixtur.*

*वह्निरेतस् m. Bein. Çiva's.

वह्निरोहिणी f. *eine best. Krankheit.*

वह्निलोक m. Agni's *Welt.*

*वह्निलोकक n. *Weissmessing* Râǵan. 13,32.

*वह्निवल्का f. *Methonica superba* Bhâvapr. 1,202.

*वह्निवधू f. Agni's *Gattin* d. i. Svâhâ.

वह्निवत् Adj. *das Wort* वह्नि *enthaltend.*

*वह्निवर्ण 1) Adj. *feuerfarben.* — 2) n. *eine rothe Lotusblüthe.*

वह्निवल्लभ 1) *m. *Harz.* — 2) f. आ Agni's *Gattin.*

वह्निवेश m. N. pr. eines Arztes, = अग्निवेश Karaka 1,13.

वह्निशाला f. *Feuergemach.*

*वह्निशिख 1) n. *a) Safflor.* — *b) Saffran* Râǵan. 12,40. — 2) f. आ *a) Methonica superba* Râǵan. 4, 131. — *b) Grislea tomentosa* Râǵan. 6,218. — *c) Commelina salicifolia* und *andere Species* Râǵan. 4,109, v. l. für बल्लशिखा. — Vgl. auch °शिखा.

*वह्निशिखर m. *Celosia cristata.*

वह्निशिखा f. *Feuerflamme.* Vgl. auch अग्निशिख 2).

वह्निशुद्ध Adj. *rein wie das Feuer.* Vgl. वह्निधौत.

*वह्निशेखर n. *Saffran* Gal.

वह्निसंस्कार m. *Verbrennung eines Todten.*

*वह्निसख m. 1) *Wind.* — 2) *Kümmel* Râǵan. 6,57.

वह्निसात्किम् Adv. *so dass das Feuer Zeuge ist* oder *war.*

वह्निसात् Adv. mit कर् *verbrennen* Veṇis. 152.

वह्निस्फुलिङ्ग m. *Feuerfunke* Vâmana 43,9.

वह्नीश्वरी f. Bein. der Lakshmî.

*वह्न्युत्पात m. *eine feurige Lufterscheinung.*

वह्य 1) Adj. *zum Fahren tauglich* Âçv. Çr. 9,9, 14. — 2) *f. वह्या *die Gattin eines* Muni. — 3) n. *Tragsessel, Sänfte, Ruhebett* überh.

वह्यक 1) Adj. = वह्य 1). m. *ein solches Thier.* — 2) *f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

वह्यशीवरी Adj. f. *in einer Sänfte* oder *in einem Ruhebette liegend.*

*वह्यस्क m. N. pr. eines Mannes.

वह्येशयी Adj. f. = वह्यशीवरी.

1. वा Indecl. 1) *oder*, nachfolgend, metrisch aber auch vorangehend. न — वा *weder — noch*, वा — वा *entweder — oder* (bei einer Disjunction zweier Sätze wird das Verbum des ersten, ausnahmsweise auch das des zweiten Satzes betont), किं (Fragepartikel) वा — किं वा, किं वा — न वा, न वा — वा *weder — noch*, वा — न वा *entweder — oder nicht, vielleicht — vielleicht auch nicht* (28,13.14), *ob — oder nicht*, वा न — वा *entweder nicht — oder*, यदि वा — वा *ob — oder.* Bei mehr als zwei Gliedern vom zweiten an wiederholt oder hier und da ausfallend; steht वा schon nach dem ersten Gliede, so ist es hier durch *entweder* oder *weder* (in einem negativem Satze) wiederzugeben. Eine Negation braucht an zweiter und folgender Stelle nicht wiederholt zu werden. Es wechselt वा auch mit च und अपि. Statt des einfachen वा auch अपि वा, अपि वा पुनः (an letzter Stelle), वापि, अथ वा, अथो वा, वाथ, अथ वापि, अथ वा पुनः (an letzter Stelle 69,31), यदि वा (यदि वा न *oder auch nicht* 19,27), यद्वा (166,10), उत वा, वाक् (an erster Stelle), वा घ. In यस्य वा निशितिं वोदितिं वा ist das erste वा überschüssig. — 2) *oder*, so v. a. *entweder oder auch nicht, beliebig, facultativ.* — 3) = इव *wie* 250,25. Bhadrab. 1,21. 27. 31. 42. 44. 47. 50. 70. 127. 2,91. 3,59. — 4) = 1. एव 3) Bâdar. 3,3,21. Bâlar. 153,7. — 5) *selbst, sogar, gesetzt aber auch dass* (mit Fut.). — 6) *jedoch, indessen* Bâdar. 3,1,7. Bâlar. 174,7. Prasannar. 116,9. 121,4. Vgl. अथ वा unter अथ. — 7) nach interrogativen und relativen Pronomm. so v. a. *wohl, etwa.* — 8) metrisch statt च *und* MBh. 12,324,20. 25. — 9) nach den Lexicographen auch blosser Lückenbüsser.

2. वा, वाति 1) *wehen* Âpast. 1,12,5. — 2) *Etwas herbeiwehen.* — 3) *anwehen.* — 4) *riechen*, so v. a. *Gerüche aushauchen, ausdünsten, sich verbreiten* (von einem Geruche). — 4) einen Geruch (Acc.) *riechen, olfacere* Vikr. drâv. 654,24. — 5) *किंसायाम्. — Mit अति *hinauswehen über* (Acc.). — Mit अनु 1) *hinwärts wehen* Âpast. 1,6,15. — 2) *nachwehen*, mit Acc. — 3) *anwehen.* — 4) *anblasen, anfachen.* — 5) *wehen.* — Mit अप *ausdünsten.* — Mit अभि 1) *zuwehen, herbeiwehen.* — 2) *anwehen.* — 3) *herwehen* (intrans.). — Mit अव 1) *herabwehen.* — 2) *vom Lufthauch getragen werden in* (Loc.). — Mit आ 1) *herwehen* (intrans.), *wehen* Çiç. 11,19. — 2) *herbeiwehen*, mit Acc. — 3) *anwehen.* — Mit उद् *durch Luftzug erlöschen.* — Mit अनूद् im Winde (Acc.) *verwehen.* — Mit उप 1) *anwehen, anblasen.* — 2) = 3. वा mit उप *durch Vertrocknen ausgehen, eintrocknen* Kâtj. Çr. 25,12,10. 12. — Mit निस् 1) *wehen.* — 2) *erlöschen.* Vom Tageslicht Harshaṅ. 56,9. — 3) *sich abkühlen, gestillt —, erquickt werden* Çiç. 6,19. — 4) निर्वाण *a) erloschen;* von der Sonne so v. a. *untergegangen* Spr. 1276. — *b) bei dem das Lebenslicht erloschen ist, vollkommen beruhigt, erlöst von den Banden des Lebens.* — *c) *unbeweglich.* — Vgl. अनिर्वाण. — Caus. निर्वापयति 1) *auslöschen* (trans.). — 2) *ablöschen, von der Gluth*

—, *von der Hitze befreien, abkühlen.* — 3) *stillen, zur Ruhe bringen, erquicken.* वैरम् *seine Rache stillen* Dh. V. 7,7. — 4) *blenden* (die Augen). — 5) *zum* Nirvâṇa *führen* Lalit. 376,8. — Mit अनुनिस् *erlöschen nach* (Acc.) Spr. 1276. — Mit परिनिस् *vollkommen erlöschen, — zur Ruhe gelangen* Lalit. 489,5.8.15. Vgl. अपरिनिर्वाण (Nachtr. 1). — Caus. परिनिर्वापयति *vollkommen erlösen durch die Einführung in das* Nirvâṇa Vagraḱḥ. 21,2. — Mit परा *wegwehen.* — Mit प्र 1) *wehen.* — 2) *ausdünsten, gerochen werden, sich verbreiten* (von einem Geruch). — Mit वि 1) *verwehen, auseinanderblasen.* — 2) *durchwehen.* — 3) *nach verschiedenen Richtungen hin wehen.* — Mit अनुवि *der Reihe* oder *der Länge nach durchwehen.* — Mit सम् *wehen* MBh. 12,328,37. — Mit अनुसम् *der Reihe nach* (*zusammen*) *anwehen.*

3. वा, वाँयति, वायते (episch) 1) *matt —, müde werden, sich erschöpfen, erliegen.* Mit einem Partic. Praes. *nicht müde werden* Etwas zu thun. — 2) Act. (Âpast. 1,12,3) Med. *wehen.* Verwechselung mit 2. वा; eben so weiter unten. — 3) *verlustig gehen,* mit Gen. ṚV. 8,47,6. — 4) अवायत् MBh. 9,947 fehlerhaft für अवारयत्. — 5) वान *trocken.* — Mit अति *heftig wehen.* अतिवायति Loc. *bei heftigem Winde.* — Mit अप Med. *abgehen, eingehen,* so v. a. *schwinden* u. s. w. Gop. Br. 2,2,4. — Mit अभि, अभिवात *siech, krank.* Statt dessen fehlerhaft अभिघात Sâmav. Br. 1,8,13. fgg. — Mit उद् *matt werden, hinsterben;* vom Feuer *in sich erlöschen.* — Caus. उद्वापयति *ausgehen lassen* (Feuer). — Mit उप *durch Vertrocknen ausgehen, eintrocknen.* उपवात *trocken geworden, trocken* Baudh. 1,6,13,3. — Mit निस् *erlöschen.* — Mit प्र 1) Act. Med. *wehen.* — 2) प्रवात *erschöpft, müde* Ḱaraka 1,7. — Mit अतिप्र *heftig wehen.* — Mit वि Med. *wehen.*

4. वा Nebenform von 1. वन्. °वात *begehrt, erwünscht.* — Desid. विवासति, °ते (परिचरणाकर्मन्) *herbeiziehen, gewinnen* ṚV. 1,74,9. 8,31,7. 9,98,4. — Mit अच्छ् Desid. Act. dass. ṚV. 6,16,12. — Mit आ Desid. 1) Act. Med. *zu gewinnen —, herbeizuziehen suchen, huldigen, locken.* — 2) Med. *begütigen, gut machen* (eine Schuld). — Mit अभ्या Desid. Act. *in feindlicher Absicht sich nähern.* — Mit उप Desid. Act. *zu gewinnen suchen.*

5. वा, वयति 1) *weben, flechten, künstlich ineinanderfügen,* auch Reden, Lieder u. s. w. — 2) *beweben, gleichsam zu einem Gewebe machen* Bhaṭṭ. — 3) उत und ऊत *geflochten, gewoben, genäht.* — *Caus. वापयति. — Mit अप *ein Gewebe auflösen.* — Mit आ *einweben, reihen* (z. B. Perlen an eine Schnur), — *an* (Loc.), *durchziehen.* ओत *eingewoben, angereiht, — an* (Loc.), *durchgezogen durch* (Loc.), *durchzogen von* (Instr.). — Mit समा Med. *anreihen, aufreihen auf* (Loc.). समोत AV. 11,5,24. — Mit उद् *hinaufbinden, aufhängen* Ait. Âr. 405,8. Partic. उदुत. — Mit उप, उपोयमान *eingesteckt werdend,* उपोत *eingesteckt.* — Mit *निस् Partic. निरुत. — Mit परि *durchweben; umstricken, umbinden.* पर्युत *eingefasst.* — Mit प्र *daran weben, — knüpfen, anknüpfen an* (Loc.). प्रोत *gereiht auf, gespiesst an, gesteckt an* oder *in, steckend an* oder *in* (Loc. [Bâlar. 285,12] oder im Comp. vorangehend); *durchzogen von* (Instr.). — Mit अतिप्र *weiter daran setzen.* — Mit अनुप्र *daran heften.* — Mit संप्र *verflechten.* — Mit वि *flechten.* व्युत und व्यूत (Hem. Par. 1,39. Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,27) *geflochten, gewoben, buntgewoben.* व्युत von einem Wege so v. a. *gebahnt.* — Mit सम् 1) *zusammenheften.* — 2) *beweben* (mit Figuren u. s. w.). — 3) समुत *zusammengenäht* in तर्मसमुत.

वांश 1) Adj. von वंश *Zuckerrohr* Ḱaraka 1,27. — 2) f. ई *Tabaschir* Râǵan. 6,187. Bhâvapr. 1,169. Ḱaraka 6,16.

*वांशकठिनिक Adj. *mit Tragstangen von Bambus handelnd.*

*वांशभारिक Adj. *eine Tracht Bambus tragend.*

*वांशिक 1) Adj. dass. — 2) m. *Flötenspieler.*

*वाःकिटि m. *Meerschwein.*

*वाःपुष्प n. *Gewürznelke.*

वाक् 1) m. *a) Spruch, Recitation, Formel im Ritus.* — *b)* Pl. *Geschwätz, Gesumme.* — 2) f. ग्वाँ = 1) *a)* VS. 17,57 = Maitr. S. 2,10,5 (137,7). — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वाकलराशि m. N. pr. eines Çaiva-Asketen Ind. Antiq. 11,221.

वाकाटक m. Pl. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts Ind. Antiq. 12,239.243.fgg. B. A. J. 7,56.

वाकारकृत् m. N. pr. eines Mannes.

वाकिन N. pr. 1) *m. eines Mannes. — 2) f. ई einer Tantra-Gottheit.

*वाकिनकायनि und *वाकिनि m. Patron. von वाकिन.

वाकु in कृकवाकु.

वाकुची f. *Vernonia anthelminthica* Mat. med. 183. Râǵan. 4,63. Bhâvapr. 1,177.

वाकोपवाक n. *Dialog.*

वाकोवाक्य n. *Dialog;* auch Bez. *gewisser Stücke der vedischen Ueberlieferung* 212,2. Gop. Br. 1,1, 21. 30.

वाक्कलह m. *Wortstreit.*

*वाक्कीर m. so v. a. *Jabruder,* Bez. *des Bruders der Frau.*

वाक्कूट m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वाक्केलि und वाक्केली f. *ein Scherz mit Worten, eine witzige Unterredung.*

वाक्कोक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वाक्क्षत n. *eine Verletzung mit Worten* 184,12.

वाक्चक्षुस् n. Sg. *Rede und Blick.*

वाक्चपल Adj. *unbesonnen in der Rede, unüberlegt redend.*

वाक्चापल्य n. *Unbesonnenheit in der Rede.*

वाक्चित्त् Adj. *mit der Rede geschichtet* Çat. Br. 10,5,2,4.

वाक्छल n. 1) *der Schein einer Stimme* Kâd. 2, 102,17. — 2) Sg. und Pl. *lügnerische Reden* Kathâs. 60,161. — 3) *Verdrehung der Worte seines Gegners in der Disputation.*

वाक्छल्य n. *der Rede Pfeil, ein verletzendes Wort.* Vgl. वाक्शल्य.

*वाक्च n. Sg. angeblich copul. Comp.

*वाक्षिष n. Sg. angeblich copul. Comp.

वाक्पटु Adj. *beredt.* Nom. abstr. °ता f. *Beredsamkeit.*

वाक्पति m. 1) *Herr der Rede.* — 2) **Meister der Rede, ein beredter Mann.* — 3) *der Planet Jupiter* Varâh. Jogaj. 4,10. — 4) *ein* Çaiva-*Heiliger auf einer best. Stufe der Vollkommenheit* Çaṃk. zu Bâdar. 4,4,18.

वाक्पतिराज m. N. pr. eines Dichters.

वाक्पतिराजदेव m. N. pr. und Titel eines *Fürsten von* Mâlava Ind. Antiq. 6,51.

वाक्पतीय n. und वाक्पत्य n. *Herrschaft der Rede.*

वाक्पथ m. 1) *die Gelegenheit —, der geeignete Augenblick zum Reden.* — 2) *Bereich der Rede.* अवापिता °पारम् so v. a. *unbeschreiblich geworden* Naish. 7,107. अतीत° Adj. *unbeschreiblich* Çiç. 14,60.

वाक्पवित्र Adj. *die Rede als Läuterungsmittel habend* TS. 6,4,5,3.

वाक्पा Adj. *Rede beschützend.*

वाक्पाटव n. *Beredsamkeit.* °निरुक्ति f. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

वाक्पारुष्य n. 1) *Rauhheit der Stimme.* — 2) *eine Beleidigung mit Worten.*

वाक्पुष्टा f. N. pr. einer Fürstin. °पुष्टावी f. N.

pr. eines nach ihr benannten *Waldes*.

वाक्पुष्प n. Pl. *Redeblüthen, schwungvolle Worte* 139,12. Kathâs. 72,395 (आचर्यत् zu lesen). 99,38.

***वाक्प्रदा** f. Bein. des Flusses Sarasvatî Râgan. 14,21.

वाक्प्रलाप m. *Redekunst, Beredsamkeit.*

वाक्प्रवदिषु Adj. *als Redner auftretend.*

वाक्प्रशस्त Adj. *ausdrücklich für rein erklärt* Gaut. 17,38. Vgl. वाकशस्त.

वाक्प्रसारिकाम (°प्रसारिकाकाम oder °प्रसारकाम?) Adj. *wünschend, dass die Rede hervortrete, so v. a. dass* (das Kind) *zu sprechen anfange* Pâr. Gṛihj. 1,19,7.

वाक्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) Sg. und Pl. *Ausspruch, Rede, Worte.* मम वाक्यात् so v. a. *in meinem Namen.* — 2) *Aussage vor Gericht.* — 3) *ausdrückliche Aussage* (Gegensatz लिङ्ग *Andeutung*). — 4) *Verlobung* Nâr. 12,30. — 5) *Ausdrucksweise.* — 6) *Gesang der Vögel.* — 7) *Disputation.* — 8) *Satz* (in grammatischem Sinne). — 9) *Satzglied in einem Syllogismus.* — 10) *umschriebene Ausdrucksweise.*

वाक्यकण्ठ Adj. *dem die Rede* (schon) *im Halse steckt*, so v. a. *Etwas zu sagen im Begriff stehend* MBh. 12,167,20.

°वाक्यकर Adj. *Jmds Worte —, Jmds Geheiss ausführend.*

वाक्यकरणसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

वाक्यकार m. *der Verfasser eines* Vâkja *genannten* Vedânta-*Werkes.*

वाक्यगर्भित n. *Einschaltung eines Zwischensatzes.*

वाक्यग्रह m. *Lähmung der Sprache.*

वाक्यता s. u. गद्गद्वाक्य.

वाक्यत्व n. 1) *das Wortsein, das Redesein* Sâj. in der Einl. zu ṚV. 3,33. — 2) *das Bestehen aus Worten.* — 3) *das Satzsein.* — 4) am Ende eines Comp. *Aussprache.*

वाक्यदण्डक (wohl m.) Pl. *sich lang hinziehende Reden, ausführliche Rede* Karaka 3,8.

वाक्यदीपिका f., **वाक्यपञ्चाध्यायी** f. und **वाक्यपदीय** n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वाक्यपूरण Adj. *den Satz ausfüllend.*

वाक्यप्रकरण n. (Burnell, T.) und **वाक्यप्रकाश** m. (Bühler, Rep. No. 763) Titel von Werken.

वाक्यप्रदीप m. fehlerhaft für **वाक्यपदीय** Bühler, Rep. No. 314.

वाक्यप्रबन्ध m. *fortlaufende Rede, Erzählung.*

वाक्यभेद m. *Verschiedenheit der Aussage* Gaim. 2,1,47. Pl. *sich widersprechende Aussagen* Mudrâr. 46,16 (77,16).

वाक्यभेदवाद m. Titel eines Werkes.

वाक्यमाला f. 1) *Aneinanderreihung mehrerer Sätze.* — 2) Titel eines Commentars.

वाक्यरचना f. *das Wortemachen, Reden* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,44,30.

वाक्यवज्र n. Sg. und Pl. *Donnerworte.*

वाक्यवर Lalit. 34,18 fehlerhaft für **वाक्यंवर**.

वाक्यविवरण n., **वाक्यवृत्ति** f., **°प्रकाशिका** f. und **°व्याख्या** f. Titel von Werken.

वाक्यशलाका f. *eine spitze, verletzende Rede* MBh. 5,162,1. Vgl. वाकशलाका.

वाक्यशेष m. *Satzergänzung, ein zu ergänzendes Wort* Gaim. 1,4,29. 3,8,10. Vikr. 35,8. Comm. zu Âpast. Çr. 5,26,4. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 3,4,5.

वाक्यसंयोग m. *grammatische Construction.*

वाक्यसंकीर्ण n. *Vermengung zweier Sätze.*

वाक्यसार n. Titel eines Werkes.

वाक्यसारथि m. *Wortführer* R. 4,31,36.

वाक्यसिद्धान्तस्तोत्र n. und **वाक्यसुधा** f. Titel von Werken.

°वाक्यस्थ Adj. *Jmds Worte befolgend* Suçr. 1, 123,20.

वाक्यस्वर m. *der Accent im Satze.*

***वाक्यहारिणी** f. *Botin, Liebesbotin* Gal.

वाक्याडम्बर m. *Wortschwall.*

वाक्याध्याहार m. *Ergänzung eines Satzes.*

वाक्यामृत n. Titel eines Werkes Burnell, T.

वाक्यार्थ m. *der Sinn —, der Inhalt eines Satzes.*

वाक्यार्थदीपिका f. und **वाक्यार्थविवेक** m. (= महा°) Titel von Werken.

वाक्यार्थोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem die Aehnlichkeit zweier Dinge im Einzelnen durchgeführt wird.*

वाक्यालंकार m. *Schmuck der Rede, — des Satzes.*

वाक्योपचार m. *das Verfahren mit Worten, das Reden* R. 2,44,24.

वाक्र, वाक्रं सुवात्रम् N. eines Sâman.

***वाक्र्य** n. Nom. abstr. von वक्र.

वाकशलाका f. = वाक्यशलाका MBh. 6,98,2.

वाकशल्य n. = वाक्कृत्य.

वाकशवह् Adj. als Beiw. einer Saṁhitâ Saṁuitopan. 6,9. 7,3.

वाकशस्त Adj. *ausdrücklich für rein erklärt* Jâgñ. 1,191. Vgl. वाक्प्रशस्त.

वाक्सेट् Adj. in einer Formel. वाक्स soll = वाच् sein.

वाक्संयम m. *Hemmung der Rede, Bändigung der Zunge.*

वाक्संवर m. *Zugelung der Rede, Vorsicht beim Sprechen* Lalit. 34,18 (वाक्यवर gedr.).

वाक्सङ्ग m. 1) *das Steckenbleiben beim Reden, schwerfälliges Sprechen* (im Alter) MBh. 1,84,19. — 2) *Lähmung der Sprache.*

वाक्सायक m. *ein als Pfeil wirkendes Wort* Spr. 6018. Çiç. 20,77.

वाक्सिद्ध n. *eine übernatürliche Vollkommenheit in Bezug auf die Rede.*

वाक्स्तम्भ m. *Lähmung der Sprache.*

वागतीत m. *eine best. Mischlingskaste.*

वागधिप m. Bein. Bṛhaspati's Kir. 2,2.

1. **वागत्त** m. *Ende der Stimme, d. i. die lauteste Stimme.*

2. **वागत्त** Adj. *mit* वाच् *endigend.*

वागपहारक Adj. *der unerlaubter Weise von Andern Gesprochenes sich aneignet* M. 11,51. Jâgñ. 3,210.

वागपेत Adj. *um die Rede gekommen, stumm* Kaush. Up. 3,3.

***वागर** m. = निर्णय, पण्डित (विशारद), परित्यक्तभय (गतातङ्क), मुमुक्षु, वाडब, वातवेष्टक, वारक, वृक und शाण.

***वागा** f. *Zaum.* Richtig वल्गा.

वागाडम्बर m. *Wortschwall.*

वागादिपित्र्य n. ऋतूनां °म् Name eines Sâman Ârsh. Br.

वागायन m. Patron. Auch Pl.

***वागारु** Adj. *ein Kind mit falschen Hoffnungen täuschend.*

***वागाशनि** (!) m. *ein* Buddha.

***वागाशीर्दत्त** m. ein Mannsname.

वागिन्द्र m. N. pr. eines Sohnes des Prakâça.

वागीश 1) Adj. Subst. *der Rede mächtig, ein Meister in der Redekunst* Çiç. 2,25. Häufig am Ende von Gelehrtennamen. — 2) m. *a*) Bein. Brahman's. — *b*) *der Planet Jupiter.* — 3) f. आ Bein. der Sarasvatî.

वागीशत्व n. Nom. abstr. zu वागीश 1).

वागीश्वर 1) m. *a*) *ein Meister in der Redekunst.* — *b*) *Bein. Brahman's. — *c*) N. pr. α) eines Gina. — β) eines Autors. — 2) f. ई Bein. der Sarasvatî.

***वागीश्वरकीर्ति** m. N. pr. eines Lehrers.

वागीश्वरस्तोत्र und **वागीश्वरीस्तोत्र** n. Titel von *Lobgesängen* Burnell, T. 200,*a*.

वागु N. pr. eines Flusses.

***वागुञ्जि** (Med. m. 31) und ***वागुञ्जी** f. = वाकुची.

वागुञ्जार m. *ein best. Fisch* Râgan. 19,71.

***वागुण** n. *Averrhoa Carambola.*

वागुत्तर n. *das letzte Wort, das Ende einer Rede*

MBh. 1,176,9.

वागुरा f. *Fangstrick, ein Netz zum Einfangen von Wild, Garn;* auch in übertragener Bed.

वागुरि m. N. pr. eines Autors.

वागुरिक m. *ein mit Netzen dem Wilde nachstellender Jäger.*

***वागुलि** = पटि.

***वागुस** m. *ein best. grosser Fisch* Râgân. 19,71.

वागृषभ m. *ein Meister in der Rede.* Nom. abstr. °त्व n.

वागेयान N. pr. einer Oertlichkeit.

वाग्गुण m. *Redevorzug.*

वाग्गुद m. wohl *eine Art Fledermaus.* Vgl. Bühler in der Note zur Uebersetzung von Gaut. 17, 34, ***वल्गुला, वल्गुलिका, वल्गुली** und **वाल्गुद.**

वाग्गुम्फ m. Pl. *Sprach-Gewinde,* so v. a. *eine künstliche Sprache.*

***वाग्गुलि** und ***°क** m. *Beteiträger eines vornehmen Herrn.*

वाग्घस्तवत् Adj. *der Sprache mächtig und Hände habend.*

वाग्जाल n. *Wortschwall* Çiç. 2,27.

वाग्ज्योतिस् Adj. *durch das Wort Licht empfangend* Çat. Br. 14,7,1,5.

वाग्डम्बर m. n. *Wortschwall, Phrasen, Grosssprecherei* Spr. 7200. Prasannar. 78,22. 130,1. 132,15.

वाग्दण्ड m. 1) Sg. *Verweis* Jâgñ. 1,366. — 2) Du. *Wort und Stock.* °दण्डयोः —, °दण्डजं पारुष्यम् und **वाग्दण्डपारुष्य** Du. (Gaut. 12,1) *grobe Verbal- und Realinjurien, strenge Verweise und körperliche Züchtigungen* M. 7,48. 8,72. Spr. 4043 nebst v. l.

वाग्दत्ता Adj. f. *verlobt, versprochen.*

***वाग्दरिद्र** Adj. *wortarm, wortkarg.*

***वाग्दल** n. *Lippe.*

वाग्दा Adj. *Stimme verleihend* in einer Formel Âpast. Çr. 17,5.

वाग्दान n. *Verlobung* Ind. St. 15,117. 121. °प्रयोग m. Burnell, T.

वाग्दारुण n. *harte, verletzende Worte* MBh. 1, 79,12. 8,69,52.

वाग्दुष्ट 1) *a)* Adj. Subst. *grob, Grobian.* — *b)* *= व्रात्य. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

वाग्देवता f. *die Göttin der Rede,* Sarasvatî Vikramâñkaḱ. 18,81. °गुरु m. Beiw. Kâlidâsa's. °स्तव m. Opp. Cat. 1.

वाग्देवताक Adj. *der* Sarasvatî *geweiht* Kull. zu M. 8,105.

वाग्देवत्य Adj. *der Rede geweiht.*

वाग्देवी f. *die Göttin der Rede,* Sarasvatî Vikramâñkaḱ. 18,83. Spr. 7705.

वाग्दैवत्य Adj. *der* Sarasvatî *geweiht.*

वाग्द्वार n. 1) *Eingang zur Rede.* कृत° Adj. so v. a. *zu dessen Beschreibung der Eingang erleichtert worden ist.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

वाग्बद्ध Adj. *schweigend, Nichts sagend* Kathâs. 124,159.

वाग्बन्धन n. *das Schweigen.* °नं प्र-कर् *Jmd zum Schweigen bringen* 175,32.

वाग्बलि m. N. pr. eines Mannes.

वाग्ब्राह्मण n. *ein von der* Vâḱ *handelndes* Brâhmaṇa (*Theologumenon*) Ait. Âr. 370,1.

वाग्भङ्ग m. = **वाक्सङ्ग** (so v. l.) 1) MBh. 1,3484.

वाग्भट m. N. pr. verschiedener Gelehrter, insbes. eines Rhetorikers und eines Arztes. °शारीरस्थान n. und °सूत्रस्थान n. Opp. Cat. 1.

वाग्भटालंकार m. Titel eines Werkes.

वाग्भट्ट m. fehlerhaft für **वाग्भट.**

वाग्भूषणकाव्य n. Titel eines Werkes.

वाग्भृत् Adj. *Rede tragend, — erhaltend.*

***वाग्मायन** m. Patron. von **वाग्मिन्.**

वाग्मिता f. und **वाग्मित्व** n. *Beredsamkeit.*

वाग्मिन् 1) Adj. *beredt.* — 2) m. *a)* ***Papagei* (Conj.). — *b)* *der *Planet Jupiter.* — *c)* N. pr. eines Sohnes des Manasju.

***वाग्य** (!) Adj. = **वाग्दरिद्र, निर्वेद** und **कत्य.**

वाग्यज्ञ m. *ein in Worten dargebrachtes Opfer* Ind. St. 15,446.

वाग्यत Adj. *die Stimme an sich haltend, schweigend.*

वाग्यमन n. *das Schweigen.*

***वाग्याम** Adj. = **वाग्यत.**

वाग्योग m. *richtiger Gebrauch der Worte.*

1. **वाग्वज्र** n. *Donnerwort.*

2. **वाग्वज्र** Adj. *dessen Worte Blitze sind.*

वाग्वट m. N. pr. eines Autors.

वाग्वद m. wohl *eine Art Fledermaus* Haradatta zu Gaut. 17,34 bei Bühler, **वल्गुद** in der Telugu-Hdschr. nach Stenzler.

वाग्वत् Adj. *mit der Rede verbunden.*

***वाग्वाद** m. N. pr. eines Mannes.

वाग्वादिनी f. N. pr. einer Göttin. °स्तोत्र n. Burnell, T.

वाग्विद् Adj. *redekundig, beredt* 250,20. Çiç. 14,1.

वाग्विदग्ध Adj. *redegewandt, beredt.* Nom. abstr. °ता f.

वाग्विधेय Adj. *durch das* (blosse) *Wort zu bewerkstelligen,* so v. a. *was man aus dem Gedächtniss hersagen kann.*

वाग्विन् Adj. *beredt.*

***वाग्विप्रुष** n. Sg. angeblich copul. Comp.

वाग्विरोध m. *Wortstreit* Hemâdri 1,725,13.

वाग्विलास m. *literärische Spielerei.*

***वाग्विलासिन्** m. *Taube* Râgân. 19,107.

वाग्विसर्ग m. *das Ertönenlassen der Stimme, das Brechen des Schweigens, das Sprechen* Gobh. 2,3,14. 3,2,44. Bhâg. P. 1,5,11 = 12,12,51.

वाग्विसर्जन n. dass.

वाग्वीण m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वाग्वीर m. *ein Held —, ein Meister im Reden* 168,17. 18.

वाग्वीर्य Adj. *stimmkräftig.*

वाग्व्यवहार m. *Anwendung von Worten, vieles Reden* Mâlav. 13,22. 23.

वाग्व्यापार m. *das Reden, Sprechen, Gerede* Sâh. D. 285. Hit. 85,21.

वाघत् m. *der Veranstalter eines Opfers.* Nach Nigh. = **ऋत्विज्** und **मेधाविन्.**

वाघातक scheinbar Âçv. Çr. 9,7,8, da hier **वा** zu streichen ist.

***वाघेल्ल** N. pr. eines Geschlechts.

***वाङ्क** m. *das Meer.*

***वाङ्क, वाङ्कति** (**काङ्कायाम्**).

वाङ्ग 1) m. *a) ein Fürst der* Vaṅga. — *b)* N. pr. eines Dichters. — 2) ***f. ई** *eine Fürstin der* Vaṅga Pat. zu P. 2,4,62, Vârtt. 4.

***वाङ्गक** m. *ein Verehrer der* Vaṅga oder *des Fürsten der* Vaṅga.

वाङ्गारि m. Patron.

वाङ्गाल 1) m. *ein best.* Râga S. S. S. 82. — 2) f. **ई** *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

वाङ्निधन Adj. **वाच्** *zum Refrain habend.* **क्रौञ्च** n. und **सौक्विष** n. Namen von Sâman.

वाङ्मती f. N. pr. eines Flusses.

वाङ्मत्सर m. *ein Wort des Neides, — der Missgunst* Çâṅkh. Çr. 17,17,3.

वाङ्मधु n. Pl. *süsse Worte.*

वाङ्मधुर Adj. *süss in Worten, schöne Worte im Munde führend.*

वाङ्मनस् n. Du. (Vâsav. 290,1) und °मनस n. Sg. (im Comp. Gaut.) *Rede und Geist.*

वाङ्मय 1) Adj. (f. **ई**) *aus Rede bestehend, auf der R. beruhend, dessen Wesen die R. ist, die R. betreffend.* Nom. abstr. **वाङ्मयत्व** n. — 2) ***f. वाङ्मयी** *die Göttin der Rede.* — 3) n. *a) Redekunst, Redeweise.* — *b) Rede.*

वाङ्मयदेवता f. *die Göttin der Rede* Ind. St. 15,289.

वाङ्माधुर्य n. *Lieblichkeit der Rede, — der Stimme.*

वाङ्मिश्रण n. *das Wortewechseln, Unterredung*

mit (Instr.) Prab. 20,19.

*वाङ्मुख n. *Eingang einer Rede.*

वाङ्मूर्ति Adj. *die Rede zum Körper habend.* देवता so v. a. Sarasvatî Pr. P. 3.

वाच् f. 1) *Sprache* (auch der Thiere), *Stimme* (auch so v. a. *Orakelstimme*), *Laut, Ton* (auch unbelebter Dinge). — 2) *Rede, Wort, Aussage, Ausspruch, Behauptung.* वाचं दा *die Rede richten an* (Dat.). वाचा auch so v. a. *ausdrücklich;* वाचा सत्यं कर् *ausdrücklich Etwas versprechen,* so v. a. *eine Verlobung veranstalten.* — 3) *Zunge.* — 4) वाचः साम und वाचो व्रतम् Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 5) वाचः स्तोमः *ein best.* Ekâha. — 6) die *Rede* personificirt in unbestimmter Weise, aber auch als *Göttin* = Sarasvatî und als eine Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. — 7) defectiv für वाङ्मिथुन.

*वाच m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) *eine best. Pflanze,* = मद्गु.

वाचंयम 1) Adj. (f. आ) *die Rede —, die Stimme an sich haltend, schweigend.* — 2) m. *a*) *ein* Muni, *Asket.* — *b*) N. pr. eines Mannes.

वाचंयमत्व n. *das Schweigen.*

वाचक Adj. (f. °चिका, fehlerhaft वाचका) 1) *Etwas* (Gen.) *sagend, sprechend;* m. *Sprecher, der Vortragende, Hersager* Hemâdri 1,541,3. — 2) *sprechend —, handelnd über, aussagend Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 3) *ausdrückend, bezeichnend.*

वाचकता f. und वाचकत्व n. Nom. abstr. zu वाचक 2) und 3).

वाचकपद् Adj. *Etwas ausdrückende (nicht sinnlose) Worte enthaltend* 214,21.

वाचकमुख्य Titel eines Werkes.

वाचकलक्षकव्यञ्जकत्व n. *eine directe, indirecte oder implicirende Bezeichnung eines Dinges.*

वाचकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.* Auch उमास्वाति°.

*वाचकूटी f. wohl fehlerhaft für वाचक्नवी.

वाचक्नवी f. N. pr. einer Lehrerin mit dem Patron. Gârgî.

वाचन 1) n. *a*) *das Hersagenlassen.* — *b*) *das Hersagen.* — *c*) *das Lesen* Bâlar. 292,21. — *d*) *das Ausdrücken, Bezeichnen.* — 2) f. आ *Lection, Kapitel* Hem. Par. 9,68.

वाचनक n. 1) *das Hersagen,* insbes. von स्वस्ति Hemâdri 1,90,22. 23 = 2,*a*,35,17. 18. — 2) **eine Art Backwerk.*

वाचनिक Adj. (f. ई) *auf einer ausdrücklichen Angabe beruhend, ausdrücklich erwähnt* Utpala zu Varâh. Bṛh. 20,10. Comm. zu Âpast. Çr. 7,32, 2. 8,11,6. 9,1,32. 10,31,6. 11,3,10.

वाचमिन्व Adj. *die Stimme in Bewegung setzend, singend, recitirend* Maitr. S. 1,4,8 (56,15).

वाचमीङ्ख्य Adj. *die Stimme in Bewegung setzend.*

वाचयितर् Nom. ag. *der Etwas hersagen lässt, Leiter einer Recitation.*

वाचश्रवस् m. N. pr. eines Mannes. Vielleicht fehlerhaft für वाज°.

वाचस् in विवाचस् und संवाचस्.

*वाचसांपति m. *der Planet Jupiter.* Richtig वचसां°.

वाचस्पत m. Patron. von वाचस्पति.

वाचस्पति m. 1) *Herr der Stimme* oder *Rede,* ein Genius des menschlichen Lebens, das so lange dauert, als die Stimme im Leibe ist. Dieses Beiwort erhalten Soma, Viçvakarman, Prag̃âpati, Brahman, insbes. aber Bṛhaspati als *Herr der heiligen Rede* und als *Meister der Redekunst;* er ist Lehrer der Götter und Regent des Planeten Jupiter. — 2) *ein Meister der Rede.* — 3) N. pr. eines Ṛshi, eines Lexicographen, Philosophen u. s. w. Auch वैद्य°, °गोविन्द, °भट्टाचार्य und °मिश्र.

वाचस्पतिकल्पतरु m. Titel eines Werkes.

*वाचस्पतिवल्लभ m. *Topas* Garbe zu Râg̃an. 13,169.

वाचस्पत्य 1) Adj. *a*) *zum göttlichen* Vấkaspati *in Beziehung stehend* (Çiva). — *b*) *von* Vấkaspati (dem Philosophen) *verfasst.* — 2) n. *a*) *Beredsamkeit.* — *b*) Titel eines Werkes (des Philosophen Vấkaspati) Opp. Cat. 1.

वाचा f. 1) *Rede, Wort* Ind. St. 15,404. 442. Spr. 6025. Pañkad. — 2) *die Göttin der Rede.* — 3) MBh. 13,6149 fehlerhaft für वचा.

वाचाकर्मन् n. *eine allein mit der Stimme zu vollziehende Handlung* Comm. zu Âpast. Çr. 8,5,17.

वाचाकर्मीण Adj. *allein mit der Stimme geschehend* Âpast. Çr. 8,5,17 (Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,18).

वाचाट Adj. (f. आ) 1) *geschwätzig* (auch von Vögeln) Vâsav. 264,3. — 2) *grosssprecherisch* Bâlar. 111,12. 13. Nom. abstr. °ता f. Prasannar. 15,4. — 3) *vom Gesange von —* (im Comp. vorangehend) *erfüllt* 286,1.

वाचायन m. N. pr. eines Autors.

वाचारम्भण n. 1) *ein Nothbehelf der Rede, eine blosse Redensart* 284,5. — 2) Titel eines Werkes.

वाचाल Adj. (f. आ) 1) *geschwätzig* (auch von Vögeln) zu Spr. 408. — 2) *grosssprecherisch.* — 3) *geräuschvoll* (Harshaṅ. 129,17), *vom Gesange —, vom Geräusch von —* (im Comp. vorangehend) *erfüllt* Vâsav. 168,2.

वाचालता f. (Çiç. 1,40. Bhâvapr. 4,139) und वाचालत्व n. (Vidḍh. 9,12) *Geschwätzigkeit, Redseligkeit.*

वाचलना f. *das Geschwätzigmachen* Kâd. 2,129, 17 (139,2).

वाचालय्, °यति 1) *geschwätzig machen, zum Sprechen nöthigen* Bâlar. 102,16. Kâd. 2,71,1 (86, 8). — 2) *geräuschvoll machen, mit Geräusch erfüllen* Kâd. 142,8. 9 (249,11).

वाचाविरुद्ध Adj. *nicht mit Worten zu schildern;* m. Pl. *eine best. Gruppe göttlicher Wesen.*

वाचावृत्त oder वाचावृद्ध (VP. 3,2,41) m. Pl. *eine best. Göttergruppe im 14ten* Manvantara.

वाचासक्राय m. *ein gesprächiger Kamerad, Unterhalter.*

वाचास्तेन Adj. etwa *der durch Reden heimlich Abbruch thut.*

1. वाचिक 1) Adj. *durch Worte bewirkt, aus Worten hervorgebracht, in W. bestehend.* अभिनय m. so v. a. *Declamation;* in Verbindung mit विनाश m. so v. a. *angedroht.* — 2) n. *Auftrag,* insbes. *ein mündlicher* Naish. 8,55. Çiç. 2,70. Comm. zu 9,56.

2.*वाचिक m. Hypokoristikon von वागाशीर्दत्त.

*वाचिकपत्त्र n. *Schriftstück, Contract.*

वाचिकप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*वाचिकहारक m. *Brief.*

°वाचिन् Adj. 1) *behauptend, annehmend.* — 2) *ausdrückend, bezeichnend* 230,30. 238,17. 243,28. Comm. zu TS. Prât. Nom. abstr. °चित्व n.

वाची f. in अम्बु°.

1. वाचोयुक्ति f. *eine angemessene Rede, ein treffendes Wort* Mâlatîm. 3,11 (ed. Bomb. 13,3).

2.*वाचोयुक्ति Adj. (?) *beredt.*

वाच्कृत्य MBh. 12,535 fehlerhaft für वाक्कृत्य.

*वाच्य्, वाच्यति Denomin. von वाच्.

1. वाच्य 1) Adj. *a*) *zu sprechen, zu sagen, auszusagen, zu verkünden, mitzutheilen, zur Sprache zu bringen, zu besprechen, aufzuführen, aufzuzählen; was gesprochen —, worüber gesprochen —, wovon Etwas ausgesagt wird.* — *b*) *anzureden, zu dem man sagen —, — sprechen soll;* das Was im Acc. oder oratio directa mit इति. — *c*) *anzuweisen, dass* (यथा). — *d*) *zu benennen.* — *e*) *was noch zu sagen ist,* so v. a. *nicht angegeben.* — *f*) *was ausgedrückt —, was bezeichnet wird, ausdrücklich gemeint, — gemeint mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *g*) *zu tadeln, einen Tadel verdienend, — von Seiten Jmds* (Gen. oder Instr.). — *h*) *als Hauptwort gebraucht.* — 2) n. *a*) impers. *zu sagen, zu sprechen, — über* (Gen.). — *b*) Subst. α)

Hauptwort (das wovon Etwas ausgesagt wird). °वत् Adv. *wie das Hauptwort*, so v. a. *im Geschlecht sich nach dem Hauptwort richtend, adjectivisch.* — β) *Tadel, Makel, Fehler.* वाच्यं गम् *sich dem Tadel aussetzen.* — γ) *= प्रतिपादन.

2. वाच्य 1) Adj. *der Stimme zugehörig* u. s. w. — 2) m. Metron. Prag̱âpati's.

वाच्यचित्र n. *Wortspiel* Sâh. D. 117,1.

वाच्यता f. Nom. abstr. zu 1. वाच्य 1) *a)* und *g)*.

वाच्यत्व n. Nom. abstr. zu 1. वाच्य 1) *a)* und *f)* (226,31. 249,1).

वाच्यलिङ्ग und °क Adj. *nach dem Geschlecht des Hauptwortes sich richtend, ein Adjectiv seiend.* Nom. abstr. °लिङ्गत्व n.

वाच्यवर्जित n. *ein elliptischer Ausdruck.*

वाच्यवाचकता f., °वाचकत्व n. und °वाचकभाव m. (Kap. 5,37) *das Sein des Bezeichneten und des Bezeichnenden.*

वाच्याय्, °यते *erscheinen, als wenn es wirklich ausgedrückt wäre.*

वाच्यायन m. Patron. von 2. वाच्य.

वाच्यार्थ m. *eine unmittelbar ausgedrückte Bedeutung* 275,5. 277,15. 278,27. 280,25. Nom. abstr. °त्व n. 277,19. 20.

वाज 1) m. *a)* Sg. und Pl. *Raschheit, Behendigkeit; Muth* (namentlich des Rosses). — *b) Wettlauf; Wettkampf, Kampf* überh. — *c) Preis des Wettlaufs; Kampfpreis, Beute.* — *d) Gewinn, Lohn; werthvolles Gut* überh. — *e) Speise* oder *Opferspeise.* — *f)* = वाजपेय 1) Çâṅkh. Çr. 15,1,3. — *g) *Laut, Ton.* — *h) Renner, ein muthiges Ross am Wagen der Krieger und der Götter.* — *i) *Flügel.* — *k) die Federn am Pfeile* MBh. 7,137,28. — *l)* VS. 18,28 als Name *des Monats* Ḱaitra gedeutet. — *m)* N. pr. α) eines der 3 Ṛbhu (*der Behende, Muthige*). Pl. Bez. *sämmtlicher* Ṛbhu. — β) eines Laukja Çâṅkh. Çr. 15,1,12. — γ) eines Sohnes des Manu Sâvarṇa. — 2) *n. *a) Opferspeise, Schmelzbutter.* — *b) Wasser.*

वाजकर्मन् Adj. etwa *kampfthätig.* v. l. वाजभर्मन्.

वाजकर्मीय n. भरद्वाजस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

वाजकृत्य n. *Kampfesthat, Kampf.*

(वाजगन्ध्य) वाजगन्धिन Adj. *eine Wagenlast von Gütern (Beute) bildend* oder *habend.*

वाजजठर Adj. nach Sâj. *Speise im Innern habend, Speise enthaltend.*

वाजजित् 1) Adj. *im Wettlauf —, im Kampfe siegend, Beute gewinnend.* — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वाजजिति f. und वाजजित्या f. *siegreicher Lauf, — Kampf.*

वाजदा Adj. *Behendigkeit —, Kraft verleihend.*

वाजदावन् Adj. *Preis —, Güter verleihend.*

वाजदावरी f. Pl. Name eines Sâman.

वाजद्रविणस् Adj. *reichen Lohn findend.*

वाजना (?) f. Pâṅkad.

वाजपति m. *der Beute —, des Lohnes* u. s. w. *Herr.*

वाजपत्नी f. *der Beute —, des Lohnes* u. s. w. *Herrin* 14,20.

(वाजपस्त्य) वाजपस्तिन Adj. *ein Haus voller Güter* u. s. w. *habend* oder *verschaffend.*

वाजपीत Adj. etwa *der sich Kraft angetrunken hat* Lâṭj. 4,12,16. Vgl. वाजिपीत.

वाजपेय 1) m. n. *Kampf-* oder *Krafttrunk, ein Soma-Opfer für den nach der höchsten Stellung strebenden Fürsten und Brahmanen, dem* Râg̱asûja *und* Bṛhaspatisava *vorangehend.* Im System *eine der 7 Formen des Soma-Opfers.* — 2) *m. वाजपेये भवो मल्लः und वाजपेयस्य व्याख्यानं कल्पः Pat. zu P. 4,3,66, Vârtt. 5. fgg.

वाजपेयक Adj. *zum* Vâg̱apeja *in Beziehung stehend, daher kommend, dabei dienend* u. s. w.

वाजपेयकृष्णि f. Titel Burnell, T.

वाजपेयग्रह m. *ein Becher voll beim* Vâg̱apeja.

वाजपेयप्रयोग m. Titel Burnell, T.

वाजपेययाजिन् Adj. *der ein* Vâg̱apeja *opfert* oder *geopfert hat.*

वाजपेययूप m. *der Opferpfosten beim* Vâg̱apeja Çat. Br. 3,6,4,26.

वाजपेयराजसूय Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वाजपेयसामन् n. Name eines Sâman Lâṭj. 2,5, 23. 3,1,23.

वाजपेयस्तोमयोग m. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 317.

वाजपेयिक Adj. (f. ई) = वाजपेयक.

वाजपेयिन् Adj. *der den* Vâg̱apeja *vollzogen hat.*

वाजपेशस् Adj. etwa *kraft-* oder *lohngeschmückt.* = अन्नैराश्लिष्टः Sâj.

*वाजप्य m. N. pr. eines Mannes.

वाजप्यायन m. Patron. N. pr. eines Grammatikers.

वाजप्रमृक्स् Adj. etwa *an Muth* oder *im Kampf überlegen* Ṛv.

वाजप्रसवीय und °प्रसव्य (Maitr. S. 3,4,3) Adj. *mit dem Worte* वाज *und* प्रसव *beginnend, sie enthaltend;* n. *eine solche Handlung.* वाजप्रसवीयहोम m. Pl. Vaitân.

वाजप्रसूत Adj. *zum Lauf* u. s. w. *aufgebrochen* oder *von Muth getrieben.*

वाजबन्धु m. *Kampfgenosse* oder N. pr. eines Mannes Ṛv.

वाजबस्त्य Adj. nach dem Comm. वाजेनान्नेन जन्यं बस्त्यं बलं तस्मिन्नयः. Vgl. वाजपस्त्य.

वाजभर्मन् Adj. etwa *Preis —, Lohn gewinnend.*

वाजभर्मीय n. भरद्वाजस्य Name eines Sâman. Vgl. वाजकर्मीय.

वाजभृत् n. Name eines Sâman. Auch mit भरद्वाजस्य.

*वाजभोजिन् m. = वाजपेय 1).

वाजंभर 1) Adj. *den Preis davontragend.* — 2) m. Sapti Vâg̱aṁbhara N. pr. eines Liedverfassers.

वाजय्, वाजयति (अर्चतिकर्मन्, मार्गसंस्कारगत्योः, मार्गणसंस्कारयोः), वाजयति, °ते 1) *wettlaufen, wettfahren, kämpfen, wetteifern;* überh. *schnell laufen, eilen.* — 2) *zur Eile treiben, anspornen, anregen, zur Kraftäusserung bringen.* — 3) **anfachen.* — Mit उप 1) *zur Eile antreiben, beschleunigen.* — 2) *anfachen* (das Feuer) Vaitân. — 3) *befächeln* Lâṭj. 3,5,3.

वाजयध्यै (Dat. Infin. zu वाजय्) *zum Eilen* Ṛv. 4,29,3.

वाजयु Adj. 1) *wettlaufend, kampflustig; eilend.* — 2) *eifrig, kräftig.* — 3) *Beute* oder *Gut schaffend.*

वाजरत्न 1) Adj. (f. आ) *reich an gewonnenem Gut.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

वाजरत्नायन m. Patron. des Somaçushman.

वाजर्षि m. MBh. 2,319 fehlerhaft für राजर्षि.

*वाजवत m. N. pr. eines Mannes. धाजवत Kâç.

*वाजवतायनि m. Patron. von वाजवत. धाजवतायनि Kâç.

वाजवत् Adj. 1) *aus Preis, Gut* u. s. w. *bestehend, damit verbunden* u. s. w. — 2) *kräftig* Ṛv. 1,34,3. 6,60,12. — 3) *aus Rennern —, aus Streitrossen bestehend* u. s. w. — 4) *von dem* oder *den* Vâg̱a (Ṛbhu) *begleitet* u. s. w. — 5) *mit Speise versehen.* — 6) *das Wort* वाज *enthaltend.*

*वाजवाल n. *Smaragd* Râg̱an. 13,164.

वाजश्रव m. N. pr. eines Mannes.

1. वाजश्रवस् Adj. *mit Rennern eilend, wettlaufend.*

2. वाजश्रवस् m. N. pr. eines Lehrers.

वाजश्रवसि m. Patron. von 2. वाजश्रवस्.

वाजश्रुत Adj. *für Schnelligkeit berühmt.*

वाजस n. Name eines Sâman. Wohl fehlerhaft für वाजसनि.

वाजसन Adj. (f. ई) *zu* Vâg̱asaneja *in Beziehung stehend.* Auch Beiw. Vishṇu's und Çiva's.

वाजसनि 1) Adj. *a) Beute —, Preis gewinnend; Muth —, Kraft verschaffend; siegreich.* — *b) Speise*

verleihend. Auch als Beiw. Vishṇu's. — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

1. वाजसनेय m. Patron. des Jâgñavalkja.

2. वाजसनेय m. Pl. *die Schule des* Vâgasaneja.

वाजसनेयक 1) Adj. *zu* Vâgasaneja *in Beziehung stehend, von ihm verfasst, ihm anhängend, zu seiner Schule gehörig.* — 2) n. Bez. *des* Çatapathabrâhmaṇa Âpast. Çr. zu Bâdar. 3,3,6. Sây. zu ṚV. 1,65,5. 5,85,2.

वाजसनेयगृह्यसूत्र n., वाजसनेयब्राह्मण n. und वाजसनेयसंहिता f. Titel von Werken.

वाजसनेयिन् Adj. *zur Schule des* Vâgasaneja *gehörig;* m. Pl. *die Schule des* Vâgasaneja Sây. zu ṚV. 9,1,6.

वाजसनेयिप्रातिशाख्य n., वाजसनेयिब्राह्मण n. (Âpast.), वाजसनेयिब्राह्मणोपनिषद् f. und वाजसनेयिसंहिता f. Titel von Werken.

वाजसंन्यस्त Adj. Bhâg. P. 12,6,74 nach dem Comm. = वाजेभ्यः केसरेभ्यः वाजेन वेगेन वा संन्यस्तास्त्यक्ताः (शाखाः). Richtig ist वाजसन्यस्ताः.

वाजसौ Adj. = वाजसनि 1). Superl. °तम.

वाजसात n. und वाजसाति f. *Gewinn des Preises, — von Gütern; Kampf, Sieg.*

वाजसामन् n. Name eines Sâman Vaitân.

वाजसृत् Adj. *wettlaufend;* m. *Wettläufer.*

वाजस्रजात m. Bein. Vena's.

वाजस्रव und °स् m. desgl.

वाजाप्य Adj. zur Erklärung von वाजपेय gebildet TBr. 1,3,2,3.

वाजि m. *eine Art des Haarschnittes* Citat in Sâṁsk. K. 111,*a*.

वाजिकेश m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

वाजिगन्धा f. *Physalis flexuosa* Râgân. 4,111.

वाजिग्रीव m. N. pr. eines Fürsten.

°वाजित Adj. *mit Federn von — versehen* (Pfeil).

*वाजिदत्त und *°क *Adhatoda Vasika* Râgân. 4,48.

वाजिदैत्य m. N. pr. eines Asura, = केशिन्.

वाजिन् 1) Adj. *a) rasch, muthig* 44,24. रथ m. *rascher Wagen,* so v. a. *Kriegswagen.* — *b) tapfer, kriegerisch.* Superl. वाजितम. — *c) männlich, zeugungskräftig.* — *d) mit Flügeln versehen.* Am Ende eines Comp. — *zu Flügeln habend.* Nom. abstr. वाजिता f. Çiç. 18,13. — *e) mit Federn versehen* (Pfeil). — 2) m. *a) Held, Krieger, Mann im lobenden Sinne.* — *b) Ross des Streitwagens, Ross, Pferd* überh. *Hengst* 100,16. 102,21. Nom. abstr. वाजिता f. Çiç. 18,13. — *c)* Bez. *der Zahl sieben.* — *d) *Zügel.* — *e) *Vogel.* — *f) *Pfeil.* — *g)* Pl. *α) Renner* als Bez. göttlicher Wesen; nach TBr. Agni, Vâju und Sûrja. Gemeint sind aber *die Rosse* — oder überh. *Gespanne der Götter.* वाजिनां साम Name eines Sâman. — *β) die Schule des* Vâgasaneja, so genannt, weil der Sonnengott als *Ross* dem Jâgñavalkja die अयातयामसंज्ञानि यजूंषि offenbarte, 102,27. 28. — *h) *Adhatoda Vasika.* — 3) *f. वाजिनी *a) Stute.* — *b) Physalis flexuosa.*

वाजिन 1) Adj. *den* Vâgin *gehörig.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi. — 3) n. *a) Wettlauf, Wettstreit, Wetteifer.* — *b) männliche Kraft.* — *c) Molke* Comm. zu Njâjam. 2,2,24. m. Comm. zu Lâṭj. 4, 12,15. — *d) die Ceremonie mit der Molke für die* Vâgin.

वाजिनब्राह्मण m. *der mit der Ceremonie* Vâgina *beschäftigte Priester* Comm. zu Âpast. Çr. 3,7,14. 8,3,6.

वाजिनीवत् 1) Adj. *a) rasche Rosse besitzend, damit fahrend.* — *b) kraftvoll, muthvoll.* — Wird auch durch *an Opfern reich* erklärt. — 2) m. *a)* etwa *die Sonne.* — *b)* Pl. *die Gespanne der Götter.*

वाजिनीवसु Adj. 1) so v. a. वाजिनीवत् 1) *a).* — 2) *Kraft verleihend.*

वाजिनेय m. *Helden —, Kriegersohn.*

*वाजिपक्षिन् m. *ein best. Vogel* H. an. 3,63.

वाजिपीत Adj. *von den* Vâgin *getrunken* Cit. bei Âpast. Çr. 8,3,16. Vgl. वाजपीत.

*वाजिपृष्ठ m. *Kugelamaranth.*

वाजिभ n. *das Mondhaus* Açvinî.

*वाजिभक्ष्य m. *Kichererbse* Râgân. 16,46.

*वाजिभोजन m. *Phaseolus Mungo* Râgân. 16,37.

वाजिमत्त 1) Adj. *mit den* Vâgin *verbunden* Vaitân. — 2) *m. *Trichosanthes dioeca.*

वाजिमेध m. *Rossopfer.*

वाजिमेष m. Pl. *eine best. Gruppe von* Ṛshi.

वाजियोजक m. *Rosseanschirrer, Kutscher* MBh. 4,12,9.

वाजिराज m. Bein. Vishṇu's.

वाजिवारणशाला f. Pl. *Pferde- und Elephantenställe* R. 1,12,11.

वाजिवाहन n. 1) *Rosse und Wagen* MBh. 4,12, 9. — 2) *ein best. Metrum.*

वाजिविष्ठा f. *Ficus religiosa.*

वाजिवेग Adj. *die Geschwindigkeit eines Rosses habend* Suparṇ. 3,5.

वाजिशत्रु m. *eine best. Pflanze.*

वाजिशाला f. *Pferdestall.*

वाजिशिरस् m. N. pr. eines Dânava.

वाजिसनेयक Adj. fehlerhaft für वाजसनेयक.

वाजी Adv. mit कर् *potent machen.*

वाजीकर 1) Adj. *Manneskraft —, Potenz gebend.* — 2) n. *Aphrodisiacum.*

वाजीकरण 1) Adj. (f. ई) = वाजीकर 1). — 2) n. *a)* = वाजीकर 2). — *b)* Titel eines Werkes Burnell, T.

वाजीकार्य n. und वाजीक्रिया f. *der Gebrauch von Aphrodisiaca.*

वाजीय in रायो°.

वाजीविधान (!) n. *die Anwendung von Aphrodisiaca.*

वाजेध्या f. nach Mahîdh. = वाज + इध्या (= दीप्ति). Vielleicht fehlerhaft für वाजेत्या *Wettlauf.*

वाज्य m. Patron. von वाज.

*वाञ्चेय Adj. von वञ्च.

वाञ्चेश्वर (!) m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit.

वाञ्छ्, वाञ्छति 1) *begehren, wünschen, lieben, mögen;* mit Acc. oder Infin. वाञ्छित *begehrt, gewünscht, erwünscht.* — 2) *statuiren, behaupten, annehmen.* — Mit अभि *begehren, verlangen nach* (Acc.), *wünschen zu* (Infin.) Çiç. 14,7. अभिवाञ्छित *begehrt, erwünscht.* — Caus. अभिवाञ्छयति *begehren, verlangen nach.* — Mit समभि, आ (Kâd. 2,49, 14 = 58,17; ed. Bomb. 283,5 Simplex), सम् und अभिसम् dass.

वाञ्छा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verlangen, Wunsch, — nach* (Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend). वाञ्छां कर् *verlangen nach* (Loc). Spr. 7758. — 2) *das Statuiren, Annehmen.*

वाञ्छाक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वाञ्छित 1) Adj. s. u. वाञ्छ्. — 2) m. *ein best. Tact.* — 3) n. *Wunsch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

*वाञ्छिनी f. *ein begehrliches, ausschweifendes Weib.*

वाट् ein Opferruf, etwa so v. a. *nimm* oder *bringe.*

1. वाट Adj. *aus der Ficus indica gemacht.*

2. वाट 1) m. *a) Einzäunung, ein eingehegter Platz.* Häufig in Comp. mit dem, was sich innerhalb desselben befindet oder darin vorgeht. — *b) Bezirk.* — *c) Weg* Vâsav. 233,3. — *d) *=वास्तु. — 2) f. ई *a) ein eingehegter Platz, Garten.* — *b) *Hütte.* — *c) ein best. Vogel* Karaka 1,27. — *d) *=वास्तु. — 3) *n. = वरण, अङ्ग und अन्नभेद.

वाटक 1) m. *ein eingehegter Platz, Garten* Hemâdri 1,657,5. — 2) f. °टिका *a)* dass. Paṅkad. — *b) *Hütte.* — *c) *=वास्तु. — *d) *=वाट्यालक.

वाटधान 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,56,4. Werden als Brahmanen bezeichnet. — *b)*

ein Fürst dieses Volkes. — *c) ein Individuum dieses Volkes.* Soll von ausgestossenen Brahmanen abstammen. — 2) n. Bez. *des von diesem Volke bewohnten Landes.*

वाटभीकार् m. N. pr. Richtig **बाउभीकार्**.

वाटमूल Adj. *an den Wurzeln der Ficus indica sich aufhaltend.*

***वाटर्** n. wohl *eine Art Honig.*

***वाटप्रृङ्खला** f. *Hecke, Einfriedigung.*

***वाटाकवि** m. Patron. von **वटाकु**.

***वाटोदीर्घ** m. *eine Rohrart.*

वाटु m. N. pr. eines Mannes.

वाट्कार m. *der Ausruf* **वौट्**.

***वाट्क** n. *geröstete Gerste.*

1. **वाट्य** Adj. *aus der Ficus indica gemacht.*

2. **वाट्य** 1) m. *geröstete Gerste* Karaka 1,27. 6,5. 8. 18. — 2) *f. **आ** = **वाट्यालक** Bhâvapr. 1,208.

***वाट्यपुष्पिका** (Râgân. 4,103) und **°पुष्पी** (Karaka 1,4) f. *Sida rhomboidea* oder *cordifolia.*

वाट्यायनी f. *eine weiss blühende Sida* Karaka 1,4.

***वाट्याल** m., ***°क** m. und ***वाट्याली** f. = **वाट्यपुष्पी** Mat. med. 120. Bhâvapr. 1,208.

वाडब 1) Adj. *von der Stute kommend.* — 2) m. *a) *Beschäler.* — *b) das am Südpol gedachte Höllenfeuer, welches kein Wasser zu löschen vermag.* — *c) ein Brahmane* 50,15. — *d)* N. pr. eines Grammatikers. — 3) *m. n. *Unterwelt, Hölle.* — 4) n. *a) *Stuterei.* — *b) ein best.* Muhûrta. — *c) *quidam coeundi modus.*

***वाडबकर्ष** m. N. pr. eines Dorfes. Davon *Adj. **°कर्षेय**.

***वाडबकृण** n. *das einem Beschäler gereichte Futter.*

***वाडबकृत्क** m. *Haifisch* oder *ein anderes grosses Seeraubthier.*

***वाडबकार्य** n. Siddh. K.

वाडबाग्नि und **वाडबानल** m. = **वाडब** 2) *b).*

वाडबीय Adj. mit **ज्योतिस्** n. = **वाडब** 2) *b)* Bâlar. 43,18.

***वाडबेय** m. *Beschäler.*

***वाडब्य** n. 1) *eine Gesellschaft von Brahmanen.* — 2) *der Beruf —, der Stand eines Brahmanen.*

वाडभीकार् m. v. l. für **बाउभीकार्**.

***वाडभीकार्य** m. Patron. von **वडभीकार्**.

वाडव spätere Schreibart (auch in den Bomb. Ausgg.) für **वाडब**.

वाडुत्स m. N. pr. eines Mannes.

***वाडुलि** m. angeblich Patron. von **वाग्वाट्**.

1. **वाण** m. = 1. **बाण** 1) *Pfeil* RV. 9,50,1. — 2) *Zitze.*

2. **वाण** m. 1) *Instrumentalmusik.* — 2) *eine Harfe mit hundert Saiten* Ait. Âr. 4,109. — Vgl. 2. **बाण**.

वाणकि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkomme.*

***वाणदण्ड** fehlerhaft für **वानदण्ड**.

वाणप्रस्थ fehlerhaft für **वानप्रस्थ**.

वाणरसी f. fehlerhaft für **वाराणसी** oder **वाणारसी**.

वाणवत् Adj. *das Wort* **वाण** *(eine Art Harfe) enthaltend* Tândja-Br. 14,7,8.

वाणशब्द m. *der Klang einer Laute* Gaut. 16,7. Mân. Gṛhj. 1,10. M. 4,113 (wird auch als *Geschwirr eines Pfeiles* erklärt).

वाणशाल oder **°ला** N. pr. einer Feste.

वाणारसी f. = **वाराणसी** *Benares* Vikramâṅkaṅ. 18,92.

वाणार्णी f. Kauç. 27 nach Weber fehlerhaft für **बाणपर्णी** *eine best. Pflanze,* = **शरपुङ्खा**.

***वाणि** f. 1) *das Weben.* — 2) *Stimme, Rede.* — 3) *Wolke.* — 4) *Preis, Werth.*

***वाणिकाव्य** v. l. für **वालिकाव्य**.

वाणिज् m. 1) *Handelsmann.* *In Comp. mit dem Orte, wohin, oder mit der Waare, mit der man handelt. — 2) **das am Südpol gedachte Höllenfeuer.*

वाणिजक m. = **वाणिज** 1) und *2).

***वाणिजविध** Adj. *von Handelsleuten bewohnt.*

वाणिजिक m. *Handelsmann* in **धर्म°**.

वाणिज्य n. (Âpast. Gaut.) und **°ज्या** f. (selten) *Handel, Handelsgeschäfte.*

वाणिज्यक m. *Handelsmann* Hemâdri 1,39,15. Vgl. **धर्म°** (Nachtr. 5).

वाणिता f. *ein best. Metrum.*

वाणिनी f. 1) **Tänzerin.* — 2) *ein verschlagenes, ein kluges Weib* Harshaṅ. (ed. Bomb.) 70,6. Ind. St. 15,399. — 3) *ein berauschtes Weib.* — 4) Bez. *zweier Metra.*

वाणिभूषण n. fehlerhaft für **वाणीभूषण**.

1.***वाणी** f. *das Weben.*

2. **वाणी** f. 1) *Rohr.* — 2) Du. *zwei Stäbe am Wagen.*

3. **वाणी** f. (adj. Comp. f. ebenso) 1) *Musik;* Pl. *ein Chor Spielender* oder *Singender, concentus.* Vielleicht ursprünglich *Musik von Pfeifen,* also = 2. **वाणी**. — 2) *Stimme, Laut, Ton. Sieben musikalische Stimmen (Instrumente* u. s. w.) werden auf *sieben Metra, die Töne der Scala* u. s. w. gedeutet. — 3) *Rede, Worte.* — 4) *beredte Worte, schöne Diction.* — 5) *die Göttin der Rede,* Sarasvatî. — 6) Bez. *zweier Metra.* — 7) N. pr. eines Flusses VP.² 2,147. Nach Râgân. 4,21 die Sarasvatî.

वाणीची f. *ein best. musikalisches Instrument* oder *eine Art Musik* Çâṅkh. Gṛhj. 1,24.

वाणीपूर्वपक्ष m. (Burnell, T.) und **वाणीभूषण** n. Titel von Werken.

वाणीवत् Adj. *redereich, wortreich.*

वाणीवाद m. *ein best. Vogel* MBh. 13,54,10.

वाणीविलास m. Titel eines Werkes.

वाणयविद् oder **वाणयोविद्** m. N. pr. eines Ṛshi Karaka 1,12. 26. 15. Vgl **वायोविद्**.

***वात्** Indecl.

1. **वात** m. 1) *Wind; der Gott des Windes,* Pl. so v. a. die Marut. — 2) *Wind,* so v. a. *Luft.* — 3) *Wind,* so v. a. *Farz.* — 4) *Wind* oder *Luft als einer der humores des Leibes* und *eine zu diesem humor in Beziehung stehende Krankheitserscheinung.* — 5) N. pr. *a)* eines Volkes in **वातपति** und **वाताधिप**. — *b)* eines Râkshasa VP.² 2,285. — *c)* eines Sohnes des Çûra VP.² 4,99.

2.**°वात** Partic. von 3. **वा**.

3. **वात** Partic. von 4. **वा**.

***वातक** m. *eine best. Pflanze,* = **असनपर्णी**. Richtig **शीतल°**, vgl. Zach. Beitr. 23.

वातकण्टक m. Bez. *eines gewissen Schmerzes im Fussknöchel.*

वातकपिण्डक m. *ein ohne Hoden geborener Schwächling* Karaka 4,3. Vgl. **वातपण्ड**.

वातकर Adj. *den Wind* (als *humor*) *erregend* (Bhâvapr. 2,8), *Blähungen verursachend* Uttamaṅ. 14. 18.

वातकर्मन् n. *das Farzen, Farz.*

वातकलाकला f. *die im Körper sich vertheilenden Windpartikelchen* Karaka 1,12. Davon Adj. **°कलीय** *darüber handelnd* ebend.

***वातकि** m. N. pr. eines Mannes.

***वातकिन्** Adj. *an der Windkrankheit leidend.*

वातकुण्डलिका (Karaka 2,7. 8,9) und **°कुण्डली** f. *eine schmerzhafte Urinverhaltung, bei der die Luft den Urin nicht aus der Blase lassen, sondern im Kreise drehen soll.*

***वातकुम्भ** m. *die Gegend unterhalb der beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten.*

वातकृत् Adj. = **वातकर** Bhâvapr. 1,154.

***वातकेतु** m. *Staub.*

***वातकेलि** m. 1) *leises Gemurmel.* — 2) = **षिङ्गानां दृत्तलेखनम्** oder **षिङ्गदृत्तदत**.

वातकोपन Adj. *den Wind* (als *humor*) *aufregend.*

***वातक्य** m. Patron. von **वातकि**.

वातक्षोभ m. *Aufregung des Windes im Körper.*

वातखुडता f. *eine best. rheumatische Krankheit* Karaka 1,20.

*वातखुडा f. = वात्या, पिच्छिल्लस्फोट, वामा und वातशोणित. Vgl. वातकुडा.

*वातगजाङ्कुश m. *ein best. Heilmittel* Mat. med. 62.

वातगण्ड 1) Adj. *zu der Gesellschaft* वातगण्डा *gehörig.* — 2) f. आ Bez. *eine best. Gesellschaft.*

*वातगामिन् 1) Adj. *schnell wie der Wind gehend.* — 2) m. *Vogel.*

वातगुल्म m. 1) **Sturmwind.* — 2) *eine best. krankhafte Anschwellung im Unterleibe* Suçr. 2, 452,1. 453,1. 19.

वातगुल्मवत् Adj. = वातगुल्मिन् Comm. zu Vishṇus. 45,27.

वातगुल्मिन् Adj. *an der Krankheit* वातगुल्म *leidend* Suçr. 2,452,18. Vishṇus. 45,27.

वातगोप Adj. *den Wind zum Hüter habend.*

वातग्रह् n. *eine best. Krankheit* Pañkar. 4,1,42.

वातघ्न 1) Adj. *dem Winde* (als *humor*) *entgegenwirkend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — वातघ्नी s. u. वातघ्न्.

वातचक्र n. *Windrose.*

वातचोदित Ajd. *vom Winde gescheucht.*

वातज 1) Adj. *vom Winde* (als *humor*) *veranlasst.* — 2) *n. *eine Art Kolik* Gal.

वातजव 1) Adj. *windschnell* MBh. 3,74,9. — 2) m. N. pr. eines Dämons.

वातजा Adj. *aus dem Winde entsprungen.*

वातजाम m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वातजित् Adj. = वातघ्न 1).

वातजूत Adj. *windgetrieben, windschnell.*

वातजूति m. N. pr. eines Ṛshi.

वातज्वर m. *ein durch den Wind* (als *humor*) *veranlasstes Fieber.*

*वातण्ड 1) m. Patron. von वतण्ड. — 2) f. ई f. zu 1).

*वातण्डय m. Patron. von वतण्ड.

*वातण्डायनी f. zu वातण्डय.

*वाततूल n. *in der Luft umherfliegende Flocken.*

वाततेजस् Adj. *windkräftig* AV. 10,5,29.

वाततोण n. *ein Schutz vor Wind.*

वातत्विष् Adj. *im Winde stürmend.*

*वातथुडा f. fehlerhaft für वातकुडा.

वातधाजिगति Adj. *schnell wie das Wehen des Windes* Taitt. Âr. 1,11,7.

*वातधन्न m. *Wolke.*

वातनामन् n. Pl. Bez. *bestimmter Anrufungen des Windes, mit Libationen verbunden.*

वातनाशन Adj. = वातघ्न 1).

*वातंधम Adj. *Wind zublasend.*

वातपट m. *Segel.*

वातपण्ड m. *ein Impotenter besonderer Art* Comm. zu Daçar. 2,20. Vgl. वातकपिण्डक.

वातपति m. *Herr der* Vâta, N. pr. eines Sohnes des Sattrâgit.

वातपत्नी f. *Windes-Gattin.*

वातपर्याय m. *eine best. entzündliche Augenkrankheit.*

वातपान n. wohl *ein best. Theil des Gewandes.*

वातपालित m. Bein. Gopâlita's.

वातपित्तक Adj. *auf dem Winde* (als *humor*) *und der Galle beruhend.*

वातपित्तज Adj. *vom Winde* (als *humor*) *und von der Galle herrührend.*

वातपित्तज्वर m. *vom Winde* (als *humor*) *und von der Galle herrührendes Fieber.*

*वातपुत्र m. 1) *Schwindler, Galan* u. s. w. — 2) Patron. *a*) Bhîmasena's. — *b*) Hanumant's.

वातपू Adj. etwa *windlauter.*

*वातपोथ m. *Butea frondosa.*

वातप्रमी 1) Adj. *den Wind hinter sich lassend.* — 2) *m. *a*) *eine Antilopenart.* — *b*) *Pferd.* — *c*) *Ichneumon.*

वातप्रमेह् m. *eine best. Harnkrankheit.* °चिकित्सा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Vgl. वातमेह्.

*वातफुल्लास्य n. *Lunge.*

वातबलास m. *eine best. Krankheit.*

वातबल्ल Adj. *blähend.*

वातभक्ष Adj. (f. आ) *vom Winde sich nährend* 88,5.

वातभ्रजस् Adj. AV. 1,12,1 vielleicht fehlerhaft für वातध्रजस् *dem Zuge des Windes folgend.*

वातमज 1) Adj. *den Wind treibend, windschnell* Bhaṭṭ. — 2) *m. *Gazelle.*

*वातमण्डली f. *Wirbelwind.*

वातमय Adj. *aus Wind bestehend* Comm. zu Maitrjup. 1,4.

वातमायस् Adj. von unbekannter Bed.

*वातमृग m. *eine Antilopenart.*

वातमेह् m. *eine Gattung von rheumatischen Harnkrankheiten* Karaka 2,4. Vgl. वातप्रमेह्.

*वातय्, °यति (सुखसेवनयोः, गतिसुख°) *Jmd* (Acc.) *Wind zufächeln.*

वातयन्त्र n. *Ventilationsapparat* Karaka 6,12.

वातयन्त्रविमानक n. *ein künstlicher, vom Winde getriebener* (in der Luft schwebender) *Wagen.*

*वातर् Nom. ag. *Wind.*

*वातर Adj. 1) *windig, stürmisch.* — 2) *windschnell.*

वातरंहस् Adj. *windschnell.*

वातरक्त n. 1) *Wind* (als *humor*) *und Blut.* — 2) *eine aus der Verbindung dieser beiden Elemente entspringende Krankheit, die in den Extremitäten beginnt, Rheumatismus, Gicht* Bhâvapr. 4,203. — 3) *eine best. Augenkrankheit* Hemâdri 1,745,11.

*वातरक्तघ्न m. *Blumea lacera.*

*वातरक्तारि m. *Cocculus cordifolius.*

वातरज्जु f. Pl. *Windfesseln.*

वातरथ 1) Adj. *vom Winde getragen* (Geruch). — 2) *m. *Wolke.*

वातरशन 1) Adj. *windgegürtet.* — 2) m. *a*) *ein nackt einhergehender Mönch.* — *b*) Patron. verschiedener Ṛshi.

वातरसन fehlerhaft für °रशन.

वातरायण m. 1) Pl. *eine best. Schule.* — 2) *= उन्मत्त, करपात्र, कूट, क्रकच, निष्प्रयोजननर, परसंक्रम oder शरसंक्रम, सायक (काण्ड), सरलद्रुम.

वातरायणीय m. Pl. *eine best. Schule* AV. Paric. 49.

वातरूपा f. N. pr. einer bösen Genie.

*वातरूष m. 1) *Sturmwind.* — 2) *Regenbogen.* — 3) = उत्कोच oder उत्कट.

वातरेचक m. 1) *Windstoss.* — 2) *Windmacher, leerer Schwätzer.*

वातरेणुसुवर्ण (?) Adj. (f. आ) als Beiw. einer Kuh Hemâdri 1,459,20.

वातरोग m. = वातव्याधि.

वातरोगिन् Adj. *an der Krankheit* वातरोग *leidend.*

*वातर्दि oder *वातर्ष्टि *ein aus Holz und Eisen bestehendes Gefäss* oder *Geräthe.*

वातल 1) Adj. (f. आ) *windig, luftig; den Wind* (als *humor*) *befördernd; zu demselben disponirend.* योनि f. Bez. *eines best. Defects der weiblichen Geschlechtstheile.* — 2) *m. *Kichererbse.*

*वातलमण्डली f. *Wirbelwind.*

वातवत m. Patron. von वातवत्.

वातवत् 1) *Adj. *windig, luftig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. दृतिवातवतोरयनम् Name eines Sattra.

वातवर्ष m. Sg. und Pl. *Regen mit Wind.*

वातवस्ति m. *eine best. Art der Harnverhaltung.*

*वातवक् m. N. pr. eines Dorfes. Davon *Adj. °क.

वातविकार m. *eine durch den Wind im Körper erzeugte Affection, rheumatische Affection.*

वातविकारिन् Adj. *an Unordnung des Windes* (als *humor*) *leidend.*

वातवृष्टि f. *Regen mit Wind.*

वातवेग 1) *Adj. *windschnell.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Dhṛtarâshṭra. — *b*) des Garuḍa.

वातवेटक m. v. l. für वातरेचक 2).

*वातवैरिन् m. *Mandelbaum.*

वातव्य Adj. *zu weben.*

वातव्याधि m. *Windkrankheit*, so heissen *die auf Wirkung dieses humors zurückgeführten rheumatischen und nervösen Krankheiten, Lähmungen, Krämpfe* u. s. w.

*वातशीर्ष n. = वस्ति.

वातशुक्रत्व n. Bez. *einer fehlerhaften Beschaffenheit des Samens* (auch beim Weibe).

वातशूल 1) m. *rheumatischer Schmerz* Karaka 5,12. — 2) *n. *eine Art Kolik* Gal.

वातशोणित n. = वातरक्त 2) Karaka 6,27.

वातशोणितक Adj. (f. ई) *bei der Krankheit* वातशोणित *zur Anwendung kommend* Karaka 6,26.

वातशोणितिन् Adj. *an der Krankheit* वातशोणित *leidend* Bhâvapr. 4,208.

वातश्विक Kâm. Nîtis. 16,12 vielleicht fehlerhaft für वाताश्विक *auf windschnellen Pferden eilend.*

वातश्लेष्मज्वर m. *ein auf die Wirkung des Windes im Körper und des Phlegmas zurückgeführtes Fieber.*

वातसख Adj. *von Wind begleitet.*

वातसह Adj. (f. आ) 1) *dem Winde Trotz bietend* (Schiff). — 2) *an *Rheumatismus* u. s. w. *leidend.*

*वातसारथि m. *Feuer.*

वातस्कन्ध m. 1) *Windregion* (deren werden sieben angenommen). — 2) N. pr. eines Ṛshi.

वातस्वन 1) Adj. *wind-sausend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

वातस्वनस् Adj. = वातस्वन 1).

वातकृत Adj. 1) *vom Winde* (als *humor*) *betroffen.* वर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Lides.* — 2) *verrückt* Burn. Intr. 187.

वातकृत् 1) Adj. = वातघ्न 1). — 2) *f. °घ्री *a) Physalis flexuosa* Râgan. 4,112. — *b) Desmodium gangeticum* Râgan. 4,18. — *c) Sida cordifolia.* — *d) ein best. Strauch*, = शिमुडी Râgan. 4,167.

वातकर Adj. = वातघ्न 1).

*वातकुण्डा f. = वात्या, राजशोणित (!), पिच्छिलस्फोटिका und वामा योषित्. Vgl. वातखुडा.

वातकोम m. *Luftspende* (mit hohler Hand geschöpft).

वाताक्ष्य n. *ein Haus mit einer Doppelhalle, von denen eine gegen Süden, die andere gegen Osten steht.*

*वातागर gaṇa उत्करादि. Davon *Adj. °गरीय.

वाताग्र n. *die Spitze des Windes.* Vgl. Stenzler zu Pâr. Grhj. 3,14,6.

1. वातात m. *Hodengeschwulst.*

2. वातात Adj. *mit Hodengeschwulst behaftet.*

वातातपिक Adj. *bei Wind und Sonnenschein vor sich gehend* Karaka 6,1.

वातात्मक Adj. *rheumatischer Art, rheumatisch* Karaka 6,26.

वातात्मज m. Patron. Hanumant's.

वातात्मन् Adj. *das Wesen der Luft habend, luftig.*

वाताद् m. 1) *ein best. Thier* Karaka 1,27 (वार्ताद् gedr.). — 2) **Mandelbaum.* Vgl. बादाम.

वाताधिप m. = वातपति.

वाताधन् m. *Luftloch, ein rundes Fenster.*

वातानुलोमन und °लोमिन् Adj. *den Wind* (als *humor*) *in Ordnung bringend.*

वातापर्जन्य m. Du. *Wind und Regen* Ṛv. 10,66,10.

वातापक् Adj. = वातघ्न 1).

वातापि 1) Adj. *windschwellend, gährend* (Soma). Nach Geldner (Kuhn's Z. 27,216) *den Wind zum Verbündeten habend.* — 2) m. N. pr. eines Asura, den sein Bruder Ilvala in einen Bock verwandelte, von Brahmanen verspeisen und dann wieder aus ihren Bäuchen herauskriechen liess. Zur Strafe wurde er von Agastja zerspeist.

*वातापिद्विष् m. Bein. Agastja's.

वातापिन् m. = वातापि 2).

वातापिपुरी (metrisch) f. *die Stadt* Vâtâpi Ind. Antiq. 8,13. 241.

*वातापिसूदन m. Bein. Agastja's.

वातापी f. N. pr. einer Stadt (das heutige Bâdâma) Ind. Antiq. 5,70. 6,73. 8,242.

वाताप्य 1) Adj. = वातापि 1). Ṛv. 10,26,2 ist nach Geldner (Kuhn's Z. 27,216) वाताप्यम् = वात[म्] आप्यम्. — 2) n. *das Anschwellen, Gähren.*

वाताभ्र n. *eine vom Winde getriebene Wolke.*

वाताम m. *Mandelbaum* Bhâvapr. 4,177. Karaka 1,27. Suçr. 1,213,18. Vgl. बादाम.

*वातामोदा f. *Moschus.*

1. वातायन m. 1) Patron. Anila's und Ulu's. Auch Pl. — 2) Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda Ârjav. 47,12. — 3) N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Kämmerers.

2. वातायन 1) Adj. *im Winde —, in der Luft sich bewegend.* — 2) *m. *Pferd* (*windschnell*). — 3) n. *a) Luftloch, ein rundes Fenster.* — *b)* überh. *ein Ort im Hause, an dem man frische Luft geniesst: Balcon, Erker, Söller* Kathâs. 5,14. 33,64. 37,99. 58,58. 120. 95,18. 103,162. Vikramâṅkaḱ. 12,21. 27. 17,10. = वलभी Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 57,4.

*वातायनच्छिद्ररज्जस् und वातायनरज्जस् n. *ein best. Grössenmaass*, = 7 Truṭi.

वातायनीय m. Pl. *eine best. Schule.*

*वातायु m. *Antilope* Râgan. 19,43. Bhâvapr. 2,120.

*वातारि m. Bez. *verschiedener Pflanzen: Ricinus communis, Asparagus racemosus, Vitex Negundo, Ptychotis Ajowan, Clerodendrum siphonanthus, Euphorbia antiquorum, Embelia Ribes, Amorphophallus campanulatus, Semecarpus Anacardium, eine roth färbende Oldenlandia* und = पुत्रदात्री (Râgan. 3,131).

*वातारिलघुला f. *Embelia Ribes* Râgan. 6,49.

वातालो f. *Wirbelwind.*

वातावत m. Patron. von वातावत्.

वार्तावत् 1) Adj. *windig, luftig.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

वातावली f. *Wirbelwind* 308,18 (im Prâkrit).

वाताश m. *Schlange.*

वाताश्व m. *ein windschnelles Pferd, Renner.*

वाताष्ठीला f. *eine kugelige steinharte Anschwellung im Unterleibe* Karaka 5,10.

*वातासक् Adj. = वातसक् 2).

वातासृज् n. (Bhâvapr. 4,205. Karaka 6,27) und वातास्र n. (Bhâvapr. 1,175) = वातरक्त 2).

वाताकृति f. *Windstoss* Kathâs. 113,58.

*वाति m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.* — 3) *Wind.* — वर्षावात्युष्णा° MBh. 12,6978 fehlerhaft für वर्षवातात्युष्णा°.

वातिक 1) Adj. (f. ई) *a) vom Winde* (als *humor*) *herrührend.* — *b) *den Wind* (als *humor*) *aufregend* oder *besänftigend* Mahâbh. 5,13,*b*. — *c) *an der Krankheit* वातव्याधि *leidend* Zach. Beitr. 73. 74. — 2) m. *a) Windmacher, leichtsinniger Schwätzer* (MBh. 3,257,3. 4), *Lobhudler, Schmeichler, Lobsänger* oder *Zauberer* (Harshaḱ. ed. Bomb. 224, 1), *Besprecher* Zach. Beitr. 73. 74. 89. — *b) der Vogel* Kâṭaka. — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

वातिकखण्ड und वातिकषण्ड (MBh. 3,130,13) m. N. pr. eines zum See Mânasa führenden Passes.

वातिकपिण्डक m. = वातकपिण्डक Karaka 4,2.

वातिकषण्ड s. u. वातिकखण्ड.

*वातिग m. 1) *Probirer, Metallurg.* — 2) *Solanum Melongena.*

*वातिगम und *वातिङ्गण m. *Solanum Melongena.*

वार्ती Adv. (von 1. वात) in वातीकार und वार्तीकृत.

वातीक m. *ein best. Vogel* Karaka 1,27.

वातीकार m. *eine best. Krankheit.*

वार्तीकृत n. dass. °नाशन Adj. *diese Krankheit vertreibend.*

*वातीय n. *saurer Reisschleim.*

वातुल 1) Adj. *a) windig. — b) verrückt* Spr. 4987. — 2) m. *a)* Bez. *bestimmter blähender Hülsenfrüchte; Panicum italicum* Rāgān. 16,89. — *b)* **Sturmwind.* — 3) n. Titel eines Tantra Hemâdri 1,229,7. 16. वातुलोत्तर n. und आदिवातुलतन्त्र n. desgl.

वातुलानक N. pr. einer Oertlichkeit.

*वातुलि m. *eine Art Vampyr.*

वातूल 1) Adj. (f. आ) *a) verrückt* Rāgat. 5,83. 86. Nom. abstr. °ता f. Viddh. 48,5. — *b)* am Ende eines Comp. *ganz versessen —, nur bedacht auf* Hem. Par. 1,180. 442. 2,476. — *c)* **an Rheumatismus* u. s. w. *leidend.* — 2) *m. *Sturmwind.* — 3) (wohl n.) Titel eines Mantra Opp. Cat. 1. Eher eines Tantra, vgl. वातुल 3).

वातूलभैरवादिकतन्त्र n. Titel eines Tantra (Mantra Opp.) Opp. Cat. 1.

वातूलशुद्धागम n. Titel eines Werkes Burnell, T.

वातूलसूत्र n. desgl. Bühler, Rep. No. 489.

वातेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वातोत्थ Adj. = वातज 1).

वातोदरिन् Adj. *an Unterleibsanschwellung durch Wind leidend.*

*वातोना f. *eine best. Pflanze.* प्रताना Rāgān. (Hdschr.) 4,88.

वातोपधूत Adj. *vom Winde geschüttelt, — getrieben.*

वातोपसृष्ट Adj. *mit einer Windkrankheit behaftet* 216,22.

वातोर्मी f. 1) *eine vom Winde getriebene Wolke.* — 2) *ein best. Metrum.*

1. वात्य Adj. *im Winde befindlich* u. s. w.

2. वात्य in सवात्य.

वात्या f. *ein heftiger Wind* (Harshaṃ. 169,16), *Sturmwind, Wirbelwind.* In उक्ति° und वार्ता° in übertragener Bed. — वात्याकीर्ण° R. Gorr. 2,41, 21 fehlerhaft für नात्याकीर्ण.

वात्याचक्र n. *Wirbelwind* Venis. 27,8.

वात्याय्, °यते *einem Sturmwinde gleichen.*

वात्स 1) m. Patron. von वत्स. — 2) *f. ई f. zu वात्स्य. — 3) n. Name eines Sâman.

1.*वात्सक n. *Kälberschaar.*

2. वात्सक Adj. *von der Wrightia antidysenterica stammend.*

3.*वात्सक Adj. von वात्स्य Pat. zu P. 4,2,104, Vârtt. 18. 22.

वात्सप्र 1) m. Patron. Nom. pr. eines Grammatikers. — 3) n. *a) das Lied* RV. 10,45 = VS. 12, 18. fgg. und *die damit verbundene Ceremonie.* — *b)* Name eines Sâman.

वात्सप्रेय Adj. *das Lied des* Vatsapri — und *die dazu gehörige Handlung enthaltend.*

*वात्सप्रेय m. Patron. von वत्सप्री.

वात्सबन्धविद् Adj. *diesen Spruch kennend* TS. 6,1,2,5.

वात्सल्य n. *Zärtlichkeit, das Gefühl zärtlicher Liebe, — zu* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). Pl. Uttamaṃ. 206. जन्मभूमि° *Heimatsliebe.* °वात्सल्यता f. dass.

*वात्सशाल Adj. *in einem Kälberstalle geboren.*

वात्सायन m. fehlerhaft für वात्स्यायन.

वात्सि m. Patron. von वत्स.

वात्सीपुत्र m. 1) N. pr. *a)* eines Lehrers. — *b)* eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,13. — 2) **Barbier.*

वात्सीपुत्रीय m. Pl. *die buddh. Secte des* Vâtsiputra.

वात्सीमाण्डवीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*वात्सीय m. Pl. *eine best. Schule.*

*वात्सोद्धरण Adj. *aus* Vatsoddharaṇa *gebürtig.*

वात्स्य 1) Adj. *von* Vatsa *handelnd.* — 2) m. *a)* Patron. von Vatsa. — *b)* Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 3) *n. Nom. abstr. von वत्स *Kalb.*

*वात्स्यखण्ड m. N. pr. eines Mannes Pat. zu P. 2,2,38.

वात्स्यगुल्मक m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

1. वात्स्यायन 1) m. Patron. von Vâtsja. Auch N. pr. eines Autors. — 2) *f. ई f. zu 1).

2. वात्स्यायन Adj. (f. ई) *zu* Vâtsjâjana *in Beziehung stehend.*

वात्स्यायनभाष्य n., वात्स्यायनसूत्र n. und वात्स्यायनीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वाद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) sprechend über* in ब्रह्म° 2). — *b) ertönen lassend, spielend.* — 2) m. *a) Ausspruch, Aussage, Angabe, Aeusserung.* In Comp. mit dem Aussagenden und Ausgesagten, Angegebenen. न यत्र वादः *worüber sich Nichts sagen lässt,* कः पुनर्वादः so v. a. *geschweige, wievielmehr* Vâgrakṣ. 35,11. तद्वादात्तद्वादः *weil die Aussage von Jenem gilt, gilt sie auch von Diesem.* — *b) Erwähnung, Nennung, das Sprechen über* (im Comp. vorangehend). — *c) Rath* 78,4. — *d) eine aufgestellte Behauptung, eine Theorie, die man vertheidigt.* — *e) eine Unterhaltung über einen wissenschaftlichen Gegenstand, Disputation, Wettstreit.* वादतस् *in der Disputation* (Jmd besiegen). — *f) Streit* (Çiç. 19,27), *Streitigkeit über* (im Comp. vorangehend). — *g) Verabredung über* (im Comp. vorangehend). — *h) Laut, Ruf* (eines Thieres). — *i) Klang, Spiel* (eines musikalischen Instruments).

वादक m. 1) *Spieler eines musikalischen Instruments* S. S. S. 182. Auch in Comp. mit dem Instrument. — 2) *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 182. 183.

वादकथा f. Titel eines Werkes.

वादकर्तर् Nom. ag. = वादक 1) S. S. S. 182.

वादकल्पक, वादकुतूहल n., वादग्रन्थ m. und वादडिण्डिम m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वादन 1) m. *Spieler eines musikalischen Instruments.* — 2) n. *a) das Werkzeug, mit dem die Saiten gestrichen werden, Plectrum.* — *b) das Spielen eines musikalischen Instruments, Instrumentalmusik* Gaut. Auch in Comp. mit dem Instrumente. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — उच्चण्डवादनादण्डो° Rāgat. 2,99 vielleicht fehlerhaft für उच्चण्डवादनाद्दण्डो°.

वादनक n. 1) = वादन 2) *b).*

वादनक्षत्रमालासूर्योदय m. (Opp. Cat. 1) und °नक्षत्रमालिका f. Titel von Werken.

*वादनदण्ड m. = वादन 2) *a).*

वादनपरिच्छेद m. Titel eines Werkes.

वादनमारुत m. *Athem, Hauch* Çik. (Pisch.) 65,9.

*वादनीय m. *Rohr* Rāgān. 7,86.

वादफक्किका f. (Opp. Cat. 1,475) und वादमहार्णव m. Titel von Werken.

वादयुद्ध n. *Wortstreit, Disputation.*

*वादरङ्ग m. *Ficus religiosa.*

*वादल 1) m. *Süssholz.* — 2) n. *ein trüber Tag.*

*वादवती f. N. pr. eines Flusses.

वादवाद 1) Adj. *einen Wortstreit —, eine Disputation hervorrufend.* — 2) m. *ein Ausspruch über eine aufgestellte Behauptung.*

*वादवादिन् m. fehlerhaft für स्याद्वादवादिन्.

वादसंग्रह m. Titel eines Werkes.

*वादान्य Adj. = वदान्य.

*वादाम m. *Mandel* Madanav. 68,58. Vgl. बादाम.

*वादायन m. Patron. von वद्.

वादार्थखण्डन n., वादार्थदीपिका f. und वादार्थनक्षत्रमालिका f. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*वादाल m. = वदाल *eine Art Wels.*

वादावलि und °ली f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T.

वादिक 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) redend, sprechend.* — *b) behauptend, annehmend, einer Theorie anhängend.* — 2) m. *Zauberer* Harshaṃ. 69,4. v. l. वातिक.

वादिकरणाखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वादित 1) Adj. s. u. वद् Caus. — 2) n. *Instrumentalmusik* ÇÂÑKH. Br. 29,5. GOBH. 3,3,28.

वादितर्ज्जन n. Titel eines Werkes.

वादितव्य n. *Instrumentalmusik.*

वादित्र n. 1) *ein musikalisches Instrument* ÂPAST. 1,10,17. — 2) *Musik, musikalische Aufführung* GOBH. 3,3,28, v. l. GAUT. ÂPAST. 2,25,14. — 3) *Musikchor* UTTAMAK. 231. — Vgl. सुवादित्र.

वादित्रवत् Adj. *von Musik begleitet.*

वादिन् 1) Adj. Subst. (Nom. ag.) *a) redend, sprechend, aussprechend;* das Object im Comp. vorangehend, ausnahmsweise im Acc. — *b) redend von, sich auslassend über* (im Comp. vorangehend); *Lehrer, Kenner.* — *c)* am Ende eines Comp. *verkündend, ankündend, anzeigend* NÂGÂN. 67,8 (87,3). — *d)* am Ende eines Comp. *ausdrückend, bezeichnend* 250,32. — *e) der eine Theorie behauptet, — verficht, Anhänger einer Theorie, Vertreter einer Ansicht.* — *f) Disputant.* — *g) Kläger.* Du. *Kläger und Beklagter* NÂRADA (a.) 1,2,21. — *h) Töne hervorbringend, als Plectrum dienend.* — *i) Musikant.* वादिनी *Musikantin* (nach SPEYER) R. 2,36, 3. — *k) Alchemist.* — *l)* am Ende eines Comp. *bezeichnet als* oder *durch, angeredet mit.* — 2) m. metrisch für वाद *Aussage, Aeusserung.*

*वादिर m. *ein dem Judendorn verwandter Fruchtbaum.*

वादिराज् m. 1) *ein Fürst unter Disputanten, ein ausgezeichneter Disputant.* — 2) *Bein. Mañgu̇çrî's.

वादिवागीश्वर m. N. pr. eines Autors.

*वादिश Adj. = साधुवादिन्.

वादीन्द्र m. 1) = वादिराज् 1). — 2) N. pr. eines Philosophen.

वादीश्वर m. = वादिराज् 1) DH. V. 5,4.

वाडुलि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBH. 13,4,53. v. l. वाह्लि.

*वाह्लल (!) n. *Lippe* GAL.

1. वाँ॑य 1) Adj. *a) zu reden.* — *b) zu spielen, zu blasen* (ein musikalisches Instrument). — 2) n. *a) Rede.* — *b) Instrumentalmusik.* Häufig in Comp. mit dem Instrumente. — 3) m. n. *ein musikalisches Instrument* Spr. 7640.

2. वाय Adj. *mit* व *beginnend* Spr. 7640.

वायक n. = 1. वाय 2) *b*).

वायधर m. *Musikant.*

वायभाण्ड n. *ein musikalisches Instrument* SADDH. P. 208.

वायमण्ड m. *Gerstenschleim.* Richtig वाय्यमण्ड.

वाय्यमान 1) Adj. Partic. vom Caus. von 1. वद्. — 2) n. *Instrumentalmusik* HARIV. 2,63,101.

*वाधव n. Nom. abstr. von वधू.

*वाधवक n. (संज्ञायाम्) von वधू.

वाधावत m. Patron. v. l. für वातावत.

वाधिन् Adj. in लोकंवाधिन्.

*वाधुक्य n. *das Heirathen, Heimführen eines Weibes.*

वाधुल m. N. pr. eines Mannes.

वाधून m. N. pr. eines Lehrers. Richtig wohl वाधूल; vgl. वाधूलस्मृति, वाधूलेय und वाधील.

वाँधूय Adj. *hochzeitlich;* n. *Hochzeitskleid, Brauthemd.*

वाधूल N. pr. eines Geschlechts Ind. Antiq. 8,276.

वाधूलस्मृति f. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1. Vgl. वाधून.

*वाधूलेय m. Patron.

वाधील m. desgl.

*वाध्योषायण m. Patron. von वध्योष gaṇa बिदादि (विदादि) in der KÂÇ.

वाधिय (!) m. Patron.

वाध्रीणस (°नस fehlerhaft) und °क (metrisch) m. nach den Erklärern *Nashorn, eine Art Bock, — Stier* oder *— Vogel.* Vgl. वार्ध्री°.

वाध्र्यश्व, वाँधिध्रश्व m. Patron. von वध्र्यश्व.

वाध्र्यश्वि m. Patron. ÂRSH. Br.

1.*वान n. 1) *das Wehen.* — 2) *Geruch, Wohlgeruch.* — 3) *Fluth.*

2. वान 1) Adj. s. u. 3. वा. — 2) *n. *a) getrocknete Frucht. — b) eine Art Tabaschir.*

3. वान n. 1) *das Weben* (NJÂJAM. 7,3,21), *Nähen.* — 2) **Geflecht, Matte.*

4. वान n. *ein dichter Wald* NALOD. पुष्प° (?) R. GORR. 2,56,13.

5.*वान *ein unterirdischer Gang, Mine.*

*वानकौशाम्बेय Adj. von वनकौशाम्बी.

*वानदण्ड m. *Webstuhl.*

1. वानप्रस्थ m. 1) *ein Brahmane im dritten Lebensstadium, wenn er sein Haus aufgegeben hat und in den Wald gezogen ist, Einsiedler* ÂPAST. — 2) **Bassia latifolia.* — 3) **Butea frondosa.*

2. वानप्रस्थ Adj. *zum Einsiedler in Beziehung stehend, ihn betreffend;* m. (sc. आश्रम) *das dritte Lebensstadium eines Brahmanen, das Leben im Walde.*

वानप्रस्थ्य n. *der Stand des Eremiten* ÂPAST.

*वानमन्तर m. Pl. *eine best. Gruppe von Göttern bei den Gaina.*

1. वानर 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Affe.* — 2) f. ई *Aeffin.*

2. वानर 1) Adj. (f. ई) *den Affen gehörig, ihnen eigen* u. s. w. — 2) f. ई *Carpopogon pruriens* Mat. med. 147.

वानरकेतन m. Bein. Arǵuna's (Sohnes des Pâṇḍu).

1. वानरकेतु m. *Affenbanner.*

2. वानरकेतु m. = वानरकेतन.

*वानरप्रिय m. *ein best. Baum.*

वानरराज m. *ein mächtiger Affe* MBH. 5,142,3.

वानरवीरमाहात्म्य n. Titel einer Legende.

*वानराल m. *eine wilde Ziege.* v. l. बालवाल्य.

*वानराह्य n. *Olibanum* UTPALA zu VARÂH. BRH. S. 78,1. Vgl. कप्याह्य.

*वानराघात m. *Symplocos racemosa.*

वानराष्टक n. Titel eines Gedichts.

वानरास्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वानरेन्द्र m. Bein. Sugrîva's.

वानरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वानर्यष्टक n. Titel eines Gedichts.

*वानल m. *eine Art Basilienkraut.*

वानव m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वानवासक 1) Adj. (f. °सिका) *zum Volke der Vanavâsaka gehörig.* — 2) f. °सिका *ein best. Metrum.*

वानवासिक und °वासिन् (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वानवासी f. N. pr. einer Stadt.

वानवास्य m. *ein Fürst von Vânavâsî.*

वानस्पत्य 1) Adj. (f. आ) *a) vom Baum kommend, hölzern.* माल्य n. *ein Kranz von Baumlaub.* — *b) an Bäumen dargebracht* (Spenden). — *c) zum Opferpfosten gehörig.* — *d)* als Beiw. Çiva's wohl *unter Bäumen —, im Walde lebend.* — 2) m. *Baum* und wohl auch *ein kleiner Baum, Strauch, Gewächs* überh. Nach KÂRAKA 1,1 und nach den Lexicographen *ein Fruchtbaum mit wahrnehmbaren Blüthen.* — 3) n. *a) Baumfrucht.* — *b) *eine Gruppe von Bäumen.*

*वाना f. *Wachtel.*

वानायु m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. °ज Adj. als Bez. *einer edlen Pferderace.* — 2) **Antilope.* v. l. वातायु.

वानावास्य m. fehlerhaft für वानवास्य.

वानिक Adj. vielleicht *im Walde wohnend.*

*वानीय Partic. fut. pass. von 5. वा.

वानीर m. 1) *eine Rohrart, Calamus Rotang* RÂǴAN. 9,107. BHÂVAPR. 1,207. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *= चित्रक.

*वानीरक m. *Saccharum Munjia.*

*वानीरज 1) m. dass. RÂǴAN. 8,86. — 2) n. *Costus speciosus* oder *arabicus* RÂǴAN. 12,122.

वानेय 1) Adj. *im Walde lebend, — wachsend, silvestris.* — 2) *n. *Cyperus rotundus.*

वान्त 1) Adj. s. u. 1. वम्. — 2) m. Bez. eines Priestergeschlechts.

वान्ताद् 1) Adj. *Ausgebrochenes wieder essend.* — 2) m. *a)* **Hund.* — *b)* vielleicht *ein best. Vogel.*

वान्ताशिन् Adj. = वान्ताद् Hem. Par. 1,378. 379.

वान्ति f. *Erbrechen.*

*वान्तिकृत् 1) Adj. *Erbrechen verursachend.* — 2) m. *Vanguiera spinosa.*

*वान्तिद् 1) Adj. *Erbrechen bewirkend.* — 2) f. आ *Helleborus niger.*

*वान्तिशोधनी f. *Nigella indica* Râǵan. 6,62.

*वान्तिहृत् m. fehlerhaft für वान्तिकृत् 2).

वान्दन m. Patron. von वन्दन.

1. वान्या f. *eine Kuh, deren Kalb todt ist.*

2.*वान्या f. *ein dichter Wald.*

1. वाप m. *das Scheeren* in कृत° (Nachtr. 5).

2. वाप m. 1) *Säer, Säeman.* बीज°. — 2) *Einstreuung, Einschüttung, Beimengung* Njâjam. 10,1,22. — 3) *Aussaat.* *Am Ende eines adj. Comp. *besäet mit.*

3. वाप m. = वाय *Weber* und *das Weben* in *तन्तु°, *तन्त्र°, *सूत्र° und *°दण्ड.

वापक m. *Weber* in पट्टिका°.

*वापदण्ड m. = वायदण्ड.

1. वापन n. *das Scheerenlassen, Scheeren* Âpast. Mit Acc. Çâṅkh. Gṛhj. 4,7.

2. वापन n. *das Säen* Saṁhitopan. 42,4.

वापनि m. Patron. Auch Pl.

वापय् Caus. von 1. und 2. वप् und 2. वा mit निस्.

वापातिनार्मेध n. Name eines Sâman.

*वापि f. = वापी 1).

वापिका f. *ein länglicher Teich* Spr. 7744.

*°वापिन् Adj. *säend.*

वापी f. 1) *ein länglicher Teich.* Nach Bhâvapr. 2,36 *eine in Stein eingefasste grosse Cisterne.* — 2) *eine best. Constellation, bei der alle Planeten in den Epanaphorae und Apoklimata stehen.*

वापीक am Ende eines adj. Comp. von वापी 1).

*वापीकृ m. *der Vogel* Káṭaka.

वापुष Adj. etwa *wundersam.*

1. वाप्य 1) Adj. *hinzustreuen.* — 2) *m. *Vater* (?).

2. वाप्य Adj. *aus Cisternen kommend.*

3.*वाप्य n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 12,122. Bhâvapr. 1,175. Vgl. व्याप्य.

वाभट m. N. pr. eines Lexicographen. Richtig wohl वाग्भट.

वाभि in ऊर्णावाभि.

1. वाम् Acc., Dat. und Gen. Du. des Pronomens der 2ten Person.

2. वाम् vielleicht Nom. Du. = आवाम् *wir beide.*

1. वाम 1) Adj. f. ई und आ) *a) werth, lieb; gefällig, gut, schön.* — *b) schön, edel.* — *c)* am Ende eines Comp. *zugethan, strebend nach, versessen auf, lüstern nach Etwas.* — 2) m. *a)* **die weibliche Brust.* — *b)* **der Liebesgott.* — *c)* Bein. Çiva's. Bei den Çaiva *eine der fünf Formen ihres Gottes.* — *d)* N. pr. α) eines Rudra. — β) verschiedener Männer, unter andern auch eines Sohnes des Kṛshṇa. — γ) eines Rosses des Mondes VP.^{2} 2, 299. — 3) *m. oder n. *Chenopodium.* — 4) f. वामा *a) eine Schöne, ein schönes Weib, Weib* überh. — *b) eine Form der* Durgâ. — *c) eine best.* Çakti Hemâdri 1,610,15. 611,4. 5. — *d)* *Bein. der Lakshmî und Sarasvatî. — *e)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) *der Mutter des Arhant Pârçva. — γ) eines Flusses VP.^{2} 2, 151. — 5) f. वामी nach den Erklärern *Stute* (Râǵan. 19,38), *Eselin, Kamelstute, Maulthierweibchen* oder *Mauleselin, das Weibchen des Schakals.* Zu belegen nur उष्ट्र° (auch Harshaḱ. 110,23). — 6) n. *Werthes, Liebes, Kostbares* (wie Gold, Metallgefässe, Ross), *Gut.* — 7) वामया Instr. Adv. *gefällig, schön.*

2. वाम 1) Adj. (f. आ) *a) link, zur Linken stehend, an der linken Seite befindlich.* Das Zucken des *linken* Auges oder Armes verheisst beim Weibe Glück, das Zucken des linken Armes beim Manne Unglück. — *b) schief, verkehrt.* Nur वामम् Adv. *seitwärts.* — *c) in entgegengesetzter Richtung —, anders verfahrend.* — *d) widerstrebend, — spänstig, — wärtig.* रतौ वामा so v. a. *spröde.* — *e) schlecht, böse.* — *f) hart, grausam.* — 2) m. oder n. *die linke Seite.* वामादक्षिणम् *von links nach rechts,* वामेन *zur Linken.* — 3) m. *a) die linke Hand* Weber, Râmat. Up. 300. — *b)* **Schlange.* — *c)* **ein lebendes Wesen.* — 4) n. *a) Widerwärtiges, Unheil.* — *b)* = 1. वामाचार.

3.*वाम m. *Erbrechen.*

4.*वाम Adj. von वामी *Stute.* Pat. zu P. 4,2,104, Vârtt. 20.

वामक 1) Adj. (f. °मिका) *a) link.* — *b) widerwärtig, hart, grausam.* — 2) m. *a) eine best. Mischlingskaste.* — *b)* N. pr. α) eines Fürsten von Kâçi Karaka 1,25. — β) eines Sohnes des Bhaǵamâna VP.^{2} 4,72. — γ) *eines Ḱakravartin. — 3) wohl n. *eine best. Gesticulation.*

वामकक्षायण und वामकक्षायण m. Patron.

वामकटिस्थ Adj. *auf der linken Seite liegend* Ind. St. 15,399.

वामकिरीटिन् Adj. *dessen Diadem nach links gewandt ist* Varâh. Bṛh. S. 58,57.

वामकुक्षि m. *die linke Seite des Bauches* Ind. St. 15,399. v. l. वामपार्श्व.

वामकेश्वरतन्त्र n. Titel eines Tantra Ârjav. 161,20.

वामचूड (Hariv. 3,44,57) und °चूल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वामज्ञात Adj. *von Natur werth, — lieb.*

वामजुष्ट n. = वामकेश्वरतन्त्र Ârjav. 160,17. 161,20.

वामतन्त्र n. Titel eines Tantra.

वामतस् Adv. *von links, links.*

वामता f. 1) *Ungunst.* Auch Pl. — 2) *Sprödigkeit.*

वामत्व n. *Ungunst.*

वामदत्त N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ eines Frauenzimmers.

वामदृश् f. *eine Schönäugige* Râǵan. 18,3. Bâlar. 7,7.

वामदृष्टि f. dass. Hâsj.

1. वामदेव 1) m. *a)* N. pr. α) eines alten Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.* — β) eines Ministers des Daçaratha. — γ) eines Fürsten. — δ) eines neueren Autors. — ε) eines Berges in Çâlmala-dvîpa. — *b) eine Form* Çiva's. — *c) ein best. Krankheitsgenius.* — *d) der dritte Tag* (Kalpa) *im Monat* Brahman's. — 2) f. वामदेवी *eine Form der* Durgâ Hemâdri 1,395,15.

2. वामदेव Adj. (f. ई) *zum* Ṛshi Vâmadeva *in Beziehung stehend, von ihm verfasst, über ihn handelnd.*

वामदेवगुह्य m. bei den Çaiva *eine der fünf Formen ihres Gottes.*

वामदेव्य 1) Adj. *vom* Ṛshi Vâmadeva *herkommend.* — 2) m. Patron. von 1) वामदेव 1) *a)* α). — 3) n. Name verschiedener Sâman.

वामदेव्यविद्या f. Titel eines Werkes.

*वामन् wohl nur ein zur Erklärung von वामन erfundenes Wort.

1. वामन 1) Adj. (f. आ Hemâdri 1,52,19. Hem. Par. 2,35. ई verdächtig) *a) klein gewachsen, zwerghaft, klein, kurz* (von Tagen Naish.). — *b) gebeugt, geneigt* Hem. Par. 2,35. — 2) m. *a) Zwerg.* — *b)* Bein. Vishṇu's, der als *Zwerg* vom Daitja Bali sich soviel Land erbat, als er mit drei Schritten ausmessen würde, und darauf die drei Welten durchschritt. Auch auf Çiva übertragen. — *c)* als Name Vishṇu's Bez. *eines best. Monats.* —

d) *ein zwerghafter Stier* Maitr. S. 2,6,4 (65,17). TS. 2,1,5,2. — *e*) *ein Bock mit bestimmten Merkmalen.* — *f*) Bez. *eines unter einer best. Constellation geborenen Menschen.* — *g*) *=काण्ड. — *h*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Dânava. — γ) eines Sohnes des Garuḍa. — δ) eines Sohnes des Hiraṇjagarbha. — ε) *eines der 18 Diener des Sonnengottes. — ζ) eines Muni. η) Pl. eines Volkes. — ϑ) verschiedener Männer, insbes. Gelehrter. — *i*) des Weltelephanten des Südens oder Westens. — κ) eines Berges. — 3) f. वामना N. pr. einer Apsaras.

2. वामन 1) Adj. *a*) *einem Zwerge eigen, dem Zwerge* (Vishṇu) *eigen, ihn betreffend, von ihm handelnd.* — *b*) *vom Weltelephanten* Vâmana *abstammend.* — 2) f. ई *a*) N. pr. einer Joginî (*Hexe*) Hemâdri 2,*a*,100,17. 101,1. — *b*) **a disease of the vagina.* Richtig वामिनी. — 3) n. *a*) Titel eines Purâṇa und Upapurâṇa. — *b*) N. pr. eines nach Vishṇu, dem *Zwerge*, benannten Wallfahrtsortes.

वामनक 1) Adj. = 1. वामन 1). — 2) m. *a*) *Zwerg* Kâd. 99,24. — *b*) = 1. वामन 2) *f*). — *c*) = 1. वामन 2) *h*) κ). — 3) f. °निका N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *a*) *die Gestalt eines Zwerges.* — *b*) = 2. वामन 3) *b*).

वामनकारिका f. Pl. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वामनकाशिका f. desgl.

वामनजयादित्य m. N. pr. eines Grammatikers.

वामनता f. und वामनत्व n. *das Zwergsein, Zwerghaftigkeit.*

वामनद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra, *eines Festtages zu Ehren* Vishṇu's *als Zwerges.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

वामननिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वामनपुराण n. Titel eines Purâṇa.

वामनयना f. *eine Schönäugige* Spr. 6893. Kaçkar. (A.) 108.

वामनवृत्ति f. Titel eines Werkes.

वामनव्रत n. *eine best. Begehung.*

वामनसूक्त n. *eine best. Hymne.*

वामनसूत्र n. und °वृत्ति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वामनस्तव m. Titel eines *Lobgesanges* Burnell, T.

वामनस्वामिन् m. N. pr. eines Dichters.

वामनाचार्य m. N. pr. eines Gelehrten.

*वामनान्वय m. *ein Elephant mit besondern Kennzeichen (aus dem Geschlecht des Weltelephanten* Vâmana) Gal.

वामनाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* Ragh. 11,22.

1. वामनी Adj. f. und Subst. s. u. 1. und 2. वामन.

2. वामनी Adj. *Güter bringend*, Beiw. des Purusha im Auge. Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 4, 3,14 (S. 1132, Z. 5).

3. वामनी Adv. 1) mit कर् *zum Zwerge machen.* — 2) mit भू *gebeugt werden, sich neigen* Çiç. 2,63.

वामनीति Adj. *zum Guten leitend.*

वामनीय Adj. 1) *mit Brechmitteln zu behandeln.* — 2) *Erbrechen bewirkend.*

वामनेत्र n. Bez. *des Lautes* ई.

*वामनेत्रा f. *eine Schönäugige.*

वामनेन्द्रस्वामिन् m. N. pr. eines Lehrers.

*वामनेभी f. *das Weibchen des Weltelephanten* Vâmana Trik. 3,3,202.

वामपार्श्व m. *die linke Seite des Körpers* Ind. St. 15,399. 427.

वामभाषिन् Adj. *boshafte Reden führend* R. 3, 23,17.

वामभाज् Adj. *Liebes geniessend, des Guten theilhaftig.*

वामभृत् f. *eine Art von Backsteinen.* Nom. abstr. वामभृत्त्व n. Maitr. S. 3,2,6.

1. वामधू f. *die linke Braue* Prâtiçâkh. 76,2.

2. वामधू f. *eine Schönbrauige* Spr. 1411. Vikramâṅkaḱ. 10,85. 12,73. Sâh. D. 34,7.

वाममार्ग m. = 1. वामाचार.

वाममोषिन् Adj. *Werthes stehlend.*

*वामरथ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

वामरथ्य m. Patron. von वामरथ.

*वामरिन् H. ç. 178 fehlerhaft für चामरिन्.

वामलूर m. *Ameisenhaufe.*

वामलोचन n. (adj. Comp. f. आ) *ein schönes Auge* Çâk. 23.

वामलोचना f. 1) *eine Schönäugige* 150,8. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

वामशिव m. N. pr. eines Mannes.

वामशील Adj. *von schlechtem Charakter* Kir. 11,24.

वामस्थ Adj. *zur Linken stehend* Kathâs. 39,139.

वामस्वभाव Adj. (f. आ) *von edlem Charakter* Bhâg. P. 1,7,42.

वामकृस्त m. *die Wamme am Halse der Ziege* Ârjav. 82,4.7.

वामाक्षि n. Bez. *des Lautes* ई.

वामाक्षी f. *eine Schönäugige* Spr. 6445. Kathâs. 26,283. Vâs. 27.

वामागम m. = 1. वामाचार.

1. वामाचार m. *das Ritual der* Çâkta *von der linken Hand.*

2. वामाचार Adj. *sich verkehrt benehmend, ein falsches Verfahren befolgend.*

वामाचारिन् Adj. *das Ritual der* Çâkta *von der linken Hand befolgend.*

*वामापीडन m. *Careya arborea* oder *Salvadora persica.*

वामार्चिस् Adj. *dessen Flamme nach links geht.* Ein solches Feuer verheisst Unglück MBh. 6,3,41.

वामावचर Adj. *es stets mit der linken Seite zu thun habend, sich links haltend* Lalit. 63,6.

वामावर्त Adj. *nach links gewunden* Bhâvapr. 1, 171. *nach links* oder *nach Westen gerichtet* Hemâdri 1,144,2.

1. वामिन् Adj. *ausbrechend, ausspeiend.* योनि f. *eine vulva, die den empfangenen Samen wieder ausschüttet.* Vgl. सोमवामिन्.

2. वामिन् Adj. = वामाचारिन्.

*वामिल Adj. = वाम und दाम्भिक.

1. वामी Adj. f. und Subst. s. u. 1. वाम.

2. वामी Adv. mit कर् *nach links richten* Varâh. Jogaj. 8,9.

3.*वामी f. *Erbrechen* Gal.

वामीयभाष्य n. Titel eines Werkes.

*वामीरथ Adj. Pat. zu P. 4,2,104, Vârtt. 20.

वामेक्षणा f. *eine Schönäugige* Hâsj. 13.

वामेतर Adj. *nicht link, recht.*

वामैकवृत्ति Adj. *stets nur Widerwärtiges thuend.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 21,48.

वामोरु (verdächtig) und °ऊ f. *eine Schönschenkelige.*

*वाम्नी f. ein Frauenname.

वाम्नेय m. Metron. von वाम्नी.

1. वाम्य Adj. = वामनीय 1).

2. वाम्य Adj. *dem* Vâma (d. i. Vâmadeva) *gehörig.*

3. वाम्य n. *Verkehrtheit* Naish. 3,84. 5,117.

1. वाम्र m. N. pr. eines Ṛshi.

2. वाम्र n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

1.°वाय m. 1) *Weber.* — 2) *das Weben.* — 3) *Band* in तिरश्चीन°.

2. वाय m. angeblich Patron. von वि *Vogel.*

3. वाय m. *Führer* in पट्वाय.

1. वायक m. *Weber, Näher.*

2.*वायक m. *Menge.*

वायत m. Patron. Pâçadjumna's.

*वायदण्ड m. *Webstuhl.*

*वायन n. 1) *eine Art Backwerk.* — 2) *eine Art Räucherwerk.*

*वायनक n. *eine Art Backwerk.*

वायनिन् m. Patron. (!). Auch Pl.

*वायरज्जु f. gaṇa देवपथादि. v. l. चामरज्जु.

वायव 1) Adj. (f. ई) *a) zum Winde—, zur Luft—, zum Gotte des Windes in Beziehung stehend, dem Winde gehörig, —geweiht, —entsprungen u. s. w., aerius. — b) nordwestlich.* — 2) f. ई *Nordwest.*

वायवीय Adj. = वायव 1) a). पुराण n. Hemâdri 1,532,3.

वायवीयसंहिता und वायवीसंहिता f. Titel von Werken.

वायव्य 1) Adj. (f. आ) *a) = वायव 1) a)* Maitr. S. 2,2,7. — *b) = वायव 1) b).* — *c)* पात्र n. Bez. *gewisser wie ein Mörser geformter* Soma-*Gefässe.* — 2) m. oder n. und f. आ *Nordwest.* — 3) n. *a) = वायव्यं पात्रम्; s. u. 1) c). — b) das unter dem Gotte des Windes stehende Mondhaus* Svâti.

वायव्यपुराण n. Titel eines Purâṇa Opp. Cat. 1.

1. वायस 1) m. *a) Vogel,* insbes. *ein grösserer.* — *b) Krähe.* — *c) *ein Fürst der* Vajas. — *d) *Agallochum.* — *e) *Terpentin.* — 2) f. वायसी *a) Krähenweibchen.* — *b)* Bez. verschiedener Pflanzen. Nach den Lexicographen *Ficus oppositifolia, Agati grandiflora,* = काकतुण्डी und महाज्योतिष्मती. — 3) Adj. (f. ई) *a) aus Vögeln bestehend* Nalod. — *b) *das Wort* वयस् *enthaltend.*

2. वायस 1) Adj. (f. ई) *zu Krähen in Beziehung stehend, sie betreffend, ihnen eigenthümlich* u. s. w. Spr. 7804. — 2) *n. *Krähenschaar.*

*वायसजङ्घा f. *eine best. Pflanze,* = काकजङ्घा Bhâvapr. 3,55.

*वायसतीर्थ n. wohl N. pr. einer Oertlichkeit. Davon *Adj. °तीर्थीय.

वायसतुण्ड Adj. *krähenschnabel-ähnlich.* संधि m. *Kiefergelenk, processus coronoideus.*

वायसपीलुक m. *ein best. Baum,* = काकपीलु Karaka 6,23.

वायसविद्या f. *Krähenauguralkunde.*

*वायसविद्यिक Adj. *mit der Krähenauguralkunde vertraut.*

*वायसादनी f. 1) *Agati grandiflora.* — 2) *Cardiospermum Halicacabum* Râǵan. 3,72. — 3) *Capparis sepiaria* Râǵan. 3,98. — 4) = काकतुण्डी.

वायसान्तक und *वायसारि m. *Eule.*

*वायसाह्वा f. 1) *Agati grandiflora.* — 2) *Solanum indicum* Râǵan. 4,135. — 3) *Capparis sepiaria* Râǵan. 3,96.

1. वायसी Adj. f. und Subst. s. u. 1. und 2. वायस.

1. वायसी Adv. 1) mit कर् *in eine Krähe verwandeln.* — 2) mit भू *in eine Krähe verwandelt werden.*

*वायसेक्षुक m. *Saccharum spontaneum* Râǵan. 8,88.

*वायसोलिका und *वायसोली f. *eine best. Arzneipflanze* Râǵan. 3,13. Bhâvapr. 1,171.

*वायस्क Uǵǵval.

1. वायु m. 1) *Wind, Luft.* Ist eines der fünf Elemente; im System werden *sieben Winde* angenommen. — 2) *der Gott des Windes, — der Luft.* Pl. so v. a. *die* Marut. — 3) *Hauch.* — 4) die *fünf Winde* im Körper sind: प्राण, अपान, व्यान, उदान, समान oder नाग, कूर्म, कृकर, देवदत्त und धनंजय 263,19. 264,20. 33. — 5) in der Medicin *einer der humores des Leibes* und *eine zu diesem humor in Beziehung stehende Krankheitserscheinung.* — 6) *der Wind* als *eine Art Kobold, der die Menschen verwirrt,* Kâd. 119,22 (214,4). 255,11 (417,9). Vikramâṅkaḱ. 14,49. Vgl. वायुग्रस्त. — 7) Bez. *des 4ten* Muhûrta. — 8) mystische Bez. *des Lautes* य्. — 9) N. pr. *a)* eines Marut. — *b)* eines Vasu. — *c)* eines Daitja.

2. वायु Adj. *matt, müde.*

3. वायु Adj. 1) *appetens, naschhaft.* = गत्तर् Comm. — 2) etwa *zum Genuss einladend, appetitlich.*

*वायुक m. Hypokoristikon von वायुदत्त.

*वायुकेतु m. *Staub.*

वायुकेश Adj. etwa *flatternde Haare habend.*

*वायुगण्ड m. *Blähungen, Indigestion.*

*वायुगुल्म m. *Strudel.*

वायुगोचर m. *Nordwest* Hemâdri 1,194,21.

वायुगोप Adj. *den Wind zum Hüter habend.*

वायुग्रन्थि m. *eine Verhärtung in Folge einer Störung des Windes im Körper.*

वायुग्रस्त Adj. *vom Winde gepackt,* so v. a. *verrückt.* Vgl. वायु 6).

वायुचक्र 1) m. N. pr. eines der 7 Ṛshi, die als Väter der Marut gelten. — 2) n. *Windbereich* Ind. St. 14,137.

वायुचित्ति f. Vâju's *Schichtung* Çat. Br. 8,4,4,12.

वायुज Pañkat. 44,14 fehlerhaft.

वायुज्वाल m. N. pr. eines der 7 Ṛshi, die als Väter der Marut gelten.

वायुतेजस् Adj. *mit des Windes Schärfe versehen* AV. 10,5,26.

वायुत्व n. *der Gattungsbegriff Luft.*

*वायुदत्त m. ein Mannsname.

*वायुदत्तक m. Hypokoristikon von वायुदत्त Mahâbh. 5,72,*a.*

*वायुदत्तमय und *°दत्तन्नप्य Adj. von वायुदत्त.

*वायुदत्तेय 1) Adj. von वायुदत्त. — 2) m. Patron. von वायुदत्त.

*वायुदार m. *Wolke.*

वायुदिश् f. *Nordwest.*

वायुदीप्त Adj. als Auguralausdruck von Thieren. Vgl. u. दीप् 2).

वायुदेव n. *das unter dem Windgott stehende Mondhaus* Svâti.

वायुदेवत und °दैवत्य Adj. Vâju *zur Gottheit habend.*

वायुद्वार n. *des Hauches Thor* Amṛt. Up. 26.

वायुधातु m. *das Element Wind* oder *Luft.*

वायुधारणा Adj. दिवस m. Bez. *gewisser Tage in der lichten Hälfte des* Ǵjaishṭha.

वायुनिघ्न Adj. = वायुग्रस्त.

वायुपथ m. 1) *Windpfad,* Bez. *einer best. Region im Luftraum.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

वायुपुत्र m. Patron. 1) Hanumant's. — 2) *Bhîma's.

वायुपुत्राय् Hanumant *darstellen.* °यित n. impers.

वायुपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

वायुपुराण n. Titel eines Purâṇa.

वायुपूत Adj. *durch den Wind gereinigt* Ind. St. 9,115.

वायुप्रच्युत Adj. (f. आ) *vom Winde getrieben* TS. 5,1,5,1.

वायुप्रणेत्र Adj. *den Wind zum Führer habend* Çat. Br. 4,4,1,15.

*वायुफल n. 1) *Hagel.* — 2) *Regenbogen.*

वायुबल m. N. pr. 1) eines der 7 Ṛshi, die als Väter der Marut gelten. — 2) eines Kriegers auf Seiten der Götter im Kampfe gegen die Asura.

वायुबीज n. *der Same der Luft* Sarvad. 170,17. Nach Cowell Bez. *der Silbe* ज्रम्.

वायुभक्त 1) Adj. (f. आ) *nur Luft geniessend, von Luft lebend* 54,30. 65,16. — 2) m. *a) *Schlange* Râǵan. 19,53. — *b)* N. pr. eines Muni.

वायुभक्तक Adj. = वायुभक्त 1).

वायुभक्ष्य 1) Adj. dass. — 2) *m. *Schlange.*

वायुभारतीस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

वायुभूति m. N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Ǵaina.

वायुभोजन Adj. *nur Luft geniessend, von Luft lebend.*

वायुमण्डल 1) m. N. pr. eines der 7 Ṛshi, die als Väter der Marut gelten. — 2) n. *Wirbelwind.*

वायुमत् Adj. 1) *mit Wind verbunden* AV. 12,2, 29. Vaitân. — 2) *das Wort* वायु *enthaltend* u. s. w.

वायुमय Adj. *die Natur des Windes* oder *der Luft habend.*

वायुमरुच्छिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

*वायुमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

वायु॑र Adj. *windig* (nach dem Comm.).

वायुरुजा f. *Windkrankheit*, so v. a. *Entzündung* (der Augen).

वायुरेतस् m. N. pr. eines der 7 Ṛshi, die als Väter der Marut gelten.

वायुरोषा (!) f. *Nacht*. Es sind wohl वासुरा und उषा gemeint.

वायुलोक m. *die Welt des Windgottes*.

*वायुवर्त्मन् m. (!) n. *Luftraum, Atmosphäre*.

वायुवलनपञ्चतरंगिणीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 84.

*वायुवाह m. *Rauch*.

वायुवाहन m. Bein. 1) *Vishṇu's. — 2) Çiva's.

वायुवाहिनी f. *dasjenige Gefäss, welches den Wind im Körper führen soll*.

1. वायुवेग m. *die rasche Bewegung des Windes*. °सम Adj. *windschnell*.

2. वायुवेग 1) *Adj. *windschnell*. — 2) m. N. pr. *a*) eines der 7 Ṛshi, die als Väter der Marut gelten. — *b*) eines Fürsten. — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Jogini. — *b*) einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,23.

वायुवेगक Adj. (f. °गिका) *windschnell* Hemâdri 2,*a*,101,5.

वायुवेगयशस् f. N. pr. einer Schwester Vâjupatha's.

वायुवेगिन् Adj. *windschnell* Nâdab. Up. 9.

वायुशान्ति f. Titel Burnell, T.

*वायुष m. *ein best. Fisch*.

वायुसंहिता f. Titel eines Werkes.

*वायुसख und *°सखि m. *Feuer*.

वायुसम Adj. *windähnlich* Pâr. Gṛhj. 2,17,16.

वायुसवितॄ und °सवित्रॄ m. Du. *Vâju und Savitar* Maitr. S. 3,5,11. Vgl. वायोसावित्रॄ.

वायुसूनु m. Patron. Hanumant's.

वायुस्कन्ध m. *Windregion* Bâlar. 101,13.

वायुस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Burnell, T. Opp. Cat. 1.

वायुहन् m. N. pr. eines der 7 Ṛshi, die als Väter der Marut gelten.

वायोधस Adj. *dem* Vajodhas (Indra) *gehörig* u. s. w.

वायोयॉनी f. *ein best. Backstein* Maitr. S. 2,8,13 = TS. 4,4,6,2.

वायोर्विद् s. वायोविद्.

वायोविद् (Conj. für वायोर्विद् und वार्योविद्) m. N. pr. eines Ṛshi. Vgl. वाण्यविद् und वाण्योविद्.

वायोविध्यिकॅ m. *Vogelsteller*.

वायोसावित्रॅ, in der Form °त्रॅः angeblich = वायुसवितृभ्याम् TS. 7,5,22,1.

(वाय्य) वायिग्रॅ m. Patron. des Satjaçravas.

वाय्वभिभूत Adj. = वायुग्रस्त.

वाय्वश्व Adj. (f. आ) *Winde zu Rossen habend* Taitt. Âr. 1,1,2. 21,1 (hier वायवश्व gedr.).

*वाय्वास्पद m. *Luftraum, Atmosphäre*.

वार् n. 1) *Wasser*. वारां निधिः *das Meer* Spr. 7672 (als Comp. behandelt am Ende eines adj. Comp. Ind. Antiq. 9,184). Nom. Pl. वारस् (also nicht n.) 7806. — 2) *stehendes Wasser, Teich*. — Die Stellen ṚV. 1,132, 3 und 10,93,3 scheinen verdorben zu sein. वॉरिव ṚV. 4,5,8 wohl = वारमिव (zu 3. वॉर्).

1. वॉर् 1) m. *Schweifhaar*, insbes. *Rosshaar*. — 2) m. n. Sg. und Pl. *Haarsieb*.

2. वॉर् 1) Adj. nach dem Comm. *schwer zu bändigen*. — 2) am Ende eines Comp. *das Zurückhalten, Abwehr*.

3. वॉर् 1) m. *a*) *Kostbares, Schatz*. Verdorben sind wohl die Stellen ṚV. 1,132,3 und 10,74,2. — *b*) *der für Etwas bestimmte Augenblick, die an Jmd kommende Reihe*. — *c*) *der Jmd zukommende Platz*. — *d*) *Mal* (mit Zahlwörtern). वारं वारम् und *वारं वारेण *oftmals, häufig*. — *e*) *der wechselnde (der Reihe nach von einem Planeten beherrschte) Tag, Wochentag* 214,18. Spr. 7806. Vollständig दिन°, दिवस°. — 2) f. वारा *Buhldirne*.

4. वार 1) m. *a*) *Menge*. — *b*) *Pfeil*. — *c*) *Achyranthes aspera*. — *d*) *Bein. Çiva's. — 2) *n. *a*) *ein Geschirr für berauschende Getränke*. — *f*) *ein best. künstlich zubereitetes Gift*.

1. वारक m. 1) *Zurückhalter, Abwehrer*. — 2) *eine Art Gefäss* Hemâdri 2,*a*,65,20. 66,7.

2. वारक m. 1) = 3. वार् 1) *b*) Hem. Par. 3,192. वारकेण *der Reihe nach*. — 2) *Mal* in शतवारकम्.

3. वारक 1) *m. *a*) *ein best. Gang des Pferdes*. — *b*) *eine Pferdeart*. — 2) n. *a*) *ein best. wohlriechendes Gras*. — *b*) *= कष्टस्थान.

4. वारक MBh. 4,1130 fehlerhaft für चारक, Kathâs. 72,20 für वार्ड्क.

वारकन्यका f. *Buhldirne*.

*वारकिन् m. 1) *Feind*. — 2) *ein scheckiges Pferd*. — 3) *ein von Blättern sich nährender Asket*. — 4) *das Meer*.

*वारकीर m. 1) *der Bruder der Frau*. — 2) = वारग्राहिन् oder द्वारग्राहिन्. — 3) = वाडब. — 4) = यूका. — 5) रोलरोधिनी oder वेणिवेधिनी. — 6) = नीराञ्जितकृप.

*वारङ्क m. *Vogel*.

वारङ्ग m. *Heft, Griff*.

वारट 1) *n. *a*) *Feld*. — *b*) *eine Menge von Feldern*. — 2) f. आ *a*) *ein best. zu den* विकिर *gehöriger Vogel*. — *b*) **das Weibchen der Gans*.

1. वारण॑ 1) Adj. (f. ई) *a*) *abhaltend, abwehrend, hemmend* (Varâh. Jogaj. 5,8); *Allem Widerstand leistend*. — *b*) *Abwehr betreffend*. — *c*) *scheu, wild*. — *d*) *schrecklich, gefährlich*. — *e*) *verboten*. — 2) m. *a*) *Elephant*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Elephantenhaken*. — *c*) **Panzer*. — *d*) *eine best. Verzierung auf einem Bogen* MBh. 4,42,4. — 3) f. वारणी *a*) **Elephantenkuh*. — *b*) fehlerhaft für वारुणी *Branntwein* Hem. Jogaç. 3,113. — 4) n. *a*) *das Abhalten, Abwehren, — von* (Abl.). — *b*) **das Lenken*. — *c*) *ein Mittel zum Abhalten*. — *d*) etwa so v. a. वर्मन्. — *e*) *= कपित्थ. — *f*) N. pr. einer Oertlichkeit.

2. वारण॑ Adj. *aus dem Holze der Crataeva Roxburghii bestehend* Comm. zu Gaim. 3,1,22.

वारणकर m. *Elephantenrüssel* Bhâm. V. 1,57.

वारणकृच्छ्र m. *eine im Trinken von Reiswasser bestehende Kasteiung*.

वारणकेसर m. *Mesua Roxburghii*.

वारणपुष्प m. *eine best. Pflanze*.

*वारणबुसा und *वारणवल्लभा f. *Musa sapientum*.

वारणशाला f. *Elephantenstall*.

वारणसाह्वय Adj. in Verbindung mit पुर n. oder Subst. n. *die nach den Elephanten benannte Stadt* d. i. Hâstinapura.

वारणस्थल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

वारणहस्त m. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

वारणानन m. Bein. Gaṇeça's (*ein Elephantengesicht habend*).

वारणावत n. N. pr. einer Stadt.

वारणावतक Adj. *in* Vâraṇâvata *wohnend*.

वारणाह्वय Adj. und Subst. n. = वारणसाह्वय.

1. वारणीय Adj. *abzuhalten* u. s. w. in अ°.

2. वारणीय Adj. *am Elephanten befindlich*. कर m. *Elephantenrüssel*.

वारतन्तव (Conj.) m. Patron. von वरतन्तु.

वारतन्तवीय m. Pl. *die zum schwarzen Jagus gehörige Schule des* Varatantu Ârjav. 44,18.

वारत्र 1) *n. *Riemen*. — 2) f. आ = वारट 2) *a*) Kâraka 1,25. 27. Vielleicht fehlerhaft.

*वारत्रक Adj. von वरत्रा.

वारधान m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig वाटधान.

वारनारी f. *Buhldirne*. Am Ende eines adj. Comp. °क.

वारपाशि und °पाश्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वारबाण (*m. n.) *Panzer; Wamms, Jacke* Kâd. 97,6 (172,11). 111,7 (200,7). Harshak. 15,22.

*वारबुषा und *वारबूषा f. *Musa sapientum.*

वारमथ m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,334.

वारमुख्य 1) m. etwa *Tänzer, Sänger.* — 2) f. आ *Buhldirne.*

वारयन्तीय n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 9, 1,32. Wohl nur fehlerhaft für वारवन्तीय.

वारयितव्य Adj. *abzuhalten von* (Acc.).

वारयुवति f. *Buhldirne.*

*वारयोग m. *feines Mehl, Pulver* Gal.

वारयोषित् f. *Buhldirne.*

वाररुच Adj. *von* Vararuki *verfasst.*

वारलक in नन्दि°.

*वारला f. 1) *eine Art Bremse.* — 2) *das Weibchen der Gans* Râǵan. 19,103.

*वारलीक m. *Eleusine indica.*

वारवत्या f. N. pr. eines Flusses.

वारवधू f. *Buhldirne.*

वारवनिता f. dass. 297,18. Dhûrtan.

वारवन्त् Adj. *langschweifig* (Ross).

वारवन्तीय n. Name eines Sâman Maitr. S. 1, 6,7. Âpast. Çr. 5,15,6. Auch इन्द्रस्य वारवन्तीयम्, वारवन्तीयाग्यम् und वारवन्तीयोत्तरम्.

वारवाण s. वारबाण.

*वारवाणि 1) m. *a) Flötenspieler.* — *b) ein vorzüglicher Sänger.* — *c) Richter.* — *d) Jahr.* — 2) f. *Buhldirne.* Auch °वाणी.

*वारवारण m. n. v. l. für वारबाण.

वारवाल m. N. pr. eines Agrahâra.

वारवासि und वारवास्य (MBh. 6,9,45) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वारविलासिनी (Vâsav. 166,2. 178,4) und *वारसुन्दरी f. *Buhldirne.*

*वारसेवा f. *Hurerei, Hurenwirthschaft.*

*वारस्त्री (Râǵan. 18,20) und वाराङ्गना (Chr. 180, 30) f. *Buhldirne.*

*वाराटकि m. Patron. Davon *Adj. °कीय.

वाराणसी f. N. pr. einer Stadt, das heutige *Benares* Kâraṇḍ. 78,1. fgg.

वाराणसीदर्पण m. Titel eines Werkes Max Müller, Ren. 315.

*वाराणसेय Adj. von वाराणसी.

वारानिधि m. s. u. वार् 1).

*वारालिका f. Bein. der Durgâ.

वारावस्कन्दिन् Adj. als Beiw. Agni's. Nach Weber Verstümmelung von गौरावस्कन्दिन्.

*वारासन n. *Wasserbehälter.*

वाराह 1) Adj. (f. ई) *a) vom Eber kommend, aus Schweinsleder gemacht.* — *b) zu* Vishṇu *als Eber in Beziehung stehend.* — *c) von* Varâhamihira *verfasst,* — *ausgesprochen.* — 2) m. *a)* Vishṇu *als Eber.* — *b) ein Banner mit dem Bilde eines Ebers* MBh. 6,92,39. — *c) Dioscorea.* °कन्द n. *Yamswurzel.* Könnte auch Adj. von 3) *b)* sein. — *d)* Pl. *eine best. Schule des schwarzen Jagus* Ârjav. 44,20. Hemâdri 1,519,21. — *e)* N. pr. eines Berges. — Die H. an. 3,768. fg. dem m. वाराह zugetheilten Bedeutungen kommen वराह zu. — 3) f. वाराही *a) die personificirte Energie Vishṇu's als Ebers.* Pl. unter den Müttern Skanda's. — *b) Dioscorea.* °मूल n. *Yamswurzel.* — *c)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a)* Name eines Sâman. वाराहमुत्तारम् Ârsh. Br. — *b)* N. pr. eines Tirtha.

*वाराहक Adj. von वाराह.

*वाराहकर्णी f. *Physalis flexuosa.*

वाराहतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

वाराहदादृशी f. = वराहदादृशी.

*वाराहपत्री f. *Physalis flexuosa.*

वाराहपुराण n. = वराह° Opp. Cat. 1.

वाराहमल्ल m. Titel eines Mantra Weber, Lit.

वाराहमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 86.

*वाराहाङ्गी f. *Croton polyandrum* oder *Cr. Tiglium.*

वाराहीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*वाराहीपुत्र m. für वाराह्यापुत्र.

*वाराहीय n. Titel eines Werkes.

*वाराह्या f. Patron. von वाराह.

1. वारि n. 1) *Wasser.* °तस् Adv. 164,18 (zugleich *gehemmt*). — 2) **eine Art Andropogon* Bhâvapr. 3,30. — 3) *ein best. Metrum.*

2. वारि f. 1) *ein Ort, wo Elephanten eingefangen* oder *angebunden werden,* Vâsav. 269,5. वारी Çiç. 18,56. — 2) **Topf, Krug* H. an. 2,455 (vgl. Zach. Beitr.). Auch वारी. — 3) **Rede, die Göttin der Rede.*

वारी scheinbar in Sitzungsberr. d. K. Pr. Ak. d. Ww. 1884, S. 82, da hier statt महानयबारि बारि zu lesen ist महानयपरिवारे; vgl. ebend. S. 310.

3. वार् VS. 21,61 nach Mahîdh. = वरणीय. Es ist aber daselbst वार्यम् आ° aufzulösen.

वारिक in *नाग°.

*वारिकण्टक m. *Trapa bispinosa.*

*वारिकर्णिका f. *Pistia Stratiotes.*

*वारिकर्पूर m. *ein best. Fisch, Clupea alosa.*

*वारिकुब्जक m. *Trapa bispinosa.*

वारिकोश m. *das beim Gottesurtheil angewandte Weihwasser.*

*वारिक्रिमि m. *Wasserfliege.*

वारिखेडग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Ind. Antiq. 11,159.

वारिगर्भोदर Adj. *regenschwanger* (Wolke).

*वारिचत्वर m. *Pistia Stratiotes.*

वारिचर 1) Adj. *im* oder *am Wasser lebend;* m. *Wasserbewohner.* — 2) m. *a) Fisch.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

*वारिचामर m. *Vallisneria* (*Blyxa*) *octandra.*

वारिचारिन् Adj. *auf dem Wasser lebend.*

वारिज 1) m. *a) Muschel.* — *α)* vielleicht *Wasserrose.* — *c) *Fisch.* — 2) n. *a) Wasserrose.* — *b) eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 7,152. — *c) *Gewürznelke.* — *d) *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

वारिजात Adj. *lotusäugig.*

वारिजात m. *Muschel.*

*वारिजावन् Vop. 26,69.

वारिजीवक Adj. *durch Wasser seinen Lebensunterhalt findend.*

वारितरंग m. *Welle* 167,20.

वारितस्कर m. 1) Beiw. der Sonne, *die mit ihren Strahlen das Wasser an sich zieht.* — 2) **Wolke.*

वारिति Adj. nach dem Comm. *am Wasser wachsend;* Subst. *Wasserpflanze.*

*वारित्रा f. *Regenschirm.*

वारिद 1) Adj. *Wasser —, Regen gebend.* — 2) m. *a) Regenwolke.* — *b) Cyperus rotundus.* Nach Bhâvapr. 1,191 auch f. und n. — 3) *n. = वाला oder बाल (*ein best. Parfum*).

वारिदागम m. *die Regenzeit* Vikramâṅkaḱ. 14,1.

वारिदान्त m. *Herbst* Bâlar. 131,10.

वारिदुर्ग Adj. (f. आ) *wegen des Wassers schwer zugänglich* Hariv. 6426.

*वारिद्र m. *der Vogel* Kâtaka.

वारिधर 1) Adj. (f. आ) *Wasser enthaltend, —führend.* शीत° 84,23. — 2) m. *Regenwolke.*

वारिधानी f. *Wasserbehälter, Wasserfass.*

वारिधापयन्त m. Patron. Auch Pl.

वारिधार m. N. pr. eines Berges.

वारिधारा f. Sg. und Pl. *Wasserstrom* Vâsav. 181,4. गलदश्रु° Spr. 7619. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

वारिधि m. 1) *das Meer.* Es werden vier und sieben Meere angenommen. — 2) Bez. *der Zahl vier, der vierte.*

वारिन् in काण्डवारिणी und मूलवारिन्.

*वारिनाथ m. 1) *das Meer.* — 2) *Wolke.* — 3) *der Aufenthaltsort der Schlangen.*

वारिनिधि m. *das Meer* Bâlar. 284,1. Kâṇḍak. 70,7.

1. वारिष Adj. *Wasser trinkend* (Naish. 8,81), *der das Wasser ausgetrunken hat.*

2. वारिष Adj. *das Wasser schützend* Naish. 8,81.

वारिपथ m. 1) *Wasserstrasse, Wasserverbindung.* — 2) *Wasserfahrt, Seefahrt.* °पथोपजीविन् Adj. *vom Seehandel lebend, S. treibend.*

*वारिपथिक Adj. *zu Wasser fahrend, — eingeführt.*

*वारिपर्णी und *वारिपालिका f. *Pistia Stratiotes.*

वारिपूर m. Pl. *Wasserstrom* Nâgân. 110 (111).

*वारिपूर्णी f. *Pistia Stratiotes.*

वारिपूर्वम् Adv. *mit einer vorangehenden Wasseraussgiessung* Çiç. 14,34.

*वारिपृश्नी (Conj.) f. = वारिपूर्णी.

*वारिप्रवाह m. *Wasserfall.*

*वारिप्रश्नी f. fehlerhaft für °पृश्नी.

*वारिबदर n. *die Frucht der Flacourtia cataphracta.*

वारिबन्धन n. *das Eindämmen des Wassers* Vâstuv. 8,6.

वारिबिन्दु m. *Wassertropfen* Spr. 7742. Hem. Par. 2,213.

वारिबीज n. *der Same des Wassers.* Nach Cowell Bez. *der Silbe* बम्.

*वारिभव n. *Antimonium* Râgân. 13,98.

वारिमत् Adj, *wasserreich.*

वारिमय Adj. (f. ई) 1) *aus Wasser bestehend.* — 2) *am Wasser haftend, dem W. eigen.*

*वारिमसि (besser °मषि) f. *Regenwolke.*

वारिमुच् 1) Adj. *Wasser —, Regen entlassend.* प्रभूत°. — 2) m. *Regenwolke* Çiç. 6,37.

*वारिमूली f. *Pistia Stratiotes.*

वारियन्त्र n. *Wasserwerk.*

*वारिरथ m. *Boot, Schiff.*

वारिराज m. Bein. Varuṇa's.

वारिराशि m. 1) *Wassermenge.* — 2) *das Meer* Çiç. 8,71.

वारिरुह n. *Lotusblüthe* Çiç. 10,1.

वारिलेश m. *Wassertropfen.* Vgl. अम°.

*वारिलोमन् m. Bein. Varuṇa's.

*वारिवदन n. wohl nur fehlerhaft für वारिबदर.

*वारिवर m. *Carissa Carandas.*

वारिवर्णक vielleicht *Sand.*

*वारिवल्लभा f. *Batatas paniculata* Râgân. 7,99.

वारिवस्कृतँ Adj. von वरिवस्कृत्.

वारिवह Adj. (f. आ) *Wasser führend, — strömend.* शिव°, रम्य°.

वारिवारण m. *Wasserelephant* (*ein best. Ungeheuer*) Vikramâṅkaḱ. 11,12.

*वारिवालक n. *eine Art Andropogon.*

*वारिवास m. *Branntweinbrenner.*

वारिवाह 1) Adj. (f. आ) *Wasser führend, — strömend.* कूलातिक्रान्त°. — 2) m. *a) Regenwolke* zu Spr. 4082. Çiç. 20,70. — *b) der Regengott* Spr. 5196.

वारिवाहक Adj. *Wasser zuführend, — bringend.*

*वारिवाहन m. *Regenwolke.*

वारिवाहिन् Adj. *Wasser führend, — strömend.*

*वारिविन्दी (!) f. *eine blaue Wasserrose.*

वारिविहार m. *Spiel im Wasser, wobei man umherhüpft und sich mit Wasser bespritzt.*

वारिश 1) *m. Bein. Vishṇu's. — 2) n. Name eines Sâman.

वारिशय Adj. *im Wasser lebend.*

*वारिशुक्ति f. *eine zweischalige Süsswassermuschel* Râgân. 13,130.

वारिषेण m. N. pr. eines Fürsten. v. l. °सेन.

वारिषेणाचार्य m. N. pr. eines Gina Ind. Antiq. 6,30.

*वारिषेणय m. Patron. von वारिषेण.

*वारिसंज्ञ m. *eine Art Andropogon* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

वारिसंभव 1) Adj. (f. आ) *im Wasser entstanden, aus dem W. gewonnen* 216,23. — 2) *m. *eine Rohrart* Râgân. 8,80. — 3) *n. *a) Gewürznelke* Râgân. 12,85. — *b) die Wurzel von Andropogon muricatus.* — *c) Schwefelantimonium* Râgân. 13,88.

वारिसागर m. *eine best. Mixtur* Rasendraḱ. 87.

*वारिसाम्य *Milch.*

वारिसार m. N. pr. eines Sohnes des Kandragupta.

वारिसेन m. N. pr. 1) eines Fürsten MBh. 2,8, 20. B. A. J. 9,240. v. l. °षेण. — 2) eines Gina.

वारिस्थ Adj. *im Wasser befindlich,* so v. a. *im W. sich abspiegelnd* (die Sonne) M. 4,37.

वारी s. u. 2. वारि.

*वारीट m. *Elephant.*

वारीय्, °यते *dem Wasser gleichen.*

*वारीश m. *das Meer.*

*वारु m. *ein im Triumph geführter Elephant.*

*वारुठ m. *Todtenbahre.*

*वारुड m. = वरुड.

*वारुडक n. संज्ञायाम्.

*वारुडकि m. Patron. von वरुड.

वारुणँ 1) Adj. (f. ई) *a)* Varuṇa *gehörig, an ihn gerichtet, ihm geweiht, zu ihm in Beziehung stehend.* — *b) zum Wasser in Beziehung stehend.* भूत n. *Wasserthier,* कर्मन् n. *eine Wasser betreffende Arbeit.* — *c) westlich.* — *d) zu* Vâruṇi (Bhṛgu) *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) Wasserthier, Fisch.* — *b)* Patron. Bhṛgu's. Pl. Varuṇa's *Kinder, — Leute, — Krieger.* — *c) der 15te* Muhûrta. — *d)* N. pr. eines Dvîpa. — 3) m. oder n. *Westen.* वारुणे *im Westen.* — 4) f. ई *a) Westen.* — *b)* Bez. *gewisser Schlangen.* — *c)* Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Gaut. Âpast. — *d)* Varuṇa's *Energie,* personificirt als *seine Gattin* und auch als *seine Tochter.* Taucht bei der Quirlung des Meeres aus diesem hervor und wird als *Göttin des Branntweins* betrachtet. — *e) Branntwein von der Palme* Mat. med. 272. Bhâvapr. 2,58. 82. — *f)* *Bein. von Çiva's Gattin. — *g) ein best. Fasttag am 15ten Tage in der dunkelen Hälfte des* Kaitra. — *h)* *Dûrvâ-*Gras* und *eine andere Grasart* Râgân. 8,116. — *i)* *Koloquinthengurke. — *k)* *das unter* Varuṇa *stehende Mondhaus* Çatabhishag. — *l)* N. pr. eines Flusses. — 5) n. *a)* *Wasser. — *b) das Mondhaus* Çatabhishag. — *c)* वारुणं खण्डम् N. pr. eines der 9 Theile, in welche Bharatavarsha eingetheilt wird.

वारुणतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वारुणपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

वारुणप्रघासिक Adj. (f. ई) von वरुणप्रघास Âpast. Çr. 8,12,2. 22,8. Mân. Çr. 1,8,1. 2,5,4.

वारुणानी f. fehlerhaft für वरुणानी.

1. वाँरुणि m. Patron. verschiedener Personen.

2. वारुणि (metrisch) f. = वारुणी *Branntwein.*

*वारुणीवल्लभ m. Bein. Varuṇa's.

वारुणीश m. Bein. Vishṇu's.

वारुणेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

वारुणेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वारुणोपपुराण n. Titel eines Upapurâṇa Opp. Cat. 1.

*वारुण 1) m. n. *a) Unreinigkeit des Auges und des Ohres.* — *b) Giesskanne, Schöpfgefäss, Schöpfkelle* oder dgl. — 2) m. = गणिस्थराज und फणिनां राजकः; vgl. Zach. Beitr. 21. — 3) f. ई *Thürschwelle.*

*वारूढ m. = अग्नि, शम्बल, पञ्जर, वस्त्राञ्चल, अरर (कपाट).

*वारेण्यायनि m. Patron. von वरेण्य.

वारेन्द्र m. oder n. und *वारेन्द्री f. = वरेन्द्र und वरेन्द्री.

वाँरेवृत Adj. *gewählt.*

वार्कखणिड m. Patron. N. pr. eines Lehrers Gobh. 3,10,8.

*वार्कग्राकि m. Patron. von वृकग्राक्.

वार्कजम्भ 1) m. Patron. von वृकजम्भ. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*वार्कबन्धविक m. Patron. von वृकबन्धु.

*वार्कबूप्य Adj. von वृकबूप्य Kâç. zu P. 4,2,106.

वाँर्कलि m. Metron. von वृकला.

वार्कलिन् Çâṅkh. Âr. in Weber's Lit. 36 vermuthlich fehlerhaft. Statt वार्कलिनः ist wohl mit Ait. Âr. वा अर्कलिनः zu lesen.

*वार्कलेय m. Patron. oder Metron.

*वार्कवञ्चक m. Patron. von वृकवञ्चिन्.

वार्काक्षणीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

(वार्काया) वार्काश्री Adj. f. *Wasser schaffend* (nach Grassmann).

*वार्केणी f. zu वार्केण्य.

*वार्केण्य m. *ein Fürst der* Vṛka.

वार्क्ष 1) Adj. (f. ई) *a) in Bäumen bestehend, aus Bäumen gemacht, Bäume betreffend, zum Baume gehörig, von Bäumen kommend* (Gaut. Âpast.), *auf* oder *an Bäumen wachsend.* — *b) hölzern.* — 2) f. ई *die Tochter der Bäume*, Bein. der Gattin der Prakṛtas. — 3) *n. *Wald.*

वार्क्ष्य 1) Adj. *hölzern.* Wohl fehlerhaft für वार्क्ष. — 2) *m. Patron. — 3) *n. *Wald.* Richtig वार्क्ष.

*वार्क्ष्यायणी f. zu वार्क्ष्य 2).

*वार्गर् m. *der Bruder der Frau* Gal.

*वार्च m. *Gans.*

*वार्चलीय Adj. von वर्चल.

वार्ज्रिनीवत m. Patron. von वृज्रिनीवत्.

*वार्ड्य m. *ein Fürst der* वृड्रि Pat. zu P. 4,3,100, Vârtt. 2.

*वार्ड्यक Adj. von वर्ड्य.

*वार्ध (बार्ध) n. Nom. abstr. von वृढ (बृढ).

वार्ण Adj. *einen Laut* (in grammatischem Sinne) *betreffend* Paribh. 55.

*वार्णक Adj. von वार्णक्य.

*वार्णक्य m. Patron. von वर्णक.

*वार्णव und *°क Adj. von वर्णु.

*वार्णिक m. *Schreiber.*

*वार्तक m. (Râgan. 19,118) und *°र्तिका f. *Wachtel.*

*वार्तन Adj. = वर्तनीषु भवः.

*वार्तनाक्त m. Patron. von वर्तनाक्त.

वार्तन्तवीय (!) m. Pl. *eine best. Schule.* Vgl. वारतन्तवीय.

वार्तमानिक Adj. *zur Gegenwart gehörig, jetzt lebend.*

*वार्ताक m. *Wachtel.*

वार्तातवेय (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

वार्तिक m. *ein best. Vogel.* = वर्तिक Râgan.

*वार्तीकि m. *eine Wachtelart* Bhâvapr. 2,92.

वार्तीरि m. *ein best. Vogel.*

वार्त्त 1) Adj. *a) *einen Lebensunterhalt habend.* — *b) in Ordnung, richtig.* — *c) gesund.* — *d) gewöhnlich, mittelmässig.* — *e) werthlos, nichtig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. श्रा (adj. Comp. f. श्रा) *a) Lebensunterhalt, Erwerb, Gewerbe*, insbes. das des Vaiçja d. i. *Ackerbau, Viehzucht und Handel.* Am Ende eines adj. Comp. *lebend von.* — *b) Kunde, Nachricht, Neuigkeit, Gerücht, Sage, Geschichte.* Das Wovon im Gen. oder im Comp. vorangehend. वार्त्ता कीर्तय् *erzählen von* (Gen.), का वार्त्ता *was giebt es zu berichten? was giebt es Neues?* — *c) das Reden von* oder *über* (Gen., Loc., Acc. mit उद्दिश्य oder im Comp. vorangehend). का वार्त्ता *wie kann die Rede sein von* (Loc.)? so v. a. *an — ist gar nicht zu denken* Pañkad. वार्त्तया कर् *über Etwas* (Acc.) *sprechen;* मम — अनया वार्त्तयापि किं कार्यम् *was habe ich mit ihr zu schaffen, sei es auch nur mit Worten?* — *d) Geruchsempfindung.* — *e) *die Eierpflanze.* — *f) eine weibliche Missgeburt* Karaka (ed. Calc.) 355, 13. v. l. वाता. — *g)* Bein. der Durgâ. — 4) n. *Wohlergehen, Gesundheit.*

वार्त्तरक Adj. *ganz in Ordnung, — richtig.*

वार्त्तय्, °यति *Jmd unterhalten, sich mit Jmd in ein Gespräch einlassen;* mit Acc. Hem. Par. 1,335. 362. 2,40. 7,74.

वार्ताक m. und °की f. (selten) *die Eierpflanze, Solanum melongena* und auch *eine andere Species* Râgan. 4,23. 7,191. °क n. *die Frucht* Bhâvapr. 1,198.

*वार्त्ताकिन् m. und *°किनी f. dass.

वार्ताकु m. dass. Mat. med. 323. Bhâvapr. 1,288. Karaka 6,18.

वार्तानुकर्षक m. *Kundschafter* MBh. 12,76,7.

वार्तानुजीविन् Adj. *von einem Gewerbe lebend* Kâm. Nîtis. 2,14.

वार्तापति m. *Herr —, Verleiher des Unterhalts, Brodherr.*

वार्तामात्रावबोधन n. *eine nur auf Hörensagen beruhende Kenntniss* Daçak. 49,6.

*वार्तायन m. *Kundschafter, Späher.*

वार्तारम्भ m. *Gewerbe.*

*वार्तावह् m. *ein umherziehender Krämer.*

वार्तावृत्ति Adj. *von einem Gewerbe lebend* Bhâg. P. 7,11,15.

वार्ताव्यतिकर m. *eine schlimme Nachricht* Pañkat. ed. Bomb. 2,29,4. 5.

*वार्ताशिन् m. *Neuigkeitskrämer, Schwätzer.*

वार्ताहर् m. *Bote* Mâlatîm. ed. Bomb. 318, 1. Kâd. 2,98,17 (121,4. 5).

वार्ताहर्तर् Nom. ag. dass.

वार्ताहार m. dass. Mahâvîraḱ. 23,14.

वार्ताहारिणी f. *Botin* Mahâvîraḱ. 52,1.

वार्त्तिक 1) m. *a) Gewerbsmann.* — *b) *ein* Vaiçja Râgan. 18,12. — *c) Kundschafter, Bote.* — *d) *Giftarzt, Beschwörer.* — *e) *die Eierpflanze.* — 2) f. श्रा *Erwerb, Gewerbe.* — 3) n. *Ergänzungen und Berichtigungen zu einem* Sûtra. Am bekanntesten sind die Vârttika Kâtjâjana's zu Pâṇini's Sûtra.

वार्त्तिककार m. 1) *Verfasser von* Vârttika. — 2) N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वार्त्तिककाशिका (?) f. Titel eines Werkes.

वार्त्तिककृत् m. = वार्त्तिककार.

वार्त्तिकतात्पर्यटीका f., °तात्पर्यपरिशुद्धि f., वार्त्तिकपाठ m. (Bühler, Rep. No. 315), वार्त्तिकयोजना f. und वार्त्तिकसारव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*वार्त्तिकसूत्रिक Adj. *der die* Vârttika *und* Sûtra *studirt.*

वार्त्तिकाभरण n. Titel eines Commentars.

वार्त्तिकाख्य n. Name eines Sâman.

वार्त्तिकेन्द्र m. *Alchemist* Varâh. Jogaj. 5,4.

वार्त्रघ्न 1) Adj. (f. ई) *a) auf den Schläger des* Vṛtra *bezüglich, ihn betreffend* u. s. w. क्रविस् n. so v. a. *Siegesopfer.* — *b) das Wort* वृत्रहन् *enthaltend.* f. ई mit Ergänzung von अनुवाक्या Comm. zu Gaim. 3,1,23. Nom. abstr. वार्त्रघ्नता f. ebend. — 2) m. Patron. Arǵuna's, der für *einen Sohn* Indra's gilt. — 3) n. इन्द्रस्य वार्त्रघ्नम् und इन्द्रस्य संवर्ग (!) वार्त्रघ्नम् Namen von Sâman.

वार्त्रतुर n. Name eines Sâman.

वार्त्रहत्य 1) Adj. *zum Schlagen des* Vṛtra *dienend.* — 2) n. *das Schlagen des* Vṛtra.

वार्द् m. *Regenwolke.*

*वार्दर n. 1) *die Beere des Abrus precatorius* oder *die Pflanze selbst.* — 2) *der Same der Mangifera indica.* — 3) *Seide.* — 4) *Wasser.* — 5) *eine nach rechts sich windende Muschel.* — 6) = वीर (वारि?). — Vgl. बादर 4).

*वार्दल 1) m. n. *a) ein trüber Tag, Regenwetter.* — *b) Dintenfass.* — 2) m. *Schwärze, Dinte.* — Vgl. Zach. Beitr.

1.*वार्दाली f. *eine best. Pflanze* Gaṇar. 300.

2.*वार्दाली Adv. प्राकाश्ये क्रियायां च Gaṇar. 97.

*वार्दालीवत् Adj. von 1. वार्दाली Gaṇar. 300.

*वार्द्ध m. Patron. von वृद्ध.

वार्द्धक 1) m. *ein alter Mann, Aeltester.* — 2) n. *a) vorgerücktes Alter, Greisenalter* Hem. Par. 2,381. वार्द्धकं धा *altern* Vikramâñkaḱ. 14,1. — *b) *das Treiben eines Alten, Gebrechlichkeit.* — *c) *eine Versammlung von Alten.*

वार्द्धकभाव m. *vorgerücktes Alter, Greisenalter* Pañkat. ed. Bomb. 1,103,20.

वार्द्धक्य n. dass.

वार्द्धक्षत्रि m. Patron. Gajadratha's.

वार्द्धक्षेमि m. Patron. von वृद्धक्षेम.

*वार्ङायन m. Patron. von वार्ङ. Auch fehlerhaft

für वर्धापन.

वार्द्धुष m. *Wucherer.*

वार्द्धुषि m. 1) dass. Vâsishṭha 2,40. 42. — 2) *eine Schuld mit den aufgelaufenen Zinsen.*

वार्द्धुषिक (Âpast. Vâsishṭha 2,41. Harshaṅ. 147, 3) und वार्द्धुषिन् m. *Wucherer.*

वार्द्धुषी f. und वार्द्धुष्य n. *Wucher.*

वार्द्ध्य (Conj.) n. *Greisenalter.*

वार्धनी f. *Wasserkrug* Hem. Par. 2,213.

वार्धि m. 1) *das Meer* Vikramâṅkaṅ. 11,39. Spr. 7770.

*वार्धिफेन n. *Os sepiae* Râǵan. 6,235.

*वार्धिभव n. und *वार्धेय n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

वार्ध 1) *Adj. (f. ई) *a) zu Riemen bestimmt, — geeignet. — b) aus Riemen bestehend.* — 2) f. (ई) (*n.) *Riemen.*

*वार्धकठिनिक Adj. *mit Tragriemen handelnd* Kâç. zu P. 4,4,72.

वार्धाणस m. nach den Erklärern *Nashorn, ein alter weisser Ziegenbock* oder *eine Kranichart* TS. 5,5,20,1.

1. वार्धीणस (auch °नस) m. dass. Râǵan. 19,20. VP. 3,16,2.

2. वार्धीणस Adj. von 1. वार्धीणस Gaut.

वार्धिनस Adj. 1) etwa *auf der Nase gestriemt;* nach Mahîdh. *mit Zäpfchen am Halse versehen.* — 2) m. = 1. वार्धीणस.

*वार्बट m. *Schiff, Boot.*

*वार्भट m. *Krokodil.*

*वार्मण n. *eine Menge von Panzern.*

*वार्मतेय Adj. *aus* Varmati *gebürtig.*

*वार्मतेयक Adj. gaṇa कत्र्यादि.

*वार्मिकायणि m. Patron. von वर्मिन्.

*वार्मिक्य n. Nom. abstr. von वर्मिक.

*वार्मिण n. *eine Menge gepanzerter Männer.*

वार्युच् m. *Regenwolke.*

1. वार्य 1) Adj. *zurückzuhalten, aufzuhalten, abzuhalten von* (Abl. oder Instr.) Hem. Par. 2,121. — 2) m. *Wall.*

2. वार्य, वारिय्र 1) Adj. *a) zu wählen. — b) kostbar, werth.* — 2) n. *Kostbarkeit, Gut, Schatz.*

3.*वार्य Adj. *aquaticus.*

4. वार्य m. wohl Patron. Ârsh. Br.

वार्यपन n. *Wasserbehälter, Teich* u. s. w.

वार्यवृत Adj. *als Wahlgabe empfangen* Kâṭh. Andere Texte वारवृत.

वार्यामलक m. *eine best. am Wasser wachsende Myrobalane.*

*वार्युद्भव n. *Lotusblüthe.*

वार्युपज्ञीविन् Adj. Subst. *vom Wasser seinen Lebensunterhalt habend, Wasserträger, Fischer* u. s. w.

वार्योकस् (wohl f.) *Blutegel.*

वार्राशि (!) m. *das Meer.*

*वार्वट m. = वार्बट.

*वार्वणा f. = वर्वणा.

*वार्वती f. *Fluss.*

वार्वाक् m. *Regenwolke* Mahâvîraṅ. 137,2.

वार्श n. Name eines Sâman.

वार्श्चिक Adj. *vom Scorpion kommend* (Biss) Kâraka 6,23.

1. वार्ष Adj. (f. ई) *zur Regenzeit gehörig* u. s. w.

2. वार्ष 1) Adj. देवानां वार्षाणामार्षेयम् Name eines Sâman. Statt dessen liest Ârsh. Br. 1,479. 480. 487. 489 देवानां वर्षिणां वार्षेयम्. — 2) n. *a) *Nom. abstr. von* वृष. — *b)* Name eines Sâman.

वार्षक n. Name eines der 10 Theile, in welche Sudjumna die Erde theilte.

वार्षकीप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वार्षगण m. Patron. des Asita. Auch *Pl.

वार्षगणीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

वार्षगण्य m. Patron. von वृषगण.

*वार्षद Adj. von वृषद्.

वार्षदंश Adj. *aus Katzenhaar verfertigt.*

वार्षधर n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

वार्षपर्वण 1) Adj. *von* Vṛshaparvan *kommend* Çiç. 13,50. — 2) f. ई f. Patron. der Çarmishṭhâ.

वार्षभ (Conj.) Adj. *dem Stiere eigen.*

वार्षभाणवी f. Patron. der Râdhâ.

वार्षल 1) Adj. *einem Çûdra eigen.* — 2) *n. *die Beschäftigung —, der Stand eines Çûdra.*

*वार्षलि m. *der Sohn eines Çûdra-Weibes.*

वार्षशतिक Adj. *ein Leben von hundert Jahren verleihend* Kauç. 10.

*वार्षसहस्रिक Adj. *tausendjährig.*

वार्षाकप Adj. von वृषाकपि.

वार्षागिर m. Patron. von वृषागिर्. Auch Pl.

वार्षायणि m. Patron. N. pr. eines Autors VP.^{2} 2,113.

वार्षायणीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers Ârsh. Br.

वार्षाकर n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Auch °कराग्र्य n. und °करोत्तर n.

वार्षिक 1) Adj. (f. ई) *a) pluvialis, zur Regenzeit gehörig* u. s. w. — *b) nur während der Regenzeit Wasser habend* (Fluss). — *c) *sich auf die Regenzeit verstehend, sich mit der Bestimmung derselben abgebend. — d) auf ein Jahr ausreichend. — e) ein Jahr während. — f) jährlich* Gaut. — *g)* in Comp. mit einem Zahlwort *so und so viele Jahre alt* oder *während.* — 2) *f. (ई) n. *Jasminum Sambac* Mat. med. 190. Râǵan. 10,87. Dhanv. 5,79.

वार्षिकोदक Adj. (f. आ) *nur während der Regenzeit Wasser habend* (Fluss).

वार्षिक्य 1) Adj. *jährlich.* — 2) n. *die Regenzeit.*

*वार्षिला f. *Hagel.*

*वार्षुक Adj. *regnend.* Vgl. वर्षुक.

*वार्ष्ट्र Adj. von वृष्टि.

वार्ष्ण und वार्ष्ण m. Patron.

वार्ष्णि m. desgl. Pl. Njâjam. 6,7,15.

*वार्ष्णिक m. Patron. von वृष्णिक.

वार्ष्णिवृद्ध Adj. nach dem Comm. = वृष्णिवृद्धेषु ज्ञातः.

1. वार्ष्णेय 1) m. *a)* Patron. verschiedener Männer, auch Kṛshṇa's. Pl. *das von* Vṛshṇi *abstammende Geschlecht, — Volk.* — *b)* N. pr. des Wagenlenkers Nala's. — 2) f. ई f. zu 1) *a).*

2. वार्ष्णेय Adj. *zu* Kṛshṇa *in Beziehung stehend, ihn betreffend.*

वार्ष्ण्य m. Patron. von वृष्णि.

वार्ष्म m. Patron. v. l. für वार्ष्ण Çat. Br. 14,6, 10,8 in der Kâṇva-Rec.

वार्ष्मण Adj. *zu oberst befindlich.*

वार्ष्यायणि m. Patron. N. pr. eines Grammatikers und einer Autorität in Rechtssachen (Âpast.).

वार्ष्यायणीय Adj. von वार्ष्यायणि Âpast.

1. वाल 1) m. *a) Schweifhaar, Rosshaar, Schweif; Borste* (118,9), *Haar* überh. Am Ende eines adj. Comp. *f. आ. — *b) Haarsieb.* — 2) (*m. n.) *eine Art Andropogon.* — 3) f. वाला *a) *Cocosnuss.* — *b) *eine Art Jasmin.* — *c) *Pavonia odorata* Mat. med. 123. — *d) *=शिफा. — *e)* N. pr. einer Jogini (*Hexe*) Hemâdri 2,*a*,94,6. 7. — 4) f. वाली *a) Pfosten* Anupadas. 5,2. =मेधि H. an. nach Zach. Beitr. 84. — *b) *eine Art Schmuck.* — *c) *Höhle* H. an. nach Zach. Beitr. 84.

2.*वाल n. angeblich so v. a. पर्वन्.

वालक 1) *m. *Schweif eines Pferdes* oder *Elephanten.* — 2) m. n. *a) eine Art Andropogon* Râǵan. 10,170. Bhâvapr. 1,190. Vidḍh. 83,4. *m. — *b) *Armband.* — 3) *m. f. (°लिका *Siegelring* Comm. zu Harshaṅ. ed. Bomb. 430,11) n. *Fingerring.* — 4) *f. °लिका *a) Sand.* — *b) eine Art Ohrschmuck.* — *c) das Rauschen der Blätter.*

वालखिल्य 1) Adj. (f. आ) मन्त्राम् oder सूक्तम् heissen die in der ṚV.-Saṁhitâ nach 8,48 aufgenommene 11 (oder 6, nach Sâj, 8) Lieder. Dieser Abschnitt wird in den Hdschrr. als Subst. n. bezeichnet; sonst kommt auch der Pl. °ल्याम् und °ल्याध्यसंहिता f. vor. — 2) m. Pl. Bez. gewisser dau-

mengrosser Ṛshi, die in Beziehung zur Sonne zu stehen scheinen. वालखिल्याम् Taitt. Âr. 1, 23,3. — 3) f. वालखिल्या Bez. *gewisser Backsteine.*

वालखिल्यक Adj. (f. आ) = वालखिल्य 1).

वालखिल्यग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वालखिल्यशस्त्र n. desgl. Burnell, T.

वालखिल्याश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

वालखिल्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वालज्ञ Adj. *hären* MBh. 13,94,1. = नृकेशज्ञ Nîlak.

वालदामन् n. *Haarseil* Çat. Br. 5,3,4,10. Kâtj. Çr. 15,3,30.

वालधान n. *Schweif, Schwanz.*

वालधि m. 1) dass. — 2) N. pr. eines Muni. बालधि geschr. in dieser Bed.

वालन Adj. zu 1. वलन 2).

*वालपाश्या f. *eine Perlenschnur, mit der das Haar gebunden wird.*

*वालपुत्र m. *Schnurrbart* Gal.

वालप्रिय 1) Adj. *seinen Schweif lieb habend.* Nom. abstr. °ल n. Spr. 3825. — 2) *m. *Bos grunniens* Râgân. 19,29.

वालबन्ध m. 1) *Schwanzriemen.* — 2) Bez. *einer best. Handlung* Verz. d. Cambr. H. 63.

वालबन्धन n. *Schwanzriemen.*

वालभिद् in महा°.

वालमय Adj. *hären* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,3, 30. TS. Comm. 2,201,18.

वालमात्र n. *die Dicke eines Haares* Çat. Br. 8, 3,4,1.

वालमूलक s. बालमूलक.

*वालम्मदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

वालव (wohl n.) *ein best.* Karaṇa; s. 2. करण 4) *n*).

वालवर्ति f. *Haarbäuschchen.*

*वालवाय m. 1) *Haarweber.* — 2) N. pr. eines Berges.

वालवायन n. *Katzenauge* (eine Steinart) Râgân. 13,192. Çiç. 13,58.

वालवासस् n. *ein härenes Gewand.*

वालव्यजन n. (adj. Comp. f. आ) *ein Fliegenwedel aus Schweifhaaren,* insbes. *aus denen des Bos grunniens* 162,30.

वालव्यजनी Adv. mit भू *zu einem Fliegenwedel werden.*

वालव्यञ्जन fehlerhaft für °व्यजन.

*वालकस्त m. *Schweif, Schwanz.*

*वालाली f. *eine best. Pflanze.*

1. वालाग्र n. *die Spitze eines Haares.* Als *Maass* = 8 Raǵas = 64 Paramâṇu.

2. वालाग्र 1) Adj. *eine haarfeine Spitze habend.* — 2) *n. *eine Art Taubenschlag;* vgl. बालाग्र.

*वालाग्रपोतिका f. *eine Art Lusthäuschen in einem Teiche.*

वालाखिल्य m. N. pr. eines Mannes.

वालि m. N. pr. 1) eines Muni. — 2) eines Affen, = वालिन् R. 7,34,23.

वालिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. — वालिका f. s. u. वालक.

*वालिकाद्य m. gaṇa भौरिक्यादि.

*वालिकाद्यविध Adj. *von Vâlikâǵja bewohnt.*

*वालिकायन Adj. von वलिक.

वालिखिल्य fehlerhaft für वालखिल्य.

वालिखिल्य m. N. pr. eines Sohnes des Dravida.

वालिन् 1) *Adj. *a) geschwänzt* oder *haarreich.* — *b) ein Haar habend,* so v. a. *desselben bedürfend* (in einer Etymologie). — 2) m. N. pr. *a)* eines Daitja. — *b)* eines Affen, Bruders des Sugrîva und Sohnes des Indra. — 3) *f. °नी *das Mondhaus* Açvinî.

वालिशिख m. N. pr. eines Schlangendämons.

वाली f. in खलेवाली und मिनीवाली. Vgl. auch u. 1. वाल.

*वालु m. = श्लवालु.

वालुक 1) Adj. *a) aus Sand gemacht.* — *b) *sandhaltig, sandartig.* — 2) *m. *ein best. Gift.* — 3) *f. ई *a) Sandbank.* — *b) Kampfer.* — *c) Cucumis utilissimus* Râgân. 7,214. — 4) *n. = श्लवालुक, हरिवालुक Râgân. 4,126.

वालुका f. Sg. und Pl. (gewöhnlich) *Sand* Râgân. 13,139. — MBh. 13,5491 scheinbar *eine best. Hölle;* es ist aber घोरवालुकं zu lesen.

*वालुकागड m. *ein best. Fisch.*

वालुकाचैत्यक्रीडा f. *ein best. Kinderspiel, das Bauen von Kaitja aus Sand* Hem. Par. 1,334.

*वालुकात्मिका f. *Sandzucker.*

वालुकात्व n. *das Sandsein,* so v. a. *Nichtigkeit* Kâutukas.

*वालुकाप्रभा f. *eine best. Hölle bei den Gaina.*

वालुकाब्धि m. *Sandmeer, Sandwüste* Vikramâṅkak. 18,57.

वालुकामय Adj. (f. ई) *aus Sand bestehend* oder *gemacht* Bhâvapr. 2,36. Hemâdri 1,795,2.

वालुकाम्बुधि m. *Sandmeer, Sandwüste.*

वालुकाम्भस् N. pr. eines Meeres oder Sees.

वालुकायन्त्र n. *Sandbad* Mat. med. 25. Bhâvapr. 2,86.

वालुकार्णव m. *Sandmeer, Sandwüste.*

वालुकि oder °न् m. N. pr. eines Lehrers.

वालुकेल n. *eine Art Salz.*

वालुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वालुङ्क 1) (wohl n.) *eine Art Gurke* Hem. Par. 12,117. — 2) *f. ई *Cucumis utilissimus.*

*वालूक m. *ein best. Gift.*

वालेय m. Patron. s. बालेय.

वालौयपथक N. pr. einer Oertlichkeit Ind. Antiq. 6,203.

वाल्क 1) Adj. *aus Bast gemacht.* — 2) n. *Zeug —, ein Gewand von Bast.*

*वाल्कल 1) Adj. = वाल्क 1). — 2) f. ई *ein best. berauschendes Getränk.*

*वाल्गव्य m. Patron. von वल्गु.

*वाल्गुक Adj. (f. ई) *recht zierlich* u. s. w.

वाल्गुद् m. *eine Art Fledermaus* Vishṇus. 44,30. Vgl. वाग्गुद् u. s. w.

*वाल्मिकि m. v. l. für वाल्मीकि. Wohl nur fehlerhaft.

*वाल्मिकीय Adj. von वाल्मिकि.

वाल्मीक 1) Adj. *von Vâlmîki verfasst.* — 2) m. N. pr. = वाल्मीकि 2).

वाल्मीकभौम n. *Ameisenhaufen.* v. l. वल्मीक°.

वाल्मीकि m. N. pr. 1) eines der Söhne Garuḍa's. — 2) eines alten Ṛshi, eines Grammatikers und eines Dichters, Verfassers des Râmâjaṇa u. s. w.

वाल्मीकिचरित्र n., वाल्मीकिसूत्र n. und वाल्मीकिहृदय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वाल्मीकीय Adj. *zu Vâlmîki in Beziehung stehend, von ihm verfasst* u. s. w.

वाल्मीकेश्वर n. und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वाल्लभ्य m. 1) *das Beliebtsein, in Gunst Stehen.* — 2) *Zärtlichkeit.*

*वाल्वङ्गिरि m. *Cucumis utilissimus.*

वावै Indecl. bekräftigend und dem Worte nachgesetzt, auf welches der Nachdruck fällt: *gewiss, gerade, eben.* कृ वावै, खलु वावै, कृ खलु वावै (TBr. 1,2,2,5), उ कृ वाव, कृ वावै (s. dieses). Nur in TS., in den Brâhmaṇa, in den Upanishad und in Bhâg. P.

वावदूक 1) Adj. *sehr beredt, geschwätzig, streitsüchtig.* Nom. abstr. °त्व n. *Beredsamkeit.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*वावदूक्य m. Patron. von वावदूक.

*वावय m. *eine Art Basilienkraut.*

वावर् m. *ein best.* Pañkarâtra Âçv. Çr. 10,2,27.

वावर्त्, वावर्त्यते *wählen.* Nur वावृत्यमान Bhaṭṭ.

*वावृत्त *gewählt.*

*वावल (?) m. *eine best. Pflanze.*

*वावल्ल m. *eine Art Pfeil*.

वावल्लि Adj. *trefflich führend*.

वावात 1) Adj. (f. आ) *geliebt, Liebling*. — 2) f. आ *Favoritin*, nach den Comm. *diejenige Gattin eines Fürsten, welche der* महिषी *nachsteht, aber der* परिवृक्ती *vorangeht*, Vaitân.

वावातर् Nom. ag. *der Anhängliche, Getreue*. Padap. वावातर्.

*वावुट m. *Schiff*.

वावृद्ध (!) m. Pl. v. l. für वाचावृद्ध.

वावृधध्यै Dat. Infin. perf. zu 1. वर्ध् RV. 1,61,3. 122,2. 6,67,1. 10,99,1. Padap. ववृधध्यै.

(वावृधेन्य) वावृधेनिम्न Adj. *zu ergötzen, zu begeistern* RV. 8,24,18. Padap. ववृधेन्य.

वाश्, वाशति, वाशते, वाश्यते, वाश्यति; *blöken, brüllen, krächzen, ächzen, erdrönen*. Pâr. Grhj. 3, 4,4 (von Vögeln). MBh. 8,37,4 (von der Erde). — Caus. वाशयति *blöken —, krächzen —, drönen —, donnern machen;* Med. *sich laut hören lassen*. — Intens. (वावश्यते, अवावशत, वावशती) *laut heulen, — krächzen, — erschallen* RV. 4,50,5. 9, 19,4. 66,11. MBh. 12,14,6. — Mit अनु *ein Gebrüll u. s. w. erwiedern, einem Andern* (Acc.) *mit Gebrüll u. s. w. antworten*. अनुवाशित mit pass. Bed. — Mit प्रत्यनु dass. °वाशित mit pass. Bed. — Mit अभि *blökend u. s. w. begrüssen, anbrüllen u. s. w.* — Intens. (अभि – अवावशत) dass. RV. 9,90,2. — Mit उद् *wehklagend anrufen* Bhatt. — Mit नि in निवाश्. — Mit प्र *ein Gekrächz erheben*. — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *zublöken, zukrächzen*. — Intens. (प्रति – वावशत) dass. RV. 7,75,7. — Mit सम् *zusammen blöken u. s. w.* — Caus. *zusammen blöken lassen*. — Intens. (सम् – अवावशत, समवावशीताम्) *zusammen blöken u. s. w.* RV. 1,62,3. 181,4.

1. वाश् Adj. etwa *rauschend*.

2. वाश Adj. wohl dass. Nur f. (आ und ई) Pl. als Bez. von Wasser. — वाशी s. auch bes.

3. वाश 1) m. Patron. von वश. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

1. वाशक Adj. *krächzend*.

2. वाशक (*m.) f. (°शिका) *Gendarussa vulgaris* Bhâvapr. 1,203.

वाशन 1) Adj. *krächzend, zwitschernd u. s. w.* — 2) *m. संज्ञायाम्. — 3) n. *das Blöken*.

*वाशव m. = वासव.

*वाशि m. *Feuer*.

1. वाशित n. *Geheul, Gekrächz u. s. w.* Comm. zu TBr. 1,1,9,9 nimmt im Text वाशितानि (= किक्किटादिशब्दज्ञातानि) आविच्छायेति an, während वाशिता न्यावि° zu trennen ist.

2.*वाशित = वासित (von वासय्).

वाशिता f. 1) *eine rindernde Kuh*. Auch von den weiblichen Thieren, die nach dem Männchen verlangen, insbes. von der *Elephantenkuh, Elephantenkuh* überh. वासितागृष्ट्यः (vgl. P. 2,1,65) MBh. 11,23,8. वासिताः करिण्यः । गृष्ट्यः सकृत्प्रसूताः Nilak. — 2) *Weib, Gattin* überh. — Im AV., im Epos und später stets वासिता geschrieben.

वाशिन् Adj. *heulend, krächzend u. s. w.*

वाशिष्ठ fehlerhafte Schreibart für वासिष्ठ.

वाशी f. 1) *ein spitzes Messer*, insbes. zum Schnitzen. Auch *Axt*, im Pâli *Scheermesser*. Wird im AV. und bisweilen auch in den Bomb. Ausgg. वासी geschrieben. — 2) *Stimme, Ton*.

वाशीमत् Adj. *ein Messer tragend*.

वाश्र 1) Adj. (f. श्री) *blökend, brüllend; drönend; klingend, pfeifend*. Compar. वाश्रतर्. — 2) *m. *Tag*. — 3) f. श्री *eine blökende Kuh, Kuh* überh. Auch वास्रा geschrieben. — 4) *n. *a) Haus, Wohnung. — b) Kreuzweg*.

वाष्टका f. N. pr. eines Dorfes.

1. वास्, nur निवासते etwa *hält Stand* RV. 10,37,3.

2. वास् fehlerhaft für वाश्.

3. वास्, वासयति s. वासय्.

1. वास m. *Gewand, Kleid*. Metrisch für वासस्. Kathâs. 3,71 ist वासस्यलक्तकम् zu schreiben.

2. वास m. (n. verdächtig) 1) *das Haltmachen*, insbes. *für die Nacht, Uebernachten; das Verweilen, Aufenthalt, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *Aufenthaltsort, Wohnstätte, Wohnung, Stätte*. वासं वस् *sich niederlassen, sich aufhalten, wohnen, leben*. Am Ende eines adj. Comp. *seinen Aufenthalt habend —, wohnend in*. — 2) *Tagereise*. — 3) *Lage, Verhältniss*. — 4) = वासना *Vorstellung, falscher Schein*.

3. वास m. *Wohlgeruch* Kâraka 6,12.

*वासःकुटी f. *Zelt*.

वासःखण्ड n. *Lappen* 184,29.

वासःपत्पूलिन् m. *Kleiderwäscher*.

1. वासक am Ende eines adj. Comp. = 1. वास.

2. वासक 1) am Ende eines adj. Comp. = 2. वास *Aufenthaltsort, Wohnung* Jâgñ. 2,266. — 2) n. *Schlafgemach*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

3. वासक 1) m. = 3. वास *Wohlgeruch*. — 2) m. f. (वासिका und *वासका) *Gendarussa vulgaris* Râgan. 4,47. Nach Mat. med. 214 *Adhadota Vasica*.

4. वासक m. *eine Art* ध्रुवक (musik.).

5. वासक m. N. pr. 1) eines Schlangendämons MBh. ed. Vardh. 1,57,17. — 2) Pl. eines Volkes.

*वासकर्णी f. *Opferhalle*.

वासकसज्जा und °सज्जिका f. Bez. *einer Geliebten, die zum Empfange des Geliebten Alles in Bereitschaft gesetzt hat*.

वासगृह (Harshak. 115,11) n. (adj. Comp. f. आ) und वासगेह n. *Schlafgemach*.

*वासत m. 1) *Esel*. — 2) *Terminalia Bellerica*.

वासताम्बूल n. *mit aromatischen Stoffen versehener Betel*.

वासतीवर् Adj. von वसतीवरी Bhadd. 5, 30. Sâj. zu RV. 7,33,11. 13.

वासतेय 1) Adj. *a) zum Obdach berechtigt* AV. — *b) Obdach gewährend*. — 2) f. वासतेयी *Nacht* Harshak. (ed. Bomb.) 327,3 (वासनेयी gedr.).

वासधूपि m. Patron. Auch Pl.

1. वासन 1) *Gewand, Kleid*. — 2) *Kästchen, Cassette, Dose*.

2. वासन 1) n. *a) das Wohnenlassen* Bâlar. 24,3. — *b) *Wohnort*. — *c) *Wasserbehälter*. — *d)* = ज्ञान. — 2) f. आ *a) das Denken an, das Verlangen nach* (Loc.) 134,1. — *b) der vom Geiste empfangene und darin bleibende Eindruck* (Kap. 2, 3. 5,119), — *von* (im Comp. vorangehend), *Vorstellung, Idee*. Am Ende eines adj. Comp. वासन und Nom. abstr. वासनत्व n. — *c) eine falsche Vorstellung*. भेद° *die f. V., dass es eine Verschiedenheit gebe*. — *d)* bei den Mathematikern *Beweis*. — *e) ein best. Metrum*. — *f)* Bein. der Durgâ. — *g)* Titel von Bhâskara's Bemerkungen zum Çiromaṇi. °भाष्य n. und °वार्त्तिक n. — *h)* N. pr. der Gattin Arka's.

3.*वासन Adj. von वसन.

4.*वासन n. und *°ना f. *das Parfumiren*.

वासनामय Adj. *in Vorstellungen bestehend, auf V. beruhend, in Eindrücken von* (im Comp. vorangehend) *bestehend*. Nom. abstr. °त्व n. 266,12.

वासनीय Adj. *nur durch angestrengtes Nachdenken verständlich*.

वासन्त 1) Adj. (f. ई) *a) vernus*. — *b) *= अवक्रित oder विक्रित. — 2) *m. *a) Phaseolus Mungo* oder *eine schwarze Varietät dieser Bohnenart* Râgan. 16, 38. — *b) Kamel*. — *c) der indische Kuckuck* Râgan. 19,109. — *d) der vom Malaja blasende Wind im Frühling*. — *e) ein leichtsinniger Geselle*. — 3) f. वासन्ती *a)* Bez. verschiedener Pflanzen. Nach den Lexicographen *Gaertnera racemosa, eine Art Jasmin, Bignonia snaveolens*, = प्रसन्ती u. s. w. — *b) *das Frühlingsfest am Vollmondstage im Monat Kaitra*. — *c) ein best. Metrum*. — *d) eine best.* Râgin1 S. S. 65. — *e)* N. pr. α) einer Waldgöttin. — β) *einer Tochter des Fürsten Bhûmiçukla. — वासन्त

Hem. Jog. 4,110 fehlerhaft für वासित (von वासय्).

वासन्तक 1) *Adj. *vernus.* — 2) f. °न्तिका *a) Guertnera racemosa* Paṅkâd. — *b)* Titel eines Schauspiels des Râmakandra. — *c)* N. pr. einer Waldgöttin.

वासन्तिक 1) Adj. (f. ई) *a) vernus.* — *b)* *= वसन्तमधीते वेद वा. — 2) m. *a) Frühlingsfest* Âpast. — *b)* *der Spassmacher im Drama.*

वासन्तिकापरिणय Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

वासपर्यय m. *Wechsel des Wohnortes.*

*वासपुष्पा f. *Gartenkresse* Bhâvapr. 1,167.

वासपुष्पि m. Patron. Auch Pl.

वासप्रासाद् m. *Palast.*

वासभवन n. *Schlafgemach* Kâd. 76,2.

वासभूमि f. *Wohnort* Comm. zu Âpast. Çr. 5,4,8.

वासमुलि (wohl °मूलि) m. Patron. Nur Pl.

1. वासय्, °यति Caus. von 2. 3. und 5. वस्.

2. वासय्, °यति, °यते (metrisch) 1) *mit Wohlgeruch erfüllen, wohlriechend machen* Kâraka 6,19. — 2) वासित *a) parfumirt.* लिप्त° *gesalbt und parfumirt* Bhaṭṭ. — *b)* am Ende eines Comp. *übergossen mit,* so v. a. *afficirt von, gefärbt mit.* — Mit अधि 1) *mit Wohlgeruch erfüllen, wohlriechend machen.* अधिवासित *wohlriechend gemacht.* — 2) *einweihen.* अधिवासित *geweiht* Ind. St. 15,359. fg. — 3) अधिवासित *afficirt von, gefärbt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Hem. Par. 1,456. — Mit अनु 1) *mit Wohlgeruch erfüllen, wohlriechend machen.* अनुवासित *wohlriechend gemacht.* — 2) *mit einer wohlriechenden öligen Einspritzung* (Instr.) *versehen* Kâraka 4,8. अनुवासित *der ein solches Klystier erhalten hat.* — Mit अभि, °वासित *wohlriechend gemacht* MBh. 12,6349. Richtig v. l. अधिवासित. — Mit आ *mit Wohlgeruch erfüllen.* — Mit समा *Jmd gewinnen, einnehmen* Kâd. 227,20 (374,10). — Mit सम्, संवासित *stinkend gemacht.*

वासयष्टि f. *ein mit Querhölzern versehener aufrecht stehender Pfahl als Nachtquartier von zahmen Tauben.*

1. वासयितर् Nom. ag. als Erklärung von वसुक wohl *Bekleider* Comm. zu TS. 3,5,2,5 (वासवितर् fehlerhaft Comm. zu Tâṇḍja-Br. 1,10,11). Als Erklärung von वसु Sâj. zu ṚV. 1,165,1.

2. वासयितर् Nom. ag. etwa *Erhalter.*

वासयितव्य Adj. *zu beherbergen.*

*वासयोग m. *ein aus dem Gemisch verschiedener Stoffe zubereitetes wohlriechendes Pulver.*

वासर् 1) Adj. (f. ई) *früh erscheinend, morgendlich.* — 2) m. n. *a) Tag* im Gegensatz zur *Nacht* (m. 249,27), *Tag* überh. (m. 176,13), *Wochentag.* — *b) Tag,* so v. a. *Reihe.* *n. — 3) *m. N. pr. eines Schlangendämons. — 4) f. वासरी *Tagesgottheit.*

*वासरकन्यका f. *Nacht.*

*वासरकृत् m. *die Sonne.*

वासरकृत्य n. *Tagesverrichtung, die täglich zu einer best. Zeit zu verrichtende Ceremonie.*

वासरमणि m. *die Sonne.*

वासरसङ्ग m. *Tagesanbruch.*

*वासरा f. H. an. 3,601 fehlerhaft für वासुरा.

वासराधीश m. *die Sonne.*

वासरेश m. 1) dass. — 2) *der Herr* (Planet) *eines Wochentages.*

1. वासव 1) Adj. (f. ई) *a) von den* Vasu *stammend, zu ihnen gehörig* u. s. w. — *b) vom König* Vasu *kommend, ihm gehörig.* — *c) *das Wort* वसु *enthaltend.* — 2) m. *a)* Bez. Indra's, *des Hauptes der* Vasu. — *b) ein Sohn des Fürsten* Vasu. — *c)* इन्द्रस्य वासवः Name eines Sâman. — *d)* N. pr. eines Dichters. — 3) m. n. *das unter den* Vasu *stehende Mondhaus* Dhanishṭhâ. — 4) f. वासवी Patron. der Mutter Vjâsa's, deren Mutter den Samen des Fürsten Vasu verschluckt hatte. — 5) n. Name eines Sâman.

2. वासव 1) Adj. (f. ई) Indra *gehörig.* दिश् f. so v. a. *Osten* Kâd. 180,15. — 2) f. ई *a)* Indra's *Energie.* — *b) Osten* Kâd. 2,142,6.

वासवचाप *Regenbogen* Vikramâṅkaṅ. 13,27.

वासवज्ञ m. Patron. Arǵuna's.

वासवदत्त 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a)* ein häufig vorkommender Frauenname. — *b) eine über* Vâsavadattâ *handelnde Erzählung;* auch Titel eines best. Romans von Subandhu.

*वासवदत्तिक Adj. *mit der Erzählung von der* Vâsavadattâ *vertraut, sie studirend.*

*वासवदत्तेय m. Metron. von वासदत्ता.

वासवदिश् f. *Osten.*

*वासववारज्ञ m. Bein. Vishṇu's.

*वासववास m. Indra's *Wohnstatt, der Himmel.*

वासवाशा f. *Osten* Çiç. 11,16.

वासवि m. Patron. 1) Arǵuna's. — 2) des Affen Vâlin.

वासवितर् Comm. zu Tâṇḍja-Br. 1,10,11 fehlerhaft für 1. वासयितर्.

वासवेय 1) *Adj. von 1. वासव. — 2) m. Metron. Vjâsa's.

वासवेश्मन् n. *Schlafgemach.*

वासवेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वासःशत n. *hundert Gewänder* Çat. Br. 13,4,2,15.

1. वास् n. 1) *Gewand, Hülle, Kleid, Tuch, Zeug.* Du. *ein Ober- und Untergewand.* *मर्कटस्य *Spinngewebe.* — 2) *das Kleid eines Pfeiles,* so v. a. *die Federn am Pfeile.* Nur am Ende eines adj. Comp. — 3) समुद्रस्य वाससी Name zweier Sâman Ârsh. Br.

2. वास् n. *Nachtlager.*

*वाससज्जा f. = वासकसज्जा.

वासस्तेवि (!) m. Patron. Nur Pl.

वासा f. *Gendarussa vulgaris* Râǵan. 4,47. Bhâvapr. 1,203. Kâraka 6,5. Vgl. 3. वासक 2).

वासाखण्डकुष्माण्डक m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 168.

वासागार् n. *Schlafgemach* Hem. Par. 2,164. Vâsav. 48,3. 168,3. 4.

*वासात (Pat. zu P. 4,2,52, Vârtt. 2) und *°क Adj. *von den* Vasâti *bewohnt.*

वासात्य 1) Adj. *dämmerig, der Morgendämmerung angehörig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वासाभृत् Z. f. d. K. d. M. 4,342 fehlerhaft für वासोभृत्.

वासायनिक Adj. wohl *von Haus zu Haus gehend, Besuche machend.*

वासाश्व m. N. pr. fehlerhaft für वध्यश्व.

*वासि f. = वाशी 1).

वासिक in कषाय°, द्रूप° und वन°. वासिका f. s. u. 3. वासक.

वासित 1) Adj. s. u. Caus. von 3. und 5. वस् und u. वासय्. — 2) f. आ s. u. वाशिता. — 3) *n. = ज्ञानमात्र. — *b)* = 2. वाशित.

1. °वासिन् Adj. *gekleidet,* — *in.*

2. वासिन् Adj. *verweilend* —, *sich aufhaltend* —, *wohnend* —, *lebend in, unter, als, in bestimmter Weise, so und so lange bleibend,* — *bestehend;* die Ergänzung geht in der Regel im Comp. voran.

3. *वासिन् 1) Adj. *schön duftend.* — 2) f. °नी *eine weiss blühende Barleria.*

4. °वासिन् Adj. ungenaue Schreibart für °वाशिन्.

*वासिनायनि m. Patron. von वासिन्.

*वासिल 1) Adj. von वास. — 2) m. Hypokoristikon von वासिष्ठ.

*वासिष्ट n. *Blut.* Richtig वासिष्ठ.

वासिष्ठ 1) Adj. (f. ई) *von* Vasishṭha *stammend, von ihm verfasst, ihn betreffend, zu ihm in Beziehung stehend.* शत n. *die hundert Söhne* Vasishṭha's. — 2) m. Patron. von वसिष्ठ. Pl. Ǵaim. 6,6,24. — 3) f. ई *a)* *f. zu 2). — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a)* Name verschiedener Sâman. — *b)* Titel eines Werkes. — *c)* *Blut. — *d)* N. pr. eines Tîrtha.

वासिष्ठतात्पर्यप्रकाश m., वासिष्ठरामायण n., वासिष्ठलैङ्ग n. (Burnell, T.), वासिष्ठलैङ्ग्य n. (Opp.

Cat. 1.), वासिष्ठविवरण n. (Burnell, T.), वासिष्ठसार, वासिष्ठसिद्धान्त m. (Burnell, T.), वासिष्ठसूत्र n. und वासिष्ठस्मृति f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

*वासिष्ठायनि Adj von वसिष्ठ.

*वासिष्ठिक Adj. desgl.

वासिष्ठोत्तररामायण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वासी s. u. वाँशी 1).

वासीफल n. *eine best. Frucht.*

वासु m. ein Name Vishṇu's. Beruht auf einer künstlichen Erklärung von वासुदेव.

वासुक 1) *Adj. von वसु. — 2) f. ई N. pr. einer Frau Hem. Par. 1,306.

वासुकि m. N. pr. 1) eines Genius Gobh. 4,7,41. — 2) eines Fürsten der Schlangen. — 3) eines Autors Kumârasv. zu Pratâpar. 239,27. — 4) verschiedener anderer Männer.

*वासुकेय m. = वासुकि 2). °स्वसृ f. Bez. der Göttin Manasâ.

वासुक्र Adj. *von* Vasukra *verfasst* Ait. Âr. 37,3.

1. वासुदेव m. 1) Patron. von वसुदेव, Bez. eines Fürsten der Puṇḍra, insbes. aber Kṛshṇa-Vishṇu's. *Die Gaina nehmen neun schwarze Vâsudeva an. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Pferd.* — 3) N. pr. verschiedener Fürsten und Gelehrten.

2. वासुदेव 1) Adj. (f. ई) *a) zu* Vâsudeva (dem Gotte) *in Beziehung stehend.* — *b) von einem* Vâsudeva *verfasst.* — 2) *f. ई *Asparagus racemosus* Râgân. 4,121. — 3) n. Titel einer Upanishad.

वासुदेवक m. 1) metrisch = वासुदेव (Kṛshṇa-Vishṇu) Agni-P. 42,25. — 2) **ein Verehrer des* Vâsudeva. — 3) *ein winziger* Vâsudeva, *Einer, der dem Patron.* Vâsudeva *Unehre macht.* — 4) im Prâkrit *ein zweiter* Vâsudeva.

वासुदेवपूजा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

वासुदेवप्रिय m. Bein. Kârttikeja's.

*वासुदेवप्रियंकरी f. *Asparagus racemosus.*

वासुदेवमनन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वासुदेवमय Adj. *im Gotte* Vâsudeva *bestehend, ihn darstellend* Agni-P. 37,12.

*वासुदेववर्गीण und *°वर्ग्य Adj. *zu* Vâsudeva's *Partei sich haltend.*

वासुदेवविजय m. (Opp. Cat. 1.), वासुदेवस्तोत्र n. (Burnell, T.), वासुदेवानुभव m. und वासुदेवोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

वासुंधरेय Metron. 1) m. Naraka's Bâlar. 65,11. — 2) f. ई der Sîtâ Bâlar. 288,11.

वासुपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*वासुपूज्य m. N. pr. eines Arhant der Gaina.

वासुभ N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 14,139.

*वासुभद्र m. Bein. Kṛshṇa's.

*वासुमत Adj. *das Wort* वसुमत् *enthaltend.*

वासुमन्द n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*वासुरा f. = वासिता (वाशिता), रात्रि und भू.

वासुरायणीय (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

वासू f. *Mädchen.*

वासोद् und °दा Adj. *ein Gewand schenkend.*

वासोभृत् 1) Adj. am Ende eines Comp. *ein — Kleid tragend.* — 2) *Hüfte.*

वासोवाय Adj. *ein Gewand webend.*

*वासौकस् n. *Schlafgemach.*

वास्तव Adj. (f. ई) *wirklich, wahr, real* Kap. 2,5. अर्थ m. nach Aufrecht *der wahre, zunächstliegende Sinn* Vigajagani zu Damajantik. Derselbe gebraucht वास्तवे auch substantivisch in der Bed. von वस्तुतस्. Nom. abstr. °त्व n.

वास्तविक 1) Adj. = वास्तव. — 2) m. *a) ein Realist* Vâsav. 134,1. — *b) Gärtner* ebend.

*वास्तवोषा f. *Nacht.* Richtig वासुरा und उषा.

वास्तव्य Adj. 1) *auf dem Platze bleibend, verlassen (als werthloser Abfall).* — 2) Beiw. Rudra's, *weil ihm die Reste des Opfers gehören.* — 3) *irgendwo ansässig;* m. *Einwohner.* — Wird auch durch लौकिक und गृहभुवि भव: erklärt. Paṅkat. III, 236 fehlerhaft für वस्तव्य.

वास्तु 1) m. (nur Bhâg. P.) und n. *Stätte, Hofstatt (Platz des Hauses und zugehöriger Raum), heimatliche Flur, Haus; Gemach.* — 2) m. N. pr. *a)* eines der 8 Vasu. — *b)* eines Râkshasa. — 3) (wohl f.) N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *Chenopodium.* Nach dem Comm. zu Âpast. Çr. 9,14,11 *eine Art Getraide;* vgl. वास्तुमय.

वास्तुक 1) Adj. *auf dem Opferplatz als werthloser Abfall liegen geblieben.* — 2) m. n. *(Hofunkraut) Melde, Chenopodium* Râgân. 7,121. Karaka 6,29. — 3) *f. ई *eine best. dem Spinat verwandte Gemüsepflanze* Râgân. 7,125.

वास्तुकर्मन् n. *Hausbau.*

वास्तुकल्प m. Titel eines Werkes.

वास्तुकाल m. *die zum Hausbau geeignete Zeit.*

वास्तुकीर्ण m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831.

वास्तुचक्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वास्तुज्ञान n. *Baukunst.*

वास्तुदेव m. und °देवता f. *Hausgottheit.*

वास्तुनर m. *der als Genius gedachte Prototyp eines Hauses.*

वास्तुपे 1) Adj. *die* (verlassene) *Stätte behauptend* VS. 16,39 = Maitr. S. 2,9,7. — 2) *der Hausgenius* Vâstuv. 469.

वास्तुपद्धति f. und वास्तुपरीक्षा f. Titel von Werken.

वास्तुपाल m. *der Hausgenius* Vâstuv. 11,19.

वास्तुपुरुष m. = वास्तुनर Agni-P. 40,1.

वास्तुप्रदीप m. und वास्तुप्रवेशपद्धति f. Titel von Werken.

वास्तुप्रशमन n. *lustratio domus* Sâmav. Br. 3,3,5.

वास्तुबन्धन n. *Hausbau.*

वास्तुमय Adj. 1) vielleicht so v. a. *domesticus* Agni-P. 40,23. — 2) nach dem Comm. *aus dem* वास्तु *genannten Getraide bestehend* Âpast. Çr. 9, 14,11. Vgl. वास्त्वमय.

वास्तुयाग m. *das vor dem Beginn des Baues eines Hauses veranstaltete Opfer.* °विधेस्तत्त्वम् und °तत्त्व n. Titel.

वास्तुलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*वास्तुविद्य Adj. *die Baukunst betreffend* u. s. w.

वास्तुविद्या f. *Baukunst.* °कुशल Adj. *bauverständig* Karaka 1,15. Als Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वास्तुविधान n. *Hausbau.*

वास्तुविधि m. und वास्तुव्याख्यान n. Titel von Werken.

वास्तुशमन n. *lustratio domus* Sâmav. Br. 3,3,5, v. l.

वास्तुशाक n. *ein best. Gemüse* Karaka 1,26.

वास्तुशान्ति f. *lustratio domus.* Auch Titel eines Werkes. °प्रयोग m. Burnell, T.

वास्तुशास्त्र n. *Lehre des Hausbaues* Vâstuv. 1,5. 13,11. Auch Titel eines Werkes.

वास्तुसंशमनीय Adj. *zur lustratio domus gehörig.*

वास्तुसंग्रह m. und वास्तुसनत्कुमार m. Titel von Werken.

वास्तुसंपादन n. *das in Ordnung Bringen einer Stätte.*

वास्तुस्थापन n. *das Aufrichten eines Hauses.*

वास्तुक्ष Adj. *was auf dem Platze bleibt, Ueberbleibsel.*

वास्तूक m. n. *Chenopodium* Râgân. 7,121.

वास्तूपशम m. und °शमन n. *lustratio domus.*

वास्तूपशमपद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1075.

वास्तेय Adj. (f. ई) 1) *in der Blase befindlich.* — 2) **blasenähnlich.*

वास्तोष्पति m. 1) *der Genius der Hofstatt.* Wird auch auf Rudra bezogen. Pl. Bhâg. P. — 2) *Bein. Indra's.

वास्तोष्पतीय und वास्तोष्पत्य (Mân. Grhj. 2, 11. Vaitân.) Adj. *dem* Vâstoshpati *gehörig* u. s. w.

*वास्त्र Adj. *mit Zeug überzogen.*

वास्त्व Adj. = वास्तव्य *übrig geblieben;* n. *die Ueberreste* Maitr. S. 2,2,4 (18,14).

वास्त्वमय Adj. *aus Ueberresten bestehend* Maitr. S. 2,2,4 (18,13. 14). Vgl. वास्तुमय 2).

*वास्त्व्य Adj. = वास्त्व.

1. वास्य Adj. 1) *gehüllt werdend.* — 2) *getragen werdend* in प्रथमवास्य.

2. वास्य Adj. *anzusiedeln.*

3.*वास्य = वासी, वाशी *Axt.*

वास्र 1) *m. *Tag.* — 2) f. आ s. u. वार्य 3).

*वास्सदन n. *Wasserbehälter.*

1. वाकृ, वाके Dat. Infin. zu 1. वक् *zu fahren.* Nach Sây. *dem Fahrenden.*

2.°वाकृ (schwach वक्) s. u. 2. वक्.

3. वाकृ, वाकते *drängen, drücken* Kâraka 8,9. — Mit प्र dass. Vgl. प्रवाकित Nachtr. 6. — Caus. प्रवाकयति dass. — Mit संप्र dass. Kâraka 8,7.

वाकि 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *a) fahrend, ziehend.* — *b) tragend.* — *c) fliessend.* — 2) m. *a) Zugthier, Reitthier, Pferd, Stier, Vehikel* überh., *Wagen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *— zum Vehikel habend, reitend auf, fahrend in.* — *b) *Wind.* — *c) ein best. Hohlmaass.* — *d)* bildliche Bez. *des* Veda. — *e)* Nom. act. α) *das Ziehen.* — β) *das Fahren, Reiten.* — γ) *das Tragen.* — δ) *Strömung.* — दृशवाकवाकिनी? Vâsishṭha 19,17.

वाकक 1) Nom. ag. (f. °किका *a) Träger.* — *b) Ueberbringer.* — *c)* am Ende eines Comp. α) *fliessen lassend, strömend.* — β) *in Bewegung setzend.* — γ) *mit der Hand entlang fahrend über, streichend* in अङ्ग° (Nachtr. 5). — 2) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

वाककत्व n. *das Amt eines Trägers.*

वाकतक m. N. pr. Richtig बार्कतक.

वाकत्व n. MBh. 1,399 fehlerhaft für प्राकत्व.

*वाकद्विषत् m. *Büffel.*

वाकन 1) Adj. *a) fahrend.* — *b) tragend.* — *c) bringend.* — 2) m. N. pr. eines Muni. — 3) n. *a) Zugthier, Gespann, Reitthier, Vehikel* überh., *Wagen, Schiff;* auch *Thier* überh. In Verbindung mit बल *Heer und Tross.* Ausnahmsweise auch m. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *fahrend in, reitend auf.* — *b) Ruder* oder *Segel.* — *c)* Nom. act. α) *das Ziehen.* — β) *das Tragen.* — γ) *das Fahren.* — δ) *das Reiten.* — ε) *das Lenken* (der Rosse).

वाकनकार m. wohl *Wagner.* °शाला f. *seine Werkstatt* Lalit. 391,10.

वाकनता f. (Kâd. 2,91,24) und वाकनत्व n. Nom. abstr. zu वाकन 3) *a).*

वाकनप m. *Hüter der Zug- und Reitthiere.*

वाकनप्रज्ञप्ति f. *eine best. Zähmethode.*

pवाकनश्रेष्ठ m. *Pferd* Râgân. 19,34.

*वाकनिक Adj. *von Zugthieren* u. s. w. *lebend.*

वाकनी Adv. 1) mit कर् *zum Vehikel machen.* — 2) mit भू *zum Vehikel werden.*

वाकनीय *Lastthier.*

*वाकरिपु m. *Büffel.*

वाकला f. *Strom* B. A. J. 1,218.

*वाकश्रेष्ठ m. *Pferd.*

वाकस् n. *Darbringung, Aufwartung.*

वाकस m. 1) *Boa* VS. 24,34. — 2) **Quelle.* — 3) **eine best. Pflanze.*

1.*वाकिक m. 1) *Karren* u. s. w. — 2) *eine grosse Trommel.*

2. वाकिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Asa foetida.* — Richtig बाल्किक oder बाल्कीक.

वाकितर् Nom. ag. *Führer.*

°वाकिता f. *das Fliessen.*

*वाकित्थ n. *eine best. Stelle am Kopf des Elephanten.*

*वाकित्व n. Nom. abstr. von °वाकिन्.

वाकिन् 1) Adj. *a) dahinfahrend* (vom Wagen). — *b)* am Ende eines Comp. α) *fahrend, ziehend.* — β) *fliessend nach* oder *in einer best. Tiefe.* — γ) *fliessen lassend, mit sich führend* (von Flüssen), *zuführend* (vom Winde). — δ) *bringend,* so v. a. *bewirkend.* — ε) *an sich tragend,* so v. a. *habend.* — ζ) *sich unterziehend, ausübend.* — 2) m. *Wagen.* — 3) f. वाकिनी *a) ein reisiger Zug; Heer.* — *b)* im System *eine Heeresabtheilung von 81 Elephanten, 81 Wagen, 243 Reitern und 405 Fusssoldaten.* — *c) Fluss.* — *d) Rinne.* — *e) *Physalis flexuosa* Râgân. 4,111. — *f)* N. pr. der Gattin Kuru's.

वाकिनीक am Ende eines adj. von वाकिन् 3) *a).*

वाकिनीपति m. 1) *Heerführer.* — 2) N. pr. oder Bein. eines Dichters.

वाकिनीश m. 1) *Heerführer* Bâlar. 75,13. — 2) N. pr. eines Mannes.

वाकिष्ठ Adj. (f. आ) 1) *am meisten führend,* — *herbeiführend.* — 2) *am meisten fliessend.*

वाकीक s. बाकीक (auch Nachtr. 6).

वाकीवकृ in प्रासङ्°.

वाकुलि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,252. वाडुलि v. l.

वाकूक m. N. pr. eines Mannes.

वाकेयिक Adj. (f. आ) in Verbindung mit गाथास् MBh. 8,44,26. Scheint mit वाकीक zusammenzuhängen.

वाक्र Adj. *an* Agni *gerichtet, zu ihm in Beziehung stehend.*

वाक्रेय m. Patron. von वक्रि.

वाक्य 1) Adj. *a) was gefahren —, gezogen wird. — b) geritten werdend. — c) getragen werdend, — auf* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. *a) Zugthier, Reitthier, Vehikel* überh. — *b) das 4te astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,1.

*वाक्यक 1) *n. *Wagen.* — 2) f. ई f. *ein best. giftiges Insect.*

*वाक्यकायनि m. Metron. von वक्यका.

वाक्यत्व n. *das Vehikel-Sein.*

वाक्यनय m. MBh. 8,45,15 nach Nilak. = वाकीकनीति.

*वाक्यस्क m. Patron. von वक्यस्क.

*वाक्यस्कायन m. Patron. von वाक्यस्क.

*वाक्यायनि m. Patron. von वक्य.

वाक्यालो und °भू f. *Reitbahn* Ind. Antiq. 6,67. Râgat. 7,393. 977. 987. 8,46. Hem. Par. 2,22. Uttamak. S. 288, N. 1. Vgl. अश्व° und तुरग° Nachtr. 5.

वाक्याश्व m. N. pr. eines Mannes. v. l. बाक्याश्व.

*वाक्लायन s. बाल्कायन.

वाक्लि s. बाल्कि.

वाक्लीक s. बाल्कीक.

1. विंश् m. *Vogel.* Bildlich auch von *Rossen, Pfeilen* und den Marut.

2. विंश् Adv. in Verbindung mit Zeitwörtern und in Comp. mit einem Nomen *Trennung* und *Abstand* bezeichnend. Als Präp. mit Acc. *hindurch, dazwischen* (mit Ergänzung eines Verbum fin). Prädicativ so v. a. *auseinanderstehend* TBr. 1,6,4,3.

3. विंश् n. zu einer Etymologie gebildet, angeblich = अन्न.

1. विंशति 1) Adj. *a) der zwanzigste.* Mit भाग m. oder अंश m. *ein Zwanzigstel.* — *b) von zwanzig begleitet, um zw. vermehrt.* शत n. *hundertundzwanzig.* — *c) aus zwanzig Theilen bestehend.* — *d)* am Anfange eines Comp. *zwanzig* Hemâdri 1,188,15. 326, 12. — 2) m. *a) ein Zwanzigstel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) n. Pl. *Zwanzigzahl, ein Zwanzig.*

2. विंश in षड्विंश.

विंशक 1) Adj. *a) von zwanzig begleitet, um zw. vermehrt.* शत n. so v. a. *zwanzig Procent.* — *b) aus zwanzig Theilen bestehend.* — 2) n. *Zwanzigzahl, ein Zwanzig* Hemâdri 1,671,7. Bhâg. P. 4, 27,16.

विंशच्छोकी f. Titel eines Werkes.

विंशत्र m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

विंशत् am Anfange eines Comp. *zwanzig.*

विंशति 1) f. *a) ein Zwanzig.* Das Gezählte im Pl. mit congruirendem Casus, im Gen. Pl. (Hemâdri 1,117,17) oder im Comp. nachfolgend. विंशत्यक्षर Adj. (f. आ), विंशत्यङ्गुलि Adj. — *b)* nach Nîlak. = व्यूह् *eine best. Aufstellung des Heeres* MBh. 7,36,13. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ikshvâku VP.^{2} 3,260.

विंशतिक 1) Adj. (f. आ) *a) zwanzig Jahre alt. — b) aus zwanzig Theilen bestehend.* दशविंशतिकौ दमौ *Geldstrafen von zehn und zwanzig* (Paṇa). — 2) n. *Zwanzigzahl.*

विंशतिकीन in *अध्यर्ध° und *द्वि°.

विंशततम Adj. *der zwanzigste.* भाग m. *der 20ste Theil.*

विंशतितोलिक Adj. *zwanzig* Tulâ *enthaltend* Hemâdri 1,117,14.

विंशतिप m. *das Haupt von zwanzig* (Dörfern).

विंशतिबाहु m. Bein. Râvaṇa's.

विंशतिभाग m. *ein Zwanzigstel* Gaut. 10,26. 28,5. Hemâdri 1,731,20. 732,6.

विंशतिम Adj. *der 20ste.* भाग m. *der 20ste Theil.*

विंशतिवार्षिक Adj. (f. ई) 1) *20 Jahre während* Comm. zu Âpast. Çr. 8,22,14. — 2) *nach 20 Jahren erfolgend* Jâgñ. 2,24.

विंशतिविध Adj. *zwanzigerlei* Kâraka 3,7.

विंशत्यधिकशत n. *hundertundzwanzig* Lâṭj. 10,7, 11. 8,1. °शतेष्टक Adj.

विंशतिसाहस्र Adj. (f. आ) *zwanzigtausend.*

विंशतिस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

विंशतीश, विंशतीशिन् und विंशत्यधिपति m. = विंशतिप.

विंशद्बाहु m. Bein. Râvaṇa's.

विंशांश m. *der 20ste Theil* Hemâdri 1,732,1.

विंशिन् 1) Adj. *aus zwanzig bestehend.* — 2) m. *a)* = विंशतिप. — *b)* *= विंशति 1) *a).*

विःकन्धिका f. *Gequake* (nach dem Comm.).

विक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *a)* **Biest, Biestmilch. — b)* प्रजापतेः Name eines Sâman Ârsh. Br.

*विकंसा f. N. pr. einer Frau.

विंककर m. *ein best. Vogel.*

*विकङ्कट m. *Asteracantha longifolia.*

*विकङ्कटिक Adj. von विकङ्कट.

विंकङ्कत 1) m. *Flacourtia sapida* (dornig). — 2) *f. विकङ्कता *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgân. 4,103.

विकङ्कतीमुख Adj. etwa *dornmäulig.*

विकच 1) Adj. *a) haarlos, kahlköpfig. — b) geöffnet* (von Blüthen). — *c) strahlend, glänzend, prangend.* Häufig in Comp. mit dem Womit oder Wovon. — 2) m. *a) *ein buddhistischer Mönch. — b) eine Art Komet. — c)* N. pr. eines Dânava. — 3) *f. आ *ein best. Strauch* Râgân. 5,19.

विकचय्, °यति *öffnen* (eine Blüthe). °कचित *geöffnet, aufgeblüht.*

1. विकचश्री Adj. *von prangender Schönheit* Spr. 7840.

2. विकचश्री Adj. *dessen Pracht der Haare dahin ist* ebend.

*विकचाम्बा f. Bein. der Durgâ.

विकची Adv. mit कर् *öffnen* (eine Blüthe).

विकच्छ Adj. wohl *frei von Morästen am Ufer.*

विकच्छप Adj. *um die Schildkröte gekommen.*

विंकट 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) das gewöhnliche Maass überschreitend, umfangreich, weit, gross. — b) ein ungewöhnliches Aussehen habend, ungeheuerlich, scheusslich, abscheulich, grauenhaft* Hemâdri 2,*a*,123,11. Mahâvîrak. 46,7. विकटम् Adv. *in grauenhafter Weise. — c) über die Maassen schön. — d) *hervorstehende Zähne habend.* — 2) m. *a) *eine best. Pflanze* oder *Frucht* Râgân. 6,246. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) eines Râkshasa. — δ) einer mythischen Person. — ε) einer Gans. — 3) f. विकटा N. pr. *a)* *der Mutter Çâkjamuni's. — *b)* einer Râkshasî. — 4) n. *a) *weisser Arsenik. — b) *Sandel. — c) eine best. Art zu sitzen.*

विकटग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

विकटत्व n. in der Rhetorik *ein an Tanz erinnernder Klang der Worte.*

विकटनितम्बा f. N. pr. einer Dichterin.

विकटवदन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

विकटवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*विकटविषाण und *विकटशृङ्ग m. *Hirsch.*

विकटाक्ष 1) Adj. *Grauen erregende Augen habend.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

विकटानन 1) Adj. *einen grossen* oder *scheusslichen Mund habend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

विकटाभ m. N. pr. eines Asura.

1.*विकटी Adj. s. u. विकट.

2. विकटी Adv. mit कर् *weit machen, ausbreiten* Çiç. 13,10.

*विकण्टक 1) Adj. *dornenlos.* — 2) m. *a) Alhagi Maurorum. — b) Asteracantha longifolia.* — विकण्टकैः MBh. 12,1585 fehlerhaft für विभङ्गैः oder विरङ्गैः.

विकण्टकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

विकत्थन 1) Nom. ag. *der da prahlt, Prahler.* — 2) f. (आ Vikramâñkak. 12,7) und n. *das Prahlen, Prahlerei.*

विकत्थनत्व n. *Lobhudelei.*

विकत्था f. *Prahlerei.*

विकत्थित n. dass. MBh. 4,60,1.

विकत्था f. *nicht zur Sache gehörige Reden* Âpast. Uttamak. 185.

विकद्रु m. N. pr. eines Jâdava.

विकपाल Adj. *der Hirnschale beraubt.*

विकम्पन 1) m. N. pr. eines Râkshasa. — 2) n. *Bewegung* (der Sonne).

विकम्पित 1) *Adj. s. u. कम्प् mit वि. — 2) n. *a) eine best. Senkung des Tones. — b) eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale* Mahâbh. (K.) 1, 13,3 v. u.

विकम्पिन् 1) Adj. *zitternd.* — 2) f. °नी *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

1. विकर् m. 1) **Krankheit.* — 2) *eine best. Art zu fechten.* v. l. विष्कर्.

2. विकर् Adj. *der Hände beraubt* (als Strafe) Vishnus. 5,81.

1. विकरण 1) Nom. ag. *a) eine Veränderung hervorrufend.* आख्यातपदविकरणाः *Wörter, welche das als Regel geltende Unbetontsein eines Verbum finitum aufheben. — b)* mit und ohne प्रत्यय m. *ein zwischen Wurzel und Personalendung stehendes stammbildendes Suffix* 229,29. लुग्विकरण Adj. *kein solches Suffix habend;* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. ई *eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,5. — 3) n. *a) das Verändern, Modificiren. — b) störende Einwirkung.*

2. विकरण Adj. *organlos* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,31. Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 2,1,31.

विकराल 1) Adj. (f. आ) *ungeheuerlich, grauenhaft* Harshak. 200,18. Kâd. 2,1,7. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

विकरालता f. *scheussliches Aussehen, Grauenhaftigkeit.*

विकरालमुख m. N. pr. eines Makara.

विकर्ण 1) Adj. *a)* etwa *auseinanderstehende Ohren habend. — b) keine Ohren habend, taub.* — 2) m. *eine Art Pfeil.* — *b)* N. pr. α) verschiedener Männer, unter andern eines Sohnes des Karṇa und des Dhṛtarâshṭra. — β) Pl. eines Volkes. — 3) f. ई *ein best. Backstein.* — 4) n. Name eines Sâman.

विकर्णक 1) *m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) f. °र्णिका in बल°.

*विकर्णिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

विकर्णिन् m. *eine Art Pfeil.*

विकर्त m. *Zerschneider, Zerleger* in गोविकर्त.

विकर्तन 1) Adj. *zerschneidend, zertheilend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *ein Sohn, der des Vaters Herrschaft an sich reisst.* — 3) n. *das Zerschneiden, Zertheilen.*

विकर्तर् Nom. ag. 1) *Umwandler, Umbildner* Hemâdri 1,783,8. — 2) *der feindselig verfährt, Beleidiger.*

विकर्त्तर् Nom. ag. *Zerschneider, Zerleger.*

विकर्मकृत् Adj. *unerlaubten Beschäftigungen nachgehend.*

विकर्मक्रिया f. *das Vollbringen unerlaubter Handlungen.*

1. विकर्मन् n. 1) *eine Einem nicht zukommende, unerlaubte Beschäftigung, — Handlung.* — 2) वायोर्विकर्म Name eines Sâman.

2. विकर्मन् Adj. 1) *einer unerlaubten Beschäftigung nachgehend.* — 2) *sich jeglicher Beschäftigung enthaltend, nicht arbeitend.*

विकर्मनिरत, विकर्मस्थ und विकर्मिन् Adj. = 2. विकर्मन् 1).

विकर्ष m. 1) *das Anziehen* (des Pfeils mittelst der Sehne). — 2) *das Auseinanderziehen, Zerlegen* Njâjam. 9,1,11. Auch vom *Zerlegen* von Halbvocalverbindungen und dgl. — 3) *Entfernung.* — 4) *Pfeil. — 5) Bez. von TS. 4,6,1—5 TS. Prât.

विकर्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) auseinanderziehend, spannend* (einen Bogen). — *b) fortnehmend, entfernend.* — 2) n. *a) das Auseinanderziehen, — recken.* — *b) das Spannen* (des Bogens, der Sehne) Hariv. 1,19,78. Çiç. 20,8. — *c) das Auseinanderlegen, Zerlegen* Comm. zu Njâjam. 9,1,11. — *d) das Hinausschieben des Essens, Enthaltung von Speisen.* — *e) das Auseinanderthun,* so v. a. *Ausforschen.*

विकर्षिन् Adj. 1) *Ziehen —, Reissen verursachend* Bhâvapr. 4,6. — 2) *ohrenzerreissend* (शब्द) AV. Pariç. 57,1.

विकल 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) woran ein Theil fehlt, mangelhaft, unvollkommen, verkrüppelt, verstümmelt, schwach, woran Etwas* (ausnahmsweise auch wenn dieses ein Fehler ist) *fehlt;* das, woran es Einem mangelt, steht im Instr. oder geht im Comp. voran. — *b) nicht im normalen Zustande befindlich, mitgenommen, unwohl, geistig niedergedrückt, in schlimmer Lage sich befindend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Personen, unter andern eines Sohnes des Çambara, des Lambodara und des Gimûta. — 3) *f. आ und ई *eine Frau, die nicht mehr menstruirt.* — 4) f. आ *a) Secunde.* — *b) ein best. Stadium im Laufe Mercurs.*

विकलङ्क Adj. *fleckenlos.*

विकलता f. und विकलत्व n. (Paṅkad.) *Mangelhaftigkeit, Unvollkommenheit, Gebrechlichkeit, Fehlerhaftigkeit.*

*विकलपाणिक Adj. *eine lahme Hand habend.*

विकलय्, °यति *hart mitnehmen* Bhâm. V. 2,161.

विकलाङ्ग Adj. *der an irgend einem Theile des Körpers Krüppel ist.*

1.*विकली Adj. f. und Subst. s. u. विकल.

2. विकली Adv. mit कर् *hart mitnehmen* Çiç. 12,25.

विकल्प 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wechsel, Wahl zwischen Zweien oder Mehreren, Zulässigkeit des Einen und des Andern, Alternative.* Instr. *facultativ, nach Belieben* Gaut. 19,18. Prâtiçâkh. °भूत Adj. Çâṅkh. Çr. 1,16,14. °ज्ञान n. *eine Menge denkbarer Fälle* Comm. zu TS. Prât. 1,46. 8,22. — *b) Variation, Combination, Verschiedenheit, Mannichfaltigkeit.* — *c) Nebenform.* — *d) Verschiedenheit in der Auffassung, Unterscheidung.* — *e) Unschlüssigkeit, Unentschlossenheit, Zweifel.* — *f) das Annehmen, Statuiren.* — *g) falsche Vorstellung, Einbildung.* — *h) Berechnung,* — *i) *geistige Beschäftigung, das Denken.* — *k)* = कल्पस्थान Karaka 1,30. — *l) Zwischen-Kalpa, der Zeitraum zwischen zwei Weltperioden.* — *m) ein Gott.* — *n)* Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,59. v. l. विकल्प. — 2) Adj. *eine Verschiedenheit zeigend.* फले विकल्पा: so v. a. *verschiedenen Lohnes theilhaftig werdend.*

विकल्पक 1) Nom. ag. *a) Vertheiler, Austheiler.* — *b) Verfertiger, Zusammensetzer, Bildner.* — *c) Veränderer, Abänderer* Karaka 3,8. — 2) = विकल्प 1) *e)* Tegob. Up. 13. Vgl. अ° Nachtr. 5.

विकल्पन 1) Nom. ag. *Verfertiger, Zusammensetzer, Bildner.* — 2) f. (आ) und n. *a) das Freistellen, der Wahl Ueberlassen.* — *b) Gebrauch einer Nebenform.* — *c) das Unterscheiden.* f. Pl. *verschiedene Auffassungen.* — *d) falsche Vorstellung, — Annahme, Einbildung.*

विकल्पनीय Adj. *zu bestimmen, zu berechnen, auszumitteln.*

विकल्पयितव्य Adj. *als Alternative zu stellen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,7.

विकल्पवत् Adj. *einen Zweifel habend, unschlüssig.*

विकल्पसम m. *eine best. sophistische Einwendung.*

विकल्पानुपपत्ति f. *die durch ein Dilemma hervorgehende Unhaltbarkeit.*

विकल्पासह Adj. *ein Dilemma nicht aushaltend, durch ein Dilemma sich als unhaltbar ergebend.* Nom. abstr. °त्व n.

विकल्पितत्व n. *das Facultativsein* Comm. zu Njâjam. 9,4,3. Sâj. zu ṚV. 1,65,3. 113,12.

विकल्पिन् Adj. 1) *was man verwechseln kann, zum Verwechseln ähnlich.* — 2) *mit der* Mîmâṁsâ *vertraut* Vasishṭha 3,20. Baudh. 1,1,1,8.

विकल्प्य Adj. 1) *zu vertheilen, einzutheilen.* — 2) *zu bestimmen, zu berechnen.* — 3) *je nach Umständen zu wählen* Karaka 6,18.

विकल्मष Adj. (f. आ) *sündenlos* Âpast. MBh. 3,84,49.

विकल्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. विकल्प v. l.

विकवच Adj. *panzerlos.*

विकश्यप Adj. *ohne* Kaçjapa's *vor sich gehend* (Opfer).

*विकश्मर्, *विकषा und *विकषर् schlechte Schreibart für °कस्वर्, °कसा und °कस्वर्.

*विकस 1) m. *der Mond.* — 2) f. आ *a) Rubia Munjista.* — *b)* = मांसरोहिणी Râgân. 12,154.

*विकसन n. °ने कर्.

विकसुक m. *ein best.* Agni AV. 12,2,14. Vgl. विकुसुक.

विकस्ति f. *das Bersten.*

विकस्वर 1) Adj. (f. आ) *a) offen,* so v. a. *aufgeblüht* Prasannar. 9,4. Vâsav. 289,1. — *b) geöffnet* (Augen, Mund) Bâlar. 139,10. — *c) offen* von Menschen. — *d) klar ertönend.* — 2) m. *eine best. Redefigur.* — 3) *f. आ *eine rothblühende* Punarnavâ Râgân. 5,118.

विकस्वरूप (!) m. N. pr. eines Mannes.

*विकाकुद् Adj. *einen schlecht geformten Gaumen habend.*

विकाङ्क्ष Adj. *kein Verlangen habend.*

विकाङ्क्षा f. *das Anstehen, Bedenken, Unschlüssigkeit;* mit Gen. oder Infin.

विकाङ्क्षिन् Adj. *kein Verlangen habend.*

विकाम Adj. *frei von Begierden.*

1. विकार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Umgestaltung, Umwandlung, Veränderung, Modification, Abart, verwandelter —, abnormer Zustand;* im Ritual *die gestatteten Abänderungen der Grundform.* विधेहि मरालविकारम् so v. a. *nimm den dir sonst ungewöhnlichen Gang des Flamingo an.* — 2) *Verwandlung, Gespenstererscheinung* — 3) *eine ungewöhnliche Art zu sein;* Pl. *Extravaganzen, ungewöhnliche Spässe.* — 4) *Erzeugniss, Product* Gaut.

7,11. Sâṁkhjak. 3. भक्ष्यविकाराः *zubereitete Speisen.* — 5) im Sâṁkhja *die 16 Derivata aus den 8* Prakṛti, nämlich *die 11 Organe und die 5 Elemente.* — 6) *die abgeleitete Form* (eines Wortes). — 7) *Veränderung im normalen Zustande des Körpers, Gebrechen* (230,16), *Indisposition, Affection.* प्रहार° *eine durch einen Schlag bewirkte Wunde.* — 8) *Veränderung im Gesicht, Grimasse* 119,14. — 9) *Veränderung im normalen Zustande des Gemüths, Alteration, Aufregung;* insbes. *Liebesregung.* °मार्ग m. Ind. St. 14,367. — 10) *Wandlung der Gesinnung, feindliche Gesinnung, Auflehnung, Abfall.*

2. विकार m. *die Silbe* वि.

विकारण Adj. *grundlos.*

विकारत्व n. Nom. abstr. zu 1. विकार 1).

विकारमय Adj. *aus den Derivaten* (im Sinne des Sâṁkhja) *bestehend.*

विकारवत् Adj. *Veränderungen zeigend.* त्रिमूर्ति° *drei verschiedene Gestalten annehmemd.*

विकारित्व n. *Umwandlung, Veränderung.*

विकारिन् 1) Adj. *a) dem Wandel unterworfen, wandelbar, veränderlich, wechselnd* (Hemâdri 1, 566,11), *sich umwandelnd in* (im Comp. vorangehend). — *b) mit einer Affection behaftet, nicht normal.* — *c) Gemüthsveränderungen —, der Liebe zugänglich.* — *d) seine Gesinnung ändernd, untreu werdend, abtrünnig.* — *e) eine Veränderung bewirkend, afficirend, entstellend.* — 2) m. n. *das 33ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

विकार्य 1) Adj. *wandelbar, was umgewandelt wird.* — 2) m. Bez. *des* Ahaṁkâra.

विकाल m. *Abend* Âpast. Çr. 10,13,6. Acc. *am Abend* MBh. 3,297,83.

*विकालक 1) m. *Abend.* — 2) f. °लिका *eine Art Wasseruhr.*

1. विकाश m. 1) *heller Schein.* °करण n. *das Aufhellen* Kautukar. — 2) * *Einsamkeit.*

2. विकाश m. ungenau für विकास.

विकाशक Adj. ungenau für विकासक.

विकाशन Adj. ungenau für विकासन.

विकाशिता f. ungenau für विकासिता.

1. विकाशिन् 1) Adj. *a) glänzend, leuchtend* Ind. St. 14,372. — *b)* am Ende eines Comp. *erhellend, erklärend.* — 2) f. °नी N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

2. विकाशिन् Adj. ungenau für विकासिन्.

विकास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Erblühen, Aufblühen.* — 2) *das Sichöffnen* (der Augen, des Mundes). — 3) *das Sichöffnen* des Herzens, so v. a. *heitere Stimmung.* — 4) *Ausbreitung, Entfaltung* Çiç. 10,50. 11,36. 12,51.

°विकासक Adj. den Verstand *öffnend,* so v. a. *klug machend.*

विकासन 1) Adj. *zum Aufblühen bringend.* — 2) n. *das Entfalten* Çaṁk. zu Bâdar. S. 1134, Z. 5.

विकासभाज् Adj. *aufgeblüht* Ind. St. 14,366.

विकासिता f. *Ausbreitung, Entfaltung.*

विकासिन् Adj. 1) *blühend* Çiç. 5,28. 8,47. — 2) *geöffnet, offen* (Augen, Nase). — 3) * *offen* von einem Menschen. — 4) *sich ausbreitend, sich entfaltend* Çiç. 6,62. 10,37. — 5) *eine grosse Ausdehnung habend, gross.* — 6) *reich an* (im Comp. vorangehend). — 7) *den Zusammenhang aufhebend, lösend, lähmend* Mat. med. 7. Bhâvapr. 2,109.

विकासिनीलोत्पल्, °लति *einer blühenden blauen Wasserrose ähnlich sehen.*

विकिर m. 1) *Reis* u. s. w., *der als Spende für verschiedene Wesen, die eine heilige Handlung stören könnten, hingestreut wird.* Auch अन्न°. — 2) *ein best. Vogel aus dem Hühnergeschlecht.* — 3) *ein best.* Agni Âpast. Çr. 9,3,22. — 4) *durchgesickertes Wasser* Suçr. 1,169,12. चिकिर (!) Bhâvapr. 2,36.

विकिरण 1) * m. *ein best.* Samâdhi. Vgl. विकिरिण. — 2) n. *das Ausstreuen, Hinstreuen, Umherstreuen* Harshak. 33,3.

विकिरिड (Kâṭh. 17,16), विकिरिद् (TS. 4,5,10, 5) oder विकिरिद्र (VS.) Adj. Bez. Rudra's. Vgl. Maitr. S. 2,9,9 (128,3) nebst Note.

विकिरिण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51, 11. 77,10. 93,5. Richtig wohl विकिरण.

विकिरिद् und विकिरिद्र s. u. विकिरिड.

*विकीरण m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,27. Bhâvapr. 1,201.

विकीर्ण 1) Adj. s. u. 3. कॄ mit वि. — 2) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale* Mahâbh. (K.) 1,13,2 v. u.

*विकीर्णरामन् n. und *विकीर्णसंज्ञ n. *eine best. wohlriechende Pflanze* Râǵan. 12,137.

विकुक्षि 1) Adj. *einen starken Bauch habend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Sohnes oder Enkels des Ikshvâku Harshak. 18,1. 10,23. Ind. Antiq. 9,178.

विकुक्षिक Adj. = विकुक्षि 1).

*विकुघास gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç. v. l. विकुव्यास.

विकुचित n. *eine best. Art zu kämpfen* Hariv. 3,124,18.

विकुञ्ज Adj. 1) *ohne Mars.* — 2) *mit Ausschluss des Dienstags.*

विकुञ्जरवीन्दु Adj. *ohne Mars, Sonne und Mond.*

विकुञ्ज m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*विकुत्यास gaṇa कृशाश्वादि. v. l. विकुघास.

विकुण्ठ 1) Adj. *a) scharf, durchdringend, unwiderstehlich.* — *b) überaus stumpf* in अ° Nachtr. 5. — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* Vishṇu's *Himmel.* — 3) f. आ N. pr. der Gattin Çubhra's.

विकुण्ठन m. N. pr. eines Sohnes des Hastin.

विकुण्डल 1) Adj. *keine Ohrringe habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

विकुत्सा f. *heftige Schmähung.*

विकुब्ज Adj. (f. आ) *vom Buckel befreit.*

विकुम्भाण्ड m. N. pr. eines Dânava.

विकुर्वण 1) Adj. als Beiw. Çiva's vielleicht *sich umzugestalten vermögend.* — 2) f. (आ) n. *das Vermögen verschiedene Gestalten anzunehmen* Saddh. P. 268. Lalit. 17,22.

विकुर्वा f. *das Vermögen sich in* — (im Comp. vorangehend) *umzugestalten* Saddh. P. 276.

विकुर्वित n. *das Annehmen verschiedener Gestalten.* Pl. Kâraṇḍ. 13,17. 24,10.

विकुसुक m. *ein best.* Agni Âpast. Çr. 9,3,22. Vgl. विकसुक.

*विकुक्ष m. *der Mond.* Eher विकक्ष.

विकूज m. und विकूजन n. (in अल्प°) *Gebrumme, Gesumme, Geklingel* u. s. w.

विकूजित n. dass. MBh. 3,112,5. Ragh. 9,71.

विकूट N. pr. einer Oertlichkeit. त्रिकूट v. l.

विकूणन n. *das Zusammenziehen.* मुख° *das Runzeln des Gesichts* Deçîn. 3,28.

*विकूणिका f. *Nase.*

विकूबर Adj. *der Deichsel beraubt.*

विकृत 1) Adj. s. u. 1. कॄ mit वि (auch Nachtr. 5). — 2) m. *a) das 24ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *b)* N. pr. α) eines Prâǵâpati. — β) eines bösen Genius, eines Sohnes des Parivarta. — 3) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,101,9. fgg. — 4) n. *a) Missbildung, Missgeburt* 203,24. — *b) Umwandelung, Veränderung.* — *c) unzeitiges Schweigen aus Verlegenheit.* v. l. विकृत.

विकृतत्व n. *das Verändertsein, Umwandelung.*

विकृतदंष्ट्र m. N. pr. eines Vidjâdhara.

विकृतरक्त Adj. *roth gefärbt,* — *befleckt* (Kleid) Bhâvapr. 1,54.

विकृतवेषिन् Adj. *eine abnorme Tracht habend* Bhâg. P. 9,8,5.

विकृति 1) f. *a) Umgestaltung, Umwandelung, Veränderung, Modification, Abart, veränderter —, abnormer Zustand.* विकृतिं गम्, या, व्रज्, प्र-पद् *sich verändern.* — *b) ein in bestimmter Weise ab-*

geänderter Vers. — *c) Verwandelung, Gespenstererscheinung.* — *d) Erzeugniss.* Dieses ist unter मयादि der Lexicographen gemeint. — *e)* im Sâṁkhja = 1. विकार 5). — *f) eine abgeleitete Form* (in der Grammatik). — *g) Gestaltung, Bildung, Entwickelung.* — *h) Missbildung.* — *i) *Veränderung im normalen Zustande des menschlichen Körpers, Indisposition, Affection.* — *k) Veränderung im normalen Zustande des Gemüthes, Alteration, Aufregung.* — *l) Wechsel der Gesinnung, feindselige Gesinnung, Auflehnung, Abfall.* — *m)* Bez. *verschiedener Metra.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gîmûta.

विकृतिमत् Adj. 1) *einem Wandel unterworfen.* — 2) *afficirt, krank.*

विकृतोदर् m. N. pr. eines Râkshasa.

विकृत्तिका f. etwa *Reissen, reissender Schmerz* Kâraka 6,24. 8,1. Man könnte विकृत्तिका vermuthen.

विकृत्तृ m. *Zerschneider, Zerreisser.* v. l. प्रकृत्तृ.

विकृष्ट 1) Adj. s. u. 1. कर्ष् mit वि. — 2) f. आ *eine best. Methode die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

विकेतु Adj. *des Banners beraubt.*

विकेश 1) Adj. (f. ई) *a) wirrhaarig, struppig.* तीक्ष्णकेशा *Haarstern.* — *b) *haarlos, kahlköpfig.* — 2) m. N. pr. eines Muni. — 3) f. ई *a)* Bez. *bestimmter dämonischer Wesen.* — *b) *Charpie.* — *c)* N. pr. der Gattin Çiva's in seiner Manifestation als Erde.

विकेशिका f. *Charpie, Bausch auf einer Wunde.*

विकोक m. N. pr. eines Sohnes des Asura Vṛka und jüngeren Bruders des Koka.

विकोथ m. *Fäulniss, Schmutz.*

विकोश Adj. (f. आ) 1) *aus der Scheide gezogen, entblösst* (Schwert u. s. w.). — 2) *keine Vorhaut habend.* — 3) *kein Wörterbuch —, keine Stellen aus Wörterbüchern enthaltend.*

विकोष schlechte Schreibart für विकोश.

विकौतुक Adj. *keine Neugier —, kein Interesse an den Tag legend* Çiç. 17,30.

*विक्क m. *Elephantenkalb; ein 20jähriger Elephant.*

विक्रन्दित n. *das Wehklagen* R. 2,59,30.

विक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schritt.* — 2) *Gang, Bewegung, Art und Weise zu gehen.* — 3) *Verfahren.* अनुक्रमविक्रमेण so v. a. अनुक्रमेण *der Reihe nach.* — 4) *kraftvolles, muthvolles Auftreten, Kraft, Muth, Anwendung von Gewalt.* विक्रमात् *mit Gewalt* 149,8. नास्ति विक्रमेण so v. a. *dieses kann nicht durch Gewalt erreicht werden.* विक्रमं कर् *seine Kraft entwickeln, Muth an den Tag legen.* — 5) *Intensität.* — 6) *das Bestehen* (Gegens. *Vergehen*). — 7) *eine Art Gravis.* — 8) *das Nichteintreten des* क्रम 11). — 9) *Nichtverwandelung des* Visarga *in einen* Ûshman. — 10) *das 14te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 11) *das dritte astrologische Haus.* — 12) **Fuss.* — 13) Beiw. Vishṇu's. — 14) N. pr. *a)* des Sohnes eines Vasu. — *b)* = विक्रमादित्य Paṅkad. — *c)* = चन्द्रगुप्त. — *d)* eines Sohnes des Vatsapri und auch des Kanaka. — *e)* einer Stadt. — आवृत्य विक्रमम् M. 3, 214 fehlerhaft für आवृत्परिक्रमम्.

विक्रमक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

विक्रमकेसरिन् m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Ministers.

विक्रमचण्ड m. N. pr. eines Fürsten.

विक्रमचरित n. und °चरित्र n. Titel einer Sammlung von Erzählungen.

विक्रमण n. 1) *das Schreiten.* — 2) *Schritt.* — 3) *kraftvolles —, muthiges Auftreten, Kraft, Muth.* — 4) bei den ekstatischen Pâçupata *eine übernatürliche Kraft.* विक्रमणधर्मिन् Adj. *mit dieser Eigenschaft versehen;* Nom. abstr. °र्मित्व n. — 5) *das Verfahren nach den Regeln des* Krama 11) in अ° (Nachtr. 5).

विक्रमतुङ्ग m. N. pr. zweier Fürsten.

विक्रमदेव m. Bein. Kândragupta's.

विक्रमनरेश्वर m. = विक्रमादित्य Ind. St. 15,265.

विक्रमनिधि m. N. pr. eines Kriegers.

विक्रमपट्टन n. *die Stadt* Ugġajinî.

विक्रमपति m. = विक्रमादित्य.

विक्रमपुर n. und *°पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

विक्रमबाहु m. N. pr. verschiedener Fürsten 327,10. 329,1.

विक्रमराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

विक्रमराजन् m. = विक्रमादित्य.

विक्रमलाञ्छन m. = विक्रमादित्य Bühler in Vikramâṅkak. S. 30.

विक्रमशक्ति m. N. pr. verschiedener Krieger.

विक्रमशील m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) *eines buddh. Klosters.

विक्रमसभा f. Vikramâditja's *Hof* Ind. St. 15, 292. 402.

विक्रमसिंह m. N. pr. verschiedener Fürsten.

विक्रमसेन m. desgl. °चम्पू f. Burnell, T.

विक्रमस्थान n. *Spazierplatz.*

विक्रमाङ्क und °देव m. = विक्रमादित्य. °देवचरित n. Titel eines von G. Bühler herausgegebenen Kâvja.

विक्रमादित्य m. N. pr. verschiedener Fürsten (unter denen einer für den Besieger der Çaka und für den Gründer einer Aera [56 n. Chr.] gilt) Ind. Antiq. 6,76. 7,16. Auch eines Dichters und eines Lexicographen.

विक्रमादित्यचरित n. = विक्रमचरित.

विक्रमार्क m. N. pr. verschiedener Fürsten. °चरित n. Burnell, T. °चरित्र n. Opp. Cat. 1.

विक्रमिन् 1) Adj. *a) schreitend, durchschreitend* (Vishṇu). — *b) muthig.* — 2) *m. *Löwe.*

विक्रमेश m. N. pr. eines buddh. Heiligen.

विक्रमेश्वर m. N. pr. 1) eines der 8 Vitarâga bei den Buddhisten. — 2) eines von Vikramâditja errichteten Heiligthums.

विक्रमोदय m. Titel eines Werkes Ind. St. 14,148.

विक्रमोपाख्यान n. = विक्रमचरित.

विक्रमोर्वशी f. Titel eines Schauspiels.

विक्रय m. *Verkauf.*

°विक्रयक m. *Verkäufer.*

विक्रयण n. *das Verkaufen* Kâmpaka 9.

विक्रयपत्र n. *Verkaufsurkunde, Kaufbrief.*

विक्रयिक m. *Verkäufer.*

विक्रयिन् Adj. *verkaufend;* m. *Verkäufer* Gaim. 3,7,31.

विक्रय्य Adj. *zu verkaufen.*

*विक्रान्त m. *der Mond.* Eher विकर्त्त.

विक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit वि. — 2) m. *a)* **Löwe.* — *b)* Bez. *desjenigen* Sâṁdhi, *welcher den* Visarga *unverändert lässt.* — *c)* N. pr. α) eines Prâgâpati. — β) eines Sohnes des Kuvalajâçva. — 3) *f. आ *Cocculus cordifolius, Sesbania aegyptiaca, Polanisia icosandra, Clitoria ternatea, Cissus pedata* und *Anthericum tuberosum* Râgan. 3,90. 4,133.183. 5,87.110.136. — 4) n. *a) das Geschrittene, Schritt.* — *b) Gang, Art zu gehen* MBh. 4,38,34. R. 3,25,13. — *c) muthiges Auftreten, — Verfahren, Muth* Spr. 6511. MBh. 3,10, 21. 12,118. 73,12. R. 3,4,31. — *d) *Scheindiamant* Râgan. 13,208.

विक्रान्तभीम Titel eines Schauspiels.

विक्रान्ति f. 1) *die Macht Alles zu durchschreiten, — überallhin zu gelangen* TS. 2,5,6,2. 5,3,3, 4. TBr. 1,4,9,5. Çat. Br. 1,1,3,13. 9,3,9. 3,6,3,3. — 2) **Galopp eines Pferdes.* — 3) *kraftvolles —, muthiges Auftreten, Muth, Kraft* Râgan. 13,210.

विक्रामि m. *Schrittweite.*

*विक्राय m. *Verkäufer.*

विक्रायक m. dass.

विक्रिड Adj. als Bez. Rudra's Maitr. S. 2,9,9

(128,3), v. l.

विक्रिया f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Umgestaltung, Umwandlung, Veränderung, Modification, veränderter —, abnormer Zustand.* — 2) *Verunstaltung, Abnormität, ein schlechtes Abbild von Etwas.* — 3) *das Misslingen, Misserfolg, Missgeschick, Schaden.* दीपस्य so v. a. *das Erlöschen.* — 4) *eine ungewöhnliche Erscheinung.* — 5) *Erzeugniss.* — 6) *Veränderung im normalen Zustande des menschlichen Körpers, Indisposition, Affection.* — 7) *Veränderung im normalen Zustande des Gemüths, Alteration, Aufregung.* — 8) *Wechsel der Gesinnung, feindselige G., Auflehnung, Abfall.*

विक्रियोपमा f. *ein Gleichniss, welches einen Gegenstand als aus einem andern gemacht oder hervorgegangen bezeichnet.*

विक्रीड 1) m. *a) Spielplatz.* — *b) Spielzeug* Hem. Par. 12,104. — 2) f. आ *Spiel, Scherz.* — **विक्रीडम्** R. Gorr. 2,121,17 fehlerhaft für विक्रीतम्.

विक्रीडित n. 1) *Spiel, Scherz* Bhâg. P. 10,42,26. — 2) *Spiel*, so v. a. *eine Verrichtung mit Leichtigkeit, — ohne Anstrengung, Wundermacht* Lalit. 183,20.

विक्रीत 1) Adj. s. u. 1. क्री mit वि. — 2) m. N. pr. eines Prajâpati. — 3) n. *Verkauf* M. 8,165.

विक्रुष्ट n. 1) *Geschrei, Hülferuf* M. 4,176. Jâgñ. 2,234. 300. R. 3,30,29. 59,6. 64,7. — 2) **das Anschnauzen, Anfahren* H. 269.

विक्रेतर् Nom. ag. *Verkäufer.*

विक्रेतव्य Adj. *zu verkaufen* (Kampaka 263), *käuflich.*

विक्रेय 1) Adj. dass. 89,32. — 2) *Verkaufspreis.*

विक्रोश m. *Geschrei, Hülferuf.*

विक्रोशन m. N. pr. 1) eines mythischen Wesens Suparn. 23,4. — 2) eines Fürsten.

***विक्रोशयितर्** Nom. ag. zur Erklärung von कुशिक.

विक्रोष्टर् Nom. ag. *der da aufschreit, um Hülfe ruft.*

***विक्लव्**, °वते Denomin. von विक्लव.

विक्लव 1) Adj. (f. आ) *benommen, befangen, schüchtern, niedergedrückt, — geschlagen, seiner nicht ganz mächtig, kleinmüthig, verwirrt, erschrocken, unschlüssig; verstört, entstellt, unsicher* (von Theilen und Functionen des Körpers, die eine gemüthliche Erregung, einen abnormen Zustand verrathen). विक्लव° Adv. — 2) n. *Befangenheit, Kleinmuth, Verwirrung.* — **विक्लाव** Hariv. 2885 fehlerhaft für विप्लव. Die Telugu-Drucke विक्लाव, die Bomb. dagegen stets विक्लव.

विक्लवता f. (Çiç. 7,43. Vâsav. 275,2) und **विक्लवत्व** n. Nom. abstr. von विक्लव 1).

विक्लवय्, °यति *kleinmüthig stimmen* Bâlar. 165,18. 19.

विक्लवित n. *eine kleinmüthige Rede.*

विक्लवी Adv. 1) mit कर् *niederdrücken, verstören* Vâsav. 298,1. — 2) mit भू *kleinmüthig werden* Kâd. 119,5 (213,3).

विक्लित्ति f. *das Weich —, Garwerden* Comm. zu Karaka 1,4.

विक्लिधं Adj. nach den Commentatoren *schweisstriefend, dessen Zähne vorstehen* oder *aussätzig.*

विक्लिन्दु m. *eine best. Krankheit.*

विक्लिष्ट 1) Adj. s. u. क्लिश् mit वि. — 2) n. *ein best. Fehler der Aussprache.*

***विक्ली** Adv. mit कर्, भू oder अस् Gaṇar. 96.

विक्लेद m. 1) *das Nasswerden.* — 2) *Feuchtigkeit.* — 3) *das Zerfliessen, Auflösung*, so v. a. *Verminderung, Abnahme.*

विक्लेदन n. *das Erweichen durch Kochen* Comm. zu Njâjam. 10,1,3. 2,1.

विक्लेदीयस् Adj. *mehr feuchtend.*

विक्लेश m. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Dentale.*

विक्षत 1) Adj. s. u. 1. क्षन् mit वि. — 2) n. *Verwundung, Wunde* MBh. 3,174,1.

विक्षय m. *eine best. Krankheit der Säufer* Karaka 6,12.

विक्षर 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *ausgiessend.* — 2) m. *a) Ausfluss.* — *b)* Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *c)* N. pr. eines Asura.

विक्षरण n. *das Ausfliessen* Daçak. 5,23.

***विक्षा** f. gaṇa कुत्सादि.

विक्षाम 1) *verbrannt, angebrannt* (पुरोडाश) AV. Prâjaçk. 4,1. — 2) n. *Verglommenes, eine todte Kohle.*

विक्षार m. nach dem Comm. *ein guter Treffer.*

विक्षाव m. 1) *Geschrei.* Pl. Bhaṭṭ. — 2) **Husten.*

विक्षिणात्क Adj. (das Uebel) *zerstörend* (nach Mahîdh.).

विक्षित् scheinbar MBh. 13,6260, da hier ऽविक्षितः zu lesen ist.

विक्षिप्त 1) Adj. s. u. 1. क्षिप् mit वि. — 2) n. *das Zerstreutsein an verschiedenen Orten.*

विक्षीणार्क Adj. v. l. für विक्षिणात्क.

***विक्षीर** m. *Calotropis gigantea* Râgân. 10,26.

विक्षुद्र Adj. *relativ kleiner, eines kleiner wie das andere.*

विक्षेतोस् Gen. Infin. zu 3. क्षि mit वि Tândja-Br. 19,8,6.

विक्षेप m. 1) *das Hinwerfen, Ausstreuen.* — 2) *das Schleudern, Werfen, Wurf.* — 3) *das Hinundherbewegen.* — 4) *das Hinundherstossen.* — 5) *das Schnellen* (der Bogensehne). — 6) *das Gehenlassen, Gewähren eines freien Laufes.* — 7) **das Verstreichenlassen, Versäumen.* काल°. — 8) *Ablenkung der Aufmerksamkeit, Zerstreutheit.* — 9) *Ausbreitung.* Bei den Vedântin °शक्ति f. *die Fähigkeit des Irrthums* (अज्ञान), *die Welt als real erscheinen zu lassen.* — 10) *Schmähung.* — 11) *Mitleid.* — 12) *Himmelsbreite, gemessen auf einem Declinationskreise.* — 13) *eine best. Krankheitsform.* — 14) *eine best. Angriffswaffe.*

विक्षेपण n. 1) *das Hinundherwerfen, Hinundherbewegen.* — 2) *Zerstreutheit.* v. l. विक्षेप.

***विक्षेपम्** Absol. *hinundher bewegend;* das Object im Acc. oder im Comp. vorangehend P. 3,4,54, Sch.

विक्षेपलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* (buddh.).

विक्षेपवृत्त n. *der Declinationskreis, auf dem die Himmelsbreite gemessen wird.*

विक्षेपशक्तिमत् Adj. *mit der Ausbreitungskraft ausgestattet* 262,32. Vgl. विक्षेप 9).

विक्षेप्तर् Nom. ag. *Zerstreuer, Vertheiler.*

विक्षेप्तोस् Gen. Infin. zu 1. क्षुभ् mit वि Çat. Br. 1,1,2,22. 2,4,2,14.

विक्षोभ m. 1) *heftige Bewegung.* — 2) *das aus der Ruhe Kommen, Aufregung, Verwirrung,* — 3) *das Aufreissen, Zerreissen* Çiç. 3,7.

विक्षोभण m. N. pr. eines Dânava.

°**विक्षोभिन्** Adj. *in Aufregung —, in Verwirrung versetzend* in रक्षोविक्षोभिणी.

***विख** Adj. *nasenlos.*

°**विखण्डिन्** Adj. *zertheilend, schlichtend.*

विखनन n. *das Aufgraben* (in einer Etymologie).

विखनस् m. 1) Bein. Brahman's. — 2) angeblich N. pr. eines Muni Bühler zu Gaut. 3,2. Vgl. विखानस.

विखाद् m. etwa *das Verzehren.* Aufrecht führt das Wort wie अवखाद् und प्रखाद् auf खद् = खिद् zurück.

विखानस m. angeblich N. pr. eines Muni.

***विखु** Adj. *nasenlos.*

***विखुर** m. *ein* Râkshasa.

विखेद Adj. *von der Erschlaffung befreit, munter.*

***विख्य** Adj. *nasenlos.*

विख्याति f. *Berühmtheit.*

विख्यापन n. *das Bekanntmachen, Verkünden* Gaut.

***विख्ये** (P. 3,4,11) und **विख्यै** (RV. 10,158,4) Dat.

Infin. zu ध्या.

*विध und *विधु Adj. *nasenlos.*

विगणन n. *das Bezahlen, Abtragen.*

विगतत्व n. *das Verschwundensein* Comm. zu TS. Prât.

*विगतद्वंद्व m. *ein* Buddha.

विगतपुंस्क Adj. *verschnitten* Comm. zu Âpast. Çr. 14,6,15.

विगतभय 1) Adj *furchtlos.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

*विगतरागध्वज m. N. pr. eines buddhistischen Lehrers.

विगतलक्षण Adj. (f. आ) *unglücklich* (Person) Kathâs. 25,142.

*विगतार्तवा Adj. f. *die Regeln nicht mehr habend.*

विगताशोक m. N. pr. eines jüngern Bruders oder Enkels des Açoka.

1. विगर्द् m. *Geschrei, ein Durcheinander von Rufen.*

2. विगर्द् Adj. *gesund* Çiç. 19,90.

विगन्ध Adj. (f. आ) 1) *übel riechend.* — 2) *geruchlos* Karaka 8,3.

*विगन्धक 1) m. *Terminalia Catappa.* — 2) f. °न्धिका *eine best. Pflanze,* = कुपुषा Râgân. 4,115.

विगन्धि Adj. *übel riechend.*

विगम m. 1) *das Fortgehen, Verschwinden, Aufhören, zu Ende Gehen, Abwesenheit.* — 2) *Vermeidung.*

*विगमचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

विगर्जा f. *das Tosen* (des Meeres). Pl. Z. d. d. m. G. 36,528.

विगर्भा Adj. f. *von der Leibesfrucht befreit.*

*विगर्ह् m. etwa *Schmutz, Koth.*

विगर्हण n. und °णा f. *das Tadeln, Tadel.* °णां कर् *tadeln.*

विगर्हिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *tadelnd* Hariv. 3,15,67. — 2) *f. °र्हिणी *eine an* विगर्ह् *reiche Gegend.*

विगर्ह्य Adj. *tadelnswerth, tadelhaft.* Nom. abstr. °ता f.

विगाढर् Nom. ag. *der sich hineinbegiebt in* (Gen.) Bhaṭṭ.

विगाथा f. *ein best. Metrum.*

विगान n. 1) *Widerspruch* Çaṃk. zu Bâdar. 1,4,14. — 2) *Widerwille* Naish. 21,159. — 3) *böser Ruf.* — Vgl. अविगान (auch Nachtr. 3).

विगामन् n. *Schritt.*

*विगार्दभरथिक Adj. Kâç. zu P. 6,2,155.

विगाह् 1) Adj. *sich eintauchend.* — 2) m. Nom. act. in दुर्विगाह्.

विगाह्य Adj. *intrandus.* Vgl. दुर्विगाह्य.

विगीतत्व n. *das im Widerspruch Stehen* Çaṃk. zu Bâdar. 1,4,14 (S. 374, Z. 5).

विगीति f. 1) *Misston, Disharmonie.* — 2) *ein best. Metrum.*

विगुण Adj. (f. आ) 1) *ohne Sehne;* vgl. विगुणी. — 2) *woran Etwas mangelt, unvollkommen, mangelhaft.* Das Woran im Comp. vorangehend. — 3) *keine Wirkung —, keinen Erfolg habend.* आज्ञा *ein Befehl, der nicht ausgeführt wird.* — 4) *widrig* (Schicksal). — 5) *qualitätslos.* — 6) *der Vorzüge baar, schlecht* (von Menschen). — 7) *was seine guten Eigenschaften eingebüsst hat, verdorben* (von den humores im Körper). — तद्विगुणैः MBh. 8,667 fehlerhaft für तद्द्विगुणैः.

विगुणता f. *Verdorbenheit.*

विगुणी Adv. mit कर् *die Sehne* (am Bogen, Acc.) *ablösen* Mudrâr. 153,1 (224,3).

विगुल्फ Adj. *reichlich.*

1. विगृह्य Adj. in der Grammatik *was besonders —, selbstständig für sich erscheint.*

2. विगृह्य Absol. *aggressiv, feindselig.* °गमन n. und °यान n. *aggresives Vorgehen,* विगृह्यासन n. *das Belagern* und *das Schmollen —, Maulen mit* (Instr. Daçak. 49,20), °संभाषा f. *Disputation, Polemik* (Karaka 3,8).

विगोप m. *Entlarvung, Blossstellung* Hem. Par. 8,294. 12,88. Vgl. गोपय् mit वि Nachtr. 5.

विग्र Partic. s. u. 1. विज्.

विग्र und विग्रे Adj. 1) etwa *mächtig, stark* (von विज्; vgl. *vigor*). Nach den Erklärern = मेधाविन्. — 2) *nasenlos.*

1. विग्रह् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Trennung, Sonderstellung.* — 2) *Eintheilung.* — 3) *Vertheilung,* namentlich von Flüssigem. — 4) in der Grammatik *Sonderstellung —, Selbstständigkeit eines Wortes* (Gegensatz *Composition*). — 5) *grammatische Auflösung eines zusammengesetzten Wortes.* — 6) *Uneinigkeit, Zwist, Hader, Streit, Krieg, — mit* (Instr., Instr. mit सह्, सार्धम् oder साकम्, Loc., Gen. mit उपरि oder im Comp. vorangehend). Auch vom *Kampf der Planeten.* n. R. 6,34,19. — 7) *individuelle Form, — Gestalt; Leib, Körper.* विग्रहं ग्रह्, परि-ग्रह्, कर्, उपा-दा *eine Gestalt annehmen.* Auch von der *Form, Gestalt* eines Regenbogens. — 8) im Sâṃkhja unter den Synonymen für *Elemente.* — 9) *Verzierung, Schmuck.* — 10) Beiw. Çiva's. — 11) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — Zu H. an. 3, 770 vgl. Zach. Beitr.

2. विग्रह् Adj. *von* Râhu *befreit.*

विग्रहण n. 1) *das Ausbreiten, Vertheilen* Tâṇḍja-Br. 6,6,12. — 2) *das Ergreifen, Packen.*

विग्रहध्यान n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

विग्रहपालदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

विग्रहय्, °यति *streiten —, kämpfen mit* (सार्धम्).

विग्रहराज m. N. pr. verschiedener *Fürsten.*

विग्रहवत् Adj. *einen Körper habend, verkörpert, leibhaftig.*

*विग्रहव्यावर्तनी f. Titel eines Werkes.

*विग्रहावर् n. *Rücken.*

विग्रहिन् 1) Adj. *Krieg führend.* — 2) m. *Minister des Krieges.*

विग्रहीतव्य Adj. in der verdorbenen Stelle Hit. 72,10.

विग्रहेच्छु Adj. *kampfbegierig* Mahâvîrak. 112,7.

विग्राह् m. *eine best. Art der Recitation in Absätzen* Comm. zu Âçv. Çr. 8,3,4. 8.

विग्राह्य Absol. *in Abtheilungen, successive* u. s. w. Âçv. Çr. 8,3,8.

विग्रीव Adj. etwa *dem der Hals umgedreht (durchgehauen* nach Sâj.) *ist.*

विग्लापन n. *Ermüdung.*

विघटन n. 1) *das Trennen.* — 2) *das Zerstreuen, zu Nichte Machen.*

*विघटिका f. *ein best. Zeitmaass,* = $^1/_{23}$ Ghaṭikâ.

विघट्टन 1) Adj. *öffnend.* — 2) f. आ *a) Reibung* Bâlar. 144,4. — *b) das Anschlagen* Çiç. 6,34. — *c) Trennung.* — 3) n. *a) das Aneinanderreiben* Çiç. 8,26. — *b) das Hinundherreiben, — bewegen* (Pl. Bâlar. 188,21), *das Rütteln, Erschütterung.* — *c) das Anschlagen, Anprallen* Çiç. 12,77. — *d) das Zersprengen, Zerhauen* Vikramâṅkak. 9,141 (Pl.). Kâd. 145,3 (256,3). — *e) das Lösen, Aufbinden.*

विघट्टनीय Adj. *zu reiben, zu rütteln.* मनः स्वमर्थेषु वि° म् so v. a. *man soll sich den Kopf zerbrechen über die Dinge* Ind. St. 15,355.

°विघट्टिन् Adj. *reibend.*

1. विघन 1) Adj. *verletzend, schädigend* Mantrabr. 2,5,1. — 2) m. *a)* etwa *Stämpfel, Keule* Âpast. Çr. 11,5,2. — *b)* Name *zweier* Ekâha. Nom. abstr. विघनत्व n. TBr. 2,7,18,1. — *c)* Bein. Indra's Kâṭh. 13,5.

2. विघन Adj. 1) *nicht steif* oder *sehr steif* in पूर्ण°. — 2) *wolkenlos.* Loc. so v. a. *bei wolkenlosem Himmel.*

विघनिन् Adj. wohl *eine Keule tragend.* Nach Sâj. *zerschlagend.*

विघर्षण n. *das Reiben.*

विघस 1) m. oder n. *Frass* AV. 11,2,2. — 2) m. n. *Speiseüberreste.* विघस बल् कर् *grosse Speise-*

überreste machen, so v. a. *ein üppiges Mahl halten.* — 3) *n. *Wachs* Râǵan. 13,75.

विघात m. 1) *Schlag*, — *mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Zerbrechen, Abbrechen.* — 3) *das Zurückschlagen, Abwehr.* — 4) *Verderben, das zu Grunde Gehen.* — 5) *Aufhebung, Entfernung, Hemmung, Stockung, Unterbrechung, Störung.* — Im Comm. zu AV. Prât. 4,107 fehlerhaft für **निघात**.

विघातक Adj. *aufhebend, hemmend, unterbrechend, störend.*

विघातन 1) Adj. *zurückschlagend, abwehrend.* — 2) n. *das Hemmen, Unterbrechen, Stören.*

विघातिन् Adj. 1) *schlagend, bekämpfend.* — 2) *verletzend.* — 3) *aufhebend, entfernend, hemmend, unterbrechend, störend.*

विघूर्णन n. oder °**ना** f. *das Hinundherschwanken* Kâd. 145,16 (256,16).

विघृत Adj. (f. **आ**) *träufelnd, besprengt.* = **रसोपेत** Sâj.

विघ्न 1) am Ende eines Comp. Nom. ag. *Zerbrecher, Zerstörer.* — 2) m. n. (im Epos) *Hemmung, Hemmniss, Hinderniss.* Kauç. 135 metrisch **विघन** zu lesen. Am Ende eines adj. Comp. f. **आ**. Nom. abstr. **विघ्नता** f. Çiç. 14,68. — 3) m. *der Gott* Gaṇeça.

विघ्नक am Ende eines adj. Comp. von **विघ्न** 2).

विघ्नकर् Adj. *Hindernisse bewirkend,* — *in den Weg legend, hemmend, störend.*

विघ्नकर्तर् Nom. ag. dass.

विघ्नकारिन् Adj. 1) dass. — 2) **furchtbar anzusehen.*

विघ्नकृत् Adj. = **विघ्नकर्**.

विघ्नजित् m. Bein. *des Gottes* Gaṇeça.

***विघ्नतल्लित** Adj. Vielleicht ist **विघ्नित** (s. u. **विघ्नय्**) und **तल्लित** gemeint.

***विघ्ननायक** m. Bein. *des Gottes* Gaṇeça Çâçvata 157.

विघ्नपति m. desgl. Kâraṇḍ. 22,11.

विघ्नय्, °**यति** *hemmen, hindern, stören.* **विघ्नित** *gehemmt, gehindert, gestört.* — Mit **सम्, संविघ्नित** = **विघ्नित**.

विघ्नराज् (Kaṇḍak. 20,8) und **विघ्नराज** m. *der Gott* Gaṇeça.

विघ्नवत् Adj. *mit Hindernissen verknüpft.*

विघ्नविनायक, विघ्नकर्तर्, *विघ्नकारिन्, विघ्नाधिप und **विघ्नान्तक** m. *der Gott* Gaṇeça.

विघ्नेश m. 1) dass. — 2) Pl. bei den mystischen Çaiva *eine best. Klasse von Erlösten* Hemâdri 1, 823,12.

***विघ्नेशकान्ता** f. *weiss blühendes* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,111.

***विघ्नेशवाहन** m. *eine Rattenart* Râǵan. 19,58.

***विघ्नेशान** m. *der Gott* Gaṇeça.

विघ्नेश्वर m. desgl.

***विङ्ग** m. *Pferdehuf.*

1. **विच्**, **विनक्ति**, ***विङ्क्ते**, **विवेक्ति**, **वेवेक्ति**, **विच्यति**; 1) *durch Schwingen* oder *Worfeln aussondern* (Getraide von dor Spreu u. s. w.), *sondern, trennen* überh., — *von* (Instr.). — 2) *prüfen, erwägen.* — Mit **अप** *absondern, sondern.* — Mit **अध्यप** *in* (ein Gefäss) *aussondern.* — Mit **उद्** *aussondern* in **उद्वेचम्** Gop. Br. 3,7,8. — Mit **प्र** in **प्रवेक**. — Mit **वि** 1) *durch Schütteln und Blasen sondern; sichten,* überh. *sondern, scheiden, trennen,* — *von* (Instr., später Abl.). Pass. *sich sondern.* — 2) *durchschütteln.* — 3) *unterscheiden, nach seiner Eigenthümlichkeit erkennen.* — 4) *entscheiden* (eine Frage). — 5) *untersuchen, prüfen, erwägen* 211,21. — 6) *offenbaren, kund thun.* — 7) **विविक्त** *a) gesondert, unterschieden.* — *b) abgesondert, isolirt; einsam.* **चित्ता**° so v. a. *ganz in Gedanken vertieft.* — *c) frei von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *d)* (*von allem Ungehörigen getrennt*) α) *rein, sauber, schmuck* Kâd. 108,10 (195,4). 111,20.21 (200,1). Citat bei Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,11. — β) *rein, lauter* 296,9. — *e) klar, deutlich.* — *f) * = **विवेकिन्**. — *g) *f. **आ** = **दुर्भगा**. v. l. **विरिक्ता** und **विरक्ता**. — *h)* MBh. 5,7152 fehlerhaft für **विषक्त**. — Caus. **विवेचयति** 1) *sondern.* — 2) *untersuchen, prüfen, erwägen.* — Mit **प्रवि** 1) *untersuchen, prüfen, erwägen.* — 2) **प्रविविक्त** *a) einsam.* — *b) fein.* °**चक्षुस्** Adj. *ein feines* —, *scharfes Auge habend.* — Mit **सम्**, °**संविक्त** Ind. St. 9,138 fehlerhaft für °**संवित्क**, wie Nṛs. Up. in Bibl. ind. 147 gelesen wird.

2. **विच्** s. **व्यच्**.

विचकिल m. (n. *die Blüthe*) *eine best. Pflanze* Bâlar. 126,2. Vâsav. 136,3. 4. 137,7. Viddh. 18,4. Dhûrtan. 42. Nach den Lexicographen *Jasminum Sambac* und = **मदन**.

विचकिलमय Adj. (f. **ई**) *aus Vikakila-Blüthen bestehend* Viddh. 82,6.

विचक्र 1) Adj. *radlos.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

विचक्रोपस्करोपस्थ Adj. *ohne Räder, Zubehör und Schooss* (Wagen) MBh. 7,36,32.

विचक्षण 1) Adj. (f. **आ**) *a) conspicuus, sichtbar, scheinend, ansehnlich, klar, licht.* — *b) deutlich, wahrnehmbar* Pâr. Gṛhj. 3,16. — *c) sehend, scharfsichtig.* — *d) einsichtig, klug, weise, erfahren, bewandert,* — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Lehrers Vâñçabr. 2. — 3) f. **आ** *a) *Tiaridium indicum* Râǵan. 5,84. — *b)* Bez. *des Thrones* Brahman's. — *c)* N. pr. einer Zofe Viddh. 50,13. fgg. — 4) ***विचक्षणाम्** enklitisch.

विचक्षणाचनसितवत् Adj. *von dem Worte* **विचक्षण** *oder* **चनसित** *begleitet* Kâtj. Çr. 7,5,7.

विचक्षणात्व n. *Einsicht, Klugheit, Weisheit.*

विचक्षणंमन्य Adj. *sich für klug haltend* Bâlar. 64,5.

विचक्षणावत् Adj. *mit dem Worte* **विचक्षण** *verbunden.* Vgl. **विचक्षणोत्तर** Vaitân. 11,19.

विचक्षस् 1) *m. *Lehrer.* — 2) n. *deutliches Sehen* in einer Formel neben **चक्षस्** Maitr. S. 1,5,4 (72, 1). 5,11 (80,12). v. l. **विचक्तुस्**.

1. **विचक्तुस्** n. in einer Formel neben **चक्तुस्** Âpast. Çr. 6,19,1. v. l. **विचक्षस्**.

2. **विचक्तुस्** 1) Adj. *a) augenlos, blind.* — *b) * = **विमनस्**. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. v. l. **निचक्तुस्**.

विचक्षे Dat. Infin. zu **चक्ष्** mit **वि** ṚV.

विचक्षु (MBh. 12,265,1) oder **विचक्ष्यु** m. N. pr. eines Fürsten.

विचक्षन n. *das Zerbrechen* Çilâñka 1,257.

विचतुर Adj. *verschiedene Vierheiten* (von Halbversen) *enthaltend.*

विचन्द्र Adj. (f. **आ**) *mondlos.*

1. **विचय** m. *Sichtung,* so v. a. *Aufzählung.*

2. **विचय** m. 1) *das Suchen, Nachforschen.* — 2) *das Durchsuchen.* — 3) *Untersuchung.* **शरीर**° Kâraka 4,6.

विचयन n. = 2. **विचय** 1) 2).

विचयिष्ठ Adj. *am meisten wegräumend.*

विचर Adj. *zu weichen pflegend, wankend, gewichen seiend von* (Abl.).

1. **विचरण** n. *Bewegung.*

2. **विचरण** Adj. *fusslos, der Beine beraubt.* Wagen MBh. ed. Vardh. 7,35,32.

विचरणीय n. impers. *zu verfahren.*

विचरित n. *das Umherstreichen, Umherirren* MBh. 3,76,49.

विचर्चिका und °**चर्ची** f. *eine der Formen des sogenannten kleinen Aussatzes: Räude, Grind.*

विचर्मन् Adj. *schildlos.*

विचर्षण (wohl fehlerhaft) und **विचर्षणि** Adj. *sehr rührig,* — *rüstig.*

विचल Adj. in **अ**°.

विचलन n. 1) *das Wandern von Ort zu Ort.* — 2) *das Kundthun seiner Vorzüge, Prahlerei.*

विचाचलि Adj. *beweglich, unstät.* Vgl. **अविचाचलि**.

विचार m. (adj. Comp. f. **आ**) 1) *Verfahren; be-*

sonderes Verfahren, so v. a. *ein einzelner Fall.* — 2) *Wechsel der Stelle.* — 3) *Ueberlegung, Erwägung, in Betracht Ziehung, Prüfung, Untersuchung.* — 4) *lange Ueberlegung, Bedenken, Anstand.* — 5) *wahrscheinliche Vermuthung.*

विचारक Adj. Subst. 1) *Führer.* — 2) *Späher.* — 3) am Ende eines Comp. *erwägend, in Betracht ziehend.*

विचारचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

विचारण 1) n. *das Wechseln der Stelle.* — 2) f. (आ) und n. (seltener) *a) das Ueberlegen, Erwägen, Bedenken, Reflexion, das Erörtern.* — *b) lange Ueberlegung, Bedenken, Anstand.* — 3) f. आ *Unterscheidung, Art.*

विचारणीय Adj. *einer langen Erwägung bedürfend.*

विचारदृश् Adj. *keine Späher als Augen benutzend* und zugleich *mit Ueberlegung die Sache ansehend* Naish. 1,13.

विचारपर m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,231.

***विचारभू** f. *Gerichtshof.*

विचारमञ्जरी und **विचारमाला** f. Titel von Werken.

विचारयितव्य Adj. = **विचारणीय.**

विचारवत् Adj. *mit Ueberlegung verfahrend, besonnen, bedächtig* Spr. 7810.

विचारविद् Adj. als Beiw. Çiva's vielleicht *die einzelnen Fälle kennend.*

विचारित 1) Adj. s. u. चर् mit वि Caus. — 2) n. *das Bedenken.*

विचारिन् 1) Adj. *a)* εὐρυοδεῖος RV. 5,84,2. — *b) umherstreichend.* — *c) durchlaufend.* — *d) verfahrend.* — *e) wandelbar, wechselnd.* — *f) ausschweifend.* — *g) erwägend, prüfend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kavandha.

विचारु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

विचार्य 1) Adj. *einer Ueberlegung —, einer langen U. bedürfend* 101,13. — 2) n. impers. *lange zu überlegen.*

विचाल m. 1) *das Auseinanderrücken, Zertheilen.* — 2) **Zwischenraum.*

°विचालन Adj. (f. ई) *zu Schanden —, zu Nichte machend.*

विचालिन् und **विचाल्य** Adj. in अ°.

***विचि** und ***विची** f. = **वीचि.**

विचिकित्सन n. *das im Zweifel Sein über Etwas.*

विचिकित्सा f. (adj. Comp. f. आ) *zweifelnde Ueberlegung, ein obwaltender Zweifel in Betreff von Etwas.*

विचिकित्सार्थीय Adj. *einen Zweifel an Etwas ausdrückend.*

विचिकित्स्य n. impers. *zu zweifeln.*

***विचिकिल** m. v.l. für **विचकिल.**

विचिचीषा f. *das Verlangen zu suchen* Mahâvîrak. 126,10.

विचिच्चित् Adj. *sondernd, sichtend.*

विचिति f. 1) *das Suchen, Nachforschen.* — 2) *Prüfung, Untersuchung.*

1. **विचित्त** Partic. s. u. 4. चित् mit वि.

2. **विचित्त** Adj. 1) *besinnungslos.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *rathlos* Harshak. 121,20.

***विचित्ति** f. = **विभ्रम** Gal.

विचित्त्य Adj. *zu sichten.*

विचित्र 1) Adj. (f. आ) *a) vielfarbig, bunt, schillernd.* — *b) verschiedlich, mannichfaltig, verschiedenartig.* Adv. °म् und **विचित्र°.** — *c) seltsam, absonderlich, wunderbar.* — *d) (durch Abwechselung) reizend, prächtig, schön, unterhaltend.* °म् Adv. — 2) m. *a) *Jonesia Asoca* Râgan. 10,55. — *b)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Sohnes des Manu Raukja oder Devasâvarṇi. — γ) eines Reihers. — 3) f. आ *a) *Koloquinthe* Râgan. 7,211. — *b) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — *c)* N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,148. — 4) n. *eine Art Paradoxon.*

विचित्रक Adj. 1) am Ende eines Comp. wohl *verbunden mit* Hemâdri 1,407,19. — *b) wunderbar.* — 2) *m. *Betula Bhojpatra* Râgan. 9,116. — 3) *n. *Wunder.*

विचित्रकथ m. N. pr. eines Mannes.

विचित्रता f. 1) *Mannichfaltigkeit, Abwechselung.* — 2) *Absonderlichkeit, eine wunderbare Erscheinung.*

***विचित्रदेह** m. *Wolke.*

विचित्ररूप Adj. *mannichfaltige Formen annehmend.*

विचित्रवर्षिन् Adj. *nicht allerwärts —, nur hier und da regnend.*

विचित्रवाक्पटुता f. *grosse Beredsamkeit* Spr. 4824.

विचित्रवागुरोच्छ्रायमय Adj. (f. ई) *mit ausgespannten mannichfachen Netzen erfüllt* Kathâs. 27,150.

विचित्रवीर्य m. N. pr. eines Sohnes der Satjavatî, mit dessen Gattin Vjâsa den Dhṛtarâshṭra, Pâṇḍu und Vidura erzeugte. *°सूनु f. Bein. der Satjavatî.

विचित्रसिंह m. N. pr. eines Mannes.

***विचित्राङ्ग** m. 1) *Pfau.* — 2) *Tiger.*

विचित्रापीड m. N. pr. eines Vidjâdhara.

विचित्रित Adj. *bunt gemacht, vielfarbig; verziert, geschmückt, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend),

विचित्रवारा f. N. pr. einer Göttin. Richtig wohl **विज्ञित्रवारा.**

विचित्तन n. *das Denken an Etwas.*

विचित्तनीय Adj. *in Betracht zu ziehen, zu beobachten.*

विचित्ता f. *Gedanken, Sorge.* — **विचित्ताज्ञान°** MBu. 14,1240 fehlerhaft für **विचित्राज्ञान°.**

विचित्तितर् Nom. ag. *der an Etwas denkt.*

विचित्त्य Adj. 1) *in Betracht zu ziehen, zu beobachten, woran man denken muss, worauf man seine Gedanken, seine Sorge zu richten hat.* — 2) *auszudenken, ausfindig zu machen.* — 3) *bedenklich, fraglich.*

विचिन्वत्क Adj. *sichtend, unterscheidend.*

विचिन्वारा f. N. pr. einer Göttin. Richtig wohl **विज्ञित्रवारा.**

विचिलक m. *ein best. giftiges Insect.*

विचीरिन् Hariv. 14859 fehlerhaft für **विचारिन्.**

विचूर्णन n. *das Zerreiben.*

विचूर्णित m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,125.

विचूर्णी Adv. mit भू *zu Staub werden, zerstieben.*

विचूलिन् Adj. *keinen Haarbüschel auf dem Scheitel habend.*

विचृत् f. 1) *Lösung.* — 2) Du. Bez. *zweier Sterne.*

1. **विचेतन** n. *Verständniss* in अविचेतन.

2. **विचेतन** Adj. (f. आ) 1) *bewusstlos, nicht das volle Bewusstsein habend, geistesabwesend.* — 2) *entseelt, todt.* — 3) *unvernünftig, dumm.*

3. **विचेतन** Adj. (f. ई) *bewusstlos machend.*

विचेतयितर् Nom. ag. *sichtbar machend, unterscheidend.*

विचेतर् Nom. ag. mit Gen. *Sichter.*

विचेतस् Adj. 1) *in die Augen fallend.* — 2) *verständig, klug.* — 3) *nicht bei vollem Bewusstsein —, ausser sich seiend.* — 4) *unvernünftig, dumm.*

***विचेती** Adv. mit कर्, भू und अस्.

1. **विचेय** Adj. *zu sichten, zu sondern, zu zählen* (so v. a. *gering an Zahl*).

2. **विचेय** 1) Adj. *a) zu suchen.* — *b) zu durchsuchen.* — 2) n. *Untersuchung, Nachforschung.* °यं कर् *eine Unt. anstellen.*

विचेष्ट Adj. *regungslos.*

विचेष्टन n. *das Bewegen der Glieder.*

विचेष्टा f. 1) dass. — 2) *das Auftreten, Gebahren, Benehmen, Betragen, Treiben.*

विचेष्टित n. (adj. Comp. f. आ 139,15) = **विचे-**

ष्टा 1) 2). Hariv. 10200 fehlerhaft für विचेष्टित.

विचेष्टितृ Nom. ag. *sich bewegend* Ind. St. 13, 484.

विच्छन्द् 1) Adj. und Subst. f. आ = विच्छन्दस् 1). — 2) *m. *Palast.*

*विच्छन्दक m. *Palast.*

विच्छन्दस् 1) Adj. *aus verschiedenen Metren bestehend*; f. sc. ऋच्. = 2) n. *ein best. Metrum.*

*विच्छर्दक 1) m. = विच्छन्दक. — 2) f. °र्दिका *Erbrechen, vomitus* Râgan. 20, 13.

विच्छाय्, विच्छायति P. 3,1,28. गतौ Dhâtup. Simplex nur mit न्या. — Caus. विच्छायँयति *in's Gedränge bringen, in die Enge treiben* Çat. Br. 14,7,1,20. Auch Kâṇḍ. Up. 8,10,2 will M. Müller विच्छाययति st. विच्छादयति lesen. — Mit न्या *sich andrücken, sich schmiegen —, sich reiben an* (Dat.) TBr. 1,1,9,9 (वाशिता न्या° *zu trennen*).

1. विच्छाय (*n.) und f. (आ) *der Schatten von Vögeln.*

2. विच्छाय 1) Adj. (f. आ) *alles Farbenspiels —, alles Glanzes bar, kein Ansehen habend* Harshaḱ. (ed. Bomb.) 500,14 (*keine gesunde Gesichtsfarbe habend*). Pañkad. Râgan. 13,156.172.184.190.195. Nom. abstr. °ता f. Chr. 297,17. — 2) *m. = मणि. Wohl nur Beiw. eines *glanzlosen Edelsteins.*

1. विच्छायय् s. Caus. von विच्छाय्.

2. विच्छायय्, °यति *des Glanzes berauben.*

विच्छायी Adv. mit कृ dass.

विच्छित्ति f. 1) *Unterbrechung, Störung, Hemmung, Aufhebung.* — 2) *das Ermangeln*, mit Instr. Çiç. 16,84. — 3) *eine ungewöhnliche, absonderliche, piquante Auffassung* oder *Darstellung.* — 4) *eine durch ihre Einfachheit reizende Toilette* Vâsav. 267,4. — 5) *Schminke* Çiç. 16,84. — 6) **Hausgrenze.* Fehlerhaft; vgl. Zach. Beitr. — 7) *अङ्गकार (v. l. अङ्गराग *Schminke* Zach. Beitr. 87) und कारभेद.

विच्छिन्नता f. *Auseinandergerissenheit.*

विच्छिन्नमद्य Adj. *der sich eine Zeitlang des Genusses berauschender Getränke enthalten hat* Ḱaraka 6,12.

विच्छुरण n. *das Bestreuen, Bepudern* Z. d. d. m. G. 28,423,3 v. u. Kâd. 79,13.

विच्छुरित 1) Adj. s. u. छुर् mit वि. — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,5. 93,24.

विच्छेद m. 1) *Durchbohrung, das Zerspalten, Zerhauen.* — 2) *Brechung, Theilung.* — 3) *Ausrottung, Vertilgung, Vernichtung.* — 4) *Trennung, Ablösung*, — von (Gen. oder im Comp. vorangehend) 163,3. Çiç. 4,43. 8,51. — 5) *Unterbrechung, Hemmung, Störung, Aufhebung; Beeinträchtigung.* — 6) *Unterschied, Verschiedenheit.* धातुविच्छेदाः *verschiedene Erze.* — 7) in der Grammatik *Einschnitt, Brechung.* — 8) *Cäsur.*

विच्छेदन 1) Adj. *trennend, unterbrechend.* — 2) f. आ *das Abbrechen.* Pl. Bâlar. 265,20. — 3) n. *a) das Abhauen.* — *b) das Beseitigen, Aufheben.* — *c) das Unterscheiden.*

विच्छेदिन् Adj. 1) *zerstörend, vernichtend.* — 2) *abgebrochen, unterbrochen, mit Zwischenräumen versehen.*

विच्युति f. 1) *das Abfallen* (eig. und übertr.). — 2) *Trennung von* (Abl.).

*विच्, विच्यति (भाषार्थ oder भासार्थ).

1. विज्, विञ्जते (°विञ्जति und °वेञ्जते metrisch), *विनक्ति; 1) *emporschiessen* (von einer Wasserwoge). — 2) *zurückfahren, flüchtig davonlaufen, — vor* (Abl.). — 3) विग्र *in Aufregung gerathen, aufgeregt, gemüthlich erregt, bestürzt.* — Caus. वेजयति 1) *schnellen.* — 2) *verstärken, steigern.* — 3) *in Aufregung —, in Unruhe versetzen.* — Intens. (वेविज्यते, वेविज्ञान) *zusammenfahren bei* (Dat.). *entfliehen, — vor* (Abl.). — Mit अभि *umkippen, umschlagen.* — Mit आ, आविग्र *in Aufregung gerathen, bestürzt.* — Mit समा, °विग्र dass. — Mit उद् 1) *aufschnellen, heraufschlagen* AV. Prâjaḱ. 4,2. — 2) *schaudern, zusammenfahren, zurückschrecken, in Angst gerathen* (उद्विग्र Hem. Par. 1,4, 59), *sich scheuen, — vor* (Abl., Gen. oder Instr.). — 3) *zurückschrecken vor*, so v. a. *ablassen —, abstehen von* (Abl.). — 4) *Etwas überdrüssig werden, müde werden zu* (Partic. Praes. im Nomin.) 123,22. — 5) *in Schrecken jagen.* — 6) उद्विग्र *a) zusammenfahrend, schaudernd, zurückschreckend, in Angst seiend, erschrocken, — vor* (Abl., Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) eine Aufregung verrathend.* — *c) ermüdet, überdrüssig* (139,7; mit Instr. 132,11), *lebensüberdrüssig* (160,21). — Caus. 1) *zucken machen*, auch so v. a. einen Bewusstlosen *wieder beleben.* — 2) *in Schrecken jagen, schaudern —, scheu machen, erschrecken.* — 3) *ermüden, belästigen, quälen.* — Mit पर्युद् *schaudern vor* (Acc.). — Mit प्रोद्, प्रोद्विग्र *eine Unruhe an den Tag legend.* — Caus. *in Schrecken jagen.* — Mit समुद् 1) *zusammenfahren, zurückschrecken, — vor* (Gen., Conj.). — 2) समुद्विग्र *zusammenfahrend, schaudernd, zurückschreckend, erschrocken.* — Mit प्र 1) *davonstürzen.* — 2) प्रविक्त *erschüttert* RV. 7,85,3. — Mit वि, विविग्र *sehr erschrokken.* — Caus. *in Schrecken jagen.* — Mit सम् 1) *zusammenfahren, entfliehen.* — 2) *zerfallen.* यस्य पुरोडाश उद्वा पतेत्सं वा विज्ञेत Âpast. Çr. 9,16, 11. — 3) संविग्र *a) aufgeregt, bestürzt, erschrocken, scheu; aufgeregt, unsicher* (Stimme, Rede). — *b) beweglich, hinundher gehend.* — *c) gefallen in* (im Comp. vorangehend). संलग्र v. l. — Caus. *erschrecken.*

2. विञ् nach Sâj. *ein flüchtiger Vogel* oder *erschreckend.* Etwa *Spieleinsatz.*

3.*विज्, वेवेक्ति, वेविक्ते (पृथग्भावे).

विज्रङ्ग Adj. *ohne Beine* (Wagen) MBh. ed. Vardh. 7,35,32.

विज्रङ्गाकूबर Adj. *ohne Beine und Deichsel* (Wagen) MBh. 7,36,32.

विज्रङ्गाङ्घ्रिवर Adj. als Beiw. eines Wagens MBh. 7,1570. Die anderen Ausgg. lesen विज्रङ्गाकूबर oder विज्रङ्ग und विचरण.

विज्रज्रप Adj. *flüsternd.*

विज्रट Adj. *losgeflochten* (Haar).

*विज्रटी Adv. mit कृ *losflechten.*

विज्रन 1) Adj. *menschenleer, einsam.* — 2) n. *ein einsamer Ort, Abwesenheit von Zeugen* Çiç. 7, 51. Loc. Sg. und Pl. (ausnahmsweise) *an einem einsamen Orte, fern von allen Menschen, ohne Zeugen, im Geheimen.* विज्रनं कृ *alle Zeugen entfernen.*

विज्रनता f. *Menschenleere, Einsamkeit.*

*विज्रनन n. *das Zeugen, Gebären.*

विज्रनितोस् Abl. Infin. von ज्रन् mit वि TS. 2, 5,1,5.

विज्रनी Adv. mit कृ 1) *die Menschen von einem Orte* (Acc.) *entfernen* (322,6), *alle Zeugen entfernen.* — 2) *von einer geliebten Person trennen.*

विज्रन्मन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

विज्रन्या f. so soll ein Snâtaka eine *Schwangere* nennen.

*विज्रपिल Adj. = पिचिक्ल.

विज्रय 1) m. *a) Streit um den Sieg, Kampf.* — *b) Besiegung, Sieg, Uebermacht.* — *c) Eroberung.* — *d) der Gewinn, das Eroberte, Beute.* — *e)* bildliche Bez. *des Schwertes* und *der Strafe.* — *f) eine best. Stunde des Tages*, insbes. *die 17te* und *die Geburtsstunde Krshṇa's.* Nach AV. Gjotisha 1,9 *der 11te* Muhûrta (unter 15). — *g) der dritte Monat.* — *h) das 27te* (oder *erste*) *Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *i) eine best. Truppenaufstellung.* — *k)* = विषय *Provinz, District* Hem. Par. 1,390. 419. Bhadrab. 2,5. 4,1. — *l) eine Art Flöte* S. S. S. 196. — *m) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *n) eine Art Composition* S. S. S. 164. — *o) *Götterwagen;* vgl.

jedoch Zacu. Beitr. — *p*) Bein. α) Arǵuna's. — β) Jama's. — *q*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *bei den Ǵaina eines der 9 weissen Bala und eines der 5 Anuttara. — γ) eines Sohnes Ǵajanta's, Vasudeva's, Kṛshṇa's, Svaroḱis' und vieler anderer Personen. — δ) eines Hasen. — ε) eines Wurfspiesses Rudra's, der personificirt wird. — 2) f. विजया *a*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Terminalia Chebula, Sesbania aegyptiaca, Vitex Negundo, Rubia Munjista, Premna spinosa, eine Art Hanf, eine Art* Çamî und = वचा Râǵan. 4,133. 157. 6,52. 54. 8, 36. 9,23. 24. 11,122. — *b*) *die dritte, achte und 13te* Tithi, *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Çrâvaṇa, *der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina, *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada, *wenn er auf einen Sonntag fällt* (Hemâdri 1,63,2) und *die 7te Nacht im* Karmamâsa. — *c*) *ein best. Zauberspruch.* — *d*) Bein. der Durgâ. — *e*) N. pr. α) einer Göttin. — β) der Gattin Jama's. — γ) einer Freundin der Durgâ Mudrâr. 1,7. — δ) einer Joginî Hemâdri 2,*a*, 102,18. — ε) einer Surâñganâ Ind. St. 15. — ζ) verschiedener Frauen. — η) eines der kleinen Fahnenstöckchen an Indra's Banner. — ϑ) des Kranzes von Çiva. — ι) eines Speeres. — 3) n. *a*) *die* (giftige) *Wurzel der Pflanze* विजया. — *b*) *ein königliches Zelt* Vâstuv. 409. — *c*) *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831. — *d*) N. pr. eines heiligen Gebiets in Kaçmîra. — 4) Adj. *a*) *zum Siege führend, Sieg verkündend.* — *b*) **siegreich.*

विजयक Adj. = विजये कुशलः.

विजयकाण्टक m. *ein Dorn beim Siege*, so v. a. *Andern den Sieg streitig machend* als Bein. eines Fürsten.

विजयकुञ्जर m. *ein königlicher Elephant.*

विजयकेतु m. N. pr. eines Vidjâdhara Vâsav. 240,2.

विजयक्षेत्र n. = विजय 3) *d*). °भट्टाग्रहारास् Vikramâṅkaḱ. 18,39.

विजयचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

विजयच्छन्द् m. *ein aus 504 Schnüren bestehender Perlenschmuck.*

विजयडिण्डिम m. *Siegestrommel.*

विजयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

विजयदण्ड m. *Siegesstab* Paṅḱad.

विजयदत्त m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) des Hasen im Monde.

विजयदुन्दुभि m. *Siegestrommel.* Nom. abstr. °ता f.

विजयदेवी f. N. pr. einer Frau.

विजयदशमी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Çrâvaṇa. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

विजयद्वार n. *das zum Siege führende Thier* Varâh. Jogaj. 5,17.

विजयनगर n. N. pr. einer *Stadt* in Karṇâṭa.

***विजयनन्दन** m. N. pr. eines Ḱakravartin.

विजयनन्दिन् m. N. pr. eines Autors Weber, Lit.

***विजयपक्ष** m. Bein. Indra's.

विजयपत्तिका f. N. pr. einer Joginî (*Hexe*) Hemâdri 2,*a*,102,19.

विजयपत्ती f. N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15. Auch wohl fehlerhaft für वैजयन्ती.

विजयपताका f. *Siegesfahne* Vâsav. 267,1. 2.

विजयपाल m. 1) Bez. *eines best. Beamten* Mudrâr. 29,7 (51,5). — 2) N. pr. verschiedener Fürsten Ind. St. 15,301. fg. °देव Ind. Antiq. 6,55.

विजयपुर n. N. pr. verschiedener *Städte.*

विजयपूर्णिमा f. *eine best. Vollmondsnacht.*

विजयप्रकाष्ठ m. N. pr. eines Vorfahren Kshemiçvara's Ḱaṇḍaḱ. 3,7.

विजयप्रशस्ति f. Titel eines Werkes. °काव्य n. Bühler, Rep. No. 767.

विजयभट्टारिका f. Titel und N. pr. einer *Fürstin* Ind. Antiq. 7,164.

विजयभाग Adj. *Spielglück gebend.*

विजयभैरव n. Titel eines Werkes Burnell, T.

विजयमङ्गलदीपिका f. desgl. Opp. Cat. 1.

***विजयमर्दल** m. *Siegestrommel.*

विजयमल्ल m. N. pr. eines Mannes.

विजयमहादेवी f. Titel und N. pr. einer *Fürstin* Ind. Antiq. 8,46.

विजयमालिका f. ein Frauenname Paṅḱad.

विजयमालिन् m. N. pr. eines Kaufmanns.

विजयमित्र m. N. pr. eines Mannes.

विजयरक्षित m. N. pr. eines Autors.

विजयराज m. N. pr. verschiedener Männer Ind. Antiq. 7,248 (eines *Fürsten*).

विजयलक्ष्मी f. N. pr. der Mutter Veṅkaṭa's.

विजयवत् 1) Adj. *siegreich*, so v. a. *glorreich* Ind. Antiq. 10,60. — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter des Schlangendämons Gandhamâlin.

विजयवर्मन् N. pr. verschiedener Männer 320, 19. fgg.

विजयवेग m. N. pr. eines Vidjâdhara.

विजयश्री f. 1) *Siegesgöttin* Çiç. 19,85. — 2) N. pr. *a*) einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,22. — *b*) einer Frau.

विजयसप्तमी f. *ein best. 7ter Tag.*

विजयसिंह m. N. pr. verschiedener Fürsten.

विजयसेन N. pr. 1) m. verschiedener Männer Ind. St. 15,231. — 2) f. आ einer Frau.

विजयाकल्प n. Titel eines Werkes.

विजयादशमी f. *der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

विजयादित्य m. N. pr. verschiedener Fürsten Ind. Antiq. 7,16.

विजयानन्द m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

विजयाभिनन्दन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,99.

विजयासप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte eines Monats, der auf einen Sonntag fällt.*

विजयिक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit in Orissa.

विजयिन् Adj. Subst. 1) *siegreich, Sieger.* — 2) am Ende eines Comp. *a*) *Besieger.* — *b*) *Eroberer.*

***विजयिन** Adj. = विजिल.

***विजयिष्ठ** Adj. *am meisten siegend.*

विजयीन्द्र m. N. pr. eines Autors.

विजयेन्द्रपराभव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विजयेश m. 1) N. pr. eines göttlichen Wesens. °सहस्रनामन् n. Pl. Burnell, T. — 2) Name eines Heiligthums.

विजयेश्वर m. N. pr. eines Heiligthums. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 87.

विजयैकादशी f. *der 11te Tag in der dunkelen Hälfte des* Phâlguna.

विजयोत्सव m. *Siegesfest*, gefeiert zu Ehren Vishṇu's am 10ten Tage in der lichten Hälfte des Âçvina.

विजयोल्लास m. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

विजर् 1) Adj. *nicht alternd* Hariv. 2,127,49. — 2) *m. *Stengel.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses in Brahman's Welt.

विजरत्न Maitrjup. 6,13 wohl fehlerhaft.

विजर्जर Adj. (f. आ) *gebrechlich; mürbe, morsch* (Holz) Ḱaraka 6,2.

विजर्जरी Adv. mit कर् *gebrechlich machen.*

1. **विजल** Adj. *wasserlos.* Loc. so v. a. *bei Dürre.*

2.***विजल** Adj. fehlerhaft für विजिल.

विजल्प 1) m. f. (आ) *ein ungerechter Vorwurf.* — 2) f. आ N. pr. einer bösen Genie.

***विजवल** Adj. = पिच्छिल.

विजाका f. v. l. für विज्ञाका.

विजात Adj. *zu einer anderen Klasse gehörig, ungleichartig, heterogen.*

विजाति m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,46.

विजातीय Adj. = विजाति. तद्विजातीय *von anderer Art als dieser.*

***विज्ञान** m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,3,12.

विज्ञानक Adj. in अ° (Nachtr. 5).

विज्ञानता (!) f. etwa *List, Verschlagenheit* Bâlar. 124,9.

विज्ञानि Adj. *fremd* oder *ohne Weib.*

विज्ञानिवंस् Partic. perf. von 1. ज्ञन् mit वि. Nur Gen. विज्ञानुषस्.

विज्ञानु n. *eine Art zu fechten* Hariv. 3,124,18.

*विज्ञापक N. pr. einer Oertlichkeit.

विज्ञापयितर् Nom. ag. *der zum Sieg verhilft.*

विज्ञामन् Adj. *verwandt*, so v. a. *entsprechend, correspondirend.*

विज्ञामातर् m. wohl = ज्ञामातर् *Schwiegersohn.* Nach Nir. *ein uneigentlicher Schw.*

विज्ञामि Adj. *blutsverwandt* oder überh. *verwandt.*

विज्ञावन् Adj. *leiblich, eigen.*

विज्ञावती Adj. f. *die geboren hat* AV.

विज्ञिगीत (Bṛh. Âr. Up. 6,4,18) und विज्ञिगीथ (Çat. Br. 14,9,4,17) Adj. *berühmt.*

विज्ञिगीषा f. *das Verlangen zu siegen, — zu besiegen, — zu erobern, — zu überwinden;* das Object im Acc., Dat. oder im Comp. vorangehend.

विज्ञिगीषावत् und विज्ञिगीषिन् Adj. *zu siegen —, zu besiegen verlangend.*

*विज्ञिगीषीय Adj. gaṇa उत्करादि.

विज्ञिगीषु Adj. *zu siegen* (auch in einer Disputation) —, *zu besiegen —, zu erobern verlangend, eroberungssüchtig;* das Obj. im Acc. oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °ता f. (Harshaḱ. 157,9) und °त्व n. *das Verlangen Eroberungen zu machen, der Ehrgeiz eines Fürsten.*

विज्ञिग्राक्षिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *in einen Kampf zu verwickeln beabsichtigend* Bhaṭṭ.

विज्ञिघत्सु Adj. *dem Hunger nicht unterliegend, nicht hungrig werdend.*

विज्ञिघांसु Adj. mit Acc. 1) *zu schlagen —, zu tödten beabsichtigend.* — 2) *zu vernichten —, zu entfernen wünschend.*

विज्ञिघृक्षु Adj. *zu kriegen —, Feindseligkeiten anzufangen begierig.*

विज्ञिज्ञासा f. *das Verlangen zu erfahren, — kennen zu lernen, Erkundigung, — nach* (im Comp. vorangehend).

विज्ञिज्ञासितव्य Adj. *was zu erfahren —, kennen zu lernen man wünschen muss.*

विज्ञिज्ञासु Adj. *zu erfahren —, kennen zu lernen begierig, — von Jmd* (Gen.).

विज्ञिज्ञास्य oder विज्ञिज्ञास्य Adj. = विज्ञिज्ञासितव्य.

विज्ञित 1) Adj. s. u. 1. ज्ञि mit वि. — 2) m. oder n. *a) ein erobertes Land* Çat. Br. 1,5,2,21. 4,3,2,5. 16. Lâṭj. 9,10,7. — *b) Reich, Land* Lalit. 305,6. — 3) n. *Sieg, Eroberung* Gaut. 10,41.

विज्ञितरूप Adj. *wie etwas Gewonnenes aussehend* Çat. Br. 4,2,2,7.

विज्ञितारि m. N. pr. eines Râkshasa.

विज्ञिताश्व m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

विज्ञितासु m. N. pr. eines Muni.

विज्ञिति f. 1) *Kampf.* — 2) *Sieg; vollständiger Sieg.* — 3) *Gewinnung* in Comp. mit seinem Object. — 4) N. pr. einer Genie.

विज्ञितिन् Adj. *siegreich.*

विज्ञितेन्द्रिय Adj. (f. आ) *seine Sinne zügelnd* M. 6,1. Jâǵñ. 1,87. R. 1,6,3.

विज्ञितर 1) Adj. (f. आ) *siegreich.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ (Conj.) N. pr. einer Göttin.

*विज्ञिन, *विज्ञिपिल und *विज्ञिल Adj. = पिच्छिल.

विज्ञिलबिन्दु N. pr. einer Stadt Çaṁk. Vig. 238, 6. Vgl. विज्ञलविड.

*विज्ञिविल Adj. = पिच्छिल.

विज्ञिक्षीर्षु Adj. 1) *spazieren wollend* Ḱaraka 1, 26. — 2) *sich belustigen wollend.*

विज्ञिह्म Adj. *krumm, gebogen, gerunzelt* Kir. 1, 21. Von Augen so v. a. *seitwärts gerichtet.*

विज्ञिह्व Adj. 1) *der Zunge beraubt* Vishṇus. 5,23. — 2) fehlerhaft für विज्ञिह्म.

विज्ञीवित Adj. (f. आ) *leblos, todt.*

विज्ञु m. *am Leibe des Vogels derjenige Theil, wo die Flügel ansitzen.*

*विज्ञुल m. *die Wurzel von Bombax heptaphyllum.* Richtig विज्ञल.

विज्ञृम्भ m. *Ausreckung.* भू° *das Verziehen der Brauen.*

विज्ञृम्भक 1) m. N. pr. eines Vidjâdhara. — 2) f. °म्भिका *das Schnappen nach Luft* (Ḱaraka 4,8. Pl. Kâd. 2,18,7 = 21,1), *Gähnen.*

विज्ञृम्भण n. 1) *das Gähnen.* — 2) *das Aufblühen.* — 3) *das Ausdehnen, Ausbreiten.* भ्रुवोस् *das Verziehen der Brauen.*

विज्ञृम्भित 1) Adj. s. u. ज्रम्भ् mit वि. — 2) n. *a) das Gähnen* Gaut. — *b) das Hervorbrechen, Manifestation, die Folgen.* — *c) That.* वीर° *Heldenthat.*

विज्ञृम्भिन् Adj. *hervorbrechend, sich manifestirend.*

विज्ञेतर् Nom. ag. 1) *Sieger* (auch in einer Disputation). — 2) *Besieger.* — 3) *Eroberer.*

विज्ञेतव्य Adj. *zu besiegen, zu zügeln* (die Sinne).

(विज्ञेन्य) विज्ञेनिम्र Adj. *fern.*

विज्ञेय Adj. in अविज्ञेय.

विज्ञेयविलास (विज्ञेय°?) m. Titel eines Werkes.

विज्ञेषकृत् Adj. *Sieg bewirkend.*

विज्ञेषस् Adj. nach Sâj. (dieGötter) *ergötzend.*

विज्ञ 1) m. ein Mannsname. — 2) f. आ ein Frauenname.

*विज्ञन Adj. = विज्ञल.

विज्ञनामन् m. Name *eines nach* Viǵǵa *benannten* Vihâra.

विज्ञराज m. N. pr. eines Mannes.

विज्ञल 1) Adj. *schleimig schmierig.* — 2) *m. *die Wurzel von Bombax heptaphyllum* Râǵan. 7, 106. — 3) f. आ ein Frauenname. — 4) *n. *eine Art Pfeil.*

विज्ञलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

विज्ञलविड n. = विज्ञलपुर. Vgl. विज्ञिलबिन्दु.

विज्ञाका oder विज्ञिका f. N. pr. einer Dichterin.

*विज्ञिल Adj. = विज्ञल 1).

*विज्ञुल m. *Cassia-Rinde.*

*विज्ञूलिका f. *eine roth färbende Oldenlandia.* Richtig वज्रुलिका.

विज्ञ Adj. *kundig, eine richtige Erkenntniss habend, gelehrt* Vaǵraḱḱh. 28,16.

विज्ञप्ति f. *Gesuch, Bitte an Jmd* (Gen.), überh. *die Anrede eines Niederen an einen Höheren, Meldung.* °प्तिं कर् *an Jmd* (Gen.) *ein Gesuch richten, einem höher Stehenden Etwas melden.*

विज्ञप्तिका f. *Gesuch, Bitte* Z. d. d. m. G. 36,381. Ind. Antiq. 9,124.

विज्ञप्य Adj. *dem man zu melden hat.*

*विज्ञबुद्धि f. *Nardostachys Jatamansi.*

विज्ञराज m. *ein Fürst unter den Weisen* Kâraṇḍ. 14,19. 20.

विज्ञातर् Nom. ag. *Erkenner, Begreifer, Kenner.*

विज्ञातवीर्य Adj. *von bekannter Kraft.*

विज्ञातव्य Adj. 1) *zu erkennen, was erkannt wird.* — 2) *zu erkennen —, zu betrachten als.* — 3) *worauf mit Sicherheit zu schliessen ist.*

विज्ञाति 1) f. *a) Erkenntniss.* — *b) ein best.* Kalpa (*Weltperiode*). — 2) m. N. pr. einer Gottheit.

विज्ञान 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Erkennung, Erkenntniss, richtige Erk., Kenntniss, Wissen.* In Comp. mit dem Was, ausnahmsweise auch mit dem Womit. — *b) Fertigkeit, Kunst; Kunstgriff, Kunststück* Uttamaḱ. 77. — *c) Wissenschaft von Etwas, Lehre.* — *d) profanes Wissen* im Gegensatz zu ज्ञान. — *e) die Fähigkeit des Erkennens, richtiges Urtheil.* — *f) das Organ der Erkenntniss, das* Manas. — *g) das Verstehen unter Etwas, das Halten für, das Erkennen als, das Annehmen* 230, 4. 238,5. 15. — *h)* über die Bed. des Wortes bei

den Buddhisten s. Childers unter विञ्ञाणं. — 2) m. N. pr. eines Sâdhja Hariv. 3,12,45. विधान v. l.

विज्ञानक n. = विज्ञान 1) *a*).

विज्ञानकन्द् m. N. pr. eines Mannes.

विज्ञानकाय m, Titel eines buddh. Werkes.

विज्ञानकेवल Adj. bei den Çaiva (eine Einzelseele) *an der nur noch* मल *haftet.*

विज्ञानकौमुदी f. N. pr. einer Buddhistin.

विज्ञानघन m. *reine Erkenntniss, Nichts als Erkenntniss.*

विज्ञानतरंगिणी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

विज्ञानता f. *Kenntniss in* (Loc.).

*विज्ञानतैलगर्भ m. *Alangium decapetalum* Râgân. 9,76.

*विज्ञानदेशन m. *ein* Buddha.

विज्ञानपति m. *Herr aller Erkenntniss* Çamk. zu Bâdar. 4,4,18 (als Bez. eines Erlösten auf einer best. Stufe).

*विज्ञानपाद् m. Bein. Vjâsa's.

विज्ञानभट्टारक m. N. pr. eines Gelehrten.

विज्ञानभिक्षु m. desgl.

विज्ञानभैरव und °भैरवोद्योतसंग्रह m. Titel von Werken Buhler, Rep. No. 490. fg.

विज्ञानमय Adj. *aus Erkenntniss gebildet, — bestehend, erkenntnissvoll.*

*विज्ञानमातृक m. *ein* Buddha.

विज्ञानयति m. N. pr. = विज्ञानभिक्षु.

विज्ञानयोगिन् m. N. pr. = विज्ञानेश्वर.

विज्ञानललित Titel eines Werkes.

विज्ञानवत् Adj. *mit Erkenntniss ausgestattet.*

विज्ञानवाद् m. *die Theorie* (der Jogâkâra), *nach der nur die Erkenntniss Realität hat* (nicht die Objecte der Aussenwelt), Çamk. zu Bâdar. 2,2,28.

विज्ञानवादिन् Adj. *der da behauptet, dass nur die Erkenntniss Realität hat;* m. *ein* Jogâkâra.

विज्ञानसकल Adj. = विज्ञानकेवल.

विज्ञानाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

विज्ञानाद्यायतन n. N. pr. einer buddhistischen Welt.

विज्ञानामृत n. Titel eines Commentars.

विज्ञानास्तित्वमात्रवादिन् Adj. = विज्ञानवादिन् Çamk. zu Bâdar. 2,2,18.

*विज्ञानिक Adj. = विज्ञ und वैज्ञानिक.

°विज्ञानिता f. *Kennerschaft, das Vertrautsein mit.*

विज्ञानिन् Adj. 1) *Wissen von Etwas habend, mit Wissen verfahrend.* — 2) *sich auf eine Kunst verstehend, Fachmann* Harshaṅ. 69,1.

°विज्ञानीय Adj. *die Lehre von — behandelnd.*

विज्ञानेश्वर m. N. pr. eines Gelehrten.

विज्ञानेश्वरीय n. *ein Werk* Vigñâneçvara's Opp. Cat. 1.

विज्ञानैकस्कन्धवाद् m. = विज्ञानवाद् Çamk. zu Bâdar. 2,2,28.

विज्ञापन n. und °ना f. *Mittheilung, Bitte, Gesuch,* insbes. *die ein Niederer an einen Höheren richtet,* Mudrâr. 37,2 (65,4). Ind. Antiq. 6,32. 9,128.

विज्ञापनीय Adj. 1) *mitzutheilen, zu melden.* — 2) *dem* (insbes. einem Höheren) *eine Mittheilung zu machen ist.*

°विज्ञापिन् Adj. *kund thuend* Naish. 6,91.

विज्ञाप्य Adj. = विज्ञापनीय 1) (Harshaṅ. 166,2) 2). In der zweiten Bed. mit Acc. der Sache.

विज्ञाय Adj. in बलविज्ञाय.

विज्ञीप्सु Adj. *anzureden beabsichtigend* Hem. Par. 11,73.

विज्ञेय Adj. 1) *zu erkennen, erkennbar.* — 2) *was man zu wissen hat.* — 3) *zu erkennen —, anzusehen als, zu halten für.* Nom. abstr. °त्व n. TS. Prât.

विज्ञेय Adj. *nicht besehnt.*

विज्वर Adj. (f. आ) 1) *fieberfrei.* — 2) *frei von Seelenschmerz, wohlgemuth, guter Dinge.* — Hariv. 10918 fehlerhaft für विजर.

विकर्कर Adj. *widerlich, unangenehm* (Laut) Çiç. 12,9. = विषम Comm.

*विज्ञमर oder *विज्ञामर n. *das Weisse im Auge.*

*विज्ञोली f. *Reihe.*

*विट्, वेटति (शब्दे).

विट 1) m. *a) ein leichtsinniger Geselle, Schwindler.* In der Umgebung eines leichtsinnigen Frauenzimmers so v. a. *Galan, Nebenmann, Hurenjäger;* in der eines Fürsten so v. a. *Schranze, Schmarotzer, Speichellecker.* — *b*) **Maus.* — *c*) **Acacia Catechu.* — *d*) **Orangenbaum.* — *e*) **eine Art Salz.* — *f*) *= प्राचक्षोह् (!). — *g*) *= विटप. — *h*) *N. pr. eines Berges. — 2) *n. *Haus* Gal.

विटक m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *= पिटक *Beule* Gal.

विटङ्क 1) (*m. n.) *Krone, Zinne, Giebel, Gipfel, Spitze* überh. Bâlar. 43,20. 93,18. 192,11. Vikramâṅkaṅ. 3,77. 7,76. 11,22. 15,78. 17,30. Prasannar. 18,6. Kâd. 149,24 (264,6). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Adj. *schmuck, hübsch, schön* Bhâg. P. 3,15,27. 5,2,10. 10,33,16. Pr. P. 49. Vgl. विटङ्कित unter टङ्क् mit वि.

*विटङ्कक m. n. = विटङ्क 1).

विटङ्कपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

विटप 1) m. (*n.) *a) Ast, Zweig, Ranke.* वेणु° Kâd. 232,1 (411,13). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Busch, Strauch.* — 2) *m. *a) Calotropis gigantea* Râgân. 4,176. — *b*) = विट 1) *a*). — *c*) N. pr. eines Mannes. — 3) n. *der Raum zwischen Scham und Oberschenkel, Perinaeum.*

विटपक m. 1) *Baum* Kâd. 117,20 (210,2). — 2) = विट 1) *a*) Kâd. 117,20 (210,2). 133,9 (234,11).

विटपशस् Adv. *in Zweige, nach Zweigen.*

विटपिन् 1) Adj. *mit Aesten —, mit Zweigen versehen.* — 2) m. *a) Baum.* — *b*) **Ficus indica* Râgân. 11,118.

*विटप्रिय m. *eine Art Jasmin.*

विटभूत m. N. pr. eines Asura.

*विटमाक्षिक n. *ein best. Mineral.*

*विटलवण n. = विड्लवण.

*विटवल्लभा f. *Bignonia suaveolens* Râgân. 10,49.

*विटि f. *gelber Sandel.*

विटिकण्ठीरव m. N. pr. eines Mannes.

विट्क = 3. विष् *Unreinigkeit* in कर्ण° u. s. w.

*विट्कारिका f. *ein best. Vogel.*

विट्कूल n. *das Haus eines* Vaiçja.

विट्कृमि m. *Spulwurm* Hem. Par. 2,390.

*विट्खदिर m. *Vachellia farnesiana* Râgân. 8,28.

*विट्चर m. *Hausschwein.*

विट्ठल m. 1) *eine Form* Vishṇu's. °सहस्रनामन् Burnell, T. — 2) N. pr. verschiedener Gelehrter. Auch °दीक्षित, °दीक्षितभट्ट, विट्ठलाचार्य, विट्ठलेश्वर und विट्ठलोपाध्याय.

विट्पण्य n. *Waare, die ein* Vaiçja *zu verkaufen pflegt.*

विट्पति m. 1) *Herr des Volkes, Fürst.* — 2) *Oberhaupt der* Vaiçja. — 3) *Schwiegersohn* Hemâdri 1,32,21. 33,2. 34,5.

विट्पद n. Sg. *die* Vaiçja *und* Çûdra.

विट्पल m. *eine best. Form der Cholik.*

विट्पाक m. *Stockung der faeces* Karaka 8,10.

*विट्पारिका und *विट्पारी f. *ein best. Aasvogel.*

*विठङ्क (!) Adj. *bad, vile.*

*विठर Adj. = वाग्मिन्.

विठल m. v. l. für विट्ठल 1) 2). विठलोपाध्यायपत्र n. Opp. Cat. 1.

विठ्ठल m. v. l. für विठल 1) 2).

*विड्, वेडति (आक्रोशे).

विड 1) m. n. *eine Art Salz.* Auch °लवण n. Mat. med. 84. Râgân. 6,98. Bhâvapr. 1,181. — 2) m. N. pr. eines Landes und dessen Fürsten Ind. Antiq. 6,92. 7,302. — 3) *n. *a part, a fracture, a bit.*

*विडगन्ध n. = विड्लवण. Vgl. विड्गन्ध.

विडङ्ग 1) *m. f. (आ) *Embelia Ribes* Mat. med. 187. Râgân. 6,49. — 2) n. *die Frucht von E. R.,* ein Wurmmittel. — 3) *Adj. = अभिज्ञ.

विडम्ब 1) Adj. am Ende eines Comp. *Jmd nach-*

ahmend, Jmds Benehmen annehmend. — 2) m. *a) Verspottung, Verhöhnung.* — *b) Entweihung, Entwürdigung* (einer Sache).

°विडम्बक Adj. 1) *nachahmend, täuschend ähnlich* Kâd. 75,17 (139,1). — 2) *entweihend.* शाक° so v. a. *dem Namen Gemüse Schande bereitend.*

विडम्बन 1) Adj. am Ende eines Comp. *Jmd nachahmend, Jmds Benehmen annehmend.* — 2) f. (आ) n. *a) das Nachmachen, Nachahmen, Nachäffen, das Spielen einer Person* (Kâd. 121,20 = 216,9), *das dem Scheine nach Etwas Sein, blosse Maske, das dem Scheine nach Annehmen einer Erscheinungsform;* insbes. von einem Gotte, der menschliches Aussehen und Benehmen annimmt. °नां कर् *nachäffen,* अर्चाविडम्बनं कर् *eine scheinbare, falsche Verehrung an den Tag legen.* — *b) Verspottung, Verhöhnung; Spott, Hohn, Schimpf, Lächerlichkeit* Bhâm. V. 1,27. °नं und °नां कर् *Jmd verspotten* (mit Acc. der Person). — *c) Entweihung, Entwürdigung* (einer Sache) Bâlar. 227,8. 11. — *d) Missbrauch.*

°विडम्बिन् Adj. 1) *nachahmend, den Schein von Etwas annehmend, täuschend ähnlich* Kâd. 16,10 (25,9). Vikramâṅkaṅ. 11,26. 34. — 2) *verspottend, verhöhnend,* so v. a. *gleichkommend, übertreffend* Çiç. 5,68. — 3) *entweihend, entwürdigend, Unfug treibend mit Etwas.* सत्त्व° so v. a. *ein Charlatan von Astrolog.*

विडम्ब्य n. *ein Gegenstand des Spottes.*

विडायतनीया f. *eine best.* Vishṭutiliṭi. 6,6,7.8.

विडिनाथकवि (विळि°) m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

विडीन n. *eine Art Flug;* MBh. 8,41,27.

विडीनक n. in डीन°.

*विडु m. und *विडुल m. fehlerhaft für विड् und विडुल.

विडोजस् und विडौजस् m. Bein. Indra's. Auch Pl. Südindische Hdschrr. (auch Bâlar. 139,5) sollen बि° schreiben.

*विड्गन्ध n. = विड्वण.

विड्गृह् m. *Constipation* Bhâvapr. 3,127.

विड्घात m. *eine best. Harnkrankheit* Karaka 8,9.

विड्ज Adj. *auf Mist wachsend.*

विड्जसिंह् m. N. pr. eines Mannes.

विड्बन्ध m. *Stockung der faeces.*

विड्भङ्ग m. *dünner Stuhlgang, Diarrhoe.*

विड्भिद् f. dass. Bhâvapr. 3,48.

विड्भुज् 1) Adj. *Excremente fressend.* — 2) m. *Mistkäfer* oder *ein anderes von Mist sich nährendes Insect* Bhâg. P. 5,5,1.

विड्भेद् m. = विड्भङ्ग Karaka 6,3.16.

विड्भेदिन् 1) Adj. *laxirend.* — 2) *wohl n. = विड्वण.

विड्भोजिन् Adj. *Excremente fressend.*

*विड्वण n. *ein best. Salz* Mat. med. 84. Ainslie 2,41.

विड्वराह् m. *Hausschwein* Râgan. 19,32. Bhâg. P. 2,3,19.

विड्विघात m. = विड्घात Karaka 8,9.

विठ्ठल m. N. pr. v. l. für विठल, विठ्ठल.

*विण्ट्, विण्टयति (क्षित्याम्).

विण्टक (?) Vikramâṅkaṅ. 4,80.

विण्मूत्र n. Sg. und Du. (dieses selten) *Koth und Urin.*

*वितंस m. = वीतंस.

वितण्ड 1) *m. *a) a sort of lock or bolt with three divisions or wards.* — *b) Elephant.* — 2) f. आ *a) Chicane in der Disputation, wobei der Streitende seinen Gegner zu widerlegen bemüht ist, ohne dadurch für seine Behauptung eine Stütze zu gewinnen.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *Arum Colocasia.* — *c) *= कारवीरी. — *d) *= शिलाक्षय. — *e) *= दूर्वा.

वितण्डक m. N. pr. eines Autors.

वितत 1) Adj. s. u. 1. तन् mit वि. — 2) *n. = वादित्र Çâçvata.

विततत्व n. *grosser Umfang.*

वितताधर् m. *dessen Opfer gerüstet ist.*

विततता f. 1) *Ausdehnung, Länge.* — 2) *Ausbreitung, Verbreitung.* — 3) *grosser Umfang, Fülle, Menge.* — 4) *Ueberschreitung der Schranken.*

विततं Adv. mit कर् *ausbreiten, ausstrecken* Naish. 2,68. Z. d. d. m. G. 36,531.

विततत्कारण n. in त्र°.

विततत्य्, विततत्यते *sich ausbreiten* Âpast. Çr. 12, 12,13.

विततत्य m. N. pr. eines Sohnes des Vihavja.

वितथ 1) Adj. (f. आ) *a) unwahr, falsch.* Instr. *falsch.* — *b) unnütz, vergeblich.* °थं कर् so v. a. *rückgängig machen, annulliren.* — *c) frei von* (Abl.) Âpast. — 2) m. *a)* Bein. Bharadvâga's. — *b)* N. pr. α) eines Genius, dem bei der Eintheilung eines Hauses in Felder ein best. Platz gehört, Hemâdri 1,651,18. 654,7. — β) eines Sohnes des Bharadvâga.

वितथता f. *Unwahrheit, Falschheit.* °तां गम् *zur Lüge werden.*

वितथय्, °यति *unwahr machen, der Unwahrheit zeihen* Çiç. 7,8.

वितथवाच् Adj. *Lügen sprechend, Lügenmaul* Ind. St. 15,288.

वितथाभिनिवेशवत् Adj. *Hang zur Unwahrheit habend* Jâgn. 3,155.

वितथी Adv. mit कर् *unnütz machen, vereiteln.*

वितद्भाषण n. in त्र°.

*वितनु f. N. pr. eines Flusses.

*वितन in *त्राकृवितना.

वितनितर् Nom. ag. *Verbreiter.*

वितनु 1) Adj. (f. °न्वी) *a) überaus schmal.* — *b) körperlos.* — *c) ohne Wesenheit.* — 2) m. *der Liebesgott.*

(वितत्तमाय्य) °सायिन् Adj. *zu schütteln, in rasche Bewegung zu setzen.*

वितन्त्री f. (Nomin. °स्) *eine verstimmte Saite.*

वितमस् und °तमस्क (f. आ) Adj. *frei von Finsterniss, nicht verdunkelt, licht.*

वितर् Adj. *weiter führend* (ein Pfad).

वितरण 1) Nom. ag. *ein Uebersetzender* in einer Etymologie MBh. 5,109,14. — 2) n. *a) das Weiterleiten, Uebertragen* in त्र° (Nachtr. 5). — *b) das Spenden, Hingabe* (Vikramâṅkaṅ. 5,79); *Spende, Geschenk.*

वितरणाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

वितरम् Adv. *weiter, ferner* (räumlich und zeitlich).

वितराम् Adv. *weiter weg, weiter, mehr* 24,30 (Conj.). Âpast. Çr. 11,18,5.

वितरितर् Nom. ag. mit Gen. *Schenker* Bâlar. 100,10.

वितर्क m. 1) *Vermuthung.* इन्दोर्वितर्कात् so v. a. *weil darin der Mond vermuthet wurde.* — 2) *ein auftauchender Zweifel.* — 3) *eine fragliche Sache.* — 4) *das Hinundherüberlegen, Erwägung* 178, 20. — 5) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*वितर्कण n. = वितर्क.

वितर्कवत् Adj. *eine Ueberlegung enthaltend.*

वितर्क्य Adj. *in Betracht zu ziehen, zu erwägen.*

वितर्तुरम् Adv. *abwechselnd.*

वितर्दि f. (Lalit. 23,6. 141,14) und °का f. *eine Terrasse im Hofe eines Hauses zum Aufenthalt und Lustwandeln.*

*वितर्दी, *वितर्द्धि, *वितर्द्धिका und *वितर्द्धी f. dass.

वितल n. 1) Name einer der 7 Unterwelten. — 2) etwa *Höllengrund* Bâlar. 140,1.

वितस्त 1) *Adj. als Erklärung von वैतस, angeblich = उपत्तीर्ण. — 2) f. वितस्ता N. pr. eines Flusses, *Hydaspes* der Griechen, *Bihat* heut zu Tage, Râgan. 14,27. Chr. 222,17. Nom. abstr. वितस्ताव n. — 3) = वितस्ति in त्रिवितस्त.

वितस्तदत्त m. N. pr. eines buddhistischen Kauf-

manns.

वितस्ताख्य n. N. pr. der Behausung des Schlangendämons Takshaka in Kâçmîra.

वितस्ताद्रि m. N. pr. eines *Berges*.

वितस्तापुरी f. N. pr. einer *Stadt*.

वितस्तामाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 88.

वितस्ति m. (nur Hemâdri 1,121,5. f. 8) f. *Spanne*, als Maass verschieden definirt: *wirkliche Spannbreite, Länge vom Handgelenk bis zur Fingerspitze* und = 12 Aṅgula.

वितान 1) Adj. *a*) *leer* in अवितान (Nachtr. 5). — *b*) *niedergeschlagen*. — 2) m. n. *a*) *Ausbreitung, Ausdehnung, grosser Umfang*. — *b*) *Menge, Fülle, Masse*. — *c*) *hoher Grad*. — *d*) *Mannichfaltigkeit*. — *e*) *das in's Werk Setzen, Ausführung, Entwickelung, Entfaltung*. — *f*) *Opferhandlung*. — *g*) *Traghimmel, Baldachin*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. *gesonderte Aufstellung der drei heiligen Feuer, diese Feuer selbst*. — 4) m. oder n. *ein best. Verband für den Kopf*. — 5) f. आ N. pr. der Gattin Sattrâjaṇa's. — 6) n. *a*) **Gelegenheit*. — *b*) **eine Klasse von Metren*. — *c*) *ein best. Metrum*.

वितानक 1) (*m.) n. *Traghimmel, Baldachin*; insbes. am Ende eines adj. Comp. — 2) *Fülle, Menge* Çiç. 3,6. 6,27. — 3) *m. *Caryota urens* Râǵan. 9,95.

वितानकल्प m. Titel eines Pariçishṭa des AV.

*वितानमूलक n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,161.

वितानवत् Adj. *mit einem Traghimmel versehen*.

वितानाय् *einen Traghimmel darstellen*. °नाय्यते Pass. impers.

वितानी Adv. mit भू dass. Bâlar. 59,12.

वितामस Adj. *licht, hell*.

वितायितर् Nom. ag. °ता als Fut. von 1. तन् mit वि 8) Bhâg. P. 8,13,36.

वितार Adj. 1) *sternenlos*. — 2) *ohne Kern* (Komet).

वितारिन् Adj. in अवितारिन्.

वितास Adj. *aus dem Tacte fallend* S. S. S. 117,10.

विति f. = वीति in गोविति.

वितिमिर Adj. (f. आ) *frei von Finsterniss, licht, hell*. °रे ज्ञाते *nachdem es hell geworden war*.

वितिरे Dat. Infin. zu 1. तर् mit वि ṚV. 10, 104,5.

वितिलक Adj. *keinen mit Farbe aufgetragenen Fleck habend*.

वितुङ्गभाग Adj. *anderswo als auf dem Höhepunct stehend*.

वितुद् m. N. pr. eines gespenstischen Wesens Taitt. Âr. 10,67.

*वितुन्न 1) n. *a*) *Marsilea quadrifolia*. — *b*) *Blyxa octandra*. — 2) f. आ *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,90.

वितुन्नक 1) *m. oder n. *ein Loch im Ohr für den Ring*. — 2) m. f. (°न्निका) n. *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,90. Karaka 6,20. 27. — 3) *m. n. *a*) *Koriander*. — *b*) *blauer Vitriol*.

वितुल m. N. pr. eines Fürsten. विपुल v. l.

वितुष Adj. *enthülst* Âpast. Çr. 8,6,3. Gobh. 4, 2,10. Comm. zu Njâjam. 2,1,14.

वितुषी Adv. mit कर् *enthülsen*.

वितुषीकरण n. *das Enthülsen* Comm. zu Njâjam. 10,1,3.

वितुष्ट Adj. *ärgerlich, verstimmt*.

*वितूस्तय्, °यति 1) *entflechten, aufflechten*. — 2) *vom Staube befreien*.

वितृण Adj. *graslos*.

वितृतीय 1) Adj. als Bez. einer Art von Takman. — 2) n. *Drittel*. वितृतीयदेश m. Âpast. Çr. 2,1,4. 6. 3,11. 5,4,5.

वितृप्तक Adj. in अवितृप्तक (Nachtr. 5).

वितृष् Adj. *frei von Durst*. Vgl. अ° (Nachtr. 5).

वितृष Adj. dass. in अ° (Nachtr. 5).

वितृष्ण Adj. (f. आ) 1) *frei von Durst, nicht durstig*. — 2) *kein Verlangen empfindend, nicht begehrend, — nach* (im Comp. vorangehend).

वितृष्णता f. *das Nichtverlangen, Nichtbegehren, Zufriedenheit, Befriedigung* Çiç. 12,39. 13,46.

वितृष्णा f. 1) dass. — 2) *ein heftiges Verlangen*. — 3) N. pr. eines Flusses VP. 2,4,28. Könnte auch f. von वितृष्ण sein.

वितोय Adj. (f. आ) *wasserlos*.

वितोला f. N. pr. eines Flusses.

1. वित्त Adj. s. u. 1. विद्.

2. वित्त 1) Adj. s. u. 3. विद्. — 2) n. *a*) *Fund*. — *b*) *Habe, Besitz, Gut, Vermögen, Geld*; in der späteren Sprache auch Pl. — *c*) *das zweite astrologische Haus* Varâh. Jogaj. 4,11.

3.*वित्त Adj. s. u. 5. विद्.

1. वित्तक Adj. *recht bekannt, berühmt*.

2. वित्तक Adj. in प्रसाद्°.

वित्तकाम Adj. *habsüchtig* MBh. 1,130,58.

वित्तकाम्या f. *Habsucht*. Der gleichlautende Instr. *aus H.*

वित्तगोप्तर् Nom. ag. *Hüter der Reichthümer*, Bein. Kubera's.

वित्तज्ञानि Adj. *der ein Weib genommen hat*.

वित्तदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

वित्तर्ध Adj. *reich*.

वित्तनाथ m. *Herr der Reichthümer*, Bein. Kubera's.

वित्तनिचय m. Pl. *grosser Reichthum*.

वित्तप 1) Adj. (f. आ) *Reichthümer hütend*. अखिल°. — 2) m. Bein. Kubera's.

वित्तपति m. *Herr der Reichthümer*, Bein. Kubera's.

वित्तपपुरी f. N. pr. einer *Stadt*.

वित्तपाल m. *Hüter der Reichthümer*, Bein. Kubera's.

वित्तपेटा (Paṇḍat. ed. Bomb. 2,24,11) und °पेटी f. *Geldkörbchen, — beutel*.

वित्तम s. u. 2. विद्.

वित्तमय Adj. (f. ई) *in Reichthümern bestehend*.

वित्तमात्रा f. *eine Summe Geldes*.

*वित्तय्, °यति (त्यागे).

वित्तर्द्धि f. *ein grosses Vermögen*.

वित्तवत् Adj. *wohlhabend, reich*.

वित्तविवर्धिन् Adj. *die Habe —, das Kapital vermehrend* M. 8,140.

वित्तशाठ्य n. *eine Unredlichkeit in Betreff des Vermögens, das sich ärmer oder reicher Machen als man ist* Hemâdri 1,249,1.

वित्तसंचय m. *das Sammeln von Reichthümern* R. 2,39,14.

वित्तहीन Adj. *besitzlos, arm* Spr. 772, v. l.

वित्तागम m. *Gelderwerb, Mittel zu Gelde zu kommen* M. 10,115 (Pl.). Paṇḍat. 7,15.

वित्ताढ्य Adj. *wohlhabend, reich*.

वित्तार्जि f. *Gelderwerb* Varâh. Bṛh. S. 50,19.

वित्तायन Adj. (f. ई) etwa *zu Reichthümern verhelfend* TS. 1,2,12,1. Maitr. S. 1,2,8.

*वित्तार्थ m. *Sachkenner*.

1. वित्ति f. 1) *Bewusstsein*. — 2) *Verstand* Saṁhitopan. 36,4.

2. वित्ति (im Mantra angeblich वित्ति) f. 1) *das Finden, Habhaftwerden* in अ°. — 2) *das in Besitz Gelangen, Erwerb*. — 3) *Fund*. — 4) **das Gefundenwerden, Vorhandensein*. — 5) *am Ende eines Comp. *ein Ausdruck des Lobes*.

3.*वित्ति f. = विचार्.

4. वित्ति m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

वित्तेश m. *Herr der Reichthümer*, Bein. Kubera's 292,18. °पत्तन Kubera's *Stadt*.

वित्तेश्वर m. 1) *Besitzer von Reichthümern*. — 2) Bein. Kubera's.

वित्तेहा f. *das Streben —, Verlangen nach Reichthümern* MBh. 3,2,49.

वित्तेषणी f. dass. Çat. Br. 14,6,4,1. 7,3,26. Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,9.

°वित्त्र n. Nom. abstr. von 2. विद्.

वित्यज्ञ in *अवित्यज्ञ.

वित्रप 1) *Adj. *schamlos.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

वित्रास 1) Adj. am Ende eines Comp. *in Schrecken versetzend.* — 2) m. *das Erschrecken, Schreck;* auch in Comp. mit dem Wovor.

वित्रासन 1) Adj. (f. ई) *in Schrecken versetzend.* — 2) n. *das in Schrecken Versetzen* Kâraka 4,8.

वित्रिभलग्नक (wohl n.) = त्रिभोनलग्न Golâdhj. 6,7.

वित्वक्षण Adj. etwa *rüstig.* Nach Sâj. = तनूकर्तृ.

*वित्सन m. *Stier.*

*विथ्, वेथते (याचने).

*विथक् Indecl.

विथुर 1) Adj. (f. आ) *a) schwankend, taumelnd.* — *b) mangelhaft* (Gegensatz उल्बण) Ait. Br. 2, 7,12. — 2) *m. *a) Dieb.* — *b) ein Râkshasa.*

विथुर्य्, विथुर्यति *taumeln.*

विधूतिस्तोत्र (!) n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*विध्या f. *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा.

1. विद्, वेत्ति, वेद् (2te Imper. MBh. 3,68,34), विदां करोति (Spr. 6512), वेद Perf. (mit Präsensbedeutung, ganz ausnahmsweise auch als Perf.); metrisch hier und da Med. 1) *Etwas* oder *Jmd kennen lernen, erkennen; wissen, begreifen, sich auf Etwas verstehen, Etwas* oder *Jmd erkennen, wissen von Jmd, ein Bewusstsein von Etwas haben* (260,26), *eine richtige Vorstellung haben von;* in der älteren Sprache mit Acc. oder Gen., in der späteren mit Acc. Mit Infin. *verstehen zu* 136,1. — 2) *in Jmd* oder in *Etwas Jmd* oder *Etwas erkennen, kennen als,* auch so v. a. *erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. (statt des prädicativen Acc. auch Nomin. mit इति). — 3) *merken, beachten, achten auf; eingedenk sein;* mit Gen. oder Acc. — 4) *wahrnehmen, bemerken;* auch mit einem prädicativem Acc. — 5) *erfahren, zu geniessen haben, empfinden, an Etwas denken müssen;* mit Acc. oder Gen. — 6) *glauben, wähnen, annehmen, voraussetzen; halten für* (mit doppeltem Acc.) Vikramâṅkaṅ. 17,11. — 7) *wissen wollen, prüfen, sich erkundigen nach.* — 8) विदित *kennen gelernt, erkannt, gekannt, bekannt,* — *als* (Nomin.). Auch n. impers. विदितमस्तु वः oder अस्तु वो विदितम् *es sei euch bekannt, wisset* Ind. Antiq. 6,73. 77. 86. विदितम् Adv. *mit Wissen,* — *von* (Gen.). — 9) वित्त *a) erkannt.* — *b) bekannt, berühmt.* — 10) *विन्न = ज्ञात Trik. 3,3,262. — अविदन् und विद्यात् auch fehlerhaft für अविन्दन् und विन्द्यात् (zu 3. विद्). — Caus. वेदयते und वेदयति (seltener) 1) *ankündigen, mittheilen, melden, anzeigen, angeben;* auch mit prädicativem Acc. — 2) *lehren, erklären;* mit doppeltem Acc. 225,29. — 3) *kund thun,* so v. a. *zeigen, anwenden.* — 4) *kennen,* — *als,* so v. a. *dass ist* (mit doppeltem Acc.), *halten für* (mit doppeltem Acc.). — 5) *erkennen, wahrnehmen, erfahren* —, *dass ist* (mit doppeltem Acc.). — 6) *fühlen, empfinden.* Act. Njâjas. 4,1,57. Med. Comm. zu 3,1,1. 4,1,57. — 7) वेदयति MBh. 13,5186 fehlerhaft für रमयति. — Desid. विविदिषति *zu wissen wünschen, erkennen* —, *kennen lernen wollen, sich erkundigen nach* (Acc.). — Desid. vom Caus. in विवेदयिषु. — Mit अनु *wissen, vollständig kennen.* — Caus. = समनु Caus. Âpast. im Comm. zu Ait. Br. 7,25,2. — Mit समनु Caus. *in Erinnerung rufen.* — Mit अभि Caus. Act. *melden.* — Mit व्यव *unterscheiden können.* — Mit आ *gut kennen, genau wissen.* — Caus. 1) *anreden, einladen.* — 2) *ankündigen.* — 3) *kund thun, mittheilen, melden* (auch mit prädicativem Acc.), *anzeigen.* आत्मानम् *sich anmelden, seinen Namen nennen.* आवेदित *angemeldet.* — 4) *vorschreiben* (vom Arzte gesagt) Spr. 7623. — 5) *Jmd* (Acc.) *benachrichtigen.* — 6) *Jmd Etwas melden,* so v. a. *anbieten, darbringen.* — Mit समा Caus. *kund thun, melden.* — Mit उप Caus. *ankündigen, ansagen* Hemâdri 1,469,5. 7. — Mit नि *kund thun, zu Jmd sprechen.* — Caus. Act. Med. 1) *Jmd* (Dat., Gen. oder Loc.) *kund thun, melden, sagen, berichten, ankündigen, mittheilen, anzeigen, melden* —, *sagen dass ist* (mit prädicativem Acc. Spr. 7802), *Jmd anmelden.* आत्मानम् *sich anmelden, indem man seinen Namen nennt.* — 2) *nennen,* mit doppeltem Acc. — 3) *Jmd Etwas anmelden,* so v. a. *anbieten, übergeben.* — 4) *überantworten.* आत्मानम् *sich zu eigen geben, sich zur Verfügung stellen.* — 5) दोषम् *eine Schuld wälzen auf* (Dat.). — 6) न्यवेदयत् MBh. 14,2678 fehlerhaft für न्यवेशयत्. — Mit अतिनि Caus. *Jmd Etwas anbieten.* Vielleicht fehlerhaft für अभिनि. — Mit विनि Caus. 1) *kund thun, berichten, melden, Jmd anmelden.* — 2) *Jmd Etwas anbieten, übergeben* Hemâdri 1, 222,14. 225,4. — Mit संनि Caus. 1) *kund thun, berichten, melden,* — *dass ist* (mit prädicativem Acc.). — 2) *anbieten.* आत्मानम् *sich Jmd zur Verfügung stellen.* — Mit निस् Caus. in अनिर्वेदित. — Mit परि *genau wissen,* — *kennen.* — Caus. 1) Med. *zu wissen thun.* — 2) verwechselt mit dem Caus. von 2. दिव् mit परि. — Mit प्र *kennen, wissen.* — Caus. 1) Act. Med. *kund thun, verkünden, berichten* Comm. zu Jogas. 1,1. — 2) Act. *eine richtige Erkenntniss haben.* — Mit अनुप्र, अनु प्रविद्वान् *genau kennend.* — Mit प्रतिप्र Caus. Act. *verkünden, zu wissen thun.* — Mit प्रति *merken, erkennen.* प्रति — विद्वान् RV. 5,49,2. — Caus. 1) *zu wissen thun* (Vâgrabâdh. 28,19), *ankünden, melden,* — *dass ist* (mit prädicativem Acc.), *anmelden* (*als bereit stehend*), *Jmd anmelden.* — 2) *Jmd mit Etwas bekannt machen,* mit doppeltem Acc. — 3) *Jmd Etwas anbieten, zur Verfügung stellen, übergeben.* — Mit संप्रति Caus. *zu wissen thun, verkünden.* — Mit वि 1) *unterscheiden, wissen.* — 2) विविदत्ति MBh. 12,265, 13 fehlerhaft für विवदत्ति. — Mit सम् angeblich stets Med. 1) Act. Med. *zusammen wissen, wissen, kennen, kennen lernen.* — 2) Act. *empfinden, schmecken* u. s. w. — 3) Act. Med. *einverstanden sein mit* (Acc.). — 4) संविदित *a) erkannt, erfahren,* — *von* (सकाशात्). — *b) bekannt.* Impers. अस्तु वः संविदितम् *es sei euch bekannt, wisset* Ind. Antiq. 6,12. 15. 21. — *c) durchsucht.* — *d) worüber man* (Gen.) *einverstanden ist.* °म् *im Einverständniss mit* (Gen.). — *e) ermahnt.* — Caus. 1) *Jmd zur Erkenntniss bringen, erleuchten.* — 2) *kund thun, verkünden.* — 3) *erkennen, wahrnehmen.* Med. *sich bewusst werden* Comm. zu Njâjas. 2,2,20. — Mit अनुसम् *zugleich mit Etwas* —, *in Folge von Etwas wissen.* — Mit अभिसम् *wissen, kennen.* — Mit प्रतिसम् in प्रतिसंविद्. — Caus. *empfinden, an sich erfahren* Lalit. 147,11. 439,9.

2. विद् 1) Nom. ag. *wissend, kennend, sich verstehend auf, vertraut mit Etwas, Kenner.* Gewöhnlich in Comp. mit seinem Obj. Superl. °वित्तम. — 2) m. *der Planet Mercur.* — 3) f. *das Wissen, Erkenntniss.* Pl. Bhâm. V. 4,19.

3. विद्, विन्दति, °ते (nur diese Formen in der späteren Sprache), विदति, विद्धि, वित्से, विदे; 1) *finden, habhaft werden, antreffen, sich aneignen, erwerben, gewinnen, theilhaftig werden; besitzen.* दिशः so v. a. *sich in den Weltgegenden zurechtfinden.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas verschaffen.* — 3) *aufsuchen, aussuchen, suchen nach, sich zuwenden.* — 4) *empfinden.* — 5) *halten für,* mit doppeltem Acc. — 6) *treffen, betreffen, befallen, heimsuchen.* — 7) *zu Stande bringen, zu machen wissen, erreichen.* — 8) Med. (metrisch auch Act.) *a)*

mit und ohne भार्याम् u. s. w. *ein Weib* —, *zum Weibe nehmen.* — *b) einen Mann finden, heirathen* (vom Weibe gesagt). — *c)* mit und ohne सुतम् *zum Sohn bekommen.* — 9) **Pass. Med.** *gefunden werden, vorhanden* —, *da sein, bestehen.* विद्यते (metrisch auch विद्यति) *es giebt, ist da, es besteht;* insbes. mit einer Negation. यथा विदे *wie es geht, wie es so ist,* so v. a. *wie gewöhnlich* und *so gut als möglich.* *विद्यते भोक्तुम् *es ist Etwas da zum Essen.* *विद्यते mit folgendem Fut. *ist es möglich, dass?* विद्यमान *da seiend, vorhanden.* — 10) विदान nnd विदान *a) vorhanden, bestehend, da seiend, wirklich.* — *b) gewöhnlich, gewohnt.* — *c) Etwas* (Acc.) *bildend, ausmachend.* — 11) वित्त *a) erhalten, erworben.* — *b) ergriffen* —, *getroffen* —, *befallen von* (im Comp. vorangehend). — *c)* f. आ *genommen, geheirathet* (ein Weib). — 12) विन्न *a) gefunden.* — *b)* f. आ *verheirathet* (Weib). — *c)* * *da seiend.* — 13) विन्दति auch = वेत्ति (Text zu Lot. de la b. l. 77) und विन्द्यात् sehr oft st. विद्यात्, wie die v. l. häufig hat. — Desid. विविदिषति *was man zu finden wünscht.* — Intens. वेविदान *sich befindend.* — Mit अधि 1) *die erste Frau* (Acc.) *durch eine zweite Frau* (Instr.) *hintansetzen.* — 2) *die erste* (*frühere*) *Frau* (*Frauen*) *hintansetzen* (von einer neuen Frau gesagt), so v. a. *als Nebenbuhlerin auftreten von* (Acc.). — 3) अधिविन्ना und अधिविन्नस्त्री *eine durch eine Nebenbuhlerin hintangesetzte Frau.* — Mit अनु 1) *auffinden, habhaft* —, *theilhaftig werden.* — 2) *nach Jmd finden.* — 3) Med. भार्याम् *zum Weibe nehmen.* — 4) *finden,* so v. a. *halten für;* mit doppeltem Acc. — 5) Pass. *vorhanden* —, *da sein.* — 6) अनुवित्त *aufgefunden, vorhanden.* — Mit अभि 1) *auffinden.* — 2) *kennen.* — Mit आ 1) *habhaft werden, sich verschaffen.* — 2) *zu erfahren haben.* — 3) Pass. *vorhanden sein.* — 4) आविन्त und आविन्न in einer Formel etwa *vorhanden;* nach den Commentatoren = आवेदित, ज्ञापित oder लब्धवत्. — Mit उप in उपविद्. — Mit निस् 1) *herausfinden, aussondern.* — 2) Med. *sich entledigen, von sich thun;* mit Gen. oder Acc. — 3) Pass. *überdrüssig werden, Nichts mehr wissen wollen von;* die Ergänzung im Abl., Instr. und ausnahmsweise Acc. — 4) निर्विण (निर्विन्न fehlerhaft) *überdrüssig* (die Ergänzung im Abl., Instr., Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *der Sache überdrüssig, von Nichts mehr Etwas wissen wollend, an Allem verzagend.* — Caus. निर्वेदयति *Jmd zur Verzweiflung bringen.* — Mit परिनिस्, परिनिर्विण *in hohem Grade überdrüssig* (mit Loc.), *an Allem verzagend.* — Mit परि 1) *genau kennen.* — 2) Pass. यया परिविद्यते (सा) und या परिविद्यते *diejenige, welche ein jüngerer Bruder heirathet, bevor der ältere verheirathet ist.* — 3) परिवित्त *umfangen.* — Vgl. परिवित्त fgg. — Mit प्र 1) *finden, erfinden.* — 2) etwa *vorwegnehmen.* — Intens. (प्रवेविदाम) *theilhaftig werden,* mit Acc. — Mit प्रति 1) *dazu finden.* — 2) Med. *sich gegenüber befinden von* (Acc.). — 3) *kennen lernen.* — 4) *Etwas wissen von* (Acc.). — 5) R. Gorr. 1,21,22 ist प्रति mit वाम् zu verbinden, विद्यते ist tautologisch neben अस्ति. — Mit वि Intens. (विवेविदत्) *aufsuchen, suchen.* — Mit सम् Med. 1) *finden, habhaft werden, sich erwerben, zusammengewinnen.* — 2) *sich zusammenfinden mit* (Instr.). संविदान *zusammen mit, zugleich, verbunden, vereint,* — *durch* oder *in* (Instr.); *einträchtig.* — 3) Pass. *sich finden, da sein, geben* (impers.), *esse alicui* (Gen.); insbes. in der Frage oder mit न Vâgrakkh. 38,12. fgg. Kâraṇḍ. 43,21. 45,15. 52,20. 53,18. — Intens. (सम् — वेविदानः) *vereint mit* (Instr.). — Mit अभिसम् Med. *zusammentreffen.*

4.°विद् Adj. 1) *findend, gewinnend.* — 2) *verschaffend.*

5. विद्, विन्ते (विचारणे) *halten für,* mit doppeltem Acc. Bhaṭṭ. *वित्त und *विन्न = विचारित.

विद् 1) Adj. am Ende eines Comp. = 2. विद् 1). — 2) Nom. act. in दुर्विद्.

— Vgl. बिद्.

विदंश m. *Gewürz, Zukost* Çiç. 10,10.

विदक्षिण Adj. *nach einer anderen Gegend als nach Süden gerichtet.*

विदग्ण AV. 19,22,18.

1. विदग्ध Adj. s. u. 1. दह् mit वि.

2. विदग्ध m. N. pr. eines Mannes.

विदग्धचूडामणि m. N. pr. eines verzauberten Papageien.

विदग्धता f. *Klugheit, Gewandheit,* — *in* (Loc.).

विदग्धपरिवृढता f. *das Sauerwerden und das Quellen* (der Speisen im Magen) Suçr. 2,456,21.

विदग्धबोध m. Titel einer Grammatik.

विदग्धमाधव n. Titel eines Schauspiels.

विदग्धमुखमण्डन n. Titel eines Werkes.

विदग्धाजीर्ण n. *eine Art von Indigestion* Bhâvapr. 4,23.

विदण्ड m. N. pr. eines Fürsten.

विदत्र in दुर्विदत्र und सुविदत्र.

विदत्रिय in सुविदत्रिय.

विदथ 1) n. *a) Weisung, Gebot; Anordnung, Ordnung; das Walten.* विदथम् आ-वद् *Weisung geben, entscheiden, zu gebieten haben.* — *b) Versammlung einer Gemeinde* und desgl., *Verein, Rathsversammlung.* Drei Ordnungen derselben. — *c) Versammlung zum Gottesdienst, Festgenossenschaft, Feier.* = यज्ञ nach Nigh. — *d) Zug, Geschwader, ordo,* insbes. der Marut. — *e) Kampf, Treffen.* — 2) m. *a)* * = योगिन्, प्राज्ञ und कृतिन्. — *b)* N. pr. eines Mannes nach Sâj.

*विदथिन् m. N. pr. eines Mannes.

(विदध्य) विदथिय Adj. *in eine Versammlung* —, *in eine Gemeinde* —, *in einen Rath tauglich* u. s. w.; *festlich.*

विददृक्ष (!) Adj. *Etwas zu beissen* —, *zu essen wünschend* Çiç. 10,9.

*विददृश्र m. N. pr. eines Mannes.

विदद्वसु Adj. *Güter gewinnend.*

विदन्त Adj. *der Zähne* —, *der Fangzähne beraubt* (Elephant).

विदन्वत् m. N. pr. eines Bhârgava.

*विदभृत् m. N. pr. eines Mannes.

1. विदर 1) m. *a) *das Bersten, Spalten.* — *b) Spalte* Naish. 8,38. — 2) *n. *Cactus indicus* (wohl *die Blüthe*).

2. विदर Adj. (f. आ) *frei von Spalten,* — *Löchern.*

विदरण n. 1) *das Bersten, Spalten.* — 2) * = विदारि Râgân. 20,24.

विदर्भ 1) m. *a)* N. pr. Pl. eines Volkes, Sg. des von ihm bewohnten Landes. — *b) ein Fürst der* Vidarbha. — *c) eine best. Krankheit des Zahnfleisches.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ N. pr. *a) der Hauptstadt der* Vidarbha. — *b)* eines Flusses. — *c)* einer Tochter Ugra's und Gattin des Manu Kâkshusha.

*विदर्भजा f. Patron. der Gattin Agastja's.

विदर्भराजपुत्री f. Patron. der Rukmiṇî Çiç. 20,6.

विदर्भि m. N. pr. eines Ṛshi.

विदर्भीकौण्डिन्य m. N. pr. eines Lehrers.

विदर्शना f. *richtige Erkenntniss* Lalit. 39,7.

विदर्शिन् R. Gorr. 2,116,27 fehlerhaft für निर्°.

विदल 1) Adj. (f. आ) *a) gespalten, geborsten* Gṛhjâs. 1,28. fg. — *b) aufgeblüht, blühend* Çiç. 6,30. — 2) *m. *a) Backwerk, Kuchen.* — *b) Bauhinia variegata.* — 3) *f. आ *Ipomoea Turpethum.* — 4) n. *a) Abspalt, Span, Schnitzel* (besonders *das durch Spaltung in der Mitte entstandene*); *gespaltenes Bambusrohr* (Gaut.); *eine gespaltene Erbse.* — *b)* * *ein aus Rohr u. s. w. gemachter Korb.* — *c)* * *Paste aus Granaten.*

विदलन n. 1) *das Bersten.* — 2) *das Aufreissen, Spalten.*

विदलित Adj. *aufgeblüht* Çiç. 8,49.

विदली Adv. mit कर् *spalten, zerspalten.* द्वि-विदलीकृत *in zwei Theile gespalten.*

विदश Adj. *keine Verbrämung habend* (Kleid).

विदस्य Adj. in अविदस्य॰.

*विदा f. 1) *Kenntniss.* — 2) *Verstand.* — विदाम् mit कर् bildet periphrastische Formen zu 1. विद्. 1. विदान und विदान् Adj. s. u. 3. विद् 10). 2. विदान n. *das Zertheilen.*

विदात्त m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,38,6.

विदाय m. 1) *Vertheilung* Pañkab. 1,12,2, v. l. — 2) *Erlaubniss zum Weggehen* (?).

°विदायिन् Adj. *verleihend, bewirkend.*

(विदाय्य) विदायिय Adj. *zu finden.*

विदार 1) m. *a) das Zerreissen, Zerspalten, Zerhauen.* — *b) *Kampf, Schlacht.* — *c) *Abzugsgraben.* — 2) f. ई *a) Batatas paniculata* Râǵan. 7, 99. — *b) Hedysarum gangeticum* Karaka 6,1. — *c) *eine Art von Abscessen.*

विदारक 1) Adj. *zerreissend, zerspaltend* (Comm. zu Khând. Up. S. 31, Z. 2 v. u.), *zerfleischend.* — 2) *m. *eine Pfütze in einem ausgetrockneten Flussbette.* — 3) f. °रिका *a) Hedysarum gangeticum.* — *b) *Batatas paniculata* Râǵan. 7,99. — *c) eine Art von Abscessen* Karaka 6,17. — *d)* N. pr. einer Unholdin Agni-P. 40,19. Hemâdri 1,655,14. Vâstuv. 545. — 4) f. ई = 3) *d)* Âçv. Gṛhj. Pariç. 4,2.

विदारण 1) Adj. (f. ई) *zersprengend, aufreissend, zerreissend, verwundend, zerbrechend, zerspaltend, zerschmetternd.* — 2) *m. *Pterospermum acerifolium.* — 3) n. *a) das Zersprengen, Aufreissen, Zerreissen, Verwunden, Zerbrechen, Zerspalten, Durchbohren* (auch von Perlen), *Zerschmettern, Abhauen, Verwüsten* (eines Waldes). — *b) das Aufreissen,* so v. a. *Aufsperren* (des Mundes). — *c) das Abweisen, Zurückweisen.* — *d)* = *विडम्ब, विडम्बन. — 3) *f. (आ) n. *Schlacht, Kampf.*

विदारि (metrisch) f. = विदारी 1) *Hedysarum gangeticum.* श्वेतविदारिकन्द Comm. zu Karaka 1,4. — 2) N. pr. einer Unholdin.

विदारिगन्धा f. *Hedysarum gangeticum* Karaka 6,17.

विदारिन् 1) Adj. *zersprengend, zerspaltend, zerreissend* u. s. w. MBh. 3,231,95. — 2) *f. °रिणी *Gmelina arborea* Râǵan. 9,36.

विदारीगन्धा und *°गन्धिका f. *Hedysarum gangeticum* Râǵan. 4,17. Bhâvapr. 1,198.

*विदारु m. *Eidechse, Chamäleon.* Vgl. सप्त°.

विदार्व oder विदार्व्य m. N. pr. eines Schlangendämons Çâṅkh. Gṛhj. 4,18.

विदासिन् Adj. in अविदासिन्.

विदाह m. 1) *das Brennen, Hitze.* Auch als Thätigkeit und Wirkung der Galle im Körper und als Krankheit der Galle. — 2) *das Sauerwerden der Speisen im Magen* Karaka 6,18.

*विदाहक n. *Aetzkali* Râǵan. 6,255.

विदाहवत् Adj. *hitzig.*

विदाहिन् Adj. *hitzig, brennend, versengend.* Definirt Bhâvapr. 2,169.

विदि m. *die Wurzel* 1. विद् Çaṅk. zu Bâdar. 4.1,1.

*विदिक्काङ्ग m. *ein best. Vogel.*

विदित 1) Adj. s. u. 1. विद्. — 2) *f. आ N. pr. einer Gaina-Gottheit.

*विदितकीर्ति Adj. *berühmt* Utpala zu Varâh. Bṛh. 18,18.

विदितपूर्व Adj. (f. आ) *von früherher bekannt* Prab. 91,6.

*विदिध m. = विद्ध 2) *a).*

1. विदिश् f. *Zwischengegend (Südost* u. s. w.).

2. विदिश् Adj. *nach verschiedenen Richtungen gehend.*

विदिशा f. 1) = 1. विदिश्. — 2) N. pr. eines Flusses und der daran gelegenen Stadt (heut zu Tage *Bilsa*); auch einer Stadt an der Vetravatî. — 3) Spr. 5798 fehlerhaft.

विदीगेय m. *ein best. Vogel aus dem Hühnergeschlecht.*

विदीधयु Adj. in अविदीधयु.

विदीधिति Adj. *strahlenlos.*

विदीपक m. (MB. 7,163,16) und °पिका f. *Laterne.*

विदु 1) *Adj. *verständig, weise* Gal. — 2) *m. *a) die zwischen den beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten befindliche Gegend.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) m. oder f. N. pr. einer Gottheit des Bodhi-Baumes (buddh.).

विदुद् vielleicht *Vendidad.*

विदुप m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,119.

विदुर 1) Adj. *klug, verständig, erfahren in* (im Comp. vorangehend) Uttamaṅ. 192. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vjâsa von einer Çûdra-Frau, jüngeren Bruders des Dhṛtarâshṭra und Pâṇḍu. विदुराक्रूरवरद als Beiw. Kṛshṇa's. विदुरागमनपर्वन् heissen die Adhjâja 200 — 206 im 1ten Buche des MBh. °नीति f. Burnell, T. विदुरता f. Nom. abstr.

विदुल 1) m. *a)* Bez. *zweier Calamus-Arten* Bhâvapr. 1,207. Karaka 1,4. Vâsav. 260,2. — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,119. — 2) f. आ *a) *eine Euphorbia* Râǵan. 4,198. Bhâvapr. 1,202. — *b)* N. pr. einer Frau.

*विदुषितरा und *विदुषीतरा s. u. विद्वंस्.

विदुषीब्रुवा Adj. f. *sich für klug ausgebend* Naish. 9,43.

विदुष्कृत Adj. *frei von Uebelthaten,* — *Sünden.*

विदुष्टर s. u. विद्वंस्.

विदुष्मत् Adj. *reich an Kennern,* — *Gelehrten.*

विदुस् Adj. *aufmerksam, achtsam.*

विदूर 1) Adj. (f. आ) *a) weit entfernt.* विदूरे (wohl Acc., nicht Loc.) केयूरे कुरु *entferne die beiden Armbänder* Spr. 6077. — *b) weit entfernt von* (Gen.), so v. a. *nicht zu erreichen* (auch in übertragener Bed.) *für.* — *c)* am Ende eines Comp. so v. a. *Nichts wissen wollend von.* — *d)* विदूरम् *in weiter Ferne.* — *e)* विदूरात् und विदूरतस् *aus* —, *in weiter Ferne.* — *f)* विदूरे *in weiter Ferne, weit weg,* — *von* (°तस्). — *g)* विदूर° *fern, weit, aus weiter Ferne.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Kuru MBh. 1,95,39. 40. — *b)* eines Berges, einer Stadt oder einer Oertlichkeit.

विदूरग Adj. 1) *weit entfernt.* — 2) *sich weit verbreitend* (Geruch).

*विदूरज n. *Katzenauge (ein Edelstein)* Râǵan. 13,192.

विदूरत्व n. *grosse Entfernung.* Abl. = विदूरात्.

विदूरथ m. N. pr. eines Muni, eines Sohnes des 12ten Manu, und vieler anderer Personen.

विदूरय्, °यति *weit forttreiben.*

*विदूररत्न n. = विदूरज Garbe zu Râǵan. 13,192.

विदूरविगत Adj. *von geringster Herkunft.*

विदूरसंश्रव Adj. *aus weiter Ferne hörbar.*

विदूरी Adv. mit भू *sich entfernen.*

*विदूरोद्भावित n. = विदूरज Râǵan. 13,197.

विदूषक 1) Adj. *verunglimpfend.* — 2) m. *a) Spassmacher, lustiger Geselle;* insbes. *die lustige Person im Schauspiel, der nur an Essen, Trinken und Spässe denkende Gefährte des Helden.* — *b)* N. pr. eines Brahmanen.

विदूषण Adj. (f. आ!) *beschimpfend, verunglimpfend.*

*विदूषणक Adj. dass. Sâj. zu ṚV. 1,141,7.

विदृति f. *die Naht auf dem Kopfe.*

विदृश् Adj. *blind.*

विदे Dat. Infin. zu 3. विद् ṚV. 10,23,2.

विदेध m. N. pr. eines Mannes.

विदेय Adj. *zu geben, zu gewähren* Âpast.

1. विदेव m. *Würfelspiel* Çat. Br. 1,8,3,6.

2. विदेव Adj. 1) *widergöttlich, ungöttlich.* — 2) *ohne Götter* (Opfer).

विदेवन n. *das Würfeln* Vaitân. Comm. zu Gaim.

4,4,3. 4. 5,2,21.

विदेश m. 1) *Fremde.* — 2) *nicht der gewöhnliche —, ein besonderer Ort.*

विदेशस्थ Adj. 1) *in der Fremde weilend.* — 2) *an einem besondern Orte —, von andern getrennt stehend.* — 3) *anderwärts vorkommend.*

विदेश्य Adj. *auswärts befindlich.*

1. विदेह 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes im heutigen Tirhut mit der Hauptstadt Mithilâ. Sg. Name des Landes Uttamaṁ. 408. — *b*) *ein Fürst der* Videha. — *c*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. विदेहा Bez. der Stadt Mithilâ.

2. विदेह Adj. *körperlos, vom Körper befreit, verstorben.*

विदेहक N. pr. 1) *m. eines Berges. — 2) n. eines Varsha.

विदेहकैवल्यप्राप्ति f. *Erlangung der vollkommenen Erlösung erst nach dem Tode.*

विदेहत्व n, *Körperlosigkeit.* °त्वं प्राप्त: so v. a. *gestorben.*

विदेहनगर n. und °नगरी f. Bez. der *Stadt* Mithilâ.

विदेहमुक्ति f. *eine erst nach dem Tode erfolgende Erlösung.* °मुक्त्यादिकथन n. Titel einer Abhandlung.

विदोष m. *Schuld, Fehl* Comm. zu Lâṭj. 6,5,30. Vgl. अविदोष.

विदोह m. *verkehrtes* oder *übermässiges Melken (Ausnützen).*

विद्ध Adj. s. u. व्यध्.

विद्धक m. *eine Art Egge.*

*विद्धकर्ण m., *°कर्णा f., *°कर्णिका f. und *°कर्णी f. *Clypea hernandifolia.*

विद्धत्व n. *das Behaftetsein mit* (Instr.).

*विद्धपर्कटी f. *Pongamia glabra.*

*विद्धप्रजनन m. Bein. Caṇḍila's Gal.

विद्धशालभञ्जिका f. Titel einer Nâṭikâ.

*विद्धि f. Nom. act. von व्यध्.

विद्मन् n. 1) *Aufmerksamkeit.* Instr. so v. a. *beobachtend.* — 2) *Wissen, Kenntniss.* Dat. als Infin. so v. a. *zu wissen, zu erfahren.*

विद्मनापस् Adj. *geschickt —, sorgfältig zu Werke gehend.*

1. विद्य n. *das Finden, Erlangen* in पतिविद्य und पुत्रविद्य.

2. विद्य am Ende eines adj. Comp. (f. आ) von विद्या *Wissen, Kenntniss.* Nom. abstr. °ता f. Mâlav. 14,2.

विद्यमानत्व n. *das Vorhandensein* Kap. 5,103.

विद्या f. 1) *Wissen, Wissenschaft, Lehre;* namentlich *die in drei Abschnitte zerfallende vedische Lehre.* Es werden 4, 14, 18, 33 (!Hemâdri 2,*a*,108, 9) und 64 (= कला) *Wissenschaften* angenommen. Angeblich = देवजनविद्या Chr. 34,15. — 2) bei den Pâçupata *Wissen* überh., gleichviel ob richtiges oder falsches. — 3) *Zauberkunst, Zauberspruch.* — 4) *die personificirte Wissenschaft* wird auch mit der Durgâ identificirt und erscheint auch unter den Verfasserinnen von Zaubersprüchen und Gebeten. — 5) **Premna spinosa.* — 6) mystische Bez. *des Lautes* इ. — 7) **Glöckchen.*

विद्याकर m. N. pr. eines Autors. Auch °वाजपेयिन्.

विद्याकर्मन् n. 1) Du. *Wissen und Handlung* Çat. Br. 14,7,2,3. — 2) *das Studium des heiligen Wissens* Âpast. 1,1,12.

विद्याकोशगृह n. *Bibliothekszimmer* Hemâdri 1, 560,17.

विद्याकोशसमाम्नय m. dass. ebend. 1,560,8.

*विद्यागण m. Pl. Bez. *bestimmter buddh. Werke.*

विद्यागम m. *Erlangung von Kenntnissen, Erlernung von Wissenschaften.*

विद्यागुरु m. *Lehrer einer Wissenschaft,* insbes. *der heiligen* Gaut.

विद्याग्रहण n. *das Erlernen von Wissenschaften* 222,9.

विद्याचक्रवर्तिन् m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*विद्याचण Adj. *gelehrt.*

विद्याचरणसंपन्न Adj. *kenntnisrreich und von sittlichem Wandel* Kâraṇḍ. 14,13. 15,14. 24,15. 90,6. 20.

विद्याचित्त Adj. *scientia conflatus* Çat. Br. 10, 5,2,12.

*विद्याचुञ्चु Adj. *gelehrt.*

विद्याजम्भकवार्त्तिक Adj. *Zauberkünste verschiedener Art betreibend* MBh. 5,64,16.

विद्यातस् Adv. *in Folge —, vermöge des Wissens* Âpast. Nir. 1,16. = Abl. von विद्या, abhängig von अन्य Kap. 5,16.

विद्यातीर्थ n. 1) *das Wissen als Badeplatz, ein Bad der Wissenschaft.* — 2) N. pr. eines *heiligen Badeplatzes.* — 3) Bein. Çiva's.

विद्यात्व n. *der Begriff* विद्या.

*विद्यादल m. *Betula Bhojpatra.*

विद्यादर्शक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

विद्यादान n. *das Mittheilen einer Wissenschaft, das Unterweisen in einer W.,* insbes. *im heiligen Wissen* Verz. d. Oxf. H. 35,*a*,44. 87,*a*,32. Hemâdri 1,560,19.

*विद्यादायाद m. *der Erbe einer Wissenschaft.*

विद्यादेवी f. bei den Gaina Bez. *bestimmter göttlicher Wesen* Kampaka 73. 74.

विद्याधन n. *der Schatz „Wissen“* 201,5.

विद्याधर 1) Adj. *im Besitz einer Wissenschaft —, — von Zaubersprüchen stehend.* — 2) m. *a*) Bez. einer Klasse von Luftgenien, die im Gefolge Çiva's erscheinen, im Himâlaja ihren Sitz haben und *im Besitz der Zauberkunst stehen.* Nom. abstr. °त्व n. — *b*) N. pr. verschiedener *Gelehrter.* Auch °धराचार्य. — *c*) *ein best. Metrum.* — *d*) *ein best. Tact* S. S. S. 237. Auch °ताल m. — 2) f. आ (!) und ई N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232. 241. — 3) f. ई *a*) f. zu 2) *a*). — *b*) N. pr. einer Tochter Çûrasena's.

विद्याधरचक्रवर्तिन् m. *ein Oberherr aller* Vidjâdhara Vîsav. 240,1. 2.

*विद्याधरपिटक (?) Titel eines Werkes.

विद्याधरमहाचक्रवर्तिन् m. *ein Oberherr aller* Vidjâdhara. Nom. abstr. °र्तिता f. 138,32.

विद्याधरयन्त्र n. *ein Apparat zum Sublimiren des Quecksilbers* Bhâvapr. 2,87. 99.

विद्याधररस m. *eine best. Mixtur.*

विद्याधराधीश m. = विद्याधरचक्रवर्तिन् Nom. abstr. °ता f. 139,19.

विद्याधराभ्र m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 50.

1. विद्याधरी f. s. विद्याधर 2) 3).

2. विद्याधरी Adv. mit भू *zu einem* Vidjâdhara *werden.*

विद्याधरीविलास m. Titel eines Werkes.

विद्याधरेन्द्र m. 1) *ein Fürst der* Vidjâdhara. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (138,9). — 2) Bein. Gâmbavant's.

विद्याधार m. *ein Behälter des Wissens, ein überaus grosser Gelehrter.*

विद्याधिदेवता f. *die Schutzgöttin der Wissenschaften* (Sarasvatî).

विद्याधिप m. *das Haupt alles Wissens,* wohl Bein. Çiva's.

विद्याधिराज und °राय (Burnell, T.) m. N. pr. eines *grossen Gelehrten.*

विद्याधीशनाथ m. desgl. Burnell, T. 110,*a*.

विद्याधीशवडेरु m. desgl.

विद्याध m. = विद्याधर 2) *a*).

विद्यानगर n. und °नगरी f. N. pr. einer *Stadt.*

विद्यानन्द m. 1) *die Wonne am Wissen.* — 2) m. N. pr. eines Autors. Auch °नाथ Burnell, T.

विद्यानाथ und °भट्ट m. N. pr. verschiedener Autoren.

विद्यानिधि m. N. pr. oder Beiw. eines *grossen*

Gelehrten.

विद्यानिवास m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्टाचार्य.

विद्यानुपालिन् Adj. *das* (überkommene) *Wissen hütend, — treu bewahrend* 201,2.

विद्यानुलोमालिपि(!) f. *eine best. Art zu schreiben.*

विद्यान्त m. *Ende der Lehrzeit* Âçv. Gṛhj. 3,9,4. Gaut. 2,48.

विद्यान्तग Adj. *der sein Fach gründlich erlernt hat* Varâh. Bṛh. S. 68,99.

विद्यान्यास m. Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

विद्यापति m. 1) *der Hauptgelehrte an einem fürstlichen Hofe* Râgat. 7,936. Nom. abstr. °त्व n. Vikramâṅkaḱ. 18,101. — 2) Beiwort verschiedener *Gelehrter.*

विद्यापरिणय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

विद्यापीठ n. *der Sitz des Wissens* Hemâdri 1, 666,13.

विद्याप्रदान n. = विद्यादान Verz. d. Oxf. H. 85, *a*,20.

*विद्याप्रवाद् n. Titel eines Pûrva der Gaina.

विद्याबल n. *die Macht eines Zaubers* 63,5.

विद्याभृ m. N. pr. eines Autors.

विद्याभरण 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel seines Werkes.

विद्याभाज् Adj. *gelehrt* Varâh. Bṛh. S. 68,45.

विद्याभीप्सिन् Adj. *ein Verlangen nach Wissen habend* Kaṭhop. 2,4.

विद्याभृत् m. = विद्याधर 2) *a*).

विद्यामठ m. *Collegium, Klosterschule* Paṅḱat. 244,22.

*विद्यामणि m. *Glöckchen.*

विद्यामण्डलक n. *Bibliothek* Hemâdri 1,560,20.

विद्यामन्दिर n. *Schulhaus, Collegium* Kâd. 83, 22 (151,14).

विद्यामय Adj. *aus Wissen bestehend, im W. aufgehend.*

विद्यामहेश्वर m. Bein. Çiva's.

*विद्यामात्रसिद्धि f. Titel eines buddh. Werkes.

*°त्रिदशशास्त्रकारिका f. desgl.

विद्यामृतवर्षिणी f. Titel eines Commentars.

विद्यारण्य m. N. pr. und Bein. verschiedener *Gelehrter.* Auch °तीर्थ, °यति (Burnell, T.), °स्वामिन् (ebend.) und भारतीतीर्थ°.

विद्यारण्यपञ्चदशी f., °रण्यभाष्य n. und °रण्यमूल n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

विद्यारत्नाकर m. Titel einer ganz neuen Compilation.

विद्यारम्भ m. *Beginn der Studien.*

विद्याराज्ञ m. 1) *Fürst des Wissens, — der Zaubersprüche.* — 2) Bein. Vishṇu's. — 3) N. pr. eines buddh. Heiligen.

विद्याराशि m. Bein. Çiva's.

विद्यार्थ Adj. *ein Verlangen nach Wissen habend, lernbegierig* Âpast.

विद्यार्थदीपिका f. und °र्थप्रकाशिका f. Titel von Werken.

विद्यार्थिन् Adj. = विद्यार्थ Spr. 1649.6096. Çaṁk. zu Kaṭhop. 2,4.

विद्यालंकारभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors.

विद्यालय m. N. pr. einer Oertlichkeit.

विद्यावंश m. *Lehrerverzeichniss, ein Verzeichniss, welches die Lehrer in einem Wissenszweige in chronologischer Folge aufführt.*

विद्यावतंस m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,13.

विद्यावधू f. *Muse* Vikramâṅkaḱ. 18,83.

विद्यावत्त् 1) Adj. *gelehrt.* — 2) f. °वती N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82. einer Suraṅganâ Ind. St. 15,241.244.

विद्यावल्लभ m. *eine best. Mixtur* Rasendraḱ. 80.

विद्यावागीश m. *ein Meister in der Wissenschaft und im Worte,* als Beiw. eines grossen Gelehrten.

विद्याविक्रय m. *das Unterweisen für Lohn* Paṅḱat. 5,1.

विद्याविद् Adj. *gelehrt* Âpast. Çr. 13,7,7.

विद्याविनोद् m. N. pr. verschiedener *Gelehrter.* Auch °विनोदाचार्य Pischel, de Gr. pr.

विद्याविरुद्ध Adj. *mit der Wissenschaft im Widerspruch stehend* Vâmana 2,2,24. Nom. abstr. °ता f.

विद्याविलास m. wohl N. pr. eines Fürsten Çârṅgadhara 806.

विद्याविशारद् m. N. pr. oder Bein. eines *Gelehrten.* N. pr. eines Ministers Ind. St. 14,124.

विद्याविक्रीन Adj. *ungelehrt, ungebildet* Ind. St. 15,387.

विद्यावेदव्रतवत्त् (MBh. 13,60,11) und °व्रतस्नात Adj. *der das Studium der Wissenschaften und des Veda sowie die Gelübde absolvirt hat.* Vgl. विद्याव्रतस्नात und वेदविद्याव्रतस्नात.

विद्यावेश्मन् n. *Schulhaus, Collegium.*

विद्याव्याख्यानमण्डप *eine Halle, in der die Wissenschaften erklärt werden, Collegium* Hemâdri 1, 560,20. 669,23.

1. विद्याव्रत n. *eine best. Begehung.*

2.* विद्याव्रत m. wohl Bez. *einer Art von Zauberern.*

विद्याव्रतस्नात und °क Adj. *der das Veda-Studium und die Gelübde absolvirt hat.*

विद्याश्रुतसंपन्न Adj. *mit profanem und heiligem Wissen ausgestattet* Bhâg. P. 11,19,1.

विद्यासद्मन् n. *Schule* Bhâm. V. 1,71.

विद्यासंप्रदान n. = विद्यादान Âpast.

विद्यासागर m. *ein Meer von Wissen* als Beiw. oder N. pr. (Burnell, T.) eines *grossen Gelehrten.*

विद्यास्थान n. *Wissenszweig, Disciplin* Nir. 1,15. Bâlar. 96,10 (14 an Zahl).

विद्यास्नात und °क Adj. *der das Veda-Studium absolvirt hat.*

विद्याहीन Adj. *ungelehrt, ungebildet* Gaut. 6, 18. M. 4,141. Paṅḱat. 243,21.

विधिक in वायोर्विधिकं.

विद्युच्छत्रु m. N. pr. eines Râkshasa.

विद्युज्जिह्व 1) Adj. *eine blitzähnliche Zunge habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Râkshasa. — *b*) eines Jaksha. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*विद्युज्ज्वाल 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *Methonica superba* Râgân. 4,131.

1. विद्युत् 1) Adj. *blinkend, blitzend.* — 2) m. *a*) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,12. — *b*) N. pr. α) eines Asura. — β) eines Râkshasa VP.^{2} 2, 285. — 3) f. *a*) *eine blitzende Waffe.* — *b*) *Blitz.* Ausnahmsweise n. — *c*) **Morgenröthe.* — *d*) Pl. Bez. *der vier Töchter des* Praǵâpati Bahuputra. — *e*) *ein best. Metrum.*

2.* विद्युत् Adj. *glanzlos.*

विद्युता f. 1) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,6. — 2) N. pr. einer Apsaras.

विद्युतात्त m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

विद्युत्कम्प m. *das Zucken eines Blitzes.*

विद्युत्केश und °केशिन् m. N. pr. eines Râkshasa.

विद्युत्त in सकृद्विद्युत्तं.

विद्युत्पताक m. Name einer der 7 Wolken, die am Ende der Welt die Erde überschwemmen werden.

विद्युत्पर्णा f. N. pr. einer Apsaras.

विद्युत्पात m. *Blitzschlag* Spr. 3181.

विद्युत्पुञ्ज N. pr. 1) m. *eines* Vidjâdhara. — 2) f. आ einer Tochter Vidjutpuṅga's.

विद्युत्प्रभ 1) Adj. *wie ein Blitz leuchtend* Râgân. 13,476. — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi. — *b*) eines Fürsten der Daitja. — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Grosstochter des Daitja Bali. — *b*) der Tochter eines Fürsten der Râkshasa. — *c*) der Tochter eines Fürsten der Jaksha. — *d*) Pl. einer Gruppe von Apsaras. — *e*) einer Suraṅganâ Ind. St. 15,222.444. — *f*) einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,1.

*विद्युत्प्रिय n. *Messing.*

विद्युत्य Adj. *fulmineus.*

विद्युत्वत् 1) Adj. *blitzreich* (Wolken). — 2) m. *a) Gewitterwolke. — b)* N. pr. eines Berges.

विद्युत्सनि Adj. *Blitze bringend* Maitr. S. 2,8,13.

विद्युत्संपातम् Absol. *wie das Fallen eines Blitzes, so v. a. nur eine ganz kurze Zeit, im Nu* MBh. 12,120,44.

विद्युद्दत्त m. N. pr. eines Daitja.

विद्युद्दाम्न् f. N. pr. eines Flusses VP. 2,4,43.

विद्युद्दामन् n. *Blitzstrahl* Megh. 27.

विद्युद्द्योता f. N. pr. einer Prinzessin.

विद्युद्धस्त Adj. *eine blitzende Waffe in der Hand haltend.*

विद्युद्भ m. N. pr. eines Asura.

विद्युद्रथ Adj. *in blitzendem Wagen fahrend.*

विद्युद्वत्त् R. 4,41,44 fehlerhaft für विद्युत्वत्.

विद्युद्वर्चस् m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

विद्युद्वर्णा f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82. Vgl. विद्युत्पर्णा.

विद्युद्वल्ली f. *Blitzstrahl.*

विद्युन्मत् Adj. *blinkend, blitzend.*

विद्युन्मकुस् Adj. etwa τερπικέραυνος.

विद्युन्माल m. N. pr. eines Affen.

विद्युन्माला f. 1) *ein Kranz von Blitzen.* — 2) — 2) *ein best. Metrum.* — 3) N. pr. *a)* einer Jakshi. — *b)* einer Tochter Suroha's.

विद्युन्मालिन् 1) Adj. *blitzbekränzt.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Asura. — *b)* eines Râkshasa. — *c)* eines Gottes Hem. Par. 1,263. 286. 467. 2,60. — *d)* eines Vidjâdhara Hem. Par. 2,645. fgg.

विद्युन्मुख n. *eine best. Himmelserscheinung.*

विद्युल्लता f. 1) *Blitzstrahl.* — 2) Titel eines Commentars Opp. Cat. 1.

विद्युल्लेखा f. 1) *Blitzstrahl.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) N. pr. einer Kaufmannsfrau.

विद्युल्लोचन 1) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,18. — 2) f. आ N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,24.

विद्येन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

विद्येश m. 1) *Herr des Wissens*, Bein. Çiva's. — 2) bei den mystischen Çaiva *eine best. Klasse von Erlösten* Hemâdri 1,610,17. 18. 611,7. 11. Nom. abstr. °त्व n.

विद्येश्वर m. 1) = विद्येश 2). — 2) N. pr. eines Zauberers.

विद्योत् ungrammatischer Abl. von 1. विद्युत्. In den Parallelstellen st. dessen दिद्योत्.

विद्योत 1) Adj. *blitzend, blinkend.* — 2) m. *a) Geblitz, Glanz.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dharma. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

विद्योतक Adj. *erhellend, erleuchtend.*

विद्योतन 1) Adj. dass. — 2) n. *das Blitzen* 230,25.

विद्योतयितव्य Adj. *was erhellt —, erleuchtet wird.*

°विद्योतिन् Adj. *erhellend, erleuchtend.*

विद्योपयोग m. *Erwerbung des Wissens von, das Lernen bei* (Abl.) Gaut. 7,1.

*विद्रु n. = द्रुद्रु.

विद्रथ n. Name eines Sâman.

विद्रधि 1) Adj. (f. आ) nach Nir. = विद्रु, nach Sâj. = विदृढ, व्यूढ. — 2) m. *eine best. Krankheit.*

विद्रधि m. (*f.) *eine Art von gefährlichen Abscessen.* Auch °धी f. Karaka 1,17. Vgl. तालु° und दत्त°.

विद्रधिका f. *ein in Verbindung mit Harnruhr vorkommender Abscess.*

*विद्रधिनाशन m. *Hyperanthera Moringa.*

विद्रव m. 1) *Flucht.* — 2) *Entsetzen, Bestürzung.* — 3) **das Ausfliessen, Schmelzen.* — 4) **Tadel.* — 5) *= धी.

विद्रवण n. *das Fortgehen* Âpast. Çr. 13,20,1.

*विद्रष्टर् Nom. ag. etwa *deutlich wahrnehmend.*

*विद्राव m. *Flucht.*

विद्रावण 1) Adj. *a) in die Flucht jagend.* — *b) entsetzend, in Bestürzung versetzend* Dhûrtan. — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) n. *a) das in die Flucht Schlagen.* — *b) das Fliehen.*

विद्राविन् Adj. 1) *fliehend, davonlaufend.* — 2) vielleicht *zum Laufen bringend* in वज्रविद्राविणी.

विद्राव्य Adj. *in die Flucht zu jagen, zu vertreiben.*

विद्रिय Adj. in अविद्रियँ.

विद्रुत 1) Adj. s. u. 1. द्रु mit वि. — 2) n. *eine best. Kampfart* Hariv. 11048 (S. 711).

विद्रुति f. 1) *Lauf* Mahâvîraḱ. 112,18. — 2) **Flucht.*

*विद्रुधि fehlerhaft für विद्रधि.

1. विद्रुम 1) (*m.) n. *Koralle* Râgân. 13,6. 159. — 2) m. *a) *Schoss, Trieb, junger Zweig.* — *b) *= वृक्ष Çâçvata. — *c)* N. pr. eines Berges VP. 2,4, 41. Könnte auch zu 2. विद्रुम gehören.

2. विद्रुम Adj. *baumlos* Naish. 7,38 (zugleich *Koralle*).

विद्रुमच्छवि Adj. als Beiw. Çiva's.

विद्रुमच्छाय Adj. *korallenfarbig* und zugleich *keinen Baumschatten gewährend.*

विद्रुमदण्ड *Korallenstock.* Nom. abstr. °ता.

विद्रुममय Adj. *aus Korallen bestehend* Kâd. 56, 4 (103,6).

विद्रुमलता f. 1) *Korallenstock.* — 2) **ein best. wohlriechender Stoff* Bhâvapr. 1,195. — 3) ein Frauenname Vṛshabh. 30,*b*,1.

*विद्रुमलतिका f. = विद्रुमलता 2) Râgân. 12,163.

विद्रुमवन n. *Korallenstock.*

विद्वँस् (schwach विदुँस्; im Epos bisweilen diese Form auch in den starken Casus) 1) Adj. (*f. विदुषी) *aufmerkend, mit Wissen erfahrend; wissend, kundig; verständig, kenntnissreich, gelehrt; bewandert in, vertraut mit;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend. Compar. विदुष्टर, *विदत्तरा, *विदुषीतरा und *विदुषितरा; Superl. विदत्तम. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

विदज्ज्ञन m. *ein kenntnissreicher —, ein gelehrter Mann.*

विदज्ज्ञनपरिसेविता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,10.

विदज्ज्ञनवल्लभ m. Titel eines Werkes Burnell, T.

विदज्ज्ञनवल्लभीय n. wohl dass. Opp. Cat. 1.

विदत्ता f. (Vikramâṅkaḱ. 18,84) und विदत्त्व n. *Gelehrsamkeit.*

विदत्संन्यासलक्षण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

विदन् Adj. = विदँस् 1) AV. 9,9,7.

विदन्मण्डन n., विदन्मनोरञ्जिनी f., विदन्मुखमण्डन n. (Opp. Cat. 1.) und विदन्मोदतरंगिणी f. Titel von Werken.

विदल Adj. (f. आ) *klug, listig.*

विदिष् m. *Feind.*

विदिष्टता f. *das Verhasstsein.*

विदिष्टि f. *Hass, Feindschaft.*

विद्वेष m. 1) *Hass, Feindschaft, Abneigung, — gegen* (Loc. oder Gen.); *das Verhasstsein bei* (im Comp. vorangehend). विद्वेषं गम् u. s. w. *sich verhasst machen,* विद्वेषं कर् *Feindschaft an den Tag legen gegen* (Loc.), विद्वेषं ग्रह् *Hass fassen gegen* (Loc.). — 2) *eine Zauberhandlung* oder *eine Zauberformel, durch die man Hass und Feindschaft zu erregen bezweckt.* Auch °कर्मन् n. — 3) *stolze Gleichgültigkeit auch bei Erreichung von Erwünschtem.* — 4) Bez. *einer Sippe feindseliger Geister.*

°विद्वेषक Adj. *hassend, sich feindlich verhaltend gegen.*

विद्वेषण 1) Adj. *verfeindend.* — 2) f. विद्वेषणी N. pr. einer bösen Genie. v. l. विद्वेषिणी. — 3) n. *a) das Hassen, das Hegen einer feindlichen Gesinnung, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) das sich verhasst Machen, ein Mittel sich verhasst zu machen.* — *c) das Erregen von Hass, — Feindsehaft* Gaut. — *d) eine Zau-*

berhandlung, durch welche man Hass und Feindschaft zu erregen bezweckt.

विद्वेषवीर् m. N. pr. eines Mannes.

विद्वेषस् Adj. *der Feindschaft entgegentretend.*

विद्वेषिता f. *Hass, Feindschaft.*

विद्वेषिन् 1) Adj. *a) hassend, anfeindend;* m. *Hasser, Feind.* — *b) anfeindend,* so v. a. *wetteifernd mit.* — 2) f. °षिणी N. pr. einer bösen Genie. v. l. विद्वेषणी.

विद्वेष्टर् Nom. ag. *Hasser, Feind.*

विद्वेष्य Adj. *verhasst, odiosus,* — *bei* (im Comp. vorangehend).

1. विध्, विधति (ausnahmsweise auch Med.) 1) den Göttern (Dat., ausnahmsweise auch Loc. oder Acc.) *dienen, huldigen, Ehre erweisen,* — *mit* (Instr.). — 2) *dienend* oder *ehrend hingeben, widmen.* — 3) *hold sein* (von Indra gesagt). — Mit उप *huldigen,* mit Acc. — Mit प्रति dass. RV. 7,63,5.

2. विध्, विन्धते *leer werden von, mangeln, viduor;* mit Instr. oder Acc.

3. विध्, विध्यति s. व्यध्.

4. विध् Adj. in मर्माविध्, *मृगाविध्, श्वाविध्, हृदयाविध्.

5.* विध्, वेधति v. l. für विथ्.

*विध m. = विमान, कृत्यघ्न, प्रकार, वेधन und ऋद्धि. विधा f. s. bes.

विधन Adj. *besitzlos, arm.* — विधने Pañkat. II, 156 fehlerhaft; vgl. Spr. 2189.

विधनता f. *Armuth.*

विधनी Adv. mit कर् *arm machen.*

विधनुष्क, विधनुस् und विधन्वन् Adj. *bogenlos.*

*विधमचूडा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

विधमन 1) Adj. *a) ausblasend.* — *b) verscheuchend, vernichtend* Karaka 3,2. Nom. abstr. °ता f. Lalit. 36,6. — 2) n. *das Zerblasen* u. s. w. in einer Etymologie.

विधमा f. Bez. einer Unholdin.

विधर् (?) Pañkar. 3,12,15.

विधरण 1) Adj. *a) zurückhaltend, hemmend.* — *b) erhaltend.* Nur विधरणी f. — 2) f. विधरणी (?) AV. 9,7,4.

विधर्तर् Nom. ag. 1) *Vertheiler, Ordner.* — 2) *Träger, Erhalter.* — 3) विधर्तरि Loc. Infin. *a) um zu vertheilen.* — *b) um zu halten.*

1. विधर्म m. 1) etwa = विधर्मन् 2) *d).* विधर्मस् Nomin. neben विधर्मणस् Abl. Maitr. S. 1,5,4 (71, 13. 72,1). 5,11 (80,12). — 2) *Unrecht, Ungesetzlichkeit.* विधर्मतस् *auf ungerechte Weise.*

2. विधर्म Adj. 1) *ungesetzlich.* — 2) *keine charakteristischen Eigenschaften besitzend, qualitätslos* (Kṛshṇa).

विधर्मक Adj. *ungesetzlich* MBh. 7,195,11. v. l. विधर्मिक und वैधर्मिक.

1. विधर्मन् 1) m. *Halter, Erhalter; Anordner.* — 2) n. *a) das Umfangende: Behälter; Grenze.* — *b) Zusammenhalt.* — *c) Capacität, Umfang.* — *d) Vertheilung, Anordnung, Verfügung.* Hierher vielleicht Maitr. S. 1,5,4 (72,1). 5,11 (80,12). — *e)* Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 15,5,31. धर्मविधर्मणी Lâṭj. 7,7,19. प्रजापतेर्धर्मविधर्माणि Ârsh. Br. 2. विधर्मन् Adj. *gegen das Gesetz verfahrend.*

विधर्मिक Adj. *ungesetzlich* MBh. 7,8989. v. l. विधर्मक und वैधर्मिक.

विधर्मिन् Adj. 1) *gegen das Gesetz verfahrend, — verstossend* (Rede). — 2) *anders geartet, von entgegengesetzter Art* Karaka 3,8.

विधव्, °वति *dem Monde gleichen* Kâvjapr. 270,4.

विधवता f. *Wittwenstand.*

विधवन n. *das Abschütteln* in einer Etymologie.

विधवयोषित् f. *Wittwe.*

विधवा f. dass. Auch in Verbindung mit स्त्री (auch विधवास्त्री Comp.), योषित्, नारी u. s. w. Von einem Lande so v. a. *seines Fürsten beraubt.*

विधवाविवाह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*विधस् m. = वेधस् = ब्रह्मन्.

विधा f. 1) *Theil* Çat. Br. 10,2,3,6. 11. 4,3. 6,1. 10. Çulbas. 2,4. 9. Häufig am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlwort in der Bed. — *fach.* Auch Adv. in त्रि° und द्वि°. — 2) *Art, Weise.* यया कया च विधया *auf irgend eine Weise.* Am Ende eines adj. Comp. — *artig.* — 3) *Futter* Pat. — Nach den Lexicographen auch = विधि, कर्मन्, वेतन (मूल्य), ऋद्धि und वेधन; vgl. Zach. Beitr.

विधातर् Nom. ag. 1) m. *a) Vertheiler, Verleiher.* — *b) Ausführer.* — *c) Festsetzer, Verfüger, Ordner, Urheber, Schöpfer* u. s. w. — *d) der Schöpfer, der Bestimmer der Geschicke des Menschen, Gott* Brahman. — *e) das personificirte Schicksal.* — *f)* Bein. Vishṇu's, Çiva's und *des Liebesgottes. — g)* N. pr. α) eines neben Brahman erscheinenden Gottes. — β) eines Âditja. — γ) eines Sohnes Brahman's und Bruders des Vidhâtar und der Lakshmi. Diese werden auch Kinder Bhṛgu's von der Khjâti genannt. — *h)* Ragh. 1,70 weniger gute Lesart für विनेतर्. — 2) f. विधात्री *a) festsetzend, bestimmend, vorschreibend. — b) Urheberin, Schöpferin. — c)* *langer Pfeffer.*

विधातव्य 1) Adj. *a) festzusetzen, zu bestimmen. — b) herbeizuschaffen, zu besorgen. — c) zu erweisen, zu veranstalten, in's Werk zu setzen, zu verrichten, an den Tag zu legen, was an den Tag gelegt werden wird. — d) was man sich angelegen sein lassen muss, worauf man bedacht sein muss. — e) zu gebrauchen, anzuwenden, anzustellen, einzusetzen.* — 2) n. impers. *einzurichten, bedacht zu sein* (तया — यथा) MBh. 3,45,3.

*विधाता f. = मद्य Râǵan. 14,137.

विधातृका Adj. zur Erklärung von विधवा.

*विधातृभू m. Patron. Nârada's.

*विधात्रायुस् m. *eine best. Blume.*

विधान 1) Adj. (f. ई) *regelnd* Vaitân. — 2) m. N. pr. eines Sâdhja. — 3) n. *a) Ordnung, Maass; Festsetzung, Bestimmung, das Vorschreiben, Vorgeschriebensein, Vorschrift, Regel, das zu beobachtende Verfahren, Art und Weise des Verfahrens.* मृत्योर्विधानम् so v. a. *der gesetzmässige Tod.* विधानेन, विधानतस् und विधानैस् *nach der Vorschrift,* — *Regel.* अनेन विधानेन *nach dieser Regel, auf diese Weise.* संख्याविधानात् *nach mathematischer Regel, mathematisch.* देशकालविधानेन so v. a. *am rechten Ort und zu rechter Zeit.* — *b) Methode, Verfahren, Recept* (in der Medicin), *Regime* (des Essens). — *c) Bestimmung, Schicksal.* — *d) das Treffen von Anordnungen,* — *Verfügungen, Ergreifen von Maassregeln;* das Wozu im Comp. vorangehend. — *e) Mittel.* — *f) das Aufstellen* (von Maschinen). — *g) das Schöpfen, Bilden;* concret *Werk* (*Bild-, Bau-*) RV. 4,51,6. — *h) das Veranstalten, Ausführen, Ausrichten.* — *i) Aufzählung, Einzeldarlegung.* — *k)* in der Dramatik *Veranlassung sowohl zur Freude als auch zum Leid.* — *l) Elephantenfutter* Çiç. 5, 51. — देवविधानं MBh. 6,3030 fehlerhaft für देवो निधानं.

विधानक n. 1) *die für Etwas geltenden Bestimmungen, die bei Etwas zu beobachtende Regel* Agni-P. 260,1. — 2) *=व्यथा.

विधानकल्प m. Titel eines Werkes.

*विधानग m. *ein gelehrter Mann.*

विधानतिलक m. (Burnell, T.), विधानपारिजात m., विधानमाला f. und विधानरत्नमाला f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

विधानसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

विधायक Nom. ag. 1) *vorschreibend* (Comm. zu TS. Prât.), *eine Vorschrift enthaltend.* — 2) *Einsetzer.* — 3) *Gründer, Erbauer, Stifter.* — 4) *verrichtend, ausführend, an den Tag legend.*

विधायिन् Nom. ag. 1) *regelnd, vorschreibend, eine Vorschrift enthaltend in Betreff von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Gründer, Erbauer, Stifter.* — 3) *verrichtend, ausführend.* — 4) *bewirkend, verursachend.*

विधार m. etwa *Behälter.*

विधारक Adj. *hemmend, zurückhaltend* Comm. zu Njâjas. 2,2,1.

विधारण 1) Adj. *scheidend, trennend.* — 2) n. *a) das Anhalten* (eines Wagens). — *b) das Verhalten, Unterdrücken* Karaka 3,5. — *c) das Tragen.* — *d) das Ertragen.*

विधारयं Adj. etwa so v. a. त्रिधर्तर्.

विधारयितर् Nom. ag. zur Erklärung von विधर्तर्.

विधारयितव्य Adj. *was erhalten —, aufrechterhalten wird.*

°विधारिन् Adj. *verhaltend, unterdrückend.*

विधावन n. *das Hinundherlaufen.*

1. विधि 1) m. *a) Anordnung, Anweisung, positive Vorschrift; gesetzliches Verfahren; Regel, Methode; Gesetz, Ordnung.* गणित° *eine mathematische Regel.* विधिना *nach der Vorschrift, rite.* — *b) eine grammatische Vorschrift, — Regel.* — *c) Gebrauch, Anwendung* Karaka 6,12. 23. — *d) Verfahren, Weise, Art.* — *e) Mittel, Weg zu Etwas* (Dat., Loc. oder im Comp. vorangehend). अध्वविधिना *mittelst des Weges, so v. a. den Weg entlang gehend.* — *f) Act, Handlung, Ausführung, Veranstaltung, Verrichtung, Geschäft, Werk.* Häufig pleonastisch, insbes. in Comp. mit einem Nom. act. — *g) ein feierlicher Act, Ceremonie* 117,11. — *h) Schöpfung.* Auch Pl. — *i) Schicksal.* — *k) Schöpfer.* — *l)* Bein. α) Brahman's Spr. 7637. 7728. — β) *Vishṇu's. — *m)* Name Agni's beim Prâjaçkitta. — *n) *Arzt.* — *o) *die Zeit.* — *p) *Elephantenfutter.* — 2) f. N. pr. einer Göttin.

2. विधि m. etwa *Huldiger.*

विधिकर (f. ई) und विधिकृत् Adj. *Jmds Vorschriften befolgend, — Befehle ausführend;* m. *Diener.*

विधित्रयपरित्राण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विधित्व n. *das Vorschrift Sein.*

विधित्सा f. 1) *Beabsichtigung, Wunsch, Verlangen, — nach* (im Comp. vorangehend) Çiç. 6,52. Auch Pl. — 2) *der Wunsch Jmd zu Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu machen.*

विधित्सित n. *Absicht* Bhâg. P. 1,9,16.

विधित्सु Adj. *beabsichtigend, im Sinne habend; mit* Acc. Naish. 5,115. आतिथ्यम् *Jmd Gastfreundschaft zu erweisen beabsichtigend.*

*विधिदर्शिन् m. *eine Person, die darauf zu achten hat, dass Alles nach Vorschrift geschieht; Beisitzer.*

विधिदृष्ट Adj. *vorschriftmässig.*

*विधिदेशक m. = विधिदर्शिन्.

विधिनिरूपण n. Titel eines Werkes.

विधिनिषेधता f. *das Gebot- und Verbot-Sein* Bhâg. P. 7,15,61.

विधिपुत्र m. Patron. Nârada's.

विधिपूर्वकम् und °पूर्वम् (Gaut. Chr. 47,9) Adv. *vorschriftmässig, rite.*

विधिभूषण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विधिमल्लपुरस्कृतम् Adv. *vorschriftmässig und mit den gehörigen Sprüchen verbunden* 69,8.

विधियज्ञ m. *ein vorschriftmässiges Opfer.*

विधियोग m. 1) *Beobachtung einer Vorschrift.* — 2) *Fügung des Schicksals.* °योगात् und °योगतस् (so Kathâs. 26,264 zu lesen) *nach der F. des Sch.*

विधिरत्न n. (Burnell, T.), विधिरसायन n., °दूषण n., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °सुखोपजीविनी f. (Burnell, T. Opp. Cat. 1) und °सुखोपयोगिनी f. Titel von Werken.

विधिलोप m. *Verletzung eines Gebotes* MBh. 3, 307,8.

विधिलोपक Adj. *die Gebote verletzend, gegen die Gebote verstossend* MBh. 1,213,32.

विधिवत् Adv. *vorschriftmässig, rite, auf gehörige Weise, wie es sich gebührt.*

विधिवधू f. Brahman's *Gattin,* Sarasvatî.

विधिवाद m. und विधिविचार m. (Burnell, T.) Titel von Werken.

विधिविपर्यय m. *ein widerwärtiges Geschick, Unglück.*

विधिविवेक m. Titel eines Werkes.

विधिशोणितीय Adj. *über das normale Blut handelnd.*

विधिषेध (nur °तस् Adv.) *Gebot und Verbot.*

विधिसार m. N. pr. eines Fürsten. Richtig बिम्बिसार.

विधिसुधाकर m. (Opp. Cat. 1) und विधिस्वरूपवादार्थ m. Titel von Werken.

1. विधु m. *Schlag* (des Herzens).

2. विधु 1) Adj. etwa *vereinsamt.* Nach den Comm. = विधातर् oder विधारयितर्. — 2) m. *a) der Mond.* — *b) *Kampfer.* — *c)* Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — *d) *ein* Râkshasa. — *e) *Wind.* — *f) * = आयुध. — *g)* N. pr. eines Fürsten. v. l. विप्र.

विधुक्रान्त m. *ein best. Tact.*

विधुगुप्ति m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 3,97.

विधुति f. 1) *das Schütteln, Hinundherbewegen, — bewegung* Kâd. 206,21. 216,21. Auch Pl. — 2) *Vertreibung, Entfernung.*

विधुत्व n. Nom. abstr. von विधु *Mond* Naish. 8,40.

विधुदिन n. *ein lunarer Tag.*

*विधुनन n. = विधूनन.

विधुंतुद m. Bein. Râhu's Çiç. 2,61. Hâsj. 48.

*विधुपञ्जर m. *Schwert.*

विधुमण्डल n. *Mondscheibe* Spr. 7756.

विधुमय Adj. *aus Monden bestehend* Harshaṅ. 111,1.

विधुमास m. *ein lunarer Monat.*

विधुमुखी f. *eine Mondantlitzige* Hâsj. 47.

विधुर 1) Adj. (f. आ) *a) der Deichsel beraubt* (Wagen). Vielleicht auch einfach *mitgenommen, beschädigt.* — *b) allein stehend,* insbes. *vom geliebten Gegenstande getrennt.* — *c)* am Ende eines Comp. *frei von, ermangelnd.* अस्मद्विधुरा *von uns entfernt, — abgesondert.* सत्य° *nicht ganz wahr* Prasannar. 58,4. — *d) woran Etwas fehlt, mitgenommen, mangelhaft, in einem kläglichen Zustande sich befindend.* — *e) niedergedrückt, niedergeschlagen.* °म् Adv. — *f) widerwärtig, widrig, ungünstig.* — 2) *m. *ein* Râkshasa. — 3) *f. आ *gekäste Milch mit Zucker und Gewürz.* — 4) n. *a) Widerwärtigkeit, Ungemach.* — *b) * = वैकल्य. — *c) * = विश्लेष, प्रविश्लेष oder परिश्लेष. — *d)* Du. Bez. *zweier Gelenke* Bhâvapr. 1,59.

विधुरता f. 1) *das Ermangeln, Nichtbesitzen.* °तां नि-इ *verlustig gehen,* mit Instr. Âpast. Çr. 5, 26,3. — 2) *Mangelhaftigkeit, kläglicher Zustand.*

विधुरत्व n. = विधुरता 1).

विधुरय्, °यति *Jmd in einen kläglichen Zustand versetzen, niederschlagen, kleinmüthig machen, niederdrücken* Harshaṅ. 125,6. Subhâshitâv. 1124. Ind. St. 14,389. विधुरित Çiç. 6,15.

विधुरित 1) Adj. s. u. विधुरय्. — 2) n. Pl. so v. a. *böse Streiche* (des Schicksals).

विधुरी Adv. mit कर् = विधुरय्.

विधुवदना f. *eine Mondantlitzige* Bhâm. V. 2,38 = Spr. 7772.

*विधुवन n. *das Schütteln, Hinundherbewegen.*

विधूत 1) Adj. s. u. 1. धू mit वि. — 2) n. *Zurückweisung, an den Tag gelegte Unlust.*

विधूति f. *Hinundherbewegung* Çiç. 15,6.

विधूनन 1) Adj. (f. ई) *zum Hinundherbewegen bringend* Naish. 4,55. — 2) n. *a) das Schütteln, Hinundherbewegen.* — *b) das Wogen.* — *c) das Zurückweisen, Verschmähen.*

विधूप Adj. *ohne Räucherwerk, wo nicht geräuchert wird.*

विधूम 1) Adj. (f. आ) *rauchlos, nicht rauchend* Çiç. 1,2. विधूमे *wenn kein Rauch mehr* (aus der Küche) *zu sehen ist.* — 2) m. N. pr. eines Vasu.

विधूम्र Adj. *ganz grau.*

विधूरता f. fehlerhaft für विधुरता.

विधृत 1) Adj. s. u. 1. धृ mit वि. — 2) n. Sâh. D. 354 fehlerhaft für विधूत 2).

विधृति 1) f. *a) Sonderung, Scheidung, das Entfernthalten.* — *b) Scheidewand.* — *c)* Du. Bez. *zweier Halme, welche eine Scheidewand zwischen* Barhis *und* Prastara *andeuten.* — 2) m. *a) ein best.* Sattra. — *b)* N. pr. α) eines göttlichen Wesens. — β) eines Fürsten.

विधृष्टि f. in einer Formel.

विधेय 1) Adj. (f. आ) *a) zu verleihen, zu verschaffen.* — *b) zu gebrauchen, anzuwenden* in अ° (Nachtr. 5). — *c) was vorgeschrieben* —, *angeordnet wird.* — *d) festzusetzen, mit Bestimmtheit auszusagen, zu statuiren.* — *e) zu zeigen, zu äussern, an den Tag zu legen.* — *f) zu verfertigen, zu construiren, zu ziehen* (eine Linie), *zurechtzumachen.* — *g) aufzustellen.* — *h) zu vollbringen, zu machen, zu thun.* — *i) fügsam, lenksam, sich leiten lassend, sich in Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Willen fügend, abhängig von, in der Gewalt von — stehend, übermannt von* (einer Gemüthsstimmung; diese im Comp. vorangehend). — 2) n. *das zu Thuende, Obliegenheit.*

विधेयता f. 1) *das Vorgeschriebensein, Gebotensein.* — 2) Nom. abstr. zu विधेय 1) *i)* Kâraka 3,4.

विधेयत्व n. Nom. abstr. zu विधेय 1) *d)* und *i)* (Râgat. 7,200).

विधेयवर्तिन् Adj. *sich in Jmds Willen fügend, gehorsam, Jmd unterthan* Çiç. 16,5.

विधेयिता f. Kâm. Nîtis. 19,7 fehlerhaft für विधेयता 2).

विधेयी Adv. 1) mit कर् *in seine Gewalt bringen, abhängig machen, bezwingen* Mahâvîrak. 127, 19. Vṛshab. 59,*a*,25. — 2) mit भू *sich fügen in* (im Comp. vorangehend).

विध्मापन Adj. *zerstreuend.*

विध्य Adj. in अ° (Nachtr. 5).

विध्यन्त m. *Schlusshandlung* Njâjam. 8,1,3. Comm. zu Kâtj. Çr. 970,3. 5. 1036,15. 16. Nom. abstr. °त्व n. 970,3. Njâjam. 8,1,15.

विध्यपराध m. *Verfehlung gegen die Regel* Gaim. 6,3,6. °प्रायश्चित्त n. Burnell, T.

विध्यपाश्रय m. *das Halten an der Vorschrift, das genaue Beobachten der V.*

विध्यलंकार m. und विध्यलंक्रिया f. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu Vâsav. 230.

विध्यात्मक Adj. *eine positive Form habend* 212, 15. Gegensatz प्रतिषेधात्मक.

विध्यादि m. *der Anfang einer Handlung* Njâjam. 8,1,15.

विध्वंस m. 1) *das Zusammenstürzen, Umfall.* — 2) *Verderben, Untergang, das Schadennehmen.* — 3) *das Weichen* (einer Krankheit). — 4) *ein erlittenes Unrecht.* — 5) *das Entehrtwerden, Geschändetwerden* (eines Frauenzimmers).

विध्वंसक m. *Schänder* (eines Frauenzimmers).

विध्वंसन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verderbend, vernichtend, zu Grunde richtend, zu Nichte machend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Zerstören, Vernichten, Verderben, zu Grunde Richten.* — *b) das Schänden, Entehren* (eines Frauenzimmers).

विध्वंसिन् 1) Adj. *a) zu Grunde gehend.* — *b) verderbend, zu Grunde richtend, vernichtend.* — *c) schändend, entehrend* (ein Frauenzimmer). — 2) f. °सिनी *ein best. Zauberspruch.*

विध्वस्तता f. *Untergang, Ruin* Kathâs. 73,77 (भार्या वि° gemeint).

*विन् nimmt Maudh. st. वेन् an.

विनंशिन् Adj. *verschwindend.*

विनग्न Adj. *ganz nackt* Lalit. 405,8.

विनङ्स् m. Du. *die Arme.*

विनद्ज्योतिस् m. N. pr. Kathâs. 72,301 fehlerhaft für विनयज्योतिस्.

विनटन n. *das Hinundherbewegen, Hinundhergehen* Vâsav. 279,3.

विनत 1) Adj. s. u. नम् mit वि. — 2) m. *a) eine Ameisenart.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Sudjumna. — β) eines Affen. — γ) einer Oertlichkeit an der Gomatî. Vielleicht n. — 3) f. विनता *a) ein best. Abscess auf Rücken oder Bauch bei Harnruhr* Karaka (ed. Calc.) 108,8. — *b)* N. pr. α) einer Tochter Daksha's, Gattin Kaçjapa's und Mutter Suparṇa's, Garuḍa's, Aruṇa's u. s. w. Suparṇ. 2,1.6. — β) eines weiblichen Krankheitsdämons. — γ) einer Râkshasî.

*विनतक m. N. pr. eines Berges.

विनतता f. *Gesenktheit* Comm. zu TS. Prât.

विनतातनया f. *eine Tochter der* Vinatâ, Metron. der Sumati 106,17.

विनतानन्द m. Titel eines Werkes Burnell, T.

विनताश्व m. N. pr. eines Sohnes des Sudjumna.

विनतासुत m. *ein Sohn der* Vinatâ (Garuḍa u. s. w.) Çiç. 20,30.

*विनतासूनु m. dass. Bein. Aruṇa's (Wagenlenkers der Sonne).

विनति f. *Verneigung,* — *vor* (Loc.).

विनद् 1) m. *a) Geschrei.* — *b) *Alstonia scholaris.* — 2) f. आ *eine best.* Çakti. — 3) f. ई N. pr. eines Flusses.

विनदिन् Adj. *tosend, donnernd.*

विनमन n. *das Zusammen —, Niederbeugen.*

विनम्र Adj. (f. आ) 1) *sich neigend, gesenkt, herabhängend, gesenkten Hauptes.* — 2) *unterwürfig, demüthig.*

*विनम्रक n. *die Blüthe der Tabernaemontana coronaria.*

*विनय्, °यति künstliches Denomin. von वि *Vogel* und नर् *Mann.* — Mit वि Absol. विविनय्य Pat. zu P. 1,4,1, Vârtt. 7.

विनय 1) Adj. *entfernend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Entfernen, Wegziehen* (eines Tuches) Çiç. 10,42. — *b) Zucht, Erziehung, Unterweisung, Dressur.* — *c) Zucht,* so v. a. *gutes —, gesittetes Benehmen, Anstand; bescheidenes Benehmen.* Ausnahmsweise Pl. Personificirt als Sohn der Krijâ oder Laǵǵâ. — *d)* bei den Buddhisten *die über die Disciplin handelnde Lehre.* — *e) Amt* Çiç. 11,36. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Sudjumna. — 3) *f. विनया *Sida cordifolia.*

विनयकर्मन् n. *Unterweisung, Unterricht.*

विनयक्षुद्रक und °वस्तु n. Titel eines buddh. Werkes.

*विनयग्राहिन् Adj. *lenkbar, fügsam.*

विनयज्योतिस् (Conj.) m. N. pr. eines Muni.

विनयता f. = विनय 2) *c).*

*विनयदेव m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

विनयन 1) Adj. *entfernend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das in Zucht Halten, Zähmen* in मनो°. — *b) das Unterweisen, Unterrichten,* — *in* (Loc.).

विनयनन्दिन् m. N. pr. eines Sectenhauptes der Ǵaina Ind. Antiq. 11,69.

विनयंधर m. N. pr. eines Kämmerers Vens. 17,2.

विनयपत्त्र n. = विनयसूत्र.

विनयपिटक bei den Buddhisten *der Korb* (d. i. *Sammlung*) *der über die Disciplin handelnden Schriften.*

विनयमय Adj. *das gesittete Benehmen selbst seiend* Kâd. 100,23 (179,17).

विनयवत् 1) Adj. *wohlgesittet* in अ°. — 2) f. °वती ein Frauenname.

*विनयवस्तु n. Titel einer Abtheilung der über den Vinaja handelnden Werke bei den Buddhisten.

*विनयविभाषाशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

विनयश्री f. ein Frauenname Hem. Par. 2,77.

विनयसूत्र n. *das über die Disciplin handelnde Sûtra* (buddh.).

*विनयस्थ Adj. *fügsam, lenksam.*

विनयस्वामिनी f. ein Frauenname.

विनयादित्य m. 1) Bein. Gajâpiḍa's. °पुर n. N. pr. einer von ihm gegründeten *Stadt.* — 2) N. pr. eines Fürsten aus dem Geschlecht der Kâlukja Ind. Antiq. 6,86. 89.

विनयादिधर् (d. i. विनयधर्) m. N. pr. eines Mannes Vardhamânak. 1,51.

विनयितर् Nom. ag. etwa *Erzieher, Unterweiser* als Beiw. Vishṇu's.

विनयिन् Adj. *gesittet, sich gut —, sich bescheiden betragend.*

विनयोक्ति f. Pl. *bescheidene Worte, — Rede* Bâlar. 8,1.

विनर्दिन् Adj. *brüllend* als Bez. einer Sâman-Sangweise.

विनशन n. *das Verschwinden.* सरस्वत्याः, सरस्वती° und mit Ergänzung des Flussnamens *der Ort, wo die* Sarasvatî *verschwindet.* Nach Trik. = कुरुक्षेत्र.

विनश्वर् Adj. (f. ई) *verschwindend, nicht mehr gesehen werdend; vergänglich* Harshak. 169,12. 13. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. *Vergänglichkeit.*

विनष्टक in बाल°.

विनष्टतेजस् Adj. *dessen Energie verschwunden ist, kraftlos.*

विनष्टि f. *Verlust.*

विनष्टोपजीविन् Adj. *von Aas sich nährend* Gop. Br. 2,2,5.

विनस Adj. (f. आ) *der Nase beraubt* Bhaṭṭ.

विना 1) Präp. *ohne, mit Ausnahme von, ausser, bis auf* (excl.); mit Acc., Instr. oder Abl., die vorangehen oder folgen können. Ausnahmsweise auch in Comp. mit der Ergänzung (सत्य°). विनाकृत *getrennt von* (Kâd. 2,91,4 = 112,6), *beraubt, gekommen um, ermangelnd, frei von;* die Ergänzung im Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *allein stehend.* विनाकृत्य so v. a. *ohne* Spr. 1360. Mit भू *getrennt werden,* विनाभूत *getrennt von, beraubt;* mit Instr. Als Adv. und ausserdem überflüssig erscheint विना in der Verbindung न तदस्ति विना देव यत्ते विरहितं हरे *es giebt Nichts, o* Hari, *wobei du nicht wärest.*

विनाट m. *Schlauch.*

विनाडिका (Ârjabh. 3,2) und विनाडी f. *ein best. Zeitmaass,* = 6 Prâṇa = $^1/_{60}$ Nâḍikâ.

विनाथ Adj. (f. आ) *des Beschützers beraubt.*

°विनादिन् Adj. *aufschreiend.*

विनाभव m. *das Getrenntsein, Trennung von* (Instr.).

विनाभाव m. in अ°.

*विनाभावम् Absol. *getrennt.*

विनाभाविन् und विनाभाव्य Adj. in अ°.

विनाम m. 1) *Krümmung des Körpers* (in Folge von Schmerz) Bhâvapr. 1,90. 5,12. Karaka 1,7. 6, 26. — 2) *Umbeugung eines dentalen Lautes in einen cerebralen.*

विनामक m. und °मिका f. = विनाम 1) Karaka 1,14. 4,8.

विनायक 1) m. *a) Führer, Leiter.* Nach den Lexicographen = गुरु. — *b)* Bein. Gaṇeça's, *des Entferners der Hindernisse.* — *c)* Pl. *eine best. Klasse von Dämonen* Mân. Gṛhj. 2,14. — *d)* Pl. *bestimmte über Waffen gesprochene Sprüche.* — *e)* **ein* Buddha. — *f)* *Bein. Garuḍa's. — *g)* **Hinderniss.* — *h)* * = अनाथ (!). — *i)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित und °भट्ट. — 2) *f. °यिका Gaṇeça's *Gattin.*

विनायकचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag* (eines Festes zu Ehren Gaṇeça's).

विनायकमाहात्म्य n., विनायकव्रतपूजा f. und विनायकस्तवराज m. Titel von Werken Opp. Cat. 1. Burnell, T.

विनायकस्नपनचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag, an welchem* Gaṇeça's *Bild gebadet wird.*

विनायिकी f. Paṅkad. 50. 51 wohl fehlerhaft.

*विनायिन् Adj.

विनाराशंस Adj. (f. आ) *ohne die* Nârâçaṁsa *genannten Lobsprüche* Tândja-Br. 10,6,6. 13,7,14.

*विनारुहा f. eine best. Pflanze Râgân. 7,112.

विनाल Adj. *ohne Stengel* Râgân. 7,112.

विनाश m. (adj. Comp. f. आ) *das Verlorengehen, Verschwinden, Aufhören, Verlust, Vernichtung, das zu Grunde Gehen, Untergang.*

विनाशक Adj. *verschwinden machend, vernichtend, zu Grunde richtend.* R. 7,23,4,6 vielleicht fehlerhaft für विनायक 1) *c*).

विनाशधर्मन् Adj. *vergänglich* Ragh. 8,10.

विनाशन 1) Adj. (f. ई) *verschwinden machend, vernichtend, zu Grunde richtend.* — 2) m. N. pr. eines Asura, eines Sohnes der Kalâ. — 3) n. *das Verschwindenmachen, Verscheuchen, Vernichten, zu Grunde Richten.*

1. विनाशान्त m. *Tod.*

2. विनाशान्त Adj. *mit Verlust endend.*

विनाशित्व n. *Vergänglichkeit.*

विनाशिन् Adj. 1) *verschwindend zu Grunde gehend, vergänglich.* — 2) *verderbend, vernichtend, zu Grunde richtend.* — 3) *vom Untergange von* (Gen.) *handelnd.*

*विनाशोन्मुख Adj. *dem Verderben nahe, vollkommen reif.*

विनाश्य Adj. *zu verderben, zu vernichten, zu Grunde zu richten.* Nom. abstr. °त्व n. *Vernichtbarkeit.*

विनास Adj. (f. आ) *nasenlos* Agni-P. 7,6.

विनासक 1) *Adj. dass. — 2) f. °सिका *ein best. giftiges Insect.*

विनासादृशन Adj. *der Nase und der Zähne beraubt* (Wagen) MBh. ed. Vardh. 7,35,32. v. l. विनेमिदृशन.

*विनाक् m. = वीनाक्.

विनिकर्त्तव्य Adj. *zu zerhauen, niederzumetzeln.* Nach Nilak. °कर्तव्य = निकृत्या वञ्चयितव्यः.

विनिकार m. *Beleidigung, Kränkung.*

विनिकृन्तन Adj. *zerhauend, niedermachend.*

विनिकोचन n. *das Zusammenziehen.* अक्षिभ्रू° Bhâvapr. 1,1.

विनिक्षण n. *das Durchbohren.*

विनिक्षे Dat. Infin. zu निक्ष् mit वि ṚV. 5,2,9.

विनिक्षेप m. *Sonderung.* गुणविनिक्षेपतस् *in Beziehung auf die einzelnen Eigenschaften.*

विनिक्षेप्य Adj. *zu werfen in* (Loc.).

विनिगडी Adv. mit कर् *von den Fussfesseln befreien.*

विनिगमक Adj. *eine Alternative entscheidend, für den einen oder andern Fall den Ausschlag gebend.*

विनिगमना f. *das Entscheiden einer Alternative, das Ausschlaggeben für den einen oder andern Fall* Çâṁk. zu Bâdar. 3,2,14.

विनिगूहितर् Nom. ag. *Verheimlicher, Geheimhalter.*

विनिग्रह m. 1) *das Getrennthalten, Trennung.* — 2) *das Niederhalten, Zurückhalten, Verhalten, Einhaltthun.* — 3) *Restriction, Einschränkung.*

विनिग्राह्य Adj. *niederzuhalten, zurückzuhalten.*

विनिघ्न Adj. *multiplicirt.*

विनिद्र 1) Adj. (f. आ) *a) frei von Schlaf, wach, nicht schlafend.* — *b) in wachem Zustande geschehend.* — *c) schlaflos zugebracht* Spr. 7809. — *d) aufgeblüht* Çiç. 12,37. — *e) geöffnet* (Augen). — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Spruch.*

विनिद्रक Adj. *wach, erwacht.*

विनिद्रता f. *Schlaflosigkeit* Bhâvapr. 2,172.

*विनिद्रत्व n. *das Wachsein.*

विनिद्रामु Adj. Râgat. 8,2139 fehlerhaft für नि-

दिद्रामु (Nachtr. 5).

विनिनीषु Adj. mit Acc. *zu leiten —, zu ziehen beabsichtigend.*

विनिन्द् 1) Adj. *übertreffend.* — 2) f. आ *das Schmähen, Lästern, Tadeln* 104,30.

विनिन्दक Adj. 1) *tadelnd* Subhâshitâv. 2812. — 2) *verspottend.* — 3) *übertreffend.*

विनिपात m. 1) **Fall, Sturz.* — 2) *Unfall, Ungemach.* — 3) *Tod* Harshak. 129,12. 147,12. — 4) *das zu Schanden Werden.* — 5) *das Fehlgehen* in अ°.

विनिपातक Adj. *zu Schanden machend, vernichtend.*

विनिपातिन् Adj. in अ°.

विनिबर्हण Adj. *niederschmetternd* MBh. 3,22, 31. 9,42,7. 45,26.

विनिबर्हिन् Adj. dass. MBh. 3,302,15.

विनिमय m. 1) *Tausch, Vertauschung* Âpast. — 2) *Reciprocität* in कार्य°. — 3) *Verpfändung.*

विनिमित्त Adj. *keinen realen Grund habend, durch Nichts veranlasst* Kâraka 5,4.11.

विनिमीलन n. *das Sichschliessen* (einer Blüthe) 303,17.

विनिमेष m. *das Schliessen* (der Augen).

विनियम m. *Beschränkung auf* (Loc.).

विनियम्य Adj. *zu beschränken.*

विनियोक्तृ Nom. ag. 1) *der Jmd an Etwas* (Loc.) *stellt, — Etwas thun heisst.* — 2) *Verwender.* — 3) *die specielle Anordnung enthaltend, die Unterscheidung angebend.* f. °त्री.

विनियोग m. 1) *Vertheilung.* — 2) *Anstellung* an ein Geschäft (Loc.), *Beauftragung mit Etwas; die Einem angewiesene Beschäftigung.* — 3) *Anwendung, Verwendung, Gebrauch.* — 4) *Relation, Correlation.* — 5) als Erklärung von अधिकार 6).

विनियोगसंग्रह m. Titel eines Werkes.

विनियोज्य Adj. *anzuwenden, zu verwenden, zu gebrauchen.*

विनिर्गति f. = विनिर्गम 1) Kâraka 5,12.

विनिर्गम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Hinausgehen, Fortgehen,* — von oder *aus* (Abl.). बर्हिर्मन्त्र° so v. a. *das Ruchbarwerden einer Berathung.* — 2) *das letzte Drittel eines astrologischen Hauses.*

विनिर्घोष m. *Klang, Laut.*

विनिर्जय m. *Besiegung.*

विनिर्णय m. *Entscheidung, ein maassgebender Ausspruch in Betreff von* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

विनिर्दहनी f. *ein best. Heilmittel.*

विनिर्देश्य Adj. *anzuzeigen, zu verkündigen.*

विनिर्बन्ध m. *das Bestehen auf, Beharren bei* (im Comp. vorangehend).

विनिर्बाङ्क m. *eine best. Art des Kampfes mit dem Schwerte.*

विनिर्भय m. N. pr. eines Sâdhja.

विनिर्भाग m. *eine best. Weltperiode* (buddh.).

विनिर्मल Adj. *überaus rein,* — *lauter.*

विनिर्माण n. 1) *das Ausmessen.* — 2) *das Bilden, Bauen; Bau.* Am Ende eines Comp. *erbaut, verfertigt aus* oder *nach* (Jmds Wunsch).

विनिर्मातृ Nom. ag. *Bildner, Schöpfer.*

विनिर्मिति f. *Bildung, Schöpfung, Erbauung* Hemâdri 1,524,21.

°विनिर्मुक्ति f. *Befreiung von.*

विनिर्मुष्ट Adj. *nicht vergeblich* Mârk. P. 132,34.

°विनिर्मोक्ष m. 1) *Befreiung von.* — 2) *Ausschluss von.*

विनिर्याण n. *das Hinausgehen, Auszug, Aufbruch.*

विनिर्वर्हण Adj. MBh. 9,2364 fehlerhaft für विनिबर्हण.

विनिवर्तक Adj. *rückgängig machend, aufhebend* TS. Prât.

विनिवर्तन n. 1) *Rückkehr, Heimkehr, das Zurückkommen* (abgeschossener Geschosse). — 2) *das zu Ende Gehen, Aufhören.*

विनिवर्तिन् Adj. in अ°.

विनिवारण n. *das Zurückhalten, Abhalten.*

विनिवार्य Adj. *zu verdrängen.*

विनिवृत्ति f. 1) *das Weichen, Aufhören* Kâraka 6,30. — 2) *das Unterbleiben.*

विनिवेदन n. *das Anmelden.*

विनिवेश m. 1) *das Niedersetzen, Aufsetzen, Aufstellen, Auflegen* Çiç. 7,67. — 2) *das Hinstellen in einem Buche,* so v. a. *Aufführen.* — 3) *angemessene Vertheilung.*

विनिवेशन n. 1) *das Aufrichten, Aufstellen, Erbauen.* — 2) *das Anordnen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,5,9.

°विनिवेशिन् Adj. *gelegen an* oder *in.*

विनिवेष्टिन् Adj. Kathâs. 6,166 fehlerhaft für °वेशिन्.

विनिश्चय m. *eine feste Meinung, feststehende Ansicht, feste Bestimmung, Entscheidung, fester Entschluss,* — *in Bezug auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

विनिश्चल Adj. *unbeweglich,* — *wie* (im Comp. vorangehend).

°विनिश्चायिन् Adj. *entscheidend, endlich bestimmend.*

विनिष्कम्प Adj. *unbeweglich* Amrt. Up. 22.

विनिष्पात m. *das Hervorstürzen, Vordringen.* मुष्टि° so v. a. *Faustschlag.*

विनिष्पाद्य Adj. *zu Stande zu bringen, auszuführen.*

विनिष्पेष m. *das Aneinanderreiben.*

विनिःसृति f. *das Entkommen* (aus einem Käfig) Lalit. 252,9.10.

विनि[:]सृष्टाकृति f. *eine best. Spende* Âçv. Çr. 6,12,2.

विनीत 1) Adj. s. u. 1. नी mit वि. — 2) m. *a)* **Kaufmann, Krämer.* — *b)* **Artemisia indica* Râgan. 10,148. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Pulastja.

*विनीतक m. n. = वैनीतक.

विनीतता f. und विनीतत्व n. *Wohlgezogenheit, Sittsamkeit, bescheidenes Betragen, Bescheidenheit.*

*विनीतदेव und *विनीतप्रभ m. N. pr. zweier buddh. Gelehrter.

विनीतमति N. pr. verschiedener Männer.

*विनीतसेन m. N. pr. eines Mannes.

विनीताश्व m. desgl. Hemâdri 1,423,6.

विनीति f. *Bescheidenheit.*

विनीतेश्वर m. N. pr. eines göttlichen Wesens (buddh.).

*विनीय m. = कल्क.

विनील Adj. *dunkelblau.*

विनीवि Adj. f. *des Schurzes entkleidet.*

विनुत्ति f. 1) *Verstossung, Vertreibung.* — 2) *ein best.* Ekâha.

विनुद् f. *Stoss.*

विनेतृ Nom. ag. 1) *Erzieher, Unterweiser, Lehrer.* Mit Gen. oder Acc. — 2) *Zähmer, Abrichter.* — 3) **Fürst, König.*

1. विनेत्र m. *Unterweiser, Lehrer.*

2. विनेत्र Adj. *augenlos, blind.*

विनेमिदृशन Adj. *der Radfelgen und der Zähne beraubt* (Wagen) MBh. 7,36,32. v. l. विनाभादृशन.

विनेय 1) Adj. *a) zu verscheuchen, zu entfernen.* — *b) zu erziehen, zu unterrichten.* — *c) zu züchtigen, zu strafen* 213,31. — 2) m. buddh. *Zögling, Schüler* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,28. Sarvad. 22,9.

विनोक्ति f. in der Rhetorik *ein Ausspruch, der da besagt, dass Etwas erst ohne ein Anderes einen Werth oder ohne ein Anderes keinen Werth habe; conditio sine qua non* Kâvjapr. 10,27.

विनोद् m. 1) *Vertreibung, Verscheuchung.* — 2) *Vertreibung der Sorgen u. s. w., Unterhaltung, Zeitvertreib, Amusement,* — *an* (im Comp. vorangehend). Am Ende eines adj. Comp. *sich vergnügend an.* — 3) *eine best. Umschlingung Liebender.* — 4) *eine Art Palast.* — 5) Titel eines Werkes.

विनोदन n. = विनोद 2). Nom. abstr. °ता f. Kâd. 258,7 (420,17).

विनोदवत् Adj. *unterhaltend, ergötzlich.*

विनोदिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *vertreibend, verscheuchend.* — 2) *Sorgen* u. s. w. *verscheuchend, unterhaltend, ergötzend.*

विन्द m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

विन्दु s. 3. विद्.

विन्द् 1) Adj. am Ende eines Comp. *findend, gewinnend.* — 2) m. *a) eine best. Stunde des Tages.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra und eines Fürsten der Avanti.

विन्दक m. N. pr. eines Mannes.

विन्द्वत्[3] Adj. *eine Form von* 3. विद् *enthaltend;* f. °वती *ein solcher Vers* Maitr. S. 2,1,1 (1,8).

1. विन्दु Adj. 1) *kennend, vertraut mit* (im Comp. vorangehend) Vâsav. 79, 2. — 2) *= वेदितव्य.

2.°विन्दु Adj. *findend, suchend, gewinnend, verschaffend.*

3. विन्दु m. *Tropfen* u. s. w. s. बिन्दु[3].

विन्ध् s. 2. विध्.

विन्ध Mârk. P. 57,52 fehlerhaft für विन्ध्य.

विन्धचुलक MBh. 6,369 fehlerhaft für विन्ध्यचुलिक.

*विन्धपत्री (!) f. *eine best. Pflanze.*

*विन्धस (!) m. *der Mond.*

विन्ध्य 1) m. *a)* N. pr. α) des Gebirges, welches die indische Halbinsel von Ost nach West durchzieht. — β) eines Fürsten Hem. Par. 2,166. — *b) *Jäger.* — 2) *f. आ *a) Averrhoa acida.* — *b) kleine Kardamomen.*

विन्ध्यक m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.[2] 4,214.

विन्ध्यकन्दर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*विन्ध्यकवास m. N. pr. eines Mannes.

*विन्ध्यकूट m. Bein. Agastja's.

विन्ध्यकेतु m. N. pr. eines Fürsten der Pulinda.

विन्ध्यकैलासवासिनी f. *eine Form der* Durgâ Habiv. 10246.

विन्ध्यगिरि m. *das Gebirge* Vindhja Vâsav. 236,2.

विन्ध्यचुलिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,62. v. l. विन्ध्यपुलिक.

*विन्ध्यनिलया f. *eine Form der* Durgâ.

*विन्ध्यनिवासिन् m. Bein. Vjâḍi's Gal. Vgl. विन्ध्यवासिन्.

विन्ध्यपर m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

विन्ध्यपर्वत m. *das Gebirge* Vindhja Ind. St. 14,158.

विन्ध्यपालक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

विन्ध्यपुलिक m. Pl. desgl. MBh. ed. Vardh. 6,9,61.

विन्ध्यमूलिक und विन्ध्यमौलेय m. Pl. desgl.

विन्ध्यवन n. *ein Wald im Gebirge* Vindhja.

विन्ध्यवत्स् m. N. pr. eines Mannes.

विन्ध्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

विन्ध्यवासिन् 1) Adj. *den* Vindhja *bewohnend.* — 2) m. Bein. Vjâḍi's. — 3) f. °सिनी *a) mit und ohne* देवी *eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. einer Oertlichkeit VP.[2] 4,262.

विन्ध्यशक्ति m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 12,242.

विन्ध्यसेन m. N. pr. eines Fürsten. v. l. बिम्बिसार.

विन्ध्यस्थ 1) Adj. *im* Vindhja *sich aufhaltend.* — 2) m. Bein. Vjâḍi's.

विन्ध्याचल m. *das Gebirge* Vindhja Varâh. Jogaj. 5,21.

विन्ध्याटवी f. *ein Wald im* Vindhja-*Gebirge* 132,24. Vâsav. 249,2. Ind. St. 14,158.

विन्ध्याद्रि m. *das Gebirge* Vindhja.

विन्ध्याधिवासिनी f. *eine Form der* Durgâ.

विन्ध्यान्तनिवासिन् m. Pl. *die Bewohner des innern* Vindhja.

विन्ध्याय्, °यते *das Gebirge* Vindhja *darstellen* Çiç. 4,2.

विन्ध्यावलि und °ली f. N. pr. der Gattin Bali's und Mutter Bâṇa's. *°लीपुत्र m. Metron. Bâṇa's.

विन्न Adj. s. u. 3. und 5. विद्.

विन्नप m. N. pr. eines Fürsten.

विन्यप m. *Stellung, Lage.*

विन्यसन n. *das Niedersetzen.* पद्विन्यसनं कर् so v. a. *schreiten* Vikramâṅkaḱ. 15,25.

विन्यस्य Adj. *aufzusetzen, zu stellen auf* (उपरि).

*विन्याक m. = विद्धवृत्त.

विन्यास m. 1) *das Hinsetzen, Hinstellen, Anlegen* (am Körper) 251,20. — 2) *Setzung, Bewegung, Stellung, Lage* Comm. zu TS. Prât. Spr. 7632. — 3) *Anordnung, Eintheilung, Ordnung.* — 4) *Vertheilung, Ausbreitung.* दर्भ° so v. a. *das ausgestreute* Darbha-*Gras.* — 5) *Einrichtung, Gründung, Anlage.* — 6) *das Zusammenfügen* (von Worten, Reden, literarischen Producten) Spr. 7632. Vâsav. 89,1. — 7) *das an den Tag Legen.* नीति° Adj. wohl so v. a. *klug thuend.* — 8) *das Ausstossen von Worten der Verzweiflung.*

विन्यासरेखा f. *eine gezogene Linie* Bâlar. 292,3.

1. विप्, वेपते (विपान्[3], वेपती metrisch) 1) *in schwingender, zitternder Bewegung sein, beben, zittern.* — 2) *vor Schreck entweichen.* — Caus. वेपयति (vgl. auch विपय्[3]) *zittern machen, schwingen, schütteln.* — Mit उद् *in unruhige Bewegung gerathen, erzittern, erschrecken.* — Caus. 1) *zum Zittern bringen* Kâd. 2,56,10 (67,11). — 2) *erschrecken* (trans.). — Mit परि *zittern.* — Mit प्र *erzittern.* Metrisch auch Act. — Caus. *erschüttern, in schwingende Bewegung versetzen, erzittern machen.* — Mit अभिप्र *sich auf Jmd* (Acc.) *stürzen.* — Mit संप्र *erzittern.* — Mit वि *zittern, zucken* (vom Auge). — Mit प्रवि Caus. *erzittern machen.* — Mit सम् *zittern.*

2. विप्[3] 1) Adj. *innerlich erregt, begeistert.* — 2) f. *a) Ruthe, Gerte, dünner Stab, Schaft* (des Pfeils u. s. w.). Bei der Soma-Bereitung *die Stäbe, welche den Boden des Trichters bilden und das Seihtuch tragen.* — *b) *Rede.* — *c) Finger.*

3.*विप्, वेपयति (क्षेपे).

विपक्तव्य Adj. *zu kochen* Karaka 6,11.

विपक्तिम Adj. *gereift, reif* Bhaṭṭ.

विपक्व[3] Adj. (f. आ) 1) *gar gekocht, — gemacht, gar, gekocht* überh. Karaka 6,26. — 2) *gereift, reif* (von Früchten). — 3) *gereift,* so v. a. *zur vollkommenen Entwickelung gelangt, vollkommen ausgebildet.* — 4) *nicht geglüht.*

1. विपत्त m. 1) *der Tag des Uebergangs von einer Monatshälfte zur andern.* — 2) *Widerpart, Gegner, Feind.* — 3) *Nebenbuhlerin* Çiç. 7,51. — 4) *eine entgegengesetzte Behauptung, Gegenbeispiel.*

2. विपत्त Adj. *der Flügel beraubt.*

विपत्तभाव m. *Feindschaft.*

विपत्तय्, °यति *verfeinden.* MBh. 12,88,11 ist nach Kern विपत्तित st. विवत्तित zu lesen. Vgl. Mârk. P. 71,27.

विपत्तरमणी f. *Nebenbuhlerin* Spr. 1379.

विपत्तमूल m. N. pr. des Hauptes einer best. Secte.

विपत्तस्[3] Adj. *auf beiden Seiten (sowohl rechts als links) gehend.*

विपत्ती Adv. mit कर् *der Flügel berauben.*

विपत्तीय Adj. *feindlich.*

विपञ्चय्, °यति *ausbreiten, verkündigen* Hem. Par. 2,136.

विपञ्चिका f. 1) *die indische Laute.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विपञ्ची f. 1) *die indische Laute* Kâd. 147,18 (260, 5). Naish. 7,50. — 2) *Belustigung, Spiel.*

विपञ्चीक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) von विपञ्ची 1).

विपण m. 1) *Verkauf, Handel.* — 2) *Wette.* — 3) *ein Ort, an dem Handel getrieben wird: Kaufladen, Kaufhof, Markt.* — 4) *Markt* als bildliche

Bez. *der Rede, des Organs der Rede* oder *der Energie der Thätigkeit* überh. — 5) als Bein. Çiva's angeblich = निर्व्यवहार, दण्डादिरहित.

विपणान n. *das Verkaufen, Handel.*

विपणापणवत् Adj. *mit Kaufläden und Märkten versehen.*

विपणि f. 1) *Verkauf, Handel.* — 2) *ein Ort, an dem Handel getrieben wird: Kaufladen, Kaufhof, Markt.* Auch °णी. — 3) **Handelsartikel, Waare.*

विपणिन् m. *Handelsmann, Krämer.*

विपणिपथ m. *Marktstrasse* Kâd. 55,17 (102,10).

विपणी f. s. u. विपणि 2).

विपताक Adj. *der Fahne —, des Banners beraubt.*

विपतितलोमन् Adj. *dem das Haar ausgefallen ist* Çat. Br. 1,5,4,5.

विपत्ति f. 1) *das Missrathen, Misslingen, Ungunst* (einer Zeit). — 2) *Unfall, Ungemach, Unglück.* Auch Pl. — 3) *das Zugrundegehen, Verderben, Untergang.* — 4) *Tod.* — 5) *das Verschwinden, Aufhören.*

विपत्र (!) *eine best. Krankheit.*

विपत्मन् Adj. nach Aufrecht *mit Vogelschnelle fliegend.*

1. विपथ (*m. n.) 1) *Abweg.* — 2) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

2. विपथ m. n. *ein für ungebahnte Wege tauglicher Wagen.*

विपथय्, °यति *auf Abwege bringen* Lalit. 322,8.

विपथयमक n. *Paronomasie des ersten und vierten Stollens.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,16.

विपथयुग n. *ein für ungebahnte Wege taugliches Joch* Âpast. Çr. 7,3,8.

विपथवाह् Adj. *an einem* Vipatha-*Wagen ziehend.*

विपथि Adj. *auf Abwegen gehend.*

विपद् f. 1) *das Missrathen, Misslingen.* — 2) *Unfall, Ungemach, Unglück.* Auch Pl. — 3) *Tod.*

*विपदा f. = विपद्.

*विपदी f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

विपन्न 1) Adj. s. u. 1. पद् mit वि. — 2) m. *Schlange* Râgat. 8,331.

विपन्नता f. *die Lage eines Unglücklichen, das Zugrundegehen.*

विपन्या und विपन्यया Instr. 1) *mit Bewunderung, — Jubel, freudig.* — 2) *auf wunderbare Weise.*

विपन्यु Adj. (f. ebenso) 1) *bewundernd, rühmend, jubelnd.* — 2) *bewundernswerth.*

विपय्, विपयति *in zitternde Bewegung versetzen* ṚV. 7,21,2. Vgl. Caus. von 1. विप् und गृभय्.

विपराक्रम Adj. *ohne alle Energie, keines muthigen Auftretens fähig.*

विपरिक्रामम् Absol. *rings herumschreitend* Çat. Br. 7,5,2,30. 9,4,2,10.

विपरिणामयितव्य Adj. *umzuändern, umzuwandeln.*

विपरिणाम m. 1) *Veränderung, Umwandlung, Vertauschung* Comm. zu Âpast. Çr. 6,2,12. 7,23, 1. 11,5,3 und zu Çiç. 12,3. 14,37. — 2) *das Reifen.*

विपरिणामिन् Adj. *sich verändernd —, sich umwandelnd in* (Instr. eines Nom. abstr.).

विपरिधान n. *Vertauschung.*

विपरिधावक Adj. *überall umherlaufend.*

विपरिभ्रंश m. 1) *das Misslingen, Missrathen.* — 2) *das Kommen um* (im Comp. vorangehend).

विपरिलोप m. *Verlust.*

विपरिवत्सर m. *Jahr.*

विपरिवर्तन 1) Adj. (f. ई) *umkehren machend.* — 2) n. *a) das Sichumdrehen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,22,8. — *b) das Sichwälzen.*

विपरिवृत्ति f. *Umkehr, Wiederkehr.*

विपरिष्करण n. *das Vertauschen* Comm. zu Âpast. Çr. 8,15,1.

विपरिष्कार m. *Vertauschung* Sâj. zu Ait. Br. 3,11,6.

विपरीत 1) Adj. s. u. 3. इ mit विपरि. — 2) f. आ *a)* Name *zweier Metra.* — *b) eine best. Stellung der Finger.*

विपरीतक 1) Adj. *verkehrt.* — 2) m. *quidam coeundi modus.*

विपरीतकारिन् Adj. *verkehrt zu Werke gehend* 188,5.

विपरीतता f. *Gegentheil.*

विपरीतपद्या f. *ein best. Metrum.*

विपरीतमति Adj. *eine verkehrte Ansicht habend* Jâgñ. 3,153.

विपरीतमल्लातैल n. *ein best. Oelpräparat* Bhâvapr. 5,123.

विपरीतरत n. *verkehrter coitus* (Weib oben) Kuvalaj. 62,*a*.

विपरीतवत् Adv. *auf verkehrte Weise.*

विपरीताष्ट्यानकी f. *ein best. Metrum.*

विपरीतादि Adj. mit वक्त्र n. *ein best. Metrum.*

विपरीतान्त und विपरीतोत्तर Adj. mit प्रगाथ m. *ein best. Metrum.*

विपरुस् Adj. *gelenklos.*

*विपर्णक m. *Butea frondosa.*

*विपर्य *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विपर्यक् Adv. *verkehrt.*

विपर्यत्त, °त्तं Hariv. 12108 fehlerhaft für विसर्पत्तं.

विपर्यय 1) Adj. *a) in umgekehrtem Verhältniss —, im Gegensatz stehend.* — *b) verkehrt.* — *c) verkehrt zu Werke gehend.* — 2) m. *a) Umlauf.* — *b) Ablauf, das ein Ende Nehmen* R. 6,21,35. — *c) Umwälzung.* — *d) Untergang der Welt.* — *e) Umstellung, Vertauschung, Wechsel, Veränderung.* — *f) umgekehrtes Verhältniss, Gegentheil.* संधिविपर्ययौ *Friede und sein Gegentheil* (d. i. *Krieg*); प्रभावस्य so v. a. *Ohnmacht;* स्वप्न° so v. a. *das Wachen;* बुद्धि° *eine entgegengesetzte Ansicht.* विपर्यये, °येण (R. Gorr. 3,45,9 विपर्यये न zu trennen) und °यात् *im umgekehrten Falle.* — *g) ein Umschlagen zum Schlimmen, Verschlimmerung, schlimme Wendung, Entstellung, Unfall.* — *h) Elend, Unglück.* — *i) Verkehrtheit, perversitas.* — *k) das Wechseln der Ansicht, das in Widerspruch Gerathen mit sich selbst.* — *l) eine verkehrte Ansicht, eine falsche Auffassung, Irrthum* Kap. 3,24. 37. — *m) das Vermeiden, Entgehen.* — *n)* Bez. *gewisser Formen des Wechselfiebers.*

विपर्यस्तता f. *Verkehrtheit* Ind. St. 15,289.

विपर्याण Adj. *entsattelt.*

विपर्याणी Adv. mit कर् *entsatteln.*

विपर्याय m. *Gegentheil.*

विपर्यास m. 1) *das Umwerfen* (eines Wagens). — 2) *Umstellung, Versetzung an einen andern Ort.* — 3) *Ablauf.* — 4) *Vertauschung, Verkehrung, Wechsel.* Pl. Spr. 7073. — 5) *umgekehrtes Verhältniss, Gegentheil.* स्तुति° so v. a. *Tadel.* — 6) *ein Umschlagen zum Schlimmen, schlimme Wendung.* — 7) *Unglücksfall,* so v. a. *Tod.* — 8) *Verkehrtheit, perversitas.* — 9) *eine verkehrte Ansicht, eine falsche Auffassung, Irrthum.*

विपर्यासम् Absol. *abwechselnd, wechselsweise* Çulbas. 3,34. 200.

विपर्यासोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem das Verhältniss zwischen dem, was verglichen wird, und dem, womit dieses verglichen wird, gegen den sonstigen Gebrauch umgekehrt wird,* 248,8.

विपर्व Adj. *gelenklos,* so v. a. *ohne verwundbare Stellen.*

विपर्वन् Adj. als Erklärung von विपर्व.

विपल *ein best. Zeitmaass.*

विपलायिन् Adj. *fliehend.*

विपलाश Adj. *blattlos, der Blätter beraubt.*

विपवन Adj. (f. आ) *windlos.*

*विपव्य Adj. *vollständig zu reinigen, — zu läu-*

tern.

विपशु Adj. *des Viehes beraubt.*

विपश्चि Adj. = विपश्चित् 1).

विपश्चित् 1) Adj. *begeistert, seherisch;* überh. *sinnig, weise, klug, verständig, seine Sache kennend, erfahren in* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. *a)* Indra's unter Manu Svârokisha. — *b)* eines Buddha. Richtig विपश्यिन्.

विपश्चित (metrisch) Adj. = विपश्चित् 1).

विपश्यना f. *richtige Erkenntniss* Lalit. 146,7. 218,6. 220,3.

विपश्यिन् m. N. pr. eines Buddha.

विपश्चिन् m. desgl. Kâraṇḍ. 14,12. 16. 17. 15,11.

विपस् n. *Erregung, Begeisterung* in विपश्चित् und विपोधा.

विपांसुल Adj. (f. आ) *frei von Staub.*

विपाक 1) Adj. (f. आ) *reif.* — 2) m. *a) das Reifen.* — *b) das Heranreifen der Frucht* der Werke, *Lohn* (Lalit. 217,9), *die Folgen, das Resultat.* विपाक° *in den Folgen, in der Folgezeit;* योगविपाक° *in Folge* —, *durch die Wirkungen des* Joga. — *c) Verdauung, Verarbeitung und Umwandlung der in den Körper aufgenommenen Heilstoffe.* — *d) schlechte Verdauung* Karaka 6,18. — *e) Unglücksfall, Unfall.*

विपाकश्रुत n. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

विपाकिन् Adj. 1) *reifend, Früchte tragend, Folgen habend.* — 2) *schwer verdaulich* in अ° Nachtr. 6.

विपाट m. 1) *eine Art Pfeil* MBh. 4,1666. 1668. Çiç. 20,17. Vgl. विपाठ. — 2) N. pr. eines Mannes.

°विपाटक Adj. Mârk. P. 58,10 wohl fehlerhaft für विपाचक *reif machend,* so v. a. *bewirkend.*

विपाटन n. 1) *das Spalten, Zerreissen* Varâh. Jogaj. 8,12. — 2) *das zu Grunde-Richten.* — 3) *Reissen, reissender Schmerz* Karaka 3,2.

विपाटल Adj. *stark geröthet* 300,28. Prasannar. 53,20.

विपाठ 1) m. *eine Art Pfeil.* Vgl. विपाट 1). — 2) f. आ ein Frauenname.

विपाण्डव Ṛt. 2,13 fehlerhaft für विपाण्डुर.

विपाण्डु Adj. *weisslich, bleich* Kâd. 2,3,11 (2,6). Vikramâṅkaṅk. 11,27. Çiç. 6,35. Nom. abstr. °ता f.

विपाण्डुर Adj. (f. आ) dass. Vikramâṅkaṅk. 9,112.

*विपात gaṇa ब्राह्मणादि und यावादि.

*विपातक Adj. von विपात.

विपातन n. *das Flüssigmachen, Schmelzen.*

विपादिका f. 1) *eine Art des Aussatzes, Blasen* u. s. w. *an den Füssen* Râgân. 20,11. Karaka 1,20. — 2) *Räthsel.

विपान n. *das Wegtrinken.* — MBh. 12,9270 fehlerhaft für निपान.

विपाप 1) Adj. (f. आ) *fehlerfrei, sündenlos* Gaut. — 2) f. विपापा N. pr. verschiedener Flüsse VP. 2,4,11.

विपाप्मन् 1) Adj. *a) fehlerfrei, sündenlos* Gaut. — *b) frei von Leiden.* — 2) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

विपार्श्व, Instr. vielleicht so v. a. *zur Seite, dicht bei.*

विपाल Adj. *keinen Hüter habend.*

विपाश् f. N. pr. eines Flusses, der Bijas. *Am Ende eines adv. Comp. विपाशम्.

विपाश 1) Adj. *a) keine Schlinge habend.* — *b) von den Fesseln befreit.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses, = विपाश्. Auch fehlerhaft für विपापा VP.² 2,192.

विपाशन n. *das Losbinden.*

विपाशिन् Adj. *ohne Strang* nach Nir. in Ṛv. 4, 30,11.

विपाशा f. Mârk. P. 57,18 fehlerhaft für विपाश 2).

विपिन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Wald.* — *b) Menge* Bâlar. 24,3. — 2) Adj. *dicht* (Wald).

विपिनतिलक n. *ein best. Metrum.*

विपिनाय्, °यते *wie ein Wald erscheinen, zum Walde werden.*

विपिनौकस् m. *Waldbewohner, Affe* Mahâvîraḥ. 109,2.

विपीडम् Adv. *ohne Leidzufügung.*

विपुंसक Adj. *nicht recht männlich, unmännlich.*

विपुंसी f. *ein Mannweib* Pâr. Gṛhj. 2,7,9. v. l. विपुंसा und विपुंषी.

*विपुच्छ्, °यते *mit dem Schwanze wedeln.*

विपुट Adj. (f. आ) als Beiwort einer Nase Varâh. Bṛh. S. 68,62, v. l. wohl *ohne* (weite) *Oeffnung,* was aber schon स्वल्पच्छिद्रा ist.

विपुत्र Adj. (f. आ) *des Kindes* —, *des Jungen (Kalbes) beraubt.*

विपुर n. *der Intellect* VP.² 1,30. fgg.

विपुरीष Adj. *vom Unrath befreit.*

विपुरुष Adj. *menschenlos.*

विपुल 1) Adj. (f. आ) *gross, umfangreich, sich weit ausbreitend* (Strahlen u. s. w.), *breit, dick, lang* (auch von der Zeit), *stark, intensiv, bedeutend, viel, zahlreich, vornehm* (Geschlecht), *laut.* Compar. °तर Çiç. 11,5. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Sauvîra MBh. 1,139,22. — *b)* eines Schülers des Devaçarman. — *c)* eines Sohnes des Vasudeva. — *d)* eines Berges. — 3) f. आ *a) *die Erde.* — *b)* Name der Dâkshâjaṇî auf dem Berge Vipula. — *c)* Name *zweier Metra.* — *d) ein best. Tact* S. S. S. 227. — 4) *n. *eine Art Gebäude* Gal.

विपुलक Adj. *recht umfangreich* und zugleich *keine emporgerichteten Härchen zeigend* Çiç. 7,70.

विपुलता f. *Grösse, grosser Umfang.*

विपुलत्व n. *Breite.* Instr. so v. a. *im Durchmesser.*

विपुलद्रव्य Adj. *begütert* Karaka 1,15.

*विपुलपार्श्व m. N. pr. eines Berges.

विपुलमति 1) Adj. *von grossem Verstande.* — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva.

विपुलय्, °यति *ausdehnen, länger machen* Subhâshitâv. 1847.

*विपुलरस m. *Zuckerrohr.*

विपुलव्रत Adj. *der grosse Verpflichtungen übernommen hat, Bedeutendes zu thun bereit ist* MBh. 1,130,60.

*विपुलस्कन्ध m. Bein. Aruṇa's.

*विपुलास्रवा f. = विपुलास्रवा Râgân. 5,46.

विपुलार्थभोगवत् Adj. *viel Vermögen besitzend und viele Genüsse habend* Varâh. Bṛh. S. 68,67.

*विपुलास्रवा f. *Aloe perfoliata.* Vgl. विपुलास्रवा.

विपुलिनाम्बुरुह Adj. (f. आ) *keine Sandbänke und keine Wasserrosen habend.*

विपुली Adv. mit कर् *ausbreiten, einen grösseren Umfang geben;* mit Acc.

विपुलीभाव m. *Ausbreitung* VP.² 1,31.

विपुष्टि f. *vorzügliches Gedeihen* Vaitân. 30,19.

विपुष्प Adj. (f. आ) *blüthenlos* 86,30.

विपूय 1) Adj. *reinigend* Bhaṭṭ. — 2) m. *Saccharum Mnnjia.*

विपूयक n. *Eiterung* oder *Gestank.*

विपूर् Adj. oder °म् Absol. (?) Kumâras. 12,24.

विपृक्त Adj. *unvermischt, lauter.* Nach Sây. = सर्वतो व्याप्तः.

विपृच् 1) Adj. *nicht berührend, gesondert.* — 2) m. *ein best.* Agni Âpast. Çr. 9,3,19.

विपृचे Dat. Infin. zu पर्च् mit वि Ṛv. 4,13,3.

विपृच्छम् Acc. Infin. zu प्रच्छ् Ṛv. 7,86,3.

विपृथु m. 1) = 2. विपथ. — 2) N. pr. eines Fürsten.

विपृष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva Bhâg. P. 9,24,49.

विपोधा Adj. *Begeisterung verleihend.*

विप्र 1) Adj. (f. आ) *a) innerlich erregt, begeistert;* Subst. *derjenige, welcher vor dem Altar dem frommen Drange Worte leiht: Dichter, Sänger, Vorbeter* u. s. w. In der späteren Sprache bisweilen *Priester, Hauspriester* (89,4). — *b) geistig belebt, scharfsinnig, klug.* — *c) gelehrt;* m. *ein gelehrter Theolog.* — 2) m. *a) ein Brahmane* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. Bez.

gewisser göttlicher Wesen. — *c) *der Mond.* — *d) *der Monat* Bhâdrapada. — *e) *Ficus religiosa* Râǵan. 11,115. — *f) *Acacia Sirissa.* — *g) Proceleusmaticus.* — *h)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. विप्रा *eine Frau aus der Brahmanenkaste.*

विप्रक m. *ein Brahmane* (in verächtlichem Sinne) Kautukas.

विप्रकर्ष m. 1) *das Wegschleppen, Fortführung.* — 2) *räumliche Entfernung* Gobh. 1,5,7. — 3) in Comp. mit काल° *zeitliche Entfernung.* — 4) *Abstand, Contrast, Unterschied.* — 5) in der Grammatik *Auseinanderreissung —, Trennung zweier Consonanten durch Einfügung eines Vocals.*

विप्रकार m. (adj. Comp. f. आ) *Zufügung eines Leides, Beleidigung.*

°विप्रकाश Adj. *den Schein von — habend, aussehend wie, ähnlich.*

*विप्रकाष्ठ n. *Thespesia populneoides* Râǵan. 9,97.

विप्रकीर्ण 1) Adj. s. u. 3. कॄ mit विप्र. — 2) m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

विप्रकीर्णत्व n. *das Zerstreutsein.*

विप्रकृत् Adj. *Jmd* (Gen.) *ein Leid zufügend.*

विप्रकृति f. *Abänderung.*

*विप्रकृष्टक Adj. *entfernt.*

विप्रकृष्टत्व n. *das Entferntsein, Entfernung.*

विप्रक्रिया f. *besondere Veranstaltung.*

विप्रचित् m. N. pr. eines Dânava, Vaters des Râhu.

*विप्रचित gaṇa सुतंगमादि.

विप्रचित्त m. Mbh. 6,5031 fehlerhaft für विप्रचित्ति 2) *b*).

वि३प्रचित्ति 1) Adj. *scharfsinnig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Lehrers. — *b)* eines Dânava (Vaters des Râhu) Suparṇ. 29,5. — 3) f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81. 83. 291.

विप्रजन m. 1) *Priester* oder coll. *die Priester.* — 2) N. pr. eines Mannes.

वि३प्रजित्ति m. N. pr. eines Lehrers.

वि३प्रजूत Adj. *von den Betern getrieben.*

विप्रजूति m. N. pr. eines Liedverfassers.

विप्रणाश m. in अ°.

विप्रता f. *der Stand —, die Würde eines Brahmanen.*

विप्रतापस m. *ein brahmanischer Büsser* 122,10.

विप्रतारक m. 1) *Betrüger* Nerioseṅgh. — 2) **Schakal.*

विप्रतिकूल Adj. *widerspänstig, widersetzlich.*

विप्रतिपत्ति f. 1) *Verkehrtheit der Wahrnehmung, Sinnestäuschung; verkehrte Auffassung, Missverstand* Kâraka 3,7. — 2) *Widerspruch.* — 3) *das Auseinandergehen von Meinungen, Meinungsverschiedenheit* Gaut. Deçin. 1,41. — 4) *Conflict zwischen zwei Auffassungen, Antinomie.* — 5) *verkehrte Entgegnung* (in der Disputation) Njâjas. 1, 1,60.

विप्रतिप्रत्यनीक Adj. = विप्रत्यनीक Lalit. 102,14.

विप्रतिषेध m. 1) *das Wehren, Einhaltthun.* — 2) *Widerspruch, Widerstreit, Gegensätzlichkeit, Conflict zweier Aussprüche* Âpast. Gaim. 1,2,36. Instr. *in Folge des Conflicts zweier Bestimmungen* geht (zu ergänzen) dieses (Nomin.) dem (Abl.) vor. Vgl. पर° und पूर्व° (Nachtr. 5). — 3) *Aufhebung, Verneinung.*

विप्रतिसार m. 1) *Reue.* n. Kâraṇḍ. 33,12. — 2) **Ingrimm, Zorn.* — 3) **Schandthat, Schlechtigkeit.*

विप्रतिसारिन् Adj. 1) *von Reue erfüllt* Lalit. 528,13. — 2) *betrübt* Lalit. 327,5. 329,16.

विप्रतीप Adj. 1) *sich widersetzend, widerspänstig, feindselig.* — 2) *umgekehrt* (in übertragener Bed.).

*विप्रतीसार m. = विप्रतिसार 1) 2) und 3).

विप्रत्यनीक Adj. *unangefeindet* Saddh. P. v. l. विप्रत्यनीयक.

विप्रत्यनीयक Adj. dass. Lalit. 513,16. fg.

विप्रत्यय m. *Misstrauen.*

विप्रत्व n. *der Stand —, die Würde* 1) *eines gelehrten Brahmanen.* — 2) *eines Brahmanen.*

विप्रदमन m. ein Mannsname Kautukas.

*विप्रदारु m. *getrocknete Früchte, Wurzeln u. s. w.*

विप्रदेव m. N. pr. 1) eines *Fürsten.* — 2) eines Hauptes der Bhâgavata.

विप्रपात m. 1) *eine Art Flug.* — 2) *Abgrund.*

विप्रपुत्र m. *ein Brahmanensohn, ein junger Brahmane* 121,21.

विप्रप्रिय 1) Adj. *bei den Brahmanen beliebt.* — 2) *m. *Butea frondosa.*

विप्रबन्धु m. N. pr. eines Liedverfassers.

विप्रभाव m. *der Stand —, die Würde eines Brahmanen* Daçak. 14,6.

विप्रमठ m. *Brahmanenkloster.*

विप्रमनस् Adj. *verstimmt, kleinmüthig.* v. l. नातिप्रमनस्.

वि३प्रमन्मन् Adj. *begeisterte Andacht habend.*

विप्रमाथिन् Adj. *Alles niedertretend* Spr. 4195 = Agni-P. 237,6.

विप्रमादिन् Adj. *auf Nichts achtend, sich ganz gehen lassend.*

विप्रमोक्ष m. 1) *das Sichlösen.* — 2) *Befreiung von* (Abl. oder Gen. [Hemâdri 1,630,19]).

विप्रमोक्षण n. *das Sichbefreien von* (im Comp. vorangehend).

विप्रमोच्य Adj. *zu befreien von* (Abl.).

विप्रमोक्ष m. in अ° (Nachtr. 5).

*विप्रयाण n. *Flucht.*

विप्रयोग m. 1) *Trennung,* — *von* (Instr., Instr. mit सह, Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *das Fehlen, Nichtdasein.*

विप्रयोगिन् Adj. *getrennt* (von einem geliebten Gegenstande).

विप्रराज्य, °वि३राजिन्य n. 1) *das Reich der Frommen.* — 2) *die Herrschaft der Brahmanen.*

विप्रर्षि m. = ब्रह्मर्षि *ein priesterlicher Weiser.*

विप्रलप्त n. *Auseinandersetzung, Erörterung* MBh. 12,29,145. 147.

विप्रलभ्य Adj. *zu betrügen, zu hintergehen, zum Narren zu halten* Naish. 3,78. 8,91.

विप्रलम्बक Adj. Prab. 54,9 fehlerhaft für °लम्भक.

विप्रलम्भ m. 1) *Täuschung, Betrug, das Getäuschtwerden* (in seinen Erwartungen) *durch Jmd* (Abl.). — 2) *Trennung eines liebenden Paares* (*getäuschte Erwartung*).

विप्रलम्भक Adj. Subst. *täuschend, betrügend, Betrüger; ein unehrlicher Gegner* Comm. zu Njâjam. 9,2,18. Nom. abstr. °त्व n. *Täuschung* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,6 (S. 428, Z. 1).

विप्रलम्भन n. *Täuschung, Betrügerei.* Pl.

विप्रलम्भिन् Adj. *täuschend, betrügend.*

विप्रलय m. 1) *das Aufgehen in* (Loc.). — 2) *das Verlöschen.*

1. विप्रलाप m. 1) *Auseinandersetzung.* — 2) *sinnloses Schwatzen.* — 3) *Widerspruch, Widerrede.* — 4) **Täuschung, Betrug.*

2. विप्रलाप Adj. *frei von allem Geschwätz.*

विप्रलापिन् Adj. Subst. *schwatzend, Schwätzer* Spr. 7692.

विप्रलुम्पक Adj. *Raub verübend, auf eine unrechtmässige Weise sich Geld schaffend.*

विप्रलोप m. *das Verschwinden, Zunichtewerden* Vâǵrakkh. 22,9. 13.

*विप्रलोभिन् m. *eine best. Pflanze,* = किंकिरात.

वि३प्रवचस् Adj. *begeisterte Reden führend* RV. 8,61,8.

विप्रवाचनक n. *das Brahmanen geziemende Hersagen frommer Wünsche* Hemâdri 1,283,15. Vgl. ब्राह्मणवाचन.

विप्रवाद m. *eine abweichende Meinung.*

विप्रवास m. *ein Aufenthalt auswärts, das Verreisen* (Gaut.), *das Verweilen ausserhalb von* (Abl. oder im Comp. vorangehend).

विप्रवासन n. *das Verbannen.*

विप्रवाक्‌स् Adj. *die Darbringung* oder *Huldigung der Sänger empfangend* RV.

विप्रवित्ति m. N. pr. eines Mannes. v. l. °चित्ति und °ज्ञित्ति.

1. विप्रवीर् m. *ein heldenmüthiger Brahmane* Kathâs. 10,24.

2. विप्रवीर् Adj. 1) *begeisterte Männer habend.* — 2) *Männer begeisternd.*

विप्रव्राजिनी Adj. f. *zwei Männern nachlaufend* (Comm.).

विप्रशस्तक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

विप्रश्न m. *das Befragen des Schicksals.*

विप्रश्निक 1) m. *Schicksalsbefrager, Astrolog* Kâd. 72,5 (133,8). — 2) *f. आ f. zu 1).

विप्रसात् Adv. mit कर् *den Brahmanen Etwas* (Acc.) *schenken.*

विप्रसारण n. *das Strecken* (der Glieder).

विप्रस्फाण n. *das Weichen, Verschwinden.*

विप्राधिप m. *der Mond.* °मुखा f. *eine Mondantlitzige* Hemâdri 1,21,9. 10.

विप्रानुमदित Adj. *von Sängern bejubelt.*

विप्रापण n. in einer Etymologie.

विप्राप्त Adj. = विस्तीर्ण. Zur Erklärung von विष्पित.

विप्रावमन्यक Adj. *Brahmanen geringschätzend* 101,17.

विप्राषिक m. Pl. *ein best. Gemüse.*

विप्रिय Adj. 1) *entzweit.* — 2) *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *unlieb, unangenehm;* n. Sg. und Pl. (seltener) *etwas Unliebes,* — *Unangenehmes.*

विप्रियकर्, विप्रियकारिन् und विप्रियंकर Adj. *Jmd etwas Unliebes erweisend.*

विप्रियत्व n. *das unlieb —, unangenehm Sein.*

विप्रुड्होम m. *eine best. Spende* (als Sühne für die beim Pressen und Schöpfen daneben gefallenen Soma-*Tropfen*).

विप्रुष् (Nomin. विप्रुट्) f. 1) *Tropfen* (Harshak. 122,14), *Krümchen, Fleckchen, mica.* पावकविप्रुष् *Feuerfunke.* मुख्या विप्रुष: = 2) Gaut. आश्चर्यविप्रुषम् so v. a. *Wundererscheinungen* Râgat. 8,237. — 2) Pl. *Tropfen, die beim Sprechen dem Munde entfallen.*

विप्रुष m. oder n. *Tropfen.*

विप्रुष्मत् Adj. *mit Tropfen versehen.*

विप्रेक्षण n. *das Umsichschauen.*

विप्रेक्षित n. *Blick* Kumâras. 1,47.

विप्रेक्षितर् Nom. ag. *der sich umschaut.*

विप्रेत Adj. s. u. 3. इ mit वि-प्र.

विप्रेन्द्र m. *ein ausgezeichneter Brahmane* 69,27.

विप्रेमन् m. *Entfremdung, Entzweiung.*

विप्रेषित Adj. s. u. 5. वस् mit वि-प्र.

1. विप्लव 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das zu Grunde Gehen, Verlorensein, zu Schanden Werden.* — *b) Verlust bei einem Geschäfte.* — *c) Noth, Elend, Drangsal, Calamität.* In Comp. mit dem Wessen und dem Wodurch. Von einem Schiffe so v. a. *Schiffbruch.* — *d) Unruhen im Lande, Aufstand.* — *e) Schändung —, Entehrung eines Frauenzimmers.* — 2) Adj. (f. आ) *verworren* (Worte). Vgl. अविप्लव.

2. विप्लव Adj. *kein Schiff habend, wo es kein Schiff giebt.*

विप्लवता f. MBh. 12,11148 fehlerhaft für विप्लावता.

विप्लविन् Adj. *dahingehend, verschwindend.*

*विप्लाव m. *Galopp.*

°विप्लावक (Gaut.) und °विप्लाविन् Adj. *verbreitend, bekannt machend, unter die Menge bringend.*

विप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit वि. — 2) n. *das Auseinanderspringen* Hariv. 2,119,122.

विप्लुति f. = 1. विप्लव 1) *a).*

विप्लुष् f. 1) *Tropfen* Çiç. 18,44. — 2) *Pl. = विप्रुष् 2).

विष Adj. *ohne den Laut* ष Tândja-Br. 8,5,6.

विफल 1) Adj. (f. आ) *a) keine Früchte tragend.* — *b) keinen Erfolg habend, nicht zum Ziele gelangend, dessen Hoffnungen vereitelt werden, seinen Zweck verfehlend, nutzlos, vergeblich.* — *c) keine Hoden habend.* — 2) *m. *Pandanus odoratissimus* Râgân. 10,68.

विफलता f. *Nutzlosigkeit.*

विफलत्व n. 1) *Fruchtlosigkeit* (eig.). — 2) *Nutzlosigkeit.*

विफलय्, °यति *vereiteln, Jmd* (Gen.) *nicht gestatten;* mit Infin. Mudrâr. 131,4 (194,7).

विफलश्रम Adj. *sich unnütz bemühend.* Nom. abstr. °त्व n. Râgat. 4,717.

विफली Adv. 1) mit कर् *a) unnütz machen, vereiteln, Jmd nicht zum Ziele gelangen lassen, Jmds Hoffnungen vereiteln.* — *b) entmannen.* — 2) mit भू *nutzlos werden.*

विफलीभविष्णु Adj. *unnütz werdend.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 9,81.

विफल्क Adj. *reichlich* Kâtj. Çr. 21,3,10. Vgl. विगुल्फ.

°विफाण Adj. (f. आ) nach dem Comm. *aufgekocht mit,* eher *abgezogen über* Gobh. 3,4,11 (vgl. ed. Knauer).

*विबद्धक Adj. gaṇa मृष्यादि.

विबन्ध m. 1) *das Umspannen.* — 2) *ein kreisförmiger Verband.* — 3) *Hemmung* (Karaka 4,8), *Stockung, Verstopfung* (des Leibes). — 4) *Mittel zum Stopfen* Karaka 6,4. — Vgl. निर्विबन्ध.

°विबन्धन Adj. *stocken machend, verstopfend.*

विबन्धु Adj. *verwandtenlos.*

1. विबर्ह m. in अविबर्ह (Nachtr. 5).

2. विबर्ह Adj. *keine Schwanzfedern habend.*

विबल Adj. *schwach.*

विबलाक Adj. *ohne Kraniche.* Nach Nilak. = आकस्मिकपाताशनिरहित.

विबाण Adj. *ohne Pfeil.*

विबाणाक्ष्य Adj. *keinen Pfeil und keine Bogensehne habend.*

विबाणधि Adj. *keinen Köcher habend.*

विबाध 1) m. *a) Verdränger* RV. 10,133,4. विबाध AV. 19,34,7. — *b) das Zersprengen, Verjagen* u. s. w. in विबाधवत्. — 2) f. आ als Bed. von केठ् Dhâtup. 8,14. = विकेठन Trik.

विबाधवत् Adj. *verdrängend, verjagend* (Agni).

विबाली f. N. pr. eines Flusses.

विबाळ्ह 1) Adj. *der Arme beraubt.* — 2) m. N. pr. eines geistigen Sohnes Brahman's VP.² 1,79 (विवाळ्ह).

विबिल Adj. *ohne Loch, — Oeffnung* Âpast. Çr. 9,19,2.

विबुद्धि Adj. *unvernünftig* Kautukas. 39.

1. विबुध 1) Adj. *sehr klug, — verständig.* — 2) m. *a) ein Kluger, Weiser.* — *b) ein Gott.* — *c) *der Mond.* — *d)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Autors.

2. विबुध Adj. *ohne kluge Männer.*

विबुधगुरु m. *der Planet Jupiter.*

विबुधतटिनी f. *die* Gañgâ.

विबुधत्व n. *Klugheit.*

विबुधनदी f. *die* Gañgâ Vidḍh. 99,1.

विबुधपति m. Bein. Indra's Karaka 6,1.

विबुधप्रिय 1) Adj. (f. आ) *bei den Klugen* oder *bei den Göttern beliebt.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

विबुधरञ्जनी f. m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विबुधराज m. Bein. Indra's.

विबुधसद्मन् n. *die Götterwohnung, der Himmel* Kâd. 153,6 (269,2).

विबुधाचार्य m. *der Lehrer der Götter,* Bṛhaspati Daçak. 2,16.

विबुधाधिप und विबुधाधिपति m. Bein. Indra's.

विबुधाधिपत्य n. *die Oberherrschaft über die Götter.*

विबुधावास m. *die Wohnung eines Gottes, Tempel.*

विबुधेतर m. *ein Nichtgott, ein* Asura.

विबुभूषा f. *der Wunsch sich zu entfalten.*

1. विबोध m. 1) *das Erwachen* Çiç. 11,67. — 2) *das Erkennen.* — 3) in der Dramatik *das (aufmerksame) Verfolgen des Endzieles.* — 4) N. pr. eines Vogels, eines Kindes des Droṇa.

2.* विबोध m. *Unaufmerksamkeit.*

विबोधन 1) m. *Erwecker*, so v. a. *den Anfang zu Etwas machend.* — 2) n. *a) das Erwachen.* — *b) das Erwecken.*

विबोधयितव्य Adj. *zu erwecken* Bâlar. 224,19.

विभक्त 1) Adj. s. u. भञ्ज् mit वि und सु°. Als Beiw. Skanda's MBh. 3,232,6. — 2) n. *Trennung, Absonderung* 234,9.

विभक्तज m. *ein nach der Theilung* (des väterlichen Vermögens) *geborener Sohn* Gaut.

विभक्तत्व n. *Verschiedenheit, Mannichfaltigkeit.*

विभक्तृ (mit Gen.) und विभक्तृ (mit Acc.) Nom. ag. 1) *Vertheiler.* — 2) am Ende eines Comp. *Sonderer*, so v. a. *Ordner.*

विभक्ताविभक्तनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

विभक्ति f. 1) *Theilung, Sonderung.* — 2) *Unterscheidung, Modification.* — 3) *Abwandlung des Nomens, Casus;* bei Pâṇini *Casus- und Personalendung.* Im Ritual heissen speciell so *die Casus des Wortes* अग्नि *in den* Jâgjâ-*Formeln* Comm. zu Âpast. Çr. 5,28,6. — 4) = भक्ति 5) Comm. zu Çâṅkh. Br. 17,6. — 5) * *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विभक्तिक in अविभक्त° Nachtr. 1.

विभक्तितत्त्व n. Titel eines Werkes.

विभक्तिन् in अविभक्तिन्.

विभङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Verziehen* (der Brauen, des Gesichts) Vâsav. 101,2. — 2) *Einschnitt, Furche* Vâsav. 62,2. — 3) *Unterbrechung, Störung, Vereitelung.* — 4) *Täuschung, Hintergehung* Vâsav. 62,2. — 5) *Welle* Vâsav. 101,2. — 6) Bez. *bestimmter buddhistischer Werke.*

विभङ्गुर Adj. *unsicher* (Blick) Çiç. 10,82.

*विभज्ञ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विभज्ञनीय Adj. 1) *zu vertheilen.* — 2) *was gesondert —, unterschieden wird* oder *— werden soll.*

1. विभज्य Adj. 1) *zu theilen.* — 2) = विभज्ञनीय 2).

2. विभज्य Absol. *mit —, unter Vornahme einer Theilung.*

विभज्यपाठ m. *das gesondert —, für sich Ausgesprochenwerden* (eines Lautes).

*विभज्यवाद् m. *die Lehre einer best. buddhistischen Secte.*

विभज्यवादिन् m. *ein Anhänger dieser Lehre.*

विभञ्जनु Adj. *zerbrechend* (intrans.).

विभण्डक m. N. pr. eines Lehrers. Richtig विभाण्डक.

1. विभय n. *Gefahrlosigkeit.*

2. विभय Adj. *keiner Gefahr ausgesetzt.*

*विभरट (!) m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. विभरत.

विभव 1) Adj. *reich.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Allenthalbensein, Allgegenwart.* — *b) Entfaltung.* — *c)* bei den Vaishṇava *Entfaltung des göttlichen Wesens, dessen Erscheinung in secundären Formen.* — *d) Macht, Kraft, majestas, hohe —, bevorzugte Stellung, Herrschaft.* Sg. und Pl. विभवतस् im Drama *nach der Stellung, nach dem Range* 295,2. — *e) Vermögen, Besitz, Geld* (Sg. und Pl.) Gaut. विभवतस् und विभवसारेण (Hemâdri 1,760,19) *nach den Vermögensumständen.* — *f) Luxus*, so v. a. *etwas Ueberflüssiges* Harshaṅ. 69,16. — *g) Erlösung* in einer buddh. Inschr. (s. u. 2. मुद् 5) in Nachtr. 5. — *h) das 2te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *i)* * *Vernichtung, Untergang.* — *k) ein best. Tact.*

विभवमति f. N. pr. einer Fürstin.

विभववत् Adj. *vermögend, wohlhabend.*

विभविन् Adj. dass. Çiç. 19,86.

विभस्मीकरण n. *das von der Asche Befreien.*

विभा 1) Adj. *scheinend.* — 2) f. *a) Licht, Glanz* Çiç. 19,86. — *b) Pracht, Schönheit.* — *c)* N. pr. der Stadt Soma's VP.^{2} 2,240.

विभाकर m. 1) *die Sonne.* — 2) * *Feuer.* — 3) in der Astron. *das Maass des von der Sonne beleuchteten Theiles des Mondes.* — 4) *Fürst, König.*

विभाकरशर्मन् m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

विभाग m. 1) *Vertheilung, Austheilung, Zutheilung, Theilung des Vermögens, Erbtheilung.* पिटक° *die Vertheilung der Geschwüre* (über den Körper). — 2) *Eintheilung.* — 3) *Antheil, — an* (im Comp. vorangehend Hem. Par. 1,216); *Theil, Bestandtheil.* — 4) *Bruch, Zähler eines Bruchs.* — 5) *Sonderung, Trennung, Unterscheidung; Verschiedenheit.* विभागेन *getrennt, abgesondert, einzeln, en détail* (Daçak. 83,10). — 6) Bein. Çiva's. — 7) Titel eines Werkes Burnell, T. — 8) fehlerhaft für विभङ्ग.

°विभागक Nom. ag. *Sonderer, Ordner.* Vielleicht fehlerhaft für विभाजक.

विभागत्व n. Nom. abstr. zu विभाग 5).

*विभागभिन्न n. = तक्र.

विभागरेखा f. *Scheidungslinie —, Grenze zwischen* (Gen.) Bâlar. 170,6.

विभागवत् Adj. *getrennt, gesondert, unterschieden.* Nom. abstr. °वत्ता f.

विभागशस् Adv. *Theil für Theil, in Theilen, in Theile, gesondert, getrennt, je nach —* (im Comp. vorangehend).

विभागिन् Adj. in अ° (auch Nachtr. 5).

विभागी Adv. mit कर् *zertheilen, zerstücken* Pañkad.

विभाग्य Adj. *zu zerlegen, abzutheilen.*

विभाज् Adj. *sich theilend* (nach dem Comm.) Âpast. 1,23,2.

विभाजक Adj. 1) *vertheilend, zutheilend.* — 2) *trennend, sondernd.*

विभाजकी Adv. mit भू *als trennend —, als sondernd erscheinen.*

विभाजन n. **das Sondern, Unterscheiden.* — नैतद्विभाजनम् Mṛkkh. 144,19 fehlerhaft für नैतद्धि भा°.

विभाजम् Acc. Infin. von भञ्ज् mit वि TBr. 1,1,5,6.

*विभाजयितृ Nom. ag. vom Caus. von भञ्ज् mit वि.

1. विभाज्य Adj. *zu theilen, zu vertheilen.*

2. विभाज्य Absol. fehlerhaft für 2. विभज्य.

विभाण्ड 1) m. N. pr. eines Mannes. = माण्डव्य Kâçikh. 11,17. — 2) *f. ई *a) die Sennapflanze* Râgan. 3,123. — *b)* = नीलगोकर्णी.

विभाण्डक 1) m. N. pr. eines Muni mit dem Patron. Kâçjapa. — 2) *f. °ण्डिका *Senna obtusa.*

विभात 1) Adj. s. u. 1. भा mit वि. — 2) n. *Tagesanbruch.*

विभानु Adj. *scheinend, leuchtend* ṚV.

विभात् m. N. pr. der Welt Prâgâpati's.

1. विभाव Adj. *scheinend, leuchtend.*

2. विभाव m. 1) als Beiw. Çiva's vielleicht *Entfaltung.* — 2) * *Bekanntschaft.* — 3) *ein von der Kunst dargestellter Gegenstand, insofern derselbe ästhetische Empfindungen erregt.*

°विभावक Adj. *verschaffend, zu verschaffen beabsichtigend* (nach Nîlak.).

विभावत्व n. Nom. abstr. zu विभाव 3).

विभावन् (Voc. विभावस्) Adj. *scheinend, leuchtend, glänzend.*

विभावन 1) Adj. *entfaltend* oder *zur Erscheinung bringend, offenbarend* Hariv. 3,116,10. — 2) f. आ *eine best. rhetorische Figur: das Vorführen von Wirkungen, deren wahre Ursachen man Einem zu errathen überlässt,* Vâmana 4,3,13. Kâvjapr. 10,21. — 3) n. *a) das Entfalten, Erschaffen.* Nach dem Comm. zu Bhâg. P. = पालन. — *b) das Offenbaren, an den Tag Legen.* — *c) das Wahrnehmen, Erkennen.* — *d) das Vorführen dem*

Geiste, das Nachsinnen über. — *e) das Erwecken eines best. Grundtons, einer best. Grundstimmung durch ein Kunstwerk.*

विभावनीय Adj. 1) *wahrzunehmen, zu erkennen.* — 2) *zu überführen* als Erklärung von **भाव्य**.

विभावरी 1) Adj. f. zu **विभावन्** RV. MBh. Nach Nîlak. auch = **कुपिता**. — 2) Subst. *a) (die sternhelle) Nacht.* — *b) *Gelbwurz.* °**युग** n. = **हरिद्रा** und **हरिद्रादारु** Bhâvapr. 3,97. — *c) *eine dem Ingwer ähnliche Pflanze.* — *d) *Kupplerin.* — *e) *ein hinterlistiges Weib.* — *f) *ein geschwätziges Weib.* — *g)* * = **विवाद्वस्त्रगुण्ठी** oder °**वस्त्रमुण्डी**. — *h) ein best. Metrum.* — *i)* N. pr. α) einer Tochter des Vidjâdhara Mandâra. — β) der Stadt Soma's. — γ) der Stadt der Praketas.

विभावरीकान्त (Kâvjapr. 136,7) und **विभावरीश** m. *der Mond.*

विभावसु 1) Adj. *glanzreich.* — 2) m. *a) Feuer, der Gott des Feuers.* — *b) die Sonne.* — *c) *der Mond.* — *d) *eine Art Halsschmuck.* — *e)* N. pr. α) eines der 8 Vasu. — β) eines Sohnes des Naraka. — γ) eines Dânava. — δ) eines Ṛshi. — ε) eines mythischen Fürsten.

विभाविन् Adj. 1) *mächtig* Çiç. 19,86. — 2) am Ende eines Comp. *erscheinen lassend.* **वर्ण**° als Beiw. Çiva's. — 3) *Etwas entfaltend, was eine best. Grundstimmung* (das Gefühl der Liebe u. s. w.) *erweckt.*

विभाव्य 1) Adj. *a) wahrzunehmen, vernehmbar, erkennbar, fassbar.* — *b) worauf man zu achten —, sein Augenmerk zu richten hat.* — 2) n. impers. *zu achten, die Aufmerksamkeit zu richten* Comm. zu Mṛicch. 109,6.

विभाषा f. 1) *Beliebigkeit, Zulässigkeit des Einen und Andern.* Der Nomin. auch adverbialisch so v. a. **विभाषया**. — 2) Bez. *einer Klasse von Prâkrit-Sprachen.* — 3) *eine best.* Râgiṇi S. S. S. 37. — 4) bei den Buddhisten so v. a. *ausführlicher Commentar.*

विभास् m. 1) Name einer der 7 Sonnen. — 2) *ein best.* Râga Vâsav. 45,4. 5. — 3) N. pr. einer Gottheit.

विभास्कर Adj. *ohne Sonne.*

विभास्वत् Adj. *überaus glänzend.*

विभित्ति f. *Spaltung.*

विभिद् 1) m. N. pr. eines Dämons Supârṇ. 23, 6. — 2) f. **विभिदा** *Durchbohrung* und *das Untreuwerden, Abfall* Çiç. 20,23.

विभिन्दु 1) Adj. *spaltend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

विभिन्दुक m. N. pr. eines Asura.

विभिन्नदर्शिन् Adj. *Verschiedenes —, Verschiedenheit sehend, einen Unterschied machend.*

विभिन्नी Adv. mit **कर्** *trennen, scheiden.*

विभी Adj. *furchtlos.*

विभीत m., **विभीतक** m. (*f. ई) und **विभीदक** m. *Terminalia Bellerica;* n. *die als Würfel gebrauchte Nuss* Râgân. 11,237. Bhâvapr. 1,161.

विभीषण 1) Adj. (f. आ) *schreckend, einschüchternd, Furcht erregend.* Auch in Comp. mit seinem Object. — 2) m. *a) *Rohrschilf, Amphidonax Karka.* — *b)* N. pr. α) eines edlen Râkshasa, Bruders des Kubera und Râvaṇa, der von Râma nach Râvaṇa's Vertreibung als Beherrscher von Laṅkâ eingesetzt wurde. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Çiç. 14,81. — *b)* zweier Fürsten von Kâçmîra. — *c)* eines Autors Burnell, T. — 3) f. **विभीषणा** N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *a) das Schrecken, Einschüchterung.* — *b) der 11te* Muhûrta.

°**विभीषा** f. *die Absicht Jmd zu schrecken.*

विभीषिका f. *Schreck, Einschüchterung, Schreckmittel.*

विभु und **विभू** (vedisch) 1) Adj. (f. **विभू** und **विभ्वी**) *a) weit reichend, durchdringend; ausgebreitet, überall gegenwärtig.* — *b) reichlich, nachhaltig.* — *c) vermögend, mächtig, wirksam, tüchtig, vermögend zu* (Infin.). — *d)* * = **नित्य**. — *e)* * = **दृढ**. — 2) m. *a) Herr, Gebieter, Fürst, das Haupt von* (im Comp. vorangehend). — *b) der Mächtige, Allmächtige* als Bez. *des höchsten Gottes:* α) Brahman's. — β) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — γ) Çiva's. — *c) *Diener.* — *d)* Pl. ein Name der Ṛbhu. — *e)* N. pr. α) eines Gottes, eines Sohnes des Vedaçiras und der Tushitâ. — β) einer Götterschaar unter Manu Sâvarṇi. — γ) des Indra unter Manu Raivata und unter dem 7ten Manu. — δ) eines Sohnes des Vishṇu von der Dakshiṇâ. — ε) eines Sohnes des Bhaga von der Siddhi. — ζ) verschiedener anderer Personen.

विभुक्रतु Adj. *muthig.*

विभुज Adj. in ***मूलविभुज**.

विभुत्व n. 1) *Allgegenwart, das Ueberallsein* Kap. 6,36. — 2) *Allmacht, unumschränkte Herrschaft, Herrlichkeit* Bâlar. 30,4.

विभुत्वसमर्थन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विभुप्रमित n. Brahman's *Halle.*

विभुमत् Adj. 1) etwa *überall ausgebreitet.* — 2) *mit den* Vibhu (Ṛbhu) *verbunden.*

विभुवरी (?) Adj. f. etwa *weit reichend.*

विभुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 9,171.

विभू Adj. s. u. **विभु**.

विभूतगमा f. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विभूतद्युम्न Adj. *dessen Glanz weit reicht.*

***विभूतमनस्** Adj. als Erklärung von **विमनस्**.

विभूतरातति Adj. *dessen Besitz reich ist.*

विभूति 1) Adj. *a) durchdringend,* mit Acc. in einer Erklärung. — *b) reichlich.* — *c) mächtig, wirksam.* — *d) verfügend über* (Gen.). — 2) m. N. pr. *a)* eines Sâdhja. — *b)* eines Sohnes des Viçvâmitra. — *c)* eines Fürsten VP.² 3,243. — 3) f. *a) Entfaltung, Vervielfältigung, reiche Fülle.* — *b) Manifestation einer Kraft, Machtäusserung, Macht.* — *c) eine best.* Çakti Hemâdri 1, 198,5. — *d) die Macht eines Herrschers, — eines grossen Herrn.* — *e) ein glücklicher Erfolg.* — *f) Herrlichkeit, Pracht.* — *g) Wohlfahrt, Wohlergehen, Glück.* — *h) Glücksgüter, Reichthum.* Sg. und Pl. — *i) die Göttin der Wohlfahrt,* Lakshmî. — *k) Asche.* — *l) eine best.* Çruti S. S. S. 24.

***विभूतिचन्द्र** m. N. pr. eines Autors.

विभूतिद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag* (ein Festtag zu Ehren Vishṇu's).

विभूतिमत् Adj. *kräftig, mächtig.*

विभूदावन् Adj. *reichlich gebend.*

विभूम Adj. *vom Boden entfernt* Ait. Âr. 405,12. 410,6.

विभूमन् m. 1) etwa *Ausbreitung, Macht* in einer Formel. — 2) als Beiw. Kṛshṇa's so v. a. *in vielfacher Gestalt erscheinend* oder *allmächtig.* Nach dem Comm. = **परिपूर्ण** und **विगतो भूमा यस्मात्**.

विभूमत् Adj. = **विभुमत्** *mit den* Vibhu (Ṛbhu) *verbunden* Maitr. S. 4,9,8. 9.

विभूरसि (*du bist mächtig*) m. *eine Form des Feuers.*

विभूवस् 1) Adj. etwa *mächtig* Maitr. S. 1,3,36 (43,2). — 2) *m. N. pr. eines Mannes Sâj. zu RV. 10,46,3.

विभूवसु Adj. *ausgebreiteten —, reichlichen Besitz habend.*

विभूषण 1) Adj. *schmückend.* — 2) *m. Bein. Maṅguçrî's. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schmuck.* — *b) schmuckes Aussehen, Glanz, Schönheit.*

विभूषणकला f. *ein best.* Samâdhi (als f.!) Kâraṇḍ. 92,27.

विभूषणवत् Adj. *geschmückt.*

विभूषा f. 1) *Anputz, Schmuck.* — 2) * *schmuckes Aussehen, Glanz, Pracht.*

विभूषितालंकारा f. N. pr. 1) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,22. — 2) einer Kiṁnara-Jungfrau ebend. 6,24.

°विभूषिन् Adj. *geschmückt mit.*

विभूष्णु Adj. wohl *allmächtig* (Vishṇu).

विभृत्र Adj. (f. आ) *was sich hinundher tragen lässt.*

विभृवन् Adj. *hinundher tragend.*

विभेतव्य n. impers. *timendum*, mit Abl.

विभेत्तर् Nom. ag. *Durchbrecher, Zerstreuer, Verscheucher.*

विभेद् m. 1) *Durchbohrung, Spaltung, das Durchbrechen.* — 2) *das Verziehen* (der Brauen). — 3) *Veränderung, Wechsel.* स्वरवर्णयोस् Kâraka 6,16. — 4) *Störung* Bâlar. 74,6. — 5) *das Zerfallen, Zwietracht, Uneinigkeit, — zwischen* (समम्) Çiç. 10,63. — 6) *das Zerfallen in*, so v. a. *Unterschiedenheit, Verschiedenheit.* उपकारविभेदास् *verschiedene Arten von —.*

विभेदक 1) Adj. *Etwas* (Gen.) *von Etwas* (Abl.) *unterscheidend.* — 2) *m. = विभीदक.

विभेदन 1) Adj. *durchbohrend, spaltend.* — 2) n. *a) das Spalten, Zerbrechen* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 15,10,11. — *b) das Entzweien, Veruneinigen.*

विभेदिक Adj. *trennend, scheidend* in अङ्कुष्ठ° Nachtr. 6.

विभेदिन् Adj. 1) *durchbohrend, zerreissend* in मर्म°. — 2) *vertreibend, verscheuchend.*

विभेद्य Adj. *zu spalten, zu zerbrechen.*

विभोक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

विभ्रंश m. 1) *Ablösung* in मन्द° (Nachtr. 5). — 2) *Verfall*, so v. a. *das Aufhören, Verschwinden.* — 3) *Fall, Sturz* in übertragener Bed. — 4) am Ende eines Comp. *das Kommen um, Verlust.* — 5) *Versehen, fehlerhaftes Verfahren* Kâraka 7,9.

विभ्रंशयज्ञ m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

विभ्रंशिन् Adj. 1) *zerbröckelnd* in अङ्ग°. — 2) *herabfallend, sich ablösend.*

विभ्रंस m. ungenaue Schreibart für विभ्रंश.

विभ्रम 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Hinundhergehen, das sich hinundher Bewegen, unstätes Wesen.* — *b)* (*das Toben*) *Heftigkeit, Intensität, hoher Grad, Uebermaass.* Auch Pl. — *c) Coquetterie, Buhlkunst.* — *d) Verwirrung, Unordnung, Störung.* दण्डस्य so v. a. *falsche Anwendung der Strafe.* — *e) Aufregung.* — *f) Verwirrung des Geistes; Irrthum, Wahn.* तपोवनविभ्रमात् *im Wahn, dass es ein Büsserwald sei*, Spr. 7679. — *g) Trugbild, blosser Schein, täuschendes Aussehen.* Am Ende eines Comp. (Balar. 84,9) *der blosse Schein von*, am Anfange eines Comp. *nur dem Scheine nach.* — *h) Anmuth, Schönheit.* — *i)* in der Erotik *die Zerstreutheit eines verliebten Frauenzimmers*, insbes. *in Bezug auf die Toilette.* — 2) *f. आ *hohes Alter.*

विभ्रमवती f. N. pr. einer Dienerin des Mahâmoha.

विभ्रमसूत्र n. Titel eines grammatischen Sûtra.

विभ्रमार्क m. N. pr. eines Mannes.

विभ्रमिन् Adj. *sich hinundher bewegend.*

विभ्रष्टेष्टिप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

विभ्राज् 1) Adj. *strahlend* Âpast. Çr. 16,30. — 2) m. angeblich N. pr. eines Liedverfassers.

विभ्राज m. N. pr. eines Fürsten.

विभ्रातृव्य n. *Nebenbuhlerschaft, Feindschaft.*

विभ्राष्टि f. *das in Flammen Gerathen.*

विभु m. *Fürst, König.* v. l. बभु.

विभ्रेष m. *Begehung eines Fehlers, Versehen.*

विभ्वतष्ट Adj. *von einem tüchtigen Meister gebildet* im Sinne von *wohlgeschaffen, vollkommen, Meisterstück.*

1. विभ्वन् 1) Adj. *weit reichend, durchdringend.* — 2) m. N. pr. eines der 3 Ṛbhu.

2. विभ्वन् Adj. *tüchtig, geschickt;* m. *Künstler, Meister.*

विभ्वासह् (stark eben so) Adj. etwa *die Reichen überbietend.*

विमज्जात्व Adj. *des Markes und der Eingeweide beraubt.*

विमण्डल n. *die Bahn der Planeten und des Mondes.*

विमत 1) Adj. s. u. मन् mit वि. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

1. विमति f. 1) *eine abweichende Ansicht, Meinungsverschiedenheit* (Naish. 7,22), *— in Bezug auf* (Loc.). — 2) *Abneigung.* — 3) *Unschlüssigkeit, Zweifel* Lalit. 448,3. Saddh. P. 248. 275.

2. विमति Adj. 1) *eine abweichende Ansicht habend. — 2) *beschränkt, dumm.* Nom. abstr. °ता f.

*विमतिमन् m. Nom. abstr. von 2. विमति.

*विमतिविकीर्ण m. *ein best.* Samâdhi.

विमतिसमुद्घातिन् m. N. pr. eines Prinzen.

विमत्सर Adj. *keinen Neid —, keine Missgunst —, keinen auf Selbstsucht beruhenden Unwillen an den Tag legend.*

विमत्सरिन् Adj. dass. Hemâdri 1,561,19.

विमथितर् Nom. ag. *Würger, Zerfleischer.*

विमद् f. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Çâṅkh. Br. 23,6.

विमद् 1) Adj. *a) nüchtern geworden.* — *b) brunstfrei* (Elephant). — *c) von Hochmuth frei.* — 2) m. विमर्द् N. pr. *a)* eines Schützlings der Götter. — *b)* eines Liedverfassers und Sohnes des Indra oder Prajâpati. Pl. *sein Geschlecht.*

विमदी Adv. mit कर् einem Elephanten (Acc.) *die Brunst benehmen* MBh. 7,26,6.

विमद्य Adj. *der sich eine Zeitlang des Genusses berauschender Getränke enthalten hat* Kâraka 6,12.

विमध्य (wohl n.) *Mitte.*

विमनस् 1) Adj. *a) mit durchdringendem Verstande begabt.* — *b) unverständig, thöricht.* — *c) ausser sich seiend, bestürzt, entmuthigt, verzweifelnd, niedergeschlagen.* — *d) abgeneigt.* — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

विमनस्क Adj. = विमनस् 1) *c*).

विमनाय्, °यते *ausser sich —, entmuthigt —, niedergeschlagen sein* Naish. 1,37.

*विमनिमन् m. *Bestürztheit, Niedergeschlagenheit.*

विमनी Adv. mit कर् *sich abgeneigt machen, erzürnen.*

1. विमन्यु m. *Sehnsucht, Verlangen.*

2. विमन्यु Adj. *frei von Unmuth, — Groll.*

विमन्युक Adj. *nicht grollend, Groll stillend.*

विमभूपाल m. N. pr. eines Scholiasten Burnell, T.

*विमय m. *Tausch.*

विमर्द् m. 1) *Zerdrückung, Druck, Zerreibung, Reibung* Çiç. 4,61. 11,28. 31 (Pl.). — 2) *das Stampfen* (mit den Füssen) 292,21. — 3) *feindlicher Zusammenstoss, Kampf, Balgerei; Tumult* Bâlar. 195, 15. — 4) *Aufreibung, Zerstörung, Verwüstung, Vernichtung.* — 5) *Störung, Unterbrechung.* — 6) *Berührung, Verbindung.* — 7) *Abweisung, Zurückweisung.* — 8) *völlige Verfinsterung.* — 9) *Cassia Sophora.* — 10) N. pr. eines Fürsten. — Spr. 6221 falsche v. l. für विसर्ग.

विमर्दक 1) Adj. *aufreibend, zerstörend, vernichtend.* — 2) m. *a) *Cassia Tora* Râgân. 4,202. — *b)* N. pr. eines Mannes.

विमर्दन 1) Adj. *a) zerdrückend, drückend.* — *b) aufreibend, zerstörend, vernichtend.* — 2) m. *a) *Wohlgeruch* Gal. — *b)* N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines Fürsten der Vidjâdhara. — 3) n. *a) das Zerdrücken, Zerreiben, Zerquetschen* Gaut. — — *b) feindlicher Zusammenstoss, Kampf.* — *c) das Zerstören, Verwüsten, Vernichten.*

°विमर्दिन् Adj. 1) *zerschmetternd, verwüstend, vernichtend.* — 2) *zu Nichte machend, verscheu-*

chend, entfernend.

विमर्ध m. MBh. 3,631 fehlerhaft für विमर्द.

विमर्मघ्नजीवित Adj. MBh. 8,876 fehlerhaft für विवर्मघ्न°.

विमर्श m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Prüfung, Erwägung, Erörterung, Ueberlegung, Bedenken.* — 2) *Intelligenz.* Auch als Beiw. Çiva's. — 3) in der Dramatik so v. a. *Knoten.*

विमर्शन 1) m. N. pr. eines Fürsten der Kirâta. — 2) n. *Prüfung, Erwägung, Untersuchung.*

विमर्शितव्य Adj. *zu prüfen, zu erwägen* Mâlatîm. 70,10. v. l. अवि°.

विमर्शिन् Adj. *prüfend, erwägend, untersuchend.*

विमर्ष, °मर्षण und °मर्षिन् fehlerhaft für °मर्श u. s. w.

विमल 1) Adj. (f. आ) *a) fleckenlos, rein, klar, blank.* विमले so v. a. *mit Anbruch des Tages.* — *b) durchsichtig.* — *c) weiss* (Elephant). — *d) rein, lauter* in übertragener Bed. — 2) m. *a) das Mondjahr.* — *b) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *c) ein best.* Samâdhi. — *d)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Devaputra. — γ) *verschiedener Arhant bei den Gaina. — δ) verschiedener anderer Männer. — ε) einer Welt (buddh.). — 3) f. आ *a) *eine Opuntia* Râgân. 4,198. Bhâvapr. 1,202. — *b) eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,5. Agnip. 41,16. — *c)* Name der Dâkshâjaṇî in Purushottama. — *d)* N. pr. α) einer Joginî Hemâdri 2,*a*,95,8. 10. — β) einer buddh. Gottheit. — γ) einer Tochter der Gandharvî. — δ) einer der 10 Erden bei den Buddhisten. — 4) n. *a) *mit Silber versetztes Gold* Râgân. 13,137. — *b)* Titel eines Tantra. — *c)* N. pr. einer Stadt.

विमलक (Varâh. Jogaj. 6,18) und °मणि m. *ein best. Edelstein.*

*विमलकीर्ति m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

*विमलकीर्तिनिर्देश m. Titel eines buddh. Sûtra.

विमलगर्भ m. 1) *ein best.* Samâdhi. — 2) N. pr. *a) *eines Bodhisattva.* — *b)* eines Prinzen.

*विमलचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

विमलता f. (Çiç. 8,28) und विमलत्व n. *Fleckenlosigkeit, Reinheit, das Hellsein, Klarheit* (auch in übertragener Bed.).

विमलदत्त 1) m. *a) ein best.* Samâdhi Saddh. P. — *b)* N. pr. eines Fürsten ebend. — 2) f. आ N. pr. einer Fürstin.

विमलनाथपुराण n. Titel eines Gaina-Werkes.

विमलनिर्भास m. *ein best.* Samâdhi.

विमलनेत्र m. N. pr. 1) eines Buddha. — 2) eines Fürsten.

विमलपिण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,8.

विमलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*विमलप्रदीप m. *ein best.* Samâdhi.

विमलप्रभ m. 1) *ein best.* Samâdhi. — 2) N. pr. *a)* eines Buddha. — *b) *eines Devaputra.* v. l. अविमल°. — 2) f. आ *a) ein best.* Samâdhi. Richtig °प्रभ m. — *b)* N. pr. einer Fürstin.

विमलप्रभासश्रीतेजोराजगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

विमलप्रश्नोत्तरमाला f. Titel eines Werkes Weber, Lit.

विमलबुद्धि m. N. pr. eines Mannes.

विमलबोध m. N. pr. eines Scholiasten Burnell, T.

विमलब्रह्मवर्ष m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*विमलभद्र m. N. pr. eines Mannes.

विमलभास m. *ein best.* Samâdhi.

*विमलमणि m. *Krystall.*

विमलमणिकर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

विमलमति Adj. *von lauterer Gesinnung* 104, 14. 20.

विमलमित्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

विमलय्, °यति *rein —, klar machen.*

विमलवाहन m. N. pr. eines Fürsten.

*विमलवेगश्री m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

विमलव्यूह m. N. pr. eines Gartens.

विमलश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*विमलसंभव m. N. pr. eines Berges.

विमलसरस्वती m. N. pr. eines Grammatikers.

*विमलस्वभाव (Conj.) m. N. pr. eines Berges.

विमलाकर m. N. pr. eines Fürsten.

विमलाग्रनेत्र m. N. pr. eines zukünftigen Buddha.

*विमलात्मक Adj. *dessen Natur rein* u. s. w. *ist, rein, hell, klar.*

विमलात्मन् Adj. dass. (der Mond).

विमलादित्य m. *eine best. Form der Sonne.*

*विमलाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

विमलानन्दभाष्य n. Titel eines Werkes.

*विमलाप Adj. *reines Wasser habend* L. K. 1063.

*विमलार्थक Adj. angeblich = विमलात्मक.

विमलाशोक N. pr. eines Wallfahrtsortes.

विमलाश्वा f. N. pr. eines Dorfes.

विमलिमन् m. *Reinheit, Klarheit* Daçar. 137,12.

विमलीकरण n. *Reinigung, Läuterung* (eines Zauberspruches).

विमलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

विमलेश्वरपुष्करिणीसंगमतीर्थ n. desgl.

विमलोग्र n. Titel eines Tantra. विमलोर्ज Âraav. 161,1.

विमलोदका und विमलोदा f. N. pr. eines Flusses.

विमलोर्ज s. u. विमलोग्र.

विमस्तकित Adj. *enthauptet* Naish. 4,68.

विमहत् Adj. *überaus gross.*

विमहस् Adj. etwa *ergötzlich, lustig.*

विमही Adj. etwa *erheiternd, begeisternd;* Subst. Pl. *geistige Getränke.* Nach Sâj. *sehr gross.*

विमांस n. *schlechtes —, zu essen verbotenes Fleisch* Vishṇus. 5,49.

विमाण्डव्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

विमातर् f. *Stiefmutter.*

विमातृज m. *Stiefsohn* (einer Mutter).

विमात्र Adj. *dem Maasse nach ungleich.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 361,4. 5.

विमार्ग m. *das Schütteln, Balgerei.*

विमार्गिन् Adj. *niederschmetternd* (in übertragener Bed.).

1. विमान 1) Adj. (f. ई) *durchmessend, durchgehend, von einem Ende zum andern reichend.* — 2) m. n. *ein durch die Luft fliegender palastähnlicher Wagen der Götter,* in den Märchen überh. *ein durch die Luft fliegender Wagen* oder *ein solches Vehikel* Harshaṅ. 183,3. नौ° *ein solcher schiffähnlicher Wagen.* — *b) Wagen* überh. und speciell *Leichenwagen* Râgat. 7,466. fg. — *c) ein kaiserlicher —, ein siebenstöckiger Palast.* — *d) eine Kapelle von best. Form.* — *e) Thurm.* — 3) n. *a)* etwa *Ausdehnung.* — *b) Maass, Maassstab.* — *c)* bei Karaka *die Lehre vom Maasse,* d. i. *dem Verhalten der humores, der Arzneimittel* u. s. w. — *d) das Messen* in वेदिविमान.

2. विमान m. *Geringachtung* Gop. Br. 2,2,5. Vgl. अविमान.

3. विमान Adj. *der Ehre baar, entehrt, beschimpft.*

विमानक 1) = 1. विमान 2) *a).* — 2) nach dem Comm. = 1. विमान 2) *c).* Eher *Thurm.*

विमानता f. 1) Nom. abstr. zu 1. विमान 2) *a).* — 2) fehlerhaft für विमानना.

विमानत्व n. Nom. abstr. zu 1. विमान 2) *a).*

विमानन n. f. (आ) 1) *Geringschätzung, geringschätzige Behandlung, Beschimpfung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *das Versagen, Abschlagen.*

विमाननिर्व्यूह m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,24.

विमानपाल m. *Hüter eines Götterwagens.*

विमानयान Adj. (f. आ) *in einem Götterwagen durch die Luft fahrend* Bhâg. P. 4,3,6.

विमानयितव्य Adj. *geringzuschätzen, zu be-*

schimpfen.

विमानविद्या f. Titel eines Werkes Burnell, T.

विमानप्रुड्विंपूजा f. desgl. Bühler, Rep. No. 671.

1. **विमानी** Adj. f. s. u. 1. विमान 1).

2. **विमानी** Adv. mit कर् *zu einem in der Luft fliegenden Vehikel machen* Kâd. 4,23 (1,7).

विमानुष Adj. *mit Ausschluss der Menschen.*

विमान्य Adj. *geringzuschätzen, zu beschimpfen.*

विमाय Adj. *der Zauberkraft beraubt.*

1. **विमार्ग** m. 1) *das Abwischen* Comm. zu Âpast. Çr. 4,13,7. — 2) **Besen, Bürste.*

2. **विमार्ग** m. *Abweg* (eig. und übertr.). °ग Adj. Bhâvapr. 3,24. °दृष्टि Adj. *in falscher Richtung blickend.*

3. **विमार्ग** Adj. *auf Abwegen sich befindend.*

विमार्जन n. *das Abwischen, Reinigen.* मुख°Çâṅkh. Çr. 4,21,21. 8,9,10.

विमित n. *eine auf Pfosten ruhende Hütte* Vaitân. 9,15. Am Ende eines Comp. *Halle, Gebäude* überh.

विमिथुन Adj. *mit Ausschluss der Zwillinge im Thierkreise.*

विमिश्र 1) Adj. (f. श्रा) *a) vermischt, vermengt, nicht gleichartig. — b) vermischt —, versehen —, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c)* Bez. *einer der 7 Theile, in welche die Bahn Mercurs nach* Parâçara *getheilt wird.* — 2) n. *Kapital nebst Zinsen* u. s. w. Lîlâv. S. 31.

विमिश्रक 1) Adj. *gemischt, mannichfaltig.* — 2) *n. *Steppensalz* Râgan. 6,106.

विमिश्रित Adj. *gemischt.* °लिपि f. Bez. *einer best. Art zu schreiben.*

विमुक्त 1) Adj. s. u. 1. मुच् mit वि. — 2) f. श्रा *Perle.*

विमुक्तकण्ठ° und **°म्** Adv. *aus vollem Halse* (schreien) Spr. 2696. 3158.

विमुक्तता f. *das Aufgehen, Verlorengehen* (von Besitz).

विमुक्तमौनम् Adv. *das Schweigen aufgebend* 120,23.

***विमुक्तसेन** m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

विमुक्ताचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

विमुक्ति f. 1) *Lösung.* — 2) *das Vonsichlassen, Entlassen.* — 3) *Befreiung, das Befreitwerden,* — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 4) *Befreiung von den Uebeln,* — *von den Banden der Welt, Erlösung* 101,31. Kap. 5,68. 6,58.

विमुक्तिचन्द्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

विमुख 1) Adj. (f. श्रा) *a) das Gesicht abwendend, rückwärts gerichtet.* — *b) das Gesicht im Unmuth, insbes. in Folge einer vereitelten Hoffnung von Jmd* (Gen.) *abwendend, abgewiesen, unverrichteter Sache abziehend.* — *c) sich abwendend von,* so v. a. *grollend, abgeneigt, Nichts wissen wollend, abstehend, sich enthaltend;* die Ergänzung im Loc., Abl., Gen. mit उपरि oder im Comp. vorangehend. शतमख° so v. a. Indra *entgegentretend* Bâlar. 14,2. रक्षा° so v. a. *sich nicht die Mühe gebend Wache zu halten* Vikramâṅkaḱ. 17,6. — *d) widerwärtig* (Geschick u. s. w.) Veṇis. 68,9. — *e)* am Ende eines Comp. *ermangelnd, carens.* — *f) ohne Mündung* (gemessen). — *g) des Gesichtes —, des Kopfes beraubt.* — 2) m. *a)* Bez. *des Spruches* VS. 17,86. 39,7. — *b)* N. pr. eines Muni.

विमुखता f. *das Sichabwenden von, Abgeneigtheit gegen* (Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend).

विमुखय्, °यति *abgeneigt machen.* विमुखित Kâd. 2,65,21 (79,12).

विमुखी Adv. 1) mit कर् *a) Jmd in die Flucht schlagen.* — *b) Jmd ziehen lassen, abweisen.* — *c) Jmd abgeneigt* oder *gleichgültig machen gegen* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 76, Z. 9). — *d) vereiteln, zu Nichte machen.* — 2) mit भू *a) den Rücken wenden, die Flucht ergreifen.* — *b) sich abwenden —, Nichts wissen wollen von* (Abl.).

विमुखीकरण n. *das abgeneigt Machen gegen* (im Comp. vorangehend Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 76, Z. 6).

विमुखीभाव m. *Abneigung.*

विमुग्धता f. *Einfältigkeit, Dummheit.*

विमुच् f. *das Losspannen, Ausschirren; Einkehr.* विमुचो नपात् *Sohn der Einkehr, Geleitsmann* heisst Pûshan.

विमुच m. N. pr. eines Ṛshi.

विमुञ्ज Adj. (f. श्रा) *ohne Blattscheide.*

***विमुद्** *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

***विमुद्ग** Adj. *aufgeblüht.*

विमुद्गण n. *das Aufblühenmachen* Naish. 19,58.

विमूढक n. *eine Art Posse.*

विमूति Sâh. D. 19,1 fehlerhaft für विभूति *Asche.*

विमूर्छन n. *Melodie.*

विमूर्त s. u. मूर्छ् mit वि.

विमूर्धन् Adj. *ohne Kopfhaare.*

विमूल Adj. *entwurzelt* (eig. und übertr.).

विमूलन n. *das Entwurzeln.*

विमृग Adj. *kein Thier des Waldes habend.*

विमृग्य Adj. *zu suchen, aufzusuchen.*

विमृग्वरी Adj. f. *reinlich.*

विमृत्यु Adj. *dem Tode nicht unterliegend, unsterblich.*

विमृध् m. 1) *Verächter* Vaitân. — 2) *Abwehrer des Verächters,* technisch gewordener Bein. Indra's. — Nach Sây. विमृधे.

विमृध Adj. (f. श्रा) *den Verächter abwehrend.*

विमृश m. *Prüfung, Erwägung, Ueberlegung, Bedenken.*

1. **विमृश्य** Adj. *zu prüfen, zu nntersuchen.*

2. **विमृश्य** Absol. °कारिन् Adj. *erst nach reiflicher Erwägung an ein Werk gehend* Spr. 6970.

विमृष्टान्तरास Adj. (f. श्रा) *bei dem der Raum zwischen den Schultern etwas eingesenkt ist.*

विमेघ Adj. *wolkenlos* Vishṇus. 99,9.

विमोक m. 1) *Auspannung, Lösung, Beendigung, das Nachlassen* Kap. 1,84. — 2) *das Fahrenlassen, Loslassen* Agni-P. 26,3. — 3) *Befreiung,* — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Njâjam. 2,1,13. — 4) *Befreiung von der Welt,* — *von der Sinnlichkeit.*

विमोकम् Absol. *so dass die Zugthiere gelöst —, d. i. umgespannt —, gewechselt werden.* Vgl. उपविमोकम्.

विमोक्तर् Nom. ag. *Abspanner.* f. विमोक्त्री.

विमोक्तव्य Adj. 1) *frei zu geben, den man laufen lassen darf.* — 2) *aufzugeben, was man fahren lassen muss.* — 3) *zu werfen, zu schleudern, abzuschiessen,* — *auf* (Loc. oder Dat.).

विमोक्य Adj. in अविमोक्य.

विमोक्ष m. 1) *das Sichlösen, Aufgehen.* — 2) *Befreiung* (intrans.), *Errettung* (intrans.), *das Loskommen, Sichbefreien von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Befreiung der Seele, Erlösung* Lalit. 218,7. — 4) *Befreiung* (trans.), *das Laufenlassen.* — 5) *das Aufgeben, Fahrenlassen, Unterlassen.* — 6) *das Entlassen, Fliessenlassen.* — 7) *das Spenden.* — 8) *das Abschiessen.* — 9) *eine best. Stufe der Meditation* Kâraṇḍ. 81,3.

विमोक्षक Nom. ag. *Löser.*

विमोक्षकरा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,17.

विमोक्षण 1) Adj. *befreiend von* (im Comp. vorangehend). — 2) n. *a) das Lösen, Aufbinden.* — *b) das Befreien, Befreiung,* — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *c) das Fahrenlassen, Aufgeben.* — *d) das Vonsichgeben, Entlassen* (einer Leibesfrucht), *Befreiung von der Leibesfrucht.* असृग्विमोक्षण *das Blutlassen.* — *e) das Abschiessen.*

विमोक्षिन् Adj. *der Erlösung theilhaftig geworden.*

विमोघ Adj. *ganz vergeblich.*

°विमोचक Adj. *lösend —. befreiend von.*

विमोचन 1) Adj. (f. ई) *a) ausspannend, lösend. — b) befreiend, — von* (im Comp. vorangehend). — 2) f. ई N. pr. eines Flusses VP. 2,4,28. — 3) n. *a) das Abspannen, Ausspannen; Einkehren. — b) das Befreien vom Dienst. — c) Befreiung, Rettung, — von* (Abl.). — *d)* wohl *das Sichlosmachen von allen Sünden. — e) das Aufgeben, Fahrenlassen. — f)* N. pr. eines Wallfahrtsortes.

विमोचनीय in दुन्दुभि° und रथविमोचनीय.

विमोच्य Adj. *zu befreien.*

विमोह् m. 1) *Verwirrung des Geistes* Çiç. 10,22. मति° dass. — 2) *eine best. Hölle* VP. 2,6,14.

विमोहक Adj. (f. °हिका) *den Geist verwirrend* Naish. 7,17.

विमोहन 1) Adj. dass. — 2) m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,2. — 3) n. *a) Verwirrung, das in Unordnung Gerathen. — b) das Verwirren des Geistes.*

विमोहिन् Adj. *den Geist verwirrend.*

विमौन Adj. *das Stillschweigen brechend.*

विमौलि Adj. *mit keinem Diadem geschmückt.*

विम्लापन n. *das Welkmachen, Schlaffmachen, Erweichen* (eines Geschwürs u. s. w.) Bhâvapr. 5,116.

वियङ्ग = 2. अव्यङ्ग 1). Es kann अवियङ्ग gemeint sein.

वियच्चर Adj. *durch die Luft fliegend.*

*वियच्चारिन् m. *Falco Cheela* (चिल्ल).

वियत् s. वियत्.

वियति m. 1) **Vogel.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

वियद्ग schlechte Lesart für वियङ्ग.

*वियद्गङ्गा f. *die himmlische Gañgâ.*

वियद्गत Adj. *sich im Luftraum fortbewegend, durch die Luft fliegend* Çiç. 17,64.

वियद्व्यापिन् Adj. *den Luftraum erfüllend* (Geräusch) Vṛshabh. 259,*a*,36.

वियत् 1) Adj. *auseinandergehend, hingehend, vergehend.* — 2) n. वियत् *a) das sich Trennende, Auseinandergehende* als Bez. *des Zwischenraumes zwischen den zwei Getrennten* (dem Himmel und der Erde), *der Luftraum. — b) der Aether* (als Element). — *c)* Bez. *der Null* Ganit. Parvasaṁbh. 5. — *d) das 10te astrologische Haus. — e)* als Name *eines Metrums* VS. 15,5 nach Mahîdh. so v. a. *Tag.*

वियत्तर् Adj. *des Lenkers beraubt* MBh. 8,22,15.

*वियन्मणि und वियन्मध्यकेस (Daçak. 2,2) m. *die Sonne.*

वियन्मय Adj. (f. ई) *aus Luft bestehend* Harshaṁ. 210,5.

*वियम m. = वियाम und दुःख.

वियव m. *eine Art von Eingeweidewürmern.*

वियवन n. *das Trennen.* v. l. वियावन.

वियाङ्ग v. l. für वियङ्ग.

वियातता f. *Dreistigkeit, Unverschämtheit* Çiç. 19,40.

*वियातिमन् m. dass.

*वियाम m. *das Längenmaass der ausgestreckten Arme, Faden.*

वियावन n. = वियवन.

वियास् m. *ein best. Plagegeist in* Jama's *Welt.*

°वियुक्तता f. *das Freisein von.*

वियुङ्क्त f. AV. 7,4,1 fehlerhaft für निर्युत्.

वियुत 1) Adj. s. u. 4. यु mit वि. — 2) f. आ Du. *die Getrennten,* so v. a. *Himmel und Erde.*

*वियुतार्थक Adj. *sinnlos.*

वियुति f. *die Differenz zwischen zwei Grössen* Bîgag. 178.

वियूथ Adj. *von seiner Heerde getrennt.*

वियोग m. 1) *das Getrenntwerden, Trennung, — von, das Kommen um, Verlustiggehen;* die Ergänzung ein Instr., Abl., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). — 2) *das Sichentfernen, von dannen Gehen, Verlorengehen, das Fehlen, Nichtdasein.* — 3) am Ende eines Comp. *das Sichlosmachen von, das Sichenthalten, Aufgeben* Gaut. — 4) *Subtraction.* — 5) = वियुति Bîgag. 71. — 6) *ein best. astrol.* Joga.

वियोगता f. Kathâs. 55,181 fehlerhaft für वियोगिता.

वियोगपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

वियोगवत् Adj. *getrennt* (vom geliebten Gegenstande).

वियोगाय्, °यते *einer Trennung gleichen* Subhâshitâv. 206. 207. Saduktik. 2,656. Padjâvalî 376.

वियोगिता f. *das Getrenntsein, Trennung.*

वियोगिन् Adj. 1) *getrennt* (vom geliebten Gegenstand), — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *mit Trennung verbunden* in अ°.

वियोजन n. 1) *das Losmachen —, Befreien von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Trennung, — von* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Subtrahiren* Lîlâv. 8,13. — वियोजनैर्धनैः MBh. 12,3213 fehlerhaft für वियोजयेद्धनैः.

वियोजनीय Adj. *verlustig zu machen, zu bringen um* (Instr.).

वियोजीकरण n. = क्रिया Çilâñka 1,288.

वियोज्य Adj. *zu trennen von* (Abl.).

वियोतर् Nom. ag. *der da scheidet, trennt.*

वियोध Adj. *der Streiter beraubt, ohne Streiter.*

1. वियोनि und °नी f. *ein thierischer Mutterleib, eine thierische vulva; eine thierische Daseinsform, Thier; Thiere und Pflanzen.* °ज *ein Thier;* °जन्मन् n. *die Entstehung der Thiere und Pflanzen,* Adj. *zur Mutter ein Thier habend.*

2. वियोनि Adj. 1) *seiner Natur widersprechend.* — 2) *ohne vulva.* — 3) *von geringer Herkunft* (nach Nîlak.).

विरक्तभाव Adj. (f. आ) *gleichgültig gestimmt, Einem nicht mehr zugethan* Spr. 7216.

विरक्तासर्वस्व n. Titel eines Werkes.

विरक्ति f. *Gleichgültigkeit, — gegen* (Loc., Gen. mit उपरि oder Acc. mit प्रति); insbes. *die gegen die ganze Aussenwelt eingetretene Gleichgültigkeit eines Asketen.*

विरक्तिमत् Adj. 1) *gleichgültig, — gegen* (Loc.). — 2) *verbunden mit der Gleichgültigkeit gegen die ganze Welt.*

विरक्तिरत्नावलि f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

विरक्तम् Adj. *ohne* Râkshasa. Superl. °तस्तम.

विरक्तस्ता f. Nom. abstr. zu विरक्तम्.

*विराग *eine best. hohe Zahl* (buddh.). v. l. विराग.

1.*विरङ्ग m. = 1. विराग. Vgl. वैरङ्गिक.

2.*विरङ्ग n. *eine best. Erdart* Râgan. 13,141.

विरचना f. *das Anlegen, Anthun* (eines Schmuckes u. s. w.). अलकानाम् so v. a. *hübsch geordnete Locken* Bâlar. 140,3.

विरचयितव्य Adj. *zu bilden, zu machen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,32.

विरचित 1) Adj. s. u. रच् mit वि Caus. — 2) f. आ ein Frauenname.

विरज 1) Adj. (f. आ) *a) frei von Staub, rein* (auch in übertragener Bed.). — *b)* *f. *nicht mehr menstruirend. — c) frei von Leidenschaft.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Marutvant. — *b)* eines Sohnes des Tvashṭar. — *c)* eines Sohnes des Pûrṇiman. — *d)* Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Sâvarṇi. — *e)* eines Schülers des Gâtukarṇja. — *f)* der Welt des Buddha Padmaprabha. — 3) f. आ *a) Panicum Dactylon.* Nach Râgan. = कपित्थानी. — *b)* N. pr. α) einer geistigen Tochter der Manen Susvadha oder Svasvadha und Gattin Nahusha's. — β) einer Freundin Kṛshṇa's, die wegen ihrer Furcht vor Râdhâ in einen Fluss (im Goloka) verwandelt wird. — γ) einer Râkshasî. — δ) eines heiligen Gebietes. Auch °क्षेत्र n. — 4) n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

विरञ्जनीय Adj. *zur Veränderung —, zur Verbesserung der Farbe dienlich* Karaka 1,4.25.

विरजप्रभ m. N. pr. eines Buddha.

विरजलोक m. N. pr. einer *Welt* VP.² 3,160.

विरजस् Adj. = **विरज** 1) *a*) *c*). — 2) m. N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) verschiedener Ṛshi, unter Manu Ḱâkshusha, eines Sohnes des Manu Sâvarṇa, des Nârâjaṇa, des Vasishṭha und des Paurṇamâsa. — *c*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) *f. Bein. der Durgâ.

विरजस Adj. = **विरज** 1) *a*).

विरजस्क 1) Adj. = **विरज** 1) *a*) *c*). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Sâvarṇi.

विरजस्करण n. *das Befreien von Staub, Reinigen.*

विरजस्तमस् Adj. *nicht von den Qualitäten* Rag*as und* Tamas *beherrscht.*

विरजात m. N. pr. eines Berges.

विरजी Adv. mit **कर्** *vom Staube befreien, reinigen* Çiç. 13,49.

विरज्य, ***विरज्यन**, **विरज्यि** (Ind. St. 15,376) und **विरज्य** m. Bein. Brahman's.

विरज्यनीय in **पुरोष°**. Vgl. **विरज्नीय**.

1. **विरण** in **अविरण**.

2.***विरण** n. = **वीरण**.

विरतव n. *das Aufgehörthaben, Vorbeisein.*

विरति f. 1) *das Aufhören; Schluss, Ende* Çiç. 11,2. Am Anfange eines Comp. so v. a. *am Schluss, schliesslich* Chr. 166,9. — 2) *Ende eines* Pâda, *Cäsur innerhalb eines* Pâda. — 3) *das Ablassen von, Sichenthalten, Entsagung;* die Ergänzung im Abl., Loc. oder im Comp. vorangehend. Kṛshṇa heisst **विरतिः सर्वपापिनाम्** *weil er die Bösewichter dazu bringt, dem Bösen zu entsagen.*

विरथ Adj. *um den Streitwagen gekommen.*

विरथी Adv. 1) mit **कर्** *Jmd um den Streitwagen bringen.* — 2) mit **भू** *um den Str. kommen.*

विरथीकरण n. *das Bringen Jmds* (im Comp. vorangehend) *um den Streitwagen.*

विरथ्य Adj. als Beiw. Çiva's vielleicht so v. a. *an Nebenstrassen seine Freude habend.*

विरथ्या f. etwa *Nebenstrasse, eine schlecht unterhaltene Strasse.*

विरद (**बिरद**) s. **विरुद**.

विरप्श 1) Adj. (f. **ई**) *strotzend.* — 2) m. *Ueberschwang, Fülle.*

विरप्शिन् Adj. *vollsaftig, strotzend, vollkräftig.*

विरम m. 1) *das Aufhören, Nachlassen.* — 2) *Untergang* (der Sonne). — 3) *das Abstehen —, Sichenthalten von* (im Comp. vorangehend). — **विरमे ऽत्र** Râǵat. 4,427 fehlerhaft für **विरमेन्न**; vgl. Spr. 5888.

विरमण n. 1) *das Aufhören, Nachlassen.* — 2) *das Abstehen von* (im Comp. vorangehend).

विरल 1) Adj. (f. **आ**) *a*) *auseinanderstehend, nicht dicht anschliessend, undicht.* **विरलम्** und **विरल°** (Çiç. 4,41) Adv. — *b*) *selten, wenig, nicht zahlreich, gering, karg in* (Loc.) Harshaḱ. 124,2. **विरलः** und **विरलः को ऽपि** so v. a. *hier und da Einer, ein und kein anderer.* — 2) *n. *saure Milch.*

***विरलजानुक** Adj. *auseinanderstehende Kniee habend.*

विरलता f. Nom. abstr. zu **विरल** 1) *b*) Veṇis. 182.

विरलद्रवा f. *ein Gericht aus Körnerfrüchten mit Ghee.*

विरलविरली Adv. mit **भू** *ganz selten werden, an Zahl stark abnehmen.*

विरलाय्, °**यते** *undicht gesäet sein, selten vorkommen; lichter werden* (von einem Walde) Kâd. 2,51,1 (60,13).

***विरलिका** f. *ein best. undichtes Zeug.*

विरलित in **अ°** (Nachtr. 5).

विरली Adv. mit **कर्** 1) *zerstreuen, auseinanderjagen* Ind. St. 15,424. °**कृत** Hariv. 6231. — 2) *lichter machen* (einen Wald) Kâd. 252,2 (412,2).

***विरलेतर** Adj. *dicht.*

विरव m. *das Brüllen, Dröhnen.* — n. Mârk. P. 126,14 wohl fehlerhaft für **विवर्**.

विरश्मि Adj. *strahlenlos.*

विरस 1) Adj. *a*) *nicht mit Fruchtsaft gewürzt.* — *b*) *geschmacklos, schlecht schmeckend.* — *c*) *einen üblen Nachgeschmack habend, einen Ekel bewirkend* in übertragener Bed., so v. a. *widerlich, unangenehm.* °**म्** Adv. *in widerlicher Weise.* — *d*) *gegen den guten Geschmack verstossend.* — *e*) *keinen Geschmack findend an* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — MBh. 8,4327 fehlerhaft für **विवश**.

विरसत्व n. *schlechter Geschmack, das Bewirken von Ekel.*

विरसाननत्व n. und **विरसास्यत्व** n. *übler Geschmack im Munde.*

विरसी Adv. 1) mit **कर्** *unangenehm berühren* Vâsav. 169,3. — 2) mit **भू** *unangenehm berührt werden.*

विरसीभाव m. *das Saft- und Kraftloswerden.* **भूमेस्** Ḱaraka 3,3.

विरह m. 1) *das Getrenntsein, Trennung* (vom geliebten Gegenstande), — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Abwesenheit, das Nichtdasein, Fehlen, Mangeln.* Am Ende eines adj. Comp. *an dem — fehlt,* so v. a. *mit Ausnahme von.*

विरहिन् Adj. 1) *getrennt* (vom geliebten Gegenstande) Spr. 7746. Çiç. 6,5. Vâsav. 138,1. 271,1. 284,5. *getrennt von* (im Comp. vorangehend). — 2) *abwesend.* — 3) am Ende eines Comp. *frei von, sich enthaltend.*

1. **विराग** m. 1) *Entfärbung, Verlust der Farbe.* — 2) *Aufregung, das Versetzen in Leidenschaft.* — 3) *Abneigung* (gegen Personen), *Gleichgültigkeit* (gegen Unpersönliches); die Ergänzung im Loc., Abl. oder im Comp. vorangehend. — 4) *Gleichgültigkeit gegen die Aussenwelt.* — 5) *die fehlerhafte Unterdrückung eines Lautes in der Aussprache.*

2. **विराग** Adj. (f. **आ**) 1) *von mannichfacher Farbe, bunt.* Auch in Comp. mit **नाना°** und **नानावर्ण°**. — 2) *frei von aller Leidenschaft, gleichgültig.* **सर्वतस्** so v. a. *für Alles abgestorben.*

3.***विराग** *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विरागता f. *Gleichgültigkeit gegen Alles.*

विरागय्, °**यति** 1) *sich (sibi) abgeneigt machen, sich entfremden, Jmd erbittern* Vishṇus. 71,57. — 2) **विरागित** *a*) *sich entfremdet, erbittert* Vâǵrakkh. 35,2. 3. — *b*) *eine Abneigung —, einen Widerwillen empfindend gegen* (im Comp. vorangehend).

विरागवत् Adj. *gleichgültig.* **सर्वत्र** *gegen Alles.*

***विरागार्क** Adj. = **वैरञ्चिक**.

विरागित Adj. s. u. **विरागय्**.

विरागिता f. *Abneigung, Widerwillen.*

विरागिन् Adj. *eine Abneigung habend, keine Neigung empfindend für* (Loc.) Spr. 7859. Çiç. 6,11.

1. **विराज्** 1) Adj. *herrschend, an der Spitze befindlich; ausgezeichnet, prangend;* m. f. *Herrscher, Fürst, Herrscherin* u. s. w. Âpast. 2,3,11 nach dem Comm. = **विराजः साधनम्**. — 2) f. *Auszeichnung, hohe Stellung.* — 3) f. und später m. Name eines der Speculation angehörigen göttlichen Wesens, welches mit Purusha, Praǵâpati, Brahman, Agni und später mit Vishṇu oder Kṛshṇa identificirt wird, aber auch als Tochter oder Sohn Purusha's, Praǵâpati's, Brahman's oder Vishṇu's auftritt. In den Brâhmaṇa wird Virâǵ zu allerhand phantastischen Allegorien gebraucht. Im Vedânta ist Virâǵ, *weil er mannichfach glänzt,* eine Bez. *des durch das Gesammtding bedingten Intellects* 268,28. — 3) m. *a*) *ein best.* Ekâha Vaitân. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata und des Nara. — 4) f. *a*) *die Erde* (nach Nîlak.). — *b*) Bez. *verschiedener Metra.* Meist mit 10silbigen Stollen, daher auch Bez. *der Zehnzahl.* Nom. abstr. **विराज्त्व** n. Ait. Br. 1,5,24. — *c*) Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* (40 an der Zahl).

2. विराज् m. *der König der Vögel.*

विराज 1) Adj. *prangend.* — 2) m. *a) eine best. Tempelform* Hemâdri 2, *a*, 58, 10. — *b) ein best.* Ekâha Vaitân. — *c) *eine best. Pflanze.* — *d)* N. pr. α) eines Pragâpati. — β) eines Sohnes des Avikshit.

विराजन 1) Adj. am Ende eines Comp. *Schmuck verleihend, zierend* Kâraka 1,5. — 2) n. Nom. act. zur Erklärung von 1. विराज्.

विराजिन् Adj. *prangend* Prasannar. 3,21. Vgl. अति° (Nachtr. 5).

विराज्ञी f. *Herrscherin* TBr. 3,11,3,1.

विराज्य n. *Herrschaft, Regierung.*

विराट m. 1) N. pr. *a)* eines Fürsten der Matsja. °पर्वन् n. Titel des 4ten Buches im MBh. — *b)* einer Gegend. — 2) *Bein. Buddha's.

विराटज 1) *m. *eine Art Edelstein, ein Diamant von geringerer Güte.* — 2) f. आ *eine Tochter Virâṭa's.*

विराड्गामा f. *ein best. Metrum.*

विराड्गम m. Pl. *eine best. Begehung* Âpast. Çr. 5, 18,2 (vgl. TBr. Comm. 1,93,15). 6,24,5. 26,5.

विराट्क्षेत्र n. N. pr. eines *heiligen Gebietes.*

विराट्पूर्वा f. *ein best. Metrum.*

विराट्सु mit वामदेव्य n. Name eines Sâman.

विराट्स्थाना f. *ein best. Metrum.*

विराट्स्वराज m. *ein best.* Ekâha.

विराडष्टम Adj. *wobei das Metrum* Virâg *das achte ist* Çat. Br. 10,1,2,9.

विराडुपा f. *ein best. Metrum.*

विराडूर्णा Adj. (f. आ) *die Form des Metrums* Virâg *habend.*

*विरातक 1) m. *Terminalia Arunja.* — 2) n. *die Frucht von Semecarpus Anacardium.*

विरात्र *Ende der Nacht.*

विराद्धर् Nom. ag. *Beleidiger, Kränker* Çiç. 2,41.

विराध m. N. pr. 1) eines Râkshasa Bâlar. 165, 13. — 2) eines Dânava.

विराधगुप्त m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 40, 4 (68,6).

विराधन 1) n. *a) das Misslingen.* — *b) *das Anthun eines Leides.* — 2) f. विराधना *Verletzung, Schädigung* Çilâñka 1,271.

विराधकृत् m. Bein. Vishṇu's (Râma's).

*विराधान (!) n. = विराधन 1) *b*).

विराम m. 1) *das Aufhören; Schluss, Ende.* — 2) *Ende eines Wortes, — eines Satzes, Pause.* Am Ende eines adj. Comp. *auslautend auf.* — 3) *Ende eines Stollens, Cäsur innerhalb eines Stollens.* — 4) *das die Abwesenheit eines* अ *anzeigende Zeichen unterhalb eines Consonanten* (ursprünglich nur *am Ende eines Satzes*). — 5) *das Abstehen, Sichenthalten* 221,15. — 6) *Abspannung, languor* Kâraka 2,1. — 7) Bein. Vishṇu's und Çiva's.

विरामक am Ende eines adj. Comp. *auslautend auf.*

विरामण n. *Pause* Hemâdri 1,554,5.

विरामता f. *das Aufhören, Nachlassen.*

विराव m. 1) *Geschrei, Gebrüll, Getöse, Gesumme* Çiç. 10,11. 11,40. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. eines Rosses.

विरावण Adj. *Geschrei —, Geheul verursachend.*

विरावित् 1) Adj. *a) schreiend, brüllend, Laute von sich gebend, tosend* u. s. w. Çiç. 20,30. Auch in Comp. mit महाराव°. — *b) ertönend —, erschallend von* (Instr.). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

विराषट् (Nomin. °षाट्) Adj. *Männer in sich fassend, — aufnehmend.*

विरिक्ति f. *Purgirung* Kâraka 1,13.

विरिञ्च m. ein Name Brahman's, übertragen auch auf Vishṇu und Çiva. Nom. abstr. °ता f.

*विरिञ्चन und विरिञ्चि m. desgl.

विरिञ्चिगोल N. pr. einer mythischen Oertlichkeit Ind. St. 14,137.

विरिञ्चिनाथ m. N. pr. eines Autors. °नाथीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

विरिञ्चिपादप्रगुह्य m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

विरिञ्च्य m. ein Name Brahman's und angeblich auch seiner Welt.

विरिब्ध m. *Ton, Accent* Çiç. 11,41.

विरिरिंसा f. *der Wunsch abzustehen von* (im Comp. vorangehend) Subhâshitâv. 3421.

विरुक्मत् 1) Adj. *leuchtend.* — 2) m. *ein glänzender Schmuck* oder *eine glänzende Rüstung.*

विरुच m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — Viddh. 34,10 fehlerhaft für विकच; vgl. Spr. 6184.

1. विरुज् f. *ein heftiger Schmerz, eine grosse Krankheit.*

2. विरुज् (Conj.) Adj. *gesund.*

1. विरुज Adj. *Schmerzen verursachend* Pâr. Grhs. 2,6,10. *zerbrechend* Stenzler.

2. विरुज Adj. 1) *frei von Schmerz, gesund.* — 2) *schmerzlos,* so v. a. *keine Leiden verursachend.*

विरुत 1) Adj. s. u. 1. रु mit वि. — 2) n. *Geheul, Geschrei, Gesang* (der Vögel), *Gesumme* (Vîsav. 279,2), *Getöse* u. s. w.

विरुति f. *Geschrei, Gesumme* u. s. w. Mudrâr. 59,17 (96,9). Kâd. 30,11 (53,1). Comm. zu Vâsav. 279. Auch Pl.

विरुद m. n. *ein Panegyricus auf einen Fürsten in Prosa und Versen.* बिरुद Pañkad. 54. Ind. St. 15,279. 285.

विरुदध्वज m. *eine königliche Standarte* Comm. zu R. ed. Bomb. 1,18,24. बि° gedruckt.

विरुदमणिमाला f. Titel eines *Panegyricus.*

विरुदावलि und °ली (Vikramâñkaṁ. 7,65 बि°) f. 1) *ein ausführlicher Panegyricus.* — 2) Titel eines best. *Panegyricus* des Raghudeva.

विरुदित n. *lautes Jammern, — Weinen.* Pl. zu Spr. 379.

विरुद्ध 1) Adj. s. u. 2. रुध् mit वि. — 2) m. Pl. *eine best. Gruppe von Göttern unter dem 10ten* Manu. — 3) n. *a) ein best. Tropus, wobei einem verglichenen Dinge die dem Dinge, womit jenes verglichen wird, zukommenden Thätigkeiten abgesprochen, dagegen andere, diesem nicht zukommende, zugesprochen werden.* — *b)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विरुद्धता f. *das im Widerspruch-Stehen.*

विरुद्धत्व n. 1) *Feindseligkeit, feindselige Gesinnung.* — 2) *das im Widerspruch Stehen, das einen Widerspruch Enthalten* 278,10. 279,13.

विरुद्धधी Adj. *feindselig gesinnt* Râgat. 1,303.

विरुद्धमतिकारिन् und °मतिकृत् Adj. *eine entgegengesetzte Vorstellung erweckend.* °कारिता f. (Sâh. D. 574) und °कृत् n. (Kâvjapr. 7,3) *eine best. rhetorische Figur, eine Art von Antiphrasis.*

विरुद्धसंबन्धीय Adj. *in einem verbotenen Grade verwandt* Dattakaç. 119,2.

विरुद्धार्थदीपिका f. *eine rhetorische Figur, bei der von einem und demselben Subjecte zwei einander widersprechende Thätigkeiten in Bezug auf ein und dasselbe Object* (aber nur scheinbar) *ausgesagt werden.*

विरुद्धाशन n. *der Genuss unter sich unverträglicher Speisen.*

*विरुद्धोक्ति f. *Widerspruch, Widerrede* H. 276.

विरुद्धोपक्रम Adj. *mit einander Unverträgliches anwendend* (in der Medicin). Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,186,10.

विरुद्र Adj. *wobei* Rudra oder *die* Rudra *nicht betheiligt sind.*

विव्रक्त Adj. (f. आ) *rauh* (auch von Reden, Lauten) Varâh. Jogaj. 8,12.

विव्रक्षण 1) Adj. (f. ई) *trocken —, rauh machend, adstringirend* Kâraka 1,2. — 2) n. *a) das trocken —, rauh Machen* (Kâraka 6,5. 11), *Adstringiren.* —

b) **hartes Anfahren.*

विरूक्षणीय Adj. 1) *zum Rauhmachen dienend, dazu gut* Karaka 1,25. — 2) *hart anzufahren, zu schmähen* Vikramâṅkaḱ. 7,9.

विरूज m. Bez. *eines* Agni *im Wasser* Mantrabr. 1,7,1.

विरूढ Partic. s. u. 1. रुह् mit वि.

विरूढक 1) m. n. *angekeimtes Korn.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten der Kumbhâṇḍa. — *b*) **eines* Lokapâla. — *c*) eines Sohnes des Prasenaǵit und Gegners der Çâkja. — *d*) **eines* Sohnes des Ikshvâku.

विरूप 1) Adj. (f. आ) *a*) *verschiedenfarbig, verschieden gestaltet, verschiedenartig, mannichfaltig.* — *b*) *verändert, verwandelt.* विरूपा भवत *verwandelt euch.* — *c*) *verschieden,* —*von* (im Comp. vorangehend). Neben एकार्थ *gleiche Bedeutung habend,* so v. a. *verschiedene Form habend.* — *d*) *missgestaltet, unförmlich, hässlich.* — *e*) *um Eins vermindert, minus Eins.* — 2) m. *a*) **Gelbsucht* Gal. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Dämons Parivarta. — β) eines Âṅgirasa (विरूपवत् Adv. ṚV. 1,45,3) und verschiedener anderer Männer. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) f. विरूपा *a*) **Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,54. — *b*) **Aconitum ferox* Râǵan. 6,136. — *c*) N. pr. einer Tantra-Gottheit bei den Buddhisten. — 4) **n.* *die Wurzel von Piper longum* Râǵan. 6,23. — विरूपाय Kâṇ. 73 bei Weber fehlerhaft für प्रकोपाय; vgl. Spr. 1287.

विरूपक 1) Adj. (f. °पिका) *a*) *missgestaltet, hässlich.* — *b*) *ungebührlich, unziemlich* Kâd. 2,58,16 (70,12). — 2) m. *a*) *der Hässliche* als Bein. eines Mannes. — *b*) N. pr. eines Asura.

विरूपकरण 1) Adj. (f. ई) *verunstaltend.* — 2) n. *a*) *das Verunstalten.* — *b*) *das Zufügen eines Leides.*

विरूपण n. *das Verunstalten.*

विरूपता f. 1) *Verschiedenartigkeit.* — 2) *Missgestalt, Hässlichkeit.*

विरूपय्, °यति *verunstalten, entstellen.* विरूपित *verunstaltet.*

विरूपशक्ति m. N. pr. eines Vidjâdhara.

विरूपशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

विरूपाक्ष 1) Adj. (f. ई) *a*) *unförmliche Augen habend.* Compar. °तर. — *b*) *Verschiedenartiges treibend* (= विषमव्यवहार Comm.) Vâsav. 72,3. — 2) m. N. pr. *a*) eines best. göttlichen Wesens Mân. Grhj. 2,14. Später ein Name Çiva's Vâsav. 72,3. — *b*) eines Rudra. — *c*) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *d*) eines Jaksha. — *e*) eines Dânava. — *f*) eines Râkshasa. — *g*) eines Schlangendämons. — *h*) eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — *i*) des Weltelephanten im Osten. — 3) f. ई N. pr. einer Gottheit.

विरूपाक्षपञ्चाशत् f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

विरूपाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

***विरूपिन्** m. *Chamäleon* Râǵan. 19,62.

विरेक m. 1) *das Purgiren, Laxiren* Karaka 6, 5. *Entleerung des Kopfes* 8,9. — 2) *Laxirmittel.*

विरेचक Adj. 1) *laxirend.* — 2) etwa *von keinem Ausstossen des Athems begleitet* (Tanz).

विरेचन 1) Adj. *öffnend.* — 2) **m. Careya arborea* oder *Salvadora persica.* Vielleicht °फल m. Râǵan. 11,84. — 3) n. *a*) *das Laxiren.* °द्रव्य n. *Laxirmittel.* — *b*) *Laxirmittel* Karaka 1,15. *Entleerungsmittel für den Kopf* 8,9.

विरेचिन् Adj. *laxirend, abführend* Râǵan. 13,102.

विरेच्य Adj. *dem man eine Abführung geben muss* oder *darf* Karaka 6,26.

***विरेपस्** Adj. *fehlerlos, tadellos.*

***विरेफ** m. *Fluss.*

विरोक 1) m. *a*) *das Erglänzen, Leuchten.* — *b*) **Lichtstrahl.* — 2) (*m. n.) *Höhlung, Loch.* Vgl. नासा°.

विरोकिन् Adj. *leuchtend.*

1. **विरोग** m. *Gesundheit* Râǵan. 13,39.

2. **विरोग** Adj. *gesund.*

विरोचन 1) Adj. *erleuchtend, erhellend.* — 2) m. *a*) *die Sonne, der Sonnengott.* Als Beiw. Vishṇu's zwischen रवि und सूर्य. — *b*) *der Mond.* — *c*) **Feuer.* — *d*) **Andersonia Rohitaka* Râǵan. 8,14. — *e*) **eine Karaṅǵa-Art* Râǵan. 9,63. — *f*) **eine Art Çjonâka* Râǵan. 9,29. — *g*) N. pr. eines Asura, Sohnes des Prahrâda (oder Prahlâda) und Vaters des Bali und der Mantharâ (Dîrghaǵihvâ). — 3) f. विरोचना N. pr. *a*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b*) der Gattin Tvashṭar's.

विरोचिष्णु Adj. *glänzend, leuchtend.*

विरोजन n. *das Zerbrechen, Zerreissen* Comm. zu Âpast. Çr. 3,1,3.

विरोद्धृ Nom. ag. in अविरोद्धृ.

विरोद्धव्य 1) Adj. *mit dem man sich in Streit einlassen muss.* — 2) n. impers. *zu streiten, zu kämpfen.*

विरोध m. 1) *feindseliges Auftreten, Feindseligkeit, Zwist, Hader, Streit,* — *zwischen* (Gen., ausnahmsweise Instr., oder im Comp. vorangehend), — *mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). Auch *feindliche Berührung* unbelebter Gegenstände. — 2) (*logischer*) *Widerstreit, Widerspruch, Unvereinbarkeit.* — 3) *Conflict mit* (im Comp. vorangehend), so v. a. *Beeinträchtigung.* Instr. so v. a. *auf Kosten von.* — 4) *das Abgehaltenwerden durch* (im Comp. vorangehend) Gaut. 14,45. — 5) *das in Noth Gerathen, Widerwärtigkeit.* — 6) *Verkehrtheit.* — 7) in der Rhetorik *eine scheinbare Ungereimtheit.* Vollständig विरोधाभास. — 8) bisweilen fehlerhaft für निरोध.

विरोधक 1) Adj. *a*) *verfeindend, entzweiend, empörend* 215,26. — *b*) *im Widerspruch stehend* —, *unvereinbar mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines adj. Comp. *Hemmniss.*

विरोधकृत् 1) Adj. *verfeindend, entzweiend, empörend* 215,24. — 2) m. *das 45ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus* Verz. d. Oxf. H. 332,*a*,4.

विरोधक्रिया f. *Hader, Streit.*

विरोधन 1) Adj. *bekämpfend.* — 2) n. *a*) *das Zurückhalten* in einer Etymologie. — *b*) *das Hadern, Streiten, Widersetzung, Opposition,* —*gegen* (Gen.). — *b*) *das Beeinträchtigen.* — *c*) in der Dramatik *das Innewerden der Gefährdung des Vorhabens.*

विरोधभञ्जनी f. Titel eines Commentars zum Râmâjaṇa Opp. Cat. 1.

विरोधभाज् Adj. *im Widerspruch stehend, entgegengesetzt;* mit Instr.

विरोधवत् Adj. in अ° und धर्म° (Nachtr. 5).

विरोधवृत्तिनी f. und °भञ्जनी f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

***विरोधाचरण** n. *eine feindselige Handlung.*

विरोधाभास m. in der Rhetorik *ein scheinbarer Widerspruch* Comm. zu Çiç. 16,69.

विरोधिग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विरोधिता f. 1) *Feindschaft, Hader, Streit,* — *zwischen* (im Comp. vorangehend), — *mit* (सह). — 2) *Widerspänstigkeit.* — 3) *das im Widerspruch Stehen, Entgegengesetztsein.*

विरोधित्व n. *das Aufheben, Entfernen.*

विरोधिन् 1) Adj. *a*) *versperrend, hemmend, störend.* — *b*) *vertreibend, verscheuchend.* — *c*) *feindlich, feindselig;* m. *Gegner, Feind.* — *d*) *unverträglich* (Speisen) Bhâvapr. 6,18. — *e*) *beeinträchtigend.* — *f*) *im Widerspruch stehend, entgegengesetzt.* — *g*) **welteifernd mit, gleich kommend* 250,27. — 2) m. *das 25ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 3) f. °नी N. pr. einer bösen Genie, einer Tochter Duḥsaha's.

विरोधिनिरोध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विरोधोक्ति f. *Widerspruch.*

विरोधोपमा f. in der Rhetorik *eine auf Gegen-*

sätzen beruhende Vergleichung.

विरोध्य Adj. *zu entzweien.*

विरोपण 1) Adj. *vernarben —, heilen machend.* — 2) n. *a) das Pflanzen.* — *b) das Vernarbenmachen, Heilen* (einer Wunde). — Vgl. व्रण°.

विरोष Adj. 1) *zornentbrannt.* v. l. सरोष. — 2) *frei von Zorn.*

विरोह m. 1) *das Ausschlagen* (von Pflanzen) Maitr. S. 2, 8, 8 (112, 15). — 2) *Pflanzstätte* (in übertragener Bed.).

विरोहण 1) Adj. *vernarben —, heilen machend.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) n. *das Ausschlagen* (von Pflanzen).

***विरोहित** m. N. pr. eines Mannes.

विरोहिन् Adj. *ausschlagend, treibend* (von Pflanzen).

***विल्**, विलति (संवरणे), वेलयति (क्षेपे).

विल s. बिल, auch in Nachtr. 5).

विलत्त Adj. (f. आ) 1) *kein bestimmtes Ziel* (vor Augen) *habend.* — 2) *das Ziel verfehlend* (Pfeil). Nom. abstr. °त्व n. Çiç. 19,18. — 3) *beschämt, verlegen.* Nom. abstr. °त्व n. Çiç. 19,18.

विलत्तण Adj. (f. आ) 1) *verschieden dem Charakter —, — dem Wesen nach, ungleich, unterschieden, verschieden von* (Abl. [231,29] oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *unter sich verschieden,* so v. a. *mannichfach.* — 3) *nicht näher zu charakterisiren, — zu bestimmen.*

विलत्तणजन्मप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विलत्ती Adv. mit **कर्** 1) *Jmd das Ziel verfehlen machen, in seinen Erwartungen täuschen, eine Fehlbitte thun lassen* Hem. Par. 2,474. — 2) *beschämen, verlegen machen.*

विलद्य Adj. = विलत्त 1) und 2).

विलग्न 1) Adj. s. u. लग् mit वि. — 2) *m. n. *Taille.* — 3) n. *a) Aufgang eines Gestirns, Horoscop* u. s. w. Varâh. Jogaj. 4,15. 44. 49. 56. 5,30.

विलङ्घन 1) n. *a) das Hinüberspringen über* (Gen.). — *b) das Anspringen, Anprallen.* — *c) das Jmd zu nahe Treten, Beleidigung.* — *d) das Fasten.* Sg. und Pl. — 2) f. आ *das Hinübergelangen über Etwas,* so v. a. *Ueberwinden.*

विलङ्घित 1) Adj. Partic. vom Caus. von लङ्घ् mit वि. — 2) n. *das Fasten, strenge Diät* Karaka 6,5.

विलङ्घिन् Adj. 1) *überspringend, überschreitend* (in übertragener Bed.). — 2) *anspringend, anstossend an* (im Comp. vorangehend).

विलङ्घ्य 1) Adj. *a) zu überschreiten* (ein Fluss) Spr. 7838. — *b) mit dem* oder *womit man fertig werden kann, überwindbar, zu ertragen.* Nom. abstr. °ता f. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °लक्षण n. (auch विलङ्घ्य°!) Burnell, T.

विलज्ज Adj. *schamlos.*

विलपन n. und **विलपित** n. *das Jammern, Wehklagen.*

विलब्धि f. *das Wegnehmen.*

विलम्ब 1) Adj. *herabhängend* (Arme). — 2) m. *a) das Säumen, Zögern, Verzögerung.* Abl. *so spät,* Instr. dass. und *zu spät,* am Anfangn eines Comp. *langsam.* — *b) das 32ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

विलम्बक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. °म्बिका *eine Form von Indigestion mit Verstopfung.* Nach Molesworth *das letzte Stadium der Choleraerschöpfung.*

विलम्बन n. und °ना f. *das Säumen, Zögern, Verzögerung.*

विलम्बसोपर्ण n. Name verschiedener Sâman.

विलम्बित 1) Adj. s. u. 1. लम्ब् mit वि. — 2) *m. Bez. *einer Klasse von schwerfälligen Thieren* Râgan. 17,12. 19,15. — 3) n. *Verzug.*

विलम्बितगति 1) Adj. *einen langsamen Gang habend.* — 2) f. *ein best. Metrum.*

विलम्बिन् 1) Adj. *a) herabhängend, hängend —, sich lehnend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 12,22. 13,49. — *b)* am Ende eines Comp. *behängt mit, woran Etwas hängt.* — *c) zögernd, säumend;* auch so v. a. *widerstrebend.* — 2) m. n. *das 32ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

***विलम्भ** m. *Freigebigkeit.*

विलय m. *das Verschwinden, Vergehen, zu Nichte Werden, Untergang.*

विलयन 1) Adj. *auflösend.* — 2) n. *a) das Verschwinden, Vergehen, Auflösung.* — *b) das Schmelzen* (intrans.). — *c) ein best. Milchproduct* Gaut. Gobh. 3,6,4.

***विलला** f. *eine best. Pflanze.*

विलसन n. 1) *heiteres Spiel, frohe Ausgelassenheit* (eines Weibes). — 2) *das Zucken* (des Blitzes).

विलसित 1) Adj. s. u. लस् mit वि. — 2) n. *a) das Erscheinen, zum Vorschein-Kommen.* — *b) heiteres Spiel, frohe Ausgelassenheit, lustiges —, ausgelassenes Treiben; Treiben, Gebaren* überh. Sg. und Pl. Vikramâñkaṅ. 18,41. Çiç. 11,29. Hem. Par. 2,344. — *c) das Sichhinundherbewegen, Zucken* (des Blitzes).

***विलात** 1) Adj. v. l. विलाभ. — 2) f. आ *ein best. Vogel* gaṇa दृढादि in der Kâç.

***विलातर्** Nom. ag. von 1. ली mit वि.

***विलातव्य** Partic. fut. pass. von 1. ली mit वि.

***विलातिमन्** m. Nom. abstr. von विलात 1). v. l. विलाभिमन्.

विलाप m. *Wehklage.*

1. विलापन 1) Adj. *Wehklagen verursachend* (Waffe). — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) n. *a) das zu wehklagen Veranlassen.* = नाश Nîlak. — *b)* metrisch st. विलपन *das Jammern, Wehklagen.*

2. विलापन 1) Adj. (f. ई) *a) verschwinden —, zu Nichte machend, entfernend, auflösend.* — *b) schmelzend* (trans.). — 3) n. *a) Untergang, Tod.* — *b) ein Mittel Etwas zu Nichte zu machen* VP. 6, 8,20. — *c) das Schmelzen* (trans.). — *d) ein Mittel zum Schmelzen* (trans.) VP. 6,8,20. — *e) ein best. Milchproduct* Varâh. Jogaj. 7,17; vgl. विलयन 2) *c*).

विलापयितर् Nom. ag. *Vernichter* Bâlar. 41,16.

विलापिन् Adj. *klagend, jammernd* oder überh. *Töne von sich gebend.*

***विलाभ** Adj. gaṇa दृढादि in der Kâç.

***विलाभिमन्** m. Nom. abstr. von विलाभ ebend.

विलायक Adj. *schmelzend, erweichend.*

विलायन n. *das Auflösen* Karaka 7,1.

***विलाल** m. = यल्ल. Vgl. *बिलाल.

***विलाषिन्** Adj. von 1. लष् mit वि.

विलास 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Erscheinen, zum Vorschein Kommen.* — *b) Schein, Aussehen* Vikramâñkaṅ. 11,40. °भित्ति f. *dem Aussehen nach eine Wand* 9,15. — *c) heiteres Spiel, Scherz, lustiges Treiben, Amüsement; Treiben, Gebaren* überh. — *d) gefallsüchtiges Gebaren* (insbes. eines Weibes), *verliebte Gebärden* u. s. w. — *e) Lebhaftigkeit* (einer der acht Vorzüge eines Mannes). — *f) erwachter Geschlechtstrieb, Geilheit.* — *g) Anmuth, Liebreiz.* — *h) eine Art Pavillon* Vâstuv. 831. — *i)* Titel eines grammatischen Werkes Opp. Cat. 1. — *k)* ein Mannsname. v. l. कर्पूर°. — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

विलासक 1) Adj. (f. °सिका) *sich hinundher bewegend, hinundher tanzend.* — 2) °सिका *eine Art von Schauspielen.*

***विलासकानन** n. *Lustwald.*

विलासकोदण्ड m. *der Liebesgott* Vikramâñkaṅ. 12,30.

विलासगृह n. *Lusthaus* Vikramâñkaṅ. 16,49.

विलासचाप m. *der Liebesgott* Vikramâñkaṅ. 10,30.

विलासदोला f. *Vergnügungsschaukel.*

विलासधन्वन् m. *der Liebesgott* Vikramâñkaṅ. 9,5.

विलासन (metrisch) n. *heiteres Spiel, frohe Aus-*

gelassenheit.

विलासपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

विलासबाण m. *der Liebesgott* Vikramâṅkaḱ. 10,24.

विलासभवन n. *Lusthaus.*

विलासमणिदर्पण m. *ein als Spielzeug dienender Spiegel mit Edelsteinen.*

*विलासमन्दिर n. *Lusthaus.*

विलासमय Adj. *voller Anmuth* Vikramâṅkaḱ. 8,5.

विलासमेखला f. *ein als Spielzeug dienender* (kein eigentlicher) *Gürtel.*

विलासरसिका f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

विलासवत् 1) Adj. am Ende eines Comp. *mit Scherzen des — versehen.* — 2) f. °वती *a) ein Frauenzimmer mit gefallsüchtigem Gebaren.* — *b)* ein Frauenname Vâsav. 157,4. 233,1. 2. — *c)* Titel eines Schauspiels.

विलासवसति f. *Vergnügungsort* zu Spr. 869.

विलासवातायन n. *ein Balcon, Erker* oder *Belvedere, wo man sich zum Vergnügen aufhält,* Vikramâṅkaḱ. 9,91.

विलासविपिन n. *Lustwald.*

*विलासविभवानस (!) Adj. = लुब्ध.

विलासविहार m. *das Spazieren* zu Spr. 544.

विलासवेश्मन् n. *Lusthaus.*

विलासशय्या f. *Lustlager.*

विलासशील m. N. pr. eines Fürsten.

विलासिसद्मन् n. *Lusthaus* Vikramâṅkaḱ. 15,22.

विलासिस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

विलासिता f. *die Rolle des Scherzenden* u. s. w.

विलासित्व n. *Munterkeit, Fröhlichkeit, heiteres Gebaren.*

विलासिन् 1) Adj. *a) glänzend, strahlend.* — *b) sich hinundher bewegend.* — *c) munter, die Fröhlichkeit liebend, sich gern vergnügend, Genüsse liebend, seine Freude habend an, sich vergnügend mit* (im Comp. vorangehend). — *d) coquetirend.* — *e) verliebt.* — 2) m. *a) Geliebter, Gatte* Çiç. 6,23. 61. 8,38. 11,37. — *b) *Schlange.* — *c) *Feuer.* — *d) *der Mond.* — *e)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — γ) des Liebesgottes. — 3) f. °सिनी *a) ein munteres Frauenzimmer, ein anmuthiges Weib, Weib* überh., *Geliebte, Gattin; ein leichtfertiges Frauenzimmer, Concubine* Râǵan. 18,9. °ज्ञन m. Çiç. 13,66. 16,14. — *b) ein best. Metrum.* — *c)* ein Frauenname.

विलासिनिका f. *Geliebte, Gattin.*

विलासेन्द्रगामिनी f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,3.

विलिख Adj. in *अविलिख.

विलिखन n. *das Aufreissen, Ritzen* Bâlar. 109,13.

*विलिखम् Gen. Infin. von लिख् mit वि P. 3,4, 13, Sch.

विलिखित Adj. Paṅkat. ed. orn. 54,12 fehlerhaft für विलिखित.

विलिगी f. *eine Schlangenart.*

1. विलिङ्ग n. *das Fehlen aller Erkennungsmittel.* °स्थ Adj. so v. a. *woraus man nicht klug zu werden vermag.*

2. विलिङ्ग Adj. *verschiedenen Geschlechts.*

विलिप्त 1) Adj. s. u. लिप् mit वि. — 2) f. आ *eine Secunde,* $^1/_{3600}$ *eines Grades.* — 3) f. ई Bez. *der Kuh in einem gewissen Stadium.*

विलिप्तिका f. = विलिप्त 2).

विलिष्टभेषज n. *ein Heilmittel für Verrenkung* AV. Paipp. 20,5,2.

विलिस्तेङ्गा f. N. pr. einer Dânavî.

विलीढी f. *ein best. unholdes Wesen.*

*विलीनय्, °यति *schmelzen* (trans.).

विलीयन n. *das Schmelzen* (intrans.).

विलुठित 1) Adj. s. u. 1. लुठ् mit वि. — 2) n. *das Sichwälzen* Vâsav. 168,1.

*विलुण्ठक Adj. (f. °ण्ठिका). Vgl. *मुखविलुण्ठिका.

विलुण्ठन n. 1) *das Plündern, Rauben, Stehlen.* — 2) *das Bammeln* zu Spr. 7247.

विलुप्तसावित्रीक Adj. *der Sâvitrî verlustig gegangen* Bhâradvâǵa im Comm. zu Âpast. Çr. 10, Einl. am Schluss.

विलुप्य Adj. in अविलुप्य.

विलुम्पक m. 1) *Räuber.* — 2) *Zerstörer.*

विलूरय्, °यति *zerkratzen.*

विलेख 1) m. *Verwundung,* in Comp. mit dem Instrument (Çiç. 11,32). — 2) f. आ *a) eine eingeritzte Linie;* auch wohl *Spur, Furche.* — *b) Verschreibung, schriftlicher Vertrag* Nârada 1,5.

विलेखन 1) Adj. *aufritzend, wund machend.* — 2) n. *a) das Einritzen, Ziehen von Furchen.* — *b) das Kratzen* (Gaut.), *Zerkratzen, Verwunden.* — *c) der Lauf* (eines Flusses).

*विलेखिन् Adj. *ritzend,* so v. a. *sich reibend an, hinanreichend bis an.*

*विलेतृ Nom. ag. von 1. ली mit वि.

*विलेतव्य Partic. fut. pass. von 1. ली mit वि.

विलेप 1) m. *Salbe.* — 2) f. ई *Reissuppe* Râǵan. 20,68. Bhâvapr. 3,43. Karaka 1,15. 6,10.

विलेपन 1) n. *a) das Bestreichen, Salben* Çiç. 12, 14. — *b) Salbe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) eine best. mythische Waffe.* — 2) *f. ई *a) Reissuppe.* — *b) ein hübsch gekleidetes Frauenzimmer.*

विलेपनिन् Adj. in अ° (Nachtr. 5).

*विलेपिका f. 1) *Salberin.* — 2) *Reissuppe.*

विलेपिन् Adj. 1) *salbend,* — 2) *klebrig* in अ° (Nachtr. 5). — 3) am Ende eines Comp. *woran — haftet, begleitet von* Bhâvapr. 3,114.

विलेप्य 1) Adj. *was gestrichen wird,* so v. a. *aus Mörtel* u. s. w. *bereitet* oder *gemalt.* — 2) *m. f. (आ) *Reissuppe.*

1. विलोक m. *Blick.*

2. विलोक *Menschenleere.* °स्थ Adj. *nicht unter Menschen lebend.*

विलोकन n. 1) *das Hinschauen, Hinsehen, Schauen, Blick.* — 2) *das Schauen nach, Anschauen, Anblicken, Betrachten* Uttamaḱ. 27. 89. — 3) *das Sichumsehen nach, das Ausfindigmachen* zu Spr. 867. Ḱampaka 38. — 4) *das Erblicken, Gewahrwerden.* — 5) *das Einsehen, Studiren.* Auch Pl.

विलोकनीय 1) Adj. *a) anzuschauen* Ind. St. 14, 366. — *b) zu ersehen* Hemâdri 1,659,2. — 2) n. impers. *zu sehen, zu erfahren* Ḱampaka 175.

विलोकित 1) Adj. Partic. von लोक् mit वि. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 213. — 3) n. *a) Blick.* — *b) Betrachtung* Lalit. 20,21. 21,1. fgg.

°विलोकिन् Adj. 1) *hinsehend, blickend.* — 2) *anschauend, betrachtend.* — 3) *erblickend, gewahr werdend.*

विलोक्य Adj. 1) *sichtbar.* — 2) *was angeschaut wird.*

1. विलोचन 1) Adj. am Ende eines Comp. *sehend machend, das Augenlicht verleihend* oder *sehend.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *Auge.*

2. विलोचन 1) Adj. *die Augen verdrehend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dichters. — *b)* einer mythischen Person. — *c)* einer Gazelle.

विलोचनपथ m. *Bereich der Augen.*

विलोचनपात m. *Blick* Çiç. 10,82.

विलोट m. Nom. act. als Bedeutung von लुट्.

*विलोटक m. *ein best. Fisch.*

विलोटन n. Nom. act. als Bedeutung von लुट्.

विलोठिन् Adj. *bammelnd, sich hinundher bewegend* Pr. P. 72.

विलोड m. Nom. act. als Bedeutung von लुट्.

विलोडक m. *Dieb* in *वर्ण°.

विलोडन n. 1) *das Verrühren, Umrühren, Quirlen* Çiç. 14,83. — 2) *das Plätschern im Wasser* Daçak. 84,5. v. l. विलोडना f. — 3) *das in Verwirrung Bringen.*

*विलोडयितृ Nom. ag. als Erklärung von विगाढृ.

*विलोडित n. = तक्र (Râǵan. 15,4) und दधि.

विलोप m. 1) *Verlust, Unterbrechung, Störung, Beeinträchtigung, das zu Nichte Werden.* — 2) *Raub.*

विलोपक Nom. ag. 1) *der Etwas zu Nichte macht.* — 2) *Plünderer.*

विलोपन n. 1) *das zu Nichte Machen.* — 2) *das Auslassen, Weglassen.* — 3) *das Zerpflücken.* — 4) *das Stehlen.*

°विलोपिन् Adj. *zu Nichte machend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,30.

विलोपृ Nom. ag. *Dieb, Räuber.*

विलोप्य Adj. *zu Nichte zu machen.*

विलोभन n. 1) *das Locken, Verlockung* Vâsav. 67,2. — 2) in der Dramatik *das Hervorheben von Vorzügen (wodurch man Jmd zu Etwas zu verleiten sucht).*

°विलोभनीय Adj. *verlockend für* Vâsav. 130, 3. 151,3. Kâd. 85,16 (154,14).

विलोम 1) Adj. (f. आ) *a) entgegengesetzt, verkehrt* Gop. Br. 1,1,15. पवन° *gegen den Wind gerichtet* Varâh. Bṛh. S. 33,29. दैवज्ञविलोमचेष्ट (könnte auch विलोमन् sein) Varâh. Jogaj. 5,9. °म् Adv. so v. a. *rückwärts.* — *b) widerspänstig.* — 2) *m. *a) Schlange.* — *b) Hund.* — *c)* Bein. Varuṇa's. — 3) *f. ई *Myrobalanenbaum.* — 4) *n. *Schöpfrad.*

विलोमज und °जात Adj. *gegen den Strich geboren, so v. a. von einer Mutter geboren, die zu einer höheren Kaste gehört als der Vater.*

*विलोमजिह्व m. *Elephant.*

विलोमत्रैराशिक n. *rule of three terms inverse.*

विलोमन् 1) Adj. *a) wider das Haar —, wider den Strich —, in entgegengesetzter Richtung gehend, in verkehrter Ordnung laufend.* — *b) haarlos.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

विलोमपाठ m. *das Hersagen in umgekehrter Ordnung, — von hinten nach vorn.*

*विलोमरसन m. *Elephant* Gal.

विलोमवर्ण Adj. = विलोमज.

विलोमाक्षरकाव्य n. Titel eines *Gedichts, das silbenweise auch von hinten nach vorn gelesen werden kann.*

विलोमित Adj. *verkehrt.*

विलोल Adj. (f. आ) *hich hinundher bewegend, unruhig, unstät, unstäter als* (Abl.).

विलोलन n. *das Hinundherbewegen* Naish. 3,50.

विलोलुप Adj. (f. आ) *frei von allen Gelüsten* Visḥṇus. 99,22, v. l. Auch अ° in derselben Bed. ebend.

1. विलोहित m. *eine best. Krankheit,* etwa *Nasenbluten.*

2. विलोहित 1) Adj. *hochroth.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) *eine Zwiebelart* Râgân. 7,51. — *b) eine best. Hölle* VP.² 2,214. — 3) f. विलोहिता *eine der 7 Flammenzungen.* v. l. सुलोहिता.

विल्ल *Asa foetida.* Vgl. बिल्ल.

विव Adj. *auf einem Vogel (वि) reitend (व von वा, वाति = गच्छति!)* Çiç. 19,36.

विवंश m. Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Plakshadvîpa. Richtig विविंश.

विवक्तृ Nom. ag. *der Etwas richtig aufsagt, Berichtiger.*

विवक्तव n. *Beredsamkeit.*

विवक्तृ॰त् Adj. *beredt.*

विवक्षण Adj. etwa *spritzend* (Soma).

विवक्षसे als Refrain in den Vimada-Liedern.

विवक्षा f. 1) *die Absicht Etwas zu sagen* (Çiç. 17,17), — *zu verkünden, — zu lehren, — auszusprechen, — auszudrücken, das Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *Meinen.* — 2) *die Absicht Etwas zu sagen, — zu bemerken,* so v. a. *Bedenken, Zweifel, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend), *das Anstandnehmen.*

विवक्षितव n. *das Gemeintsein, in bestimmter Absicht Gebrauchtsein.*

विवक्षितव्य Adj. *gemeint sein müssend* Comm. zu Njâjam. 9,1,2.

विवक्षु Adj. 1) *laut rufend.* — 2) *zu reden —, zu sagen —, zu verkünden —, zu fragen wünschend.* Mit Acc. oder Gen. (ausnahmsweise, z. B. Hariv. 2,22,15) der Sache und Acc. der Person; das Object geht auch im Comp. voran.

विवचन n. *ein entscheidender Ausspruch, Richtschnur, Autorität.* v. l. विवाचन.

विवत्स Adj. (f. आ) *des Kalbes* (Gaut. Hemâdri 1,52,21) —, *der Jungen —, der Kinder beraubt.*

विवत्सु (metrisch für विवदिषु) Adj. *zu sagen wünschend* Spr. 7684.

विवदन n. *Zank, Streit.*

विवदितव्य n. impers. *zu streiten, — über* (Loc.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,28.

विवदिषु Adj. *zu sprechen beabsichtigend* Sâj. zu Ait. Âr. S. 137.

विवदिष्णु Adj. in अ°.

विवध und वीवध 1) m. *a) Schulterjoch zum Tragen von Lasten, Tragholz,* ἀναφορεύς. वीवध Ait. Âr. 404,20. 405,10. — *b) Proviant, Vorrath an Getraide* u. s. w. वीवध Râgat. 8,2517. — *c) ein best.* Ekâha Vaitân. — *d) Weg.* वीवध Pat. zu P. 2,3,12, Vârtt. 1. — 2) f. वीवधा *Joch,* so v. a. *Zwangsjacke, Fessel.* वृद्ध° *Joch der Alten,* so v. a. *die Fesseln der althergebrachten Anschauungen.*

*विवधिक und *वीवधिक Adj. (f. ई) *auf einem Schulterjoch tragend, Träger einer Last auf einem Tragholze.*

विवक्त् Adj. *das Wort* वि *enthaltend.*

विवन्दिषा f. *der Wunsch seine Ehrfurcht zu bezeugen* Hem. Par. 2,42.

विवन्दिषु Adj. mit Acc. *seine Ehrfurcht zu bezeugen wünschend.*

*विवन्धिक Adj. fehlerhaft für विवधिक.

विवयन n. *Flechtwerk.*

विवर 1) m. n. *a) Oeffnung, Loch, Spalte* (auch beim Weibe). — *b) Zwischenraum.* — *c) Abstand, Verschiedenheit.* — *d) offene Stelle,* so v. a. *Blösse.* — *e) Uebel, Schaden.* — *f) das Sichöffnen, Offenbarwerden.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl.*

विवरण n. 1) *das Oeffnen, Eröffnen* TS. Prât. — 2) *Auseinandersetzung, Erörterung, Erklärung, Erläuterung* Hemâdri 1,543,2. — 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विवरणतत्त्वदीपन n., °तत्त्वदीपिका f. (Opp. Cat. 1), विवरणदर्पण m. (Burnell, T.), विवरणप्रमेयसंग्रह m. (ebend.), विवरणरत्न n. (Opp. Cat. 1) und विवरणोपन्यास m. Titel von Werken.

*विवरनालिका f. *Flöte.*

विवरिषु Adj. mit Acc. *offenbar zu machen beabsichtigend* Bhaṭṭ. Richtig wäre विविवरिषु.

विवरुथ Adj. Varuṇa —, d. i. *den Tod abwehrend.*

विवर्चस् Adj. *glanzlos.*

°विवर्जक Adj. *meidend, vermeidend, unterlassend.*

विवर्जन n. 1) *das Meiden, Vermeiden, Unterlassen, Aufgeben.* — 2) *das Abstehen von* (Abl.).

विवर्जनीय Adj. 1) *zu vermeiden, zu unterlassen.* — 2) *aufzugeben* (als unheilbar) Karaka 6,11. Suçr. 2,518,16.

विवर्ण Adj. (f. आ) 1) *farblos, entfärbt, nicht die natürliche, gesunde Farbe habend, bleich.* — 2) *zu einer Mischlingskaste gehörig.* — 3) *ungebildet, einfältig.*

विवर्णता f. *Entfärbung, Wechsel der natürlichen, gesunden Farbe.*

विवर्णभाव m. dass.

विवर्णमणी Adv. mit कर् *an Etwas* (Acc.) *die Juwelen der natürlichen Farbe berauben.*

विवर्त m. 1) etwa *der sich Drehende* als Bez. *des Himmels.* — 2) *Wirbel, Strudel.* — 3) *das Sichabwenden.* — 4) *Tanz.* — 5) *Umwandlung, Verwandlung.* — 6) bei den Vedântin *Entfaltung eines geistigen Urprincips (Gottes) zu der phäno-*

menalen Welt (im Gegensatz zu परिणाम *Entwickelung aus dem* प्रधान oder *der* प्रकृति). °वाद् m. Govind. zu Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,13. — 7) *Trug-gebilde* 274,5. 11. — 8) **Menge*. — 9) त्रय्याः Name zweier Sâman Ârsh. Br.

विवर्तन 1) Adj. *a) sich drehend, rollend.* = त्रायुः-तपण Nilak. — *b) umwandelnd, verwandelnd.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Rollen, Sichwälzen, Zappeln.* — *b) das Sichhinundherbewegen, Hin-undherziehen* (von einem Ort zum andern). — *c) das Sichumwenden, Sichumdrehen, Sichabwenden; Umkehr.* — *d) das Umdrehen.* — *e) eine Art Tanz.* Auch °नृत्य n. S.S.S. 262. — *f) Wendung, Wendepunct.* — *g) Umwandlung, Verwandlung.* — *h) Umschlag, Wechsel* (des Schicksals).

विवर्तिन् Adj. 1) *sich drehend, sich im Kreise bewegend, sich wälzend.* — 2) *sich abwendend, sich hinwendend zu* (im Comp. vorangehend). — 3) *sich verändernd.* — 4) *sich irgendwo befindend, weilend.*

विवर्त्मन् n. *Abweg* (in übertragener Bed.).

विवर्धन 1) Adj. (f. आ [ausnahmsweise] und ई) *vermehrend, verstärkend, fördernd;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. N. pr. eines Kriegers. — 3) n. *Wachsthum, Zunahme, das Gedeihen.*

विवर्धनीय Adj. *zu vermehren, zu fördern.*

विवर्धयिषु Adj. mit Acc. *zu vermehren beabsichtigend.*

°विवर्धिन् Adj. *vermehrend, verstärkend, fördernd.* Stets nur f. und am Ende eines Çloka; die v. l. hat hier und da विवर्धनी.

विवर्मध्वज्जीवित Adj. *des Harnisches, des Banners und des Lebens beraubt* MBh. 8,22,15.

विवर्मन् Adj. *des Harnisches beraubt, keinen Harnisch habend.*

विवर्मायुधवाहन Adj. *des Harnisches, der Waffen und des Vehikels beraubt* MBh. 8,31,6.

विवर्षण n. *das Regnen*, von der weiblichen Brust so v. a. *reichliches Fliessen der Milch.*

विवर्षिषु Adj. *zu regnen im Begriff stehend.*

विवर्ह Adj. als Beiw. eines Metrums.

विवस्त्र Adj. *unverhüllt, bloss.*

विवश 1) Adj. (f. आ) *keinen eigenen Willen habend, seiner nicht mächtig, sich willenlos bei Etwas verhaltend, nicht aus eigenem Antriebe handelnd, ungern* oder *unwillkührlich Etwas thuend.* In Comp. mit dem, was den Willen lähmt. विवश° Adv. *unwillkührlich.* — 2) m. *a) *Stadt, Vorstadt* (?) Gal. — *b)* Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Plakshadvîpa. Richtig wohl विविंश.

विवशता f. *Willenlosigkeit, das nicht Herrsein über sich selbst.*

विवशी Adv. mit कर् *Jmd willenlos machen.* °कृत von einem Wagen wohl so v. a. *in seinen Bewegungen gehemmt.*

*विवस् n. angeblich = धन.

विवसन 1) Adj. (f. आ) *unbekleidet, nackt.* — 2) m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,33.

विवस्त्र Adj. (f. आ) *unbekleidet, nackt.* Nom. abstr. °ता f.

विवस्वत्सुत m. Patron. Manu's.

विवस्वद्वात Adj. (f. आ) etwa *von* Vivasvant *geliebt* TS. 4,4,12,4. Nach dem Comm. = विवस्वन्नामको वातो वायुर्यस्याः.

विवस्वन्, Instr. Pl. so v. a. *so dass es aufleuchtet.* विवस्व पर्वतानाम् RV. 1,187,7 abgekürzt für विवस्वतां पर्°.

विवस्वत् und विवस्वत् 1) Adj. *aufleuchtend, in's Licht tretend, Helle verbreitend, morgendlich.* सदने विवस्वतः so v. a. *am Feueraltar.* — 2) m. *a)* Name *des Gottes des aufgehenden Tageslichtes, der Morgensonne.* In VS. 8,5, in den Brâhmaṇa, im Epos u. s. w. Âditja genannt; im Epos und später auch Name *der Sonne, des Sonnengottes.* Erscheint auch unter den Viçve Devâs, als Pragâpati, als Liedverfasser (mit dem Patron. Âditja), als Verfasser eines Gesetzbuchs und als Astronom. — *b)* als Bein. von Manu so v. a. वैवस्वत. — *c) der* Soma-*Priester.* — *d) *ein Gott* überh. — *e)* N. pr. eines Daitja. — 3) *f. विवस्वती *die Stadt des Sonnengottes.*

विवह् m. 1) *einer der sieben Winde.* — 2) **eine der sieben Zungen des Feuers* (als m.!).

विवाक m. *der ein Urtheil über Etwas abgiebt* 211,21 (in der Erklärung von प्राड्विवाक).

विवाक्य Adj. in अविवाक्य.

विवाच् 1) Adj. *gegen einander rufend, streitend.* — 2) f. *widerstreitender Ruf, Streit.*

विवाचन 1) Nom. ag. (f. ई) *Schiedsrichter.* — 2) n. *ein entscheidender Ausspruch, Richtschnur, Autorität* Çat. Br. 2,4,4,3 v. l. der Kâṇva-Rec. statt विवचन.

विवाचस् Adj. *verschieden redend.*

विवाच्य Adj. *zu berichtigen.*

विवात m. *ein heftiger Wind* Shaḍv. Br. 6,8.

विवाद् m. (ausnahmsweise n.) *Streit* (auch *wissenschaftlicher* und *vor Gericht*), — *zwischen* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *mit* (Instr., Instr. mit सह् oder im Comp. vorangehend), *um, in Betreff von* (Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend).

विवादकल्पतरु m., विवादकौमुदी f. (Burnell, T.), विवादचन्द्र m., विवादचिन्तामणि m., विवाद-तत्त्वदीप m. (Opp. Cat. 1) und विवादताण्डव Titel von Werken.

विवादपद् n. *der Gegenstand eines Streites, — einer Klage* 124,13.

विवादभङ्गार्णव m., °सेतु m. (Opp. Cat. 1) und विवादसौख्य n. Titel von Werken.

विवादाध्यासित Adj. *dem Streite unterliegend, bestreitbar, worüber man streitet.*

विवादानुगत Adj. dass.

विवादार्णवभञ्जन n. (Bühler, Rep. No. 364) und °र्णवसेतु m. Titel von Werken.

विवादार्थिन् m. *Kläger* 213,27.

विवादिन् Adj. *mit Jmd im Streite liegend.* °विवादिनः MBh. 3,13048 fehlerhaft für °विषादिनः.

*विवाधान n. angeblich = विराधन 2).

विवान n. *das Flechten.* Vgl. मौञ्ज°.

विवार् m. *die Oeffnung der Stimmritze* (bei der Aussprache eines Lautes).

विवारयिषु Adj. mit Acc. *zurückzuhalten —, aufzuhalten beabsichtigend.*

°विवारिन् Adj. *zurückhaltend, abwehrend* Çiç. 19,100.

विवालयिषु Adj. mit Acc. *zurückerwerben wollend* Hem. Par. 2,697.

विवाश m. Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Plakshadvîpa. Richtig wohl विविंश.

1. विवास m. *das Hellwerden, Tagen.* °काले *bei Tagesanbruch.*

2. विवास m. 1) *das Verlassen der Heimat, Entfernung aus der H., Verbannung* (intrans.). — 2) *das Getrenntsein von* (Instr.).

3. विवास m. Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Plakshadvîpa. Richtig wohl विविंश.

1. विवासन in Etymologien 1) Adj. *erhellend.* — 2) n. *das Erhellen.*

2. विवासन n. *das Bekleidetsein mit, das Gehülltsein in* (Instr.).

3. विवासन n. *das Entfernen aus der Heimat, Verbannen* Gaut.

विवासनवत् Adj. zur Erklärung von विवस्वत्.

विवासयितर् Nom. ag. *Vertreiber* in einer Etymologie.

विवासस् Adj. *unbekleidet, nackt.*

विवास्य Adj. *zu verbannen.*

विवाह 1) m. *a) Heimführung der Braut, Hoch-*

zeit, Heirat, Eheschliessung, — mit (Instr. oder Instr. mit सह) Gaut. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein best. Wind.* Richtig विवह्. — *c)* zu Ait. Br. 7,13,8 vgl. Chr. 22,17. — 2) n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विवाहनीया Adj. f. *heimzuführen als Braut, mit der man Hochzeit zu machen hat.*

विवाहपटल m. n. Bez. *des Abschnittes in einem astr. Werke, der über die zu Hochzeiten günstigen Zeiten handelt.*

विवाहपटह m. *Hochzeitspauke.*

विवाहपद्धति f., विवाहप्रकरण n. und विवाहप्रयोग m. Titel von Werken.

विवाहयितव्य Adj. als Erklärung von विवाह्य Comm. zu Gobh. 4,10,24.

विवाहवृन्दावन n. Titel eines Werkes.

विवाहवेष m. (adj. Comp. f. आ) *Hochzeitsanzug.*

विवाहसंबन्ध m. *eheliche Verwandtschaft* Hem. Par. 2,89.

विवाहहोम m. *Hochzeitsopfer.* °विधि m. Burnell, T.

विवाहिन् Adj. in अ° und द्वि°.

विवाह्य 1) Adj. *a) zu heiraten* (ein Mädchen). — *b) mit dem man sich verschwägern darf, in dessen Familie man heiraten darf.* — *c) verschwägert, durch Heirat verwandt.* — 2) m. *Schwiegersohn* Mân. Gṛhj. 1,9. Gobh. 4,10,24. Vgl. वैवाह्य.

विविंश m. 1) N. pr. verschiedener Fürsten VP. 4,1,17. — 2) Pl. Bez. *der Vaiçja in Plakshadvîpa* VP. 2,4,17 (zu lesen विविंशा भाविनश्च ये).

विविंशति m. N. pr. verschiedener Männer.

विविक्त 1) Adj. s. u. 1. विच् mit वि. — 2) *m. = वसुनन्दन oder वसुनन्द. — 3) n. *a) Einsamkeit, ein einsamer Ort. — b) Reinheit, Lauterkeit.*

विविक्तता f. 1) *Unterschiedenheit, Gesondertheit, Sonderung.* — 2) *Isolirtheit.* — 2) *Reinheit, Lauterkeit.* — 4) *körperliches Wohlbehagen.*

विविक्तत्व n. *Einsamkeit.*

विविक्तनामन् m. N. pr. eines der 7 Söhne des Hiranjaretas und eines von ihm beherrschten Varsha.

विविक्ति f. 1) *Sonderung, Trennung.* — 2) *richtige Unterscheidung.*

विविक्ती Adv. mit कर् 1) *leer machen, räumen.* — 2) *allein lassen, verlassen.*

विविक्ष्वांस् Adj. *unterscheidend* RV. 3,57,1.

*विविद् Adj. = विविदु.

विविदु Adj. mit Acc. (ganz ausnahmsweise Loc.) *hineinzugehen beabsichtigend, — im Begriff stehend.*

विविच् Adj. = विविचि AV. Prâjaçc. 2,7.

विविचि Adj. *unterscheidend, sondernd* Âpast. Çr. 9,3,18.

विविचीष्टि f. *eine Darbringung an Agni viviki.*

विविज्ञ Adj. Râgat. 4,50 fehlerhaft für विविग्न.

विविति f. nach dem Comm. = विशेषलाभ *Gewinnung.* v. l. विवित्ति.

विवित्सा f. *das Verlangen kennen zu lernen* MBh. 7,198,9.

विवित्सु 1) Adj. mit Acc. *kennen zu lernen wünschend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

विविदिका f. fehlerhaft für विविदिषा.

विविदिषा f. = विवित्सा Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,26.

विविदिषु Adj. = विवित्सु 1) Çaṁk. zu Taitt. Up. 1,1,1.

विविद्युत् Adj. *blitzlos.*

विविध 1) Adj. (f. आ) *verschiedenartig, mannichfaltig, allerhand.* °म् Adv. *auf mannichfache Weise* 268,28. — 2) m. *ein best.* Ekâha.

विविधचित्र Adj. *verschiedenartig schillernd* Kâraṇḍ. 86,2.

विविधभङ्गीक Adj. = विविध 1) Hem. Par. 2,426.

विविधात्मन् Adj. desgl. Kâraka 3,2.

विविधोपेत Adj. desgl.

विविन्ध्य m. N. pr. eines Dânava.

विविभक्तिक Adj. *ohne Casusendung.* Nom. abstr. °त्व n.

विविवध und विवीवध Adj. *das Gleichgewicht nicht haltend.*

विविश m. Pl. = विविंश 2). Fehlerhaft.

*विविषा f. *Kyllingia monocephala* Râgân. 6,221.

विविष्टि f. Taitt. Âr. 10,38 nach dem Comm. = विशेषेण विष्टिर्व्याप्तिर्यस्य ब्रह्मणास्तत्.

विवीत m. *ein umzäunter Weideplatz.* °भर्तृ m. *der Besitzer eines solchen Platzes.*

विवीवध Adj. s. विविवध.

विवृत् in einer Formel.

विवृत 1) Adj. s. u. 1. वर् mit वि. — 2) f. आ *a) eine best. Eruption. — b) eine best. Pflanze.* — 3) (wohl n.) *a) der nackte Erdboden* Hariv. 2,31,43. — *b) Oeffentlichkeit.* Loc. so v. a. *öffentlich* oder *offen heraus* (Etwas sagen) MBh. 4,13,20.

विवृतता f. *das Offenbargewordensein.*

*विवृताक्ष m. *Hahn.* Richtig विवृत्ताक्ष.

विवृतानन Adj. *mit offenem Maule.* Nom. abstr. °त्व Ragh. 13,10 (°त्वात् zu lesen).

विवृति f. *Auseinanderlegung, Erörterung, Erklärung, Erläuterung.*

विवृतिविमर्शिनी f. Titel eines *Commentars.*

विवृतोक्ति f. *offener —, unverhüllter —, deutlicher Ausdruck.*

विवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit वि. — 2) f. आ *eine best. Eruption;* vgl. विवृत 2) *a).*

विवृत्ताक्ष 1) Adj. *die Augen verdrehend.* — 2) *m. *Hahn.*

विवृत्ति f. 1) *Entfaltung.* Nach dem Comm. = विविधवृत्तिलाभ. — 2) *Hiatus.* — 3) fehlerhaft für विवृति.

विवृत्त्यभिप्राय m. *ein scheinbarer Hiatus.*

विवृद्धि f. *Wachsthum, Zunahme, Vergrösserung, Vermehrung, das Längerwerden* (eines Vocals), *Gedeihen.*

विवृत्ताय्, °यते Viddh. 18,6 fehlerhaft für द्विवृत्तायते (s. Nachtr. 5).

विवृक्ष m. *das Sichlosreissen, Sichverlieren.*

विवृक्षत् m. N. pr. eines Liedverfassers.

विवृक्षम् Gen. Infin. zu वर्क्ष् (= 1. बर्ह्) mit वि Kâṭh. 27,10.

विवेक m. 1) *Scheidung, Sonderung, Trennung, Unterscheidung.* — 2) *Untersuchung, Kritik, Prüfung.* — 3) *richtige Unterscheidung, — Einsicht; Verstand, Urtheilskraft.* — 4) abgekürzter Titel eines Werkes. — 5) **Wassertrog.*

विवेकाख्याति f. *richtige Einsicht.*

विवेकचूडामणि m. Titel eines Werkes.

विवेकज्ञ Adj. *eine richtige Erkenntniss habend, — von* (im Comp. vorangehend).

विवेकज्ञान n. *richtige Erkenntniss.*

विवेकता f. fehlerhaft für विवेकिता.

विवेकतिलक m. Titel eines Werkes Burnell, T.

विवेकदृश्वन् Adj. *eine richtige Erkenntniss habend.* Nom. abstr. °श्वत्व n. Bhaṭṭ. 2,46.

विवेकधैर्याश्रय m., °विवृति f. und विवेकफल n. Titel von Werken.

विवेकभाज् Adj. *einsichtsvoll, verständig* Bhâm. V. 2,136.

विवेकमार्तण्ड und °मार्ताण्ड m. (Opp. Cat. 1) Titel eines Werkes.

विवेकरहित Adj. *nicht gesondert, aneinanderstossend* (Brüste) und zugleich *der Einsicht ermangelnd* Spr. 1446.

विवेकवत् Adj. *richtig urtheilend, eine richtige Einsicht habend, verständig.*

विवेकविलास m., विवेकसार m., °सारसिन्धु m. (Burnell, T.), °सारवर्णन n. (Opp. Cat. 1), विवेकसिन्धु m. und विवेकामृत n. Titel von Werken.

विवेकाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

विवेकिता f. (Çiç. 13,6) und विवेकित्व n. *richtige Unterscheidung, richtiges Urtheil, richtige Einsicht.*

विवेकिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *schei-*

dend, sondernd, unterscheidend. — *b) gesondert, getrennt.* — *c) untersuchend, prüfend, kritisch behandelnd.* — *d) richtig unterscheidend, — urtheilend, verständig* Hem. Par. 2,187. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

विवेक्तृ Nom. ag. 1) am Ende eines Comp. *der da sondert, — unterscheidet.* — 2) *der da richtig urtheilt, eine richtige Einsicht habend, Etwas richtig verstehend* Bâlar. 46,20.

विवेक्तव्य n. impers. *richtig aufzufassen.*

°विवेक्तृत्व n. Nom. abstr. zu **विवेक्तृ** 1).

विवेक्य Adj. 1) *zu sondern, zu unterscheiden* in **अपृथग्विवेक्य**. — 2) *zu untersuchen, zu prüfen, kritisch zu behandeln.*

विवेचक Adj. 1) am Ende eines Comp. *sondernd, unterscheidend.* — 2) *richtig unterscheidend, eine richtige Einsicht habend* Kap. 6,8. Gaṇar. 77,7.

विवेचकता f. und **विवेचकत्व** n. *richtiges Urtheil, richtige Einsicht.*

विवेचन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) sondernd, unterscheidend.* — *b) untersuchend, prüfend, erörternd, kritisch behandelnd.* — 2) f. (आ) und n. *das Unterscheiden* Bâlar. 66,4. — 3) n. *a) Untersuchung, Prüfung, Erörterung, kritische Behandlung.* — *b) richtiges Urtheil.*

विवेदयिषु Adj. *zu melden beabsichtigend, dass sei* (mit doppeltem Acc.) MBh. 3,38,28.

विवेन in **अविवेनम्**.

विवेशचूडामणि m. Titel eines Werkes. Richtig **विवेक°**.

विवोढृ m. *Gatte* Çiç. 10,42. Bâlar. 18,12.

विव्याधिन् Adj. *mit Geschossen durchbohrend.*

विव्रत Adj. *widerstrebend, widerspänstig.*

1. **विश्**, **विशति**, **ते** (in der späteren Sprache meist metrisch) 1) *sich niederlassen, hineintreten —, eingehen —, einziehen —, sich hineinbegeben —, hineinschlüpfen —, eindringen —, versinken —, aufgehen in* (Loc. oder Acc.); auch mit hinzugefügtem **अत्तर्** (299,26). **अग्निम्** u. s. w. *den Scheiterhaufen besteigen.* In der Astr. *in Conjunction kommen mit* (Acc.). Ohne Ergänzung *hineintreten in's Haus* u. s. w., *auftreten auf der Schaubühne, erscheinen.* Mit **पुनर्** oder **भूयस्** *zurückgehen, zurückkehren, — in* (Acc.). — 2) *heimgehen, zur Ruhe gehen.* — 3) *sich setzen auf* (Acc. oder Loc.). — 4) *sich* irgendwohin (**अग्रतस्, अग्रे** oder Acc.) *begeben.* — 5) *zuströmen* (von Heeresabtheilungen und Nebenflüssen). — 6) *Jmd* (Acc.) *zuströmen, zufliessen, kommen* (von einem Gedanken 95,4), *zu Theil werden, Jmd treffen.* — 7) *Jmd* (Loc.) *zukommen*, so v. a. *für Jmd dasein, — geben* (impers.). — 8) in einen Zustand *eintreten, gerathen in* (Acc.). — 9) *an Etwas* (Acc.) *gehen.* — 10) *sich zu schaffen machen mit* (Instr.). — 11) **विष्ट** *a) eingegangen —, enthalten in* (Acc. oder Loc.). — *b) erfüllt —, verbunden mit* (Instr.) TS. 4,4,5,1. 2. Nâjas. 3,1,68. — Statt des unverständlichen **ते विशत्तं मुदा युक्ताः** MBh. 7,1551 (ed. Vardh. 7,35,13) liest ed. Bomb. 7,36,13 **ते विंशतिपदे** (!) **यत्ताः**. — Caus. **वेशयति** 1) *eingehen machen in* (Acc.). — 2) *sitzen heissen auf* (Loc.). — Desid. **विविक्षति** *hineinzutreten —, hineinzugehen beabsichtigen in* (Acc.). **अग्निम्** u. s. w. *den Scheiterhaufen zu besteigen beabsichtigen.* — Mit **अधि** Caus. *setzen auf* (Acc.). — Mit **अनु** 1) *nach Jmd* (Acc.) *hineingehen in* (Acc.). — 2) *hineingehen, hineinfahren, — in* (Acc.). **अनुविष्ट** mit pass. Bed. — 3) *Jmd* (Acc.) *folgen.* — Mit **अप** Caus. *wegschicken.* — Mit **अभि, °विष्ट** *ergriffen —, in der Gewalt stehend von* (im Comp. vorangehend). — Caus. *eingehen machen in, richten auf* (Loc.). — Mit **आ** 1) *eingehen, eintreten, sich niederlassen in* oder *unter, eindringen in* (Acc., ausnahmsweise Loc.). **खम्, गगनम्** u. s. w. *sich in die Luft erheben.* **गृहेषा-विशत्तः पुमांसः** so v. a. *Haushälter.* Oefters ist **गृहम्** oder dgl. zu ergänzen; auch *heimkehren.* — 2) *geschlechtlichen Umgang haben mit* einem Weibe (Acc.). — 3) *sich nahe herbeimachen zu* (Acc.), *kommen.* — 4) *sich niederlassen —, sich setzen auf* (Acc.) zu Spr. 1478. — 5) *fahren in, Besitz nehmen von, sich Jmds bemächtigen* (von bösen Geistern, Gemüthszuständen, Leiden u. s. w.); mit Acc. 73,7. — 6) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *eintreten, gerathen in* (Acc.). **रूपाणि** so v. a. *Farben annehmen,* **राज्यम्** *die Herrschaft antreten.* — 7) **आविष्ट** *a)* mit act. Bed. α) *hineingegangen, eingedrungen, steckend in* (Loc., Acc. [Ait. Âr. 136,15] oder im Comp. vorangehend). — β) *sitzend auf* (Loc., von Vögeln), *in der Luft schwebend.* — γ) *fest sitzend,* so v. a. *constant.* — δ) **ganz in Etwas steckend, einer Sache ganz hingegeben.* — *b)* mit pass. Bed. α) *bewohnt —, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — β) *getroffen von* (einem Pfeile, Instr. oder im Comp. vorangehend). — γ) *ergriffen —, besessen —, befallen —, überwältigt —, in der Gewalt stehend von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *behaftet mit.* **रोगाविष्ट** Âpast. 2,26,16. Ohne Ergänzung *von einem bösen Geiste besessen.* — **आविश्य** Kathâs. 45,60 fehlerhaft für **आवेश्य**. — Caus. 1) *eingehen machen, hineinbringen, hineinschieben, hineinlassen, hineinfahren lassen, — in* (Loc. oder ausnahmsweise Acc.). — 2) *in's Haus hineinlassen,* so v. a. *bewirthen.* — 3) *Jmd* (Loc.) *aufladen, übertragen.* — 4) den Geist *richten auf* (Loc.). — 5) *Jmdm* (Loc.) *anheimstellen.* — Mit **अन्वा** 1) *eingehen, fahren in, sich Jmds bemächtigen;* mit Acc. Taitt. Âr. 4,34,1. — 2) *nachgehen, folgen, sich richten nach;* mit Acc. — Mit **अभ्या** *eingehen —, eindringen —, fahren in, Eingang finden in;* mit Acc. oder Loc. — Mit **उपा** 1) *eingehen —, eintreten in* (Acc.). — 2) *fahren in, kommen über Jmd* (Acc.) von einem Gemüthszustande. — 3) *gerathen in* (Acc.). — Mit **समुपा** *sich an Etwas machen, beginnen;* mit Acc. — Caus. *verbergen* Hem. Par. 8,27. — Mit **न्या** *eingehen in* (Loc.). — Mit **निरा** *sich zurückziehen —, sich fernhalten von* (Abl.). — Mit **प्रा** *kommen zu* (Acc.). — Caus. *einlassen, hineinführen, — in* (Loc.). — Mit **व्या** *eindringen —, sich vertheilen in* (Acc. oder Loc.). — Mit **समा** 1) *eintreten, betreten, eingehen in, sich begeben auf* oder *zu, dringen in, durchdringen;* mit Acc. — 2) *sich niederlassen an* einem Orte (Loc.), *Platz nehmen —, sich setzen auf* (Loc. oder Acc.). — 3) *einkehren,* so v. a. *Jmd zu Theil werden.* — 4) *fahren in, sich Jmds bemächtigen* (von bösen Geistern, Leidenschaften, Gemüthszuständen u. s. w.), *kommen über Jmd;* mit Acc. — 5) in einen Zustand *eingehen, gerathen in* (Acc.). — 6) *gehen an, obliegen;* mit Acc. — 7) **समाविष्ट** *a) ergriffen —, überwältigt —, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) versehen mit* (im Comp. vorangehend). — *c) unterwiesen in* (Instr.) *von* (Instr.). — Caus. 1) *hineingehen lassen, hineinstecken.* — 2) in sich (**स्वस्मिन्**) *aufnehmen, enthalten.* — 3) an einen Ort (Acc.) *bringen, — führen.* — 4) den Geist, die Gedanken u. s. w. *richten auf* (Loc.). — 5) *sich setzen heissen.* — 6) *Jmdm* (Loc.) *aufbürden, übertragen.* — Mit **उप** 1) *herantreten an* (Acc.). — 2) *sich setzen* (auch vom *Niederliegen* der Thiere). — 3) *sich setzen* euphemistisch für *cacare* Karaka 3,5. — 4) *das Lager aufschlagen, Halt machen.* — 5) *sich zu Jmd* (Acc.) *setzen;* auch so v. a. *nicht von Jmds Seite weichen um ihn zur Nachgiebigkeit zu zwingen.* — 6) *sich zum Untergang neigen* (von der Sonne). — 7) *sich* mit einem Weibe (Instr.) *vermischen.* — 8) *sich einer Sache hingeben, obliegen;* mit Acc. — 9) **उपविष्ट** *a) sich gesetzt habend, sitzend.* Wie **उपविष्टवान्** auch als Verbum fin. — *b)* **प्रायम्, प्राय°** oder **अनशन°** *sich dem Tode durch Hungern geweiht habend, auf diese Weise ruhig den*

Tod erwartend. Das einfache उपविष्ट in derselben Bed. — उपविश्य Hariv. 4568 fehlerhaft für उपवेश्य. — Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *sich setzen lassen, sitzen heissen,* — *auf* (Loc.) Kâd. 247,13 (403,14). — 2) *niedersetzen in, bringen an* einen Ort (Loc.). — 3) *Jmd veranlassen per anum von sich zu geben,* mit doppeltem Acc. Kâśaka 6,10.18. Bhâvapr. 4,4. — उपवेश्य Pañkat. 147,6 fehlerhaft für उपविश्य. — Mit अध्युप *sich darauf setzen.* — Mit अनूप 1) *sich der Reihe nach setzen.* — 2) *sich hinkauern* (von einem Thiere, das gebiert). — Mit अभ्युप 1) *sich darauf setzen, sich setzen auf* (Acc.), *sich setzen* überh. — Mit उपोप *sich neben einander setzen, zu Jmds* (Acc.) *Seite sich setzen.* उपोपविष्ट mit act. und pass. Bedeutung. — Mit समुपोप, °विष्ट *sich gesetzt habend —, sitzend auf* (Loc.). — Mit पर्युप *sich herumsetzen, sich zusammensetzen in die Nähe von* (Acc.) Lâṭj. 2,11,17. — Mit प्रत्युप *sich gegen Jmd* (Acc.) *setzen,* so v. a. *nicht von seiner Seite weichen um ihn zur Nachgiebigkeit zu zwingen.* प्रत्युपविष्ट mit act. Bedeutung. — Caus. 1) Med. *Veranlassung geben, dass ihm Jmd Etwas abzutrotzen sucht.* — 2) *Jmd entgegentreten, Opposition machen;* mit Acc. — Mit व्युप *da und dort sich setzen.* — Mit समुप 1) *sich zusammen setzen, sich setzen* überh., — *auf* (Loc., Acc. oder Gen. mit उपरि). समुपविष्ट *sich gesetzt habend, sitzend.* — 2) *eine best. Zeit* (Acc.) *verschlafen.* — Caus. 1) *sich setzen lassen, sitzen heissen.* — 2) *sich lagern lassen.* — Mit नि Med. (Act. metrisch oder ungenau) 1) *hineingehen, heimgehen* (in's Haus, Lager, Nest), *eingehen —, dringen in* (Acc. oder Loc.). Von einem Blutegel so v. a. *anbeissen* 217,33. ज्ञेयपदे *in den Bereich des Erkennbaren treten,* मतौ *in den Geist dringen,* so v. a. *zum Bewusstsein kommen.* — 2) *sich lagern, Halt machen.* — 3) *sich zur Ruhe begeben, sich legen.* — 4) *sich flüchten zu* (Acc.). — 5) *sich setzen, — auf* (Loc.). — 6) *hinuntersinken, versinken.* — 7) *sich niederlassen,* so v. a. *ein Haus gründen, heirathen* (vom Manne) 214,1. — 8) *gegründet werden* (von einer Stadt). Dreimal in der Verbindung द्वारवत्यां निविशत्याम् (MBh. 13,70,2). — 9) *sich hinwenden zu, sich richten auf* (Loc., vom Geiste). — 10) *obliegen,* mit Loc. — 11) *zukommen* (Gegensatz *abgehen*). — 12) *zur Anwendung kommen bei* (Loc.). Einmal Act. (!) in der Prosa. — 13) *sich legen,* so v. a. *sich beruhigen, aufhören.* — 14) निविष्ट *a) hineingegangen, eingedrungen* (auch mit hinzugefügtem अन्तर्), *ruhend in* oder *auf* (311,17), *stekkend an* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b)* an einem Orte *verweilend, sich aufhaltend.* धर्मपथे so v. a. *auf dem Pfade des Rechten bleibend.* — *c) gelagert, aufgestellt* (Wächter). — *d) zur Ruhe gegangen.* — *e) sich gesetzt habend, sitzend, — auf, an* oder *in* (Loc., Acc. mit अभितस् [Ait. Âr. 136,12] oder im Comp. vorangehend). — *f) der sich häuslich niedergelassen hat, verheirathet.* — *g) gelegen, situs.* — *h) gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *i) obliegend, bedacht auf* (Loc.) 55,29. — *k) gegründet, angelegt.* — *l) bezogen, eingenommen* (ein Platz), *bewohnt, angebaut* 215,10. Hariv. 5171. अन्तर्निविष्टपद् Adj. so v. a. *im Herzen sich festgesetzt habend.* — *m) begonnen.* — *n) versehen mit* (Instr.). — Caus. 1) *sich lagern lassen.* — 2) *aufstellen* (ein Heer). — 3) *zur Ruhe bringen.* — 4) *Jmd in ein Haus* (Acc.) *führen, einquartiren.* — 5) *Jmd ein Haus beziehen lassen,* so v. a. *verheirathen* (einen Mann). — 6) *an* einem Orte (Loc.) *niedersetzen, — hinstellen,* an einen Ort (Loc.) *bringen, — versetzen.* °पथे, अध्वनि *auf einen Weg* (auch in übertragener Bed.) *bringen.* काव्ये, नाट्ये *in ein Gedicht, in ein Schauspiel versetzen,* so v. a. *dort zur Erscheinung bringen.* — 7) *aufstellen, errichten* (ein Gebäude u. s. w. Agni-P. 38,28.30), *anlegen, gründen* (eine Stadt u. s. w.). — 8) *bevölkern, bewohnt machen.* — 9) *sitzen machen, setzen auf* (Loc.). — 10) *schleudern, abschiessen auf* (Loc.). — 11) *stecken —, hineinsetzen in* (Loc.). — 12) *aufstecken, aufsetzen, auflegen, anlegen* (auch Schmucksachen, Kleidungsstücke), *ansetzen, befestigen;* das Worauf oder Woran im Loc. — 13) *auftragen* (Zeichen u. s. w.) *auf* (Loc.). चित्रे so v. a. *malen,* पत्रे so v. a. *niederschreiben* (216,8), नाम स्वकृस्तेन so v. a. *eigenhändig unterschreiben.* — 14) *einsetzen in* (ein Amt, eine Stellung), *als Fürsten einsetzen in;* mit Loc. करे so v. a. *tributpflichtig machen.* करनिवेशित *tr. gemacht.* — 15) *Jmd* (Loc.) ein Amt, eine Würde (Acc.) *übertragen, Etwas übertragen auf Jmd* (Loc.) 88,28. 136,6. *verleihen, geben* überh. नाम *einen Namen.* — 16) den Blick, die Gedanken, den Geist *richten auf* (Loc.). — 17) चित्ते, हृदये *Etwas dem Herzen einprägen, dem Geist vorführen.* — *Desid. निविविक्षते. — Mit अधिनि Med. *sich vertragen mit, stimmen —, passen zu* (सह) Comm. zu Âpast. Çr. 11,2,4. — Caus. 1) *Jmd einsetzen über* (Loc.). — 2) *veranlassen einer Sache* (Acc.) *obzuliegen.* — *sich zu widmen.* — Mit अभिनि Med. (Act. ungenau) 1) *eintreten —, sich ergiessen —, eindringen in* (Acc.). — 2) *sich versenken in, sich ganz hingeben;* mit Acc. — 3) *auf seinem Kopf bestehen* MBh. 5,77,17. — 4) *Jmdm* (Loc.) *zukommen* (Gegensatz *abgehen*) 224,23. — 5) *zur Anwendung kommen* Paribh. 58. 62. 63. — 6) अभिनिविष्ट *a)* mit pass. Bed. α) (*worin Etwas gedrungen ist*) *aufgetrieben, aufgedunsen, gewölbt* R. 2,9,33. — β) *worin man* (Instr.) *sich versetzt hat, dem man sich ganz hingegeben hat* MBh. 8,82,31. — γ) *durchdrungen —, in Beschlag genommen von* (Instr.). — δ) *reichlich versehen mit* (Instr.). — *b)* mit act. Bed. α) *sich festgesetzt habend an einem Orte.* — β) *fest auf einen Punct gerichtet, ganz mit Etwas beschäftigt, nur Eines vor Augen habend, ganz versessen auf* (Loc., Acc. mit प्रति, ein adv. Comp. mit अधि oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung Çiç. 16,43. — Caus. 1) *hineingehen —, eingehen lassen —, führen in* (Loc.). — 2) *Jmd sich gegenüber sitzen heissen auf* (Loc.). — 3) मनस्, आत्मानम् *den Geist —, die Gedanken ganz richten auf* (Loc.). — 4) *bewirken, dass Jmd einer Sache sein ganzes Herz zuwendet, Jmds ganzes Verlangen richten auf* (Loc.). — Mit उपनि, °विष्ट 1) *erfüllt von* (Instr.). — 2) *belagernd, einschliessend;* mit Acc. — 3) *erfüllend,* mit Acc. — Caus. 1) *sich lagern lassen.* — 2) *anlegen, gründen* (eine Stadt). — Mit परिणि *sich rings niederlassen.* — Mit *प्रणि. — Mit प्रतिनि, °विष्ट *ganz beschäftigt mit, nur Sinn habend für* (Loc.). Ohne Ergänzung *auf seinem Kopfe bestehend, verstockt.* — Mit विनि, °विष्ट 1) *wohnend in* (im Comp. vorangehend). — 2) *befindlich —, vorkommend in* (Loc.). — 3) *aufgestellt an* oder *in* (Loc.). — 4) *aufgetragen auf* (Loc., von Zeichen). — 5) *angelegt* (Teiche). — 6) *vertheilt, je anders seiend* Comm. zu Lâṭj. 9,4,34.5,4. — Caus. 1) *niedersetzen, hinstellen, verlegen;* das Wo oder Wohin im Loc. — 2) *aufstellen, errichten* (ein Bildniss u. s. w.), *anlegen* eine Stadt u. s. w.) Agni-P. 38,27. — 3) *aufstellen* (Truppen). — 4) *sitzen machen, setzen auf* (Loc.). — 5) *stecken in* (Loc.). — 6) *aufsetzen, auflegen, anlegen;* das Worauf oder Woran im Loc. Spr. 7770. — 7) *anbringen, anwenden.* — 8) *bringen —, versetzen auf* (Loc.). — 9) *Jmd anstellen bei* (Loc.). करे so v. a. *tributpflichtig machen.* — 10) हृदये *in's Herz prägen.* — 11) den Blick —, die Gedanken *richten auf* (Loc.). — Mit संनि 1) Med. *verkehren —, Umgang haben mit* (Instr.). — 2) °विष्ट *a) gelagert, Halt gemacht habend.* — *b) ruhend,*

steckend (Prasannar. 54,12), *angesteckt, angehängt, enthalten,* — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) sitzend.* — *d) sich befindend auf* (einem Wege, Loc.). — *e) in Jmds Hand seiend*, so v. a. *abhängig von* (Loc.). — Caus. 1) *einführen* (in ein Haus u. s. w.), *einquartiren in* (Loc.). — 2) *niedersetzen, hinstellen, niederlegen.* — 3) *aufstellen* (Truppen). — 4) *sich lagern lassen.* — 5) *einbringen, hineinthun, thun in* (Loc.). संनिवेशित *hineingeschoben, hineingedrückt in* (Loc.). — 6) *schleudern, schiessen auf* (Loc.). — 7) *anheften, anlegen, legen auf* (Loc.) 64,29. लेख्ये so v. a. *auf einem Documente verzeichnen* Kâtj. — 8) *anlegen, gründen* (eine Stadt). — 9) *Jmd einsetzen in* (Loc.). — 10) *Jmd* (Loc.) *Etwas aufladen, übertragen.* — 11) den Geist *richten auf* (Loc.) — Mit अभिसंनि, अभिसंनिविष्ट *in Jmd vereinigt.* — Mit निस् 1) *sich hineinbegeben in* (Acc. oder Loc.). गृहेषु so v. a. *Hausvater werden.* — 2) *ein Haus beziehen, heirathen* (vom Manne). — 3) *abtragen, bezahlen.* — 4) *geniessen, Genuss —, Freude haben an* (Acc.). — 5) निर्विष्ट *a) hineingegangen, steckend in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) sitzend.* v. l. निविष्ट. — *c) abgetragen, bezahlt.* — *d) genossen.* — *e) gewonnen, erarbeitet* Gaut. — निर्विशत्यो MBh. 13,3453 fehlerhaft für निवि°. — Desid. *eine gemeinsame Wohnung beziehen wollen.* — Mit परि *umlagern, belagern.* — Simpl. und Caus. häufig fehlerhaft für 1. विष् mit परि. — Mit प्र 1) *eingehen, eintreten, eindringen, sich verstecken, sich begeben zu, in* oder *unter, gerathen in;* die Ergänzung im Acc. oder Loc. अग्निम्, अग्नौ, मध्यमग्नेः, चितायाम् so v. a. *den Scheiterhaufen besteigen;* कर्णयोस् *zu Ohren kommen;* आत्मनि, चित्तम् u. s. w. *in das Herz* u. s. w. *dringen, sich dessen bemächtigen.* Ohne Ergänzung *eintreten* (in ein Haus u. s. w.), im Schauspiel stehender Ausdruck für *auf der Bühne auftreten.* — 2) *gelangen zu, erreichen;* mit Acc. — 3) *sich geschlechtlich vermischen* (von beiden Geschlechtern), mit Acc. — 4) *an Etwas gehen, obliegen, sich einer Sache hingeben;* mit Acc., seltener Loc. (Spr. 77). पिण्डीम्, तर्पणम् so v. a. *annehmen, geniessen* 229,12. — 5) *in Jmd* (Acc.) *hineingehen*, so v. a. *in ihm aufgehen, gegen ihn verschwinden, vor ihm ganz in den Schatten treten.* — 6) प्रविष्ट *a)* mit act. Bed. α) *eingegangen, eingetreten, sich begeben habend unter, eingedrungen, sich befindend in;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *eingetreten* (in ein Haus), *aufgetreten* (auf der Bühne). — β) *eingegangen in*, so v. a. *Platz findend —, verschwindend in* (Loc.). — γ) *eingesunken* (Auge). — δ) *eingetreten, angebrochen* (Zeitalter). — ε) *gerichtet auf, versenkt in* (im Comp. vorangehend). — ζ) *eingedrungen in* (मध्य°), so v. a. *Jmds Vertrauen gewonnen habend.* — η) *eingedrungen in*, so v. a. *eingeweiht in* (Acc.). — ϑ) *der an Etwas gegangen ist, sich an Etwas gemacht hat, beschäftigt mit* (Loc.). राज्ये so v. a. *die Herrschaft angetreten habend.* — ι) *übereinstimmend mit* (Loc.). — *b)* mit pass. Bed. α) *worin man eingetreten ist, betreten.* — β) *benutzt, womit man Geschäfte macht.* — Caus. 1) *hereintreten lassen, an einen Ort bringen* oder *bringen lassen, vorführen;* das Wohin im Loc. oder Acc. Ohne Ergänzung *Jmd hineinführen* (in's Haus u. s. w.), *hereinführen auf die Bühne, auftreten lassen.* — 2) *in sein Haus führen*, so v. a. *heirathen* (vom Manne). — 3) *niederlegen, hinthun, hinwerfen* u. s. w. *in* (Loc. oder Acc.). — 4) *in seine Würde —, in sein Amt einsetzen.* Nur प्रवेशित. — 5) *Jmd in* einen Zustand (Acc.) *versetzen.* — 6) *niederschreiben* 215,8. — 7) *einführen —, einweihen in* (Acc.). — 8) *Jmd* (Loc.) *Etwas beibringen.* — 9) *verausgaben.* — 10) *hereintreten, hineingehen, hineingebracht werden.* — Desid. प्रविविक्षति *hineinzugehen —, einzudringen versuchen, im Begriff sein einzugehen in* (Acc.) Karaka 5,12. Häufig mit Ergänzung von सेनाम्. — Mit अनुप्र 1) *eingehen, eintreten, eindringen, fahren in, sich begeben unter* (Acc., seltener Loc.). अनुप्रविष्ट mit act. (auch प्रविष्टः — अनु) und pass. (127,26) Bed. अन्योऽन्यानुप्रविष्टानि *in einander befindlich*, पथिकसार्थमनुप्रविष्टः so v. a. *schloss sich den Reisenden an.* — 2) *nach Jmd in ein Haus, in ein Gemach treten, zu Jmd hereintreten;* mit Acc. der Person. कृष्णस्यानुप्रविष्टः *nach* Krshṇa *eingetreten.* — 3) *sich zu Jmd* (Acc.) *flüchten.* अनुप्रविष्ट *geflüchtet zu* (Loc.). — 4) *eindringen in*, so v. a. *sich vertraut machen mit, durchstudiren;* mit Acc. Lalit. 168,6. अनुप्रविष्ट mit act. Bed. 523,11. — Caus. *eingehen machen in* (Acc.). — Mit अभिप्र 1) *sich ergiessen in* (Acc.). — 2) अभिप्रविष्ट *hereingetreten, gerathen in* (Acc.). — Mit प्रतिप्र *zurückkehren nach* (Acc.). — Mit संप्र 1) *eintreten —, hineingehen —, fahren in* (Acc.). हृदयम् (mit इव Çiç. 10,48) *in Jmds Herz sich Eingang verschaffen*, मानसम्, ध्यानम् *in Gedanken versinken.* — 2) *geschlechtlich beiwohnen* (vom Manne), mit Acc. — 3) *sich zu Jmd halten, verkehren mit* (Acc.). — 4) संप्रविश्य Râgat. 6,361 fehlerhaft für °वेश्य; vgl. Spr. 6320. — Caus. *eintreten lassen, hineinbringen* (an seinen Platz Karaka 6,30), *hineinführen in* (Acc. oder Loc.) Hariv. 2,47,45. व्यसने *in's Unglück bringen* Spr. 6320 (Conj.). संप्रवेशित so v. a. *in's Land wieder eingelassen* (Gegensatz निर्वासित *verbannt*). संप्रवेश्य Râgat. 4,325 fehlerhaft für °विश्य. — Mit वि *eingehen in* (Acc.). — Caus. Hariv. 3910, wo aber mit der anderen Ausg. 2,49,9 विवेशतुः (metrisch für विविशतुः) st. विवेशितौ zu lesen ist. — Mit अनुवि *sich da und dort niederlassen, — einfinden;* mit Acc. Maitr. S. 2,4, 7. 8. — Mit सम् 1) *herbeikommen.* — 2) *sich anschliessen an* (Acc.), *sich vereinen mit* (Instr.). — 3) *eintreten —, eingehen —, dringen —, fahren in* (Acc., ausnahmsweise Loc.). — 4) *aufgehen in* (Loc.). — 5) *sich niederlassen, — niederlegen, — zur Ruhe begeben* (27,19), *— mit* oder *zu* seinem Weibe (Instr., Instr. mit सह oder mit Dat. [Kaush. Up. 2,10 संवेद्यन् zu lesen]), *— auf* oder *in* (Loc. oder °उपरि), *schlafen mit* (Instr.), *sich legen auf* (Acc.). संविष्ट *sich hingelegt habend* (Chr. 39,26), *zur Ruhe gegangen, schlafend.* — 6) *beschlafen*, mit Acc. des Weibes. — 7) *sich setzen zu* (Acc.). संविष्ट *gesessen mit* (Instr.). — 8) *sich mit Etwas* (Acc.) *befassen.* — Caus. 1) *sich niederlegen lassen* 217,29. — 2) *legen —, setzen auf* oder *in, bringen in* oder *nach* (Loc.). — Mit अनुसम् *sich zur Ruhe begeben in der Richtung von, — im Gefolge von* (Acc.). सुप्ताम् *sich zur Ruhe legen, wenn sie schläft.* — Mit अभिसम् 1) *sich vereinigen um* oder *bei* (Acc.). — 2) *aufgehen in* (Acc.). — Mit उपसम् 1) *sich legen neben* (Acc.). — 2) = अभिसम् 1). — Caus. *Jmd sich dazu legen —, Jmd daneben sitzen lassen.* — Mit प्रतिसम् *sich zur Ruhe begeben* Gaut.

2. विश् (Nomin. विट्, Loc. Pl. विट्सु) f. (nach Med. m.) 1) *Niederlassung, Wohnsitz, Haus.* विशस्पतिः. als Beiw. Indra's und Agni's. — 2) Sg. und Pl. *Gemeinde* (zunächst *die kleinere Vereinigung innerhalb des Volkes*); *Stamm, Volk;* Pl. *die Unterthanen, Leute, Mannschaft.* विशां पतिः, विशो नाथः, विशामीश्वरः und विशो वरिष्ठः so v. a. *Fürst, König.* — 3) Sg. und Pl. *Volk in dem engeren Sinne des brahmanischen Staates, die dritte Kaste;* Sg. *ein Mann aus der dritten Kaste.* — 4) Pl. *Besitz, Habe.* — 5) विशां साम Name eines Sâman. — 6) * *Eingang, Eintritt.*

3. विश् f. schlechte Schreibweise für विष् *faeces.*

1. विश 1) Nom. act. in दुर्विश. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. und f. (आ) in अमुर° (Nachtr. 5), देव° und मनुष्य°. *विशम् am Ende eines adv.

Comp.

2. विश n. ungenaue Schreibart für बिस.

विशङ्क Adj. 1) *keine Scheu empfindend, unbesorgt, sich nicht scheuend vor* (im Comp. vorangehend). °म् Adv. *ohne Scheu* Çiç. 20,31. — 2) *keine Scheu —, keine Furcht verursachend, sicher.* — विशङ्का f. s. bes.

विशङ्कट Adj. (f. आ und *ई) 1) *ausgedehnt, umfangreich* Harshaṅ. 197,20. Vâsav. 103,3. 180,2. — 2) *ungeheuerlich, scheusslich, grauenhaft* 111,3.

विशङ्कनीय Adj. *Misstrauen verdienend, verdächtig.*

1. विशङ्का f. 1) *Bedenken in Bezug auf* (Loc.), *Verdacht.* — 2) *Besorgniss, Scheu, — vor* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *aus Besorgniss hervorgehendes Zögern.* °ङ्का कर् *Bedenken tragen.*

2. विशङ्का f. *Abwesenheit aller Besorgniss, — Scheu.* Instr. *ohne alle Scheu, ohne Bedenken, ohne Zögern.*

विशङ्कित् Adj. 1) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *vermuthend, voraussetzend* Çiç. 5,34. — 2) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *befürchtend, besorgend, — dass* (Potent. mit इति).

विशङ्क्य Adj. 1) *Misstrauen verdienend, verdächtig.* — 2) *zu befürchten* Mâlatîm. 70,13 (ed. Bomb. 148,3).

विशद् 1) Adj. (f. आ) *a) klar, hell, blank, glänzend weiss, heiter, rein, lauter* (auch in übertragener Bed.). °म् Adv. Çiç. 10,72. 11,12. — *b) klar, deutlich, vernehmlich, verständlich.* Compar. °तर्. — *c) weich anzufühlen,* von Speisen, Winden und Gerüchen. — *d) geschickt zu Etwas* (im Comp. vorangehend). — *e)* am Ende eines Comp. *behaftet mit.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gajadratha. — 3) *n. *gelblicher Eisenvitriol* Râgan. 13,80.

विशदता f. *Klarheit.*

विशदनरकरङ्काय्, °यते *einem blanken Menschenschädel gleichen* Kâṇḍak. 70,10.

विशदय्, °यति 1) *rein machen, reinigen* Bâlar. 237,10. विशदित 177,20. — 2) *klar machen, erläutern.*

विशदाय्, °यते *klar —, deutlich werden.*

विशदी Adv. mit कर् 1) *klar machen, erhellen.* — 2) *erläutern, erklären.*

°विशन n. *das Hineingehen —, Eindringen in.*

विशप्त n. *das Sichverschwören* Maitr. S. 1,9,7 (138,18).

विशफ Adj. *keine oder verkehrte Hufe habend* (ein Unhold).

विशब्द् am Anfange eines Comp. *verschiedenartige Worte.*

विशब्दन n. P. 7,2,23 nach der Kâç. = प्रतिज्ञान.

*विशंप m. *Fürst, König;* auch wohl N. pr.

*विशंभल n. *Erhaltung —, Ernährung des Volkes* Comm. zu TBr. 1,643,19 bei der Erklärung von वैशंभल्य.

विशय m. 1) *Mitte* Çulbas. 2,34. 3,241. Bei einem als Vogel geschichteten Feueraltar *die Stelle, an der Körper und Flügel zusammenstossen,* 3, 99. 103. — 2) *Ungewissheit, Zweifel* Gaim. 2,3,16. Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,5. Auch fälschlich विषय geschrieben. — 3) *= आश्रय.

विशयवत् Adj. *unsicher, zweifelhaft.*

विशयिन् Adj. dass. Nom. abstr. °यित्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 3,16,7. 8,4,11. 8,13. 9,3. 12,29,11.

विशर् 1) Adj. *zerreissend* TS. 7,5,2,1. — 2) m. *a) eine best. Krankheit* AV. 2,4,2. — *b) *Mord, Todtschlag.*

1. विशरण n. 1) *das Auseinanderfallen, Zerfallen.* — 2) *Mord, Todtschlag.*

2. विशरण Adj. *schutzlos* Verz. d. Oxf. H. 167,*b*,16.

विशरद् Adj. Kathâs. 15,148 fehlerhaft für विशारद्.

विशरारु Adj. 1) *auseinanderfallend, — gehend, zerstiebend* Vikramâṅkaṅ. 11,40. Harshaṅ. (ed. Bomb.) 20,3. 66,15. Nom. abstr. °ता f. Kâvjapr. 299,9. — 2) *hinfällig, leicht zu Grunde gehend, gebrechlich* Çilâṅka 1,257. Harshaṅ. (ed. Bomb.) 223, 13. Nom. abstr. °ता f. Râgat. 7,843.

विशरीक m. *eine best. Krankheit.*

विशर्धित n. *das Farzen, Farz* Suçr. 2,258,1.

विशलभमरुत् Adj. *nicht Heuschrecken (Nachtschmetterlingen) und nicht dem Winde ausgesetzt* (Lampe) Varâh. Bṛh. S. 84,1.

विशल्य 1) Adj. *a) ohne Spitze* (Pfeil). — *b) von einer Pfeilspitze befreit, von einer Pfeilwunde geheilt. — c) von einem fremden Körper im Leibe befreit.* आ विशल्यभावात् *so v. a. bis (sie) vom Embryo befreit ist. — d) von einem Schmerze befreit.* — 2) f. आ *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen* (auch *ein gegen Pfeilwunden angewandtes Heilkraut*). Nach den Lexicographen *Cocculus cordifolius, Croton polyandrum, Convolvulus Turpethum, Methonica superba* (Râgan. 4,130. Bhâvapr. 1,202), = अग्निशिखा und अजमोदा. — *b)* N. pr. α) der Gattin Lakshmaṇa's. — β) eines Flusses.

विशल्यकरण 1) Adj. (f. ई) *Pfeilwunden heilend.* — 2) f. ई *ein best. wunderthätiges Heilkraut.*

*विशल्यकृत् m. *Echites dichotoma* Mat. med. 324.

विशल्यघ्न und विशल्यप्राणहर् Adj. angeblich Bez. *derjenigen Stellen des Leibes, an welchen eine Wunde tödtlich wird, sobald die Spitze* (einer Waffe u. s. w.) *ausgezogen wird;* eher *diejenigen Stellen, auf welchen ein Schlag lebensgefährliche Wirkung hervorbringt auch ohne dass ein fremder Körper in den Leib eindringt: die Schläfen und der Raum zwischen den Brauen.*

विशल्यय्, °यति *Jmd von einer Pfeilspitze* oder überh. *von einem Schmerze befreien.*

विशश्रमिषु Adj. Daçak. 17,16. 17 fehlerhaft für विशिश्रमिषु.

विशसन 1) Adj. (f. ई) *mörderisch, Tod bringend.* — 2) m. *a) Schwert.* — *b)* bildliche Bez. *der Strafe.* — 3) m. n. *eine best. Hölle* VP. 2,6,1. 17. — 4) n. *a) das Schlachten, Zerlegen.* — *b) das Niedermetzeln, Metzelei* Çiç. 19,53. — *c) Schlacht.* — *d) grausame Behandlung.* — *e) die Fleischseite eines Felles* TS. 5,7,22,1. विशसनभाग m. dass. Comm. zu Âpast. Çr. 10,24,6. Vgl. बहिष्टाद्विशसन.

*विशसि gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç. v. l. विशस्ति.

विशसितर् Nom. ag. *Schlächter.*

विशसे Dat. Infin. *auszusagen, durch Worte zu erschöpfen* ṚV. 10,143,3.

विशस्तर् Nom. ag. *Schlächter.*

*विशस्ति Gaṇar. 399.

विशस्त्र Adj. *waffenlos.*

विशाख (विशाख AV. 19,7,3) 1) Adj. (f. आ) *a) verästet, gegabelt. — b) astlos. — c) händelos. — d) *unter dem Mondhaus* Viçâkhâ *geboren.* — 2) m. *a) *Bettler. — b) *Spindel. — c) *eine best. Stellung beim Schiessen. — d) *Boerhavia procumbens. — e)* Bein. Skanda's. — *f) eine Manifestation* Skanda's, *die als sein Sohn aufgefasst wird. — g) als eine Manifestation* Skanda's Name *eines den Kindern gefährlichen Dämons* Hemâdri 1,626,11. — *h)* Bein. Çiva's. — *i)* N. pr. α) eines Devarshi. — β) eines Dânava. — γ) eines Daçapûrvin (Vardhamâṅak. 1,45. Bhadrab. 3,7. 87. 4,1) und anderer Personen. — 3) f. आ *a) eine best. Pflanze.* Nach den Erklärern Dûrvâ-*Gras* und = कठिल्लक. — *b)* Sg. Du. und Pl. *das 14te* (später *das 16te*) *Mondhaus.* — *c)* ein Frauenname. — 4) f. विशाखी *eine gabelförmige Stange.* — 5) n. *Gabel, Verzweigung* Gobh. 1,5,16.

विशाखक 1) Adj. (f. °खिका) *verästet, gegabelt* Hemâdri 1,139,13. — 2) f. °खिका *eine gabelförmige Stange* Kâd. 150,4. 5 (264,11). °दण्ड m. dass. Harshaṅ. (ed. Bomb.) 238,4 (vgl. Comm.).

*विशाखज m. *Orangenbaum.*

विशाखदत्त m. N. pr. des Autors des Mudrâ-

rákshasa.

*विशाखदेव m. N. pr. eines Mannes.

विशाखमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विशाखयूप N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) einer Oertlichkeit.

विशाखवत् m. N. pr. eines Berges.

*विशाखल n. *eine best. Stellung beim Schiessen.*

विशाखिल m. N. pr. eines Autors und eines Kaufmanns.

विशातन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *fällend, vernichtend.* Ohne Hinzufügung eines Objects als Beiw. Vishṇu's (= संकर्तर् nach Nilak.). — 2) n. am Ende eines Comp. *a) das Behauen, Beschneiden* 100,20. — *b) das Zusammenhauen, Vernichten.*

विशाद् MBh. 8,4407 fehlerhaft für विवाद्.

विशाप 1) Adj. *von einem Fluche befreit.* — 2) m. N. pr. eines Muni.

*विशाय m. *die Reihe zu schlafen.*

*विशायिन् Adj. gaṇa अकादि.

*विशारण m. *Mord, Todtschlag.*

विशारद 1) Adj. (f. आ) *a) erfahren, kundig, vertraut* (von Personen); das Worin oder Womit im Loc. oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °त्व n. Pañcad. — *b) geschickt, gewandt, dem Zwecke entsprechend* (von Reden). — *c) schön herbstlich* Vâsav. 203,1. — *d) klaren —, heiteren Sinnes* Lalit. 458,18. — *e) der Redegabe ermangelnd* Vâsav. 203,1. — *f) dreist, frech* ebend. — *g) *= श्रेष्ठ.* — 2) m. *Mimusops Elengi* Vaidjaka im Comm. zu Kir. 5,11. — 3) *f. आ *eine Art Alhagi* Râgân. 4,57.

*विशारदिमन् m. *Erfahrenheit, Vertrautheit.*

विशाल 1) Adj. (f. आ und *ई) *umfänglich, weit, breit, gross, stark, intensiv, bedeutend, vornehm* (Geschlecht). Am Ende eines Comp. *voll von* Kap. 3,48. fgg. Adv. विशालम् *umfänglich.* — 2) m. *a) *ein best. Thier.* — *b) *ein best. Vogel.* — *c) *eine best. Pflanze.* — *d) ein best.* Shaḍaha. — *e)* N. pr. α) des Vaters von Takshaka Çâṅkh. Gṛhj. 4,18. — β) eines Asura. — γ) verschiedener Fürsten. — δ) eines Gebirges. — 3) f. विशाला *a) Koloquinthe.* Hierher vielleicht Karaka 6,6. — *b) *Basella cordifolia.* — *c) *= मकेन्द्रवारुणी* Râgân. 3,62. — *d) *Portulaca quadrifida* Râgân. 7,135. — *e) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *f)* Bein. der Stadt Uggajinî. — *g)* N. pr. α) eines Flusses und einer daran gelegenen Einsiedelei. = सरस्वती Râgân. 14,21. — β) einer Stadt (verschieden von Uggajinî. — γ) einer Apsaras VP.² 2,82. — δ) der Gattinnen Agamiḍha's und Arishṭanemi's. — 4) *f. विशाली *eine best. Pflanze,* = अजमोदा. — 5) n. *a)* वेणोर्विशाले Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *b)* N. pr. eines Wallfahrtsortes.

विशालक 1) m. *a) *Feronia elephantum.* — *b)* *Bein. Garuḍa's. — *c)* N. pr. eines Jaksha. — 2) *f. °लिका *Odina pennata.*

विशालग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

विशालता f. *grosser Umfang* Çiç. 17,47.

*विशालतैलगर्भ m. *Alangium hexapetalum* Râgân. 9,76, v. l.

*विशालत्वच् m. *Bauhinia variegata.* Nach Mat. med. 191 *Alstonia scholaris.*

*विशालदत्त m. ein Mannsname.

*विशालदा f. *Alhagi Maurorum.*

विशालनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*विशालनेत्र 1) Adj. *grossäugig.* — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva. — 3) f. ई N. pr. eines buddh. übermenschlichen Wesens.

विशालनेत्रीसाधन n. Titel eines buddh. Werkes.

*विशालपत्र m. 1) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,73. — 2) *ein der Weinpalme ähnlicher Baum* Râgân. 9,89.

विशालपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

विशालफलक Adj. (f. °लिका) *grosse Früchte habend* Râgân. 7,188.

विशालय्, °यति *vergrössern* Subhâshitaratnabh. 62,25. — Mit प्र *länger machen* ebend.

विशाललोचना f. *eine Grossäugige* Daçak. 86,19.

विशालवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Daçak. 90,15.

विशालविन्यास m. *eine best. Truppenaufstellung.*

विशालाक्ष 1) Adj. (f. ई) *grossäugig.* — 2) m. *a) *Käuzchen* Râgân. 19,123. — *b)* Bein. α) Çiva's, insbes. als Verfassers eines Çâstra. — β) *Garuḍa's. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Garuḍa. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) f. ई *a) *Tiaridium indicum* Râgân. 5,84. — *b)* eine Form der Durgâ. — *c)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,95,14. 16. — γ) einer Tochter Çâṇḍilja's. — 4) n. Titel *des von* Çiva Viçâlâksha *verfassten* Çâstra. v. l. वैशालाक्ष.

*विशालिक, *विशालिय und *विशालिल m. Hypokoristica von Personennamen, die mit विशाल anlauten.

*विशालीय Adj. von विशाल.

विशास्तर् m. = विशस्तर् *Schlächter.*

*विशिका f. gaṇa कुत्सादि. v. l. शिबिका.

विशिङ्गु Adj. *mittheilsam.*

विशिख und विशिख 1) Adj. *a) ohne Haarschopf* Hemâdri 2,*a*,38,19. — *b) kahl;* von Pfeilen so v. a. *unbefiedert.* — *c) ohne Spitze, stumpf* (Pfeil). — *d) ohne Flamme* (Feuer). — *e) ohne Spitze* von einem Kometen, so v. a. *ohne Schweif.* — 2) m. *a) ein stumpfer Pfeil, Pfeil* überh. — *b) *Spiess, Wurfspiess.* — *c) = शर् *Sinus versus* Ganit. Grahaj. 6. — 3) f. विशिखा *a) *eine kleine Schaufel.* — *b) Strasse, Gasse* Suçr. 1,8,8. 30,4. Harshak. 57,21. — *c) *die Frau eines Barbiers.* — *d) * = नलिका oder नालिका.

विशिखानुप्रवेशन n. *das Betreten der Strasse,* so v. a. *der Eintritt in die Praxis.* Adj. °वेशनीय *darüber handelnd.*

विशिखान्तर् n. 1) *das Innere einer Strasse,* so v. a. *Strasse.* Acc. Sg. mit अनु-चर् *die Strasse ablaufen* Karaka 1,29. Acc. Pl. mit अति-पत् *die Strassen durchlaufen* Çiç. 15,104 (70). — 2) *Scheide* (des Weibes) Suçr. 1,368,12.

*विशिप n. *Haus.*

विशिप्रिय Adj. VS. 9,4 = TS. 1,7,12,2. Wird von den Commentatoren verschieden erklärt.

विशिर Adj. ungenau für विसिर.

विशिरस् Adj. 1) *kopflos.* — 2) *von einem* (fremden) *Kopfe befreit.* — 3) *ohne Spitze, ohne Gipfel.*

विशिरस्क Adj. *kopflos.*

विशिशासिषु Adj. *zu schlachten bereit.*

विशिशिप्र m. N. pr. eines dämonischen Wesens.

विशिश्मा (Maitr. S. 1,11,4 [165,16]) und विशिष्या Adj. f. wohl *sine cauda.*

विशिश्रमिषु (Conj. für विश°) Adj. *auszuruhen beabsichtigend* Daçak. 17,16.17.

विशिष्ट Adj. s. u. 3. शिष् mit वि.

विशिष्टचारित्र und °चारिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

विशिष्टता f. *Vorzüglichkeit, ein ausgezeichneter —, besserer Zustand.*

विशिष्टत्व n. 1) *das Verschiedensein, Verschiedenheit, Unterschiedenheit* 276,33. 280,10. — 2) = विशिष्टता.

विशिष्टवैशिष्ट्यबोधरहस्य n., °बोधविचार m. und °वैशिष्ट्यवाद (°वैशिष्यवाद Burnell, T.) m. Titel von Werken.

विशिष्टाद्वैत n. *eine unterschiedene Einheit, eine Einheit mit Attributen.* विशिष्टाद्वैतवाद m. *die Annahme einer solchen Einheit.* °वादार्थ n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विशिष्टाद्वैतवादिन् Adj. *eine unterschiedene Einheit annehmend.*

विशिष्टद्वैतसमर्थन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विशिष्टी f. N. pr. der Mutter Çaṁkarâkârja's.

विशिष्य 1) Adj. fehlerhaft für विशेष्य. — 2) f. आ in der Stelle MBh. 12,238,12 विशिष्येत विशिष्यया, wohl fehlerhaft für विशिष्येताविचेष्टया.

विशिंस् f. etwa *Erklärung* AV. 11,8,27.

*विशीत m. N. pr. eines Mannes.

विशीर्ण s. u. 1. शृ mit वि.

विशीर्णता f. *das Zerbröckeltsein.*

विशीर्णधार् Adj. *intermittirend* (मूत्र) Bhâvapr. 5,46.

*विशीर्णपर्ण m. *Azadirachta indica.*

विशीर्षन् Adj. (f. °र्षी) *kopflos* Taitt. Âr. 1,28,1.

विशील Adj. *schlecht gesittet, einen schlechten Wandel führend.*

*विशुक m. *Calotropis gigantea alba.*

विशुणिड m. N. pr. eines Sohnes des Kaçjapa.

विशुद्धकरण Adj *dessen Thun rein ist* Bhâg. P. 4,12,17.

विशुद्धचारित्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

विशुद्धता f. und विशुद्धत्व n. *Reinheit.*

विशुद्धधी Adj. *von lauterer Gesinnung* Râǵat. 6,138.

विशुद्धपार्ष्णि Adj. *dessen Rücken gedeckt ist* Kâm. Nitis. 11,74.

विशुद्धभाव Adj. *von reiner Gesinnung, reines Herzens* 83,16. R. Gorr. 2,10,28.

विशुद्धवंश्य Adj. *von reiner Abstammung* Râǵat. 5,335.

विशुद्धसत्त्वविज्ञान Adj. *dessen Charakter und Wissen lauter sind* R. 4,22,12.

*विशुद्धसिंह m. N. pr. eines Mannes.

विशुद्धात्मन् Adj. *lauteren Wesens, — Charakters, rein, lauter* MBh. 1,212,22. 5,176,48. 178,47. 12,116,4. Spr. 6118. R. 2,45,16. Ragh. 1,68.

विशुद्धि f. 1) *das Reinwerden, Reinigung, Läuterung, Reinheit* (eig. und übertr.). — 2) *Bereinigung —, Abtragung einer Schuld, Ausgleichung einer Rechnung.* — 3) *vollkommenes Klarwerden, klare Erkenntniss.* — 4) *Subtrahend* Bîǵag. 63. — 5) *= सम.

विशुद्धिचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

विशुद्धिमत् Adj. *rein.* वंश Mahâvîraḱ. 41,12.

विशुद्धेश्वर und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

विशुष्क Adj. *ausgetrocknet, verdorrt, dürr.* Nom. abstr. °त्व n. Karaka 5,9.

विशूचिक und °का fehlerhaft für विषू°.

विशून्य Adj. (f. आ) *ganz leer.*

विशूल Adj. *ohne Spiess.*

विशृङ्खल Adj. 1) *entfesselt, zügellos, unbändig, keine Schranken kennend* Çiç. 17,30. °म् Adv. 12, 7, — *b) über alle Maassen geschwätzig, — tönend* Çiç. 7,30. — 3) am Ende eines Comp. *über die Maassen reich an.*

विशृङ्ग Adj. 1) *eines Hornes* oder *der Hörner beraubt.* — 2) *des Gipfels beraubt.*

विशेष 1) m. (n. Paṅḱat. 117,2; adj. Comp. f. आ) *a) Unterschied, Verschiedenheit, — zwischen* (Gen. und Gen., Loc. und Loc. [116,29] oder Gen. und Instr.). — *b) Besonderheit, Eigenthümlichkeit, eine specifische Eigenschaft; Art, Species, Individuum, ein Gegenstand besonderer Art.* अर्घ° Pl. so v. a. *verschiedene Preise,* काल° *ein best. Zeittheil,* मृगाल° *ein besonderer Schakal.* In derselben Bed. kann विशेष im Comp. auch vorangehen. येन येन विशेषेण *auf jede beliebige Weise.* आरोपितविशेष Adj. so v. a. *originell;* Nom. abstr. °ता f. H. 70. — *c) ein auszeichnender Unterschied, Superiorität, Vorzüglichkeit, Vorsprung, ein besonderer Vorzug, etwas Ausserordentliches, — Ungewöhnliches.* शोभाविशेषाय so v. a. *zur Erhöhung der Schönheit,* तेजो° *ein ausserordentlicher, vorzüglicher Glanz.* In derselben Bed. im Comp. auch vorangehend. विशेषेण, विशेषात् und विशेष° *gar sehr, vorzüglich, vornehmlich, besonders, vor Allem, zumal.* °विशेषात् so v. a. *Dank dem, in Folge von.* — *d)* in der Med. *Unterschied in Beziehung auf das Befinden: Milderung, Erleichterung.* — *e)* in der Rhetorik *Specialisirung, Variirung.* — *f) *ein unterscheidendes Sectenzeichen, Stirnzeichen* überh. — *g) Hypotenuse* Çulbas. 3,164. — *h)* Bez. *der Elemente.* — *i) die Erde als Element.* — *k)* = विराज्. — 2) Adj. f. (आ) *vorzüglich, ausgezeichnet* Ragh. 2,14. v. l. besser विशेषात् st. विशेष. — विशेषवेश्म MBh. 5,7521 fehlerhaft für विवेश वेश्म.

विशेषक 1) am Ende eines adj. Comp. = विशेष *Besonderheit.* — 2) Adj. *einen Unterschied bezeichnend, qualificirend.* — 3) m. n. *Stirnzeichen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) m. *a) eine best. Redefigur, in der zwei Dinge beim ersten Anblick als gleich, schliesslich aber doch als verschieden hingestellt werden.* Beispiel Spr. 1612. — *b) *N. pr. eines Gelehrten.* — 5) f. °षिका *ein best. Metrum.* — 6) n. त्रिभिर्विशेषकम् *eine Verbindung von drei* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht,* Hem. Par. S. 6, Z. 3. S. 64, Z. 3. S. 65, Z. 7. S. 87, Z. 17. S. 91, Z. 15.

विशेषकच्छेद्य n. Bez. *einer der 64 Künste.*

विशेषकरण n. *das Bessermachen* Mâlav. 5.

विशेषज्ञ Adj. 1) *den Unterschied der Dinge kennend,* so v. a. *Urtheilskraft —, Einsicht besitzend.* — 2) am Ende eines Comp. *sich auf mannichfache — verstehend.*

विशेषण 1) Adj. *unterscheidend, einen Unterschied ausdrückend, specialisirend;* n. *das näher Bestimmende, eine nähere Bestimmung, Attribut, Adjectiv, Adverb, Apposition, Prädicat.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Sâj. zu ṚV. 1,13,1). — 2) n. *a) das Unterscheiden, Unterscheidung.* — *b) das Specialisiren, genauere Angabe.* — *c) Art, Species.* — *d) das Bessermachen, Uebertreffen.* — *e)* = विशेषाक्ति.

विशेषणाखण्डन n. und विशेषणात्रयवैयर्थ्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

विशेषणपद् n. *Ehrentitel* Mudrâr. 151,20.21 (222,1.2).

विशेषणविशेष्यता f. (276,1) und °विशेष्यभाव m. (275,28) *das Verhältniss von Prädicat zu Subject.*

°विशेषणी Adv. mit कर् *Etwas prädiciren.*

विशेषतस् Adv. 1) am Ende eines Comp. *je nach der Verschiedenheit des* u. s. w. 186,27. — 2) *im Speciellen, speciell, als Species, einzeln* 270,27. Angeblich auch = विशेषस्य *der Besonderheit.* — 3) *vorzüglich, vornehmlich, besonders, vor Allem, zumal.*

°विशेषता f. s. u. विशेष 1) *b).*

विशेषत्व n. *Unterschiedenheit, Besonderheit, der Begriff der Besonderheit.*

विशेषमति m. N. pr. eines Bodhisattva und eines andern Mannes.

*विशेषमित्र m. N. pr. eines Mannes.

*विशेषयितर् Nom. ag. *unterscheidend, einen Unterschied machend, bezeichnend.*

विशेषवचन n. *Adjectiv, Apposition.*

विशेषवत् Adj. 1) *etwas Speciellem nachgehend, etwas Besonderes thuend.* — 2) *mit specifischen Eigenschaften versehen.* — 3) *vorzüglicher —, besser als* (ततस्). — 4) *unterscheidend* in अ°.

विशेषविद् Adj. = विशेषज्ञ 1).

विशेषव्याप्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विशेषशालिन् Adj. *vorzüglich, ausgezeichnet* Kir. 1,12.

विशेषामृत n. und विशेषार्थप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

विशेषार्थिन् Adj. *dem es um etwas Ausserordentliches zu thun ist* MBh. 1,130,14. Nom. abstr. °र्थिता f. *das Bedürfniss nach etwas Besserem* Paṅḱat. ed. orn. 6,12. fg.

विशेषावश्यकनिर्युक्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 768.

विशेषिन् Adj. 1) *von Andern geschieden, individuell.* — 2) am Ende eines Comp. *zuvorthuend, wetteifernd.*

विशेषोक्ति f. in der Rhetorik *Hervorhebung der Verschiedenheit zweier im Uebrigen einander ähnlicher Dinge* Vâmana 4,3,23. Kâvjapr. 10,22.

विशेष्य Adj. *was unterschieden —, specialisirt wird;* n. *Substantiv, Subject* Comm. zu Ârjabh. 2, 20. Am Ende eines adj. Comp. विशेष्यक, Nom. abstr. विशेष्यता f. und विशेष्यत्व n. (Comm. zu Kâtj. Çr. 4,3,9).

1. विशोक m. *das Weichen des Kummers.*

2. विशोक 1) Adj. (f. श्रा) *a) kummerlos, keinen Kummer empfindend.* — *b) von Kummer befreiend, Kummer fernhaltend.* — *c) keinen Kummer schildernd, — vorführend.* — 2) m. *a) *Jonesia Asoka* Râgân. 10,54. — *b)* N. pr. α) eines geistigen Sohnes Brahman's VP.^{2} 1,79. — β) eines Ṛshi. — γ) des Wagenlenkers von Bhîma. — δ) eines Dânava. — ε) eines Gebirges. — 3) f. श्रा *a)* Bez. *einer der Vollkommenheiten, zu denen man durch den* Joga *gelangt.* — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. Name eines Sâman.

विशोकता f. *Kummerlosigkeit.*

विशोकदेव m. N. pr. eines Mannes.

विशोकद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

विशोकपर्वन् n. Titel eines *Buches* im MBh.

विशोकषष्ठी f. *ein best. sechster Tag.*

विशोकसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

विशोकी Adv. mit कर् *von Kummer befreien.*

विशोठ Kathâs. 46,121 fehlerhaft für विसोठ (von सह् mit वि).

विशोधन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *reinigend* (Karaka 6,30); *wegwaschend.* Ohne Object als Beiw. Vishṇu's. — 2) *f. ई *a) Croton polyandrum* oder — *Tiglium* Râgân. 6,162. — *b)* N. pr. der Residenz Brahman's. — 3) n. *a) das Reinigen, Ausputzen,* auch *das Reinigen in rituellem Sinne.* — *b) Laxirmittel* Suçr. 2,22,3. — *c) das Klarwerden, Entschiedenwerden* in श्र° (Nachtr. 3). — *d) Subtraction.*

विशोधनीय Adj. 1) *mit Purgativen zu behandeln* Karaka 8,1.10. — 2) *purgirend, abführend* Karaka 8,10.

विशोधिन् 1) Adj. *reinigend.* Nom. abstr. °धित्व n. *das Reinigen.* — 2) *f. °धिनी *Tiaridium indicum.*

*विशोधिनीबीज m. *Croton Jamalgota.*

विशोध्य 1) Adj. *zu subtrahiren von* (Abl.). — 2) *n. *Schuld.*

विशोभगीन Adj. (f. श्रा) als Beiw. der Sarasvatî Âpast. Çr. 3,10,2. 4,13,7. वेशभगीन Maitr. S., *वेशोभगीन (wohl die richtige Form) P. 4,4,132.

विशोविशीय n. Name verschiedener Sâman Tâṇḍja-Br. 14,11,36. Auch अग्नेर्वि° Ârsh. Br.

विशोष m. *Vertrocknung, Trockenheit* Vikramâṅkak. 15,38.

विशोषण 1) Adj. *a) trocknend, trocken machend.* — *b)* so v. a. *heilend* in व्रण°. — 2) n. *das Trocknen, Trockenmachen.*

विशोषिन् Adj. 1) *austrocknend, dürr werdend.* — 2) *trocknend, trocken machend.*

विश्वशीलस् Adj. etwa *volkwaltend.*

विश्वकद्राकर्ष m. nach dem Comm. *Hundezüchtiger* oder *Züchtiger eines Hundehalters.* Vgl. विश्वकद्राकर्ष.

*विश्व m. Nom. act. von विक्.

विश्पति m. *das Haupt einer Niederlassung: Hausherr, Gemeindehaupt, Stammältester.* Du. *Hausherr und Hausfrau.* Pl. im Bhâg. P. nach dem Comm. entweder = राजानः oder वणिजां पतयः.

विश्पत्नी f. *Herrin des Hauses, Hausfrau* TS. 3, 1,11,4.

विश्पला f. N. pr. eines Weibes, welchem die Açvin die abgerissenen Beine wieder ersetzten.

विश्पलावसु Adj. als Beiw. der Açvin wohl *der Viçpalâ wohlwollend.*

विश्य, विशिश्र 1) Adj. *eine Gemeinde* u. s. w. *bildend, zur G. gehörig* u. s. w. — 2) m. *ein Mann vom Volke* oder — *von der dritten Kaste.*

विश्यापर्ण Adj. *ohne die* Çjâparṇa's *vor sich gehend.*

विश्रंसन fehlerhaft für विस्रंसन.

*विश्राण n. = विश्राण.

विश्रम m. *Ruhe, Erholung* Çiç. 10, 88. Vâsav. 291,3.

विश्रमण n. *das Ausruhen, Erholung.*

विश्रम्भ m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *das Nachlassen.* — 2) *Vertrauen,* — *zu* (Loc., Gen. [Spr. 6197] oder im Comp. vorangehend); *vertrautes Benehmen, Vertraulichkeit.* °म्भं कर् *Jmds* (Gen.) *Vertrauen gewinnen* Spr. 7818. Abl. oder am Anfange eines Comp. *vertraulich.* कस्मै विश्रम्भं कथयामि so v. a. *wem soll ich mich anvertrauen?* Kâd. 2, 40,12 (47,18). °पूर्व Adj. (f. श्रा) *vertraulich* Âpast. 2,5,10. — 3) **ein scherzhafter Streit.* — 4) **Tödtung.* — Wird bisweilen auch in Bomb. Ausgg. विस्रम्भ geschrieben.

विश्रम्भकथा f. *ein vertrauliches Gespräch* Vâsav. 238,3.

विश्रम्भण n. 1) *Vertrauen.* — 2) *das Gewinnen des Vertrauens.*

विश्रम्भणीय Adj. *Jmd* (Gen.) *Vertrauen einflössend.*

विश्रम्भता f. *Vertrauen.*

विश्रम्भभृत्य m. *ein vertrauter Diener.*

विश्रम्भसंकथा f. *ein vertrauliches Gespräch* Kathâs. 104,174.

विश्रम्भालाप m. dass.

विश्रम्भिन् Adj. 1) *vertrauend, Vertrauen setzend in* (im Comp. vorangehend). — 2) *Vertrauen geniessend.* — 3) *vertraulich* (Gespräch). — Auch °स्रम्भिन् geschrieben.

*विश्रयिन् Adj. P. 3,2,157.

*विश्रवण m. N. pr. eines Mannes.

1. विश्रवस् n. *grosser Ruhm* Çat. Br. 12,8,3,26. Kâtj. Çr. 19,5,3. Vaitân.

2. विश्रवस् 1) Adj. *berühmt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi, Sohnes des Pulastja und Vaters des Kubera, Râvaṇa, Kumbhakarṇa und Vibhîshaṇa.

विश्राण n. 1) *das Verschenken, Verleihen, Hingabe.* प्राण° *Hingabe des Lebens* Naish. 3,83. — 2) * = संप्रेषण.

°विश्राणिक (!) Adj. *über das Verschenken von — handelnd.* v. l. विश्राण n.

विश्रान्त 1) Adj. s. u. 1. श्रम् mit वि. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,11.

विश्रान्तन्यास m. Titel eines Werkes Ganar. 131, 15. 167,10.

विश्रान्ति f. 1) *Ruhe, Erholung.* — 2) *das zu Ende Gehen, Aufhören, Nachlassen, Schluss.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

विश्राम m. 1) *Ruhe, Erholung.* — 2) *tiefes Athemholen nach einer Ermüdung* 219,10. — 3) *Ruhestätte, Ruheplatz;* **Haus* Gal. — 4) *das Aufhören, Nachlassen, Ruhe.* — 5) *Cäsur.* — 6) N. pr. eines Mannes.

विश्रामभू f. *Ruhestätte, Ruheplatz* Veṇis. 55,10.

विश्रामवेश्मन् n. *Ruhegemach.*

विश्रामस्थान n. *Ruhestätte* von einer Person, *die zu Jmds Erholung dient,* 319,12.

1. विश्राव m. 1) *Getöse.* — 2) *Berühmtheit.*

2. विश्राव m. *das Herausfliessen* Hariv. 2,40,9. Richtig विस्राव oder निस्राव (so v. l.).

*विश्रि m. 1) *Tod.* — 2) N. pr. eines Mannes. Vgl. विस्रि.

विश्री Adv. mit कर् *der Schönheit berauben,* so v. a. *an Schönheit übertreffen* Dhûrtan. vor 19.

विश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit वि. — 2) m. *a)*

*Bein. Bhavabhûti's Gal. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Vasudeva. — 3) n. *Berühmtheit* Bhâg. P. 1,5,40.

*विश्रुतदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

विश्रुतवत् 1) Adj. *überaus gelehrt.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

1. विश्रुति f. 1) *Berühmtheit, Ruhm.* — 2) *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

2. विश्रुति (st. विस्रुति) f. 1) *Verzweigung* (des Weges oder Wasserlaufes). — 2) als mystischer Name der Kuh etwa so v. a. *die nach den Seiten Ausströmende* (nach den Erklärern *die Gerühmte, Berühmte;* also zu 1. विश्रुति). Voc. °ति (VS.) und °ते.

विश्रोतसिका f. = प्रमाद Çilâñka 1,316.411.

विश्रथ Adj. *schlaff.* विश्रथाङ्गम् Adv. *mit schlaffen Gliedern.*

विश्लेष m. 1) *Auflösung, Abtrennung, das Auseinandergehen.* संधौ und संधि° so v. a. *Hiatus.* — 2) *Trennung* (von einem geliebten Gegenstande). — 3) in der Arithmetik *Differenz.*

विश्लेषज्ञाति f. *reduction of fractional differences* Colebr. Alg. 24. Lilâv. 17,14.

विश्लेषण 1) Adj. *auflösend,* — 2) n. *a*) *Trennung.* — *b*) *das Sichlösen, Auflösung* Karaka 5,3. — *c*) *das Auflösen.*

विश्लेषिन् Adj. 1) *auseinandergehend, sich lösend.* — 2) *getrennt* (vom geliebten Gegenstande).

विश्लोक 1) Adj. *des Ruhmes baar.* — 2) m. *ein best. Metrum.*

विश्व 1) Adj. (f. श्रा) *a*) *jeder, all, sämmtlich, ganz;* m. *Jedermann* 166,16. — *b*) विश्वे देवाः *alle Götter* und auch *eine best. Götterklasse.* Auch विश्वे ohne देवाः und विश्व im Comp. — *c*) *Alles in sich enthaltend* oder *Alles durchdringend, überall seiend* (Vishṇu-Kṛshṇa, Seele, Intellect u. s. w.). Als m. *der durch das Einzelding bedingte Intellect* 269,3.12. — 2) m. *a*) Pl. *eine best. Götterklasse;* s. u. 1) *b*). — *b*) Bez. *der Zahl dreizehn.* — *c*) *eine best. Gruppe von Manen.* — *d*) abgekürzt für विश्वप्रकाश. — *e*) N. pr. eines Fürsten. — 3) f. श्रा *a*) Loc. Pl. etwa *in allen Ansiedelungen, überall* RV. 8,95,2. — *b*) **die Erde.* — *c*) *trockener Ingwer.* — *d*) **Piper longum.* — *e*) **Asparagus racemosus* Râgan. 4,121. — *f*) *= अतिविषा und विषा. — *g*) Bez. *einer der Zungen des Feuergottes.* — *h*) *ein best. Gewicht.* — *i*) N. pr. α) einer Tochter Daksha's, Gattin Dharma's und Mutter der Viçve Devâs. — β) eines Flusses. — 4) n. *a*) *das All, Weltall, Welt* überh. — *b*) *trockener Ingwer.* — *c*) **Myrrhe* Râgan. 6,117. — *d*) mystische Bez. *des Lautes* श्रो.

विश्वक 1) Adj. = विश्व 1) *c*). — 2) m. N. pr. eines Schützlings der Açvin. Auch v. l. für विष्वगश्व. — 3) *f. विश्वका *Larus ridibundus.*

*विश्वकथा f. gaṇa कथादि.

विश्वकद्राकर्ष m. N:R. 2,3 in der Bibl. ind. fehlerhaft für विश्व°, da Jâska offenbar diese Form vor Augen gehabt hat.

*विश्वकद्रु 1) Adj. *schlecht, boshaft.* — 2) m. *a*) *Jagdhund.* — *b*) *Laut.*

विश्वकर्तर् Nom. ag. *Schöpfer des Alls* Spr. 7726. Nom. abstr. °र्तृत्व n.

विश्वकर्म Adj. *Alles zuwegebringend.*

*विश्वकर्मजा f. Patron. der Saṁgñâ.

1. विश्वकर्मन् n. *jegliches Geschäft.* Nur am Anfange eines Comp.

2. विश्वकर्मन् 1) Adj. *Alles wirkend,* — *ausführend,* — *schaffend.* — 2) m. *a*) Name *eines weltbildenden Genius,* ähnlich dem Pragâpati, oft auch nicht von ihm zu unterscheiden. Später Name *des Baumeisters und Künstlers* (zugleich Pragâpati genannt) *der Götter.* Er führt das Patron. Bhauvana, ist ein Sohn des Vasu Prabhâsa und auch des Vâstu, Vater der Barhishmatî und der Saṁgñâ (100,6), Gatte der Ghṛtâkî, Verfasser eines Werkes über Baukunst und Verfasser von RV. 10,81. Maja wird als Viçvakarman der Dânava bezeichnet. — *b*) Bez. *der Sonne.* — *c*) *eine der sieben Hauptstrahlen der Sonne* VP.^{2} 2,297. Comm. zu VP. 6,3,17. — *d*) VS. 15,16 nach Mahîdh. Bez. *des Windes.* — *e*) N. pr. eines Muni.

विश्वकर्मपुराण n., °संग्रह m., °कर्मप्रकाश m. (Weber, Lit.) und °कर्ममाहात्म्य n. Titel von Werken.

विश्वकर्मशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*विश्वकर्मसुता f. Patron. der Saṁgñâ.

विश्वकर्मीय n. Viçvakarman's *Werk* Opp. Cat. 1. °शिल्प n. Weber, Lit.

विश्वकर्मेश und °कर्मेश्वरलिङ्ग m. N. pr. eines Liṅga.

विश्वकाय 1) Adj. *dessen Körper das Weltall ist.* — 2) f. श्रा *eine Form der* Dâkshâjaṇî.

विश्वकारक m. *Schöpfer des Alls* (Çiva).

विश्वकारु m. *der Baumeister der Götter,* Viçvakarman.

विश्वकार्य m. *einer der sieben Hauptstrahlen der Sonne* VP.^{2} 2,298.

विश्वकृत् 1) Adj. Subst. *Alles schaffend, Schöpfer des Alls.* — 2) m. *a*) *der Baumeister und Künstler der Götter,* Viçvakarman. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Gâdhi.

विश्वकृत Adj. wohl *von* Viçvakarman *verfertigt.*

विश्वकृष्टि Adj. *bei allen Völkern* oder *Menschen wohnend,* — *erscheinend, allbekannt, Allen freundlich* u. s. w.

*विश्वकेतु m. Bein. 1) des Liebesgottes. — 2) Aniruddha's, Sohnes des Liebesgottes.

विश्वकोश m. = विश्वप्रकाश.

विश्वक्षय m. *Untergang der Welt.*

विश्वक्षिति Adj. = विश्वकृष्टि.

विश्वकसेन fehlerhaft für विष्वकसेन.

विश्वग m. 1) *Bein. Brahman's. — 2) N. pr. eines Sohnes des Pûrṇiman.

विश्वगत Adj. *allgegenwärtig.*

*विश्वगन्ध 1) Adj. *überallhin Geruch verbreitend.* — 2) m. *Zwiebel* Râgan. 7,57. — 3) f. श्रा *die Erde.* — 4) n. *Myrrhe* Râgan. 6,117.

विश्वगन्धि m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

विश्वगर्भ 1) Adj. (f. श्रा) *Alles im Schoosse tragend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Raivata.

विश्वगश्व fehlerhaft für विष्वगश्व.

विश्वगुणादर्श m. Titel eines Werkes.

विश्वगुरु m. *der Aelteste* —, *der Vater des Weltalls.*

विश्वगूर्त Adj. *allwillkommen.*

विश्वगूर्ति Adj. dass. RV.

विश्वगोचर Adj. *Allen zugänglich* VP. 6,7,55.

विश्वगोत्र Adj. *allen Sippen angehörig.*

विश्वगोत्र्य Adj. etwa *alle Sippen um sich vereinigend.*

विश्वगोप्तर् Nom. ag. *Behüter des Weltalls,* Bein. Vishṇu's, Çiva's und *Indra's.

विश्वग्ज्योतिस् fehlerhaft für विष्वग्ज्योतिस्.

*विश्वग्रन्थि m. *eine best. Pflanze,* = कंसपदी Râgan. 5,110.

विश्वग्लोप, विश्वग्वात und विश्वग्वायु fehlerhaft für विष्वग्लोप u. s. w.

*विश्वंकर m. *Auge.*

विश्वचक्र n. *Weltrad, ein das Weltall darstellendes Rad aus Gold* und *ein solches Geschenk an die Brahmanen* Hemâdri 1,326,5.8.fgg. 332,16.fgg.

विश्वचक्रात्मन् m. Bein. Vishṇu's Hemâdri 1, 332,13.

विश्वचक्षण und विश्वचक्षस् Adj. *allsehend.*

विश्वचक्षुस् Adj. dass. oder n. *Auge für Alles.*

विश्वचर्षणि Adj. = विश्वकृष्टि.

विश्वच्यवस् m. *einer der sieben Hauptstrahlen*

der Sonne Comm. zu VP. 6,3,17. Vgl. विश्वव्यचस्.

विश्वजन m. *Jedermann, alle Welt.*

*विश्वजनचक्त्र oder *°जनकक्त्र n.

विश्वजनीन Adj. 1) *allerlei Volk enthaltend.* — 2) *über alles Volk herrschend.* — 3) *aller Welt zu Gute kommend* Maitr. S. 1,11,4 (165,13.14). Çiç. 1,41.

*विश्वजनीय Adj. = विश्वजनीन 3).

विश्वजन्मन् Adj. *von allerlei Art.*

विश्वजन्य Adj. (f. आ) 1) *alle Menschen enthaltend.* — 2) *überall vorhanden, — bekannt, — beliebt, allgemein.*

विश्वजयिन् Adj. *das Weltall besiegend.*

विश्वजिच्चक्त्रुत्प m. *ein best.* Ekâha.

विश्वजित् 1) Adj. *allbesiegend, allgewinnend.* — 2) m. *a) ein best.* Ekâha *in der Feier* Gavâmajana, *der 4te Tag nach dem* Vishuvant. — *b) eine best. Form des Feuers.* — *c)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Sohnes des Gâdhi und verschiedener anderer Personen.

विश्वजिन्व Adj. *allerquickend* RV.

विश्वजीव m. *Allseele.*

विश्वजू Adj. *alltreibend.*

विश्वज्योतिष m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

विश्वज्योतिस् 1) *Adj. *allglänzend.* — 2) m. *a) ein best.* Ekâha. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. Bez. *bestimmter Backsteine, welche Feuer, Wind und Sonne repräsentiren sollen,* Âpast. Çr. 17,25. — 4) n. Name eines Sâman.

विश्वञ्च् fehlerhaft für विषञ्च्.

विश्वतनु Adj. *dessen Körper das All ist.*

विश्वतश्चक्षुस् Adj. *der auf allen Seiten Augen hat* Maitr. S. 2,10,2 (133,8).

विश्वतस् Adv. 1) *von —, an allen Seiten, allenthalben.* विश्वतो भयात् *so v. a. vor aller Gefahr.* — 2) = Abl. von विश्व *das Weltall* Taitt. Âr. 10,11,1.

विश्वतस्पद् (stark °पाद्) Adj. *allenthalben Füsse habend* Maitr. S. 2,10,2 (133,8).

विश्वतस्पाणि Adj. *überall Hände habend.*

विश्वतस्पृथ Adj. *überall die flache Hand habend.*

l. विश्वतस्पद्.

विश्वतुर्, विश्वतुराषड् (Nomin. °षाट्) und विश्वतूर्ति Adj. *Alles übertreffend.*

विश्वतृप्त Adj. *durch Alles befriedigt.*

विश्वतोदावन् Adj. *allenthalben spendend* SV. I, 5,2,2,1.

विश्वतोधार Adj. *nach allen Seiten strömend.*

विश्वतोधी Adj. *überallhin merkend.*

विश्वतोबाहु Adj. *allenthalben Arme habend.*

विश्वतोमुख 1) Adj. *allenthalben Gesichter habend* oder *dessen Gesicht überallhin gewandt ist* Maitr. S. 2,10,2 (133,8). — 2) विश्वतोमुखम् Adv. *nach allen Seiten hin.* — 3) m. Bein. der *Sonne.*

विश्वतोय Adj. (f. आ) *für Alle Wasser habend.*

विश्वतोवीर्य Adj. (f. आ) *allenthalben wirksam* Mantrabr. 1,8,1.

विश्वतोहस्त Adj. *allenthalben Hände habend* Maitr. S. 2,10,2 (133,8).

विश्वत्र Adv. *allenthalben, überall; allezeit.*

विश्वत्रय n. Sg. *die drei Welten, Himmel, Erde und Luftraum* (oder *Unterwelt*) Mârk. P. 8,234.

विश्वत्यचस् m. *einer der sieben Hauptstrahlen der Sonne.*

विश्वथ (Çâṅkh. Çr. 17,12,6) und विश्वथा Adv. *auf alle Weise, allezeit.*

विश्वदंष्ट्र m. N. pr. eines Asura.

विश्वदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

विश्वदर्शत Adj. *allsichtbar* Âpast. Çr. 13,16,9.

विश्वदानि Adj. *allschenkend.*

विश्वदानीम् Adv. *allezeit, immer.*

विश्वदावन् Adj. *allsengend.*

विश्वदावन्, °दाविन्य Adj. *allsengend* Maitr. S. 1,6,7 (98,5).

विश्वदासा f. *eine der sieben Zungen des Feuers.*

विश्वदृश् Adj. *allsehend.*

विश्वदृष्ट Adj. *allgeschaut.*

विश्वदेव 1) Adj. *allgöttlich.* — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Götterklasse, die* Viçve Devâs. — *b)* Bez. *eines bestimmten Gottes.* — 3) f. आ *a) Uraria lagopodioides.* — *b) *eine roth blühende Species von* Daṇḍotpala.

*विश्वदेवता f. Pl. *die* Viçve Devâs.

विश्वदेवनेत्र Adj. *von den* Viçve Devâs *geführt.*

*विश्वदेवभक्त Adj. etwa *von Verehrern der* Viçve Devâs *bewohnt.*

विश्वदेवत्य Adj. *mit allen Göttern verbunden.*

विश्वदेव्य und °दैविन्य Adj. *auf alle Götter bezüglich, bei allen Göttern beliebt* u. s. w.

विश्वदेव्यावत्, विश्वदैविन्यावत् Adj. 1) dass. — 2) *mit den* Viçve Devâs *verbunden* Vaitân.

विश्वदैव und °दैवत n. *das unter den* Viçve Devâs *stehende Mondhaus* Uttarâshâḍhâ.

विश्वदोहस् Adj. *Alles milchend* RV. 1,130,5.

विश्वद्यच् fehlerhaft für विषद्यच्.

विश्वध und विश्वधा Adv. *auf alle Art, allezeit.*

विश्वधर 1) Adj. *Alles erhaltend* als Beiw. Vishṇu's Vishnus. 98,69. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

विश्वधारण n. *die Erhaltung des Weltalls.*

1. विश्वधा Adv. s. u. विश्वध.

2. विश्वधा 1) Adj. *allerhaltend.* — 2) *f. *die Erhaltung des Weltalls.*

विश्वधातर् Nom. ag. *Allerhalter.*

विश्वधामन् n. *die allgemeine Heimat.*

विश्वधायस् Adj. *allnährend, allerhaltend.*

विश्वधार N. pr. 1) m. eines Sohnes des Medhâtithi. — 2) n. des von diesem beherrschten Varsha.

*विश्वधारिणी f. *die Erde.*

विश्वधावीर्य Adj. *auf alle Art wirksam* AV.

विश्वधृक् und °धृत् Adj. *Alles tragend, — erhaltend.*

विश्वधेन Adj. (f. आ) *alltränkend.*

*विश्वधेनु anzunehmen für *वैश्वधेनव und *°धेनव.

विश्वनगर m. N. pr. eines Mannes.

विश्वनन्द् n. N. pr. eines geistigen Sohnes Brahman's VP.^{2} 1,79.

*विश्वनर् Adj. = विश्वे नरा यस्य.

विश्वनाथ m. 1) *Allbehüter, Allherrscher* als Bein. Çiva's Ind. Antiq. 9,185. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °कविराज, °चक्रवर्तिन्, °तर्कालंकार, °दीक्षित, °देव, °दैवज्ञ, °पञ्चानन (Burnell, T.), °पञ्चाननभट्टाचार्य, °पञ्चाननभट्टाचार्यतर्कालंकार, °पण्डित, °भट्ट, °भट्टाचार्य, °राय, °सिंह und °सूरि (Burnell, T.).

विश्वनाथचरित्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विश्वनाथताण्डव n. Titel eines Werkes Ind. St. 2,252.

विश्वनाथनगरी f. *die Stadt* Viçvanâtha's, d. i. Kâçî. °स्तोत्र n.

विश्वनाथभट्टीय n. *das von* Viçvanâthabhaṭṭa *verfasste Werk* Opp. Cat. 1.

विश्वनाथस्तोत्र n. und विश्वनाथाष्टक n. Titel von Werken Burnell, T.

विश्वनाथीय 1) Adj. *von* Viçvanâtha *verfasst.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*विश्वनाभ m. Bein. Vishṇu's.

विश्वनाभि f. *der Nabel des Weltalls.*

विश्वनामन् Adj. (f. °नाम्नी) *allnamig.*

विश्वनिघण्टु m. Titel eines *Wörterbuchs* Opp. Cat. 1.

विश्वन्तर 1) *Adj. *Alles überwindend* (Buddha). — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* einer best. Erscheinungsform Çâkjamuni's in einer früheren Geburt.

विश्वपद्म m. N. pr. eines Autors mystischer Gebete.

विश्वपति m. 1) *Herr des Alls* als Beiw. Mahâpurusha's und Kṛshṇa's. — 2) *ein best. Feuer.*

— 3) N. pr. eines Autors Burnell, T.

विश्वपद् Adj. Hariv. 14120 fehlerhaft für विश्वपा.

*विश्वपर्णी f. *Flacourtia cataphracta* Râgân. 5,91.

विश्वपा Adj. *Alles schützend* Hariv. 3,67 am Ende.

विश्वपाचक Adj. *Alles kochend* (Feuer).

विश्वपाणि m. N. pr. eines Dhjânibodhisattva.

विश्वपातर् Nom. ag. *eine best. Gruppe von Manen.*

विश्वपादशिरोग्रीव Adj. *dessen Füsse, Kopf und Hals aus dem Weltall gebildet sind.*

विश्वपाल m. N. pr. eines Kaufmanns.

विश्वपावन 1) Adj. (f. ई) *allreinigend.* — 2) f. ई *Basilienkraut.*

विश्वपिंश् Adj. *allgeschmückt.*

विश्वपुंष् Adj. *allnährend.*

विश्वपूजित 1) *Adj. *allgeehrt.* — 2) f. आ *Basilienkraut.*

विश्वपूज्य Adj. *allverehrungswürdig* M. Müller, Ren. 300.

विश्वपेशस् Adj. *allen Schmuck enthaltend, mit allem Schmuck ausgestattet.*

विश्वप्रकाश m., °प्रकाशिका f. (Burnell, T.) und °प्रकाशिन् m. Titel eines Wörterbuchs.

विश्वप्रबोध Adj. *allerweckend, allerleuchtend.*

विश्वप्री Bez. *des Abschnitts* TBr. 3,11,5.

*विश्वप्सन् m. = देव, वह्नि, चन्द्र, समीरण, कृतान्त, सूर्य und विश्वकर्मन्.

*विश्वप्सा m. *Feuer.*

विश्वंप्सु Adj. *allgestaltig.*

विश्वप्स्य, विश्वंप्सिन्य 1) Adj. *allgestaltig* oder *allgeniessbar.* Instr. f. °प्स्या. — 2) n. Dat. etwa so v. a. *zu Aller Sättigung.*

विश्वबन्धु m. *ein Freund der ganzen Welt.*

विश्वबीज n. *der Same von Allem.*

*विश्वबोध m. *ein* Buddha.

विश्वभाण्ड m. N. pr. eines Mannes Hâsj. 35,16.

विश्वभद्र Adj. *durchweg erfreulich, — lieblich* u. s. w.

विश्वंभरस् Adj. *allerhaltend, allnährend* Âpast. Çr. 11,15,1.

विश्वभर्तर् Nom. ag. *Allerhalter.*

विश्वभव Adj. *aus dem Alles entsteht.*

विश्वंभानु Adj. *allscheinend.*

विश्वभाव Adj. *der Alles werden lässt.*

विश्वभावन 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines geistigen Sohnes Brahman's VP.² 1,79.

विश्वभुज् 1) Adj. *Alles geniessend, — verzehrend* Maitrjup. 6,9. — 2) m. *a) ein best. Feuer. — b) eine best. Gruppe von Manen. — c)* N. pr. eines Sohnes des Indra.

विश्वभुजा f. N. pr. einer Göttin.

विश्वभू m. N. pr. eines Buddha Kâraṇḍ. 24,14. 20. 44,20.

विश्वभूत Adj. *Alles seiend.*

विश्वभृत् Adj. *allerhaltend, allnährend.*

विश्वंभेषज 1) Adj. (f. ई) *alle Heilmittel enthaltend, allheilend.* — 2) n. *trockener Ingwer.*

विश्वंभोजस् Adj. *allmittheilend, allspendend, allnährend.*

विश्वंधाज् Adj. *Alles bestrahlend* RV. 10,170,3.

*विश्वमदा f. *eine der sieben Zungen des Feuers.*

विश्वंमनस् 1) Adj. *Alles merkend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

विश्वंमनुस् Adj. so v. a. विश्वंकृष्टि.

विश्वमय Adj. *das Weltall in sich enthaltend* Hemâdri 1,332,13.

विश्वमरु m. *eine best. Personification* Çâṅkh. Gṛhj. 3,5. Vgl. मरुविश्व Nachtr. 6.

विश्वमरुत् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvaçarman VP.² 3,163.

विश्वंमरुस् Adj. *allgewaltig* oder *allergötzlich.*

विश्वमरुद्गण m. *der grosse Herr des Alls* (Çiva). °मताचार (°मताचर gedr.) m. Titel eines Werkes.

विश्वमातर् f. *Allmutter.*

*विश्वमानव anzunehmen für *वैश्वमानव.

विश्वंमानुष m. *die Gesammtheit der Menschen.*

विश्वमित्र m. Pl. AV. 18,3,63 (fälschlich betont). 4,54 wohl gleich विश्वंमित्र Pl.

विश्वमिन्व Adj. (f. आ) 1) *allbewegend, alltreibend.* — 2) *allwaltend, allenthaltend.*

विश्वमुखी f. Name der Dâkshâjaṇî in Ǵâlamãdhara.

विश्वमूर्ति 1) Adj. *allgestaltig* oder *dessen Leib das Weltall ist.* — 2) m. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 86.

विश्वमूर्तिमत् Adj. *allgestaltig, alle Formen annehmend* MBh. 3,272,31.

विश्वमेजय Adj. *allaufregend* RV.

विश्वमेदिनी f. Titel eines Wörterbuchs.

विश्वमोहन Adj. *allverwirrend.*

विश्वंभर 1) Adj. (f. आ) *alltragend, allerhaltend.* — 2) m. *a) Feuer* Çat. Br. 14,4,2,16 = Kaush. Up. 4,20. — *b) eine Art Scorpion* (Kârara 6,23) oder *ein ähnliches Thier. — c)* Bein. α) Vishṇu's. — β) *Indra's. — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. विश्वंभरा *die Erde* Spr. 7720. Ind. Antiq. 9,128. 131.

विश्वंभरक m. = विश्वंभर 2) *b).*

विश्वंभरकुलाय m. *Feuerbehälter* Çat. Br. 14,4,2,16 = Kaush. Up. 4,20.

विश्वंभरवास्तुशास्त्र (Hemâdri 1,123,14) und °भरशास्त्र n. Titel von Werken.

विश्वंभराधीश्वर m. *Fürst, König* Bhâm. V. 2,89.

विश्वंभरापुत्र m. Metron. *des Planeten Mars* Vâstuv. 375.

विश्वंभराभुज् m. *Fürst, König.*

*विश्वयशस् m. ein Mannsname.

विश्वयामति Adj. *allenthalben aufmerkend* RV. 8,57 (68),2. Nach dem Padap. zwei Worte.

*विश्वयु m. *Wind, Luft.*

विश्वयोनि m. oder f. *Urquell —, Schöpfer des Weltalls.*

विश्वरथ m. N. pr. 1) eines Sohnes des Gâdhi. — 2) eines Autors.

*विश्वराज् Adj. vor vocalisch anlautenden Casusendungen = विश्वाराज्.

विश्वंराधस् Adj. *allgewährend.*

विश्वरुचि m. N. pr. 1) eines göttlichen Wesens. — 2) eines Dânava.

विश्वरुची f. *eine der sieben Zungen des Feuers.*

1. विश्वरूप n. Sg. *allerlei Gestalten.* °घर Adj. VP. 5,1,51.

2. विश्वंरूप 1) Adj. (f. आ und विश्वरूपी) *a) alle Farben zeigend, vielfarbig, bunt. — b) vielgestaltig, mannichfaltig, verschiedenartig, allerlei.* — 2) m. *a)* Bez. *bestimmter Kometen. — b)* Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Tvashṭar, dem Indra die drei Köpfe abschlug. — β) eines Asura. — γ) verschiedener Männer, insbes. Gelehrter. Auch विश्वरूपाचार्य. — 3) f. आ *a) eine bunte Kuh.* *Pl. *das Gespann* Bṛhaspati's. — *b)* Bez. *gewisser Verse* (z. B. RV. 5,81,2). — 4) f. विश्वरूपी *eine der sieben Zungen des Feuers.* — 5) (wohl n.) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विश्वरूपक 1) n. *eine schwarze Art Aloeholz* Râgân. 12,90. — 2) f. °पिका N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,101,13. 14.

विश्वरूपतीर्थ 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. N. pr. und ehrender Bein. eines Gelehrten.

विश्वरूपनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

विश्वरूपमय Adj. Viçvarûpa (wohl Vishṇu-Kṛshṇa) *darstellend* Agni-P. 37,13.

विश्वरूपवत् Adj. *in allerlei Formen erscheinend.*

विश्वरूपिन् 1) Adj. dass. — 2) f. °रूपिणी N. pr. einer Göttin.

विश्वरेतस् m. (sic) Bez. 1) *Brahman's. — 2) Vishṇu's.

*विश्वरोचन m. *Colocasia antiquorum.*

विश्वलोचन n. Titel eines Wörterbuchs.

विश्वलोप m. *ein best. Baum* TS. 3,3,8,2.

विश्ववद् m. wohl = Viçpered.

विश्ववनि Adj. *allgewährend.*

विश्ववत् Adj. *das Wort* विश्व *enthaltend.*

विश्ववपरि Adj. TBr. 2,8,9,2 nach dem Comm. = विश्वस्मिञ्जगति रश्मीनावपता विस्तारयिता.

विश्ववयस् 1) Adj. AV. 19,56,2 (Hdschr.). — 2) m. N. pr. in बम्ब° und बम्बा°.

*विश्ववक्तृ (stark °वाक्तृ, schwach विश्वौक्तृ) Adj. (f. विश्वौक्त्री).

विश्ववाच् f. *Allrede*, Bein. des Mahâpurusha.

विश्ववाजिन् scheinbar Hariv. 11253, da दृश्य वा° zu lesen ist.

विश्ववार 1) Adj. (f. आ) *alles Werthe —, alle Schätze enthaltend, — gebend* u. s. w. — 2) f. विश्ववारा N. pr. einer Liedverfasserin.

(विश्ववार्य) विश्ववारिन्न Adj. = विश्ववार 1).

विश्ववास m. *der Behälter von Allem* MBh. 6, 65,52.

विश्वविख्यात Adj. *in der ganzen Welt bekannt.*

विश्वविजयिन् Adj. *Alles besiegend.*

1. विश्वविद् Adj. *allkundig, allmerkend, allwissend.*

2. विश्वविद् Adj. *allbesitzend.*

विश्वविद्वस् Adj. *allwissend.*

विश्वविन्न Adj. in अ°.

विश्वविभावन n. *das Erschaffen des Alls.*

विश्वविश्रुत Adj. *in der ganzen Welt bekannt.*

विश्वविश्व Adj. etwa *Alles im All seiend* (Vishṇu).

विश्वविसारिन् Adj. *sich überallhin verbreitend.*

विश्ववृक्ष m. *der Baum des Alls* (Vishṇu).

विश्ववृत्ति f. *eine allgemeine Handlungsweise.*

विश्ववेद् m. N. pr. eines Lehrers.

1. विश्ववेदस् Adj. = 1. विश्वविद्.

2. विश्ववेदस् Adj. = 2. विश्वविद्.

विश्वव्यचस् Adj. *Alles in sich fassend, — aufnehmend.*

विश्वव्यापिन् Adj. *das All erfüllend.*

विश्वशंभु m. N. pr. eines Lexicographen.

विश्वशंभू Adj. *Allen zur Wohlfahrt dienend* Maitr. S. 1,3,36 (42,8).

विश्वशर्धस् Adj. *in ganzer Schaar, vollzählig.*

विश्वशर्मन् m. N. pr. des Vaters von Viçvamahant VP.² 3,163.

विश्वशारद् Adj. *alljährlich* oder *ein ganzes Jahr dauernd.*

विश्वश्रुच् Adj. *allstrahlend.*

विश्वश्चन्द्र Adj. (f. आ) *allblinkend, bunt, schillernd.*

विश्वश्रद्धाज्ञानबल n. Bez. *einer der 10 Kräfte eines* Buddha.

विश्वश्री Adj. *Alles fördernd* (Agni) Maitr. S. 1,3,36 (42,8).

विश्वश्रुष्टि Adj. *Allen willfahrend* RV. 1,128,1.

विश्वसंवनन n. *ein Mittel alle zu bezaubern.* °चूर्ण n. Vikramâṅkaḱ. 11,48.

विश्वसंहार m. *allgemeine Vernichtung* Kathâs. 50,57.

विश्वसख m. *Jedermanns Freund.*

विश्वसत्तम Adj. *der allerbeste* (Kṛshṇa).

विश्वसनीय 1) Adj. *Vertrauen verdienend, — erweckend.* Nom. abstr. °ता f. *das Einflössen von Vertrauen.* — 2) n. impers. *Jmd* (Loc.) *zu trauen.*

विश्वसंप्लव m. *Weltuntergang* Bhâg. P. 3,17,15.

विश्वसंभव Adj. *aus dem Alles entspringt.*

विश्वसह् 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. आ *eine der sieben Zungen des Feuers.*

विश्वसहाय Adj. *im Verein mit —, nebst den* Viçve Devâs.

विश्वसात्तिन् m. *Augenzeuge von Allem.*

विश्वसामन् m. 1) *eine best. Personification.* — 2) N. pr. eines Liedverfassers.

विश्वसार 1) m. N. pr. eines Sohnes des Kshatraugas. — 2) n. Titel eines Tantra.

*विश्वसारक m. *Cactus indicus.*

विश्वसाह्व und °न् m. N. pr. eines Sohnes des Mahasvant.

विश्वसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

विश्वसितव्य n. impers. *Jmd* (Loc.) *zu trauen.*

विश्वसृविद् Adj. *Alles wohl verschaffend.*

विश्वसू Adj. f. *allgebährend.*

विश्वसूत्रधृक् m. *der Baumeister des Weltalls* (Vishṇu).

विश्वसृज् (Nomin. °सृक् und fehlerhaft °सृट्) Adj. *allschaffend;* m. *Schöpfer des Alls*, Bez. nicht näher bestimmter *schöpferischer Wesen.* Nach den Lexicographen Bein. Brahman's; Nârâjaṇa's Kâd. 2,1,8. विश्वसृज्ञामयनम् *eine best. Feier* Âpast. Çr. 19,15.

विश्वसृत् m. TBr. 2,8,1,4 nach dem Comm. = विश्वस्य स्रष्टा (also = विश्वसृज्) oder — पाता.

विश्वसृष्टि f. *die Schöpfung des Alls.*

विश्वसेन m. 1) *der 18te* Muhûrta. — 2) N. pr. eines Lehrers.

*विश्वसेनराज् m. N. pr. des Vaters des 16ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

विश्वसौभग Adj. *alles Glück bringend.*

विश्वस्त 1) Adj. s. u. 1. श्वस् mit वि. — 2) f. आ *Wittwe* Harshaḱ. (ed. Bomb.) 362,4.

विश्वस्तघातक (Hem. Par. 1,59. Paṅkat. ed. orn. 43,5, wo विश्वस्तघातको zu lesen ist) und विश्वस्तघातिन् (Kathâs. 57,23) Adj. *Vertrauensvolle zu Grunde richtend.*

विश्वस्तवञ्चक Adj. *Vertrauensvolle betrügend* Kathâs. 26,240.

*विश्वस्था f. 1) *Asparagus racemosus.* — 2) *Wittwe;* richtig विश्वस्ता.

विश्वस्पृश् Adj. *zu Allem dringend* (Mahâpurusha). v. l. दिवस्पृश्.

विश्वस्फटिक, °स्फाटि, °स्फाणि, °स्फार्णि, °स्फोणि, °स्फूर्जि und °स्फूर्ति m. N. pr. eines Fürsten von Magadhâ.

विश्वस्कृ und विश्वस्का Adv. *allezeit, immerdar.*

विश्वस्कर्तर् Nom. ag. *Zerstörer der Welt* (Çiva).

विश्वस्केतु m. *die Ursache von Allem* (Vishṇu).

विश्वा RV. 2,18,7 nach Weber Adv. *allezeit, immerdar.*

विश्वाक्त Adj. *überall Augen habend.*

विश्वाङ्ग Adj. *mit allen Gliedern versehen, vollständig.*

(विश्वाङ्ग्य) विश्वाङ्गिन्न Adj. *in allen Gliedern befindlich* AV. 9,8,5.

विश्वाची 1) Adj. f. etwa *allgemein.* — 2) f. *a) Lähmung der Arme und des Rückens.* — *b) eine best. Personification.* — *c)* N. pr. einer Apsaras.

*विश्वाजिन m. N. pr.

विश्वाण्ड n. *das Weltei* Hemâdri 1,539,2.

विश्वातिथि m. *der Gast der ganzen Welt*, so v. a. *überall hinkommend* (Râvaṇa's Wagen) Bâlar. 119,10.

विश्वातीत Adj. *über Alles erhaben.*

विश्वात्मक Adj. *das Wesen der Welt bildend.*

विश्वात्मन् m. 1) *die Allseele*, oft als Bein. Vishṇu's. — 2) विश्वात्मनस् *dem ganzen Wesen nach, vollständig* (Jmd kennen) Hariv. 3,5,15.

विश्वाद् Adj. *Alles aufzehrend.*

विश्वादर्श m. Titel eines Werkes.

*विश्वाधायस् m. *ein Gott.*

विश्वाधार m. *die Stütze des Alls.*

विश्वाधिप m. *der Herr des Alls.*

विश्वानर 1) Adj. *auf alle Männer (Menschen) bezüglich, alle M. umfassend, bei allen Menschen vorhanden* u. s. w. — 2) m. N. pr. *a)* einer Gottheit. — *b)* des Vaters des Agni. — *c)* eines Mannes.

विश्वान्तर m. N. pr. eines Fürsten.

विश्वान्न n. *Speisen für Alle* oder *alles Essen* AV. 9,3,16.

विश्वापुष् Adj. *allgemeines Gedeihen schaffend.*

विश्वाप्सु Adj. *allgestaltig.*

विश्वाभू Adj. *in Allem —, allenthalben seiend.*

विश्वामित्र 1) m. *a)* N. pr. α) eines berühmten

Ṛshi mit den Patronn. Gâthina, Gâdheja und Gâhnava. Kämpft mit Vasishṭha um den Vorrang und um den Besitz einer Wunderkuh; soll ein Gesetzbuch, den Dhanurveda und ein medicinisches Werk verfasst haben. Pl. *sein Geschlecht.* — β) eines Schullehrers. — *b) ein best.* Ḱaturaha; vollständig विश्वामित्रस्य संशयः. — *c) *ein best.* Anuvâka. = विश्वामित्रस्यानुवाकः. — 2) f. विश्वामित्रा N. pr. eines Flusses.

विश्वामित्रकल्प m. Titel eines Werkes.

विश्वामित्रजमदग्नि m. Du. Viçvâmitra und Ǵamadagni ṚV. 10,167,4.

विश्वामित्रनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

विश्वामित्रपुर n. oder °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.* Davon Adj. °पुरीय Pratiǵâs. 83, N. 3.

विश्वामित्रप्रिय m. 1) ** Cocosnussbaum.* — 2) Bein. Kârttikeja's.

विश्वामित्रराशि m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 6,211.

विश्वामृत Adj. etwa *für allezeit unsterblich.*

विश्वायन Adj. *überall hindringend, allwissend.*

विश्वायु 1) Adj. so v. a. विश्वकृष्टि. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas. Es könnte auch विश्वायुस् gemeint sein. — 3) n. *alle Leute.*

विश्वायुपोषस् Adj. *allen Menschen Gedeihen schaffend.*

विश्वायुवेपस् Adj. *alle Leute erregend, — schreckend.*

विश्वायुस् 1) m. s. u. विश्वायु 2). — 2) n. *Gesammtleben, Gesammtgesundheit* (in einer Formel).

विश्वाराज् Adj. *allherrschend.* Vgl. *विश्वराज्.

विश्वावट् m. N. pr. eines Mannes.

विश्वावत् Adj. etwa *allgemein.* Als Beiw. der Gaṅgâ angeblich = विश्वमवन्ती पालयन्ती.

विश्वावसु 1) Adj. *Allen wohlthuend* (Vishṇu). — 2) m. *a)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines Sâdhja. — γ) eines Marutvant. — δ) eines Sohnes des Purûravas, eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. — ε) eines Fürsten der Siddha. — ζ) eines Sohnes des Ǵamadagni MBh. 3,116,10. — η) *eines Manu. — ϑ) eines Dichters. — *b) das 59ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *c) der 7te* Muhûrta AV. Ǵjot. 1, 8. 2,7. — 4) *f. *Nacht.*

विश्वावास m. *der Behälter von Allem.*

विश्वास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vertrauen,* — zu (Loc., Gen., Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). — 2) *ein anvertrautes Geheimniss.*

विश्वासकारक Adj. (f. °रिका) *Vertrauen einflössend* Spr. 3119.

विश्वासकार्य n. *Vertrauensangelegenheit, Vertrauenssache* 146,28.

विश्वासघात m. *Bruch des Vertrauens, Verrath.*

विश्वासघातक und °घातिन् (MBh. 3,14,12) Adj. *das Vertrauen brechend, verrätherisch.*

विश्वासदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

विश्वासन n. *das Erwecken von Vertrauen.*

विश्वासपात्र n. und विश्वासभूमि f. (140,8. 144,9) *eine des Vertrauens würdige Person.*

विश्वासस्थान n. *Bürgschaft.*

विश्वासाह् (stark °साह्) Adj. *allüberwindend.*

विश्वासहर्तर् und °हर्तर् (wohl fehlerhaft) Nom. ag. *Verräther.*

विश्वासिक Adj. *Jmds* (Gen.) *Vertrauen besitzend.* Compar. °तर्.

विश्वासिन् Adj. 1) *vertrauend, Vertrauen habend.* — 2) *Vertrauen besitzend, zuverlässig.*

विश्वासैकभू f. *die einzige des Vertrauens würdige Person.*

विश्वास्य Adj. 1) *worauf* oder *auf wen man sich verlassen kann, Vertrauen verdienend,* — *einflössend.* Compar. °तर Daçak. 56,16. — 2) *dem man Muth zusprechen kann, Trost findend.*

विश्वाह्वा Adv. = विश्वाह्वा *allezeit, immerdar.*

विश्वेक्षितर् Nom. ag. *Augenzeuge von Allem* Prab. 108,15. v. l. विश्वेशितर्.

विश्वेदेव 1) m. *a)* Pl. *die* Viçve Devâs. — *b)* Bez. *der Zahl 13* am Schluss der Saṁdehavishaushadhi nach Weber. — *c)* Bein. Mahâpurusha's. — *d)* N. pr. α) एवा पित्रे °देवाय वृष्णे Kâṭh. 17,18. — β) eines Asura Hariv. 3,51,21. — 2) *f. आ *Uraria lagopodioides* Râǵân. 4,106.

*विश्वेदेवर् m. *Klitoris.*

*विश्वेभोजस् m. Bein. Indra's.

*विश्वेवेदस् m. Bein. Agni's.

1. विश्वेश 1) m. *a) der Herr des Weltalls,* Beiw. und Bein. Brahman's, Vishṇu's und Çiva's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — 3) n. Name eines Liṅga.

2. विश्वेश n. *das unter den* Viçve Devâs *stehende Mondhaus* Uttarâshâḍhâ.

विश्वेशितर् Nom. ag. *der Herr des Weltalls* Prab. 108,15, v. l.

1. विश्वेश्वर 1) m. *a) der Herr des Weltalls.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °तीर्थ, °पण्डित, °पूज्यपाद, °भट्ट, °मिश्र, °सरस्वती, विश्वेश्वराचार्य (Burnell, T.), विश्वेश्वरानन्दसरस्वती und विश्वेश्वराश्रम. — 2) f. ई *a) die Herrin des Weltalls.* — *b) eine best. Pflanze.* — 3) (wohl n.) N. pr. einer Oertlichkeit.

2. विश्वेश्वर n. = विश्वेश.

विश्वेश्वरदत्तमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

विश्वेश्वरपत्तन n. Bein. der *Stadt* Benares M. Müller, Ren. 314, N. 2.

विश्वेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

विश्वेश्वरवेदपादस्तव m. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

विश्वेश्वरस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

विश्वेश्वरस्मृति f. und विश्वेश्वरीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

विश्वैकसार n. N. pr. eines heiligen Gebietes.

विश्वौजस् Adj. *allkräftig.*

*विश्वौषध n. *trockener Ingwer* Râǵân. 6,25.

*विश्वौह्य s. u. विश्ववह्.

(विश्त्या) विश्विश्या Adv. *überall,* mit einer Negation *nirgends.*

1. विष्, विवेष्टि, अवेषन् (ṚV. 1,178,2 und episch), वेषन्तीस् (ṚV. 1,181,6) und Intens. वेवेष्टि, *वेविष्टे, वेविषति, वेविषत् (Partic.) und वेविषाण; Partic. विष्ट. 1) *wirken, thätig sein; zu Stande bringen, ausrichten, thun.* — 2) von Gewässern so v. a. *rinnen* ṚV. 1,178,2. 181,6. — 3) *dienend thätig sein* oder *ausführen, dienen.* — 4) *fertig bringen,* so v. a. *bewältigen, in die Gewalt bekommen, beherrschen.* — 5) eine Speise *fertig bringen,* so v. a. *aufzehren.* — 6) वेविषाण etwa so v. a. *unterstützt von* (Instr.). — 7) *enthalten sein in* (Acc.) Tattvak. 19,2. — Caus. वेषयति *bekleiden* Bhâg. P. 11,1,14. — Mit आ in *आवेषण. — Mit उप 1) *besorgen, bedienen;* mit Acc. — 2) *sich aneignen* ṚV. 10,61,12. — Mit नि in निवेष्य und निवेष्य. — Mit निस् fehlerhaft für 1. विष् mit निस्. — Mit परि 1) *bedienen, aufwarten, Jmd* (Acc.) *Speisen auftragen* 42,9. MBh. 3, 99,5. 13,23,47. 14,85,42. परिविष्यमाण so v. a. *beim Essen seiend.* — 2) ein Mahl —, Speisen *zurüsten, — anrichten* MBh. 13,23,9.10. परिविष्ट *zugerüstet, angerichtet* (Speise). — 2) परिविष्यते *einen Hof bekommen* oder *haben* (von Sonne und Mond) Gobh. 4,5,31. परिविष्ट *mit einem Hofe versehen.* — Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *Speisen auftragen* MBh. 1,193,9. — 2) Speisen *zurichten, — anrichten* Ḱampaka 501. — Mit प्रवि (प्रवी) Desid. in प्रवीविवित्. — Mit सम् 1) *zubereiten, beschaffen.* — 2) संविष्ट *gekleidet in* (Instr.).

2. विष् Adj. 1) *aufzehrend* in ज्वरद्विष्. — 2) * = व्यापन.

3. विष् f. *faeces,* auch *Unreinigkeit* überh.

4. *विष्, वेषति (सेचने).

5. *विष्, विष्णाति (विप्रयोगे).

1. विष m. 1) *Diener, Aufwärter, Besorger.* — 2) N. pr. eines Sâdhja Hariv. 3,12,46.

2. विष 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Gift.* — *b) *ein best. vegetabilisches Gift,* = वत्सनाभ. — *c) Wasser.* — *d)* mystische Bez. *des Lautes* म. — 2) Adj. (f. आ) *giftig.* — 3) f. विषा *ein Aconitum* Bhâvapr. 1,178.

3. विष Nom. act. in दुर्विष.

4. विष = 3. विष् in विषकृमि und वीतविष.

5.*विष n. 1) fehlerhafte Schreibart für बिस. — 2) *Myrrhe.*

*विषकण्टकिनी f. *eine best. Arzneipflanze* Râgân. 3,50.

*विषकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,78.

विषकन्यका (Vivekav. 5,117) und °कन्या (ebend. 127) f. *ein Mädchen, das angeblich dem, der ihm beiwohnt, den Tod bringt.*

*विषकाष्ठ n. *Thespesia populnea* Râgân. 9,98.

विषकुम्भ m. *ein Krug mit Gift* 143,2.

विषकृत Adj. *vergiftet* Spr. 7643.

विषकृमि m. *Mistkäfer.*

विषगिरि m. *Giftberg.*

*विषघा f. *Cocculus cordifolius.*

विषघात m. *Giftarzt.*

विषघातक m. *Giftmörder.*

*विषघातिन् m. *Mimosa Seeressa.*

विषघ्न 1) Adj. *Gift zerstörend.* — 2) n. *Antidoton.* — विषघ्नी s. u. विषकृन्.

*विषघ्निका f. *eine Strychnos* Râgân. 9,152.

विषङ्ग m. *das Hängen an* in निर्विषङ्ग.

विषङ्गिन् Adj. 1) *hängen bleibend, dicht aneinander gedrängt* Çiç. 17,53. 63. — 2) am Ende eines Comp. *behaftet* —, so v. a. *gesalbt mit.*

विषजद्रुम m. *Giftbaum* Çiç. 15,83 (49).

विषजल n. *Giftwasser.*

विषजिह्व 1) Adj. *giftzüngig.* — 2) *m. *Lipeocercis serrata.*

विषजुष्ट Adj. *vergiftet.*

*विषज्वर m. *Büffel.* v. l. विषवर.

*विषणि m. *eine Schlangenart.*

*विषण्ड n. = मृणाल.

विषण्ण s. u. 1. सद् mit वि.

*विषण्णता f. *Bestürzung, Niedergeschlagenheit, Verzagtheit, Verzweiflung.*

विषण्णभाव m. dass. Daçak. 25,12.

विषतरु m. *Giftbaum* Vâsav. 71,4.

विषता f. *das Giftsein* Varâh. Jogaj. 4,5.

*विषतिन्दु m. 1) *Strychnos nux vomica* Râgân. 9,149. — 2) *eine Art Ebenholzbaum mit giftiger Frucht* Bhâvapr. 1,243.

*विषतिन्दुक m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 6,26.

विषत्व n. *das Giftsein, giftige Natur* Vishnus. 13,6.

*विषत्वर m. v. l. für विषज्वर.

1. विषद् 1) m. *Wolke* Çiç. 15,107 (73). — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

2. विषद् fehlerhaft für विशद्.

*विषदंष्ट्रा f. *eine best. gegen Schlangengift angewandte Pflanze.*

विषदण्ड m. = विषापकारदण्ड Paṇḍad.

*विषदत्तक m. *eine Schlange mit Giftzähnen.*

*विषदर्शनमृत्युक m. *eine Fasanenart.*

विषदायक und °दायिन् (Kâm. Nitis. 7,26) m. *Giftmischer.*

विषदूषण 1) Adj. (f. ई) *Gift zerstörend* AV. 8, 7,10. — 2) n. *das Vergiften* (von Speisen) Kâm. Nitis. 7,18.

विषद्रुम m. 1) *Giftbaum.* — 2) *Strychnos nux vomica* Râgân. 9,149.

*विषद्विषा f. *eine* Guḍûkî Dhanv. 1,1.

विषधर 1) m. *a) Giftschlange.* — *b) Wasserbehälter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Vâsav. 102, 1. — 2) f. ई f. zu 1) *a)* Ind. St. 14,388.

*विषधर्मा f. *Mucuna pruritus.*

*विषधात्री f. N. pr. der Gattin Garatkâru's.

विषधान m. *Giftbehälter.*

विषनाडी f. *ein best. unheilbringender Zeitpunct* (für die Geburt), *dessen Folgen durch eine Sühnungshandlung abzuwenden sind.*

*विषनाशन 1) Adj. *Gift zerstörend.* — 2) m. *Mimosa Seeressa.*

*विषनाशिन् 1) Adj. = विषनाशन 1). — 2) *f. °शिनी *die Ichneumonpflanze* Bhâvapr. 1,174.

*विषनुद् 1) Adj. *Gift vertreibend.* — 2) m. *Calosanthes indica.*

विषपत्त्रिका f. *eine best. Pflanze mit giftigen Blättern.*

विषपन्नग m. *Giftschlange.*

*विषपर्णी f. = न्यग्रोध.

विषपर्वन् m. N. pr. eines Daitja.

विषपादप m. *Giftbaum.*

विषपीत Adj. *der Gift getrunken hat* Hariv. 4840.

*विषपुच्छ Adj. (f. ई) *Gift im Schwanze bergend.*

*विषपुट m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

1. विषपुष्प n. 1) *eine giftige Blüthe.* — 2) *die Blüthe der blauen Wasserrose.*

2.*विषपुष्प 1) Adj. *giftige Blüthen habend.* — 2) m. *Vangueria spinosa.*

*विषपुष्पक 1) Adj. *a) giftige Blüthen habend.* — *b) durch den Genuss giftiger Blumen erzeugt* (Fieber). — 2) m. *Vangueria spinosa* Râgân. 8,68. Bhâvapr. 1,173.

विषप्रस्थ m. N. pr. eines Berges.

*विषभद्रा f. *eine Art Croton* Râgân. 6,163. v. l. भिषग्भद्रा.

*विषभद्रिका f. desgl.

विषभिषज् m. *Giftarzt.*

*विषभुजंग m. *Giftschlange.*

विषम 1) Adj. (f. आ) *a) uneben.* — *b) ungleich, unähnlich, verschiedenartig, wechselnd.* — *c) unpaar, ungerade.* — *d) was nicht mehr ohne Bruch getheilt werden kann* (z. B. 1 unter 2, 2 unter 3, 3 unter 4 u. s. w.). — *e) worüber man nicht glatt hinwegkommen kann, beschwerlich, schwierig* (auch so v. a. *schwer zu verstehen* Spr. 7822), *schlimm, gefährlich, schrecklich, bösartig, feindselig, grässlich, fürchterlich, schlecht, gemein.* विषम° Adv. *schrecklich* Çiç. 15,107 (73). — *f) unpassend, falsch, unrichtig.* — *g) unehrlich.* — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 211. — 3) f. विषमी Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 4) n. *a) Unebenheit, rauher* —, *unwegsamer Boden, schlechter Weg* Gaut. 9,32. Âpast. समविषमेषु *auf ebenem und unebenem Boden* Çiç. 17,46. — *b) Abgrund.* — *c) rauhe Pfade,* so v. a. *Noth, Bedrängniss, Ungemach.* — *d) Ungleichmässigkeit.* Instr. so v. a. *ungleichmässig* 230,9. — *e)* in der Rhetorik *Incongruenz, Unvereinbarkeit* 252, 6. — *f)* भरद्वाजस्य विषमाणि Namen von Sâman Ârsh. Br.

विषमक Adj. *etwas uneben, nicht recht glatt* (Perlen).

विषमकर्ण Adj. *ungleiche Diagonalen habend.*

विषमकर्मन् n. *dissimilar operation; the finding of the quantities, when the difference of their squares is given, and either the sum or the difference of the quantities.*

विषमखात n. *a cavity, the sides of which are unequal: an irregular solid.*

विषमगत Adj. 1) *auf einem ungleichen Platze* —, so v. a. *höher oder niedriger sich befindend* Âpast. 1,14,15. — 2) *in Noth befindlich* Âpast. 1,7,20.

विषमचक्रवाल n. *Ellipse* (math.).

विषमचतुरश्र, °चतुर्भुज (Colebr. Alg. 39) und °चतुष्कोण m. *ein Viereck mit ungleichen Winkeln (Seiten), Trapez.*

*विषमच्छद m. = सप्तच्छद *Alstonia scholaris.*

विषमज्वर m. *unregelmässiges (chronisches) Fieber.*

विषमज्वराङ्कुशलोह m. *ein best. eisenhaltiges Präparat* Rasendrak. 81.

विषमज्वरान्तकलोह m. desgl. Mat. med. 48.

विषमत्रिभुज m. *ein ungleichseitiges Dreieck.*

विषमत्व n. 1) *Ungleichheit, Verschiedenheit.* — 2) *Gefährlichkeit, Schrecklichkeit* Vishṇus. 13,6.

*विषमनयन und *विषमनेत्र Adj. *Augen von ungerader Zahl habend*, so v. a. *dreiäugig* (Çiva).

*विषमपत्र m. *Schlangenbeschwörer.*

विषमपद् Adj. (f. आ) 1) *ungleiche Schritte habend, — zeigend.* — 2) *ungleichfüssig* (Strophe).

*विषमपलाश m. = सप्तपलाश *Alstonia scholaris.*

विषमपाद् Adj. (f. आ) *aus ungleichen Stollen bestehend.*

*विषमबाण m. = पञ्चबाण *der Liebesgott.*

*विषममय Adj. = विषमादागतः.

विषमय Adj. (f. ई, metrisch auch आ) *gifthaltig, giftig* Vivek. 3,123.

विषमरुग Adj. *ungleich nasalirt.* Nom. abstr. °ता f. ṚV. Prât. 14,4.

*विषमरूप्य Adj. = विषममय.

विषमर्च Adj. *eine ungleiche Anzahl von Versen habend* Çâṅkh. Çr. 7,19,17.

*विषमर्दनिका, *°मर्दनी und *°मर्दिनी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 7,95.

विषमलक्ष्मी f. *fortuna adversa, Unglück* Varâh. Bṛh. S. 81,27.

विषमविलोचन m. = त्रिनयन Bein. Çiva's.

*विषमविशिख m. = पञ्चबाण *der Liebesgott.*

विषमवृत्त n. *ein Metrum mit ungleichen Stollen.*

विषमव्याख्या f. Titel eines *Commentars.*

विषमशर m. = पञ्चबाण *der Liebesgott* Daçak. 31,2.

विषमशिष्ट Adj. *ungenau vorgeschrieben.* Nom. abstr. °त्व n.

विषमशील m. 1) Bein. Vikramâditja's. — 2) Name des nach ihm benannten 18ten Lambaka im Kathâs. — 3) Pañkat. 188,9 fehlerhaft für °शिला *ein unebener Felsen.*

विषमश्लोकटीका f. Titel eines *Commentars* Burnell, T.

विषमस्थ Adj. (f. आ) 1) *an einem Abgrunde —, an einer gefährlichen Stelle stehend.* — 2) *in Nöthen —, in bedrängter Lage sich befindend* 213,14.

विषमाक्ष m. = त्रिनयन Bein. Çiva's.

विषमाय्, °यते *uneben werden, — erscheinen.*

विषमायुध m. = पञ्चबाण *der Liebesgott.*

विषमाशन n. *ungleichmässiges Essen (bald viel, bald wenig und zur Unzeit)* Bhâvapr. 2,168.

विषमित Adj. 1) *uneben —, unwegsam gemacht.* — 2) *ungleich gemacht, in eine schiefe Lage gebracht* Çiç. 7,17. Vâsav. 120,1. 2. — 3) *gefährlich —, feindselig geworden.*

1. विषमी f. s. u. विषम 3).

2. विषमी Adv. 1) mit कर् *a) uneben machen.* — *b) ungleich machen, in eine schiefe Lage bringen* Comm. zu Çiç. 7,17. — *c) feindselig machen.* — 2) mit भू *ungleichmässig werden.*

विषमीभाव m. *Störung des Gleichgewichts* MBh. 6,5,9.

*विषमोय Adj. von विषम.

विषमुच् 1) Adj. *giftspeiend.* — 2) m. *Schlange* Prij. 1,9. Harshak. (ed. Bomb.) 316,14.

*विषमुष्टि m. 1) *Vanguiera spinosa* Râǵan. 8,68. — 2) = केशमुष्टि Râǵan. 4,185. Bhâvapr. 1,289.

*विषमुष्टिक m. *Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204.

*विषमृत्यु m. *eine Fasanenart.*

विषमेक्षण m. = विषमनयन Bein. Çiva's Çiç. 13,39.

विषमेषु m. = पञ्चबाण *der Liebesgott* 146,22. Çiç. 10,72.

*विषमोन्नत Adj. *uneben und zwar bergig.*

1. विषय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Gebiet, Bereich, Reich;* Pl. auch so v. a. *Ländereien.* — 2) *Gebiet, Bereich* in übertragener Bed., z. B. der Augen, des Gehörs, der Erkenntniss. विषये *im Bereich von*, so v. a. *in Bezug auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend). यत्र विषये *in Bezug darauf* MBh. 13,116, 3. — 3) *ein Gebiet, auf dem man sich heimisch fühlt, das man beherrscht, Jmds Fach, — Sache.* विषये सति so v. a. *wenn es in mein (dein u. s. w.) Fach schlägt, wenn ich es weiss.* — 4) *Wirkungskreis, Erscheinungsgebiet.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *sich manifestirend in, sich äussernd als.* — 5) *ein fest umgrenztes —, umschriebenes Gebiet.* रुद्रसि विषये so v. a. *nur im* Veda. Am Ende eines adj. Comp. *unter eine ganz best. Kategorie fallend, ausschliesslich gehörend zu, stets — seiend.* — 6) *ein für Etwas* (Gen.) *geeigneter Boden, das am Platze Sein.* — 7) *das Object eines Sinneswerkzeuges* (Laut u. s. w.). Wenn मनस् zu den इन्द्रिय gezählt wird, erscheinen deren sechs. — 8) Bez. *der Zahl fünf.* — 9) Pl. (ganz ausnahmsweise auch Sg.) *die Sinnesobjecte* als *Gegenstände des Genusses, die Sinnenwelt, Sinnengenüsse.* n. (!) Âpast. 1,22,5. — 10) *Object* überh., *der behandelte* oder *zu behandelnde Gegenstand.* Am Ende eines adj. Comp. *sich beziehend auf, Etwas betreffend, gerichtet auf, beschäftigt mit.* — 11) *ein sich zu Etwas* (Dat., Gen. oder im Comp. vorangehend) *eignendes Object.* — 12) im Tropus *der eigentlich gemeinte Gegenstand* im Gegensatz zum *Bilde;* z. B. in der Figur *sie schaut mit klaren Lotusaugen* ist *Auge* विषय, *Lotus* विषयिन्.

2. विषय verwechselt mit विशय und विषम.

विषयक am Ende eines adj. Comp. *Etwas zum Object habend, gerichtet auf —, Etwas betreffend.* Nom. abstr. °त्व n.

विषयग्राम m. *die Sinnenwelt.*

विषयचन्द्रिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विषयज्ञ m. *Fachkenner, Specialist* Râǵat. 7,1542.

विषयता f. 1) *das Objectsein.* — 2) als Nom. abstr. von einem auf विषय ausgehenden adj. Comp. *das Etwas zum Object Haben, Betreffen, Sichbeziehen auf, Unterliegen* 266,1. 2. 268,23.

विषयतावाद् m., °वादार्थ m. und विषयताविचार m. Titel von Werken.

विषयत्व n. 1) *das Objectsein, das Behandeltwerden in* (im Comp. vorangehend) 210,2. — 2) als Nom. abstr. von einem auf विषय ausgehenden adj. Comp. *a) das Beschränktsein auf Etwas.* छान्दसविषयत्वात् so v. a. *weil* dieses (Gen.) *nur im* Veda *erscheint.* — *b) das Etwas zum Object Haben, Betreffen, Sichbeziehen auf, Unterliegen.*

विषयपति m. *Gouverneur einer Provinz* Ind. Antiq. 11,159.

विषयपथक N. pr. eines Bezirks Ind. Antiq. 6,208.

विषयलौकिकप्रत्यक्षकार्यकारणभावरहस्य n. Titel eines Werkes.

विषयवत् Adj. 1) *auf sinnliche Objecte gerichtet.* — 2) *objectiv.*

विषयवर्तिन् Adj. *gerichtet auf* (Gen.).

विषयवाक्यदीपिका f. und °वाक्यसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

विषयवाद् m. Titel eines Werkes Burnell, T.

विषयवासिन् Adj. *ein Gebiet bewohnend;* m. *Landesbewohner.* अन्य° *in einem andern Lande wohnend.*

विषयसप्तमी f. *der Locativ in der Bedeutung von „in Bezug auf“.*

*विषयाज्ञान n. *das Nichterkennen der Objecte*, so v. a. *Erschlaffung, Abspannung* Râǵan. 20,28.

विषयात्मक Adj. *auf das Sinnliche gerichtet, den Sinnengenüssen fröhnend.*

विषयाधिकृत m. *Gouverneur einer Provinz.*

विषयाधिप m. 1) dass. — 2) *Landesherr, Fürst.*

विषयानन्तर् Adj. *unmittelbar angrenzend.*

विषयान्त m. *Landesgrenze.*

विषयाभिमुखीकृति f. *das Richten* (der Sinne)

auf die Sinnenwelt.

*विषयायिन् m. 1) *Fürst.* — 2) *Sinnesorgan.* — 3) *ein an den Sinnengenüssen hängender Mensch, Materialist.* — 4) *der Liebesgott.*

विषयार्ह Adj. *auf Sinnengenüsse ein Recht habend* (Jugend) Hem. Par. 2,117.

विषयासिद्धदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विषयिक in दार्ष्टि° und समस्त°.

विषयित्व n. *das Subjectsein.*

विषयिन् 1) Adj. *den Sinnengenüssen fröhnend;* m. *ein Genussmensch, Materialist, ein Verliebter.* — 2) m. *a)* **Fürst.* — *b) ein Untergebener.* — *c) Subject, das Ich.* — *d)* **der Liebesgott.* — *e)* im Tropus *das Bild* im Gegensatz zum *eigentlich gemeinten Gegenstand;* vgl. 1. विषय 12). — 3) *n. *Sinneswerkzeug.*

विषयी Adv. 1) mit कर् *a) verbreiten.* — *b) in seinen Bereich —, unter seine Macht bringen, sich bemächtigen;* mit Acc. Harshaḱ. 123,17. 124,10. — *c) zum Object machen* Çaṁk. zu Bâdar. 3, 3, 54. Comm. zu TS. Prât. — 2) mit भू *a) zu Jmds* (Gen.) *Bereich —, zu Jmds Gebiet werden.* — *b) zum Object werden.*

विषयीकरण n. *das zum Object Machen.*

विषयीभाव m. MBh. 3,13928 fehlerhaft für विषमीभाव.

विषयीय *Object.*

विषरस m. *Gifttrank.*

*विषलूपा f. *eine best. Pflanze.*

विषरोग m. *Vergiftung als Krankheit.*

*विषलता f. *Koloquinthe* (*die Pflanze*).

विषलाङ्गल *eine best. Pflanze.*

विषलाटा und °लाण्टा f. N. pr. einer Oertlichkeit.

विषवत् Adj. *giftig, vergiftet.*

विषवल्लरी, °वल्लि und °वल्ली f. *ein giftiges Rankengewächs.*

विषविटपिन् m. *Giftbaum* Vaṇis. 20 (विषविटपिस° zu verbinden).

विषविद्या f. 1) *Giftkunde.* — 2) **ein gegen Gift angewandtes Zaubermittel.*

विषवृक्ष m. *Giftbaum.*

विषवैद्य 1) m. *Giftarzt, Giftbeschwörer.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*विषवैरिणी f. *Kyllingia monocephala* Râǵan. 6,221.

विषव्यवस्था f. *der Zustand der Vergiftung, — eines Vergifteten* Daçak. 12,13.

*विषशालूक m. (!) *Lotuswurzel.* Richtig wohl बिस°.

विषश्रृक und *विषशृङ्गिन् m. *Wespe.*

*विषसंयोग m. *Mennig.*

*विषसूचक 1) Adj. *Gift verrathend.* — 2) m. *Perdix rufa.*

*विषसृक्कन् m. *Wespe.*

विषसेचन Adj. *Gift ausspritzend* Nidânas. 10,13.

1. विषक् m. Nom. act. in दुर्विषक्.

2.*विषक् 1) Adj. *Gift zerstörend.* — 2) f. आ *a) Kyllingia monocephala* Râǵan. 6,221. — *b) eine best. Cucurbitacee* Râǵan. 3,46.

विषक्न् 1) Adj. (f. विषघ्नी) *Gift zerstörend.* चिकित्सा so v. a. *Giftheilkunde* Ḱarara 6,3. — 2) *m. *eine* Kadamba-*Art* Râǵan. 9,105. — 3) f. विषघ्नी Bez. *verschiedener Pflanzen;* nach den Lexicographen *Hingcha repens, Ipomoea Turpethum, Cocculus cordifolius, Tragia involucrata* u. s. w. Râǵan. 3,57. 4,45. 116. 5,91. 118. 6,199. 9,48. 65.

*विषक्तर् Nom. ag. 1) *Gift zerstörend.* — 2) f. °क्त्री *a) Kyllingia monocephala* Râǵan. 6,221. — *b)* = अपराजिता.

विषक्षर् 1) Adj. (f. ई) *Gift entfernend* 53,31. 64, 2. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) f. (*आ) und ई Bein. der Göttin Manasâ.

विषक्षरचिकित्सा f. und °क्षरमन्त्रप्रयोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

विषक्षदय Adj. *Gift im Herzen bergend.*

विषक्ष्य Adj. 1) *ausführbar.* Mit कर्तुम् dass. — 2) *bezwingbar.* — Vgl. अविषक्ष्य und दुर्विषक्ष्य.

1. विषा Adj. f. und Subst. s. u. 2. विष.

2.*विषा Indecl. = बुद्धि.

विषाग्नि m. *brennendes Gift.*

विषाग्निपा Adj. *brennendes Gift trinkend,* Beiw. Çiva's.

*विषाग्रज m. *der ältere Bruder des Giftes,* bildliche Bez. des *Schwertes.*

विषाङ्कर m. 1) *Giftschössling.* — 2) **Lanze.*

विषाङ्गना f. = विषकन्यका.

1. विषाण n. *das Ablassen* (einer Flüssigkeit).

2. विषाण 1)(*m.) f. आ (nur in der älteren Sprache) und n. *a) Horn.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई. — *b) Horn* als *Blasinstrument.* Unbestimmbar ob m. oder n. — *c) Hauzahn des Elephanten,* — Gaṇeça's oder *des Ebers.* *m. *f. — *d) Scheere eines Krebses.* Unbestimmbar ob m. oder n. — *e) Horn,* so v. a. *Spitze,* auch *der hornartig emporstehende Haarbüschel auf dem Scheitel* Çiva's. *m. *f. — *f) Spitze der Brust, Brustwarze.* Unbestimmbar ob m. oder n. — *g) Spitze,* so v. a. *das Beste in seiner Art.* घी° so v. a. *Schärfe des Verstandes.* Unbestimmbar ob m. oder n. — *h) Schlachtmesser.* Unbestimmbar ob m. oder n. कृपाण v. l. — 2) *f. ई Bez. *verschiedener Pflanzen: Odina pinnata, die indische Tamarinde, Tragia involucrata,* = ऋषभ, कर्कटशृङ्गी (Râǵan. 6,158) und क्षीरकाकोली. — 3) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

विषाणक 1) am Ende eines adj. Comp. = विषाण *Horn.* — 2) *m. *Elephant* Gal. — 3) f. विषाणिका *eine best. Pflanze.* — 3) f. °णिका Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Odina pinnata* (Ḱaraka 1,1 nach dem Comm.), *die Sennapflanze* (Râǵan. 3,120), *Asclepias geminata* (?), = कर्कटशृङ्गी (Râǵan. 6,158) und सातला.

विषाणवत् 1) Adj. *a) gehörnt* Kathâs. 71,143. — *b) mit Hauzähnen versehen.* — 2) m. *Eber.*

*विषाणास्त्र m. Bein. Gaṇeça's.

विषाणिन् 1) Adj. *a) gehörnt.* Nom. abstr. °णित्व n. — *b) mit Hauzähnen versehen.* — 2) m. *a) Elephant* Çiç. 12,77. 13,6. 19,46. — *b)* **Trapa bispinosa.* — *c)* **eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle* (ऋषभ). — *d)* Pl. N. pr. eines Volksstammes. Nach Sâj. Adj. *Hörner in der Hand haltend.*

विषातकी f. von unbekannter Bedeutung.

विषाद् Adj. *Gift essend.*

विषाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Schlaffwerden, Erschlaffen.* — 2) *Bestürzung, Niedergeschlagenheit, Kleinmuth, Verzagtheit, Verzweiflung.* — 3) *Widerwille, Ekel.*

विषादन 1) Adj. *Bestürzung —, Verzweiflung bewirkend.* — 2) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,133. — 3) n. *a) das in Bestürzung Versetzen* Ḱaraka 6,23. — *b)* = विषाद् 2).

विषादवत् Adj. *niedergeschlagen, bestürzt, kleinmüthig.*

विषादिता f. und विषादित्व n. = विषाद् 2).

1. विषादिन् Adj. *niedergeschlagen, bestürzt, kleinmüthig, verzagend.*

2. विषादिन् Adj. *Gift schluckend.*

*विषानन m. *Schlange.*

विषानल m. *brennendes Gift.*

*विषान्तक m. Bein. Çiva's.

विषान्न n. *vergiftete Speise* Daçak. 91,10.

विषापवादिन् Adj. *Gift besprechend.* °नी f. *ein solcher Spruch* Çâṅkh. Br. 29,1.

विषापह 1) Adj. *Gift vertreibend, — zerstörend.* — 2) *m. *a) ein best. Baum.* — *b)* Bein. Garuḍa's. — 3) *f. आ Bez. *verschiedener Pflanzen: Koloquinthengurke, Kyllingia monocephala* (Râǵan. 6, 221), *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans,*

Aristolochia indica und = सर्पकङ्कालिका.

विषापक्रमण n. *das Vertreiben —, Unschädlichmachen von Gift.*

विषापक्रार m. = विषापक्रमण. °स्तोत्र n. Bühler, Rep. No. 672.

विषापक्रारदण्ड m. *ein Zauberstab, durch den man Gift unschädlich macht*, Paṅkad.

*विषाभावा f. *Kyllingia monocephala* Râǵan. 6,221.

विषामृत n. *Gift und Nektar*, auch Titel eines Werkes.

विषामृतमय Adj. (f. ई) *aus Gift und Nektar gebildet, das Wesen von G. und N. habend.*

विषाय्, °यति (metrisch) und °यते *zu Gift werden.*

*विषायिन् Adj. gaṇa ग्रहादि.

*विषायुध m. *Giftschlange.*

विषायुधीय m. *ein giftiges Thier.*

*विषार m. *Giftschlange.*

*विषारति m. *eine Art Stechapfel* Râǵan. 10,20.

विषारि m. *ein best. Antidoton.* Nach Râǵan. 9, 63 *eine* Karañǵa-*Art*, nach 4,148 *eine best. Gemüsepflanze.*

*विषालु Adj. *giftig.*

विषासहि Adj. *überwältigend* (mit Gen.), *übermächtig.*

*विषास्य 1) Adj. *Gift im Munde führend.* — 2) m. *Giftschlange.* — 3) f. आ *Semecarpus Anacardium.*

*विषास्त्र n. *ein vergifteter Pfeil.*

विषास्वाद् m. *Gift beim Schmecken* M. 11,9.

विषित s. u. 3. सा mit वि.

विषितस्तुक Adj. (f. आ) *mit aufgelösten Haaren.*

विषितस्तुग s. u. °स्तुप.

विषितस्तुप Adj. *mit aufgelöstem Schopfe* AV. 6,60,1 (nach den Hdschrr.). विषितस्तुग AV. Paipp.

विषिन् Adj. *vergiftet.*

विषी Adv. mit भू *zu Gift werden.*

विषु° Adv. *nach beiden —, nach verschiedenen Seiten.* *विषम् ved. Acc. = विषुवम्.

विषुण 1) Adj. *a) verschiedenartig, wechselnd* (Mond). — *b) abgewandt, abgeneigt.* — *c)* Loc. *abseits.* — 2) *m. = विषुव *Aequinoctium.*

विषुणाक् Adv. *nach verschiedenen Seiten hin.*

विषुदृह RV. 8,26,15 nach Sâj. m. *Pfeil* (!).

*विषुप m. *Aequinoctium.*

विषुरूप Adj. (f. आ) *verschiedenfarbig, — artig.*

विषुव m. (*n.) *Aequinoctium.*

विषुवत्क in अ° Nachtr. 6.

विषुवत्स्तोम m. *ein best.* Ekâha.

विषुवद्देश m. *ein Land unter dem Aequator.* Comm. zu Âryabh. 4,9.

विषुवद्वलय n. (Golâdhj. 6,10. 17) und विषुवद्वृत्त n. *Aequator.*

विषुवत्, विषूवत् 1) Adj. (*an beiden Seiten gleichmässig theilnehmend* u. s. w.) *die Mitte haltend, in der M. befindlich.* — 2) m. *a) Mitteltag* (in einer best. Jahresfeier). — *b) ein best.* Ekâha. — *c) Scheitelpunct, vertex* überh. — 3) *m. n. *Aequinoctium.*

विषुवन्मण्डल n. *Aequator.*

विषूकुक्ष Adj. *nach beiden Seiten gespalten, zweispaltig.*

विषूचक (nur Loc. metrisch MBh. 12,303,6) und विषूचिका f. *Indigestion mit Ausleerungen nach oben und nach unten* Karaka 1,18. 3,2. 6,26. 8,2. Nach Wise *die Cholera in ihrer sporadischen Form* (!).

विषूचि m. oder f. = मनस् Bhâg. P.

विषूचिका s. u. विषूचक.

विषूची s. u. विष्वञ्च्.

विषूचीन 1) Adj. *nach den Seiten hinausgehend, auseinander fahrend, — stiebend, sich überallhin verbreitend.* — 2) n. = मनस् Bhâg. P.

विषूचीनकरण n. *das Auseinandermachen* Comm. zu Âpast. Çr. 10,8,14.

विषूवत्, विषुवत् s. विषुवत्.

विषूवृत् Adj. 1) *das Gleichgewicht haltend.* — 2) *gleichmässig vertheilt.* — 3) *neutral, unbetheiligt.*

विषोल्बण Adj. *voller Gift* MBh. 1,52,10.

*विषौषधी f. *Tiaridium indicum.*

*विष्क्, विष्कयति (दर्शने).

विष्क m. *ein zwanzigjähriger Elephant.* Vgl. विष्क.

विष्कन्ध n. *eine best. Krankheit.* Vgl. सँस्कन्ध.

विष्कन्धदूषण Adj. *das* Vishkandha *verderbend.*

विष्कम्भ m. 1) *Stütze.* — 2) *Riegel.* — 3) *ein Pfosten, um den sich der Strick des Butterstössels windet.* — 4) *Breite, Durchmesser.* — 5) *Durchmesser eines Kreises.* — 6) = विष्कम्भपर्वत Mârk. P. 55,11. — 7) *Hinderniss.* — 8) in der Dramatik *Vorspiel am Anfange eines Actes, in welchem die Zuschauer mit dem bekannt gemacht werden, was ihnen zum Verständniss des Folgenden unumgänglich nothwendig ist.* — 9) *eine best. Stellung der Jogin.* — 10) *ein best. astrol. Joga.* — 11) *Baum. — 12) *= प्रतिबिम्ब Çiçvata 554. — 13) N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. Gedruckt विस्कुम्भु, v. l. निकुम्भ und विष्टर.

विष्कम्भक 1) Adj. *stützend.* — 2) m. = विष्कम्भ 8) 291,31. प्रुद्ध° Bâlar. 13,20.34,8. मिश्र° 58, 4. — 3) f. °म्भिका *Stütze zum Tragen der Deichsel.*

विष्कम्भपर्वत m. *Gebirgszug* Mârk. P. 54,19. Hemâdri 1,320,21. 321,1. 361,22.

विष्कम्भवत् Adj. etwa *wohlhabend* Hemâdri 1, 359,6.

विष्कम्भार्ध m. oder n. *Halbmesser.*

विष्कम्भिन् 1) Adj. als Beiw. Çiva's nach Nîlak. *ausgedehnt.* — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva.

विष्कर 1) m. *a) *Riegel.* — *b) *fehlerhaft für विष्किर 1). — *c)* N. pr. eines Dânava MBh. 12, 227,53. — 2) n. *eine best. Fechtart* Hariv. 3,124,18.

विष्किर m. 1) *Scharrer* als Bez. der *Hühnervögel* Gaut. — 2) *ein best.* Agni Âpast. Çr. 9,3,22.

विष्ट mit आ, आविष्ट *umhüllt —, bekleidet mit* (Instr.) 16,16. TS. 3,4,1,4. AV. 5,18,3. 28,1. Vgl. वेष्ट.

विष्ट 1) Partic. von 1. विश् und 1. विष्. — 2) f. विष्टा f. fehlerhaft für 2. विष्टा (z. B. Hem. Par. 2,394).

*विष्टकर्ण Adj. *auf eine best. Weise am Ohr gezeichnet.*

विष्टव n. *das Verbundensein mit* (Instr.) Comm. zu Njâjas 3,1,69.

विष्टप् f. *oberster Theil, Höhe, Oberfläche;* insbes. *des Himmels.*

विष्टप m. (selten) und n. 1) dass. ऋषभस्य so v. a. *Höcker.* विष्टपे *im Himmel* Âpast. In der späteren Sprache n. *Welt* überh. °त्रय n. Ind. St. 15, 297. — 2) nach den Erklärern *Verzweigung, Gabel eines* Udumbara-*Zweiges.*

विष्टपुर m. N. pr. eines Mannes.

विष्टब्धि f. *das Feststellen, Stützen.*

विष्टम्भ m. 1) *das Stützen.* पद्° *des Fusses*, so v. a. *das Auftreten.* — 2) *Stütze.* — 3) Pl. *Stützen, Haltpuncte* heissen *gewisse in den Singsang der Litaneien eingeschobene Silben.* — 4) *Hemmung, Unterdrückung.* — 5) *Verstopfung, Obstruction.* — 6) *eine best. Krankheit des Fötus.* — 7) *das Ertragen, Trotzen, Widerstehen.*

°विष्टम्भकर Adj. *stopfend, hemmend.*

विष्टम्भन 1) Adj. (f. ई) *stützend.* — 2) n. *das Hemmen, Zurückhalten, Unterdrücken.*

विष्टम्भयिषु Adj. *zu stützen —, zum Stehen zu bringen beabsichtigend* (ein Heer). v. l. संस्तम्भयिषु.

विष्टम्भिन् Adj. 1) *stützend* (in übertragener Bed.) Hemâdri 1,552,4. — 2) *stopfend* (Karaka 1,27), *hemmend.*

विष्टर 1) m. *a) Büschel von Schilf und dgl. zum*

Sitzen. — *b*) **Baum.* — *c*) N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens Hariv. 3,12,52. — 2) m. n. *Sitz.*

विष्टरश्रव (metrisch) m. = विष्टरश्रवस् 2) Hemâdri 1,788,19.

विष्टरश्रवस् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Kâd. 81,15 (148,3). 234,19 (384,8).

विष्टरस्रवस् fehlerhaft für °श्रवस्.

*विष्टराज *Silber.*

विष्टराश्व m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

*विष्टरूका und *विष्टारूका f. *Pandanus odoratissimus.* Richtig विष्टा°.

विष्टान्त Adj. (f. आ) nach Sâj. = व्याप्तावसान.

विष्टार् m. etwa *Streu* (des Barhis).

विष्टारपङ्कि f. *ein best. Metrum.*

विष्टारबृहती f. desgl.

विष्टारिन् Adj. etwa *ausgebreitet* als Bez. eines Odana und eines Opfers von solchem Muse.

*विष्टारूका f. s. विष्टरूका.

विष्टाव m. *Unterabtheilung der Perioden eines* Stoma, *Glied.*

1. विष्टि und विष्टिभिस् (Instr. Pl.) Adv. *wechselnd, vicibus.*

2. विष्टि 1) f. *a*) *Frohne, Frohndienst, Zwangsarbeit.* — *b*) coll. *die Fröhner, Zwangsdiener.* — *c*) *das 7te bewegliche* Karaṇa Varâh. Jogaj. 5,8. Hemâdri 1,762,16. 17. Vgl. 2. करण 4) *n*). — *d*) N. pr. einer Tochter des Sonnengottes von der Khâjâ. — 2) m. N. pr. eines des 7 Ṛshi im 11ten Manvantara.

3. *विष्टि f. = वृष्टि *Regen.*

विष्टिक am Ende eines adj. Comp. = 2. विष्टि 1) *a*) Ind. Antiq. 11,159.

विष्टिकर m. 1) *Frohnherr, Zwingherr* nach Nilak. Das Wort könnte aber MBh. 3,190,73 auch *Frohne und Abgabe* bedeuten. — 2) *Fröhner, Zwangsdiener.*

विष्टिकृत् m. = विष्टिकर 2).

विष्टिर् f. *Weite.*

विष्टिव्रत n. *eine best. Begehung zu Ehren der* Vishṭi, *der Tochter des Sonnengottes.*

विष्टीमे AV. 20,135,5 nach Whitney, Ind.

विष्टीमिन् Adj. etwa *sich verdichtend.*

विष्टुति f. *Recitationsweise* (der Stoma).

विष्टी Absol. zu 1. विष् ṚV. 1,110,4. 3,60,3. 10,94,2.

*विष्टल n. P. 8,3,96.

1. विष्ठा f. 1) (*besondere*) *Stelle, Stand.* — 2) *Abtheilung, Partie; Art, Form.*

2. विष्ठा f. Sg. und Pl. (selten) *faeces.*

विष्ठाभू m. *ein im Koth lebender Wurm.*

*विष्ठाभूरिक m. *Hausschwein* Râgân. 19,32 (विष्टभू° die Hdschr.).

विष्ठाव्राजिन् Adj. nach dem Comm. *an einer Stelle bleibend, sich nicht ausbreitend.* Wird nach Weber auch durch विशिष्टस्थानव्रजनशील erklärt.

विष्ठासात् Adv. mit अस् *zu Koth werden.*

विष्ठ, Dat. विष्ठाय im Munde eines Ungebildeten = विष्ठवे.

विष्ठापू m. N. pr. eines Sohnes des Viçvaka.

विष्णु 1) m. *a*) N. pr. eines Gottes des obersten Gebietes, der die Welt in drei Schritten durchmisst. Er wird mit den Âditja zusammen genannt und erscheint später als der jüngste unter ihnen; auch als jüngerer Bruder Indra's. Sein abgeschlagenes Haupt wird zur Sonne. Seine Gattin ist Aditi und Sinîvâlî, später Lakshmî (Çrî) und Sarasvatî; er ist Vater des Liebesgottes, ruht auf dem Schlangendämon Çesha und reitet auf dem Vogel Garuḍa. Er steigt häufig in verschiedener Gestalt auf die Erde herab; bei der Theilung der Erde zwischen Göttern und Asura tritt er als Zwerg auf. In der Götterdreiheit ist Vishṇu der zweite, der Erhalter der Welt. — *b*) angeblich *Opfer*, weil der Gott häufig mit diesem identificirt wird. — *c*) Bez. *des Monats* Kaitra. Vgl. MBh. 13, 109,12. — *d*) N. pr. α) eines Liedverfassers mit dem Patron. Prâgâpatja. — β) eines Sohnes des Manu Sâvarṇa und Bhautja. — γ) eines Ṛshi im 11ten Manvantara VP.^{2} 3,26. — δ) eines Gesetzgebers. — ε) Vater eines Arhant's der Gaina und verschiedener anderer Männer. — *e*) * = अग्नि. — *f*) = वसुदेवता. — *g*) * = शुद्ध. — 2) *f. N. pr. der Mutter eines Arhant's der Gaina. — 3) n. Pl. in einer Formel Âpast. Çr. 2,10,4. Comm. zu 8,10,6.

विष्णुगृह n. *das Mondhaus* Çravaṇa.

*विष्णुकन्द m. *ein best. Knollengewächs.*

विष्णुकवच n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1. Burnell, T.

विष्णुकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

विष्णुकाञ्ची f. N. pr. einer Stadt.

विष्णुकाञ्ची f. N. pr. eines Tîrtha.

विष्णुकुतूकुल n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

विष्णुक्रम् m. Pl. Vishṇu's *Schritte*, Bez. *der drei von dem Opferer zu machenden Schritte zwischen* Vedi *und* Âhavanîja Âpast. Vaitân.

विष्णुक्रमीय Adj. *zu den* Vishṇukrama *in Beziehung stehend.*

विष्णुक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *von* Vishṇu *beschritten* Taitt. Âr. 10,1,8. — 2) m. *ein best. Tact.* — 3) f. आ Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Clitoria ternatea, Evolvulus alsinoides* und *eine dunkle* Çaṅkhapushpî Râgân. 5,88. Bhâvapr. 1,205. Mat. med. 147.

*विष्णुक्रान्ति f. *Evolvulus alsinoides.*

विष्णुक्षेत्र n. N. pr. eines best. *heiligen Gebietes.*

विष्णुगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

विष्णुगाथा f. Pl. *ein Gesang zu Ehren* Vishṇu's.

विष्णुगायत्री f. *eine best.* Vishṇu *besingende* Gâjatrî Hemâdri 1,730,22. 731,4.

विष्णुगुप्त m. 1) **ein best. Knollengewächs.* — 2) Bein. Kâṇakja's. — 3) N. pr. *a*) eines Schülers des Çaṁkarâkârja. — *b*) eines Astronomen Ind. St. 14,404. — *c*) eines Buddhisten.

*विष्णुगुप्तक n. *eine Art Rettig* Râgân. 7,17.

विष्णुगूढ m. Titel eines Werkes.

*विष्णुगृह n. Bein. Tâmralipta's.

विष्णुगोपवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 5,51.

विष्णुगोल m. *Aequator* Ind. St. 14,137.

विष्णुग्रन्थि m. *ein best. Gelenk am Körper.*

विष्णुचक्र n. 1) Vishṇu's *Discus.* — 2) *ein best. mystischer Kreis* (auch auf der Hand).

विष्णुचन्द्र m. N. pr. eines Astronomen Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,20.

विष्णुचित्त m. N. pr. eines Autors. °चित्तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

विष्णुज्ञ 1) Adj. *unter* Vishṇu, d. i. *im ersten Lustrum eines 60jährigen Jupitercyclus geboren.* — 2) m. Bez. *des 18ten* Kalpa; s. कल्प 2) *h*).

विष्णुज्ञामल n. schlechte Schreibart für °यामल.

विष्णुतत्त्व n. 1) Vishṇu's *wahres Wesen.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °निर्णय m., °रहस्य n. und °रहस्यखण्डन n. ebend.

विष्णुतात्पर्यनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

विष्णुतिथि m. f. *der elfte und zwölfte Tag in einem Halbmonat.*

विष्णुतीर्थ N. pr. 1) m. eines Autors Burnell, T. — 2) n. eines Tîrtha.

विष्णुतैल n. *ein best. Oel.*

विष्णुत्व n. Vishṇu's *Wesen, — Natur.*

विष्णुदत्त 1) Adj. *von* Vishṇu *gegeben.* — 2) m. *a*) Bein. Parîkshit's. — *b*) ein Mannsname.

विष्णुदास m. N. pr. eines Mannes.

विष्णुदेव m. desgl. Burnell, T.

विष्णुदेवत्य Adj. Vishṇu *zur Gottheit habend* Shadv. Br. 5,10.

विष्णुदेवाराध्य m. N. pr. eines Mannes.

विष्णुदैवत Adj. Vishṇu *zur Gottheit habend.*

विष्णुदैवत्य 1) Adj. dass. — 2) f. आ *der elfte und zwölfte Tag in einem Halbmonat.*

विष्णुद्विष् m. *ein Feind* Vishṇu's. Deren neun bei den Gaina.

विष्णुद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

विष्णुधर्म m. Titel eines Werkes. °धर्माणि (!) शास्त्राणि Hemâdri 2,*a*,19,21.

विष्णुधर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

विष्णुधर्मोत्तर n. Titel eines Abschnittes im MBh. und auch eines besonderen Werkes.

विष्णुधारा f. N. pr. eines Tîrtha.

विष्णुनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

विष्णुनामरत्नस्तोत्र N. Titel eines Stotra Burnell, T.

विष्णुन्यङ्ग Adj. *worin* Vishṇu *beiläufig erwähnt wird* Ait. Br. 6,30,14. Çâṅkh. Çr. 12,6,14. 7,1. 8,2. 14,71,6.

विष्णुपञ्चकव्रतकथा f. Titel einer *Erzählung* Burnell, T.

विष्णुपञ्जर (Burnell, T.), °पत्रविधि m. (Opp. Cat. 1,3013) und °पञ्जरस्तोत्र n. (Verz. d. Pet. H. No. 42) Titel.

विष्णुपण्डित m. N. pr. eines *Gelehrten.*

विष्णुपत्नी f. Vishṇu's *Gattin*, Bez. der Aditi.

विष्णुपद 1) n. *a*) *Zenith, Scheitelpunct.* — *b*) *der Himmel* Vâsav. 297,4. 5. — *c*) N. pr. eines Tîrtha (Berges) Vishṇus. 85,40. °गिरि m. B. A. J. 10,65. — 2) *m. n. *das Milchmeer.*

विष्णुपदी f. 1) *der Eintritt der Sonne in die Zeichen Stier, Löwe, Scorpion und Wassermann.* — 2) Bein. *a*) der Gaṅgâ Golâdhj. 3,37. — *b*) *der Stadt Dvârikâ.

विष्णुपद्धति f. Titel eines Werkes.

विष्णुपरायण m. N. pr. eines Verfassers von mystischen Gebeten bei den Tântrika.

*विष्णुपर्णिका f. *Hedysarum lagopodioides.*

विष्णुपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

*विष्णुपुर f. (Gal.) und *°पुर n. N. pr. einer *Stadt.*

विष्णुपुराण nnd °क n. Titel eines Purâṇa.

विष्णुपुरी N. pr. 1) f. eines Berges im Himâlaja. — 2) m. eines Gelehrten.

विष्णुपूजापद्धति f. und °पूजाविधि m. Titel Burnell, T.

विष्णुप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T.

*विष्णुप्रिया f. *Basilienkraut.*

विष्णुब्रह्ममहेश्वरदानप्रयोग m. Titel Burnell, T.

विष्णुभ n. *das Mondhaus* Çravaṇa VP.^{2} 2,276.

विष्णुभक्त m. *ein Verehrer* Vishṇu's. °लक्षण n. Titel Burnell, T.

विष्णुभक्ति f. Vishṇu-*Verehrung*, personificirt als Jogini. °चन्द्रोदय m., °रहस्य n. und °लता f. Titel von Werken.

विष्णुभट्ट m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 11, 159. Burnell, T.

विष्णुभुजंग (Burnell, T.), °स्तोत्र n. und °भुजंगी f. Titel von Stotra Opp. Cat. 1.

विष्णुमन्त्र 1) Adj. *das Wort* Vishṇu *enthaltend.* — 2) f. °मती N. pr. einer Fürstin.

विष्णुमन्त्र m. *ein an* Vishṇu *gerichtetes Lied.*

विष्णुमन्दिर n. *ein* Vishṇu-*Tempel.*

विष्णुमय Adj. (f. ई) *von* Vishṇu *kommend, ihm gehörig, sein Wesen habend* u. s. w.

विष्णुमहिमन् m. Vishṇu's *Majestät.* °म्नः स्तवः Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

विष्णुमानस n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

विष्णुमाया f. Vishṇu's *Trugbild, eine Form der* Durgâ.

विष्णुमाहात्म्य n. und °पद्धति f. Titel Burnell, T.

विष्णुमित्र m. ein häufiger Mannsname, der als Beispiel wie *Cajus* angewandt wird; aber auch N. pr. eines Priesters und eines Scholiasten des ṚV.

विष्णुमिश्र m. N. pr. eines Grammatikers.

विश्विष्णुमुख Adj. Pl. *mit* Vishṇu *an der Spitze* TS. 1,7,5,4. 5,2,1,1. Maitr. S. 1,4,7 (54,18).

विष्णुयशस् m. 1) Bein. Kalkin's oder Kalki's. — 2) N. pr. *a*) des Vaters von Kalkin. — *b*) eines Lehrers.

विष्णुयामल und °यामिल n. (Opp. Cat. 1) Titel eines Tantra.

*विष्णुरथ m. Bein. des Vogels Garuḍa.

विष्णुरहस्य n. Vishṇu's *Mysterium*, Titel eines Abschnitts in Vasishṭha's Saṁhitâ.

*विष्णुराज्ञ m. N. pr. eines *Fürsten.*

विष्णुरात m. Bein. Parîkshit's. Vgl. विष्णुदत्त.

*विष्णुलिङ्गी f. *Wachtel.*

विष्णुलोक m. Vishṇu's *Welt.*

विष्णुवत् Adv. *wie bei* Vishṇu Âpast. Çr. 10, 30,13.

विश्विष्णुवत् Adj. *von* Vishṇu *begleitet.* अहर् so v. a. *ein elfter oder zwölfter Tag.*

विष्णुवर्धन m. N. pr. verschiedener Fürsten B. A. J. 2,11. Cunningham, Arch. Surv. 6,60. Auch कलि° und कुब्ज° Ind. Antiq. 7,16.

विष्णुवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 6,29. 30.

विष्णुवल्लभा f. 1) Vishṇu's *Geliebte*, d. i. Lakshmî. — 2) *Basilienkraut. — 3) *= अग्निशिखा *(eine best. Pflanze).*

विष्णुवाजपेयिन् m. N. pr. eines Autors.

विष्णुवाहन n. (Ind. St. 15,230) und *°वाह्य m. Vishṇu's *Vehikel, der Vogel* Garuḍa.

विष्णुवृद्ध m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 12, 240. Pl. *seine Nachkommen.*

विष्णुव्रतकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. विष्णुशक्ति f. Vishṇu's *Energie*, d. i. Lakshmî.

2. विष्णुशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

विष्णुशतनामस्तोत्र n. Titel Burnell, T.

°विष्णुशयनबोधदिन n. *der Tag, da sich* Vishṇu *zum Schlafe niederlegt und der Tag seines Erwachens* Ind. St. 15,151.

विष्णुशर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer, unter andern des Erzählers des Pañkatantra und Hitopadeça.

विष्णुशिला f. *Ammonit.*

विष्णुश्रृङ्खल m. *ein best. astrol.* Joga.

*विष्णुश्रुत m. ein Mannsname.

विष्णुषट्पदी f. Titel Burnell, T.

विष्णुसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T.

विष्णुसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

विष्णुसर्वज्ञन m. N. pr. eines Lehrers. Richtig °सर्वज्ञ oder सर्वज्ञविष्णु.

विष्णुसहस्रनामन् n. *die tausend Namen* Vishṇu's Opp. Cat. 1.

विष्णुसिंह m. N. pr. eines Mannes.

विष्णुसिद्धान्त m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

विष्णुसूक्त n. *eine an* Vishṇu *gerichtete Hymne.*

विष्णुस्तवराज m., विष्णुस्तुति f., विष्णुस्तोत्र n. und विष्णुस्मृति f. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

विष्णुस्वामिन् m. 1) *ein Heiligthum (eine Statue) des* Vishṇu. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

विष्णुहरि m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

विष्णुहारदेव m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 1876, S. 52.

*विष्णुक्रिता f. *Basilienkraut.*

विष्णुहृदयस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*विष्णूत्सव m. *ein Fest zu Ehren* Vishṇu's.

विष्णूपाध्याय m. N. pr. eines *Lehrers.*

*विष्णूय्, °यति *wie mit* Vishṇu *mit Jmd* (Loc.) *verfahren.*

विष्णूवरुण m. Du. Vishṇu und Varuṇa TBr. 2,8,4,5. 6.

विश्वतिक्रम m. Pl. Bez. *der Sprüche* TS. 3,5,3 Âpast. Çr. 4,14,9. 10. Comm. zu 13,18,8.

विश्विष्णुनुष्टित Adj. *von* Vishṇu *begleitet* Maitr. S. 2,4,3 (40,18).

विश्वेष्टोत्तरशतनामन् n., विश्वादिदेवतापूजाप्रकार m. und विश्वेष्टावरणपूजा f. Titel Burnell, T.

*विष्पन्द् m. *ein best. Gericht.* Richtig wohl विष्यन्द्.

विष्पर्धस् 1) Adj. *wetteifernd.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi. — 3) n. Name eines Sâman.

विष्पर्धा f. *ein Streit um den Vorrang* Vaitân. Vgl. विस्पर्धा.

विष्पश् m. (Nom. विष्पट्) *Aufseher.*

विष्पित n. etwa *Schwierigkeit, Gefahr.*

विष्पुलिङ्गक Adj. *Funken sprühend.* Nach Sâj. *Zunge des Feuers* oder *Sperling.*

विष्फार und *विष्फाल s. विस्फार und *विस्फाल.

विष्फुलिङ्ग m. *Funke.* Vgl. विस्फुलिङ्ग.

विष्फुलिङ्गक m. dass. AV. Pariç. 67,4.

*विष्य Adj. *zu vergiften, den Tod durch Gift verdienend.*

विष्यन्द् m. *Tropfen* MBh. 13,77,31. Auch विस्यन्द् und विस्पन्द् geschrieben.

विष्यन्दक N. pr. einer Oertlichkeit. विस्यन्दक gedr.

विष्यन्दन 1) *m. *ein best. Backwerk* Madanav. 116,72. — 2) n. *a) das Träufeln, der Zustand des Tropfbaren. — b) das Ueberlaufen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,2,4. — *c) das Zerfliessenmachen, Auflösen* Kâraka 6,12. — Auch विस्यन्दन geschrieben.

विष्यन्दिन् Adj. *tropfbar flüssig.* विस्यन्दिन् gedruckt.

*विष Adj. = क्लिश्.

विषक् s. u. विषञ्च्.

विषक्सेन 1) m. *a)* Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. Auch auf Çiva übertragen. — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's. — β) eines Sâdhja. — γ) des 14ten (oder 13ten) Manu. — δ) eines alten Ṛshi und verschiedener anderer Männer. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,192. — Häufig fehlerhaft विश्व°.

विषक्सेनकान्ता f. *eine best. Pflanze* Kâraka 1, 4. Nach dem Comm. = प्रियङ्गु, nach Râgân. 7,85 *eine Dioscorea.*

*विषक्सेनप्रिया f. 1) Vishṇu's *Geliebte*, Lakshmî. — 2) *eine Dioscorea.*

विषक्सेनसंहिता f. Titel eines Werkes.

*विषगञ्चन Adj. *überallhin gewendet* Sâj. zu ṚV. 8,29,1.

विषगश्व m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu MBh. 1,1,232. 2,27,14. 3,202,3. Ind. Antiq. 9,178. Häufig fehlerhaft विश्वगश्व.

विषगीड n. Name eines Sâman.

विषग्गमनवत् Adj. *sich nach allen Richtungen hin bewegend* 264,26.

विषग्ज्योतिस् m. N. pr. eines Sohnes des Çatagit VP. 2,1,41.

*विषग्युज् Adj. P. 6,3,92, Sch.

विषग्लोप m. *allgemeine Störung, ein vollständiges Durcheinander* MBh. 12,15,38. 68,15. Auch fehlerhaft विश्व° geschrieben.

विषग्वात् und *विषग्वायु m. *ein nach* oder *von allen Seiten blasender Wind.* Fehlerhaft auch विश्व° geschrieben.

विषञ्च् 1) Adj. (f. विषूची) *a) nach beiden (allen) Seiten gewandt, auf b. S. (überall) befindlich, von allen S. kommend, nach jeder Richtung laufend, allgemein. — b) (rechts und links) auseinander gehend; abgewandt, getrennt von* (Abl. oder Instr.). — *c) in allerlei Lagen gerathend* Gaut. — *d) in umgekehrter Richtung laufend.* — 2) विषक् Adv. *a) auf beiden Seiten, nach den Seiten, seitwärts. — b) umher, nach allen Richtungen hin, allerwärts* Spr. 7760. — 3) f. विषूची *a) die Cholera in ihrer sporadischen Form. — b)* N. pr. der Gattin Viraǵa's und auch wohl einer anderen Persönlichkeit. — Häufig fehlerhaft विश्वञ्च् und विसूची geschrieben.

विषण Adj. *fressend* in *नर°.

*विषणान n. *Frass, Speise.*

विषदक्षीचीन Adj. *allseitig.*

विषद्यञ्च् 1) Adj. (f. °ञ्चीची) *nach allen Richtungen gehend.* — 2) Adv. (°ञ्चक्) विषङ्मिश्रक् *nach den beiden Seiten hinaus, weg.*

विषाच् m. N. pr. eines Dämons.

*विषाण m. *Essen.*

विसंवाद् 1) *Wortbruch.* Vgl. अ° Nachtr. 5. — 2) *Widerspruch, Nichtübereinstimmung, — mit* (Loc., Instr. mit सह् oder im Comp. vorangehend).

विसंवादक Adj. *sein Wort brechend* in अ°.

विसंवादन n. *das Brechen des Wortes, Wortbruch* in अ°.

विसंवादिता f. 1) *das Brechen des Wortes* in अ°. — 2) *Widerspruch, Nichtübereinstimmung mit* (Instr.).

विसंवादिन् Adj. *widersprechend, nicht übereinstimmend, — zutreffend.*

विसंशय Adj. *keinem Zweifel unterworfen, ganz sicher.*

विसंष्ठुल und विसंस्थुल Adj. 1) *nicht feststehend, wankend, schwankend* Bâlar. 39,8. 46,18. — 2) *verwirrt, erschrocken* Hem. Par. 11,116.

विसंसर्पिन् Adj. in तिर्यग्विसंसर्पिन्.

विसंस्थित Adj. *nicht beendigt, unvollendet.*

विसंस्थितसंचर m. *der, so lange das* Savana *noch nicht vollendet ist, einzunehmende Platz* Kâtj. Çr. 11,1,27. Âçv. Çr. 5,3,28. 19,8. 6,5,2.

विसंस्थुल s. u. विसंष्ठुल.

विसंकट schlecht beglaubigte Schreibart für विशङ्कट.

विसंकुल 1) Adj. (f. आ) *nicht verwirrt, beruhigt* Kumâras. 15,50. — 2) n. *keine Verwirrung, grosse Ruhe.* सविसंकुलम् Adv. Vidḍh. 73,12.

विसंचारिन् Adj. *hinundher schweifend* (Geist).

विसंज्ञ Adj. (f. आ) *bewusstlos.*

विसंज्ञागति f. und *°संज्ञावती (wohl richtiger) f. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विसंज्ञित Adj. *des Bewusstseins beraubt.*

विसदृश् Adj. in अ°.

विसदृश Adj. (f. आ und ई) *unähnlich, ungleich, nicht entsprechend, unebenbürtig.*

विसदृशफल Adj. *von ungleichen Folgen.* Nom. abstr. °ता f. Vâsav. 258,5.

1. विसंधि m. 1) *Nebengelenk.* — 2) *Vernachlässigung des grammatischen* Saṁdhi Kâvjapr. 154,13.

2. विसंधि Adj. 1) *ohne Gelenke.* — 2) *nicht im Bündniss mit Jmd stehend.* — 3) *ohne grammatischen* Saṁdhi, *wobei der* S. *vernachlässigt ist.*

विसंधिक Adj. = 2. विसंधि 3).

विसंनाह् Adj. *ungepanzert.*

विसमाप्ति f. *Nichtvollendung.*

*विसंभरा f. *Hauseidechse* Râgân. 19,64.

विसंभोग m. *Trennung* Hem. Par. 11,116.

विसर् m. 1) *Ausbreitung. — 2) *etwas sich Ausbreitendes, Fülle, Menge* Vâsav. 263,6. 265,6. Kâd. 210,23 (350,1). 215,15 (358,1). 217,17 (360,13). Harshaḱ. 8,19. 141,13. — 3) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

विसरण m. 1) *das Sichausbreiten* (eines Ausschlags). — 2) *das Weit-, Schlaffwerden.*

विसर्ग m. 1) *das Aufhören, Ende.* — 2) *Untergang der Welt.* — 3) *das Loslassen, Oeffnen* (der Faust). — 4) *das Loslassen, Wiederfreigebung.* — 5) *das Entlassen,* so v. a. *Vonsichgeben.* — 6) *Entleerung des Leibes.* — 7) *Entlassung* (einer Person), *Verabschiedung* (Çâṅkh. Gṛhj. 4,2), *das Entlassen* (der Kühe) *aus dem Stalle, das Hinaustreiben derselben auf die Weide* (s. गो°). — 8) *Befreiung, Erlösung.* — 9) *das Spenden, Schenken.* — 10) *das Werfen, Schleudern* (auch von Blicken), *Streuen, Abschiessen.* — 11) *das Schöpfen, Erzeugen.* — 12) *secundäre Schöpfung, die Schöpfung im Einzelnen durch* Purusha. — 13) *Schöpfung* im

concreten Sinne, *Erzeugniss, Nachkommenschaft.* — 14) *der Erzeugende, Hervorbringende, Ursache.* — 15) *das männliche Glied.* — 16) *der am Ende von Wörtern erscheinende Hauchlaut.* — 17) *= अयनभेदे विभावसोः.

विसर्गचुम्बन n. *Abschiedskuss.*

विसर्गलुप्त n. *das Fehlen des Hauchlautes.*

विसर्गिक in लोक°.

विसर्गिन् Adj. 1) *spendend, schenkend.* — 2) *schaffend, schöpfend* in लोक°.

विसर्जन 1) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. — 2) f. ई Bez. *einer der drei Falten des Afters (die Entleerende).* — 3) n. वि॰ *a) das Aufhören, Ende.* — *b) das Aufhörenmachen, Entfernung.* — *c) das Entleeren.* — *d) das Verlassen, Aufgeben, Fahrenlassen.* — *e) das Entlassen, Vonsichgeben.* — *f) das Entlassen —, Verabschieden einer Person, das Entlassen* (eines Idols), — der Kühe (गो°) *aus dem Stalle, das Hinaustreiben derselben auf die Weide.* — *g) das Spenden, Schenken.* — *h) das Schleudern, Abschiessen.* — *i) das Erschaffen, Erschaffung.* — *k) Schöpfung* (concret).

विसर्जनीय 1) Adj. in व्रत°. — 2) m. *der am Ende der Wörter erscheinende Hauchlaut.*

विसर्जयितव्य Adj. *was zum After entlassen wird.*

विसर्ज्य Adj. *zu entlassen, zu verabschieden.*

विसर्प m. 1) *das Umsichgreifen.* — 2) *Rose, Rothlauf* und *ähnliche Entzündungen.* — 3) in der Dramatik *eine zum Unheil unternommene That.*

विसर्पण 1) Adj. *sich ausbreitend, um sich greifend* Karaka 6,17. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) n. *a) das Verlassen seines Standortes, das vom Platze Rücken.* — *b) das Sichausbreiten, Umsichgreifen, Zunahme.*

विसर्पि m. und °का f. = विसर्प 2).

वि॰सर्पिन् 1) Adj. *a) hervorschiessend, — kommend.* — *b) hervortretend gegen* (im Comp. vorangehend). — *b) hinundher kreisend, — schwimmend, — sich bewegend.* — *d) umsichgreifend, sich verbreitend* Taitt. Âr. 1,18,1. — *e) mit der Rose —, mit dem Rothlauf behaftet* Hemâdri 1,770,4. — 2) m. *a)* = विसर्प 2). — *b) eine best. Hölle* Taitt. Âr. 1,19,1. — 3) *f. विसर्पिणी *Ptychotis Ajowan.*

वि॰सर्मन् m. *das Zerrinnen.* वि॰सर्माणं कर् *Etwas* (Acc.) *zerrinnen lassen.*

*विसल n. = किसल *Blattknospe, junger Schoss.*

वि॰सल्य und वि॰सल्यक m. *eine best. Krankheit.*

विसह्य fehlerhaft für विषह्य.

विसामग्री f. *das Fehlen von Mitteln.*

वि॰सार m. 1) *das Zerfliessen.* — 2) *Verbreitung, Ausbreitung.* — 3) *Fisch.*

विसारथि Adj. *ohne Wagenlenker.*

विसारथिकयघ्न Adj. *ohne Wagenlenker, Pferde und Banner.*

विसारिन् 1) Adj. *hervorkommend, hervorbrechend* Çiç. 1,25. 14,71. गुहा° so v. a. *aus der Höhle widerhallend.* — *b) *umhergehend.* — *c) sich verbreitend, umsichgreifend, sich ausbreitend* Kâd. 3, 15. Çiç. 1,2. Nom. abstr. °रिता f. 17,87. — 2) *f. °रिणी *Glycine debilis.*

विसिच् m. *ein Gaina* Çatr. zu Bâdar. 2,2,35.

विसिर Adj. (f. ई) *nicht mit* (hervortretenden) *Adern versehen.*

विसिस्मापयिषु Adj. mit Acc. *in Staunen zu versetzen beabsichtigend, — im Begriff stehend.*

विसिस्मारयिषु Adj. mit Acc. *vergessen zu machen suchend* Hem. Par. 2,17.

*विसुकल्प m. N. pr. eines Fürsten.

वि॰सुकृत् Adv. *nichts Gutes thuend.*

विसुकृत Adj. *ohne gute Werke.*

विसुख Adj. *freudlos, keine Freude kennend.*

विसुत Adj. (f. आ) *kinderlos.*

विसुहृद् Adj. *ohne Freunde.*

विसूचिका f. schlechte Schreibart für विषूचिका.

विसूची f. schlechte Schreibart für विषूची; s. u. वि॰षञ्च्.

विसूत्र Adj. 1) *verwirrt, in Unordnung seiend* Râgat. 7,234. °व्यवहार Adj., davon Nom. abstr. °ता f. — 2) *verwirrt,* so v. a. *bestürzt, ausser sich.*

विसूत्रण n. 1) *das Vertreiben, Verscheuchen* Vikramâñkaḱ. 12,52. — 2) *das Verwirren, in Unordnung Bringen.*

विसूत्रता f. 1) *Verwirrung, Unordnung.* — 2) *Verwirrung,* so v. a. *Verlust des klaren Bewusstseins.*

विसूत्रय्, s. u. सूत्रय् mit वि.

विसूरण n. *Kummer* (im Prâkrit).

*विसूरित 1) n. dass. — 2) f. आ *Fieber.*

विसूर्य Adj. *der Sonne beraubt.*

विसृग्दारिन् Adj. (?) Hemâdri 1, 763, 2. विस्फूरित v. l.

विसृज्य Adj. *was hervorgebracht wird;* Subst. *Wirkung.*

वि॰सृत् f. *das Verlaufen* 7,14.

विसृमर Adj. = विसृत्वर Harshaḱ. 35,1.

वि॰सृष्ट Partic. von 3. सर्ज् mit वि.

वि॰सृष्टघेन Adj. (f. आ) etwa *Milchtrank strömend.*

वि॰सृष्टराति Adj. *Gaben spendend.*

विसृष्टवाच् Adj. *das Schweigen brechend.*

विसृष्टात्मन् Adj. *sich selbst aufgebend, — vergessend, uneigennützig gegenüber von* (Loc.) R. 5, 90,7.

वि॰सृष्टि f. 1) *das Loslassen, Schuss.* — 2) *das Entlassen* (des Samens). — 3) *Schöpfung.* — 4) *Schöpfung im Einzelnen.* — 5) *Nachkommenschaft.*

*विसेचक Adj. = विगतः सेचको यस्मात्.

वि॰सोम Adj. (f. आ) 1) *ohne Soma.* — 2) *ohne Mond.*

विसौष्ठव n. *Leiden.*

विसौरभ Adj. *ohne Wohlgeruch.*

विस्कम्भ schlechte Schreibart für विष्कम्भ.

विस्कुम्भु s. u. विष्कम्भु 13).

विस्त m. (adj. Comp. f. आ) *ein best. Gewicht: ein Karsha oder 16 Mâsha Gold.*

विस्तर 1) Adj. (f. आ) *ausgedehnt, umfangreich.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Ausdehnung, Breite, Umfang, grosser Umfang.* — *b) das Weiterwerden* in übertragener Bed. (des Herzens). — *c) Menge, Masse.* — *d) eine Menge von Menschen, eine grosse Gesellschaft.* — *e) eine Menge von Dingen, eine M. dazu gehöriger Dinge.* — *f)* Pl. *grosser Reichthum* MBh. 12,298,20. 37. — *g) Detail, das Ausführliche, die einzelnen und genauen Umstände einer Sache; Specification, ausführliche —, umständliche Darstellung; Weitschweifigkeit.* विस्तरेण und विस्तरात् *ausführlich.* — *h) *= प्रणय. — *i) *= पीठ; vgl.* विष्टर. — 3) f. आ *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,22.

विस्तरक, Instr. °केण *recht ausführlich.*

विस्तरणी f. N. pr. einer Göttin.

विस्तरतरक Instr. *recht ausführlich* Pat. zu P. 2,1,18, Vârtt. 4.

विस्तरतस् Adv. 1) *der Breite nach.* — 2) *mit allen Details, ausführlich.*

विस्तरता f. *Ausbreitung.*

विस्तरशस् Adv. *mit allen Details, ausführlich.*

विस्तार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ausbreitung, Breite, Umfang, grosser Umfang.* — 2) *das Weiterwerden* in übertragener Bed. (des Herzens). — 3) *Breite eines Kreises,* so v. a. *Durchmesser.* — 4) *Specification, eine Aufzählung —, Ausführung im Einzelnen.* Instr. = विस्तरेण *ausführlich;* v. l. (R. ed. Bomb. 2,118,25). Am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlworte so v. a. *in so und so viele Arten zerfallend,* — 5) *ein Ast mit seinen Zweigen; Strauch.*

विस्तारण n. *das Ausstrecken* (der Füsse).

विस्तारिन् 1) Adj. *sich ausbreitend, breit, umfangreich.* — 2) f. °रिणी *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

विस्तीर्ण Partic. von 1. स्तर् mit वि.

विस्तीर्णकर्ण 1) Adj. *a) die Ohren ausstreckend.* — *b) breitohrig.* — 2) m. *Elephant.*

विस्तीर्णता f. *Geräumigkeit.*

विस्तीर्णभिद् m. N. pr. eines Buddha.

विस्तीर्णललाटा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,6.

विस्तीर्णवती f. N. pr. einer buddh. Welt.

विस्तृति f. 1) *Ausdehnung, Breite.* — 2) *Durchmesser eines Kreises.*

विस्थान Adj. *einem andern Organ angehörig* (Laut).

विस्पन्द् m. *Tropfen.* Richtig विष्पन्द्.

विस्पन्दन n. *das Erzittern.* v. l. प्रस्पन्दन.

विस्पर्धा f. *Wetteifer.* Vgl. विष्पर्धा.

°विस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd mit.*

विस्पष्ट s. u. 1. स्पश् mit वि.

विस्पष्टी Adv. mit कर् *klar —, deutlich machen* Sâj. zu Ait. Âr. 91,9.

विस्पष्टीकरण n. *das Klar —, Deutlichmachen.*

विस्पृक्क Adj. Bez. eines besondern Geschmacks.

विस्फार m. 1) *das Aufklaffen, sich weit Oeffnen.* — 2) *das Losschnellen* (des Bogens, der Bogensehne) und *der dadurch bewirkte Laut* Çiç. 19,26.

विस्फारक m. *ein best. gefährliches Fieber* Bhâvapr. 3,71. Auch विस्फुरक und विस्फोरक.

विस्फारित 1) Adj. s. u. स्फर् mit वि Caus. — 2) n. *das Losschnellen* (des Bogens, der Bogensehne).

*विस्फाल m. Nom. act. von स्फाल् mit वि Kâç. zu P. 6,1,47. विष्फाल P., Sch.

विस्फुट Adj. *aufgesprungen, klaffend.*

विस्फुटी Adv. mit कर् *aufgesprungen —, klaffend machen.*

विस्फुर Adj. *die Augen aufreissend.*

विस्फुरक m. s. u. विस्फारक.

विस्फुरण in बुद्धि°.

विस्फुरितव्य Adj. *weit zu öffnen* (Augen) Kâraṇḍ. 58,13. 14.

विस्फुर्जथु, विस्फुर्जन und विस्फुर्जित fehlerhaft für °स्फूर्जथु, °स्फूर्जन und °स्फूर्जित.

विस्फुलिङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Funke.* Vgl. विष्फुलिङ्ग. — 2) **ein best. Gift.*

विस्फुलिङ्गक Adj. (f. °ङ्गिका) etwa *funkelnd* Agni-P. 43,14.

विस्फुलिङ्गी Adv. mit भू *zu einem blossen Funken werden.*

विस्फूर्ज m. *das Tosen, Rollen des Donners.* विपाक° *das Donnern —, donnerähnliche Erscheinen des Lohnes der Werke.*

विस्फूर्जन n. *das Aufklaffen, Sichweitöffnen.*

विस्फूर्जित 1) Adj. s. u. स्फूर्ज् mit वि. — 2) *m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) n. *a) Gebrumm, Getön, das Tosen. — b) das Hervorbrechen, zu Tage Treten, zum Vorschein Kommen, Erscheinen. — c) das Verziehen* (der Brauen).

विस्फोट m. 1) *das Krachen.* — 2) *eine aufplatzende Blase, Brandblase, Beule* Kâd. 254,19 (416,5).

विस्फोटक 1) m. *a)* = विस्फोट 2) Karaka 6,17. — *b) eine Art des Aussatzes* Agni-P. 31,24. — *c) *N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. °टिका *Blase, Beute.*

विस्फोटन n. 1) *das Entstehen von Blasen.* — 2) *lautes Brüllen.*

विस्फोरक m. s. u. विस्फारक.

*विस्फोर्य Partic. fut. pass. von स्फुर् mit वि.

1. विस्मय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Staunen, das Gefühl der Ueberraschung, Verblüfftheit.* — 2) *Dünkel, Hochmuth* Kâraṇḍ. 31,3.

2. विस्मय Adj. *frei von Dünkel, — Hochmuth* Çiç. 13,68.

विस्मयंकर und विस्मयंगम Adj. *Staunen erregend.*

विस्मयन n. *das Erstaunen.*

विस्मयनीय Adj. *Staunen erregend* Prasannar. 72,7.

विस्मयवत् Adj. *Dünkel —, Hochmuth an den Tag legend* Hemâdri 1,249,1.

विस्मयविषादवत् Adj. *erstaunt und bestürzt.*

विस्मयिन् Adj. *erstaunt* Çiç. 8,7.

विस्मरण n. *das Vergessen.*

विस्मर्तव्य Adj. *zu vergessen.*

विस्मापक Adj. *in Staunen versetzend.*

विस्मापन 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) *m. *a) Gaukler. — b) der Liebesgott. — c)* = गन्धर्वनगर (hier wohl *Fata Morgana*). — 3) n. *a) das in Staunen Versetzen. — b) ein Mittel in Staunen zu versetzen* Karaka 2,7 (246,13). Bhâvapr. 4,82. — *c) Wundererscheinung.*

विस्मापनीय Adj. *Staunen erweckend bei* (Gen.).

विस्मापयनीय Adj. dass.

°विस्मार m. *das Vergessen von* Hem. Par. 2,19.

°विस्मारक Adj. *vergessen machend.*

°विस्मारण 1) Adj. dass. — 2) n. *ein Mittel Etwas vergessen zu machen* Karaka 6,17.

विस्मित 1) Adj. s. u. स्मि mit वि. — 2) f. (आ) und n. *ein best. Metrum.*

विस्मृति f. *das Vergessen, Vergesslichkeit, Vergessenheit.*

विस्मेर Adj. *erstaunt.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 6,42.

विस्यन्द्, °क, °न und °स्यन्दिन् s. u. विष्य°.

विस्र 1) Adj. *muffig* (dem Geruch nach), *nach rohem Fleisch* u. s. w. *riechend.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze,* = कपुषा Râgân. 4,115. — 3) *n. *Blut.*

विस्रंस m. *das Auseinanderfallen, Schlaffwerden, Nachlassen.* Vgl. अव°.

विस्रंसन 1) Adj. *fallen machend, abwerfend, abziehend.* — 2) n. *a) das Herabfallen* Gaut. — *b) das Schlaffwerden, Nachlassen. — c) das Abwerfen, Herunterreissen.*

विस्रंसिका f. von unbekannter Bed. Maitr. S. 2, 6,1 (64,3). Âpast. Çr. 18,8.

विस्रंसिन् Adj. *herabfallend, — rutschend.*

विस्रक Adj. = विस्र 1).

1. विस्रगन्ध m. *ein muffiger Geruch.*

2. *विस्रगन्ध 1) Adj. *muffig riechend.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = कपुषा Râgân. 4,115.

*विस्रगन्धि 1) Adj. *muffig riechend.* — 2) n. *Auripigment.*

विस्रता f. *muffiger Geruch.*

विस्रत्व n. dass. in अति° Nachtr. 5.

विस्रम्भ und °स्रम्भिन् s. u. विश्रम्भ und °श्रम्भिन्.

विस्रव m. *Erguss, Strom.*

*विस्रवण n. *das Zerfliessen.*

विस्रवन्मिश्र Adj. *hervorfliessendes Blut an sich habend* Çat. Br. 11,2,3,23. Nach dem Comm. = भयकम्पादिमिश्र.

विस्रंस् *das Zusammenbrechen* (im Alter). जरसा विस्रंसा. Abl. Infin. विस्रंसस् *vor dem Zusammenbrechen, — Fallen* (schützen) RV. 2,39,4. 8,48,5. प्राक्शरीरस्य विस्रसः *bevor der Leib zusammenbricht* Kâṭhop. 6,4. आ विस्रसः *bis zur Gebrechlichkeit* (des Alters) Ait. Br. 8,20,7. विस्रंसस् AV. 19, 34,3 vielleicht fehlerhaft für विस्रुंहस्; vgl. RV. 6,7,6.

विस्रसा f. *das gebrechliche Alter* Bâlar. 24,16 (?).

विस्रस्त s. u. स्रंस् mit वि.

विस्रस्य Adj. *aufzulösen* (Knoten).

विस्राव s. u. 2. विश्राव.

विस्रावण n. *das Auslassen von Eiter, Blut* u. s. w. Karaka 6,17.

विस्राव्य Adj. *wobei Eiter, Blut* u. s. w. *ausgelassen wird* Suçr. 1,14,20. Vgl. अव°.

*विस्रि m. N. pr. eines Mannes. v. l. विश्रि.

विस्रुति f. *das Herausfliessen aus* (Abl.). Vgl. 2. विश्रुति.

विस्रुंकृ f. 1) angeblich *Gewässer.* — 2) etwa *Schoss, Reis.*

*विस्रोतस् n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*विस्वप्र und *विस्वप्रज् Mahâbh. 8,64,*a.*

1. विस्वर् m. *Misston.*

2. विस्वर् Adj. 1) *lautlos.* — 2) *misstönend, einen falschen Ton von sich gebend, übel klingend.* °म् Adv. — 3) *mit einer falschen Betonung gesprochen.* °म् Adv.

विह° = 2. विहायस् *Luft, der Luftraum.*

विहग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vogel.* — 2) *Pfeil.* — 3) **die Sonne.* — 4) **der Mond.* — 5) **Planet.* — 6) *eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten im 4ten und 10ten Hause stehen.*

विहगपति m. Bein. Garuḍa's Spr. 7715.

विहगवेग m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,11.

विहगस्थलय m. *die Stätte der Vögel* als Beiw. des Luftraumes.

विहंगेन्द्र m. Bein. Garuḍa's Supârṇ. 24,1.

विहगेन्द्रसंहिता f. und विहंगेन्द्रसंपात m. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

विहंग m. 1) *Vogel.* — 2) *Pfeil.* — 3) **Wolke.* — 4) **die Sonne.* — 5) **der Mond.* — 6) N. pr. eines Schlangendämons.

विहंगक 1) m. *Vögelchen, Vogel* Harshaḱ. 162,22. — 2) f. °गिका *a*) **Schulterjoch.* — *b*) ein Frauenname Vent̄s. 17,13.

विहंगडा f. *ein best.* Râga S. S. S. 107.

विहंगम 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend, die L. durchziehend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Vogel.* — *b*) *die Sonne.* — *c*) Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem 11ten* Manu. — 3) f. आ *a*) *Vogelweibchen.* — *b*) **Schulterjoch.*

*विहंगमिका f. *Schulterjoch.*

*विहंगराज m. Bein. Garuḍa's.

विहंगहन् m. *Vogeltödter, ein Vögeln nachstellender Jäger.*

*विहंगारि m. *Falke* oder *Habicht.*

*विहत् f. = वेहत्.

विहति f. 1) *Schlag, Hieb, Schuss* Bâlar. 100,2. 20. — 2) *Verhinderung, Beseitigung, Abwehr* Bâlar. 245,8.

*विहनन n. 1) *das Schlagen, Tödten.* — 2) *das Verhindern.* — 3) *ein bogenförmiges Werkzeug zum Auseinanderzupfen von Baumwolle.*

विहन्तृ Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *Zerstörer, Vernichter, der Etwas zu Grunde richtet, hintertreibt.*

विहन्तव्य Adj. *zu vernichten, zu Grunde zu richten.*

विहर् m. *das Verlegen, Versetzen, Wechseln.*

विहरण n. 1) *das Auseinandernehmen, Verbringen an einen anderen Ort, Versetzen.* — 2) *das Versetzen von Wörtern.* — 3) *das Aufreissen, Aufsperren* (des Mundes). — 4) *das Hinundhergehen, Bewegung, das Lustwandeln* Çiç. 7,75. Vâsav. 277, 5. — 5) *das Hinundherbewegen, Schwingen.* — 6) *das Spazierenführen* Gobh. 3,6,9.

विहर्तर् Nom. ag. 1) *Entwender, Räuber.* — 2) *der sich einem Vergnügen hingiebt, sich amüsirt.*

विहर्यत in अविहर्यतक्रतु.

विहर्ष Adj. *traurig.*

विहल्क m. von unbekannter Bedeutung.

विहवं m. *Anrufung* Comm. zu Njâjam. 3,8,21.

विहवीय n. Bez. *des Liedes* ṚV. 10,128.

विहव्य und विहव्य 1) Adj. *herbeizurufen, einzuladen, zu begehren.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ Pl. Bez. *bestimmter Backsteine.* — 4) n. विहव्य Bez. *des Liedes* ṚV. 10,128.

विहसतिका f. *Gelächel* Harshaḱ. 220,24 (519,9). v. l. °सितिका (richtiger).

विहस्त 1) Adj. *a*) *handlos* Naish. 6,16. — *b*) *des Rüssels beraubt.* Nom abstr. °ता f. Çiç. 19,67. — *c*) *ungeschickt, unerfahren* in अ°. — *d*) *verwirrt, benommen, befangen, nicht wissend was zu thun, rathlos* Kâd. 2,135,9 (165,17). Naish. 6,16. Nom. abstr. °ता f. Çiç. 19,67. Harshaḱ. 123,17. — *e*) am Ende eines Comp. *ganz vertieft in, — beschäftigt mit.* — *f*) *behend, geschickt, erfahren, — in* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. *Eunuch* (!).

विहस्तित Adj. *verwirrt —, befangen gemacht.*

*विहा Indecl. = स्वर्ग.

1. विहायस् Adj. *kraftvoll, wirksam, stark, rüstig.* Nach den Erklärern = मरुत्, वज्रवत् und व्याप्तर्.

2. विहायस् m. n. 1) *das Offene, Freie*, d. i. *die freie Luft, der Luftraum.* Instr. *durch die Luft* (gehen u. s. w.). m. fraglich. Auch विहायस्तल n. (Harshaḱ. 186,23 nach der richtigen Lesart) und विहायःस्थली f. — 2) *Vogel* Kâuṭukas. 31. *m. *n.

विहायस 1) (*m. n.) = 2. विहायस् 1). — 2) *m. *Vogel.*

विहार m. n. (nur Bhâg. P. 2,2,22) 1) *Vertheilung, Versetzung* (von Wörtern). — 2) *die gesonderte Aufstellung der drei heiligen Feuer; die getheilten Feuer selbst* und *der zwischen ihnen liegende Raum.* — 3) *Erweiterung, Ausdehnung* (der Sprachorgane). — 4) *das Sichbewegungmachen, Spazieren, Lustgang.* — 5) *Unterhaltung, Vergnügen, Belustigung, — mit* oder *in* (im Comp. vorangehend). Am Ende eines adj. Comp. *seine Freude habend an.* — 6) *Erholungsort, Vergnügungsort, Belustigungsort.* — 7) *ein buddhistisches* oder Gaina-*Kloster, ein solches Heiligthum.* — 8) *Weihe zu einem Opfer* Âpast. — 9) N. pr. eines Landes, *Behar.* — 10) * = स्कन्ध. — 11) * = वेत्रपत्त. — 12) **ein best. Vogel,* = बिन्दुरेखक.

विहारक am Ende eines adj. Comp. (f. °रिका) 1) *Vergnügen —, seine Freude habend an.* — 2) *zu Jmds Vergnügen —, Belustigung dienend.*

विहारक्रीडामृग m. *eine zur Belustigung und zum Spielen dienende Gazelle.*

विहारण n. *Unterhaltung, Vergnügen, Belustigung.* Am Ende eines adj. Comp. *sich belustigend mit.*

विहारदासी f. *Klosterdienerin.*

विहारदेश m. *Vergnügungsort.*

विहारभद्र m. N. pr. eines Mannes.

विहारभूमि f. *Vergnügungsplatz.*

विहारयात्रा f. *ein zum Vergnügen unternommener Gang.*

विहारवन n. *Lustwald* Daçak. 25,8.

विहारवत् Adj. 1) *im Besitz eines Erholungsortes seiend.* — 2) *seine Freude habend an* (im Comp. vorangehend).

विहारवारि n. *zur Belustigung dienendes Wasser.*

विहारशयन n. *ein zum Vergnügen bestimmtes Ruhebett.*

विहारशैल m. *ein als Vergnügungsort dienender Berg.*

विहारस्थली f. *Vergnügungsplatz* Vâsav. 66,3.

विहारस्थान n. *Vergnügungsort.*

विहाराद्रि n. dass.

विहारावसथ m. *Lusthaus.*

विहारिन् Adj. 1) *spazierend, lustwandelnd, einhergehend, sich bewegend.* — 2) *sich erstreckend bis* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *abhängig von* (im Comp. vorangehend). — 4) *sich vergnügend —, sich amüsirend —, seine Freude habend an* (im Comp. vorangehend), *einem Vergnügen ergeben.* — 5) *reizend, schön.*

विहारिसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

*विहारुहा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 7,112.

विहाव्य m. = विहव्य 4) Çâṅkh. Ça. 13,5,17.

विहास m. *das Lachen, Gelächter.*

विहिंसक Adj. *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *ein Leid zufügend, sich an Etwas* (Gen.) *vergreifend.*

विहिंसता f. *das Jmd* (Loc.) *ein Leid Zufügen.*

विहिंसन n. und विहिंसा f. dass.; das Object

im Gen. oder im Comp. vorangehend.

विकिंश Adj. in अ°.

विकित s. u. 1. धा mit वि.

विकितवाण Adj. *eifrig bedacht —, bestrebt zu* (°अर्थम्) Vikramâṅkaṅ. 9,13.

विकितव n. *das Vorgeschriebensein, Bestimmtsein* Hemâdri 1,414,22. Comm. zu TS. Prât.

विकितप्रतिषिद्ध Adj. *vorgeschrieben und untersagt.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâtj. Çr. 5, 11,3. 8,1,3.

विकितसेन m. N. pr. eines Fürsten.

विकिति f. 1) *das Verfahren.* — 2) *das Bewirken, zu Stande Bringen* Bâlar. 193,19.

विकित्रिम Adj. *verrichtet* Bhaṭṭ.

विकीन s. 2. क्ष mit वि.

°विकीनता f. *das Beraubtsein um, Ermangeln, Nichtbesitz von.*

विकीनित Adj. *beraubt —, gekommen um* (Instr.).

*विकुण्डन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

विकुत्मत् Adj. *keine Opfer darbringend.* Nach Sâj. *opfernd, anrufend.*

विकृत 1) Adj. s. u. 1. कृ mit वि. — 2) n. *a) Spaziergang* R. 4,19,13. — *b) unzeitiges Schweigen aus Verlegenheit.*

विकृति f. 1) *Ausdehnung, Erweiterung, Zuwachs, Zunahme.* — 2) *Vergnügen, Belustigung.*

विकृदय n. *Muthlosigkeit.*

विकेटक MBh. 1,3076 fehlerhaft für विकेठक.

विकेठक Adj. *Jmd weh thuend, verletzend* MBh. 1,74,89.

*विकेठन n. *das Wehthun, Verletzen, Beleidigen.*

विकेठ m. *Verletzung, Schädigung* Lalit. 345,16.

विक्रदिन् Adj. etwa *Tümpel* — oder *Pfützen bildend.*

विक्रुत् f. *ein schlangenähnliches Thier, Wurm* und dgl.

विक्लव 1) Adj. (f. आ) *erschöpft, mitgenommen, ergriffen, seiner nicht ganz mächtig, verwirrt, bestürzt.* °म् Adv. Çiç. 20,58. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *m. Myrrhe.

विक्लवित Adj. = विक्लव 1).

1. वी, वेति (कान्तिकर्मन्, गतिव्याप्तिप्रजननकान्त्यसनखादनेषु), विकि. 1) *verlangend aufsuchen, — herbeikommen, appetere, gern annehmen, — geniessen.* — 2) *ergreifen.* — 3) *unternehmen.* — 4) *zu gewinnen suchen, verschaffen, herbeischaffen.* — 5) *heimsuchen, rächen.* — 6) *losgehen auf, bekämpfen, anfallen.* — 7) वीत *begehrt, beliebt, gern genossen.* — *Caus. वापयति und वापयति *befruchten.* — Mit अति *überholen, überlegen sein;* mit Acc. — Mit अप *sich abwenden, abhold sein.* — Mit अभि, अभिवीत *gesucht, begehrt.* — Mit अव *aufsuchen.* — Mit आ 1) *unternehmen, anstellen.* — 2) *herbeieilen.* — 3) *ergreifen, packen.* — 4) *आ वेपयति = अत्तिकर्मन्. — Mit उपा (आ — उप) *zu Hülfe kommen.* — Mit उप *hinzustreben, anstreben, zu erzielen suchen.* — Mit नि Insens. (वेवेति) *eindringen in, sich stürzen unter* (Loc.). — Mit प्र 1) *hinausstreben.* — 2) *zustreben auf, eingehen in* (Acc.). — 3) *angreifen.* — 4) *inire, belegen, befruchten.* — Mit प्रति *in Empfang nehmen.*

2. वी 1) Adj. *appetens.* Vgl. देववी, पदवी. — 2) *m. = गमन.

3. वी, वेति, वीहि, विहि. 1) *antreiben, in Gang setzen, erregen, erwecken.* — 2) *fördern —, führen zu;* mit doppeltem Acc. — Mit अप etwa *abtreiben* in einer Worterklärung. — Mit अभि *antreiben;* vgl. अपुरुषाभिवीत. — Mit आ *antreiben, hertreiben.* — Mit उद्, उद्वीत *hinausgetrieben, weggejagt.* — Mit प्र *antreiben, erregen, begeistern.* प्रवीयमान *angetrieben werdend* Hem. Par. 1,168. प्रवीत *in Gang gesetzt* (Wagen).

4. °वी Adj. *in Bewegung gesetzt* in पर्णावी.

5. वी, Intens. वेवीयते *mit den Flügeln schlagen.* — Mit आ (वेवीरन्) *trepidare, verzagen* oder *Leid empfinden.* Vgl. आवी.

6. वी s. व्या.

7. वी Adj. *bedeckt* in हिरण्यवी.

8. वी m. = वि *Vogel* in तक्ववी. Soll auch f. zu वि *Vogel* sein.

9. वी° Adv. = 2. वि° in वीकाश u. s. w.

*वीक m. 1) *Wind.* — 2) *Vogel.* — 3) = मनस्.

वीकाश m. 1) *Glanz, heller Schein* Daçak. 1,12. — 2) *= रहस्.

वीकुड Adj. als Bez. Rudra's Maitr. S. 2,9,9 (128,3), v. l.

वीक्षण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Schauen, Sehen.* — 2) *das Anschauen, Anblicken, Hinschauen* (Vaitân.), *Betrachtung, Durchmusterung.* — 3) *Blick.* — 4) *Auge* Çiç. 18,30. — 5) in der Astrol. *adspectus planetarum.*

वीक्षणीय Adj. *anzuschauen, anzublicken, zu betrachten, worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat.*

वीक्षा f. 1) *das Anschauen, Anblicken, Untersuchung.* — 2) *Einsicht, Erkenntniss.*

*वीक्षापन्न Adj. *vor Staunen hinsehend, überrascht, erstaunt.*

वीक्षारण्यमाहात्म्य n. Titel Opp. Cat. 1.

वीक्षित 1) Adj. Partic. von ईक्ष् mit वि. — 2) n. *Blick.*

वीक्षितर् Nom. ag. *Beschauer.*

वीक्षितव्य n. impers. *zu schauen, zu blicken, zu sehen.*

*वीक्ष्य 1) Adj. *zu schauen, zu sehen.* — 2) m. *a) Tänzer.* — *b) Pferd.* — 3) n. *Verwunderung, Staunen.*

वीक्षा f. *eine best. Bewegung* Ind. St. 15,296.

वीङ्ख n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*वीङ्खा f. 1) *eine best. Bewegung, Tanz.* — 2) = संधि. — 3) *Carpopogon pruriens.*

वीच in अम्बुवीच.

1. वीचि f. *Trug, Verführung.*

2. वीचि (*m.) f. und वीची f. 1) *Welle, Woge.* वीचिहस्त *eine Welle als Hand* Çiç. 8,46. Vâsav. 102, 2. Am Ende eines adj. Comp. वीचि und वीचिक. — 2) *Welle* als Bez. eines *Abschnitts* in einem प्रवाह *Fluss* genannten *Kapitel* in Saduktik. — 3) *eine best. Hölle.* Richtig wohl अवीचि. — 4) *= सुख. — 5) *= अवकाश. — 6) *= स्वल्प, अल्प Çâçvata 677. — 7) *= आलि. — 8) *= किरण.

*वीचिमालिन् m. *das Meer.*

वीचीकाक m. *ein best. Vogel.*

वीज्, वीजति, °ते (nur dieses nach dem Dhâtup.) 1) *befächeln, anwehen.* Med. (°वायुना वी° zu trennen) nur Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,24. — 2) Act. *besprengen* (einen Bewusstlosen mit Wasser). — 3) *Med. गतौ. — Caus. वीजयति (Pass. वीज्यते, Partic. वीजित) *befächeln* (Vâsav. 157,3), *anwehen, anfachen* (das Feuer). — 2) *benetzen.* वीजित (v. l. वेजित) Hariv. 2,18,23. Nach Nilak. = चलित oder भीत. — 3) etwa *streichen, hinfahren über, spielen mit* (Acc.) Suçr. 2,145,3. — Mit अनु Caus. Partic. °वीजित *angeweht.* — Mit अभि Caus. *befächeln.* — Mit आ Caus. dass. — Mit उद् Caus. *anwehen.* — Mit उप Act. *befächeln.* — Caus. *befächeln, anwehen.* — Mit परि Med. *befächeln.* — Caus. *befächeln, durchwehen.* — Mit सम् Caus. 1) *befächeln.* — 2) etwa *zum Sträuben bringen* (Haar) Karaka 1,26.

वीजन 1) *m. Bez. zweier *Vögel*, = कोक und जीवंजीव. — 2) n. *a) das Befächeln, Zufächeln* Çiç. 17,6. — *b) Fächer* Bhâvapr. (Hdschr.) 3,32. — *c)* *= वस्तु.

*वीजर्या Indecl. in Verbindung mit कर्.

वीज्य in सुख°.

वीट (*n.) und वीटा f. *ein runder Kieselstein* (Spielzeug von Kindern und als Kasteiung im Munde gehalten).

वीटक 1) n. = 2) *b)* Paṅkad. 13,4. 20,1. 21,1. Mit ब geschrieben. — 2) f. °टिका *a) Knopf eines*

Gewandes Spr. 2665. — *b*) *Kugel*, insbes. *geschnittene, mit Gewürzen bestreute und in ein Betelblatt gewickelte Areca-Nuss in Kugelform* Ind. St. 15,338.

वीड्, वीडयति, °ते, वीळयति, °ते; Act. *festmachen*, Med. *fest —, hart sein.* वीळित *hart, fest.*

वीडु, वीळु 1) Adj. (f. विड्वी) *hart, fest.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍja-Br. 11, 8,14. — 3) n. *das Feste, fester Verschluss.*

वीळुजम्भ Adj. *ein hartes Gebiss habend.*

वीळुद्विषस् Adj. *unbeugsam hassend, —verfolgend.*

वीळुपत्मन् Adj. *unnachgiebig fliegend.*

वीळुपवि Adj. *mit harter Schiene beschlagen.*

वीळुपाणि und वीळुपाणि Adj. *harthufig.*

वीडुहरस्, वीळुहरस् Adj. *fest packend.*

वीळुहर्षिन् Adj. etwa *sich steifend* RV. 2,23,11.

वीडुअङ्ग, वीळुअङ्ग Adj. *festgliederig.*

वीणय् s. उपवीणय्.

वीणा f. 1) *Laute.* — 2) in der Astrol. *eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten in 7 Häusern stehen.* — 3) **Blitz.* — 4) N. pr. *a*) einer Jogini. — *b*) eines Flusses.

वीणाकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

वीणागणकिन् (Âpast. Çr. 20,6. 8) und वीणागणिन् m. *Musikmeister, Vorstand einer Musikbande.*

वीणागाथिन् m. *Lautenspieler.*

वीणातन्त्र n. Titel eines Tantra.

वीणातूणव n. Sg. *Lauten und Flöten* Âpast. Çr. 5,8,2.

*वीणादण्ड m. *der Hals einer Laute.*

वीणादत्त m. N. pr. eines Gandharva.

*वीणानुबन्ध m. *das obere Ende des Halses einer Laute, wo die Saiten befestigt werden.*

वीणापाणि m. Bein. Nârada's.

*वीणाप्रसेव m. *der Dämpfer an der Laute.*

1. वीणारव m. (adj. Comp. f. आ) *Lautenklang.*

2. वीणारव 1) Adj. *wie eine Laute summend.* — 2) f. आ N. pr. einer Fliege.

*वीणाल Adj. von वीणा.

वीणावत्सराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

*वीणावत् 1) Adj. *mit einer Laute versehen.* — 2) f. °वती N. pr.

वीणावाद् m. 1) *Lautenspieler* Âpast. Çr. 21,18. 19. — 2) *Lautenspiel* 171,25.

*वीणावादक m. *Lautenspieler.*

*वीणावादन n. *Plectron.*

वीणावाद्य n. *Lautenspiel.*

वीणाविनोद m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,16.

वीणाशिल्प n. *die Kunst des Lautenspiels.*

*वीणास्य m. Bein. Nârada's.

वीणाहस्त Adj. *eine Laute in der Hand haltend* (Çiva).

वीणिन् Adj. *mit einer Laute versehen, die Laute spielend.*

1. वीत 1) Adj. s. u. वी. — 2) n. etwa *Begehr, Wunsch* Taitt. Âr. 3,11,12. Nach dem Comm. = प्रजनन, उत्पत्ति.

2. वीत 1) Adj. *in Zucht gehalten, ruhig* Râgat. 7, 992. Vgl. 3. इ mit वि Nachtr. 3. — 2) n. *das Lenken eines Elephanten* (mit den Füssen und dem Haken).

3. वीत s. u. व्या.

4. वोत s. u. 3. इ mit वि (auch Nachtr. 5).

5. वीत 1) Adj. (f. आ) *schlicht, geradlinig.* — 2) f. आ *Reihe* (neben einander liegender Gegenstände).

वीतंस m. *jedes zum Fangen und Aufbewahren von Wild und Vögeln dienendes Geräth* (Harshaḱ. 196,24), *Netz, Käfig* u. s. w.

वीतक = विवीत in अवीतक Nachtr. 5.

वीतत्रासरेणु Adj. Bâlar. 91,3 nach Kern fehlerhaft für °त्रसरेणु und dieses = वीतराग 1), da त्रसरेणु = रजस् und dieses = राग ist.

*वीतदम्भ Adj. *frei von Verstellung, — Heuchelei.*

*वीतन m. Du. *die zur Seite des Kehlkopfs liegenden Knorpeln.*

वीतपृष्ठ Adj. (f. आ) *einen schlichten, ebenen Rücken habend.*

वीतभय Adj. *frei von Furcht, unerschrocken* (Vishṇu, Çiva).

वीतभी Adj. dass. M. 7,64.

वीतभीति 1) Adj. dass. Çiç. 18,48. — 2) m. N. pr. eines Asura.

वीतमन्यु Adj. 1) *keinen Grimm habend gegen* (अभि) Kâṭhop. 1,10. — 2) *frei von Herzeleid, — Kummer* MBh. 1,157,12.

वीतमहोपाख्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

वीतराग 1) Adj. *frei von aller Leidenschaft, — allen weltlichen Begierden, nicht hängend an* (Loc. Hem. Par. 1,434). Beiw. acht bestimmter Bodhisattva und zugleich Bez. *ihrer Symbole.* — 2) m. *a*) *ein* Buddha. — *b*) *ein* Arhant *der* Gaina.

वीतरागभयक्रोध Adj. *frei von allen Begierden, von Furcht und Zorn.*

वीतरागस्तुति f. Titel eines Gaina-Werkes.

वीतवत् Adj. *das Wort* वीत *und andere Formen von* 1. वी *enthaltend.*

वीतवार Adj. *einen schlichten Schweif habend.*

वीतविष Adj. *frei von Unreinigkeiten, klar* (Wasser) Dh. V. 3,12.

वीतव्रीड Adj. *schamlos* 165,4.

वीतशङ्कम् Adv. *furchtlos* Çiç. 18,14.

वीतशोक 1) Adj. *frei von Kummer.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *Jonesia Asoka* (अशोक). — 3) f. आ N. pr. einer Stadt Hem. Par. 1,419. वीतशोख (!) VP.^{2} 2,165.

वीतसंदेह Adj. (f. आ) *keinem Zweifel unterliegend* Râgat. 4,53.

वीतसूत्र n. *die heilige Schnur.*

वीतहव्य 1) Adj. *dessen Spenden genehm sind* RV. 7,19,3. — 2) m. *a*) N. pr. verschiedener Männer. Pl. Vîtahavja's *Nachkommen.* — *b*) Bein. Krshṇa's.

वीतहोत्र fehlerhaft für वीतिहोत्र.

वीताशोक m. N. pr. = विगताशोक.

1. वीति 1) f. *a*) *Genuss, Ergötzung, beliebtes Mahl, beliebter Trank.* — *b*) *Genuss*, so v. a. *Vortheil.* Dat. gewöhnlich infinitivisch. — *c*) *Glanz* (?). — *d*) *= गति, प्रजन und धावन. — 2) m. *ein best. Agni* Âpast. Çr. 9,3,21.

2. वीति f. *Scheidung.*

3. *वीति m. = पीति *Pferd.*

वीतिन् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

वीतिराधस् Adj. *Genuss gewährend.*

वीतिहोत्र 1) Adj. *zum Genuss* oder *Mahl einladend.* — 2) m. *a*) *Feuer, der Gott des Feuers.* — *b*) Pl. Bez. *der Verehrer einer Form des Feuers.* — *c*) **die Sonne.* — *d*) N. pr. α) verschiedener Fürsten und eines Priesters. — β) Pl. eines zu den Haihaja gezählten Volksstamms. — γ) Pl. einer Dynastie.

वीतिहोत्रदयिता und °होत्रप्रिया f. Bein. der Svâhâ.

वीतोत्तरम् Adv. *ohne zu reden* Spr. 1378.

*वीत्त Partic. von 1. दा mit वि.

वीथि und वीथी f. 1) *Reihe* 103,4. 312,2. Bâlar. 240,13. — 2) *Strasse, Weg* Çiç. 9,32. 16,10. — 3) *Reitbahn* Çiç. 5,60. — 4) *eine Reihe von Kaufläden, Marktstrasse* Çiç. 9,32. — 5) *eine Reihe von Bildern, Bildergallerie.* — 6) *eine drei Mondhäuser umfassende Strecke einer Planetenbahn.* — 7) **Terrasse, der freie Raum zwischen Haus und Strasse.* — 8) *ein best. einactiges Drama.*

वीथिक m. oder n. (metrisch) und °का f. 1) *Reihe* 306,80 (im Prâkrit). Am Ende eines adj. Comp. f. °का. — 2) *Strasse.* — 3) *Bildergallerie.* — 4) *Terrasse, der freie Raum zwischen Haus und Strasse.*

— 5) *ein best. einactiges Drama.*

1. वीथी f. s. u. वीथि.

2. वीथी Adv. mit कर् *in Reihen aufstellen.*

वीथीक am Ende eines adj. Comp. von वीथी 8).

वीथीमार्ग m. *eine best. Gangart des Elephanten.*

वीध्र् 1) *Adj. *rein, klar, hell.* — 2) (*n.) *heiterer Himmel.* Nur Loc. *bei hellem Himmel,* वीध्रबिन्दु m. *ein bei Sonnenschein gefallener Tropfen* und वीध्रसमृद्ध Adj. Kâṭh. 13,12. Angeblich = नभस्, वायु und अग्नि.

वैध्र्य Adj. *zum hellen Himmel gehörig* u. s. w.

वीनाह् m. *Brunnendeckel.*

*वीनाहिन् m. *Brunnen.*

वैन्द्र Adj. *wovon* Indra *ausgeschlossen ist.*

वैन्द्रर्क Adj. *ohne —, mit Ausnahme von Mond und Sonne.*

*वीप Adj. *wasserlos.*

वीप्स 1) *Adj. = यो वीप्सति. — 2) f. आ a) *das durch das distributive „je“* (im Sanskrit durch Wiederholung des Wortes) *ausgedrückte Verhältniss.* — b) *Wiederholung* (eines Wortes).

वीप्साविचार m. Titel eines Werkes.

वीबर्ह् m. *das Zerstreuen, Verjagen.*

*वीबुकोश (!) m. *Fliegenwedel.*

*वीमार्ग m. P. 6,3,122, Sch.

वीर् 1) m. (adj. Comp. f. आ) a) *Mann,* insbes. *ein kraftvoller Mann, Held, ein Held in seiner Art, Vordermann, Anführer.* Pl. *Männer, Leute;* auch Sg. mit collectiver Bed. — b) Pl. *Mannschaft, Diener, Zugehörige* u. s. w. — c) als Beiw. von Göttern, insbes. von Indra. — d) *Mann,* so v. a. *Gatte.* — e) *männliches Kind, Sohn;* collect. *männliche Nachkommenschaft.* — f) *Männchen eines Thieres.* — g) *der heroische Grundton in einem Kunstwerke.* — h) bei den Tântrika *ein Eingeweihter.* — i) *ein best.* Agni, ein Sohn des Tapas. — k) *Feuer, Opferfeuer.* — l) *Terminalia Arunja.* — m) *Nerium odorum.* — n) *Guilandina Bonduc* Râǵan. 8,63. — o) *Yamswurzel* Râǵan. 7,86. — p) N. pr. α) eines Asura. — β) Pl. einer Gruppe von Göttern unter Manu Tâmasa. — γ) verschiedener Männer, auch eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557. श्रीवीर् N. pr. eines Ǵina Hem. Par. 1,259. — 2) f. वीरा a) *eine Frau, deren Gatte und Söhne am Leben sind.* — b) *ein berauschendes Getränk.* — c) *Bez. *verschiedener Pflanzen* und *vegetabilischer Stoffe* Râǵan. 3,13.16. 4,122. 5,46.63.91. 6,137. — d) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — e) N. pr. α) der Gattinnen Bharadvâga's und Karaṁdhama's. — β) eines Flusses. v. l. वाणी. — 3) *n. = शृङ्गी, शृङ्गाटक, नल (नड), नत, मरिच, पुष्करमूल, काञ्जिक, उशीर und आरुक.

वीरक 1) m. a) *Männchen.* — b) *ein bemitleidenswerther Held* Bâlar. 254,21. — c) *Nerium odorum.* — d) N. pr. α) Pl. einer Völkerschaft. — β) eines der 7 Weisen unter Manu Ḱâkshusha. — γ) eines Stadtaufsehers. — 2) f. वीरिका N. pr. der Gemahlin eines Harsha.

वीरकरा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,26.

वीरकर्म n. Bez. *des männlichen Gliedes.*

वीरकर्मन् n. *Mannesthat.*

वीरकाटी f. N. pr. eines Dorfes.

वीरकाम Adj. *nach Söhnen verlangend.*

वीरकुक्षि Adj. f. *Söhne im Leibe tragend.*

वीरकेतु m. N. pr. verschiedener Fürsten.

वीरकेसरिन् (°केशरिन् geschr.) m. N. pr. eines Fürsten.

वीरक्षुरिका f. *Dolch.*

वीरगति f. *das Loos eines Helden,* Indra's *Himmel.*

वीरगवात्त m. fehlerhaft MBh. 7,6944. Zu lesen वीरा गवात्तः.

वीरगोत्र n. *eine Heldenfamilie.*

वीरगोष्ठी f. *eine Unterhaltung zwischen Helden* Harshaḱ. 157,11.

वीरघ्नी s. u. वीरघ्न्.

वीरंकरा f. N. pr. eines Flusses.

वीरचक्रेश्वर m. Bein. Vishṇu's.

वीरचक्षुष्मत् Adj. *das Auge eines Helden habend* (Vishṇu).

वीरचरित्र n. Titel eines Werkes.

*वीरचर्य m. N. pr. eines Fürsten.

वीरचर्या f. *das Thun eines Helden, das Ausgehen auf Abenteuer.*

वीरचिन्तामणि m. Titel eines Abschnitts in Çârṅgadhara's Paddhati.

*वीरजयन्तिका f. *Kriegstanz.*

वीरजात Adj. wohl von *Mannesart, in Männern —, in Söhnen bestehend.*

वीरजित m. N. pr. eines Mannes.

वीरण 1) m. N. pr. a) eines Prâǵâpati Hariv. 1,2,16. — b) eines Lehrers. Richtig वीरणिन्. — 2) f. ई a) *Andropogon muricatus. — b) N. pr. einer Tochter von 1) a). — 3) n. *Andropogon muricatus.*

वीरणक m. N. pr. eines Schlangendämons.

वीरणिन् m. N. pr. eines Lehrers.

*वीरतण्डुल m. *Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,72.

वीरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

वीरतम m. (adj. Comp. f. आ) *ein überaus kraftvoller Mann, der grösste Held.*

वीरतर 1) m. a) *ein kraftvollerer Mann, ein grösserer Held,* — *als* (Abl.). — b) *Pfeil. — c) *Leichnam.* Beruht anf einer Verwechselung von शर mit शव; vgl. Zach. Beitr. 92. — 3) n. *Andropogon muricatus.*

वीरतरासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

*वीरतरु m. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Terminalia Arunja, Asteracantha longifolia, Andropogon muricatus* (Bhâvapr. 1,190) und *Semecarpus Anacardium* (Râǵan. 11,68).

वीरता f. *Männlichkeit, Heldenmuth.*

वीरत्व n. dass. Uttamaḱ. 372.

वीरदत्त m. N. pr. eines Mannes. °गृहपतिपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

वीरदामन् m. N. pr. eines Fürsten.

वीरदेय n. Kap. S. 44,3. 6 fehlerhaft für वैरदेय.

वीरदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

वीरद्युम्न m. N. pr. eines Fürsten.

*वीरद्रु m. *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

*वीरधन्वन् m. *der Liebesgott.*

वीरधर m. N. pr. eines Wagners.

वीरनगर n. N. pr. einer *Stadt* VP. 2,15,6.

1. वीरनाथ m. N. pr. eines Mannes.

2. वीरनाथ Adj. (f, आ) *einen Mann —, einen Helden zum Schutz habend.*

वीरनारायण m. N. pr. eines Fürsten (Ind. Antiq. 9,188) und eines Dichters (Opp. Cat. 1,2440).

वीरनारायणचरित n. Titel eines Werkes Burnell, T.

वीरनारायणीय n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

*वीरंधर m. 1) *Pfau.* — 2) *Kampf mit wilden Thieren.* — 3) *ein ledernes Wamms.* — 4) N. pr. eines Flusses.

वीरपट्ट m. *Heldenbinde* (um die Stirn).

*वीरपत्नी f. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,91.

वीरपत्नी f. *Weib eines kräftigen Mannes, — eines Helden.* वीरपत्नीव्रत n. *eine best. Begehung.*

*वीरपर्ण m. *ein best. heilkräftiges Kraut.*

(वीरपस्त्य) वैरपस्त्रि Adj. *zu eines tapfern Mannes Hof gehörig.*

*वीरपाण, *°पाणक und °पान n. *Heldentrank, ein von Kriegern vor oder nach der Schlacht eingenommener Trank.*

वीरपाण्ड्य m. N. pr. eines Fürsten.

वीरपान n. s. u. वीरपाण.

वीरपुर n. N. pr. 1) einer *Stadt* im Gebiete von Kânjakubǵa. — 2) einer mythischen Stadt auf dem Himâlaja.

वीरपुरुष m. (adj. Comp. f. आ) *ein tapferer Mann, Kriegsheld.*

*वीरपुरुषक Adj. *dessen* (eines Dorfes) *Männer Helden sind.*

*वीरपुष्प m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,73.

वीरपेशस् Adj. *den Schmuck der Männer (Söhne) habend* oder *bildend.*

वीरपोष m. *das Gedeihen der Männer, — der Söhne* AV. 13,1,12.

वीरप्रजावती f. *Mutter eines Helden.*

वीरप्रभ m. N. pr. eines Mannes.

वीरप्रमोक्ष N. pr. eines Tîrtha.

वीरप्रसविनी und °प्रसू (Bâlar. 40,3) f. *Mutter eines Helden* Mahâvîraḱ. 134,14.

वीरबलि m. Titel eines Werkes.

वीरबाहु 1) Adj. *Heldenarme habend* (Vishṇu). — 2) m. N. pr. *a*) verschiedener Fürsten und Krieger. — *b*) eines Affen.

वीरबुद्ध m. N. pr. eines Fürsten, = बुद्ध u.s.w.

वीरभट m. 1) *Kriegsheld* Daçak. 1,8. — 2) N. pr. eines Fürsten.

वीरभद्र m. 1) **ein grosser Held.* — 2) **ein zum Opfer bestimmtes Ross.* — 3) **Andropogon muricatus.* — 4) N. pr. *a*) eines Rudra. — *b*) eines Wesens im Gefolge Çiva's, welches Daksha's Opfer zu Schanden machte. — *c*) eines Kriegers auf Seiten der Pâṇḍava. — *d*) eines Fürsten. — *e*) eines Autors (Dichters) Z. d. d. m. G. 36,557.

*वीरभद्रक n. *Andropogon muricatus.*

वीरभद्रजित् m. Bein. Vishṇu's.

वीरभद्रविजृम्भण n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

वीरभवत् m. Pronomen der 2ten Person mit dem ehrenden Beiworte *Held.*

वीरभानु m. N. pr. eines Fürsten und eines Autors.

*वीरभार्या f. = वीरपत्नी.

वीरभाव m. *Heldenmuth.*

वीरभुज m. N. pr. zweier Fürsten.

वीरभूपति m. N. pr. *eines Fürsten.*

वीरमती f. ein Frauenname Hem. Par. 2,82.

वीरमत्स्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वीरमय Adj. bei den Tântrika *den Eingeweihten gehörig, — zukommend.*

वीरमर्दन m. N. pr. eines Dânava.

*वीरमर्दनक fehlerhaft für °मर्दलक.

*वीरमर्दल und *°क m. *Kriegstrommel.*

वीरमाणिक्य m. N. pr. eines Fürsten Prasannar. 12,8.

वीरमातर् f. *Mutter eines Mannes (männlichen Kindes), — eines Helden.*

वीरमानिन् 1) Adj. *sich für einen Mann (Helden, Helden in seiner Art) haltend* 131,28. — 2) N. pr. eines *Helden* Ind. St. 14,126.

वीरमार्ग m. *die Laufbahn eines Helden.*

वीरमाहेन्द्रकाण्ड n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वीरमित्रोदय m. desgl.

वीरमिश्र m. N. pr. eines Autors.

वीरमुकुन्ददेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

वीरंमन्य Adj. *sich für einen Helden haltend* Bâlar. 106,18. Prasannar. 22,8. Hem. Par. 8,146.

वीरय्, वीरयते *sich männlich —, sich tapfer beweisen.* Act. in einer Etymologie *bewältigen.* — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *im Heldenmuth nachstreben.*

वीर्या Instr. etwa *mit Kampfeslust.*

वीर्यु Adj. *kampflustig, tapfer.*

वीरयोगवह् Adj. *Männer —, Helden fördernd.*

वीरयोगसह् Adj. *Männern —, Helden widerstehend* MBh. 13,142,57.

*वीररज्जस् n. *Mennig* Râǵan. 13,51.

वीररथ m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,144.

वीरराघव m. N. pr. eines Mannes.

वीरराघवीय n. Titel eines Werkes Burnell, T.

*वीरवेणु m. Bein. Bhîmasena's.

वीरललित n. 1) *die natürliche, ungesuchte Handlungsweise eines Helden.* — 2) *ein best. Metrum.*

वीरलोक m. 1) *die Welt der Helden,* Indra's *Himmel.* — 2) Pl. *tapfere Männer.*

वीरवत्तृण Adj. etwa *Männer stärkend.*

*वीरवत्सा Adj. f. *männliche Nachkommen habend, Mutter eines Sohnes* oder *von Söhnen.*

वीरवत् 1) Adj. *a*) *Männer —, Mannschaft —, Söhne habend, männerreich.* — *b*) f. *deren Mann am Leben ist.* — *c*) *in* oder *aus Männern bestehend.* — *d*) *männlich, heldenhaft.* — 2) f. वीरवती *a*) **eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1, 207. — *b*) ein Frauenname. — *c*) N. pr. eines Flusses. — 4) n. *Reichthum an Männern* oder *Söhnen.*

वीरवर m. *ein ausgezeichneter Held* als N. pr. verschiedener Männer.

वीरवरप्रताप m. N. pr. eines Fürsten.

वीरवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer Ind. Antiq. 5,51.

वीरवह् (stark °वाह्) Adj. *Männer fahrend.*

वीरवाक्य n. *das Wort eines Helden, ein heldenmüthiges Wort.*

वीरवाक्यमय Adj. *aus heldenmüthigen Worten bestehend.*

वीरवाद् m. *Heldenruhm* Mahâvîraḱ. 33,12.13.

वीरवामन m. N. pr. eines Autors.

वीरविक्रम m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 207. — 2) N. pr. eines Fürsten.

वीरविद् Adj. *Männer verschaffend.*

*वीरविप्लावक m. *ein Brahmane, der ein Opfer mit Geldern von Çûdra vollbringt.*

वीरविरुद् n. Bez. *einer best. künstlichen Strophe.*

*वीरवृक्ष m. 1) *Semecarpus Anacardium* Bhâvapr. 1,179. — 2) *Terminalia Arunja.* — 3) *eine Art* Bilva Râǵan. 8,72. — 4) *eine best. Kornart.*

*वीरवेतस m. *Rumex vesicarius* Râǵan. 6,128.

वीरव्यूह m. *eine muthigen Kämpfern zusagende Schlachtordnung.*

वीरव्रत 1) Adj. *nach Mannesart vsrfahrend,* so v. a. *seinen Vorsätzen treu bleibend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Heldenart, -pflicht, -muth* Bâlar. 48,5.7. 110,20. °चर्या f. *das Verrichten einer Heldenpflicht* 32,18. 33,1. Pl. so v. a. *Heldenthaten* 32,17.

वीरशय m. und °शयन n. *das* (aus aneinandergelegten Pfeilen gebildete) *Ruhebett eines gefallenen* oder *verwundeten Helden.*

वीरशय्या f. 1) dass. — 2) *eine best. Art des Liegens bei Asketen.*

वीरशर्मन् m. N. pr. eines Kriegers.

वीरशायिन् Adj. *als gefallener Held auf einem* (aus Pfeilen gebildeten) *Ruhebette liegend.*

वीरश्मश्रु Adj. *männermuthig.*

वीरशेखर m. N. pr. eines Vidjâdhara Daçak. 44,7.

वीरशैव m. Pl. *eine best.* Çiva'*itische Secte.*

वीरशैवलिङ्गार्चनविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वीरश्री f. *eine Art Composition* S. S. S. 167.

वीरसरस्वती m. N. pr. eines Dichters.

वीरसिंह m. N. pr. eines Autors und verschiedener Fürsten. Auch °देव.

वीरसिंहशिवेन्द्रपूजाकारिका f. Titel eines Werkes Burnell, T.

वीरसिंहावलोकन n. desgl. Bühler, Rep. No. 557.

वीरसू 1) Adj. *Männer —, Söhne gebärend, — erzeugend* (Gegend). Nom. abstr. वीरसूत्व. — 2) f. *Mutter eines Sohnes.*

वीरसेन 1) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) verschiedener Fürsten (Harshaḱ. 167,14. 168,6) und Krieger, unter andern des Vaters von Nala. Auch eines Dichters Pischel, de Gr. Pr. 28. — 2) **n. die Frucht eines best. Baumes* Râǵan. 11,99.

वीरसोम m. N. pr. eines Autors.

वीरस्थ Adj. *einen Helden stehend, tapfer.*

वीरस्थान n. 1) *Ort* oder *Stellung eines tapfern Mannes.* — 2) *eine best. Stellung der Asketen.* — 3) N. pr. einer dem Çiva geheiligten Stätte.

वीरस्थायिन् Adj. *die* वीरस्थान 2) *genannte Stellung einnehmend.*

वीरस्वामिन् m. N. pr. eines Dânava.

वीरहत्या f. *Männermord, Tödtung eines Sohnes* Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,3.

वीरहन् Adj. (f. °घ्नी und °हणी) *Männer —, feindliche Männer tödtend, Todtschläger.* — 2) *der das heilige Feuer hat erlöschen lassen* (?) Vasishṭha 1,18.

वीरहोत्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वीरान्तरमालाविरुद् n. Bez. *einer künstlichen Strophe im Panegyricus* Virudâvalî, *in der die einzelnen Attribute des Helden in alphabetischer Ordnung aufgezählt werden.*

*वीराह्य m. *Guilandina Bonduc* Râǵan. 8,63.

वीरागम n. (!) Titel eines Werkes Burnell, T.

वीराचार्य m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 40,12.

वीराणक N. pr. einer Oertlichkeit Ind. Antiq. 6,53. Vgl. वीरानक.

वीराधन् m. 1) *die Laufbahn eines Helden.* — 2) *ein heldenmüthiger Tod.*

वीरानक (!) N. pr. einer Oertlichkeit. Vgl. वीराणक.

वीरानन्द Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

वीरापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*वीराम्ल m. *Rumex vesicarius* Râǵan. 6,130.

वीराय् *den Helden spielen.* °यित n. impers.

*वीरारुक n. *die Frucht eines best. Baumes* Râǵan. 11,99.

*वीराशंसन n. *der Ort in der Schlacht, wo der Kampf am heftigsten wüthet.*

वीराष्टक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

वीरासन n. 1) *eine best. Art zu sitzen bei den Asketen* Saṁhitopan. 41,3. AV. Pariç. 41,1. — 2) *das Stehen auf einem erhöhten Platze.* — 3) *das Wachen bei Nachtmit einem Schwerte in der Hand.*

वीरिण m. n. *Andropogon muricatus.* °मिश्र Çat. Br. 13,8,1,15.

वीरिणवत् Adj. in कर्षू° Nachtr. 6.

वीरिणी f. 1) *Mutter von Söhnen.* — 2) Bein. der Asikni, einer Gattin Daksha's. — 3) N. pr. eines Flusses. Richtig चीरिणी.

वीरुध् f. (m. einmal im MBh.) 1) *Gewächs, Kraut.* Im System *eine kriechende Pflanze* und *ein niederer Strauch.* वीरुधां पतिः vom Soma und dem Monde. — 2) so v. a. *Schlinge* Pâr. Gṛhj. 3,7,3.

वीरुध n., *वीरुधा f. und विरुधि (wohl f.) dass. वीरुधादीनाम् Kap. 5,121.

(वीरेण्य) वीरैणिय Adj. *mannhaft.*

वीरेन्द्र m. 1) *ein Fürst unter Helden* 110,21. — 2) f. ई N. pr. einer Jogini Cunningham, Arch. Surv. 9,69.

वीरेश 1) m. *a) eine Form* Çiva's. — *b)* bei den ekstatischen Çaiva *ein Seliger auf einer best. Stufe.* — 2) n. ein Liṅga des Çiva Vireça.

वीरेश्वर 1) m. = वीरेश 1) *a).* — *b)* N. pr. α) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Mannes. Auch °भट्ट und °महाडकर. — 2) n. = वीरेश 2). Auch °लिङ्ग n.

वीरेश्वरस्तोत्र n. Titel Burnell, T.

*वीरोज्झ Adj. *das Opfer unterlassend.*

*वीरोपजीवक und *जीविक (fehlerhaft) Adj. *betrügerischer Weise, als wenn es sich um die Unterhaltung des heiligen Feuers handelte, um Almosen bittend.*

वीर्तसा f. *das Vereitelnwollen.*

वीर्य, वीरिय 1) n. (adj. Comp. f. या) *a) Männlichkeit, Tapferkeit. — b) Kraft, Wirksamkeit, Energie, Macht. — c) Mannesthat, Heldenthat. — d) männliche Kraft,* so v. a. *männlicher Same. — e) Gift.* — 2) वीर्या N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,10.

वीर्यकाम Adj. *männliche Kraft wünschend.*

वीर्यकृत् Adj. *Mannesthat verrichtend.*

वैर्यकृत Adj. nach dem Comm. = सामर्थ्येन संपादितः.

वीर्यग Adj. *eine Stelle einnehmend, wo er* (der Planet) *mächtig ist.*

वीर्यचन्द्र m. N. pr. des Vaters der Vîrâ, der Gattin Karaṁdhama's.

वीर्यतम Adj. *der kräftigste, wirksamste, mächtigste.*

वीर्यधर m. Pl. Bez. *der* Kshatrija *in* Plakshadvîpa.

वीर्यपण Adj. (f. या) *durch Heldenmuth erkauft.*

वीर्यपारमिता f. *die höchste Stufe der Männlichkeit, — der Macht, — der Energie* Kâraṇḍ. 82,8. 87,11.

वीर्यप्रवाद n. Titel eines Pûrva der Ǵaina.

*वीर्यभद्र m. N. pr. eines Mannes.

वीर्यमत्त MBh. 3,16610 fehlerhaft für वीर्यमत्त.

वीर्यवत्तरत्व n. *das Erfordern einer grösseren Kraft.*

वीर्यवत्ता f. *Kräftigkeit, Mächtigkeit* Gop. Br. 2, 3,9 (वीर्यवत्ताया इति zu lesen).

वीर्यवत्त्व n. dass.

वीर्यवत्, वीरियवत् 1) Adj. *a) kräftig, wirksam, tüchtig, mächtig.* Compar. वीर्यवत्तर AV. 18, 4,33. Superl. वीर्यवत्तम. — *b) Kraft erfordernd.* — *c) samenreich.* — 2) m. N. pr. *a)* eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. — *b)* eines Sohnes des 10ten Manu. — 3) f. वीर्यवती N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

वीर्यवाहिन् Adj. *Samen führend.*

*वीर्यवृद्धिकर n. *ein Aphrodisiacum.*

1. वीर्यशुल्क n. *Männlichkeit* oder *Heldenmuth als Kaufpreis* Bhâg. P. 1,10,29.

2. वीर्यशुल्क Adj. (f. या) *durch Männlichkeit* oder *Heldenmuth erkauft* oder *zu erkaufen* Bhâg. P. 10,52,41.

वीर्यसत्ववत् Adj. *Männlichkeit und Muth besitzend.*

वीर्यसह m. N. pr. eines Sohnes des Saudâsa.

*वीर्यसेन m. N. pr. eines Mannes.

वीर्यहारिन् m. N. pr. eines bösen Geistes.

वीर्यावत् Adj. = वीर्यवत् 1) *a).*

वीवध m. s. u. विवध.

*वीवधिक Adj. s. u. *विवधिक.

वीवाह m. = विवाह *Heimführung der Braut, Hochzeit, Eheschliessung, — mit* (सह) Hem. Par. 2,271. 6,98. Paṅkad.

1. वीश m. *ein best. Gewicht,* = 20 Pala = 1/5 Tulâ Hemâdri 1,117,16.

2. वीश in पञ्चवीश.

वीस n. *eine Art Tanz* S. S. S. 261.

वीसर्प m. = विसर्प 2) Ḱaraka 6,11.

वीसलदेव m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 6,210.

वुड्, वुडित *untergetaucht.*

वूर्य n. *Wahl* in क्रीतवूर्य.

वूस् (!), वूस्येत् angeblich = पृथक्कुर्यात् Prij. 37,2.

वृक 1) m. *a) Wolf. — b) *Hund. — c) *Schakal. — d) *Krähe. — e) *Eule. — f) *Dieb. — g) *ein* Kshatrija. — *h) Pflug. — i) *Donnerkeil. — k) *der Mond. — l) *die Sonne. — m) *eine best. Pflanze,* = बक. — *n) *das Harz der Pinus longifolia.* — *o)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. Auch *Pl. zu वार्केण्य. — β) eines Asura. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — δ) verschiedener Fürsten. — 2) *f. वृका *eine best. Pflanze,* = अम्बष्ठा. — 3) f. वृकी *a) Wölfin.* — *b) *Schakal-Weibchen.* — *c) *Clypea hernandifolia* Râǵan. 6,122.

वृककर्मन् 1) Adj. *wie ein Wolf verfahrend, wölfisch* Veṇis. 141. — 2) m. N. pr. eines Asura.

*वृकखण्ड m. N. pr. eines Mannes.

*वृकगर्त N. pr. einer Oertlichkeit.

*वृकगर्तीय Adj. von वृकगर्त.

*वृकग्राह m. N. pr. eines Mannes.

*वृकजम्भ m. desgl.

वृकँतति f. *Mord-* oder *Raubanschlag* RV. 2,34, 9 (wohl °तातिं zu lesen).

वृकँति m. 1) *Mörder, Räuber.* — 2) N. pr. *a*) eines Sohnes des Gîmûta. — *b*) Vṛkati und Vṛti als Söhne Kṛshṇa's; richtig वृकनिर्वृति als ein Name.

वृकतेजस् m. N. pr. eines Sohnes des Çishṭi.

*वृकदंश m. *Hund.* v. l. मृगदंश.

वृकदीप्ति m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

वृकदेव N. pr. 1) m. eines Sohnes des Vasudeva. — 2) f. आ (VP. 4,14,5) und ई einer Gattin Vasudeva's.

वृँकद्वरस् Adj. nach Sâj. = संवृतद्वार.

*वृकधूप m. 1) *Weihrauch.* — 2) *Terpentin.*

वृकधूमक m. *eine best. Pflanze* Karaka 1,27.

वृकनिर्वृति m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

वृकप्रस्थ N. pr. eines Dorfes.

*वृकबन्धु m. N. pr. eines Mannes.

*वृकभय n. *Furcht —, Gefahr vor Wölfen* P. 1,2, 43, Sch.

वृकरथ m. N. pr. eines Bruders des Karṇa.

*वृकवृप्य wohl N. pr. einer Oertlichkeit. Anzunehmen für वार्कवृप्य.

वृकल 1) m. *a*) = वल्कल *Bastgewand* Baudh. 1,6,13,12. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Çishṭi. — 2) f. ँआ *a*) *ein best. Eingeweide.* — *b*) *ein Frauenname.

वृकलोमँन् n. *Wolfshaar* Çat. Br. 5,3,4,18. 12, 9,1,6.

*वृकवञ्चिक m. N. pr. eines Mannes.

वृकस्थल n. N. pr. eines Dorfes.

*वृकान्ता f. *Ipomoea Turpethum.*

*वृकाजिन m. N. pr. eines Mannes.

वृकाय्, °यते *den Wolf machen.*

वृकायुँ Adj. *raub-, mordlustig.*

*वृकारति und *वृकारि m. *Hund.*

वृकाश्व m. N. pr. 1) eines Sohnes des Kṛshṇa. v. l. वृकास्य. — 2) eines andern Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

वृकाश्वकि (!) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

वृकास्य m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa Hariv. 2,103,12. v. l. वृकाश्व.

वृकोदर m. 1) Bein. Bhîmasena's. — 2) N. pr. einer Gruppe von Kobolden im Gefolge Çiva's.

वृकोदरमय Adj. *von Bhîmasena kommend.*

वृक्कँ m. 1) Adj. *Krankheit abwehrend* (nach Sâj.). — 2) m. Du. *die Nieren* Vishṇus. 96,92. Vgl. वृँक्य. — 3) *f. वृक्का = बुक्का *Herz.*

वृक्कक m. Du. *die Nieren.*

वृक्कावती (!) f. Bez. *eines best. Verses* Vaitân.

वृकर्णँ 1) Adj. s. u. 1. व्रश्च्. — 2) n. *Schnitt* AV. 8,10,18. TS. 2,5,1,3. — Karaka 1,17 fehlerhaft für वृक्क *die Nieren.*

वृक्तँ Partic. von वर्ज्.

वृक्तँबर्हिस् Adj. *der das Gras zur Opferstreu ausgerauft* oder *abgeschnitten hat,* so v. a. *zum Empfang der Götter gerüstet; opfernd, Opfer liebend.*

वृक्ति f. in नँमो° und सुवृक्तिँ.

वृक्षी Absol. von 1. व्रश्च् RV. 10,87,2.

वृक्ष fehlerhaft für वृकण.

वृँक्य m. Du. = वृक्कँ *die Nieren* TS. 5,7,19,1. Âpast. Çr. 7,22,6.

वृतँ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Baum, Pflanze* überh. Im System *ein Baum, welcher* (sichtbare) *Blüthen und Früchte hat.* — *b*) *Baumstamm.* — *c*) *Todtenbaum, Sarg.* — *d*) *Stab des Bogens.* — *e*) *Gestell* in einigen Compp. — *f*) wohl = वृतक *Wrightia antidysenterica.* — *g*) 105,23 fehlerhaft für वृक. — 2) n. *ein Stimulans* Vivekav. 3,200. 201.

वृतक 1) m. *a*) *Bäumchen.* बाल° Vikramâṅkaṅ. 13,3. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Baum.* — *b*) *Wrightia antidysenterica* Karaka 7,5. — 2) n. *a*) *die Frucht der Wrightia antidysenterica.* — *b*) *ein Stimulans* Vivekav. 3,201.

*वृतकन्द m. *die Knolle von Batatas paniculata.*

*वृतकुक्कुट m. *Waldhuhn.*

वृतँकेश Adj. *bewaldet.*

*वृतखण्ड m. *Baumgruppe.* Vgl. वृतषण्ड.

वृतघट m. N. pr. eines Agrahâra.

*वृतचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*वृतचर m. *Affe.*

वृतचूडामणिक s. u. पूतिवय.

*वृतच्छाय n. und °च्छाया f. (154,5) *Baumschatten.*

वृतज्ञ Adj. (f. आ) *aus Holz gemacht, hölzern* Hemâdri 1,110,10. 2,*a*,42,3.

वृततक्षक m. *Holzschläger.*

वृततैल n. *Baumöl, aus Baumfrüchten gewonnenes Oel.*

वृतत्व n. *das Baum-Sein, der Gattungsbegriff Baum.*

वृतद Adj. *Bäume schenkend* MBh. 13,58,30.

वृतदल n. *Baumblatt.*

वृतदेवता f. *Baumgottheit, Dryade.*

*वृतधूप und *°क m. *das Harz des Pinus longifolia* Râǵan. 12,157. Bhâvapr. 1,187.

*वृतनाथ m. *der indische Feigenbaum.*

वृतनिर्यास m. *Baumharz, Gummi.*

वृतपर्ण n. *Baumblatt.*

*वृतपाक m. *der indische Feigenbaum.*

वृतपाल m. *Waldhüter.*

*वृतपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*वृतभक्षा f. *Schmarotzerpflanze.*

*वृतभवन n. *Baumhöhle.*

*वृतभिद् *Axt.*

वृतभूमि f. *der Standort eines Baumes* Kauç. 30.

*वृतभेदिन् n. *eines Zimmermanns Meissel.*

वृतमय Adj. (f. ई) *aus Holz gemacht, hölzern.*

*वृतमर्कटिका f. *Eichhörnchen* Bhâvapr. 2,3.

*वृतमार्जार m. *ein best. Thier* Bhâvapr. 2,3.

वृतमूल n. *Baumwurzel* Spr. 6247.

वृतमूलता f. *das Ruhen —, Schlafen auf Baumwurzeln* (der Asketen).

वृतमूलिक Adj. *auf Baumwurzeln ruhend.*

*वृतमूषू m. *Calamus Rotang.*

वृतराज् m. *der indische Feigenbaum.*

वृतराज m. Bez. des Pârigâta.

*वृतरुहा f. 1) *Schmarotzer-* und *Schlingpflanze.* — 2) *Vanda Roxburghii* Râǵan. 5,66. — 3) *eine roth blühende Oldenlandia* Râǵan. 3,116.

*वृतवत् m. *Berg* Râǵan. 2,15.

वृतवाटिका und *°वाटी f. *Baumgarten.*

वृतवास्पनिकेत m. fehlerhaft für °वास्यनिकेत MBh. 2,399. ed. Vardh. 2,10,17.

वृतवास्यनिकेत m. N. pr. eines Jaksha MBh. 2,10,18.

*वृतश m. *Eidechse, Chamäleon.*

वृतशाखा f. *Baumast, — zweig* 154,12.

वृतशायिका f. *Eichhörnchen.*

वृतषण्ड m. *Baumgruppe.*

वृतसंकट n. *Walddickicht.*

वृतसर्पी f. *ein best. Thier.*

*वृतसारक m. *Phlomis zeylanica.*

वृतस्नेह m. *Baumöl, aus Baumfrüchten gewonnenes Oel.*

वृताग्र n. *Baumwipfel.*

वृतादन 1) m. *a*) *eines Zimmermanns Meissel.* — *b*) **Ficus religiosa.* — *c*) **Buchanania latifolia.* — 2) ई *a*) **Schmarotzerpflanze.* — *b*) **Vanda Roxburghii* Râǵan. 5,66. — *c*) *eine best. Gemüsepflanze. Hedysarum gangeticum* nach den Lexicographen.

*वृतादनी f. *Vanda Roxburghii.*

*वृतादिरुरुक, *वृतादिरूढ und *वृतादिरूढक n. *Umarmung.* Fehlerhaft, vgl. die folgenden Worte.

वृक्षाधिरूढक n. *eine Art von Umschlingung* (der Körper) Citat im Comm. zu Naish. 7,96. Vgl. वृक्षारूढ.

वृक्षाधिरूढि f. 1) *das Umfangreicherwerden eines Baumes von unten nach oben* Naish. 7,96. — 2) * *das Hinaufkriechen* (einer Schlingpflanze) *an einem Baume.* — 3) *eine Art von Umschlingung* (der Körper) Naish. 7,96.

*वृक्षामय m. *Lack* Bhâvapr. 1,176.

वृक्षाम्ल m. *Spondias mangifera;* n. *die Frucht.* Karaka 1,4 nach dem Comm. = मकरङ्क.

वृक्षायुर्वेद m. *die Lehre von der Pflege der Bäume.* °योगा: unter den 64 Künsten.

वृक्षारक MBh. 7,1872 fehlerhaft für वृन्दारक.

वृक्षारूढ n. = वृक्षाधिरूढक Citat im Comm. zu Naish. 7,96.

वृक्षारोहण n. *das Besteigen eines Baumes* Pâr. Grhj. 2,7,6. Çâṅkh. Grhj. 4,7.

*वृक्षार्का f. *eine best. Heilpflanze* Râgan. 5,27.

*वृक्षालय m. *Vogel.*

*वृक्षावास m. 1) *an ascetic, one who lives in the hollows of trees.* — 2) *a bird.*

*वृक्षाश्रयिन् m. *Käuzchen* Râgan. 19,123.

वृक्षीय Adj. von वृक्ष. Zu belegen nur एक° (Nachtr. 6).

वृक्षेशय 1) Adj. *auf Bäumen sich aufhaltend.* — 2) m. *eine Schlangenart.*

*वृक्षोत्पल m. *Pterocermum acerifolium.*

वृक्षोकस् m. *Affe* Mahâvîraḱ. 123,12.

वृक्ष्य n. *Baumfrucht.*

वृगल schlechte Schreibart für बृगल.

वृचयी f. ein Frauenname.

वृचीवत् m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*वृञ् = बल.

वृञध्यै Dat. Infin. zu वर्ञ् RV. 3,31,17.

1. वृञन n. 1) *Umhegung, umfriedigter —, befestigter Platz;* insbes. *die abgeschlossene Cultusstätte;* auch so v. a. *Bereich.* — 2) *eine geschlossene Niederlassung: Hof, Flecken, Dorfschaft,* auch *oppidum;* sowohl *die Mark* als *die Bewohner.* RV. 7, 32,7 nach dem Padap. m. — 3) * = बल Nigh. 2, 9. — 4) * *der Luftraum.* — 5) * = निराकरण.

2. वृञन n. wohl *Dorf,* so v. a. *die angesiedelten Menschen.* Nach Sâj. = जङ्गम.

3. वृञन 1) * n. *eine böse That, Sünde.* — 2) f. ई a) *Ränke, Tücke.* — b) etwa *Hürde* RV. 1,164,9. *Wolke* nach Sâj.

(वृञन्य) वृञनिम्र Adj. *was in Dörfern u. s. w. wohnt.*

वृञि m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Mannes.

*वृञिक Adj. von वृञि 1).

वृञिन 1) Adj. (f. आ) a) *krumm.* — a) *falsch, ränkevoll.* — c) *unheilvoll.* — 2) * m. (*krauses*) *Haupthaar.* — 3) f. आ *Ränke, Falschheit, Trug.* — 4) n. a) dass. — b) *Vergehen, Schlechtigkeit, Sünde.* — c) *Leid, Unglück.* — d) * = रक्तचर्मन्.

वृञिनवत् m. N. pr. eines Sohnes des Kroshṭu.

वृञिनवर्तनि Adj. *krumme Wege gehend, ränkevoll.*

वृञिनाय्, वृञिनायत् *trüglich, falsch.*

वृञिनीवत् m. = वृञिनवत्.

वृञ्जसे Dat. Infin. zu वर्ञ् RV. 8,65 (76),1.

*वृण्, वृणोति, वृणुते (भक्ते); वृणाति (प्रीणाने).

1. वृत् 1) Adj. am Ende eines Comp. *einschliessend.* — 2) f. *Begleitung, Gefolge; Trupp, Heer.*

2. वृत् 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich drehend, sich bewegend, sich verhaltend* u. s. w.; nach Zahlwörtern so v. a. — *fach,* — *fältig.* — 2) *Schluss, Ende.* Nur im Dhâtup., wo es den *Schluss* einer zu einer bestimmten grammatischen Regel gehörenden Reihe von Wurzeln bezeichnet, welche in der Grammatik durch die erste Wurzel mit nachfolgendem आदि oder प्रभृति kurz angegeben wird.

वृत 1) Adj. s. u. 1. und 2. वर्. — 2) * n. = धन.

*वृतक्षय m. *ein erwählter —, erwünschter Wohnsitz* in einer Etymologie.

वृतंचय Adj. *ein Heer sammelnd.*

*वृतपत्रा f. *eine best. Schlingpflanze.* Richtig वृत्त°.

वृता f. etwa *Fortschritt, Bewegung.*

*वृतार्चिस् f. *Nacht.*

1. वृति f. *Einzäunung, Zaun, Hecke* Kâd. 252,1 (411,13). Çiç. 12,37.

2. वृति f. *Wahl, Erwählung, ein erwähltes Gnadengeschenk.*

3. वृति f. bisweilen fehlerhaft für वृत्ति.

*वृतिकर m. *Flacourtia sapida* (*Hecken bildend*).

वृत्त 1) Adj. s. u. वर्त्. — 2) m. a) * *Schildkröte.* — b) * *eine Art Gras.* — c) *eine runde Kapelle.* — d) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,10. — e) MBh. 12,3660 fehlerhaft für वृत्र. — 3) f. वृत्ता a) *Bez. *verschiedener Pflanzen,* = क्षिञ्जरिष्टा (Râgan. 4,205), मांसरोहिणी (Râgan. 12,154), मकरकोशातकी (Râgan. 7,172) und प्रियङ्गु. — b) * *ein best. Arzneistoff,* = रेणुका Râgan. 6,113. Nach Mat. med. vielleicht *Piper aurantiacum.* — c) *ein best. Metrum.* — 4) n. (adj. Comp. f. आ) a) *Kreis, Epicykel.* — b) *das Vorkommen, Erscheinen, Gebrauchtwerden.* — c) *Erscheinung, eine Erscheinung von* (im Comp. vorangehend), auch so v. a. *eine Form von.* — d) *das Werden wie* (°वत्), so v. a. *Verwandlung in.* — e) *Ereigniss, Begebenheit.* — f) *Sache, Angelegenheit.* — g) *Lebensart, Lebenswandel, Betragen, Benehmen, Handlungsweise, Thun und Treiben.* Ausnahmsweise Pl. — h) *richtiger Wandel, gutes Betragen, richtiges Benehmen, gute Sitten.* — i) *Lebensunterhalt.* Richtiger वृत्ति. — k) *Rhythmus des Versschlusses.* — l) *ein Metrum mit bestimmter Silbenzahl* und *Metrum* überh. — m) *ein aus 10 Trochäen bestehendes Metrum.*

वृत्तक 1) am Ende eines adj. Comp. = वृत्त *Metrum.* — 2) m. *ein buddhistischer* oder *Gaina-Laie.* — 3) n. *eine schlichte und dabei wohlklingende Prosa.*

*वृत्तकर्कटी f. *Melone* Râgan. 7,197.

वृत्तकाय Adj. (f. आ) *einen runden Körper habend* 217,13.14.

वृत्तकौतुक n. und वृत्तकौमुदी f. Titel von *Metriken.*

वृत्तखण्ड *Ausschnitt eines Kreises.*

वृत्तगन्धि oder °न् n. *eine gekünstelte Prosa mit metrischen Partien* Vâmana 1,3,24. Nom. abstr. °न्धित्व n. ebend.

*वृत्तगुण्ड m. *eine Art Gras* Râgan. 8,143.

वृत्तचेष्टा f. *Benehmen.*

*वृत्ततण्डुल m. *Andropogon bicolor* Râgan. 16,25.

वृत्ततुण्ड Adj. *rundmäulig* Râgan. 17,55.

वृत्तत्व n. *Runde, Rundheit.*

वृत्तदर्पण m. Titel einer *Metrik.*

वृत्तद्युमणि m. desgl. Opp. Cat. 1.

*वृत्तनिष्पाविका f. *die runde* Nishpâvikâ Râgan. 7,188.

*वृत्तपत्रा f. *eine best. Schlingpflanze* Râgan. 3,131.

वृत्तपरिणाह m. *Peripherie* Âryabh. 2,10.

*वृत्तपर्णी f. 1) *Clypea hernandifolia* Râgan. 6, 123. — 2) = मकाशणपुष्पिका Râgan. 4,70.

*वृत्तपुष्प m. 1) *Nauclea Cadamba* Râgan. 9,101. — 2) *Acacia Sirissa* Râgan. 9,60. — 3) *Rosa moschata* Râgan. 10,103. — 4) = मुद्गर Râgan. 10,78.

वृत्तपूरण n. *das Ergänzen eines Metrums* Kshem. 2,12.

वृत्तप्रदीप m. Titel eines Werkes.

1.*वृत्तफल n. *Pfeffer.*

2.*वृत्तफल 1) m. a) *Granatbaum.* — b) *Judendorn.* — 2) f. आ *Myrobalanenbaum, Solanum melongena, eine Gurkenart* u. s. w. Râgan. 7,160. 167. 218. 11, 75. 140. 183.

वृत्तबन्ध m. *Vers* Çârṅgadh. 599.

*वृत्तबीज 1) m. *Abelmoschus esculentus* Râgan. 4, 160. — 2) f. आ *Cajanus indicus* Râgan. 16,61.

*वृत्तबीजका f. *ein best. Strauch* Râgan. 5,131.

वृत्तभङ्ग m. *ein Verstoss gegen die guten Sitten und gegen das Metrum* (nur dieses im Comm. zu Varâh. Bṛh. 1,13) Spr. 7854.

वृत्तभूय Adj. MBh. 1,3,63 wohl verdorben.

वृत्तमणिकोश m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*वृत्तमल्लिका f. 1) *Jasminum Sambac* Râgân. 10, 85. — 2) *Calotropis gigantea alba* Râgân. 10,29.

वृत्तमाला f. *ein Kranz von Metren, Metrik.*

वृत्तमुक्ताफल n. Pl. *Metra als Perlen.* °फलानां माला so v. a. *Metrik.*

वृत्तमुक्तावली f. Titel einer *Metrik.*

वृत्तयुक्त Adj. *von gutem Lebenswandel, tugendhaft* Hemâdri 1,434,3.

वृत्तरत्नाकर m. Titel einer *Metrik.* °टीका f., °पञ्जिका f., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °सेतु m.

वृत्तरत्नावलि (Opp. Cat. 1) und °ली f. desgl.

वृत्तवक्त्र Adj. *rundmäulig* Râgân. 17,56.

वृत्तवत् Adj. 1) *rund.* — 2) *einen guten Lebenswandel führend, tugendhaft.*

वृत्तवार्तिक n. Titel einer *Metrik* Opp. Cat. 1.

वृत्तशत n. Titel eines Werkes.

वृत्तशालिन् Adj. *einen guten Lebenswandel führend, tugendhaft.*

वृत्तश्लाघिन् Adj. *wegen seines Lebenswandels in gutem Rufe stehend.*

वृत्तसंपन्न Adj. *von gutem Lebenswandel, tugendhaft.*

वृत्तसादिन् Adj. *gutes Betragen zu Schanden machend, sich schlecht betragend, unsittlich.*

वृत्तस्थ Adj. *im guten Lebenswandel verharrend, einen guten Lebenswandel führend.*

वृत्तहीन Adj. *keinen guten Lebenswandel führend* Spr. 3203.

वृत्तातिपे m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit etwas Geschehenem nicht einverstanden sei, nicht recht daran glauben könne.* Beispiel Spr. 238.

वृत्ताध्ययनवृद्धि f. und वृत्ताध्ययनसंपत्ति f. *Vortrefflichkeit des Lebenswandels und der Studien.*

वृत्तानुवर्तिन् Adj. *einen guten Lebenswandel führend, tugendhaft.*

वृत्तान्त m. n. (seltener z. B. Vâsav. 289,8. Pañcad.; am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Geschichte, Vorfall, Begebenheit, Abenteuer, Erlebnisse, Lebensumstände; Bericht über einen Vorfall* u. s. w.; *Nachrichten* überh. Sg. und Pl. — 2) *Hergang, die Art und Weise, wie Etwas vor sich geht, — geschieht.* — 3) **Kapitel.*

*वृत्तान्तशस् Adv. *kapitelweise.*

वृत्तार्ध *Halbkreis* Hemâdri 1,127,12. 13.

वृत्ति f. 1) *das Rollen, Herabrollen* (von Thränen). — 2) *Art und Weise zu sein, — zu thun, — zu leben, Verfahren, Benehmen.* Ausnahmsweise auch Pl. — 3) *Verfahren —, Benehmen gegen Jmd* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 40,9. — 4) *ein gutes, achtungsvolles, liebevolles Benehmen, ein Gefühl der Achtung und Liebe für Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 5) *guter Wandel.* Richtig v. l. वृत्त. — 6) *allgemeiner Gebrauch, Regel.* — 7) *Art und Weise des Verhaltens, Wesen, Natur, Art.* — 8) *Zustand.* — 9) *das Sichbefinden —, Vorkommen —, Erscheinen in* oder *an* (Loc.). Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. — 10) *das Vorkommen, Dasein.* — 11) *das Obliegen, Hingegebensein;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *obliegend, hingegeben.* — 12) Sg. und Pl. *Lebensunterhalt, Erwerb, Gewerbe, Mittel zum Leben, Lebensunterhalt mittelst* (im Comp. vorangehend). वृत्तिं कर् oder कल्प् Caus. *leben von* (Instr.) und *Jmd* (Gen.) *einen Lebensunterhalt gewähren, — anweisen.* — 13) *Wirkung, Thätigkeit, Function* 286, 10. — 14) *Stimmung* 281,27. 282,2. 285,17. — 15) *das Erscheinen —, Gebrauchtwerden eines Wortes in einer best. Bedeutung* (Loc.), *die Function eines Wortes.* — 16) *Art und Weise —, Tempo der Aussprache, — der Recitation.* — 17) im Drama *Stil, Charakter, genre.* — 18) *Alliteration, häufige Wiederholung desselben Consonanten.* — 19) *Rhythmus des Versschlusses.* — 20) *Wortart, Wortform.* — 21) *Commentar zu einem* Sûtra. — 22) N. pr. der Gattin eines Rudra Bhâg. P. ed. Bomb. 3,12,13.

वृत्तिक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = वृत्ति 9), 12) und 13).

वृत्तिकर Adj. (f. ई) *Lebensunterhalt gewährend.*

वृत्तिकार m. *der Verfasser eines* oder *des Commentars zu einem* Sûtra.

वृत्तिचन्द्रप्रदीपिकानिरुक्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वृत्तिता f. Nom. abstr. zu einem auf वृत्ति ausgehenden adj. Comp. und zwar in der Bed. von वृत्ति 2), 11) und 12).

वृत्तित्व n. desgl. in der Bed. von वृत्ति 9) und 11). — दीर्घ° MBh. 13,5115 fehlerhaft für दीर्घदर्शित्व.

वृत्तिद् Adj. (f. आ) *Lebensunterhalt gewährend, Ernährer.*

वृत्तिदातर् Nom. ag. *Ernährer.*

वृत्तिदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वृत्तिन् am Ende eines adj. Comp. = वृत्ति 11) und 12).

वृत्तिप्रदीप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वृत्तिभाज् Adj. Çiç. 14,19 nach dem Comm. = क्षेमादिव्यापारं कुर्वन् und पुण्यपापकारिन्.

वृत्तिमत् Adj. 1) am Ende eines Comp. *das Verfahren von — befolgend.* — 2) *einer Sache obliegend, mit einem best. Gedanken beschäftigt.* — 3) *einen Lebensunterhalt habend.* Am Ende eines Comp. *lebend von.* — 4) *eine Thätigkeit —, eine Function ausübend, thätig* Çaṃk. zu Bâdar. 2,4,9. Am Ende eines Comp. *dessen Function — ist.*

वृत्तिमूल n. *das zum Lebensunterhalte Erforderliche, Existenzmittel* Gaut. 28,39.

वृत्तिवार्तिक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 261.

वृत्तिसंग्रह m. Titel *eines gedrängten Commentars* zu Pâṇini's Sûtra.

*वृत्तिस्थ m. *Chamäleon, Eidechse.*

°वृत्तिकृन् Adj. *Jmd den Lebensunterhalt entziehend* Ind. St. 2,175, N. 1, wo स पापो यतिवृत्तिक्षा zu verbinden ist; vgl. Paramahaṃsop. in Bibl. ind. 430, N. 1.

वृत्तिकृत्तर् Nom. ag. dass.

*वृत्तिर्वारु m. *Wassermelone.*

वृत्तोक्तिरत्न n. Titel eines Commentars zum Piṅgala.

वृत्तोत्सव Adj. *der ein Fest mitgemacht hat* MBh. 12,228,73.

वृत्तौजस् Adj. *Energie an den Tag legend* M. 1,6.

वृत्य R. 3,46,7 fehlerhaft für वृत्त *Handlungsweise.*

वृत्यनुप्रास m. *Alliteration, häufige Wiederholung desselben Consonanten.*

वृत्युपरोध m. *Beeinträchtigung des Lebensunterhalts* 40,10.

वृत्युपाय m. *Mittel zum Leben.*

*वृत्य Partic. fut. pass. von 1. und 2. वर् und von वर्त्.

वृत्वाय Absol. VS. 11,19 wohl fehlerhaft für वृत्वाय von 2. वर्.

वृत्र 1) m. (nur TS. 2,4,12,1) n. (gewöhnlich Pl.) *Bedränger, Feind, feindliches Heer.* — 2) m. *a*) N. pr. eines von Indra bekämpften und erschlagenen Dämons, eines Sohnes des Tvashṭar. Häufig Ahi genannt. — *b*) *Gewitterwolke.* — *c*) **Finsterniss.* — *d*) **Rad.* — *e*) **Berg.* — *f*) **Stein* Comm. zu Kâtj. Çr. 21,3,31. Vgl. Çat. Br. 4,2,5,15. — *g*) Bein. Indra's (!). — *h*) *N. pr. eines Berges. — 3) *n. *a*) = घन. v. l. वित्त. — *b*) = घनि.

वृत्रखाद् Adj. *den* Vṛtra *verzehrend, — vernichtend.* Nach Aufrecht *den* Vṛtra *plagend* (खाद् von

खद् = खिद्).

वृत्रघ्नी s. u. वृत्रहन्.

वृत्रतर m. *ein noch schlimmerer* Vṛtra.

वृत्रतुर Adj. *Feinde oder* Vṛtra *besiegend, siegreich.*

वृत्रतूर Adj. dass. °तूरि Maitr.S. 2,2,11 (24,8.11).

वृत्रतूर्य, °तूरिम्न n. *Besiegung der Feinde, —* Vṛtra's, *siegreicher Kampf.*

वृत्रत्व n. Nom. abstr. zu वृत्र 2) *a*).

वृत्रद्रुह् m. Bein. Indra's Mahâvîraṅ. 63,4.

*वृत्रद्विष् und वृत्रनाशन m. desgl.

वृत्रपुत्रा f. Vṛtra's *Mutter.*

*वृत्रभोजन m. *eine best. Gemüsepflanze.*

वृत्रारि m. Bein. Indra's VP. 5,1,57.

वृत्रवध m. *das Erschlagen* Vṛtra's. Auch Titel eines Schauspiels.

वृत्रविद्विष् (Çiç. 14,84) und वृत्रवैरिन् m. Bein. Indra's.

वृत्रशङ्कु m. *ein steinerner Pflock* (nach dem Comm.).

वृत्रशत्रु m. Bein. Indra's.

वृत्रहन् Adj. *den Feinden verderblich.*

वृत्रहत्य n. und वृत्रहत्या m. *Kampf mit den Feinden, — mit* Vṛtra.

वृत्रहन् 1) Adj. (f. °घ्नी) *Feinde tödtend, siegreich,* Vṛtra-*Tödter.* — 2) m. Bein. Indra's. — 3) f. वृत्रघ्नी N. pr. eines Flusses.

वृत्रहन्तर Nom. ag. Bein. Indra's.

*वृत्रहाय्, °यते *wie* Indra *verfahren.*

वृत्रारि m. Bein. Indra's.

वृत्वी Absol. zu 1. वर् RV. 1,52,6.

वृथक् Adv. = वृथा 1). Nach Sâj. = पृथक्.

वृथा Adv. 1) *zufällig, nach Belieben; ohne Weiteres, wie sich's fügt; lustig.* — 2) *unnützer Weise, für Nichts und wieder Nichts, vergebens, umsonst.* वाक्यं वृथा कर् so v. a. *ein Wort —, einen Rath unerfüllt lassen.* — 3) *verkehrt, falsch, unrichtig, unwahr, mit Unrecht.*

वृथाकर्मन् n. *die erste beste —, eine nicht religiöse Handlung* Âpast.

वृथाकार m. *eine unnütze Erscheinung, ein nichtsnutziges Ding* Spr. 2992.

वृथाकुलसमाचार Adj. *dem das Verfahren der Familie für Nichts gilt, der sich darüber hinwegsetzt* MBh. 1,136,33.

वृथाग्नि m. *ein beliebiges —, das erste beste Feuer* AV. Prâjaç. 3,8.

वृथाचार Adj. *der sich über die hergebrachte Sitte hinwegsetzt* MBh. 5,124,28.

वृथात्मायास m. *unnütze Selbstquälerei* Nâgân. 50,12 (68,9).

वृथात्व n. *Vergeblichkeit.*

वृथान्न n. *nur zum eigenen Genuss zubereitete Speise* Gaut.

वृथापक्व Adj. *zufällig —, nicht zum heiligen Gebrauch —, nur zum eigenen Genuss gekocht* Gobh. 2,9,5.

वृथापलित Adj. *umsonst altersgrau geworden* Çiç. 15,19.

वृथाप्रज्ञा Adj. f. *umsonst Kinder geboren habend* Spr. 6531.

वृथामति Adj. *verkehrten Verstandes* MBh. 2, 14,30.

वृथामांस n. *das erste beste Fleisch, nicht näher geprüftes und als der Vorschrift entsprechend befundenes —, nicht nach der Vorschrift behandeltes —, nur zum eigenen Genuss dienendes Fleisch* Gaut.

*वृथार्तवा Adj. f. *unfruchtbar* Gal.

वृथालिङ्ग Adj. (f. आ) *unmotivirt* MBh. 3,190,51.

वृथालिङ्गिन् Adj. *angemaasster Weise die Zeichen eines Ordens tragend* Vishṇus. 82,6.

वृथावाच् f. 1) *eine beliebige Rede* Ait. Âr. 236,2. — 2) *ein übel angebrachtes —, unwahres Wort* Gobh. 3,5,19.

वृथावादिन् Adj. *unwahr redend* Paṅkad.

वृथावृद्ध Adj. *umsonst* (d. i. *ohne weise zu werden*) *alt geworden* Bâlar. 25,14.

1. वृथाव्रत n. *eine falsche religiöse Obliegenheit* MBh. 12,228,72.

2. वृथाव्रत Adj. *falsche religiöse Obliegenheiten erfüllend* Hariv. 11187.

वृथाषट् (stark °षाट्) Adj. *leicht bewältigend.*

वृथोदक n. Pl. *das erste beste Wasser.*

वृथोद्यम Adj. *sich umsonst anstrengend.*

1. वृद्ध 1) Adj. s. u. 1. वर्ध्. — 2) m. *a*) *ein alter Mann, Greis.* — *b*) am Ende eines Comp. *der Aelteste unter.* — *c*) *ein Bettelmönch unter den* Çaiva. — *d*) **ein achtzigjähriger Elephant* Gal. — *e*) **Argyreia speciosa* oder *argentea.* — 3) f. वृद्धा *a*) *eine alte Frau, Greisin.* — *b*) am Ende eines Comp. *die Aelteste unter.* — *c*) N. pr. eines Weibes. — 4) m. f. in der Grammatik *ein älterer Nachkomme, ein einen älteren Nachkommen bezeichnendes Patronymicum* oder *Metronymicum* (z.B. गार्ग्य ist वृद्ध, गार्ग्यायणा — युवन्) 230,15. — 5) *n. *Benzoe.*

2. वृद्ध 1) Adj. s. u. 2. वर्ध्. — 2) *ein abgeschnittenes Stück* Çulbas. 1,50.51. v. l. वृध्.

वृद्धक m. *ein alter Mann, Greis.*

वृद्धकर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*वृद्धकाक m. *Rabe.*

वृद्धकात्यायन m. Kâtjâjana *der Aeltere.*

1. वृद्धकाल m. *Alter, Greisenalter.*

2. वृद्धकाल m. N. pr. eines Fürsten.

वृद्धकावेरी f. N. pr. eines Flusses. °माहात्म्य n.

वृद्धकृच्छ्र n. *eine best. Kasteiung alter Leute.*

वृद्धकेशव m. *eine Form der Sonne.*

*वृद्धकोटरपुष्पी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,105.

वृद्धकोश Adj. *einen reichen Schatz besitzend* Kathâs. 3,24.

वृद्धकौशिक m. Kauçika *der Aeltere* Hemâdri 1,447,16.

वृद्धक्रम m. *das einem alten Manne gegenüber zu beobachtende Verfahren.*

*वृद्धक्षत्र m. N. pr. eines Mannes.

वृद्धक्षत्रवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,7. Richtig बुद्धक्षेत्र°.

*वृद्धक्षेम m. N. pr. eines Mannes.

वृद्धगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

वृद्धगङ्गाधर n. *ein best. Pulver gegen Durchfall.*

वृद्धगर्ग m. Garga *der Aeltere.*

वृद्धगर्भा Adj. *hoch schwanger* Mân. Gṛhj. 2,18.

वृद्धगार्ग Adj. (f. ई) = वृद्धगार्गीय Bühler, Rep. No. 549.

वृद्धगार्गीय Adj. *von* Garga *dem Aelteren verfasst.*

वृद्धगार्ग्य m. Gârgja *der Aeltere.*

वृद्धगिरिमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

वृद्धगोनस m. *eine Schlangenart.*

वृद्धगौतम m. Gautama *der Aeltere.* °संहिता f. Burnell, T.

वृद्धचाणाक्य m. Kâṇakja *der Aeltere.*

वृद्धता f. 1) *Alter, Greisenalter.* — 2) am Ende eines Comp. *das Hervorragen durch.*

*वृद्धतिक्ता f. *Clypea hernandifolia.*

वृद्धत्व n. 1) *Alter, Greisenalter.* — 2) bei einem Planeten so v. a. *die Zeit unmittelbar vor seinem Untergange.*

*वृद्धदार m., *°क m. und *°दारु n. (Râgân. 3,105. Mat. med. 206) *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

वृद्धद्युम्न m. N. pr. eines Mannes.

*वृद्धधूप m. 1) *Acacia Sirissa.* — 2) *Terpentin.*

वृद्धनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*वृद्धनाभि Adj. *einen hervorstehenden Nabel habend.*

वृद्धपराशर m. Parâçara *der Aeltere.*

वृद्धपाराशरीय und °पाराशर्य n. *das Werk* Parâçara's *des Aelteren* Opp. Cat. 1.

वृद्धप्रपितामह m. *der Vater des Urgrossvaters.*

वृद्धप्रमातामह m. s. u. प्रमातामह.

*वृद्धबला f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,98.

वृद्धबाल n. Sg. *Greise und Kinder* MBh. 5,160,22.
वृद्धबालक dass. in आवृद्धबालकम्.
वृद्धबृहस्पति m. Bṛhaspati *der Aeltere.*
वृद्धबौधायन m. Baudhâjana *der Aeltere.*
वृद्धभाव m. *Alter, Greisenalter* 105,25. Hem. Par. 1,100.
वृद्धभोज m. Bhoǵa *der Aeltere.*
वृद्धमनु m. Manu *der Aeltere.*
वृद्धमक्षु Adj. *grossmächtig.*
वृद्धयम m. Jama *der Aeltere.* °स्मृति f. Burnell, T.
वृद्धयवन m. Javana *der Aeltere.* °ज्ञातक n.
वृद्धयाज्ञवल्क्य m. Jâǵńavalkja *der Aeltere.*
वृद्धयोगतरंगिणी f. Titel eines Werkes.
*वृद्धराज m. *Rumex vesicarius.*
वृद्धवयस् Adj. 1) *hochkräftig.* — 2) *betagt, alt* Pańkad.
वृद्धवसिष्ठ m. Vasishṭha *der Aeltere.*
वृद्धवाग्भट m. Vâgbhaṭa *der Aeltere.*
वृद्धवादसूरि m. wohl fehlerhaft für °वादिसूरि.
वृद्धवादिन् m. 1) **ein* Ǵina Gal. — 2) N. pr. eines Mannes. °वादिसूरि Ind. St. 15,279.
वृद्धवाशिनी f. *Schakal.*
*वृद्धवाकुन m. *der Mangobaum.*
*वृद्धविभीतक m. dass.
वृद्धविष्णु m. Vishṇu (der Gesetzgeber) *der Aeltere.*
वृद्धवृक्ष Adj. wohl = वृद्धवृक्षिय.
वृद्धवृक्षिय Adj. *von hoher Manneskraft.*
वृद्धवैयाकरणभूषण n. Titel eines Werkes.
वृद्धशङ्ख m. Çaṅkha *der Aeltere.* °स्मृति f. Burnell, T.
वृद्धशर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.
वृद्धशवस् Adj. *hochgewaltig.*
वृद्धशाकल्य m. Çâkalja *der Aeltere.*
वृद्धशातातप m. Çâtâtapa *der Aeltere.* °स्मृति f. Burnell, T.
वृद्धशीलिन् Adj. 1) *das Wesen eines Alten habend, für alt —, für ehrwürdig geltend* Gobh. 3, 5,1. — 2) *altersschwach* MBh. 3,280,4.
वृद्धशोचिस् Adj. *gewaltig flammend.*
वृद्धशौनकी f. Titel eines Werkes.
वृद्धश्रवस् 1) Adj. *mit grosser Schnelligkeit begabt.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's Vâsav. 150,1. — *b)* N. pr. eines Muni.
वृद्धश्रावक m. *ein* Çiva'*itischer Bettelmönch* Satja im Comm. zu Varâh. Bṛh. 15,1.
*वृद्धसंघ m. *eine Versammlung alter Leute.*
वृद्धसुश्रुत m. Suçruta *der Aeltere.*
*वृद्धसूत्रक n. *in der Luft herumfliegende Baumwollenflocken.*
वृद्धसेन 1) Adj. *grosse Wurfgeschosse tragend.* — 2) f. वृद्धसेना N. pr. der Gattin Sumati's.
वृद्धसेवा f. *rücksichtsvolles Benehmen gegen Alte.*
वृद्धसेविन् Adj. *gegen Alte sich rücksichtsvoll benehmend* M. 7,38. Nom. abstr. °वित्व n. Kâm. Nitis. 8,7.
वृद्धहारीत m. Hârîta *der Aeltere.*
वृद्धाचल n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n. Burnell, T.
वृद्धात्रि m. Atri *der Aeltere.*
वृद्धात्रेय m. Âtreja *der Aeltere.*
वृद्धादित्य m. *eine Form der Sonne.*
वृद्धासन *Ehrenplatz* (buddh.).
वृद्धायु Adj. *von hoher Lebenskraft.*
वृद्धार्क m. *eine lange am Himmel stehende Sonne,* so v. a. *Abendstunde* Spr. 6264.
वृद्धार्यभट m. Âryabhaṭa *der Aeltere.*
वृद्धि 1) f. *a) Wachsthum, das Heranwachsen, Grosswerden* 130,13. Spr. 7832. — *b) Zuwachs, Vermehrung, Verstärkung, Zunahme, Steigerung, Vergrösserung, Verlängerung* (des Lebens). — *c) das Wachsen, Anschwellen* des Meeres, der Flüsse, des Wassers, des Mondes. — *d) das Aufsteigen* des Bodens. — *e) Anschwellung* (körperliche). — *f) Anschwellung des Scrotums.* — *g) das Gedeihen, Emporsteigen, Zunahme an Macht und Glücksgütern, das Reichwerden; Wohlfahrt, Wohlergehen, Glück.* — *h) *Werthgegenstand* Râǵan. 13,144. — *i) Ergötzen, Begeisterung.* — *k) Gewinn.* — *l) Zins* (auf ein geliehenes Kapital). — *m)* in der Grammatik *die höchste Steigerung eines Vocals, die Vocale* आ, ऐ *und* औ. — *n) eine best. Heilpflanze* Râǵan. 5,29. Bhâvapr. 1,171. — *o)* abgekürzt für वृद्धिश्राद्ध. — *p) ein best. astr.* Joga. — 2) m. N. pr. eines Dichters.
वृद्धिक 1) am Ende eines adj. Comp. in अ°. — 2) f. आ *a) *ein best. Heilmittel.* — *b)* Pl. Bez. *einer Art von Dryaden.*
वृद्धिकर 1) Adj. (f. ई) *Wachsthum befördernd, Gedeihen bringend, mehrend, den Wohlstand vermehrend.*
वृद्धिकर्मन् n. wohl so v. a. वृद्धिश्राद्ध.
वृद्धिजीवक Adj. *vom Wucher lebend.*
1.*वृद्धिजीवन n. *Wucher.*
2. वृद्धिजीवन Adj. *vom Wucher lebend* MBh. 13, 117,19.
*वृद्धिजीविका f. *Wucher.*
वृद्धिद 1) Adj. (f. आ) *Gedeihen bringend, die Wohlfahrt fördernd.* — 2) *m. *a) ein best. Strauch,* = जीवक Râǵan. 5,12. — *b) Batatas edulis* Râǵan. 7,86.
वृद्धिदत्त m. N. pr. eines Kaufmanns Kampaka 6.
*वृद्धिदात्री f. *eine best. Pflanze,* = वृद्धि Râǵan. 5,29.
वृद्धपत्र n. *eine Art Lanzette.*
वृद्धिमत् Adj. 1) *wachsend, zunehmend.* — 2) *zur Macht gelangt.* — 3) *die* Vṛddhi *genannte Steigerung eines Vocals bewirkend.*
वृद्धिरैच्सूत्रविचार m. Titel Burnell, T. Vgl. P. 1,1,1.
वृद्धिश्राद्ध n. *ein Manenopfer bei bestimmten freudigen häuslichen und andern Anlässen.*
वृद्धी Adv. mit भू *alt werden.*
वृद्धोक्षन् m. *ein alter Stier.*
वृद्धोपसेविन् Adj. *Alte ehrend* Spr. 504. 6265. R. 5,36,63.
वृद्ध्याजीव und वृद्ध्युपजीविन् Adj. *vom Wucher lebend.*
वृध् Adj. 1) *froh, heiter, begeistert.* — 2) *erfreuend, mehrend, stärkend.* — वृधे s. bes.
वृधे 1) Adj. *a) sich ergötzend, — freuend, begeistert.* — *b) erfreuend,* mit Acc. — 2) m. *a) Erfreuer, Förderer, Mehrer, Freund.* — *b) Erfreuung.*
वृधत् *er vergnüge sich* u. s. w. als Ausruf in Opferformeln Vaitân.
वृधन्वत् Adj. *eine Form der Wurzel* 1. वर्ध् *enthaltend.*
वृधस् *vergnüge dich* u. s. w. als Ausruf in Opferformeln.
वृधसान 1) Adj. *a) wachsend.* — *b) sich ergötzend.* — 2) *m. = पुरुष.
*वृधसानु m. = पुरुष, पत्र und कृति.
वृधसे Dat. Infin. zu 1. वर्ध् RV. 5,64,5.
वृधहन् Adj. etwa *fröhlich.*
वृधीक Adj. *Jmd* (Gen.) *gewachsen.* Nach Sâj. = वर्धयितर्.
वृधीय in इषो°.
वृधु m. N. pr. M. 10,107 fehlerhaft für बृबु.
वृधे Dat. Infin. RV. AV. 1) *zum Wachsthum, zum Gedeihen.* — 2) *zum Ergötzen, zur Begeisterung.*
*वृध्य Partic. fut. pass. von 1. वर्ध्.
वृध्र *ein abgeschnittenes Stück* Çulbas. 1,50. 51. v. l. वृद्ध.
वृन्त 1) m. *a) ein best. kriechendes Thier* (*Raupe*). — *b) die Eierpflanze.* — 2) f. वृन्ता *a) *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,205. — *b) ein best. Metrum.* v. l. वृत्ता. — 3) n. *a) Stiel eines Blattes, — einer Blüthe, — einer Frucht.* — *b) Stiel einer Schale.* — *c) *Brustwarze.* — Auch fehlerhaft für वृन्द.
वृन्तक 1) am Erde eines adj. Comp. (f. वृन्तिका)

Stiel. — 2) f. वृत्तिका dass.

वृत्तयमक n. *eine Art Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,13.

वृत्ताक m. und °की f. *die Eierpflanze;* n. *die Frucht* Bhâvapr. 1,288. 2,10. 3,32.

*वृत्तिता f. *eine best. Pflanze,* = कटुक.

वृन्द् 1) n. (nur in Nigh. accentuirt) *a) Schaar, Trupp, Heerde, Schwarm, Menge.* वृन्दं वृन्दं च तिष्ठताम् *schaarenweise, in Gruppen,* वृन्दैस् *in Gruppen,* वृन्दवृन्दैर्जनैः *in abgesonderten Gruppen stehend.* m. fehlerhaft. — *b) eine Menge beisammen stehender Blüthen* oder *Beeren, Traube.* — *c) ein Chor von Sängern und Musikanten* S. S. S. 238. — *d) eine best. hohe Zahl, hundert Milliarden.* — 2) m. *a) eine Geschwulst* oder *Afterbildung in der Kehle.* — *b) eine best. hohe Zahl, Milliarde* Arjabh. 2,2. — *c) *eine best.* Çakti *eines* Gina. Richtig wohl वृन्द्र. — *d)* N. pr. eines medic. Autors Bhâvapr. 3,18. 43. — 3) f. वृन्दा *a) Basilienkraut.* — *b)* Bein. der Râdhâ (einer Geliebten Kṛshṇa's) Vṛshabh. 258. fgg. — *c) *N. pr. der Gattin Galamdhara's.

वृन्दगायक m. *Chorsänger* S. S. S. 118.

°वृन्दमय Adj. *als eine Menge von — erscheinend* Çiç. 6,43.

*वृन्दर Adj. von वृन्द्.

वृन्दशस् Adv. *in Gruppen, heerden-, haufenweise* Kâd. 2,129,18 (159,3).

वृन्दानुवृत्त n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 769.

वृन्दार 1) *Adj. = वृन्दारक 1). — 2) m. *ein Gott* Kumâras. 15,53.

वृन्दारक 1) Adj. (f. *°रका und °रिका) *an der Spitze einer Schaar stehend, der beste —, der schönste in seiner Art, der beste —, schönste unter* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Mahâbh. 92, *a. b.* 95,*a. b.* — 2) m. *a) ein Gott.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

°वृन्दारकाय् *den besten unter — spielen, — darstellen.* Nur °यितुम्.

वृन्दारण्य n. = वृन्दावन 1) Bhâm. V. 4,5. °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1,5104. 5859.

वृन्दावन 1) n. N. pr. eines heiligen *Waldes* am linken Ufer der Jamunâ in der Nähe von Mathurâ, des Schauplatzes der Liebesspiele Kṛshṇa's mit Vṛndâ (Râdhâ). — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई *Basilienkraut.*

वृन्दावनचम्पू f. Titel eines Werkes.

वृन्दावननगर n. N. pr. einer *Stadt.*

वृन्दावनमाहात्म्य n., °वनयमक n., °वनशतक n. und °वनाख्यान n. (Opp. Cat. 1,2912) Titel.

वृन्दावनेश m. Bein. Kṛshṇa's.

वृन्दावनेश्वर 1) m. desgl. — 2) f. ई Bein. der Râdhâ.

°वृन्दिन् Adj. *eine Schaar — eine Menge von — enthaltend.*

*वृन्दिष्ठ und *वृन्दीयस् Superl. und Compar. zu वृन्दारक 1).

वृश 1) m. *a)* N. pr. eines Mannes. Auch वृष geschrieben. — *b) *= वृष *Gendarussa vulgaris.* — 2) *f. आ *ein best. Kraut.* — 3) f. ई fehlerhafte Schreibung für बृसी.

वृश्चद्वन Adj. *Bäume fällend, — spaltend.*

*वृश्चन m. *Scorpion.*

वृश्चिक 1) m. *a) Scorpion, Tarantel.* — *b) der Scorpion im Thierkreise.* Auch वृश्चिकराशि m. Vâsav. 62,4. — *c) *Boerhavia procumbens.* — *d) *= मदन *(eine best. Pflanze).* — *e) *= काल, कालिक. — *f) *= अग्रकायणमास. — 2) *f. वृश्चिका und °की f. *Zehenschmuck* Gal. — 3) *f. वृश्चिका *Boerhavia procumbens* (?) Râgân. 5,127. — 4) *f. वृश्चिकी *Weibchen des Scorpions.*

*वृश्चिकपत्रिका f. *Basella cordifolia.*

*वृश्चिकपर्णी f. *Salvinia cucullata* Râgân. 3,54.

वृश्चिकाली f. *Tragia involucrata* Râgân. 9,48. Karaka 3,8.

वृश्चिकेश m. *der über den Scorpion im Thierkreise herrschende Planet Mercur.*

*वृश्चिपत्री f. *Tragia involucrata.*

वृश्चीक m. *eine best. Pflanze.*

*वृश्चीर m. *eine weissblühende* Punarnavâ. Richtig वृश्चीव.

वृश्चीव m. dass. Râgân. 5,115. Bhâvapr. 3,26. 4, 176. Karaka 1,4. 3,8. 6,3.

वृष 1) m. *a) Mann, Gatte.* — *b) Männchen eines Thieres* in अज° und अश्ववृष. — *c) Stier* (in der älteren Sprache nur am Ende eines Comp.). गवाम् *der Stier unter den Kühen* auch als Bez. *des Hauptwürfels.* — *d) der Stier im Thierkreise.* Auch °राशि m. und °भवन n. — *e) ein kräftiger Mann, ein Mann von grosser Potenz.* In der Erotik *eine der 4 Arten von* पुरुष. — *f) der Beste in seiner Art, der Beste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). अङ्गुलीनाम् so v. a. *Daumen.* — *g) die als Stier gedachte Gerechtigkeit, Pflicht* oder *Tugend; ein gutes Werk* Çiç. 15,35. Vâsav. 128,1. — *h)* Bein. α) Vishṇu-Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — γ) Indra's. — δ) der Sonne. — ε) *des Liebesgottes. — ζ) Karṇa's. — *i) der männliche Same* Vâsav. 128,1. Verz. d. Oxf. H. 303,*b*,3 (?). — *k) *Wasser* Utpalini im Comm. zu Vâsav. 128. — *l)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gendarussa vulgaris* oder *Adhatoda* (in dieser Bed. Karaka 6,5), *Boerhavia variegata* und *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle.* — *m) eine best. Tempelform.* — *n) ein zum Aufbau eines Hauses besonders zugerichteter Platz.* — *o) das 15te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *p) *Maus* oder *Ratte.* Aus वृषदंश fälschlich geschlossen. — *q) Feind.* — *r)* N. pr. α) des Indra im 11ten Manvantara. — β) eines Sâdhja. — γ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — δ) eines Asura Çiç. 15,35. 16,8. — ε) des Regenten des Karaṇa Katushpada. — ζ) eines alten Fürsten. — η) zweier Söhne Kṛshṇa's und verschiedener anderer Männer. Auch v. l. für वृश Ârsh. Br. — ϑ) eines der 10 Rosse des Mondes VP.^{2} 2,299. — 2) f. आ *a) *Gendarussa vulgaris* oder *Adhatoda.* — *b) *Salvinia cucullata* Râgân. 3,55. — *c) *Mucuna pruritus* Dhanv. 1,7. — *d)* Name eines Sâman Ârsh. Br. — 3) f. ई fehlerhafte Schreibung für बृसी. — 4) *n. *Myrobalane.*

वृषक 1) m. *a) eine best. Pflanze.* — *b)* वृषको ऽसि als Anfang eines Jagus Lâṭj. 2,1,5. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 2) n. इन्द्रस्य Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वृषकर्णिका (Karaka 6,11) und *वृषकर्णी f. *Cocculus tomentosus.*

वृषकर्मन् 1) Adj. *a) Mannesthat verrichtend* RV. — *b) wie ein Stier verfahrend.* — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

वृषकाम Adj. *einen Mann* oder *einen Stier begehrend.*

वृषकाक्षया f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,35.

*वृषकृत Adj. gaṇa प्रवृद्धादि.

वृषकेतन m. Bein. Çiva's.

वृषकेतु m. 1) desgl. °शिष्य m. Bein. Paraçurâma's Bâlar. 117,1. — 2) N. pr. eines Kriegers.

वृषक्रतु Adj. *männlich gesinnt.*

वृषखादि Adj. *grosse Spangen* oder *Ringe tragend* oder *mit Ohrringen geschmückt.*

वृषगण m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.*

*वृषगन्धा f. *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râgân. 3,84.

वृषगायत्री f. *eine zu Ehren des Stieres gesprochene* Gâjatrî Hemâdri 1,486,16.

वृषचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

वृषच्युत Adj. *vom Starken* (d. i. *dem* Soma) *erregt.*

वृषजूति Adj. *Mannesdrang habend.*

वृषण 1) m. (*n.) *Hodensack;* Du. *die Hoden.* —

2) m. 1) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. zweier Männer.

वृषणाश्व 1) Adj. *von Hengsten gezogen* (Wagen). — 2) m. N. pr. *a*) eines Mannes Maitr. S. 2,5,5 (54,7). — *b*) *eines Gandharva. — *c*) *eines Rosses des Indra.

वृषण्य्, वृषण्यति *brünstig sein* (vom Manne und Weibe).

*वृषणाश्व m. fehlerhaft für वृषणाश्व 2) *b*).

वृषणवत् Adj. 1) *mit Hengsten bespannt, — fahrend.* — 2) etwa *unter Hengsten befindlich.* — 3) *das Wort* वृषन् *enthaltend.*

वृषणवसु 1) Adj. etwa *grossen Besitz habend, grosses Gut mit sich führend.* — 2) *m. Indra's *Wald, Garten* oder *Schatz* (beruht auf einer Verwechselung von वन mit धन).

वृषता f. *männliche Potenz, Geilheit* Karaka 6,2.

वृषत्व und वृषतन n. *Mannheit.*

*वृषद्व m. N. pr. eines Mannes Uéévaл. zu Uṇâdis. 5,21.

वृषदंश m. 1) *Katze.* — 2) N. pr. eines Berges.

वृषदंशक und *°क m. *Katze* Râgan. 19,13.

वृषदश्व vielleicht m. N. pr. eines Mannes. Nur Pl. Voc. RV. Nach Sâj. = वृषता (सोमेन) अश्वत्तः.

वृषदत् Adj. (f. °दती) *starke Zähne habend.*

*वृषदत्त Adj. dass.

वृषदर्भ m. 1) N. pr. eines Fürsten der Kâçi. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) Bein. Kṛshṇa's.

वृषदेव N. pr. 1) m. eines Fürsten Ind. Antiq. 9, 164. fg. — 2) f. आ einer Gattin Vasudeva's.

वृषद्गु m. N. pr. eines Fürsten. v. l. कृषद्गु.

वृषद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

वृषधर m. Bein. Çiva's Bâlar. 81,15.

वृषधूत Adj. *von Männern gerüttelt* (*ausgepresst*).

1. वृषध्वज m. *ein Banner mit einem Stiere.*

2. वृषध्वज 1) Adj. *einen Stier im Banner habend.* — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Verfassers von mystischen Gebeten bei den Tântrika. — γ) eines Berges. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

*वृषध्वाङ्क्षी f. *eine Cyperus-Art* Râgan. 6,144.

वृषन् (Acc. वृषणम् und वृषाणम्, Nom. Pl. nur im Çat. Br. वृषाणस्) 1) Adj. *männlich, kräftig, gewaltig, gross* (von Belebtem und Unbelebtem). — 2) m. *a*) *Mann.* — *b*) *Hengst.* — *c*) *Stier.* — *d*) Beiw. und Bein. verschiedener Götter, insbes. Indra's. — *e*) in Comp. mit *Erde, Land* so v. a. इन्द्र *Herr.* क्षिति°, क्ष्मा° *Fürst, König.* — *f*) *ein best. Metrum.* — *g*) *Bein. Karṇa's. — *h*) N. pr. eines Mannes. — 2) f. वृष्णी *Stute* Comm. zu Lâṭj. 2,7, 26 (वृष्ण्यसि zu lesen). — 3) n. Name eines Sâman.

वृषनादिन् Adj. *wie ein Stier brüllend* Çiç. 20,70.

वृषनाभि Adj. *gewaltige Naben habend.*

वृषनामन् n. von unbekannter Bed. Nach Sâj. वृष = वर्षण und नामन् = नमन.

*वृषनाशन m. *Embelia Ribes.*

वृषन्तम Adj. *gewaltigst, männlichst.*

वृषंधि Adj. *männlichen Muthes, kühn.*

*वृषपति m. 1) *ein in Freiheit gesetzter Stier.* — 2) Bein. Çiva's.

*वृषपत्त्रिका f. *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râgan. 3,84.

वृषपत्नी Adj. f. etwa *einen tüchtigen Gebieter habend.* Nach Sâj. *den Regner zum Gatten* oder *Herrn habend.*

*वृषपर्णी f. 1) *Salvinia cucullata.* — 2) *Cocculus tomentosus.*

वृषपर्वन् 1) Adj. *gewaltige Gelenke habend.* — 2) m. *a*) **die Wurzel von Scirpus Kysoor.* — *b*) **der Betelnussbaum.* — *c*) Bein. α) Vishṇu's. — β) *Çiva's. — *d*) N. pr. α) eines Dânava Kâd. 62, 18 (118,5). — β) eines Râgarshi. — γ) eines Affen.

वृषपाण Adj. *Männern zum Trunk dienend.*

वृषपाणि Adj. *gross —, starkhufig.*

वृषपुष्प n. *ein best. Gemüse* Karaka 177,11.

वृषप्रभर्मन् Adj. *dem der Starke* (Soma) *vorgesetzt wird.*

वृषप्रयावन् Adj. *mit Hengsten fahrend.*

वृषप्सु Adj. etwa *starkes —, männliches Aussehen habend.* Nach Sâj. = वर्षणारूप.

वृषभ 1) Adj. *gewaltig, männlich, tüchtig.* — 2) m. *a*) *Stier.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,467,8. — *b*) *der Stier im Thierkreise.* — *c*) *der Stier* als Bild der Grösse, Macht u. s. w.: *der Stärkste, Grösseste, Erste, Beste, — unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend); *Anführer, Herr* u. s. w. — *d*) **eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle* Râgan. 5,14. Bhâvapr. 1,170. — *e*) **Ohrhöhle.* — *f*) Bez. *des 28sten* Muhûrta. — *g*) Bein. Daçadju's. — *h*) N. pr. α) eines von Vishṇu besiegten Asura. — β) eines der Söhne des 10ten Manu. — γ) eines Arhant der Gaina und verschiedener anderer Männer. — δ) eines Berges. — 3) f. वृषभा *a*) = आर्षभ 3) VP.^{2} 2,276. — *b*) N. pr. eines Flusses. — 4) *f. वृषभी *a*) *Wittwe.* — *b*) *Mucuna pruriens.*

वृषभकेतु m. Bein. Çiva's.

*वृषभगति m. desgl.

वृषभचरित 1) Adj. *von Stieren verübt.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

वृषभत्व n. Nom. abstr. von वृषभ *Stier.*

वृषभध्वज 1) Adj. *einen Stier im Banner habend.* — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Berges.

वृषभर Adj. *stark zugreifend,* so v. a. *kämpfend* u. s. w. oder *gewaltigen Ruf erhebend.*

वृषभवीथि f. Bez. *eines Neuntels der von Venus durchlaufenen Bahn.* Es umfasst die Mondhäuser Maghâ, Pûrvaphalgunî und Uttaraphalgunî.

वृषभषोडश Adj. f. Pl. (mit गो) oder Subst. Pl. (ohne गो) *fünfzehn Kühe und ein Stier* M. 9,124 (Chr. 196,1). 11,116. 130.

वृषभस्वामिन् m. N. pr. eines Fürsten.

वृषभाक्ष 1) Adj. *Augen eines Stiers habend.* — 2) *f. ई *Koloquinthe* Râgan. 3,58.

वृषभाङ्क m. Bein. Çiva's.

वृषभाण m. wohl nur fehlerhaft für °भानु.

वृषभाद्रि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

वृषभान (fehlerhaft) und °भानु m. N. pr. des Vaters der Râdhâ (einer Geliebten Kṛshṇa's).

वृषभानुजा f. 1) Patron. der Râdhâ. — 2) Titel eines Schauspiels.

वृषभानुनन्दिनी f. Patron. der Râdhâ Vṛshabh. 257,*a*,24.

वृषभान्न Adj. *kräftige Nahrung geniessend.*

*वृषभास f. Indra's *Stadt.*

वृषभासुरविधंसिन् m. Bein. Kṛshṇa's.

वृषभैकसहस्रा Adj. f. Pl. mit गो *tausend Kühe und ein Stier* M. 11,127.

वृषभैकादश Adj. f. Pl. mit गो *zehn Kühe und ein Stier* Hemâdri 1,467,8 (zu lesen वृषभैकादशाश्च).

वृषभोत्सर्ग m. *Freilassung eines Stiers* (ein verdienstliches Werk) Burnell, T.

वृषमणस् Adj. *kräftig —, männlich gesinnt, muthig.*

वृषमणस Adj. dass.

*वृषय m. = आश्वय.

वृषयु Adj. *brünstig, ausgelassen.*

वृषरथ Adj. *einen gewaltigen Wagen habend.*

वृषरश्मि Adj. *gewaltige Zügel* oder *Stränge habend.*

वृषरात्रकेतन m. Bein. Çiva's.

वृषल und वृषल (Çat. Br.) 1) m. *a*) *Männlein,* so v. a. *ein geringer Mann, ein gemeiner Kerl;* später ein Çûdra. — *b*) angeblich *Tänzer.* — *c*) Bein. Kandragupta's. — *d*) **Pferd.* — *e*) **eine Art Knoblauch.* — 2) f. वृषली *a*) *ein gemeines Weib, ein Weib aus der* Çûdra-*Kaste* Çat. Br. 14,9,4,

12. — *b*) angeblich *Hure*.

वृषलक m. *ein elender* Çûdra.

वृषलघ्न m. Bein. Çiva's.

वृषलता f. und वृषलत्व n. *der Stand eines* Çûdra.

वृषलयाचक Adj. *der für einen* Çûdra *kocht* MBh. 3,13356. v. l. वृषलयाजक.

वृषलयाजक Adj. *der für einen* Çûdra *opfert* MBh. 13,200,7.

वृषलाङ्कन m. Bein. Çiva's Bâlar. 82,9.

वृषलीपति m. *ein Mann, der ein Weib aus der* Çûdra-*Kaste hat.*

*वृषलीपुत्र m. *der Sohn eines Weibes aus der* Çûdra-*Kaste.*

वृषलीफेनपीत Adj. *der den Speichel eines Weibes aus der* Çûdra-*Kaste gekostet hat* M. 3,19.

*वृषलोचन m. *Maus* oder *Ratte.*

*वृषल्याःपुत्र (Conj.) m. = वृषलीपुत्र.

वृषवत् m. N. pr. eines Berges.

वृषवाह् Adj. *auf einem Stiere reitend.*

वृषवाहन Adj. dass.; m. Bein. Çiva's.

वृषविवाह् m. = वृषोत्सर्ग Harshaṅ. 68,8.

वृषवृष n. Name eines Sâman.

वृषव्रत Adj. *gewaltige Herrschaft führend* oder *Männer beherrschend.*

वृषव्रात Adj. *einen gewaltigen Haufen* oder *einen Männerhaufen bildend.*

*वृषशत्रु m. Bein. Vishṇu's.

वृषशिप्र m. N. pr. eines Dämons.

वृषशील Adj. als Erklärung von वृषल.

वृषश्रुष्ण m. N. pr. wohl nur fehlerhaft für वृषश्रुष्म.

वृषश्रुष्म 1) Adj. *starkmuthig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

वृषसव Adj. *von Männern gepresst* oder *den Mann treibend.*

वृषसाह्वया f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,35.

*वृषसृक्किन् m. *Wespe.*

वृषसेन 1) Adj. etwa *ein Männerheer habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des 10ten Manu. — *b*) eines Sohnes des Karṇa. — *c*) eines Urenkels Açoka's.

वृषस्कन्ध Adj. *Schultern eines Stieres habend.*

वृषस्तुभ् Adj. etwa *gewaltige Rufe ausstossend* RV. 10,66,6.

वृषस्य्, °स्यति *nach einem Manne —, nach einem Stiere verlangen, geil —, läufisch sein.*

वृषाकपायी (betont nur in Nigh., Voc. im RV.) f. 1) *das Weib des* Vṛshâkapi. Von den Commentatoren auf die *Morgenröthe* gedeutet. Nach den Lexicographen = श्री, गौरी, स्वाहा und शची. — 2) **Asparagus racemosus* und = जीवन्ती.

वृषाकपि m. 1) *grosser Affe* oder *Mannaffe;* nach den Commentatoren ein Sohn Indra's und auf *die Sonne* gedeutet. Angeblicher Verfasser von RV. 10,86. — 2) Bein. *a*) *der Sonne.* — *b*) *des Feuers.* — *c*) Vishṇu's. — *d*) Çiva's. — *e*) Indra's. — 3) *das dem* Vṛshâkapi *zugeschriebene Lied* Vaitân. — 4) N. pr. eines Rudra.

वृषाकपिशस्त्र n. Titel Burnell, T.

*वृषाकर m. *Phaseolus radiatus* Râgân. 16,43.

वृषाकृति Adj. *Stiergestalt habend* (Vishṇu).

वृषाक्ष 1) Adj. *stieräugig.* — 2) m. Bein. Vishṇu's.

वृषाघ्न्य m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

*वृषागिर् m. N. pr. eines Mannes. Vgl. वार्षागिर्.

वृषाङ्क 1) Adj. *a*) *einen Stier zum Zeichen habend.* — *b*) **tugendhaft, gut.* — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) **Eunuch.* — *c*) **Semecarpus Anacardium.*

*वृषाङ्कज्ञ m. *eine Art Trommel.*

*वृषाञ्चन m. Bein. Çiva's.

वृषाणक m. 1) N. pr. *a*) des Liedverfassers von RV. 10,136. — *b*) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) **eine Form* Çiva's (?).

वृषाण्ड m. N. pr. eines Asura.

वृषादर्भ und °दर्भि m. N. pr. eines Sohnes des Çibi.

वृषाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

*वृषान्तक m. Bein. Vishṇu's.

वृषान्न n. *eine kräftige Speise* Kauç. 40.

वृषामित्र m. N. pr. eines Brahmanen.

वृषामोदिनी Adj. f. *mit dem Manne sich ergötzend.*

1. वृषाय्, °यति *Jmd* (Acc.) *regnen lassen* RV. 10, 98,1.

2. वृषाय्, °यते 1) *in männliche Krafterregung gerathen, brünstig werden* (Karaka 6,2), überh. *begierig sein, losgehen auf;* mit Acc., Dat. oder Loc. — 2) *wie ein Stier brüllen.* — Mit आ 1) *brünstig werden.* — 2) *begierig sich hermachen über* (Acc.), so v. a. *mit grossem Behagen zu sich nehmen, — geniessen.* — Mit उद् *in Aufregung gerathen.*

*वृषायण m. *Sperling.*

वृषायुध् Adj. *Männer bekämpfend.*

वृषारव m. 1) *ein best. Thier.* — 2) *Schlegel* (von Holz zum Klopfen, Trommeln).

वृषालतायिन् (?) Ind. St. 2,28, N. 1.

*वृषाशील Adj. als Erklärung von वृषल.

*वृषाहार m. *Katze.*

वृषाहिन् m. Bein. Vishṇu's.

*वृषिन् m. *Pfau.*

वृषी f. Gobh. 4,2,26 fehlerhaft für बृसी.

*वृषीय्, °यति Denomin. von वृष.

वृषेन्द्र m. *ein stattlicher Stier* Hemâdri 1,486,13.

वृषोत्सर्ग m. 1) *Freilassung eines Stieres* (eine verdienstliche Handlung) Vâsav. 125,1. °परिशिष्ट n. Titel. — 2) *das Aufgeben guter Werke* Vâsav. 125,1.

*वृषोत्साह (Conj.) m. Bein. Vishṇu's.

वृषोदर m. desgl.

वृष्ट 1) Adj. und n. impers. s. u. वर्ष्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kukura.

वृष्टधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,96.

वृष्टि und वृष्टि 1) f. Sg. und Pl. (84,18) *Regen.* In Maitr. S. in Versen und Sprüchen वृष्टि, sonst वृष्टि; vgl. 2,4,7. 8. 11,4. 5. 4,1,14. Vgl. auch Ind. St. 13,94. Am Ende eines Comp. auch so v. a. *eine herunterfallende Menge von* (Pfeilen, Blumen, Blikken u. s. w.). — 2) m. *a*) *ein best.* Ekâha. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Kukura.

वृष्टिकाम Adj. *Regen wünschend* Maitr. S. 2,4,8 (46,1). Saṁhitopan. 22,1.

वृष्टिकामना f. *das Wünschen von Regen* Comm. zu Gaim. 3,8,13.

*वृष्टिघ्नी f. *kleine Kardamomen.*

वृष्टिता f. Nom. abstr. von वृष्टि *Regen* Naish. 9,19.

वृष्टिद्यावन् Adj. wohl = वृष्टिद्यो Maitr. S. 2, 13,22 (167,19) = Kâṭh. 40,12.

वृष्टिद्यो Adj. *im Regenhimmel wohnend* u. s. w. Zu belegen nur °द्यावा Du. (Âpast. Çr. 4,6,1) und °द्यावस् Pl.

वृष्टिपात m. *herabfallender Regen* Ragh. 11,92.

*वृष्टिभू m. *Frosch.*

वृष्टिमत् (RV.) und वृष्टिमत् (Çat. Br.) 1) Adj. *regnerisch, regnend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kaviratha.

वृष्टिमय Adj. *aus Regen bestehend* Harshaṅ. 90,6.

वृष्टिमारुत m. *von Regen begleiteter Wind.*

वृष्टिवनि Adj. *Regen erlangend, — bringend.*

वृष्टिवात m. *von Regen begleiteter Wind.*

वृष्टिसनि 1) Adj. *Regen bringend* Maitr. S. 2,8, 13 (116,18). — 2) f. Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,5. Nom. abst. °सनित्व n. Kap. S. 34 am Ende.

वृष्टिसंपात m. *Regenguss* Râgat. 5,275.

वृष्टिकृत्य m. N. pr. eines Mannes.

वृष्ट्वी Absol. von वर्ष् RV. 5,53,14.

*वृष्ण m. N. pr. eines Mannes. — Vgl. वृद्धवृष्ण.

वृष्णि und वृष्णि 1) Adj. *a) mannhaft, männlich, gewaltig. — b)* *= चण्ड und पाषण्ड. — 2) m. *a) Schafbock, Widder. — b)* *= गो. — *c) Lichtstrahl. — d) Luft, Wind. — e)* Bein. α) Çiva's. — β) *Vishṇu-Kṛshṇa's. — γ) *Indra's. — δ) *Agni's. — *f)* N. pr. α) Pl. eines Geschlechts (= यादव und माधव), zu dem auch Kṛshṇa gehört. — β) verschiedener Fürsten. — 3) n. Name eines Sâman.

*वृष्णिक m. N. pr. eines Mannes.

*वृष्णिगर्भ m. Bein. Kṛshṇa's.

वृष्णिपाल m. *Schafhirt* Daçak. 8,12.

वृष्णिपुर n. *die Stadt der* Vṛshṇi.

वृष्णिमत् m. N. pr. eines Fürsten.

वृष्णिय in वृद्धवृष्णिय.

वृष्णिवरेण्य m. Bein. Kṛshṇa's Bhâm. V. 4,6.

वृष्णिवृद्ध m. *der Aelteste —, Angesehenste unter den* Vṛshṇi.

वृष्ण्य, वार्ष्णेय 1) Adj. *a) männlich, mächtig. —* 2) n. *a) Manneskraft, Muth, Macht. — b) männliche Kraft,* so v. a. *Potenz.*

वृष्ण्यावत्, वार्ष्णेयावत् Adj. *manneskräftig.*

1.*वृष्य Adj. = वर्ष्य.

2. वृष्य 1) Adj. (f. आ) *a) auf die Potenz wirkend, der Potenz zuträglich; die geschlechtliche Neigung erregend, den Mann reizend* (वृष्यतमा Karaka 6,2). *— b)* als Beiw. Çiva's nach Nîlak. *Verdienst mehrend.* Eher *von grosser Potenz.* — 2) *m. *Phaseolus radiatus.* — 3) *f. आ *a) Asparagus racemosus* Râgân. 4,118. *— b) Myrobalanenbaum* Râgân. 11, 60. *— c) eine best. Knolle,* = ऋद्धि. — 4) n. *Aphrodisiacum.*

*वृष्यकन्दा f. *Batatas paniculata* Râgân. 7,99.

*वृष्यगन्धा f. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

*वृष्यगन्धिका f. *Sida cordifolia* oder *rhombifolia* Râgân. 4,103.

वृष्यता f. *Potenz, Zeugungskraft.*

*वृष्यवल्लिका f. *Batatas paniculata* Râgân. 7,99.

वृक् in अवृक्.

वै m. = 1. वि *Vogel.* Nomin. वैस् RV. 1,173,1. 3,54,6. 6,3,5. 9,72,5. 10,33,2.

*वैकट 1) m. = ज्ञाततारुण्य, मणिकार, वैकटिक, मत्स्यभेद, युवन् und विदूषक. — 2) Indecl. = अद्भुत.

*वैत्, वेतयति (दर्शने).

वैतण n. = अवैतण *das Richten der Aufmerksamkeit auf Etwas, Vorsorge* 188,28.

वैग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *schnellende Bewegung, Ruck.* वैगतस् *mit einer schn. B.* — 2) *Andrang, Schwall* (des Wassers, der Fluth), *starke Strömung, starker Erguss* (von Thränen). Auch Pl. — 3) *heftige —, schnelle Bewegung* (insbes. geschwungener oder geworfener Waffen), *Ungestüm, Geschwindigkeit, Hast.* वैगतस् *mit Ungestüm, hastig.* — 4) *heftiges Auflodern, Ausbruch* (eines Schmerzes, einer Leidenschaft u. s. w.), *Aufregung.* — 5) *Anfall, Paroxysmus einer Krankheit.* — 6) *Wirkung* (eines Giftes). Auch Pl. — 7) *Drang zur Ausleerung.* — 8) *Ausleerung* (nach unten oder nach oben). — 9) *Anstoss, Impuls.* — 10) * *die Frucht der Trichosanthes palmata.* — 11) N. pr. einer Sippe böser Geister.

वैगक am Ende eines adj. Comp. (f. वैगिका) 1) *Geschwindigkeit* Hemâdri 2,*a*,101,5. — 2) *Ausleerung.* दृश° *zehn Ausleerungen bewirkend* Bhâvapr. 2,118.

वैगग Adj. (f. आ) *stark strömend, rasch fliessend.*

वैगघ्न Adj. *schnell tödtend* MBh. 9,10,34.

वैगज्ञवा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,24.

वैगतर m. *eine schnellere Bewegung.* वैगाद्वैगतरं गम् *immer schneller und schneller laufen* Pañkat. ed. Bomb. 5,76,4.

वैगदण्ड m. = वेतण्ड *Elephant* Harshak. 174,23 (437,6). 193,20 (471,4).

वैगदर्शिन् m. N. pr. eines Affen.

वैगन n. fehlerhaft für वैगान.

*वैगनाशन m. = श्लेष्मन् *Phlegma.*

वैगनाश्यनाशकभावरहस्य n. Titel eines Werkes.

*वैगरोध m. 1) *check, remora.* — 2) *obstruction of the natural excretions.*

वैगवतीस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

वैगवत् 1) Adj. *a) schwallend, heftig wogend. — b) ungestüm, hastig, schnell laufend, rasch dahinfliegend, heftig blasend, rasch zu Werke gehend.* वर्ष m. *ein heftiger Regen.* — 2) m. *a) *Leopard. — b)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — δ) eines Fürsten. — ε) eines Affen. — 3) f. °वती *a) eine best. Arzeneipflanze. — b) ein best. Metrum. — c)* N. pr. α) einer Vidjâdhart. — β) Pl. einer Gruppe von Apsaras VP.² 2,75. 82. — γ) eines Flusses.

वैगवाहिन् 1) Adj. *schnell fliessend, — fliegend* (Pfeil). — 2) f. °हिनी N. pr. eines Flusses.

*वैगवृष्टि f. *ein heftiger Regen.*

वैगसर 1) *m. *Maulthier.* — 2) f. ई *Maulthierweibchen.*

वैगसार m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,179.

वैगातिग Adj. MBh. 2,895 fehlerhaft für वेलातिग.

वैगान n. eine Corruption von ग्रामगेयगान.

वैगानिल m. *ein heftiger Wind.*

वैगित Adj. 1) *schwallend, heftig wogend.* — 2) *ungestüm, hastig, rasch zu Werke gehend, sich schnell bewegend, schnell fliegend, — fliessend.*

वैगिन् 1) Adj. = वैगित 2). उद्धत° Adj. von उद्धतवैग. — 2) *m. *Falke* Râgân. 19,85.

वैगिल m. N. pr. eines Mannes.

*वैगिकरिणा m. *eine Gazellenart* Râgân. 19,47.

वेङ्क m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वेङ्कट m. N. pr. 1) eines Berges im Lande der Drâviḍa. — 2) verschiedener Gelehrter.

वेङ्कटकवि m. N. pr. eines Dichters Burnell, T. °कवीय n. Titel seines Kâvja Opp. Cat. 1.

वेङ्कटकृष्ण m. N. pr. eines Autors Burnell, T. °कृष्णीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

वेङ्कटगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Burnell, T.

वेङ्कटनाथ m. N. pr. eines Autors.

वेङ्कटपति m. N. pr. eines Fürsten.

वेङ्कटभट्ट und वेङ्कटभृत् m. N. pr. von Autoren Burnell, T.

वेङ्कटभेट् Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वेङ्कटयोगिन् und वेङ्कटराम m. N. pr. von Autoren Burnell, T.

वेङ्कटाचल m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

वेङ्कटाचलेश m. *der auf dem Berge* Veṅkaṭa *verehrte* Vishṇu.

वेङ्कटाचार्य m. N. pr. eines Gelehrten.

वेङ्कटाद्रि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

वेङ्कटाद्रिनाथीयप्रकृतन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

वेङ्कटाद्रियज्वन् m. N. pr. eines Gelehrten.

वेङ्कटाधरिन् m. desgl.

वेङ्कटेश m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

वेङ्कटेशकवच n. Titel eines Kavaka Burnell, T.

वेङ्कटेशदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

वेङ्कटेशद्वादशनामन् n., वेङ्कटेशनमस्काराष्टक n., वेङ्कटेशरहस्य n., वेङ्कटेशशतक n., वेङ्कटेशसहस्रनामन् n., वेङ्कटेशसुप्रभात n., वेङ्कटेशस्तोत्र n., वेङ्कटेशाष्टक n. und वेङ्कटेशाष्टोत्तरशतनामन् n. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

वेङ्कटेश्वर m. 1) *der auf dem Berge* Veṅkaṭa *verehrte* Vishṇu. — 2) N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,3858.

वेङ्कटेश्वरकवि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

वेङ्कटेश्वरदीक्षित m. desgl. ebend.

वेङ्कटेश्वरसहस्रनामन् n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

वेङ्कटेश्वरीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वेङ्गि f. und वेङ्गी f. N. pr. einer Stadt Vikramâṅkaḱ. 14,4 (चेङ्गि gedr.). Ind. Antiq. 11,159. 5,176. 7, 16. 6,67.

*वेचा f. *Lohn.*

*वेज्ञनवत् Adj. als Erklärung von वाजिन्.

*वेज्ञानी f. *Vernonia anthelminthica.*

वेंट् ein Opferausruf.

*वेट m. = पीलुवृक्ष Gaṇar. 300.

वेटक m. N. pr. eines Mannes.

*वेटाय्, °यति (विटीभावे).

*वेटावत् Adj. von वेट Gaṇar. 300.

वेट्टार् m. *der Ausruf* वेट्.

*वेळ्, वेळ्यति (धैर्ये und स्वप्ने).

*वेड 1) n. = सान्द्रविच्छिन्नचन्दन. — 2) f. आ *Boot, Schiff.*

*वेढमिका f. *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,18.

*वेण्, वेणति und °ते (गतिज्ञानचित्तानिशामनवादित्रग्रहणेषु).

वेण 1) m. *a) Rohrarbeiter* (nach dem Comm.) Vishṇus. 51,14. Nach M. *eine best. Mischlingskaste, die sich mit Musiciren abgiebt.* Vgl. वैण. — *b)* N. pr. α) eines Vjâsa. Richtig वेन. — β) des Vaters von Pṛthu. Richtig वेन. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Frau Hem. Par. 8,25. — *b)* eines Flusses.

वेणातट m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig वेणातट.

वेणाविन् Adj. *mit einer Flöte versehen* (Çiva) MBh. 13,17,58. वैणविन् v. l.

1. वेणातट m. *das Ufer der* Veṇâ.

2. वेणातट m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,31,12.

वेणि 1) वेणि und वेणी *Haarflechte*, insbes. *das in einen einzigen Zopf zusammengeflochtene Haar der Weiber* (gewöhnlich ein Zeichen der Trauer). Das Wasser eines Flusses wird nicht selten (Çiç. 12,75. Vâsav. 118,5) mit einem *Zopf* verglichen; auch das Schwert wird als *Zopf* der Herrlichkeit eines Fürsten bezeichnet. — 2) वेणि *a) nach einer früheren Trennung wieder zum Gesammtvermögen geschlagenes Gut* Vasishṭha 16,16. — *b)* **das Weben.* — 3) वेणी *a)* abgekürzt für वेणीसंहार. — *b) Lipeocercis serrata* Ḱaraka 7,2. — *c)* **Damm, Brücke.* — *d)* **Schafmutter.* — *e)* N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,23. — *f)* MBh. 15,630 fehlerhaft für वेणु.

वेणिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. वैत्रिक v. l. — 2) f. आ *a)* = वेणि 1). In übertragener Bed. so v. a. *eine fortlaufende Reihe, ein ununterbrochener Streifen, ein un. Strom* Harshaḱ. 176,23. Kâd. 30,16 (53,6). 175,10 (300,4). 246,23 (402,14). — *b) ein geflochtener Streifen, eine geflochtene Binde* Hemâdri 1,645,4.

वेणिकावाहिन् Adj. *ununterbrochen fliessend, — fliessen lassend* Kâd. 132,8 (232,18). 2,18,9 (21,4).

वेणिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*वेणिमाधव m. Name eines in Prajâga stehenden vierhändigen steinernen Idols.

*वेणिवेधनी f. *Blutegel.*

वेणी f. s. u. वेणि.

*वेणीमूलक n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,161.

वेणीदत्त m. N. pr. eines Autors.

वेणीदास m. N. pr. eines Mannes.

वेणीमाधवबन्धु m. desgl.

*वेणीर m. *eine best. Pflanze*, = अरिष्ट.

वेणीसंवरण n., वेणीसंहरण n. und वेणीसंहार m. Titel eines Schauspiels.

वेणीस्कन्ध m. N. pr. eines Schlangendämons.

वेणु und वेंणु m. 1) *Rohr, Rohrstab*, insbes. *Bambusrohr.* Soll im 60sten Jahre blühen und nach der Blüthe absterben. — 2) *Rohrpfeife, Flöte.* — 3) N. pr. *a)* einer Gottheit des Bodhi-Baumes. — *b)* verschiedener Männer. Pl. Veṇu's *Nachkommen.* वेणोर्विशाले Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *c)* eines Berges. — *d)* *eines Flusses.

वेणुक 1) m. *a) Rohrpfeife, Flöte.* — *b) Amomum.* — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines mythischen Wesens Suparṇ. 23,5. — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.* — *b)* **Amomum.* — *c)* N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,199. — 3) *n. *ein Bambusrohr zum Antreiben eines Elephanten.*

*वेणुकर्कर m. *Capparis aphylla.*

वेणुकार m. *Flötenmacher* Lalit. 21,17.

*वेणुकीय 1) Adj. von वेणु. — 2) f. आ *ein mit Bambusrohr bestandener Platz.*

वेणुगोपालप्रतिष्ठा f. Titel Burnell, T.

वेणुग्रध (?) m. *eine best. Pflanze.*

वेणुज्ञ 1) Adj. *im Bambusrohr entstehend.* — 2) *m. *der Same des Bambus* Râǵan. 16,35. — 3) *n. *Pfeffer.*

वेणुजङ्घ m. N. pr. eines Muni.

वेणुदत्त m. N. pr. eines Mannes.

वेणुदल n. *gespaltenes Bambusrohr.*

वेणुदारि m. N. pr. eines Fürsten.

वेणुदारिन् 1) Adj. *Bambusrohr spaltend* Çiç. 19, 1. — 2) m. N. pr. eines Dämons Çiç. 15,39. 19,1.

*वेणुध्म m. *Flötenspieler.*

*वेणुन n. *Pfeffer.*

वेणुनृत्या f. N. pr. einer buddh. Tantra-Gottheit.

वेणुप m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 5,140,26. रेणुप v. l.

वेणुपत्र n. *das Blatt des Bambusrohrs.*

वेणुपत्रक 1) m. *eine Schlangenart.* — 2) f. °त्रिका *eine best. Grasart.*

*वेणुपत्री f. *eine best. Grasart.*

*वेणुबीज n. *der Same des Bambus* Râǵan. 16,35.

वेणुभार् m. *eine Tracht Bambus.*

वेणुमण्डल n. N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa.

वेणुमत् 1) Adj. *mit einem Bambusrohr versehen.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Berges. — *b)* eines Sohnes des Ǵjotishmant VP. 2,4,36. — 3) f. °मती N. pr. eines Flusses. — 4) n. N. pr. *a)* eines Waldes. — *b)* des von 2) *b)* beherrschten Varsha VP. 2,4,36.

वेणुमय Adj. (f. ई) *aus Bambusrohr gemacht, — bestehend* Hemâdri 1,441,5.

वेणुमुद्रा f. *eine best. Stellung der Finger.*

वेणुयव 1) m. Pl. *der Same des Bambus* Râǵan. 16,35. Âpast. Çr. 6,31,8. 9. 14. Mân. Gṛhj. 2,3. — 2) f. ई *eine Darbringung von Bambussamen.*

वेणुयष्टि f. *Bambusstab.*

वेणुवन n. 1) *ein Wald von Bambusrohr.* — 2) *N. pr. eines *Waldes.*

*वेणुवार् m. *Flötenspieler.*

वेणुवादन n. *Flötenspiel* Hemâdri 1,440,8.

वेणुवाद्य n. dass.

वेणुविदल n. *ein gespaltenes Bambusrohr* Gaut. 2,43.

वेणुवीणाधरा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

वेणुविदल Adj. *aus gespaltenem Bambusrohr verfertigt* M. 8,327.

वेणुकृय m. N. pr. eines Nachkommen Jadu's.

वेणुहोत्र m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭaketu.

वेत्रा f. N. pr. eines Flusses MBh. ed. Vardh. 6, 9,20. Richtig v. l. वेणा. Vgl. कृत्त°.

वेण्या f. N. pr. zweier Flüsse. Richtig वेणा.

वेण्वा f. N. pr. eines Flusses. Richtig वेणा.

वेण्वातट m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig वेणातट.

*वेत 1) m. = वेत्र Râǵan. 7,42. — 2) f. आ = वेतन.

वेतण्ड 1) m. *Elephant* Gal. Harshaḱ. 174, 23. 193,20. Kâd. 2,24,22. Bhâm. V. 1,61. Vgl. वितण्ड und वेदण्ड. — 2) f. आ *eine Form der Durgâ* Vâsav. 117,3, v. l. für वेताला.

वेतन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lohn.* — 2) *Preis* (einer Waare). — 3) **Silber.*

वेतनभुज् m. *Knecht, Diener.*

वेतनिन् Adj. am Ende eines Comp. *Lohn empfangend.*

वेतस् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *ein rankendes Wassergewächs, Calamus Rotang* oder *ein verwandtes spanisches Rohr* (Râgan. 9,111. Bhâvapr. 1,207); *Ruthe, Stecken.* — 2) f. वेतसी dass. — 3) n. *a) eine Lanzette in Gestalt eines Rotang-Blattes.* — *b)* N. pr. einer Stadt.

वेतसक N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes MBh. 7,54,23. v. l. चेतसक. — 2) f. °सिका N. pr. einer Oertlichkeit.

*वेतसकोय 1) Adj. von वेतस. — 2) f. आ *ein mit Rotang bestandener Platz.*

वेतसमय Adj. *aus Calamus Rotang bestehend* Harshak. 90,19.

वेतसवृत्ति Adj. *nach Art des Rohrs verfahrend, sich wie Rohr schmiegend* 180,2.

वेतसशाखा f. *Rohrzweig.*

*वेतसाम्ल m. *Rumex vesicarius* Râgan. 6,128.

वेतसिनी f. N. pr. eines Flusses.

वेतसु m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

वेतस्वत् 1) *Adj. *mit Rotang bestanden.* — 2) N. pr. eines Ortes.

वेतान Râgat. 6,48 fehlerhaft für वेतन.

वेताल 1) m. *a) eine Art von Dämonen, die von todten Körpern Besitz nehmen und sich derselben als Hülle bedienen.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Lehrers. — 2) f. आ *eine Form der* Durgâ Vâsav. 117,3. — 3) f. ई Bein. der Durgâ.

वेतालकवच n. Titel eines Kavaka Burnell, T.

वेतालजननी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

वेतालपञ्चविंशति f. und °का f. Titel verschiedener Sammlungen von *25 Erzählungen von einem* Vetâla.

वेतालपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,422.

वेतालभट्ट m. N. pr. eines Autors.

*वेतालरस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 43.

वेतालविंशति f. Titel einer Sammlung von *20 Erzählungen von einem* Vetâla Opp. Cat. 1.

वेतालस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

वेति Kaush. Up. 3,1 fehlerhaft für व्येति (3te Sg. von 3. इ mit वि).

1. वेत्तर् Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. 1) *Kenner.* — 2) *Zeuge.* — 3) *Empfinder.* — 4) Nomin. als Fut. von 1. विद्.

2. वेत्तर् Nom. ag. *Heirather, Gatte* Âpast. 2,13,7.

वेत्तवे Dat. Infin. zu 3. विद् AV. 2,36,7.

वेत्तवै desgl. TBr. 3,7,1,9. Âpast. Çr. 9,2,3.

वेत्र 1) m. n. *eine grössere Art Calamus*, etwa *fasciculatus*, zu Stöcken gebraucht. — 2) n. *a) Rohrstab* Comm. zu Maitrjup. 6,28 (S. 152). — *b) die Röhre einer Flöte* S. S. S. 179. — *c)* * fehlerhaft für रेत्र.

वेत्रकार m. *der Arbeiten aus dem* Vetra *genannten Rohre macht.*

वेत्रकीय 1) Adj. von वेत्र. — 2) *f. आ *ein mit* Vetra *bestandener Platz.*

वेत्रकीयगृह n. N. pr. einer Oertlichkeit.

वेत्रकीयवन n. desgl.

वेत्रयष्टिकृण n. *das Amt eines Thürstehers* oder *Thürsteherin.*

वेत्रधर 1) *m. *Thürsteher.* — 2) f. आ *Thürsteherin.*

*वेत्रधारक m. *Thürsteher.*

वेत्रधारिन् m. *Stabträger, Diener eines vornehmen Herrn* Pañkad.

वेत्रयष्टि f. *Rohrstab.*

वेत्रलता f. desgl.

वेत्रलतामय Adj. *aus Rohrstäben gemacht* Harshak. 184,19.

वेत्रवत् 1) Adj. Vetra *enthaltend, aus ihm bestehend.* — 2) m. N. pr. eines mythischen Wesens, eines Sohnes des Pûshan. — 3) f. °वती *a) Thürsteherin.* — *b) eine Form der* Durgâ. v. l. चित्ररथी. — *c)* N. pr. α) eines in die Jamunâ sich ergiessenden Flusses Râgan. 14,25. — β) der Mutter des Vetrâsura.

*वेत्रकृन् m. Bein. Indra's. Richtig वृत्रकृन्.

वेत्रावती f. N. pr. eines Flusses.

वेत्रासन n. *Rohrsitz, Rohrstuhl.*

वेत्रासुर m. N. pr. eines Asura. v. l. वैत्रासुर.

वेत्रिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,51,7. v. l. वेणिक.

वेत्रिन् 1) am Ende eines Comp. — *zum Rohrstab habend.* — 2) m. *Stabträger, Thürsteher, Diener eines vornehmen Herrn* Kâd. 2,47,12 (56,8). Vgl. राज्ञ°.

*वेत्रीय Adj. von वेत्र.

*वेथ्, वेथते (याचने).

1. वेद् m. 1) *Verständniss, theologische Kenntniss.* — 2) Sg. und Pl. *das heilige Wissen, überliefert in der dreifachen Form der* Ṛk, Sâman *und* Jagus; später tritt noch der Atharvaveda hinzu. Als fünfter Veda wird das Itihâsapurâṇa oder Purâṇa genannt. वेद auch als Bein. Vishṇu's. — 3) Bez. *der Zahl vier.* — 4) *das Empfinden, Empfindung* 34,20 (Çat. Br.). — 4) * = वृत्त oder वित्त (vgl. 2. वेद 2).

2. वेद् m. 1) *das Finden, Erlangen* in सुवेद्. — 2) *Habe, Besitz.*

3. वेद् m. *ein Büschel starken Grases* (Kuça, Muñga), *besenförmig gebunden, zum Fegen, Anfachen des Feuers* u. s. w. *gebraucht* Maitr. S. 1,4,8.

4. वेद N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ eines Flusses.

वेदक Adj. (f. वेदिका) 1) am Ende eines Comp. *kund thuend, verkündend.* — 2) *zum Bewusstsein bringend.* — वेदिका Subst. s. bes.

वेदकर्तर् Nom. ag. *Verfasser des* Veda als Beiw. der Sonne, Çiva's und Vishṇu's.

वेदका (!) f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

वेदकार m. *Verfasser des* Veda.

वेदकारणाकारण n. *die Ursache der Ursache des* Veda als Beiw. Kṛshṇa's.

वेदकुम्भ m. N. pr. eines Lehrers.

*वेदकौलेयक m. Bein. Çiva's.

वेदगत Adj. *an vierter Stelle stehend* Çaut. (ed. Ewald) 13.

वेदगर्भ 1) Adj. (f. आ) *den* Veda *im Schoosse tragend.* — 2) m. *a)* Bein. Brahman's. Auch auf Vishṇu übertragen. — *b)* *ein Brahmane. — *c)* N. pr. eines Brahmanen. — 3) f. आ Bein. der Sarasvati VP. 5,1,83. 2,7.

वेदगर्भराशि m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 6,200. fg. 204. fg. 207. 209.

वेदगर्व m. N. pr. fehlerhaft für वेदगर्भ.

वेदगाथ m. N. pr. eines Ṛshi Hariv. 2,109,89.

वेदगुप्त Adj. *der den* Veda *bewahrt hat.*

*वेदगुप्ति f. *die Bewahrung des* Veda.

वेदगुह्य Adj. *im* Veda *verborgen.*

वेदघोष m. *das vom Hersagen des* Veda *herrührende Gemurmel.*

वेदचक्षुस् n. 1) *der* Veda *als Auge.* — 2) *das Auge des* Veda, so v. a. *ein Auge zur Erkenntniss des* Veda.

वेदजननी f. *die Mutter des* Veda, Bez. der Gâjatrî.

वेदज्ञ Adj. Veda-*kundig.*

*वेदण्ड m. *Elephant.* Vgl. वेतण्ड und वितण्ड.

वेदतत्त्व n. *das wahre Wesen des* Veda.

वेदतत्त्वार्थ m. *die wahre Bedeutung des* Veda. °विद् und °विद्वंस् Adj. *diese kennend.*

वेदता f. etwa *Reichthum.*

वेदतृण n. Pl. *das zum* Veda *genannten Büschel gebrauchte Gras.*

वेदतैजस n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. वेदत्व n. Nom. abstr. von 1. वेद् 2).

2. वेदत्व n. Nom. abstr. von 3. वेद् Maitr. S. 1,4,8.

4,1,13.

वेदद्क्षिणा f. *der Lohn für den Unterricht im* Veda Âpast.

वेददर्श m. N. pr. eines Lehrers.

वेददर्शन n. *das Vorkommen —, Erwähntwerden im* Veda. Abl. so v. a. *in Uebereinstimmung mit dem* Veda.

वेददर्शिन् Adj. *eine Einsicht in den* Veda *habend, denselben kennend.*

वेददल Adj. *vierblätterig* Hemâdri 1,130,11.

वेददान n. *das Mittheilen —, Lehren des* Veda.

वेददीप m. Titel von Mahîdhara's Commentar zur VS.

वेददर m. N. pr. eines Mannes.

वेददर्म m. N. pr. eines Sohnes des Paila.

वेददारण n. *das im Gedächtniss Haben des* Veda MBh. 3,33,46.

वेददनि m. = वेदघोष.

1. वेदन 1) Adj. *verkündend* in भग°. — 2) f. (आ) n. *a) Erkenntniss, Kenntniss, das Wissen.* Ausnahmsweise f. — *b) schmerzliche Empfindung, Schmerz* (auch personificirt). Ausnahmsweise n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) f. (आ) *Empfindung* Çiç. 13,13. Bei den Buddhisten einer der fünf Skandha. — 4) n. *das Kundthun.*

2. वेदन 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) findend.* — *b) verschaffend.* — 2) n. *a) das Finden, Habhaftwerden.* — *b) das Heiraten* (von beiden Geschlechtern). — *c) Habe, Gut.*

वेदनावत् Adj. 1) *mit Wissen ausgestattet* Sâj. zu RV. 1,165,10. — 2) *Schmerz empfindend.* — 3) *schmerzhaft.*

वेदनिधि m. N. pr. eines Mannes.

वेदनिन्दक 1) Adj. *über den* Veda *spottend.* — 2) *m. = नास्तिक, बौद्ध und बुद्ध.

वेदनिन्दा f. *das Spotten über den* Veda.

वेदनिर्घोष m. = वेदघोष.

वेदनीय Adj. 1) *bezeichnet werdend, ausgedrückt, gemeint, — mit* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. — 2) *empfunden werdend, — von* oder *als* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

वेदपथ m. und °पन्था m. *der Weg des* Veda.

वेदपदस्तव m. Titel Burnell, T. Vgl. वेदपादस्तव.

वेदपन्था s. u. वेदपथ.

वेदपाठ m. *ein festgestellter* Veda-*Text,* Veda-*Redaction.*

वेदपाठिन् Adj. *den* Veda *studirend* Mân. Gṛhj. 1,2.

वेदपादस्तव m. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1. Vgl. वेदपदस्तव.

वेदपारग m. *der den* Veda *durchstudirt hat* Gaut. 5,20. Vasishṭha 3,7.

वेदपारायणविधि m. Titel eines Werkes.

वेदपुण्य n. *das aus dem Studium des* Veda *hervorgehende moralische Verdienst.*

वेदपुरुष m. *der personificirte* Veda Ait. Âr. 346,9. 12.

वेदप्रकाश m. Titel eines Werkes.

वेदप्रदान n. *das Mittheilen —, Lehren des* Veda.

वेदप्रपद् f. Bez. *gewisser Formeln, in denen* प्रपद् *vorkommt.*

वेदप्रलव m. *ein vom* Veda *genannten Büschel abgelöstes Stück* Mân. Çr. 4,2.

वेदप्रवाद् m. *ein Ausspruch des* Veda MBh. 12, 34,29.

वेदफल n. *der aus dem Studium des* Veda *hervorgehende Lohn.*

वेदबाहु m. N. pr. 1) eines der 7 Ṛshi unter Manu Raivata. — 2) eines Sohnes des Pulastja. — 3) eines Sohnes des Kṛshṇa.

वेदबाह्य m. *ein Ungläubiger* Govindân. zu Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,1.

वेदबीज n. *der Same des* Veda als Bein. Kṛshṇa's.

वेदब्रह्मचर्य n. Veda-*Lehrzeit.*

वेदब्राह्मण m. *ein Brahmane, der den* Veda *kennt, ein Brahmane im vollen Sinne des Wortes.*

वेदभाग m. *Viertel* Hemâdri 1,135,7.

वेदभागादि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वेदभाष्य n. Titel verschiedener *Commentare zum* Veda Opp. Cat. 1. °कार m. Bez. Sâjaṇa's.

वेदम् Absol. von 1. und 3. विद् in *ब्राह्मण° und *यावद्वेदम्.

वेदमन्त्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वेदमय Adj. (f. ई) *aus heiligem Wissen bestehend, dasselbe enthaltend* Hemâdri 1,25,15. 17. 21.

वेदमातर् f. *die Mutter des* Veda, Bez. der Sarasvati, Sâvitrî und Gâjatrî. Auch Pl.

वेदमातृका f. dass. als Bez. der Sâvitrî.

वेदमालि m. N. pr. eines Brahmanen.

वेदमित्र m. N. pr. eines Veda-Lehrers.

*वेदमुष्या f. *eine geflügelte Wanze.*

वेदमुण्ड m. wohl N. pr. eines Asura.

वेदमूर्ति f. *eine Erscheinungsform des* Veda (der Sonnengott).

वेदमूल Adj. *im* Veda *wurzelnd* Spr. 6268.

*वेदय Adj. vom Caus. von 1. विद्.

वेदयज्ञ m. *ein im* Veda *vorgeschriebenes Opfer.* Davon °मय Adj. *aus solchen Opfern gebildet, solche Opfer enthaltend.*

वेदयितर् Nom. ag. *Erkenner, Kenner.*

वेदयितव्य Adj. *mitzutheilen* R. 6,109,33.

वेदरकार s. बेदरकर.

वेदरहस्य n. *die Geheimlehre des* Veda, *die* Upanishad.

वेदराज m. N. pr. fehlerhaft für देवराज.

वेदराशि m. *der gesammte* Veda Sâj. zu ṚV. 7, 33,11.

वेदराशिकृतस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

वेदर्कर s. बेदरकर.

वेदलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वेदवदन n. 1) *der Mund —, Eingang zum* Veda, so v. a. *Grammatik.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

वेदवत् 1) Adj. *mit dem* Veda *vertraut.* — 2) f. °वती *a)* N. pr. α) eines Flusses. — β) einer Tochter Kuçadhvaga's, die später als Sîtâ, Draupadî und auch Lakshmî wiedergeboren wird. — γ) *einer Apsaras. — *b)* Prab. 70,3 und 73, 19 fehlerhaft für वेत्रवती.

वेदवाक्य n. *ein Ausspruch der heiligen Schrift.*

वेदवाद m. 1) dass. MBh. 13,62,38. — 2) *das Sprechen über die heilige Schrift, theologische Unterhaltung.*

वेदवादिन् Adj. *der über die heilige Schrift zu reden versteht, mit ihr vertraut* Hemâdri 1,477,2.

*वेदवास m. *ein Brahmane.*

वेदवाह Adj. *dem Studium des* Veda *obliegend.*

वेदवाहन Adj. *den* Veda *tragend* oder *bringend* (der Sonnengott).

वेदविक्रयिन् Adj. *den* Veda *verkaufend, für Geld ihn lehrend* MBh. 3,200,7.

वेदविचार m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 428.

वेदविद्य n. *Kenntniss des* Veda.

वेदविद् Adj. Veda-*kundig.* Superl. वेदवित्तम.

वेदविद्या f. Veda-*Kunde.* °विद् *mit dem* Veda *vertraut.*

वेदविद्याव्रतस्नात Adj. *der das Studium des* Veda *und der Wissenschaften sowie die Gelübde absolvirt hat* M. 4,31. Vgl. विद्यावेदव्रतस्नात.

वेदविद्वस् Adj. Veda-*kundig.*

वेदविप्लावक Adj. *den* Veda *unter die Menge bringend* Gaut.

वेदवृद्ध m. N. pr. eines Veda-Lehrers.

वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञ Adj. *den* Veda *und die* Vedâṅga *gründlich kennend* Spr. 6269. fg.

वेदवेदाङ्गपारग Adj. *der die* Veda *und die* Vedâṅga *durchstudirt hat.*

वेदवेदाङ्गविग्रहिन् Adj. *den* Veda *und die* Vedâṅga *zum Körper habend* (Vishṇu) Vishṇus. 1,53.

वेदवेदाङ्गविद् Adj. *den* Veda *und die* Vedâṅga *kennend* R. 1,1,15.

वेदवेनाशिका f. N. pr. eines Flusses. °वेनासिका gedr.

वेदव्यास m. *der* Veda-*Diaskeuast.*

1. वेदव्रत n. 1) *eine beim* Veda-*Studium vorgeschriebene Observanz* Gaut. 8,15. Hemâdri 1,231,6. °व्रतानां विधि: Titel eines Pariçishṭa des Kâtjâjana. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

2. वेदव्रत Adj. *der das* Veda-*Gelübde auf sich genommen hat* Comm. zu Gṛhjâs. 2,3.

वेदव्रतपरायण Adj. *der den* Veda *studirt und die Observanzen beobachtet.*

वेदव्रतिन् Adj. dass. Hemâdri 1,471,10.19.482,22.

वेदशब्द m. 1) *der Ausdruck* Veda Âpast. — 2) *ein Ausspruch des* Veda.

वेदशाखा f. Veda-*Zweig, — Schule.*

वेदशास्त्र n. 1) Sg. *die im* Veda *vorgetragene Lehre.* — 2) Pl. *der* Veda *und andere Lehrbücher.* °पुराणानि Spr. 6271.

वेदशिर m. N. pr. eines Sohnes des Kṛçâçva.

1. वेदशिरस् n. *das Haupt des* Veda als Bez. *einer best. mythischen Waffe.*

2. वेदशिरस् m. N. pr. verschiedener Ṛshi und anderer Männer VP.^{2}

3. वेदशिरस् n. *der Kopf des* Veda *genannten Besens.*

वेदशिरोभूषण n. Titel eines Commentars Burnell, T.

वेदशीर्ष m. N. pr. eines Berges.

वेदश्रो m. N. pr. eines Ṛshi.

वेदश्रुत m. Pl. N. pr. einer Gruppe von Göttern unter dem 3ten Manu.

वेदश्रुति f. 1) *das vom Hersagen des* Veda *herrührende Gemurmel.* — 2) *die heilige Schrift, der* Veda MBh. 1,158,16. 3,43,5. 12,339,105. Metrisch auch °श्रुती 2,45,15. — 3) N. pr. eines Flusses.

वेदश्रुती f. s. u. वेदश्रुति 2).

1. वेद् n. *Erkenntniss.*

2. वेद् n. *Habe, Besitz.* Auch Pl.

वेदस in सर्ववेदस्.

वेदसंस्थित Adj. *im* Veda *enthalten.*

वेदसंहिता f. *der ganze* Veda *nach irgend einer Redaction.*

वेदसंन्यासिक Adj. *der das* Veda-*Studium und alle frommen Werke schon hinter sich hat und sich ganz dem beschaulichen Leben hingiebt.*

वेदसंन्यासिन् Adj. dass. Kull. zu M. 6,95.

वेदसमाप्ति f. *Beendigung des* Veda-*Studiums* Gaut. 16,34.

वेदसार m. *der Beste im* Veda als Beiw. Vishṇu's.

वेदसारशिवसहस्रनामन् n. (Opp. Cat. 1), °शिवस्तव m., °शिवस्तोत्र n. und °सारसहस्रनामन् n. (Opp. Cat. 1) Titel von Stotra.

वेदसिनी f. N. pr. eines Flusses.

वेदसूत्र n. *ein zu einem* Veda *gehöriges* Sûtra.

वेदस्तरण n. *das Ausstreuen des* Veda *genannten Besens* Âçv. Çr. 3,6,23.

वेदस्तुति f. *Lob des* Veda, Titel des 87sten Adhjâja im 10ten Buche des Bhâg. P. °कारिका f.

वेदस्पर्श m. N. pr. eines Veda-Lehrers.

वेदस्मृता, °स्मृति und °स्मृती f. N. pr. eines Flusses.

वेदस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,11.

*वेदहीन Adj. *mit dem* Veda *nicht vertraut.*

वेदांश m. *Viertel* Hemâdri 1,127,3. 6.

वेदाग्न्युत्सादिन् Adj. *der das* Veda-*Studium und die Unterhaltung des heiligen Feuers vernachlässigt* Vishṇus. 54,13.

*वेदाग्नी f. Bein. der Sarasvatî.

वेदाङ्ग 1) n. *ein Glied des* Veda, so v. a. *ein Hülfsbuch zum* Veda. Es werden deren sechs gezählt: Çikshâ, Kalpa, Vjâkaraṇa, Nirukta, Khandas und Gjotisha (वेदाङ्गज्योतिष Opp. Cat. 1). Auch °शास्त्र n. Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a*) Bein. der Sonne. — *b*) N. pr. eines der 12 Âditja.

वेदाङ्गराय m. N. pr. eines Autors.

वेदाचार्य m. Veda-*Lehrer.*

वेदात्मन् m. *die Seele des* Veda als Beiw. Vishṇu's und des Sonnengottes.

वेदात्मन् (!) m. = वेदात्मन् als Beiw. Brahman's Tait. Âr. 10,1,6.

वेदादि m. 1) *der Anfang des* Veda Taitt. Âr. 10,10,3. Vasishṭha 22,9 (wohl eine Interpolation). — 2) m. n. *die heilige Silbe* ओम्. Auch °बीज n.

वेदाधिगम m. Veda-*Studium.*

वेदाधिदेव m. *der den* Veda *beschützende Gott* als Beiw. Brahman's.

वेदाध्यक्ष m. *Aufseher über den* Veda, *Hüter des* Veda (Kṛshṇa).

वेदाध्ययन n. Veda-*Studium* Âpast.

वेदाध्याय und वेदाध्यायिन् Adj. *der den* Veda *studirt* oder *studirt hat* Âpast.

वेदानध्ययन n. *das Unterlassen des* Veda-*Studiums* M. 3,63.

वेदानुवचन n. 1) *das Wiederholen —, Hersagen des* Veda (auch von Seiten des Lehrers) Çat. Br. 14,7,2,25. Gaut. 1,10. Jâgñ. 3,190. — 2) Veda-*Lection, heilige Lehre* Taitt. Up. 1,10.

वेदान्त m. 1) *das Ende des* Veda Taitt. Âr. 10, 10,3. Pl. Vasishṭha 22,9 (wenn वेदादय: richtig sein sollte; vgl. jedoch Gaut. 19,12). °पारग Adj. *der den* Veda *durchstudirt hat, vollkommen vertraut mit ihm.* — 2) *Ende des* Veda-*Studiums.* — 3) *ein den Schluss eines* Veda *bildender Text* oder *der Inbegriff des* Veda, d. i. *eine* Upanishad und *die auf den* Upanishad *ruhende theologisch-philosophische Lehre* (*die* Uttaramîmâṁsâ). Auch °शास्त्र n. Titel von Werken, die über den Vedânta handeln: °कतक m., °कल्पतरु m., °कल्पतरुटीका f., °कल्पतरुपरिमल m., °कल्पतरुमञ्जरी f., °कल्पलता f. (Opp. Cat. 1), °कल्पलतिका f., °कारिकावलि f. (Opp. Cat. 1), °कौस्तुभ m. (Burnell, T.), °ग्रन्थ m. (Opp. Cat. 1), °चिन्तामणि m., °तत्त्वदीपन n., °तत्त्वसार m. (Burnell, T.), °दीप m., °नयनभूषण n., °नामरत्नसहस्रव्याख्यान n. (Burnell, T.), °न्यायरत्नावली ब्रह्माद्वितामृतप्रकाशिका, °परिभाषा f., °परिमल m. (Opp. Cat. 1), °पारिजात m., °प्रकरणवाक्यामृत n. (Burnell, T.), °प्रदीप m., °भाष्य n., °रत्नकोश m. (Burnell, T.), °रत्नत्रयपरीक्षा f. (ebend.), °रत्नमञ्जूषा f., °रत्नरहस्य n., °रत्नाकर m. (Burnell, T.), °वादार्थ m. (ebend.), °वादावलि f. (Opp. Cat. 1), °विजय m. (Burnell, T.), °विवरण n. (Opp. Cat. 1), °शतश्लोकी f., °शास्त्र n. (Opp. Cat. 1), °शिखामणि m., °शिरोमणि m. (Opp. Cat. 1), °संग्रह m. (Burnell, T.), °संज्ञाप्रक्रिया f., °सार m. (vier verschiedene Werke Burnell, T.), °सारसंग्रह m., °सारसार m., °सिंह m., °सिद्धान्त m., °सिद्धान्तचन्द्रिका f. (Burnell, T.), °सिद्धान्तदीपिका f., °सिद्धान्तबिन्दु m., °सिद्धान्तमुक्तिमञ्जरी f., °सिद्धान्तमुक्तिमञ्जरीप्रकाश m., °सुधारहस्य n., °सूत्र n., °सूत्रदीपिका f., °सूत्रमुक्तावली f., °सूत्रवृत्ति f. (Opp. Cat. 1), °सूत्रव्याख्यानचन्द्रिका f., °सूत्रोपन्यास m. (Burnell, T.), °सौरभ n., °स्यमन्तक m., वेदान्ताधिकरणचिन्तामणि m. (Opp. Cat. 1), वेदान्ताधिकरणमाला f., वेदान्तार्थविवेचनमहाभाष्य n., वेदान्तोपनिषद् f. (Burnell, T.) und वेदान्तोपन्यास m. (ebend.).

वेदान्तवागीशभट्टाचार्य m. N. pr. eines Gelehrten.

वेदान्ताचार्य m. desgl. Auch °श्रीनिवास Burnell, T.

वेदान्तिन् m. *ein Bekenner des* Vedânta.

वेदान्तिब्रुव Adj. *sich einen* Vedântin *nennend* Comm. zu Kap. 3,66.

वेदान्तिमहादेव m. N. pr. eines Lexicographen.

*वेदापय्, °यति Denomin. von 1. वेद्.

वेदाप्ति f. *im* Veda *erlangte Kenntniss.*

वेदाभ्यास m. Veda-*Studium.*

*वेदार m. *Chamäleon, Eidechse.*

वेदारण्यमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

वेदार्ण N. pr. eines Tîrtha.

वेदार्थ m. *die Bedeutung —, der Sinn des* Veda Kap. 5,40. Chr. 254,3. Auch Pl.

वेदार्थचन्द्र m., वेदार्थतत्त्वनिर्णय m. (Burnell, T.), वेदार्थदीप m. (Opp. Cat. 1), वेदार्थदीपिका f., वेदार्थप्रकाश m., वेदार्थप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), वेदार्थप्रदीप m., वेदार्थसंग्रह m., °संग्रहटीका f. (Opp. Cat. 1) und °संग्रहतात्पर्यटीका f. (ebend.) Titel von Werken.

वेदावाप्ति f. *Erlernung des* Veda Hemâdri 1, 482,22.

वेदाश्र Adj. *viereckig* Hemâdri 1,125,2. 3 (वेदास्र gedr.). 9. 11 (वेदास्र gedr.).

वेदाश्वा f. N. pr. eines Flusses.

वेदास्र und वेदास्र s. u. वेदाश्र.

1. वेदि 1) *m. *ein kluger —, weiser Mann.* — 2) f. वेदि *a) Kenntniss* in 1. अवेदि. — *b)* **Siegelring.* — 3) *f. वेदी Bein. der Sarasvatî.

2. वेदि und वेदी f. 1) *Opferbett, Opferbank, ein oberflächlich ausgegrabener und dann mit Streu belegter Raum in dem Opferhofe, die Stelle des Altars vertretend.* In der Vedi sind die Feuerheerde angebracht. Häufig wird die weibliche Taille mit der *in der Mitte schmalen* Vedi verglichen. — 2) *der Zwischenraum zwischen den speichenähnlichen Theilen eines radähnlichen Altars* Çulbas. 3,196. — 3) *eine überdeckte* Vedi*förmige Terrasse im Hofraum, die zu einer Hochzeit hergerichtet wird.* Am Ende eines adj. Comp. वेदीक. — 4) *Gestell, Sockel, Unterlage, Bank.* — 5) वेदी N. pr. eines Tîrtha. Auch °तीर्थ n.

3.*वेदि n. *eine best. Pflanze,* = अम्बष्ठा.

वेदिक m. s. u. 3. वेदिका 3).

वेदिकरण n. 1) *das Herrichten des Altars* Kâtj. Çr. 2,6,30. — 2) Pl. *die zur Anfertigung des Altars dienenden Werkzeuge* Âpast. Çr. 12,19,6.

1. वेदिका Adj. f. s. u. वेदक.

2.*वेदिका f. *Siegelring.*

3. वेदिका f. (adj. Comp. f. आ) 1) = 2. वेदि 1). — 2) = 2. वेदि 3) Naish. 6,58. Vâsav. 218,3. — 3) = 2. वेदि 4) 312,11. Auch वेदिक m.

*वेदिज्ञा f. Bein. der Draupadî. Vgl. वेदिसंभवा.

वेदितर् (mit Acc.) und वेदितृ (Çat. Br.) Nom. ag. *Kenner, Wisser.* In unaccentuirten Texten mit Gen. oder am Ende eines Comp. f. वेदित्री (mit Gen.).

वेदितव्य oder वेदितव्य Adj. 1) *kennen zu lernen, zu erkennen, zu kennen, zu wissen.* — 2) *zu erkennen als, zu halten für, als gemeint anzusehen* 221,6. 7. 226,26. 32.

°वेदिता f. Nom. abstr. zu 1. वेदिन् 1) *a) b).*

1. वेदित्व n. Nom. abstr. zu 2. वेदि 1) Maitr. S. 3, 8,3. Kap. S. 39,3. Comm. zu Njâjam. 10,1,1.

2. वेदित्व n. Nom. abstr. zu 1. वेदिन् 1) *a) b).*

1. वेदिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) kennend, sich verstehend auf.* — *b) empfindend.* — *c) ankündend, verkündend.* — 2) *m. Bein. Brahman's. — 3) f. °नी N. pr. eines Flusses.

2. वेदिन् (von 1. वेद) in सर्व°.

3. °वेदिन् Adj. *heirathend.*

4.*वेदिन् n. *eine best. Pflanze,* = अम्बष्ठा.

वेदिभाजन n. *was die Stelle des Altars vertritt* Çat. Br. 2,4,2,13.

वेदिमती f. ein Frauenname.

वेदिमध्य Adj. (f. आ) *eine* Vedi*-ähnliche Taille habend* Kâd. 113,14 (203,2).

वेदिमान n. *das Ausmessen des Altars* Ind. St. 13,233.

वेदिमेखला f. *die Schnur, welche die* Uttaravedi *abgrenzt.*

वेदिलोष्ट m. *ein vom Altar genommener Erdkloss* Mân. Gṛhj. 1,7.

वेदिविमान n. *das Ausmessen des Altars* Çat. Br. 10,2,2,10.

वेदिश्रोणि und °श्रोणी f. *Schenkel des Altars* Kâtj. Çr. 2,7,22. 5,4,9. 13,3,10. Âçv. Çr. 1,1,23. 5,11,1.

वेदिषद् 1) Adj. *auf* oder *an dem Altar sitzend.* — 2) m. ein anderer Name des Prâcînabarhis.

वेदिष्ठ Adj. mit Acc. *am meisten verschaffend.*

वेदिसंभवा f. Bein. der Draupadî Venis. 108,18. Vgl. वेदिज्ञा.

वेदिसंमान n. *das Ausmessen des Altars* Âpast. Çr. 14,5,10.

वेदी f. s. u. 1. und 2. वेदि.

वेदीतीर्थ n. s. u. 2. वेदि 5).

वेदीयंस् Adj. *besser kennend* oder *— findend als* (Abl.).

*वेदीश m. Bein. Brahman's.

वेडुक Adj. mit Acc. *erlangend.*

वेदेश m. N. pr. eines Mannes.

वेदेशतीर्थ m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

वेदेशभिक्षु m. desgl.

वेदेश्वर m. N. pr. eines Mannes.

वेदोक्त Adj. *im* Veda *erwähnt, — gelehrt, — enthalten.*

*वेदोदय m. *die Sonne.*

वेदोदित Adj. *im* Veda *erwähnt, — geboten.*

वेदोपकरण n. *Hülfsmittel —, Hülfswissenschaft zum* Veda.

वेदोपग्रहण n. *eine Zugabe —, Ergänzung zum* Veda.

वेदोपनिषद् f. *eine* Upanishad *—, eine Geheimlehre des* Veda.

वेदोपबृंहण n. *eine Ergänzung zum* Veda.

वेदोपयाम m. *ein best. Geräth* Mân. Çr. 1,2,5. 6. 3,1.

वेदोपस्थानिका f. *eine Aufwartung bei den* Veda.

वेद्धर् Nom. sg. *Durchbohrer, Treffer* (eines Ziels). Nomin. auch als Fut. *er wird treffen.*

वेद्धव्य Adj. 1) *zu durchbohren, zu treffen* (ein Ziel). — 2) *worin man* (geistig) *eindringen muss.*

*वेध्, वेध्यति (धैर्त्ये स्वप्ने च).

1. वेध्य, वेद्धिम्र Adj. 1) *kundbar, berühmt.* — 2) *kennen zu lernen, zu erkennen, zu kennen, zu wissen, was erkannt wird.* — 3) *zu erkennen —, anzusehen als* (Nomin. oder im Comp. vorangehend).

2. वेद्ध्य Adj. 1) *zu erwerben, was erworben wird.* — 2) *zu ehelichen* in 2. अवेद्ध्य.

3.*वेध्य Adj. *zum* Veda *in Beziehung stehend.*

वेध्यग्नि m. *Altarfeuer* Vaitân.

वेध्यत्व n. *Erkennbarkeit.*

वेध्यत्त्त m. *Ende* oder *Rand des Altars.*

वेध्यत्तर् n. *das Innere des Altars* Kâtj. Çr. 5,4,11.

वेध्यर्ध m. *die Hälfte eines Altars,* Bez. zweier mythischer Gebiete der Vidjâdhara auf dem Himâlaja, eines nördlichen und eines südlichen.

(वेद्या) वेदिद्म्रा f. *Erkenntniss.* Pl. ṚV. 10,22,14. Instr. Sg. (gleichlautend, einmal) und Pl. (ṚV. 1, 171,1) *mit Erkenntniss,* so v. a. *merklich, offenbar, wirklich, in der That.*

वेद्याकृति f. *eine Art Altar* Mân. Gṛhj. 1,6. 2,6.

वेद्युपोषण Adj. *den Altar abbrennend* Comm. zu Âpast. Çr. 13,24,16.

वेध् (= व्यथ्), वेधते *beben* Lalit. 449,11. 59,2 (अवेधत zu lesen). — Mit प्र *erbeben* Lalit. 449,11. 59,3 (प्रावेधत zu lesen). — Caus. प्रवेधयमान *erzitternd* Lalit. 226,10. — Mit संप्र *in allen seinen Theilen erbeben* Lalit. 449,12. 59,3 (संप्रावेधत zu lesen).

1. वेध Adj. etwa = वेधस् *gläubig, fromm* AV. 19, 3,4, v. l.

2. वेध 1) m. *a) Durchbohrung, das Treffen eines Geschosses.* — *b) Durchbruch, Durchstich, Oeffnung.* — *c) Tiefe, Vertiefung.* वेधतस् Karaka 1,14. — *d) störendes Dazwischentreten* Vâstuv. 9,18. 19. 27. 37. 13,49. 68. — *e) Fixirung des Standes der Sonne* oder *der Sterne.* — *f) das Mischen von Flüssigkeiten* J. R. A. S. 1875, S. 113. — *g) ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird,*

Râǵan. 13,13. 138. — *h*) *ein best. Zeitmaass*, = 100 Truṭi = 1/3 Lava. — *i*) N. pr. eines Sohnes des Ananta. — 2) f. आ mystische Bez. *des Lautes* म.

वेधक 1) m. *a*) *Durchbohrer.* — *b*) *Durchbohrer von Perlen* u. s. w. — *c*) **Kampfer.* — *d*) **Sandel* Gal. — *e*) **Rumex vesicarius.* — *f*) *eine best. Hölle.* — 2) *n. *Koriander.*

वेधगुप्त m. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

वेधन 1) n. *a*) *das Durchbohren, Treffen mit einem Pfeile.* — *b*) *das Behängen mit* (Instr.), so v. a. *das Anhängen* —, *Anthun eines Uebels.* — *c*) *Tiefe* MBh. 5,51,25. — 2) *f. ई *a*) *Bohrer.* — *b*) *Trigonella foenum graecum.*

*वेधनिका f. *Bohrer.*

वेधमय Adj. (f. ई) *in der Durchdringung bestehend.*

*वेधमुष्य 1) m. *Curcuma Zerumbet* Râǵan. 6,119. — 2) f. आ *Moschus* Râǵan. 12,47.

*वेधमुष्यक m. *Curcuma Zerumbet.*

वेधस् 1) Adj. Subst. (Acc. auch वेधाम्, Superl. वेधस्तम) *a*) *gläubig, fromm, getreu, Verehrer, Diener der Götter.* — *b*) als Beiw. von Göttern *tugendhaft, tüchtig, brav* u. s. w. — *c*) *klug, verständig.* — *d*) *vollbringend, verrichtend, zuwegebringend.* — 2) m. *a*) *Autor.* — *b*) *Schöpfer*, als Bez. Brahman's (auch mit dem Zusatz प्रथम), Praǵâpati's, Purusha's oder des Pumâṁs, Çiva's, Vishṇu's (Kṛshṇa's), Dharma's und der Sonne (102,8). — *c*) **die Sonne.* — *d*) **Calotropis gigantea.* — *e*) *N. pr. des Vaters von Hariçkandra.

वेधस 1) *n. *der unterste Theil des Daumens.* — 2) f. ई N. pr. eines Wallfahrtsortes.

वेधस्या f. *Verehrung.* Nur im gleichlautenden Instr.

*वेधित = विद्ध *durchbohrt.*

वेधित्व n. in शब्द°.

वेधिन् 1) Adj. *durchbohrend, treffend* (mit einem Geschosse). — 2) *m. *Rumex vesicarius* Râǵan. 6, 128. — 3) *f. °नी *a*) *Blutegel.* — *b*) *Trigonella foenum graecum* Râǵan. 6,69.

वेध्य 1) Adj. *a*) *zu durchbohren, zu durchstechen, aufzustechen* (z. B. eine Ader) Kâraka 6,13. Nom. abstr. °ता f. — *b*) *nach dem Stande zu fixiren.* — *c*) fehlerhaft für बन्ध्य *anzubinden, anzuheften.* — 2) *f. आ *ein best. musikalisches Instrument.* — 3) n. *Ziel.*

वेन्, वेनति (कान्तिकर्मन्, गतिकर्मन्, अर्चतिकर्मन्, गतिज्ञानचिन्तानिशामनवादित्रग्रहणेषु) 1) *sich sehnen, verlangen,* — *nach* (Loc.), *Heimweh empfinden; hinausstreben.* — 2) *neidisch sein.* — Mit अनु *anzuziehen suchen, wieder haben wollen.* — Mit अप und वि *sich verschmähend abwenden.*

वेन 1) Adj. (f. ई) *sehnsüchtig, verlangend, begierig; liebend.* — 2) m. *a*) *Sehnsucht, Verlangen, Wunsch.* — *b*) Bez. *des Liedes* ṚV. 10,123. — *c*) *= यज्ञ. — *d*) nach den Commentatoren *ein göttliches Wesen des mittleren Gebiets*, Bez. Indra's, der Sonne, *Praǵâpati's und eines Gandharva. Wird auch mit dem Nabel in Beziehung gebracht. — *e*) N. pr. verschiedener Männer, unter andern des Vaters des Pṛthu. — 3) f. आ *Sehnsucht, Verlangen nach* (Gen.).

*वेन्ना f. N. pr. eines Flusses.

(वेन्य) वेनिभ्र 1) Adj. *begehrenswerth, liebenswerth.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

वेप् s. 1. विप्.

वेप 1) Adj. (f. ई) *schwingend, bebend.* — 2) m. *das Beben, Zucken, Zittern.*

वेपथु 1) m. *das Beben, Zucken, Zittern.* — 2) Adj. (!) *zitternd.*

वेपथुभृत् Adj. *zitternd* Çiç. 9,73. Vṛshabh. 7.

वेपथुमत् Adj. dass. Kâd. 261,8 (425,13). Harshaṁ. 125,2.

वेपन 1) Adj. *bebend, zuckend, zitternd.* — 2) n. *a*) *das Beben, Zucken, Zittern.* — *b*) *das Versetzen in eine schwingende Bewegung.*

वेपस् n. 1) *das Zucken, Beben, Zappeln.* — 2) *Aufgeregtheit.* — 3) *= अनवद्य.

वेपित n. *das Zittern.*

वेपिष्ठ Adj. Superl. zu विप्र.

वेम m. *Webstuhl.*

वेमक 1) m. *Weber.* — 2) f. ई *Weberin.*

वेमचित्र und °चित्रिन् m. N. pr. eines Fürsten der Asura.

वेमन् (*m.) n. *Webstuhl* (Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,19) oder *Webeschiff.*

*वेमन Adj. von वेमन्.

*वेमन्य Adj. *im Weben geschickt.*

वेयगान n. Titel Bühler, Rep. No. 36.

वेयच्छला f. Titel eines Kapitels in der Sâmavedakkhalâ.

*वेर 1) m. n. *Körper.* — 2) n. *a*) *Safran.* — *b*) *die Eierpflanze.* — *c*) *Mund* Gal.

*वेरक n. *Kampfer.*

*वेरट 1) Adj. = मिश्रीकृत und नीच. — 2) n. *Brustbeere;* vgl. Zach. Beitr. 86.

*वेराचार्य m. N. pr. eines Fürsten.

*वेल्, वेलति (चलने). वेलय् s. bes. Mit उद्, उद्वेलत् fehlerhaft für उद्वेछत्.

*वेल 1) n. *Garten, Park.* — 2) *eine best. hohe Zahl* (budd.).

*वेलय्, °यति (कालोपदेशे).

वेला f. 1) *Endpunct, Grenze.* — 2) *Entfernung* Çulbas. 3,34. 207. — 3) *Grenze des Landes und der See, Gestade, Küste, Ufer.* Die personificirte *Küste* ist eine Tochter Meru's und Gattin Samudra's. — 4) *Zeitgrenze, Zeitpunct, Zeitraum, Tageszeit, Stunde.* का वेला so v. a. *was ist die Uhr?* Harshaṁ. 127,13. का वेला तत्रभवत्याः प्राप्तायाः so v. a. *wie lange ist sie schon da?* पश्चिमा *Abendstunde.* °वेलम् Adv. nach einem Zahlwort so v. a. — *mal.* — 5) *gelegene Stunde, Gelegenheit.* वेलायाम् *zur rechten Stunde;* अन्धवेलायाम् so v. a. *wenn es gilt blind zu sein;* अर्थवेलायाम् so v. a. *wenn es sich um den Sinn handelt;* वेलां प्र-कृ *auf eine Gelegenheit warten, lauern.* — 6) **die Essensstunde eines vornehmen Herrn.* — 7) *die letzte Stunde, Todesstunde.* — 8) **ein sanfter Tod.* — 9) *die Zeit des Meeres*, so v. a. *Fluth* (Gegensatz *Ebbe*). — 10) *starke Strömung* (eines Flusses). v. l. वेग. — 11) *= रोग oder राग. — 12) **Zahnfleisch.* — 13) **Rede.* — 14) N. pr. *a*) *der Gattin Budha's. — *b*) einer an einer *Küste* aufgefundenen Königstochter. Nach ihr ist der 11te Lambaka im Kathâs. benannt.

1. वेलाकूल n. *Küste, Ufer* (ausnahmsweise eines Flusses) Uttamaṁ. 161. 189. 334. 344.

2. वेलाकूल 1) Adj. *an der Küste gelegen.* — 2) *n. N. pr. einer Stadt, = तामलिप्त.

वेलाजल n. Sg. und Pl. *Fluthwasser, Fluth* (Gegens. *Ebbe*) Uttamaṁ. 59. 99.

वेलातट m. *Küste.* Auch °तटान्त.

वेलातिक्रम m. *Versäumniss der Zeit, Verspätung.*

वेलातिग Adj. *über das Ufer tretend* (das Meer) MBh. 2,23,6.

वेलाद्रि m. *ein an der Küste belegener Berg.*

वेलाधर m. *ein best. Vogel* Hem. Par. 2,408. Nach einer Glosse = भारण्ड.

वेलानिल m. *ein von der Küste blasender Wind.*

वेलाबल n. MBh. 3,16290 fehlerhaft für वेलावन.

वेलाम्भस् n. *Fluthwasser, Fluth* (Gegens. *Ebbe*) Uttamaṁ. 51.

*वेलाय् Denomin. von वेला.

वेलायनि (!) m. Patron.

वेलावन n. *ein an der Küste gelegener Wald* MBh. 3,283,22. Wohl fehlerhaft Ind. St. 15,352.

*वेलावलि f. *eine best. Scala.*

वेलावित्त m. Bez. *eines best. Beamten.*

वेलावीचि f. *eine gegen die Küste rollende Woge;* Pl. *Brandung.*

वेलासमुद्र m. *ein hochgehendes Meer znr Zeit der Fluth* Spr. 2812.

वेलाकृत Adj. *vorzeitig, zur Unzeit stattfindend* Jâǵñ. 2,168. Varâh. Bṛh. S. 5,24.

वेलोर्मि f. = वेलावीचि Râǵat. 8,1594.

वेल्ल्, वेल्लति (auch वेल्लमान soll vorkommen) *taumeln, schwanken, sich wiegen, wogen.* Gewöhnlich वेल्लत्, वेल्लित 1) *schwankend, wogend.* — 2) *gebogen, gekrümmt, sich kräuselnd; sich um etwas Anderes legend* Çiç. 7,72. — Caus. वेल्लयति *wellen* (einen Teig) Bhâvapr. 2,24. वेल्लित 18. — Mit अनु, °वेल्लित *untergeschoben.* — Mit उद् *in eine schwankende Bewegung gerathen, sich hinundher bewegen* Hem. Par. 1,203. Vâsav. 50,2. उद्वेल्लित *sich hinundher bewegend* Chr. 302,31 (im Prâkrit). — Mit वि *beben, zittern.* — Mit सम्, संवेल्लित *sich kräuselnd* Kâd. 2,96,6 (118,6).

*वेल्ल n. *Embelia Ribes.* Vgl. कारवेल्ल und °वेल्ली.

वेल्लक 1) m. in कार°. — 2) *f. वेल्लिका *Trigonella corniculata.* Vgl. कार°.

*वेल्लज n. *Pfeffer.*

वेल्लन 1) n. *a) das Wogen.* — *b) das Sichwälzen* (eines Pferdes) Çiç. 5,53. — *c) Wellholz* Bhâvapr. 2,24. — 2) *f. ई *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

*वेल्लतर m. *eine best. Pflanze,* = वीरतरु Râǵan. 8,72. Bhâvapr. 1,223.

*वेल्लकुल m. *Sensualist.*

*वेल्लि f. *Schlingpflanze.*

*वेल्लिकाख्या f. *Trigonella corniculata.*

वेल्लित 1) Adj. s. u. वेल्ल्. — 2) *n. *das Sichwälzen eines Pferdes.*

वेल्लितक 1) m. *eine Schlangenart.* — 2) n. *Kreuzung.* Instr. und Acc. *kreuzweise, gekreuzt.*

*वेल्लिताग्र m. *Haar* Gal.

वेल्लूर N. pr. eines Districts.

वेविज् Adj. (f. आ) *auffahrend, schnell.*

*वेवी, वेवीते (गतिव्याप्तिप्रजननकान्त्यसनखादनेषु). Vgl. 1. वी.

1. वेश् m. 1) *Nachbar, Hintersass, Dienstmann.* Auch wohl वेष in dieser Bed. — 2) *Zelt.* — 3) **Haus.* — 4) *Prostitution, Hurenwirthschaft, Hurenhaus* 125,7. — 5) *das Gebahren einer Buhldirne.* — 6) *Gewerbe* zur Erklärung von वेश्य.

2. वेश m. fehlerhaft für वेष.

*वेशक m. *Haus.*

वेशकुल n. Sg. *Huren.* °स्त्री f. *Hure* Bhar. Nâṭjaç. 18,49.

वेशत्व n. *Nachbarschaft, Sassenschaft* Maitr. S. 2,3,7 (34,13).

वेशन n. *das Hereintreten.*

वेशनद् m. N. pr. eines *Flusses.*

वेशन्त 1) m. *a) Teich* AV. Harshaṅ. 57,23. Naish. 8,35. Prasannar. 55,2. — *b) *Feuer.* — 2) f. आ und ई *Teich.*

वेशभगिनी Adj. f. als Beiw. der Sarasvatî Kâṭh. 32,4. Vgl. वेशभगीन.

वेशभगीन Adj. (f. आ) als Beiw. der Sarasvatî Maitr. S. 1,4,3 (51,8). विशो° st. dessen Âpast. Çr. Richtig wohl वेशोभगीन nach P. 4,4,132.

वेशभाव m. *Hurenart.*

वेशयमन 1) Adj. (f. ई) etwa *die Leute lenkend* Maitr. S. 1,4,3 (51,7. 8). 8 (56,14). — 2) n. etwa *das Lenken der Leute* Maitr. S. 1,4,8 (56,14). Kâṭh. 32,4.

वेशयुवति und वेशयोषित् f. *Buhldirne.*

वेशर schlechte Schreibart für वेसर.

वेशवधू und वेशवनिता f. *Buhldirne.*

वेशवत् m. *Hurenwirth.*

वेशवार schlechte Schreibart für वेसवार.

वेशवास m. *Hurenhaus.*

वेशस् m. = 1. वेश 1).

वेशस n. in यज्ञवेशस. Vgl. वैशस.

वेशस्त्री f. *Buhldirne* MBh. 5,30,38.

वेशस्या f. *Buhldirne.*

वेशान्त m. (?) und वेशान्ता f. *Teich.*

वेशापुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,117.

वेशि f. φάσις, Bez. *des zweiten Hauses von demjenigen, in welchem die Sonne steht.*

वेशिक n. Bez. *einer best. Kunst* (buddh.). Vgl. वैशिक.

*वेशिजाता f. *eine best. Pflanze,* = पुत्रदात्री Râǵan. 3,131.

1. °वेशिन् Adj. *hereintretend.*

2. °वेशिन् schlechte Schreibart für वेषिन्.

वेशी f. *Nadel.*

वेशीक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

*वेशोभगीन und *°भग्य Adj. etwa *die Leute* oder *die Dienstmannen ernährend* P. 4,4,132. 131.

वेशोभगीना als Beiw. der Sarasvatî wird die richtige Lesart für विशोभगीना, वेशभगिनी und वेशभगीना sein.

वेश्मक 1) *Adj. von वेश्मन्. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वेश्मकलिङ्ग m. *Sperling.* Wohl nur fehlerhaft für °कुलिङ्ग.

वेश्मकुलिङ्ग m. *ein best. Vogel.*

*वेश्मचटक m. *Sperling* Bhâvapr. 2,8.

वेश्मधूम m. *eine best. Pflanze* Karaka 6,24. Vgl. गृहधूम.

वेश्मन् n. 1) *Haus, Hof, Wohnung, Gemach.* — 2) *ein astrologisches Haus.* — 3) *das vierte astrologische Haus.*

*वेश्मनकुल m. *Moschusratte.*

*वेश्मभू f. *der Platz, auf dem ein Haus steht.*

वेश्मवास m. *Schlafgemach.*

वेश्मस्त्री f. MBh. 5,904 fehlerhaft für वेशस्त्री.

वेश्मान्त *das Innere eines Hauses.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

वेश्य 1) *Adj. am Ende eines Comp. — 2) f. आ *a) Hetäre, Hure.* — *b) *Clypea hernandifolia.* — *c) ein best. Metrum.* — 3) n. वेश्य, वेशिम *a) Nachbarschaft, Verhältniss der Hörigkeit.* — *b) das zugehörige Gebiet.* — *c) *Hurenhaus.*

वेश्यकामिनी f. *Buhldirne* Varâh. Bṛh. S. 104,63.

वेश्यस्त्री f. dass.

वेश्यागृह n. *Hurenhaus* Varâh. Jogaj. 7,15.

वेश्याघटक m. *Kuppler* zu Spr. 3319.

वेश्याङ्गना f. *Buhldirne.* °कल्प m. und °वृत्ति f. Titel Opp. Cat. 1.

*वेश्याचार्य m. *Tanzlehrer von Freudenmädchen.*

वेश्याजन m. Sg. *Buhldirnen* Çiç. 5,27. *°समाश्रय m. *Hurenhaus.*

वेश्यात्व n. Nom. abstr. zu वेश्या *Buhldirne* Comm. zu Mṛkkh. 22,25.

वेश्यापति m. *der Gatte einer Buhldirne, Nebenmann* Spr. 7854.

वेश्यायत्ती Adv. mit कर् *von Buhldirnen abhängig machen* Râǵat. 8,865.

*वेश्यावास m. *Hurenhaus* Çâçvata 702.

वेश्यावेश्मन् n. dass.

वेश्यावृत्त n. *eine best. Begehung von Buhldirnen.*

*वेश्याश्रय m. *Hurenhaus.*

*वेश्वर m. = वेसर.

1. वेष m. (adj. Comp. f. आ und *ई in भूतवेषी) 1) *das Wirken, Besorgen* VS. 1,6. — 2) *Tracht, Anzug, das durch Kunst erzeugte Aeussere eines Menschen.* Acc. mit कर् und आ-स्था *eine Tracht annehmen.* n. (!) Paṅkar. 1,14,56. — 3) *ein angenommenes Aeussere.* Acc. mit वि-धा und गम् *eine fremde (andere) Gestalt annehmen.* — 4) *Aussehen* überh. वेषमाच्छाद्य so v. a. *sich nicht zu erkennen gebend;* प्रच्छन्नवेषेण dass.

2. वेषे Adj. *wirkend, besorgend.* Vgl. प्रातर्वेषे.

3. वेष m. fehlerhafte Schreibart für 1. वेश.

*वेषकार m. als Erklärung von वेष्टन.

वेषण und वेषणा 1) n. *Besorgung, Dienst.* — 2) f. वेषणा *a) Aufwartung, Bedienung* Mân. Gṛhj. 1, 3. — *b) *Flacourtia cataphracta.*

*वेषदान m. *eine best. Blume.*

वेषधर Adj. *nur die Tracht von Jmd habend,*

sich verstellend Ind. St. 15,341.

वेषधारिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Tracht—, den Anzug von — tragend.* — 2) m. *ein Asket der Tracht nach, ein heuchlerischer Asket.*

वेषवत् Adj. *gut angezogen, — gekleidet.* v. l. besser सुवेषवान् st. स वेषवान्.

*वेषवार् m. schlechte Schreibart für वेसवार्.

वैषश्रि und °श्री Adj. etwa *schön geschmückt.*

वेषाधिक Adj. *über die Maassen fein gekleidet* Varâh. Jogaj. 4,28.

वेषान्यत्व n. *Wechsel der Tracht, — des Anzuges* 106,9.

°वेषिन् Adj. in कृत्स्न° und विकृत°.

वेष्कं m. *Schlinge zum Erwürgen.*

वेष्, वेष्टते 1) *sich winden —, sich schlängeln um.* — 2) *sich hängen —, kleben an* (Loc.). — 3) *sich häuten* (von einer Schlange). — Vgl. विष्. — Caus. वेष्टयति, वेष्टयते (metrisch auch in der Bed. des Act.), वेष्टित Partic. 1) *überziehen, umwinden* (Maitr. S. 2,3,1 [27,5]), *umwickeln, umkleiden, bekleiden, umlégen, umstéllen, umringen, umzingeln, einschliessen, rund um besetzen, umhüllen, umgében.* आत्मानम् *sich einspinnen* (von einer Raupe). — 2) *umwinden, úmwickeln, úmbinden, umlegen.* — 3) *winden* (einen Strick). — 4) *zusammenschrumpfen machen.* — वेष्टयते auch fehlerhaft für चेष्टयते und वेष्टित für विष्टित. — Mit अनु *hängen bleiben.* — Caus. 1) *überziehen, umwinden, überdécken.* — 2) *überdecken, auflegen, ausbreiten.* — Mit अप Caus. *abstreifen.* — Mit अभि *umwinden* (Çiç. 20,51), *bedecken, zudecken.* — Mit आ *sich ausbreiten über* (Loc.). — Caus. 1) *umhüllen, umgében, bekleiden, bedecken.* — 2) *winden* (einen Strick). — 3) *einschliessen, auf einen engen Kreis beschränken.* — 4) *schliessen* (die Hand). — आवेष्टयति auch fehlerhaft für आचेष्टयति. — Mit समा Caus. *belegen, bedecken.* — Mit उद् *sich in die Höhe winden.* — Caus. 1) *loswinden, auflösen.* — 2) *eröffnen, aufsiegeln* (einen Brief). — 3) *entsetzen* (von einer Belagerung) Hem. Par. 7,110.8,306. — Mit उप Caus. 1) *umwinden, umbinden.* — 2) उपवेष्टित *verbunden mit* (im Comp. vorangehend) Kâraka 6,12. — Mit नि Caus. Act. Med. 1) *einfassen* (in die Hand, Loc.), *zudeckend packen.* — 2) *umwickeln, umbinden.* — Mit उपनि *sich lagern um, umgeben.* — Mit निस् Caus. 1) *zurückstreichen.* — 2) *abwickeln,* so v. a. *abnehmen um* (Acc.). — Mit परि Caus. 1) *umhüllen, umwinden, umwickeln, umschlingen, umlégen, umstéllen, umgében, zudecken, umringen, überschütten, überziehen, besetzen mit.* — 2) *umwinden, úmlegen.* — 3) *zusammenschrumpfen machen.* — Mit संपरि Caus. *umwinden.* — Mit प्र Caus. 1) *umwinden, umlégen.* प्रवेष्टितो रोमभिः *mit Haaren besetzt, — bedeckt.* — 2) *úmwinden, úmlegen* Âpast. Çr. 7,11,8. Mân. Gṛhj. 1,17. — Mit संप्र Caus. *umwinden.* — Mit प्रति *sich zurückschieben.* — Caus. *zurückschieben, — streichen, — biegen.* — Mit वि Caus. 1) *wegstreichen, abziehen.* — 2) *umwinden, umringen, einschliessen.* — Mit सम् *sich zusammenrollen, zusammenschrumpfen.* — Caus. 1) *umwinden, umschlingen, einschliessen, umringen, umhüllen, bedecken.* — 2) *úmlegen.* — 3) *zusammenrollen* Çaṃk. zu Bâdar. 2, 1,19. — 4) *zusammenschrumpfen machen.* — Mit अभिसम् *umhüllen, bedecken* Tândja-Br. 7,6,11. — Mit प्रतिसम् *zusammenschrumpfen.*

वेष्ट m. 1) *Schlinge, Binde.* — 2) *Zahnhöhle.* — 3) *Gummi, Harz.* — 4) **Terpentin* Râgân. 12,157.

वेष्टक 1) m. oder n. *Hülle* in अङ्गुलि° (Nachtr. 2). — 2) m. *a)* in der Veda-Grammatik *doppelte Aufführung eines Wortes, vor und nach* इति. — *b)* **Beninkasa cerifera.* — 3) *m. n. *Terpentin* Râgân. 12,157. — 4) *n. *a) Kopfbinde, Turban.* — *b) Gummi, Harz.*

वेष्टन n. 1) *das Umwinden, Umschlingen, Umfássen, Umzingeln, Einschliessen.* वेष्टनं कर् *umwinden, einen Verband machen.* कृत° Adj. *eingeschlossen, umzingelt.* — 2) *etwas zum Umwinden* u. s. w. *Dienendes, Tuch, Band, Binde, Schlinge.* — 3) *Kopfbinde, Turban.* — 4) **Diadem.* — 5) *Einfassung, Zaun, Hecke.* — 6) *Spanne.* — 7) **das äussere Ohr.* — 8) **eine Art Waffe.* — 9) **Pongamia glabra.* — 10) **Bdellium.* — 11) *= गति (वृति?).

वेष्टनक m. *quidam coeundi modus.*

वेष्टनवेष्टनक m. desgl.

वेष्टनिक in *पाद्°.

वेष्टनीय Adj. *zu umwinden* Njâjam. 1,3,4.

*वेष्टपाल m. N. pr. eines Mannes.

वेष्टयितव्य Adj. *zu umwinden* Comm. zu Njâjam. 1,3,4.

*वेष्टवंश m. *Bambusa spinosa.*

*वेष्टव्य Partic. fut. pass. von 1. विष्.

*वेष्टसार m. *Terpentin* Râgân. 12,158.

वेष्टित 1) Adj. s. वेष्. — 2) *n. *a) quidam coeundi modus.* — *b)* = लासक.

वेष्टितक in लता°.

वेष्टितशिरस् Adj. *mit verhülltem Kopfe* Âpast.

वेष्टितिन् Adj. *mit einem Turban versehen* Âpast.

वेष्टुक Adj. etwa *hängen bleibend, sich nicht ablösend.* गर्भा वेष्टुकाः स्युः Maitr. S. 4,8,8.

*वेष्प m. *Wasser.*

वेष्य 1) *Adj. *costumirt, masquirt.* — 2) m. वेष्यं etwa *Kopfbinde.* — 3) wohl n. *Besorgung, Thätigkeit* in कृत्स्न°.

*वेस्, वेसति (कान्तिकर्मन्, गतौ).

*वेसन n. *Erbsenmehl* Bhâvapr. 2,21. 26.

वेसर 1) m. *Maulthier.* — 2) *n. zur Erklärung von वासर्.

वेसवार m. *eine best. Zuspeise* Kâraka 1,3. MBh. 13,53,17.

*वेह्, वेहति (प्रयत्ने und = वेहाय्).

वेहत् f. *eine Kuh, die zu verwerfen pflegt;* überh. *eine unfruchtbare Kuh* Gaut. Hemâdri 1,52,19. 20. Wird auch als *belegte Kuh* erklärt.

वेहानस bei den Gaina *eine best. nicht sanctionirte Art des Selbstmordes* Çîlâṅka 1,369.

*वेहाय्, वेहायते Denomin. von वेहत्.

वेहार m. N. pr. eines Landes, *Behar.*

*वेह्ल्, वेह्लति (चलने).

वै postpositive Partikel, die das vorangehende Wort hervorhebt. Kommt in den Saṁhitâ selten, in den Brâhmaṇa und wo deren Stil nachgeahmt wird, so wie im Epos über die Maassen häufig vor; in den Sûtra meist nur in der Zusammenstellung यद्यु वै. Bei Manu und im Epos ist वै sehr beliebt am Ende eines Stollens, meist als blosses Flickwort. Wird mit anderen Partikeln verbunden, so वाँ उ, उ वै, उ खलु वै, न खलु वै (Comm. zu Njâjas. 1,1,43), उ क्व वै, अपि वै, एव वै, तु वै, क्व वै (27,22. 31,10. 33,7. 35,13), क्व स्म वै. Spr. 1451 fehlerhaft für चेद्.

*वैंशतिक Adj. von विंशतिक.

*वैकंसेय m. Metron. von विकंसा.

वैकक्ष n. 1) = वैकक्षक Mudrâr. 44,14, v. l. — 2) *Obergewand, Ueberwurf.*

वैकक्षक n. *ein von der Schulter herabhängendes Blumengewinde* Kâd. 83,2 (150,3). 124,3 (220,11). Saduktik. 2,790. 857.

वैकक्षिक und वैकक्ष्य dass. Mudrâr. 44,14 nebst v. l.

वैकक्ष्यक (adj. Comp. f. आ) *Ueberwurf, Umschlagtuch* Harshaṅ. (ed. Bomb.) 22,8.

वैकङ्क m. N. pr. eines Berges.

वैकङ्कत und वैकङ्कत 1) Adj. (f. ई) *von der Flacourtia sapida kommend, an ihr befindlich, aus ihr verfertigt.* — 2) *m. *Flacourtia sapida.*

वैकटिक m. *Juwelier* Vikramâṅkaṅ. 1,19. Vgl. कु° Nachtr. 5.

वैकत्य n. *Ungeheuerlichkeit, Abscheulichkeit.*

*वैकथिक Adj. = विकथायां साधुः.

*वैकयत m. gaṇa भौरिक्यादि. *°विध Adj. von Vaikajata *bewohnt.*

*वैकर Adj. von विकर.

वैकरञ्ज m. Bez. *einer Gattung von Schlangen.*

वैकर्ण m. 1) Du. N. pr. zweier Volksstämme. — 2) Patron. von विकर्ण Pâr. Gṛhj. 1,4,15. Nach den Erklärern Garuḍa oder Bez. des *Windes.* Nach Pâṇini Patron., wenn ein Vâtsja gemeint ist.

वैकर्णायन (Conj.) m. Patron. von विकर्ण.

वैकर्णि m. desgl.

*वैकर्णेय m. Patron. von विकर्ण, wenn ein Kâçjapa gemeint ist.

वैकर्त m. (nach Sâj.) *ein best. essbarer Theil des Opferthieres,* etwa *Lendenstück.*

वैकर्तन 1) Adj. *zur Sonne in Beziehung stehend, der Sonne eigen.* °कुल n. *das Sonnengeschlecht.* — 2) m. *a)* Bein. Karṇa's. — *b)* Patron. Sugrîva's.

*वैकर्य Adj. von विकर.

वैकल्प fehlerhaft für वैकल्य.

वैकल्पिक Adj. (f. ई) *beliebig, freigestellt, facultativ* Ârsh. Br. Nom. abstr. °ता f. (Comm. zu Mṛkkh. 63,2) und °त्व n.

वैकल्य n. 1) *Gebrechlichkeit, Unvollkommenheit, Schwäche, Mangelhaftigkeit, Mangel, das Fehlen, Nichtdasein.* — 2) *Verstimmung, Kleinmuth, Verzagtheit.* — 3) *Verwirrung* (des Geistes). v. l. वैक्लव्य.

वैकायन m. Patron. Auch Pl.

वैकारिक 1) Adj. (f. ई) *auf Umwandelung beruhend, eine U. erfahrend.* काल m. *die zur Ausbildung der Leibesfrucht erforderliche Zeit* Karaka (ed. Calc.) 354,19. — 2) n. *Veränderung im normalen Zustande des Gemüths, Alteration, Aufregung.*

*वैकारिमत n. gaṇa राजदन्तादि.

वैकार्य n. *Umgestaltung, Umwandelung, Veränderung.*

वैकालिक n. *Abendandacht* oder *Abendessen* Vet. (U.) 16,4. Kâmpaka 289. 292. 296.

*वैकासेय m. Patron. von विकास.

वैकि m. Patron. Auch Pl.

वैकिर Adj. mit वारि n. *durchgesickertes Wasser.*

*वैकुघासीय Adj. von विकुघास gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç. वैकुब्यासीय v. l.

*वैकुब्यासीय Adj. von विकुब्यास. v. l. वैकुघासीय.

वैकुण्ठ 1) m. *a)* Bein. α) Indra's. — β) Vishṇu's (Kṛshṇa's) Vishṇus. 98,59. Auch *eine Statue* Vishṇu's. — *b) der 24ste Tag im Monat* Brahman's. — *c) ein best. Tact.* — *d)* **ein Ocimum* Râgân. 10,161. — *e)* N. pr. α) Pl. und Sg. (sc. गण) einer Gruppe von Göttern. — β) verschiedener Männer. Auch °पुरी und °शिष्याचार्य. — 2) m. n. Vishṇu's *Himmel.* — 3) f. वैकुण्ठा Vaikuṇṭha's (Vishṇu's) Çakti.

वैकुण्ठत्व n. Nom. abstr. zu वैकुण्ठ 1) *a)* β).

वैकुण्ठदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °दीक्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

वैकुण्ठपुरी f. Vishṇu's *Stadt* Ind. St. 15,299.

वैकुण्ठभुवन n. und वैकुण्ठलोक m. Vaikuṇṭha's (Vishṇu's) *Himmel.*

वैकुण्ठविजय m. und वैकुण्ठस्तवव्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

वैकुण्ठीय Adj. *zum Himmel* Vaikuṇṭha *in Beziehung stehend* Paṅkat. ed. Bomb. 1,50,4.

वैकृत 1) Adj. *a) durch Umwandelung entstanden, abgeleitet, secundär.* Nom. abstr. °त्व n. Lâṭj. 10, 4,2. — *b) auf Umwandelung beruhend, eine U. erfahrend* Kap. 2,18. — *c) entstellt, hässlich, widerwärtig.* — *d) nicht natürlich, künstlich.* कुलानि *nicht durch Zeugung, sondern durch Adoption u. s. w. fortgeführte Geschlechter.* — 2) m. *a)* Bez. des Ahaṁkâra. — *b) ein best. Krankheitsdämon.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Umwandelung, Veränderung, Entstellung, Verunstaltung, ein veränderter —, abnormer Zustand.* — *b) eine unnatürliche Erscheinung, portentum.* — *c) entstelltes Wesen,* so v. a. *Veränderung im normalen Zustande des Gemüths, Alteration, Aufregung.* — *d) Wechsel der Gesinnung, Feindseligkeit, feindseliges Betragen.*

वैकृतवत् Adj. *entstellt, krankhaft erregt.*

वैकृति f. MBh. 10,116 fehlerhaft für वैकृत n.

वैकृतिक Adj. *der Veränderung unterworfen.*

वैकृत्य n. 1) *Umwandelung, Veränderung.* — 2) *Veränderung zum Schlechtern, Verschlimmerung, Entartung.* — 3) *Widerlichkeit, Hässlichkeit* Saduktik. 4,240. — 4) *eine unnatürliche Erscheinung, portentum.* — 5) *eine feindselige Gesinnung.*

*वैक्रान्त m. n. *Scheindiamant* Râgân. 13,7. 208.

वैक्रान्तक (Conj.) *ein best. Mineral.*

वैक्रिय Adj. 1) *durch Umwandelung entstanden* Hem. Par. 8,305. — 2) *einer Umwandelung unterworfen.*

वैक्लव n. *Befangenheit, Verwirrung, Kleinmuth.*

वैक्लव्य n. 1) dass. — 2) *Gebrechlichkeit, Schwäche. Geistesschwäche* Kâd. 121,21 (217.4. 2).

वैक्लव्यता f. = वैक्लव.

*वैक्ष Adj. = वीक्षा शीलमस्य.

*वैक्षमाण m. Patron. von वीक्षमाण.

वैखरी f. Bez. *eines best. Lautes.*

वैखान m. Bein. Vishṇu's.

1. वैखानस 1) m. *a)* Pl. Bez. *einer Art von Ṛshi* (Suparṇ. 13,4) und *best. Sterne am Himmel.* — *b) ein Ârja im dritten Lebensstadium, der das Haus verlassen hat und in den Wald gezogen ist; Einsiedler* Gaut. — *c)* Patron. des Vamra und Puruhanman. — *d)* Pl. *eine best.* Vishṇu'*itische Secte.* — *e)* N. pr. eines Autors oder n. Titel eines Werkes. — 2) f. वैखानसी *Einsiedlerin* Bâlar. 172,14.

2. वैखानस 1) Adj. *zu den* Vaikhânasa oder *zu einem Einsiedler in Beziehung stehend, ihnen zukommend* u. s. w. तन्त्र n. *das* Tantra *der* Vaikhânasa *genannten Secte.* — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

वैखानसश्रौतसूत्र n., वैखानसंप्रश्न n. (Opp. Cat. 1) und वैखानससूत्र n. Titel von Werken.

वैखानसाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

वैखानसार्चनानवनीत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वैखानसाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

वैखानसि m. Patron.

वैगन्धिका f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,23. Wohl nur metrisch für विगन्धिका.

वैगलेय Adj. गण m. *eine best. Sippe böser Geister.*

वैगुण्य n. 1) *fehlerhafte* oder *mangelhafte Beschaffenheit* Gaim. 6,5,23. जन्मन: so v. a. *niedrige Herkunft.* Von Personen *Mangelhaftigkeit, Fehlerhaftigkeit, Schlechtigkeit* und *Ungeschicklichkeit.*

*वैग्रहि von विग्रह.

*वैघ्रि von विघ्र.

*वैघ्रेय m. Patron. von विघ्र.

वैघस m. N. pr. eines Jägers.

वैघसिक Adj. *von Speiseüberresten lebend* MBh. 14,92,7.

*वैघात्य n. Nom. abstr. von विघातिन्.

*वैङ्कि m. Patron.

*वैङ्गि m. desgl.

*वैङ्गीय m. Adj. von वैङ्गि.

वैङ्गेय N. pr. eines Gebiets.

वैचकिल Adj. (f. ई) *aus der Pflanze* विचकिल *gemacht* Saduktik. 2,790.

वैचक्षण्य n. *Erfahrenheit, das Bewandertsein, Geschicklichkeit, — in* (Loc.) Bâlar. 40,22.

वैचित्य n. fehlerhaft für वैचित्त्य.

वैचित्त्य n. *Geistesverwirrung, Geistesabwesenheit* Karaka 6,3.

वैचित्र n. wohl nur fehlerhaft für वैचित्र्य. वैचित्री s. bes.

वैचित्रवीर्य m. Patron. Dhṛtarâshṭra's, Pâṇḍu's und Vidura's.

वैचित्रवीर्यक Adj. Vicitravîrja *gehörig* u. s. w.

वैचित्रवीर्यिन् (metrisch) m. = वैचित्रवीर्य.

वैचित्री f. *Seltsamkeit, Absonderlichkeit, Wunderbarkeit, wunderbare Schönheit* Bâlar. 90,4.

वैचित्र्य n. 1) *Mannichfaltigkeit, Verschiedenartigkeit, wunderbare Verschiedenheit* Kap. 5,20. 6, 2. 41. Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,28 (S. 569). — 2) = वैचित्री. — 3) fehlerhaft für वैचित्त्य.

वैचित्र्यवीर्य m. fehlerhaft für वैचित्रवीर्य.

वैच्छन्दस 1) Adj. *aus verschiedenen Metren bestehend.* — 2) n. *ein solches* Sâman.

वैच्युत m. N. pr. eines Muni.

*वैजग्धक Adj. von विजग्ध.

वैजनदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

वैजनन Adj. *zur Niederkunft in Beziehung ste-)hend.* माम् (Harshak. 17,15) oder m. mit Ergänzung dieses Wortes *der Monat der Niederkunft, der letzte Monat in der Schwangerschaft.*

वैजन्य n. *Menschenleere, Einsamkeit.*

वैजयन्त 1) m. *a)* Indra's *Banner.* — *b) Banner, Fahne.* — *c)* Indra's *Palast.* — *d)* *Bein. Skanda's. — *e)* *Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Gaina.* — *f)* N. pr. eines Berges. — 2) f. ई *a) Banner, Fahne* Çiç. 6,69. 12,29. 18,4. — *b) ein best. Sieg verheissender Kranz* VP. 1,22,71. — *c) Premna spinosa.* — *d)* *Sesbania aegyptiaca.* — *e) die achte Nacht im* Karmamâsa. — *f)* Titel α) eines Wörterbuchs. — β) eines Commentars zu Vishṇu's Dharmaçâstra. — *g)* N. pr. einer Stadt oder eines Flusses. — 3) n. N. pr. *a)* eines Thores in Ajodhjâ. — *b)* einer Stadt, = वनवासी Ind. Antiq. 6,24. 7,35 (वैजयत्यां zu lesen). 37.

वैजयन्तिक 1) *m. *Fahnenträger.* — 2) f. आ *a) Banner, Fahne.* — *b) eine Art Perlenschnur* (im Prâkrit). — *c)* *Sesbania aegyptiaca. — *d)* *Premna spinosa* Râǵan. 9,22. Bhâvapr. 1,197.

*वैजयि m. N. pr. des 3ten Ćakravartin in Bhârata.

वैजयिक Adj. (f. ई) *Sieg verleihend, — verheissend.* वैजयिकीनां (v. l. वैजयिकानां) विद्यानां ज्ञानम् eine der 64 Künste.

वैजयिन् Adj. dass.

वैजर् m. Pl. *eine best. Schule.* वैजव v. l.

वैजव m. 1) Pl. *eine best. Schule.* v. l. वैजर्. — 2) Patron. fehlerhaft für पैजवन.

वैजवन m. Patron. fehlerhaft für पैजवन.

वैजात्य n. *Ungleichartigkeit, Heterogeneität.*

वैजान m. Patron. des Vṛça.

*वैजापक und *वैजापकक Adj. von विजापक.

वैजि m. N. pr. eines Mannes. Vielleicht बैजि zu lesen.

वैज्ञानशालिक (?) m. Kampaka 5.

*वैज्ञानिक Adj. *kenntnissreich, erfahren.*

*वैटप m. Patron. von विटप.

वैटुष्य n. fehlerhaft für वैडुष्य.

वैटृालिक von unbekannter Bedeutung; oder ist etwa वैतालिक gemeint?

वैडव m. Patron. von वीडु.

1. वैडूर्य 1) m. (ausnahmsweise) und n. *Katzenauge (ein best. Edelstein)* Râǵan. 13,6. 192. Çiç. 3,45. Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Juwel von.* — 2) m. N. pr. eines Berges VP. 2,2,27. Auch ०पर्वत m.

2. वैडूर्य Adj. (f. आ) *aus Katzenaugen gemacht.*

वैडूर्यकान्ति 1) Adj. *die Farbe des Katzenauges habend.* — 2) m. N. pr. eines Schwertes.

*वैडूर्यप्रभ m. N. pr. eines Schlangendämons.

वैडूर्यमणि m. = वैडूर्य 1).

वैडूर्यमणिवत् Adj. *Katzenaugen enthaltend.*

वैडूर्यमय Adj. (f. ई) *aus Katzenaugen bestehend, — gemacht, dem Katzenauge ähnlich* Bâlar. 173,1.

वैडूर्यशेखर m. N. pr. eines Berges.

वैडूर्यशृङ्ग n. N. pr. einer mythischen Stadt.

वैण 1) m. *Rohrarbeiter.* Im System *eine best. Mischlingskaste* Âpast. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

वैणव 1) Adj. (f. ई) *a) aus Rohr (Bambusrohr) bestehend, vom B. kommend.* निचय: *Vorräthe von Rohr,* अग्नि *Feuer von Bambusrohr,* यव m. *Bambuskorn* Hemâdri 1,117,1. — *b) aus Körnern des Bambus bereitet.* — *c) von einer Flöte kommend.* — 2) m. *a) Flöte.* — *b)* Patron. — 3) f. ई *a)* angeblich = वीणा Hemâdri 2,*a*,77,14. 15. — *b)* *Tabaschir* Râǵan. 6,187. Bhâvapr. 1,169. — 4) n. *a)* *die Frucht des* Veṇu. — *b)* *eine Art Gold. — *c)* Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *d)* N. pr. α) eines Varsha in Kuçadvîpa. — β) eines heiligen Platzes.

*वैणविक m. *Flötenspieler.*

वैणविन् Adj. *mit einer Flöte versehen.* v. l. वेणाविन्.

वैणावत *Bogen.*

वैणिक m. *Lautenspieler* Çiç. 10,64.

वैणु (!) Adj. als Beiw. des Meeres Çâṅkh. Gṛhj. 4,14.

*वैणुक 1) Adj. *a)* = वेणो साधुः. — *b)* von वेणुकीय. — 2) m. *Flötenspieler.* — 3) n. *ein Bambusstock zum Antreiben des Viehes (Elephanten).*

*वैणुकीय Adj. von वैणुक.

*वैणुकेय m. fehlerhaft für रैणुकेय.

वैणेय m. Pl. *eine best. Schule.*

वैण्य m. fehlerhaft für वैन्य.

वैतंसिक 1) m. *a) Vogelsteller.* — *b)* *Fleischer. — 2) n. *hinterlistiges Nachstellen, — Fangen.* — Vgl. द्यूत० und धर्म०.

*वैतण्डिक Adj. *mit der Chicane in der Disputation vertraut.*

वैतण्डिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

वैतण्ड्य m. N. pr. eines Sohnes des Âpa.

वैतत्य n. *grosser Umfang* Çukas. 1,52.

वैतथ्य n. *Unwahrheit, Falschheit.*

वैतथ्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

वैतधृत m. Pl. = वैनधृत, वैनभृत AV. Pariç. 49.

*वैतनिक Adj. (f. ई) Subst. *Lohn empfangend, für L. dienend, Söldling.*

वैतरण 1) Adj. (f. ई) *a) der über einen Fluss überzusetzen gedenkt.* — *b) über den Höllenfluss hinübergeleitend* (eine den Brahmanen geschenkte Kuh) Hemâdri 1,473,19. 474,3. — 2) m. oxyt. *a)* Patron. — *b)* N. pr. eines Arztes, eines Sohnes des Çatadhanvan. — 3) f. ई *a) eine den Brahmanen geschenkte Kuh, die über den Höllenfluss hinübergeleitet* Hemâdri 1,473,4. — *b)* N. pr. α) eines heiligen Flusses in Kaliṅga. — β) des Höllenflusses Hemâdri 1,474,2. 5. 10. fgg. Pl. Kâraṇḍ. 12, 17 (deren zehn). — γ) *der Mutter der Râkshasa.

*वैतरणि f. = वैतरण 3) *b)* β).

वैतस 1) Adj. (f. ई) *aus Rohr bestehend* oder *gemacht, ihm eigen.* वैतसी वृत्ति: *das Verfahren des Rohres,* so v. a. *das Sichschmiegen, Sichfügen in die Verhältnisse.* — 2) m. oder n. *ein Korb aus Rohr.* — 3) m. *a)* euphemistische Bez. *des männlichen Gliedes.* — *b)* *Rumex vesicarius.

*वैतसक Adj. von वेतसकीया.

वैतसेन m. Bein. des Purûravas. Beruht auf dem Missverständniss des Instr. वैतसेन RV. 10, 95,4.

वैतस्त Adj. *von der* Vitastâ *kommend, in ihr enthalten.*

वैतस्तिक Adj. *eine Spanne lang* (Pfeil) R. 6,49,49.

वैतस्त्य Adj. = वैतस्त Vikramâṅkak. 18,39.

वैतकव्य 1) m. Patron. von वीतकव्य Mân. Gṛhj. 2,7 (vgl. Âçv. Gṛhj. 2,3,3. Pâr. Gṛhj. 2,14,5). Ârsh. Br. 1,190. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वैताढ्य m. N. pr. eines Berges.

वैतान 1) Adj. *auf die vertheilten —, auf die drei heiligen Feuer bezüglich, mit diesen vollzogen* u. s. w. — 2) m. *a)* metrisch st. वितान *Traghimmel, Baldachin.* Nach dem Comm. = वितानसमूह.

— *b*) Patron. v. l. वैतायन. — 3) n. *eine mit den drei heiligen Feuern vollzogene Handlung.*

वैतानप्रायश्चित्तसूत्र und वैतानसूत्र n. Titel.

वैतानिक Adj. = वैतान 1). द्विज, विप्र *ein Brahmane, der die Vorschriften in Betreff der drei heiligen Feuer beobachtet,* Hemâdri 1,620,6.

वैतायन m. Patron. v. l. वैतान.

वैताल 1) Adj. (f. ई) *zu den* Vetâla *in Beziehung stehend, sie betreffend.* वैताली सुन्दरी *ein best. Metrum.* — 2) m. = वेताल Ind. St. 15,211.277.278.

वैतालकि m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,4,24.

वैतालपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,422. v. l. वे°.

वैतालिक 1) m. *a*) *Barde, Lobsänger eines Fürsten* (sein Beruf ist es auch, die Tageszeiten anzugeben). °व्रत n. *Beruf —, Pflicht eines* V. Bâlar. 179,4. — *b*) *= खेडुताल H. an. 4,35 bei Zach. Beitr. — 2) Adj. °कानां (sic) विद्यानां ज्ञानम् Bez. einer der 64 Künste.

*वैतालिकर्णि m. und *°कन्य n. Kâç. zu P. 6, 2,125.

वैतालिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

वैतालीय 1) Adj. *zu den* Vetâla *in Beziehung stehend, sie betreffend.* — 2) n. *ein best. Metrum.* Vgl. Ind. St. 16,261. fg.

*वैतुल m. und *°कन्य n. gaṇa चिकणादि.

वैतुष्य n. *das Enthülstsein* Comm. zu Âpast. Çr. 1,19,11.

वैतृष्य n. 1) *Befreiung von Durst, Stillung des Durstes.* — 2) *das Freisein von einem Begehren, Stillung des Verlangens, Gleichgültigkeit gegen* (im Comp. vorangehend).

वैत्तपाल्य Adj. *zu* Kubera *in Beziehung stehend, ihn betreffend.*

*वैत्रक Adj. von वेत्रकीया.

वैत्रकीयवन n. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 3,11,31. v. l. वेत्र°.

वैत्रासुर m. N. pr. eines Asura.

वैद s. बैद.

वैदग्ध n. wohl nur fehlerhaft für वैदग्ध्य. वैदग्धी s. bes.

*वैदग्धक Adj. von विदग्ध.

वैदग्धी f. 1) = वैदग्ध्य Bâlar. 68,20. Hem. Par. 2,487. — 2) *Pracht, Schönheit* Çiç. 4,26.

वैदग्ध्य n. (adj. Comp. f. आ) *Scharfsinn, Gewandtheit des Geistes, Klugheit, Erfahrenheit, Pfiffigkeit, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

वैदग्ध्यवत् Adj. *gewandt, erfahren, klug* Prasannar. 7,16. Vikramâṅkaṅ. 10,49.

*वैदत Adj. *kenntnissreich.*

वैदथिनि m. Patron. von विदथिन्.

वैददश्वि m. Patron. von विददश्व Ârsh. Br.

वैदनूत (!) n. Name eines Sâman.

वैदन्वत n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वैदभृतीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*वैदभृत्य m. Patron. von विदभृत्.

वैदम्भ m. Bein. Çiva's.

वैदर्भ 1) Adj. (f. ई) *zu den* Vidarbha *in Beziehung stehend, ihnen zukommend* u. s. w. — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Vidarbha. — *b*) Pl. oder am Anfange eines Comp. = विदर्भ (*das Volk dieses Namens*). — *c*) **eine best. Beschädigung der Zähne* Bhâvapr. 6,139. — 3) f. ई *a*) *eine Fürstin der* Vidarbha. — *b*) *fliessende, wohlklingende und einfache Diction* Kâvjapr. 9,4. — 4) *n. *a*) *die Hauptstadt der* Vidarbha, = कुण्डिन Gal. — *b*) *eine zweideutige Redeweise.*

वैदर्भक 1) Adj. *zu den* Vidarbha *in Beziehung stehend.* राजन् *ein Fürst der* V. — 2) m. *ein Angehöriger der* Vidarbha.

वैदर्भि m. Patron. von विदर्भ.

वैदर्व्य m. Patron.

वैदल 1) Adj. *aus gespaltenem Bambusrohr gemacht.* — 2) m. *a*) *Hülsenfrucht.* — *b*) *ein best. giftiges Insect, Wurm* u. s. w. — *c*) **eine Art Backwerk.* — 3) n. *Korb* oder dgl.

वैदलिक Adj. *zu den Hülsenfrüchten gehörig.*

*वैदल्य Titel eines Werkes.

वैदान्तिक m. *ein Kenner des* Vedânta Ind. St. 15,295 (वे° Hdschr.).

*वैदापन m. Patron. s. बैदापन Nachtr. 6.

*वैदारिक Adj. als Bez. einer Species von Fieber Bhâvapr. 3,76.

वैदार्व und वैदार्व्य m. v. l. st. वैदर्व्य.

*वैदि m. Patron. s. बैदि Nachtr. 6.

वैदिक 1) Adj. (f. ई) *vedisch, den* Veda *betreffend, dem* V. *eigenthümlich, im* V. *vorgeschrieben, mit dem* V. *übereinstimmend, im* V. *bekannt, mit dem* V. *vertraut.* — 2) n. *a*) *eine Stelle aus dem* Veda. — *b*) *eine vedische Vorschrift.* — *c*) वैदिकेषु so v. a. वेदे *im* Veda. — सवैदिक MBh. 8,4712 fehlerhaft für सवेदिक.

वैदिकच्छन्दःप्रकाश m., वैदिकधर्मनिरूपण n., वैदिकप्रक्रिया f., वैदिकसुबोधिनी f., वैदिकाचारनिर्णय m. und वैदिकाभरण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वैदिश 1) m. *a*) *ein Fürst von* Vidiçâ. — *b*) Pl. *die Bewohner von* Vidiçâ. — 2) n. N. pr. *einer an der* Vidiçâ *gelegenen Stadt* VP. 3,18,65. — Auch °पुर n.

वैदुरिक n. *ein Ausspruch* Vidura's.

वैदुर्य fehlerhaft für वैडूर्य (वैडूर्य).

वैदुल Adj. *von dem* Vidula *genannten Calamus kommend.*

*वैदुष Adj. *kenntnissreich, gelehrt.*

वैदुष्य n. *Gelehrsamkeit.*

वैदूरपति m. Pl. N. pr. einer Dynastie.

वैदूर्य häufige, aber fehlerhafte Schreibart für वैडूर्य.

वैदेशिक Adj. (f. ई) Subst. *aus der Fremde gekommen, Fremdling* Bâlar. 14,18. Uttamaṅ. 209. 222. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 20,15,10. °निवासिनस् Pl. *fremde und eingeborene.* Nom. abstr. °त्व n. Bâlar. 161,18.

वैदेश्य 1) Adj. dass. — 2) n. *locales Getrenntsein* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 13,24,15.

वैदेह 1) वैदेहि (f. ई) *im Lande der* Videha *lebend, von dorther kommend* (Stiere und Kühe) Maitr. S. 2,5,3 (50,11). Nach dem Comm. zu TS. *von schönem Körperbau.* — 2) m. *a*) वैदेह *ein Fürst der* Videha. Auch वैदेहो राजा. — *b*) Pl. = विदेह (als Name eines Volkes). — *c*) *eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines* Çûdra *von einer* Vaiçjâ (Gaut. Çâçvata 346), oder *der Sohn eines* Vaiçja *von einer Brahmanin* (M.); seine Beschäftigung ist der Handel; daher auch so v. a. *Kaufmann.* — 3) f. वैदेही *a*) वैदेहि *eine Kuh aus dem Lande der* Videha Kâṭh. 13,4. Maitr. S. 2,5,3 (50, 10). — *b*) *eine Fürstin der* Videha, insbes. Bein. der Sîtâ. — *c*) f. zu 2) *c*). — *d*) *Piper longum;* vgl. वैदेहीमय. — *e*) **Gallenstein des Rindes.*

वैदेहक 1) *zu den* Videha *in Beziehung stehend* u. s. w. — 2) m. *a*) Pl. = विदेह, वैदेह (als Name eines Volkes). — *b*) = वैदेह 2) *c*) Gaut. Wird als *Sohn eines* Çûdra *von einer Brahmanin* erklärt. In der Bed. *Kaufmann* Harshaṅ. 69,2. — *c*) *N. pr. eines Berges.

*वैदेहि m. Patron. von विदेह.

वैदेहिक m. = वैदेह 2) *c*). Nach Kull. *Kaufmann.*

वैदेहीबन्धु m. *Freund —, Gatte der* Vaidehî (Sîtâ), d. i. Râma.

वैदेहीमय Adj. (f. ई) *ganz mit* Sîtâ *beschäftigt* und zugleich *aus Piper longum bestehend* Vâsav. 245,2.

वैद्य 1) Adj. *a*) *mit der Wissenschaft vertraut, sein Fach kennend, gelehrt* Gaut. — *b*) fehlerhaft für वेद्य. — 2) m. *a*) *Arzt* (gilt als Mischlingskaste). — *b*) **Gendarussa vulgaris.* — *c*) N. pr. fehlerhaft für रैभ्य. — 3) *f. आ *eine best. Heilpflanze.* — 4) *f. ई *die Frau eines Arztes.*

वैद्यक 1) m. *Arzt.* — 2) n. *Heilkunde* Râǵân. 13,221.

वैद्यकप्रयोगामृत n., वैद्यकसर्वस्व n. und वैद्यकसारसंग्रह m. Titel von Werken.

वैद्यकानन्त N. pr. eines Mannes (m.) oder Titel eines Werkes.

वैद्यगदाधर m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वैद्यचिन्तामणि m. 1) N. pr. eines Autors. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वैद्यजीवदास m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वैद्यजीवन n. (m. Burnell, T.) Titel eines Werkes.

वैद्यदर्पण m. Titel eines medic. Werkes.

वैद्यधन्य m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

वैद्यनयबोधिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वैद्यनरसिंहसेन m. N. pr. eines Scholiasten.

वैद्यनाथ 1) m. *a) ein Meister von Arzt* Spr. 7623. — *b) eine Form* Çiva's — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट und °सूरि. — 2) n. Name eines Liṅga und des umliegenden Gebietes.

वैद्यनाथतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वैद्यनाथदीक्षित m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

वैद्यनाथदीक्षितीय n. und °नाथभेट् Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वैद्यनाथमाहात्म्य n. Titel.

वैद्यनाथीय Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वैद्यनाथेश्वर n. Name eines Liṅga.

वैद्यनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*वैद्यबन्धु m. *Cathartocarpus (Cassia) fistula.*

वैद्यभूषण n., वैद्यमनोरमा f. (Opp. Cat. 1) und वैद्यमकोदधि m. Titel von Werken.

*वैद्यमातर् f. *Gendarussa vulgaris.*

वैद्यमानिन् Adj. *sich für einen Arzt haltend, — ausgebend* Karaka 1,16.

वैद्यमालिका f. nnd वैद्ययोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वैद्यरत्न (wohl n.) N. pr. eines Mannes.

वैद्यरसमञ्जरी f. und वैद्यरसायन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वैद्यराज् m. Bez. Dhanvantari's, übertragen auf Vishṇu.

वैद्यराज m. 1) Bez. Dhanvantari's. — 2) N. pr. des Vaters von Çârṅgadhara.

वैद्यवल्लभ m. Titel eines Werkes.

वैद्यवाचस्पति m. N. pr. eines *Arztes.*

वैद्यविद्या f. *Heilkunde, ein Lehrbuch der H.* Spr. 7862.

वैद्यविनोद m. und वैद्यविलास m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

वैद्यशास्त्र n. *ein Lehrbuch für Aerzte, Heilmittellehre.*

वैद्यसंग्रह m., वैद्यसंदेहभञ्जन n., वैद्यसर्वस्व n. und वैद्यसारसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*वैद्यसिंही f. *Gendarussa vulgaris.*

वैद्यसिक MBh. 14,2852 fehlerhaft für वैघसिक.

वैद्याधर Adj. (f. ई) *den* Vidjâdhara *eigen, zu ihnen in Beziehung stehend.*

वैद्यानि m. Patron.

वैद्याय्, °यते *zum Arzte werden* Kulârṇava 9,59.

वैद्यावतंस m. Titel eines Werkes Burnell, T.

वैद्युत 1) Adj. *dem Blitz zugehörig, von ihm kommend; blitzend, blitzhell, flimmernd* Harshaṅ. 92, 22. शिखिन् m. *Blitzfeuer* Vikramâṅkaṅ. 14, 24. °कृशानु m. dass. 25. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Vapushmant. — *b)* Pl. einer Schule. — *c)* eines Berges. — 3) (wohl n.) *Blitzfeuer.* — 4) n. N. pr. des von 2) *a)* beherrschten Varsha VP. 2,4,22. 23.

वैद्युदती f. Bez. von AV. 7,31. 34. 59. 108.

वैदुम Adj. *aus Korallen gemacht, — bestehend* Çiç. 18,36.

वैध Adj. (f. ई) *vorgeschrieben, ausdrücklich angeordnet* Naish. 8,20. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,1,2.

वैधर्मिक Adj. *ungesetzlich* MBh. ed. Vardh. 7, 193,10. v. l. विधर्मक und विधर्मिक.

वैधर्म्य n. 1) *Ungesetzlichkeit, Ungerechtigkeit.* — 2) *Ungleichartigkeit* 252,23.

वैधर्म्यसम m. im Njâja *eine auf den Grund der Ungleichartigkeit sich stützende falsche Argumentation* Njâjas. 5,1,1. 2.

वैधव m. Patron. Budha's.

वैधवेय m. *ein von einer Wittwe geborener Sohn.*

वैधव्य n. *Wittwenstand.* °वेणी f. *Wittwenflechte* Harshaṅ. 140,12.

वैधस 1) Adj. (f. ई) *a) vom Schicksal herrührend.* — *b) von* Brahman *verfasst.* — 2) m. Patron. Hariçkandra's.

*वैधातकि (!) m. = वैधात्र.

वैधात्र 1) Adj. (f. ई) *von* Brahman —, *vom Schicksal herrührend.* — 2) *m. Patron. Sanatkumâra's. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze,* = ब्राह्मी Râǵân. 5,62.

वैधारय m. Patron. Ârsh. Br.

वैधुरी f. *Widerwärtigkeit.* विधि° *des Schicksals* Prasannar. 120,17.

वैधुर्य n. 1) *das Alleinstehen, Verwaistsein.* — 2) *das Fehlen, Mangeln, Nichtdasein.* Acc. mit वि-धा so v. a. *entfernen* Bâlar. 190,9 = 294,14. — 3) *eine verzweifelte Lage.*

*वैधूमाग्री f. N. pr. einer Stadt der Çâlva.

वैधृत 1) m. *a) ein best.* Joga und zwar *ein* Pâta, *wenn nämlich Sonne und Mond bei gleicher Declination in demselben* Ajana (Uttarâjaṇa oder Dakshinâjaṇa) *stehen und wenn die Summe ihrer Länge 360° beträgt* Varâh. Jogaj. 5,9. — *b)* N. pr. Indra's im 11ten Manvantara. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Ârjaka's und Mutter Dharmasetu's. — 3) n. mit वासिष्ठ Name eines Sâman. °वासिष्ठ n. desgl.

वैधृति 1) f. = वैधृत 1) *a)* Hemâdri 1,76,9. — 2) m. N. pr. *a)* = वैधृत 1) *b).* — *b)* Pl. einer Gruppe von Göttern.

वैधृतिज्ञाननशान्ति f. und वैधृतिशान्ति f. Titel Burnell, T.

वैधृत्य = वैधृत 1) *a).*

वैधेय 1) Adj. Subst. *dumm, einfältig; Dummkopf* Harshaṅ. 146,11 (384,4). 191,18. 201,23. — 2) m. N. pr. *a)* eines Schülers des Jâǵñavalkja. — *b)* Pl. einer Schule des weissen Jaǵus Ârjav. 46,14.

*वैध्यत m. N. pr. des Thürstehers von Jama.

वैनि m. Patron. Pṛthi's.

वैनंशिन् m. Patron.

*वैनतीय Adj. von विनता.

वैनतेय 1) m. *a)* Metron. von Vinatâ Maitr. S. 2,9,1 (120,14). Auch Pl. Als Sg. insbes. Bez. Garuḍa's (Suparṇ. 1,2. 5,1.2) und Aruṇa's. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Garuḍa. — β) eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557. — γ) Pl. einer Schule. — 2) *f. वैनतेयी f. zu 1) *a).*

वैनत्य n. *demüthiges Benehmen.*

वैनद् 1) *Adj. von विनद्. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses. v. l. विनदी.

वैनधृत m. Pl. = वैनभृत 2) Ârjav. 47,12. Vgl. वैतधृत.

वैनभृत m. 1) Patron. — 2) Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda. Vgl. वैतधृत und वैनधृत.

वैनयिक Adj. (f. ई) 1) *gutem —, gesittetem Benehmen entsprechend.* वैनयिकीनां (schlechte v. l. वैनयिकानां) विद्यानां ज्ञानम् unter den 64 Künsten. — 2) **zu kriegerischen Uebungen dienend.*

वैनव n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

वैनक्षेत्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,8,9.

वैनायक 1) Adj. (f. ई) Gaṇeça *gehörend, von ihm kommend* u. s. w. Sâmav. Br. 1,4,18. Agni-P. 31,30. Çiç. 1,60. — 2) m. Pl. Bez. *einer best. Klasse von Dämonen,* = विनायक 1) *c).*

*वैनायिक m. *ein Buddhist.* Richtig वैनाशिक.

वैनाश n. = वैनाशिक 3) Varâh. Jogaj. 9,10.

वैनाशिक 1) Adj. *a*) **vergänglich.* — *b*) *an eine vollständige Vernichtung glaubend.* — *c*) *Verderben bringend.* — *d*) **abhängig.* — 2) *a*) *ein Buddhist.* °तत्त्व n. und °समय n. *die Lehre —, das System der Buddhisten* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,32. — *b*) **Astrolog* (!). — *c*) **Spinne.* — 3) n. *das 23ste Mondhaus vom Geburtsmondhause* Varâh. Jogaj. 9,1.17.

*वैनीतक m. n. *eine Sänfte* u. s. w. *mit abwechselnden Trägern.*

वैनेय 1) Adj. *zu unterweisen, zur wahren Religion zu bekehren; m. ein Katechumene* Kâraṇḍ. 21,22. fgg. 35,17. — 2) m. Pl. *eine best. Schule des weissen Jaǵus* Ârjav. 46,14.

वैन्ध्य Adj. *zum* Vindhja *gehörig.*

वैन्य, वैनिग्र् m. Patron. von वेन. Auch Pl.

वैन्यदत्त m. N. pr. eines Mannes.

वैन्यस्वामिन् m. Name eines Heiligthums.

*वैत्र n. Nom. abstr. von वि *Vogel* + नर् *Mann.*

वैपञ्चमिक und वैपञ्चिक m. *Zeichendeuter* Lalit. 224,22. 280,21.

*वैपथक Adj. von विपथ.

वैपरीत्य 1) n. *umgekehrtes Verhältniss, Gegentheil.* — 2) *m. f. (आ) *eine Art Mimose* Râǵan. 5,107.

वैपश्चित m. Patron. des Târkshja.

वैपश्यत 1) Adj. (f. ई) *einem Weisen eigen* Harshaṁ. 30,24. — 2) m. वैपश्यत Patron. des Târkshja.

*वैपात्य n. Nom. abstr. von विपात.

वैपादिक 1) * Adj. *mit Blasen u. s. w. an den Füssen behaftet.* — 2) f. (आ) und n. (Ḱarara 6,7) = विपादिका 1).

*वैपार्श्व m. f.

*वैपाश m. Metron. von विपाश्.

*वैपाशक Adj. von विपाश.

*वैपाशायन m. Pl. Metron. von विपाश्.

*वैपाशायन्य m. Metron. von विपाश्.

वैपुल्य 1) n. *a*) *Dicke, Breite, grosser Umfang, Ausbreitung* Kâraṇḍ. 61,20. 21. 72,10. Comm. zu Çiç. 13,10. 17,47. — *b*) *ein Sûtra von grossem Umfange* (buddh.). Vollständig °सूत्र n. — 2) m. N. pr. eines Berges.

वैपोताघ्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 270.

*वैप्रकर्षिक Adj. von विप्रकर्ष.

*वैप्रचिति Adj. von विप्रचित.

वैप्रचित्त m. Patron. von विप्रचित्ति.

*वैप्रयोगिक Adj. von विप्रयोग.

*वैप्रश्निक Adj. von विप्रश्न.

वैप्रुष Adj. *an die* Soma-*Tropfen gerichtet* (होम) Vaitân. 16,17. Âpast. Çr. 12,16,5.

वैप्लव m. *ein best. Monat,* = Çrâvaṇa Hemâdri 1,64,13. 14.

वैफल्य n. 1) *Erfolglosigkeit, Nutzlosigkeit, Vergeblichkeit* Spr. 7662. — 2) *Unvermögen zu helfen.*

वैबाध m. *Sohn des Sprengers,* so v. a. *Sprenger;* Bein. des Açvattha AV.

वैबाधप्रणुत्त Adj. *vom* Açvattha *fortgestossen.*

वैबुध Adj. (f. ई) *den Göttern eigen, göttlich* Çiç. 18,63. Alaṁkârat. 1,*b*.

वैबोधिक m. = वैतालिक 1) Kir. 9,74.

वैभक्त Adj. *zu einer Casusendung gehörend.*

*वैभग्नक Adj. von विभग्न.

वैभडि (!) m. Patron.

वैभव n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Macht, Wirksamkeit* Ind. St. 15,292. 294. 355. — 2) *hohe Stellung.* — 3) *Herrlichkeit, Pracht.*

वैभवप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वैभविक in शक्ति°.

वैभाजन Adj. *von vielen Strassen durchschnitten* (nach dem Comm.).

*वैभाजित्र Adj. = विभाजयितुर्धर्म्यम्.

*वैभाज्यवादिन् Adj. fehlerhaft für विभज्य°.

वैभाण्डकि m. Patron. Ṛçjaçṛṅga's.

वैभातिक Adj. *matutinus* Vṛshabh. 24.

वैभार m., °गिरि m. und °पर्वत m. N. pr. eines Berges Hem. Par. 2,18. 28. 29. 6,16. Vgl. वैहार.

वैभाषिक 1) Adj. *freigestellt, facultativ.* — 2) m. *ein Anhänger der* Vibhâshâ, Bez. *einer best. buddhistischen Schule.*

*वैभाष्य n. = विभाषा 4).

वैभीत (Ḱarara 6,6), वैभीतक (Âpast.) und वैभीदक Adj. *von der Terminalia Bellerica kommend, daraus verfertigt.*

वैभीषण Adj. *von* Vibhîshaṇa *kommend, zu ihm in Beziehung stehend.*

*वैभुज्ञाग्नक Adj. Kâç. zu P. 4,2,126.

*वैभूतिक Adj. von विभूति.

वैभूवस m. Patron. des Trita.

वैभोज m. Pl. angeblich N. pr. eines Volkes nach Hall in VP.^{2} 4,119. Es ist aber MBh. 1,85,34 वै भोजाः zu trennen.

वैभ्राज 1) m. *a*) Patron. Vishvaksena's. — *b*) N. pr. α) einer Welt. Auch Pl. — β) eines Berges VP. 2,4,7. — 2) n. N. pr. *a*) eines Götterhaines. — *b*) eines Teiches im Hain Vaibhrâǵa.

वैभ्राजक n. = वैभ्राज 2) *a*).

*वैम Adj. von वेमन्.

*वैमतायन von विमत. Davon *Adj. °क.

*वैमत्तायन von विमत्त. Davon *Adj. °क.

वैमत्य 1) *m. Patron. — 2) n. *Meinungsverschiedenheit.*

वैमद् Adj. (f. ई) *zu* Vimada *in Beziehung stehend, von ihm stammend.*

*वैमन Adj. von वेमन्.

वैमनस्य n. *Entmuthigung, Niedergeschlagenheit, Gefühl der Unlust, — des Missvergnügens.* Auch Pl.

*वैमन्य Adj. von वेमन्.

वैमल्य n. *Fleckenlosigkeit, Reinheit, Reinlichkeit* (Ḱaraka 1,8), *Klarheit* (auch in übertr. Bed.), *Lauterkeit* (auch in übertr. Bed.) Hemâdri 1,34,17. Comm. zu Çiç. 8,28.

वैमात्र 1) Adj. *a*) *von einer anderen Mutter stammend.* भ्रातर् m. *Stiefbruder.* — *b*) *verschiedenartig.* Nom. abstr. °ता f. Text zu Lot. de la b. l. 76. — 2) *wohl n. *a*) etwa *Gradation.* — *b*) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

वैमात्रक m. *Stiefbruder* Mahâvîraḱ. 119,22.

वैमात्रेय Adj. = वैमात्र 1) Pat. zu P. 4,1,120. m. *Stiefbruder* Comm. zu R. ed. Bomb. 1,1,49.

वैमानिक 1) Adj. (f. ई) *a*) *in dem* विमान *genannten palastähnlichen Wagen der Götter fahrend.* — *b*) *die Götter betreffend.* सर्ग m. so v. a. *die Schöpfung der Götter.* Ist Adj. zu 2). — 2) m. Bez. *best. himmlischer Wesen* und *ein Gott* überh. Nom. abstr. °त्व n. Bâlar. 204,14. *Bei den Ǵaina zerfällt diese Götterklasse in Kalpabhava und Kalpâtîta. — 3) wohl n. N. pr. eines Tîrtha.

वैमित्रा f. N. pr. einer der 7 Mütter Skanda's.

*वैमुक्त Adj. *das Wort* विमुक्त *enthaltend.*

वैमुख्य n. *Abneigung, das Nichtswissenwollen von Jmd* oder *Etwas, Widerwille;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend.

वैमूल्य n. *Verschiedenheit des Preises.*

वैमृध 1) Adj. (f. ई) *dem* Indra Vimṛdh *geweiht* u. s. w. — 2) m. als Bein. Indra's = विमृध्.

वैमृध्य Adj. = वैमृध 1).

*वैमेय m. *Tausch.*

वैम्य m. Patron. Auch Pl.

°वैयग्र्य n. *das Beschäftigtsein mit, Obliegen.*

वैयधिकरण्य n. 1) *Nichtübereinstimmung im Casus.* — 2) *das verschiedenen Subjecten Zukommen* Comm. zu Kap. 6,53 und zu Njâjas. 2,2,38.

वैयमक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वैयर्थ्य n. *Nutzlosigkeit.*

*वैयत्क्रश Adj. von व्यत्क्रश.

वैयवहारिक Adj. *herkömmlich, gewöhnlich, alltäglich* Veṇis. 17,8. Nach den Grammatikern व्यावहारिक richtig.

वैयंशन (eher वयंशन oder वयंशन) m. in einer Formel Maitr. S. 1,11,3 (164,1. 2). Andere Texte

व्यशन, व्यश्नि॒य und व्यश्नु॒विन्.

वैयश्व 1) m. Patron. des Viçvamanas. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*वैयश्वि m. Patron. von व्यश्व.

*वैयसन Adj. von व्यसन.

वैयाकरण m. *Grammatiker* 241,32. *°खसूचि *der als Grammatiker mit der Nadel in die Luft sticht*, so v. a. *schlecht beschlagen in der Grammatik*; *°कुम्भिन् *ein einem Grammatiker als Lohn geschenkter Elephant*; *°भार्य Adj. *der eine Grammatikerin zur Frau hat.*

वैयाकरणभूषण n., °सार, वैयाकरणमञ्जूषा f. (Opp. Cat. 1), वैयाकरणसर्वस्व n. (ebend.), वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा f. und °सिद्धान्तरत्नाकर m. (Burnell, T.) Titel von Werken.

*वैयाकृत Adj. = व्याकृत.

वैयाख्य = व्याख्या. स° Adj. *mit einer Erklärung versehen.*

वैयाघ्र 1) Adj. *a) vom Tiger kommend, aus Tigerfell gemacht, mit T. bezogen, in ein T. gehüllt.* — *b) von* Vjâghra *herrührend* (धर्मा:). — 2) n. *Tigerfell.*

वैयाघ्रपद्दी 1) Adj. f. *zu* Vjâghrapad *in Beziehung stehend.* — 2) f. Patron. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

वैयाघ्रपद्य 1) Adj. *von* Vjâghrapad *herrührend.* — 2) m. Patron. von व्याघ्रपद्. Auch Pl.

वैयाघ्रपाद m. MBh. 13,634 fehlerhaft für वैयाघ्रपद्य.

वैयाघ्र्य Adj. *tigerähnlich* (आसन).

*वैयात Adj. = वियात.

वैयात्य n. *Dreistigkeit, Unverschämtheit* Mahâvîraḱ. 18,16. Vâsav. 51,3.

*वैयापद् Adj. von व्यापद्.

*वैयापृत्यकर Adj. = भोगिन् Çâçvata 105. Vgl. वैयावृत्तिकर und वैयावृत्यकर.

वैयावृत्ति Hem. Jogaç. 4,89 fehlerhaft für वैयावृत्य.

*वैयावृत्तिकर Adj. = भोगिन्. v. l. वैयावृत्यकर Zach. Beitr. 84.

वैयावृत्य 1) n. *Auftrag, eine auferlegte und in keinem Fall zu unterbrechende Beschäftigung* Kalpas. 122, N. 20. Hem. Jogaç. 4,89 (Hdschrr. und Comm. वैयावृत्यम्. — 2) Adj. = वैयावृत्यकर Kalpas. 122, N. 20. — Die richtige Form wäre वैयापृत्य.

वैयावृत्यकर 1) Adj. *der einen Auftrag auszuführen hat* H. an. 2, 278, v. l. (Zach. Beitr. 84). Kalpas. 122, N. 20. Nârada (a.) 2,1,10. — 2) *m. *ein geistlicher Diener* (buddh.).

वैयावृत्य n. und °कर Adj. fehlerhaft für वैयावृत्य und °कर.

वैयास Adj. *von* Vjâsa *herrührend.*

वैयासकि m. Patron. von व्यास.

*वैयासव n. Nom. abstr. von व्यसु.

वैयासि m. Patron. von व्यास.

वैयासिक Adj. (f. ई) *von* Vjâsa *herrührend, von ihm verfasst* u. s. w. °मत n. Comm. zu TBr. 3,591,8.

वैयासिकसूत्रोपन्यास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वैयास्क m. N. pr. eines Lehrers. Es könnte auch वै यास्क: getrennt werden.

*वैयुष्ट Adj. von व्युष्ट.

वैय्य° ungenaue Schreibart für वैय°.

वैर 1) Adj. *feindlich, rächerisch.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Feindschaft, Feindseligkeit, Fehde, — mit* (Instr., Instr. mit सह oder सार्धम्, oder im Comp. vorangehend). Häufig Pl., ausnahmsweise (aber verdächtig) auch m. — *b) Feindesschaar* Çiç. 19,100.

वैरक am Ende eines adj. Comp. = वैर 2) *a*).

वैरकर Adj. *Feindschaft bewirkend, — hervorrufend.*

वैरकरण n. *das Bewirken —, Erregen von Feindschaft.*

*वैरकार Adj. = वैरकर.

वैरकारक Adj. (f. °रिका) dass.

वैरकारिन् Adj. *Streit beginnend.* Nom. abstr. °रिता f. *Streitsucht.*

*वैरकि m. Patron. von वीरक.

वैरकृत् Adj. *streitsüchtig, zänkisch, feindselig.*

*वैरक्त n. und वैरक्त्य n. *das Erkalten* (gegen eine Person), *Abholdwerden.*

वैरंकर Adj. *anfeindend,* mit Gen.

वैरङ्गिक Adj. *frei von aller Leidenschaft, der Allem entsagt hat.*

वैरट m. N. pr. eines Fürsten.

वैरटी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*वैरणक Adj. von वीरण.

वैरणी f. Patron. von वीरण.

वैरणेय m. Patron.

वैरत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

वैरता f. = वैर 2) *a*).

वैरत्य n. Nom. abstr. von विरत. Kathâs. 60, 145 fehlerhaft für वैरक्त्य.

वैरत्र n. = वैर 2) *a*).

वैरथ N. pr. 1) m. eines Sohnes des Gjotishmant VP.^{2} 2,195. — 2) n. des von diesem beherrschten Varsha ebend.

वैरदेय n. *Feindschaft, Rache* oder *Strafe.* Vgl. वीरदेय.

वैरनिर्यातन n. *Vergeltung von Feindseligkeiten, Rache* Hariv. 10331. Paṅḱat. 89,19.

वैरत्ती f. N. pr. einer Stadt Harshaḱ. (ed. Bomb.) 425,2. v. l. वैरत्य.

वैरत्य m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. u. वैरत्ती.

वैरपुरुष m. *ein feindselig gesinnter Mann, Feind.*

*वैरप्रतिक्रिया f. *Vergeltung von Feindseligkeiten, Rache.*

वैरभाव m. *Feindseligkeit.*

वैरमण n. *Beendigung des* Veda-*Studiums* Âpast. 1,10,2 (वैरमणे zu lesen).

°वैरमण्य n. *das Sichenthalten, Abstehen von* Lalit. 556,6. वैरम्मन्य gedr.

वैरयातना f. 1) *Vergeltung von Feindseligkeiten, Rache* MBh. 12,139,18. Hariv. 11232. Paṅḱat. 111, 9. 188,3. — 2) *Sühne;* nach dem Comm. °यातन n.

वैरल्य n. *geringe Anzahl, Geringigkeit.*

वैरवत् Adj. *feindselig, in Feindschaft lebend.*

वैरविशुद्धि f. *Vergeltung von Feindseligkeiten, Rache.*

वैरव्रत n. *geschworene Feindschaft* Bâlar. 71,6.

*वैरशुद्धि f. dass.

वैरस n. *Widerwille, Ekel.*

वैरसेनि m. Patron. Nala's Naish. 8,46.

वैरस्य n. 1) *das Schlechtschmecken.* — 2) *das Widerstehen* (in ästhetischem Sinne). — 3) *das keinen Geschmack Haben an, Widerwille, Ekel* (die Ergänzung im Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Mahâvîraḱ. 27,5. Ind. St. 15,272. Ḱampaka 41.

वैरकृत्य n. *Männermord.*

*वैरागिक Adj. = वैरङ्गिक.

वैरागिन् Adj. dass.

वैरागी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55.

वैराग्य n. 1) *das Sichentfärben, Bleichwerden.* — 2) *Gleichgültigkeit aus Ueberdruss, Abneigung, Widerwille* (gegen Personen oder Sachen); die Ergänzung im Loc., Abl. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *Gleichgültigkeit gegen die Welt, Lebensüberdruss.*

वैराग्यता f. *Widerwille gegen* (प्रति).

वैराग्यशतक n. Titel der dritten Centurie in den Sprüchen Bhartṛhari's.

वैराज्ञ 1) Adj. *a) von* Virâǵ *kommend, — stammend* u. s. w. — *b) zum Metrum* Virâǵ *gehörig* u. s. w., *der* V. *analog,* d. h. *aus Zehn bestehend, zehnsilbig* u. s. w. — *c) das* Sâman Vairâǵa *betreffend, — enthaltend.* — 2) m. *a)* Patron. Purusha's, Manu's oder der Manu. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter Manen.* — *c)* Name des 27sten Kalpa 2) *h*). — *d)* Name bestimmter Welten. — *e)* N. pr. des Vaters von Aǵita. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वैराजक m. Name des 19ten Kalpa 2) *h*).

वैराजगर्भ Adj. *das* Sâman Vairâga *in sich enthaltend* Çâṅkh. Çr. 15,7,2.

वैराजपृष्ठ Adj. *das* Sâman Vairâga *zum* Pṛshṭha 4) *habend.*

वैराज्य n. *ausgebreitete Herrschaft.*

वैराट 1) Adj. *zu* Virâṭa (Fürsten der Matsja) *in Beziehung stehend, von ihm handelnd, ihm gehörig.* — 2) m. *a*) Patron. von विराट. — *b*) **eine Art Edelstein.* — *c*) **Coccinelle, ein rother Käfer.* — *d*) *eine best. Farbe* oder *ein Object von bestimmter Farbe.* — *e*) N. pr. eines Landes. — 3) f. ई Patron. von विराट.

वैराटक n. *eine best. giftige Knolle.*

वैराटि m. Patron. von विराट.

*वैराट्या f. schlechte Lesart für वैरोट्या.

*वैराणक gaṇa उत्करादि. Davon *Adj. वैराणकीय.

*वैरातङ्क m. *Terminalia Arunja.* Richtig वैरात्तक.

*वैराधट्य n. Nom. abstr. von विराधय.

1. वैरानुबन्ध m. *anhaltende Feindschaft.*

2. वैरानुबन्ध Adj. *beständig anfeindend.*

वैरानुबन्धिन् Adj. *Feindschaft nach sich ziehend.* Nom. abstr. °न्धिता f.

*वैरात्तक m. *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,121.

वैराम m. Pl. N. pr. eines Volkes. वै könnte auch Partikel sein.

वैरामती f. N. pr. einer Stadt VP.^{2} 2,200. v. l. वैरावती.

वैराय्, °यते *Feindseligkeiten beginnen, feindlich auftreten, — gegen* (प्रति oder Instr.). वैरायितारम् Fut.

वैरायित n. *Feindseligkeit* Prasannar. 83,12.

वैरावती f. N. pr. einer Stadt VP.^{2} 2,200. v. l. वैरामती.

वैरि m. *Feind.* Vielleicht वैरि: fehlerhaft für वैरी.

वैरिञ्च Adj. (f. ई) *zu* Brahman *in Beziehung stehend, ihm gehörig* u. s. w. Bâlar. 58,14. Kaṇḍak. 46,3.

वैरिञ्च्य m. *ein Sohn* Brahman's.

1. वैरिण Adj. von वीरण *Andropogon muricatus* RV. 1,191,3.

2. वैरिण n. *Feindschaft* in निर्वैरिण.

वैरिणि m. Patron.

वैरिता f. und वैरित्व n. *Feindseligkeit, Feindschaft, — mit* (सह).

वैरिन् Adj. *feindselig, feindlich;* m. *Feind,* f. वैरिणी *Feindin.*

वैरिवीर m. N. pr. eines Sohnes des Daçaratha. v. l. इडविड.

वैरिसिंह m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 6,51.

वैरी Adv. mit भू *in Feindschaft übergehen.*

वैरूप 1) m. Patron. Pl. eine Abtheilung der Aṅgiras. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 3) Adj. *zum* Sâman Vairûpa *in Beziehung stehend* u. s. w.

वैरूपगर्भ Adj. *das* Sâman Vairûpa *in sich enthaltend* Çâṅkh. Çr. 15,7,4.

वैरूपपृष्ठ Adj. *das* Sâman Vairûpa *zum* Pṛshṭha 4) *habend.*

वैरूपात्त m. 1) *Patron. — 2) Bez. *eines best.* Mantra Gobh. 4,3,6. 8. Gṛhjâs. 1,97. Vgl. Mantrabr. 2,4,6.

वैरूप्य n. 1) *Verschiedenartigkeit, Mannichfaltigkeit, Verschiedenheit.* — 2) *deformitas, — in Folge von* (im Comp. vorangehend).

वैरूप्यता f. = वैरूप्य 2).

वैरेकीय Adj. *zum Purgiren dienend, purgirend, ausputzend.*

वैरेचन und वैरेचनिक (Kâraka 6,7) Adj. dass.

*वैरेय Adj. von वीर.

वैरोचन 1) Adj. *von der Sonne kommend, solaris.* — 2) m. *a*) *ein Sohn* α) **der Sonne.* — β) Vishṇu's. — γ) **des Feuers.* — δ) *des* Asura Virokaṇa, Patron. Bali's. — *b*) **ein best.* Samâdhi. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Buddha. — γ) eines Sohnes der Göttersippe Nilakâjika. — δ) *einer Sippe von Siddha's. — ε) einer Welt der Buddhisten.

*वैरोचननिकेतन n. Bali's *Behausung, die Unterwelt.*

*वैरोचनभद्र m. N. pr. eines Gelehrten.

वैरोचनमुहूर्त n. *eine best. Stunde des Tages.*

वैरोचनरश्मिप्रतिमण्डित m. N. pr. einer Welt bei den Buddhisten.

वैरोचनि m. 1) *ein Sohn a*) **der Sonne.* — *b*) *des* Asura Virokana, Patron. Bali's. — 2) *N. pr. eines Buddha.

*वैरोचि (!) m. Patron. Bâṇa's, eines Sohnes des Bali.

*वैरोट्या f. N. pr. einer Vidjâdevî bei den Gaina.

*वैरोद्धार m. *Rache.*

वैरोधक 1) Adj. *unverträglich* (Speisen u. s. w.) Kâraka 6,7. Nom. abstr. °त्व n. 1,26. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

वैरोधिक Adj. = वैरोधक 1) Kâraka 1,26.

वैरोहित m. Pl. Patron.

*वैरोहित्य m. Patron. von विरोहित.

वैल in मद्दावैलस्थ. Vgl. बैल.

*वैलकि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

वैलक्षण्य n. 1) *Verschiedenheit, Ungleichheit, Unterschiedenheit* (in Comp. sowohl mit einem im Gen. als auch mit einem im Abl. gedachten Begriffe) Comm. zu Âpast. Çr. 5,13,1. zu Çiç. 7,39. 8,4.

वैलक्ष्य n. (adj. Comp. f. श्रा) *das Gefühl von Scham, Verlegenheit* 310,17. 319,4. Çiç. 8,8.

वैलक्ष्यवत् Adj. *beschämt, verlegen* Bâlar. 80,19.

वैलस्थान n. *Schlupfwinkel.*

वैलस्थानक Adj. *in einem Schlupfwinkel gelegen.*

*वैलात्य n. Nom. abstr. von विलात. v. l. वैलाभ्य.

*वैलाभ्य n. Nom. abstr. von विलाभ gaṇa दृढादि in der Kâç.

वैलिङ्ग्य n. *das Fehlen aller Erkennungsmittel* Comm. zu Âpast. Çr. 1,3,5.

*वैलेपिक Adj. von विलेपिका.

वैलोम्य n. *Verkehrung aller Ordnung* Hemâdri 1,532,20.

वैवक्षिक Adj. *beabsichtigt, bezweckt, worauf es gerade ankommt* Comm. zu Çiç. 10,84.

वैवधिक m. 1) *Träger.* Nom. abstr. °ता f. Harshak. (ed. Bomb.) 27,1. — 2) *Hausirer.* Zu belegen nur f. ई.

वैवर्ण्य n. *Entfärbung, Wechsel der natürlichen, gesunden Farbe.* Auch वर्ण°.

वैवर्त und वैवर्तक n. in ब्रह्म°.

वैवश्य n. *Willenlosigkeit, das Nichtherrsein über sich selbst.*

वैवस्वत 1) Adj. (f. ई) *a*) *von der Sonne kommend.* — *b*) Jama Vaivasvata *gehörig, zu ihm in Beziehung stehend* Spr. 7622. — *c*) *zu* Manu Vaivasvata *in Beziehung stehend.* — *b*) und *c*) Adj. zu 2) *a*) α) und β). — 2) m. *a*) Patron. α) Jama's. — β) eines Manu. — γ) *des Planeten Saturn. — *b*) N. pr. eines Rudra VP.^{2} 2,25. — 3) f. वैवस्वती *a*) *eine Tochter des Sonnengottes.* — *b*) **Süden* Râǵan. 21,82.

वैवस्वततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

वैवस्वतीय Adj. *zu* Manu Vaivasvata *in Beziehung stehend.*

वैवाह Adj. *nuptialis.*

वैवाहिक 1) Adj. (f. ई) dass. पर्वन् n. *über eine Hochzeit handelnd.* °मण्डप Kâmpaka 268. — 2) n. *a*) *Vorbereitungen zu einer Hochzeit, Hochzeitsfeierlichkeit.* — *b*) *Verschwägerung.*

वैवाह्य 1) Adj. *a*) *nuptialis.* — *b*) *verschwägert, durch Heirath verwandt.* — 2) n. *Hochzeitsfeierlichkeit.*

°वैविक्त्य n. *das Befreitsein von.*

वैवृत्त Adj. *mit einem Hiatus in Verbindung stehend.*

वैशद्य n. 1) *Klarheit, Helle, Reinheit; Frische.* मनसि so v. a. *Heiterkeit des Gemüths.* — 2) *Klarheit*, so v. a. *Deutlichkeit, Verständlichkeit.*

वैशन्त 1) Adj. (f. ई) *im Teich befindlich, teichartig, gleichsam einen Teich bildend.* — 2) f. आ = वैशन्ता *Teich.*

वैशंपायन m. Patron. Nom. pr. 1) eines alten Veda-Lehrers, der im Epos als ein Schüler Vjâsa's auftritt. — 2) eines Sohnes des Çukanâsa, Ministers des Târâpîḍa, der in einen Papagei verwandelt wird.

वैशंपायनीय Adj. *von* Vaiçaṁpâjana 1) *herrührend.*

वैशंफल्या (Âpast. Çr. 4,14,4), वैशंबल्या (ebend.) und वैशंभल्या (TBr. 2,5,8,6) f. Bein. der Sarasvatî.

वैशली f. N. pr. einer Gattin Vasudeva's VP. 4,15,13. 15. v. l. वैशाली.

वैशल्य n. *Befreiung von dem Dorn* (der Leibesfrucht).

वैशस 1) Adj. *Tod —, Verderben bringend.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schlächterei, Metzelei, Mord und Todschlag* (Suparn. 25,6 ohne Accent), *blutiger Zusammenstoss, Krieg, Streit* (Naish. 9,78), *Greuelthat, Tod und Verderben, Noth und Elend* (Vâsav. 153,1), *Unheil.* प्रेम्णास् so v. a. *das zu Schanden Werden.* — *b) Hölle.* — *c) eine best. Hölle.*

*वैशस्त्य n. Nom. abstr. von विशस्ति Gaṇar. 399.

*वैशस्त्र 1) Adj. zu विशसितर् (विशस्तर्). — 2) n. Nom. abstr. von विशस्त्र.

वैशस्य n. 1) *Nom. abstr. von विशसि gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç. — 2) fehlerhaft für वैषम्य Kathâs. 120,39.

वैशाख 1) m. *a) ein best. Sommermonat.* — *b) Butterstössel.* °रज्जु Râgat. 7,1412. — *c) das 7te Jahr im 12jährigen Umlauf des Jupiters* Ind. Antiq. 6,24. — 2) f. आ N. pr. einer Löwin. — 3) f. ई *a)* mit und ohne पौर्णमासी *der Vollmondstag im Monat* Vaiçâkha Vasishṭha 28,18. — *b) *eine roth blühende* Punarnavâ Râgân. 5,118. — *c)* N. pr. einer Gattin Vasudeva's. — 4) n. *a) eine best. Stellung beim Schiessen.* — *b)* N. pr. einer Stadt. Auch °पुर n. — 5) Adj. (f. ई) *zum Monat* Vaiçâkha *in Beziehung stehend* Çâṅkh. Gṛhj. 1,1.

वैशाखपुराण n. und वैशाखमाहात्म्य n. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

वैशाख्य m. N. pr. eines Muni.

*वैशाट्य n. Nom. abstr. von विशाय Gaṇar. 399.

वैशारद 1) Adj. (f. ई) *erfahren, kundig, gewiss, nicht irrend.* — 2) n. *gründliche Gelehrsamkeit.*

वैशारद्य n. *Erfahrenheit, — in* (Loc. Bâlar. 41, 5), *das Kundigsein, Sicherheit in der Erkenntniss, Klarheit des Geistes, Unfehlbarkeit.*

वैशाल 1) Adj. *von* Viçâla *abstammend.* — 2) m. N. pr. eines Muni. — 3) f. ई *a) eine Tochter des Fürsten von* Viçâlâ. — *b)* N. pr. *a)* einer Gattin Vasudeva's. v. l. वैशली. — *β)* einer von Viçâla gegründeten Stadt.

वैशालक Adj. *zu* Vaiçâlî *in Beziehung stehend, über diese Stadt herrschend* VP. 4,1,19.

वैशालाक्त n. Titel *des von* Çiva *als* Viçâlâksha *verfassten* Çâstra MBh. 12,339,82.

*वैशालायन m. Patron. von विशाल.

वैशालि m. Patron. des Suçarman.

वैशालिक Adj. *zu* Viçâlâ (Vaiçâlî) *in Beziehung stehend.*

वैशालिनी f. Patron. von विशाल.

*वैशालीय Adj. von विशाल.

वैशालेय m. Patron. Takshaka's (Çâṅkh. Gṛhj. 4,18) und anderer Schlangendämonen.

वैशिक 1) Adj. (f. ई) *a) zur Buhlkunst in Beziehung stehend, sie betreffend, von ihr handelnd.* — *b) sich auf die Buhlkunst verstehend, mit Buhldirnen sich abgebend.* — 2) n. *Buhlkunst, Hurerei* Gaut.

वैशिक्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*वैशिख Adj. von विशिखा.

वैशिष्ट n. = वैशिष्ट्य 1). Wohl fehlerhaft.

वैशिष्ट्य n. 1) *Besonderheit, Eigenthümlichkeit, Verschiedenheit* Kap. 3,95. 123. Comm. zu Çiç. 6, 56. — 2) *Vorzüglichkeit, Vorzug, das Hervorragen, Ausgezeichnetsein, Ueberlegenheit, Superiorität* Kap. 3,42.

*वैशीति m. Patron. von विशीत.

वैशीपुत्र m. *der Sohn eines* Vaiçja-*Weibes.*

*वैशेय m. Patron. von विश.

वैशेषिक 1) Adj. (f. ई) *besonder, specifisch, eigenthümlich* Âpast. Hemâdri 1,43,16. 18. 21. — *b) vorzüglich, hervorragend, ausserordentlich.* — *c) zu den Besonderheiten der* Vaiçeshika *in Beziehung stehend, von ihnen handelnd, auf ihnen beruhend.* — 2) m. *ein Anhänger des* Vaiçeshika-*Systems.* — 3) n. *a) Besonderheit.* — *b) das* Vaiçeshika-*System des* Kaṇâda.

वैशेषिकदर्शन n. (Opp. Cat. 1), वैशेषिकसूत्र n. und °सूत्रोपस्कार m. Titel von Werken.

वैशेषिन् Adj. *Besonderheiten habend, specifisch, individuell.* Richtig wohl विशेषिन्.

वैशेष्य n. 1) *Besonderheit, Verschiedenheit* 267, 25. — 2) *Vorzüglichkeit, Vorzug, Superiorität.*

वैश्मिक Adj. *in einem Hause lebend* Karaka 5,12.

*वैश्मीय Adj. von वेश्मन्.

वैश्य und वैशिक 1) m. *a) ein Mann des Volkes,* — *der dritten Kaste.* — *b)* Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 2) f. वैश्या *a) eine Frau der dritten Kaste* Gaut. — *b) *N. pr. einer buddhistischen Gottheit.* — 3) n. *das Verhältniss des Unterthanen, Abhängigkeit.* — 4) Adj. *einem Manne der dritten Kaste eigenthümlich.*

वैश्यकन्या f. *die Tochter eines* Vaiçja, *ein* Vaiçja-*Mädchen.*

वैश्यकुल n. *das Haus eines* Vaiçja.

वैश्यजातीय m. *ein Mann der dritten Kaste.*

वैश्यता f. und वैश्यत्व n. *der Stand eines* Vaiçja.

वैश्यपुत्र m. *der Sohn eines* Vaiçja, so v. a. *ein* Vaiçja Ind. St. 15,350.

वैश्यपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,117.

*वैश्यभद्रा f. N. pr. einer buddhistischen Gottheit.

वैश्यभाव m. *der Stand eines* Vaiçja.

वैश्ययज्ञ m. *das von einem* Vaiçja *dargebrachte Opfer* Kâtj. Çr. 22,11,7.

वैश्यसव m. *eine best. Opferhandlung.*

वैश्यस्तोम m. *ein best.* Ekâha Comm. zu Njâjam. 9,2,24.

वैश्याज m. *der Sohn einer* Vaiçjâ.

वैश्यानरी f. MBh. 13,3140 fehlerhaft für वैश्वानरी.

वैश्यापुत्र m. *der Sohn einer* Vaiçjâ, Metron. Jujutsu's.

वैश्रमण m. Lalit. 378,5 fehlerhaft für वैश्रवण.

वैश्रम्भक 1) Adj. *Vertrauen erweckend;* Subst. Pl. *V. erweckendes Benehmen.* — 2) n. N. pr. eines Götterhains.

वैश्रम्भिक v. l. für वैश्रम्भक 1).

वैश्रवण 1) m. *a)* Patron., insbes. Kubera's Mân. Gṛhj. 2,14. — *b) der 4te* Muhûrta. — 2) Adj. (f. ई) *zu* Kubera *in Beziehung stehend, ihm gehörig.*

वैश्रवणानुज m. *der jüngere Bruder* Kubera's, Bein. Râvaṇa's.

वैश्रवणालय m. 1) *Ficus indica.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*वैश्रवणावास und *वैश्रवणोदय m. *Ficus indica.*

*वैश्रेय m. Patron. von विश्रि.

वैश्लेषिक Adj. (f. ई) von विश्लेष. In Verbindung mit पङ्क्ति f.

वैश्व 1) Adj. *unter den* Viçve Devâs *stehend.* युग n. *das 8te Lustrum im 60jährigen Jupitercyclus.* — 2) n. *das Mondhaus* Uttarâshâḍhâ Varâh. Jogaj. 7,9.

*वैश्वकथिक Adj. von विश्वकथा.

वैश्वकर्मणि Adj. (f. ई) *von* Viçvakarman *her-*

rührend, ihm geweiht u. s. w.

***वैश्वजनीन** Adj. *gegen Jedermann freundlich.*

वैश्वजित Adj. 1) *zum* Viçvaǵit-*Opfer in Beziehung stehend* Lâṭj. 9,5,21. — 2) *der dieses Opfer vollzogen hat* Gaut.

वैश्वज्योतिष n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

वैश्वतरि m. Patron. fehlerhaft für वैश्वंतरि.

वैश्वदेव 1) Adj. (f. ई) *allen Göttern* oder *den sogenannten* Viçve Devâs *geweiht* u. s. w. — 2) m. *a) ein best.* Graha (Soma-*Becher*). — *b) ein best.* Ekâha. — 3) f. ई *a)* Bez. *bestimmter Backsteine der zweiten* Kiti Âpast. Ça. 17,7. — *b) ein best. Festtag am 8ten Tage in der zweiten Hälfte des* Mâgha. — *c) ein best. Metrum* Comm. zu Çiç. 19, 119. — 4) n. *a) ein best.* Çastra. — *b) das erste* Parvan *der* Kâturmâsja. — *c) ein best.* Çrâddha, *eine Morgens und Abends vom Haushalter darzubringende Spende an die* Viçve Devâs Âpast. Ausnahmsweise m. — *d)* Bez. *bestimmter Sprüche.* — *e)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *f) das Mondhaus* Uttarâshâḍhâ.

***वैश्वदेवक** n. Nom. abstr. von विश्वदेव.

वैश्वदेवखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

वैश्वदेवत n. *das Mondhaus* Uttarâshâḍhâ.

वैश्वदेवप्रयोग m. Titel Burnell, T.

वैश्वदेवस्तुत् m. *ein best.* Ekâha.

वैश्वदेवहोम m. *eine Opferspende mit den* Vaiçvadeva *genannten Sprüchen.*

वैश्वदेवाग्निमारुत Adj. *den* Viçve Devâs, *dem* Agni *und den* Marut *gehörig, — geweiht* Maitr. S. 2,8,9 (114,8. 9).

वैश्वदैविक 1) Adj. *a) den* Viçve Devâs *gehörig, — geweiht* u. s. w. — *b) zum* Parvan Vaiçvadeva *gehörig* Mân. Çr. 1,7,3. — *c) dem* Çrâddha *für alle Götter entsprechend.* — 2) n. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.*

वैश्वदेव्य Adj. *den* Viçve Devâs *geweiht.*

वैश्वदैवत n. *das Mondhaus* Uttarâshâḍhâ.

वैश्वदैविक Adj. v. l. für वैश्वदेविक 1) *c*).

***वैश्वध** Adj. von विश्वधा.

***वैश्वधेनव** m. gaṇa ऐषुकार्यादि. ***°भक्त** Adj. *von ihnen bewohnt.*

***वैश्वधैनव** m. und ***°भक्त** Adj. v. l. für वैश्वधेनव und °भक्त.

वैश्वंतरि (Conj.) m. Patron. Auch Pl.

वैश्वमनस n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

***वैश्वमानव** m. gaṇa ऐषुकार्यादि. ***°भक्त** Adj. *von ihnen bewohnt.*

वैश्वरूप 1) Adj. *mannichfaltig, verschiedenartig.* — 2) n. *das Weltall.*

वैश्वरूप्य 1) Adj. *mannichfaltig, verschiedenartig.* — 2) n. *Mannichfaltigkeit, Verschiedenartigkeit* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,1 (S. 412, Z. 1). Instr. so v. a. *auf verschiedene Weise.* v. l. विश्वरूप.

वैश्वलोप Adj. (f. ई) *vom Baume* Viçvalopa *herrührend.*

वैश्वव्यचस Adj. von विश्वव्यचस्.

वैश्वसृज Adj. von विश्वसृज् Âpast. Çr. 19,15.

वैश्वानर 1) Adj. (f. ई) *a) allen Männern gehörig: allgemein, allbekannt, allverehrt, überall wohnend* u. s. w. अग्नि, ज्योतिस्, प्राण, आत्मन्, der erste Pâda des Âtman, इष्टि (Vasishṭha 22,10), अश्वमेध, भूमि (MBh. 13,62,38). — *b) aus allen Männern bestehend, vollzählig, allgemein.* — *c) allen Göttern gehörig.* — *d) allgebietend.* — *e)* Agni Vaiçvânara *geweiht* u. s. w. — *f) von* Viçvânara oder Vaiçvânara *verfasst.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b) ein best.* Agni Ârsh. Br. — *c) Sonne, Sonnenlicht.* — *d)* im Vedânta *der durch das Gesammtding bedingte Intellect* 268,28. 269,12. — *e)* Patron. N. pr. α) Pl. eines Geschlechts. — β) eines Daitja. — γ) verschiedener Männer. — 3) f. ई Bez. *einer best. Strecke der Mondbahn* (die beiden Bhadrapadâ und Revatî umfassend). — 4) n. *a) die Gesammtheit der Männer.* — *b)* Name eines Sâman.

वैश्वानरक्षार m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 90. Bhâvapr. 4,28.

वैश्वानरज्येष्ठ Adj. *den* Vaiçvânara *zum Ersten habend.*

वैश्वानरज्योतिस् Adj. Vaiçvânara's *Licht habend.*

वैश्वानरदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

वैश्वानरपथ m. Bez. *einer best. Strecke der Mond- und Planetenbahn.*

वैश्वानरपथिकृतपूर्वकदर्शस्थालीपाकप्रयोग m. und °पथिकृतस्थालीपाकप्रयोग m. Titel Burnell, T.

वैश्वानरमुख Adj. Vaiçvânara *zum Munde habend* (Çiva).

वैश्वानरवत् Adj. *mit Feuer verbunden* TBr. 1, 3,1,6.

वैश्वानरविद्या f. Titel einer Upanishad.

***वैश्वानरायण** m. Patron. von विश्वानर.

वैश्वानरीय Adj. *zu* Vaiçvânara *in Beziehung stehend, von ihm handelnd.*

वैश्वामनस n. Name verschiedener Sâman. Vgl. वैश्वमनस.

वैश्वामित्र 1) Adj. *zu* Viçvâmitra *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von विश्वामित्र. Auch Pl. 26,7.18. — 3) f. ई *a) die* Gâjatrî *des* Viçvâmitra Çâṅkh. Gṛhj. 2,7. — *b)* *f. zu 2). — 4) n. Name verschiedener Sâman.

वैश्वामित्र m. Patron. von विश्वामित्र.

***वैश्वामित्रिक** Adj. *zu* Viçvâmitra *in Beziehung stehend.*

वैश्वावसव n. etwa *die Gesammtheit der* Vasu.

वैश्वावसव्य m. Patron. von विश्वावसु.

वैश्वासिक Adj. *Vertrauen erweckend, zuverlässig.*

वैषद्य n. fehlerhaft für वैशद्य.

वैषम n. *Ungleichheit, Wechsel.*

***वैषमस्थ्य** n. Nom. abstr. von विषमस्थ.

वैषम्य n. 1) *Unebenheit* (des Bodens). — 2) *Ungleichheit, Verschiedenartigkeit, Nichtübereinstimmung, ungleiche Vertheilung, Störung des richtigen Verhältnisses.* — 3) *Schwierigkeit.* — 4) *schwierige Lage, Noth, Bedrängniss.* — 5) *Ungerechtigkeit, Unbilligkeit, rauhes —, unfreundliches Benehmen.* — 6) *Unangemessenheit, Falschheit, Unrichtigkeit.* कर्मसु und कर्म° *ein Versehen bei.*

वैषम्यकौमुदी f. Titel eines Werkes.

***वैषय** n. = विषयाणां समूहः.

वैषयिक 1) Adj. (f. ई) *a) das Reich betreffend, ein R. bezeichnend* (Suffix). — *b) einen bestimmten Bereich habend, auf Etwas gerichtet, — bezüglich;* die Ergänzung im Comp. vorangehend Kâraka 3,4. — *c) auf die Sinnenwelt bezüglich, auf sie gerichtet, sie betreffend* Hem. Par. 2,187. — 2) *m. *ein Sensualist.*

वैषुवत 1) Adj. *a) in der Mitte* (des Jahres u. s. w.) *befindlich, central.* — *b) aequinoctial.* — 2) n. *a) Mittelpunct* Âpast. — *b) Aequinoctium.* — *c)* Bez. *eines best.* Brâhmaṇa Mân. Gṛhj. 1,4.

वैषुवतीय Adj. = वैषुवत 1) *a*).

वैष्किर Adj. *aus den* Vishkira *genannten Vögeln bestehend* (वर्ग m. Kâraka 1,27), *aus Hühnern bereitet* (Brühe).

वैष्टप Adj. von विष्टप.

वैष्टपुरेय m. Patron. von विष्टपुर.

वैष्टम्भ n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. Pl. Tâṇḍja-Br. 12,3,10 nach dem Comm. = वैष्टम्भस्य साम्नो ऽवयवाः.

वैष्टिक m. *Fröhner, Zwangsdiener.*

वैष्टुत 1) Adj. *zu den* Vishṭuti *gehörig, dabei üblich.* — 2) *n. *die Asche bei einem Brandopfer.*

***वैष्टुभ** n. = वैष्टुत 2).

***वैष्ट्र** n. = पिष्टप (यो), वायु und विष्णु.

वैष्णव 1) Adj. (f. ई) *zu* Vishṇu *in Beziehung stehend, von ihm herrührend, an ihn gerichtet, ihm geweiht, ihm ergeben* (103,32) u. s. w. Çat. Br. 3,5,4, 19. — 2) m. *a)* Patron. von Vishṇu. — *b) ein Verehrer* Vishṇu's. — *c) eine best.* Vishṇu'*itische Secte.*

— *d*) **ein best. Mineral.* — 3) f. **वैष्णवी** *a*) Patron. von Vishṇu. — *b*) *eine Verehrerin* Vishṇu's. — *c*) *die Energie* Vishṇu's (eine der göttlichen Mütter). Wird mit der Durgâ und der Manasâ identificirt. Pl. im Gefolge Skanda's. — *d*) **Asparagus racemosus* (Râǵan. 4,121), *Basilienkraut* und = अपराजिता. — *e*) *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — 4) n. *a*) *das unter* Vishṇu *stehende Mondhaus* Çravaṇa. — *b*) *ein best.* Mahârasa. — *c*) Name zweier Sâman Âṛsh. Br. — *d*) Titel verschiedener Werke, insbes. Bez. des Vishṇupurâṇa.

वैष्णवज्योतिषशास्त्र n. Titel eines Werkes.

वैष्णवतीर्थ n. *ein* Tîrtha *der* Vaishṇava oder N. pr. eines Tîrtha.

वैष्णवत्व n. Nom. abstr. zu **वैष्णव** 2) *b*).

वैष्णवध्यानप्रकार m. (Opp. Cat. 1), **वैष्णवनारायणाष्टाक्षरन्यास** m. (Burnell, T.), **वैष्णवमतसिद्धान्त** m. (Verz. d. Oxf. H. 161,*b*,31), **वैष्णवलक्षण** n. (Opp. Cat. 1) und **वैष्णववर्धन** n. Titel.

वैष्णववारुण Adj. (f. ई) *an* Vishṇu *und* Varuṇa *gerichtet.*

वैष्णवशाक्ति f. (Burnell, T.), **वैष्णवशास्त्र** n. und **वैष्णवसिद्धान्तदीपिका** f. Titel.

वैष्णवस्थानक n. *das Umherschreiten mit grossen Schritten* (auf der Bühne) Comm. zu Daçar. 3,2.

वैष्णवाकूतचन्द्रिका f. und **वैष्णवामृत** n. Titel von Werken.

***वैष्णवायन** m. Patron. von **वैष्णव**.

वैष्णवीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

वैष्णव्य Adj. *zu* Vishṇu *in Beziehung stehend.*

वैष्णावरुण Adj. (f. ई) *an* Vishṇu *und* Varuṇa *gerichtet.*

वैष्णुगुप्त Adj. *von* Vishṇugupta *gelehrt* Bidragen 1885, S. 20.

वैष्णुवारुण Adj. (f. ई) = **वैष्णावरुण**.

वैष्णुवृद्धि (Conj.) m. Patron.

***वैष्वक्सेन्य** m. Patron. von **विष्वक्सेन**.

***वैसर्गिक** Adj. von **विसर्ग**.

वैसर्ज्जन n. Pl. Bez. *bestimmter Opferungen* Âpast. Çr. 11,16,16. Nom. abstr. **वैसर्ज्जनत्व** n. Maitr. S. 3,9,1.

वैसर्ज्जनहोमीय Adj. *beim* Vaisarǵanahoma *gebräuchlich* Comm. zu Njâjam. 1,3,8.

वैसर्ज्जनीय und **वैसर्ज्जन** n. Pl. = **वैसर्ज्जन**.

***वैसर्प** 1) Adj. *mit der* Visarpa *genannten Krankheit behaftet.* — 2) = **विसर्प** *Rose, Rothlauf.*

वैसर्पिक Adj. *von der* Visarpa *genannten Krankheit herrührend* Hemâdri 1,771,14.

वैसादृश्य n. *Unähnlichkeit, Verschiedenheit.*

***वैसारिण** m. *Fisch* Râǵan. 19,70. Bhâvapr. 2,6.

***वैसूचन** n. *Verkleidung als Weib* (auf der Bühne).

वैसृप m. N. pr. eines Dânava.

वैस्तारिक Adj. *weit verbreitet, ausgedehnt.*

वैस्तिक in ***बकुवैस्तिक**.

वैस्पष्ट्य n. *Klarheit, Deutlichkeit, Offenbarkeit.*

***वैस्रेप** m. Patron. von **विस्रि**.

वैस्वर्य 1) Adj. *die Stimme benehmend.* — 2) n. *a*) *Verlust der Stimme, — der Sprache.* — *b*) *verschiedene Betonung.*

वैहग Adj. (f. ई) *zu einem Vogel in Beziehung stehend.* तनु f. *Vogelgestalt.*

वैहंग Adj. dass. रस m. *Brühe von Vogelfleisch.*

***वैहति** m. Patron. f. ***वैहती** Pat. zu P. 1,1,62.

वैहलि m. Patron. Auch Pl.

वैहायन m. desgl. Auch Pl.

वैहायस 1) Adj. (f. ई) *in freier Luft —, offen daliegend* oder *stehend, in der Luft —, im Luftraum stehend* oder *sich bewegend.* → 2) m. Pl. *a*) *Luft-, Himmelsbewohner.* — *b*) Bez. *bestimmter* Ṛshi (*Lichterscheinungen im Luftraum*). — 3) f. ई N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a*) *der Luftraum.* **वैहायसम्** *in der Luft, in freier Luft.* — *b*) *das Fliegen.*

वैहार m. N. pr. eines Berges. Vgl. **वैभार**.

वैहारिक Adj. *zum Vergnügen dienend.* Vgl. उभय° Nachtr. 6.

वैहार्य Adj. *mit dem man seinen Spass hat, den man neckt und zum Narren hält* oder n. *Belustigung, Spass.*

वैहाली f. *Jagd* Ind. St. 15,235.

***वैहासिक** m. *Spassmacher, lustiger Geselle.*

वैह्वल्य n. *Erschöpfung, allgemeine Schwäche.*

वोक्काण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

***वोटा** f. *Dienerin, Sclavin.*

***वोड** m. v. l. für **कोड**.

वोढ़ु 1) m. *a*) *eine Schlangenart.* — *b*) **ein best. Fisch.* — 2) *f. ई *der 4te Theil eines* Paṇa.

वोढ 1) Adj. s. u. 1. **वह्**. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi. Richtig wohl **वोढु**.

वोढ़ृ (RV. 7,71,4) und **वोढृ** (mit Acc. RV. 8, 2,35. 9,112,4) Nom. ag. 1) *fahrend, führend, ziehend* (कलस्य Hemâdri 1,482,16), *Führer.* रथस्य so v. a. *Wagenpferd,* कलस्य so v. a. *Stier.* — 2) *Zugpferd.* — 3) *Zugochs, Stier* Râǵan. 19,24. — 4) **eine best. auf dem* Himavant *wachsende Pflanze* (= वृषभ) Râǵan. 13,14. — 5) *Wagenlenker.* — 6) *bringend, zuführend.* — 7) *Darbringer.* — 8) *Heimführer eines Mädchens, Ehegatte.* Auch mit *Acc. — 9) *Träger, Lastträger.* — 10) * = मूढ.

वोढवे (Maitr. S. 1,6,7) und **वोढ्वे** (RV.) Dat. Infin. zu 1. **वह्**. Vgl. यज्ञवोढवे.

वोढव्य 1) Adj. *a*) *zu fahren, zu ziehen, zu führen, zu lenken, zu leiten.* — *b*) f. (आ) *heimzuführen, zu ehelichen.* — *c*) *zu tragen.* — *d*) *aufzuladen, zu übernehmen, auszuführen.* — 2) n. impers. *zu ziehen.*

वोढु m. N. pr. eines Ṛshi Ind. St. 15,92. **वोढवे** s. bes.

***वोण्ट** m. = **वृन्त**.

***वोद्** Adj. = **आर्द्र**.

***वोदाल** m. *ein best. Fisch.*

***वोद्र** m. und ***वोद्री** f. v. l. für **वोड्र**, **वोड्री**.

वोन्थादेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

वोपदेव N. pr. 1) m. eines Autors. — 2) f. ई einer Frau Ind. St. 14,136. 159. **वोपादेवी** (!) 132.

वोपालित m. N. pr. eines Lexicographen.

वोपुल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,132. 136.

***वोरक** m. *Schreiber.*

***वोरट** m. *Jasminum multiflorum* oder *pubescens.*

***वोरपटी** f. *Matratze.*

***वोरव** m. *eine best. Körnerfrucht.*

***वोरुखान** m. *ein Pferd von blassrother Farbe.*

वोरुवाण Hariv. 7426 fehlerhaft für **रोरुवाण**.

***वोल** m. *Myrrhe* Râǵan. 6,116. Bhâvapr. 1,266.

***वोलक** m. 1) *Strudel.* — 2) *Schreiber.*

वोल्लासक N. pr. einer Oertlichkeit.

***वोल्लाह** m. *ein kastanienbraunes Perd, bei dem Mähne und Schweif hell sind.*

वौक् Nom. Sg. f. für **वौक्** (von **वौच्**).

वौकक् für **वौषट्**.

वोदन्य n. N. pr. einer Stadt MBh. 1,177,47, v. l.

वौलि (!) m. Patron.

वौषट् Indecl. ein Opferruf.

व्यंश m. N. pr. eines Sohnes des Viprakitti Hariv. 215 (v. l. **व्यंस**). VP. 1,21,10.

व्यंस, विंव्रंस 1) Adj. *weit auseinanderstehende Schultern habend.* — 2) m. N. pr. eines von Indra besiegten Dämons. Nach Hariv. 1,3,101 eines Sohnes des Viprakitti von der Simhikâ. v. l. **व्यंश**. — **व्यंसौ** TBr. 1, 6, 2, 3 sind zwei selbständige Wörter.

***व्यंसक** m. *Betrüger.*

व्यंसन n. *Betrug* MBh. 9,61,36.

व्यंसयितव्य Adj. *zu täuschen, zu betrügen.*

व्यकृड Adj. Bez. Rudra's Maitr. S. 2,9,9 (128,3).

व्यक्त 1) Adj. und **व्यक्तम्** Adv. s. u. **अञ्ज्** mit वि. Nach den Lexicographen Adj. auch *specialisirt, unterschieden, besonder* und *klug, verständig, weise* (Lalit. 19,10. 17. Saddh. P.). Acc. mit **कृ** so v. a. *Etwas* (Acc.) *wahr machen* Lalit. 318, 10. — 2) m. *a*) *ein geweihter Mönch* Çilâṅka 1, 271. — *b*) N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei

den Gaina. — 3) n. *die entfaltete, sichtbare Welt* VP. 1,2,15. 18.

*व्यक्तगन्धा f. 1) *langer Pfeffer.* — 2) *Jasmin* Râgan. 10,98. — 3) *eine Sanseviera.* — 4) *Clitoria ternatea* Râgan. 3,78.

व्यक्तता f. *das Offenbarsein, Wahrnehmbarkeit.* °तां गम् *erscheinen;* Instr. *deutlich, verständlich.*

*व्यक्तदृष्टार्थ Adj. *der Etwas mit eigenen Augen gesehen hat;* m. *Augenzeuge.*

व्यक्तमय Adj. *das sinnlich Wahrnehmbare betreffend.*

व्यक्तमारिचिक Adj. *stark gepfeffert* Karaka 6,12.

व्यक्तरस Adj. *einen deutlichen, hervorstechenden Geschmack habend.* Nom. abstr. °ता f.

व्यक्तलवण Adj. *stark gesalzen* Karaka 6,26.

व्यक्ति f. 1) *das Erscheinen, Offenbarwerden, deutliches Hervortreten, Manifestation, das Kundwerden.* — 2) *Unterschiedenheit, Verschiedenheit.* — 3) *ein von andern unterschiedenes Ding, Einzelwesen, Einzelding, Individuum.* — 4) *das grammatische Geschlecht* Çiç. 14,23.

व्यक्तिविवेक m. Titel eines Werkes.

व्यक्ती Adv. 1) mit कर् *a) offenbaren.* — *b) wahr machen* Lalit. 318,10. — 2) mit भू *in die Erscheinung treten, offenbar werden.*

व्यक्तीकरण n. *das Offenbarmachen* Dhâtup. 6,14.

व्यक्तीभाव m. *das Offenbarwerden.*

व्यत *Aequator (keine Breite habend).* Vgl. निरत.

व्यय 1) Adj. (f. आ) *a) seine Aufmerksamkeit auf keinen bestimmten Punct richtend, zerstreut, fahrig.* — *b) ausser sich —, in grosser Aufregung seiend.* — *c) von allem Andern abgelenkt, ganz von Etwas in Anspruch genommen, ganz mit Jmd oder Etwas beschäftigt;* die Ergänzung im Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend. Ueberaus häufig von Armen, Händen und Fingern gesagt. — *d) hinundher schwankend, Gefahren ausgesetzt* in अ°. — *e) in Bewegung seiend* (Rad). — 2) Adv. व्ययम् *in grosser Aufregung.*

व्यया f. Nom. abstr. zu व्यय 1) c).

व्ययत्व n. Nom. abstr. zu व्यय 1) *a) b)* und *c).*

व्यय्, °यति *Jmds Gedanken ablenken, zerstreuen* Karaka 8,7.

व्यङ्कट m. N. pr. eines Berges.

व्यङ्कुश Adj. *keine Zügel —, keine Schranken kennend.*

1. व्यङ्ग, विंअङ्ग 1) Adj. *fleckig.* — 2) m. *a) Flecken im Gesicht.* — *b) Schandfleck.* — *c) *Frosch.* — *d) Stahl.*

2. व्यङ्ग, विंअङ्ग 1) Adj. (f. आ) *a) entstellt an den Gliedern* oder *eines Gliedes entbehrend, krüppelhaft.* — *b) keine Räder habend.* — 2) *m. oder n. *eine Art Katzenauge (ein Edelstein)* Garbe zu Râgan. 13,192. — 3) n. fehlerhaft für 2. व्यङ्ग.

*व्यङ्गक m. *Berg.*

व्यङ्गता f. *das Fehlen eines Gliedes, Krüppelhaftigkeit; Verstümmelung, das Abhanen eines Gliedes.*

व्यङ्गय्, °यति *eines Gliedes berauben, verstümmeln* Âpast. Çr. 12,16,8. व्यङ्गितैकेक्षण Adj. (f. आ) *an einem Auge verstümmelt, einäugig* Çiç. 11,63. कर्णयोर्व्यङ्गित: so v. a. *durchlöcherte Ohren habend* (nach dem Comm.).

व्यङ्गार, Loc. °रे *wenn die Kohlen erloschen sind.*

व्यङ्गारिन् Adj. *dessen Kohlen erloschen sind* Hemâdri 1,138,8 = 2,43,2.

व्यङ्गिन् Adj. = 2. व्यङ्ग 1).

व्यङ्गी Adv. mit कर् *eines Gliedes berauben, verstümmeln.*

व्यङ्गुली Adv. mit कर् *der Finger berauben.*

*व्यङ्गुष्ठ *eine best. Pflanze.* Richtig काङ्गुष्ठ; vgl. Zach. Beitr. 88.

व्यङ्ग्य Adj. *was offenbar —, wahrnehmbar gemacht wird.* In der Poetik *was verstanden —, implicite ausgesagt wird.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

व्यङ्ग्यार्थकौमुदी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्यच्, विव्यक्ति, *विचति; Perf. विव्याच und विवेच (AV.); *in sich fassen, aufnehmen* Maitr. S. 1,8,8 (128,7). — *Intens. वेविच्यते. — Mit *उद्, उद्विचिता. — Mit सम् 1) *in sich zusammenfassen.* — 2) *zusammenfassen, — rollen, — packen.*

व्यचस् n. 1) *Umfänglichkeit, Capacität.* — 2) *umfänglicher —, weiter Raum, Raum* überh. Acc. mit कर् *erweitern, öffnen.*

व्यचस्काम Adj. *nach weitem Raum Verlangen habend.*

व्यचस्वत् Adj. 1) *geräumig, capax.* — 2) *umfangreich.*

व्यचिष्ठ Adj. *umfangreichst.*

व्यच्छ् in गोव्यच्छ्.

व्यञ् = वीञ् *befächeln.* Nur विव्यञुम् und व्यञ्येत (fehlerhaft für व्यञेत).

*व्यञ von अञ् mit वि.

व्यञन n. (adj. Comp. f. आ 162,30) 1) *das Befächeln* Kâd. 261,11 (425,16). — 2) *Fächer, Wedel.* Häufig Du.

व्यञनक n. *Fächer, Wedel.*

व्यञनक्रिया f. *das Befächeln* Kâd. 176,21. fg. (302,7).

व्यञनचामर n. *der Schweif des Bos grunniens als Wedel.*

*व्यञनिन् m. *Bos grunniens* Râgan. 19,29.

व्यञनी Adv. 1) mit कर् *als Fächer verwenden* Kâd. 2,18,6 (20,19). — 2) mit भू *zu einem Fächer oder Wedel werden.*

व्यञ्य Adj. = व्यङ्ग्य. Nom. abstr. °त्व n.

व्यञ्च् in उरुव्यञ्च्.

व्यञ्जन Hariv. 7433 fehlerhaft für व्यञ्जन.

व्यञ्जनवत् Adj. zur Erklärung von व्यचस्वत्.

व्यञ्जक 1) Adj. (f. व्यञ्जिका) *offenbar machend, bekundend* (mit Gen. oder im Comp. nachfolgend) Hem. Par. 11,36. In der Poetik *zu verstehen gebend, implicite aussagend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *Ausdruck des Gefühls.*

व्यञ्जन, विंअञ्जन 1) Adj. *offenbar machend, bekundend* Hariv. 2,72,44. — 2) m. *a) Consonant.* Nur einmal statt des n. — *b)* *= वादित्रकर्मन् Zach. Beitr. 73. — 3) f. व्यञ्जना in der Poetik *das Zuverstehengeben, eine indirecte Aussage, — Ausdrucksweise.* — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schmuck.* — *b) das Offenbarmachen, Bekunden.* — *c) andeutender (indirecter, symbolischer* u. s. w.) *Ausdruck.* — *d) nähere Bestimmung.* — *e) Kennzeichen, Merkmal* (Âpast. 2,13,19. Âpast. Çr. 8,6,1. 2), *Abzeichen, ein angenommenes Abzeichen.* — *f) die Insignien eines Fürsten.* — *g) Symptom* (einer Krankheit). — *h) Geschlechtszeichen, — glied.* — *i) Zeichen der Pubertät (Bart, pubes, Brüste).* Sg. und Pl. — *k) Brühe; Zuthat, Beilage* (zu einem Gericht) Râgan. 20,73. Bhâvapr. 1,142. Gobh. 1,4,3. 4,4,21. — *l) Consonant.* — *m) Silbe.* कोनव्यञ्जना von einer Rede so v. a. *wobei die Silben verloren gehen, unverständlich.* — *o) *Tag.* — *p) *Fächer, Wedel.* Richtig व्यञन. — *q)* *= अवयव Çâçvata 438.

व्यञ्जनकारिका f. N. pr. einer Fee, *welche einem Weibe die Schamhaare fortnimmt.*

व्यञ्जनिक n. स्वराणां व्य° Titel eines Pariçishṭa der VS.

*व्यट m. N. pr. eines Mannes.

*व्यडम्बक und *व्यडम्बन m. *Ricinus communis.*

व्यडु m. N. pr. eines Mannes. Auch °मङ्गल.

(व्यति) विंअति m. *Ross.*

व्यतिकर m. 1) *Mischung, Kreuzung, Zusammenstoss, Berührung* (auch in übertragener Bed.), *Vereinigung* Daçak. 18,7. Çiç. 4,53. 5,3. 7,28. 8, 56. 10,51. 17,64. Kâd. 2,90,16 (111,14). Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *verbunden mit.* — 2) *das sich zu schaffen Machen mit Etwas, das Gehen an Etwas* (im Comp. vorangehend). — 3) *ein schlimmer Fall, Unfall, eine Fatalität* Harshak. 165,22. — 4) *Vernichtung, Untergang.*

व्यतिकरवत्‌ Adj. *gemischt, von entgegengesetzter Art* Mahâvîrak. 30,16.

व्यतिकरित Adj. *gemischt —, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Mâlatîm. 44, 1 (95,6). Mahâvîrak. 46,21.

व्यतिक्रम m. 1) *das Vorübergehen.* — 2) *das Gewinnen eines Vorsprungs.* — 3) *das Verstreichen* (der Zeit). — 4) *das Ueberspringen, Uebergehen, Ausweichen, Entgehen, Sichbefreien von;* das Object im Gen. — 5) *das Ueberschreiten, Uebertreten, Verletzung, Vernachlässigung, Unterlassung, Beeinträchtigung* (das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend) Gaut. — 6) *Verletzung der bestehenden Ordnung, Vergehen, Versehen, ein begangenes Unrecht, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Âpast. 1,28,20. Auch Pl. — 7) *Wechsel, Vertauschung, umgekehrte Ordnung.*

°व्यतिक्रमण n. *das Begehen eines Unrechts gegen Jmd.*

°व्यतिक्रमिन्‌ Adj. *sich vergehend gegen Jmd* Âpast. 1,28,19.

व्यतिक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम्‌ mit व्यति. — 2) n. *Vergehen, ein begangenes Unrecht* R. 5,84,11.

°व्यतिक्रान्ति f. *das Begehen eines Unrechts gegen Jmd.*

व्यतिक्षेप m. 1) *Wechseln der Rollen unter einander* Âpast. — 2) *Streit, Kampf* MBh. 9,789 (v. l. व्यधिक्षेप). 7,105,33 (v. l. प्रतिक्षेप).

व्यतिचार m. in अव्यतिचार.

*व्यतिपाक m. Nom. act. von 1. पच्‌ mit व्यति P. 3,3,43, Vârtt. 1.

व्यतिपात m. *ein best.* Joga, *wenn nämlich Sonne und Mond in den entgegengesetzten* Ajana *stehen und dieselbe Declination haben, während die Summe ihrer Längen 180° beträgt,* Varâh. Jogaj. 5,9. Hemâdri 1,431,2. °व्रतकल्प m. Burnell, T. Vgl. व्यतीपात.

व्यतिभेद m. 1) *gleichzeitiges Hervorbrechen.* — 2) *Durchdringung* Njâjas. 4,2,18.

व्यतिमर्शम्‌ Absol. *übergreifend* Âçv. Çr. 8,2,6. 11.

व्यतिमिश्र Adj. *unter einander gemischt, mit einander verwechselt.*

व्यतिमोक्‌ m. in अव्यतिमोक्‌.

व्यतिरिक्तक n. Bez. *einer best. Art des Fluges.*

व्यतिरिक्तता f. *Unterschiedenheit, Verschiedenheit.*

°व्यतिरिक्तत्व n. *das Verschiedensein von* Sarvad. 111,20.

व्यतिरेक m. 1) *das Gesondertsein, Ausgeschlossenheit, Ausschluss.* भावे °तम्‌ *eine gesonderte Existenz, eine E. für sich.* Instr., Abl. und व्यतिरेक° *mit Ausschluss —, mit Ausnahme von, ohne* (die Ergänzung im Comp. vorangehend). वीत° Adj. *nicht abgesondert, nicht für sich allein bestehend.* — 2) *Negation* Kap. 6,15. 63. — 3) *Gegensatz zu* (im Comp. vorangehend). — 4) in der Rhetorik *ein Gleichniss mit Hervorhebung einer Ungleichheit, Contrast, Antitheton* Vâmana 4,3,22. Kull. zu M. 9,37. Comm. zu Çiç. 16,70.

व्यतिरेकिन्‌ Adj. *ausschliessend, negirend.*

व्यतिरेचन n. *das Contrastiren, Hervorheben eines Gegensatzes* (in einem Gleichniss).

व्यतिलङ्घिन्‌ Adj. *weichend, abrutschend.*

व्यतिषङ्ग m. 1) *gegenseitiger Zusammenhang, Verbindung, Verschlingung* Çiç. 5,61. — 2) *feindlicher Zusammenstoss.* — 3) *Tausch.*

व्यतिषङ्गम्‌ Absol. *mit einander verbindend.*

°व्यतिषङ्गिन्‌ Adj. *hängend an* Çiç. 6,4.

व्यतिहार m. 1) *Vertauschung* (Bâdar. 3,3,37), *Tausch.* — 2) *Abwechselung, Wechselseitigkeit, Gegenseitigkeit.*

व्यतिहारम्‌ Absol. *gegenseitig versetzend.*

व्यतीकार (metrisch) m. = व्यतिकर 1).

*व्यतीक्षा f. Nom. abstr. von ईक्ष्‌ mit व्यति P. 3, 3,43, Vârtt. 4.

व्यतीपात m. 1) = व्यतिपात Ârjabh. 3,3 (hier zugleich auch = वैधृत). Hemâdri 1,69,2. fgg. — 2) **eine grosse Calamität.* — 3) ** = अपघान.*

*व्यतीक्षा f. Nom. abstr. von ईक्ष्‌ mit व्यति Pat. zu P. 3,3,43, Vârtt. 4.

व्यतीहार m. = व्यतिहार 2).

व्यत्यय m. *Wechsel, Vertauschung, ein umgekehrtes Verhältniss.* कर्मणाम्‌ so v. a. *verkehrte Beschäftigung.* Loc. *im entgegengesetzten Falle,* Acc. *wechselnd* Lâṭj. 1,5,20. Instr., Abl. und व्यत्यय° *umgekehrt, auf umgekehrte Weise.*

व्यत्यस्त 1) Adj. s. u. 2. अस्‌ mit व्यति. — 2) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

व्यत्यास m. *Wechsel, Vertauschung* (Çiç. 11,7), *ein umgekehrtes Verhältniss, eine umgekehrte —, verstellte Lage.* Instr. und Abl. *in vertauschter Ordnung, umgekehrt; abwechselnd* Kâraka 6,18.

व्यत्यासम्‌ Absol. *abwechselnd* Lâṭj. 4,5,15. 9,20. 10,13,7. Vaitân. Çulbas. 3,40. स्त्र्यादिव्यत्यासम्‌ *in der Weise mit der Frau abwechselnd, dass diese beginnt,* Mân. Grhj. 1,14.

व्यथ्‌, व्यँथते (metrisch auch Act.) 1) *schwanken, taumeln, aus seiner natürlichen Lage* oder *Richtung kommen, fehltreten, nicht feststehen, zu Fall kommen, schief gehen* (von Sachen). Mit Abl. *verfehlen, kommen um* Hemâdri 1,418,11 (व्यथते st. व्यवते zu lesen); चारित्रतस्‌ *vom guten Wandel weichen.* — 2) *zucken, zusammenfahren.* — 3) *weichen, wirkungslos werden* (von einem Gifte). — 4) *aus seiner Ruhe —, aus der Fassung kommen, seine Besonnenheit verlieren, ausser sich gerathen, verzagen, sich von einem Schmerz* u. s. w. *hinreissen lassen, vor Jmd* (Gen.) *erschrecken.* — 5) व्यथित *a) schwankend.* — *b) gewichen, verändert* (Gesichtsfarbe). — *c) aus seiner Ruhe —, aus der Fassung gekommen, in Aufregung versetzt, ausser sich, verzagt, von einem Schmerz* u. s. w. *hingerissen, mitgenommen.* Könnte auch zum Caus. gehören. — *d) schmerzend.* — Caus. व्यथँयति 1) *schwanken —, fehlgehen machen, zu Fall bringen; abbringen von* (Abl.). Pass. *in unruhige Bewegung gesetzt werden.* — 2) *aus seiner Ruhe —, aus der Fassung bringen, aufregen, in Schmerz versetzen.* — *Intens. वाव्यध्यते. — Mit परि in der verdorbenen Form परिव्यधा इति Prâçnop. 6,6; nach dem Comm. = परिव्यथयतु. Dieses Caus. *aus seiner Ruhe —, aus der Fassung bringen.* — Mit प्र 1) *erbeben.* — 2) *aus seiner Ruhe —, aus der Fassung kommen, verzagen.* प्रव्यथित *aus der Ruhe —, aus der Fassung gekommen, verzagt.* — 3) *ausser Fassung bringen, in Schmerz versetzen.* v. l. प्रव्यथयेत्‌ st. प्रव्यथते. — Caus. dass. — Mit संप्र, °व्यथित *ausser Fassung gekommen, in grosse Aufregung gerathen.* — Mit वि, °व्यथित dass. — Mit सम्‌ *aus der Fassung kommen, verzagen.*

व्यध in *जलव्यध.

व्यधक Adj. *in Aufregung —, in Angst —, in Schmerz versetzend.*

व्यधन 1) Adj. *in grosse Aufregung versetzend.* — 2) n. *a) das Schwanken, Nichtfeststehen* u. s. w. — *b) Abänderung, Entstellung* (eines Lautes). — *c) Empfindung eines Schmerzes.* — *d)* = व्यधन *das Durchschiessen, Durchstechen* Âpast. im Comm. zu Ait. Âr. 421,12.

व्यधयितर्‌ Nom. ag. *Jmd* (Acc.) *in Schmerz versetzend, hart mitnehmend.*

व्यथा f. (adj. Comp. f. आ 127,27) 1) *das Fehlgehen, Misslingen.* — 2) *Schaden, Verlust, Ungemach.* — 3) *ein Gefühl peinlicher Unruhe, Unbehagen, Pein, Leid, Weh, Schmerz.* हृदि und हृदये so v. a. *Herzklopfen.* व्यथां कर्‌ Jmd (Gen.) *in Leid versetzen, Jmd Schmerzen verursachen* und *sich dem Schmerz hingeben.* Auch Pl.

व्यथि in अव्यथिँ.

व्यथितँ 1) Adj. s. u. व्यथ्‌. — 2) n. *Schaden* oder

das Zagen.

व्यथिन् Adj. in अव्यथिन् (auch Nachtr. 5).

व्यथिष in *अव्यथिष.

व्यथिषत् VS. 6,18 fehlerhaft für अव्यथिष्यै (auch Nachtr. 1).

व्यथिष्यै in अव्यथिष्यै (auch Nachtr. 1).

व्यथिस् 1) Adj. *a) schwankend, schief.* — *b) heimlich, unbemerkt von* (Gen.). — *c) heimtückisch, hinterrücks.* — Nach Aufrecht nicht Adj., sondern überall n. *Lauf, Gang, Weg.* — 2) n. *= क्रोध Nigh. 2,13.

व्यध्य in अव्यध्य.

व्यध्यप: Nigh. 1,14 fehlerhafte v. l. für अव्यथप:.

व्यध्र n. *ein best. Sûkta* Kauç. 81.

व्यधृ 1) m. *Nagethier.* — 2) f. विव्यधरी f. zu 1).

व्यध्, विध्यति (metrisch auch Med.), विध्यते Pass. 1) *durchbohren, durchstechen, erschiessen, treffen* (mit einem Geschosse), *wund stechen, verwunden.* सिराम् *eine Ader schlagen.* — 2) *bewerfen mit* (Instr.) TBr. 1,7,8,2. — 3) *behaften, Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *anheften, — anhängen* (ein Uebel u. s. w.). — 4) *schütteln, bewegen.* — 5) in der Astron. *fixiren, den Stand eines Gestirns bestimmen.* — 6) *sich hängen an* (Acc.). — 7) विद्ध *a) durchbohrt, durchschossen, verwundet, getroffen, gespiesst auf* (Loc.), *verletzt, beschädigt, geborsten.* — *b) *geworfen, geschleudert.* — *c) behaftet —, versehen mit Etwas, das schaden kann; versehen —, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) überh. — *d) gemischt, mit Anderem in Berührung gekommen.* — *e) angestachelt, angetrieben, in Bewegung versetzt.* — *f) ähnlich.* — *g)* fehlerhaft für बद्ध. — Caus. 1) (अवेधयन्, व्यधयेत्, अवीविधत् MBh. 7,189,43) = Simpl. 1) Kâraka 6, 18. 30. वेधित = विद्ध Chr. 94,16. — 2) व्याधयति *durchschiessen —, durchbohren lassen* Ait. Âr. 416, 12. — Desid. विव्यत्सति *behaften wollen mit* (Instr.). — *Intens. वेविध्यते. — Mit अति 1) *durchbohren, durchbrechen, mit Oeffnungen versehen.* अतिविद्ध *durchbohrt, getroffen.* — 2) *vorbeischiessen* Âpast. im Comm. zu Ait. Âr. 421, 13. — Mit व्यति, °विद्ध 1) *durchbohrt, durchschossen* MBh. 7,98,18. — 2) *durchgesteckt, durchgeschlungen* Çiç. 7,16. — Mit अनु 1) *hinterdrein durchbohren, — verwunden.* — 2) *durchziehen —, erfüllen mit* (Instr.). — 3) अनुविद्ध *a) durchbohrt, getroffen* (von einem Geschosse). — *b) durchzogen von, besetzt mit, erfüllt —, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Citat im Comm. zu Vâsav. 20. Uttamak. 185. — *c angestachelt, angetrieben.* — Mit अप 1) *fortschnellen, —schleudern, — werfen.* — 2) *aufgeben, fahren lassen,* so v. a. *vernachlässigen, sich nicht kümmern um.* — 3) *fahren lassen,* so v. a. *sich befreien von* (Acc.). — 4) अपविद्ध *a) fortgeschleudert, fortgeworfen, abgeworfen, abgelegt.* — *b) leer, nicht beladen, — besetzt.* — *c) ausgesetzt, im Stich gelassen,* insbes. von einem Kinde, *das alsdann von Fremden adoptirt wird,* Gaut. 28,32. — *d) ausgestossen* (aus der Kaste). — *e) verschleudert.* — *f) aufgegeben, fahren gelassen.* — *g) fahren gelassen,* so v. a. *vernachlässigt, worum man sich nicht kümmert.* — *h) entrissen, fortgerissen* (uneigentlich). — *i) gestossen, in Bewegung gesetzt.* — *k) durchbohrt, getroffen* (von einem Geschosse). — *l) begleitet von* (im Comp. vorangehend). — Mit व्यप, °विद्ध 1) *auseinandergeworfen, zerbrochen.* — 2) *fortgeschleudert, fortgeworfen, abgeworfen.* — 3) *durchbohrt, getroffen* (von einem Geschosse). — Mit अभि *verwunden, treffen* (mit einem Geschosse). अभिविद्ध *durchbohrt, getroffen.* — Mit अव 1) *hineinstürzen, hinabstürzen, — in* (Loc.) oder *aus* (Abl.) TS. 2,5,5,6. 7,4,5,1. अवविद्ध RV. 1,182,6. — 2) *durch Eindrücken aushöhlen* Baudh. in Z. d. d. m. G. 34,330. Vgl. अनवविद्ध Nachtr. 6. — Mit आ 1) *hineinwerfen in* (Loc.). — 2) *verscheuchen, verjagen.* — 3) *zerbrechen.* — 4) *schwingen, im Kreise bewegen* Hariv. 2,63,73. — 5) *nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf* (Acc.) R. ed. Bomb. 2,24,36. — 6) *aufsetzen* (einen Kranz) Bhaṭṭ. — 7) आविद्ध *a) geschleudert* (Pfeil). — *b) durchbohrt, angeschossen, verwundet; zerbrochen.* — *c) geschwungen, im Kreise bewegt* (Lalit. 253,8), *bewegt* überh. °शिरस्क Adj. *unruhig den Kopf schüttelnd* Kâraka 2,8. — *d) gewunden, sich in Windungen bewegend, gekrümmt.* Von Reden so v. a. *langgewunden* Kâraka 3,8. आविद्धम् Adv. — *e) in Unruhe versetzt, aufgeregt.* — *f) lange Composita enthaltend.* — *g) *falsch, betrügerisch.* — *h) *thöricht.* — Mit उपा in उपाव्याधै. — Mit व्या 1) *schwingen, im Kreise bewegen.* — 2) व्याविद्ध *a) sich im Kreise bewegend* MBh. 12,9,32. — *b) verdreht, verschoben, aus seiner Lage gekommen, verzerrt* Daçak. 73,10. °म् Adv. Kâraka 5,7. — Mit समा 1) *schwingen, in schwingende Bewegung versetzen.* — 2) समाविद्ध *verwüstet, zerstört.* — Mit उद्, उद्विद्ध *erhoben, hoch, sich hoch in die Lüfte erhebend* Lalit. 361,4. 5. — Mit उप *bewerfen, treffen.* — Mit नि 1) *hinschleudern, niederschiessen, einwerfen, einschlagen, einstossen* (in den Boden). — 2) *beschiessen* (mit einem Geschosse), *treffen, durchbohren.* निविद्ध RV. 1,164,8. — Mit अधिनि *treffen in* (Loc.). — Mit निस् 1) *verwunden, treffen* (mit einem Geschosse), *erlegen; schlagen.* — 2) निर्विद्ध *a) verwundet, getroffen.* — *b)* etwa *auseinanderstehend, von einander getrennt.* Nach Nilak. = अच्छिद्र oder अभेद्य. — Mit परा 1) *hinausschleudern* Maitr. S. 2,4,3 (40,9). — 2) *verwunden, treffen* (mit einem Geschosse). — Mit परि *beschiessen.* — Mit प्र 1) *fortschleudern, stürzen, werfen.* — 2) Geschosse *werfen, schiessen.* — 3) *durchbohren, verwunden.* — 4) प्रविद्ध *a) fortgeschleudert* (RV. 1,182,6), *geschleudert, hingeworfen.* — *b) auseinandergeworfen, zerstreut, vergossen.* — *c) gespickt, erfüllt.* — *d) unterlassen, aufgegeben.* — Mit अतिप्र, °विद्ध *verscheucht.* — Mit अनुप्र *hineinwerfen, —stecken* Âpast. Çr. 1,14,4. — Mit प्रति 1) *schiessen* (gegen einen Feind), *beschiessen, treffen in* (Loc.). — 2) Pass. *betroffen werden, in Frage kommen.* — Mit वि *durchbohren, schiessen.* — Mit सम् 1) *beschiessen.* — 2) संविद्ध wohl so v. a. *zusammenstossend —, — fallend mit* (im Comp. vorangehend) Hariv. 3,2,1.

व्यध m. *Durchbohrung, Durchstechung* (Kâraka 6,5), *das Treffen* (mit einem Geschoss) Çiç. 7,24. 18,47. 19,64. 113. सिरा° *das Aderschlagen;* ohne सिरा dass. Suçr. 1,361,14. Kâraka 6,27 (29).

व्यधन 1) Adj. *durchstechend.* — 2) *f. ई *Nadel.* — 3) n. *a) das Durchstechen.* सिरा° *das Aderschlagen;* ohne सिरा dass. Suçr. 1,361,10. — *b)* etwa *das Jagen, Jagd auf* (im Comp. vorangehend) Harshak. (ed. Bomb.) 476,1.

व्यधिक fehlerhaft und zwar für व्यधिक (°कम्).

व्यधिकरण 1) Adj. *auf ein anderes Subject sich beziehend* Vâmana 5,2,21. — 2) n. *a) Incongruenz* Comm. zu Çiç. 11,40. — *b)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्यधिकरणावच्छिन्नाभावक्रोड m. und °भावखण्डन n. (Opp. Cat. 1) Titel verschiedener Werke.

व्यधिक्षेप m. *das Schmähen, heftiges Anfahren* MBh. 9,15,37.

व्यध्य 1) Adj. *aufzustechen.* °सिर Adj. *dem eine Ader zu schlagen ist.* — 2) *m. *Bogensehne.*

व्यध 1) m. *a) der halbe Weg.* व्यधे (AV.) und व्यधे (Çat. Br.) *halbwegs.* — 2) Adj. (f. आ) *in der Luft zwischen Zenith und der Erdoberfläche liegend.*

व्यधन्, विव्यधन् Adj. *in der Mitte des Weges befindlich* oder *vom Wege abschweifend.* TBr. 3,9,1, 2 ist व्यधान: = वि व्यधान:.

व्यधृ Adj. *anbohrend, anstechend.* Einige Hd-

schrr. auch व्यद्र्.

व्यत्त Adj. *getrennt, entfernt* Âpast. Çr. 6,5,6. Vgl. अव्यत्त Nachtr. 2.

1. व्यत्तर् n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zwischenraum* Gobh. 4,2,30. — 2) *Ununterschiedenheit.*

2. व्यत्तर् 1) m. Bez. *einer Gruppe von Göttern bei den Gaina, welche die* Piçâka, Bhûta, Jaksha, Râkshasa, Kiṁnara, Kiṁpurusha, Mahoraga und Gandharva *umfasst,* Hem. Par. 1,31. 2,442. Ind. St. 15,303. Kâmpaka 79. — 2) f. ई f. zu 1) Hem. Par. 3,30. 7,19. Kâmpaka 125. 127. 128. 134. व्यत्तरदेवता 164.

व्यत्तरपङ्क्ति (?) f. Verz. d. Cambr. H. 77.

व्यत्तरम् Adv. *mittelmässig.*

व्यन्वारम्भण n. *das Berühren nach verschiedenen Seiten* Sâj. zu Ait. Br. 6,8,4.

*व्यप्, व्यापयति (क्षेपे oder क्षये).

व्यपकर्ष m. *Ausnahme.*

व्यपगतरश्मिवत् Adj. *strahlenlos* Cit. im Comm. zu Sûrjas. 7,20,*b*. 21,*a*.

व्यपगम m. 1) *das Verstreichen* (eines Zeitraums). — 2) *das Schwinden.*

व्यपत्रपा f. (adj. Comp. f. आ) *Schüchternheit, Verlegenheit.*

व्यपदेश m. 1) *Aufgebot* (eines Heeres). — 2) *Bezeichnung, Benennung, Angabe* Kap. 5,110. 112. 6,3. — 2) *das Sichberufen auf* (Gen.). — 4) *Geschlechtsname.* — 5) *Geschwätz.* — 6) *Vorwand, Ausflucht.* Instr. *unter einem bestimmten* (auch mit Hinzufügung von केन चित्) *Vorwande, nur angeblich;* Instr., व्यपदेशतस् und व्यपदेश° am Ende eines Comp. *unter dem Vorwande —, unter dem Schein von* 301,29. Çiç. 4,25. 20,72.

°व्यपदेशक Adj. *bezeichnend, benennend.*

व्यपदेशवत् Adj. *eine Bezeichnung —, einen Namen führend, bezeichnet.* पितृतस् *mit dem Namen des Vaters bezeichnet.*

व्यपदेशिन् Adj. 1) dass. Paribh. 30. 32. — 2) am Ende eines Comp. *a) bezeichnend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,18 (S. 469). — *b) sich berufend auf,* so v. a. *sich richtend nach, Jmdes Rathschläge befolgend.*

व्यपदेश्य Adj. 1) *zu bezeichnen, zu nennen, anzugeben.* — 2) *als tadelnswerth zu bezeichnen, zu tadeln.*

व्यपनय m. *Entziehung* MBh. 5,141,7.

व्यपनयन n. *das Abreissen, Entfernen von seiner Stelle.*

व्यपनुत्ति f. *das Vertreiben.*

व्यपनेय Adj. *zu vertreiben, zu verscheuchen.*

*व्यपमूर्धन् Adj. *kopflos.*

व्यपयन n. *das Verschwinden, Aufhören.* v. l. व्यपनय.

व्यपयातव्य n. impers. *abeundum, discedendum;* mit Abl.

व्यपयान n. *Flucht.*

व्यपरोपण n. 1) *das Ausreissen, Abreissen.* — 2) *das Entfernen.* — 3) *das Vernichten.*

व्यपवर्ग m. 1) *Trennung —. Scheidung in Zwei, Abschnitt.* — 2) *Verschiedenheit.* — 3) *Einstellung, Beendigung* Gaimini 2,4,4.

व्यपसारण n. *das Verscheuchen, Entfernen.*

व्यपस्फुरण n. *das Auseinanderschnellen.*

व्यपाय m. 1) *das Aufhören, Schluss, Ende.* — 2) *das Abgehen, Fehlen, Nichtdasein.*

1. व्यपाश्रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Sitz, Standort.* Am Ende eines adj. Comp. *seinen Sitz habend in, befindlich an* oder *in.* — 2) *Zuflucht, Verlass; Stützpunkt, Zufluchtsstätte, Gegenstand des Verlasses.* °व्यपाश्रयेण *im Anschluss an* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,12. Am Ende eines adj. Comp. *seine Zuflucht auf Jmd* oder *Etwas setzend, vertrauend auf.*

2. व्यपाश्रय Adj. *sich auf Niemanden verlassend, selbständig verfahrend, nur an sich denkend.*

°व्यपेक्षक Adj. *Rücksicht nehmend —, achtend auf.*

व्यपेक्षण n. in अव्यपेक्षण.

व्यपेक्षा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Betracht, Rücksicht, — auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Am Ende eines adj. Comp. *Rücksicht nehmend auf.* — 2) *Erwartnng.* — 3) *Erforderniss, Voraussetzung* in सव्यपेक्ष. — 4) *Rection* (in grammatischem Sinne).

व्यपोढ m. 1) *Wegschaffung, Vertreibung* Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,2. — 2) *das Leugnen, Verneinen.* — 3) *Kehricht.*

°व्यपोढक Adj. *wegschaffend, verscheuchend* Kâraka 4,1.

व्यपोह्य Adj. in अव्यपोह्य.

व्यभिचरण n. *Unsicherheit, Ungewissheit.* Vgl. °स.

व्यभिचार m. 1) *das Auseinandergehen, Nichtzusammenfallen, Nichtzusammentreffen, Fehlgehen.* — 2) *Fehltritt, Vergehen* (insbes. in geschlechtlicher Beziehung und hier wiederum insbes. von Seiten des Weibes), — *gegen* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Wechsel, Wandel* in 2. अव्यभिचार. — 4) *Uebertretung, Verletzung.* — 5) *das Hinausgehen über, Ueberschreiten.* — 6) °भाव m. fehlerhaft für व्याभिचारिभाव.

व्यभिचारवत् Adj. in अ°.

व्यभिचारिता f. 1) *das Auseinandergehen, Nichtzusammenfallen, Fehlgehen.* — 2) *das nicht constant Sein, ein wechselndes Verhältniss.*

व्यभिचारित्व n. = व्यभिचारिता 2). एकशब्दस्य °त्वात् so v. a. *weil das Wort* एक *mannichfache Bedeutungen hat.*

व्यभिचारिन् Adj. 1) *abschweifend von* (im Comp. vorangehend). — 2) *auseinandergehend mit* (Abl.), *nicht zusammenfallend, fehl gehend.* — 3) *vom Wege abgehend, sich auf Abwegen befindend.* — 4) *ausschweifend, untreu* (vom Weibe), — *gegen* (Gen.). — 5) *wechselnd, wandelbar, nicht constant* Kâvjapr. 4,28. 34. — 6) am Ende eines Comp. *übertretend, verletzend.*

व्यभिमान m. *eine verkehrte Auffassung* Njâjas. 4,2,3.

व्यभिहास m. *Verspottung.*

व्यभीचार m. 1) *Fehltritt, Vergehen.* — 2) *Wechsel, Wandel* MBh. 7,86,7. — Vgl. अव्यभीचार.

व्यभ्र Adj. (f. आ) *wolkenlos, nicht in Wolken gehüllt.* Loc. *bei wolkenlosem Himmel,* व्यभ्रञ्च *bei w. H. erscheinend.*

व्यम्ल Adj. *ohne Säure.* Nom. abstr. °ता f. Kâraka 6,5.

1. व्यय्, व्ययति, °ते *verausgaben, verthun, verschleudern.* व्यपित Ind. St. 15,286. — *Caus. व्याययति (वित्तमुत्सर्गे, त्यागे, गतौ).

2. व्यय्, व्ययति s. u. 1. व्या.

3. व्यय्, व्ययति (गतौ).

4. व्यय्, व्यापयति (क्षेपे, प्रेरणे).

व्यय 1) Adj. *vergänglich.* Nur in Verbindung mit अव्यय und daher abgeleitet. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Untergang, Verderben, das Zerstieben, Vergehen, Verschwinden, Ausgehen.* — *b) Einbusse, Verlust.* — *c) Hingabe, Aufopferung.* किं न कुर्याः शरव्ययम् *warum opferst* (d. i. *gebrauchst*) *du nicht deine Pfeile?* — *d)* कोशस्य, अर्थस्य, वित्तस्य, धनस्य, द्रविणस्य oder in Comp. mit diesen *Einbusse —, Hingabe —, Verausgabung —, Aufwand eines Schatzes* u. s. w. Ohne solche Ergänzung *Ausgabe, Aufwand, — für, Kosten von* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Auch Pl. — *e) Mittel zum Aufwand, Geld.* — *f) Declination* (in grammatischem Sinne). — *g) das 20ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus* Ind. Antiq. 11,159. — 3) m. n. *das 12te astrol. Haus.* Auch °गृह n., °भवन n. und °स्थान n.

व्ययक Adj. *der die Ausgaben besorgt.*

व्ययकर Adj. (f. ई) dass. धन° *Geld verschwendend.*

व्ययकरण und °क m. *Zahlmeister* Pañkad.

व्ययकर्मन् n. *das Amt des Zahlmeisters, dessen, der die Ausgaben besorgt.*

व्ययकृत Adj. *verausgabt* Sâmav. Br. 3,7,9.

व्ययगत Adj. *verarmt* MBh. 13,6,46, v. l.

व्ययगुण Adj. *verschwenderisch, der sein Vermögen verausgabt hat* MBh. 13,6,46.

व्ययन, विऽव्ययन n. 1) *das Weggehen, Trennung.* — 2) *Verbrauch, Verschwendung.*

व्ययवत् Adj. 1) *unvollständig.* — 2) *viel ausgebend.* — 3) *declinirt.*

व्ययशालिन् Adj. *verschwenderisch* Râgat. 7,613.

व्ययशील Adj. dass.

व्ययसह Adj. *Ausgaben vertragend, unerschöpflich* (Schatz).

व्ययसहिष्णु Adj. *Verluste vertragend, aus Verlusten sich Nichts machend.*

व्ययितव्य Adj. *zu verausgaben* Kâmpaka 468.

व्ययिन् Adj. in उद्व्य° und बहु°.

व्ययी Adv. mit कर् 1) *opfern, hingeben.* — 2) *verausgaben, verthun, verschleudern.*

व्यर्क Adj. *mit Ausschluss der Sonne.*

व्यर्ण Adj. *wasserlos.*

*व्यर्ष Partic. von अर्ष् mit वि.

व्यर्थ Adj. (f. आ) 1) *zwecklos, unnütz, nutzlos, vergeblich.* व्यर्थम् Adv. *unnützer Weise, vergeblich; unverrichteter Sache.* — 2) *des Besitzes —, des Geldes beraubt.* — 3) *ausgeschlossen von* (Instr.), so v. a. *kein Recht habend auf* Âpast. 2,26,17. — 4) *sinnlos, widersinnig, einen Widerspruch enthaltend.* — 5) = व्यर्थनामक MBh. 8,9,92.

व्यर्थक Adj. = व्यर्थ 1). Nom. abstr. °ता f. Çiç. 16,43.

व्यर्थता f. 1) *Zwecklosigkeit, Nutzlosigkeit* zu Spr. 2337. — 2) *Sinnlosigkeit.* — 3) *Unwahrheit.*

व्यर्थत्व n. *Sinnlosigkeit, das im Widerspruch Stehen.*

व्यर्थनामक und °नामन् Adj. *einen Namen führend, der mit dem Wesen des Genannten im Widerspruch steht.*

व्यर्थय्, °यति *nutzlos —, zwecklos —, überflüssig machen* Kâmpaka 11.

व्यर्थी Adv. 1) mit कर् dass. Kâd. 38,15 (109,8). — 2) mit भू *nutzlos werden, seinen Zweck verfehlen* Naish. 8,19. Kâd. 39,5 (110,5).

व्यर्धुक Adj. *verlustig gehend, — einer Sache* (Instr.) Maitr. S. 2,4,1 (38,10). 4,5,6. Âpast. Çr. 12, 24,14.

व्यलीक 1) Adj. *a) unwahr, lügnerisch, heuchlerisch.* °म् Adv. — *b)* *= व्यङ्ग H. an. 3,94; vgl. Zach. Beitr. 86. — 2) *m. = नाग. — 3) n. *a) Leid, Schmerz.* — *b) Falsch, Lüge, Unwahrheit, Betrug.* Auch Pl. — *c) Uebelthat, Unthat* 314,18. 315,5. — *d)* *= वैलक्ष्य.

(व्यल्कशा) विऽअल्कशा f. *eine best. Pflanze.*

व्यवकलन n. (Bîjag. 2,10) und व्यवकलित n. (Lîlâv. 3,9) *das Subtrahiren.*

*व्यवकिरणा f. *Mischung.*

व्यवच्छेद् m. 1) *das Sichlosmachen —, Sichbefreien von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Trennung, das Auseinandergehen, Unterbrochenheit* in अ° — 3) *Ausschliessung.* — 4) *Sonderung, Unterscheidung.* — 5) *das Abschnellen eines Pfeiles.*

व्यवच्छेदक Adj. 1) *sondernd, unterscheidend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *ausschliessend.* Nom. abstr. °त्व n.

व्यवच्छेद्य Adj. *auszuschliessen.*

*व्यवदान n. *das Läutern, Reinigen.*

व्यवदेश m. fehlerhaft für व्यपदेश.

*व्यवधा f. *Verhüllung.*

व्यवधातव्य n. impers. *zu trennen, zu scheiden.*

व्यवधान n. 1) *das Dazwischenliegen, Dazwischentreten.* Instr. so v. a. *mittelbar.* — 2) *Verhüllung, Decke, Hülle.* — 3) *Scheidung, Sonderung.* — 4) *Unterbrechung.* — 5) *Schluss, Beendigung.*

°व्यवधानवत् Adj. *überdeckt mit.*

व्यवधायक Adj. (f. °यिका) 1) *dazwischentretend.* — 2) *unterbrechend, störend.*

व्यवधायिक Adj. fehlerhaft für व्यवधायक.

व्यवधारण n. *eine specielle Bestimmung* Comm. zu Njâjam. 2,1,23 und zu Gaim. 2,1,33. Bei Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 150 ist zu lesen अर्थबलाद्व्यवधारणं.

व्यवधि m. *Verhüllung* Çiç. 7,38. 20,45.

*व्यवन n. zur Erklärung von व्योमन्.

व्यवलम्बिन् Adj. in अव्यवलम्बिन्.

व्यववक्ष Adj. *zu beschreien.*

व्यवशाद् m. *das Abfallen, Zerfallen.*

व्यवसर्ग m. 1) *Freilassung.* — 2) *das Spenden.*

व्यवसाय m. 1) *eine anstrengende Arbeit* Kâraka 3,6. — 2) *Beschliessung, Beschluss, Entschluss, Vorsatz, — zu* (Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend) Vâsav. 280,4. Personificirt VP. 1,7, 28. — 3) *eine kaufmännische Unternehmung* Kâmpaka 380. — 4) *Entschlossenheit.* — 5) *erstes Innewerden.* — 6) *Lage, Zustand* MBh. 12,82,10.

व्यवसायवत् Adj. *Entschlossenheit besitzend, entschlossen, resolut, unternehmend.*

व्यवसायिन् 1) Adj. dass. — 2) m. etwa *ein resoluter Mann* Ind. Antiq. 9,175.

व्यवसित 1) Adj. s. u. 3. सो mit व्यव. — 2) n. *a) Beschluss, Entschluss, Vorhaben, Unternehmung.* — *b) ein muthiger Entschluss.*

व्यवसिति f. *fester Vorsatz, Entschlossenheit.*

व्यवस्त Adj. (f. आ) *umgebunden, umgewunden.*

व्यवस्था f. 1) *das je anders Sein, Besonderheit, eine abgegrenzte Sonderstellung* Kap. 1,149. 5,124. 6,45. Comm. zu Njâjam. 9,2.27. Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,33.55. Instr. so v. a. *in jedem einzelnen Falle bestimmt, nicht ad libitum.* Loc. so v. a. *in allen und jeglichen Fällen.* — 2) *Verbleib, das Verharren an einem Orte.* — 3) *Bestand, Constanz.* — 4) *eine feste Grenze* Çiç. 8,22. — 5) *das Feststehen, Ausgemachtsein, Entscheidung* (Gaut.); *eine bestimmte Regel in Bezug auf* (im Comp. vorangehend). Instr. *in festgesetzter Weise.* — 6) *eine feste Ueberzeugung, — Ansicht.* — 7) *ein bestimmtes Orts- oder Zeitverhältniss.* — 8) *Verhältniss, Proportion* Bhâvapr. 3,15,8. — 9) *Zustand, Lage.* — 10) *Fall.* — 11) *Gelegenheit.*

व्यवस्थातर् Nom. ag. *Feststeller, Bestimmer.*

व्यवस्थान 1) Adj. etwa *verharrend* (Vishṇu). — 2) n. *a) das Verbleiben, Verharren, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) Standhaftigkeit.* — *c) Zustand.* Sg. und Pl. *Verhältnisse, Umstände, Lage der Dinge* Gop. Br. 1,5,25. Râgat. 7,198.

व्यवस्थानप्रज्ञप्ति f. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

व्यवस्थापक 1) Adj. *festsetzend. feststellend, bestimmend* Comm. zu Njâjam. 1,4,55. Hâsj. 41,13. Nom. abstr. °त्व n. 10. — 2) n. fehlerhaft für व्यवस्थापन.

*व्यवस्थापत्र n. *Urkunde.*

व्यवस्थापन n. 1) *das Aufrichten, Ermuthigen.* — 2) *das Feststellen.*

व्यवस्थापनीय Adj. *festzustellen.*

व्यवस्थाप्य Adj. *für jeden einzelnen Fall festzustellen.* Auch n. impers.

व्यवस्थारत्नमाला f., व्यवस्थार्णव m. (Opp. Cat. 1) und व्यवस्थासारसंग्रह m. Titel von Werken.

व्यवस्थितत्व n. *Bestand, Constanz, das Bleibendsein.*

व्यवस्थिति f. 1) *Besonderheit, Unterschiedenheit, eine abgegrenzte Sonderstellung* Njâjam. 9,2, 23.25. — 2) *das Verbleiben, Verharren, — in* (Loc.). — 3) *Standhaftigkeit.* — 4) *Bestand, Constanz.* — 5) *das Feststehen, Ausgemachtsein, Bestimmtsein, Bestimmung.*

व्यवस्रंस m. in अव्यवस्रंस.

*व्यवहरण n. *Rechtshandel.*

व्यवहर्तर् Nom. ag. 1) *der sich mit Etwas beschäftigt, — abgiebt, Etwas anwendet;* mit Instr. Jâgñ. 2,240. — 2) *Richter.* — 3) *ein Vaiçja Râgan. 18,12.

व्यवकर्तव्य 1) Adj. *zu gebrauchen, zu verwenden.* — 2) n. impers. *zu handeln, zu verfahren.*

व्यवकार m. 1) *das Verfahren, Treiben, Handlungsweise.* अस्मदाज्ञया व्यवकारः कार्यः so v. a. *es soll nach unserm Befehl verfahren werden.* — 2) *Verkehr,* — *mit* (सक्) oder im Comp. vorangehend). — 3) *Hergang, Vorgang.* — 4) *der gewöhnliche Hergang im Leben, das gemeine Leben, allgemeiner Brauch.* — 5) *Thätigkeit, Beschäftigung, das Sichabgeben mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 6) *Geschäft, Handelsgeschäft, Handel,* — *mit* (im Comp. vorangehend) Hem. Par. 2,270. 277. — 7) *Vertrag.* — 8) *Rechtshandel, Streitsache, Process,* — *mit* (सक्) Âpast. — 9) *Rechtspflege* Gaut. 11,19. — 10) *Rechtsfähigkeit, Majorennität* Gaut. 2,34. 10,48. — 11) *Gebrauch eines Ausdrucks, das Reden von.* तैरेवात्र व्यवकारः so v. a. *eben diese sind hier gemeint* 227,1. — 12) *Bezeichnung.* — 13) *das Anhalten zu einer Arbeit, eine auferlegte Zwangsarbeit* Jolly, Sch. 315. 318. — 14) in der Mathematik *Bestimmung.* — 15) bildliche Bez. *a) der Strafe.* — *b) *des Schwertes.* — 16) **ein best. Baum.*

व्यवकारक 1) m. *Geschäftsmann.* — 2) f. °रिका *a) Dienerin.* — *b) *Handel und Wandel, das gewöhnliche Thun und Treiben.* — *c) *Besen.* — *d) *Terminalia Catappa.*

व्यवकारकाण्ड n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्यवकारज्ञ Adj. *mit dem Hergang im Leben vertraut,* so v. a. *erwachsen, mündig.*

व्यवकारतत्त्व n. und व्यवकारतिलक m. Titel.

व्यवकारत्व n. Nom. abstr. zu व्यवकार 4) und 8).

व्यवकारदर्शन n. *das Prüfen einer Rechtssache, Rechtsprechen.*

व्यवकारदशा f. *das alltägliche Leben, die platte Wirklichkeit* Sarvad. 146,17.

व्यवकारदीधिति f. und व्यवकारनिर्णय m. Titel.

व्यवकारपद n. *Rechtsfall.*

*व्यवकारपाद m. *einer der 4 Theile (Anklage, Vertheidigung, Beweis, Spruch) in einem Processe.*

व्यवकारप्रकाश m. und व्यवकारमयूख m. Titel Burnell, T.

व्यवकारमातृका f. *der Process mit allen seinen Theilen.*

व्यवकारमाधव Titel Burnell, T.

व्यवकारमार्ग m. *Rechtsfall.*

व्यवकारमाला f. Titel Opp. Cat. 1.

व्यवकारयितव्य Adj. *zu beschäftigen mit* (Instr.), insbes. *zwangsweise* Jolly, Sch. 315.

व्यवकारवत् 1) Adj. *sich beschäftigend mit* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *Geschäftsmann.*

व्यवकारविधि m. *Rechtsverfahren, Rechtslehre.* *व्यवकारविषय m. *Rechtsfall.*

व्यवकारसमुच्चय m., व्यवकारसार n., व्यवकारसिद्धि f. und व्यवकारसौख्य n. (Bühler, Rep. No. 366) Titel.

व्यवकारस्थान n. *Rechtsfall.*

व्यवकारस्थिति f. *Rechtsverfahren* 212,26.

व्यवकाराङ्गस्मृतिसर्वस्व n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 367.

व्यवकारार्थस्मृतिसारसमुच्चय m. desgl. Burnell, T.

व्यवकारासन n. *Richterstuhl.*

व्यवकारिक Adj. fehlerhaft für व्याव°.

व्यवकारिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. α) *verfahrend, zu Werke gehend.* — β) *Geschäfte machend.* — *b) rechtsfähig.* Nom. abstr. °रिता f. Kâtj. bei Aparârka. — 2) m. *a) Geschäftsmann, Kaufmann* Kampaka 6. Paṅkad. — *b) eine best. mohammedanische Secte.*

व्यवकार्य 1) Adj. *a) womit man sich befassen kann* in अ°. — *b) mit dem man verkehren darf, verkehrsfähig.* — 2) *n. *Werthgegenstand* Râgân. 13,144.

व्यवकित s. u. 1. धा mit व्यव.

°व्यवकृत् Adj. *handelnd mit.*

व्यवकृति f. 1) *das Verfahren, Art und Weise zu handeln* Ind. St. 15,289. — 2) *Thätigkeit.* — 3) *Verkehr.* — 4) *geschäftlicher Verkehr, Handel.* — 5) *Rechtshandel, Streitsache, Process.* — 6) *Gerede* in दुर्व्यवकृति Nachtr. 3.

व्यवकृतितत्त्व n. Titel.

व्यवानिन् Adj. *dazwischen nicht athmend* Ait. Âr. 459,18.

व्यवाय 1) m. *a) das Dazwischentreten, Trennung durch Einschieben, das Getrenntsein durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) das Eindringen.* — *c) Umwandlung.* — *d) coitus.* — *e) Geilheit.* — *f) *= प्रुड्डि.* Fehlerhaft, vgl. Zach. Beitr. 16. — 2) *n. = तेजस्.

व्यवायिन् Adj. 1) *dazwischentretend, trennend.* — 2) *eindringend, sich in einem Andern ausbreitend, durchdringend* Karaka 6,12. Nom. abstr. °त्व n. 1,27. — 3) *den Beischlaf vollziehend.*

व्यवेतत्व n. *das Getrenntsein durch* (im Comp. vorangehend).

1. व्यशन m. in einer Formel. Andere Texte वैयशन, व्यँश्निय und व्यश्नुविँन्.

2. व्यशन Adj. (f. आ) *sich des Essens enthaltend* Hariv. 2,81,5.

व्यँश्निय und व्यश्नुविँन् m. in einer Formel. Vgl. 1. व्यशन.

व्यश्व, विँश्वश्व 1) Adj. *pferdelos.* — 2) N. pr. eines Ṛshi und eines alten Fürsten. Auch Pl.

व्यश्वसारथ्यायुध Adj. *der die Pferde, den Wagenlenker und die Waffen eingebüsst hat* Gaut. 10,18.

*व्यष्टक m. *schwarzer Senf.* v. l. मुष्टक.

व्यष्टका f. *der erste Tag in der dunkelen Monatshälfte.*

व्यष्टि 1) f. *a) das Erlangen, Erfolg.* Auch Pl. — *b) Einzelding, Einzelwesen.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

व्यष्टिसमष्टिता f. Nom. abstr. *das Einzelding- und (oder) das Gesammtding-Sein* 259,28.

व्यस् (aus 2. अस् mit वि) *sondern, scheiden, zerlegen.* Nur विव्यास MBh. 1,60,5. 63,88.

1. व्यसन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Hinundherbewegen.* — 2) *Fleiss, Betriebsamkeit.* — 3) *das Hängen an Etwas mit ganzer Seele, leidenschaftliche Neigung zu Etwas, das Versessensein auf Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *Versessenheit, eine den Menschen beherrschende Leidenschaft,* insbes. *eine tadelnswerthe, eine schlechte Passion, Laster; Liebhaberei, Steckenpferd.* — 4) *Missgeschick, Widerwärtigkeit, Unfall; Uebelstand.* Häufig Pl. — 5) *Untergang* (eines Gestirns).

2. व्यसन fehlerhaft 1) Adj. Hariv. 7915 für व्यशन. — 2) n. MBh. 9,3423 für व्यंसन, 12,3910 für ऽव्यसन.

व्यसनब्रह्मचारिन् m. *Unglücksgefährte* Mudrâr. 134,7. 8 (200,14. 201,1).

°व्यसनवत् Adj. *der ein Ungemach mit — erlitten hat.*

व्यसनिता f. 1) *eine Liebhaberei für* (Loc. oder im Comp. vorangehend Spr. 7753. Kâd. 89,24 [161, 13]), *das Versessensein auf Etwas, grosse Leidenschaft für Etwas* Kâd. 65,6 (122,10). — 2) *eine den Menschen beherrschende Leidenschaft, eine schlechte Passion.*

°व्यसनित्व n. *das Fröhnen, Obliegen.*

व्यसनिन् Adj. 1) *sich abarbeitend, sich viele Mühe gebend* MBh. 3,313,110 = Spr. 5865. — 2) am Ende eines Comp. *leidenschaftlich ergeben, erpicht —, versessen auf* Spr. 7630. Ohne Ergänzung *eine Liebhaberei habend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,17 (S. 543, Z. 9). — 3) *bösen Neigungen fröhnend, schlechte Passionen habend, lasterhaft.* — 4) *den ein Unfall betroffen hat, unglücklich, der einen Unfall mit* (im Comp. voran-

gehend) *gehabt hat* Çiç. 2,60. प्रत्यासन्न° *dem ein Unfall droht;* दुर्भिक्ष° *der mit Hungersnoth zu kämpfen hat.*

व्यसनोत्सव m. *ein Fest, bei dem man seinen schlechten Passionen freien Lauf lässt, Orgien u. s. w.*

व्यसि Adj. *ohne Schwert.*

व्यसु Adj. (f. eben so) *entseelt, leblos, todt.*

व्यसुत्व n. *Verlust des Lebens.*

व्यस्तकेश Adj. (f. ई) *struppig.*

व्यस्तत्रैराशिक n. *rule of three terms inverse.*

व्यस्तपद् n. *Gegenklage.*

व्यस्तपुच्छ Adj. *mit ausgebreitetem Schweife* Çulbas. 3,62.

व्यस्तविधि m. *inversion.*

*व्यस्तार् n. *das Hervorquellen des Brunstsaftes auf den Schläfen des Elephanten.*

व्यस्थक Adj. *knochenlos.*

*व्यक्रन् und *व्यङ्क, Loc. व्यङ्कि, व्यक्रनि und व्यङ्के.

1. व्या, व्ययति, °ते 1) Act. Med. *einhüllend umlegen, verhüllen* RV. 4,22,2. पर्णाभिर्वीयमाणः (!); Med. *sich bergen, sich hüllen in* (Acc. oder Loc.) RV. 9,97,12. 107,18. वीत 1) *verborgen* RV. 4,7,6. — 2) *gehüllt in* (Instr.), *umgürtet mit* (Instr.). Vgl. कृत्स्नवीत. — Caus. व्याययति; vgl. u. सम्. — *Intens. वेवीयते. — Mit अधि, °व्ययत्नी MBh. 1,3,58 fehlerhaft (vgl. u. अव). अधिवीत *umwunden mit* (Instr.). — Mit अप 1) *abziehen, abdecken.* — 2) Med. (*sich herauswickeln, sich frei machen*) *läugnen* (intrans.). — Mit अपि *zudecken.* — Mit अभि Med. *sich hüllen in* (Acc.). — Mit अव *abziehen, abdecken.* MBh. 1,3,58 zu lesen अवव्ययत्नी. — Mit आ 1) *umhüllen* (als Hülle, mit Acc.). — 2) *sich bergen in* (Loc.). — Mit उद्, उद्वीत MBh. 7,365 fehlerhaft für उद्भूत. — Mit उप *umnehmen, umhängen* (die heilige Schnur über die linke Schulter und unter den rechten Arm). उपवीय Absol. — Mit नि *umhängen, umnehmen.* Absol. निवीय. निवीत *die heilige Schnur um den Hals tragend.* — Mit परि *umhüllen, überziehen, herumschlingen, schlingen um.* Med. *sich Etwas als Hülle umnehmen, sich bergen in.* परिवीत *umhüllt, gehüllt in, umschlungen —, umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit प्रति, °वीत *verhüllt* Gop. Br. 2,3,22. Superl. °तम *ganz leise* ebend. und Vaitân. 22,12. — Mit सम् 1) Act. *zusammenwickeln.* — 2) Act. *zudecken, hüllen in* (Instr.). — 3) Med. (Act. Bhâg. P.) *anziehen,* mit Acc. — 4) Med. *sich hüllen in* (Instr.), *sich verhüllen.* — 5) Act. *Jmd Etwas* (wie ein Gewand) *anziehen,* so v. a. *ausstatten mit, ausrüsten.* Pâr. Grhj. संव्ययस्व fehlerhaft; vgl. AV. 14,1,45. — 6) संवीत *a) gehüllt in, bedeckt, umlegt, umwickelt, umgeben, versehen mit, verhüllt von;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *verhüllt, bekleidet; geharnischt.* — *b) verhüllt,* so v. a. *verschwunden.* — *c) umgethan, umgelegt* Bâlar. 30,1. — *d) wozu man ein Auge zudrückt, stillschweigend gestattet von* (im Comp. vorangehend). — Caus. संव्यापित *gehüllt worden in* (Acc.) Hem. Par. 2,38. — Mit अनुसम्, अनुसंव्ययस्व Pâr. Grhj. 4,12 fehlerhaft; vgl. AV. 2,13,3. 19,24,5. अनुसंवीत *gehüllt in* (im Comp. vorangehend). — Mit अभिसम् Med. *dazu anziehen* Mân. Grhj. 1,9. Vgl. AV. 2,13, 3. 19,24,5. — Mit उपसम् Med. dass. AV. 19,24,5. उपसंवीत *gehüllt in* (im Comp. vorangehend).

2. व्या vielleicht = 3. वी *in Bewegung setzen.* अव्ययम् RV. 7,33,4.

3. व्या, व्याति MBh. 12,301,95 angeblich = व्याप्नोति, aber wohl fehlerhaft für ध्याति.

व्याकरण n. 1) *das Sondern, Scheiden.* — 2) *Auseinandersetzung, detaillirte Beschreibung.* — 3) *das Offenbaren, Kundthun.* Auch Pl. — 4) bei den Buddhisten *Enthüllung, Vorhersagung* Lalit. 123,4. 128,18. 129,12. 257,9. Kâraṇḍ. 28,1. 37,22. 89,16. 90,3. — 5) *Entfaltung, Schöpfung.* — 6) *Grammatik; grammatische Correctheit.*

*व्याकरणक n. *eine schlechte Grammatik.*

व्याकरणकौण्डिन्य m. N. pr. eines Mannes.

व्याकरणकुण्डिक Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 770.

व्याकरणदीपप्रभा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

व्याकरणमहाभाष्य n. Titel von Patañgali's *grammatischem Commentar.*

व्याकर्तर् Nom. ag. *Entfalter, Schöpfer* Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,20. Nom. abstr. °र्तृत्व n. ebend.

व्याकार m. *Entwickelung, weitere Ausführung.*

व्याकारदीपिका f. Titel eines Werkes.

व्याकीर्ण 1) Adj. s. u. 3. कर् mit व्या. — 2) n. *Verwirrung* (der Casus).

व्याकुल 1) Adj. (f. आ) *a) ganz erfüllt —, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). निद्रा° so v. a. *schlaftrunken.* — *b) ganz mit Etwas beschäftigt;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — *c) von einem Gedanken oder einem Gefühle ganz beherrscht, bestürzt, aufgeregt, ausser sich, seiner nicht mächtig.* व्याकुल° Adv. Çiç. 12,24. — *d) in Verwirrung —, in Unordnung seiend, verworren* (von Leblosem). °म् Adv. — *e) zuckend.* — 2) *m. N. pr. eines Fürsten.

व्याकुलता f. Nom. abstr. zu व्याकुल 1) *b)* (211, 8) und *c).*

व्याकुलत्व n. Nom. abstr. zu व्याकुल 1) *c).*

*व्याकुलधुव m. N. pr. eines Fürsten.

व्याकुलय्, °यति 1) *Jmd in Aufregung versetzen, ausser sich bringen.* — 2) *Etwas in Verwirrung —, in Unordnung bringen.* — 3) व्याकुलित *a) erfüllt —, voll von* (im Comp. vorangehend). — *b) in Aufregung versetzt, bestürzt, ausser sich, seiner nicht mächtig.* — *c) verworren, in Unordnung gebracht, zerstört.*

व्याकुलालाप Adj. *verwirrt redend* und zugleich *verstimmt* (Laute) Kathâs. 90,48.

*व्याकुलितिन् Adj. = व्याकुलितमनस.

व्याकुली Adv. 1) mit कर् *a) ganz mit Etwas erfüllen.* °कृत *erfüllt —, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) Jmd in Aufregung versetzen, verwirren, ausser sich bringen* 152, 14. — *c) Etwas in Unordnung bringen, verwirren.* — 2) mit भू *in Aufregung gerathen, verwirrt werden, ausser sich gerathen* Uttamâ. 121.

*व्याकृति f. = भङ्गि.

व्याकृति f. 1) *Sonderung.* — 2) *Auseinandersetzung, detaillirte Beschreibung, weitere Ausführung.* — 3) *Erklärung.*

व्याकोप m. *Widerspruch, Widerstreit* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,26.

व्याकोश Adj. 1) *aufgeblüht, blühend.* — 2) *geöffnet, offen* (Hand). — Vgl. पद्म° Nachtr. 4.

व्याकोशकोकनद् Adj. *blühende rothe Wasserlilien habend.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 4,46.

व्याकोशी Adv. mit कर् *öffnen* (die Hand) Comm. zu Gobh. 4,8,2.

व्याक्रिया f. *Entfaltung, Schöpfung* Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,4.

व्याक्रोश m. und °क्रोशी f. *das Schelten, Schmähung.* Letzteres auch *Gekrächze* Harshaṁ. 130,17.

*व्याक्रोशक Adj. *der da schilt, schmäht.*

व्याक्षेप m. 1) *Schmähung.* — 2) *Zerstreutheit.* मनोव्याक्षेपार्थम् *um den Geist zu zerstreuen* Hem. Par. 1,331.

°व्याक्षेपिन् Adj. *zerstreuend, verjagend* Mahâvîraṁ. 105,19.

व्याख्या f. *Erklärung, Auseinandersetzung, Commentar.* *°श्लोक m. = कारिका.

व्याख्यातर् Nom. ag. *Erklärer.* *f. °त्री.

व्याख्यातव्य Adj. *zu erklären.*

व्याख्यान 1) Adj. (f. ई) *a) erklärend, erläuternd.* — *b) erinnernd an* (Gen.), so v. a. *ähnlich* Pat. zu

P. 4,3,66, Vârtt. 4. — 2) n. *a) Erzählung. — b) das Hersagen, Recitation. — c) Erklärung, Auseinandersetzung.*

व्याख्यानप्रक्रिया f. Titel eines Werkes Bühler Rep. No. 316.

व्याख्यानय्, °यति *mittheilen, berichten, erzählen* 302,7 (im Prâkrit).

व्याख्यानरत्नावली f. und व्याख्यानविवरण n. Titel Burnell, T.

व्याख्यानशाला f. *Lehrstube.*

व्याख्यापरिमल m., व्याख्याप्रदीप m., व्याख्यामृत n., व्याख्यायिक (Burnell, T.), व्याख्यायुक्ति f., व्याख्यासार und व्याख्यासुधा f. Titel.

व्याख्यास्थान n. *Schule. Hörsaal* Vikramâṅkak. 18,78.

व्याख्यास्वर् m. *Redeton (mittlerer Ton* Comm.).

व्याख्येय Adj. *zu erklären* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1.

व्याघट्टना f. *Reibung* Çiç. 3,6.

व्याघात m. 1) *Schlag, Hieb, Streich, Schuss, ictus* Vâsav. 125,3. — 2) *Niederlage* Çiç. 8,61. — 3) *Erschütterung, Aufregung, Beunruhigung.* — 4) *Verhinderung, Hinderniss.* — 5) (logischer) *Widerspruch* Kap. 5,55. Comm. zu Çiç. 15,123 (89). — 6) in der Rhetorik *eine Figur, in welcher einer Ursache widersprechende Wirkungen zugeschrieben werden.* — 7) *ein best. astron.* Joga Vâsav. 125,3.

व्याघातिम bei den Gaina *freiwilliges Verhungern nach einer tödtlichen Verletzung* Çilâṅka 1,344.

व्याघारण 1) n. *das Umhersprengen, Besprengen* Âpast. Çr. 7,6,2. 13,14,8. Vgl. दिग्व्याघारण. — 2) m. Pl. *die Sprüche, welche die Besprengung begleigleiten,* Âpast. Çr. 11,14,8.

व्याघुटन n. *das Zurückkehren* Hem. Par. 1,328.

व्याघ्र, विव्याघ्र 1) m. *Tiger* (ein Bild edler Männlichkeit). Am Ende eines Comp. *ein Tiger unter —,* so v. a. *ein ganz ausgezeichneter —.* — 2) * *Pongamia glabra.* — c) * *rothblühender Ricinus* Râǵan. 8,57. — d) N. pr. α) eines Rakshas VP.^{2} 2,285. — β) verschiedener Männer. — 2) f. व्याघ्री *a) Tigerin.* — *b) Solanum Jacquini* Râǵan. 4,30. Bhâvapr. 3,125. — *c)* N. pr. einer buddh. Göttin.

*व्याघ्रक m. Hypokoristikon von व्याघ्राजिन.

व्याघ्रकेतु m. N. pr. eines Mannes Harshaṅ. 199,7.

व्याघ्रगिरि m. N. pr. eines mythischen *Berges* Ind. St. 14,122.

व्याघ्रग्रीव m. Pl. N. pr. eines Volkes.

व्याघ्रचर्मन् n. *Tigerfell* Âpast. Çr. 20,19.

व्याघ्रचर्ममय Adj. MBh. 6,1787 fehlerhaft für °चर्मच्छद्, wie die anderen Ausgg. lesen.

व्याघ्रत्रस्त्रम्भन Adj. *den Tiger vernichtend.*

*व्याघ्रतल m. *roth blühender Ricinus* Râǵan. 8,58. Vgl. व्याघ्रदल.

व्याघ्रता f. und व्याघ्रत्व n. Nom. abstr. von व्याघ्र *Tiger.*

*व्याघ्रदंष्ट्र m. *Tribulus lanuginosus.*

व्याघ्रदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*व्याघ्रदल m. *Ricinus communis.* Vgl. व्याघ्रतल.

व्याघ्रनख 1) n. * *eine von Fingernägeln herrührende Wunde von bestimmter Form.* — 2) (* m. n.) *ein best. wohlriechender Stoff, unguis odoratus* Râǵan. 12,131. Bhâvapr. 1,190. — 3) * m. n. *Wurzel oder eine best. Wurzel.* — 4) * m. *Tithymalus antiquorum.*

*व्याघ्रनखक n. = व्याघ्रनख 1).

*व्याघ्रनायक m. *Schakal.* Vgl. व्याघ्रसेवक.

व्याघ्रपद् 1) * Adj. *Tigerfüsse habend* L. K. 1045 — 2) m. *a)* * *Flacourtia cataphracta.* — *b)* N. pr. eines Ṛshi, eines Grammatikers u. s. w.

व्याघ्रपद् m. *eine best. Pflanze.*

व्याघ्रपद्य m. Patron. fehlerhaft für वैयाघ्रपद्य.

व्याघ्रपराक्रम m. N. pr. eines Mannes.

व्याघ्रपाद् m. 1) * *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,161. — 2) * *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,218. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

*व्याघ्रपुच्छ m. *Ricinus communis* Bhâvapr. 1,201.

व्याघ्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

व्याघ्रपुष्प m. N. pr. eines Mannes.

व्याघ्रप्रतीक Adj. *das Ansehen eines Tigers habend.*

व्याघ्रबल m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) einer mythischen Person Ind. St. 14,121. 122. 139. 151.

व्याघ्रभट m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines *Kriegers.*

व्याघ्रभूति m. N. pr. eines Grammatikers.

व्याघ्रमारिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,266.

व्याघ्रमुख m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) Pl. eines Volkes. — 3) eines Berges.

व्याघ्रराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

*व्याघ्रवृषा f. *eine Art Momordica.*

व्याघ्रलोमन् n. *Tigerhaar.*

व्याघ्रवक्त्र 1) * Adj. *ein Tigergesicht habend.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) f. आ N. pr. einer buddh. Göttin.

*व्याघ्रश्वन् m. *ein tigerähnlicher Hund.*

व्याघ्रश्वेत m. N. pr. eines Jâtudhâna VP.^{2} 2,292.

व्याघ्रसेन m. N. pr. eines Mannes.

व्याघ्रसेवक m. *Schakal* (soll dem Tiger das Wild zeigen) Râǵan. 19,9. Ind. Antiq. 11,320.

व्याघ्रात 1) * Adj. *tigeräugig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Asura.

*व्याघ्राजिन m. N. pr. eines Mannes.

*व्याघ्राट m. *Feldlerche.*

*व्याघ्राण n. *das Beriechen.*

*व्याघ्रादनी oder *व्याघ्रादिनी f. *Ipomoea Turpethum.*

व्याघ्रिणी f. bei den Buddhisten N. pr. eines Wesens im Gefolge der Mütter.

व्याघ्रेश्वर n. Name eines Liṅga.

(व्याघ्र) विव्याघ्रिन् Adj. *tigrinus.*

*व्याङ्ग m. Patron. von व्यङ्ग.

व्याचिख्यासु Adj. mit Acc. oder Gen. (!) *zu erläutern im Begriff stehend* Comm. in der Einleitung zu Âpast. Çr. 1 und 6.

व्याज m. n. (ausnahmsweise; adj. Comp. f. आ) *Betrug, Betrügerei, Hinterlist; Täuschung, falscher Schein, Vorwand.* Auch Pl. Am Anfange eines Comp. = व्याजेन *durch —, mit —, auf hinterlistige Weise; mit Hinterlist, zum Scheine, dem Scheine nach.* Am Ende eines Comp. hinter dem, *was die Täuschung bereitet* und *was simulirt wird, blosser Schein —, blosser Vorwand ist.* Am Ende eines adj. Comp. *nur den Schein von — habend, in der Gestalt von — erscheinend* Çiç. 18,75.

व्याजनिद्रित Adj. (f. आ) *sich schlafend stellend.*

व्याजनिन्दा f. *ironischer Tadel.*

व्याजपूर्व Adj. *den blossen Schein von Etwas habend.*

व्याजभानुजित् m. N. pr. eines Mannes.

व्याजमय Adj. (f. ई) *simulirt, erheuchelt.*

व्याजय्, °यति *Jmd hintergehen, täuschen.*

व्याजसुप्त 1) Adj. (f. आ) *sich schlafend stellend* Çiç. 11,9. — 2) n. *simulirter Schlaf.*

व्याजस्तुति f. *ironisches Lob* Vâmana 4,3,24. Kâvjapr. 10,26. Comm. zu Mṛkkh. 18,6.

व्याजिह्म Adj. *zur Seite geschoben, schief.*

व्याजीकरण n. *das Hintergehen, Täuschen.*

व्याजोक्ति f. *eine best. rhetorische Figur: heuchlerische Worte, Vertuschung* Vâmana 4,3,25. Kâvjapr. 10,32.

व्याड 1) * Adj. *tückisch, boshaft* Çâçvata 282, v. l. — 2) m. *a) Raubthier.* — *b)* * *Schlange.* — *c)* * *Schakal.* — *d)* Bein. Indra's.

*व्याडायुध n. *unguis odoratus.*

व्याडि und व्याळि m. Patron. N. pr. verschiedener Männer Z. d. d. m. G. 36,557 (eines Dichters).

*व्याडिशाला f. *gaṇa* क्षत्रियादि.

व्याडीय 1) Adj. *von* Vjâḍi *herrührend, — verfasst.* — 2) m. Pl. *die Anhänger* Vjâḍi's.

व्याडीयपरिभाषावृत्ति f. Titel eines Werkes Büh-

LER, Rep. No. 319.

*व्याड्या f. Patron. f. zu व्याडि.

व्यात्त 1) Adj. s. u. 1. दा mit व्या. — 2) n. *das geöffnete Maul, Rachen.*

व्यात्युक्षी f. *gegenseitiges Bespritzen* Çiç. 8,32. Prasannar. 135,5. Ârjav. 88,24.

व्यादान n. *das Aufsperren* (des Mundes, Maules) Bâlar. 239,19.

व्यादायस्वापिन् m. N. pr. eines Dämons (*mit offenem Maule schlafend*) Suparn. 23,6.

व्यादित Adj. s. u. 1. दा mit व्या.

व्यादिश् f. vielleicht *der zwischen zwei* विदिश् *gelegene Punct auf der Windrose.*

व्यादीर्घ Adj. *lang gestreckt.*

*व्यादीर्णास्य 1) Adj. *einen aufgerissenen Rachen habend.* — 2) m. *Löwe.*

व्यादीर्णी Adv. mit कर् *aufreissen* Bhâm. V. 2,89.

व्यादेश m. 1) *Andeutung*, so v. a. *Ansatz zu* Nir. 14,6 (vgl. Nilak. zu MBh. 1,90,16). — 2) *eine Anweisung —, Vorschrift im Einzelnen, specielle Anweisung* Gaim. 3,4,51.

व्याध m. 1) *Jäger.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) *ein roher Mensch.*

व्याधक m. *Jäger.*

व्याधगीति f. *die Lockstimme des Jägers* Kâd. 118,15. 16 (211,13. 212,1).

व्याधता f. *das Jägersein, Jagdleben* Visnus. 16,9.

*व्याधाम m. Indra's *Donnerkeil.*

व्याधाय्, °यते *einen Jäger darstellen.*

व्याधि m. 1) *Krankheit.* स्त्री° so v. a. *eine Plage von Weib.* Personificirt ist die *Krankheit* ein Kind des Todes. — 2) **Costus speciosus* oder *arabicus* Râgân. 12,122.

व्याधिघात m. 1) *Cathartocarpus fistula* Bhâvapr. 1,172. 3,93. 6,29. Auch °क. — 2) **Calamus Rotang* Râgân. 9,107.

व्याधित Adj. (f. आ) *mit einer Krankheit behaftet, krank, kränklich* Gaut. Lalit. 348,4.

1. व्याधिन् Adj. *durchbohrend.*

2. व्याधिन् Adj. *mit Jägern versehen.*

*व्याधिरिपु m. 1) *Webera corymbosa.* — 2) *Pterospermum acerifolium* Râgân. 9,42.

व्याधिल in गोव्याधिल.

व्याधिवर्धक m. fingirter Name eines Arztes Kautukar.

व्याधिसंघविमर्दन n. Titel eines Werkes.

व्याधिसमुदेशीय Adj. *die Lehre von den Krankheiten betreffend* Suçr. 1,88,20.

व्याधिसिद्धाञ्जन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्याधिसिन्धु m. fingirter Name eines Arztes Hâsj. 26,17.

*व्याधिस्थान n. *der Körper.*

*व्याधिहृत्तरु m. *Yamswurzel* Râgân. 7,86.

व्याधी, विम्राधी f. *Sorge.*

व्याध्य Adj. als Beiw. Çiva's MBh. 7,2877. v. l. व्याध. Vgl. अव्याध्य.

व्यान, विम्रान m. *Athem, Hauch.* Bei der gewöhnlichen Eintheilung in प्राण, उदान, व्यान und weiterhin अपान, समान, soll es *den im ganzen Körper sich verbreitenden Lebenshauch* bezeichnen. Personificirt als ein Sohn Udâna's und Vater Apâna's.

व्यानदा Adj. *Athem gebend.*

व्यानदृंह् (Nom. °धृक्) Adj. *den* Vjâna *fest (dauernd) machend* TS. 7,5,19,2. Kâṭh. 5,15.

व्यानभृत् Adj. *den* Vjâna *erhaltend.*

व्यानम्र Adj. (f. आ) *gebeugt* Alaṁkâraç. 33,a,4.

व्यानम्री Adv. mit कर् *beugen, demüthigen, beschämen* Bhâm. V. 2,171.

(व्यानशि) विम्रानशि Adj. *durchdringend* RV. 9, 86,5. mit Acc. 3,49,3.

व्यानोदान, विम्रानोदान m. Du. *der* Vjâna *und* Udâna.

व्यापक Adj. (f. °पिका) *durchdringend, sich weit verbreitend, allgemein verbreitet;* in der Logik *stets enthalten in, inhärirend* Sâj. zu RV. 10,34, 1. व्यापकं नि-स्रम् (Agni-P. 23,20. 22. 23. 25. 30. 39. 43) und व्यापकं कर् (sc. न्यासम्) so v. a. *allerwärts auftragen, — hinschreiben, — hinmalen.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Kap. 5,69. 6,59).

व्यापकतावादार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्यापत्ति f. 1) *Unfall, Unglücksfall, Widerwärtigkeit, Calamität, Ungemach; das Schadennehmen, Verderben, in Unordnung Gerathen, Misslingen, Entstellung;* auch so v. a. *Untergang, Tod* und *Schwund* (z. B. eines Lautes). — 2) *die Verwandlung des* Visarga *in den* Ûshman.

व्यापद् f. 1) = व्यापत्ति 1). Auch Pl. — 2) *eine unheilvolle That.*

व्यापन n. *das Durchdringen, Erfüllen* Sâj. zu RV. 1,113,14.

व्यापनीय Adj. *zu durchdringen, zu erfüllen.*

व्यापाद् m. 1) *Untergang, Tod.* — 2) *böse Gedanken, — Absicht* Lalit. 348,11. Vâgrakkh. 31, 14. 15.

व्यापादक Adj. *zu Grunde richtend, tödtlich* (Krankheit).

व्यापादन n. *Verderbniss* (trans.), *Zerstörung, Zugrunderichtung, Tödtung.*

व्यापादनीय Adj. *zu Grunde zu richten, zu tödten.* Nom. abstr. °ता f.

व्यापादयितव्य Adj. dass.

व्यापार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Beschäftigung, Geschäft, Thätigkeit, Bemühung, Function.* Acc. mit कर् *ein Geschäft besorgen, sich zu thun machen mit* (Loc.), *Hand anlegen, helfen;* mit बन्ध् *sich machen an* (Loc.), mit या *sich kümmern um* (Gen.). सायकानाम् *der Pfeile Geschäft*, nämlich *das Ziel zu treffen.* In Comp. mit einem Subject oder mit einem Object (*Beschäftigung mit* u. s. w.). देवव्यापारकारक Adj. *an die Götter Hand anlegend, gegen sie kämpfend* Hariv. 1,48,27. — 2) *das 10te astrologische Haus.*

व्यापारक am Ende eines adj. Comp. von व्यापार *Function.*

व्यापारण n. *das Veranlassen zu einer Thätigkeit.*

°व्यापारवत्ता f. *das Haben der Function von.*

व्यापारवत् Adj. *wirksam.* Vgl. कीदृग्व्यापारवत्.

व्यापारिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich beschäftigend mit.* — 2) m. *Arbeiter* Spr. 7728.

व्यापित्व n. *weite Verbreitung, das Weitreichen, Allgemeinheit.* Am Ende eines Comp. *das Sicherstrecken auf* 259,28.

व्यापिन् Adj. *sich ausbreitend, sich weithin verbreitend, allgemein verbreitet, überall hindringend;* am Ende eines Comp. *umfassend, enthaltend* (Karaka 6,10), *reichend bis, verbreitet über, erfüllend, während.*

व्यापीत Adj. *ganz gelb.*

व्यापृत 1) Adj. s. u. 3. पर् mit व्या. — 2) m. *Beamter.*

व्यापृति f. *Beschäftigung, Thätigkeit* Karaka 3,8 (व्यापत्ति gedr.).

व्याप्ति, विम्राप्ति f. 1) *das Erreichen, Erlangen, Zustandebringen.* — 2) *das Durchdringen, Erfüllen, Enthalten; das überallhin Sicherstrecken, das überall und stets Sein, Durchgängigkeit, Allgemeinheit* Kap. 5,29. Comm. zu Njâjam. 2,1,66. न व्याप्तिरेषा so v. a. *es ist dies keine Regel ohne Ausnahme.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

व्याप्तिग्रहोपायटिप्पणी f. Titel Burnell, T.

व्याप्तिनिरूपण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्याप्तिमत्त्व n. *die Eigenschaft des Sicherstreckens auf Andere.*

व्याप्तिमत् Adj. *sich erstreckend; alldurchdringend, durchgängig, allgemein.*

व्याप्तिलक्षण n., व्याप्तिवाद m., °क्रोड m. und व्याप्त्यनुगम m. Titel Opp. Cat. 1.

व्याप्य 1) Adj. *das worin Etwas stets enthalten*

ist, — *inhärirt*. Nom. abstr. °त्व n. 281,28. 282,1. — 2) *n. *a*) = साधन, लिङ्ग. — *b*) *Costus speciosus* oder *arabicus*.

*व्याभाषक Adj. von 1. भाष् mit व्या.

व्याभाषित n. in दुःख°.

1. व्याम, विश्राम m. 1) *das Maass der ausgespannten Arme, Klafter*, = 5 Aratni Çulbas. 1,19. — 2) *Quere*. — 3) **Rauch*. — 4) Pl. *eine best. Gruppe von Manen* VP.² 3,163. 339.

2. व्याम Varâh. Brh. S. 77,7 *Costus speciosus* oder *arabicus*; vgl. die Note zur Uebersetzung.

*व्यामन n. = 1. व्याम 1).

व्याममात्र Adj. (f. ई) *ein Klafter messend, — tief* u. s. w.

व्यामिश्र Adj. (f. श्रा) 1) *vermischt, vermengt*. Loc. so v. a. *wenn sowohl das Eine als auch das Andere zusammen erscheinen* 240,29. — 2) *vermischt —, vermengt mit, begleitet von, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. Prasannar. 138,19. Naish. 3,130. — 3) *mannichfaltig, vielartig, ungleichartig* Pat. zu P. 3, 1, 26, Vârtt. 15. — 4) *zerstreut, unaufmerksam*.

व्यामोह m. 1) *Verlust der Besinnung* (Bâdar. 4,3, 5), *Mangel an klarem Bewusstsein, das Irresein, Verblendung —, Verwirrung des Geistes* Hemâdri 1, 553,14. निज°कुल° *der Wahn, dass es die eigenen Genossen seien*. — 2) *Ungewissheit, Unsicherheit in Bezug auf* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,2.

°व्यामोहिन् Adj. *Jmds Geist in Verwirrung bringend* Hâsj. 15.

(व्याय्य) विश्राय्य Adj. *in die Quere gehend*.

व्यायच्छन n. in प्राण°.

व्यायतता f. *das Aufgesperrtsein* (des Mundes) Comm. zu Mṛkkh. 168,21.

व्यायतत्व n. *Kräftigkeit* Çâk. 37.

व्यायतन in *अकिंच° fehlerhaft für आकिंचन्यायतन; im Pâli आकिञ्चञ्ञायतन.

व्यायतपातम् Absol. *von Weitem heranfliegend* Kumâras. 5,54.

व्यायाम, विश्रायाम m. 1) *Kampf, Streit*. — 2) *körperliche Anstrengung, — Uebung, Anstrengung in* oder *bei, Uebung in* (im Comp. vorangehend). — 3) = व्याम *Klafter* Çulbas. 1, 21. Vgl. द्वि° (Nachtr. 6). — 4) *= दुर्गसंचार und विषम. — व्यायामाभ्यधिकम् MBh. 1,5014 fehlerhaft für व्यायम्याभ्यधिकम्. — Vgl. noch Zach. Beitr. 44.

व्यायामप्रयोग m. Titel Burnell, T.

व्यायामभूमि f. *ein für körperliche Uebungen bestimmter Platz, Exercirplatz* u. s. w.

*व्यायामवत् Adj. *sich körperlich anstrengend, körperlichen Uebungen obliegend*.

व्यायामशाला f. *Turnhalle* Kâd. 83,21 (151,13).

व्यायामिक Adj. (f. ई) *körperliche Uebungen betreffend, dazu bestimmt* Ind. Antiq. 7,37.

व्यायामिन् Adj. = व्यायामवत्.

व्यायुक Adj. *entlaufend* Maitr. S. 4,1,5. Kap. S. 47,3.

व्यायुध Adj. *waffenlos*.

व्यायोग m. *ein best. einactiges Schauspiel* Dh. V. 5,11.

व्यायोजिम Adj. als Bez. eines best. Verbandes.

*व्यारोष m. *Groll, Unmuth*.

व्याल, विश्राल 1) Adj. *a*) *tückisch, hinterlistig, boshaft, bösartig*. Insb. von Elephanten gesagt. — *b*) **verschwenderisch*. — 2) m. (adj. Comp. f. श्रा) *a*) *ein tückischer Elephant* Çiç. 18,48. — *b*) *Raubthier* Gaut. — *c*) *Schlange*. — *d*) **Löwe*. — *e*) **Tiger* Râgân. 19,5. — *f*) **Panther*. — *g*) **Fürst, König*. — *h*) **Plumbago ceylanica* Râgân. 6,44. Bhâvapr. 1,164. — *i*) *der zweite Decan im Krebse, der erste im Scorpion und der dritte in den Fischen*. — *k*) *ein best. Metrum*. — *l*) Bez. *der Zahl acht* Ganit. Bhagan. 2. — *m*) N. pr. eines Mannes. Vgl. व्याड. — 3) f. व्याली *Schlangenweibchen*. — 4) n. Bez. *einer der 5 Stadien in der rückläufigen Bewegung eines Planeten*.

व्यालक m. 1) **ein tückischer Elephant*. — 2) *Raubthier* oder *Schlange*.

*व्यालकरञ्ज und *व्यालखड्ग (Râgân. 12,132) m. *unguis odoratus*.

*व्यालगन्धा f. *die Ichneumonpflanze* Râgân. 7,94.

व्यालग्राह und °ग्राहिन् (im Prâkrit Mudrâr. 33,1) m. *Schlangenfänger*. °ग्राहिणी f. *Schlangenfängerin*.

व्यालग्रीव m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*व्यालजिह्वा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,99.

व्यालत्व n. Nom. abstr. zu व्याल *ein tückischer Elephant*.

*व्यालदंष्ट्र und *°क m. *Asteracantha longifolia* oder *Tribulus lanuginosus* Râgân. 4,40.

व्यालद्रेष्काण m. = व्याल 2) *i*).

*व्यालनख m. *unguis odoratus* Râgân. 12,131.

*व्यालपत्रा f. *Cucumis utilissimus* Râgân. 7,204.

*व्यालपाणिज m. und *व्यालप्रकरण n. *unguis odoratus* Râgân. 12,132.

व्यालमृग m. 1) *Raubthier*. — 2) *ein best. Raubthier*.

व्यालम्ब 1) Adj. *herabhängend*. — 2) *m. *rothblühender Ricinus*.

व्यालम्बिन् Adj. *herabhängend*.

व्यालवत् Adj. *von Raubthieren* oder *Schlangen bewohnt* Hemâdri 1,53,3.

व्यालवर्ग m. entweder = व्याल 2) *i*) oder *die beiden ersten Decane im Krebse und im Scorpion und der dritte in den Fischen*.

*व्यालवल्ल m. *unguis odoratus* Râgân. 12,132.

व्यालशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*व्यालायुध m. (!) n. *unguis odoratus* Râgân. 12,132.

1. व्याली f. s. u. व्याल.

2. व्याली Adv. mit भू *zu einer Schlange werden*.

व्यालीय्, °यति *einer Schlange gleichen*.

व्यालोल Adj. *sich hinundher bewegend, zitternd, wogend* 168,15.

व्यालोलकुत्तलकलापवत् Adj. *mit wogendem Haare* Kaurap. 7.

व्यालोलन n. *das Hinundherbewegen* Veṇis. 185.

व्यावक्रोशी f. *gegenseitiges Schmähen, — Schelten* Harshak. 173,13.

*व्यावचर्ची f. wohl *allgemeines Wiederholen* P. 3,3,43, Vârtt. 3.

*व्यावचोरी f. *allgemeines Stehlen* ebend.

*व्यावभाषी und *°भासी (!) f. *allgemeines Schmähen*.

व्यावर्ग m. *Abtheilung, Abschnitt*.

*व्यावर्त m. = नाभिकण्टक.

व्यावर्तक 1) Adj. (f. °र्तिका) *beseitigend, ausschliessend* Comm. zu Njâjam. 1,1,7. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *m. *Cassia Tora* Râgân. 4,202.

व्यावर्तन, विश्रावर्तन 1) Adj. (f. ई) *beseitigend, ausschliessend* (Çamk. zu Bâdar. 3,3,65), *abwendend*. Vgl. विग्रहव्यावर्तनी. — 2) n. *a*) *Wendung* (des Weges). — *b*) *das Sichabwenden*. — *c*) *das Sichschlingen um Etwas*.

व्यावर्तनीय Adj. *zurückzunehmen*.

व्यावर्त्य Adj. *zu beseitigen, auszuschliessen*.

व्यावहारिक 1) Adj. (f. ई) *a*) *dem Verkehr —, dem Leben angehörig, hier gültig, — zur Erscheinung kommend, landläufig, real* (im Gegensatz zu *ideal*) Hemâdri 1,616,3. — *b*) *umgänglich*. — *c*) *zum Process gehörig*. — 2) m. *a*) *Beamter*. — *b*) *Pl. *eine best. buddhistische Schule*. — 3) n. *Verkehr, Handel, Geschäft*. — Vgl. वैयवहारिक.

व्यावहारिकवर्षोडनसार Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*व्यावहारी f. *Umgang, Verkehr*.

व्यावहार्य Adj. *tauglich, brauchbar, noch frisch*.

व्यावहासी f. *allgemeines Lachen* Bhatt.

व्याविवृत्सु Adj. *sich von — (Abl. oder im Comp. vorangehend) zu befreien wünschend* Sâj. zu Ait.

Up. 232,7 (व्याविवृत्सवो zu lesen). Comm. zu Vedântasâra (1829) 21,5.

व्यावृ॑त् f. 1) *Unterscheidung, Auszeichnung, Vorrang vor* (Gen. oder Instr.). — 2) *das Aufhören* Âpast. Çr. 1,9,10.

व्यावृतत्व n. nach dem Comm. *Hinterlist.* Vgl. व्यावृत्तत्व.

व्यावृ॑त्काम Adj. *einen Vorrang wünschend.*

°व्यावृत्तत्व n. *das sich nicht Vereinbarenlassen —, sich nicht Vertragen mit* Sâh. D. 122,10.

व्यावृ॑त्ति f. 1) *das Sichabwenden, Zukehren des Rückens* in स्त्र°. — 2) *Verdrehung* (der Augen). — 4) *das Sichlosmachen —, Sichbefreien von* (Abl.). — 4) *das Ausgeshlossenwerden —, Kommen um* (Abl.). — 5) *das Ausgeschlossensein, Ausschluss, Beseitigung* Kap. 6,30. Chr. 227,29. 248,12. परस्परम् Comm. zu Njâjam. 2,3,3. — 6) *Sonderung, Trennung, Unterscheidung, Distinctheit* (der Stimme); *Unterschied* Comm. zu Njâjas. 3,2,71. — 7) *Schluss, Ende* Âpast. Çr. 7,28,7. — 8) *ein best. Opfer.* — Vgl. परस्परव्यावृत्ति.

व्यावृत्सु Adj. fehlerhaft für व्याविवृत्सु.

व्याशा f. *Zwischengegend* (auf der Windrose).

1. व्याश्रय m. *Beistand, Parteinahme für Jmd.*

2. व्याश्रय Adj. *an etwas Verschiedenes sich anehnend.*

व्यास m. 1) *Trennung.* — 2) *das Auseinanderziehen* (ein best. Fehler der Aussprache). — 3) *Ausführlichkeit, ausführliche Darstellung.* व्यासेन, व्यासात् und व्यासतस् *ausführlich.* — 4) *Breite, Durchmesser* Çulbas. 3,75. 78. 114. Comm. zu Âpast. Çr. 10,5,1 (Citat Baudhâjana's). 11,7,8. 9,4. —) *der auseinandergezogene Text,* Bez. des Padapâṭha. — 6) N. pr. eines mythischen Wesens, dem die Redaction und auch Abfassung einer Menge umfangreicher Texte (der Veda, des Mahâbhârata, der Purâṇa, des Vedânta u. s. w.) zugeschrieben werden. Er gilt für einen Sohn Parâçara's von der Satjavatî. Es werden 28 Vjâsa angenommen. — 7) v. l. für 2. व्याम.

व्यासकेशव m. N. pr. eines Autors.

व्यासगिरि (?) m. desgl. Burnell, T.

व्यासगीता f. Titel eines Abschnitts im Kûrmapurâṇa.

व्यासङ्ग m. 1) *das Anhaften, Anhangen.* — 2) *das Hängen an, Verlangen nach, Lust an, Leidenschaft für* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Verknüpfung, Zusammenhang.* — 4) *Zerstreutheit.*

विषयान्तर° dass. Njâjas. 3,2,7.

व्यासतात्पर्यनिर्णय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्यासतीर्थ N. pr. 1) n. eines Tîrtha. — 2) m. eines Autors. Auch °बिन्दु und °भिक्षु (Burnell, T.).

व्यासतुलसी m. N. pr. eines Mannes.

व्यासत्र्यम्बक m. desgl.

व्यासत्व n. Nom. abstr. zu व्यास 6).

व्यासदत्ति m. N. pr. eines Sohnes des Vararuki.

व्यासदास m. N. pr. eines Mannes. Auch Bein. Kshemendra's Bühler, Rep. S. 45.

*व्यासपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

व्यासपूजा f. *eine best. Begehung.* °विधि m. Burnell, T.

व्यासभाष्यव्याख्या f. Titel eines *Commentars.*

*व्यासमातृ f. Bein. der Satjavatî.

व्यासमूर्ति m. Bein. Çiva's.

व्यासयति m. N. pr. eines Mannes.

व्यासवन n. N. pr. eines heiligen *Waldes.*

व्यासवर्य m. N. pr. eines Mannes.

व्यासविठ्ठलाचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

व्यासशतक n.. व्यासशिक्षा f. (Opp. Cat. 1), °भाष्य n. (ebend.), °व्याख्या f. (ebend.) und व्यासशुकसंवाद m. Titel.

व्याससमासतस् Adv. *ausführlich und gedrängt.*

व्याससमासिन् Adj. *ausführlich und gedrängt.*

व्याससिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

*व्याससू f. Bein. der Satjavatî.

व्याससूत्र n., °चन्द्रिका f., °भाष्य n. (Opp. Cat. 1), °वृत्ति f., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °शंकरभाष्य n. (ebend.) und °संगति f. (Burnell, T.) Titel.

व्यासस्थली f. N. pr. eines heiligen *Platzes.*

व्यासस्मृति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

व्यासाचल m. N. pr. eines Dichters.

व्यासारण्य m. N. pr. eines Mannes.

व्यासाश्रय m. Bein. Analânanda's.

व्यासाष्टक n. Vjâsa's *Octade,* Bez. *eines best. Liedes.* Nach Bühler, Rep. S. 45 Vjâsadatta's *Octade.*

व्यासीय n. *ein Werk* Vjâsa's.

व्यासुकि m. wohl Patron. Vjâḍi's.

व्यासेध m. *Verhinderung, Störung, Unterbrechung.* Loc. mit वर्त् so v. a. *zur Last fallen* Ind. Antiq. 5,210. 6,15. 7,85. 9,239. 13,78.

व्यासेश्वर n. Name eines Liṅga. °तीर्थ n.

व्याकृतत्व n. *das im Widerspruch Stehen* Kâvjapr. 175,6. Sâh. D. 227,3.

व्याकृति f. *logischer Widerspruch.*

व्याकृत्स्य Adj. (f. स्त्रा) *sehr geil, sehr zotenhaft.*

व्याकृत्तव्य Adj. *zu übertreten.*

व्याकृण n. *das Aussprechen.* मम °णात् *weil ich es sage.*

व्याकर्तव्य Adj. *Jmd* (Loc.) *zu sagen, mitzutheilen.*

व्याकार m. 1) *Aeusserung, Gespräch, Unterhaltung, das Sprechen, — über* (im Comp. vorangehend). — 2) *Gesang* (der Vögel). — 3) in der Dramatik *eine witzige Aeusserung* u. s. w.

°व्याकारमय Adj. (f. ई) *aus Aeusserungen —, aus Gesprächen über — bestehend.*

°व्याकारिन् Adj. 1) *sprechend, redend.* — 2) *singend.* — 3) *ertönend von.*

व्याकाव m. *der Ruf* शंसावोम् Âpast. Çr. 12,27, 17. 13,13,11. 15,14.

व्याकावम् Absol. *durch den eingeschobenen* Âhâva *trennend* Ait. Br. 3,37,19. Âçv. Çr. 7,5,7.

व्याकित s. u. 1. धा mit व्या.

व्याकृति f. 1) *Aeusserung, Ausspruch.* — 2) *Spruch, Ausruf;* so heissen kurze, aus einzelnen abgerissenen Worten bestehende Formeln, namentlich die Worte भूस्, भुवस्, स्वर्. Diese 3 personificirt als Tochter Savitar's von der Pṛçni. Auch व्याहृती; am Ende eines adj. Comp. f. व्याहृतिका. — 3) Name eines Sâman Ârsh. Br. °सामानि Lâṭj. 1,5,8.

व्याकृति f. v. l. für व्याहृति 3).

व्युच्छित्ति f. *Unterbrechung, Störung.*

व्युच्छेतर् Nom. ag. in अव्युच्छेतर्.

व्युच्छेद् m. *Unterbrechung, Störung* Hem. Par. 1,262.

व्युच्य n. impers. *dagegen zu streiten, dareinzureden* Tâṇḍja-Br. 4,8,8.

व्युत s. u. 5. वा mit वि.

व्युत्क्रम m. 1) *Uebertretung, Fehltritt.* — 2) *das Heraustreten aus der Ordnung, Veränderung der Reihenfolge, umgekehrte Ordnung.*

व्युत्क्रमण n. *das Sichabsondern.*

व्युत्क्रान्त 1) Adj. *gewichen.* °जीवित Adj. (f. स्त्रा) *von dem das Leben gewichen ist, leblos* Daçak. 12, 14. — 2) f. स्त्रा *eine Art Räthsel.*

व्युत्थातव्य n. impers. *abzustehen von* (Abl.).

व्युत्थान n. 1) *das Erwachen* 287,32. Bez. *einer best. Stufe im* Joga. — 2) *das Nachgeben* in स्त्र°. — 3) *das Abstehen von seinen Verpflichtungen, Versäumniss der Pflichten.* — Nach den Lexicographen = प्रतिरोध (प्रतिरोधन, विरोधाचरण), स्वतन्त्रता (स्वैरवृत्ति, स्वातन्त्र्यकृत्य, स्वतन्त्रवृत्ति) und समाधिपारण.

व्युत्थिताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,4,47.

व्युत्पत्ति f. 1) *die Entstehung —, Ableitung —, Auflösung —, Etymologie eines Wortes* Njâjam. 2, 3,11. — 2) *das Sichheranbilden, Zunahme an Kenntnissen, Bildung* (Kap. 5,43. Bâlar. 103,6);

Bildungsstufe; feine Bildung, umfassende Gelehrsamkeit, vielseitige Kenntniss KÂVJAPR. S. 3, Z. 13. Z. d. d. m. G. 36,361. 39,96. VIKRAMÂÑKAK. 1,16. — 3) *Abweichung im Tone, das Erklingen eines fremden Tones.*

व्युत्पत्तिदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्युत्पत्तिमत् Adj. *fein gebildet* (Person) ÇAṂK. zu BÂDAR. 1,1,1 (S. 19, Z. 8).

व्युत्पत्तिवाद m., °टीका f., °वादर्दीपिका und °वादार्थ m. Titel Opp. Cat. 1.

°व्युत्पादक Adj. *ableitend, herleitend, etymologisch erklärend.*

व्युत्पादन n. 1) *das Ableiten, Herleiten von* (Abl.). — 2) *das Belehren* UTPALA zu VARÂH. BṚH. 2,15. Comm. zu NJÂJAM. 1,1,16.

व्युत्पाद्य Adj. 1) *abzuleiten, herzuleiten.* — 2) *darzulegen, darzuthun* NJÂJAM. S. 4, Z. 2 v. u.

व्युत्सर्ग m. 1) *das Verzichtleisten auf Alles* HEM. JOGAÇ. 4,89. — 2) *Erklärung, Aufhellung* (?).

व्युत्सेक m. *das Ausgiessen* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 6,12,4.

व्युद् Adj. *wasserlos, trocken.*

व्युदक Adj. (f. आ) dass.

व्युदास m. 1) *das Fahrenlassen, Aufgeben.* — 2) *Beseitigung, Ausschliessung* Comm. zu MṚKṆ. 4, 2. — 3) *Vernichtung* (eines Feindes) ÇIÇ. 15, 37 (wenn शकट als *Karren* gefasst wird, würde व्युदास *das Umwerfen* bedeuten). — 4) *Ausgang, Ende.*

व्युद्ऊहन n. *das Auskehren, Ausfegen.*

व्युद्ग्रथन n. *das Aufbinden in mehreren Strängen.*

व्युन्दन n. *das Benetzen.*

व्युन्मिश्र Adj. (f. आ) *vermischt —, versehen —, besudelt mit* (Instr.). v. l. विमिश्र.

°व्युपकार m. *das Genügethun, vollkommene Beobachtung.*

व्युपजाप und °जाव (schlechte Lesart) m. *das Zuflüstern.*

व्युपतोद m. *das Anstossen.*

*व्युपदेश m. *Vorwand.* Richtig व्यपदेश.

व्युपद्रव Adj. *keinem unglücklichen Zufall ausgesetzt.*

व्युपरम m. 1) *das zur Ruhe Gelangen, Aufhören.* — 2) *Neige* (des Tages).

व्युपरमम् Absol. *verschiedentlich pausirend* ÂÇV. ÇR. 7,11,20.

व्युपवीत Adj. *ohne die heilige Schnur.*

व्युपशम m. *das Aufhören, Weichen.*

व्युपस्कर Adj. *ohne Zubehör* MBH. 8,94,15.

1. व्युप्तकेश Adj. *mit geschorenem Haar* MAITR. S. 2,9,5 (124,9).

2. व्युप्तकेश Adj. *mit verwöhltem Haar.*

व्युप्तजटाकलाप Adj. *mit verwöhltem Haarschopf* BHÂG. P. 4,5,10.

1. (व्युष्) विउँष् f. *Morgenhelle, Tagesanbruch.* Vgl. व्युषि.

2. *व्युष्, व्युष्यति (दाहे, त्रिभागे). व्योषयति (उत्सर्गे).

व्युष in उपव्युषम्.

व्युषस in उपव्युषसम्.

(व्युषि), विउँषि Loc. Infin. zu 2. वस् mit वि ṚV.

व्युषित n. *Tagesanbruch.* Nur Loc.

व्युषिताश्व m. N. pr. eines Fürsten.

व्युष्ट 1) Adj. s. u. 2. वस् mit वि. — 2) *n. *a) Tagesanbruch.* — *b)* = फल; vgl. व्युष्टि. — 3) m. *der Tagesanbruch* personificirt als ein Sohn Pushpârṇa's von der Doshâ oder als ein Sohn Vibhâvasu's von der Ushas.

*व्युष्टत्रिरात्र m. gaṇa युक्तारोह्यादि in der KÂÇ. v. l. व्युष्टित्रिरात्र.

व्युष्टि, विउँष्टि f. 1) *das Aufleuchten der Morgenröthe, Hellwerden* VP. 2,8,48. निशानाम् ÇUKAS. 2,11. — 2) *Lohn für* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend), *Vergeltung* (in Gutem und Bösem) HEMÂDRI 1,416,6. 418,1. — 3) *Anmuth, Schönheit.* — 4) *Lob.* — 5) Bez. *bestimmter Backsteine* ÂPAST. ÇR. 17,2. — 6) *ein best.* Dvirâtra ÂPAST. ÇR. 18,8. VAITÂN.

*व्युष्टित्रिरात्र m. gaṇa युक्तारोह्यादि. v. l. व्युष्टत्रिरात्र.

व्युष्टिमत् Adj. 1) *Lohn bringend.* — 2) *mit Anmuth —, mit Schönheit ausgestattet.*

व्युष्टिमत् Adj. fehlerhaft für व्युष्टिमत्.

व्यूक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBH. 6,9,61.

व्यूढ, व्यूढक Partic. von 1. ऊह् mit वि und 1. वह् mit वि. Auch = व्यूढच्छन्दस् Comm. zu TÂṆḌJA-BR. 12,7,5.

*व्यूढकङ्कट Adj. *der seine Rüstung angethan hat.*

व्यूढच्छन्दस् und व्यूढक° Adj. *mit verschobenen Metren* ÇAT. BR. 4,5,9,1. AIT. BR. 4,27,1.

व्यूढजानु und व्यूढकजानु Adj. *mit auseinander gebreiteten Knien.*

व्यूढोर Adj. MBH. 1,67,105. 117,14 fehlerhaft für व्यूढोरु, wie die beiden anderen Ausgg. lesen.

व्यूढोरस्क Adj. *mit breiter Brust* PAT. zu P. 1, 3,2. MBH. 3,64,13. 160,59. R. 3,55,4. RAGH. 1,13.

व्यूढोरु Adj. *mit dicken Schenkeln.*

*व्यूति f. *das Weben.*

व्यूध्री Adj. f. *mit starkem Euter* TÂṆḌJA-BR. 15, 10,11.

व्यूर्धभाज् Adj. GAIM. 6,5,17 fehlerhaft für व्यृद्धभाज्.

व्यूह् (aus 1. ऊह् mit वि) *in Schlachtordnung stellen.* Zu belegen Med. अव्यूहत und अव्यूढ. — Mit प्रति Med. (ausnahmsweise auch प्रत्यव्यूहत्) *sich in Schlachtordnung aufstellen gegen* (Acc.), *in Gegenschlachtordnung aufstellen* (das eigene Heer).

1. व्यूह् m. 1) *Verschiebung, Verrückung.* — 2) *Auseinanderrückung, Zerlegung von Halbvocalen und zusammengesetzten Vocalen.* — 3) *Vertheilung, Anordnung der Theile, dispositio* NJÂJAS. 3,2,17. — 4) *Aufstellung eines Heeres, Schlachtordnung, ein Heer in Schlachtordnung.* आखेटव्यूह *ein geordneter Jagdzug,* व्यूहरचनां वि-धा *eine zum Kampf geeignete Stellung einnehmen.* — 5) *Gesammtheit, ein Ganzes, Complex, Menge, Schaar* VÂSAV. 90,3. 97,13. 292,2. — 6) *ausführliche Auseinandersetzung, — Darstellung, — Beschreibung* SADDH. P. 7 (Uebersetzung S. 173). Vgl. सुखावतीव्यूह. — 7) *Erscheinungsform* AGNI-P. 25,18. fgg. Insbes. *die Erscheinungsform* Purushottama's *in vierfacher Form, als* Vâsudeva, Saṁkarshaṇa, Pradjumna *und* Aniruddha. Häufig am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlwort. — 8) *Theil, Abschnitt, Kapitel.* — 9) *= निर्माण.

2. व्यूह् m. *geistige Betrachtung, Erwägung, Raisonnement* Vgl. अव्यूह° Nachtr. 1.

व्यूहक am Ende eines adj. Comp. von 1. व्यूह् 7) AGNI-P. 25,41.

व्यूहन 1) Adj. *auseinanderrückend, sondernd* als Beiw. Çiva's. Nach NILAK. = जगत्क्षोभक. — 2) n. *Verschiebung, Auseinanderrückung, gesonderte Aufstellung.* — 3) *das Auseinandertreiben.* — 4) *Entfaltung.*

*व्यूहपार्ष्णि m. oder f. und *व्यूहपृष्ठ n. *Hintertreffen.*

व्यूहमति m. N. pr. eines Devaputra.

व्यूहराज m. 1) *der Fürst unter den Schlachtordnungen, die Schlachtordnung der Schlachtordnungen.* — 2) *ein best.* Samâdhi SADDH. P. 23 (Uebersetzung S. 394). KÂRAṆḌ. 51,13. 83,11. — 3) N. pr. eines Bodhisattva SADDH. P. 23.

व्यूहराजेन्द्रा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau KÂRAṆḌ. 6,8.

व्यूही Adv. mit कर् *in Schlachtordnung stellen.*

व्यृद्ध Adj. s. u. अर्ध् mit वि (auch Nachtr. 1 und 4).

व्यृद्धभाज् Adj. *die misslungene Opfergabe als Abschnitt erhaltend* ÂPAST. ÇR. 9,4,9. Vgl. व्यूर्धभाज्.

व्यृद्धि, विउँऋद्धि f. 1) *Ausschliessung, Verlust.* — 2) *Misslingen, Missrathen, Vereitelung; Unfall* GAUT. VAITÂN. — 3) *Misswachs, Mangel.*

व्येक Adj. (f. आ) *woran Eins fehlt.*

(व्येनस्) विँएनस् Adj. *schuldlos.*

(व्येनी) विँएनी Adj. f. *bunt schillernd.*

*व्येमान s. u. 1. अम् mit वि und vgl. 2. व्योमन्.

(व्येलब) विँएलब Adj. *allerlei Lärm machend.*

व्योकस् Adj. *auseinander wohnend.*

व्योकार m. *Grobschmied* Harshaḱ. (ed. Bomb.) 475,12.

(व्योदन) विँओदन, Loc. nach Sâj. = विविधे ऽन्नेलब्धे मति.

व्योम m. N. pr. eines Sohnes des Daçârha. v. l. व्योमन्.

व्योमक *ein best. Schmuck.*

व्योमकेश und *°केशिन् m. Bein. Çiva's.

व्योमग 1) Adj. *im Luftraume sich bewegend, fliegend.* — 2) m. *ein im Luftraume sich bewegendes Wesen, ein göttliches W.* Çiç. 18,50.

व्योमगङ्गा f. *die im Himmelsraume fliessende Gañgâ.*

व्योमगमन Adj. (f. ई) विद्या *die Zauberkunst des Fliegens.*

व्योमगामिन् Adj. = व्योमग 1).

व्योमचर 1) Adj. dass. — 2) m. *Planet* Golâdhj. 3,22.

व्योमचारिन् 1) Adj. = व्योमग 1). — 2) m. *a) *Vogel.* — *b) ein göttliches Wesen, ein Gott.* — *c)* = *चिरञ्जीविन् und द्विजात (wohl *Vogel*).

*व्योमधूम m. *Rauch.*

व्योमधनि m. *ein vom Himmel kommender Laut.* °पति Hemâdri 1,622,16. Vgl. व्योमशब्द्.

1. व्योमन्, विँओमन् 1) n. *a) Himmel, Himmelsraum, Luftraum.* व्योम्ना, व्योममार्गेण und व्योमवर्त्मना *durch den Luftraum* (sich bewegen, so v. a. fliegen). Unter den Beiwörtern Vishṇu's Vishṇus. 1,54. — *b) Luft* oder *Raum* Kap. 6,59. — *c) Aether* (als Element) VP. 6,8,61. — *d) Wind im Körper.* — *e) *Wasser.* — *f) *Talk* Râgân. 13,114. — *g) *Sonnentempel.* — *h) das 10te astrologische Haus.* — *i)* etwa *Erhaltung, Gedeihen.* = रक्षण Comm. — 2) m. *a)* in einer Formel. Nach Mahîdh. Prajâpati oder *das Jahr.* TS. 4,3,8,1 und 5,3,3, 2 n. statt m. — *b) ein best.* Ekâha. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Daçârha VP. 4,12,16. v. l. व्योम्.

2. व्योमन् Adj. etwa *unrettbar* in der Stelle वृणो वा एतं गृह्णाति यं व्योमानं यक्ष्मो गृह्णाति Kâṭh. 13,6. Vielleicht व्योमानं zu lesen; vgl. Pat. zu P. 6,4,120, Vârtt.

*व्योमनासिका f. *Wachtel.*

व्योमपञ्चक n. vielleicht *die fünf Oeffnungen im Körper.*

व्योमपाद् Adj. *dessen Fuss im Luftraum steht* (Vishṇu).

व्योमपुष्प n. *eine im Luftraume schwebende Blume,* so v. a. *Unding* Hem. Par. 2,108. Vgl. खपुष्प.

*व्योममञ्जर n. und *व्योममण्डल n. *Fahne.*

*व्योममुद्गर m. *Windstoss, Wirbelwind.*

*व्योममृग (Conj.) m. Name eines der 10 Rosse des Mondgottes. Vgl. व्योमिन्.

*व्योमयान n. *ein durch die Luft fliegender Wagen, Götterwagen.*

*व्योमरत्न n. *die Sonne.*

*व्योमवल्लिका f. *Cassyta filiformis* Râgân. 3,44.

व्योमव्यापिन् Adj. *den Luftraum erfüllend* Çiç. 18,3.

व्योमशब्द् m. *ein vom Himmel kommender Laut* Hemâdri 1,622,17. Vgl. व्योमधनि.

व्योमशिवाचार्य m. N. pr. eines Autors.

व्योमसद्, विँओमसद् Adj. *im Himmel wohnend.*

व्योमसरित् f. = व्योमगङ्गा.

व्योमस्थ Adj. *am* oder *im Himmel befindlich* Çiç. 19,19.

*व्योमस्थली f. *die Erde* (!).

व्योमस्पृश् Adj. *den Himmel berührend, bis zum H. reichend* Çiç. 4,31.

व्योमाधिप m. *der Oberherr des Himmels* (Çiva) Hemâdri 1,622,9.

*व्योमाभ m. *ein* Buddha.

व्योमारि m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

व्योमिन् m. Name eines der 10 Rosse des Mondgottes VP.^{2} 2,299. Vgl. व्योममृग.

*व्योमोदक n. *Regenwasser* Râgân. 14,4.

व्योम्निक in परम°.

व्योष, विँओष 1) Adj. (f. आ) *glühend, brennend.* — 2) *m. *eine Elephantenart.* — 3) n. *die drei brennenden Species: schwarzer —, langer Pfeffer und getrockneter Ingwer.*

व्रँ 1) m. in einer Formel. — 2) f. व्राँ *Haufe, Schaar* RV. 1,121,2. Gewöhnlich व्राँस् Pl.

व्रक्तस् n. Verz. d. Oxf. H. 82, *a*, No. 138, Z. 7 fehlerhaft für वक्तस् *Brust.*

व्रज्, व्रँजति, व्रजते (metrisch) 1) *schreiten, gehen, wandern* (30,2), — *zu Fusse* (auch mit पद्भ्याम्, उपानद्भ्याम् *in Schuhen*) oder mittelst eines Vehikels (धुर्यम्, वृषस्थितः), *laufen* (von Pferden), *sich bewegen* (von unbelebten Dingen), *gehen* einen Weg (Acc.), — eines Weges (Instr.), eine best. Strecke (Acc.) *zurücklegen, hingehen zu* oder *nach* (Acc., seltener Loc., *Dat., अधस्, ऊर्ध्वम्, अन्यत्र, अन्यतस्), *gelangen zu* (Acc.). शरणम् *seine Zuflucht nehmen zu* (Acc.), मूर्ध्ना पादौ *sich zu Jmds* (Gen.) *Füssen werfen,* अन्तम् *an's Ende von* (Gen.) *gelangen;* **gehen nach Etwas* (Dat.), so v. a. *um dieses zu holen;* **gehen um zu* (Infin., Dat. eines Nom. act. oder ein verbales Adj. auf अक, wie कारक, भोजक 239, 5). व्रजित *gegangen* (अन्येन *auf einem andern Wege*). — 2) zu einem Weibe (Acc.) *gehen,* so v. a. *ihr beiwohnen* Kâraka 6,2. — 3) *auf einen Feind losgehen,* auch mit Hinzufügung von विद्विषम्, द्विषतो ऽभिमुखम्, *अभ्यरि. — 4) *fortgehen,* — *von* (Abl.), — *aus dem Lande, davongehen* (auch von Unbelebtem), *verstreichen* (von der Zeit). — 5) mit पुनर् *in dieses Leben zurückkehren.* — 6) *gelangen zu,* so v. a. *theilhaftig werden;* mit Acc. Insbes. in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *gerathen, sich hingeben.* — 7) mit जीवन् Nomin. so v. a. *mit dem Leben davonkommen,* mit सुखम् so v. a. *sich wohl fühlen.* — Caus. व्राजयति (मार्गसंस्कारगत्योः, मार्गणसंस्कारे, मार्गणासंस्कारयोः, संस्कारे, सर्पणे) *treiben* Ait. Âr. 353,20. — अव्राजयत् Tâṇḍja-Br. 4,10,1 und Comm. zu Ait. Âr. S. 5, Z. 5. 8 fehlerhaft für अव्रतयत्. — *Intens. वाव्रज्यते = कुटिलं व्रजति. — Mit अति 1) *vorüberschreiten* (Vaitân.), *vorüberfliegen* (von Vögeln). — 2) *durchstreichen, durchwandern, passiren.* — 3) *hinübergelangen* (in übertragener Bed.) *über* (Acc.). — Mit व्यति 1) *vorüber schreiten* Âpast. 1,14,30. — 2) *überschreiten* (Schranken). — Mit अनु 1) *entlang gehen,* mit Acc. — 2) *nachgehen, begleiten, folgen, nachlaufen* (einem Balle); mit Acc. Gaut. Vaitân. — 3) *besuchen, sich wohin begeben;* mit Acc. — 4) *eingehen in* (Acc.). — 5) in einen Zustand —, in eine Lage (Acc.) *sich begeben.* — Mit समनु *nachgehen —, folgen in Gemeinschaft.* — Mit अप *weggehen.* — Mit अभि 1) *hingehen, — zu, sich begeben zu* (Acc.) Vaitân. — 2) *durchlaufen.* — Mit आ 1) *herbeikommen, herankommen, hinschreiten zu, kommen zu* oder *in, sich begeben —, gelangen zu;* mit Acc. Vaitân. — 2) *zurückkommen, heimkehren, wieder abgehen* (von einem Klystier). Häufig mit Hinzufügung von पुनर्. — Mit उद् *vorwärts schreiten.* — Mit प्रत्युद् *nach der entgegengesetzten Richtung schreiten.* — Mit उप *sich hinbegeben zu* (Acc.). — Mit प्रत्या *zurückgehen, — kehren;* mit Instr. des Weges. — Mit समा *zurückkehren.* — Mit उद् *das Haus verlassen.* उद्व्रजित *der das Haus verlassen hat.* — Mit प्रत्युद् *sich aufmachen und Jmd entgegengehen.* — Mit उप 1) *hinzutreten, sich hinbegeben zu* oder *nach* (Acc.). — 2) *Jmd nachgehen, folgen.* — Mit प्रत्युप *in feindlicher Absicht auf Jmd losgehen, angreifen;*

mit Acc. — Mit निस् *hinausschreiten.* — Mit परि 1) *herumschreiten, umherwandern.* — 2) *umwandeln,* mit Acc. — 3) *als obdachloser Bettler umherwandern, das Wanderleben eines Asketen beginnen;* bei den Gaina so v. a. *Mönch werden* Hem. Par. — Caus. *Jmd veranlassen Mönch zu werden* Hem. Par. 1,340. — Mit प्र 1) *vorwärts schreiten, weitergehen, fortgehen* (233,24.25), — *von* (Abl. Baudh. 1,12), *wandern, sich auf den Weg machen,* — *nach* oder *in* (Acc., Loc. oder Dat.), *abziehen* (von Unbelebtem). प्रव्रजित *fortgegangen* (233,25), *davongelaufen* (Pferde), *ausgewandert, fortgezogen in* (Acc.). — 2) *das Haus verlassen um als Asket zu wandern* Âpast. 2,21,18.19. Auch mit Abl. des Ortes, den man verlässt, und Acc. des Ortes, an den man sich begiebt. Bei den Gaina so v. a. *Mönch werden* Hem. Par. प्रव्रजित *der das Haus verlassen hat um als Asket zu leben* Âpast. 1,18,31. Gaut. Auch mit Hinzufügung von वनम् Chr. 213,23. Bei den Gaina *Mönch geworden* Hem. Par. 1,432. — Caus. (प्रव्रजयति fehlerhaft) 1) *Jmd verbannen,* — *aus* (Abl.), — *in* (Acc.). — 2) *Jmd veranlassen als Asket zu wandern,* — *Mönch zu werden* Hem. Par. 1,300.337. — 3) प्रव्राजित MBh. 6, 3142 fehlerhaft für प्रव्रजित. — Mit अनुप्र *Jmd* (Acc.) *in die Verbannung folgen.* — Mit अभिप्र *vorschreiten in der Richtung zu Jmd hin* Âpast. Çr. 6,24,8. — Mit विप्र *auseinandergehen, fortgehen von* (Abl.) Âpast. 1,29,9. — Mit प्रति *heimkehren nach* (Dat.). — Mit सम् *wandeln.* — Mit अनुसम् *hinterher gehen, folgen;* mit Acc. — Mit उपसम् *hineintreten in* (Acc.).

व्रज³ 1) m. n. (dieses nur RV. 5,6,7; adj. Comp. f. आ) *Hürde zur Aufnahme des Viehs, Pferch, Stall; Hirtenstation.* — 2) m. *a)* Bez. der Umgegend von Agra und Mathurâ, dem Aufenthaltsort des Kuhhirten Nanda, Pflegevaters des Kṛshṇa. — *b) Heerde, Trupp, Schwarm, Menge.* संग्रामः सव्रजः *ein Kampf mit Vielen,* व्रजो गिरिमयः wohl so v. a. गिरिव्रज. — *c) *Wolke.* — *d) *Weg.* — *e)* N. pr. eines Sohnes des Havirdhâna.

*व्रजक m. *Asket.*

व्रजकिशोर m. *Hirtenknabe,* Bez. Kṛshṇa's.

व्रजक्षित्³ Adj. *im* (himmlischen) *Stall* d. i. *in der Wolke bleibend.*

व्रजन 1) n. *a) das Wandern, Hingehen* an einen Ort (अन्यत्र). — *b) Bahn, Strasse.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Agamiḍha.

व्रजनाथ m. *Beschützer der Hürden,* Beiw. Kṛshṇa's.

व्रजभक्तिविलास n. Titel eines Abschnitts im Mâtsjapurâṇa.

व्रजभाषा f. *die um Agra und Mathurâ gesprochene Sprache.*

*व्रजभू m. *eine* Kadamba-*Art.*

*व्रजमण्डल n. = व्रज 2) *a).*

व्रजमोहन Adj. *die Hirtenstation verwirrend,* Beiw. Kṛshṇa's.

व्रजयुवति f. *Hirtin, Hirtenmädchen.*

व्रजराजदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

व्रजरामा f. *Hirtin, Hirtenmädchen.*

व्रजलाल m. N. pr. eines neueren Fürsten.

व्रजवधू und व्रजवनिता f. *Hirtin.*

व्रजवर Adj. *der beste in der Hirtenstation* (um Mathurâ), Beiw. Kṛshṇa's.

व्रजवल्लभ m. *der Liebling in der Hirtenstation* (um Mathurâ), Beiw. Kṛshṇa's.

व्रजविलास m. und व्रजविहार m. Titel von Werken.

व्रजसुन्दरी und व्रजस्त्री f. *Hirtin, Hirtenmädchen.*

व्रजस्पति (ungrammatische Bildung nach der Analogie von बृहस्पति) m. *Herr der Rinderhürde,* Beiw. Kṛshṇa's.

व्रजाङ्गन 1) n. *der Hofraum einer Hirtenstation* Paṅkar. 4,8,10. — 2) f. आ *Hirtin, Hirtenmädchen* Vâsav. 190,3.

व्रजावास m. *Hirtenniederlassung.*

व्रजिन्³ Adj. *im Stall befindlich.*

व्रजेन्द्र und व्रजेश्वर m. *Vorstand der Hirtenstation* (um Mathurâ), Beiw. Kṛshṇa's.

*व्रजोपरोधम् Absol. *in der Hürde —, im Stall einschliessend* P. 3,4,49, Sch.

व्रजौकस् m. *Hirt* VP. 5,5,11.

व्रज्य³ Adj. *zur Hürde gehörig.*

व्रज्या f. 1) *Gang, Bewegung* Comm. zu Njâjas. 1,1,5. — 2) **Aufbruch, Marsch.* — 3) **das Umherstreichen.* — 4) *Abtheilung, Gruppe, Klasse.* — 5) *= रङ्ग (रंग vielleicht verlesen für वर्ग).

व्रज्यावत् Adj. *einen schönen Gang habend* Bhaṭṭ.

*व्रढिमन् m. Nom. abstr. zu वृढ.

व्रण्, व्रणति (शब्दार्थ). Nur in der Etymologie व्रणतीति व्रणः Suçr. — व्राण्य s. bes.

व्रण m., ausnahmsweise n. 1) *Wunde, offener Schaden am Leibe.* — 2) *Scharte, Riss, Verletzung, Fehler.*

*व्रणकारिन् Adj. *Wunden erzeugend, wund machend.*

*व्रणकृत् 1) Adj. dass. — 2) m. *Semecarpus Anacardium.*

*व्रणकेतुघ्नी f. *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,98.

व्रणग्रन्थि m. *Narbe* Mahâvîrak. 11,8.9.

व्रणचिकित्सा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्रणचित्तक m. *Chirurg* Karaka 6,27.

*व्रणजिता f. *Schoenanthus indicus.*

व्रणन n. *das Durchbohren, Durchlöchern* Bâlar. 25,17.

व्रणता f. Nom. abstr. zu einem auf व्रण auslautenden adj. Comp. Suçr. 1,36,2.3.

*व्रणद्विष् m. (Nomin. °द्विट्) *Clerodendrum Siphonantus.*

व्रणपट्ट m. (Bâlar. 188,17), °क m. und °पट्टिका f. *Binde um eine Wunde.* Am Ende eines adj. Comp. f. °पट्टिका.

व्रणमय Adj. in शस्त्र°.

व्रणय्, °यति *verwunden.* व्रणित *verwundet, wund.* व्रणयित *wund werdend* Hemâdri 1,448,21. — Mit निस्, निर्व्रणित *von Wunden geheilt.*

व्रणवत् Adj. *wund, verletzt* Çiç. 19,74. Râgan. 13,117.

व्रणवस्तु n. *Sitz —, Ort einer Wunde* Suçr. 1, 83,7.11.

व्रणविरोपण 1) Adj. *Wunden vernarben machend, — heilend* Çâk. 89. — 2) n. *das Heilenmachen einer Wunde* Daçak. 78,4.

व्रणशोषिन् Adj. *an Wunden —, an Geschwüren abzehrend.*

व्रणसंरोहण n. *das Vernarben —, Heilen einer Wunde.*

*व्रणहृ 1) Adj. *Wunden vertreibend.* — 2) m. *Ricinus communis.* — 3) f. आ *Cocculus cordifolius.*

*व्रणहृत् 1) Adj. *Wunden vertreibend.* — 2) m. *Methonica superba* Râgan. 4,131.

व्रणायाम m. *Wundenschmerz.*

*व्रणारि m. 1) *Agati grandiflora.* — 2) *Myrrhe.*

व्रणास्राव m. *Ausfluss aus Wunden* oder *offenen Geschwüren.*

व्रणिन् Adj. *wund, verwundet* Hemâdri 1,637,6.

व्रणिल Adj. *wund* (Baum).

व्रणीय in द्विव्रणीय.

व्रण्य Adj. *für Wunden zuträglich.*

1. व्रत³ n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Wille, Gebot, Satzung, Gesetz, vorgeschriebene Ordnung.* — 2) *Botmässigkeit, Gehorsam; Dienst.* — 3) *Gebiet.* — 4) *Ordnung,* so v. a. *geordnete Reihe, Reich.* — 5) *Beruf, Art; gewohnte Thätigkeit, Thun, Treiben, Gewohnheit, Weise, Verhalten, Lebensweise.* शुचि so v. a. *ein reines Gewissen.* — 6) *religiöse Pflicht, Gottesdienst; Pflicht* überh., — *gegen* (im Comp. vorangehend). — 7) *jede übernommene religiöse oder asketische Begehung oder Observanz: Regel,*

Gelübde, heiliges Werk (z. B. *Fasten, Keuschheit*). व्रतं चर् *das Gelübde einhalten*, insbes. *Enthaltsamkeit üben.* व्रतात् und व्रतवशात् *in Folge eines Gelübdes.* — 8) *Gelübde* überh., *fester Vorsatz,* — *zu* (ein Nom. act. im Dat., Loc. oder im Comp. vorangehend; परिक्रीसाकृतं व्रतम् so v. a. परिक्रीसायै व्रतम्). — 9) *beständiger Genuss einer und derselben Speise.* Vgl. मधुव्रत u. s. w. — 10) *blosser Milchgenuss als eine Observanz nach bestimmten Regeln, diese Milch selbst.* — 11) *Nahrung, Speise.* अयाचित° Adj. Vasishṭha 21,20. — 12) so v. a. महाव्रत, nämlich Stotra oder *der Tag desselben.* — 13) व्रतम् mit einem Gen. oder im Comp. mit einem im Gen. gedachten Worte als Name von Sâman Ârsh. Br.

2. व्रत 1) Adj. Gṛhjâs. 2,3. Nach dem Comm. = वेदव्रत *der das Gelübde die* Veda *zu studiren auf sich genommen hat.* — 2) m. *a*) von unbekannter Bed. AV. 5,1,7. Âpast. Çr. 13,16,8. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Manu von der Naḍvalâ.

व्रतक n. = 1. व्रत 7).

व्रतकल्प m. (Opp. Cat. 1,4553), °द्रुम m., व्रतकालनिर्णय m. und व्रतकोश m. (Opp. Cat. 1) Titel.

व्रतग्रहण n. *Uebernahme eines religiösen Gelübdes, das Mönchwerden* Paṅkat. 34,9. Hem. Par. 1,415.

व्रतचर्या f. *Ausführung eines religiösen Werkes, einer Observanz* u. s. w.

व्रतचारिन् Adj. *einer religiösen Observanz* u. s. w. *obliegend, unter einer Regel* oder *einem Gelübde stehend,* — *zu Ehren von* (Gen.). Nom. abstr. °चारिता f.

व्रततत्त्व n. Titel eines Abschnitts im Smṛtitattva.

व्रतति f. 1) * *Ausbreitung.* — 2) *Schlinggewächs, Kriechpflanze, Ranke* Çiç. 7,45. Vâsav. 261,1. Auch व्रतती Çiç. 1,5.

व्रतदण्डिन् Adj. *einen dem Gelübde entsprechenden Stab tragend.*

व्रतदान n. 1) *das Auferlegen eines Gelübdes.* — 2) *eine Schenkung in Folge eines Gelübdes* Agni-P. 208,1. fgg.

व्रतदुघ m. Vrata-*Milch.*

व्रतदुघा und व्रतदुह् f. (Âpast. Çr. 10,16,8. Comm. zu 6) *die Kuh, welche die* Vrata-*Milch liefert.*

व्रतधर Adj. in दण्ड°, नग्न°, ब्रह्म°, भव°, महा° und मौन°.

व्रतधारण n. *das Erfüllen einer religiösen Observanz, — der Pflichten, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

व्रतधारिन् Adj. *eine religiöse Observanz* u. s. w. *erfüllend* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 15. Vgl. मौन°.

व्रतनी Adj. *botmässig* oder die Vrata-*Milch führend.*

व्रतपति m. प्रजापतेर्व्रतपतौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

व्रतपति m. *Herr des Gottesdienstes, der religiösen Regeln* u. s. w.

व्रतपत्नी f. *Herrin des Gottesdienstes* u. s. w.

व्रतपा Adj. *die Ordnung —, die heilige Pflicht wahrend, — beobachtend.*

व्रतपारण n. *das Beschliessen des Gelübdes der Fasten, Fastenbrechen, der erste Genuss von Speise nach vorangegangenem Fasten.*

व्रतप्रकाश m. Titel eines Werkes, = व्रतराज.

व्रतप्रद् Adj. *die* Vrata-*Milch reichend* Âpast. Çr. 10,16,16. Mân. Çr. 2,2,1.

व्रतप्रदान n. 1) *das Auferlegen eines Gelübdes.* — 2) *das Gefäss, in welchem die* Vrata-*Milch gereicht wird,* Âpast. Çr. 10,10,6.

व्रतभक्षण n. *das Geniessen der* Vrata-*Milch.* °काले Comm. zu Kâtj. Çr. 8,2,2.

व्रतभङ्ग m. *das Brechen eines Gelübdes* Verz. d. Oxf. H. 88,*a*,27. 282,*b*,41. fg.

व्रतभृत् Adj. *die Ordnung —, die heilige Handlung* u. s. w. *tragend.* Vgl. समानव्रतभृत्.

व्रतमाला f. Titel eines Werkes.

व्रतमिश्र Adj. *mit* Vrata-*Milch gemischt* Kâtj. Çr. 8,2,2. 26,7,33.

व्रतमीमांसा f. *Abwägung der Observanzen* Çat. Br. 14,4,3,30.

व्रतय्, व्रतयति 1) *die* (heisse) Vrata-*Milch geniessen.* Auch mit Hinzufügung von पयस् u. s. w. — 2) *nach vorangegangenem Fasten geniessen* Tâṇḍja-Br. 4,10,1. Comm. zu Ait. Âr. 5,5. 8. An beiden Stellen अव्रतयत् gedr. — 3) * eine Speise *vermeiden.* — Mit उप *als* Vrata-*Zuspeise geniessen.*

व्रतयितव्य Adj. *zu geniessen* (Vrata-*Milch*) Comm. zu TS. 1,410,13.

व्रतराज m. Titel eines Werkes.

व्रतरुचि Adj. *Gefallen an Gelübden* u. s. w. *findend, religiös* 174,23.

व्रतलोप m. *Verletzung einer Observanz, — eines Gelübdes* Vaitân. Jâgñ. 3,236. Vgl. स्नातक°.

व्रतलोपन n. dass. M. 11,61. Jâgñ. 3,238.

व्रतवत् Adv. *wie bei der* Vrata-*Milch* Kâtj. Çr. 8,1,10.

व्रतवत् Adj. 1) *eine Regel —, ein Gelübde* u. s. w. *erfüllend, denselben obliegend.* — 2) *mit dem* Vrata d. h. Mahâvrata *verbunden.* — 3) *das Wort* व्रत *enthaltend.*

व्रतवल्ली f. (Burnell, T.) und व्रतविधि m. (Opp. Cat. 1) Titel.

व्रतविसर्ग s. u. व्रतादेशन.

व्रतविसर्जन Adj. (f. ई) *eine Observanz beschliessend* Kauç. 42. 68. Vaitân.

व्रतविसर्जनीयोपयोग Adj. *zum Schluss einer Observanz gehörig* Çat. Br. 5,5,3,2.

व्रतशय्यागृह n. *ein zur Erfüllung einer religiösen Regel —, eines Gelübdes bestimmtes Schlafgemach.*

व्रतश्रपण n. *das Kochen der* Vrata-*Milch.*

*व्रतसंग्रह m. *Uebernahme eines Gelübdes, Weihe zu einer religiösen Feier.*

व्रतसमापन Adj. (f. ई) *eine Observanz beschliessend* Kauç. 42.

व्रतसंपात m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

व्रतसंपादन n. *Erfüllung einer religiösen Obliegenheit, — eines Gelübdes* Vikram. 37,7.

व्रतस्थ Adj. (f. आ) *einem Gelübde* u. s. w. *obliegend.* Vgl. कन्याव्रतस्था unter कन्याव्रत.

व्रतस्थित Adj. *Gelübden obliegend,* so v. a. *im Lebensalter eines* Brahmakârin *stehend.*

व्रतस्नात Adj. *der die Gelübde* (nicht aber den Veda) *absolvirt hat.* Vgl. विद्या°, विद्यावेद° und वेदविद्या°.

व्रतस्नातक Adj. dass. Gobh. 3,5,22. Vgl. विद्या°.

व्रतस्नान n. *das Absolviren der Gelübde.*

व्रतहानि f. *Verletzung der Observanz, — der Gelübde* Çâṅkh. Gṛhj. 5,1.

व्रतातिपत्ति f. *Versäumniss dessen, was zur Observanz gehört.*

व्रतादान n. *Uebernahme eines religiösen Gelübdes, das Mönchwerden* H. 81. Halâj. 4,91. Hem. Par. 1,296. 411.

व्रतादानीय Adj. *zur Uebernahme eines religiösen Gelübdes gehörig* Kauç. 56.

व्रतादेश m. *eine Anweisung zur Uebernahme eines* Vrata, *Auflegung eines Gelübdes* u. s. w., insbes. *des ersten Gelübdes beim* Brahmakârin.

व्रतादेशन n. *Auflegung —, Uebernahme eines Gelübdes* 38,15. Çâṅkh. Gṛhj. 2,11. °विसर्ग m. Pl. *Uebernahme und Beendigung eines G.* Pâr. Gṛhj. 2,10,10.

व्रतार्क m. und व्रतावली f. Titel.

व्रताश Adj. MBh. 3,31,37 nach Nilak. = मितं क्षितं मेध्यं चाश्नाति.

व्रतिक in अ°, चान्द्र°, बक°, बिडाल°, बैडाल° und महा°. उमा° Hariv. 7820 fehlerhaft für उ-

मात्रतक.

व्रतिन् 1) Adj. *in Erfüllung einer Observanz* u. s. w. *begriffen* Vaitân. Am Ende eines Comp. auch *obliegend, verehrend, sich benehmend wie.* — 2) m. N. pr. eines Muni. — 3) f. व्रतिनी *Nonne* Hem. Par. 1,387.

व्रतेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

व्रतेश m. *Herr der Observanzen* u. s. w. (Çiva).

व्रतोद्यापन n. (Burnell, T.) und °कौमुदी f. (Opp. Cat. 1) Titel.

व्रतोपनयन n. *das Einführen in eine Observanz* u. s. w.

व्रतोपसद् f. Pl. *die* Vrata-*Milch und die Feier Upasad* Çat. Br. 3,4,4,26.

व्रतोपह m. अङ्गिरसाम् Name eines Sâman. Richtig व्रतोपोह.

व्रतोपायन n. *Eintritt in eine Observanz* u. s. w. व्रतोपायनव्रत् Adv. Kâtj. Çr. 4,12,10.

व्रतोपायनीय Adj. *zum* व्रतोपायन *gehörig* u. s. w. Comm. zu Âpast. Çr. 5,4,11.

व्रतोपोह m. अङ्गिरसाम् Name eines Sâman Ârsh. Br. Vgl. व्रतोपह.

1. (व्रत्य) व्रतिय Adj. *gehorsam, treu;* mit Gen.

2. व्रत्य 1) Adj. *einer Observanz angemessen, dazu geeignet, — gehörig, Theilhaber einer Observanz.* — 2) n. *Fastenspeise* Kâtj. Çr. 8,7,23.

व्रद्, व्रन्द्, व्रदते, *व्रन्दति *weich —, mürbe werden* ṚV.

व्रन्दिन् Adj. *mürbe —, morsch werdend.*

व्रयस् n. etwa *erdrückende Gewalt, Uebermacht.* Nach Sâj. = वर्जन.

1. व्रश्च्, वृश्चति (Pass. वृश्च्यते) *abhauen, zerschneiden, spalten, fällen* (einen Baum) Vaitân. Med. वृश्चते (wohl वृश्च्यते zu lesen) in der Bed. des Passivs AV. 6,136,3. 8,10,18. वृक्णान् (!) Partic. Bhâg. P. वृक्ण (वृक्ष fehlerhaft) *abgehauen, gespalten, gefällt.* — *Intens. वरीवृश्च्यते. — Mit अपि *abhauen, zerhauen.* — Mit अव *abschneiden, abtrennen.* — Mit आ *abtrennen von, ausser Verbindung bringen —, verfeinden mit* (Dat. oder Loc.). आवृश्चेत् und आवृश्चेत hier und da fehlerhaft für आवृश्च्येत Pass. — Mit नि *niederhauen, fällen.* — Mit निस् *ausroden.* निर्वृश्च Absol. Comm. zu Âpast. Çr. 10,20,7. Vgl. निर्व्रस्क. — Mit परि *beschneiden.* परिवृक्ण *verstümmelt.* — Mit प्र *abschneiden, abspalten, zerhauen.* प्रवृक्ण *abgehauen.* — Mit वि *zerspalten, in Stücke hauen, zerhacken.* विवृक्ण *zerspalten* u. s. w. — Mit सम् *in Stücke hauen, zerstückeln.*

2. *व्रश्च् Adj. *abhauend* u. s. w.

व्रश्चन 1) Adj. *abhauend, fällend, zum Abhauen* u. s. w. *dienend* Mahâvîraḱ. 42,2. — 2) m. *a) *Säge* oder *Feile.* — *b) durch Einschnitte in einen Baum gewonnenes Harz* Gaut. — 3) n. *das Abhauen, Spalten, Zerhauen, Einschneiden* u. s. w.

*व्रष्टव्य Partic. fut. pass von 1. व्रश्च्.

व्रस्क Adj. *behauend* in यूपव्रस्क.

व्राचट Adj. Bez. eines Apabhraṁça-Dialects.

व्राज्ञ m. 1) *Haufe.* व्राज्ञम् *in Haufen.* — 2) *Hahn.*

व्राज्ञपति und व्राज्ञपत्ति (AV. 7,72,2) m. *Anführer des Haufens* oder *der Haufen,* etwa *Herzog.*

व्राज्ञबाहु m. Du. nach dem Comm. *ausgestreckte Arme.*

*व्राति f. *Wind.*

व्राजिन् in विष्ठाव्राजिन्.

व्राण s. u. 1. वर्‌ 7).

व्रात m. *Schaar, Haufen, Trupp, Abtheilung* (von Kriegern u. s. w.), *Gilde, Genossenschaft; Schwarm* (von Bienen Çiç. 4,35. Vâsav. 140,8), *Menge* überh. (auch von Unbelebtem) Vâsav. 261,1.

व्रातपत Adj. (f. ई) *zu* Vratapati *in Beziehung stehend, an ihn gerichtet* u. s. w. Âpast. Çr. 9,3,24. Vasishṭha 22,10. °पतेष्टिप्रयोग Burnell, T.

व्रातपति m. *Herr der Schaar, — Gilde* u. s. w.

व्रातपतीय Adj. = व्रातपत Comm. zu Kâtj. Çr. 25,5,1.

व्रातभृत Adj. (f. ई) *an* Agnivratabhṛt *gerichtet* Âpast. Çr. 9,3,23. 24.

°व्रातमय Adj. *aus einer Menge von — bestehend* Bhâg. P. 4,9,60.

व्रातसाह (Padap. °सह) Adj. *Schaaren besiegend* oder *in Schaaren siegend.*

व्रातिक n. *eine best. Observanz* Gobh. 3,1,28.

व्रातीन Adj. *einer herumschweifenden Bande angehörend, das Leben eines Vagabunden führend.*

1. व्रात्य Adj. *zum* Vrata d. i. Mahâvrata *gehörig.*

2. व्रात्य 1) m. *ein einer herumschweifenden Bande Angehöriger, Landstreicher, ein Umherschweifender; Mitglied einer Genossenschaft, welche ausserhalb der brahmanischen Ordnung steht; ein Ausgestossener.* Als Anrede an einen ankommenden Gast wird das Wort im Comm. zu Âpast. 2,7,13 durch व्रते सुकृते साधुः erklärt, während es auch hier wohl *Wanderer* bedeutet. — 2) f. व्रात्या *a)* f. zu 1). — *b) ein umherschweifendes Leben.*

3. व्रात्य Adj. zu 2. व्रात्य 1) AV. 19,23,25.

व्रात्यगण m. *eine herumschweifende Bande.*

व्रात्यचरण n. und व्रात्यचर्या f. *ein umherschweifendes Leben.*

व्रात्यता f. Nom. abstr. zu 2. व्रात्य 1) Vishṇus. 37,19.

व्रात्यधन n. Pl. *die Habe eines* 2. Vrâtja Lâṭj. 8,6,28.

व्रात्यबन्धु m. *sich* 2. Vrâtja 1) *nennend.*

व्रात्यभाव m. = व्रात्यता, व्रात्यचरण.

व्रात्ययज्ञ m. *ein best. Opfer* Comm. zu Tândja-Br. 17,1,1.

व्रात्यस्तोम m. Bez. *gewisser* Ekâha Gaut. Vasishṭha 11,79. Vaitân. Auch in Verbindung mit क्रतु.

व्राध् etwa *reizen, anspornen.* Nur व्राधत्त und Partic. व्राधत् mit Superl. व्राधत्तम.

व्रिश्न् f. *Finger.*

*व्री, व्रीणाति, व्रिणाति und व्रीयते (वरणे). — Caus. व्रेपयति.

व्रीड्, व्रीडते (व्रीडसि verdächtig) und *व्रीड्यति 1) *verlegen werden, sich schämen.* व्रीडित *verlegen, beschämt.* — 2) *व्रीड्यति चोदने.

व्रीड m. (Çiç. 4,67. 14,2) und häufiger व्रीडा f. *Verlegenheit, Scham.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

व्रीडन n. 1) *das Festandrücken* (der Kinnladen). 2) * *Verlegenheit, Scham.*

व्रीडादान n. *eine aus Verlegenheit gereichte Gabe* Hemâdri 1,14,9.

व्रीडावत् Adj. *verlegen, beschämt.*

*व्रीम्, व्रीमयति (क्रिंसायाम्).

व्रीहि m. *Reis,* Pl. *Reiskörner;* nach den Lexicographen auch *Korn* überh.

*व्रीहिक Adj. von व्रीहि.

*व्रीहिकाञ्चन m. *Linsen.*

व्रीहिद्रोण m. *ein* Droṇa *Reis.*

व्रीहिद्रोणिक Adj. *auf einen* Droṇa *Reis bezüglich, darüber handelnd.*

व्रीहिन् Adj. *mit Reis besetzt* (Feld) Çiç. 12,42.

*व्रीहिपर्णी f. *Desmodium gangeticum.*

*व्रीहिभेद् m. wohl *eine Art Korn* überh., nicht *Panicum miliaceum.*

*व्रीहिमत m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

व्रीहिमत् Adj. 1) *mit Reis gemischt.* — 2) *mit Reis besetzt* (Feld) Comm. zu Çiç. 12,42.

व्रीहिमय Adj. *aus Reis gemacht* Hemâdri 1,321,7.

व्रीहिमुख Adj. *dessen Spitze einem Reiskorne gleicht* (ein chirurgisches Instrument).

व्रीहियव m. Du. und Pl. und व्रीहियव n. Sg. *Reis und Gerste.*

*व्रीहिराजक m. = कामलिका (?) und चीनान्न.

*व्रीहिराजिक m. = कङ्गुधान्य und चीनकधान्य.

*व्रीहिल Adj. von व्रीहि.

व्रीहिवेला f. *die Zeit der Reisernte.*

*व्रीहिश्रेष्ठ m. *Reis.*

*व्रीह्यगार n. *Kornkammer.*

व्रीह्यपूप m. *Reiskuchen.*

व्रीह्याग्रयण n. *Reiserstlingsopfer.*

व्रीह्युर्वरा f. *Reisfeld.*

व्रुड्, *व्रुडति (संवरणे, भुज्यर्थमज्ञयोः). व्रुडित 1) *untergesunken, versunken.* — 2) *verirrt* (im Walde).

*व्रूष् und *व्रूस्, व्रूषयति und व्रूसयति (क्रिंसायाम्).

व्रेशी f. Pl. Bez. *des Wassers.* v. l. रेशी.

*व्रेक् Adj. *vom Reis kommend* u. s. w.

*व्रेकिक Adj. *mit Reis bestanden* Gal.

*व्रेकिमत्य m. *ein Fürst der* Vṛihimata.

*व्रेकेय Adj. *mit Reis bestanden.*

व्लग् mit अभि nach Sâj. *erwischen, habhaft werden.* Nur Absol. अभिव्लग्य und अभिव्लग्य. Vgl. अभिव्लङ्.

व्ली, व्लीनाति und व्लिनाति *zusammenknicken, — drücken, — fallen machen* (nach dem Dhâtup. गतौ, वरणे, धारणे, भरणे, वृत्याम्). Pass. व्लीयते *in sich zusammensinken, zusammenknicken, erliegen, zusammenfallen.* — *Caus. व्लेपयति. — Intens. (अवेव्लीयत्त) *in sich zusammensinken, zusammenknikken* Maitr. S. 1,10,10 (150,15). — Mit अभि Pass. = Simpl. Pass. — Mit निस् *umstülpen* Âpast. Çr. 7,22,7. — Mit प्र *zusammendrücken, erdrücken* Âpast. Çr. 13,7,12. प्रव्लीन Partic. — Mit वि Pass. *aufspringen, sich öffnen.* Fehlerhaft वि व्लीयत्ते st. वि व्लीयन्ते. — Mit सम् Pass. *zusammenfallen.* संव्लीन *in sich zusammengesunken.*

*व्लेन्, व्लेनयति (दर्शने).

व्लेष्क = व्लेष्क in व्लेष्ककृत Adj. *mit einer Schlinge erwürgt* Maitr. S. 3,6,10.

---

1. श Adj. in गिरिश, *वारिश und *वृत्तश.

2.*श m. 1) = शस्त्र. — 2) = शिव.

*शंय Adj. von 3. शम्.

शंयु 1) Adj. *a*) etwa *wohlwollend, wohlthätig.* — *b*) *dem es wohlgeht, glücklich.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Bṛhaspati.

शंयुधायस् Adj. etwa *wohlthätig erquickend* Taitt. Âr. 4,11,3.

शंयुवाक (Pat. zu P. 2,4,29, Vârtt. 1) und शंयोर्वाक् m. *die mit den Worten* तच्छंयोर्वृणीमहे (z. B. TBr. 3,5,11,1) *beginnende heilige Formel.*

शंयोस् Indecl. 1) = शंयोस्. — 2) = शंयुवाक.

शंय्वत्त Adj. (f. शंय्वत्ता) *mit dem Spruch* शंयोस् *schliessend* Vaitân. 13,3.

*शंव m. = मुसलाग्रस्थलोकमण्डक und वज्र. Richtig शम्ब.

*शंवद् m. संज्ञायाम्.

शंवत्त् (शम्वत्त्) Adj. 1) *heilvoll* Çat. Br. 13,8,4, 10. — 2) *das Wort* शम् *enthaltend.*

शंवर् und शंवूक schlechte Schreibart für शम्बर् und शम्बूक.

*शंशमम् und *शंशामम् Absol. von Intens. von 2. शम् Mahâbu. 6(4),32,*b.*

शंस्, शंसति (Med. meist nur metrisch), शस्यते Pass. 1) *laut und feierlich aufsagen, recitiren,* insbes. ein an Götter gerichtetes Lied oder einen solchen Spruch. Im Ritual von der *Recitation* des Hotar. — 2) *loben, preisen, rühmen.* शंसमान (Med.!) Çat. Br. 2,3,4,6. — 3) *rühmen,* so v. a. *für günstig —, für ein gutes Omen erklären.* — 4) *geloben, anwünschen.* — 5) *aussprechen, sagen, verkünden, mittheilen, erzählen, zu wissen thun, anzeigen, verrathen* (auch ohne Worte), — *wo* oder *wer Jmd* (Acc.) *ist, — dass Jmd* oder *Etwas Etwas ist* (mit doppeltem Acc.). — 6) *ankündigen, vorhersagen, verheissen.* — 7) *दुर्गतौ und क्रिंसायाम्. — 8) शस्त *a) aufgesagt, recitirt* RV. 3,53,3. 4,20, 10. — *b) gepriesen, gelobt, gerühmt, empfohlen, für geeignet —, für gut —, für vorzüglich gehalten, faustus* (von Gestirnen, Tagen u. s. w.). — *c) prächtig, schön.* — *d) guter Dinge, wohlgemuth.* — 9) शंसित *a) gepriesen, gerühmt, des Preisens werth.* — *b)* fehlerhaft für संशित. — Caus. शंसयति 1) *aufsagen —, recitiren lassen.* — 2) *ankündigen, vorhersagen.* — Mit अति 1) *weiter —, hinaus über — Etwas aufsagen;* mit doppeltem Acc. oder mit Instr. und Acc. (Vaitân.) — 2) *im Aufsagen übergehen.* — Mit अधि, °शस्त nach Nilak. = प्रवल; vielleicht fehlerhaft für अभिशस्त *verrufen, gefürchtet.* — Mit अनु 1) etwa *mit einstimmen* in अनुशंसे (Nachtr. 1). — 2) *nach Jmd aufsagen, — preisen* Vaitân. Partic. अनुशस्त. — 3) *preisen, loben* MBh. 13,16,47, v. l. — 4) *vor Augen haben, in Betracht ziehen.* — Mit अभि 1) *beschuldigen, Jmd etwas Uebles nachsagen* Âpast. 1,19,16. Pass. *einen üblen Leumund haben* Gaut. 19,10. — 2) *loben, preisen.* — 3) अभिशस्त *a) beschuldigt, eines Vergehens angeklagt, bescholten* (Gaut. 2,35. 17,17. Âpast. 1,3,25. 24,6. 15. 28,17. 2,2,6); *beschimpft.* — *b) verflucht, verwünscht.* v. l. अभिशप्त. — *c) bedroht.* — 4) अभिशस्तवान् = अभिशशंस in der Bed. 1). — Mit अव in अवशंस्. — Mit आ Med. (ausnahmsweise, insbes. metrisch auch Act.) 1) *hoffen —, rechnen —, vertrauen auf, erstreben;* die Ergänzung ein Acc. (daneben auch ein prädicativer), Loc., Dat., Infin., Fut. oder *Potent. Mit न *alle Hoffnung aufgeben;* die Ergänzung ein Fut. oder यदि mit Praes. oder Potent. आशंसित *gehofft, erwartet.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zu bemeistern hoffen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *voraussetzen bei* (Loc.). — 4) *befürchten.* — 5) *wünschen, ein Verlangen haben* (die Ergänzung im Acc. oder Infin.), *von Jmd* (Acc.) *wünschen, dass er* — (Infin.). आशिषम् so v. a. *Segenswünsche aussprechen.* आशंसन्तो बन्दिनं जेतुकामाः so v. a. जेतुम् MBh. 3,133,22. — 6) *bitten um* (Acc.). — 7) *loben, preisen.* — 8) *hersagen, recitiren.* — 9) *aussagen, ankündigen, vorhersagen* (Act. bei Kâlidâsa). आशंसित *von Jmd* (Instr.) *erklärt für Etwas* (Nomin.). — Caus. Act. 1) *Hoffnung —, Anrecht geben, — auf* (Loc.). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas anbieten* Hemâdri 1,422,12. — Mit उद् Med. *sich getrauen,* mit Acc. Âpast. Çr. 9,4, 12. अरण्यम् so v. a. *in den Wald zu gehen.* — Mit उपा in उपाशंसनीय. — Mit प्रत्या Med. *voraussetzen, erwarten.* — Mit समा 1) Act. *Jmd* (Dat.) *Etwas zusprechen, zuweisen.* — 2) Med. *hoffen —, rechnen —, vertrauen auf* (Acc.). — Mit उद् *aufrufen.* — Mit निस् in अनिःशस्त und निःशंस्. — Mit परा in पराशंस्. — Mit प्र 1) *laut verkünden, preisen, loben, rühmen.* — 2) *aufmuntern.* — 3) *vorhersagen* (Conj.). — 4) प्रशस्त (ganz ausnahmsweise auch प्रशंसित) *gepriesen, gelobt, gerühmt, — für* (Loc. Gaut. 17,1), *empfohlen, — von* (Instr. Gaut. 28,48), *für geeignet —, für gut —, für vorzüglich gehalten, faustus* (von Gestirnen, Tagen u. s. w.); *besser, vorzüglicher* (Gaut. 27,11), *der beste* (Âpast. 19,5. Von Wasser so v. a. *geweiht* Varâh. Jogaj. 7,2. — Caus. *rühmen, preisen.* प्र सु शंसयिष्ये mit der v. l. प्रशशंसयिष्ये (!). — Mit अतिप्र *hoch preisen.* — Mit समतिप्र dass. — Mit अभिप्र *rühmen, preisen.* — Mit प्रति in अप्रतिशंसत् und अप्रतिशस्त. — Mit वि 1) *aufsagen, recitiren.* — 2) *recitirend theilen.* — Mit अभिवि = वि 2). — Mit सम् *zusammen —, neben einander recitiren.* — Mit उपसम् *hinzufügend aufsagen, anhängen.*

शंस 1) m. *a) Spruch, Zuruf, Anruf, Aufforderung; Zusage, Gelöbniss.* — *b) Lob.* — *c) Verwünschung, Fluch.* — *d) Segen.* — *e)* personificirt neben Bhaga. — *f)* नराशंसः RV. 2,34,6 wohl so v. a. नराशंसः. — *g)* bei ऋजुरिच्छंसः RV. 2,26,1 ist wohl eine Tmesis anzunehmen; ऋजुशंस würde als Adj. *redlich, wahrhaft* bedeuten. — 2) f. शंसा *a) das Rühmen, Preisen.* — *b) *Wunsch.* — *c) Ausspruch, Meldung.* प्रिय° *eine frohe Botschaft.*

शंसय m. *Unterhaltung.*

शंसन n. 1) *Recitation.* — 2) *das Aussagen, Melden, Mittheilen; Bekenntniss.* — 3) als Beiw. Çi-

va's neben योग nach Nîlak. = वेदप्रशस्य.

शंसनीय Adj. *rühmenswerth, preiswürdig.*

शंसम् Absol. *feierlich aufsagend, recitirend.* Häufig in Comp. mit seinem Object oder mit einem Adv.

शंसितर् Nom. ag. *Hersager, Recitirer* 223,32. = होतर् Ait. Âr. 460,2.

°शंसिन् Adj. 1) *recitirend.* — 2) *aussagend, erwähnend, sprechend von, verkündigend, mittheilend, verrathend, ankündigend, vorhersagend, verheissend* 74,20. 248,10. Çiç. 11,2. 34.

शँस्तर् Nom. ag. *Hersager, Recitirer.* Soll im Acc. शंस्तरम् und शंस्तारा lauten.

शंस्तव्य Adj. *zu recitiren.*

*शंस्य Adj.

शँस्य, शँसिष्ठ Adj. 1) *zu recitiren.* — 2) *lobenswerth, preiswürdig.* Auch als Bein. Agni's in einer Formel.

1. शक् 1) शक्नोति *vermögen, im Stande sein, können, zu Stande bringen;* die Ergänzung ein Acc., ein Infin. auf अम् (in der älteren Sprache) oder तुम्, ein Nom. act. im Acc., Dat. oder Loc. — 2) शक्यति und ते dass. — 3) Pass. शक्यते u. s. w. *a) überwunden werden, unterliegen; einem Drängen nachgeben.* — *b)* mit einem Infin. α) *von Jmd* (Instr.) *gezwungen —, veranlasst werden können zu* (Infin.) MBh. 3,268,22. — β) *durch Jmd* oder *Etwas* (Instr.) *das Object einer Thätigkeit werden können*, was wir durch *können* mit einem Infin. pass. auszudrücken pflegen. — γ) impers. *für Jmd möglich sein;* die Ergänzung ein Infin. Hariv. 2,111,16. — 4) शक्त *a) vermögend, im Stande seiend, Etwas könnend, fähig, gewachsen;* die Ergänzung ein Instr., Gen., Dat., Loc., Acc. der Person mit प्रति, Infin. oder im Comp. vorangehend. — *b)* angeblich = शकित. — *c)* *v. l. für शक्ल = प्रियंवद. — *d)* fehlerhaft für सक्त. — 5) शकित mit न und einem passivisch zu übersetzenden Infin. *nicht könnend* (verbrannt u. s. w.) *werden.* — Desid. s. 1. शिक्ष्. — Mit अनु *nachthun können.* — Mit परि *bewältigen* in पँरिशक्वे. — Mit प्र *vermögen* (mit Infin.). प्रशक्त MBh. 7,1127 fehlerhaft für प्रसक्त. — Mit संप्र *überwinden, ertragen* MBh. 9,63,13. — Mit प्रति *gegen Jmd* (Acc.) *Etwas vermögen.* — Mit सम् *vermögen* (auch mit Infin.). Mit न 1) *mit Etwas* (Loc.) *nicht zu Stande kommen.* — 2) *mit Jmd* (Instr.) *Nichts zu schaffen haben wollen.*

2. शक् (शग्धि, शक्तम्, शक्याम्, शकस्, शेकिम) 1) *Jmd* (Dat.) *helfen.* — 2) *Jmd einer Sache* (Gen.) *theilhaftig machen.* — Desid. s. 2. शिक्ष्. — Mit आ 1) *Jmd* (Dat.) *helfen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *einer Sache* (Gen.) *theilhaftig machen.* — 3) *einladen zu* (Acc.). — Mit उप *mittheilend hingeben.* Vgl. उपशाक.

1. शक Nom. act. von 1. शक् in सुशँक.

2. शँक 1) n. *a) Mist.* — *b)* *v. l. für कश = उदक. — 2) m. *a) ein best. vierfüssiges Thier.* v. l. शल. — *b)* MBh. 13,2835 fehlerhaft für शुक. — 3) f. शँका nach den Erklärern *Vogel, Fliege* oder ein *langohriges Thier* (मृग).

3. शक m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes, *die Indoscythen* 106,6.10 von weisser Farbe Spr. 7804 (nebst Note). — 2) **ein Fürst der* Çaka. — 3) **ein best. Parfum* Gal.

शककारक m. *Gründer einer Aera durch Vernichtung der* Çaka Z. d. d. m. G. 22,717.

शककाल m. *die* Çaka-*Aera* (78 n. Chr.).

शककृत् m. = शककारक Z. d. d. m. G. 22,717.

शकच m. N. pr.

शकट 1) m. (dieses selten) f. (शकटी) und n. *Karren, Wagen.* — 2) प्राजापत्यम्, रोहिण्याः und रोहिणीशकट n. *das als Karren gedachte Mondhaus* Rohiṇî. — 3) m. n. *eine best. Truppenaufstellung.* Auch °व्यूह m. — 4) n. *eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten im 1sten und 7ten Hause stehen.* — 5) *m. *Dalbergia ougeinensis* Râgân. 9,119. — 6) *m. schlechte Lesart für शाकट *Wagenlast.* — 7) m. N. pr. *a)* eines Mannes. — *b)* eines von Vishṇu oder Kṛshṇa erschlagenen Asura Çiç. 15,37 (nach dem Comm., es könnte aber hier auch *Karren* bedeuten). — 8) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit.

शकटदास m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 19,9 (37,5). 87,6 (141,19).

शकटनीड n. *der innere Raum eines Karrens* Âpast. Çr. 10,27,10.

शकटभिद् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

शकटमल्ल m. Pl. *die an den* Soma-*Wagen gerichteten Sprüche* Âpast. Çr. 10,30,7.

*शकटविल m. *a gallinule.* Vgl. शकटाविल.

शकटसार्थ m. *eine Menge von Karren, Wagenzug* 241,32.

शकटाङ्ग m. Patron. = शाकटायन Gaṇar. 2,3. 8 u. s. w.

शकटाय्, °यति *einen Karren darstellen.*

शकटायन m. Pl. R. 2,89,15 fehlerhaft für शकटापण m. Pl. *Karren und Waaren.*

शकटार m. N. pr. eines Affen.

*शकटारि m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

शकटाल m. N. pr. des Ministers von Nanda Hem. Par. 8,4.

शकटाविल m. *ein best. Schwimmvogel.*

शकटासुरभञ्जन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*शकटाह्वा f. *das Mondhaus* Rohiṇî.

*शकटि f. = शकटी *Karren, Wagen.*

*शकटिक Adj. von शकट.

शकटिका f. *Wägelchen.*

शकटिन् Adj. *einen Karren besitzend;* m. *der Besitzer eines Karrens.*

*शकटीकर्ण gaṇa सुवास्त्वादि.

शकटीमुख Adj. (f. ई) *karrenmäulig* Shadv. Br. 4,7.

शकटीयशबर m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

शकटीशकट Adj. etwa *aus Karren aller Art bestehend* Hariv. 3526.

*शकट्या f. *eine Menge von Karren.*

शकधूम m. 1) *Rauch* — oder *Dunst des Mistes.* — 2) wohl *ein best. Sternbild.*

शकधूमज oder °जा Adj. *aus Mistdunst entstehend.*

शकन् und शकन् n. *Mist, stercus.* Zu belegen शक्नस्, शक्ना und शकभिस्. Vgl. शकृत्.

शकनृपतिसंवत्सर m. *Jahr der* Çaka-*Aera* Ind. Antiq. 6,73.

*शकंधि m. N. pr. eines Mannes.

*शकन्धु angeblich = शक + अन्धु.

शकपिण्ड m. *Mistballen.*

*शकपूण m. N. pr. eines Mannes.

शकपूत m. desgl.

शकबलि m. *eine best. Spende* AV. 20,131,16.

शकभूपकाल m. = शककाल Varâh. Bṛh. S. 8,21.

शकम् Indecl. Demin. von 5. शम्.

शकमय Adj. *aus Mist emporsteigend.*

शकंभर Adj. *Mist tragend.*

शकर n. = शकल 1) *a*).

शकल 1) m. n. *a) Spahn, Splitter, Holzscheit; Schnitzel, Bröckchen, Stückchen; Scherbe.* शकलानि कर् *Etwas* (Acc.) *zertheilen.* — *b)* in Comp. mit कृशानु° so v. a. *Funke* Çiç. 5,9. Nach dem Comm. m. — 2) n. *a) Hälfte.* चन्द्र° *Halbmond* Kâd. 16,10 (25,9). 59,11 (110,11). — *b) die Hälfte einer Eierschale.* — *c) Halbvers.* — *d)* **Hirnschale.* Vgl. कपाल° Nachtr. 6. — *e)* **Fischschuppe.* — *f)* **Haut.* — *g)* **Bast.* — *h)* **Zimmt* Râgân. 6, 172. — *i) ein best. Farbestoff.* *n. — 3) *m. N. pr. eines Mannes. — 4) fehlerhaft für सकल und शलक (Karaka 6,19).

शकलय्, °यति *zerstückeln* Mahâvîrak. 37,4. शकलित Harshak. 197,20. Bâlar. 241,16. Çiç. 17,3. — Mit वि dass. विशकलित Mahâvîrak. 46,20.

*शकलवत् Adj. von शकल.

*शकला Adv. mit कर् *zertheilen.*

*शकलाङ्कुष्ठक ved. Adj.

*शकलिन् m. *Fisch.*

शकली Adv. 1) mit कर् *zerstückeln, in Stücke brechen, zersprengen* Baudhâjana im Comm. zu Âpast. Çr. 5,29,12. Hemâdri 1,240,11. Kâd. 216,18 (426,2). Paṅkad. — 2) mit भू *bersten, zerspringen, in Stücke gehen* Kâd. 132,13 (233,5).

शकलेन्दु m. *Halbmond.* Auch fehlerhaft für सकलेन्दु.

शकलोट m. Gobh. 2,4,8 nach dem Comm. = शालूक *Lotuswurzel.*

शकत्येषिन् Adj. *dem Span nachgehend,* so v. a. *glimmend.*

शकवत्सर m. *Jahr der* Çaka-*Aera* Z. d. d. m. G. 22,717.

शकवर्ण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,180.

शकवर्मन् m. N. pr. eines Dichters.

शकवर्ष m. oder n. *Jahr der* Çaka-*Aera.*

शकवृद्धि m. N. pr. eines Dichters.

शकशकाय्, °यति *knacken* (intrans.).

शकस्थान n. N. pr. eines Landes, Ζαακαστηνη Harshaṅk. 181,6.

*शकाङ्क Adj.

*शकादित्य m. N. pr. = शालिवाहन.

*शकान्तक m. Bein. Vikramâditja's.

शकार् m. 1) *der Laut* श. — 2) *der in schlechtem Rufe stehende Bruder der Concubine eines Fürsten.* So genannt, weil er im Schauspiel stets श statt स und ष spricht.

शकारिलिपि f. *eine best. Schriftart.*

शकुन 1) m. *a) Vogel,* meist von *grösseren Vögeln* und von *solchen, welche Vorzeichen geben,* gebraucht. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *ein best. Vogel.* — *c)* वसिष्ठस्य शकुन: Name eines Sâman Ârsh. Br. — *d)* Nom. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* eines Asura. — 2) n. *a) ein gutes Omen.* शकुनाधिष्ठात्री देवता und शकुनदेवता f. *die einem solchen Omen vorstehende Gottheit.* — *b) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

शकुनक m. *Vogel.* शकुनिका s. bes.

शकुनज्ञ 1) Adj. (f. आ) *mit den Omina vertraut.* — 2) *f. आ *eine kleine Hauseidechse.*

शकुनज्ञान n. *Vogelkunde, Kenntniss der Omina.*

शकुनदीपिका f. Titel eines Werkes.

शकुनद्वार् n. *ein best. terminus technicus im Augurium.*

शकुनपत्त्र n. Titel Opp. Cat. 1.

*शकुनविद्या f. *die Lehre von den Omina.*

शकुनशास्त्र n. dass. und Titel eines best. Werkes.

शकुनसूक्त n. *das Vogellied.*

शकुनार्णव m. Titel eines Werkes über *Omina.*

शकुनावली f. desgl. Burnell, T.

शकुनाशा f. *eine best. Pflanze.*

*शकुनाहृत् m. 1) = शकुनाहृत 2). — 2) *ein best. Fisch.*

शकुनाहृत 1) *Adj. *von Vögeln gebracht.* — 2) m. *eine best. Reisart* Karaka 1,27.

शकुनि 1) m. *a) Vogel,* insbes. *ein grösserer.* — *b) ein best. Vogel.* Nach den Lexicographen *Falco Cheela* und *Geier.* — *c) der erste feste* 2. करण 4) *n).* — *d)* N. pr. *α)* eines Schlangendämons. — *β)* eines Unholdes, Sohnes des Duḥsaha. — *γ)* eines Asura, Sohnes des Hiraṇjâkṣha. — *δ)* eines Fürsten der Gândhâra. — *ε)* eines Sohnes des Vikukshi und Grosssohnes des Ikshvâku. — *ζ)* eines Sohnes des Daçaratha. — *η)* des Urgrossvaters von Açoka. — 2) f. शकुनि und शकुनी N. pr. einer den Kindern gefährlichen Unholdin. Auch in Verbindung mit पूतना. शकुनी auch mit Durgâ identificirt. — 3) f. शकुनी *Vogelweibchen.* Nach den Lexicographen *ein dunkelfarbiger Sperling* (Râgân. 19,124) und *Turdus macrourus.*

शकुनिका f. 1) *Vogelweibchen.* — 2) *ein best. Vogel* Deçîn. 1,64. 2,107. — 3) N. pr. *a)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b)* verschiedener Frauen Vâsav. 231,5. 232,1.

शकुनिग्रह् m. *eine best. den Kindern gefährliche Unholdin.*

*शकुनिप्रपा f. *eine Tränke für Vögel.*

शकुनिवाद् m. *die ersten Laute der Vögel* (oder *eines best. Vogels*) *am Morgen* Ait. Br. 2,15.

*शकुनिसवन n. gaṇa सवनादि.

शकुनिसादि m. *ein best. Theil des Opferrosses.*

*शकुनीश्वर m. Bein. Garuḍa's.

शकुनोपदेश m. *die Lehre von den Omina.*

शकुन्त m. 1) *Vogel.* — 2) *ein best. Raubvogel.* Angeblich auch *der blaue Holzheher.* — 3) *ein best. Insect. — 4) N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

शकुन्तक 1) m. *Vögelchen.* — 2) f. शकुन्तिका *Vogelweibchen.*

शकुन्तला f. N. pr. einer Apsaras. Im Epos eine Tochter Viçvâmitra's von der Apsaras Menakâ, Gattin Dushjanta's und Mutter Bharata's.

*शकुन्तलात्मज m. Metron. Bharata's.

शकुन्ति m. *Vogel* Bâlar. 175,13. Çiç. 19,113.

*शकुन्द् m. *Nerium odorum* Râgân. 10,11. Vgl. शतकुन्द्.

शकुर Adj. *zahm, fromm* (Thier) Harshaṅk. (ed. Bomb.) 383,10. 477,5.

शकुल 1) m. *a) ein best. Fisch* Bâlar. 196,16. Vâsav. 268,1. 277,1. 2. — *b) Afterklaue des Rindes* VS. 23,28. — *c)* वसिष्ठस्य शकुल: (v. l. शकुन:) Name eines Sâman. — 2) f. शकुली *a) ein best. Fisch mit giftiger Galle.* — *b) *Wrightia antidysenterica.* — *c) *eine Art Gebäck.* — *d)* N. pr. eines Flusses.

*शकुलगण्ड m. *ein best. Fisch*

*शकुलान्तक m. *eine best. Pflanze.*

*शकुलादनी f. *eine Grasart* Râgân. 8,117.

*शकुलाद् m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

शकुलादनी f. *eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1,27. Nach den Lexicographen *Commelina salicifolia, Scindapsus officinalis* u. s. w. Râgân. 4,108. 6,132. Bhâvapr. 1,173.

*शकुलार्भक m. *ein best. Fisch.*

शकृत् n. *Mist, stercus.* Acc. Pl. auch शकृतस्.

*शकृत्कारि m. *Kalb.*

*शकृत्कीट m. *Mistkäfer.*

*शकृत्पदी Adj. f. *Mist an den Füssen habend.*

शकृत्पिण्ड m. *Mistballen* Kauç. 7. 19. 20. Âpast.

*शकृदित (!) Adj. *mit Mist beschmiert.*

*शकृद्देश m. und *शकृद्द्वार् n. *After.*

शकृद्भेद् m. *dünner Stuhlgang, Diarrhoe.*

शकेन्द्रकाल m. = शककाल, शकभूपकाल Varâh. Bṛh. S. 8,20.

शकेष्ठ m. *ein Feuer, bei dem Mist statt Brennholz verwendet wird,* Âpast. Çr. 9,9,12.

*शक्करि m. *Bull.* Vgl. शक्कर.

शक्करी f. fehlerhaft für शक्वरी.

*शक्कुलि f. wohl fehlerhaft für शष्कुलि.

शक्त 1) Adj. s. u. 1. शक्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manasju.

1. शक्ति f. 1) *das Können, Vermögen; Kraft, Fähigkeit, Geschick,* — *zu* (Infin., Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend); *Wirksamkeit, Wirkung* (z. B. eines Heilmittels). शक्तिमकापयित्वा *es an Kraft nicht fehlen lassend,* so v. a. *Alles aufbietend;* शक्त्या, आत्मशक्त्या und स्वशक्त्या *nach Vermögen, nach Kräften;* परं शक्त्या *mit ganzer Kraft,* वित्तशक्त्या *nach den Vermögensumständen* Hemâdri 1,580,17. — 2) die drei *Kräfte* eines Fürsten sind प्रभाव, उत्साह und मन्त्र. — 3) *die wirkende Kraft* eines Gottes (insbes. Çiva's) *ist der weibliche Theil seiner Doppelnatur.* Es werden einem Gotte auch mehrere solcher *Kräfte* (insbes. drei und neun) zugeschrieben. Bei den Çâkta mit Avalokiteçvara identificirt Ind. Antiq. 9,192. — 4) *die wirkende Kraft* eines Wortes ist *seine Bedeutung* oder *Function;* auch so v. a. *Casusbegriff.* — 5) *die Kraft* eines Spruches ist *der wirk-*

samste Theil desselben, der Schluss. — 6) *die schaffende Kraft* des Dichters ist *die Einbildungskraft, die Phantasie* Kâvjapr. 1,3. — 7) *eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten im 7ten, 8ten, 9ten und 10ten Hause stehen.*

2. शक्ति f. *Hülfe; Mittheilung.*

3. शक्ति und शक्ति f. *Speer* RV. 10,134,6. 2,39,7. Auch *शक्ती.

4. शक्ति m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha und Vaters des Parâçara. Auch mit dem Patron. Gâtukarṇa und Sâṁkṛti (Âpast. Çr. 5,10,11).

शक्तिक 1) am Ende eines adj. Comp. = 1. शक्ति 1) und 3) (Hemâdri 1,827,21). — 2) f. आ = 1. शक्ति 3).

शक्तिकर Adj. *Kraft verleihend.*

शक्तिकुमार m. N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. ई ein Frauenname Ind. St. 14,108. 114.

शक्तिकुमारक m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 11,107.

*शक्तिग्रह Adj. *einen Speer tragend;* m. *Speerträger.*

शक्तिजागर Titel eines Werkes.

शक्तिजामल n. fehlerhaft für °यामल.

शक्तिज्ञ Adj. *seine Kräfte kennend.*

शक्तितन्त्र n. Titel eines Tantra.

शक्तितस् Adv. 1) *in Folge des Vermögens, — der Kraft.* — 2) *nach Vermögen, nach Kräften* Gaut. Auch स्व°.

°शक्तिता f. Nom. abstr. von einem auf 1. शक्ति 1) auslautenden adj. Comp.

शक्तिदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

शक्तिद्वयवत् Adj. *mit zwei Kräften ausgestattet* 262,24.

शक्तिधर 1) Adj. *einen Speer tragend.* — 2) m. *a)* Bein. Skanda's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer.

शक्तिधव्रज m. Bein. Skanda's.

1. शक्तिन् Adj. etwa *mit einem Fahnenstock versehen* (Kriegswagen) MBh. 13,53,30. Vgl. रथशक्ति.

2. शक्तिन् m. = 4. शक्ति MBh. 1,176,41. 178,1.

शक्तिनाथ m. Bein. Çiva's.

*शक्तिपर्ण m. *Alstonia scholaris.*

शक्तिपाणि m. Bein. Skanda's.

शक्तिपूजक m. *ein Verehrer der* Çakti Çiva's.

शक्तिपूजा f. *Verehrung der* Çakti Çiva's.

शक्तिपूर्व m. Bein. Parâçara's.

शक्तिबोध m. Titel eines Werkes.

1. शक्तिभृत् Adj. *Macht habend, mächtig.*

2. *शक्तिभृत् m. Bein. Skanda's (*einen Speer tragend*).

शक्तिभैरव n. und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

शक्तिमत्त्व n. *Machtbesitz.*

1. शक्तिमत् 1) Adj. *a) Kraft besitzend, vermögend, mächtig, im Stande seiend, Etwas könnend;* die Ergänzung ein Infin. oder ein Nom. act. im Loc. द्रव्य° *die Kraft besitzend die Materie zu erzeugen.* — *b) mit seiner* Çakti *vereinigt, mit derselben versehen* (ein Gott). — 2) f. °मती ein Frauenname.

2. शक्तिमत् Adj. *mit einem Speer versehen.*

3. शक्तिमत् m. N. pr. eines Gebirges. Richtig ऋक्षिमत्.

शक्तिमय Adj. *aus der* Çakti *eines Gottes hervorgegangen* u. s. w.

शक्तिमोक्ष m. *Einbusse der Kraft* und zugleich *das Schleudern des Speeres* Vâsav. 298,2.

शक्तियशस् f. N. pr. einer Vidjâdharî, nach welcher der 10te Lambaka im Kathâs. benannt ist.

शक्तियामल n. Titel eines Werkes.

शक्तिरक्षित und °क m. N. pr. eines Fürsten der Kirâta.

शक्तिरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

शक्तिवनमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

शक्तिवर m. N. pr. eines Kriegers. v. l. शक्तिधर.

शक्तिवाद् m., °टीका f., °विवरण n., °वादार्थदीपिका f. und शक्तिविचार m. Titel von Werken.

शक्तिवीर m. bei den Çâkta *der Mann, der sich mit dem die* Çakti *vorstellenden Weibe vermischt.*

शक्तिवेग m. N. pr. eines Vidjâdhara.

शक्तिवैभविक Adj. *mit Macht und Wirksamkeit ausgestattet* Mârk. P. 23,44.

शक्तिशोधन n. *die Reinigung der* Çakti, bei den Çâkta *eine best. an dem die* Çakti *vorstellenden Weibe vorgenommene Ceremonie.*

*शक्तिष्ठ Adj. *mächtig, vermögend.*

शक्तिसंगमतन्त्र n. und शक्तिसङ्गमतन्त्र (! Opp. Cat. 1) Titel.

शक्तिसिंह m. N. pr. eines Mannes. श्री° N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 9,188.

शक्तिसिद्धान्त m. Titel Burnell, T.

शक्तिसेन m. Bein. Skanda's.

शक्तिस्कर Adj. (f. आ) *Kraft raubend.*

शक्तिस्कन्द m. Bein. Skanda's.

*शक्तिस्तेतिक Adj. *mit einem Speer bewaffnet.*

शक्तीवत् Adj. *kräftig, vermögend* oder *hülfreich.*

शक्तु schlechte Schreibart für सक्तु.

शक्तुक s. सक्तुक.

शक्त्यर्ध m. *halbe Kraft,* Bez. *eines best. Grades der Ermüdung.*

शक्नि und शक्निन् m. N. pr. fehlerhaft für 4. शक्ति.

*शक्र und *शक्रु Adj. = प्रियंवद.

शकन् n. 1) *Vermögen, Geschick.* — 2) *Unternehmen, Werk.*

शक्य Adj. (f. आ) 1) *möglich, thunlich, ausführbar.* Häufig in Verbindung mit einem passivisch aufzufassenden Infin. (z. B. शक्या निद्रा मया लब्धुम्). शक्यम् n. wird nicht nur impers. gebraucht (z. B. न च शक्यं पुनर्गन्तुं मया वारणसाह्वयम्), sondern auch bei Subjecten anderen Geschlechts und anderer Zahl (z. B. न तेन विभूतयः शक्यमवाप्तुम्). — 2) *bezwingbar* (von Personen), *gezwungen werden könnend zu* (Infin.). — 3) *ausdrücklich gemeint, im Worte selbst liegend,*

शक्यता f. (in अ°; s. u. अशक्य) und शक्यत्व n. Nom. abstr. zu शक्य 1).

शक्यरूप Adj. *wahrscheinlich nicht zu* (Infin.).

शक्यशङ्क Adj. *bezweifelbar* Sarvad. 65,22. 120,15.

शक्यसामन्तता f. *die Lage, da man die angrenzenden Fürsten zu bezwingen vermag.*

शक्र 1) Adj. (f. शक्री) *vermögend, stark* RV. 5,41,15. — 2) m. *a)* Bein. Indra's. Auch unter den Âditja aufgeführt. — *b)* Bez. *der Zahl 14* Ganit. Grahân. 8. — *c)* * *Wrightia antidysenterica.* — *d)* **Terminalia Arunja.*

शक्रकार्मुक n. *Regenbogen* Vikramâṅkaḱ. 13,37. 14,36. Kâd. 2,70,2 (85,21).

शक्रकाष्ठा f. *Osten* Dhûrtan. 36.

शक्रकुमारिका und °कुमारी f. *ein kleiner Flaggenstock neben* Indra's *Banner.*

शक्रकेतु m. Indra's *Banner.*

*शक्रक्रोडाचल m. Bein. des *Berges* Meru.

शक्रगोप m. *Coccinelle* Râgân. 19,126. Auch °क m. Kâd. 112,21 (202,1). 2,71,21 (87,11).

शक्रचाप n. *Regenbogen.*

*शक्रचापसमुद्भवा f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,165.

शक्रचापाय्, °यते *einen Regenbogen darstellen.*

*शक्रज m. *Krähe.*

शक्रजनित्री f. Indra's *Mutter,* Bez. *des grössten Flaggenstockes neben* Indra's *Banner.*

*शक्रजात m. *Krähe.*

शक्रजानु m. N. pr. eines Affen.

शक्रजाल n. *Blendwerk, Zauber.*

शक्रजित् m. 1) Bein. Meghanâda's, Sohnes des Râvaṇa. — 2) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

*शक्रतरु m. *eine best. Pflanze,* = विजया.

शक्रत्व n. Indra's *Würde.*

शक्रदन्तिन् m. Indra's *Elephant* (Airâvata Çiç. 16,69.

शक्रदिश् f. *Osten.*

शक्रदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

शक्रदेवता f. *eine best. Neumondsnacht.*

शक्रदैवत n. *das unter* Indra *stehende Mondhaus Gjeshṭhâ.*

*शक्रद्रुम m. *Mimusops Elengi* (बकुल) Bhâvapr. 3,126. *Terminalia Arunja* (ककुभ) ebend. Hdschr.

शक्रधनुस् n. *Regenbogen.*

शक्रध्वज m. Indra's *Banner.* Auch °तरु m.

*शक्रनन्दन m. Patron. Arǵuna's.

*शक्रपर्याय m. *Wrightia antidysenterica.*

शक्रपात m. *das Herabgenommenwerden von* Indra's *Fahne* Jâǵñ. 1,147.

शक्रपाद् m. *der Fuss von* Indra's *Banner* Varâh. Jogaj. 7,13.

*शक्रपादप m. 1) *Pinus Deodora.* — 2) *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,52.

शक्रपुर n. und °पुरी f. Indra's *Stadt.*

*शक्रपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Menispermum cordifolium.*

शक्रप्रस्थ n. N. pr. einer Stadt, = इन्द्रप्रस्थ.

शक्रबाणासन n. *Regenbogen.*

*शक्रबीज n. *der haferähnliche Same der Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,55.

शक्रभक्त *Hanf* Kâutukas. 23.

*शक्रभवन n. Indra's *Himmel.*

*शक्रभिद् m. = शक्रजित्.

*शक्रभूभवा f. *die Koloquinthengurke.*

*शक्रभूरुह m. *Wrightia antidysenterica.*

*शक्रमातर् f. *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 6,152.

शक्रमातृका f. = शक्रजनित्री.

*शक्रमूर्धन् m. *Ameisenhaufen.*

शक्रयव m. = शक्रबीज.

शक्रलोक m. Indra's *Welt.*

*शक्रवल्ली f. *die Koloquinthengurke* Râǵan. 3,59.

शक्रवापिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*शक्रवारुण m. *Wolke.*

*शक्रवृक्ष m. *Wrightia antidysenterica.*

*शक्रशरासन n. *Regenbogen.*

शक्रशरासनाय् *einen Regenbogen vorstellen.* °यित n. impers. Dh. V. 22,3.

*शक्रशाखिन् m. *Wrightia antidysenterica* Bhâvapr. 1,206.

*शक्रशाला f. = प्रतिश्रय.

*शक्रशिरस् n. *Ameisenhaufen.*

शक्रसदस् n. Indra's *Audienzsaal.*

*शक्रसारथि m. Indra's *Wagenlenker* (Mâtali).

*शक्रसुत m. Patron. des Affen Vâlin.

*शक्रसुधा f. *Weihrauch.*

*शक्रसृष्टा f. *Terminalia Chebula.*

*शक्रस्तुति f. Titel Burnell, T.

*शक्राख्य m. *Eule.*

शक्राग्नि m. Du. Indra *und* Agni, die Herren des Mondhauses Viçâkhâ.

शक्राणी f. Indra's *Gattin.*

शक्रात्मज m. Patron. Arǵuna's.

*शक्रादन m. = शक्रतरु.

*शक्रादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

शक्रानलाख्य° Adj. Indra *und* Agni *heissend, so v. a.* Indra *und* Agni.

*शक्राभिलम्बरत्न n. *ein best. Edelstein.*

शक्रायुध n. *Regenbogen.*

शक्रारि m. Indra's *Feind* als Bein. Krshṇa's.

शक्रावतारतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha Ind. St. 15,362.

शक्रावर्त desgl.

शक्राशन 1) *m. *Wrightia antidysenterica.* — 2) n. *a*) **der Same der Wrightia antidysenterica.* — *b*) *Hanf* Hâsj. 24,1.

शक्रासन n. Indra's *Thron.*

शक्राह्व m. (!) *der Same der Wrightia antidysenterica.*

*शक्रि m. = मेघ, वज्र, कृस्तिन् und पर्वत.

शक्रु m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,99.

शक्रेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शक्रोत्थान n. *die Aufrichtung von* Indra's *Banner.* °ध्वजोत्सव m. *das Fest bei dieser Gelegenheit* VP.² 4,308.

शक्रोत्सव m. *ein Fest zu Ehren* Indra's.

शक्त 1) *Adj. = प्रियंवद्. — 2) m. v. l. für शल्क, शकल TS. 5,2,9,3. — Vgl. शक्तीकरण.

शक्तीकरण n. = शकलीकरण *das Zerstückeln, Zerhauen* Bâlar. 27,18.

शक्वन् 1) Adj. (f. शक्वरी) *vermögend, wirksam, geschickt.* — 2) m. *a*) *artifex.* — *b*) **Elephant.* — 3) f. शक्वरी *a*) Pl. Bez. *gewisser Verse und Lieder, insbes. die dem* Çâkvara-Sâman *zu Grunde liegenden* Mahânâmnî-*Verse* Gobh. 3,2,9. Nom. abstr. शक्वरीत्व n. Maitr. S. 4,2,12. — *b*) *ein zu den* Atikkhandas *gerechnetes Metrum von 7×8 Silben; später jedes Metrum von 4×14 Silben.* — *c*) Pl. Bez. *des Wassers* Gobh. 3,2,21. — *d*) **Fluss.* — *e*) Bez. *der Kuh.* — *f*) **Du. die Arme.* — *g*) **Finger.* — *h*) *Gürtel.* — *i*) *N. pr. eines Flusses.

शक्वर 1) m. *Bulle* Harshaṅ. (ed. Bomb.) 383,10. — 2) *f. आ *Gries, Kies.* Richtig शर्करा.

शक्वरी Adj. f. und Subst. s. u. शक्वन्.

शक्वरीपृष्ठ Adj. *die Çakvarî Verse zum* Pṛshṭha 4) *habend.*

शग्म Adj. (f. आ) *hülfreich, mittheilsam, entgegenkommend, gütig, fromm* (Rosse).

*शग्मन् n. v. l. für शंक्मन्.

शग्मिय, शग्म्य und शग्मिन्न Adj. (f. आ) = शग्म.

शङ्क्, शङ्कते (metrisch hier und da auch Act.) 1) *in Sorge sein,* — *vor* (Abl.), *Scheu empfinden, Misstrauen hegen.* — 2) *befürchten, besorgen;* mit Acc. — 3) *Jmd in Verdacht haben, mit Misstrauen ansehen, Misstrauen setzen in;* mit Acc. — 4) *Anstand nehmen, ein Bedenken haben, in Zweifel sein;* mit Acc. *Etwas beanstanden, bezweifeln.* — 5) *vermuthen, annehmen.* शङ्के (ohne Einfluss auf die Construction) *wie ich vermuthe, wie mir scheint, wahrscheinlich.* Mit Acc. *annehmen, voraussetzen, glauben an* oder *von Jmd* —, *dass Jmd — sei* (mit prädicativem Acc.). — 6) शङ्कित *a*) *in Sorge seiend, besorgt, Scheu empfindend, Misstrauen hegend, sich fürchtend vor* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), *besorgt um* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — *b*) *vermuthend, annehmend.* — *c*) *befürchtet.* — *d*) *beanstandet, in Zweifel gezogen, verdächtig.* — शङ्क्यते bei Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 315 fehlerhaft für शक्यते. — Caus. शङ्कयति *besorgt machen um Jmd* (Loc.). — Mit अति 1) *Jmd* (Acc.) *in ernstlichem Verdacht haben.* — 2) *Jmd* (Acc.) *in falschem Verdacht haben.* — 3) अतिशङ्कित *a*) *in grosser Ungewissheit seiend* Hariv. 3,8,19. — *b*) *sich sehr scheuend vor* (Abl.) Mṛkkh. 116,12. Bhaṭṭ. 6,2, v. l. — Mit व्यति, व्यतिशङ्कित mit vorangehendem मिथ्या 1) *einen falschen Verdacht hegend* Hariv. 3,4,42. — 2) *in falschem Verdacht gehabt.* — Mit अभि 1) *Jmd* (Acc.) *misstrauen, Misstrauen setzen in, bezweifeln, beanstanden* (mit Acc. oder Gen.). — 2) *in Sorge sein, eine Scheu empfinden* MBh. 12,133,12 (अभिशङ्कते in der älteren Ausg. fehlerhaft für अभिशङ्कते). — 3) अभिशङ्कित *a*) *in Verdacht gestanden wegen* (Gen.). — *b*) *in Sorge seiend, ein Bedenken habend.* — *c*) *sich scheuend vor* (Abl.) Bhaṭṭ. 6,2. — Mit आ 1) *bangen, in Sorge sein, sich scheuen zu* (Partic. im Nomin.), *befürchten* (mit Acc.). — 2) *erwarten, voraussetzen.* कुत्र वा स्वरभक्तिरित्याशङ्क्य so v. a. *voraussetzend, dass man Fragen würde* u. s. w. — 3) *vermuthen, annehmen, halten für* (mit doppeltem Acc. oder directe Rede mit इति). — 4) *Jmd* (Acc.) *misstrauen.* — 5) आशङ्कित *befürchtet* Çiç. 16,63. Vâsav. 297,8. — Mit उपा *Jmd* (Acc.) *in Verdacht haben, Jmd* einer Sache (Instr.) *beschuldigen* MBh. 6,15,2. — Mit उप 1) dass. — 2) उपशङ्कित *sich Vermuthun-*

gen hingebend. — Mit परि 1) *in Sorge sein, Misstrauen hegen.* — 2) *Jmd misstrauen, Jmd in bösem Verdacht haben* (mit Acc.), *Misstrauen setzen in Etwas, an Etwas nicht recht glauben wollen* (mit Acc.). — 3) *erwarten, ahnen* in अपरिशङ्कित. — 4) *annehmen, glauben, dass — sei* (mit doppeltem Acc.). — 5) परिशङ्कित *a) in Sorge seiend, besorgt, Misstrauen hegend;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. — *b) worin man Misstrauen setzt, woran man nicht recht glaubt.* — *c) von dem man glaubt, dass* (directe Rede mit इति). — Mit प्रति 1) *Bedenken tragen* in अप्रतिशङ्कमान Nachtr. 2. — 2) *sich kümmern um* (Acc.). — Mit वि 1) *in Sorge sein, Misstrauen hegen, sich scheuen vor* (Abl.). — 2) *Etwas* (Acc.) *befürchten.* — 3) *Jmd* (Acc.) *misstrauen;* mit अन्यथा *nachtheilig beurtheilen.* — 4) *Etwas beanstanden, in Zweifel ziehen, mit Misstrauen betrachten;* mit Acc. — 5) *Jmd in Verdacht haben —, annehmen —, glauben, dass* (mit doppeltem Acc.). — 6) विशङ्कित *in Sorge seiend, besorgt, in banger Ungewissheit —, in Unruhe seiend, — wegen* (Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend). — Mit अभिवि in अभिविशङ्कित्. — Mit सम् *Jmd in Verdacht haben.* समशङ्कत मां त्वयि so v. a. *sie hatte mich im Verdacht, dass es dir gelte.*

शङ्क m. 1) **Stier.* — 2) N. pr. eines Fürsten. — शङ्कु s. bes.

शङ्कट in वि°. Vgl. संकट.

शङ्कवनिरुक्ति (!) f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शङ्कनीय 1) Adj. *a) Besorgniss —, Verdacht —, Argwohn erregend.* — *b) zu vermuthen, zu befürchten, vorauszusetzen, anzunehmen.* बाधकत्वेन (so v. a. बाधकः) शङ्कनीयः. — 2) n. impers. *zu vermuthen, vorauszusetzen, anzunehmen.*

शंकर 1) Adj. (f. ई) *wohlthätig, Segen bringend.* — 2) m. *a)* Beiw. und Bein. Rudra's oder Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Kaçjapa von der Danu. — β) *eines Schlangendämons. — γ) *eines Kâkravartin. — δ) verschiedener anderer Männer, insbes. Gelehrter. Auch °दीक्षित, °भारतीतीर्थ (Burnell., T.), °भारत्याचार्य und = शंकरकवि und शंकराचार्य. — *c)* fehlerhaft für संकर Karaka 1,14. 6,19. 24. 30. 8,6. — 3) *f. शंकरा = *a)* शकुनिका Pat. zu P. 3,2,14, Vârtt. 1. — *b)* N. pr. einer Nonne ebend. — 4) f. शंकरी *a)* Çiva's *Gattin.* — *b) *Rubia Munjista.* — *c) *Prosopis spicigera* (Râgân. 8, 34) oder *Mimosa Suma.* — *d)* Titel Burnell, T.

शंकरकथा f. Titel eines Werkes.

शंकरकवच n. Titel eines Kavaka.

शंकरकवि m. pr. eines *Dichters.*

शंकरकिंकर m. 1) *ein Diener —, Anhänger* Çiva's. — 2) N. pr. eines Autors.

शंकरकिंकरीभाव m. *das zu einem Anhänger* Çiva's *Werden* Ind. St. 15,392.

शंकरक्रोड m. Titel eines Werkes.

शंकरगण m. N. pr. eines Mannes.

शंकरगिरि m. N. pr. eines *Berges* Daçak. 44,7.

शंकरगीता f. Titel.

शंकरगौरीश m. N. pr. eines Heiligthums.

शंकरचरित्र n. und शंकरचेतोविलास m. Titel.

शंकरजय m. Çamkarâkârja's *Siegeszug.*

शंकरजित् m. N. pr. eines Mannes.

शंकरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शंकरदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

शंकरदिग्विजय m. Titel zweier Werke. Auch °डिण्डिम m. Titel.

शंकरदेव m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 9,164. fg.

शंकरनारायणमाहात्म्य n. Titel.

*शंकरपति m. N. pr. eines Mannes.

शंकरपत्र n. und शंकरपादभूषण n. Titel Opp. Cat. 1.

*शंकरपुष्प m. *eine weisse Calotropis* Râgân. 10, 29. v. l. शर्करापुष्प.

शंकरप्रिय 1) *Adj. *dem* Çiva *lieb.* — 2) *m. *Rebhuhn.* — 3) f. आ Çiva's *Geliebte, — Gattin.*

शंकरबिन्दु m. N. pr. eines Autors.

शंकरभट्ट m. desgl. Opp. Cat. 1,1327. 3227. 5401.

शंकरभट्टीय n., शंकरभाष्य n. und °टीका f. Titel Opp. Cat. 1.

शंकरमिश्र m. N. pr. eines Gelehrten. Auch °महामहोपाध्याय.

शंकरार्द्रा n. *das unter* Çiva *stehende Mondhaus* Ârdrâ Ind. Antiq. 9,185.

शंकरवर्धन und शंकरवर्मन् m. N. pr. zweier Männer.

शंकरविजय m., °प्रकरण n., °विजयभाष्य n., शंकरविलास m. und शंकरशिक्षा f. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*शंकरशुक्र n. *Quecksilber* Bhâvapr. 3,53,7.

शंकरशुक्ल m. N. pr. eines Gelehrten.

शंकरश्वशुर m. Çiva's *Schwiegervater,* Bein. des Himavant.

शंकरसंहिता f. und शंकरसंभव m. Titel.

शंकरसिद्धि m. N. pr. eines Mannes.

शंकरसेन m. N. pr. eines Autors.

शंकरस्तुति f. Titel Burnell, T.

शंकरस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

शंकरस्वेद् m. Karaka 1,14 fehlerhaft für संकर°.

शंकराचार्य m. N. pr. eines berühmten Gelehrten, gestorben 820 n. Chr. (Ind. Antiq. 11,175), der eine Menge von Schriften, namentlich Commentare zu philosophischen Werken, verfasste.

शंकराचार्यचरित n. (Burnell, T.), °चरित्र n. (Opp. Cat. 1) und शंकराचार्यविजयडिण्डिम m. Titel von Werken.

शंकरानन्द् m. N. pr. eines Gelehrten. Auch °गुरु.

शंकराभरण m. *ein best.* Râga S. S. S. 93.

शंकरालय m. Çiva's *Behausung* (der Berg Kailâsa).

*शंकरावास m. *eine Art Kampfer* Râgân. 12,62.

शंकरीय Adj. von शंकर. Als n. Titel Opp. Cat. 1.

शङ्कव्य Adj. *als Pflock dienend* Harshak. 31,19.

शङ्का f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Besorgniss, Furcht, — vor* (Abl., Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend). ब्रह्महत्याकृता so v. a. *die Furcht einen Brahmanenmord begangen zu haben.* Ausnahmsweise Pl. — 2) *Verdacht, Argwohn, — gegen* (Loc.). पापशङ्का न कर्तव्या *du darfst nichts Böses argwöhnen.* — 3) *Zweifel, Bedenken;* am Ende eines Comp. *das Bezweifeln, Beanstanden.* — 4) *Vermuthung, Annahme, das Halten für.* In Comp. mit dem, *was erwartet —, vorausgesetzt —, angenommen wird, wofür Jmd* oder *Etwas gehalten wird.*

शङ्कातङ्कित Adj. *in Furcht und Besorgniss gerathen* Spr. 5940.

शङ्काभियोग m. *eine Anklage auf Grund eines blossen Verdachts* 212,11. 12.

शङ्कामय Adj. *aus Besorgniss hervorgegangen.*

शङ्कित 1) Adj. s. u. शङ्क्. — 2) *m. *ein Gallapfel* Râgân. 12,144.

शङ्कितवर्ण (Vâsav. 242,3) und *°क m. *Dieb.*

शङ्कितव्य 1) Adj. *a) Misstrauen verdienend.* — *b) zu befürchten* Prasannar. 133,6. — *c) in Zweifel zu ziehen, zu bezweifeln, zu beanstanden.* — 2) n. impers. *Jmd* (Loc.) *zu misstrauen.*

शङ्किन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *sich fürchtend vor, befürchtend* (Mahâvîrak. 111,20. Vâsav. 240,1); *furchtsam* — oder *misstrauisch wie.* — *b) voraussetzend, vermuthend, annehmend* 134,16. — 2) *von Furcht begleitet, Besorgniss erregend.*

शङ्कु 1) m. *a) spitzer Pflock, Holznagel.* — *b) Haken zur Extraction eines todten Fötus.* — *c) Stecken.* — *d) Stakete, Pfahl, Balken.* — *e) Blattrippe.* — *f) Pfeil, Speer* Çiç. 18,30. 19,45. — *g) Stachel* in übertr. Bed. von *Allem was das Herz*

aufregt und peinigt. शोक° Bâlar. 55,11. n. Hariv. 749. — *h) Zeiger an einer Sonnenuhr, Gnomon.* — *i) der Sinus des Gnomons (der Höhe).* — *k) ein best. Längenmaass, 12 Daumenbreiten* (die gewöhnliche Höhe eines *Gnomons*). — *l) Klöppel* (einer Glocke) Govardh. 60. — *m) *penis.* — *n) *Gift.* — *o) *Unguis odoratus.* — *p) *ein best. Baum.* — *q) *ein best. Wasserthier* Bhâvapr. 2, 5. — *r)* Bez. *der Zahl* 10,000,000,000,000. — *s)* * = अंश. — *t) *ein* Rakshas. — *u)* *Bein. Çiva's. — *v)* N. pr. α) eines Dânava. — β) *eines Schlangendämons. — γ) eines Vṛshṇi (eines Sohnes des Ugrasena), eines Sohnes des Kṛshṇa, eines Dichters und anderer Männer. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

शङ्कक m. 1) *Pflöckchen.* — 2) N. pr. eines Dichters.

शङ्ककर्ण 1) Adj. (f. ई und आ) *spitzohrig.* — 2) m. *a) *Esel* Râgân. 19,39. — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Râkshasa. — ε) eines Sohnes des Ganameǵaja. — ζ) eines Kamels.

शङ्ककर्णमुख Adj. *spitzohrig und spitzmäulig.*

शङ्ककर्णिन् Adj. *spitzohrig.*

शङ्ककर्णेश्वर 1) m. *eine Form* Çiva's. — 2) n. Name eines Liṅga.

*शङ्कचि m. *ein best. Wasserthier.* Vgl. सांकुचि.

शङ्कजीवा f. *der Sinus des Gnomons (der Höhe).*

*शङ्कतरु m. *Vatica robusta.*

शङ्कतल n. *die sogenannte Basis des Gnomons.*

*शङ्कपथ m. P. 5,1,77, Vârtt. 2.

शङ्कपुच्छ n. *Stachel einer Biene* u. s. w.

*शङ्कफणिन् m. *ein best. Wasserthier.*

*शङ्कफला und *°फलिका f. *Prosopis spicigera* Dhanv. 5,50. Râgân. 8,33. Bhâvapr. 1,236.

शङ्कमत् 1) *Adj. *mit Stecken —, mit Pfählen versehen.* — 2) f. °मती *ein best. Metrum.*

शङ्कमुख 1) *Adj. (f. ई) *spitzmäulig.* — 2) *m. *Krokodil.* — 3) f. ई *eine Art Blutegel* 217,12. 14.

शङ्कर 1) *Adj. *Furcht erregend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kaçjapa von der Danu. v. l. शंकर.

*शङ्कला f. *Scheere* oder *ein anderes Schneideinstrument* P. 1,2,43, Sch.

*शङ्कवृक्ष m. *Vatica robusta.*

शङ्कशिरस् 1) *Adj. *spitzköpfig.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

शङ्कश्रवण Adj. *spitzohrig.*

*शङ्कष्ठ P. 8,3,97.

शंकृत् Adj. *wohlthätig.*

शङ्क्य 1) Adj. *a) dem man misstrauen muss, Misstrauen —, Besorgniss erregend.* Superl. °तम. — *b) zu erwarten, zu vermuthen, anzunehmen.* — 2) n. impers. *zu besorgen, zu befürchten* Spr. 7797.

शङ्ख 1) m. n. *a) Muschel.* Als Blaseinstrument ein Attribut Vishṇu's; auch als Schmuck am Arm und an den Ohren eines Elephanten Kâd. 98, 3 (174, 6). 109, 17 (197, 8). *n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine best. hohe Zahl.* — 2) m. *a) Schläfe, Schläfenbein* Çiç. 19, 77. n. nach Çâçvata 203. — *b)* Bez. *der Zähne eines 25jährigen Elephanten.* — *c) Unguis odoratus* Râgân. 12,128. — *d) ein best.* Mantra Gobh. 4,8, 7. — *e) ein best. Metrum.* — *f) einer der Schätze* Kubera's (Çiç. 1,55) und *dessen Genius.* — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Weltelephanten. — γ) eines Asura. — δ) verschiedener Männer, unter Andern eines Gesetzgebers, der häufig in Verbindung mit seinem Bruder Likhita genannt wird; vgl. शङ्खलिखित. — ε) einer Gegend (reich an *Muscheln*). — ζ) eines Berges. — η) eines Waldes VP.² 2,118. — 3) f. शङ्खा *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

शङ्खक 1) m. (* n.) = शङ्ख 1) *a)* Çiç. 7,30. 13,41. — 2) m. *a) Schläfenbein.* — *b) stechender Schmerz und Geschwulst an den Schläfen* Karaka 5,9. 8,9. — *c) *einer der 9 Schätze bei den* Gaina. — 3) *f. शङ्खिका *Andropogon aciculatus.*

शङ्खकर्ण m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) eines Hundes Ind. St. 14,111.

शङ्खकार m. *Muschelarbeiter.*

शङ्खकुम्भश्रवस् f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*शङ्खकुसुम m. *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,121.

शङ्खकूट m. N. pr. 1) *eines Schlangendämons. — 2) eines Gebirges.

शङ्खचक्रगदाधर Adj. *eine Muschel, einen Diskus und eine Keule tragend* (Vishṇu) Vishnus. 1,50.

शङ्खचक्रपाणि Adj. *eine Muschel und einen Diskus in der Hand haltend* (Vishṇu) 105,5.

*शङ्खचरी f. und *शङ्खचर्चा *ein mit Sandel auf die Stirn aufgetragenes Zeichen.*

*शङ्खचिल्ल m. *Falco Cheela* (चिल्ल).

शङ्खचूड m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Gandharva. — 3) eines Wesens im Gefolge Kubera's. — 4) eines Schlangendämons Ind. Antiq. 5,277.

*शङ्खचूडक m. N. pr. eines Schlangendämons.

शङ्खचूडेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*शङ्खचूर्ण n. *Muschelmehl, eine zerstossene Muschel.*

*शङ्खज्ञ m. *eine Perle von der Grösse eines Taubeneies, die in Muscheln gefunden werden soll.*

*शङ्खज्ञाती (!) f. N. pr. einer Prinzessin.

शङ्खण m. N. pr. verschiedener Männer VP.².

शङ्खतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शङ्खदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

शङ्खदारक m. *Muschelarbeiter.*

*शङ्खद्रावक *ein Präparat von mineralischen Säuren* Mat. med. 13.

*शङ्खद्रावित् m. *Rumex vesicarius* Râgân. 6,130.

शङ्खद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

शङ्खधर 1) m. N. pr. eines Autors und Dichters Z. d. d. m. G. 36,557. — 2) *f. आ *Hingcha repens* Madanav. 1,306.

*शङ्खधवला f. *Jasminum auriculatum* Dhanv. 5,89.

शङ्खध्मे und *°ध्मा m. *Muschelbläser.*

*शङ्खनक m. = शङ्खनख 1).

शङ्खनख m. 1) *eine best. Muschelschnecke* Vâsav. 268,5. — 2) **Unguis odoratus* oder *ein anderer Parfum.*

शङ्खनाभ m. N. pr. eines Sohnes des Vaǵranâbha.

शङ्खनाभि f. *eine Art Muschel* Bhâvapr. 1,27. Suçr. 1,33,2. 4. Çârṅg. Saṁh. 3,13,63.

*शङ्खनाम्नी f. *Andropogon aciculatus.*

शङ्खनारी f. *ein best. Metrum.*

*शङ्खनूपुरिणी Adj. f. *mit Armbändern aus Muscheln und mit Fussringen geschmückt* P. 5,2,128, Sch.

शङ्खपद् (stark °पाद्) m. N. pr. 1) eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. — 2) eines Sohnes des Kardama.

शङ्खपद m. N. pr. eines Sohnes 1) des Manu Svârokisha. — 2) des Kardama.

शङ्खपा m. N. pr. eines Sohnes des Kardama VP.² 2,261. 262.

*शङ्खपाणि m. Bein. Vishṇu's (*eine Muschel in der Hand haltend*).

शङ्खपात्र n. *ein muschelförmiges Gefäss.*

शङ्खपाद् m. N. pr. 1) eines Sohnes des Kardama. — 2) des Hauptes einer best. Secte.

शङ्खपाल 1) m. *a) eine Schlangenart.* — *b) eine Art Confect* (aus pers. شکر پاره). — *c)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Kardama. — 2) n. *ein Haus mit einem best. Fehler in der Anlage* Vâstuv. 13,3. Auch °क n. 2,10.

शङ्खपिण्ड m. N. pr. eines Schlangendämons.

शङ्खपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

शङ्खपुष्पिका und °पुष्पी (Vasishṭha 27,11) f. *Andropogon aciculatus.* Letzteres nach Mat. med. 201

Canscora decussata.

*शङ्खपोटलिन् m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3,150.

*शङ्खप्रस्थ m. *ein Fleck im Monde.*

*शङ्खभस्मन् n. *gebrannte Muschelschale* Mat. med. 82.

*शङ्खभिन्न Adj. (f. ई).

शङ्खभृत् m. Bein. Vishṇu's (*eine Muschel tragend*).

*शङ्खमालिनी f. *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,121.

शङ्खमित्र m. N. pr. eines Mannes.

शङ्खमुक्ता f. *eine in einer Muschel vorkommende Perle.*

शङ्खमुख m. 1) *Krokodil. — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*शङ्खमूल n. *Rettig.*

शङ्खमेखल m. N. pr. eines alten Weisen.

शङ्खमौक्तिक m. *eine best. Kornfrucht, deren Hülsen einer Muschel und deren Körner einer Perle gleichen.*

*शङ्खयूथिका f. *Jasminum auriculatum* Dhanv. 5,89.

शङ्खराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

शङ्खरोमन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

शङ्खलक्षण n. Titel Opp. Cat. 1.

शङ्खलिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शङ्खलिखित 1) Adj. (f. आ) so v. a. *vollkommen in seiner Art, ohne Fehl* (Fürst, Lebenswandel) MBh. 12,115,22. 130,29. °प्रिय so v. a. *der die Wahrheit über Alles liebt* 132,16. Vgl. सङ्खलिखित im Pâli. — 2) m. Du. Çañkha *und* Likhita. Nach dem MBh. wurden dem Likhita, weil er in der Einsiedelei seines Bruders Çañkha ohne dessen Erlaubniss Früchte gebrochen und gegessen hatte, vom Fürsten Sudjumna beide Hände abgehauen. Ç. und L. gelten als Verfasser von zwei Rechtsbüchern.

*शङ्खवटीरस m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,32.

*शङ्खवत् Adj. *mit einer Muschel —, mit Muscheln versehen.*

शङ्खवलय *ein aus Muscheln bestehendes Armband* Çiç. 10,43.

*शङ्खविष n. *weisser Arsenik* Mat. med. 39. 40.

शङ्खशिरस् m. N. pr. eines Schlangendämons.

शङ्खशिला f. wohl *eine best. Steinart* Lalit. 345,11.

शङ्खशीर्ष m. N. pr. eines Schlangendämons.

शङ्खस्मृति f. Çañkha's *Gesetzbuch* Bühler, Rep. No. 368. Burnell, T.

शङ्खह्रद m. N. pr. eines *Sees.*

शङ्खाक्षर n. *Stirn.*

*शङ्खालु und °क n. *Dolichos bulbosus* Mat. med. 316.

शङ्खावती f. N. pr. eines Flusses.

शङ्खावर्त m. 1) *Muschelwindung* Bhâvapr. 1,27. Paṅkad. — 2) *eine Form von Mastdarmfistel.*

शङ्खाकृत n. *ein best. Ritus im* Gavâmajana.

*शङ्खाह्वा f. *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,120.

*शङ्खिक m. N. pr. eines Mannes.

शङ्खिन् 1) Adj. *a) mit einer Muschel versehen, Muscheln führend* (Wasser). — *b) den Çañkha genannten Schatz besitzend.* — 2) *m. *a) das Meer.* — *b) Muschelarbeiter.* — *c)* Bein. Vishṇu's. — 3) f. °नी *a) Perlenmuschel, Perlmutter* Bâlar. 186,14. 195,9. 267,3 (an den beiden letzten Stellen im Prâkrit). — *b) eine best. Pflanze* Karaka 1,1 (= चोरपुष्पी Schol.). 7,11 (= यवतिक्ता Schol.). Nach den Lexicographen *Andropogon aciculatus, Cissampelos hexandra,* = श्वेतचुक्रा, श्वेतपुंनाग und श्वेतवृन्दा. — *c) eine best. Ader.* — *d) eine Gattung von Frauen* (deren die Erotik vier annimmt). — *e)* N. pr. α) einer buddhistischen Göttin. — β) eines Tîrtha.

*शङ्खिनीफल m. *Acacia Sirissa.*

*शङ्खिनीवास m. *Trophis aspera.*

शङ्खोद्धार und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शंगँ Adj. *dem Viehstand wohlthätig.* v. l. शंगु.

शंगयँ Adj. (f. शंगयी) *dem Hausstand wohlthätig.*

*शंगरा f. = शंकर 3) *a) b).*

शंगवी Adj. f. *dem Viehstand wohlthätig* Çat. Br. 1,9,1,5.

शंगु 1) Adj. dass. — 2) *eine best. Pflanze.*

*शच्, शचते (व्यक्तायां वाचि).

*शचि f. und शचिका f. Indra's *Gattin.*

शचिष्ठ Adj. (f. आ) *hülfreichst* ṚV. 4,31,1.

शची f. 1) *Hülfleistung, Unterstützung;* meist zur Bezeichnung *der helfenden Thaten* Indra's und der Açvin gebraucht. Sg. und Pl. — 2) *freundliche Begegnung, Zuneigung, Gunst.* Sg. und Pl. — 3) *Anstelligkeit, Geschicklichkeit.* Auch Pl. — 4) *Rede. — 5) Indra's *Gattin.* — 6) *Asparagus racemosus.* — 7) *quidam coeundi modus.*

शचीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शचीनन्दन m. Metron. Vishṇu's.

शचीपति m. 1) *Herr der Hülfe.* — 2) *der Gatte der Çakî, d. i.* Indra 87,9. — 3) am Ende eines Comp. nach einem Worte in der Bed. *Erde,* so v. a. *Herr.*

शचीरमण m. Bein. Indra's Bâlar. 139,10.

शचीवत् Adj. *hülfreich.* Statt शचीव इन्द्रम् ṚV. 10,74,5 ist wohl शची व इन्द्रम् zu schreiben.

शचोवसु Adj. dass. ṚV.

*शचीश m. Bein. Indra's.

*शञ्च्, शञ्चते (गत्याम्).

*शट्, शटति (कृत्याविशरणागत्यवसादनेषु), शाट्यते (श्लाघायाम्).

शट 1) *Adj. *sauer.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Vasudeva. v. l. शत. — *b)* eines andern Mannes Ind. St. 13,442. — *c)* *einer Gegend.

*शटि und शटी (शठी gedr. Karaka 1,27. 6,3) f. *Curcuma Zedoaria, Gelbwurz.*

शठ 1) Adj. (f. आ) *falsch, hinterlistig, heimtückisch, boshaft* Âpast. — 2) m. *a) *Vermittler.* — *b) *Stechapfel* Râgân. 10,17. — *c)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Sohnes des Vasudeva. — 3) *f. ई fehlerhaft für शटी Karaka 1,27. 6,3. — 4) n. *a) Saffran* Râgân. 12,40. — *b) Tabernaemontana coronaria* Râgân. 10,145. — *a)* oder *b)* Karaka 6,3. — *c) *Stahl* Râgân. 13,45.

शठकोपविषय m. und °कोपसहस्रनामन् n. Titel Opp. Cat. 1.

*शठता f. und शठत्व n. *Falschheit, Hinterlist.*

शठधी Adj. *von boshafter Gesinnung, boshaft* Mṛkkh. 84,3. Vâsav. 209,2 (nach dem Comm. = जडबुद्धि).

शठबुद्धि und शठमति (104,33) Adj. dass.

शठवैरिविभवदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*शठाम्बा f. *Clypea hernandifolia.*

शठारि m. N. pr. eines Mannes.

शठारिव्युत्पत्तिदीपिका f. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

*शठी f. *eine best. Pflanze* Zach. Beitr. 86. 89. Vgl. शटी.

*शण्, शणति (दाने, गतौ).

शणँ m. (*n.) *eine Hanfart, Cannabis sativa* oder *Crotolaria juncea* Râgân. 4,77.

*शणक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. शणिका *eine Crotolaria* Râgân. 4,67.

*शणकवास wohl fehlerhaft für शाणक°.

शणकुलायँ n. *ein Geflecht aus Hanf.*

*शणघण्टिका f. *eine Crotolaria.*

शणचूर्ण n. *der Abfall des Hanfs, wenn er gebrochen wird,* Ind. St. 13,226.

शणतान्तव Adj. (f. ई) *aus hänfenen Fäden gemacht* Vasishṭha 11,60.

शणतूल n. *Fasern von Hanf.*

शणपट्ट m. *eine hänfene Binde.*

*शणपर्णी f. *eine best. Pflanze* Zach. Beitr. 89.

*शणपुष्पिका und °पुष्पी (Karaka 3,8) f. *Crotolaria verrucosa* Mat. med. 316. Râgân. 4,67. Bhâ-

VAPR. 1,127.

*शणफला f. wohl *eine best. Pflanze.*

शणमय Adj. (f. ई) *hänfen.*

शणरज्जु f. *ein hänfener Strick.*

शणवल्क *Bast von Hanf.* Pl.

शणशकल *ein Stück Hanf.*

शणशाक n. *Hanfgemüse* Spr. 6358.

शणसुल्ब n. *ein hänfener Strang.*

शणसूत्र n. *ein hänfener Faden.*

शणसूत्रमय Adj. (f. ई) *hänfen.*

*शणालु und *°क m. *Cathartocarpus (Cassia) fistula.*

*शणीर n. N. pr. 1) einer Sandbank im Çoṇa. — 2) des Ufers der Dardarî.

*शण्ठ Adj. = अकृतदार् und शठ. Vgl. षण्ठ.

*शण्ड्, शण्डते (रुजायां संघाते च).

1. शण्ड m. N. pr. des Purohita der Asura, Sohnes des Çukra, MAITR. S. 1,3,10 (84,3). Später N. pr. eines Jaksha.

2. शण्ड schlechte Schreibart für षण्ढ.

*शण्डाकी f. = शिण्डाकी. Vgl. शाण्डाकी.

शण्डामर्क m. Du. Caṇḍa *und* Marka.

शण्डिक m. 1) nach SÂJ. *ein Abkömmling* Caṇḍa's. — 2) *N. pr. einer Gegend.

शण्डिका f. MBH. 14,9,29, v. l. nach NÎLAK. = युद्ध in der Sprache der Dravida.

शण्डिल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

शण्ढ schlechte Schreibart für षण्ढ.

शत्, शातयति, शातयते 1) *in Abschnitte zertrennen, ablösen* (100,22), *abfallen machen, abhauen* (HARSHAK. 202,19), *abbrechen, abpflücken, aushauen, ausschiessen* (ein Auge). — 2) *nieder—, zusammenhauen, niederwerfen, zu Boden schleudern.* — 3) *zertheilen, zerstreuen, vertreiben, zu Nichte machen* ÇIÇ. 15,24 (शातित zu lesen). — Mit अप *wegschnellen.* — Mit अव in अवशातन. — Mit व्यव *zerstreuen, fortschaffen* ÂPAST. ÇR. 18,8. — Mit आ, °आशातित *gekommen um* HEM. PAR. 6,160. — Mit नि *niederhauen, schlagen* (ein Heer). — Mit परा in *पराशातयितर्. — Mit प्र *brechen, pflücken* ÂPAST. ÇR. 1,6,7. — Mit वि 1) *zerhauen, zerschmettern.* — 2) *abhauen* (100,25), *aushauen, ausschiessen* (Augen, Zähne). — 3) *auseinander werfen, — jagen, verscheuchen.* — Mit सम् *zerschmettern.*

1. शत m. (selten und immer metrisch) n. (adj. Comp. f. ई) *ein Hundert* (auch als Ausdruck *einer unbestimmten Menge*); nicht selten Pl. st. Sg. Der gezählte Gegenstand steht im Gen., im selben Casus wie das Zahlwort oder geht im Comp. voran. Vor einem Instr. Pl. steht bisweilen ein erstarrtes शतम् st. शतेन. In Comp. nach einem Thätigkeitsbegriff so v. a. *hundertmalige Wiederholung;* eine multiplicirende kleinere Zahl stellt sich im Comp. vor den gezählten Gegenstand (चतुर्वर्षशतम् [52, 18] oder °शतानि). Die hinzu zu addirende kleinere Zahl gewöhnlich in der Ordinalform beigefügt (शतं विंशम् *120* KÂRAKA 8,13). In Verbindung mit einem Zahlwort auf क *so und so viel vom Hundert* (पञ्चकं शतम् *fünf Procent*). Eine im Comp. vorangehende kleinere Zahl ist hinzuzuaddiren (अशीतिशते *280*) oder es wird mit ihr multiplicirt (त्रिशतम् *300*). द्विशत u. s. w. ist auch Adj. ord. Nicht selten steht शत im Comp. auch vor dem gezählten Gegenstande.

2. शत m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva HARIV. 3,73,3. v. l. शठ.

शतक्रिम Adj. = शतक्रिम AV. 19,55,4 (die Hdschrr.).

शतक 1) Adj. (f. शतिका) *a) aus einem Hundert bestehend, ein H. umfassend.* — *b) der hundertste.* — 2) *m. Bein. Vishṇu's. — 3) *f. शतिका am Ende eines Comp. nach einer kleineren Zahl *ein Betrag von — Hunderten.* — 4) n. *a) ein Hundert* (wie शत construirt). — *b)* (abgekürzter) Titel OPP. Cat. 1. °टीका f. und °व्याख्या f. ebend.

*शतकण्टक m. *Zizyphus xylopyrus* RÂÇAN. 8,61.

शतकपालेश m. wohl *eine Form* Çiva's.

*शतकर्मन् m. *der Planet Saturn.*

शतकाण्ड Adj. *hundert Absätze habend* AV. 19, 32,1. 10. 33,1.

शतकिरण m. *ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 52,5.

*शतकीर्ति m. N. pr. des 10ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî.

*शतकुत्त (BHÂVAPR. Hdschr. 1,203) und *°कुन्द (RÂÇAN. 10,10) m. *Nerium odorum.*

शतकुम्भ 1) *m. *a) Nerium odorum* BHÂVAPR. 1, 203. — *b)* N. pr. eines Berges. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

शतकुलीरक m. *ein best. krebsähnliches Thier.*

शतकुसुमा f. *Anethum Sowa* KÂRAKA 8,12.

शतकृत्वस् Adv. *hundertmal.* R. 4,46,14 und 5, 1,63 ist °कृत्वो zu lesen.

शतकृत्तल Adj. (f. आ) *wobei hundert Stückchen Gold als Lohn gegeben werden.*

शतकेसर m. N. pr. eines Berges.

1. शतकोटि f. Pl. *tausend Millionen* PAÑKAR. 1,7,34. VÂSAV. 88,3. 123,13.

2. शतकोटि 1) m. *a)* Indra's *Donnerkeil* BHÂM. V. 2,100. VÂSAV. 88,3. 123,13. 236,3 (scheinbar f.; vgl. aber v. l. und Comm.). — *b)* Titel eines Werkes OPP. Cat. 1. °खण्डन n., °मण्डन n. und °व्याख्या f. desgl. ebend. — 2) *n. *Diamant* RÂÇAN. 13,174.

शतक्रतु 1) Adj. *a) hundertfachen Rath, Einsicht, Kraft* u. s. w. *habend.* — *b) hundert Opferhandlungen enthaltend.* एकोनशतक्रतु *der 99 Opfer dargebracht hat.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's. — *b)* in Comp. mit क्षिति° *Erde* so v. a. *Fürst, König.*

शतक्रतुप्रस्थ n. N. pr. der Residenz der Jâdava. Vgl. इन्द्रप्रस्थ.

शतक्री Adj. *für ein Hundert gekauft.*

*शतखण्ड n. *Gold.*

शतखण्डमय in सुवर्णा°.

शतग Adj. *im hundertsten stehend* VARÂH. JOGAJ. 4,37.

शतगु Adj. *hundert Kühe besitzend* GAUT.

शतगुण Adj. 1) *hundertfach, hundertmal mehr werth, — stärker* u. s. w. °म् Adv. *hundertmal, — mehr als* (Abl.). — 2) *hundert.*

शतगुणित Adj. *verhundertfacht, hundertmal länger* (Nacht) 163,17.

शतगुणी Adv. mit भू *sich verhundertfältigen* KATHÂS. 18,371. KÂD. 2,112,13 (138,18).

शतगुणीभाव m. *Verhundertfältigung.*

*शतगुन्ना f. *Euphorbia antiquorum* (*hundertfach* durch Dornen *geschützt*).

*शतग्रन्थि f. Dûrvâ-*Gras* RÂÇAN. 8,108.

शतग्रीव m. N. pr. eines Kobolds (भूत).

शतग्विन् Adj. *hundertfach, nach Hunderten zählend.*

शतघण्टा f. N. pr. 1) eines Speers. — 2) einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शतघात HARIV. 16316 fehlerhaft für शरघात.

*शतघोर m. *eine Art Zuckerrohr.* Wohl fehlerhaft für शतपोर.

शतघ्नि f. metrisch für शतघ्नी HARIV. 13094. VARÂH. JOGAJ. 6,26. BHÂG. P. 9,15,30.

शतघ्निन् Adj. *mit der* Çataghni *genannten Waffe versehen* MBH. 13,17,43. Es könnte aber शतघ्नीखड्गिन् auch als ein Wort gefasst werden.

शतघ्नी Adj. u. Subst. f. s. u. शतघ्न्.

शतघ्नीपाशशक्तिमत् Adj. *mit einer* Çataghni, *einer Schlinge und einem Speere versehen* MBH. 13,17,134. Es könnte übrigens auch शतघ्नी पाश° getrennt werden.

शतघ्न *eine best. Pflanze* ÇILÂÑKA 2,67.

शतचक्र Adj. *hunderträdrig.*

शतचण्डी f. *eine best. Begehung, das hundertmalige Lesen der Thaten der* Kaṇḍî. °विधि m. BURNELL, T.

शतचन्द्र 1) Adj. *mit hundert Monden (mondähnlichen Flecken) versehen.* Subst. *ein solches Schwert* oder *Schild.* — 2) m. N. pr. eines Kriegers.

शतचन्द्रित Adj. = शतचन्द्र 1).

शतचर्मन् Adj. *aus hundert Häuten gemacht.*

*शतच्छद् m. *Picus bengalensis.*

शतच्छिद्र Adj. (f. आ) *hundertlöcherig* Comm. zu Njâjam. 3,5,5.

शतजित् m. 1) *Sieger über Hundert* (Vishṇu). — 2) N. pr. *a)* eines Sohnes der Raǵa, Raǵas oder Viraǵa. — *b)* eines Sohnes des Sahasraǵit. — *c)* eines Sohnes des Bhaǵamâna. v. l. शताजित्. — *d)* eines Sohnes des Kṛshṇa VP.^{2} 5,79. — *e)* eines Jaksha.

शतजिह्व Adj. *hundertzüngig* (Çiva)..

शतजीविन् Adj. *hundert Jahre lebend.*

शतज्योति und °स् m. N. pr. eines Sohnes des Subhrâǵ. Nach Nîlak. *der Mond.*

शतंजया MBh. 9,2624 fehlerhaft für शत्रुंजया.

शततन्ति Adj. *hundertsaitig.*

शततनु Adj. 1) dass. Kâṭh. 34,5. Kâtj. Çr. 13, 2,20. Ait. Âr. 409,1. — 2) *hundertfältig.* योगास् Kâçikh. 65,50.

शततन्त्री Adj. f. *hundertsaitig* Çâṅkh. Çr. 17,3,1.9.

शततन्त्रीक Adj. dass. Tâṇḍja-Br. 5,6,13.

शततम Adj. (f. आ und ई) *der hundertste.*

शततर्म Adj. *hundert Oeffnungen habend* Kâtj. Çr. 15,3,27.

शततर्कु m. Pl. *Durchbohrung* u. s. w. *von einem Hundert von* (mit Gen.).

शततर्कुम् Absol. *ein Hundert von* (Gen.) *durchbohrend* AV. 1,8,4.

*शततारा f. *ein best. Mondhaus,* = शतभिषज्.

शतति m. N. pr. eines Sohnes des Raǵa oder Raǵas.

शततेजस् 1) Adj. *von hundertfacher Lebenskraft* u. s. w. Çat. Br. 5,3,4,27. — 2) m. N. pr. eines Vjâsa.

शतत्रय n. (Mârk. P. 46,28. Râǵat. 1,53) und °त्रयी f. (Râǵat. 5,143) *drei Hundert.*

शतद् Adj. *Hundert schenkend.*

शतदक्षिण Adj. *hundertfachen Lohn gebend* AV. 10,6,34. Vgl. त्रिशतदक्षिण.

शतदन्त् Adj. *hundertzähnig* (Kamm).

*शतदन्तिका f. *Tiaridium indicum* Râǵan. 4,85.

शतदल 1) n. *Lotusblühte.* — 2) *f. आ *eine best. Blume.*

शतदा Adj. *Hundert schenkend* SV. I, 6,1,4,9.

शतदातु Adj. *hunderttheilig, hundertfach.*

1. शतदाय Adj. *Hundert schenkend* ṚV. 2,32,4 (AV. 7,47,1. 48,1). Maitr. S. 1,7,5 (113,13).

2. शतदाय Adj. dass. TBr. 2,8,1,4.

शतदारुक m. *ein best. giftiges Insect* oder dgl.

शतदावन् Adj. *Hundert schenkend.*

शतद्वर (wohl n.) *ein mit hundert Thüren versehener* oder *verschlossener Ort,*

शतदूषणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °व्याख्या f. ebend.

शतदूषिणी f. desgl. Burnell, T.

शतद्युम्न m. N. pr. verschiedener Männer.

शतद्रु, शतद्रुका und शतदू f. N. pr. eines Flusses, der *Satledsh* Râǵan. 14,25.

शतद्रुज m. Pl. *die Anwohner der* Çatadru.

शतद्रुति f. N. pr. einer Tochter des Meergottes und Gattin Barhishad's.

शतदू f. s. u. शतद्रु.

शतद्वय n. (Varâh. Bṛh. S. 32,31) und °द्वयी f. *zwei Hundert.*

शतद्वयीप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शतद्वसु Adj. nach Sâj. = शतवसु *hundert Güter habend.*

शतद्वार 1) Adj. (f. आ) *hundertthorig, hundert Ausgänge habend* MBh. 2,49,48. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

शतधनु und °धनुस् m. N. pr. verschiedener Männer.

(शतधन्य) शतधनिन्य Adj. *den Preis von Hundert werth.*

शतधन्वन् 1) Adj. *hundert Bogen habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

शतधर m. N. pr. eines Fürsten Kâd. 90,11 (162,11).

1. शतधा Adv. *hundertfach, in hundert Theile.* Mit भू *sich hundertfach theilen in* (Gen.) 73,28.

2. *शतधा f. *Dûrvâ-Gras.*

*शतधामन् m. Bein. Vishṇu's.

शतधाय Adj. v. l. für शतदाय.

1. शतधार Adj. (f. आ) *hundertströmig* ṚV. 9,85,4. 86,11. 27. 96,14. 10,107,4.

2. शतधार 1) Adj. *hundertschneidig, hundertspitzig.* — 2) m. *der Donnerkeil* Vâsav. 227,2.

*शतधारवन n. wohl *eine best. Hölle.*

शतधृति m. 1) Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Indra's. — 2) *= स्वर्ग.

शतधौत Adj. *hundertfach gereinigt, vollkommen rein* Karaka 4,8.

शतनिर्क्राद Adj. (f. आ) *vielfache Töne von sich gebend.*

शतनीथ Adj. *hundert Schliche —, hundert Listen habend.*

*शतनेत्रिका f. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,120.

शतपति m, *Herr über Hundert.*

1. शतपत्र° n. 1) *hundert Blätter* Dhânab. Up. 15. — 2) *hundert Vehikel* Çiç. 19,69.

2. शतपत्र 1) Adj. *hundert Federn* oder *Blätter habend.* — 2) m. *a) Specht.* — *b) Pfau* Vâsav. 101,3. — *c) *der indische Kranich.* — *d) *eine Papageienart* Râǵan. 19,113. — *e) ein best. Baum.* — 3) *f. शतपत्री *eine Rosenart* Dhanv. 5,86. Râǵan. 10,80. — 4) n. *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* Râǵan. 10,180. Çiç. 19,69. Vâsav. 101,3. 250,2.

शतपत्रक 1) m. *a) Specht.* — *b) ein best. giftiges Insect.* — *c)* N. pr. eines Berges. — 2) *f. °त्रिका *a) eine Rosenart* Râǵan. 10, 80. — *b) Anethum Sowa* Râǵan. 4,11. — 3) n. *eine bei Tage sich öffnende Lotusblüthe.*

शतपत्रनिवास und °पत्रयोनि m. Bein. Brahman's.

शतपथ 1) Adj. *hundertpfadig, überaus vielseitig; auf hunderterlei Weise erfolgend* Ind. St. 15,440. — 2) m. Titel eines Brâhmaṇa. Auch °ब्राह्मण n.

शतपथश्रुति f. Titel eines Werkes (die citirte Stelle ist nicht aus dem Çatapathabrâhmaṇa) Hemâdri 1,6,3. Vgl. शात°.

*शतपथिक Adj. (f. ई) von शतपथ.

शतपथीय Adj. *zum* Çatapatha *gehörig.*

शतपद् (stark °पाद्) 1) Adj. (f. शतपदी) *hundertfüssig* Maitr. S. 2,10,5 (137,1); nach dem Padap. hier Oxytonon. — 2) m. *Hundertfuss, Julus* Râǵan. 19,66. — 3) f. शतपदी *a)* dass. Karaka 6,24. — *b) *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,118. — *c) eine best. Krankheit des Pferdes* Nîlak. zu MBh. 3,71,13.

शतपद् n. *ein zur Bestimmung der Mondhäuser dienender Kreis.* °चक्र n. Comm. zu Gobh. 2,10,24.

*शतपद्म (!) n. *die Blüthe der weissen Wasserlilie.*

शतपयस् Adj. *hundert Flüssigkeiten* u. s. w. *enthaltend.*

शतपरिवार 1) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,10. — 2) f. आ N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,1.

*शतपर्ण m. N. pr. eines Mannes.

शतपर्वक 1) m. oder n. *weiss blühendes* Dûrvâ-*Gras.* — 2) *f. °र्विका *a)* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,108. — *b) Gerste.* — *c) eine best. Wurzel,* = वचा Bhâvapr. 1,167.

शतपर्वधृक् m. Bein. Indra's.

शतपर्वन् 1) Adj. *hundert Knoten —, hundert Gelenke* u. s. w. *habend.* — 2) m. *a) *Bambusrohr* Bhâvapr. 1,209. — *b) *eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64. — *c) der Donnerkeil* in शतपर्वधृक्.

शतपर्वा f. 1) *Dûrvâ-*Gras* oder *weisses* D.-*Gr.* — 2) **eine Art Helleborus* Râǵan. 6,133. — 3) **eine best. Wurzel*, = वचा. — 4) **die Vollmondsnacht im Monat* Âçvina. — 5) N. pr. der Gattin Çukra's.

*शतपर्वेश m. *der Planet Venus.*

शतपवित्र Adj. (f. आ) *hundertfach seihend, — reinigend* u. s. w.

शतपाक Adj. *hundertfach gekocht.* तैल n. (oder n. mit Ergänzung dieses Wortes) *eine best. Salbe.*

शतपाक्य Adj. dass. स्नेह m. *ein best. Oel* Kâraka 3,6.

शतपाद्क 1) m. *Hundertfuss, Julus.* — 2) *f. °दिका *a*) dass. — *b*) *eine best. Arzeneipflanze.*

*शतपादी f. *a*) *Hundertfuss, Julus.* — *b*) *eine best. Pflanze,* = सितकटभी Râǵan. 9,152.

शतपाल m. *ein Aufseher über hundert* — (Gen.).

शतपुट m. *ein best. Körpertheil,* = अध्यूधी Comm. zu Kâtj. Çr. 6,7,11.

शतपुत्र Adj. *hundert Söhne habend.* Nom. abstr. °ता.

शतपुष्कर Adj. (f. आ) *aus hundert blauen Lotusblüthen bestehend* Âçv. Çr. 9,9,5. R. 4,21,25. 6,4,53. 112,79.

शतपुष्प 1) m. *a*) *Anethum Sowa* Varâh. Jogaj. 9,15. — *b*) *Bein. Bhâravi's. — *c*) *N. pr. eines Berges. — 2) f. आ *a*) *Anethum Sowa* Varâh. Jogaj. 7,6. — *b*) **Andropogon aciculatus*, = अधःपुष्पी, प्रियङ्गु und शुक्लवचा. — *c*) N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,18.

*शतपुष्पिका f. *Anethum Sowa.*

शतपोनक m. *Fistel am After.*

शतपोर und °क m. *eine Art Zuckerrohr.*

शतप्रद् Adj. *Hundert gebend.*

शतप्रभेदन m. N. pr. eines Liedverfassers.

शतप्रसव und °प्रसूति m. N. pr. eines Sohnes des Kambalabarhis.

*शतप्रसूना f. *Anethum Sowa* Râǵan. 4,11.

*शतप्राम m. *Nerium odorum.*

*शतफलिन् m. *Bambusrohr* Bhâvapr. 1,209.

शतबद्ध Adj. Pl. *zu hundert verbunden* Hariv. 3507.

शतबला f. N. pr. eines Flusses.

शतबलाक m. N. pr. eines Lehrers.

शतबलाल m. N. pr. eines Grammatikers.

शतबलि m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) N. pr. eines Affen. — Richtiger wohl शतवलि.

शतबल्श Adj. (f. आ) = शतवल्श AV. 6,30,2.

शतबाङ्ग (!) 1) Adj. *hundertarmig* (Eber). — 2) m. *a*) *ein best. schädliches Thierchen.* — *b*) N. pr. α) eines Asura. — β) eines bösen Dämons (मारपुत्र). — 3) f. N. pr. *a*) einer Göttin. — *b*) einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,3.

शतबुद्धि 1) Adj. *hundertfachen Verstand habend.* — 2) m. N. pr. eines Fisches.

शतब्रध्न Adj. *hundert Spitzen habend.*

शतभङ्गी Adv. mit भू *hundertfach variirt werden* Bâlar. 96,11.

शतभाग m. *der hundertste Theil* Çvetâçv. Up. 5,9.

शतभिष m. und °षा f. = शतभिषज् 1). शतभिषं नक्षत्रम् Maitr. S. 2,13,20 (166,6) schlechte Lesart für शतभिषङ्नक्षत्रम्.

*शतभिषक्सेन m. N. pr. eines Mannes.

शतभिषज् 1) m. f. *das 22ste* oder *24ste Mondhaus.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*शतभीरु f. *Jasminum Sambac.* Richtig शीतभीरु.

शतभुज्जि Adj. (f. eben so) *hundertfach.*

शतभृष्टि Adj. *hundertzackig.*

शतमाख m. Bein. Indra's. Vgl. शतक्रतु.

शतमन्यु 1) Adj. *hundertfachen Grimm habend.* — 2) m. Bein. Indra's.

शतमन्युकणिठ oder °न् *eine best. Pflanze.*

शतमन्युचाप m. oder n. *Regenbogen* Kâd. 91,11 (164,4).

शतमय in कपट° (Nachtr. 6).

शतमयूख m. *der Mond.*

शतमाणिट m. N. pr. v. l. für माणिट.

शतमान 1) Adj. *a*) *hundertfach.* — *b*) *ein Gewicht von hundert* (Raktikâ nach Comm.) *habend* Âpast. Çr. 5,21,8. Hemâdri 1,577,8. 14. — 2) m. *ein goldener Gegenstand im Gewicht von hundert* Mâna. — 3) m. n. *ein Gewicht von hundert* Mâna *in Gold* oder *Silber; ein Geschenk in diesem Betrage* Hemâdri 1,576,18. °दक्षिण Adj. Kâtj. Çr. 20,2,6.

शतमाय Adj. *hunderterlei Listen anwendend.*

*शतमार्ग m. *Messerschmied.* Richtig wohl शस्त्रमार्ग.

शतमुख 1) Adj. *a*) *hundert Oeffnungen —, hundert Auswege habend.* — *b*) *auf hundert Weisen erfolgend, auf hunderterlei Weise geschehen könnend* Spr. 6456. — 2) m. N. pr. *a*) eines Asura. — *b*) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *c*) eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,5. — 3) *f. ई Bein. der Durgâ.

शतमूति Adj. *hunderterlei Hülfen gewährend.*

शतमूर्धन् Adj. *hundertköpfig* VS. 17,71.

शतमूल 1) Adj. (f. आ) *hundertwurzelig* (दूर्वा) Taitt. Âr. 10,1,7. — 2) *f. शतमूला *a*) Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,109. — *b*) *eine best. Wurzel,* = वचा. — 3) *f. शतमूली *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,120.

*शतमूलिका f. 1) *Asparagus racemosus.* — 2) *Antheticum tuberosum* Râǵan. 4,120.

शतयज्ञ m. Bein. Indra's.

शतयज्ञचाप m. *Regenbogen* Kâd. 127,6 (225,7).

शतयज्ञोपलक्षक (!) und °लक्षित Adj. *durch hundert Opfer gekennzeichnet;* m. Bein. Indra's.

*शतयष्टिक m. *ein Perlenschmuck aus hundert Schnüren.*

शतयोज्ञम् Absol. *unter hundert Opfern.*

शतयातु m. N. pr. eines Mannes Vasishṭha 30,11.

शतयामन् Adj. *hundertbahnig.*

शतयूप m. N. pr. eines Râǵarshi.

शतयोगमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शतयोजन n. *eine Entfernung von 100* Joǵana Çâṅkh. Br. 8,3.

शतयोजनपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

शतयोनि Adj. *hundert Nester —, hundert Wohnungen habend.*

शतरथ m. N. pr. eines Fürsten.

शतरा Adj. nach Nigh. = सुख.

शतरात्र m. n. *eine Feier von hundert Tagen.*

शतरुद्र 1) m. Pl. *a*) *hundert* Rudra. — *b*) bei den Çaiva Bez. *best. erlöster Seelen.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses und Tîrtha Matsjap. 22,35. — 3) wohl n. und = शतरुद्रिय 2).

शतरुद्रिय Adj. 1) *hundert* Rudra *gehörig, ihnen geweiht* u. s. w. — 2) ब्रह्मन् n. oder Subst. n. (mit Ergänzung dieses Wortes) *ein zu den* Jaǵus *gehöriger Abschnitt* Vasishṭha 28,14. शतरुद्रियभाष्य n. und शतरुद्रियशिवस्तोत्र n. Burnell, T.

शतरुद्रियवत् Adj. *wie bei der Spende* Çatarudrija Kâtj. Çr. 19,4,22. 26,7,3.

शतरुद्रियहोम m. *eine best. Spende* Kâtj. Çr. 18,1,1.

शतरुद्रीय n. = शतरुद्रिय 2).

शतरूप 1) *Adj. *hundert Gestalten habend.* — 2) m. N. pr. eines Muni. — 3) f. आ *eine best. kosmogonische Potenz, eine Emanation* Brahman's *und Gattin des* Manu Svâjaṁbhuva.

शतर्च n. *hundert* Ṛk Roth, Zur Lit. 26.

शतर्चस् Adj. etwa *hundert Stützen habend.* Nach Sâj. = शत + अर्चिस् oder शतविधगतियुक्त.

शतर्चिन् m. Pl. Bez. *der* Ṛshi *des 1sten* Maṇḍala *im* ṚV. Ait. Âr. 194,5.

*शतल m. N. pr. eines Mannes.

शतलक्ष° *zehn Millionen.*

*शतलुम्प und *°क m. Bein. Bhâravi's. Vgl. शत्रुलुम्प.

शतलोचन 1) *Adj. *hundertäugig.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b*) eines Asura.

शतवक्त्र m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

शतवध Adj. (f. आ) *hundertfachen Tod bringend* AV. 11,2,12. 12,5,16.

*शतवनि m. N. pr. eines Mannes.

शतवत्त् Adj. *ein Hundert enthaltend, — besitzend, von einem H. begleitet.*

शतवपुस् m. N. pr. eines Sohnes des Uçanas.

शतवर्ष Adj. (f. आ) *hundertjährig* Ind. St. 15,274.

शतवर्षसहस्रिन् Adj. *hunderttausend Jahre lebend* MBh. 13,18,7.

शतवर्षिन् Adj. *hundertjährig* MBh. 13,8,21.

शतवर्ष्मन् Adj. *hundert Leiber habend* Hariv. 13433. v. l. शतशीर्ष.

शतवल m. Bez. *eines best. Gegenstandes*, der als Opferlohn geschenkt wird.

शतवलिश Adj. v. l. für शतवल्श Maitr. S. 1,1,2. 2,14.

शतवल्श Adj. *hundert Zweige habend.* Vgl. शतबल्श.

शतवाज Adj. (f. आ) *hundertfache Kräfte gebend.*

शतवार Adj. *aus hundert Haaren bestehend.*

शतवारकम् und °वारम् Adv. *hundertmal* Agnip. 27,2. 4.

शतवार्षिक Adj. (f. ई) *hundert Jahre während.*

शतवाही Adj. f. *ein Hundert als Mitgift bringend.*

शतविचक्षण Adj. *hunderterlei Aussehen habend.*

शतवितृष्ण Adj. *an hundert Stellen durchlöchert* Çat. Br. 5,4,1,13. 5,4,27.

*शतवीर m. Bein. Vishṇu's.

शतवीर्य, °वीरिय 1) Adj. *hundert Kräfte habend* Ait. Br. 6,2,1. — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,21. — 3) f. शतवीर्या *a*) *weiss blühendes* Dûrvâ-*Gras* Karaka 1,4. — *b*) *Weinstock mit röthlichen Trauben* Râǵan. 11,104. — *c*) *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,120. 123.

शतवृषभ m. *der 23ste* Muhûrta.

(शतवृष्ण्य) शतवृष्णिय Adj. *von hundertfacher Manneskraft* AV. 1,3,1. fgg.

*शतवेधिन् m. *Rumex vesicarius.*

शतव्रज Adj. (f. आ) *hundert Hürden* u. s. w. *habend.*

शतशक्ति Adj. *der ein Hundert zu geben vermag* MBh. 14,90,96.

शतशर्कर n. Sg. *ein Hundert griesähnlicher Körnchen.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 7,69.

शतशल *eine Entfernung von hundert* ÇalaKâṭh. in Ind. St. 3,404.

शतशलाक Adj. *hundert Rippen habend* (Sonnenschirm) MBh. 13,96,18. 137,7. R. 2,26,10. 3,67,15.

शतशल्य Adj. (f. आ) *hundertspitzig* AV. 6,57,1.

शतशस् Adv. *hundertweise, zu Hunderten* (auf einen Nomin., Acc. oder Instr. bezogen), *hundertmal.* चतुर्दश वर्षाणि वास्यन्ति शतशः *14 Jahre werden wie hundert dahingehen.*

शतशाख Adj. (f. आ und ई) *hundertästig* (eig. und übertragen) 212,29. MBh. 11,7,17. Nom. abstr. शतशाखत्व n.

शतशारद् 1) Adj. *hundert Herbste zählend, — gebend* u. s. w. — 2) n. *eine Zeit —, ein Alter von hundert Jahren.*

*शतशास्त्र n. und *°वैपुल्य n. Titel von Werken.

शतशीर्ष 1) Adj. *hundertköpfig* MBh. 6,3,19. Hariv. 3,53,41. — 2) m. *a*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b*) N. pr. eines Fürsten der Nâga Kâraṇḍ. 2,10. — 3) f. आ N. pr. der Gattin Vâsuki's.

शतशीर्षन् Adj. *hundertköpfig.*

शतशीर्षरुद्रशमनीय Adj. *zur Besänftigung des hundertköpfigen* Rudra *dienend* Çat. Br. 9,1,1,7.

शतशृङ्ग 1) Adj. *hundertgipfelig.* — 2) m. N. pr. eines Berges Kâraṇḍ. 91,15. Ind. St. 14,138. °माहात्म्य n.

शतश्लोकी f., °चन्द्रकला f. und °व्याख्या f. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शतसंवत्सर Adj. *hundertjährig.*

शतसंख्य 1) Adj. *hundert an Zahl.* — 2) m. Pl. *eine Klasse von Göttern unter dem 10ten* Manu.

शतसंघशस् Adv. *hundertweise* (auf einen Nomin. oder Acc. bezogen).

शतसनि Adj. *ein Hundert gewinnend, — verschaffend.*

शतसंधान Adj. *hundertmal den Pfeil auflegend* MBh. 8,90,98.

शतसहस्र n. Sg. und Pl. *hunderttausend* (das Gezählte im Gen. Pl., in Congruenz mit dem Zahlwort oder im Comp. nachfolgend) Spr. 6520, v. l. 6973.

शतसहस्रक 1) Adj. (f. °स्रिका) *aus hunderttausend bestehend.* — 2) n. N. pr. eines Tîrtha. v. l. °साहस्रक.

शतसहस्रधा Adv. *in hunderttausend Stücke.*

*शतसहस्रपत्र n. *eine best. Blume.*

शतसहस्रशस् Adv. *hunderttausendweise* (auf einen Nomin., Acc. oder Instr. bezogen).

शतसहस्रांशु Adj. *hunderttausendstrahlig* (der Mond).

शतसहस्रात्त Adj. *in hunderttausend Richtungen sich verbreitend* (der Mond) MBh. 1,18,34, v. l.

शतसा Adj. = शतसनि.

शतसाहस्र 1) Adj. (f. ई) *auf hunderttausend sich belaufend, h. bildend, — enthaltend, hunderttausendfach.* — 2) n. Sg. *a*) (mit Gen. Pl.) metrisch = शतसहस्र. — *b*) $^1/_{100000}$ Dhânab. Up. 6.

शतसाहस्रक n. N. pr. eines Tîrtha.

शतसाहस्रसंख्य Adj. = शतसाहस्र 1) R. Gorr. 1, 20,18. 4,39,34.

शतसाहस्रसंमित Adj. dass. VP. 3,4,1.

शतसाहस्रिक Adj. *aus hunderttausend bestehend.*

*शतसू Adj. f. *ein Hundert gebärend.*

शतसेय n. *das Erlangen von einem Hundert.*

शतस्क्य Adj. (f. आ) *hundertspierig* TS. 1,5,11,5.

शतस्विन् Adj. *ein Hundert besitzend.*

शतहन् 1) Adj. (f. °घ्नी) *ein Hundert tödtend.* — 2) f. शतघ्नी *a*) *ein best. Mordinstrument.* — *b*) *eine mörderische Kehlkrankheit.* — *c*) *Tragia involucrata.* — *d*) *Pongamia glabra.*

शतक्रय m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa VP. 3,1,19. v. l. शात्तक्रय.

शतकृलि Adj. *hundert grosse Pflüge besitzend* Daçak. 90,19.

शतकस्त Adj. *hunderthändig* AV. 3,24,5.

शतकायन Adj. *hundertjährig* AV. 8,2,8. 7,22.

शतकिम Adj. (f. आ) *hundert Winter —, hundert Jahre zählend* u. s. w.

शतक्रतु Adj. *hundertfach geopfert.*

शतक्रुद् 1) m. N. pr. eines Asura. — 2) f. आ *a*) *Blitz* Çiç. 19,79. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *der Donnerkeil. — c*) N. pr. α) einer Tochter Daksha's, die Bâhuputra ehelichte. — β) der Mutter des Râkshasa Virâdha.

शतांशक m. *der hundertste Theil*, insbes. *eines Sternbildes* oder *eines astrol. Hauses* Varâh. Joǵaj. 4,38.

शताकारा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,11.

शताकारा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,24.

शतात्त 1) *Adj. (f. ई) *hundertäugig.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) f. ई *a*) *Nacht. — b*) *Anethum* Sowa. — *c*) Bein. der Durgâ.

शतात्तर Adj. (f. आ) *hundertsilbig* Âpast. Çr. 9,13,8.

शताग्निष्टोम Adj. *mit hundert* Agnishṭoma *verbunden* Çat. Br. 11,5,5,4.

शताग्र Adj. *hundertspitzig* Sây. zu RV. 8,77,7.

शताग्रमहिषी f. *unter hundert Gattinnen die*

obenanstehende Gattin.

शतौङ्कार Adj. (f. आ) *hundert Schosse habend* Taitt. Âr. 10,1,7.

शताङ्ग 1) Adj. *hunderterlei.* — 2) m. *a)* **Kriegswagen.* — *b)* **Dalbergia ougeinensis* Râgan. 9,119. — *c)* N. pr. eines Dânava.

शताजित् m. N. pr. eines Sohnes des Bhagamâna.

शतौतिरात्र Adj. (f. आ) *mit hundert Atirâtra verbunden* Çat. Br. 11,5,5,5. 6. Kâtj. Çr. 24,3,37.

शतौतृण 1) Adj. (f. आ) *hundertlöcherig.* — 2) f. आ *ein solcher Topf* Çat. Br. 12,9,1,3. Vaitân. Vgl. शतातृष्णी.

शतातृष्णी f. fehlerhaft für शतौतृण 2) TBr. 1,8,6,4. 5.

शतौत्मन् Adj. *hundertfaches Leben habend, — gebend* RV. 9,98,4. 10,33,9.

शताधिक Adj. (f. आ) *hundert übersteigend, hundertundeins bildend.*

शताधिपति m. *ein Befehlshaber über ein Hundert, centurio.*

*शतानक n. *Leichenstätte.*

शतानन 1) *m. *Aegle Marmelos.* — 2) f. आ N. pr. einer Göttin.

शतानन्द 1) m. *a)* *Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's oder Krshṇa's. — *b)* *Vishṇu's *Wagen.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer Prasannar. 50. fgg. Bâlar. 17. fgg. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शतानीक 1) Adj. (f. आ) *hundert Fronten —, hundert Spitzen habend.* — 2) m. *a)* **ein alter Mann.* — *b)* **Schwiegervater* Gal. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Asura.

शतापदी (metrisch) f. = शतपदी *Julus* Karaka 6,23.

शतापराधप्रायश्चित्त n. Titel Burnell, T.

शतौपाष्ठ Adj. (f. आ) *hundert Widerhaken habend* AV. 5,18,7. TBr. 3,7,13,4.

शताब्ज Adj. *mit hundert Lotusblüthen versehen* Dhjânab. Up. 15.

शतौमघ Adj. *hundertfachen Lohn habend.*

शतौयु Adj. *hundert Jahre alt werdend* Çat. Br. 4,3,4,3. 7,5,2,17.

शतायुता f. *ein Alter von hundert Jahren.*

शतौयुध 1) Adj. *hundert Waffen führend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten von Vasantapura Hem. Par. 3,215. — 3) f. आ N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,23.

1. शतायुस् n. *ein Alter von hundert Jahren.*

2. शतौयुस् 1) Adj. (f. शतायुषी) *ein Alter von hundert Jahren erreichend* AV. 3,11,3. Lâtj. 4,1,5. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*शतार m. n. *der Donnerkeil.*

शतौरित्र Adj. (f. आ) *hundertruderig.*

शतारुक m. *eine Art Aussatz.*

शतारुण m. N. pr. eines Ameisenfürsten. v. l. शतावरुण.

शतारुष m. (Karaka 6,7) und शतारुस् n. *eine Art Aussatz.*

शतार्घ Adj. *ein Hundert werth.*

*शतार्णा f. *Anethum Sowa.*

शतार्ध n. *ein halbes Hundert, fünfzig.* शतार्धार Adj. *f. Speichen habend* Çvetâçv. Up. 1,4. शतार्धसंख्य Adj. *fünfzig an Zahl* Varâh. Brh. S. 54,81.

शतार्ह Adj. = शतार्घ.

शतावधान m. Bein. Râghavendra's.

शतावत् Adj. wohl = शतौवत् RV. 6,47,9.

शतौवय Adj. *hundert Schafe zählend.*

शतावरी f. 1) *Asparagus racemosus* Mat. med. 260. Râgan. 4,119. Bhâvapr. 1,212. — 2) N. pr. der Gattin Indra's.

शतावरुण m. s. शतारुण.

शतावर्त 1) Adj. *hundert Wirbel* (auf dem Haupte) *habend* (Çiva). — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

शतावर्तवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*शतावर्तिन् m. Bein. Vishṇu's.

शतौश्रि Adj. *hundertkantig, — schneidig.*

शतौश्व (auch viersilbig) Adj. *hundert Rosse zählend.* सहस्रं शतौश्वम् *tausend Rinder mit hundert Rossen* Vaitân.

शताश्वरथ n. Sg. *hundert Rinder und ein Wagen mit Rossen.*

शताश्वविजय m. Titel Burnell, T.

शताष्टक n. *hundertundacht* (sic).

शताह्वया f. 1) *Anethum Sowa* Suçr. 2,101,10. — 2) **Asparagus racemosus* Râgan. 4,119.

शताह्वा f. 1) *Anethum Sowa* Râgan. 4,10. Bhâvapr. 3,31. शताह्व Suçr. 2,119,1 metrisch falsch. — 2) *Asparagus racemosus.* शताह्वे द्वे Karaka 1,3. — 3) N. pr. eines Flusses und Tîrtha Matsjap. 22,35.

शतिक Adj. 1) *hundert betragend.* °वृद्धि Adj. *hundert im Spiel gewinnend.* — 2) *der hundertste.* — Nach den Grammatikern auch in andern Bedeutungen. Vgl. अनेकवर्ष° und अवर्ष°. शतिका s. u. शतक.

शतिन् Adj. 1) *hundert enthaltend, hundertfach vorhanden, centenus.* शतिनीभिस् auch in adv. Bed. — 2) *hundert besitzend.* गवाम् *h. Kühe besitzend.*

शतृ Bez. *des Participialsuffixes* अत् (अत्त्) 238, 25. 32. 33. 239,1.

शतेध्म n. *hundert Scheite.*

शतौन्द्रिय Adj. *hundert Sinne habend* TS. 2,3,11, 5. Ait. Br. 6,2.

शतेपञ्चाशत्न्याय m. *das Axiom, dass in hundert auch fünfzig enthalten sind.*

*शतेर m. 1) = शत्रु. — 2) = हिंसा.

शतेश m. *das Haupt von hundert* (Dörfern). Vgl. ग्राम°.

शतौषुधि Adj. *mit hundert Köchern versehen* Çat. Br. 9,1,1,6.

शतैकशीर्षन् Adj. *hundert einzige* (d. i. *vorzügliche*) *Köpfe besitzend.*

शतैकीय Adj. *einer von hundert.*

शतौक्थ्य Adj. *hundert Ukthja-Tage habend.*

शतौति Adj. *hundertfache Hülfe* u. s. w. *gewährend.*

शतोदर 1) Adj. *hundert Bäuche habend* Hariv. 13433. — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शतौन्याम m. *mit hundert Strängen* TBr. 1,4,8,6.

शतौन्मान Adj. *hundertfältig* Çat. Br. 12,7,2,13.

शतोलूखलमेखला f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शतौदना f. *eine best. Ceremonie* und Bez. *der Kuh, welche die Milch dazu liefert.*

शत्य Adj. *aus einem Hundert bestehend.* Nach den Grammatikern auch in anderen Bedeutungen. Vgl. षट्त्रिंशच्छत्य.

शत्रंजय m. *der 13te Tag im* Karmamâsa. Wohl fehlerhaft für शत्रुंजय.

शत्रि m. 1) **Elephant.* — 2) N. pr. eines Mannes.

शत्रु m. 1) *Nebenbuhler, Gegner, Feind* überh. In der Politik *der unmittelbar angrenzende Fürst als der natürliche Feind.* — 2) *das 6te astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,1. Auch °गृह n. und °भ n. 44. — 3) **Asparagus racemosus.* — 4) N. pr. eines Asura. Richtig क्रोधशत्रु.

*शत्रुंसह Adj. *Feinde bewältigend.* Auch N. pr.

शत्रुक m. *Feind.*

*शत्रुघ und *शत्रुघात Adj. *Feinde schlagend.*

शत्रुघातिन् m. N. pr. eines Sohnes des Çatrughna (Sohnes des Daçaratha).

शत्रुघ्न 1) Adj. *Feinde schlagend.* नित्य° *seine eingeborenen F. schl.*, so v. a. *seine Leidenschaften zügelnd.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer, unter andern der Söhne Daçaratha's, Çvaphalka's und Devaçravas'.

*शत्रुघ्नजननी f. Bein. der Sumitrâ.

शत्रुजित् 1) Adj. *Feinde besiegend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — R. 5,88,6 fehlerhaft für शक्रजित्.

शत्रुंजय 1) Adj. *Feinde besiegend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Genius Kauç. 56. — *b*) eines Fürsten. — *c*) eines Thürstehers. — *d*) eines Elephanten, auch eines mythischen. — *e*) eines bei den Gaina in hohen Ehren stehenden Berges. °माहात्म्य n. und °स्तव m. — 3) f. आ N. pr. *a*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,6. — *b*) eines Flusses. — Vgl. शत्रंजय.

शत्रुता f. *Gegnerschaft, Feindschaft.*

शत्रुतापन 1) Adj. *Feinde peinigend.* — 2) m. *ein best. Krankheitsdämon.*

शत्रुतूर्य n. *Ueberwindung des Gegners.*

शत्रुत्व n. *Gegnerschaft, Feindschaft* Hemâdri 1, 359,4.

*शत्रुदमन Adj. *Feinde bändigend.*

शत्रुनन्दन Adj. *Feinde erfreuend* 142,29.

शत्रुंतप Adj. *Feinde peinigend.* Angeblich auch N. pr.

शत्रुंदम Adj. *Feinde bändigend.*

1. शत्रुपक्ष m. *die Partei des Feindes.*

2. शत्रुपक्ष Adj. *zur Partei des Feindes sich haltend.*

शत्रुंबाधन Adj. *Feinde bekämpfend.*

*शत्रुभङ्ग m. *Saccharum Munjia* Râgan. 8,86.

शत्रुभट m. N. pr. eines Asura.

शत्रुमर्दन 1) Adj. *Feinde vernichtend.* — 2) m. *a*) *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Daçaratha. — β) eines Sohnes des Kuvalajâçva. — γ) eines Fürsten der Videha. — δ) eines Elephanten.

शत्रुरूप Adj. *in Feindesgestalt auftretend* Spr. 6375. fg.

*शत्रुलुम्प m. Bein. Bhâravi's Gal. Vgl. शतलुम्प.

शत्रुलोक m. Mârk. P. 120,19 fehlerhaft für शक्रलोक.

*शत्रुवत्स Adj. *Feinde habend.*

शत्रुसात् Adv. mit dem Caus. von गम् *dem Feinde überliefern.*

शत्रुसाह् Adj. *Feinde überwindend.*

शत्रुहन् Adj. *Feinde niederschlagend.*

शत्रुहन् 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

शत्रुहन्तर् m. N. pr. eines Ministers des Çambara.

शत्रूय्, Partic. शत्रूयत् *feindlich auftretend.*

शत्रूषह् (stark °षाह्) Adj. *Feinde bewältigend.*

*शत्वरी f. *Nacht.* Vgl. शर्वरी.

1. शद् (zu belegen nur Intens. शाशद्मि, शाशद्मके, शाशद्मे und शाशदान) *sich auszeichnen, — hervorthun; die Oberhand behalten, triumphiren.*

2. शद् (zu belegen nur शशाद्, शत्स्यन्ति und शत्त) *abfallen, ausfallen.* शत्त *abgefallen.* — *Caus. शादयति *treiben* (Vieh). — *Intens. शाशद्यमान. — Mit व्यव *wegfallen, zerfallen* Çat. Br. 2,1,2,16. — Mit *आ (गतौ). — Mit परि, °शत्त *ab —, daneben gefallen.* — Mit प्र in *प्रशत्वन् und *प्रशत्वरी.

शद् m. 1) *Abfall* in पर्णाशद्. — 2) *Ertrag* (eines Landes) Gaut. — 3) *ein best.* Ekâha.

शदक *unenthülstes Korn* Bhadrab. 2,26. v. l. सदक.

*शद्रि m. = ज्ञिष्णु, तडित् (v. l. तडित्वत् Zach. Beitr. 84), अम्भोधर, शर्करा und कृस्तिन्.

*शद्रु 1) Adj. von शद्. — 2) m. Bein. Vishṇu's.

शद्वला f. N. pr. eines Flusses.

शनक m. N. pr. eines Sohnes des Çambara. v. l. सेनक.

*शनकावलि und *°ली f. *Scindapsus officinalis.*

शनैकैस् Adv. *sachte, sanft, leise, langsam, in aller Ruhe, in gemessener Weise, gemächlich, nach und nach, allmählich.*

*शनपर्णी f. *eine best. Pflanze.* Vgl. *सन° und *अशन°.

शनि m. 1) *der Planet Saturn* (ein Sohn des Sonnengottes). — 2) N. pr. eines Sohnes des Atri.

शनित्रयोदशीव्रत n., शनिप्रतिमादान n. und शनिप्रदोषव्रत n. Titel Burnell, T.

*शनिप्रसू f. N. pr. der Khâjâ.

*शनिप्रिय n. *Sapphir.*

शनिवार m. *Sonnabend.*

शनिशान्ति f. Titel Burnell, T.

*शनैर्गङ्गम् Adv. *wo die Gañgâ langsam fliesst.*

शनैर्दक्षिन् Adj. Karaka 4,8 fehlerhaft für शनैर्मेक्षिन्.

शनैर्भाव m. *Allmählichkeit.* Am Anfange eines Comp. vor einem Partic. praes. so v. a. *allmählich.*

शनैर्मेक्ष m. *langsames —, beschwerliches Harnen.*

शनैर्मेक्षिन् Adj. *an beschwerlichem Harnen leidend* Karaka 4,8 (शनैर्दक्षिन् gedr.).

शनैश्चर 1) Adj. *langsam einherschreitend.* — 2) m. *a*) *der Planet Saturn* (ein Sohn des Sonnengottes). — *b*) *Sonnabend* Visnus. 78,7.

शनैश्चरपूजा f., शनैश्चरविधान n. (Opp. Cat. 1), शनैश्चरव्रत n. (Burnell, T.) und शनैश्चरस्तोत्र n. (Opp. Cat. 1) Titel.

शनैस् (RV.) und शनैस्म् (Çat. Br.) Adv. = शनकैस्. Wird auch wiederholt.

शनैस्तराम् Adv. Compar. zu शनैस्.

*शनोत्साक् m. = गण्डक. v. l. स्वनोत्साक्.

*शन्त Adj. von 5. शम्.

शंतनु 1) Adj. *der Person heilsam.* — 2) m. N. pr. eines alten Fürsten und auch anderer Männer. Vgl. शांतनु.

शंतनुतनूज m. Patron. Bhîshma's Çiç. 15,20.

शंतनुत्व n. *das der Person Heilsamsein.*

शन्तम Adj. (f. आ) *wohlthuendst, erfreulichst, heilsamst.*

शन्ताची (!) Adj. f. = शन्तातिं 1) TBr. 3,7,10,5. Âpast. Çr. 14,29,1.

शन्तातिं 1) Adj. *wohlthuend.* — 2) f. Pl. *Wohlthaten.*

शन्तातीय n. Bez. *des Liedes* RV. 7,35.

*शन्ति Adj. von 5. शम्.

शन्तिव Adj. (f. आ) *wohlthuend, freundlich.*

*शन्तु Adj. von 5. शम्.

शन्त्व n. *das Wohlthätigsein.*

*शन्ध m. schlechte Schreibart für षण्ढ.

शन्न 1) Adj. s. u. 2. शद्. — 2) n. *Abfall.*

शंनोदेवी f. Bez. *des Verses* RV. 10,9,4 (AV. 1,6, 1). Jâgñ. 1,280 (शंनोदेव्या verbunden zu schreiben).

शंनोदेवीय m. (sc. अनुवाक) Bez. von AV. 1,6 Pat. zu P. 1,3,2, Vârtt. 1 und zu P. 1,4,110, Vârtt. 8. v. l. auch °क.

शन्यष्टक n. Titel Burnell, T.

शप्, शंपति, °ते und शप्यति (nur Bhaṭṭ.) 1) gewöhnlich Act. *verfluchen,* mit Acc. — 2) Act. Med. *schmähen, schelten;* mit Acc. (Çiç. 15,75[41]) oder Dat. (nur Bhaṭṭ.). — 3) Med. *Jmd* (Dat.) *fluchen.* — 4) Med. (metrisch auch Act.) *sich verfluchen,* so v. a. *mit einem Schwur betheuern, geloben;* mit Dat. (ausnahmsweise Acc.) der Person, der man Etwas versichert, und mit Instr. der Person oder Sache, bei der man schwört. यद्दुरुणैति शंपामके *wenn wir bei* Varuṇa's *Namen schwören.* Mit यदि *sich verfluchen, wenn,* so v. a. *schwören, dass nicht.* अनृतम् *einen falschen Eid schwören.* — 5) Med. शपथम् und शपथान् *a*) *eine Verwünschung ausstossen.* — *b*) *einen Eid schwören.* Act. Bhaṭṭ. — 6) Med. *Jmd beschwören, obsecrare;* mit Acc. oder Dat. — 7) Med. *um Etwas* (Acc.) *flehen.* तेन रामेण *bei diesem* Râma. — 8) शप्त *a*) *verflucht* Suparn. 3,4. Chr. 53,27. 60,22. — *b*) *beschworen, obsecratus.* — 9) शप्तवान् = शशाप *verfluchte* 50,12. 88,3. — 10) शपित *a*) *verflucht.* — *b*) Kathâs. 98,23 fehlerhaft für शापित (Caus.). — Caus. शापयति 1) *beschwören, adjurare, incantare.* — 2) *Jmd* (Acc.) *durch einen Schwur betheuern heissen, schwören lassen, — bei* (Instr.). — 3) *Jmd beschwören, obsecrare; Jmd Etwas dringend an's Herz legen, Jmd für Etwas verantwortlich machen;* mit Acc. der Person und Instr. der Sache, bei der man schwört,

die man Jmd an's Herz legt, für die man Jmd verantwortlich macht. Nur Partic. शापित, das auch dem im Instr. gedachten Begriffe im Comp. nachfolgt. — *Intens. शंशप्यते. — Mit अनु *Jmd verfluchen.* Nur अनुशप्त. — Mit अभि 1) dass. — 2) अभिशप्त *a) verflucht* MBh. 13,154,7. — *b) geschmäht* Hariv. 1,17,30. — *c) beschuldigt.* — Caus. *Jmd beschwören, obsecrare.* — Mit अव *Jmd verfluchen.* Nur अवशप्त. — Mit परि 1) *einen Fluch ausstossen* für den Fall, dass (directe Rede mit Conj. Praes. und folgendem इति) Tândja-Br. 14,6,8. — 2) *Jmd schmähen.* — Mit प्रति *Jmd wieder verfluchen,* mit Acc. oder Gen. — Mit वि Med. *sich verschwören* Maitr. S. 1,9,7 (138,16). Vgl. विशप्त. — Mit सम् *Jmd verfluchen.* संशप्त *verflucht* Kâd. 2,90,8 (111,5).

संशप्तवान् = संशपाप.

*शप m. 1) = शपथ, शपन. — 2) N. pr. eines Mannes.

*शपण्ड m. v. l. für शपण्ड. °भक्त *von ihnen bewohnt.*

शपथ m. n. (dieses nicht zu belegen; adj. Comp. f. आ) 1) *Fluch.* — 2) **Schmähung.* — 3) *Eid, Schwur.* — 4) *Gottesurtheil* Nârada 5,102. 108. 19. Nârada (a.) 21,239.

शपथकरण n. *Eidesleistung* Dhûrtan. nach Vers 16.

शपथघ्नम्भन Adj. (f. ई) *Flüche vernichtend* Âpast. Çr. 6,20,2.

शपथपूर्वकम् Adv. *unter Schwüren.*

शपथयावन Adj. (f. ई) *Flüche abwehrend.*

शपथयापन Adj. (f. ई) *Flüche aus dem Wege räumend.*

शपथीय्, nur Partic. शपथीयत् *Flüche sprechend.*

शपथोत्तरम् Adv. *unter Schwüren.*

(शपथेय्य) शपथेयिन्य m. *Flucher.*

(शपथ्य) शपथिन्य Adj. *auf Fluch beruhend.*

शपन n. *Fluch.*

शपनतर Adj. *zum Fluchen geneigt.*

शप्त 1) Adj. s. u. शप्. — 2) *m. *Saccharum cylindricum.* — 3) n. *a) Verfluchung, Fluch* Kâṭh. 37,14. — *b) Schwur, eidliche Versicherung.*

शप्तर Nom. ag. *Flucher.*

*शप्य Partic. fut. pass. von शप्.

शफ 1) m. n. (dieses nicht zu belegen; adj. Comp. f. आ) *a) Huf.* — *b) Klaue.* — *c) Achtel* (nach den *8 Klauen* des Rindes). — *d) Kralle.* — *e) ein hölzernes Geräthe um einen Topf vom Feuer zu heben.* — *f)* वसिष्ठस्य शफा Name zweier Sâman. — 2) *m. *Unguis odoratus* Râgân. 12,128. — 3) *n. *Wurzel.*

शफक m. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *eine Gazelle, die ihre Hufe verloren hat,* Âpast. Çr. 9,14,14.

शफयकृ m. *eine als Gefäss gebrauchte Klaue.*

शफच्युत Adj. *durch Hufe aufgewirbelt.*

शफर 1) m. f. (ई) *Cyprinus Sophore* (ein kleiner und sehr beweglicher Fisch, der in seichtem Wasser lebt). Am Ende eines adj. Comp. f. आ Vâsav. 99,2. — 2) m. *ein best. grosser Raubfisch.* — 3) f. ई wohl *eine best. Pflanze,*

*शफराधिप m. *Clupea Alosa* (इल्लिश).

शफरि *ein kleiner Fisch* Gaut.

*शफरीय Adj. von शफर.

शफरुक m. *Büchse, Dose* Harshak. 98,10. 115,7.

शफवत् Adj. *mit Hufen* oder *Klauen versehen;* n. *solches Vieh.*

शफशस् Adv. *in Achteln.*

*शफाल m. N. pr. eines Mannes.

शफाहत Adj. *Hufe zerbrechend* als Bez. von Dämonen.

*शफाहृ Adj. (f. ऊ).

शबर 1) Adj. *a) *= शबल *bunt, scheckig.* — *b) einem* Çabara *gehörig* u. s. w. MBh. 13,14,142. Metrisch für शाबर. — 2) m. *a)* Pl. N. pr. eines wilden Volksstammes im Dekkhan; Sg. (f. ई) *ein Mann dieses Volksstammes.* Später bezeichnet das Wort *einen Wilden* überhaupt und wechselt mit किरात, पुलिन्द und भिल्ल. — *b)* *Bein. Çiva's. — *c) *eine Art* Lodhra Râgân. 6,211. Vgl. शबरलोध्र. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — *e) *Wasser;* n. nach H. an.; richtig शम्बर n. Zach. Beitr. 89. — *f)* *= कुस्त und शास्त्रविशेष. — 3) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2, *a,* 97, 16. 98, 1. — 4) n. s. u. 2) *e).*

शबरक m. *ein Wilder.*

*शबरकन्द m. *Batate* Râgân. 7,86.

*शबरताम्बु N. pr. einer Oertlichkeit.

शबरभाष्य n. *der von* Çabarasvâmin *verfasste Commentar.*

*शबरलोध्र m. *eine Art* Lodhra. Vgl. शबर 2) *c).*

शबरसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

शबरस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

*शबराकार m. *eine Art Judendorn* Râgân. 11,147.

शबल 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) scheckig, bunt.* — *b) bunt durch Etwas,* so v. a. *gemischt, versehen mit* (im Comp. vorangehend) Kap. 6,8. अश्रुशबला *mit Thränen erfüllt* Spr. 7685. — *c) entstellt, verändert.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Mannes. v. l. शबर. — 3) f. शबला *a) *eine scheckige Kuh.* — *b)* N. pr. einer Kuh, *die Wunderkuh.* — 4) f. शबली *a) *eine scheckige Kuh.* — *b) die Wunderkuh.* Nomin. शबलीस् TS., शबली Tândja-Br.

शबलक Adj. *scheckig, bunt.* Als Bez. *der 15ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228.

शबलता f. und शबलत्व n. *Gemischtheit, Gemisch.*

शबलात्त m. N. pr. eines Ṛshi.

शबलाश्व m. N. pr. eines Mannes. Pl. Bez. der Kinder Daksha's von der Vairaṇi.

शबलिका f. *ein best. Vogel.* सबलिका geschrieben.

शबलित Adj. *scheckig* —, *bunt gemacht* Vâsav. 85,2. 155,6.

शबलिमन् m. *Buntheit* Çiç. 6,27.

1. शबली f. s. u. शबल.

2. शबली Adv. mit कर् *scheckig* —, *bunt machen.*

शबलीकोम m. *ein best. Opfer.*

शबलोदर m. N. pr. eines Dâmons Mantrabr. 2,5,6.

शब्द m. (n. sehr verdächtig; adj. Comp. f. आ) 1) *Laut, Schall, Ton, Stimme, Geräusch, Lärm.* Es werden drei, sieben und zehn *Töne* angenommen. हरि° *der Laut* —, *der Ausruf* Hari; गोयतां पोयतां चेति शब्दश्चासीद्गृहे गृहे *lautes Rufen;* शब्दं कर् *einen Laut von sich geben, seine Stimme erheben, laut rufen.* — 2) *Wort.* शब्देन *durch ein Wort,* so v. a. *ausdrücklich* 230,13. — 3) *Rede, Ausspruch.* — 4) *ein richtiges Wort* (Gegensatz अपशब्द). — 5) *die heilige Silbe* ओम्. — 6) *Wortendung,* insbes. *Suffix.* — 7) *Name, Benennung, Titel.* तच्छब्दात् *weil es so heisst.* — 8) *terminus technicus.* — 9) *eine mündliche Mittheilung* (als Quelle unseres Wissens).

शब्दक m. = शब्द 1) Agni-P. 25,41.

शब्दकर्मक Adj. *tönen* u. s. w. *bedeutend* 225,23.

1. शब्दकर्मन् n. *Geräusch* Âpast.

2. शब्दकर्मन् Adj. = शब्दकर्मक.

शब्दकल्प m. (Opp. Cat. 1), °कल्पद्रु m., °कल्पद्रुम m. (ein neueres Wörterbuch aus diesem Jahrh.) und °कल्पलतिका f. (Gild. Bibl.) Titel von Werken.

शब्दकार und °कारिन् Adj. *Töne von sich gebend.*

शब्दकोश m. *Wortschatz, Wörterbuch.*

शब्दकौमुदी f. und शब्दकौस्तुभ m. Titel Burnell, T.

शब्दक्रिय Adj. = शब्दकर्मक.

शब्दखण्ड, °प्रकाश m. und °व्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

शब्दग Adj. 1) *Laute vernehmend.* — 2) *Laute von sich gebend.*

1. शब्दगति f. *Tonkunst, Gesang.*

2. शब्दगति Adj. *Laute von sich gebend* Hariv. 3,9,5.

शब्दगोचर m. *das Object der gesprochenen Worte, an den eine Rede gerichtet ist, von dem die Rede geht.*

*शब्दग्रह m. *Ohr.*

*शब्दग्राम m. *die Gesammtheit der Laute.*

शब्दघोषा f. und शब्दचन्द्रिका f. Titel Burnell, T.

शब्दचालि f. *eine best. Bewegung beim Tanze* S. S. S. 256. °नृत्य n. 257.

शब्दचित्र n. *Lautspiel*, wie *Alliteration* u. s. w. Kâvjapr. 6,1. Sâh. D. 117,1.

शब्दचिन्तामणि m. (Burnell, T.), शब्दतरंग m. (Opp. Cat. 1,4771) und शब्दतरंगिणी f. Titel.

शब्दत्व n. 1) *das Laut-Sein.* — 2) Nom. abstr. eines auf शब्द् *Wort* auslautenden adj. Comp. 249,30.

शब्ददीपिका f. Titel Burnell, T.

शब्दन 1) *Adj. *tönend, lautend, Töne von sich gebend.* — 2) n. *das Reden —, Sprechen über* (im Comp. vorangehend).

शब्दनिरूपण n. (Opp. Cat. 1) und शब्दनिर्णय m. Titel.

शब्दनीय Adj. *anzurufen* Sâj. zu ṚV. 1,65,3.

शब्दनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 261. 262.

शब्दनेतर् m. *Wortheld*, Bein. Pâṇini's M. Müller, Ren. 299, N. 2.

शब्दपति m. *nur dem Namen nach Herr, — Gebieter.*

शब्दपात Adj. *wohin der Schall noch reicht.*

शब्दपातम् Absol. *so weit der Schall reicht.*

शब्दपातिन् Adj. *nach dem blossen Ton* (eines Zieles, ohne dass es gesehen würde) *fallend, — treffend.*

शब्दप्रकाश m., °प्रकाशिकाद्विरूपकोश m. und शब्दप्रभेद m. Titel.

*शब्दप्राक् Adj. (Nomin. °प्राट्) *nach einem Worte fragend.*

शब्दप्रामाण्यवाद् m. Titel.

शब्दबाणाग्रवेधिन् Adj. *nach dem blossen Ton* (eines Zieles, ohne dass es gesehen würde) *mit der Pfeilspitze treffend* R. Gorr. 2,102,3.

शब्दबोधप्रकार m. und °बोधविचार m. Titel.

शब्दब्रह्मन् n. *das in Worte gefasste* Brahman, so v. a. *die heilige Schrift.*

शब्दब्रह्ममय Adj. von शब्दब्रह्मन्.

शब्दभङ्ग m. *Redewendung* in चारुशब्दभङ्गवत्.

°शब्दभाज् Adj. *den Titel — führend* 97,28.

शब्दभिद् f. *Wortverdrehung.*

शब्दभूषण n. Titel Burnell, T.

शब्दभृत् Adj. *nur den Namen von Etwas führend, nur dem Namen nach Etwas seiend.*

शब्दभेद m., °भेदनिरूपण n. (Burnell, T.) und °भेदप्रकाश m. Titel.

शब्दभेदिन् 1) Adj. = शब्दवेधिन्. — 2) *m. *a*) Bein. Arǵuna's. — *b*) *After.*

शब्दमञ्जरी f. (Burnell, T.), शब्दमणिपरिच्छेदालोक m. und °मणिव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel.

शब्दमय Adj. (f. ई) 1) *aus Schall* (Harshaḱ. 210, 6) —, *aus Lauten bestehend, — gebildet.* — 2) *tönend, Laute von sich gebend.* — 3) am Ende eines Comp. *aus dem Worte — bestehend, — gebildet.*

शब्दमाला f. und शब्दमूल n. (Opp. Cat. 1) Titel.

शब्दय्, °यति 1) *Töne von sich geben, laut rufen, schreien.* — 2) *schwatzen, plappern.* शब्द्यते *es wird geplappert.* — 3) *Jmd rufen, anrufen.* शब्दित *angerufen* (eine Gottheit) Çiç. 14,20. — 4) *verkünden, mittheilen.* शब्दित *mitgetheilt, gelehrt.* — 5) Pass. *heissen, genannt werden.* शब्दित *heissend, genannt.* द्वान° *mit dem Worte* द्वान *belegt.* — Mit अति, °शब्दित Karaka 5,12 fehlereaft für अभि°. — Mit अनु 1) *Etwas erzählen, mittheilen, besprechen, erwähnen, sprechen von.* Nur अनुशब्दित. — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas sagen, mittheilen.* अनुशब्दित *dem Etwas gesagt worden ist.* — Mit अभि 1) *besprechen, erwähnen, mittheilen.* Nur अभिशब्दित. — 2) *benennen, bezeichnen.* अभिशब्दित *genannt.* — Mit परि *besprechen, erwähnen, mittheilen.* Nur परिशब्दित. — Mit वि, विशब्दित *benannt, bezeichnet.* — Mit सम् 1) *ausrufen.* — 2) *besprechen, erwähnen, aufführen* MBh. 12,275,19. संशब्दित *besprochen* u. s. w.

शब्दयोनि m. 1) *Ursprung —, Quelle des Wortes.* — 2) *Verbalwurzel* AK. 3,4,14,68.

शब्दरत्न n., °रत्नसमन्वय m., °रत्नाकर m. und °रत्नावली f. Titel Burnell, T.

शब्दरहित Adj. *geräuschlos.*

शब्दराशिमकेश्वर m. *der grosse Herr des Alphabets*, Beiw. Çiva's.

1. शब्दरूप n. 1) *die Natur —, Eigenthümlichkeit eines Lautes, ein eigenthümlicher Laut* Paṅkat. 21, 24. 25. — 2) *Wortform* (in grammatischem Sinne) 235,7. P. 1,1,27, Sch. Burnell, T. 41,*b*.

2. शब्दरूप Adj. (f. आ) *in der Form des Lautes erscheinend* Paṅkar. 2,6,23.

शब्दलिङ्गार्थचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

शब्दवज्रा f. N. pr. einer Göttin.

शब्दवत् Adj. 1) *tönend, Töne —, Laute von sich gebend, knisternd* u. s. w. °वत् Adv. *laut, geräuschvoll.* — 2) *den Laut in sich bergend, mit der Eigenschaft des Lautes behaftet.*

शब्दवारिधि m. *Wortmeer*, so v. a. *Sprachschatz.*

शब्दविद्या f. *Grammatik* Daçak. 49,5. 6. Auch °शास्त्र n.

शब्दविद्योपाध्याय m. *Lehrer der Grammatik* Râǵat. 4,488.

शब्दविधि m. Titel Opp. Cat. 1.

शब्दविरोध m. *ein Widerspruch im Worte* (nicht im Sinne), *ein scheinbarer Widerspruch* Mâlav. ed. Bomb. Notes S. 115.

शब्दवेध 1) Adj. = शब्दवेधिन्, aber von einem Pfeile gesagt Paṅkad. — 2) m. *das Schiessen —, Treffen nach dem blossen Schalle* (ohne dass man das Ziel sieht).

शब्दवेधिन् Adj. *schiessend —, treffend nach dem blossen Schalle* (ohne das Ziel zu sehen). Nom. abstr. °वेधित्व n.

शब्दवेध्य 1) Adj. *worauf man nach dem blossen Schall* (ohne das Ziel zu sehen) *schiessen muss.* — 2) n. = शब्दवेध 2).

शब्दव्यापारविचार m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 263.

शब्दशक्ति f. *Wortbedeutung* Kâvjapr. 4,38.

शब्दशक्तिप्रकाशिका f., °प्रबोधिनी f. und शब्दशब्दार्थमञ्जूषा f. Titel.

शब्दशासन n. *Grammatik.* °विद् Adj. Çiç. 14,24.

शब्दशास्त्र n. dass. Vikramâṅkaḱ. 18,82. Auch als Titel einer best. *Grammatik* Opp. Cat. 1.

शब्दशेष Adj. *von dem nur der Name —, nur die Erinnerung übrig geblieben ist.* प्रभु° *nur noch den Titel „Gebieter" führend.*

शब्दश्लेष m. *Calembourg* Verz. d. Oxf. H. 211, *a*,11 v. u.

°शब्दसंज्ञ Adj. *den Namen — führend.*

शब्दसंज्ञा f. *terminus technicus, ein grammatischer Kunstausdruck.*

शब्दसदृपसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) und शब्दसंदर्भसिन्धु m. Titel.

शब्दसंभव m. *die Quelle des Schalles*, Bez. des Windes (der Luft).

शब्दसागर m. Titel Burnell, T.

शब्दसाधन Adj. *mit dem blossen Schalle zum Ziele kommend*, von Pfeilen, die das Ziel treffen nach dem blossen Schalle, der daher kommt.

शब्दसारनिघण्टु m. Titel Burnell, T.

शब्दसाह् Adj. = शब्दसाधन.

शब्दसिद्धान्तमञ्जरी f. Titel Burnell, T.

शब्दसिद्धि f. *richtige Wortbildung.* °निबन्ध m. Titel eines neueren Schulbuches.

शब्दस्फोट m. *das Knistern* (des Feuers).

शब्दस्मृति f. *eine best. Wissenschaft.*

शब्दस्वातन्त्र्यवाद् m. Titel Burnell, T.

शब्दहीन n. *der Gebrauch eines Wortes in einer Form oder in einer Bedeutung, die entweder gar nicht oder doch nicht von mustergültigen Autoren anerkannt werden.*

शब्दाकार m. *Grammatik.*

शब्दाख्येय Adj. *was sich laut sagen lässt.*

शब्दाडम्बर m. *Wortschwall.*

शब्दादिमत् Adj. *mit Laut u. s. w. ausgestattet* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,29.

शब्दाधिकार m. Titel Opp. Cat. 1.

*शब्दाधिष्ठान n. *Ohr.*

शब्दानत्तसागरसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1) und शब्दानित्यतारहस्य n. Titel.

शब्दानुकरण Adj. *schallnachahmend.*

शब्दानुकृति f. *Schallnachahmung, Onomatopöie.*

शब्दानुशासन n. *Wortlehre, Grammatik.*

शब्दानुशिष्टि f. *Wortkenntniss, grammatische Kenntniss.*

शब्दान्तरपाद् m. Titel Opp. Cat. 1.

शब्दापय्, °यति und °यते 1) *Jmd herbeirufen, zu sich rufen.* — 2) *nennen;* Pass. *heissen* 326,32 (im Prâkrit).

शब्दाब्धि m. Titel eines *Wörterbuchs.*

शब्दाभिवह Adj. (f. आ) *Laute zuführend, den Schall leitend.*

शब्दाय्, °यते und °यति (ungrammatisch Kâçjapa in J. R. A. S. 1871, S. 281) *einen Ton von sich geben, ertönen, schreien* u. s. w. Çukas. 1,16. Mit Acc. des Lautes Paṅkad. — Caus. शब्दापयति *einen Laut ertönen lassen* (Comm. zu Âpast. Çr. 2,13,6) *durch* (Instr.), **Jmd* (Acc.) *zum Schreien bringen durch* (Instr.).

शब्दार्णव m. Titel eines *Wörterbuchs.*

शब्दार्थ m. 1) Du. *Laut (Lautform) und Bedeutung.* — 2) *Bedeutung —, Wesen der Laute.* — 3) *Bedeutung eines Wortes.* — 4) *Bedeutung der mündlichen Mittheilung* (als Quelle des Wissens).

शब्दार्थारम्भण Adj. *darauf hin unternommen werdend* Âpast. 2,8,12.

शब्दार्थकल्पतरु m. Titel eines neueren *Wörterbuchs.*

शब्दार्थगर्भवत् Adj. *Laut und Bedeutung potentia in sich enthaltend.*

शब्दार्थचिन्तामणि m. (Burnell, T.), शब्दार्थतर्कामृत n., शब्दार्थनिर्वचन n. (Burnell, T.), °खण्डन n. (Opp. Cat. 1), शब्दार्थरत्न n. und शब्दार्थसारमञ्जरी f. Titel.

शब्दालंकार m. *Schmuck des Lautes, — der Lautform, — des Wortes, eine Alliteration, Reim* u. s. w.

शब्दालंकारमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शब्दावलोक m. desgl. Bühler, Rep. No. 321.

शब्दित 1) Adj. s. u. शब्दय्. — 2) n. *Geschrei* Paṅkat. 249,6.

शब्दिन् Adj. *von Geräusch begleitet, ertönend von* (im Comp. vorangehend).

शब्देन्दुशेखर m. Titel eines Commentars zur Siddhântakaumudî. °दोषोद्धार m. Titel *einer Nachweisung von Fehlern in diesem Werke.*

शब्देन्द्रिय n. *das Organ zur Wahrnehmung der Laute, Ohr.*

1. शम् (शमीष, शमीधम्, शम्यति, शशमे, शशमते, Partic. शमित् [SV. I,4,2,3,6] und शमित) 1) *sich mühen, eifrig sein, arbeiten;* insbes. von der Thätigkeit beim Cultus. — 2) *zurichten, zubereiten.* v. l. शिम्. — 3) शशमान *eifrig bemüht, beschäftigt, fleissig;* namentlich in der Arbeit für die Götter.

2. शम्, शाम्यति (metrisch auch Med. und शमेत्; *Pass. impers. शम्यते, अशमि) 1) *ruhig —, still werden, befriedigt sein.* — 2) *aufhören, nachlassen, sich legen, erlöschen.* — 3) शान्त *a) beruhigt, zur inneren Ruhe gelangt, frei von aller Leidenschaft.* — *b) ruhig, still, sanft, mild.* Superl. शान्ततम. — *c) weich, schmiegsam.* — *d)* im Ritual und in der Auguralkunde *zahm, mild, freundlich* (im Gegensatz zu *wild, der Ordnung widerstrebend*), *faustus.* — *e) erloschen.* — *f) nachgelassen, aufgehört, gewichen.* — *g)* von Geschossen so v. a. *unwirksam —, unschädlich geworden, — gemacht.* — *h) zur Ruhe gekommen,* so v. a. *zum Tode befördert, gestorben, ausgestorben.* — *i)* शान्तं पापम् (auch wiederholt) *abgewehrt sei das Uebel,* ein Ausruf, mit dem man ein Unheil, das ein ausgesprochenes Wort bewirken könnte, abwehren will. धिक् शान्तम् so v. a. *behüte Gott! bei Leibe nicht!* शान्तम् allein = शान्तं पापम् und auch so v. a. *so wahr mir Gott helfen möge!* — Caus. शमयति (metrisch auch शामयति; Pass. शाम्यते [auch Vaitân. 10,18 und zu Spr. 6899] u. s. w. wohl nur fehlerhaft) 1) *beruhigen, stillen, beschwichtigen.* — 2) *zurechtbringen,* einen Fehler —, ein Uebel *gut machen, placare.* — 3) *auslöschen* (trans.) Prasannar. 136,5. — 4) *Jmd bezwingen, überwinden, sich (sibi) unterwerfen.* — 5) euphemistisch so v. a. *zum Tode bringen, schlachten* (Vaitân. 10,18), *Jmd aus dem Wege räumen, unschädlich machen, vernichten* Prasannar. 136,5. — 6) *sich beruhigen,* so v. a. *von Etwas abstehen.* — Intens. शंशमीति, *शंशक्ति *vollständig erlöschen* Bâlar. 136,8. शंशमा चक्रुः Bhaṭṭ. — Mit अनु *hinterher ruhig werden, — aufhören, — sich legen.* — Mit अभि *aufhören, sich legen.* — Mit अव, अवशान्त *erloschen.* — Mit व्यव, व्यवशान्त dass. Maitr. S. 1,8,6 (123,12) = Âpast. Çr. 6,9,2. — Mit समव Caus. *placare.* — Mit उप (Med. hier und da auch in ungebundener Rede) 1) *ruhig —, still werden.* — 2) *erlöschen* Spr. 7848. — 3) *aufhören, sich legen.* — 4) उपशान्त *a) beruhigt.* — *b) erloschen.* — *c) aufgehört, sich gelegt habend.* — Caus. 1) *beruhigen, stillen, beschwichtigen, placare.* — 2) *auslöschen* (trans.) 290,9. — 3) *abkühlen.* — 4) *aufhören machen.* — 5) *zur ewigen Ruhe bringen.* — Mit अभ्युप, °शान्त *gestillt, abgekühlt.* — Mit व्युप 1) *sich beruhigen* MBh. 6,121,52. — 2) *aufhören, sich legen.* दुःखं व्युपशान्तम् Kâraṇḍ. 48,9. — Mit समुप *aufhören, sich legen* Karaka 6. 10. — Mit नि, निशान्त 1) **beruhigt, ruhig* H. an. 3,271. Med. t. 119. — 2) *hergebracht, üblich.* — Caus. 1) *zur Ruhe —, zurecht bringen.* — 2) *abkühlen* Sâj. zu RV. 10,39,9. — Vgl. 4. शम् mit नि. — Mit प्रणि *sich beruhigen* Bhaṭṭ. — Mit परि Caus. *aufhören machen.* — Mit प्र *sich beruhigen, zur Ruhe kommen.* — 2) *erlöschen.* — 3) *aufhören, sich legen.* — 4) प्रशान्त *a) ruhig geworden, beruhigt, ruhig.* — *b) ruhig,* so v. a. *gleichgültig, fahrlässig.* — *c)* in der Auguralkunde *nichts Schlimmes bedeutend, boni ominis.* — *d) erloschen.* — *e) beseitigt, entfernt.* — *f) aufgehört —, sich gelegt habend, verschwunden, zu Ende gegangen, nicht da seiend, sich nicht mehr sehen lassend.* — *g) zu Schanden geworden.* — *h) zur ewigen Ruhe eingegangen, gestorben, todt.* — Caus. (hier und da mit Dehnung des Wurzelvocals auch ohne metrische Veranlassung) 1) *beruhigen, beschwichtigen.* — 2) *auslöschen* (trans.). — 3) *stillen, aufhören machen.* प्रशमित Çiç. 17,38. Vâsav. 281,2. — 4) *unschädlich machen, vernichten.* — 5) *sich (sibi) unterwerfen, wiedererobern.* — Mit अनुप्र in अनुप्रशमन. — Mit संप्र, संप्रशान्त *aufgehört, gewichen, geschwunden.* — Mit प्रति 1) *erlöschen.* — 2) प्रतिशान्त *aufgehört, gewichen, geschwunden.* — Caus. प्रतिशाम्य (Vaǵrakkh. 19,9) und °शामयित्वा (Mahâvastu 56,2) *wieder an seinen Platz bringen.* Vgl. 1. अम् mit प्रवि Caus. — Mit सम् 1) *vollständig zur Ruhe gelangen.* — 2) mit Instr. der Person (mit und ohne सह) *Frieden schliessen mit.* — 3) *erlöschen.* — 4) *aufhören, sich legen.* — 5) *wirkungslos werden* (von einem Geschosse). — 6) *beruhigen, stillen, beschwichtigen.* — 7) संशान्त *a) vollständig beruhigt.* — *b) vollkommen erloschen.* — *c) vollständig sich gelegt habend, — aufgehört.* — *d) gestorben, todt.* — Caus. 1) *beruhigen, beschwichtigen.* — 2) *auslöschen* (trans.). — 3) *beseitigen, aufhören machen.* — 4) *zu Ende bringen, vollbringen, beilegen.* — 5) *zur ewigen Ruhe bringen, den Garaus machen.*

3. शम्, *शम्नाति (वधकर्मन्) *Jmd ein Leid zufügen.* Nur शम्नीषे und शम्नीथास् zu belegen.

4. शम्, शमयति und शामयति. Mit नि *inne —, gewahr werden, vernehmen, hören, erfahren, kennen lernen, — dass ist* oder *war* (mit prädicativem Acc.). Einmal auch mit Gen. st. Acc. Absol. निशम्य, निशाम्य und निशमय्य (Çiç. 16,38). निशम्यमान mit act. (!) Bed. und Gen. (v. l. aber निशाम्य). — Mit अनुनि 1) *vernehmen* Kâraka 6,10. — 2) *dem Geiste vorführen.* — Mit समनुनि *erkennen.* — Mit अभिनि *gewahr werden.* — Mit उपनि *vernehmen, hören.* — Mit प्रणि dass. — Mit विनि dass. — Mit संनि *vernehmen, kennen lernen.*

5. शम् Indecl. 1) *wohlthätig, zum Vortheil, — Heil.* — 2) substantivisch *Heil, Wohl, Glück, Segen,* mit Dat. oder Gen.

1. शम Adj. *gezähmt, domesticus* ṚV. 1,32,15. 33,15.

2. शम 1) m. *a*) *Gemüthsruhe, Seelenruhe.* शमं कर् *sich beruhigen.* — *b*) *ruhiges Verhalten,* so v. a. *Frieden, — mit* (सार्धम्). Vgl. Zach. Beitr. 44. — *c*) *Apathie.* — *d*) *Ruhe* in geschlechtlicher Beziehung, so v. a. *Impotenz* Tâṇḍja-Br. 17,4,1. — *e*) *Ruhe, Beruhigung* überh. (z. B. des Meeres), *Beschwichtigung, Besänftigung, das Aufhören, Nachlassen, Erlöschen.* — *f*) die personificirte *Gemüthsruhe* ist ein Sohn des Dharma oder des Tages. — *g*) **Hand.* Vgl. शय. — *h*) N. pr. α) eines Fürsten der Nandivega MBh. 5,74,17. — β) eines Sohnes des Andhaka. — γ) eines Sohnes des Dharmasûtra. — 2) f. आ *eine best. Genie* Pâr. Gṛhj. 2,17,10.

शमक 1) *Adj. vom Caus. von 2. शम्. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Kauç. 8.

*शमकृत् Adj. *sich der Seelenruhe befleissigend.*

शमगिर् f. *ein zur Seelenruhe mahnendes Wort.*

शमठ m. N. pr. eines Brahmanen.

शमथ m. 1) *Gemüthsruhe, Seelenruhe* Lalit. 218, 6. 554,17. 18 (an beiden Stellen fehlerhaft समथ). Mahâvastu 120,10. — 2) **Minister.*

शमन 1) Adj. (f. ई) *a*) *beruhigend, stillend, besänftigend, beschwichtigend.* — *b*) *zu Nichte machend, Jmd den Garaus machend.* — 2) m. *a*) Bein. Jama's. — *b*) **eine Gazellenart.* — *c*) **eine Erbsenart.* — 3) *f. ई *Nacht.* Geschlossen aus शमनीषद्. — 4) n. *a*) *das Stillen, Beruhigen, Besänftigen, Beschwichtigen.* — *b*) *das zu Nichte Machen, Tödten, Schlachten.* — *c*) **das Kauen.*

*शमनस्वसर् f. Jama's *Schwester,* Bez. der Jamunâ.

शमनीचामेढ Adj. *dessen Glied in Folge von Impotenz herabhängt* Tâṇḍja-Br. 17,4,1.

शमनीपार् m. wohl *eine best. Art den* Ṛgveda *zu recitiren* Pat. zu P. 3,2,1, Vârtt. 1.

शमनीय 1) Adj. *zur Beruhigung dienend.* — 2) n. *ein beruhigendes Mittel* Kâraka 6,3.

*शमनीषद् m. *ein* Râkshasa.

शमन्तकस्तोत्र n. Titel Opp. Cat. 1.

*शमम् Absol. von 2. शम् P. 6,4,93, Sch.

1.*शमयितर् Nom. ag. = 1. शमितर्.

2. शमयितर् Nom. ag. 1) *Beruhiger.* — 2) *der Jmd Etwas erleichtert, — benimmt.* शोकशङ्कोः Bâlar. 55,11. — 3) *Vernichter, Tödter.*

शमर् in रोम° Gop. Br. 1,2,18 wohl = विवर्.

शमल n. *Befleckung, Mal; Fehler, Schaden.* शमलगृहीत Adj. *mit einem Mal —, mit einem Schaden behaftet.*

शमवत् Adj. *sich ruhig verhaltend* und *friedlich gesinnt* Çiç. 2,94.

शमशम Adj. *beständige Seelenruhe zeigend* (Çiva).

*शमस्थली f. = अत्तर्वेदी Gal.

शमागास und शमाङ्ग N. pr. einer Oertlichkeit.

शमात्मक Adj. *ruhig im Gemüthe* MBh. 13,107,127.

*शमात्तक m. *der Liebesgott.*

1. शमाय्, शमायते *sich bemühen, thätig sein.*

2. शमाय् 1) Act. शमायति *sich der Gemüthsruhe befleissigen.* — 2) Med. शमायते *zur Ruhe bringen,* so v. a. *tödten* Maitr. S. 1,8,5 (121,12). 6 (123,3. 4. 6. 7). 10,20 (160,17). 2,2,4 (18,14). Âpast. Çr. 6, 14,11.

शमाला f. N. pr. einer Oertlichkeit.

1. शमि n. *Bemühung, Werk, Fleiss.*

2. शमि m. N. pr. eines Sohnes 1) des Andhaka Hariv. 1,37,17. — 2) des Uçînara.

3.*शमि f. *Hülsenfrucht.* v. l. शिमि.

*शमिक m. N. pr. eines Mannes.

शमित 1) Adj. Partic. von 1. शम् und von 2. शम् Caus. — 2) m. N. pr. eines Sthavira der Gaina Hem. Par. 12,11.

1. शमितर् Nom. ag. *Zurichter, Zerleger des geschlachteten Thieres, Schlächter* (MBh. 10,8,39); *Koch, Zubereiter* überh.

2. शमितर् Nom. ag. *der seine Gemüthsruhe bewahrt.*

शमिन् 1) Adj. *stets ruhig, keiner Aufregung fähig* Harshaḱ. 208,12. *Compar. f. शमिनीतरा und शमिनितरा. — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Râgâdhideva Hariv. 1,38,3. 4. — *b*) des Çûra. — *c*) des Andhaka VP.² 4,97.

*शमिर् m. = 2. शमी 1).

*शमिराज् m. Bein. Çiva's.

शमिष्ठ Adj. Superl. *fleissigst, thätigst.*

*शमिष्ठल n. P. 8,3,96.

1. शमी f. *Bemühung, Werk, Fleiss.*

2. शमी f. 1) *Prosopis spicigera,* nach Andern *Mimosa Suma* Râgân. 8,33. Bhâvapr. 1,236. Von diesem Baume nimmt man die Araṇi. Auch शमीतर् m., शमीवृक्ष m. und शमीलता f. Nom. abstr. शमीत्व n. Maitr. S. 4,1,1. Kap. S. 46,8. — 2) *Hülsenfrucht* überh. — 3) *= वल्गुली und वागुजि.

3. शमी in चतुः° und द्वि°.

शमीक m. N. pr. verschiedener Männer 60,3. 61,1. VP. 4,14,10. VP.² 4,113. 5,251. Ind. St. 14,108. Vgl. समीक.

शमीकरण n. fehlerhaft für समी°.

*शमीकृण m. *die Zeit, wo die Früchte der* Çamî *reif werden.*

शमीगर्भ 1) Adj. *a*) *in einer* Çamî *gewachsen.* — *b*) *in der* Çamî *ruhend.* — 2) m. *a*) *Ficus religiosa;* s. अश्वत्थ. — *b*) *Feuer.* — *c*) **ein Brahmane.*

शमीजात Adj. = शमीगर्भ 1) *a*).

*शमीदृषद् n. Sg. *ein* Çamî-*Baum und ein Mühlstein* L. K. 1062.

शमीधान्य n. Çamî-*Körner,* meist *Hülsenfrucht* überh., *eine der fünf Arten von Körnerfrucht* Âpast. Çr. 6,31,7.

शमीनङ्घषी Du. ṚV. 10,92,12 wohl fehlerhaft.

*शमीनिवातम् Adv. *unter* oder *in einem* Çamî-*Baume vor Wind geschützt* P. 6,2,8, Sch.

*शमीपत्रा oder *°पत्री f. *Mimosa pudica* Râgân. 5,103.

शमीपर्ण n. *ein Blatt des* Çamî-*Baumes.*

शमीपूजाविधि m. Titel Burnell, T.

*शमीप्रस्थ n. gaṇa कर्क्यादि.

शमीमय Adj. (f. ई) *aus* Çamî-*Holz bestehend, — gemacht* Comm. zu Gobh. 1,7,16.

*शमीर् m. *ein niedriger* Çamî-*Baum.*

*शमीवत् m. N. pr. eines Mannes.

(शमोप्य) शमीपिम्न (n.) etwa *das Grauwerden.* Anders Weber in Ind. St. 4,409.

*शम्पक m. N. pr. eines Çâkja.

*शम्पा f. *Blitz.*

शम्पाक m. 1) *Cathartocarpus fistula.* Richtig wohl शम्याक. — 2) N. pr. eines Brahmanen. — Nach H. an. = विपाक und यावक (v. l. वियात und याचक Zach. Beitr. 86), nach Andern = तर्कक und धृष्ट.

शम्पाताल fehlerhaft für शम्याताल.

*शम्ब्, शम्बति (गतौ), शम्बयति (संबन्धने).

शम्ब 1) m. *a*) *eine best. Waffe* Indra's. Nach den Erklärern = वज्र. — *b*) **ein metallener Knopf an der Mörserkeule.* — *c*) **ein best. Längenmaass.*

— *d*) *= अनुलोमकर्षण; vgl. शम्बा. — *e*) *N. pr. eines Asura. — 2) *Adj. = शंयु. शुभंयु, शुभान्वित, भाग्यवत् und दरिद्र (!).

शम्बंट् Adv. = कुम्बंट् Suparn. 22,1.

शम्बटी f. (!) षोडश पलाश्च माषशम्बट्यः Pat. zu P. 1,2,64, Vârtt. 59. Vgl. Kielhorn, Mahâbh. Bd. 2, S. 10.

शम्बर 1) m. *a*) N. pr. eines von Indra bekämpften Dämons; im Epos und später auch eines Feindes des Liebesgottes. — *b*) *Wolke. — *c*) *Waffe. — *d*) *Kampf. — *e*) *eine Hirschart* Bhâvapr. 2,2. Vâsav. 89,2. — *f*) *Fisch. — *g*) *ein best. Fisch. — *h*) *Terminalia Arunja* Râgân. 9,121. — *i*) *Symplocos racemosa. — *k*) *= चित्रक. — *l*) *= श्रेष्ठ. — *m*) N. pr. α) *eines Gina. — β) eines Fürsten Vâsav. 275,2, v. l. für शम्बरण und संवरण. — γ) eines Gauklers (vollständig °सिद्धि) 321,30 (im Prâkrit). Es könnte auch शाम्बर gemeint sein. — δ) *eines Berges. — 2) *f. शम्बरी *a*) *Salvinia cucullata* Râgân. 3,55. — *b*) *Croton polyandrum* Râgân. 5,135. — *c*) = माया; richtig शाम्बरी. — 3) n. *a*) Pl. *die Stätten des Dämons* Çambara. — *b*) *Wasser. — *c*) *Macht, Kraft. — *d*) etwa *Zauberei* Kathâs. 37,170. 68,37 (adj. Comp. f. आ). Geschrieben संवर und çaṁvara (!). Vgl. शाम्बर. — *e*) *= चित्र, बौद्धव्रतभेद (व्रत) und वित्त. Vgl. संवर.

*शम्बरकन्द् m. *Yamswurzel.*

शम्बरघ्न m. Bein. des Liebesgottes.

*शम्बरचन्दन n. *eine Art Sandel.*

शम्बरण m. N. pr. eines Fürsten Vâsav. 275,2. Richtig संवरण.

शम्बरदारण m. Bein. des Liebesgottes.

शम्बररिपु m. desgl. Bhâm. V. 2,108.

शम्बरवृत्रहन् m. Bein. Indra's.

शम्बरसिद्धि m. N. pr. eines Gauklers 321,21 (im Prâkrit). Es könnte auch शाम्बर° gemeint sein.

*शम्बरसूदन n. Bein. des Liebesgottes.

शम्बरहत्य n. *das Erschlagen des* Çambara.

शम्बरहन् m. Bein. Indra's.

शम्बरान्तकर m. Bein. des Liebesgottes.

शम्बरारि m. desgl. Hâs. 40.

शम्बल 1) (*m.) n. *a*) *Wegekost.* सम्बल Kâraṇḍ. 56,23. 57,3. — *b*) *Ufer. — *c*) *Geschlecht. — *d*) *Neid, Missgunst. — 2) *f. ई *Kupplerin.* — Vgl. संवल.

शम्बा Adv. mit कर् *hin und zurück pflügen* Bhâm. V. 1,96.

शम्बिन् m. *Ferge.*

शम्बु m. 1) *Muschel. — 2) N. pr. eines Mannes.

शम्बुक m. 1) *Muschel. — *b*) *ein best. schädliches Insect.* — 3) N. pr. eines Çûdra.

*शम्बुक्क m. *Muschel.*

शम्बूक 1) m. (*f. आ) *Muschel, Schnecke, Schnekkenhaus* Râgân. 13,121. f. आ *zweischalige Süsswassermuschel* ebend. 130. — 2) m. *a*) *ein best. Thier* Bhâvapr. 6,8. — *b*) *der Rand an den beiden Erhöhungen auf der Stirn eines brünstigen Elephanten. — *c*) N. pr. α) eines frommen Çûdra, den Râma erschlug. — β) *eines Daitja.

*शम्बूकपुष्पी f. *eine best. Pflanze,* = शङ्खपुष्पी Bhâvapr. 3,101.

शम्बूकावर्त m. 1) *Windung einer Muschel.* — 2) *eine Afterfistel von dieser Form.*

शम्बूपुत्र m. *Sohn der* Çambû Nidânas. 9,1.

*शम्भ Adj. von 5. शंभ्.

शम्भल 1) m. N. pr. *a*) einer Oertlichkeit. — *b*) eines Dorfes, des Geburtsortes Kalkin's. Auch °ग्राम und °ग्रामक m. Wird auch mit स geschrieben. — 2) f. ई *Kupplerin* Vâsav. 171,1.

शम्भलीय Adj. von शम्भली *Kupplerin.* Mit स geschrieben.

शंभव 1) Adj. = शंभु 1). — 2) *m. N. pr. eines Arhant's der Gaina.

शंभविष्ठ Adj. Superl. von शंभु 1).

शंभु und शंभू 1) Adj. *heilbringend, wohlthätig, hülfreich.* — 2) m. शंभु *a*) ein Name α) Çiva's. — β) Brahman's. — γ) *Vishṇu's. — *b*) *ein best. Agni. — *c*) *ein Arhant. — *d*) *ein Siddha. — *e*) *eine Art Asclepias. — *f*) *ein best. Metrum.* — *g*) N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Sohnes des Vishṇu. — γ) Indra's im 10ten Manvantara. — δ) eines Fürsten der Daitja. — ε) eines Sohnes des Çuka, des Ambarîsha und verschiedener anderer Männer. — 3) m. शंभू N. pr. eines Autors von Gebeten bei den Tântrika. — 4) f. शंभु N. pr. der Gattin Dhruva's.

शंभुकान्ता f. Çiva's *Gattin,* d. i. Gaurî Spr. 7822.

शंभुगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n.

*शंभुतनय m. Patron. Skanda's.

*शंभुनन्दन m. Patron. Gaṇeça's.

शंभुनाथ m. 1) Name eines Tempels in Nepâl. — 2) N. pr. eines Mannes.

*शंभुनाथरस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 112.

*शंभुप्रिया f. *Myrobalanenbaum.*

*शंभुभट्ट m. N. pr. eines oder verschiedener Gelehrter.

शंभुभट्टीय n. Çaṁbhubhaṭṭa's *Werk* Opp. Cat. 1.

शंभुभैरव m. *eine Form* Çiva's.

शंभुमयेभू f. Du. Bez. *der Lieder* AV. 1,5.6.

शंभुमहादेवक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

शंभुरहस्य n. desgl.

शंभुवर्धन m. N. pr. eines Mannes.

*शंभुवल्लभ n. *eine weisse Lotusblüthe.*

शंभुशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शंभ्वंभू Adj. und Subst. m. s. शंभु.

शंभूनाथ m. N. pr. eines Autors.

शंभूराजचरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 191.

*शंभूवर्तनि f. N. pr. einer Stadt, = एकचक्रा Gal.

शंमद् m. N. pr. eines Âṅgirasa.

शम्य 1) Adj. (f. आ) = वृक्ष Citat im Comm. zu TS. 2,694 und zu Njâjam. 4,1,28. Statt dessen सव्य Comm. zu Gaim. 4,1,36. fg. — 2) m. *eine best. Personification.* — 3) f. शंम्या, शंमिश्रा *a*) *Stock;* insbes. *Zapfen, Holznagel, Keil, Stützholz;* auch Bez. *eines best. Werkzeugs bei der Behandlung der Hämorrhoiden.* धुरो: शम्ये Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1,447. — *b*) *ein best. Längenmaass,* = 36 Aṅgula Çulbas. 1,14.18. = 32 Aṅgula Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,20.

शम्याक m. wohl die richtige Form für शम्पाक 1) Karaka 6,20. 24.

शम्यातेप m. *die Wurfweite einer* Çamjâ.

शम्यागर्त *ein Loch für die* Çamjâ Çâṅkh. Gṛhj. 1,15.

शम्याघ्राक् m. etwa *Cymbelschläger.* Vgl. शम्यातास.

शम्यातास m. *eine Art Cymbel* Karaka 2,7 (शष्पा° gedr.). Vgl. सम्मतास im Pâli.

शम्यानिपात m., शम्यापराव्याधं m. und शम्यापरास m. (Âpast. Çr. 9,1,17) *die Wurfweite einer* Çamjâ.

शम्यापरासिन् Adj. *die Wurfweite einer* Çamjâ *abmessend.*

शम्यापात m., शम्याप्रास m. (Âpast.) und शम्याप्रासन n. *die Wurfweite einer* Çamjâ.

शम्यामात्र Adj. *die Länge einer* Çamjâ *habend.*

शम्यु schlechte Schreibart für शंयु.

शम्योष m. Pl. *die Samen der Hülsenfrüchte* Âpast.

शम्व und शम्वत् schlechte Schreibart für शम्ब und शंवत्.

शय 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. nach einem im Loc. gedachten oder stehenden Worte, so wie nach einem Adv. *liegend, schlafend, sich aufhaltend, steckend.* — 2) m. *a*) *Schlaf.* Vgl. दिवाशय 2). — *b*) *Lager, Bettstatt.* Vgl. वीरशय. — *c*) *Schlange. — *d*) *Hand.* — *e*) *ein best. Längenmaass,* = हस्त MBh. 7,62,9, v. l. — *f*) *= पण. — *g*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *h*) शयस्य व्रतम्

Ind. St. 3,239,*a* fehlerhaft; vgl. Âśv. Br. 2,15,3. — 3) f. शयी *Lagerstatt.* — 4) n. MBh. 7,2252 fehlerhaft für शत.

*शयण्ड m. *Vielschläfer.* °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

शयण्डक m. nach dem Comm. *Eidechse, Chamäleon.* Vgl. शयाण्डक.

*शयत m. 1) *Vielschläfer.* — 2) *der Mond* (?).

शयथ m. 1) *Lager, Aufenthalt.* — 2) * *Vielschläfer;* vgl. Zach. Beitr. 87. — 3) * *Boa.* — 4) * *Fisch.* — 5) * *Eber.* — 6) * *Tod.*

शयध्यै Dat. Infin. zu 2. शी RV. 2,17,6. 6,62,3.

शयन 1) Adj. *ruhend, dem Schlaf fröhnend.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Lager, Bettstatt.* — *b) das Liegen, Ruhen, Schlafen.* — *c)* * *Beischlaf.* — *d)* Name eines Sâman.

शयनगृह n. und शयनभूमि f. *Schlafgemach.*

शयनरचन n. *das Zurechtmachen eines Lagers* (eine der 64 Künste).

शयनवासस् n. *Schlafgewand.*

शयनविध Adj. *die Gestalt einer Bettstatt habend* Kauç. 16.

शयनसखी f. *Bettgenossin* (eine Freundin) Kumâras. 7,95.

*शयनस्थान n. und शयनावास m. *Schlafgemach.*

शयनासन n. *Stelle zum Liegen und Sitzen, Ruheort,* so v. a. *Zelle* Ind. Antiq. 6,15. Text zu Lot. de la b. l. 206.

*शयनास्पद् n. *Schlafgemach.*

शयनी Adv. mit कर् *zu einem Lager —, zu einer Ruhestätte machen* Kâd. 256,7 (419,8).

शयनीय 1) Adj. *zum Liegen —, zum Ruhen —, zum Schlafen dienend.* — 2) n. *a)* impers. *zu liegen, zu ruhen, zu schlafen* Uttamak. 179. — *b) Lagerstatt, Lager, Bettstatt.*

शयनीयक n. = शयनीय 2) *b).*

शयनीयगृह n. und शयनीयवास m. *Schlafgemach.*

*शयनैकादशी f. *ein best. Festtag: der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Âshâḍha, *an dem* Vishṇu *seinen Schlaf hält.*

*शयाण्ड gaṇa ऐषुकार्यादि; f. ई; शयाण्डभक्त Adj.

शयाण्डक m. *ein best. Vogel.* Vgl. शयण्डक.

*शयानक 1) Adj. *liegend, schlafend* in *प्रतिसूर्य°. — 2) m. *a) eine Eidechsenart.* — *b) Schlange.*

शयाब्ज n. *Handlotus* Vâsav. 205,2.

शयालु 1) Adj. *schläfrig, schlafsüchtig, dem Schlafe fröhnend* Çiç. 2,80. — 2) *m. *a) Hund* Râgân. 19,12. — *b) Schakal.* — *c) Boa.*

शयित 1) Adj. s. u. 2. शी. — 2) *n. *der Ort, wo Jmd gelegen* oder *geschlafen hat,* 238,19.

*शयितर् Nom. ag. *der da liegt, ruht, schläft.*

शयितव्य n. impers. *zu liegen, zu ruhen, zu schlafen.* मया कृतवके so v. a. *ich muss mich in's Feuer werfen* Vâsav. 240,4. 5.

शयु 1) Adj. *liegend, ruhend.* — 2) m. *a)* * *Boa.* — *b)* N. pr. eines Schützlings der Açvin.

शयुत्रा Adv. *auf dem —, zu dem Lager.*

*शयुन m. *Boa.*

शय्यंभद्र und शय्यंभव (Hem. Par. 5,7) m. N. pr. eines Çrutakevalin bei den Gaina.

शय्या f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lager, Ruhebett.* — 2) *das Liegen, Ruhen, Schlafen.* — 3) *eine best. rhetorische Figur.* — 4) * *Composition* Çâçvata 728. Zach. Beitr. 42.

शय्यागृह n. *Schlafgemach.*

शय्यातर Adj. (f. ई) *Zuflucht gewährend* Hem. Par. 12,55. 56.

शय्यादान n. *das Darbieten eines Lagers* Burnell, T.

शय्यापालक m. *Hüter des (fürstlichen) Ruhebettes.*

शय्यापालत्व n. *das Amt des Hüters des (fürstlichen) Ruhebettes.*

शय्यामूत्र n. *das Bettpissen.*

शय्यावासवेश्मन् n. und शय्यावेश्मन् n. *Schlafgemach.*

शय्योत्थायम् Absol. *vom Lager aufspringend* (P. 3,4,52, Sch.), *früh Morgens, sobald man sich vom Lager erhoben hat.*

1. शर्, शृणाति 1) Act. *zerbrechen, zerschmettern;* Med. *sich (sibi) brechen, — zu Grunde richten.* — 2) Act. *erlegen* (Wild). — 3) Pass. शीर्यते, °ति (metrisch) *a) brechen, reissen, bersten, auseinandergehen.* — *b) sich lostrennen, abfallen, ausfallen.* — *c) in sich zusammenfallen, verwelken.* — *d) sich abnutzen, sich aufreiben, vergehen.* — 4) शीर्ण *a) zerbrochen, zersprungen, zerrissen.* — *b) abgesprungen, abgefallen, ausgefallen.* — *c) ausgebrochen* (Wasser aus dem Flussbette). — *d) zerfallen, verfault, verwest.* — *e)* in Verbindung mit Wörtern, die *Frucht, Blüthe, Blatt* und dgl. bedeuten, sowohl *abgefallen,* als *verwelkt, verfault.* — 5) शीर्त in अशीर्ततनु und दुःशीर्ततनु. — 6) शूर्त *zerschmettert* RV. 1,174,6. Nach Nigh. = क्षिप्र. — Mit व्यति Pass. *in viele Stücke zerbrechen, — zerspringen.* — Mit अनु in *अनुशर (?). — Mit अपि 1) Act. *abbrechen;* Med. *sich (sibi) brechen.* — 2) Pass. *zerbrechen* (intrans.). — Mit अव 1) Act. *zerbrechen.* — 2) Pass. *auseinanderstieben.* — 3) अवशीर्ण *a) zerstreut* Kauç. 88. — *b) auseinanderfallend, wackelig.* — *c) heruntergekommen, mitgenommen.* °गव Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 5, 29, 1 und in der Einleitung zu 10,1,1. — Mit आ Pass. *herausfallen aus* (Abl.) Gop. Br. 1,2,18. — Mit नि *abbrechen.* — Mit निस् *zerbrechen, zerschmettern.* — Mit परा *zerbrechen, zermalmen.* पराशीर्ण *zerschmettert* in einer Etymologie. — Mit परि Pass. *zerspringen, bersten.* — Mit प्र *zerbrechen, abbrechen.* प्रशीर्ण *zerbrochen, abgebrochen.* — Mit संप्र Pass. *auseinanderbersten* Hariv. 2,11, 3 (संप्राशीर्यत zu lesen). — Mit प्रति *abbrechen,* (die Spitze) *abstossen.* — Mit वि Pass. 1) *zerbrechen, zerspringen, zerfallen, auseinanderfallen, auseinanderstieben.* मेदिनीम् so v. a. *zersplittern und in den Erdboden dringen.* — 2) *sich ablösen von* (Abl.). — 3) *verderben, zu Grunde gehen.* — 4) विशीर्ण *a) zerbrochen, zerfallen, zerrissen, zerstoben, auseinandergeworfen, umherliegend.* — *b) zerschmettert, zermalmt, zerstört.* — *c) ausgefallen.* — *d) abgerieben.* — *e) verschleudert* (Schatz), *zu Grunde gerichtet, zu Nichte geworden.* — Mit अभिवि Pass. *auseinandergerissen werden.* — Mit निर्वि Pass. *sich ablösen und auseinanderfallen.* — Mit प्रवि, °शीर्ण *zerfallen, abgefallen.* — Mit सम् 1) Act. *zusammenbrechen* (trans.), *zerbrechen.* — 2) Med. *a) zusammenbrechen* (intrans.). — *b) zerstieben.* — Desid. in संशिशरिषु.

2. शर् = 1. आ *sieden, kochen;* davon शरस्, शृत (s. u. 1. आ) u. s. w.

3. शर् = 1. श्रि *sich anlehnen* u. s. w. in शरण u. s. w. — Mit अधि, °शृत fehlerhaft für °श्रित *auf's Feuer gesetzt* Hariv. 3872. — Mit उद् *aufrichten.* उच्छ्रियते = उच्छ्रीयते Âpast. Çr. 9,11,26. — Mit संपरि *überdecken.* Pass. °श्रियेते = °श्रीयेते Ait. Br. 1,29,21. — Mit अभिसम् Pass. *erlangt —, erreicht werden.* अभिसंश्रियते MBh. 12,298,34. अभिसंश्रीयते v. l.

4. शर् s. 2. शिर्.

1. शर 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Rohr,* insbes. *Saccharum Sara* (zu Pfeilen verwandt). — *b) Pfeil.* n. (!) Paṇḍ. — *c)* Bez. *der Zahl fünf* (wegen der *fünf Pfeile* des Liebesgottes). — *d) sinus versus.* — *e) der ganze Durchmesser nach Abzug des sinus versus.* — *f) eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten in den Häusern 4, 5, 6 und 7 stehen.* — *g)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Asura Hariv. 1,3,102. — 2) *f. शरी *Typha angustifolia.*

2. शर m. *saurer Rahm* Karaka 6,2. Âpast. Çr. 8, 10,7. °निष्काम m. 11,19.

3. शर् n. *Wasser*. Vgl. 2. शरवर्ष und 2. शरवर्षिन्.

*शरक Adj. von 1. शर्.

शरकार m. *Verfertiger von Pfeilen*.

शरकुण्डेशय Adj. *in einer mit Rohr überdeckten Grube ruhend*.

शरकूप m. N. pr. eines *Brunnens*.

शरकेतु m. N. pr. eines Mannes Harshaḱ. 199,7.

शरक्षेप m. *Pfeilschussweite* Daçak. 85,8.

शरगुल्म m. 1) *Röhricht*. — 2) N. pr. eines Affen.

शरगोचर m. *Bereich eines Pfeils, Pfeilschussweite* Spr. 2310.

शरच्चन्द्र m. *Herbstmond* 249,9. परिपाण° *Herbstvollmond*.

शरच्चन्द्रिका f. 1) *Herbstmondschein*. परिपाण° Adj. f. *mit herbstlichem Vollmondschein*. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शरच्छशधर (Hâsj. 53) und शरच्छशिन् m. *Herbstmond*.

शरच्छालि m. *im Herbst reifender Reis*.

शरच्छिखिन् m. *ein Pfau im Herbst* (ist stumm).

शरच्छ्री f. N. pr. der Gattin Kuṇâla's Hem. Par. 9,35.

1.*शरज Adj. *in einem Röhricht geboren*.

2.*शरज n. *Butter*.

शरजन्मन् m. Bein. Kârttikeja's.

शरजाल n. *eine dichte Menge von Pfeilen*. Pl. R. 5,44,15.

शरजालमय Adj. *aus einer dichten Menge von Pfeilen bestehend* Çiç. 20,16.

शरज्योत्स्ना f. *Herbstmondschein*.

1. शरण 1) *m. Name eines der 5 Pfeile des Liebesgottes. — 2) n. *a*) *das Auseinanderfallen, Bersten, Zusammenstürzen*. — *b*) **Mord, Todtschlag*.

2. शरण 1) Adj. *schirmend, schützend*. — 2) m. N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Dichters. — *c*) *eines Fürsten. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Schirm, Schutzdach, leichter Schutzbau* überh., *Obdach, Hütte; Verschlag, Kammer; Wohnung*. — *b*) *Schutz, Obhut, Zuflucht*. शरणं गम् u. s. w. *Schutz suchen bei, seine Zuflucht nehmen zu* (Acc., seltener Gen.). Am Ende eines Comp. *Zuflucht bei* oder *für*. — *c*) इन्द्रस्य शरणम् Name eines Sâman.

शरणाकुरु Adj. als Beiw. von कुश wohl fehlerhaft.

शरणागत Adj. *der sich in Jmds Schutz begeben hat, bei Jmd Zuflucht suchend*. Nom. abstr. °ता f.

शरणागतिनात्पर्यश्लोकोपन्यास m., °गतिदीपिका f. und शरणाधिकारमञ्जरी f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*शरणापन्न Adj. = शरणागत.

शरणार्थिन् Adj. *um Schutz bittend, Zuflucht suchend*.

*शरणार्पक (!) Adj. dass.

शरणालय m. *Obdach*.

1. शरणि f. etwa *Widerspänstigkeit, Hartnäckigkeit*.

2. शरणि f. fehlerhafte Schreibart für सरणि.

1.*शरणी f. = सरणी *Paederia foetida* und = जयन्ती.

2. शरणी Adv. mit कर् *zur Zuflucht machen, Z. suchen bei* (Acc.).

शरणीषिन् Adj. = शरणार्थिन्.

*शरण्ड m. = सरट, धूर्त, भूषणान्तर, पक्षिन्, कामुक und चतुष्पद्. Auch सरण्ड geschrieben Zach. Beitr. 86.

शरण्य Adj. (f. आ) 1) *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Schutz —, Zuflucht —, Hülfe gewährend*. — 2) *Schutz —, Zuflucht —, Hülfe suchend* (Çâṅkh. Gṛhj. 4,17), — *bei* (im Comp. vorangehend). — Vgl. अशरण्य.

शरण्यता f. Nom. abstr. zu शरण्य 1).

शरण्यपुरमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

*शरण्यु m. 1) *Wind*. — 2) *Wolke*. — Vgl. सरण्यु.

शरतल्प m. *ein aus Pfeilen gebildetes Lager* MBh. 1,1,185. 5,127,16. 13,110,1. 14,60,12. Gît. 4,4. Vâsav. 297,9. Vgl. शरपञ्जर, शरशयन und शरशय्या.

शरता f. *das Pfeil-Sein*.

*शरत्कामिन् m. *Hund*.

शरत्काल m. *Herbstzeit* 106,28.

शरत्पद्म n. *eine im Herbst erscheinende Lotusblüthe*. Nach Râǵan. *eine weisse Lotusblüthe*.

शरत्पर्वन् n. *eine Vollmondsnacht im Herbst*.

शरत्पर्वशशिन् m. *Herbstvollmond*.

*शरत्पुष्प m. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 4,171.

शरत्प्रावृषिक Adj. in Verbindung mit ऋतू Du. *der Herbst und die Regenzeit* Bhâg. P. 1,5,28.

शरत्व n. *das Rohr-Sein* TS. 6,1,3,5.

शरत्समय m. *Herbstzeit* Vâsav. 289,1.

शरत्सस्य n. *Herbstkorn*.

शरद् f. 1) *Herbst*. — 2) Pl. poetisch für *Jahr*.

शरद् 1) *am Ende eines adv. Comp. (°शरदम्) *Herbst*. — 2) f. आ *a*) **Herbst*. — *b*) **Jahr*. — *c*) N. pr. einer Frau.

शरदत्त m. N. pr. eines Autors.

शरदण्ड m. *Rohrhalm*.

शरदण्डा f. N. pr. eines Flusses. v. l. सर°.

*शरदन्त m. *Ende des Herbstes, Winter* Râǵan. 21,67.

शरदम्बुधर m. *Herbstwolke* Spr. 6419.

शरदसिंकदेव m. N. pr. eines *Fürsten*.

शरदागमव्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

शरदानवरात्रपूजा f. Titel Burnell, T.

शरदिज Adj. (f. आ) *im Herbst entstehend, — erscheinend, herbstlich*.

शरदुदाशय m. *ein im Herbst entstehender Teich*.

शरदुर्दिन n. *Pfeilregen* R. 5,76,10.

शरदृत Adj. *im Herbst erscheinend, herbstlich*.

शरद्घन m. *Herbstwolke* Dhûrtan. 22.

शरद्धिमरुचि m. *Herbstmond*.

शरद्धद m. *ein Teich im Herbste*.

शरद्वधू f. *der als eine Frau gedachte Herbst* Vikramâñkaḱ. 14,32.

शरद्वत् 1) Adj. *bejahrt*. — 2) m. N. pr. eines Sohnes oder entfernteren Nachkommen des Gotama.

शरद्वसु m. N. pr. eines Muni.

शरद्विहार m. *Herbstvergnügen, — belustigung*.

शरद्वीप m. N. pr. einer *Insel*.

शरधान m. Pl. N. pr. eines Volkes. Vgl. शवधान.

शरधि m. *Pfeilbehälter, Köcher*.

शरनिकर m. *Pfeilmenge, Pfeilregen* Vâsav. 170,4.

*शरनिवास m. und *शरनिवेश m. gaṇa तुभ्रादि.

शरन्मेघ m. *Herbstwolke*.

शरपञ्जर n. *das aus Pfeilen gebildete Ruhebett eines gefallenen oder schwer verwundeten Kriegers*. Vgl. शरतल्प.

*शरपत्र m. *Tectona grandis* Râǵan. 9,130.

*शरपर्णिका f. (s. u. 3. वरक) und *°पर्णी f. *eine best. Pflanze*.

शरपात m. *Pfeilschussweite* MBh. 6,48,32.

शरपुङ्ख m. = पुङ्ख 1).

*शरपुङ्खा f. *Galega purpurea* Mat. med. 317. Râǵan. 4,73. Bhâvapr. 1,214.

*शरपुच्छ Adj. (f. ई).

शरबन्ध m. *eine ununterbrochene Reihe von Pfeilen*.

शरबर्हिस् n. *eine Streu aus Rohr* Çat. Br. 14, 9,4,11.

शरभ m. 1) *ein best., dem Hirschgeschlecht zugezähltes Thier;* in späteren Schriften *ein fabelhaftes achtbeiniges Wild* (ein gefährlicher Feind des Löwen und Elephanten). Nach den Lexicographen auch = कर्भ und उष्ट्र. — 2) Bein. Vishṇu's. — 3) Titel einer Upanishad. — 4) *ein best. Metrum*. — 5) N. pr. *a*) eines Asura. — *b*) zweier Schlangendämonen. — *c*) verschiedener Männer Harshaḱ. 166,23 (eines Fürsten der Açmaka). — *d*) Pl. eines Volkes. v. l. शबर. — *e*) eines Affen.

शरभकवच n. Titel Burnell, T.

शरभकेतु m. N. pr. eines Mannes.

शरभङ्ग m. N. pr. eines Ṛshi.

शरभता f. Nom. abstr. zu शरभ 1).

शरभमल्ल m. Titel.

शरभराजविलास m. Titel eines neueren Werkes Burnell, T.

शरभलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

शरभलीलाकथा f., शरभसकल्पनामन् n., शरभस्तोत्र n. und शरभहृदय n. Titel Burnell, T.

शरभाकवच n. Titel Opp. Cat. 1. Richtig शरभकवच.

शरभानना f. N. pr. einer Zauberin.

शरभार्चापारिजात m. und शरभाविलास m. (richtig शरभराजवि°) Titel Opp. Cat. 1.

शरभाष्टक n. Titel Burnell, T.

*शरभू m. Bein. Kârttikeja's.

शरभृष्टि f. *Rohrspitze.*

शरभेद् m. *Pfeilverwundung* und zugleich *Schwund des Rahms* Vâsav. 125,4.

शरभोजिचरित्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

शरभोजिराजन् m. N. pr. eines neueren *Fürsten* Burnell, T. °राजचरित्र n. Titel eines Werkes ebend.

शरभोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

शरमय Adj. (f. ई) *aus Rohr bestehend, — gemacht.*

शरमरीचिमत् Adj. *Pfeile zu Strahlen habend* MBh. 6,48,35.

*शरमल्ल m. *ein best. Vogel.*

*शरमुख n. *Pfeilspitze.*

शरयन्त्रक n. *die Schnur, auf welche die Palmblätter einer Handschrift gereiht sind,* Vâsav. 250,2.

शरयू f. schlechte Schreibart für सरयू zu Spr. 1428.

*शरलक n. *Wasser.*

*शरलोम m. Pl. *die Nachkommen des* Çaraloman Pat. zu P. 4,1,85, Vârtt. 8.

शरलोमन् m. N. pr. eines Muni Kâraka 1,2. Bhâvapr. 1,4.

शरव m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig शबर.

शरवण n. *Röhricht* (Kârttikeja's Geburtsstätte). °भवो देवः, °वणालय m. und °वणोद्भव m. Beinn. Kârttikeja's.

शरवन n. schlechte Schreibart für शरवण.

शरवत् Adj. *mit Pfeilen gespickt* Hariv. 3,95,31. Auch in einer Etymologie von शल्मलि und angeblich = कण्टकैर्हिंसति.

1. शरवर्ष n. *Pfeilregen* MBh. 3,270,21. 5,173,19. Pl. R. 3,31,9.

2. शरवर्ष n. *Regen.* Pl. Çiç. 20,72.

1. शरवर्षिन् Adj. *Pfeile regnend, — ausschüttend* Kathâs. 48,80. Çiç. 19,96.

2. शरवर्षिन् Adj. *Wasser regnend, — entsendend* Çiç. 19,96.

*शरवाणि m. 1) *Pfeilspitze.* — 2) *Verfertiger von Pfeilen.* — 3) *Fusssoldat.* — 4) = पापिष्ठ; wohl fehlerhaft für पदाति.

शरवारण n. *Schild.* v. l. शरावर.

1. शरवृष्टि m. N. pr. eines Marutvant.

2.*शरवृष्टि f. *Pfeilregen.*

शरवेग m. N. pr. eines Rosses (*pfeilschnell*).

शरव्य 1) n. *Ziel.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 265, 16 (430,17). — 2) f. शरव्या, शरविद्धा *Pfeilschuss;* später als *Pfeilhagel* erklärt.

*शरव्यक n. = शरव्य 1).

शरव्यय्, शरव्ययति *zum Ziele nehmen.* — Mit अति dass. verstärkend Naish. 4,42.

शरव्याय्, शरव्यायते *das Ziel bilden.*

शरव्योकरण n. *das zum Ziele Nehmen* Naish. 9,20.

शरशयन n. (Daçak. 62,16) und शरशय्या f. *ein aus Pfeilen gebildetes Lager* (für verwundete Krieger).

शरशराय्, °यति *zischen.*

शरस् n. 1) *Rahm, die Haut auf gekochter Milch;* auch *eine dünne Schicht von Asche* Âpast. Çr. 6, 9,1. — 2) Bhâg. P. 8,24,26 fehlerhaft für सरस्.

शरसात् Adv. mit कर् *einem Pfeile preisgeben,* so v. a. *mit einem Pfeile treffen* Naish. 1,81.

शरस्तम्ब m. 1) *Röhricht.* — 2) N. pr. *a)* einer Oertlichkeit. — *b)* eines Mannes.

शराक m. *eine best. Mischlingskaste.*

शराग्नि gaṇa क्षुभ्रादि.

शराग्निपरिमाण n. *eine Anzahl von fünfunddreissig.*

*शराघात m. *Pfeilschuss.*

*शराटि, *शराडि und *शराति f. *ein best. Vogel.*

*शराभ्यास m. *Uebungen im Pfeilschiessen.*

शराय्, °यते *zu einem Pfeile werden* (Naish. 4, 120), *einen Pfeil darstellen.*

शरारि und शरारी (Kâraka 1,27) f. *eine Reiherart* (zwei Species derselben).

शरारिमुख 1) m. dass. — 2) f. ई *ein best. chirurgisches Instrument, eine Art Scheere.*

शराह्रु Adj. *Schaden zufügend, schädigend* Harshak. 56,10 (श्यापद्). Çiç. 19,108.

*शरारोप m. *Bogen.*

शरार्चिस् m. N. pr. eines Affen.

शरार्यास्य n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

*शरालि, *शरालिका und *शराली f. = शरारि.

शराव m. n. 1) *eine flache irdene Schüssel, Teller* (Âpast.), *schalenförmiger Deckel eines Gefässes* Kârâra 6,20. 24. — 2) *als Maass für Korn = zwei* Prastha. — Vgl. चतुः° und सप्तदश°.

शरावक 1) = शराव 1). Am Ende eines adj. Comp. f. °विका. — 2) f. °विका Bez. *eines best. Abscesses.*

शरावकुर्द m. *eine Schlangenart.*

शरावती f. N. pr. 1) eines Flusses. — 2) einer Stadt. — 3) *eines buddh. Klosters.

शरावर 1) m. *Köcher.* — 2) n. *Schild* MBh. 6,61, 30. 82,30. Wird auch als *Panzer* erklärt.

शरावरण n. *Schild.*

शरावसंपात m. *das Erscheinen der Schüsseln.* वृत्ते °ते *wenn dieses aufgehört hat,* so v. a. *nach der Mahlzeit, wenn die Schüsseln wieder an ihren Platz gestellt worden sind,* M. 6,56. MBh. 14,46,20.

शरावाप m. *Bogen* MBh. 1,189,13.

शराविन् in *माष°.

शराशनि m. oder f. *ein Blitzstrahl von Pfeil* Çiç. 19,11.

शराशरि Adv. *Pfeil gegen Pfeil* Kampaka 144. Uttamak. 34.

*शराश्रय m. *Köcher.*

शरास m. *Bogen.*

शरासन 1) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) n. *Bogen.*

शरासनधर m. *Bogenschütze* Mudrâr. 41,18 (70,19).

शरासनविद् Adj. *bogenkundig, ein guter Schütze* Pr. P.

शरासनिन् Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.*

शरासार m. *Pfeilregen* Vâsav. 293,3.

शरास्य n. *Bogen.*

*शरि Adj. = क्षिप्र.

शरिन् Adj. *mit Pfeilen versehen.*

*शरिमन् m. = प्रसव.

1.*शरी f. s. u. 1. शर.

2. शरी Adv. mit कर् *zum Pfeile machen.*

शरीतोस् Abl. Infin. zu 1. शर् RV. 3,53,17.

*शरीमन् m. = शरिमन्.

शरीर m. (nur R. 7,75,4) n. (adj. Comp. f. आ) 1) *fester Bestandtheil des Körpers, Knochengerüste;* Pl. *Gebeine* Ait. Âr. 231,2. — 2) *Leib, Körper.* — 3) Pl. bei den Buddhisten *Reliquien.* — 4) *fester Körper* überh. — 5) *Leib,* so v. a. *Person.*

शरीरक n. 1) *ein elender, winziger Körper* (Çiç. 13,48), *der elende, werthlose K.* Kâd. 194,5 (326,3). 2,118,2 (145,7). — 2) *Leib, Körper* (metrisch für शरीर) Hemâdri 1,604,11. 617,11. 13. Am Ende eines Comp. f. °रिका.

शरीरकर्तर् m. *Erzeuger, der leibliche Vater.*

शरीरकर्षण n. *das Peinigen des Leibes* Spr. 6421.

शरीरकृत् m. *Erzeuger, der leibliche Vater.*

शरीरग्रहण n. *das Annehmen einer leiblichen*

Gestalt 106,23. 24.

शरीरचित्ता f. *Pflege des Körpers, das Sichwaschen* u. s. w. Paṅkad.

शरीरज 1) Adj. (f. आ) *aus dem Körper hervorgegangen, zum K. gehörig, am K. befindlich, körperlich* 107,6. Çiç. 15,12. 19,59. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Leibesfrucht. — b) Sohn. — c) der Liebesgott, Geschlechtsliebe. — d) *Krankheit.*

शरीरजन्मन् Adj. = शरीरज 1) Kir. 2,41.

शरीरता f. Nom. abstr. zu शरीर *Körper.*

शरीरतुल्य Adj. (f. आ) *lieb wie die eigene Person* MBh. 3,269,12.

शरीरत्याग m. *Hingabe des Leibes, Aufopferung des Lebens, das in den Tod Gehen* Vâsav. 279,7.

शरीरत्व n. Nom. abstr. zu शरीर *Körper.*

शरीरदण्ड m. *eine körperliche Strafe* Ind. Antiq. 1876, S. 52.

शरीरधातु m. *ein Hauptbestandtheil des Körpers* (Blut, Fleisch u. s. w.).

शरीरधृक् m. *ein mit einem Körper begabtes Wesen* Baudh. 4,8,10.

शरीरनिचय m. MBh. 13,111,20 nach Nîlak. = शरीरस्य संचयः, — अवस्थितिः. Wohl fehlerhaft für शरीरनिश्चय *etwas Sicheres über den Körper.*

शरीरनिपात m. *das Niederstürzen des Körpers, das Todthinfallen* Gaut. 23,10.

शरीरन्यास m. *das Ablegen des Körpers, das Sterben* Âpast.

शरीरपक्ति f. *Läuterung des Körpers* MBh. 12, 270,38.

शरीरपात m. *das Zusammenbrechen des Leibes, Tod* Kumâras. 3,44. Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. 227. 230. Gaudap. zu Sâṅkhjak. 67.

शरीरपीडा f. *körperliches Leiden* Varâh. Jogaj. 9,12.

शरीरपुरुष m. *die mit einem Leibe behaftete Seele* Ait. Âr. 346,8. 9.

शरीरप्रभव m. *Erzeuger.*

शरीरप्रह्लादन m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,19.

शरीरबन्ध m. 1) *die Fesseln des Leibes, das Gefesseltsein an den Leib.* — 2) *das Annehmen eines Leibes,* insbes. *eines neuen* Ragh. 13,58. Instr. so v. a. *in leibhafter Gestalt.*

शरीरभाज् m. *ein lebendes Wesen.*

शरीरभृत् Adj. *den* (künftigen) *Leib in sich tragend* und *mit einem Körper behaftet* (vom Samen und von der Seele).

शरीरभेद m. *das Zusammenbrechen des Leibes, Tod* Ait. Up. 4,6. Gaut. 12,6. Suçr. 2,478,5. Sâṅkhjak. 68.

शरीरयष्टि f. *ein schlanker Körper* Ragh. 6,65.

शरीरयात्रा f. *Unterhalt des Körpers* Bhag. 3,8. Kathâs. 52,101.

शरीरयोगज Adj. *aus der körperlichen Berührung entstehend, — entstanden* 97,9.

*शरीररक्षक m. *Leibwache.*

शरीरवत्त्व n. *das Versehensein mit einem Körper.*

शरीरवत् 1) Adj. *a) mit einem Körper versehen. — b) körperlich, consistent.* — 2) m. *ein lebendes Wesen.*

शरीरवाद m. Titel Opp. Cat. 1.

शरीरविमोक्षण n. *Befreiung vom Körper, Tod* Baudh. 2,18,24. M. 2,243.

शरीरवृत्त Adj. *der seinen Leib sich angelegen sein lässt, der sein Leben schonen muss.*

शरीरवृत्ति f. *Unterhalt des Leibes, Fristung des Lebens.*

शरीरशुश्रूषा f. *Sorge um den Leib.*

शरीरशोषण n. *Tödtung des Fleisches, Kasteiung des Körpers.*

शरीरसंधि m. *Gelenk am Körper.*

शरीरसाद m. *körperliche Erschlaffung* 95,19.

शरीरस्थ Adj. *im Körper befindlich, — wohnend* 167,23.

शरीरस्थान n. *die Lehre vom menschlichen Körper.*

शरीरस्थिति f. = शरीरवृत्ति Harshaṅ. 12,7. Kâd. 2,48,18. 21. 62,7 (57,17. 19. 75,7. 8).

शरीरहोम m. Pl. Bez. *bestimmter Spenden* Âpast. Çr. 20,12.

शरीराकृति f. *Geberde, Miene.*

शरीरात्मन् m. unterschieden von अन्तरात्मन्.

शरीरान्त m. (adj. Comp. f. आ) *die Härchen am Körper* Paṅkat. ed. Bomb. 4,29,11. 12.

शरीराभ्यधिक Adj. *lieber als die eigene Person* 112,12.

शरीरार्ध m. *die Hälfte des Körpers* Kumâras. 1,51.

शरीरावयव m. *Körpertheil.*

शरीरावरण n. *Schild.*

*शरीरास्थि n. *Gerippe.*

शरीरिन् 1) Adj. *a) mit einem Körper versehen.* Am Ende eines Comp. — *zum Körper habend. — b) mit Leibern bedeckt.* — *c)* am Ende eines Comp. *an seinem Körper — übend.* — 2) m. *a) ein mit einem Leibe begabtes Wesen, Geschöpf,* insbes. *Mensch. — b) Seele.*

शरीरी Adv. mit भू *sich verkörpern, einen Körper annehmen.*

शर्ङ्ग 1) m. f. (häufiger) *Geschoss, Speer, Pfeil.* Das f. auch personificirt. — 2) m. *a) *Zorn. — b)* *Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. eines Devagandharva.

शर्ङ्गमत् Adj. *mit Geschossen bewaffnet.*

*शर्ङ्गज Adj. = शार्ङ्गज.

शर्ङ्गीका (Çat. Br. 3,1,3,13. R. Gorr. 2,105,43) und शर्ङ्गीका (R. 2,96,44) f. *Rohrhalm.*

शर्ङ्गगृहीत Adj. *mit einer Haut bezogen* Ait. Br. 5,26,6.

शर्ङ्घ m. *Pfeilregen.* Pl. Çiç. 20,13. 28.

शर्ङ्कर 1) Adj. (f. आ) *aus Gries* oder *Kies bestehend* Çat. Br. 8,7,3,20. Kâtj. Çr. 17,4,15. 12,26. — 2) m. *a) Kiesel, ein kleiner Stein* Kauç. 72. — *b)* metrisch für शर्करा *Kies, Gries* und *Sandzucker. — c) eine Art Trommel* S. S. S. 192. — *d)* N. pr. α) eines imaginären Wasserwesens. — β) Pl. eines Volkes. — 3) f. शर्ङ्करा (adj. Comp. f. आ) *a)* Pl. *Gries, Kies, Geröll. — b) Gries als Krankheit. — c) Verhärtung im Fleisch. — d) Verhärtung des Ohrenschmalzes. — e) Sandzucker* Naish. 6,99. — *f) Scherbe* Naish. 6,99. — 4) *f. शर्करी *a) Fluss. — b) Gürtel. — c)* = लेखनी. — *d) ein best. Metrum.* — Vgl. शक्करी.

शर्करक 1) *Adj. von शर्करा. — 2) *m. *eine süsse Citrone* Râgân. 11,180. — 3) f. °रिका *Sandzucker* Paramârthas. 27.

शर्करकर्षिन् Adj. metrisch für शर्कराकर्षिन्.

शर्करत्व n. Nom. abstr. zu शर्ङ्करा *Gries, Kies* TS. 5,2,6,2.

शर्करवर्षिन् Adj. metrisch für शर्करावर्षिन्.

शर्कराकर्षिन् Adj. *Gries mit sich fortreissend* Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

शर्कराक्ष (Karaka 1,1) und शर्कराक्ष्य (wohl fehlerhaft) m. N. pr. eines Mannes.

*शर्करापुष्प m. *eine weisse Calotropis* Râgân. 10, 29. v. l. शंकरपुष्प.

*शर्कराप्रभा f. *eine best. Hölle bei den Gaina.*

शर्कराम्बु n. *Zuckerwasser.*

शर्कराबुद m. n. *eine Art Geschwür.*

शर्कराल Adj. *von* (fliegendem) *Gries begleitet* (Wind).

*शर्करावत् Adj. *mit Gries versehen, kiesig.*

शर्करावर्ता f. N. pr. eines Flusses.

शर्करावर्षिन् Adj. *Gries regnend, Gries mit sich fortreissend* (Wind).

शर्करासप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

शर्करासव m. *Rum.*

*शर्करिक Adj. von शर्करा.

शर्करिन् Adj. *an der Grieskrankheit leidend* Ka-

RAKA 4,8 (शा° gedr.).

शर्करिल Adj. (f. आ) *mit Gries versehen, kiesig* HARSHAK. 33,8. ÇÂÑG. PADDH. UPAVANAVINODA 36.

1.*शर्करी f. s. u. शर्कर.

2. शर्करी Adv. mit कर् *in Kies —, in Geröll verwandeln.*

*शर्करीधान n. N. pr. eines Dorfes KÂÇ. zu P. 4, 2,109.

*शर्करीय Adj. von शर्करा.

शर्करोदक n. *Zuckerwasser.*

*शर्कार, f. ई gaṇa गौरादि.

शर्कु m. N. pr. eines Unholdes.

शर्कोट m. *eine best. Schlange.*

शर्णाचापिलि (!) m. N. pr. eines Mannes.

शर्दि, शर्दि oder °स् AV. 18,3,16.

1. शर्ध्, शर्धति *keck auftreten, trotzig sein gegen, sich nicht schieren um* (Gen.). शर्धत् und शर्धमान (VS. 20,38) *keck auftretend, trotzig, höhnisch.* — Caus. शर्धयति (प्रक्ष्मने); Simplex nicht zu belegen. — Mit प्र in प्रशर्ध. — Mit अतिप्र Caus. etwa *aufdrängen.*

2. शर्ध्, शर्धते *farzen.* Simplex nicht zu belegen. — *Desid. शिशर्धिषते und शिशृत्सति. — *Intens. शरीशृध्यते und शरीशृधीति. — Mit अव Caus. अवशर्धयति *auf Jmd farzen.* — Mit वि *farzen.* Vgl. विशर्धित.

3.*शर्ध्, शर्धति, °ते (उन्दने).

1. शर्ध Adj. *frech, trotzig.*

2.*शर्ध m. *Farz.*

3. शर्ध m. *Heerde, Schaar,* namentlich der Marut.

*शर्धज्ञक् Adj. *blähend.* Vielleicht auch m. = माष.

शर्धन n. *das Farzen.*

शर्धनीति Adj. *die Schaar* (der Marut) *führend* oder *keck verfahrend.*

शर्धवत् Adj. *das Wort* 1. शर्ध *enthaltend* ÂPAST. ÇR. 3,15,5.

1. शर्धस् Adj.; nur Compar. शर्धस्तर *kecker, trotziger.*

2. शर्धस् n. = 3. शर्ध.

शर्धिन् Adj. *trotzend* in बाकुशर्धिन्.

(शर्ध्य) शर्धिम्र m. oder n. etwa *ein best. Theil des Wagens;* nach SÂJ. *Ziel.*

*शर्पणा f. gaṇa मधादि in der KÂÇ. v. l. शर्याणा.

*शर्पणावत् Adj. von शर्पणा ebend. Vgl. शर्यणावत्.

*शर्ब्, शर्बति (गतौ).

*शर्म n. = शर्मन्.

शर्मक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

शर्मकाम Adj. *nach Wohlbehagen —, nach Glück verlangend.*

शर्मकारिन् (DHÛRTAN. 18) und शर्मकृत् Adj. *Behagen —, Wohlfahrt —, Glückseligkeit schaffend.*

शर्मण्य Adj. *schirmend* TS.

शर्मन् n. 1) *Schirm, Schutzdach, Decke; Schutzrüstung; Hut, Obhut; Zuflucht, Heil, Rettung.* — 2) *Wohlbehagen, Freude, Glück, Glückseligkeit.* — 3) am Ende von Brahmanen-Namen. — 4) Bez. *bestimmter Sprüche* VARÂH. JOGAJ. 8,6. — 5) im Wortspiel mit शर्व personificirt. — 6) fehlerhaft (in der Sprache der Götter = चर्मन् nach ÇAT. BR. 3,2,1, 8) für चर्मन् und घर्म.

शर्मय्, शर्मयत् *schirmend.*

*शर्मर 1) m. *eine Art Zeug.* — 2) f. आ *Curcuma aromatica* oder *eine andere Species.*

शर्मवत् Adj. *das Wort* शर्मन् *enthaltend.*

शर्मसद् Adj. *hinter einem Schirme* oder *Schilde sitzend.*

शर्मिन् Adj. *der Freude —, der Glückseligkeit theilhaftig.*

शर्मिला f. in *पाण्डुशर्मिला.

शर्मिष्ठा f. N. pr. einer Tochter Vṛshaparvan's, Gattin Jajâti's und Mutter Druhju's, Anu's und Pûru's. °ययाति n. Titel eines Schauspiels.

शर्य 1) m. *Pfeil, Geschoss.* Nach SÂJ. *Kämpfer.* — 2) f. आ *a) Rohr,* so v. a. *Pfeil.* — *b)* Pl. *Rohrgeflecht* (an der Soma-Seihe). — *c) *Finger.* — *d) *Nacht.* — 3) n. *Rohrgeflecht* (an der Soma-Seihe).

*शर्यण *Röhricht.* m. Pl. nach SÂJ. N. pr. eines Landstrichs in Kurukshetra.

शर्यणावत् m. *(mit Röhricht bewachsen) stehendes Wasser, Teich.* Auch übertragen auf *eine Soma-Kufe.* Nach dem Comm. N. pr. eines Teiches oder Landstrichs in Kurukshetra.

शर्यकृन् m. *Pfeilschütze.*

*शर्याण wohl fehlerhaft für शर्यणा. v. l. शर्पणा.

*शर्याणावत् wohl fehlerhaft für शर्यणावत्.

शर्यात m. N. pr. eines Mannes.

शर्याति m. N. pr. eines Fürsten, Sohnes 1) des Manu Vaivasvata. — 2) des Nahusha.

*शर्व्, शर्वति (हिंसायाम्).

शर्व 1) m. *a)* Name eines *mit Pfeilen tödtenden Gottes,* mit Bhava und anderen Namen Rudra-Çiva's zusammen genannt; später ein gangbarer Name Çiva's. Du. शर्वौ = Çarva *und* Çarvâṇi getadelt VÂMANA 5,2,1. — *b)* N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines Sohnes des Dhanusha VP.² 4,150. — γ) Pl. eines Volkes. सर्व gedruckt. — 2) f. शर्वा ein Name der Umâ.

शर्वक 1) m. N. pr. eines Muni. — 2) *शर्विका *Aussatz* GAL.

शर्वकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

शर्वट m. N. pr. eines Mannes.

शर्वदत्त m. N. pr. eines Lehrers.

*शर्वन् Adj. *bunt.*

शर्वपत्नी f. Çiva's *Gattin,* Pârvatî.

शर्वपर्वत n. Çiva's *Berg, der* Kailâsa. °वासिनी f. Bein. der Durgâ.

शर्वर 1) *Adj. *bunt.* — 2) f. शर्वरी *a)* Pl. *die bunten Thiere der* Marut. — *b) Nacht.* — *c) *Dämmerung.* — *d) *Weib.* — *e) *Gelbwurz* und *Curcuma longa.* — *f)* N. pr. der Gattin Dosha's und Mutter Çiçumâra's. — 3) *n. *a) Finsterniss.* — *b) der Liebesgott* (!).

शर्वरिन् m. *das 54ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* Vgl. शार्वरिन्.

*शर्वरीक fehlerhaft für शर्शरीक.

शर्वरीपति m. *der Mond* (unter den Beinn. Çiva's).

शर्वरीश und शर्वरीश्वर (DHÛRTAN.) m. *der Mond.*

शर्ववर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer, unter andern eines Grammatikers. Auch सर्व° geschrieben.

*शर्वाद्ध n. *die Frucht der Ganitrus sphaerica* RÂGAN. 11,189.

शर्वाचल m. Çiva's *Berg, der* Kailâsa.

शर्वाणी f. Çiva's *Gattin.* °रमण m. Bein. Çiva's.

शर्वावतारमाहात्म्य n. Titel BÜHLER, Rep. No. 94.

शर्विलक m. N. pr. eines Mannes.

*शर्शरीक Adj. = क्रिंशर.

शर्षीका f. *ein best. Metrum.*

1. शल्, शलति (गतौ; आप्तुगमने SUÇR. 1,96,7), *शलते (चलनसंवरणयोः, स्तुतौ). Simplex nicht zu belegen. — Mit उद् *aufschnellen, sich erheben;* in Verbindung mit बकिम् so v. a. *überlaufen* HEMÂDRI 1,219,14 (उच्छ्लति, der einzige Beleg für das Verbum fin.). उच्छ्लत् *aufschnellend, sich erhebend, aufsteigend* VÂSAV. 218,3. 267,5. उच्छ्लित *aufgeschnellt, sich erhoben habend, aufgestiegen* ÇIÇ. 15,93 (59). VÂSAV. 181,3. 251,3. — Mit प्रोद्, प्रोच्छ्लत् = उच्छ्लत्. — Mit समुद्, समुच्छ्लत् und समुच्छ्लित = उच्छ्लत् und उच्छ्लित.

2. शल् Interj.

शल 1) *Adj. = क्षणासमर्थ. — 2) m. *a) Stab.* — *b) *Lanze.* — *c) *ein best. Thier* (nach H. *Kamel*). — *d) *= क्षेत्रभिद्. — *e) *= विधि. — *f)* N. pr. α) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra und verschiedener anderer Personen. — 3) (*m. n.) *Stachel eines Stachelschweins;* zu belegen nur als *best. Längenmaass* in Comp. mit Zahlwörtern. — 4) *f. शली *ein kleines Stachelschwein.*

शलक 1) *m. *Spinne.* — 2) f. आ fehlerhaft für

शलाका.

शलकर् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*शलङ्कट m. N. pr. eines Mannes. उत्तरशलङ्कटाः *die Nachkommen* Uttara's *und* Çalaṅkaṭa's.

*शलङ्कु m. N. pr. eines Mannes.

*शलङ्कु m. = लोकपाल und लवणविशेष.

शलदा f. N. pr. einer Tochter des Raudrâçva VP.² 4,129.

*शलपुत्र N. pr. einer Oertlichkeit. Auch शलि° geschrieben.

शलभ 1) m. *a) Heuschrecke;* vielleicht auch *Lichtmotte, Nachtschmetterling. Heuschrecken* von Gold als Verzierungen auf Bogen. Diese Insecten gelten für Kinder Pulastja's oder Târkshja's. — *b)* N. pr. α) eines Devagandharva. — β) eines Asura. — 2) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शलभता f. (Mahâvîraḱ. 116,14) und शलभत्व n. Nom. abstr. zu शलभ 1) *a)*.

शलभाय्, °यते *wie eine Heuschrecke* oder *wie ein Nachtschmetterling verfahren*, d. i. *unbesonnener Weise in's Feuer fliegen, — in den Tod gehen* Bâlar. 237,2.

शलल 1) n. f. (शलली) *Stachel eines Stachelschweins* (bei der Ceremonie des Haarscheidens und zum Auftragen von Augensalbe gebraucht); auch wohl *Borste des Ebers.* — 2) *m. *Stachelschwein.*

शललचञ्चु m. oder n. *Stachel eines Stachelschweins* (zum Schreiben dienend).

शललित Adj. *mit Stacheln versehen.*

शललीपिशङ्ग m. *ein best.* Daçarâtra (*bunt wie ein Stachel des Stachelschweins*) Âçv. Çr. 4,3,27.

शलाक m. (ausnahmsweise) und शलाका f. 1) *Spahn, Splitter, spitzes Holz, Stäbchen* (zum Rühren, zum Auftragen von Salbe; an einem Käfig oder Gitterfenster Vâsav. 206,1. 234,2), *Halm, Reis, Ruthe, Gerte, Leimruthe, Rippe* (am Sonnenschirm). Bei buddhistischen Bettlern *ein mit ihrem Namen versehener Bambusspahn* (als Legitimation). — 2) *Finger, Zehe* Vishṇus. 96,59. — 3) *Stachel des Stachelschweins.* — 4) *ein Stäbchen beim Spiel.* m. Nârada 16,1. — 5) *ein spitzes Werkzeug zum Durchbohren, Pfeilspitze, Nadel* u. s. w. — 6) = शलाकायन्त्र. — 7) **Pinsel zum Malen.* — 8) **Knochen.* — 9) **Stachelschwein.* — 10) **Predigerkrähe.* — 11) **Vanguiera spinosa.* — 12) N. pr. *a)* einer Stadt. — *b)* *einer Frau.

शलाकधूर्त m. vielleicht *Vogelsteller.*

शलाकली f. etwa *Spähnchen.*

*शलाकापरि Adv. ein Spielerausdruck. Vgl. एकपरि.

शलाकापुरुष m. Pl. bei den Gaina Bez. für die 24 Arhant, die 12 Ćakravartin in Bhârata, die 9 Vâsudeva, die 9 Bala und die 9 Vishṇudvish.

*शलाकाभू f. N. pr. einer Frau.

शलाकायन्त्र n. *ein stabförmiges spitzes chirurgisches Werkzeug: Senknadel, Nadel zu Augenoperationen, Sonde* u. s. w.

*शलाकावत् Adj. von शलाका.

शलाकास्थ Adj. *an einem Stäbchen befindlich* Âpast. Çr. 8,14,15.

शलाकिका f. *Spähnchen, Stäbchen.*

शलाकिन् Adj. *mit Grannen versehen.* Vgl. श्मीमच्छक°.

शलाकिर् m. Viramitrod. 137,*a*,4.

*शलाट m. *ein best. Gewicht, eine Wagenlast.*

शलाटु 1) m. n. *eine unreife Baumfrucht.* — 2) Adj. *unreif* (Baumfrucht). — 3) *m. *a) Aegle Marmelos* Râǵan. 11,191. — *b) eine best. Wurzel.* — Vgl. सटालु.

शलातुर् N. pr. des Geburtsortes Pâṇini's.

*शलाथल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*शलाभोलि m. *Kamel.* Beruht auf einer falschen Lesart.

*शलालु n. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*शलालुक Adj. (f. ई) *mit Çalâlu handelnd.*

*शलावत् m. N. pr. eines Mannes.

*शलिपुत्र v. l. für शलपुत्र.

शलुन m. *ein best. Insect.*

शलोककी (so die Hdschrr.) f. AV. 20,130,20. Richtig शलाककी *Splitterchen* u. s. w.

शल्क 1) m. n. *Spahn, Abschnitzel.* — 2) *m. *Mehl.* — 3) n. *a) Fischschuppe* Vâsav. 277,2. — *b)* **Bast.*

शल्कयुत Adj. *schuppig* Râǵan. 17,65.

शल्कल *Fischschuppe* in निः°.

शल्कलिन् 1) Adj. *mit Schuppen versehen.* — 2) *m. *Fisch.*

*शल्किन् m. *Fisch.*

शल्की Adv. Râǵat. 7,1544 fehlerhaft für कल्की.

शल्प und शल्पक fehlerhaft für शल्य und शल्यक.

*शल्भ्, शल्भते (कत्थने).

शल्मलि m. und शल्मली (?) f. *Salmalia malabarica.* Vgl. शाल्मलि.

शल्य 1) m. n. (adj. Comp. f. श्रा) *a) Spitze des Pfeiles* und *Speers;* in übertragener Bedeutung so v. a. *Dorn, Stachel, Alles was peinigt und quält.* — *b)* in der Heilkunde *jeder in den Körper eingedrungene oder in demselben sich bildende fremdartige und Schmerz erregende Stoff, Blasenstein* u. s. w.; sogar *der Fötus.* — *c) Schaden, Fehler* überh. कर्मशल्यानि so v. a. *Hindernisse.* — 2) m. *a) Stachelschwein* Râǵan. 19,51. — *b) *ein best. Fisch* Râǵan. 19,71. — *c) **Vangueria spinosa* Râǵan. 8,67. — *d) **Aegle Marmelos* Râǵan. 11,191. — *e) **Grenze.* Vgl. Zach. Beitr. 42. — *f)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Fürsten der Madra, mütterlichen Oheims und Gegners des Judhishṭhira. Nach ihm das 9te Buch des MBh. शल्यपर्वन् n. benannt. — γ) eines späteren Fürsten. — 3) f. शल्या *eine Art Tanz.* — 4) n. Kâm. Nîtis. 7,17 fehlerhaft für शैत्य.

शल्यक m. 1) *Stachelschwein* Gaut. Âpast. Vasishṭha 14,39. — 2) *ein Fisch mit Schuppen.* — 3) **Vangueria spinosa* Bhâvapr. 1,173.

*शल्यकपठ m. *Stachelschwein.*

शल्यकर्तन N. pr. einer Oertlichkeit.

शल्यकर्तर् m. *Pfeilmacher.*

शल्यकर्तर् m. *Chirurg.*

शल्यकर्षणा N. pr. einer Oertlichkeit.

शल्यकवत् Adj. *spitzmäulig.* श्रावु m. *Spitzmaus.*

शल्यकि Hariv. 14300 fehlerhaft für शल्यक.

शल्यकीर्तन N. pr. einer Oertlichkeit.

शल्यकृत्त m. *Chirurg.*

*शल्यपर्णी f. *eine best. Heilpflanze* Bhâvapr. 1,170.

शल्यय्, °यति *peinigen, Schaden zufügen, beeinträchtigen, schmälern* Anarghar. 2,51.

*शल्यलोमन् n. *Stachel eines Stachelschweins.*

शल्यवत् Adj. 1) *in dem eine Pfeilspitze steckt* (Wild). — 2) *dem eine Pfeilspitze gehört, der ein Thier erlegt hat.*

शल्यस्रंसन n. *das Herausbringen eines Stachels, — eines Dorns.*

शल्यकृर्तर् und शल्यकृत् m. *Chirurg.*

शल्यात्मन् Adj. *von stacheliger Natur* Mon. d. B. A. 1868, S. 238.

शल्यापनयन n. *das Ausziehen der Stacheln.* Davon Adj. °नयनीय *darüber handelnd.*

*शल्यारि m. Çalja's *Feind,* Bein. Judhishṭhira's.

*शल्ल 1) m. *a) Frosch.* — *b) Rinde.* — 2) f. = शल्लक 2) *b)* Râǵan. 11,196.

शल्लक 1) m. *a) Stachelschwein* Baudh. 1,12,5. — *b) *Bignonia indica.* — 2) f. ई *a) Stachelschwein* — *b) Boswellia thurifera, Weihrauchbaum* (Hem. Par. 2,383); *Weihrauch* Râǵan. 11,196. Mat. med. 316. Hier und da (auch in Bomb. Ausgg.) mit स

geschrieben. — 3) *n. *Rinde.*

शल्लकि (metrisch) f. = शल्लकी *Stachelschwein.*

*शल्लकीद्रव m. *Weihrauch.*

शल्लकीय m. dass. स° gedr.

शल्लिका f. *eine Art Fahrzeug.* v. l. किल्लिका.

*शल्व m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. Vgl. सॅल्व. — 2) *eine best. Pflanze.* — Vgl. शाल्व.

शव्, शवति s. 1. शु.

शॅव 1) m. n. (adj. Comp. f. श्रा) *Leichnam.* — 2) *n. *Wasser.*

शवक m. 145,7 Druckfehler für शावक.

शवकर्मन् n. *Leichenbegängniss* Baudh. 2,1,25.

*शवकाम्य m. *Hund.*

शवकृत् Adj. *Leichen machend* (Kṛshṇa).

शवदाॅह f. *Leichenverbrennung.*

शवधान m. Pl. N. pr. eines Volkes.

शवनभ्य n. *ein Stück von der Nabe eines Leichenwagens.*

शवमन्दिर n. *Leichenstätte.*

*शवयान n. *Leichenbahre.*

शवर् schlechte Schreibart für शबर्.

*शवरथ m. *Todtenbahre.*

शवरूप n. Bez. *bestimmter Thiere* Çâṅkh. Gṛhj. 2,12. 6,1.

शवर्त m. *ein best. Wurm.* Vgl. श्वर्त.

शवल und शवलक schlechte Schreibart für शबल und शबलक.

शवलोकधातु fehlerhaft für सकलोकधातु.

शववाह् und °क m. *Leichenträger.*

शवशतमय Adj. *mit 100 Leichen bedeckt* Daçak. 45,6.

शवशयन n. *Leichenstätte;* angeblich auch *Lotusblüthe.*

शवशिबिका f. *Todtenbahre* Harshaṅ. 139,19. Vgl. Râǵat. 7,463.

शवशिरस् n. *Schädel* Baudh. 2,1,3. °शिरोध्वज Adj. *den Sch.* (des Erschlagenen) *als Fahne tragend* Âpast.

शॅवस् 1) n. *a) Ueberlegenheit, Uebermacht, (siegreiche) Stärke, Heldenkraft.* Auch Pl. Instr. शॅवसा *kräftig, stark.* — *b) *Wasser.* — *c) *Leichnam.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

शवसउशीनर, °रेषु Gop. Br. 1,2,9 fehlerhaft für सवशोशी°; vgl. Ait. Br. 8,14.

शवसान 1) Adj. *überlegen, übermächtig, Kraftthaten vollbringend, gewaltthätig.* — 2) *m. *Weg.*

शवसावत् Adj. *mächtig, machtvoll* ṚV.

शवसिन् Adj. dass. ṚV.

शवसी Adj. f. *mächtig, machtvoll* (Indra's Mutter) ṚV. 8,45,5. 77,2.

शवाग्नि m. *Leichenfeuer* Âpast. Çr. 9,3,22.

शवान्न n. *Todtenspeise.*

शवाश m. *Leichenfresser* Bhaṭṭ.

शवास्थिमालिक Adj. *einen Kranz von Todtengebeinen tragend* Ind. St. 16,392.

शॅविष्ठ Adj. Superl. *übermächtigst, heldenhaftest.*

शॅवीर Adj. (f. श्रा) *mächtig.*

शवोदह्न m. *Einer der Leichen wegschafft.*

शव्य n. *Leichenbegängniss.*

शश्, शशति 1) *springen.* — 2) *कान्ति. — Mit उद् *aufspringen von, so v. a. aufgeben, im Stich lassen.* उच्छशित *aufgegeben, im Stich gelassen.*

शशॅ 1) m. *a) Hase* (diesen oder eine Gazelle sieht der Inder im Monde). शशस्य कर्षूशयस्य व्रतम् Name eines Sâman Arsh. Br. — *b) ein best. Meteor.* — *c)* Bez. *eines unter einer best. Constellation geborenen Wundermenschen.* — *d)* in der Erotik Bez. *eines Mannes mit best. Eigenschaften.* — *e) *Symplocos racemosa.* — *f) *Myrrhe.* — 2) f. ई N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,18.

शशक m. 1) *Häschen, Hase.* °शिशु m. Vâsav. 265,1. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

1. शशकर्ण m. *Hasenohr.* Du. Name eines Sâman.

2. शशकर्ण m. N. pr. eines Liedverfassers.

शशकविषाण n. *Hasenhorn,* so v. a. *ein Unding.*

शशकेतु m. Lalit. 194,10 fehlerhaft für शशिकेतु.

*शशघातक m. *Habicht* Bhâvapr. 2,4.

शशघातिन् m. desgl.

शशघ्न m. desgl. शशघ्नी s. u. शशकृन्.

शशधर् m. 1) *der Mond.* — 2) N. pr. eines Gelehrten.

शशधरप्रभा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शशधरमुखी f. *eine Mondantlitzige* Kautukar.

शशधराचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शशधरीय n. Çaçadhara's *Werk.*

शशपद् n. *Hasenfussstapfen,* so v. a. *worüber man leicht hinwegkommt* Harshaṅ. 181,6.

*शशप्लुतक n. *Hasensprung,* Bez. *einer durch Fingernägel hervorgebrachten Verwundung.*

शशबिन्दु m. 1) N. pr. eines Fürsten, Sohnes des Kitraratha. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) Bein. Vishṇu's.

शशभृत् m. *der Mond.*

शशभृद्भृत् m. Bein. Çiva's.

शशमुण्डरस m. *Brühe von einem Hasenkopf* (als Medicament gebraucht).

शशर्य Adj. (f. श्रा) *unversieglich, unaufhörlich.*

1. शशयान Partic. perf. von 2. शी.

2. शशयान n. *Hasengang,* N. pr. eines Tîrtha.

शशर्यु Adj. *Hasen nachgehend.*

शशलक्षण m. *der Mond* MBh. 3,282,2.

शशलक्ष्मण MBh. 3,16198 fehlerhaft für शशलक्षण.

1. शशलक्ष्मन् n. *das Zeichen eines Hasen* (im Monde).

2. शशलक्ष्मन् m. *der Mond.*

शशलाञ्छन m. dass. zu Spr. 1600.

1.*शशलोमन् n. *Hasenhaar.*

2. शशलोमन् m. N. pr. eines Fürsten.

शशविषाण n. *Hasenhorn* (als *ein Unding*) 215,18.

शशविषाणायँ, °यते *einem Hasenhorn —, d. i. einem Unding ähnlich sehen.*

*शशशिम्बिका f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,26.

1. शशशृङ्ग n. *Hasenhorn* (als *ein Unding*).

2. शशशृङ्ग m. ein Mannsname (der an 1. शशशृङ्ग erinnern soll) Vidḍh. 36,1 (im Prâkrit).

*शशस्थली f. fehlerhaft für कुशस्थली.

शशहन् 1) *Adj. (f. ई) *Hasen tödtend* P. 3,2,53, Sch. — 2) f. °घ्नी *Habicht* Karaka 1,27 (शमघ्नी gedr.).

शशाद्न m. N. pr. eines mythischen Wesens Supaṛṇ. 23,6.

शशाङ्क m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer* Râǵan. 12,61. — 3) N. pr. eines Fürsten Comm. zu Harshaṅ. (ed. Bomb.) 376,1.

शशाङ्ककान्त Adj. *lieblich wie der Mond* Ind. St. 14,364. 372.

शशाङ्ककुल n. *das auf den Mondgott zurückgeführte Fürstengeschlecht.*

शशाङ्कज m. und शशाङ्कतनय m. *der Planet Mercur.*

शशाङ्कपुर n. und umschrieben शशाङ्कपूर्व पुरम् N. pr. einer *Stadt.*

शशाङ्कबिम्ब n. *Mondscheibe* Ind. St. 14,368.

शशाङ्कमुकुट m. Bein. Çiva's.

शशाङ्कवती f. N. pr. einer Prinzessin, nach der der 12te Lambaka im Kathâs. benannt ist.

शशाङ्कवदना f. *eine Mondantlitzige* 251,1.

शशाङ्कशत्रु m. Bez. Râhu's Varâh. Jogaj. 6,11.

शशाङ्कशेखर m. Bein. Çiva's.

शशाङ्कसुत m. *der Planet Mercur.*

शशाङ्कार्घ m. *Halbmond.*

शशाङ्कार्घशेखर m. Bein. Çiva's.

शशाङ्कित Adj. *durch einen Hasen gekennzeichnet* (der Mond) Çiç. 13,114 (80).

शशाङ्कोपल m. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त.

*शशाण्डुलि und *°ली f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,218.

शशाद् 1) *Adj. *Hasen essend.* — 2) m. *a) *ein best. Raubvogel* Râǵan. 19,85. — *b)* Bein. Vikukshi's.

*शशादन m. *ein best. Raubvogel.*

शशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,46. v. l. शाशिक.

शशिकला f. 1) *Mondsichel, Mond* überh. — 2) *ein best. Metrum.* — 3) ein Frauenname.

शशिकान्त 1) m. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त Râǵan. 13,211. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP.² 2,149. — 3) *n. *eine bei Nacht sich öffnende weisse Lotusblüthe* Râǵan. 10,200.

शशिकेतु n. N. pr. eines Buddha.

शशिक्षय m. *Neumond* Hemâdri 1,347,12.

शशिखण्ड 1) m. oder n. *Mondsichel.* — 2) m. N. pr. eines Vidjâdhara.

शशिखण्डपद् m. N. pr. eines Vidjâdhara.

शशिखण्डशेखर m. Bein. Çiva's.

शशिगच्छ m. = शशाङ्ककुल.

शशिगुप्त m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,219.

*शशिगुल्फा f. *Süssholzsaft.*

शशिग्रह m. *Mondfinsterniss.*

शशिग्रहसमागम m. *Conjunction des Mondes mit Asterismen* oder *Planeten* Varâh. Bṛh. S. 18 in der Unterschr.

शशिज und शशितनय m. *der Planet Mercur.*

शशितेजस् m. N. pr. 1) eines Vidjâdhara. — 2) *eines Schlangendämons.

शशिदेव 1) *m. N. pr. eines Fürsten, = रन्तिदेव. — 2) n. *das unter dem Monde stehende Mondhaus* Mṛgaçiras.

शशिदैव n. = शशिदेव 2).

शशिधर m. N. pr. eines Mannes.

शशिध्वज m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Fürsten von Bhallâṭanagara.

शशिन् 1) m. *a) der Mond.* — *b)* Bez. *der Zahl Eins.* — *c) Kampfer* Hemâdri 2,*a*,44,2. — *d) ein best. Metrum.* — *e)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *die 8te* Kalâ *des Mondes.*

शशिपुत्र m. *der Planet Mercur.*

*शशिप्रभ n. 1) *eine bei Nacht sich öffnende Lotusblüthe.* — 2) *Perle* Garbe zu Râǵan. 13,153.

शशिप्रभा f. 1) *Mondschein.* — 2) ein Frauenname.

*शशिप्रिय 1) n. *Perle* Râǵan. 13,153. — 2) f. आ *eine Geliebte des Mondes, ein personificirtes Mondhaus.*

शशिबिन्दु fehlerhaft für शशबिन्दु.

*शशिभूषण m. Bein. Çiva's.

शशिभृत् m. desgl. Vgl. नव°.

शशिमणि m. *eine Art Edelstein,* = चन्द्रकान्त Kâd. 2,3,16 (2,11).

शशिमण्डल n. *Mondscheibe* Hem. Par. 1,313.

शशिमत् Adj. *mit dem Monde versehen.*

शशिमय Adj. *zum Monde in Beziehund stehend* Naish. 4,38.

शशिमुखी f. *eine Mondantlitzige* Spr. 7619. 7818.

शशिमौलि m. Bein. Çiva's.

शशिरेखा f. 1) *Mondsichel.* — 2) ein Frauenname.

शशिलेखा f. 1) *Mondsichel* Vidḍh. 24,2. — 2) *Vernonia anthelminthica* Bhâvapr. 1,178. 6,30. — 3) *Cocculus cordifolius. — 4) *ein best. Metrum.* — 5) N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* einer Fürstin. — *c)* einer Zofe Vâsav. 231,4.

शशिवंश m. 1) = शशाङ्ककुल. — 2) Titel eines Werkes Schönberg, Ksh. 6.

शशिवदना f. 1) *eine Mondantlitzige.* — 2) Name *zweier Metra.*

शशिवर्धन m. N. pr. eines Dichters.

*शशिवाटिका f. *Boerhavia procumbens.*

शशिविमल Adj. *rein wie der Mond.* गिरि m. nach dem Comm. der Kailâsa.

शशिशिखामणि m. Bein. Çiva's.

शशिशेखर m. 1) desgl. — 2) *N. pr. eines Buddha.

शशिसुत m. *der Planet Mercur* Varâh. Jogaj. 4,12.

1. शशी f. s. u. शश.

2. शशी Adv. mit भू *zum Hasen werden.*

शशीभ Verz. d. Oxf. H. 327,*a*,7 v. u. fehlerhaft für शशाङ्क.

शंशीयंस् Adj. *häufiger, zahlreicher, reicher* (an Habe und Leuten).

शशीश m. Beiw. Çiva's.

शशीशशिशु m. Patron. Skanda's.

*शशोर्ण n. *Hahnenhaar.*

शशोलूकमुखी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*शश्व्, शश्वति Denomin. von शश्वत्.

शंश्वत् Adv. s. u. शंश्वत्.

शश्वत्काम Adj. (f. आ) *stets nur an Liebe denkend* Spr. 6435.

शश्वधा Adv. *immer wieder.*

शंश्वत् 1) Adj. (f. शंश्वती, °तंी RV. 8,60,17. Superl. शश्वत्तम) *a) immer wieder erscheinend, -thuend, sich wiederholend. — b) frequens, zahlreich. — c) all, jeder.* — 2) शंश्वत् Adv. *a) immer wieder, oftmals, allzeit, stets.* शंश्वत्पुरा *von jeher.* शश्वत्तमम् *nach zahllosen Malen wieder, noch einmal.* — *b) alsbald, darauf, alsdann;* gewöhnlich mit कृ verbunden. शंश्वत् — शंश्वत् *sobald — alsobald.* — *c) immerhin, allerdings, gewiss.*

*शश्वाय्, °यते Denomin. von शश्वत्.

*शष्, शषति (हिंसायाम्).

*शष्कण्डी f. *eine best. Pflanze* und *deren Frucht* Ganar. 1,1,48.

*शष्कुल m. 1) *Pongamia glabra.* — 2) am Ende eines adj. Comp. = शष्कुली.

शष्कुलि und °ली f. 1) *Gehörgang.* — 2) *eine best. Krankheit.* — 3) *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,25. — 4) *Pongamia glabra. — 5) *Fisch* Râǵan. 19,70.

शष्कुलिका f. *ein best. Backwerk.*

शंष्प 1) n. (adj. Comp. f. आ) *Graskeime, junger Trieb von Reis* u. s. w., *Gras* überh. Vgl. Zach. Beitr. 75. — 2) (*m. n.) *Verlust des klaren Bewusstseins.* — शष्पाविद्या Kathâs. 109,124 wohl fehlerhaft.

शष्पभुज् und शष्पभोजन m. *Grasfresser.*

शष्पवत् Adj. *junge Gräser enthaltend.*

शंष्पिञ्जर Adj. *gelbröthlich schimmernd wie junger Rasen* Maitr. S. 2,9,3 (122,11). Auch सस्पिञ्जर geschrieben.

शष्पी Adv. mit कर् *in Gras verwandeln,* so v. a. *grün färben* Kâd. 241,13 (393,15).

शंष्प्य Adj. *grasig.*

शष्प fehlerhaft für शष्प und सस्य.

1. शस्, शंसति, शस्ति und शास्ति *metzgen, niedermetzeln.* शस्त *niedergemetzelt.* — Mit अपि in अपिशस्. — Mit आ in आशंसन. — Mit परि in परीशंस. — Mit प्र in प्रशस्. प्रशस्त MBh. 12,5067 fehlerhaft für प्रध्वस्त. — Mit वि *zerschneiden, zerlegen, metzgen; niedermetzeln.* विशस्त Partic. — Desid. Partic. विशिशासिषत्.

2. शस् adv. Suffix = 1. शस् *(in Abschnitten).*

3. शस् Adj. *recitirend* in उक्थशंस्.

4. शस्, शस्यते Passiv von शंस्.

शस Adj. *recitirend* in उक्थशस.

शंसन n. *Schlachtung.*

शंसा f. dass. RV. 5,41,18.

1. शस्त 1) Adj. s. u. शंस्. — 2) n. *a) Preis, Lob.* — *b) *Körper, Leib.* Beruht auf einer fehlerhaften Auffassung von शस्तं वपुः.

2. शस्त Partic. von 1. शस्.

3. शस्त (Partic. von 1. शास्) *gestraft.*

4. शस्त n. *eine Art Gürtel* Harshaḱ. (ed. Bomb.) 143,4. 436,11.

*शस्तक n. 1) = अङ्गुलित्राण. — 2) = लोह; richtig शस्त्रक.

शस्तता f. *Vorzüglichkeit* u. s. w.

शंस्तर् Nom. ag. *Schlächter, Metzger.*

शस्ति f. 1) *Preis, Lob.* — 2) *Lobsänger* RV. 1, 186,3.

शस्त्रोक्थ Adj. *derjenige, welchem die Recitation aufgesagt worden ist.*

1. शस्त्र n. (adj. Comp. f. या) 1) *Anruf, Lob;* so heisst im Ritual *der Satz* oder *die Strophenreihe, welche die Recitation des* Hotar *und seiner Gehülfen bildet, zur Begleitung der* Graha *bei der* Soma-*Libation.* शस्त्रपाङ्या f. und शस्त्रोक्थ n. Vaitân. — 2) *das Recitiren.*

2. शस्त्र 1) *m. *Schwert.* — 2) f. ई *Messer, Dolch.* — 3) n. *a) ein schneidendes Werkzeug: Messer, Dolch, Schwert, Mordwaffe* überh. (auch *Pfeil*). — *b) Schwert,* so v. a. *Krieg.* — *c) *Stahl* Râgân. 13,45.

3. शस्त्र R. 1,5,20 fehlerhaft für शास्त्र.

1. शस्त्रक am Ende eines adj. Comp. = 1. शस्त्र 1)

2. शस्त्रक 1) *n. *a) Messer.* — *b) Eisen.* — 2) f. शस्त्रिका *Dolch, Messer.*

शस्त्रकर्मकृत् m. *Chirurg.*

शस्त्रकर्मण्य Adj. अष्टविध° *von den acht Arten der Anwendung des Messers* u. s. w. *handelnd.*

शस्त्रकर्मन् n. *das Schneiden mit Messern* u. s. w., *chirurgische Operation.*

शस्त्रकलि m. *Schwertkampf, Zweikampf mit dem Schwerte.*

शस्त्रकोप m. *das Wüthen des Schwertes,* — *des Krieges.*

*शस्त्रकोशतरु m. *eine dornige Gardenia* Râgân. 9,147.

शस्त्रग्रह m. *das Ergreifen des Schwertes, Kampf.*

शस्त्रग्राहक Adj. *Waffen tragend, bewaffnet.*

शस्त्रघात m. *Schwertschlag, Gebrauch der Waffe.*

शस्त्रचिकित्सा f. *Chirurgie* Hâs.

*शस्त्रचूर्ण n. *Eisenfeil* oder *Eisenrost.*

शस्त्रजीविन् Adj. *vom Schwerte lebend, Kriegsdienste thuend.*

शस्त्रदेवता f. *Göttin des Schwertes, Kriegsgottheit.* Nur Pl.

शस्त्रधारण n. *das Tragen eines Schwertes.*

शस्त्रनिधन Adj. *den Tod durch das Schwert findend.*

शस्त्रनिपात m. 1) *das Fallen des Schwertes, Tödtung durch Waffen, Kampf, Schlacht* Varâh. Bṛh. S. 3,22. 7,3. 11,52. 58,51. — 2) *Messerschnitt* (als chirurgische Operation) Suçr. 1,18,15. 359,18.

शस्त्रनिपातन n. = शस्त्रनिपात 2) Suçr. 1,95,17.

शस्त्रनिर्याण Adj. *den Tod durch das Schwert findend.*

शस्त्रन्यास m. *Niederlegung der Waffen, das Abstehen vom Kampfe.*

शस्त्रपद् n. *die Spur des Messers, Einschnitt.*

शस्त्रपाणि und °न् (metrisch) Adj. *ein Schwert in der Hand haltend.*

शस्त्रपात m. *Messerschnitt* Spr. 4713.

शस्त्रपान n. *eine Mischung, mit der man schneidende Werkzeuge tränkt, um sie zu stählen.*

शस्त्रपूजाविधि m. Titel Burnell, T.

शस्त्रप्रकोप m. = शस्त्रकोप.

शस्त्रप्रहार m. *Schwerthieb.*

शस्त्रबन्ध in अ° und आ° (fehlerhaft).

शस्त्रभय n. *Kriegsnoth.*

शस्त्रभृत् Adj. *Waffen tragend, bewaffnet;* m. *Kriegsmann* Gaut.

शस्त्रमय Adj. *aus Schwertern* u. s. w. *bestehend.*

*शस्त्रमार्ज m. *Schwertfeger.*

शस्त्रवध m. in अ° (Nachtr. 6).

1. शस्त्रवत् Adj. *von einem* 1. शस्त्र 1) *begleitet.*

2. शस्त्रवत् Adj. *mit einem Schwerte* u. s. w. *bewaffnet.*

शस्त्रवार्त्त Adj. = शस्त्रजीविन्.

शस्त्रविद्या f. = धनुर्वेद् Anarghar. 6,74.

शस्त्रवृत्ति Adj. = शस्त्रजीविन्.

शस्त्रव्रणमय Adj. *in von Waffen geschlagenen Wunden bestehend* Çiç. 19,52.

शस्त्रशिक्षा f. *die Kunst das Schwert zu führen.*

शस्त्रसंपात m. *das Fliegen der Waffen, Kampf* Bhag. 1,20. Kathâs. 47,50.

शस्त्रहत Adj. *durch ein Schwert* u. s. w. *getödtet.*

°चतुर्दशी f. Bez. *verschiedener vierzehnter Tage, an denen der im Kampfe Gefallenen gedacht wird.*

शस्त्राढ्य Adj. *Schwert genannt* (Komet).

*शस्त्राङ्गा f. *eine Art Sauerklee* oder *Sauerampfer* Râgân. 5,101.

शस्त्राजीव Adj. (f. ई) = शस्त्रजीविन्; m. *Kriegsmann.*

शस्त्राप्त Adj. *den Tod durch das Schwert findend.*

*शस्त्रायस n. *Stahl* Râgân. 13,45.

शस्त्रायुध Adj. *das Schwert als Waffe gebrauchend, vom Waffenhandwerk lebend.*

शस्त्रावपात m. *Verletzung durch eine Waffe* Jâgñ. 2,277.

शस्त्राशस्त्रि Adv. *Schwert gegen Schwert* Daçak. 3,11. Agni-P. 14,16. Anarghar. 4,20.

शस्त्रास्त्रभृत् Adj. *Schwert und Wurfgeschoss tragend, Kriegsdienste thuend.* Nom. abstr. °भृत्व n. M. 10,79.

1. शस्त्रिन् Adj. *der ein* 1. शस्त्र 1) *recitirt* Comm. zu Âpast. Çr. 12,29,7.

2. शस्त्रिन् Adj. *mit einem Schwerte* u. s. w. *bewaffnet.*

शस्त्रोपजीविन् m. 1) *Einer, der vom Waffenhandwerk lebt,* Harshak. 68,24 (223,8). — 2) *Schwertfeger* (nach dem Comm.).

शस्य schlechte Schreibart für शष्य.

शस्मन् n. *feierlicher Anruf, Lob.*

1. शस्य 1) Adj. *a) zu recitiren, als* 1. शस्त्र 1) *zu behandeln.* — *b) zu rühmen, zu loben, zu preisen.* — 2) n. *Recitation.* — Vgl. 2. सस्य.

2.*शस्य Adj. *zu schlachten.*

3. शस्य schlechte Schreibart für सस्य.

शस्यक 1) m. *ein best. Edelstein.* v. l. für सस्यक. — 2) nach dem Comm. *Pulver* (चूर्ण) R. 6,96,3. Vgl. सस्यक.

शक्रेन्द्रवर्णनविलास m. Titel eines Werkes Burnell, T.

1. शा, शिशाति, शिशीते, शाधि; 1) *mittheilen, gewähren.* — 2) *beschenken, bewirthen,* — *mit* (Instr.). शित *bewirthet.* — Mit अव *wegnehmen,* so v. a. *befreien von* (Acc.). — Mit आ *Theil nehmen* —, *geniessen lassen;* mit Instr. der Sache. — Mit नि 1) *vorsetzen, darbringen.* — 2) *bewirthen.* — 3) *hinlegen, hinwerfen, hinbreiten.*

2. शा, शिशाति, शिशीते, °श्यति, °श्यान; 1) *wetzen, schärfen;* Med. *sich (sibi)* Waffen, das Horn u. s. w. *wetzen.* — 2) शात *a) gewetzt* (Bâlar. 42,7), *gegeschärft, scharf* Çiç. 18,71. — *b) dünn, schmächtig.* — 3) शित *a) gewetzt, scharf.* — *b) dünn, schmächtig.* — *Caus. शाययति. — Mit अति etwa *die Waffe nach Jmd zücken.* — Mit नि 1) *wetzen, schärfen;* Med. *sich (sibi) wetzen.* — 2) निशात *gewetzt, geschärft* Vikramâñkak. 10,84. — 3) निशित *a)* dass. In निशितनिपाताः शराः und निशिताः शस्त्रपाणयः gehört das Partic. zu शराः und शस्त्र. — *b) begierig nach* (Loc.). — Mit निस्, निःशान wohl fehlerhaft für निश्यान *sich (sibi) wetzend.* — Mit सम् 1) *wetzen, schärfen;* Med. *sich (sibi) wetzen.* — 2) *anfeuern, aufreizen; bereit machen zu* (Dat.). — 3) संशित्य (!) Âpast. 1,29,8 nach dem Comm. = संशितां तीक्ष्णां बुद्धिं कृत्वा निश्चित्य. — 4) संशित *a) gewetzt, geschärft; scharf, spitz* (von Reden). — *b) bereit, gerüstet, fest entschlossen,* — *zu* (Loc.); von Personen. — *c) bereit gemacht,* von Unbelebtem. — *d) fest beschlossen, mit allem Ernst unternommen.* — Mit विसम् *anfeuern, aufreizen.*

3.*शा, शापति (पाके).

शांवत्य m. N. pr. eines Lehrers.

शांशप Adj. *von der Dalbergia Sissoo* (शिंशपा) *stammend, daraus gemacht.*

*शांशपक Adj. dass.

शांशपायन m. Metron. N. pr. eines Lehrers.

शांशपायनक Adj. (f. °निका) *von* Çâñçapâjana *verfasst.*

शांशपायनि m. = शांशपायन.

*शांशपास्थल Adj. von शिंशपास्थल.

1.*शाक m. *Macht, Vermögen.*

2. शाक m. *Hülfe, Unterstützung.* RV. 5, 15, 2 ist wohl शाके st. शाके zu lesen.

3. शाक Adj. *hülfreich;* m. *Helfer, Gehülfe.*

4. शाक 1) (*m.) n. *essbares Kraut, Gemüse; vegetabilische Kost* überh. GAUT. — 2) m. *a) Tectona grandis* RÂǴAN. 9,130. HEMÂDRI 1,173,2. 5. — *b) *Acacia Sirissa.* — *c)* N. pr. eines Dvîpa (nach einer darin stehenden *Tectona grandis* so genannt). Vollständig °द्वीप. — 3) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 4) *f. आ *Terminalia Chebula.*

5.*शाक m. N. pr. eines Mannes; gaṇa कुञ्जादि. Vgl. शाकायन्य.

6. शाक 1) Adj. *zu den Indoscythen* (शक) —, *zu ihren Fürsten in Beziehung stehend;* m. n. Çâka-*Jahr* (beginnt 78 n. Chr.); *Aera* überh. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* *Pl. eines Volkes; richtig शक.

*शाककलम्बक m. *Lauch, Knoblauch* H. an. 2, 494; vgl. ZACH. Beitr. 84.

शाककाल m. *die Çâka-Aera.*

*शाकचुक्रिका f. *Tamarindenbaum.*

*शाकजग्ध Adj. (f. आ und ई).

*शाकजम्बु N. pr. einer Oertlichkeit. Davon *Adj. °क.

1.*शाकट 1) Adj. *a) an einen Karren gespannt, einen Karren ziehend. — b) einen Karren füllend* u. s. w. — 2) m. *a) Karrenlast. — b) Cordia latifolia* RÂǴAN. 11,205.

2.*°शाकट n. *ein mit — bestandenes Beet* oder *Feld.*

*शाकटपोतिका f. *Basella rubra* RÂǴAN. 7,140.

शाकटायन m. Patron. N. pr. eines Grammatikers und eines Gesetzgebers. Etymologie des Namens 241,32.

शाकटायनि m. wohl = शाकटायन.

शाकटिक m. *Kärrner* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 5,23,3.

*शाकटीकर्ण Adj. von शकटीकर्ण.

*शाकटीन m. *Karrenlast.*

*शाकतरु m. *Tectona grandis.*

शाकदास m. N. pr. eines Lehrers.

शाकद्वीप m. s. u. 4. शाक 2) *c*).

शाकनिका f. in *राज्ञ°.

*शाकन्धव्य m. Patron. von शकन्धु.

*शाकन्धेय m. Patron. von शकन्धि.

1. शाकपत्र n. 1) *ein Blatt der Tectona grandis.* — 2) wohl = पत्रशाक *Blättergemüse.*

2.*शाकपत्र m. *Moringa pterygosperma* RÂǴAN. 7,26.

*शाकपार्थिव m. *ein Fürst der gern Gemüse isst.* Ein Comp. dieser Art wird als मध्यमपदलोपिन् aufgefasst NILAK. zu MBH. 3,45,8.

शाकपिण्डी f. *Gemüsekloss* ÇÂÑKH. GṚHJ. 1,11.

शाकपूणि m. Patron. N. pr. eines Grammatikers.

शाकपूत n. Name zweier Sâman ÂRSH. BR.

शाकपूर्णि m. fehlerhaft für शाकपूणि.

शाकपोत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*शाकबालेय m. *eine best. Pflanze,* = ब्रह्मयष्टि.

*शाकबिल्व und *°क m. *die Eierpflanze.* Vgl. शाकविन्दक.

शाकभक्त Adj. (nur) *Vegetabilien geniessend.* Nom. abstr. °ता f. GAUT.

शाकभव m. N. pr. eines Varsha in Plakshadvîpa.

शाकंपूत m. fehlerhaft für शकपूत.

शाकंभरी f. 1) *eine Form der* Durgâ. — 2) N. pr. *a) einer der* Durgâ *geheiligten Oertlichkeit. — b)* einer Stadt, das heutige Shâmbar VISHṆUS. 85,21. Ind. Antiq. 6,194. 203. 205.

शाकंभरीय Adj. *von der Stadt* Çâkaṁbhari *kommend* BHÂVAPR. 1,181.

*शाकयोग्य m. *Koriander* RÂǴAN. 6,37.

शाकरस m. *vegetabilischer geniessbarer Saft.*

शाकरसी Adv. mit कर् *in vegetabilischen Saft verwandeln.*

*शाकराज् und *°राज्ञ m. *Melde, Chenopodium* RÂǴAN. 7,121.

शाकरी f. fehlerhaft für शाकारी.

शाकल 1) Adj. *a) *mit dem* Çakala *genannten Stoffe gefärbt. — b) zu den* Çâkala (*den Anhängern* Çâkalja's) *in Beziehung stehend, sie betreffend, von ihnen stammend* u. s. w. — 2) m. n. = शकल *Spahn, Schnitzel* VAITÂN. — 3) m. *a)* Pl. *die Schüler* oder *Anhänger* Çâkalja's. — *b)* Pl. *die Bewohner der Stadt* Çâkala. — *c) eine Schlangenart* AIT. BR. 3,43. — *d)* N. pr. eines Ṛshi BURNELL, T. 14,*b*. — 4) n. *a) das Lehrbuch —, der Text —, das Ritual* u. s. w. *des* Çâkalja. — *b)* Name eines Sâman. — *c)* N. pr. α) einer Stadt der Madra. — β) *eines Dorfes der Bâhîka PAT. zu P. 4,2,104, Vârtt. 4.

शाकलक Adj. (*f. °लिका) 1) = शाकल 1) *b*). — 2) *zum Dorf* Çâkala *in Beziehung stehend* PAT. zu P. 4,2,104, Vârtt. 4.

शाकलस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* OPP. Cat. 1.

शाकलहोम m. *eine best. Spende.*

शाकलहोमीय Adj. *zu dieser Spende gehörig.*

शाकलि und शाकलिन् m. *Fisch* ḲARAKA 1,26. Vgl. शकलिन्.

1.*शाकलिक Adj. (f. ई) *mit dem* Çakala *genannten Stoffe gefärbt.*

2.*शाकलिक Adj. (f. ई) *zum Dorf* Çâkala *in Beziehung stehend.*

शाकलिन् s. u. शाकलि.

शाकल्य m. Patron. N. pr. eines berühmten Veda-Lehrers und auch eines neueren Dichters.

शाकल्यमत n. (OPP. Cat. 1), शाकल्यसंहिता f. und °परिशिष्ट n. Titel.

*शाकल्यायनी f. Patron., f. zu शाकल्य.

शाकवर्ण 1) Adj. = श्याव BHÂVAPR. 3,104. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,180.

शाकवाट m., °क m. und °वाटिका f. *Gemüsegarten.*

शाकविन्दक m. *die Eierpflanze.* Vgl. शाकबिल्व, °क.

*शाकवीर m. 1) *Melde, Chenopodium.* — 2) *eine Art Portulak* RÂǴAN. 7,150.

*शाकवृक्ष m. *Tectona grandis.*

*शाकशाकट n. und *शाकशाकिन n. *Gemüsebeet, — feld.*

*शाकश्रेष्ठ 1) m. *a) die Eierpflanze. — b) eine best. officinelle Pflanze, die auch als Gemüse genossen wird,* RÂǴAN. 3,25. — *c) Hoya viridifolia* RÂǴAN. 4,187. — 2) f. आ = 1) *b*). BHÂVAPR. 1,200.

शाकसार Adj. Ind. St. 3,399,20 fehlerhaft für शाकाकार.

*शाकाढ्य m. *Tectona grandis.*

*शाकाङ्ग n. *Pfeffer.*

शाकाद् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

शाकाम्ल n. *die Frucht der Garcinia Cambogia* RÂǴAN. 6,125.

*शाकाम्लभेदक n. (RÂǴAN. 15,189) und *°भेदन n. *Fruchtessig,* insbes. *von der Tamarindenfrucht.*

*शाकायन m. Pl., Pl. zu शाकायन्य.

शाकायनिन् m. Pl. wohl *die Anhänger des* Çâkâjanja.

शाकायन्य m. Patron. von शाक.

शाकार Ind. St. 8,223 fehlerhaft für शास्त्रकार.

शाकारिकी und शाकारी f. *ein Dialect, in welchem* श *st.* ष *und* स *gesprochen wird, die Sprache der* Çakâra, Çaka u. s. w.

*शाकालाबु m. *eine Gurkenart.*

शाकाशन Adj. *von Gemüse sich nährend* KATHÂS. 5,133 (शाकासन gedr.).

शाकाष्टका und शाकाष्टमी f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Phâlguna, an welchem den Manen *Gemüse* dargebracht wird.

शाकासन Adj. KATHÂS. 5,133 fehlerhaft für शाकाशन.

शाकाहार Adj. *von Gemüse sich nährend* Spr.

1987.

1. शाकिन् Adj. vielleicht *mächtig.*

2. शाकिन् (mit verdächtigem Accent RV. 1,51,8) und शाकिन् Adj. *hülfreich, mittheilend.*

3.*शाकिन् m. N. pr. eines Mannes.

1. शाकिन Adj. *gewaltig.*

2.*°शाकिन n. = 2. °शाकट.

शाकिनिका f. = 2. शाकिनी (सा° geschr.).

1. शाकिनी f. *Gemüsepflanzung.*

2. शाकिनी f. *eine Art weiblicher Unholde bei den Verehrern der* Çakti Paṅkad. Nom. abstr. °त्व n.

शाकिमनवर्दिप N. pr. einer Oertlichkeit.

*शाकी f. Pat. zu P. 5,2,100, Vârtt. 1.

*शाकीय Adj. von शाक.

*शाकुण Adj. = परोक्षापिन्.

शाकुन 1) Adj. (f. ई) *von Vögeln kommend, ihnen eigen, sie betreffend, die Natur eines Vogels habend.* — 2) m. *Vogelsteller.* — 3) n. *Augurium, Auguralkunde.*

शाकुनसूक्त n. *ein best. Lied (das Vogellied).*

शाकुनि m. *Vogler, Vogelsteller* oder *Augur* VP. 2,6,22.

शाकुनिक m. 1) *Vogler, Vogelsteller.* — 2) *Fischer.*

शाकुनिन् m. 1) *Fischer.* — 2) **ein best. Unhold.*

शाकुनेय 1) Adj. *von* Çakuni *verfasst.* — 2) m. *a) *eine kleine Eulenart.* — *b)* Patron. des Asura Vṛka und N. pr. eines Muni (Kâraka 1,1.26).

*शाकुन्तकि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*शाकुन्तकीय m. *ein Fürst der* Çâkuntaki.

शाकुन्तल 1) m. Metron. Bharata's. — 2) f. (आ Burnell,T.) und n. (Opp. Cat. 1) Titel des bekannten Schauspiels. Das f. verdächtig. — 3) n. *die Erzählung von der* Çakuntalâ.

शाकुन्तलेय m. Metron. Bharata's.

शाकुन्तिक m. *Vogler* Kâraka 1,29.

शाकुन्तेय m. N. pr. eines Arztes.

*शाकुलादिक Adj. (f. आ und ई) von शकुलाद्.

*शाकुलिक 1) m. *ein Fänger von* Çakula-*Fischen.* — 2) n. *eine Menge von* Çakula.

*शाकृत्क Adj. von शकृत्.

*शाकेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr.*

शाकेन्द्र Adj. *des Fürsten der* Çaka (Jahr) Inschr. im Batavischen Museum.

शाकेय m. Pl. *eine best. Schule.*

*शाकोट und °क m. fehlerhaft für शाखोट, °क.

1. शाक्त 1) Adj. *zu den* Çakti Çiva's *in Beziehung stehend, aus ihnen hervorgegangen, sie betreffend* u. s. w. — 2) m. *a) Lehrer.* — *b) ein Verehrer der* Çakti Çiva's Ind. Antiq. 9,192.

2. शाक्त 1) m. Patron. des Parâçara MBh. 1,181, 21. — 2) n. Name eines Sâman.

शाक्ततन्त्र n. (Nom. abstr. °ता f.), शाक्तभाष्य n. und शाक्तानन्दतरंगिणी f. Titel.

शाक्तिक Adj. (f. ई) 1) **= शक्त्या जीवति.* — 2) *den* Çâkta *eigen* Tantrasâra 8,*a* nach Aufrecht.

शाक्तीक m. *Lanzenträger* Çiç. 19,59.

1.*शाक्तेय m. *ein Verehrer der* Çakti Çiva's.

2. शाक्तेय m. Patron. Parâçara's MBh. 1,181,2.

शाक्त्य 1) m. Patron. des Gaurîviti. — 2) n. Name eines Sâman.

शाक्त्यसामन् n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

शाक्त्यायन m. Patron. von शाक्त्य. Auch Pl.

शाक्र und शाक्रेय m. Patron. des Parâçara. Richtig शाक्त und शाक्तेय.

शाकन् n. *Hülfe.*

शाक्य (nach den Grammatikern Patron. von शक्, शाक und शाकिन् und Adj. in der Bed. von शाका अभिज्ञनो ऽस्य) m. 1) N. pr. eines Kriegergeschlechts in Kapilavastu, das auf den Sonnengott zurückgeführt wird, und aus dem der Gründer des Buddhismus hervorging. Pl. *das ganze Geschlecht,* Sg. *ein Mann aus diesem Geschlecht.* — 2) *der* Çâkja κατ' ἐξοχήν, = शाक्यमुनि oder शाक्यसिंह Nâjâm. 1,3,12. — 3) *ein buddhistischer Bettelmönch.* — 4) fehlerhaft für शाक्त्य 1).

*शाक्यकीर्ति m. N. pr. eines buddhistischen Lehrers M. Müller, Ren. 312.

शाक्यकेतु m. Bez. Çâkjamuni's J. R. A. S. 1876, S. 22.

शाक्यपाल m. N. pr. eines Fürsten.

*शाक्यपुंगव m. = शाक्यसिंह.

शाक्यपुत्रीय m. *ein buddhistischer Mönch* Harshaṅ. 213,15.

शाक्यप्रभ m. N. pr. eines buddhistischen Gelehrten.

शाक्यबुद्ध m. = शाक्यमुनि.

*शाक्यबुद्धि und *शाक्यबोधि (fehlerhaft) m. N. pr. eines buddhistischen Gelehrten.

*शाक्यबोधिसत्त्व m. = शाक्यमुनि.

शाक्यभिक्षु m. *ein buddhistischer Bettelmönch.*

शाक्यभिक्षुकी f. *eine buddhistische Bettelnonne.*

*शाक्यमति m. N. pr. eines buddhistischen Gelehrten.

*शाक्यमहाबल m. N. pr. eines buddhistischen Fürsten.

शाक्यमित्र m. N. pr. eines buddhistischen Gelehrten.

शाक्यमुनि m. *der* Muni *der* Çâkja, Bez. des Gründers des Buddhismus Kâd. 106,18 (192,10.11). Harshaṅ. 212,2. Kâraṇḍ. 83,21. Nach Mahâvastu 57,8. 61,10 giebt es eine Unzahl von Buddha's dieses Namens. Auch *°बुद्ध.

शाक्यवर्ध (wohl fehlerhaft) und *°वर्धन m. N. pr. der Schutzgottheit der Buddhisten.

शाक्यशासन n. *die Religion* Buddha's Harshaṅ. 204,12 (शाम्य° gedr.).

शाक्यश्रवण m. *ein buddhistischer Mönch* Satja bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 13,1.

*शाक्यश्री m. N. pr. eines buddhistischen Gelehrten.

शाक्यसिंह m. *der Löwe unter den* Çâkja, = शाक्यमुनि.

शाक्यायनीय m. Pl. *eine best. Schule.* Weber vermuthet शाकायनीय.

शाक्र 1) Adj. (f. ई) Indra *gehörig, ihn betreffend, an ihn gerichtet.* — 2) f. ई Bein. der Durgâ (neben इन्द्राणी und इन्द्रजननी). — 3) n. *das unter* Indra *stehende Mondhaus* Gjeshṭhâ.

शाक्रीय Adj. = शाक्र 1). °दिश् f. so v. a. *Osten.*

शाक्वर 1) Adj. *a) gewaltig, mächtig.* रुद्रस्य ऋषभः शाक्वरः Name eines Sâman Ârsh. Br. — *b) zu dem* Sâman Çâkvara (oder *den* Çâkvarî-*Versen*) *gehörig* u. s. w. (zugleich mit appellativem Nebenbegriff). — *c)* Bez. *einer imaginären Art von* Soma. Fälschlich शाङ्कर gedr. — 2) m. *Stier, Zugochs* Harshaṅ. 178,8. 197,13. Vgl. u. 1) *a).* — 3) n. *a) eine best. Begehung* Çâṅkh. Gṛhj. 2,11. — *b)* Name eines Sâman (eine der 6 Hauptformen), beruhend auf den Versen, welche Çâkvarî heissen.

शाक्वरगर्भ Adj. *das* Sâman Çâkvara *enthaltend.*

शाक्वरपङ्क्ति f. *ein best. Metrum* Comm. zu Çiç. 4,24.

शाक्वरपृष्ठ Adj. *das* Sâman Çâkvara *zum* पृष्ठ 4) *habend.*

शाक्वरवर्ण n. Name eines Sâman.

*शाक्वर्य n. Nom. abstr. von शाक्वर.

*शाख्, शाखति (व्याप्तौ).

शाख 1) m. *a) eine Manifestation* Skanda's, *die als sein Sohn gefasst wird.* — *b)* **Pongamia glabra.* — 2) f. शाखा (adj. Comp. f. आ und ई) *a) Ast, Zweig.* — *b) die Extremitäten, Arme und Beine.* — *c) Finger.* — *d) Oberfläche des Körpers.* — *e) Thürpfosten.* — *f) Ausläufer —, Flügel eines Gebäudes.* — *g) Verzweigung* (eines Geschlechts). — *h) Abart, Species, Unterabtheilung.* — *i) Zweig eines* Veda, so v. a. *Schule.* Kâraka 1,30 so v. a. *Wissenszweig, Fach.* — *k)* Bez. *des dritten Theils einer astrologischen* Saṁhitâ. Auch °स्कन्ध m. Sûrjadeva in der Vorrede zu Ârjabh. IX. — *l) *= पक्षान्तर.* — *m) * = अन्तिक.*

शाखक am Ende eines adj. Comp. von शाखा. Vgl. *अन्यशाखक.

*शाखाकण्ट m. *Euphorbia neriifolia* oder *antiquorum* Râǵan. 8,50.

शाखाङ्ग n. *Glied des Körpers.*

शाखाद् Adj. *Zweige abfressend;* m. Bez. *einer Klasse von Thieren* (Ziegen, Elephanten u. s. w.).

*शाखादण्ड m. = शाखारण्ड Gal.

शाखानगर und °क n. *Vorstadt.*

शाखान्तर n. *eine andere Schule des* Veda Âpast.

शाखान्तरीय Adj. *zu einer anderen Schule des* Veda *gehörig* Çaṁk. zu Bâdar. 3,1,17.

शाखापवित्र n. *ein an einem Zweige befestigtes Läuterungsmittel* Âpast. Çr. 1,12,3. Comm. zu Kâtj. Çr. 4,2,40. S. 310, Z. 3. 22.

शाखापशु m. *ein an einen Ast* (statt an einen Jûpa) *gebundenes Opferthier.*

*शाखापित्त n. *Brennen in Händen, Füssen* u. s. w. Râǵan. 20,27.

*शाखापुर n. *Vorstadt.*

शाखापुष्पपलाशवत् Adj. *mit Zweigen, Blüthen und Laub versehen* MBh. 3,35,25.

शाखाप्रकृति f. Pl. Bez. *der acht bei einem Kriege in zweiter Reihe* (nach den मूलप्रकृति) *in Betracht kommenden Fürsten.*

शाखाभृत् m. *Baum.*

°शाखामय Adj. *aus Zweigen von — bestehend* Daç. 85,13.

शाखामृग m. *Affe.* Nom. abstr. °त्व n.

*शाखारण्ड m. *ein Brahmane, der von seiner Schule abgefallen ist.* Vgl. शाखादण्ड.

शाखारथ्या f. *Seiten-, Nebenstrasse.*

*शाखाल m. *Calamus Rotang.*

शाखावात m. *Gliederreissen.*

*शाखाशिफा f. *Luftwurzel* (z. B. des indischen Feigenbaums).

शाखासमान Titel Opp. Cat. 1.

*शाखास्थि n. *ein Arm- oder Beinknochen, ein langer Knochen.*

*शाखि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

शाखिन् 1) Adj. *mit Aesten* (reichlich) *versehen.* — *b) in Schulen —, in verschiedene Recensionen zerfallend* (Veda). — *c) zu einer best. Schule des* Veda *sich haltend.* Subst. m. Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,43. 3,2,2. — 2) m. *a) Baum* Suparn. 13,4. — *b) *Salvadora persica* Râǵan. 11,84. — *c) *der in verschiedenen Schulen (Recensionen) vorhandene Veda.* — *d) *N. pr. α) eines Fürsten. — β) Pl. eines Volkes, = तुरुष्क.

शाखिल m. N. pr. eines Mannes.

°शाखीय Adj. *zur Schule des — gehörig.*

शाखोट und °क m. *Trophis aspera* (ein kleiner, hässlicher, krummer Baum) Mat. med. 316. Râǵan. 9,129. Bhâvapr. 1,236.

*शाख्य Adj. *zweigartig.*

शागलि (!) m. Patron.

1. शांकर 1) Adj. (f. ई) *a) zu* Çiva *in Beziehung stehend, ihm gehörig. — b) zu* Çaṁkarâkârja *in Beziehung stehend, von ihm herrührend, ihn betreffend* u. s. w. — 2) f. ई *a)* Çiva's *Anordnung der Buchstaben, die* Çivasûtra. — *b)* Titel verschiedener Commentare Opp. Cat. 1. — 3) n. *das unter* Çiva *stehende Mondhaus* Ârdrâ Varâh. Jogas. 7,17.

2. शांकर fehlerhaft für शाक्कर.

शांकरब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Opp. Cat. 1.

शांकरि m. Patron. 1) Skanda's Bâlar. 219,6. — 2) *Gaṇeça's

शांकरीक्रोड m., शांकरीरत्नमाला f. und शांकरीय n. Titel Opp. Cat. 1.

*शाङ्कव्य m. Patron. von शङ्कु.

*शाङ्कव्यायनी f. zu शाङ्कव्य.

शाङ्कुक m. N. pr. eines Dichters.

*शाङ्कुपथिक Adj. von शङ्कुपथ.

शाङ्कुरि Adj. oder m. als Bez. des *penis.*

*शाङ्ख 1) Adj. *aus Muscheln* u. s. w. *gemacht.* — 2) n. *der Laut einer Muschel.*

शाङ्खमित्र m. Patron. von शङ्खमित्र.

शाङ्खमित्रि m. desgl. N. pr. eines Grammatikers.

शाङ्खलिखित Adj. *von* Çaṅkha *und* Likhita *verfasst.*

1. शाङ्खायन m. Patron. N. pr. eines Lehrers und Autors, Verfassers eines Brâhmaṇa und zweier Sûtra. Pl. *sein Geschlecht.*

2. शाङ्खायन 1) Adj. (f. ई) *zu* Çâṅkhâjana *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *die Anhänger des* Çâṅkhâjana. — 3) n. Çâṅkhâjana's *Werk.*

*शाङ्खायन्य m. Patron. von 1. शाङ्खायन.

शाङ्खिक m. 1) *Muschelbläser* Çiç. 15,106 (72). — 2) *Bearbeiter von Muscheln.*

*शाङ्खिन m. Patron. von शङ्खिन्.

शाङ्ख्य 1) Adj. *a) aus Muscheln bereitet. — b) *aus* Çaṅkha *gebürtig.* — 2) *m. Patron. von शङ्ख.

*शाङ्कुष्ठा f. v. l. für साङ्कुष्ठा.

शाचि m. Pl. *Graupe, Grütze* VS.

शाचिगु und शाचिपूतन Adj. als Beiw. Indra's RV.

शाट m. (Vasishṭha 10,9) und शाटी f. (Kâraka, ed. Calc. 51,15) *Tuch, Binde, Zeugstreifen.*

शाटक 1) m. n. *a)* dass. Kâraka, ed. Calc. 86,5. Ind. St. 13,381. 467. — *b) *= नाटकभेद. — 2) *f. शाटिका = 1) *a).*

शाटि = शाटी (s. u. शाट).

शाटीय (von शाट) in ताम्र°.

*शाट्य 1) Adj. *aus* Çaṭa *gebürtig.* — 2) m. Patron. von शट.

1. शाट्यायन m. Patron. Ind. Antiq. 12,244. fg. N. pr. eines Lehrers und Gesetzgebers.

2. शाट्यायन 1) m. Pl. *die Anhänger des* Çâṭjâjana. — 2) f. ई Titel einer Upanishad.

शाट्यायनक n. *die Vorschrift —, das Lehrbuch des* Çâṭjâjana Âpast. Çr. 10,12,13.14. 21,16. Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,1 (S. 846, Z. 1). Sâj. zu RV. 7,33,7.

शाट्यायनब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

शाट्यायनहोम m. *eine best. Spende.*

शाट्यायनि m. Patron. und N. pr. eines Gesetzgebers.

शाट्यायनिन् m. Pl. *die Anhänger des* Çâṭjâjana Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,25.

शाट्यायनिब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Âpast. Çr. 5,23,3.

शाट्यायनीयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

शाठ in *कठशाठ.

शाठर m. Patron.

*शाठायन m. Pl., Pl. zu शाठायन्य.

*शाठायन्य m. Patron. von शठ.

शाठिन् in *काठशाठिन्.

शाठी f. fehlerhaft für शाटी (s. u. शाट).

शाठ्य n. *Falschheit, Hinterlist, heimtückisches Wesen, Unredlichkeit* Baudh. 2,4,25. Hemâdri 2,*a*, 42,5. Vgl. वित्त°.

शाठ्यवत् Adj. *falsch, hinterlistig, heimtückisch.*

*शाड्, शाडते (श्लाघायाम्).

शाडव in *फल°; vgl. षाडव.

शाड्वल und शाद्वल (Vasishṭha 6,12) schlechte Schreibart für शाद्वल.

1. शाण 1) Adj. (f. ई) *hänfen* Baudh. 1,3,13. — 2) m. *ein hänfenes Gewand* Gaut. — 3) f. ई *a)* dass. Âpast. — *b) *ein durchlöchertes Kleid.*

2. शाण 1) m. f. (आ) *Schleif-, Probirstein* Ind. St. 15,292. Vâsav. 10,1. 193,2. — 2) *m. *Säge.*

3. शाण m. f. (आ) *ein best. Gewicht,* = 4 Mâsha.

शाणक *ein hänfenes Tuch, — Gewand.*

*शाणकवास m. = शाणवास.

शाणपाद् m. 1) *ein Viertel* Çâṇa, d. i. 1 Mâsha Kâraka 6,23. — 2) N. pr. eines Berges.

शाणवत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*शाणवास und *°वासिक m. N. pr. eines Arhant.

*शाणाञ्जीव m. *Schwertfeger.*

शाणाश्मक und शाणाश्मन् m. *Schleif-, Probirstein.*

*शाणि m. *Corchorus olitorius.*

शाणिक Adj. *einen Çâṇa wiegend* Bhâvapr. 4, 164. Am Ende eines Comp. so und so viele Çâṇa *wiegend.*

*शाणित Adj. *gewetzt, geschärft.*

*शाणीर n. = शणीर.

*शाणोत्तरीय Trik. 2,7,24 fehlerhaft für शालातुरीय.

शाणोपल m. *Schleifstein* Spr. 7721.

शाण्डि m. N. pr. verschiedener Männer.

शाण्डकूर्वा f. *eine best. Pflanze.* v. l. पाकटूर्वा.

शाण्डाकी f. *ein best. Thier* Karaka 1,27. 6,11.

शाण्डिक m. desgl.

*शाण्डिक्य Adj. *aus Çaṇḍika gebürtig.*

शाण्डिल 1) Adj. *von Çâṇḍilja stammend, von ihm vorgeschrieben* u. s. w. — 2) m. *a)* Pl. *die Nachkommen des Çaṇḍila.* — *b)* *Sg. fehlerhaft für शण्डिल oder शाण्डिल्य. — 3) f. ई N. pr. *a)* einer göttlich verehrten Brahmanin, die als Mutter Agni's angesehen wird, Varâh. Jogaj. 4,43. — *b)* einer anderen Person.

शाण्डिलीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers. Als göttlich verehrte Persönlichkeit wohl Agni.

शाण्डिलेय m. Metron. von Çâṇḍilî, wohl Bez. Agni's.

शाण्डिल्य 1) m. *a)* Patron. N. pr. verschiedener Lehrer. — *b)* ein Name Agni's. — *c)* **Aegle Marmelos* Râǵan. 11,191. Bhâvapr. 1,196. — 2) Adj. *von Çâṇḍilja stammend, — verfasst.* — 3) n. Titel einer Upanishad.

शाण्डिल्यगृह्य n. *das Gṛhjasûtra des Çâṇḍilja* Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,21.

शाण्डिल्यपुत्र m. N. pr. eines Lehrers Ârsh. Br.

शाण्डिल्यलक्ष्मण m. N. pr. eines Scholiasten.

शाण्डिल्यविद्या f. *die Lehre Çâṇḍilja's* 254,30.

शाण्डिल्यशतसूत्र n., °प्रवचन n., °भाष्य n. (Opp. Cat. 1), °व्याख्या f. und °सूत्रीभाष्य n. Titel.

शाण्डिल्यसूत्रीय Adj. *zum Çâṇḍiljasûtra gehörig.*

शाण्डिल्यस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* Opp. Cat. 1.

शाण्डिल्यायन m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

*शाण्डिल्यायनक Adj. von शाण्डिल्यायन.

शाण्डिल्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

शाण्य in *द्विशाण्य.

1. शात Partic. s. u. 2. शा.

2. शात m. *das Abfallen, Ausfallen* (der Nägel, Haare).

3. शात (* n.) *Freude.*

शातक m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,27 (s. v. l.).

शातकर्णि und °न् m. N. pr. verschiedener Männer.

शातकुम्भ 1) n. *Gold* Râǵan. 13,10. Auch Pl. — 2) Adj. *golden.* — 3) m. **Nerium odorum* und *Stechapfel.*

शातकुम्भमय Adj. (f. ई) *golden* Gaut. 20,10. MBh. 7,18,18.

शातकुम्भीय Adj. dass. Ind. St. 15,434. Damajantîk. 2,24.

शातकौम्भ 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) *n. *Gold.*

शातकौम्भमय Adj. *golden.*

शातक्रतव Adj. (f. ई) *zu* Indra *in Beziehung stehend.* शरासन n. *Regenbogen* Vikramâṅkaṅ. 13,22.

शाशा f. *Osten* Kâd. 126,13 (224,4).

*शातद्वारेय m. Patron. von शतद्वार.

शातन 1) Adj. (f. ई) *a) abfallen machend, abhauend, ausschlagend.* — *b) zu Grunde richtend, zu Nichte machend.* — 2) n. *a) das Abfallenmachen* (Baudh. 1,9,2), *Abschneiden, Abpflücken.* — *b) das Behobeln, Abdrechseln.* — *c) das zu Grunde Richten, zu Nichte Machen.* — *d) Mittel zum Abfallen, — zum Ausfallen.*

*शातपत Adj. von शतपति.

*शातपत्र Adj. von शतपत्र.

*शातपत्रक m. oder *°की f. *Mondschein.*

शातपथ Adj. (f. ई) *zum Çatapathabrâhmaṇa in Beziehung stehend, zu ihm gehörig, darauf beruhend* u. s. w. °श्रुति f. = शतपथब्राह्मण n. Hemâdri 1,63,19; vgl. शतपथश्रुति.

शातपथिक m. *ein Anhänger —, ein Lehrer des Çatapathabrâhmaṇa.*

शातपत्त (?) RV. 10,106,5.

शातपर्णेय m. Patron. von शतपर्णा.

*शातपुत्रक n. *der Besitz von hundert Söhnen.*

*शातभिष (f. ई) und *°भिषज (f. ई) Adj. *unter dem Mondhaus Çatabhishaǵ geboren.*

*शातभीरु m. *Jasminum Sambac.* Richtig शीतभीरु.

शातमन्यव Adj. (f. ई) *zu* Indra *in Beziehung stehend.* शाशा f. *Osten* Harshaṅ. 81,15.

*शातमान Adj. (f. ई) *einen Çatamâna werth* u. s. w.

शातय m. N. pr. eines Mannes.

*शातयितर् Nom. ag. von शद् in einer Etymologie.

शातरात्रिक Adj. *zur Feier von hundert Tagen gehörig* u. s. w.

*शातलेय m. Patron. von शतल.

शातवनेय m. Patron. von शतवनि.

शातवाकन m. N. pr. = शालिवाकन B. A. J. 10,127.

शातशूर्प m. N. pr. eines Mannes.

शातशृङ्गिन् m. N. pr. eines Berges.

शातक्रद् Adj. *vom Blitz kommend.*

शातातप m. N. pr. eines Gesetzgebers Comm. zu Gobh. 389,5. °स्मृति f. Opp. Cat. 1.

*शाताक्षर m. N. pr. eines Mannes.

*शाताक्षरेय m. Patron. von शाताक्षर.

°शातिन् m. *Abhauer* 98,9.

शातोदर् Adj. (f. ई) *schmächtigen Leibes* Ragh. 10,70. Varâh. Bṛh. S. 58,50. Nom. abstr. °त्व n. Hariv. 7890.

शात्र n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

शात्रव 1) Adj. *feindlich.* — 2) m. *Feind* Bâlar. 81,19. — 3) *n. *a) Feindschaft.* — *b) Feindeschaar.*

शात्रवीय Adj. *dem Feinde gehörig, feindlich* Çiç. 18,38.

*शात्रुंतपि m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft oder Genossenschaft.

*शात्रुंतपीय m. *ein Fürst der* Çâtrumâtapi.

शाद् 1) m. *a) das Abfallen* in पर्णशाद्. — *b) Gras.* — *c) *Sumpf.* — *d) *= रक्षस् Sâj. zu ṚV. 9,15,6. — 2) f. शादा *Ziegel* Gobh. 4,7,12 und Citat im Comm. zu 8.

शादन m. *das Ausfallen.*

शाद्वल 1) Adj. *mit Gras bewachsen, grün, frisch* (Gras); *belaubt* (Baum). — 2) *m. *Stier* Râǵan. 19, 24 (शाद्वल geschr.). — 3) n. (adj. Comp. f. आ) Sg. und Pl. *Grasplatz, Rasen* Vishṇus. 99,14.

शाद्वलवत् Adj. *mit Rasen bedeckt* Pâr. Gṛhj. 3, 10,22.

शाद्वलाभ m. *ein best. (grünes) Insect.*

शाद्वलित n. *das Bedecktsein mit Rasen.*

शाद्वलिन् Adj. *mit Rasen bedeckt.*

*शाधि und *शाधी f. gaṇa बाह्वादि.

*शान्, शिशांसति, °ते = शा *wetzen, schärfen.* Vgl. शानित.

शान 1) m. *a)* MBh. 13, 7175 fehlerhaft für 1. शाण. — *b)* *= 2. शाण *Schleifstein.* — 2) *f. ई *Koloquinthe.*

शानच् *das Participialsuffix* आन 238,15. 32.

शानन् *das Participialsuffix* आन *mit dem Acut auf der Wurzelsilbe* 238,33.

*शानि f. Siddh. K.

शानित Adj. *gewetzt, geschärft.*

शानिल m. N. pr. eines Mannes.

*शानीय Partic. fut. pass. von 2. शा.

शनिश्चर Adj. *zu Saturn —, zu seinem Tage (Samstag) in Beziehung stehend, an einem solchen Tage erfolgend.*

1. शात्तृ 1) Adj. s. u. 2. शम्. — 2) m. N. pr. *a)* ei-

nes Sohnes des Tages. — *b*) eines Sohnes des Manu Tâmasa. — *c*) eines Sohnes des Çambara. — *d*) eines Sohnes des Idhmagihva Bhâg. P. 5, 20,2. 3. — *e*) eines Sohnes des Âpa VP. 1,15,112. — *f*) eines Devaputra. — 3) f. शान्ता *a*) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — *b*) * *Emblica officinalis* Râgan. 11,159. — *c*) * *Prosopis spicigera* und *eine andere Species* Râgan. 8,33. 36. — *d*) * *eine Art Dûrvâ-Gras* Râgan. 8,109. — *e*) * *ein best. Arzeneistoff*, = रेणुका Râgan. 6,114. — *f*) N. pr. α) einer Tochter Daçaratha's, Adoptivtochter Lomapâda's (Romapâda's) und Gattin Ṛçjaçṛṅga's. — β) * einer Göttin, die die Befehle des 7ten Arhant's der Gaina ausführt. — 4) n. *a*) *ein ruhiges Wesen, eine ruhige Natur.* — *b*) N. pr. α) eines Varsha in Gambudvîpa. — β) eines Tîrtha.

2. शान्त Adj. 1) * *gewetzt, geschärft.* — 2) *dünn, schmächtig.* — Richtig शात von 2. शा.

शान्तक Adj. *beruhigend, beschwichtigend* in * रोगशान्तक.

शान्तकर्ण (श्री°) m. N. pr. eines Fürsten.

शान्तगुण Adj. *dessen Vorzüge dahin sind*, euphemistisch so v. a. *gestorben.*

शान्तघोरविमूढत्व n. *Ruhe, Heftigkeit und Verblendung.*

शान्तता f. und शान्तत्व n. *Ruhe —, Leidenschaftlosigkeit des Gemüths.*

शांतनव 1) Adj. (f. ई) *von* Çâṁtanu *verfasst.* — 2) m. *a*) Patron. Bhîshma's. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Medhâtithi VP. 2,4,3. — β) des Verfassers der Phitsûtra. — 3) n. N. pr. des von शांतनव 2) *b*) α) beherrschten Varsha VP. 2,4,5.

शांतनु m. 1. N. pr. eines alten Fürsten, Sohnes des Pratîpa und Vaters des Bhîshma. Die ältere Form ist शंतनु. — 2) *eine best. geringere Körnerfrucht.*

शांतनुत्व n. Nom. abstr. zu शांतनु 1) MBh. 1,95,46.

शांतनुनन्दन m. Patron. Bhîshma's Dh. V. 29,7.

शांतनूज (metrisch) m. desgl. MBh. 5,48,39.

शान्तपुर n. und * °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

शान्तभय N. pr. 1) m. eines Sohnes des Medhâtithi VP.^{2} 2,191. — 2) n. des von diesem beherrschten Varsha ebend. — शांतनव die gedr. Ausg.

शान्तमति m. N. pr. eines Devaputra.

शान्तमोह n. Bez. *der 11ten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

शान्तय्, °यति *Jmd beruhigen.*

शान्तॅयोनि Adj. *dessen Geburtsstätte mild, — freundlich ist* TBr. 1,2,1,8.

शान्तरय m. N. pr. eines Sohnes des Dharmasârathi.

शान्तरसनाटक n. Titel eines *Schauspiels.*

शान्तरूप Adj. *Ruhe an den Tag legend.*

शान्तश्री m. Bein. Prakaṇḍadeva's.

शान्तसुमति m. N. pr. eines Devaputra.

शान्तसूरि m. N. pr. eines Scholiasten.

शान्तसेन m. N. pr. eines Sohnes des Subâhu.

शान्तकृत m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa VP.^{2} 3,8.

शान्तात्तकर m. N. pr. eines Sohnes des Çambara.

शांति 1) f. *a*) *Ruhe des Gemüths, Seelenruhe, innerer Friede.* — *b*) *das Erlöschen* (des Feuers), *Nachlassen, Aufhören.* — *c*) *Pause, Unterbrechung* Hemâdri 1,545,18. — *d*) *das Ausbleiben einer üblen Wirkung, eine darauf gerichtete Ceremonie, ein dagegen angewandtes Mittel.* — *e*) *das Vermögen sich von allem Widerwärtigen zu befreien.* — *f*) *Friede, Heil, Segen, Wohlergehen.* — *g*) *Vernichtung, das zu Grunde Gehen.* — *h*) *der Eingang zur ewigen Ruhe, das Sterben, Tod.* — *i*) = शान्तिकल्प. — *k*) *die Seelenruhe* personificirt als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's, als Tochter der Çraddhâ und als Gattin Atharvan's. — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Indra. — *b*) Indra's im 10ten Manvantara. — *c*) eines Tushita, Sohnes des Vishṇu von der Dakshiṇâ. — *d*) eines Sohnes des Kṛshṇa. — *e*) eines Ṛshi. — *f*) eines Sohnes des Nîla. — *g*) eines Arhant und Ćakravartin der Gaina. — *h*) * eines Lehrers.

शान्तिक 1) Adj. *zur Abwehr übler Folgen dienend.* शान्तिकाध्याय m. Hemâdri 1,181,12. 15. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) n. *eine auf die Abwehr übler Folgen gerichtete Handlung.*

शान्तिकर 1) Adj. *Frieden —, Heil —, Segen bringend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

शान्तिकरण n. *das Abwenden übler Folgen.*

शान्तिकर्मन् n. *eine Handlung zur Abwehr übler Folgen.*

शान्तिकल्प m. Titel des 5ten Kalpa zum AV.

शान्तिकल्पलता f. Titel eines Werkes Burnell, T.

शान्तिकल्याणी f. desgl. Opp. Cat. 1.

शान्तिकृत् Adj. *durch Aufsagen von Sprüchen u. s. w. ein Uebel entfernend, — Jmd eine Erleichterung verschaffend.*

* शान्तिगुक् und शान्तिगुरु m. N. pr. zweier Männer.

शान्तिगृक् und * °क n. *ein Gemach, in welchem die Ceremonie zur Abwehr übler Folgen vollzogen wird.*

शान्तिचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

शान्तिचरित्रनाटक n. Titel eines *Schauspiels.*

शान्तिद् Adj. *Heil —, Segen bringend.*

शान्तिदीपिका f. Titel eines Werkes.

शान्तिदेव N. pr. 1) * m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Tochter Devaka's und einer der Gattinnen Vasudeva's. — 3) f. ई = 2) VP.^{2} 4,98.

शान्तिनाथ m. N. pr. eines Arhant der Gaina, = शान्ति. °चरित्र n. (Bühler, Rep. No. 672) und °पुराण n. Titel von Werken.

शान्तिनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) und शान्तिपद्धति f. Titel von Werken.

शान्तिपर्वन् n. Titel des 12ten Parvan im MBh.

शान्तिपात्र n. *das Gefäss für das Sühnewasser.*

शान्तिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

शान्तिपुराण n. Titel eines Purâṇa der Gaina.

शान्तिपुस्तक m. und शान्तिप्रकरण n. Titel Opp. Cat. 1.

* शान्तिप्रभ m. N. pr. eines Mannes.

शान्तिप्रयोग m. Titel Burnell, T.

शान्तिभाजन n. *das Gefäss für das Sühnewasser* Çâṅkh. Grhj. 6,3.

शान्तिमयूख m. Titel.

* शान्तिरक्षित m. N. pr. eines Mannes.

शान्तिरत्न n. Titel eines Werkes. °रत्नाकर m. desgl. Burnell, T.

शान्तिवरवर्मन् m. N. pr. = शान्तिवर्मन् Ind. Antiq. 7,35.

शान्तिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 9, 236. Ind. Antiq. 6,24. 26. 28.

* शान्तिवाचन 1) n. *das Aufsagen eines üble Folgen abwehrenden Spruches* u. s. w. — 2) Adj. = शान्तिवाचनं प्रयोजनमस्य.

शान्तिवाद् m. Titel Opp. Cat. 1.

* शान्तिवाक्न m. N. pr. eines Fürsten.

शान्तिविलास m. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शान्तिव्रत n. *eine best. Begehung.*

शान्तिशतक n. Titel einer Spruchsammlung.

शान्तिशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen Ind. Antiq. 6,77.

शान्तिशील m. N. pr. eines Mannes.

शान्तिसद्मन् n. = शान्तिगृक्.

शान्तिसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

शान्तिसलिल n. *Weihwasser* Harshaṅ. 171,2.

शान्तिसार m. (Burnell, T.) und °भाष्य n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

शान्तिसूक्त n. eine best. *Hymne* Opp. Cat. 1.

शान्तिसूरि m. N. pr. eines Autors.

शान्तिसोम m. ein Mannsname.

शान्तिस्तव m. in बृहच्छान्तिस्तव.

शान्तिकोम m. *Sühnopfer.*

शान्तोदर् Adj. (f. ई) v. l. für शातोदर् *schmächtigen Leibes* Varâh. Bṛh. S. 58,50. Nom. abstr. °त्व n. Hariv. 2,80,33.

शान्त्याकरगुप्त m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

शान्त्युदक n. *Sühnewasser zur Abwehr übler Folgen, Weihwasser* Gaut. 20,17. Vaitân. Kâd. 80,4 (146,1). Harshaḱ. 97,15. 122,16.

शान्त्र n. schlechte Schreibart für सान्त्र.

*शान्त्रति f. *Clerodendrum siphonanthus.*

शान्त्रय् schlechte Schreibart für सान्त्रय्.

1. शाप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Fluch, Verfluchung Jmds* (Gen.) 59,20. शापं वच्, दा, प्र-यम्, नि-अस्, व-सर्ज्, आ-दिश् *einen Fluch aussprechen, — ausstossen, — gegen* (Loc., Dat., Gen. oder Acc. mit प्रति). शापभुक m. *in Folge eines Fluches zum Papagei geworden.* Nom. abstr. शापता f. Kâd. 2,38, 12 (70,8). — 2) **Schwur.*

2. ३शाप m. *was fliessendes Wasser mit sich führt: Trift, Geflösstes.*

*शापठिक oder *शापठिक m. *Pfau.*

शापनाशन m. N. pr. eines Muni.

शापप्रदान n. *das Ausstossen eines Fluches* 107,24.

शापभाज् Adj. *von einem Fluch getroffen, fluchbeladen* Kâd. 90,15 (162,14).

शापमोक्ष m. 1) *Befreiung von einem Fluche* 51,2. Ind. St. 15,231. — 2) *Ausstossung eines Fluches* 88,18.

शापाम्बु n. *Wasser, mit dem man Jmd verflucht,* 107,25. Vgl. शापोदक.

*शापायन m. Patron. von शप.

*शापास्त्र m. *ein* Ṛshi (*dessen Wurfgeschoss ein Fluch ist*).

शापीय m. Pl. *eine best. Schule* Weber, Prâtiçâkhjâs. 105.

शापेट m. oder n. *angeschwemmtes Schilf* und dgl.

शापेय m. 1) *N. pr. eines Lehrers. — 2) Pl. *eine best. Schule.*

शापेयिन् m. 1) N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja. — 2) *Pl. *die Anhänger des* Çâpeja.

शापोदक n. = शापाम्बु Mahâvîraḱ. 43,19. 49,19.

*शाफरिक m. *ein Fänger von* Çaphara.

शाफालि m. Patron. von शफालि.

शाफेय m. Pl. *eine best. Schule.*

शाब m. s. u. 1. शाव.

शाबर 1) *Adj. *bösartig, boshaft.* — 2) m. *a) *Uebelthat, Beleidigung. — b) Symplocos racemosa* Râǵan. 6,212. Bhâvapr. 1,178. 6,117. Vgl. सावर. — *c*) Titel eines Werkes. — *d*) *Patron. von शबर. — *e*) N. pr. eines Joga-Lehrers. — 3) f. ई *a) *die Sprache der* Çabara. — *b*) **Carpopogon pruriens.* — 4) *n. *a*) *Kupfer.* — *b*) *Finsterniss.* — *c*) *eine Art Sandel.* Vgl. शाम्बर.

*शाबरक m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,212.

शाबरकौस्तुभ und शाबरचिन्तामणि m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*शाबरजम्बुक Adj. von शबरजम्बु.

शाबरतन्त्रसर्वस्व n. (Opp. Cat. 1), शाबरभाष्य n. und °वार्त्तिक n. Titel von Werken.

*शाबरभेदाख्य n. *Kupfer.*

*शाबरायण m. Patron. von शबर.

*शाबरि m. N. pr. eines Mannes.

शाबरिका f. *eine Art Blutegel* 217,12.16. Conjectur für सावरिका.

शाबरोत्सव m. *ein best. Fest bei den* Mlekkha.

शाबरोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

*शाबलीय Adj. von शबल.

शाबल्य 1) n. *Gemisch, ein Durcheinander.* — 2) f. आ *Spassmacherin, Sängerin* oder dgl. शाबुल्यी v. l.

शाबस्त N. pr. 1) m. eines Sohnes des Juvanâçva. — 2) f. ई der von diesem gegründeten Stadt.

शाबस्ति m. Patron. von शाबस्त.

शाबीय m. Pl. v. l. für शापेय Weber, Prâtiçâkhjâs. 105.

शाबुल्यी f. v. l. für शाबल्यी.

शाब्द् 1) Adj. (f. ई) *auf Tönen —, auf Worten beruhend, in Worte gefasst, durch Worte vermittelt, auf mündliche Mittheilung —, auf das heilige Wort* (den Veda) *sich stützend, dadurch geboten* Comm. zu Njâjam. 8,3,4. ब्रह्मन् n. *das in Worte gefasste* Brahman, so v. a. *der* Veda. शाब्दब्रह्मन् n. wohl fehlerhaft für शब्द°. — 2) m. *a) *Wortgelehrter, Grammatiker.* — *b*) Pl. *eine best. Secte* Harshaḱ. 204,7.

शाब्दत्व n. Nom. abstr. zu शाब्द् 1).

शाब्दिक Adj. 1) *einen Laut von sich gebend.* — 2) *mit den Wörtern vertraut; m. *Grammatiker, Lexicograph* Ind. St. 15,438. Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,1.

शाब्दिकविद्वत्कविप्रमोदक m. (Burnell, T. 52,*b*) und शाब्दिकाभरण n. Titel von Werken.

शामन 1) Adj. v. l. für शमन Spr. 3243. — 2) *f. ई *Süden* Râǵan. 21,82. — 3) n. *a*) *ein beruhigendes Mittel* Karaka 6,3. — *b*) **killing, slaughter.*

*शामम् Absol. von 2. शम्.

शामी f. wohl *eine best. Pflanze.* श्यामा AV. Paipp.

शामाक m. nachlässige Schreibart für श्यामाक.

शामायन m. Patron. Auch Pl.

शामायनीय m. Pl. *eine best. Schule.*

*शामिक m. Patron. von शमिक.

शामित्र 1) Adj. *zum Zerleger —, zum Zurichter des Opferthieres in Beziehung stehend.* °कर्मन् n. *das Amt des Zerlegers.* — 2) m. *das Feuer, auf welchem das Opferfleisch gekocht wird,* Vaitân. 10, 21. 18,13. — 3) n. *a*) *der Ort* oder *die Einrichtung für dieses Feuer. — b*) *Schlachtplatz, Schlachtbank* Vaitân. 37,24. — *c*) *das Amt des Zerlegers.*

शामील Adj. (f. ई) *aus dem Holze der Prosopis spicigera gemacht* Kâtj. Çr. 4,2,1. Gobh. 1,7,16.

*शामोवत 1) m. Pl. N. pr. eines Clans. — 2) f. ई *eine Fürstin der* Çâmvata.

*शामीवत्य m. *ein Fürst der* Çâmvata.

*शामुपाल (!) m. N. pr. eines Fürsten.

(शामुल्य) शामुलिंय्र und शामूलं३ n. *ein wollenes Hemd.*

शामेय m. Patron. Auch Pl.

शाम्ब m. N. pr. eines Fürsten Daçak. 32,2. Auch schlechte Schreibart für साम्ब.

शाम्बर् 1) Adj. (f. ई) *a) *dem* Çambara *gehörig, ihm eigen. — b) vom* Çambara *genannten Hirsche kommend* Bhâvapr. 2,6. — 2) f. ई *Gaukelei, Zauberei.* °शिल्प n. *Zauberkunst* Naish. 6,14. — 3) n. *a*) *der Kampf mit* Çambara. — *b*) **eine Art Sandel* Râǵan. 12,14. Vgl. शाबर.

शाम्बरिक m. *Gaukler.*

शाम्बलाम्बावर्मरत्न n. Titel Burnell, T.

शाम्बवानन्दकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शाम्बव्य m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 15,4. 154. °गृह्य n. 4. 5 u. s. w.

शाम्बु m. N. pr. eines Mannes. Pl. AV. (Hdschrr.) 19,39,5.

*शाम्बुक m. = शम्बूक.

शाम्बुवि m. Pl. *eine best. Schule.*

*शाम्बूक m. = शम्बूक.

शांभर m. Patron. von शंभर.

शांभरायणी f. N. pr. einer Heiligen. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

शांभव 1) Adj. (f. ई) *zu* Çiva *in Beziehung stehend, ihm gehörig, von ihm kommend, ihm geweiht* u. s. w. — 2) *m. *a*) *Sesbana grandiflora* Râǵan. 10,116. — *b*) *Kampfer* Râǵan. 12,61. — *c*) *Bdellium* Râǵan. 12,109. — *d*) *ein best. Gift.* — 3) f. ई *a*) Bein. der Durgâ. — *b*) **blau blühendes Dûrvâ-Gras* Râǵan. 8,108. — 4) *n. *Pinus Deodora* Râǵan. 12,28.

शांभवदीपिका f. Titel eines Werkes.

शंभवदेव m. N. pr. eines Dichters.

शंभवाह् m. Patron. Auch Pl.

शांभवीय Adj. *dem* Çiva *gehörig* Mahâvîraḱ. 21,10.

शांभव्य m. N. pr. eines Lehrers Gop. Br. 2,6,15.

शांमद् *n. Name zweier* Sâman Ârsh. Br.

शाम्य 1) Adj. *auf Frieden gerichtet, Frieden bezweckend.* — 2) n. *Friede, Versöhnung.* — Vgl. अशाम्य.

शाम्यता f. *Friede, Versöhnung.*

शाम्याक Adj. (f. ई) *von der Cathartocarpus fistula kommend* u. s. w.

शाय Adj. *liegend, schlafend* in *कङ्कशाय.

शायक 1) Adj. (f. °यिका) dass. Vishṇus. 1, 52. Vgl. *कोशशायिका, पुष्कर°, वृत्त°. — 2) *f. °यिका *a) das Liegen, Ruhen. — b) Art und Weise zu liegen. — c) die Reihe zu liegen, — zu ruhen.*

*शायण्डायन m. Pl. Bez. einer best. Corporation. °भक्त Adj. *von ihr bewohnt.*

शायन n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

शाययितव्य Adj. *ruhen zu lassen auf* (Loc.) Kâd. 2,86,16 (106,17).

शायस्थि m. N. pr. eines Lehrers Vâñçabr. 1.

°शायिता f. 1) *das Schlafen.* — 2) *das Stecken in.*

शायिन् Adj. *liegend, ruhend, schlafend, zu liegen* u. s. w. *gewohnt;* die Ergänzung (ein Loc., Adverb oder im Comp. vorangehend) antwortet auf die Fragen *wo, worauf, wann* und *wie.*

*शाय्यिक Adj. = शय्यया जीवति.

शार् 1) Adj. (f. आ) *bunt, scheckig* Kâd. 104, 12. 112, 6. 127, 5. 136, 11. 159, 2 (189, 18. 201, 2. 222, 5. 239, 3. 277, 10). — 2) m. *a) ein beim Würfelspiel gebrauchter Stein, eine solche Figur* Ind. St. 13,472. fg. — *b) *Wind.* — *c) *= किंसन. — 3) f. ई *a)* = 2) *a)* Naish. 6,71. — *b) ein best. Vogel,* = शारि Naish. 6,60. 71. — *c) *Kuça-Gras.*

शारक m. = शार 2) *a)* Ind. St. 13,473.

शारङ्गी f. *das Weibchen eines best. Vogels* 189, 24. Vgl. शार्ङ्ग, शार्ङ्गी und सारङ्गी.

शारण m. N. pr. Çiç. 17,16. Richtig सारण.

शारणिक Adj. *schutzbedürftig, Schutz bei Jmd suchend* MBh. 12,91,36, v. l.

शारतल्पिक Adj. *auf dem Todesbett eines Kriegers verkündet.*

*शारत्क Adj. = शरदमधीते वेद वा.

शारद् 1) Adj. (f. शारदी und VS. शारदी) *a) herbstlich, im Herbst erscheinend, reifend* u. s. w., *autumnalis* RV. 1,131,4. 174,2. 6,20,10. Vgl. Zimmer, Altind. Leben 144. — *b) frisch.* — *c) *schüchtern, bescheiden.* — 2) m. *a) *Jahr.* — *b) *Wolke.* — *c) *gelb blühender Phaseolus Mungo.* — *d) *Mimusops Elengi.* — *e) *Alstonia scholaris.* — *f) *Moringa pterygosperma.* — *g) *Saccharum spontaneum* Râǵan. 8,88. — *h)* N. pr. eines Joga-Lehrers. v. l. शाबर. — 3) f. शारदा *a) *eine Art Laute.* — *b) *Bez. zweier Pflanzen,* = ब्राह्मी und सारिवा. Râǵan. 5,64. 12,125. — *c)* Bein. α) der Sarasvatî, *der Göttin der Rede.* Nach ihr *eine best. Form der Buchstaben* benannt Ind. St. 14,405. — β) der Durgâ. — *d)* = शारदातिलक. — *e)* N. pr. einer Tochter des Priesters Devaratha. — 4) *f. शारदी *a) eine Vollmondsnacht im Herbst.* — *b) Alstonia scholaris.* — *c) Jussiaea repens.* — 5) n. *a) Herbstkorn.* — *b) *eine weisse Lotusblüthe* Râǵan. 10,182.

*शारदक 1) m. *eine Art* Darbha-*Gras.* — 2) f. °दिका *a) Mimusops Elengi* Râǵan. 10,64. — *b) Cucumis utilissimus* Râǵan. 7,206.

*शारदण्डायनि m. Patron. Nîlak. zu MBh. 1,120,38.

शारदण्डायनी und °दण्डायिनी (MBh. 1,120,38) f. angeblich *die Gattin* Çâradaṇḍâjani's.

शारदाकल्प m. und °लता f. Titel Opp. Cat. 1.

शारदातनय m. N. pr. eines Autors Kumârasv. zu Pratâpar. 91,6. 109,21. 194,4. 195,5. 215,25. 244,19.

शारदातिलक n., शारदादिकल्प m. und शारदानन्द m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

शारदानन्दन m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15, 229. 236. fg.

शारदामाहात्म्य n. Titel Bühler, Rep. No. 95.

शारदाम्बा f. Bein. der Sarasvatî, *der Göttin der Rede.*

शारदास्तोत्र n. Titel eines Stotra.

*शारदिक Adj. *herbstlich* (nur in best. Verbindungen).

शारदीन Adj. *herbstlich, im Herbst stattfindend* Damajantîk. 2,13.

शारदीय Adj. (f. आ) dass.

शारद्य n. *Herbstkorn.*

शारद्वत 1) m. *a)* Patron. Kṛpa's. — *b)* N. pr. eines Schülers des Kaṇva. — *c)* Pl. = गौतमास्. — 2) f. ई *a)* Patron. der Kṛpî. °पुत्र m. = शारिपुत्र. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

शारद्वतायन m. Patron. von शारद्वत. Auch Pl.

शारपद् m. *ein best. Vogel.* v. l. सारपद्.

शारभ Adj. *vom* शरभ *genannten Thiere kommend.*

शारम्बर N. pr. einer Oertlichkeit.

*शारलोमि m. Patron. von शरलोमन् Pat. zu P. 4,1,85, Vârtt. 8.

*शारलोम्या f. Patron. Pat. zu P. 4,1,75, Vârtt. 3.

*शाराव Adj. *aus einer Schüssel gekratzt.*

शारि 1) f. *a) ein best. Vogel,* wohl *Predigerkrähe.* Auch सारि geschrieben. — *b) Pfeil.* — *c) Elephantensattel* Harshaḱ. 173,3. — *d) *व्यवहारान्तर und कपट. — *e)* N. pr. einer Tochter Mâṭhara's, Gattin Tishja's und Mutter des ersten Schülers des Çâkjamuni, der oft schlechtweg शारिपुत्र oder शारिसुत genannt wird. — 2) m. *a) ein bei einem Brettspiel gebrauchter Stein, eine solche Figur.* Auch सारि geschrieben Kâd. 6,9 (5,3). — *b)* N. pr. eines Mannes. — Vgl. सारि.

शारिक 1) m. wohl = 2) *a)* Vasishṭha 14,48. — 2) f. आ *a) Predigerkrähe* 124,2. 167,5. 297,22. In den Bomb. Ausgg. stets सारिका geschrieben. — *b) *Brettspiel mit Steinen.* — *c) *ein Werkzeug zum Schlagen der Laute* oder *eines anderen musikalischen Instruments.* — *d) eine Form der* Durgâ. — *e)* N. pr. = शारि 1) *e).*

शारिकाकूट n. N. pr. einer Oertlichkeit.

शारिकानाथ m. N. pr. eines Autors Kumârasv. zu Pratâpar. 342,6. Kurzweg इति शारिकोक्तेः 17.

शारिकापीठ n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*शारिकुल Adj. = शारेरिव कुलमस्य.

शारिज्ञा f. in *पूतिशारिज्ञा.

शारित Adj. *scheckig —, bunt gemacht* Harshaḱ. 34,3. 82,7.

शारिपुत्र m. s. u. शारि 1) *e).*

शारिप्रस्तर m. N. pr. eines Spielers.

*शारिफल und *°क m. n. *ein getäfeltes Brett zum Würfelspiel.* Auch सारि° geschrieben.

शारिवा s. सारिवा.

शारिशाका (?) AV. 3,14,5. Besprochen von A. Weber in Ind. St. 17,246.

*शारिशृङ्खला f. 1) *Spielfigur.* — 2) *ein Feld auf dem* शारिफल.

शारिसुत m. s. u. शारि 1) *e).*

शारीटक m. N. pr. eines Dorfes.

शारीर 1) Adj. (f. ई) *beinern, knöchern.* — *b) körperlich, im Körper befindlich, aus dem Körper stammend.* दण्ड m. *körperliche Strafe* Baudh. 2, 4,1. आभनय m. S. S. S. 246. — 2) n. *a) Leibesbeschaffenheit.* — *b)* in der Medicin *die Lehre vom Körper und seinen Theilen, ein Abschnitt dieser Disciplin.* — *c) faeces.* — *d)* *= वृष (!).

शारीरक 1) Adj. *körperlich.* — 2) n. *a)* Du. *Freuden und Leiden des Körpers.* — *b)* Titel einer Upanishad. — *c)* = शारीरकसूत्र.

शारीरकन्यायनिर्णय m. (Burnell, T.), °न्यायरत्नमणि m., °न्यायसंग्रह m. (Burnell, T.), शारीरकप्रदीपिका f. (Opp. Cat. 1), शारीरकभाष्य n. (ebend.), °भाष्यटीका f. (ebend.), °भाष्यन्यायवार्त्तिक n., °भाष्यवार्त्तिक n., °भाष्यविभाग m., °भाष्यव्याख्या f. (Opp. Cat. 1), शारीरकमीमांसा f. °मीमांसाभाष्य n.,

°मीमांसाव्याख्या f., शारीरकशास्त्रदर्पण m., शारीरकसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), शारीरकसूत्र n., °सूत्रसारार्थचन्द्रिका f., शारीरकोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1 und शारीरन्यायसंग्रह (!) m. (ebend.) Titel.

शारीरलक्षण n. Titel Burnell, T.

शारीरविद्या f. *die Lehre vom Körper*, Titel eines Werkes.

शारीरवैद्य n. desgl. Opp. Cat. 1,6681.

शारीरस्थान n. s. u. वाग्भट.

शारीरिक fehlerhaft für शारीरक.

शारीरोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

शारु in किंशारु.

*शारूक Adj. *zu Grunde richtend*, mit Acc.

शारुप्रवेतस n. Name eines Sâman.

*शार्क m. = शर्करा.

*शार्कक m. 1) *ein Stück Zucker.* — 2) *Rahm.*

1. शार्कर 1) Adj. *a) *kiesig.* — *b) aus Zucker gemacht.* — 2) *m. *Rahm.* — 3) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

2.*शार्कर fehlerhaft für शाक्कर.

*शार्करक Adj. von शर्करा.

शार्कराक्ष m. 1) Patron., vielleicht fehlerhaft für शार्कराक्ष्य. — 2) Pl., Pl. zu शार्कराक्ष्य.

शार्कराक्षस (!) n. Bez. einer Abtheilung der Hâridravîja.

शार्कराक्षि m. Patron. von शर्कराक्ष.

शार्कराक्ष्य 1) m. desgl. Auch Pl. (!). — 2) *f. शार्कराक्ष्या f. zu 1).

*शार्कराक्ष्यायणी f. Patron. Pat. zu P. 4,1,75, Vârtt. 2.

*शार्करिक Adj. von शर्करा.

शार्करिन् Adj. *an der Grieskrankheit leidend* Karaka 4,8. Richtig शर्करिन्.

*शार्करीधान Adj. von शर्करीधान Kâç. zu P. 4,2,109.

*शार्करीय fehlerhaft für शर्करीय.

शार्कोट Adj. *von der Schlange* Çarkoṭa *kommend.*

शार्क्करवर्ण Lâṭj. 10,5,4 fehlerhaft für शाक्करवर्ण.

शार्ग m. 1) *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,14. — 2) n. Name verschiedener Sâman. Richtig शार्ङ्ग.

शार्गाल Adj. s. सार्गाल.

*शार्ङ्गलतोदि m. Patron. von मृङ्गलतोदिन्.

शार्ङ्ग 1) Adj. *a) hörnern.* — *b) vom Baume* Çṛṅga *kommend.* — *c) mit einem Bogen bewaffnet* Bhaṭṭ. — 2) m. *a) ein best. Vogel.* — *b)* Patron. verschiedener Männer. — 3) f. ई f. zu 2) *a). — 4) n. *a) Bogen*, insbes. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — *b) *ein frisches Ingwerblatt* Râǵan. 6,29. — *c)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

शार्ङ्गक 1) m. *ein best. Vogel*, = शार्ङ्ग. — 2) f. °र्ङ्गिका f. zu 1).

*शार्ङ्गजग्ध Adj. (f. ई) *der* शार्ङ्ग *genannte Vögel verzehrt hat.*

शार्ङ्गदेव m. N. pr. eines Autors.

शार्ङ्गधनुर्धर (Vishṇus. 1,51), शार्ङ्गधन्वन् und शार्ङ्गधन्विन् m. Beinamen Vishṇu-Kṛshṇa's (*den Bogen* Çârṅga *tragend*).

शार्ङ्गधर m. 1) dass. — 2) N. pr. verschiedener Autoren. °पद्धति f. und °संहिता f. Burnell, T.

शार्ङ्गधरीय n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

शार्ङ्गपाणि m. 1) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Çiç. 11,3. 19,119. °स्तोत्र n. Burnell, T. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

शार्ङ्गभृत् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

शार्ङ्गरव N. pr. 1) m. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) *f. ई einer Frau.

*शार्ङ्गरविन् m. Pl. *die Schule des* Çârṅgarava.

शार्ङ्गष्टा f. 1) *ein der Pongamia glabra nahe verwandter Baum* Râǵan. 9,66. — 2) *ein best. Gemüse* Karaka 1,27. 3,8. Nach den Lexicographen *eine Art Koloquinthe* und *Leea hirta.*

शार्ङ्गायुध m. Bein. Kṛshṇa's.

शार्ङ्गिक m. = शार्ङ्गक 1). — शार्ङ्गिका s. u. शार्ङ्गक.

शार्ङ्गिदेव m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) N. pr. eines Autors S. S. S. Einl.

शार्ङ्गिन् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Çiç. 12,3. 13. 15,2. 16,36. 17,39.

*शार्ङ्गेष्टा und *शार्ङ्गेष्ठा f. v. l. für शार्ङ्गष्टा 1).

शार्दूल 1) m. *a) Tiger.* — *b)* am Ende eines Comp. *der erste —, der beste unter.* — *c) *ein best. fabelhaftes Thier.* — *d) *ein best. Vogel.* — *e) *Plumbago zeylanica* Râǵan. 6,44. — *f)* Name *zweier Metra.* — *g)* Pl. *eine best. Schule.* — *h)* N. pr. eines Râkshasa. — 2) f. ई *a) Tigerin.* — *b)* Bez. *der Urmutter der Tiger und anderer Raubthiere.*

शार्दूलकर्ण m. N. pr. eines Sohnes des Triçaṅku.

शार्दूलचर्मन् n. *Tigerfell.*

शार्दूलज्येष्ठ Adj. Pl. *unter denen der Tiger obenan steht* Çat. Br. 5,5,4,10.

शार्दूललालित n. 1) *das Treiben eines Tigers.* — 2) *ein best. Metrum.*

शार्दूललोमन् n. *Tigerhaar.*

शार्दूलवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*शार्दूलवाहन m. Bein. Maṅguçrî's.

शार्दूलविक्रीडित 1) n. *das Spiel —, das Treiben eines Tigers.* — 2) Adj. *das Treiben eines Tigers nachahmend.* — 3) n. *ein best. Metrum.*

शार्दूलशतक n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

*शार्मण Adj. von शर्मन् Kâç. zu P. 4,2,75.

शार्मण्य und °देश m. der heutige Name für Deutschland (*Germany*).

शार्याति 1) m. Patron. von शर्याति. Auch Pl. — 2) f. ई f. zu 1). — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

शार्यातक m. = शार्याति 1).

शार्व Adj. (f. ई) *zu* Çiva *in Beziehung stehend, ihm eigen, von ihm kommend, — erhalten, an ihn gerichtet.* दिश् f. so v. a. *Nordosten.*

शार्वर 1) Adj. *a) nächtlich* Kâd. 198,9 (333,1). Harshak. 80,7. Vâsav. 187,2. — *b) *verderblich, mörderisch.* — 2) f. ई *Nacht.* — 3) n. (*m.!) *Finsterniss.*

शार्वरिक Adj. *nächtlich.*

शार्वरिन् m. *das 54ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* Vgl. शर्वरिन्.

शार्ववर्मिक Adj. *von* Çarmavarman *verfasst.*

शाल्, शालते *prangen* (Ind. St. 15,269), *sich auszeichnen durch* (Instr.). Zur Erklärung von °शालिन् gebraucht Comm. zu Çiç. 10,65. 12,3. 35. 48. 16,76. 19,59. 63. 20,51. शालित *prangend mit, sich auszeichnend durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Ind. St. 15,294. — *Caus. शालयते (श्लाघायाम्) Dhâtup. 33,18.

1. शाल 1) Adj. *in der Hütte u. s. w. befindlich.* शालम् Adv. so v. a. *zu Hause.* — 2) m. *a) Vatica robusta* (ein sehr stattlicher Baum, *der zum Häuserbau gebraucht wird*). Wird häufig, aber in den Bomb. Ausgg. nur ausnahmsweise साल geschrieben. — *b) *Artocarpus Locucha* Râǵan. 9,159. — *c) Baum* überh. Auch साल geschrieben. — *d) Einfriedigung, Wall.* Auch साल geschrieben Ind. Antiq. 8,241. — शाला f. s. bes., शाल n. s. u. शाला 1).

2. शाल m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) N. pr. *a)* eines Sohnes des Vṛka. — *b) *= शालिवाहन.

3.*शाल m. n. Auch साल geschrieben.

शालक 1) m. etwa *Spötter* oder *Spassmacher.* — 2) am Ende eines Comp. von 1. शाल und शाला in त्रि°, *पीत° und *प्रिय°.

शालकटङ्कट 1) m. N. pr. *a)* Du. *zweier Genien* Mahâçânti 1,4. — *b)* eines Râkshasa. — 2) f. आ N. pr. einer Râkshasî. साल° gedr. — 3) Adj. von 2). साल° gedr. — Vgl. शालङ्कटङ्कट.

*शालगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

शालगुप्तायनि m. Patron. von शालगुप्त.

शालग्राम 1) m. *a)* N. pr. eines bei den Vaishṇava für heilig gehaltenen, an der Gaṇḍakî gelegenen Dorfes, so genannt nach einer darin wachsenden *Vatica robusta* (शाल). Von daher

kommen die heilig verehrten Ammoniten. °क्षेत्र n., °तीर्थ n., °गिरि m. — *b*) *der in Çâlagrâma verehrte* Vishṇu. — 2) m. n. *Ammonit* Agni-P. 46. 47. Auch °शिला f. — 3) f. ई Bein. der Gaṇḍakî.

शालग्रामकल्प m., °ग्रामपरीक्षा f., °ग्रामलक्षण n. und °ग्रामस्तोत्र n. Titel Opp. Cat. 1 (साल° gedr.). Burnell, T.

*शालङ्क m. Pl. *die Schule* Çâlaṅki's.

शालङ्कटङ्कट 1) m. = शालकटङ्कट 1) *b*). — 2) f. आ = शालकटङ्कट 2) R. 7,4,23. साल° gedr.

शालङ्कायन 1) m. Patron. N. pr. *a*) eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.* Auch साल° geschrieben. — *b*) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.

शालङ्कायनक 1) *Adj. *von den* Çâlaṅkâjana *bewohnt.* — 2) m. = शालङ्कायन 1).

*शालङ्कायनज्ञा f. Patron. der Satjavatî, der Mutter Vjâsa's.

*शालङ्कायनज्ञीवसू f. falsche Lesart H. 848.

शालङ्कायनि m. Patron.

शालङ्कायनिन् m. Pl. *die Schule des* Çâlaṅkâjana.

शालङ्कायनीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*शालङ्कि m. Patron. Pâṇini's.

शालङ्कृत्य (!) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts VP.² 4,29.

*शालज्ञ m. *ein best. Fisch*, = 2. शाल 1).

शालन m. *das Harz der Vatica robusta.* Auch सालन geschr.

शालनिर्यास m. dass. Râǵan. 9,81.

*शालपत्रा f. *Desmodium gangeticum.*

*शालपर्णिका f. *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,191.

शालपर्णी f. *Desmodium gangeticum.* Auch साल° geschr. Mat. med. 145.

शालपुष्प n. 1) *die Blüthe der Vatica robusta.* — 2) **Hibiscus mutabilis* (mit स geschr.).

*शालपुष्पभञ्जिका f. *ein best. Spiel.*

शालपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus den Blüthen der Vatica robusta gemacht.*

शालभ Adj. *der Heuschrecke* oder *dem Nachtschmetterlinge eigen.* विधि m. *eine solche Art* (im Feuer seinen Tod zu finden) Mudrâr. 5,2 (15,5).

शालभञ्जिका f. 1) *Statue* Ind. St. 15,294. 434. — 2) **ein best Spiel.* — 3) **Buhldirne.*

शालभञ्जिकाय्, °यते *einer Statue gleichen* Damajantîk. 1. शालि° v. l.

शालभञ्जी f. *Statue.*

*शालमय Adj. (f. ई) *aus dem Holze der Vatica robusta gemacht.*

*शालमर्कटक n. s. u. शालाकर्कटक.

*शालरस m. *das Harz der Vatica robusta* Râǵan. 12,117.

*शालव m. *Symplocos racemosa.*

शालवदन m. N. pr. eines Asura.

शालवन n. in भद्र°.

शालवलय m. oder n. *ein rundum laufender Wall* Vâsav. 217,1.

शालवाणक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

शालवाह् m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

शालवाहन m. Nebenform für शालिवाहन Ind. St. 14,102. 128. 140. 15,299. 403. fg. Vgl. *साल°.

*शालवेष्ट m. *das Harz der Vatica robusta.*

*शालशृङ्ग n. *Mauerzinne.*

शालसार m. 1) **Baum.* — 2) *Asa foetida.* सालसार und शालशार geschrieben.

शाला f. 1) *Hütte, Haus, Gemach, Werkstatt; Gerichtshalle* (Asahâja); *Stall.* Am Ende eines Comp. auch शाल n. — 2) **Ast.* — 3) *ein best. Metrum.*

शालाक m. 1) *ein Büschel von Spähnen* oder *Reisig.* — 2) *Reisigfeuer.*

*शालाकर्कटक n. *eine Rettigart* Râǵan. 7,18. v. l. शालाशर्कटक und शालामर्कटक Dhanv. 4,19. Bhâvapr. 1,290 (Hdschr., gedruckt शालमर्कटक).

शालाकर्मन् n. *Hausbau.*

*शालाकाधेय m. Metron. von शलाकाधू.

*शालाकिन् m. *Chirurg; Barbier; Speerträger.* Richtig शलाकिन्.

*शालाकेय m. Metron. von शलाका.

शालाक्य 1) m. *a*) *Augenarzt.* — *b*) *Metron. von शलाका. — 2) n. in der Medicin *Kur der Krankheiten des Auges, Ohres, der Nase* u. s. w., *welche mit feinen Werkzeugen* (शलाका) *zu behandeln sind.* °शास्त्र n.

शालात्त m. N. pr. eines Mannes.

शालाग्नि m. *Hausfeuer* Gaut. Gobh. 3,7,3. Pâr. Gṛhj. 3,10,33.

*शालाङ्की f. *Statue.*

शालाजिर m. *eine Art Schüssel.* Dieses herzustellen Harshak. 109,22 (314,3).

*शालाञ्जि f. *Achyranthes triandra.*

शालातुरीय Adj. *aus* Çâlâtura *gebürtig;* m. Bez. Pâṇini's Gaṇar. 2.

शालात्व n. Nom. abstr. zu शाला 1).

शालाथल m. Patron. von शलाथल.

*शालाथलेय m. desgl. Vielleicht dieses anzunehmen Verz. d. B. H. 58,18.

शालाद्वार् f. *Hausthür* Ind. St. 13,243.

शालाद्वार्य Adj. *an der Hausthür befindlich;* m. *das daselbst befindliche Feuer* Vaitân.

*शालानी f. *eine best. Pflanze*, = विदारी.

शालापति m. *Hausherr.*

*शालामर्कटक n. s. u. शालाकर्कटक.

शालामुख 1) *n. *Vorderseite eines Hauses.* — 2) m. *eine Reisart.*

शालामुखीय Adj. *vorn am Hause —, am Eingange befindlich;* m. *das daselbst befindliche Feuer* Âpast. Çr. 13,23,3. Comm. zu 10,21,5. 11,9. 10. Vaitân.

शालामृग m. 1) **Hund.* — 2) etwa *Schakal* R. 3,52,45. ed. Bomb. 3,46,29 liest aber st. dessen शाखामृग.

*शालार् n. 1) *Käfig.* — 2) *Leiter, Treppe.* — 3) *Elephantenklaue.* — 4) *a pin, a bracket, or shelf projecting from a wall;* सालार् geschr.

*शालालुक Adj. *mit* Çâlâlu *handelnd.*

शालावंश m. *der Hauptpfosten einer Hütte* Ait. Âr. 338.

*शालावत 1) m. Pl. *die Nachkommen* Çâlâvant's. — 2) f. ई *eine Prinzessin der* Çâlâvata.

शालावत्य m. 1) Patron. von शलावत्. — 2) **ein Fürst der* Çâlâvata.

शालावत् N. pr. 1) *m. eines Mannes. — 2) f. °वती einer Gattin Viçvâmitra's.

शालावृक m. *Katze* Râǵan. 19,13. Vgl. सालावृकी.

*शालाशर्कटक n. s. u. शालाकर्कटक.

शालाश्रय Adj. *in einem Hause wohnend.* Nom. abstr. °त्व n. Baudh. 3,1,3.

शालासद् Adj. *im Hause —, im Stalle befindlich.*

शालास्तम्भ m. *Hauspfosten.*

*शालास्थलि m. Patron.

*शालास्थल्या f. Patron.

शालि m. 1) Sg. und Pl. *Reis* und *verwandte Körnerfrucht* (der besten Art) Mat. med. 268. Râǵan. 16,12. Bhâvapr. 1,272. Angeblich auch f. — 2) *Zibethkatze.* Hierher vielleicht Harshak. (ed. Bomb.) 479,7. 487,13. H. an. 2,511 ist nach Zach. Beitr. गन्धोली st. गन्धोली die richtige Lesart.

शालिक 1) Adj. *a*) *von शाला. — *b*) (von शालि) *vom Reis kommend.* पिष्ट n. *Reismehl* Hemâdri 1, 654,19. — 2) m. N. pr. eines Philosophen. — 3) f. आ *a*) *Stube* in *नापित° (Nachtr. 6). — *b*) **Hedysarum gangeticum.* — *c*) *das Werk des Philosophen* Çâlika.

शालिकण m. *Reiskorn.*

शालिकनाथ m. = शालिक 2) und auch N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

शालिकानाथ m. fehlerhaft für शालिकनाथ.

शालिकाचार्य m. = शालिक 2).

शालिकेदार m. *Reisfeld* Vâsav. 288,3, v. l.

शालिक्षेत्र n. dass. 215,12.

शालिगोत्र m. N. pr. eines Lehrers. v. l. शालिकोत्र.

शालिगोपी f. *Hüterin eines Reisfeldes.*

शालिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Hem. Par. 2,694.

शालिचूर्ण n. *Reismehl.*

शालिजौदन n. *Reisbrei.*

*शालिञ्च m. und *°ञ्ची f. *Achyranthes triandra* Mat. med. 316.

शालित s. u. शाल्.

शालितण्डुल m. *Reiskorn.*

°शालिता f. *das Verbundensein mit.*

1.°शालित्व n. dass.

2. शालित्व n. Nom. abstr. von शालि *Reis.*

शालिन् 1) Adj. *a) *ein Haus* u. s. w. *besitzend.* — *b)* am Ende eines Comp. *voll von, reichlich versehen mit, verbunden mit, in hohem Grade Etwas besitzend, sich verstehend auf, sich auszeichnend durch* oder *in.* Bhâg. P. 3,20,36. 24,1 ausserhalb des Comp. von einer Person so v. a. *rühmenswerth* (vgl. शाल्). — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) f. °नी *a) Reisfeld* (von शालि). — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. eines Frauenzimmers.

शालिनाथ m. N. pr. eines Mediciners.

*शालिनीकरण n. fehlerhaft für शालीनी°.

शालिपर्णी f. 1) *Glycine debilis* Râgân. 4,17. Karaka 6,3. — 2) *= माषपर्णी Râgân. 3,19.

शालिपिण्ड m. N. pr. eines Schlangendämons.

शालिपिष्ट n. 1) *Reismehl* Suçr. 2,28,11. — 2) **Krystall.*

शालिभञ्जिकाय् s. u. शालभञ्जिकाय्.

शालिभद्र m. N. pr. eines Gina Ind. St. 15,291.

°चरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 771.

शालिभवन n. und शालिभू f. *Reisfeld.*

शालिमञ्जरि m. N. pr. eines Ṛshi. सालि° gedr.

*शालिवह् (stark °वाह्, f. शाल्यूह्री) Adj. *Reis führend.*

शालिवाह् m. nach den Erklärern *ein zum Reisführen dienender Ochs* oder *das* वाह् *genannte Maass von Reis.*

शालिवाहन m. N. pr. eines Fürsten, Gegners von Vikramâditja. Mit seiner Geburt 78 nach Chr. beginnt die sogenannte Çaka-Aera Ind. St. 15,218 u. s. w.

शालिवाहनचरित्र n. und °वाहनशतक n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

शालिशिरस् m. N. pr. eines Devagandharva.

शालिशूक 1) m. n. *Reisgranne.* — 2) m. N. pr. eines Maurja.

शालिसंरक्षिका f. *Hüterin eines Reisfeldes* Comm. zu Vâsav. 288.

शालिसूर्य N. pr. einer Oertlichkeit.

*शालिस्तम्बक (°स्तबक?) Titel eines Werkes.

शालिहोत्र 1) m. *a)* poetische Bez. *des Pferdes (Reis-Fruchtopfer empfangend).* — *b)* N. pr. eines Ṛshi, der als erste Autorität in der Hippologie gilt. — 2) n. *das von* Çâlihotra *verfasste Lehrbuch der Hippologie.*

शालिहोत्रायण m. Patron. von शालिहोत्र. Auch Pl.

शालिहोत्रीय n. = शालिहोत्र 2) Opp. Cat. 1.

शालिहोत्रोन्नय m. Titel Burnell, T.

शालीकि m. N. pr. eines von Baudhâjana oft citirten Rituallehrers Comm. zu Âpast. Çr. 4,3,4. 5,17,1. 6,2,12. 7,22,11. 9,2,1. 4,2.13. 15. 12,18,12. 13,13,15.

शालीतुमत् Adj. *mit Reis und Zuckerrohr bestanden.*

शालीन 1) Adj. (f. आ) *a) einen festen Wohnsitz habend, ansässig* Âpast. Çr. 5,3,22. Comm. zu 11, 17,1. Baudh. 2,12,1. 17,3. 18,4. 3,1,1. — *b)* Bez. *eines Impotenten besonderer Art* Nârada 12,13. 17. — *c) bescheiden, verlegen, verschämt* Çiç. 16,83. °म् Adv. Naish. 6,61. — 2) *f. आ *Anethum Panmorium* oder *eine andere Anisart; Dill* Râgân. 4, 14. — 3) n. *ein bescheidenes, verschämtes Benehmen,* so v. a. *Entgegennahme von Almosen ohne Bettelei.*

शालीनता f. *Bescheidenheit, Verlegenheit, Verschämtheit.*

शालीनत्व n. 1) *das Ansässigsein* Baudh. 3,1,3. — 2) = शालीनता.

शालीनशील Adj. *von verlegener Natur.* Nom. abstr. °ता f.

शालीनीकरण n. *das Demüthigen.*

*शालीन्य m. Patron. von शालीन.

*शालीभर्तर् m. *der Mann der Schwester der Frau* Gal.

शालीय 1) *Adj. von शाल und शाला. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

शालीकोत्रमुनि (!) m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शालु 1) *m. *a) Frosch.* — *b) ein zusammenziehender Stoff.* — *c) ein best. Parfum.* — 2) n. *a) eine best. aus dem Norden kommende Frucht.* — *b) *eine essbare Lotuswurzel.*

*शालुक n. = शालूक 1) *a).*

शालुड m. N. pr. eines Unholds.

शालूक 1) n. *a) eine essbare Lotuswurzel, Wurzelstock der Nymphaea* Mat. med. 316. Râgân. 10, 194. Auch शालूककन्द् Kâd. 136,10 (239,2). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Anschwellung im Schlunde* Karaka 6,17. Auch गल°. — *c) *Muskatnuss* Râgân. 12,80. — 2) *m. *a) Frosch* Râgân. 19,77. — *b)* N. pr. eines Mannes.

*शालूकिका f. *eine an essbaren Lotuswurzeln reiche Gegend.*

*शालूकिकीय Adj. von शालूकिका.

शालूकिनी f. 1) = *शालूकिका. — 2) N. pr. *a)* eines Tîrtha. — *b) *eines Dorfes.*

*शालूकेय m. Patron. von शालूक.

*शालूढ m. *der Mann der Schwester der Frau* Gal.

शालूर् m. 1) *Frosch.* — 2) *ein best. Metrum.*

शालूरक m. *ein best. Eingeweidewurm.*

शालेन्द्रराज m. N. pr. eines Buddha.

शालेय 1) Adj. (f. ई) *mit Reis bestanden* Bâlar. 163,1. — 2) m. (*f. आ) *Anethum Panmorium* oder *eine andere Anisart* Karaka 1,27. n. wohl *das Korn davon.* — 3) m. *a) *eine Art Rettig* Râgân. 7,17. — *b)* N. pr. eines Berges Ind. St. 14,99.

*शालोत्तरीय fehlerhaft für शालातुरीय.

शाल्म Mârk. P. 58,35 wohl fehlerhaft für शाल्व.

शाल्मल m. 1) = शाल्मलि *Wollbaum.* Nur am Ende eines adj. Comp. zu belegen. — 2) **das Harz des Wollbaums.* — 3) N. pr. eines Dvîpa. Auch °द्वीप.

शाल्मलि 1) m. f. und f. °ली *Salmalia malabarica, Wollbaum* (von hohem Wuchs mit Dornen und rother Blüthe; der Same liegt in Wolle) Mat. med. 122. Dhanv. 5,73. Râgân. 8,8. Bhâvapr. 1,235. Als *Marterbaum* in der Hölle. °महानरक *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 18,13.14. Vgl. शाल्मलि. — 2) m. *a)* N. pr. eines Dvîpa. — *b)* Patron. N. pr. eines Sohnes des Avikshit und eines Mannes aus Agasti's Geschlecht (Hemâdri 1,597,11). — 3) f. ई N. pr. eines Flusses, auch in einer Hölle.

शाल्मलिक 1) Adj. von शाल्मलि. द्वीप m. Name eines Dvîpa. — 2) *m. *Andersonia Rohitaka* Râgân. 8,14.

*शाल्मलिन् 1) m. Bein. Garuḍa's. — 2) f. °नी = शाल्मलि 1).

*शाल्मलिपत्रक m. *Alstonia scholaris* Râgân. 12,36.

*शाल्मलिस्थ m. *Geier* Râgân. 19,84.

*शाल्मलीकन्द् m. *die Wurzel der* Çâlmali Râgân. 7,106.

*शाल्मलीफल m. *ein best. Fruchtbaum* Râgân. 11,216.

*शाल्मलीवेष्ट m. *das Harz der Salmaria mala-*

barica.

शाल्मलीवेष्टक m. n. dass. Bhâvapr. 3,136.

*शाल्मल्या f. zum Patron. शाल्मलि.

शाल्यन्न n. *gekochter Reis, Reisbrei* Spr. 6204. Pañkar. 2,4,32. Bhâg. P. 8,16,40.

शाल्यपति m. N. pr. eines Mannes.

*शाल्यूढ m. *der Gatte der Schwester der Frau* Gal.

*शाल्यूढी Adj. f. s. u. शालिवक्त्र.

शाल्योदन m. n. *Reisbrei* Suçr. 1,72,1. Spr. 1987.

शाल्व 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *Adj. *zu den* Çâlva *gehörig* u. s. w. — 3) m. *ein Fürst der* Çâlva Çiç. 2,98. 19,7. *Wird unter den Feinden Vishṇu's genannt. — 4) *f. आ wohl N. pr. eines Flusses. — 5) *n. *die Frucht der Pflanze* Çalva. — Oefters सात्व geschrieben, aber nicht in den Bomb. Ausgg.

*शाल्वक 1) Adj. (f. °ल्विका) von शाल्व 1). — 2) f. °की gaṇa गौरादि.

शाल्वकिनी f. N. pr. eines Flusses.

शाल्वण m. *Breiumschlag, Kataplasma.* Hier und da सात्वण gedr.

शाल्वसेनि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*शाल्वागिरि m. N. pr. eines *Berges.*

शाल्वायन Adj. *zu den* Çâlva *in Beziehung stehend.* राजन् *ein Fürst der* Çâlva.

*शाल्वारि m. Bein. Vishṇu's.

*शाल्विक m. *ein best. Vogel.* सा° geschr.

शाल्वेय m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) **ein Angehöriger* oder *ein Fürst dieses Volkes.* Auch सा° geschr., aber nicht in den Bomb. Ausgg.

शाल्वेयक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

1. शाव m. *das Junge eines Thieres.* Wird in den südindischen Hdschrr. शाब geschrieben.

2. शाव 1) Adj. *einem Leichnam angehörig, von einer Leiche herrührend* (Gaut.); *entseelt.* — 2) n. *die durch eine Leiche bewirkte Unreinheit.* — शावशेषास्थिनिचय R. 2,77,22 fehlerhaft für सावशेषा°.

3. शाव Adj. fehlerhaft für श्याव.

शावक m. = 1. शाव Vâsav. 231,1. 233,1. मुनि° *ein Brahmanenknabe.*

शावता f. fehlerhaft für श्यावता.

शावत्व n. Nom. abstr. von 1. शाव am Ende eines adj. Comp.

शावर, die damit zusammengesetzten und die davon abgeleiteten Wörter s. u. शाबर u. s. w.

शावसायन m. Patron. von शवस्.

शावस्त, शावस्ति und शावस्ती s. u. शाबस्त u. s. w.

शाविरी f. *ein best.* Râga S. S. S. 93.

शाश (Karaka 1,6) und शाशक Adj. *vom Hasen kommend.*

शाशकर्णि m. Patron. von शशकर्ण. सास° gedr.

शाशबिन्दव Adj. (f. ई) *von* Çaçabindu *stammend.*

*शाशादनक Adj. von शशादन.

शाशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. शशिक v. l.

शाश्वत् m. N. pr. eines Lexicographen. Richtig शाश्वत.

शाश्वत 1) Adj. (f. ई) *stetig, beständig, immerwährend, ununterbrochen, durchgängig, ewig.* शाश्वतीभ्यः समाभ्यः, शाश्वतीः समाः und शाश्वतम् *für —, auf immer, stets.* — 2) m. *a) *die Sonne.* — *b) *Bein. α) Çiva's. — β) Vjâsa's. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Çruta. — β) eines Lexicographen Bhâvapr. (Hdschr.) 1,199. — 3) *f. ई *die Erde.* — 4) n. *a) Beständigkeit, Ewigkeit.* — *b) *der Himmelsraum.*

शाश्वतत्व n. *Beständigkeit, Ewigkeit.*

शाश्वतानन्द m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शाश्वतिक Adj. = शाश्वत 1) Âpast. Kâd. 50,8 (93,7).

शाषसान m. N. pr. eines Mediciners.

*शाष्कुल Adj. *Fleisch geniessend.*

*शाष्कुलिक 1) Adj. = शष्कुलीव und शष्कुली भक्तिरस्य. — 2) n. *eine Menge von* शष्कुली.

*शाष्पक Adj. von शष्प.

*शाष्पेय m. N. pr. eines Lehrers.

*शाष्पेयिन् m. Pl. *die Schule des* Çâshpeja.

1. शास्, शास्ति (शिष्टस्, शिष्यात्), शासति; metrisch auch Med.; Absol. शासित्वा und शिष्ट्वा, °शास्य und °शिष्य; Pass. शास्यते und शिष्यते; 1) *zurechtweisen, strafen* (mit Worten), *züchtigen, strafen* überh. Baudh. 2,1,17. — 2) *in Zucht —, im Zaume halten.* धर्मम् so v. a. *das Gesetz handhaben.* — 3) *herrschen über, beherrschen;* mit Acc. राज्यम् oder ऐश्वर्यम् *das Regiment führen, als Fürst regieren.* Ohne Object *regieren.* — 4) *Jmd einen Befehl ertheilen, befehlen zu* (Infin. oder directe Rede mit इति 74,1), *als Gebieter zu Jmd reden, Jmd anweisen* (mit Acc. der Person); *Etwas anbefehlen.* — 5) *unterweisen, belehren* (Âpast. Çiç. 14,11), — *in* (Loc. Prab. 110, 15. Çiç. 14,42), — *über* (Dat.); auch mit doppeltem Acc. Pass. *sich belehren lassen.* — 6) etwa *tadeln, vorwerfen.* — 7) = शंस् *a) preisen.* — *b) verkünden, beichten; berichten, mittheilen.* — *c) verkündigen, wahrsagen.* — 8) शास्त *a) beherrscht.* — *b)* fehlerhaft für शस्त *gerühmt, empfohlen* Âpast. Çr. 13,16,4. — 9) शासित *a) gestraft.* — *b) im Zaum gehalten.* — *c) angewiesen* Hem. Par. 2,368. — *d) unterwiesen, belehrt in* (Loc.). — 10) शिष्ट *a) angewiesen, befohlen, gefordert; dem Etwas befohlen worden ist.* — *b) gelehrt, traditus.* — *c) unterrichtet, gebildet, wohlgesittet;* m. *ein gebildeter Mann, ein geistig und sittlich hochstehender Mann.* — *d) ausgezeichnet, vorzüglich.* — Caus. शासयति *anempfehlen* (wenn die Lesart richtig sein sollte) Bâlar. 128, 19. — Mit अनु 1) *Jmd unterweisen, belehren, Jmd den Weg zeigen, eine Anweisung ertheilen, Verhaltungsmaassregeln geben, als höher Stehender mit Jmd reden, Jmd instruiren* (mit Acc. der Person); *Etwas lehren,* — *Jmd* (mit doppeltem Acc.); *Etwas anbefehlen,* — *Jmd* (mit doppeltem Acc.); Pass. *gelehrt —, belehrt werden.* — 2) *angeben, bezeichnen, nennen.* — 3) *herrschen über, beherrschen;* mit Acc. Auch in Verbindung mit राज्यम् oder स्वराज्यम्. — 4) *bestrafen.* — 5) *preisen, loben.* v. l. अनुशंसत्ति st. अनुशासत्ति. — 6) अनुशास्त und अनुशासित *belehrt, unterwiesen.* — 7) अनुशिष्ट *a) belehrt, unterwiesen, angewiesen, instruirt,* — *von* (Instr., ausnahmsweise Abl.), *angeredet von einem höher Stehenden, dem Etwas* (Acc.) *anbefohlen worden ist.* — *b) gelehrt, mitgetheilt.* — *c) vollzogen.* — Mit अभ्यनु *angeben, bezeichnen, nennen.* — Mit समनु 1) *belehren, Jmd Etwas beibringen;* mit doppeltem Acc. — 2) राज्यम् *das Regiment führen, regieren.* Auch राज्यलक्ष्मीम् Batavia-Inschr. 9. — Mit अभि 1) *Etwas anweisen.* — 2) *beherrschen.* — Mit आ 1) Med. (Act. Suparn. 6,5. metrisch MBh. 13,169,80. Çat. Br. 14,4,1,33 ist आशी अस्ति gemeint) *erwünschen, erbitten, erhoffen, erwarten,* — *von* (Abl.), *wünschen,* — *für Jmd* (Dat. oder Loc.); *in Aussicht stellen* Maitr. S. 2,1,8 (10,4). आशिषम् und आशिषस् *einen Wunsch —, Wünsche wünschen, für Jmd* (Dat.). Mit Acc. der Person *Jmd alles Gute wünschen.* आत्मानमाशीर्भिराशासानः Karaka 1,8. — 2) Act. ein Gebet *bittend richten an.* v. l. Med. — 3) Act. *anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen;* mit Acc. der Person und Infin. Bhaṭṭ. — 4) आशासित *a) erwünscht* u. s. w. — *b)* Kathâs. 56,70 fehlerhaft für आश्वासित. — Mit संप्रा MBh. 5,4998 fehlerhaft für संप्र. — Mit समा Med. *seine Bitte richten an* (Acc.) Bhâm. V. 2,110. — Mit उद् *hinaufweisen,* — *leiten* (zu den Göttern). — Mit नि 1) *wegsprechen von* (Instr.). — 2) *Jmdm* (Dat.) *ankünden, anweisen* RV. 4,2,7. — Mit प्र 1) *unterweisen, belehren, anweisen.* — 2) *Jmd anweisen,* so v. a. *Jmd eine Weisung geben, verfügen über Jmd* oder *Etwas;* mit Acc. — 3) *bestrafen.* — 4) *verfügen über,* so v. a. *herrschen über, beherrschen, leiten, regieren; über Etwas eine Entscheidung treffen, bestimmen;* mit Acc. oder Acc. mit अधि. राज्यम् *das Regiment führen, regieren.* — 5) प्रशा-

सित *verwaltet.* — 6) प्रशास्त fehlerhaft für प्रशस्त *gerühmt, empfohlen.* — Mit संप्र mit dem Acc. राज्यम् *die Herrschaft führen, regieren* MBh. 5,147, 41. — Mit प्रति, °शिष्ट 1) *abgeschickt, entsandt* H. an. 4,63 (vgl. Zach. Beitr. 90). Çiç. 16,1. — 2) **verweigert* H. an. 4,63. — Mit वि *verschiedene Anweisungen geben in Bezug auf* (Acc.) Âpast. Çr. 14,34,4. Vgl. विशिंस्. — Mit सम् 1) *anweisen, auffordern.* — 2) *zusammenreihen mit* (Instr.). Hierher vielleicht संशिषक्ति (!) Vaitân. 30,17. — 3) संशासित *belehrt, unterwiesen.*

2. शंस् f. 1) *Gebot.* — 2) concret *Gebieter.*

3. शास्, शास्ति s. 1. शस्.

4. शास् Adj. = 3. शस् in den starken Formen; s. उक्थशंस्.

1. शंस m. *Anweisung, Gebot.*

2. शास m. 1) *Strafer, Gebieter.* — 2) Bez. *der Hymne* ṚV. 10,152 Ait. Br. 8,10,4. — 3) angeblich N. pr. des Liedverfassers von ṚV. 10,152.

3. शास m. *Schlachtmesser* 25,20. °कृत्त Adj. 11.

शासक m. *Lehrer, Belehrer* Çiç. 14,11. Vgl. मही°.

शासन 1) Nom. ag. (f. ई) *a) strafend, züchtigend; Bestrafer, Züchtiger.* Vgl. पाक°. — *b) unterweisend, lehrend, Unterweiser.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Bestrafung, Züchtigung, Strafe* Baudh. 2,1, 17. — *b) Herrschaft, Regiment, — über* (im Comp. vorangehend). — *c) der schriftliche Befehl eines Fürsten, Edict, Schenkungsedict, — auf den Namen von* (Gen.). — *d) Anweisung, Geheiss, Gebot, Befehl, Auftrag, — an Jmd* (im Comp. vorangehend 105,19). शासनं कर् oder काङ्क्ष् (Baudh. 4,1, 14) und शासने वर्त् (Baudh. 1,18,8) oder स्था *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Befehlen gehorchen, Jmd gehorchen.* Abl. *auf Geheiss, auf Befehl von* (Gen.). f. शासना Comm. zu Çiç. 14,36. — *e) Unterweisung, Belehrung, das Lehren von Etwas* (im Comp. vorangehend). — *f) Vorschrift, Lehre, Rath.* — *g) Lehre,* so v. a. *Glaube, Religion* Harshaṅ. 212,2.

शासनदेवता f. bei den Gaina *die göttliche Botin eines* Arhant Hem. Par. 12,214.

शासनदेवी f. dass. Hem. Par. 9,93.

शासनधर् m. *Bote.*

शासनवर्तिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Befehlen gehorchend* Kathâs. 48,135.

शासनवाहक m. *Bote.*

शासनशिला f. *ein auf Stein eingegrabenes Edict* Saduktik. 1,372.

*शासनहर्, °हारक und °हारिन् m. *Bote.*

शासनीय Adj. *zu unterweisen, zu belehren, — von* (Gen.).

शासितर् Nom. ag. 1) *Züchtiger, Bestrafer.* — 2) *Herrscher, Gebieter, — über* (Acc. [Kampaka 96] oder im Comp. vorangehend). — 8) *Unterweiser, Lehrer* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,14.

शासितव्य Adj. *zu lehren, vorzuschreiben* 243,25.

°शासिन् Adj. 1) *strafend, züchtigend.* — 2) *gebietend, beherrschend, Herrscher über.* — 3) *unterweisend, belehrend* Çiç. 13,24.

शंसु n. *Anweisung, Gebot.*

शास्तर् Nom. ag. 1) *Bestrafer, Züchtiger.* — 2) *Gebieter.* — 3) *der einen Befehl zu Etwas ertheilt.* — 4) *Unterweiser, Lehrer* Âpast. Vâgrakṣ. 28,16. Kâraṇḍ. 24,16. — 5) bildliche Bez. *der Strafe* und **des Schwertes.* — 6) Bez. Buddha's Râgat. 8,243.

1. शास्ति f. 1) *Bestrafung.* — 2) *Geheiss, Befehl.*

2. शास्ति m. Bez. *der Wurzel* 1. शास् Çiç. 14,66.

*शास्तृक Adj. *vom Lehrer kommend.*

शास्तृत्व n. Nom. abstr. zu शास्तर् 2).

शास्त्र n. 1) *Anweisung, Vorschrift.* — 2) *Unterweisung, Belehrung, ein guter Rath.* — 3) *Regel, Leitfaden, Theorie.* — 4) *Lehrbuch, Fachwerk, ein wissenschaftliches —, ein kanonisches Werk.* — 5) *Gelehrsamkeit.*

शास्त्रकार und शास्त्रकृत् m. *Verfasser eines Lehrbuchs.*

शास्त्रगञ्ज m. N. pr. eines Papageien.

*शास्त्रगण्ड m. = प्रघटाविद्.

1.*शास्त्रचक्षुस् n. *das Auge der Lehrbücher,* so v. a. *Grammatik.*

2. शास्त्रचक्षुस् Adj. *der die Lehrbücher zu Augen hat, wissenschaftlich verfahrend* Karaka 6,26. 30.

*शास्त्रचारण Adj. = शास्त्रज्ञ.

शास्त्रचिन्तक m. *ein Gelehrter.*

शास्त्रचौर m. *der auf eine unrechtmässige Weise in den Besitz einer Lehre gelangt.*

शास्त्रज्ञ Adj. *mit den Lehrbüchern vertraut, gelehrt;* m. *Fachmann.* केवल° *ein blosser Theoretiker.*

*शास्त्रतत्त्वज्ञ 1) Adj. *ein Lehrbuch aus dem Grunde kennend.* — 2) m. *Astrolog.*

शास्त्रतस् Adv. *nach Vorschrift, nach den vorgeschriebenen Regeln.*

शास्त्रत्व n. Nom. abstr. zu शास्त्र 3).

शास्त्रदर्पण m. Titel eines Werkes.

शास्त्रदर्शन n. *das Erwähntwerden in einem Lehrbuche.* Abl. so v. a. शास्त्रतस्.

*शास्त्रदर्शिन् Adj. = शास्त्रज्ञ.

शास्त्रदस्यु m. = शास्त्रचौर MBh. 12,269,53.

शास्त्रदीपिका f., °क्रोड m., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °प्रकाश m., °प्रभा f., °प्रवेश m., °श्लोक m. und °व्याख्या f. Titel.

शास्त्रदृष्ट Adj. *in Lehrbüchern erwähnt, — vorgeschrieben, wissenschaftlich, der Doctrin entsprechend, vorschriftsmässig, regelrecht.*

शास्त्रदृष्टि 1) Adj. = 2. शास्त्रचक्षुस् MBh. 14,14, 4. — 2) m. *Astrolog;* vgl. शास्त्रतत्त्वज्ञ 2).

शास्त्रनेत्र Adj. = 2. शास्त्रचक्षुस्.

शास्त्रपाणिन् Adj. 141,8 Druckfehler für शस्त्र°.

शास्त्रबुद्धि f. *Gelehrsamkeit.*

शास्त्रमति Adj. *geschult, gelehrt;* m. *Fachmann.*

शास्त्रमाला f. und °वृत्ति f. Titel.

शास्त्रवत् Adv. = शास्त्रतस्.

शास्त्रवर्जित Adj. *für den es kein Gesetz giebt* Spr. 642.

शास्त्रवाद् m. *ein Ausspruch der Lehrbücher* Spr. 6448.

शास्त्रवादिन् m. *Lehrer* Spr. 7689.

शास्त्रविद् Adj. = शास्त्रज्ञ Gaut.

*शास्त्रशिल्पिन् m. Pl. Bez. der Kaçmira.

शास्त्रसारोद्धार m. Titel eines neueren Werkes Burnell, T.

शास्त्रसिद्धान्तलेशसंग्रह m. Titel eines Werkes.

शास्त्रातिग Adj. *gegen die Lehrbücher verstossend* Baudh. 1,10,8.

शास्त्राध्यापक m. *Lehrer* Ind. St. 13,323.

शास्त्रान्वित Adj. *der Lehre entsprechend, regelrecht, correct* Ind. St. 13,474.

शास्त्रारम्भसमर्थन n. und शास्त्रारम्भवादार्थ m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

शास्त्रावर्तलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

शास्त्रिक Adj. *in den Lehrbüchern bewandert* Çiva-P. 57,83.

*शास्त्रित Adj. von शास्त्र.

शास्त्रिन् 1) Adj. *gelehrt;* m. *Gelehrter, Fachmann.* — 2) *m. *ein* Buddha.

शास्त्रीय Adj. *der Theorie —, den Lehrbüchern angehörig, darin gelehrt, theoretisch.* Nom. abstr. °त्व n.

शास्त्रौघ m. *ein umfangreiches Lehrbuch* Ind. St. 13,460.

शास्य, शंसिष्य Adj. 1) *zu züchtigen, zu bestrafen, strafbar* Gaut. 2,44. Bâlar. 141,15. — 2) *im Zaum —, in Ordnung zu halten, zu regieren.* — MBh. 12,2691 fehlerhaft für सस्य.

शाक् m. 1) = شاه. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit. शाकेश m.

शाकङ्गीराज m. N. pr. eines neueren Fürsten Burnell, T.

शाकि m. N. pr. eines Mannes.

शाकेव m. wohl = صاحب.

शाङ्क्राम = شاه نامه.

शि *wetzen, schärfen* s. 2. शा.

शिंश m. *ein best. Fruchtbaum.*

शिंशप m. (metrisch) und शिंशपा f. *Dalbergia Sissoo* (ein schöner und starker Baum) RÂǴAN. 9, 131. BHÂVAPR. 1,232.

शिंशपायन m. v. l. für वैशंपायन VP.² 3,66.

*शिंशपास्थल n. P. 7,3,1, Sch.

शिंशिपा f. fehlerhaft für शिंशपा.

शिंशुमार m. *Delphinus gangeticus.*

शिंक्ष् = शिङ्क्ष् in उच्छिंक्षन and उपशिंक्षन.

*शिंक्षाण n. 1) *Rotz.* — 2) *Eisenrost.* — 3) *Glasgefäss.*

*शिकम् Indecl. gaṇa चादि.

*शिक्कु Adj. *schlaff, energielos.*

शिकन् in सुशिकन्.

शिक्य n. 1) *Schlinge, an welcher getragen wird, Tragband* (BAUDH. 2,17,11. 33. 37); *ein an Schnüren hängendes Gefäss, eine solche Wagschale* (geflochten oder von Zeug). Auch *शिक्या f. — 2) *= वज्रविकार (!).

शिक्यक = शिक्य 1). °वस्त्र n. *eine an Schnüren hängende Wagschale von Zeug.*

शिक्यपाश m. *die Schnur, an der ein Gefäss hängt.*

शिक्यवत् Adj. *mit einem Tragband versehen.*

(शिक्याकृत) शिकिश्राकृत Adj. *an Schnüre gehängt.*

*शिक्यित Adj. *an einem Tragband hängend.*

शिक्योडुत Adj. *an einem Tragband aufgehängt* ÇAT. BR. 5,3,4,28.

शिक्ष Adj. *kunstfertig.*

शिक्षन् Adj. dass. Nach SÂJ. = रज्जु und तेजस्.

शिक्षम् Adj. *vermögend, wirksam, mächtig.*

1. शिक्ष्, शिक्षति, °ते 1) Act. *versuchen, unternehmen.* — 2) Med. (Act. ausnahmsweise, meist metrisch) *lernen, einüben, erlernen von* (mit Acc. der Sache und Abl. der Person; st. dessen auch सकाशात् mit Gen. der Person), *sich üben in* (Loc.). शिक्षमाण auch so v. a. *Schüler.* Pass. *erlernt werden.* शिक्षित *erlernt* KÂD. 86, 16 (156, 1). गिर् f. so v. a. *eine geübte Stimme* BAUDH. 2, 4, 5. — Caus. शिक्षयति (ganz ausnahmsweise Med.) *lehren, belehren, unterrichten, eines Bessern belehren;* mit Acc. der Person (BÂLAR. 140, 20), mit Acc. der Sache, mit doppeltem Acc., mit Acc. der Person und Loc. der Sache, mit Acc. der Person und Infin., mit Acc. der Sache und Gen. der Person (BÂLAR. 25,15). शिक्षित *gelehrt, unterrichtet* (von Personen); das Worin im Acc. (zu Spr. 3006), Loc. oder im Comp. vorangehend. — Mit अनु Med. *lernen, erlernen;* mit Acc. der Sache und Gen. oder Abl. der Person. अनुशिक्षित *gelernt, erlernt,* — *von* (im Comp. vorangehend). — Caus. *belehren, Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *lehren.* — Mit अभि Caus. *Etwas* (Acc.) *lehren,* — *Jmd* (mit doppeltem Acc.). — Mit आ in आशिक्षा. आशिक्षित KÂM. NÎTIS. 11,30 fehlerhaft für अशिक्षित. — Mit उप 1) Med. *versuchen, unternehmen.* — 2) Act. (häufig, aber metrisch) und Med. *lernen, erlernen, erforschen, erfahren,* — *von* (Abl.). उपशिक्षित *erlernt.* — 3) Med. *lehren,* mit Acc. der Sache und Gen. der Person. — Caus. 1) *Jmd belehren.* शिक्षित *belehrt.* — 2) *lehren,* mit Acc. der Sache und Gen. der Person. शिक्षित *gelehrt, mitgetheilt,* — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit सम् Caus. 1) *lehren,* mit doppeltem Acc. — 2) *erproben* DH. V. 12,16.

2. शिक्ष्, शिक्षति, शिक्षते; 1) Act. *Jmd* (Dat.) *helfen wollen, helfen, sich gefällig erweisen.* — 2) Act. *mittheilen wollen, schenken.* — 3) Act. *Jmd* (Acc.) *beschenken wollen mit* (Instr.). — 4) Med. *Jmd* (Acc.) *seine Dienste anbieten, in Jmds Dienste treten.* — Mit आ 1) *Etwas* (Gen.) *mittheilen.* — 2) *beschenken wollen mit* (Instr.). — Mit उप 1) Act. *an sich ziehen, anlocken, einladen.* — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *seine Dienste anbieten, in Jmds Dienste treten, sich Jmd zur Verfügung stellen.* उपशिक्षित mit act. Bed. — Mit प्रति Act. *anlocken, einladen.* — Mit वि Act. etwa *vertheilen.*

1. शिक्षक Nom. ag. *unterweisend, belehrend* (Comm. zu ÇIÇ. 13,24), *Lehrer.*

2.*शिक्षक Adj. *mit der Çikshâ vertraut.*

शिक्षण n. *das Belehren, Unterweisen,* — *in* (Loc.).

शिक्षणीय Adj. *zu lehren* (PRASANNAR. 89,7), *zu unterweisen;* mit Acc. der Sache.

शिक्षा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Kenntniss, Kunst, Fertigkeit, Geschicklichkeit,* — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Instr. Sg. und Pl. *kunstgerecht.* — 2) *Unterricht, Unterweisung, Vorschrift, Lehre.* — 3) *Züchtigung* Comm. zu NJÂJAM. 6,7,2. — 4) *die Lehre von den grammatischen Elementen,* eine Hülfswissenschaft zum Veda und Titel besonderer Schriften. — 5) **Bignonia indica.*

*शिक्षाकर m. Bein. Vjâsa's.

शिक्षाकार m. 1) *ein Sänger mit Lehrtalent* S. S. S. 118. — 2) *Verfasser einer Çikshâ.*

1. शिक्षाक्षर n. *ein nach den Vorschriften der Çikshâ richtig ausgesprochener Laut.*

2. शिक्षाक्षर Adj. *nach den Vorschriften der Çikshâ richtig ausgesprochen.*

शिक्षाचार Adj. *kunstgemäss* —, *der Vorschrift gemäss sich betragend.*

शिक्षादण्ड m. *eine als Lehre dienende Strafe.*

शिक्षानर Adj. wohl *Männern helfend* oder *mittheilend.*

शिक्षापत्र n. Titel eines Werkes.

शिक्षापद n. *Vorschrift der Moral* HARSHAK. 204, 13. KÂRAṆḌ. 98,16.23. 99,2. °प्रज्ञप्ति f. Titel eines Theils des Vinaja.

शिक्षाबोध m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

शिक्षारस m. *die Lust* —, *das Verlangen in Etwas* (Loc.) *eine Kunstfertigkeit zu erlangen* VIDDH. 40,7.

शिक्षावत् Adj. 1) *kenntnissreich.* — 2) *belehrend.*

शिक्षावल्ली f. Titel des 1sten Theils der TAITT. UP.

शिक्षाविधि m. Titel eines Werkes.

शिक्षासंवर m. *das sittliche Leben eines Mönchs* KÂRAṆḌ. 96,6. 98,11.

*शिक्षासमुच्चय m. und शिक्षासूत्र n. Titel von Werken.

शिक्षास्वर m. = 1. शिक्षाक्षर.

शिक्षित 1) Adj. s. u. 1. शिक्ष् Simpl. und Caus. — 2) *f. आ N. pr. eines Frauenzimmers. — 3) n. *das Unterrichten, Lehren.*

शिक्षितव्य Adj. *zu erlernen von* (Abl.) Comm. zu ÂÇV. ÇR. 6,8,5.

शिक्षितावर 1) Adj. *der das Lesen und Schreiben erlernt hat.* — 2) *m. *Schüler.*

शिक्षु Adj. *mittheilsam, hülfreich.*

शिक्षुक Adj. *der die Çikshâ studirt* MÂṆḌ. ÇIKSHÂ 1,6. 14,10. 15,1.

शिक्षेण्य Adj. (f. आ) *lehrreich.*

शिख m. N. pr. eines Schlangendämons. शिंखा f. s. bes.

*शिखक m. = लेखक.

शिखण्ड 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Haarstrang, — büschel.* Vgl. चतुःशिखण्ड. — *b) Pfauenschwanz.* — *c) eine best. Pflanze.* — 2) *f. शिखण्डी gaṇa गौरादि. *a) Abrus precatorius* RÂǴAN. 3,101. — *b) gelber Jasmin* RÂǴAN. 10,98.

शिखण्डक 1) m. *a)* = शिखण्ड 1)*a*). — *b)* = शिखण्ड 1)*b*). — *c)* Du. (nach dem Comm. n.) *die unterhalb der Hinterbacke gelegenen Fleischtheile* TS. 5,7,15,1. — *d)* bei den mystischen Çaiva *ein Erlöster best. Art* HEMÂDRI 1,823,6. Vgl. शिखण्डिक und शिखण्डिन्. — 2) *f. °ण्डिका = शिखण्ड 1)*a*).

शिखण्डास्थि n. Du. Bez. *bestimmter Knochen* ÇAT. BR. 4,3,3,5. Vgl. शिखण्डक 1) *c*).

शिखण्डिक 1) m. *a) Hahn.* — *b)* = शिखण्डक 1) *d)* HEMÂDRI 1,611,9. — 2) *(wohl n.) *eine Art*

Rubin Garbe zu Râǵan. 13,151.

शिखण्डिकेतु m. Bein. Skanda's Bâlar. 99,4.

शिखण्डित n. *ein best. Metrum.*

शिखण्डिन् 1) Adj. *einen Haarbusch tragend, ciratus* (Gandharva, Rudra-Çiva, Vishṇu-Kṛshṇa u. s. w.). — 2) m. *a) Pfau* H. an. 3,426 (vgl. Zach. Beitr. 88). Çiç. 6,45. — *b) *Pfauenschwanz* H. an. (vgl. Zach. Beitr. 88). — *c) *Hahn.* — *d) *Pfeil.* — *e)* = शिखण्डक 1) *d)* Hemâdri 2,*a*,126, 12. — *f)* N. pr. α) eines Mannes mit dem Patron. Jâǵñasena; im Epos eines Sohnes des Drupada, der den Bhîshma erschlug. Er wird als Mädchen (daher auch शिखण्डिनी genannt) geboren und von einem Jaksha in einen Knaben verwandelt. Nach einer anderen Sage wird er nur einfach für einen Knaben von der Mutter ausgegeben. — β) eines Brahmanen. — γ) eines Berges. — 3) f. शिखण्डिनी *a) Pfauhenne* Çiç. 8,11. — *b) *Abrus precatorius.* — *c) *Jasminum auriculatum.* — *d)* N. pr. α) = 2) *f)* α). — β) der Gattin Antardhâna's. — γ) zweier Apsaras, angeblich Verfasserinnen von ṚV. 9,104.

शिखण्डिमत् Adj. *reich an Pfauen.*

शिखर 1) Adj. *spitzig, zackig.* — 2) m. n. *a) Bergspitze* (Hemâdri 1,394,11. fgg.), *Baumgipfel, Giebel, Zinne* oder *Thurm, Spitze* überh., *ein spitzer Gegenstand.* पृष्ठ° *ein berghoher Rücken.* — *b) *das Sträuben der Härchen am Körper.* — *c) *ein Rubinstückchen von der Farbe eines reifen Granatkorns.* — *d) *Achselgrube (Achsel?).* — 3) m. *a) eine best. Stellung der Hand.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 4) f. आ *a) *Sanseviera Roxburghiana.* — *b) eine best. mythische Keule.* — 5) f. ई *a)* = 4) *b).* — *b)* * = कर्कटशृङ्गी Râǵan. 6,158. — 6) n. *a) Gewürznelke.* — *b) ein best. mythisches Geschoss.*

शिखरदती Adj. f. *spitzzähnig* Citat bei Vâmana.

*शिखरवासिनी f. Bein. der Durgâ.

शिखरसेन m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 82, 7 (136,14).

शिखराद्रि (Conj.) m. N. pr. eines *Berges.*

शिखरिन् 1) Adj. *mit Spitzen —, mit Zacken versehen, spitzig* Megh. 79. Vâsav. 95,1. — 2) m. *a) Berg.* — *b) *Baum.* — *c) *Achyranthes aspera* Râǵan. 4,90. — *d) *Andropogon bicolor* Râǵan. 16,25. — *e) *eine best. Schmarotzerpflanze* Râǵan. 5,66. — *f) *das Harz der Boswellia thurifera* Râǵan. 12,120. — *g) *Parra jacana* oder *goensis.* — *h) *eine Antilopenart* Râǵan. 19,47. — *i) *Festung.* — *k)* N. pr. eines Berges. — 3) f. °रिणी *a) *Härchenreihe.* — *b) *Jasminum Sambac.* — *c) *Sanseviera Roxburghiana.* — *d) *eine Art Weinstock* oder *Weintraube.* — *e) *eine Perle von Weib.* — *f) gekäste Milch mit Zucker und Gewürz* Bhâvapr. 2,27. Vgl. Molesw. u. शिखरिणा. — *g) ein best. Metrum* Vâsav. 95,1. Viddh. 29,1.

शिखरिपक्षिन् m. *ein beflügelter —, fliegender Berg* Spr. 1095.

शिखरीन्द्र m. *der Fürst der Berge* (Bein. des Raivataka nach dem Comm.) Çiç. 6,73.

शिखरेशलिङ्ग n. Name eines Liṅga auf dem Kailâsa.

शिखा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Strähne —, Strang von Haaren, Haarbusch.* — 2) *Pfauenkamm.* — 3) *Flamme* Spr. 7846. — 4) *Strahl.* — 5) **Zweig.* — 6) **eine faserige Wurzel.* — 7) **Jussiaea repens.* — 8) *Spitze* überh. (292,17), *Saum* (eines Gewandes). — 9) = शिखावृद्धि Gaut. 12,35. — 10) **Kopf.* — 11) **Brustwarze* Râǵan. 18,40. Vgl. स्तन°. — 12) **Fussspitze.* — 13) Bez. *eines best. Theiles eines Spruches (der Haarbusch des als Fürsten gedachten Spruches).* — 14) **das Beste in seiner Art.* — 15) Name *verschiedener Metra.* — 16) **Liebesfieber.* — 17) N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,193. Richtig शिखी. — 18) R. 5,12,32 fehlerhaft für शाला.

*शिखाकन्द् n. *eine Art Zwiebel* oder *Knoblauch* Râǵan. 7,19.

*शिखाग्रदत्त् und *°दत्त Adj.

*शिखाचल Trik. 2,3,26 fehlerhaft für शिखावल.

शिखाजट Adj. *dessen Kopf bis auf einen Haarbüschel geschoren ist* Gaut. 1,27. Âpast. Vgl. शिखामुण्ड.

*शिखाण्डक m. = शिखण्ड 1).

*शिखातरु m. *Lampengestell.*

शिखादामन् n. *ein auf dem Kopfe getragener Kranz.*

*शिखाधर m. 1) *Pfau.* — 2) Bein. Mañǵuçrî's.

*शिखाधार m. *Pfau.*

शिखापति m. N. pr. eines Mannes.

शिखापाश m. *Haarschopf* Bhar. Nâṭjaç. 20,13.

*शिखापित्त n. *Brennen in den Fingern und Zehen* Gal.

*शिखाबन्ध m. *Haarschopf.*

शिखाबन्धन n. *das Binden des Haarbusches.*

शिखाभरण n. *Kopfschmuck, Diadem.*

शिखामणि m. *ein auf dem Scheitel getragenes Juwel.* Am Ende eines Comp. so v. a. *eine Perle von —, die Krone von —, der* oder *das Beste in seiner Art.*

शिखामुण्ड Adj. *kahl geschoren bis auf den Haarbusch* Baudh. 2,11,18. Vgl. शिखाजट.

*शिखामूल n. = शिखाकन्द् Râǵan. 7,19. v. l. शिखिमूल.

*शिखालु m. *Celosia cristata* Râǵan. 5,48.

शिखावत् 1) Adj. *a) flammend, brennend* Çiç. 20, 61. — *b) mit einer Spitze versehen.* — 2) m. *a) *Feuer.* — *b) *ein Komet* oder *der niedersteigende Knoten.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. °वती *Sanseviera Roxburghiana.*

*शिखावर m. *Brodfruchtbaum.*

शिखावर्त m. N. pr. eines Jaksha.

शिखावल m. *Pfau.*

*शिखावृत्त m. *Lampengestell.*

शिखावृद्धि f. Bez. *eines best. Zinses* Jolly, Schuld. 298.

शिखि (metrisch für शिखिन्) m. 1) *Pfau.* — 2) **der Liebesgott.* — 3) N. pr. Indra's unter Manu Tâmasa.

*शिखिकण्ठ n. und *शिखिग्रीव n. *blauer Vitriol* Râǵan. 13,103 nebst Note.

शिखिता f. Nom. abstr. von शिखिन् *Pfau.*

शिखितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शिखिदिश् f. Agni's *Weltgegend, Südost.*

शिखिद्युत् Adj. *wie Feuer glänzend* Çiç. 17,16.

शिखिध्वज 1) *m. *a) Rauch.* — *b)* Bein. Kârttikeja's. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

शिखिन् 1) Adj. *a) einen Haarbusch tragend* Gaut. — *b) auf der Höhe der Wissenschaft stehend.* — 2) m. *a) Pfau.* — *b) *Hahn.* — *c) *Ardea nivea.* — *d) *Stier.* — *e) *Pferd.* — *f) Feuer, der Gott des Feuers.* — *g)* Bez. *der Zahl drei* (wegen der *drei heiligen Feuer*) Râǵan. 11,192. — *h) *Lampe.* — *i) Komet.* — *k) der niedersteigende Knoten* VP.^{2} 2, 259. — *l) *Berg.* — *m) *Baum.* — *n) *Carpopogon pruriens.* — *o) *Trigonella foenum graecum.* — *p) *eine best. Gemüsepflanze,* = सितावर. — *q) *Pfeil.* — *r) *ein Brahmane.* — *s)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) Indra's unter Manu Tâmasa. — γ) des 2ten Buddha Kâranḍ. 15,13. — δ) eines Brahman (des Gottes) bei den Buddhisten Lalit. 513,6. fgg. — 3) f. शिखिनी *a) Pfauhenne.* — *b) *Celosia cristata* Râǵan. 5,48.

शिखिन्धन (!) m. N. pr. eines Mannes.

*शिखिप्रिय m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,147.

*शिखिमण्डल m. *Crataeva Roxburghii.*

*शिखिमूल n. s. u. शिखामूल.

*शिखिमोदा f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râǵan. 6,111.

*शिखिवर्धक m. *Beninkasa cerifera.*

शिखिवासस् m. N. pr. eines Berges.

*शिखिवाहन m. Bein. Kârttikeja's.

शिखिव्रत n. *eine best. Begehung.*

*शिखिशृङ्ग m. *die gefleckte Antilope* Râgân. 19,45.

शिखी f. N. pr. eines Flusses VP. 2,4,11.

शिग्रु m. 1) N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) *eines Mannes. — 2) *Moringa pterygosperma, horse radish* (Blätter und Blüthen dienen als Gemüse) Mat. med. 117. Râgân. 7,26. Bhâvapr. 1,205. Harshak. 197,24. n. *der Same dieser Pflanze* Karaka 6,19. — 3) **Gemüse* überh.

शिग्रुक 1) m. = शिग्रु 2) Karaka 6,23. — 2) *n. *Gemüse* überh.

*शिग्रुज n. und *शिग्रुबीज n. *der Same von Moringa pterygosperma.*

*शिङ्ख, शिङ्खति (गत्यर्थ).

*शिङ्खप m. N. pr. eines Mannes.

शिङ्खभृ m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

शिङ्खभूपाल m. N. pr. eines Autors Kumârasv. zu Pratâpar. 195,5. °भूपालीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

शिङ्गि n. Pl. in der verdorbenen Stelle VS. 39,8. Statt शिङ्गीनि कोश्याभ्याम् liest TS. शिङ्गिनिकोश्याभ्याम्. शिङ्गी bezeichnet wohl wie निकोश्य *einen best. Theil der Eingeweide.*

शिङ्ख, शिङ्खति (आघ्राणे). शिङ्खित = घ्रात. Simplex nicht zu belegen. — Mit उद् in उच्छिङ्खन. — Mit उप *küssen.*

*शिङ्खण n. = शिङ्काण *Rotz.*

*शिङ्काण 1) m. *a*) *os sepiae.* — *b*) *geschwollene Hoden.* — 2) m. f. (आ Râgân. 18,28) n. *Rotz.* — 3) n. *a*) *Eisenrost.* — *b*) *Glasgefäss.*

शिङ्काणक 1) *m. n. *Rotz, Schleim.* — Statt सिङ्काणक H. an. 4,270 hat die v. l. nach Zach. Beitr. 91 पिङ्काणक (?). — 2) f. °णिका *Rotz.* Vgl. प्रङ्खणिका.

*शिङ्खिनी f. *Nase* Râgân. 18,28.

शिच् f. (Nomin. शिक्) = शिक्य 1) und auch *Netz.*

शिञ्ज्, शिञ्जे *einen schrillen Laut von sich geben, klingen, schwirren* RV. Suparn. 22,4. Çiç. 10,62. Neben शिञ्जान (Bâlar. 81,5. Çukas. 1,67) auch शिञ्जत्. शिञ्जित *einen schrillen Laut von sich gebend, klingend, klirrend.* Die Bomb. Ausgg. stets स st. श. — Mit आ, आशिञ्जित *klingend.* — Mit परि, °शिञ्जित *umschwirrt.* — Mit वि *zwitschern.* — Mit सम् = Simplex. — Caus. संशिञ्जयति *klingend zusammenstossen* Âpast. Çr. 2,13,6. Hillebr. N. 83, N. 2.

शिञ्जा f. 1) *Geklingel, Gesumme* Harshak. 202,9. — 2) *Bogensehne* Bâlar. 80,22. °लता f. dass. 81,5. — Auch सिञ्जा geschr.

शिञ्जार m. N. pr. eines Mannes.

*शिञ्जाश्वत्थ n. oder *शिञ्जास्थ n. gaṇa राजदन्तादि. v. l. सि°.

शिञ्जित 1) Adj. s. u. शिञ्ज्. — 2) n. *Geschrille, Geklingel, Gesumme* u. s. w. Kumâras. 1,34. Vâsav. 263,7. — Auch सिञ्जित geschrieben.

शिञ्जिन् 1) *Adj. *klingend* u. s. w. — 2) f. °नी *a*) *Bogensehne* MBh. 8,48,20 (सि°). — *b*) *Sinus eines Bogens.* — *c*) **ein klingender Fussring.*

*शिट्, शेटति (श्रनादरे).

शिण्डाकी oder सि° f. *eine scharfe Sauce aus Senf, Rettig, Reismehl* u. s. w. Mat. med. 12.

1. शित Partic. s. u. 1. शा.

2. शित Partic. s. u. 2. शा.

3. शित m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

4. शित fehlerhafte Schreibart für 3. सित *hellfarbig, weiss.*

शितता f. *Schärfe.*

*शितद्रु f. N. pr. eines Flusses, = शतद्रु. Vgl. सितद्रु.

शितधार Adj. *mit scharfer Schneide, scharf* MBh. 3,203,35. Hariv. 2447. Bhâg. P. 4,5,22.

*शितपुष्प n. *Cyperus rotundus.* v. l. सित°.

*शिताभ्र m. *Dorn* Hâr. 91 (सि° gedr.).

शिताभ्र m. MBh. 13,836 fehlerhaft für सिताभ्र.

शितामन् n. *der untere Vorderfuss* (des Opferthiers); nach Anderen *Leber, Fett* oder *Wurf* (योनि) *der Kuh.* शितामतस् Adv. TBr. 3,6,11,2.

*शितावर s. सितावर.

शिति 1) Adj. (f. eben so) *a*) *weiss* Ind. St. 14, 384. — *b*) *schwarz* Çiç. 15,82 (48). — 2) *m. *a*) *Betula Bhojpatra.* — *b*) = सार. — *c*) fehlerhaft für शिबि.

शितिककुद् Adj. *weisshöckerig* Maitr. S. 2,5,10 (60,18. 61,3).

*शितिककुद् Adj. dass.

शितिकक्ष Adj. *weissschulterig* Maitr. S. 3,13,5.

शितिकक्षिन् m. TS. 5,5,20,1 nach dem Comm. = पाण्डरोदरो गृध्रः.

शितिकण्ठ 1) Adj. *a*) *weisshalsig.* — *b*) *schwarz-, blauhalsig* Gaut. — 2) m. *a*) *ein best. Raubvogel.* — *b*) *Pfau* Çiç. 3,27. 20,5. Bâlar. 75,17. Vikramâṅkak. 13,35. — *c*) **eine Hühnerart*, = दात्यूह. — *d*) Bein. Çiva's Spr. 7660. — *e*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. Auch °दीक्षित.

शितिकण्ठक Adj. *blauhalsig.*

शितिकण्ठरामायण n. (Opp. Cat. 1) und °कण्ठस्तोत्र n. (Burnell, T.) Titel.

शितिकण्ठीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °टिप्पणी f. ebend.

शितिकेश m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

शितिङ्ग Adj. vielleicht *weisslich.*

*शितिचार m. *ein best. Gemüse.*

*शितिच्छद m. *Gans.*

*शितिनस् Adj. *weissnasig.*

शितिपक्ष 1) Adj. (f. आ) *weissflügelig.* — 2) *m. *Gans.*

शितिपद् Adj. (stark °पात्, f. °पद्दी) *weissfüssig.*

शितिपाद् Adj. dass.

शितिपृष्ठ Adj. (f. आ) *weissrückig* (nach Anderen *schwarzrückig*).

शितिप्रभ Adj. *weisslich.*

शितिबाहु und °बाकु (Maitr. S. 3, 13,3) Adj. *mit weissen Vorderfüssen* Çat. Br. 5,3,1,10.

शितिभसद् Adj. *mit weissem Hintertheil.*

शितिभ्रु Adj. *mit weissen Brauen.*

शितिमांस n. *Fett.*

शितिरत्न n. *Sapphir* Çiç. 13,52.

शितिरन्ध्र Adj. *mit weissen Ohrhöhlen* Maitr. S. 3,13,3.

*शितिललाट Adj. *mit weisser Stirn.*

*शितिवर m. *Marsilea quadrifolia* Bhâvapr. 1, 283. Vgl. Kauç. 39.

शितिवार 1) Adj. *weissschweifig.* — 2) *m. *Marsilea quadrifolia.*

शितिवाल Adj. *weissschweifig.*

शितिवासस् 1) Adj. *dunkel gekleidet.* — 2) m. Bein. Balarâma's Çiç. 1,6.

*शितिसारक m. *Diospyros embryopteris.*

शितो Adv. mit कर् *scharf machen, wetzen* Vikramâṅkak. 13,25.

शितीनु m. N. pr. eines Sohnes des Uçanas. v. l. शितेयु, शितेषु, शिनेयु.

शितीमन् und शितीमत् = शितामन्. Nur Du. शितीभ्याम् und शितीमद्भ्याम्.

शितेयु m. N. pr. eines Sohnes des Uçanas. Vgl. शितीनु.

शितेषु m. 1) = शितेयु. — 2) R. 1,32,18. 19 fehlerhaft für शीतेषु.

शितोदर् Adj. (f. ई) *dünnleibig* Hariv. 1,20,33.

शितोदा f. N. pr. eines mythischen Flusses. Richtig शीतोदा.

शितोपला f. *Zucker.* Richtig सितोपला.

शित्पुट् m. *ein katzenähnliches Thier.* v. l. शित्युट्.

शित्पेस Adj. *weissschulterig.*

शित्पुट् m. s. u. शित्पुट्.

शित्पेष्ठ Adj. *weisslippig.*

शिथिर Adj. (f. ई) *locker, lose, schlaff, schwank; zart, weich.*

शिथिल Adj. (f. आ) *locker, lose, schlaff, geschmeidig, schlotternd, sich hinundher bewegend, unstät, zitternd, schwach.* Mit einem Loc. *lässig in.* Adv. शिथिलम् *nicht fest.*

शिथिलता f. *Schlaffheit.* °तां गम् oder व्रज् so v. a. *vernachlässigt werden.*

शिथिलपीडित Adj. *zu schwach gedrückt.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 2,200,2. 3.

शिथिलंभाव m. in अशिथिलंभाव.

शिथिलय् 1) °यति *locker machen, lösen.* शिथिलित *locker —, schlaff gemacht, gelöst* Çiç. 7,36. 11,38. 15,88 (54). — 2) °यते so v. a. *unbenutzt vorübergehen lassen.* — Mit परि, °शिथिलित *ganz locker —, ganz schlaff gemacht* Çiç. 11,11.

शिथिलसमाधि Adj. *geringe Aufmerksamkeit auf Etwas wendend, zerstreut* Mâlav. 23 (24).

शिथिलाय्, °यते *schlaff werden* Kâd. 2,126,18 (155,8).

शिथिली Adv. 1) mit कर् *lockern, lösen, schlaff machen, vermindern, schwächen, lindern* Karaka 1, 21. °कृत *gelockert* u. s. w. Çiç. 13,13. — 2) mit भू *schlaff werden, erschlaffen;* mit einem Abl. so v. a. *ablassen von.*

शिथिलीकरण n. *das Lockern, Schwächen.*

शिथिलीशक्ति f. Titel Burnell, T.

शिन m. N. pr. eines Mannes.

शिनि m. N. pr. verschiedener Männer. Am Anfange eines Comp. *das Geschlecht* Çini's.

शिनिबाहु N. pr. eines Flusses.

शिनिवास m. N. pr. eines Berges. v. l. शिनी°.

शिनीक m. N. pr. eines Lehrers VP. 6,8,49.

शिनीपति m. N. pr. eines Kriegers Hariv. 5021. v. l. सि°.

शिनीवाली f. fehlerhaft für सि°.

शिनीवास m. s. u. शिनिवास.

शिनेयु m. N. pr. verschiedener Männer.

शिपद् in अशिपद्.

शिपविष्टुकि m. *ein best. Wurm* oder dgl. AV. 5,23,7.

*शिपविष्ट m. = शिपिविष्ट.

शिपाटक m. N. pr. eines Mannes.

शिपि 1) m. wird durch पशु, प्राणिन् und रश्मि erklärt. — 2) n. angeblich = वारि *Wasser.*

शिपित Adj. etwa *überschüssig.*

शिपिविष्ट 1) Adj. *a)* dass. Kâṭh. 13,10. 14,10. — *b) kahl* Âpast. — *c) *hautkrank* oder **keine Vorhaut habend.* — 2) m. Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Rudra-Çiva's Bâlar. 18,3. 40,8. 9.

शिपिविष्टक Adj. (f. आ) etwa *glatt.*

शिपिविष्टवत् Adj. *das Wort* शिपिविष्ट *enthaltend;* f. °वती *ein solcher Vers* Tâṇḍja-Br. 9,7,9. Âpast. Çr. 14,18,14. 25,10.

शिप्र und शिप्रा s. सिप्र und सिप्रा. शिप्रा s. bes.

शिप्रक m. N. pr. des Mörders von Suçarman.

शिप्रवत् Adj. *vollbackig.*

शिप्रा f. 1) Du. *die Backen.* — 2) Pl. *Backenstücke am Helm.* — 3) **Nase.*

शिप्रिणीवत् und शिप्रिन् Adj. = शिप्रवत्.

शिफ 1) *m. = शिफा. — 2) f. शिफा *a) eine faserige* oder *schwache Wurzel* Vâsav. 265,1. Wird als *Zuchtruthe* angewandt und daher auch so v. a. *Ruthenstreich.* — *b) *Lotuswurzel.* — *c) *Nardostachys Jatamansi.* — *d) *Anethum Sowa.* — *e) *Gelbwurz.* — *f) *Mutter.* — *g)* N. pr. eines Flusses.

*शिफाक m. und *शिफाकन्द् n. *Lotuswurzel.*

*शिफाधर् m. *Zweig, Ast.*

*शिफारुक् m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,119.

शिबि m. 1) N. pr. *a)* eines Liedverfassers mit dem Patron. Auçînara. Nach dem Epos ein wegen seiner Freigebigkeit und Uneigennützigkeit hochgeehrter Fürst, der seinen Leib hingab um eine Taube zu retten. — *b)* Pl. eines Volkes, das auf शिबि 1) *a)* zurückgeführt wird. — *c)* eines Sohnes des Indra. — *d)* Indra's im 4ten Manvantara. शिविन् v. l. — *e)* eines Sohnes des Manu Ákshusha Bhâg. P. 4,13,16. — *f)* eines Daitja, Sohnes des Saṁhrâda. — 2) *ein Fürst der* Çibi. — 3) **Raubthier.* — 4) **Betula Bhojpatra.* — 5) **Typha angustifolia* Bhâvapr. 1,210.

शिबिक m. N. pr. 1) = शिबि 1) *a).* — 2) Pl. eines Volkes im Süden.

शिबिका 1) f. *Sänfte, Palankin.* Als Waffe Kubera's 100,25. शिविकदान (sic) n. Titel Burnell, T. — 2) *Leichenwagen* Râǵat. 7,463.

शिबिकाल m. N. pr. eines Daitja Hariv. 1,3,76.

शिबिर 1) n. *a) ein fürstliches Lager, Feldlager, Heerlager; ein Zelt in einem solchen Lager; Zelt* überh. Bâlar. 243,2. — *b) *eine Kornart.* — 2) m. Râǵat. 5,176 nach Kern fehlerhaft für दिविर.

शिबिरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

*शिबीरथ m. = शिबिर 1) *a).*

शिश्र Adj. etwa *geil.*

शिम्, शिम्यति = 1. शम् *zurichten, zubereiten.*

शिम m. wohl *Zurichter, Zerleger des geschlachteten Fleisches.*

*शिमि f. = 2. शमी *Hülsenfrucht.*

शिमिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

शिमिज्ञावरी Adj. f. nach Sâj. *wildwachsend* Taitt. Âr. 4,39,1.

शिश्मिदा f. N. pr. einer Unholdin.

शिश्मिदत्त् Adj. als Bez. eines Windes Maitr. S. 4,9,6.

शिमिशिमाय्, °यति *brodeln* Varâh. Jogaj. 8,10. Vgl. सिमिसिमाय्.

*शिमिषीपद् m. *ein* Râkshasa.

शिश्मी f. = 1. शमी *Bemühung, Fleiss, Werk.*

शिश्मीवत् Adj. *wirksam, durchdringend, gewaltig.*

*शिमृडी f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,167.

शिम्ब 1) m. *a) Hülsenfrucht, Schote.* — *b) *Cassia Tora.* — 2) *f. आ = 1) *a).* Auch सिम्बा geschrieben.

शिम्बल m. 1) *Schötchen.* Nach Sâj. *die Blüthe der* Çâlmali. — *b) eine best. Pflanze.*

शिम्बात Adj. nach Nigh. = मुख.

शिम्बि f. 1) *Hülsenfrucht* (Karaka 1,27), *Schote.* Auch शिम्बी. — 2) *शिम्बी *Phaseolus trilobus, Mucuna pruritus* und = निष्पावी Râǵan. 3,22. 40. 7,187.

*शिम्बिक 1) m. *eine schwarze Varietät von Phaseolus Mungo.* — 2) f. आ *Hülsenfrucht, Schote.*

*शिम्बिपर्णिका und *°पर्णी f. *Phaseolus trilobus.*

शिम्बीधान्य n. *Hülsenfrucht* Râǵan. 16,2. Bhâvapr. 1,172. 175.

*शिम्बीफल n. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 4,170.

1. शिम्यु m. Pl. Bez. von *Feinden.*

2. शिम्यु m. Sg. N. pr. eines Volkes.

*शिम्रोडी f. wohl nur fehlerhaft für शिमृडी.

1. °शिर् Adj. *zerbrechend, hart mitnehmend.*

2. शिर् (oder शर्) = 2. श्री *mengen, mischen.* — Mit आ, आशीर्त *gemischt mit* (Instr.) RV. 8,2,9. Vgl. आशिर्, आशिर.

शिर m. 1) = शिरस् *Kopf* Ind. St. 15,230. 264. — 2) **die Wurzel von Piper longum.* Auch सिर geschrieben. — 3) **Betula Bhojpatra.* — 4) **Boa.* — 5) **Lager.*

शिरउपनिषद् f. Titel einer Upanishad, gedr. in der Bibl. ind.

शिरःकपाल n. *Schädel.*

शिरःकपालिन् Adj. *einen Schädel tragend.*

शिरःकम्प m. *Kopfschütteln.* Auch Pl.

शिरःकम्पिन् Adj. *mit dem Kopfe schüttelnd.*

शिरःकर्ण n. Sg. *Kopf und Ohr.*

शिरःकृन्तन n. *das Kopfabschlagen.*

°शिरःक्रिया f. *das Darstellen —, Vorführen des Kopfes von —.*

शिरःपट् m. *Kopfbinde.*

शिरःपाक m. *eine best. Kopfkrankheit.*

*शिरःपिण्ड m. Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn eines Elephanten* Gal.

*शिरःपीठ n. *Nacken.*

*शिरःप्रदान n. *das Hingeben des Kopfes, — des Lebens.*

*शिरःफल m. *Cocosnussbaum.*

*शिरज m. *Kopfhaar.*

शिरश्छेद् m. (Ind. St. 15,331. 441) und °छेदन n. *das Kopfabschlagen, Kopfabreissen.*

शिरःशाटक *Kopfbinde, Turban* Râǵat. 6,100.

शिरःशिल n. N. pr. einer Festung.

शिरःशूल n. *heftiger Kopfschmerz* Kâmpaka 303.

शिरःशेष Adj. *von dem nur der Kopf übrig blieb;* m. Bez. Râhu's.

°शिरःस्थित् Adj. *am oberen Ende von — befindlich* Çiç. 20,52.

शिरस् n. 1) *Haupt, Kopf.* Acc. mit दा *den Kopf —, d. i. das Leben hingeben;* mit धर् *den Kopf in die Höhe halten;* mit वह् *den Kopf hoch tragen, stolz sein;* mit dem Caus. von वर्त् *den Kopf hinhalten,* so v. a. *sich zur Strafe bereit erklären* (wenn der Andere durch ein Gottesurtheil gereinigt wird). In dieser Verbindung wird aber शिरस् wie शीर्ष durch *Geldstrafe* erklärt und वर्तय् in der Bed. von अङ्गी-कर् gefasst; vgl. Comm. zu Vishṇus. 9,20. Instr. mit ग्रह्, धा (Çiç. 16,46), धर्, वि-धर्, भर्, वह् *auf den Kopf legen, auf dem Kopfe halten, — tragen;* mit कर् *auf den Kopf legen,* so v. a. *ehrerbietig entgegennehmen, in hohen Ehren halten;* mit प्र-ग्रह्, गम्, अभि-गम्, या, प्र-नम्, नि-पत्, प्रणि-पत् *mit dem Kopfe berühren, — sich verneigen* u. s. w. Loc. mit कर् und नि-धा (179,10) *auf den Kopf legen;* mit स्था *sich auf dem Kopfe befinden* und *auf Jmds K. hängen,* so v. a. *nahe hervorstehen* und *hoch über — (Gen.) stehen.* — 2) *das obere Ende, Spitze, Gipfel, Vordertheil.* युद्धस्य so v. a. *Vordertreffen* Çiç. 19,22. — 3) *Anfang* (eines Liedes, Spruches). — 4) *Haupt,* so v. a. *der Oberste, Erste.* — 5) Bezeichnung *des Spruches* आपो ज्योतिरापो ऽमृतम् Baudh. 4,1,28. Vishṇus. 55,9. Jâǵñ. 1,23. Vasishṭha 25,13. Pl. 21,6. fgg. — 6) Name eines Sâman Lâṭj. 10,9,5. इन्द्रस्य शिरः Ârsh. Br.

शिरस = शिरस् in सहस्रशिरसोदर.

शिरसिज m. (adj. Comp. f. आ) *Kopfhaar* Kâd. 201,24 (338,3).

शिरसिरुह् m. dass.

शिरस्क 1) am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °त्व n.) = शिरस् 1) 3) und 5) (Kull. zu M. 2, 83). — 2) m. (*n.) *Helm* Hem. Par. 1,85.

शिरस्तस् Adv. *aus dem Kopfe, vom K. her, vom K. an, zu Häupten* (niederlegen).

शिरस्त्र n. *Helm* 321,6. Vikramâṅkaḱ. 15,76. Hem. Par. 1,84.

शिरस्त्राण n. 1) dass. — 2) **Schädel* Râǵan. 18,76.

शिरस्नात Adj. = शिरःस्नात MBh. 13,104,70.

*शिरस्पद् im Gegensatz zu अधस्पद्.

*शिरस्य्, °स्यति = शिर इच्छति.

*शिरस्य 1) Adj. = शिर इव. — 2) m. *Kopfhaar* und *sauberes H.*

शिरःस्थ Adj. *auf dem Kopfe befindlich* und *über Jmds Haupte schwebend* (in übertragener Bed.) Spr. 7754.

शिरःस्थान n. *Hauptort.*

शिरःस्थित Adj. *im Schädel befindlich, — gebildet* (Laut) Çikshâ 37 in Ind. St. 4,108.

शिरःस्नात Adj. *der sich den Kopf gereinigt —, — parfümirt hat* Hariv. 1289. R. 5,3,29. 6,99,6. Mârk. P. 34,36.

शिरःस्नान n. *das Reinigen —, Parfümiren des Kopfes* Varâh. Bṛh. S. 77,4. 5. Mârk. P. 34,35. Bhâg. P. 3,23,31.

शिरःस्रज् f. *ein auf dem Kopfe getragener Kranz* Hemâdri 2,*a*,87,7.

शिरा f. und शिराल Adj. = सिरा und सिराल.

*शिरि Adj. und m. = हिंस्र, कृत्र, शलभ, खड्ग, शर.

शिरिणा f. etwa *Verschlag, Kammer.* Nach Nigh. *Nacht.*

शिरिम्बिठ m. nach Jâska *Wolke.*

शिरिशिरा onomatop. mit नू *zischen* Âpast. Çr. 9,6,10.

शिरिशिराय्, °यते *zischen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,6,10.

शिरीष 1) m. *Acacia Sirissa* Râǵan. 9,58. n. *die Blüthe.* — 2) *m. Pl. N. pr. eines Dorfes Pat. zu P. 1,2,51.

शिरीषक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. °षिका *ein best. Baum* Madanav. 62,70. Bhâvapr. 1,236.

*शिरीषपत्त्रा f. *eine weiss blühende* Kaṭabhî Râǵan. 9,152.

*शिरीषिक Adj. von शिरीष.

शिरीषिन् 1) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 2) *f. षिणी *eine an Çirîsha reiche Gegend.*

शिरोगत Adj. = शिरःस्थित Çikshâ 37 in Ind. St. 4,108.

शिरोगद m. *Kopfkrankheit.*

*शिरोगृह् n. *ein Zimmer auf dem Dache eines Hauses.*

शिरोगौरव n. *ein schwerer Kopf.*

शिरोग्रीव n. Sg. *Kopf und Nacken* Maitr. S. 1, 11,6 (167,12).

शिरोघात m. *ein Schlag auf den Kopf.*

शिरोजा n. Pl. *Kopfhaar.*

*शिरोजानु n. gaṇa राजदन्तादि.

शिरोज्वर m. *Fieber mit Kopfschmerz.*

शिरोदामन् n. *Kopfbinde.*

शिरोदुःख n. *Kopfschmerz.*

शिरोधर m., gewöhnlich °धरा f. (adj. Comp. f. आ) *Nacken, Hals.*

शिरोधरणीय Adj. *auf dem Kopfe zu tragen* und *hoch in Ehren zu halten* Dhûrtas. 2,6.

शिरोधामन् n. *Kopfende* (eines Bettes) Kâd. 18, 19. 20. v. l. शिरोभाग.

शिरोधार्य Adj. = °धरणीय Bhâm. V. 1,26.

शिरोधि m. *Nacken, Hals* Çiç. 5,65.

शिरोधूनन n. *das Schütteln des Kopfes.*

शिरोध्र m. *Nacken, Hals.*

शिरोनति f. *Verneigung des Hauptes* Spr. 1716.

शिरोन्यास m. *das Hängenlassen des Kopfes* Karaka 6,23.

शिरोपस्थायिन् Adj. = शिरोवर्तिन् Nârada (a.) 2,1,269.

शिरोबस्ति f. Mân. Gṛhj. 2,1 fehlerhaft für शिरोऽर्ति. Statt dessen शीर्षक्ति AV. 12,2,20.

*शिरोबीज n. gaṇa राजदन्तादि in der Kâç.

*शिरोभव m. *Kopfhaar* Gal.

शिरोभाग m. 1) *Gipfel* (eines Baumes). — 2) *Kopfende* (eines Bettes) Kâd. (1793) 29,6 (v. l. शिरोधामन्). Harshaḱ. 92,5. 115,9. शयनीय° Kâd. 80,1 (145,14).

शिरोऽभिताप m. *Kopfschmerz* MBh. 3,297,70. Suçr. 2,319,4.

शिरोभूषण n. *Kopfschmuck.*

शिरोभूषणाय्, °यते *einen Kopfschmuck bilden.*

शिरोमणि m. 1) *ein auf dem Kopfe getragenes Juwel, Diadem.* In übertragener Bed. so v. a. *die Krone von, der Erste —, der Schlimmste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Hem. Par. 1, 322. 390. Uttamaḱ. 91. Nom. abstr. °ता f. 147. — 2) Titel verschiedener aussergewöhnlicher Werke S. S. S. 2. Opp. Cat. 1. °खण्डन n. und °व्याख्या f. ebend. — 3) Bez. bekannter ausgezeichneter Gelehrter.

शिरोमणिमथुरानाथीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*शिरोमर्मन् m. *Wildschwein.*

शिरोमात्रावशेष Adj. *von dem nur der Kopf übrig geblieben ist* (Râhu).

शिरोमुख n. Sg. *Kopf und Gesicht* Âçv. Gṛhj. 4,3,20.

शिरोमौलि m. *Diadem* als Bez. einer bekannten bedeutenden Persönlichkeit.

शिरोरक्षिन् m. *Leibdiener —, Trabant eines Für-*

sten Harshak. 121,21.

शिरोरुज् f. *Kopfschmerz.*

शिरोरुजा f. 1) dass. — 2) **Alstonia scholaris.*

**शिरोरुह्* m. *Kopfhaar.*

शिरोरुह् m. (adj. Comp. f. आ) 1) dass. — 2) *Horn.*

शिरोरोग m. *Kopfkrankheit.* °यज्ञोपवीतदान n. Titel Burnell, T.

शिरोऽर्ति f. *Kopfschmerz.* Vgl. शिरोऽभि.

शिरोवर्तिन् Adj. *seinen Kopf herhaltend,* so v. a. *sich zur Strafe bereit erklärend, wenn der Angeklagte durch ein Gottesurtheil sich reinigt.*

**शिरोवल्ली* f. *der Kamm eines Pfaues.*

शिरोवस्ति m. oder f. *Application von Oel und anderen Flüssigkeiten auf den Kopf* Mat. med. 18.

शिरोवास्य Adj. *auf dem Kopfe zu tragen, — tragbar* Kampaka 133. 154.

शिरोविरेक m. = शिरोविरेचन 2).

शिरोविरेचन 1) Adj. *den Kopf ausputzend.* — 2) n. *ein Mittel zum Ausputzen des Kopfes.*

**शिरोवृत्त* n. *Pfeffer* Râǵan. 6,32.

**शिरोवृत्तफल* m. *eine roth blühende Achyranthes aspera.*

शिरोवेदना f. *Kopfschmerz* Kâd. 240,19 (392,15.

**शिरोवेष्ट* m. und **°वेष्टन* n. *Turban.*

शिरोव्रत n. *eine best. Begehung.*

**शिरोऽस्थि* n. *Schädel.*

शिरोहृत्कमल n. *Kopf und Herz als Lotusblüthe gedacht* 138,6.

**शिल्*, शिलति (उञ्छे).

शिल 1) m. (*n.) *eine auf dem Felde zurückgebliebene Aehre* und *das Auflesen derselben* Baudh. 3,2,14. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pârijâtra. — शिला und शिली s. bes.

शिलक m. N. pr. eines Mannes.

**शिलगर्भज* m. *eine best. Pflanze,* = पाषाणभेदन.

**शिलज* 1) n. *Erdharz* Râǵan. 12,141. — 2) f. आ *ein best. Heilstoff* Râǵan. 5,37.

शिलतरि MBh. 13,1860 fehlerhaft für शिलरति.

शिलंधर (!) oder शिलंधिर (!) m. N. pr. eines Mannes.

**शिलप्रस्थ* n. N. pr. Kâç. zu P. 6,3,63.

शिलमानखान m. = سليمان خان.

शिलरति Adj. *der sich mit Aehrenlesen begnügt* MBh. 13,26,102.

**शिलवक्* n. (Kâç. zu P. 6,3,63) und **°वाक्* f. N. pr.

शिलवृत्ति Adj. *von Aehrenlesen lebend.*

1. शिली f. 1) *Stein, Fels.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) = मनःशिला *rother Arsenik, Realgar* Râǵan. 13,2.49. — 3) **Kampfer* Râǵan. 12,61. — 4) * = द्वाराधोदारु (द्वाराधः स्थितदारु), स्तम्भशीर्ष, स्तम्भादेरधोदारु. — 5) N. pr. *a)* eines Flusses. — *b)* eines Frauenzimmers.

2. शिला = शिरा, सिरा *Ader.*

**शिलाकर्णी* f. *Boswellia thurifera.*

**शिलाकुट्* und **°क* m. *ein zum Ausbrechen oder Behauen von Steinen dienendes Instrument.*

**शिलाकुसुम* n. *Storax.*

शिलाक्षर n. *Lithographie.*

शिलागृह् n. *ein Gemach in einem Felsen, ein aus Steinen aufgeführtes Häuschen.*

शिलाचक्र n. *ein Diagramm auf einem Steine.*

शिलाचय m. *Steinmasse, Berg.* कनक° *ein Berg von Gold.*

शिलाज n. 1) *Erdharz.* — 2) **Eisen.* — Vgl. शिलज.

शिलाजतु (Kâd. 136,23=239,14) und **शिलाजित्* n. *Steinharz* Râǵan. 13,2.68. Mat. med. 95.

**शिलाजनी* f. *eine best. Pflanze.*

**शिलाटक* m. = अट्, तिल (H. an. nach Zach. Beitr. 90), विलेप, बिल (?).

शिलातल n. *ein Stein* oder *Fels mit horizontaler Fläche* Çiç. 17,5. Vâsav. 84,1. 264,4.

**शिलातमज* n. *Eisen* Râǵan. 13,44.

**शिलात्मिका* f. *Schmelztiegel.*

शिलात्व n. *das Steinsein, die Natur des Steins.*

**शिलात्वच्* f. *ein best. Heilstoff* Râǵan. 5,41.

शिलाद् m. N. pr. eines Mannes.

**शिलादारु* m. *Erdharz* Râǵan. 12,142.

शिलादान n. *das Schenken eines Steines* (sc. aus Çâlagrâma).

शिलादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

**शिलाधातु* m. 1) *weisse Kreide.* — 2) *gelber Ocker* Râǵan. 13,61.

शिलानिचय m. *Steinhaufe, Felsenmasse.*

**शिलानिर्यास* m. *Erdharz.*

**शिलानीड* (Conj.) m. Bein. Garuḍa's.

**शिलाह्व* m. *Bauhinia tomentosa* Râǵan. 9,40.

शिलान्धस् n. *auf dem Felde zurückgelassene Aehren.*

शिलापट्ट m. *ein flacher zum Sitzen* (oder *Zerreiben, Zermahlen*) *sich eignender Stein* Vâsav. 217,3.

शिलापट्टक m. dass. Vidḍh. 53,9.

शिलापुत्र m. 1) **Reibstein.* — 2) = शिलापुत्रक Kap. 6,4.

शिलापुत्रक m. *Torso.*

**शिलापुष्प* n. *Erdharz* Râǵan. 12,141.

शिलापेष m. *ein zum Zermahlen dienender Stein* Mârk. P. 14,72.

**शिलाप्रसून* n. *Erdharz* Râǵan. 12,142.

शिलाप्रासाद m. *ein Tempel aus Stein.*

शिलाफलक n. = शिलापट्ट Vishṇus. 28,28 nach dem Comm.; vgl. jedoch Jolly in seiner Uebersetzung.

शिलाबन्ध m. *Mauerwerk.*

**शिलाभव* n. *Erdharz.*

**शिलाभिद्* (Bhâvapr. 4,11) und **°भेद्* (Râǵan. 5, 37) m. *Plectranthus scutellarioides.*

शिलामय Adj. (f. ई, nachlässig आ) *steinern* Vâsav. 289,2. 298,5. वर्ष *Steinregen.*

**शिलामल* n. *Erdharz.*

शिलामाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

शिलायूप m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

**शिलारम्भा* f. *wilder Pisang* Râǵan. 11,40.

**शिलालिन्* m. N. pr. eines Verfassers von नटसूत्र.

शिलावर्षिन् Adj. *Steine regnend* Ragh. 4,40.

**शिलावल्का* f. *ein best. Heilstoff* Râǵan. 5,41.

शिलावह् N. pr. 1) m. Pl. einer Völkerschaft. — 2) f. आ eines Flusses.

शिलावेश्मन् n. *Felsengrotte.*

**शिलाव्याधि* m. *Erdharz.*

शिलाशस्त्र n. *Steinwaffe.*

शिलाशित Adj. *an einem Steine gewetzt* (Pfeil) MBh. 4,42,10. 7,10,20. 156,145. 8,28,4. R. 3,68,44.

शिलाशन 1) Adj. *auf einem Steine sitzend.* — 2) *n. *Erdharz.*

**शिलासार* n. *Eisen.*

शिलास्तम्भ m. *eine Säule von Stein.*

**शिलास्वेद* m. *Erdharz.*

शिलाहारिन् Adj. *Aehren lesend.*

शिलाह्व (!) m. N. pr. eines Mannes.

**शिलाह्व* n. *Erdharz.*

**शिलि* m. *Betula Bhojpatra.*

**शिलिक* m. gaṇa पुरोहितादि.

शिलिकाकोष्ठ N. pr. eines Gebirgsdorfes.

शिलिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

**शिलिन* m. N. pr. eines Mannes.

**शिलिन्द्* m. *ein best. Fisch.*

शिलिंध्र Hariv. 3606 fehlerhaft für शिलोंध्र.

1.**शिली* f. 1) *eine Art Wurm.* Nach Bhâguri in der Einl. zu Mâdhavîjadhâtuvṛtti *das Weibchen des* गण्डपद्. Mittheilung von Aufrecht. — 2) *Froschweibchen* Nîlak. zu MBh. 4,42,11. — 3) = स्तम्भशीर्ष und द्वाराधःस्थितकाष्ठ.

2. शिली Adv. *mit* भू *zu Stein —, hart wie Stein werden* Vikramâñkaḱ. 12,50.

शिलींध्र 1) *m. *a) Musa sapientum.* — *b) ein best. Fisch, Mystus Chitala.* — 2) *f. ई *a) ein best. Vogel.* — *b) eine Art Wurm.* — *c) Lehm.* — 3) n.

a) *die Blüthe von Musa sapientum.* — *b*) *Pilz* Hariv. 2,11,15. — *c*) **eine Art Jasmin.* — *d*) **ein best. Baum.*

*शिलींध्रक n. *Pilz* Bhâvapr. 1,292.

शिलींध्राय् *einen Pilz darstellen.* शिलींध्रायित n. impers. Dh. V. 22,3.

शिलीपद् (*m.) *Anschwellung der Füsse* Dhûrtas. 46.

शिलीपृष्ठ Adj. als Beiw. eines Schwertes. Nach Nilak. शिली = *Froschweibchen.*

शिलीमुख 1) Adj. *a*) als Beiw. eines Schwertes. Nach Nilak. शिली = *Froschweibchen.* — *b*) *= जडीभूत. — 2) m. *a*) *Pfeil* Çiç. 6,16. 19,12. 18. 20, 9. 27. 31. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Biene* Çiç. 19,12. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) **Schlacht.* — *d*) N. pr. eines Hasen.

*शिलूष m. 1) *Aegle Marmelos.* — 2) N. pr. eines Ṛshi.

*शिलेय 1) Adj. *steinhart.* — 2) n. *Erdharz.*

शिलोच्चय m. *Berg* Gaut. Baudh. 3,10,2. Chr. 74, 4. Çiç. 12,47.

शिलोञ्छ 1) m. *das Aehrenlesen* Âpast. m. Du. und n. Sg. *das Aehrenlesen und das Aufsammeln von Körnern.* — 2) f. आ *ein Lebensunterhalt durch Aehrenlesen* Baudh. 3,1,7. 2,14.

शिलोञ्छन n. *das Aehrenlesen, das Auflesen von Körnern.*

1. शिलोञ्छवृत्ति f. *ein Lebensunterhalt durch Aehrenlesen.*

2. शिलोञ्छवृत्ति Adj. *von Aehrenlesen lebend.*

शिलोञ्छिन् Adj. dass. Bâlar. 298,12.

*शिलोत्थ n. *Erdharz* Râgân. 12,142.

*शिलोद्भव n. 1) *Erdharz* Râgân. 12,141. — 2) *Gold.* — 3) *eine Art Sandel.*

शिलोद्भेद् m. *Plectranthus scutellarioides* Karaka 6,18. Vgl. शिलाभेद् und पाषाणभेद्.

*शिलौकस् m. Bein. Garuḍa's.

1. शित्य॰ Adj. (f. आ॰) *bunt* Maitr. S. 3,13,6.

2. शित्य॰ 1) n. *a*) *Buntheit, Zierat, Schmuck.* — *b*) *Kunstwerk.* कर्ता शित्यसकृन्नाणाम् Beiw. Viçvakarman's. — *c*) *Kunstfertigkeit, Kunst, Handwerk.* Als Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *d*) *Hantirung*, so v. a. *Thätigkeit* überh. Auch m. Bhâg. P. — *e*) Name *gewisser* Çastra, welche zum 6ten Tage des Prshṭhja Shaḍaha, am Viçvagit u. s. w. recitirt werden. — *f*) जमदग्नेः शित्ये Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *g*) **Opferlöffel.* Nach Zach. Beitr. 80. 84 ist शिष्प gemeint. — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) *f. शित्या *Barbierstube.* — 4) f. शित्यी *Künstlerin.*

शित्यक 1) (wohl n.) *eine Art Schauspiel.* — 2) *f. शित्यिका *eine Art Gras* Râgân. 8,129.

शित्यकलादीपिका f. Titel Burnell, T.

शित्यकार् 1) *m. *Künstler, Handwerker.* — 2) f. ई *Künstlerin, Handwerkerin.*

शित्यकारक *m. und f. °रिका = शित्यकार् 1) 2).

शित्यकारिन् m. und °रिणी f. desgl.

शित्यगृह् n. und *शित्यगेह् n. *die Werkstätte eines Künstlers* oder *Handwerkers.*

शित्यजीविका f. *die Kunst* oder *ein Handwerk als Lebensunterhalt.*

शित्यजीविन् 1) Adj. *von einem Handwerke lebend;* m. *Handwerker, Künstler* Âpast. 1,18,18, v. l. — 2) *f. °विनी *Handwerkerin, Künstlerin.*

शित्यत्व n. *das Buntsein, Geschmücktsein.*

शित्यप्रजापति m. Bein. Viçvakarman's.

शित्यवत्त् m. *Künstler..*

शित्यविद्या f. *die Kenntniss der Künste* oder *Handwerke.*

शित्यविधानदृष्ट Adj. *nach den Regeln der Kunst gemacht* Varâh. Jogaj. 8,1.

शित्यवृत्ति f. *ein durch ein Handwerk gewonnener Lebensunterhalt* Gaut. 10,60.

*शित्यशाल n. und *°शाला f. = शित्यगृह्.

शित्यशास्त्र n. *die Lehre von den Künsten* oder *Handwerken.* Auch Titel bestimmter Werke Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शित्यसर्वसंग्रह् m. Titel Burnell, T.

शित्याजीव m. *Handwerker, Künstler* Âpast.

शित्यार्थसार Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शित्यालय m. *Werkstätte eines Künstlers* oder *Handwerkers.*

शित्यिक Adj. *sich auf die Künste verstehend* (Çiva). Nach Nilak. *sich wenig auf Künste verstehend.*

शित्यिपत्तन m. *Künstler, Handwerker.*

शित्यिपुत्र 1) Adj. *sich auf eine Kunst verstehend;* m. *Künstler, Handwerker* Gaut. Chr. 214,4. f. °नी *Künstlerin, Handwerkerin.* Am Ende eines Comp. *Bildner von* Naish. 7,31. — 2) *f. °नी *ein best. Gras* Râgân. 8,129.

*शित्यिशाला f. *die Werkstätte eines Künstlers* oder *Handwerkers.*

शित्यिशास्त्र n. = शित्यशास्त्र.

*शित्यिसार m. *Olibanum* Gal.

शित्योपजीविन् m. *Künstler, Handwerker* Gaut. 15,18.

शित्स्कृन m. N. pr. eines Dichters. Wird auch शिल्कृन und मित्स्कृण geschrieben.

शिव॰ 1) Adj. (f. आ॰) *a*) *gütig, freundlich, günstig, angenehm, zuträglich, wohlthuend, heilsam, segensreich, lieb.* Compar. शिवतर्, Superl. शिवतम, Adv. शिवम् *freundlich, zärtlich.* — *b*) *glücklich, froh* Bhâg. P. — 2) m. *a*) *Heil, Wohlfahrt;* gewöhnlich n. — *b*) **Erlösung.* — *c*) euphemistischer Name Rudra's; von ihm später übertragen auf den in die Dreiheit aufgenommenen Gott dieses Namens. Du. Çiva *und seine Gattin.* — *d*) *ein secundärer* Çiva *bei den* Çaiva, *ein Erlöster besonderer Art* Hemâdri 1,611,8. — *e*) Pl. Bez. *bestimmter erlöster Brahmanen* MBh. 5,109,18. — *f*) = शिवलिङ्ग. — *g*) **ein Gott* überh. — *h*) *Schakal* 74,20. Gewöhnlich शिवा f. — *i*) **die heilige Schrift.* — *k*) Bez. *des sechsten Monats.* — *l*) **ein Pfosten, an den die Kühe angebunden werden* oder *an dem sie sich kratzen.* — *m*) **Bdellium.* — *n*) **die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum* H. an. 2,538; vgl. Zach. Beitr. 85. — *o*) **eine Art Stechapfel* und = पुण्डरीक (द्रुम). — *p*) **Quecksilber* Râgân. 13,108. Vgl. शिवबीज. — *q*) *eine best. Glück verheissende Constellation.* — *r*) *ein best. Krankheitsdämon.* — *s*) *= शुक्र m., काल m. und वसु m. — *t*) N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern im dritten Manvantara. — β) eines Sohnes des Medhâtithi und verschiedener anderer Personen Hem. Par. 1, 420. — 3) f. शिवा *a*) Çiva's *Energie,* personificirt als *seine Gattin* Hemâdri 2,*a*,90,5. 7. Vâsav. 243,2. — *b*) *Erlösung* ÇKDr. nach verschiedenen Purâṇa. — *c*) *Schakal* (ein Unglück verheissendes Thier, also euphemistisch so genannt) Baudh. 1,21,16. Çiç. 18, 76. Vâsav. 243,2. — *d*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma, Terminalia Chebula* oder *citrina, Emblica officinalis, Jasminum auriculatum, Gelbwurz, Dûrvâ-Gras* und = श्यामा. — *e*) **die Wurzel von Piper longum.* — *f*) **Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,58. — *g*) *ein best. Metrum.* — *h*) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — *i*) N. pr. α) der Gattin Anila's, Aṅgiras' und verschiedener anderer Frauen. — β) eines Flusses. — 4) *f. शिवी Çiva's *Gattin.* — 5) n. *a*) *Heil, Wohlfahrt, Wohlergehen.* शिवाय गम्यताम् so v. a. *reise glücklich;* शिवेन *glücklich,* भविष्यति शिवेन मे *wird zu meinem Glücke sein,* शिवेनेक्षस्व माम् so v. a. *schaue mich mit Glück bringenden Augen an,* शिवेभिम् als Adv. — *b*) **Erlösung.* — *c*) **Wasser.* — *d*) **Steinsalz.* — *e*) **Seesalz.* — *f*) **eine Art Borax.* — *g*) **Eisen.* — *h*) **Myrobalane.* — *i*) **Tabernaemontana coronaria.* — *k*) **Sandel.* — *l*) Titel eines Purâṇa, = शिवपुराण, शैव. — *m*) N. pr.

α) des Hauses, in dem die Pâṇḍava verbrannt werden sollten. — β) eines Varsha in Plakshadvîpa und in Gambudvîpa.

*शिवक m. 1) *ein Idol* Çiva's. — 2) *ein Pfahl, an den eine Kuh gebunden wird* oder *an dem sie sich kratzt.*

*शिवकर m. N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

शिवकर्णामृत n. Titel eines Werkes Burnell, T.

शिवकर्णी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शिवकवच n. Titel verschiedener Kavaka Burnell, T. Opp. Cat. 1. Verz. d. Oxf. H. 26,*a*,37. 74,*b*,9. 94,*a*,39.

शिवकाञ्ची f. N. pr. einer Stadt. °माहात्म्य n. Burnell, T.

*शिवकान्ता f. Çiva's *Geliebte*, Durgâ.

*शिवकान्ती f. N. pr. eines Tîrtha.

शिवकामडुघा f. N. pr. eines Flusses.

शिवकारिणी f. *eine Form der* Durgâ.

शिवकिंकर m. N. pr. eines Autors.

*शिवकीर्तन m. 1) *ein Verehrer* Çiva's. — 2) Bein. *a*) Vishṇu's. — *b*) Bhṛṅgariṭa's.

शिवकुण्ड N. pr. einer Oertlichkeit.

*शिवकेसर m. *Mimusops Elengi.*

शिवकोपमुनि m. N. pr. eines Autors.

शिवकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

शिवक्षेत्र n. 1) *ein* Çiva *geheiligtes Gebiet.* — 2) N. pr. eines best. *Gebietes.*

शिवगङ्गा f. N. pr. eines Flusses Pulastja im Comm. zu Parâçarasmṛti 98,*a* nach Aufrecht. °माहात्म्य n.

शिवगङ्गातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शिवगण N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) n. der von ihm gegründeten Stadt.

*शिवगति m. N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

शिवगीता f. Titel eines Abschnitts im Padmapurâṇa. °तात्पर्यबोधिनी f., °दीपिका f., °भाष्य n. und °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

शिवगुप्तदेव m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. Antiq. 1876, S. 55.

शिवगुरु m. N. pr. des Vaters von Çaṁkarâkarja.

*शिवघर्मज m. *der Planet Mars.*

शिवंकर 1) *Adj. *Heil bringend, wohlthätig.* — 2) m. *a*) bildliche Bez. α) *der Strafe.* — β) **des Schwertes.* — *b*) N. pr. α) eines best. Krankheitsdämons. — β) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.

शिवचतुर्दशी f. *ein dem* Çiva *geweihter 14ter Tag.*

शिवचम्पू f. (Burnell, T.) und °प्रबन्ध m. Titel von Werken.

शिवचित्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,267.

*शिवज्ञा f. *eine Verehrerin* Çiva's.

शिवज्ञान n. *Kenntniss der Glück bringenden Omina.*

शिवज्योतिर्विद् m. N. pr. eines Autors.

शिवतत्त्व n., °प्रकाशिका f., °बोध m., °रत्नकलिका f., °रत्नाकर m., °रहस्य n., °विवेक m., °सुधानिधि m. und °तत्त्वोपनिषद् f. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शिवतत्परसूत्र n. und शिवतत्त्व desgl.

शिवता f. *der Rang eines* Çiva *genannten Erlösten.*

शिवताण्डवस्तोत्र n. Titel Bühler, Rep. No. 492.

शिवताति 1) Adj. *wohlthuend, Heil bringend* Mâlatîm. ed. Bomb. 205,8. — 2) f. *Wohlfahrt.*

शिवताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 234.

शिवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शिवत्व n. 1) Çiva's *Wesen.* — 2) *der Rang eines* Çiva *genannten Erlösten.*

शिवदण्डक Titel Burnell, T.

शिवदत्त 1) m. N. pr. verschiedener Männer Vardhamânak. 1,51. Auch °मिश्र. — 2) *n. Vishṇu's *Diskus.*

*शिवदत्तपुर n. N. pr. einer *Stadt* der Prâṅkas.

शिवदर्शक Titel Burnell, T.

शिवदायिन् Adj. *Heil bringend* Mâlatîm. 91,17. v. l. शिवताति.

शिवदारु n. *Pinus Deodora.*

शिवदास m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °दास und °देव.

शिवदिश् f. *Nordosten.*

शिवदीक्षा f. Titel eines Werkes. °टीका f.

*शिवदूतिका f. N. pr. einer der göttlichen Mütter.

शिवदूती f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,88,1. 5.

शिवदृष्टि f. Titel eines Werkes (*System der* Çaiva).

शिवदेव 1) m. N. pr. *a*) zweier *Fürsten* von Nepal Ind. Antiq. 9,169. 175. 178. — *b*) eines Grammatikers. — 2) n. = शिवदैव.

शिवदैव n. *das unter* Çiva *stehende Mondhaus* Ârdrâ.

शिवधर्मणिदीपिका f. Titel eines Werkes.

*शिवद्रुम m. *Aegle Marmelos* Râǵan. 11,192.

*शिवद्विष्टा f. *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,68.

शिवधनुर्वेद m. Titel eines dem Vjâsa zugeschriebenen Werkes.

शिवधर्म m. Titel eines Upapurâṇa Hemâdri 1,517,1. 532,21. 2,*a*,19,21 (Pl.). 21,7. °खण्ड (Opp. Cat. 1), °शास्त्र n. (ebend.), °धर्मोत्तर und °धर्मोत्तरशास्त्र n.

*शिवधातु m. *Opal* oder *Chalcedon.*

शिवधार n. N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 22,49.

शिवधारिणी f. *eine Form der* Durgâ. v. l. शिवकारिणी.

शिवध्यानपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शिवनक्षत्रपुरुषव्रत n. *eine best. Begehung.*

शिवनाथ m. N. pr. eines Mannes.

शिवनाभि m. *eine Art* Liṅga.

शिवनामाष्टोत्तरशतक n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

शिवनारायण m. Çiva *und* Nârâjaṇa *als eine Gottheit.*

शिवनारायणदास, °सरस्वतीकण्ठाभरण (Verz. d. B. H. No. 535. 819) und शिवनारायणानन्दतीर्थ (Burnell, T.) m. N. pr. von Autoren.

शिवपञ्चमुखध्यान n., °पञ्चाक्षरस्तोत्र n., °पञ्चाक्षरीनक्षत्रमालिका f. und °पञ्चाङ्ग Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*शिवपत्र n. *eine rothe Lotusblüthe.*

शिवपद n. *Erlösung* Ind. St. 14,370.

शिवपवित्रक n. *ein best. Fest* Vratarâǵa 1,3,*a* nach Aufrecht.

शिवपार्वतीसंवाद m. Titel Burnell, T.

*शिवपुत्र m. Patron. Gaṇeça's Gal.

*शिवपुर f. Bein. der *Stadt* Kâṁî Gal.

शिवपुर n. und °पुरी f. N. pr. verschiedener *Städte* oder Dörfer. °पुरी f. auch *Bein. von *Benares.*

शिवपुराण n. Titel eines Purâṇa.

*शिवपुष्पक m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,26. Vgl. शीतपुष्पक.

शिवपूजा f. Çiva's *Verehrung* Verz. d. Oxf. H. 45,*a*,23. 85,*a*,42. 273,*b*,24. Als Titel, °पद्धति f., °मक्तिमन् m., °विधान n. und °विधि m. desgl. Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शिवप्रसादविकृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शिवप्रिय 1) *m. *a*) *Agati grandiflora.* — *b*) *Stechapfel.* — 2) f. आ Çiva's *Gattin.* — 3) *n. *a*) die Beere von *Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11, 189. — *b*) *Bergkrystall* Râǵan. 13,202.

शिवफलाभिषेक m. Titel Burnell, T.

*शिवबीज n. *Quecksilber* Râǵan. 13,108.

शिवभक्त m. *ein Verehrer* Çiva's Hemâdri 1,390, 4. °माहात्म्य n. Titel Burnell, T.

शिवभक्तानन्द Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

शिवभक्तानन्दकारिका f. Titel eines Stotra ebend.

शिवभक्ति f. Çiva's *Verehrung*. °माहात्म्य n. (Opp. Cat. 1), °सिद्धि f. und °सुधोदय m. (Opp. Cat. 1) Titel.

शिवभट्ट m. N. pr. des Vaters von Nâgeçabhaṭṭa.

शिवभद्र m. N. pr. eines Mannes.

शिवभागवत m. angeblich = शिवस्य भागवतः und dieses = भगवान्भक्तिरस्य.

शिवभारत n. Titel eines Werkes Burnell, T.

शिवभास्कर m. Çiva *als Sonne*.

शिवभुजंग m. und °भुजंगाष्टक n. Titel Burnell, T.

शिवभूति und °क m. N. pr. eines Ministers.

शिवमन्त्र m. Çiva's *Spruch* Spr. 6504. Burnell, T. °विधि m. Opp. Cat. 1.

शिवमय Adj. (f. आ metrisch) 1) *voller Heil*. — 2) *ganz* Çiva *ergeben*.

*शिवमल्लिक 1) m. *Terminalia Arunja* Râǵan. 9, 121. — 2) f. °मल्लिका *Agati grandiflora* Râǵan. 5,123.

*शिवमल्ली f. 1) *Agati grandiflora*. — 2) *Getonia floribunda* Râǵan. 10,116. Bhâvapr. 1,227.

शिवमहिमन् m. Çiva's *Majestät*. °महिम्नः स्तोत्रम् Burnell, T.

*शिवमात्र *eine best. hohe Zahl bei den Buddhisten*.

शिवमानसपूजा f. und शिवमानसिकस्नान n. Titel Burnell, T.

शिवमार्ग m. *Erlösung* Ind. St. 14,370.

शिवमाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 194.

शिवमाहात्म्य n. (Burnell, T.) und °खण्ड (Opp. Cat. 1) Titel.

शिवयज्वन् m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शिवयोग m. Titel Burnell, T.

शिवयोगिन् m. 1) *ein Çaiva-Mönch* Hemâdri 1, 156,3. 621,14. — 2) N. pr. eines Lehrers.

शिवयोगीन्द्र m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शिवयोषित् f. Çiva's *Weib*.

शिवरत्नावली f. Titel.

शिवरथ m. N. pr. eines Mannes.

*शिवरस m. *drei Tage altes Reiswasser*.

शिवरहस्य n., °काण्ड (Burnell, T.), °खण्ड (Opp. Cat. 1) und °पुराण n. Titel.

शिवरहस्यीय Adj. *zum* Çivarahasja *gehörig*.

शिवराघवसंवाद m. Titel Burnell, T.

शिवराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 10,365. °चरित्र n. Titel Burnell. T.

शिवराजधानी f. Bez. der *Stadt* Kâçî.

शिवराजभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

शिवरात्रि f. 1) *der dem* Çiva *geweihte 14te Tag in der dunkelen Hälfte des* Phâlguna. — 2) *eine Form der* Durgâ, = महाकाली Hemâdri 2,*a*,87,9.

शिवरात्रिकल्प m., °रात्रिमाहात्म्य n., °रात्रिव्रत n. und °रात्र्यर्घ m. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शिवराम m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °चक्रवर्तिन्, °तीर्थ, °भाग्यवत्, °वाचस्पतिभट्टाचार्य und °सरस्वती.

*शिवव्रप्य wohl N. pr. einer Oertlichkeit, anzunehmen für शैवव्रप्य.

शिवलिङ्ग n. 1) Çiva-*Phallus* Ind. St. 15,286. 291. 362. — 2) *Bein. der Stadt Kâçî Gal.

शिवलिङ्गदानविधि m., °लिङ्गपरीक्षा f., °लिङ्गप्रतिष्ठाक्रम m., °लिङ्गप्रतिष्ठाप्रयोग m., °लिङ्गलक्षण n., °लिङ्गानन्दज्ञानोदय m., °लिङ्गसूर्योदय m. und शिवलीलार्णव m. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शिवलोक m. Çiva's *Welt* (auf dem Kailâsa).

शिववर्मन् m. N. pr. eines Ministers.

*शिववल्लिका f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,33.

*शिववल्ली f. 1) = शिववल्लिका Râǵan. 3,34. — 2) *Acacia concinna* Râǵan. 8,75.

*शिववाहन m. Çiva's *Reitthier*, d. i. *Stier* Râǵan. 19,24.

शिवविप्र m. *ein Brahmane als Verehrer* Çiva's Hemâdri 1,303,11. 390,14.

शिवविवाहप्रयोग m. und शिवविष्णुस्तोत्र n. Titel Burnell, T.

*शिववीर्य n. *Quecksilber* Garbe zu Râǵan. 13,110.

शिववृतकल्प m. Titel Opp. Cat. 1.

1. शिवशक्ति f. Du. Çiva *und seine Energie*.

2. शिवशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

शिवशक्तिमय Adj. *aus* Çiva *und seiner Energie hervorgegangen* u. s. w.

शिवशक्तिसिद्धि f. und शिवशब्दखण्ड (Opp. Cat. 1) Titel.

शिवशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

*शिवशेखर m. 1) *Agati grandiflora* Râǵan. 5,123. — 2) *Stechapfel* Râǵan. 10,17.

शिवश्री m. N. pr. eines Fürsten.

शिवषडक्षरस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

शिवसंहिता f. Titel eines Werkes.

शिवसंकल्प 1) Adj. *freundlichen Willen hegend*. — 2) m. Bez. *der Sprüche* VS. 34,1. fgg. Titel einer Upanishad, auch शिवसंकल्पोपनिषद् f. Opp. Cat. 1.

शिवसमरस Adj. *mit* Çiva *gleiche Gefühle habend*. Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 15,383.

शिवसमुद्र m. N. pr. eines Wasserfalls.

शिवसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

शिवसहस्रनामन् n. Titel Burnell, T.

शिवसिंह m. N. pr. verschiedener Fürsten Ind. Antiq. 9,185 (°देव). 190.

शिवसिद्धान्त m. Titel eines astr. Werkes.

शिवसुन्दरी f. Çiva's *Gattin*.

शिवसूत्र n. Pl. 1) Bez. der 14 am Eingange von Pâṇini's Grammatik stehenden, dem Gott Çiva zugeschriebenen Sûtra, die das Alphabet enthalten. — 2) Titel von philosophischen, dem Gott Çiva zugeschriebenen Sûtra Opp. Cat. 1.

शिवसूनि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शिवस्कन्द und शिवस्कन्ध m. N. pr. eines Fürsten.

शिवस्तवराज m., शिवस्तुति f. (auch Verz. d. Oxf. H.), शिवस्तोत्र n. (auch Verz. d. Oxf. H. 94,*a*,39), °व्याख्या f., शिवस्थलमहिमवर्णन n., शिवस्वरूपपूजा f., °विधि m. und °स्वरूपमन्त्र m. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शिवस्वाति m. N. pr. eines Fürsten.

शिवस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Männer.

शिवाकार Adj. (f. आ) *von wohlthuendem Aussehen* und zugleich Çiva-*gestaltig* Râǵat. 3,416.

*शिवाकु m. N. pr. eines Mannes.

*शिवाक्ष n. *die Beere von Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11,189.

शिवागम m. Çiva's *Lehre*. Auch als Titel eines best. Werkes.

*शिवाटिका f. 1) *Boerhavia procumbens* Râǵan. 5, 115. — 2) *eine Grasart* Bhâvapr. 1,219.

शिवाटी f. wohl dass.

*शिवात्मक n. *Steinsalz*.

शिवादित्यमणिदीपिका f. Titel Burnell, T.

शिवादित्यमिश्र m. N. pr. eines Autors.

शिवादेशक m. *Schicksalsdeuter, Astrolog*.

शिवाद्वैतनिर्णय m. (Burnell, T.) und शिवाद्वैतप्रकाशिका f. Titel von Werken.

शिवानन्द m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शिवानन्दलहरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शिवानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Autors.

*शिवानी f. 1) Çiva's *Gattin*. — 2) *Sesbania aegyptiaca*.

शिवानुभवसूत्र n. und शिवापमार्जनमालामन्त्रस्तोत्र n. Titel Burnell, T.

शिवापर Adj. etwa *der das Gegentheil von gütig ist*.

*शिवापीड m. *Getonia floribunda* Râǵan. 10,116.

*शिवाप्रिया f. *Ziege (dem Schakal lieb)*.

*शिवाफला f. *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma* Râǵan. 8,34.

शिवाबलि m. *eine den Schakalen hingeworfene Spende*.

शिवाभिमर्शन Adj. *gelinde* — oder *heilsam berührend.*

शिवायतन n. *ein* Çiva-*Tempel.*

*शिवाराति und *शिवारि m. *Hund* (*Feind des Schakals*).

शिवारुद्र m. *eine Form* Çiva's (als *Hermaphrodit*).

*शिवार्क m. *Getonia floribunda* Râǵan. 10,116.

शिवार्कचन्द्रिका f., शिवार्कमणिदीपिका f., शिवार्चनचन्द्रिका f. und शिवार्चनदीपिका f. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शिवार्णव m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शिवार्ति f. und °प्रकार m. Titel Burnell, T.

शिवार्य m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,365.

शिवालय m. 1) Çiva's *Behausung, der* Kailâsa Ind. St. 15,446. — 2) *ein* Çiva-*Tempel.* — 3) **Leichenstätte.* — 4) **roth blühendes Basilienkraut.*

शिवालिखित n. Titel eines Werkes.

*शिवालु m. *Schakal* Râǵan. 19,8.

शिवाष्टक n., शिवाष्टपदी f., शिवाष्टोत्तरभाष्य n., शिवाष्टोत्तरशतनामन् n. und शिवास्तुति f. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*शिवास्मृति f. *Sesbania aegyptiaca.*

*शिवाह्लाद m. *Getonia floribunda* Râǵan. 10,116.

*शिवाह्वा f. *eine best. Schlingpflanze.*

शिवि, शिविक, शिविका und शिविकाल s. u. शिबि u. s. w.

*शिविविष्ट m. Bein. Çiva's. Vgl. शिपिविष्ट.

शिविर und °गिरि s. शिबिर und °गिरि.

*शिवीय्, °यति *Jmd wie* Çiva *behandeln.*

शिवीरथ s. शिबीरथ.

शिवेतर Adj. *missgünstig, unfreundlich.*

शिवेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*शिवेष्ट 1) m. *a) Getonia floribunda* Râǵan. 10, 116. — *b) Aegle Marmelos* Râǵan. 11,191. — 2) f. आ *Dûrvâ-Gras* Râǵan. 8,108.

शिवोद्भेद m. N. pr. eines Tîrtha.

शिवोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

शिशन् Nebenform von शिश्न *penis.* Nur Instr. शिश्ना; vgl. die fehlerhafte Form शिश्न्या Âçv. Gṛhj. Pariç. 1,13.

शिशपा f. metrisch für शिंशपा.

शिशर्य Adj. *mittheilend, freigebig.*

*शिशयिषा f. *das Schlafenwollen, Schläfrigkeit.*

शिशयिषु Adj. *schlafen wollend, schläfrig* Çiç. 11,22.

शिशव Nebenform von शिशु *Kind.* Nur शिशवस्य.

शिशिर 1) m. n. *a) eine der sechs Jahreszeiten: der erste Frühling, die kühle Zeit* (die Monate Mâgha und Phâlguna umfassend). — *b) Kühle, Kälte, Frost.* Auch Pl. शिशिरस्य संघात: *heftiger Frost.* — 2) Adj. (f. आ) *kühl, kalt.* Compar. शिशिरतर Vâsav. 278,1. — 3) m. *a)* Bez. *des 7ten Monats.* — *b)* N. pr. α) eines Berges Hariv. 3,33,12. — β) eines Sohnes Dhara's von der Manoharâ. — γ) eines Sohnes des Medhâtithi. — δ) eines Lehrers. — 4) *f. आ *a) ein best. Arzeneistoff,* = रेणुका Râǵan. 6,113. — *b) eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,143. — 5) n. *a)* **die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,161. — *b) ein best. mythisches Geschoss.* — *c)* N. pr. eines Varsha in Plakshadvîpa.

शिशिरकर m. und शिशिरकिरण m. *der Mond.*

शिशिरकिरणावासर m. *Montag.*

शिशिरगभस्ति m. und शिशिरगु m. *der Mond.*

शिशिरता f. s. आ° unter आशिशिर.

शिशिरदीधिति m. und शिशिरमयूख m. *der Mond.*

शिशिरमास m. *der kühle Monat* Çiç. 6,65.

शिशिरय्, °यति *kühl machen, abkühlen.* शिशिरित *abgekühlt* Vâsav. 84,1. 140,3.

शिशिरर्तु m. und शिशिरसमय m. *die kühle Jahreszeit.*

शिशिरांशु 1) Adj. *kaltstrahlig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *der Mond* 248,29. Kâd. 141,1 (247,12). Çiç. 11,53. तनुभव: °शो: *der Sohn des Mondes, der Planet Mercur.*

शिशिराद्रि m. N. pr. eines Berges.

शिशिरात्यय m. *Frühling.*

शिशिराय्, °यते *kühl —, kühler werden* Harshaḱ. 189,8.

शिशिरायण Hariv. 1957 fehlerhaft für शैशि°.

शिशिरास्त्र Adj. *ein kaltes Geschoss führend* (der Mond im Kampfe mit Daitja's) Hariv. 13181. v. l. शैशिरास्त्र.

शिशिरी Adv. mit कर् *kühl machen* Harshaḱ. 122,6.

शिशिरोपचार m. *künstliche Abkühlung, eine Vorrichtung zur Abkühlung* Harshaḱ. 161,2.

शिशु m. 1) *Kind, Junges* (Pl. शिश्वस् *Fohlen* ṚV. 1,122,15); auch von *jungen Pflanzen* und der *jugendlichen, noch nicht lange am Himmel stehenden* Sonne. In Comp. gewöhnlich nachstehend (vorangehend 302,28). — 2) Bein. Skanda's. — 3) N. pr. eines Âṅgirasa und verschiedener anderer Männer.

शिशुक m. 1) *ein kleines Kind, jung.* — 2) *ein best. Wasserthier.* Nach den Lexicographen *Meerschwein* und *Delphinus gangeticus* (Râǵan. 19,74). — 3) **ein best. Baum.* — 4) N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,17.

शिशुकाल m. *Kinderzeit, Kindesalter* Paṅḱat. 192,3.

शिशुकृच्छ्र n. *eine best. Kasteiung* Vasishṭha 23,43.

*शिशुक्रन्द m. *Kindergeschrei.*

*शिशुक्रन्दीय Adj. *über das Kindergeschrei handelnd.*

*शिशुगन्धा f. *eine Jasminart.*

शिशुचान्द्रायण n. *eine best. Kasteiung* Baudh. 4,5,18.

शिशुजन m. *Kindervolk* Vâsav. 168,5. 169,1. 245,1.

शिशुता f. und शिशुत्व n. (Paṅḱad.) *Kindheit, Kindesalter; kindisches Wesen.*

शिशुदेश्य Adj. *beinahe noch Kind seiend.*

शिशुनन्दि m. N. pr. eines Fürsten.

शिशुनाक m. N. pr. v. l. für शिशुनाग.

शिशुनाग m. 1) *eine junge Schlange.* — 2) N. pr. eines Fürsten. Pl. *seine Nachkommen, — Dynastie.*

*शिशुनामन् m. *Kamel.*

शिशुपाल und *°क m. N. pr. eines Fürsten der Ḱedi, Sohnes des Damaghosha, der von Kṛshṇa erschlagen wird.

शिशुपालकथा f. Titel einer *Erzählung* Opp. Cat. 1.

*शिशुपालनिषूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

शिशुपालवध m. Titel eines epischen Gedichts von Mâgha. °पर्वन् n. Titel eines Abschnitts im MBh.

शिशुपालशिरश्छेत्तृ m. Bein. Kṛshṇa's.

*शिशुप्रिय m. *Syrup* Râǵan. 14,96.

शिशुभाव m. *Kindheit, kindisches Wesen.*

शिशुमत् Adj. *von Kindern —, von Jungen begleitet.*

शिशुमार 1) m. *a) Delphinus gangeticus* Vâsav. 280,1. Auch *Alligator* Suçr. 1,205,21. — *b) ein in der Gestalt dieses Thieres gedachtes Gestirn am Himmel, das für eine Erscheinung* Vishṇu's *gilt.* Personificirt als ein Sohn Dosha's von der Çarvarî (Bhâg. P. 6,6,14) und auch als Vater der Bhrami, der Gattin Dhruva's. — 2) f. शिशुमारी *a) das Weibchen vom Delphinus gangeticus.* — *b) eine best. Pflanze.*

शिशुमारमुखी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

शिशुमारर्षि m. *ein* Ṛshi *in Gestalt eines Delphinus gangeticus* Tâṇḍja-Br. 14,5,15.

शिशुरोमन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*शिशुवाल्क und *°वाल्यक m. *die wilde Ziege.*

शिशुहरिणदृश् f. *ein Mädchen mit Augen einer jungen Gazelle* Spr. 3801.

शिशूल m. *Kindchen.*

शिशोक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G.

36,557.

शिशोदर् m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,99.

शिश्न m. n. 1) *Schwanz.* — 2) *das männliche Glied.* शिश्नच्छेदन n. Âpast. Vgl. शिशन्.

शिश्नथ m. *Durchbohrung.*

शिश्नदेव Adj. nach Nir. *unkeusch, buhlerisch.* Eher von *geschwänzten Dämonen* oder *falschen Göttern* zu verstehen; auch hat man an *Phallusverehrer* gedacht; vgl. Zimmer, Altind. Leben 116.

शिश्नप्रणेजनी Adj. f. *penem abstergens.*

शिश्नोदर n. Sg. *penis et abdomen* MBh. 3,2,65. 5,40,24.

शिश्नोदरतृप् Adj. *nur den Geschlechtstrieb und den Bauch befriedigend* Bhâg. P. 11,26,3.

शिश्नोदरंभर Adj. dass. Bhâg. P. 12,3,42.

शिश्निनु Adj. in अशिश्निनु.

शिश्वि in सुशिश्वि.

*शिश्विदान Adj. = कृत्नकर्मन् oder अ°, दुराचार.

1. शिष् (शिस्) Nebenform zu 1. शास्; s. daselbst.

2.*शिष्, शेषति (हिंसार्थ).

3. शिष्, शिनष्टि, शिंषति *übrig lassen.* °शिष्यते (TBr. 1,1,9,3. 3,7,6,20) und Pass. °शिष्यते (Çat. Br. 1,3,2,4. 3,8,2,5. 13,1,1,1) intrans. Das Simplex *übrig bleiben* nur in der klassischen Sprache; mit न *mangeln, fehlen.* शिष्ये MBh. 2,55,20 (ed. Vardh. 2,54,20. ed. Calc. 2,1964) fehlerhaft für शेष्ये (von 2. शी); न शिष्यति Mârk. P. 51,113 fehlerhaft für नशिष्यति. Partic. शिष्ट *übrig gelassen, — geblieben, übrig* AV. 2,29,4. 31,3. 3,5,4. 5,26,4. Chr. 66, 26. नालशिष्ट *von dem nur der Stengel übrig geblieben ist,* कृतशिष्ट Pl. so v. a. *dem Gemetzel entronnen,* कृतशिष्ट Adj. so v. a. *vom Raube verschont geblieben.* — Caus. शेषयति, °ते (metrisch) *übrig lassen, verschonen.* शेषित *übrig gelassen, verschont.* कृत° = कृतशिष्ट (s. u. Simplex). — Mit अति *übrig lassen;* Pass. *übrig bleiben.* अतिशिष्ये Hariv. 7498 (2,73,43) fehlerhaft für अतिशिश्ये (von 2. शी). Partic. अतिशिष्ट *übrig geblieben.* — Mit अप *weglassen.* — Mit अव *übrig lassen* Âpast. Çr. 7,14,8. Pass. *übrig bleiben.* अवशिष्ट *übrig geblieben, übrig, — von* (Gen. 311,5, im Comp. vorangehend 136,26); *verschont.* Nach einem Instr. *von dem nur — übrig geblieben ist;* auch am Ende eines Comp. (65,18) in dieser Bed. Im Comp. nach einem Partic. praet. pass. = शिष्ट. कृतशिष्ट so v. a. *dem Tode entronnen,* संध्याकृष्टावशिष्ट so v. a. *was nicht von der Abendröthe an sich gerissen worden ist* 311,12. — Caus. *übrig lassen.* अवशेषित *übrig gelassen, — geblieben.* Nach einem Instr. *von dem nur — übrig geblieben ist;* am Ende eines Comp. dass. und *übrig geblieben von.* आत्मानं चिन्मात्रमवशेषितम् ungenau für आ° चिन्मात्रावशेषितम्. (तेन) संभोक्तुं नावशेषिता so v. a. *er unterliess es nicht —, scheute sich nicht sie zu geniessen* Râgat. 7,293. — Mit पर्यव *abgrenzen* Vaitân. 11,5 (°शिष्येत् st. शिंष्यात् zu lesen). — Caus. *übrig lassen.* Nur °शेषित. — Mit प्रत्यव Pass. *zurückgehalten werden* Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,3. — Mit समव Caus. *übrig lassen.* Nur °शेषित. — Mit उद् *übrig lassen* Maitr. S. 3,6,5. TBr. 1,1, 6,8. °शिष्यते, °शिष्यते und Med. *übrig bleiben.* उच्छिष्ट 1) *übrig gelassen,* — von (im Comp. vorangehend), *als unbrauchbar liegen gelassen, übrig geblieben* RV. 1,28,9. — 2) *unrein.* — Vgl. उच्छिष्ट. — Caus. *abküssen* (!) Bhâg. P. — Mit निस् Caus. (scheinbar) s. निःशेषय्. — Mit परि *übrig lassen;* Pass. *übrig bleiben.* °शिष्यमाण *reliquus, zuletzt übrig bleibend* Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,20. परिशिष्ट *übrig geblieben, übrig* Chr. 299,14. — Caus. 1) *übrig lassen, verschonen.* °परिशेषित *übrig geblieben von.* — 2) *verlassen, aufgeben* Bhaṭṭ. — 3) *ergänzen.* — Mit वि 1) *unterscheiden, durch besondere Attribute näher bezeichnen, als etwas Besonderes hinstellen, näher charakterisiren;* Pass. *durch Etwas* (Instr.) *näher bezeichnet werden; sich unterscheiden von; als etwas Besonderes erscheinen;* mit Abl. oder Instr. — 2) *vor Andern* (Instr.) *auszeichnen, höher stellen als;* Pass. *hoch über Allen stehen, mehr gelten, höher stehen, vorzüglicher —, besser sein, — als* (Abl. [78,22] oder Instr.); *am Höchsten stehen —, hervorragen unter* (Gen. oder Loc.). — 3) *steigern, vermehren.* v. l. प्रवि. — 4) विशेषत्न् = विशेषयत्न् *übertreffend.* — 5) विशिष्ट *a) durch besondere Attribute unterschieden, näher bezeichnet, als etwas Besonderes erscheinend, charakterisirt durch;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend (214,31. 276,7. fgg.). — *b) verschieden, besonder.* — *c) hervorragend, ausgezeichnet, über Alles hochstehend, viel geltend, vorzüglich; hervorragend —, ausgezeichnet —, einen Vorsprung habend durch, in Bezug auf* (Instr., Adv. auf तस् [Âpast. 2,22,5. 23,2] oder im Comp. vorangehend [Chr. 211,10]); *hervorragend in, sich verstehend auf* (Loc.); *der beste* u. s. w. *unter* (Gen.); *mehr geltend, vorzüglicher* (Âpast. 2,33,8), *besser, schlimmer, — als* (Abl. oder im Comp. vorangehend). Compar. विशिष्टतर *vorzüglicher,* Superl. (mit Abl.) dass. — Caus. 1) *näher bestimmen, charakterisiren.* भिन्नं तु व्यवच्छिन्नं विशेषितम् so v. a. भिन्न *wird durch* व्यवच्छिन्न *definirt.* — 2) *Jmd bevorzugen.* — 3) *als besser erscheinen lassen.* Pass. *eine hohe Bedeutung haben, viel gelten.* विशेषित so v. a. *höher stehend als* (Abl.) *durch* (Instr.). — 4) *übertreffen Jmd* oder *Etwas* (Acc.) MBh. 3,217, 8. 7,188,30. Çiç. 13,7. विशेषित *übertroffen.* — Mit प्रवि *steigern, vermehren.* — Mit प्रतिवि, °शिष्ट *vorzüglicher* (J. R. A. S. 1876, S. 50, Z. 13), *besser, schlimmer, — als* (Adv. auf तस्). — Mit सम्, सँशिष्ट *übrig geblieben.* संशिषन्ति (!) Vaitân. 30,17.

शिषाण Partic. Hariv. 7426 fehlerhaft für शिशान (von 2. शा).

1. शिष्ट 1) Adj. s. u. 1. शास्. — 2) n. *a) Vorschrift über* (im Comp. vorangehend). — *b) Belehrung.* v. l. शिक्षा und शिष्टि.

2. शिष्ट 1) Adj. s. u. शिष्. — 2) n. *das Uebrige, Rest, Ueberbleibsel.*

शिष्टता f. *Bildung, Gelehrsamkeit* Z. d. d. m. G. 33,512.

शिष्टत्व n. dass. zu Spr. 7586.

शिष्टप्रभा f. 158,3 Druckfehler für शिष्टसभा.

शिष्टभक्त m. *das Essen von Ueberbleibseln.*

शिष्टसभा f. *eine Versammlung von Gelehrten* 158,3 (so zu lesen).

शिष्टसंमत Adj. *bei Gebildeten in Ehren stehend* MBh. 3,207,63.

शिष्टस्मृति f. *die Ueberlieferung der Gebildeten* Baudh. 1,2,8.

शिष्टाकरण n. *das Unterlassen des Vorgeschriebenen* Gaut. 12,27. Vgl. शिष्टस्याक्रिया 19,2.

शिष्टागम m. *die Ueberlieferung der Gebildeten* Baudh. 1,1,4.

1. शिष्टाचार m. *das Verfahren Gebildeter* Gobh. 3, 3,29. Vasishṭha 1,5. Kap. 5,1.

2. शिष्टाचार Adj. *wie ein Gebildeter verfahrend, — sich benehmend.*

शिष्टादिष्ट Adj. *von Gebildeten vorgeschrieben, — gutgeheissen* 78,13.

शिष्टात्तक m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

शिष्टाशन Adj. *Reste verzehrend, von diesen sich nährend.*

1. शिष्टि f. 1) *Züchtigung, Bestrafung* Gaut. — 2) *Geheiss, Befehl* Bhadrab. 3, 44. 46. — 3) *Unterweisung.*

2. शिष्टि f. *Hülfe* in सुशिष्टि.

शिष्य 1) Adj. *a) zu lehren, tradendus.* अनिष्पन्ने निष्पन्नशब्दः शिष्यः *es muss gelehrt werden, dass das Wort* निष्पन्न *die Bedeutung von* अनिष्पन्न *hat,* 243,24. 25. — *b) zu belehren, zu unterweisen;* s. अशिष्य. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Schüler.* — 3) f. आ *Schülerin.*

शिष्यक m. 1) *Schüler.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

शिष्यता f. *der Stand eines Schülers.*

शिष्यत्व n. 1) *das Gelehrtwerden* (einer Sache) in अ° Nachtr. 6. — 2) = शिष्यता.

शिष्यधीवृद्धितन्त्र n., शिष्यप्रबोधनिषद् f. (Burnell, T.) und शिष्यशिक्षावार् m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

शिष्यसख Adj. *den Schüler zum Freunde habend* MBh. 12,228,73.

शिष्यहिता (Ind. St. 17,44. fgg.) und °न्यास m. (Bühler, Rep. No. 322) m. Titel.

शिष्याय् *Jmds* (Gen.) *Schüler werden.* Nur °यित n. impers.

शिष्यी Adv. mit कर् *Jmd zum Schüler machen, in Jmds* (Gen.) *Schule geben.*

शिस् (शिष्) Nebenform von 1. शास् auch in Derivaten wie 1. आशिंस् u. s. w.

शिल्हन m. = शिल्कन.

1. शी, शेते 1) *ausfallen.* — 2) *weichen, schwinden, zu Grunde gehen.* — Mit अति 1) *hinausfallen über* (Acc.) Maitr. S. 2,6,1 (64,1. 6). — 2) *herauskommen aus,* so v. a. *verlassen;* mit Acc. — Mit अभि *herabfallen auf* (Acc.). — Mit अव *niederfallen, abfallen* Âpast. Çr. 18,8. Vgl. Whitney, Roots u. s. w. u. 1. शी. — Mit उप s. ebend. — Mit निस् *zerfallen, abfallen.*

2. शो, शेते, शयते, शयान (शशयान Perf.); Act. ved. अशयत् (auch Çat. Br.), अशायतम् und शेषन्; metrisch Act. auch später. 1) *stille liegen, daliegen, ungebraucht dastehen.* मद्ने so v. a. *sich impotent erweisen.* — 2) *schlafen.* — 3) *sich schlafen legen.* *पत्ये *zum Gatten.* — 4) *einschlafen.* — 5) शयति Paṅkat. 174,1 fehlerhaft für शपति. — 6) शयित *a) liegend.* — *b) gelegen habend.* — *c) schlafend.* — *d) geschlafen habend.* Auch impers. — *e) eingeschlafen.* — Caus. शाययति, °ते (metrisch) 1) *hinlegen, legen* —, *setzen* —, *stecken auf* oder *in* (Loc.). शायित Daçak. 85,3. — 2) *schlafen legen,* — *lassen,* — *gehen heissen.* — Desid. शिशयिषते *schlafen wollen* Harshaṅ. 57,15. Vâsav. 169,1. — Mit अति 1) *früher als ein Anderer* (Acc.) *schlafen,* — *sich zur Ruhe begeben.* — 2) *übertreffen* Naish. 3,58. Kâd. 229,4 (376,10. 11). Çiç. 14,32. — 3) अतिशयित *a) übertreffend,* mit Acc. — *b) ausserordentlich, bedeutend, ungewöhnlich.* — *c) übertroffen* Kâd. 90,1 (161,14). Auch *n. impers. — Caus. *übertreffen.* अतिशायित *übertroffen.* — Desid. (°शिशयिषमाण) *übertreffen wollen* Harshaṅ. 12,6. — Mit व्यति *hinausreichen über, überbieten;* mit Acc. — Mit अधि 1) *ruhen in* oder *auf, liegen* —, *sich legen auf, besteigen* (mit Acc., seltener mit Loc.) Kâd. 232,3 (380,14). Çiç. 11,61. 66. *अधिशयित *liegend auf* (Acc.). — 2) *bewohnen, beziehen* (eine Wohnung). — 3) अधिशेते Paṅkat. 26,24. fg. fehlerhaft. — Caus. 1) *legen auf,* mit doppeltem Acc. — 2) *einlegen an Stelle eines Andern* (Instr.). — Mit समधि Caus. *einlegen an Stelle eines Andern.* — Mit अनु 1) *herumliegen an* oder *in, liegen auf* (Acc.), *ruhen in* (Loc.); *sich* (zu einem Weibe) *legen* Karaka 6,2. — 2) *sich nach Jmd* (Acc.) *hinlegen.* — 3) *Reue empfinden, bereuen* (mit Acc.) Hem. Par. 1,201. Çiç. 14,45. — 4) °अनुशयित *begleitet* —, *unter dem Einfluss stehend von* Karaka 1,7. — Mit अप *sich abseits* —, *sich in einiger Entfernung hinlegen* Âpast. 1,32, 16 (अपशयीत zu vermuthen). — Mit अभि *liegen auf* (Acc.). — Mit आ 1) *liegen in* oder *auf* (Acc. oder Loc.. — 2) *Jmd* (Acc.) *zur Last fallen.* — 3) Act. *wünschen* Bhâg. P. — Mit अन्वा *sich erstrecken über.* — Mit प्रत्या *vor Etwas* (Acc.) *liegen.* — Mit उद् *hervorstechen über* (अभितस्). — Mit उप 1) *liegen bei* (Acc. Vaitân.), *daneben liegen, liegen auf* (Loc.). — 2) *Jmd* (Gen.) *wohl bekommen.* — Mit नि in *निशायिन्, निशिता, निशीथ und *निशीथ्या. — Mit निस्, निःशयान *aus dem Schlafe fahrend* Bhâg. P. 2,7,29. 3, 9,10. — Mit परि 1) *herumliegen um, umgeben, umfassen, sich befinden an* oder *in;* mit Acc. Maitr. S. 2,4,3 (40,13). — 2) *liegen bleiben.* — Caus. in परिशायन. — Mit प्र *sich legen auf* (Acc.). — Mit प्रति *gegen Jmd* (Acc.) *liegen,* so v. a. *nicht von seiner Seite weichen um ihn zur Nachgiebigkeit zu zwingen.* प्रतिशयित mit act. und pass. Bed. Kâd. 254, 13 (415,16). Harshaṅ. 119,13 (°शायित gedr.). Vgl. 1. विश् mit प्रत्युप. — Mit वि 1) *ausgestreckt liegen.* — 2) *sitzen bleiben auf* (Loc.). — 3) *dem Zweifel unterliegen* Çaṅk. zu Bâdar. 4,2,7. — Mit समस् 1) *unschlüssig sein, Anstand nehmen, im Zweifel sein.* — 2) *verzweifeln an* (Loc.). — 3) Act. mit Acc. *sich über Etwas nicht einigen können, verschiedener Meinung über Etwas sein.* — 4) संशयित *a) unschlüssig, in Zweifel seiend,* — *über* (im Comp. vorangehend) Kâtj. Çr. 24,1,23. — *b) dem Zweifel unterworfen, zweifelhaft, ungewiss, in Frage stehend, gefährdet.*

3. शी 1) Adj. am Ende eines Comp. *liegend.* — 2) *f. = शयन und शक्ति.

4. शी s. 1. und 2. शा.

5. शी s. श्या.

शीक्, शीकते 1) *tröpfeln, stieben* Harshaṅ. (ed. Bomb.) 441,14. शीकितं *getröpfelt habend.* — 2) *गत्यर्थ. — Caus. शीकयति 1) *betröpfeln* Harshaṅ. (ed. Bomb.) 109,2. — 2) *भाषार्थ oder भासार्थ, आमर्षणे, मर्षणे, आमर्शे.

*शीकयत m. N. pr. eines Mannes.

शीकर m. 1) (gewöhnlich Pl.) *feiner Regen, herabfallende Tropfen.* In Comp. mit folgendem कण m. *Tropfen* 304,14. Vâsav. 132,3. 267,5. 6.

शीकरिन् Adj. *von einem feinen Regen begleitet, mit feinen Tropfen geschwängert, einen feinen Regen bewirkend, Wasser ausspritzend* (Elephantenrüssel).

शीकाय् *tröpfeln, stieben* (von feinem, seltenem Regen). Nur शीकायिंस्त् und शीकायिष्यंस्त्.

शीक्ता f. schlechte Schreibart für शिक्ता Taitt. Âr. 7,2,1. Âpast. 2,8,11 u. s. w.

शीघ्र 1) Adj. (f. आ) *rasch, schnell, rasch wirkend, alsbald hervortretend.* Compar. °तर, Superl. °तम. शीघ्रम् und शीघ्रेण Adv. *rasch, schnell, unverzüglich.* Compar. शीघ्रतरम्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Agnivarṇa. — 3) f. आ *a)* **Croton polyandrum* oder *Cr. Tiglium* Râgân. 6,160. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) der Punct der grössten Schnelligkeit eines Planeten, Conjunction.* — *b)* **die Wurzel von Andropogon muricatus* Râgân. 12,151. — *c)* * = चक्राङ्ग.

शीघ्रकर्मन् n. *die Berechnung der Conjunction eines Planeten.*

शीघ्रकारित्व n. Nom. abstr. zu °कारिन् 3) Karaka 6,3.

शीघ्रकारिन् Adj. 1) *rasch zu Werke gehend.* — 2) *rasch zum Ziele führend.* — 3) *rasch verlaufend, acut* (Krankheit) Karaka 6,4. Als Bez. einer Art Fieber Bhâvapr. 3,71.

शीघ्रकृत् Adj. *rasch zu Werke gehend.*

शीघ्रकृत्य Adj. *rasch zu vollbringen.*

शीघ्रकेन्द्र n. *Excentricität, Abstand eines Planeten vom Puncte seiner grössten Schnelligkeit.*

शीघ्रग 1) Adj. (f. आ) *sich rasch bewegend, einen schnellen Lauf habend.* — 2) m. *a)* Bein. *der Sonne.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Agnivarṇa. — β) eines Hasen.

*शीघ्रगङ्ग Adj. *wo die Gaṅgâ rasch fliesst* P. 2, 1,21, Sch.

1. शीघ्रगति f. *die grösste Schnelligkeit eines Planeten in seiner Bewegung* (d. i. wenn er bei der Conjunction angelangt ist).

2. शीघ्रगति Adj. = शीघ्रग 1).

शीघ्रगत्व n. Nom. abstr. zu शीघ्रग 1).

शीघ्रगामिन् Adj. = शीघ्रग 1).

शीघ्रचेतन 1) Adj. *rasch zur Besinnung kommend* (Hund). — 2) *m. *Hund.*

*शीघ्रजन्मन् m. *Guilandina Bonduc.*

शीघ्रज्ञव Adj. *sich rasch bewegend, schnell laufend.*

शीघ्रतरगति Adj. *sich rascher bewegend* Ind. St. 10,277.

शीघ्रता f. (Çiç. 18,13) und शीघ्रत्व n. *Raschheit, schnelle Bewegung, schnelles Verfahren.*

शीघ्रपराक्रम Adj. *raschen Muthes, schnell an's Werk gehend, schnell entschlossen.*

शीघ्रपरिधि m. *Epicyclus der Conjunction eines Planeten.*

शीघ्रपाणि Adj. *schnellhändig*, Beiw. des Windes.

शीघ्रपातिन् Adj. *schnell fliegend, sich rasch bewegend, rasch zu Werke gehend.*

शीघ्रपायिन् Adj. *rasch trinkend, — saugend* (Blutegel) 217,14.17.

*शीघ्रपुष्प m. *Agati grandiflora* Râǵan. 10,46.

शीघ्रफल n. *the equation of the conjunction* Ganit. Spasht. 32. Sûrjas. 2,44.

शीघ्रबाह्लकायन m. N. pr. eines Mannes.

*शीघ्रबुद्ध m. N. pr. eines Lehrers M. Müller, Ren. 312.

शीघ्रबोध 1) Adj. *schnell zu verstehen.* — 2) m. Titel verschiedener Werke.

1. शीघ्रयान n. *rascher Gang, rasches Fahren.* Auch Pl.

2. शीघ्रयान Adj. = शीघ्रग 1).

शीघ्रयायिन् Adj. dass.

शीघ्रवह् Adj. (f. आ) *schnell fliessend.*

शीघ्रवाहिन् Adj. *schnell fahrend.*

शीघ्रविक्रम Adj. *raschen Muthes, schnell an's Werk gehend, schnell entschlossen.*

शीघ्रवेग Adj. *von grosser Geschwindigkeit, sich rasch bewegend.*

*शीघ्रवेधिन् Adj. *rasch schiessend.*

शीघ्रसंचारिन् Adj. = शीघ्रग 1).

शीघ्रस्रोतस् Adj. *rasch fliessend.*

शीघ्राय्, °यते *sich in rasche Bewegung setzen* Bhaṭṭ.

शीघ्राम्र Adj. *dessen Geschosse rasch fliegen.* Nom. abstr. °त्व n.

शीघ्रिन् Adj. *hastig zu Werke gehend, — lesend.*

*शीघ्रिय 1) Adj. = शीघ्र 1). — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's und Çiva's. — *b) Katzenbalgerei.*

शीघ्रोच्च n. *Apex der grössten Schnelligkeit eines Planeten, Conjunction.*

शैघ्र्य Adj. *hastig.*

शीत् onomatop. mit कर् *den Laut çît hervorbringen*, insbes. *vom geräuschvollen Beben der Lippen geschlechtlich aufgeregter Weiber.* Auch सीत् geschrieben.

शीत 1) Adj. (f. आ) *a) kalt, kühl.* *शीतंकृत्य und *शीतं कृत्वा. — *b) * träge, lässig.* — *c)* = क्वथित; richtig प्रुत. — 2) *m. *a) Calamus Rotang.* — *b) Cordia Myxa* und *latifolia* Râǵan. 11,205. — *c) Azadirachta indica.* — *d)* = अमनपर्णी und पर्पट Râǵan. 5,8. — *e) Kampfer* Râǵan. 12,61. — 3) f. शीता *a)* **Branntwein* Râǵan. 14,135. — *b) eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,108. — *c)* **eine andere Grasart*, = शिल्पिका Râǵan. 8,129. — *d)* N. pr. eines Flusses Kâraṇḍ. 71,14. Richtig wohl सीता. — 4) n. *a) Kälte, Frost.* — *b) kaltes Wasser.* — *c)* **Cassia-Rinde.*

शीतक 1) Adj. (f. शीतिका *a) kühl* AV. — *b)* **kalt* —, *ohne Feuer zu Werke gehend, träge, lässig.* — *c)* **wohlauf, gesund* H. an.; vgl. Zach. Beitr. 86. — 2) m. *a) das Gefühl der Kälte, Schauder* Karaka 6,3.11. — *b)* **die kalte Jahreszeit.* — *c)* **Scorpion.* — *d)* * = अमनपर्णी. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) *n. *eine Art Sandel* Râǵan. 12,23.

शीतकर 1) Adj. *kühlend.* — 2) m. *a) der Mond (kaltstrahlig).* अम्भ:° *der sich im Wasser abspiegelnde Mond.* — *b)* **Kampfer* Râǵan. 12,61.

शीतकाल m. *die kalte Jahreszeit.*

शीतकिरण m. *der Mond.*

*शीतकुम्भ 1) m. *wohlriechender Oleander.* — 2) f. ई *Pistia Stratiotes.*

शीतकृच्छ्र m. *eine Kasteiung, bei der man Alles kalt geniesst*, Vishṇus. 46,12.

शीतक्रिया f. *Abkühlung.*

*शीतक्षार n. *gereinigter Borax.*

*शीतगन्ध 1) n. *weisser Sandel* Râǵan. 12,8. — 2) f. आ *Mimusops Elengi.*

शीतगात्र m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,76.

शीतगु m. *der Mond.*

शीतगुतनय m. *der Planet Mercur* Sârâvalî im Comm. zu Varâh. Bṛh. 4,14.

*शीतचम्पक m. = दीप, तर्पण (आतर्पण) und दर्पण; vgl. Zach. Beitr. 92.

शीतज्वर m. *kaltes Fieber* Bhâvapr. 3,118.

शीतता f. und शीतत्व n. *Kälte.*

शीतदीधिति m. *der Mond.*

*शीतदूर्वा f. *weisses* Dûrvâ-*Gras.* Richtig सितदूर्वा.

शीतद्युति m. *der Mond.*

शीतपर्णि (metrisch) und *°पर्णी f. *Gynandropsis pentaphylla.*

*शीतपाकिनी f. = काकोली und महासमङ्गा (Râǵan. 4,98).

शीतपाकी f. *eine best. Gemüsepflanze.* Nach den Lexicographen *Sida cordifolia, Abrus precatorius* (Râǵan. 3,101) und = काकोली.

शीतपाक्य n. wohl *eine best. Pflanze* oder *Frucht.*

शीतपाणि Adj. *kaltstrahlig* (der Mond).

शीतपित्त n. *eine durch Erkältung entstandene Geschwulst wie von einem Wespenstich, von Fieber und Erbrechen begleitet* Bhâvapr. 6,40.

*शीतपुष्प 1) m. *Acacia Sirissa.* — 2) f. आ *Sida cordifolia.* — 3) n. *Cyperus rotundus.*

*शीतपुष्पक 1) m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10, 26. v. l. शिवपुष्पक. — 2) n. *Erdharz.*

शीतपूतना f. *eine best. die Kinder quälende Unholdin.*

*शीतप्रद m. *Kampfer* Râǵan. 12,61.

*शीतप्रिय m. = पर्पट Râǵan. 5,8.

*शीतफल 1) m. *a) Ficus glomerata* Râǵan. 11, 130. — *b) Cordia Myxa* Râǵan. 11,205. — 2) f. आ *Emblica officinalis* Râǵan. 11,159.

*शीतबला f. = महासमङ्गा Râǵan. 4,98.

शीतबुध्न Adj. *mit kaltem Boden* (ein Gefäss) Âpast. Çr. 1,13,13.

शीतभङ्गिरस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 63. Bhâvapr. 3,90. Rasar. 79.

शीतभानवीय Adj. (f. आ) *lunaris* Dhûrtan.

शीतभानु m. *der Mond* Dhûrtan.

*शीतभीरु 1) Adj. *vor Frost empfindlich.* — 2) m. *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,82.

शीतभीरुक 1) *Adj. = शीतभीरु 1). — 2) m. *eine Reisart.*

*शीतभोजिन् Adj. *Kaltes zu geniessen pflegend.*

*शीतमञ्जरी f. *Nyctanthes arbor tristis.*

शीतमय Adj. *kalt, kühl.*

शीतमयूख m. 1) *der Mond* Varâh. Jogaj. 4,9. — 2) **Kampfer.*

शीतमयूखमालिन् m. *der Mond.*

शीतमरीचि m. 1) *der Mond* Ind. Antiq. No. 152, S. 8. — 2) **Kampfer.*

*शीतमूलक n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

शीतमेह m. *kalte Harnruhr.*

शीतमेहिन् Adj. *an der kalten Harnruhr leidend.*

शीतय्, °यति *abkühlen.*

*शीतरम्य m. *Lampe.*

शीतरश्मि 1) Adj. *kaltstrahlig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *der Mond.*

शीतरश्मिज m. *der Planet Mercur.*

शीतरस m. *Branntwein aus ungekochtem Saft des Zuckerrohrs* Bhâvapr. 2,59.

शीतरसिक Adj. *den Geschmack von Kälte bewirkend.*

शीतरुच् m. *der Mond.*

शीतरुचि m. dass. Bâlar. 242,14.

शीतज्वर m. n. (Vaitân.) Du. *kaltes und hitziges Fieber.*

शीतरोचिस् m. *der Mond* Çiç. 16,43.

शीतल 1) Adj. (f. आ) *a) kühl, kalt, kühlend* Compar. °तर. — *b) leicht frierend, zum Frost geneigt.* — *c) im Herzen abgekühlt, frei von Leidenschaft; sanftmüthig* Prasannar. 88,11. — *d) Jmd kalt lassend, nicht näher berührend.* — 2) *m. *a) Wind.* — *b) der Mond.* — *c) Cordia Myxa.* — *d) Michelia Champaka.* — *e)* = असनपर्णी H. an.; vgl. Zach. Beitr. 89. — *f) eine Art Kampfer.* — *g) das Harz der Shorea robusta.* — *h) gelblicher Eisenvitriol* H. an.; vgl. Zach. Beitr. 89. — *i) Erdharz.* — *k) eine best, Begehung beim Eintritt der Sonne in den Widder.* — *l)* N. pr. eines Arhant bei den Gaina. — 3) f. आ *a) *Sand* Râgân. 13,139. — *b) *Pistia Stratiotes.* — *c)* *= कुटुम्बिनी Râgân. 5,77. — *d)* *= आरामशीतला Râgân. 10,177. — *e) die Göttin der Blattern.* — 4) *f. ई *Pistia Stratiotes.* — 5) n. *a) Kälte.* — *b) *Sandel.* — *c) *die Wurzel von Andropogon muricatus,* — *d) *Costus speciosus* oder *arabicus.* — *e) *gelblicher Eisenvitriol.* — *f) *Erdharz.* — *g) *Perle* Râgân. 13,152.

*शीतलक 1) m. *Majoran* Râgân. 10,156. — 2) n. *eine weisse Lotusblüthe* Râgân. 10,20.

*शीतलच्छद m. *Michelia Champaka* Râgân. 10,58.

*शीतलजल n. *Lotusblüthe* Râgân. 10,198.

शीतलता f. *Kälte.*

शीतत्व n. *Kälte* Râgân. 20,30. so v. a. *Gleichgültigkeit* Kampaka 338.

*शीतलपत्रिका f. *Maranta dichotoma* Mat. med. 318.

*शीतलप्रद m. *Sandel.*

शीतलय्, °यति *abkühlen* Prasannar. 74,4.

*शीतलवातक m. = असनपर्णी.

शीतलस्पर्श Adj. *kalt anzufühlen* 86,13.

शीतलस्वामिन् m. N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

शीतलागौरीपूजाविधि m. (Burnell, T.) und शीतलापूजा f. Titel.

शीतलाव्रत n. *eine best. Begehung.*

शीतलाषष्ठी f. *ein best. 6ter Tag.*

शीतलाष्टक n. und शीतलास्तोत्र n. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

1. *शीतली f. s. u. शीतल.

2. शीतली Adv. 1) mit कर् *abkühlen, kalt machen* zu Spr. 1272. — 2) mit भू *sich abkühlen, kalt werden* (auch in übertragener Bed.) Ind. St. 15,273.

*शीतलीजटा f. *Villarsia cristata.*

शीतवती f. in *महा°.

शीतवन n. N. pr. 1) eines Wallfahrtsortes MBh. 3,6029. v. l. सीत°. — 2) *einer Leichenstätte in Kâçmîra.

*शीतवल्क m. *Ficus glomerata* Râgân. 11,130.

शीतवह् Adj. (f. आ) *kaltes Wasser führend* (Fluss).

शीतवातोष्णवेताली f. *eine best. die Kinder quälende Unholdin.*

शीतवीर्य Adj. *eine kühlende Wirkung äussernd, kühlend.*

*शीतवीर्यक m. *Ficus infectoria* Râgân. 11,126.

शीतशिव 1) m. *a) Anethum Sowa* oder *eine andere Anisart.* — *b) *Mimosa Suma.* — 2) *f. आ *a) Dill* Râgân. 4,14. — *b) *Mimosa Suma.* — 3) *n. *a) Erdharz.* — *b) Steinsalz.*

*शीतशूक m. *Gerste.* Vgl. सितशूक.

शीतसंस्पर्श Adj. *kühl anzufühlen.*

*शीतसह् 1) Adj. *Kälte vertragend.* — 2) m. *Careya arborea* oder *Salvadora persica* Râgân. 11,84. — 3) f. आ *a) Vitex Negundo* Râgân. 4,155. — *b)* = वासन्ती Râgân. 10,91.

शीतस्पर्श n. *das Gefühl der Kälte* 163,12.

शीतहर् Adj. *die Kälte vertreibend* Çiç. 6,65.

शीतह्रद Adj. *kühl wie ein Teich.*

शीतांशु 1) Adj. *kaltstrahlig.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) m. *a) der Mond* 313,18. Çiç. 11, 64. — *b) *Kampfer.* °तैल n. *Kampferöl* Râgân. 12,61.

शीतांशुमत् m. *der Mond.*

शीताङ्ग 1) Adj. (f. ई) *kaltgliederig,* so v. a. *gefühllos.* — 2) m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,76.94. — 3) *f. ई *eine Mimosenart* Râgân. 5,111.

शीतातपत्र n. *ein Schirm gegen Kälte (Regen) und Hitze (Sonnenschein).*

शीताद m. *eine best. Krankheit des Zahnfleisches, Scorbut.*

शीताद्रि m. *das Schneegebirge, der Himâlaja.*

शीताधिवास Adj. (f. आ) *an kühlen Orten lebend* oder *kühlend* 216,23.

शीतान्त m. N. pr. eines Berges.

*शीताबला f. = महासमङ्गा Râgân. 4,98.

शीतारिष्ट m. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 79,2.

शीतार्त 1) Adj. *von Kälte gequält.* — 2) m. fehlerhaft für शीतान्त.

शीतालु Adj. *gegen Kälte empfindlich, frostig, frierend* Çiç. 8,19.

*शीताश्मन् m. *der Mondstein* Râgân. 13,211. Vgl. चन्द्रकान्त.

शीतिकावत् Adj. (f. °वती) *kühl* AV.

*शीतिमन् m. *Kälte.*

शीती Adv. 1) mit कर् *abkühlen.* — 2) mit भू *a) kalt werden.* °भूत *kalt geworden.* — *b)* शितीभूत *kalt —, gleichgültig geworden,* so v. a. *erlöst* Çilâñka 1,425.

शीतीकरण n. *Abkühlungsmittel.*

शीतीभाव m. 1) *das Kühlwerden, Abkühlung* Karaka 5,3. Kâraṇḍ. 9,17. 10,8. — 2) *das Erkalten im Herzen, vollständige Beruhigung des Gemüths, die Erlösung auf Erden.*

शीतींभाव m. fehlerhaft für शीतीभाव 2).

शीतेतर Adj. *heiss.*

*शीतेतररश्मि und शीतेतरार्चिस् m. *die Sonne.*

शीतेषु m. *der kalte Pfeil, ein best. mythisches Geschoss.*

*शीतोत्तम n. *Wasser.*

शीतोद् N. pr. 1) n. eines Sees. — 2) f. आ eines mythischen Flusses.

शीतोदक (wohl m.) *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 18, 14. 50,3 (सितो° gedr.).

शीतोपचार m. *eine Kur mit kalten Mitteln.*

शीतोष्ण 1) Adj. (f. आ) *kalt und warm.* — 2) f. आ N. pr. einer Unholdin. Conj. für शीलोष्णा. — 3) n. Sg. und Pl. *Kälte und Hitze.*

शीतोष्णकिरण m. Du. *Mond und Sonne.*

शीतोष्म oder °न् n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

शीत्कार m. *der Laut* çît (s. dieses) Z. d. d. m. G. 32,735 (कामिनीषु). Çiç. 8,13. Vom Geräusch ausgespritzten Wassers, Ausruf des Schmerzes (Vâsav. 51,1) und *der Beifallsbezeigung. Wird auch सीत्कार geschrieben. MBh. 6,4389 fehlerhaft für शीकर.

शीत्कारिन् Adj. *den Laut* çît *hervorbringend.*

शीत्कृत n. *das Ausstossen des Lautes* çît Çiç. 6,58. 10,75. 11,54.

शीत्कृति f. dass. Z. d. d. m. G. 36,373.

शीत्कृतिन् Adj. = शीत्कारिन्.

शीधु s. सीधु.

शीनि 1) Adj. s. u. श्या. — 2) *m. *Boa.* — 3) n. *Gefrorenes, Eis.*

शीपल्य Adj. (f. आ) *mit Blyxa octandra besetzt.* v. l. शैवल्य.

शीपाल 1) m. oder n. *Blyxa octandra.* — 2) f. आ *ein mit dieser Pflanze besetztes Wasser.*

*शीपालिल (सी°) Adj. *mit Blyxa octandra besetzt* gaṇa काशादि.

शीपुद्रु m. AV. 6,127,2 fehlerhaft für चीपुद्रु.

शीफर Adj. 1) *reizend* Daçak. 40,14. — 2) *= स्फीत.

*शीफालिका f. = शेफालिका.

*शीभ्, शीभते (कत्थने).

शीभम् Adv. *rasch, schnell.*

*शीभव m. = शीकर.

शीभ्य 1) Adj. *rasch fahrend.* — 2) *m. *a) Stier.* — *b)* Bein. Çiva's.

शीम in दुःशीम und सुशीम.

1. शीर् 1) Adj. etwa *scharf, spitz.* — 2) m. *Boa.*

2. शीर् fehlerhaft für सीर्.

शीरदेव m. s. सीरदेव.

शीरशोचिस् Adj. *scharfstrahlend.*

शीरि oder शीरी f. *Ader* Maitr. S. 3,9,6 (123,10). Vgl. सिरा.

*शीरिन् m. *eine Art* Kuça-*Gras* Râgân. 8,94.

शीर्ण 1) Adj. s. u. 1. शॄ. — 2) *n. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

शीर्णत्व n. *das Morschsein.*

*शीर्णनाला f. *Hemionitis cordifolia.*

*शीर्णपत्र m. 1) *Pterospermum acerifolium.* — 2) *Azadirachta indica.* — 3) *eine Art* Lodhra Râgân. 6,213.

शीर्णपर्ण 1) *m. *Azadirachta indica.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

*शीर्णपाद् m. Bein. Jama's.

*शीर्णपुष्पिका f. *Anethum Sowa.*

*शीर्णमाला f. fehlerhaft für शीर्णनाला.

शीर्णवृन्त *Wassermelone,* m. *die Pflanze,* n. *die Frucht.*

*शीर्णाक्षि m. Bein. Jama's.

शीर्णि f. *das Brechen* Vop. in Dhâtup. 8,36.

शीर्णी Adv. mit कर् *verwunden, zerstechen* Kâd. 256,6 (419,8).

1. शीर्त Partic. von 1. शॄ in अशीर्ततनु und दुःशीर्ततनु.

2. शीर्त s. अशीर्त u. 2. शिर्.

शीर्ति f. *das Brechen.*

शीर्य 1) Adj. *zerbrechlich, zerstörbar* in अशीर्य. — 2) m. *ein best. Gras* Gobh. 1,5,18. Pat. zu P. 2,4, 12, Vârtt. 1.

*शीर्वि Adj. = क्लिन्न.

शीर्ष 1) n. (m. in बस्तिशीर्ष; adj. Comp. f. श्रा und ई) *a) Haupt, Kopf.* शीर्ष वर्तय् (Vishnus. 9,20) = शिरो वर्तय्; s. u. शिरस् 1). — *b) das obere Ende, Spitze, Köpfchen* (der Buchstaben). — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. शीर्षा *ein best. Metrum.*

शीर्षक 1) Adj. *den* Çiras *genannten Spruch kennend* Baudh. 2,14,2. — 2) *m. *der Dämon* Râhu. — 3) n. *a) Kopf.* — *b) *Spitze.* — *c) *Helm.* — *d) *ein auf dem Kopfe getragener Kranz* Gal. — *e) *Agallochum.* — *f) die Geldstrafe, zu der sich ein Kläger bereit erklärt, wenn ein Gottesurtheil den Gegner reinigt.*

शीर्षकपाल n. *Schädel.*

शीर्षकस्थ Adj. *zu einer Geldstrafe sich bereit erklärend, wenn der Angeklagte durch ein Gottesurtheil gereinigt wird.*

शीर्षक्ति f. *Kopfleiden, Kopfschmerz.*

शीर्षक्तिमत् Adj. *an Kopfweh leidend.*

*शीर्षघातिन् m. *Scharfrichter.*

शीर्षच्छिद् m. *ein best.* Ekâha Çâñkh. Ça. 14,22,4.

शीर्षच्छिन्न Adj. *dem der Kopf abgeschlagen worden ist* Çat. Br. 14,1,2,9.

शीर्षच्छेद् m. *das Abschlagen des Kopfes, Köpfen.*

*शीर्षच्छेदिक Adj. fehlerhaft für शैर्ष°.

शीर्षच्छेद्य Adj. *der geköpft zu werden verdient,* — von (Gen.). °च्छेद्यं कर् *Jmd* (Acc.) *den Kopf abschlagen* Bhatt.

शीर्षण्णी f. *Kopfstück eines Ruhebettes.*

शीर्षण्य und शीर्षण्याय 1) Adj. (f. °ण्या) *a) am Kopf befindlich.* — *b) an der Spitze stehend, der erste.* — 2) *m. *sauberes, schönes Haar.* — 3) n. *a) Kopfstück eines Ruhebettes* Âpast. Çr. 10,29,7. — *b) *Helm.*

शीर्षण्वत् Adj. *ein Haupt habend.*

शीर्षतस् Adv. *vom Haupt an, mit dem Kopfe beginnend, häuptlings; zu Häupten, auf dem Kopfe, vorn.* पादौ शीर्षतः कर् *die Füsse auf die Stelle legen, wo der Kopf liegen müsste.*

शीर्षन् n. *Haupt, Kopf.*

शीर्षपट्टक m. *Kopfbinde.*

शीर्षपर्णी f. *eine best. Pflanze.* Richtig wohl शीर्ण°.

शीर्षबन्धना f. *Kopfbinde.*

*शीर्षभार m. *Kopflast.*

*शीर्षभारिक Adj. *eine Kopflast tragend.*

शीर्षभिद्य n. *das Kopfspalten.*

*शीर्षमाय m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

शीर्षय m. N. pr. eines mythischen Wesens Ind. St. 14,106.

*शीर्षरत्न n. und *शीर्षरत्नक n. *Helm.*

शीर्षरोगिन् Adj. *Kopfweh bewirkend.*

शीर्षवन n. wohl aus शिरोषवन verdorben Kâraṇḍ. 20,6. 72,13. 92,4.

शीर्षवर्तन n. *das Sichbereiterklären zu einer Geldstrafe, wenn der Angeklagte durch ein Gottesurtheil gereinigt wird,* Vishṇus. 9,22.

शीर्षविरेचन n. *ein Mittel zum Ausputzen des Kopfes.*

शीर्षवेदना f. *Kopfschmerz* 308,8 (im Prâkrit).

शीर्षव्यथा f. dass. Pañkad. 35.

शीर्षशोक m. *Kopfleiden.*

शीर्षकार्य Adj. *was sich auf dem Kopfe tragen lässt.* Vgl. शीर्षाकार्य.

शीर्षात्त m. *Kopfnähe.* Loc. so v. a. *unter dem Kopfkissen,* Abl. *vom Kopfende des Bettes.*

शीर्षामय m. *Kopfleiden.*

शीर्षायण (wohl शै°) m. Patron. Nur Pl.

शीर्षावशेषी Adv. mit कर् *von Jmd* (Acc.) *nur den Kopf übrig lassen.*

शीर्षाकार्य Adj. = शीर्षकार्य Maitr. S. 3,7,8 (86,16).

शीर्षि in Ableitungen von Compositis auf शिरस्.

शीर्षिक und शीर्षिन् in *अ°.

*शीर्षेभार m. *Kopflast.*

*शीर्षेभारिक Adj. *eine Kopflast tragend.*

शीर्षोदय Adj. *mit dem Kopfe aufgehend,* so heissen in der Horoskopie *die Zwillinge, der Löwe, die Jungfrau, die Wage, der Scorpion und der Wassermann.*

1.*शील्, शीलति (समाधौ). शीलय् s. bes.

2. शील् m. N. pr. eines Mannes.

1. शील (*m.) n. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Gewohnheit, angeborene* oder *anerzogene Art und Weise zu sein, Charakter, Sinnesart; Benehmen* Mantrabr. 1,3,3 (Pl.). Ueberaus häufig in Comp. mit dem, was Einem zur *Gewohnheit* geworden ist, wozu man eine *besondere Neigung* oder *Fähigkeit* besitzt; meistens am Ende eines adj. Comp. — 2) *Natur, Wesen* überh. — 3) *gute Gewohnheiten, — Sitten, Ehrenhaftigkeit, ein edler Charakter* (auch vom *guten Charakter* einer Kuh). — 4) bei den Buddh. *sittliches Gebot* Lalit. 35,2 (लीलानु° fehlerhaft für शीलानु° nach Kern). — 5) Pl. Spr. 4116 wohl fehlerhaft für शिल्प.

2. शील 1) m. *a) *Boa.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. श्रा N. pr. der Gattin Kauṇḍinja's und auch = °भट्टारिका.

*शीलक n. *Ohrwurzel.*

*शीलकीर्ति m. N. pr. eines Mannes.

शीलखण्डन n. *das Verletzen —, Aufgeben des sittlichen Wandels, — der Ehrenhaftigkeit.*

शीलगुप्त Adj. (f. श्रा) *verschlagen, listig* Kathâs. 4,83. Vgl. गुप्तशील.

शीलतस् Adv. *in Bezug auf den Charakter, dem Charakter nach* M. 9,82. Mârk. P. 69,31. Daçak. 56,18.

शीलता f. 1) = 1. शील 3). — 2) Nom. abstr. zu einem auf 1. शील 1) ausgehenden adj. Comp.

शीलत्याग m. *das Aufgeben des sittlichen Wandels, — der Ehrenhaftigkeit.*

शीलत्व n. = शीलता 2).

शीलधर 1) Adj. *ehrenhaft.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

शीलन n. 1) *das Ueben, Pflegen, Obliegen, Studiren.* — 2) *häufiges Erwähnen.*

शीलपारमिता f. *der höchste Grad der Ehrenhaftigkeit* Lot. de la b. l. 547. Kathâs. 72,259. Kâraṇḍ. 50,18. 82,7. 87,9.

*शीलपालित m. N. pr. eines Mannes.

शीलभङ्ग m. *ein Bruch im sittlichen Wandel, das Aufgeben der Ehrenhaftigkeit.*

शीलभट्टारिका f. fehlerhaft für शीला°.

*शीलभद्र m. N. pr. eines Mannes.

शीलभाज् Adj. *ehrenhaft.*

शीलभ्रंश m. *Verlust der Ehrenhaftigkeit.*

शीलय्, °यति 1) *zu thun pflegen, üben, fleissig anwenden, häufig geniessen, colere.* — 2) *tragen, anlegen.* — 3) *sich angelegen sein lassen, seine ganze Aufmerksamkeit auf Jmd richten.* — 4) *bewohnen, sich* an einem Orte *aufhalten*, einen Ort *oft besuchen;* mit Acc. Bhâm. V. 2,5. शीलित *bewohnt, besucht.* — 5) शीलित *bereitet, zurechtgemacht.* — Mit अति *im Uebermaass anwenden.* — Mit अनु *es Jmd* (Acc.) *nachthun, verfahren wie.* — Mit परि 1) *häufig geniessen, — anwenden, — gebrauchen.* — 2) *studiren.* — 3) *bewohnen.* — 4) *Jmd hegen und pflegen, mit der grössten Rücksicht behandeln* Prasannar. 88,12. — 5) परिशीलित *aufgetragen, angebracht.* — Mit सम् in संशीलन.

शीलवञ्चना f. *das Sichtäuschen in Bezug auf Jmds Charakter* Mṛicch. 18,20.

शीलवत् 1) Adj. *a) wohlgesittet, gut geartet, ehrenhaft, einen edlen Charakter habend.* — *b)* am Ende eines Comp. = 1. शील 1) im adj. Comp. *der die Gewohnheit des — hat.* — 2) f. °वती ein Frauenname.

शीलविप्लव m. *das zu Schanden Werden der Sittlichkeit, — der Ehrenhaftigkeit.*

शीलविलय m. dass.

शीलविलास m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 674.

शीलविशुद्धनेत्र m. N. pr. eines Devaputra.

शीलवृत्त n. Sg. und Du. *Ehrenhaftigkeit und gutes Benehmen.* °धर् Spr. 6477.

शीलशालिन् Adj. *sittlich, ehrenhaft* (Person) Hemâdri 1,555,4.

शीलकर m. N. pr. eines Mannes.

शीलाङ्क 1) Adj. (f. आ) *durch Ehrenhaftigkeit gekennzeichnet* Hem. Par. 2,7. — 2) m. N. pr. eines Autors Dec. 2,20. Vgl. शीलाङ्ग.

शीलाङ्ग m. N. pr. eines Autors Bühler, Rep. No. 783. Vgl. शीलाङ्क 2).

शीलाढ्य Adj. *ehrenhaft* (Person).

शीलादित्य m. N. pr. verschiedener Fürsten Ind. Antiq. 6,16. 7,14. 77. fgg. 8,2. fgg.

शीलाभट्टारिका f. N. pr. einer Dichterin Z. d. d. m. G. 27,93. 36,557.

शीलारवंश m. N. pr. eines Fürsten*geschlechts* Ind. Antiq. 5,278.

शीलिक Adj. in अन्यथा° (Nachtr. 6).

शीलिन् Adj. 1) *sittlich, ehrenhaft* (Person). — 2) am Ende eines Comp. = 1. शील 1) im adj. Comp. *die Gewohnheit des — habend,* einer Sache *obliegend* u. s. w. Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,1.

*शीलेन्द्रबोधि m. N. pr. eines Mannes.

शीलोपदेशमाला f. Titel eines Werkes.

शीलोष्णा f. als Name einer Unholdin wohl fehlerhaft für शीतोष्णा.

शीवन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *liegend, ruhend.* — 2) *m. *Boa.*

*शीवरी f. *eine grosse Eidechsenart.*

*शीवल n. = शैवाल und शैलेय.

शीष्ट Pl. von unbekannter Bedeutung.

1.*शु, शेवति (गतिकर्मन्, विकारे, त्रज्ञे).

2.*शुं Adv. = क्षिप्रम्.

*शुक्, शोकति (गतौ).

शुक 1) m. *a) Papagei.* — *b) Dichter.* — *c) *Acacia Sirissa.* — *d) *Zizyphus scandens.* — *e)* N. pr. α) eines Sohnes des Vjâsa. — β) eines Kriegers. — γ) eines Asura. — δ) eines Ministers des Râvaṇa. — ε) *eines brahmanischen Asketen. — 2) f. शुकी *a) Papageienweibchen.* Auch *die Urmutter der Papageien.* — *b)* N. pr. der Gattin des Saptarshi, die Agni liebte. — 3) n. *a)* *Bez. *verschiedener Pflanzen,* = ग्रन्थिपर्ण (Bhâvapr. 1,192), ग्रन्थि, *Acacia Sirissa, Bignonia indica* und *Calosanthes indica* H. an.; vgl. Zach. Beitr. 83. — *b) ein best. mythisches Geschoss.*

*शुककर्णी f. vielleicht *eine best. Pflanze.*

शुकच्छद m. 1) *Papageienflügel* Dhûrtan. 34. — 2) *n. = ग्रन्थिपर्ण (Bhâvapr. 1,192) und *Xanthochymus pictorius.*

शुकजिह्वा f. 1) *Papageienzunge.* — 2) *Bignonia chelonioides.*

*शुकतरु m. *Acacia Sirissa* Râgân. 9,59.

शुकता f. Nom. abstr. von शुक *Papagei.*

शुकतात्पर्यरत्नावलि f. Titel Opp. Cat. 1.

शुकतुण्ड m. *eine best. Stellung der Hand.*

*शुकतुण्डक n. *eine Art Zinnober* Bhâvapr. 1,261.

शुकत्व n. = शुकता Uttamak. 388. 402.

शुकदेव m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. eines Sohnes α) des Vjâsa. — β) des Harihara.

*शुकद्रुम m. *Acacia Sirissa.*

शुकनलिकान्याय m. *die Art und Weise von Papagei und der Pflanze* Nalikâ. Instr. so v. a. *wie ein Papagei ohne eigentliche Veranlassung vor einer* N. *erschrickt.*

शुकनशा f. fehlerhaft für °नसा.

शुकनसा f. *eine best. Pflanze.*

*शुकनामा f. fehlerhaft für शुकनासा.

*शुकनाश m. und °नाशा f. fehlerhaft für °नास und °नासा.

*शुकनाशन m. *eine best. Pflanze,* = द्रुघ्न Râgân. 4,202.

शुकनास 1) m. *a) ein best. Ornament an einem Hause* Vâstuv. 668. — *b) *Calosanthes indica.* — *c) *Bignonia chelonioides* Bhâvapr. 1,197. — *d) *Agati grandiflora.* — *e)* N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines Ministers des Târâpîḍa. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = शुकनास m., काश्मरी und नलिका.

शुकपक्षीय n. und °व्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

*शुकपिण्डि f. fehlerhaft für शुक्°.

*शुकपुच्छ m. *Schwefel.*

*शुकपुच्छक n. *eine best. Pflanze,* = ग्रन्थिपर्ण Râgân. 12,37.

*शुकपुष्प 1) m. *Acacia Sirissa.* — 2) n. = ग्रन्थिपर्ण.

शुकप्रश्नसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शुकप्रिय 1) *m. *a) Acacia Sirissa.* — *b) Azadirachta indica.* — 2) f. आ *a) *Eugenia Jambolana* Râgân. 11,24. — *b)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

*शुकफल m. *Calotropis gigantea* Râgân. 10,28.

शुकबभ्रु Adj. *röthlich wie ein Papagei* Maitr. S. 3,13,3.

शुकबर्ह n. *ein best. wohlriechender Stoff* Bhâvapr. 1,192.

शुकबृहत्कथा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*शुकम् Adv. = क्षिप्रम्.

शुकमहिम्नः स्तवः Titel Burnell, T.

शुकयोगिन् m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शुकरहस्य n. Titel einer Upanishad.

शुकरूप Adj. *von der Farbe eines Papageien.*

शुकलाङ्गल wohl fehlerhaft für °लाङ्गल und = शुकबर्ह.

*शुकवल्लभ m. *Granatbaum* Râgân. 11,75.

शुकवाच् Adj. *die Stimme eines Papageien habend* (Kṛshṇa).

*शुकवाह m. *der Liebesgott.*

*शुकशिम्बा und *°शिम्बि f. fehlerhaft für शुक्°.

शुकसंहिता f., शुकसंदेश m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und शुकसप्तति f. Titel von Werken.

शुकसारिकाप्रलापन n. *das Unterrichten der Pa-*

pageien und Predigerkrähen im Sprechen, eine der 64 Künste Verz. der Oxf. H. 217,*a*,13. 14.

शुकक्रि॑ Adj. *grün wie ein Papagei* Maitr. S. 2, 5,11 (63,15). Ind. St. 13,122. Vaitân.

शुकक्रित Adj. dass. Âpast. Çr. 22,7.

शुकाख्या f. *Bignonia chelonoides.*

*शुकादन m. *Granatbaum.*

शुकानन 1) Adj. *ein Papageiengesicht habend.* — 2) *f. आ *Bignonia chelonoides.*

*शुकायन m. N. pr. eines Arhant.

शुकाष्टक n. und °व्याख्या f. Titel.

1. शुकी f. s. u. शुक.

2. शुकी Adv. mit भू *zu einem Papageien werden.*

शुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*शुकेष्ट m. 1) *Acacia Sirissa* Râǵan. 9,58. — 2) *Mimusops hexandra* Râǵan. 11,72.

शुकोक्तिजाल n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

*शुकोदर n. = तालीशपत्र Râǵan. 6,184.

शुक्त॑ 1) Adj. (f. आ) *a) sauer geworden* Âpast. Gaut. 17,14. — *b)* **verfault, stinkend;* = पूतिभूत H. an. (vgl. Zach. Beitr. 84); statt पूताम्ल° Trik. 3, 3,187 und Med. ist wohl पूत्याम्ल° zu lesen. — *c) barsch, hart, roh* Gaut. 2,19. Baudh. 2,6,20 (Worte). — *d)* **menschenleer.* — *e)* * = श्लिष्ट. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha; vgl. शुक्र. — 3) *f. शुक्ता *Rumex vesicarius.* — 4) n. *a) jedes durch Fermentation mit Pflanzenstoffen gewonnene saure Getränk, saurer Reisschleim* u. s. w. Mat. med. 12. Baudh. 1,12,15. — *b)* **Fleisch.* — *c) harte Worte* Jâǵ. 1,33 nach Mit., aber auch hier wohl *saurer Reisschleim* u. s. w. — *d)* *fehlerhaft für सूक्त.

शुक्तक 1) Adj. *säuerlich* Gaut. (Aufstossen). — 2) n. *saures Aufstossen.*

शुक्तपाक m. *Säure im Magen* Karaka 6,18.

शुक्तस्वर m. angeblich = अव्यक्तस्वर.

शुक्ति 1) f. *a) Muschel,* namentlich *Perlenmuschel* (Râǵan. 13,128), *Perlmutter* Gaut. Baudh. 1,8,46. — *b) eine gehöhlte Scherbe* (aus der man trinken kann). — *c) Knochen.* — *d) Unguis odoratus* Râǵan. 13,130. — *e) Parfum* überh. — *f) Haarwirbel beim Pferde.* — *g) ein best. Gewicht,* = $^1/_2$ Pala = 2 Karsha, etwa *ein Loth.* — *h) eine best. Krankheit des Weissen im Auge.* — *i)* **Hämorrhoiden.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Âṅgirasa. — *b)* Pl. eines Volkes. — *c)* eines Berges.

शुक्तिक 1) m. (f. आ) *eine best. Krankheit des Weissen im Auge.* — 2) f. आ *a) Perlmutter, Perlenmuschel* Râǵan. 13,4. 128. Vasishṭha 21,11. — *b)* **Rumex vesicarius.*

शुक्तिकर्ण 1) Adj. *muschelohrig.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

शुक्तिखलति Adj. *vollkommen kahl* Harshaṅ. (ed. Bomb.) 26,6.

शुक्तिज n. *Perle.*

शुक्तिपट्ट *ein best. musikalisches Instrument* S. S. S. 178,3.

*शुक्तिपर्ण m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35.

शुक्तिपुट *die Höhlung in der Perlenmuschel, in welcher die Perle steckt,* Çiç. 13,37.

*शुक्तिबीज n. *Perle.*

*शुक्तिमणि m. dass. Râǵan. 13,153.

शुक्तिमत् N. pr. 1) m. eines Gebirges MBh. 6, 9,11. — 2) f. °मती *a)* eines Flusses. — *b)* der Hauptstadt der Kedi.

*शुक्तिवधू f. *Perlenmuschel.*

शुक्तिसाह्वया f. = शुक्तिमत् 2) *b).*

*शुक्तिस्पर्श m. *dunkle Flecken auf einer Perle.*

शुक्र॑ 1) Adj. (f. आ) *a) klar, licht, hell.* — *b) klar, lauter.* — *c) hellfarbig, weisslich, weiss.* — *d) hell, rein, fleckenlos.* — 2) m. *a) Feuer, der Gott des Feuers* 80,11. 32. — *b) ein best. Sommermonat* Karaka 8,6. Personificirt als *Schatzhüter* Kubera's. — *c) der Planet Venus.* Personificirt als Sohn Bhṛgu's und Lehrer der Asura. — *d) der lautere* Soma. — *e) ein best. Bechervoll mit* Soma. शुक्राय Adj. Çat. Br. 4,5,9,4. 6. 13. — *f) ein best. astr.* Joga. — *g)* N. pr. α) eines Marutvant. — β) eines Sohnes des Vasishṭha. — γ) des dritten Manu. — δ) eines der 7 Weisen unter Manu Bhautja. — ε) eines Sohnes des Bhava. — ζ) eines Sohnes des Havirdhâna. — η) *Pl. fehlerhaft für शुक्रज्ञ 2). — 3) n. *a) Helle, Klarheit, Licht.* Auch Pl. — *b) Klares,* so v. a. *klare Flüssigkeit, Wasser,* Soma. — *c) Saft, Seim.* Auch Pl. Ait. Br. 3,32. — *d) der männliche Same.* — *e) eine best. Augenkrankheit: ein weisser Fleck im dunklen Theile des Auges.* — *f)* Name eines Sâman. — *g) ein best. Metrum.*

शुक्रकर 1) Adj. *Samen erzeugend* Bhâvapr. 2, 26. — 2) *m. *Mark.*

शुक्रकृच्छ्र n. *eine best. Harnbeschwerde.*

शुक्रगृह n. *das Haus des Planeten Venus* Ind. St. 15,408.

शुक्रज्ञ 1) Adj. *aus* (dem eigenen Samen) *erzeugt,* so v. a. *leiblich* (Sohn) MBh. 13,49,12. — 2) *m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den* Gaina.

शुक्रज्योतिस् Adj. *hell glänzend.*

शुक्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शुक्रदत्त m. N. pr. eines Mannes.

शुक्रदुघ Adj. *klare Flüssigkeit von sich gebend.*

*शुक्रदोष m. *eine Art Impotenz* Gal.

शुक्रनाडि f. und शुक्रनीति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

शुक्रप॑ Adj. *lauteren* Soma *trinkend.*

शुक्रपात्र॑ n. *das Gefäss für den* Graha Çukra Çat. Br. 4,3,1,26. 3,17. 5,5,7.

शुक्रपिंश् Adj. *hell geschmückt.*

शुक्रपूतपा॑ Adj. *hellen geläuterten* Soma *trinkend* ṚV.

शुक्रपृष्ठ॑ Adj. *einen hellfarbigen Rücken habend* AV. 13,1,33.

*शुक्रभुज् m. *Pfau.*

*शुक्रभू m. *Mark.*

शुक्रमूत्रल Adj. *Samen und Urin erzeugend.*

शुक्रमेह m. *Samenharnruhr.*

शुक्रमेहिन् Adj. *mit der Samenharnruhr behaftet.*

शुक्रयज्ञु॑स् n. Pl. Bez. *gewisser zum* Pravargja *gehöriger Sprüche.*

शुक्ररूप Adj. *lichtfarbig.*

शुक्रर्षभ Adj. (f. आ) *hellfarbige Stiere habend.*

शुक्रल 1) Adj. *a) Samen erzeugend* Karaka 6,2. Vgl. मांस°. — *b)* **samenreich, geil.* — 2) *f. आ *eine Art Cyperus.*

शुक्रवत्॑ Adj. (f. °वती) 1) *lauteren Saft* —, *den Vorlass des* Soma *enthaltend.* — 2) *das Wort* शुक्र *enthaltend.*

शुक्रवर्चस् Adj. *hell leuchtend.*

शुक्रवर्ण Adj. (f. आ) *lichtfarbig, licht.*

*शुक्रवर्धिनी f. *Mark* Gal.

शुक्रवह Adj. *Samen führend.*

शुक्रवार m. *dies Veneris, Freitag* Ind. Antiq. 6,201.

शुक्रवासस् Adj. *hell gekleidet.*

शुक्रशान्ति f. Titel Burnell, T.

*शुक्रशिष्य m. *ein* Asura.

शुक्रशोचि und शुक्रशोचिस् Adj. *hell strahlend.*

शुक्रसद्मन् Adj. *im Licht wohnend.*

शुक्रसार Adj. *bei dem der Same den Hauptbestandtheil im Körper bildet.* Nom. abstr. °ता f. Varâh. Bṛh. S. 69,25.

शुक्रसुत m. *ein Sohn des Planeten Venus.*

शुक्रस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

शुक्रहरणा Adj. (f. ई) *Samen führend.*

*शुक्राङ्ग m. *Pfau.*

शुक्रामन्थिनी॑ m. Nom. Du. *lauterer und mehliger* Soma Âpast. Çr. 12,1,12. 18,20. 22,27.

*शुक्रिमन् m. Nom. abstr. von शुक्र 1).

शुक्रिय 1) Adj. = शुक्रवत् 1). — 2) n. *a) Glanz* Çâṅkh. Gṛhj. 6,5. — *b)* Pl. Bez. *gewisser zum* Pravargja *gehöriger* Sâman. — *c)* Bez. *des* Pravargja-*Abschnittes* VS. 36—40. शुक्रियकाण्ड Weber, Lit. 115. — *d) eine best. Begehung.*

शुक्री Adv. mit भू *zu Samen werden.*

शुक्रेश्वर N. pr. eines Tempels. °स्तुति f. Burnell, T.

शुक्ल 1) Adj. (f. श्री) *a) licht, hell.* पक्ष m. *die lichte Hälfte eines Monats, die Zeit des zunehmenden Mondes.* — *b) weiss, weisslich.* — *c) rein, lauter, woran kein Makel haftet* (von Sachen und Personen). वित्त n. Hemâdri 1,43,2. — 2) m. *a) die lichte Hälfte eines Monats* Baudh. 3,8,2. 4,5,3. 24. 26. — *b) der Monat* Vaiçâkha. — *c) *die weisse Farbe.* — *d) Auswurf, Schleim, Rotz.* शुक्लं कर् so v. a. *Jmd* (Dat.) *anspeien* AV. 3,29,3. Anders Ind. St. 17,304. — *e) *Ricinus* oder *weisser Ricinus* Râgân. 8,56. — *f) *Mimusops hexandra* Râgân. 11, 72. — *g) das dritte Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *h) ein best. astrol.* Joga. — *i)* Bein. Vishṇu's. — *k)* N. pr. α) eines Sohnes des Havirdhâna, eines Muni und *eines Fürsten. — β) eines Berges. — *l)* fehlerhaft für शुक्र *der Planet Venus.* — 3) f. शुक्ला *a) eine weisse Kuh* Kâtj. Çr. 15,3,36. — *b) *Sandzucker.* — *c) *Euphorbia antiquorum,* = काकोली (Râgân. 3,13) und विदारी (Râgân. 7,99). — *d)* *Bein. der Sarasvatî. — *e)* N. pr. α) einer Tochter Simhahanu's. — β) eines Flusses. — 4) n. *a) Helle, Licht.* — *b) etwas Weisses, weisser Fleck, weisser Stoff* Çat. Br. 14, 7,1,20. 2,12. Khând. Up. 8,6,1. — *c) das Weisse im Auge.* — *d) *eine best. Krankheit des Weissen im Auge.* — *e) *Silber.* — *f) *frische Butter.* — *g)* fehlerhaft α) für शुक्र *Same* Âpast. 1,29,14. Baudh. 1,8,48. 11,21. 2,2,23. 24. — β) für शुक्त *saurer Reisschleim* u. s. w.

शुक्लक m. *die lichte Hälfte eines Monats.*

*शुक्लकण्ठक m. *eine Hühnerart,* = दात्यूह.

*शुक्लकन्द 1) m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,78. — 2) f. आ = अतिविषा.

*शुक्लकर्ण Adj. *weissohrig* P. 6,2,112, Sch.

*शुक्लकर्मन् Adj. *reinen Wandels.*

शुक्लकुष्ठ n. *weisser Aussatz.*

शुक्लकृष्ण n. Du. *eine lichte und eine dunkle Hälfte* Taitt. Âr. 1,2,4.

शुक्लकेश Adj. *weisshaarig* MBh. 1,134,19.

*शुक्लतीरा f. = काकोली.

शुक्लतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शुक्लदन्त Adj. *weisszahnig.*

*शुक्लदुग्ध m. *Trapa bispinosa.*

शुक्लदेह Adj. *lauter von Person, ehrlich* MBh. 3,200,10.

*शुक्लधातु m. *weisse Kreide.*

शुक्लधान्य n. *weisses Korn.*

शुक्लध्यान n. *das Nachdenken über das Lautere, — rein Sittliche* Hem. Par. 1,252.

शुक्लध्वजपताकिन् Adj. *mit weisser Standarte und Fahne* (Çiva) MBh. 12,284,90.

शुक्लपक्ष m. 1) *die lichte Hälfte eines Monats, die Zeit des zunehmenden Mondes.* — 2) *der günstige Fall.*

शुक्लपुष्प 1) Adj. *weiss blühend.* — 2) m. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Asteracantha longifolia, Nerium odorum* und = मरुवक. — 3) *f. आ *Pistia Stratiotes* und = नागदन्ती. — 4) *f. ई = नागदन्ती Râgân. 5,85.

*शुक्लपृष्ठक m. *Vitex paniculata.*

शुक्लबीज m. wohl *eine Ameisenart* MBh. 12, 136,8.

शुक्लभाग m. *dass Weisse im Auge* Suçr. 2,310, 11. fgg.

शुक्लभास्वर Adj. *hell leuchtend* Bhâshâp. 40.

शुक्लभूदेव m. N. pr. eines Autors.

*शुक्लमण्डल n. *das Weisse im Auge.*

शुक्लमथुरानाथ m. N. pr. eines neueren Astronomen.

शुक्लमेह m. *weissliche Harnruhr.*

शुक्लमेहिन् Adj. *an der weisslichen Harnruhr leidend.*

शुक्लयज्ञोपवीतवत् Adj. *mit einer weissen Opferschnur behangen* MBh. 1,134,19.

शुक्लरूप Adj. *von weisser Farbe* Çat. Br. 6,2,2,13.

*शुक्लरोहित m. *eine best. Pflanze* Râgân. 8,14.

*शुक्लला f. *eine Art Cyperus.* v. l. शुक्रला.

*शुक्लवचा f. *Terminalia Chebula.*

शुक्लवत्सा f. *eine Kuh, die ein weisses Kalb hat,* Çat. Br. 9,2,2,30. Kâtj. Çr. 15,3,36.

शुक्लवत् Adj. *das Wort* शुक्ल *enthaltend.*

शुक्लवस्त्र Adj. (f. आ) *ein weisses Kleid tragend* 192,21.

*शुक्लवायस m. *Ardea nivea.*

शुक्लवासस् Adj. *ein weisses Gewand tragend* Taitt. Âr. 1,3,3.

शुक्लविश्राम m. N. pr. eines Mannes.

शुक्लवृत्त Adj. *reines Wandels* MBh. 14,90,25.

*शुक्लशाल m. *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râgân. 9,13.

शुक्लागुरु n. *weisses Agallochum.*

*शुक्लाङ्ग 1) m. *Pfau.* — 2) f. ई *Nyctanthes arbor tristis.* Râgân. 4,157.

शुक्लाचार Adj. (f. आ) *reines Benehmens* R. 6, 10,24.

शुक्लादिश्रावणकृष्णसप्तमी und °कृष्णाष्टमी f. Bez. *bestimmter Feiertage.*

शुक्लापर Adj. *einen weissen Hinterkörper habend* Kâtj. Çr. 20,1,35.

शुक्लापाङ्ग m. *Pfau* Râgân. 19,94.

शुक्लाभिजातीय Adj. (f. आ) *von reiner Herkunft* MBh. 12,33,37. R. 6,10,24.

शुक्लायन m. N. pr. eines Muni.

*शुक्लार्क m. *eine Calotropis* Râgân. 10,29.

शुक्लार्मन् n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge.*

शुक्लिमन् m. *Weisse, lichte Farbe* Harshak. 200,16.

शुक्ली Adj. 1) mit कर् *weiss machen.* — 2) mit अस् oder भू *weiss werden.*

शुक्लोतर Adj. *schwarz, schmutzig.*

शुक्लेश्वर m. N. pr. eines Autors Hall in der Einl. zu Daçar. S. 30.

शुक्लोदन m. N. pr. eines Bruders des Çuddhodana.

*शुक्लोपला f. *Sandzucker.*

*शुक्लि m. 1) *Wind.* — 2) = तेजस्. — 3) = चित्र.

शुङ्ग 1) m. *a) *Ficus indica.* — *b) *Spondias mangifera.* — *c)* N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen;* auch Name einer auf die Maurja folgenden Dynastie. Sg. *ein Fürst aus dieser Dynastie* Harshak. (ed. Bomb.) 423,5. Auch °राजन्. — 2) f. शुङ्गा *a) Knospendecke,* namentlich der Feigenarten. — *b)* N. pr. der Mutter Garuḍa's Suparn. 10,2. 29,1. शुङ्गावत् 18,3. — 3) *m. f. (ई) n. *Ficus infectoria.* — 4) f. ई *a) *Spondias mangifera.* — *b)* = 2) *b)* Suparn. 8,2. — 5) n. *Knospendecke* (insbes. des Feigenbaumes) in übertragener Bed. so v. a. *Wirkung.* Nach Sây. auch m. — Vgl. एकशुङ्ग.

शुङ्गाकर्मन् n. *eine best. das* Pumsavana *begleitende Ceremonie,* wobei *die Knospendecke einer Ficus indica gebraucht wird.*

*शुङ्गिन् m. *Ficus indica* und *F. infectoria* Râgân. 11,121.

1. शुच्, शोचति, °ते (in der klassischen Sprache meist metrisch, aber शोचमान auch in der Prosa), संशुच्यति, अशुचत् (Aorist); 1) *flammen, leuchten, strahlen; glühen, brennen.* — 2) *Glut —, heftigen Schmerz leiden, trauern, — bei, über* (Loc., Instr. oder Acc. mit प्रति). — 3) mit Acc. *trauern über, beklagen, betrauern.* — 4) *पूतीभावे (क्लेदे), विशरणे und शैथिल्ये (vgl. शुचि und Caus). — Caus. शोचयति 1) *in Flammen setzen, brennen* (trans.) TBr.

1,1,8,1. — 2) *in Schmerz versetzen.* — 3) *Schmerz empfinden, trauern;* mit Acc. *bedauern, beklagen.* — 4) *reinigen* Varâh. Jogaj. 7,14. — *Desid. शुशुचिषति und शुशोचिषति. — Intens. (शोशुचन्, शोशुचत् und शोशुचान) 1) *hell leuchten, — strahlen, — flammen.* — 2) शोशुच्यमान *heftigen Schmerz empfindend* Bhaṭṭ. — Mit अनु 1) *schmerzliche Sehnsucht empfinden nach, trauern um* (Acc., ausnahmsweise Loc. oder Gen.); ohne Ergänzung *trauern.* — 2) *in Jmds* (Acc.) *Schmerz einstimmen, mit Jmd zugleich Schmerz empfinden, — trauern.* — Caus. *betrauern, bedauern.* — Mit समनु *Schmerz empfinden, betrauern, bedauern;* mit Acc. — Mit अप Intens. (अपशोशुचत् Partic.) *durch Flammen vertreiben.* — Mit अभि 1) *in Glut setzen, verbrennen.* — 2) *brennen,* so v. a. *quälen.* — 3) *Schmerz empfinden, trauern.* — Caus. *in Glut versetzen, verbrennen, quälen.* — Intens. dass. — Mit आ *herleuchten* (ṚV. 7,8,1), *Etwas* (Acc.) *herbeistrahlen.* — Desid. in आशुशुचिषति. — Mit उद् *aufleuchten* ṚV. 4,2,20. — Caus. *in Flammen setzen.* — Mit नि *brennend heiss sein* (impers.). — Mit निस् Intens. (निः — शोशुचत) *hervorstrahlen.* — Mit परि *Schmerz empfinden, trauern;* mit Acc. *betrauern, beklagen.* — Caus. 1) *quälen, peinigen* MBh. 6,48,38. — 2) *bedauern, beklagen.* — Mit प्र *hervorstrahlen* (in übertragener Bed.). — Intens. *hervorstrahlen* ṚV. 7,1,4. — Mit अनुप्र *betrauern, beklagen.* — Mit प्रति *seinen Brand richten gegen* (Acc.) Maitr. S. 1,5,2 (68,3). — Mit सम् 1) *zusammenflammen.* — 2) *bedauern, beklagen.* — 3) संशुच्यति *Jmd* (Gen.) *schmerzen.* — Caus. *betrauern, beklagen.*

2. शुच् 1) Adj. am Ende eines Comp. *flammend, leuchtend, strahlend.* — 2) f. *a) Flamme, Glut; innere Wärme.* — *b) Brand des Innern: Qual, Schmerz, Sorge, Trauer, Kummer,* — *über* (im Comp. vorangehend). Auch Pl. Instr. Sg. *aus Trauer, vor Kummer.* — *c)* Pl. *Thränen als Ausdruck des Schmerzes, — der Trauer.*

शुचि 1) Adj. (f. श्री) *lauter, rein.* — 2) f. शुचा *Trauer, Kummer.*

शुचिद्रथ Adj. *einen strahlenden Wagen habend.*

शुचिध्ये Dat. Infin. zu 1. शुच् ṚV. 4,2,1.

शुचित्ति m. N. pr. eines Mannes.

शुचिष्, nur Partic. शुचिषत् *flammend, leuchtend, strahlend* ṚV. 1,147,1. 4,56,1. 2. 10,4,6. 46,8.

शुचि 1) Adj. (f. eben so, शुच्यस् Nom. Pl. M. 8, 77) *a) strahlend, glühend.* — *b) blank.* — *c) glänzend weiss* Spr. 7681 (zugleich *rein*). — *d) lauter, klar.* — *e) rein.* — *f) klar, lauter, rein* in übertragener Bed.; *tadellos, unschuldig, ehrlich, redlich.* — *g) rein* in rituellem Sinne. — *h)* am Ende eines Comp. *rein von,* so v. a. *der sich einer Sache entledigt hat.* — 2) m. *a) Lauterkeit, Reinheit, Ehrlichkeit.* — *b) Feuer.* — *c) ein best. Feuer,* ein Sohn des Agni Abhimânin und der Svâhâ oder ein Sohn Antardhâna's von der Çikhaṇḍinî. — *d) ein best. Sommermonat* (Çat. Br. 4,3,1,15) oder *Sommer* überh. — *e) die Sonne.* — *f) *der Mond.* — *g) *der Planet Venus.* — *h) *Lichtstrahl.* — *i) *Wind.* — *k) *Geschlechtsliebe.* — *l) *ein Brahmane.* — *m) *ein ehrlicher Minister.* — *n) *the condition of a religious student.* — *o) *Bein. Çiva's.* — *p)* N. pr. α) eines Sohnes des Bhṛgu. — β) eines Sohnes des Gada. — γ) eines Sohnes des dritten Manu. — δ) Indra's im 14ten Manvantara. — ε) eines der 7 Weisen im 14ten Manvantara. — ζ) eines Sârthavâha. — η) eines Sohnes des Çatadjumna und verschiedener anderer Personen. — 3) f. N. pr. einer Tochter Kaçjapa's von der Tâmrâ und Urmutter der Wasservögel. शुची VP. 1,21,16.

*शुचिकर्ण *gaṇa* कुमुदादि 2.

शुचिका f. N. pr. einer Apsaras.

शुचिकाम Adj. *Reinheit liebend* Baudh. 1,10,4. 13,2.

शुचिक्रन्द Adj. *hell schallend.*

शुचिचरित Adj. *reinen Wandels* 104,20.

शुचिजन्मन् Adj. *lichtgeboren.*

शुचिजिह्व Adj. *flammenzüngig.*

शुचिता f. und शुचित्व n. 1) *Klarheit, Reinheit.* — 2) *Lauterkeit, Ehrlichkeit.* — 3) *Reinheit* in rituellem Sinne.

शुचिदत् Adj. *hellzahnig.*

शुचिद्रथ, शुचिद्रव und शुचिद्रव्य m. N. pr. eines Fürsten. Richtig wohl शुचद्रथ oder शुचिरथ.

*शुचिद्रुम m. *Ficus religiosa* Râgân. 11,115.

शुचिन् Adj. = शुचि *rein.*

*शुचिनेत्रसुतसंभव m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

*शुचिपति m. *Feuer* Gal.

*शुचिपदी Adj. f. *reinfüssig.*

शुचिपा Adj. *klaren* Soma *trinkend.*

शुचिपेशस् Adj. *hell geschmückt.*

*शुचिप्रणी f. = आचमन.

शुचिप्रतीक Adj. *von strahlendem Ansehen.*

शुचिबन्धु Adj. *strahlende Genossenschaft habend.*

शुचिभ्राजस् Adj. *hell funkelnd.*

*शुचिमल्लिका f. *arabischer Jasmin.*

शुचिमानस Adj. *reines Herzens* Kir. 5,13.

शुचिमुखी f. N. pr. einer Haṁsî.

शुचिरथ m. N. pr. eines Fürsten.

*शुचिरोचिस् m. *der Mond.*

शुचिवन n. nach dem Comm. *ein verdorrter Wald.*

*शुचिवर्चस् Adj. *gaṇa* भृशादि.

*शुचिवर्चाय्, °यते Denomin. von शुचिवर्चस्.

शुचिवर्ण Adj. *hellfarbig.*

शुचिवाच् m. N. pr. eines Vogels.

शुचिवास् Adj. *ein reines Gewand tragend.*

शुचिवृत्त m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 3, 10,4 (135,9). Pl. *seine Nachkommen.*

शुचिव्रत Adj. (f. आ) *dessen Thun licht* oder *rein ist, reinen Wandels.*

शुचिश्रवस् 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's (verschiedentlich erklärt) Vishṇus. 98,70. — 2) m. N. pr. eines Prag̃âpati.

शुचिषद् Adj. 1) *im Reinen —, im Klaren wohnend.* — 2) *auf dem Pfade der Tugend weilend.*

शुचिषाक् Adj. (stark °षाक्) als Beiw. Agni's.

शुचिष्मत् 1) Adj. *strahlend* ṚV. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kardama. — 3) f. °मती N. pr. der Mutter Agni's.

शुचिसंतय m. *das Ende der heissen Jahreszeit, der Beginn der Regenzeit.*

शुचिसमाचार Adj. *das Herkommen rein bewahrend* R. 2,65,7.

शुचिस्मित Adj. (f. आ) *ein strahlendes Lächeln zeigend, heiter lachend.* Als Beiw. Çiva's, sonst aber immer f. (53,5. Hemâdri 1,622,4).

1. शुची Adj. f. s. u. शुचि.

2. शुची Adv. 1) mit कर् *reinigen* Kalpas. 108, N. 66. — 2) mit भू *rein werden* in rituellem Sinne.

*शुचीय्, °यते *gaṇa* भृशादि.

*शुचीवती f. *gaṇa* शरादि.

*शुच्य्, शुच्यति (अभिषवे). v. l. चुच्य्.

शुच्यत Adj. (f. ई) *reinäugig* Âpast. Çr. 10,22,4.

शुच्याचार Adj. *reines Wandels* Mahâbh. (K.) 1, 411,18.

शुञ् nur in der Form शुशुञान etwa *sich spreizend.*

*शुटीरता f. und *शुटीर्य n. *Heldenmuth.*

*शुठ्, शोठति (गतिप्रतिघाते, क्षोटने, प्रतिघाते), शोठयति (आलस्ये).

*शुण्ट n. *das Haar in der Achselgrube* Gal.

*शुण्ठ्, शुण्ठति (गतिप्रतिघाते, शोषणे), शुण्ठयति (शोषणे).

शुण्ठ 1) Adj. (f. आ) als Bein. eines Stieres oder einer Kuh Maitr. S. 2,5,11 (63,11). Âpast. Çr. 10, 22,6. Vaitân. (Conj.). Nach den Commentatoren *weissfarbig, von kleiner Statur* oder आवेष्टितकर्ण. — 2) *eine Grasart* Gobh. (ed. Knauer) 1,5,18. v. l.

शुण्ठ. — शुण्ठी s. u. शुण्ठ.

शुण्ठाकर्ण Adj. *kurzohrig* (nach Mahidh.) Maitr. S. 3,13,5.

शुण्ठाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

शुण्ठाधी Adj. f. Kâtj. Çr. 22,11,29 nach dem Comm. = पीतमुखी, वेष्टितमुखी oder पीतपुच्छी. Es ist aber zu trennen शुण्ठा अधीलोकृकर्णी; für letzteres haben andere Texte अद्यालोकृकर्णा oder अधीलोधकर्णा (Nachtr. 2. 4).

शुण्ठि (metrisch) f., शुण्ठी f. (Spr. 7741) und *शुण्ठा n. *trockener Ingwer* Râgân. 6,25. Bhâvapr. 1,162.

*शुण्ड्, शुण्डति (खण्डनप्रमर्दनयोः).

शुण्ड 1) *m. *der aus den Schläfen fliessende Brunstsaft eines Elephanten.* — 2) f. आ *a) Elephantenrüssel* MBh. 7,36,35. Auch °दण्ड m. — *b) *Branntwein.* — *c) *Schenke.* — *d) *das Weibchen eines Wasserelephanten.* — *e) *Hure.* — *f) *Kupplerin.* — *g) *Nelumbium speciosum.* — 3) *f. ई *eine Art Heliotropium* Râgân. 5,75.

शुण्डक 1) *m. *a) Schlachtpfeife.* — *b) Branntweinbrenner, Schenkwirth.* — 2) f. शुण्डिका *a) *Zäpfchen im Halse.* — *b) Anschwellung der Mandeln.* — Vgl. गलशुण्डिका.

*शुण्डरोहक m. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgân. 8,122.

*शुण्डापान n. *Schenke.*

शुण्डार m. 1) *der Rüssel eines jungen Elephanten* Mahâvîrak. 17,7. — 2) *ein 60jähriger Elephant Gal. — 3) *Branntweinbrenner, Schenkwirth.*

*शुण्डारोचनिका f. *eine best. Pflanze.*

*शुण्डाल m. *Elephant.*

शुण्डिक 1) m. oder n. etwa *Schenke* P. 4,3,76. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 3,254,8. — शुण्डिका s. u. शुण्डक.

शुण्डिन् m. *Branntweinbrenner, Schenkwirth (eine best. Mischlingskaste).*

*शुण्डिमूषिका f. *Moschusratte* Râgân. 19,59.

*शुण्डीरोचनिका und *°रोचनी f. *eine best. Pflanze.*

*शुतुद्रि f., शुतुद्री f. und *शुतुद्रु f. N. pr. eines Flusses (*der Sedledsch*).

शुदि (Abkürzung von शुक्ल oder शुद्ध + दिन) Indecl. in Comp. mit einem Monatsnamen *in der lichten Hälfte aes —.*

शुद्ध 1) Adj. s. u. शुध्. — 2) m. *a) die lichte Hälfte eines Monats, die Zeit des zunehmenden Mondes.* — *b)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern.* — *c)* N. pr. α) eines der 7 Weisen unter dem 14ten Manu. — β) eines Sohnes des Anenas. — γ) eines Vogels. — 3) f. शुद्धा N. pr. einer Tochter Simhanu's. — 4) *n. *a) Steinsalz.* — *b) Pfeffer.*

*शुद्धकर्ण m. N. pr. eines Mannes *(reinohrig).*

शुद्धकर्मन् Adj. *von reiner Handlungsweise, ehrlich, brav* Kumâras. 6,52.

शुद्धकांस्यमय Adj. (f. ई) *rein messingen* Hemâdri 1,728,11.

शुद्धकीर्ति m. N. pr. eines Mannes.

शुद्धगणपति m. *der mit reinem Munde verehrte* Gaṇeça.

*शुद्धगन्ध m. *Esel.*

शुद्धतत्त्वसमविज्ञप्ति (शुद्धितत्त्व?) f. Titel Opp. Cat. 1.

शुद्धता f. und शुद्धत्व n. (Kâmpaka 470) *Reinheit, Lauterkeit, Ehrlichkeit.*

शुद्धदन्त् (Bhaṭṭ.) und *°दन्त Adj. *reine Zähne habend.*

शुद्धधी Adj. *von reiner Gesinnung.*

शुद्धनटी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 111.

शुद्धनेरि m. *ein best. Tanz* S. S. S. 257.

शुद्धपक्ष m. *die lichte Hälfte des Monats, die Zeit des zunehmenden Mondes.*

शुद्धपट m. N. pr. eines Mannes.

शुद्धपाद् m. N. pr. eines Lehrers der Haṭhavidjâ. v. l. सिद्धपाद्.

शुद्धपार्ष्णि Adj. *dessen Rücken gedeckt ist.*

शुद्धपुरी f. N. pr. einer Stadt. °माहात्म्य n.

शुद्धबटुक m. *eine Art Trommelschläger* S. S. S. 182.

शुद्धबुद्ध m. v. l. für शुद्धबुद्धि 2).

शुद्धबुद्धि 1) Adj. *reines Geistes, von reiner Gesinnung.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers der Haṭhavidjâ.

शुद्धबोध Adj. *dessen Erkenntniss rein ist.*

1. शुद्धभाव m. *eine reine —, lautere Gesinnung.*

2. शुद्धभाव Adj. (f. आ) *von reiner —, lauterer Gesinnung* MBh. 15,28,8. Ind. St. 14,384.

शुद्धभित्तु m. N. pr. eines Autors.

शुद्धभैरव m. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

शुद्धमति 1) Adj. *von reiner Gesinnung.* — 2) *m. N. pr. eines Arhant der Gaina.

शुद्धमध्यमार्गी f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

*शुद्धमांस n. *eine best. stark gewürzte Fleischspeise* Bhâvapr. 2,21.

शुद्धमिश्रत्व n. *das Ungemischtsein und das Gemischtsein* Weber, Kṛshṇaǵ. 223.

शुद्धरूपिन् Adj. *die reine —, wahre Gestalt habend.*

शुद्धवंश्य Adj. (f. आ) *von reinem Geschlecht.*

शुद्धवत् Adj. *das Wort* शुद्ध *enthaltend.* °वती f. Pl. Bez. *der Verse* ṚV. 8,84,7—9 Vasishṭha 28,11. Baudh. 4,3,8. Vishṇus. 56,5.

*शुद्धवल्लिका f. *Cocculus cordifolius.*

शुद्धवाल Adj. *hellschwänzig* Maitr. S. 3,13,4.

शुद्धविराज् f. *ein best. Metrum.*

शुद्धविराड्षभ n. desgl.

शुद्धवेष Adj. *sauber gekleidet* Ragh. 1,46.

शुद्धशील Adj. (f. आ) *von reinem Charakter* Çâk. 180.

शुद्धशुक्र n. *eine best. Krankheit des Schwarzen im Auge.*

शुद्धषष्ठी f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

शुद्धसंगम Adj. (f. आ) *einen reinen Verkehr habend* Çaut. (Br.) 33.

शुद्धसत्त्व Adj. (f. आ) *von reinem Charakter* R. 2, 39,32.

शुद्धसाध्यवसाना f. *eine Art Ellipse.*

शुद्धसारोपलक्षणा und °सारोपा f. desgl.

शुद्धसूडनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

शुद्धस्वभाव Adj. (f. आ) *von reinem Charakter* R. 2,74,9.

शुद्धहस्त Adj. *reinhändig.*

शुद्धहृदय Adj. (f. आ) *reines Herzens* Spr. 5824 (अत्यक्त°).

शुद्धान्त N. pr. eines Thores.

शुद्धात्मन् Adj. *reines Wesens, von reiner Gesinnung* 102,14.

शुद्धानन्द् m. N. pr. eines Lehrers. Auch °यति.

*शुद्धानुमान n. *eine best. rhetorische Figur.*

शुद्धान्त 1) m. Sg. *die für die Frauen bestimmten inneren Gemächer eines fürstlichen Palastes, Gynaeceum.* Pl. *die Frauen eines Fürsten.* — 2) f. आ *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. Vgl. शुद्धान्तयुज्.

शुद्धान्तचर und °चारिन् Adj. *in einem Gynaeceum ein- und ausgehend* (von der Dienerschaft).

*शुद्धान्तपालक m. *Wächter im Gynaeceum.*

शुद्धान्तःपुर n. = शुद्धान्त 1) R. ed. Bomb. 2,17,21.

शुद्धाभोगी f. *ein best.* Râga *von 6 Tönen* S. S. S. 93.

*शुद्धान्तयुज् f. *change of mode or key in music.* Vgl. शुद्धान्त 2) und शुद्धान्तरयुज्.

शुद्धान्तरक्षी f. *Hüterin in einem Gynaeceum.*

*शुद्धान्तरयुज् f. = शुद्धान्तयुज्.

शुद्धापह्नुति f. in der Rhetorik *eine (scheinbare) Läugnung des Richtigen.*

शुद्धाभ Adj. *klar, hell, licht.*

शुद्धाभिजनकर्मन् Adj. *von reiner Abstammung und reiner Handlungsweise* R. 2,106,9.

शुद्धायु Adj. f. *Reinheit erstrebend.*

शुद्धावर्त Adj. angeblich = प्रदक्षिणावर्त.

शुद्धावास m. *die reine Behausung, eine best. Himmelsregion.*

शुद्धावासकायिक Adj. *der Gruppe der in der rei-*

nen Behausung Wohnenden gehörig. °देवपुत्र m. Kâraṇḍ. 43,14.

शुद्धाशय Adj. *reines Herzens, von reiner Gesinnung, ein gutes Gewissen habend.*

शुद्धाशुद्धीय n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. Vasishṭha 28,14.

शुद्धाशुद्धोध m. Titel einer Grammatik.

शुद्धि f. 1) *das Reinwerden, Reinigung, Läuterung, Reinheit* (eig. und übertragen, auch in rituellem Sinne), *das Reinwerden von* (im Comp. vorangehend), so v. a. *das Befreitwerden* (von etwas Verunreinigendem). — 2) *das Reinwerden*, so v. a. *das Befreitwerden von allem Schädlichen, Sicherstellung.* — 3) *das Reinwerden*, so v. a. *Rechtfertigung, das für unschuldig Erklärtwerden, — durch* (im Comp. vorangehend). — 4) *das sich als ächt Erweisen, Aechtheit, Richtigkeit.* — 5) *Bereinigung*, so v. a. *das Bestrittenwerden* (einer Ausgabe), *Bezahlung* (einer Schuld). — 6) *Klarheit in einer Sache, sichere Kunde über* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Acc. mit कर् *genaue Kunde sich verschaffen*, mit लभ् *sichere Nachricht erhalten* Uttamak. 175. 203. 241. 253. 275. 350. fg. — 7) *vollständiges Aufgehen* (bei einer Division). Acc. mit इ *ganz aufgehen* Bîgag. 196. — 8) *subtractive Grösse* Lîlâv. 107. Bîgag. 63. — 9) *eine Form der* Dâkshâjaṇi (Durgâ).

*शुद्धिकृत् m. *Wäscher.*

शुद्धिकौमुदी f., शुद्धिचन्द्रिका f., शुद्धिचिन्तामणि m. und शुद्धितत्त्व n. Titel.

शुद्धितम Adj. *der reinste.*

शुद्धिदीपिका f. und शुद्धिप्रदीप m. Titel.

शुद्धिभूमि f. N. pr. eines *Landes.*

शुद्धिमत् Adj. 1) *rein, fleckenlos.* — 2) *unschuldig, dessen Unschuld erwiesen ist* Bâlar. 283,13.

शुद्धिमयूख m., शुद्धिरत्नाकर m. und शुद्धिविवेक m. Titel.

शुद्धिश्राद्ध n. *ein best. Todtenmahl* VP.^{2} 3,131.

शुद्धोद 1) Adj. *reines Wasser habend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çâkja.

शुद्धोदन m. N. pr. eines Fürsten aus dem Geschlecht der Çâkja, Vaters von Çâkjamuni. Auch = शुद्धोद 2). *°सुत m. Patron. Çâkjamuni's.

शुद्धोदनि m. als Name Vishṇu's fehlerhaft für शौद्धोदनि.

शुध्, शुन्ध् 1) शुन्धति *reinigen.* शुन्धि Âçv. Gṛhj. — 2) शुन्धते *sich* (*sibi*) *reinigen, rein werden.* — 3) शुध्यति, °ते (meist metrisch; शुध्येरन् Gaut. 14, 6) *a) rein werden* (insbes. in rituellem Sinne). — *b) sich klären, klar werden.* — *c) in's Klare kommen.* — *d) entschuldigt sein, eine Entschuldigung haben.* — 4) शुद्ध *a) rein, hell, fleckenlos, lauter* (auch von Personen). — *b) fehlerfrei, normal, richtig beschaffen, woran Nichts auszusetzen ist, richtig* (z. B. Lesart). — *c) rein*, so v. a. *ohne allen Zusatz, ungemischt, nicht mit Anderem zusammenfliessend.* — *d) rein* von einem Vocal so v. a. *nicht nasal.* — *e) einfach, bloss, nicht qualificirt* (Todesstrafe). — *f) ganz, vollständig, abgeschlossen.* — *g) geprüft, untersucht.* — Caus. 1) शुन्धयति *reinigen.* — 2) शोधयति 1) *reinigen* (auch in rituellem Sinne), *verbessern, corrigiren* 216,8. — 2) etwas Unreines —, Schädliches *entfernen.* — 3) *bereinigen, bezahlen, abtragen.* — 4) *Jmd als rein hinstellen, — befinden, rechtfertigen.* — 5) *Jmd auf die Probe stellen.* — 6) *Etwas prüfen, untersuchen* 216,13. 15. Kâmpaka 49. Sây. zu ṚV. 10,146,2. — 7) *in's Reine bringen, klar machen, erklären, erläutern.* — 8) *subtrahiren.* — Desid. (शुशुत्सत्) *rein zu werden wünschen.* — Mit परि (°शुध्यति, °ते 1) *rein —, abgewaschen werden.* — 2) *sich reinigen*, so v. a. *seine Unschuld beweisen.* — 3) परिशुद्ध *a) rein, lauter.* — *b) vermindert um* (im Comp. vorangehend). — Caus. °शोधयति 1) *reinigen.* — 2) *bereinigen, bestreiten, bezahlen.* — 3) *Jmd auf die Probe stellen, prüfen.* — 4) *Etwas prüfen, untersuchen.* — 5) *erklären, erläutern.* — Mit प्र in प्रशुद्धि. — Mit अभिप्र Caus. (°शोधयति) *reinigen.* — Mit वि (°शुध्यति, °ते) 1) *vollständig rein werden* (insbes. in rituellem Sinne). — 2) *sich klären.* — 3) *ohne Rest aufgehen* (bei einer Division) Bîgag. 191. — 4) विशुद्ध *a) vollkommen gereinigt, — geläutert, — rein, — klar, — lauter* (eig. und übertr.). — *b) rein*, so v. a. *glänzend weiss.* — *c) in's Reine —, ganz zu Ende gebracht, abgeschlossen.* — *d) zu Ende gekommen mit Etwas* (im Comp. vorangehend). — *e) genau bestimmt.* — *f) genau untersucht und als sicher befunden.* — *g) subtrahirt.* — *h) geleert, erschöpft* (Schatz). — Caus. (विशोधयति) *reinigen* (auch in rituellem Sinne), *verbessern, corrigiren* 216,10. — 2) *Jmd reinigen*, so v. a. *Jmds Unschuld beweisen, Jmd von allem Verdacht befreien.* — 3) *Etwas rechtfertigen.* — 4) *in's Klare bringen, genau bestimmen, — fixiren.* — 5) *subtrahiren.* — Mit प्रवि, °शुद्ध *vollkommen rein, — lauter.* — Caus. (°शोधयति) *vollkommen reinigen, — läutern.* — Mit सम्, संशुद्ध 1) *rein geworden, rein, lauter.* — 2) *entfernt* (eine Unreinigkeit). — 3) *bereinigt, bezahlt, abgetragen.* — 4) *geprüft, untersucht und als unschädlich* u. s. w. *befunden.* — Caus. (संशोधयति) 1) *reinigen.* — 2) *bereinigen, bestreiten, bezahlen.* — 3) *untersuchen und gegen Gefahren sicher stellen.* — 4) *subtrahiren.* — 5) *dividiren.* — Mit परिसम्, परिसंशुद्ध *durchaus rein, — lauter.*

*शुन्, शुनति (गतौ).

1. शुन 1) m. angeblich ein Name Vâju's und Indra's. — 2) n. *Erfolg, Gedeihen.* — 3) शुनम् Adv. *glücklich, mit Erfolg, zum Gedeihen.*

2.*शुन m. = श्वन् *Hund* Râgân. 19,10. — शुनी s. u. श्वन्.

शुनंक्रवीया f. Bez. *des Verses* ṚV. 3,30,22.

शुनःपुच्छ m. N. pr. eines Mannes.

शुनक 1) m. *a) Hündchen, Hund.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. Çunaka's *Geschlecht.* °सुत m. = शौनक. — 2) *f. ई *Hündin.*

*शुनकचञ्चुक m. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,150.

*शुनकचिल्ली f. *eine best. Gemüsepflanze.*

शुनंकुरि m. *ein best. Feldgenius* Pâr. Gṛhj. 2, 17,5.

शुनपृष्ठ Adj. *einen* (zum Reiten) *tauglichen Rükken habend.*

शुनवत्, शुनावत् Adj. wohl *mit einer Schar versehen* (Pflug).

शुनःशेप und शुनःशेफ m. N. pr. eines Mannes.

शुनस्कर्ण m. desgl.

शुनःसख und °सखि (Nomin. °सखा) m. desgl.

शुनहोत्र m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

शुनावत् Adj. = शुनवत्.

शुनासीर m. 1) Du. Bez. zweier den Getraidewuchs segnender Genien, vermuthlich *Schar* und *Pflug.* Von den Commentatoren gewöhnlich als Vâju und Âditja erklärt. — 2) Bein. Indra's Kâd. 62,18 (118,4). Prasannar. 51,9. An beiden Stellen सु°. — 3) Pl. Bez. *bestimmter Götter* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,7,7. सुना° ed. Burn. Vgl. वसुंधरा°.

शुनासीरशरासन n. *Regenbogen* Harshak. 59,9 (सुना° gedr.).

शुनासीरिन् Adj. Beiw. Indra's.

शुनासीरीय und शुनासीर्य 1) Adj. *dem* oder *den* Çunâsîra *gehörig* u. s. w. — 2) f. आ *ein best. Opfer.* — 3) n. desgl. Vaitân.

*शुनि m. *Hund.*

*शुनिंधम und *शुनिंधय Adj.

शुनी f. s. u. श्वन्.

*शुनीर m. *eine Menge von Hunden.*

शुनेषित Adj. nach Grassmann von *Hunden getrieben.*

शुनोलाङ्गूल m. N. pr. eines Mannes.

शुन्ध् s. शुध्.

शुन्धन 1) Adj. (f. ई) *reinigend.* — 2) n. *das Ent-*

fernen einer Unreinigkeit (Gen.) Âpast. 1,30,21 (शुन्धने zu lesen).

शुन्ध्यु und शुन्ध्यू 1) Adj. (f. शुन्ध्यू) *schmuck.* — 2) शुन्ध्यु m. *a*) **Feuer.* — *b*) in Verbindung mit भरद्वाजस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

1.*शुन्य 1) Adj. von श्वन् *Hund.* — 2) f. (आ) n. *eine Menge von Hunden.*

2.*शुन्य Adj. = शून्य *leer.*

शुंशि f. *Schulter.* Nach Sâj. = मुख.

1. शुभ्, शुम्भ् (nur शुभान, शुंभ्मते und शुंभ्मान) *leicht hingleiten, dahinfahren.* — Mit प्र dass. — Vgl. auch 1. शुभय्.

2. शुंभ् f. *das Dahinfahren, rasche Fahrt, fliegender Lauf;* insbes. von den Marut gebraucht.

3. शुभ्, शुम्भ्; in der älteren Sprache शुंभति, शुंभते, शुम्भित्, शुंभ्मत्, शुंभ्मान und शुम्भमान, शोंभते, शोंभमान und शुभान; in der nachvedischen Zeit mit intrans. Bed. शोभते und शोभति (metrisch, अशुभत् Hem. Par. 1,423), mit trans. und intrans. Bed. ganz vereinzelt auch शुम्भति. 1) *schmücken, herausputzen, verschönern; zurüsten, bereit machen;* Med. *sich schmücken, schmuck —, stattlich sein, einen guten Eindruck machen, sich gut machen, sich schön ausnehmen, wohl anstehen, — durch* oder *mit* (Instr.) Mit न *kein Ansehen haben, einen schlechten Eindruck machen, sich schlecht machen, sich übel ausnehmen.* Mit इव, यथा oder mit prädicativem Adj. °संकाश, °सम *schmuck sein —, prangen wie,* aber auch abgeblasst so v. a. *erscheinen wie.* — 2) *zurichten,* so v. a. *geschickt —, geneigt machen für Etwas* (Dat.); Med. *sich anschikken zu.* — 3) शुम्भति missbräuchlich statt शुन्ध् *reinigen.* — 4)*हिंसायाम् (vgl. u. नि) und भाषणे. — 5) शुम्भित *geschmückt* in ब्रह्म°. — 6) शुभित TS. 4, 1,12,2 nach Pat. zu P. 3,1,85 = सुक्षित. — Caus. शोभयति (vgl. auch 2. शुभय्) *schmücken, zieren, Glanz verleihen* (eig. und übertr.). शोभित *geschmückt, prangend, — mit, schmuck* u. s. w. *erscheinend durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Desid. शुशोभिषते *geschickt zu machen suchen.* — Intens. शोशुभ्यते *überaus schmuck sein, sich sehr stattlich machen.* — Mit अति *sich sehr wohl ausnehmen* u. s. w. MBh. 13, 152, 22. Mit न *kein rechtes Ansehen haben, Jmd* (Dat.) *nicht gefallen.* — Caus. °शोभयति *in hohem Grade schmücken, — zieren.* — Mit अनु in अनुशोभिन्. — Mit अभि Med. 1) *schmückend umlegen.* Nur अभिशुंभ्मानम्. — 2) °शोभते *schmuck sein, sich schön ausnehmen.* — Caus. अभिशोभित *geschmückt —, geziert —, ein schönes Aussehen habend —, stattlich erscheinend durch* (Instr.). — Mit समभि (°शोभते) *schmuck sein, sich schön ausnehmen mit* (Instr.). — Mit उप (°शोभते und °शुम्भते) dass. Vâsav. 217,3. — Caus. °शोभयति *schmücken, zieren.* उपशोभित *geschmückt, geziert, — mit* oder *durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit नि (°शुम्भति) *zertreten* Bâlar. 239, 8. Vgl. निशुम्भ fgg. — Mit परि 1) Act. (°शुंभति) *zubereiten.* — 2) Med. (°शोभते) *sich schön ausnehmen.* — Caus. परिशोभित *geschmückt, geziert, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit प्र (प्रशोंभे = शोभते nach Sâj.) *schön prangen.* — Mit प्रति Caus. °शोभित *geschmückt —, geziert mit* (Instr.). — Mit वि (°शोभते) *recht schmuck sein, sich sehr schön ausnehmen.* — Caus. विशोभित *geschmückt —, geziert mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit सम् Med. (संशोंभते) 1) *schmuck sein, sich schön ausnehmen.* — 2) *gleich schmuck sein,* mit Instr. — Caus. संशोभयति *herausputzen, schmücken.* संशोभित *geschmückt mit* (Instr.).

4. शुंभ् f. *Schönheit, Schmuck; Bereitschaft.*

शुभ 1) Adj. (f. आ) *a*) *schmuck, hübsch, prächtig, den Augen angenehm, angenehm, zusagend* (auch anderen Sinnen). Häufig शुभे in der Anrede einer *hübschen Frau.* — *b*) *angenehm* überh., *erfreulich, den Wünschen und Anforderungen entsprechend, Nutzen oder Vergnügen verschaffend.* — *c*) *von guter Beschaffenheit, seiner Bestimmung entsprechend, gut, tüchtig, recht, wahr.* शुभ° Adv. *auf gebührende Weise.* — *d*) *Glück bringend,* — *verheissend, faustus.* — *e*) *gut* in ethischem Sinne. — *f*) *rein.* — 2) m. *a*) **Wasser.* — *b*) *ein best. astr. Joga.* — *c*) **Ziegenbock.* Richtig स्तुभ. — *d*) N. pr. eines Sohnes des Dharma (Bhâg. P. 4,1,50) und verschiedener anderer Männer. — 3) f. आ *a*) **Licht, Glanz.* — *b*) **Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma* Râgân. 8,36. — *c*) **weisses Dûrvâ-Gras* Râgân. 8,112. — *d*) * = प्रियङ्गु Râgân. 12,45. — *e*) **Tabaschir* Râgân. 6,187. — *f*) **Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,58. — *g*) **Götterhalle.* — *h*) *ein best. Metrum.* — *i*) *N. pr. α) einer Freundin der Umâ. — β) einer mythischen in der Luft schwebenden Stadt. Vgl. सौभ. — 4) n. *a*) *Anmuth, Lieblichkeit.* — *b*) *Wohl, Wohlfahrt, Heil, Glück.* Auch Pl. — *c*) Pl. *Angenehmes, Erfreuliches.* — *d*) *Gutes, ein gutes Werk* (in ethischem Sinne). — *e*) **das Holz von Cerasus Puddum* Râgân. 12,147. — Vgl. अशुभ.

शुभंयाँ und शुभंयावन् Adj. *flüchtig hinfahrend.*

*शुभंयिका Adj. f.

शुभंयु Adj. 1) *Putz liebend.* — 2) *schmuck, prächtig, schön, hübsch* Naish. 7,69.

शुभकथ Adj. *gute Reden führend* MBh. 1,50,7.

शुभकर 1) Adj. *Wohlfahrt —, Glück bringend, faustus.* — 2) *f. ई *Prosopis spicigera* Râgân. 8,33.

1. शुभकर्मन् n. *ein gutes Werk.*

2. शुभकर्मन् Adj. *edel handelnd* MBh. 3,74,14.

शुभकाम Adj. *Wohlfahrt wünschend* Kauç. 77.

*शुभकूट m. Bez. des Adams-Piks.

शुभकृत् 1) Adj. = शुभकर 1). — 2) m. *das 57ste (56ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

शुभकृत्स्न m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

*शुभगन्धक n. *Myrrhe* Râgân. 6,117.

शुभगा f. *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,22. Richtig wohl सुभगा.

शुभगाभीरी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 110.

शुभंकर 1) Adj. = शुभकर 1). — 2) m. N. pr. *a*) eines Asura. — *b*) eines Dichters Z. d. d. m. G. 36, 557. — 3) *f. ई Bein. der Pârvatî.

शुभचन्द्र m. N. pr. eines Prâkrit-Grammatikers Ind. St. 14,307.

शुभंचरा f. Pl. Bez. *bestimmter* Apsaras VP.^{2} 2,82.

शुभतति f. *Wohlfahrt, Glück.*

शुभद् 1) Adj. = शुभकर 1) Varâh. Jogaj. 5,22. — 2) *m. *Ficus religiosa* Râgân. 11,114.

शुभदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*शुभदत्त Adj. (f. ई) *schöne Zähne habend.* — 2) f. ई N. pr. des Weibchens des Elephanten Pushpadanta.

शुभदर्शन Adj. *schmuck, hübsch, schön.*

शुभदायिन् Adj. = शुभकर 1).

शुभदारुमय Adj. *aus schönem Holze gemacht* Hemâdri 1,548,17.

शुभदिन n. *ein Glück verheissender Tag* Daçak. 21,10.

शुभधर m. N. pr. eines Mannes.

शुभधारण Adj. *dessen Geist auf das wahre Heil gerichtet ist* Bhâg. P. ed. Bomb. 2,7,46.

शुभनय m. N. pr. eines Muni.

शुभनामा f. *die 5te, 10te und 15te lunare Nacht.*

*शुभपत्रिका f. *Desmodium gangeticum* Râgân. 4,19.

*शुभपुष्पितशुद्धि m. *ein best.* Samâdhi.

शुभप्रद Adj. = शुभकर 1) Varâh. Jogaj. 4,40.

शुभभावना f. *eine gute Meinung von den Menschen.*

1. शुभमङ्गल n. *Wohlfahrt, Glück.*

2. शुभमङ्गल Adj. *dem das Glück hold ist.*

शुभमय Adj. (f. ई) *prächtig, schön.*

शुभमाला f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇd. 4,21.

*शुभमित्र m. N. pr. eines Mannes.

शुभंभावुक Adj. *schön erscheinend, prangend.* v. l. सुभगंभावुक.

1. शुभय् = 1. शुभ्. Nur Partic. शुभ॑यत्त् *leicht hingleitend, dahinfahrend* ṚV. 5,60,8.

2. शुभय्, शुभ॑यति *schmücken* ṚV. 1,85,3. TBr. 3,3, 1,5. Med. *sich schmücken* ṚV. 7,56,16.

शुभलक्षण Adj. (f. आ) *mit Glück verheissenden Zeichen versehen* R. 1,1,13. 2,21,39. 24,36. 52,1. 56,31. 5,12,36. Kathâs. 23,54. 45,348. Tattvas. 6.

शुभलग्न n. *ein Glück verheissender, —günstiger Zeitpunct* Hit. 94,9. Kautukas.

शुभवक्त्रा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*शुभवस्तु (eher वास्तु) N. pr. eines Flusses, = सुवास्तु.

*शुभवासन n. v. l. सुखवासन.

शुभवासर *ein Glück verheissender Tag* Hemâdri 1,546,2.

*शुभवास्तु s. शुभवस्तु.

*शुभविमलगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

शुभवेणुत्रिवेणुमत्त् Adj. *mit einem* Triveṇu *aus prächtigem Rohr versehen* MBh. 3,175,4.

शुभव्यूढ m. N. pr. eines Fürsten.

1. शुभव्रत n. *eine best. Begehung.*

2. शुभव्रत Adj. (f. आ) *dessen Wandel gut ist, des Guten sich befleissigend.*

शुभंशंसिन् Adj. *Gutes —, Glück verheissend.*

शुभशकुन m. *ein Glück verheissender Vogel* Daçak. 14,3.

*शुभसंयुक्त und *शुभसंयुत Adj. als Erklärung von शुभंयु.

शुभसप्तमीव्रत n. *eine best. Begehung.*

शुभसमन्वित Adj. *anmuthig, lieblich.*

*शुभसार m. N. pr. eines Fürsten.

शुभसूचनी f. N. pr. einer von Frauen verehrten Göttin.

*शुभस्थली f. *Opferstätte.*

शुभ॑स्पति m. Du. *die beiden Herren des Schmucks* oder *der raschen Fahrt.*

*शुभाकरगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

शुभागम m. Bez. einer Sammlung von Mysterien.

शुभाङ्क m. N. pr. verschiedener Autoren.

शुभाङ्ग 1) Adj. *einen schönen Körper habend* (Çiva). — 2) m. N. pr. *a)* eines Tushitakâjika Devaputra. — *b)* eines Lexicographen. — 3) f. ई N. pr. *a)* *der Gattin Kubera's. — *b)* einer Gattin α) Kuru's. — β) Pradjumna's.

शुभाङ्गद m. N. pr. eines Fürsten.

शुभाङ्गिन् Adj. = शुभाङ्ग 1).

शुभाचार 1) Adj. *einen guten Wandel führend* MBh. 1,50,7. — 2) *f. आ N. pr. einer Freundin der Umâ.

*शुभाञ्जन m. = शोभाञ्जन.

शुभात्मक Adj. (f. °त्मिका) 1) *angenehm, erfreulich. — 2) *gut gesinnt.* — Vgl. अ° Nachtr. 6.

शुभानन्दा f. *eine Form der* Dâkshâjaṇî.

*शुभान्वित Adj. als Erklärung von शुभंयु.

शुभाय्, शुभायते *glänzen, prangen* ṚV. 9,28,3. Vgl. बकुशुभाय्.

शुभार्थिन् Adj. *Wohlfahrt wünschend, dem es um sein Heil zu thun ist.*

शुभावह Adj. *Wohlfahrt —, Heil —, Glück bringend.*

शुभाशय Adj. *von guter Gesinnungsweise.*

1. शुभाशिस् f. *Glückwunsch, Segenswunsch.*

2. शुभाशिस् Adj. *über den ein Glückwunsch —, über den ein Segensspruch gesprochen wird.* °षं कर् so v. a. *Jmd* (Acc.) *segnen.*

शुभाशीर्वचन n. und शुभाशीर्वाद् m. (Hâsj. 23,17) *das Aussprechen eines Glückwunsches, — eines Segenswunsches.*

शुभाशुभ 1) Adj. (f. आ) *a) angenehm und (oder) unangenehm, erfreulich und (oder) unerfreulich. — b) Glück und (oder) Unglück bringend, — verheissend. — c) gut und (oder) schlecht* in ethischem Sinne. — 2) n. *a) Wohl und (oder) Weh, Glück und (oder) Unglück* 223,22. — *b) Gutes und (oder) Schlechtes, ein gutes und (oder) ein böses Werk.*

शुभासन m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Tântrika.

शुभेतर Adj. *böse, schlecht* Çiç. 1,73.

शुभैकदृश् Adj. *nur für das Gute ein Auge habend.*

शुभोदय m. 1) *der Aufgang eines günstigen* (Planeten). — 2) N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Tântrika.

शुभोदर्क Adj. (f. आ) *dem eine glückliche Zukunft bevorsteht, bei dem Etwas glücklich abläuft, gute Folgen habend* Kathâs. 9,58. Mahâvîraḱ. 98,8. Nom. abstr. °ता f. 112,5.

शुभ्र 1) Adj. (f. आ) *a) schmuck, schön, glänzend* (Vorzüge). — *b) klar, rein, unbefleckt* (Ruhm). — *c) weiss, hellfarbig.* — 2) m. *a) *Sandel.* — *b)* N. pr. α) des Gatten der Vikuṇṭhâ. — β) Pl. eines Volkes. — 3) *f. आ *a) Krystall.* — *b) Tabaschîr.* — *c) Alaun* Râǵan. 13,119. — *d)* Bein. der Gañgâ. — 4) *n. *a) Talk.* — *b) Silber* Râǵan. 13,14. — *c) grüner Eisenvitriol* Râǵan. 13,78. — *d) die Wurzel von Andropogon muricatus* Gal.

*शुभ्रकृत् m. fehlerhaft für शुभ्रकृत् 2).

शुभ्रखादि Adj. *mit schmucken Spangen versehen* ṚV.

शुभ्रता f. und शुभ्रत्व n. *die weisse Farbe, das Weiss.*

*शुभ्रदत् Adj. (f. °दती) *weisse Zähne habend.*

शुभ्रदत्त 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) *f. ई N. pr. des Weibchens der Elephanten Pushpadanta und Sârvabhauma.

शुभ्रभानु m. *der Mond.*

शुभ्रमती (!) f. N. pr. eines Flusses. Vgl. शुभ्रवती.

शुभ्र॑याम Adj. (f. आ) *einen schmucken Wagen habend.*

शुभ्रयावन् Adj. *mit schmuckem* (Gespann) *fahrend* ṚV.

*शुभ्ररश्मि m. *der Mond.*

शुभ्रवती f. N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,27.

शुभ्र॑शस्तम Adj. nach Sâj. *sehr glänzend.*

*शुभ्रांशु m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer* Râǵan. 12,61.

*शुभ्रालु m. *ein best. Knollengewächs.*

शुभ्र॑वत्त् Adj. *schmuck, schön.*

शुभ्रि॑ 1) Adj. dass. — 2) *m. *ein Brahmane.*

*शुभ्रिका f. Vop.

शुभ्री Adv. mit भू *weiss werden.*

शुभ्र॑वन् Adj. *flüchtig.*

*शुभ्र n. = शुल्ब.

शुभ्र॑बल n. Pl. *ein leicht Feuer fangender Stoff, Stroh* oder *Werg.*

शुभ्भ् s. 1. und 3. शुभ्.

शुम्भ m. N. pr. eines Asura. *°घातिनी, *°मथनी, *°मर्दिनी und °कननी f. Beinn. der Durgâ.

शुम्भदेश m. N. pr. eines *Landes.* Vgl. सुम्भ.

शुम्भ॑न Adj. (f. ई) wohl *reinigend.*

*शुम्भपुर n. und *°पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

शुम्भमान 1) Adj. शुम्भ॑मान und शुम्भ॑मान s. u. 2. शुभ्. — 2) m. शुम्भ॑मान angeblich Name eines Muhûrta in einer dunkelen Monatshälfte.

शुम्भ॑ m. = शुम्भमान 2).

शुर m. 1) *Löwe. — 2) N. pr. MBh. 1,3708 fehlerhaft für शूर.

शुरुध् (auch शूरुध् zu sprechen) f. Pl. *stärkende Tränke, Heilkräuter.*

शुल्क m. (Gaut. 10,26. 28,25. Baudh. 1,18,14) n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Preis einer Waare, Werth.* — 2) *Kampfpreis.* — 3) *Zoll, Abgabe auf eine Waare, Steuer* Gaut. 10,26. Baudh. 1,18,14. Vasishṭha 19,37. — 4) *Kaufpreis eines Mädchens; Morgengabe* Gaut. 12,41. 28,25. Vishṇus. 17,18. — 5) *Hurenlohn.* — 6) fehlerhaft für शुक्र und शुल्क.

शुल्कज्ञ MBh. 13,2624 fehlerhaft für शुक्रज्ञ.

शुल्कत्व n. Nom. abstr. zu शुल्क 4).

*प्रुल्कय्, °यति (अतिस्पर्शने, सर्जने, वर्जने, परिभाषणे, भाषणे). Vgl. प्रुल्बय्.

*प्रुल्कशाला f. *Zollhaus, Accise.*

प्रुल्कस्थान n. *Zollstätte, Steuerplatz.*

*प्रुल्किका f. N. pr. einer Gegend.

प्रुल्ब 1) (*m. f. ई) n. *Schnur, Strang; Streif* Bhâvapr. 2,83. — 2) n. *a)* Titel eines Pariçishṭa des Kâtjâjana. — *b)* *=यज्ञकर्मन्, आचार, जलसंनिधि und *Kupfer* (aus प्रुल्बारि geschlossen Râgân. 13, 18). — 3) *m. N. pr. eines Mannes. — Meist प्रुल्व geschrieben.

प्रुल्बदीपिका f. (Burnell, T.), प्रुल्बपरिशिष्ट n. und प्रुल्बभाष्य n. (Opp. Cat. 1) Titel.

*प्रुल्बय्, °यति (माने, सर्जने). Vgl. प्रुल्कय्.

प्रुल्बवार्त्तिक n., प्रुल्बविवरण n. (Opp. Cat. 1) und प्रुल्बसूत्र n. Titel.

*प्रुल्बारि m. *sulphur, Schwefel.*

प्रुल्बिक n. v. l. für प्रुल्ब 2) *a).*

*प्रुल्ल n. 1) *Schnur.* — 2) *Kupfer.*

प्रुल्व s. प्रुल्ब.

प्रुष्णुक्नँ und प्रुष्णुक्नि Adj. *leuchtend, strahlend.*

प्रुष्णुलूक 1) m. nach Sâj. *eine kleine Eule.* — 2) f. प्रुष्णुलूका *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,7. Vgl. मुषिलूका, wie Padap. hat.

प्रुष्णुलूकयातु m. *ein best. Unhold.*

प्रुष्णुवँस् s. u. 1. प्रु.

प्रुष्णू f. *Mutter* MBh. 12,266,33.

प्रुष्णूषक Adj. *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *gehorchend, dienend, gehorsam.*

प्रुष्णूषण n. 1) *das Verlangen zu hören.* — 2) *Gehorsam, das zu Diensten Sein, der Jmd geweihte Dienst;* die Ergänzung im Gen. (100,9), Dat., Loc. oder im Comp. vorangehend. — 3) *treue Pflege* (des Feuers).

प्रुष्णूषा f. 1) *das Verlangen zu hören.* — 2) = प्रुष्णूषण 2); die Ergänzung im Gen. (Âpast. 1,1,6), Loc. (Âpast. 1,14,6. 28,9) oder im Comp. vorangehend. — 3) = प्रुष्णूषा 3). — 4) *= कथन.

प्रुष्णूषितर् Nom. ag. *der Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *gehorcht, dient.*

प्रुष्णूषितव्य 1) Adj. *dem man gehorchen muss, zu dessen Diensten man sein muss.* — 2) n. impers. *Jmd* (Loc.) *zu gehorchen.*

°प्रुष्णूषिन् Adj. *gehorchend, dienend.*

प्रुष्णूषु Adj. 1) *zu hören verlangend, lernbegierig.* — 2) *gehorsam, folgsam, zu Jmds Diensten bereit;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend.

प्रुष्णूषेण्य Adj. *was man gern hören —, worauf man hören soll.*

प्रुष्णूष्य Adj. = प्रुष्णूषितव्य 1).

1. प्रुष्, प्रुष्यति (Med. metrisch) *trocknen, eintrocknen, ausdorren, hinwelken.* — Caus. शोषयति (metrisch Med.) 1) *austrocknen* (trans.), *ausdörren, hinwelken lassen.* — 2) *hart zusetzen, zu Grunde richten, vernichten.* — Mit अनु 1) *allmählich eintrocknen, — verdorren, — versiegen, — hinschwinden.* — 2) *sich kasteien.* — 3) *nach einem Andern* (Acc.) *hinschwinden.* — Mit अव Act. Med. (ohne Veranlassung) *trocken werden.* — Caus. v. l. für उप. — Mit उद् *eintrocknen, ausdorren, hinwelken* Kâd. 2,137,4 (167,18). — Caus. *austrocknen* (trans.), *ausdörren* Karaka 1,26. — Mit समुद् *eintrocknen.* — Mit उप dass. — Caus. *austrocknen* (trans.), *ausdörren* Karaka 1,26. — Mit परि *eintrocknen, verdorren, zusammenschrumpfen.* — Caus. *trocken machen, auftrocknen, ausdörren.* — Mit संपरि in संपरिशोषण. — Mit प्रति *vertrocknen,* so v. a. *hinschwinden.* — Mit वि *eintrocknen, vertrocknen, hinschwinden.* — Caus. *trocken machen, ausdörren.* — Mit सम् *trocken werden, eintrocknen.* — Caus. *trocken machen, ausdörren.*

2. °प्रुष् Adj. 1) *eintrocknend, verdorrend.* — 2) *austrocknend* (trans.), *ausdörrend.*

3. प्रुष्, प्रुषति *zischen, pfeifen* (von einer Schlange). Vgl. 1. श्वस्. — Mit आ Med. 1) *pfeifen, gellen.* Nur आप्रुषाणा. — 2) *adspirare, sich zu nähern suchen, erstreben, zu vollbringen suchen.* Nur आ प्रुषे und आप्रुषाणा.

प्रुष m. AV. 5,1,4 wohl verdorben. Nach einem Lexicographen = शोषण und गर्त.

*प्रुषि f. 1) = शोष. — 2) *Höhlung, Grube.* — 3) *= बल Zach. Beitr. 18. 19. Vgl. सुषि.

प्रुषिर und प्रुषिरिन् s. सुषिर und सुषिरिन्.

प्रुषिल m. *Wind.* Von unbestimmbarer Bed. Pañkar. 3,10,11.

प्रुष्क 1) Adj. (f. आ) *a) ausgetrocknet, trocken, dürr, spröde.* अस्थि n. *ein Knochen, an dem kein Fleisch mehr hängt.* — *b) trocken,* so v. a. *ohne die gewöhnliche Begleitung.* गान n. *ein einfacher Gesang ohne Tanz.* — *c) trocken,* so v. a. *leer, eitel, unbegründet, zwecklos, unnütz.* °कलह Mudrâr. 76,10 (127,13). — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) wohl n. *dürres Holz* u. s. w. RV. 1,68,2. *trockener Kuhdung* (nach dem Comm. und n.) Vishṇus. 23,16.

प्रुष्कक Adj. (*f. प्रुष्किका) *ausgedörrt.*

प्रुष्ककण्ठ n. *ein best. Halsstück des Opferthiers.*

प्रुष्ककास m. *trockener Husten* Bhâvapr. 2,9.

प्रुष्कक्षेत्र v. l. für प्रुष्कक्षेत्र.

प्रुष्कता f. *das Trockensein, Vertrocknen, Verdorrtheit.*

प्रुष्कतोय Adj. (f. आ) *dessen Wasser eingetrocknet ist, eingetrocknet* (Fluss) MBh. 7,1,27.

प्रुष्कत्व n. = प्रुष्कता.

प्रुष्कदृति m. *ein trockener (leerer) Schlauch* Maitr. S. 2,6,13 (73,6).

प्रुष्कपाक m. *trockene Augenentzündung.* Vollständig प्रुष्कात्तिपाक.

प्रुष्कपेषम् Absol. mit पिष् *trocken —, d. i. ohne Zusatz von Flüssigkeit zermalmen* Bhaṭṭ.

प्रुष्कभृङ्गार m. N. pr. eines Mannes.

प्रुष्कभृङ्गारीय n. *die Lehre des* Çushkabhṛṅgâra.

प्रुष्कमुख Adj. *dessen Mund trocken ist* R. 3,65, 18. Spr. 3054.

प्रुष्करुदित n. *ein Weinen ohne Thränen.*

प्रुष्करेवती f. *eine best. den Kindern gefährliche Unholdin.*

*प्रुष्कल 1) m. *ein best. Fisch.* — 2) m. (f. ई) n. *Fleisch.* f. auch *gedörrtes Fleisch.* — 3) n. *Angelhaken.* — 4) Adj. *von Fleisch sich nährend.* — Vgl. शौष्कल.

प्रुष्कलेत्र m. N. pr. eines Berges (Conj.) oder einer Gegend.

प्रुष्कवत्त् Adj. *ausgetrocknet, dürr.*

प्रुष्कविरोकृण n. *das Ausschlagen eines verdorrten Baumes* Varâh. Bṛh. S. 46,38.

*प्रुष्कवृक्त m. *Grislea tomentosa.*

प्रुष्कवैरिन् Adj. *für Nichts und wieder Nichts streitend.*

प्रुष्कव्रण m. *Narbe* Comm. zu Mṛicch. 34,3.

*प्रुष्कसंभव n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

प्रुष्कात्तिपाक m. s. u. प्रुष्कपाक.

प्रुष्काग्र Adj. (f. आ) *eine trockene Spitze habend* Âpast. Cr. 7,12,6.

*प्रुष्काङ्ग 1) m. *Grislea tomentosa.* — 2) f. आ und ई *Kranich* Râgân. 19,104. — 3) f. ई *Lacerta Godica.*

प्रुष्काप 1) Adj. *dessen Wasser eingetrocknet ist.* — 2) m. oder n. *ein eingetrockneter Teich, Schlamm* oder dgl.

प्रुष्कार्द्र 1) Adj. (f. आ) *trocken und feucht.* — 2) *n. *trockner Ingwer.*

प्रुष्कार्शस् n. *ein best. Tumor des Augenlides.*

प्रुष्कास्य Adj. (f. आ) *dessen Mund trocken ist* AV. 3,25,4.

प्रुष्ण 1) m. *a)* N. pr. eines von Indra erschlagenen Dämons. — *b)* *die Sonne. — *c)* *Feuer. — 2) *n. = बल.

प्रुष्णकृत्य n. *siegreicher Kampf gegen* Çushṇa.

ष्णुष्म 1) Adj. (f. ष्मा) *a) zischend, sprühend. — b) duftig. — c) muthig.* — 2) m. *a) das Zischen, Pfeifen, Sprühen* u. s. w. — *b) Hauch, Duft* (einer Pflanze, eines gährenden Trankes), *Gischt. — c) Muth, Trieb, Ungestüm, geschlechtlicher Trieb. — d) Geist, Lebenskraft. — e)* vielleicht *der männliche Same. — f)* verwechselt mit ष्णुष्ण. — Nach den Lexicographen m. *Feuer* (auch n.!), *Flamme, Wind, Vogel;* n. = बल, ओजस्, तेजस् und *Wind* (als n.!); m. und n. (!) *die Sonne.*

ष्णुष्मद् Adj. *Muth* u. s. w. *gebend.*

ष्णुष्मन् 1) m. *Feuer* Bâlar. 279,14. Çiç. 14,22. — 2) n. *Kraft, Muth, Energie.*

ष्णुष्मय Adj. *ermuthigend, kräftigend* TS. 2,2,12,4.

ष्णुष्मवत् Adj. *feurig* (in geschlechtlicher Beziehung).

ष्णुष्मायण m. Patron. eines Soma.

ष्णुष्मिण m. N. pr. eines Fürsten der Çibi.

ष्णुष्मिन् 1) Adj. *a) brausend, sprühend. — b) duftig, geistig, stark. — c) muthig, feurig, kräftig.* — 2) m. Pl. Bez. *der* Kshatrija *in* Kuçadvîpa.

1. ष्णू (nur die Formen ष्णूष्णुवत्, ष्णूष्णुवस्, ष्णूष्णुवे, ष्णूशीवाम, ष्णूष्णुयाम, ष्णूष्णुवंस् und ष्णूष्णुवान) *überlegen —, siegreich sein.*

2. ष्णू Adj. *übermüthig* in सुराष्णू.

3. ष्णू *schwellen* s. ष्णा.

4. ष्णू onomatop. in ष्णूकार und ष्णूकृत.

ष्णूक 1) m. n. *a) Granne des Getraides.* *m. — *b)* * = ष्णुङ्ग (auch ष्णुङ्ग); nach dem Comm. zu H. an. 2,20 ist ष्णुङ्ग hier = नवोद्भिन्नपल्लवकोशी; vgl. Zach. Beitr. 83. — *c) Mitleid.* Zu belegen nur in निःष्णूक Adj. — 2) m. *a) eine best. Getraideart.* Vgl. दीर्घ°. — *b)* * *Kummer.* — *c)* * = अभिषव. — 3) *f. ष्णा *Scrupel des Herzens, Zweifel* H. an.; vgl. Zach. Beitr. 83. — *b) Mucuna pruritus.* — 4) n. *a) Stachel eines Insects.* — *b) ein best. im Wasser lebendes giftiges Insect* (Bhâvapr. 6,15), das dem penis als Stimulans applicirt wird. Auch wohl *andere ähnliche Aphrodisiaca.* — *c) Stachel* in übertr. Bed. so v. a. *was wie ein Stachel sticht.* ष्णूकपूर्णगलास्यता Kâraka 6,20. — *d)* * *ein best. Gras* Râgan. 8,139.

*ष्णूकक 1) am Ende eines adj. Comp. *Granne* in दीर्घ°. — 2) m. *a) Gerste* H. an. 3,105; vgl. Zach. Beitr. 86. — *b)* = रस, d. i. रसभेद, द्रव्य.

*ष्णूककीट und *°क m. *Scorpion* Râgan. 19,66.

*ष्णूकतरु m. Hâs. 94 fehlerhaft für ष्णुकतरु.

ष्णूकतृण n. *ein best. stacheliges Gras* Râgan. 8,139. Gobh. 1,5,18.

ष्णूकदोष m. *schädliche Einwirkung des* Çûdra 4) *b).*

ष्णूकधान्य n. *Grannenfrucht* Râgan. 16,2.

ष्णूकपत्त्र m. *eine Schlangenart.*

*ष्णूकपिण्डि und *°पिण्डी f. *Mucuna pruritus.*

ष्णूकर m. 1) *Schwein, Eber.* Besser सूकर. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,52,25. Vgl. सूकर.

ष्णूकरोग m. = ष्णूकदोष.

*ष्णूकल m. *ein hartnäckiges Pferd.*

*ष्णूकवत् 1) Adj. *mit Grannen —, mit Stacheln versehen.* — 2) f. °वती *Mucuna pruritus.*

ष्णूकवृत्त m. *ein best. giftiges Insect.*

*ष्णूकशिम्बा, *°शिम्बि, *°शिम्बिका und *°शिम्बी f. *Mucuna pruritus* Râgan. 3,39. Bhâvapr. 1,207.

*ष्णूकाख्य n. = ष्णूकतृण Râgan. 8,139.

*ष्णूकापुट oder *°पूट m. *eine Art Edelstein.*

*ष्णूकामय m. = ष्णूकदोष.

ष्णूकार m. *das Scheuchen durch den Ruf* ष्णू.

*ष्णूकुल m. 1) *Fisch.* — 2) *ein best. Fisch.* — 3) *eine Cyperus-Art.*

ष्णूकृत 1) Adj. *gescheucht durch den Ruf* ष्णू. — 2) n. *das Scheuchen, Hetzen.*

ष्णूक्ष्म schlechte Schreibart für सूक्ष्म.

ष्णूघन Adj. (f. ष्णी) *schnell.*

ष्णूचि Adj. fehlerhaft für ष्णुचि (Hemâdri 1,622,4), ष्णूचि und ष्णूची f. für सू°.

ष्णूत् onomatop. s. ष्णूत्कार.

*ष्णूतिपर्ण m. *Cathartocarpus fistula.*

ष्णूत्कार m. *das Pfeifen, Zischen* u. s. w.

ष्णून 1) m. *a) ein Mann der vierten, dienenden Kaste. — b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Brahmanen. — 2) f. ष्णी *a) ein Weib der vierten Kaste. — b)* N. pr. einer Tochter Raudrâçva's. — 3) f. ष्णूनी *a) ein Weib der vierten Kaste.* — *b)* * *die Frau eines* Çûdra.

ष्णूनक m. N. pr. verschiedener Fürsten und anderer Personen Ind. St. 14,105.

ष्णूनकमलाकर m. Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1.

ष्णूनकल्प Adj. *einem* Çûdra *ähnlich.*

ष्णूनकृत Adj. *von einem* Çûdra *gemacht.*

ष्णूनकृत्य n. *die Obliegenheit eines* Çûdra. °विचारण n., °विचारणातत्त्व n. und °विचारतत्त्व n. Titel.

ष्णूनगमन n. *ein geschlechtliches Verhältniss mit einem* Çûdra Âpast.

ष्णूनघ्न Adj. *einen* Çûdra *tödtend, der Mörder eines* Ç.

ष्णूनजन m. *ein* Çûdra.

ष्णूनजन्मन् 1) Adj. *von einem* Çûdra *stammend.* — 2) m. *ein* Çûdra.

ष्णूनजपविधान n. Titel Opp. Cat. 1.

ष्णूनता f. und ष्णूनत्व n. Nom. abstr. zu ष्णून 1) *a).*

ष्णूनधर्म m. *die Obliegenheit eines* Çûdra. °तत्त्व n. Titel.

ष्णूनपञ्चमसंस्कारविधि m. Titel Opp. Cat. 1.

*ष्णूनप्रिय 1) *einem* Çûdra *lieb.* — 2) m. *Zwiebel.*

ष्णूनभोजिन् Adj. *die Speise eines* Çûdra *geniessend* MBh. 13,135,6.

ष्णूनयाजक Adj. *für einen* Çûdra *opfernd* Gaut. 20,1.

ष्णूनयोनि f. *der Mutterschooss einer* Çûdrâ MBh. 1,104,47. 49.

ष्णूनराज्य n. *ein von einem* Çûdra *beherrschtes Land.*

ष्णूनवृत्ति f. *das Gewerbe eines* Çûdra.

ष्णूनस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ष्णूनहत्या f. *die Tödtung eines* Çûdra.

ष्णूनहन् Adj. *einen* Çûdra *tödtend, der Mörder eines* Ç.

ष्णूनाचार m. und °संग्रह m. Titel Burnell, T.

ष्णूनान्न n. *von einem* Çûdra *empfangene Speise* Âpast.

ष्णूनापुत्र m. *der Sohn einer* Çûdrâ Gaut. 28, 39. 45.

*ष्णूनार्ता f. *Fennich.*

ष्णूनार्थयाजक Adj. *mit dem Gelde eines* Çûdra *opfernd* Gaut. 20,1.

ष्णूनार्य m. Du. und *n. Sg. *ein* Çûdra *und ein* Vaiçja.

ष्णूनावेदिन् Adj. *eine* Çûdrâ *heirathend* M. 3,16 (vgl. Ind. St. 13,457, N. 2).

ष्णूनासुत m. *der Sohn einer* Çûdrâ.

ष्णूनाह्निक n. *die täglich zu einer bestimmten Zeit zu vollbringende Handlung eines* Çûdra. °ह्निकाचारतत्त्व n. Titel.

ष्णूनिक 1) Adj. Hemâdri 1,38,22 fehlerhaft; vgl. v. l. und M. 4,195. — 2) m. N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,105.

1. ष्णून 1) Adj. s. u. ष्णा. — 2) n. *ein best. Fehler der Aussprache,* insbes. *der Vocale.*

2. ष्णून n. *Leere, Abwesenheit, Mangel.*

3. ष्णून m. N. pr. eines Mannes.

ष्णूनत्व n. *Aufgedunsenheit.*

ष्णूना f. schlechte Schreibart für सूना

ष्णूनाक्ष Adj. *aufgeschwollene Augen habend* Pat. zu P. 3,1,7, Vârtt. 13.

ष्णून्य 1) Adj. (f. ष्णी) *a) leer, öde, unbewohnt, nicht besetzt.* वाजिन् m. so v. a. *ohne Reiter,* राज्य n. *ein Reich mit unbesetztem Throne* Ind. St. 15,273. 299. — *b) leer* von einem Blick u. s. w. so v. a. *auf kein festes Ziel —, in's Blaue gerichtet;* von Personen

so v. a. *an Nichts denkend, nicht bei der Sache seiend, abwesend, zerstreut.* — *c) leer*, so v. a. *besitzlos, von Allem beraubt.* — *d) allein, ohne Gefährten,* — *Begleitung, alleinstehend.* — *e)* mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *einer Person* oder *Sache beraubt, einer Sache baar, ohne Jmd* oder *Etwas seiend, frei von.* — *f) mangelnd, fehlend, nicht daseiend.* — *g) leer*, so v. a. *eitel, nichtig, in Wirklichkeit nicht seiend.* — *h) unausgeführt, unausgerichtet;* vgl. अशून्य 1) *c).* — *i) taub, unempfindlich* (Haut) Bhâvapr. 4,145. — 2) *f. शून्या = नलिका (wohl *Röhre* H. an. 2,385; vgl. Zach. Beitr. 84), नली, मली (!), मक्काकण्टकिनी (*Cactus indicus*) und वन्ध्या (*eine unfruchtbare Frau* Râgân. 18,20). — 3) n. *a) Leere, Einöde, ein von Menschen nicht bewohnter* oder *im Augenblick nicht besetzter Ort.* — *b) Nichts, Abwesenheit von Allem, das Nichtdasein von* (im Comp. vorangehend); bei den Buddhisten *die absolute Leere.* — *c) Null* (Ind. St. 15,274) und *das Zeichen dafür.* — *d) *der Luftraum.* — *e) eine best. Himmelserscheinung.* — *f) Ohrring.*

शून्यक 1) *Adj. *leer.* — 2) n. *das Nichtdasein, Fehlen, Mangel.*

शून्यचित्त Adj. (f. आ) *an Nichts denkend, abwesend, zerstreut* Hâsj. 49.

शून्यता f. 1) *Leerheit, Oede, Verödung* Çiç. 17, 40. — 2) *Leere im Herzen, das Denken an Nichts, Gedankenlosigkeit, Zerstreutheit* Çiç. 13,47. 19,113. दृष्टिपाते so v. a. *ein stierer Blick.* — 3) am Ende eines Comp. *das Ermangeln, das ohne Etwas Sein.* — 4) *Nichtigkeit* Çiç. 19,113.

शून्यतासप्तति f. Titel eines Werkes.

शून्यत्व n. = शून्यता 1) 2) 3) 4).

शून्यपदवी f. = ब्रह्मरन्ध्र.

शून्यपाल m. *Stellvertreter.*

शून्यबन्धु m. N. pr. eines Sohnes des Tṛṇabindu.

शून्यबिन्दु m. *Nullzeichen* Vâsav. 182,4. 5. Dhûrtan. 37.

शून्यभाव m. *Leerheit.*

*शून्यमध्य m. *Rohrschilf* Râgân. 8,103. Bhâvapr. 1,209.

शून्यमनस् Adj. *an Nichts denkend, abwesend, zerstreut.*

शून्यमूल Adj. als Bez. eines Heeres in einer best. schlimmen Lage.

शून्यवाद् m. *die Theorie von der Nichtigkeit der Dinge, die Lehre der Buddhisten.*

शून्यवादिन् Adj. *der die Nichtigkeit der Dinge behauptet;* m. *ein Buddhist* oder *Atheist* überh.

शून्यव्यापार Adj. *unbeschäftigt.*

शून्यशरीर Adj. *Nichts im Leibe habend.* Nom. abstr. °ता f. Vâsav. 255,9.

शून्यशून्य Adj. (f. आ) *ganz inhaltsleer, nichtssagend* (Rede) Çiç. 11,4.

*शून्यकर n. *Gold.*

शून्यहृदय Adj. 1) *an Nichts denkend, abwesend, zerstreut.* — 2) *herzlos* (eig.).

शून्याशय Adj. (f. आ) *an Nichts denkend, abwesend, zerstreut.*

शून्याशून्य n. *eine Erlösung bei Lebzeiten.*

शून्यी Adv. 1) mit कर् *veröden, in eine Oede verwandeln,* einen Ort *leer machen,* so v. a. *ihn verlassen.* — 2) mit भू *öde werden, veröden* Kâd. 2, 40,10 (47,15).

शून्येष Adj. (f. ई) *eine Oede wünschend.*

शूर, *शूर्यते (हिंसास्तम्भयोः). Zu belegen nur शुशूरे *schlug ab* (Kopf) Çiç. 19,108. — शूरय् s. bes. 1. शूर 1) Adj. *kriegerisch, muthig, tapfer.* Compar. शूरतर, Superl. शूरतम. — 2) m. *a) Held.* Mit einem Loc. *ein Held gegenüber Jmd;* mit Loc., Instr. oder am Ende eines Comp. *ein Held —, ein Meister in Bezug auf.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Heldenmuth* in der Verbindung शूरविना Spr. 3756. — *c) *Löwe* Râgân. 19,2. — *d) *Eber* 19,31. — *e) *Tiger* oder *Panther* Râgân. 19,5. — *f) *Hund* Râgân. 19,11. — *g) *Artocarpus Lacucha* Râgân. 9,159. — *h) *Vatica robusta.* — *i) *Linsen.* — *k)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) des Vaters von Vasudeva, eines Sohnes des Vasudeva und verschiedener anderer Männer. 2. *शूर m. *die Sonne.* Richtig सूर.

शूरक m. N. pr. v. l. für शूद्रक.

शूरग्राम Adj. *Kriegerschaaren habend.*

शूरण 1) Adj. etwa *muthig* (Ross). — 2) m. *a) Amorphophallus campanulatus, the Telinga Potatoe* Mat. med. 251. Râgân. 7,62. Bhâvapr. 1,143. 2,89. Auch सूरण geschrieben Harshak. 197,24. — *b) *Bignonia indica.*

*शूरणोद्भव m. *ein best. Vogel.*

शूरता f. und शूरत्व n. *Heldenmuth, Beherztheit.*

शूरदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

शूरदेव m. N. pr. 1) eines Sohnes des Fürsten Vîradeva. — *b) *eines Arhant bei den Gaina.*

शूरपत्नी Adj. f. *einen tapfern Herrn* oder *Gatten habend.*

शूरपुत्रा Adj. f. *einen tapfern Sohn habend.*

शूरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

शूरबल m. N. pr. eines Devaputra.

शूरभू und शूरभूमि f. N. pr. einer Tochter Ugrasena's.

शूरभोगेश्वर m. Name eines Liṅga in Nepal Ind. Antiq. 9,171.

शूरमठ m. *das von Çûra angelegte Collegium.*

शूरमानिन् Adj. *sich für einen Helden haltend.*

शूरमूर्धमय Adj. (f. ई) *aus Köpfen von Helden bestehend.*

*शूरय्, °यते (विक्रान्तौ).

*शूरवज्र m. N. pr. eines Fürsten.

शूरवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer. Vgl. सूर°.

शूरवाक्य n. Pl. *Worte eines Helden, die Rede eines Grosssprechers.*

शूरविद्य Adj. *der sich auf Heldenmuth versteht, heldenmüthig* Kathâs. 25,127.

शूरवीर 1) Adj. *kriegerische Männer habend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Lehrers Ait. Âr. 305,10. — *b)* Pl. eines Volkes.

शूरश्लोक m. Bez. *bestimmter künstlicher Strophen.*

शूरसाति f. *Kampf, Schlachtgewühl.* Nur Loc. Sg.

शूरसिंह m. N. pr. eines Scholiasten.

शूरसेन 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes, das um Mathurâ wohnte. Sg. *ihr Land.* — *b) ein Fürst der Çûrasena;* auch als N. pr. verschiedener Männer Ind. Antiq. 9,171. — 2) f. आ Bein. der Stadt Mathurâ. — 3) f. ई *eine Fürstin der Çûrasena.*

शूरसेनक und शूरसेनज m. Pl. = शूरसेन 1) *a).*

शूराचार्य m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 103,17, v. l. für सूरा°.

शूरी Adv. mit कर् *Jmd zu einem Helden machen.*

शूरेश्वर m. Name *einer von Çûra errichteten Statue.*

शूर्त s. u. 1. शॄ.

शूर्प 1) (*m.) n. *a) ein geflochtener Korb zum Schwingen des Getraides, Wanne.* Personificirt als Gandharva Çat. Br. 11,2,3,9. Mahîdh. zu VS. 2, 19. — *b)* als *Maass = 2 Droṇa.* — 2) *f. शूर्पी *a) eine kleine Wanne.* — *b) = शूर्पणखा.*

*शूर्पक m. N. pr. eines Feindes des Liebesgottes.

शूर्पकर्ण 1) Adj. *wannenähnliche Ohren habend* — 2) m. *a) *Elephant.* — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Berges.

शूर्पकर्णपुट Adj. = शूर्पकर्ण 1).

*शूर्पकारारि und *शूर्पकारि m. *der Liebesgott.*

शूर्पखारी f. *ein best. Maass,* = 16 Droṇa Hemâdri 1,119,22 (सूर्प° gedr.).

शूर्पग्राह् Adj. (f. ई) *eine Schwinge haltend.*

शूर्पणखा und °णाखी (ausnahmsweise) f. N. pr. einer Râkshasî, einer Schwester Râvaṇa's.

शूर्पणाय m. N. pr. eines Mannes. सूर्पणाय्य Sg.

und Pl. wohl fehlerhaft.

*शूर्पणायीय Adj. von शूर्पणाय.

शूर्पणाय्य s. u. शूर्पनाय.

शूर्पनखा f. fehlerhaft für शूर्पणखा.

*शूर्पनिष्पाव m. *ein best. Maass, so viel als man mit einem Male worfelt.*

शूर्पपर्णी f. *eine best. Hülsenfrucht* Karaka 6,2 (सू° gedr.).

शूर्पपुट *der Schnabel einer Wanne.*

*शूर्पय्, °यति (माने).

शूर्पवीणा f. *eine Art Laute* Comm. zu Lâṭj. 4,2,3.

शूर्पश्रुति m. *Elephant* Vâsav. 77,1.

शूर्पाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

शूर्पारक N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes; Sg. des von ihm bewohnten Landes. — 2) n. einer Stadt, das heutige Sopara Ind. Antiq. 7, 259. Lassen nimmt deren zwei an.

शूर्पकर्ण Adj. Kathâs. 55,165 fehlerhaft für शूर्पकर्ण.

शूल्, *शूलति (रुजायाम्, संघाते, संघोषे). Med. शूलते *wehe thun, schmerzen* Karaka 1,5. शूल्यति und °ते dass. 6,26. 1,17.

शूल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) Bratspiess. — b) Spiess, Wurfspiess,* insbes. der Çiva's. — *c) stechender Schmerz* (Hemâdri 1,756,21), namentlich *Kolik. — d) Schmerz, Weh* in übertragener Bed. — *e) *Tod. — f) Feldzeichen, Banner.* *m. *n. — *g) eine best. Constellation, bei der alle Planeten in drei beliebigen Häusern stehen,* Vâsav. 125,3. *n. Auch °योग m. — 2) m. f. (आ) (*n.) *ein spitzer Pfahl, auf den Verbrecher,* insbes. *Diebe gespiesst werden,* Vâsav. 116,2. 125,3. — 3) m. (Viçva im Comm. zu Vâsav. 116) f. (आ) *Hure* Vâsav. 116,2. Vgl. शूलपाल und शूलापाल. — 4) *f. शूली *eine best. Grasart* Râgân. 8,150.

*शूलक m. *ein hartnäckiges Pferd.*

शूलकार m. Pl. N. pr. eines Volkes.

शूलगव m. *Spiessrind,* Bez. *eines best. dem* Rudra *dargebrachten Rindopfers.* °प्रयोग m. Titel Burnell, T.

*शूलग्रन्थि m. *eine Art* Dûrvâ-*Gras.* Richtig मूल°.

शूलग्रह und शूलग्राहिन् m. Bein. Çiva's.

*शूलघातन n. *Eisenrost.*

शूलघ्न 1) Adj. *stechenden Schmerz —, Kolik vertreibend* Suçr. 1,226,18. — 2) *m. *eine best. Pflanze.*

*शूलघ्नी f. *Calmus.*

*शूलदोषकरी f. *eine best. Pflanze.*

*शूलद्विष् m. *Asa foetida.*

*शूलधन्वन् m. Bein. Çiva's.

शूलधर Adj. *einen Spiess tragend,* Beiw. Rudra-Çiva's und *f. आ der Durgâ.

शूलधारिन् und शूलधृक् Adj. desgl.

*शूलनाशन n. *Sochalsalz.*

*शूलनाशिनी f. *Asa foetida.*

*शूलपत्री f. *eine best. Grasart* Râgân. 8,150.

*शूलपदी Adj. *spiessähnliche Füsse habend.*

*शूलपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

शूलपाणि 1) Adj. *einen Spiess in der Hand haltend.* — 2) m. *a)* Bein. Rudra-Çiva's Shadv. Br. 5,11. — *b)* N. pr. verschiedener Gelehrter, auch eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

शूलपाणिन् m. Bein. Çiva's.

शूलपाल m. *Hurenwirth* oder *Besucher von Hurenhäusern* Vâsav. 244,4. v. l. शूलापाल.

शूलप्रोत 1) Adj. *gepfählt.* — 2) m. *eine best, Hölle* Bhâg. P. 5,26,7.

शूलभृत् m. Bein. Çiva's.

शूलभेद् m. N. pr. einer Oertlichkeit.

शूलवत n. *eine best. mythische Waffe.*

शूलवत्त् Adj. *stechenden Schmerz habend.*

शूलवर् n. *eine best. mythische Waffe* R. 1,29,6.

*शूलशत्रु m. *Ricinus communis.*

*शूलकुल्ली f. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,40.

शूलकृस्त 1) Adj. *einen Spiess in der Hand haltend.* — 2) m. Bein. Çiva's.

शूलकृत् 1) Adj. *stechenden Schmerz —, Kolik vertreibend* Suçr. 1,226,19. — 2) *m. *Asa foetida.*

शूलाँ Adv. mit कर् *am Spiess braten* Daçak. (ed. Wilson) 196,3.

1. शूलाग्र n. *die Spitze 1) eines Spiesses.* — 2) *eines Pfahls, auf dem Verbrecher gespiesst werden.*

2. शूलाग्र Adj. *spitz wie ein Spiess.*

शूलाङ्क Adj. *mit Çiva's Spiesse gezeichnet.*

शूलापाल m. s. u. शूलपाल.

*शूलारि m. *Terminalia Catappa* Râgân. 8,45.

शूलि (metrisch) Adj. = शूलिन् *mit einem Spiesse versehen.*

शूलिक 1) *Adj. *am Spiesse gebraten.* — 2) m. *a) *Hahn.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मूलिक.

शूलिका f. *Bratspiess.* — Von einer शूलिका (?) kann ein Fürst Weisheit lernen.

शूलिन् 1) Adj. *a) mit einem Spiess versehen.* — *b) die Kolik habend* Hemâdri 1,756,14. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *Hase.* — *c)* N. pr. eines Weisen. — 3) f. °नी Bein. der Durgâ. °कवच Opp. Cat. 1.

*शूलिन m. = भाण्डीरवृक्ष.

शूलीक m. Pl. = शूलिक 2) *b)* Karaka 6,30 (die Ausg. सूलीक).

शूलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शूलेश्वरी f. Bein. der Durgâ Ind. Antiq. 11,221.

*शूलोत्था f. *Serratula anthelminthica.*

शूल्य Adj. *zum Bratspiess gehörig, darauf gebraten* u. s. w. Karaka 6,21.

शूल्वाण m. N. pr. eines dämonischen Wesens.

*शूष्, शूषति (प्रसवे). v. l. सूष्.

शूष 1) Adj. *a) pfeifend, gellend, klingend. — b) schnaubend, muthig.* — 2) m. *a) Klang, klingendes Lied* u. s. w., *Jubel. — b) Hauch, Lebenskraft.* Auch शूष. — *c)* N. pr. eines Mannes. — 4) *n. = बल und सुख.

शूषणि Infin. *debendi* zu 1. शू.

(शूष्य) शूषिंम्न Adj. *klingend, jauchzend.*

शृगाल s. सृगाल.

शृङ्खल 1) m. f. (आ) n. *a) Kette, Fessel.* Von शृङ्खल das Geschlecht nicht zu bestimmen. — *b) *Mannsgürtel.* — 2) f. आ *eine Art Calembourg* Vâmana 4,1,5. — 3) *f. ई *Asteracantha longifolia* Râgân. 4,195.

शृङ्खलक m. *ein an den Füssen gefesseltes junges Kamel* Râgân. 19,21. Vgl. *भाषा° unter राम 3) und *वज्रशृङ्खलिका.

*शृङ्खलतोदिन् m. N. pr. eines Mannes.

शृङ्खलय्, °यति *fesseln.*

शृङ्खलादामन् n. *Kette, Fessel* 299,21.

शृङ्खलापाश m. dass.

शृङ्खाणिका f. *Rotz.*

शृङ्ग 1) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) Horn.* Wird auch zum Blasen, Trinken und Schröpfen gebraucht. — *b)* so v. a. शशशृङ्ग *Hasenhorn,* d. i. *ein Unding. — c) Hauzahn des Elephanten. — d) Spritze* Çiç. 8,30. — *e) Berggipfel. — f) Thürmchen eines Tempels, Palastes* u. s. w. — *g) Horn des Mondes. — h) Horn eines in der Form eines Halbmondes aufgestellten Heeres. — i) die weibliche Brust* Bhâg. P. 5,2,16. — *k) *Lotusblüthe. — l) *Agallochum. — m) Spitze, das äusserste Ende* überh. — *n) Gipfel,* so v. a. *das Hervorragendste —, Beste in seiner Art. — o) das Horn* als Bild *des erwachten Selbstgefühls. — p) das Erste Erwachen des Gefühls der Liebe. — q) *Zeichen. — 2) m. *a) eine best. giftige Pflanze. — b)* *N. pr. eines Muni. — 3) f. शृङ्गी *a) *ein best. Fisch* (Bhâvapr. 2,12), auch das *Weibchen des Macropteronatus Magur* (मङ्गुर). — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Trapa bispinosa, Ficus infectoria, F. indica,* = कर्कटशृङ्गी, विषा und *eine best. Knolle* (ऋषभ, वृषभ) Mat. med. 98. Dhanv. 1,2. Râgân. 6,157. 224. Bhâvapr. 1,175. 178. — *c)* vielleicht *eine Art Gefäss* Hemâdri 1,38,10. Verz.

d. Oxf. H. 87,*a*,35. — *d*) **zu Schmucksachen dienendes Gold.*

शृङ्गक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °शृङ्गिका) *a*) *Horn* Hemâdri 1,473,1. — *b*) *Spritze* 292,29. — 2) *m. *eine best. Pflanze*, = जीवक. — 3) f. शृङ्गिका *a*) *eine Art Flöte* S. S. S. 195. — *b*) **Aconit.* — *c*) **eine Art Gallapfel* Râgân. 6,157. — 4) n. *Horn des Mondes.* — Vgl. auch शृङ्गिक 3).

*शृङ्गकन्द m. *Trapa bispinosa* Râgân. 7,45.

शृङ्गकूट m. N. pr. eines Berges.

शृङ्गकोश m. *ein Horn als Flüssigkeitsbehälter* Sâmav. Br. 3,5,1.

शृङ्गगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

शृङ्गग्राहिका f. *das Packen bei den Hörnern.* Instr. so v. a. *direct, unmittelbar* Ind. Antiq. 11,56.

शृङ्गज 1) Adj. (f. आ) *hörnern* S. S. S. 180. — 2) *n. *Agallochum.*

*शृङ्गजाकृ n. *Hornwurzel.*

*शृङ्गधर m. N. pr. eines Mannes.

शृङ्गपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

शृङ्गभुज m. N. pr. eines Mannes.

शृङ्गमय in कनक° Nachtr. 6.

*शृङ्गमूल m. *Trapa bispinosa* Râgân. 7,45.

*शृङ्गमोक्षिन् m. *Michelia Champaka.*

*शृङ्गरुह m. *Trapa bispinosa* Râgân. 7,45.

*शृङ्गरोह m. v. l. für शृङ्गरोह.

*शृङ्गला f. *Odina pinnata.*

शृङ्गवत् 1) Adj. *a*) *gehörnt.* — *b*) *mit vielen Gipfeln versehen* (Gebirge). — 2) m. N. pr. eines Gebirges.

शृङ्गवृष m. N. pr. eines Mannes RV.

शृङ्गवेर 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *frischer* (auch *trockener*) *Ingwer* Râgân. 6,26. 28. Bhâvapr. 1,162. 3,136. Pat. zu P. 2,1,35, Vârtt. 9.

*शृङ्गवेरक n. *frischer Ingwer.*

शृङ्गवेरपुर n. N. pr. einer *Stadt* an der Gañgâ. °माहात्म्य n. Burnell, T.

*शृङ्गवेराभमूलक m. *Typha angustifolia* Bhâvapr. 2,210.

*शृङ्गमुख (Conj.) n. *Hornmusik.*

शृङ्गाट 1) (*m.) f. (ई) *Trapa bispinosa;* n. *die dreieckige Nuss.* — 2) m. *a*) **Asteracantha longifolia.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) m. oder n. *a*) *Dreieck, ein dreieckiger Platz.* — *b*) *eine best. Configuration der Planeten.* — *c*) = शृङ्गाटक 4) *a*) Karaka 6,24. — 4) *n. *ein Platz, auf dem drei Wege münden.*

शृङ्गाटक 1) m. *a*) *Trapa bispinosa;* n. *die Nuss* Mat. med. 319. Râgân. 7,45. Bhâvapr. 1,245. Hemâdri 1,698,3. — *b*) **Asteracantha longifolia.* — *c*) N. pr. eines Berges. — 2) m. oder n. *Dreieck.* — 3) m. n. *ein Platz, auf dem mehrere* (nach Einigen *vier*) *Wege münden; Kreuzweg.* Am Ende eines adj. Comp. f. शृङ्गाटका (!) und शृङ्गाटिका. — 4) n. *a*) in der Anatomie *Verbindungen von Gefässen in Nase, Ohr, Auge, Zunge* Bhâvapr. 1,57. 6,128. Karaka 6,24. — *b*) *eine best. Configuration der Planeten.* — *c*) *eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten in den Häusern 1, 5 und 9 stehen.* — *d*) **ein best. Fleischgericht* Bhâvapr. 2,23. — *e*) **a door.* — *f*) **a collection or mountain of three peaks.*

शृङ्गान्तर n. *der Raum zwischen den Hörnern, Stirn eines gehörnten Thieres.*

शृङ्गाभिक्रित Adj. (f. आ) *am Horn gebunden* Maitr. S. 3,6,1.

शृङ्गाय्, शृङ्गायते *mit den Hörnern stossen.*

शृङ्गार 1) Adj. *schmuck* 48,33. — 2) m. *a*) *Putz, Staat, schmucke Kleider;* auch von den *Schmucksachen eines Elephanten.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Geschlechtsliebe; der erotische Grundton in einem Kunstwerke.* — *c*) N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट. — 3) *n. *a*) *Gold* Râgân. 13,10. — *b*) *Mennig.* — *c*) *Gewürznelke.* — *d*) *Mehl, Pulver.* — *e*) *frischer Ingwer.* — *f*) *schwarzes Agallochum.*

शृङ्गारक 1) *Adj. *gehörnt.* — 2) f. °रिका N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15,343. 444 (hier fehlerhaft शृङ्गारका). — 3) *n. *Mennig* Râgân. 13,52.

शृङ्गारकलिका f. N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15,222. 349. 444.

शृङ्गारकोश m. (Burnell, T. Opp. Cat. 1) und शृङ्गारचन्द्रोदय m. Titel.

*शृङ्गारजन्मन् m. *der Liebesgott.*

शृङ्गारजीवन Titel eines Bhâṇa Burnell, T.

शृङ्गारण n. bei den ekstatischen Pâçupata *das Verliebtthun, das Benehmen eines Verliebten.*

शृङ्गारतरंगिणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शृङ्गारता f. Nom. abstr. zu शृङ्गार 2) *a*) Prij. 30,21.

शृङ्गारतिलक n., °तिलकालंकार m., शृङ्गारपद्य n. und शृङ्गारपावन n. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शृङ्गारपिण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons.

शृङ्गारप्रकाश m. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Prataparudrîya 96,18. 183,9.

शृङ्गारप्रबन्धदीपिका f. desgl. Opp. Cat. 1.

शृङ्गारभूषण 1) **n. Mennig.* — 2) Titel eines Bhâṇa Burnell, T.

शृङ्गारभेदप्रदीप m. Titel eines Werkes Burnell, T.

शृङ्गारमञ्जरी f. 1) ein Frauenname Vâsav. 232, 2. — 2) Titel eines Werkes Burnell, T.

शृङ्गारमण्डप Name eines *Tempels.*

*शृङ्गारयोनि m. *der Liebesgott.*

शृङ्गाररसाष्टक n. Titel eines Gedichts.

शृङ्गारराजीवन (°राजीवन?) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शृङ्गारवत् 1) Adj. *erotisch.* — 2) f. °वती *a*) ein Frauenname. — *b*) N. pr. einer Stadt.

शृङ्गारविधि m. (Opp. Cat. 1), शृङ्गारशत n. und °शतक n. (Bühler, Rep. No. 196) Titel.

शृङ्गारशेखर m. N. pr. eines Fürsten Vâsav. 132,2.

शृङ्गारसप्तशती f. und शृङ्गारसर्वस्व n. Titel Burnell, T.

शृङ्गारसिंह m. N. pr. eines Mannes.

शृङ्गारसुधाकर m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शृङ्गारसुन्दरी f. N. pr. einer Prinzessin Ind. St. 14,119.

शृङ्गारस्तबक m. Titel eines Werkes Burnell, T.

शृङ्गाराध n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 79. Rasendrak. 74.

शृङ्गारित Adj. *geputzt, geschmückt* Çiç. 4,49.

शृङ्गारिन् 1) Adj. *a*) *geputzt, schön gekleidet* Vâsav. 133,3 (मद्रा°). 141,2. — *b*) *verliebt.* — *c*) *erotisch.* — 2) m. *a*) **Elephant.* — *b*) **der Betelnussbaum.* — *c*) *Rubin* Râgân. 13,146. Pr. P. 115 (Conj.). 3) f. °रिणी *Geliebte, Gattin.*

शृङ्गारीय्, °यति *der Liebe begehren.*

*शृङ्गि 1) f. *ein best. Fisch*, = शृङ्गी. — 2) f. n. = शृङ्गीकनक.

शृङ्गिक 1) Adj. in सौवर्णशृङ्गिकम् (मृगम्) Hemâdri 1,706,11 fehlerhaft für °शृङ्गकम् oder °शृङ्गिणाम्. — 2) *m. *ein best. vegetabilisches Gift.* — 3) m. oder f. (nur am Ende eines adj. Comp. f. °शृङ्गिका) nach Nîlak. *eine Schleudermaschine.* — Vgl. auch शृङ्गक 3).

*शृङ्गिण m. *wilder Widder* Râgân. 19,43.

शृङ्गिन् 1) Adj. *a*) *gehörnt.* Am Ende eines Comp. *Hörner von — habend.* — *b*) *Hauzähne —, H. von* (im Comp. vorangehend) *habend.* — *c*) *mit einem Stachel versehen* in *विष°. — *d*) *mit Gipfeln versehen.* — *e*) **mit Wipfeln versehen.* — 2) m. *a*) *ein gehörntes Thier.* — *b*) **Stier.* — *c*) **Elephant.* — *d*) *Berg.* — *e*) **Ficus infectoria* Râgân. 11,125. — *f*) **Spondias mangifera* Râgân. 11,172. — *g*) **eine best. Knolle*, = वृषभ. — *h*) N. pr. α) eines Gebirges. — β) eines Ṛshi. — 3) *f. शृङ्गिणी *a*) *Kuh.* — *b*) *Cardiospermum Halicacabum.* — *c*) *Jasminum Sambac.*

शृङ्गिपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

शृङ्गिवर m. N. pr. eines Mannes.

*शृङ्गीकनक n. *zu Schmucksachen dienendes Gold.*

शृङ्गीविष *eine best. Pflanze mit giftiger Knolle* Suçr. 2,252,6.

शृङ्गीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

शृङ्गेरिपुर n. N. pr. einer *Stadt.* Eine Corruption शृङ्गगिरिपुर.

शृङ्गेरीमठ m. N. pr. einer Oertlichkeit.

शृङ्गेश्वर m. desgl.

शृङ्गोत्पादन Adj. *Hörner erzeugend;* m. *ein solcher Spruch.*

शृङ्गोत्पादिनी f. N. pr. einer Jakshiṇî, die *Hörner erzeugt* und Menschen in Thiere verwandelt.

*शृङ्गोष्णीष m. *Löwe.*

*शृङ्ग्य Adj. *hornartig.*

शृङ्गाणिका f. *Rotz.*

शृत 1) Adj. s. u. 1. श्रा. — 2) n. *Gekochtes,* speciell *gekochte Milch.*

शृतंकाम Adj. *gekochte Milch liebend.*

शृतंकर्तर् Nom. ag. *der da gar kocht.*

शृतंकार m. Pl. Bez. *von Sprüchen, in denen das Wort* शृत *vorkommt,* Âpast. Çr. 12,19,4. 13,2,7. 14,10,6.

शृतंकृत्य Adj. *gar zu kochen.*

शृतत्व n. *das Gekochtsein.*

शृतपा Adj. *gekochte Milch trinkend.*

शृतपाक Adj. *gar gekocht.*

शृतम् Adv. mit कर् *gar kochen.* शृतंकृत्य, शृतंकृत (TBr. 3,7,9,3).

शृतशीत Adj. *gekocht und wieder abgekühlt* Âpast. Çr. 12,14,12.

शृतातङ्क Adj. *in gekochter Milch zum Gerinnen zu bringen* Âpast. Çr. 11,21,8. 13,9,6. 16,27.

शृतावदान n. *ein Holz zum Zertheilen des* Puroḍâça.

शृतोष्ण Adj. *gekocht und noch heiss* Bhâvapr. 2,42.

*शृधु m. 1) *After.* — 2) = बुद्धि.

शृध्या f. *Frechheit, Trotz.*

*शेकु und *शेकुष्ठ P. 8,3,97.

शेवर् 1) m. *a) Scheitel.* — *b) Gipfel* eines Berges 168,28. — *c) ein auf dem Scheitel getragener Kranz,* — *Schmuck, Diadem* 292,17. 322,25. — *d)* am Ende eines Comp. *das Beste, Schönste.* Nom. abstr. °ता f. Vikramâṅkaṅ. 17,2. — *e) ein best. Eingangsvers in einem Gesange.* — *f)* Titel eines grammatischen Werkes Opp. Cat. 1. °व्याख्या f. ebend. — 2) *f. ई *Vanda Roxburghii* Râgan. 5,66. — 3) *n. *a) Gewürznelke* Râgan. 12,85. — *b) die Wurzel der Moringa pterygosperma.*

शेवरक m. N. pr. eines Mannes Nâgân. 31,18 (44,8).

शेवरज्योतिस् m. N. pr. eines Fürsten.

शेवरय् 1) °यति *zum Diadem machen* Govardh. 525. — 2) शेवरित *a) zum Diadem gemacht, als Diadem dienend.* — *b) an der Spitze verziert mit* (im Comp. vorangehend) Çiç. 5,63.

शेवरापीडयोजन n. Bez. *einer der 64 Künste.*

1.*शेवरी f. s. u. शेवर्.

2. शेवरी Adv. 1) mit कर् *zu einem Diadem machen* Kâd. 259,21 (423,21). — 2) mit भू *zum Diadem werden.*

शेवरीभाव m. *das zu einem Diadem Werden* Bâlar. 123,16.

*शेट Trik. 2,6,16 fehlerhaft für खेट.

शेड Râgat. 4,690 und शेडु 8,578 wohl N. pr. einer Oertlichkeit.

*शेणावी und शेणा f. *understanding, mind, intellect.* Vgl. रत्नशेणा.

शेत्य Adj. Tândja-Br. 7,10,13 nach dem Comm. = शेतव्य.

शेप m. 1) *das männliche Glied.* — 2) *Schwanz.*

शेपस् n. 1) *das männliche Glied.* — 2) **Hodensack* oder *Testikel.*

शेपकर्षण Adj. (f. ई) *die Ruthe steif machend.*

*शेपाल m. n. *Vitex Negundo.*

शेप्य 1) in मयूरशेप्य. 2) f. श्रा in वत्स° Kauç. 48 nach Dârila = वत्सस्य शेपसंवेष्टनं चर्म.

(शेप्यावत्) शेपिम्रावत् Adj. *penitus.*

शेफ m. 1) *das männliche Glied.* — 2) *Hodensack;* Du. *die Hoden.*

शेफस् n. *das männliche Glied.* शेफःस्तम्भ m. *erectio penis* (als krankhafte Erscheinung).

*शेफालि, शेफालिका (Râgan. 4,157. Bhâvapr. 1, 205. Harshaṅ. [ed. Bomb.] 57,19. Kâd. 2,98,7 [120, 15]. Vâsav. 265,1) und शेफाली f. *Vitex Negundo.* शेफालिका soll auch die *Frucht* bezeichnen. Nach Mat. med. 189 ist शेफालिका *Nyctanthes arbor tristis.*

शेमुषी f. 1) *Verstand, Einsicht* Râgan. 20,65. Vâsav. 171,1. °मुष् Adj. Harshaṅ. 57,19. — 2) *Vorsatz, Entschluss, Beschluss.* Am Ende eines adj. Comp. °क Râgat. 8,2377.

*शेय n. impers. von 2. शी.

शेय्य n. in सकृच्छेय्य.

शेरभ und शेरभक m. *eine Schlangenart* AV.

*शेल्, शेलति (गतौ). v. l. सेल्.

शेलग m. N. pr. eines Mannes. Vgl. सेलग.

*शेलाय्, °यति gaṇa कण्ड्वादि.

शेलु m. *Cordia Myxa* Mat. med. 317. Râgan. 11, 205. Karaka 6,23.

शेव 1) Adj. *lieb, werth.* — 2) *m. *a) penis.* — *b) Schlange.* — *c) Fisch.* — 3) *f. शेवा = लिङ्गाकृति.

शेवधि m. *Schatz, Kostbarkeit, Kleinod; Schatz-, Vorrathskammer,* auch so v. a. *unerschöpfliche Menge* (von Gutem und Bösem) Ind. St. 15,380.

शेवधिपा Adj. *Kostbarkeiten bewahrend.*

शेवरक m. N. pr. eines Asura.

शेवल 1) Adj. *schleimig.* — 2) *n. *Blyxa octandra.*

*शेवलदत्त m. ein Mannsname.

*शेवलिक m. Hypokoristikon von शेवलदत्त.

*शेवलिनी f. *Fluss.*

*शेवलिय und *शेवलिल m. = शेवलिक.

*शेवलेन्द्रदत्त m. ein Mannsname.

शेवस् in सुशेवस्.

शेवार m. etwa *Schatzkammer.* Nach Sâj. Adj. *zum Glück führend* (nämlich Opfer).

*शेवाल 1) m. (Deçîn. 2,8) n. *Blyxa octandra.* — 2) f. ई *Narde* Râgan. 12,103.

शेवालघोष m. N. pr. eines Berges Ind. St. 15,346.

1.*शेवाली f. s. u. शेवाल.

2.*शेवाली Adv. mit कर् u. s. w.

शेवृध und शेवृधे (einmal) 1) Adj. *lieb, werth.* — 2) m. *eine best. Schlange.*

शेवृधक m. *eine Art Schlange* AV.

(शेव्य) शैविम्र Adj. *lieb, werth.*

शेष्, शेषति *zum Schlangendämon* Çesha *werden* Subhâshitâv. 2614.

शेष 1) m. n. *a) Rest, das Uebrige, Uebriggelassene, Ueberschuss, Rest von* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). Bisweilen auch in attributiver Weise mit dem Hauptbegriffe verbunden, z. B. शेषे रात्रौ *während des übrigen Theiles der Nacht.* शेषे *im Uebrigen, in allen anderen Fällen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. श्रा) *dem noch ein Rest von — übrig geblieben,* meistens aber in der Bed. *wovon nur* (selten मात्र hinzugefügt) *übrig ist.* — *b) Rest,* so v. a. *was noch zu thun ist, was Einem noch bevorsteht,* insbes. *was noch zu retten ist.* Nomin. mit अस् oder mit Ergänzung der Copula *bevorstehen,* mit अस् und भू *noch zu retten sein;* Acc. mit कर् *übrig lassen,* so v. a. *verschonen,* mit अव-आप् *verschont bleiben.* — *c) Ende, Ausgang, Schluss.* — *d) Ergänzung, Nachtrag.* — *e)* etwa *Erinnerungszeichen* Daçak. 36,9. — *f) Nebensache, Accidenz.* — 2) Adj. (f. श्रा) *a) übrig, reliquus,* auch so v. a. *am Leben geblieben.* m. Pl. *die Uebrigen.* Am Ende eines Comp. *übrig geblieben von.* Bemerkenswerth ist die Verbindung mit einem Partic. praet. pass., das im Abl. steht, in der Regel aber im Comp. vorangeht. देशात्तरं प्रयातेभ्यो ये शेषास्ते *die Wenigen, welche nicht in ein anderes Land gezogen waren;* कृत° *die Wenigen, die dem Tode,*

— *dem Untergang entronnen waren.* Vgl. पीत°, भुक्त°. — *b) der letzte, letztgenannte.* — 3) m. *a)* N. pr. α) eines Schlangendämons, der die Erde trägt und auf dem Vishṇu während seines Schlafes ruht. Wird öfters mit dem älteren Bruder Kṛshṇa's identificirt. — β) eines Prag̀âpati. — γ) *eines Weltelephanten. — δ) verschiedener Autoren, die aber auch mit dem Schlangendämon identificirt werden. — *b) ein best. Metrum.* — 4) f. आ Pl. *von einer heiligen Handlung übrig gebliebene, Segen bringende Blumen; Sg. ein solcher Kranz.* शेषभूत metrisch für शेषाभूत. R. ed. Bomb. 2,25,37 fasst Kataka शेषा Pl. in der Bed. *enthülstes Korn.* — 5) f. ई N. pr. eines Frauenzimmers.

शेषक m. = शेष 3) *a)* α).

°शेषकरण n. *das Uebriglassen, Stehenlassen eines Restes von.*

शेषकारित Adj. *unvollendet, unbeendigt.*

शेषकृष्ण m. N. pr. eines Autors.

शेषक्रिया f. *der übrige Theil einer Ceremonie* Baudh. 1,11,26.

शेषचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

शेषज्ञाति f. *assimilation of residue; reduction of fractions of residues or successive fractional remainders* Lilâv. S. 16.

शैषण n. *ein best. Spielausdruck.*

शेषतस् Adv. *andernfalls, sonst.*

शेषता f. Nom. abstr. zu einem auf शेष ausgehenden adj. Comp.; vgl. u. अस्थिशेष, 2. आयुः° und लावण्य°.

शेषत्व n. 1) *das Restsein, Uebrigsein, Weiterreichen* Bhâvapr. 4,8. — 2) *das in zweiter Linie Stehen, Secundärsein* Gaim. 6,3,39. Bâdar. 3,4,2. — 3) 235, 22 Nom. abstr. zu dem 235,12 gebrauchten शेषे *in allen übrigen Fällen.*

शेषत्वविचार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शेषदेव m. *der göttlich verehrte Schlangendämon* Çesha Pan̐kar. 4,3,116.

शेषधर्म m. Titel eines Abschnittes im MBh. Opp. Cat. 1.

शेषनाग m. *der Schlangendämon* Çesha. Auch als Autor Burnell, T.

शेषनारायणपण्डित (श्री°) m. N. pr. eines Scholiasten.

*शेषपति m. *Verwalter, Besorger.*

शेषभाव m. *das Restsein, Uebrigsein.*

शेषभुज् Adj. *die Ueberbleibsel geniessend.*

शेषभूत Adj. 1) *übrig geblieben, reliquus.* — 2) *in zweiter Linie stehend, secundär* Comm. zu Gaim. 6,3,39. — 3) metrisch für शेषाभूत; s. u. शेष 4).

शेषभूषण m. Bein. Vishṇu's.

शेषभोजिन् Adj. *die Ueberreste essend* Âpast.

शेषरामचन्द्र m. N. pr. eines Scholiasten.

शेषरूपिन् Adj. *als Nebensache —, als Accidenz erscheinend.*

शेषवत् Adj. 1) *übrig —, am Leben geblieben.* — 2) *wobei man aus dem Erfolg auf die Ursache schliesst* (अनुमान) Njâjas. 1,1,5.

शैषम् n. *Nachkommenschaft.*

शेषसंहिता f., शेषसंग्रह m. (Bühler, Rep. No. 772), °नाममाला f. (ebend. No. 773), शेषसमुच्चयटीका f. und शेषहोमप्रयोग m. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

शेषाद्रि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शेषाधिकारीय Adj. *zum Abschnitt* शेष, शेषे oder शेषात् (vgl. P. 2,2,23. 3,50. 4,2,92. 5,4,154) *gehörig.*

शेषानन्त m. N. pr. eines Scholiasten.

शेषानन्द m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

शेषार्या f. Titel eines Werkes. °व्याख्यान n. Burnell, T.

शेषाहि m. *der Schlangendämon* Çesha Pan̐kad.

शेषिन् Adj. *einen* (unwesentlichen) *Rest* (neben sich) *habend, die Hauptsache bildend;* Subst. *Hauptsache.*

शेषी Adv. mit भू *übrig bleiben* Bâlar. 276,7.

शेष्य Adj. *bei Seite zu lassen, fernerer Beachtung nicht werth.*

*शैकयतायनि m. Patron. von शैकयत.

शैकि m. Patron. Nur Pl.

शैक्य 1) Adj. (f. आ) etwa *damascirt.* — 2) m. *a)* etwa *eine Art Schleuder.* — *b)* MBh. 12,342,17 nach Nîlak. = शिक्यसमुदाय, was aber n. sein müsste, wie Nîlak. selbst angiebt.

शैक्यायस und °मय Adj. etwa *von damascirtem Stahl.*

शैक्ष 4) Adj. (*f. ई) *kunstgerecht, regelrecht, correct.* — 2) m. *ein beginnender Schüler, Anfänger.*

*शैक्षिक Adj. *mit der* Çikshâ *vertraut.*

*शैक्षित m. Metron. von शिक्षिता.

शैक्ष्य Adj. = शैक्ष 1).

शैख m. *der Abkömmling eines ausgestossenen Brahmanen.*

*शैखण्ड Adj. von शिखण्डिन्.

शैखण्डि m. Patron. von शिखण्डिन्.

शैखण्डिन n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*शैखरिक m. und *शैखरेय m. *Achyranthes aspera* Râgân. 4,91.

*शैखायनि m. Metron. von शिखा.

*शैखावत m. Patron. von शिखावत्. Auch Pl.; f. ई.

शैखावत्य m. *ein Fürst der* Çaikhâvata. Zu belegen als N. pr. eines Brahmanen.

शैखिन Adj. *vom Pfau kommend.*

*शैग्रव 1) m. Patron. von शिग्रु. — 2) n. *die Frucht der Moringa pterygosperma.*

शैघ्र 1) Adj. in Verbindung mit oder mit Ergänzung von फल n. *Aequation des 2ten Epicyclus.* — 2) n. *Geschwindigkeit, Behendigkeit.*

शैघ्र्य = शैघ्र 1) und 2).

*शैतिकत m. Patron. von शितिकत. °पाञ्चालेयास् Kâç. zu P. 6,2,37.

*शैतिबाकेय m. Metron. von शितिबाक्.

शैतोष्म oder °न् n. Pl. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. 1,583.

शैत्य n. *Kühle, Kälte.*

शैत्यमय Adj. *in Kälte bestehend, als Kälte sich äussernd.* Nom. abstr. °त्व n.

शैत्यायन m. N. pr. eines Grammatikers.

शैथिलिक Adj. *lässig* Lalit. 529,5.

शैथिल्य n. 1) *Losheit, Lockerheit, Schlaffheit.* — 2) *Abnahme, Verringerung.* — 3) *Erkaltung in Bezug auf* (Loc.). — 4) *Nachlässigkeit in Bezug auf* (im Comp. vorangehend) Kampaka 443.

शैनेय m. Patron. von शिनि. Auch Pl. — शैनेयँ Maitr. S. 2,5,9 (59,17) schlechte Lesart für श्यैनेयँ.

शैन्य m. desgl. Auch Pl.

शैपथ m. Patron.

शैफालिक Adj. *aus Vitex Negundo verfertigt.*

*शैब 1) Adj. *von den* Çibi *bewohnt* Kâç. zu P. 4, 2,52. 69. — 2) f. ई f. zu शैब्य Kâç. zu P. 4,1,73.

शैबल und शैबाल schlechte Schreibart für शैवल und शैवाल.

*शैबिक Adj. von शिबिका gaṇa कुत्सादि in der Kâç.

शैब्य 1) Adj. *zu den* Çibi *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) ein Nachkomme* Çibi's oder *ein Fürst der* Çibi. — *b)* N. pr. eines der vier Rosse Vishṇu's. — 3) f. आ *a)* Patron. und N. pr. verschiedener Fürstinnen Kan̐dak. 8,9. — *b)* N. pr. eines Flusses.

शैम्ब्य Adj. *zu den Hülsenfrüchten gehörig* Comm. zu Kâtj. Çr. 176,4, v. l. (शैंव्य).

शैरस (wohl n.) *Kopfende* (einer Bettstelle) Karaka 8,3.

*शैरसि m. Patron. von शिरस्.

शैरिक m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 55,*b*,10. Vgl. सैरिक.

शैरिन् (!) m. N. pr. eines Mannes.

शैरीष 1) Adj. *a) von der Acacia Sirissa kommend.* — *b) von der Farbe der Blüthe von A. S.* —

2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*शैरीषिक Adj. von शिरीष.

*शैर्षघात्य n. Nom. abstr. von शीर्षघातिन्.

*शैर्षच्छेदिक Adj. *der da verdient, dass ihm der Kopf abgeschlagen wird.*

*शैर्षायण Adj. von शीर्ष.

शैर्षिक in चर्म°.

*शैर्ष्य Adj. von शीर्ष.

शैल 1) Adj. (f. ई, Bhâg. P. आ wohl fehlerhaft) *a) steinern* Hemâdri 1,666,21. — *b) steinähnlich.* आसन n. *eine best. Art des Sitzens.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Fels, Felsgebirge, Berg, Gebirge.* — *b)* Bez. *der Zahl sieben* (wegen der *sieben Hauptgebirge*). — 3) *f. ई *hardness, stoniness.* — 4) n. Bez. *verschiedener Erdharze, Steinharz* Râgân. 13,68. — Vgl. auch शैली.

शैलक 1) m. N. pr. eines Berges Hemâdri 1,374, 11. — 2) n. *Erdharz.*

शैलकन्या f. Patron. der Pârvatî.

शैलकम्पिन् 1) Adj. *Berge erschütternd.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava.

शैलकूट *Bergkuppe.*

*शैलगन्ध n. *eine Art Sandel* Râgân. 12,14.

*शैलगर्भाक्ष्मा f. *ein best. Heilstoff* Râgân. 5,41.

शैलगुरु 1) Adj. *schwer wie ein Berg.* — 2) m. Bez. des Himâlaja.

शैलज 1) Adj. *a) im Gebirge geboren, montanus.* — *b) steinern* Hemâdri 1,649,19. 663,6. — 2) *m. oder n. *eine Art Flechte* (*Lichen*) Mat. med. 315. — 3) *n. *Erdharz* Râgân. 12,141.

*शैलजाता f. 1) *eine Art Pfeffer* Râgân. 6,17. — 2) *Scindapsus officinalis* Râgân. 3,17.

शैलतनया f. Patron. der Pârvatî. °तात m. *der Vater der* Pârvatî, d.i. der Himâlaja Dhûrtan. 51.

शैलता f. und शैलत्व n. Nom. abstr. von शैल *Berg.*

शैलडुक्तिर् f. Patron. der Pârvatî.

*शैलधन्वन् m. Bein. Çiva's.

शैलधर् m. Bein. Krshṇa's.

शैलधातु m. *Mineral.*

*शैलधातुज n. *eine Art Steinharz* Garbe zu Râgân. 13,68.

*शैलनिर्यास m. desgl. ebend.

*शैलपति m. Bein. des Himâlaja.

*शैलपत्र m. *Aegle Marmelos.*

शैलपथ m. 1) *Gebirgsweg.* — 2) N. pr. eines Mannes (°यथ Hdschr.).

शैलपुत्री f. Patron. 1) der Pârvatî. — 2) der Gañgâ.

शैलपुर् n. N. pr. einer *Stadt.*

शैलपुष्प n. *Erdharz.*

शैलपूर्णार्य m. N. pr. eines Mannes.

शैलप्रस्थ *Bergebene, Plateau.*

*शैलबाकु m. N. pr. eines Schlangendämons.

*शैलबीज m. *Semecarpus Anacardium* Râgân. 11,67.

*शैलभित्ति f. *Brecheisen.*

शैलभेद् m. *Coleus scutellaroides.*

शैलमय Adj. (f. ई) *steinern, von Stein.*

*शैलमल्ली f. *eine best. Pflanze* (vulgo कोरैया) Bhâvapr. 3,126.

शैलमृग m. *Steinbock.*

शैलयथ fehlerhaft für शैलपथ 2).

शैलराज् und °राज m. Bein. des Himâlaja.

शैलराजडुक्तिर् f. Patron. der Pârvatî.

शैलराजसुता f. Patron. 1) der Pârvatî. — 2) der Gañgâ.

शैलवर् m. Bein. des Himâlaja.

*शैलवल्कला f. *ein best. Heilstoff.*

शैलवालुका(म्) Hariv. 12678 und Bhâvapr. 6,116 fehlerhaft für सैल° (d. i. स + एल°).

शैलशिखर् n. *Berggipfel* Vikr. 10,6. Chr. 149,18. Çiç. 15,6.

शैलशिखा f. 1) *Bergspitze.* — 2) *ein best. Metrum.*

*शैलशिबिर् n. *das Meer.*

शैलशेखर् m. *Berggipfel* 168,28.

शैलशृङ्ग n. dass.

*शैलसंधि m. *Thal.*

*शैलसंभव n. *Erdharz.*

*शैलसंभूत n. *Rölhel, rubrica.*

शैलसार् Adj. *steinhart.*

शैलसुता f. 1) Patron. der Pârvatî. — 2) *eine best. Pflanze, = महाज्योतिष्मती Râgân. 3,71.

शैलसुताकान्त und °सुतापति m. Bein. Çiva's.

शैलसेतु m. *ein Damm von Stein.*

*शैलाज्य n. *Erdharz.*

शैलाग्र n. *Bergspitze.*

*शैलाज n. *Erdharz.* Richtig शैलज.

*शैलाट m. 1) *Löwe.* — 2) *ein* Kirâta. — 3) = देवलक. — 4) *Krystall.*

शैलाद् m. Patron. von शिलाद्.

शैलादि m. Patron. des Nandin (eines Wesens im Gefolge Çiva's).

*शैलाधारा f. *die Erde* Gal.

शैलाधिराज m. Bein. des Himâlaja. °तनया f. Patron. der Pârvatî.

शैलाभ m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

*शैलाल n. *ein von Çilâlin verfasstes Werk.*

शैलालि m. Patron. N. pr. eines Lehrers. Auch Pl.

शैलालिन् m. 1) Pl. *die Schule des Çilâlin.* — 2) *Schauspieler, Mime.*

शैलालिब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Âpast. Çr. 6,4,7.

शैलालियुवन् m. *Tänzer, Mime* Harshaṅ. 30,10.

शैलासन Adj. = शैलासनोद्भव Kâraka 6,24.

शैलासनोद्भव Adj. *steinern oder aus dem Holz der Terminalia tomentosa verfertigt* Suçr. 2,356,5.

*शैलासा f. Bein. der Pârvatî.

*शैलाह्व n. *Erdharz.*

शैलिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Erdharz, Benzoin* u. s. w. Râgân. 12,142.

*शैलिका 1) m. = सर्वलिङ्गिन्. — 2) n. Nom. abstr. von शिलिक.

शैलिनि und शैलिनि m. N. pr. eines Lehrers.

शैली f. 1) *Sitte, Gewohnheit, Art und Weise zu verfahren* Ârjav. 52,10. — 2) *= प्रज्ञप्ति. — Vgl. auch u. शैल.

शैलूत N. pr. einer Oertlichkeit.

शैलूष 1) m. *a) Schauspieler, Tänzer, Mime* (ihre Weiber sind übel berüchtigt) Harshaṅ. 166,19. — *b) *= धूर्त. — *c) *Aegle Marmelos* Râgân. 11, 191. Bhâvapr. 1,196. — *d)* N. pr. α) eines Fürsten der Gandharva. — β) Pl. eines Volkes. — 2) f. शैलूषी *Schauspielerin, Tänzerin.*

*शैलूषक Adj. *von Schauspielern* u. s. w. *bewohnt.*

शैलूषिक 1) m. = शैलूष 1) *a).* — 2) f. ई = शैलूष 2).

शैलेन्द्र m. *Fürst der Berge, ein hohes Gebirge;* insbes. Beiw. und Bein. des Himâlaja.

*शैलेन्द्रजा f. Bein. der Gañgâ Râgân. 14,16.

शैलेन्द्रडुक्तिर् f. Patron. 1) der Pârvatî. — 2) der Gañgâ.

शैलेन्द्रसुता f. Patron. der Pârvatî Ind. St. 15,227.

*शैलेन्द्रस्थ m. *Birke.*

शैलेय 1) *Adj. *steinähnlich, steinhart.* — 2) m. n. *Erdharz, Benzoin* u. s. w. Vâsav. 264,4. — 3) *m. *a) Biene.* — *b) Löwe.* — 4) *m. oder n. *eine Art Flechte* (*Lichen*) Mat. med. 315. — 5) *f. ई Patron. der Pârvatî. — 6) *n. *a) Anethum graveolens.* — *b) Steinsalz.*

शैलेयक n. = शैलेय 2) Bhâvapr. 4,176.

शैलेश m. Bein. des Himâlaja. °लिङ्ग n.

शैलेशय (शैलेशय?) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

शैलेश्यवस्था f. *die letzte Stufe des Asketenlebens bei den* Gaina Çilâñka 1,239.

शैलोदा f. N. pr. eines Flusses.

*शैल्य n. *hardness, stoniness.*

1. शैव 1) Adj. (f. ई) *zu* Çiva *in Beziehung stehend, von ihm kommend, ihm geweiht* u. s. w. 129,26. —

2) m. *a*) *Patron. von Çiva. — *b*) *ein Verehrer Çiva's, auch Bez. einer best. Çiva'itischen Secte.* Ein solcher Verehrer wird als ein Sohn Vasishṭha's angesehen. — *c*) **Stechapfel* Râǵan. 10, 18. — *d*) *= वसुक (*eine best. Pflanze*) Râǵan. 10, 116. — *e*) * N. pr. des 5ten schwarzen Vâsudeva bei den Ǵaina. — 3) *f. ई Bein. der Göttin Manasâ. — 4) *a*) *Glück, Wohlfahrt.* — *b*) Titel eines Çâstra und eines Tantra.

2.*शैव n. = शैवाल *Blyxa octandra.*

3. शैव fehlerhafte Schreibart für शैब.

शैवगव m. Patron. von शिवगु.

शैवतन्त्रामृत n. und शैवतन्त्र n. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

शैवता f. Nom. abstr. zu 1. शैव 2) *b*).

शैवदर्शन n. *die Doctrin der Çiva'iten.*

शैवधर्मखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शैवनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

शैवनवदशप्रकरण n. und शैवपञ्चक n. Titel Opp. Cat. 1.

शैवपाशुपत 1) Adj. *zu Çiva-Paçupati in Beziehung stehend* u. s. w. — 2) m. *ein Anhänger von Çiva-Paçupati.*

*शैवपुर Adj. von शिवपुर.

शैवपुराण n. Titel eines Purâṇa Burnell, T.

*शैवरूप्य Adj. von शिवरूप्य.

शैवल 1) (* m. n.) *Blyxa octandra, eine Wasserpflanze* 217,24. Çiç. 3,70. 8,59. 12,59. 13,52. Vâsav. 157,3. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,54. — *b*) eines Berges. — 3) *n. *das Holz von Cerasus Puddum.*

शैवलवत् und *शैवलित Adj. *mit Blyxa octandra besetzt.*

शैवलिन् 1) Adj. dass. Çiç. 4,8. — 2) *f. °नी *Fluss* Râǵan. 14,9.

शैवल्य Adj. (f. आ) *mit Blyxa octandra besetzt.* v. l. शीपल्य.

शैववायवीय Adj. *zu Çiva und Vâju in Beziehung stehend.*

शैववैष्णवप्रतिष्ठाप्रयोग m. (Burnell, T.), °वैष्णवमतखण्डन n. (ebend.), °वैष्णववाद m. (Op. Cat. 1), शैवसर्वस्व n. und शैवसिद्धान्तशेखर m. Titel.

*शैवाकवि m. Patron. von शिवाकु.

शैवागम m. *eine heilige Schrift der Çaiva.*

*शैवायन m. Patron. von शिव.

शैवाल 1) n. *Blyxa octandra* Râǵan. 8,156. Bhâvapr. 1,225. Vâsav. 268,5. — 2) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. शैबाल gedr. — *b*) eines Berges.

शैवालक 1) am Ende eines adj. Comp. = शैवाल 1). — 2) m. N. pr. eines Berges Ind. St. 15,346.

शैवालवज्र n. *eine Art Stahl.*

शैवालिन् Adj. *mit Blyxa octandra besetzt* Bhâm. V. 2,109.

शैवालीय्, °यति *einer Blyxa octandra gleichen.*

शैवाल्किक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

शैवि m. Patron. von शिव.

शैव्य fehlerhaft für शैब्य und शैम्ब्य.

शैशव 1) Adj. *kindlich* Viddh. 65,6. — 2) m. Patron. Pl. auch N. pr. eines Volkes. — 3) n. *a*) *Kindheit, das kindliche Alter.* — *b*) *Einfalt, Dummheit* Prasannar. 20,16. — *c*) etwa *Verjüngungsteich* J. A. S. XI, S. cxlv fg. — *d*) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

शैशवयौनीय Adj. (f. आ) *die kindliche und jugendliche Art darstellend* Naish. 7,27. 8,59.

शैशव्य n. = शैशव 3) *a*). Wohl fehlerhaft.

शैशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 4,221.

शैशिर 1) Adj. (f. ई) *a*) *zur kühlen Jahreszeit in Beziehung stehend.* — *b*) *von Çiçira stammend, von ihm verfasst.* — 2) m. *a*) **eine Sperlingsart* Râǵan. 19,120. — *b*) N. pr. α) eines Lehrers. — β) eines Berges.

शैशिरायण m. Patron. von शिशिर Hariv. 1,35,16.

शैशिरास्त्र Adj. *ein kaltes Geschoss führend* (der Mond im Kampfe mit den Daitja's) Hariv. 3,51, 12. v. l. शिशिरास्त्र.

शैशिरि m. Patron. von शिशिर. Auch Pl.

*शैशिरिक Adj. = शिशिरमधीते वेद वा.

शैशिरीय Adj. *zu Çaiçiri in Beziehung stehend.* Wird auch durch *in der kühlen Jahreszeit zu vollbringen* erklärt.

शैशिरीयक Adj. dass.

शैशिरेय m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

शैशुनाग m. Patron. von शिशुनाग. Pl. Çiçunâga *und seine Nachkommen.*

शैशुनारि (Harshaḱ. ed. Bomb. 423,3) und °नालि m. vielleicht fehlerhaft für शैशुपालि.

शैशुपाल m. = शैशुपालि MBh. ed. Vardh. 3,253,15.

शैशुपालि m. Patron. von शिशुपाल MBh. 3,254,6.

शैशुमार Adj. von शिशुमार 1) *b*).

शैश्न्य Adj. *Geschlechtslust.*

*शैष m. *die kühle Jahreszeit.*

शैषिक Adj. (f. ई) *in den übrigen, nicht in den bis dahin angegebenen, sondern erst* P. 4,3,25. fgg. *aufgeführten Fällen* oder *Bedeutungen geltend, — angewandt* (Suffix). शैषिकी षष्ठी ist *der* P. 2,3,50 *gelehrte Genetiv* Comm. zu Nyâs. 1,1,1.

शैषिरि m. fehlerhaft für शैशिरि.

*शैष्योपाध्यायिका f. *das Verhältniss zwischen Schüler und Lehrer.*

शैसीक und शैसीत m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 4,221.

शोंसामम्, शोंसाव und शोंसावम् in den Litaneien Variationen von शंसामम्, शंसाव und शंसावम्. Vgl. शोम्, शोशोंसावम्, TS. 3,2,9,5 und Ind. St. 10,36. 37. 13,100.

1. शोक् Adj. *glühend.*

2. शोक m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Glut, Flamme.* — 2) *Qual, Schmerz, Kummer, Gram, Trauer, — über, um* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Personificirt als ein Sohn des Todes oder des Droṇa von der Abhimati. — 3) auch fehlerhaft für शोफ.

*शोककर m. *Semecarpus Anacardium.* Richtig शोफकर.

शोकतर Adj. (f. आ) *Schmerz überwindend.*

*शोकनाश m. *Jonesia Asoka.*

शोकमय Adj. *aus lauter Schmerz bestehend, voller Schmerz.*

शोकवत् Adj. *bekümmert, traurig, betrübt.*

शोकम् von सक्लशोकम्.

शोकान्तर Adj. *kummerlos* Bṛh. Âr. Up. 4,3,21. अशोकान्तर Çat. Br.

*शोकारि m. *Nauclea Cadamba.* Vgl. अशोकारि.

शोकार्त Adj. *in Trauer versetzt* 145,8.

*शोकी f. *Nacht.*

शोच in *अशोच.

शोचन 1) *Adj. P. 3,2,150. — 2) f. आ (*n.) *Kummer, Gram, Trauer* Hâs. 83. — H. an. 3,427 fehlerhaft für शोभन.

शोचनीय 1) Adj. *zu beklagen, beklagenswerth.* Nom. abstr. °ता f. — 2) n. impers. *zu trauern, zu klagen.*

शोचयत्नी f. Pl. *die Brennenden, Quälenden* als Bez. *der* Apsaras *des* Gandharva Kâma.

शोचिस् f. *Glut, Flamme* Âpast. Çr. 5,26,5.

शोचितव्य 1) Adj. *zu beklagen, beklagenswerth.* — 2) n. impers. *zu trauern, zu klagen.* Loc. *wenn zu klagen Veranlassung da ist.*

शोचिष्केश 1) Adj. *gluthaarig.* — 2) *m. *Feuer.*

शोचिष्ठ Adj. *heftig glänzend, — flammend.*

शोचिष्मत् Adj. *glühend, flammend.*

शोचिस् 1) n. *a*) *Glut, Flamme, Feuerschein.* — *b*) *Farbe.* — *c*) *Glanz, Pracht, Schönheit.* — 2) Adj. *glänzend, leuchtend.*

शोच्य 1) Adj. *zu beklagen, beklagenswerth* (auch in verächtlicher Bedeutung). Nom. abstr. °ता f. — 2) n. impers. *zu trauern, zu klagen* in अ° Nachtr. 6.

*शोच्यक Adj. *beklagenswerth, erbärmlich, elend.*

*शौटीर्य n. = शौटीर्य.

*शोठ Adj. = अलस, मूर्ख, धूर्त, नीच und पापरत.

शोठ Kathâs. 46,121 fehlerhaft für सोठ.

शोण्, *शोणति (वर्णगत्योः) *roth scheinen, einen rothen Schein haben.* Nur प्रशोण Harshaḱ. 101,10.

शोण 1) Adj. (f. आ und *ई) *roth, hochroth.* — 2) m. *a) Röthe.* — *b) Feuer.* — *c) Bignonia indica oder eine Varietät davon* Râǵan. 9,29. — *d) rothes Zuckerrohr* Râǵan. 14,86. — *e)* N. pr. α) eines in Amarakaṇṭaka entspringenden und bei Pâṭaliputra in die Gaṅgâ sich ergiessenden Flusses Râǵan. 14,26. Vishṇus. 85,33. — β) eines Fürsten der Paṅḱâla. — 3) f. शोणा = 2) *e)* α). — 4) *n. *a) Blut.* — *b) Mennig* Râǵan. 13,51.

शोणक m. *Bignonia indica* Bhâvapr. 3,51.

शोणकर्ण Adj. *rothohrig* (Pferd) Kâṭh. 15,9.

*शोणकिणिटका f. *eine roth blühende Barleria cristata.*

*शोणकिणिटी f. = कणटकिनी und कुरुबक Râǵan. 10,139.

शोणता f. *Röthe.*

*शोणपत्र m. *eine roth blühende* Punarnavâ.

*शोणपद्म m. *eine rothe Lotusblüthe* Râǵan. 10,184.

*शोणपुष्पक m. *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204.

*शोणपुष्पी f. *eine best. Pflanze,* = सिन्दूरपुष्पी Râǵan. 10,73.

*शोणप्रस्थ v. l. für शोणाप्रस्थ.

शोणभद्र m. N. pr. eines Flusses.

शोणमणी (metrisch) f. *Rubin.*

*शोणरत्न n. dass. Râǵan. 13,146.

शोणवज्र n. *eine Art Stahl.*

*शोणशालि m. *rother Reis* Râǵan. 16,16.

*शोणसंभव n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Râǵan. 6,23.

शोणकृष्ण Adj. *rothe Rosse habend,* Bein. Droṇa's.

शोणाक m. *Bignonia indica.*

शोणाधर Adj. (f. आ) *rothlippig* Bhâm. V. 2,105.

*शोणाप्रस्थ gaṇa मालादि.

शोणाम्बु Adj. *rothes Wasser habend,* Bez. einer der 7 Wolken am Ende der Welt.

शोणाय्, °यते *sich röthen.* °यित Adj. *geröthet.*

*शोणाश्मन् m. *Rubin.*

शोणाश्व 1) Adj. *rothe Rosse habend,* Beiw. Droṇa's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Râǵâdhideva.

शोणित n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Blut.* Auch Pl. — 2) *Baumsaft, Harz.* — 3) *Saffran* Râǵan. 12, 40. Bhâvapr. 1,189.

*शोणितचन्दन n. *rother Sandel* Râǵan. 12,21.

शोणितत्व n. Nom. abstr. zu शोणित *Blut.*

शोणितपारणा f. *ein Frühmahl in Blut* Ragh. 2,39.

शोणितपित्त n. *Blutsturz.*

शोणितपित्तवत् Adj. *zum Blutsturz geneigt.*

शोणितपुर n. N. pr. der *Stadt* des Asura Bâṇa.

शोणितप्रिया f. N. pr. einer Göttin Ind. St. 15,422.

शोणितमांससार Adj. *bei dem Blut und Fleisch vorwaltet* Varâh. Bṛh. S. 69,28.

शोणितमेक्षिन् Adj. *Blut harnend.*

शोणितवर्णनीय Adj. *über die Beschreibung des Blutes handelnd* Suçr. 1,43,2.

शोणितवर्षिन् Adj. *von Blut triefend.*

*शोणितशर्करा f. *Honigzucker.*

शोणितसाह्वय Adj. *nach dem Blut benannt.* पुर n. = शोणितपुर.

शोणितास्त्र m. N. pr. eines Râkshasa.

शोणिताह्व्य Adj. = शोणितसाह्वय.

शोणिताभिष्यन्द m. *Blutandrang* Karaka 1,26.

*शोणितामय m. *eine best. Blutkrankheit* Gal.

शोणितार्बुद n. *Blutbeule.*

शोणितार्शस् n. *Blutknoten (eine best. Krankheit des Augenlides).*

शोणितार्शिन् Adj. *an Blutbeulen leidend.*

शोणिताशिन् Adj. *Blut trinkend* (in übertragener Bed.) Veṇis. 124.

*शोणिताह्वय n. *Saffran.*

शोणितिन् in वात°.

शोणितेक्षण m. N. pr. eines Jaksha.

*शोणितोपल m. *Rubin.*

शोणिमन् m. *Röthe* Çiç. 18,36. Kâd. 231,1 (379,1).

1.*शोणी Adj. s. u. शोण.

2. शोणी Adv. mit कर् *blutroth färben* Harshaḱ. 184,9. Kâd. 181,5 (308,1).

शोणोत्तरा f. ein Frauenname Mudrâr. 17,13. 18, 2 (34,3. 10).

*शोणोपल m. *Rubin* Râǵan. 13,147.

*शोण्ड und *शोण्डी fehlerhaft für शौण्ड, शौण्डी.

शोथ m. (adj. Comp. f. आ) *Anschwellung, Aufgeblasenheit* (eine Klasse von Krankheiten). Auch °रोग m. Bhâvapr. 5,86.

*शोथक m. dass.

*शोथकृत् m. *Semecarpus Anacardium.*

*शोथघ्नी f. 1) *Boerhavia procumbens* Mat. med. 221. — 2) *Desmodium gangeticum.*

*शोथजित् m. *Boerhavia procumbens.*

*शोथकृत् m. *Semecarpus Anacardium.*

शोथारि m. *Boerhavia procumbens* Rasar. 513.

शोधिन् mit शोषिन् verwechselt.

*शोध m. *Reinigung.*

शोधक 1) *reinigend.* — 2) m. *Subtrahend.* — 3) *f. शोधिका *eine rothe Varietät von Panicum italicum.* — 4) *n. *eine best. Erdart* Râǵan. 13,141.

शोधन 1) Adj. *reinigend* Vâsav. 209,2. — 2) *m. *Citronenbaum* Râǵan. 11,176. — 3) *f. ई *a) Besen.* — *b) die Indigopflanze* und = ताम्रवल्ली Râǵan. 4,83. 3,110. — 4) n. *a) Mittel zum Reinigen.* — *b) das Reinigen, Reinigung, das Bereinigen;* auch so viel als *das Corrigiren, Verbessern.* — *c) das Reinigen von einer Anklage.* — *d) das Reinigen,* so v. a. *Entfernen.* — *e) das Subtrahiren* Bîǵag. 121. — *f) das in's Reine Bringen, Untersuchung, Prüfung* 216,14. — *g) *faeces.* — *h) *Eisenvitriol* Râǵan. 13,78.

शोधनक m. *ein Diener, der ein Haus rein und in Ordnung zu halten hat.*

*शोधनीबीज n. *der Same von Croton Jamalgota.*

शोधनीय 1) Adj. *a) zu reinigen.* — *b) abzutragen, zu bezahlen.* — *c) zur Reinigung dienend.* — 2) n. *Mittel zur Reinigung.*

*शोधयितर् Nom. ag. *Reiniger.*

शोधयितव्य Adj. *zu reinigen.*

शोधिन् Adj. *reinigend.*

शोध्य 1) Adj. *a) zu reinigen, zu verbessern, zu corrigiren.* — *b) wovon Etwas abzuziehen —, zu subtrahiren ist.* — 2) *n. *Blut.*

शोनाय् und शोनित fehlerhaft für शोणाय् und शोणित.

शोफ m. (adj. Comp. f. आ) *Geschwulst, Geschwür, Beule* Kampaka 497.

*शोफघ्नी f. 1) *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,118. — 2) *Desmodium gangeticum* Râǵan. 4,18.

*शोफनाशन 1) m. *eine best. Pflanze,* = नील Râǵan. 9,78. — 2) f. ई *Boerhavia procumbens* Râǵan. 5,120.

*शोफहारिन् m. *Ocimum pilosum* Râǵan. 10,165.

*शोफकृत् m. *Semecarpus Anacardium.*

*शोफारि m. *ein best. Knollengewächs.*

शोफित Adj. *mit Geschwüren behaftet* Bhadrab. 3,51.

शोफिन् Adj. dass. Karaka 5,9.

शोभ 1) m. N. pr. *a) *Pl. einer Klasse von Göttern.* — *b) eines Mannes.* — 2) f. शोभा (adj. Comp. f. आ) *a) schmuckes Aussehen, Pracht, Schönheit, Anmuth.* जामात्रा सह कलहे का शोभा so v. a. *mit einem Schwiegersohn zu streiten ist nicht schön* Uttamaḱ. 343. शोभां न भृ so v. a. *sich übel ausnehmen.* शौर्य° so v. a. *glänzender —, ungewöhnlicher Heldenmuth.* कर्म° so v. a. *Meisterstück* Harshaḱ. 109,14. — *b) Schein, Farbe.* — *c) *Wunsch.* Vgl. Zach. Beitr. 81. — *d) ein best. Metrum.* — *e)*

*Gelbwurz Râǵan. 6,200. — *f*) **Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58.

शोभक 1) Adj. (f. °भिका) *prächtig, schön* Naish. 9,28. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

शोभकृत् m. 1) *das 36ste (37ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 2) *fehlerhaft für शोभयकृत्.

*शोभज्ञात m. N. pr. eines Fürsten.

शोभ॑थ m. *Glanz* SV. I,5,1,2,1.

शोभन॑ 1) Adj. (f. आ, Kauç. 106) *a) schmuck, schön, prächtig.* Am Ende eines Comp. *schön an* oder *durch.* — *b) vorzüglich, ausgezeichnet, vortrefflich, den Erwartungen und Wünschen entsprechend, am Platze seiend, wohl anstehend, ausgezeichnet durch* (Instr.) oder *in* (im Comp. vorangehend), *vorzüglicher als* (im Comp. vorangehend). तद्पि न शोभनं विभाति so v. a. *auch dieses erscheint als unrichtig, als falsch,* तन्न शोभनम् *das ist nicht edel.* शोभनम् *vorzüglich* als Ausruf neben साधु. — *c) Gutes versprechend, faustus, boni ominis.* — 2) m. *a)* Bez. Agni's beim Çuṅgâkarman. — *b) ein best. astr.* Joga. — *c) *Planet.* — 3) f. आ *a) eine Schöne.* Häufig im Voc. — *b) *Gelbwurz* Râǵan. 6,200. — *c) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58. — *d)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *a) Schmuck* in कर्णशोभन. — *b) Heilbringendes, Ersprießliches, Gutes.* — *c) moralisch Gutes.* — *d) Heil, Wohlfahrt, Glück.* — *e)* काश्यपस्य शोभनम् Name eines Sâman Ârsh. Br. — *f*) **Lotusblüthe.*

*शोभनक m. *Moringa pterygosperma.*

शोभनवती f. N. pr. einer Stadt.

शोभनिक m. Bez. *einer Art Schauspieler* Pat. zu P. 3,1,26, Vârtt. 15. v. l. शोभिक.

शोभनीय Adj. *prächtig, schön* Kâraṇḍ. 64,23. 66,2. 86,2.

°शोभयितर् Nom. ag. *Ausschmücker.*

*शोभव्यूक (?) m. N. pr. eines Gelehrten.

शोभ॑से Dat. Infin. zu 3. शुभ् RV. 1,84,10. 10,77,1.

शोभाक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

शोभाकर 1) Adj. *Schmuck verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Autors.

शोभाकाटि (?) Verz. d. Oxf. H. 90,*a*,10.

शोभाञ्जन und °क (metrisch) m. *Moringa pterygosperma* Mat. med. 117. Râǵan. 7,28. Bhâvapr. 1,205.

°शोभाय्, °यते *die Pracht von — darstellen, — besitzen* Damajantîk. 2.

शोभावती f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) N. pr. einer Stadt.

शोभासिंह m. N. pr. eines Fürsten.

शोभिन् Adj. 1) *schmuck, schön, prächtig.* Am Ende eines Comp. *prangend —, sich schön ausnehmend —, sich auszeichnend in* oder *an, prangend —, geschmückt mit.* Am Ende eines adj. Comp. statt des einfachen शोभा (°शोभ) *Pracht, Schönheit.*

शोभिष्ठ Adj. *überaus glänzend.*

शोम् ein Ausruf bei der Recitation Taitt. Up. 1,8,1.

*शोलो f. *wilde Gelbwurz* Râǵan. 7,43.

शोशोसावस् in den Litaneien eine Variation von शंसावस् Çâṅkh. Br. 14,3. Ça. 8,3,5.

1. शोष 1) Adj. am Ende eines Comp. *trocken machend, ausdörrend,* auch so v. a. *zu Nichte machend, entfernend.* — 2) m. *a) das Austrocknen, Eintrocknen, Vertrocknen, Verdorren, Trockenheit.* — *b) Schwindsucht.* Personificirt als *böser Genius* Hemâdri 1,651,21. 654,15.

2. शोष॑ m. *Hauch, Lebenskraft* Çâṅkh. Ça. 4,3,1. Nach Mahîdh. = ग्रीष्म.

3. शोष Verz. d. Oxf. H. 234,*b*,30 wohl fehlerhaft für दोष.

°शोषक Adj. *versiegen machend,* so v. a. *zu Nichte machend.*

शोषण 1) Adj. (f. ई) *a) trocknend, ausdörrend* Hariv. 2,120,9. — *b) versiegen machend,* so v. a. *verscheuchend, vernichtend,* — 2) m. *a)* Name eines Agni. — *b) einer der 5 Pfeile des Liebesgottes.* — *c) *Bignonia indica* Bhâvapr. 1,197. — 3) n. *a) das Eintrocknen, Verdorren.* — *b) das Trocknen, Trockenmachen, Abtrocknen, Dörren, Ausdörren* Spr. 7616. — *c) *trockener Ingwer* Râǵan. 6,20.

शोषणीय Adj. *was trocken gemacht werden muss.*

शोषयितर् Nom. ag. *Austrockner, Ausdörrer* Sâj. zu ṚV. 1,48,8.

*शोषसंभव m. *die Wurzel des langen Pfeffers.*

*शोषापहा f. *eine Süssholzpflanze* Râǵan. 6,149.

शोषिन् 1) Adj. *a) eintrocknend,* d. i. *hinsiechend, schwindsüchtig.* — *b) austrocknend, ausdörrend.* — 2) f. °षिणी Bez. einer der 5 Dhâraṇâ, *die des Aethers.*

शोष्य Adj. in अशोष्य. R. 2,91,20 fehlerhaft für चोष्य.

*शोस् *a particle of reproach or contempt.*

*शोक n. 1) *Papageienschwarm.* — 2) *quidam coeundi modus.*

शौकि m. Patron. Nur Pl.

*शौकेय m. Patron. von शुक.

शौक्त 1) Adj. *von Perlmutter gemacht* Hemâdri 1,393,9. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

1. शौक्तिक Adj. von शुक्ति 4) *a).*

2. *शौक्तिक n. *Perle* Garbe zu Râǵan. 13,153.

*शौक्तिकेय n. und *शौक्तेयक n. desgl. Râǵan. 13, 152. 153.

शौक्र Adj. n. (f. ई) *zum Planeten Venus in Beziehung stehend.* अहन् n. *Dienstag* Vishṇus. 78,6.

शौक्रायण m. Patron. von शुक्र. Auch Pl.

*शौक्रि Adj. von शुक्र.

*शौक्रेय m. Patron. von शुक्र. Pl. Name eines kriegerischen Stammes; m. Sg. *ein Fürst* —, f. ई *eine Fürstin dieses Volkes.*

*शौक्र्य n. Nom. abstr. von शुक्र.

शौक्ल 1) Adj. *zu Reinen in Beziehung stehend.* जन्मन् n. *eine Geburt von reinen Eltern.* — 2) n. Name eines Sâman. Richtig शौक्र.

*शौक्लिकेय m. *ein best. Gift.* Richtig wohl nur शौल्किकेय.

शौक्ल्य n. *Weisse* (277,18), *heller Schein.*

शौङ्ग m. Patron. von शुङ्ग.

शौङ्गायनि m. Patron. von शौङ्ग.

*शौङ्गि m. Patron. von शुङ्ग.

शौङ्गीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*शौङ्गीय Adj. von शौङ्गि.

शौङ्गेय m. 1) Metron. (von शुङ्गा) des Garuḍa Suparn. 17,4.5. — 2) *Falke* oder *Habicht* Daçak. 75,7.

शौङ्ग्य m. Patron. von शुङ्ग.

शौच॑ 1) m. Patron. von शुचि. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *Reinheit, Reinigung, — durch* (im Comp. vorangehend), *Lauterkeit* (eig. und übertr.), *Reinheit* in rituellem Sinne, *Lauterkeit der Gesinnung, Reinheit im Handel und Wandel,* insbes. *Ehrlichkeit in Geldsachen.* Auch Pl.

शौचक in अ° Nachtr. 1 und 6.

शौचतस् Adv. *bei Gelegenheit von Reinigungen* Âpast.

शौचत्व n. = शौच 2).

शौचद्रथ॑ m. Patron. von शुचद्रथ.

शौचवत् Adj. *rein* (eig. und übertr.).

शौचादिरेय m. Patron.

*शौचिकर्णिक Adj. von शुचिकर्णा.

शौचिन् in अशौचिन् Nachtr. 6.

शौचिवृत्त m. Pl. als Pl. zu शौचिवृत्ति.

शौचिवृत्ति m. Patron. von शुचिवृत्त Lâṭj. 10,7,14.

*शौचिवृत्ती und *शौचिवृत्या f. zu शौचिवृत्ति.

शौचेय॑ m. 1) *Wäscher. — 2) Patron.

*शौट्, शौटति (गर्व).

शौट N. pr. eines Landes Ind. Antiq. 12, 218. Vgl. शौड.

शौटीर 1) Adj. *a) männlich, stolz, Selbstgefühl besitzend* MBh. 5,162,31. 12,83,44. 97,25. Am Ende

eines Comp. *der stolz sein kann auf.* — *b*) **freigebig.* — 2) n. *Männlichkeit, Stolz, Selbstgefühl.*

शौटीरता f. in युद्ध° so v. a. *Kampfwuth.*

शौटीर्य n. *Männlichkeit, Stolz, Selbstgefühl.* Am Ende eines Comp. *Stolz auf, ein Selbstgefühl in Bezug auf.*

*शौड्, शौडति = शौट्.

शौड N. pr. eines Landes. Vgl. शौट.

*शौणायन m. Patron. von शौण.

शौणेय m. Patron.

शौण्ड 1) Adj. (f. आ) *a*) *dem Branntwein ergeben, Trunkenbold.* — *b*) am Ende eines Comp. α) *mit Leidenschaft hängend an, versessen auf, ganz ergeben* Hem. Par. 3,83. Çiç. 14,46. Nom. abstr. °ता f. — β) *geschickt —, erfahren in.* — γ) so v. a. *der Stolz seiend von* Bâlar. 278,5. — 2) *m. *Hahn* (Conj. für शौण्ड). — 3) f. आ *Branntwein*, nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ) wohl fehlerhaft für शुण्डा. — 4) *f. ई *langer Pfeffer* und *Piper Chaba* Râgân. 6,11. Bhâvapr. 1,163. = कटभी (*ein Baum*) Râgân. 9,151.

शौण्डक in *तृणशौण्डिका und *मद्शौण्डक.

*शौण्डर्य n. = शौटीर्य.

*शौण्डायन m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*शौण्डायन्य m. *ein Fürst der* Çaunḍâjana.

शौण्डिक Adj. = शौण्ड 1) *b*) α).

शौण्डिक 1) m. *a*) *Brenner* oder *Verkäufer von berauschenden Getränken, Schenkwirth.* Wird als *eine Mischlingskaste* betrachtet. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 13,35,17. — 2) f. ई f. zu 1).

शौण्डिकेय m. *ein best. den Kindern schädlicher Dämon.*

शौण्डिन् m. = शौण्डिक 1) *a*). Zu belegen nur f. शौण्डिनी.

शौण्डीक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. शौण्डिक.

शौण्डीर 1) Adj. = शौटीर 1) *a*). — 2) n. = शौटीर 2).

शौण्डीर्य n. = शौटीर्य Hariv. 2,119,186. 3,4,22. Ind. St. 15,412.

शौण्डेय m. Patron. oder Metron. Nur Pl.

शौण्डिन् (!) m. N. pr. eines Mannes.

शौद्धकर्णि m. Patron. von शुद्धकर्ण.

शौद्धसर Adj. *einen reinen Vocal* (ohne Anusvâra oder Consonanten) *betreffend.*

शौद्धोदनि m. Patron. Çâkjamuni's Kâd. 234, 19 (384,7). Ind. Antiq. 10,342.

शौद्र Adj. 1) *einem* Çûdra *eigen, ihm gehörig* u. s. w. — 2) *von einer* Çûdrâ *geboren.*

*शौद्रकायण m. Patron. von शूद्रक.

*शौद्रायण m. Patron. von शूद्र. Auch Pl. °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

*शौधिका f. schlechte v. l. für शौण्डिका.

शौन Adj. (f. ई) *einem Hunde gehörig.*

शौनक 1) m. Patron. Bez. verschiedener Personen, insbes. eines berühmten Grammatikers und Rituallehrers. Pl. *seine Nachkommen* und *seine Schule.* — 2) f. ई ein Werk des Çaunaka.

शौनकयज्ञ m. *ein best. Opfer* Vaitân.

शौनकायन m. Patron. von शौनक. Auch Pl.

शौनकि m. desgl. Ind. St. 15,92.

शौनकिन् m. *ein Anhänger des* Çaunaka. Pl. *seine Schule.*

शौनकीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

शौनकीय Adj. *von* Çaunaka *herrührend, von ihm verfasst.*

शौनःशेप 1) m. Patron. von शुनःशेप. — 2) n. *a*) *die Geschichte des* Çunaḥçepa. — *b*) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

शौनःशेपि m. Patron. von शुनःशेप Ârsh. Br.

शौनहोत्र und °होत्रि m. Patron. von शुनहोत्र.

शौनायन m. Patron. Nur Pl.

शौनासीर्य Adj. von शुनासीर.

शौनिक Bhâm. V. 1,112 schlechte Schreibart für सौनिक.

*शौभ m. 1) *ein Gott.* — 2) *Betelnussbaum.*

*शौभनेय m. *der Sohn einer schönen Frau.*

शौभाञ्जन m. = शोभाञ्जन Comm. zu Harshak. 478, 2 (सौ° gedr.).

*शौभायन m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*शौभायनि m. Patron. von शुभ.

*शौभायन्य m. *ein Fürst der* Çaubhâjana.

शौभिक m. Bez. *bestimmter Schauspieler.* v. l. शोभनिक. Vgl. सौभिक.

*शौभ्रायण m. Pl. Bez. einer best. Genossenschaft oder dgl. °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

शौभ्रेय 1) m. *a*) Patron. von शुभ्र oder Metron. von शुभ्रा. — *b*) Pl. *N. pr. eines Kriegerstammes. — *c*) **ein Fürst der* Çaubhreja. — 2) *f. ई *eine Prinzessin der* Çaubhreja.

*शौभ्य n. Patron. von शुभ्र.

शौरण Adj. s. सौरण.

(शौरदेव्य) °देविश्र m. Patron. von शूरदेव.

शौरसेन 1) Adj. (f. ई) *zu den* Çûrasena *in Beziehung stehend* u. s. w. — 2) f. ई *die Sprache der* Çûrasena.

शौरसेनिका f. *die Sprache der* Çûrasena.

*शौरसेन्य Adj. von शूरसेन.

1. शौरि m. Patron. 1) Vasudeva's. — 2) Kṛshṇa-Vishṇu's Çiç. 8,64. 12,33. 44 u. s. w. Auch unter den Namen der Sonne. — 3) eines Sohnes des Pragâti.

2. शौरि m. 1) *der Planet Saturn.* Richtig सौरि. — 2) **Terminalia tomentosa* Râgân. 9,138. v. l. सौरि.

*शौर्प Adj. von शूर्प.

शौर्पणाट्य m. N. pr. eines Lehrers.

शौर्पारक Adj. *aus* Çûrpâraka *stammend.*

*शौर्पिक Adj. von शूर्प.

शौर्य n. 1) *Heldenmuth, kriegerische Tüchtigkeit, Muth* überh. — 2) *N. pr. eines Dorfes Pat. zu P. 2,4,7, Vârtt. 2. Vgl. सौर्य.

शौर्यकर्मन् n. *Heldenthat.*

शौर्यनगर n. N. pr. einer *Stadt* Hem. Par. 2,241.

शौर्यराशि m. *ein Ausbund von Tapferkeit* Venis. 61.

शौर्यवत् Adj. *heldenmüthig, muthig.*

शौर्यव्रत n. *eine best. Begehung.*

शौर्यसागर m. *ein Meer —, ein Ausbund von Heldenmuth* Venis. 65,16.

शौर्यादिमत् Adj. *mit Heldenmuth und anderen Vorzügen versehen.*

शौर्योन्मादिन् Adj. *tollkühn* Daçak. 82,14.

शौर्यौदार्यशृङ्गारमय Adj. *aus Heldenmuth, edlem Wesen (Freigebigkeit) und Frauenliebe zusammengesetzt.*

शौल m. *ein best. Theil des Pfluges.*

शौलायन m. Patron. Nur Pl.

शौलिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

शौल्क 1) *m. *Zollaufseher, Steuereinnehmer.* — 2) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*शौल्कशालिक Adj. von शुल्कशाला.

शौल्कायनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

शौल्किक 1) *Adj. von शुल्क Pât. zu P. 4,1, 104, Vârtt. 13. — 2) m. *Zollaufseher, Steuereinnehmer* Ind. Antiq. 7,72. 8,302.

*शौल्किकेय m. *ein best. vegetabilisches Gift.*

*शौल्फ n. *Anethum Sowa.*

शौल्ब Adj. von शुल्ब 2) *a*) Comm. zu Âpast. Çr. 8,13,2. 11,4,13.

शौल्बायन m. Patron. von Çulba.

*शौल्बिक m. *Kupferschmied.*

1. शौव 1) Adj. *zum Hunde in Beziehung stehend, einem Hunde eigen, hündisch.* — 2) *n. *Hundeschaar.*

2. *शौव Adj. *morgen —, am folgenden Tage erfolgend* u. s. w.

*शौवदंष्ट्र Adj. von श्वदंष्ट्रा.

*शौवन 1) Adj. *zum Hunde in Beziehung stehend, von ihm kommend* u. s. w. — 2) n. *Hundeschaar.*

*शौवनि Adj. von श्वन्.

*शौवनेय m. Patron. von श्वन्.

शौवस्तिक Adj. *morgen —, am folgenden Tage erfolgend, bis dahin reichend* u. s. w. Nom. abstr.

°व n. Bhaṭṭ.

*शौवरान n. N. pr. einer Stadt.

शौवापद् Adj. *von reissenden Thieren kommend* Anarghar. 1,24.

*शौवावतान gaṇa काश्यादि. Davon Adj. °तानिक (f. आ und ई). Richtig wohl साधावतान, °तानिक, wie Kâç. hat.

*शौवाविध Adj. von श्वाविध्.

शौषिर् s. सौषिर्.

शौष्कल 1) Adj. *von gedörrtem Fleisch — oder Fischen lebend*, oder *vom Verkauf derselben lebend*. Wird auch durch *Angelfischer* erklärt. — 2) m. N. pr. des Hauspriesters von Râvaṇa Anarghar. S. 73.

शौष्कास्य n. *Trockenheit des Mundes.*

*शौष्कुल Adj. = शौष्कल.

श्चन्द्, nur Intens. Partic. चेनिश्चदत् *schimmernd.*

श्चन्द्र Adj. *schimmernd, glänzend* in अश्वश्चन्द्र, पुरुश्चन्द्र, विश्वश्चन्द्र, सुश्चन्द्र, स्वश्चन्द्र und कृरिश्चन्द्र.

श्चम् (nur श्चमन्) *dämpfen, beschwichtigen* RV.

श्चर् mit उप (in der Form उपाश्चरत्) *hinzutreten zu* (Acc.) Maitr. S. 4,2,9. Vgl. चर्.

1. श्चुत्, श्चुत् (später), श्चौतति, श्चोतति 1) intrans. *triefen, träufeln* Çiç. 12,48. Ind. St. 14,373. — 2) trans. *träufeln, triefen lassen.* — Caus. श्चोतयति 1) *träufeln lassen.* — 2) *auslaugen* Karaka 7,9. — *Desid. चुश्चोतिषति. — Mit अभि Caus. *träufeln lassen, beträufeln;* Med. *sich beträufeln, — bestreuen.* — Mit अव *abträufeln, herabfallen.* — Mit अन्वव Caus. *hinterher beträufeln* Âpast. Çr. 2,19,7. — Mit व्यव *abträufeln, herabfallen.* — Mit आ, आश्चुतित *hingeträufelt* (intrans.). — Caus. in आश्चोतयितवै. — Mit नि Med. *herabtriefen, — träufeln.* निश्चुतित *herabgeträufelt.* — Caus. *träufeln lassen.* — Mit प्र *hervortriefen, — träufeln* (intrans.). प्रश्चुतित Gobh. 3,10,32. — Caus. *träufeln, fliessen lassen* Âpast. Çr. 2,19,7. — Mit वि (श्चोतति) *austräufeln* Maitr. S. 3,9,7 (125,11).

2. °श्चुत् und °श्चुत् Adj. *träufelnd* (trans.).

श्चुत् s. u. 1. und 2. श्चुत्.

*श्चोत m. Nom. act. von श्चुत्.

श्चथ् (nur श्चथिहि, श्चथत्, श्चथिष्म् und श्चथिष्टन) *durchstossen, durchbohren.* — Caus. dass. श्चथित *durchstossen.* RV. 8,99(88),6 ist अश्चयत्त st. श्चयत्त zu lesen. — Mit अप *zurückstossen.* — Mit अभि in अभिश्चथस्. — Mit नि *niederstossen.* — Caus. dass. — Mit परिनि dass.

श्चथन Adj. *durchbohrend.*

श्चथितर् Nom. ag. (mit Gen.) *Durchbohrer.*

श्चन् n. nach Mahîdh. *Mundwinkel.* = शिप्रा Kap. S. 2,40. 40,1. Vgl. श्चयस्.

श्चाभाश्चाष्टीय n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

श्चुष्टि 1) f. *Häufchen* oder sonst ein *Maass* (für Reis u. s. w.). — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa Ârsh. Br.

श्चाष्ट n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

श्चाष्टीगव n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

श्च्यस् n. = श्चस्.

*श्मन् n. = शरीर oder मुख. Ein zur Erklärung von श्मश्रु erfundenes Wort.

श्मश् 1) Adj. zur Erklärung von श्मशान erfunden. — 2) f. श्मा etwa *Graben* (mit Aufwurf), *Wasserrinne.*

श्मशयन n. ein zur Erklärung von श्मशान gebildetes Wort Nir. 3,5.

श्मशान n. 1) *Leichenstätte* (sowohl für das Verbrennen der Leichen als zum Begräbniss der Gebeine; auch als Richtstätte benutzt). — 2) *Manenopfer.* — 3) = ब्रह्मरन्ध्र.

श्मशानकरणा n. *das Anlegen einer Leichenstätte.*

श्मशानकालिका und °काली f. *eine Form der* Durgâ.

श्मशानचित्त् Adj. *wie eine Leichenstätte geschichtet* TS. 5,4,11,3. Maitr. S. 3,5,1. Çulbas. 3,253. Vgl. अश्मशानचित्त् (Nachtr. 1) und अश्मशानचित् (Nachtr. 6).

श्मशाननिलय Adj. *auf Leichenstätten hausend* (Çiva).

*श्मशानपति m. wohl N. pr. eines Zauberers.

श्मशानपाल m. *Hüter einer Leichenstätte.*

श्मशानभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

श्मशानवासिन् 1) Adj. *auf Leichenstätten wohnend* (auch von Çiva). — 2) f. °सिनी Bein. der Kâlî.

श्मशानवेताल m. N. pr. eines Spielers.

*श्मशानवेश्मन् m. Bein. Çiva's.

श्मशानालयवासिन् 1) Adj. *auf Leichenstätten wohnend* (Çiva). — 2) f. °सिनी Bein. der Kâlî.

श्मशानिक Adj. *auf Leichenstätten sich aufhaltend* (Vogel) Karaka 3,3. Richtig wohl श्मा°.

श्मशान्न n. ein zur Erklarung von श्मशान gebildetes Wort Çat. Br. 13,8,1,1.

श्मशारु = श्मश्रु *Bart* in कृरि°.

श्मश्रु n. *Bart*, insbes. *Schnurrbart;* Pl. *Barthaare* Vishṇus. 23,53.

श्मश्रुकर m. *Bartscheerer.*

श्मश्रुकर्मन् n. *das Scheeren des Bartes.*

*श्मश्रुज्ञात Adj. *dem der Bart gewachsen ist.*

श्मश्रुण Adj. *bärtig* (Bock) Âpast. Çr. 10,29,6.

श्मश्रुधर 1) Adj. *einen Bart tragend, bärtig* 106,10. — 2) m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

श्मश्रुधारिन् 1) Adj. *einen Bart tragend, bärtig.* — 2) m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

*श्मश्रुमुखी f. *ein bärtiges Weib.*

श्मश्रुयज्ञोपवीतवत् Adj. *bärtig und mit der heiligen Schnur versehen* Hemâdri 2,*a*,121,5.

श्मश्रुल Adj. *bärtig* Hemâdri 1,242,11.

श्मश्रुवत् Adj. *bärtig* Gop. Br. 1,3,9.

श्मश्रुवर्धक m. *Bartscheerer.*

*श्मश्रुशेवर m. *Cocosnussbaum.*

श्मश्रूय्, °यते *einem Barte gleichen* Çiç. 12,54.

श्मसि RV. 2,31,6 nach Sâj. = उश्मसि (von वश्म्).

श्माशानिक Adj. *Leichenstätten besuchend.* Angeblich auch = श्मशाने ऽधीते.

*श्मील्, श्मीलति (निमेषणे).

श्या 1) श्यायति *gefrieren —, gerinnen machen.* Pass. शीयते *gefrieren, gerinnen, kalt sein.* — 2) *Med. गतौ. — 3) Partic. *a*) शीत s. bes. — *b*) शीन *geronnen, dick geworden* (Karaka 6,30), *gefroren.* Vgl. शीन. — *c*) श्यान *trocken geworden.* — Mit *अभि 1) अभिशीन und अभिश्यान *geronnen.* — 2) अभिशीत und अभिश्यात *abgekühlt, kühl.* — Mit *समभि, °श्यान. — Mit *अव 1) अवशीन und अवश्यान *geronnen.* — 2) अवशीत und अवश्यात *abgekühlt, kühl.* — Mit आ 1) Med. *trocken werden.* — 2) आश्यान *a*) *dick geworden, geronnen* Kâd. 33,11 (58,11). — *b*) **ausgetrocknet, eingetrocknet.* — Mit प्र, प्रशीत *fest gefroren.* — Mit *प्रति, °शीत und °शीन. Vgl. प्रतिश्या fgg. — Mit सम् 1) संशीन etwa *erkältet* Karaka 6,24. — 2) *संश्यान *zusammengeschrumpft.* — Mit *अभिसम्, अभिसंशीन und अभिसंश्यान. — Mit *अवसम्, अवसंशीन und अवसंश्यान.

श्यापर्ण m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 3,2,7 (27,7). Pl. *sein Geschlecht.*

श्यापर्णीय Adj. *zu den* Çjâparṇa *gehörig.*

*श्यापर्णेय m. Patron. von श्यापर्ण. Auch Pl.

श्यापीय m. Pl. *eine best. Schule.*

श्याम 1) Adj. (f. आ) *schwarz, schwarzgrau, schwarzblau, schwarzgrün.* Für schön gilt bei Männern und Frauen die durch श्याम bezeichnete Hautfarbe. Neben कटाल, श्वेत und श्वेतश्याम S. S. S. 245. fg. — 2) m. *a*) *ein schwarzer Stier.* — *b*) **der indische Kuckuck.* — *c*) **wohlriechendes Gras, Artemisia indica, Stechapfel, Careya arborea* oder *Salvadora persica, Argyreia speciosa* oder *argentea* und *Panicum frumentaceum* Râgân. 10,17. 11,81. — *d*) **Wolke.* — *e*) *ein best.* Râga S. S. S. 108. — *f*) N. pr. α) eines Bruders des Vasudeva und eines neu-

eren Fürsten. — β) Pl. einer best. Schule Hemâdri 1,520,1. — γ) eines Berges. — δ) einer für heilig erachteten *Ficus indica*. — 3) f. श्यामा *a) ein in der Blüthe der Jahre stehendes* und *ein noch nicht geboren habendes mit besonderen Kennzeichen ausgestattetes Weib* zu Spr. 1522. Çiç. 8,36. Ind. St. 15,399. — *b) ein best. Vogel.* Nach den Lexicographen *das Weibchen des indischen Kuckucks* und *eine Sperlingsart* (Râgân. 19,124). — *c)* Bez. *einer Unzahl von Pflanzen.* Vâsav. 88,1 nach dem Comm. = रोचनी. — *d) Nacht* in °चर्. — *e)* * *Erde* Gal. — *f) eine Form der* Durgâ. — *g)* * Bein. der Jamunâ. — *h)* N. pr. *α)* einer Tochter Meru's, einer Verkörperung der Gañgâ (Ind. St. 14,100), *einer Göttin, die die Befehle des 6ten Arhant (bei den Gaina) ausführt, *der Mutter des 13ten Arhant, einer Fürstin u. s. w. — β) eines Flusses. — 4) *n. *a) Pfeffer.* — *b) Seesalz.*

श्यामक 1) Adj. *dunkelfarbig.* — m. *a)* * *Panicum frumentaceum.* — *b)* N. pr. α) eines Mannes, insbes. eines Bruders des Vasudeva. Auch *Patron. mit Pl. — β) Pl. einer Völkerschaft. — 3) f. °मिका *a) Schwärze.* — *b) Unreinheit.* — *a) b)* Kâd. 103,16 (188,11). Harshaḱ. 33,1. — 4) *n. *eine best. Grasart* Râgân. 8,99.

*श्यामकण्ठ m. *Pfau.*

*श्यामकन्दा f. *Aconitum ferox* Râgân. 6,136.

*श्यामकाण्डा und *श्यामग्रन्थि f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgân. 8,116.

*श्यामचटक m. *eine Art Sperling.*

श्यामजित् m. N. pr. eines Mannes.

श्यामता f. und श्यामत्व n. *das Schwarzsein, Schwärze, dunkle Farbe.*

*श्यामपत्त्र m. *Xanthochymus pictorius.*

श्यामफेन Adj. *schwarzen Schaum habend.* Nom. abstr. °ना f.

श्याममुख Adj. 1) *ein schwarzes, finsteres Gesicht habend* (Wolke) 176,7. — 2) *mit schwarzen Brustwarzen versehen* Kathâs. 22,5.

श्यामल 1) Adj. (f. आ) *dunkelfarbig* 324,32. Çiç. 4,68. 18,36. Vâsav. 63,2. Hem. Par. 2,358. — 2) m. *a)* * *eine Bienenart.* — *b) Terminalia Arunja, ein als Surrogat für den* Soma *dienendes Kraut* und * *Ficus religiosa.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a)* * *Physalis flexuosa,* = कटभी, कस्तूरी und ज़म्बू Râgân. 4,112. 9,151. 11,24. 12,49. — *b) eine Form der* Durgâ. — *c)* *N. pr. eines Frauenzimmers.

श्यामलक 1) Adj. *dunkelfarbig.* Als Bez. *der 14ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) m. N. pr. eines Mannes Dh. V. 6,13. — 3) *f. °लिका *die Indigopflanze* Râgân. 4,83.

*श्यामलकचूडा f. *Abrus precatorius* Râgân. 3,102.

1. श्यामलता f. *Schwärze, dunkle Farbe* Naish. 7,29.

2. श्यामलता f. *eine best. Schlingpflanze,* = सारिवा. Nach Mat. med. 320 *Echites frutescens.*

श्यामलत्व n. = 1. श्यामलता.

श्यामलदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

श्यामलागीता f. Titel Opp. Cat. 1.

श्यामलाङ्गी f. ein Frauenname Ind. St. 14,117.139.

श्यामलादण्डक m., श्यामलाष्टक n. und श्यामलासहस्रनामन् n. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

श्यामलित Adj. *dunkel gefärbt, verdunkelt.*

श्यामलिमन् m. *Schwärze, Dunkelheit* Vikramâṅkaḱ. 10,2. Çiç. 20,67.

श्यामली Adv. mit कर् *dunkel färben.*

*श्यामलेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Râgân. 14,84.

श्यामवर्ण Adj. *dunkelfarbig.* Nom. abstr. °त्व n.

श्यामशबल३ m. Du. *der Schwarze und der Schekkige* (sc. Jama's Hunde) TS. 5,7,19,1.

श्यामशबलव्रत n. *eine best. Begehung.*

*श्यामशिंशपा f. *Dalbergia Sissoo* Râgân. 9,132.

*श्यामसार m. *eine Art Acacia Catechu.*

1. श्यामाक३ m. 1) *Panicum frumentaceum* (eine cultivirte Hirse) Baudh. 3,2,18. Pl. *die Körner* Âpast. Çr. 6,31,1. श्यामाकाय्यायण n. und °णीष्टि f. Kâtj. Çr. Paddh. 349,10. 12. 13. श्यामाकीदन m. Kâtj. Çr. 19,1,20. — 2) N. pr. *a)* *eines Mannes. — *b)* Pl. eines Volkes.

2. श्यामाक३ 1) Adj. (*f. ई) *aus Panicum frumentaceum bereitet.* — 2) *m. Patron. von 1. श्यामाक 2) *a).* Auch Pl.

श्यामाकतण्डुल३ m. *ein Korn von Panicum frumentaceum* Çat. Br. 10,6,3,2.

श्यामाकमुष्टिंपच Adj. *nur eine Handvoll Hirse kochend,* so v. a. *sehr frugal lebend* Bâlar. 32,22. 288,3.

श्यामाकल्पलता f. und श्यामाकवच n. Titel.

श्यामाकेष्टि f. *eine Darbringung von Hirse* Âpast. Çr. 6,31,1. Kâtj. Çr. Paddh. 349,11. 12.

*श्यामाङ्ग m. *der Planet Mercur.*

श्यामाचर m. *ein* Rakshas Bâlar. 186,8.

श्यामादेवी f. N. pr. einer *Fürstin* Harshaḱ. 187,21.

श्यामानित्यपूजापद्धति f. und श्यामाप्रदीप m. Titel.

*श्यामाम्ली f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,179.

श्यामाय्, °यते *eine dunkle Farbe annehmen* Kâd. 2,136,20. 21 (167,10). °यित *dunkel geworden.*

श्यामायन m. Patron. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

श्यामायनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

श्यामायनिन् m. Pl. *eine best. Schule.*

श्यामायनीय m. Pl. desgl. *des schwarzen* Jagus Ârjav. 44,21. Hemâdri 1,520,1.

श्यामारत्न n. und श्यामारत्नस्य n. Titel.

श्यामारुण Adj. *dunkelroth* Varâh. Brh. S. 11,24. Çiç. 3,27.

श्यामार्चनचन्द्रिका f. Titel.

श्यामालता f. wohl = 2. श्यामलता.

श्यामावदात Adj. (f. आ) *rein —, glänzend schwarz oder schwärzlich weiss* R. 5,14,23. Bhâg. P. 2,9,11. 3,4,7. 8,18,2.

श्यामास्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges.*

श्यामित Adj. *dunkel gefärbt.*

श्यामी Adv. 1) mit कर् *dunkel färben.* — 2) mit भू *dunkelfarbig werden* Harshaḱ. 159,5. Naish. 7,24.

*श्यामेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Râgân. 14,84.

*श्यामेय m. Patron. von श्याम.

श्याल m. s. स्याल३.

1. श्याव३ 1) Adj. (f. आ) *schwarzbraun, braun;* m. *ein braunes Ross,* f. *eine braune Stute.* In श्यावात्तपर्यन्त (श्रेष्ठा) Âpast. 1,16,10 bezeichnet das Wort wohl auch *die bräunliche Farbe* des unbehaarten Theiles der Lippen. — 2) m. *a) eine best. Krankheit des äusseren Ohres.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई *a) eine braune Stute.* — *b) Nacht.*

2. श्याव३ m. N. pr. eines Mannes.

श्यावक m. N. pr. eines Mannes.

श्यावता f. *das Braunsein.*

*श्यावतैल m. *der Mangobaum.*

श्यावद् = श्यावदन्. Schlechte Lesart.

श्यावदन्३ (Gaut.), श्यावदन्त und °क Adj. *braunzähnig.* Nom. abstr. श्यावदन्तता f.

*श्यावनाय m. N. pr. eines Mannes.

*श्यावनायीय Adj. von श्यावनाय.

*श्यावनाय्य m. Patron. von श्यावनाय.

*श्यावपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

*श्यावपुत्र्य m. Patron. von श्यावपुत्र.

श्यावय्, °यति *braun färben* Karaka 1,26.

*श्यावरथ m. N. pr. eines Mannes.

*श्यावरथ्य m. Patron. von श्यावरथ.

*श्यावल m. Patron. von श्यावलि.

*श्यावलि m. N. pr. eines Mannes.

श्याववर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

श्यावाक्ष Adj. *braunäugig.*

श्यावाश्व 1) Adj. *braune Rosse habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. श्यावाश्वस्य प्रकृतौ Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1,98. — 3) n. *a) die Geschichte von* Çjâvâçva. — *b)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Lâṭj. 6,11,6. 7.

श्यावाश्वस्तुत Adj. von Çjâvâçva gepriesen.

श्यावाश्वि m. Patron. von श्यावाश्व.

श्यावास्य Adj. ein braunes Gesicht habend. Nom. abstr. °ता f.

(श्याव्या) श्याविश्रा f. etwa Dunkelheit.

श्येत 1) Adj. (f. श्येनी und *श्येता) röthlichweiss, weiss. — 2) *f. श्येनी eine weisse Schöne (कुमुदपत्त्राभा).

*श्येतकोलक m. ein best. Fisch.

*श्येतय्, °यति = श्येनीमाचष्टे.

श्येताक्त Adj. (f. ई) röthlichweisse Augen habend Maitr. S. 3,13,4.

श्येतीकर् Adv. mit कर् Med. bemeistern TBr. 1,1,8,3.

श्येन 1) m. a) der grösste und stärkste Raubvogel: Adler, Falke, Habicht Râgân. 19,85. इन्द्रस्य श्येन: Name eines Sâman Ârsh. Br. Ohne इन्द्रस्य Tândja-Br. 13,10,12. Lâṭj. 6,2,8. — b) *Ross. — c) ein best. Ekâha Âçv. Çr. 9,7,1. Vaitân. — d) ein in der Gestalt eines Adlers u. s. w. geschichtetes Feuer Çulbas. 2,21. — e) eine best. Schlachtordnung. — f) ein best. Körpertheil des Opferthieres Kauç. 45. — g) N. pr. eines Mannes. — 2) f. श्येनी die Urmutter der Adler, Falken u. s. w. — 3) Adj. a) adlerartig (Brust). — b) vom Adler oder Falken kommend. Richtig श्येन. — c) = श्येत 1) Kâraka 5,8.

श्येनकपोतीय Adj. vom Adler (Falken, Habicht) und der Taube handelnd.

*श्येनकरण n. 1) acting rashly or desperately. — 2) burning on a separate funeral pile.

श्येनगामिन् m. N. pr. eines Râkshasa.

*श्येनघण्टा f. Croton polyandrum Râgân. 6,160.

श्येनचित्त् 1) Adj. in Gestalt eines Adlers geschichtet Çulbas. 2,16. Comm. zu 2,21. — 2) *m. a hawk feeder or keeper.

श्येनचित Adj. in Gestalt eines Adlers geschichtet; m. ein best. Agni MBh. 12,98,24.

श्येनचित्र m. N. pr. eines Mannes.

श्येनजित् m. desgl.

श्येनजीविन् m. Falkener.

श्येनजूत Adj. adlerschnell.

श्येनपत्त्र n. Adlerfeder.

श्येनपत्वन् Adj. mit Adlern (als Gespann) fliegend.

1.*श्येनपात m. Adler-, Falkenflug.

2. श्येनपात Adj. wie ein Adler oder Falke dahinfliegend.

श्येनबृहत् n. Name eines Sâman. Vgl. श्येनवृषक.

श्येनभृत Adj. vom Adler gebracht RV. 9,87,6.

श्येनयाग m. ein best. Opfer.

श्येनवृषक n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

श्येनाहृत Adj. vom Adler gebracht. Nach dem Comm. eine best. Schmarotzerpflanze.

*श्येनाह्य m. Ardea sibirica.

श्येनाभृत Adj. vom Adler gebracht.

*श्येनाय्, °यते einen Adler oder Falken spielen.

श्येनावपातम् Adv. wie ein Adler oder Falke herabschiessend.

श्येनाश्वश्येन oder °श्येन n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*श्येनाहृत m. eine Soma-Art.

श्येनिका f. 1) das Weibchen eines Adlers oder Falken. — 2) Name zweier Metra.

श्येनी Adj. Subst. s. u. श्येत und श्येन.

श्येनीय Adj. Kâṭh. 13,4 fehlerhaft für श्यैनेय 1).

*श्येनोपदेश m. recommendation or injunction to women, to burn on a separate pile.

श्यैत 1) m. Patron. Auch Pl. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br. Tândja-Br. 7,10,13.

श्यैन (Conj.) Adj. vom Falken kommend.

*श्यैनंपात Adj. (f. आ) wobei Falken fliegen. मृगया eine Jagd mit Falken.

श्यैनिक Adj. zum Ekâha Çjena gehörig.

श्यैनेय Pat. zu P. 6,3,35, Vârtt. 11. 1) Adj. von einer weissen Kuh (श्येनी) stammend Maitr. S. 2, 5,9 (59,17) nach der richtigen Lesart. — 2) m. Metron. des Geiers Gaṭâju.

श्योणाक (!) und श्योनाक m. Bignonia indica Râgân. 9,26.

श्यौन:श्येप n. TBr. 1,7,10,6 fehlerhaft für शौन:शेप.

श्रंप् Caus. श्रंशयित्वा AV. 4,16,7 fehlerhaft für स्रंसयित्वा.

श्रंस्, विश्रंसिरे fehlerhaft und ungrammatisch für विसस्रंसिरे Hariv. 4097.

*श्रङ्ग, *श्रङ्ग्, श्रङ्गति, श्रङ्गति (गतौ).

श्रण्, *श्राणति und Caus. श्राणयति (दाने). Zu belegen nur Caus. mit वि verschenken, schenken, auszahlen Gobh. 1,4,31. Ind. St. 15,309. Çiç. 14,33.

श्रत् oder श्रद् Indecl. 1) mit कर् zusichern, verbürgen Maitr. S. 3,10,2 (132,9). — 2) mit धा Act. Med. (in der älteren Sprache seltener) a) vertrauen, — auf, Jmd glauben, halten auf Etwas; mit Dat., in der späteren Sprache auch mit Gen. (der Sache oder Person) und Loc. (der Sache). Mit न misstrauen. श्रद्धित n. impers. RV. 1,104,6. — b) mit Acc. für wahr halten, Etwas glauben, bauen auf Jmd oder Etwas, glauben, dass — ist (mit doppeltem Acc.). — c) Etwas (Acc.) von Jmd (Abl.) erwarten. — d) ohne Ergänzung glauben, vertrauen. श्रद्धान vertrauensvoll, gläubig; श्रद्धित Vertrauen habend. — e) sich einverstanden erklären mit, gutheissen; mit Acc. Mit न missbilligen 117,9. Ohne Object seine Einwilligung geben, einstimmen. श्रद्धित gutgeheissen. — f) Jmd mit Vertrauen aufnehmen, so v. a. willkommen heissen. श्रद्धित willkommen geheissen. — g) ein Verlangen haben nach, mit Acc. oder Infin. — 3) mit dem Caus. von धा Jmd gläubig machen RV. 10,151,1. — 4) mit धा und अभि s. अभिश्रद्धा Nachtr. 3.

1. श्रथ् (श्रथ्नाति, श्रथ्नीते, °श्रन्थति, *श्रथति und *श्रन्थते) 1) locker —, los werden, nachgeben; sich nachgiebig zeigen. — 2) schlaff —, wehrlos machen; Med. sich (sibi) ablösen. — 3) Partic. श्रथित in अश्रथित. — Caus. श्रन्थयति 1) locker machen; loslassen, Raum geben; Med. schlaff werden, nachgeben. — 2) lösen, ablösen; erlassen (Sünde). — Mit अनु 1) auflösen; Med. von sich ablösen, so v. a. ausstreuen, verbreiten. — Caus. los —, fahren lassen, so v. a. die Verfolgung aufgeben. — Mit नि, निश्रथ्य in einer Worterklärung; erklärt durch निबध्य. — Mit प्र in *प्रश्रथ und *प्रश्रथन. — Mit वि Med. für sich ablösen. — Caus. 1) lösen (AV. 12,5,71); ablösen, erlassen (RV. 4,12,14). — 2) auflösen, zu Nichte machen.

2.*श्रथ्, श्रन्थति fehlerhaft für श्रन्थति (236,16); श्रथति und श्राथयति v. l. für ग्रथ्; श्रग्नाति v. l. für ग्रन्थ् und auch प्रतिकर्षे; श्राथयति (प्रयत्ने und प्रतिकर्षे); श्रन्थयति (संदर्भे und वधे).

श्रथ m. Nom. act. in *किमश्रथ.

श्रथर्य्, श्रथर्यति los —, schlaff werden.

श्रथाय् (nur Imper. श्रथाय, Padap. श्रथय. Mit अव ablösen RV. 1,24,15. — Mit उद् auflösen ebend. — Mit वि lösen ebend. und 2,28,5.

श्रद् s. श्रत्.

श्रद्धानता f. Glaube. Vgl. u. श्रत् 2) d).

श्रद्धानवत् Adj. gläubig 103,24.

श्रद्धवत् (!) Adj. = श्रद्धान gläubig.

श्रद्धा 1) Adj. vertrauend, treu; mit Dat. — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) a) Vertrauen, Zuversicht, Glaube, — an (Loc. oder im Comp. vorangehend); Treue, Aufrichtigkeit. Personificirt als Tochter des Pragâpati, der Sonne, Daksha's und Kardama's, als Gattin Dharma's, Angiras' und Manu's, als Mutter Kâma's. प्रजापते: श्रद्धे Name zweier Sâman Ârsh. Br. — b) Lust, Verlangen, — nach oder zu (Loc., Acc. mit प्रति, Infin. oder im Comp. vorangehend). श्रद्धया so v. a. gern. — c) die Gelüste bei Schwangeren. — d) Verlangen nach Speise, Appetit. — e) Neugier. श्रद्धामाख्याहि नस्तावत् so v. a. stille unsere Neugier und sage uns. — f) *= प्रुद्धि. — g) Bez. der Feminina auf

श्रा Kâtantra 2,1,37. 71.

श्रद्धातर् Nom. ag. *glaubend an* (Acc.).

श्रद्धातव्य n. impers. *zu glauben.*

श्रद्धादेय Adj. *vertrauensvoll spendend.* Vielleicht fehlerhaft für श्रद्धादेव.

श्रद्धादेव Adj. *Gott vertrauend, gläubig.*

श्रद्धान n. *Glaube.*

श्रद्धाप्रकरण n. Titel eines Werkes.

श्रद्धामनस् Adj. *vertrauend* oder *treu.*

श्रद्धामनस्या f. Instr. (gleichlautend) *treu.*

श्रद्धामय Adj. *aus Glauben zusammengesetzt.*

श्रद्धालु Adj. 1) *gläubig* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,31. — 2) *heftig verlangend nach* (im Comp. vorangehend) Râgat. 8,170. — 3) *f. *Gelüste habend* (von einer Schwangeren).

श्रद्धावत् 1) Adj. *a) gläubig.* — *b) einstimmend, beipflichtend.* — 2) f. °वती N. pr. einer mythischen Stadt auf dem Meru.

श्रद्धावित्त Adj. *vom Glauben ergriffen, gläubig gestimmt* Çat. Br. 14,7,2,25.

श्रद्धिन् Adj. *gläubig.*

श्रद्धिव Adj. *glaubwürdig, Vertrauen verdienend.*

श्रद्धे Dat. Infin. zu श्रत् mit धा ṚV. 1,102,2.

श्रद्धेन्द्रिय n. *facultas credendi* Lalit. 37,3 (श्रुद्धे° gedr.).

श्रद्धेय Adj. *zu glauben, glaubwürdig* Kâd. 2,101, 11 (124,12). तद्गतमात्रश्रद्धेय *dem nur die Gegenwart etwas Glaubwürdiges ist.*

श्रद्धेयत्व n. *Glaubwürdigkeit.*

श्रन्थ् s. 1. und 2. श्रथ्.

*श्रन्थ m. Bein. Vishṇu's.

1.*श्रन्थन n. und °ना f. Vgl. *किंश्रन्थन.

2.*श्रन्थन n. *das Winden eines Kranzes.*

श्रप Nom. act. in सुश्रप.

श्रपण 1) m. *Kochfeuer* (der Âhavanîja oder Gârhapatja). — 2) f. ई in वपाश्रपणी. — 3) n. *das Kochen* Gṛhyâs. 1,87. 102.

श्रपय् s. Caus. von श्रा.

श्रपयितर् Nom. ag. *Koch.*

श्रपित 1) Adj. s. u. श्रा Caus. — 2) *f. श्रा *Reisbrei.*

श्रभ् s. श्रम्भ्.

1. श्रम्, श्राम्यति, metrisch °श्रमति, °श्रमते, श्रममाण (90,7); *müde —, überdrüssig werden, — zu* (Infin. Naish. 6,80. Çiç. 14,38); *sich abmühen, sich vergebens bemühen;* im Bes. *sich kasteien.* नैं मा श्रमत् impers. श्रान्त 1) *ermüdet, abgearbeitet.* श्रान्तक्लान्त *ermüdet und erschöpft* Kâraṇḍ. 29,19. — 2) *=शान्त *zur Ruhe gelangt.* — Caus. श्रामयति und श्रमयति 1) *müde machen, ermüden.* — 2) *bezwingen, besiegen.* Vgl. Caus. von 2. शम्. — 3) *श्रामयति (श्रामक्त्वणे). — Mit अभि *müde machen, ermüden* Gop. Br. 1,1,1. 3. 5. fgg. — Mit श्रा in आश्रम. — Mit उप *sich ausruhen.* — Mit नि in निश्रम. — Mit परि *sich sehr abmühen.* परिश्रान्त 1) *sehr ermüdet, erschöpft.* — 2) *einer Sache* (im Comp. vorangehend) *überdrüssig geworden* Baudh. 2,17,16. — Caus. (°श्रमयति) *müde machen, ermüden* Naish. 5, 28. — Mit संपरि, °श्रान्त *überaus ermüdet, erschöpft.* — Mit प्रति Caus. (°श्रामयति) *wieder an seinen Platz stellen* Saddh. P. 4,19. Vgl. 2. शम् mit प्रति Caus. — Mit वि 1) *sich ausruhen, sich erholen.* — 2) *seine Thätigkeit einstellen, aufhören, nachlassen* Hem. Par. 1,343. — 3) *beruhen auf* (Loc.). — 4) *Ruhe finden bei, so v. a. Jmd sein ganzes Vertrauen schenken, sich verlassen auf* (Loc.). — 5) *sich behaglich fühlen.* — 6) विश्रान्त *a) ausgeruht, erholt* (Kâm. Nitis. 13,76), — *von* (im Comp. vorangehend). — *b) sich ausruhend, sich erholend.* — *c) aufgehört, nachgelassen* 291,28. 295,28 (im Prâkrit). — *d) seine Thätigkeit einstellend* 95,23. — *e) aufhörend bei, so v. a. sich erstreckend bis* (Acc. oder im Comp. vorangehend). कर्णान्तिकम् so v. a. *zu Ohren gekommen* Prasannar. 10,6. श्रश्रु विश्रान्तकर्णयुगलम् so v. a. श्रश्रु कर्णयुगलविश्रान्तम्. — *f) am Ende eines Comp. entbehrend, baar.* — *g) sich behaglich fühlend bei* (Loc.). — Caus. (विश्रमयति und विश्रा°) 1) *ruhen —, ausruhen lassen.* सिंहासने विश्रामितः Kâraṇḍ. 40,3. — 2) *Etwas zur Ruhe bringen, einem Dinge ein Ende machen;* mit Acc. — 3) विश्रामयति Lalit. 161,17 fehlerhaft für विश्राणयति. — Mit परिवि, °श्रान्त *vollkommen ausgeruht* 60, 32. — Mit सम्, संश्रान्त *ermüdet, erschöpft.*

2.*श्रम् Indecl.

श्रम m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Ermüdung, Müdigkeit, Erschöpfung.* — 2) *körperliche* oder *geistige Anstrengung, — Arbeit, Körperübung* (Kâd. 110,16 = 198,13), *Mühe, Bemühung mit heiligem Werke* oder *Studium, auf Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gewandte Mühe.* — 3) N. pr. eines Sohnes *a)* des Âpa. — *b)* des Vasudeva Bhâg. P. ed. Bomb. 9,24,50.

श्रमकर Adj. *Müdigkeit erzeugend, Mühen verursachend.*

श्रमघ्न Adj. *Müdigkeit verscheuchend.*

*श्रमघ्नी f. *die Frucht von Cucurbita lagenaria* Râgan. 7,163.

श्रमच्छिद् Adj. *Müdigkeit verscheuchend.*

श्रमजल n. *Schweiss* Daçak. 73,14. Çiç 7,69. 10,80.

श्रमण 1) m. *Bettelmönch,* insbes. *ein buddhistischer* oder Gaina-*Mönch* (Hem. Par. 1,302). Auch Gautama selbst erhält dieses Beiwort. श्रमणसंघ m. Ind. Antiq. 6,32. श्रमणाचार्य m. Harshaṅ. (ed. Bomb.) 506,18. — 2) f. श्रा und ई *eine Bettelnonne.* — 3) *f. श्रा = शबरीभिद् (vgl. R. 1,1,55), मांसी, मुण्डीरी und सुदर्शना. — 4) n. *Mühe, Anstrengung* Çâṅkh. Ça. 15,19,21. श्रमाणम् st. श्रमणम् Ait. Br. 7,15,6.

श्रमणक 1) m. = श्रमण 1). — 2) f. °णिका = श्रमण 2).

श्रमणदत्त m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 2,81.

श्रमणाय्, °यते *zu einem Bettelmönch werden.*

श्रमनुद् Adj. *Müdigkeit verscheuchend.* ऋति°.

श्रमयु Adj. *sich ermüdend, — abmühend.*

श्रमवत् Adj. *der sich abgemüht —, fleissig gearbeitet hat;* die Ergänzung im Loc.

श्रमवारि n. *Schweiss.* °बिन्दु m. und °लेश m. (Kumâras. 3,38. Vikramâṅkaṅ. 12,8) *Schweisstropfen.*

श्रमविनयन Adj. *Müdigkeit verscheuchend.* अघ°.

श्रमविनोद m. *Verscheuchung der Müdigkeit.*

श्रमशीकर m. *Schweiss.*

*श्रमस्थान n. *ein zu Waffenübungen bestimmter Platz.*

श्रमाधायिन् (Conj. für श्रमादायिन्) Adj. *Mühe verursachend, mühevoll* Spr. 7089.

श्रमाम्बु n. *Schweiss.*

*श्रमिन् Adj. *der sich abmüht* u. s. w.

श्रम्भ्, श्रम्भते (विश्वासे und प्रमादे). Die Bomb. Ausgg. schwanken zwischen श्रम्भ् und स्रम्भ्; für श्रम्भ् spricht निश्रम्भ. Simplex nicht zu belegen. — Mit नि in निश्रम्भ. — Mit प्र in प्रश्रब्धि. — Mit वि *vertrauen —, sich verlassen auf* (Loc.). विश्रभ्य so v. a. *getrost, ohne Bedenken.* विश्रब्ध (nach den Lexicographen = विश्वस्त, अनुद्भट, गाढ, शान्त, अत्यर्थ und स्थिर) 1) *vertrauend, kein Arg habend, — gegen* (प्रति), *sich sicher fühlend.* Adv. °म् und विश्रब्ध° *getrost, ohne Bedenken, ruhig, ohne Weiteres.* विश्रब्धमाचिरम् metrisch st. विश्रब्धं माचिरम्. — 2) *von Vertrauen zeugend* oder *V. erweckend.* — Caus. विश्रम्भयति 1) *auflösen, aufknöpfen.* — 2) *Jmd Vertrauen einflössen, ermuthigen;* mit Acc. — Mit अतिवि, °श्रब्ध *voller Vertrauen zu* (Loc.). °म् Adv. *ganz getrost, ohne alle Bedenken.* — Caus. *zu vertraut machen.* — Mit उपवि Caus. *Jmds* (Acc.) *Vertrauen erwecken.* — Mit प्रतिवि, °श्रब्ध *voller Vertrauen, kein Arg habend.*

श्रय in *भद्रश्रय.

1. श्रयण n. 1) *das Sichlehnen —, Sichheften an, Zufluchtsuchen bei* (im Comp. vorangehend). — 2) *das woran sich Etwas* (im Comp. vorangehend)

lehnt, sich heftet, einen Platz findet.

2. श्रपण n. *das Mengen.* Auch fehlerhaft für **श्रपण** Gaim. 6,4,43.

श्रव 1) Adj. *tönend.* — 2) m. *a) das Hören,* — *von* Çiç. 17,22. **श्रवात्** *nach dem blossen Hörensagen.* **विदुरस्य श्रवे** *so dass es* V. *hören konnte.* — *b) Ohr.* — *c) Hypotenuse.*

श्रवस् m. *Preislust.*

***श्रवक** Adj. v. l. für **स्रवक**.

1. श्रवण 1) n. *a) das Hören* Gobh. 3,2,62. Baudh. 1,21,15. Auch Pl. — *b) das Hören,* so v. a. *das Lernen.* — *c) Leumund, guter Ruf.* — 2) m. n. (selten) *Ohr.* Am Ende eines adj. Comp. f. **श्रा** Hemâdri 1,402,19. Vâsav. 235,2. — 3) m. *Hypotenuse, Diagonale eines Tetragons* u. s. w.

2. श्रवण 1) Adj. *lahm.* — 2) m. f. (**श्रवणा** selten) *das 20ste (25ste) Mondhaus* (das unter der Figur von drei Fussstapfen gedacht wird). Am Ende eines adj. Comp. f. **श्रा** Vâsav. 235,2. — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Naraka. — 4) f. **श्रा** *a) die Vollmondsnacht im Monat Çrâvaṇa* Âpast. Çr. 8,5,1. 6,10. Gaut. — *b)* N. pr. einer Tochter Kitraka's und Râǵâdhideva's. — 5) n. = **श्रवणाकर्मन्**.

3. श्रवण 1) m. *eine best. zum Weissfärben dienende Pflanze.* — 2) *f. **श्रा** = **मुण्डीरिका**.

4. श्रवण 1) m. = **श्रमण** 1) Hem. Par. 6,203. 207. — 2) f. **श्रा** = **श्रमण** 2).

5. श्रवण n. in späteren Schriften fehlerhaft für **स्रवण**.

6. श्रवण 1) *n. = **श्रपण**. — 2) f. **ई** = **श्रपणी** in **वपाश्रवणी**.

7. श्रवण = **श्रावण** 4) Çâṅkh. Gṛhj. 4,15.

श्रवणक m. = 4. **श्रवण** 1) Varâh. Jogaj. 4,24.

श्रवणगोचर 1) m. *Bereich des Gehörs.* — 2) Adj. *dem Ohre zugänglich.* Nom. abstr. **°ता** f. Ind. St. 14,388.

श्रवणदत्त m. N. pr. eines Lehrers.

श्रवणद्वादशी f. *ein best. 12ter Tag.*

श्रवणपथ m. 1) *Bereich der Ohren.* **°गत** Adj. *bis zu den Ohren reichend,* **°पर्यन्तगमन** n. *das bis an die Ohren Gehen.* — 2) *Gehörgang, Ohr* Çiç. 17,33. — 3) *Bereich des Gehörs.* **°पथातिथि** m. *Jmd zu Ohren kommend,* **°पथातिथित्वम्** — **इ** *Jmd* (Gen.) *zu Ohren kommen* 302,28.

श्रवणपरुष Adj. *rauh anzuhören, unangenehm zu hören* Megh. 61.

श्रवणपालि f. *Ohrläppchen.*

श्रवणपुटक m. *Gehörgang, Ohr* Verz. d. Oxf. H. 120,*b*,9.

श्रवणपूरक m. *Ohrring, Ohrenschmuck* Çiç. 13,32.

श्रवणप्राघुणिक m. *zu Jmds Ohren gelangend.*

श्रवणप्राघुणिकी Adv. mit **कर्** *zu Jmds* (Gen.) *Ohren gelangen lassen* Naish. 2,56.

श्रवणभृत Adj. *in den Ohren getragen,* so v. a. *von dem man reden hört.*

श्रवणमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

श्रवणमूल n. *Ohrwurzel.*

श्रवणरुज् f. *Ohrenkrankheit, Ohrenschmerzen.*

श्रवणविदारण Adj. *ohrzerreissend* (Rede) Mudrâr. 104,9 (163,5).

श्रवणविधिविचार m. Titel eines Werkes.

श्रवणविषय m. *Bereich des Gehörs, Gehörweite.*

श्रवणव्याधि m. *Ohrenkrankheit, Ohrenschmerzen.*

***श्रवणशीर्षिका** f. *Sphaeranthus mollis.* Vgl. **श्रावणशीर्षक**.

श्रवणस् (!) Adj. *einen Gesang begleitend* S. S. S. 182,17.

श्रवणसुख Adj. *den Ohren angenehm, angenehm zu hören* Çiç. 17,38.

श्रवणसुभग Adj. dass. Megh. 11.

श्रवणहारिन् Adj. *das Ohr entzückend* Vâsav. 265,4.

श्रवणाकर्मन् n. *die am Vollmondstage des Çrâvaṇa übliche Ceremonie.*

श्रवणानन्द m. Titel Opp. Cat. 1.

श्रवणाह्वया f. *eine best. Pflanze* Suçr. 1,134,2.

श्रवणिकाव्रत n. *eine best. Begehung.*

श्रवणी f. wohl fehlerhaft für **श्रावणी**. Vgl. auch u. 6. **श्रवण**.

श्रवणीय Adj. *zu hören, hörenswerth.*

श्रवणीयपार m. Bez. eines der 8 Sthâna des Ṛgveda.

श्रवणोदर n. *das Innere des Ohres, Gehörgang, Ohr* Çiç. 12,47.

1. श्रवस् 1) n. *a) Getöne, Ruf, lautes Lob.* — *b) Laut, Schall.* — *c) Lob, Ruhm, Ansehen.* — *d) *Ohr.* — *e) Hypotenuse.* Könnte auch **श्रव** m. sein. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi (Ârsh. Br.), Sohnes des Santa.

2. श्रवस् n. 1) *Strom, Guss.* — 2) *Lauf, Fahrt, rasche Bewegung.* Instr. Pl. *im Fluge.* — 3) *Bahn, Bett.* — 4) *= **स्रव** und **घन**.

श्रवस्काम Adj. *nach Zuruf* u. s. w. *begierig.*

1. श्रवस्य्, nur Partic. **श्रवस्यत्** *preislustig, lobend.*

2. श्रवस्य्, **°स्यति** 1) *auf der Fahrt sein, reisen; eilig —, schnell sein.* — 2) *etwa erhaschen.* — Mit **श्रा** *rasch herbeikommen.*

1. (**श्रवस्य**) **श्रवसीय** n. 1) *Lobruf, Ruhm.* — 2) *rühmliche That.*

2. (**श्रवस्य**) **श्रवसीय** Adj. *eilig, behend.*

श्रवस्या f. *eiliger Lauf.* **श्रवस्यया** Instr. *flugs, eilig.*

1. श्रवस्यु Adj. *preislustig, lobend.*

2. श्रवस्यु Adj. 1) *fliessend, strömend.* — 2) *rasch sich bewegend, behend; rüstig, rührig.*

***श्रवाय्य** m. = **बलियोग्यपशु** oder **यज्ञियपशु**. Richtig **श्रवाय्य**.

श्रवाय्य (**श्रवीयस**) 1) Adj. *löblich, rühmlich.* **श्रवीय्यम्** auch Acc. f. — 2) *m. = **यज्ञपशु**.

श्रविष्ठ 1) *Adj. *unter dem Mondhaus Çravishṭhâ geboren.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. **श्रविष्ठा** *a)* Pl., später auch Sg. und Du. *das 24ste (24ste, 22ste) Mondhaus.* — *b)* N. pr. verschiedener Frauen Hariv. 3,1,12.

श्रविष्ठक (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

***श्रविष्ठाज** und ***श्रविष्ठाभू** m. Metron. *des Planeten Mercur.*

***श्रविष्ठारमण** m. *der Mond.*

श्रविष्ठीय Adj. (f. **श्रा**) *zum Mondhaus Çravishṭhâ in Beziehung stehend* Çâṅkh. Gṛhj. 4,15.

श्रवोजित् Adj. *Ruhm gewinnend.*

श्रव्य Adj. *hörbar, was mit dem Ohr vernommen wird, hörenswerth.* Nom. abstr. **°त्व** n.; vgl. **दृश्यश्रव्यत्व**. v. l. häufig **श्राव्य**.

1. श्रा, *श्राति und *श्रायति (**पाके, स्वेदे**). Partic. **श्रात**, *श्राण und **श्रृत** (107,26) *gekocht, gebraten.* Vgl. **श्रृतम्**. — Caus. **श्रपयति, श्रपयते** (metrisch) *kochen, braten, rösten,* überh. *gar machen; Töpfe* u. s. w. *brennen* Gaut. Âpast. 2,20,3. Vaitân. — Mit **अधि, °श्रृत** fehlerhaft für **°श्रित**. — Mit **श्रा, श्राश्रृत** *angekocht.* — Mit **नि**; vgl. **निश्राण**. — Mit **प्र, प्रश्रृत** *gekocht* Kauç. 30.

2. श्रा, nur Partic. **श्रायत्तस्** RV. 8,88(99),3, das mit **समाश्रितास्** erklärt, also zu 1. **श्रि** gezogen wird.

***श्राण** 1) Adj. s. u. 1. **श्रा**. — 2) f. **श्रा** *Reisbrei.*

श्राद्ध 1) n. *Todtenspende und ein damit verbundenes Todtenmahl, wobei Brahmanen bewirthet und beschenkt werden.* **मातामह° *eine Todtenspende zu Ehren von* Verz. d. Oxf. H. 284,*a*,42. — 2) Adj. (f. **ई**) *a) gläubig* Hem. Par. 2,39. Saddh. P. 2,32. — *b) zu einem Todtenmahl in Beziehung stehend.*

श्राद्धकर्मन् n. *Veranstaltung eines Todtenmahls, Todtenmahl* Gaut. 10,53. Baudh. 1,11,25.

श्राद्धकल्प m. 1) dass. Âpast. M. 1,112. MBh. 13, 127,12. — 2) Titel eines Werkes.

श्राद्धकल्पभाष्य n., **°कल्पलता** f., **°कल्पसूत्र** n., **श्राद्धकाण्ड** (Burnell, T.), **°संग्रह** m. (Opp. Cat. 1) und **श्राद्धकारिका** f. Titel.

श्राद्धकाल m. *die Zeit, da man das Çrâddha*

darbringt. Nach H. *die achte Stunde.*

श्राद्धगणपति m. (VP.² 3,190), श्राद्धगुणसंग्रह m. (Bühler, Rep. No. 675), श्राद्धचन्द्रिका f., श्राद्धचिन्तामणि m. und श्राद्धतत्त्व n. Titel.

श्राद्धत्व n. Nom. abstr. zu श्राद्ध 2) *a)* Çâṇḍ. 670.

श्राद्धदिन n. *der Tag, an welchem das* Çrâddha *dargebracht wird.*

श्राद्धदीपकालिका f. und श्राद्धदीपिका f. Titel.

श्राद्धदेव m. *der Gott des Todtenmahls*, Bez. des Manu Vaivasvata (auch VP. 3,1,30; im TBr. und Çat. Br. erhält Manu das Beiwort श्रद्धादेव), des Jama Vaivasvata, des Vivasvant und frommer Brahmanen.

श्राद्धदेवता f. *die Gottheit des Todtenmahls.* Pl.

श्राद्धदेवत्व n. Nom. abstr. von श्राद्धदेव.

श्राद्धनिर्णय m., श्राद्धपद्धति f., श्राद्धप्रदीप m., श्राद्धप्रयोग m. und श्राद्धप्रशंसा f. Titel Burnell, T.

श्राद्धभुज् Adj. *der an einem Todtenmahl theilgenommen hat* M. 3,250.

श्राद्धभोजन n. *Theilnahme an einem Todtenmahle* Âpast. Çâṇkh. Gṛhj. 4,7.

श्राद्धमञ्जरी f. (Burnell, T.) und श्राद्धमयूख m. Titel.

श्राद्धमित्र Adj. *der durch ein* Çrâddha *Freunde zu gewinnen sucht* M. 3,140.

श्राद्धवमनप्रायश्चित्त n. Titel Burnell, T.

श्राद्धवासर = श्राद्धदिन.

श्राद्धविधि m. und श्राद्धविवेक m. Titel.

*श्राद्धशाक n. *eine best. Gemüsepflanze.*

श्राद्धसंग्रह m. Titel.

श्राद्धसूतक Adj. *zu einem Todtenmahl oder einer Geburt in Beziehung stehend.*

श्राद्धसूतकभोजन n. Du. *Theilnahme an einem Todten- oder Geburtsmahle* Çâṇkh. Gṛhj. 6,1.

श्राद्धसूत्र n. Titel, = श्राद्धकल्पसूत्र.

श्राद्धाह् n. = श्राद्धदिन.

श्राद्धाह्निक Adj. *täglich Todtenmahle veranstaltend.*

श्राद्धिक Adj. 1) *zu einem Todtenmahle in Beziehung stehend* Gaut. — 2) **der an einem Todtenmahl Theil genommen hat.*

श्राद्धिन् Adj. 1) *Todtenmahle veranstaltend.* — 2) *der an einem Todtenmahl Theil genommen hat* Gaut. — 3) MBh. 13,3532 fehlerhaft für श्रद्धिन्.

श्राद्धीय Adj. *zu einem Todtenmahl in Beziehung stehend.*

श्राद्धेय Adj. in अश्राद्धेय.

श्रान्त 1) Adj. s. u. 1. श्रम्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Âpa VP.² 2,23. Der gedr. Text शान्त.

— 3) n. *a) Ermüdung, Mühe; Kasteiung, Frucht der religiösen Bemühung.*

श्रान्तसंदु Adj. *müde sich lagernd.*

श्रान्ति f. *Ermüdung.*

श्रापय्, °यति 1) Caus. von 1. श्रि. — 2) *künstliches Denomin. von श्र (wovon श्रेयस्, श्रेष्ठ abgeleitet werden).

°श्रापिन् Adj. *kochend.*

*श्राम्, श्रामयति (श्रामन्त्रणे, मन्त्रे). Vgl. auch Caus. von 1. श्रम्.

*श्राम m. 1) *Monat.* — 2) *Zeit.* — 3) *Halle.* — 4) *ein* Gina Gal. — 5) R. 1,21,6 fehlerhaft für श्रम.

*श्रामण n. Nom. abstr. von श्रमण.

श्रामणक m. oder n. Bez. *eines best. Verfahrens beim Feueranlegen* Gaut. Baudh. 2,11,15. Vasishṭha 9,10. v. l. श्रावणक.

श्रामणेर m. *ein buddhistischer Noviz.*

श्रामण्य n. Nom. abstr. von श्रमण 1) Hem. Par. 1,62. 251. 321. 389.

1. श्रायं 1) Adj. *Etwas an sich habend, mit Etwas* (Loc.) *versehen.* — 2) m. *Behausung* Bhaṭṭ.

2.*श्राय Adj. *zur* Çrî *in Beziehung stehend.*

श्रायन्तीय n. Name eines Sâman. Vgl. ṚV. 8, 88(99),3.

श्रायस 1) m. Patron. verschiedener Männer. — 2) *Adj. = श्रेयसि भवम्.

श्राव m. N. pr. eines Sohnes des Juvanâçva Hariv. 1,11,21.

श्रावक 1) Adj. *a) lauschend auf* (im Comp. vorangehend) Vâsav. 144,1. — *b) weit hörbar* Çiç. 11, 1. — 2) m. *a) Zuhörer, Schüler.* — *b) ein Zuhörer oder Schüler Buddha's oder* Gina's. Bei den Anhängern des Mahâjâna werden die Anhänger des Hînajâna so genannt Wassiljew 127. °यान n. *das Vehikel der* Çrâvaka Saddh. P. Davon Adj. °यानीय ebend. 142. — *c)* **Krähe.* — 3) f. श्राविका f. zu 2) *b).*

श्रावकत्व n. Nom. abstr. zu श्रावक 2) *b).* Vgl. श्राविकात्व.

श्रावककृत्य n. (Bühler, Rep. No. 774), श्रावकव्रत n., श्रावकानुष्ठानविधि m. (Bühler, Rep. No. 676) und श्रावकाराधन n. Titel von Werken.

1. श्रावण 1) Adj. *a) durch das Gehör vermittelt, durch's Ohr wahrgenommen.* — *b)* in Verbindung mit विधि m. Bez. *eines best. Verfahrens* (Früchte zu sammeln). — 2) *m. *Ketzer.* — 3) *f. श्रा *eine best. Pflanze*, = दध्याली und = 4). — 4) f. ई *Sphaeranthus mollis.* °द्रय n. Kâraka 6,2. — 5) n. *das Hörenlassen, Verkünden.*

2. श्रावण 1) Adj. (f. ई) *zum Mondhaus* Çravaṇa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) ein best. Monat der Regenzeit.* — *b)* N. pr. eines Muni. — 3) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Çrâvaṇa Âpast. Vasishṭha 11,43. 13,1. Baudh. 1,12,16. — *b) ein best.* Pâkajaṅña Gaut. — 4) n. = श्रवणाकर्मन्.

3.*श्रावण n. H. an. 3,227 fehlerhaft für 1. श्रवण.

श्रावणक s. श्रामणक.

श्रावणकर्मसर्पबलिप्रयोग und श्रावणाकर्म° m. Titel Burnell, T. Richtig wohl श्रवणाकर्म°.

श्रावणत्व n. *Hörbarkeit.*

श्रावणनिषेधवचन n. Titel Burnell, T.

श्रावणवर्ष Bez. *eines der 12 Jahre im Umlaufe des Planeten Jupiter.*

श्रावणविधि m. Titel eines Pariçishṭa des SV.

*श्रावणशीर्षक m. *Sphaeranthus mollis* Râǵân. 5, 17. Vgl. श्रवणाशीर्षिका.

श्रावणाकर्मसर्पबलिप्रयोग m. s. u. श्रावणकर्म°.

*श्रावणिक m. *der Monat* Çrâvaṇa.

1. श्रावणिका f. in *मक्षा°.

2. श्रावणिका f. Demin. von 2. श्रावण 3) *a).* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

श्रावणीकर्मन् n. = श्रवणाकर्मन्.

श्रावणीय Adj. 1) *zu verkünden, zu verlesen.* — 2) *zu hören, hörbar.*

श्रावयत्पति Adj. *den Herrn berühmt machend.*

श्रावयत्सखि Adj. (Nomin. °सखा) *den Freund berühmt machend.*

श्रावयस m. Patron. Maitr. S. 3,3,9 (42,11).

श्रावयितर् Nom. ag. *Etwas zu Ohren bringend* Çaṅk. zu Bâdar. 3,1,6.

श्रावयितव्य Adj. 1) *was zu Jmds Ohren gebracht werden muss.* — 2) *den man Etwas* (Acc.) *hören lassen muss.*

*श्रावष्ठीय Adj. fehlerhaft für श्राविष्ठीय.

श्रावस्त N. pr. 1) m. eines Fürsten, Sohnes des Çrâva und Grosssohnes des Juvanâçva (auch Sohnes des Juv.), Gründers der Stadt Çrâvastî. — 2) f. ई einer Stadt der Kosala Hem. Par. 10,1.

श्रावस्तक m. = श्रावस्त 1).

*श्रावस्तेय Adj. von श्रावस्ती.

श्राविकात्व n. Nom. abstr. von श्रावक 3) Hem. Par. 2,309. Vgl. श्रावकत्व.

श्रावितर् Nom. ag. *Hörer.*

1. श्राविन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *hörend.* — 2) *zu Gehör kommend, hörbar* (Suffix) Pat. zu P. 5,2,37. Vgl. कर्ण.

2. श्राविन् Adj. fehlerhaft für स्राविन् Hemâdri 1, 630,6. Sâj. zu Taitt. Âr. 6,7,1.

श्राविष्ठ Adj. (f. ई) *zum Mondhaus* Çravishṭhâ *in Beziehung stehend.*

आविष्टायन m. Patron. von आविष्ट. Auch Pl.

आव्य Adj. 1) *was gehört werden darf* oder *kann, hörbar* (Spr. 7710), *gehört zu werden verdienend, hörenswerth.* — 2) *zu verkünden.* — 3) *bekannt zu machen, certior faciendus.*

1. **श्रि**, श्रयति, °ते; in der klassischen Sprache शिश्रियत् Aor. Vgl. 3. शृ. 1) Act. *lehnen, legen an* oder *auf, anbringen an, hinlegen zu, ruhen lassen auf, richten auf* oder *an, stützen* —, *übertragen auf* (Loc.); insbes. Licht —, Glanz *verbreiten über* oder *an* (Loc.). — 2) Med. Pass. und ausnahmsweise Act. *sich lehnen an* (Acc.), *Halt finden, haften, sich befinden in* oder *an* (Loc., Acc. oder Adv.), *sich anreihen an* (Loc.). — 3) Med. Act. *sich irgendwohin* oder *zu Jmd begeben* (insbes. um Hülfe oder Schutz zu finden), *hinstreben zu;* mit Acc. — 4) Med. *Eingang finden, sich bemeistern* (von Gemüthszuständen), *zu Theil werden;* mit Acc. oder Loc. — 5) Med. Act. *in* einen Zustand —, *in* eine Lage —, *in* ein Verhältniss *sich begeben, antreten, greifen* —, *gelangen zu, annehmen* (eine Gestalt). आविकात्वमशिश्रियत् Hem. Par. 2,309. — 6) श्रित a) mit act. Bed. α) *haftend an, stehend auf* oder *in, liegend* —, *sitzend auf, befindlich* —, *angebracht an, enthalten* —, *steckend in;* mit Loc., seltener mit Acc. oder am Ende eines Comp. रेवतीम् *im Mondhaus* R. *sich befindend,* so v. a. *untes diesem M. es thuend.* — β) *sich irgendwohin* oder *zu Jmd begeben habend,* mit Acc. Häufig in der Bed. des Verbum finitum. — γ) *sich begeben habend in* einen Zustand, — eine Lage, — ein Verhältniss, *gerathen in, angenommen habend* (eine Gestalt); mit Acc. oder am Ende eines Comp. — δ) *der sich unter Jmds Schutz gestellt hat.* — *b*) mit pass. Bed, α) *wohin* oder *zu wem man sich begeben hat, aditus, besetzt, eingenommen* (Çiç. 12, 3). — β) *ergriffen, erwählt.* — मन्दबुद्धिजनाः श्रिताः Verz. d. Oxf. H. 155,*b*,34 fehlerhaft für °जनाश्रिताः. — 7) श्रितवत् *der sich in Jmds* (Acc.) *Schutz begeben hat.* — Caus. श्रापयति s. u. उद्. — *Desid. शिश्रयिषति und शिश्रीषति. — Mit अधि Act. 1) *verbreiten über* (Acc. oder Loc.). — 2) *setzen auf* (Loc.), insbes. *auf's Feuer* (mit und ohne Hinzufügung dieses Wortes) Vaitân. 7,2. — 3) *sich begeben auf* (Çiç. 12,50), *sich legen* —, *sich setzen auf;* mit Acc. — 4) श्रयधिश्रित (auch श्रयधि श्रित) a) *haftend an, ruhend in* oder *auf;* mit Loc. oder Acc. AV. Prâjaçc. 4,2. — *b*) *gesetzt auf* (Loc.), insbes. *auf's Feuer, hängend an.* — *c*) *besetzt mit* (Instr.). — *d*) *der sich begeben hat an* oder *in* (Acc.). — Mit प्रत्यधि Act. *neben dem Feuer hinstellen.* — Mit समधि Act. *auf's Feuer* (Loc. oder zu ergänzen) *setzen.* — Mit अनु, °श्रित *gefolgt von* (Instr.). — Mit अप Med. *sich aufstützen,* — *lehnen.* श्रयपश्रित *angelehnt, gelagert, gelehnt auf* oder *in* (Loc.). Vgl. अनपश्रित. — Mit अभ्यप Med. *sich wegbegeben zu* (Acc.). — Mit अभि Act. 1) *herbeiführen.* — 2) *sich flüchten zu* (Acc.). — Mit अव in अवश्रयण. — Mit उपाव Med. *sich hingeben an* (Acc.) Çat. Br. 4,6,9,5. — Mit आ 1) Act. *heften* —, *anbringen an* (Loc.). — 2) Act. Med. *sich lehnen an, sich stützen auf* (Hariv. 8383. 3,54,16), *sich schliessen an Jmd, Halt und Schutz suchen bei Jmd, sich Jmd hingeben;* mit Acc. Gaut. 10,61. — 3) Act. *haften an, beruhen auf* (Acc.). — 4) Act. Med. *sich an einen Ort begeben, kommen, gelangen zu, in* oder *auf, gerathen auf;* mit Acc. — 5) Act. Med. *sich begeben in,* so v. a. *sich überlassen, sich hingeben, zu Etwas greifen, erwählen, annehmen* (eine Gestalt), *Etwas annehmen,* so v. a. *theilhaftig werden* (Vâsav. 255,8), *erfahren* (einen Wandel u. s. w.); mit Acc. — 6) Med. *Etwas annehmen,* so v. a. *gutheissen, billigen.* — 7) Act. *Jmd treffen, zu Theil werden;* mit Acc. Pass. *betroffen werden,* so v. a. *unterliegen,* mit Instr. — 8) *berücksichtigen.* आश्रित्य mit Acc. so v. a. *wegen.* — 9) आश्रित a) mit act. Bed. α) *sich lehnend* —, *sich haltend an Etwas* (65,18. 22. 66,28), *sich an Jmd lehnend,* — *schliessend, Halt und Schutz bei Jmd suchend, Jmd ergeben,* — *untergeben;* die Ergänzung im Acc., Gen. (selten) oder im Comp. vorangehend. — β) *haftend an, eigen;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — γ) *abhängig, beruhend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — δ) *bezüglich auf, betreffend;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — ε) *an einen Ort sich begeben habend, weilend* —, *wohnend* —, (260,21), *sitzend* —, *liegend* —, *stehend* —, *befindlich* —, *gelegen in, an, bei* oder *auf* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend), *gelangt zu* (Acc.). पश्चान्मुखाश्रिता *den Lauf nach Westen genommen habend* (Fluss). — ζ) *gelangt zu Jmd,* so v. a. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *gehörig.* — η) *sich überlassen* —, *sich hingegeben* —, *zu Etwas gegriffen* —, *Etwas erwählt* —, *erlangt habend, theilhaftig geworden* (Spr. 7863); die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — ϑ) *Rücksicht nehmend auf* (Acc.). — *b*) mit pass. Bed. α) *zu dem man seine Zuflucht genommen hat.* — β) *unterstützt von* (Instr.). — γ) *wohin man sich begeben hat, bewohnt, besetzt, eingenommen, betreten.* — δ) *dem man sich überlassen* —, *hingegeben hat, wozu man gegriffen hat, angenommen, erwählt.* — ε) *berücksichtigt.* — Mit अन्वा, °श्रित *entlang gegangen,* — *stehend,* — *hingestellt;* mit Acc. अनु kann auch als selbständige Präposition gefasst werden. — Mit अपा 1) Act. *lehnen* —, *hängen an* (Loc.). — 2) Act. Med. *sich lehnen an, Halt und Schutz suchen bei Jmd, zu Jmd seine Zuflucht nehmen;* mit Acc. अन्योऽन्यमपाश्रित्य so v. a. *von einander abhängend.* — 3) *sich überlassen, sich hingeben, greifen zu Etwas;* mit Acc. — 4) अपाश्रित a) mit act. Bed. α) *gelehnt an, angelehnt, der sich unter Jmds Schutz gestellt hat;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — β) *geflüchtet in* (Acc.). — γ) *ruhend in* (Acc.). — δ) *der sich hingegeben* —, *zu Etwas gegriffen* —, *Etwas angenommen hat;* mit Acc. — *b*) mit pass. Bed. α) *woran man sich lehnt.* — β) *umgelegt, angelegt.* — γ) *besetzt, bewohnt.* — Mit व्यपा 1) *zu Jmd* (Acc.) *seine Zuflucht nehmen.* — 2) *sich bekennen zu* einer Lehre (Acc.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,12. — 3) व्यपाश्रित a) *seine Zuflucht genommen habend* —, *geflüchtet zu* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *sich überlassen* —, *sich hingegeben* —, *zu Etwas gegriffen* —, *angenommen habend* (einen Körper); mit Acc. MBh. 7,145,31. — Mit संव्यपा, °श्रित *sich überlassen* —, *sich hingegeben* —, *gegriffen habend zu* (Acc.). v. l. सं व्यपा°. — Mit उपा 1) *sich lehnen an,* so v. a. *beruhen auf* (Acc.). — 2) Act. *sich begeben zu* oder *in* (Acc.). — 3) *sich überlassen, sich hingeben, zu Etwas greifen;* mit Acc. उपाश्रित्य und उपाश्रयित्वा lässt sich häufig durch *mit Hülfe von* übersetzen. — 4) उपाश्रित a) mit act. Bed. α) *sich anlehnend, anliegend, sich stützend auf* (Acc.); *beruhend auf* (Loc.); *der sich an Jmd geschlossen* —, *zu Jmd seine Zuflucht genommen hat, geflüchtet zu* (Acc.). — β) *der sich irgendwohin begeben hat, angelangt bei, weilend in* oder *bei* (Acc., seltener Loc.) 134, 14. — γ) *der sich überlassen* —, *sich hingegeben* —, *zu Etwas gegriffen hat;* mit Acc. — *b*) mit pass. Bed. *worauf man sich gelehnt* —, *gestützt hat.* — Mit समुपा, °श्रित 1) mit act. Bed. *a*) *sich lehnend an, gestützt* —, *beruhend auf* (Acc.). — *b*) *sich irgendwohin* oder *zu Jmd begeben habend,* mit Acc. — *c*) *sich überlassen* —, *sich hingegeben* —, *zu Etwas gegriffen habend;* mit Acc. — 2) mit pass. Bed. *a*) *besetzt, eingenommen.* — *b*) *heimgesucht.* — Mit प्रत्या in प्रत्याश्रय. — Mit व्या in व्याश्रय. — Mit समा 1) *sich stützen auf, sich halten an, Zuflucht suchen bei, sich in Jmds Schutz begeben;* mit Acc. —

2) Act. Med. *sich hinbegeben zu* (mit Acc. Spr. 7734. Harshaḱ. 140,13. Çiç. 15,87 [53]), *sich herbeimachen.* — 3) Act. *in Besitz nehmen, einnehmen.* — 4) Act. *sich überlassen, sich hingeben, greifen zu;* mit Acc. — 5) समाश्रित *a*) mit act. Bed. α) *aneinander gereiht.* — β) *gelehnt an; der sich in Jmds Schutz begeben hat;* mit Acc. — γ) *beruhend auf* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — δ) *bezüglich auf, betreffend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — ε) *der sich irgendwohin begeben hat, weilend in, stehend an* oder *auf, steckend in* (54,21), *gelegen an, fliessend in;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend. — ζ) *gelangt zu, theilhaftig geworden;* mit Acc. In dieser Bed. auch समाश्रितवत्. — η) *sich überlassen —, sich hingegeben —, zu Etwas gegriffen habend;* mit Acc. oder am Ende eines Comp. — 3) *statuirend, annehmend;* mit Acc. — *b*) mit pass. Bed. α) *auf den man sich stützt, den man zu Hülfe nimmt.* — β) *ausgestattet mit* (Instr.), *heimgesucht von* (im Comp. vorangehend). — γ) *wozu man gegriffen —, was man erwählt hat.* — Mit प्रतिसमा, °श्रित *beruhend auf, abhängig von* (Acc.). — Mit उद् 1) Act. *in die Höhe richten, aufrichten, auf-, emporheben* Vaitân. 11, 24. प्रथमं पादम् so v. a. *den ersten Schritt thun.* Pass. उच्छ्रीयते Vaitân. 10,8. — 2) Med. *sich aufrichten, aufrecht stehen.* — 3) उच्छ्रित *a*) *in die Höhe gerichtet, aufgerichtet, empor gehalten* Vaitân. 10,10. — *b*) *aufsteigend, sich erhebend, in die Höhe gehend, erhoben, angeschwollen* (die Haube einer Schlange). त्रिभिः पद्भिः *auf drei Füssen stehend.* — *c*) *hoch.* — *d*) *emporgestiegen, zu Macht gelangt, mächtig* (von Personen). — *e*) *üppig, übermüthig, pochend auf* (im Comp. vorangehend). — *f*) *aufgeregt* (die humores im Körper). — *g*) *gesteigert, vermehrt, gross, ingens.* सत्त्वोच्छ्रित so v. a. *überaus muthig* zu Spr. 1395. — *h*) **hervorgegangen, entstanden.* — *i*) Pañkat. V,11 fehlerhaft für उच्छ्रित; vgl. Spr. 6325. — Caus. उच्छ्रापयति 1) *aufrichten.* — 2) *steigern, vergrössern, vermehren* Mahâvîraḱ. 3,1. — Mit अभ्युद् 1) Med. *sich emporrichten an* (Acc.) Tândja-Br. 1,5,5. — 2) अभ्युच्छ्रित *a*) *aufgerichtet, emporgehoben.* — *b*) *hervorragend, hoch.* — *c*) *hervorragend durch, sich auszeichnend in* (Instr.). — Mit प्रोद्, प्रोच्छ्रित 1) *emporgehalten, — gehoben.* — 2) *hervorragend, hoch.* — Mit प्रत्युद् 1) Act. *sich dagegen aufrichten.* — 2) Med. *sich auflehnen gegen* (Acc.). — 3) प्रत्युच्छ्रित *ansteigend.* — Mit समुद् 1) Act. *aufrichten.* — 2) समुच्छ्रित *a*) *aufgerichtet, emporgehoben.* — *b*) *in die Höhe gegangen, hoch gehend* (Wellen) Çiç. 12,76. — *c*) *hoch.* — *d*) *hochstehend* in übertragener Bed. — Mit उप 1) Act. *anlehnen, — an* (Loc.). — 2) Med. *sich lehnen, sich stemmen, angebracht sein an* (Loc.). — 3) Act. Med. *sich stellen zu* oder *an, sich bei Jmd einstellen, — einfinden;* mit Acc. उपश्रित्य auch fehlerhaft für उपसृत्य. — 4) Med. *sich gewöhnen an* (Acc.). — 5) उपश्रित *gelehnt —, gelegt an* oder *auf* (Loc. oder Acc.). — Mit नि Act. 1) *anlehnen.* — 2) etwa *niederlegen in* (Loc.). — Mit अभिनि Act. *übergehen zu* (Acc.) Âpast. 2,22,4. 23, 2. — Mit उपनि 1) Act. *in die Nähe ziehen, an die Seite setzen* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 5,29, 11. — 2) Med. *sich anlehnen —, sich anschmiegen an* (Acc.). — Mit उपनिस्, उपनिः श्रित्य *in der Nähe von* (Acc.). Richtig wohl उपनिश्रित्य. — Mit विनिस्, विनिःश्रित fehlerhaft für विनिःसृत. — Mit परा, °श्रित *sich anschliessend.* — Mit परि 1) Act. *umlegen, umstellen, umhängen, einfassen; einen Verschlag* u. s. w. *machen.* Pass. *sich umgeben mit* (Instr.). — 2) परिश्रित *a*) *umherstehend.* — *b*) *umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c*) fehlerhaft für परिश्रुत und परिस्रुत. — Vgl. पैरिश्रित. — Mit संपरि Act. *überdecken* Ait. Br. 1, 29,22. °श्रित *überdeckt* 19. 20. 23. — Mit प्र 1) Act. *anlehnen, aufstellen.* — 2) Act. *anfügen, anreihen, — an* (Loc.). — 3) प्रश्रित *a*) (*der eine rücksichtsvolle Stellung eingenommen hat*) *anspruchlos, bescheiden* (von Personen und Reden). प्रश्रितम् Adv., प्रश्रिततर Compar. Wird oft प्रसृत geschrieben. — *b*) *verborgen, geheim, dunkel* (Sinn). — Mit अतिप्र Med. *sich überaus bescheiden zeigen* Bâlar. 95,19. — Mit उपप्र Act. *hinstellen an* (Acc.). — Mit संप्र, °श्रित *anspruchlos, bescheiden.* — Mit प्रति in प्रतिश्रय und °श्रित. — Mit वि 1) Act. *von einander thun, öffnen;* Med. *bei sich öffnen, auseinander thun* RV. 10,85,37. — 2) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *sich auseinander bewegen, sich öffnen, sich entfalten.* — 3) विश्रित so v. a. *erklungen.* — Mit सम् 1) Act. *zusammenfügen,* so v. a. *mischen* (Vaitân. 16,12); Med. *sich zusammenfügen, zusammentreten, sich verbinden, — mit* (Instr.). — 2) Act. *ausstatten mit* (Instr.). — 3) Act. *sich abgeben mit Jmd* (Acc.). — 4) Act. Med. *sich an Jmd schliessen, sich unter Jmds Schutz stellen, sich zu Jmd flüchten;* mit Acc. — 5) Med. *beruhen auf* (Acc.). — 6) Act. Med. *sich an einen Ort* (Acc.) *begeben.* — 7) Act. Med. *sich hingeben, greifen zu;* mit Acc. — 8) Act. *gelangen zu,* so v. a. *theilhaftig werden;* mit Acc. — 9) Med. *Jmd mit Etwas* (Instr.) *heimsuchen.* — 10) संश्रित *a*) *vereinigt, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *gelehnt —, geklammert an* (Acc.). — *c*) *woran man sich gelehnt —, geklammert hat.* — *d*) *der sich in Jmds Schutz* oder *Dienst begeben hat,* mit Acc. oder am Ende eines Comp. (Ind. St. 14,373). — *e*) *unter dessen Schutz man sich gestellt hat.* — *f*) *haftend an, eigen;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — *g*) *bezüglich auf, betreffend;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *h*) *der sich an einen Ort begeben hat, weilend —, wohnend —, seinen Sitz habend —, liegend —, befindlich in, an* oder *auf* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend). समुद्रमभितः *sich in's Meer ergiessend.* — *i*) *enthalten in* (im Comp. vorangehend). — *k*) *der sich überlassen —, sich hingegeben —, zu Etwas gegriffen hat;* mit Acc. — *l*) *dem man sich hingegeben —, wozu man gegriffen hat.* — *m*) etwa *bescheiden* oder *passend* (Rede). — *n*) fehlerhaft für संशित und संभृत. — 11) संश्रितवत् *der sich vereinigt hat mit* (Instr.). — Mit अभिसम् 1) Act. *sich irgendwohin flüchten, Zuflucht suchen in* oder *auf* (Acc.). — 2) Act. *sich überlassen, sich hingeben;* mit Acc. — 3) Pass. *erlangt —, erreicht werden.* — 4) अभिसंश्रित *der sich zu Jmd* (Acc.) *begeben hat,* insbes. *um Schutz zu finden.* — Mit उपसम् 1) Med. *sich anschliessen an, sich einfinden bei* (Acc.). — 2) Act. *sich in Jmds Dienst begeben;* mit Acc. — Mit प्रतिसम् Act. *sich wieder* (*als Erwiederung*) *in Jmds Schutz begeben.*

2. श्रि Adj. (= 1. श्रि) in अग्रेःश्रि und बर्हिःश्रि.

3. श्रि = 3. श्री am Ende eines adj. Comp. n. Hem. Par. 2,144.

°श्रित् (von 1. श्रि) Adj. *gelangt zu* in उद्गतिश्रित् so v. a. *hoch emporragend* und *aufgeblasen* Çiç. 12, 56. 16,76. Vgl. कृच्छ्रेश्रित्, दिविश्रित्, नभःश्रित् und शिरःश्रित्.

श्रिति f. etwa = सृति *Weg.* श्रितौ nach Sâj. = श्रित्यै, श्रयणार्थम्.

*श्रिमन्य Adj. n. zum f. श्रियंमन्या.

*श्रियध्यै ved. Dat. Infin.

श्रियंमन्या Adj. f. *sich für die Çrî haltend* Bhaṭṭ.

श्रियसे Dat. Infin. *so dass es sich schmuck ausnimmt, schön, hübsch.*

श्रिया f. 1) *Wohlfahrt, Glück.* — 2) N. pr. der Gattin Çridhara's (Vishṇu's).

श्रियादित्य m. N. pr. eines Mannes.

श्रियावास m. *eine Wohnstätte des Glückes, — der Wohlfahrt.*

श्रियावासिन् Adj. *bei der Çrî lebend* (Çiva).

1. श्रिष्, श्रेषति 1) *verbinden, zusammenfügen.* — 2) *दाह्. — Mit अभि in अभिश्रिंष्. — Mit आ in आश्रेंष und आश्रेषा. — Mit सम् in संश्रेषिणी.

2. श्रिष् Adj. in दोषणिश्रिंष् und हृदयश्रिंष्.

1. श्री, श्रीणाति = 1. श्रा *kochen.*

2. श्री, श्रीणाति *mengen, mischen,* — *mit* (Instr.). श्रीत *gemischt mit* (Instr.). — Mit अभि Act. und आ Med. dass.

3. श्री = 1. श्रि; vom Simplex nur श्रीणत् *Licht verbreitend* ṚV. 1,68,1. — Mit अभि (°श्रीणाति) *herbeiführen, verschaffen* TBr. 1,2,6,7. — Mit सम् (संश्रीणाति) *zusammenfügen, verbinden mit* (Instr.), so v. a. *theilhaftig machen* Tāṇḍja-Br. 9,6,7. 14,3, 22. 16,12,4. 18,11,1.

4. श्री 1) f. *Mischung* ṚV. 4,41,8. — 2) Adj. = 1. श्री, 2. श्री und 3. श्री.

5. श्री (Nomin. श्रीस्, angeblich auch श्री) 1) f. *a) schönes Ansehen, Schönheit, Pracht; Putz, Zierde, Prunk.* Auch Pl. श्रियौ Du. *Schönheit und Wohlfahrt;* vgl. 1) *c*). Dat. श्रियै und श्रियै so v. a. *schön, hübsch, lieblich, gefällig.* — *b) Wohlgefallen, Befriedigung.* — *c) Wohlfahrt, Glück, Reichthum;* auch so v. a. कोश *Schatz.* Auch Pl. श्रिया *nach den Vermögensverhältnissen.* — *d) ausgezeichnete Lage und Stellung, Herrlichkeit, Majestät,* insbes. *die glänzende Stellung und Macht eines Fürsten* (auch personificirt). श्रियो भाजः *hoch angesehene, vornehme Leute.* — *e) die königlichen Insignien.* — *f)* personificirt als *Göttin der Schönheit,* insbes. aber *der Wohlfahrt.* Entsteht bei der Quirlung des Oceans, gilt auch als Tochter Bhṛgu's von der Khjāti und als Gattin Nārājaṇa's (Vishṇu's), desgleichen als Mutter des Darpa. श्रियः पुत्राः heissen *Ziegen mit best. guten Merkmalen.* श्रिय आत्मजाः *Pferde* Çiç. 15,112 (78); vgl. लक्ष्मीपुत्र. — *g)* am Anfange von Personennamen (von Göttern und Menschen), Büchertiteln, Orten u. s. w. als Ausdruck *der hohen Stellung,* welche die Personen u. s. w. einnehmen. Wird auch zwischen dem Personennamen und चरण, पाद् *Fuss* eingeschoben. Auch am Ende von Personennamen. — *h)* Bez. *verschiedener Metra.* — *i)* *= मति, भारती und गिर्. — *k)* *Gewürznelke. — *l)* *Pinus longifolia. — *m) das Harz der Pinus longifolia.* — *n)* *Aegle Marmelos (geschlossen aus श्रीफल). — *o)* *eine best. Heilpflanze,* = वृद्धि. — *p)* *Lotusblüthe. — *q)* *Edelstein Rāǵan. 13,144. — *r)* N. pr. *α)* *einer buddh. Göttin. — *β)* *der Mutter des 17ten Arhant der Ǵaina. — *γ)* einer Tochter des Fürsten Suçarman. — 2) *m. *ein best.* Rāga.

श्रीक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. श्रा) von 5. श्री *Schönheit, Pracht* und *hohe —, fürstliche Stellung.* — 2) m. *a) ein best. Vogel.* — *b) eine Art Harz* oder *Gummi.*

श्रीकज्ञाक n. *ein Bau von bestimmter Form* Hemâdri 2,*a*,59,8.

श्रीकण्ठ 1) m. *a) ein best. Vogel.* — *b)* Bein. Çiva's. Nom. abstr. °ता f. — *c)* Bez. *best. erlöster Seelen bei den* Çaiva Hemâdri 1,611,9. 823,6. — *d) ein best.* Rāga S. S. S. 93. — *e)* Bein. Bhavabhûti's. — *f)* N. pr. *α)* verschiedener Männer. — *β)* einer Gegend. Auch °देश m. und °विषय m. — *γ)* eines Berggipfels im Himâlaja. — 2) f. ई Titel einer Abhandlung.

श्रीकण्ठकण्ठ m. Çiva's *Hals.*

श्रीकण्ठकण्ठतटिनी f. Çiva's *Kehle* Ind. St. 15,441.

श्रीकण्ठकण्ठीय्, °यति *dem dunkelblauen Halse Çiva's gleichen.*

श्रीकण्ठचरित n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 200.

श्रीकण्ठदेव m. wohl N. pr. eines Ǵina Ind. St. 15,394.

श्रीकण्ठनाथीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

श्रीकण्ठनिलय m. N. pr. eines Landes.

श्रीकण्ठभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

श्रीकण्ठशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

श्रीकण्ठशिव m. Bein. Çambhunâtha's.

*श्रीकण्ठसख m. Bein. Kubera's.

श्रीकण्ठिका f. *ein best.* Rāga S. S. S. 98.

श्रीकण्ठीय Adj. 1) *zu Çiva in Beziehung stehend* Bâlar. 110,19. — 2) *zum Autor Çrikaṇṭha in Beziehung stehend.*

*श्रीकन्दा f. *eine Kürbisart* Rāǵan. 3,49.

श्रीकव्यस्वामिन् m. Name eines best. Heiligthums Rāǵat. 4,209.

श्रीकर 1) Adj. *Wohlfahrt —, Glück bewirkend* Hemâdri 1,576,19. 796,20. — 2) m. *a)* *Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. ई (?) Uttamaḱ. 234. fg. — 4) *n. *die Blüthe der Nymphaea rubra.*

श्रीकरण 1) Adj. *Auszeichnung —, Herrlichkeit bewirkend* Maitr. S. 2,2,5(19,10). — 2) *n. *Schreibrohr, Schreibpinsel.*

श्रीकरणादि m. *Hauptsecretär* Ind. Antiq. 5,278. 6,210.

श्रीकरणाध्यक्ष m. Bez. *eines best. Beamten,* vielleicht = श्रीकरणादि Ḱampaka 421.

श्रीकर्ण m. *ein best. Vogel.*

श्रीकर्णदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

श्रीकल्लट m. N. pr. eines Siddha.

श्रीकवच n. Titel eines Kavaḱa Verz. d. Oxf. H. 94,*a*,42.

श्रीकादिमततन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell,T.

श्रीकान्त m. 1) *Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Mannes.

श्रीकाम 1) Adj. *Auszeichnung —, Herrlichkeit begehrend* Maitr. S. 2,2,5 (19,9. 10). Vaitân. 43,6. 12. — 2) f. श्रा Bein. der Râdhâ.

*श्रीकारिन् m. *eine Hirschart.*

श्रीकीर्ति f. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

श्रीकुञ्ज n. N. pr. eines Tîrtha.

श्रीकुण्ड n. desgl.

श्रीकुल Titel eines Werkes.

श्रीकूर्ममाहात्म्य n. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीकृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung, bei der man je drei Tage lang Kuhharn, Knhmist und mit diesen abgegangene Gerstenkörner geniesst.*

श्रीकृष्ण (Burnell, T.), °कृष्णतर्कालंकारभट्टाचार्य, °कृष्णतीर्थ, °कृष्णन्यायवागीशभट्टाचार्य, °कृष्णराय, °कृष्णविद्यावागीश, °कृष्णविप्र, °कृष्णसरस्वती und महामहोपाध्यायश्रीकृष्णसार्वभौम m. N. pr. verschiedener Männer.

श्रीकृष्णालंकार m, Titel eines Commentars.

श्रीकेशव und °केशवाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

श्रीक्रम m. Titel eines Werkes.

श्रीक्रियाक्रमपिणी f. Bein. der Râdhâ.

*श्रीक्षत्र oder *°क्षेत्र N. pr. eines Landes.

श्रीखण्ड (*m. n.) *Sandelbaum, Sandel* Râǵan. 12,6. Bhâvapr. 1,184.

श्रीखण्डक Adj. *aus Sandel bestehend* Hemâdri 1,425,13.

श्रीखण्डतमालपत्र्, °पत्रति *ein Stirnzeichen von Sandel darstellen* Prasannar. 149,1.

श्रीखण्डदास m. N. pr. eines Mannes 297,31 (im Prâkrit).

श्रीखण्डपृष्ठीधर und °खण्डशैल m. *das Gebirge Malaja* Vikramâṅkaḱ. 7,10. 8.

श्रीगणेशा f. Bein. der Râdhâ.

श्रीगदित n. *eine Art Schauspiel.*

श्रीगर्भ 1) *Adj. *die Wohlfahrt —, das Glück im Schoosse bergend.* — 2) m. *a)* Bez. *des Schwertes* und *der Strafe.* — *b)* Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. *α)* eines Bodhisattva. — *β)* eines Kaufmanns. — 3) f. श्रा Bein. der Râdhâ.

*श्रीगर्भरत्न n. *ein best. Edelstein.*

श्रीगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

श्रीगुणरत्नकोश m. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीगुणलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

*श्रीगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

श्रीगुरुसहस्रनामस्तोत्र n. und श्रीगोष्ठीमाहात्म्य n. Titel.

*श्रीग्रह m. *eine Tränke für Vögel.*

श्रीग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

श्रीग्रामर् m. Bein. des Astronomen Nârâjaṇa.

श्रीघन 1) m. *a) ein* Buddha. — *b)* N. pr. eines Buddha. — 2) *n. *saure Milch.*

श्रीचक्र n. 1) *ein best. mystischer Kreis.* — 2) *a wheel of* Indra's *car.* — 3) *the circle of the globe or earth.*

श्रीचक्रन्यासकवच n. Titel Burnell, T.

श्रीचङ्कणाविहार m. N. pr. *eines buddh. Klosters.*

श्रीचण्ड m. N. pr. eines (*leidenschaftlichen*) Mannes.

श्रीचन्दन n. *eine Art Sandel* Hem. Par. 1,313.

श्रीचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °देव.

श्रीचूर्णापरिपालन n. Titel Opp. Cat. 1.

*श्रीज m. 1) *der Liebesgott.* — 2) = साम्ब.

श्रीजगद्राम m. N. pr. eines Mannes.

श्रीजन्मभूमि f. *die Geburtsstätte der* Çrî Ind. St. 15,318.

श्रीज्योतिरीश्वर m. N. pr. des Verfassers von Dhûrtasamâgama Dhûrtas. 2,4.

श्रीढक्क (wohl °ढक्क) N. pr. einer Oertlichkeit.

*श्रीणा f. *Nacht.*

श्रीतत्त्वबोधिनी f. Titel eines Werkes.

श्रीतल n. *eine best. Hölle.*

श्रीताड m. wohl = श्रीताल Hemâdri 1,544,6.

*श्रीताल m. *ein der Weinpalme ähnlicher Baum* Râǵan. 9,89.

श्रीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

श्रीतेजस् m. N. pr. 1) eines Buddha. — 2) *eines Schlangendämons.

*श्रीत्रिकटुकविहार m. N. pr. *eines buddh. Klosters.*

श्रीद् 1) Adj. *Wohlfahrt* u. s. w. *verleihend.* — 2) m. Bein. Kubera's Hem. Par. 2,171. — 3) f. श्रा Bein. der Râdhâ.

श्रीदत्त m. N. pr. verschiedener Männer Vardhamânaǵ. 1,51.

श्रीदयित m. Bein. Vishṇu's.

श्रीदर्शन m. N. pr. eines Mannes.

श्रीदशाक्षर m. *ein best. zehnsilbiges Gebet.*

*श्रीदाक्षिनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

श्रीदामन् m. N. pr. eines Gespielen Kṛshṇa's.

श्रीदामानन्ददात्री und °दामेश्वरवल्लभा f. Bein. der Râdhâ.

श्रीदुर्गायन्त्र n. *ein best. Diagramm.*

श्रीदेव N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. श्रा einer Gattin Vasudeva's.

*श्रीधन N. pr. einer Oertlichkeit.

*श्रीधनकटक N. pr. eines Ǵaitja.

श्रीधन्विपुरीमाहात्म्य n. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीधर् 1) m. *a)* Bein. und *eine Form* Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b) der Monat* Çrâvaṇa. — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °चक्रवर्तिन्, °भट्ट, °यति, °सरस्वती, श्रीधराचार्य, श्रीधरानन्दयति und श्रीधरार्य (Burnell, T.). — 2) n. *ein Ammonit von best. Form.*

श्रीधरमालव m. N. pr. eines Mannes.

श्रीधरसेन m. N. pr. eines Fürsten.

श्रीधरस्वामिन् m. N. pr. eines bekannten Gelehrten. Auch °स्वामियति.

श्रीधरीय n., °व्याख्या f. und °संहिता f. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीधरोत्तनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

श्रीधामन् n. *die Wohnstätte der* Çrî.

*श्रीध्र m. = श्रीधर्.

श्रीनगर n. und श्रीनगरी f. N. pr. einer *Stadt.*

श्रीनन्दन m. 1) *Metron. des Liebesgottes. — 2) *ein best. Tact* S. S. S. 212.

श्रीनरेन्द्रप्रभा f. ein Frauenname.

श्रीनरेन्द्रेश्वर m. Bez. *einer von* Çrînarendraprabhâ *errichteten Statue des* Çiva.

श्रीनाथ m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट und °नाथाचार्य.

श्रीनाथशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

श्रीनारदपुराण n. Titel eines Purâṇa VP.² 1,11.

श्रीनिकेत 1) m. *a) ein Muster von Schönheit.* — *b) Lotusblüthe.* — 2) n. *das Harz der Pinus longifolia.*

श्रीनितम्बा f. Bein. der Râdhâ.

श्रीनिधि m. Bein. Vishṇu's.

श्रीनिवास 1) m. *a) die Wohnstätte der* Çrî. — *b)* Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °दास (Burnell, T.), °दीक्षित (ebend.), °भट्ट, °वासाचार्य (Burnell, T.) und °वासातिरात्रयाजिन् (ebend.). — *d) *das Harz der Pinus longifolia.* — 2) f. श्रा Bein. der Râdhâ.

श्रीनिवासक m. = श्रीनिवास 1) *d)* Ǵaraka 6,26.

श्रीनिवासदीक्षितीय n., °वासदीपिका f., °वासमाहात्म्य n. und °वासीय n. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

श्रीनीलकण्ठ m. wohl N. pr. eines Ǵina Ind. St. 15,394.

श्रीपञ्चमी f. *der 5te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha Ind. Antiq. 9,192.

श्रीपति m. 1) *Fürst, König.* — 2) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Spr. 7822. Çiç. 13,69. 18,80. Statt dessen श्रियः पतिः 15,27. — 3) N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट.

श्रीपतिग्रन्थ m. und °पतिज्ञातक n. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीपतिदत्त m. N. pr. eines Grammatikers.

श्रीपतिभाष्य n., °पतिसंहिता f. und °पतिसमुच्चय m. Titel.

श्रीपत्तन n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,99.

*श्रीपथ m. *Hauptstrasse.*

*श्रीपदी f. *eine Jasminart* Râǵan. 1,226.

श्रीपद्धति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 495.

श्रीपद्म m. Bein. Kṛshṇa's.

श्रीपर्ण 1) n. *a) Premna spinosa* oder *longifolia* Hemâdri 1,560,3. Geschlecht unbestimmt. — *b) Lotusblüthe.* — 2) f. ई *a) Gmelina arborea* Râǵan. 9,35. Hemâdri 1,173,6. Nach den Lexicographen auch *Premna spinosa* oder *longifolia, Pistia Stratiotes, Salmalia malabarica* und *eine Art Solanum* Râǵan. 9,20. 22.

श्रीपर्णि (metrisch) f. = श्रीपर्णी *Gmelina arborea* Hemâdri 1,173,2.

*श्रीपर्णिका f. *Myristica malabarica* und *Myrica sapida* Bhâvapr. 1,175.

श्रीपर्वत m. N. pr. verschiedener *Berge* Vishṇus. 85,34.

श्रीपर्वतीय Adj. von श्रीपर्वत VP.² 4,208.

*श्रीपा Adj. *Schönheit —, Wohlfahrt* u. s. w. *schützend.*

श्रीपाञ्चरात्र n. (Sarvad. 55,18) und °रात्राराधन n. (Opp. Cat. 1) Titel.

श्रीपाद् m. N. pr. verschiedener Männer.

श्रीपाल m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Ǵaina-Lehrers Ind. Antiq. 11,69.

श्रीपालकविराज m. N. pr. eines *Dichters.*

श्रीपालचरित n. Titel eines Werkes.

*श्रीपिष्ट m. *das Harz der Pinus longifolia.* Richtig श्रीवेष्ट.

श्रीपुट m. *ein best. Metrum.*

श्रीपुटोष्ठ Adj. *schön geschlossene Lippen habend.*

*श्रीपुत्र m. 1) Bein. *des Liebesgottes.* — 2) *Pferd.*

श्रीपुरनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

श्रीपुरुषोत्तमतन्त्र n. Titel.

*श्रीपुष्प n. 1) *Gewürznelke* Râǵan. 12,85. — 2) *das Holz von Cerasus Puddum.*

श्रीपूजामाहात्म्यपद्धति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 496.

श्रीप्रद् Adj. (f. श्रा) *Wohlfahrt* u. s. w. *verleihend.*

*श्रीप्रभाव m. Bein. Kambala's.

*श्रीप्रसून n. *Gewürznelke* Râǵan. 1,188.

*श्रीप्रिय n. *Auripigment.*

श्रीफल 1) m. *Aegle Marmelos* Râǵan. 11,191. — 2) *f. श्रा *die Indigopflanze* Râǵan. 4,82. — 3) *f. ई *a) die Indigopflanze. — b) Myrobalane.* — 4) n. *a) die Frucht —, der Lohn der Pracht* u. s. w. — *b) die Prachtfrucht*, d. i. *die Frucht von Aegle Marmelos.*

श्रीफलकृच्छ्र m. *eine Kasteiung, bei der man* (einen Monat lang) *nur die Früchte von Aegle Marmelos geniesst*, Vishṇus. 46,16.

*श्रीफलिका f. 1) *eine best. Cucurbitacee* Râǵan. 7,220. — 2) *eine Art Indigo* Râǵan. 4,86.

श्रीबक (°वक gedr.) m. N. pr. eines Mannes.

श्रीबप्प m. desgl. Ind. Antiq. 5,212. 6,21. Vgl. श्रीबब्ब.

श्रीबप्पपादीयविहार m. Name *eines buddh stischen Klosters* Ind. Antiq. 6,12.

श्रीबब्ब m. N. pr. = श्रीबप्प Ind. Antiq. 5,212.

श्रीबलि m. N. pr. eines Dorfes.

श्रीबाप *ein best. Kleidungsstück* Pañkad. 27.

श्रीभक्त m. *Glücksspeise*, vom Madhuparka gesagt Gobh. (Knauer) 4,10,15. Mantrabr. 2,8,12. Vgl. श्रीभर्क्त.

श्रीभट m. N. pr. eines Mannes.

श्रीभद्र 1) *m. oder f. (श्रा) *eine Cyperusart.* — 2) m. N. pr. *a)* *eines Schlangendämons. — *b)* eines Autors. — 3) f. श्रा N. pr. *a)* einer Göttin. — *b)* der zweiten Gemahlin Bimbisâra's.

श्रीभर्तृ m. Bein. Kṛshṇa's Çiç. 12,77.

श्रीभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

श्रीभाष्य n., °दीप m., °वृत्ति f., °वृत्त्युपन्यास m., °संग्रह m. und °भाष्यान्धटीका f. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीभुज° *die Arme einer hochgestellten Persönlichkeit.*

*श्रीभातृ m. *Pferd* Râǵan. 19,34.

श्रीमङ्गल N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) einer Oertlichkeit. Als n. eines Tîrtha.

श्रीमच्छतशलाकिन् Adj. *mit hundert schönen Rippen versehen* (Sonnenschirm) MBh. 8,60,41.

श्रीमञ्जु m. N. pr. eines Berges.

*श्रीमणस् Adj. = श्रीमनस्.

श्रीमणिउप m. N. pr. eines Berges.

श्रीमतोत्तर n. Titel eines Werkes.

*श्रीमत्कुम्भ n. *Gold.*

श्रीमत्ता f. *Pracht, Schönheit.*

श्रीमद् m. *Geldstolz* Ind. St. 15,270.

श्रीमद्दत्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

श्रीमनस् Adj. etwa *gut gestimmt.*

श्रीमत् 1) Adj. *a) prächtig, schön. — b) goldreich* (der Meru). — *c) eine hohe Stellung einnehmend, vornehm, in hohem Ansehen stehend, reich;* m. *ein grosser, vornehmer Herr. — d) in vollem Ornat, mit den Insignien versehen* (ein Fürst). Auch in Comp. mit Personennamen und Büchertiteln. — *e) Glück bringend.* — 2) m. *a)* **Ficus religiosa* (Râǵan. 11,114) und = तिलक. — *b)* **Papagei.* — *c)* *Bein. α) Vishṇu's. — β) Kubera's. — γ) Çâkjamitra's. — *d)* N. pr. eines Sohnes des Nimi. — 3) f. °मती N. pr. *a)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b)* verschiedener Frauen.

श्रीमत्त (metrisch) Adj. = श्रीमत् 1) *a)* Hemâdri 2,*a*,124,17.

श्रीमन्त्र m. *ein Gebet an die* Çrî Verz. d. Oxf. H. 93,*b*,19. 105,*b*,15. 16.

श्रीमन्नपुरी f. *Residenzstadt* Viddh. 97,8.

श्रीमन्मन्य Adj. *glaubend, dass man im Besitz der* Çrî *sei*, Buatt.

श्रीमय Adj. *in der* Çrî *aufgehend* (Vishṇu).

*श्रीमला und *°मलापहा f. *eine best. Staude* Râǵan. 5,32.

श्रीमल्लकर्णि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,200.

*श्रीमस्तक m. *eine Art Knoblauch.*

श्रीमहादेवी f. N. pr. der Mutter Çaṁkara's.

श्रीमहिमन्, °म्नः स्तवः *ein best. Lobgesang.*

श्रीमाल N. pr. eines Gebiets und der darin gelegenen Stadt. °खण्ड und °माहात्म्य n. Titel.

*श्रीमालादेवीसिंहनादसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

श्रीमुख m. *das 7te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

श्रीमुष्टिमाहात्म्य n. und श्रीमुष्णमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

*श्रीय Adj. von 5. श्री.

श्रीयक m. N. pr. eines Sohnes des Çakaṭâla Hem. Par. 8,4.

श्रीयशस् m. N. pr. eines Fürsten.

श्रीयशस् n. Pl. *Auszeichnung und Herrlichkeit* Çat. Br. 12,8,3,1.

श्रीयशस्काम Adj. *Auszeichnung und Herrlichkeit begehrend* Kâtj. Çr. 4,15,18.

श्रीयामल n. Titel eines Tantra.

श्रीर् Adj. in अश्रीर्.

श्रीरङ्ग 1) m. *ein best. Tact* S. S. S. 163. 207. — 2) n. N. pr. einer Stadt. श्रीरङ्गेश *der Fürst von* Raṅgeça, श्रीरङ्गेश्वरी f. *die Fürstin von* Raṅgeça Verz. d. Oxf. H. 130,*a*, No. 235.

श्रीरङ्गगुरुस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

श्रीरङ्गनाथ m. 1) *eine Form* Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Mannes.

श्रीरङ्गनाथप्रपत्ति f., °नाथमुप्रभात n., °नाथाराधनक्रम m., श्रीरङ्गमाहात्म्य n., श्रीरङ्गराजचतुष्टय n. und श्रीरङ्गराजस्तव m. Titel Opp. Cat. 1.

*श्रीरत्नगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit.

श्रीरस m. *das Harz der Pinus longifolia.*

श्रीराग m. *ein best.* Râga S. S. S. 37.

श्रीराजचूडामणिदीक्षित m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

श्रीराधावल्लभ m. *eine Form* Vishṇu's.

श्रीराम m. 1) = राम als *Incarnation* Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Autors Burnell, T.

श्रीरामकल्पद्रुम m., °रामनवमीनिर्णय m., °रामपद्धति f., °राममङ्गल n., °रामरक्षा f., °रामस्तुति f. und °रामोदन्त m. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीराष्ट्रमित्रायुष्काम Adj. *Herrlichkeit, Herrschaft, Freunde und langes Leben wünschend* Kâtj. Çr. 5,12,1.

श्रीरुद्रहृदयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

श्रीरूपा Adj. f. *die Gestalt der* Çrî *habend* (Râdhâ).

श्रीर्भक्त m. Gobh. 4,10,15 fehlerhaft für श्रीभक्त (so Knauer).

श्रील Adj. (f. श्रा) 1) *schön.* — 2) *eine hohe Stellung einnehmend, hochberühmt.*

श्रीलक्ष्मण Adj. *durch die* Çrî *gekennzeichnet* Bhâg. P. 2,2,10.

श्रीलक्ष्मन् m. N. pr. eines Mannes, = लक्ष्मीधर.

श्रीलता (Nom. abstr. von श्रील und auch = श्रीलता) 1) f. *eine hohe Stellung* und *die Liane der hohen Stellung* Râǵat. 6,232. — 2) **eine best. Pflanze*, = महाज्योतिष्मती Râǵan. 3,72.

श्रीलाभ m. N. pr. verschiedener Männer.

श्रीलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

श्रीव्, श्रीवयति AV. 6,73,2 = स्रीव्.

श्रीवचनभूषणमीमांसा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

श्रीवत्स m. 1) *eine best. Figur*, insbes. *ein Haarwirbel von dieser Form auf* Vishṇu's (Kṛshṇa's) *Brust* und auch *auf der anderer göttlicher Wesen.* — 2) *Bein. Vishṇu's. — 3) **ein Gang in einer Mauer von einer best. Form.* — 4) **the name of one of the lunar asterisms.* — 5) N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,224.

*श्रीवत्सकिन् Adj. *auf der Brust und auf der Stirn einen Haarwirbel in der Gestalt eines* Çrîvatsa *habend* (Pferd).

*श्रीवत्सभृत् m. Bein. Vishṇu's.

श्रीवत्सलाञ्छन m. Bein. 1) *Vishṇu's — 2) Maheçvara's.

श्रीवत्साङ्क 1) Adj. *den* Çrîvatsa *zum Zeichen habend.* — 2) m. *a)* *Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr.

eines Mannes.

*श्रीवद् m. *ein best. Vogel* H. an. 3,80. Deçîn. 1, 67. 6,144.

श्रीवत् Adj. *das Wort* श्री *enthaltend.*

श्रीवभास (!) m. N. pr. eines Mannes.

श्रीवर m. N. pr. eines Autors.

*श्रीवरबोधिभगवत् m. N. pr. eines Mannes.

*श्रीवराह m. Vishṇu *als Eber.*

श्रीवर्धन m. 1) *eine best. Composition* S. S. S. 166. — 2) N. pr. eines Mannes.

*श्रीवल्ली f. 1) *Acacia concinna* Râǵan. 8,75. — 2) *eine Jasminart* Râǵan. 10,87.

श्रीवह m. N. pr. eines Schlangendämons.

श्रीवाञ्छेश्वरमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

*श्रीवाटी f. *eine Art* Nâgavallî Râǵan. 11,256.

*श्रीवारक m. *Marsilea quadrifolia* Râǵan. 4,50.

1*श्रीवास m. *die Wohnstätte der Pracht u. s. w.* 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *Lotusblüthe.*

2. श्रीवास m. *Prachtgeruch*, Bez. *des Harzes der Pinus longifolia* Râǵan. 12,158. Bhâvapr. 1,187.

श्रीवासक (Varâh. Jogaj. 7,11) m. und *श्रीवासस् m. dass.

श्रीविद्या f. 1) *eine Form der* Durgâ. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 497. °पद्धति f. und °पूजापद्धति f. desgl.

श्रीविष्णुपदी Adj. f. *an des göttlichen* Vishṇu *Füssen hängend* Bhâg. P. 2,3,23.

श्रीवृक्ष m. 1) *Ficus religiosa.* Angeblich auch *Aegle Marmelos.* — 2) *eine best. Figur*, auch *ein Haarwirbel von dieser Form auf der Brust eines Pferdes.*

*श्रीवृक्षक m. *ein Haarwirbel von best. Form auf der Brust und Stirn eines Pferdes.*

श्रीवृक्षकिन् Adj. *mit einem solchen Haarwirbel versehen.*

श्रीवृद्धि f. N. pr. einer Gottheit des Bodhi-Baumes.

*श्रीवेष्ट und श्रीवेष्टक m. *das Harz der Pinus longifolia* Râǵan. 12,158. Bhâvapr. 1,187.

श्रीवैद्यनाथमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

श्रीवैष्णव m. *eine best.* Vishṇu'*itische Secte.* °वैष्णवाचारसंग्रह m. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीश Bein. 1) m. *a)* Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b)* *Râma's. — 2) f. श्री der Rådhâ.

श्रीशत्मलीभाण्ड n. N. pr. eines Tîrtha.

श्रीशातकर्णि m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,12.

श्रीशान्त m. N. pr. eines Mannes.

श्रीशुक्लतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

श्रीशैल m. N. pr. verschiedener *Berge.* °खण्ड (Opp. Cat. 1), °माहात्म्य n. (Burnell, T.).

श्रीश्यामलाम्बास्तोत्र n. (Burnell, T.), श्रीश्लोकपद्धति f. (Bühler, Rep. No. 677) und श्रीषवायण n. Titel.

श्रीषेण N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. श्रा einer Frau Hem. Par. 2,81.

श्रीसंहिता f. Titel einer Saṁhitâ.

श्रीसंग्राम *m.* N. pr. eines Maṭha.

*श्रीसंज्ञ n. *Gewürznelke* Bhâvapr. 1,188.

श्रीसंभूता f. *die 6te Nacht im* Karmamâsa.

*श्रीसकोदर m. *der Mond.*

श्रीसिद्धि f. *der 16te astrol.* Joga Ind. Antiq. 9,191.

श्रीसुख m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

श्रीसूक्त n. angeblich *das Lied* ṚV. 1,165 Agni-P. 41,8. Hemâdri 1,731,15. °भाष्य n. Opp. Cat. 1.

श्रीसेन m. = श्रीषेण 1).

श्रीस्तुति f. Titel Opp. Cat. 1.

श्रीस्थल n. N. pr. eines Tempels des Çiva. °माहात्म्य n.

श्रीस्मरणदर्पण m. Titel eines Werkes.

*श्रीस्रज n. copul. Comp. von 5. श्री und स्रज्.

श्रीस्वरूप m. N. pr. eines Schülers des Kaitanja.

श्रीस्वरूपिणी Adj. f. *das Wesen der* Çrî *besitzend* (Rådhâ).

श्रीस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Männer.

श्रीहट्ट N. pr. einer Stadt (Silhet).

श्रीहर Adj. (f. श्रा) *Schönheit u. s. w. raubend, so v. a. Alle an Schönheit übertreffend.*

श्रीहरि m. *der göttliche* Hari (Vishṇu). °स्तोत्र n. Titel.

श्रीहर्ष (290,22), °कवि (Burnell, T.) und °देव m. N. pr. eines berühmten fürstlichen Autors. Vgl. auch हर्ष.

*श्रीहस्तिनी f. *Heliotropium indicum.*

1. श्रु, शृणोति 1) Act. Med. (später nur metrisch) *hören, vernehmen, erfahren, — Etwas* oder *über* (Acc.), *— von Jmd* (Gen., Abl., Instr., मुखात् oder सकाशात्), *— dass ist* u. s. w. (mit doppeltem Acc.), *hören —, achten auf Etwas* (Acc.) oder *Jmd* (Gen.); *beim Lehrer hören, lernen, studiren.* — 2) Med. (vedisch) und Pass. *gehört —, vernommen werden, — über* (Acc.), *— von Jmd* (Gen., Abl. oder मुखात्); *gehört werden, dass ist* u. s. w., *bekannt sein als, heissen* (mit prädicativem Nomin.); *beim Lehrer gehört* oder *studirt werden, gelehrt werden, in* einem Werke (Loc.) *gelesen werden; gehört —*, so v. a. *ausgesprochen —, in der Rede angewandt werden* (von einem Worte). Häufig impers. श्रूयते *man hört* oder *ich höre, — von Jmd* (Abl.), *— über* (Gen.); *man liest in* (Loc.); श्रूयताम् *man höre* oder *höre* (2te Sg.). — 3) प्रशुश्रुवंस् *a) gehört habend* (ṚV. 7, 70,5. 10,71,5), *— dass ist* u. s. w. (mit doppeltem Acc.). Auch statt des verbi finiti. — *b) der gehört —*, d. i. *gelernt hat, ein Studirter.* — 4) श्रुत *a) gehört, vernommen, worüber* oder *über wen man durch's Ohr eine Kunde hat.* Häufig n. impers. पुराणे यन्मया श्रुतम् so v. a. *was ich im* Purâṇa *gelesen habe. — b) erwähnt, genannt, in der heiligen Lehre enthalten. — c) bekannt als,* so v. a. *genannt. — d) bekannt,* so v. a. *berühmt, gefeiert.* — Caus. श्रावयति (vedisch) und श्रावयति (metrisch auch Med.) 1) *hören lassen, verkünden, hersagen* Çiç. 18,16. — 2) *Jmd hören lassen, zu Jmd sprechen, anreden, Jmd Etwas mittheilen, — durch Jmd* (Instr. 47,15); mit Acc. der Sache und Acc., Gen. oder Dat. der Person. *Jmd* (Acc.) *mittheilen, dass ist* (mit prädicativem Acc.). Pass. *zu hören bekommen, — Etwas* (Acc.). — 3) श्रावित *a) verkündet, gesprochen, mitgetheilt. — b) angemeldet. — c) genannt, heissend. — d) der Etwas* (Acc.) *zu hören bekommen hat, — vernommen hat* Kâd. 2,8,10 (14). — *e)* n. *das im Ritual Zugerufene.* — Desid. शुश्रूषते (metrisch auch Act.) 1) *Etwas* (Acc.) *hören wollen, gern hören* (Âpast. 1,6,13), *Jmd* (Dat.) *gern zuhören.* शुश्रूषित (!) Çat. Br. 14,9,4,17. — 2) *gehorchen, Jmd seine Aufmerksamkeit bezeigen, zu Jmds Dienst sein* (auch von der *Bedienung* des Feuers); mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. Pass. शुश्रूष्यते *bedient werden.* शुश्रूषित *bedient* 41,28. — *Desid. vom Caus. शिश्रावयिषति und शुश्रावयिषति. — Caus. von Desid. शुश्रूषयति *zu Jmds* (Acc.) *Dienst sein.* Nur Kull. — Mit अति Med. *über* (Alles) *gepriesen werden* ṚV. 8,2,34. — Mit अनु 1) *hören, zu Ohren bekommen von* (Acc.). एवमनुश्रूयते so v. a. *so wird erzählt* Harshak. 2,10. अनुश्रुत *gehört von* (Gen.). — 2) *zu hören bekommen,* so v. a. *lernen, — von* (सकाशात्) Kâraṇḍ. 63,16. 95,24. — 3) *von Neuem —, wieder hören.* — Caus. *Jmd Etwas hören lassen,* so v. a. *Jmd Etwas mittheilen;* mit doppeltem Acc. Karaka 1,9. — Desid. Med. *Jmd* (Acc.) *gehorchen.* — Mit अभि 1) *hören, vernehmen, — dass ist* (mit doppeltem Acc.). — 2) अभिश्रुत *bekannt.* — Caus. *Jmd Etwas hören lassen, zu Jmd* (Acc.) *sprechen* (Ait. Br. 1,3,14); *über Jmd Etwas sprechen, besprechen;* mit doppeltem Acc. oder mit Instr. des Spruches und Acc. der Person. — Mit आ 1) *hinhören, horchen, lauschen auf Etwas* (Acc.) oder *Jmd* (Gen. oder Dat.). — 2) *hören, vernehmen.* आश्रुततरम् Adv. *recht vernehmlich.* — 3) *zusagen, versprechen;* mit Acc. der Sache und Dat. der Person. आश्रुत *zuge-*

sagt, versprochen. — 4) ँश्रौश्रुत n. *das im Ritual Zugerufene.* — Caus. 1) *verkünden, bekannt machen.* — 2) *anreden, anrufen, Jmd Etwas sagen* (mit doppeltem Acc.). — 3) im Ritual *zurufen*, insbes. vom Adhvarju, wenn er den Agnidh zum Aussprechen der श्रौषट्-Formel auffordert. ँश्रौश्रावित n. *das im Ritual Zugerufene.* — 4) *herbeirufen, zu sich heranlocken* Bhatt. — 5) *besprechen.* — *Desid. आप्रुश्रूषति. — Mit अभ्या Caus. *Jmd anreden* Ait. Br. 1,3,14. Vgl. अभ्याश्रावणा Nachtr. 1. — Mit प्रत्या, प्रत्यँश्रुत n. *das im Ritual als Erwiederung Zugerufene.* — Caus. *den rituellen Zuruf beantworten* AV. 9,6,50. Vaitân. प्रत्यँश्रावित n. = प्रत्यँश्रुत. — Mit समा Caus. *Jmd* (Acc.) *mittheilen, dass ist* (mit doppeltem Acc.). — Mit उप 1) *Etwas* (Acc.) *anhören, hören, vernehmen* (Gaut. 12,4. Çiç. 15,125[91]. Vâsav. 280,4), — *von* (Abl., मुखात् oder सकाशात्), — *dass ist* (mit doppeltem Acc. Chr. 324,16), *Jmd* (Acc. oder Gen.) *anhören.* उपश्रुत *gehört, vernommen.* — 2) *उपश्रुत *zugesagt, versprochen.* — Desid. Med. *zuhören, aufmerken.* — Mit समुप *Etwas* (Acc.) *anhören, hören, vernehmen, Jmd* (Gen.) *vernehmen, von Jmd* (Abl.) *hören.* — Mit परि 1) *Etwas hören —, vernehmen über* (Acc.), *hören, dass ist* (mit doppeltem Acc.). — 2) परिश्रुत *a) gehört, vernommen, — von* (Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend), — *dass ist* (mit doppeltem Nomin.). Auch n. impers. — *b) bekannt als, geltend für, gekannt als, genannt* (mit prädicativem Nomin.) 83,14. — *c) bekannt*, so v. a. *berühmt* MBh. 12,49,84. — *d)* MBh. 4,1610 fehlerhaft für प्रतिश्रुत. — Mit प्र Med. 1) *gehört werden, sich hören lassen.* — 2) *bekannt —, berühmt werden.* — Mit अतिप्र Med. *vor Andern bekannt oder berühmt werden.* — Mit प्रति 1) *hinhören, sein Ohr leihen* (RV. 1,25,20), — *Jmd* (Gen. Vaitân. 20,14); Med. *vernehmlich sein* RV. 1, 169,7. प्रतिश्रुत *gehört, vernommen.* — 2) *bejahen, zusagen, versprechen;* mit Acc. der Sache und Dat. oder Gen. der Person. प्रतिश्रुत *zugesagt, versprochen.* सा च पित्रा दातुं प्रतिश्रुता so v. a. *und der Vater versprach sie zu geben* (zur Ehe). Auch n. impers. 82,6. प्रतिश्रुते *nachdem die Zusage erfolgt ist.* दातुमनेन प्रतिश्रुते. — 3) प्रतिश्रुत *widerhallend.* — 4) प्रतिश्रुत Hariv. 1937 fehlerhaft für परिश्रुत. — Caus. *antworten* AV. 9,6,50. — *Desid. प्रतिशुश्रूषति. — Mit संप्रति *Etwas* (Acc.) *Jmd* (Dat.) *zusagen, versprechen.* — Caus. *Jmd veranlassen eine Zusage zu machen, Jmd ein Versprechen abnehmen.* — Mit वि 1) *vernehmen, hören.* Pass. *gehört werden.* — 2) Med. (vedisch) und Pass. *bekannt —, berühmt werden.* — 3) विँश्रुत *a) gehört, vernommen.* — *b) bekannt, — als* (Nomin.). — *c) bekannt als* (Nomin.), so v. a. *genannt.* — *d) weithin bekannt, berühmt.* — *e) *froh.* — Caus. 1) *Etwas* oder *Jmd hören lassen, Etwas verkünden, mittheilen* (नाम *seinen Namen nennen*), *—Jmd Etwas* (mit doppeltem Acc.; v. l. Loc. der Person). — 2) *berühmt machen.* — 3) *erschallen machen.* — Mit अभिवि, °श्रुत *bekannt als* (Nomin.), *genannt.* — Mit सम् 1) *hören, vernehmen, —von* (मुखात्), *hören auf Jmd* (Acc.). Med. *sich vernehmen.* Pass. *nach Hörensagen sein sollen;* यथा संश्रूयते *wie man hört, — liest.* संश्रुत *gehört, vernommen; gelesen in* (Loc.). — 2) *zusagen, versprechen, — Jmd* (Loc. oder Dat.). संश्रुत *zugesagt, versprochen, — Jmd* (Gen.). — Caus. 1) *hören lassen, verkünden* (नाम *seinen Namen nennen*), *Etwas* (Acc.) *zu Jmds* (Dat. oder Acc.) *Ohren bringen.* संश्रावित *vorgelesen.* — 2) *erschallen machen.* — Mit अभिसम् *hören, vernehmen.* — Mit प्रतिसम् *Jmd* (Gen.) *zusagen, versprechen.*

2. श्रु = स्रु *sich in Bewegung* (namentlich *der Theile*) *setzen, auseinandergehen, zerfliessen.* Nur श्रुँवत् und श्रुवत्नु. In späteren Schriften einfach Fehler für स्रु. — Mit आ (nur श्रौँ — अश्रोत्) *weichen, nachgeben.* — Mit प्र Caus. (°अवयति und °आवयति) *vorwärts bringen.* — Mit वि in 2. विश्रुति. — Mit सम्, संँश्रुत *zusammengeflossen.*

श्रुकन्दलि scheinbar Verz. d. B. H. 196,7, wo aber प्रुड्बुड्डश्च क° zu lesen ist.

*श्रुघ्निका f. schlechte Schreibart für स्रु°.

श्रुच् f. schlechte Schreibart für स्रुच्.

श्रुण in सुश्रँुण.

1. श्रुत् Adj. *hörend* in श्रँुत्कर्ण und häufig am Ende eines Comp.

2. श्रुँत् RV. 1,53,9 = स्रुत् *Fluss.*

श्रुतँ 1) Adj. s. u. 1. श्रु. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Bhagîratha, des Kṛshṇa, des Subhâshaṇa und des Upagu. — 3) f. श्रुता N. pr. einer Tochter Dîrghadaṁshṭra's. — 4) n. *a) das Gehörte, Gelernte, Ueberlieferte; Gelehrsamkeit, Wissen*, insbes. *heiliges* AV. 6,41,1. Personificirt als ein Kind Dharma's und der Medhâ. — *b) das Hören.* — *c) Unterricht* (den man ertheilt oder empfängt) Âpast. 1,8,28. 13,18. श्रुतं कर् *lernen* 19. — *d) Erinnerung.*

श्रुतँऋषि (श्रुतँर्षि zu sprechen) Adj. *berühmte Ṛshi habend.*

श्रुतँकक्ष m. N. pr. eines Liedverfassers.

श्रुतकर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Sahadeva, des Arǵuna und des Somâpi.

श्रुतकाम Adj. *Gelehrsamkeit sich wünschend* Çâṅkh. Çr. 15,10,4.

श्रुतकीर्ति N. pr. 1) m. eines Sohnes des Arǵuna und eines andern Mannes Ind. Antiq. 6,23. 26. — 2) f. einer Tochter Kuçadhvaǵa's und Çûra's.

श्रुतकीर्तिभोज m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,235.

*श्रुतकेवलिन् m. Pl. Bez. *bestimmter Heiliger* (sechs an der Zahl) *bei den* Ǵaina.

श्रुतंजय m. N. pr. eines Sohnes des Senaǵit und des Satjâju.

श्रुततस् Adv. 1) *als wenn man es gehört hätte* Gobh. 3,5,28. — *b) in Bezug auf Gelehrsamkeit.*

श्रुतत्व n. *das Ueberliefertsein, Gelehrtwerden.*

श्रुतदीप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

श्रुतदेव 1) m. *a) ein Gott in Bezug auf Gelehrsamkeit.* — *b)* N. pr. eines Sohnes und eines Dieners des Kṛshṇa. — 2) f. आ N. pr. einer Schwester Vasudeva's. — 3) *f. ई *die Göttin der Gelehrsamkeit*, Sarasvatî.

श्रुतधर 1) Adj. (einmal) *Gehörtes behaltend, ein gutes Gedächtniss habend.* — 2) m. *a) Ohr.* — *b)* Pl. Bez. *der Brahmanen im* Dvîpa Çâlmala. — *c)* N. pr. eines Fürsten und eines Dichters.

श्रुतधर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Udâpi Hariv. 1,32,100.

श्रुतधारण Adj. = श्रुतधर 1).

श्रुतधि m. N. pr. eines Mannes.

श्रुतधज्ञ m. N. pr. eines Kriegers.

श्रुतनिगादिन् Adj. (einmal) *Gehörtes herzusagen im Stande seiend* Sâmav. Br. 2,7,4. fgg. Nom. abstr. °दित्व n. Comm.

श्रुतंधर m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831.

श्रुतपारग Adj. *überaus gelehrt* R. Gorr. 1,35,3.

श्रुतपूर्व Adj. (f. आ) *früher gehört, vom Hörensagen bekannt* (der Kenner im Instr. oder Gen., der Mittheiler im Abl.) R. Gorr. 1,69,22. Çâk. 95, 5. Mâlav. 67,3.

श्रुतप्रकाशिका f. und °खण्डन n. Titel Opp. Cat. 1.

श्रुतप्रकाशिकाचार्य m. N. pr. eines Autors. °कृतरत्नस्यत्रय n. Titel Opp. Cat. 1.

श्रुतिप्रकाशिकातात्पर्यदीपिका f., °प्रकाशिकासंग्रह m., श्रुतप्रदीप m. und श्रुतप्रदीपिका f. Titel Opp. Cat. 1.

श्रुतबन्धु m. N. pr. eines vedischen Dichters.

श्रुतबोध m. Titel einer Metrik.

श्रुतभावप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

श्रुतभृत् Adj. *kenntnissreich, gelehrt* Hem. Par. 1,293.

श्रुतमात्र n. *blosses Anhören* Çaut. 1.

श्रुतयुक्त Adj. *kenntnissreich, gelehrt* Varâh. Bṛh. S. 15,11.

श्रुतर्‌ in einer Formel TS. 2,4,3,2 = श्रुत: Nomin.; vgl. Kuhn's Beitrr. 3,391.

श्रुतरथ entweder Adj. *einen berühmten Wagen habend* oder m. N. pr. eines Mannes.

श्रुतर्य m. N. pr. eines Mannes.

श्रुतर्वन् m. desgl.

1. श्रुतर्षि m. *ein durch Gelehrsamkeit ausgezeichneter* Ṛshi Âpast.

2. श्रुतर्षि Adj. *berühmte* Ṛshi *habend* TBr. 2,5,6,1.

श्रुतवदन Adj. *den man gern reden hört* Ait. Âr. 364,14.

श्रुतवत् 1) Adj. *a) gehört habend, — Etwas* (Acc.) 173,21. — *b) kenntnissreich, gelehrt.* — *c) mit Wissen verbunden, auf W. beruhend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Somâpi.

श्रुतवर्धन m. N. pr. eines Arztes.

श्रुतवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

*श्रुतविंशतिकोटि Hiouen-thsang 2, 66. 67. 148 fehlerhaft für श्रोणाकोटिविंश.

श्रुतविद् m. N. pr. eines Mannes.

श्रुतविन्दा f. N. pr. eines Flusses.

श्रुतविस्मृत Adj. *gehört und wieder vergessen.*

श्रुतवृत्ताढ्य Adj. *gelehrt und gesittet* R. Gorr. 1, 79,16.

श्रुतवृत्तोपपन्न Adj. dass. M. 9,244.

श्रुतशर्मन् m. N. pr. 1) eines Sohnes des Udâpu. — 2) eines Fürsten der Vidjâdhara.

श्रुतशालिन् Adj. *kenntnissreich, gelehrt* Ind. St. 15,289.

श्रुतशील 1) n. Du. *Gelehrsamkeit und Charakter* M. 11,22. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

श्रुतशीलवत् Adj. *gelehrt und ehrenhaft* M. 3, 27, v. l.

श्रुतशीलसंपन्न Adj. dass. Gaut. 18,31.

श्रुतशीलोपसंपन्न Adj. dass. Spr. 6564.

श्रुतश्रवस् N. pr. 1) m. verschiedener Männer MBh. 1,53,9. — 2) f. einer Schwester Vasudeva's.

श्रुतश्रवा f. = श्रुतश्रवस् 2).

*श्रुतश्रवोऽनुज्ञ m. *der Planet Saturn.*

श्रुतश्री m. N. pr. eines Daitja.

श्रुतश्रुवस् m. MBh. 1,2049 fehlerhaft für श्रुतश्रवस् 1).

*श्रुतश्रोणी f. *Anthericum tuberosum.* Richtig सुतश्रेणी.

श्रुतसद् Adj. *in dem Gehörten (der Lehre) wohnend.*

1. श्रुतसेन Adj. *dessen Heer berühmt ist.*

2. श्रुतसेन N. pr. 1) m. *a)* eines Bruders (auch eines Sohnes) des Ganamegaja. — *b)* eines Sohnes des Sahadeva, des Bhîmasena, des Çatrughna und des Çambara. — *c)* eines Fürsten von Gokarṇa. — 2) श्रुतसेना einer Gattin Kṛshṇa's.

श्रुतसोम N. pr. 1) m. eines Sohnes des Bhîmasena. — 2) f. श्रा einer Gattin Kṛshṇa's Hariv. 2, 103,20.

*श्रुतादान n. = ब्रह्मवाद.

श्रुतानीक m. N. pr. eines Mannes.

श्रुतात्त m. desgl.

श्रुतान्वित Adj. *kenntnissreich, gelehrt* Bhatt. 1,1.

श्रुतामघ Adj. *bekannte —, berühmte Schätze habend.*

श्रुतायु oder °स् m. N. pr. verschiedener Männer.

श्रुतायुध m. N. pr. eines Mannes.

श्रुतायुस् m. s. u. श्रुतायु.

श्रुतार्य 1) Adj. *der Etwas* (Gen.) *gehört hat.* — 2) f. श्रा N. pr. einer Frau.

श्रुतावती f. N. pr. einer Tochter Bharadvâga's.

1. श्रुति f. 1) *das Hören, Vernehmen, Zuhören.* श्रुतिमभिनीय *thuend, als wenn er Etwas hörte,* यच्छ्रुतिं ते श्रुति: *wenn du es gehört hast,* श्रुतिं वचोऽनुगां कर् *auf die Rede hinhorchen.* — 2) *Ohr, Gehör.* — 3) *Hypotenuse, Diagonale.* — 4) *Laut, Klang, Geräusch.* — 5) in der Musik *ein Viertelton* oder *Intervall* (deren 22 angenommen werden). — 6) *Lautcomplex* (ohne Rücksicht darauf, ob es ein Wort für sich oder nur einen Bestandtheil desselben bildet). — 7) *Kunde, Nachricht,* — von (im Comp. vorangehend), *Gerücht, Sage.* श्रुतौ स्था so v. a. *nur vom Hörensagen bekannt sein,* श्रुतिभि: so v. a. *durch Weitererzählen.* — 8) *Ausspruch,* insbes. *ein überlieferter Ausspruch in heiligen Dingen,* — *über* (im Comp. vorangehend 267,21), *eine religiöse Vorschrift, ein heiliger Text.* इति श्रुते: *weil es so in der Schrift heisst,* °श्रुते: *weil — vorgeschrieben ist* oder *— gelehrt wird.* Pl. *heilige Aussprüche, die* Veda (Çiç. 14,79) und angeblich = वेदोक्तानि कर्माणि. *Der heilige Text* wird auch personificirt. — 9) *Benennung, Titel.* — 10) *Gelehrsamkeit.* Wohl nur fehlerhaft für श्रुत, wie die v. l. öfters hat. — 11) angeblich = बुद्धि. — 12) **das Mondhaus* Çravaṇâ. — 13) N. pr. einer Tochter Atri's und Gattin Kardama's.

2. श्रुति m. N. pr. eines Fürsten.

3. श्रुति f. *Lauf, Bahn.* Vgl. स्रुति.

4.*श्रुति fehlerhaft für त्रुटि.

*श्रुतिकट m. 1) *Sühne.* — 2) *Schlange.* — 3) = प्राश्चलोक् (?) oder प्राश्चल्लोक् (?).

श्रुतिकटु Adj. *hart —, unangenehm klingend.*

*श्रुतिकण्ठ m. H. an. 4,66 fehlerhaft für श्रुतिकट Zach. Beitr.

श्रुतिकीर्ति f. und श्रुतिगीता f. (Burnell, T. Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

श्रुतिगोचर Adj. (f. श्रा) 1) *für das Ohr vernehmlich* Weber, Râmat. Up. 386. — 2) *was Jmd* (Gen.) *hören darf* Bhâg. P. 1,4,25.

श्रुतिचन्द्रिका f. Titel Opp. Cat. 1.

*श्रुतिजीविका f. = धर्मसंहिता.

*श्रुतितत्पर Adj. = सकर्ण.

श्रुतितस् Adv. *auf dem Wege der geoffenbarten Lehre, in Bezug auf diese Lehre, nach der Vorschrift dieser Lehre* Âpast.

श्रुतिता f. Nom. abstr. zu 1. श्रुति 4). Vgl. उदात्तश्रुतिता u. उदात्तश्रुति.

श्रुतिदुष्ट n. *ein Vergehen gegen das Ohr, Kakophonie* Sâh. D. 3,9. 12.

श्रुतिदूषक Adj. *das Ohr verletzend* LA. 89,20.

श्रुतिद्वैध n. *das Auseinandergehen zweier Aussprüche des heiligen Textes* M. 2,14. 9,32.

श्रुतिधर Adj. *vom* (blossen) *Hören behaltend, ein gutes Gedächtniss habend.* Besser श्रुतधर, wie die v. l. hier und da hat.

*श्रुतिन् Adj. *der Etwas gehört hat.*

श्रुतिनिगादिन् Adj. = श्रुतनिगादिन् (richtiger) Suçr. 2,158,12. 160,9.

श्रुतिपथ m. 1) *Bereich des Gehörs.* °पथं गम्, प्र-आप्, आ-या *zu Ohren kommen.* — 2) *Gehörgang, Gehör.* °मधुर Adj. *angenehm zu hören* Çiç. 7,24. — 3) Pl. *Ueberlieferung.*

श्रुतिपाद m., श्रुतिपादिका f., श्रुतिपुराणसंग्रह m. und श्रुतिप्रकाशिका f. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

श्रुतिमत् Adj. 1) *Ohren habend.* — 2) *kenntnissreich, gelehrt.* v. l. gewöhnlich श्रुववत् (richtiger). — 3) *wofür es eine* Veda-*Stelle giebt, im* Veda *nachzuweisen.* Nom. abstr. °मत्त्व n. Njâjam. 8,3,2.

श्रुतिमय Adj. *der heiligen Ueberlieferung entsprechend.*

श्रुतिमार्ग m. 1) *der Weg der Ohren, eine Vermittelung durch die Ohren.* Instr. oder °मार्ग° *mittelst des Gehörs, in Folge von Erzählungen.* — 2) *Gehörgang, Gehör.* °मार्गं गम् *zu Ohren kommen.*

श्रुतिमितप्रकाशिका f. und श्रुतिमुक्ताफल n. Titel Opp. Cat. 1.

श्रुतिमुख Adj. *die heilige Ueberlieferung zum Munde habend.*

श्रुतिमूल n. *Ohrwurzel* Prâtiç. 75.

श्रुतिरञ्जनी f. (Opp. Cat. 1) und °रञ्जिनी f. (Burnell, T.) Titel.

श्रुतिवचन n. *ein Ausspruch des heiligen Textes* Vâsav. 187,1. 297,7.

*श्रुतिवर्जित Adj. *taub.*

श्रुतिविक्रायक Adj. *die heilige Schrift verkaufend* MBh. 5,38,4.

श्रुतिविवर n. *Gehörgang.*

श्रुतिवेध m. *Durchstechung des Ohrläppchens.*

श्रुतिशिरस् n. *eine Hauptstelle aus der heiligen Ueberlieferung.*

श्रुतिशील Adj. R. ed. Bomb. 2,65,2 nach dem Comm. = तत्त्वानादविभाजनशील. v. l. स्तुतिशील.

श्रुतिशीलवत् Adj. M. 3,27 schlechte Lesart für श्रुतशीलवत्.

श्रुतिसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

श्रुतिसागर m. so v. a. *der Inbegriff alles heiligen Wissens* (Vishṇu).

श्रुतिसार m. Titel zweier Werke Burnell, T.

श्रुतिसुख Adj., °द् und °सुखावह् Adj. *dem Ohre angenehm.*

श्रुतिसूक्तिमाला f. und °व्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

*श्रुतिस्फोटा f. *Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3,125.

श्रुतिस्मृत्यादितात्पर्य n. Titel Opp. Cat. 1.

श्रुतिहारिन् Adj. *das Ohr entzückend.*

श्रुतीक am Ende eines adj. Comp. von श्रुति 8).

श्रुत्कर्ण Adj. *lauschende Ohren habend.*

श्रुत्य, श्रौतिय 1) Adj. *hörenswerth, rühmlich.* — 2) n. *eine merkwürdige —, rühmliche That.*

श्रुत्यनुप्रास m. *eine best. Alliteration: das Aufeinanderfolgen von Consonanten, die an derselben Stelle des Mundes hervorgebracht werden.*

श्रुत्यर्थरत्नमाला f. Titel eines Werkes Burnell, T.

श्रुधीय n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

श्रुधीयत् Partic. etwa *widerspenstig.*

श्रुध्य n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*श्रुमत् m. N. pr. eines Mannes.

श्रुव (schlechte Schreibart für स्रुव) m. 1) *ein kleiner Löffel.* — 2) * *Opfer.*

श्रुष् (nur श्रोषन्, श्रोषत्तु und श्रौषमाण) *hören.* श्रौषमाण *willfährig, vertrauend.* — Mit आ *hören auf Jmd* (Gen.) RV. 1,86,5.

श्रुष्टि und श्रौष्टि (AV.) 1) f. a) *Willfährigkeit, Bereitwilligkeit.* श्रुष्टिं कर् *willfahren, folgen.* Instr. श्रौष्टी *willfährig, gern; ohne Zögern, rasch.* — b) *Vertrauen zu* (Gen.). — 2) Adj. *willig, gehorsam.* — 3) m. N. pr. eines Âṅgirasa. Richtig श्रुष्टि.

श्रौष्टिगु m. N. pr. eines Mannes.

श्रुष्टिमत् Adj. *willfährig, dienstfertig.*

श्रुष्टीवन् Adj. (f. °वरी) *willfährig, bereitwillig, gehorsam.*

श्रू in देवश्रू.

श्रूयमाणत्व n. *das Gehört —, Vernommenwerden.*

श्रेडि und श्रेढी f. in der Arithmetik *series, Kette.* In Dialecten सेडि.

श्रेणि (*m.) f. und श्रेणी f. 1) *eine geschlossene Reihe, Gruppe, Schaar, Schwarm* (von Bienen Spr. 7784. Çiç. 18,41), *Reihe*, so v. a. *Menge.* — 2) *eine zur Verfolgung eines bestimmten Zweckes zusammengetretene Gesellschaft, — Genossenschaft.* Ohne eine nähere Bestimmung so v. a. *Zunft, Innung, Gilde.* — 3) * *Giesskanne.* — 4) * *Obertheil.* — 5) * *Sanseviera Roxburghiana.*

श्रेणिक 1) m. a) * *Vorderzahn* Gal. — b) N. pr. eines Fürsten (= बिम्बिसार) Hem. Par. 1,22. fgg. 4,48. 6,22. — 3) f. आ *ein best. Metrum,* = श्येनिका.

श्रेणिकपुराण n. Titel eines Werkes Burnell, T. No. 678.

*श्रेणिकृत Adj. = श्रेणीकृत.

श्रेणिदत् Adj. *dessen Zähne eine Reihe bilden.*

श्रेणिबद्ध Adj. Pl. *zu einer Schaar verbunden, eine grosse Schaar bildend.*

श्रेणिमत् 1) Adj. *von einer Schaar begleitet, ein grosses Gefolge habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

श्रेणिशस् Adv. *reihenweise.*

श्रेणिस्थान n. Bez. *der drei ersten Lebensstadien eines* Ârja, *weil er in diesen im Verein mit Andern* lebt.

श्रेणी f. s. u. श्रेणि.

श्रेणीकृत Adj. *zu einer Reihe gebildet, eine geschlossene Reihe bildend, ununterbrochen* Hem. Par. 1,22.

श्रेणीबन्ध m. *das Bilden einer geschlossenen Reihe.*

श्रेणीभूत Adj. Pl. *eine geschlossene Reihe bildend* Hemâdri 1,651,9.

श्रेण्य m. N. pr. eines Fürsten, = श्रेणिक.

श्रेतर् Nom. ag. *der sich an Jmd lehnt, auf Jmd stützt, sich in Jmds* (Gen.) *Schutz begiebt* MBh. 5, 134,20, v. l. MBh. ed. Vardh. besser आश्रेतर्.

श्रेमन् m. *Auszeichnung, Vorrang* Maitr. S. 4,7,6.

श्रेय (?) n. Name eines Sâman. Vgl. श्रेयस् 4) e).

श्रेयस् 1) Adj. a) *schöner.* — b) *besser, vorzüglicher.* — c) *angesehener, vornehmer.* श्रेयान्भूयाः zu einem Fürsten gesagt 324,1. — d) *vorzüglich, ausgezeichnet.* श्रेयान् (gewöhnlich श्रेयस् ohne Rücksicht auf das Subject) — न (auch mit Wiederholung von श्रे°) *vorzüglich, nicht (vorzüglich), so v. a. besser — als* 78,11. — e) *Jmd* (Gen.) *hold, gewogen.* — f) *Heil —, Glück bringend.* — 2) m. a) *der 2te* Muhûrta. — b) *der 5te Monat.* — c) *N. pr. eines Arhant der Gaina. — 3) f. श्रेयसी Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Terminalia Chebula* oder *citrina, Clypea hernandifolia, Scindapsus officinalis,* = रास्ना, अम्बष्ठा und प्रियङ्गु Râgân. 4, 80. 6, 4. 121. 11, 222. 12, 45. Bhâvapr. 1,174. 4,27. — b) N. pr. einer Gottheit des Bodhi-Baumes. — 4) n. a) *das Bessere; eine bessere Lage, ein grösseres Glück, — Ansehen.* — b) *das Gute, bonum; Glück, Wohlfahrt, Heil.* — c) * *Erlösung.* — d) * = धर्म. — e) Name eines Sâman Ârsh. Br.

श्रेयःकेत Adj. *dessen Absehen auf Vorrang gerichtet ist.*

श्रेयस n. *Glück, Heil.* Häufiger am Ende eines Comp.

श्रेयस्क in अश्रेयस्क.

श्रेयस्कर Adj. (f. ई) 1) *besser —, ansehnlicher machend.* — 2) *Glück —, Heil bringend, heilsam.* Compar. श्रेयस्करतर.

श्रेयस्करभाष्य n. Titel eines *Commentars.*

श्रेयस्काम Adj. (f. आ) *nach Glück verlangend, dem es um seine Wohlfahrt zu thun ist.* Nom. abstr. °ता f. *das Verlangen Jmds Glück zu schaffen, — Jmd glücklich zu machen.*

श्रेयस्कृत् Adj. = श्रेयस्कर 2).

श्रेयस्त्व n. *eine höhere Stellung.*

*श्रेयांस m. N. pr. einer Arhant der Gaina.

श्रेयोऽभिकाङ्क्षिन् Adj. = श्रेयस्काम M. 4,91.

श्रेयोमय Adj. *vorzüglich.*

श्रेयोऽर्थिन् = श्रेयस्काम 181,10.

श्रेष्ठ (häufig dreisilbig zu sprechen) 1) Adj. (f. आ a) *der schönste, — von* oder *unter* (Gen.). — b) *der vorzüglichste, beste, höchste, erste, — von* oder *unter* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend), *obenan stehend in Bezug auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). n. *das Beste*, so v. a. *Hauptsache.* — c) *besser, vorzüglicher, angesehener, — als* (Abl. oder Gen.). — d) *am meisten Glück* oder *Heil bringend.* — 2) *m. a) *Fürst, König.* — b) *ein Brahmane.* — c) Bein. Kubera's. — d) N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. आ a) *Hibiscus mutabilis.* Richtig लक्ष्मी°. — b) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* — 4) *n. *Kuhmilch.*

श्रेष्ठक in भूरि°.

*श्रेष्ठकाष्ठ m. *Tectona grandis.*

श्रेष्ठतम Adj. (f. श्रा) *der allerschönste, allerbeste* u. s. w. Auch सर्वश्रेष्ठतम.

श्रेष्ठतर Adj. *besser, vorzüglicher.*

श्रेष्ठतस् Adv. *in der Weise, dass der (die, das) Beste vorangeht.*

श्रेष्ठता f. und श्रेष्ठत्व n. *Vorrang, erste Stelle, Vortrefflichkeit.*

*श्रेष्ठपाल m. N. pr. eines Fürsten.

श्रेष्ठभाज् Adj. *der beste, vorzüglichste unter* (Gen.).

श्रेष्ठयज्ञ m. *das vorzüglichste Opfer.*

श्रेष्ठयान n. *das beste zur Erkenntniss führende Vehikel* Vâgrakkh. 30,7.

श्रेष्ठवर्चस् Adj. *der machtvollste, herrlichste.*

श्रेष्ठवाच् Adj. *überaus beredt.*

*श्रेष्ठशाक n. *ein best. Gemüse.*

श्रेष्ठशोचिस् Adj. *am schönsten —, vorzüglich glänzend.*

श्रेष्ठसामन् n. *das vorzüglichste* Sâman.

श्रेष्ठसेन m. N. pr. eines Fürsten.

श्रेष्ठस्था Adj. (Nomin. n. °स्थास्) *dem Besten zukommend, — gehörend* Tândja-Br. 7,8,2.

*श्रेष्ठाम्ल n. *die Frucht der Garcinia Cambogia* Râgan. 6,126.

*श्रेष्ठाश्रम m. *das Lebensstadium des Haushalters.*

श्रेष्ठिक in भूरि°.

श्रेष्ठिन् 1) m. *a) ein Mann von Ansehen. — b) das Haupt einer Innung, — einer Zunft, Gildemeister.* — 2) f. °नी f. zu 1) *b)* Ind. St. 15,290. fg.

श्रेष्मन् *Band* in सश्रेष्मन्.

श्रेष्ठ n. *Vorrang, die erste Stelle, — unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

श्रेष्ठतम (!) Adj. *der beste unter* (Gen.).

*श्रोण्, श्रोणति (गतिचलाकर्मन्, संघाते, संघवाचिन्).

1. श्रोणी 1) Adj. (f. श्री) *lahm, claudus,* — 2) m. श्रोण (metrisch) und f. श्री *das 20ste (21ste) Mondhaus* Baudh. 3,8,25.

2.*श्रोण 1) Adj. *dressed, cooked, matured.* — 2) f. श्रा *rice-gruel.* — Richtig श्राण, श्राणा.

श्रोणकोटिकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

*श्रोणकोटिविंश m. desgl.

श्रोणापरान्त N. pr. einer Stadt. °क m. Pl. *die Bewohner dieser Stadt.*

श्रोणि (*m.) f. und श्रोणी f. 1) *Hinterbacke, Keule, Hüfte.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई. — 2) *Schenkel der* Vedi, — *eines Vierecks* Baudh. 1,15,24. Çulbas. 1,35.56. — 3) **Weg, Pfad.* — 4) श्रोणी N. pr. eines Flusses.

श्रोणिकपाल n. *Schenkelknochen.*

श्रोणिका f. = श्रोणि 1).

श्रोणितस् Adv. *aus dem Schinken.*

श्रोणिप्रतोदिन् Adj. *in den Hintern stossend.*

*श्रोणिफल n. und *°क n. *Hüfte* Râgan. 18,45.

श्रोणिमत् Adj. *starke Hinterbacken habend.* Compar. °मत्तर Maitr. S. 3,2,9 (29,14).

श्रोणिवेध m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

श्रोणिसूत्र n. 1) *Gürtel.* — 2) *Degengurt.*

श्रोणीका f. = श्रोणि 1).

*श्रोणीफल n. *Hüfte.*

श्रोणीसूत्र n. *Gürtel.*

श्रोण्य m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

श्रोत fehlerhafte Schreibart für स्रोत.

श्रोतर् (mit Acc.) und श्रोतॄ (mit Gen.) 1) Nom. ag. *hörend, Hörer, Zuhörer.* Auch als Fut. — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

श्रोतव्य 1) Adj. *zu hören, was gehört werden kann* oder *muss, hörbar, hörenswerth, dem man zuhören muss, über den man hören muss.* — 2) n. impers. *zu hören, der Augenblick zum Hören.* श्रोतव्यं कस्य वा मया *auf wen soll ich hören?*

श्रोतव्यापत्ति fehlerhaft für स्रो°.

*श्रोतस् n. 1) *Ohr.* — 2) schlechte Schreibart für स्रोतस्.

श्रोतु in सुश्रोतु und श्रोतुरति.

श्रोतुरति Adj. *Gehör schenkend.*

श्रोत्र n. 1) *Ohr.* — 2) *Gehör.*

श्रोत्रचित् Adj. *durch das Gehör geschichtet, — gesammelt.*

श्रोत्रज्ञ Adj. *durch's Ohr wahrnehmend.* Nom. abstr. °ता f. *Gehör.*

श्रोत्रतस् Adv. *am Ohre.*

श्रोत्रता f. Nom. abstr. zu श्रोत्र *Ohr.*

श्रोत्रदा Adj. *Gehör verleihend* Âpast. Çr. 17,5.

श्रोत्रनेत्रमय Adj. *aus Ohren und Augen bestehend.*

श्रोत्रपति m. *Herr des Gehörs.* Als *eine best. Form* Îçvara's Çaṃk. zu Bâdar. 4,4,18.

श्रोत्रपद्वी f. *der Bereich des Gehörs.* °वीम् उपा-या *zu Jmds* (Gen.) *Ohren kommen.*

श्रोत्रपरंपरा f. *Hörensagen* 290,18.

श्रोत्रपा Adj. *das Gehör schützend.*

श्रोत्रपालि f. *Ohrläppchen.*

श्रोत्रपुट m. dass.

श्रोत्रपेय Adj. *mit dem Ohre einzuschlürfen, hörenswerth* Megh. 13. Kathâs. 19,10.

श्रोत्रभृत् f. Bez. *bestimmter Backsteine.*

श्रोत्रमय Adj. *im Gehör bestehend, dessen Wesen das G. ist.*

श्रोत्रमार्ग m. *der Bereich des Gehörs.* °र्गं गम् *zu Jmds* (Gen.) *Ohren kommen.*

श्रोत्रमूल n. *Ohrwurzel.*

श्रोत्रवत् Adj. *mit Gehör begabt.*

श्रोत्रवर्त्मन् n. = श्रोत्रमार्ग Spr. 1060, v. l.

श्रोत्रवादिन् Adj. *zu hören geneigt, willig.*

श्रोत्रशुक्तिपुट m. *Höhlung der Ohrmuschel* Râgat. 1,24.

श्रोत्रस्पर्शिन् Adj. *in's Ohr dringend* Bhâg. P. 4, 29,47.

श्रोत्रस्विन् Adj. *ein gutes Gehör habend.*

श्रोत्रहीन Adj. *taub.*

श्रोत्रापेत Adj. dass. Kaush. Up. 3,3.

श्रोत्रिय 1) Adj. *studirt, gelehrt (in der heiligen Ueberlieferung);* m. *ein mit der heiligen Lehre vertrauter Brahmane.* मन्त्रिश्रोत्रिय *ein schriftgelehrter Minister.* — 2) m. *ein Brahmane auf der dritten Stufe, der zwischen dem* Brâhmaṇa *und* Anûkâna *steht,* Hemâdri 1,26,3.15.

*श्रोत्रियता f. und श्रोत्रियत्व n. Nom. abstr. zu श्रोत्रिय 1).

श्रोत्रियसात् Adv. mit कर् *schriftgelehrten Brahmanen schenken.*

श्रोत्रियेन्द्रिय n. *Gehörorgan.*

*श्रोथ (!) m. N. pr. eines Dieners des Sonnengottes.

श्रोमत n. *guter Ruf, Berühmtheit.* Instr. Pl. *rühmlich.*

श्रोमत n. Name von Sâman Ârsh. Br.

श्रोत 1) Adj. (f. ई und श्रा!) *a) zum Ohr in Beziehung stehend. — b) in den Worten liegend, in Worten vernommen* Kâtjapr. 10,7.8. उपमा f. *ein ausdrückliches Gleichniss;* Gegensatz आर्थी Kâtjapr. 10,1. — *c) zur heiligen Ueberlieferung —, zum* Veda *in Beziehung stehend, daselbst vorgeschrieben, damit übereinstimmend, darauf beruhend.* जन्मन् n. *die durch das* Veda-*Studium erfolgte zweite Geburt eines Brahmanen.* Subst. *ein auf dem* Veda-*Studium beruhender Makel* Hariv. 6997 (in ähnlichen Verbindungen andere Texte स्रोत्र). — 2) n. Name von Sâman Ârsh. Br.

श्रोतऋषि m. Patron. des Devabhâga.

श्रोतकल्प n. Name von Sâman Ârsh. Br.

श्रोतनृसिंहकारिका f., श्रोतपद्धति f., श्रोतपरिभाषासंग्रहवृत्ति f. (Burnell, T.), श्रोतपशुबन्धप्रयोग m. (Opp. Cat. 1), श्रोतप्रक्रिया f. (ebend.), श्रोतप्रयोग m. (Burnell, T.), श्रोतप्रश्न m. (Opp. Cat. 1) und श्रोतप्रायश्चित्त n. Titel.

श्रोतमार्ग m. *Gehör* Çiç. 14,69.

श्रोतमीमांसा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

श्रोतवर्ण n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

श्रोतर्ष 1) m. Patron. des Devabhâga. — 2) n.

Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

श्रौतश्रव m. Patron. des Çiçupâla.

श्रौतसूत्र n. *ein auf der* Çruti *beruhendes* Sûtra. °विधि m. und °व्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

श्रौतस्मार्तकर्मपद्धति f. (Conj. für °स्मार्णाकर्म°) Titel eines Werkes.

श्रौतकोम Titel eines Pariçishṭha des SV.

श्रौताएउपिछे Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*श्रौति m. Patron.

*श्रौतीय Adj. von श्रौति.

श्रौत्र 1) Adj. (f. ई) *zum Ohr in Beziehung stehend.* — 2) *n. *a) Ohr.* — *b) eine Menge von Ohren.* — *c)* Nom. abstr. zu श्रौत्रिय 1).

*श्रौत्रियक n. Nom. abstr. von श्रौत्रिय 1).

श्रौमत m. Pl. Patron. vom Sg. श्रौमत्य.

श्रौमत्य m. Patron. von श्रुमत्.

श्रौषट् Indecl. ein Opferausruf.

श्रौष्ट n. Name von Sâman. Richtig श्रौष्ट.

श्रौष्टि Adj. *folgsam.*

श्रौष्टीगव n. Name von Sâman. Richtig श्रौष्टीगव.

श्रौष्टीय n. Name eines Sâman. Eher श्रौष्टीय.

श्र्याह्व 1) m. *ein best. Baum* Kâraka 1,3 (आह्व gedr.). — 2) *n. *Lotusblüthe.*

श्लत hier und da fälschlich für श्लक्ष्ण.

श्लक्ष्ण Adj. (f. श्रा) *schlüpfrig, glatt, weich* (auch von Personen), *zart* (auch von Reden, von der Stimme u. s. w.). श्लक्ष्णम् Adv., श्लक्ष्णतर Compar.

श्लक्ष्णक 1) Adj. (f. श्लक्ष्णिका) dass. — 2) *n. *Betelnuss* Râgân. 11,242.

श्लक्ष्णता f. *Glätte* Comm. zu Njâjam. 4,1,22. Vgl. अति° u. अतिश्लक्ष्ण Nachtr. 5.

*श्लक्ष्णत्वच् m. *Bauhinia tomentosa* Râgân. 9,39.

श्लक्ष्णन n. *das Schlüpfrigmachen, Glätten.*

श्लक्ष्णय्, °यति *schlüpfrig —, weich machen, glätten, poliren.* — Mit सम् dass.

श्लक्ष्णी Adv. mit कर् dass. Âpast. Çr. 15,3,15. Comm. zu 13,17,9. Nilak. zu MBh. 3,192,14.

श्लक्ष्णीकरण n. 1) *das Glätten* Comm. zu Njâjam. 10,1,22. — 2) *Mittel zum Poliren* Âpast. Çr. 15,3,15.

श्लघ in उच्छ्लघ.

*श्लङ्क्, श्लङ्कते (गत्यर्थ).

*श्लङ्ग्, श्लङ्गति (गत्यर्थ).

श्लथ् = श्रथ् *locker —, los werden, nachgeben.* Nur Partic. श्लथत्. — Caus. श्लथयति *locker machen, lösen, erschlaffen.* — Mit आ (आश्लथते) *locker —, los werden.* — Mit वि (°श्लथमान, °श्लथत् und °श्लथित) dass.

श्लथ Adv. *locker, lose, schlaff* (304,24. Spr. 7795), *nicht fest sitzend, schwach* (in übertragener Bed.). श्लथ° Adv. Nom. abstr. °त्व n. *Schlaffheit.*

श्लथशिल Adj. *mit einem losen Steine überdeckt* (Brunnen).

श्लथसंधि Adj. *mit schwachen Gelenken.* Nom. abstr. °ता f.

श्लथाङ्ग Adj. *schlaffgliederig.* Nom. abstr. °ता f.

श्लथादर Adj. *geringe Rücksicht nehmend auf* (Loc.).

श्लथाय्, °यते *locker —, lose werden.*

श्लथी Adv. mit कर् *schlaff machen* (Çiç. 12,31), *erschlaffen* (trans.); *vermindern.*

श्लथोद्यम Adj. *geringe Bemühung verrathend, schwach widerstrebend* Spr. 4299.

*श्लनवास m. N. pr. eines Arhant.

श्लवण Adj. *lahm.* Angeblich auch = रक्तवर्णो बिन्द्वाकारस्त्वग्दोषः.

*श्लक्ष्णाभारिक Adj. *eine schwache Last tragend* u. s. w.

*श्लक्ष्णिक Adj. dass. und = श्लक्ष्णमधीते वेद् वा.

*श्लाव्, श्लावति (व्याप्ति).

श्लाघ्, श्लाघते (metrisch auch Act.) 1) *sich zu Jmd versehen, Zuversicht zu Jmd* (Dat.) *haben* 222,31. 33. — 2) *mit Zuversicht reden, grosssprechen, prahlen mit* (Karaka 1,29), *stolz sein auf* (Instr. oder Loc.). नाप्सु श्लाघमानः स्नायात् *er soll beim Baden nicht mit Kunststücken prahlen* Âpast. 1,2, 30. Baudh. 1,3,39. — 3) *Jmd* (Dat.) *etwas Angenehmes sagen, schmeicheln* Text zu Lot. de la b. l. 49,18. Bhaṭṭ. — 4) *rühmen, preisen;* mit Acc. — Caus. श्लाघयति 1) *Jmd zureden, zu beruhigen —, zu trösten suchen.* — 2) *rühmen, preisen.* — Mit उप in उपश्लाघा. — Mit सम् *grosssprechen, prahlen mit* (Instr.).

श्लाघन 1) Adj. *grosssprechend, prahlend.* — 2) n. oder f. श्रा (adj. Comp. f. श्रा) *das Rühmen, Preisen.*

श्लाघनीय Adj. *zu rühmen, zu preisen, rühmlich, rühmenswerth, ehrenwerth.* Compar. °तर, Nom. abstr. °ता f.

श्लाघा f. 1) *Grosssprecherei, Prahlerei.* — 2) *das Rühmen, Preisen.* — 3) *Ruhm, Preis.* — 4) **das zu Diensten Sein, Huldigen.* — 5) ** Verlangen, Wunsch.*

श्लाघिन् Adj. 1) *prahlend mit, eingebildet auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *hochmüthig, stolz.* — 3) *in gutem Rufe stehend, berühmt, gepriesen wegen* (im Comp. vorangehend) Çiç. 18,16. — 4) *rühmend, preisend.*

श्लाघिष्ठ Adj. *im höchsten Ansehen stehend, überaus ehrwürdig.*

श्लाघ्य Adj. = श्लाघनीय. °म् Adv., °तर Compar. (185,24), °तम Superl., °ता f. Nom. abstr.

श्लि = 1. श्रि in प्रश्लित.

*श्लिकु 1) Adj. = परवश. — 2) m. = षिङ्ग. — 3) m. n. = ज्योतिष.

श्लिष् 1) श्लिष्यति, °ते *a) sich anhängen, sich halten —, sich klammern an* (Loc., ausnahmsweise Acc.). — *b) umfangen, umarmen* Gaut. 9,30. — *c) sich zusammenfügen. — d) verschmelzen, zusammenfliessen. — e) zusammenfügen. — f)* Med. *nothwendig folgen, — sich ergeben* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,5. — 2) *श्लेषति दाहे. — 3) श्लिष्ट *a) hängend, haftend, klebend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend Gaut. 1,38); *an der Person haftend* (so v. a. *nicht auf Andere übergehend*). सर्वतः *überall anliegend* (Panzer). — *b) zusammengefügt, aneinander geschlossen, verbunden, verschlungen. — c) umfasst —, umfangen haltend;* mit Acc. — *d) umfasst, umschlungen* 290,8. Kann oft auch आश्लिष्ट sein. — *e) (in der Bedeutung zusammenfliessend) doppelsinnig.* — Caus. श्लेषयति 1) *zusammenfügen, schliessen.* श्लेषित *verbunden mit* (Instr.). — 2) **umfassen, umfangen.* — Desid. शिश्लिक्षते (Conj.) *sich anzuklammern suchen* AV. 20,134,6. — Mit आ 1) *hängen bleiben, kleben an* (Loc.), आशिश्लेष TS.), *sich klammern an* (Acc.). — 2) *dicht herantreten an* (Acc.) Arg. 6,12. — 3) *umfangen, in seine Arme schliessen.* आश्लिषत् Bhâg. P. — 4) *in Berührung kommen* Çiç. 18,35. — 5) *errathen, herausbringen* Naish. 3,69. — 6) आश्लिष्ट *a) hängen geblieben, klebend an* (Loc. Çat. Br. 4,1,1,26), *geklammert —, hängend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend Çiç. 18,6). — *b) umfangen haltend,* mit Acc. Nomin. auch statt des Verbi finiti; desgleichen आश्लिष्टवान्. — *c) umfangen, umschlungen.* — Caus. 1) *befestigen, aufkleben auf* (Loc.). — 2) *umfangen, umschliessen.* — Mit उपा 1) *umfangen* Naish. 7,7. — 2) उपाश्लिष्ट *angepackt habend,* mit Acc. — Mit समा 1) *sich klammern an* (Acc.). — 2) *umfangen, umarmen.* समाश्लिष्ट *umfangen.* — Caus. *verbinden, vereinigen* TS. — Mit उप 1) *sich anschmiegen, dicht herantreten, — an* (Acc.). — 2) उपश्लिष्ट *a) haftend an* (Loc.) Maitr. S. 3,8,5. — *b) dicht herangetreten an* (समीपम्), *in unmittelbarer Berührung stehend.* Auch *n. impers. — c) hinzugekommen zu* (Loc.). — Caus. 1) *näher bringen, dicht heranfahren* (einen Wagen). — 2) *in Verbindung bringen mit* (सह्) Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,1. — Mit नि Caus. *befestigen an, aufkleben* Âpast. Çr. 8,6,12. — Mit वि 1) *sich lösen.* — 2) *auseinander gehen, sich trennen.* — 3) *vorbeifallen* 290,4. — 4) *trennen, entfernen von* (Abl.). — 5) विश्लिष्ट *a) gelöst. — b) getrennt.* Compar. *weit auseinander ste-*

hend. — *c) der sich von seiner Partei getrennt hat.* — *d) dislocirt, verrenkt* (Glieder). — Caus. 1) *trennen,* — *von* (Abl.). — 2) *trennen von,* so v. a. *bringen um* (Instr.). — 3) विश्लेषित *a) getrennt, auseinander gerissen,* — *geflossen.* — *b) abgetrennt.* — *c) zerrissen.* — Mit प्रवि in *प्रविश्लेष. — Mit सम् 1) *sich kleben* —, *sich anheften an* (Acc. Baudh. 2,11,26), *sich anschmiegen, Jmd nahe rücken.* — 2) *umfangen, umarmen.* — 3) *in unmittelbare Beziehung bringen mit* (Instr.). — 4) संश्लिष्ट *a) angeschmiegt, fest anliegend, sich unmittelbar berührend, verbunden, vereinigt, zusammenhängend, verbunden mit* (सक्, blosser Instr., Acc. oder im Comp. vorangehend). किंचिच्छ्वीविताशया so v. a. *ein wenig Hoffnung zu leben schöpfend.* — *b) verschwommen, in einander fliessend, so dass die einzelnen Theile nicht mehr hervortreten.* — Caus. 1) *zusammenhängen* (trans.), *vereinigen, zusammenbringen, zusammenlegen* (पाणी Âpast. 2,12,12), *in Berührung bringen mit* (Instr., Loc.). संश्लेषित *vereinigt, verbunden.* — 2) *übertragen auf* (Loc.). — 3) *an sich heranziehen.* — Mit अभिसम् *sich anschmiegen* (अन्योऽन्यम्). — Caus. *fest verbinden* Maitr. S. 2,4,6 (43,18). — Mit उपसम्, उपसंश्लिष्ट *verbunden, zusammenhängend.*

*श्लिषा f. *Umarmung.*

श्लिष्टपरंपरितरूपक n. *ein best. Metapher: eine fortlaufende Kette von Doppelsinnigkeiten* Comm. zu Çiç. 17,61.

श्लिष्टरूपक n. *Doppelsinnigkeit als Metapher* 252,22.

श्लिष्टवर्त्मन् n. *das Zusammenkleben der Augenlider.*

श्लिष्टाक्षेप m. in der Rhetorik *eine durch doppelsinnige Worte an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 537.

श्लिष्टि m. N. pr. eines Sohnes des Dhruva.

श्लिष्टोक्ति f. *ein doppelsinniger Ausdruck.*

श्लीपद् n. *Elephantiasis* Karaka 6,17.

*श्लीपदप्रभव m. *der Mangobaum.*

*श्लीपदारुक् m. *Putranjiva Roxburghii.*

श्लीपदिन् Adj. *mit der Elephantiasis behaftet.*

श्लील Adj. in अश्लीलँ.

श्लेष 1) m. *a) das Heften, Kleben an* (Loc.). — *b) Vereinigung, Verbindung,* insbes. *geschlechtliche Vereinigung.* — *c) Umarmung.* — *d) das Zusammenkleben der Wörter* als rhetorische Figur, so v. a. *eine wohlklingende Verbindung von Worten* Vâmana 3,1,10. Kâvjapr. 9,10. — *e) in der Rhetorik eine durch Verbindung von Gegensätzen pikante paradoxe Situation* Vâmana 3,2,4. Beispiel Spr. 2937. — *f) Doppelsinnigkeit, Zweideutigkeit* Vâmana 4,3,7. Kâvjapr. 10,10. — *g) Augment* (in grammatischer Bed.). — 2) f. श्रा *Umarmung.*

श्लेषक Adj. *ankleben machend, Zusammenhang herstellend.*

श्लेषकवि m. *ein sich auf Doppelsinnigkeiten verstehender Dichter.* Als f. Naish. 3,69.

श्लेषण in अक्तःश्लेषण und *लोकश्लेषण.

श्लेषमय in प्रत्यक्तर°.

श्लेषार्थपदसंग्रह m. Titel eines Werkes Burnell, T.

श्लेषोक्ति f. *eine doppelsinnige Rede* Ind. St. 15, 295. 327.

श्लेषोपमा f. *ein Gleichniss mit Doppelsinnigkeiten* 248,30.

*श्लेष्मक m. = श्लेष्मन्.

*श्लेष्मकटारुक *Spucknapf.*

*श्लेष्मगुल्म m. *eine vom Phlegma herrührende Anschwellung im Unterleibe.*

*श्लेष्मघना f. 1) *Pandanus odoratissimus.* — 2) *arabischer Jasmin.*

*श्लेष्मघ्न 1) Adj. *Schleim vertreibend.* — 2) f. श्रा *eine Art Jasmin.*

*श्लेष्मघ्नी f. 1) *arabischer Jasmin.* — 2) *Cardiospermum Halicacabum.* — 3) *Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

श्लेष्मज्वर m. *ein vom Phlegma herrührendes Fieber.* °निदान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

श्लेष्मणँ 1) Adj. *a) klebrig, schleimig.* — *b) Schleim bewirkend* Karaka 1,7. — 2) *f. श्रा *eine best. Pflanze.*

श्लेष्मन् 1) m. *a) klebriger Stoff, Schleim.* — *b)* in der Medicin *einer der Grundstoffe des menschlichen Leibes, Phlegma.* — 2) n. *a) Band, Nestel.* — *b) Leim* und dgl. Âpast. — *c) die Frucht der Cordia latifolia* (nach dem Comm.) Vishnus. 54,19.

श्लेष्मपित्त n. *eine best. Krankheit* Bhâvapr. 4,59.

श्लेष्मपित्तज्वर m. *ein dem Phlegma und der Galle zugeschriebenes Fieber.*

श्लेष्मभू m. *Lunge.* Du. Karaka 1,7.

श्लेष्मल 1) Adj. (f. श्रा) *schleimig, phlegmatisch.* योनि f. *Schleimfluss.* — 2) *m. *eine best. Pflanze.*

श्लेष्मवत् Adj. *mit Bändern versehen* (Wagen).

श्लेष्मशोफ m. *eine best. Krankheit.*

*श्लेष्मसृ m. *Cordia latifolia.*

श्लेष्महर Adj. (f. श्रा) *den Schleim vertreibend* Spr. 7741.

श्लेष्मा f. = श्लेष्मन् 1) *a) Schleim* Pañcar. 1,3,33.

*श्लेष्मात m. *Cordia latifolia.*

श्लेष्मातक m. und f. (ई) dass. m. auch Bez. *der Frucht* Râgân. 11,205.

श्लेष्मातकमय Adj. *aus dem Holze der Cordia latifolia gemacht.*

श्लेष्मातुर Adj. (f. श्रा) *verschleimt* Hâsj. 27,11.

*श्लेष्माद्मा f. H. an. 3,427 fehlerhaft für श्लेष्मघ्ना; vgl. Zach. Beitr. 88.

*श्लेष्मान्तक m. = श्लेष्मातक. Vgl. *तुद्र°.

श्लेष्माश्मरी f., श्लेष्मास्राव m. und श्लेष्मोपनाह m. Bez. *verschiedener Krankheiten.*

श्लैष्मिक Adj. fehlerhaft für श्लैष्मिक.

श्लैष्मिक Adj. (f. ई und श्रा!) *zum Schleim (Phlegma) in Beziehung stehend, ihn (es) erregend* oder *besänftigend, schleimig, phlegmatisch.*

*श्लोक्, श्लोकते (संघाते, सर्जने, वर्जने). श्लोकय् s. bes.

श्लोक m. 1) *Ruf, Schall, Geräusch.* — 2) *Ruf, Nachrede.* — 3) *Strophe,* später insbes. die Anushṭubh-*Strophe, der epische* Çloka. — 4) Name eines Sâman. प्रजापतेः श्लोकानुश्लोकानि चत्वारि Ârsh. Br.

*श्लोककार m. *ein Verfasser von* Çloka.

श्लोककालनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

श्लोककृत् Adj. *Geräusch machend, laut rufend.*

श्लोकगौतम m. *der in* Çloka *sprechende* Gautama.

श्लोकचरण m. *der einzelne Vers eines* Çloka, *Stollen* S. S. S. 255,10.

श्लोकत्रय n. Titel Opp. Cat. 1.

श्लोकत्व n. Nom. abstr. zu श्लोक 3).

श्लोकद्वयव्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

श्लोकबद्ध Adj. (f. श्रा) *in* Çloka *verfasst* R. 1,2,38.

श्लोकभू Adj. *im Schall (Ruf) erscheinend* Ait. Âr. 386,14.

श्लोकय्, °यति *schallen machen* VS. — Mit उप *in Versen besingen, preisen* Mahâvîrak. 128,15. Damajantîk. 2. Comm. zu Çiç. 14,54. — Mit सम् dass.

श्लोकयत्न Adj. etwa *den Schall* (in Maasse) *spannend.*

श्लोकवार्त्तिक n. *ein metrisches* Vârttika. °कार m. *der Verfasser von solchen* V.

श्लोकस्थान n. = सूत्रस्थान.

श्लोकाभिनयन n. *eine theatralische Darstellung unter Hersagen von* Çloka S. S. S. 242.

श्लोकिन् Adj. 1) *geräuschvoll.* — 2) *in gutem Rufe stehend* Çâṅkh. Br. 17,3.

श्लोक्य Adj. 1) *geräuschvoll.* — 2) *ruhmwürdig.*

श्लोण्, श्लोणति (संघाते). अश्लोणात् in der Etymologie von श्लोणँ.

श्लोणँ Adj. (f. श्रा) *lahm* Âpast. Çr. 7,12,1. Wird auch mit डुष्टल्च् erklärt.

श्वाण्य n. *Lahmheit.* Nach dem Comm. = वग्दोष.

श्व = 2. श्वस् in श्वश्व und श्वःश्व.

श्वःकाल m. *der morgende Tag.* Loc. so v. a. *morgen.*

श्वःक्रय m. *ein am folgendem Tage geschehender Einkauf* Lâṭj. 8,4,6.

श्वःप्रभृति Adv. *vom folgenden Tage an* Kâtj. Çr. 15,1,8.

श्वकर्ण m. *Hundeohr.* Vgl. श्वाकर्ण.

श्वकिष्किन् Adj. Bez. von Unholden.

श्वक्रीडिन् Adj. *Hunde zum Vergnügen haltend.*

श्वखरोष्ट्र n. Sg. *Hund, Esel und Kamel.*

श्वगण m. *ein Rudel Hunde.*

श्वगणिक Adj. (* f. ई) *mit einem Rudel Hunden umherziehend.*

श्वगणिन् Adj. dass.; m. *Koppelführer* Kâṇḍak. 20,5.

श्वगर्दभ n. Sg. *Hunde und Esel* M. 10,15. °पति m. *Besitzer von Hunden und Eseln* Bhâg. P. 5, 26,24.

श्वग्रह (Conj. für स्वग्रह) m. *ein best. Dämon, durch den Kinder besessen werden.*

श्वघ्निन् m. *ein gewerbmässiger Spieler.*

*श्वङ्क, श्वङ्कते (गत्यर्थ, सर्पे).

*श्वङ्ग, श्वङ्गति (गतौ, सर्पणे, व्रजे, सर्पि).

*श्वच्, श्वचते (गतौ). Vgl. श्वञ्च्.

श्वचक्र n. *das Kapitel über Hunde.*

*श्वचण्डाल n. *Hund und Kaṇḍâla.*

श्वचर्या f. *ein Hundeleben* MBh. 13,101,15.

*श्वचिल्ली f. *eine best. Gemüsepflanze,* = प्रुनकचिल्ली Râǵan. 7,129.

*श्वञ्ज्, श्वञ्जते.

श्वञ्जाघनी f. *Hundeschwanz* MBh. 5,141,57.

श्वञ्जीवन Adj. *Hunde züchtend.*

*श्वञ्जीविका f. *ein Hundeleben,* so v. a. *Dienst.*

श्वञ्जीविन् m. *Hundezüchter* Vishṇus. 51,15.

श्वञ्च्, श्वञ्चते *sich aufthun für* (Dat.), *in die offenen Arme aufnehmen.* Vom Simplex nur शश्वञ्चे. — Caus. श्वञ्चयति *sich aufthun machen, öffnen.* — Mit उद् *sich aufthun.*

*श्वञ्ज्, श्वञ्जते = श्वञ्ज्.

*श्वठ्, श्वाठयति (संस्कारगत्योः, असंस्कारगत्योः, गत्यसंस्कृतसंस्कृते).

*श्वठ P. 6,1,216.

*श्वण्ठ्, श्वण्ठयति = श्वठ्.

*श्वदंष्ट्रक m. *Tribulus lanuginosus* Râǵan. 4,40.

श्वदंष्ट्रा f. *Asteracantha longifolia* Karaka 6,1.

श्वदंष्ट्रिन् m. *ein best. auf dem Trocknen lebendes Thier.*

*श्वदयित n. *Knochen.*

श्वदृति m. *Hundebalg.*

*श्वधूर्त m. *Schakal.*

1. श्वन् 1) m. *a) Hund.* — *b) *ein zum Aufbau eines Hauses besonders zugerichteter Platz.* — 2) f. श्वनी *a) Hündin.* — *b) *Beninkasa cerifera.*

2. श्वन् in ऋज्रिश्वन्, दुर्गृभिश्वन् und मातरिश्वन्.

श्वनकुल n. Sg. *Hund und Ichneumon.*

श्वनिन् Adj. *Hunde haltend, — führend.* Vgl. श्वनी.

*श्वनिश n. und *श्वनिशा f. *eine Nacht, in der die Hunde heulen u. s. w.*

श्वनी m. *Hundeführer* Maitr. S. 2,9,5 (124,8).

श्वन्वत् Adj. f. °न्वती als Beiw. einer Klasse von Apsaras.

श्वप m. *Besitzer von Hunden.*

श्वपक fehlerhaft für श्वपच.

श्वपच् m. = श्वपच. Nur श्वपचाम् zu belegen.

श्वपच 1) m. *eine best. verachtete Menschenklasse* (*Hunde kochend*), oft den Kaṇḍâla gleichgesetzt. — 2) f. आ und ई f. zu 1).

श्वपचत्व n. Nom. abstr. zu श्वपच 1).

श्वपति m. *Herr —, Besitzer von Hunden* Maitr. S. 2,9,5 (124,8).

श्वपद् m. *ein reissendes Thier* Âpast. Çr. 9,17,5.

श्वपद् n. *Hundepfote* (als Brandmal).

श्वपाक 1) m. = श्वपच 1) Baudh. — 2) f. ई = श्वपच 2).

श्वपाद् m. = श्वपद्.

श्वपुच्छ् n. 1) *Hunderuthe.* — 2) *Hemionitis cordifolia* Râǵan. 4,38. — Vgl. श्वापुच्छ्.

श्वपोषक m. *Hundefütterer, Jagdknecht* Kâd. 110, 16 (198,14).

*श्वफल m. *Citronenbaum.*

श्वफल्क m. N. pr. eines Sohnes des Vṛshṇi.

श्वबाल m. schlechte Schreibart für श्ववाल.

श्वभक्त und श्वभक्ष्य Adj. *Hundefleisch geniessend.*

*श्वभोजु m. *Schakal.*

श्वभोजन 1) n. *eine Speise der Hunde,* Bez. *des Körpers.* — 2) m. *eine best. Hölle.*

श्वभ्र 1) m. n. *Erdspalte, Loch, Grube.* — 2) m. *a) Hölle* und auch *eine best. Hölle.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Vasudeva. — β) eines Fürsten von Kampanâ.

श्वभ्रपति m. wohl *Höllenfürst.*

*श्वभ्र्, °यति (गत्याम्, कृच्छ्रजीवने, बिले, तङ्के). श्वभ्रित *löcherig.*

श्वभ्रवत् 1) Adj. *löcherig* (ein Boden). — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses.

श्वभ्रीय्, °यति *für eine Grube halten.*

श्वमांस n. *Hundefleisch.*

श्वमुख m. Pl. N. pr. eines Volkes.

श्वयथ m. *das Schwellen.*

श्वयथु m. *Anschwellung, Aufgedunsenheit.*

श्वयथुमत् Adj. *an Anschwellungen leidend* Karaka 6,12.

*श्वयन n. *das Schwellen.*

श्वयातु m. *eine Art von Gespenstern.*

*श्वयोचि m. oder f. *eine best. Krankheit.*

*श्वयूथ n. *Hundeschaar.*

*श्वर्त्, श्वर्तति (गत्याम्, कृच्छ्रजीवने).

श्वल्, *श्वलति (आप्रागमने) Suçr.

*श्वलिक्कु Adj. (Nomin. °लिट्) *wie ein Hund lekkend.*

*श्वलेख्य Adj. *was ein Hund auszulecken vermag* (von einem Brunnen mit wenig Wasser).

*श्वल्क्, श्वल्कयति (परिभाषणे, भाषणे).

*श्वल्ल्, श्वल्लति = श्वल्.

श्ववत् Adj. *Hunde besitzend, — haltend* Vasishṭha 14,11.

श्ववर्त m. *ein best. Wurm* AV. 9,4,16, v. l. für शवर्त.

श्ववाल m. *Hundehaar* Kathâs. 49,19.

श्वविष्ठा f. *Hundekoth.*

1. श्ववृत्ति f. *Hundeleben,* Bez. *des Dienstes.*

2. श्ववृत्ति Adj. *von Hunden lebend.*

श्ववृत्तिन् Adj. dass.

*श्वव्याघ्र m. *Jagdleopard.*

*श्वशीर्ष Adj. *einen Hundskopf habend.*

श्वश्रु 1) m. *Schwäher, Schwiegervater.* Du. und Pl. *die Schwiegereltern;* Pl. auch st. des Sg. — 2) *f. (wohl ई) = श्वाश्वी.

श्वश्रुक m. *ein lieber* oder *armer Schwäher.*

श्वश्रुरीय Adj. (f. आ) *zum Schwäher in Beziehung stehend.*

श्वश्रुर्य m. *ein Bruder des Mannes* oder *der Frau, Schwager.*

श्वश्वी f. *Schwieger, Schwiegermutter.* Pl. *die Schwieger und die übrigen Frauen des Schwähers.*

*श्वश्वश्रुरौ und श्वश्वश्रुराम् *die Schwiegereltern,* श्वश्वश्रुषे *Schwiegermutter und Schwiegertochter* 135,18. Spr. 7834. श्वश्रूश्रुषाधनसंवाद m. Titel Burnell, T.

श्वःश्रेयस n. *fortschreitende Verbesserung der Lage u. s. w.*

श्वःश्व n. *das Verschieben auf morgen.*

1. श्वस्, श्वसिति (episch auch °श्वसति!, श्वस st. श्वसिहि und Med.) 1) *blasen, zischen, sausen, schnaufen.* — 2) *athmen.* श्वसान *athmend,* so v. a. *nur eben lebend.* — 3) *seufzen, aufseufzen.* — 4) श्वसित so v. a. *aufgelebt.* — Caus. श्वासयति *schweren Athem machen.* — श्वासिता R. 2,84,18 fehlerhaft

für स्वाशिता. — Intens. शाश्वसत् *schnaubend* Maitr. S. 4,2,3. — Mit अनु 1) *einathmen* Amrtab. Up. 12. — 2) *fortwährend athmen.* — Mit अप, °श्वसिति als Erklärung von अपानिति. — Mit अभि 1) *herblasen, hersausen.* — 2) *zischen, pfeifen.* — 3) *stöhnen.* — Mit अव in अवश्वसे. — Mit आ 1) *aufathmen, sich erholen, sich beruhigen, gutes Muths werden, — sein.* — 2) *Vertrauen haben zu* (Loc.). — 3) आश्वस्त (Kâç. zu P. 7,2,116) und *आश्वसित *erholt, zu sich gekommen, gutes Muths geworden.* — Caus. *Jmd zu Athem kommen —, sich erholen lassen, beruhigen, trösten.* — Mit पर्या *aufathmen, sich erholen, sich beruhigen.* पर्याश्वस्त *erholt, beruhigt.* — Caus. *Jmd zu Athem kommen —, sich erholen lassen, beruhigen.* Med. metrisch. — Mit प्रा Caus. *beruhigen, trösten.* — Mit प्रत्या *wieder zu Athem kommen, sich wieder erholen.* प्रत्याश्वस्त *wieder zu Athem gekommen, wieder erholt.* — Caus. *beruhigen, trösten.* — Mit समा 1) *aufathmen, sich erholen, sich beruhigen, gutes Muths werden.* — 2) *sich verlassen auf Jmd* (Loc.). — 3) समाश्वस्त *a) erholt, beruhigt. — b) voller Vertrauen.* — Caus. *Jmd zu Athem kommen —, sich erholen lassen, beruhigen, trösten.* — Mit उद् 1) *aufzischen, aufschnaufen.* — 2) *aufathmen, ausschnaufen, — von* (Abl.), so v. a. *inne halten* (Gobh. 4,5,8). अनुच्छ्वस्य *in einem Athem.* — 3) *ausathmen.* — 4) *athmen* überh. — 5) *aufathmen,* so v. a. *sich wieder erholen* Vikramâṅkaḱ. 18,87. Çiç. 18,58 (उच्छ्वास zu lesen). — 6) *aufseufzen.* — 7) *sich heben.* — 8) *sich lösen, — von* (Abl.). — 9) *sich öffnen, aufblühen* Çiç. 11,15. — 10) उच्छ्वस्त *beruhigt.* — 11) उच्छ्वसित *a) beruhigt. — b) erfrischt, erquickt* Megh. 42. 97. Vâsav. 159,3. — *c) gehoben, emporgerichtet, geschwollen* Çiç. 10,51. — *d) weit geöffnet* (Augen), *aufgeblüht.* — *e) gelöst, aufgegangen* (Band, Gewand) Kumâras. 8,4. Çukas. 2,54. — Caus. 1) *aufathmen lassen, beleben, erfrischen.* — 2) *in die Höhe heben.* — 3) *zerreissen* Megh. 58. — 4) *unterbrechen* Megh. 69, v. l. — 5) *zu einer Unterbrechung veranlassen, veranlassen von Etwas abzustehen* Megh. 69. — Mit प्रोद् *schnaufen, heftig athmen.* — Mit समुद् 1) *Athem holen, aufathmen, sich erholen.* — 2) *tief aufseufzen.* समुच्छ्वसित n. impers. — 3) *hervorspriessen* Çiç. 13,58. — Caus. *in die Höhe heben, schwellen machen.* — Mit उप in उपश्वस् (die richtige Bed. im Nachtr. 3). — Caus. *mit Brausen erfüllen.* — Mit नि 1) *zischen, schnaufen.* — 2) *aufseufzen* Naish. 6,5. — Vgl. निःश्वसित. — Mit विनि 1) *zischen, schnaufen.* — 2) *aufseufzen.* — Mit निस् 1) *zischen, schnaufen.* — 2) *aushauchen.* — 3) *einathmen.* — 4) *aufseufzen.* — Mit अतिनिस् *heftig aufseufzen.* — Mit विनिस् 1) *zischen, schnaufen.* — 2) *aufseufzen* 50,29. — Mit परा *vertrauen auf* (Loc.). — Mit प्र *einathmen.* — Caus. 1) *athmen machen.* — 2) *beruhigen, trösten.* — Mit अभिप्र *anblasen,* mit Acc. — Mit वि *Zuversicht —, Vertrauen —, kein Arges haben, unbesorgt sein, vertrauen auf Jmd* (Loc., Gen. oder Acc.) oder *Etwas* (Loc. Çiç. 16,54). विश्वस्त und विश्वसित (nur Bhâg. P.) *voller Vertrauen, kein Arges habend, unbesorgt, Jmd* (Gen.) *vertrauend.* विश्वस्तम् Adv. — Caus. *Jmds Vertrauen gewinnen, Jmd Vertrauen einflössen;* mit Acc. — Desid. vom Caus. विशिश्वासयिषति *Jmd* (Acc.) *Vertrauen einzuflössen suchen* Bhaṭṭ. — Mit अतिवि *grosses* (*zu grosses*) *Vertrauen haben, — zu* (Loc. oder Acc.). अतिविश्वस्त *grosses Vertrauen habend.* — Mit अभिवि Caus. *Jmds Vertrauen gewinnen, Jmd Vertrauen einflössen;* mit Acc. — Mit परिवि, परिविश्वस्त *voller Vertrauen, kein Arges habend, unbesorgt.* — Caus. *beruhigen, trösten.*

2. श्वस्, प्रुश्वस् Adv. *morgen, folgenden Tags.* Wiederholt *von Tag zu Tag, immer weiter.* श्वो भूते *am morgenden Tage, am folgenden Tage.* Vgl. श्वोभूत.

श्वसथ m. *das Blasen, Zischen, Schnaufen.*

श्वसन 1) Adj. *a) blasend, zischend, schnaufend.* — *b) schwer athmend.* — 2) m. *a) Wind* (auch in medicinischem Sinne), *der Gott des Windes.* Unter den Vasu als Sohn der Çvâsâ. — *b) Vanguiera spinosa* Karaka 7,1. — *c)* श्वसन N. pr. eines Schlangendämons Suparṇ. 23,3. — 3) n. *a) das Zischen* (einer Schlange) Çiç. 20,45. — *b) heftiges, hörbares Athmen; das Athmen, Athem* überhaupt. — *c) das Sichräuspern.* — *d) das Seufzen, Seufzer* 300, 26. — *e) Gefühl,* d. i. *was da gefühlt wird.* — समाततेन श्वसनेन MBh. 8,4205 fehlerhaft für तमाततेनेषुसनेन.

श्वसनमनोग Adj. *schnell wie der Wind oder der Gedanke* Varâh. Jogaj. 6,25.

श्वसनरन्ध्र n. *Nasenloch.*

*श्वसनवत् Adj. *schnaubend, zischend* Sâj. zu ṚV. 1,140,10.

श्वसनसमीरण m. *Athem* Çiç. 17,6.

श्वसनाशन m. *Schlange.*

*श्वसनेश्वर m. *Terminalia Arunja.*

*श्वसनोत्सुक m. *Schlange.*

श्वसय (!) Adj. Kauç. 107.

श्वसित 1) Adj. s. u. 1. श्वस्. — 2) n. *das Athmen, Athem* Çiç. 6,23. Auch Pl.

श्वसीवत् Adj. nach Sâj. = श्वसनवत् *schnaubend, zischend.*

°श्वसुत oder *श्वसुन m. *Conyza lacera.*

*श्वसृगाल n. Sg. *Hund und Schakal* Pat. zu P. 2,4,12, Vartt. 2.

श्वस्तन 1) Adj. *zum andern Morgen in Beziehung stehend, morgend.* श्वस्तने ऽह्नि Kâd. 2,62, 10 (75,10). — 2) f. श्वस्तनी f. *der Charakter* (तृ) *des als Futurum fungirenden Nom. ag.* und *dies Tempus selbst.* — 3) *ein Morgen, ein folgender Tag* Maitr. S. 1,5,12 (81,5).

श्वस्तनवत् Adj. *eine Zukunft habend.*

श्वस्तनिक in अश्वस्तनिक.

*श्वस्त्य Adj. = श्वस्तन 1).

श्वःसुत्या f. *der Vortag der Sutjâ-Feier.* स्वर्गस्य लोकस्य *das Vorfest der Soma-Feier, die zum Himmel hilft.*

श्वःस्तोत्रिय m. *der Stotrija des folgenden Tages.*

*श्वह्नान anzunehmen für *शीवह्नान.

श्वा (oder श्वि), श्वयति *anschwellen* Çat. Br. 4,2, 1,11. Aor. अश्वात् (Çat. Br. 10,6,5,7), अश्वयीत् (Hem. Par. 3,97) und अशिश्वयीत् (Bhaṭṭ.). Pass. प्लूयते *anschwellen* Karaka 1,18. प्लून *geschwollen, aufgedunsen.* — *Caus. Aor. अप्लूशवत् und अशिश्वयत्. — *Desid. vom Caus. प्लुशावयिषति und शिश्वाययिषति. — Intens. *शोश्लूयते und शेश्वीयते (Bhaṭṭ.) *heftig anschwellen.* — Mit उद् 1) *aufschwellen* Çaṁk. zu Bâdar. 4,2,13 (उच्छ्वयति zu lesen). — 2) उच्छून *a) aufgeschwollen. — b) an Umfang gewonnen, verstärkt.* — Mit प्र, प्रश्लूयते *aufschwellen* Karaka 1,15. प्रश्लून *aufgeschwollen.* — Mit वि *anschwellen.* — Mit सम्, संश्लून *aufgeschwollen, aufgedunsen.*

*श्वाकर्ण Adj. oder m. Vgl. श्वकर्ण.

*श्वाकुन्द Adj. oder m.

*श्वागणिक Adj. (f. ई) = श्वगणिक.

श्वाघ्र n. *Hunderuthe.*

श्वाजिन n. *Hundefell* Âpast.

*श्वात्र, श्वात्रति (गतिकर्मन्).

श्वात्र 1) Adj. (f. श्वा *schmackhaft, angenehm zu geniessen.* Nach dem Comm. = क्षिप्र oder मित्र, *श्वात्रम् Adv. = क्षिप्रम्. — 2) n. *eine schmackhafte Speise, ein solcher Trank, ein guter Bissen, Lockspeise.* Nach Nigh. = घृत.

श्वात्रभाज् Adj. *schmackhaft, zuträglich zu essen.*

(श्वात्र्य) श्वात्रिय Adj. (f. श्वा) *schmackhaft.*

श्वाद् m. = श्वपाक 1).

*श्वादंष्ट्र Adj. oder m.

*श्वादंष्ट्रि m. Patron.

*श्वादत्त Adj. oder m.

श्वान 1) m. *Hund.* — 2) f. ई *Hündin* Harshaṅ. 192,14.

*श्वानचिल्लिका f. *eine best. Gemüsepflanze.*

श्वानल m. N. pr. einer Verkörperung Garuḍa's Ind. St. 14,100. 136.

श्वान्त Adj. etwa *ruhig, friedlich, zutraulich.*

श्वापद् m. = श्वापद् 1) AV. 11,10,8.

श्वापद् 1) m. n. *ein reissendes Thier.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. स्वापद् gedr. — 3) *Adj. = शौवापद.

*श्वापाकक Adj. von श्वपाक.

*श्वापुच्छ Adj. oder m. Vgl. श्वपुच्छ.

*श्वाफल्क m. Patron. von श्वफल्क.

श्वाफल्कि m. desgl.

*श्वाभस्त्र Adj. von श्वाभस्त्रि.

*श्वाभस्त्रि m. Patron.

*श्वायूथिक Adj. von श्वयूथ.

*श्वावराक् Adj. oder m.

*श्वावराकिका f. *die Feindschaft zwischen Hund und Eber.*

श्वाविच्कलित Adj. *mit Stacheln des Stachelschweins bespickt.*

*श्वाविदर्त m. *die Höhle eines Stachelschweins.*

*श्वाविदर्तीय Adj. von श्वाविदर्त.

श्वाविद्रोमन् n. *der Stachel eines Stachelschweins.*

श्वाविध् f. (Nomin. °वित्) *Stachelschwein* Râǵan. 19,50. AV. 5,13,9. Maitr. S. 3,14,14. Âpast. (श्वाविट् fehlerhaft). Vasishṭha 14,39.

श्वाविल्लोमन् n. = श्वाविद्रोमन्.

श्वाविल्लोमापनयन n. und श्वाविल्लोमापक् m. N. pr. eines Tîrtha.

श्वाश्वुर 1) Adj. (f. ई) *dem Schwäher gehörig.* — 2) *m. Pl. = श्वाश्वुरैर्यूनप्रक्काक्षाः.

*श्वाश्वुरि m. *ein Sohn des Schwagers.*

श्वाश्वुर्य m. Kathâs. 80,22.24 fehlerhaft für श्वश्वुर्य.

*श्वाश्व m. Bein. Bhairava's.

श्वास 1) m. *a) Gezisch, Geschnauf.* — 2) *das Athmen, Athemzug, Athem* R. Gorr. 2,28,14. Als Zeitmaass = प्राण, श्वसु Kâraṇḍ. 72,7. — *c) das Einathmen.* — *d) der Hauch* bei der Aussprache der dumpfen Consonanten u. s. w. ṚV. Prât. Einl. 6. 13,2. 14,8. — *e) das Seufzen, Seufzer.* — *f) Athembeschwerden, Asthma* Hemâdri 1,778,19. — 2) f. श्वा N. pr. *der Mutter des Windgottes.*

श्वासकासिन् Adj. *asthmatisch und mit Husten behaftet* Hemâdri 1,778,20.

*श्वासकुठार m. *ein best. sicher wirkendes Mittel gegen Asthma* Mat. med. 45. Bhâvapr. 3,35. 4,89.

श्वासता f. Nom. abstr. zu श्वास 1) *d).*

श्वासशेष Adj. (f. श्वा) *nur noch im Athmen bestehend.*

श्वासकिक्किन् Adj. *am Asthma und am Schlucken leidend* Karaka 6,19.

*श्वासकेति f. *Schlaf, Schläfrigkeit.*

श्वासाकुल Adj. *ausser Athem* Kampaka 475.

श्वासानिल m. *Athem.*

*श्वासारि m. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

श्वासिक Adj. *wie beim Asthma stattfindend,* — *erfolgend* Karaka 3,5.

श्वासिन् 1) Adj. *a) zischend.* — *b) keuchend, asthmatisch.* — *c) mit einem Hauch gesprochen, adspirirt.* — 2) *m. *Wind.*

श्वाहि m. N. pr. eines Sohnes des Vṛginavant.

श्वि s. श्वा.

श्विक्क m. Pl. N. pr. eines Volkes.

1. श्वित्, श्वेतते (zu belegen in der älteren Sprache nur श्वितान्, श्वश्वेत्, श्वश्वितन् und शिशिश्वितत्) *weiss —, licht —, hell sein.* श्वेतमान Mâlatîm. 40,1 (95,7). Mahâvîraṅ. 39,17. — Mit श्रव *herleuchten.* — Mit वि *hell sein, strahlen.*

2. श्वित् in उद्श्वित् und सूर्यश्वित्.

श्वितीचि, श्वित्र und (श्वित्य) श्वित्रिश्व Adj. *weisslich.*

*श्वित्य m. N. pr. eines Mannes Nîlak. zu MBh. 7,55,50.

श्वित्यञ्च् Adj. (f. श्वितीची) *weisslich.*

श्वित्र 1) Adj. *a) weisslich, weiss.* — *b) mit dem weissen Aussatz behaftet.* — 2) m. *ein best. Hausthier* oder überh. *ein weisses Thier.* — 3) m. n. *der weisse Aussatz* Comm. zu Âpast. Çr. 5,24,4. — 4) *f. श्वित्रा N. pr. einer Frau.

श्वित्रक Adj. (f. °त्रिका) *mit dem weissen Aussatz behaftet.*

*श्वित्रघ्नी f. *Tragia involucrata.*

श्वित्रिन् Adj. *mit dem weissen Aussatz behaftet* Gaut.

श्वित्रोपकाश Adj. *weisslich aussehend* Âpast. Çr. 10,22,4.

(श्वित्य) श्वित्रिश्व ṚV. 1,33,15 nach Sâj. m. Metron. von श्वित्रा.

श्विन्द्, श्विन्दते *weiss sein.* Nur शिश्विन्दे Harshaṅ. 441,7.

श्वेत 1) Adj. (f. श्वेता und *श्वेनी) *weiss, licht.* पर्वत m. *Schneeberg,* कटाक्ष m. *ein best. Seitenblick* (neben श्याम und श्वेतश्याम) S. S. S. 245. fg. — 2) m. *a) ein weisses Ross, Schimmel.* — *b) *Otterköpfchen.* — *c) *eine weisse Wolke.* — *d) *der Planet Venus.* — *e) ein best. Komet.* — *f) * = जीवक (wohl *eine best. Pflanze*). — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) eines Daitja. — δ) eines Muni. — ε) einer Incarnation Çiva's und eines Schülers dieses Çveta. — ζ) eines Râǵarshi. — η) eines Sohnes des Fürsten Sudeva. — ϑ) eines Heerführers. — ι) eines Sohnes des Vapushmant. — κ) eines Lehrers. — λ) eines Weltelephanten. — μ) eines Berges Hemâdri 1,374,11. — ν) eines Dvîpa, = श्वेतद्वीप. — 3) f. श्वेता *a) eine der 7 Zungen* Agni's Gṛihâs. 1,21. 23. — *b) *Otterköpfchen.* — *c)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen und Commentatoren *eine weisse Bignonia, Boerhavia procumbens, Birke, Achyranthes atropurpurea* u. s. w. Râǵan. 3,76. 4,33. 5,37. 8,111. — *d) *Zucker* Râǵan. 14,99. — *e) *Tabaschir* Râǵan. 6,188. — *f) *Alaun* Râǵan. 13,119. — *g)* mystische Bez. *des Lautes* स. — *h)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Mutter des Weltelephanten Çveta oder Çaṅkha. — γ) einer Fürstin. — 4) n. *a) das Weisse im Auge.* — *b) das Weisswerden der Haare.* — *c) *Silber* Çâçvata 630. — *d) *Buttermilch und Wasser zu gleichen Theilen gemischt.*

श्वेतक 1) Adj. *weisslich, weiss.* Als Bez. *der 7ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) *m. *a) Otterköpfchen.* — *b)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) *n. *Silber* Râǵan. 13,14.

श्वेतकण्ठन् Adj. *weisshalsig* (Krug) Hariv. 2, 50,72.

*श्वेतकन्दा f. *Aconit* Râǵan. 6,136.

श्वेतकपोत m. 1) *eine Mausart.* — 2) *eine Schlangenart.*

श्वेतकर्ण m. N. pr. eines Sohnes des Satjakarṇa.

श्वेतकल्प m. *eine best. Weltperiode* Hemâdri 1, 535,17.

श्वेतकाक m. *eine weisse Krähe,* so v. a. *etwas ganz Aussergewöhnliches* Kautukas.

श्वेतकाकीय Adj. *einer weissen Krähe entsprechend,* so v. a. *ganz ungewöhnlich, unerhört.*

*श्वेतकाण्डा f. *weisses Dûrvâ-Gras* Râǵan. 8,111.

श्वेतकापोती f. *eine best. Pflanze.*

*श्वेतकाम्बोजी f. *eine weisse Abart von Abrus precatorius* Râǵan. 3,103.

श्वेतकि m. N. pr. eines alten Fürsten.

*श्वेतकिणिका f. *ein best. Baum* Râǵan. 9,152.

*श्वेतकुक्षि m. *ein best. Fisch* Râǵan. 17,53.

*श्वेतकुञ्जर m. Bein. Airâvata's, des *Elephanten* Indra's.

*श्वेतकुश m. *weisses* Kuça-*Gras.*

1. श्वेतकुष्ठ n. *der weisse Aussatz.*

2. श्वेतकुष्ठ Adj. *mit dem weissen Aussatz behaftet.* Nom. abstr. °त्व n.

श्वेतकृष्णा f. *ein best. giftiges Insect.*

श्वेतकेतु m. 1) N. pr. verschiedener Männer Âpast. — 2) *ein best. Komet.* — 3) **ein Gina* Gal.

**श्वेतकेश* m. *eine roth blühende Moringa.*

**श्वेतकोल* und **°क m. *Cyprinus Sophore.*

**श्वेतखदिर* m. *weiss blühender* Khadira Râgân. 8,25.

श्वेतगङ्गा f. N. pr. eines Flusses Kâd. 146,19 (238,10).

**श्वेतगरुत्* m. *Gans.*

श्वेतगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Titel Burnell, T.

**श्वेतगुञ्जा* f. *eine weisse Abart von Abrus precatorius* Râgân. 3,103.

श्वेतगुणावत्त् Adj. *mit der Eigenschaft der weissen Farbe versehen.*

**श्वेतगोकर्णी* f. *Clitoria ternatea.*

श्वेतगोधूम m. *eine Art Weizen* Vâsav. 192,3.

**श्वेतघण्टा* f. *eine best. Pflanze,* = नागदन्ती Râgân. 5,84.

श्वेतघण्टी f. in **मह्या°*.

श्वेतचन्दन n. *weisser Sandel* Râgân. 12,6.

श्वेतचम्पक m. *eine Art* Kampaka.

श्वेतचरण n. *ein best. Vogel.*

**श्वेतचिल्लिका* f. und **°चिल्ली* f. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 7,127.

श्वेतच्छत्र n. *ein weisser Sonnenschirm.*

श्वेतच्छत्रायँ *einem weissen Sonnenschirme gleichen.* °यित Adj. Vikramâñkaṁ. 18,56.

श्वेतच्छत्रिन् Adj. *mit einem weissen Sonnenschirm versehen* Âpast. Çr. 18,7.

**श्वेतच्छद* m. 1) *Gans.* — 2) *eine best. Pflanze.*

श्वेतजल N. pr. eines Sees VP.² 2,112.

**श्वेतजीरक* m. *weisser Kümmel* Râgân. 6,59.

**श्वेतटङ्कण* n. *eine Art Borax* Râgân. 6,244.

श्वेततन्त्री f. *ein best. Saiteninstrument* S.S.S. 185.

श्वेततपस् m. N. pr. eines Mannes.

श्वेततर m. Pl. *eine best. Schule.*

**श्वेतदूर्वा* f. *weisses Dûrvâ-Gras* Râgân. 8,111. Bhâvapr. 1,211.

°श्वेतद्युति m. *der Mond.*

**श्वेतद्रुम* m. *Crataeva Roxburghii* Râgân. 9,143.

**श्वेतद्विप* m. Bein. Airâvata's, des *Elephanten* Indra's.

श्वेतद्वीप m. n. N. pr. 1) einer mythischen *Insel* der Seligen Vâsav. 214,3. — 2) einer heiligen Localität bei Kâçî.

श्वेतद्वीपायँ, °यते *der weissen Insel gleichen* Harshaṁ. 41,6.

**श्वेतधातु* m. 1) *weisse Kreide* Râgân. 13,132. — 2) *Opal* oder *Chalcedon.*

**श्वेतधामन्* m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer.* — 3) *Os sepiae.* — 4) *Achyranthes atropurpurea.* — 5) *eine weiss blühende Clitoria ternatea.*

श्वेतनी f. *das Hellwerden, Morgenroth.*

श्वेतनामन् m. *Clitoria ternatea.*

श्वेतनील 1) Adj. *weisslich schwarz* Garbe zu Râgân. 13,185. — 2) *m. *Wolke.*

श्वेतन्यङ्ग Adj. *mit einem weissen Mal* Âpast. Çr. 8,19,3.

श्वेतपक्ष Adj. *weiss geflügelt.*

श्वेतपट m. N. pr. 1) eines Gaina-Lehrers. — 2) Pl. einer Gaina-Secte Harshaṁ. 204,4. Ind. Antiq. 7,37.

**श्वेतपत्र* 1) m. *Gans.* — 2) f. आ *ein best. Baum* Râgân. 9,134.

**श्वेतपत्ररथ* m. Bein. Brahman's.

श्वेतपद्म n. *eine weisse Lotusblüthe* Râgân. 10,182.

श्वेतपर्ण 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) *f. आ *Pistia Stratiotes.*

**श्वेतपर्णास* m. *weisses Basilicum.*

श्वेतपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

**श्वेतपाकी* f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht.*

**श्वेतपाटला* f. *eine weiss blühende Bignonia.*

**श्वेतपाद्* m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

**श्वेतपिङ्ग* m. *Löwe.*

**श्वेतपिङ्गल* 1) Adj. *rothgelb.* — 2) m. *Löwe.*

**श्वेतपिङ्गलक* m. *Löwe.*

**श्वेतपिण्डीतक* m. *ein best. Baum* Râgân. 9,147.

**श्वेतपुङ्खा* f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,74.

1. श्वेतपुष्प n. *eine weisse Blüthe.*

2. श्वेतपुष्प 1) Adj. (f. ई) *weiss blühend.* — 2) *m. *Vitex Negundo.* — 3) *f. आ *Crataeva Roxburghii, eine weiss blühende Clitoria ternatea, Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans, Koloquinthengurke, eine weiss blühende Vitex Negundo* und = घोषातकी. — 4) *f. ई *eine weiss blühende Clitoria ternatea.*

**श्वेतपुष्पक* 1) m. *weisser Oleander* Râgân. 10,12. — 2) f. °ष्पिका Bez. *zweier Pflanzen,* = पुत्रदात्री und मकाशणपुष्पिका Râgân. 3,131. 4,70.

**श्वेतप्रसूनक* m. *eine best. Pflanze.*

**श्वेतफला* f. desgl. Râgân. 4,28.

**श्वेतबर्बर* n. *eine Art Sandel* Gal.

**श्वेतबुक्का* f. *eine best. Pflanze.*

**श्वेतबृहती* f. desgl. Râgân. 4,28.

**श्वेतभाण्डा* f. *eine weiss blühende Clitoria ternatea.* Vgl. °भिण्डा.

श्वेतभद्र m. N. pr. eines Gubjaka.

**श्वेतभस्मन्* n. *ein best. Quecksilberpräparat* Mat. med. 29.

श्वेतभानु Adj. *weissstrahlig* (der Mond); m. *der Mond* Harshaṁ. 130,1. Kâd. 231,21 (380,7).

श्वेतभिक्षु m. *eine Art Bettler.*

श्वेतभिण्डा f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,23. Vgl. °भण्डा.

श्वेतभुजंग m. N. pr. einer Verkörperung Brahman's Ind. St. 14,100. 116. 136.

श्वेतमण्डल m. *eine Schlangenart.*

श्वेतमन्दार m. und **°क* m. *ein best. Baum* Râgân. 10,33.

श्वेतमयूख m. *der Mond* Vikramâñkaṁ. 11,90.

**श्वेतमरिच* m. *eine Art Moringa pterygosperma* Dhanv. 4,23. Râgân. 7,30. n. *der Same.*

**श्वेतमक्षिका* f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,28.

श्वेतमाधव n. N. pr. eines Tîrtha.

**श्वेतमाल* m. 1) *Wolke.* — 2) *Rauch.* — Richtig खतमाल.

श्वेतमूत्र Adj. *an weisslichem Harn leidend.* Nom. abstr. °ता f.

श्वेतमूल m. und **°ला* f. *Boerhavia procumbens.*

श्वेतमृद् f. *weisser Thon.* Pl. Varâh. Jogaj. 6,14.

श्वेतमेरु m. fehlerhaft für शीतमेरु.

श्वेतमोद् m. N. pr. eines Krankheitsdämons.

**श्वेतय्, °यति* = श्वेताश्वमाचष्टे und श्वेताश्वेनातिक्रामति.

श्वेतयावरी Adj. f. *weiss fliessend* oder f. N. pr. eines Flusses.

**श्वेतरक्त* Adj. *hellroth.*

**श्वेतरञ्जन* n. *Blei.*

**श्वेतरथ* m. *der Planet Venus.*

श्वेतरश्मि m. N. pr. eines in einen *weissen* Elephanten verwandelten Gandharva.

**श्वेतरस* m. *Buttermilch und Wasser zu gleichen Theilen gemischt.*

**श्वेतराजी* f. *eine best. Pflanze.*

**श्वेतरावक* m. *Vitex Negundo.*

**श्वेतरूप्य* n. *Zinn.*

**श्वेतरोचिस्* m. *der Mond.*

**श्वेतरोहित* m. 1) *eine best. Pflanze* Râgân. 8,15. — 2) Bein. Garuḍa's.

**श्वेतलोध्र* m. *eine Art* Lodhra Râgân. 6,214.

श्वेतलोहित m. N. pr. eines Schülers des Çveta VP.² 1,79.

श्वेतवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

**श्वेतवचा* f. Bez. *zweier Pflanzen,* = अतिविषा

(Râǵan. 6,54) und शुक्लवचा.

श्वेतवत्सा Adj. f. *ein weisses Kalb habend.*

*श्वेतवल्कल m. *Ficus glomerata.*

श्वेतवस्त्रिन् Adj. *weiss gekleidet.*

*श्वेतवक्त्र Adj. *mit Schimmeln fahrend.* Nomin. °वाम्, Instr. °वाक्रा (!) und श्वेतौक्रा, Du. °वोभ्याम्, f. °वाक्री (!) und श्वेतौक्री.

*श्वेतवाजिन् m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Arǵuna's.

श्वेतवाराह् m. *eine best. Weltperiode, der erste Tag im Monat* Brahman's. Auch °कल्प n.

श्वेतवाराहतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*श्वेतवारिज n. *eine weisse Lotusblüthe* Râǵan. 10,182.

*श्वेतवार्ताकी f. *eine best. Pflanze.*

*श्वेतवासस् m. *ein weiss gekleideter Mönch.*

श्वेतवाह् 1) Adj. *mit Schimmeln fahrend.* — 2) m. Bein. *a)* *Indra's. — *b)* Arǵuna's.

श्वेतवाहन 1) Adj. dass. — 2) m. *a)* *der Mond. — *b)* *eine Form* Çiva's. — *c)* Bein. α) Arǵuna's. — β) Bhadrâçva's. — *d)* N. pr. eines Sohnes des α) Râǵâdhideva. — β) des Çûra VP.² 4,99.

*श्वेतवाहिन् m. Bein. Arǵuna's.

*श्वेतवृत m. *Crataeva Roxburghii* Râǵan. 9,143.

श्वेतव्रत m. Pl. *eins best. Secte.* Richtig श्वेतपट.

*श्वेतशरपुङ्खा f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,74.

*श्वेतशिंशपा f. *ein best. Baum* Râǵan. 9,134.

श्वेतशिख m. N. pr. eines Schülers des Çveta.

*श्वेतशिग्रु m. *eine weiss blühende Moringa.*

श्वेतशीर्ष m. N. pr. eines Daitja.

*श्वेतशृङ्ग m. *ein best. Knollengewächs.*

श्वेतशैल m. *Schneeberg* oder N. pr. eines best. *Berges.*

श्वेतशैलमय Adj. *aus weissem Stein —, aus weissem Marmor gemacht.*

श्वेतश्याम Adj. *weiss und zugleich schwarz.* Als Bez. eines Seitenblickes neben श्वेत und श्याम S. S. S. 245. fg.

*श्वेतसर्ष m. *Crataeva Roxburghii.*

श्वेतसर्षप m. *weisser Senf, ein weisses Senfkorn* Suçr. 2,40,1.

*श्वेतसार m. 1) *Acacia Catechu* oder *eine weiss blühende Species davon* Dhanv. 1,8. — 2) *Sandel.*

*श्वेतसिंक्री f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,28.

श्वेतसिद्ध m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*श्वेतसुरसा f. *eine weiss blühende Vitex Negundo.*

*श्वेतस्पन्दा f. *Clitoria ternatea* oder *eine weiss blühende Cl. t.* Râǵan. 3,75.

श्वेतह्नु m. *eine Schlangenart.*

1.*श्वेताक्ष m. *Schimmel*, Bez. des Rosses von Indra.

2.*श्वेताक्ष m. Bein. Arǵuna's.

*श्वेतहस्तिन् m. Bein. Airâvata's, des *Elephanten* Indra's.

श्वेतहूण m. Pl. *die weissen Hunnen.*

श्वेतांशु m. *der Mond* Çârîr. Paddh. 63,14.

श्वेतांशुक Adj. *weiss gekleidet* Ind. St. 14,397.

श्वेताक m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

श्वेताञ्जन n. *weisse Schminke* Pañkad.

श्वेताण्ड Adj. *einen weissen Hodensack habend* (Hengst).

श्वेतातपत्र n. *ein weisser Sonnenschirm* Vâsav. 190,4.

श्वेतातपत्राय्, °यते *einem weissen Sonnenschirme gleichen* Kâd. 200,20 (336,10).

श्वेतात्रेय m. N. pr. eines Mannes.

श्वेताद्रि m. N. pr. eines *Berges.* Angeblich auch Bein. des Kailâsa.

श्वेतानुलेपन Adj. *weissgesalbt;* m. Bein. Balarâma's MBh. 9,47,32.

श्वेतानूकाश Adj. *weiss scheinend.*

श्वेताम्बर 1) Adj. *weiss gekleidet.* — 2) m. *a)* Bez. einer Secte der Ǵaina. °चन्द्र m. N. pr. eines Mannes. — *b)* *eine Form* Çiva's.

*श्वेताम्ली f. *Tamarindus indica* Râǵan. 4,178.

श्वेताय्, °यते *weiss werden* Kâd. 231,3 (379,3).

श्वेतायिन् Adj. *zum Geschlecht des* Çveta *gehörig.*

श्वेतारण्य n. N. pr. eines *Waldes* und eines Tîrtha am nördlichen Ufer der Kâvert. °माहात्म्य n. Titel Burnell, T.

*श्वेतार्क m. *Calotropis gigantea alba* Râǵan. 10,29.

श्वेतार्चिस् m. *der Mond.*

*श्वेतावर m. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,51.

1. श्वेताश्व m. *ein weisses Ross, Schimmel.*

2. श्वेताश्व 1) Adj. *mit Schimmeln bespannt, mit Sch. fahrend.* — 2) m. *a)* Bein. Arǵuna's. — *b)* N. pr. eines Schülers des Çveta. v. l. श्वेतास्य. — 3) f. श्वा N. pr. einer Göttin.

श्वेताश्वतर m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *seine Schule* Sâj. zu Taitt. Âr. S. 91. °शाखा f. und °शाखिन् Pl. dass.

श्वेताश्वतरोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षट्प्रकाशिका f. und °षट्दीपिका f. Opp. Cat. 1.

श्वेतास्य m. N. pr. eines Schülers des Çveta.

*श्वेताह्वा f. *eine weiss blühende Bignonia.*

श्वेतिक m. N. pr. eines Mannes.

श्वेतिमन् m. *Weisse, weisse Farbe* Karaka 6,18. Kâd. 144,14 (255,3).

*श्वेतेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr.*

*श्वेतैरण्ड m. *weisser Ricinus* Râǵan. 8,56.

श्वेतोत्पल m. N. pr. eines Astronomen.

श्वेतोदर 1) *Adj. *einen weissen Bauch habend.* — 2) m. *a)* *eine Schlangenart. — *b)* *Bein. Kubera's. — *c)* N. pr. eines Berges.

*श्वेतौक्री s. u. श्वेतवक्त्र.

(श्वेत्य) श्वेतिम 1) Adj. (f. श्या) *weiss, licht.* — 2) f. श्या N. pr. eines Flusses.

*श्वेत्र n. *der weisse Aussatz.*

श्वेत्रक m. *ein Fürst der* Çvikna.

*श्वेतच्छत्रिक Adj. *auf einen weissen Sonnenschirm Ansprüche habend.*

श्वेतरी Adj. f. nach Sâj. *milchreich.*

श्वेतांशव Adj. *lunaris* Bâlar. 244,1.

*श्वेति von श्वेत.

श्वेत्य 1) m. Patron. Sṛṅǵaja's. — 2) n. *Weisse* Çiç. 2,21. Naish. 7,29.

श्वेत्रेय m. nach Sâj. Metron. von श्वित्रा und *Blitzfeuer.*

श्वेत्य n. *das Behaftetsein mit dem weissen Aussatz.*

श्वोभाव m. 1) *das Bevorstehen am folgenden Tage.* — 2) Pl. so v. a. *Sorgen für den folgenden Morgen.*

श्वोभाविन् Adj. *am folgenden Tage bevorstehend.*

श्वोभूत Adj. (f. श्वा) dass. Gaut. Vgl. u. 2. श्वस्.

श्वोभूति m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 13,429. 481. fg. So Kaijaṭa, man könnte aber auch श्वो भूते trennen; s. u. 2. श्वस्.

श्वोमरण n. *der morgen bevorstehende Tod, der Gedanke an den bevorstehenden Tod.*

श्वोवसीय n. *künftige Wohlfahrt* Daçak. 48,16.

श्वोवसीयस 1) Adj. (f. ई) *künftige Wohlfahrt verleihend* Maitr. S. 3,4,9 (57,3). — 2) *n. *künftige Wohlfahrt.*

श्वोवस्यस Adj. *künftige Wohlfahrt verleihend.*

श्वोविजायिन् Adj. *der am folgenden Tage siegen wird* Maitr. S. 1,10,15 (154,13).

---

1. ष Adj. = षष् *sechs* in पञ्चष.

2.*ष 1) Adj. = विन्न und श्रेष्ठ. — 2) m. = कच, मानव, गर्भविमोचन, *loss, destruction; rest, remainder; loss of knowledge previously acquired; eternal happines, final emancipation; heaven, paradise; sleep; end, term.* — 3) n. *the embryo; patience, endurance.*

षट् 1) Adj. *a)* *aus sechs bestehend.* — *b)* *für sechs gekauft u. s. w. — *c)* *zum sechsten Mal erfolgend, z. s. M. Etwas thuend.* — 2) m. *sechs* Gaṇit. Bhagrah. 1. — 3) n. *ein aus sechs Theilen bestehendes Ganzes, Hektade.* Am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlwort *aus — Hektaden bestehend.*

षट्पञ्चाशिका f. Titel Opp. Cat. 1.

षट्पाल Adj. *auf sechs Schalen vertheilt* (पुरोडाश).

*षाण्मासिक Adj. *auf sechs Monate gemiethet.*

षट्कर्ण Adj. *wobei sechs Ohren* (d. i. *zwei Ohren zu viel*) *betheiligt sind* (मन्त्र).

*षट्कर्मकृत् m. *ein Brahmane* Gal.

1. षट्कर्मन् n. am Anfange eines Comp. 1) *die sechs* (erlaubten) *Beschäftigungen eines Brahmanen* (अध्ययन, अध्यापन, यजन, याजन, दान und प्रतिग्रह; vgl. jedoch auch Kull. zu M. 4, 88). — 2) *die sechs Zauberkünste* (शान्ति, वश्य, स्तम्भन, द्वेष oder विद्वेष, उच्चाट oder उच्चाटन und मारण). — 3) *die sechs Selbstpeinigungen im* Joga (धौती, वस्ती, नेती, त्राटक, नौलिक und कपालभाती).

2. षट्कर्मन् 1) Adj. *den sechs* (erlaubten) *Beschäftigungen nachgehend* (ein Brahmane). — 2) m. *ein Brahmane.*

षट्कर्मवत् m. *ein Brahmane* Kâd. 2,112,5 (138,11).

षट्कल Adj. *sechs* Kalâ *dauernd.*

षट्कार m. *die Silbe* षट् (von वौषट्).

षट्कारकप्रतिच्छन्दक m., °च्छन्दस und °षट्कारक-विवेचन n. (Burnell, T.) Titel.

षट्कुक्षि Adj. *sechsbäuchig.*

षट्कुलीय Adj. *zu sechs Geschlechtern gehörig.*

षट्कृत्वा f. *eine Form der* Bhatravî.

षट्कृत्वस् Adv. *sechsmal.*

षट्कोण 1) Adj. *sechseckig.* — 2) n. *a) Sechseck.* — *b)* *Indra's *Donnerkeil.* — *c)* **Diamant* Râgân. 13,174. — *d) das sechste astrol. Haus.*

षट्कोटक n. N. pr. einer Stadt an der Godâ.

षट्क्र n. Sg. *die sechs mystischen Kreise am Körper* (मूलाधार, स्वाधिष्ठान, मणिपूर, अनाकृत, विशुद्ध und आज्ञाख्य). °प्रभेद m., °भेद m., °भेदटिप्पनी f. und °भेदविवृतिटीका f. Titel.

षट्चत्वारिंश (f. ई) und °क Adj. *der 46ste.*

षट्चत्वारिंशत् f. *sechsundvierzig.*

षट्चरण 1) Adj. *sechsfüssig.* — 2) m. *a) Biene* Çiç. 14,69. Vâsav. 172,4. 5. Nom. abstr. °ता f. — *b)* **Laus.*

षट्चरणाय्, °यते *eine Biene darstellen.*

षट्चिति (Gaim. 4,4,14) und षाट्चितिक Adj. *aus sechs Schichten bestehend.*

षट्ट, षट्टयति (निकेतने, हिंसे, दाने, बले). Vgl. सट्ट.

षट्टक m. *eine Art Confect* Kakrad. zu Suçr. 1, 234,15. Vgl. षाडव.

षट्तैल n. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3,119.

षट्त्री f. *die sechs philosophischen Systeme.* °सार n. Titel.

षट्त्य Adj. *sechserlei* Âpast. Çr. 15,20,8.

षट्ताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

षट्त्रिंशदान n. *ein best. Fest.* Vgl. das folgende Wort.

षट्त्रिंशत्तन्त्रिन् Adj. *sechs Handlungen mit Sesamkörnern vornehmend* Hemâdri 1,599,7.

षट्त्रिंश 1) Adj. (f. ई) *a) aus 36 bestehend.* — *b) mit dem 36theiligen* Stoma *versehen.* — *c) der 36ste.* f. Du. *der 35ste und 36ste.* — 2) *sechsunddreissig* in षट्त्रिंशोन Adj. *um 36 vermindert.*

षट्त्रिंशच्छत्य Adj. (f. आ) *aus 36 Hunderten bestehend.*

षट्त्रिंशत् f. Sg. *sechsunddreissig.* Das Gezählte im Pl. steht in demselben Casus wie das Zahlwort oder im Gen. षट्त्रिंशद्गुन Adj. *um 36 vermindert* Lâṭj. 4,8,4.

षट्त्रिंशति f. dass. Âpast. Çr. 11,4,13.

षट्त्रिंशत्क Adj. *aus 36 bestehend.*

षट्त्रिंशत्संवत्सर Adj. *36jährig.*

षट्त्रिंशत्सहस्र Adj. (f. आ) *aus 36tausend bestehend* Çâṅkh. Çr. 14,15,6.

षट्त्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *36silbig.*

षट्त्रिंशदह्न Adj. *36tägig.*

षट्त्रिंशदहशस् Adv. *in je 36 Tagen.*

षट्त्रिंशदाब्दिक Adj. *36jährig.*

षट्त्रिंशदिष्टक Adj. *aus 36 Backsteinen bestehend.*

षट्त्रिंशदीपिका f. Titel eines Werkes.

षट्त्रिंशद्रात्र Adj. *36tägig.*

षट्त्रिंशद्विक्रम Adj. (f. आ) *36 Schritte lang* Çat. Br. 3,5,1,9.

षट्त्रिंशन्मत n. *die Ansicht der 36* (Gesetzgeber) Hemâdri 1,92,18.

षट्त्रिंशिक Adj. *eine Länge von 36 habend* Çulbas. 1,49.

षट्त्व n. *Sechszahl.*

षट्त्वक्क Adj. (f. आ) *mit sechs Seitenpfosten versehen.*

षट्पञ्चवर्ष Adj. *sechs oder fünf Jahre alt.*

षट्पञ्चाश Adj. *der 56ste.*

षट्पञ्चाशत् f. Sg. *sechsundfünfzig.*

षट्पञ्चाशतिकक्रारा f., °शतिका f. und °शद्धारावृत्ति f. Titel Opp. Cat. 1.

षट्पञ्चाशिका f. Titel eines astr. Werkes des Pṛthujaças Utpala zu Varâh. Bṛh. 27 (25),36. °वृत्ति f. Burnell, T.

षट्पत्त्र Adj. *sechsblätterig.*

षट्पद् (stark षट्पाद्) 1) Adj. (f. षट्पदी) *a) sechsfüssig.* — *b) sechs Schritte machend,* — *gemacht habend* TS. 3,3,11,2. Âçv. Gṛhj. 1,7,19. — *c) aus sechs Stollen bestehend.* °पात् Nomin. f. Ind. St. 17,179. — 2) f. षट्पदी (vgl. auch u. षट्पद्) *a)* **Laus.* — *b) eine Art Composition* S. S. S. 164.

षट्पद 1) Adj. (f. आ) *a) mit sechs Plätzen versehen.* — *b) sechsfüssig.* — *c) aus sechs Stollen bestehend.* — 2) m. *a) ein sechsfüssiges Thier, Insect.* — *b) Biene.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c)* **Laus* Râgân. 19,132. — 3) f. षट्पदा *eine Klasse von Prâkrit-Metren.* — 4) f. षट्पदी *a) die sechs Worte* (*Hunger, Durst, Kummer, Geistesverwirrung, Alter und Tod;* aber auch कामक्रोधौ, शोकमोहौ und मदमानौ). — *b)* Titel zweier Werke. °विवृति f. — 5) n. Bez. *einer best. vortheilhaften Stellung im Vierschach.*

*षट्पदप्रिय m. *Mesua Roxburghii.*

*षट्पदातिथि m. 1) *der Mangobaum.* — 2) *Michelia Champaka.*

*षट्पदानन्दवर्धन m. 1) *rother und gelber Amaranth.* — 2) *Jonesia Asoka.* — 3) *eine Art Acacie.*

*षट्पदाभिधर्म m. Titel eines buddh. Werkes.

षट्पदिका f. *eine Klasse von Prâkrit-Metren.*

*षट्पदेष्ट m. *Nauclea Cadamba.*

षट्पलक n. *eine best. Salbe* Suçr. 2,89,16.

षट्पलिक Adj. *sechs* Pala *an Gewicht habend* Suçr. 2,73,4.

षट्पाद् 1) Adj. *sechsfüssig* Gop. Br. 1,2,8. — 2) m. *Biene.*

षट्पारमितानिर्देश m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,14.

*षट्पितापुत्रक m. *ein best. Tact.*

षट्पुर n. N. pr. *einer aus sechs Burgen bestehenden Stadt der* Asura.

षट्प्रगाथ n. *ein aus sechs* Pragâtha *bestehendes Lied.*

*षट्प्रश्न 1) Adj. *mit sechs Dingen* (धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष, लोकतत्त्व und अर्थ) *vertraut.* — 2) m. *Wüstling, ein liederlicher Geselle.*

षट्प्रश्नोपनिषद् f. Titel einer Upanishad, = प्रश्नोपनिषद्. °षड्भाष्य n. Opp. Cat. 1.

षट्प्रत 1) n. *a)* Sg. *hundertundsechs* Vaitân. 31, 15. — *b)* Sg. und Pl. *sechshundert.* — 2) f. षट्प्रती *sechshundert.* — 3) Adj. *in sechshundert bestehend, so viel betragend.*

षट्प्रमी Adj. f. *sechs* Çamjâ *lang.*

षट्प्रस् Adv. *sechsfach, sechsmal.*

*षट्प्रास्त्रिन् Adj. *mit den sechs philosophischen Systemen vertraut.*

षट्प्रष्ट Adj. 1) *der 66ste.* — 2) *um 66 vermehrt.*

षट्प्रष्टि f. Sg. und Pl. *sechsundsechzig.*

षट्प्रष्टितम Adj. *der 66ste.*

षट्प्रौडशिन् Adj. *aus sechs 16theiligen* Stoma *bestehend.*

षट्प्स Adj. Pl. *sechs oder sieben.*

षट्प्सत Adj. *der 76ste.*

षट्सप्तति f. *sechsundsiebzig.*

षट्सप्ततितम Adj. *der 76ste.*

षट्सहस्र 1) Adj. Pl. *sechstausend zählend.* — 2) f. ई Titel eines Werkes. °कार m. Kumârasv. zu Prasannap. 237,12.

षट्सहस्रशत° *sechshunderttausend* MBh. 13,155, 14. 25.

षट्स्थानकवृत्ति f. Titel Bühler, Rep. No. 775.

*षड m. = पेयान्तरे भेदे.

1. षडंश m. *Sechstel.*

2. षडंश Adj. *aus sechs Theilen bestehend.* Nom. abstr. °ता f.

षडंक्रि m. *Biene.*

षडंत Adj. *sechsäugig.*

षडुत्तर Adj. (f. षडुत्तरी) *sechssilbig.* षडुत्तरी मन्त्राविद्या Kâraṇḍ. 35,19. 67,13. fgg. 74,2. 5 (°रिमन्त्रादेवी gedr.). Personificirt 74,15.

षडुत्तरमय Adj. *aus sechs Silben bestehend* Hemâdri 1,827,2.

*षडुत्तीय m. *Fisch.*

षडुग (!) m. *eine best. Schlange.*

1. षडङ्ग 1) n. *a*) *Sg. *die sechs Hauptheile des Körpers* (Beine, Arme, Kopf und die Mitte des Körpers). — *b*) Pl. *die sechs* Vedâṅga. °विद् Adj. Gaut. 15,28. Baudh. — 2) *f. ई *die sechs* Vedâṅga.

2. षडङ्ग 1) Adj. *a*) *sechsgliederig.* — *b*) *sechs* Vedâṅga *habend* Âpast. Ind. St. 13,327. — 2) *m. *eine Art Asteracantha* Râgân. 4,41.

*षडङ्गक n. *der aus sechs Theilen bestehende Körper.*

*षडङ्गगुग्गुलु m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 135.

*षडङ्गजित् m. Bein. Vishṇu's.

षडङ्गिनी f. *ein sechsgliederiges* (so v. a. *vollständiges*) *Heer.*

*षडङ्गुलि (Pat. zu P. 1,4,18, Vârtt. 1) und *°दत्त m. ein Mannsname.

षडङ्घ्रि m. *Biene* Spr. 7833. Çiç. 10,4.

षडण gaṇa धूमादि. खण्ड Kâç.

षडभिज्ञ m. 1) *ein Buddha. — 2) *ein Buddhist.*

षडर (षळर) Adj. *sechsspeichig* ṚV. 1,164,12.

षडरत्नि Adj. *sechsellig.*

षडर्च n. *die Zahl von sechs Versen;* Pl. (wohl m.) *ein Lied aus sechs Versen* AV. 19,23,3 (Hdschrr.).

षडर्थनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

षडवत्त n. 1) *eine aus sechs Abschnitten bestehende, für den* Agnidh *bestimmte Portion* Vaitân. — 2) *das dazu gehörige Doppelgefäss.*

षडशीत Adj. *der 86ste.*

षडशीति f. 1) *sechsundachtzig.* — 2) = षडशीतिमुख Hemâdri 1,74,19. 78,15. — 3) Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*षडशीतिचक्र n. *ein mystischer Kreis in der Gestalt von aus den Mondhäusern gebildeten Gliedern, auf dem beim* Shadaçîtimukha *gewahrsagt wird.*

षडशीतितम Adj. *der 86ste.*

षडशीतिमुख n. und f. आ (sc. गति) *der Eintritt der Sonne in die Jungfrau, die Zwillinge, die Fische und den Schützen* Hemâdri 1,72,16. 73,12. 74,16. 22. 76,11. 78,2. 7. 18 (n. Pl.). 72,12 (f.).

षडश्र, षडश्रक (Hemâdri 1,128,19) und षडश्रि Adj. *sechseckig.* Ueberall mit स्र st. श्र geschrieben.

षडश्व Adj. *mit sechs Rossen versehen, — bespannt.*

षडह (षळह) m. *eine Zeit von sechs Tagen,* insbes. *eine sechstägige* Soma-*Feier.*

षडहोरात्र *sechs Tage und sechs Nächte.* Nur Acc. °रात्रम्.

षडात्मन् Adj. *sechs Naturen habend* (Agni).

1. षडानन° *sechs Münder* (des Skanda).

2. षडानन Adj. *sechs Münder habend* (Skanda); m. Bein. Skanda's.

षडाम्नाय m. *die aus den sechs Mündern Çiva's hervorgegangenen heiligen Texte.* °स्तव m. Opp. Cat. 1.

षडायतन Adj. *aus den sechs* Âjatana (विज्ञान, पृथिव्यादिचतुष्टय und रूप) *bestehend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,19.

षडार Adj. *sechseckig* Adj. Râgân. 13,176.

1. षडाकृति° f. *eine Sechszahl von Spenden.*

2. षडाकृति Adj. *zu sechs Spenden dienend.*

षडाकृतिक Adj. dass.

*षडिक m. *Hypokoristikon von* षडङ्गुलि und °दत्त.

षडिड Adj. *sechsmal das Wort* इडा *enthaltend.*

षडस्तोभ m. Name eines Sâman.

षडुत्तर Adj. *um sechs grösser.*

षडुष्ण Adj. *mit sechs Strängen versehen* TS. 5, 1,10,5. Kap. S. 32,1.

षडुन्नत Adj. (f. आ) *mit sechs hervorstehenden Körpertheilen* MBh. 4,9,10; vgl. 5,116,2.

षडुपसत्क Adj. *mit sechs* Upasad *genannten Feiern verbunden* Lâṭj. 8,11,5.

षडून Adj. (f. आ) *um sechs weniger* Sâj. in der Einleitung zu ṚV. 10,39 (hier विंशति zu ergänzen).

षडूर्मि° f. s. u. ऊर्मि 5).

*षडूषण n. *die sechs brennenden Species* (Pfeffer u. s. w.) Bhâvapr. 1,165.

षडृत्त Adj. *sechs Gestirne habend* Varâh. Jogaj. 9,2.

षडृच m. n. *die Zahl von sechs Versen.*

षडृतुवर्णन n. Titel eines Werkes Burnell, T.

षड्गुण Hariv. 7225 und 7432 wohl fehlerhaft für षड्गुण, wie die andere Ausg. liest.

षड्गुया f. *die sechs mit* गया *oder* ग *anlautenden, Erlösung bringenden Dinge.*

षड्गृभ m. Pl. *eine best. Gruppe von* Dânava.

षड्गव 1) m. n. *ein Sechsgespann von Stieren.* — 2) n. *sechs Kühe.* — 3) am Ende eines Comp. *Sechszahl* irgend einer Thierart.

षड्गवीय Adj. *mit sechs Stieren bespannt.*

1. षड्गुण m. Pl. 1) *die von den fünf Sinnen und dem* Manas *wahrgenommenen Eigenschaften.* — 2) *die sechs Vorzüge.* — 3) *das sechsfache Verfahren eines Fürsten in der auswärtigen Politik.*

2. षड्गुण Adj. 1) *sechsfältig, sechsfach* 150,21. — 2) *sechs Vorzüge habend.*

षड्गुणी Adv. mit कर् *versechsfachen, mit sechs multipliciren.*

षड्गुरुभाष्य n. Titel eines *Commentars.*

षड्गुरुशिष्य m. N. pr. eines Commentators.

षड्ग्रन्थ 1) *m. *eine* Karaṅga-*Art* Râgân. 9,65. — 2) f. आ *a*) *eine best. aromatische Wurzel* (वचा oder श्वेतवचा) Râgân. 6,54. Karaka 6,3 (षड्ग्रन्धा gedr.). 18. — *b*) *Galedupa piscidia* Râgân. 9,65. — *c*) *Gelbwurz. — 3) *f. ई = 2) *a*).

*षड्ग्रन्थि n. *die Wurzel vom langen Pfeffer.*

*षड्ग्रन्थिका f. *Gelbwurz.*

षड्गुरुयोगशान्ति f. Titel Burnell, T.

षड्घ m. 1) *die erste Note der Tonleiter* Çiç. 11,1. S. S. S. 23. — 2) *eine best. Weltperiode, der 16te Tag* Brahman's.

षड्ग्राम m. *eine Art Scala* S. S. S. 23.

षड्घमध्या f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

षड्घा Adv. *sechsfach.*

षड्घातर् Adj. *wobei sechs* Hotar *betheiligt sind;* m. Bez. *der Sprüche* Taitt. Âr. 3,4 *beim Thieropfer* Baudh. Auch षड्घोतार्°.

1. षड्दर्शन n. *die sechs philosophischen Systeme.* °वृत्ति f., °समुच्चय m. und °सिद्धान्तसंग्रह m. (Burnell, T.) Titel.

2. षड्दर्शन Adj. *mit den sechs philosophischen Systemen vertraut.*

*षड्दशन Adj. *sechszähnig.*

षड्देवत्य Adj. *an sechs Gottheiten gerichtet* Tândja-Br. 7,2,3.

षड्धा Adv. *sechsfach.*

षड्धार Adj. *sechskantig* Râgân. 13,176, v. l.

षड्बिन्दु 1) Adj. *mit sechs Tropfen* (*Punkten*) *versehen* u. s. w. Ind. St. 14,397. तैल n. *eine ölige Mixtur gegen Kopfschmerz, von welcher sechs Tropfen in die Nase eingezogen werden,* Mat. med. 182.

— 2) *m. *a) ein best. Insect.* — *b)* Bein. Vishṇu's.

षड्भाग m. *ein Sechstel*, insbes. *das vom Fürsten als Abgabe erhobene;* mit Gen. oder Abl. °भाज् Adj. *ein Sechstel von* — (Gen.) *erhaltend*, °भृत Adj. Baudh. 1,18,1.

षड्भागदत्त (wohl n.) *ein Zwölftel.*

षड्भागीया f. *ein Backstein von einer sechstel Mannslänge* Çulbas. 3,27.

षड्भाववादिन् m. *ein Anhänger der Theorie von den sechs* Bhâva (द्रव्य, गुण, कर्मन्, सामान्य, विशेष und समवाय).

षड्भाषाचन्द्रिका f. (Burnell, T. Opp. Cat. 1.), षड्भाषावार्त्तिक n. (Bühler, Rep. No. 295) und षड्भाषासुबन्तरूपादर्श n. (Burnell, T.) Titel.

षड्भुज 1) Adj. (f. आ) *a) sechsarmig.* — *b) sechs Seiten habend;* Subst. *Sechseck.* — 2) *f. आ *Muscatmelone* Râǵan. 7,197.

1. षड्योग m. *die sechs Weisen im Joga.*

2. षड्योग Adj. *mit Sechsen bespannt* Kâtj. Çr. 5, 11,12. Âpast. Çr. 8,20,10.

षड्रथ m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 2,59,64.

*षड्रद् Adj. *sechszähnig.*

1. षड्रस° *die sechs Geschmäcke* Râǵan. 13,175. °निघण्ट m. und °निघण्टु m. (Opp. Cat. 1) Titel.

2. षड्रस 1) Adj. *die sechs Geschmäcke habend* Râǵan. 13,111. — 2) *n. *Wasser.*

*षड्रसास्रव m. *Lymphe.*

षड्रात्र m. *ein Zeitraum* — (Baudh.), *eine Feier von sechs Tagen.*

*षड्रेखा f. *Muscatmelone* Râǵan. 7,197.

*षड्लवण n. *die sechs Salze* Râǵan. 22,45.

षड्वक्त्र 1) Adj. *sechs Münder habend.* — 2) m. Bein. Skanda's. — 3) f. ई *sechs Gesichter* Bâlar. 93,8.

षड्वर्ग m. *eine Gruppe —, ein Verein von Sechsen:* 1) *sechs Kühe mit Kälbern.* — 2) *die fünf Sinne und das* Manas. — 3) *die sechs inneren Feinde des Menschen* (काम, क्रोध, लोभ, हर्ष, मान und मद). Auch अरि°, रिपु° und शत्रु°.

षड्वार्षिका Adj. f. *sechsjährig* Verz. d. Oxf. H. 121,*b*, No. 213, Çl. 4.

षड्विंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 26ste.* f. Du. *die 25ste und 26ste.* — *b) aus 26 bestehend.* — *c) um 26 vermehrt.* — 2) n. = षड्विंशब्राह्मण. — षड्विंशस् Ind. St. 5,370 fehlerhaft für षड्विधं.

षड्विंशक Adj. *aus 26 bestehend.*

षड्विंशत् *sechsundzwanzig* Hemâdri 1,359,14 (षड्विंशत् Acc.).

षड्विंशति f. dass. षड्विंशतिरात्र n.

षड्विंशतिक Adj. = षड्विंशतिम, wie die v. l. hat.

Wohl fehlerhaft.

षड्विंशतितम und षड्विंशतिम Adj. *der 26ste.*

षड्विंशतिसूत्र n. Titel eines Sûtra Opp. Cat. 1.

षड्विंशत्क Adj. *aus 26 bestehend.*

षड्विंशब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

षड्विकारम् Adj. *auf sechs ungewöhnliche Weisen* Kâraṇḍ. 17,23. 83,7.

षड्व्यागम m (Opp. Cat. 1) und °सांख्यायनतन्त्र n. (Burnell, T.) Titel.

षड्विध Adj. (f. आ) *sechsfach, sechserlei.*

षड्विधान Adj. (f. आ) *eine Ordnung von Sechsen bildend* RV. 7,87,5.

*षड्विन्द्या f. *ein best. Insect* Râǵan. 19,126.

षड्वृष Adj. *sechs Stiere habend* AV. 5,16,6.

1. षण्ड 1) m. n. (häufig v. l. खण्ड) *a) Baumgruppe, Pflanzengruppe.* Stets am Ende eines Comp. nach वन u. s. w., वृन्त° und Pflanzennamen. — *b) Menge, Haufe* überh. — 2) m. *a) ein in Freiheit gesetzter Stier.* Vgl. *ग्राम°, नील°. — *b)* N. pr. eines Schlangendämons Tândja-Br. 25,15,3. Lâṭj. 10,20,10. Vgl. कुषण्ड. — 4) n. = लिङ्ग zur Erklärung von पाषण्ड.

2. षण्ड fehlerhaft für 1. शण्ड (Maitr. S. 1,3,12, v. l.), षण्ढ und सण्ड.

षण्डक Suçr. 1,318,15 fehlerhaft für षण्ढक.

षण्डकापालिक m. N. pr. eines Lehrers. v. l. चण्डका°.

1.*षण्डता f. Nom. abstr. zu 1. षण्ड 2) *a).*

2. षण्डता f. fehlerhaft für षण्ढता.

षण्डतिल fehlerhaft für षण्ढतिल.

1.*षण्डत्व n. Nom. abstr. zu 1. षण्ड 2) *a).* Fälschlich षण्ढत्व gedr.

2. षण्डत्व n. fehlerhaft für षण्ढत्व.

षण्डय्, °यति fehlerhaft für षण्ढय्.

षण्डामक (Kâm. Nitis. 17,39) und षण्डामर्क (Maitr. S. 4,6,3) m. Du. fehlerhaft für शण्डामर्क.

*षण्डाली f. = तैलमान, सारसी und स्त्री कामुकी.

षण्डिक m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 1,4, 12 (60,19). खण्डिक Çat. Br. 11,8,4,1.

*षण्डीय्, °यति fehlerhaft für षण्ढीय्.

षण्ढ 1) Adj. (f. ई) *zeugungsunfähig;* m. *Eunuch* und *Zwitter* Gaut. Vasishṭha 14,2. योनि f. *die vulva eines Weibes, das weder Regeln noch Brüste hat.* — 2) m. oder n. *das sächliche Geschlecht.* — 3) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

षण्ढक = षण्ढ 1) Âpast. Bei Suçr. erklärt durch यो भार्यायामृतौ मोहाद्गच्छत्येव प्रवर्तते.

षण्ढता f. Nom. abstr. zu षण्ढ 1).

षण्ढतिल m. Pl. *unfruchtbarer Sesam;* auch so v. a. *unnützes Gesindel.*

1. षण्ढत्व n. Nom. abstr. zu षण्ढ 1).

2.*षण्ढत्व n. fehlerhaft für षण्डत्व.

षण्ढय्, °यति *castriren.*

षण्ढिता Adj. f. योनि = षण्ढो योनिः.

*षण्ढीय्, °यति Denomin. von षण्ढ 1).

*षण्नगरी f. *ein Verein von sechs Städten.*

षण्णवत Adj. *der 96ste.*

षण्णवति f. *sechsundneunzig.*

षण्णवतितम Adj. *der 96ste.*

*षण्णाडीचक्र Adj. *ein best. Diagramm.*

षण्णाभि und °क (MBh. 12,246,32) Adj. *sechsnabig.*

षण्णालिक Adj. *sechsmal 24 Minuten dauernd* Sâh. D. 553.

षण्णिधन n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

षण्णिवर्तनी f. *eine best. Art des Lebensunterhalts* Baudh. षण्णि° v. l.

षण्मयूख Adj. *sechspflöckig.*

षण्मात्र Adj. *sechs Moren enthaltend.*

षण्मास 1) (*m.) *Semester.* Abl. *nach einem halben Jahre.* °निचय Adj. *Vorräthe für sechs Monate machend.* — 2) f. ई dass. Kampaka 346.

षण्मासिक Adj. *zweimal im Jahre verabfolgt werdend* (M. 7,126), — *erfolgend* (Pañkat. 252,14). Vgl. षाण्मासिक.

षण्मास्य 1) Adj. *sechsmonatlich.* — 2) n. *Semester.*

षण्मुख 1) Adj. *sechsmündig* oder *sechsantlitzig* (Çiva). — 2) m. *a)* Bein. Skanda's Spr. 7672. — *b)* *N. pr. α) eines Bodhisattva. — β) eines Fürsten und verschiedener anderer Personen. — 3) *f. आ *Wassermelone.* — 4) f. ई *a)* = कुमारी. — *b)* *in Verbindung mit धारणी Titel eines buddh. Sûtra. — 5) (wohl n.) *a)* = षडशीतिमुख Hemâdri 1,431,2. — *b)* *Titel eines buddh. Sûtra.

*षण्मुखकुमार m. N. pr. eines Mannes.

षण्मुखलक्षण n. (Opp. Cat. 1) und षण्मुखवृत्तिनिघण्टु m. (Burnell, T.) Titel.

*षण्मुखाग्रज m. Bein. Gaṇeça's Gal.

षण्मुहूर्ती f. *sechs* Muhûrta.

षत्व n. *das* ष-*Sein, der Uebergang von* स *in* ष.

षष् 1) Adj. Pl. (Nom. Acc. षट्) *sechs.* Ausnahmsweise wie ein Subst. mit einem Gen. construirt oder am Ende eines Comp. stehend. — 2) Bez. *einer Klasse von Zahlwörtern* (षष् selbst und die auf न् und अति ausgehenden). — 3) Adv. *sechsmal.*

*षष्क्, षष्कति (गतिकर्मन्).

षष्ट Adj. *der sechzigste, aus 60 bestehend* in एकषष्ट, चतुःषष्ट, द्वाषष्ट, द्विषष्ट u. s. w.

षष्टि f. *sechzig.* Das Gezählte im Pl. in demselben Casus wie das Zahlwort oder im Gen.; in

Comp. vorangehend oder auch folgend. षष्टितस् statt des Abl. 221,2. Metrisch auch षष्टी.

षष्टिक 1) m. f. (आ) *in sechzig Tagen reifender Reis* Mat. med. 268. Rāǵan. 16,11. Bhāvapr. 1,274. — 2) n. *Sechzigzahl, sechzig.*

*षष्टिक्य Adj. *mit* Shashṭika *genanntem Reise bestanden.*

*षष्टिज m. = षष्टिक 1).

षष्टितन्त्र n. *das System der 60 Begriffe im* Sāṁkhja.

षष्टितम Adj. *der 60ste.*

षष्टित्रिंशत Adj. *aus 360 bestehend.*

षष्टिदक्षिण Adj. *wobei 60 als Opferlohn gegeben werden* Āpast. Çr. 10,26,4.

षष्टिदिन Adj. *sechzigtägig.*

षष्टिधा Adv. *sechzigfach, in sechzig Theile (Theilen).*

षष्टिपथ m. Bez. *der 60 ersten* Adhjāja *im* Çat. Br.

*षष्टिपथिक Adj. (f. ई) *den* Shashṭipaṭha *studirend.*

षष्टिपूर्तिशान्ति f. Titel Burnell, T.

*षष्टिमत्त m. Bez. *des Elephanten, der bis zum 60sten Jahre brünstig ist.*

षष्टियोजनी f. *eine Strecke von 60* Joǵana.

*षष्टिरात्र m. *ein Zeitraum von 60 Tagen.*

*षष्टिलता f. *eine best. Pflanze,* = धमरमारी. Richtig यष्टिलता.

षष्टिवर्षिन् Adj. *sechzigjährig.*

*षष्टिवासस् m. = षष्टिक 1).

षष्टिविद्या f. vielleicht = षष्टितन्त्र.

षष्टिव्रत n. *eine best. Begehung.*

षष्टिशत n. Sg. *hundertundsechzig.* त्रीणि षष्टिशतानि *dreihundertundsechzig.*

*षष्टिशालि m. = षष्टिक 1) Rāǵan. 16,11.

षष्टिस् Adv. *sechzigmal* Sūrjas. 13,23.

षष्टिसहस्र n. Pl. *sechzigtausend.*

षष्टिसहस्रिन् Adj. Pl. *sechzigtausend an Zahl seiend.*

षष्टिसाहस्र Adj. Pl. dass. R. Gorr. 1,42,11.

षष्टिहायन 1) Adj. *sechzigjährig* (Elephant). — 2) *m. *a) Elephant. — b) eine Kornart.*

षष्टिह्रद N. pr. eines Tîrtha.

षष्टीष्टक Adj. *sechzig Backsteine enthaltend* Çat. Br. 10,4,3,12.

षष्ट्यब्द n. *der 60jährige Jupitercyclus.* Auch Titel eines Werkes.

षष्ठ 1) Adj. (f. ई) *der sechste.* भाग m. oder अंश m. *ein Sechstel;* काल m. *die sechste Stunde des Tages* und *die sechste Esszeit* (am Abend des dritten Tages). — 2) m. *a)* (sc. काल) *die sechste Esszeit.* षष्ठं कर् *nur die sechste Mahlzeit zu sich nehmen* (mit Ueberspringung der fünf vorangehenden) Hem. Par. 1,464. — *b)* N. pr. eines Mannes, = °चन्द्र. — 3) f. षष्ठी *a) der sechste Tag in einer Monatshälfte. — b) der sechste Casus, Genetiv. — c) ein Backstein von der Länge eines Sechstels* (eines Purusha) Çulbas. 3,34. — *d) die Personification einer Partikel der* Prakṛti, *des sechsten Tages nach der Geburt eines Kindes* (wo die Hauptgefahren für dasselbe vorüber sind). भगवतीं षष्ठीदेवीम् Kād. 79,14 (145,3). = इन्द्रसेना und auch mit der Durgā identificirt. — 4) n. *ein Sechstel* Gaut.

षष्ठक Adj. *der sechste.*

षष्ठकाल m. *die sechste Esszeit* (am Abend des dritten Tages). °कालोपवास m. *ein Fasten, wobei man immer nur am Abend des dritten Tages isst* (d. i. fünf Mahlzeiten überspringt).

षष्ठचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

1. षष्ठभक्त n. *die sechste Mahlzeit.* °भक्तेन वर्तय् *von der sechsten M. leben,* d. i. *immer nur am Abend des dritten Tages essen.*

2. षष्ठभक्त Adj. *nur die sechste Mahlzeit zu sich nehmend,* d. i. *stets nur am Abend des dritten Tages essend.*

षष्ठम 1) Adj. *der sechste.* — 2) f. ई *der sechste Tag in einem Halbmonat.*

षष्ठवती f. N. pr. eines Flusses.

षष्ठांश m. *ein Sechstel,* insbes. *das vom Fürsten erhobene.*

षष्ठांशवृत्ति m. *Fürst, König.*

षष्ठान्नकाल Adj. = 2. षष्ठभक्त. Nom. abstr. °ता f.

*षष्ठान्नकालक n. = षष्ठान्नकालता.

षष्ठान्नकालिक Adj. = षष्ठान्नकाल.

षष्ठाह्निक Adj. *dem sechsten Tage* (des Shaḍaha) *entsprechend.*

षष्ठिका f. *die Personification des 6ten Tages nach der Geburt eines Kindes.*

षष्ठीजागर (Kād. 83,8 = 150,9), *°क m. (H. an. 4,332. Med. s. 61) und षष्ठीजागरणमह m. Kampaka 124) *das Wachen am sechsten Tage nach der Geburt eines Kindes, eine best. Ceremonie.*

*षष्ठीजाय Adj. *die sechste Frau habend.*

षष्ठीतत्पुरुष m. *ein* Tatpurusha, *in welchem das erste Glied als Genetiv zu fassen ist,* Spr. 7713.

षष्ठीदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

षष्ठीदास m. N. pr. eines Mannes.

षष्ठीप्रिय m. Bein. Skanda's.

षष्ठीव्रत n. Pl. Bez. *bestimmter Begehungen.*

°व्रतोद्यापनविधि m. Titel Burnell, T.

षष्ठीसमास m. = षष्ठीतत्पुरुष.

षष्ठ m. *ein Sechstel* Gaut.

षष्ठ्यर्थदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

षष्ठ्यादिकल्पबोधन n. *ein best. Fest zu Ehren der* Durgā.

षस wohl = खाखस *Mohn.*

*षाट् Interj.

*षाकुल Adj. = षट्सु कुलेषु भवः Pat. zu P. 4,1,88.

षाट्कौशिक Adj. *aus sechs Hüllen bestehend.*

*षाट्पुरुषिक Adj. *durch sechs Generationen gehend.*

*षाडएडक Adj. von षडएड. Kāç. खाएडक.

षाडव m. 1) *Zuckerwerk mit Früchten* u. s. w. Vgl. खाडव und खाण्डव. — 2) Bez. *bestimmter* Rāga. Auch °राग m. S. S. S. 32. 93.

षाडविक m. *Zuckerbäcker.*

षाडकिक Adj. von षडक् Lāṭj. 6,9,10.

षाड्गुण्य n. 1) *die sechs Vorzüge, — guten Eigenschaften* Kāraka 3,1. Çiç. 2,93. — 2) *das sechsfache Verfahren eines Fürsten in der auswärtigen Politik* Çiç. 2,93. Anarghar. 3,6.

षाड्गुण्यवत् Adj. *mit den sechs Vorzügen ausgestattet* zu Spr. 1686.

षाड्रसिक Adj. *von sechserlei Geschmäcken* Kāraka 1,4.

षाड्वर्गिक Adj. *zu den fünf Sinnen und dem* Manas *in Beziehung stehend.*

षाड्विध्य n. *Sechserleiheit.*

*षाण्डश m. und *°शी f. gaṇa गौरादि.

षाण्ढ्य n. Nom. abstr. von षण्ढ *Eunuch, Zwitter* Kāraka 1,26 (शाठ्य gedr.).

*षाण्मातुर m. Bein. Skanda's.

षाण्मासिक 1) Adj. (f. ई) *a) sechsmonatlich, sechs Monate während* Kampaka 83. — *b) alle sechs Monate erneuert werdend.* — 2) m. N. pr. eines Dichters. — Vgl. षाण्मासिक.

षाण्मास्य Adj. *sechsmonatlich.*

*षात्वणत्विक Adj. *über den Uebergang von* स *in* ष *und von* न *in* ण *handelnd.*

1.*षाष्टिक Adj. *sechzigjährig.*

2. षाष्टिक Adj. von षष्टिक 1) Gal. Vgl. क्षौर°.

*षाष्टिपथ Adj. = षष्टिपथिक.

षाष्ठ Adj. 1) **der sechste* (Theil). — 2) *im sechsten* (Adhjāja) *gelehrt.*

षाष्टिक Adj. = षाष्ठ 2).

षाष्ठवितस Titel Burnell, T.

षिङ्ग m. *Wüstling, ein liederlicher Geselle, Galan.* Vgl. खिङ्ग, खिङ्ग.

*षु m. = सू.

*षुक्क्, षुक्कति (गतौ).

*षू f. *Geburt, Niederkunft.* Richtig सू.

*षोड Adj. wohl = षोडत्.

*षोडत्, und *षोडत्त Adj. *sechszähnig* (als Bez. eines Lebensalters).

षोडश् 1) Adj. (f. ई) *der sechzehnte.* अंश m. und भाग m. *ein Sechzehntel.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) ऋषभषोडशाम् (Gaut. 28,15) oder वृषभषोडशाम् *so v. a. 15 Kühe und ein Stier.* — *b*) *mit sechzehn verbunden, um 16 vermehrt.* — *c*) *aus sechzehn bestehend.* — *d*) Pl. ungenau für षोडशन् *sechzehn.* — 2) f. षोडशी *a*) *ein Backstein von der Grösse eines Sechzehntels* (eines Purusha) Çulbas. 3,238. fg. — *b*) Name einer der 10 Mahâvidjâ. Auch Pl. — 3) n. *ein Sechzehntel.*

षोडशक 1) Adj. *aus sechzehn bestehend.* — 2) m. *sechzehn.* °कास्त्रयः *so v. a. achtundvierzig* Karaka 7,12. — 3) f. °शिका *ein best. Gewicht, = 16 Mâsha = 1 Karsha.* Auch = 64 Mâsha Karaka 7,12. — 4) n. *Sechzehnzahl, ein Aggregat von sechzehn* Hemâdri 1,111,4. 2,*a*,126,15.

षोडशकर्मप्रयोग m. (Burnell, T.) und °कर्मविधि m. (Opp. Cat. 1) Titel.

षोडशकल Adj. *sechzehntheilig.* षोडशकलविद्या f.

षोडशकारणानयमाला f. (Bühler, Rep. No. 679), °कारणापूजा f. (ebend. No. 680), षोडशकारिका f. (ebend. No. 326), षोडशकूर्च (Opp. Cat. 1), षोडशगणपतिध्यान n. (Burnell, T.) und °गणपतिलक्षण n. (Opp. Cat. 1) Titel.

षोडशगृहीत Adj. *sechzehnmal geschöpft.* °गृहीतार्घ Vaitân. 29,14.

षोडशत्व n. *Sechzehnzahl* Hemâdri 1,221,21.

षोडशदल Adj. *sechzehnblätterig.*

षोडशधा Adv. *sechzehnfach.*

षोडृश्न् Adj. Pl. (Nomin. °दृशः) *sechzehn.*

षोडशनित्यतन्त्र n. und षोडशन्यास m. Titel Opp. Cat. 1.

षोडशपद् Adj. (f. आ) *aus sechzehn* Pada *bestehend* Ait. Br. 4,1,5.

षोडशभाग m. *ein Sechzehntel.*

षोडशभुज 1) Adj. *sechzehnarmig.* — 2) f. आ *eine Form der* Durgâ.

षोडशभुजरामध्यान n. Titel Burnell, T.

षोडशभेदित Adj. (f. आ) *in sechzehn Arten zerfallend* Sâh. D. 112.

षोडशम Adj. *der sechzehnte* Gṛhjâs. 1,73.

षोडशमुद्रालक्षण n. Titel Burnell, T.

षोडशराजिक Adj. *über die 16 Fürsten handelnd* MBh. 7,71,1.

षोडशरात्र m. n. *eine sechzehntägige Feier.*

षोडशर्च m. *ein Stück aus sechzehn Versen.*

षोडशलक्षण n. *das aus sechzehn* Adhjâja *bestehende* Sûtra *des* Gaimini.

षोडशवर्ष Adj. *sechzehnjährig.*

षोडशविध Adj. *von sechzehnerlei Art.*

षोडशविस्तृत Adj. *zu sechzehn erweitert.*

षोडशसहस्र und °साहस्र (Pâṇ. Gaṇ. 3,15,12) n. *sechzehntausend.*

षोडशांश m. *ein Sechzehntel.*

*षोडशांशु m. *der Planet Venus.*

*षोडशांक्रि m. *Krebs.*

षोडशात्त Adj. *sechzehnäugig* (bildlich).

1. षोडशात्तर् n. *die sechzehnte Silbe.*

2. षोडशात्तर् Adj. *sechzehnsilbig.*

षोडशाङ्ग m. *ein best. Räucherwerk.*

*षोडशाङ्घ्रि m. *Krebs.*

षोडशाढकमय Adj. (f. ई) *aus sechzehn* Âḍhaka *gebildet* Hemâdri 1,406,12 (षोडशाटकमय gedr.).

षोडशात्मक m. und षोडशात्मन् m. *die Seele von sechzehn* (गुण).

षोडशादितन्त्र n. und षोडशायुधस्तुति f. Titel Opp. Cat. 1,1622.

षोडशार् Adj. *sechzehnspeichig.*

षोडशार्चिस् m. *der Planet Venus* VP.² 2,257. fg.

*षोडशावर्त m. *Muschel.*

षोडशिक in अ° und स°. षोडशिका f. s. u. षोडशक.

*षोडशिकाम्र n. *ein best. Gewicht,* = पल.

षोडशिग्रह m. *ein best. Bechervoll* Vaitân.

षोडशिन् 1) Adj. *a*) *aus sechzehn bestehend, sechzehntheilig,* insbes. von einem Stoma, Stotra u. s. w. Auch Subst. mit Ergänzung dieser Worte. Nom. abstr. °शित्व n. TS. 6,6,11,1. Ait. Br. 4,1,5. — *b*) *mit einem sechzehntheiligen Spruch u. s. w. verbunden.* — 2) m. *ein* Sutjâ-*Tag mit sechzehntheiligem Spruche* (oder *einer solchen Spende*), *eine der* Samsthâ *des* Soma-*Opfers* Gaut. Vaitân. Gaim. 6,5,44. षोडशिपात्र n. *die Schale für diesen Tag* Âpast. Çr. 12,2,6. 18,1.

षोडशिप्रयोग m. Titel Burnell, T.

षोडशिमत्, षोडशिमत्त् (Çat. Br.) und षोडशिमत्त् (TS.) Adj. *mit dem sechzehntheiligen* Stotra *verbunden.*

षोडशिसामन् n. *das im sechzehntheiligen* Stotra *befindliche* Sâman.

षोडशिस्तोत्र n. *ein sechzehntheiliges* Stotra Vaitân.

षोडशीबित्व n. *ein best. Gewicht,* = पल.

*षोडीय्, °यति = षोडशमाचष्टे.

षोढा Adv. *sechsfach* Maitr. S. 1,6,7 (96,21).

षोढाविकृत Adj. *sechstheilig.*

*षोडत Adj. = षोडत्.

ष्ठि s. u. ष्ठिव् mit नि.

ष्ठिव् und ष्ठीव्, ष्ठीवति und *ष्ठीव्यति *spucken, ausspeien, — auf* (Loc.). — *Desid. टेष्ठूषति und तुष्ठूषति. — *Intens. टेष्ठीव्यते und तेष्ठीव्यते. — Mit अभि *bespeien.* अभिष्ठूत *bespieen.* — Mit अव, अवष्ठूत *bespieen.* — Mit नि 1) *ausspucken, — auf* (Loc.) Gop. Br. 1,2,7 (निःष्ठी° gemeint). — 2) *entlassen, von sich geben.* — 3) Partic. zu 1) und 2) निष्ठूत, निष्ठुत (fehlerhaft) und निष्ठित (! *bespuckt*). — Mit *अपनि, °ष्ठूत *hingeworfen* Gal. — Mit अभिनि *ausspucken auf* (Acc.). — Mit अवनि dass. — Mit विनि *ausspeien.* — Mit निस् 1) dass. Spr. 7746. — 2) *hinwerfen,* so v. a. *hinzeichnen* Daçak. 74,9.10. — Mit प्र *ausspeien.* — Mit प्रति *bespucken.*

ष्ठीव Adj. *speiend* in किण°.

ष्ठीवन 1) Adj. *häufig spuckend* Karaka 6,18. — 2) n. *a*) *das Spucken, — auf* (Loc.). — *b*) *ausgeworfener Speichel.*

°ष्ठीवि und °ष्ठीविन् Adj. *speiend.*

ष्ठीवी f. *das Spucken* in रक्त°.

ष्ठु = ष्ठिव् *ausspeien,* nur ष्ठुवा Âpast. Çr. 10, 13,11. — Mit निस् dass., nur in der Form निरष्ठविषम्.

*ष्ठेवन und *ष्ठूत n. *das Spucken.*

*षक्क्, षक्कते (गत्याम्).

*षष्क्, षष्कति (षँःकति), °ते und *षस्क्, षस्कते (गतौ). — Mit परि in *परिषष्कित.

Nachträge und Verbesserungen.

अकम्प Adj. *nicht zitternd* MBh. 6,14,14.

2. अकरण auch *mit keiner religiösen Handlung verbunden* Âpast. Çr. 4,1,3.

अकर्णप्रावृत (Nachtr. 1) vgl. अवकर्णप्रावृत (Nachtr. 5).

अकर्मकारण Adj. = 2. अकारण oben Gaim. 3,8,15.

अकवि auch m. *Nichtdichter* Kshem. 1,3.

अकामात्मन् Adj. *frei von Wünschen* Vasishṭha 1,6.

*अकार्ष्य n. Nom. abstr. Pat. zu P. 5,1,119, Vârtt. 10.

अकुण्ठमण्डल Adj. *mit scharfem Rande* (चक्र) MBh. 1,19,21.

अकुपान Adj. *nicht zürnend, wohlwollend* Âpast. Çr. 14,28,4.

अकृतागस् Adj. *der Nichts gesündigt hat* R. 1,7,13.

अतत 2) nach dem Comm. zu R. ed. Bomb. 2, 25,37 f. आ Pl. Nach H. an. und Med. m. n. auch *Eunuch* und nach H. ç. 43 m. Bein. Çiva's.

अक्षपरि und अक्षपराजय umzustellen.

अक्षवती MBh. 3,78,10.

अक्षहृदय n. *Würfelgeheimniss* MBh. 3,79,19. fgg.

अगुरुसार *das Harz der Aquilaria Agallocha* Suçr. 1,183,15. 2,175,4. Ragh. ed. Calc. 6,8. अगरु° ed. Stenzl.

अग्निदेवत, lies Agni.

अग्निशक्ति f. *Verdauungskraft* Varâh. Bṛh. S. 76,6.

अग्निसात्कि, °म् Adv. *coram igne* MBh. 1,198,17. Suçr. 1,7,4. 5. पञ्चबाणाग्नि° Mâlav. 70 (71).

अग्न्यवभृथ (Nachtr. 4) Âpast. Çr. 14,21,8.

1. अग्र 8) अग्रे zu betonen.

अग्रभुज् m. *die Sonne* MBh. 3,138,19.

अग्रशिख Adj. *mit spitz auslaufender Flamme* MBh. 4,55,14.

अग्रसंध्या f. Acc. mit dem Caus. von समा-रुह् *an die Spitze von* (Gen.) *stellen* Ragh. 18,29.

4. अग्रह् (vgl. auch Nachtr. 5) Adj. *wobei kein Becher voll geschöpft wird* Âpast. Çr. 14,15,3.

अग्राम्य Adj. (f. आ) *vorn spitz* Âpast. Çr. 1,15,12.

अङ्क 5) Z. 2 lies 249,13 st. 249,3.

अङ्गसमाख्यायम् Absol. *die Glieder benennend* Ait. Br. 1,21,11.

अङ्गुल्य (?) Vasishṭha 3,65.

अङ्गुष्ठविभेदिक n. *Fausthandschuhe* Kâraṇḍ. 78,21.

अच्युतप्रेक्ष m. N. pr. eines Lehrers M. Müller, Ren. 360, N. 3.

अञ्ज् mit अभि vgl. Oldenberg in Z. d. d. m. G. 39,65, N. 4.

अञ्जि 4) *a*) in Verbindung mit आजि: so v. a. *Schlachtfeld* Çiç. 19,102. Vgl. समराञ्जि.

अट्, metrisch auch अटते.

अणिक (Nachtr. 1 und 2) zu streichen, da सणिक zu lesen ist.

अतिकरुण Adj. *überaus kläglich* MBh. 1,3,317.

अतिजितकाशिन् Adj. *überaus siegesbewusst.* Nom. abstr. °शिता f. Mudrâr. 55,13.

अतिताप m. *grosse —, zu grosse Hitze* Mârk. P. 99,3. 9.

अतिथिव्रतिन् Adj. *Gastfreundschaft übend* MBh. 3,260,4.

अतिदशरथम् Adv. *über* Daçaratha *hinaus* Bâlar. 79,9.

अतिदारु, lies 185,24.

अतिदिलीपम् Adv. *über* Dilipa *hinaus* Bâlar. 79,9.

अतिप्रशान्त Adj. *sich vollkommen gelegt habend, ganz gewichen* Mâlatîm. 79,11.

अतिभर m. *eine übergrosse Last* Çiç. 6,79.

अतिभवानीवल्लभम् Adv. *über* Çiva *hinaus* Bâlar. 81,16.

अतिभूमि, °वर्तिन् Çik. (Kâçm.) 618,2.

अतिलवणसात्म्य Adj. *zu sehr an Salzgenuss gewöhnt* Kâraka 3,1.

अतिविधे Dat. Infin. zu व्यध् mit अति RV. 5,62,9.

अतिविस्मित Adj. *sehr erstaunt* Maitrjup. 4,1.

अतिवृष्य Adj. (f. आ) *stark auf die Potenz wirkend* Varâh. Bṛh. S. 76,9.

अतिवेगवत् Adj. *überaus schnell fliegend* (Pfeil) MBh. 3,268,17.

अतिवेदना f. *heftiger Schmerz* Kathâs. 29,167.

अतिवेपथुमत् Adj. *heftig zitternd* Çiç. 9,77.

अतिवैशस Adj. (f. आ) *überaus mörderisch* (Rede) Bhâg. P. 3,19,21.

अतिवैषम्य n. *grosse Ungleichheit des Bodens* Spr. 6239.

अतिव्यथित Adj. *heftig schmerzend* Bhâg. P. 5, 14,11.

अतिव्यवायिन् Adj. *zu oft den Beischlaf vollziehend* Kâraka 6,19. Suçr. 2,445,17.

अतिव्यसन n. *ein grosses Unglück, ein grosser Unfall* Râgat. 8,791. Vîsav. 276,3.

अतिव्यसनिन् Adj. *von einer bösen Neigung stark beherrscht* Kathâs. 43,25.

अतिव्यस्त Adj. *zu weit getrennt* TS. Prât. 2,12.

अतिशक्त Adj. *überaus mächtig* R. 2,29,6.

अतिशङ्कितव्य Adj. *in falschem Verdacht zu haben wegen* (Loc.) R. 2,22,30.

अतिशठ Adj. *überaus falsch, — hinterlistig, — boshaft* MBh. 13,33,11. Spr. 4258.

अतिशयितत्व n. *Ungewöhnlichkeit, Ausserordentlichkeit* Spr. 1685, N.

अतिशस्त्रकोप m. *heftiges Wüthen des Schwertes, — des Krieges* Varâh. Bṛh. S. 5,26.

अतिशात Adj. *grosse Freude bereitend* Git. 10,9.

अतिशाद्वल n. *ein schöner Grasplatz* Bhâg. P. 10,18,5.

अतिशीत 1) Adj. *sehr kühlend* Suçr. 1,184,1. — 2) n. *grosse —, zu grosse Kälte* Spr. 2504. Mârk. P. 99,4. 9.

अतिशोभाकर Adj. *grossen Schmuck verleihend* MBh. 3,34,46.

अतिशोषिन् Adj. *stark austrocknend, — ausdörrend* Suçr. 2,551,20.

अतिश्रम auch *grosse Anstrengung* Bhâg. P. 2, 7,31.

अतिश्लिष्ट Adj. *fest verbunden, — haftend, — anhaftend* Çik. (Ch.) 62,1. Daçak. 73,6.

अतिष्कदे, अतिष्कदम् 17,4 ist Abl. Infin. zu स्कद् mit अति, अतिष्कदे RV. 8,67,19 Dat.

अतिसंरम्भ m. *heftiger Zorn* Râgat. 1,67. Bhâg. P. 5,9,19.

अतिसंराग m. *starkes Hängen an* (Loc.) Prâjaçittat. im ÇKDr. u. नैर्मल्य.

अतिसंशब्द m. *ein lauter herausfordernder Ruf* R. 4,15,4.

अतिसंश्लिष्ट Adj. *zu fest anliegend* Comm. zu TS. Prât. 2,12.

अतिसंकट 1) Adj. *überaus schwierig, — gefährlich* Mârk. P. 45,5. — 2) n. *a*) *ausserordentliche Dichtigkeit* Râgat. 6,249. — *b*) *grosse Noth, — Gefahr* Spr. 3170. Mâlatîm. 103,19. Comm. zu Kumâras. 3,23.

°अतिसंकल्प m. *ein dringendes Verlangen zu* MBh. 4,396. v. l. अभिसंकल्प.

अतिसंकुल Adj. (f. आ) *auf grosse Hindernisse stossend* Varâh. Bṛh. S. 38,3.

अतिसंक्षोभण n. *eine zu grosse Erschütterung* Suçr. 2,133,5.

अतिसंगोपनीय Adj. *sehr geheim zu halten* Pañkar. 1,15,23.

अतिसत्कृत Adj. (f. आ) *hoch geehrt* R. 2,39,33.

अतिसदृश Adj. *überaus ähnlich* Kathâs. 101,31.

अतिसमर्थ Adj. *sehr Vieles zu thun vermögend* Hit. 83,13.

अतिसंभोग m. *ein grosser Genuss* Râgat. 4,398.

अतिसंधम, lies 10,81,25.

अतिसविशङ्कम् Adv. *mit grosser Besorgniss* Çiç. 11,32.

अतिसान्द्र Adj. *sehr dicht* Vîsav. 179,3. Vgl. नातिसान्द्र Nachtr. 4.

अतिसार्थक Adj. *grossen Gewinn bringend* Pañkar. 1,7,6.

अतिसाहसिक Adj. *sehr unbesonnen zu Werke gehend* Pañkat. 241,3.

अतिसिताङ्गविहंग m. *Schwan* Çiç. 6,54.

अतिसुगन्धि oder °न् Adj. *überaus wohlriechend* Suçr. 1,184,3.

अतिसुगम Adj. *sehr gut gangbar* Kathâs. 19,64.

अतिसुभग Adj. (f. आ) *überaus hübsch* Kathâs. 28,13. 44,138.

अतिसुवृत्त Adj. 1) *sehr hübsch rund* Spr. 4961. — 2) *von sehr gutem Betragen* Kathâs. 29,72.

अतिस्थगित Adj. *sehr verhüllt, — verborgen* Verz. d. Oxf. H. 214,*b*, No. 511.

अतिस्निग्ध Adj. *sehr weich, — milde* (eig. und übertr.) H. 68. R. 3,49,36.

अतिस्पर्धिन् Adj. *stark um den Vorrang streitend, — wetteifernd* MBh. 14,5,5.

अतिस्विन्न Adj. *stark zum Schwitzen gebracht* Kâraka 1,14.

अतिहर्षुल Adj. *hoch erfreut* Kathâs. 67,31.

अतिहर्षित Daçar. 4,71. Sâh. D. 86,12.

अतिहारिन् Adj. *sehr reizend* Spr. 4961.

अतिहार्द n. *grosse Zuneigung, — Liebe, — zu* (Loc.) Mârk. P. 72,18. 100,24.

अतिहास्य n. *heftiges Lachen* Suçr. 1,244,6.

अतिहेलन n. *grosse Verhöhnung, —Verspottung, — an den Tag gelegte Geringschätzung* Bhâg. P. 3, 14,37.

अत्यन्तशस् Adv. *in übertriebener Weise* Baudh. 1,3,32.

अत्युन्माद् Adj. *überaus toll, — verrückt* MBh. 4, 14,27.

अत्युपसंहृत Adj. *zu stark genähert* TS. Prât. 2,12.

अत्यूर्जितम् Adv. *gar sehr, in hohem Maasse* Mâlatîm. 126,1.

अदनी Adv. mit कर् *zur Speise von* (im Comp. vorangehend) *machen* MBh. 5,82,47.

अदासी f. *keine Sclavin* MBh. 1,34,19.

अद्भुतसिंह m. *Wunderlöwe* (Vishṇu) Bhâg. P. 7,10,9.

अधर्मबहुल Adj. *an Unrecht reich, ruchlos* MBh. 1,17,6.

अधर्मभाज् Adj. *das Unrecht pflegend, pflichtvergessen* MBh. 1,191,8.

अधश्चर Adj. *demüthig, unterthänig* MBh. 5,147, 22. 150,15.

अधःसंवेशिन् Adj. *auf dem Erdboden sich zur Ruhe legend* Lâṭj. 10,18,11.

अधिकोपम Adj. *einen überschüssigen Vergleich enthaltend* Sarasvatîk. 9,26.

अधिवेद्या, lies 193,11.

अधिवेलम् Adv. *am Meeresufer* Çiç. 3,73. 79.

अधिश्रय in अनधिश्रय weiter unten.

अधिष्ठान (auch Nachtr. 5) auch *Schwur, Eid, Betheuerung* Gâtakam. 7.

अधीलोहाकर्णी (so ist zu verbinden) Adj. als Beiw. einer Kuh Kâtj. Çr. 22,11,29. Vgl. अध्यालोहकर्णी und अधीलोधकर्णी (Nachtr. 2. 4).

अधोबिलाप्लुत Adj. *unterhalb der Mündung* (des Kessels) *bleibend* (nicht überwallend) *und nur ein wenig gedämpft* Çâṅkh. Çr. 4,3,7.

अध्यग्नि, auch bei anderen feierlichen Gelegenheiten Mahâvîraḱ. 44,12.

अध्ययनसंप्रदान bedeutet *das Lernen und Lehren.*

अध्यवसितता f. *das zur Gewissheit Erhobensein* Sâh. D. 109,20.

अनतिगौरव n. *das nicht zu sehr Belastetsein* (उदरस्य) Kâraka 3,2.

अनतिव्यक्त Adj. *nicht zu offen, — sichtbar* Hem. Jogaç. 1,48.

अनतिस्कन्दत् Adj. *nicht überspringend,* so v. a. *gleichmässig* (Regen) TBr. 3,3,6,4.

अनधिमूर्च्छित Adj. *unbefangen, sich zu den Dingen gleichgültig verhaltend.* °त्व n. Gâtakam. 14.

अनधिश्रय Adj. (f. आ) *unbewohnt, menschenleer* R. Gorr. 2,68,56.

अननुवाक्य Adj. *den Veda nicht lehrend* Vasishṭha 3,1.

अननुसृत Adj. *nicht verfolgt* (Weg) Verz. d. Oxf. H. 170,*b*,5 v. u.

अननृत Adj. *wahr* Çiç. 6,39.

अनन्तविजय m. N. pr. der Muschel Judhishṭhira's Bhag. 1,16.

अनन्यनारीसामान्य Adj. *mit keinem anderen Weibe Gemeinschaft habend* Vikr. 59.

अनन्यपर Adj. *auf nichts Anderes gerichtet.* Nom. abstr. °ता f. Mâlatîm. 101,9.

अनन्ववसित Adj. *nicht ergriffen von* (Instr.) Çâṅkh. Br. 11,1.

अनपव्याहरत् Adj. *keine weltliche Rede führend* Âpast. Çr. 2,16,1.

अनपव्याहार m. *keine weltliche Rede* Comm. zu Âpast. Çr. 2,16,1.

अनपिसोम Adj. *keinen Antheil am* Soma *habend* J. A. O. S. 11,cxlv.

अनपिसोमपीथ Adj. *keinen Antheil am* Soma-*Trunk habend* Çâṅkh. Çr. 14,62,2.

अनभिपरिहरत् Adj. *nicht umkreisend, — umfahrend* Kauç. 44.

अनभिभाषमाण Adj. *mit Jmd nicht redend* Baudh. 2,3,42.

अनभिसंधित Adj. *uneigennützig* Mârk. P. 95, 14. 15.

अनभिस्निग्ध Adj. *nicht zugethan* R. Gorr. 2,18,7.

अनम Adj. (f. आ) *unbeugsam, unbesiegbar* Çiç. 19,33.

अनवरोध m. *keine Hemmung* (हृदयस्य) Kâraka 3,2.

अनवलोकन n. *das Nichthinblicken, Nichtaufblicken* Z. d. d. m. G. 39,306.

अनवविद्ध Adj. *unausgehöhlt* Z. d. d. m. G. 34,335.

अनवसित auch *worüber man keine Gewissheit erlangt hat* Bhâg. P. 5,3,14.

अनवस्थित auch *nicht daseiend* R. 4,30,14. *nicht bleiben könnend* Ragh. 19,31. *missungen* R. 5,51,9.

अनस्यूत Adj. Vasishṭha 2,33 *fehlerhaft für* अनस्येत *nicht mit einem Nasenring versehen.*

अनाकलन n. *das Nicht-in-Betracht-Ziehen* Schol. zu Kap. 1,37.

अनाकृष्ट Adj. *unbehindert* Ait. Br. 8,24,6.

अनाविद्ध auch *nicht in Unruhe versetzt, nicht aufgeregt* Bhâg. P. 1,2,19. 7,15,35.

अनासादयत् Adj. (f. °ती) *nicht erlangend, — theilhaftig werdend* 302,17.

अनासेध = निरातङ्क Vall. zu Çiç. 19,44 nach Hultzsch.

अनास्तृत Adj. (f. आ) *unüberdeckt, bloss* (शय्या) VP. 3,11,108.

अनिरुद्ध 1) *a*) Baudh. 2,5,4.

अनिर्क्रित Adj. *nicht zu Ende geopfert* MBh. 13, 93,65.

अनिविद्ध Adj. *nicht durchschossen, — durchbohrt* MBh. 4,55,5. अनिविद्धं MBh. 4,1977 fehlerhaft für इति विद्धि.

अनिवेष्टमान Adj. *nicht umstrickt —, nicht gehemmt werdend* Çâṅkh. Br. 18,4.

अनिषिद्ध Adj. 1) *nicht zurückgehalten, — abgehalten* Çâṅ. (Ch.) 140,7. — 2) *nicht verboten, — untersagt* Bhâg. P. 7,15,66. Kull. zu M. 4,218.

अनुतीर्थम् Adv. *bei jedem* Tîrtha Baudh. 2,5, 3. 10,3.

अनुदशम Adj. *je der zehnte* Vasishṭha 17,43.

अनुदिशम् Adv. *nach den verschiedenen Himmelsgegenden* Comm. zu Âpast. Çr. 15,11,1.

अनुदैवतम् Adv. *nach den Göttern* R. Gorr. 2, 121,3.

अनुपकृत auch so v. a. *unbestritten* Spr. 4310.

अनुपासितवृद्ध Adj. *der die Alten nicht geehrt hat.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 5,92,18.

अनुप्रकम्पन n. *das Schwingen nach einem Andern* Comm. zu Âpast. Çr. 14,30,5.

अनुयोगिन् Adj. Nom. abstr. °गिता f. *anatheticity* nach Hall Comm. zu Kap. 5,37.

अनुवनम् auch *in jedem Walde* Çiç. 6,46.

अनुवनात्तम् Adv. *im Walde* Çiç. 6,76.

अनुवादिन् 2) lies 250,28.

°अनुविधायिन् 3) *nachahmend, gleichend* Çiç. 6,23.

अनुव्याकृत n. *Verfluchung* MBh. 1,176,37.

अनुष्यन्द eher *Lauf* (Schiene) *einer Schleife.*

अनुसानु Adv. *auf dem Rücken der Berge* Çiç. 6,79.

अनृतकारक und °कारिन् Adj. *unwahr zu Werke gehend* MBh. 1,5,24 nebst v. l.

अनृतसंहित Adj. *Verträge —, Zusagen nicht haltend* Ait. Br. 1,6,7.

अनैष्टिक Adj. *nicht zur* Ishṭi *gehörend.* Nom. abstr. त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 15,5,19.

अन्तःक्रौर्य n. *Herzenshärte* Aukîtjâl. 28,1.

अन्तःप्रीति f. *innere Freude* Z. d. d. m. G. 39,308. 2. अन्तम, nach Adj. ist 1) zu streichen.

अन्तरावेदि (auch Nachtr. 5) *Scheidewand* Ragh. 12,93. Vgl. वरण्डक 2) *b*).

अन्तर्जलेशय Adj. *im Wasser liegend*, — *lebend* MBh. 1,29,27.

अन्तःसदस् 1) n. *das Innere eines Versammlungsortes* Bhâg. P. 1,9,41. — 2) Adv. *innerhalb des Sadas* Çâṅkh. Çr. 17,4,3.

अन्दोलय् im Prâkrit 294,19.

अन्धकार 2) auch m.

अन्नसंदेक m. *Zusammenkittung von Speise* Çat. Br. 10,5,2,8.

अन्यथाशीलिक Adj. *anders als* (अतस्) *zu verfahren pflegend* Gop. Br. 3,18.

अन्यपूर्वा, lies *mit einem Andern*.

अन्यबन्धु Adj. *nicht verwandt* Âpast. Çr. 14,30,4.

अन्ययज्ञ m. *das Opfer eines Andern* Âpast. Çr. 14,31,9.

अन्वष्टका, lies Ashṭakâ.

अपचमानक Adj. *die Speisen nicht zu kochen pflegend* Baudh. 3,3,2. 9.

अपनयन m. (!) = 2. अपनय MBh. 6,49,22.

अपभस्मन् Adj. *von der Asche befreit* Kâtj. Çr. Comm. 233,20. 21.

अपमुद् (Nachtr. 5), lies *freudlos, kläglich*.

अपराधीन, Nom. abstr. °ता f. Kshem. 2,21.

अपराभव m. *das Nichtunterliegen, Sieg* MBh. 5, 125,27.

अपरिनिष्ठित Adj. *unerfahren in* (Loc.) Hariv. 5672. Suçr. 1,12,10. Fehlerhaft für अपरिवेष्टित Hariv. 5262.

अपरिवेष्टित Adj. *nicht umgeben* —, *nicht umringt von* (Instr.) Hariv. 2,38,57.

अपरिक्षीनकालम् Adv. *ungesäumt, sogleich* Bâlar. 257,11.

अपर्वन् 1) lies 7,10.

अपसर्प्य (Conj.) Adj. *fortzujagen* Spr. 574.

अपहसित n. *ein Lachen, bei dem Einem die Thränen in die Augen kommen*, Daçar. 4,71. Sâh. D. 86,12.

अपिसोम Adj. *Antheil am* Soma *habend* J. A. O. S. 11,cxlvi.

अपूर्ण 2) lies 98,2.

अप्रघती Adj. etwa *nicht weiter treibend* (Wasser) Çat. Br. 13,8,2,9.

अप्रज्ञायमान Adj. *nicht bekannt* Vasishṭha 3,13.

अप्रतिक्रियमाण Adj. (f. आ) *nicht ärztlich behandelt werdend* Suçr. 1,266,5. 10. 267,16.

अप्रतिभा auch *das dem Gedächtniss Nichtgegenwärtigsein* Baudh. 3,9,8. Çâṅkh. Çr. 10,12,5.

अप्रतिषेधित Adj. *nicht verwehrt*, — *untersagt*, — *verboten* MBh. 12,12,19.

अप्रतिहृत Adj. *wobei der* Pratihartar *nicht einfällt* Âpast. Çr. 14,21,13.

अप्रपीडन n. *kein Druck, kein Gefühl des Druckes* (कुक्षेराकारेण) Karaka 3,2.

अप्रकृत 1) *ungepflügt* Comm. zu Âpast. Çr. 15, 20,2.

अप्राप्तषोडश Adj. (f. आ) *das 16te Jahr noch nicht erreicht habend* Cit. aus einem Glossar im Comm. zu Âpast. Çr. 15,20,8.

अबिलवत् Adj. *keinen Ausguss habend* (Topf) Comm. zu Âpast. Çr. 15,14,13.

अब्द्भू Adj. *der Wolke entstammend* Çiç. 6,72.

अब्दसहस्रिक Adj. (f. ई) *tausend Jahre während* MBh. 3,82,95. °सहस्रको fehlerhaft MBh. 3,5037.

अभिज्ञात Adj. s. u. ज्ञन् mit अभि.

अभिनयन n. = अभिनय 1) in श्लोकाभिनयन.

अभिप्रतिगर् m. Nom. act. zu 1. गर् mit अभिप्रति (s. weiter unten) Comm. zu Âpast. Çr. 14,32,6.

अभियोगिन् auch *sich einer Sache ganz hingebend*. Nom. abstr. °गिता Vâgbh. 1,14.

अभिविवास m. *das Hellwerden über* Comm. zu Âpast. Çr. 14,23,14.

अभिव्याकार auch *Verfluchung* Comm. zu Âpast. Çr. 15,19,8.

अभिव्युष्टि f. = अभिविवास Comm. zu Âpast. Çr. 14,23,14.

°अभिसंकल्प m. *Verlangen* —, *Wunsch zu* MBh. 4,14,24. v. l. अतिसंकल्प.

अभिसमाहारम् Absol. *zusammen hinschaffend zu* (Acc.) Âpast. Çr. 2,4,4. Vielleicht अभि स° zu schreiben.

2. अभीक (vgl. Nachtr. 5) Çiç. 19,72.

अभीशुमत् 2) m. *die Sonne* Çiç. 6,63.

अभ्यय Çiç. 19,59 nach Vall. *vorn befindlich* und *nahe bevorstehend* (Hultzsch).

अभ्याकारम् auch wohl *zusammenkehrend* (also von 2. कर्) Âpast. Çr. 2,4,4.

अमध्यंदिनसाचि Adj. *die Mittagsfeier nicht begleitend, zu ihr nicht gehörend* Ait. Br. 6,30,12.

अमलपत्तविकंगम m. *Schwan* Çiç. 6,45.

अमृततुरंग (wohl °तरंग) m. Titel eines Werkes des Kshemendra Sitzungsberichte der phil.-hist. Klasse der Wiener Ak. 106,480.

अमोघबल Adj. *dessen Macht nicht vergeblich ist, seine Macht gebrauchend* MBh. 1,17,3.

अम्बिकासुत MBh. 1,61,18.

अम्बुरुह् m. *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* Çiç. 6,11.

अम्भस्, vor 1) ist n. hinzuzufügen.

अयाचक Adj. *nicht bettelnd*. Nom. abstr. °त्व n. Kshem. 2,27.

अयुक्कृत् Çiç. 6,50.

*अयोनित्व n. Nom. abstr. Pat. zu P. 5,1,119, Vârtt. 9.

अरञ्जनीकृत Adj. *ungefärbt* Baudh. 2,2,29.

अरिधायस् eher *reichlich milchend*.

अरीतिमत् Adj. *stillos* Sarasvatîk. 10,29.

अरुच्य Adj. *unangenehm* Çiç. 19,89.

अरेप Adj. = अरेपस् Baudh. 3,7,4.

अर्क् mit निस् auch *kommen um* (Abl.), *verlustig gehen* Tâṇḍja-Br. 6,6,13.

*अर्जिन् Adj. *erwerbend* Çiç. 19,102.

अर्थसमाकर्तर् Nom. ag. *Geldeinnehmer* M. 7,60.

अर्धचशम्, lies Adv. st. Adj.

अर्धविशस n. *ein halbvollbrachter Todtschlag* Kumâras. 4,31.

अर्धसदृश Adj. *zur Hälfte gleich mit* (Gen.) TS. Prât. 11,19.

अर्धसमय m. *die Hälfte einer best. Zeit* MBh. 3, 11,4.

अर्धोच्छिष्ट Adj. *zur Hälfte nachgeblieben* Kathâs. 61,298.

अलमार्य Adj. *sehr edel* Lalit. 309,17. 310,6. 14. 21. fgg. 509,6.

अल्पस्वमत् Adj. *geringen Besitz habend* Çatr. 14,109.

अवकर्णप्रावृत, statt dessen अकर्ण° im Comm. zu Tâṇḍja-Br. 8,7,7.

अवकलन (Nachtr. 4), lies अवकूलन.

1. अवचन auch *das Schweigen* Z. d. d. m. G. 39,306.

अवनि, füge f. vor 1) hinzu.

अवपाकिन् Adj. Karaka 1,27 fehlerhaft für अविपाकिन्.

अवम्य Adj. *den man nicht vomiren lassen darf* Karaka 6,4.

अवर 3) *b*) vgl. u. गात्रावर weiter unten.

अववाद 2) Çiç. 6,9.

अवश्येन्द्रिय Adj. *seine Sinne nicht in der Gewalt habend* MBh. 5,129,23.

अवष्टब्धत्व n. *Steifheit, Starrheit* Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 282.

अवसान 7) MBh. 5,72,15. 82,8. Nach Nilak. अवसीयते संस्थीयते ऽस्मिन्नित्यवसानं यावज्जीवकं वासस्थानम्.

अवस्कन्दिन् 1) lies *herbeispringend* und vgl. Shaḍv. Br. 1,1.

अवकूसित 1) Adj. s. u. 2. कूस् mit अव. — 2) n.

ein Lachen, bei dem Kopf und Schultern in Bewegung gerathen, Sâh. D. 86,11.

अवाक्शिरस्क Adj. *mit dem Kopfe nach unten* Suçr. 1,359,7.

अविक 1) Çâṅkh. Çr. 9,23,3.

अविकत्थन, Nom. abstr. °ता f. Kshem. 2,29.

अविज्ञातप्रायश्चित्त Adj. (ein Opfer) *bei dem die Sühne für im Verlauf desselben begangene Fehler nicht angegeben ist* Âpast. Çr. 14 17,1.

अवितथवाच् Adj. *nicht unwahr redend* Mudrâr. 63,10 (103,3).

अविद्धकर्ण Adj. *dessen Ohren nicht getroffen werden von* (Instr.), so v. a. *taub für* Kshem. 1,25.

अविद्यक Adj. *aus Unwissenheit bestehend* Comm. zu Kap. 6,46.

अविपाकिन् Adj. *nicht schwer zu verdauen* Karaka 1,27 (अवपाकिन् gedr.).

अविपाटन n. *kein Reissen, kein reissender Schmerz* Karaka 3,2.

अविमर्शितव्य Adj. *nicht weiter zu erwägen* Mâlatîm. ed. Bomb. 148,1.

अविरात्रिंपत्र Adj. *nicht mit einer Zehnzahl verbunden* Lâṭj. 10,3,9.

अविरेच्य Adj. *dem man keine Abführung geben darf* Karaka 6,4.

अविशङ्कित Adj. 1) *keine Scheu empfindend, nicht ängstlich, kein Bedenken habend* MBh. 5,16,8. Vikr. 81,11. Mârk. P. 16,3. Râgat. 6,330. — 2) *nicht beanstandet, — in Zweifel gezogen, — mit Misstrauen betrachtet* R. Gorr. 2,109,51.

अविशारद (Nachtr. 5) auch *schüchtern* Karaka 3,8.

अविश्रब्ध Adj. *kein Vertrauen erweckend* Bhâg. P. 11,26,4.

अविश्रमत् Adj. *nicht ausruhend, ununterbrochen bei Etwas verweilend* Mârk. P. 133,17.

अविश्राणित Adj. *nicht verschenkt* R. 2,32,35.

अविश्रस्त Adj. *der einem Andern nicht traut* R. 3,1,25. Spr. 287. 3412. 3431. fgg. 5923. 6209.

अविषुवत्क Adj. *ohne Mittelstag* Lâṭj. 10,14,9.

अविष्यन्दयत् Adj. *nicht überfliessen lassend* Âpast. Çr. 1,13,10.

अविस्कन्तर् Nom. ag. *nicht hinundher hüpfend* Bhaṭṭ. 9,64.

अविस्तृत Adj. *nicht entfaltet* Bhâg. P. 3,12,49.

अविस्रस्त Adj. *nicht auseinandergefallen, — aufgelöst* Ait. Br. 6,23,13.

अविक्षेठित Adj. *unverletzt, ungeschädigt* Text zu Lot. de la b. l. 173.

अवीरस्थ Adj. *keinem Helden stehend, feig* Kâṭh. 12,8.

अवैकृत Adj. (f. आ) *nicht entstellt* Kathâs. 123,24.

अवैदेशी f. *eine nicht-locale Getrenntheit*(?) Çâṅkh. Çr. 13,24,14.

अवैरिन् Adj. *nicht feindlich gesinnt* Bhâg. P. 6, 5,39.

अवैशारद्य n. *Mangel an Selbstvertrauen* Karaka 3,8.

अवैषम्य auch *Ebenmaass* Vâmana 3,2,5.

अव्यक्त m. auch *ein noch nicht ausstudirter* oder *noch junger Mönch* Çilâṅka 1,271.

अव्यक्तमय Adj. (f. ई) *das Uebersinnliche betreffend* (विद्या) MBh. 12,237,28.

अव्यतिकरत् Adj. *nicht gegenseitig versetzend* Gobh. 4,7,40.

अव्यतिकार m. *Nichtvertauschung* Kâṭh. 27,1.

अव्यय 1) c) *nicht fehlgehend* (Opfer) Jâgñ. 1,315; vgl. Spr. 3493.

अव्यवस्थ Adj. (f. आ) *von keinem Bestand* Ragh. 7,51. Kumâras. 1,33.

अव्यवस्था f. 1) *kein Bestand, keine Constanz* MBh. 13,37,11. R. 6,69,37. — 2) *unruhige Zustände* (eines Landes) Râgat. 7,197 (अव्यवस्या gedr.).

अव्यवस्थान n. *Nichtstandhaftigkeit* MBh. 9, 31,24.

अव्यालचेष्टित Adj. *nicht hinterlistig, — bösartig, fromm* (Elephant) R. 1,6,22.

अव्यावर्तनीय Adj. *nicht zurückzunehmen* (etwas Geschenktes) Mit. 259,10.

अव्याहरत् Adj. *keinen Laut von sich gebend* Kâtj. Çr. 5,6,39.

अव्याहृत Adj. *nicht ausgesprochen* Maitrjup. 6,6.

अव्युत्पत्तिमत् Adj. *ohne Ableitung, — Etymologie* Sarasvatîk. 5,3.

1. अश्, Perf. आनाश Âpast. Çr. 14,29,3. Statt dessen आनंश AV. 6,49,1. चकार Taitt. Âr. 6,10,1.

अशक्यसमुच्छेद Adj. *unvernichtbar* Wilson, Sâṅkhjak. S. 8 (zu lesen स्याद्दाशक्यस°). Nom. abstr. °ता f. S. 9.

अशठधी Adj. *nicht von falscher Gesinnung, ehrlich* Bhâg. P. 8,22,23.

अशस्तस्मृतिकेतु m. *die Ursache einer ominösen Ideenassociation* Sarasvatîk. 5,16.

अशस्तार्थ Adj. *von ominöser Bedeutung* ebend.

अशस्तार्थान्तर Adj. *von ominöser Nebenbedeutung* ebend.

अशस्त्रवध m. *ein Mord ohne Waffe* Spr. 5330.

*अशिथिलत्व n. Nom. abstr. Pat. zu P. 5,1,119, Vârtt. 9.

अशिष्टागतमार्ग Adj. *den Weg Ungebildeter* (*Ungesitteter*) *betretend* MBh. 5,95,10.

अशिष्यत्व n. *das Nichtgelehrtwerden* (einer Sache).

अशुचिवर्ण Adj. *von unreiner Farbe.* Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nitis. 7,22.

अशुद्धप्रकृति Adj. *unredliche Minister habend* Paṅkat. I,335.

अशुभात्मक Adj. *bösgesinnt* Spr. 414.

अशृण्य Adj. s. u. अशृण्य.

अशैथिल्य n. *eine feste Verbindung* Vâgbhaṭa 1,17.

अशोक 1) c) Nom. abstr. °ता f. Kshem. 2,17.

अशोच्य, Nom. abstr. °ता f. Ragh. 8,27. °त्व n. MBh. 4,18,1. अशोच्यं (n. impers.) भवतां मृतानाम् *ihr sollt nicht über Verstorbene trauern* Hariv. 6062.

*अशौक्ल्य n. Nom. abstr. Pat. zu P. 5,1,119, Vârtt. 10.

अशौच auch *Unehrlichkeit.*

अशौचक (Nachtr. 1) auch n. *Verunreinigung* MBh. 12,98,45.

अशौचिन् Adj. *unrein* (in rituellem Sinne) Mit. 3,1,a,6. Kull. zu M. 5,84.

अँश्मशानचित् Adj. *keine Leichenstätte schichtend* TS. 5,2,8,5. Vgl. अश्मशानचिँत् Nachtr. 1.

अश्रुति auch *das Nichthören.* Acc. mit अभि-नी *thun, als wenn man Etwas nicht gehört hätte*, Uttarar. 54,4 (69,11).

अश्रुतिविरोधिन् Adj. *mit der heiligen Schrift nicht im Widerspruch stehend* Çiç. 14,37.

अश्रुतीपथ (metrisch) m. Acc. mit या so v. a. *in Vergessenheit gerathen* MBh. 12,11,17.

अश्लिष्ट Adj. 1) *unzusammenhängend* (Rede) MBh. 7,1990. — 2) *nicht hängend an* (im Comp. vorangehend) MBh. 12,251,22.

*अश्वस्त Adj. P. 7,2,16, Sch. fehlerhaft für आश्वस्त, wie Kâç. liest.

अषडक्षीण Anarghar. 3,6.

अष्टसहस्रक Adj. *aus achttausend bestehend* Verz. d. Oxf. H. 105,b,27.

अष्टाविंशिन् m. Du. Bez. *des dem* Vishuvant-*Tage vorausgehenden und nachfolgenden rituellen Monates in einer Jahresfeier* Çâṅkh. Çr. 13,25,5.

असंरोह auch *das Nichtaufkeimen, Nichthervorbrechen.* कामानां हृदि Bhâg. P. 7,10,6.

असंवल Adj. *ohne Wegekost* Catr. 10,182 (असम्बल geschr.).

असंवास Adj. *keinen festen Wohnsitz habend, nomadisirend* MBh. 13,111,128.

असंवीत Adj. (f. आ) *unbekleidet* MBh. 3,61,6. Bhâg. P. 5,6,8. 6,18,49.

अँसंशिञ्जयत् Adj. *nicht klingend zusammenstossend* Çat. Br. 11,4,2,2.

असंग्रात्त Adj. *unermüdlich* Suçr. 2,244,3.

असंसक्त (auch Nachtr. 3) auch *nicht stockend* Hariv. 16160. *sich nicht berührend, nicht anstossend* Varâh. Bṛh. Ś. 68,69.

°असंसर्गिन् Adj. *frei von* Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 88.

असंसृष्टिन् Adj. *nach erfolgter Erbtheilung mit den Verwandten nicht wieder auf gemeinsame Kosten lebend* Gaut. 28,27.

असंस्कार्य Adj. *nicht zu weihen, nicht geweiht werdend* (शरीर) Mârk. P. 49,21.

असंस्तव m. *kein gemeinschaftlicher —, kein gleichzeitiger Preis* Nir. 12,2.

असंस्थान auch *nicht an derselben Stelle des Mundes hervorgebracht.*

असंस्पृष्ट Adj. 1) *unerreicht* Kathâs. 17,131. — 2) *nicht verunreinigt* Sarvad. 32,13.

असंस्यन्द्यत्न् Adj. *nicht zusammenlaufen lassend* Âpast. Çr. 1,25,15.

असंहति f. *das Nichtverbundensein* Kâm. Nitis. 19,51. Mârk. P. 102,3.

असंकाय्यम् Tâṇḍja-Br. 9,1,21 fehlerhaft für असंकार्यम्; vgl. असंकार्य Nachtr. 1.

असंकृत Adj. *ununterbrochen* Uttarar. 1,16.17 (2,9.10).

असकृदावर्तिन् Adj. *oftmals wiederkehrend* Khând. Up. 5,10,8.

2. असंकर् Adj. *unvermischt* MBh. 14,90,88.

असंकीर्ण Adj. auch *nicht stark bevölkert* R. Gorr. 2,92,7.

असंख्यशस् Adv. *in unzählbarer Menge* Bhâg. P. 3,12,16.

असंग्रह m. *das Nichtbeisammenlassen* ṚV. Prât. 11,23.

असञ्जित Adj. *an Nichts geheftet* (आत्मन्) Bhâg. P. 5,13,20.

असत्कृत auch *unfreundlich gereicht* (Gabe) Spr. 199.

असत्प्रतिग्रह m. *Entgegennahme eines Geschenkes von einem Unwürdigen* M. 11,194. Jâgñ. 3,290.

असत्प्रतिपत्तिन् Adj. *wogegen kein triftiger Einwand erhoben werden kann.* Nom. abstr. °त्तित्व n. Z. d. d. m. G. 7, 294, N.

असत्संपर्क m. *eine Berührung mit Unwürdigen, — mit Schlechten* Spr. 7463.

असद्गति f. *eine schlimme Stellung, ein schlimmes Loos* Bhâg. P. 3,19,29.

असद्यीचीन Adj. *unrecht, unrichtig* Bhâg. P. 5,9,5.

असंतर्दन m. *das Nichtaneinanderbefestigen* Comm. zu Gaim. 3,3,24.

असंतृष्ट Adj. *nicht aneinander befestigt* ebend.

असंदेश m. *kein Auftrag, — Geheiss* R. 5,24,20.

असंदेकम् Adv. *ohne Zweifel, sicher* Spr. 182.

असपूर्व Adj. (f. आ) *von den Vorfahren nicht besessen* Râgat. 2,8.

असभ्यस्मृतिकृत्तु m. *die Ursache der Ideenassociation von etwas Unanständigem* Sarasvatîk. 5,15. Vâmana 2,1,15.

असभ्यार्थ Adj. *von unanständiger Bedeutung* Sarasvatîk. 5,15.

असभ्यार्थान्तर् Adj. *von unanständiger Nebenbedeutung* ebend. und Vâmana 2,1,15.

असम्बल Adj. s. oben u. असंवल.

असंभ्रम m. *keine gemüthliche Aufregung* Bhâg. P. 5,9,21.

असर्गबन्ध Adj. *nicht in Kapitel eingetheilt* Prâtâpar. 19,*a*,6.

असर्वज्ञ Adj. *nicht allwissend* Spr. 2801.

असर्वविषय Adj. *sich nicht auf Alles beziehend, nicht allgemein.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Vâmana 5,2,27.

असव्य 1) Loc. *zur Rechten* Spr. 4149.

असकृत् Adj. (f. °त्ती) *nicht ertragend* 100,8.

असकृत्स्र n. *kein volles Tausend* Khând. Up. 4,4,5.

असाधक auch *nicht beweisend.* Nom. abstr. °त्व n.

असाध्य auch so v. a. *nicht bildungsfähig* Sitzungsberichte der phil.-hist. Klasse der Wiener Ak. 106,483.

असायक Adj. *ohne Pfeil* Kathâs. 4,3.

असार्वत्रिक (auch Nachtr. 1), Nom. abstr. °त्व n. Kusum. 29,21.

असिक्त Adj. *unbegossen* Çâk. 84, v. l.

असिपुत्रिका Mudrâr. 45,1.

असुखद् Adj. *Leid bereitend, wehe thuend* Sarasvatîk. 2,7.

असुरार्दन m. *ein Gott* MBh. 1,23,11.

असृण्य Adj. *nicht zu zügeln, nicht im Zaum zu halten* Bhâg. P. 3,17,22. अप्रृण्य Burn.

असृष्ट (Conj.) Adj. *nicht aufgegeben* (समाधि) Daçak. (Wils.) 67,7.

असस्कन्दमान Adj. *nicht herausspritzend* (intrans.) Suçr. 1,47,9.

असस्खलन n. *das Nichtkommen um* (Abl.) MBh. 1,73,34.

असस्तव्य Adj. *nicht zu loben, — verherrlichen* MBh. 2,44,25.

असस्त्रततिमत्त् Adj. *durch Geschosse verwundet* Çiç. 19,78.

असस्त्रीक (Nachtr. 5) auch *unbeweibt* Bhaṭṭ. 4,29.

असस्थिकुम्भ m. *Knochentopf* (in welchem die Reste nach der Verbrennung der Leiche gesammelt werden) Âpast. Çr. 14,22,6.

असस्थित auch *nicht daseiend* Kathâs. 42,159.

असस्पृष्ट 3) auch Bez. *der Vocale* Çikshâ in Ind. St. 4,118.

असस्फाटित Adj. *nicht rissig, keine Risse habend* Cit. im ÇKDr. u. पट्.

असस्मर्यमाण Adj. *dessen man sich nicht erinnert, vergessen* Sarvad. 127,17.19.

असस्यूतनासिक Adj. *keine durchstochene Nase habend* (Zugochs) Baudh. 2,4,21.

असस्रस्त Adj. MBh. 4,22,80 fehlerhaft für आस्रस्त, wie die anderen Ausgaben lesen.

असस्वर्ग m. *Verlust des Himmels, das nicht in den Himmel Gelangen* Vasishṭha 1,27.

असस्वर Adj. *für die Stimme nachtheilig* Suçr. 1, 210,1.

असस्विन्न 1) Nom. abstr. °त्ता f. Kâm. Nitis. 7,17.

असस्वेदिन् Adj. *nicht schwitzend* MBh. 8,79,56.

असहस्ताभरणोपेत Adj. *nicht mit einem Handschmuck versehen* R. 1,6,9.

असहायत्न् Adj. *es nicht fehlen lassend an* (Acc.) Spr. 1003. कालम् so v. a. *keine Zeit verlierend, nicht säumend* Kâm. Nitis. 5,64.

असहिमदीधिति m. *die Sonne* Çiç. 6,41.

असहीडमान Adj. *nicht ärgerlich seiend* (मनस्) Çat. Br. 6,3,2,20.

असहेडमान Adj. *nicht sorglos verfahrend, die Sache ernst nehmend* R. 2,68,22.

असहोलाभकर् Adj. *beim geringsten Gewinne schon hoch erfreut* (असहो *ausrufend*) MBh. 5,133,27.

आकर्णी Adv. mit कर् *bis zu den Ohren spannen* (einen Bogen) Z. d. d. m. G. 39,308.

आकलन n. *das Beobachten* Kshem. 2,20.

आक्रोशनवत्त् Adj. *einer Schmähung ausgesetzt* J. A. O. S. 11,CXLV.

*आखुकृन् m. *Mäusetödter, Katze* Vârtt. 4 zu P. 3,2,84.

आघ्र्यापक, streiche (!) und füge Venis. 90,22 hinzu.

आघोरण n. = आघुरण Comm. zu Âpast. Çr. 14, 23,1.

आङ्गुल Adj. (f. ई) *an den Fingern haftend* Baudh. 1,8,17.

आत्तस्व Adj. *dem sein Eigenthum genommen worden ist.* Nom. abstr. °ता f. Ragh. 7,31.

आत्मश्लाघन n. oder °ना f. (adj. Comp. f. आ) *Selbstlob* Sâh. D. 135.

आत्मश्लाघा f. dass. Kshem. 3,22.

आत्मसंस्थ auch *im eigenen Selbst befindlich* Çve-

तीय. Up. 1,12. *auf das eigene Selbst gerichtet* Bhag. 6,25. Acc. mit करु *Jmds Gedanken ganz auf sich richten* (MBh. 3,307,28) und *Etwas zu sich nehmen, verzehren* (Hariv. 1439).

आत्मसंस्था f. *das Verweilen —, Verbleiben bei sich* (auf das Subject des Satzes sich beziehend) MBh. 5,38,2. 13,17,159.

आत्मार्पण (Nachtr. 2) auch *Hingabe seiner Person, Selbstverläugnung* in सात्मार्पण.

आदिमध्यात्तज्ञ Adj. Pl. *von hoher, mittlerer und niedriger Geburt* MBh. 2,52,39.

आध्यत्त Z. 1 lies Du. st. Pl.

आधातर् Nom. ag. *Lehrer* Spr. 4029.

आधारिन् Adj. *die Stätte bildend für* (Gen.) Comm. zu Âpast. Çr. 15,6,22.

आधोमुख्य n. *das nach unten Gehen* Çiç. 19,119.

आनर्तसत्कृत Adj. *von den* Ânarta *gefeiert* (Kṛshṇa) MBh. 5,83,45 (in einem Wortspiel).

आनुज्ञावर् 1) Âpast. Çr. 2,19,4.

आनुषङ्क्, lies Adv. st. Adj.

आन्वीक्षिकी Adj. in Verbindung mit बुद्धि so v. a. *kritisch* R. Gorr. 2,109,30.

आप् mit वि, व्याप्त 4) *in Allem enthalten, überallhin verbreitet* Ind. St. 9,137. Superl. °तम 146. व्याप्तदेह Çiç. 18,5 nach dem Comm. = सर्वाङ्गीन. Nach Med. t. 57 ist व्याप्त auch = व्याप्त.

आपणीय Baudh. 1,10,3 wohl nur fehlerhaft für आपणीय.

आपत्सकाय Adj. *Helfer in der Noth* Spr. 6878.

आपातज्ञान n. so v. a. *oberflächliche Kenntniss* Comm. zu Kap. 4,30.

आप्रवण n. als Bed. von स्कु Dhâtup. 31,6.

आभिशस्य zu streichen und dafür आभिशस्त्य (wie die v. l. hat) mit der im Nachtr. 2 angegebenen Bedeutung zu setzen.

आमुख auch Adj. *zugewandt, vor Augen stehend* Gâtakam. 14.

आयुधिक oder आयुधीयक n. *Waffenhandwerk* Baudh. 1,2,4.

4. आर् n. *eine Menge von Feinden* Çiç. 19,27.

आरा auch *Stachel zum Antreiben der Zugochsen* Baudh. 2,4,21.

आराम m. (adj. Comp. f. आ) *Geschrei* Çiç. 19,34.

आरूढपतित Adj. *gestiegen und wieder gefallen, rückfällig, zur alten* (schlechten) *Lebensweise wieder zurückgekehrt* Baudh. 2,4,24. Hemâdri 1,40,7. Nilak. zu MBh. 13,23,67.

आर्तायन n. *eine Hülfe in der Noth* MBh. 6,71,10.

आर्द्रपवि, lies *mit feuchten Radschienen.*

आर्यमति Adj. *von edler Gesinnung* MBh. 1,44,7.

आर्षेयब्राह्मण n. Titel eines von Burnell herausgegebenen Brâhmaṇa.

2. आवर्तिन् auch Adj. *wiederkehrend* Khând. Up. 5,10,8. Hit. I,201. Vgl. पुनरावर्तिन्.

आशङ्कनीय auch *zu erwarten, vorauszusetzen* Daçak. 65,13.

आशङ्क्य Adj. *zu befürchten* Kauç. 95.

आशाश Adj. *die Himmelsgegenden erfüllend* Çiç. 19,108.

आश्रमद्वेषसंकारिन् Adj. *der gegen die Stadien im religiösen Leben eine Abneigung hat und zu ihrer Vermischung beiträgt* MBh. 12,164,6.

आश्रेतर् Nom. ag. *der sich an Jmd lehnt, auf Jmd stützt, sich in Jmds* (Gen.) *Schutz begiebt* MBh. ed. Vardh. 5,134,20.

आश्लेष 2) f. आ auch *unmittelbare Berührung* Bhâg. P. ed. Bomb. 3,20,30.

आश्वदत्तिण m. Patron. Pl. Maitr. S. 4,2,6.

आसन्न auch *zeitliche Nähe, nahes Bevorstehen* 313,9.

आसपाण्डु Adj. *weiss von Asche* J. A. O. S. 11,cxlv.

आसमाप्ति Adv. *bis zu Ende, von Anfang b. z. E.* Râgat. 3,260.

आस्थापित, vgl. RV. Prât. 4,1. AV. Prât. 1,48. 4,125.

आस्थित 1) Adj. s. u. 1. स्था mit आ. — 2) n. *Schaden am Körper* AV. 4,17,8. 6,14,1.

आस्फुर् m. *ein Platz zum Würfelspiel* MBh. 2,36,4.

आस्यवैरस्य n. *schlechter Geschmack im Munde* Suçr. 1,156,14.

आहरणीय Adj. LA¹. 70,13 fehlerhaft für पारहरणीय.

आहार्यपुरीष Adj. (f. आ) *aus herbeizuschaffendem Schutt bestehend* (वेदि) Âpast. Çr. 2,3,5.

आकृतिभाग Nachtr. 4, lies (f. आ).

3. इ mit उपनि auch *geschlechtlich beiwohnen*, mit Acc. Shadv. Br. 1,1. — Mit अतिपरि *öfter als die vorschriftsmässigen drei Male* (um den Gharma) *herumgehen* Âpast. Çr. 15,17,9.

1. इति, इति चेति च *so und so, auf diese und jene Weise* MBh. 1,38,1.

इत्थम्, das Sternchen zu streichen.

इन्द्रधृति f. (?) Vâsav. 296,4.

इन्द्रमहकामुक Vâsav. 286,3.

इन्द्रावसिक्त Adj. von Indra (d. i. *Regen*) *begossen;* so heissen *die bloss von Vegetabilien sich nährenden Einsiedler* Baudh. 3,3,4. 5.

इन्द्रियसेवन n. *Sinnengenuss* Pañkar. 1,1,53.

इयत् mit अव (अव-इयत्व) = यत् mit अव Âpast. Çr. 14,17,1. Vgl. AV. 19,3,4.

इरस्य् mit अभि nach Aufrecht zu streichen, da RV. 10,174,2 zu अभि aus dem Vorhergehenden तिष्ठ zu ergänzen ist.

इष्टतस् Adv. *nach Wunsch* R. 1,34,35.

ईर् mit सम् Caus. 5) *ertönen lassen, sprechen.* समीरितं वचः 98,19.

ईलय् (Nachtr. 4) auch *von der Stelle bewegen* Âpast. Çr. 1,16,11.

ईषत्संज्ञ Adj. *ein wenig Bewusstsein habend* R. Gorr. 2,16,33.

ईहावत् Adj. *strebsam, tapfer* Çiç. 19,33.

उग्रपूति Adj. *sehr stinkend* Mâlatîm. 78,16.

उच् mit सम्, समुचित 1) mit Gen. Megh. 93.

उच्चैःस्वर् Adj. (f. आ) *eine laute Stimme habend, laut schreiend* Varâh. Bṛh. S. 89,6.

उच्छ्लन n. *das Hervorbrechen* Deçîn. 6,115.

उत्तम्, so zu betonen.

उत्त्रिपद् n. *ein aufrecht stehender Dreifuss* Spr. 3660, v. l.

उत्थापन 2) Bez. *bestimmter zum Aufstehen veranlassender Verse* J. A. O. S. 11,380. Statt dessen उत्थापिनी Çâṅkh. Çr. 16,13,13.

उत्थायिन् 4) *aufstehend, sich empörend* in सहोत्थायिन्.

उत्सर्गम् Absol. *Alles im Stich lassend,* so v. a. *unverzüglich* Çâṅkh. Br. 8,2.

उत्साद्नीय Adj. *zu Nichte zu machen* Kathâs. 46,8.

उत्सेकिन् Adj. *sich überhebend* Mudrâr. 31,7.

उद्यिन् 1) Adj. *herauskommend, hervorbrechend* Mâlatîm. 79,4. 91,8. — 2) *siegreich* Çiç. 19,120.

उद्रेभर्, Nom. abstr. °ता f. Bhâg. P. 12,2,6.

उद्रापु m. N. pr. eines Mannes Hariv. 1812. v. l. उदापि.

उद्धार 1) पुरावृत्तोद्धारास् so v. a. *das Erzählen alter Begebenheiten* Mâlatîm. 42,12 (ed. Bomb. 100,7).

उद्धान 1) g) *Inhaltsangabe* Gâtakam. 10. 20.

उद्धति f. auch *Erhebung, das Hochstehen* und *Aufgeblasenheit* Çiç. 12,56. 16,72.

उद्धर्तवै Dat. Infin. zu 1. हर् mit उद् Âpast. Çr. 6,31,1.

उद्धव auch *Erregung, elatus animus* Gâtakam. 21. 22.

उद्धासनीय Adj. *zu entfernen, fortzuschaffen* Vasishṭha 11,21.

उद्धेचम् Absol. *aussondernd* Gobh. 3,7,8.

उन्मज्जक m. Bez. *bestimmter Einsiedler* Baudh. 3,3,9. 10.

उपकल्पिन् Adj. *bereit —, zur Hand seiend zu*

(Dat.) Baudh. 3,8,5.

उपचरितव्य 1) das Citat gehört zu उपचर्य.

उपजीवितर् (Nachtr. 3) am Ende eines Comp. MBh. 5,132,31.

उपज्ञा Z. 3 lies *erdacht von.*

उपदास (gebildet aus उपदासयति) m. *Vernichtung* Comm. zu Âpast. Çr. 14,15,1.

उपनप्तर् m. *Grossenkel* B. A. J. 1865, S. 154.

°उपनायिन् (Nachtr. 5) auch *herbeibringend* MBh. 6,1,32.

उपश्लोकय् s. श्लोकय् mit उप.

उपसंश्लिष्टत्व n. *das Verbundensein, Zusammenhängen* Maitrjup. 3,3.

उपसंस्कृतत्व n. *das Unterdrücktsein, nicht mehr in Rede Stehen* Kull. zu M. 11,82.

उपस्तम्भन m. Bez. *des Spruches* TBr. 3,7,6,1 (दिवि बृहता त्वोप स्तभ्नोमि) Âpast. Çr. 14,31,7.

उपात्तसार Adj. *wovon man sich das Beste zugeeignet hat* Mâlav. 22,19.

उपार्ध 3) *ungefähr die Hälfte* Âpast. Çr. 15,2,7.

उपालिप्सु Adj. mit Acc. *Jmd zu tadeln beabsichtigend* Kâç. zu P. 8,2,94.

उपावृत् m. N. pr. eines Volkes Baudh. 1,2,13. Vgl. उपावृत्त.

उपोषणा Adj. *abbrennend* in वेण्युपोषणा.

उभयशिरस्क Adj. (f. आ) *auf beiden Seiten eine Spitze habend* (Meteor) Varâh. Bṛh. S. 33,9.

उरन्धा f. Bez. *einer best. Göttin* Âpast. Çr. 14, 17,3.

उरुव्यच् vgl. u. d. folgenden Worte.

उरुव्रज, Aufrecht vermuthet ṚV. 8,56(67),12 अनेहो न उरु व्रजे (d. i. व्रजे) उवूचिम्.

उल्लालन Adj. *schwärmend* (Biene) Çiç. 19,84. v. l. उल्लालिन nach Hultzsch.

उल्लाग bedeutet *Regenzeit;* vgl. noch MBh. 5, 139,11.

ऊनषोडशवर्ष Adj. *noch nicht 16 Jahre alt* R. Gorr. 1,23,2.

ऋजुकर्मन् n. *eine rechte Handlung* TBr. 3,3,3,10.

ऋतुमुखीय Adj. Bez. *eines* Shaḍdhotar, *der jedesmal am Anfange der Jahreszeit zu vollziehen ist,* Âpast. Çr. 14,14,13.

ऋतेस्क्य Adj. *ohne Holzspahn* Âpast. Çr. 2,13,1.

ऋत्व n. *die Menses* Âpast. Çr. 3,17,8. 8,4,6. Vgl. Nachtr. 2.

ऋद्धिमत् 2) Nom. abstr. °मत्ता MBh. 5,131,23.

ऋषिवाट m. Ṛshi-*Convent* R. 1,50,4.

एकपदम् = एकपदे (s. 1. एकपद् 1) *plötzlich* Mâlatîm. 89,4.

एकवृतीय Adj. *von demselben Baume, von gleichem Holze* Kâtj. Çr. 2,8,1.

1. एकवेद m. *ein einziger* Veda MBh. 3,149,30.

2. एकवेद Adj. *mit einem* Veda *vertraut, nur einen* Veda *studirend* MBh. 3,149,20.28. 5,43,42.

एकवेश्मन् n. *ein einzelnes Haus* Cat. Br. 1,3,2,14.

एकशीलसमाचार Adj. *von demselben Charakter und Benehmen* MBh. 1,209,6.

एकशेष Adj. *von dem nur Einer übrig geblieben ist* (वंश) MBh. 13,30,27.

एकसमुत्थ Adj. mit प्राण m. so v. a. *ein einmaliger Athemzug* Comm. zu TS. Prât. 5,1.

एकसंबन्धिन् Adj. *zusammenhängend* Suçr. 1, 264,5.

एकस्तन Adj. *aus einer Zitze genommen* (Milch) Âpast. Çr. 11,15,6.

एकस्विष्टकृत् Adj. *mit einer gemeinsamen Schlussgabe an* Svishṭakṛt *versehen.*

एकक्रविन् Adj. *ein Opfer vollbringend* Çâṅkh. Çr. 2,12,8.

एवंयुक्त (Nachtr. 4) Âpast. 2,23,7. Baudh. 1,3,31. 4,1,6. fgg.

एवंवृत्तसमाचार Adj. *so verfahrend und sich benehmend* Suçr. 1,72,12.

ऐनस n. Vasishṭha 26,2. 3.

*ओदनप्रति Adv. Pat. zu P. 2,1,9.

ओषधिवनस्पतिवत् Adj. *mit Kräutern und Bäumen versehen* Âçv. Gṛhj. 2,7,3.

औत्तरपदिक bedeutet wohl auch **am Hinterbein packend* Kâç. zu P. 4,4,39.

औपचायिक Adj. als Bez. *eines best.* Çrâddha, =पुष्टिश्राद्ध Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 326.

कक्षीवत्, Pl. ṚV. 1,126,4.

कङ्क 1) *a*), lies Surasâ st. Sarasâ.

कच 2) *f. कचा *a*) *Elephantenweibchen.* — *b*) *Glanz, Schönheit.*

कट् vgl. प्रकटय्.

कटदान s. unten कटिदान.

कटाग्नि M. 8,377.

कटिदान, nach Târânâtha soll कटदान im Varâhap. gelesen werden.

कटुकविटप nach कटुकवल्ली und कटुतुम्बी nach कटुतुम्बिनी zu stellen.

कठशाठ, Du. Kâç. zu P. 4,3,106.

कठिनी, lies = कठिनय् st. dass.

कणिक 1) f. N. pr. eines Ministers des Dhṛtarâshṭra MBh. 1,140,2.

कतिथ 1) R. Gorr. 2,74,6.

1. कथ् Z. 2, lies पथ्.

कथासंधि m. *eine Fuge in der Erzählung* (wo nämlich diese durch eine andere unterbrochen wird) Kathâs. 27,10.59. 74,35. 89,100. 93,7. 118,8.

कथित auch *Erzählung* Ragh. 11,10.

कदम्ब Z. 1, füge m. nach 1) hinzu.

कन् auch *glänzen* Çiç. 19,72.

कनकज्ञानकी f. Titel eines Werkes Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106,480.

कनकदत्त, lies °दत्त.

कनकयष्टिमत् Adj. *mit einem goldenen Fahnenstock versehen* (Wagen) MBh. 13,53,30.

कनकशृङ्गमय Adj. *mit vergoldeten Hörnern versehen* MBh. 1,2,395.

कन्द् s. स्कन्द् mit उद्.

1. कन्द् Z. 6, lies मांस°.

कपटशतमय Adj. *aus hundertfachem Betrug bestehend* Spr. 1038.

कपालशकल m. *Hirnschale* Bâlar. 30,3.

कमन 1) *a*) (f. ई) *verliebt* Çiç. 6,74.

कमलनयन 1) Adj. *lotusäugig* (Vishṇu) 103,5. — 2) f. आ *eine Lotusäugige* Mâlatîm. 73,8.

कमलीय्, °यति *zur Lotusblüthe werden* Alaṁkâraç. 20,*b*.

कयाधु Z. 2, lies Hiraṇjakaçipu's st. Kâçjapa's.

1. कर् mit सम्, Partic. संस्कृत, nach VS. Prât. auch संस्कृत.

3. कर् mit अभिप्र *hinstreuen auf Etwas* Comm. zu Âpast. Çr. 15,15,1.

कारणमल्ल m. *ein mit einer religiösen Handlung verbundener Spruch* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,3.

कारदायक Adj. *Tribut zahlend* Hariv. 3164.

कारमरी, vgl. Pâli कारमर *Gefangener.*

2. कारीर Adj. Çiç. 19,104 nach Mallin. = कारिणो गजानीरयति क्षिपति.

कारोष 1) m. R. Gorr. 2,108,5.

करुणावेदितर् Nom. ag. *mitleidig* MBh. 9,29,85.

करुणावेदिन्, Nom. abstr. °दिता f. M. 7,211.

कर्णावेदिन् Adj. so v. a. *auf Einflüsterungen hörend* Hariv. 3,3,16.

कर्णाय्, °यते *dem* Karṇa *gleichen* Rudraṭâlaṁkâraṭ. 131,*b*.

*कर्मकण्टक m. *Gardenia latiflora* oder *Fumaria parviflora* Râgân. 5,8, v. l. Vgl. वर्मकण्टक.

कर्मफलहेतु Adj. *der sich durch den Lohn der Werke treiben lässt* Bhag. 2,47.

कर्मसंध Adj. *in seinen Handlungen die Schranken kennend* Bhâg. P. ed. Bomb. 6,5,42.

कर्माङ्गश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha M. Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 326.

कर्षूवीरिणावत् Adj. *mit Einschnitten und Andropogon muricatus versehen* Kâtj. Çr. 21,3,26.

कलमगोपवधू f. *Reishüterin* Çiç. 6,49.

कलमीय्, °यति *zu einem Reishalm werden* Alaṁkâraç. 20, *b*.

कलाद् Bhoǵa-Pr. 71.

कल्की mit भू *zu Teig werden* Râǵat. 7,1544 (शल्की gedr.).

कल्पशाल m. = कल्पतरु 1) J. A. O. S. 6,505, Çl. 16.

कवचित Lalit. 217,13.

कविकण्ठाभरण n. Titel der Rhetorik Kshemendra's.

कव्यकव्यभुज् m. Bein. Agni's Kathâs. 18,315.

काकतुण्ड 2) *d*) *eine best. Stellung der rechten Hand beim Pfeilwurf* Çârṅg. Paddh., Dhanurveda 83. 88.

काच 1) *e*) *Tragstrick* Gâtakam. 22.

काञ्चनमालिन् Adj. *einen goldenen Kranz tragend* MBh. 2,52,27.

काञ्चनष्ठीविन् m. N. pr. eines Sohnes des Sṛńǵaja MBh. 12,30,1. Vgl. सुवर्णष्ठीविन्.

काण्डकार auch Bez. *eines best. Handwerkers* R. Gorr. 2,90,22.

कान्ताय् auch *dem Geliebten gleichen.*

कान्तारवासिनी MBh. 6,23,11.

कान्तिसुधामय Adj. (f. ई) *aus Liebreiznektar gebildet* (eine Schöne) Kathâs. 51,154.

कापोत 1) *a*) f. आ (वृत्ति) Baudh. 3,1,7. 2,15.

कामसंदोह Adj. *wo Einem alle Wünsche gewährt werden* Bhâg. P. 4,21,22.

काम्यश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha M. Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 325.

1. कार्य, so zu betonen.

1. कारक, f. °रिका Çiç. 19,104 als *Marter* und auch als *Thätigkeit* erklärt.

कारयन्त्रिक m. Bez. *eines best. Handwerkers* R. Gorr. 2,90,19.

3. कारिन् Adj. *zerstreuend, zu Nichte machend* Çiç. 19,104.

कारुण्यमय Adj. (f. ई) *voller Mitleid* Gâtakam. 21.

कार्पासिक m. *ein Handwerker, der mit Baumwolle zu thun hat,* R. Gorr. 2,90,22.

कालविन् n. Pl. *eine best. Schule* Comm. zu Âpast. Çr. 14,23,14. Richtig कालबविन्.

कालहानि f. *Zeitverlust.*

कालिय (auch Nachtr. 3) *eine Schlangenart, Cobra* Çiç. 19,28.

1. कास m. *das Gehen, Sichbewegen* Çiç. 19,27.

किमर्थक Adj. *der auf das Heute keinen Werth legt* MBh. 5,133,40.

2. किल Adj. *spielend* Çiç. 19,98.

कीचकवेणुवेत्रवत् Adj. *aus den* Kîkaka, Veṇu *und* Vetra *genannten Rohrarten bestehend* Bhâg. P. 8,2,19.

कुच् mit व्या, *व्याकुञ्चित *gebogen* Halâs. 4,11.

1. कुण्प, vor *Leichnam* ist 1) hinzuzufügen. Auch कुणप als Subst. TS. 7,2,10,2.

2. कुण्ठ्, कुण्ठित = गुण्ठित Baudh. 2,6,33.

कुतपकार, कुथकार, °कारि oder °कारी *ein best. Geräthe* Baudh. 3,1,11.

कुमारवत्स् m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 4,2,6.

कुमुद् 2) *d*) δ) MBh. 5,99,15.

कुमुदाय्, °यते *einer weissen Lotusblüthe gleichen* Kâvjâl. 8,24.

कुवलयाय्, °यते *einer blauen Lotusblüthe gleichen* ebend.

कुशण्डिका ist nach Aufrecht aus कुशकण्डिका entstanden.

कुशलानामय n. Sg. *Gesundheit und Wohlergehen* R. 1,20,10.

कुष्ठक 2) vgl. सकुष्ठिक.

कुसुमकार्मुक Çiç. 6,16.

कुसुमय् auch *mit Blüthen versehen* Çiç. 6,62.

कुसुमलक्ष्मन् m. Bein. Pradjumna's Çiç. 19,22.

कूणितेक्षण Adj. *der die Augen zugekniffen hat.* Nom. abstr. °ता f. Pr. P. 68.

कृच्छ्रव्यवाय Adj. *Beschwerden beim coitus bietend.* Nom. abstr. °ता f. Karaka 1,21.

कृतसंपुट Adj. = कृताञ्जलि 1) Verz. d. Oxf. H. 62,*a*,10.

कृतान्ताय्, °यते *dem Todesgotte gleichen* Rudraṭâlaṁkarat. 131,*b*.

कृतोद्वाह Adj. *die Ehe vollzogen habend, verheirathet* R. 1,25,10. 34,52. 35,1.

कृष्णपवि, lies *Radschienen* st. *Radfelgen.*

कृष्णसारङ्ग 3) f. ई *das Weibchen der schwarzen Antilope* Kathâs. 59,42.

कृष्णसारथि 1) MBh. 6,95,79. 117,19.

केतनक R. Gorr. 2,103,6 wohl fehlerhaft; vgl. 2,94,6 der anderen Ausgg.

केशवश्रेष्ठिन् m. N. pr. eines Kaufmanns Z. d. d. m. G. 14,573,3.

कैलास्, °सति *zum Berge* Kailâsa *werden* Subhâshitâv. 2614.

कोष्ठी Adv. mit कर् *einschliessen, umzingeln* MBh. 6,101,32.

कौदाल Adj. (f. ई) von कुदाल 1) Baudh. 3,1,7. 2,5. 6.

कौत्स (?) Maitr. S. 4,2,6 (27,13).

क्राणी, zu diesem Worte und zu क्राणीय vgl. P. von Bradke's Djaus Asura u. s. w. 35. fgg.

क्रीत m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 4,2,6.

क्रोधशत्रु m. N. pr. eines Asura MBh. 1,65,35.

क्रोञ्च Adj. mit व्यूह् = क्रौञ्चारुण MBh. 6,51,1.

क्रौञ्चारुण m. *eine best. Schlachtordnung* MBh. 6,50,40.

क्लीतका f. = क्लीतक 2) *c*) Âpast. Çr. 15,3,16.

क्षतिमत् Adj. *verwundet* Çiç. 19,78.

क्षमाभृत् auch *Fürst* Çiç. 19,30.

क्षर् Caus. 3) mit Instr. st. Loc. R. Gorr. 2,109,55.

क्षापवित्र m. oder n. Bez. *eines best. Spruches* Baudh. 4.7,5.

क्षितिशचीपति m. *Fürst, König* Râǵat. 1,99.

क्षितिशतक्रतु m. desgl. Râǵat. 3,329.

क्षीरोद्, °दति *zum Milchmeer werden* Subhâshitâv. 2614.

1. क्षु, Desid. चुक्षूषति *niesen wollen* J. A. O. S. Procc. May 1883, S. xx. — *चुक्षावयिषति ist Desid. vom Caus.

क्षुत्क्षाम Adj. *vor Hunger ausgemergelt* MBh. 1, 50,1. °कण्ठ Adj. Paṅkat. ed. Bomb. I, 20,11.

क्षुत्संबाध Adj. *von Hungersnoth heimgesucht* TS. 7,4,11,2.

क्ष्मापवित्र m. oder n. v. l. für क्षापवित्र.

खण्डमोदक im Prâkrit Vikram. 39,12.

खण्डिक 4) *a*) षण्डिक Maitr. S.

खरस्कन्ध m. N. pr. eines Dämons Saddh. P.

खलापि m. oder f. (?) यव° Çâṅkh. Çr. 14,40,9. गोधूम° 41,8.

खस्रज् f. *ein Kranz von Luft,* so v. a. *ein Unding* Kandrâloka 5,125.

खिद्ग Vâsav. 132,7.

खेलगति Adj. *tändelnden Ganges* Vâgbhaṭa 4,48.

गजपति 2) Çiç. 6,55.

गडुल *höckerig* Shadv. Br. 4,4.

गताधन् 3) *alt, bejahrt* MBh. 3,123,5.

गन्धप्रवादा f. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* J. A. O. S. 11,380.

1. गर् mit अभिप्रति bedeutet TS. 3,2,9,5 und Âpast. Çr. 14,32,6 *als Antwortsruf etwas zu viel rufen.*

गर्तेष्ठा Maitr. S. 3,9,4 (118,7) nach Roth herzustellen; vgl. Nir. 3,5.

गर्भसंस्रवण n. *Fehlgeburt* Sumantu bei Kull. zu M. 5,66.

गर्भसंकरित m. *Mischling* Spr. 5749.

गर्भसंस्राव m. *Fehlgeburt* MBh. 2,17,38.

गर्भस्राविन् 1) Paṅkat. 4,3,67.

*गवर्दिक m. Pl. N. pr. eines Volkes Kâç. zu P. 2,1,6.

गात्रावर् MBh. 6,54,57 am Anfange eines Comp. nach Nilak. गात्र = पूर्वकाय und अवर = अधःकाय (bei einem Elephanten).

गुडञ्जिक्किकान्याय m. *die Art und Weise des Zukkers und der Zunge, so v. a. der erste, aber bald sich verlierende Eindruck, eine nur für den Augenblick sich empfehlende Ansicht.* Vgl. गुडञ्जिक्किकया Abhinavagupta zu Sahṛdajâloka 244,*a*.

गूर्द्, गूर्दति etwa *springen nach* (Loc.) J. A. O. S. 11,cxlvii. Vgl. कूर्द्.

गूर्द् m. angeblich *eine best. Speise der* Asura, nach welcher das Sâman benannt worden ist. Nom. abstr. zu dem Namen des Sâman °त्व n. ebend.

गृध्रेश्वर m. N. pr. eines Gebirges M. Müller. Ren. (Cappeller's Uebers.) 326.

*गृक्कुमारी f. *eine best. Pflanze* Râgân. im ÇKDr. u. स्थलगृक्का.

गृहीतपृष्ठ Adj. so v. a. *beim Kragen gepackt* R. Gorr. 2,109,56.

गोचर 1) *a*) Âpast. Çr. 1,2,4.

गोसहस्रिन् Adj. *tausend Kühe besitzend* MBh. 13,102,43.

गौर्वस्कन्दिन् zu streichen, da es zwei selbstständige Vocative sind (गौर् und अव°).

घृणावत्त् Adj. *ekelhaft* Sarasvatîk. 6, Çl. 17.

घृतानुषिक्त Adj. (f. आ) *mit Ghee begossen* TS. 5,2,8,4.

घोरसंस्पर्श Adj. *schrecklich anzufassen* Ait. Br. 3,4,6. Superl. °तम Çâṅkh. Br. 1,1.

चकोरदृश् f. *eine Schönäugige* Çiç. 6,48.

चक्कलक n. *eine Verbindung von vier dem Sinne nach zusammengehörigen* Çloka Râgat. 7,193. Vall. zu Çiç. 19,29. Gonardîja zu Çrikanṭhakarita 3,50 (alle drei Belege nach Çâradâ-Hdschrr.). Mittheilung von Hultzsch. Heisst sonst चतुर्भिः कुलकम्.

चक्रपाल 5) N. pr. eines Dichters Sitzungsberr. der phil.-hist. Klasse der Wiener Ak. 106,482.

चक्रवत्त् n. *Wagen* Baudh. 1,3,34. Vgl. चक्रीवत्त् Nachtr. 2.

चटुलित Adj. *erschüttert* Vâgbhaṭa 1,24.

*चतुर्योगिनीसंपुट Titel eines Werkes Târan. 331.

चतुर्वर्गसंग्रह m. Titel eines Werkes Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106,480.

चतुःसीत Adj. *vier Furchen habend* TS. 5,4,11,1.

चन्द्रक 1) *f*) N. pr. eines Dichters Sitzungsberr. der phil.-hist. Klasse der Wiener Ak. 106,482.

चन्द्रसूर्यात Adj. *Mond und Sonne als Augen habend* (Vishṇu) Hariv. 14189.

चरमवयस् Adj. *alt, betagt* Mâlatîm. 87,9.

*चर्मणा f. *eine Fliegenart* Râgân. 19,128. Vgl. चर्वणा und वर्वणा.

चर्वण 2) *c*) **eine Fliegenart* Râgân. 19,128. v. l. चर्मणा.

चातुर्वेद्य n. (Vasishṭha 3, 20) und चातुर्वेद्य n. (Baudh.) auch *ein Verein von vier* Veda-*Kennern*.

चारुचर्याशतक n. Titel eines Werkes Sitzungsberr. der phil. hist. Kl. d. Wiener Ak. 106,480. Vgl. चारुचर्य (Nachtr. 2) und चारुचर्या.

चारुरव Adj. *schön singend* (क्रौञ्च) R. 1,2,32.

चिकीर्षुक Adj. mit Acc. = चिकीर्षु MBh. 6,48,83.

चिखल्लि m. N. pr. eines Volkes Kâç. zu P. 3,3,41.

चिञ्चिणी f. = चिञ्चा *Tamarindenbaum* Çâṅkh. Paddh. Upavanavinoda 23. 47.

चित्ताकर्षिन् Adj. *herzentzückend* Mâlatîm. 80,5.

चित्रभारत n. Titel eines Werkes Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106,480.

*चिरपर्ण n. *ein best. heilkräftiges Kraut* Râgân. 10,175.

चुबुकदघ्न Âpast. Çr. 7,8,3.

चेङ्गि Vikramâṅkak. 14,4 fehlerhaft für वेङ्गि.

चैत्रेय Adj. *von einer scheckigen Kuh stammend* Maitr. S. 2,5,9 (59,16).

चोलक 1) *a*) Hem. Par. 2,38.

छर्दिर्दर्श (Nachtr. 4) Âpast. Çr. 6,25,6.

3. छन्द् mit अभ्युद् (अभ्युच्छन्दयति) *ermuntern, anfeuern* (Zugvieh) Baudh. 2,4,21.

छन्दोभङ्गवत्त् Adj. *metrisch fehlerhaft* Sarasvatîk. 9,2 v. u.

1. छिद्, छिन्दत्प्राणि (Nomin.) *ein grasfressendes Thier* Âpast. Çr. 9,13,1. 16,8.

छोलङ्ग n. *Citrone* Alaṅkârâç. 17,*a*,7. 19,*a*,7.

जनाधिप m. *Fürst, König* MBh. 2,23,33.

जन्ययात्रा (Nachtr. 5) Mâlatîm. 87,12.

जयत्त Adj. (f. ई) *siegreich* Çiç. 6,69.

जयावक् Adj. *Sieg bringend* R. 1,23,13.

जलकुम्भिका f. *ein Topf mit Wasser* Kathâs. 6,41.

जलदकाल m. *die Regenzeit* Çiç. 6,41.

जलशायिन् Adj. *im Wasser liegend* R. 1,43,14.

जलसंनिवेश m. *Wasserbehälter* Spr. 1913.

जाम्बवतीविजय, lies Gedichts st. Schauspiels.

जिन 2) *e*) α) Çiç. 19,112.

जिक्षीरिषु Adj. metrisch für जिक्षीर्षु *zu rauben verlangend* Suparn. 20,2.

जीव 4) *b*) lies Bez. *bestimmter Sprüche* J. A. O. S. 11,380. 386. fg.

जीवतण्डुल (auch Nachtr. 2), जीव bedeutet wohl eher *keimend*. Vgl. अधोबिलाप्रित oben.

जीवपुत्र 1) Voc. °पुत्रि auch MBh. 5,144,2.

ज्यूर m. = क्रिंसन Çiç. 19,102.

ज्येष्ठ, f. ई *eine kleine Hauseidechse* Tithjâdit. im ÇKDr. H. an. 4,300 (vgl. Zach. Beitr.).

1. ज्येष्ठसामन् auch *das vorzüglichste* Sâman Tâṇḍja-Br. 21,2,8.

ज्योतीरस 1) R. 2,94,6 (Gorr. 103,6). Nach dem Comm. ज्योतिस् (= नक्षत्र) und रस (= पारदरस).

ढुण्ढिक in व्याकरण° (wohl °ढुण्ढिका zu lesen) und °का f. in कैमप्राकृत°.

ण (in der Etymologie von कृष्ण) m. angeblich = निर्वृति MBh. 5,70,5.

तज्ज Adj. *daraus entstanden*, = तद्भव Vâgbhaṭa 2,2.

तट n. Spr. 7183.

तत्तुल्य Adj. *dem* (d. i. dem Sanskrit) *ähnlich* oder *gleich* Vâgbhaṭa 2,2.

तत्रवासिन् Adj. *dort wohnend* R. 1,25,21.

तत्सिन Adj. *das erwerben wollend, — bedürfend*, so v. a. *Besteller* RV. 1,61,4.

तत्स्थान Adj. Ait. Br. 6,5,2 nach Sâj. = तत्सदृश. Weber in Ind. St. 9,295 vermuthet तस्थान (Partic. perf. von 1. स्था).

तनुरुह n. *Feder* Çiç. 6,66.

तन्यतु RV. 4,38,8. 6,6,2. 10,65,13. 66,10 nach Aufrecht Adj. *dröhnend, tosend*.

तपस्य Adj. auch *zur Kasteiung gehörig* Baudh. 2,5,1.

तपःसुत MBh. 3,313,19.

तर्ई, संतृज्य Çâṅkh. Çr. 17,12,1 wohl nur fehlerhaft für संतृण्य.

तर्पयितवै Dat. Infin. zum Caus. von तर्प् Âpast. Çr. 4,16,17.

तलासि m. Pl. *Handflächen und Schwerter*, so v. a. *Ohrfeigen und Schwerthiebe* MBh. 2,70,17.

तल्पेज Adj. (f. आ) *auf dem Lager gewachsen* Taitt. Âr. 4,39,1.

तार्तीयसवनिक Çâṅkh. Çr. 5,3,7.

*तालधारक m. als Erklärung von शैलूष Çabdar. im ÇKDr. u. शैलूष.

2. °तालिन् Adj. *setzend auf* Çiç. 6,66.

तुलाधान n. *das Legen auf die Wage, das Wägen* Çat. Br. 11,2,3,33.

तूष्णींसार Adj. *wobei das Stille vorwaltet* Ait. Br. 2,31,1.

तेजोविद्यध्यशीलवत्त् Adj. *Energie, Scharfsinn einen guten Charakter besitzend* Sâh. D. 64.

तौल्य auch *Gleichheit* Comm. zu TS. Prât. 24, 5 in der Bibl. ind.

त्रयःशतशतार्ध Adj. (f. आ) *dreihundertundfünfzig* R. ed. Bomb. 2,39,36.

त्रिणत 2) Çiç. 19,61.

त्रिनेत्रोद्भव m. Patron. Kumâra's Alaṅkârar. 37,*a*.

त्रिरात्रीणा Adj. *drei Tage* (vom Anfang der Menstruation) *hinter sich habend* Âpast. Çr. 9,2,3.

त्रिवेणा 2) m. MBh. 4,57,37.

त्रिव्याम Adj. (f. आ) *drei Klafter lang* Kâtj. Çr. 6,3,15.

त्रि:श्रेणि Adj. *drei Reihen bildend* Ait. Br. 3,39,2.

त्रि:षमृद्ध Adj. *mit Dreien wohlausgerüstet.* Nom. abstr. °र्व n. Kâç. zu P. 8,3,106. TS. 2,4,11,5, Auch *त्रि:समृद्धत्व Kâç. a. a. O. Vgl. त्रिसमृद्ध.

त्रिसत्य n. *ein dreifacher Schwur* Pañkat. ed. orn. 64,7.

त्रिसप्तक° *einundzwanzig* Varâh. Bṛh. S. 56,22.

त्र्यनीक 2) *drei Züge habend* Ait. Br. 3,39,2.

दक्षिणाप्रागग्र Adj. *mit den Spitzen nach Südosten gerichtet* Âpast. Çr. 14,32,3.

दघ् mit प्रति *Jmd* (Acc.) *wehe thun*, wenn Vasishṭha 1,23 प्रतिदघ्नुयात् gelesen werden darf.

दन्तस्कवन, genauer *das Stochern der Zähne.* Vgl. स्कु.

दमशरीरिन् Adj. *der an seinem Körper Selbstbeherrschung übt* Bhâg. P. 3,31,19.

दर्पण्, °णति *einen Spiegel darstellen* Pischel, De Gr. pr. 29.

दल्, दलित auch *zerrieben* Çiç. 6,35.

दशयोजनी f. *eine Strecke von zehn* Jogana Kathâs. 94,14.

दशशतार n. *der aus 1000 Speichen bestehende Diskus* Vishṇu's Bhâg. P. 3,28,27.

दशार्धता f. = पञ्चत्व *die Auflösung des Körpers in die fünf Elemente, der Tod* MBh. 3,209,26.

दक्षा f. in शवदक्षा.

दाक्षिणेय Adj. *den Opferlohn zu beanspruchen habend* Âpast. Çr. 14,26,1.

दारसंबन्ध m. *die Verbindung mit einer Frau, Heirath* MBh. 1,195,21.

3. दारु 1) Çiç. 19,106.

दार्विक्रोमिक, f. ई Baudh. 2,1,34. 4,2,10.

दार्वीचि m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,54.

दिक्षात्र Comm. zu Kap. 3,57.

दिवाशय्या f. *das Schlafen am Tage* Kshem. 2,18.

दिव्यवर्षसहस्रक Adj. *tausend Jahre der Götter während* R. 1,31,10.

दीर्घ 1) तपोदीर्घं चक्षु: *ein in Folge der Busse weit sehendes —, prophetisches Auge* R. 1,25,18.

दु:खशोकवत् Adj. *Leid und Kummer empfindend* R. 4,19,11.

दुर्गासावित्रि (metrisch) f. = °त्री Vasishṭha 28,11.

दुर्दोह Adj. f. *schwer zu melken* Comm. zu Âpast. Çr. 15,18,10.

दुश्चलम् Âpast. Çr. 14,30,4.

दूरद Adj. *schwer zu ritzen, hart* Çiç. 19,106.

*दृक्कर्ण und *दृक्श्रुति *mit den Augen hörend* als Bez. *der Schlange;* vgl. hierzu Pr. P. 68.

दृग्युध् Adj. *den Blick hemmend* Çiç. 19,76.

देवतामय Âpast. Çr. 14,33,8.

देवनाम m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Taitt. Âr. 5,7,1.

देवनिकाय, सर्व° Pl. MBh. 4,56,13.

देवनिश्रयणी f., °निश्रेणी u.s.w. *die Leiter zu den Göttern,* Bez. *einer best. Kasteiung* Baudh. 3,9,18.

देवभाष्यस्नानविधिपद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1100.

देवसत्य Cat. Br. 2,4,2,6.

देशोपदेश m. Titel eines Werkes Sitzungsberr. der phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106,480.

दैवश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha M. Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 326.

द्रवत् Z. 2, lies द्रवन्ती st. द्रवती.

द्रवमय Adj. *flüssig* Mâlatîm. 48,10 (ed. Bomb. 110,2).

द्रव्यप्रकल्पन n. *das Herbeischaffen des Opfermaterials* Âpast. Çr. 4,1,2.

द्वंद्वसंप्रहार m. *Zweikampf mit* (सह) Uttarar. 93,14.15 (121,8.9).

द्वारस्थूणा f. = द्वार्बाहु Comm. zu Âpast. Çr. 14,29,1.

द्वार्बाहु m. *Thürpfosten* Âpast. Çr. 14,29,1.

द्विव्याम Adj. (f. आ) *zwei Klafter lang* Kâtj. Çr. 6,3,27.

द्विव्यायाम Adj. (f. आ) dass. Âpast. Çr. 7,11,2. Çâṅkh. Çr. 17,2,4.

द्विशवस् Adj. *doppelt stark* ṚV. 9,104,2.

द्विशाणिक Adj. *zwei Çâṇa wiegend* Çârṅg. Saṁh. 1,11,29.

द्विशिख Adj. (f. आ) *zweispitzig, gespalten* (Zunge) Bhâg. P. 10,16,25.

द्विशिरस्क Adj. (f. आ) *zweiwipfelig* Varâh. Bṛh. S. 54,58.

*द्विसमीन Adj. *zweijährig* P. 5,1,86, Sch.

द्वि:सम Adj. *doppelt so gross* Jâṭ. 3,285.

द्व्यणुकीय्, °यति *noch einmal so schmächtig werden* Alaṁkâraç. 20,b.

धयद्वत्स Âpast. Çr. 14,18,5.

धर्मसत्यव्रतेयु m. Pl. so v. a. Dharmeju, Satjeju *und* Vrateju Bhâg. P. 9,20,4.

2. धवलपक्ष (Nachtr. 5) Çiç. 6,45 ist °विहंगम m. *Schwan.*

1. धा mit समा, समाहित bei den Rhetorikern so v. a. *gedämpft, unterdrückt.* — Mit विनि 6) विनिहितात्मन् in der angeführten Stelle bedeutet *keine Aufmerksamkeit Jmd* (Loc.) *schenkend.* — Mit सम्, Partic. संहित und संहित; s. auch bes.

धानुर्वेद zu streichen, da a. a. O. धातुवाद zu lesen ist.

1. धामन् vgl. Ludwig in Kuhn's Z. 28,240. fgg.

धूम्रा f. TS. 5,5,19,1 nach dem Comm. *eine weisse Krähe.*

धूपय् mit अनु, अनुधूपित nach Aufrecht *umnebelt.*

ध्रुव, f. आ (sc. वृत्ति) auch *eine best. Art des Lebensunterhaltes* Baudh. 3,1,7. 2,7.10.

नन्दिता f. N. pr. einer Dikkumârî Pârçvan. 3,73.

नभोरूप 2) ist oxytonirt.

नर्मस्फिञ्ज m. = नर्मस्फञ्ज, नर्मस्फूर्ज Daçar. 2, 44.47.

नवतर्म Adj. *neun Oeffnungen habend* Kâtj. Çr. 15,5,27.

नवविवृत्तिष Adj. *an neun Stellen durchbohrt* Çat. Br. 5,4,1,13. 5,4,27.

नवौचित्यविचारचर्चा f. Titel eines Werkes Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106,480.

नातिकृच्छ्र, Abl. *ohne grosse Mühe, mit Leichtigkeit* MBh. 1,31,7.

नातिप्रसीदत् Adj. *nicht ganz heiter seiend* Bhâg. P. 1,4,27.

नातिशोभित Adj. *kein rechtes Ansehen habend* Hariv. 7078.

नातिसमञ्जस Adj. (f. आ) *nicht ganz richtig, — in Ordnung* MBh. 1,131,4. 64. 148,15. f. ई ed. Calc. 1,5137. 5196. 5833.

नानायोग m. *Vielfältigkeit* Kap. 1,150.

नान्दी Nachtr. 5, lies द्वादशतूर्यनिर्घोष.

*नापितशालिका f. *Barbierstube* Trik. 2,2,6.

नामाङ्कित Adj. = नामाङ्क Vikram. 78,10.

नाराचदुर्दिन n. *Pfeilregen* Ragh. 4,41.

निच्कुरण n. Kâd. (1793) fehlerhaft für विच्कुरण.

निर्दुर, vgl. Aufrecht in Kuhn's Zeitschr. 27, 609. fg.

नित्यश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha M. Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 325.

निरोष्ठ्य (Nachtr. 5) auch Adj. *ohne Lippenlaute* Daçak. (1925) 2,127,4 (der ganze folgende Ukkhvâsa enthält nach Jacobi's Bemerkung keinen Lippenlaut). Vall. zu Çiç. 19,11.

निर्घवन n. *das Vertreiben, Verjagen aus* (Abl.) Baudh. 1,18,18 nach der richtigen Lesart.

निर्मित्सु Adj. mit Acc. *zu schaffen wünschend* Subhâshitaratnabhâṇḍâgâra 344 nach Aufrecht.

निशादारु Çârṅg. Paddh. 85,52.

निश्चयकृत् Adj. *einen best. Sinn gebend* Sâvasvatîk. 4, Çl. 12.

निषेदि Dat. Infin. zu 1. सद् mit नि RV. 1,104,1.

निष्कर्ण Adj. (f. आ) MBh. 5,51,24 nach Nîlak. *nicht krumm* (गदा).

निष्कोवम् (नि[:]ष्कोवम्), lies *zerzausend, zerstückelnd, zerreissend* und vgl. स्कु.

निष्कोषण n. *das Auskernen* P. 5,4,62.

निसमीक्षा scheinbar MBh. 12,262,23, da mit der ed. Vardh. 12,261,24 न समीक्षया zu lesen ist.

निस्त्रैगुण्य Adj. *mit den drei Qualitäten nicht behaftet* Bhag. 2,45.

निःसकाय Adj. (f. आ) *keinen Gefährten habend, hülflos dastehend* Mâlatîm. 49,5.

निःसाधार Adj. *keine Stütze habend.* °म् Adv. *ohne Stütze* Çiç. 18,46.

निःसुग्रीव Adj. (f. आ) *von* Sugrîva *befreit* R. 6, 19,53.

निह्रादित n. *Gebrüll* Bhâg. P. 10,36,3.

1. नी mit अतिप्र, °णीत *zu weit gehend* (Verlangen) Kâraka 2,6.

नीत् (= नित्) mit प्र *spiessen auf* (Loc.) Âpast. Çr. 7,22,9.

नुड्, विनुड Çâṅkh. Çr. 17,12,1 wohl fehlerhaft für विनुद्य, wie eben daselbst संतुड्य für संतुद्य.

नृता f. *das männliche Geschlecht* Çiç. 6,10.

नेत्रसंवेत्रन n. *das Anhaken des Klystirrohrs* Suçr. 2,203,3.

1. नेद् mit अति und प्र J. A. O. S. 11,CXVII.

नैघण्टुक m. *Verfasser eines Glossars* Comm. zu Âpast. Çr. 15,20,8.

नैमित्तिकश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha M. Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 325.

न्यङ् 1) Âpast. Çr. 1,21,2.

न्रधीश m. *Fürst, König* Vâgbhaṭa 1,9.

पद्मसंपात m. = पद्मपात. °ज्ञे काले so v. a. *in einem Augenblick* MBh. 5,90,42.

पचमानक Adj. *die Speisen zu kochen pflegend* Baudh. 3,3,2. 3.

पञ्चयोजनी f. *eine Strecke von fünf* Joǵana Râǵat. 3,395.

पट् auch *reissend sein, stark strömen* Çiç. 6,72.

पटुता f. = पटुत्व 2) Mudrâr. 57,6.

पताक 2) *f) eine best. Stellung der rechten Hand beim Pfeilabschiessen* Câraṅg. Paddh. Dhanurveda 83. 84.

1. पद् mit सम् auch *sich einverstanden erklären mit Jmd* (Acc.) Vasishṭha 17,35, wo संपेदे st. संपदे zu lesen ist.

पदक 3) *d) Wort* Kshem. 2,1.

*पद्घातम् Absol. mit कृ *mit den Füssen schlagen auf* (Acc.) P. 3,4,37.

पद्मगर्भ m. auch *das Innere einer Lotusblüthe* 249,35. Varâh. Bṛh. S. 70,11.

पद्मकादम्बरी f. Titel eines Werkes Sitzungsberr. d. hist.-phil. Kl. d. Wiener Ak. 106,480.

पद्माय्, °यते *der Blüthe von Nelumbium speciosum gleichen* Kâvjâl. 8,24.

परिनिष्ठापनीय Adj. *gründlich zu fixiren, genau anzugeben* Comm. zu Âpast. Çr. 1,24,8.

°परिपाण n. *das Spielen um* Mudrâr. 5,12 (16,3).

परिभक्त m. *das Umgehen Jmds beim Essen, eine best. Begehung* Âpast. Çr. 14,31,9. Vgl. अप°.

परिवर्तक m. auch *Tausch* Vasishṭha 2,39.

परिवार 2) 3) Çiç. 19,49.

परिशप्त n. *Verfluchung* Tândja-Br. 14,6,8.

परिस्खलित n. *das Taumeln* Kathâs. 72,344.

पर्ज्, पृणञ्मि = पर्च् Âpast. Çr. 12,28,16.

2. पर्याप्त, füge 1) vor *mit* hinzu.

पर्याप्तम् zu streichen, da der Comm. पर्याप्ताम् Adj. liest.

पवनपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106,480.

पवि f. *Radschiene* Ait. Âr. 264,18.

पव्या f. nach Aufrecht = पवि *Radschiene* RV. 1,88,2. 5,52,9. 6,8,5.

पश्चात् 1) *a)* mit कृ *auf den Rücken thun* und *verachten* Çiç. 19,93.

पांसुखेलन n. = पांसुक्रीडा Viddhaç. 45,5.

पाकयज्ञिक Baudh. 3,7,10.

*पाणिघातम् Absol. mit कृ *mit der Hand schlagen auf* (Acc.) P. 3,4,37, Schol.

*पाण्युपघातम् Absol. = पाणिघातम् Pat. zu P. 3, 4,37, Vârtt. 2.

पापसम, so zu betonen.

पापसमाचार Adj. (f. आ) *sich böse benehmend* MBh. 3,272,7. R. Gorr. 2,37,18.

पापारम्भक und पापारम्भवत् (v. l.) Adj. *Böses beginnend, böse Absichten habend* Mâlatîm. 82,7 (ed. Bomb. 183,2).

पार्वणश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha M. Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 325.

पार्श्वसंक्षित Adj. *neben einander gelegt* Lâṭj. 8, 6,15.

*पार्ष्णिग Çâçvata 615 fehlerhaft für पृष्णिका.

पालन 1) वृत्ति f. *eine best. Art des Lebensunterhalts* Baudh. 3,1,7. 2,13.

पिण्डतण्डुक, andere Formen Baudh. 2,15,12.

पिशोली f. = पिशीलवीणा Lâṭj. 4,2,4.

पुण्डरीकेक्षण Adj. *lotusäugig* (Kṛshṇa) MBh. 2, 24,29.

2. पुण्यफल Adj. *schönen Lohn empfangend* R. 1, 44,56.

पुण्याहस्वन m. = पुण्याहवाचन 1) MBh. 2,52,44.

पुत्रसहस्रक Adj. (f. °स्त्रिका) *tausend Söhne habend* MBh. 12,948.

पुत्रसहस्रिन् Adj. dass. MBh. 3,183,68.

पुनःसंभव m. *Wiedergeburt* Âpast. 1,5,5.

पुनाराज्ञाभिषेक m. *eine neue Königsweihe, die Thronbesteigung eines neuen Fürsten* Vasishṭha 2,49.

पुरीषसंक्षित Adj. *mit Unrath verbunden.* Compar. °तर Çat. Br. 6,7,1,10.

पुरुनिःषिध् und °षिधन्, lies *Vieles abwehrend.*

पुरोडाश 1) पुरोळाशसत्त्व n. Ait. Br. 2,9,4.

पुलक m. auch *ein best. Baum* Kâvjâl. 11,5.

पुष्पमाला auch N. pr. einer Dikkanjâ Pârçvan. 3,73.

पूर्वोपसृत Adj. *zuerst herangetreten, — gekommen* TBr. 1,4,6,1.

पृषत् 2) *b)* पृषतां पतिः Çiç. 6,55.

पृष्टिसाचय Adj. *mit den Rippen sich verbindend* Çat. Br. 8,2,1,15.

पेटाल und °क (v. l.) *Korb* Mâlatîm. 103,16 (ed. Bomb. 229,1).

1. पेषी f. nach A. Hillebrandt *Reibholz.*

पैण्ड 1) *d)* lies Bhîma's st. Bhîshma's.

*पैर्वपदिक bedeutet wohl auch *am Vorderbein packend* Kâç. zu P. 4,4,39.

प्रतिकाण्डम् Adv. *für jedes* Kâṇḍa Baudh. 1,3,3.

प्रतिनिवेश m. *Verstocktheit, Trotz* Baudh. 4,1,20.

प्रतिप्राश् und प्रतिप्राशित, vgl. Bloomfield in J. A. O. S. Procc. May 1855, XLII. fgg.

प्रतिबिम्ब्, °म्बति *sich wiederspiegeln* Comm. zu Kap. 4,30. Hierher gehört प्रतिबिम्बित, das u. प्रतिबिम्बय steht.

प्रतिमासंप्रेक्षण n., so zu lesen st. °क्षणम्.

प्रतिशयित 1) Adj. s. u. 2. शी mit प्रति. — 2) n. *das Bedrängen mit Bitten* Kâd. 236,12 (419,13).

प्रतिशरासन n. *des Gegners Bogen* Vîsav. 293,3.

प्रतिश्रवण Z. 1, lies n. st. m.

प्रतिश्रुत 3) n. *Zusage, Versprechen* Çâṅkh. Gṛhj. 5,10. R. 3,41,18. Bhâg. P. 10,89,45.

प्रतिस्कन्धम् Adv. *in jeder Abtheilung eines Buches* Prâtâpar. 19,*b*,3.

प्रतिहिंसित n. *Vergeltung eines zugefügten Leides, — einer Unbill, Rache* Spr. 1874.

प्रतीक्षा Âpast. 2,22,17 nach dem Comm. = अतिथिपूजा.

प्रत्यासन्न 1) Adj. s. u. 1. सद् mit प्रत्या. — 2) n.

Nähe MBh. 12,203,10. 352,6.

प्रत्युपवेशन n. = प्रत्युपवेश R. 2,111,17 (120,17 Gorr.).

प्रथमभक्षण n. = प्रथमभक्त Comm. zu Âpast. Çr. 14,32,1.

प्रभावन 1) Adj. (f. ई) *schöpferisch* Çiç. 6,69.

प्रमथिन् Adj. = प्रमथन 1) *a*) Mudrâr. 51,9.

प्रवाद् 2) s. oben गन्धप्रवादा.

प्रवाकित n. *das Drängen, Drücken* (einer Kreisenden) Kâraka 4,8.

प्रविघटन n. *das Zerschlagen* Mahâvîrak. (ed. Calc. 1857) 95 nach Aufrecht.

प्रविद्लन n. *das Zerschmettern* ebend. 96 nach Aufrecht.

प्रविद्ध n. *das Vorstossen*, Bez. *einer best. Art zu fechten* Hariv. 15977.

प्रवृत्तसंप्रहार Adj. *zu kämpfen begonnen habend.* Nom. abstr. °ल n. Kathâs. 15,140.

प्रवृत्ताशिन् m. Bez. *bestimmter Einsiedler* Baudh. 3,3,9. 11.

प्रसज्यप्रतिषेध wird auch getrennt geschrieben, z. B. प्रसज्यायं प्रतिषेधः Pat. zu P. 1,4,57.

प्रसञ्जयितव्य Adj. *eintreten —, stattfinden zu lassen* Comm zu Âpast. Çr. 5,29,13.

प्रस्रवन n. *das Entlassen einer Flüssigkeit* Comm. zu Âpast. Çr. 15,9,6.

प्रकृत 1) Adj. s. u. 1. कृ mit प्र. — 2) *n. *Schlag mit* (im Comp. vorangehend). ब्रह्म° gaṇa अतथ्यादि.

1. प्राण 14) vgl. MBh. 13,313,54.

प्राणिन् n. *Thier* Âpast. Çr. 9,13,1. 16,8.

प्राणेश्वर m. Pl. *die personificirten Lebensgeister* Hariv. 3238.

प्रातर्मन्त्र m. *der am Morgen zu verwendende Spruch* (Taitt. Âr. 4,10,4) Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 15,12,7.

प्रानून (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes Baudh. 1,2,14.

प्रालेयवर्ष *Schneefall* Venis. 104,15.

प्रावृत 2) f. आ Shadv. Br. 4,7.

प्रौष्प् vgl. Bloomfield in J. A. O. S. Procc. May 1855, S. XLII. fgg.

प्रियसाकस्य Adj. *Unbesonnenheiten mögend.* Nom. abstr. °ल n. Spr. 2604.

प्रीतिसंयोग m. *Freundschaftsverhältniss* R. 7, 84,15.

प्ली, विप्लीयत्ते Sâmav. Br. fehlerhaft für विप्लीयत्ते.

फलाग्रशाखिन् Adj. *an dessen Zweigspitzen Früchte hängen* Hariv. 3707.

बदर 4) बदरसक्तु Pl. Çat. Br. 12,9,1,5.

बब्बुल m. = बब्बूल Subhâshitaratnabhâṇḍâgâra 328 nach Aufrecht.

बब्बूल m. *Acacia arabica* Çârṅg. Paddh. 59,56. 88,8. 18. Vgl. वर्वूर.

बर्बुर m. dass. Subhâshitaratnabhâṇḍâgâra 328 nach Aufrecht.

बलक्ष (वलक्ष) mit पक्ष m. *die lichte Monatshälfte* Ind. Antiq. 9,185,17.

बलशालिन् in der angegebenen Bed. viele Belege im P. W. Ausserdem *ein grosses Heer habend* ebend.

बहिष्क्रतु Adv. *ausserhalb des Opfers* Comm. zu Âpast. Çr. 15,1,1.

बहिःसदम् Adv. *ausserhalb des* Sadas Çâṅkh. Çr. 17,4,2.

बहिःसदसम् Adv. dass. Lâṭj. 4,2,1.

बहिःस्तोमभागम् Adv. *ausserhalb der* Stomabhâga *genannten Backsteine* Çat. Br. 8,6,2,15.

बहुनिःसृत n. Hariv. 15977 fehlerhaft für बाहु°.

बहुवर्षसहस्रक Adj. *viele tausend Jahre während* MBh. 3,83,87.

बहुवर्षसहस्रिन् Adj. *viele tausend Jahre alt* MBh. 3,183,43.

बहुव्यापिन् Adj. *sich weit ausbreitend* Sâh. D. 35,6.

बहुसाधार Adj. *viele Stützen habend, wissend, woran man sich zu halten hat*, Kathâs. 101,246.

बहुसाहस्र 1) (f. auch ई) *woran viele Tausende theilnehmen* (इष्टि) R. 1,12,9.

बाणापर्णी f. *eine best. Pflanze* Ind. St. 17,265.

बान्धवधुरा f. Mâlatîm. 126,4 (ed. Bomb. 270,9) nach dem Comm. = मित्रकृत्य.

बालनेत्र Adj. (f. आ) *von einem Thoren geführt* (Schiff) MBh. 2,63,4.

बालार्काय् *der vor Kurzem aufgegangenen Sonne gleichen.* °यित Adj. Subhâshitar. 23,25.

बालाक, बालाक und बालाकक m. N. pr. eines mythischen Rosses Kâraṇḍ. 55,14. 56,16. 58,4. 5. 11. 59,9. Lalit. 17,2.

बाष्कलिका f. *der Text der* Bâshkala Comm. zu Çâṅkh. Çr. 12,13,5.

बाहीक m. Harshak. (ed. Bomb.) 443,3 nach dem Comm. = काष्ठक, परिपालक oder गोरक्षक.

बाहुक 2) *b*) Baudh. 2,6,26.

बाहुनिःसृत n. *ein best. Schwertkampf, bei dem Einem das Schwert aus der Hand gewunden wird*, Hariv. 3,124,17.

बाहुसहस्रिन् Adj. *tausend Arme habend* MBh. 14,29,11. Hariv. 10737. VP. 4,11,3.

बाह्यस्वस्तिक *gekreuzte Arme* MBh. 3,146,77. Nilak.: बाह्योः स्वस्तिकं चतुरस्रं मूलमंस इति यावत्.

*बिल्वावत्तर m. *ein best. Baum* Râgân. 8,72. Bhâvapr. 1,223.

बुवम् onomatop. Comm. zu TBr. 2,6,4,2 zur Erklärung von सबुंवम्.

बृहतीक Adj. *aus* Bṛhatî *bestehend* Çâṅkh. Çr. 11,12,1.

बृहतीसहस्र n. *tausend* Bṛhatî Çat. Br. 10, 4,2,23. Çâṅkh. Çr. 9,20,29. 18,21,1.

बैदायन m. Patron. von बिद् gaṇa अश्वादि. Fehlerhaft वेदायन Verz. d. B. H. 58,36.

*बैदि m. desgl. P. 4,1,104, Sch.

बैहीनरि als N. pr. eines Kämmerlings Mudrâr. 63,19. 64,3 (104,2. 7). वै° und auch वैहीनर gedr.

ब्रध्नलोक, lies Adj. *in der Welt der Sonne befindlich* AV. 11,3,51. Paipp. 17,6,5.

ब्रह्मयूप m. N. pr. einer Oertlichkeit M. Müller, Ren. (Cappeller's Uebers.) 326.

ब्रह्मसंसद् auch *eine Versammlung von Brahmanen* Kaṭhop. 3,17.

ब्रह्मेशविष्णव Adj. von Brahman, Çiva und Vishṇu *stammend* Mârk. P. 17,10.

भग्नच्छन्दस् Adj. *metrisch fehlerhaft* Sarasvatîk. 9,2 v. u.

भग्नयति Adj. *eine falsche Cäsur enthaltend* Sarasvatîk. 10,3.

भट्टसर्वज्ञ m. vielleicht Bein. Kumârilabhaṭṭa's Sarvad. 118,7.

भयशङ्कित Adj. *in Furcht und Besorgniss seiend* MBh. 12,133,14.

भाग्यविषम्य n. *Missgeschick* R. 6,98,29. Mṛkkh. 152,11.

भारिन् (Nachtr. 3) lies *schwer belastet* st. *schwer.*

भार्गवाय्, °यते *dem* Çukra *gleichen* Rudraṭâlaṁkârat. 131,*b*.

भिदाभृत् Adj. *gespalten* Çiç. 6,5.

भिक्ष 1) *c*) *eine Art* Lodhra Râgân. 6,211.

भीमसाकि m. N. pr. eines Dichters Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106,482.

भीर Adj. *Furcht einflössend* Çiç. 19,66.

भूतजननी f. *die Mutter aller Wesen* Mâlatîm. 84, 16 (ed. Bomb. 190,1).

भूतोपसृष्ट Adj. *besessen* Âçv. Çr. 15,19,4. Sâj. zu Taitt. Âr. 553.

भूवरी f. Bez. *einer best. Göttin* Âpast. Çr. 14,17,3.

भृशस्विद् Adj. *stark schwitzend* Çiç. 6,61.

भोगंकरा f., भोगमालिनी und भोगवती f. N. pr. verschiedener Dikkanjâ Pârçvan. 3,73.

1. भोज्य 1) *f*) *dessen Speise Jmd* (Gen.) *geniessen darf* MBh. 13,135,1. fgg.

मकरिका auch *eine* Makara-*ähnliche Figur*

Kâd. 240,5 (391,12).

मङ्गलेच्छा f. *Segenswunsch.* Dat. so v. a. *fausti ominis causa* Maitr. S. 3,8,10 (109,12), wo nach Roth अधत्त म° zu trennen ist.

मङ्गुल n. = पाप Ind. St. 16,80.

*°मणिन्द् m. etwa *Knecht* oder *Aufseher.* गो°, अश्व° Kâç. zu P. 6,2,66.

मत्कुण 1) *a*) *c*) Nom. abstr. °त्व n. Çiç. 19,71.

मधुनिकृन् Adj. Beiw. Vishṇu's MBh. 3,18,24.

मधुरिपु Çiç. 6,23.

मध्यपात auch *das in die Mitte von* (Gen.) *Fallen* Comm. zu Âpast. Çr. 14,30,7.

मन् mit अनु, अनुमत m. *Geliebter* Çiç. 6,65.

मनस् 1) मनो वै यज्ञियं पशुः MBh. 3,313,54.

मनःसमृद्धि f. *innere Zufriedenheit* Bhâg. P. 4,9,36.

मनःसुख n. *Herzenslust* Bhâg. P. 9,18,51.

मनुष्यनाम् m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Taitt. Âr. 5,7,2. Comm. zu Âpast. Çr. 15,9,4.

मनुष्यनामन् n. *menschlicher —, irdischer Name* Taitt. Âr. 5,7,1.

मनोहृत् Adj. *das Leben raubend* und *das Herz erfreuend* Çiç. 19,109.

मन्दप्राणविचेष्टित auch MBh. 5,193,17.

मन्दबल Adj. *von geringer Kraft* MBh. 1,31,9.

ममत्तर MBh. 5,48,37 nach Nîlak. = बलवत्तर. Statt ममत्तरे liest aber ed. Vardh. मदत्तरे und ed. Calc. मकोत्तरः.

मलना = उत्पुंसना Vall. zu Çiç. 10,110 nach Hultzsch.

मलिम्लुच् 2) lies Âpast. Çr. 14,25,11.

मल्लिकाक्ष auch *ein weisser Fleck am Auge eines Pferdes* in स°.

मकृत्, मकृतस् Abl. *von grösserem Werth* (Gegensatz कोनतस्) Vasishṭha 2,37.

मकृविश्व m. *eine best. Personification* Çâṅkh. Gṛhs. 3,5. Vgl. विश्वमकृ.

मकाजजु m. N. pr. eines mythischen Lehrers Baudh. 3,9,21.

2. मकानद् zu streichen, da Âpast. 1,27,1 माकानद् zu lesen ist.

मकानूप Adj. *grosse Sümpfe habend* R. Gorr. 2, 92,13.

मकावातसमूकृ m. *Sturmwind* MBh. 7,3,1.

मकाशल्कलिन् Adj. *grossschuppig* (Fisch) Kull. zu M. 3,272.

मकाशाक्ती f. metrisch = °शाक्ति 1) Varâh. Bṛh. S. 46,81.

मकाश्रोत्रिय m. *ein grosser Theolog* Khând. Up. 5,11,1. Bhâg. P. 5,4,12.

मकासभा f. *eine grosse Halle* (wo gespeist wird) Kathâs. 45,227.

मकासुभिक्ष n. *ein grosser Ueberfluss an Lebensmitteln, sehr gute Zeit.* Pl. Râgat. 5,116.

मकाकृव m. *ein grosses Opfer* Çiç. 19,54.

*मातङ्गवेदि oder *°वेदी f. = वारणडक 2) *b*) H. an. 4,32. Med. k. 202.

मादक 1) Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Kap. 3,22.

मानस्तोकीय n. *das mit* मा नस्तोके *beginnende Lied* Baudh. 3,2,9.

माया f. (u. माय) auch Bez. *der Silbe* क्रीम् Sarvad. 171,6 nach Cowell.

मार्जन n. oder °ना f. auch *das Bestreichen des Trommelfells mit Asche* oder *Schlamm* Çiç. 6,31.

मालवभद्र m. N. pr. eines Dichters Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106,482.

*माषप्रति Adv. Pat. zu P. 2,1,9.

माकानद्, s. oben u. 2. मकानद्.

मुखप्रेक्ष Adj. *dessen Blick auf Jmds Gesicht gerichtet ist, Alles Jmd an den Augen ablesend* MBh. 3,233,6. 15,17,4.

*मुखत्रासन, lies m. st. n.

मुखवैरस्य n. *schlechter Geschmack im Munde* Suçr. 1,192,21.

मुखसंदंश m. *Fresszange* Suçr. 2,257,8. 19. 258, 1. 2. 7.

मुण्डनेश m. Bein. Çiva's Kâçikh. 66,32.

मुत्सरी f. *eine best. Stellung der rechten Hand beim Abschiessen des Pfeils* Çârṅg. Paddh. Dhanurveda 83. 87.

मूर्क् mit अधि s. अनधिमूर्क्त oben.

मूर्धसंक्तिम् Adj. (f. आ) *am Kopf angefügt* Çat. Br. 13,8,3,9.

मृणाल 1) °सूत्र n. Kumâras. 1,40. 3,49. Çiç. 3,3.

मृतभाव m. *ein eingetretener Tod, Todesfall* Vasishṭha 2,19.

मेघकासिन् Adj. *in den Tag hinein lachend* Kâṭh. 25,6.

2. यत्त, streiche „कोतर्यत्त und“.

यज्ञविधंश m. *das Missrathen eines Opfers* Âpast. Çr. 14,32,5.

यज्ञविधष्ट, Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,5.

यथादोषम् Adv. *je nach dem Schaden* Comm. zu Âpast. Çr. 14,30,5.

यथानाम, so zu lesen statt याथनाम.

यथाशोभम् Adv. *so dass es ein gutes Aussehen hat* Hemâdri 1,378,21.

यथासंकल्पम् Adv. *nach Wunsch* MBh. 1,96,23.

यथासूत्रम् Adv. *dem Sûtra gemäss* Baudh. 3,1,13.

यदृच्क् Adj. (f. आ) *zufällig* Âpast. 1,14,5.

यन्तृ 5) zu streichen; vgl. Z. d. d. m. G. 39,526.

यन्तु in सुयन्तु.

यमित्री Nom. ag. f. etwa *Zusammenhalterin* Âpast. Çr. 14,33,2.

1. यव्य 2) *b*) Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts.

यव्या f. auch = 1. यव्य 2) *a*) TS. 7,4,20,1.

यष्टिमधुक Comm. zu Âpast. Çr. 15,3,16.

यादवप्रकाश m. N. pr. eines Lehrers M. Müller, Ren. 360, N. 3.

यावत्संपातम् Adv. *so lange es geht* Khând. Up. 5,10,5.

युद्धयोग्य Adj. *kriegstauglich.* Nom. abstr. °ता f. R. 1,22,2.

युद्धव्यतिक्रम m. *Verletzung der Regeln des Kampfes* Hariv. 4705.

योगर्द्धिरूपवत् Adj. *in der Gestalt des verkörperten vollkommenen Joga* MBh. 3,300,9.

योनिसंकट n. so v. a. *Wiedergeburt* MBh. 3,84,95.

र 1) auch *verleihend, bewirkend* Çiç. 19,3. 23.

रञ् (Caus. 3), रञ्जित *angelockt* (Wild) Çiç. 6,9.

रणशीर्ष n. *Vordertreffen* R. 6,33,4.

रथवत् Adv. *wie ein Wagenrad* TBr. 3,7,10,6 (रथवृत् gedr.).

रमण n. auch *das Herbeilocken* (des Wildes) P. 6,4,24, Vârtt. 3. Çiç. 6,9.

रमा f. (u. रम) Sarvad. 171,6 Bez. *der Silbe* श्रीम् nach Cowell.

रसभेदिन् Adj. *von mannichfachem Geschmack* MBh. 6,7,22.

रसकरण n. *das Auf—, Aussaugen des Saftes* Nir. 2,20. 3,16. 11,5.

राजकंसाय्, °यते = राजकंसीय् Vâgbhaṭa 4,51.

राजिन् auch Adj. *glänzend* Çiç. 19,112.

रिद्धिधि m. Kap. S. v. l. für रिन्धिधि Maitr. S. 1,9,1 (131,8).

रिभु, रेभमाण *brüllend* (Kuh) MBh. 4,53,25. Vgl. रेभ्.

रिशादस्, nach Aufrecht = अरिशादस् *sehr hervorragend.*

रेतोऽवसिक्त Adj. *mit Samen begossen;* so heissen *die vom Fleisch durch andere Thiere getödteter Thiere lebenden Eremiten* Baudh. 3,3,4. 6.

रेभिन् (Nachtr. 5), lies *brüllend* st. *erschallen machend.*

रोमसंवेजन *das Sträuben der Haare* Suçr. 1, 155,18.

लक्षणासंनिवेश m. *Brandmarkung* Spr. 6295.

लक्ष्मणादित्य m. N. pr. eines Dichters Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106,482.

*लघुसमुदीरण Adj. *leicht in Bewegung gerathend.* Nom. abstr. °त्व n. *Beweglichkeit* (des Körpers)

Vjutp. 57.

लड्, लडति auch *zärtlich thun, schmeicheln* (von einem Hunde gesagt) Alaṁkâraṛ. 61,*b*. Vgl. लल्.

लताय्, °यते *einer Schlingpflanze gleichen* Rudraṭâlaṁkâraṭ. 132,*b*.

लस् mit उद्, उल्लसित auch so v. a. *aus der Scheide gezogen* Çiç. 6,51.

लावण्यवती f. (u. °वत्) auch Titel eines Werkes Sitzungsberr. d. phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106,480.

लिप् mit प्रति *zuschmieren, festschmieren* Comm. zu Âpast. Çr. 14,26,2.

लुल् mit व्या in व्यालोलन.

लोकसारङ्ग m. Bein. Vishṇu's MBh. 13,149,97.

लोष्टाय्, °यते *einen Erdkloss darstellen, nicht mehr werth als ein E. sein* Alaṁkâraç. 28,*b*,8.

लोहकर्णा zu streichen; vgl. oben अधीलोहाकर्णी.

वंशक 2) *a*) Subhâshitaratnabhâṇḍâgâra 27,12 nach Aufrecht.

वंशोद्भेद् N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 22,25.

वक्तव n. = वक्तृता Kshem. 1,26.

1. वच् mit परिप्र bedeutet *Jmd* (Acc.) *mit einer Mittheilung zuvorkommen*; s. J.A.O.S. Procc. Oct. 1885, XXVI. fg.

वज्रपातायँ, °यित Adj. *wie ein Donnerkeil niederfallend* Pârçvan. 4,155.

वज्रमुष्टि f. auch *eine best. Stellung der Hand beim Abschiessen eines Pfeils* Çârṅg. Paddh. Dhanurveda 83. 85.

वञ्च् Caus. auch *bewahren vor* (Abl.) Kâçikh. 7,71. — Mit वि, °वञ्चित *betrogen, angeführt* Matsjap. 42,203.

वत्समित्रा f. N. pr. einer Dikkumârî Pârçvan. 3,73.

वर Adj. *Wünsche gewährend* Çiç. 19,100.

वर्त्यक am Ende eines adj. Comp. in सप्तधातु°.

वर्मय् (vor वर्मवत् zu stellen) Saduktik. 2,309. — Mit सम् *Jmd* (Acc.) *einen Panzer —, eine Rüstung anlegen* P. 3,1,25, Sch. Vop. 21,17. In übertragener Bed. Subhâshitar. 18,27.

*वर्वूर, vgl. oben बब्बुल fgg.

वर्षसकृत्तँ Çat. Br. 14,6,8,10.

वर्षसकृत्क 1) n. *Jahrtausend* Hariv. 531. — 2) Adj. *tausend Jahre lebend, — während* MBh. 12,29,55. ed. Calc. 13,1316 (v.l. °स्त्रिक). Paṅkar. 1,3,14.

वर्षसकृत्रिक Adj. (f. ई) *tausend Jahre während* MBh. 13,18,20.

वर्षसकृत्रिन् Adj. *tausend Jahre alt, — werdend* MBh. 12,29,55. 14,90,60.

वर्षसकृत्रीय Adj. dass. MBh. 3,183,68.

वल्गुनाद् Adj. *lieblich singend* (Vogel) R. 1,30,16.

1. वशा 4) Baudh. 2,4,10.

2. वस् mit अभिवि Âpast. Çr. 14,23,12.

5. वस् mit वि 6) *a*) lies = 5) *b*) und füge Vasishṭha 27,17 hinzu.

वस्त्य Çiç. (neuere Ausg.) 13,63. Vgl. पस्त्य.

2. वा mit प्र, vgl. संवत्सरप्रवात.

वाक्सार *Kraft der Rede, Beredsamkeit* Varâh. Bṛh. S. S. 4, Z. 18. 19.

वाजिन् Adj. *mit Federn versehen* und *sich bewegend* Çiç. 19,62.

वातात्मज auch Patron. Bhîmasena's MBh. 5, 162,5.

वातिक 1) *d*) *gegen den Wind* (als *humor*) *dienend* Kâraka 87,2.

वाद् m. अच्छावाकस्य वादः Âçv. Çr. 5,3,17 nach dem Comm. = यस्मिन्देश आसीनो ऽच्छावाकः „अच्छावाक वदस्व" इत्युक्तो वदति स देशः.

°वादद् Adj. *wetteifernd mit* Çiç. 19,27.

वान्य Adj. (f. आ) = वन्य *silvestris* Baudh. 3,2,18.

वारिर् m. *Wolke* Çiç. 19,100.

वालाक् und °क m. s. oben u. बालाक् und °क.

वास्तुपश्य Bez. *eines best.* Brâhmaṇa J. A. O. S. 11,CXLV.

वाहना f. *Heer* Çiç. 19,33 nach Vall.

वाहावली f. wohl = वाह्यावली Ind. St. 15,296.

*विकर् m. = भूविवर् Comm. zu TS. 7,4,18,1.

विकर्य Adj. (f. आ) *in Erdgruben befindlich* (nach dem Comm.) TS. 7,4,18,1.

विदाय 2) Brahmavaiv. P. 3,17,2. 34,23 nach Aufrecht.

विधारण 1) f. ई *scheidend, die Grenze bildend* Vasishṭha 1,15.

विधूसर Adj. *staubfarbig, grau* Bhaṭṭ. 10,33.

विनाड wohl = विनाट *Schlauch* Baudh. 1,14,9.

विनिकषण n. *das Zerkratzen* Daçar. 160,12.

विनिकेत Adj. *ohne feste Wohnstätte* Kâçikh. 16,73.

विनिर्मितसु Adj. mit Acc. *schaffen wollend* Sarasvatîk. 1,60 = Kâvjapr. 30 3.

विनेय 2) streiche buddh. und lüge hinzu Saṁdarçanâlaṁkâra 244,*a*.

विन्ध्यारि m. Bein. Agastja's Kâçikh. 73,17. 59.

विभीषण m. so v. a. *Missgeburt* MBh. 6,3,2.

विमातव्य Adj. *umzutauschen gegen* (Instr.) Vasishṭha 2,37.

विष्कन्तर् Nom. ag. *hinundher hüpfend* Bhaṭṭ. 9,64.

विष्कभे Dat. Infin. zu स्कभ् mit वि ṚV. 8,89 (100),12.

विष्वनुष्ठित, st. dessen विष्वनुस्थित TS. 2,4,12,3.

विसर्ग 17) *das Ende des jährlichen Sonnenlaufs* Kâraka 37,6.

विस्मृत 1) Adj. s. u. स्मर् mit वि. — 2) *m. Bein. Bhavabhûti's Trik. 2,7,27.

विहसित 1) Adj. s. u. 2. हस् mit वि). — 2) n. *a*) *das Lachen.* — *b*) *wohlklingendes Lachen* (bei den Rhetorikern). — *c*) *kaum hörbares Lachen.*

विह्वापित 1) Adj. Partic. von 2. ह्वा mit वि Caus. — 2) n. *Gabe, Geschenk.*

विकुण्डन, vgl. कुण्डन.

विकेठ vor विकेठक und विकेठन zu setzen.

वीराशंसन *Schlachtfeld* überh. Çiç. 19,79. v. l. वैरा°.

वेदायन, s. oben u. बैदायन.

वैतहोत्र m. Patron. Maitr. S. 4,2,6. Vielleicht वैति° zu lesen.

वैतुषिक m. Bez. *bestimmter Eremiten* Baudh. 3,3,3. 7.

वैमूढक n. *Männertanz in weiblicher Kleidung* Mâlatîm. ed. Bomb. S. 228. fg. in den Noten.

वैराशंसन n. *Schlacht* Çiç. 19,79, v. l. für वीरा°.

व्यभिचारवत् Adj. *sich umhertreibend* Baudh. 1, 21,20.

व्यवहारम् Absol. *abwechselnd* Kâṭh. 28,2.

व्यवक्रियमाणत्व n. *das Bezeichnetwerden* Kusum. 18,12.

व्यापात m. Âpast. Çr. 14,22,13 von unklarer Bed.

व्याहृत 1) Adj. s. s. 1. हृ mit व्या. — 2) n. *a*) *das Sprechen, Reden, Rede* 166,1. — *b*) *die unarticulirte thierische Sprache, Gesang* u. s. w. 238,15.

व्युद्धारम् Absol. *einzeln herausnehmend* Âçv. Gṛhj. 1,10,11.

व्रणभृत् Adj. *verwundet* Çiç. 6,59.

शकस्थान, lies Ζαχαστηνη.

*शब्दप्राप्, so zu lesen st. °प्राक्; vgl. P. 6,4,19.

शरच्चन्द्राय्, °यते *dem Herbstmonde gleichen* Rudraṭâlaṁkâraṭ. 131,*b*.

शरावाप MBh. 6,90,61 bedeutet wohl *Köcher*.

शाययितव्य Adj. *schlafen zu lassen.* दीर्घम् so v. a. *dem ewigen Schlafe zu übergeben, zum Tode zu befördern* Bâlar. 222,10.

शिरस्पद् n. *Obertheil* Kâraka 86,18 (nach einer Hdschr.).

शीत n. *eine Art Segel* Gâtakam. 14. Das mahrattische शीड spräche für शीट.

OTTO BÖHTLINGK

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

VII. BAND

स, ह,

General - Index zu den sechs Nachträgen
uud letzte Nachträge

1959

AKADEMISCHE DRUCK- U. VERLAGSANSTALT

G R A Z

Unveränderter Abdruck der 1879 - 1889 in Petersburg im Auftrag der
Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften erschienenen Ausgabe.

Photomechänischer Nachdruck der
Akademischen Druck - u. Verlagsanstalt Graz – Austria

VORWORT.

Als ich im Jahre 1877 dieses Wörterbuch auszuarbeiten begann, glaubte ich nicht, dass ich dasselbe würde zu Ende führen. Ich unternahm nichtsdestoweniger diese Arbeit in der Ueberzeugung, dass ein solches Werk von Nutzen sei, und dass im Falle meines Abganges ein Fortsetzer desselben sich wohl finden würde. Nun ist es mir vergönnt gewesen, das Werk selbst abzuschliessen, und dass es erst in diesem Jahre vollendet erscheint, ist nicht meine Schuld, da der Schluss des Werkes ohne den Generalindex und die letzten Nachträge schon im October 1885 druckfertig war. Meine seit Ende 1885 veröffentlichten Arbeiten haben auf den Fortgang dieses Werkes nicht den geringsten Einfluss gehabt.

Die im Vorworte zum 1sten Theile genannten alten Freunde KERN, ROTH, STENZLER und WEBER haben ihr Versprechen, mich nicht im Stich zu lassen, treulich erfüllt; nur der an Jahren älteste unter diesen, der den Schluss des Werkes gern gesehen hätte, musste leider vor Beendigung desselben die Augen für immer schliessen. Noch auf dem Sterbelager gedachte der liebe Freund STENZLER der unerledigten Correcturen: der gewissenhafte Gelehrte wollte bis zum letzten Athemzuge nicht von dem lassen, was er für Pflicht erkannte. Des edeln Freundes werde ich, so lange ich noch lebe, mit Liebe und Dankbarkeit gedenken. Nach STENZLER's Tode übernahm JOLLY mit liebenswürdiger Zuvorkommenheit das Lesen einer Correctur. An den letzten Nachträgen betheiligten sich wie schon zum Theil bei den vorangehenden Nachträgen ausser den oben Genannten insbesondere noch M. BLOOMFIELD, C. CAPPELLER, B. DELBRÜCK, R. GARBE, A. HILLEBRANDT, H. JACOBI, R. PISCHEL und M. WINTERNITZ. BLOOMFIELD steuerte bei aus Kauçika's Sûtra und den dazu gehörigen Werken; CAPPELLER aus den verschiedensten Theilen der Literatur; DELBRÜCK aus der Maitrâjaṇî-Saṁhitâ; GARBE aus Sâṁkhja-Werken; HILLEBRANDT aus Çâṅkhâjana's Çrauta-Sûtra und gelegentlich auch aus anderen Werken; JACOBI aus Çrikaṇṭhakarita, Damajantîkathâ, Dharmaçarmâbhjudaja, Kaṇḍîçataka, Kuṭṭanîmata, Haravigaga und einigen anderen Werken; JOLLY aus Vivâdaratnâkara; PISCHEL insbesondere aus Rudraṭa's Çṛṅgâratilaka; WINTERNITZ aus Âpastamba's Gṛhjasûtra und den Commentaren dazu.

Am Wenigsten vertreten war bisher im Wörterbuch die buddhistische Literatur. Diese Lücke hat KERN in den letzten Nachträgen auf eine nicht genug anzuerkennende Weise auszufüllen gesucht, indem er aus dem Divjâvadâna, aus der von ihm zum Druck vorbereiteten Gâtakamâlâ und der von MINAJEF herausgegebenen Mahâvjutpatti eine überaus grosse Anzahl neuer Wörter und Wortbedeutungen mir zur Verfügung stellte. Es ist vielleicht nicht vom Uebel, dass diese so oft vom klassischen Sanskrit stark abweichenden, ja kaum Sanskrit zu nennenden Wörter hier näher an einander gerückt sind, so dass man sie mit Leichtigkeit übersehen kann.

Es ist mir ein Herzensbedürfniss beim Abschluss des Werkes die Namen aller derjenigen Gelehrten zusammenzustellen, die mich, der Eine mehr, der Andere weniger, bei der Arbeit unterstützt haben Es thäte mir Leid, wenn ich irgend Einen vergessen hätte; meine Absicht war auch die-

jenigen, die mir nur einige wenige Bemerkungen mittheilten, nicht mit Stillschweigen zu übergehen. Es folgen die Namen in alphabetischer Ordnung: Th. Aufrecht, M. Bloomfield, P. von Bradke, G. Bühler, C. Burkhard, C. Cappeller, B. Delbrück, L. Fritze, R. Garbe, K. Geldner, † S. Goldschmidt, A. Hillebrandt, A. Holtzmann, Edw. Hopkins, E. Hultzsch, H. Jacobi, J. Jolly, H. Kern, F. Kielhorn, Fr. Knauer, A. Leskien, E. Leumann, Br. Lindner, A. A. Macdonell, † J. Muir, F. Max Müller, R. Pischel, R. Roth, † A. Schiefner, † J. Schönberg, L. von Schröder, J. S. Speijer, † A. Fr. Stenzler, A. Weber, W. D. Whitney, E. Wilhelm, E. Windisch, M. Winternitz und Jos. Zubatý.

Unter den Citaten erfordern etwa die folgenden eine nähere Erklärung:

Festgr. bezeichnet den zu meinem 50jährigen Doctorjubiläum von meinen Freunden mir dargebrachten Festgruss (Stuttgart, Verlag von W. Kohlhammer, 1888);

Pârv. ist Pârvatîparinajanâṭaka, herausgegeben von K. Glaser in den Sitzungsberichten der phil.-hist. Classe der Kais. Ak. d. Ww. in Wien, Band 104, S. 578. fgg.

Andere, früher nicht erklärte Abkürzungen werden ohne weitere Erklärung verständlich sein.

Das Cappeller'sche Wörterbuch, welches sich auf die Petersburger Wörterbücher stützt, denselben aber nicht sclavisch folgt, wird Jeder, der die Sanskrit-Studien beginnt, freudig begrüssen. Wer das Sanskrit ex professo betreibt, wird die ausführlichen Wörterbücher nicht gern missen wollen; und somit werden auch diese nicht durch jenes verdrängt werden. Aber auch die beiden Petersburger Wörterbücher ergänzen sich gegenseitig, jedes in seiner Art. Das grössere kann gleichsam als Commentar des kleineren angesehen werden; das kleinere als ein nach Möglichkeit vollständiges Wörterbuch, das eine überaus grosse Anzahl neuer Wörter und Wortbedeutungen nebst Verbesserungen zum grösseren bietet.

Ein Curiosum ist die in Calcutta erscheinende neue Bearbeitung des Çabdakalpadruma. Wie man aus dem Vorworte ersieht, ist den Herren das grosse Petersburger Wörterbuch nicht unbekannt geblieben, aber benutzt haben sie es offenbar nicht. Wenn man heut zu Tage lernen will, wie man eine Sprache wissenschaftlich zu behandeln habe, braucht man nicht nothwendig nach Europa oder Amerika zu gehen, man kann dieses auch von europäisch gebildeten Indern in Indien selbst erfahren. Aber die Gebrüder Çrîvaradâprasâdavasu und Çrîharikáraṇavasu haben in dieser Beziehung Nichts gelernt. Hier einige Belege für dieses harte Urtheil. Das Wort अञ्जस् kennen sie nicht, nur den Instr. अञ्जसा, der व्य, d. i. अव्यय genannt wird. Dieses Indeclinabile wird folgendermaassen erklärt: अञ्जं गतिं विलम्बम्बा (sic) स्यति नाशयति अञ्ज + सो + कर्तरि का. Die Partikel अथ ist = अर्थ + ड पृषोदरादित्वात् रस्य लोपः. अथकिं ist = अर्थं पूर्ब्बोक्तं (sic) वाक्यं कवते स्वीकरोति अर्थ + कु + डिम् पृषोदरादित्वात् वस्य लोपः. अथर्ब्बन् (sic) ist = अथ लोकमङ्गलाय अर्ब्बति वेदविशेषं प्रस्तौति अथ + अर्ब्ब + अनिप् शकन्धादित्वात् पररूपं. अथो ist = अर्थ + डो पृषोदरादित्वात् रलोपः. Von solchen Absurdidäten wimmelt das Werk, von dem mir 17 Lieferungen vorliegen. Ein gar seltsames Widerspiel der Gebrüder Grimm!

Leipzig, den 19ten Januar 1889.

O. Böhtlingk.

1. सँ Pron. *dieser, der* (auch zum Artikel abgeschwächt); *er, sie.* Nur Nom. Sg. m. und f. (सौ) und im ṚV. der Loc. सस्मिन्. Vor Consonanten fehlt das Casuszeichen im Nom. m., erhalten hat es sich vor प nur ṚV. 5,2,4 und vor त nur ebend. 8,33,16 und Hariv. 11357 (hier jedoch v. l.); mit einem folgenden Vocal verschmilzt bisweilen das अ von स. सौ metrisch für सँ ṚV. 1,145,1. Dieses Pronomen wird oft durch ein anderes Pron. der dritten Person (एष, एषो, अयम्, इयम्, भवान्) verstärkt und verbindet sich *hinweisend* auch mit der ersten und zweiten Person Sg. (mit und ohne अहम् oder त्वम्). सो (tonlos) ऽहम् VS. 18,35. Maitr. S. 2,12,1. सो ऽहम् TS. 4,7,13,3. Im Brâhmaṇa ist die Verbindung mit einem Rel. (यः, यद्, यदि, यथा) am Anfange eines Satzes beliebt. Aus diesem Gebrauch, wobei der Satzanfang wie zur festen Formel wurde, entspringt der andere, gleichfalls im Brâhmaṇa, dass स vor einem Rel. auch in Fällen bleibt, wo die Construction ein anderes Genus und einen anderen Numerus verlangt, oder wo es vollkommen pleonastisch ist. Ein solches pleomastisches स findet sich in buddhistischen Schriften am Anfange eines Satzes vor चेद्, so z. B. Vâgraṅkh. 17,12. 21,3. 31,14. 36,3. Sukhâv. 11,9. fgg. Im Sâṁkhja bezeichnet स wie एष, क und य auch den Purusha.

2. स untrennbare (mit Instr. statt सह nur hier und da im Bhâg. P.) Partikel am Anfange eines Comp., *Verbindung, Gemeinsamkeit* oder *Gleichheit* bezeichnend (Gegensatz अ priv.). Meistentheils am Anfange eines adj. Comp. Der zweite Theil bezeichnet Etwas 1) was an einem Andern haftet, in ihm enthalten ist oder an ihm wahrgenommen wird. — 2) was mit einem Andern sich in demselben Falle befindet, dasselbe thut oder erfährt, in derselben Weise zur Erscheinung kommt. — 3) was zu einem Andern hinzuzuzählen ist. — 4) was diesem und einem Andern gemeinschaftlich ist (z. B. सवर्ण *zu derselben Kaste gehörig*). — 5) *was aus einem Andern gefolgert werden kann, mit diesem auf's Engste verbunden ist (z. B. साग्नि *auf Feuer deutend*). — Ein solches adj. Comp. erhält zum Ueberfluss hier und da noch die adjectivische Endung इन् (z. B. सपुत्रिन् = सपुत्र). In देवाः साग्निपुरोगमाः 88,21 ist स wohl nur des Wohlklangs wegen hinzugefügt worden.

3. स (von सन्) Adj. *verschaffend* in पशुषँ und प्रियसँ.

4. स (warum nicht ष?) Abkürzung von षट्.

5.*स 1) m. = ईश्वर, विष्णु, सर्प und पतिन्. — 2) f. सा = गौरी und लक्ष्मी.

सऋक्ष Adj. (f. आ) *mit einem Mondhause verbunden.*

सऋण Adj. *Schulden habend, verschuldet* Asahâja.

सऋषिक Adj. *mit den* Ṛshi Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

सऋषिराजन्य Adj. *mit den Königlichen unter den* Ṛshi ebend.

*संय m. *Gerippe.*

संयँत् 1) Adj. *an einander sich schliessend, zusammenhängend, ununterbrochen.* — 2) f. *a) Verbindlichkeit, Vertrag.* — *b) Verbindungsmittel* TS. 4,4,11,2. — *c)* etwa *verabredeter Ort, Stelldichein.* — *d) Kampf, Schlacht.* Fast immer nur im Loc. Çiç. 1,52. 15,28; am Anfange eines Comp. 18,15; am Ende eines adj. Comp. 16,15. — *e)* Bez. *bestimmter Backsteine.*

संयत Adj. s. u. यम् mit सम्.

संयतक m. N. pr. eines Mannes.

संयताहार Adj. *Maass haltend beim Essen* MBh. 3,64,62.

संयतिन् Adj. *sich zügelnd, seine Sinne im Zaum haltend.* Vielleicht fehlerhaft für संयमिन्.

संयतेन्द्रिय Adj. *seine Sinne im Zaum haltend* MBh. 3,53,4. R. 3,13,15. Nom. abstr. °ता.

संयत्व n. Nom. abstr. zu संयँत् 2) *e)* TS. 5,2,10,6.

*संयत्वर m. = वाग्यत und ऋत्विसमूह.

*संयद्वर m. *Fürst, König.*

संयद्वसु 1) Adj. *ununterbrochenen Güterbesitz habend.* Nach Mahîdh. m. = यज्ञ. — 2) m. *einer der sieben Sonnenstrahlen* Comm. zu VP. 6,3,17.

संयद्वाम Adj. *bei dem sich alles Liebe zusammenfindet,* Bez. der Pupille.

संयद्वीर Adj. *wo Männer nicht ausgehen (fehlen).*

संयन्त्र Partic. von 3. इ mit सम्. f. °यन्ती (auch Hem. Par. 2,286).

संयन्तर् Nom. ag. *Zusammenhalter, Zügler, Lenker, der im Zaume hält.* संयन्तास्मि auch als Fut.

संयन्तव्य Adj. *zu zügeln, im Zaume zu halten.*

संयम m. 1) *das in Zucht-Halten, Bändigung, Zügelung.* — 2) *Bändigung der Sinne, Selbstbeherrschung.* Vgl. इन्द्रियसंयम. — 3) *das Zusammenbinden, Aufbinden.* — 4) *Fesselung.* — 5) *das Schliessen* (der Augen). — 6) im Joga *Concentration des Geistes* Jogas. 3,25. — 7) *Anstrengung.* संयमात् so v. a. *mit genauer Noth.* — 8) *Unterdrückung,* so v. a. *Vernichtung.* — 9) N. pr. eines Sohnes des Dhûmrâksha.

संयमक Adj. *im Zaume haltend, bändigend.*

संयमन 1) Adj. (f. ई) Nom. ag. *a) Lenker.* — *b) im Zaum —, in Zucht haltend, bändigend.* — *c) zur Ruhe bringend.* — 2) f. ई N. pr. der Stadt Jama's. — 3) n. *a) das im Zaum Halten, Bändigen* 104,2. — *b) Selbstbeherrschung.* — *c) das Zusammenbinden, Aufbinden.* — *d das Anziehen* (der Zügel). — *e) Fessel.* — *f)* = 2) Bâdar. 3,1,13. — *g)* *v. l. für संज्ञवन.

संयमवत् Adj. *der sich im Zaum hält, sich beschränkt, haushälterisch* Kathâs. 6,28.

संयमाम्भस् n. *das Wasser am Ende der Welt.*

संयमित 1) Adj. s. u. यम् mit सम् Caus. — 2) n. *das Dämpfen* (der Stimme) Mṛkkh. 44,15.

संयमिन् 1) Adj. *a) seine Sinne bändigend, Selbstbeherrschung übend* Hemâdri 1,512,5. Nom. abstr. °मिता f. Kâd. 165,2 (285,13). — *b) aufgebunden.* — 2) *m. *ein* Muni, *ein* Ṛshi. — 3) f. °मिनी *a)* Bein. der Stadt Kâṁkî Kâṁkhi. 8,51.93. — *b)* = संयमनी Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 524. °पति m. Bein. Jama's Kâṁkhi. 8,36.

संयमिनाममालिका f. Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1 (hier fehlerhaft संयमी°).

संयम्य Adj. *in Zucht zu halten, zu bändigen* Kâraka 6,14 (संयम्य: zu lesen).

संयवन n. *das Mischen* Gaim. 4,2,15. Comm. zu Âpast. Çr. 1,16,11. 15,6,6.

संयाज m. und संयाजन n. in पत्नीसंयाज und पत्नीसंयाजन.

संयाज्य 1) Adj. in असंयाज्य. — 2) f. आ Du. Bez. *zweier Verse der Jâgjâ und* Puronuvâkjâ *des* Svishṭakṛt Âpast. Çr. 3,15,5. 5,28,2. 6,31,3. 9, 4,5. 8,8. — 3) n. *Betheiligung an einem Opfer.*

संयाति m. N. pr. verschiedener Männer.

*संयात्रा f. *eine Reise in Gesellschaft*, insbes. *Seereise.*

संयात्रिक Kathâs. 80,30 fehlerhaft für सांयात्रिक.

संयान 1) *m. *a mould.* — 2) f. संयानी Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,1.2. — 3) n. *a) das Zusammengehen—, Zusammenfahren mit* (im Comp. vorangehend). — *b) das Fahren, Reisen, Reise.* उत्तम *die letzte Reise* (auf die Leichenstätte). — *c) Aufbruch.* — *d) Fahrzeug, Fuhrwerk.* — *e)* Bez. *bestimmter* Sûkta.

*संयाम m. = संयम.

संयामवत् Adj. = संयमिन् 1) *a)* Bhaṭṭ. 7,57.

संयाव m. *ein best. Gebäck aus Weizenmehl* Kâraka 6,30.

संयास m. *Erhitzung, Anstrengung.*

संयुक्त 1) Adj. s. u. 1. युज् mit सम्. — 2) f. संयुक्ता *ein best. Metrum.*

संयुक्तक Adj. mit आगम m. = संयुक्तागम.

संयुक्तसंयोग m. *eine Verbindung mit dem Verbundenen*, z. B. die eines Stranges mit einem Pferde, wodurch die Bewegung des Wagens vermittelt wird.

*संयुक्तसंचयपिटक m. Titel eines Werkes.

संयुक्तसमवाय m. *Inhärenz in dem Verbundenen* (eine der 6 Arten der Wahrnehmung im Njâja), z. B. die Wahrnehmung der Farbe eines zu Gesicht gekommenen Gefässes.

संयुक्तसमवेतसमवाय m. *Inhärenz in demjenigen, was dem Verbundenen inhärirt*, z. B. die Wahrnehmung des Gefärbtseins überhaupt an einem zu Gesicht gekommenen Gefässe von bestimmter Farbe.

*संयुक्तागम m. Titel eines buddh. Âgama.

*संयुक्ताभिधर्मशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

संयुग n. (im Bhâg. P. auch m.) 1) *Verbindung, Vereinigung.* — 2) *Kampf, Schlacht* Çiç. 17,55. 18,61.

संयुगमूर्धन् m. *Vordertreffen.*

संयुज् Adj. *durch freundschaftliche oder verwandtschaftliche Bande verknüpft, angehörig, verwandt;* m. *ein Verwandter* Çiç. 14,55. Wird auch als f. = संयोग gefasst.

संयुजे Dat. Infin. zu 1. युज् mit सम् RV. 8,41,6.

संयुति f. 1) *Summe* (zweier Zahlen oder Grössen) Bîgag. 198. — 2) *Conjunction von Planeten.*

संयुयुत्सु Adj. *kampfbegierig.*

संयुयूषु Adj. mit Acc. *in Verbindung zu bringen wünschend mit* (Instr.).

संयोग m. 1) *Verbindung, Zusammenhang, Vereinigung, Zusammentreffen;* in der Philosophie *die Kategorie der unmittelbaren Berührung, Contact.* Construction des Wortes: *a)* mit einem Gen. α) *Zusammenhang* innerhalb eines Ganzen. — β) *Verbindung* einzelner *Theile, Vereinigung —, das Zusammenkommen von, Zusammenhang zwischen.* — γ) *Verbindung —, Vereinigung —, Contact mit.* Acc. mit कर् so v. a. *unternehmen, sich machen an.* — *b)* mit सह und Instr. oder mit blossem Instr. = *a)* γ). — *c)* mit Loc. *Vereinigung in*, so v. a. *das Aufgehen in.* — *d)* am Ende eines Comp. α) = *a)* α). — β) = *a)* β). मन्त्र° so v. a. *Uebereinstimmung der Meinungen im Rathe.* — γ) = *a)* γ). प्रापितो ऽग्निसंयोगम् so v. a. *wurde verbrannt;* दाराग्निहोत्रसंयोगं कर् so v. a. *ein Weib nehmen und das heilige Feuer unterhalten;* °संयोगे so v. a. *wenn es sich handelt um* Gaut. 7,13. 13,19. 16,48. 18,24. °संयोगेषु 23,29. अध्ययनाध° Adj. so v. a. *mit Studien beschäftigt oder auf Reisen befindlich* 5,21. — 2) *freundschaftliches* oder *verwandtschaftliches Verhältniss mit* (सह), *Verschwägerung.* — 3) *eheliche Verbindung* (Gaut. 4,10), — *zwischen* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *fleischliche Vermischung —, Beischlaf mit* (सह). — 4) *Summe.* — 5) *Consonantenverbindung, eine Gruppe von zwei oder mehr Consonanten.* — 6) *ein best. Bündniss.* — 7) *das Sichhalten an Etwas, Erwählung* Âpast. 2,22,5. 23,2.

संयोगमन्त्र m. *Heirathsspruch* Gaut. 4,7.

*संयोगित Adj. = संयोजित, संयोगिते Hariv. 14649 fehlerhaft für तं योगिनो.

संयोगिन् Adj. 1) *in Contact stehend, unmittelbar verbunden, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °गित्व n. Sarvad. 30,4. — 2) *mit dem geliebten Gegenstande verbunden.* — 3) *verheirathet.* — 4) *mit einem andern Consonanten verbunden, einer der Consonanten in einer Consonantengruppe.*

°संयोजक Adj. *veranlassend zu* Gaut.

संयोजन n. 1) *das Vereinigen, Zusammenbringen, — mit* (Instr. oder Loc. 267,9). — 2) **fleischliche Vermischung, Beischlaf.* — 3) mit den Genetiven मित्रावरुणयोस्, अग्नेस् und प्रकृतेस् Namen von Sâman Ârsh. Br.

संयोजयितव्य Adj. Pl. *mit einander zu verbinden* Kâraṇḍ. 74,14.

संयोज्य Adj. *in Verbindung zu bringen mit, zu richten auf* (Loc.).

संयोद्धृ Nom. ag. *Kämpfer* in प्रति°.

संयोद्धव्य n. impers. *zu kämpfen.*

संयोधकपटक m. N. pr. eines Jaksha.

संरक्त 1) Nom. ag. *hütend, Hüter.* — 2) f. आ *Hut, Schutz, Bewachung.*

°संरक्तक Nom. ag. (f. °क्तिका) *Hüter, Hüterin.* Vgl. शालिसंरक्तिका.

संरक्षण n. *das Hüten, Schützen, Bewahren, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *— vor* (im Comp. vorangehend), *das Verhüten.*

°संरक्षणावत् Adj. *Rücksicht nehmend auf* Kâraka 1,6 (अग्नि° zu lesen).

संरक्षणीय Adj. *zu bewachen*, so v. a. *vor dem man sich zu hüten hat.*

*संरक्षितिन् Adj. mit Loc. *der gehütet hat* u. s. w.

संरक्षिन् Nom. ag. *Hüter, Bewacher.* Vgl. सत्य°.

संरक्ष्य Adj. 1) *zu hüten, zu schützen, zu bewachen, — vor* (Abl.), *in Acht zu nehmen.* — 2) *wovor man sich zu hüten hat.*

संरञ्जन Adj. (f. ई) *erfreuend, freundlich, blandus.* कथा f. Text zu Lot. de la b. l. 159.

संरञ्जनीय Adj. *woran man seine Freude hat.*

संरम्भ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Anpacken.* — 2) *Beissen und Jucken* (einer Wunde u. s. w.). — 3) *innere Aufregung und ein daraus hervorgehendes ungestümes Gebaren, ein leidenschaftliches Auftreten, an den Tag gelegter grosser Eifer, ein ungestümes Verlangen;* die Ergänzung im Infin. oder im Comp. vorangehend (Çiç. 11,23. Uttamâ. 344). — 4) *Aufwallung, Zorn, — gegen* (Loc. oder उपरि mit Gen.). — 5) *das Toben* (des Wassers, der Schlacht, der Leidenschaften); *Heftigkeit, Intensität, hoher Grad.* Am Anfange eines Comp. vor einem Adj. so v. a. *überaus* Vikr. 61. — 6) Hariv. 11109 fehlerhaft für संभार.

संरम्भण Adj. *aufreizend*, Bez. der Lieder AV. 4,31. fg.

संरम्भदृश् Adj. *zornigen Blickes.*

संरम्भिन् Adj. 1) *juckend.* — 2) *mit grossem Eifer obliegend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — 3) *zornig*, sowohl *zum Zorn geneigt* als auch *im Zorn seiend.* Nom. abstr. °म्भित्व n. Çiç. 18,40.

संराग m. 1) *Röthe.* — 2) *Leidenschaft, Heftigkeit.* — 3) *das Hängen an* (Loc.).

*संराजितर् Nom. ag. von 1. राज् mit सम्.

संराद्धि f. *das Gelingen.*

संराधक Adj. *vollständige Concentration des Geistes beobachtend* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,24.

संराधन 1) Adj. (f. ई) *zufrieden stellend, Eintracht bewirkend.* — 2) n. *vollständige Concentration des Geistes.*

संराध्य Adj. 1) *den man für sich gewinnen muss.* — 2) *was man sich zu eigen machen kann.* — 3) *durch vollständige Concentration des Geistes zu erreichen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,24.

संराव m. *lautes Geschrei, Gekreisch* Kâṭhkh. 7, 35. 13,20. 36.

संरावण n. dass. Kaṇḍak. 70,2.

संरुजन n. *das Schmerzen, Schmerzhaftigkeit.*

संरुध् f. ein Spielausdruch, etwa *eine Art des Einsatzes.*

संरोदन n. *das Heulen, Jammern.*

संरोध m. 1) *das Zurückhalten, Aufhalten, Hemmung, Unterdrückung.* — 2) *Einschränkung.* — 3) *Einsperrung, Einschliessung, Belagerung.* — 4) *Beschränkung, Beeinträchtigung.* — 5) *Unterdrückung, so v. a. Vernichtung.* — 6) *=लेप Çâçvata 690.

संरोधन n. 1) *das Zurückhalten, Hemmen, Unterdrücken.* — 2) *das Einsperren.*

संरोध्य Adj. *einzusperren.*

संरोपण 1) Adj. *zusammenwachsen —, vernarben machend, zuheilend* (trans.). — 2) n. *das Pflanzen.*

संरोह m. 1) *das Zuwachsen, Ueberwachsen.* — 2) *das Verwachsen, Verheilen.* — 3) *das Aufkeimen, Hervorbrechen, zum Vorschein Kommen.*

संरोहण 1) Adj. = संरोपण 1). — 2) n. *a) das Verheilen, Vernarben.* — *b) das Pflanzen.*

°संरोहिन् Adj. *wachsend in.*

संलक्ष्य Adj. *wahrnehmbar, sichtbar* Kâṭjâpr. 4, 36. Auch wohl fehlerhaft für सल्लक्ष्य.

संलङ्घन n. *das Vorübergehen* (der Zeit) Comm. zu Lâṭj. 6,6,15.

संलपन n. *das Schwatzen.* संलपनोद्यता so v. a. *ein Verlangen viel zu sprechen.*

संलय m. 1) *das Niederhocken* (eines Vogels). — 2) **Schlaf.*

संलयन n. *das Niederhocken.*

सलाप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Unterredung, Gespräch, Unterhaltung* (Hem. Par. 2,126. Uttamâṁ. 187), — *mit* (Instr., Instr. mit सह oder Gen.), — *über* (im Comp. vorangehend). — 2) Bez. *eines best. Dialogs im Schauspiel.*

संलापक 1) m. = संलाप 2). — 2) n. *eine Art von Schauspielen.*

°संलिप्सु Adj. *habhaft zu werden wünschend.*

संलेप m. *Schmutz, Koth* Hemâdri 1,604,7.

संलोकिन् Adj. *im Angesicht Anderer seiend, von Andern gesehen* Gobh. 4,7,21.

°संलोडन Adj. *in Verwirrung —, in Unordnung bringend.*

1. संवत् f. 1) *Seite.* — 2) *Strecke, Strich.* — 3) *= संग्राम.

2. संवत् Abkürzung für संवत्सरे *im Jahre, anno,* insbes. *im Jahre — nach der Aera des* Vikrama. Auch *im Regierungsjahre.*

संवत्सम् Adv. *ein Jahr lang.*

संवत्सर m. 1) *Jahr.* Acc. *ein Jahr lang, für die Dauer eines Jahres;* Instr. *nach einem Jahre, im Laufe eines Jahres;* Loc. und Gen. *binnen —, im Laufe eines Jahres, nach einem Jahre.* Personificirt VP.^{2} 2,86. Vereinzelt auch n., z. B. Gaut. 15, 15. — 2) *das erste Jahr im fünf- oder sechsjährigen Cyclus.*

संवत्सरकर Adj. *das Jahr bildend* (Çiva).

संवत्सरकौस्तुभ m. Titel Burnell, T.

संवत्सरतम Adj. (f. ई) *über's Jahr kommend.*

°तमी रात्रिम् so v. a. *heute über's Jahr.*

संवत्सरदीक्ष Adj. *wobei die* Dîkshâ *ein Jahr lang unterhalten wird.*

संवत्सरदीक्षित Adj. *ein Jahr lang die Weihe unterhaltend.*

संवत्सरदीपव्रत n. *eine best. Begehung.*

संवत्सरपर्वन् n. *Jahresabschnitt* Pat. zu P. 4,2, 21, Vârtt. 2.

संवत्सरप्रतिमा f. *das Abbild des Jahres* TBr. 1,1,6,7. Ind. St. 17,223. fg.

संवत्सरप्रदीप m. Titel eines Werkes.

संवत्सरप्रबर्ह und °प्रवत्स m. *eine Nebenart des* Gavâmajana.

संवत्सरप्रभृति Adj. *ein Jahr und länger dauernd* Kâṭj. Çr. 24,4,2.

संवत्सरप्रवात Adj. *ein Jahr lang der Luft ausgesetzt gewesen* Âpast. Çr. 5,27,11.

संवत्सरफल n. Pl. *die Früchte des Jahres, so v. a. was im Laufe des Jahres zu erwarten ist.* Auch Titel eines Werkes Burnell, T.

संवत्सरब्राह्मण n. *die symbolische Bedeutung eines Jahresopfers* Tândja-Br. 24,20,2.

संवत्सरभुक्ति f. *Jahreslauf, der in einem Jahre zurückgelegte Lauf* (der Sonne) Bhâg. P. 5,22,8.

संवत्सरभृत् Adj. *der die* Dîkshâ *ein Jahr lang unterhält* Çulbas. 2,79.

संवत्सरभृत Adj. *ein Jahr lang getragen* oder *gepflegt* (das Feuer). संवत्सरभृतोष्ण Adj. Çâṅkh. Çr. 16,20,11.

संवत्सरभृतिन् Adj. *ein Jahr lang* (das Feuer) *getragen* oder *gepflegt habend.*

संवत्सरमधिमि Adj. *in einem Jahre den Umlauf vollbringend* (die Sonne) Mârk. P. 77,42.

°संवत्सरमय Adj. *aus so und so vielen Jahren bestehend.*

संवत्सरमुखी f. *der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Gjaishṭha Hemâdri 1,64,1.

संवत्सररूप n. *eine Form des Jahres.*

संवत्सरवासिन् Adj. *ein Jahr lang* (beim Lehrer) *bleibend.*

संवत्सरविध Adj. *in der Weise eines Jahresopfers zu begehen* Çat. Br. 12,2,3,9.

संवत्सरवेला f. *der Zeitraum eines Jahres.*

संवत्सरसत्र n. *ein* Soma-*Opfer, dessen* Sutjâ-*Tage ein Jahr über dauern.*

संवत्सरसद् Adj. *der eine solche Feier hält.*

संवत्सरसंमित Adj. 1) *dem Jahre gleichmässig.* — 2) *dem Jahres-*Sattra *gleichartig.* — 3) f. आ und n. (Kâtj. Çr. 24,3,17) Bez. *bestimmter Tage, in deren Mitte der* Vishuvant-*Tag liegt.*

संवत्सरसहस्र n. *Jahrtausend.*

संवत्सरसात Adj. (f. आ) *im Laufe eines Jahres erworben* TS. 2,2,6,4.

संवत्सरस्वदित Adj. *für ein Jahr lang gut bereitet* ebend.

संवत्सरात्यासम् Absol. *mit Ueberspringung eines Jahres* Lâṭj. 9,8,17.

संवत्सरायुष Adj. *ein Jahr alt* Maitr. S. 2,3,5 (32,12).

संवत्सरावर Adj. *mindestens ein Jahr dauernd.*

संवत्सरिक fehlerhaft für सांवत्सरिक.

संवत्सरीण Adj. (f. आ) *jährig, jährlich, alle Jahre wiederkehrend* Âpast. Çr. 8,3,4. Hemâdri 1, 148,16.

संवत्सरीय Adj. dass. Maitr. S. 2,10,1 (132,7).

संवत्सरोपसत्क Adj. *dessen* Upasad *ein Jahr lang dauert* Comm. zu Kâṭj. Çr. 4,6,14.

संवत्सरोपासित Adj. *ein Jahr lang bedient.*

संवदन n. 1) *Gespräch, Unterhaltung* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,5. — 2) *= समालोच, आलोच. — 3) v. l. für संवनन 3). Auch *f. आ.

संवदितव्य oder °तव्य Adj. *zu bereden, worüber ein Uebereinkommen zu treffen ist.*

संवनन 1) Adj. (f. ई) *geneigt machend, für sich gewinnend, versöhnend, vereinigend* AV. 6,139,3.

दान° so v. a. *zum Spenden geneigt machend, — auffordernd.* — 2) m. N. pr. des Liedverfassers von RV. 10,191. — 3) n. *ein Mittel der Vereinigung, — der Eintracht, — für sich zu gewinnen* (Bâlar. 66,1), — *zu bezaubern; zähmender Bann* Gaut. कोश° so v. a. *das Gewinnen, —, Erwerben eines Schatzes* MBh. 5,148,9.

संवत् 1) Adj. *das Wort* सम् *enthaltend.* — 2) n. Name eines Sâman.

संवपन n. *das Einschütten* Kâtj. Çr. 15,1,11.

1. संवर् 1) Adj. *abwehrend, zurückhaltend.* काल° als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. *a) Damm* Bhaṭṭ. 13, 7. — *b) Abwehr der Aussenwelt, das Sichhüten vor derselben,* Bez. eines der 7 oder 9 Tattva bei den Gaina. — *c)* *N. pr. zweier Arhant bei den Gaina. — 3) (*n.) *Selbstbeherrschung* Kâraṇḍ. 46,10. 13. 14.

2. संवर् m. *Wahl* (eines Gatten). v. l. स्वयंवर्.

3. संवर् m. n. ungenaue Schreibart für शम्बर्.

1. संवरण 1) Adj. (f. ई) *verschliessend, in sich enthaltend* Pr. P. 26. वलि f. Bez. einer der *Falten* des Afters. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer Vâsav. 275,2, v. l. — 3) n. *a) Umhegung, ein umschlossener Raum* (wie der Opferplatz). — *b) Hülle, Decke.* — *c) das Verbergen, Verstecken, Geheimhalten; Geheimnisskrämerei.* — *d) das Schliessen.*

2. संवरण n. *das Erwählen* (eines Gatten).

संवरणानाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

संवरणास्रज् f. *ein Kranz, den ein Mädchen dem Erwählten aufsetzt,* Ragh. 6,80. Naish. 9,65.

संवरणीय Adj. *zu verbergen, zu verstecken, geheim zu halten* Prasannar. 14,16.

*संवरविंशक n., *संवरव्याख्या f. und संवरोदयतन्त्र n. Titel von Werken.

संवर्ग 1) Adj. *zusammen —, an sich raffend.* — 2) m. *a) das Zusammenraffen — bringen.* Mit den Genn. अग्नेस् und प्रजापतेस् Namen von Sâman Ârsh. Br. — *b) Vermengung* (?) in वर्ण° Vasishṭha 3,24. — *c) das mit einander Multipliciren, das Product einer Multiplication* Ârjabh. 2,3. Vgl. संवर्गम्.

संवर्गजित् m. N. pr. eines Lehrers Vaṃçabr. 2.

संवर्गम् Absol. *zusammenraffend.*

संवर्गय्, °यति *um sich versammeln* Bhaṭṭ. 14, 94. v. l. संसर्गय्.

संवर्गविद्या f. *eine best. Lehre.* Auch fehlerhaft für संसर्गविद्या.

संवर्ग्य 1) Adj. *zu multipliciren.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

संवर्जन n. *das Packen.*

संवर्णन n. *das Schildern, Erzählen.*

संवर्त 1) m. *a)* etwa *das auf den Leib Rücken.* — *b) etwas Gerolltes* oder *Geknetetes, Ballen.* — *c) ein geballter, dichter Haufe.* — *d) eine geballte, regenschwangere Wolke.* — *e) eine der sieben Wolken beim Weltuntergange.* — *f) Weltende, Untergang der Welt.* संवर्ताग्नि m., संवर्ताक m. und संवर्ताम्भस् n. — *g) eine best. Weltperiode* (कल्प). — *h)* **Jahr.* — *i) eine best. mythische Waffe.* — *k) ein best. Komet.* — *l) eine best. Conjunction der Planeten.* — *m)* **Terminalia Bellerica.* — *n)* N. pr. verschiedener Männer. °स्मृति f. Burnell, T. Opp. Cat. 1. °श्रुति f. — 2) n. इन्द्रस्य संवर्ते Namen zweier Sâman Ârsh. Br. 1,393. Richtig सांवर्ते.

संवर्तक 1) Adj. *zusammenrollend, Alles umstürzend beim Untergang der Welt.* संवर्तकाग्नि Pl. Nâgân. 70. 76. — 2) m. *a) ein solches Feuer.* Nach H. *das höllische Feuer* (वाडव). Pl. so v. a. *die höllischen Feuer.* — *b)* Sg. (sc. गण) *eine solche Gruppe von Wolken* (vgl. u. 1) VP. 5,11,1. Pl. 6,3,31. — *c) Weltende, Untergang der Welt.* — *d)* **Terminalia bellerica* Râgân. 11,237. — *e)* *Bein. Baladeva's. — *f)* N. pr. α) eines Schlangendämons MBh. 1,35,10. — β) eines alten Weisen, = संवर्त. — γ) eines Berges. — 3) f. °र्तिका *ein junges* (noch zusammengerolltes) *Blüthenblatt einer Nymphaea* Bhâvapr. 1,224. Anarghar. 4,4. 5. 70. नलिनी° Kâd. 36,17 (66,6). — 4) n. Baladeva's *Pflugschar.*

*संवर्तकिन् m. Bein. Baladeva's.

संवर्तग m. N. pr. eines Sohnes des dritten Manu Sâvarṇa. v. l. सर्वत्रग.

संवर्तन n. *eine best. mythische Waffe* Hariv. 3, 41,14.

°संवर्तनीय Adj. *führend —, gereichend zu* Text zu de la b. l. 189. 204.

संवर्तम् Absol. *aufrollend, umstürzend.*

संवर्तमरुत्तीय Adj. *die Weisen* Saṃvarta *und* Marutta *betreffend.*

संवर्धक scheinbar in J. A. O. S. 6,504, Çl. 13, da hier संवर्धयो चक्रिरे zu lesen ist.

संवर्धन 1) Adj. *vermehrend, fördernd.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *a) das Heranwachsen* (eines Kindes). — *b) das Grossziehen* (eines Kindes). — *c) Mittel zum Wachsen,* केश° *der Haare.* — *d) das Gedeihen, Erfolghaben.* — *e) das Gedeihenmachen, Fördern.*

संवर्धनीय Adj. 1) *aufzuziehen, gross zu ziehen.* — 2) *zu ernähren.* — 3) *zu mehren, zu fördern.*

संवर्मय्, °यति s. u. वर्मय् Nachtr. 6.

*संवर्य्, °र्यति (संभरणे).

संवल *Wegekost.* Vgl. शम्बल.

1. संवलन n. und °ना f. *das Zusammentreffen, Zusammenstossen* (in feindlichem Sinne Bâlar. 201, 10); *Vereinigung, Verbindung.*

2. संवलन fehlerhaft für संवनन.

संवल्गन n. *das Aufspringen, Jubeln* Anarghar. 185.

संववृवँस् (von वर्त्) Partic. *zusammengeballt.*

संवसति f. *das Zusammenwohnen* Subhâshitâv. 2927.

*संवसथ m. *Niederlassung, Dorf.*

संवसन n. *Wohnort, Behausung.*

संवसु m. *Wohnungsgenosse.*

संवस्त्रण n. *das Tragen gleicher Kleider* Comm. zu Mân. Gṛhj.

संवस्त्र्य् s. u. वस्त्र्य्.

संवह् m. Name 1) *eines der sieben Winde.* — 2) **einer der sieben Zungen des Feuers.* Als m.!

संवहन n. 1) *das Führen, Leiten.* — 2) *das an den Tag Legen, Aeussern.*

*संवहितर् Nom. ag. anzunehmen für सांवहित्र. Vgl. संवोढर्.

संवाच् f. *gemeinsame Rede, colloquium.*

संवाच्य n. als eine der 64 Kalâ wohl *die Kunst sich zu unterhalten.*

*संवाटिका f. = प्रङ्गाट्क.

संवाद m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Unterredung,* — *mit* (Instr., Instr. mit सह, Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Verabredung* in यथासंवादम्. — 3) *Uebereinstimmung, Einklang; das Gleichkommen* 323,29.

संवादक 1) Adj. *übereinstimmend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Harshak. 150,3.

संवादन n. *Einigung, Einstimmung.*

संवादिन् Adj. 1) *sich unterhaltend.* — 2) *übereinstimmend, im Einklang stehend,* — *mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 250,28. 252,30.

संवाद्य Naish. 6,54 schlechte Lesart für संवाद.

संवाध m. schlechte Lesart für संबाध.

संवाप m. *das Zusammenschütten* Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,15. 10,30,7. 15,6,6.

संवार् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *der Verschluss der Stimmritze* (bei der Aussprache eines Lautes). — 2) *Hinderniss* Mṛicch. 110,4, v. l.

°संवारण Adj. *zurückhaltend, abwehrend.*

संवारयितव्य Adj. *zurückzuhalten —, abzuwehren beabsichtigend* MBh. 6,85,12.

संवार्य Adj. 1) *zu verhüllen, zu verbergen.* — 2) *zurückzuhalten, abzuwehren* in अ°.

संवावदूक Adj. *übereinstimmend* Anarghar. 7,146.

संवास m. 1) *das Zusammenwohnen, Zusammen-*

leben, — *mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). — 2) *geschlechtliche Beiwohnung, Beischlaf mit* (im Comp. vorangehend) Karaka 6, 30. — 3) *gemeinschaftlicher Wohnplatz.* — 4) *Niederlassung, Wohnstätte, Wohnplatz.* — 5) **Spazierplatz.*

1.°संवासिन् Adj. *gekleidet in.*

2. संवासिन् Adj. 1) *zusammenwohnend;* m. *Wohnungsgenosse.* — 2) am Ende eines Comp. *wohnend in, bewohnend.*

संवास्य Adj. MBh. 12,321,25 schlechte Lesart für संध्यास.

संवाह् 1) Adj. *a) in Bewegung setzend* in तृणा°. — *b)* *= संवाहक. — 2) m. *a)* etwa *ein Park zum Spazierenfahren.* — *b) Marktflecken.* — *c) das Entlangfahren mit der Hand, Streichen.* — *d) einer der sieben Winde.* Wohl nur fehlerhaft für संवह्. — *e) Erpressung, Bedrückung.*

संवाहक Nom. ag. (f. °हिका) *mit der Hand entlang fahrend,* — *über* (im Comp. vorangehend), *die Glieder streichend, der dieses als Gewerbe betreibt.* Subst. Karaka 92,5. Harshak. 30,9.

संवाहन n. 1) *das Fahren, Ausfahren.* — 2) *das Ziehen* (der Wolken). — 3) **das Ziehen* —, *Tragen einer Last* u. s. w. — 4) *das Entlangfahren mit der Hand* (auch कृत्त°), *Streichen* —, *Reiben der Glieder.* Gewöhnlich in Comp. mit dem, was gerieben wird, Hem. Par. 1,127. Vâsav. 140,2.

संवाहितव्य Adj. *zu reiben.*

संवाहिनी f. *ein zuführendes Gefäss* (von der Mutter zum Fötus) Karaka 353,5.

संवाह्य Adj. 1) *zu tragen.* — 2) *an den Tag zu legen* in अ°.

संविकाश MBh. 9,896 fehlerhaft für संनिकाश.

संविचेतव्य Adj. *auszusondern* R. 5,85,18.

संविज्ञान n. 1) *das Mitverstehen* —, *Mitbegreifen* —, *Subsumiren aller übrigen Theile.* — 2) *das Kennen, Wahrnehmung.* °भूत Adj. *allgemein bekannt,* — *gebräuchlich.*

संवित्क am Ende eines adj. Comp. von 1. संवित् 1) Nṛs. Up. in der Bibl. ind. 147.

संवित्ति f. 1) *Erkenntniss.* — 2) *Empfindung,* — *für* (im Comp. vorangehend) Kap. 5,27. Hem. Par. 9,92. — 3) **Einverständniss* Çâçvata 422. — 4) * = संबन्ध.

संवित्प्रकाश m. Titel eines Werkes.

1. संवित् f. 1) *Bewusstsein* (Comm. zu Njâjas. 3,2,1), — *von* (im Comp. vorangehend), *Erkenntniss* Naish. 8,48. Auch Pl. Im Joga Bez. einer best. durch Anhalten des Athems erreichten Stufe. — 2) *Empfindung, Gefühl.* — 3) *Einverständniss; Verabredung, Uebereinkunft,* — *in Betreff von* (im Comp. vorangehend). Acc. mit कर्, स्थापय् oder वि-धा (Kathâs. 44, 127 wohl verdorben) *sich verabreden, übereinkommen, ein Uebereinkommen treffen mit* (Gen., Instr. oder Instr. mit सह), — *zu* (Infin. oder Dat.), — *in Betreff von* (im Comp. vorangehend); mit dem Caus. von लङ्घ् oder व्यति-क्रम् *einen Vertrag* u. s. w. *brechen.* — 4) *ein Stelldichein.* — 5) *Plan, Anschlag.* — 6) *Unterredung, Gespräch,* — *über* (im Comp. vorangehend) Çiç. 16,47. — 7) *Nachricht.* — 8) *Herkommen, Sitte.* — 9) *Name.* — 10) **Kampf.* — 11) = तोषण Çiç. 16,47 nach dem Comm. — 12) **Hanf.*

2. संवित् f. *Erwerb, Besitz* Maitr. S. 4,2,8 (30,5).

संवित् 1) Adj. *Bewusstsein habend* in असंवित्. — 2) *Verabredung, Uebereinkunft.* ज्ञातसंवित्: Kâm. Nitis. 11,26 vielleicht fehlerhaft für ज्ञातसंविदा (von संविद्).

संवित्य n. *Besitz.*

संविध् f. = संविधा 1) MBh. 3,284,2.

संविधा f. 1) *Anordnung, Vorkehrun , Veranstaltung* (Bâlar. 126,18), *Einrichtung.* — 2) *Lebensweise.*

संविधातर् Nom. ag. *Anordner, Bestimmer,* so v. a. *Schöpfer, ein Gott.* — Veṇis. 90,11 wohl fehlerhaft für संनिधातर्.

संविधातव्य 1) Adj. *zu veranstalten, zu bewerkstelligen, zu thun.* — 2) n. impers. *zu verfahren.*

संविधान n. = संविधा 1). Auch fehlerhaft für संनिधान.

संविधानक n. *eine absonderliche Art des Verfahrens.*

संविधानवत् Adj. *richtig verfahrend.*

संविधि m. = संविधा 1). Auch fehlerhaft für संनिधि.

संविधेय Adj. = संविधातव्य 1).

संविन्मय Adj. *aus Erkenntniss bestehend.*

संविभक्तर् Nom. ag. *mit Anderen theilend, Andere bedenkend;* mit Gen.

संविभजन n. *das Theilen mit einem Andern* Bâlar. 288,9.

संविभजनीय Adj. *zu vertheilen unter* (Dat.).

संविभज्य Adj. *mit dem man Etwas theilen muss, zu bedenken* Zach. Beitr. 39. MBh. 12,76,11.

संविभाग m. 1) *das Theilen mit Anderen* (Âpast. 1,23,6. Gaut. 10,39), *Zukommenlassen eines Antheils,* — *an* (Dat. oder Loc.), *das Theilnehmenlassen an* (im Comp. vorangehend), *das Beschenken mit* (im Comp. vorangehend) Gaut. 5,21. Instr. mit कृत्वा *dadurch, dass man eine Vertheilung veranstaltet.* आज्ञा° *Ertheilung von Befehlen* Kâd. 232,24 (381,19). Acc. mit कर् Med. *mit Jmd* (Gen.) *an Etwas* (Instr.) *Theil haben* 47,19 (87,6. 7). — 2) *Antheil.*

संविभागमनस् Adj. *mit Anderen zu theilen geneigt.*

संविभागरुचि Adj. *gern mit Anderen theilend.* Nom. abstr. °ता f.

संविभागशील und °वत् (Varâh. Bṛh. S. 68,112) Adj. *mit Anderen zu theilen pflegend.*

संविभागिता f. und संविभागित्व n. *die Tugend mit Anderen zu theilen.*

संविभागिन् Adj. 1) *mit Anderen zu theilen pflegend, zu th. pfl. mit* (Gen.). — 2) *einen Antheil von* (Gen.) *erhaltend.*

संविभाग्य Adj. *dem man Etwas zukommen lassen soll* Râǵat. 8,63.

संविभाज्य Adj. MBh. 12,2879 fehlerhaft für संविभज्य.

संविमर्द m. *ein Kampf auf Leben und Tod.*

संविवर्धयिषु Adj. mit Acc. *gedeihen zu machen* —, *zu vermehren begehrend.*

*संविषा f. *Aconitum ferox.*

संविष्कार Hariv. 8721 fehlerhaft.

संवीक्षण n. 1) *das Erblicken* Kâçikâ. 67,12. — 2) * *das Suchen, Nachforschen.*

संवीत 1) Adj. s. u. 1. व्या mit सम्. — 2) n. *Kleidung* Spr. 1076.

संवीतिन् Adj. *die heilige Schnur um den Hals tragend* Ind. St. 15,153.

संवृवृषु Adj. mit Acc. *zu verbergen beabsichtigend* Bhaṭṭ.

संवृक्तबृहधृष्णु Adj. *der den Starken an sich reisst,* — *bemeistert.*

संवृञ् Adj. *an sich reissend.*

1. संवृत् Adj. *bedeckend.*

2. संवृत् f. *das Beschreiten, Herankommen; Angriff.*

संवृत 1) Adj. s. u. 1. वर् mit सम्. — 2) *m. Bein. Varuṇa's. — 3) n. *ein verborgener Ort* Kaush. Up. 1,1.

संवृतता f. *das Geschlossensein, Verschlossenheit.*

संवृतत्व n. dass. Veṇis. 27,22.

संवृतमन्त्र Adj. *seine Berathungen* —, *seine Pläne geheimhaltend.* Nom. abstr. °ता f.

संवृतस् Abl. Infin. zu वर्तृ mit सम् AV. 18,3,30. fgg.

संवृति f. 1) *Verschluss.* — 2) *Verhüllung, Verbergung, Geheimhaltung* Çiç. 10,35. — 3) *Verstellung, Heuchelei.* — 4) *Hemmung.* Ueber die Bed. des Wortes bei den Buddhisten s. Wassiljew, Der Buddh. S. 321. fgg.

संवृतिमत् Adj. *sich zu verstellen vermögend* Çiç. 13,11. Subhâshitâv. 679.

संवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit सम्. — 2) m. *a*) *Bein. Varuṇa's. — *b*) N. pr. eines Schlangendämons.

संवृत्ति f. 1) *gemeinsame Beschäftigung.* अध्ययन° *gemeinsames Studiren* Âpast. 2,6,13 (संवृत्ति fehlerhaft). — 2) *eine richtige Wirkung* Kâraka 5, 12. — 3) etwa *Erfüllung* (personificirt). — 4) fehlerhaft für संवृति und auch wohl für सद्वृत्ति.

संवृद्धि f. 1) *Wachsthum.* — 2) *Macht* Çiç. 2,116.

संवेग m. 1) *eine heftige Gemüthsaufregung.* — 2) *Heftigkeit, Gewalt, hoher Grad.* — 3) *ein Verlangen nach Erlösung* Hem. Jogaç. 2,15. Hem. Par. 2, 308. 349.

संवेगधारिणी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,18.

संवेजन n. in नेत्र° und रोम° Nachtr. 6.

संवेद् m. *Empfindung.*

संवेदन n. 1) *das Erkennen.* — 2) *das Bewusstwerden, Empfundenwerden.* — 3) *das Melden, Verkünden, Zuwissenthun.*

संवेदनीय Adj. *zu empfinden* Comm. zu Njâjas. 5,1,31.

संवेद्य 1) Adj. *a*) *kennen zu lernen, zu erkennen aus* (im Comp. vorangehend), *verständlich für* (im Comp. vorangehend). — *b*) *mitzutheilen Jmd* (Loc.). — 2) *m. *der Zusammenfluss zweier Flüsse.* — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

संवेद्यता f. *Verständlichkeit für* (Instr.).

संवेद्यत्व n. 1) dass. — 2) *das Empfundenwerden* Comm. zu Njâjas. 4,2,36.

संवेश् m. 1) *Eintritt, Anschluss.* — 2) *das Niederliegen, Schlafen.* — 3) **quidam coeundi modus.* — 4) *Gemach, Zimmer.* — 5) **Sitz, Bank.*

संवेशक Nom. ag. *Einer, der seinem Herrn beim Schlafengehen hilft,* Kâraka 1,15. — Vgl. गृह°.

संवेशन 1) Adj. (f. ई) *zum Liegen veranlassend* Taitt. Âr. 6,3,1. — 2) n. *a*) *das Niederliegen, Schlafen* Çâṅkh. Gṛhj. 4,7. — *b*) *geschlechtliches Beiwohnen, das Beschlafen* Âpast. 2,1,19. — *c*) **Sitz, Bank.*

*संवेशनीय Adj. = संवेशनं प्रयोजनमस्य.

संवेशपति m. *der Herr des Niederliegens, — Schlafes, — Beischlafes.*

संवेशिन् Adj. *zum Schlafen sich niederlegend* in अधः° (Nachtr. 6) und जघन्य°.

(संवेश्य) संवेशिन्य Adj. *zu betreten, zu besitzen.*

*संवेष (!) m. gaṇa संतापादि.

संवेष्ट n. 1) *das Gehülltsein in* (im Comp. vorangehend). — 2) *Hülle.* Am Ende eines adj. Comp. *gehüllt in.*

संवेष्टन n. *das Zusammenrollen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,9. Im Dhâtup. als Bed. von मुर्.

*संवेष्टृ Nom. ag. von 1. वेष्ट् mit सम्.

संव्यवस्य Adj. *zu entscheiden.*

संव्यवकरण n. *das Zurechtkommen —, Sichverständigen im gewöhnlichen Leben.*

संव्यवकार m. 1) *Verkehr, — mit* (Instr.) Baudh. 2,3,41. — 2) *Beschäftigung —, das Sichabgeben mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Zurechtkommen —, Sichverständigen im gewöhnlichen Leben.* Vgl. लोक°. — 4) *ein allgemein verständlicher Ausdruck im gewöhnlichen Leben.*

संव्यवकारवत् m. *Geschäftsmann.*

संव्यवकारिक Adj. fehlerhaft für सांव्यवकारिक.

संव्यवकार्य Adj. in अ°.

संव्याथ m. in अ°.

संव्याधँ m. *Kampf.*

संव्यान n. 1) *Umschlag, Tuch, Mantel* Çiç. 18,69. Hem. Par. 2,326. 451. Bhaṭṭ. 4,37. — 2) **das Verhüllen* Çâçvata 706.

संव्याय m. = संव्यान 1).

संव्यास Verz. d. Oxf. H. 48,*b*,2 wohl fehlerhaft.

संव्यूह् m. *Vertheilung, Anordnung.*

संव्यूहिम Adj. etwa *vertheilend.*

संव्रश्चम् Absol. *zerstückelnd, stückweise.*

संव्रात vielleicht = व्रात *Menge.*

संव्रय m. in अँसंव्रय.

संशंसा f. *Lob, Anpreisung* Çâṅkh. Br. 28,7.

*संशकला Adv. mit कर् u. s. w.

संशप्तक m. Pl. *Eidgenossen,* im MBh. Bez. von Kriegern (Trigarta mit seinen Brüdern), *die feierlich geschworen hatten* Arǵuna zu tödten, aber selbst um's Leben gebracht wurden. °वध°पर्वन् n. Titel von Adhjâja 17. fgg. in MBh. 7.

संशब्द् m. 1) *Anruf, ein herausfordernder Ruf* MBh. 6,48,20. — 2) *Rede.* — 3) *das Erwähnen.*

संशब्दन n. *das Erwähnen, Nennung.* Pl. 221,11.

संशब्य Adj. in अ°.

संशमँ m. *Beruhigung, Befriedigung* Bhaṭṭ. 17,101.

संशमन 1) Adj. (f. ई) *beruhigend, niederschlagend* (die aufgeregten humores). — 2) n. *a*) *das zur Ruhe Bringen.* — *b*) *Mittel zur Beruhigung* u. s. w. Kâraka 6,3.

संशमनीय in वास्तु° und संशोधन°.

संशय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zweifel, Zweifelhaftigkeit, Bedenken, Ungewissheit, — in Bezug auf* (Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend), *eine zweifelhafte Sache.* अपृच्छत्संशयम् Kâraka 6,19. संशयः mit folgendem Potent. *es ist zweifelhaft, ob* Chr. 78,20. नास्ति मे संशयः am Anfange eines Verses ohne Einfluss auf die Construction, eben so न संशयो मे ऽस्ति mitten in den Satz eingeschoben; नास्त्यत्र संशयः, नास्ति संशयः, नात्र संशयः, न संशयः (überaus häufig) und न हि संशयः am Ende eines Satzes so v. a. *ohne allen Zweifel.* — 2) *Gefahr, — für* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend).

संशयकर Adj. (f. ई) *Gefahr bringend, — für* (im Comp. vorangehend).

*संशयच्छेद् m. *Lösung eines Zweifels, — einer zweifelhaften Sache.*

संशयच्छेद्य Adj. *die Lösung einer zweifelhaften Sache betreffend.*

संशयपत्नतारूपक n., संशयवाद् m. (Burnell, T. Opp. Cat. 1) und °वादार्थ m. Titel von Werken.

संशयसम m. im Njâja *ein best. unrichtiges Gegenargument.*

संशयालेप m. *eine best. rhetorische Figur: Entfernung eines ausgesprochenen Zweifels.*

संशयात्मक Adj. *dem Zweifel unterworfen, zweifelhaft.*

संशयात्मन् Adj. *dem Zweifel sich hingebend, unschlüssig* Bhag. 4,40.

संशयानुमितिरूपक n. Titel eines Werkes.

संशयालु Adj. *zweifelnd, skeptisch, — in Bezug auf* (Loc.) Naish. 3,61.

संशयावह् Adj. *Gefahr bringend, — für* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

संशयित 1) Adj. s. u. 2. शी mit सम्. — 2) n. *Zweifel, Ungewissheit* MBh. 14,49,10.

*संशयितर् Nom. ag. *Zweifler.*

संशयितव्य Adj. *zu bezweifeln, problematisch* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,14.

संशयोपमा f. *eine in der Form eines Zweifels ausgesprochene Vergleichung.*

संशर् m. 1) *das Zusammenbrechen.* — 2) *das Zerreissen.*

संशरण n. 1) etwa *das Zufluchtsuchen bei Jmd.* — 2) **Beginn eines Kampfes, Angriff.* Richtig सँसरण.

संशान n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

संशान्ति f. *das Erlöschen.*

संशारुक Adj. in असंशारुक Nachtr. 2.

संशास् in सुसंशास्.

संशासन n. *Anweisung.*

संशित 1) Adj. s. u. 2. शा mit सम्. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

संशिततपस् Adj. *sich strengen Plagen unterwerfend, alle Plagen ertragend* (ein Çûdra) MBh. 13, 141,58.

संशितवाच् Adj. *spitze Reden führend* 30,16.

संशितव्रत 1) Adj. *streng am Gelübde hängend.* — 2) *m. *ein* Ṛshi Gal.

संशितात्मन् Adj. *fest entschlossen.*

संशिति f. *Schärfung.*

संशिशरिषु Adj. *zerreissen wollend.*

संशिश्रीषु Adj. mit Acc. *sich an — anzulehnen beabsichtigend* Bhaṭṭ.

संशिश्वरी Adj. f. *ein gemeinsames Kalb habend.*

संशिस् f. *Aufforderung.*

संशीत Adj. = **शीत** *kalt.*

संशीति f. = **संशय** *Zweifel* Kâd. 148,18 (362,12). Harshaṅ. 28,14. Çilâñka 1,249.

संशीलन n. 1) *das Ueben, fleissiges Anwenden.* — 2) *häufiger Verkehr mit* (Instr.).

संशुद्धि f. *Reinheit, Lauterkeit.*

संशुष्क Adj. (f. आ) *ausgetrocknet, trocken, dürr* (Karaka 6,11); *abgemagert.* **संशुष्कास्य** Adj. *mit eingefallenem Gesicht.*

संशृङ्गी f. wohl *eine Kuh, deren Hörner gegen einander gebogen sind,* Maitr. S. 4,2,1 (22,10.13). 14 (38,13).

संशोकज Adj. Subst. = **स्वेदज** Bâdar. 3,1,21.

संशोधन 1) Adj. (f. ई) *reinigend, schlechte Säfte ableitend.* — 2) n. *a) das Reinigen.* — *b) ein reinigendes Mittel* Karaka 1,16. 3,8.

संशोधनसंशमनीय Adj. *von den Mitteln zur Reinigung und Beruhigung handelnd, sie betreffend* Suçr. 1,144,11.

संशोध्य Adj. *zu reinigen* (durch Purgirmittel) Karaka 6,18.

संशोष m. *das Trockenwerden, Eintrocknen.*

संशोषण 1) Adj. *trocknend* (trans.) Karaka 1,26. — 2) n. *das Trockenwerden.*

संशोषिन् Adj. *trocknend* (trans.) Subhâshitar. 12,16, eine Form von Fieber Bhâvapr. 3,80.

***संश्चत्** m. = **कुक्कुक**.

***संश्चाय्**, °**यते** Denomin. von **संश्चत्**.

संश्रद्धा *Glauben haben.* Nur **संश्रद्धाय** Absol.

संश्रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verbindung, Anschluss an* (Gen. oder im Comp. vorangehend). °**संश्रयात्** so v. a. *in Folge von.* Auch Pl. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *verbunden mit.* — 2) *Anschluss an einen benachbarten Fürsten, ein Schutz- und Trutzbündniss.* — 3) *Zuflucht, Schutz, Zufluchtsstätte.* — 4) *Wohnstätte, Aufenthaltsort.* Am Ende eines adj. Comp. *seinen Wohnsitz habend —, sich aufhaltend —, sich befindend in* oder *an, weilend bei, wachsend an, stehend in.* — 5) *das Sichbeziehen auf, das Betreffen.* Am Ende eines adj. Comp. *sich beziehend auf, betreffend.* — 6) *das Sichbegeben an* oder *nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 7) *das Sichhingeben, Gehen an, Greifen zu.* °**संश्रयात्** so v. a. *mit Hülfe von, mittels.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. einer Sache *ergeben.* — 8) *ein zu Etwas gehöriges Stück* MBh. 7,32,16. — 9) N. pr. eines Prajâpati.

°**संश्रयण** n. *Verbindung mit, Anschluss an.*

संश्रयणीय Adj. *an den man sich schliessen kann, in dessen Schutz man sich begeben darf.* Nom. abstr. °**ता** f.

संश्रयितव्य Adj. *wohin man sich des Schutzes wegen begeben muss.*

संश्रयिन् Adj. 1) *der sich unter Jmds Schutz gestellt hat, in Jmds Dienst getreten ist;* m. *Diener, Untergebener.* — 2) am Ende eines Comp. *wohnend —, stehend —, befindlich in* oder *an.*

संश्रव m. 1) *das Hören, Vernehmen.* — 2) *Bereich des Gehörs.* Loc. *so dass es Jmd* (Gen.) *hören kann* oder *konnte.* — 3) *Versprechen, Zusage.* — 4) schlechte Schreibart für **संस्रव**.

संश्रवण n. 1) *das Hören, Vernehmen, das Redenhören von.* — 2) *Bereich des Gehörs* Karaka 1,29. Loc. so v. a. *so dass man es hört, laut.*

1. **संश्रवस्** n. *vollständiges Ansehen* Vaitân.

2. **संश्रवस्** m. N. pr. eines Mannes. **संश्रवसः साम** Name eines Sâman Ârsh. Br.

संश्राव m. *das Zuhören.*

संश्रावक m. *Zuhörer, Katechumen* Kâraṇḍ. 27,18.

संश्रावम् Absol. in **असंश्रावम्**.

संश्रावयितृ Nom. ag. *Verkünder, Ausrufer* (des Namens des Ankommenden), so v. a. *Einführer, Thürsteher.* n. Kaush. Up. 2,1.

संश्रावयितृमत् Adj. *einen Thürsteher habend.*

संश्राव्य Adj. 1) *hörbar* in **अ**°. — 2) *zu dessen Ohre man Etwas* (Acc.) *gelangen lassen darf.*

संश्रित 1) Adj. s. u. 1. श्रि mit सम्. — 2) m. *Untergebener, Diener.*

संश्रितव्य Adj. fehlerhaft für **संश्रयितव्य** Spr. 711, v. l.

संश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit सम्. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

संश्रुत्य m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

संश्रेषिण m. etwa *ein best. Ringkampf* Indra's.

संश्लिष् Adj. (Nom. **संश्लिट्**) *zusammenhängend, verschlungen* Âpast. Çr. 16,31.

संश्लिष्ट 1) Adj. s. u. श्लिष् mit सम्. — 2) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831. — 3) n. *Anhäufung, Menge* R. Gorr. 2,108,7.

संश्लिष्टकर्मन् Adj. *dem es gleich viel gilt, ob eine That gut oder böse ist,* MBh. 7,5965 (v. l. **संक्लिष्ट**°).

संश्लेष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verbindung, Vereinigung, unmittelbare Berührung, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). °**संश्लेषं लभ्** so v. a. *theilhaftig werden.* — 2) *Umarmung.* — 3) *Gelenk.* — 4) *Riemen, Band* MBh. 14,45,3.

संश्लेषण 1) Adj. (f. ई) *verkittend, verbindend* Çâṅkh. Âr. 2,1. — 2) n. *a) das Sichanheften, Ankleben.* — *b) das Verbinden, Vereinigen.* — *c) Band.* — *d) Klebemittel, Kitt* Âpast. Çr. 15,17,8.

संश्लेषिन् Adj. *verbindend.*

***संश्वत्** m. = **संश्वत्**.

संश्वायिन् Adj. *schwellend* in **उभयतःसंश्वायिन्**.

संष्ठुल in **विसंष्ठुल**.

संसक्तता f. *das Steckengebliebensein* Daçak. 5,17.

संसक्ति f. *unmittelbare Berührung, Contact* (Çiç. 8,67), — *mit* (im Comp. vorangehend).

संसङ्ग m. *Zusammenhang, Verknüpfung.*

°**संसङ्गिन्** Adj. *haftend —, sich anhängend an* (Vikramâṅkaṅ. 10,14), *in unmittelbare Berührung —, in ein nahes Verhältniss tretend mit.* **संसङ्गिनीव** n. Nom. abstr. vom f. Çiç. 18,19.

संसद् f. 1) *consessus, Versammlung, Gemeine; ein versammelter Gerichtshof, der Hof eines Fürsten; Gesellschaft, Anwesenheit vieler Personen.* — 2) *Menge* überh. — 3) **संसदामयनम्** *eine best. Feier von 24 Tagen.*

संसद् m. = **संसद्** 3) Kâtj. Çr. 24,2,14.

संसदन n. *Niedergeschlagenheit* Karaka 6,11.

***संसनन** n. *das Gewinnen* in **अन्न**° als Erklärung von **वाजसाति**.

संसन्नक 1) m. fehlerhaft für **संशन्नक**. — 2) *f. ई *Gürtel* Gal.

संसमक Adj. *aneinander gefügt.*

संसरण n. 1) *das Umhergehen, Wandeln.* — 2) *das Wandern aus einem Leben in das andere, das durch Wiedergeburten nicht endende weltliche Dasein.* — 3) **der ungehinderte Marsch eines Heeres.* — 4) **Beginn eines Kampfes* H. an. 4,94; vgl. Zach. Beitr. 90. — 5) **Hauptstrasse.* — 6) **a resting place for passengers near the gates of a city.*

संसर्ग 1) Adj. *sich vermengend, zusammenlaufend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Zusammentreffen, Verschwimmen, Verbundensein, Verbindung, Vereinigung, Zusammenhang, Berührung, Contact, — mit* (Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) das Untereinandergerathen* Mân. Gṛhj. 2,15. — *c) Berührung mit,* so v. a. *das Zuthunhaben —, Sichabgeben mit, Sich-*

betheiligen an (insbes. an etwas Schlechtem), *das Sichbefiecken mit.* Am Ende eines adj. Comp. *der Theil genommen hat an.* — *d*) Pl. *Berührung mit der Aussenwelt, Sinnengenuss.* — *e*) *eine best. Berührung von Himmelskörpern* beim Planetenkampfe. — *f*) *das Zusammentreffen mit Menschen, Berührung mit Andern, Umgang, Verkehr,* — *mit* (Gen., Instr., Instr. mit सह, Loc. oder im Comp. vorangehend); *Verkehr mit Unreinen.* — *g*) *geschlechtlicher Verkehr,* — *mit* (Gen., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). — *h*) *die Verbindung zweier humores, welche Krankheiten erzeugt.* Vgl. सन्निपात. — *i*) *das Zusammenbleiben von Verwandten nach erfolgter Erbtheilung, Gütergemeinschaft.* — *k*) *Dauer.* — *l*) *Schneidepunct* Çulbas. 1,28.

संसर्गक am Ende eines adj. Comp. von संसर्ग 2) *a*).

संसर्गय्, °यति *um sich versammeln* Bhaṭṭ. 14, 94. v. l. संवर्गय्.

संसर्गवत्त्व n. Nom. abstr. von संसर्गवत्.

संसर्गवत् Adj. *in Verbindung stehend.* Am Ende eines Comp. *verbunden mit.*

संसर्गविद्या f. *die Kunst mit Menschen umzugehen* MBh. 12,231,19.

संसर्गिक Adj. = संसर्गिन् 1).

संसर्गिता f. *das in Berührung Kommen mit Andern.*

संसर्गित्व n. dass. Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,2.

संसर्गिन् Adj. 1) *zusammenhängend, in Berührung stehend,* — *mit* (im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines Comp. *theilhaftig, im Besitz seiend von.* — 3) *der nach erfolgter Erbtheilung fortfährt mit den Verwandten zusammen zu leben.*

संसर्गी f. *Reinigung* (in medic. Sinne) Kâraka 6,10.

संसर्जन n. 1) *das Zusammenkommen, Vereinigung,* — *mit* (Instr.). — 2) *das Heranziehen an sich, das Gewinnen für sich.* — 3) = संसर्गी Kâraka 1,15. 6,10. 15. 23.

संसर्प 1) Adj. संसर्प (VS.) und संसर्प (TS.) *schleichend, gleitend* u. s. w. in einer Formel. — 2) m. *a*) *ein best.* Kâturaha Vaitân. — *b*) संसर्प *der 15te Monat* TS. 6,5,2,4. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

संसर्पण n. 1) *das Besteigen.* — 2) *das Schleichen, schleichende Bewegung* Kâd. 38,20 (69,5). — 3) *das Beschleichen, Ueberrumpeln* (eines Feindes).

संसर्पद्वज्रिनीविमर्दविलसद्धूलीमय Adj. (f. ई) *ganz von Staub erfüllt, der sich durch das Gestampf des marschirenden Heeres erhebt,* Kathâs. 121,280.

संसर्पमाणक Adj. *kriechend.*

संसर्पिन् Adj. 1) *sich langsam fortbewegend* Kâd. 75,19 (139,3). — 2) *umherschwimmend.* — 3) am Ende eines Comp. *sich erstreckend —, reichend bis.* Nom. abstr. °र्पिता f.

*संसर्पा Indecl. in Verbindung mit कर् u. s. w.

संसव m. *ein gleichzeitiges* Soma-*Opfer zweier benachbarter Gegner.*

°संसक् Adj. *einer Sache gewachsen* Bhaṭṭ. 13,12.

संसक्त Adj. *von tausend begleitet.*

संसक्तायक m. *Genosse* Matsja-P. 51,25.

संसद् m. *Gesellschaft* in स्त्रीषंसद्.

संसादन n. *das Zusammenstellen.*

संसाधक Adj. *in seine Gewalt —, für sich zu gewinnen beabsichtigend.*

संसाधन n. 1) *das Bereiten, Verfertigen.* — 2) *das Zustandebringen, Vollbringen.* Auch so v. a. कार्य° *das Vollbringen eines Geschäfts.*

संसाध्य Adj. 1) *zu bewerkstelligen, zu vollbringen.* — 2) *zu gewinnen, zu erlangen.* — 3) *mit dem man fertig werden kann, besiegbar, bezwingbar.*

संसार 1) Adj. *wandernd, Wiedergeburten erfahrend.* — 2) m. *a*) *die Wanderung aus einem Leben in ein anderes, das sich stets wiederholende Dasein, Kreislauf des Lebens, das (sich immer wieder erneuernde) Leben mit allen seinen Leiden, das weltliche Dasein.* आ संसारात् (vgl. आसंसारम्) so v. a. *von Anfang der Welt.* °चक्र, °मण्डल (Çiç. 14, 87); °पदवी, °वर्त्मन्, °सरणि; °कारागृह (Ind. St. 15,368); °समुद्र, °सागर (Chr. 105,16), संसाराब्धि, संसारार्णव, संसारोदधि; °कूप; °कानन, °कान्तार, °वन; °तरु, °वृत्त, °विषवृक्ष, विटपाङ्कुर; संसारानल, संसाराङ्गार. — *b*) *Erbärmlichkeit, Armseligkeit.* — *c*) fehlerhaft für संचार Spr. 785, v. l.

*संसारगुरु m. *der Liebesgott.*

संसारण n. 1) *das Fortbewegen.* — 2) fehlerhaft für संसरण.

संसारतरणि und °णी f. Titel eines Commentars.

*संसारपथ m. *vulva* Gal.

संसारमार्ग m. 1) *Lebensweg* Spr. 2847. — 2) *vulva.*

संसारवत् Adj. *den Armseligkeiten des weltlichen Daseins unterworfen,*

संसारसारथि m. *der Wagenlenker im weltlichen Dasein,* Bein. Çiva's.

संसारावर्त m. Titel eines Wörterbuchs.

संसारित्व n. Nom. abstr. zu संसारिन् 1) *b*).

संसारिन् 1) Adj. *a*) *weithin sich bewegend, umfassend* (Verstand). — *b*) *im weltlichen Dasein steckend, daran gebunden* Hem. Par. 2,215. — 2) m. *ein lebendes Wesen, Mensch.* Mit स्व so v. a. *ein Angehöriger* Hem. Par. 1,305.

संसिच् Adj. *zusammengiessend, — schüttend.*

संसिद्धरस Adj. = रससिद्ध 1) Kâṇḍak. 80,11.

संसिद्धि f. 1) *das Fertigwerden, Gelingen, Zustandekommen, ein glücklicher Erfolg* Spr. 7695. दैव° *das Sicherfüllen des Schicksals.* — 2) *ein vollkommener Zustand, Vollkommenheit* (eines Menschen), — *in* (im Comp. vorangehend). — 3) *das letzte Ergebniss,* — *Resultat.* — 4) *eine feststehende Meinung, das letzte Wort.* — 5) *= प्रकृति, स्वरूप, स्वभाव. — 6) *= मेधा (?).

संसुखित Adj. *überaus erfreut,* — *befriedigt* Lalit. 103,11.

संसुतसोम m. = संसव.

संसुदे Dat. Infin. (zu 1. स्वद् mit सम्) *zu kosten, zu geniessen.*

°संसूचक Adj. *anzeigend, an den Tag legend, verrathend.*

संसूचन n. *das Verrathen, an den Tag Legen, Aeussern, Vorbringen* (von Reden).

°संसूचिन् Adj. = संसूचक Subhâshitâv. 1298.

संसूच्य Adj. *zu verrathen, an den Tag zu legen.*

संसूद etwa *Gaumen.* Nach dem Comm. u. *Nase und Anderes.*

संसृत् f. *das Zusammentreffen.*

संसृत् f. s. u. संसृप्.

संसृति f. = संसार 2) *a*) Kap. 3,3. 16. Hem. Par. 2,215. Çiç. 14,63. °चक्र n. und °चक्रवाल.

संसृप् f. Pl. Bez. von *zehn Gottheiten* (Agni, Sarasvati, Savitar, Pûshan, Bṛhaspati, Indra, Varuṇa, Soma, Tvashṭar und Vishṇu) *und den ihnen geweihten Opfergaben im* Daçapeja *des* Râǵasûja Vaitân. संसृड्डिस् (vgl. अड्डिस् von अप्) TS. संसृपामिष्टि:. Nom. abstr. संसृप्त्व n.

संसृपाकृविस् n. Pl. wohl nur fehlerhaft für संसृपां कृ°.

संसृपेष्टि f. Pl. nach dem Comm. *ein Opfer an* Agni *und sechs andere Götter.*

संसृष्ट 1) Adj. s. u. 3. सर्ज् mit सम्. — 2) m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,13. — 3) n. *eine nahe Beziehung zu, Freundschaft mit* (Loc.) MBh. 8,40,30. बहु मनुष्येषु संसृष्टं चर् *in vielseitige nahe Beziehungen zu den Menschen treten* Chr. 29,16.

संसृष्टजित् Adj. *im Handgemenge siegend.*

संसृष्टत्व n. 1) *das Verbundensein.* — 2) *das Zusammenleben von Verwandten nach erfolgter Erbtheilung.*

संसृष्टधेय Adj. *mit der Kuh zusammengelassen und saugend* (Kalb).

संसृष्टभाव m. *eine nahe Beziehung, Freundschaft* R. 4,6,14.

संसृष्टहोम m. *eine gemeinschaftliche Oblation* (an Agni und Sûrja) Âpast. Çr. 6,10,9. 15,12,9.

संसृष्टि f. 1) *Vereinigung* Maitr. S. 3,8,3. — 2) in der Rhetorik *die Verbindung zweier neben einander stehender Redefiguren* Vâmana 4,3,30.

संसृष्टिन् Adj. *nach erfolgter Erbtheilung mit den Verwandten wieder auf gemeinsame Kosten lebend* Gaut.

संसेक m. *Durchnässung, das Nasssein, —durch* (im Comp. vorangehend).

°संसेवन n. 1) *das Anwenden, Gebrauchmachen von.* — 2) *das Sichaussetzen.* — 3) *das Dienen, zu Diensten Sein, Verehren.*

संसेवा f. 1) *Besuch* (eines Ortes). — 2) *Verehrung.* — 3) *Anwendung, Gebrauch.* — 4) *Hinneigung zu, Vorliebe für* (im Comp. vorangehend).

संसेवितर् Nom. ag. *Anwender, Gebraucher, der sich einer Sache bedient.*

°संसेविन् Adj. *verehrend.*

संसेव्य Adj. 1) *zu besuchen, besucht werdend.* — 2) *zu bedienen, bedient werdend* (Hemâdri 1,227, 11), *zu verehren.* — 3) *wovon man Gebrauch machen soll* oder *darf, zu betreiben, dem man sich hingeben soll* oder *darf.*

संस्कन्ध n. *eine best. Krankheit.*

संस्करण n. 1) *das Zurechtmachen, Zubereiten* Gobh. 1,7,28. 4,4,5. — 2) *das Verbrennen* (eines Verstorbenen).

संस्कर्तर् Nom. ag. 1) *Zurechtmacher, Zubereiter* (von Speisen) Âpast. 2,3,4. — 2) *Einweiher, Vollbringer einer religiösen Ceremonie* Âpast. 1,1,11. — 3) *Hervorbringer eines Eindrucks.*

संस्कर्तव्य Adj. *herzurichten, zuzurüsten, zurechtzumachen* Hariv. 3,118,11.

संस्कार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zubereitung, Zurüstung, Bearbeitung, Zurichtung, ein kunstgerechtes, einem bestimmten Zwecke entsprechendes Verfahren mit Etwas; Reinigung, Schmückung, Verzierung.* — 2) *Pflege* (von Thieren und Pflanzen). — 3) *eine dem Körper zugewandte Pflege, Toilette, Anzug.* — 4) *Herstellung —, richtige Bildung eines Wortes, eine mit diesem vorgenommene richtige Operation.* — 5) *eine astronomisch-mathematische Correction.* — 6) *Bildung, gute Erziehung.* — 7) *Fehlerfreiheit, Richtigkeit, Correctheit,* insbes. der Aussprache und Ausdrucksweise. — 8) *eine Begehung häuslicher und religiöser Art, die an jedem Mitgliede der drei oberen Kasten zu vollziehen ist oder die es selbst zu beobachten hat, wodurch es gleichsam zugerichtet und rein wird; Weihe, Vollziehung eines Sacraments, Sacrament.* Deren vierzig Gaut. 8,8. fgg. — 9) *das an einem Todten vollzogene Sacrament,* d. i. *Verbrennung.* Vgl. पुरुष°. — 10) *Eindruck, eine durch Vergangenes* (auch *durch Werke in einer früheren Geburt*), *aber im Augenblick nicht mehr Wirkendes bedingte Stimmung, — Anlage des Geistes; Nachwirkung* (im Geiste oder in einem Körper). — 11) bei den Buddhisten *Alles was der Geist gestaltet und sich als real vorstellt, obgleich es in der Wirklichkeit gar nicht besteht.* Dazu gehört *die ganze materielle Welt und Alles was an ihr zu haften scheint.*

संस्कारक Adj. 1) *zubereitend, zurüstend, zurichtend, in einen zweckentsprechenden Zustand versetzend.* — 2) *weihend* (Kâç. zu P. 4,3,70. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 3,2,2), *ein Sacrament ertheilend.* — 3) *einen Eindruck bewirkend, — hinterlassend.*

*संस्कारकर्तर् m. *der den Schüler weihende Lehrer* Gal.

संस्कारकौस्तुभ m., संस्कारगणपति m. und संस्कारतत्त्व n. Titel von Werken.

संस्कारता f. Nom. abstr. zu einem auf संस्कार 10) auslautenden adj. Comp. Vâsav. 118,6.

संस्कारत्व n. Nom. abstr. zu संस्कार 1) Âçv. Çr. 5,6,25. चतुर्षा °त्वं सम्-ग्रह् so v. a. *zur Augenweide werden* Mahâvîraḱ. 134,6.

संस्कारदीधिति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

संस्कारनामन् n. *der bei der Ceremonie der Namengebung dem Kinde gegebene Name* (entspricht unserem *Taufnamen*).

संस्कारपद्धति f., संस्कारप्रकाश m., संस्कारप्रयोग m. und संस्कारभास्कर m. Titel von Werken.

°संस्कारमय Adj. *in der Weihe des — bestehend.*

संस्कारमयूख m. (Burnell, T.) und संस्काररत्न n. Titel von Werken.

संस्कारवत् Adj. *grammatisch richtig.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

संस्कारवर्जित Adj. *bei dem die Weihe nicht vollzogen worden ist* H. 854.

संस्कारवादार्थ m. Titel eines Werkes.

संस्कारविशिष्ट Adj. *besser zubereitet* (Speise) Gaut. 5,33.

संस्कारसिद्धिदीपिका f. Titel eines Werkes.

*संस्कारहीन Adj. = संस्कारवर्जित.

संस्कारादिमत् Adj. *geweiht u. s. w.* (eine Person).

संस्कार्य Adj. 1) in der Astron. *durch eine entsprechende Operation zu corrigiren.* — 2) *zu weihen* (eine Person), *mit den erforderlichen Ceremonien zu behandeln* (ein Leichnam) Kâd. 2,88,7 (108,17). — 3) *einen Eindruck empfangend.*

संस्कृत 1) Adj. s. u. 1. कर् mit सम्. — 2) n. संस्कृत a) *Zurüstung, Vorbereitung, zum Empfang bereiter Ort.* — b) *das* Sanskrit.

संस्कृतत्र n. *Schlachtbank.*

संस्कृतत्व n. *das Zugerichtetsein* u. s. w. Gaim. 3,4,33.

संस्कृतमाला f. und संस्कृतवाक्यरत्नावली f. Titel von Werken.

संस्कृति 1) f. *a) Zurüstung, Zubereitung, Zurichtung.* — *b) Bildung.* — *c) Weihe, Verleihung eines Sacraments.* — *d)* unter den Beinn. Kṛshṇa's. v. l. संस्कृत. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,137. v. l. संकृति.

संस्कृत्रिम Adj. *künstlich verziert.* स्त्री° Bhatt. 4,37.

संस्क्रिया f. 1) *Zurüstung, Zubereitung, Zurichtung; Gestaltung* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,27. — 2) *die letzte Weihe, die Verbrennung eines Leichnams.*

संस्खलित n. *das Fehlgehen, Versehen, Missgriff.* Pl. Nâgân. 42,4.

संस्तम्भ m. *Hartnäckigkeit, Widerstreben* Maitr. S. 1,4,14 (63,16. 17).

संस्तम्भन 1) Adj. *stopfend.* — 2) n. *a) Stopfmittel.* — *b) das zum Stillstehen Bringen, Aufhalten.*

संस्तम्भनीय Adj. *aufzurichten, zu ermuthigen.*

संस्तम्भयितर् Nom. ag. *der zum Stillstehen bringt, der da bannt.*

संस्तम्भयिषु Adj. *zum Stehen zu bringen beabsichtigend* MBh. 7,42,6.

संस्तम्भिन् Adj. *zum Stillstehen bringend, bannend.*

संस्तर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Streu, Lager* Vâsav. 160,2. — 2) *eine ausgestreute Menge* (पुष्प°). — 3) *Hülle, Decke.* — 4) *das Bestreuen.* v. l. संस्तरण. — 5) *Ausbreitung.* — 6) *Opferhandlung, Opfer.* Häufiger यज्ञ°.

संस्तरण n. 1) *Streu.* — 2) *das Bestreuen.*

संस्तव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *gemeinschaftlicher —, gleichzeitiger Preis.* — 2) Sg. und Pl. *Preis, Lobpreisung* Ind. St. 14,365. 379. 390. — 3) *Erwähnung.* — 4) *Bekanntschaft, — mit* (Instr., Instr. mit सह् oder im Comp. vorangehend) Çiç. 7,31.

संस्तवन n. 1) *gemeinschaftliches —, gleichzeitiges Preisen.* — 2) *das Preisen, Loben* Ind. St. 14,378.

*संस्तवान Adj. *beredt.*

संस्तार m. 1) *Streu, Lager.* Metrisch für संस्तर. — 2) **Opfer* Gal.

संस्तारक *Lager* Çilâñka 1,275.

संस्तारपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

संस्तावँ m. 1) *Ort des gemeinsamen Lobgesangs.* — 2) *gemeinschaftliches —, gleichzeitiges Preisen* Bhaṭṭ. 7,39.

संस्तिँर् f. *das Dichte* oder *Nahe.*

संस्तुतत्व n. *das Gepriesenwordensein, Gepriesenwerden.*

संस्तुति f. 1) *Preis, Lob.* — 2) *eine uneigentliche Bezeichnungsweise* Âpast. 1,12,15. 2,13,12.

संस्तुँभ् f. *Gejauchze* als Bez. *eines best. Metrums* VS. 15,5.

संस्तूप m. *Kehrichthaufen* (nach dem Comm.) Gobh. 1,4,11.

संस्तोभ m. *Gejauchze.* मरुताम् Name eines Sâman Ârsh. Br. Auch n. ohne Beisatz.

संस्त्यान n. *das Gerinnen, Verdichtung* (der Leibesfrucht u. s. w.).

संस्त्याय m. 1) *Anhäufung, Ansammlung.* — 2) *Haus, Wohnung, Wohnort.*

संस्थ 1) Adj. (f. स्था) *a) stehend —, weilend —, sich befindend in* oder *auf, enthalten in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) befindlich in* oder *bei,* so v. a. *Jmd* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *eigen, gehörig* Vaitân. 25,14. — *c)* am Ende eines Comp. *beruhend auf, abhängig von.* — *d)* am Ende eines Comp. *sich befindend in,* so v. a. *theilhaftig —, im Besitz von — seiend.* — *e) bestehend, dauernd.* — *f)* **todt.* — 2) m. संस्थँ *a) Anwesenheit, Gegenwart.* Nur Loc. *inmitten —, in Gegenwart von* (Gen.); mit folgendem चिद् so v. a. *durch die blosse Anwesenheit.* — *b)* **Späher, Kundschafter.* — 3) f. संस्थाँ (adj. Comp. f. स्था) *a) das Bleiben —, Verweilen bei* (im Comp. vorangehend). — *b) Gestalt, Form, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. *in der Form von — auftretend, erscheinend als.* — *c) eine festgesetzte Ordnung, Norm.* Acc. mit कर् oder स्था Caus. *eine Verhaltungsregel* (für sich) *aufstellen, eine Verpflichtung eingehen;* mit व्यतिक्रम् oder परि- (v. l. प्रति-) भिद् *einer aufgestellten Verhaltungsregel —, seiner Verpflichtung untreu werden.* — *d) Beschaffenheit, Natur, Wesen.* — *e) Abschluss, Vollendung.* Am Anfange eines Comp. als Loc. zu fassen Vaitân. — *f) Ende,* so v. a. *Untergang, Tod* Âpast. 2,15,8. — *g) Untergang der Welt.* — *h) ein abgeschlossener liturgischer Satz* oder *Gang —, die Grundform eines Opfers.* Der Gjotiḥshṭoma, Havirjagña und Pâkajagña bestehen aus sieben solchen *Formen.* — *i)* in Comp. mit पशु° *das Schlachten des Opferthiers.* — *k) die Ceremonie der Verbrennung eines Leichnams.* Auch प्रेत°. — *l)* vielleicht so v. a. श्राद्ध *Todtenmahl.* — *m) Späher —, Kundschafter im eigenen Lande.*

संस्थाकृत Adj. *festgesetzt, bestimmt* Hariv. 11113.

संस्थागार *Versammlungshaus, -saal* Lalit. 155,17.

संस्थाजप m. *Schlussgebet* Âçv. Çr. 1,11,14. fg. 13,10.

संस्थातोस् Abl. Infin. zu 1. स्था mit सम् Kâç. zu P. 3,4,16. Âpast. Çr. 1,16,11.

संस्थात्व n. *das Formsein, Gestaltetsein.*

संस्थाँन 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 13, 149,55. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) n. (adj. Comp. f. स्रा) *a) das Sichbefinden an einem Orte* (im Comp. vorangehend). — *b) das Stillstehen, Standhalten.* संग्रामे Gaut. — *c) das Bestehen, Dasein, Vorhandensein.* — *d) Existenz, Leben.* — *e) das Verharren in* (im Comp. vorangehend), so v. a. *treues Befolgen.* — *f) Aufenthaltsort, Wohnort.* — *g) ein öffentlicher Platz in einer Stadt.* — *h) Gestalt, Form, Aussehen* (häufig in Verbindung mit रूप). — *i) eine schöne Gestalt, — Form.* — *k) Symptom einer Krankheit.* — *l) Beschaffenheit, Natur, Wesen.* — *m) Gesammtheit, das Ganze.* — *n) Abschluss* Maitr. S. 2,1,8 (9,13). — *o)* **Ende, Tod.*

संस्थानचारिन् Adj. MBh. 1,7044 und 3,14113 fehlerhaft für सस्थात्रुचारिन्.

संस्थानभुक्ति f. in Verbindung mit कालस्य so v. a. *das Durchlaufen der verschiedenen Zeiträume* Bhâg. P. 3,11,3.

संस्थानवत् Adj. 1) *da seiend, vorhanden.* — 2) *verschiedene Gestalten habend.*

संस्थापक Adj. 1) *festsetzend, in Kraft setzend.* — 2) etwa *einem Dinge eine best. Gestalt gebend.* खाण्ड° etwa *der Figuren aus Zucker bildet.*

संस्थापद्धति f. Titel eines Werkes.

संस्थापन 1) n. *a) das Befestigen, Aufstellen, Aufrichten.* — *b) das Festsetzen, in Kraft Setzen, Bestimmen.* — 2) f. स्रा *das Aufrichten, Ermuntern, Muthmachen.*

संस्थापयितव्य Adj. *aufzurichten, zu ermuntern, zu trösten* Kâd 2,40,17 (48,2).

संस्थाँप्य Adj. 1) *zu stellen, zu bringen.* वशे *unter Jmds* (Gen.) *Botmässigkeit;* तस्य चेतसि so v. a. *seinem Herzen vorzuführen, ihm zum Bewusstsein zu bringen.* — 2) *abzuschliessen.* — 3) *mit einem beruhigenden Klystier zu versehen.*

संस्थावपववत् Adj. *eine Gestalt und Glieder habend.*

संस्थात्रुचारिन् Adj. MBh. 7,372 fehlerhaft für सस्थात्रु°.

संँस्थित 1) Adj. s. u. 1. स्था mit सम्. — 2) n. *a) das Verhalten.* — *b) Form, Gestalt* MBh. 5,171,2.

संस्थितयजुस् n. *Schlussspruch nebst zugehöriger Spende.*

संस्थितहोम m. *Schlussopfer* Vaitân.

संँस्थिति f. 1) *das Zusammensein —, Vereinigung mit* (Loc.). — 2) *das Stehen —, Sitzen auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Stellung.* — 3) *das Verweilen bei, in* oder *unter* (Loc.). — 4) *das Bestehen,* so v. a. *Dauern, Verharren im selben Zustande.* — 5) *Ausdauer, Beharrlichkeit.* — 6) *das Bestehen —, Halten —, Werthlegen auf* (Loc.). — 7) *das Dasein, Vorhandensein, Möglichsein.* — 8) *Gestalt, Form.* — 9) *eine festgesetzte Ordnung.* — 10) *Beschaffenheit, Natur, Wesen.* — 11) *Abschluss* Vaitân. — 12) *Ende, Tod.* — 13) *constipatio, Stockung, Verstopfung.*

संस्थितिक am Ende eines adj. Comp. von संस्थिति in एवं°.

संस्थुल in वि°.

संस्नेहन n. *das Einölen, Geschmeidigmachen mit Oel* Kâraka 8,1.

संस्पर्धा f. *Wettstreit, Wetteifer, Eifersucht, Neid.*

संस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd mit* (im Comp. vorangehend 168,13), *eifersüchtig, neidisch.*

संँस्पर्श m. (adj. Comp. f. स्रा) 1) *Berührung.* In Comp. mit dem *Berührten* oder *Berührenden.* वज्र° Adj. *bei der Berührung einem Donnerkeil ähnlich.* — 2) *f. स्रा *eine best. wohlriechende Pflanze.*

संस्पर्शन 1) Adj. am Ende eines Comp. *berührend* MBh. 2,3,65. — 2) n. *das Berühren, Berührung* Spr. 7677.

°संस्पर्शिन् und °संस्पृश् Adj. *berührend.*

*संस्प्रष्टर् Nom. ag. zur Erklärung von पृँश्रि.

संस्फाँन Adj. *feist werdend, sich mästend* TS. Prât. 11,16. P. 6,1,66, Vârtt. 7. AV. 6,79,1.3. TS. 3,3,8,2.

*संस्फायन Adj. Pat. zu P. 6,1,66, Vârtt. 7.

*संस्फाल m. *Widder, Schaf.*

संस्फीय gaṇa घूमादि.

*संस्फुट Adj. *aufgeblüht.*

*संस्फेट m. *Kampf, Schlacht.*

-संस्फोट m. 1) *das Aneinanderprallen.* शस्त्र° Bâlar. 31,15. — 2) **Kampf, Sohlacht.*

संस्मरण n. *das Gedenken, Sicherinnern;* mit Gen.

संस्मरणीय Adj. *dessen man sich erinnern muss, nur in der Erinnerung lebend.*

संस्मर्तव्य Adj. *dessen sich Jmd* (Gen.) *erinnern muss* MBh. 3,66,24.

संस्मारण n. *das Ueberzählen* (des Viehes).

संस्मृति f. *das Gedenken, Erinnerung an* (Gen.

oder im Comp. vorangehend). तत्संस्मृतिं प्रति *so weit die Er. daran reicht, so viel davon im Gedächtniss geblieben ist.* Acc. mit लभ् *sich Jmds oder einer Sache wieder erinnern.*

संस्मृतोपस्थित Adj. *erschienen, sobald man seiner gedacht hat,* Kathâs. 38,71.

संस्मेर Adj. *lächelnd* Subhâshitar. 16,14.

संस्यन्दिन् Adj. *zusammenfliessend.*

संस्रव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zusammenfluss.* — 2) *zusammenlaufender Rest von Flüssigkeiten, Neige.* — 3) *fliessendes Wasser.* — 4) *ein zugehöriges Theilchen, ein abgesplittertes Stückchen.* v. l. संश्रय.

संस्रवण n. in गर्भ° Nachtr. 6.

संस्रवभाग Adj. *dem die Neige gehört.*

संस्रष्टर् Nom. ag. 1) (Kämpfe) *beginnend* RV. 10,103,3. — 2) *in Berührung stehend, Etwas damit zu thun habend.*

संस्राव m. 1) *Zusammenfluss.* — 2) *Ansammlung von Eiter* u. s. w. — 3) *Neige, Rest.*

संस्रावण Adj. *zusammenfliessend* AV. 1,15,2. 19,1,2.

संस्रावभाग Adj. = संस्रवभाग.

(संस्राव्य) संस्राविभ्र Adj. *zusammengeflossen, gemischt.*

संस्वार m. *das Zusammentönen* Çâṅkh. Çr. 1,1,30.

संस्वेद m. *Schweiss.* °ज्ञास् Pl. *aus Schweiss (erwärmter Feuchtigkeit) entstehend* (Würmer, Insecten u. s. w.). शाक heissen *Pilze* u. s. w. Bhâvapr. 1,292. 280.

*संस्वेद्य ved. Adj.

संस्वेदिन् Adj. *schwitzend.*

संकृत् f. etwa *Schicht.*

संकृत 1) Adj. s. u. 1. कृ mit सम्. — 2) n. *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 240.

संकृतकुलीन Adj. *zu einem eng verbundenen Geschlecht gehörig* Kâtj. im Comm. zu Âpast. Çr. 5,5,9.

संकृतजानु Adj. und *°क *dessen Kniee* (beim Gehen) *sich berühren.*

संकृतता f. *enger Anschluss* (eig. und übertr.).

संकृतत्व n. 1) *Zusammengesetztheit.* — 2) *enger Anschluss.*

*संकृतपुच्छि Adv. *mit eingezogenem Schwanze.*

*संकृतल m. *die mit den Handflächen aneinandergelegten Hände.* Vgl. संघतल.

संकृतवाक्कल Adj. Du. so v. a. *ein Duett singend* Mârk. P. 23,60.

संकृतकस्त Adj. Du. *sich gegenseitig an der Hand fassend* Comm. zu Gobh. 2,2,1. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

संकृताङ्ग Adj. 1) *gedrungene Glieder habend.* — 2) *zusammenstossend* (Berge).

संकृतापन m. N. pr. eines Schlangendämons.

संकृताश्व m. N. pr. eines Fürsten.

संकृति f. 1) *das Zusammenschlagen, das Sichschliessen.* — 2) *Gedrungenheit, fester Bau* (des Körpers). — 3) *Verdickung, Anschwellung.* — 4) *das Zusammenhalten, Sparen* zu Spr. 7200. — 5) *Verbindung, Vereinigung, das Verbundensein, — mit* (Instr.). — 6) *Nath.* — 7) *eine geballte Masse, Haufen, Menge, Fülle* Çiç. 3,20. 6,3. 21. 12,45. 14, 80. 19,42. Vâsav. 179,5. 221,1.

संकृतिशालिन् Adj. *dicht* Çiç. 20,13.

संकृतीभाव m. *enge Verbindung* Karaka 257,21.

संकृत्यकारिन् Adj. *zusammen wirkend.* Nom. abstr. °रिता f. und °रित्व n.

संकृनन 1) Adj. *a) gedrungen, fest.* — *b) gedrungen machend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manasju. — 3) n. *a) das Zusammenschlagen.* — *b) Verhärtung.* — *c) Gedrungenheit, ein fester —, kräftiger Körperbau.* — *d) Festigkeit* überh. — *e) Standhaftigkeit* Çilâṅka 1,379. — *f) das Verbundensein* in अ°. — *g)* etwa *Harmonie, Uebereinstimmung.* — *h) Körper, Leib.* — *i) *Harnisch.* — *k)* MBh. 7,79 fehlerhaft für संनकृन.

संकृननीय Adj. *gedrungen, fest* MBh. 9,17,27.

संकृनु 1) Adj. *die Kinnladen zusammenklappend.* — 2) Adv. mit कर् *zwischen die Kinnladen fassen.*

संकृन्तर् Nom. ag. 1) *Verbinder, Zusammenfüger* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,18. — 2) संकृन्त्री f. *Vernichterin.* Richtig संकर्त्री.

संकर् m. 1) ein Name des Agni Pavamâna. — 2) N. pr. eines Asura. v. l. सकर्.

संकरण n. 1) *das Anpacken.* — 2) *das Einsammeln, Ernten.* — 3) *das Zusammenbinden, Ordnen* (der Haare) Âpast. 2,5,16. Vgl. संकार 3). Nach Bühler *das Abschneiden.* — 4) *das Zurückholen von abgeschossenen Pfeilen* u. s. w. *durch magische Mittel.* — 5) *Vernichtung.*

संकर्तर् Nom. ag. *Vernichter* Bâlar. 81,19.

संकर्तव्य Adj. 1) *zusammenzubringen.* — 2) *zu ordnen, wieder herzustellen.* — 3) *zu vernichten.*

संकर्ष 1) m. *a) Schaudern, das Rieseln durch die Glieder; wollüstige Erregung.* — *b) freudige Erregung, Freude* Çiç. 8,23. — *c) Wettstreit, Wetteifer, Eifersucht.* — *d) *Wind.* — 2) f. आ *eine roth färbende Oldenlandia* Karaka 3,8.

संकर्षण 1) Adj. (f. ई) *a)* am Ende eines Comp. *sträuben machend* (die Härchen am Körper). — *b) erfreuend.* — 2) n. *Wetteifer, Eifersucht.*

संकर्षिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *erfreuend.* — 2) *neidisch, eifersüchtig* Çiç. 5,19. Richtig संघर्षिन्.

*संकवन n. *Häuserviereck.*

संकात m. 1) *Gedrängtheit.* अक्षर° in der Dramatik *eine Schilderung in kurzen treffenden Worten.* v. l. °संघात. — 2) *eine best. Hölle.* v. l. संघात. — 3) *N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. Conj. für संकात.

संकात्य n. *Sprengung eines Bündnisses mittelst Ueberredung, Bestechung oder in Folge des Schicksals.* v. l. संघात्य.

संकान Adj. *schmal* Maitr. S. 3,2,9 (29,14).

संकार m. 1) *das Zusammenscharren, Sammeln.* — 2) *das Zusammenziehen* (der Sprachorgane), *Einziehen* (des Rüssels). — 3) *das Zusammenbinden, Ordnen* (der Haare). — 4) *Zurückholung eines abgeschossenen Pfeiles* u. s. w. *durch magische Mittel, ein solches magisches Mittel.* — 5) *Zusammenfassung, Zusammenziehung, Compendium; Sammlung.* — 6) *Vernichtung der Welt, Vernichtung* überh. — 7) concret so v. a. संकर्तर् *Vernichter.* — 8) *Ende, Schluss* (eines Schauspiels, Actes u. s. w.). — 9) *eine best. Hölle.* — 10) N. pr. eines Asura. संक्रोद v. l.

°संकारक Adj. *vernichtend, wegschaffend* in अस्थि°.

संकारकारिन् Adj. *allgemeine Vernichtung bewirkend* Paṅkad. 32,2.

संकारकाल m. *die Zeit des Weltuntergangs.*

संकारकालाय्, °यते *wie die Zeit des Weltunterganges erscheinen.*

संकारबुद्धिमत् Adj. *die Welt zu vernichten im Sinne habend.*

संकारभैरव m. Bhairava *als Weltvernichter.*

संकारवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

संकारवेगवत् Adj. *brennend vor Ungeduld die Welt zu zerstören.*

संकारिक Adj. *Alles vernichtend* Hemâdri 2,a,97,9.

°संकारिन् Adj. *vernichtend.*

संकार्य Adj. 1) *zusammenzulesen, — stoppeln* (von verschiedenen Orten her). — 2) *transportabel.* — 3) *zu vermeiden* Taitt. Âr. 1,31,2. — 4) *zu beseitigen, dem Einhalt gethan werden kann* oder *muss* in असंकार्य Nachtr. 1. — 5) *abzubringen, zu verleiten, bestechlich* in अ°. — 6) *dem man Etwas zukommen lassen muss, Ansprüche habend auf* (Abl.).

संकित 1) Adj. *a)* संकित s. u. 1. धा mit सम्. — *b)* संकित *gemischtfarbig.* — 2) f. आ *a) Verbindung*

— *b*) = संधि *unmittelbare Verbindung von Lauten und Wörtern nach den grammatischen Regeln.* — *c*) *ein nach diesen Regeln behandelter Text* und *ein zusammengestellter Text.* So heissen die vedischen Textbücher, z. B. ऋग्वेद°, तैत्तिरीय°. Auch °पाठ m. — *d*) überh. *ein grösseres Sammelwerk*, wie das Râmâjaṇa, die verschiedenen Gesetzbücher, die medicinischen Werke von Karaka und Çârṅgadhara, die Purâṇa. Insbes. *ein vollständiges System der natürlichen Astrologie* (im Gegensatz zur wissenschaftlichen Astronomie und Nativitätslehre). Auch *die ganze astronomisch-astrologische Lehre.* — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Shadv. Br. 1,3.

*संहितपुष्पिका f. *Dill* Râgân. 4,15.

संहिताकल्प m. Titel eines Pariçishṭa zu AV.

सांहितान्त Adj. *an den Enden verbunden.*

संहिताप्रदीप m., संहिताभाष्य n., संहिताराजाकार m. (Opp. Cat. 1), संहितार्णव m. (Burnell, T.), संहितावृत्ति f., संहिताशमानलक्षण n. (Burnell, T.), संहितासूत्र n. und संहितास्कन्ध m. (Burnell, T.) Titel.

सांहिति f. *Zusammenknüpfung, Verbindung* Maitr. S. 2,4,2 (39,13).

संहितिक Adj. fehlerhaft für सांहितिक.

संहितीभाव m. *das Sichverbinden.*

संहितोपनिषद् f. (Pl. Saṁhitopan. 6,3) und °ब्राह्मण n. (Burnell, T.) Titel.

*संहितोरु Adj. (f. ऊ) *anschliessende Schenkel habend.*

*संह्वति f. *gemeinschaftlicher Anruf.*

*संहतबुसम् Adv. *nach eingebrachter Spreu* u. s. w.

*संहतयवम् Adv. *nach eingebrachter Gerste.*

1. संहति f. 1) *Vernichtung der Welt.* — 2) *Abschluss, Ende.*

2. संहति m. Bez. *der Wurzel* हन् *mit* सम् Çiç. 14,66.

°संहतिमत् Adj. *den Schluss von — enthaltend.*

संहृष्टिन् Adj. *steif (penis).*

संहोत्र n. *Opfergemeinschaft.*

संह्राद m. 1) *ein lauter Schall, — Ruf* u. s. w. Gaut. (von Thieren). MBh. 7,95,17. 14,76,8. — 2) *Schreier*, N. pr. eines Asura, eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu, MBh. 1,65,18. 19. 66,6. Hariv. 1,41,90.

संह्रादन Adj. *laute Töne von sich gebend.*

संह्रादि m. N. pr. eines Râkshasa.

संह्रादिन् 1) Adj. *laute Töne von sich gebend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

संह्रादीय Adj. *zum* Asura Saṁhrâda *gehörig.*

*संक्रियमाणबुसम् Adv. *während die Spreu* u. s. w. *eingebracht wird.*

*संक्रियमाणयवम् Adv. *während die Gerste eingebracht wird.*

संह्लाद m. schlechte Lesart 1) für संक्राद 1) MBh. 14,2202. — 2) für संक्राद 2) MBh. 1,2526. 2642. Vgl. VP.² 2,30. 69.

संह्लादिन् Adj. *erfrischend, erquickend.*

संह्वयन n. *das Zusammenrufen* Âpast. Çr. 13,5,6.

सांह्वयितव्य Dat. Infin. zu 1. ह्वा mit सम् 28,26.

सक (f. सकी) Demin. von 1. सं; *dieser geringe, — winzige.* n. als Bez. *des Intellects* VP.² 1,31.

सकङ्कट Adj. *mit Schienen versehen.*

*सकञ्चुक Adj. *gepanzert.*

*सकट m. *Trophis aspera.*

सकटाक्ष 1) *Adj. *Seitenblicke werfend* Med. sh. 57. H. an. 4,323 (vgl. Zach. Beitr. 92). °म् Adv. *mit einem Seitenblick* MBh. 8,60,42. — 2) *m. *Anogeissus latifolia* H. an.

सकटान्न n. *die Speise Verunreinigter.*

सकटुक Adj. *scharf, beissend* (Rede) MBh. 2,44,33.

सकण्टक 1) Adj. (f. आ) *a) mit Dornen versehen, dornig. — b) mit emporgerichteten Härchen versehen. — c) mit stacheligen Schienen versehen* MBh. 4,13,27, v. l. — *d) sammt den Gräten* Pat. zu P. 3,3,18. 4,21, Vârtt. 2. 4,1,92, Vârtt. 1. — 2) *m. *a) Guilandina Bonduc. — b) Blyxa octandra.*

सकण्ठरोधम् Adv. *mit gedämpfter Stimme* Bâlar. 82,13.

सकण्डु Adj. *mit Jucken verbunden* Suçr. 1,280,5.

सकण्डूक Adj. dass. Suçr. 1,59,4. 14.

सकपटम् Adv. *verstellter Weise* Sâh. D. 71,9.

सकमल Adj. (f. आ) *mit Lotusblüthen versehen* Kir. 5,25.

सकम्प Adj. (f. आ) *zitternd.* °म् Adv. 305,32.

सकारुणाक Adj. (f. °णिका) *durch ein Organ vermittelt* Comm. zu Çând. S. 3, Z. 5.

सकरुण Adj. (f. आ) 1) *kläglich, weinerlich* 156, 28. °म् Adv. 317,20. 318,16. Mṛicch. 94,16. Çâk. Ch. 89,16. — 2) *mitleidig, mitleidsvoll.* °म् Adv.

सकर्ण Adj. *Ohren habend, hörend* 288,12. Ind. St. 15,292.

सकर्णक Adj. (f. आ) 1) *Ohren habend* Çiç. 1,63 (nach Vall. *aufmerksam, klug*). — 2) *mit einem Zapfen* oder dgl. *versehen.*

सकर्णपुच्छ Adj. *mit Ohren und Schwanz* Kâtj. Çr. 22,1,20.

सकर्णप्रावृत Adj. *bis über die Ohren verhüllt* Âpast. Çr. 13,15,5. Vgl. अवकर्णप्रावृत Nachtr. 5.

सकर्तृक Adj. *einen Thäter —, einen Urheber habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

सकर्मक Adj. 1) *wirksam, Folgen habend.* — 2) *mit einem Object verbunden, transitiv* (Zeitwort).

सकर्मन् Adj. = सकर्मक 2). Nom. abstr. सकर्मता Kull. zu M. 9,37.

सकल (Nir. 1,19) Adj. (f. आ) 1) *aus Theilen bestehend, theilbar, materiell.* — 2) *alle Theile in sich schliessend, ganz, vollständig, gesammt, sämmtlich, all.* प्रतिज्ञां सकलां कर् so v. a. *sein Versprechen erfüllen.* m. *Jedermann* (durch अपि verstärkt Sâh. D. 24,22), n. Sg. *Alles.* — 3) *ganz*, so v. a. *heil, gesund.* — 4) *mit den Elementen der materiellen Welt behaftet;* m. bei den Çaiva Bez. *der auf der niedrigsten Stufe stehenden Seele.* — 5) *mit Zinsen, verzinst* Naish. 7,33 (zugleich in Bed. 2).

सकलकर्मचित्तामणि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

सकलकल Bein. eines best. Geschlechts.

सकलकामदुघ Adj. (f. आ) *alle Wünsche erfüllend* Spr. 4327.

सकलग्रन्थदीपिका f. Titel eines Werkes Burnell, T.

सकलङ्क Adj. (f. आ) *einen Fleck —, einen Schandfleck habend* Ind. St. 15,270.

सकलजन m. *Jedermann* 290,18.

सकलजननी f. *die Mutter von Allem.* °स्तव m. Titel.

सकलदेवताप्रतिष्ठा f. Titel Burnell, T.

सकलदोषमय Adj. *mit allen Gebrechen versehen* (देह) Hemâdri 1,766,4.

सकलपुराणातात्पर्यसार (Opp. Cat. 1), सकलप्रबन्धवर्णसारसंग्रह m. (Burnell, T.) und सकलप्रमाणसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel.

सकलभुवनमय Adj. (f. ई) *die ganze Welt enthaltend.*

सकलयज्ञमय Adj. (f. ई) *das ganze Opfer enthaltend.*

सकलरूपक n. *eine vollständig durchgeführte Metapher* 251,20.

सकललोक m. *Jedermann* 150,2.

सकलवर्ण Adj. *die Laute* क *und* ल *enthaltend*, in Verbindung mit सकार (*vom Laute* स *begleitet*) n. eine Umschreibung von कलह *Streit, Hader.*

सकलविद्यामय Adj. *alles Wissen in sich enthaltend* 106,21.

सकलवेदाध्यायिन् Adj. *sämmtliche* Veda *studirend* Ind. St. 3,396.

सकलवेदिन् Adj. *allwissend* Bhaṭṭ. Einl.

सकलवेदोपनिषत्सार n. *die Quintessenz aus allen* Veda *und* Upanishad.

1. सकलसिद्धि f. *das Gelingen von Allem.* °द् Adj.

(f. आ).

2. सकलसिद्धि Adj. *alle Vollkommenheiten (Wunderkräfte) besitzend.*

सकलागमसंग्रह m. Titel eines Werkes Burnell, T.

सकलागमाचार्य m. N. pr. oder Bein. eines *Lehrers.*

सकलाधार m. *der Behälter von Allem* (Çiva).

सकलार्णमय Adj. (f. ई) *alle Laute enthaltend.*

सकलिक Adj. (f. आ) *mit Knospen versehen.*

सकली Adv. mit कृ (Hemâdri 1, 827, 7) und वि-धा *vervollständigen.*

सकलुष Adj. (f. आ) *schmutzig* MBh. 3,143,20.

सकलेन्दु m. *Vollmond* Hariv. 2,89,47.

सकलेवर Adj. *mit Inbegriff der Körper* Bhâm. V. 2,41.

सकलेश्वर m. *Herr des Alls.*

सकल्प Adj. *mit den* Kalpa *genannten Schriften* M. 2,140.

सकश्मीर Adj. (f. आ) *nebst* Kaçmira Kathâs. 120,77.

सकषाय Adj. *mit Leidenschaft behaftet, in der Gewalt der L. stehend* 287,6. Ind. St. 3,148. Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 37,12.

सकष्टम् Adv. *mit Bedauern, leider* Hâsj. 12.

सकाकोल *nebst der Hölle* Kâkola M. 4,89.

सकातर Adj. *verzagt* MBh. 3,65,18.

सकाम Adj. (f. आ) 1) *zur Wunscherfüllung führend, die Wünsche befriedigend.* — 2) *dessen Wunsch erfüllt ist, zufriedengestellt.* — 3) *einwilligend* (von Mädchen, die sich einem Manne willig ergeben). — 4) am Ende eines Comp. *wünschend, verlangend nach* Çiç. 19,85. — 5) *mit Absicht —, freiwillig verfahrend.* — 6) *von Liebe erfüllt, verliebt.* — 7) *Verliebtheit verrathend* (Rede).

1. सकार m. 1) *der Laut* स. — 2) *Anapäst.* — Adj. Kathâs. 103,47 fehlerhaft für साकार.

2. सकार Adj. *thätig, muthig* Çiç. 19,27.

सकारण Adj. *mit dem corpus delicti versehen* MBh. 2,5,105.

सकारणक Adj. (f. °णिका) *begründet, in Folge einer ganz bestimmten Veranlassung geschehend.*

सकारभेद m. Titel einer Abhandlung über die *Sibilanten.*

सकारविपुला f. *ein best. Metrum.*

सकाली f. N. pr. einer Oertlichkeit. °समुद्र m.

सकाश m. *Anwesenheit, Gegenwart.* आ सकाशात् *bis an* (das Feuer). Acc. zu — *hin* (kommen, gehen, führen, senden); Loc. *in Gegenwart —, in Anwesenheit von, bei;* Abl. und सकाशतस् von — *her, von Seiten, von* (kommen, gehen, sich entfernen, geboren werden, hervorgehen, entstehen, rauben, wegnehmen, befreit werden, fordern, bitten, verlangen, erfahren, lernen, hören, kaufen, verschieden, gesondert, Furcht, Niederlage u. s. w.). Die Ergänzung (meistens eine Person) im Gen. (ausnahmsweise im Abl.) oder im Comp. vorangehend). — सकाशाय Râgat. 4,262 fehlerhaft für सकाषाय.

सकाषाय Adj. *in ein braunrothes Gewand gehüllt* Râgat. 4,262 (सकाशाय gedr.).

सकीट Adj. (f. आ) *mit Würmern u. s. w. versehen* Hemâdri 1,139,12.

सकील m. *Einer, der aus körperlicher Schwäche seine Frau erst von einem Andern beschlafen lässt,* Kamalâkara, Çûdradh. 152,*a* nach Aufrecht.

*सकुक्षि Adj. *aus demselben Leibe geboren.*

सकुञ्जर Adj. *nebst Elephanten* R. 6,33,2.

सकुटुम्ब Adj. (f. आ) *mitsammt seiner Familie* Spr. 7865.

सकुण्ड Adj. (f. आ) *nebst Brunnen* Pañkad.

सकुतूकुल Adj. *neugierig, von Neugier getrieben.* °म् Adv.

*सकुरुण्ड m. = साकुरुण्ड.

सकुल 1) Adj. *a) mitsammt seinem Geschlecht.* — *b)* fehlerhaft für सकल. — 2) m. = नकुल *Ichneumon* (als Wortspiel).

सकुलज Adj. *gleichen Geschlechts mit* (Gen.).

सकुल्य Adj. *gleichen Geschlechts;* m. *ein Verwandter.*

सकुश Adj. Kuça-*Gras in der Hand haltend* 87,25.

सकुष्ठिक Adj. Âpast. 1,5,22 nach dem Comm. = सगुल्फ oder साङ्कुष्ठ.

सकूति Adj. *begierig, verliebt.*

सकृच्छ्रुतधर Adj. *einmal Gehörtes behaltend.*

सकृत् 1) Adj. *gleichzeitig thätig* AV. 11,1,10. सयुज् Paipp. — 2) Adv. *a) auf ein Mal, mit einem Male, mit einem Ruck, plötzlich.* Nom. abstr. सकृत्त्व n. Comm. zu Njâjam. 9,3,13. — *b) einmal, semel.* सकृद्दिन् *einmal am Tage.* Wiederholt *immer nur einmal.* सकृदा (!) Vet. (U.) 204,23. — *c) einmal,* so v. a. *irgend ein Mal;* mit der Neg. *nie.* — *d) einst, ehemals.* — *e) ein für allemal, für immer.*

*सकृत n. = शूद्रशासन. Vgl. मकृति.

*सकृत्प्रज्ञ 1) Adj. *nur einmal* (im Jahre) *Nachkommenschaft* (*Junge*) *habend.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b) Löwe.*

सकृत्प्रयोगिन् Adj. *einmalige Anwendung habend* Kâtj. Çr. 24,3,34.

*सकृत्प्रसूतिका f. *eine Kuh, die nur einmal gekalbt hat,* H. 1268.

*सकृत्फल 1) Adj. *nur einmal Früchte tragend.* — 2) f. आ *Musa sapientum* Râgân. 11,36.

सकृत्सू Adj. f. *mit einem Mal gebärend.*

सकृदागामिन् Adj. *nur noch einmal wiederkehrend,* Bez. der zweiten Stufe der Ârja bei den Buddhisten Kâraṇḍ. 20,9. Vagrakkh. 25,17. 19. 22. Nom. abstr. °मित्व n. 20.

सकृदाच्छिन्न Adj. *mit einem Ruck abgetrennt.*

सकृदुक्तगृहीतार्थ Adj. *den Sinn von einmal Gesprochenem auffassend* Spr. 6654.

सकृदुपमथित Adj. *einmal umgerührt.*

सकृद्गति f. *nur eine Möglichkeit.*

*सकृद्गर्भ 1) Adj. *nur einmal eine Leibesfrucht empfangend.* — 2) m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

सकृद्दुह् (VP.² 2,132), सकृद्द्रुह् (MBh. 6,9,66) und सकृद्द्राह् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सकृद्द्रुह् m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,182.

सकृद्विद्युत् 1) Adj. (f. द्योती) *einmal aufblitzend* Çat. Br. 14,5,2,10. — 2) n. *einmaliges Aufblitzen* ebend.

*सकृद्वीर m. *Helminthostachys laciniata* Râgân. 8,17.

सकृन्नदी f. N. pr. eines Flusses MBh. 3,8137. प्राङ्नदीं च st. सकृन्नदीं ed. Bomb.

सकृन्नाराशंस Adj. *einmal mit den* Nârâçaṁsa *genannten Bechern versehen* Ait. Br. 2,24,3.

सकृन्मद्रत् Adv. *einmal, semel* Çat. Br. 4,3,2,10. Çâṅkh. Br. 15,3.

सकृपाम् Adv. *weinerlich* Spr. 1637.

सकृपम् Adv. *mitleidig* Spr. 5713.

सकृल्लोख Adj. Vasishṭha 14,28 und R. 6,100,19 fehlerhaft für सकृल्लोख.

सकेत 1) Adj. *von einer Absicht durchdrungen.* — 2) m. angeblich N. pr. eines Âditja.

सकेतु Adj. *mit einem Banner versehen, nebst Banner* Naish. 7,60. MBh. 8,78,67.

सकेश Adj. 1) *nebst den Haaren* Pâr. Gṛhj. 2,1,12. — 2) *Kopfhaare enthaltend* (Speise) 43,4.

सकेशनख Adj. (f. आ) *nebst Haaren und Nägeln* Gobh. 2,5,6.

सकैतव m. *Betrüger* Kathâs. 62,158.

सकोप Adj. (f. आ) *erzürnt, voller Zorn* Kâd. 2,7,2(1). °म् Adv. Chr. 142,1. 148,23. 151,17.

सकोपविकृति Adj. *vor Zorn aufgeregt* Kathâs. 56,1.

सकोश Adj. 1) *Stellen aus Wörterbüchern enthaltend.* — 2) *nebst Schale* (eine Cocosnuss) Mârk. P. 11,6. — 3) *nebst Eihaut* ebend.

सकौतुक Adj. (f. आ) *neugierig, voller Erwartung,* — *zu* (Nom. act. im Comp. vorangehend) Kathâs.

53,110. 61,227. 65,39. °म् Adv. 54,172. Chr. 134, 15. 303,7. 309,11.

सकौतूकृतम् Adv. *neugierig* Çâk. Ch. 119,3.

सकौरव Adj. *nebst den* Kaurava Varâh. Bṛh. S. 4,25.

सक्त Adj. s. u. सञ्ज्.

सक्तता f. *das Hängen an der Sinnenwelt.*

°सक्तव n. *das Hängen* (in übertragener Bed.) *an.*

सक्तमूत्र Adj. *beschwerlich —, langsam harnend.*

*सक्तव्य Adj. *zu Grütze bestimmt, — dienend.*

सक्ति f. 1) *das Zusammenhängen.* — 2) *das Hängen* (in übertragener Bed.) *an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Cic. 4,61. — 3) *das Hängen an den Dingen der Welt.* — 4) MBh. 13,871 fehlerhaft für शक्ति.

सक्तिमत् Adj. in अति°.

सक्तु m. (*n.) *gröblich gemahlenes Korn, Grütze,* namentlich *von Gerste.* Gewöhnlich Pl.; wird auch getrunken 225,2. 239,7. 241,17.

*सक्तुक m. *ein best. vegetabilisches Gift* Bhâvapr. 1,270. Auch शक्तुक geschrieben.

सक्तुकार und °क (f. °रिका) Adj. *der sich mit dem Mahlen von Grütze abgiebt.*

सक्तुघटाख्यायिका f. *die Erzählung vom Topfe mit Grütze.*

सक्तुप्रस्थीय Adj. *über einen* Prastha *Grütze handelnd.*

*सक्तुफला und *°फली f. *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma.*

*सक्तुल Adj. von सक्तु.

सक्तुश्रीं Adj. *mit Grütze gemischt.*

*सक्तुसिन्धु P. 7,3,19, Sch.

सक्तुहोम m. *eine Spende von Grütze* Vaitân.

सक्थ am Ende eines adj. Comp. (f. ई) = सक्थन्.

सक्थन् und सँक्थि n., सक्थी f. *Schenkel* (auch euphemistisch für *cunnus*).

सँकन् n. *Umgang, Verkehr.*

(सक्य) सँकिमन् n. etwa (*das zu einer Sache Gehörige*) *Eigenart.*

सँक्रतु Adj. *einmüthig, einträchtig, — mit* (Instr.) RV. 10,148,4.

सक्रिय Adj. *handelnd, thätig, Veränderungen erfahrend* Kap. 1,124. Nom. abstr. °त्व n. 5,70.

सक्रीड Adj. Mârk. P. 21,50 vielleicht fehlerhaft für सक्रोड.

सक्रुध् Adj. *erzürnt.*

सक्रोड Adj. *mit der Brust,* so v. a. *bis an die Brust* (in eine Grube fallen) Mârk. P. 21,50 (gedr. सक्रीड).

सक्रोध Adj. *erzürnt.* °म् Adv. 299,1.

सक्रोधन Adj. dass. R. 5,85,3.

सक्रोधहासम् Adv. *mit zornigem Lachen* Bâlar. 37,15. 46,19.

सक्ष्, *सँक्षति (गतिकर्मन्) etwa so v. a. 1. सच्. Nur Partic. सँक्षत्तम् = संभजमानाम् Sâj.

सक्ष Adj. *überwältigend* TS. TBr.

1. सक्षण Adj. *überwältigend.*

2. सक्षण Adj. *Musse habend zu* (Loc.).

1. सक्षणि Adj. *zusammengehörig mit* (Gen.), *vereint mit* (Instr.); m. *Gefährte, Besitzer* RV. 10,32,1.

2. सक्षणि Adj. mit Acc. *überwältigend.*

सक्षत Adj. *mit einem Riss versehen* (Edelstein) Râgân. 13,195.

*सक्षत्रम् Adv. *nach Kriegerart* L. K. 973.

सक्षम m. N. pr. eines Lehrers der Haṭhavidjâ.

सक्षार Adj. *ätzend, beissend* Varâh. Bṛh. S. 54, 75. Ind. St. 15,297.

सक्षित् Adj. *neben einander wohnend, — liegend* u. s. w.

सक्षीर Adj. *mit Milch versehen, milchig* (z. B. Pflanzen). यूप m. *ein Opferpfosten, der aus einem Gewächs gemacht ist, das Milchsaft hat.*

सक्षीरदृति Adj. *mit Schläuchen voll Milch versehen* Tândja-Br. 16,13,13. Lâṭj. 8,3,14.

*सख्, सख्यति eine zur Erklärung von सँखि erfundene Wurzel.

सख m. am Ende eines Comp. = सँखि. 1) *Freund, Gefährte* in Comp. mit einem Adj., einem im Gen. aufzufassenden Subst. oder am Ende eines adj. Comp. Bisweilen in Verbindung mit सुहृद्. — 2) *in Gesellschaft von —, vereint mit — seiend, begleitet von.* f. आ. — 3) *befreundet mit,* so v. a. *ähnlich.* चन्द्र° *mondähnlich* Naish. 6,62.

सँखि m. 1) *Gefährte, Begleiter; Genosse, Freund.* Auch in Verbindung mit einem f., insbes. am Anfange eines Comp. metrisch für सखी. — 2) *der Mann der Schwester der Frau, Schwager* Gal.

सखिता f., सखित्व n. und सखित्वन् n. *Genossenschaft, Freundschaft.* सखित्व *Freundschaft zu Jmd* (Gen.), *mit Jmd* (Instr. mit सह् oder im Comp. vorangehend).

*सखिदत्त m. gaṇa मय्यादि.

सखिपूर्व n. und सखिभाव m. (Bâlar. 260,1) *Freundschaft.*

सखिल Adj. *sammt den Supplementen.*

सँखिवत् Adj. *mit Begleitern versehen.*

सखिविद् Adj. *Freunde gewinnend.*

सखी f. 1) *Gesellschafterin —, Freundin eines Frauenzimmers.* — 2) *Freundin,* so v. a. *Geliebte.* — 3) am Ende eines Comp. *Theilnehmerin an.*

सखीक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) von सखी 1).

सखीजन m. (adj. Comp. f. आ) = सखी 1). Auch in collectiver Bed.

सखीय् *sich als Begleiter anschliessen, Freundschaft suchen mit* (Instr.). Nur Partic. सखीयँत्.

सखीहृदयाभरण m. N. pr. eines Mannes.

सखुर Adj. *mit den Klauen* Vishnus. 87,8.

सखेदम् Adv. *betrübt.*

सखेलम् Adv. *schwankend, sich wiegend* MBh. 2, 77,23.

सखोल N. pr. einer Oertlichkeit.

सख्य, सखिँत्र n. *Gemeinschaft, Freundschaft, — zu* (Loc.), *mit* (Instr., Instr. mit समम्, सह, साकम् oder सार्धम्, oder im Comp. vorangehend). Auch so v. a. *Verwandtschaft.* सख्यं वि-धा (von den Augen gesagt) so v. a. *freundlich blicken auf* (Loc.) Bâlar. 69,20.

सख्यविसर्जन n. *Auflösung der Gemeinschaft* (ein best. Vorgang im Ritual).

*सग्, सगति (संवरणे).

सँगण 1) Adj. *von einer Schaar begleitet, umschaart von* (Instr.), *mit seinem Gefolge.* — 2) m. Bein. Çiva's.

सगतिक Adj. *mit einer* Gati 1) *t) verbunden.*

सगद्गद् Adj. *unter Stammeln gesprochen.* °म् Adv. *stammelnd.*

सगद्गदगिर् Adj. *mit stammelnder Stimme* 219,17.

सगद्गदस्वरम् Adv. dass. Sâh. D. 59,4.

सगन्ध Adj. 1) *riechend.* — 2) *gleichen Geruchs mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *verwandt* (nur im Prâkrit zu belegen). — 4) *übermüthig* Megh. 9. v. l. सगर्व. Man könnte सगर्ध vermuthen.

°सगन्धिन् Adj. *gleichen Geruchs mit.*

सगन्धर्वाप्सरस्क Adj. *mit den* Gandharva *und* Apsaras Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

1. सँगर m. 1) *das Luftmeer.* — 2) N. pr. eines mythischen Fürsten, der durch seine 60000 Söhne die Erde aufwühlen liess, um ein zum Opfer bestimmtes Ross wieder aufzufinden. Kapila verbrannte dieselben und Bhagîratha, ein Nachkomme Sagara's, führte die Gañgâ vom Himmel auf die Erde um sie zu entsündigen. Das Meer, wohin die Gañga mit der Asche der Verbrannten geleitet wurde, erhielt ihm zu Ehren den Namen Sâgara. Pl. *die Söhne* Sagara's.

2. सँगर Adj. 1) nach dem Comm. von *Lob begleitet* (die Feuer). Könnte auch *gefrässig, im Frass begriffen* bedeuten. — 2) *vergiftet, giftig.* Subst.

vergiftete Speise.

3. सँगर m. und सँगरा f. (angeblich *Nacht*) in einer Formel.

सगरस् Adj. = 2. सँगर 1).

*सगरी f. N. pr. einer Stadt.

सगर्ध Adj. *heftig verlangend nach* (Gen.) könnte Megh. 9 st. सगन्ध vermuthet werden.

सगर्भ Adj. (f. आ) 1) *mit einer Leibesfrucht versehen, schwanger,* — *von* (Abl. oder Instr.). — 2) *mit einem unentwickelten Blatte.* — 3) **aus demselben Leibe geboren.*

सँगर्भ्य Adj. = सगर्भ 3).

सगर्व Adj. (f. आ) *hochmüthig, stolz auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Megh. 9, v. l. Spr. 7847. Naish. 5,54. °म् Adv. Chr. 310,29.

सगु Adj. *sammt Rindern* Âpast. Çr. 14,26,1.

सगुण Adj. (f. आ) 1) *mit einem Stricke —, mit einer Sehne versehen, sammt der Sehne.* — 2) *mit seinen besonderen Beigaben —, mit dem was dazu gehört versehen.* — 3) *mit Qualitäten versehen.* — 4) *mit Vorzügen versehen.* Nom. abstr. °त्व n.

सगुणावती f. Titel eines Werkes.

सगुणिन् Adj. = सगुण 4).

सगुलिक Adj. *mit Pille* Kathâs. 89,56.

सँगृह Adj. *sammt seinem Hause, mit Weib und Kind* Âpast. Çr. 6,28,1.

सगृहपतिक Adj. *nebst dem* Gṛhapati Çâṅkh. Çr. 17,17,4.

सगोत्र Adj. (f. आ) *gesippt mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Âpast. 2,11,15. Gaut. Hemâdri 1,687,6.

सगोमय Adj. (f. आ) *mit Kuhmist gemischt* Comm. zu Âpast. Çr. 1,6,11.

°सगोष्ठी f. *Kameradschaft mit.*

सगौरवम् Adv. *würdevoll* 291,17.

1. सँग्धि f. *ein gemeinschaftliches Mahl.*

2. सग्धि f. Nom. act. zu सघ् 1) zu vermuthen J. A. O. S. 11,cxlvii statt सद्धि.

सँग्धिति (mit wiederholtem Suffix!) f. = 1. सँग्धि Maitr. S. 2,7,12 (92,14).

सग्ध्यै Dat. Infin. zu सघ्; zu vermuthen st. सद्ध्यै J. A. O. S. 11,cxlvii.

सग्मँ m. etwa *das Einswerden im Handel über* (Gen.). Nach Mahîdh. = यज्ञमान.

*सग्मन् = संग्राम.

सग्रक् Adj. 1) *mit Krokodilen versehen* 92,3. — 2) *mit einem Bechervoll, wobei ein Bechervoll geschöpft wird* Âpast. Çr. 5,22,10. 24,7. 7,1,2. 8,1,3. 10,3,8. 12,16,17. 14,15,3.

सघ्, सघ्नोति 1) *auf sich nehmen, zu tragen vermögen, mit Etwas fertig werden* Maitr. S. 4,4,6. सघ्यासम् Taitt. Âr. 4,3,3. Statt असघ्नोत् und सघ्नुयाम् J. A. O. S. 11,cxlvii ist असक्नोत् und सघ्नुयाम् zu vermuthen. — 2) *किंसायाम्.

*सघ m. N. pr. eines Mannes.

सँघन् m. *Geier* TBr. 2,8,6,1 (सँग्घा gedr.).

सघन Adj. 1) *dicht.* — 2) *bewölkt* Varâh. Bṛh. S. 21,20.

सघृण Adj. (f. आ) 1) *mitleidig.* — 2) *einen Abscheu habend vor* (Loc.) Naish. 5,54.

सघृत Adj. *mit Schmalz vermischt* Vishṇus. 90,27.

सघोष Adj. Pl. *conclamantes* Tâṇḍja-Br. 5,6,15.

संकक्ष in *निःसंकक्ष.

*संकक्षिका f. *eine Art Gewand.*

संकट 1) Adj. (f. आ) *a) eng, schmal, wenig freien Raum bietend; dicht* (Wald). — *b) schwierig, worüber man nicht leicht hinüberkommt* (in übertragener Bed.); *gefährlich.* — *c)* am Ende eines Comp. *voller* (gefährlicher Sachen) Kâd. 170,20 (293,2). — 2) m. *a) der personificirte schwierige Durchgang* als Sohn Kakubh's. — *b)* N. pr. α) eines Mannes. — β) einer Gans. — 3) f. आ N. pr. einer Jogini. — *b)* einer in Benares verehrten Göttin. °स्तोत्र n. — 4) n. *a) Enge, ein beengter Raum, ein schmaler Pfad, ein schwieriger Durchgang.* — *b) Schwierigkeit, eine schwierige —, gefährliche Lage, Verlegenheit, Noth, Gefahr* Râǵat. 7,326. In Comp. mit dem, was in *Gefahr* steht, und mit dem, was *Gefahr* bringt. — संकटाप्यम् MBh. 8,3018 fehlerhaft für सकटाक्षम्.

संकटचतुर्थी f. *der 4te Tag in der dunkeln Hälfte des* Çrâvaṇa.

संकटमुक् *eine Art Gefäss* Çilâṅka 2,17.

*संकटात्त Adj. und m. fehlerhaft für सकटात्त.

संकटाय्, °यते 1) *zu eng werden* Kâd. 2,35,21 (42,1). — 2) *an Umfang verlieren, kleiner werden* Kâd. 2,49,4 (58,7).

*संकटिक Adj. von संकट.

संकटिन् Adj. *in einer schwierigen Lage sich befindend, in Verlegenheit seiend.*

संकथन n. *das Sichunterhalten,* — *mit* (Instr., Instr. mit सक् oder im Comp. vorangehend) Naish. 5,12.

संकथा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Unterredung, Gespräch,* — *mit* (Instr., Instr. mit सक् oder im Comp. vorangehend), *über* (im Comp. vorangehend) Çiç. 10,41. 13,3. 69. Ind. St. 14,365. 15,297. Harshaṅ. 110,21. — 2) *ein übereinstimmender Ausspruch.*

संकर m. 1) *Mischling, ein in einer unebenbürtigen Ehe Erzeugter* R. ed. Bomb. 1,6,12. Auch वर्णानां संकरः. — 2) *Vermengung, Mischung, Vermischung.* — 3) = वर्ण° *Vermischung der Kasten durch unebenbürtige Ehen.* — 4) *eine der Vermischung der Kasten gleichkommende Handlung.* Im Epos hier und da auch n. — 5) *Vermischung von Redefiguren, wobei die einzelnen Elemente in einander fliessen.* — 6) *was durch Berührung mit Unreinem unrein sein kann.* — 7) *Mist, Dünger* Karaka 1,14. 6,19. 24. 30. 8,6. Meistens शंकर gedr. — 8) **das Knistern des Feuers.* — 9) N. pr. eines Mannes.

°संकरक Adj. *vermengend, vermischend.*

संकरकृत्या f. = संकर 4).

संकरता f. in वर्ण°.

संकरसंकर m. *Mischling eines Mischlings, ein von einem Mischling in neuer unebenbürtiger Ehe Erzeugter* Vishṇus. 16,7.

संकरस्वेद m. *eine best. Schwitzkur* Karaka 1,14. शंकर° gedr.

*संकराश्व m. *Mischlingspferd,* so v. a. *Maulthier.*

संकरित in गर्भ° Nachtr. 6.

°संकरिन् Adj. *eine unerlaubte Verbindung eingehend mit* — Baudh. 2,5,9. Vgl. आश्रमद्वेष° (Nachtr. 6) und पुत्र°.

संकरीकरण n. *ein Vergehen, das den Thäter in eine Mischlingskaste hinabstösst,* Vishṇus. 33,4. Mit. 3,98,*a*,2 v. u.

संकर्तम् Absol. *zerschneidend* Çat. Br. 11,6,1,4. 9.

संकर्ष m. *Zusammenrückung, Nähe* Gobh. 1,5,7.

संकर्षण 1) m. *a) der Pflüger,* Bein. Halâjudha's, des älteren Bruders von Kṛshṇa, der aus dem Mutterleibe der Devakî in den der Rohiṇî versetzt ward. Bei den Verehrern Vishṇu's wird er als zweite Person in der Viereinigkeit Purushottama's (die mit der Seele identificirt wird) angesehen Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,42. — *b)* N. pr. des Vaters des Nilâsura. — 2) n. *a) das Herausziehen.* — *b) ein Mittel zum Zusammenführen,* — *Vereinigen.*

संकर्षणकाण्ड Titel eines Werkes.

संकर्षणामय Adj. Halâjudha *darstellend* Agni-P. 37,11.

संकर्षणविद्या f. *die bei* Halâjudha *angewandte Kunst, ein Kind aus einem Mutterleibe in einen anderen zu versetzen,* Prabh. 115,12.

संकर्षणसूत्रविचार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

संकर्षणसूरि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

संकर्षणेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

संकर्षभाट्टदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

संकर्षिन् Adj. in काल°.

*संकल P. 4,2,75.

संकलन 1) n. oder f. आ *das Zusammenfügen, —halten* Kâd. 230,18 (378,8). — 2) n. f. (आ) *das Zusammenziehen, Addiren* Bîâg. 1. — 3) n. fehlerhaft für संकालन.

संकलित 1) Adj. *addirt;* s. 2. कल् mit सम्. — 2) f. आ *the first sum, or addition of arithmeticals.* — 3) n. *Addition.*

*संकलितिन् Adj. *der eine Zusammenzählung angestellt —, addirt hat;* mit Loc.

संकलितैक्य n. *aggregate of additions, summed sums or second sum.*

संकलुष *Verunreinigung.* योनिसंकलुषे जातः so v. a. *in einer unebenbürtigen Ehe geboren.*

संकल्प् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) die vom Herzen* (मनस्) *getroffene Entscheidung, der daraus hervorgegangene Wille, —Wunsch, Verlangen, Vorsatz, eine best. Absicht, Entscheidung,* kurz *diejenige Willensbestimmtheit, die den Gedanken des Menschen für den Augenblick eine festere Richtung giebt.* Die Ergänzung im Loc., Dat. oder im Comp. vorangehend. सर्वासामेव संकल्पः पतित्वेनाभवत् so v. a. *sie wollten ihn alle zum Manne haben.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *in einer best. Absicht, nach Wunsch, in Folge der blossen Willensäusserung.* Bisweilen wird das Wort ungenau durch *richtige Unterscheidung* und *Voraussetzung* erklärt. In einigen Verbindungen auch so v. a. *Herz* und *Ueberzeugung.* — *b) der personificirte Wille* ist unter andern auch ein Sohn Brahman's und der Saṁkalpâ. — 2) f. संकल्पा N. pr. einer Tochter Daksha's, Gattin Dharma's oder Manu's und Mutter Saṁkalpa's.

संकल्पक Adj. 1) *entscheidend, wollend.* — 2) *richtig unterscheidend.*

संकल्पकुत्सल Adj. (f. आ) *dessen* (eines Pfeils) *Hals das Verlangen ist* AV. 3,25,2.

संकल्पचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

संकल्पज 1) Adj. *aus dem Willen hervorgegangen, aus einer best. Absicht —, durch den blossen Willen entstanden,* — 2) m. *a) Wunsch, Verlangen.* — *b) Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

संकल्पजन्मन् 1) Adj. *aus dem Verlangen hervorgegangen.* — 2) m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott* Vâsav. 191,4. Kâd. 2,80,5 (98,18).

संकल्पद्रूति Adj. *von Wünschen vorwärts gedrängt* TBr. 3,12,3,4.

संकल्पदुर्गभञ्जन n. Titel eines Werkes.

संकल्पन n. (Comm. zu Âpast. Çr. 7,12,8) und °ना f. *das Wünschen, Verlangen; Wunsch.*

संकल्पनामय Adj. (f. ई) *im Willen bestehend, darauf beruhend.*

संकल्पनीय Adj. *was man wollen darf.*

संकल्पभव 1) Adj. *aus dem Verlangen nach —* (im Comp. vorangehend) *hervorgegangen.* — 2) *m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

संकल्पयोनि 1) Adj. *dem blossen Willen seinen Ursprung verdankend.* — 2) m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott (aus dem Verlangen hervorgegangen).*

संकल्पराम m. N. pr. eines Lehrers.

संकल्पवत् Adj. *der Etwas entscheidet* 271,28.

संकल्पसिद्धि f. *Erreichung eines Zieles in Folge einer blossen Willensäusserung.* Sg. und Pl. Âpast.

संकल्पसूर्योदय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T. °विवरण n. ebend.

संकल्पितव्य Adj. *was gewollt wird, wozu man sich entscheidet.*

संकष्टनाशनव्रत n. *eine best. Begehung* Burnell, T.

संकष्टनाशनस्तोत्र n. Titel eines Stotra ebend.

संकष्टकचतुर्थीव्रत n. *eine best. Begehung* ebend. °कालनिर्णय m. ebend.

संकष्टकव्रणस्तोत्र n. Titel eines Stotra ebend.

संकष्टकव्रत n. *eine best. Begehung.*

संकसुक 1) Adj. *a)* सँकसुक *zerspaltend, zerbröckelnd,* Bein. des den Leichnam *zerstörenden* Agni. — *b)* सँकुसुक *abbröckelnd.* — *c) unschlüssig.* — *d) *= दुर्बल, मन्द्, संकीर्ण, अपवादशील, दुर्जन und संश्लेषक.* — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von ṚV. 10,18. — Wird häufig संकुसुक (vgl. Max Müller's Ausg. des ṚV. V, S. L) und शंकुसुक geschrieben.

सँङ्का f. *Treffen, Kampf.*

संकार् 1) m. *a) Kehricht.* °कूट *Kehrichthaufen* Divjâvad. 177,10. — *b) *Geknister des Feuers.* — 2) *f. ई *ein vor Kurzem entjungfertes Weib.*

संकालन n. 1) *das Zusammentreiben* oder *Hinaustreiben des Viehes.* Conj. für संकलन. — 2) *das Hinaustragen eines Leichnams auf die Leichenstätte und das Verbrennen desselben.*

सँकाश m. 1) *Schein, das Erscheinen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *erscheinend,* — *aussehend, erscheinend wie —,* — *gleichend.* — 2) *= अन्तिक. Richtig सकाश.

संकाश्य n. fehlerhaft für सांकाश्य.

*संकिल m. *Feuerbrand.*

संकीर्ण 1) Adj. s. u. 3. कर् mit सम्. — 2) m. N. pr. eines alten Weisen. v. l. संकील. — 3) f. आ *eine Art von Räthseln.* — 4) n. *Verwirrung.* वाक्य° *der Sätze.*

संकीर्णता f. *Verwirrung —, Verstellung der Worte in einem Satze.*

संकीर्णनेरि m. *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

संकीर्णयुद्ध n. *ein Kampf, bei dem verschiedene Waffen in Anwendung kommen.*

संकीर्णार् m. N. pr. eines Schlangendämons VP.² 2,291.

*संकीर्णीकरण n. = संकरीकरण.

संकीर्तन n. *das Erwähnen, Hersagen, Preisen* Çiç. 12,38.

संकील m. N. pr. eines alten Weisen. संकीर्ण v. l.

संकुचन 1) m. *der Zusammenschrumpfer* als Bez. eines best. Krankheitsdämons. v. l. संकुटन. — 2) *das Zusammenschrumpfen* Karaka 1,20.

संकुचित 1) Adj. s. u. कुच् mit सम्. — 2) *N. pr. einer Oertlichkeit.

संकुटन m. *ein best. Krankheitsdämon (sich zusammenkrümmend)* Hariv. 2,109,75. v. l. संकुचन.

संकुल 1) Adj. (f. आ) *a) erfüllt —, voll —, begleitet von, besetzt —, reichlich versehen —, versehen —, behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) dicht* (Rauch). — *c) überaus heftig* (Wind), *intensiv.* °कलुष so v. a. *überaus trübe.* — *d) verworren, in Verwirrung gekommen.* — *e) auf Hindernisse stossend, mit Hindernissen zu kämpfen habend, bedrängt.* — 2) m. N. pr. eines Dichters. — 3) n. *a) Gedränge.* — *b) Schlachtgetümmel* Gaut. — *c) Noth, Bedrängniss.*

संकुलित Adj. 1) am Ende eines Comp. *reichlich besetzt mit.* — 2) *in Verwirrung gekommen.*

संकुली Adv. mit कर् 1) *versammeln.* — 2) *in Unordnung —, in Verwirrung bringen.*

संकुसुक s. u. संकसुक. सँकुसुक Adj. in der Bed. 1) *a)* Taitt. Âr. 2,4,1.

संकुसुमित Adj. *in Blüthe stehend* (Lalit. 62,16. 97,20); *aufgeblüht, entfaltet, zur Erscheinung gekommen* in Namen verschiedener Buddha.

संकूजित n. *Gezwitscher* Çikshâ 36 in Ind. St. 4,364.

*संकूटन n. Nom. act. von कूर् mit सम् Pat. zu P. 3,3,44, Vârtt. 3.

सँकृति 1) Adj. *zurecht machend, herstellend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — 3) f. *ein best. Metrum;* später *jedes Metrum von 4×24 Silben.* — 4) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

संकृति f. *das Wollen.*

संकेत m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Uebereinkommen, Verabredung, — mit* (Gen.), insbes. *eine verabredete Zusammenkunft mit der geliebten Person, ein Stelldichein.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *ver-*

abredeter Weise 127,17. Acc. mit कर्, यत् (Hem. Par. 1,157. 198. 422), दा (Paṅkad.) oder कल्प् im Caus. *ein Uebereinkommen treffen, Etwas verabreden, sich verabreden mit* (सह, समम्, मिथस्), *Jmd* (Gen. oder Instr. mit सह) *ein Rendez-vous geben, zu einem R.-v. verabreden* (einen Ort). — 2) *ein verabredetes Zeichen, Signal.* Mit कर् *ein solches Zeichen geben.* — 3) *Uebereinstimmung.* — 4) *Einwilligung.* — 5) Pl. N. pr. eines Volkes.

संकेतक m. = संकेत 1).

संकेतकेतन n. *ein Ort, an dem eine Zusammenkunft mit der geliebten Person stattfindet.*

संकेतकौमुदी f. Titel eines Werkes.

संकेतन n. = संकेत 1).

संकेतनिकेत m. und °निकेतन n. = संकेतकेतन.

संकेतपद्धति f. Titel eines Werkes.

संकेतपूर्वकम् Adv. *verabredeter Weise.*

संकेतभूमि f. = संकेतकेतन Vâsav. 65,1.

संकेतमञ्जरी f. Titel eines Commentars.

संकेतय्, °यति 1) *eine Verabredung treffen mit* (Gen.), *Etwas durch Uebereinkunft festsetzen.* — 2) *in Erfahrung bringen* Vâsav. 231,5.

***संकेतकृतप्रवेश** m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

संकेतवाक्य n. *Losung.*

संकेतशिक्षा f. Titel eines Werkes.

संकेतस्तव m. *ein best. Lobgesang bei den* Çâkta.

संकेतस्थ Adj. (f. आ) *sich zum Stelldichein einfindend* 312,17.

संकेतस्थान n. 1) = संकेतकेतन Hem. Par. 1, 158. Vâsav. 222,2. — 2) *ein Gegenstand, in Betreff dessen man sich durch Zeichen verständigt.*

संकेती Adv. mit कर् *zu einem Stelldichein verabreden* (einen Ort).

संकेतोद्यान n. *ein Lustgarten, in dem man sich ein Rendez-vous gegeben hat.*

संकोच 1) m. *a) Zusammenschrumpfung, das Sichzusammenziehen, Contraction* (auch in Folge einer Krankheit) Hemâdri 1,218,10. Vâsav. 172,3. अक्षि° und अक्षिपद्मयोः *das Sichschliessen der Augen.* Acc. mit कर् *zusammenschrumpfen*, so v. a. *sich ducken, bescheiden werden.* — *b) Schmälerung, Abnahme, Verminderung, Einbusse, Beschränkung, Einschränkung* (Çâṁk. zu Bâdar. 2,4,6. Comm. zu Njâjam. 3,7,2). सरसस् so v. a. *das Eintrocknen* Spr. 7734. — *c) *ein best. Fisch.* — *d)* N. pr. eines Asura. — 2) *n. *Saffran.*

संकोचक Adj. *zusammenschrumpfen lassend.*

संकोचकारिन् Adj. *sich zusammenziehend*, so v. a. *sich duckend, bescheiden, schüchtern.*

संकोचन 1) Adj. (f. ई) *zusammenziehend, contrahirend* in गात्रसंकोचनी. — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) *f. ई *Mimosa pudica.* — 4) n. = संकोच 1) *a)* Vâsav. 104,1. Comm. zu Âpast. Çr. 8,10,7. नेत्र° *das Schliessen der Augen.*

संकोचनीय Adj. *einzuschränken.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 3,2,7.

संकोचपत्रक Adj. *im Zusammenschrumpfen der Blätter sich äussernd.*

***संकोचपिप्रुन** n. *Saffran* Bhâvapr. 1,189.

***संकोचरेखा** f. *Falte.*

संकोचित n. *das Zusammenschrumpfen* (der Glieder), Bez. einer Art zu kämpfen.

संकोचिन् Adj. 1) *zusammenschrumpfend, sich schliessend* (eine Blüthe). — 2) *zusammenziehend, contrahirend* in *गात्र°. — 3) *schmälernd, vermindernd* Vikramâṅkaṁ. 16,1.

संक्रन्द् m. 1) *das Rauschen* (des Soma). — 2) *Gejammer, Geklage.* — 3) *Kampf.*

संक्रन्दन 1) Adj. *schreiend, brüllend.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's Bhaṭṭ. 6,109. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Bhautja. — β) eines Fürsten, Vaters des Vapushmant. — 3) n. *Kampf.*

संक्रन्दननन्दन m. Patron. 1) Arǵuna's Dh. V. 29,13. — 2) des Affen Vâlin Bâlar. 46,15. Mahâvîraṁ. 84,17.

संक्रम 1) m. *a) Zusammentritt.* — *b) Gang, Lauf.* — *c) das Uebergehen auf* (Loc.). — *d) der Eintritt der Sonne in ein neues Sternbild.* Auch सूर्यसंक्रम. — *e) das Zusammentreten zweier Wörter im* Krama 11) *durch Ausfall dazwischenliegender.* — *f) Brücke, Steg über ein Wasser* Bâlar. 185,15. स्वर्ग° *Brücke zum Himmel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *g) Treppe* (Çiç. 13,34), insbes. *zu einem Wasser.* — *h)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) *m. oder n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 3) *m. n. = दुर्गसंचर. — 4) n. इन्द्रस्य oder वसिष्ठस्य संक्रमे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

संक्रमण n. 1) *das Eintreten, Eintritt.* — 2) *das Uebergehen —, Hineinfahren in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). भरताय *das Hinübergehen —, Hinübergeführtwerden in* Bharata's *Geschlecht.* — 3) *das Eintreten der Sonne in ein neues Sternbild.* Auch सूर्य° und रवि°. — 4) *das Hinübergehen in eine andere Welt, Heimgang.* — 5) *ein Mittel zum Hinüberkommen.* — 6) über die Bed. des Wortes bei den Mathematikern s. Colebr. Alg. 26. 324.

संक्रमदादशाह m. *eine best. Form des* Dvâdaçâha.

संक्रमयज्ञ m. *ein best. Opfer* Vaitân. 43,22.

संक्रमी Adv. mit कर् *zur Brücke —, zum Vermittler machen.* °कृत्य mit Acc. so v. a. *vermittelst.*

संक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit सम्. — 2) f. आ Titel eines Abschnitts in der Maitr. S. Ind. St. 13,125.

संक्रान्ति f. 1) *das Hinübergehen —, Fahren in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *das Uebergehen auf einen Andern, Uebertragenwerden.* पयसो गण्डूषसंक्रान्तयः *in Schlucke übergehendes —*, so v. a. *zum Trinken bestimmtes Wasser;* वचसां वक्रोक्तिसंक्रान्तयः so v. a. *in Anspielungen auslaufende Reden* Vidḍh. 40,9. — 2) *der Eintritt der Sonne in* ein neues Sternbild (im Comp. vorangehend). दक्षिणायन° Paṅkat. ed. Bomb. 2,17,15. °शान्ति f. Burnell, T. — 3) *defectiv für °वादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

संक्राम 1) m. *das Vorübergehen, Verstreichen* Âpast. Çr. 3,16,8. — 2) *m. n. = दुर्गसंचर.

संक्रामण n. *das Hinüberbringen.* संक्रामणविरोपण n. *das Verpflanzen.*

संक्रामयितव्य Adj. *hineinzubringen, zu versetzen in* (Acc.).

संक्रामिन् Adj. *auf Andere übergehend.* Vgl. भूतसंक्रामिन्.

संक्रीड m. *Spiel, Scherz.* मरुतां संक्रीडाः Namen von Sâman Ârsh. Br.

संक्रोश 1) m. *Geschrei, — des Unwillens.* अङ्गिरसां संक्रोशाः Namen von Sâman Ârsh. Br. — 2) n. *a)* Pl. nach dem Comm. *diejenigen Körpertheile* (des Rosses), *welche bei seiner Bewegung einen Ton von sich geben.* — *b)* Name eines Sâman.

संक्लिष्टकर्मन् Adj. so v. a. *dem Alles schwer von der Hand geht* Spr. 6664. MBh. 7,143,15 (v. l. संश्लिष्ट°).

संक्लेद m. *Durchnetzung, das Nasswerden, Nasssein, Nässe, — durch* (im Comp. vorangehend) Als *Anfang des Verwesungsprocesses* Ḱaraka 1,17. 6,11. °भूत Adj. *eine feuchte Masse bildend.*

संक्लेश m. *Schmerz, Leiden.* — MBh. 14,1236 fehlerhaft für संश्लेष.

संक्लेशन n. *das Schmerzmachen* Ḱaraka 66,13.

संक्षय m. 1) *das zu Ende Gehen, Vergehen, völliges Verschwinden, Versiegen, Vernichtung, Untergang.* विधु° *Abnahme —, das Hinschwinden des Mondes;* दिवस° *das Ende des Tages.* — 2) *Weltuntergang.* — 3) N. pr. eines Marutvant.

संक्षार m. *Zusammenfluss.*

संक्षार m. dass. इडानां सं° und इडा° Name eines Sâman Ârsh. Br. Tâṇḍja-Br. 15,3,14. 16,11,7. Lâṭj. 3,6,24. 6,11,8.

संक्षालन 1) n. *Spülwasser* Âpast. Çr. 1,13,10. 6,

6,7. — 2) f. आ *Abwaschung, Abspülung, Reinigung* Prasannar. 62, 4.

संक्षिप्त 1) Adj. s. u. 1. क्षिप् mit सम्. — 2) f. आ Bez. einer der sieben Theile im Kreise der Mondhäuser nach Parâçara's System.

संक्षिप्तक m. = संक्षिप्त.

संक्षिप्तगति f. = संक्षिप्त 2).

संक्षिप्तत्व n. *das Schmalsein, — werden.*

संक्षिप्तभाष्य n., संक्षिप्तवेदान्तशास्त्रप्रक्रिया f., संक्षिप्तसार und संक्षिप्तहोमप्रकार m. Titel von Werken.

संक्षिप्ति f. und °का f. in der Dramatik *eine einfache Art sich zu helfen, — eine Sache zu Stande zu bringen.*

संक्षेप m. 1) *das Zusammenwerfen, Vernichtung.* — 2) *Abkürzung, kurze —, gedrängte Darstellung.* नीतिशास्त्राणाम् so v. a. *die Quintessenz von.* तस्यैष कारसंक्षेपो जिह्वाच्छेदः so v. a. *um die Sache mit der Abgabe kurz zu machen, so wird ihm dafür die Zunge abgeschnitten.* संक्षेपात्, संक्षेपतस्, संक्षेपेण und संक्षेप° *mit kurzen Worten, in aller Kürze.* — 3) *Zusammenfassung,* so v. a. *Summe.* संक्षेपेण und संक्षेपतस् *in summa.* चतुर्लक्षसंक्षेपेण *in summa vier* Laksha. — 4) Pl. *knappe Verhältnisse, Armuth* MBh. 12,298,20. 37. — 5) in der Dramatik *eine Erklärung in kurzen Worten, dass man sich einem Andern zur Verfügung stelle.* — 6) *ein Mittel des Zusammendrängens.*

संक्षेपक m. *Zusammenwerfer, Vernichter.*

*संक्षेपण n. *das Zusammendrängen, Verkürzen, Darlegen in kurzen Worten.*

संक्षेपतिथिनिर्णयसार, संक्षेपपुरश्चरणविधि m. und संक्षेपभारत n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

संक्षेपम् Absol. *in aller Kürze* Paṇḍar. 2,8,28.

संक्षेपयोगवासिष्ठ n. (Verz. d. B. H. No. 643), संक्षेपरामायण n. (Burnell, T.), °व्याख्यान n. (ebend.), संक्षेपशंकरजय m., °शंकरविजय m. (Burnell, T.), संक्षेपशारीरक n. (ebend.), °टीका f. (Opp. Cat. 1), °व्याख्यान n. und संक्षेपानुक्रमणिका f. Titel von Werken.

संक्षेप्तर् Nom. ag. = संक्षेपक.

संक्षोभ m. 1) *Stoss, Ruck, eine plötzliche heftige Bewegung, Erschütterung* Çiç. 4,59. 8,18. 26. 12, 26. — 2) *Gemüthsbewegung, Aufregung* Çiç. 8,26.

संक्षोभण n. *eine heftige Erschütterung* in अति° Nachtr. 6.

संक्षोभिन् Adj. *stossend* (ein Wagen).

*संखादक m. *Zahn.*

*संखादकिन् Adj. *Zähne habend* (निन्दायाम्).

संख्य 1) *Adj. am Ende eines Comp. *zählend, überzählend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ a) *Zählung, Bestimmung der Anzahl.* Am Ende eines adj. Comp. *gezählt —, gerechnet werdend zu.* — b) *Zahl, Anzahl.* Auch Pl. st. Sg. Am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlwort — *an Zahl betragend.* — c) *Zahlwort.* — d) *der grammatische Numerus* 226,31. — e) *Berechnung,* so v. a. *genaue Erwägung des pro und contra.* — f) = आख्या *Benennung, Name.* — g) **eine best. hohe Zahl* (buddh.). — h) *gnomon for the purpose of ascertaining the points of the compass* Râm Râs 7 nach Aufrecht. — 4) n. *Schlacht, Kampf.* Nur Loc. (auch Çiç. 18,70) zu belegen.

संख्यक und संख्याक am Ende eines Comp. — *an Zahl betragend.*

संख्याङ्कबिन्दु m. *das Zeichen der Null.*

संख्यात 1) Adj. s. u. ख्या mit सम्. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. संख्याता *eine Art von Räthseln, wobei gezählt wird.*

संख्यातर् Nom. ag. *Ueberzähler, Aufzähler.*

संख्यातसंख्येय Adj. *erwogen habend, was zu erwägen war,* Kâraka 1,13.

संख्यातानुदेश m. *eine nachfolgende, zu einer vorangehenden in Beziehung stehende Aufzählung, bei der die einzelnen Glieder der Reihe nach sich entsprechen,* 228,2.

संख्यातिग Adj. (f. आ) *unzählbar, unzählig.*

संख्यान n. 1) *das Erscheinen, zum Vorschein Kommen.* — 2) *das Zählen, Zählung, Aufzählung.* — 3) *Zahl, Anzahl* Hemâdri 1,508,19. 555,18. — 4) *das Ausmessen, Berechnung.* — 5) MBh. 14,64,10 schlechte Lesart für संस्थान.

संख्यानामन् n. *Zahlwort.*

संख्यानिदानटीका f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

संख्यापद् n. *Zahlwort.*

संख्यापरिमाण n. Titel eines Werkes VP.^{2} 1,45.

संख्यामङ्गलग्रन्थि m. *die Glück verheissende Ceremonie der Knüpfung eines der Zahl der abgelaufenen Lebensjahre entsprechenden Knotens in einer Schnur.*

संख्यामुष्यधिकरणान्तेय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

संख्यायोग m. *eine Constellation, bei der es darauf ankommt, in wie vielen Häusern ein Planet steht.*

संख्यारत्न n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

संख्यालिपि f. *eine best. Art zu schreiben* (etwa *mit Zahlzeichen*).

संख्यावत् Adj. 1) *gezählt, ein bestimmtes Maass habend* Vâsav. 112,1. — 2) *gebildet, klug* Mahâvîraḱ. 137,4. Vâsav. 112,1.

संख्याविधान n. *das Anstellen einer Berechnung.*

संख्यावृत्तिकर Adj. *die Wiederholung des Zählens verursachend,* so v. a. *schwer zu zählen, überaus zahlreich.*

संख्याशब्द m. *Zahlwort.*

संख्येय Adj. *was gezählt wird, was der Zahl nach bestimmt wird* oder *bestimmt werden kann, zählbar; nicht zahlreich* Bâlar. 178,6. Vgl. असंख्येय und संख्यात°.

1. सङ्ग m. (adj. Comp. f. आ, ई Vâsav. 211,2) 1) *das Hängenbleiben, Stockung; das Haften, — an; das Anstreifen, Berührung, Contact, — mit.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Berührung —, das Zusammentreffen mit Jmd, Anschluss an Jmd, ein näheres Verhältniss zu Jmd* (auch in geschlechtlicher Beziehung), *Umgang, Verkehr.* Die Ergänzung im Gen., Instr., Instr. mit सह, Loc. oder im Comp. vorangehend. — 3) *Hang des Herzens, Anhänglichkeit, Lust, Gelüste.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. Abl. und Loc. so v. a. *wenn ihn eine Lust ankommt.* — 4) अत्रेः सङ्गः Name eines Sâman. Vgl. अत्तसङ्गम् Nachtr. 1.

2. सँग m. *feindliches Zusammentreffen.*

सङ्गट m. N. pr. eines Mannes.

संगणना f. *das Zusammen-, Aufzählen.*

संगणिका f. *gesellschaftlicher Umgang* Divjâv. 464,19. Text zu Lot. de la b. l. 187.

*संगत् Vop. 26,78.

संगत 1) Adj. s. u. गम् mit सम्. — 2) m. *a) ein best. auf gegenseitiger Freundschaft beruhendes Bündniss* Harshaḱ. (ed. Bomb.) 461,17. — *b)* N. pr. eines Fürsten aus der Dynastie der Maurja. — 3) *a) das Zusammenkommen, Zusammenkunft, — mit* (Instr., Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) häufiges Zusammenkommen, ein freundschaftliches Verhältniss, Verkehr, — mit* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *c) Verbindung, das Sichhingeben* einer Sache (Instr.). — *d) Uebereinkunft.*

संगतक 1) m. N. pr. eines Märchenerzählers. — 2) n. *das Zusammenstossen* in भू°.

*सङ्गतल m. N. pr. eines Mannes.

संगतार्थ Adj. *einen passenden, zutreffenden Sinn habend* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,10,10.

सँगति f. 1) *das Zusammentreffen, Zusammenkommen mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 11,12. Vâsav. 230,1. 252,4. — 2) *das Eintref-*

fen, das Sichbegeben an einen Ort (Loc.). — 3) *das Zusammentreffen von Personen, Zusammenkunft mit, Verkehr, Umgang* (auch *geschlechtlicher*). Die Ergänzung im Instr., Instr. mit सह oder समम्, Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. — 4) *Bündniss.* — 5) *das Zutreffen, Sichereignen.* Instr. so v. a. *wenn es sich so trifft, da es sich so traf, zufälliger Weise* MBh. 13,10,54. — 6) *Zutreffen, Stimmen, Passen.* — 7) *Zusammenhang, Beziehung* (252,2), — *zu* (Instr. oder im Comp. vorangehend). In der Pûrvamîmâṁsâ eines der 5 Glieder eines Adhikaraṇa. — 8) *= ज्ञान.

संगतिक 1) am Ende eines adj. Comp. von संगति 7). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

°संगतिन् Adj. Pl. *zusammengekommen bei* oder *zu.*

संगतिवाद् m. und संगत्यनुमिति f. Titel von Wer. Opp. Cat. 1.

संगथ m. 1) *Vereinigung, Mittelpunct.* — 2) **feindliches Zusammentreffen, Kampf.*

संगम m. (adj. Comp. f. आ) (*n.) 1) *das Zusammentreffen* (freundliches und feindliches), *Zusammenkunft, Vereinigung* (auch *geschlechtliche*), *Verkehr, — mit* (Instr., Instr. mit सह, Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Zusammenfluss zweier Flüsse, Mündung* Varâh. Jogaj. 7,9. — 3) *Conjunction* von Planeten. — 4) *Durchschnittspunct.* — 5) *eine zusammenstehende Anzahl.* — 6) *Verbindung, Berührung, Contact, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). अनर्थेन so v. a. *das Schadennehmen.* — 7) *das Gelangen zu* (Gen.). — 8) = सङ्ग *das Hängen an* in असंगम. — 9) N. pr. eines Fürsten.

संगमक Adj. *hinführend an einen Ort,* so v. a. *den Weg angebend.*

*संगमज्ञान m. N. pr. eines Gelehrten.

संगमदत्त m. N. pr. eines Mannes.

संगमन 1) Adj. (f. ई) *versammelnd, Versammler.* — 2) n. *a) das Zusammentreffen, Vereinigung, — mit* (im Comp. vorangehend). — *b) das in Berührung Kommen mit* (Instr.), so v. a. *Theilhaftwerden.*

संगमनीय Adj. *zur Vereinigung führend, V. bewirkend.*

संगमनेर N. pr. einer Oertlichkeit.

सङ्गमय Adj. *aus dem Hange des Herzens —, aus den Gelüsten hervorgegangen, dadurch bewirkt.*

*संगमश्रीज्ञान m. N. pr. eines Gelehrten.

°संगमिन् Adj. *verkehrend mit.*

संगमेश्वर m. 1) Bein. Viçvanâtha's. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

संगमेश्वरस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

संगर 1) m. *a) Zusage, Versprechen, Vertrag.* — *b) Kampf, Gefecht, — mit* (Instr.), *um* (Gen.). — *c) *Ungemach.* — *d) *= गर Gift.* — 2) *n. *die Frucht der Çamî genannten Fabacee* Çâçvata 63.

संगरण n. *das Verhandeln, Sichverständigen.*

संगव m. *die Zeit, wo die weidenden Kühe zur Melke zusammenkommen* (oder *wo sie mit den Kälbern beisammen sind*). Bei der Theilung des Tages in fünf Abtheilungen *der zweite: Morgen, Vormittag.* Als Zeitmaass = 10 Nâḍikâ (*4 Stunden*) oder 3 Muhûrta (*2 Stunden und 24 Minuten* VP. 2,8,62).

सङ्गवत् Adj. *mit dem Herzen hängend an* (Loc.) R. 3,37,23 (विषयेषु स° zu lesen).

संगविनी f. *der Ort, wo die Kühe zum Melken zusammenkommen.*

*संगाद् m. *conversation* beruht auf einem Missverständniss von Mârk. P. 35,21.

संगायन n. *gemeinsames Besingen.*

सङ्गिक m. N. pr. eines Mannes.

सङ्गिन् Adj. 1) *hängend —, steckend an, in* oder *auf* (im Comp. vorangehend) Çiç. 6,36. 10,61. 17, 37. — 2) *in Berührung —, in Contact kommend mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *mit dem Herzen hängend an, einer Person* oder *Sache hingegeben, obliegend* (die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 10,91. Ohne Ergänzung *an der Sinnenwelt hängend* Hemâdri 1,645, 17. — Vgl. पत्सङ्गिन्.

सङ्गिय m. N. pr. eines Mannes.

संगिर f. *Zusage, Versprechen.* Auch Pl.

संगिरं Adj. *verschlingend.*

संगीत n. (adj. Comp. f. आ) 1) *vielstimmiger Gesang, von Musik begleiteter Gesang, Concert, Gesang* überh. 323,16. — 2) *ein darüber handelndes Werk.*

संगीतक n. = संगीत 1) 290,26. Hem. Par. 2,160.

संगीतकगृह n. *Concertsaal.*

संगीतकौमुदी f., संगीतचूडामणि m. (Kumârasv. zu Pratâpar. 30,18. 85,16), संगीतदर्पण m., संगीतदामोदर m., संगीतनारायण m., संगीतमकरन्द m. (Burnell, T.), संगीतमुक्तावली f. (ebend.), संगीतरत्नमाला f., संगीतरत्नाकर m., °कलानिधि m., °चन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), °टीका f. (ebend.) und °राघव (Burnell, T.) Titel.

संगीतविद्या f. *die Lehre vom Gesange.*

संगीतवृत्तरत्नाकर m. Titel Burnell, T.

संगीतवेश्मन् n. und संगीतशाला f. *Concertsaal.*

संगीतशास्त्र n. *ein über Gesang u. s. w. handelndes Werk* und Titel eines best. solchen Werkes Opp. Cat. 1.

संगीतसार n., °सारसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), °सारामृत n. (Burnell, T.), संगीतसिन्धु m., संगीतसुधा f., °कर m. (Opp. Cat. 1), संगीतसुन्दर (Burnell, T.), संगीतसेतु m. (ebend.) und संगीतार्णव m. Titel.

संगीति f. 1) * *Unterhaltung.* — 2) *ein best. Ârjâ-Metrum.*

संगीतिपर्याय m. Titel eines buddh. Werkes.

*संगीतिप्रासाद् m. *Berathungssaal* und *Concertsaal.*

संगुण Adj. *multiplicirt mit* (im Comp. vorangehend).

संगुणी Adv. mit कर् *multipliciren.*

संगुप्त 1) Adj. s. u. 1. गुप् mit सम्. — 2) *m. *ein Buddha.*

संगुप्ति f. 1) *das Hüten, Bewahren.* — 2) *das Verbergen.*

सँगृभीतर् Nom. ag. mit Acc. *lenkend, regierend* ṚV. 1,100,9.

संगृहीतर् Nom. ag. 1) *Rossebändiger, Wagenlenker.* — 2) *Lenker, Regierer* überh., *der Alles im Zaume hält.* — Richtig संग्रहीतर्.

संगृहीति f. *das im Zaume Halten, Bändigung.*

संगोपन 1) Adj. *verbergend.* — 2) n. *das Verbergen.*

संगोपनीय Adj. *zu verbergen, geheim zu halten.*

संग्रथन n. *das Zusammenknüpfen, durch Knüpfen wieder Herstellen* Kâd. 2,129,14 (158,20).

संग्रन्थन n. *das Zusammenknüpfen, Anstiften* (eines Streites).

संग्रसन n. *das Verschlingen.*

संग्रह m. 1) *das Ergreifen,* — 2) *das Fürsichnehmen, Behalten.* — 3) *das Bekommen, Erhalten.* पत्र° *von Blättern* (von einem Baume gesagt) Spr. 7832. — 4) *das Zusichnehmen, Geniessen.* — 5) *das* (auf übernatürliche Weise geschehende) *Zurückholen von Pfeilen* u. s. w. und *die darüber handelnde Lehre.* — 6) *das Beisammenlassen.* — 7) *das Zusammenbringen, Sammeln, Aufspeichern, Anhäufen; Vorrath* Kampaka 9. जलसंग्रहं कर् *Wasser einnehmen* (d. i. *in Geschirre thun*) 30. — 8) *das Versammeln, Zusammenbringen* (von Menschen) Ind. St. 15,301. — 9) *Zusammenstellung, vollständige Aufzählung; Sammlung, Gesammtheit, Inbegriff, das Ganze; ein vollständiges Compendium.* Instr. *vollständig.* — 10) *das Umfassen, Einschliessen, Mitbegreifen.* — 11) *was Etwas umfasst, Behälter.* — 12) *das im Zaume Halten.* — 13) *das in Ordnung Halten, Bewahren, Hüten.* — 14) concret *Lenker, Regierer, Behüter;* auch vielleicht *Verfüger, Anordner.* — 15) *Zusammendrängung,*

kurze Darlegung. कारदानस्य so v. a. *die kurze Antwort auf*, Instr. und Abl. *in Kürze, mit kurzen Worten.* — 16) *Verengerung, Schmälerung; die schmale Stelle.* — 17) *Verstopfung.* — 18) *Zusammenschnürung* Kâraka 1,5. 14. — 19) *das Heranziehen, Fürsichgewinnen; freundliche, liebevolle Behandlung; Bewirthung* Kâraka 1,10. — 20) *das zur Ehe Nehmen, Heirathen.* Vgl. दार°. — 21) *Auffassung, Wahrnehmung; das Verstehen, Verstandenwerden.* — 22) Titel verschiedener *Compendien* (Opp. Cat. 1) und *compendienartiger Anhänge.*

संग्रहग्रहणी f. *eine besondere Form von Diarrhoe abwechselnd mit Verstopfung.*

संग्रहचूडामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

संग्रहीतृ 1) Adj. *ergreifend.* — 2) f. संग्रहणी = संग्रहग्रहणी. — 3) n. *a) das Ergreifen.* — *b) das Bekommen, Erhalten, in den Besitz Gelangen.* — *c) das Sammeln, Anhäufen.* जल° *das Sichversehen mit Wasser* Uttamâ. 61. — *d) das Zusammenbringen mit, Einfügen in* (im Comp. vorangehend). — *e) das Zusammenstellen, vollständiges Aufzählen.* — *f) das Einhaltthun, Hemmen.* — *g) das Heranziehen, Fürsichgewinnen, Geneigtmachen.* — *h) das Unzucht Treiben, — mit* (im Comp. vorangehend).

संग्रहणीय Adj. 1) *als Stopfmittel geeignet* Kâraka 6,10. 1,4,25. — 2) *zu lenken auf* (Loc.) Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,1 (S. 412, Z. 3).

संग्रहणीरत्न n. (Pischel, de gr. Pr. 15. 20), संग्रहप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), संग्रहरामायण n. und °विवरण n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

संग्रहवत् Adj. *mit einer gedrängten Wiederholung des Gegenstandes versehen.*

संग्रहवस्तु n. *Etwas, was eine freundliche Gesinnung verräth und Popularität erzeugt,* Lalit. 38,22. 42,19. 183,8. 217,4. Divjâv. 95,15. 124,14. 264,29.

संग्रहवैद्यनाथीय n. (Opp. Cat. 1) und *संग्रहसूत्र n. Titel.

संग्रहिन् m. *Sammler, Zusammenbringer, Herbeischaffer.*

संग्रहीतृ Nom. ag. 1) *Rossebändiger, Wagenlenker.* — 2) *der Jmd* (Acc.) *für sich gewinnt* Âpast. 2,20,18.

संग्रहीतव्य Adj. *beizubehalten* Pat. zu P. 3,1, 94, Vârtt. 6.

संग्राम m. (*n.) 1) *Volksversammlung; Schaar, Heerhaufen.* — 2) *das feindliche Zusammentreffen zweier Haufen, Kampf, Schlacht, — mit* (Instr., Instr. mit समम्, सह oder सार्धम् oder im Comp. vorangehend). — 3) N. pr. verschiedener Männer.

संग्रामकर्मन् n. *Kampf.*

संग्रामगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

संग्रामचन्द्र m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

संग्रामजित् 1) Adj. *siegreich im Kampf.* Superl. °जित्तम. — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa und eines andern Mannes.

संग्रामतुला f. *das Gottesurtheil —, die Feuerprobe des Kampfes* Prasannar. 75,1.

संग्रामतूर्य n. *Schlachttrommel.*

संग्रामदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

संग्रामदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

संग्रामनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*संग्रामपटह m. *Schlachttrommel.*

संग्रामपाल m. N. pr. eines Fürsten.

संग्रामभूमि f. *Kampfplatz, Schlachtfeld.*

संग्राममूर्धन् m. *Vordertreffen.*

*संग्रामय्, °यति und °यते *kämpfen.* — Desid. in *सिषंग्रामयिषु und सिसंग्रामयिषु.

संग्रामराज m. N. pr. zweier *Fürsten.*

संग्रामवर्धन m. N. pr. eines Mannes.

संग्रामवर्ष m. desgl.

संग्रामशिरस् n. *Vordertreffen* MBh. 4,34,2. 6,90,71.

संग्रामसाकि m. N. pr. eines *Fürsten.*

संग्रामसिंह m. N. pr. eines Elephanten.

संग्रामाग्र n. *Vordertreffen* Çiç. 18,16.

संग्रामाङ्गन n. *Schlachtfeld* Bhâm. V. 2,39. Ind. St. 15,445.

संग्रामापीड m. N. pr. zweier Fürsten.

संग्रामाशिस् f. *Schlachtgebet.* Wird personificirt.

संग्रामिक Adj. fehlerhaft für सांग्रामिक.

संग्रामिन् Adj. *im Kampf begriffen* Maitr. S. 1, 9,6 (137,12. 13).

संग्राम्य 1) Adj. *zum Kampf geeignet.* — 2) *Kampf, Schlacht.* Vielleicht nur fehlerhaft für संग्राम.

संग्राह m. 1) *Faust, das Ballen der Faust.* मुष्टि° dass. Bhatt. 7,40. — 2) *Griff eines Schildes.* — Vgl. असंग्राह (Nachtr. 1) und रससंग्राही.

संग्राहक 1) Adj. (f. ई) *a) zusammenfassend, in kurzen Worten darlegend.* — *b) zusammenziehend, hemmend, stopfend.* — 2) m. *Wagenlenker* Gâtakam. 11.

संग्राहिन् 1) Adj. *a) sammelnd, anhäufend.* — *b)* = संग्राहक 1) *b).* — *c) an sich heranziehend, für sich gewinnend* in लोक°. — 2) *m. *Wrightia antidysenterica.*

संग्राह्य Adj. 1) *zu umfassen, zu umfangen.* — 2) *zu hemmen, zu stillen.* — 3) *anzustellen* (an ein Amt) Hemâdri 1,373,23. — 4) *an sich heranzuziehen, für sich zu gewinnen.* — 5) *anzunehmen, zu beherzigen.*

संघ m. 1) *Schaar, Haufe, Menge.* Fast nur in Verbindung mit einem Gen. Pl. oder am Ende eines Comp.; ohne nähere Angabe so v. a. मुनि° und शत्रु°. — 2) *eine zu einem best. Zweck vereinigte grössere Anzahl von Menschen.* — 3) bei den Buddhisten so v. a. *Gemeinde;* bei den Gaina *Convent, Brüderschaft, Secte* Ind. Antiq. 6,30. — 4) Çiç. 10,32 fehlerhaft für सङ्घ.

संघक m. = संघ 1).

संघगुप्त m. N. pr. des Vaters von Vâgbhaṭa.

*संघगुह्य m. N. pr. eines Mannes.

संघचारिन् 1) Adj. *in Schaaren gehend.* — 2) *m. *Fisch.*

*संघजीविन् Adj. *in Gesellschaft lebend, einer schweifenden Bande angehörig.*

संघट Adj. (f. आ) *aufeinandergehäuft* Agni-P. 41,8.

संघटक als Erklärung von संधि.

संघटन 1) n. (Vikramâṅkaṁ. 13,69) f. (आ) *Verbindung, Vereinigung, — mit* (im Comp. vorangehend) 327,25. — 2) f. आ *Laut-, Wortgefüge.*

संघट्ट 1) m. (adj. Comp, f. आ) *a) Zusammenstoss* Prasannar. 13,13. Çiç. 18,34. 20,26. Ind. Antiq. 13, 78. 121. वाद° so v. a. *Wortstreit* Kâraka 146,24. — *b) Schlag.* हृदय° *Herzschlag* (den Tod bewirkend) Kâmpaka 375. — *c) Verbindung, Vereinigung, — mit* (Instr.) Naish. 6,13. — 2) *f. आ *Schlingpflanze.* — 3) f. ई Lalit. 334,5 fehlerhaft für संघाटी.

संघट्टचक्र n. *ein best. astrologisches Diagramm.*

संघट्टन 1) m. *ein best. gespenstisches Wesen.* — 2) n. *a) das Zusammenstossen.* — *b) das Reiben, Reibung* Prasannar. 8,21. Comm. zu Njâjam. 10,1, 22. — 3) f. (आ) n. *Verbindung, Vereinigung.*

संघट्टपणित n. *Wette* Harshaṁ. 180,10.

संघट्टिन् m. *Gefährte, Anhänger.*

*संघतल m. = संकुतल.

संघतिथ Adj. *vielfach, zahlreich* Çiç. 19,107.

*संघदास m. N. pr. eines Mannes.

संघपति m. 1) *Vorstand der buddhistischen Gemeinde.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. des Vaters von Vâgbhaṭa.

संघपुरुष m. *ein Diener der buddh. Gemeinde* Ind. St. 15,286.

*संघपुष्पी f. *Grislea tomentosa* Râgân. 6,217.

संघभद्र m. N. pr. eines Mannes.

संघरक्षित m. desgl.

संघर्ष 1) m. *a) Reibung* Çiç. 19,1. — *b) wollüstige Erregung* MBh. 15,30,22. v. l. संकर्ष. — *c) Wettstreit, Wetteifer, Eifersucht, — wegen* (Acc. mit

प्रति oder im Comp. vorangehend). — *d*) * = संसर्प. — 2) *f. आ *flüssige Lackfarbe* Râǵan. 6,209.

संघर्षण n. 1) *das Reiben, Reibung* (auch beim coitus). — 2) *ein zum Einreiben dienender Stoff, Einreibung.* — संघर्षणा° MBh. 9,1251 fehlerhaft für संघर्षेणा°.

संघर्षयितर् Nom. ag. *Nebenbuhler* Sâj. zu ṚV. 10,18,9.

संघर्षशालिन् Adj. *eifersüchtig.*

संघर्षिन् Adj. *eifersüchtig, neidisch* (Çiç. 5,19 nach der richtigen Lesart); *wetteifernd* —, *wettstreitend um* (im Comp. vorangehend).

*संघवर्धन m. N. pr. eines Mannes.

संघवृत्ति f. *Bündniss, Allianz* Vidḍh. 98,4.

संघशस् Adv. *in Schaaren, in Haufen, in einer grossen Anzahl* Harshaṅ. 180,1.

संघस m. *Speise, Nahrung* Bhaṭṭ. 7,56.

संघाट m. 1) *Zimmerwerk.* — 2) *am Ende eines Comp. = संघात.

संघाटिका f. 1) **Paar.* — 2) *Frauenkleid* Çilâñka 2,176. — 3) **Kupplerin.* — 4) **Trapa bispinosa.* — 5) **Nase.*

संघाटि (Divjâv. 36,1. 154,17) und संघाटी (Divjâv. 159,9. 494,2. 558,20) f. *ein bes. Gewand.* भिक्षुसंघाटी Suçr. 2,390,16.

सङ्घाणक m. *Rotz.* Richtig शिङ्घाणक oder सि°.

संघात m. n. (hier und da im Epos; adj. Comp. f. आ) 1) *Schlag, Verletzung* MBh. 9,23,73. — 2) *Verschluss* (der Thore). — 3) *Zusammenstoss, Kampf.* — 4) *Verdichtung, Verhärtung, Compactheit.* — 5) *eine feste Verbindung, Aggregat, Complex, Collection, Klumpen, Menge.* तमः° so v. a. *eine dichte Finsterniss* 311,27. — 6) *Reisegesellschaft, Karavane* VP. 3,13,33. — 7) in der Grammatik *a*) *die ganze ungetrennte Verbindung von Worten* 236,13. — *b*) *ein Vocal mit seinem Consonanten.* — 8) *Intensität.* — 9) *ein materielles Aggregat, Körper.* — 10) *ein in einem und demselben Metrum abgefasstes Gedicht.* — 11) **Phlegma, Schleim.* — 12) **a particular mode of walking in dramatic representation.* — 13) *eine best. Hölle* Divjâv. 67,21. 366,28.

संघातक m. *Entzweiung Zusammenhaltender.*

संघातचारिन् Adj. *in Heerden lebend.*

संघातज्ञ Adj. in der Med. = सांनिपातिक Bhâvapr. 3,2.

संघातन n. *das Tödten, Umbringen.*

*संघातपत्रिका f. *Anethum Sowa* Râǵan. 4,1.

संघातम् Absol. *aufeinander stossend.* Wiederholt Kâṭh. 29,1.

संघातवत् Adj. *dicht zusammenstehend.* भ्रातृ° *mit seinen Brüdern zusammenhaltend.*

संघातशूलवत् Adj. *einen beklemmenden Schmerz empfindend.*

संघात्य m. = संघातक.

संघादिशेष m. fehlerhaft für संघावशेष.

संघाधिप m. bei den Ǵaina *Vorstand der Gemeinde.*

*संघानन्द m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

संघान्न n. *von einer Gesellschaft verabreichte Speise* Âpast. 1,18,16.

संघाराम m. *ein buddhistisches Kloster.*

*संघावशेष m. bei den Buddhisten Bez. *derjenigen Sünden, welche eine zeitweilige Ausschliessung zur Folge haben.*

संघी Adv. mit भू *sich zu einer Schaar vereinigen.*

संघुषित n. *Geschrei* Bhaṭṭ. 5,55.

संघुष्टक Adj. *zu einander passend, an einander gewöhnt* Pat. zu P. 1,1,50, Vârtt. 8.

संघोष m. = घोष *Hirtenstation.*

संघोषिणी f. Pl. *bestimmte dämonische Wesen* Ind. St. 15,144.

1. सच् I) Präsensstämme सच् und सचे im Med., selten im Act. 1) mit Instr. *a*) *vereint* —, *beisammen* —, *vertraut sein* —, *Gemeinschaft haben* —, *sich zu thun machen mit.* — *b*) *im Besitz* —, *im Genuss sein von.* — *c*) *anheimfallen* (einem Uebel). — 2) mit Acc. *a*) *Jmd nahe sein, um Jmd sein; gehören zu.* — *b*) *anhängen, ergeben sein.* — *c*) *befolgen.* — *d*) *nachfolgen, verfolgen; aufsuchen, besuchen.* — *e*) *verfolgen,* so v. a. *bezwecken* 225,12. 16. — *f*) *sich befinden unter.* — *g*) *im Gefolge* —, *im Besitz* —, *im Genuss haben; bekommen.* — *h*) *treffen, zu Theil werden.* — 3) *zusammen sein.* — II) सिषक्ति *a*) mit Acc. *Jmd nachfolgen, nachgehen, sich hängen an.* — *b*) mit Dat. *Jmd helfen zu* (Dat.) ṚV. 4,21,7. — *c*) mit Loc. *sich aufhalten, sich befinden.* — Vgl. सञ्. — Mit अनु *nachgehen, aufsuchen, verfolgen, sich halten zu;* mit Acc. — Mit अप *sich entziehen, entgehen;* mit Acc. — Mit अभि *aufsuchen, sich Jmd zuwenden, sich Jmds annehmen;* mit Acc. — Mit आ *aufsuchen.* — Mit उप 1) dass. — 2) *verfolgen.* — Mit नि *eng verbunden sein mit* (Instr.). — Mit प्र *verfolgen.* — Mit प्रति *rächend verfolgen.* — Mit वि für die Etymologie von विष vorausgesetzt. — Mit सम् *verbunden sein,* — *mit* (Instr.).

2.°सच् (stark °साच्) Adj. = 1. सच्.

3. सच् = सञ्. Mit आ *hängen an* Maitr. S. 1,10, 20 (160,15), wo आ सञ्चति (संचति) fehlerhaft ist für आ सचति (सर्चति), wie Kâṭh. liest.

सच Adj. *ergeben* in असचद्विष्.

सचकितम् Adv. *zitternd, erschrocken* 306,28. Spr. 1637. 6807.

सचक्र 1) Adj. (f. आ) *a*) *mit Rädern versehen.* — *b*) *mit Truppenabtheilungen versehen.* — 2) *Adv. °म् *zugleich mit dem Rade.*

सचक्रिन् m. *Wagenfahrer.*

सचक्रोपस्कर Adj. *mit Rädern und Zubehör* MBh. 14,79,15. Passender wäre सु°.

सचक्षुष (MBh. 1,178,28) und सचक्षुस् (Chr. 288,12. Vâsav. 177,1) Adj. *mit Augen versehen, sehend.*

सचेय m. *das Zusammensein, Nachfolge.*

(सचेय्य) सचेयिन्य Adj. etwa *gehörig, gebührend.*

सचेध्यै Dat. Infin. zu 1. सच् ṚV. 1,167,5.

सचेन Adj. *zu Gebot stehend, dienstbereit.*

सचेनस् Adj. *einträchtig mit* (Instr.). Superl. सचेनस्तम (sic).

सचनस्य्, °स्यते *Pflege* —, *Zärtlichkeit erweisen.*

सचनावत् Adj. = सचन.

सचन्द्रक Adj. (f. °न्द्रिका) *mit einem mondähnlichen Fleck versehen* Suçr. 2,492,5.

सचन्द्रिकाप्रसाद (!) m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सचमत्कारम् Adv. *mit Staunen, erstaunt* Kathâs. 22,147. Mahâvîraṅ. 112,6.

सचर्म Adj. *sammt dem Fell.*

सचस्य्, °स्यते *Pflege empfangen.*

सचा Adv. *dabei, zur Hand; zugleich, zusammen.* Mit vor- oder nachstehendem Loc. *bei, in, Angesichts von, zusammen mit.*

सचाङ्गचपुष्पी f. *eine best. Pflanze.*

सचाभू Adj. *begleitet von* (Instr.); m. *Geselle, Begleiter, Freund.*

सचामर Adj. *mit Fliegenwedeln versehen* Vishṇus. 99,13.

सचि Adv. *zugleich.*

सचित् Adj. *denkend* oder *gleich denkend.*

सचित्क Adj. *denkend.*

सचित्त Adj. 1) *einmüthig.* — 2) *mit Vernunft begabt* Citat bei Pat. zu P. 1,3,25, Vârtt. 1.

सचित्र Adj. (f. आ) 1) *mit Gemälden versehen* Hariv. 4532. — 2) *nebst Gemälden* Megh. 64.

सचित्त Adj. (f. आ) *in Gedanken vertieft.* °म् Adv. *gedankenvoll.*

सचित्ताकुलम् Adj. *gedankenvoll.*

*सचिल्लक Adj. *triefende Augen habend.*

सचिव 1) m. *a*) *Begleiter, Beistand;* insbes. *der Beistand eines Fürsten* oder *Prinzen, Minister, ein hoher Beamter.* Gaut. 12,49 so v. a. *Helfers-*

helfer. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *unterstützt von, ausgestattet mit* Bâlar. 24,5. — *b)* **eine Art Stechapfel* Râgân. 10,20. — 2) f. (*आ) ई f. zu 1) *a)*.

सचिवता f. *das Amt eines Ministers.*

सचिवत्व n. 1) dass. — 2) Nom. abstr. zu einem auf सचिव auslautenden adj. Comp.

*सचिवामय m. *Gelbsucht* (?) Râgân. 20,3.

सचिविट् Adj. *vertraut, anhänglich.*

सचिक्क Adj. *gebrandmarkt.* °म् Adv.

सचोनक Adj. *nebst Panicum miliaceum.*

सचेतन *vernünftig* (Ind. St. 15,385. Vâsav. 79,3), *verständig, bei vollem Verstande,* — *Bewusstsein.*

सचेतस् Adj. 1) *einmüthig, einverstanden.* — 2) *eine richtige Einsicht —, ein richtiges Verständniss habend, verständig.*

सचेल Adj. *mit einem Kleide versehen, bekleidet, in Kleidern* Gaut. 14,30. M. 11,202. Jâgñ. 2,97, v. l.

*सचेष्ट m. *der Mangobaum.*

सचैतन्य Adj. *Bewusstsein habend* VP. 6,5,13.

सचैल Adj. (f. आ) = सचेल Jâgñ. 2,97. Spr. 5431. MBh. 3,186,11 (*nebst Kleidern*). °म् Adv. Vasishṭha 21,28. 23,33.

सच्चन्द्रिका f. *ein prächtiger Mondschein* Spr. 7853.

1. सच्चरित n. *ein guter —, tugendhafter Wandel.*

2. सच्चरित Adj. *einen guten —, tugendhaften Wandel führend.*

सच्चरितमीमांसा f. Titel eines Werkes.

सच्चरित्र n. = 1. सच्चरित.

सच्चरित्रपरित्राण n., सच्चरित्ररत्ना f. und सच्चरित्रसुधानिधि m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

सच्चर्या f. = 1. सच्चरित.

सच्चार m. *ein guter Späher.* सँचार gedruckt.

*सच्चारा f. *Gelbwurz.*

सच्चिदानन्द m. 1) Pl. *Sein, Denken und Wonne;* Sg. so v. a. *aus diesen Dreien bestehend* 253,18. Auch Bez. *des höchsten unkörperlich gedachten Wesens.* — 2) N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,5695. Auch °तीर्थ, °भारती und °सरस्वती.

सच्चिदानन्दचाटु (Opp. Cat. 1) und सच्चिदानन्दभुजंग m. (Burnell, T.) Titel.

सच्चिदानन्दमय Adj. *in Sein, Denken und Wonne bestehend.*

सच्चिन्मय Adj. *in Sein und Denken bestehend.*

सच्छदिस् Adj. *bedeckt, verdeckt* Âpast. Çr. 11,6,3.

सच्छन्द Adj. (f. आ) *aus gleichen Metren bestehend;* f. sc. ऋच् VS. 23,34.

सच्छन्दस् und सच्छन्दस्य Adj. dass.

सच्छन्दोम Adj. *mit dem* Khandoma *verbunden.* Nom. abstr. °त्व n. Lâṭj. 10,3,15.

सच्छल Adj. (f. आ) *betrügerisch* Spr. 6557.

सच्छलजातिनिग्रहमय Adj. *aus Veranlassungen zu einer Niederlage in der Disputation bestehend, die von unehrlicher Disputation und von in sich selbst einen Widerspruch enthaltenden Einwendungen begleitet sind,* Prab. 111,9.

*सच्छाक n. *Blatt des Ingwers* Râgân. 6,29.

सच्छाय Adj. (f. आ) 1) *Schatten gewährend* Pân. Kâd. — 2) *mit schönem Farbenspiel* Râgân. 13,166. — 3) am Ende eines Comp. *gleichfarbig mit* Çiç. 19,11.

सच्छास्त्र n. *eine gute —, ächte Lehre, ein solches Lehrbuch* Vâmana 5,2,21, Comm.

सच्छास्त्रवत् Adj. *eine gute —, ächte Lehre besitzend.*

सच्छील n. *ein guter Charakter.*

सच्छूद्राचार m. Titel eines Werkes Burnell, T.

सच्छेद Adj. *unterbrochen.*

सच्छोक Adj. *in gutem Rufe stehend.*

सच्युति Adj. nach einem Comm. von *Samenergiessung begleitet* Maitr. S. 2,7,12 (92,13). Eher f. = समाना च्युतिः.

सज् s. सञ्ज्.

सजन Adj. 1) *von Menschen besucht, — bewohnt.* Loc. *an einem Orte, wo Leute sind, unter Menschen.* — 2) *nebst Leuten.*

*सजनपद Adj. Subst. *aus demselben Lande seiend, Landsmann.*

सजनीय n. *das Lied mit dem Refrain* सं जनास इन्द्रः (RV. 2,12) Âpast. Çr. 14,19,10.

सजनु Adj. *zugleich entstanden.*

1. सजन्य Adj. *einem Verwandten gehörig.*

2. सजन्य n. = सजनीय.

सजप Adj. *nebst dem* तूष्णींजप Çâṅkh. Çr. 9,25,1.

*सजम्बाल Adj. *sumpfig, kothig.*

सजल Adj. *mit Wasser versehen, wasserreich, feucht* 187,23. 324,32. Megh. 22. Çiç. 20,5.

सजलपृषत Adj. *mit Wassertropfen versehen* Megh. 62.

सजागर Adj. *wachend, nicht schlafend.*

सजात Adj. (f. आ) 1) *verwandt;* m. *ein Angehöriger, Stammgenosse, Landsmann.* — 2) *nebst Kindern* Gobh. 3,9,17.

सजातकाम Adj. *die Herrschaft über die Stammgenossen wünschend.*

सजातवनस्या f. *der Wunsch nach Herrschaft über Angehörige,* Bez. *eines Spruchs dieses Inhalts.*

सजातवनि Adj. *Angehörige u. s. w. gewinnend.*

सजातवत् Adj. *von Verwandten umgeben.*

सजातशंस m. *Verwandtenfluch* TBr. 3,7,12,2.

सजाति Adj. (f. eben so) *zur gleichen Kaste u. s. w. gehörig, gleichartig.*

सजातीय Adj. dass.

सजातीयविशिष्टान्तरायघटितत्व n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सजात्य, सजातित्र 1) Adj. *stammverwandt.* — 2) n. *gleiche Abkunft, Verwandtschaft, Stammgenossenschaft.*

सजानि Adj. *nebst seinem Weibe* Râgat. ed. Calc. 1,258.

सजामि Adj. Râgat. 1,257 fehlerhaft für सजानि.

सजाय Adj. *beweibt, verheirathet.*

सजार Adj. (f. आ) *nebst dem Buhlen* 155,24.

सजाल Adj. *bemähnt* 112,16. v. l. सटाल nach Tawney.

सजित्वन् Adj. (f. °त्वरी) *siegreich, überlegen* Maitr. S. 2,7,13 (93,6).

सजीव Adj. (f. आ) 1) *beseelt, lebend, lebendig* Ind. St. 15,404. Nom. abstr. °ता Çiç. 19,101. — 2) *mit einer Bogensehne versehen.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 19,101.

सजुष् 1) *Adj. Vop. — 3) Adv. und Präp. सजूस् und सजूर् *a) zugleich, überdies.* सजूःकृत्य so v. a. *in Gemeinschaft mit* (Acc.) Bhaṭṭ. — *b) mit, sammt;* mit Instr.

सजूर्द्वीप Adj. von सजूर्द्वः (VS. 12,74) Çat. Br. 9,2,1,13.

सजृम्भिकम् Adv. *unter Gähnen* Kathâs. 38,32.

सजोष Adj. = सजोषस्.

सजोषण n. *eine gemeinsame Vergnügung.*

सजोषस् Adj. *einmüthig, vereint;* überh. *zusammen befindlich* — oder — *handelnd mit* (Instr.). Adv. *vereint.*

सज्ज् s. सञ्ज् und सज्जय्.

सज्ज 1) Adj. (f. आ) *a) mit der Sehne versehen* (ein Bogen, der erst dann, wenn er gebraucht werden soll, mit der Sehne versehen wird; sonst ist die Sehne um ihn gewickelt). v. l. सज्य. — *b) auf die Sehne gefügt* (ein Pfeil). v. l. सज्य — *c) zu einem best. Zweck gehörig vorbereitet, fertig, bereit* (von Personen und Sachen). Die Ergänzung im Infin., Loc., Dat. (Uttamaḥ. 370) oder im Comp. vorangehend (ebend. 369). — *d) für Alles vorbereitet, zu Allem geschickt* (von Händen und Füssen) Pân. Kâd. — 2) m. Schol. zu Kâtj. Çr. 19,1,20 fehlerhaft für सर्ज. — 3) *f. आ = वेष und संनाह.

सज्जक 1) Adj. (f. सज्जिका) in वासकसज्जिका. — 2) m. N. pr. zweier Männer.

सज्जकर्मन् n. *das Beziehen* (des Bogens) *mit der Sehne.*

सज्जटा f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

सज्जता f. *Bereitheit zu* (प्रति mit Acc.).

सज्जवच् f. Comm. zu Kâtj. Çr. 19,1,20 fehlerhaft für सर्जवच्.

1. सज्जन 1) Adj. *hängend an* (im Comp. vorangehend). — 2) *n. *eine Treppe, die zu einem Wasser hinunterführt, Landungsplatz.*

2. सज्जन 1) (*n.) f. (आ) *Ausrüstung* —, *Ausschmükkung eines Elephanten.* — 2) *n. *Piquet, Soldatenposten.*

3. सज्जन m. 1) *ein guter, edler, wohlwollender* (hier und da auch *kluger*) *Mensch.* Auch wie ein Adj. mit पति verbunden. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

सज्जनमनोरथ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. सज्जय् s. Caus. von सञ्ज्.

2. सज्जय्, °यति 1) *mit der Sehne versehen,* — *beziehen* (einen Bogen). सज्जित *mit der Sehne bezogen.* — 2) *in Bereitschaft setzen, bereit machen* Hem. Par. 11,21. Med. metrisch dass., sonst *sich bereit machen.* Pass. सज्ज्यते (so ist zu lesen) Hem. Par. 8,48. सज्जित *in Bereitschaft gesetzt, bereit gemacht* (Bâlar. 15,24), *bereit,* — *zu* (°अर्थम् oder im Comp. vorangehend) Hem. Par. 2,104.

सज्जल m. N. pr. eines Mannes.

सज्जी Adv. 1) mit कर् *a) mit der Sehne versehen,* — *beziehen* (einen Bogen). — *b) in Bereitschaft setzen, bereit machen* 320,31. Pañkad. °कृत *bereit gemacht* (Kâraṇḍ. 37,23), — *zu* (im Comp. vorangehend). — 2) mit भू *sich bereit machen,* — *zu* (Dat.) 291,10. Kampaka 81.

सज्जीकार् s. सर्जी° Kâtj. Çr. Paddh. 176,5.

सज्जीय्, °यते *sich bereit machen.*

सज्जुष्ट Adj. *woran Gute Gefallen finden.*

सज्य Adj. 1) *mit der Sehne bezogen* (Bogen). — 2) *auf die Sehne gefügt* (Pfeil).

सज्यकर्मन् n. = सज्जकर्मन्.

सज्यी Adv. mit कर् *mit der Sehne beziehen.*

सज्योतिस् Adv. *den Himmelslichtern entsprechend,* d. i. *am Morgen vom Verschwinden der Sterne bis Sonnenuntergang, am Abend von Sonnenuntergang bis zum Erscheinen der Sterne.* Auch सज्योतिषि Gaut. 2,11. Dagegen bedeutet सज्योतिस् 16,31 *so lange die Sonne am Himmel ist.*

सज्वर Adj. *fieberkrank.*

सञ्च्, सञ्चति (गतौ). Mit आ, आसञ्चति Maitr. S. 1,10,20 (160,15) fehlerhaft für आ सचन्ति. Vgl. 3. सच्.

सञ्च (*m.) *Heft, cahier* Hemâdri 1,344,6.

सञ्चक 1) *Stempel* oder *Giessform.* — 2) f. सञ्चिका wohl *Heft* in दर्श° und यज्ञोपवीतप्रतिष्ठा°.

संचैत्ति Loc. Infin. zu चत् mit सम् ṚV. 6,14,4.

संचैते Dat. Infin. zu चत् mit सम् ṚV. 1,127,11. 7,18,20.

*सञ्चत् m. = प्रतारक. Richtig संश्चत्.

संचय m. (adj. Comp. f. आ) Sg. und Pl. *Anhäufung, Ansammlung, Vorrath, Reichthum, Menge* überh. Dat. so v. a. *um mehr zu haben.* Als Nom. act. *Zusammenlesung.* Auch wohl fehlerhaft für संचर्.

संचयन n. *das Sammeln.*

संचयवत् Adj. *mit Reichthum versehen, reich.*

संचयिक Adj. in अ° und मास°.

संचयित्व n. *das Angehäuftsein.*

संचयिन् Adj. 1) *Reichthümer besitzend.* — 2) *angehäuft, in Fülle vorhanden.*

संचर् 1) Adj. *a) wandelnd, einhergehend.* मूर्तिसंचर so v. a. *verkörpert.* — *b) was zusammen geht, zusammengehörig, gleichzeitig* Âpast. Çr. 8,2,3. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) der Platz, auf dem man sich bewegt, Weg, Durchgang, Passage;* im Ritus namentlich *der jedem Theilnehmer angewiesene Platz.* — *b)* im Sâṁkhja *Evolution, Entwickelung.* — *c) *Körper.*

संचरण 1) Adj. (f. ई) *worauf man geht, gangbar.* — 2) n. *das Befahren* des Meeres (Acc.); *das Sichbewegen,* — *von* (Abl.), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend Vâsav. 185,1), *mittels* (im Comp. vorangehend).

संचरभागिन् Adj. Vasishṭha 11,22. Nach Bühler *who obtain a share with difficulty* (?).

संचरिष्णु Adj. *sich bewegend, umherschweifend.*

(संचरेण्य) संचरणिय Adj. *wandelbar.*

संचर्वण n. *das Kauen.*

संचल Adj. *zuckend, bebend.*

संचलन n. *das Zucken, Beben.* — संचलनादि R. 2,65,13 fehlerhaft für संचलनाडि.

संचलनाडि f. *Pulsader.*

संचस्कारयिषु Adj. *die* (letzte) *Weihe ertheilen zu lassen beabsichtigend* MBh. 15,26,31. Richtig संचिष्का°.

*सञ्चान m. *ein best. Vogel.*

*संचाय्य Adj. (क्रतौ).

संचार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Sichergehen, Umherstreichen, Fahren, Bewegung* überh. रश्मि° *Bewegung der Zügel,* so v. a. *das Lenken;* वाक्य° *Gang einer Rede,* so v. a. *Art und Weise zu reden;* पद° so v. a. *Fluss der Worte.* — 2) *Hindurchgang, Passage* (auch concret) Spr. 7752. — 3) *Uebergang in* (im Comp. vorangehend). — 4) *Weg, Pfad, Fährte des Wildes.* — 5) *Lebensgang.* — 6) Bez. des कुंकार्. — 7) fehlerhaft für संचर् (*Evolution, Entwickelung*), संसार् und सञ्चार्.

संचारक 1) m. *a) Führer.* — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. °रिका *a) Liebesbotin, Kupplerin.* — *b) Paar.* — *c) Nase.*

*संचारजीविन् Adj. m. etwa *Landstreicher.* Nach Trik. = शरणार्पक, v. l. शरणापन्न.

संचारण n. 1) *das Hinzuführen, Beimischen* Sâh. D. 27,7. 9. Vigñâneçvara zu Jâgñ. 2,246 (nach Aufrecht). — 2) *das Beisichführen.* — 3) *das Hineintreiben in* (im Comp. vorangehend) Vṛshabh. 29,*b*,8.

संचारणीय Adj. 1) *zu durchwandern, zu begehen* Bâlar. 166,19. — 2) *zu übertragen auf* (Loc.).

संचारपथ m. *Spazierweg.*

संचारयितर् Nom. ag. *Führer;* f. °यित्री *Führerin.*

*संचारिचुण्टिका f. *Ausschlag* oder *Blattern* Gal.

संचारिन् 1) Adj. *a) sich ergehend, wandelnd, in Bewegung seiend, hinundher gehend, beweglich.* Das Wo im Loc. (Spr. 7732) oder im Comp. vorangehend. — *b) auf- und absteigend* (von einem Tone) S. S. S. 34. — *c) eindringend in* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °रिता f. Mahâvîrak. 112,11 (°सांचारिता gedr.). — *d) übergehend* (von Krankheiten), so v. a. *ansteckend* oder *erblich.* — *e) zusammenkommend* —, *sich berührend mit, unmittelbar grenzend an* (Instr.) Kâd. 177,12 (303,1). — *f) sich bei Jmd befindend, was man bei sich führt.* — *g)* am Ende eines Comp. *sich befindend in* oder *bei,* auch so v. a. *beschäftigt mit.* — *h) beiläufig, hinzutretend, accessorisch* (Çiç. 2,87). Nom. abstr. °रित्व n. — *i)* am Ende eines Comp. *fortbewegend.* — *k)* am Ende eines Comp. *bei sich führend.* — *l)* in मुख°. Hariv. 3499 fehlerhaft für °संचार्. — 2) *m. *a) Räucherwerk, der vom Verbrennen von Räucherwerk aufsteigende Rauch.* — *b) Wind.* — 3) *f. °रिणी *eine Mimose,* = कंसपदी Râgân. 5,111.

संचार्य Adj. 1) *zugänglich* in अ°. — 2) *zu Wege gebracht werdend* —, *vermittelt durch* (im Comp. vorangehend).

सञ्चाल 1) m. von unklarer Bedeutung Brahmavaiv. P. 2,27,81. 119 nach Aufrecht. — 2) f. ई *der Same von Abrus precatorius.*

*संचालक m. *Führer.* Richtig संचारक.

संचिकीर्षु Adj. *zu veranstalten beabsichtigend.*

संचिचिप्सु Adj. *eine kurze Darstellung zu geben beabsichtigend.*

संचितकर्मन् n. Pl. *die nach der Schichtung des Feuers vorzunehmenden Handlungen* Âpast. Çr. 14,8,5. Lâṭj. 5,8,10.

संचिति f. 1) *Schichtung.* Titel des 9ten Buchs im Çat. Bn. — 2) *das Sammeln, Sparen.*

*संचित्रा f. *Salvinia cucullata.*

संचित्तन n. *das Grübeln, Sorge.*

संचित्य Adj. 1) *woran man denken muss, zu erwägen, in Betracht zu ziehen.* — 2) *zu betrachten, anzusehen als* (°वत्).

संचिन्वानक Adj. *mit Sammeln* (von Reichthümern) *beschäftigt.*

संचिष्कारयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *die* (letzte) *Weihe ertheilen zu lassen beabsichtigend.*

संचीवर्य्, °यते *sich ein Gewand umlegen* Anargharn. 2,68.

सञ्जु m. oder f. in Gaina-Schriften so v. a. *Commentar* Catal. of Skt Mss. by Rice, Bangalore 1884, S. 302. 306. 310 nach Aufrecht. Vgl. सञ्च.

संचूर्णन n. *das Zermalmen* Alaṁkârat. 12,a.

संचेत्तृ f. *das Zusammenheften, Schliessen.*

संचेय Adj. *zu sammeln, anzusammeln.*

संचोदक m. N. pr. eines Devaputra.

संचोदन 1) n. *das Antreiben, Anfeuern.* — 2) f. आ *Reizmittel.*

संचोदयितव्य Adj. *anzutreiben, anzufeuern.*

संकर्दन n. *das Speien*, Bez. einer der zehn angeblichen Arten, auf welche eine Eklipse erfolgt.

संकेतर् Nom. ag. *Zerhauer, Löser* (eines Zweifels).

संकेतव्य Adj. *zu zerhauen, zu lösen* (ein Zweifel).

सञ्ज्, सञ्ज, सँज्जति (Perf. ससञ्ज) 1) Act. *a) anhängen, zusammenhängen;* Med. *sich hängen an* (Acc.). — *b) hängen bleiben, sich anheften an* (Loc.). — *c) hängen an,* so v. a. *beschäftigt sein mit* (Loc.) Naish. 3,30. — 2) Pass. सज्यते *hängen* (intrans.) *an* (Loc.). — 3) Pass. mit Assimilation सज्जते (metrisch auch Act.) *a) an Etwas* (Loc.) *gehängt —, geheftet werden, hängen —, stecken bleiben.* Von Pfeilen mit न *nicht stecken bleiben an,* so v. a. *durchbohren, hindurchfliegen.* — *b) stecken bleiben,* so v. a. *anstehen, zögern.* — *c) geheftet sein auf, hängen an,* so v. a. *sich hingeben, sich beschäftigen mit, mit den Gedanken —, mit dem Herzen bei Jmd* oder *Etwas* (Loc.) *sein.* — 4) सक्त *a) anhängend, anhaftend, — an, steckend in,* auch so v. a. *behaftet mit;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. सक्तः und भित्तिसक्तः स्था so v. a. *wie angenagelt dastehen;* सक्तवैर Adj. so v. a. *im Streit befindlich mit* (Instr.). Mit Gen. so v. a. *Jmd gehörig* Pañkad. 41,3 (एते sc. कृष्णाम्). 53, 1. — *b) geheftet an* (im Comp. vorangehend). so v. a. *übertragen, anvertraut.* — *c) geheftet auf,* so v. a. *gerichtet auf, hingegeben, obliegend, beschäftigt mit, mit den Gedanken* oder *dem Herzen an Jmd* oder *Etwas* (Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend) *hängend.* — 5) सक्तवान् so v. a. सक्त *heftete an* (Loc.). — Caus. 1) सञ्जयति *anheften, in Verbindung bringen mit* (Loc.). — 2) सञ्जयति *a) anheften.* — *b)* den Sinn u. s. w. *hängen an, heften auf* (Loc.). — *c) verkuppeln.* — Vgl. auch सञ्जय्. — Desid. सिसङ्क्षति. Simplex nicht zu belegen. — Mit अति, अँतिषक्त 1) *zusammenhängend mit* (Instr.). — 2) *heftig hängend an* (im Comp. vorangehend). — Mit व्यति (°षजति) 1) *an entgegengesetzten Orten verbinden, verschränken, verschlingen, mit einander in Verbindung setzen.* व्यतिषज्य *sich gegenseitig bei der Hand fassend.* — 2) *Jmd in Etwas hineinziehen, verwickeln.* — 3) व्यँतिषक्त *in entgegengesetzter Weise verbunden, verschränkt, verschlungen, verflochten, untereinandergemischt* Çulbas. 3,93. 101. 167. MBh. 6,52,5. 56,19. — Caus. व्यतिषञ्जित = व्यतिषक्त Comm. zu Çiç. 7,16. — Mit अनु 1) Act. *a) behängen —, beheften mit* (Instr.). — *b) hinzufügen* Âpast. Çr. 14,20,7. — 2) Pass. अनुषज्यते *a) hängen bleiben —, haften an* (Loc.). — *b) sich anschliessen.* — *c) sich wieder anschliessen,* so v. a. *aus dem Vorangehenden nachgelten, — zu ergänzen sein.* — 3) अनुषञ्जते *a) sich Jmd* (Acc.) *anschliessen,* so v. a. *auf dem Fusse folgen.* — *b) hängen an,* so v. a. *sich hingeben, sich beschäftigen mit, mit den Gedanken —, mit dem Herzen bei Etwas* (Loc.) *sein.* — 4) अँनुषक्त *a) haftend an* (Loc.). — *b) hängend an,* so v. a. *auf dem Fusse folgend.* — *c) gekettet an, in naher Verbindung stehend mit* (Gen.). — *d) behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) MBh. 12,179,18. — Mit अभि, °षजति 1) *behaften.* अभिषक्त *behaftet mit, heimgesucht von* (Instr.) Kâraka 6,2. — 2) *Jmd Etwas anhängen,* so v. a. *über Jmd einen Fluch aussprechen.* अभिषक्त mit passiver Bed. — 3) *Ansprüche machen* oder *haben auf* (Loc.). — Mit अव 1) Act. *a) hängen —, befestigen an* (Loc.). हृदये so v. a. *dem Herzen einprägen.* — *b) Jmd* (Loc.) *aufbürden, übertragen.* — 2) Pass. अवसज्यते *gehängt —, befestigt werden an* (Loc.). — 3) अवसज्जते *sich anhängen, anf den Leib rücken.* — 4) अवसक्त *a) angehängt* (Mân. Gṛhj. 2,6); *anhangend, hängend an, hängen geblieben* (auch so v. a. *angestreift*), *ruhend auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *b) hängend an* (im Comp. vorangehend), so v. a. *gehörig zu, bewohnend.* — *c) behängt mit* (im Comp. vorangehend). — *d) Jmd* (Loc.) *aufgebürdet, übertragen.* — Caus. अवसञ्जित *behaftet —, versehen mit* (im Comp. vorangehend). — Mit आ 1) Act. *a) anhängen, aufhängen an* (Loc.); Med. *sich* (*sibi*) *anhängen, anlegen.* — *b) Jmd* (Dat.) *Etwas anhängen; Jmd* (Loc.) *Etwas zuschieben, zuschreiben.* — *c) Jmd* (Loc.) *Etwas aufladen, aufbürden, übertragen.* — *d)* वैरम् so v. a. *Feindschaft beginnen mit* (Instr.), भयम् *Jmd* (Gen.) *Angst einjagen* (Bhaṭṭ.). — *e) sich lehnen —, sich klammern an* (Acc.). — *f) sich hängen an,* so v. a. *Jmd* (Acc.) *auf der Ferse folgen.* — 2) Pass. आसज्यते *angehängt werden, hängen bleiben an, sich heften auf* (Loc.). — 3) Pass. आसज्जते *Jmd* (Acc.) *auf der Ferse folgen.* — आसज्ज MBh. 7,79 fehlerhaft für आसज्य *sich* (*sibi*) *anhängend, anlegend;* ed. Vardh. 7,2,28 आसज्य. — 4) आँसक्त *a) angehängt, aufgehängt, hängend —, geheftet an, gelegt an* oder *auf, geheftet —, gerichtet auf* (Loc., [ausnahmsweise Instr.] oder im Comp. vorangehend). पादासक्त *Jmd auf Schritt und Tritt folgend* oder *zu Füssen liegend.* आसक्तौ so v. a. परस्परासक्तौ; आसक्तम् Adv. wohl so v. a. *sich anschmiegend.* — *b) hängend an,* so v. a. *gewöhnt an.* गृहासक्त von Hausthieren gesagt. — *c)* am Ende eines Comp. *enthalten in.* — *d) mit den Gedanken —, mit dem Herzen an Jmd* oder *Etwas hängend, obliegend, sich beschäftigend mit, bedacht auf* (im Comp. vorangehend) zu Spr. 455. — *e) umwunden mit* (Instr.), *behängt —, versehen mit* (im Comp. vorangehend). — *f) entsponnen* (ein Kampf). — Caus. आसञ्जयति 1) *aufhängen.* — 2) *von Jmd* (Instr.) *anhängen —, aufsetzen lassen auf* (Loc.). — 3) *anstellen an* ein Geschäft (Loc.) MBh. 13,124,25. — आसाज्य R. Gorr. 2,31,11 fehlerhaft für आसज्य. — Desid. आसिसङ्क्षति *sich an Jmd* (Acc.) *machen wollen.* — Mit अध्या *aufhängen an* (Loc.). — Mit अभ्या einen Tag *mit einem vorangehenden verketten* Âpast. Çr. 14,34,3. 4. °सक्त *mit einem v. Tage verkettet.* — Mit उपा in उपासङ्ग. — Mit निरा, °सक्त *mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängend an* (Loc.). Wohl fehlerhaft für समासक्त, wie v. l. hat. — Mit प्रत्या in प्रत्यासङ्ग. — Mit व्या 1) Med. *mit einander handgemein werden* Çiç. 18,12. — 2) व्यासक्त *a) angeheftet, hängen geblieben, hängend an, geheftet —, gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) hängend an,* so v. a. *im Gefolge seiend.* — *c) abhängig von, in Verbindung stehend mit* (im Comp. vorangehend). — *d) mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängend an, beschäftigt mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *e) umschlungen.* — Mit

समा 1) *anhängen, umschlingen* 57,14. 58,25. 59,2 (Conj.). — 2) *Jmd* (Loc.) *aufbürden, übertragen, übergeben.* — 3) समासक्त *a) angehängt, geheftet, gerichtet auf* (Loc.). — *b) bespannt mit* (Instr.). — *c) gebunden an, so v. a. abhängig von* (Loc.). — *d) in Beziehung stehend zu* (Loc.). — *e) mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängend an, beschäftigt mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend) MBh. 13,141,87. — *f) zurückgehalten.* — *g) Jmd* (Loc.) *übertragen, anvertraut.* — *h) behaftet mit* (im Comp. vorangehend). — Mit उद् 1) Pass. in उत्सज्यते und °ताम् fehlerhaft für उत्सृज्यते, °ताम्. — 2) उत्सक्त vielleicht so v. a. *sich in alle Angelegenheiten mischend* MBh. 1,140,3. — Vgl. उत्सङ्ग fgg. — Mit उप, °सज्जते *mit dem Herzen hängen an* (Loc.). उपसक्त so v. a. *an der Sinnenwelt hängend.* — Mit नि 1) Med. *a) sich (sibi) Etwas anhängen.* — *b) hängen, herabhängen.* — 3) निषक्त *a) angehängt, geheftet —, hängend an, geheftet —, gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) fest sitzend in* (Loc.). — Mit परि 1) *परिषज्जति, पर्यषज्जत्. — 2) परिसज्जते *mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängen an* (Loc.). — *Desid. परिषिषङ्क्षति. — Mit प्र 1) Act. *a) anhängen an* (Loc.). — *b) behängen —, behaften —, versehen mit* (Instr.). — *c) sich hängen an* (Loc.). — *d) Jmd zu nahe treten, anbinden mit, sich reiben an Jmd* (Loc.) MBh. 2,22,3. — *e) an der Welt hängen.* Nur प्रसज्य. — *f) eintreten, stattfinden, die Folge von Etwas sein.* — *g) eintreten —, stattfinden lassen.* — 2) Med. *sich heften an* (Acc.). — 3) Pass. प्रसज्यते, °ति und प्रसज्जते, °ति *a) sich heften, sich klammern an* (Loc.). — *b) mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängen an, sich beschäftigen mit* (Loc.). Ohne Ergänzung *an der Welt hängen* und *eine Neigung empfinden, verliebt sein.* — 4) प्रसज्जते *a) eintreten, stattfinden, die Folge von Etwas sein* Comm. zu Âpast. Çr. 5,29,13. — *b) angewandt werden, stehen.* — 5) प्रसक्त *anhaftend, anhängend, geheftet —, gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängend an, obliegend, beschäftigt mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 50,18. MBh. 7,25,64. Ohne Ergänzung *an der Welt hängend* und *verliebt.* — *c) behaftet —, versehen mit* (im Comp. vorangehend). — *d) als Folge sich herausstellend, aus etwas Vorhergehendem folgend, zur Geltung gelangt.* — *e) anhaltend, fortwährend, dauernd.* प्रसक्तम् und प्रसक्त° Adv. — *f)* प्रसक्ति AV. 7,50,3 fehlerhaft für प्रसत्ति des RV. — Caus. 1) प्रसञ्जयति *eintreten lassen.* — 2) प्रसञ्जयते *stecken bleiben an* (Loc.), mit न *nicht stecken bleiben*, so v. a. *hindurchfliegen* (von Pfeilen). — Mit अनुप्र *anhängen —, anfügen an* (Instr.). अनुप्रसक्त *geheftet —, gerichtet auf* (im Comp. vorangehend). — Mit संप्र 1) °सज्जते, °सज्जति *geheftet sein auf, hängen an* (Loc.). — 2) संप्रसक्त *a) an Etwas hängend, beschäftigt mit* (Loc.). — *b) anhaltend, fortwährend, dauernd.* — Mit प्रति *Jmd* (Loc.) *Etwas anhängen.* Med. *sich (sibi) Etwas umhängen.* — Mit वि 1) Act. *aufhängen.* — 2) विषज्जते *a) geheftet —, gerichtet sein auf, mit den Gedanken — mit dem Herzen hängen an* (Loc.). Ohne Ergänzung *an der Welt hängen* und *mit Liebe an Jmd hängen.* — *b) auf dem Fusse verfolgt werden von* (Instr.). — 3) विषक्त *a) aufgehängt, angehängt, hängend an* oder *in* (Loc. 76,17), *stecken geblieben in* (Loc. MBh. 5,179,29), *hängen —, stehen geblieben; geheftet —, gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *ausgebreitet über* (Loc.) Gâtakam. 13. — *b) hängend an*, so v. a. *abhängig von* (im Comp. vorangehend). — *c) eingepflanzt, eingeprägt.* — *d) suspensus*, so v. a. *unterbrochen*, von einer Kuh, *welche aufhört Milch zu geben.* — Caus. विषञ्जित *hängend —, haftend an* (im Comp. vorangehend). — Mit अधिवि, अधि — विषक्त *stehend auf* (Loc.). — Mit अभिवि, °षज्जते *mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängen an* (Loc.). — Mit सम् 1) संसज्जते, °ति *a) hängen bleiben, — an* (Loc.) MBh. 5,56,10. — *b) sich anhängen an, zusammengerathen im Kampfe, handgemein werden mit* (Instr.) — *c) Jmd* (Acc.) *angreifen.* Perf. संसज्जतुस् MBh. 6,45,72. — *d) stocken* von einer Rede. — *e) zusammenfliessen, sich vereinigen.* — *f) sich entspinnen, sich bilden* (von einem Kampfe). — *g)* Act. *anschirren* MBh. 9,16,24. — 2) संसक्त *a) geheftet, gerichtet auf* (Loc.). — *b) mit den Gedanken —, mit dem Herzen hängend an, ergeben, obliegend, beschäftigt mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *an der Welt hängend, treu ergeben* und *verliebt* (Hariv. 2,74,30). — *c) hängen geblieben*, so v. a. *stockend.* — *d) feindlich zusammengerathen, handgemein geworden mit* (Instr.). — *e) in unmittelbare Berührung gekommen, — mit, verbunden, vereinigt —, versehen mit* (im Comp. vorangehend) Hem. Par. 2,4. — *f) dicht anliegend, anstossend, sich berührend.* — *g) dicht.* — *h) anhaltend, während* 86,22. — *i) ununterbrochen, beständig sich wiederholend.* — *k) abhängig, bedingt.*

*सञ्ज 1) m. Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Çiva's. — 2) f. आ *Geiss.*

सञ्जक m. N. pr. eines Mannes.

सञ्जतर् Pañkat. 118,22 wohl fehlerhaft.

सञ्जन 1) n. *a) das Anheften* Bâlar. 80,22. — *b) das Zusammenfügen.* अञ्जलि° Naish. 8,22. — 2) *f. ई *ein Gegenstand, an den man Etwas hängt.*

1. संजनन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *erzeugend, bewirkend, verursachend.* — 2) n. *a) das Entstehen.* — *b) das Erzeugen, Bewirken, Verursachen, Schaffen.*

2. संजनन n. Ragh. ed. Calc. 16,74 und संजननी Adj. f. Mârk. P. 72,9 fehlerhaft für संवनन und °नी.

सञ्जपाल m. N. pr. eines Mannes.

संजय॰ 1) Adj. (f. आ) *siegreich.* — 2) m. *a) Sieg.* विश्वामित्रस्य Bez. *eines best.* Katuraha. — *b) eine best. Truppenaufstellung.* — *c)* N. pr. α) eines Heerführers der Jaksha. — β) eines Sohnes des Gavalgaṇa, Dhṛtarâshṭra, Supârçva, Pratikshatra, Bharmjâçva und Raṇamgaja. — γ) eines Vjâsa. — δ) eines Lehrers u. s. w. — 3) n. Name verschiedener Sâman Âasn. Br.

संजयकविशेखर m. N. pr. eines *Dichters.*

संजयत् 1) Partic. *gewinnend.* — 2) f. संजयत्ती N. pr. einer Stadt.

संजयिन् m. N. pr. eines Mannes.

संजल्प m. *Gerede, Gespräch, Unterhaltung.*

संजल्पित n. 1) Pl. *Gerede, gesprochene Worte* Bhâg. P. 1,15,18. — 2) *Geklage* Bhâg. P. 4,8,24.

संजवन 1) etwa *Wegweiser.* — 2) *ein von vier Seiten eingeschlossener Raum* Harshak. 121,15.

संजात 1) Adj. (Partic. von जन् mit सम्) *entstanden.* संजातलज्ज Adj. (f. आ) so v. a. *verlegen geworden* 297,19. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. सुजात.

*संज्ञि gaṇa यवादि.

संज्ञिघृक्षु Adj. mit Acc. 1) *zusammenzubringen —, zu sammeln beabsichtigend.* — 2) *zusammenzufassen —, in Kürze darzulegen beabsichtigend.*

संज्ञिजीवयिषु Adj. mit Acc. *zu beleben beabsichtigend.*

संज्ञिजीविषु Adj. *zu leben wünschend.*

संज्ञित् m. *Gewinner, Erstreiter.*

संज्ञिति f. *das Gewinnen, vollständiger Sieg* Vaitân.

*संज्ञिमत् Adj. von संज्ञि.

सञ्जिनी f. MBh. 6,1886 fehlerhaft für सि° (शि°) *Bogensehne.*

संज्ञिक्षीर्षु Adj. mit Acc. *zu vernichten beabsichtigend.*

संजीव॰ 1) Adj. (f. आ) *belebend* AV. 19,69,3. —

2) m. *a) das Aufleben.* °करण Adj. (f. ई) *belebend.* — *b) eine best. Hölle* Divjâvad. 67,21.

संजीवक 1) Adj. (f. °विका) *belebend* Âpast. Çr. 14,20,8. — 2) m. N. pr. eines Stiers. — 3) f. °विका ein Frauenname Vîsav. 232,3.

संजीवन 1) Adj. (f. ई) *belebend, lebendig machend.* — 2) m. *a) ein best. Antidoton.* — *b) eine best. Hölle.* — 3) f. ई *a) *eine best. Pflanze,* = रुद्रजटा Râgân. 5,58. v. l. संजीविनी. — *b)* Titel verschiedener Werke Burnell, T. — 4) n. *a) das Aufleben, Leben.* — *b)* * = संजवन 2).

*संजीवार्म n. P. 6,2,91.

संजीविन् 1) Adj. *belebend, lebendig machend* MBh. 1,76,33. — 2) m. N. pr. eines Ministers des Krähenkönigs Meghavarṇa. — 3) f. °विनी *a)* *v. l. für संजीवन 3) *a).* — *b)* Titel eines Commentars Burnell, T.

संजुघुक्षु Adj. mit Acc. *zu verbergen beabsichtigend* Bhaṭṭ. 9,14.

1. संज्ञ 1) am Ende eines adj. Comp. von संज्ञा. Dazu Nom. abstr. °ता f., z. B. लब्धसंज्ञता *Wiedererlangung des Bewusstseins* Veṇis. 94,12. — 2) *n. *gelber Sandel.*

2.*संज्ञ Adj. = संजु.

संज्ञक am Ende eines adj. Comp. (f. संज्ञिका) von संज्ञा *Benennung, Name.*

संज्ञपन n. 1) *das Einmüthigmachen.* — 2) *das Tödten des Opferthieres* (durch Ersticken). — 3) *das Betrügen, Anführen* Çulapâṇi, Prâjaçittaviveka 168,*a* nach Aufrecht.

संज्ञपनहोम m. *die nach der Tödtung des Opferthieres dargebrachte Spende* Âpast. Çr. 7,17,3.

संज्ञप्ति f. = संज्ञपन 2) Comm. zu Âpast. Çr. 7,17,3.

संज्ञा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Einverständniss.* — 2) *Bewusstsein, Vorstellung* Comm. zu Nâjas. 4,2,3. — 3) *Unterweisung* in अकृतसंज्ञ Nachtr. 2. — 4) *ein Zeichen, — mit* (der Hand u. s. w., im Comp. vorangehend) 313,13. — 5) *Spur.* — 6) *Bezeichnung, Benennung, Name, terminus technicus.* Am Ende eines adj. Comp. — *genannt.* — 7) bei den Buddhisten *Erkenntniss der Dinge nach ihren Namen.* — 8) *Bez. der Gâjatrî. — 9) **eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 10) N. pr. einer Tochter Tvashṭar's (Viçvakarman's), Gattin des Sonnengottes und Mutter Manu's, Jama's und der Jamî 100,6.

संज्ञातत्व n. Titel eines Abschnitts in Nîlakaṇṭha's Tâgika.

*संज्ञातर् Nom. ag. *der mit Wehmuth Jmds* (Gen.) *gedenkt* Pat. zu P. 2,3,22, Vârtt. 1.

संज्ञातरूप Adj. *dessen Aussehen bekannt ist.*

संज्ञाति f. *Einverständniss.*

संज्ञात्व n. Nom. abstr. zu संज्ञा *terminus technicus.*

संज्ञान 1) Adj. *Einigkeit bewirkend.* — 2) f. ई *eine Ceremonie zur Herstellung der Einigkeit.* — 3) n. *a) Einigkeit, Einverständniss, — mit* (Loc. oder Instr.), *Anlass zur Eintracht* TS. 5,3,1,4. — *b) Bewusstsein.* — *c) richtiges Verständniss.* — *d)* * = संज्ञा 7).

संज्ञापरिभाषा f. und संज्ञापादव्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

संज्ञावत् Adj. *Bewusstsein habend.*

संज्ञाविवेक m. Titel eines Abschnitts in Nîlakaṇṭha's Tâgika.

*संज्ञासुत m. Metron. *des Planeten Saturn* (!).

संज्ञासूत्र n. Pl. *die Sûtra der termini technici,* Bez. der Çivasûtra.

संज्ञास्त्र n. *ein best. mythisches Geschoss des Pradjumna.*

संज्ञिका f. *Benennung, Name.* — °संज्ञिक am Ende eines adj. Comp. häufiger Fehler für °संज्ञक (f. °संज्ञिका) oder संज्ञित.

संज्ञित Adj. 1) *zur Kenntniss gebracht, vorgeführt.* — 2) *der ein Zeichen bekommen hat, — mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *genannt, heissend.* Am Ende eines Comp. *die Benennung —, den Namen — führend,* so und so *heissend, benannt nach.* — 4) MBh. 12,12467 schlechte Lesart für संक्षित.

संज्ञिन् Adj. 1) *mit Bewusstsein versehen* Vâgrakkh. 20,18. निर्वाण° so v. a. *glaubend, dass man das Nirvâṇa erlangt habe.* — 2) *einen betreffenden Namen führend, Träger eines Namens, — terminus technicus* Kap. 5,96. Chr. 224,23. Pat. zu P. 1,1, 71. Nom. abstr. संज्ञित्व n.

संज्ञीभूतक Adj. *zu einem Namen geworden* Pat. zu P. 4,3,68.

*संजु Adj. *dessen Kniee beim Gehen aneinanderschlagen.*

संज्ञेय m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,54.

संज्ञोपसर्जनी Adv. mit भू *zu einem Nomen proprium (appellativum) oder zu einem untergeordneten Gliede eines Compositums werden.*

संज्वर् m. 1) *Gluth, Hitze* Vâsav. 131,2. Acc. mit कर् *innerlich aufgeregt werden.* °संज्वरकर Adj. *innerlich aufregend* Vikramâṅkaḱ. 16,40. — 2) * *Fieber* Gal.

संज्वरवत् in श्लेष्म°.

संज्वलन n. *Brennholz* Anarghar. 7,31.

संज्वारिन् Adj. *glühend, Hitze empfindend* Bhaṭṭ. 7,6.

*सट्, सटति (अवयवे).

सट (*m.) f. आ (*n.) 1) *Flechte.* — 2) *Mähne* Vâsav. 103,3. — 3) *die Borsten eines Ebers.* — 4) *Menge.* — 5) *Licht, Glanz.*

*सटाङ्क m. *Löwe.*

सटाल Adj. 1) *mit einer Mähne versehen* 112,16, v. l. für सज्ञाल nach Tawney. — 2) am Ende eines Comp. *reichlich versehen mit.*

सटालु = शलाटु *eine unreife Baumfrucht* Pâr. Gṛhj. 1,15,4.

*सट्, सटयति (हिंसाबलादाननिकेतनेषु, v. l. दान st. आदान).

सटक n. Bez. *einer Art von Schauspielen.* °टीका f. Opp. Cat. 1.

सटय dass. Opp. Cat. 1. °व्याख्या f. ebend.

*सटा f. = पक्तिभेद und वाद्य.

1. सठ्, साठयति = शठ्.

2. सठ् m. N. pr. eines Mannes.

*सड Adj. = सक्थ्ने वर्तते.

सडिण्डिमम् Adv. *unter Trommelschlag* Kathâs. 77,82. 88,33.

सड्ड m. N. pr. zweier Männer.

सणातूल Suçr. 1,87,15 fehlerhaft für शणातूल.

सण्टङ्क m. *Zusammenhang* Comm. zu Damajantîk. nach Aufrecht.

सण्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,43. v. l. षण्ड. — Vasishṭha 2,32 fehlerhaft für साण्ड.

*सण्डिश (!) m. = संदंश *Zange.*

संडीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,26. 28.

संडीनोड्डीनडीन n. desgl. MBh. 8,41,28.

संडीविन् m. N. pr. eines Ministers des Krähenkönigs Meghavarṇa. Vgl. संजीविन्.

सण्ढिका f. *Kamelweibchen* Paṅḱad.

सत् s. u. सन्.

1. सत m. n. *ein best. Gefäss, Schale, Schüssel.*

2. सत in द्वयसत.

सतःपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

सतत्न् Adj. *nebst Zimmermann* Kâtj. Çr. 6,1,5.

सतत Adj. *fortwährend* am Anfange einiger Compp. सततम् und सतत° Adv. *fortwährend, ununterbrochen, stets, regelmässig, unter allen Umständen, immer, für immer;* mit einer Negation *niemals.*

सततक Adj. *zweimal am Tage sich einstellend* (Fieber).

सततग (Çiç. 6,50) und सततगति m. *Wind.*

सततधृति Adj. *stets festen Willen zeigend.*

सततपरिग्रहधर्मकाङ्क्षिणी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,14.

सततपरिग्रहम् Adv. *unablässig, fortwährend*

KÂRAṆḌ. 21,12.35,23.41,15.67,23. सततं परिग्रहम् wohl fehlerhaft 25,12.

सततमानस Adj. *stets seinen Geist auf Etwas richtend.*

सततयायिन् Adj. *ununterbrochen dahingehend, nimmer rastend* M. 1,50. VISHṆUS. 20,22.

सततशास्त्रिन् Adj. *stets studirend.*

सततसमिताभियुक्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

सतति Adj. *zusammenhängend, ununterbrochen.*

सतत्त्व n. *das wahre Wesen.* °तस् Adv. so v. a. *in Wirklichkeit* 274,10.

सतत्त्वरत्नमालाव्याख्यान (सतत्व° gedr.) n. Titel eines Werkes BURNELL, T.

सतद्वारादृारगमत्ता (!) TAITT. ÂR. 1,31,2.

सतनु Adj. *bekörpert, sammt dem Leibe.*

सतत्र Adj. *mit der Grundform u. s. w. übereinstimmend.*

सतन्द्र Adj. (f. आ) *ermattet, erschlafft.*

सतपस् Adj. *sammt der Hitze* TS. 6,1,10,1. ÇAT. BR. 3,3,3,18.

सतमसा f. N. pr. eines Flusses oder Adj. f. *nebst dem Flusse* Tamasâ.

सतमस्क Adj. *verfinstert* VARÂH. BṚH. S. 3,6.

सतस् Adv. *ebenmässig, gleich.* Nur am Anfange eines Comp.; ṚV. 10,27,4 ist सतोमघवानस् zu vermuthen.

सतानूनप्त्रिन् m. *der Genosse bei dem* Tânûnaptra-*Gelöbniss* MAITR. S. 3,7,10 (90,11).

सताप Adj. *voller Schmerz* KÂḌ. 2,6,19.

सतार Adj. *mit den Sternen.*

सतारा f. N. pr. eines Staates.

सतालवृन्त Adj. *mit Fächern versehen* VISHṆUS. 99,13.

सतासत् n. Du. (°सती) *Wahres und Falsches.*

सति f. 1) *= साति, सत्ति, दान, अवसान. — 2) *ein best. Metrum.* — 3) KATHÂS. 18,47 fehlerhaft für मति.

*सतितरा Adj. f. = सतीतरा, सत्तरा; vgl. u. सत्.

सतिमिर Adj. (f. आ) *in Finsterniss gehüllt.*

सतिल Adj. *nebst Sesamkörnern.*

1. सती Adj. f. und Subst. s. u. सत्.

2.*सती f. = साति.

सतीक n. angeblich *Wasser.*

सतीत्व n. *Weibertreue* Çiç. 18,61. HEM. PAR. 2,322.

1. सतीन 1) Adj. *wirklich* am Anfange einiger Comp. — 2) *n. *Wasser.*

2. सतीन m. 1) *eine angebaute Erbsenart mit rundem Korn, Pisum arvense* RÂǴAN. 16,58. MAITR. S. 2,2,6. — 2) **Bambusrohr.*

*सतीनक m. = 2. सतीन 1) RÂǴAN. 16,58.

सतीनकङ्कत m. nach SÂJ. *Wasserschlange.*

सतीनमन्यु Adj. *wirklich eifernd.*

सतीनसत्वन् Adj. *wirkliche Krieger führend.*

सतीय 1) n. eine Auseinanderreckung von सत्य zum Behuf einer mystischen Erklärung dieses Wortes. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. सनीय.

सतीर्थ m. 1) **Mitschüler.* — 2) Bein. Çiva's. Schlechte Lesart für सुतीर्थ. — 3) Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. सनीय.

*सतीर्थ्य m. = सतीर्थ 1).

*सतील 1) m. *a) b)* = 2. सतीन 1) 2). — *c)* f. आ = 2. सतीन 1).

*सतीलक m. = 2. सतीन 1).

सतीवृत्ति f. Titel eines *Commentars.* Auch सूति° geschr.

सतीव्रत n. *Weibertreue* PAṆKAD.

सतीव्रता f. *eine treue Frau* VÂSAV. 227,1.

सतीश्वर und °लिङ्ग n. Name eines Liṅga.

सतीसरस् n. *der Teich der* Sati.

सतुङ्ग N. pr. einer Oertlichkeit MBH. 7,80,32. v. l. सुतुङ्ग.

सतुष Adj. *mit Hülsen versehen.*

सतुहिन Adj. *eisig, winterlich* Çiç. 6,56.

सतूर्य Adj. *von Musik begleitet* HARIV. 8581. VARÂH. BṚH. S. 86,39. °म् Adv. *unter Musik* KUMÂRAS. 7,10.

सतूल Adj. (f. आ) *mit dem Wedel versehen* ÂPAST. ÇR. 10,7,3.

सतृण 1) Adj. (f. आ) *mit Gras bestanden* VARÂH. BṚH. S. 54,52. — 2) °म् und सतृण° *mit dem Gras, Gras nicht ausgeschlossen.*

सतृणाभ्यवकारिन् Adj. *der Alles isst, sogar Gras,* in übertragener Bed. so v. a. *geschmacklos* (Dichter).

*सतृष् Adj. *durstig, lüstern.*

सतृष्ण *Adj. dass. °म् Adv. *mit Verlangen, sehnsüchtig.*

सतेजस् Adj. *sammt dem Feuer, Glanz, der Kraft* u. s. w. Nom. abstr. सतेजस्त्व n.

*सतेर m. = तुष.

सतोक Adj. *sammt Nachkommen.*

सतोद Adj. *mit einem stechenden Schmerz verbunden, stechend* SUÇR. 1,47,18.

सतोबृहत् 1) Adj. *gleich hoch, — gross.* — 2) f. °हती *ein best. Metrum.*

सतोमघवन् (Conj.) Adj. *gleich freigebig* ṚV. 10,27,4.

सतोमहत् Adj. *gleich gross.*

सतोमुखा f. in महा°.

सतोरण Adj. (f. आ) *mit bogenförmigen Thoren versehen* MBH. 3,15,5.

सतोवीर Adj. *gleich männlich, — tapfer.*

सत्कथा f. (adj. Comp. f. आ) *eine schöne Unterredung, — Erzählung.*

*सत्कदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art.*

सत्कर Adj. in असत्कर.

सत्करण n. *das Erweisen der letzten Ehre, das Verbrennen eines Leichnams.*

सत्कर्तर् Nom. ag. *Wohlthäter.* ब्राह्मण° *der den Brahmanen Wohlthaten erweist* oder *sie ehrt.*

सत्कर्तव्य Adj. *dem man Gutes erweisen muss.*

सत्कर्मचिन्तामणि m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

1. सत्कर्मन् n. *ein gutes Werk* 102,11.

2. सत्कर्मन् 1) Adj. *gute Werke vollbringend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtavrata.

सत्कला f. *eine schöne Kunst.*

सत्कवि m. *ein guter —, wahrer Dichter* Spr. 7840. Nom. abstr. °त्व n. *eine wahre Dichtergabe.*

*सत्काञ्चनार m. *Bauhinia variegata.*

*सत्काण्ड m. *Falco Cheela.*

सत्कार m. 1) Sg. und Pl. *gute —, freundliche Behandlung, Ehrenerweisung,* insbes. *die freundliche Aufnahme eines Gastes, Bewirthung.* पश्चिम *die letzte Ehrenerweisung,* d. i. *die Verbrennung des Leichnams.* राज° so v. a. *Lob eines Fürsten.* — 2) *Rücksicht für eine Sache.* — 3) fehlerhaft für संस्कार.

सत्कार्य 1) Adj. *a) was bewirkt wird.* — *b) der da verdient geehrt —, — gut aufgenommen zu werden.* — *c) dem die letzte Ehre (die Verbrennung des Leichnams) erwiesen werden muss.* — 2) n. im Sâṁkhja *das unläugbare Bestehen der Wirkung* (wegen ihrer Inhärenz in der Ursache). °वाद् m. *die Theorie, dass die Wirkung in Wahrheit bestehe,* ÇAṀK. zu BÂDAR. 2,1,18. °वादिन् m. *ein Anhänger dieser Theorie* ders. zu 2,1,7.

सत्काव्य n. *ein gutes Gedicht.*

1. सत्कीर्ति f. *ein guter Ruf.*

2. सत्कीर्ति Adj. *eines guten Rufes sich erfreuend.*

1. सत्कुल n. *ein gutes, edles Geschlecht* 178,13.

2. सत्कुल Adj. *einem guten, edlen Geschlechte angehörend.* Nom. abstr. °ता f.

सत्कुलीन Adj. dass.

सत्कृत 1) Adj. s. u. सत् 6) *b*). — 2) n. *ehrenvoller Empfang* MÂRK. P. 34,32.

सत्कृति f. = सत्कार 1) Çiç. 14,57.

सत्कृत्यमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

सत्क्रिय Adj. *Gutes thuend.*

सत्क्रिया f. 1) *Herstellung, das in Ordnung Brin-*

gen. — 2) *Erklärung.* — 3) Sg. und Pl. = सत्कार 1). विवाह° so v. a. *Hochzeitsfeier.* परलोक° *eine Ehrenerweisung in Bezug auf die andere Welt*, so v. a. *Todtenfeier, Verbrennung des Leichnams* u. s. w. Ohne परलोक angeblich dass. — 4) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सत्क्रियाकल्पमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सत्क्षेत्र n. *ein guter Acker.*

सत्त् s. u. 1. सद्.

सत्तम s. u. सत्तृ.

सत्तमता f. *der Vorrang unter Allen.*

सत्तर् Nom. ag. *der Sitzende*, namentlich *beim Opfer.*

सत्तर्क m. *ein orthodoxes System der Philosophie.*

सत्ता f. *das Dasein, Sein* 234,28. Kap. 5,29.

सत्ताक am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °त्व n.) von सत्ता.

सत्तामात्रात्मन् Adj. *dessen Wesen nur das Prädicat „Sein" zukommt* VP. 4,4,38.

सत्तावत् Adj. *dem das Prädicat „Sein" zukommt.*

सत्ति f. *Eintritt, Anfang.*

सत्त्र n. 1) *eine grosse* Soma-*Feier von mehr als zwölf* Sutjâ-*Tagen mit vielen Officianten.* सत्त्रस्पर्द्धि: (n. Kâtj. Ça. 12,4,11) Name eines Sâman Âsn. Br. Nom. abstr. सत्त्रत्व n. — 2) *ein einem* Sattra *gleichkommendes verdienstliches Werk.* — 3) *ein Haus, in welchem Speisen u. s. w. unentgeltlich verabreicht werden, Verpflegungshaus, Hospiz* Ind. Antiq. 6,211. Hemâdri 1,422,6. — 4) *eine angenommene Gestalt, ein trügerischer Schein.* — 5) *Wald.* — Nach den Lexicographen auch = घन, गृह, दान und सरोवर.

सत्त्रगृह n. = सत्त्र 3).

*सत्त्रय्, °यते (संतानक्रियायाम्, संबन्धे, संततौ, निर्वाहक्रियायाम्, विस्तारे).

सत्त्रयाग m. = सत्त्र 1).

सत्त्रराज् m. *König des* Sattra.

सत्त्रवसति f. = सत्त्र 3).

सत्त्रशाला f. desgl. Hemâdri 1,422,8.

सत्त्रसद् m. *Genosse beim* Sattra.

सत्त्रसदन् n. = सत्त्र 3).

सत्त्रसंख्य n. Sattra-*Genossenschaft.*

सत्त्रस्पर्द्धि: fehlerhaft für सत्त्रस्पर्द्धि:; s. u. सत्त्र 1).

सत्त्रागार n. = सत्त्र 3) Ind. Antiq. 6,195.201.209. Kâmpaka 493. 497.

*सत्त्रापय्, °यते = सत्त्राय्.

*सत्त्राय्, °यते (कण्वचिकीर्षायाम्, सत्त्राय क्रमणे ऽनार्जवे).

1. सत्त्रायण n. *eine mehrjährige* Sattra-*Feier.* सत्त्रायणरूप Ait. Br. 6,22,6.

2. सत्त्रायण 1) Adj. *sich im* Sattra *bewegend*, Beiw. Çaunaka's. — 2) m. N. pr. des Vaters von Bṛhadbhânu.

*सत्त्रि m. = यज्ञशील, कृत्तिन् und मेघ.

सत्त्रिन् Adj. Subst. 1) *Vollbringer eines* Sattra, *Theilnehmer an einem* Sattra, *ein Feiernder, Festgenosse* Çiç. 14,32. — 2) *dasselbe Verdienst habend, als wenn man ein* Sattra *vollzogen hätte.* — 3) *durch eine Verkleidung unkenntlich gemacht.*

सत्त्रिय Adj. (f. आ) *zum* Sattra 1) *gehörig* u. s. w.

सत्त्री Adv. mit भू so v. a. *Andere speisen.*

सत्त्रीय Adj. = सत्त्रिय Âpast. Ça. 14,7,22.

सत्त्रोत्थान n. *das Aufstehen (Auseinandergehen) vom* Sattra 1).

सत्त्र्य Adj. = सत्त्रिय.

सत्त्व (adj. Comp. f. आ) 1) n. *a) das Sein, Existenz, Realität.* — *b) Wesen, Charakter.* — *c) ein fester Charakter, Festigkeit, Entschlossenheit, Energie, Muth.* — *d) das absolut gute Wesen*, die erste der drei Qualitäten (गुण) der Prakṛti. — *e) geistiges Wesen, Geist.* — *f) Lebensathem.* — *g) ein reales Wesen, Gegenstand, Ding.* — 2) m. n. *a) ein lebendes Wesen*, insbes. *ein unvernünftiges.* — *ein gespenstisches Wesen, ein böser Geist, Kobold.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*सत्त्वक m. N. pr. eines Mannes.

सत्त्वकर्तर् Nom. ag. *Schöpfer der lebenden Wesen.*

सत्त्वधातु m. *die Thierwelt* Vâgrakkh. 20,16.

सत्त्वधामन् n. *die Heimat* oder *Glanzerscheinung der Qualität* Sattva, Bein. Vishṇu's.

सत्त्वपति m. *der Herr der Geschöpfe.*

सत्त्वप्रकाश m. *die Offenbarung der Qualität* Sattva, personificirt als Fürst.

*सत्त्वभारत m. Bein. Vjâsa's Gal. Vgl. सत्यभारत.

सत्त्वमय Adj. *aus der Qualität* Sattva *gebildet.*

सत्त्वमूर्ति Adj. dass.

सत्त्वमेजय Adj. *die Thiere erzittern machend* Bhaṭṭ. 6,94.

सत्त्वराशि m. *ein Ausbund von Charakterfestigkeit, — von Muth* 136,3.

सत्त्वलक्षणा Adj. f. *schwanger.*

सत्त्वत् 1) Adj. *a) einen festen Charakter habend, Entschlossenheit —, Energie —, Muth besitzend;* m. *ein charaktervoller Mann.* — *b) mit der Qualität* Sattva *reichlich versehen.* — *c)* f. °वती *schwanger* Divjâvad. 271,24. 272,5. — 2) *f. °वती N. pr. einer Tantra-Gottheit bei den Buddhisten.

सत्त्ववर m. N. pr. verschiedener Männer.

सत्त्वशालिन् Adj. *festen Charakters, energisch, muthig* Ind. St. 15,335.

सत्त्वशील m. N. pr. eines Mannes.

सत्त्वसंरम्भ m. *ausserordentlicher Muth* und zugleich *das ungestüme Gebahren der Thiere* Kathâs. 18,389.

सत्त्वसर्ग m. *eine Schöpfung* (concret) *der Qualität* Sattva.

सत्त्वसार m. *ein ausserordentlicher Muth* Dh. V. 25,9. Vîsav. 199,2.

सत्त्वस्थ Adj. (f. आ) 1) *beim festen Charakter bleibend, Festigkeit* u. s. w. *zeigend.* — 2) *an der Qualität* Sattva *festhaltend, sich in derselben bewegend.*

सत्त्वस्थान n. *das Verbleiben in der Qualität* Sattva.

सत्त्वहर Adj. *die Qualität* Sattva *entziehend.*

सत्त्वात्मन् Adj. *dessen Wesen die Qualität* Sattva *ist.*

सत्त्वाधिक Adj. 1) *einen edleren Charakter habend* LA. 29,1.5. — 2) *beherzt* (Person), *von Muth zeugend* (Handlung) Spr. 1431. Ind. St. 15,274.275. Kathâs. 27,134.

सत्त्वाधीन Adj. (f. ई) *vom Muth abhängig* Ind. St. 15,275.

सत्त्वावज्ञय m. *Selbstbeherrschung, fester Charakter* Kâraka 1,11 (68,11.14).

सत्त्वोत्कर्ष m. *ein ausserordentlicher Edelmuth* 157,29.

सत्त्वोत्साहवत् Adj. *muthig und willenskräftig* Spr. 7049.

सत्पक्षिन् m. *ein guter, nützlicher, unschädlicher Vogel.*

सत्पति m. 1) *Heerführer, Anführer; Vorkämpfer, Held.* — 2) *ein guter Herr, — Gebieter.* — 3) *ein guter Gatte.*

*सत्पत्र n. *ein junges Blatt der Wasserrose.*

सत्पथ् (nur Instr.) und सत्पथ m. *ein guter —, der richtige Weg;* gewöhnlich in übertragener Bed.

सत्पद्धति f. und सत्पथरत्नाकर m. Titel von Werken.

*सत्पशु m. *ein zum Opfer geeignetes Thier.*

सत्पात्र n. *eine würdige Person* Hemâdri 1,502,12.

1. सत्पुत्र m. *ein guter Sohn* Comm. zu Âpast. Ça. 14,14,2.

2. सत्पुत्र Adj. *einen Sohn habend.*

सत्पुरुष m. *ein guter —, vorzüglicher Mensch* und hier und da auch *ein kluger Mann.*

*सत्पुष्प Adj. (f. आ) *in Blüthe stehend.*

सत्प्रक्रियाव्याकृति f. Titel eines Werkes.

सत्प्रतिग्रह m. *die Entgegennahme einer Gabe von guten, ehrenwerthen Menschen.*

*सत्प्रतिज्ञ Adj. *der Etwas versprochen hat.*

सत्प्रतिपक्ष Adj. *wogegen ein triftiger Einwand erhoben werden kann.* हेतु m. *ein solches Argument;* ohne हेतु dass. Nom. abstr. °ता f.

सत्प्रतिपक्षग्रन्थ m., °पक्षता f., °व्यवहारक्रोड m. (so im Index), °पक्षपत्र n., °पक्षबाधग्रन्थ m., °पक्षविचार m., °पक्षविभाग m. und °पक्षविषयता-भ्रूण्यवविचार m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

सत्प्रतिपक्षित Adj. *wogegen ein triftiger Einwand erhoben worden ist.*

सत्प्रतिपक्षिन् Adj. = सत्प्रतिपक्ष. Nom. abstr. °क्षिता f. und °क्षित्व n.

सत्प्रभा f. *ein prächtiger Glanz* Spr. 7853.

सत्प्रमुदिता f. Bez. *einer der 8 Vollkommenheiten im* Sâṁkhja. Vgl. सदाप्रमुदित.

सत्फल m. *Granatbaum;* n. *die Frucht.* — सत्फलानाम् Spr. 813 schlechte v. l. für सत्कलानाम्.

सत्फलिन् Adj. *schöne Früchte tragend* Çaṭa. 1,281.

सत्य् 1) Adj. (f. ई) *wirklich, in Wirklichkeit vorhanden, wahrhaft, ernstlich, wahr, echt, zutreffend, eintreffend, von Erfolg begleitet, in Erfüllung gehend, zuverlässig, treu, auf den* oder *worauf man sich verlassen kann, gültig.* सत्यं कर् *Etwas wahr machen, erfüllen* 325,2. सत्यम् Adv. *in Wirklichkeit, in Wahrheit, in der That, wirklich, fürwahr, wahrlich, gewiss, mit Recht, recht, gut* (in zustimmender Antwort), *so ist es, recht* (einräumend; auch mit folgendem तु, किं तु oder तथापि *aber, jedoch, dennoch*). यत्सत्यम् *in der That, fürwahr* Mṛicch. 44,16. 129,15. 143,3. डं सच्चं im Prâkrit 23, 25. 68,21. 70,14. 71,24. 122,17. 165,13. — 2) m. *a*) **Ficus religiosa* Râǵan. 11,115. — *b*) **die unter den 7 Welten am höchsten gelegene;* vgl. 4) *f*). — *c*) *der 9te* Kalpa (*Weltperiode*). — *d*) Bein. α) Kṛishṇa's. — β) * Râma's. — *e*) N. pr. α) eines best. Genius Gaut. 26,12. Hemâdri 1,651,17. 654,5. — β) eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. — γ) Pl. einer Gruppe von Göttern in verschiedenen Manvantara. Auch सत्याभ्यो गणः. — δ) verschiedener Ṛshi und anderer Personen, auch eines Astronomen. — 3) f. सत्या *a*) *eine best.* Çakti. — *b*) Bein. α) der Durgâ. — β) * der Sîtâ. — *c*) abgekürzt für α) सत्यभामा Çiç. 12,3. — β) *सत्यवती. — *d*) N. pr. α) der Familiengottheit der Kutsa und Atharvan. — β) einer Tochter Dharma's, einer Gattin Kṛishṇa's und verschiedener anderer Frauen. — 4) n. *a*) *das Wirkliche; Wirklichkeit, Wahrheit.* पुरा सत्यात् so v. a. *damit es keinen Erfolg habe;* कस्मात्सत्यात् *in Folge welches Sachverhalts,* so v. a. *wie kommt es, dass;* तेन सत्येन *auf Grund hiervon;* सत्यं च ते ज्ञात्वा so v. a. *und erfahren habend, dass du wirklich so bist.* Instr. *der Wahrheit gemäss, in Wirklichkeit;* तेन सत्येन *so wahr dieses ist;* यथा — तेन सत्येन, तेन सत्येन — यथा, यथा — एवं सत्येन *so wahr — eben so gewiss.* Vier *Wahrheiten* bei den Buddhisten. — *b*) *Wahrhaftigkeit, das Reden der Wahrheit.* — *c*) *Gelöbniss, Versprechen, Eid, Schwur.* सत्यं चिकीर्षमाणः *das gegebene Wort zu halten wünschend.* — *d*) *das erste Weltalter,* = कृत. — *e*) *eine best. mythische Waffe.* — *f*) *die unter den sieben Welten am höchsten gelegene.* — *g*) *eine der sieben* Vjâhṛti. — *h*) *das achte astrologische Haus.* — *i*) *eine* Satja-*Formel.* — *k*) Name eines Sâman. प्रजापतेः सत्ये Âṛsh. Bṛ.

सत्यक 1) m. N. pr. *a*) Pl. einer Gruppe von Göttern unter Manu Târnasa. — *b*) eines Sohnes α) des Çini. — β) des Manu Raivata. — γ) des Kṛishṇa von der Bhadrâ. — 2) *n. *Abschluss eines Handels.*

सत्यकर्ण m. N. pr. eines Sohnes (oder Enkels) des Kândrâpiḍa VP.^{2} 4,163.

1. सत्यकर्मन् n. *Wahrhaftigkeit* Gaut. 13,12.

2. सत्यकर्मन् 1) Adj. *dessen Thun wahr ist* ṚV. — 2) m. *a*) * *Aegle Marmelos.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Dhṛitavrata.

सत्यकाम 1) Adj. *die Wahrheit liebend, ein Freund der Wahrheit.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

सत्यकाय m. N. pr. eines Mannes. Vielleicht fehlerhaft für सत्यकाम.

सत्यकीर्ति m. *ein best. über Waffen gesprochener Spruch.*

सत्यकृत् Adj. *Wirkliches vollbringend, der Nichts vergebens thut.*

सत्यकेतु m. N. pr. 1) eines Buddha. — 2) eines Sohnes des Dharmaketu, Sukumâra und Akrûra.

सत्यक्रिया f. (buddh.) *Gelöbniss, Schwur.* Vgl. सत्य 4) *c*).

सत्यक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel Opp. Cat. 1,6468.

सत्यखान oder °श्रीमानदत्त m. N. pr. eines *Chan's.*

सत्यग Adj. als Beiw. eines Rades wohl fehlerhaft für सत्याङ्ग 1).

सत्यगिर् Adj. *dessen Wort wahr ist, der sein Wort hält* 60,4. — Kâmpaka 265 ist, wie schon Weber annimmt, सत्या गीः zu lesen.

सत्यगिर्वाकस् Adj. *echtes Lob empfangend.*

सत्यग्रन्थिन् Adj. *sicher verknüpfend* Mantrabr. 1,3,8.

सत्यघ्न Adj. *der sein Wort bricht.*

सत्यंकार m. 1) *Versprechen, Zusage* Pâr. P. 79. Hem. Pâr. 1,321. — 2) *Handgeld* Jolly, Schuld. 300. °कृत Adj. so v. a. *als Handgeld verabfolgt.* — 3) *N. pr. eines Mannes.

सत्यचूडामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सत्यजा Adj. *recht geartet.*

सत्यजित् 1) Adj. *wahrhaft siegreich* oder *durch Wahrheit siegend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines Jaksha. — *c*) Indra's im dritten Manvantara. — *d*) eines Fürsten, eines Sohnes des Bṛihaddharman, des Kṛishṇa, des Sunîta, des Sunîtha, des Ânaka und des Amitraǵit.

सत्यजिति f. *ein wahrer Sieg* Vaitân.

सत्यज्ञ Adj. *des Wahren kundig.*

सत्यज्ञानानन्दतीर्थ und °यति m. N. pr. eines Gelehrten.

सत्यंज्योतिस् Adj. *wirklichen Glanz habend.*

सत्यतपस् m. N. pr. eines durch Durvâsas aus einem Jäger zu einem Muni gemachten Mannes.

सत्यतस् Adv. *in Wahrheit, wirklich.*

सत्यता f. 1) *Wirklichkeit, Realität, das Wahrsein, Wahrheit.* अप्रत्यसत्यतां गम् *in seinem wahren Wesen vollkommen erkannt werden.* — 2) *Wahrhaftigkeit, Wahrheitsliebe, Zuverlässigkeit.*

सत्यतात् f. *Wahrheit, Wirklichkeit.* Dieses möchte Roth jetzt statt सत्यंताति annehmen und ṚV. 4,4,14 सत्यंताते lesen.

सत्यंताति 1) f. *Wirklichkeit.* Loc. °ताता *in Wirklichkeit, in Richtigkeit.* — 2) Adj. etwa *richtig machend.* Vgl. P. 4,4,143.

सत्यतितिक्षावत् Adj. *wahrhaft und geduldig.*

सत्यत्व n. = सत्यता 1) (Kap. 6,52) und 2).

सत्यदर्शिन् 1) Adj. *das Richtige —, die Wahrheit schauend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi im 13ten Manvantara. v. l. तत्त्वदर्शिन्. — *b*) eines Mannes.

सत्यंदूत m. *ein zuverlässiger Bote* Maitr. S. 4, 4,9 (61,2).

सत्यदृश् Adj. = सत्यदर्शिन् 1).

सत्यधन Adj. *dessen Besitz die Wahrheit ist, überaus gewissenhaft* Kir. 1,34.

सत्यधर् m. N. pr. eines Prinzen.

1. सत्यधर्म m. *das Gesetz der Wahrheit, die ewige Wahrheit.* °पथ m. *der Pfad der ewigen W.*

2. सत्यधर्म 1) Adj. *wahre —, feste Satzungen ha-*

bend. — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des 13ten Manu. — *b*) eines Brahmanen.

सत्यधर्मन् Adj. = सत्यधर्म 1) und *an der Wahrheit haltend, die Wahrheit redend* Gaut.

सत्यधर्मविपुलकीर्ति m. N. pr. eines Buddha.

सत्यधामन् Adj. zur Erklärung von ऋतधामन्.

सत्यधृत m. N. pr. eines Sohnes des Pushpavant.

सत्यधृति 1) Adj. *a*) *wahren* —, *redlichen Willen habend.* — *b*) *fest an der Wahrheit haltend* 55,7. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

सत्यध्वज m. N. pr. eines Sohnes des Ûrgavaha.

*सत्यध्वजावतार m. Titel eines Werkes.

सत्यध्वृत् Adj. *die Wahrheit beugend.*

सत्यनाथ m. N. pr. verschiedener Männer Burnell, T. Auch °यति ebend.

सत्यनाथमाहात्म्यरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

सत्यनाम Adj. (f. आ) = सत्यनामन् 1).

सत्यनामन् 1) Adj. (f. ebenso und °नाम्नी) *einen richtigen Namen* —, *seinen Namen mit Recht führend.* Nom. abstr. °मता f. — 2) *f. *Polanisia icosandra* Râgan. 4,183.

सत्यनारायण m. N. pr. eines mohammedanischen Heiligen in indischem Gewande. °व्रतकथा f. Titel.

सत्यनिधि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सत्यनिधिविलास m. Titel eines Kâvja Burnell, T.

सत्यनेत्र m. N. pr. eines Ṛshi.

सत्यप Adj. *Wahrheit trinkend* Çat. Br. 3,9,3,25.

सत्यपर Adj. *dem die Wahrheit über Alles geht, durchaus redlich* Kâraka 343,3.

सत्यपराक्रम Adj. *von wahrem Heldenmuth, von wahrer Macht* (von Personen) Spr. 7728.

सत्यपारमिता f. *Vollkommenheit in der Wahrheit.*

सत्यपाल m. N. pr. eines Muni.

सत्यपाश m. *das Einen an ein Versprechen haltende Band* R. 2,34,30. Mârk. P. 126,32. 127,28. Bhâg. P. 9,10,8.

सत्यपुर n. Satjanârâjaṇa's *Stadt.*

सत्यपुष्टि f. *wahres* —, *bleibendes Gedeihen* Vaitân.

सत्यप्रतिज्ञ Adj. *der sein Versprechen hält, ein Mann von Wort.*

सत्यप्रतिश्रव Adj. (f. आ) dass.

*सत्यप्रवाद n. Titel eines Pûrva der Gaina.

सत्यप्रसव und °स् Adj. *dessen Antrieb (Geheiss) wahr* —, — *recht ist,* — *sich gleich bleibt.*

सत्यप्राप्यू Adj. nach dem Comm. = सत्यपराक्रम.

*सत्यफल m. *Aegle Marmelos* Râgan. 11,192.

सत्यबन्ध Adj. MBh. 1,6779 fehlerhaft für सत्यसंध.

सत्यभामा f. N. pr. einer Tochter Satrâgit's und einer der Gattinnen Kṛshṇa's.

सत्यभामापरिणय m. (Opp. Cat. 1), °भामाभ्युदय m. und °व्याख्यान n. (Burnell, T.) Titel.

*सत्यभारत m. Bein. Vjâsa's. Vgl. सत्यभारत.

सत्यभाषण n. *das Reden der Wahrheit.*

सत्यभूय n. *das Wahrsein, Wahrheit.*

सत्यमद्दन् Adj. *richtig* oder *nachhaltig begeistert,* — *berauscht.*

सत्यमन्त्र Adj. *dessen Reden wahr sind.*

सत्यमन्मन् Adj. *dessen Gedanken* —, *dessen Wille wahr, recht ist.*

सत्यमय Adj. (f. ई) *aus Wahrheit bestehend, wahrhaft.*

सत्यमान n. *ein richtiger Maassstab.*

सत्यमुग्र Adj. *wahrhaft gewaltig.*

सत्यमृषाविवेक m. *eine Prüfung in Bezug auf wahr oder falsch* Naish. 8,18.

सत्यमेधस् Adj. *eine richtige Einsicht habend* (Vishṇu).

सत्यमौढल m. Pl. *eine best. Schule.*

सत्यंभरा f. N. pr. eines Flusses.

सत्ययज्ञ Adj. *wahrhaft* oder *erfolgreich anbetend,* — *opfernd.*

सत्ययज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

सत्ययुग n. *das erste Weltalter, das* Kṛta-Juga Spr. 7728.

सत्ययोनि Adj. *einen bleibenden Sitz habend.*

*सत्ययोवन m. *ein* Vidjâdhara.

सत्यरत m. 1) *Bein. Vjâsa's. — 2) N. pr. eines Sohnes des Satjavrata.

सत्यरथ N. pr. 1) m. eines Fürsten von Vidarbha und eines Sohnes des Minaratha und des Samaratha. — 2) f. आ der Gattin Triçaṅku's.

सत्यराजन् m. *ein wahrer* —, *ewiger König* VS.

सत्यराधस् Adj. *wahre* —, *bleibende Wohlthaten erweisend.*

सत्यरूप Adj. 1) *dessen äussere Erscheinung wahr ist.* — 2) *wahrscheinlich, glaubwürdig.*

सत्यलोक m. *die Welt der Wahrheit,* Bez. *der höchstgelegenen unter den 7 Welten.*

सत्यलौकिक n. Sg. *das Wahre und das Weltliche,* so v. a. *die heiligen und die weltlichen Angelegenheiten.*

1. सत्यवचन n. 1) *das Sprechen der Wahrheit* Gaut. 2,8. 13,7. 31. 19,15. Âpast. Chr. 51,11. — 2) *das Geben eines Versprechens, Versprechen, Gelöbniss; Schwur* Divjâvad. 473,20. 571,5.

2. सत्यवचन Adj. *die Wahrheit redend.*

सत्यवचस् 1) *Adj. *dessen Rede wahr ist.* — 2) m. *a*) **ein* Ṛshi. — *b*) N. pr. eines Mannes.

सत्यवदन n. *das Sprechen der Wahrheit.* °शील Adj. 210,10.

सत्यवध्र Adj. *die Wahrheit sprechend* Bhatt. 5,60.

सत्यवस् 1) Adj. *a*) *wahr* (MBh. 12,180,10), *wahrhaft, die Wahrheit redend.* — *b*) *das Wort* सत्य *enthaltend.* — *c*) fehlerhaft für सत्यवस्. — 2) m. *a*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Raivata und des Manu Kâkshusha. — β) eines Sohnes des Djumatsena und Gatten der Sâvitrî. — 3) f. °वती N. pr. *a*) der Gattin Parâçara's (Çaktanu's) und Mutter Vjâsa's. — *b*) einer Tochter Gâdhi's, die in den Fluss Kauçikî verwandelt wurde. — *c*) der Gattin Nârada's. — *d*) der Gattin Çîvarâgabhaṭṭa's. — *e*) eines Flusses, = अरुणा.

सत्यवर m. N. pr. Kathâs. 78,9 fehlerhaft für सत्यवर.

सत्यवर्त्मन् 1) Adj. *in dem richtigen, bleibenden Geleise laufend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 10,243.

सत्यवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Daçak. 2,18.

सत्यवर्पाय m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सत्यवाक m. *das Reden der Wahrheit.*

1. सत्यवाक्य n. *eine wahre Aussage* Gaut. 23,28.

2. सत्यवाक्य Adj. *dessen Rede wahr ist.* Nom. abstr. °ता f.

1. सत्यवाच् f. 1) *eine wahre Rede.* — 2) *Versicherung* RV. 3,54,4.

2. सत्यवाच् 1) Adj. *dessen Rede wahr ist, wahrhaft.* — 2) m. *a*) **ein* Ṛshi. — *b*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *c*) **Krähe.* — *d*) N. pr. α) eines Devagandharva. — β) eines Ṛshi. — γ) eines Sohnes des Manu Kâkshusha und des Manu Sâvarṇa.

सत्यवाचक Adj. *Wahres redend, wahrhaft.*

सत्यवाद् m. *das Geben eines Versprechens, Gelöbniss.*

सत्यवादिन् 1) Adj. *Wahres redend, wahrhaft* Âpast. Nom. abstr. °वादिता f. und °वादित्व n. — 2) m. Bein. Kauçika's. — 3) f. °वादिनी *a*) *eine Form der* Dâkhâjaṇî. — *b*) N. pr. einer Göttin des Bodhi-Baumes.

सत्यवाह m. N. pr. eines Mannes.

सत्यवाहन Adj. *Wahrheit bringend* (ein Traum).

सत्यविक्रम Adj. *von wahrer Kraft, von wahrem Muth.*

सत्यविद्या f. Titel eines Werkes.

सत्यवृत्त n. *ein wahrer Lebenswandel.*

सत्यवृत्ति Adj. *der Wahrheit lebend, der W. sich befleissigend.*

सत्यवृ॑ध् Adj. als Umschreibung von ऋतावृ॑ध्.

सत्यव्यवस्था f. *Feststellung —, Entscheidung der Wahrheit* Gaut. 13,1.

1. सत्यव्रत n. *das Gelübde der Wahrhaftigkeit.*

2. सत्यव्रत 1) Adj. (f. आ) *das Gelübde der Wahrhaftigkeit befolgend, stets die Wahrheit redend.* — 2) m. *a*) Pl. Bez. *der* Kshatrija *in* Çâkadvîpa. — *b*) N. pr. α) Pl. einer Gruppe von höheren Wesen im Gefolge Satjasena's. — β) eines alten Fürsten und eines Râǵarshi. — γ) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra, des Devadatta und des Trajjaruṇa. — δ) eines Gesetzgebers, eines Brahmanen und eines Fischers.

सत्यशपथ Adj. *dessen Schwüre wahr sind, dessen Flüche in Erfüllung gehen.*

सत्यशवस् Adj. *wirklich —, nachhaltig ungestüm.*

सत्यशील (Âpast.) und °शीलिन् Adj. *der Wahrhaftigkeit sich befleissigend.*

सत्यशुष्म Adj. *wahrhaft muthig.*

1. सत्यश्रवस् n. *wahrhaftes Ansehen* Vaitân.

2. सत्यश्रवस् m. N. pr. verschiedener Männer Ârsh. Br.

सत्यश्रावण n. *das Schwören eines Eides* Pân. Kât. 97,17.

सत्यश्री N. pr. 1) m. eines Sohnes des Satjahita. — 2) f. einer Çrâvikâ.

सत्यश्रुत् Adj. *auf die Wahrheit hörend* ṚV.

सत्यसंरक्षण n. *das Halten seines Wortes* MBh. 8,70,52.

सत्यसंरक्षिन् Adj. *der sein Wort hält* MBh. 8, 3544. Wohl fehlerhafte Lesart.

सत्यसंश्रव m. *Gelöbniss, eidliche Versicherung* R. 3,14,21.

सत्यसंकित Adj. = सत्यसंध 1).

सत्यसंकल्प Adj. *dessen Wille, Vorsatz, Absicht wahr ist,* d. i. *in Erfüllung geht.* Nom. abstr. सत्यसंकल्पत्व n.

सत्यसंगर 1) Adj. *dessen Zusage wahr ist, der sein Versprechen hält* 111,15. Bâlar. 105,19. — 2) m. *a*) * Bein. Kubera's. — *b*) N. pr. eines Ṛshi.

सत्यसती f. *eine wahrhaft treue Frau.*

सत्यसत्वन् m. *ein ächter Streiter* oder Adj. *ächte Streiter habend* ṚV.

सत्यसद् Adj. als Umschreibung von ऋतसद्.

सत्यसंध 1) Adj. (f. आ) *Verträge —, Zusagen haltend, auf dessen Wort man sich verlassen kann* MBh. 1,177,35. Nom. abstr. सत्यसंधता f. — 2) m. *a*) *Bein. Bharata's und Ǵanameǵaja's. — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) *f. सत्यसंधा Bein. der Draupadî.

सत्यसव (f. आ), सत्यसवन (Maitr. S. 1,11,1) und सत्यसवम् (ebend.) Adj. *dessen Befehle wahr, recht, gültig sind.*

सत्यसाह्‌ Adj. (Nomin. °साट्) als Umschreibung von ऋतासाह्‌.

सत्यसह्‌स् m. N. pr. des Vaters von Svadhâman.

सत्यसाक्षिन् m. *ein die Wahrheit aussagender Zeuge.*

सत्यसाधन Adj. *wahrmachend* Hariv. 12044.

सत्यसामन् n. Name eines Sâman Kâtj. Çr. 17, 3,28. Vgl. सामन् 4) *k*).

सत्यसार Adj. (f. आ) *durchaus aufrichtig.*

सत्यसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

सत्यस्थ Adj. *bei der Wahrheit bleibend, dem gegebenen Worte getreu.*

सत्यस्रवस् m. N. pr. eines Lehrers VP.^{2} 3,45. Wohl nur fehlerhaft für °श्रवस्.

सत्यस्वप्न Adj. *dessen Traum in Erfüllung geht.* Nom. abstr. °ता f. Vidḍh. 28,4.

सत्यह्‌वि॑स् m. N. pr. eines Adhvarju Maitr. S. 1,9,1 (131,11). 5 (135,8).

*सत्यहव्य m. N. pr. eines Mannes.

सत्यहित 1) Adj. *in Wirklichkeit wohlwollend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes oder des Vaters von Pushpavant. — *b*) eines Lehrers.

*सत्या Adv. mit कर् *fest kaufen, einen Handel abschliessen.*

*सत्याकृति f. *Abschluss eines Handels.*

*सत्याग्नि m. Bein. Agastja's.

सत्याङ्ग 1) Adj. *dessen Theile aus Wahrheit gebildet sind.* — 2) m. Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Plakshadvîpa.

सत्याचार्य m. N. pr. eines Brahmanen Kautukas.

सत्यात्मक Adj. *dessen Wesen Wahrheit ist.*

सत्यात्मज m. *der Sohn der* Satjâ (= Satjabhâmâ).

सत्यात्मन् Adj. *dessen Wesen Wahrheit ist.*

सत्यानन्द m. 1) *wahre Wonne.* — 2) N. pr. eines Mannes Burnell, T. Auch °तीर्थ.

सत्यानन्दचिदात्मन् m. *wahre Wonne und reiner Intellect.* Nom. abstr. °त्मता f. Prab. 114,13.

सत्यानृत n. 1) Du. *Wahrheit und Lüge* Âpast. — 2) Sg. und Du. bildliche Bez. *des Handels.*

सत्यापन 1) n. *das Bewahrheiten* Bâlar. 119,2. — 2) *n. und *°ना f. *Abschluss eines Handels.*

सत्यापय्, °यति *bewahrheiten* Bâlar. 118,12. Hem. Par. 1,337. Pân. Kâd.

सत्याभिध्यायिन् Adj. *seine Gedanken auf das Wahre richtend* VP. 1,5,15.

सत्याभिपाचन Adj. *Bitten erhörend.*

सत्याभिसंध Adj. *wahr redend* Kâraka 356,11.

सत्याभिसंधान Adj. (f. आ) dass.

सत्याभिसंधिन् Adj. dass.

सत्यायन n. fehlerhaft für सत्यापन.

सत्यायु m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas.

सत्यावन् 1) Adj. als Umschreibung von ऋतावन्. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

1. सत्याशिस् f. *eine wahr werdende Bitte.*

2. सत्याशिस् Adj. *dessen Bitte wahr —, — erfüllt wird.*

सत्याश्रय m. Bein. und N. pr. verschiedener Fürsten Ind. Antiq. 6,73. 7,16. 77. 163. 8,13. 10,244. 11,66.

सत्याषाढ 1) m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Âpast. Çr. sehr oft. °प्रयोग m. Burnell, T. — 2) f. ई *eine best. Schule des schwarzen* Jagus Ârsav. 44,23. fg.

*सत्येतर n. *Unwahrheit.*

सत्येषु m. N. pr. eines Asura.

सत्येषु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

सत्योक्ति f. *eine wahre Rede.*

1. सत्योत्तर n. *Eingeständniss* Jolly, Schuld. 319.

2. सत्योत्तर Adj. (f. आ) *überwiegend —, wesentlich wahr.*

*सत्योद्य Adj. *dessen Rede wahr ist, wahr redend.*

सत्योपपाचन Adj. *Bitten erhörend.*

सत्योपाख्यान n. Titel eines Werkes.

सत्योजस् Adj. *wahrhaft mächtig.*

सत्र defective Schreibart für सत्त्र.

सत्रप Adj. (f. आ) *Schamgefühl besitzend, verlegen.* °म् Adv. *verlegen.*

*सत्रम् Adv. = सत्रा.

सत्रा Adv. 1) *zusammt, zumal;* mit Instr. *zusammen mit.* — 2) *ganz und gar, durchaus, überaus, gar zu.* — 3) *immerhin.*

सत्राकर Adj. *überaus wirksam.*

सत्राज m. *voller Sieg.*

सत्राजित् 1) Adj. *ganz —, überaus siegreich.* — 2) m. N. pr. des Vaters der Satjabhâmâ.

सत्राजित m. = सत्राजित् 2).

सत्राच् Adj. (f. सत्राची) 1) *vereint, vollzählig, gemeinsam.* — 2) *gesammelt, ganz* (Geist u. s. w.).

सत्रादावन् Adj. *überaus freigebig* ṚV.

सत्रास 1) Adj. *mit dem* Trâsa *genannten Fehler behaftet* (Edelstein). Vgl. त्रास Nachtr. 3. — 2) °म् Adv. *erschrocken, furchtsam, ängstlich.*

सत्रासह् und सत्रासाह्‌ (stark auch im Dat. Sg.)

Adj. *Alles überwältigend, unwiderstehlich.*

सत्रासाह्य n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सत्राह् und °ह्न् Adj. *völlig niederschlagend.*

सत्रिकूट Adj. (f. आ) *den Berg* Trikûṭa *habend* und *zugleich dreifachem Trug sich hingebend* Ind. St. 15,270.

*सत्रिज्ञातक n. *ein best. Fleischgericht.*

सत्वक्क (Âpast. Çr. 1,5,9) und सत्वच् Adj. *mit Rinde versehen.*

सत्वचस् Adj. dass. Çat. Br. 3,3,3,18.

सत्वत m. N. pr. eines Sohnes des Mâdhava (oder Mâgadha) und des Aṁça.

सत्वन् m. 1) *Krieger;* Pl. *die Mannen, Heerschaar,* auch wohl *Dienstmänner.* — 2) * = उदक oder कर्मन्. — 3) N. pr. eines Ṛshi. v. l. सत्वन्.

सत्वन m. = सत्वन् 1).

सत्वनायत्त् Partic. *als Krieger sich gebärdend.*

सत्वत्त् m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes im Süden. = यदव: Çiç. 19,42, v. l. nach Hultzsch. — 2) ei esSohnes des Madhu.

सत्वर् Adj. (f. आ) *schnell zu Werke gehend, eilend* (oft durch ein Adverb wiederzugeben). °म् Adv. *eiligst, rasch, alsbald;* Compar. सत्वरतरम्.

सत्वरवचनम् Adv. *eiligst, rasch, alsbald* Gîr. 5,14.

सत्वरितम् Adv. dass. R. Gorr. 2,97,14.

सत्वासिद्धामिप्रयोग m. Titel Burnell, T.

सत्वी f. N. pr. einer Tochter Vainateja's und Gattin des Bṛhanmanas Hariv. 1,31,54.

सत्संविन्मय Adj. *aus Sein und Bewusstsein bestehend.* Nom. abstr. °त्व n.

सत्संकल्प Adj. *gute Vorsätze habend* Bhâg. P. 4,1,30. 9,18.

सत्सङ्ग m. *Verkehr mit Guten* 147,29.

सत्संगति f. dass. Spr. 7853.

सत्सङ्गविजय m. Titel eines Schauspiels.

सत्संग्रह Adj. *der von Guten verstanden wird* Bhâg. P. 6,9,44.

सत्संनिधान n. *Umgang mit Guten, — Gebildeten* Spr. 1619.

सत्संप्रदाय m. *eine gute Ueberlieferung* Spr. 6748.

*सत्सार m. 1) *Maler.* — 2) *Dichter.* — 3) *eine best. Pflanze.*

सत्सुखानुभव m. Titel eines Werkes.

1. सद्, सीदति, सीदति (nur dieses in der späteren Sprache; vereinzelt auch °सीदतुम् (!), °सीदिष्यति und °सीदितुम्); metrisch auch Med. 1) *sitzen, sich niederlassen* (namentlich beim Opfer) *auf, bei* oder *in* (Acc. oder Loc.) 210,11. — 2) *belagern, Jmd belauern;* mit Acc. — 3) *unter einer Last zusammensinken, zusammenbrechen, herunterkommen, abnehmen, sich schlecht fühlen, schwach —, matt werden* (von einem Blutegel 218,6); *unterliegen, in Noth —, in eine verzweifelte Lage gerathen, an sich selbst verzweifeln, vergehen* (vor Schmerz u. s. w.), *nicht zu bleiben —, sich nicht zu fassen —, sich nicht zu halten wissen; hinschwinden, in Verfall gerathen* (von Unbelebtem). — 4) सत्त् *sitzend.* — 5) सन्न् *a) niedergesetzt. — b) sitzend bei,* so v. a. *beschäftigt mit* (im Comp. vorangehend). v. l. सक्त. — *c) versunken. — d) niedergesunken, erschlafft* (Hand), *matt, erloschen* (Feuer), *mitgenommen, erschöpft. — e) todt. — f) zu Grunde gegangen, zu Schanden geworden. — g) in einer schlimmen Lage sich befindend, sich nicht zu helfen wissend, dahin seiend* R. 2,30,39. — *h) ruhend, sich nicht in Thätigkeit befindend. — i)* सन्नतर् *schwächer, niedriger* von der Aussprache eines Lautes. — Caus. सादयति 1) *setzen, sich setzen lassen.* — 2) *hinbringen in* oder *an, ablegen auf* (Loc.). — 3) *in Noth —, in eine schlimme Lage versetzen, in's Verderben bringen;* überh. *zu Grunde richten, zu Nichte machen.* — Intens. सासद्यते *sich auf eine unanständige Weise hinsetzen* Bhaṭṭ. — Mit अति *sterben* Çiç. 19,70. अतिसन्न *gestorben* Comm. — Mit अधि *sich darauf setzen.* अधिषद्य Maitr. S. 2, 2,2 (16,4. 6). Vgl. अधिषादम् Nachtr. 4). — Mit अनु *sich nach Jmd setzen.* — Mit अभि *drohend gegenüberstehen, im Zaume halten;* mit Acc. — Mit अव 1) *sich hineinsetzen in* (Acc.) ṚV. 9,96,13. — 2) *unter —, niedersinken, zusammenbrechen.* — 3) *herunterkommen, abmagern, erschlaffen, ermatten, erschöpft werden; schlaff —, lass sein in Bezug auf* (प्रति). — 4) *unterliegen, in Noth —, in eine verzweifelte Lage gerathen, vergehen* (vor Schmerz u. s. w.), *an sich selbst verzweifeln, nicht zu bleiben —, sich nicht zu fassen —, sich nicht zu halten wissen.* — 5) *zu Ende gehen, erlöschen* (von einem Geschlecht), *Schaden nehmen, zu Nichte werden.* — 6) अवसन्न *a) niedergesunken, niedergedrückt. — b) eingesenkt, eingedrückt, tief. — c) heruntergekommen, mitgenommen* Gaut. 17,31. — *d) in Noth —, in eine verzweifelte Lage gerathen. — e) im Process unterlegen.* Vgl. क्रियावसन्न. — *f) zu Nichte geworden, zu Ende gegangen. — g)* अवसन्नतर् *niedriger, schwächer* von der Aussprache eines Lautes. — 7) अवसन्नवान् = अवससाद *lag erschöpft da.* — Caus. 1) *versenken.* — 2) *niederdrücken.* — 3) *herunterbringen, hart mitnehmen, stark zusetzen.* — 4) *zu Nichte machen.* — Mit प्रत्यव *zu Schanden —, zu Nichte werden.* — Mit व्यव 1) *niedersinken, zusammenbrechen.* — 2) *vergehen* (vor Schmerz). — Mit समव, °सन्न *in Noth —, in einer verzweifelten Lage seiend.* — Mit आ 1) *sitzen, sich setzen auf* oder *an* (Acc. oder Loc.). — 2) *den Vorsitz führen über* (Acc.). — 3) *belauern.* — 4) *gelangen zu,* einen Ort *erreichen.* — 5) *hintreten zu Jmd, sich nähern* (auch in feindlicher Absicht); mit Acc. der Person. — 6) *Jmd* oder *auf Etwas treffen, stossen auf, finden* 57,6. — 7) *treffen* (von Geschossen). — 8) *gelangen zu,* so v. a. *theilhaftig werden, finden.* — 9) आसन्न *a) hingesetzt. — b) nahe gekommen* (st. des verbum fin. 43,23), *— stehend, in der Nähe befindlich, benachbart* (die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend). Vgl. आसन्न. — *c) nahe bevorstehend. — d) der nächste* (in der Reihenfolge), *am nächsten verwandt, Jmd* (im Comp. vorangehend) *nahe stehend. — e) wohin man sich begeben hat. — f) was man erlangt hat, in dessen Besitz man ist.* — Caus. (metrisch auch Med.) 1) *hinsetzen, sich setzen heissen.* — 2) *versetzen in, befördern zu* (Acc.). — 3) *Jmd* (Acc.) *bestimmen —, berufen zu* (Infin.). — 4) *bewirken.* — 5) *gelangen zu* oder *auf, erreichen;* mit Acc. — 6) *herantreten, sich nähern;* mit Acc. — 7) *Jmd treffen, mit Jmd zusammenkommen, auf Jmd stossen, Jmd finden.* — 8) *gerathen in* (Acc.). — 9) *einholen.* — 10) *in feindlicher Absicht auf Jmd losgehen.* — 11) *gelangen zu,* so v. a. *finden, erlangen, gewinnen, bekommen, — zum* (Acc., Gatten, Fürsten, Freunde), *theilhaftig werden,* eine Form oder eine Gestalt *annehmen,* in eine best. Lage, in einen best. Zustand, in eine best. Gemüthsstimmung u. s. w. *gerathen.* आसादित mit passiver und activer Bed. — 12) *kaufen.* — 13) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden, Jmd treffen, über Jmd kommen* (von einem Schmerze, einem Gefühl u. s. w.). — 14) im Absol. आसाद्य mit Acc. *gelangend zu, erreichend, kommend an* u. s. w. ist die Bedeutung häufig so abgeblasst, dass man ihn durch *an, in, auf, bei, sammt, zugleich mit, mit, nach* (कालम् *einiger Zeit*), *gemäss, mit Rücksicht auf, in Folge von, durch* wiedergeben kann. — Desid. vom Caus. in आसिसादयिषु. — Mit अत्या Caus. *durchschreiten.* — Mit अध्या *sitzen auf* (Acc.). — Caus. *setzen auf* (Loc.). — Mit अभ्या 1) *sich setzen in* (Acc.). अभि — आसदम् Infin. — 2) *gelangen zu, erreichen.* — Caus. in *अभ्यासादन und अभ्यासादयितव्य. — Mit उपा *sich setzen auf* (Acc.). — Caus. 1) *herantreten zu* (Acc.). — 2) *empfangen.* — Mit न्या 1) *sich*

niedersetzen an, in oder *auf* (Loc. oder Acc.). — 2) आ निषत्त *a) sitzend. — b) getaucht in* (Loc.). — Mit प्रत्या 1) *in der Nähe sein.* — 2) *Jmd* (Acc.) *nahe bevorstehen.* — 3) प्रत्यासन्न *a) nahe gekommen, in unmittelbarer Nähe stehend, benachbart;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — *b) nahe bevorstehend.* — *c) in naher* oder *nächster Beziehung zu Jmd* (Âpast. 2,14,2) oder *Etwas stehend.* — *d) Reue empfindend* (nach Nîlak.). — Mit समा 1) *gelangen zu, erreichen* (mit Acc.). — 2) *sich begeben in* (die Nähe, Loc.). — 3) *herantreten zu Jmd* (Acc.). — 4) *zusammenkommen mit Jmd* (Instr.). — 5) *in feindlicher Absicht auf Jmd losgehen.* — 6) *nahen* (von einem Zeitpunkte) Harshaṁ. (ed. Bomb.) 320,12. — 7) *gelangen zu,* so v. a. *erlangen, bekommen, theilhaftig werden.* — 8) समासन्न *in der Nähe befindlich, benachbart;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — Caus. 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *gerathen in* (Acc.). — 3) *herantreten zu Jmd, sich Jmd nähern, zusammentreffen mit, stossen auf, antreffen;* mit Acc. 122,19. — 4) *treffen* von Geschossen. — 5) *in feindlicher Absicht auf Jmd losgehen, angreifen.* — 6) *gelangen zu,* so v. a. *erlangen, bekommen, theilhaftig werden* 320,8. Spr. 7832. — 7) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — 8) समासाद्य Absol. mit erblasster Bed. so v. a. *gemäss* (देशकालौ so v. a. *zu rechter Zeit und am rechten Orte*), *vermittelst, vermöge, wegen.* Vgl. आसाद्य u. आ 14). — Mit उद् 1) *sich bei Seite machen, sich entziehen* (mit Acc.), *Jmd* (Gen.) *entwischen.* — 2) *zu Ende gehen, ausgehen* (vom Feuer Maitr. S. 1,7,3), *verschwinden, zu Grunde gehen, zu Nichte werden.* — 3) उत्सन्न *a) erhaben* (Gegensatz *vertieft*). — *b) stärker als normal* Kâraka 1, 13. — *c) ausgesetzt, eingestellt.* — *d) verschwunden, verloren, abhanden gekommen, nicht mehr vorhanden.* — *e)* so v. a. क्रुत, द्राघ *verwünscht, verflucht* Kâd. 222,15 (367,4). — Caus. 1) *aussetzen, beiSeite schaffen, wegräumen.* — 2) *beseitigen,* so v. a. *zu Ende gehen —, ausgehen lassen* (Feuer, Med. Maitr. S. 1,6,5), *vernichten, vertilgen, zu Nichte machen.* — 3) *einreiben, salben.* — Mit अभ्युद् *ausgehen* (vom Feuer) *für, — zum Schaden von* (Acc.) Maitr. S. 1, 7,3. — Caus. (अभ्युत्सादयामकः) *ausgehen lassen* (das Feuer) *zum Schaden von* (Acc.) Maitr. S. 1, 6,5. — Mit उपोद् *sich hinbegeben zu Jmd* (Acc.). — Mit प्रोद् Caus. 1) *auftreiben, aufstöbern* (aus den Schlupfwinkeln) M. 9,261. Die bessere Lesart ist aber, wie ich durch Jolly erfahre, und wie ich in meiner Chrest. vermuthet hatte, प्रोत्साद्य. — 2) *forttreiben, auseinandertreiben.* — 3) *beseitigen, zu Nichte machen.* — Mit प्रत्युद् *sich hinbegeben zu Jmd* (Acc.). — Mit व्युद् *ausgehen, sich entfernen.* — Mit समुद् Caus. *vernichten, zu Grunde richten.* — Mit उप 1) *sitzen auf* (Acc.). — 2) *sich zu Jmd setzen* Âpast. 1,6,12. उपसेदिवंस् Chr. 240, 12. Çiç. 13,34. — 3) *nahen, herantreten,* namentlich mit Verehrung oder um Belehrung zu suchen; mit Acc. — 4) *Jmd feindlich nahen.* — 5) *werben um, bittend angehen.* — 6) *besitzen.* — 7) उपसद् उपसद्यत्ते *die* Upasad-*Feier wird gefeiert.* — 8) *einstürzen.* — 9) उपसन्न *a) auf die* Vedi —, *an das Feuer gesetzt.* — *b) herangetreten, genaht* (um Belehrung, Schutz zu suchen, um seine Verehrung zu bezeugen) 257,31. — *c) verliehen, geschenkt.* — Caus. 1) *hinsetzen, daneben setzen* (z. B. das Havis auf die Vedi neben den Âhavanîja). — 2) *bewirken, dass Jmd* oder *Etwas naht, hinführen zu, herbeiführen, zuführen* Vaitân. — 3) *finden, bekommen, erlangen.* — Mit अनूप *nach einander Jmd seine Verehrung bezeigen* Âpast. 2,21,6. — Caus. *danach hinsetzen* Comm. zu Âpast. Çr. 12, 26,1. — Mit अभ्युप Caus. *gelangen zu, erreichen.* — Mit प्रत्युप *sich setzen zu* (Acc.) Âpast. 1,6,24. — Mit समुप 1) *sich hinbegeben zu* (Acc.). — 2) *erlangen, theilhaftig werden;* mit Acc. Çiç. 13,50. — Mit नि (°षीदति) 1) *niedersitzen, sich setzen, sich legen,* — *auf* (Loc.) von Menschen und Thieren. निषेदिवंस् *sich gesetzt habend, sitzend,* — *auf* (Loc.) Çiç. 12,7. Hem. Par. 2,51. — 2) सत्त्रम् *ein* Sattra *absitzen,* so v. a. *feiern.* — 3) *sich auf das Weib niederlassen.* — 4) *sich setzen,* so v. a. *einsinken, versinken, untergehen.* — 5) Act. Med. *a) setzen,* — *auf* (Loc.). — *b) einsetzen als* (Acc.). — 6) निषत्त und निषत्त *sitzend* RV. 1,68,4. 70,4. — 7) निषण्ण *a) sitzend, liegend,* — *auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend), auch von leblosen Dingen Çat. Br. 1,4,4,12. — *b) gelehnt an, gestützt auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Harshaṁ. 188, 8. — *c) abgesessen* (ein Sattra). — *d) worauf man gesessen hat.* — Caus. Act. Med. 1) *niedersetzen.* — 2) *niedersitzen —, knien lassen.* — 3) *einsetzen,* — *als* (Acc.). — Mit अधिनि *sich niederlassen in* (Loc.). — Mit अभिनि *sich niederlassen um* oder *bei* (Acc,) Âpast. Çr. 15,18,8. — Mit उपनि 1) *sich nahen.* — 2) *sich machen an* (Acc.). — Mit परिनि *ringsum sitzen,* — *sich aufhalten.* — Mit विनि *sich getrennt setzen.* — Mit संनि 1) *sich zusammensetzen.* — 2) *niedersitzen.* — 3) संनिषण्ण *an einer Versammlung theilnehmend;* Pl. *versammelt* Vâsâkkh. 19,15. Kâraṇ. 2,4. 16,5. — Mit परि (°षीदति) 1) *umsitzen, umlagern.* — 2) *Schaden nehmen.* — 3) परिषन्न (!) etwa *verloren gegangen* oder *übergangen.* — Mit प्र 1) *verfallen, in Jmds* (Acc.) *Gewalt gerathen* Maitr. S. 2,3,3 (29,20). Ait. Br. 3,35. — 2) *klar —, hell —, heiter werden.* — 3) *klar werden,* so v. a. *sich von aller Aufregung frei machen, heiter und ruhig werden.* — 4) *klar —, deutlich werden.* — 5) *heiter —, guter Laune werden, seine gute Stimmung gegen Jmd* (Gen.) *äussern, Jmd seine Gewogenheit an den Tag legen, Gnade ergehen lassen, gnädig sein.* Imper. auch so v. a. *sei* (*seid*) *so gütig, bitte* Kâd. 52, 3 (96,2). 67,18 (126,8). 95,21 (170,10). 181,22 (309,1). 2,603,7 (127,6). — 6) mit Infin. *geruhen.* — 7) *gut von Statten gehen, gelingen.* — 8) प्रसत्त्ति *befriedigt.* — 9) प्रसन्न *a) klar, blank.* — *b) klar* (vom Verstande), *deutlich* (von Sinneseindrücken). — *c) richtig* (Vermuthung). — *d) frei von aller Aufregung, ruhig* Âpast. 2,17,4. — *e) heiter, gut —, gnädig gestimmt, — gegen* (Loc., Gen., Acc. mit प्रति), *geneigt, gewogen* (Sterne u. s. w.). — *f) gnädig,* so v. a. *Gewogenheit verrathend* (Rede). — Caus. (auch Med. metrisch) 1) *klar machen, klären.* — 2) *erheitern* (das Herz). — 3) *Jmd heiter stimmen, in gute Laune versetzen, besänftigen, zu besänftigen —, geneigt zu machen suchen* (insbes. zur Erfüllung einer Bitte), *angehen um* (die Ergänzung ein Infin., ein Nom. act. im Dat. oder Loc., अर्थे mit Gen. oder °अर्थम्). प्रसादयामि त्वाम् so v. a. *ich bitte dich* Harshaṁ. 137,2. — Mit अतिप्र 1) *recht heiter werden.* — 2) *recht gnädig werden.* — Mit अनुप्र *mit Jmd* (Acc.) *zufrieden werden, seine Freude an Jmd haben.* — Mit अभिप्र *sich niederlassen.* — Caus. *Jmd in gute Laune versetzen, besänftigen, geneigt zu machen suchen, um Etwas angehen.* — Mit उपप्र *beziehen* (ein Haus). — Mit विप्र, °सन्न *wieder zur Ruhe gekommen* (धातवः) Kâraka 6,3. — Mit संप्र 1) *heiter —, guter Laune werden, sich freundlich —, sich gnädig erweisen gegen* (Gen.). — 2) संप्रसन्न *a) beruhigt, ruhig.* — *b) gnädig gestimmt, gnädig.* — Caus. *Jmd besänftigen, gewogen machen.* — Mit प्रति (°सीदति) *sich dagegen setzen, sich entsetzen.* — Mit वि (°षीदति) 1) *in Bestürzung gerathen,* — *vor* (Abl.), *verzagen.* — 2) *niedersinken, untergehen.* Vielleicht fehlerhaft für नि. — 3) विषण्ण *bestürzt, verzagt, kleinmüthig.* — Caus. *Jmd in Bestürzung versetzen, bewirken, dass Jmd verzagt, — kleinmüthig wird.* आत्मानम् so v. a. *verzagen.* — Mit अनुवि, °षण्ण *gerichtet auf*

(Acc.). — Mit प्रवि, °षण्ण *bestürzt, verzagt.* — Mit सम् 1) *zusammensitzen mit* (Instr.), *auf* (Acc.). — 2) Med. *sich niederlassen.* — 3) Med. *zusammensinken.* — 4) *vergehen vor* (Hunger, Instr.), *sich in Noth befinden.* — 5) *verzagen, den Muth verlieren.* — 6) संसन्न *niedergesetzt.* — Caus. 1) *hinsetzen.* — 2) *zusammenkommen, sich vereinigen mit* (Acc.). — 3) *verzagt machen.*

2. सद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *sitzend, seinen Sitz habend, wohnend in.* Selbständig nur Çat. Br. 12,1,3,22. — 2) m. *das Besteigen* (des Weibchens).

सद् 1) Adj. am Ende eines Comp. = 2. सद् 1). — 2) m. *a) Frucht.* — *b) ein best.* Ekâha Çâṅkh. Çr. 14,22,23. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. Es könnte aber auch सद्:सुवाच् ein Wort sein. — 3) n. *ein best. Theil des Rückens am Opferthier.*

*सदंशक m. *Krebs, Krabbe.*

*सदंशवदन m. *Reiher.*

सदक्क *unenthülstes Korn* Bhadrab. 2,26. v. l. शदक्क.

सदत्त Adj. *mit Verstand begabt.*

सदक्षिणा Adj. (f. आ) *nebst Geschenken.*

*सदञ्जन n. *als Collyrium gebrauchte Messingasche.*

*सदण्ड Adj. *mit Strafe belegt, bestraft.*

सदादि Adv. *gewöhnlich* Maitr. S. 1,5,12 (80,18). 10,9 (149,15). 13 (152,15). 2,1,4 (5,13). Kap. S. 42,2. Vgl. सदंदि.

सदन 1) Adj. (f. ई) *Niederlassung —, Bleiben bewirkend.* — 2) n. *a) Sitz, Ort, Standort, Heimat, Behausung, Haus.* Am Ende eines adj. Comp. *seinen Sitz habend in.* — *b) das Sichniederlassen, zur Ruhe Kommen.* — *c) Erschlaffung* Karaka 1, 17. — *d) * Wasser.*

सदनासद् Adj. *im Sitz sitzend.*

सदनुग्रह m. *Gunstbezeugung gegen Gute* Bhâg. P. 3,17,31.

सदंदि Adj. *für immer fesselnd, — bleibend, dauernd.*

सदन्य Adj. Schreibart des Padap. statt सादन्य.

सदपदेश Adj. *nur scheinbar eine Realität besitzend.*

सदम् Adv. 1) *allezeit, stets* Vaitân. — 2) *je, irgend; immerhin.*

*सदम *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

सदंपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

सदम्भ Adj. 1) *heuchelnd.* — 2) *erheuchelt.*

सदय 1) Adj. (f. आ) *Mitleid empfindend, — mit* (Loc.). — 2) °म् und सदय° Adv. *a) mitleidsvoll.* — *b) auf eine sanfte Weise, nach und nach, allmählich.*

सदर m. N. pr. eines Asura Hariv. 1,41,84.

1. सदर्थ m. *eine Angelegenheit, die Einem vorliegt, um die es im Augenblick sich handelt.*

2. सदर्थ Adj. 1) *wohlhabend.* — 2) *als Umschreibung von भवत् *seiend.*

सदर्प Adj. *übermüthig, trotzig.* °म् Adv.

सदलंकारचन्द्रिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सदलंकृति f. *ein ächter Schmuck.* Nom. abstr. °ता f.

1. सदश Adj. *mit Dekaden* (von Stoma) *versehen.*

2. सदश Adj. *mit Fransen versehen* Hem. Par. 1,39.

सदशनज्योत्स्न Adj. (f. आ) *mit glänzenden Zähnen versehen, gl. Z. zeigend.*

सदशनार्चिस् Adj. dass.

सदशरथ Adj. (f. आ) *mit* Daçaratha *versehen* u. s. w. R. 2,81,16.

सदशापवित्र Adj. *mit einem mit Fransen besetzten Seihtuch versehen* Âpast. Çr. 12,2,10.

1. सदश्व m. *ein gutes, edles Ross.*

2. सदश्व 1) Adj. *a) edle Rosse besitzend.* — *b) mit edlen Rossen bespannt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Samara.

सदश्वसेन m. N. pr. eines Mannes.

सदश्वोर्मि m. desgl. v. l. सदस्योर्मि.

सदस् (*f.) n. 1) *Sitz, Ort, Stelle, Aufenthalt.* — 2) *ein im Opferraum östlich vom* Prâkînavaṁça *errichteter Schuppen.* — 3) *Versammlungsort.* — 4) *Versammlung* (insbes. bei einem Opfer). Loc. so v. a. *in Gegenwart von vielen Menschen.* — सदसि वा Çvetâçv. Up. 4.22 fehlerhaft für सदमित्वा: vgl. RV. 1,114,8.

सदस in अक्तःसदसम् und बर्हिःसदसम् (Nachtr. 6).

सदसत्त्व n. Nom. abstr. zu सदसत् 1).

सदसत्पति m. *Herr der Seienden und nicht Seienden.*

सदसत्फल° *gute und üble Folgen.*

सदसत्फलमय Adj. *in guten und bösen Folgen bestehend.*

सदसदात्मक Adj. (f. °त्मिका) *dessen Wesen es ist zu sein und zugleich auch nicht zu sein.*

सदसदात्मता f. Nom. abstr. von सदसदात्मन् = सदसदात्मक.

सदसद्भाव m. *Wirklichkeit und Unwirklichkeit, Wahrheit und Falschheit.*

सदसद्रूप Adj. (f. आ) *als seiend und auch als nicht seiend erscheinend.*

सदसत् Adj. 1) *seiend und nicht seiend;* n. *Seiendes und Nichtseiendes* (auch Du.). — 2) *wahr und falsch;* n. *Wahres und Falsches.* — 3) *gut und übel (schlecht);* m. Du. *Gute und Schlechte;* n. *Gutes und Schlechtes (Böses).*

सदसन्मय Adj. *aus Seiendem und Nichtseiendem gebildet.*

सदसस्पति m. *Herr des Sitzes,* d. i. *des heiligen Ortes und der dort Versammelten.* Mit सताम् *das Haupt einer Versammlung Guter.*

सदस्थिमाला f. Titel eines Commentars.

सदस्पति m. = सदसस्पति.

सदस्य Adj. *im* Sadas *befindlich, dazu gehörig;* m. *Theilnehmer an einer Versammlung* (insbes. bei einem Sattra-Opfer); *ein im* Sadas, *damit es nicht leer stehe, sitzender Theilnehmer am* Sattra, *der siebenzehnte, der nur zuschaut, während die Uebrigen Dienste verrichten.*

सदस्योर्मि m. N. pr. eines Mannes MBh. 2,8,11. v. l. सदश्वोर्मि.

सदःसद् m. *Theilnehmer an einem* Sadas Tândja-Br. 21,10,21. Kâtj. Çr. 23,3,1.

सदःसुवाच् m. s. u. सद् 2) *b).*

सदा Adv. *allezeit, stets, immer, jedesmal.* Mit einer Negation *nie, niemals, nimmer.*

सदाकान्ता f. N. pr. eines Flusses.

1. सदाकारिन् Adj. *stets thätig.*

2. सदाकारिन् Adj. *ein gutes Aeussere habend.*

सदाकालवह् Adj. (f. आ) *zu jeglicher Zeit fliessend, — Wasser habend* (Fluss).

1. सदागति Adj. *Beständigkeit.*

2. सदागति 1) Adj. *in steter Bewegung seiend.* — 2) m. *a) Wind* (auch in medicinischem Sinne), *der Gott des Windes.* — *b) * die Sonne.*

3. *सदागति m. 1) = निर्वाण. — 2) = सदीश्वर.

सदागम m. 1) *eine gute Lehre.* — 2) *die Ankunft eines Guten.*

सदाचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,212.

1. सदाचार m. *die Sitte der Guten, ein guter Wandel; eine gute Sitte, ein von Niemand beanstandeter Brauch* Njâjam. 3,13. Comm. zu 17.

2. सदाचार Adj. (f. आ) *die Sitte Guter befolgend, einen guten Wandel führend.*

सदाचारक्रम m., °चारचन्द्रोदय m., °चारनिर्णय m. (Bühler, Rep. No. 370), °चारपद्धति f. (Burnell, T.) und °चारप्रकरण n. Titel.

सदाचारवत् Adj. = 2. सदाचार Vasishṭha 6,8.

सदाचारवर्णन n. (Burnell, T.), °चारविधि m. (Opp. Cat. 1), °चारसंग्रह m., °चारस्मृति f. (Burnell, T. Opp. Cat. 1), °विवरण n. (Burnell, T.) und °व्याख्या f. Titel.

सदाचारिन् Adj. in विमलधाञ्जत्सदा° *einen flek-*

kenlosen, glänzenden und guten Wandel führend.

सदातन 1) Adj. *immerwährend, beständig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. = अज (angeblich Vishṇu).

1.*सदादान n. *beständiges Spenden* als Bedeutung von सत्र *Hospiz* Çâçvata 292.

2. सदादान Adj. *beständig spendend.*

3. सदादान 1) Adj. *beständig Brunstsaft entlassend* (Elephant). — 2) *m. *a) ein Elephant zur Brunstzeit. — b)* Indra's *Elephant. — c)* Bein. Gaṇeça's.

1. सदान Adj. *Gaben habend.*

2. सदान Adj. *brünstig* (Elephant).

सदानन Adj. *ein schönes Gesicht habend.*

1. सदानन्द m. *beständige Wonne.*

2. सदानन्द 1) Adj. *beständige Wonne empfindend* oder *gewährend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Autoren. Auch °योगीन्द्र und °व्यास.

सदानन्दचिदात्मक Adj. *aus Sein, Wonne und Denken bestehend.*

सदानन्दमय Adj. (f. ई) *aus beständiger Wonne bestehend.*

सदानन्दोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

*सदानर्त m. *Bachstelze.*

सदानिरामया f. N. pr. eines Flusses.

*सदानीरवक्त्रा f. = सदानीरा.

सदानीरा f. N. pr. eines Flusses. Nach den Lexicographen = कर्तोया.

सदानुकालदर्शिनी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,14.

सदानुवृत्ति f. desgl. ebend. 6,17.

सदान्वा und सदानुघा f. Bez. gewisser Unholdinnen.

सदान्वाहत्यया Adj. *die* Sadânvâ *vernichtend.*

सदान्वाचोतन Adj. *die* Sadânvâ *verscheuchend.*

सदापरिभूत m. N. pr. eines Bodhisattva.

सदापर्ण Adj. *stets belaubt.*

सदापुष्प 1) Adj. *stets blühend.* — 2) *m. *die Cocosnusspalme.* — 3) f. ई *a) Calotropis gigantea* und *eine andere Species* Râgân. 10,25. 31. — *b) *eine Jasminart* Râgân. 10,113.

सदापुष्पफलद्रुम Adj. *mit stets blühenden und Früchte habenden Bäumen versehen.*

सदापूर्ण 1) Adj. *stets schenkend.* — 2) m. N. pr. eines Âtreja.

सदाप्रमुदित n. *beständige Fröhlichkeit,* Bez. einer der 8 Vollkommenheiten im Sâṁkhja.

*सदाप्रसून 1) Adj. *stets blühend.* — 2) m. *a) Andersonia Rohitaka. — b) Calotropis gigantea. — c)* = कुन्द.

सदाफल 1) Adj. (f. आ) *stets Früchte habend.* — 2) m. *ein best. Fruchtbaum* Ind. St. 15,267. Nach den Lexicographen *Ficus glomerata* (Râgân. 11, 129), *Aegle Marmelos* (Râgân. 11,192) und *Cocosnussbaum.* — 3) *f. ई *a) Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122. — *b) eine Art Solanum.*

*सदाभद्रा f. *Gmelina arborea.*

सदाभव Adj. (f. आ) *immerwährend, beständig.*

सदाभास Adj. 1) *worin sich das wirklich Seiende abspiegelt.* — 2) *als wirklich seiend erscheinend.*

सदाध्वग Adj. *stets wandernd.*

सदाम Adj. *nebst Band* Çat. Br. 14,5,2,1.

सदामत्त 1) Adj. *a) stets ausgelassen vor Freude. — b) stets brünstig* (Elephant). — 2) m. N. pr. *a)* Pl. best. göttlicher Wesen Divjâvad. 218,9. — *b)* *eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

सदामद 1) Adj. *a) stets ausgelassen vor Freude. — b) stets berauscht. — c) stets hochmüthig* Çiç. 19,116. — *d) stets brünstig* (Elephant). — 2) *m. Bein. Gaṇeça's Gal.

सदायोगिन् 1) Adj. *stets dem* Joga *obliegend.* — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

सदार Adj. *nebst der Frau* Âpast. 2,22,8. Ragh. 2,23. Comm. zu Âpast. Çr. 6,28,1.

सदार्जव Adj. *stets redlich.*

सदावती f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

सदावरदायक m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92, 23. 24.

सदावृत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सदावृध Adj. (f. आ) *stets ergötzend.*

सदाशय Adj. *von guter, edler Gesinnung* Hem. Par. 2,259.

सदाशिव 1) Adj. *stets gütig, — freundlich* u. s. w. — 2) *a)* Bez. Çiva's. Nom. abstr. °ता f. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °तीर्थ, °दीक्षित (Burnell, T.) und °भट्ट. — 3) f. आ Bez. der Durgâ.

सदाशिवकवच n., °शिवगीता f. und °शिवपद् n. Titel.

सदाशिवब्रह्म m. N. pr. eines Autors Burnell, T. Nach Opp. Cat. 1 Titel eines Werkes.

सदाशिवब्रह्मार्या f. Titel eines Werkes Burnell, T.

सदाशिवब्रह्मेन्द्र m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सदाशिवमाला f. (Opp. Cat. 1), °शिवषण्मुखसंवाद m. (Burnell, T.), °शिवसंहिता f. und °शिवस्तोत्र n. Titel.

सदाशिवानन्दनाथ m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सदाशिवाष्टक n. Titel Burnell, T.

सदाशिवेन्द्र m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सदाशिस् f. *ein gutes Bittgebet.*

सदाश्व m. N. pr. v. l. für सदश्व VP.² 4,141.

सदासक्तु Adj. *stets vorhaltend, — dauernd.* Acc. °सक्तुम्.

सदासा Adj. 1) *stets gewinnend.* Superl. °तम. — 2) *stets reichlich vorhanden.*

सदासुख n. *beständiges Wohlbefinden.*

सदाक्तम् Adv. *mit dem Gefühl des Brennens* Suçr. 1,259,8.

सदाहुत Adj. *stets geopfert* Sâmav. Br. 1,3,6.

सदि Adj. in पथिषदि.

सदिवस् Adv. *sogleich.*

सदीक्षोपसत्क Adj. *nebst* Dîkshâ *und* Upasad Çat. Br. 13,6,1,2.

सदीनम् Adv. *kläglich* Pañkat. 206,21.

सदीपक Adj. *nebst einer Lampe* Vishṇus. 67,46.

*सदीश्वर m. als Erklärung von सदागति.

सदुःख Adj. (f. आ) *betrübt, traurig.*

1. सदुक्ति f. *ein gutes Wort.*

2. सदुक्ति Adj. *von guten Worten begleitet.*

सदुक्तिकर्णामृत n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 334.

सदुग्ध Adj. (f. आ) *milchreich* Hemâdri 1,463,15.

सदुर्दिन Adj. *in Wolken gehüllt* Hariv. 2900.

सदूर्व Adj. (f. आ) *mit* Dûrvâ-*Gras belegt.*

सदृक m. *ein süsses Backwerk* oder *eine andere Näscherei.*

सदृक्त Adj. *ähnlich, gleich, entsprechend, angemessen.* Das Wem im Comp. vorangehend.

सदृग्भवम् Adv. *auf gleicher Stufe mit* (Instr.) Çat. Br. 4,5,2,1.

सदृश् Adj. (Nomin. सदृड् und सदृक्) = सदृक्त. Die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend Bâlar. 95,9. Çiç. 12,30 (सदृशि). 19,76.

सदृश Adj. (f. ई und ausnahmsweise आ R. 1,70, 44) = सदृक्त. Adv. सदृशम् (325,26) und सदृश°, Superl. सदृशतम. Das Wem im Gen., Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend; das Woran im Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend. Angeblich auch mit einem Gen. componirt (वृषत्व्याःसदृशः).

सदृशत्व n. *Aehnlichkeit, Gleichheit.*

सदृशवृत्ति Adj. *auf gleiche Weise sich benehmend.* Nom. abstr. °ता f.

सदृशासदृशयोर्ग्ययोर्ग्यत्व° n. *Gleichheit und Verschiedenheit, Brauchbarkeit und Unbrauchbarkeit.*

सदृष्टिक्षेपम् Adv. *die Augen herumgehen lassend, um sich blickend.*

सदृष्टिविक्षेपम् Adv. dass. Çâk. Ch. 16,1.

सदेव Adj. (f. आ) *von Göttern begleitet, — besucht, im Schutz der Götter stehend.* Compar. °तर,

Nom. abstr. सदेवत्व n.

सदेवक Adj. *nebst den Göttern* MBh. 12,246,28.

सदेवमणि Adj. *mit ihren Haarwirbeln am Halse* (Pferde) Viśav. 296,4.

सदेवमनुष्य Adj. *nebst Göttern und Menschen* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

सदेश 1) Adj. *benachbart.* अत्य° *dem finalen* (Laute) *unmittelbar vorangehend* Pariбh. 93. Nom. abstr. °त्व n. *Nachbarschaft* Comm. zu Âpast. Çr. 9,15,3. — 2) m. *Nähe* Lâṭj. 8,8,4. Gobh. 2,6,1.

सदैकरस Adj. *dessen Verlangen stets nur auf Eines gerichtet ist.*

सदैकरूपरूप Adj. *sich stets gleich bleibend* VP. 1,2,1.

सदैवत Adj. *nebst den Gottheiten* Çâṅkh. Gṛhj. 1,25.

सदोगत Adj. *in die Versammlung gegangen, in der V. befindlich;* Pl. so v. a. *versammelt.*

सदोगृह n. *Versammlungsgemach.*

सदोद्यम Adj. *der sich stets anstrengt.*

सदोपचारमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

सदोबिल n. *Eingang zum* Sadas Âpast. Çr. 12, 27,11.

सदोविशीय n. Name eines Sâman. Auch प्रजापतेः Ârsh. Br.

1. सदोष Adj. *mit der Nacht* Kâvjâd. 2,175.

2. सदोष Adj. *mit Mängeln —, mit Fehlern behaftet, fehlerhaft* 167,2. Hemâdri 1,448,22. Kâvjâd. 2,175.

सदोषक Adj. = 2. सदोष Râgân. 13,184.

सदोऽविधानिन् n. 1) Du. und Pl. *das* Sadas *und das* Havirdhâna AV. 12,1,38. 9,6,7. — 2) Pl. mit प्रजापतेः Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सदोऽविधानिन् Adj. *mit* Sadas *und* Havirdhâna *versehen.*

सद्गति f. 1) *eine gute Stellung, ein glückliches Loos.* — 2) *der Weg des Guten.*

सद्गव m. *ein guter Stier.*

1. सद्गुण m. *eine gute Eigenschaft, Vorzug* 289,3.

2. सद्गुण Adj. (f. आ) *mit Vorzügen ausgestattet.*

सद्गुणनिगुणवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सद्गुरु m. *ein guter Lehrer.* °सेवा f. Ind. St. 15,379.

सद्गोदत्त m. N. pr. eines Mediciners.

1. सद्गो m. *ein guter, günstiger Planet.*

2. सद्गो Adj. *sich an Gutes, Wahres klammernd, daran hängend.* कृष्णे *an* Kṛshṇa *als dem wirklich Wahren hängend.*

सद्घन m. *ganz —, Nichts als Sein.*

सद्घन् m. N. pr. eines Devagandharva MBh. ed. Vardh. 1,123,54. v. l. सवन् und सत्वन्.

सद्धर्म m. *das gute Recht, — Gesetz, die wahre Gerechtigkeit.* Bei den Buddhisten und Gaina (Ind. Antiq. 6,26. 7,37) Bez. *ihrer Lehre.* °पुण्डरीक n., °लङ्कावतार m. und *°संपरिग्रह m. Titel buddhistischer Werke.

सद्धि f. J. A. O. S. 11,CXLVII wohl fehlerhaft für 2. सग्धि.

सद्ध्यायिन् Adj. *über das Wahre nachdenkend* Maitrjup. 6,30.

सद्ब्रह्मन् n. *das wahre* Brahman Maitrjup. 6,30.

सद्भाग्य n. *Glück.*

सद्भाव m. 1) *wirkliche Existenz, das Vorhandensein.* — 2) *das Wahrsein, Wahrheit, der wahre Sachverhalt.* शास्त्र° *der wahre Inhalt eines Lehrbuchs* Spr. 7622. — 3) *Rechtschaffenheit* Spr. 6767. fg. — 4) *eine gute, liebevolle Gesinnung, Zuneigung, — zu* (प्रति); *Treue* Kâd. 2,100,2. 5 (122,17. 123,1).

सद्भावश्री f. N. pr. einer Göttin.

सद्भूत Adj. *wahr.* सद्भूतोत्पादक *Wahres erzeugend.*

सद्भृत्य m. *ein guter Diener.*

1. सद्मन् m. *sessor, Dasitzender, Anwesender.*

2. सद्मन् n. 1) *Sitz, Ort, Aufenthalt;* insbes. *der Opferplatz; Wohnplatz, Wohnung, Gebäude, Haus; Stall, Schuppen; Tempel.* Du. *Himmel und Erde.* *Am Ende eines adj. Comp. — *zur Wohnung habend.* — 2) *Gestell, Tisch* ṚV. 5,11,5. 67,7. — 3) vielleicht *ein astrologisches Haus.* — 4) **Wasser.* — 5) **Kampf.* — विप्रुड्सद्माधिष्ठ Paṅkâr. 4,3,7 fehlerhaft für विप्रुड्मत्र्वधिष्ठ्य, wie Bhâg. P. 6,5, 28 gelesen wird.

सद्मबर्हिस् Adj. *die Streu des heiligen Sitzes bereitend.*

1. °सद्य n. Nom. abstr. zu 2. °सद् 1).

2. सद्य m. = सद्योजात *eine Form Çiva's* Hemâdri 1,370,11. 371,8. 790,22. 791,1.

सद्यऊति Adj. *alsbald* oder *täglich helfend.*

सद्यःकाल Adj. s. सद्यस्काल.

*सद्यःकृत n. *Name.*

सद्यःकृत्त Adj. *so eben geschnitten* Megh. 59.

सद्यःक्रीत 1) Adj. *an demselben Tage gekauft.* — 2) m. *ein* Ekâha, *innerhalb dessen durch ein abgekürztes Verfahren* Dikshâ, Upasad *und* Sutjâ *Statt haben.*

सद्यःक्षत n. *eine frische Contusion, — Wunde.*

सद्यःपर्युषित Adj. *einen Tag alt.*

सद्यःपाक Adj. (f. आ) *alsbald Folgen habend.*

सद्यःपातिन् Adj. *alsbald sinkend.*

सद्यःप्रक्षालक Adj. *sogleich* (das Korn zum Gebrauch) *waschend,* so v. a. *keine Vorräthe machend.*

सद्यःप्रज्ञाकर Adj. (f. ई) *alsbald Einsicht bewirkend* Spr. 6773.

सद्यःप्रज्ञाकर Adj. (f. आ) *alsbald die Einsicht benehmend* Spr. 6773.

सद्यःप्रसूता Adj. *eben geboren —, — gekalbt —, — geworfen habend.*

सद्यःप्राणकर Adj. *alsbald die Lebensgeister erfrischend* Spr. 6775.

सद्यःप्राणहर Adj. *alsbald die Lebensgeister entführend* Spr. 6498.

सद्यःफल Adj. (f. आ) *alsbald Früchte tragend, — Folgen habend* Bhâvapr. 4,108. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 5,11,4.

सद्यन् m. TBr. 2,8,6,1 fehlerhaft für सद्मन्.

सद्यभ्रिक्त्र Adj. *frisch geschnitten* (Wunde).

सद्यःशक्तिकर Adj. *alsbald Kraft bewirkend* Spr 6773.

सद्यःशक्तिहर Adj. *alsbald die Kraft benehmend* Spr. 6773.

*सद्यःशोथ 1) Adj. *alsbald Anschwellung bewirkend.* — 2) f. आ *Mucuna pruritus.*

सद्यःशौच n. *alsbaldiges Reinwerden* (in rituellem Sinne) Gaut. 14,44.

सद्यःश्राद्धिन् Adj. *der soeben an einem Todtenmahle theilgenommen hat* Gaut. 15,22.

सद्यस् Adv. 1) *desselbigen Tages.* — 2) *innerhalb eines Tages.* — 3) *täglich.* — 4) *sogleich, soeben, alsbald, sofort.* — 5) *auf einmal, plötzlich.*

सद्यस्क Adj. 1) *frisch.* — 2) *ein best. Opfer.* v. l. साद्यस्क.

सद्यस्कार Adj. (f. आ) *an demselben Tage vollbracht werdend.*

1. सद्यस्काल m. *derselbe Tag* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,1,7.

2. सद्यस्काल Adj. (f. आ) *auf denselben Tag fallend* Âpast. Çr. 1,14,18. Nom. abstr. °त्व n.

सद्यस्क्री = सद्यःक्री.

सद्यस्ता f. (Lâṭj. 8,4,7) und सद्यस्त्व n. *das auf denselben Tag Fallen.*

सद्यःसुत्या f. Soma-*Kelterung am selben Tage.*

सद्यःश्लेष्मन् n. *ein schnellwirkendes Erweichungsmittel.*

सद्याजिन् Adj. *Wahres opfernd* Maitrjup. 6,30.

सद्युक्ति f. *eine gute Argumentation.* °मुक्तावली f. Titel eines Werkes.

सद्युत्ति in der verdorbenen Stelle Âçv. Çr. 2, 10,14. सकृति TBr.

सद्यौघ्र्य Adj. *rasch zum Ziele kommend.*

*सद्योज Adj. *neugeboren.*

सद्योजात 1) Adj. (f. आ) *a) neugeboren.* सद्यो

ज्ञातः TBr. 3,6,8,4. Taitt. Âr. 3,14,1. — *b*) f. *eben geboren habend, — niedergekommen.* — *c*) *an Çiva Sadjoǵâta gerichtet* (Spruch) Hemâdri 1, 251,6. Man könnte सा° vermuthen. — 2) m. *a*) **ein neugeborenes Kalb.* — *b*) *eine Form Çiva's* Hemâdri 1,371,13. 14. 790,20. 791,1.

सद्योजातपाद् m. bei den Çaiva Bez. *einer der fünf Formen ihres Gottes.*

सद्योज्वर् Adj. *rasch erregt.*

सद्योज्वर् m. *frisches Fieber* Bhâvapr. 3,27,4.

सद्योत्पन्न Adj. *neugeboren.*

सद्योदुग्ध Adj. *frisch gemolken.*

सद्योऽनुगत Adj. *eben* (in die Gebärmutter) *aufgenommen* (गर्भ) Ḱaraka 341, 6. 9.

सद्योबल (Ḱaraka 189,16) und °कर् Adj. *alsbald Kraft bewirkend* Spr. 6774.

सद्योबलकर् Adj. *alsbald die Kraft benehmend* Spr. 6774.

सद्योभव Adj. *soeben entstanden.*

*सद्योभाविन् m. *ein neugeborenes Kind.*

सद्योऽभिवर्ष m. *Eintritt von Regen an demselben Tage.*

सद्योभृत Adj. *an demselben Tage getragen* Çat. Br. 9,5,2,68.

सद्योमन्यु Adj. *alsbald erzürnend.*

सद्योमरण n. *ein an demselben Tage erfolgender —, alsbaldiger Tod.*

सद्योमांस n. *frisches Fleisch.*

सद्योमृत Adj. *so eben verstorben.*

सद्योयज्ञ m. *ein Opfer am gegenwärtigen Tage* Comm. zu Âpast. Çr. 4,3,11. 10,2,28.

सद्योयज्ञसंस्था f. *Absolvirung des Opfers an einem Tage.*

सद्योवर्ष m. und °वर्षण n. *Eintritt von Regen an demselben Tage.*

सद्योवृध् Adj. *täglich sich ergötzend.*

सद्योवृष्टि f. *Eintritt von Regen an demselben Tage* Râǵan. 14,6.

सद्योव्रण m. *eine plötzlich bewirkte Wunde.*

सद्योहत Adj. 1) *frisch verletzt.* — 2) *frisch geschlachtet* Râǵan. 17,2.

सद्रत्न n. *ein ächter Edelstein, eine ächte Perle* 132,22. zu Spr. 867.

सद्रत्नमाला f. Titel eines Werkes.

सद्रव्य Adj. *mit Habe und Gut* M. 9,241.

सद्रस Spr. 7688 (Mél. asiat. 8,226) wohl fehlerhaft für षड्रस.

1. सद्रु Adj. *laufend* in einer Etymologie.

2. सद्रु Adj. *sitzend* Bhaṭṭ. 7,21. 21,20.

1. सद्वंश m. 1) *schönes Rohr.* — 2) *ein edler Stamm, ein edles Geschlecht.* °जात Adj. (f. आ) Kathâs. 21,98. 2. सद्वंश Adj. *mit einem schönen höheren mittleren Theile versehen* (Dolch) und zugleich *von edlem Geschlecht.* Nom. abstr. °त्व n. Çiç. 18,19.

सद्वचस् n. *eine schöne Rede.*

सद्वत्सल Adj. *liebevoll gegen Gute* Ragh. 2,69.

सद्वन् Adj. in ऋभुसद्वन्, द्रुषद्वन् und नृषद्वन्.

सद्वत्स् 1) Adj. *eine Form von* अस् oder भू *enthaltend, von einem solchen Verse begleitet* u. s. w. Âpast. Çr. 6,31,3. — 2) f. सद्वती N. pr. einer Tochter Pulastja's und Gattin Agni's.

सद्वंद्व Adj. *im Streit liegend, rechtend.*

सद्वर्तक Adj. Mârk. P. 131,6 wohl fehlerhaft für संवर्तक.

*सद्वसथ m. *Dorf.* Richtig संवसथ.

सद्वाजिन् m. *ein edles Ross* Spr. 7707.

सद्वादिन् Adj. *Wahres redend* Maitrjup. 6,30.

सद्वार्ता f. *eine gute Nachricht.* Acc. mit प्रछ् so v. a. *sich nach dem Wohlbefinden erkundigen.*

सद्विगर्हित Adj. *von Guten —, von Verständigen getadelt* M. 3,46. 10,84. 11,52. Spr. 413.

सद्विच्छेद् m. *Trennung von Guten.*

सद्वितीय Adj. *mit einem Genossen* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,1,13.

सद्विद्य Adj. *mit wahrem Wissen ausgestattet, unterrichtet.*

सद्विद्या f. *wahres Wissen.* °विजय m. Titel eines Werkes.

सद्विधान Paṅkar. 2,5,18 fehlerhaft für संविधान.

सद्वृत्त m. *ein schöner, kräftiger Baum.* °ज Adj. *aus dem Holze eines solchen Baumes verfertigt* Hemâdri 1,228,22.

1. सद्वृत्त n. 1) *eine schöne runde Gestalt.* — 2) *das Benehmen Guter, gutes Betragen, ein guter Wandel.* °शालिन् Adj. und °स्थ Adj. *einen guten Wandel führend.*

2. सद्वृत्त Adj. (f. आ) 1) *sich gut betragend, einen guten Wandel führend.* — 2) *schöne Metra enthaltend.*

सद्वृत्ति f. *ein gutes Benehmen.*

सद्वेला f. *die rechte Zeit, der rechte Augenblick* Paṅkad.

सद्वेषधारिन् Adj. *gut gekleidet* VP. 4,24,25.

सद्वैद्य m. *ein guter Arzt* Paṅkat. 183,21.

सद्वत n. Kâm. Nitis. 13,43 fehlerhaft für 1. सद्वृत्त 2).

सध्, सध्नोति s. u. सघ्.

1. सध° Adv. = सकृ.

2. *सध n. oder सधा f. Du. *Himmel und Erde.*

1. सधन n. *gemeinsame Habe.*

2. सधन Adj. (f. आ) 1) *reich, wohlhabend.* — 2) *nebst Reichthümern* 124,29.

सधनता f. *das Reichsein.*

सधनित्व n. Nom. abstr. zu सधनी *Gefährte.*

सधनुष्क Adj. 1) *mit einem Bogen versehen.* — 2) *nebst Bogen.*

सधनुष्पाणि Adj. *einen Bogen in der Hand haltend* Râmapûrvat. Up. 28.

सधनुस् Adj. *mit einem Bogen versehen* Hariv. 2, 125,5.

(सधन्य) सधनित्र Adj. *von Gaben —, von Schätzen begleitet* Ṛv. 10,50,3.

सधमाद् (nur in den starken Casus und hier °माद्, Nom. Sg. auch °मास्) m. 1) *Trinkgenosse, Festgenosse.* — 2) *Genosse, Gefährte* überh.

सधमाद् m. 1) *Trinkgelage, Schmaus, Fest.* Acc. mit मद् *zechen, schmausen, — mit* (Instr.). — 2) *Gemeinschaft, Genossenschaft.*

सधमादिन् Adj. = सधमाद् 1) Ait. Âr. 469,15.

(सधमाद्य) सधमादित्र 1) Adj. *a*) *convivalis, festlich; Festgenosse.* — *b*) *socius.* — 2) n. *Festgelage.*

*सधमित्र m. N. pr. eines Mannes.

1. सधर्म m. *ein gleiches Wesen, dieselbe Eigenthümlichkeit.*

2. सधर्म Adj. 1) *gerecht, tugendhaft.* — 2) *dieselbe Eigenschaft —, dieselbe Eigenthümlichkeit habend, demselben Gesetz unterworfen, gleichartig, ähnlich.*

सधर्मक Adj. = 2. सधर्म 2) Comm. zu Âpast. Çr. 8,9,12.

सधर्मचारिणी f. *Gattin (gleichen Pflichten obliegend)* Hem. Par. 1,93.

सधर्मत्व n. *Gleichartigkeit.*

सधर्मन् Adj. 1) **gleichen Pflichten obliegend.* — 2) *dieselbe Eigenschaft —, dieselbe Eigenthümlichkeit habend, gleichartig, gleichend.* Das Womit oder Wem im Gen., Instr. (Spr. 7722) oder im Comp. vorangehend (Vasishṭha 3,1. Chr. 250,3).

सधर्मिन् 1) Adj. *a*) * = सधर्मन् 1). — *b*) = सधर्मन् 2). — 2) *f. *र्मिणी *Gattin.*

सधवस्त्री und सधवा f. *eine Frau, deren Mann am Leben ist.*

सधवीर् Adj. *mit Männern vereint* Ṛv.

1. सधस्तुति f. *gemeinsames Lob.* Der gleichlautende Instr. *unter gemeinsamem Beifall.*

2. सधस्तुति Adj. *gemeinsam gepriesen* Ṛv.

सधस्तुत्य n. *gemeinsamer Beifall.*

सधस्थ 1) Adj. *hier vorhanden, anwesend.* — 2) n. *Stelle, Standort; Aufenthalt, Heimat; Raum* überh. इन्द्रस्य सधस्थम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

सधातु in अक्षर° (Nachtr. 7) und पद°.

*सधि m. *Feuer.*

सँधिस् 1) n. *Ziel* (einer Bewegung), *Ort* (wo sie zur Ruhe kommt) ṚV. 8,43,9. KÀTH. 16,18. — 2) *m. *Stier.*

सँधी Adj. *mit Intellect versehen* ÇAT. BR. 14,7,2,7.

सँधुर Adj. *an derselben Deichsel gehend, so v. a. einträchtig.*

सँधूम Adj. (f. आ) *in Rauch gehüllt* MAITR. S. 1, 8,6 (123,10). Chr. 44,28.

सधूमक Adj. *rauchig, in Rauch (Dunst) gehüllt.* Adv. °म्.

सधूमवर्णा f. *eine der sieben Zungen des Feuers.*

सधूम्र Adj. *grau.*

सधूम्रवर्णा f. = सधूमवर्णा.

सँधि m. nach SÁj. N. pr. eines Ṛshi.

सध्रीँ Adv. *einem Ziele (Mittelpuncte) zu.*

सधीचीँन Adj. (f. आ) 1) *nach einem Ziele gerichtet, gleiche Bahn einhaltend, vereint.* — 2) *unterstützt —, befördert durch* (im Comp. vorangehend). — 3) *zum Ziele führend, recht, richtig.* Instr. *auf die rechte Weise.*

सध्यञ्च्, सधिँयञ्च् 1) Adj. (f. सध्रीँची) *a) nach derselben Richtung gehend, nach einer Mitte gewandt, zusammenstrebend.* — *z) zum Ziele führend, recht, richtig.* — *c) hinstrebend zu, sich ergiessend in* (im Comp. vorangehend) HEM. PAR. 1, 393. — 2) सध्यक्, सधिँयक् oder सध्रीँयक् Adv. *a) vereint, beisammen.* — *b) auf die rechte Weise.* — 3) m. (schwach सधीच्) *Gefährte* ÇIÇ. 8,44. — 4) f. सधीची *Gefährtin, Freundin.* — 5) n. = सनस्.

सधंस m. N. pr. eines Liedverfassers.

1. सन्, सनोँति, *सँनति (सँनत् u. s. w. in der älteren Sprache Aor.); Med. nur सनिषामहे und सनिषत्त; 1) *gewinnen, erwerben, als Geschenk empfangen; besitzen.* वाँजं सेत् MAITR. S. 4,4,5 (55, 12. 20). Partic. Perf. ससवँंस्, *ससनिवंस् und *सेनिवंस् *gewonnend habend*, so v. a. *besitzend, geniessend.* सातँ *gewonnen, erworben.* — 2) *verschaffen, schenken.* — 3) Med. *zum Ziele gelangen, erfüllt werden.* — Desid. *सिसनिषति und सिँषासति (hierher vielleicht auch सीषतँी) 1) *erlangen —, gewinnen wollen, erhalten, gewinnen.* — 2) *gewähren —, verschaffen wollen, schenken.* — *Desid. vom Caus. सिसानयिषति. — Intens. *सन्सन्यते und *सासायते *gewinnen.* Zu belegen nur सनिषत. — Mit अभि, अभिँषात *gewonnen, erobert.* — Mit आ *gewinnen.* — Mit प्र Med. *gewinnen*, so v. a. *zum Ziele gelangen.* — Mit सम् *erlangen.*

2. सन् Adj. in गोँषन्.

1. सँन 1) Adj. (f. आ) *a) alt.* Acc. *vor Alters* AV. 10,8,30. — *b) lange anhaltend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi, eines der sieben geistigen Söhne Brahman's.

2. सन m. 1) *Erwerbung, Erlangung* in अकँसन und सुषँण. — 2) *Uebergabe, Darbringung.*

3. *सन 1) m. f. (ई) *das Hinundherschlagen der Elephantenohren.* — 2) m. *Bignonia suaveolens.*

सनकँ 1) Adj. *ehemalig, alt.* Abl. *von Alters her, von jeher.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi, eines der sieben oder vier geistigen Söhne Brahman's.

सनकसंहिता f. Titel eines Werkes.

सनकानीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सनख Adj. schlechte Lesart für सनख.

सँनग m. N. pr. eines Lehrers.

*सनङ्व्य Adj. *zu* Sanaṅgu *dienend, — tauglich.*

*सनङ्गु m. oder f. *ein best. aus Leder bereiteter Gegenstand.*

सनँङ्ग् Adj. *alt.*

सनँङ (f. आ) und सनङ्गाँ Adj. *längst vorhanden, alt.*

*सनत् 1) Adv. = सना, सनात्. — 2) m. ein Name Brahman's.

सनँता Adv. *von jeher.* Mit der Negation *niemals.*

सनत्कुमार m. *der ewige Knabe*, N. pr. eines Ṛshi, der für einen geistigen Sohn Brahman's gilt, mit Skanda und Pradjumna identificirt und als Verfasser eines Upapurâṇa genannt wird. *Bei den Ǵaina ist er der 4te Ǵakravartin in Bhârata. Als Verfasser der Sakalagranthadîpikâ (BURNELL, T.) wohl eine andere Person.

सनत्कुमारकल्प m. Titel eines Werkes.

*सनत्कुमारज्ञ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Ǵaina.*

सनत्कुमारतन्त्र n., °कुमारसंहिता f., °कुमारस्तव m. (OPP. Cat. 1), °कुमारीतन्त्र n. und सनत्कुमारीय n. Titel von Werken.

सनँत्न Adj. (f. ई) = सनातँन 1).

सनत्सुजात (*ewig schön*) m. N. pr. eines Ṛshi, eines der sieben geistigen Söhne Brahman's.

सनत्सुजातवेदान्त m., °जातीय n., °टीका f. (OPP. Cat. 1) und °विवरण n. Titel von Werken.

सनदीगिरिकानन Adj. (f. आ) *nebst Flüssen, Bergen und Wäldern* R. 6,79,8.

सनँद्रयि Adj. *Besitz verleihend.*

सनँद्वाज 1) Adj. *Besitz —, Gewinn erwerbend* oder *verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çuṅki.

सनन n. *das Erwerben, Gewinnen.* Vgl. सुषणानँ.

सनन्द् 1) m. N. pr. = सनन्दन 1). — 2) *f. ई gaṇa गौरादि.

सनन्दक m. N. pr. HARIV. 12437 fehlerhaft für सनन्दन 1).

सनन्दन m. N. pr. 1) eines Ṛshi, eines geistigen Sohnes des Brahman. Als Lehrer KAP. 6,69. — 2) eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

सनन्दनसंहिता f. Titel eines Werkes.

*सनपर्णी f. *eine best. Pflanze*, = असनपर्णी.

सनँय Adj. (f. सनँया) *alt.*

सनँर Adj. *nebst Männern.*

सनर्मक्रास Adj. *mit scherzhaftem Lachen verbunden* (Rede) KATHÂS. 14,88.

*सनव N. pr. einer Wüste.

सनवनीत Adj. *nebst frischer Butter* PÁṆ. 3, 13,6.

सँनवित्त Adj. *längst vorhanden, von jeher besessen.*

सँनश्रुत 1) Adj. *längst bekannt, altberühmt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. v. l. सनःश्रुत.

सनःश्रुत m. s. सनश्रुत 2).

सनस् Adv. = सँना in सनःश्रुत und सनोजाँ.

*सनसप m. N. pr. eines Lehrers.

सँना Adv. *von jeher.* ṚV. 5,75,2 ist vielleicht अकँसना: zu schreiben.

सनाजुँर Adj. *altersschwach.*

सनोँजू Adj. f. सनाजुवँस् ṚV. 1,141,5 vielleicht fehlerhaft für सनाजुँरस् oder सनायुँवस्.

सनँात् Adv. 1) *von jeher, von Alters.* — 2) *stets, für immer.*

सनातँन 1) Adj. (f. ई, metrisch आ BHÁG. P.) *ewig, unvergänglich, beständig, dauernd.* Superl. सनातनतम. — 2) m. *a)* Bein. α) * Brahman's. — β) Vishṇu's BHAṬṬ. 1,1. — γ) *Çiva's. — *b)* = *पितृणामतिथि: oder पितृतिथ्यन्तर. — *c)* N. pr. α) eines Ṛshi, später eines geistigen Sohnes des Brahman. — β) eines Autors. — γ) *eines Fürsten. — δ) Pl. bestimmter Welten HARIV. 935. — 3) f. सनातनी Bein. *a)* der Durgâ. — *b)* *der Lakshmî. — *c)* *der Sarasvatî.

सनातनशर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

सनात्कुमार m. fehlerhaft für सनत्कुमार.

सनाथ 1) Adj. (f. आ) *a) einen Schutz habend, sicher aufgehoben bei* (Instr. oder im Comp. vorangehend) MAHÂVÍRAK. 38,3. HEM. PAR. 2,110. — *b) stark besucht* (eine Versammlung). — *c) besetzt —, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) VÂSAV. 60,2. 248,1. 250,2. 251,1. — 2) *f. आ *eine Frau, deren Gatte am Leben ist.*

सनाथता f. *Gönnerschaft.* Acc. mit इ *Schutz finden* VIKRAMÁÑKAK. 10,30.

सनाथी Adv. mit कृ 1) *Schutz verleihen*, mit Acc. — 2) einen Ort *besetzen, einnehmen;* mit Acc. KÂD. 18,21 (29,8).

सनाभ m. *ein leiblicher Verwandter, — Bruder.*

सनाभि 1) Adj. (f. eben so) *a) von einer Nabe ausgehend* (auch von den Fingern gesagt). — *b) von einem Nabel ausgehend*, so v. a. *leiblich verwandt, leiblich* (Schwester, Bruder). — *c) mit einem Nabel versehen.* — *d) gleichartig, gleichend; die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend* Bâlar. 130,18. Vikramâṅkaḱ. 18,58. Viddhaç. 24,4. Vâsav. 166,1. 175,2. — 2) m. *ein leiblicher Bruder* Harshaḱ. (ed. Bomb.) 374,2.

सनाभ्य m. *ein leiblicher Verwandter.*

सनाम Adj. (f. आ) *gleichnamig mit* (Gen.).

सनामग्राह् Adj. (f. आ) *mit Namensnennung* Lâṭj. 1,4,10.

सनामन् Adj. (f. °मी) 1) = सनाम. — 2) *gleichartig.*

सनायन्त् Partic. *von Alters her seiend oder lange machend, zögernd.* Nur सनायन्ते ṚV. 1,62,13, wo mit Aufrecht सनाय ते zu lesen ist; vgl. 3,31,19. 8,24,26.

सनायु Adj. *Lohn —, Gewinn wünschend.* घनायवः सनायवः AV. Paipp. 11,2,11. सनायुवः Gen. Sg. ṚV. 1,62,11.

सनाराशंस Adj. *mit den Nârâçaṁsa genannten Lobsprüchen* Ait. Br. 6,27,10.

सनारु m. N. pr. eines Lehrers.

सनाल Adj. *mit einem Stengel versehen* MBh. 7, 25,41.

*सनाली f. *Kupplerin* Gal. Vielleicht nur fehlerhaft für शम्भली.

1. सनि m. f. (in den Brâhmaṇa) 1) *Lohn, Gewinn, Empfang; Gabe.* Dat. mit धा so v. a. *erfüllen*, Acc. mit इ *auf Bettel gehen.* — 2) concret *auf Gewinn ausgehend.*

2.* सनि f. *Weltgegend.*

सनिकाम Adj. *nach Gewinn —, nach Gaben begierig.*

सनिगडचरण Adj. *an dessen Fusse eine Kette hängt.* Nom. abstr. °त्व n. Mṛḱḥ. 107,21.

सनिग्रक् Adj. *mit einem Handgriff versehen* Suçr. 1,24,11.

सनितर् (mit Acc. oder ohne Obj.) und सनितृ (mit Gen.) Nom. ag. 1) *gewinnend, verschaffend.* — 2) *gebend.*

सनिति f. *Erlangung.*

सनितुर् Adv. mit vorangehendem Acc. *neben, ausser, ohne.* Nach Sâj. Gen. von सनितर्.

सनित्र n. *Gabe, Spende.*

सनित्व Adj. *zu gewinnen.*

सनित्वन् m. *Spende.*

सनिद्र Adj. (f. आ) *schlafend* 118,5.

सनिन्द् Adj. *mit einem Tadel verbunden.* °म् Adv. *vorwurfsvoll.*

सनिमत्त् Adj. *gabenreich* Maitr. S. 2,2,13 (25,10).

सनिमेष Adj. *blinzelnd, sich schliessend* (vom Auge).

सनियम Adj. (f. आ) 1) *auf Etwas beschränkt.* Nom. abstr. °त्व n. Kâtjapr. 179,9. — 2) *der eine bestimmte Observanz übernommen hat.*

सनिर्घृण Adj. *grausam* R. Gorr. 1,61,20.

सनिर्विशेष Adj. *indifferent, gleichgültig* Kâd. 2, 7,1 (6,20).

सनिर्वेद् 1) Adj. *einen Ueberdruss an den Tag legend* (Unterhaltung) Kâd. 2,7,1 (6,20). — 2) °म् Adv. *a) mit vollkommener Gleichmüthigkeit gegen die Welt* Dhûrtas. 4,6. — *b) verzweifelt, kleinmüthig.*

सनिश्वासम् und सनिःश्वासम् Adv. *unter Seufzen.*

सनिषादीक Adj. *nebst der* oder *den* Nishâdi Suparṇ. 18,5.

सनिष्ठ Adj. (f. आ) *am meisten gewinnend.*

सनिष्ठीव Adj. *begleitet von ausgeworfenem Speichel* (eine Rede).

सनिष्पेषम् Adv. *schnalzend* Hariv. 4101.

सनिष्यद् (so die Mss.) Adj. (f. आ) *fliessend, rinnend.*

सनिष्यु Adj. *zu gewinnen —, zu haben begierig, beutelustig.*

सनिस्रस Adj. *zerfallend, gebrechlich.*

सनिस्राद Adj. *dessen Augen heraushängen, — herausfallen.*

सनी f. = 1. सनि 1) in 1. सनीकार.

सनीड 1) Adj. (f. आ) *in einem Nest beisammen, aus einem Neste stammend*, so v. a. *verschwistert, verbündet, nahe vereint.* — *b) *nahe, benachbart.* — 2) m. oder n. *Nähe.* Loc. mit Gen. oder am Ende eines Comp. (Bhadrab. 4,134) *in der Nähe von, bei.*

सनीप (MBh. 6,9,63) oder सनीय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सनीयस् Adj. *von Alters seiend, langjährig.* Vgl. सन्यस्.

*सनीस्रस Adj. = सनिस्रस Pat. zu P. 2, 4, 74, Vârtt. 1.

1. सनीकार Adj. *Gaben bringend* Âpast. Çr. 10,18,5.

2. सनीकार Adj. *in Nebel gehüllt* R. 4,5,14.

*सनुकम् Adv. gaṇa चादि.

1. सनुतर् Nom. ag. *gewinnend, verschaffend.* Nur f. सनुत्री.

2. सनुतर् Adv. *weg, abseits, fern von* (Abl.). Mit यु und धा *fernhalten, vertreiben.*

सनुतर Adj. *etwa verstohlen, unvermerkt.*

सनुत्य Adj. dass.

सनुत्री f. s. u. 1. सनुतर्.

सनूदपर्वत (!) m. N. pr. eines *Berges.*

1. सनेमि Adj. *mit einem Radkranz versehen.*

2. सनेमि Adv. *von jeher, allezeit, olim.*

सनेरु Adj. nach Sâj. = संभक्तर्.

सनोजा Adj. *von jeher seiend, ewig.*

सन्त् 1) Adj. (f. सती) *a) daseiend, vorhanden, anwesend; Statt findend, sich ereignend.* विभवे सति *wenn Vermögen da ist*, विनाशे नाशे वा सति *es mag Verlust oder Tod eintreten* 177,4. Am Anfange eines adj. Comp. so v. a. स (सत्कल्पवृक्ष *mit Kalpa-Bäumen versehen*). — *b) sich* irgendwo (Loc.) *befindend* 28,7. — *c) Jmd* (Gen.) *gehörend.* — *d)* so v. a. *lebend.* — *e) von Bestand seiend.* — *f) seiend* (als Partic. vom copulativen अस्) zur Hervorhebung eines Attributs (das nicht selten ein anderes Partic. ist). Auch in Verbindung mit Adverbien (तथा सति Loc. absol. 211,31). — *g) wie Jmd* oder *Etwas sein sollte*, so v. a. *ächt, recht, wirklich, gut, brav, rechtschaffen.* — 2) m. Pl. *a) die Lebenden, die Wesen.* — *b) gute, edle, vorzügliche, gebildete, kluge Menschen.* Häufig auch am Anfange eines Comp. — 3) Superl. सत्तम *der beste, erste, oberste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 4) f. सती *a)* = भवती *du* 79,13. — *b) ein gutes, tugendhaftes, treues Weib.* *Compar. सतीतरा, सतितरा und सत्तरा. — *c) Gattin* überh., auch *Weibchen* (eines Thieres). — *d) *eine best. wohlriechende Erdart.* — *e)* Name *zweier Metra.* — *f)* N. pr. α) der Gattin Viçvâmitra's. — β) einer Tochter Daksha's und Gattin Bhava's (Çiva's). — γ) einer Gattin des Aṅgiras. — δ) verschiedener Frauen aus der Neuzeit. Auch °देवी. — 5) n. *a) das Seiende, Wirkliche, ein reales Ding; die reale Welt.* — *b) etwas Gutes, Erspriessliches; Vortheil.* — *c)* Bez. *der Endungen des Partic. praes.* (Act. und Med.). — *d) *Wasser.* — 6) Adv. *a)* = सु *schön.* — *b)* mit कर् α) *in die gehörige Ordnung bringen, zurechtlegen, zurechtmachen, aufputzen, schmücken, mit dem Gehörigen ausstatten.* °सत्कृत *geschmückt durch* und auch so v. a. *gesegnet mit.* — β) *Jmd* (Acc.) *Ehre bezeigen*, insbes. *einen Ankömmling freundlich aufnehmen, ehrenvoll bewirthen.* सत्कृत *geehrt, ehrenvoll behandelt, — bewirthet;* auch *göttlich verehrt.* — γ) *Jmd* (Acc.) *die letzte Ehre erweisen* (durch Verbrennung des Leichnams u. s. w.). Caus. *Jmd die letzte Ehre erweisen lassen.* — δ) *Etwas in Ehren halten, eine hohe*

Meinung von Etwas haben, Etwas beachten. — *c*) अभिसत्कर् *Jmd* (Acc.) *Ehren bezeigen, einen Ankömmling ehrenvoll empfangen* MBh. 12,228 (229), 89. — *d*) प्रतिसत्कर् *Jmd* (Acc.) *wieder Ehren bezeigen.*

सत्त m. 1) *= संकृत्त. — 2) N. pr. eines Sohnes des Satja. — Vgl. दुःसत्त.

सत्तक Adj. (f. सत्तिका) *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *gehörend, zu Jmds Verfügung stehend* Divjâvad. 174,4. 280,7. 464,13. 529,18.

संतत्तण n. *Verletzung.* वाक्संतत्तणीम् *durch verletzende Reden.*

संतत s. u. 1. तन् mit सम्.

संततवर्षिन् Adj. *ununterbrochen regnend* Ait. Br. 2,19,6.

सँतति 1) f. *a*) *ein ununterbrochener Fortgang, Dauer, Fortsetzung.* — *b*) *Zusammenhang der Dinge, Causalnexus.* — *c*) *eine ununterbrochene Reihe, Menge.* जल° *ein ununterbrochener Wasserstrom,* धात्त° *eine dichte Finsterniss.* — *d*) *Fortsetzung des Geschlechts, Nachkommenschaft; Geschlecht, Stamm.* एक° so v. a. *das einzige Kind.* — *e*) *fortgesetztes Nachdenken.* Auch धी°. — *f*) = संततिकाम. — *g*) N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Kratu's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Alarka.

संततिक am Ende eines adj. Comp. von संतति.

संततिमत् Adj. *Nachkommenschaft habend.*

संततिकाम m. Bez. *gewisser Spenden* Âpast. Çr. 20,12. Vgl. संनतिकाम.

संततेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

संतनि 1) Adj. *a*) *fortsetzend, Dauer herstellend.* — *b*) etwa *eine unterbrochene Reihe bildend.* संतनीनां वसिष्ठपुत्राणाम् Ind. St. 3,460. — 2) संतनि m. oder f. *das Tönen, concentus, Musik.* — 3) संतनि m. oder f. *eine best. Spende.* — 4) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

संतनिक n. Du. mit प्रजापतेस् Name zweier Sâman Ârsh. Br.

संतनु m. N. pr. eines Knaben im Gefolge der Rådhâ.

संतपन 1) Adj. *wärmend* von einem Feuer, das nicht erst von Neuem gerieben wird, Gaim. im Comm. zu Âpast. Çr. 1,20,13. — 2) n. *das Warmwerden.*

संतमक m. *eine best. Form des Asthma.*

संतमस n. *allgemeine Finsterniss, Finsterniss* überh. Çiç. 20,40.

संतरण 1) Adj. *hinüberführend* (über eine Gefahr u. s. w.). — 2) n. *das Hinübersetzen —, Hinübergelangen über* (im Comp. vorangehend), eigentlich und bildlich.

संतरम् und संतराम् Adv. *mehr zusammen* u. s. w.

सँतरुत्र Adj. *durchhelfend, ausreichend.*

संतर्जन 1) Adj. *drohend, scheltend.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. (आ) n. (Comm. zu Çiç. 17,9) *Drohung, Schmähung.*

संतर्दन 1) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭaketu. — 2) n. *das aneinander Befestigen* Gaim. 3,3,24.

संतर्पक Adj. *labend, erquickend, stärkend.*

संतर्पण 1) Adj. dass. — 2) n. *das Laben, Erquicken, Stärken.* — *b*) *ein labendes —, stärkendes Mittel.*

संतर्पणीय Adj. *von den Labe-, Stärkungsmitteln handelnd.*

संतर्प्य Adj. *zu laben, zu erquicken, zu erfreuen.*

संताउन n. *das Zerschlagen* Çâṅg. Paddh. 42,8.

संताड्य Adj. *zu schlagen.*

संतान (adj. Comp. f. आ) 1) m. *a*) *ein ununterbrochener Fortgang, Fortsetzung, Continuität.* चित्ता° Hem. Par. 2,259. — *b*) *eine ununterbrochene Reihe.* — *c*) *Verzweigung.* जालाभ *ein netzartiger Ueberzug.* — *d*) *ein netzartiges Stück des Thieres; Sehne, Band.* — *e*) *Herstellung des Zusammenhangs, Verbindung, Uebergang* (in der Recitation u. s. w.) संतानार्थ Adj. Çâṅkh. Çr. 1,1,25. 6,9,10. — *f*) *ununterbrochener Gedankengang.* — *g*) *ein auf Dauer berechnetes Bündniss, bei dem man dem Bundesgenossen seine Tochter zur Ehe giebt.* संताननसंधि m. Spr. 6784. — *h*) *einer der fünf Prachtbäume der Götter* Hariv. 2,86,45. — *i*) Pl. Bez. *bestimmter Welten.* — *k*) N. pr. α) eines Sohnes eines der Rudra. — β) einer Oertlichkeit. — 2) m. n. *Fortsetzung des Geschlechts, Nachkommenschaft; Geschlecht.* — 3) n. *eine best. mythische Waffe.*

संतानक 1) m. *a*) *einer der fünf Prachtbäume der Götter.* — *b*) Pl. Bez. *bestimmter Welten.* — 2) f. °निका *a*) *Spinngewebe.* — *b*) *Haut* (*Rahm*) *von Milch* u. s. w. H. an.; vgl. Zach. Beitr. 90. — *c*) *eine best. Speise.* — *d*) *Schwertklinge.* — *e*) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

संतानकमय Adj. (f. ई) *aus den Blüthen des* Samtânaka *genannten Baumes bestehend.*

संतानकारण्य n. N. pr. einer Oertlichkeit Bâlar. 290,21.

संतानगणपति m. *eine Form* Gaṇeça's, *die wegen Nachkommenschaft verehrt wird.*

संतानगोपाल m. *eine Form* Kṛshṇa's, *die wegen Nachkommenschaft verehrt wird.* Als Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

संतानज Adj. *Jmds* (Gen.) *Geschlecht entsprossen.* Mit सुत m. so v. a. *Sohn* Hariv. 4056. *सुङ्ग° so v. a. *einem reinen Geschlecht entsprossen.*

संतानदीपिका f. (Opp. Cat. 1) und संतानप्रदसूर्यस्तोत्र n. (Burnell, T.) Titel.

°संतानम् Absol. *sich erstreckend über* Gaut. 16,14.

संतानवत् Adj. *Nachkommenschaft habend.*

संतानिक 1) Adj. (f. ई) *vom* Samtâna *genannten Baume kommend.* — 2) m. Pl. Bez. *bestimmter Welten.* v. l. सांतानिक. — 3) n. mit प्रजापतेस् Name eines Sâman. संतनिक Ârsh. Br.

संतानिन् m. *das Subject des ununterbrochenen Gedankenganges.*

संतानीय m. oder n. (?) Hemâdri 1,650,5.

संताप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Heisswerden, Hitze, Gluth.* — 2) *Schmerz, Leid, Kummer,* — *über* (Loc. 165,30), *Reue.* Acc. mit कर् *a*) *sich betrüben über* oder *wegen* (प्रति) 72,7. 83,32. — *b*) *Schmerz bereiten.* — 3) *Kasteiung.*

संतापकारिन् Adj. *Leid bereitend* Kathâs. 44,18. Vidḍh. 37,15.

संतापन 1) Adj. am Ende eines Comp. *Schmerz bereitend, peinigend.* — 2) m. *a*) *einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — *b*) N. pr. α) eines bösen Dämons, der Kinder besessen macht. — β) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) n. *ein best. mythisches Geschoss.*

संतापवत् Adj. *von Schmerz erfüllt.*

संतापहर Adj. *Hitze benehmend* Daçak. 33,21.

संतापितर् Nom. ag. scheinbar MBh. 12,10406, da hier मत्ता पिता die richtige Lesart für संतापिता ist.

संतापीय in नितत्त° Nachtr. 5.

संताप्य Adj. *anzuzünden.*

संतार m. *das Hinübersetzen über* (ein Wasser, Gen. oder im Comp. vorangehend) 213,32.

संतारकविधि m. Titel eines Werkes.

संतारमूलक Râgat. 8,3039 vielleicht fehlerhaft.

संतार्य Adj. 1) *worüber man setzen muss, zu passiren.* — 2) *worüber man glücklich hinübergelangen kann, wovon man sich befreien kann.*

*सत्ति f. = सति, साति.

संतुषित und °क m. N. pr. eines Devaputra.

संतुष्ट 1) Adj. s. u. तुष् mit सम्. — 2) *m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

संतुष्टतर्णकवती Adj. f. *ein genügsames Kalb habend* (Kuh) Hemâdri 1,712,11.

संतुष्टि f. *Zufriedenheit, das Sichbegnügen mit* (Instr.).

संतृप्ति f. *das Sattwerden, Sättigung.*

संतेजन n. *das Schärfen* (in übertragener Bed.).

संतोदिन् Adj. *stechend, stossend.*

संतोष 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Befriedigung, Zufriedenheit, Genügsamkeit, das Sichbegnügen, Zufriedensein mit* (Instr. oder Loc.). Acc. mit कर् *sich begnügen mit.* Auch personificirt als Besieger der Begierde, als ein Sohn der Tushṭi und als einer der Götter Tushita. — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

संतोषण n. *das Zufriedenstellen, Erfreuen.*

संतोषणीय Adj. *zufriedenzustellen.* °रूप Adj. *den Schein erweckend, als wenn man zufriedenzustellen wäre.*

संतोषवत् Adj. in अ°.

संतोषिन् Adj. *zufrieden, genügsam* (Uttamaṁ. 4); *sich erfreuend an* (im Comp. vorangehend).

संतोष्टव्य n. impers. *zufrieden zu sein, satis superque habendum* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,25.

संतोष्य Adj. *zufriedenzustellen.*

सत्य und सत्तिम (RV. 1,15,12) Adj. als Beiw. Agni's nach Sâj. *Gaben verleihend.*

संत्यज्य Adj. *aufzugeben, fahren zu lassen.*

संत्याग m. *das im Stich Lassen, Verlassen, Aufgeben, Fahrenlassen.*

संत्यागिन् Adj. *im Stich lassend, verlassend, aufgebend.*

संत्याज्य Adj. *im Stich zu lassen, zu verlassen, fern zu halten, aufzugeben.*

संत्रस्तगोचर (so zu lesen) Adj. *den man mit Schrecken erblickt* Kâraka 357,10.

संत्राण n. *das Retten.*

संत्रायति m. Bez. *der Wurzel* त्रा *mit* सम् MBh. 8,42,31.

संत्रास m. *Schrecken, Angst* (Vâgrakṁ. 31,5), — *vor* (Abl., °तस् oder im Comp. vorangehend).

संत्रासन n. *das in Schrecken Jagen.*

सन्त्व n. Nom. abstr. von सम्. Auch fehlerhaft für शन्त्व.

संत्वरा f. *Eile.*

संदंश m. 1) *das Zusammenkneifen* (der Lippen). — 2) *Verbindung.* अक्षोराज्ञ° Subhâshitâv. 2216. — 3) *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.* — 4) *Klammer* oder dgl. — 5) *Zange* Hem. Par. 2,211. — 6) Bez. verschiedener *zangenartig gebrauchter Glieder des menschlichen und thierischen Körpers: die Spitzen von Daumen und Zeigefinger, aneinander gelegt, Daumen und Zeigefinger* überh., *die einander gegenüberstehenden Eckzähne, die Scheeren* (eines Krebses). Vgl. मुख° Nachtr. 6. — 7) *Abschnitt, Hauptstück, Kapitel.* — 8) *ein best.* Ekâha Vaitân. 39,5. — 9) *eine best. Hölle, in der die Verbrecher mit Zangen gemartert werden.*

संदंशक 1) m. und °शिका f. (Subhâshitar. 10,24) *Zange.* — 2) f. °शिका *das Hineinbeissen, mit dem Schnabel Packen* Lalit. 312, 9 (संदेशिका gedr.); vgl. die Uebersetzung von Foucaux S. 239, N. 6.

*संदंशवदन m. *Reiher* Râgan. 19,87.

संदंशित Adj. *geharnischt, gerüstet.* Richtiger v. l. स दं°.

संदर्दि Adj. *erfassend.*

संदर्प m. *Uebermuth, das Pochen auf* (im Comp. vorangehend).

संदर्भ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Winden* eines Kranzes u. s. w. — 2) *ein kunstgemässes Zusammenlegen, — Aufstellen.* — 3) *Verschlingung, Mischung.* — 4) *ein kunstgemässes Gefüge* von Tönen, Wörtern u. s. w. Ohne nähere Bez. *eine literarische Composition* Mahâvîraṁ. 1,11. Comm. zu Mṛicch. 3,2.

संदर्श m. 1) *Anblick, das Gewahrwerden.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Aussehen.*

संदर्शन 1) n. *a) das Erblicken, Gewahrwerden, zu sehen Bekommen.* स्वप्ने संदर्शनं गम् *Jmd* (Gen.) *im Traume erscheinen,* संदर्शनं प्र-यम् *Jmd einen Anblick von sich gewähren, sich Jmd* (Gen.) *zeigen.* Loc. *im Angesicht von* (Gen.), भवत्संदर्शने so v. a. *beim Verweilen bei dir.* — *b) Blick.* — *c) das Besichtigen, in Augenschein Nehmen.* — *d) das zu Gesicht Kommen, Erscheinen.* — *e) der heliakische Aufgang eines Gestirns.* — *f) Aussehen.* — *g) das Zusammentreffen —, Zusammenkommen mit* (Instr. oder Instr. mit सह). — *h) das Sehenlassen, Zeigen;* in Comp. mit dem näheren (Acc.) oder mit dem entfernteren Obj. (Dat.). — 2) f. ई (sc. वृत्ति) *eine best. Art des Lebensunterhalts* Baudh. 3,2,9.

संदर्शनद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

संदर्शनपथ m. *Gesichtskreis.*

संदर्शयितर् Nom. ag. *der sehen macht.*

संदष्ट 1) Adj. s. u. 1. दंश् mit सम्. — 2) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale* ṚV. Prât. 14,3. Mahâbh. (K.) 1,13,2 v. u.

संदष्टक n. *eine Art Paronomasie* Rudraṭa, Kâvyâlaṁkâra 3,7. 9 nach Aufrecht.

संदष्टता f. = संदष्ट 2).

संदातर् Nom. ag. *Fesseler, Binder.*

संदान 1) (*m.) *die Gegend unterhalb des Knies beim Elephanten* (wo ihm die Fessel angelegt wird) Çiç. 18,71. — 2) n. *a) Band, Fessel.* Nom. abstr. संदानता f. Daçak. 44,4. — *b)* MBh. 7,5923 fehlerhaft für संधान.

*संदानिका f. *ein best. Baum* Râgan. 8,30.

संदानित Adj. *gebunden, gefesselt* Bâlar. 291,12. Kâd. 164,7 (284,8). Subhâshitâv. 1559.

संदानितक n. *eine Verbindung von drei* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht,* Comm. zu Naish. 1,81.

*संदानिनी f. *Kuhstall.*

*संदामितक n. fehlerhaft für संदानितक.

1. संदाय Adj. *schenkend* in *गोसंदाय.

2. संदाय m. etwa *Zügel, Leitseil* Hariv. 2,31,56.

संदायिन् Adj. *verleihend* Subhâshitar. 10,11.

*संदाव m. *Flucht.*

संदिग्ध 1) Adj. s. u. 1. दिह् mit सम्. — 2) n. *ein doppelsinniger Ausdruck.*

संदिग्धत्व n. *Zweifelhaftigkeit, Ungewissheit* Sâh. D. 228,14.

संदिग्धपुनरुक्तत्व n. Du. *Ungewissheit und Tautologie* Sâh. D. 576.

संदिग्धी Adv. mit कर् *täuschend ähnlich darstellen* Bâlar. 160,14.

संदिदर्शयिषु Adj. mit Acc. *zu zeigen wünschend* Bhaṭṭ. 5,64.

संदिदृक्षु Adj. mit Acc. *anzuschauen verlangend.*

संदिधक्षु Adj. mit Acc. *zu verbrennen —, vollständig zu vernichten beabsichtigend.*

संदिह् f. *Aufschüttung, Wall* oder dgl.

*सन्दी f. fehlerhaft für आसन्दी.

संदीन Adj. = दीन *niedergeschlagen, betrübt* Hariv. 2,44,36.

°संदीपक Adj. *in Flammen setzend,* so v. a. *neidisch machend.*

संदीपन 1) Adj. *in Flammen setzend, anfachend* (auch in übertragener Bed.). — 2) m. *einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — 3) f. ई *eine best.* Çruti S.S.S. 23. — 4) n. *das in Flammen Setzen, Anfachen.*

संदीपनवत् Adj. *mit leicht entzündlichen Stoffen versehen.*

*संदीप्य m. *Celosia cristata.*

*संदुह्य Adj. f. in सुख° *leicht zu melken.*

संदूषण 1) Adj. (f. ई) *schändend, verderbend.* — 2) n. *das Schänden.* °कर Adj. (f. ई) *schändend.*

संदृश् f. 1) *Anblick.* — 2) *Aussehen.* — 3) *Ausblick, Sehrichtung.* — संदृशे s. bes.

संदृश *Aussehen* in मधुसंदृश.

संदृशे Dat. Infin. zu दृश् mit सम् ṚV. 2,13,5. 3, 38,1. Kaṭhop. 6,9 = Çvetâç. Up. 4,20.

संदृश्य Adj. *anzusehen, erscheinend als* (Nomin.).

सँदृष्टि f. *Anblick.*

संदेर्घ m. *Zusammenkittung, Klumpen*, verächtliche Bez. *des Leibes* Çat. Br. 3,1,2,3.

संदेव N. pr. 1) m. eines Sohnes des Devaka. — 2) f. आ einer Tochter Devaka's.

संदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Anweisung, Auftrag, — an* (Gen. oder Loc.), *Botschaft.* संदेशतस् *im Auftrage von* (Gen.). — 2) **Geschenk.* — 3) **eine best. leckere Speise.*

संदेशक 1) m. *Mittheilung.* — 2) f. °शिका Lalit. 312,9 fehlerhaft für संदिशिका.

संदेशपद n. Pl. (adj. Comp. f. आ) *der Wortlaut eines Auftrages.*

संदेशकर 1) m. *Ueberbringer eines Auftrags, — einer Botschaft* (Prasannar. 61,11), *Bote, Abgesandter.* — 2) **f.* आ f. zu 1) Gal.

संदेशकार Adj. *eine Botschaft überbringend.*

संदेशकारक m. *eine Art von Botschafter.*

संदेशकारिन् m. = संदेशकर 1).

संदेशार्थ m. *der Inhalt einer Botschaft.*

**संदेशोक्ति* f. *Auftrag.*

संदेश्य und संदेशिन्य Adj. 1) *anzuweisen, dem man Verhaltungsmaassregeln zu geben hat.* — 2) *auf Anweisung beruhend* oder *absichtlich.* — 3) *hiesig.*

संदेष्टव्य Adj. 1) *anzuweisen, dem man Verhaltungsmaassregeln zu geben hat.* — 2) *was man Jmd zu sagen hat, woran man Jmd* (Gen.) *zu erinnern hat.*

संदेह m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zusammenkittung,* verächtliche Bez. *des menschlichen Leibes.* — 2) *Zweifel, Zweifelhaftigkeit, Ungewissheit, — in Bezug auf* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Kâraka 1,20. *eine dem Zweifel unterliegende Sache* Âpast. न संदेहः mitten im Satz und am Ende des Verses ohne Einfluss auf die Construction so v. a. *ohne Zweifel;* eben so संदेहो नास्ति und नास्ति संदेहः. — 3) *Gefahr.* — 4) *eine best. rhetorische Figur* Vâmana 4,3,11.

संदेहत्व n. Nom. abstr. zu संदेह 2).

°संदेहदायिन् Adj. *eine Ungewissheit bewirkend in Bezug auf,* so v. a. *wegen der Aehnlichkeit erinnernd an* Vâsav. 3,1. 182,2. 3.

संदेहपद Adj. *dem Zweifel unterworfen, zweifelhaft* Çâk. 21.

संदेहभृत् Adj. *Zweifel hegend in Bezug auf* (Loc.) Mahâvîrak. 48,1.

संदेहविषौषधि f. Titel eines Commentars Bühler, Rep. No. 776. Ind. St. 16,476.

संदेहालंकार m. und संदेहालंकृति f. *eine best. rhetorische Figur.*

संदेह्य m. = संदेर्घ 1) und संदेह 1).

संदोल m. oder संदोला f. *ein best. schwingender Schmuck.*

संदोह m. 1) *das Melken.* — 2) *alle Milch einer Heerde* VP. 5,10,39. — 3) *Gesammtheit, Fülle, Menge* Hemâdri 1,552,1. Vâsav. 48,2. 95,4. 5. 215, 2. 250,3. Citat im Comm. zu Mṛkkh. 44,14. 15.

संदोहसंशय metrisch statt संशयसंदोह.

संदोहन Adj. *milchend, spendend* Çukas. 2,77.

*संदोह्य Adj. f. in सुख° *leicht zu melken.*

संद्रष्टर् Nom. ag. *der da sieht, — schaut.*

संद्रष्टव्य Adj. *den man sehen —, aufsuchen muss.*

संद्राव m. 1) *Zusammenlauf, Ort des Zusammenlaufens* Pat. zu P. 5,1,119, Vârtt. 5. — 2) **Flucht.* — 3) *Gang, Art des Gehens* Bhatt. 7,35.

संधा 1) n. *Verbindung, Vereinigung* Çat. Br. 2, 4,2,10. — 2) Adj. in अज्ञिनसंधा. — संधी s. bes.

संधनजित् Adj. *Beute zusammengewinnend.*

संधनीय Adj. Pañkat. 149,22 fehlerhaft für संधानीय.

संधय्, °यति 1) *zusammenfügen, in Verbindung bringen mit* (Instr.). — 2) einen Pfeil mit dem Bogen *zusammenfügen,* so v. a. *auflegen.* — 3) *sich Etwas aneignen.* — 4) *sich verbinden,* so v. a. *sich aussöhnen, Frieden schliessen.* Nur संधितुम्. — 5) संधित *a) zusammengefügt.* — *b)* (mit der Sehne) *zusammengefügt,* so v. a. *aufgelegt* (Pfeil); *angelegt.* — *c) verbunden mit* (im Comp. vorangehend). मृत्यु° so v. a. *dem Tode geweiht.* — *d) verbündet, der einen Bund* oder *Frieden geschlossen hat.* — *e) geschlossen* (ein Bündniss) in सम°. — *f) durch Mischung* u. s. w. *bereitet.* — *g)* fehlerhaft für संदित. — Mit अति, °संधित *betrogen, getäuscht.* — Mit अनु, °संधित *erforscht.* — Mit अभि, °संधित 1) *zusammengefügt.* — 2) *zum Bundesgenossen gemacht.* — 3) *versehen worden mit* (Instr.). — 4) am Ende eines Comp. *entschlossen zu, beabsichtigend.* — 5) *mit einer Absicht verbunden* in अनभिसंधित Nachtr. 6. — Mit प्रति, °संधित *befestigt, verstärkt.*

संधर्तर् Nom. ag. *Zusammenhalter* Atharvaçikhop. 235.

संधा f. 1) *Uebereinkommen, Vertrag.* — 2) *Versprechen, Gelöbniss* Uttamak. 58. — 3) *Absicht* Daçak. 42,19. — 4) *Grenze, Termin* Kâmpaka 71; vgl. Mélanges asiatiques, IX, S. 86. — 5) **das Mischen, Bereiten eines Trankes.* — 6) fehlerhaft für संध्या *Dämmerung.*

संधातर् Nom. ag. 1) mit Acc. *der zusammenfügt, Zusammenfüger.* Auch als Bein. Çiva's und Vishṇu's. — 2) M. 8,342 schlechte Lesart für संदातर्.

संधातव्य 1) Adj. *a) anzufügen.* — *b) mit dem man sich verbünden, vertragen muss.* — 2) n. impers. *sich zu verbünden, — mit* (सह).

संधान 1) Adj. *zusammenfügend, heilend.* — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. eines Ministers. — 3) **f.* संधानी *a) das Mischen, Bereiten eines Trankes.* — *b) ein Ort, an dem die unedlen Metalle aufbewahrt werden.* — 4) n. *a) das Zusammenfügen, Vereinigen, Vereinigung* Vaitân. 43,45. MBh. 7,142,45. — *b) Zusammenführung, Vereinigung, Zusammenkommen von Menschen.* संधानमायात so v. a. *Zutritt erhalten habend* (ein Bote). — *c) Fuge, Gelenk; Berührungspunct.* — *d) was eine Vereinigung bewirkt, Mittel der Vereinigung.* — *e) das Ansetzen, Wiederansetzen, Zusammenheilen.* — *f) das Auflegen eines Pfeils* (mit und ohne Hinzufügung dieses Wortes), — *auf* (Instr.) Çiç. 2,97. 20,8. — *g) das Anreihen von Wörtern* u. s. w. Auch = संधि *Verbindung der Laute in Wort und Satz.* — *h) Vereinigung Entzweiter, Vertrag, Vergleich, Bündniss, Friedensschluss, freundschaftliches Verhältniss, — mit* (Instr. oder Instr. mit सह) 109,17. Çiç. 2,97. 20,8. संधानासन n. und यात्रासंधान so v. a. संधायासन und संधायगमन (s. u. संधाय) MBh. 12,69,67. — *i) das Zusammensetzen, Mischen, Bereiten eines Trankes.* — *k) *saurer Reisschleim.* — *l) *ein geistiges Getränk.* — *m) *eine Durst erregende Speise.*

संधानक 1) Adj. (f. °निका) *a) zusammenhaltend.* नेमि° *rund umschliessend* (ein Verband). — *b) zusammenhaltend,* so v. a. *erhaltend.* — 2) f. °निका *ein best. Getränk.*

संधानकारिन् Adj. *zusammenfügend, verheilend.* भिन्न° *Getrenntes zusammenfügend.*

संधानकृत् Adj. *zusammenfügend, heilend.*

संधानताल m. und संधानभाव m. *ein best. Tact.*

**संधानित* Adj. fehlerhaft für संदानित.

**संधानिनी* f. fehlerhaft für संदानिनी.

संधानीय Adj. 1) *mit dem man sich verbünden — — vertragen muss.* — 2) *zum Wiederfestmachen —, zum Verheilen beitragend, verheilend* Kâraka 1,4. Comm. zu Âpast. Çr. 14,26,2.

संधाभाषित n. *eine auf Etwas anspielende Rede* Text zu Lot. de la b. l. 77. fg. 142.

संधाभाष्य n. dass. ebend. 204.

संधाय Absol. *nach vorangegangener Verständigung* (mit einem Gegner). संधायगमन n. und संधायासन n. *ein Marsch —, ein Haltmachen nach v. V.*

°संभाषा f. *eine freundschaftliche gelehrte Unterhaltung* Kâraka 3,8. Bei den Buddhisten bedeutet संधाय *in Bezug —, mit Hindeutung auf Etwas* Vâgrakkh. 23,15. Divjâvad. 241,23. 491,16.

संधायिन् Adj. *Pfeile auflegend* Çiç. 19,97.

संधारण 1) Adj. *zusammenhaltend, erhaltend.* — 2) f. आ *a) Haltung, Stellung.* मुख° *Mundstellung.* — *b) das Richten der Gedanken auf* (im Comp. vorangehend). — 3) n. *a) das Tragen.* कुक्षि° *eines Kindes im Mutterleibe.* — *b) das Zusammenhalten, Unterhalten.* प्राण° Kâd. 248,15 (406,4). 2,28,8 (32,18). Am Ende eines adj. Comp. *unterhalten von.* — *c) das Zurückhalten, Abhalten, Verhalten, Anhalten.* प्राण° Hemâdri 1,468,16.

संधारणीय Adj. *aufrecht —, am Leben zu erhalten* Kâd. 2,116,2 (143,1).

संधार्य Adj. 1) *zu tragen, getragen werden müssend.* — 2) *bei sich zu halten, in seiner Nähe zu halten* (ein Diener). — 3) *aufrecht zu erhalten, zu behaupten, zu beobachten.* — 4) *aufzuhalten in seinen Folgen, unschädlich zu machen* Hariv. 2,22,64.

संधावचन n. = संधाभाषित Text zu Lot. de la b. l. 38.

संधि 1) Adj. *einen Uebergang enthaltend* u. s. w. — 2) m. (ganz vereinzelt f.; s. u. *i*) *a) Verbindung, Vereinigung, — mit* (Instr.) Çiç. 20,9. — *b) Verkehr mit* (Instr.). — *c) Vereinigung,* so v. a. *das Ganze, der Inbegriff* in नीति°. — *d) Uebereinstimmung.* — *e) Uebereinkunft, Verabredung.* — *f) Friede, Bündniss zwischen* (Gen.), *mit* (Instr. oder Instr. mit सह). — *g) Verbindung der Laute in Wort und Satz, die euphonischen Veränderungen zusammenstossender Laute.* — *h) Veranstaltung, Bewirkung* Daçak. 83,19. — *i) Ort* oder *Zeit des Zusammentreffens, Berührungspunct, Grenze* (Âpast. 1,11,9. MBh. 12,69,6. Hariv. 9004); *Zwischenraum, Zwischenzeit.* f. Garga in Kern's Uebersetzung zu Varâh. Bṛh. S. 30,2. — *k) Fuge, Gelenk.* °संधीषु Loc. Pl. metrisch. — *l) Berührungspunct von Himmel und Erde, Horizont.* — *m) die einem Doppeldreieck gemeinsame Linie* Çulbas. 3,177. fg. — *n) die Zeit zwischen Tag und Nacht, Uebergangszeit, Dämmerung* Âpast. 1,9,20. 11,15. 27,5. 30,8. — *o) Naht.* — *p) Falte.* — *q) Wand* Pâr. Gṛhj. 3,4, 10. fgg. Hierher oder zu *r)* संधिं क्षिद् (M. 9,276. Daçak. 57,3) oder भिद् (Chr. 127,6) *eine Wand durchschlagen, eine Bresche machen* (von Dieben gesagt). — *r) eine in der Mauer* (von Dieben) *gemachte Oeffnung, Bresche.* — *s)* beim Auge heissen so fünf *Verbindungen der Bestandtheile desselben.* — *t) *die weibliche Scham.* — *u) Theil, Stück.* — *v) ein best.* Stotra *am Uebergange zweier Tage.* संधिवत् Adv. Lâṭj. 3,1,32. — *w)* in der Dramatik Bez. *α) der fünf Fugen in einem Schauspiel* (मुख, विमुख, गर्भ, विमर्श und निर्वहण). Im Dhûrtas. deren nur zwei. — *β) eines der 14 Glieder im* Nirvahaṇa (*Katastrophe*). — *x)* * = सावकाश. — *y)* N. pr. eines Mannes. Zu belegen als Sohn des Prasuçruta. — *z)* कर्मसंधिषु Spr. 4735 fehlerhaft für °सङ्गिषु. — 3) f. *die Genie der Verbindung.*

संधिक 1) am Ende eines adj. Comp. von संधि *Gelenk.* — 2) m. *eine Art Fieber.* — 3) *f. आ *das Brennen geistiger Getränke.*

संधिग m. = संधिक 2) Bhâvapr. 3,77.

संधिगुप्त n. *ein künstlicher Satz, in welchem durch euphonische Lautveränderungen der Sinn versteckt wird.*

संधिगृह् m. *Bienenstock* Nilak. zu MBh. 11,5,17.

संधिचमस m. Bez. *bestimmter Schalen* Âpast. Çr. 14,4,2. 6. 19. Vaitân. 19,17.

*संधिचौर m. *ein durch eine Oeffnung in der Mauer einbrechender Dieb.*

संधिच्छिद्रा f. *Zerstückelung* Pr. P. 116.

*संधिच्छेदक m. = संधिचौर.

संधिज 1) Adj. *a) aus einer Verbindung —, aus einer Uebergangszeit* u. s. w. *entstanden.* — *b) aus einem grammatischen* Saṁdhi *entstanden.* — *c) den Verbindungsstellen des Auges angehörig.* — *d) *durch Destillation gewonnen.* — 2) *f. आ *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122. Vgl. त्रिसंधि. — 3) *n. *Branntwein.*

*संधिजीवक Adj. *der auf unredliche Weise Geld erwirbt.*

संधित 1) Adj. s. u. संधय्. — 2) n. *ein gebrautes Getränk.*

*संधितस्कर m. = संधिचौर.

संधित्सु Adj. *ein Bündniss —, Frieden zu schliessen wünschend, — mit* (सह) Çiç. 16,34.

संधिदूषण n. *Friedensbruch.* Pl. Kir. 1,45.

संधिन् 1) m. *ein Minister für Bündnisse.* — 2) f. °नी *eine milchende Kuh* Gaut. Âpast. Vasishṭha 14,34. Vishṇus. 51,40. Hemâdri 1,448,20. Vâsav. 166,1. Nach den Lexicographen *eine vom Bullen besprungene* und *eine zur Unzeit* oder *jeden zweiten Tag gemolkene Kuh.*

*संधिनाल m. (n. nach der v. l.) *Unguis odoratus* Râgân. 12,129.

*संधिनिर्मोचन n. Titel eines buddh. Sûtra.

संधिबन्ध m. 1) etwa *Kitt* oder *Kalk.* — 2) **Kaempferia rotunda.*

*संधिबन्धन n. *Sehne.*

संधिमति m. N. pr. eines Ministers.

संधिमत् 1) Adj. *a) wobei ein Zusammentreffen* (zweier Tage, Tageszeiten oder *Lebensalter) *stattfindet* Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,4. 10,2,8. *वयः-संधिमती = अप्रसूततरुणी Gal. — *b) im Frieden lebend* (Vishṇu). — *c) verbündet.* — 2) m. N. pr. zweier Minister.

संधिमुक्त n. *Gliedausrenkung.*

*संधिरन्ध्रका f. *eine Bresche in einer Mauer.*

संधिराग m. = संध्याराग.

संधिरूप n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

संधिरोध m. *Verschluss der Verbindungsstelle* (von Tiegel und Deckel) Bhâvapr. 2,84.

*संधिला f. 1) *eine Bresche in einer Mauer.* — 2) *ein berauschendes Getränk.* — 3) = नान्दी = द्वादशतूर्यनिर्घोष H. an. nach der richtigen Lesart; vgl. Zach. Beitr. 89. — 4) = नदी *Fluss.* Fehlerhaft für नान्दी.

संधिविग्रहक m. *ein Minister der Bündnisse* (*der auswärtigen Angelegenheiten*) *und des Krieges.*

संधिविग्रहकायस्थ m. *ein Secretär im Ministerium der Bündnisse* (*auswärtigen Angelegenheiten*) *und des Krieges.*

संधिविग्रहकार्याधिकारिन् m. Du. *die Minister der Bündnisse* (*auswärtigen Angelegenheiten*) *und des Krieges* Hit. 61,7.

संधिविग्रहयानद्वैधीभावसमाश्रयग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

संधिविग्रहिक m. = संधिविग्रहक.

संधिवेला f. *Dämmerungszeit* Pâr. Gṛhj. 2,11,4.

*संधिशूल n. *eine Art Indigestion,* = ग्रामवात Gal.

संधिषामन् n. *ein* Sâman *zu den* Saṁdhi *genannten* Stotra.

संधिसंभव 1) Adj. *aus dem grammatischen* Saṁdhi *hervorgegangen.* — 2) m. *Diphthong.*

संधिसर्पण n. *das Kriechen durch enge Wege* Pâr. Gṛhj. 2,7,6.

संधिसितासितरोग m. *eine best. Augenkrankheit.*

*संधिहारक m. = संधिचौर.

संधी f. s. u. संधि 2) *k*).

संधीरण m. ein Mannsname Hem. Par. 6,87.

संधीश्वर m. N. pr. eines zur Erinnerung an die *Zusammenfügung* der Körpertheile Saṁdhimati's errichteten Heiligthums.

संधुक्षण 1) Adj. *anfachend, entflammend.* कोप°. — 2) n. *das Anfachen, Entflammen* (eig. und übertr.).

संधुक्ष्य Adj. *anzufachen* (das Feuer der Verdauung) Kâraka 6,5.

संधृति f. *das Zusammenhalten* Subhâshitâv. 2057.

संधेय 1) Adj. *a) zusammenzufügen* in आप्रु°. — *b) verbunden werdend mit* (im Comp. vorangehend). — *c) in Ordnung zu bringen, wieder gut zu machen* in अ°. — *d) mit dem man Frieden* oder *ein Bündniss schliessen kann* oder *muss, zu versöhnen* (s. आप्रु°). — *e) dem grammatischen* Saṁdhi *zu unterwerfen*. — 2) n. impers. *sich zu verbünden mit* (Instr.), *sich zu versöhnen mit* (Loc.).

1. संध्य 1) Adj. सैंध्य (f. आ) *a) auf dem Uebergangspunct liegend* u. s. w. — *b) auf dem grammatischen* Saṁdhi *beruhend*. — 2) f. संध्या *a) Uebergangszeit, Morgen-* oder *Abenddämmerung*. Acc. mit आस्, अनु-आस् und उप-आस् *die Morgen-* oder *Abendandacht verrichten*. — *b) Morgen-* oder *Abendandacht* 70,2. — *c) die Morgendämmerung eines* Juga (*einer Weltperiode*), *die Dämmerung am Anfange und am Ende eines* Juga. — *d) die drei Gelenke des Tages: Morgen, Mittag* (माध्यंदिनी संध्या Bâlar. 28,2) *und Abend*. Auch *die Genien dieser Zeitabschnitte*. — *e) die Dämmerung*, insbes. *die Abenddämmerung*, personificirt als eine Manifestation Brahman's, als Geliebte des Sonnengottes und Çiva's, als Gattin Kâla's, Pulastja's und Pûshan's und als Schwieger Vidjutkeça's. — *f)* Bez. *eines einjährigen Mädchens, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt*. — *g)* **Grenze*. — *h)* **Gelöbniss, Versprechen*. — *i)* * = संधान. — *k)* **eine best. Blume*. — *l)* N. pr. eines Flusses.

2. संध्य 1) Adj. *nachdenkend*. — 2) *f. आ *Nachdenken*. Vgl. auch संध्या bes.

संध्यक in *रक्त°.

संध्यक्षर n. *ein auf* Saṁdhi *beruhender Vocal, d. i. Diphthong*.

संध्यर्क (?) Mârk. P. 51,87.

*संध्या Adj. *nachdenkend* Comm. zu Vîsav. S. 32. — f. s. u. 1. und 2. संध्य.

संध्यांश und °क m. *die Abenddämmerung eines* Juga (*einer Weltperiode*).

संध्यांस Adj. *die Morgen- und Abenddämmerung zu Schultern habend* MBh. 12,321,25, v. l.

संध्याकल्प m Titel Opp. Cat. 1.

संध्याकार्य n. *Morgen-* oder *Abendandacht* (Vikr. 37, 9).

संध्याकाल m. *Dämmerungszeit* 154,21.

संध्याकालिक Adj. *abendlich* Comm. zu Vîsav. 216.

संध्याचल m. N. pr. eines *Berges*.

संध्यातर् Nom. ag. M. 8,342 schlechte Lesart für संदातर्.

संध्यात्रयप्रयोग m. Titel Burnell, T.

संध्यात्व n. Nom. abstr. zu संध्या *Dämmerung*.

*संध्यानादिन् m. Bein. Çiva's. *°नादिन् fehlerhaft.

संध्यापद्धति f. Titel eines Werkes.

संध्यापयोद् m. *eine Regenwolke in der Dämmerung* Çâk. 75.

*संध्यापुष्पी f. *Jasminum grandiflorum*.

संध्याप्रयोग m. *Morgen-* oder *Abendandacht*.

*संध्याबल m. *ein* Râkshasa.

संध्याबलि m. 1) *eine zur Dämmerungszeit gereichte Spende*. — 2) **ein in einem* Çiva-*Tempel freigelassener Stier*.

संध्याभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

संध्याभ्र n. 1) *eine Regenwolke in der Dämmerung* Çiç. 19,76. — 2) **rother Ocker* Râgân. 13,61.

संध्यामय Adj. (f. ई) *aus Dämmerung bestehend* Harshaç. 90,15.

संध्यामाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 97.

संध्याय् °यते *dem Zwielicht gleichen* Kâd. 6,17 (6). °यित Adj. Subhâshitar. 23,23.

1. संध्याराग m. *das rothe Glühen der Dämmerung* (eine best. Naturerscheinung) Vîsav. 254,3.

2. *संध्याराग 1) Adj. *die Farbe der Dämmerung habend*. — 2) n. *Mennig* Râgân. 13,52.

*संध्याराम m. Bein. Brahman's.

संध्यावन्दन n. 1) *das Preisen der Morgen- und Abendröthe, Morgen- oder Abendandacht* 254,21. Vîsav. 169,3. — 2) n. Titel eines Werkes Burnell, T., °गुरुभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °भाष्य n. (ebend.), °लघुभाष्य n. (ebend.), °विवरण n. (Burnell, T.) und °वन्दनोपासनक्रम m. (Opp. Cat. 1).

संध्यावास m. N. pr. eines Dorfes.

संध्याविद्या f. Bein. der Varadâ.

संध्याविधि m. *Morgen-* oder *Abendandacht* (Kathâs. 38,57).

संध्याशङ्खध्वनि m. *die beim Eintritt der Dämmerung auf einer Muschel geblasenen Töne*.

संध्यासमय m. *Dämmerungszeit* 156,7. Vîsav. 281,1.

संध्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

संध्योपस्थान n. *Verehrung der Dämmerungszeit*.

संधास्य eine von Nîlak. zu MBh. 12,321,25 angeführte schlechte Lesart für संध्यांस.

सैंधान Adj. (*zusammen*) *pfeifend* (Winde) Maitr. S. 3,16,4 (189,16).

सन्ध 1) Adj. s. u. 1. सद्. — 2) *m. *Buchanania latifolia*.

*सन्धक Adj. *zwerghaft*.

*सन्धकद्रु (Bhâvapr. 1,245) und *°म m. *Buchanania latifolia*.

सनख Adj. *wobei die Nägel von Fingern und Daumen sich berühren*. मुष्टि m. so v. a. *eine geschlossene Faustvoll* Âpast. Çr. 1,3,15. 15,13,3. Kâraka 882,12. 885,20 (7,7. 9).

सनत 1) Adj. s. u. नम् mit सम्. — 2) m. N. pr. eines Affen.

सनताङ्गी f. *eine Schöne* Vikramâṅkaṁ. 10,5.

सनति 1) f. *a) Gesenktheit, niedrige —, tiefe Lage* Spr. 7863. Çiç. 10,39. — *b) Verminderung, Erleichterung* (einer Last). — *c) Zuneigung, Gunst, Willfährigkeit, — gegen* (Gen.) Spr. 7863. Çiç. 10,39. — *d)* Bez. von *Sprüchen, die dieses ausdrücken*. — *e) Unterwerfung* Çiç. 16,34. — *f) Demuth, anspruchloses Betragen, — gegenüber von* (Loc.). — *g)* **Laut, Ton*. — *h)* N. pr. einer Tochter α) Devala's (Asita's). — β) Daksha's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Sumati. — *b)* des Alarka.

सनतिमत् 1) Adj. *unterwürfig, bescheiden, anspruchlos, — gegenüber von* (Gen.). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Sumati.

सनतिक्रोमि m. Bez. *bestimmter Spenden* TBr. 3, 8,18,5. Vgl. सततिक्रोमि.

सनतेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

सनत्र् Adj. *zu Nichte machend*.

सनद्ध 1) Adj. s. u. 1. नह् mit सम्. — 2) m. *ein best. Sonnenstrahl*.

सनद्धव्य n. impers. *sich zu rüsten*.

सनभाव Adj. *kleinmüthig*. Nom. abstr. °त्व n. *Kleinmuth*.

सनेमि f. = सैंनति 1) *c*).

सनमन n. *das Einbiegen, Verengern* Comm. zu Kâtj. Çr. 688,16.

सनमुसल, Loc. *wenn die Mörserkeule ruht* M. 6,56 = MBh. 12,243,8.

सनर्य 1) Adj. *zusammenführend*. — 2) m. *a) Versammlung*. — *b)* **Nachhut eines Heeres, Hintertreffen*.

सनयन n. *das Zusammenthun* Comm. zu Kauç. 33,8.

सनश्ये Dat. Infin. zu 3. नश् mit सम् ṚV. 8,3,10. 55,5. VS. 23,15.

सनष्कृत 1) n. *a) das Zusammenbinden, Schnüren*. — *b) das Sichrüsten*. — *c) Band, Schnur*. — *d) Rüstzeug, Rüstung* MBh. 7,2,28. — *e)* fehlerhaft für संकृनन. — 2) f. सनकृनी Bez. *des Verses* अपरिमितानाम् u. s. w. (TBr. 3,7,4,10) Âpast. Çr. 1,5,5.

सनकृनीय Adj. MBh. 9,890 fehlerhaft für संकृननीय.

संनाद् m. 1) Sg. und Pl. *Getön, Gebrüll, Geschrei* u. s. w. Auch °शब्द् m. — 2) N. pr. eines Affen.

संनादन 1) Adj. *ertönen machend, mit Geräusch* u. s. w. *erfüllend.* — 2) m. N. pr. eines Affen.

संनाम m. 1) *das Sichneigen, Unterwerfung.* — 2) *Modification* Lâṭj. 2,10,24. Comm. zu Âpast. Çr. 6,26,5. 27,1. 13,20,7.

सन्नामन् n. *ein guter, schöner Name.*

संनामयितव्य Adj. *zu unterwerfen, gefügig zu machen* Divjâvad. 447,6.

*संनाय्य schlechte Lesart für सांनाय्य.

संनाह् m. 1) *das Umbinden, Gürtung.* — 2) *das Sichrüsten.* कृत° Adj. *gerüstet.* — 3) *das Sichrüsten zu,* so v. a. *Unternehmung.* — 4) *Band, Schnur* MBh. 4,45,25. — 5) *Rüstzeug, Rüstung.* — 6) *Pferdegeschirr.*

*संनाह्य Adj. *zum Kampf gerüstet* (Elephant).

सन्नि f. *Verzweiflung, Kleinmuth* in सन्निमत्त्.

संनिकर्ष 1) m. *a) Zusammenrückung, Annäherung, nahe —, unmittelbare Berührung, — mit* (im Comp. vorangehend), *— Beziehung zu* (im Comp. vorangehend); *Nähe.* Loc. *in der Nähe von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), Acc. *in die Nähe von* (gehen u. s. w.), Abl. *aus der Nähe* (sich entfernen u. s. w.). — *b) Behälter, Sammelplatz.* — 2) Adj. *nahe stehend.*

संनिकर्षण n. *eine nahe Berührung mit* (Instr.).

संनिकर्षता f. Nom. abstr. von संनिकर्ष *nahe Berührung.*

संनिकर्षवाद् m., °वादार्थ m. und °कर्षविचार m. Titel von Werken.

संनिकाश am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *den Schein —, das Aussehen von — habend.*

संनिकृष्ट 1) Adj. s. u. 1. कर्ष् mit संनि. — 2) n. *Nähe.* Loc. *in der Nähe von* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

संनिग्रह् m. *Züchtigung, Bestrafung.*

संनिचय m. 1) *das Anhäufen, Sammeln.* — 2) *Vorrath, Fülle, Menge.* Vgl. अल्प°.

सन्निताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

संनिदाघ m. *Hitze, Sonnenhitze.*

*संनिध n. *Nähe.*

संनिधातृ Nom. ag. 1) *Berger, Verwahrer.* — 2) *ein in der Nähe Seiender.* f. °त्री im Sinne des fut. — 3) *ein Dienst thuender Beamter.* Als Erklärung von दत्तर् Comm. zu Çat. Br. 13,5,4,6. Statt संविधातृणाम् Vens. 90,11 ist wohl संनि° zu lesen.

संनिधान n. 1) *Behälter, Sammelplatz* MBh. 7, 201,66. — 2) *das Nahesein, Nähe, Gegenwart, Anwesenheit.* Loc. *in der Nähe —, in Gegenwart von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), Abl. *von —* (Gen.) *her,* °तस् *zu —* (im Comp. vorangehend) *hin.* — 3) *das Dasein, Vorhandensein.*

संनिधि m. 1) *Nebeneinanderstellung, gleichzeitige Erwähnung.* — 2) *Nähe, Gegenwart, Anwesenheit, Beisein.* Loc. *in der Nähe —, in Gegenwart von, bei —; in der Nähe von —, zu —;* Acc. *in die Nähe von —, zu —;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. Acc. mit कर् *erscheinen in* (Loc.), mit वि-धा oder बन्ध् *Platz ergreifen, seinen Sitz aufschlagen in* (Loc.). — 3) *das Dasein, Vorhandensein.*

संनिनद् m. (auch Pl.) und °नाद् m. *Getön, Geschrei* u. s. w.

संनिपत्य Absol. von 1. पत् mit संनि. संनिपत्योपकारक *unmittelbar fördernd.* संनिपत्यकारिन् dass. Njâjam. 8,1,5. Comm. zu 9,1,8.

संनिपात m. 1) *Zusammenstoss* (auch von Feinden), *das Zusammenprallen, Zusammentreffen, Verbindung, — mit* (Instr.) Gaut. Âpast. 1,8,19. 24,23. Çiç. 18,37. — 2) *coitus, — mit* (Loc.). Auch mit Hinzufügung von मैथुने. — 3) *der Zusammentritt sämmtlicher drei Humores zur Hervorbringung einer Krankheit* und *die auf diese Weise entstandene Krankheit.* — 4) *eine best. Art des Ringens* VP. 5,20,54. = परस्परं संघर्षः Comm. — 5) in der Astrologie *eine best. Art von Conjunction der Planeten.* — 6) *Fall, das Niederfallen* in लक्षण°. — 7) *Tod.* — 8) *ein best. Tact* S. S. S. 226.

संनिपातकलिका f. und संनिपातचन्द्रिका f. (Burnell, T.) Titel.

संनिपातन n. *das Zusammenfallenlassen.*

संनिपातनिद्रा f. etwa *Betäubungsschlaf* Kâd. 115,9 (205,8).

संनिपातनुद् m. *eine* Nimba-*Art* Râǵan. 9,17. Suçr. 1,162,15.

संनिपातिक Adj. fehlerhaft für सांनि°.

संनिपातिन् Adj. 1) *zusammentreffend* Comm. zu Âpast. Çr. 14,5,4. Nom. abstr. °तिव n. zu 8,5,18. — 2) *unmittelbar fördernd* Comm. zu Njâjam. 8,1,5.

संनिपात्य Adj. *zu schleudern auf* (Loc.).

संनिबर्हण n. *das Niederdrücken,* so v. a. *Besiegen* (des Herzens).

संनिबोद्धव्य Adj. *zu erkennen.*

°संनिभ Adj. (f. आ) *gleich, ähnlich.* Pleonastisch nach Farbenbezeichnungen.

सन्निमत्त् Adj. *verzweifelnd, kleinmüthig.*

सन्निमित्त 1) n. *ein gutes Vorzeichen.* — 2) Adv. °म् *für eine gute Sache.*

संनियच्छन n. *das Bändigen, Zügeln, Lenken.*

संनियन्तृ Nom. ag. *Bändiger, Zügeler, Lenker.*

संनियम m. *absolute Bestimmtheit.*

संनियोग m. 1) *Anweisung, Auftrag.* — 2) *Vorschrift.*

संनियोज्य Adj. *zu Etwas anzuweisen, mit Etwas zu beauftragen* Baudh. 2,4,10.

संनिरुद्गुद् m. *Verengerung des Mastdarms.*

संनिरोद्धव्य Adj. *einzusperren.*

संनिरोध m. 1) *Hemmung, Unterdrückung.* — 2) *Einsperrung, Gefangensetzung.* Auch Pl. — 3) *Enge.* पर्वत° *Bergschlucht.*

*संनिवपन n. *das Zusammentragen* (des Feuers).

संनिवपनीय Adj. *mit dem Zusammentragen* (des Feuers) *verbunden.*

संनिवर्तन n. *das Umkehren, Umwenden* (intrans.). Auch Pl.

संनिवाप m. *das Zusammenschütten* (der Feuer) Ǵaim. 6,6,32. Comm. zu Âpast. Çr. 14,34,1.

संनिवाय m. *Verknüpfung, Vereinigung.*

संनिवारण n. *das Zurückhalten.*

संनिवार्य Adj. *zurückzuhalten, zu hemmen.*

संनिवास m. 1) *das Zusammenweilen, Zusammensein.* — 2) *gemeinschaftlicher Wohnsitz, Nest.*

सन्निवास Adj. *bei Guten weilend* (Vishṇu).

संनिवासिन् Adj. *wohnend in* वन°.

संनिवृत्ति f. *Wiederkehr* in अभूयः° und अ°.

संनिवेश m. 1) *Platzergreifung, das Stehen an einem Platze, Niederlassung.* Acc. mit कर् *sich niederlassen, sich festsetzen in* (im Comp. vorangehend) und *Platz machen für* (im Comp. vorangehend); mit वि-धा *sich niederlassen, Halt machen* Hem. Par. 2,169. — 2) *das Miteinbegriffensein* Hemâdri 1,397,12. — 3) *das Aufgetragen-, Aufgedrücktwerden* (eines Zeichens) in लक्षण° Nachtr. 6. — 4) *Gründung* (einer Stadt). — 5) *Anordnung, Einrichtung, Zusammensetzung, Arrangement.* — 6) *Stellung, Lage* 215,5.9. Am Ende eines adj. Comp. *gelegen in* oder *auf* Vâsav. 110,3. — 7) *Form, Gestalt, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. im Prâkrit 311,21. — 8) *Ort des Verweilens, Aufenthaltsort* Vâsav. 292,1. — 9) *versammelte Menge* Prasannar. 63,6. — 20) *die Anordnung, Einrichtung* personificirt als Sohn Tvashṭar's von der Rakanâ. — 11) MBh. 5,1825 fehlerhaft für संनिकाश.

संनिवेशन n. 1) *Wohnort, Wohnung.* — 2) *das Aufstellen* (eines Götterbildes). — 3) *das Anordnen, Anbringen.*

संनिवेशयितव्य Adj. *zu placiren, unterzubrin-*

gen Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,2.

°संनिवेशिन् Adj. *sitzend —, steckend in.*

संनिवेश्य Adj. 1) *hineinzulegen —, — zustecken in* (Loc.). — 2) *aufzutragen, zu zeichnen* Hemâdri 1,190,10.

संनिश्चय m. *eine feststehende Meinung.* Acc. mit या *in's Klare kommen.*

संनिश्रय m. *Unterlage* in किं°.

संनिषेव्य Adj. *ärztlich zu behandeln* MBh. 8, 60,23.

सन्निसर्ग m. *ein gutes Naturell, Gutmüthigkeit.*

संनिकृती f. N. pr. eines Flusses und eines Tîrtha.

संनिकृत्या f. N. pr. eines Tîrtha, = संनिकृती.

संनिकृन n. Nom. act. in der Erklärung von संनिकृत्या.

संनिकृत 1) Adj. s. u. 1. धा mit संनि. — 2) m. *ein best.* Agni.

संनिकृततरत्व n. *das Näherliegen* Comm. zu Gobh. 3,7,7.

सन्नी Adv. mit कर् *stillen, befriedigen.*

संनृत्य n. *Tanz.*

*संनेय Partic. fut. pass. von 1. नी mit सम्.

संनोदयितव्य Adj. *anzutreiben, anzufeuern* Hariv. 2,28,32.

संन्यसन n. *Entsagung der Welt.*

संन्यस्तसंज्ञ Adj. *bewusstlos, ohnmächtig* Bhâvapr. 4,109.

संन्यास m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Entsagung, das Aufgeben;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Entsagung der Welt.* °श्रष्ट Adj. Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,5. — 3) *das Aufgeben aller Nahrung.* — 4) *Erschöpfung, gänzliche Ermattung* Kaṭaka 1,19. 24. — 5) *Uebereinkunft.* — 6) *Depositum, ein anvertrautes Gut.* — 7) *Einsatz beim Spiel.* — 8) **Nardostachys Jatamansi.*

संन्यासग्रहण n. *das Ergreifen des* Saṁnjâsa, *der Entschluss der Welt zu entsagen.* °पद्धति f. Titel eines Werkes.

संन्यासधर्मसंग्रह m., संन्यासनिर्णय m., संन्यासपद्धति f. und संन्यासपद्धति f. Titel von Werken.

संन्यासवत् Adj. *mit vollständiger Entsagung verbunden.*

संन्यासविधि m. und संन्यासाङ्गिक n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

संन्यासिक in वेद°.

संन्यासिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *entsagend, aufgebend.* — 2) *der der Welt entsagt hat.* — 3) *der der Nahrung entsagt hat.*

संन्यासोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

सन्मङ्गल n. *eine gute, vorschriftsmässige Ceremonie* u. s. w.

सन्मणि m. *ein echtes Juwel.*

1. सन्मति m. in श्रसन्मति.

2. सन्मति Adj. *wohlgesinnt, edel denkend.*

सन्मन्त्र m. *ein guter Spruch.*

*सन्मातर् f. *eine gute Mutter,* anzunehmen für *सान्मातुर.

सन्मात्र Adj. *nur seiend, von dem nur das Sein ausgesagt werden kann.*

सन्मान häufiger Fehler für संमान.

सन्मार्ग m. *der richtige Weg* in übertragener Bed. 106,21. °योधिन् Adj. *auf eine ehrliche Weise kämpfend.*

सन्मित्र n. *ein guter Freund.*

सन्मिश्रकेश m. N. pr. eines Autors.

सन्मुनि m. *ein guter* Muni.

सन्मुहूर्त *ein guter, günstiger Zeitpunct* Paṇḱad.

सन्मौलिक Adj. Bez. einer Klasse von Kâjastha.

सन्यंस् Adj. Compar. (nur schwach सन्यस्) *älter.* Vgl. सनीयंस्. Nach Sâj. = संभजन oder संन्यास.

1. सप्, सपति (auch Med.) *nachstreben, zu erreichen suchen; Jmd anhängen, sich zu thun machen um* (Acc.). — सप्तुम् MBh. 13,2744 fehlerhaft für स्वप्तुम्. — Caus. Med. dass. — Mit श्रभि Med. dass.

2. °सप् (stark °साप्) Adj. in ऋतसप् und केतसप्.

3. सप्, nur सापयत् etwa *futuens.*

सप m. *penis* Maitr. S. 3,7,7 (84,9).

1. सपत्त m. 1) *Anhänger, Freund* Naish. 5,2. 102. 7,20. Çiç. 10,53. 20,29. — 2) *Theilnehmer, mit einem Andern in gleichem Falle sich befindend, ähnlich* 250,30. Naish. 7,20.

2. सपत्त 1) *mit Flügeln versehen* Vâsav. 267,7. — 2) *mit Federn versehen* (Pfeil) Çiç. 2,97. 20,29. — 3) *einen Anhang —, Freunde habend* Çiç. 2,97.

सपत्तक Adj. *mit Flügeln versehen.*

सपत्तता f. und सपत्तत्व n. Nom. abstr. zu 1. सपत्त 1).

सपत्तपातम् Adv. *mit Vorliebe, mit Hinneigung* Râǵat. 4,21.

सपङ्कज Adj. (f. श्रा) *mit einer Lotusblume versehen* 162,30.

सपटहम् Adv. *unter Trommelschlag* Kathâs. 18, 321. 26,93.

सपण Adj. *mit einer Wette verbunden* Jâǵn. 2,18.

सपताक Adj. *mit einem Banner —, mit Fahnen versehen* MBh. 13,53,30. Hariv. 4532.

सपत्त्र m. *Pfeil (befiedert).*

सपत्त्रा Adv. mit कर् *mit einem Pfeile so verwunden, dass das Gefieder mit hineindringt.*

*सपत्त्राकरण n. und *सपत्त्राकृति f. so v. a. *Bereitung eines heftigen Schmerzes.*

सपत्त्रित Adj. *mit einem Pfeile so verwundet, dass das Gefieder in den Körper dringt,* Daçak. 1,135.

सपत्न m. *Nebenbuhler, Widersacher, Feind.* — सपत्नी f. s. bes.

सपत्नकर्शन Adj. *Nebenbuhler mindernd.*

सपत्नक्षयण Adj. (f. ई) *Nebenbuhler verderbend.*

सपत्नक्षित् Adj. dass.

सपत्नचातन Adj. *Nebenbuhler verscheuchend.*

सपत्नजित् 1) Adj. *Nebenbuhler besiegend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa von der Sudattâ.

सपत्नता f. *Nebenbuhlerschaft, Feindschaft.*

सपत्नतुर् Adj. (Nom. °तूस्) *Nebenbuhler überwindend.*

सपत्नत्व n. *Nebenbuhlerschaft.*

सपत्नदम्भन Adj. *Nebenbuhler schädigend.*

सपत्नदूषण Adj. *Nebenbuhler verderbend.*

सपत्नसाद् Adj. fehlerhaft für सपत्नसाक् Hariv. 3,30,60.

सपत्नसाक् Adj. (f. ई) *Nebenbuhler bewältigend.*

सपत्नहन् Adj. (f. °घ्नी) *Nebenbuhler schlagend.*

*सपत्नारि m. *eine Bambusart.*

1. सपत्नी Adj. f. *denselben Herrn habend;* Subst. *ein Weib desselben Mannes, Nebenfrau; Nebenbuhlerin.*

2. सपत्नी Adj. = सपत्नीक.

3. सपत्नी Adv. mit कर् *zum Nebenbuhler machen.*

सपत्नीक Adj. *in Begleitung der Frauen* oder *der Frau, nebst Frau* MBh. 13,14,69. Hariv. 11842. Hemâdri 1,244,7. 9. 645,16. 646,2. Çâk. 168.

सपत्नीत्व n. Nom. abstr. zu 1. सपत्नी.

सपत्नीश m. Bein. Çiva's Hariv. 7433.

सपत्न्य (metrisch) n. fehlerhaft für सापत्न्य.

सपदि Adj. *sofort, alsbald, im Nu.*

सपद्म Adj. *mit Lotusblüthen versehen.*

सपद्मक Adj. *mit einer Lotusblüthe versehen* und zugleich *prachtvoll* (पद्मा = श्री) Çiç. 13,38.

सपत्रिमिष m. N. pr. eines mythischen Wesens Suparn. 23,3.

सपर् n. *eine best. hohe Zahl.*

सपराक्रम Adj. *mächtig, gewaltig* MBh. 1,153,35.

सपरिक्रम Adj. *mit Gefolge* Paṇḱat. 81,22.

सपरिच्छद Adj. (f. श्रा) *nebst Hausgeräthe, Reisezeug, Gefolge, Dienerschaft* M. 7,40. 9,241. 274. R. 2,36,24. 37,25. 46,28. Chr. 112,22.

सपरिजन Adj. *nebst Gefolge* Paṇḱad. 17.

सपरितोषम् Adv. *mit Befriedigung, erfreut* 310, 21. 327,20.

सपरिवार Adj. (f. श्रा) *nebst Gefolge* Paṇḱad. 52.

Ind. St. 10,313.

सँपरिश्रय Adj. *mit einer Einfriedigung* Çat. Br. 14,9,4,22.

सपरिश्रित्कम् Adv. *bis zu den* Pariçrit Kâtj. Çr. 18,3,7.

सपरिषत्क Adj. *sammt Anhang* Gobh. 3,2,52. 4,28.

सपरिहास Adj. *scherzhaft* Kâd. 2,6,19.

सपर्ण Adj. (f. आ) *mit Blättern versehen* Hemâdri 1,139,14.

सपर्य्, सपर्यँति 1) *Pflege* oder *Sorgfalt widmen, sich dienend zu thun machen um.* — 2) *ehren, verehren.* — 3) *zur Ehre ausführen.* — 4) *gern annehmen, gratum habere.* — Mit वि *hier und dort verehren.*

सपर्य, सपरिँय 1) Adj. von unbestimmbarer Bed. — 2) f. सपर्या (Götter und Menschen erwiesene) *Verehrung, Ehrenerweisung* Bâlar. 84,23. Auch Pl.

सपर्याण Adj. (f. आ) *gesattelt* Kâd. 192,14.

सपर्यासप्तक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

सपर्युँ Adj. 1) *ehrend, huldigend.* — 2) *ergeben, treu.*

सपर्येँण्य Adj. *colendus* Kauç. 6,26.

सपर्वत Adj. (f. आ) *nebst den Bergen* Ind. St. 9,76.

सपलाश Adj. (f. आ) *mit Blättern versehen.*

सपवित्र Adj. (f. आ) *nebst* Pavitra Kâtj. Çr. 2,5,10. 10,1,21. Nom. abstr. °ता f. Comm. zu 2,5,10.

सँपशु Adj. 1) *von Vieh begleitet, sammt Vieh.* — 2) *mit einem Thieropfer verbunden.*

सपशुक Adj. = सपशु 2).

सपात्र Adj. (f. आ) 1) *nebst den zugehörigen Schalen* u. s. w. Kâtj. Çr. 9,2,11. 14,4,17. 25,13,44. — 2) *mit den Schalen* u. s. w. *in der Hand* Kâtj. Çr. 10,6,23.

सपाद् Adj. *nebst einem Viertel.*

सपादक Adj. *nebst —, bis zu den Füssen.*

*सपादमत्स्य m. *Wels, Silurus* Bhâvapr. 2,13.

सपादलक्ष m. oder n. 1) *hundertfünfundzwanzig Tausend* Pañkat. ed. Bomb. 1,112,8. — 2) N. pr. eines Districts Uttamañk. 7. 8. 364. °हिमापाल m. Ind. Antiq. 6,194. 199. 201. 203. °शिखरिन् m. N. pr. eines *Berges* 10,342.

सपादुक Adj. *beschuht.*

सपाल 1) Adj. *a) von einem Hüter begleitet.* — *b) nebst dem Fürsten.* — 2) *m. N. pr. eines Fürsten.

सपिण्ड Adj. (f. आ) *am* Piṇḍa *für die Manen theilnehmend, nicht ferner als in der sechsten* (ursprünglich wohl nur *in der dritten*) *Generation mit Jmd* (Gen.) *verwandt* Gaut. Âpast. Baudh. 1,11,9. Vgl Jolly, Tagore Law Lectures, 1883, S. 168. fgg. Nom. abstr. °ता f.

सपिण्डन n. Nom. act. von सपिण्डय् °प्रयोग m. Titel eines Werkes.

सपिण्डनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*सपिण्डय्, °यति *Jmd zu einem* Sapiṇḍa *machen, Jmd die Rechte eines* Sapiṇḍa *ertheilen, zum ersten* Çrâddha *nach einem Todesfalle zulassen, das erste* Çrâddha *vollziehen.*

सपिण्डी Adv. mit कर् dass.

सपिण्डीकरण n. = सपिण्डन.

सपिण्डीक्रमण n. fehlerhaft für °करण.

सपितृक Adj. *nebst dem Vater* oder *den Vätern* Âçv. Gṛhj. 3,9,1. Hemâdri 1,646,2.

सपितृराजन्य Adj. *nebst den Königlichen unter den Vätern* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

सपित्व n. etwa *Gemeinschaft.*

सपिन् in निष्पपिँन्.

सपिधान Adj. *mit einem Deckel versehen* MBh. 4,15,16. Râgat. 1,128.

*सपिशाच Adj. (f. आ) *auf* Piçâka *deutend* P. 6,3,80. Sch.

*सपीतक 1) m. *Luffa foetida* oder *eine andere Species.* — 2) *f. °तिका *eine grosse Cucurbitacee.*

1. सँपीति f. *Gemeinschaft des Trinkens* Maitr. S. 2,7,12 (92,14).

2. सँपीति m. *Trinkgenosse.*

सपुच्छ Adj. *nebst dem Schwanze, — äussersten Ende* Comm. zu Kâtj. Çr. 18,4,22.

सपुत्र Adj. (f. आ) 1) *einen Sohn habend* Vishṇus. 6,29. — 2) *nebst dem Sohne, — den Kindern, — dem Kalbe* Çâṅkh. Çr. 6,6,12. MBh. 1,74,13. 3,79,3. R. 2,21,56. Kathâs. 9,88. 10,205. 23,25. Hemâdri 1,464,17. — 3) etwa *mit kinderähnlichen Figuren verziert.*

सपुत्रक Adj. (f. °त्रिका) *nebst dem Söhnchen* Pâr. Gṛhj. 1,16,22.

सपुत्रिन् Adj. *nebst den Söhnen, — Kindern* Hariv. 11842.

सँपुरश्चरण Adj. *sammt den Vorbereitungen* Çat. Br. 10,3,5,3.

सँपुरीष Adj. (f. आ) 1) *mit Füllsel versehen* Kâtj. Çr. 17,7,9. — 2) *Koth enthaltend* Çat. Br. 12,5,2,5.

सपुरुष Adj. *sammt den Leuten.*

सपुरोऽनुवाक्य Adj. *nebst der* Puronuvâkjâ, *mit der* P. *versehen* Çâṅkh. Çr. 1,1,22. 2,19. 13,24,18.

सपुरोडाश Adj. *ein best.* Ekâha Çâṅkh. Çr. 14,73,3.

सपुलक Adj. *bei dem die Härchen sich sträuben* (vor Wollust) Spr. 2937. °म् Adv. *unter Sträuben der Härchen* Gît. 7,22.

सपुष्प Adj. *mit Blumen versehen, — geschmückt, blühend* Vishṇus. 99,19. R. 4,7,12. Pañkad. 44.

सपूर्व Adj. (f. आ) 1) *nebst dem vorangehenden Laute.* — 2) *von den Vorfahren besessen.*

सपृषदाज्य Adj. *nebst gesprenkelter Butter* Kâtj. Çr. 6,2,6.

सपोत Adj. (f. आ) *mit einem Schiff* Ind. St. 15,269.

सपौष्णमैत्र Adj. *nebst den Mondhäusern* Revatî *und* Anurâdhâ Varâh. Bṛh. S. 15,28.

सप्त Adj. Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,44. Hier werden सप्त महाभाग als zwei Worte gefasst; anders Nilak. zu MBh. (s. u. सप्तमहाभाग). — Vgl. त्रिषप्त und त्रिसप्त.

सप्तऋषि m. Pl. = सप्तर्षि.

सप्तऋषिवत्स् Adj. *von den sieben* Ṛshi *begleitet.*

सप्तऋषीण Adj. zu सप्तऋषि.

सप्तक 1) Adj. *aus sieben bestehend.* चत्वार: सप्तका: *aus 28 bestehend,* सप्त सप्तका: und सप्तका: सप्त *neunundvierzig.* — 2) m. (Karaka 6,1) n. (Divjâvad. 99,20. 167,17) *Woche.* — 3) *f. ई *ein weiblicher Gürtel.* — 4) n. *Siebenzahl, Heptade* Hemâdri 1, 390,14. Am Ende eines adj. Comp. f. सप्तिका.

सप्तकथामय Adj. (f. ई) *aus sieben Erzählungen bestehend* Kathâs. 8,1.

सप्तकपाल Adj. *auf sieben Schalen befindlich* Çat. Br. 2,5,1,12. 5,3,1,6.

सप्तकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

सप्तकुमारिकावदान n. *die Legende von den sieben Jungfrauen.*

सप्तकृत् m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs *gezählten Wesens.*

सप्तकृत्वस् Adv. *siebenmal.*

सप्तगङ्ग n. N. pr. einer Oertlichkeit. *°म् Adv.

सप्तगण Adj. *aus sieben Schaaren bestehend.*

सप्तगु 1) Adj. *sieben Rinder besitzend* oder *mit sieben Rindern fahrend.* — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

सप्तगुण Adj. (f. आ) *siebenfach.*

सप्तगृध्र m. Pl. *die sieben Geier* (?).

सप्तगोदावर N. pr. 1) n. einer Oertlichkeit. *°म् Adv. — 2) f. ई eines Flusses.

सप्तचक्र Adj. *siebenräderig.*

सप्तचत्वारिंश Adj. *der 47ste.*

सप्तचत्वारिंशत् f. *siebenundvierzig.*

सप्तचरु n. (Nomin. °रूम्!) N. pr. einer Oertlichkeit.

सप्तचितिक Adj. *in sieben Lagen geschichtet.*

सप्तच्छद m. *Alstonia scholaris* (*siebenblätterig*) Râgan. 12,35. Çiç. 1,22.

सप्तच्छन्दस् Adj. *sieben Metra enthaltend* Saṁhitopan. 44,2.

सप्तच्छिद्र Adj. (f. आ) *siebenlöcherig* Kauç. 81.

सप्तजन m. Pl. Collectivname für *sieben* bestimmte Muni.

सप्तजिह्व 1) Adj. *siebenzüngig* 80,6. — 2) m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

*सप्तज्वाल m. *Feuer.*

सप्तत Adj. *der siebzigste* in Comp. mit vorangehenden Einern.

सप्ततन्ति Adj. *siebensaitig* Comm. zu Kâtj. Çr. 20,3,2 und zu Çat. Br. 13,4,3,3.

सप्ततनु 1) Adj. *siebenfädig*, so v. a. *aus sieben Abschnitten bestehend* (Opfer). — 2) m. *Opfer* Kâd. 59,21 (111,9). Bâlar. 53,15.

सप्ततन्त्री Adj. f. *siebensaitig* MBh. 3,134,14.

सप्ततय Adj. (f. ई) *siebentheilig* Âpast. Çr. 15,20,8.

सप्तति f. 1) *siebzig.* Das Gezählte congruirt im Casus mit dem Zahlworte, steht im Gen. Pl. oder geht im Comp. voran oder nach. — 2) *ein Siebzig*, so v. a. *siebzig Jahre.*

सप्ततितम Adj. *der siebzigste.*

सप्तति Adj. dass. भाग m. *Theil* Hemâdri 1,117, 10 = 2,*a*,36,4.

सप्ततिरत्नमालिका f. Titel Opp. Cat. 1.

सप्ततिवायन Adj. *siebzigjährig.*

सप्तत्रिंश Adj. *der 37ste.*

सप्तत्रिंशत् f. *siebenunddreissig.* Das Gezählte congruirt im Casus mit dem Zahlwort.

सप्तत्रिंशति f. dass. mit derselben Construction.

सप्तत्रिंशद्रात्र n. *eine best. Feier.*

सप्तत्य Adj. (f. ई) *der siebente.*

सप्तदश 1) Adj. (f. ई) *a) der siebzehnte. — b) mit siebzehn verbunden. — c) aus siebzehn bestehend. — d) mit dem siebzehntheiligen* Stoma *verbunden, ihm analog u. s. w. — e)* Pl. = सप्तदशन् *siebzehn.* — 2) m. *ein siebzehntheiliger* Stoma. — 3) n. *a) eine Gruppe von siebzehn. — b)* Name eines Sâman VP. 1,3,54.

सप्तदशक Adj. = सप्तदश 1) *c).* संख्याने °के so v. a. *wenn man die Zahl siebzehn annimmt.*

सप्तदशच्छदि Adj. *17 Dächer habend* TS. 6,2,10,6.

सप्तदशता f. *die Zahl siebzehn.*

सप्तदशधा Adv. *siebzehnfach.*

सप्तदशन् Adj. Pl. (Nom. Acc. °दश) *siebzehn.*

सप्तदशम Adj. *der siebzehnte.*

सप्तदशरात्र m. n. *eine best. siebzehntägige Feier.*

सप्तदशर्च Adj. *siebzehnversig;* n. *ein solches Lied.*

सप्तदशवत् Adj. *mit dem siebzehntheiligen* Stoma *verbunden.*

सप्तदशवर्तनि Adj. *die Bahn für einen siebzehntheiligen* Stoma *bildend* TS. 4,3,3,1.

सप्तदशविध Adj. *siebzehnfach* Çâṅkh. Çr. 16,4.

सप्तदशशराव Adj. *von siebzehn* Çarâva (*ein best. Kornmaass*) TBr. 1,3,4,5. 6,8. Çat. Br. 5,1,1,12.

सप्तदशसामिधेनीक Adj. *mit siebzehn* Sâmidheni-*Versen versehen* Çâṅkh. Br. 1,1. Âpast. Çr. 3, 15,4. 5,22,8.

सप्तदशस्तोम Adj. *mit dem siebzehntheiligen* Stoma *versehen* Çâṅkh. Çr. 10,4,1. 11,11,1. 14,24,2.

सप्तदशाक्षर Adj. *siebzehnsilbig.*

सप्तदशाभिकृत Adj. *dem siebzehntheiligen* Stoma *entsprechend* Çat. Br. 12,3,1,5.

सप्तदशार Adj. *siebzehnspeichig.*

सप्तदशारत्नि Adj. *siebzehn Ellen lang* Çat. Br. 3,6,1,26. Nom. abstr. सप्तदशारत्निता f. Comm. zu Gaim. I, S. 232, Z. 1.

सप्तदशिन् Adj. *mit siebzehn* (Stotra) *versehen.*

सप्तदिन° und सप्तदिवस° *sieben Tage, eine Woche.*

*सप्तदीधिति m. *Feuer.*

1. सप्तद्वीप° *die sieben Inseln der Erde*, so v. a. *die ganze Erde.*

2. सप्तद्वीप Adj. (f. आ) *aus sieben Inseln bestehend* (die Erde). °धरापति m. so v. a. *Beherrscher der ganzen Erde.*

सप्तद्वीपवत् 1) Adj. dass. 106,12. Ind. St. 15,267. — 2) f. °वती *die ganze Erde.* °पति m. *Beherrscher der ganzen Erde.*

सप्तधा Adv. 1) *in sieben Theilen (Theile), siebenfach* Çiç. 17,68. — 2) *siebenmal.*

सप्तधातु 1) Adj. (f. eben so) *a) aus sieben bestehend, siebenfach. — b) aus sieben Hauptbestandtheilen bestehend* (der Körper). — 2) *m. N. pr. eines der zehn Rosse des Mondes.

सप्तधातुक Adj. = सप्तधातु 1) *b).*

सप्तधातुमय Adj. *aus sieben verschiedenen Metallen gemacht* Hemâdri 1,637,6.

सप्तधातुवर्धक Adj. *dessen Schutzvorrichtung am Wagen die sieben Hauptbestandtheile des Körpers sind* Bhâg. P. 4,29,19.

सप्तधान्य n. Sg. und Pl. *die sieben Arten Korn* Hemâdri 1,604,10. 657,14.

सप्तधान्यमय Adj. *aus den sieben Kornarten gebildet* Hemâdri 1,413,13.

सप्तधार n. N. pr. eines Tîrtha.

सप्तन् Adj. Pl. (Nom. Acc. सप्त) *sieben.* Diese Zahl drückt zugleich eine *unbestimmte Vielheit* aus, wie in kleinerem Maassstabe die *Dreizahl.* Daher auch die Vervielfältigung der *sieben* mit der *drei.*

सप्तनली f. *Vogelleim.*

सप्तनवत Adj. *der 97ste.*

*सप्तनाडिक adj. in Verbindung mit चक्र n. und *°नाडीचक्र n. *ein best. astrologisches Diagramm* (*sieben* aus einem Puncte ausgehende *Schlangenlinien*) *zur Bestimmung von Regen.*

सप्तनामन् Adj. *siebennamig.*

*सप्तनामा f. *Polanisia icosandra.*

सप्तनिधन n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

सप्तपञ्चाश Adj. *der 57ste.*

सप्तपञ्चाशत् f. *siebenundfünfzig.*

सप्तपत्र 1) Adj. *a) siebenblätterig. — b) mit sieben Rossen bespannt* Vâsav. 86,3. — 2) m. *a) Alstonia scholaris* Vâsav. 86,3. — *b) *eine Art Jasmin.*

सप्तपद् Adj. (f. °पदी) 1) *sieben Schritte thuend* (womit eine Ehe, ein Bündniss abgeschlossen wird). — 2) *abgeschlossen*, so v. a. *besiegelt.* — 3) so v. a. *für alle Bedürfnisse genügend.*

सप्तपद 1) Adj. (f. आ) *a) sieben Schritte thuend* (womit eine Ehe, ein Bündniss abgeschlossen wird). — *b) aus sieben Stollen bestehend.* — 2) f. सप्तपदी *eine Zahl von sieben Schritten.* °कारण n. *der Abschluss einer Ehe durch die sieben Schritte, welche die Braut bei der Ceremonie thut,* Kull. zu M. 9,71. 72.

सप्तपदार्थचन्द्रिका f. (Burnell., T.), °पदार्थनिरूपण n., °पदार्थी f., °टीका f. und °व्याख्या f. Titel.

सप्तपराक m. *eine best. Kasteiung.*

सप्तपर्ण 1) m. *Alstonia scholaris* Râgân. 12,35. Mat. med. 191. — 2) f. ई *Mimosa pudica* Râgân. 5,104. — 3) n. *a) die Blüthe von Alstonia scholaris. — b) *ein best. Gebäck.*

सप्तपर्णक m. = सप्तपर्ण 1).

सप्तपलाश 1) Adj. (f. ई) *aus sieben Blättern bestehend* Kauç. 38. — 2) *m. *Alstonia scholaris.*

सप्तपुत्र Adj. *sieben Söhne (Kinder) habend.*

*सप्तपुत्रसू f. *eine Mutter von sieben Söhnen (Kindern).*

सप्तपुरुष Adj. *aus sieben* (□-) *Manneslängen bestehend* Çat. Br. 6,1,1,6. 10,2,2,5.

सप्तबाल्य n. N. pr. des Reiches des Bâlhika.

सप्तबुद्धस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges.*

सप्तबुध्न Adj. *sieben Böden habend.*

सप्तभङ्गिन् m. Bez. *der Gaina* VP.² 3,209.

सप्तभङ्गिनय und सप्तभङ्गी° (Çaṅk. zu Bâdar. 2, 2,33) m. bei den Gaina *die Methode der sieben mit dem Worte „vielleicht“* (स्यात्) *beginnenden Formeln der skeptischen Dialektik.*

*सप्तभद्र m. *Acacia Sirissa.*

सप्तभूम Adj. *siebenstöckig* Hem. Par. 2,673. Çâçvata 205.

सप्तभूमिक Adj. dass. Pañkat. ed. Bomb. 1,46,28. °काप्रासाद fehlerhaft in der Kosheg. Ausg. 44,18.

सप्तभूमिमय Adj. dass. Ind. St. 15,434.

सप्तभौम Adj. dass. MBh. 13,107,72. R. 5,10,11.

सप्तम 1) Adj. (f. ई) *der siebente.* — 2) f. ई *a) der siebente Tag in einer Monatshälfte.* — *b) der siebente Casus, Locativ, die Endungen dieses Casus.* — *c) der Charakter und die Personalendungen des Potentialis.* — *d) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

सप्तमक Adj. *der siebente.*

*सप्तमख m. *Feuer.*

सप्तमरीचि 1) Adj. *siebenstrahlig.* — 2) m. *Feuer.*

सप्तमहाभाग Adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 12, 338,4, No. 43 nach Nilak. = सप्तभिर्गायत्र्यादिभिर्पणीयाः सप्तैव महान्तो यज्ञभागा यस्य. Im Vishṇus. werden सप्त महाभाग als zwei Beiwörter gefasst.

सप्तमातर् Adj. *sieben Mütter habend.*

सप्तमानुष Adj. *bei den sieben Menschenstämmen wohnend, d. i. bei Allen gegenwärtig.*

सप्तमार्ग m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,122 u. s. w.

सप्तमाष्टम Adj. Du. *der siebente und achte* AV. 19,22,3.

सप्तमास्य Adj. *siebenmonatlich* (Kind).

सप्तमीय Adj. *der siebente.*

सप्तमीसमास m. *ein Compositum, in dem das erste Glied als Locativ zu fassen ist.*

सप्तमुष्टिक m. *eine best. Mixtur gegen Fieber.*

सप्तमूर्तिमय Adj. (f. ई) *siebengestaltig* Ind. St. 15,438.

सप्तम्यर्कव्रत n. *eine best. Begehung.*

सप्तयम Adj. *mit sieben Tonlagen* ṚV. Prât. 13,17.

सप्तयोजनी f. *eine Strecke von sieben* Joǵana Râǵat. 5,103.

सप्तरक्त n. Sg. *die sieben rothen Theile am Körper.*

सप्तरत्नपद्मविकारिन् m. N. pr. eines Buddha. v. l. °पद्मविक्रान्तगामिन्.

सप्तरत्नमय Adj. *aus sieben Edelsteinen bestehend* Kâraṇḍ. 86,14.

सप्तरश्मि Adj. 1) *siebensträngig.* — 2) etwa *siebenzüngig.*

1. सप्तरात्र n. *ein Zeitraum von sieben Nächten (Tagen), Woche* Divjâvad. 377,11. 12.

2. सप्तरात्र 1) m. *ein best.* Ahina. — 2) n. Pl. Bez. verschiedener heiliger Bücher der Vishṇu'iten Agni-P. 39,1.

सप्तरात्रक Adj. (f. °त्रिका) *siebentägig, sieben Tage während* Hariv. 2,19,16.

सप्तरात्रिक (?) n. = 1. सप्तरात्र.

सप्तराव m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBh. 5,101,11. v. l. सप्तवार.

सप्तराशिक *the rule of seven.*

सप्तरुचि 1) Adj. *siebenstrahlig.* — 2) m. *Feuer* Çiç. 20,53.

सप्तर्च Adj. *siebenversig;* n. *ein solches Lied* Vaitân.

सप्तर्षि m. 1) Pl. *die sieben* Ṛshi, *eine best. Klasse hochverehrter Wesen.* Am Himmel *die sieben Sterne des grossen Bären.* *सप्तर्षिपूता दिक् so v. a. *Norden.* — 2) Sg. *einer der sieben* Ṛshi MBh. 13,18,43.

सप्तर्षिक° = सप्तर्षि 1).

सप्तर्षिकुण्ड n. Pl. Name von *Badeplätzen, die den sieben* Ṛshi *geheiligt sind,* MBh. 3,83,72.

*सप्तर्षिज्ञ m. *der Planet Jupiter.*

सप्तर्षिता f. Nom. abstr. zu सप्तर्षि 1).

सप्तर्षिमत n. Titel eines Werkes.

*सप्तर्षिमत्त् Adj. von सप्तर्षि.

सप्तर्षिलोक m. *die Welt der sieben* Ṛshi.

सप्तर्षिस्तोत्र n., सप्तर्षिस्मृति f. und °संग्रह m. Titel.

सप्तल 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ Bez. *verschiedener Pflanzen* Harshaṅ. 1,1. 7,11. Nach den Lexicographen *arabischer Jasmin, der Seifenbaum, Mimosa concinna, Abrus precatorius* und *Bignonia suaveolens.*

सप्तलक्षण n. und °भाष्य n. Titel Opp. Cat. 1.

सप्तलक्षणमय Adj. *siebenfach gekennzeichnet* Ind. St. 15,434.

सप्तलिका f. *eine best. Pflanze.*

सप्तलोकमय Adj. *die sieben Welten in sich schliessend* (Vishṇu) Agni-P. 38,47.

सप्तलोकी f. *die sieben Welttheile,* so v. a. *die ganze Erde* Prasannar. 151,2.

सप्तवत् 1) Adj. *das Wort* सप्तन् *enthaltend;* f. °वती *ein solcher Vers* Âpast. Çr. 5,18,1. 7,7,1. — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses.

सप्तवधि 1) Adj. *mit sieben Riemen gefesselt* (die Seele). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सप्तवन्ध्य Adj. *mit sieben Schutzvorrichtungen am Wagen versehen* Bhâg. P. 4,26,2.

सप्तवर्ग m. *eine Gruppe von Sieben.*

*सप्तवर्मन् m. N. pr. eines Grammatikers.

सप्तवर्ष Adj. (f. आ) *sieben Jahre alt* Comm. zu Çâṅkh. Gṛhj. 1,5.

सप्तवादिन् m. Bez. *der Ǵaina* VP.^{2} 3,209. Vgl. सप्तभङ्गिन् fg.

सप्तवार m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa. v. l. सप्तराव.

सप्तवार्षिक Adj. (f. ई) *sieben Jahre alt* Pâṇ. 167,2. Ind. St. 15,305.

सप्तविंश Adj. 1) *der 27ste.* — 2) *aus 27 bestehend.*

सप्तविंशक Adj. = सप्तविंश 2).

सप्तविंशत् *siebenundzwanzig.* Acc. eben so 101,2.

सप्तविंशति f. *siebenundzwanzig.* Das Gezählte congruirt im Casus mit dem Zahlwort, steht im Gen. oder geht im Comp. voran.

सप्तविंशतिक Adj. *aus 27 bestehend.*

सप्तविंशतितम und °विंशतिम Adj. *der 27ste.*

सप्तविंशतिरात्र n. *ein best.* Sattra.

सप्तविंशतिशत n. Pl. *hundertsiebenundzwanzig* Ait. Âr. 338,1 v. u.

सप्तविंशतिसाधुलक्षण n. Titel eines Werkes.

सप्तविंशिन् Adj. *aus 27 bestehend.*

सप्तविदारु m. *ein best. Baum.*

सप्तविध Adj. (f. आ) *siebenfach, siebenfältig, siebenartig* Çulbas. 3,23. Nom. abstr. सप्तविधता f.

सप्तविभक्तिनिर्णय m. Titel Burnell, T.

सप्तवृष Adj. *sieben Stiere besitzend* AV. 5,16,7.

सप्तवेलम् Adv. *siebenmal* Çâṅg. Saṃh. 3,11,28.

सप्तव्यसनकथा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 681. Vgl. Ind. St. 15,330.

सप्तशत 1) Adj. u. n. s. अर्ध°. — 2) f. ई *a) siebenhundert.* — *b)* Titel verschiedener Werke Burnell, T. Opp. Cat. 1. °काव्य n., °गुप्तवतीव्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °बीजमन्त्रविधान n. (Burnell, T.), °भाष्य n. (Opp. Cat. 1), °मन्त्रविभाग m. (ebend.), °मूल n. (ebend.), °विवृति f., °व्याख्या f. und °स्तोत्र n. (Burnell, T.).

सप्तशतक 1) n. Titel einer Sammlung von 700 erotischen Versen in Prâkrit. — 2) f. °तिका Titel eines Werkes.

सप्तशफ Adj. (f. आ) *siebenhufig* Maitr. S. 3,7,4 (78,13). Âpast. Çr. 7,12,1.

सप्तशलाकचक्र n. *ein best. astrologisches Diagramm* (sieben senkrechte Linien, durchschnitten von sieben wagerechten) *zur Bestimmung eines glücklichen Hochzeitstages.* °विधि m. Titel.

सप्तशालिवटी f. *best. Quecksilberpillen gegen Syphilis* Mat. med. 36. Bhâv. P. 6,52.

सप्तशिरस् Adj. *siebenköpfig* R. 4,33,41.

*सप्तशिरा f. s. सप्तसिरा.

सप्तशिव Adj. (f. आ) nach Sâj. *die sieben* (Welten) *beglückend.*

सप्तशीर्ष Adj. *siebenköpfig.* Als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,56 auf verschiedene Weisen erklärt.

सप्तशीर्षन् Adj. (f. °शीर्ष्णी) dass.

सप्तश्रोतस् n. schlechte Schreibart für °स्रोतस्.

सप्तश्लोकी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

सप्तषष्ट Adj. *der 67ste.*

सप्तषष्टि f. *siebenundsechzig.* Auch in Comp. mit शत n. Pl. und सहस्र n. Pl.

सप्तषष्टितम Adj. *der 67ste.*

सप्तषष्टिभाग m. *der 67ste Theil.*

सप्तसंस्थाप्रयोग m. Titel Burnell, T.

सप्तसप्तक 1) Adj. *aus 49 bestehend.* — 2) n. *neunundvierzig.*

सप्तसप्तत Adj. *der 77ste.*

सप्तसप्तति f. *siebenundsiebzig.* वत्सरे °तौ so v. a. *im 77sten Jahre.*

सप्तसप्ततितम Adj. *der 77ste.*

सप्तसप्ति 1) Adj. *mit sieben Rossen fahrend.* — 2) m. *die Sonne* Çiç. 11,48. Kâd. 257,9 (420,19). Harshaṅ. 96,24. Râgat. 7,23.

सप्तसप्तिन् Adj. *je in sieben bestehend* Tâṇḍja-Br. 2,14,1.

सप्तसम in *प्राच्य°.

सप्तसमुद्रवत् Adj. *von den sieben Meeren umgeben.*

सप्तसमुद्रान्त Adj. (f. आ) *bis an die sieben Meere sich erstreckend* (die Erde) R. 4,15,8.

सप्तसागरक n. = सप्तसागरदान Hemâdri 1,337,16.

सप्तसागरदान n. *das Verschenken der sieben Meere* (bildlich dargestellt durch sieben Urnen mit siebenfachem Inhalt) Verz. d. Oxf. H. 43,*a*,18.19.

सप्तसागरमेखल Adj. (f. आ) *mit den sieben Meeren umgürtet* (die Erde) Ind. St. 9,77.

सप्तसागरविधि m. = सप्तसागरदान Verz. d. Oxf. H. 35,*b*,10.

सप्तसारस्वत n. N. pr. eines Tîrtha.

*सप्तसिरा f. *Betelpfeffer* Râgan. 11,253 (°शिरा geschrieben).

*सप्तसू f. *eine Mutter von sieben Kindern.*

सप्तसोमसंस्थापद्धति f. Titel eines Werkes.

सप्तस्तव m. und सप्तस्थलमाहात्म्य n. Titel Opp. Cat. 1.

सप्तस्पर्धा f. N. pr. eines Flusses.

सप्तस्रोतस् n. N. pr. eines Tîrtha.

सप्तस्वसृ Adj. (f. eben so) *sieben Schwestern habend.*

सप्तहन् n. Name eines Sâman. ज्रमद्ग्नेस् Ârsh. Br.

सप्तहन् Adj. *Sieben erschlagend.*

सप्तहोतृ 1) Adj. *sieben Opferpriester habend.* — 2) m. Pl. Bez. *bestimmter* Mantra.

सप्तहोत्र n. (Opp. Cat. 1) und °प्रयोग m. Titel.

*सप्तांशुपुंगव m. *der Planet Saturn.*

सप्तात्तर Adj. (f. ई) *siebensilbig* Maitr. S. 3,6,5 (65,15).

सप्तागारम् Adv. *in sieben Häusern.*

सप्तागारिक Adj. *in sieben Häusern stattfindend* Vishṇus. 96,3.

सप्ताङ्ग Adj. *siebengliederig, — theilig.*

सप्तात्मन् Adj. *sieben Naturen habend.*

सप्ताद्रि m. *Siebengebirge.*

सप्ताम्रक n. N. pr. eines Heiligthums bei Vaiçâli Divjâvad. 201,5.

सप्तार्चि m. *Feuer.*

सप्तार्चिस् 1) Adj. *a) siebenstrahlig. — b) *stechende Augen habend.* — 2) m. *a) Feuer, der Gott des Feuers. — b) der Planet Saturn* VP.² 2,257.258. 1. सप्तार्णव° *die sieben Meere.* °ज्रलेशय Adj. Ragh. 10,22.

2. सप्तार्णव Adj. (f. आ) *von sieben Meeren umgeben.*

सप्तार्ष n. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,39.

सप्तार्विंशति f. metrisch oder ungenau für सप्तविंशति. Acc. auch °र्विंशति.

सप्ताशीत Adj. *der 87ste.*

सप्ताशीति f. *siebenundachtzig.*

सप्ताशीतितम Adj. *der 87ste.*

सप्ताशीतिश्लोकसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 686.

सप्ताश्र Adj. *siebeneckig* Hemâdri 1,133,9 (सप्ताश्र gedr.).

सप्ताश्व 1) Adj. *siebenrossig* (die Sonne). — 2) *m. *die Sonne.*

सप्ताश्ववाहन m. *die Sonne.*

सप्ताष्टन् Adj. Pl. *sieben oder acht* Hemâdri 1,367,6.

सप्ताष्ट am Anfange eines Comp.

सप्तास्थित Adj. *mit sieben* (Zinken oder dgl.) *besetzt* Tâṇḍja-Br. 2,9,2. f. आ als Bez. *einer best.* Vishṭuti Comm. im Anf. zu 2,9,1.

सप्तास्य Adj. 1) *siebenmündig.* — 2) *sieben Oeffnungen habend.*

सप्ताह्न Adj. s. सप्ताश्र.

सप्ताह m. 1) *sieben Tage.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine siebentägige Feier.*

सप्ताह्वा f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Suçr. 2, 69,21.

सप्ति m. 1) *Ross,* insbes. *Rennpferd.* — 2) angeblich N. pr. eines Liedverfassers.

सप्तिक Adj. *eine Länge von sieben habend* Çulbas. 1,49.

सप्तिता f. Nom. abstr. von सप्ति *Ross.*

1. सप्तिन् 1) Adj. *sieben enthaltend.* — 2) m. *der siebentheilige* Stoma.

2. सप्तिन् Adj. von सप्ति. f. °नी dem वाजिनी nachgebildet.

सप्तीवत् Adj. *mit Rennern fahrend.*

सप्तोत्सद् Adj. als Beiw. eines Dorfes Divjâvad. 620,13. 621,1.

सप्तोत्साद् Adj. *sieben hohe Theile am Körper habend.*

सप्तोना f. (sc. विंशति die Normalzahl der Verse in einem Sûkta) *dreizehn* Sâj. in der Einl. zu ṚV. 3,33.

(सप्त्य) सप्तिम्र n. etwa *Tummelplatz für Rosse, Rennbahn.*

सप्रकारक Adj. *eine Specification enthaltend.*

सप्रकृतिक Adj. *nebst Stamm, — Thema, — Wurzel.*

सप्रगाथ Adj. *nebst* Pragâtha Çâṅkh. Çr. 12,6,9.

सप्रज Adj. (f. आ) 1) *Nachkommen habend.* — 2) *nebst Kindern* Âpast.

सप्रजस् Adj. *Nachkommen habend.*

सप्रजापतिक Adj. *nebst Prajâpati.*

सप्रज्ञ Adj. *mit Verstand begabt* Spr. 784.

सप्रणाय Adj. *offen, gerade heraus gesprochen.* °म् Adv.

सप्रणाव Adj. (f. आ) *mit der heiligen Silbe* ओम् Vasishṭha 26,4. Vishṇus. 55,9. Suçr. 1,6,19. Kull. zu M. 6,69.

सप्रणामम् Adv. *mit einer Verneigung* Çâk. 7,8. 28,10. 53,1. 75,15. Dhûrtas. 15,21.

सप्रतिपादन n. MBh. 1,375 fehlerhaft für संप्रति°.

सप्रतिबन्ध Adj. *mit Hindernissen verbunden* Spr. 6832. Von einer Erbschaft, wenn keine männliche Descendenz vorhanden ist, so dass das Erbe auf die Seitenlinie oder die Wittwe u. s. w. übergeht, Mitâksh. 2,44,*b*.

सप्रतिभ Adj. *einsichtig, im Augenblick das Richtige erkennend* R. 5,81,46. Kathâs. 46,135.

सप्रतिष्ठ Adj. (f. आ) *nebst Behälter* Çat. Br. 14, 6,9,10.

सप्रतीकाश Adj. *mit dem Gegenschein* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

सप्रतीक्षम् Adv. *auf Etwas* oder *Jmd wartend* R. Gorr. 2,83,5.

सप्रतीवाप Adj. *mit einer Beimischung.*

सप्रतीश Adj. *ehrerbietig* Divjâvad. 336,16. 484, 15. 485,20. Vgl. Pâli अप्पटिस्स *unehrerbietig.*

सप्रतोद Adj. *nebst Stachelstock* (zum Antreiben der Thiere) Çâṅkh. Çr. 14,72,3.

सप्रत्यय Adj. (f. आ) 1) *Vertrauen habend, — zu* (Loc.). — 2) *zuverlässig, sicher.*

सप्रत्ययक Adj. *nebst Suffix.*

सप्रत्याधान Adj. *nebst dem Ort der Aufbewahrung* Çat. Br. 14,5,2,1.

सप्रत्याशम् Adv. *erwartungsvoll.*

सप्रथ Adj. TBr. 1,1,10,3.5 nach dem Comm. = सभ्य.

सप्रथस् und सप्रथस् (VS. TS.) Adj. 1) *ausgebreitet, geräumig.* — 2) *weit reichend, weithin wirkend, — schallend, — leuchtend.*

सप्रपञ्च Adj. *mit Allem was daran hängt.*

°सप्रभ Adj. *gleiches Glanzes —, gleiches Aussehens*

mit. Nom. abstr. सप्रभव n. *gleiches Aussehen.*

सप्रभाव Adj. (f. आ) *Macht —, Kraft besitzend* Kathâs. 31,33. Çiç. 19,7. Uttamaḱ. 116.

सप्रभृति Adj. *gleich beginnend;* n. *gleicher Anfang.*

सप्रमाण Adj. (f. आ) *das Recht auf seiner Seite habend, Etwas zu thun berechtigt* R. 2,37,21. °म् Adv. Dhûrtas. (ed. Lassen) 94,12 fehlerhaft für सप्रणामम्.

सप्रमाद् Adj. *nicht auf seiner Hut seiend* Spr. 6833.

सप्रमोदनम् Adv. *erfreut* Dhûrtas. (ed. Lassen) 87,8. v. l. सप्रमोदम्.

सप्रमोदम् Adv. dass. Dhûrtas. 8,16. 12,19. 14,7. 24.

सप्रवर्ग्य Adj. *nebst dem* Pravargja Kâtj. Çr. 10,1,20. 26,2,1.

सप्रवाद् Adj. *nebst den davon abgeleiteten Formen, — Casus.*

सप्रश्रयम् Adv. *ehrerbietig, bescheiden* Spr. 2422. Kathâs. 6,42. Paṅḱat. 25,25. 33,12. 236,17. Vâsav. 240,8 (= सविश्वासम् Comm.).

सप्रसव Adj. (f. आ) 1) *mit Nachkommenschaft gesegnet* Spr. 2460. Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 260,7. — 2) f. *schwanger* Dhûrtas. 7,7.

सप्रसाद् Adj. (f. आ) *gnädig* Kâd. 2,7,1 (6,20). °म् Adv.

सप्रस्तार् m. Hariv. 11361. v. l. संप्रस्तार्.

सप्रस्वेद् Adj. *schwitzend* MBh. 1,137,1.

सप्रक्षासम् Adv. *auflachend* Mâlav. 56,14.

सप्राण Adj. *athmend, lebend* Spr. 6834.

°सप्राय Adj. *gleichartig, gleichmässig.*

सप्रु Adj. angeblich von *Blitzen begleitet* Ait. Âr. 459,5.

सप्रेम Adj. (f. आ) *von Liebe erfüllt* Kathâs. 17, 132. 28,78.

सप्रेमन् Adj. *seine Freude habend an* (Loc.).

सप्रैष Adj. *nebst* Praisha Kâtj. Çr. 19,3,5. Çâṅkh. Çr. 1,2,20. 5,16,2.

सप्सर् Adj. etwa *voll Scheu, ehrfurchtsvoll.* Nach Sâj. = समानरूप oder हिंसक.

सफ 1) Adj. *mit dem Laute* फ Tâṇḍja-Br. 8,5,6. Nom. abstr. °त्व n. ebend. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer Ârsh. Br. 1,288. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. 1,578. Tâṇḍja-Br. 15,11,5. Comm. zu Nyâjam. 9,2,10. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 15,11,5.

सफल Adj. (f. आ) 1) *mit —, nebst Früchten* MBh. 13,62,31. Paṅḱad. 44. — 2) *Hoden habend, unverschnitten.* — 3) *Lohn —, Gewinn bringend, Erfolg habend, sein Ziel erreichend, erfolgreich, sich erfüllend.* Acc. mit कर् *erfüllen, halten* (ein Versprechen). — 4) *nebst Erfolg.*

सफलक Adj. *mit einem Schilde versehen* MBh. 10,8,59.

सफलत्व n. Nom. abstr. zu सफल 3) Çiç. 11,33.

सफलय्, °यति *gewinnreich —, erfolgreich machen* Kâd. 2,99,9 (121,21). Prasannar. 144,13.

सफली Adv. 1) mit कर् dass. — 2) mit भू *Gewinn bringen, Erfolg haben.*

सफेन Adj. (f. आ) *schaumig* Gobh. 1,2,23. Varâh. Bṛh. S. 54,36.

सबन्धक Adj. *wobei ein Pfand gegeben ist* Jâgñ. 2,37.

सबन्धु Adj. (f. eben so) 1) *derselben Sippe zugehörig, verwandt.* — 2) *einen Angehörigen —, einen Freund habend.*

सबर्दुघ Adj. (f. आ) *leicht —, alsbald Milch gebend.*

सबर्दुघ् Adj. (Nomin. सबर्धुक्) dass.

सबर्धु Adj. (f. eben so) dass. Vgl. 3. धु und 2. धु.

सबार्हिस् Adj. *mit einer Opferstreu versehen* Kauç. 73.

1. सबल 1) Adj. (f. आ) *a) kräftig, mächtig.* Nom. abstr. सबलता f. (Çâṅkh. Br. 21,5. 26,9) und सबलत्व n. (Çiç. 15,24). — *b) nebst Kraft, — Macht.* — *c) nebst Heer.* — *d) nebst* Bala (Kṛshṇa's älterem Bruder) Çiç. 16,13. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Bhautja. — *b)* eines Sohnes des Vasishṭha und eines der 7 Ṛshi. — *c)* eines der 7 Ṛshi unter Manu Sâvarṇa.

2. सबल schlechte Schreibart für शबल.

सबलवाहन Adj. *sammt Heer und Tross* 207,28.

सबलसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

सबलानुग Adj. *von einem Heere gefolgt* MBh. 5, 190,16. R. 1,74,7.

*सबलि m. *Abend.*

सबहुमानम् Adv. *hochachtungsvoll* 290,15. Uttamaḱ. 73.

सबाध् Adj. *bedrückt, gepeinigt* TS. 2,2,12,4.

सबाध Adj. *mit Nachtheil verbunden für* (Gen.).

सबाधम् 1) Adj. etwa *bedrängt.* — 2) Adv. *dringend.* — 3) *m. = ऋत्विज्.

सबाष्प Adj. (f. आ) *Thränen vergiessend* Hariv. 9458. Spr. 5440. °म् Adv. *mit Thränen in den Augen* Chr. 298,26. Kathâs. 32,197. Paṅḱat. 243,4.

सबाष्पक Adj. *dampfend* Suçr. 2,61,17, wo statt सवास्पकाम् wohl सबाष्पिकाम् zu lesen ist.

सबाष्पगद्गदम् Adv. *weinend und stammelnd* Ragh. 8,43.

सबाह्याभ्यन्तरकरण Adj. *mit den äusseren und inneren Sinnen.* आत्मन् m. so v. a. *das ganze Selbst.*

सबिन्दु m. N. pr. eines Berges.

सबीज Adj. (f. आ) *mit —, nebst Samen* MBh. 13, 62,31. *Samen —, einen Keim* (in übertragener Bed.) *enthaltend* Kap. 5,117. VP. 6,7,40. Nom. abstr. °त्व n.

सबीभत्सम् Adv. *mit Ekel, mit Abscheu* Mâlatîm. 61,7 (ed. Bomb. 133,7).

सबुध्न TBr. 2,6,4,2 nach dem Comm. Adj. *vom Laute* बुध्न *begleitet.* v. l. सब्ध्न.

सब्द् m. (= सगर्) und n. (= अक्षर्) in einer Formel.

सब्रह्मक Adj. 1) *sammt dem Priester* Brahman. — 2) *sammt dem Gotte* Brahman.

सब्रह्मचारिक Adj. von सब्रह्मचारिन् oder = diesem.

सब्रह्मचारिन् 1) m. *Mitschüler, einer der die gleiche* Çâkhâ *des* Veda *studirt.* f. °रिणी *Mitschülerin.* — 2) am Ende eines Comp. so v. a. *a) Genosse, Genossin.* दुःख° Kâd. 198,24 (333,17). — *b) aemulus, wetteifernd mit* Kâd. 89,6. 7 (160,1).

सब्राह्मण Adj. *sammt Brahmanen.*

सब्राह्मणस्पत्य Adj. *nebst den an* Brahmaṇaspati *gerichteten* Pragâtha Çâṅkh. Çr. 10,5,7. 9,5.

सब्व, Adj. सब्वम् VS. 10,84. Nach Mahîdh. n. = पक्वाशयगतमन्नम्. Es ist wohl सब्रू f. anzunehmen, etwa in der Bed. von *Speisebrei.* सबुध्नम् TBr.

सभ् = 1. सद्; vgl. प्रसभम्.

सभ n. s. u. सभा 1).

सभक्तिकम् Adv. *liebevoll.*

सभक्त m. *Mitesser, Tischgenosse* in यथासभक्तम्.

सभङ्ग Adj. *mit verschiedener Zerlegung* (des Wortes) Sâh. D. 644. °श्लेष m. 264,19. 21.

सभय Adj. (f. आ) 1) *von Angst —, von Furcht ergriffen, erschrocken, sich fürchtend vor* (im Comp. vorangehend). °म् Adv. *erschrocken* 300,8. 301,2. — 2) *mit Angst —, mit Gefahren verbunden* Lalit. 259,8.

सभरस् Adj. etwa *zusammenklingend, — stimmend, — mit* (Instr.).

सभर्तृका Adj. f. *einen Gatten am Leben habend.*

सभव Adj. *nebst* Bhava (Çiva).

सभस्मक Adj. *sammt der Asche* Gop. Br. 1,3,13.

सभस्मन् Adj. *mit Asche vermischt* (93,14), — *bestrichen.* सभस्मद्विजाम् Bez. *der* Pâçupata oder Çiva'itischen *Mönche.*

सभा f. 1) *ein öffentliches* oder *Gemeindehaus, Halle für Versammlungen,* insbes. *Spielhaus; Versammlung, Gesellschaft; der Hof eines Fürsten, Gerichtshof.* Am Ende eines Comp. *Palast, Hof* (eines Gottes oder Fürsten), *Versammlung, Gesellschaft von.* Nach den Grammatikern in dieser Ver-

bindung häufig n. Vgl. एकसभ॑. — 2) *Asyl, Zufluchtsort für Reisende.* — 3) *Vorhalle in einem Tempel.* — 4) personificirt als eine Tochter Prajâpati's.

सभाकार् m. *Erbauer einer Halle* u. s. w.

सभाकौमुदी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

सभाक्ष m. N. pr. eines Mannes.

1. सभा॑ग् Adj. *in die Versammlung —, in den Rath gehend.*

2. सभाग Adj. *einen Antheil habend.* Anzunehmen für सभागय्.

सभागत Adj. *vor Gericht erschienen* 213,10.

सभागता f. *Gemeinschaft, Gesellschaft* Text zu Lot. de la b. l. 279. Divjâvad. 122,16. 194,30.

सभागय्, सभागा॑यति etwa *mittheilen.* सभागयति mit unbekannter Bed. Maitr. S. 4,2,3 (24,16).

सभागृह् n. *Versammlungshalle.*

सभाग्य Adj. (f. आ) *glücklich* (von Personen).

सभाचर॑ Adj. = 1. सभा॑ग्.

1. सभाजन n. *das Erweisen einer Ehre, einer Aufmerksamkeit* Çiç. 13,14.

2. सभाजन Adj. *reichlich mit Geräthen versehen.* v. l. महाजन.

सभाजनय् scheinbar Mârk. P. 110,13, da hier सभाजनमिष्यते st. सभाजनयिष्यते zu lesen ist.

सभाजय्, °यति, °यते 1) *Jmd* (Acc.) *eine Ehre —, eine Aufmerksamkeit erweisen.* Partic. सभाजित. — 2) *Etwas ehren, preisen.* Partic. सभाजित. — 3) *besuchen, frequentiren* Kâraka 2,6. Kathâs. 110, 3. — Mit अधि = Simpl. 1).

सभाण्ड Adj. *in einem Topfe —, in einer Schüssel befindlich* Bhâg. P. 1,18,34. Vielleicht ist सभाण्डम् als Adv. zu fassen *aus demselben Topf* (essen).

सभातरंग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

सभानर् m. N. pr. verschiedener Männer.

सभा॑पति m. 1) *Herr —, Vorsteher einer Versammlung, — des Raths, Hofmeister* Kâutukas. — 2) Bein. Bhûtakarman's.

सभापतिविलास m. Titel eines Werkes Burnell, T.

सभापरिषद् f. *Rathsversammlung.*

सभापर्वन् n. Titel des zweiten Buches im MBh.

सभापाल॑ m. *Vorsteher eines öffentlichen Hauses, Wächter einer Versammlung.*

सभाप्रपादिन् Adj. *Versammlungen besuchend* Nilar. Up. 25.

सभामण्डप *Versammlungshalle* Vîsav. 232,2.

सभारण्यविदङ्कवत् Adj. *bei dem das* Sabhâ- *und* Araṇjaparvan (des MBh.) *den Gipfel bildet* MBh. 1,1,88.

सभारता f. *Fülle, volles Gedeihen* Çâṅkh. Br. 4,1. 18,11. 19,8.

सभार्य Adj. *nebst der Gattin* 89,13. R. 1,39,15.

सभा॑वत् Adj. *im Rath —, in der Versammlung passend.*

सभाविन् m. *der Herr eines Spielhauses.*

सभाविनोद् m. Titel eines Werkes.

सभासद् m. *Mitglied einer Gesellschaft* oder *Versammlung; Beisitzer im Gericht, Richter.*

सभासर् m. dass.

*सभासनयन n. Pat. zu P. 1,1,73, Vârtt. 2.

सभासाक्ष॑ Adj. *der übrigen Gesellschaft* u. s. w. *überlegen, hervorragend.*

सभासिंह् m. N. pr. eines Fürsten.

सभास्तार् m. *Mitglied einer* Sabhâ, *Theilnehmer an einer Gesellschaft, — am Glücksspiel.*

सभास्थाणु॑ m. *Pfosten eines Spielhauses.* Nach den Erklärern *Spieltisch* und scherzhafte Bez. *eines Menschen, der vom Spiel nicht wegzubringen ist.*

सभिक m. *der Inhaber eines Spielhauses.*

सभूमि Adv. *mit Einschluss des Grundbesitzes* Çat. Br. 13,7,1,13. Kâtj. Çr. 21,2,13.

सभृति Adj. *Gerichte auftragend* (auf den Tisch).

सभेय Adj. *für eine Versammlung und Rath geeignet, — tüchtig, in gute Gesellschaft passend, anständig, gewandt* u. s. w. Vgl. सुसभेय.

सभेश्वरस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges* Burnell, T.

सभ्य Adj. Subst. 1) *in der Halle, Versammlung, Gesellschaft befindlich, in ihr anwesend; dazu gehörig, geeignet* u. s. w. m. *Beisitzer im Gericht, Richter; Mitspieler.* Mit einem Gen. (Çâçvata 806) oder am Ende eines Comp. *am Hofe von — lebend.* — 2) *ein Mitglied der guten Gesellschaft, fein gebildet* Spr. 7736. — 3) *höflich, anständig* Çiç. 14,53. *fein* von Reden Kathâs. 56,247. — 4) m. *ein best. Feuer* Kâtj. Çr. 4,9,20. 15,33. Paddh. 356,19. 20. 421,10.

सभ्यकण्ठाभरण n. Titel eines Werkes.

सभ्याभिनवयति m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सभ्येतर Adj. *unanständig* (Reden).

सभ्रूक्षेपम् Adv. *mit verzogenen Brauen.*

सभ्रूभङ्ग Adj. *mit verzogenen Brauen* Mrch. 24. °म् und सभ्रूभङ्ग° Adv. Chr. 215,21. 306,23. Mrch. 71.

सभ्रूभेदम् Adv. *mit verzogenen Brauen.*

सभ्रूविलासम् Adv. *mit den Brauen spielend.*

1.*सम्, समति (अवेल्लाव्ये, अवेकल्ये, वेल्लाव्ये).

2. सम्॑ Adv. in Verbindung mit Verben und in Comp. mit einem Nomen *Vereinigung* ausdrükkend. In defectiven Sätzen ist bisweilen ein Verbum fin. zu ergänzen.

1. सम Pron. 1) *irgend ein.* — 2) *jeder.*

2. सम॑ 1) Adj. (f. आ॑) *a) eben, planus, glatt, in gleicher Höhe* oder *Lage befindlich, parallel.* भूमेस् oder भूमिसम *der Erde gleichend* (werden oder machen), कर्णसम *in der Höhe des Ohres seiend.* — *b) gleich, ähnlich, gleichartig, aus gleichen Theilen bestehend, gleich viel, gleich an Zahl, der Bedeutung nach gleich, von gleichem Range, gleich stehend, von gleicher Beschaffenheit, homogen, — mit* (Instr., Gen., Abl. [nur Hemâdri 1,512,13] oder im Comp. vorangehend), *in Bezug auf* (Instr., °तस्, Loc. oder im Comp. vorangehend). Acc. mit कर् *gleichstellen, — mit* (Gen.). हिरण्यमयसम = हिरण्यमय. — *c) sich gleich bleibend, nach wie vor —, unter verschiedenen Verhältnissen derselbe, unverändert, gleich verfahrend gegen* (Loc. [Gaut. 3,24. 11,5] oder Gen.). — *d) gerade* (von Zahlen), *paar.* — *e) das richtige Maass* u. s. w. *habend, normal* Vishṇus. 1,24. Acc. mit कर् *in Ordnung bringen;* अर्धरात्रे स्थिते समे so v. a. *gerade um Mitternacht.* — *f) das gewöhnliche Maass* u. s. w. *habend, mittelmässig.* — *g) neutral, nicht Freund und nicht Feind.* — *h) harmlos, gut, ehrlich zu Werke gehend.* — *i) worüber man leicht hinwegkommt, bequem, leicht* (Auftrag). — 2) समम् und सम° Adv. *a)* ohne Ergänzung: α) *auf gleiche Weise, gleich.* — β) *zugleich, gleichzeitig.* — γ) *gerade, prächtig, ganz.* आकर्णसम° *gerade bis an die Ohren.* — δ) *auf eine ehrliche Weise.* — *b)* mit Ergänzung: α) mit Instr. *zugleich mit, mit* überh. — β) am Ende eines Comp. *zugleich —, in Uebereinstimmung mit.* — 3) m. *a) Friede.* Vielleicht fehlerhaft für शम. — *b) Durchschnittspunct des Horizonts und der Mittagslinie.* — *c) ein best. Tact* S. S. S. 233. — *d) *Strohfeuer.* — *e) *ein* Gina Gal. — *f)* personificirt als ein Sohn Dharma's VP.^{2} 1,111. — *g)* N. pr. α) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — β) eines Fürsten der Nandivega. v. l. शम. — 4) n. *a) Ebene.* समे भूम्या॑ *auf ebenem Boden.* — *b) Ausgleichung, Abrechnung.* — *c) Gleichmässigkeit, Gleichmuth.* Instr. *gleichmässig* 230,9. — *d) ein richtiges Maass.* Instr. so v. a. *genau, prächtig.* — *e) gute Verhältnisse.* — *f)* in der Rhetorik *das Zusammentreffen zweier ähnlicher Objecte.* — *g) mean; a fourth proportional to the two perpendiculars and the link or segment.*

3. सम n. = समा॑ *Jahr* in पापसम॑, पुण्यसम॑ und 2. सुषम॑.

4. सम Adj. (f. आ) = सधीक, सलक्ष्मीक Nalod.

समक Adj. *gleich.*

समकत्त Adj. *gleich viel wiegend, —geltend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

समकत्ता f. *Gleichgewicht.* Acc. mit तुल् (तुलयति) *sich das Gleichgewicht halten, gleich viel wiegen* MBh. 12,199,69.

*समकन्या f. *ein heirathsfähiges Mädchen.*

समकर् Adj. *normale Abgaben* (कर्) *erhebend* und zugleich *mit dem Ungeheuer* Makara *versehen* Ind. St. 15,297.

समकर्ण Adj. 1) *ebenmässige Ohren habend,* Beiw. Çiva's (nach Nilak. समश्रोत्रौ कर्णौ च = ऋजुवक्त्रौ) und *Buddha's. — 2) *zwei gleiche Diagonalen habend.*

समकर्मन् Adj. *gleiche Beschäftigung habend.*

समकाल° und °कालम् (auch °काले einmal als v. l.) *gleichzeitig, — mit* (im Comp. vorangehend) Çiç. 20,8. Bhâg. P. 5,23,1. °समकालभव *Zeitgenosse von.*

°समकालीन Adj. *gleichzeitig mit.*

*समकोल m. *Schlange.*

समकोष्ठमिति f. *the measure of compartments, or number of equal squares of the same denomination (as cubit, fathom, finger, etc.) in which the dimension of the side is given; the area or superficial content.*

समक्त Partic. von अञ्ज् mit सम्.

समक्त Partic. von अच् mit सम्.

समक्रम Adj. *gleichen Schritt haltend* Çiç. 17,46.

समक्रिय Adj. *auf gleiche Weise verfahrend bei* oder *mit* (Loc.).

समक्त 1) Adj. *vor Augen seiend, sichtbar.* — 2) समक्तम्, समक्तात्, समक्ततस् und समक्ते (Çiç. 14,87) *vor Augen, offenbar* (Chr. 82,8), *Angesichts, in Gegenwart von* (Dat., Gen. oder im Comp. vorangehend).

समक्तदर्शन n. *Autopsie.*

समखात n. *a cavity having the figure of a regular solid with equal sides: a parallelepipedon, cylinder, etc.*

*समगन्धक m. (*aus gleichen Theilen*) *zusammengesetztes Räucherwerk.*

*समगन्धिक n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râgân. 12,160. Bhâvapr. 1,190.

सँमग्र Adj. (f. सँमग्रा) 1) *ganz, vollständig, sämmtlich, jeglich.* अन्ध n. *absolute Finsterniss* Spr. 7750. n. *Alles.* समग्र° Adv. *ganz.* — 2) *vollständig versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 252, 11. Acc. mit कर् so v. a. *zusammenführen mit* (Gen.!). — 3) *wer Alles hat was er braucht, dem Nichts fehlt.*

समग्रणी Adj. *der allererste unter* (Gen.).

समग्रय्, °यति *vollständig machen, vervollständigen, herstellen.*

समग्रवर्तिन् Adj. *ganz ruhend —, — gerichtet auf* (Loc.).

समग्रेन्दु m. *Vollmond.*

1. सँमङ्क m. 1) *Haken, Klammer* bildlich für *Schmerzen.* — 2) *ein best. das Getraide zerstörendes Thier.*

2. सँमङ्क Adj. *dasselbe Zeichen tragend.*

सँमङ्ग 1) Adj. (f. आ) *mit allen Gliedern versehen, vollständig.* Auch als Beiw. der mythischen Kuh Bahulâ. — 2) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) zweier Männer. — 3) f. समङ्गा *a*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Rubia Munjista* und *cordifolia, Mimosa pudica* (öfters in Bhâvapr.), *Aloe indica, Lycopodium imbricatum* und = खदिरी. — *b*) N. pr. eines Flusses.

समङ्गिन् 1) Adj. *in allen Theilen vollständig, mit allen Erfordernissen versehen.* — 2) f. °नी N. pr. einer Gottheit des Bodhi-Baumes.

समचक्रवाल n. *Kreis* Ind. St. 10,274.

समचतुरश्र, °चतुरस्र Adj. (f. आ) *vier gleiche Ecken habend, quadratförmig;* Subst. m. n. *ein rechtwinkeliges Viereck, Quadrat* Çulbas. 1,45. 2, 66. Ârjabh. 2,2 nebst Comm. Hemâdri 1,128,4.

समचतुरश्री, °चतुरस्री Adv. mit कर् *in ein Quadrat verwandeln* Hemâdri 1,127,8.

समचतुर्भुज Adj. *vier gleiche Seiten habend;* Subst. *Quadrat, Rhombus.*

समचतुष्कोण Adj. *vier gleiche Winkel habend.* Unterschieden von समचतुरश्र Ind. St. 10,274.

समचित्त Adj. *gleichmüthig.* Nom. abstr. °त्व n. *Gleichmuth, — gegen* (Loc.).

समचेतस् Adj. dass.

समच्छेद Adj. *einen gleichen Nenner habend* Comm. zu Ârjabh. 2,27.

समच्छेदी Adv. mit कर् *auf einen gleichen Nenner bringen* Bîg. 129.

सँमज्ञ 1) Adj. als Beiw. Indra's Ait. Âr. 429,4 v. u. — 2) *m. *a*) *Heerde.* — *b*) *eine Gesellschaft von Thoren.* — 3) *n. *Wald.*

समज्ञातीय Adj. *gleichartig.*

समज्या f. 1) *Versammlungsort, Versammlung.* — 2) *v. l. für समाज्ञा Rudr.

सँमञ्चन n. *das Einbiegen, Zusammenziehen.*

सँमञ्जन 1) Adj. etwa *zum Schmuck dienend, schmuck.* — 2) n. *das Salben, Einschmieren;* vgl. समञ्जनवत्.

समञ्जनवत् Adj. *gut geschmiert* Saṃhitopan. 9,4. 5. Vgl. jedoch Sâj. 13,1. fgg.

समञ्जनीय Adj. (f. आ) *beim Salben angewandt.*

समञ्जरी f. in *पठ°.

समञ्जस Adj. (f. आ) *richtig, in der richtigen Ordnung seiend, an dem* oder *woran Nichts auszusetzen ist, trefflich, vorzüglich* Çiç. 20,9. समञ्जसा वृत्ति: Titel eines Commentars. °म् Adv.

*समठ n. *eine best. Gemüsepflanze.*

समत N. pr. eines Landes im östlichen Indien.

सँमता f. 1) *das Stehen auf einer und derselben Ebene.* — 2) *Gleichheit, — mit* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 3) *ein gleiches Verfahren, — Benehmen, — gegen* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) *Gleichmässigkeit, ein richtiges —, normales Verhältniss.* Acc. mit नी *in Ordnung bringen.* — 5) *Mittelmässigkeit.* — 6) *ein wohlwollendes Benehmen.*

समतिक्रम m. *das Unterlassen.*

समतिक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit समति. — 2) n. *Versehen* Spr. 4070.

समतीर्थक Adj. (f. °र्थिका) *bis an den Rand voll* Lalit. 501,11.

समतुला f. *gleicher Werth.*

समतुलित Adj. *von gleichem Gewicht* Vârâh. Bṛh. S. 24,1.

समतृणमणिलोष्टकाञ्चन Adj. *dem Gras, Juwelen, Erdklösse und Gold gleich viel gelten* Ind. St. 15,288.

*समत्रय n. *gelbe Myrobalanen, trockener Ingwer und Zucker zu gleichen Theilen.*

समत्रिभुज Adj. *drei gleiche Seiten habend.*

समत्र्यंश Adj. *aus drei gleichen Theilen bestehend.* f. आ *eine best.* Vishṭuti Comm. zu Tâṇḍja-Br. 3, 3, 1.

समत्व n. 1) *Gleichheit, — mit* (Instr. oder Gen.) Kap. 1,26. Çiç. 19,74. — 2) *Gleichmuth.* — 3) *ein gleiches Verfahren, — Benehmen, — gegen* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) *Gleichmässigkeit, ein richtiges —, normales Verhältniss.*

समत्सर Adj. (f. आ) 1) *unwillig, grollend mit* (सम्). — 2) *missgünstig, neidisch, — auf* (उद्दिश्य).

समथ m. Lalit. 218,6. 554,17. 18 fehlerhaft für शमथ.

सँमद् f. *Streit, Händel.* Häufig Loc. Pl. — Acc. mit कर् oder धा *Händel erregen unter* oder *zwischen* (Dat.).

समद् Adj. (f. आ) 1) *aufgeregt, berauscht.* — 2) *brünstig* 321,4.

1. सँमदन n. *Streit, Händel.*

2. समदन Adj. (f. आ) 1) *verliebt* 300,27. Mâlatîm. 86,

19. Vâsav. 87,2. — 2) *mit Stechapfel-Bäumen versehen* Vâsav. 87,2.

समदर्शन Adj. 1) am Ende eines Comp. *gleich, ähnlich.* — 2) *auf Alles* oder *Alle mit gleichen Augen schauend.* Auch mit Hinzufügung von सर्वत्र oder सर्वेषाम्.

समदर्शिन् Adj. *mit gleichen Augen schauend auf* (Loc.), *auf Alles* oder *Alle mit gl. A. sch.*

*समडु (!) f. *Tochter.*

समदुःख Adj. (f. आ) *den Schmerz mit einem Andern theilend, mitleidig* Kumâras. 4,4.

समदुःखसुख Adj. 1) *Leiden und Freuden mit einem Andern theilend.* — 2) *Leiden und Freuden gleich wenig beachtend.*

समदृश् Adj. = समदर्शिन्.

1. समदृष्टि f. *das Schauen mit gleichen Augen auf Alles* oder *Alle.*

2. समदृष्टि Adj. 1) = समदर्शिन् Vâsav. 35,2. — 2) *paarige Augen habend* ebend.

समदेश m. *ebener Boden* Çâk. 5,14.

समद्वन् Adj. *streitend.*

समद्विद्विभुज Adj. *zweimal zwei gleiche Seiten habend;* Subst. *Rhomboid.*

समद्विभुज Adj. *zwei gleiche Seiten habend.*

°समधर्म Adj. (f. आ) *von gleicher Eigenthümlichkeit, gleich, ähnlich.*

समधा Adv. *auf gleiche Weise, — wie* (Instr.) Gaut.

समधिक Adj. (f. आ) 1) *überschüssig, mit einem Ueberschuss versehen, und mehr.* — 2) *das gewöhnliche Maass übersteigend, gesteigert.* Am Anfange eines Comp. auch Adv. समधिकतरूप Adj. *schöner als* (Abl.). समधिकतर° Adv.

समधिगम m. *das Verstehen, Begreifen.*

समधिगम्य Adj. *zu verstehen, zu begreifen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,6.

समधिरोहण n. *das Besteigen* Kâraka 5,12.

1.*समधुर 1) Adj. *süss.* — 2) f. आ *Weintraube.*

2. समधुर Adj. *eine gleiche Last tragend wie* (Gen.).

समधृत Adj. *gleich abgewogen, im Gewicht gleich gemacht* Vishṇus. 10,6.

समध्ययन n. *der Gegenstand gemeinsamen Studiums* Âpast. 1,11,11.

समध्व Adj. *den gleichen Weg habend* Bhaṭṭ. 3,45.

समन 1) *Umarmung.* — 2) *Streit, Kampf.* — 3) *Zusammenkunft, Festversammlung.* — 4) *Verkehr.* — Vgl. असमन.

समनगा Adj. *zur Versammlung gehend.*

समनन n. *das Zusammenathmen.*

समनन्तर 1) Adj. *unmittelbar daneben befindlich, zunächst stehend;* mit Abl. oder Gen. 60,19. यच्चात्र समनन्तरम् *und was unmittelbar dazu gehört.* — 2) Adv. °म् (समनन्तर°) *unmittelbar hinter* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *unmittelbar darauf, — nach* (Gen. oder im Comp. vorangehend). °पूर्व *unmittelbar vorhergehend* Asahâja.

समनर m. = समशङ्कु.

समनस् Adj. 1) *einmüthig, einträchtig* TS. 5,3,4, 3. — 2) *mit geistigem Vermögen ausgestattet.*

समनस्क Adj. = समनस् 2).

समना Adv. 1) *in einem Punct, zusammen.* — 2) *mit einem Mal, gleichzeitig.* — 3) *ebenmässig, in gleicher Weise.*

समनिन्दानवन Adj. (f. आ) *dem Tadel und Lob gleich viel gelten* Nalod. 1,4.

समनीक n. *Schlachtreihe; Schlacht* Bâlar. 201,9. Vikramâṅkaḱ. 15,38. 73 (°मूर्धन्). 17,43. समनीकतस् *in Schlachtordnung.*

समनुकीर्तन n. *das Loben, Preisen.*

समनुग्राह्य Adj. *der es verdient, dass ihm eine Gnade u. s. w. erwiesen wird.*

समनुज्ञ Adj. *nebst dem jüngeren Bruder.*

*समनुज्ञा f. *Einwilligung, Erlaubniss.*

*समनुबन्ध m. = अनुबन्ध.

समनुयोज्य Adj. *zu verbinden —, zu mischen mit* (Instr.).

समनुवर्तिन् Adj. *folgend, folgsam, gehorsam;* mit Gen.

समनुव्रत Adj. (f. आ) *gehorsam, ergeben, — Jmdm* (Acc.).

समनुष्ठेय Adj. *auszurichten, zu vollführen.*

समनुष्य Adj. 1) *nebst den Menschen* Âçv. Gṛhj. 3,9,1. — 2) *von Menschen besucht* Sâj. zu ṚV. 9,1,7.

समनुष्यराजन्य Adj. *nebst den Königlichen unter den Menschen* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

समन्त 1) Adj. (f. आ) *a) angrenzend, benachbart. — b) sämmtlich, vollständig.* — 2) f. आ *a)* Pl. *Nachbarschaft. — b)* Titel einer Grammatik. — 3) n. *a)* Name verschiedener Sâman. — *b)* *N. pr. eines Reichs. Könnte auch m. sein. — 4) Adv. *a)* समन्तम् *in der Nähe von, vereint mit* (Instr.). — *b)* समन्तम् *auf allen Seiten, ringsum; vollständig.* Am Anfange eines Comp. समन्त°. — *c)* समन्तात् *von —, auf —, nach allen Seiten, allerwärts, ringsum, im Umkreis von* (Gen.); *vollständig, gründlich.* — *d)* समन्ततस् dass.; mit Acc. *rings um.* — *e)* समन्तेन *ringsum.* Mit einer Negation so v. a. *nirgends.*

समन्तकुसुम m. N. pr. eines Devaputra.

समन्तगन्ध m. 1) *eine best. Blume.* — 2) N. pr. eines Devaputra.

*समन्तचारित्रमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

समन्तदर्शिन् m. N. pr. eines Buddha.

*समन्तदुग्धा f. *eine best. Euphorbia.* °दुग्धी f. = स्नुक् Comm. zu Harshaḱ. (ed. Bomb.) 177,14.

समन्तनेत्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

समन्तपञ्चक n. N. pr. eines Tîrtha in Kurukshetra, wo Paraçurâma die Kshatrija vernichtet haben soll.

समन्तपर्यायिन् Adj. *allumschliessend, allumfassend* Ait. Br. 8,15,1.

समन्तप्रभ m. 1) *eine best. Blume. — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva.

समन्तप्रभास m. N. pr. eines Buddha.

*समन्तप्रसादिक m. N. pr. eines Bodhisattva.

समन्तप्रासादिक Adj. *überallhin Hülfe —, Beistand verleihend.*

समन्तभद्र 1) m. *a)* *ein Buddha. — *b)* N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,13. 62,18. 23. 93,10. fgg. — 2) *n. Titel einer Grammatik.

*समन्तभुज् m. *Feuer.*

*समन्तमुखधारणी f. Titel eines buddh. Sûtra.

समन्तर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,50.

समन्तरश्मि m. N. pr. eines Bodhisattva.

समन्तविलोकिता f. N. pr. einer buddhistischen Welt.

*समन्तव्यूहसागरचर्यव्यवलोकन m. N. pr. eines Garuḍarâǵa.

समन्तशितिबाहु Adj. *dessen beide Vorderfüsse weiss sind* VS. 24,2. Maitr. S. 3,13,3; vgl. 4,2,14 (37,11).

समन्तशितिरन्ध्र Adj. *dessen beide Ohrhöhlen weiss sind* VS. 24,2. Maitr. S. 3,13,3. Pat. zu P. 2,1,1, Vârtt. 27.

*समन्तस्थूलावलोकन *eine best. Blume.*

*समन्तस्फारणमुखदर्शन m. N. pr. eines Garuḍarâǵa.

*समन्तालोक m. *ein best.* Samâdhi.

समन्तावलोकित m. N. pr. eines Bodhisattva.

समन्तिकम् Adv. *zusammengrenzend.* Compar. °कतरम्.

समन्त्र Adj. *von Sprüchen begleitet* Comm. zu Âpast. Çr. 14,23,8.

समन्त्रक Adj. dass. Comm. zu Âpast. Çr. 5,17,6.

समन्त्रिन् Adj. *mit Ministern versehen.* Nom. abstr. °त्रित्व n.

समन्धकार n. *dichte Finsterniss* Pat. zu P. 2,2,6.

समन्मथ Adj. *von Liebe erfüllt, verliebt* Ṛt. 1,5.

(समन्य) समनिम्न Adj. *zu einer Festversammlung geeignet, festlich* (Kleid) ṚV. 9,97,2.

समन्यु und समन्यु (ṚV. 4,1,1) Adj. (f. eben so)

1) *gleichgesinnt, einmüthig.* — 2) *ergrimmt, zornig.* — 3) *betrübt.*

समन्वङ्गीभूत Adj. *versehen mit* (Instr.) Divjâvad. 219,22. Verdächtig wegen Pâli समङ्गीभूत.

समन्वय m. *unmittelbarer Zusammenhang, das Zusammentreffen, — wirken* Bhâvapr. 4, 8. Abl. am Ende eines Comp. so v. a. *in Folge von.*

समन्वयप्रदीपसंकेत m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 327.

समन्वयसूत्र n. desgl. Burnell., T.

समन्वारम्भ m. (Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,11) und °ण n. (Bâdar. 3,4,5) *das Sichanfassen von hinten* (von Mehreren gesagt).

समपक्षपात Adj. (f. आ) *unparteiisch* Kir. 1,11.

समपद् m. 1) *quidam coeundi modus.* — 2) ** = समपाद 2).

***समपदाति** Adv. *gaṇa* तिष्ठद्गु *u. s. w.*

समपाद n. *eine best. Stellung* 1) *beim Tanze* S. S. S. 240. — 2) **beim Schiessen.*

समपित्रताह्वान n. *das Zusammenrufen der Apivrata* (*mit dem Ruf* समपित्रताह्वयधम् Âpast. Çr. 11,16,12) Comm. zu Âpast. Çr. 14,8,8.

समप्राधान्यसंकर m. in der Rhetorik *künstliche Verwebung zweier Bilder.*

समप्रेप्सु Adj. *gleiche Ansprüche machend in Bezug auf* (Loc.) Gaut. 12,7.

समबुद्धि 1) *Adj. *gleichmüthig.* — 2) m. N. pr. eines Muni.

***समभाग** Adj. etwa *einen gleichen Theil erhaltend.*

समभाव m. *Gleichartigkeit, Gleichmässigkeit* Bhâm. V. 1,32. Hem. Par. 1,455. fg.

समभितस् Adv. Praep. *hin zu* (Acc.).

समभिधा f. *Name, Benennung.* Nur am Ende eines adj. Comp.

समभिभाषण n. *Unterredung mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

समभिव्याहार m. 1) *gleichzeitige Erwähnung, — Nennung, — Anführung* Comm. zu Âpast. Çr. 8,1,1. 9,16,6. — 2) *Verkehr —, Umgang mit* (Gen.).

समभिष्यन्दिन् Adj. *Hypertrophie bewirkend* Kâraka 1,27.

***समभिहरण** n. = समभिहार 1) Pat. zu P. 3,1,22.

समभिहार m. 1) *Wiederholung.* — 2) **Intensität.*

समभूमि 1) f. *ebener Boden.* °तले *auf ebenem Boden.* — 2) *Adv. wohl = समंभूमिं.

समभ्यर्थयितर् Nom. ag. *ein Bittender.*

समभ्याश m. *Nähe, Gegenwart* MBh. 6,90,61.

समभ्याशीकरण n. *das in die Nähe Bringen* Pat. zu P. 2,1,51.

समभ्यास m. schlechte Schreibart für समभ्याश.

समभ्युच्चय m. *Häufung* Âpast. Çr. 9,16,6. °वत् Adv. 6,13,3. 12,18,14.

समभ्युद्धरण n. *das Herausziehen, — holen.*

समभ्युपगमन n. *das Sicherklären für Etwas, Gutheissen.*

समभ्युपेय n. dass.

सममण्डल n. *der erste Verticalkreis.* °शङ्कु m. *prime vertical staff.*

सममति Adj. *gleichmüthig.*

***समय** Adj. (f. ई) etwa *aus Gleichem hervorgegangen.*

सममात्र Adj. *prosodisch gleich lang.*

समंबिल Adj. (f. आ) *bis zur Oeffnung voll, — mit* (Instr.) Kâtj. Çr. 17,1,19. 21.

समंभूमिं Adv. *dem Boden gleich.*

***समय्, °यति** *ebnen, in Ordnung bringen.*

समयं m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Zusammentreffen, — laufen, Ort des Zusammentreffens.* — 2) *Verkehr mit* (Instr.). — 3) *Verständigung, Uebereinkommen, eine auferlegte* oder *übernommene Verpflichtung einem Andern gegenüber, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend), *Vertrag, Verabredung; Bedingung.* तेन समयेन *in Folge dieses Uebereinkommens;* समयेन, समयात् und समयतस् *einer Verabredung gemäss, unter einer Bedingung, bedingungsweise.* Acc. mit ब्रू, वच् oder अभि-धा *seine Bedingungen aussprechen,* in der letzten Verbindung auch *versprechen;* mit सम्-वद् *übereinkommen;* mit कर् *übereinkommen mit* (Instr. oder Instr. mit सह), *sich verpflichten, festsetzen, eine Bestimmung treffen, eine Bedingung stellen, stipuliren,* अद्रोहसमयम् so v. a. *Frieden geloben, Urfehde schwören;* mit दा *einen Vergleich vorschlagen;* mit ग्रह् oder प्रति-पद् *einen Vertrag eingehen, eine Bedingung machen;* mit dem Caus. von स्था *festsetzen, bestimmen;* mit निस्-तॄ, रक्ष्, परि-रक्ष् oder पालय् *einen Vertrag —, sein Wort halten;* mit त्यज्, भिद्, व्यभि-चर्, व्यति-क्रम् oder mit वि-लङ्घ् Caus. *einen Vertrag —, sein Wort brechen.* Abl. mit भ्रंश् *von einem Vertrage abfallen, ihn nicht halten.* Loc. mit स्था *seiner Verpflichtung nachkommen, sein Wort halten;* mit dem Caus. von स्था *in Betreff Jmds* (Acc.) *festsetzen, eine Bestimmung treffen;* mit नि-विश् Caus. *Jmd* (Acc.) *Bedingungen stellen.* — 4) etwa *feierliche Ansprache* Vishṇus. 10,7. — 5) *Gottesurtheil* Vishṇus. 11,9. Vgl. समयक्रिया 2). — 6) *ein festgesetzter, bestimmter* oder *geeigneter Zeitpunct, — für* (Gen.), **dass* (यद् mit Potent.); *Zeitraum, Frist; Gelegenheit.* उक्तसमयम् *zur angegebenen Zeit.* समये und समय° *zu einer bestimmten —, zur rechten, gelegenen Zeit, wenn die Zeit gekommen ist.* समये häufig in Comp. mit der näheren Bestimmung (अर्धरात्र° *um Mitternacht,* नापित° *zur Zeit, wann der Barbier da ist).* तेन समयेन *zu der Zeit* Vâgrakkh. 19,14. Lalit. 20,12. 295,8. — 7) *ein eintretender Fall.* इह समये *in diesem Falle, unter diesen Umständen.* — 8) *allgemeine Art und Weise des Verfahrens, Regel, Brauch.* — 9) *Doctrin, Lehre, Satzung.* — 10) in der Grammatik *eine Veda-Stelle, welche eine Wiederholung einer früher dagewesenen ist.* — 11) *die conventionelle Bedeutung eines Wortes.* Çiç. 15,19 etwa *die Tragweite eines Wortes* (nach dem Comm. = आचार). — 12) personificirt als ein Sohn Dharma's VP.^{2} 1,111. — 13) N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta. — समये MBh. 5,5990 (Benfey, Chr. 7,15) fehlerhaft für मम ये.

समयंकाम Adj. *eine Verständigung wünschend* TS. 2,1,8,4.

***समयकार** m. = शैली, संकेत.

समयक्रिया f. 1) *Auferlegung von bestimmten Verpflichtungen.* Acc. mit कर् *Jmd best. Verpfl. auferlegen* M. 7,202. — 2) *Veranstaltung eines Gottesurtheils* Vishṇus. 6,23. 9,1.

समयच्युति f. *Zeitversäumniss* zu Spr. 1943.

समयज्ञ Adj. *die rechte Zeit kennend* (Vishṇu).

समयधर्म m. *eine vertragsmässige Verpflichtung, Uebereinkommen, Stipulation* 210,1.

समयपद् n. Pl. *Dinge, über die man übereingekommen ist, feststehende Dinge* Âpast. 1,23,6.

समयपरिरक्षण n. *das Halten einer übernommenen Verpflichtung* Kir. 1,45.

समयप्रकाश m. und **समयप्रदीप** m. Titel von Werken.

समयबन्धन Adj. *an einen Vertrag gebunden* Mârk. P. 80,11.

समयभेदिन् Adj. *einen Vertrag brechend* M. 8,218.

***समयभेदोपरचनचक्र** n., **समयमयूख** m., **समयमातृका** f. (Bühler, Rep. No. 201) und **समयरत्न** n. Titel.

***समयवज्र** m. N. pr. eines Mannes.

समयविद्या f. *Astrologie* Daçak. 49,6.

समयविपरीत Adj. *vertragswidrig, wobei übernommene Verpflichtungen nicht eingehalten worden sind* Z. d. d. m. G. 36,380.

समयवेला f. *Zeitpunct* Spr. 2468.

समयव्यभिचारिन् Adj. *einen Vertrag brechend* M. 8,220. fg.

समयसार Titel eines Werkes Bühler, Rep. No.

682. fg.

1. समया Adv. 1) *mitten durch, mitten hinein zwischen* (Acc., vereinzelt auch Instr.). — 2) mit भू *zeitlich dazwischen liegen.* — 3) *in die (der) Nähe, — von* (Acc., Instr. oder *Gen.). — 4) *durchaus.* 2.*समया Adv. mit कर् *die Zeit vertreiben.*

समयाचार m. 1) *ein den Satzungen entsprechender Wandel.* — 2) Bez. *bestimmter orthodoxer Werke bei den* Tântrika.

समयाचारतन्त्र n. und समयातन्त्र n. Titel von Werken.

समयाध्युषित Adj. *hälftig aufgegangen* (die Sonne) Gṛhjâs. 1,72.

समयार्धम् Adv. *halbwegs* Maitr. S. 1,6,6 (95,17).

समयानन्दसंतोष m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

समयार्चिस् Adv. *in der Nähe der Flamme* Âpast. Çr. 6,8,5.

समयाविषितं Adj. *halb unter* — oder — *aufgegangen* (Âpast. Çr. 6,4,9. 14,3,1. 15,18,13) von der Sonne.

समयास्तमिषित Adj. vielleicht nur fehlerhaft für समयाविषित.

समयितव्य Adj. *zu ebnen, zu schlichten, beizulegen* (ein Kampf). Vielleicht fehlerhaft für शमयितव्य.

समयी Adv. mit कर् *bedingen.*

*समयुग gaṇa प्रतिज्ञनादि.

*समयोग H. an. 4,50 fehlerhaft für समायोग.

समयोद्योत m. Titel eines Werkes.

समर् m. (*n.) 1) *Zusammenlauf, — fluss, Ort des Zusammenflusses.* — 2) *feindlicher Zusammenstoss, Kampf, — mit* (सह्). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) N. pr. *a)* eines Fürsten der Vidjâdhara. — *b)* eines Fürsten von Kâmpilja und eines Bruders des Fürsten Avantivarman.

समरकर्मन् n. *Kampf.*

समरकातर m. fingirtes N. pr. eines Heerführers Kautukar.

समरकामदीपिका f. Titel eines Werkes.

समरक्षिति f. *Schlachtfeld.*

समरजम्बुक m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

समरजित् m. N. pr. eines Fürsten.

समरज्जु f. *equal or mean string: the mean or equated depth.*

समरंजय m. N. pr. eines Fürsten.

समरञ्जित Adj. *gleichmässig gefärbt* Hariv. 11960. 11997. 12180.

समरण n. 1) *Vereinigung. — 2) *das Zusammentreffen, Kampf.*

समरत m. n. *quidam coeundi modus.*

समरतुङ्ग m. N. pr. eines Kriegers.

समरथ m. N. pr. eines Fürsten.

समरबल m. desgl.

समरभट m. desgl.

समरभू f. *Schlachtfeld* Bâlar. 143,20. Vâsav. 40,2.

समरभूमि f. dass. Vâsav. 254,7.

समरमूर्धन् m. *Vordertreffen* R. 1,22,5. Vâmana 58,16.

समरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

समरवसुधा f. *Schlachtfeld.*

समरवीर m. N. pr. des Vaters der Jaçodâ.

समरशिरस् n. *Vordertreffen* Kâd. 197,6 (330,17). Kathâs. 48,138. Vâsav. 276,2.

समरसार m. n. Titel eines Werkes.

समरसिंह m. N. pr. eines Astronomen.

समरसीमन् m. oder f. *Schlachtfeld* Bâlar. 25,19. 208,16. 233,7. 255,4. 273,11. Ind. Antiq. 9,185.

समरस्वामिन् m. Name eines von Samara errichteten Heiligthums.

समराघ्य m. *ein best. Tact.*

समरागम m. *Ausbruch eines Krieges.*

समराग्य n. *Vordertreffen.*

समराङ्गण n., समराङ्गन n. und समराजिर n. (Çiç. 19,75) *Schlachtfeld.*

समरातिथि m. *ein Gast im Kampfe,* so v. a. *derjenige, mit dem man im Kampfe zusammentrifft.*

*समरूप्य Adj. = समागतः.

समरेख Adj. *eine gerade Linie bildend, gerade.*

*समरोचित Adj. *zum Kampfe geeignet* (ein Elephant).

समरोत्सव m. *Kampffest,* so v. a. *das Vergnügen eines Kampfes.*

समरोद्देश m. *Schlachtfeld* MBh. 3,271,37.

समरोपाय m. *Kriegslist.*

समर्घ Adj. *wohlfeil* Vasishṭha 2,41.

समर्च Adj. *eine gleiche Verszahl habend.*

समर्चन n. und समर्चना f. *das Verehren, Verehrung.*

*समर्ष Partic. s. u. अर्ह् mit सम्.

समर्ति f. in असमर्ति.

समर्थ 1) Adj. (f. आ) *a) entsprechend, übereinstimmend, angemessen;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — *b) (seinem Zweck entsprechend) tauglich, gut, — zu* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Gaim. 6,4,10. — *c) von gleicher Bedeutung. — d) dem Sinne nach verbunden, — zusammengehörig. — e) im Stande seiend, einer Sache gewachsen, die Macht besitzend, fähig, Etwas zu thun vermögend;* die Ergänzung im Infin. (statt dessen einmal Partic. praes.), Loc. (Âpast. 1,1,22), Dat., Acc. (einmal), Abl. (einmal) oder im Comp. vorangehend. Mit Gen. der Person *Jmd gewachsen, über Jmd Etwas vermögend* 105,18. Mit dem Loc. वराङ्गनासु so v. a. *geschlechtlich vermögend* Karaka 6,2. Compar. °तर्. — *f)* fehlerhaft für समर्घ. — 2) n. *a) Befähigung. — b) Verständniss* in दुःसमर्थ.

समर्थक 1) Adj. *a) im Stande seiend zu* (Infin.). — *b) bestätigend, begründend, rechtfertigend.* — 2) *n. *Amyris Agallocha.* Beruht auf einem Missverständniss.

समर्थता f. *Fähigkeit, das Vermögen Etwas zu bewirken.* Instr. mit Gen. so v. a. *kraft, vermöge.*

समर्थत्व n. dass.

समर्थन 1) n. f. (आ) *Betrachtung, Erwägung.* समर्थनं कर् *Betrachtungen anstellen.* — 2) f. आ *a) das Bereden, Aufforderung* MBh. 7,182,20. — *b) das Sichversteigen zum Unmöglichen.* — 3) n. *a) Bestätigung, Begründung, Rechtfertigung. — b) Befähigung.* Abl. mit Gen. so v. a. *vermöge.*

समर्थनीय Adj. *zu begründen, zu rechtfertigen, in's Klare zu bringen.*

समर्थय्, s. अर्थय् mit सम्.

समर्थ्य Adj. *was bestätigt, begründet, gerechtfertigt wird.*

*समर्धक Adj. *Jmd Etwas gewährend, zu Theil werden lassend.*

समर्धन Adj. (f. ई) *gelingen machend* Çâṅkh. Çr. 4,18,1. संराधन statt dessen Çat. Br. 14,9,3,3.

समर्धयितर् Nom. ag. *Erfüller, Gewährer.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 6,64,1.

समर्धुक 1) Adj. *a) gerathend, gelingend. — b)* *= समर्धक. — 2) *f. समर्धुका *Tochter.*

समर्पक Adj. *liefernd, hergebend* Comm. zu Njâjam. 9,2,6. Nom. abstr. °ता f.

समर्पण n. 1) *das Auflegen, Daraufwerfen.* — 2) *das Hingeben, Uebergeben, Ueberlassen, Verleihen, Verabreichen, Anheimstellen.* — 3) *das Sichhingeben.* Vgl. आत्म°. — 4) *das Mittheilen, zur Kenntniss Bringen* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,4. — 5) Bez. einer best. Scene in der Bhâṇikâ genannten Art von Schauspielen: *im Zorn ausgestossene vorwurfsvolle Worte.*

समर्पणीय Adj. *zu übergeben, zu verabreichen; unterzubringen* Kâd. 2,86,17 (106,18).

समर्पयितव्य Adj. dass.

समर्पितर् Nom. ag. *Verleiher.*

समर्प्य Adj. *zu übergeben, zu verabreichen.*

समर्य्, Partic. समर्यत् *kampflustig.*

1. समर्य n. 1) *Ansammlung, Menge, Masse.* — 2)

Versammlung, die zu einer Feier u. s. w. vereinigte Gemeinde. — 3) *Getümmel des Kampfes.*

2. (समर्य) समरिंभ्र Adj. 1) *von Leuten besucht, frequens.* — 2) *von seinen Leuten begleitet.*

3.* समर्य *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

समर्यजित् Adj. *im Kampf siegend.*

(समर्यराज्य) समर्यराजिभ्र n. *Reich der Festgemeinde.*

समर्याद् 1) Adj. *a) *benachbart.* — *b) begrenzt, innerhalb seiner Grenzen verbleibend* Vâsav. 24,2. — 2) °म् Adv. *mit aller Bestimmtheit, ganz genau* Spr. 4811. — 3) *m. *Nähe.*

समर्हण n. *Ehrenerweisung, Ehrengabe.*

समल 1) Adj. *a) fleckig, schmutzig, trübe* Bhâvapr. 2,83,7. — *b) *sündhaft.* — 2) m. N. pr. eines Asura. v. l. सूमर. — 3) *n. = कल्क, विष्ठा. Richtig शमल.

समलम्ब Adj. *mit gleicher Senkrechte;* Subst. *Trapezoid.*

समली Adv. mit कर् *beflecken* Bhadrab. 4,161.

समलोष्टकाञ्चन Adj. *dem ein Erdkloss und Gold gleich viel gelten* Ragh. 8,21. Divjâvad. 97,25.

समलोष्टाश्मकाञ्चन Adj. *dem ein Erdkloss, ein Stein und Gold gleich viel gelten.*

समलोष्ट्रकाञ्चन Adj. = समलोष्टकाञ्चन und vielleicht nur fehlerhaft Mârk. P. 41,24.

समल्लिकाक्ष Adj. *mit ihren weissen Flecken an den Augen* (Pferde) Vâsav. 296,3.

समवकार m. *eine best. Art von dreiactigen Schauspielen.*

समवतार m. *ein heiliger Badeplatz.*

समवत्तधान 1) Adj. *zur Aufnahme der Abschnitte* (समवत्त; s. u. 3. दा mit समव) *bestimmt.* — 2) f. °धानी *das dazu bestimmte Gefäss* Âpast. Çr. 7, 23,11. 24,8. 10.

समवधान n. *das Zusammentreffen* Text zu Lot. de la b. l. 213.

समवन n. *das Helfen, Schützen.*

समवबोधन n. *das Gewahrwerden, Bemerken, Erfahren.*

समवयसाय Âpast. 1,29,5 fehlerhaft für समवसाय Absol. von 3. सा mit समव.

समवर्ण Adj. (f. आ) 1) *gleichfarbig.* — 2) *von gleicher Kaste.*

समवर्तिन् 1) Adj. *a) in gleicher Entfernung weilend.* बाणपात° *so v. a. in Pfeilschussweite sich befindend.* — *b) auf gleiche Weise verfahrend.* — 2) m. Bein. Jama's Kâraka 5,11.

समवर्षण Adj. *gleichmässig regnend* J. A. O. S. 7,10, Çl. 35.

समवसरण n. 1) *Zusammenkunft, Versammlung* Text zu Lot. de la b. l. 211. — 2) *das Herabsteigen* (eines Gina) *auf die Erde* und *der Ort, an welchem dieses erfolgt,* Hem. Par. 1,16.30.32. Çatr. 1,174.201.203. — 3) *Endpunct, Endziel* Text zu Lot. de la b. l. 45.

*समवसर्ज्य Adj. = समवसृज्य.

समवसृज्य Adj. *loszulassen, fahren zu lassen.*

समवसृति f. = समवसरण Hem. Par. 11,124. Bhadrab. 1,10.

समवस्कन्द् m. *Brustwehr, Schanze* oder dgl.

1. समवस्था f. *Lage, Zustand.* ईदृशीं वयःसमवस्थां प्रतिपन्नोऽस्मि *so v. a. ich bin so alt geworden.*

2. समवस्था f. (adj. Comp. f. आ) *eine gleiche Lage, ein gleicher Zustand.*

समवस्थान n. 1) *das Sichbefinden* (an einem Orte, Loc.), *das Bestehen, Vorkommen.* — 2) *Lage, Zustand.*

समवस्राव m. *Abfluss.*

समवस्राविणी f. *eine best. Anordnung von 11 Opferpfosten in der Weise, dass der mittelste der niedrigste ist und die übrigen von beiden Enden zur Mitte hin niedriger werden,* Âpast. Çr. 14,6, 5. Vgl. 2. आराग्र 2) Nachtr. 5.

समवस्रुत्य Adj. *einen Abfluss habend* Mân. Gṛhj. 2,11.

समवहार m. 1) *Menge, Fülle.* — 2) *Mischung.*

समवहारम् Absol. mit Acc. *zusammentragend, sammelnd.*

समवहास्य Adj. *zu verspotten, zu verhöhnen.* Nom. abstr. °ता f. Acc. mit गम् *zum Gespött werden.*

समवाकार m. = समवकार.

समवाय m. 1) *Zusammentreffen, — mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend Varâh. Jogaj. 5,7. Gaut. 6,1.5); *Zusammenkunft, Versammlung* (Gaut. 12,52); *das Zusammenstehen, Sichberühren; Vereinigung, Verbindung, Gemenge, Aggregat.* Acc. Sg. und Pl. mit कर् *sich zusammenthun, sich zusammenschaaren.* Instr. und Abl. *in Gemeinschaft.* — 2) *eine Conjunction* (von Himmelskörpern). — 3) *Zusammenstoss, Collision* Gaut. 28,37. Gaim. 4, 3,29. — 4) *inniger Zusammenhang, das Ineinandersein, Enthaltensein, Inhärenz* Gaim. 6,4,10. Kap. 5,99. — 5) *Verlauf, Dauer.*

समवायखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

समवायत्व n. Nom. abstr. zu समवाय 4).

*समवायन n. Nom. act. von 3. इ mit समव.

समवायप्रमाणवादार्थ m., समवायवाद् m. (Opp. Cat. 1) und समवायाङ्ग n. Titel von Werken.

समवायिन् Adj. 1) *aus einer Verbindung* (der Humores) *bestehend.* — 2) *im innigsten Zusammenhange stehend, inhärent, — in* (im Comp. vorangehend) Vâsav. 152,2.3. Nom. abstr. °पित्व n. Sarvad. 30,4. — 3) in Verbindung mit पुरुष m. *Seele, Geist,* so v. a. *mit einem Körper behaftet.*

समवायी Adv. mit कर् *versammeln, vereinigen.*

समविभक्त Adj. *gleich eingetheilt, symmetrisch* Kâtj. Çr. 16,8,21. 23,1,10. °भक्ताङ्ग Adj. R. 1,1,13.

समविषम n. Pl. *ebener und unebener Boden* Spr. 2177. Çiç. 17,46.

समविषमकर् Adj. *Ebenes und Unebenes bewirkend* (die Zeit) Spr. 1693.

समवृत्त 1) Adj. *gleichmässig rund* oder *gleich und rund.* — 2) n. *a) der erste Verticalkreis.* — *b) ein gleichmässiges Metrum, ein Metrum mit vier gleichen Stollen.*

समवृत्तकर्ण m. *die Hypotenuse des Schattens zur Zeit, wann die Sonne den ersten Verticalkreis erreicht.*

समवृत्तशङ्कु m. = समशङ्कु.

समवृत्ति Adj. *dessen Verfahren stets ein gleichmässiges ist* Kir. 2,38.

समवेक्षण n. *das Besichtigen.*

समवेगवश m. Pl. N. pr. eines Volkes.

समवेत Adj. s. u. 3. इ mit समव.

समवेतत्व n. *das Inhärentsein.*

समवेतार्थ Adj. *inhaltreich, sinnvoll* Bhâg. P. 10, 85,22.

समवेध m. *the mean or equated depth.*

समवेष m. *eine gleiche Tracht, ein gleicher Anzug.* Acc. mit कर् *sich gleich kleiden* MBh. 4,4,48.

समव्यथ Adj. *von gleichen Schmerzen ergriffen* MBh. 5,126,1.

समशङ्कु m. *die Sonnenhöhe* (eig. *Gnomon*) *zur Zeit, wann die Sonne den ersten Verticalkreis erreicht.*

समशन n. 1) *das Zusammenessen.* — 2) *das* (undiätetische) *Durcheinanderessen* Kâraka 6,18. — 3) * *das Essen, Geniessen.*

समशनीय Adj. *zusammen zu essen* Gobh. 2,3,19.

समशर्कर Adj. *eben so viel Zucker enthaltend.* चूर्ण n. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 253. Bhâvapr. 4,29.

समशशिन् m. *ein Mond mit gleichen Hörnern.*

समशस् Adv. *zugleich, gleichzeitig* Âpast. Çr. 8, 14,19. 16,3. Comm. zu 1,23,5. 2,12,5.

समशीर्षिका f. *Gleichstellung, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Râgat. 8,606. 663.

समशील Adj. (f. आ) *gleiche Gewohnheiten —, ei-*

nen gleichen Charakter habend MBh. 13,146,8. Bhâg. P. 1,2,27.

समशीलिन् Adj. dass. MBh. 1,5,14.

समशोधन n. *equal subtraction; or transposition, with other preparations of the equation.*

समश्नुव Adj. (f. ई) *erreichend, packend.*

समश्रुति Adj. *mit gleichen Intervallen* S. S. S. 24. 27.

समश्रेणि f. *eine gleichmässige —, in gerader Linie fortlaufende Reihe.* °गत Adj. *in einer Linie stehend.*

सँमष्टि f. 1) *das Erreichen, Anlangen am Ziel.* — 2) *Empfang.* — 3) *Schluss.* — 4) *Aggregat, Gesammtding* VP. 6,5,86. Nom. abstr. °ता f. Chr. 259,28.

*समष्ठिल 1) m. *ein best. Strauch* Râgân. 4,21. — 2) f. आ *eine best. Gemüsepflanze.*

*समष्ठीला f. = समष्ठिल 2).

समस् in द्वैषँमस्.

समसंस्थान n. Bez. *einer der 10 Weisen des Sitzens bei den* Jogin Comm. zu Jogas. 2,46.

समसंस्थित Adj. *in guten Verhältnissen sich befindend.*

समसंख्यात Adj. Pl. *in gleicher Anzahl wie —* (Instr.) *vorhanden.*

समसन n. 1) *Zusammengebrachtes* Comm. zu TS. 3,3,8,2. — 2) **das Zusammendrängen, Darlegen in kurzen Worten.*

समसनाँद् Adj. *das Zusammengebrachte (Gesammeltes) essend.*

समसंधित Adj. *unter gleichen Verhältnissen (so dass Keiner Etwas einbüsst) geschlossen* (Bündniss) Spr. 1530. Nach dem Comm. zu Kâm. Nîtis. soll °संधितम् Adv. sein.

समसमयवर्तिन् Adj. *zu gleicher Zeit stattfindend.* Nom. abstr. °र्तिता f. *Gleichzeitigkeit.*

समसर्वगुण Adj. Pl. *mit allen Vorzügen gleich ausgestattet* 121,12.

समसिद्धान्त Adj. *gleiche Ziele verfolgend* Âçv. Çr. 12,8,15.

*समसुप्ति f. *allgemeiner Schlaf,* so v. a. *Weltende.*

समसूत्रग und °सूत्रस्थ Adj. *an demselben Durchmesser befindlich,* so v. a. *an zwei einander gerade entgegengesetzten Puncten der Erde befindlich, Gegenfüssler.*

समसौरभ m. N. pr. eines Mannes.

समस्त Adj. s. u. 2. अस् mit सम्.

समस्तकालनिर्णयाधिकार m. und समस्तदेवतापूजाविधि m. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

समस्तधातृ Nom. ag. *der Erhalter von Allem* (Vishṇu) 104,10.

समस्तमल्लदेवताप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

समस्तवस्तुविषय Adj. *auf den ganzen Gegenstand* (d. i. *auf ihn selbst und was zu ihm gehört* oder *zu ihm in Beziehung steht*) *sich erstreckend* Kâvjapr. 10,7.

समस्तविषयिक Adj. *im ganzen Reiche wohnend* J. A. O. S. 7,45,3 v. u.

समस्तसाक्षि m. *der Zeuge von Allem* Kaivaljop. 7.

समस्थ Adj. (f. आ) 1) *bei einer geraden Zahl eintretend.* — 2) *in guten, glücklichen Verhältnissen sich befindend.*

1.*समस्थली f. *das ebene Land,* Bez. *des zwischen der* Jamunâ *und der* Gaṅgâ *belegenen Landes.*

2. समस्थली Adv. mit कर् *in einen ebenen Boden verwandeln, dem Erdboden gleichmachen* Çiç. 12, 60. 17,66.

समस्या f. 1) *Vereinigung, das Zusammensein, Zusammenbleiben, — mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *ein Verstheil, den zu ergänzen man einem Andern aufgiebt,* Spr. 7822. Ind. St. 15,295.

समस्यापूरणविधि m. und समस्यासंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*समस्यार्था = समस्या 2).

समस्वर Adj. *denselben Ton habend.*

समुकु Adv. *irgendwie, so oder so.* Nach Sâj. Adj. (= प्रशस्त, सधन u. s. w.) im Voc.

समकुस् Adj. v. l. für सुमकुस्.

समक्षत्रत Adj. *mit einem* Mahâvrata-*Tage versehen* Âpast. Çr. 13,2,4. 6.

*समक्ष्या f. *Ruhm.*

सँमा f. 1) *Halbjahr.* — 2) *Jahreszeit, Wetter.* — 3) *Jahr.*

1. समांश m. *ein gleicher Antheil* (insbes. bei der Erbschaft). Instr. *zu gleichen Theilen* Vaǵrakkh. 34,3.

2. समांश 1) Adj. *a) gleiche Theile enthaltend.* — *b) einen gleichen Antheil erhaltend.* — 2) *f. आ *Sida cordifolia.*

समांशक Adj. (f. °शिका) *einen gleichen Antheil erhaltend* Jâǵñ. 2,115.

समांशिक Adj. *aus gleichen Theilen bestehend* Suçr. 2,453,13.

समांशिन् Adj. = समांशक Jâǵñ. 2,114.

समांस Adj. *mit Fleisch verbunden* (R. 4,9,94. Chr. 107,14. Hem. Par. 2,346), *fleischig.*

*समांसमीना Adj. f. *jedes Jahr kalbend.*

°समाकर् (metrisch) *von gleichem Aussehen mit.* Richtig wäre समाकार्.

समाकर्णितक n. *die Geberde des Hinhorchens.* Instr. so v. a. *hinhorchend* Bâlar. 192,6. 199,6.

समाकर्ष m. *Heranziehung* Bâdar. 1,4,15.

समाकर्षण n. *das Heranziehen, Ansichziehen* Harshak. 157,3.

*समाकर्षिन् Adj. *anziehend* (ein Geruch).

°समाकार Adj. *von gleichem Aussehen wie.*

समाकारण n. *das Herbeirufen* Pañkad. 45,3. Vgl. आकारण.

समाकुल Adj. (f. आ) 1) *erfüllt —, voll von, besetzt —, reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *verworren, in Verwirrung gekommen* (ज्ञान 79,11), *bestürzt.* In Comp. mit dem, was die Verwirrung bereitet. — 3) *wobei es drunter und drüber geht.*

समाक्रन्दन n. *das Schreien, Rufen.* °गिरस्.

समाक्रमण Adj. *das Beschreiten, Betreten, Besuchen.*

समाक्षर Adj. *von gleicher Silbenzahl* R. 1,2,43.45.

*समाक्षरावकर m. *ein best.* Samâdhi.

समाक्षिक Adj. *nebst Honig* Suçr. 2,441,8.

°समाक्षेप m. *das Mahnen an.*

समाख्या f. 1) *Benennung, Name.* — 2) *Deutung, Erklärung.* — 3) **Ruhm.*

समाख्यान n. 1) *das Nennen, Mittheilen, Berichten* Âpast. — 2) *Erzählung, Bericht.* — 3) *Benennung, Name* Âpast. Çr. 12,25,18.

समाख्याप्य Adj. *zu ermahnen* Âpast. 2,29,7, v. l.

समाघ्याभक्त m. und °भक्षण n. *Genuss des* Soma *unter Nennung* (bestimmter Schalen) Comm. zu Âçv. Çr. 5,6,23.25. zu Âpast. Çr. 12,24,16. 28,3. Vgl. Âpast. Çr. 12,25,18.

समाघ्यायम् Absol. in अङ्° Nachtr. 6.

समागत 1) Adj. s. u. गम् mit सम. — 2) f. आ *ein Räthsel, in dem der Sinn durch den grammatischen* Samâdhi *versteckt wird.*

समागति f. scheinbar Mârk. P. 16,66, da hier पतिसमा गतिः zu trennen ist.

समागन्तव्य n. impers. *zusammenzukommen, heran —, hinzukommen* Vâsav. 172,5.

समागम m. (adj. Comp. f. आ) *Zusammenkunft, das Zusammenkommen, Zusammentreffen* (auch *feindliches*), *Zusammenfluss, Vereinigung* (auch *geschlechtliche*), *Versammlung, das Zusammentreffen —, Begegnung mit* (Gen., Instr., Instr. mit सक्, Loc. [ganz vereinzelt] oder im Comp. vorangehend). Von Belebtem und Unbelebtem gebraucht, auch *Conjunction* der Gestirne.

समागमन n. *das Zusammenkommen, Zusammentreffen, — mit* (im Comp. vorangehend), *geschlechtliche Vereinigung.*

समागामिन् Adj. 1) etwa *zusammenkommend* Ind. Antiq. 3,278. — 2) *zukünftig* ebend. 279.

समाघात m. 1) *Zusammenstoss.* — 2) **Kampf.*

समाघ्राण n. *das Beriechen* Kâd. 230,11 (378,1).

समाङ्क्रिक Adj. *auf* (allen vier) *Füssen gleichmässig stehend* (ein Löwe).

समाचयन n. *das Zusammenstellen* Pat. zu P. 3, 1,19, Vârtt. 3.

समाचरणीय Adj. *zu betreten, einzuschlagen* (ein Weg).

1. समाचार् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Verfahren, Benehmen, Verhalten, — bei* (im Comp. vorangehend). — 2) *Herkommen* (212,8), *das im Gebrauch Sein, herkömmliche Art und Weise.* — 3) *das herkömmliche Darreichen von* (im Comp. vorangehend).

2. समाचार् m. *gleiche Sitten, — Gebräuche.*

समाचेष्टित n. *Verfahren, Betragen, Haltung* Kâd. 2,66,11 (80,8).

समाज m. 1) *Versammlung, Gesellschaft.* Neben सभा Âpast. 1,3,12. 32,19. 20. Acc. mit कर् *eine Versammlung veranstalten.* — 2) *das Zusammentreffen mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Fülle, Menge.* — 4) *eine best. Conjunction der Planeten.* — 5) **Elephant.* Richtig सामज.

समाज्ञा f. 1) *Name, Benennung.* — 2) **Ruhm.*

समाज्ञान n. *das Anerkanntsein als* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Njâjas. 1,1,22 (S. 25, Z. 1).

समाञ्जन n. *eine best. Mischung von Augensalbe.*

समातर् f. *Stiefmutter.*

समाति in असमाति.

समातीत Adj. *über ein Jahr alt* Kâraka 1, 27 (193,9).

समातृक Adj. *nebst der Mutter* Bhâg. P. 1,13,7.

समात्मक Adj. *gleichmüthig.* v. l. शमात्मक.

समात्मन् Adj. dass. Wohl fehlerhaft für महात्मन्.

समादान n. 1) *das Empfangen, Aufsichladen.* — 2) *das Unternehmen, Unternehmung* Lalit. 561,3. — 3) *Entschluss* Lalit. 218,1. 362,9. 558,20. 559,8. 18. — 4) * = समीचीनग्रहण, समासीनग्रहण, नित्यकर्मन्, सौगताङ्गिक und *Erwiederung.*

समादापक Adj. *anregend, instigator* Text zu Lot. de la b. l. 122. Divjâvad. 142,5.

समादापन n. *das Anregen* Lalit. 558,17. 559,7. 18.

समादेय Adj. *zu empfangen.*

समादेश m. *Anweisung* (in Comp. mit dem Object), *Geheiss, Befehl* Âpast. 1,13,5.

समादेशन n. *das zu wissen Thun, Lehren.*

*समाधा m. (!) = निष्पत्ति, विरोधभञ्जन und समाधान.

समाधातव्य Adj. *in Ordnung zu bringen, gut zu machen.*

समाधान n. 1) *das Anlegen.* अग्नि° *des Feuers* Gobh. 1,1,14. — 2) in der Dramatik *das Stecken des Keims* (बीज). — 3) *das Beilegen, in Ordnung Bringen, Gutmachen.* — 4) *das Versöhnen, Aussöhnen.* — 5) *Rechtfertigung einer Behauptung, Beweisführung.* — 6) *das Aufmerken, Aufmerksamkeit.* Acc. mit कर् *aufmerken.* — 7) *die auf das Höchste gerichtete Aufmerksamkeit, Andacht.*

समाधानरूपक n. *eine best. Metapher, in der eine kühne Behauptung gerechtfertigt wird,* 252,32.

समाधानीय Adj. *zu vereinigen, zu verbinden.*

समाधापक Adj. *aussöhnend* Shaḍguruçishja zu ṚV. 10,162 nach Aufrecht.

समाधि m. 1) *Zusammensetzung, Zusammenfügung, — mit* (Instr.) Lâṭj. 7,7,30. 10,15,4. — 2) *Fuge.* — 3) *Verbindung, Verein, ein Ganzes.* अष्टाश्व° so v. a. *Achtgespann.* — 4) *Vollbringung.* — 5) *das Beilegen, in Ordnung Bringen, Gutmachen.* — 6) *Rechtfertigung einer Behauptung, Beweis* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,1. — 7) *das Bringen in Harmonie, — in Uebereinstimmung.* — 8) *Aufmerksamkeit, — gerichtet auf* (Loc. 256,17), *Vertiefung in* (im Comp. vorangehend). Acc. mit कर् *seine Aufmerksamkeit richten, — auf* (Loc.). — 9) *die auf das Höchste gerichtete Aufmerksamkeit, Andacht.* Die Buddhisten kennen eine Unzahl von verschiedenen Arten der *Andacht* mit den mannichfachsten Namen. Auch am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °ता n.). °विग्रह् m. *ein verkörperter* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,19. fg. — 10) *eine zur Erinnerung an einen Heiligen errichtete Kapelle.* — 11) in der Rhetorik Bez. *verschiedener Figuren* Kâvjapr. 10,39. Comm. zu Çiç. 6, 49. — 12) Bez. *des 17ten* Kalpa (*Weltperiode*). — 13) N. pr. verschiedener Männer.

*समाधिगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

समाधित Adj. *versöhnt, ausgesöhnt.*

समाधित्व n. Nom. abstr. zu समाधि 9). Vgl. auch daselbst.

समाधित्सा f. *der Wunsch Etwas beizulegen, in Ordnung zu bringen* Comm. zu Kâṭj. Çr. 1,8,11.

समाधित्सु Adj. *zu rechtfertigen —, zu beweisen wünschend* Comm. zu Njâjas. 3,2,76.

समाधिप्रकरण n. Titel eines Werkes.

समाधिभृत् Adj. *andächtig vertieft* Çiç. 4,55.

समाधिमतिका f. ein Frauenname.

समाधिमत् Adj. 1) *aufmerksam.* — 2) *andächtig.*

समाधियोगर्द्धितपोविद्याविरक्तिमत् Adj. *verbunden mit Andacht, Joga, übernatürlichen Kräften, Kasteiungen, Wissen und Entsagung* Bhâg. P. 3, 20,53.

समाधिराज m. und समाधिविधि m. Titel von Werken.

*समाधिसमानता f. *ein best.* Samâdhi.

समाधिस्थल n. N. pr. einer *Oertlichkeit* in Brahman's Welt.

समाधेय Adj. 1) *in Ordnung zu bringen.* — 2) *zurechtzuweisen, zu unterweisen, zu belehren.* — 3) *einzuräumen, zuzugeben.*

1. समान् 1) Adj. (f. ई und आ) *a) gleich, derselbe.* — *b) gleichartig, nicht unterschieden, übereinstimmend, gleich gross, dem Range —, dem Alter —, der Zeit —, der Bedeutung nach gleich, homogen, — mit* (Instr. [249,4], Gen. oder im Comp. vorangehend). — *c) in der Mitte stehend, der mittlere.* — *d) gemeinsam, all, insgesammt.* — *e) ganz* (eine Zahl im Gegensatz zu *Bruch*). — *f) seiend* (nach einem Adj.) buddh. Text zu Lot. de la b. l. 46. Divjâvad. 651,6. Wird als Partic. Med. von 1. अस् aufgefasst. — *g)* * = वर्णाभिद्. — 2) Adv. समानम् und समान° *gleich wie* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) f. सामानी *ein best. Metrum.* — 4), wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

2. समान् m. *eine der fictiven Arten des Athems,* in der Medicin gefasst als *der Hauch, welcher, im Magen und in den Gedärmen thätig, das Feuer der Verdauung schürt, Durchfall und andere Krankheiten hervorbringt.* Personificirt als ein Sohn der Sâdhja.

3. समान Adj. 1) *in Achtung stehend bei* (Gen.). — 2) *nebst Groll.*

समानकरण Adj. *dasselbe hervorbringende Organ habend* (Laut).

समानकर्तृक Adj. *dasselbe Subject habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Comm. zu Âpast. Çr. 2,5,6).

समानकर्मक Adj. *dasselbe Object habend* P. 3,4,48.

1. समानकर्मन् n. am Anfange eines Comp. *dieselbe Thätigkeit* Kap. 2,47.

2. समानकर्मन् Adj. *dieselbe Thätigkeit ausdrückend.*

समानकारक Adj. *Alles gleich machend* (die Zeit) Spr. 1693.

समानकारण Adj. in अ°.

समानकाल Adj. 1) *gleichzeitig.* °म् Adv. — 2) *von gleicher Dauer, — Quantität* (ein Vocal).

समानकालीन Adj. *gleichzeitig.* Nom. abstr. °त्व n.

समानक्षेम Adj. und Nom. abstr. °त्व n. s. u. क्षेम 2) *a*).

समानख्यान Adj. als Erklärung von सखि Sâj. zu ṚV. 1,165,11. 5,85,7. Vgl. समानाख्यान.

समानगति Adj. *zusammengehend,* so v. a. *übereinstimmend.* Nom. abstr. °त्व n.

समानगुण Adj. *gleiche Vorzüge habend.*

समानगोत्र Adj. *demselben Geschlecht angehörig.*

समानग्राम m. *dasselbe Dorf.* °वासे Pâr. Gṛhj. 3, 10,17.

समानग्रामीय Adj. *in demselben Dorfe wohnend.*

समानजन m. *Standesgenosse.*

समानजनपद् Adj. von *demselben Volke* Kâtj. Çr. 25,14,8.

समानजन्मन् Adj. 1) *gleichen Ursprungs.* — 2) *gleichen Alters.*

समानजन्य Adj. *von Standesgenossen herrührend, denselben gehörend* u. s. w.

समानजाति Adj. *gleichartig.*

समानजातीय Adj. (f. आ) *gleichartig,* — *mit* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Njâjas. 1, 1, 23. Nom. abstr. °त्व n.

समानतन्त्र Adj. *in einer und derselben Handlung vor sich gehend* Âpast. Çr. 3,15,2. 5,21,6.

समानतस् Adj. 1) *gleichmässig* oder *gemeinschaftlich.* — 2) Gaut. 2,23 vielleicht fehlerhaft für सनामतस् *mit einem gleichbedeutenden Namen.*

समानता f. *Gleichheit,* — *mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 12,11. 15,109 (74).

समानत्र Adv. *auf demselben Fleck* Âpast. Çr. 2, 17,5. 8,15,3.

समानत्व n. *Gleichheit,* — *mit* (Instr.) Kap. 1,55. 86. 6,65. Spr. 7702.

समानदत्त Adj. *übereinstimmend, einträchtig.*

समानदक्षिण Adj. *wobei gleicher Lohn gegeben wird* Çâṅkh. Çr. 14,10,22.

समानदृश् Adj. *mit gleichem Auge schauend auf* (Loc.) Hem. Par. 1,434.

समानदेवत Adj. *derselben Gottheit geltend* Lâṭj. 9,12,4.

समानदेवत्य Adj. (f. आ) dass. Çat. Br. 12,8,3,18. 35. 9,1,10.

समानधर्मन् Adj. *gleichartig, gleich,* — *mit* (Instr.).

समानधिष्ण्य Adj. *denselben Erdaufwurf habend* Çat. Br. 12,3,5,12.

1. समानन Adj. *in Ehren stehend.*

2. समानन Adj. *ein gleiches Gesicht habend mit* (Instr.).

*समाननामन् Adj. *gleichnamig.*

समाननिधन Adj. *einen gleichen Schlusssatz habend* Çat. Br. 8,7,4,6.

समानपक्ष m. *dieselbe Monatshälfte* TBr. 1,8,10,2.

समानप्रतिपत्ति Adj. s. u. प्रतिपत्ति 2).

समानप्रभृति Adj. *gleich beginnend* Kap. S. 32,12.

समानप्रसिद्धि Adj. als Erklärung von सखि Sâj. zu ṚV. 3,35,4.

समानबन्धु Adj. (f. eben so) *derselben Sippe angehörig.*

समानबर्हिस् Adj. *eine und dieselbe Opferstreu habend* (so v. a. समानतन्त्र) Âpast. Çr. 5,21,7.

समानबल Adj. *von gleicher Kraft.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,3,19.

*समानब्रह्मचारिन् = सब्रह्मचारिन्.

समानब्राह्मण Adj. *wofür dieselben Vorschriften im Brâhmaṇa gegeben sind* Âpast. Çr. 12,13,6. Comm. zu 15,10,1.

समानब्राह्मणीय Adj. dass. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 10,21,8.

समानभृत् f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 8,1,3,6. 7.

समानमान Adj. *in gleicher Ehre stehend mit* (Instr.) Kir. 1,10.

समानमूर्धन् Adj. (f. °मूर्धी) *mit gleichem Haupte* Pâr. Gṛhj. 3,3,5.

समानय्, °यति *gleichstellen,* — *mit* (Instr.).

समानयन n. 1) *das Zusammenführen, Herbeiholen.* — 2) *das Zusammengiessen* Gaim. 4,1,40. Vgl. अ°.

समानयोगक्षेम Adj. (f. आ) *unter denselben Verhältnissen stehend wie* (Instr.) Karaka 353,8. Am Ende eines Comp. *gleichen Werth habend mit, Nichts mehr seiend als.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 47,13. 128,12.

समानयोक्त्र Adj. *gleich geschirrt.*

समानयोनि Adj. *demselben Schooss entsprungen.*

समानरुचि Adj. *denselben Geschmack* (an Etwas) *habend.* Nom. abstr. °ता f.

समानरूप 1) (f. आ) *a) von gleicher Farbe,* — *wie* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) von gleichem Aussehen wie* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *ein Räthsel, in welchem dieselben Worte in eigentlicher und uneigentlicher Bedeutung zu verstehen sind.*

समानर्षि Adj. (f. ई) *denselben* Ṛshi (*Stammbaum*) *habend* Gobh. 3,5,6.

समानलोक Adj. *denselben Himmel gewinnend.*

*समानवचन Adj. = सवचन.

समानवयस् und °वयस्क (Sâj. zu ṚV. 1,165,1) Adj. *gleichalterig.*

समानवर्चस् Adj. *von gleicher Lebenskraft* u. s. w.

समानवर्चस Adj. *von gleichem Glanze wie* (im Comp. vorangehend).

समानवर्ण Adj. (f. आ) 1) *von gleicher Farbe.* — 2) *dieselben Vocale zeigend.*

समानवसन Adj. *gleich gekleidet* Kauç. 63.

समानविद्य Adj. *von gleichem Wissen.* Nom. abstr. °ता f. Mâlav. 14,2 (15,15).

समानव्रतचारिन् Adj. *in Allem übereinstimmend mit Jmd* (Gen.). Nom. abstr. °रित्व n. Vishṇus. 25,2.

समानव्रतभृत् Adj. *dieselbe Lebensweise führend* Spr. 4376.

समानशब्दा f. *eine Art von Räthseln.*

समानशय्य Adj. *ein gemeinschaftliches Lager habend.* Nom. abstr. °ता f.

*समानशाखीय Adj. *zu derselben Çâkhâ gehörig.*

समानशील Adj. (f. आ) *von gleichem Charakter* Râǵat. 1,307.

समानसंख्य Adj. (f. आ) *von gleicher Anzahl mit* (Instr.).

समानसंबन्धन Adj. (f. आ) *auf gleiche Weise zusammenhängend* Çat. Br. 7,4,2,4. 5,2,62.

समानसलिल Adj. = समानोदक VP. 3,13,15.

समानसुखदुःख Adj. *gleiche Freuden und Leiden habend.* Nom. abstr. °ता f.

समानसूत्रनिपात m. *das Niedersinken derselben Schnur.* Loc. so v. a. *auf der diametral entgegengesetzten Seite* Bhâg. P. 5,21,9.

समानस्तोत्रिय Adj. *denselben* Stotrija *habend* Çâṅkh. Çr. 12,2,1.

1. समानस्थान n. *Zwischenstellung.*

2. समानस्थान Adj. 1) *an demselben Orte befindlich* Sâj. zu ṚV. 1,165,1. — 2) *dieselbe Stelle im Munde habend.*

समानाक्षर n. *ein einfacher Vocal, kurz oder lang.*

समानाख्यान Adj. als Erklärung von सखि Nir. 7,30. Vgl. समानख्यान.

1. समानाधिकरण n. *grammatische Congruenz mit* (einem Casus, im Comp. vorangehend).

2. समानाधिकरण Adj. *coordinirt, in demselben Casusverhältniss stehend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *auf dasselbe Subject sich beziehend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

1. समानार्थ m. = समानार्थता Lalit. 308,4.

2. समानार्थ Adj. (f. आ) 1) *denselben Zweck habend,* — *verfolgend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *gleiche Bedeutung habend,* — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 222,27. 229,16. 236,22. 28. Nom. abstr. °त्व n. 23.

समानार्थक Adj. *dieselbe Bedeutung habend* P. 3, 3,152, Sch.

समानार्थता f. *Gleichwerthigkeit, Ebenbürtigkeit* Lalit. 183,9. 296,14.

समानार्थत्व n. s. u. 2. समानार्थ 1) 2).

समानार्षप्रवर Adj. (f. आ) *vom gleichen* Ṛshi *abstammend und (oder) gleiche* Pravara (s. प्रवर 3) *habend* Vishṇus. 24,9.

समानार्षेय Adj. *vom gleichen* Ṛshi *abstammend.*

*समानास m. N. pr. eines Schlangendämons.

समानास्यप्रयत्न Adj. *mit derselben Anstrengung der Organe ausgesprochen werdend.*

समानिका f. *ein best. Metrum.*

समानिचय Adj. *auf ein Jahr Vorräthe habend* M. 6,18.

समानितम् Adv. *unter Ehrenbezeugungen.*

समानोत्तममध्यमाधम Adj. *dem der Beste, der Mittelmässige und der Schlechteste gleich viel gelten.*

समानोदक Adj. *entfernt verwandt, aber doch so, dass er seinen Ahnen noch die Wasserspende darbringen darf,* Kull. zu M. 9,187. °भाव m. *dieses Verwandtschaftsverhältniss.*

समानोदर्क Adj. *gleich endigend* Kap. S. 32,12.

समानोदर्य 1) Adj. *von derselben Mutter stammend.* — 2) m. *ein solcher Bruder.*

समानोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem das tertium comparationis, lautlich gleich, begrifflich zweierlei Deutung zulässt.*

समानोल्ब Adj. *gleiche Embryohüllen habend* Çat. Br. 7,1,1,7.

1. समाप्त m. *Grenznachbar* Maitr. S. 2,1,2 (2,7). 4 (6,10). Vgl. समत्त.

2. समाप्त m. *Ende des Jahres* M. 4,26.

1. समाप्तर n. *Jahresfrist.* Loc. *binnen J.* Kâraka 5,11.

2. समाप्तर Adj. *von constanter Differenz, so v. a. wonach alles Andere gemessen wird, die Einheit bildend.* समाप्तरश्च पुरुषस्तुरंगस्त्रिसमाप्तरः। कुञ्जरः स्यन्दनश्चैव पञ्चसमाप्तरौ स्मृतौ ॥ *so v. a. auf je ein Pferd kommen drei Mann, auf je einen Elephanten und einen Wagen fünf Mann.*

समाप्यौ, समापिश्रौ Adv. *gemeinsam, gleichmässig* Maitr. S. 2,1,8 (9,9). v. l. für सामाप्यौ.

*समाप m. = देवयजन (समा आपो यस्मिन्).

समापक Adj. *beendigend, zu Ende führend* (Çiç. 14,40), *ergänzend.* Nom. abstr. °त्व n.

समापत्ति f. 1) *das Zusammentreffen, Zusammenfallen.* — 2) *Zufall.* °दृष्ट *zufällig erblickt.* — 3) *das Erreichen, Gelangen —, Werden zu* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Annehmen der ursprünglichen Form.* — 5) *Vollendung, Beendigung.* — 6) *das Sichfügen, Nachgeben in* अ°. — 7) bei den Jogin und Buddhisten *eine best. Stufe der Andacht: das Aufgehen des Subjects im Object* Jogas. 2,42. fgg. Divjâvad. 95,21. fgg.

समापद्यन n. (Nom. act. zu समापद्यते!) *das Sichvertiefen in Etwas* Text zu Lot. de la b. l. 189.

समापन 1) Adj. *zu Stande bringend, vollführend.* — 2) f. आ *der höchste Grad, die höchste Stufe.* — 3) n. *a) das Zustandebringen, Vollführen, Beendigung* Vaitân. — *b) Ende,* so v. a. *das zu Grunde Gehen.* — *c) Kapitel, Abschnitt.* — *d)* *= समाधान und लब्ध.

समापनीय Adj. *auf die Vollendung bezüglich.* *Am Ende eines Comp. *auf die V. von — bez.*

समापन्न 1) Adj. s. u. 1. पद् mit समा. — 2) *n. *Tod.*

समापयितव्य Adj. *auszustatten, zu versehen.*

समापादनीय Adj. in काल° *mit der Zeit in Einklang zu bringen, — gebracht werdend* Âpast. Çr. 9,7,3. 4.

समापाद्य Adj. *in die ursprüngliche Form herzustellen.*

समापिन् Adj. *den Schluss von Etwas bildend.*

समापिपयिषु Adj. mit Acc. *zu Stande zu bringen —, zu vollführen wünschend.*

*समाप्तचित्त (!) m. N. pr. eines Mannes.

समाप्तपुनरात्त (Kâtjapr. 7,5) und °क Adj. *abgeschlossen und von Neuem wieder aufgenommen;* n. ein best. Fehler des Ausdrucks: *das Nachklingen —, Nachhinken eines Redetheils.* Nom. abstr. °पुनरात्तत्व n.

समाप्तलम्भ n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*समाप्ताल m. = पति.

समाप्ति f. 1) *Erlangung, Erlernung* Âpast. 2,29, 13. — 2) *Vollendung, Beendigung, Abschluss, Ende* Âpast. 1,12,4. Gaut. — 3) *Ende,* so v. a. *das zu Grunde Gehen.* — 4) *= समर्थन.

समाप्तिक Adj. (f. आ) 1) *der seine Studien beendigt hat.* — 2) *den Schluss von Etwas bildend.*

समाप्तिवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*समाप्त्यर्था f. v. l. für समस्यार्था.

समाप्य, समापिश्र 1) Adj. *a) zu erreichen, zu erlangen.* — *b) zu vollbringen, abzuschliessen, zu beendigen.* — 2) n. impers. *abzuschliessen.*

समाप्रिय Adj. nach dem Comm. = संततानि आ समन्तात्प्रियाणि यस्मिन्.

समाप्लव und °प्लाव m. *das Baden, Bad.*

समाभाषण n. *Unterredung —, Unterhaltung mit* (im Comp. vorangehend).

समामं m. *Länge.*

समाम्नात 1) Adj. s. u. आ mit समा. — 2) n. *das Aufzählen, Herzählen* Âpast. 2,29,13.

समाम्नातर् Nom. ag. *ein Ueberlieferer* oder *Redactor des* Veda Çâṅk. zu Bâdar. 3,3,37. 4,2,13.

समाम्नान n. *das Aufzählen, Verzeichniss.*

समाम्नाय m. 1) *Aufzählung, Verzeichniss, Zusammenstellung.* — 2) *eine literarische Composition, z. B. eine* Veda-*Redaction.* पद° *ein in* Pada-*Form redigirtes Stück.* — 3) *die heilige Schrift überh.* — 4) *Vernichtung der Welt.*

समाम्नायमय Adj. *aus der heiligen Schrift gebildet, dieselbe enthaltend.*

समाम्नायिक Adj. in पशु°.

समाम्य Adj. *in die Länge gehend.*

*समाय Adj. *a visit, arrival.*

समायिन् Adj. *gemeinsam —, neben einander auftretend.* Vgl. असमायिन्.

समायोग m. 1) *Vereinigung, Verbindung, das Zusammentreffen, Contact, — mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). विधे: so v. a. *Fügung des Schicksals* Vikramâṅkaṅ. 9,28. Abl. am Ende eines Comp. *durch die Verbindung mit,* so v. a. *mittelst, in Folge von.* — 2) *Rüstung* Kâd. 2,36,2 (46,6). 61,19 (74,15). 72,16 (88,11). 75,22 (93,8). Harshaṅ. 181,15.

समारभ्य Adj. *zu unternehmen, zu beginnen.* Superl. °तम.

समारम्भ m. 1) *Unternehmung, Beginnen.* — 2) *Unternehmungsgeist.* — 3) *Beginn, Anfang.* — 4) fehlerhaft für समारम्भण *Salbe.* — 5) समारम्भे Hariv. 14812 fehlerhaft für समारभे.

समारम्भण n. 1) *das Anfassen.* — 2) = समालम्भन *Salbe.*

°समारम्भिन् Adj. wohl *behängt mit.*

समाराणं Partic. perf. von ऋ mit सम् 5,20.

समाराधन n. 1) *das Zufriedenstellen, sich geneigt Machen.* — 2) *ein Mittel Jmd* (Gen.) *zufrieden zu stellen.*

समारुरुक्षु Adj. mit Acc. *hinaufzusteigen wünschend.*

समारोप m. 1) *Versetzung in* (Loc.). — 2) *das Beziehen* (des Bogens mit der Sehne) Bâlar. 73,1. — 3) *das Uebertragen auf* (Loc.), *Beilegen, Zuschreiben.*

°समारोपक Adj. (f. °रिका) *wachsen —, gedeihen machend* Divjâvad. 130,14.

समारोपण n. 1) *das Versetzen* (z. B. des Feuers an einen andern Ort). — 2) *das Beziehen* (des Bogens mit der Sehne) Bâlar. 90,20.

समारोहण 1) m. *Aufstieg, — zu* (Gen.). — 2) n. *a) das Hinaufsteigen zu* oder *in* (im Comp. vorangehend) Vâsav. 118,2. 172,2. — *b) das Wachsen* (der Haare). — *c) das* (symbolische) *Versetzen* des Feuers *in einen andern Gegenstand* Ind. St. 15,157.

समारोहणीया f. Pl. Bez. *bestimmter Verse* Çâṅkh. Çr. 6,6,17.

समार्गण Adj. *mit Pfeilen versehen* MBh. 3,93, 29. 143,1. Hariv. 12531.

समार्गणागुण Adj. *mit Pfeil und Sehne versehen*

MBh. 3,282,12.

समार्थ scheinbar MBh. 5,4312, da hier शमार्थम् die richtige Lesart ist.

समार्थक Adj. *von gleicher Bedeutung.*

समार्थिन् Adj. *Frieden wünschend mit* (Instr.). Vielleicht ist शमार्थिन् zu lesen.

समार्दव Adj. *nebst Sanftheit* Jâǵn. 3,77.

समार्धग Adj. *an derselben Seite liegend* Varâh. Jogaj. 5,1.

समार्बुद n. *hundert Millionen Jahre.*

समार्ष Adj. *von demselben* Ṛshi *abstammend.*

समालक्ष्य Adj. *sichtbar, wahrnehmbar.*

समालभन n. *Salbe.*

*समालम्बिन् (?) m. *ein best. wohlriechendes Gras* Râǵan. 8,121.

समालम्भ m. 1) *das Schlachten.* — 2) *Salbe.* Am Ende eines adj. Comp. *gesalbt mit.*

समालम्भन n. 1) *das Berühren* in अ°. — 2) n. *Salbe.*

समालम्भम् Absol. mit Acc. *anfassend* Çat. Br. 9, 3,3,6.

°समालम्भिन् Adj. *schlachtend.*

समालाप m. *Gespräch, Unterhaltung, — mit* (सह). Auch mit अन्योऽन्यम् und अन्योऽन्य° verbunden.

समालिङ्गन n. *das Umarmen.*

*समाली f. *Blumenstrauss.*

समालोक m. *das Erblicken.*

समालोकन n. 1) *das Betrachten, Besehen.* — 2) *das Erblicken.*

°समालोकिन् Adj. *der hineingeschaut —, studirt hat.*

समालोक्य (metrisch) n. Nom. abstr. zu समलोक Adj. *derselben Welt theilhaftig werdend wie* (Gen.).

*समालोच m. = संवदन.

°समालोचिन् Adj. v. l. für समालोकिन्.

समाल्य Adj. *bekränzt* Hariv. 4532.

समावच्छस् Adv. *in gleicher Weise, gleichmässig* Maitr. S. 1,10,9 (150,2). 3,3,4 (36,20).

समावज्जामी Adj. *gleichförmig.*

समावदिन्द्रिय Adj. = समावद्वीर्य Tândja-Br. 2,3,4.

समावद्वाज् Adj. *einen gleich grossen Antheil erhaltend* Gop. Br. 2,5,3.

समावद्वीर्य Adj. *gleich stark* Âpast. Çr. 6,7,8. 12, 21,19.

समावत् Adj. *gleichartig, gleich gross, — viel.* Adv. समावत् *gleich viel.*

समावर्जन n. *das Heranziehen, für sich Gewinnen.*

समावर्त m. *Wiederkehr nach* (Loc.). Auch als Bein. Vishṇu's.

समावर्तन n. *die Heimkehr des Schülers nach vollendeter Lehrzeit.* °प्रयोग m. Titel Burnell, T.

समावर्तनीय Adj. 1) *auf die Heimkehr bezüglich.* — 2) *zu wiederholen* Saṃhitopan. 16,1.

°समावह् Adj. *herbeiführend, bringend, bewirkend.*

समावाप m. *das Vermengen der Feuer, ein Opfer, wobei dieses stattfindet.* — MBh. 7,4339 fehlerhaft für समावाय.

समावाप्ति (metrisch für समवाप्ति) f. *Erlangung* Hemâdri 1,407,4.

समावाय (metrisch für समवाय) m. *Zusammenkunft, Versammlung; Schwarm, Menge; Verbindung, Aggregat.*

समावास m. *Aufenthaltsort.* — Colebr. Misc. Ess. 2,307 ist समावासित (vgl. 5. वस् mit समा Caus.) st. समावासात् zu lesen, nicht समावासोऽत्र, wie Hall in J. A. O. S. 7,37 annimmt.

समाविकर्त Adj. *gleichmässig beschnitten, ohne eingeschnitten zu sein* Âpast. Çr. 11,13,1.

*समावृत्तक Adj. = समावृत्त (s. u. वर्त् mit समा). Vgl. अ°.

समावृत्ति f. = समावर्तन Gaut.

समावृत्तिक in अ°.

समावेश m. 1) *das Hineintreten, Hineinfahren.* — 2) *das Zusammenfallen,* so v. a. *Aufgehen in* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Zusammenfallen,* so v. a. *gleichzeitiges Eintreten, das neben einander Bestehen.* — 4) *das Zusammenfallen,* so v. a. *Uebereinstimmen mit* (im Comp. vorangehend). — °समावेशे Hariv. 15788 fehlerhaft.

समाश m. 1) *ein gemeinschaftliches Mahl.* — 2) *das Essen, Geniessen; Mahlzeit.*

समाशिर् Adj. *gemischt.*

समाश्रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verbindung, Anschluss an* (im Comp. vorangehend). Abl. am Ende eines Comp. so v. a. *in Folge von, vermöge.* — 2) *Zuflucht, Zufluchtsstätte; Hospiz* Hemâdri 1, 672,13.15. — 3) *Wohnstätte, Aufenthaltsort.* Am Ende eines adj. Comp. *wohnend —, lebend —, befindlich —, gelegen in.* — 4) *Beziehung, Bezug.* Am Ende eines adj. Comp. *sich beziehend auf, betreffend.* — 5) *das Sichbegeben nach* oder *in* (im Comp. vorangehend). — MBh. 3,11242 wohl fehlerhaft.

समाश्रयण n. *das Sichanschliessen an.* आचार्यान्तर° so v. a. *das Erwählen eines andern Lehrers* Bâlar. 86,5.

समाश्रयणसंप्रदाय m. Titel Opp. Cat. 1.

समाश्रयणीय Adj. 1) *zu dem man seine Zuflucht nehmen darf.* — 2) *in dessen Dienste man sich begiebt;* m. so v. a. *Herr* (im Gegensatz zu समाश्रित *Diener*).

°समाश्रयिन् Adj. *einnehmend* (einen Platz), *in Besitz gelangend von.*

समाश्रित 1) Adj. s. u. 1. श्रि mit आ. — 2) m. *Diener* Spr. 5449.

°समाश्रितत्व n. *das Sichbegebenhaben in* (Jmds Schutz) Pañkat. 87,23.

समाश्लेष m. *Umarmung.*

समाश्लेषण n. *das Umarmen.*

समाश्वास m. 1) *das Aufathmen, Sichberuhigen, gutes Muths Werden.* — 2) *Trost.*

समाश्वासन n. *das Trösten.*

समाश्वास्य Adj. *zu trösten.*

समास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zusammenfassung, Zusammenfügung, Vereinigung, Verbindung* Vaitân. Instr. so v. a. *insgesammt.* — 2) *eine kurze —, gedrängte Darstellung.* Instr., Abl., समासतस् und समास° *in Kürze, mit kurzen Worten.* — 3) in der Grammatik *a) Compositum.* — *b)* = संधि 2) *g).* — 4) in der Astr. *ein best. Kreis.* — 5) = *समर्धन, °ना.

समासक्ति f. *das Hängen an* (Loc.). Instr. *mit Hingebung.*

समासङ्ग m. *Uebertragung* (eines Geschäfts).

समासचक्र n. (Burnell, T.), समासचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1) und समासचूडामणि m. (ebend.) Titel.

समासत्ति f. *Nähe.*

1. समासन n. *das Zusammensitzen mit* (सह).

2. समासन Adj. *auf ebenem Boden sitzend.*

समासप्रकरण n. Titel Opp. Cat. 1.

समासभावना f. 1) *composition of the sum of the products.* — 2) *the rule for finding the sine of sum of two arcs.*

समासम् Absol. mit Acc. *verbindend, aneinander reihend, vereinigend* Çat. Br. 4,1,2,26. 12,8,2,14.

समासम Adj. Du. *gleich und ungleich, von gleichem und ungleichem Stande* Gaut. 17,20. Sarvad. 5, N.

*समासवत् m. *Cedrela Toona* Çabdaś. im ÇKDr.

समासवाद् m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

समासव्यासयोगतस् Adv. *gedrängt und ausführlich* Bhâg. P. 1,9,27.

समासशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

समाससंहिता f. *eine in gedrängter Weise dargelegte astr.* Saṃhitâ.

समासादन n. *das Gelangen zu, Erreichen.*

*समासाद्य Adj. *erreichbar, erlangbar.*

समासान्त m. *ein bei der Bildung eines Compositums daran tretendes Suffix.*

*समासार्था f. = समस्या 2).

समासार्ध Adj. (f. आ) *nebst einem halben Monat.*

समासिन् in व्यास°.

समासेक m. (Dârila zu Kauç. 17,4) und समासेचन n. *das Zusammengiessen.*

समासोक्त Adj. 1) *kurz ausgedrückt, aus wenigen Worten bestehend.* — 2) *in einem Compositum stehend.*

समासोक्ति f. *kurze Ausdrucksweise*, Bez. *einer Redefigur, bei der eines Andern Art und Weise zu sein auf einen in Rede stehenden Gegenstand übertragen wird in Folge einer Uebereinstimmung der Handlungen, des Geschlechts oder der Attribute*, Vâmana 4,3,3. Comm. zu Çiç. 17,39.

समास्थ Adj. MBh. 5,6029 fehlerhaft für समस्थ; vgl. Spr. 3891.

समास्या f. *das Zusammensitzen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *consessus.*

समाक्षनन n. *das Aufschlagen* Bhâradvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 1,20,3.

°समाक्षर Adj. *vernichtend.*

समाक्षर्तर् m. *Einnehmer* (als Amt). Vgl. अर्थ° Nachtr. 6.

समाक्षार m. 1) *das Ergreifen* Gṛhjâs. 1,44. — 2) *Zusammenfassung, — in Eins, Summirung; Summe.* — 3) *Collection, Menge.* — 4) = प्रत्याक्षार 5). — 5) *das Zurückziehen* (der Sinne von der Sinnenwelt).

समाक्षारवर्ण m. Bez. *der Diphthonge* ए und ओ.

समाक्षार्य oder समाक्षार्य Adj. 1) *zusammenzutragen, zu sammeln.* — 2) *zusammenzufassen.*

समाक्षित 1) Adj. s. u. 1. धा mit समा (auch Nachtr. 6). — 2) n. bei den Rhetorikern *eine best. Form der* Upamâ.

समाक्षितधी Adj. *mit gesammeltem, andächtigem Sinne* Bhâg. P. 7,4,23. Ind. St. 14,390.

समाक्षितमति Adj. *aufmerksamen Sinnes, aufmerksam* 211,18.

समाक्षितमनोबुद्धि Adj. *mit gesammeltem inneren Sinne und Verstande* R. 4,17,46.

समाक्षितात्मन् Adj. *dessen Geist vereinigt ist mit* (Instr.) Çat. Br. 14,6,11,1.

समाक्षितिका f. *ein Frauenname.*

समाक्षृति f. 1) *= संयक्. — 2) *das Zurückziehen* (der Sinne) *von* (Abl.).

समाक्षेय Adj. *nebst den* Mâheja.

समाख्य 1) Adj. *einen gleichen Namen mit* — (im Comp. vorangehend) *führend* Çiç. 11,26. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze*, = गोजिह्वा.

समाख्य m. 1) *Herausforderung, Streit.* — 2) *ein Thierkampf mit Wetten.* — 3) *Benennung, Name.* Auch n.

समाख्यातर् Nom. sg. *Herausforderer zu* (Dat.).

समाख्यान n. 1) *das Herbeirufen, Anrufen.* — 2) *Herausforderung* (zum Kampfe, zum Würfelspiel). — 3) *ein Thierkampf mit Wetten.*

*समिक 1) von समा *Jahr* in द्वै°. — 2) n. *a pike, a dart.*

समित् f. *feindliches Zusammentreffen, Kampf* Prasannar. 77,4.

समित 1) Adj. *a) gleiches Maass habend —, gleich mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) gemessen.* — 2) °म् Adv. *durchgängig, stets* Kâraṇḍ. 59,21. Vgl. संमितम् u. 3. मा mit सम् 8). — 2) f. आ *Weizenmehl* Bhâvapr. 2,16. Divjâvad. 258,9.

संमिति f. 1) *Zusammenkunft, Versammlung, Rath, Volksversammlung* Çiç. 16,13. — 2) *gemeinsamer Anschlag, Bund.* — 3) *feindliches Zusammentreffen, Kampf* Çiç. 16,13. 17,26. 20,1. — 4) *Vereinigung* überh. — 5) bei den Gaina *Regel des Betragens.*

समितिंगम Adj. *die Rathsversammlung besuchend.*

समितिंजय 1) Adj. *im Kampfe siegreich.* Auch Beiw. Jama's und Vishṇu's. — 2) m. N. pr. eines Kriegers.

समितिशालिन् Adj. *tapfer* Bhâg. P. 2,7,35.

समित्क von समिध् in अक्षित°.

समित्कलाप m. *ein Bündel Brennholz.*

समित्काष्ठ n. Pl. *Brennholz* Çat. Br. 11,5,2,13.

समित्त्व n. Nom. abstr. von समिध् *Holzscheit, Brennholz* Bâlar. 283,12.

समित्पाणि 1) Adj. *Brennholz in den Händen haltend.* — 2) m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

*समित्पान्थ m. *Feuer* Gal.

समित्पूल m. *ein Bündel Brennholz* Mân. Gṛhj. 1,6.

समित्र Adj. *nebst Freunden* MBh. 5,190,16.

समित्समारोपणप्रातरोपासनप्रयोग m. und °समारोपणविधान n. Titel Burnell, T.

समिथ् n. *feindliches Zusammentreffen, Zusammenstoss.*

संमिथुन Adj. (f. आ) *sammt dem zum Paare Gehörigen.*

समिदन्त Adj. *mit dem Worte* समिध् *schliessend* Kâtj. Çr. 5,4,26.

समिदिध्मव्रश्चन Adj. *Brennholz verschiedener Art spaltend* Mahâvîrak. 42,2.

संमिद्ध Adj. s. u. इध् mit सम्.

समिद्धवत् Adj. *das Wort* समिद्ध *enthaltend.*

समिद्धोम m. *eine auf brennendes Holz ausgegossene Spende* Çat. Br. 1,5,2,7. 2,3,1,17.

संमिद्धाग्नि Adj. *dessen Feuer brennt.*

समिद्धार् Adj. *Brennholz herbeischaffend.* Nomin. mit गम् *Holz zu holen ausgehen* Âpast.

समिद्धार्थक m. N. pr. eines Mannes.

संमिद्धि f. *das Brennen, Flammen.*

समिद्भार m. *eine Tracht Brennholz.*

समिद्भृत् Adj. 1) *mit Brennholz versehen.* — 2) *das Wort* समिध् *enthaltend* 30,32. f. °द्भृती *ein solcher Vers* Vaitân.

समिध् 1) Adj. *flammend.* — 2) f. *a) Holzscheit, Brennholz.* — *b) das Entflammen, Flammen.* — *c)* so v. a. समिदाधान n. Kâtj. Çr. 4,12,19. 15,7. 10,7,10. Çâṅkh. Çr. 2,13,7.

समिध 1) am Ende eines adj. Comp. = समिध् *Brennholz.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) f. आ *eine Spende an die Holzscheite* Gṛhjâs. 2,3.

संमिधम् Acc. und संमिधे Dat. Infin. zu इध् mit सम्.

*समिध्य्, °ध्यति *nach Brennholz verlangen.*

समिध्यमानवत् Adj. *das Wort* समिध्यमान *enthaltend* Âpast. Çr. 19,18. Vaitân.

समिन् m. N. pr. eines Sohnes des Râǵâdhideva Hariv. 2034. समीपुत्र (!) 2035. Die andere Ausg. शमिन् und शमिपुत्र.

समिन्धन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *a) das Anzünden.* — *b) Holzscheit, Brennholz.* In übertragener Bed. so v. a. *ein Mittel zur Vergrösserung von* (Gen.).

*समिर् m. 1) = समीर *Wind.* — 2) Bein. Çiva's.

समिश्र Adj. in असमिश्र.

संमिष् f. *Geschoss.*

समिष्टयजुस् n. *Schlussopferspruch sammt Spende.*

संमिष्टि f. *eine vollständige Opferung* Maitr. S. 1,10,9 (149,17). 3,7,1 (75,18).

समी Adv. 1) mit कर् *a) ebnen, nivelliren; der Erde gleich machen.* — *b) gleich machen, in Einklang bringen* (Hemâdri 1,550,3. 4), *ausgleichen.* — *c) gleich stellen, für gleich erklären, — mit* (Instr.) 250,7. — *d) ausgleichen,* so v. a. *in Ordnung bringen, gutmachen, beilegen.* — 2) mit भू *a) sich gleich stellen.* — *b)* समीभूत α) *in eine gleiche Lage gebracht.* — β) *gleich gemacht* (an Gewicht). — γ) *gleichgültig geworden.*

समीक 1) n. *feindliches Zusammentreffen, Kampf* Çiç. 15,117 (83). — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

समीकरण n. 1) *das Ebnen, Nivelliren.* — 2) *das Gleichmachen, Assimiliren* 264,30. — 3) *das Gleichstellen mit* (Instr.). — 4) *Gleichung* Bîǵag. 94. — 5) *das Ausgleichen, in Ordnung Bringen.*

समीकार m. *Gleichung.*

समीकृति f. 1) *das Ebnen. — 2) *das Abwägen* Naish. 3,122.

समीक्रिया f. *Gleichung.*

समीक्ष 1) *n. = सांख्य. Vgl. समीक्ष्य. — 2) f. आ *a) das Gewahrwerden.* Dat. *so dass Jmd* (Gen.) *es sieht* Âpast. Çr. 15,6,13. Âpast. 2,5,3 ist समीक्षायां oder समीक्षायै zu lesen. — *b) das Verlangen zu sehen* (nach Nîlak.) MBh. 3,85,105 = 13,25,66. ed. Vardh. 12,261,24. Vielleicht fehlerhaft für समीक्षा. — *c) Blick. — d) Meinung, Ansicht, — in Bezug auf* (प्रति). — *e) eine tiefe Einsicht.*

समीक्षण 1) Adj. *sehen lassend, — machend.* — 2) n. *das Anblicken, Hinblicken* Lâṭj. 3,8,5. Vaitân.

समीक्षितव्य Adj. *ausfindig zu machen.*

समीक्ष्य 1) Adj. dass. — 2) n. *die Sâṁkhja-Lehre* Çiç. 2,59.

*समीच m. *Meer.* — सम्यीचो s. u. सम्यञ्च्.

समीचीन 1) Adj. (f. ई) *a) zusammengewandt* (nach einer Mitte), *universus; beisammen bleibend, vereint, vollständig. — b) richtig, correct, zutreffend. — 2) n. Name eines Sâman* Ârsh. Br.

समीचीनता f. und समीचीनत्व n. *Richtigkeit, Correctheit, das Zutreffen.*

समीच्छा f. MBh. 12,9363 fehlerhaft für समीक्षा (so ed. Vardh.) oder समीहा.

*समीद् m. *Weizenmehl.*

*समीन Adj. von समा *Jahr.*

*समीनिका Adj. f. *jedes Jahr kalbend.*

समीप 1) Adj. *nahe, in der Nähe stehend, angrenzend, benachbart; zeitlich nahe.* — 2) n. *Nähe, Gegenwart, Anwesenheit; zeitliche Nähe. a)* Acc. α) mit Verben der Bewegung *zu — hin;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — β) *um die Zeit.* संधिवेला° *um die Zeit der Dämmerung* Gobh. 3,10,19. — *b)* Abl. *von — her;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — *c)* समीपतस् α) *von — her;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — β) *in der Nähe, nahe;* mit einer Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend *in der Nähe von, neben, bei, in Gegenwart von.* — γ) *hin — zu* (Gen.). — δ) *in nächster Zukunft. — d)* Loc. α) *in der Nähe;* mit einer Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend *in der Nähe von, neben, bei, in Gegenwart von.* — β) *zu — hin;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — γ) *um die Zeit;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — *e)* am Anfange eines Comp. *in der Nähe.*

समीपक n. *Nähe.* Loc. *in der Nähe von* (im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,634,9.

समीपकाल m. *zeitliche Nähe.*

समीपग Adj. (f. आ) *in der Nähe befindlich, daneben stehend, stehend neben* oder *bei* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

समीपगमन n. *das Herantreten, Hingehen zu* (Gen.).

समीपज Adj. (f. आ) 1) *in der Nähe wachsend von* (Gen.). — 2) *in die Nähe kommend, auf die Nähe gerichtet.* न मे ऽस्ति सुग्रीवसमीपजा गतिः so v. a. *ich darf nicht in die Nähe von S. kommen, — vor seine Augen kommen.*

समीपतरवर्तिन् Adj. *näher gelegen* Comm. zu Mṛicch. 85,23.

समीपता f. *Nähe* Çiç. 17,43.

समीपत्व n. dass. Spr. 7849.

समीपदेश m. *örtliche Nähe, Nachbarschaft* 215,11.

समीपनयन n. *das Hinführen zu* (Gen.).

समीपभाज् Adj. *in der Nähe befindlich* Kautukar.

समीपमरणचिह्न n. Titel Burnell, T.

समीपवर्तिन् Adj. = समीपग. Die Ergänzung im Gen.

समीपस्थ Adj. 1) dass. Spr. 7632. Die Ergänzung im Gen. (Chr. 75,9) oder im Comp. vorangehend. — 2) *nahe bevorstehend.*

समीपस्थान n. *das sich in der Nähe Befinden* Sâj. zu ṚV. 10,18,10.

समीपावसित Adj. *in der Nähe angesiedelt* Kâtj. Çr. 8,9,9.

*समीपी Adv. 1) mit कर् *in die Nähe bringen.* — 2) mit भू oder अस् *in die Nähe kommen.*

समीभाव m. *das in normalen Zustand Gelangen* Karaka 3,6.

समीय्, °यते *gleich behandelt werden von, für gleich gelten bei* (Instr.).

*समीय Adj. von 2. सम.

समीर m. 1) *Wind* (auch im Körper). — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

समीरगजकेसरिन् m. *eine best. Mixtur gegen Nervenkrankheit* Mat. med. 199.

समीरण 1) Adj. *a) in Bewegung —, in Thätigkeit versetzend. — b) anregend, befördernd.* सर्वदोष° Karaka 1,27. — 2) m. *a) Wind* (auch im Körper), *der Gott des Windes.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl fünf* Varâh. Bṛh. 1,7. — *c) ein Reisender. — d) Majoran* oder *eine ähnliche Pflanze* Râgân. 10,157. — 3) n. *a) das in Bewegung Versetzen. — b) das Schleudern.*

समीरलक्ष्मन् n. *Staub* Çiç. 17,63.

*समीरसार m. *Aegle Marmelos* Râgân. 11,192.

समिषत्ती f. *eine best.* Vishṇuti.

समीक्षन Adj. *der sich Etwas angelegen sein lässt* u. s. w. als Bein. Vishṇu's.

समीक्षा f. *das Streben, Begehren, Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

समीक्षित 1) Adj. s. u. ईक्ष् mit सम्. — 2) n. *Wunsch, Verlangen* Spr. 6855. Hem. Par. 1,217. 2,460. Kathâs. 24,126. Hit. 44,7.

समु *ein Metrum von 76 Silben.*

समुक्षण n. *das Besprengen, Begiessen.*

*समुख Adj. *beredt.*

समुच्चय m. 1) *Menge* 176,9. — 2) *das Gesammte.* — 3) *das Auch, das Sowohl als Auch* (im Gegensatz zu विकल्प *das Entweder Oder*) Kap. 3,25. Als rhetorische Figur Sâh. D. 739.

समुच्चयन n. *das Sammeln, Zusammenstellen.*

समुच्चयोपमा f. *ein Gleichniss mit einem „nicht nur, sondern auch“* 248,15.

समुच्चारण n. *gleichzeitiges Ertönenlassen, — Aussprechen* Comm. zu Âpast. Çr. 15,5,4.

समुच्चिचीषा f. *der Wunsch zusammenzufassen, — zusammenzustellen* Mahîdh. zu VS. 40,9.

समुच्चिती Adv. mit कर् *vereinigen.*

समुच्चेतव्य Adj. *insgesammt —, sowohl das Eine als auch das Andere zu nehmen* Njâjam. 9,2,12. 24.

समुच्चेय Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 9,2,12. 15. 24.

समुच्छित्ति f. (Divjâvad. 445,24), समुच्छेद m. und समुच्छेदन n. (Subhâshitar. 17,5) *Vernichtung.*

समुच्छ्राय 1) Adj. *was in die Höhe schiesst.* सर्व °यम् so v. a. *alles Lebende.* — 2) m. *a) Aufrichtung. — b) Höhe, Länge. — c) Höhe,* so v. a. *Berg. — d) das Steigen,* so v. a. *Erreichung einer hohen Stellung; eine hohe Stellung. — e) Steigerung, Erreichung eines hohen Grades; Erregung. — f) Anhäufung, Menge* Kâraṇḍ. 29,22. — *g) *Feindschaft. — h) Körper, Leib* (buddh.) Gâtakam. 9. Divjâvad. 70,2. 73,16.

समुच्छ्राय m. = समुच्छ्राय 2) *e).*

समुच्छ्रितध्वजवत् Adj. *mit aufgezogenen Fahnen* R. 1,77,6 (78,6 Gorr.).

समुच्छ्रिति f. = समुच्छ्राय 2) *e).*

समुच्छ्वसित 1) Adj. s. u. 1. श्वस् mit उद्. — 2) n. *das Athemholen* Kâd. 63,4 (119,5).

समुज्झितोर्षु Adj. mit Acc. *fortzuschaffen —, zu entfernen wünschend.*

समुज्ज्वल Adj. (f. आ) *glänzend, strahlend, prächtig.* Das Worauf oder Woran im Comp. vorangehend.

°समुत्क Adj. *sehnsüchtig, verlangend nach.*

समुत्कच Adj. *aufgeblüht.*

समुत्कण्टकित Adj. = उत्कण्टकित *mit aufgerichteten Härchen* Kâd. 2,137,4 (167,18).

°समुत्कण्ठा f. *Verlangen nach* Vâsav. 159,1.

समुत्कर्ष m. 1) *das Ablegen* (eines Gürtels). — 2) *Vorrang, hohe Stellung.* — 3) *Vorzüglichkeit* überh.

*समुत्क्रोश m. = उत्क्रोश *Meeradler.*

समुत्क्लेश m. *Aufregung* Kâraka 1,5.

समुत्क्षेप m. *das Hinwerfen eines Wortes, Anspielung auf* (Dat.).

समुत्क्षेपण n. *die Höhe über dem Horizont.*

समुत्तर n. = उत्तर *Antwort.*

समुत्तान Adj. *mit der Fläche nach oben gerichtet* (Hände).

समुत्तार m. *das glückliche Hinüberkommen über Etwas, Befreiung von* (im Comp. vorangehend) Divjâvad. 451,9. 11. 456,27.

समुत्तुङ्ग Adj. *emporragend, hoch* Deçîn. 2,18.

समुत्तेजक m. Adj. *anfeuernd* Text zu Lot. de la b. l. 122.

समुत्तेजन n. *das Anfeuern, Aufreizen* Mudrâr. 55, 19 (88,12). Alaṁkâraç. 17,*b*,1.

समुत्थ Adj. (f. आ) *entstehend, entstanden, hervorgehend, hervorgegangen, herstammend, herkommend, herrührend, — von* (Abl.), *sich zeigend.* Gewöhnlich in Comp. mit einem im Abl., seltener mit einem im Loc. gedachten Begriffe.

समुत्थान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Aufstehen, Sicherheben, Aufrichtung* (einer Standarte). — 2) *das Wiederauftreten.* — 3) *das Anschwellen* (des Bauches). — 4) *Vermehrung* (des Vermögens). — 5) *Entstehung.* Am Ende eines adj. Comp. *entstehend —, entstanden aus.* — 6) *das an's Werk Gehen, Thätigkeit, Unternehmung.* संभूय oder एकीभूय *eine gemeinschaftliche Unternehmung.* — 7) *Heilung.*

समुत्थाप्य Adj. *aufzurichten.*

समुत्थेय n. impers. *an's Werk zu gehen.*

समुत्पतन n. *ein gleichzeitiges Auffliegen.*

समुत्पत्ति f. *Entstehung, Ursprung.*

समुत्पात m. = उत्पात *eine Unglück verheissende Erscheinung, portentum.*

समुत्पाद् m. *Entstehung.* प्रतीत्य *nach Eintritt der dazu erforderlichen Bedingungen.*

समुत्पाद्य Adj. *hervorzurufen, zu veranlassen, zu verursachen.*

समुत्पिञ्ज 1) m. *Verwirrung, das darunter und darüber Gehen.* — 2) *Adj. = भृशमाकुलः.

समुत्पिञ्जलक m. = समुत्पिञ्ज 1).

समुत्पीडन n. *das Drücken, Pressen.*

समुत्पुंसन n. *das Wegwischen, Entfernen, zu Nichte Machen* Alaṁkârav. 138,*a*.

*समुत्फाल m. *Galopp.*

समुत्फुल्ल Adj. *weit aufgerissen* (Augen) Kâd. 2,140,18.

समुत्सर्ग m. 1) *das Entlassen, Vonsichgeben.* — 2) *das Entlassen des Samens.* Acc. mit कर् *sich begatten mit* (Loc.).

समुत्सर्पण n. *das von Statten Gehen, zu Stande Kommen* Ind. Antiq. 8,303.

समुत्सव m. = उत्सव *Fest, Festtag.*

समुत्सारक Adj. *ver —, auseinander treibend* Harshaḱ. 89,13.

समुत्सारण n. *das Verscheuchen, Vertreiben, Fortschaffen, Auseinandertreiben* Kâd. 16,13 (25,12). Vâsav. 22,2.

समुत्साह m. *Willenskraft.* Acc. mit कर् *W. an den Tag legen.*

समुत्साहता f. *grosse Bereitwilligkeit zu* (Loc.).

समुत्सुक Adj. (f. आ) = उत्सुक 1) *aufgeregt, unruhig.* — 2) *von einem Verlangen —, von Sehnsucht ergriffen, sich sehnend —, verlangend zu* oder *nach* (Infin. oder im Comp. vorangehend).

समुत्सुकता f. *Sehnsucht, Verlangen* Daçak. 29,21.

समुत्सुकत्व n. 1) *Aufgeregtheit.* — 2) *das Gefühl der Sehnsucht.*

समुत्सुकय्, °यति *sehnsüchtig machen.*

समुत्सेध m. (adj. Comp. f. आ) *Höhe.*

1. समुद् Adj. *erfreut* Çiç. 6,74.

2. समुद् f. AV. 8,1,15 fehlerhaft für संमुद्.

समुद्दंशक Paṇḍar. 3,8,12 fehlerhaft.

समुद्दत्त Adj. *über den Rand sich erhebend, überzulaufen drohend* Maitr. S. 1,8,2 (117,18). Ait. Br. 5,26,6 (die Hdschrr. समुद्यत्त). Âpast. Çr. 6,6,2.

समुदय 1) m. (ausnahmsweise auch n.) *a) Vereinigung, Zusammenfluss; Aggregat.* Acc. mit कर् *vereinigen, sammeln* (ein Heer); सेना° *ein versammeltes Heer;* येषां °यो दमः so v. a. *welche zusammen genommen den Dama bilden;* महासमुदयं शरैः कर् so v. a. *eine Menge Pfeile auf einen Punct niederfallen lassen.* — *b)* bei den Buddhisten ursprünglich wohl *das zur Hervorbringung einer Existenz Erforderliche, Aggregat von Factoren* oder *Elementen;* später als *Existenz* gefasst. — *c) Einkommen, Einkünfte.* Auch neben आय. — *d) guter Erfolg, Gelingen.* — *e) *Kampf.* — *f)* * = दिवस. — *g)* * = उद्गम und समुद्गम (Çâçvata 280). — 2) n. in der Astrologie = लग्न.

समुदागम m. *vollständige Kenntniss* Text zu Lot. de la b. l. 81.

समुदाचार 1) m. *a) Darreichung, Darbringung* oder *Bewirthung mit.* — *b) ein gutes, richtiges, höfliches Benehmen* Prasannar. 73,4. — *c) Verkehr mit* (Instr.). — *d) Anrede* Divjâvad. 526,7. — *e)* * = अभिप्राय. — 2) Adj. *sich gut —, sich richtig benehmend.*

समुदाचारवत् Adj. *sich gut benehmend, — betragend.*

समुदाचारिन् Adj. *anredend* Divjâvad. 25,2.

समुदानय्, °यति *fertig machen, vollenden, zur Vollendung —, zur vollen Entwickelung bringen, vollkommen erreichen* Text zu Lot. de la b. l. 91. 109. 134. 193. Lalit. 214,2. Partic. समुदानित. Fälschlich °नीत Divjâvad. 26,21. 490,16.

समुदानय m. 1) *Versammlung.* — 2) *das Vollenden, zu Stande Bringen* Lalit. 218,22. Nom. abstr. °ता f. dass. 218,1.

समुदानयितव्य Adj. *völlig zu ergründen* Text zu Lot. de la b. l. 106.

समुदाय m. 1) *Vereinigung, Aggregat, das Ganze* 230,19. 234,5. मातङ्ग° so v. a. *das Geschlecht der Elephanten, die Elephanten* Spr. 7821. — 2) = समुदग 2) und *das 18te Mondhaus vom Geburtsmondhause* (Varâh. Jogaj. 9,1). — 3) **Kampf.* — 4) **Hintertreffen.* — 5) * = समुच्छ्रय; fehlerhaft.

समुदायप्रकरण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

समुदायिन् Adj. *in Verbindung tretend, ein Aggregat bildend* Comm. zu Njâjas. 2,1,30. 2,2. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

समुदाहार m. कथा° *Unterredung* Divjâvad. 143,14.

*समुदितर् Nom. ag. *sich erhebend* zur Erklärung von 1. समुद्.

समुदीरण n. *das in Bewegung Gerathen.*

समुदीर्ण 1) Adj. s. u. ईर् mit समुद्. — 2) n. *eine best. Bewegung.*

समुदीर्णस्वर Adj. *in Aufregung gerathen und stechend.* Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,261,2.

समुद्ग m. 1) *Knospenspitze* in अर्कसमुद्ग. — 2) *eine runde Dose.* Angeblich auch n. — 3) *eine runde Tempelform.* — 4) *eine Art Paronomasie in verschiedenen Formen* (im Verse) Kâvjâd. 3,53. fgg. Auch °यमक n. Comm. zu Bhaṭṭ. 10,7 und zu Çiç. 19,58. 118.

समुद्गक 1) m. n. *eine runde Dose* 298,4 (im Prâkrit). Vâsav. 57,3. Daçak. 85,11. Mudrâr. 33,5 (im Prâkrit). — 2) *m. = समुद्ग 4).

समुद्गम m. *Aufgang* (der Sonne), *das Aufsteigen* (von Staub, des Busens).

समुद्गयमक n. s. u. समुद्ग 4).

समुद्गल (!) in *रत्न°.

समुद्गार m. *das Ausspeien.* Auch Pl.

समुद्घाट m. *Entfernung, Wegräumung* Lalit. 36, 11. Richtig समुद्घात.

समुद्घात m. = आत्मप्रदेशानां बहिर्निर्गमनम् Çilâṁka.

समुद्धातिन् Adj. in विमति°.

समुद्यत Adj. *emporgehoben* (Arm) Daçak. 1,10.

समुद्धीर्ष् Adj. mit Acc. *zu retten wünschend.*

समुद्देश m. 1) *Darlegung, Auseinandersetzung, didactische Behandlung, Lehre* MBh. 13,17,12. — 2) *Localität, Ort, Platz, Standort.*

समुद्देशीय Adj. in व्याधि°.

समुद्धत s. u. 1. हन् mit समुद्.

समुद्धरण n. 1) *das Herausziehen.* — 2) *das Entfernen, Wegschaffen.* — 3) **ausgebrochene Speise.*

समुद्धर्तर् Nom. sg. 1) *Herauszieher* (aus einer Tiefe, einer Gefahr; mit Abl.). — 2) *Ausreisser, Entwurzeler.*

समुद्धर्ष m. etwa *Kampf, Streit* MBh. 11,17,6.

*समुद्धस्त Adj. *wiped off by the hand.*

समुद्धार m. 1) *das Herausziehen, — aus einer Gefahr, Errettung.* — 2) *das Wegschaffen, Entfernen, Vernichten.* — 3) N. pr. eines Fürsten. Vollständig कृरिकृष्ण°.

समुद्धुर Adj. *emporgestreckt* Paṅkâçikâ (ed. Solf) 2.

समुद्धूषर Adj. wohl = धूसर *staubfarbig, grau.*

समुद्बन्धन n. *das Aufhängen.* आत्मन: *das Sicherhängen* Kâd. 262,4 (426,12).

समुद्बोध m. *das in's Bewusstsein Treten.*

समुद्बोधन n. *das wieder zum Bewusstsein Bringen Jemandes* (aus einer Ohnmacht) Prasannar. 112,21.

समुद्भव m. 1) *Entstehung, Ursprung; das Erscheinen, Sichzeigen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *entstanden —, entstehend aus* und *der Ursprung —, die Quelle seiend von.* एकादशसमुद्भव Adj. so v. a. *von eilf Generationen.* — 2) *das wieder lebendig Werden.* — 3) Bez. Agni's *beim* Vrataḍeça.

समुद्भासन n. *das Erhellen, Beleuchten* Kâd. 2, 56,14 (67,14).

समुद्भूति f. *das Hervortreten, Erscheinen.*

समुद्भेद m. 1) *das Sicherschliessen, Entwickelung.* — 2) *Quelle.*

समुद्यम m. 1) *das Erheben, Aufheben.* — 2) *Bemühung, Anstrengung, an den Tag gelegter Eifer, das Sichanschicken zu* (Loc., Dat. oder im Comp. vorangehend).

समुद्यमिन् Adj. *sich bemühend, sich anstrengend, Eifer an den Tag legend.*

समुद्योग m. 1) *Gebrauch, Anwendung.* — 2) *das Sichrüsten, Sichbereitmachen, an's Werk Gehen.* Acc. mit dem Caus. von कर् *Etwas unternehmen gegen* (Gen.). — 3) *das Zusammenwirken* (von Ursachen).

1. समुद्र 1) m. *a) Sammlung der Gewässer am Himmel und auf der Erde, Wassermasse, See; Meer.* Es werden *drei, sieben,* in der Regel aber *vier Meere* (nach jeder Himmelsgegend eins) angenommen. n. RV. 6,72,3; am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,639,4. Das *Meer* erscheint als Bild der unabsehbaren Ausdehnung, der Unergründlichkeit und Gefährlichkeit und wird auch personificirt. — *b)* Bez. *der Zahl vier.* — *c) eine grosse* Soma-*Kufe.* — *d)* Bez. *der Zahl 100,000,000, 000,000.* — *e) eine best. Constellation, wenn nämlich alle 7 Planeten in den Häusern 2, 4, 6, 8, 10 und 12 stehen.* — *f)* angeblich = रुक्म. — *g)* Titel eines Werkes. — *h)* N. pr. α) eines Daitja. — β) eines Gesetzgebers. — γ) des angeblichen Verfassers einer Chiromantie. — δ) verschiedener anderer Personen Hem. Par. 1,472. 2,316. — ε) einer Oertlichkeit. — 2) m. n. Bez. *verschiedener Metra.*

2. समुद्र Adj. (f. आ) *versiegelt.*

समुद्रकटक *Schiff* Utpala zu Varâh. Jogaj. 4,52.

*समुद्रकफ m. *os Sepiae.* Vgl. समुद्रफेन.

समुद्रकल्लोल m. N. pr. eines Elephanten.

*समुद्रकाञ्ची f. *die Erde.*

*समुद्रकान्ता f. 1) *Fluss.* — 2) *Trigonella corniculata* Râgân. 12,134.

समुद्रग 1) Adj. (f. आ) *sich in's Meer begebend, — ergiessend.* — 2) f. आ *Fluss* Çiç. 12,59.

समुद्रगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

*समुद्रगृह n. *ein Badehaus mit Spritzen* u. s. w.

*समुद्रचुलुक m. Bein. Agastja's.

समुद्रज्ञ Adj. *im Meer erzeugt, — sich findend, — lebend* AV. 4,10,4.

समुद्रज्येष्ठ Adj. (f. आ) *das Meer zum Obersten habend.*

समुद्रतता f. *ein best. Metrum.*

समुद्रतस् Adv. *vom Meere her.*

समुद्रतीर n. *Meeresufer* 154,13.

*समुद्रतीरीय Adj. *am Meeresufer wohnend.*

समुद्रत्व n. Nom. abstr. zu समुद्र *Meer* Ind. St. 13,391.

समुद्रदत्त m. N. pr. verschiedener Personen Hem. Par. 1,472. 2,76.

*समुद्रदयिता f. *Fluss.*

समुद्रदेव m. *der Meergott* Ind. St. 15,319.

समुद्रदेवता f. *Meergottheit.* Pl. Uttamak. 56.

*समुद्रनवनीत n. 1) *der Unsterblichkeitstrank, Nektar.* — 2) *der Mond.*

समुद्रनिष्कुट m. *ein am Meere gelegener Lustwald* oder N. pr. eines best. *Waldes.*

समुद्रनेमि 1) Adj. (f. eben so) *meerumgeben* (die Erde) 56,14. MBh. 4,8,11. 11,10. — 2) f. *die Erde* MBh. 3,26,14. Auch °नेमी.

समुद्रनेमीपति und °नेमीश्वर m. *Fürst, König.*

समुद्रपत्नी f. *Fluss.*

समुद्रपर्यन्त Adj. (f. आ) *meerumgrenzt* (die Erde).

समुद्रप्रिय m. ein Mannsname Hem. Par. 2,75. 3,231.

*समुद्रफल n. *ein best. Arzeneimittel* Râgân. 6,219.

समुद्रफेण (schlecht) und °फेन m. *os Sepiae, die Knochen des Tintenfisches* (schwimmen auf dem Wasser) Râgân. 6,235. Bhâvapr. 1,169.

समुद्रबन्धयञ्वन् m. N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 40.

समुद्रमथन 1) m. N. pr. eines Daitja. — 2) n. *a) das Quirlen des Meeres.* — *b)* Titel eines Schauspiels.

समुद्रमहिषी f. *die Hauptgemahlin des Meeres,* Bein. der Gañgâ MBh. 3,187,19.

*समुद्रमात्र n. P. 6,2,14, Sch.

समुद्रमालिन् Adj. *meerumkränzt* (die Erde).

समुद्रमीड्य Adj. *die Kufe in's Schwanken bringend* RV.

*समुद्रमेखला f. *die Erde.*

समुद्रयात्रा f. und समुद्रयान n. *Seereise, Seefahrt.*

समुद्रयायिन् m. *Seefahrer.*

समुद्रयोषित् f. *Fluss* Vikramâṅkak. 13,50.

समुद्ररशन 1) Adj. (f. आ) *meerumgürtet* (die Erde) Hariv. 12902 (°रसना gedr.). — 2) *f. आ *die Erde.*

*समुद्रलवण n. *Seesalz.*

समुद्रवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

समुद्रवल्लभा f. *Fluss* Vikramâṅkak. 13,44.

समुद्रवसन 1) Adj. (f. आ) *meerumkleidet* (die Erde) Hariv. 3,46,3. — 2) *f. आ *die Erde.*

*समुद्रवह्नि m. *das höllische Feuer im Meere.*

समुद्रवासस् Adj. *in die Fluth sich hüllend.*

समुद्रवासिन् Adj. *am Meere wohnend.*

*समुद्रविजय m. N. pr. des Vaters des 22sten Arhant der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

समुद्रवेला f. *Fluth* (Gegensatz *Ebbe*) Maitrjup. 4,2. Chr. 152,1.

समुद्रव्यचस् Adj. *eine See* oder *eine Kufe in sich fassend.*

समुद्रशुक्ति f. *Seemuschel* Spr. 4029.

समुद्रशूर m. N. pr. eines Kaufmanns.

समुद्रश्री f. ein Frauenname Hem. Par. 2,80. 355.

समुद्रसलिलेशय Adj. *im Wasser des Meeres liegend* (als Kasteiung) Hariv. 88.

समुद्रसार n. *das Beste im Meere,* so v. a. *Perle.*

समुद्रसेन m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Kaufmanns.

*समुद्रस्थली f. gaṇa धूमादि.

समुद्रस्नानविधि m. Titel Burnell, T.

समुद्रादि *die vierte u. s. w. Silbe in einem Stollen, wenn darnach ein Caesur eintritt.*

1. समुद्रान्त m. *Meeresufer.*

2. समुद्रान्त 1) Adj. (f. आ) *a) bis an's Meer reichend* (die Erde) Kathâs. 3,77. — *b) in's Meer sich ergiessend.* — 2) * f. आ *a) Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44. — *b) Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194. — *c) die Baumwollenstaude* Râgân. 4,192. Bhâvapr. 1,209. — 3) *n. *Muskatnuss.*

समुद्राभिसारिणी f. *ein dem Meergott nachlaufendes Mädchen.*

समुद्राम्बरा f. *die Erde.*

समुद्राय्, °यते *dem Meere gleichen.*

समुद्रायण Adj. (f. आ) *in's Meer sich ergiessend.*

*समुद्राह्व m. = ग्राहभेद, तिमिङ्गिल und सेतुबन्ध.

समुद्रार्थ Adj. (f. आ) *dem Meere zustrebend.*

समुद्रावगाहन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,23. 24.

समुद्रावरण Adj. (f. आ) *meerumkleidet* (die Erde).

समुद्रावरोहण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,15.

समुद्रिय 1) Adj. (f. आ) *a) marinus* ṚV. 1,25,7. 10,65,13. — *b) in der Kufe befindlich.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

समुद्रेक m. *das Ueberwiegen.*

समुद्रेष्ठ Adj. (f. आ) *in der Fluth befindlich.*

समुद्रोन्मादन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

समुद्र्य (समुद्रिय) Adj. *marinus* SV. II,2,2,9,3.

समुद्वाह m. *Heirath, Hochzeit.*

समुद्वेग m. *das Erschrecken* (intrans.).

*समुन्दन n. *das Nasswerden.*

समुन्नति f. 1) *das Aufsteigen, Sicherheben.* — 2) *Höhe.* — 3) *hohe Stellung, hohes Ansehen.* — 4) *Steigerung.* चित्तं समुन्नतिमश्नुते *der Geist fühlt sich gehoben.* मनस: so v. a. *eine hohe Denkweise.*

समुन्नद् m. N. pr. eines Râkshasa.

समुन्नद्ध Adj. s. u. 1. नह् mit समुद्.

समुन्नमन n. *das Sicherheben, Aufsteigen.*

समुन्नय m. 1) *Auf-, Erschliessung.* — 2) *Eintritt* (einer Zeit) Bhaṭṭ. 6,63.

समुन्नयन n. *das Emporziehen, — richten.*

समुन्नस Adj. *eine hervorspringende —, hohe Nase habend.*

समुन्नाद् m. *gleichzeitiges Aufschreien u. s. w.*

समुन्नाह m. 1) *das in die Höhe Drängen.* — 2) *Höhe.*

समुन्नेय Adj. *herauszubringen, zu erschliessen, zu folgern* Comm. zu Njâjam. 1,2,7.

समुन्मिश्र Adj. *vermischt —, vermengt mit, begleitet von* (Instr.).

समुन्मुखी Adv. mit कर् *aufrichten, aufheben.*

समुन्मूलन n. *das Entwurzeln, vollständiges zu Nichte Machen.*

समुपक्रम m. 1) *Beginn.* — 2) *das in medicinische Behandlung Nehmen, Beginn einer Kur* Karaka 629,12.

समुपक्रम्य Adj. *in medicinische Behandlung zu nehmen* Karaka 8,2.

समुपगन्तव्य n. impers. *sich zu begeben.* न चास्य विश्वासे °व्यम् so v. a. *man darf ihm kein Vertrauen schenken.*

समुपचार m. *Huldigung.*

*समुपच्छाद् m. Nom. act. von 1. छद् mit समुप.

समुपजाताभिनिवेशम् Adv. *hartnäckig, mit grosser Entschiedenheit* Prab. 67,14.

*समुपज्ञोषम् Adv. = उपज्ञोषम्.

समुपभोग m. *das Geniessen, Essen.*

समुपवेश m. und °वेशन n. *Sitz.*

समुपष्टम्भ und समुपस्तम्भ m. 1) *das Stützen.* — 2) *Stütze* Karaka 1,11.

समुपकृवँ m. *eine Einladung mit Andern* (Instr.).

समुपकावम् Absol. *zusammenrufend, zusammen einladend.*

समुपच्छर m. *ein verborgener Ort, Versteck.*

समुपानयन n. *das Herbeibringen, — schaffen.*

*समुपाभिच्छाद् m. Nom. act. von 1. छद् mit समुपाभि.

समुपार्जन n. *das Erwerben, Erlangen.*

समुपालम्भ m. *Vorwurf* MBh. 4,21,8.

समुपेक्षक Adj. *übersehend, nicht beachtend, vernachlässigend.*

समुपेप्सु Adj. mit Acc. *zu erreichen strebend, trachtend nach.*

समुपोषक Adj. *fastend.*

समुत्बण Adj. *klumpig, dick, wulstig.*

*समुल्लास m. *das sich hinundher Bewegen, Hüpfen, Tanzen.*

समुल्लासिन् Adj. *strahlend.*

*समुल्लेख m. = उत्सादन.

समुष्क Adj. *mit Hoden, uncastrirt* Baudh. 2,4,21.

समुष्ण scheinbar Hariv. 2751, da hier संमुष्णन् zu lesen ist.

समुष्यल Adj. (f. आ) *verlangend, liebend* oder *Liebe erweckend.*

*समुक्तितर् Nom. ag. v. l. für *समुदितर्.

समुक्ष Adj. v. l. für समूक्ष.

समुक्षपुरीष Adj. *aus zusammengefegtem Schutt* (geschichtet).

समूढ und समूल्क Partic. von 1. ऊह् mit सम्.

समूढच्छन्दस् und समूळ्ह° Adj. *mit regelmässig geordneten Metren.*

*समूर m. und *समूरु m. *eine Antilopenart.*

समूर्तक Mârk. P. 96,62 wohl fehlerhaft für संवर्तक.

समूल 1) Adj. *a) mit Wurzeln versehen,* so v. a. *berast, bewachsen; lebend, grünend.* — *b) sammt der Wurzel* Çiç. 20,57. — *c) mit Allem was dazu gehört, vollständig, mit Stumpf und Stiel, bis auf das Letzte.* समूलम् und समूल° Adv. — *d) begründet* Comm. zu Gobh. S. 228, Z. 7. — 2) m. N. pr. eines Berges.

समूलक Adj. 1) = समूल 1) *b).* — 2) *nebst Rettig.*

समूलकाषम् Absol. mit कष् *mit Stumpf und Stiel ausreissen, — ausrotten, zu Nichte Machen* Mahâvîrak. 63,8.

समूलघातम् Absol. mit कृन् *mit Stumpf und Stiel ausrotten.*

समूह 1) m. *a) Anhäufung; Haufe, Schaar, Menge, Aggregat.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Vâsav. 243,4. — *b) eine zur Verfolgung bestimmter Zwecke zusammengetretene Anzahl von Menschen, Verein, Körperschaft.* — *c) Summe, Inbegriff.* — *d)* vielleicht N. pr. eines göttlichen Wesens. — 2) f. समूहा (sc. वृत्ति) *eine best. Art des Lebensunterhalts* Baudh. 3,1,7. 2,12.

समूहक m. = समूह 1) Âpast. Çr. 17,26. Njâjam. 6,2,1.

*समूहक्षारक m. *eine Art Alkali* Râgân. 6,260.

*समूहगन्ध m. *Zibeth* Râgân. 12,72.

समूहन 1) Adj. *zusammenstreifend, zu einem Haufen vereinigend.* — 2) f. ई *Besen* Âpast. 1,4, 18. Baudh. 2,6,34. Comm. zu Âpast. Çr. 6,3,2. — 3) n. *das Zusammenstreifen, — kehren.*

समूहिन् Adj. *ein Aggregat bildend, zur Bildung eines Aggregats dienend* Comm. zu Njâjas. 4,1,36.

समूह्य Adj. *zusammenzustreifen, — fegen;* so v. a. समुक्षपुरीष Çulbas. 3,249. fg.

समृजीक Adj. nach Nîlak. मृजीका सत्त्वप्रधिस्तदुद्देशेन तया सह क्रियमाणं समृजीकम्. Vgl. आविर्मृजीक.

समृत Partic. von ऋ mit सम्.

समृतयज्ञ m. Pl. *zusammentreffende Opfer.*

समृतसोम m. Pl. *zusammentreffende* Soma-*Opfer.*

समृति f. 1) *Begegnung.* — 2) *Zusammenstoss, Treffen.*

समृद्ध 1) Adj. s. u. ऋध् mit सम्. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,57,18.

समृद्धि f. 1) *das Gelingen, Gerathen, Wohlgedeihen, Zunahme; Trefflichkeit, guter Zustand,*

Wohlfahrt. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *gesteigert durch.* — 2) *Ueberfluss, Fülle, Menge* Çiç. 6,20. — 3) *Wohlstand, Reichthum.* Auch Pl. — 4) *ein best. Gedeihen bringendes vedisches Lied.*

समृद्धिकरण n. *das Schaffen von Wohlfahrt, ein Mittel dazu.*

सꣳमृद्धिकाम Adj. *Wohlfahrt wünschend.*

समृद्धिन् Adj. *reich gesegnet,* — *mit* (im Comp. vorangehend), *mit Allem vollauf versehen.*

समृद्धिमत् Adj. 1) *vollkommen gelingend* Naish. 9,81. — 2) = **समृद्धिन्**.

समृद्धिवत् Adj. fehlerhaft für **समृद्धिमत्**.

समृद्धी Adv. mit **कर्** *in Wohlstand versetzen, reich machen.*

सꣳमृध् f. *das Gelingen.*

सꣳमृध Adj. *vollständig, vollkommen.*

समेडी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

समेत 1) Adj. s. u. 3. इ mit **समा**. — 2) m. N. pr. eines Berges. Auch **सम्मेत**.

सꣳमेद्धृ Nom. ag. *Anzünder* Âpast. Çr. 4,15,5.

सꣳमेध Adj. *vollkräftig, lebensfrisch* TS. 6,3,10,1.

समेधन n. *das Gedeihen, Zunehmen, Grösserwerden.*

समैरय in der Verbindung **वैश्वदेवाः समैरयाः** Ârsh. Br. 23,19.

सꣳमोकस् Adj. 1) *zusammen wohnend, eng verbunden,* — *mit* (Instr.). — 2) *ausgestattet mit, im Besitz von* (Instr.).

समोत्तरतस् Adv. *gerade nördlich* Ârjabh. 4,14.

समोदक Adj. *gleich viel Wasser enthaltend.*

समोपमा f. = **उपमा**. Am Ende eines adj. Comp. *gleich, ähnlich* Divjâvad. 388,17. 401,2.

सꣳमोक्ष् m. *feindliches Anrücken, Zusammentreffen.*

सꣳमोक्ष् Absol. *zusammenfegend.*

समौजस् m. N. pr. eines Sohnes des Asamaṅgas VP.^{2} 4,100.

***सम्प** 1) m. = **पतन**. — 2) f. **श्रा** = **शष्पा** *Blitz.* — **संपा** s. bes.

संपक्व Adj. 1) *weich gekocht.* — 2) *reif* von Früchten und Geschwüren. — 3) *reif,* so v. a. *vollkommen ausgebildet.* — 4) *reif,* so v. a. *dem Tode verfallen.*

संपच्छिवारपूजा f. und **संपच्छुक्रवारपूजा** f. Titel Burnell, T.

संपत्ति f. 1) *Uebereinkommen, Eintracht.* — 2) *das Zutreffen.* — 3) *das Gerathen, Glücken, Gedeihen, Gelingen, zu Stande Kommen.* Instr. so v. a. *auf's Gerathewohl.* — 4) *das Zutheilwerden, Zufallen.* — 5) *das Werden zu, Uebergehen in Etwas.* — 6) *das Vorhandensein, Dasein* Hemâdri 1,577, 3. Kâmpaka 169. 255. — 7) *das in gutem Zustande Sein, Vorzüglichkeit.* — 8) *das Vorhandensein in reichlichem Maasse, Ueberfluss, Fülle, ein Vollauf* Spr. 7751. — 9) Sg. und Pl. *ein glückliches Ereigniss, Glücksfall; Glück, Wohlfahrt, Wohlstand.* — 10) **eine best. als Heilmittel gebrauchte Wurzel.* — 11) *ein best.* Kalâ *der* Prakṛti und *Gattin* Içâna's.

संपत्तिक am Ende eines adj. Comp. von **संपत्ति** 7).

सꣳपत्नी Adj. f. *sammt dem Gatten.*

संपत्नीय m. *eine best. Spende* Âpast. Çr. 3,9,10. Comm. zu 7,27,15. 8,16,19. 10,4,7.

संपत्प्रदा f. 1) *eine Form der* Bhairavî. — 2) N. pr. einer buddh. Gottheit.

संपद् f. 1) *das Uebereinkommen, Einswerden im Handel* Âpast. Çr. 10,25,5 (**प्रत्याख्या संपद्**: zu trennen). — 2) *das Gerathen, Glücken, Gedeihen, Gelingen, zu Stande Kommen.* — 3) *Bedingung* —, *Erforderniss zum Gelingen* u. s. w. — 4) *das Zutheilwerden, Zufallen.* — 5) *Erlangung* 255,18. — 6) *das Werden zu* —, *Uebergehen in Etwas.* — 7) *das Vorhandensein, Dasein.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *versehen mit.* — 8) *richtiges Verhältniss, richtige Beschaffenheit, richtiger Stand, Vollzahl; Herstellung der Vollzähligkeit* oder *des Parallelismus durch Rechnung, in der Vorstellung* u. s. w. Instr. und Loc. so v. a. *durch Umrechnung* Ait. Âr. 448,10. — 9) *gute Beschaffenheit, Vorzüglichkeit, Vorzug, Schönheit.* — 10) *Fülle, Menge, ein hoher Grad von.* — 11) (*was Einem zu Theil wird*) *Geschick.* — 12) Sg. und Pl. *gutes Geschick, Wohlfahrt, Wohlstand, Glück, Glücksgüter, Reichthum, Vermögen, Besitz.* Personificirt so v. a. **लक्ष्मी**. — 13) **eine best. Heilpflanze,* = **वृद्धि** Râgân. 5,29. — 14) **eine Art von Perlenschnüren.* — VS. 15,8 neben **प्रतिसंपद्** und **अनुसंपद्**.

संपद् 1) am Ende eines adj. Comp. = **संपन्न** *versehen mit* Kâraka 6,11. — 2) *n. = **समं पद्युगम्**. — Für **संपदात्** Kathâs. 45,366 ist **संमदात्** vermuthet worden; vgl. die Uebersetzung von C. H. Tawney, Vol. I, 431, N. Kern möchte **संपदामाशिषः** lesen.

संपदिन् m. N. pr. eines Grosssohns des Açoka. Vgl. 2. **संप्रति** 2).

***संपद्दर** m. v. l. für **संपद्दर**.

संपद्दसु m. *einer der sieben Sonnenstrahlen* VP.^{2} 2,298. 5,191. Vgl. **संपद्दसु**.

***संपद्विपद्** n. Sg. *Gelingen und Misslingen, Glück und Unglück.*

***संपन्नक्रम** m. *ein best.* Samâdhi.

संपन्नक्षीरा Adj. f. *wohlschmeckende Milch gebend.* Superl. °क्षीरतमा 234,7.

***संपन्नंकारम्** Absol. *wohlschmeckend machend, würzend* Kâç. zu P. 3,4,26.

°**संपन्नता** f. *das Versehensein mit* Daçak. 10,21. **दैव**° *das Glückhaben.*

संपन्नदन्त Adj. *Zähne habend* Âçv. Gṛhj. 4,8,10.

संपन्नपानीय Adj. *wasserreich* Pat. zu P. 1,2,52.

संपन्नसलिल Adj. dass. R. 2,50,9.

***संपर्** gaṇa **उत्करादि**.

संपार्य m. 1) *Tod* Vasishṭha 17,9. — 2) *das von Ewigkeit her Sein.* — 3) *Kampf, Schlacht* Suparn. 10,1. Daçak. 42,15. — 4) **Ungemach, Unglücksfall.* — 5) **Zukunft.*

***संपरायक** m. *Kampf, Schlacht.*

संपरिग्रह m. 1) *das in Gnaden Aufnehmen Jmds.* — 2) *Eigenthum, Besitz.*

संपरिपालन n. *das Bewachen, Schirmen, Schützen.*

संपरिप्रेप्सु Adj. *lauernd auf* (Acc.).

संपरिमार्गण n. *das Suchen, Aufsuchen.*

संपरिशोषण n. *das Hinwelken.*

***संपरीय** Adj. von **संपर्**.

संपर्क m. (adj. Comp. f. **श्रा**) 1) *Verbindung, Berührung, Contact* (eigentlich und übertragen), — *zwischen* (im Comp. vorangehend), — *mit* (Instr., Instr. mit **सह**, Gen. [Çiç. 2,66] oder im Comp. vorangehend [Çiç. 6,76]). **पुरुषान्तर**° *geschlechtliche Berührung mit einem andern Manne* Kull. zu M. 9,74. — 2) *Verbindung,* so v. a. *Summe* Ârjabh. 2,23. 4,11.

संपर्किन् Adj. P. 3,2,142. *zusammentreffend mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 121,12. Bhaṭṭ. 7,6.

संपर्चन n. Nom. act. als Bedeutung von **कुच्** und **रिच्**.

संपर्पासन n. *das Umstürzen, Umfallen.*

संपवन n. *das Läutern* Gṛhjâs. 1,111.

संपा f. *das Zusammentrinken.* **वसिष्ठस्य संपा** Name eines Sâman Ârsh. Br. — **सम्पा** s. u. **सम्प**.

संपाक m. *Cathartocarpus fistula* Kâraka 6,15. Richtig **शम्पाक**. Nach den Lexicographen auch = **धृष्ट, तर्कक, अत्यल्प** und **लम्पट**. Vgl. **शम्पाक**.

संपाचन n. *das Reifmachen, Bähen eines Geschwürs durch warme Umschläge* u. s. w.

संपाट m. 1) = **पाट** *intersection.* — 2) **Spindel.*

संपाठ m. *ein gesammelter Text* Pat. zu P. 4,2,59.

संपाठ्य Adj. in **असंपाठ्य**.

संपात m. (adj. Comp. f. **श्रा**) 1) *Flug, schnelle Bewegung, Fall, Sturz in* (Loc.). **दैव**° *das Herabfliegen der Götter* (zur Erde) Hem. Par. 1,259. fg. — 2)

eine best. Art des Fliegens. — 3) *Zusammenstoss, das Zusammenprallen, Zusammentreffen,* — *mit* (सह), *Zusammenfluss.* — 4) *eine best. Kampfart.* — 5) *Ort des Zusammentreffens, Berührungspunct, Schneidepunct.* — 6) *das Auftreten, Erscheinen, Sichzeigen, Eintritt.* पतत्पतगसंपाते so v. a. *zur Zeit der niedersinkenden Sonne.* — 7) *Rest von Flüssigkeit, der im Gefäss zusammenläuft; Ueberbleibsel eines beim Opfer verwendeten Stoffes,* überh. *Brosamen, Abfälle, Rest* Âpast. Çr. 12,11,5. 13,9. — 8) *zusammenstossende,* d. h. *in Saṁhitâ und Ritual benachbarte Lieder* Vaitân. Vollständig °सूक्त n. — 9) *N. pr. eines Sohnes des Garuḍa. Richtig संपाति. — Von unbestimmbarer Bed. ṚV. Prât. 16,51. — Vgl. असंपात und यावत्संपातम् (Nachtr. 6).

संपातय्, °यति (von संपात 7) *mit dem Reste begiessen* Atharvapaddh., Dârila zu Kauç. u. s. w. Vgl. auch Caus. von 1. पत् mit सम्.

संपातवत् Adj. 1) *vorhanden, bereit, gerade zur Hand seiend, der nächste beste, beliebig* Vaitân. Acc. mit कर् *bereit machen, zur Stelle bringen.* — 2) *mit* संपात 8) *versehen.*

संपाति m. N. pr. 1) eines fabelhaften Vogels, eines Sohnes des Aruṇa (oder Garuḍa) und Bruders des Ǵaṭâju. — 2) eines Fürsten. — 3) eines Sohnes des Bahugava. — 4) eines Affen. — 5) eines Râkshasa.

संपातिन् 1) Adj. *a) zusammen fliegend.* — *b) mitfliegend,* so v. a. *gleich rasch.* — *c) herunterfallend.* — 2) m. N. pr. = संपाति 1) und 5).

संपाद् m. Nom. act. in दुःसंपाद्.

संपादक Adj. 1) *verschaffend, zu Theil werden lassend* Uttamaḱ. 398. Sâj. zu TBr. 2,4,2,3. — 2) *hervorbringend, bewirkend, zu Stande bringend* Vâsav. 122,2. 253,3. Nom. abstr. °त्व n.

संपादन 1) Adj. (f. ई) *a) verschaffend, zu Theil werden lassend.* — *b) ausführend, erfüllend.* — 2) n. *a) das Verschaffen, Herbeischaffen, Besorgen.* — *b) das Zustandebringen, Ausführen, Erfüllen, Hervorbringen, Bewirken.* — *c) das in Ordnung Bringen.*

संपादनीय Adj. (f. आ) 1) *zu verschaffen, herbeizuschaffen* Ḱampaka 140. — 2) *zu Stande zu bringen, auszuführen, zu bewirken, herzustellen* Hemâdri 1,190,20. 762,19. Comm. zu Njâjam. 8,3,7. — 3) *zu stillen.*

संपाद्य् Absol. mit Acc. *vollzählig machend.*

संपादयितर् Nom. ag. 1) *Verschaffer, Herbeischaffer, Besorger.* — 2) *zu Stande Bringer, Ausführer.*

°संपादितत्व n. *das zu Stande gebracht —, erfüllt worden Sein von.*

संपादिन् Adj. 1) *zusammentreffend mit,* so v. a. *sich neigend zu, passend für* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) verschaffend* Sâj. zu ṚV. 3, 33,5. — *c) vollbringend, ausführend* Sâj. zu ṚV. 10,18,2.

संपाद्य Adj. 1) *zu Stande —, zu Wege zu bringen, zu Stande —, zu Wege gebracht werdend.* Nom. abstr. संपाद्यत्व n. — 2) *vollzählig zu machen.*

संपार् m. N. pr. eines Fürsten.

संपारण 1) Adj. *a) bis zu Ende reichend, dauernd.* — *b) zum Ziel führend,* mit Gen. — 2) n. *das Vollenden* Maitr. S. 3,6,6 (67,10).

संपारिन् Adj. *überführend* (von einem Schiffe).

संपावन n. *das Mitläutern.*

*संपिधान n. = आच्छादन.

संपिपादयिषा f. *der Wunsch 1) zu Stande zu bringen* Comm. zu Jogas. 1,13. — 2) *zutreffend zu machen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,17 (S. 876, Z. 14).

संपिपादयिषितत्व n. Nom. abstr. von संपिपादयिषित *was man hat vollständig machen wollen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,41 (S. 933, Z. 9).

संपिबद् Adj. *hinunterschlingend.*

संपीड 1) m. *Druck.* — 2) f. आ *Qual, Pein, Bedrängniss* Gobh. 4,7,23.

संपीडन n. 1) *das Drücken, Druck.* — 2) *das Quetschen* als Fehler der Aussprache.

*संपीति f. *Trinkgelage.*

संपुञ्ज m. *Menge* Subhâshitâv. 624.

संपुट m. (adj. Comp. f. आ) 1) *eine halbkugelförmige Schale* und *Alles was diese Form hat* Hemâdri 1,559,2. Kâd. 8,1 (9). Hem. Par. 2,152. कर° Divjâvad. 380,1. *der Raum zwischen zwei Schalen* Bhâvapr. 2,84. 101. — 2) *eine runde Dose* (zur Aufbewahrung von Juwelen u. s. w.). — 3) *Hemisphäre.* — 4) **eine best. Blume,* = कुरबक. — 5) = एकजातीयोभयमध्यवर्तिन् (?). — 6) *quidam coeundi modus.* — 7) *Credit, Guthaben.* Loc. mit कर् *Jmd* (Gen.) *Etwas gut schreiben.* — 8) *Titel eines buddh. Werkes.

संपुटक 1) m. *a)* = संपुट 1). Vielleicht *Umschlag, Enveloppe* Hemâdri 1,560,4. — *b)* = *संपुट 2). — *c)* = संपुट 6). — 2) f. संपुटिका = संपुट 2).

संपुटी Adv. mit कर् *mit einem Deckel versehen, zudecken* Hemâdri 1,544,7. Agni-P. 27,31.

संपुटीकरण n. *das mit einem Deckel Versehen.*

संपुष्टि f. *vollkommenes Gedeihen* Vaitân.

°संपूजक Adj. *ehrend* Ḱaraka 1,30.

संपूजन n. und संपूजा f. *das Ehren.*

संपूजित 1) Adj. Partic. von पूज् mit सम् Caus. — 2) m. N. pr. eines Buddha.

संपूज्य Adj. *zu ehren.*

संपूयन n. *das Geläutertwerden, Läuterung* (technischer Ausdruck im Ritual) Gṛhjâs. 1,106 (105).

संपूरक Adj. *sich den Magen vollstopfend* Ḱaraka 6,10.

संपूरण n. *starkes Essen, kräftige Nahrung.* Pl. Ḱaraka 6,13. 14.

संपूरणीय Adj. *voll zu machen* (eine Zahl) Hemâdri 1,781,4.

संपूर्ण 1) Adj. s. u. 1. पॄ mit सम्. — 2) m. Bez. *einer der vier ominösen Bachstelzen.*

संपूर्णकालीन Adj. *rechtzeitig.*

1. संपूर्णकुम्भ m. *ein voller Topf* Spr. 6882.

2. संपूर्णकुम्भ Adj. fehlerhaft für सपूर्ण° *nebst vollen Krügen* Hemâdri 1,170,1.

संपूर्णता f. 1) *Vollständigkeit, das Vollendetsein.* — 2) *Vollmaass.* °युक्त *vollauf habend.*

संपूर्णमूर्छा f. *eine best. Kampfart.*

संपूर्णव्रत n. *eine best. Begehung.*

संपूर्णस्पृक् Adj. *dessen Verlangen erfüllt ist.* Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 198.

संपूर्णाङ्ग Adj. (f. ई) *woran kein Theil fehlt, vollständig* Mudrâr. 100,4 (158,3).

संपूर्ति f. *das Erfüllt-, Ausgeführtwerden, Erfüllung* Sâj. zu ṚV. 1,165,15.

संपृक्तत्व n. *das Verbundensein.*

संपृच् Adj. *in Berührung stehend, — bringend.*

संपृचस् Abl. Infin. zu पर्च् mit सम् ṚV. 2,35,6. TS. 1,1,2,2.

संपृच्कम् Acc. Infin. zu प्रक् mit सम् ṚV. 10,69,9.

संपृच्के Dat. Infin. zu प्रक् mit सम् ṚV. 8,101,4.

संपृण Adj. *füllend.*

*संपेष m. Nom. act. von पिष् mit सम्.

संप्रकाश m. *heiteres Aussehen* Bhaṭṭ. 17,112, v. l.

संप्रकाशक Adj. *anweisend, anzeigend, offenbarend, verkündend* Lalit. 215,8.

संप्रकाशन n. *das Enthüllen, Offenbaren.*

संप्रकाशनता f. *das Stattfinden einer Offenbarung,* — *Verkündigung* Text zu Lot. de la b. l. 164.

संप्रकाश्य Adj. *zu enthüllen, zu offenbaren.*

संप्रक्षाल Adj. *die vorgeschriebenen Abwaschungen vollbringend.*

संप्रक्षालन 1) n. *das Wegwaschen,* so v. a. *Vernichtung* (der Welt) *durch eine Ueberschwemmung.* — 2) f. ई (sc. वृत्ति) *eine best. Art des Lebensunterhalts* Baudh. 3,1,7. 2,11.

*संप्रगर्जित n. *heftiges Getöse* Vjutp. 80.

संप्रणाद् m. *Getön.*

संप्रणेतर् Nom. ag. 1) *Führer* (eines Heeres). — 2) *Führer*, so v. a. *Handhaber*. दण्डस्य so v. a. *Verhänger von Strafen*. — 3) *Aufrechterhalter*.

संप्रतर्दन Adj. etwa *spaltend, durchbohrend* (Vishṇu). v. l. संप्रमर्दन.

संप्रतापन n. 1) *das Erhitzen*. — 2) *eine best. Hölle* Vishṇus. 43,11.

1. संप्रति Adv. 1) *gerade gegenüber von, dicht vor* (Acc.). — 2) *richtig, genau; zu rechter Zeit* Çat. Br. 1,6,3,32. — 3) *genau*, so v. a. *gerade, eben, just* 36,24 (संप्रत्येवा° zu lesen). — 4) *eben, just*, so v. a. *diesen Augenblick, jetzt*. Mit einem Imperf. *alsbald*.

2. संप्रति m. N. pr. 1) *des 24sten Arhant der vergangenen Utsarpiṇi. — 2) eines Sohnes des Kuṇâla Hem. Par. 9,51. 10,22. Vgl. संपदिन्.

संप्रतिपत्ति f. 1) *Erlangung, Gewinnung*. — 2) *richtige Auffassung, Verständniss* Njâjas. 2,1,3. Kâraka 3,7. °ज्ञ Adj. = संप्रतिपत्तिमत्. — 3) *das Einverstandensein, — mit* (im Comp. vorangehend), *Einräumung, Zugeständniss* Çâṁk. zu Bâdar. 4,1,17.

संप्रतिपत्तिमत् Adj. *Geistesgegenwart besitzend*.

संप्रतिपादन n. 1) *das Zukommenlassen, Verabfolgen, Geben*. — 2) *das Einsetzen in* (Loc.) MBh. 1,2,100.

संप्रतिपूजा f. *Verehrung*.

संप्रतिप्राण m. *Hauptathem* Ait. Âr. 342,5.

संप्रतिरोधक m. etwa *Abwehr* (von Dieben, Räubern u. s. w.).

संप्रतिविद् Adj. *der die Gegenwart versteht*, so v. a. *der einen gesunden Menschenverstand hat, die höheren Wahrheiten aber nicht kennt*.

संप्रतिवेधकी und °धिकी Adj. f. etwa *erschliessend, eröffnend* Divjâvad. 46,24. 75,24. 128,22.

संप्रतिष्ठा f. 1) *Beständigkeit, Beharrlichkeit, ein beharrlicher Zustand, Dauer*. — 2) *eine hohe Stellung*.

संप्रतिष्ठान n. *ein Mittel sich aufrecht zu erhalten* Kâraka 1,5 (36,2).

संप्रतिसंचर m. *das Wiedereingehen, Auflösung in das* Brahman.

°संप्रतीक्ष Adj. *erwartend* Çiç. 20,2.

संप्रतीक्ष्य Adj. *zu erwarten*.

संप्रतीति f. *Ruhm*.

संप्रतोली f. = प्रतोली 1). v. l. स प्र°.

संप्रत्ति f. *Vermächtniss*. संप्रत्तिकर्मन् n. dass.

संप्रत्यय m. 1) *Uebereinkommen, Verabredung in* यथासंप्रत्ययम्. — 2) *Vertrauen, Glaube, volle Ueberzeugung* Kâd. 2,99,19 (122,10). 101,11 (124,13). Naish. 9,84. — 3) *Gewinnung einer richtigen Vorstellung, Verständniss des Gemeinten*. — 4) *Begriff*. एकार्थ° so v. a. *Synonym*.

संप्रत्यवेक्षणता f. *vollständiges Begreifen* Lalit. 39,1. 2.

संप्रत्यायक Adj. (f. °यिका) *bewirkend, dass man Etwas* (Gen.) *darunter versteht*. Nom. abstr. °त्व n.

संप्रथा Râgat. 4,254 wohl fehlerhaft für सुप्रथा; vgl. Spr. 7014.

संप्रद् Adj. *gebend, freigebig* Hemâdri 1,466,4.

संप्रदातर् Nom. ag. *Geber, Darbringer*.

संप्रदातव्य Adj. 1) *zu geben, zu schenken*. — 2) *zu überliefern, zu lehren*. — 3) *einzugeben* (eine Arzenei) Kâraka 6,11.

संप्रदान n. 1) *das Geben, Schenken, Zukommenlassen* (MBh. 12,342,19), *Uebergeben, Hingabe*. — 2) *das Ueberliefern, Lehren* Gaut. — 3) *das Gewähren*. — 4) *das zur Ehe Geben*. — 5) *Gabe, Geschenk*. पितापुत्रीय *das Vermächtniss eines Vaters an seinen Sohn*. — 6) *die Person, für die man Etwas thut, der Begriff des Dativs*. देवतासंप्रदाने *wenn die Person, für die Etwas gethan wird, eine Gottheit ist*.

संप्रदानीय Adj. 1) *zu geben, zu schenken*. — 2) *die Ueberlieferung* (einer Lehre) *betreffend* in अध्ययन° (Nachtr. 6).

संप्रदाय m. 1) *Verleiher*. — 2) *mündliche Ueberlieferung, — über, in Betreff von* (im Comp. vorangehend) Mahâvîraḱ. 15,12.

संप्रदायचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), °दायपरिशुद्धि f. (ebend.) und संप्रदायप्रकाशिनी f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

संप्रदायम् Absol. mit Acc. *gebend, schenkend* Tândja-Br. 12,13,25.

संप्रदायिन् Adj. 1) *bringend, verursachend*. — 2) *eine bestimmte Ueberlieferung habend, ein Anhänger einer auf eine best. Ueberlieferung sich berufenden Secte*. In Comp. mit den Namen der Gottheit, auf die die *Ueberlieferung* schliesslich zurückgeführt wird.

*संप्रदुत (!) m. N. pr. eines Mannes. Man könnte संप्रद्रुत vermuthen.

संप्रदूषण n. *Verschlechterung, Verderbniss* Kâraka 6,30.

संप्रधारण n. und °णा f. *das Erwägen, in Betracht Ziehen*.

संप्रधार्य Adj. *zu erwägen, in Betracht zu ziehen*.

संप्रपद् n. Pl. *das Stehen auf den Fussspitzen*.

संप्रपुष्पित Adj. *reichlich mit Blüthen versehen*.

संप्रभव m. *Entstehung, Erscheinung*. Nur am Ende eines adj. Comp.

संप्रमर्दन Adj. *zerstampfend, zertretend* (Vishṇu) MBh. 13,149,38.

संप्रमाद् m. in असंप्रमाद्.

संप्रमापण n. *das Tödten* Viǵñâneçvara zu Jâǵñ. 3,262 nach Aufrecht.

संप्रमार्ग m. *Reinigung* Citat im Comm. zu Gobh. 1,7,28.

संप्रमुक्ति f. *das Lösen*.

संप्रमुखित Adj. *an die Spitze gestellt, der allervorzüglichste* Lalit. 343,10.

संप्रमुग्धत्व n. *Verwirrung* Pat. zu P. 6,1,1, Vârtt. 16. 18. fgg.

संप्रमेह m. *krankhafter Harnfluss*.

संप्रमोद m. *grosse Freude, Jubel*.

संप्रमोष m. *Schwund*. Vgl. असंप्रमोष.

संप्रमोह m. *Geistesverwirrung*.

संप्रयाण n. *Abzug, Aufbruch*.

संप्रयास m. *Anstrengung, Ermüdung*.

°संप्रयुज् Adj. *umschlungen von* Çiç. 3,71.

संप्रयोग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Befestigung* (eines Schmuckes u. s. w.). Pl. Mṛćh. 48,4. — 2) *Verbindung, Vereinigung, Berührung, Contact, — mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend) Âpast. — 3) *eheliche Verbindung* (71,7), *fleischliche Vereinigung, coitus, — mit* (im Comp. vorangehend). — 4) *Conjunction* (des Mondes mit den Mondhäusern). — 5) *Ausübung, Anwendung, Gebrauch, Praxis*. — 6) * *Zauberei*. — Angeblich auch Adj. = अर्थित.

संप्रयोगिका f. Titel eines Werkes über den *Coitus* Sârâvalî bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,2.

*संप्रयोगिन् Adj. = कामुक, कलाकेलि, सुप्रयोज्ञ, संप्रयोजन oder संप्रयोजक.

संप्रयोज्य Adj. *auszuführen, darzustellen* (ein Schauspiel).

संप्रलाप m. *Geschwätz*.

संप्रवदितोस् Abl. Infin. zu वद् mit संप्र Tândja-Br. 21,3,5.

संप्रवर्तक Adj. 1) *in's Werk setzend, befördernd*. — 2) *entstehen lassend, Schöpfer* (Çiva).

संप्रवर्तन n. *das Sichbewegen, Sichtummeln*.

संप्रवर्तिन् Adj. *in Ordnung —, in's Geleise bringend* Kâraka 6,10.

संप्रवाद m. *Unterredung* Ait. Âr. 416,13.

संप्रवादित n. *gemeinschaftliches Ertönenlassen* Lalit. 266,10.

संप्रवाह m. *Fluss, Continuität, ununterbrochene Fortdauer* Kâd. 256,16 (420,3).

संप्रविलापन n. *das Auflösen, Verschwindenmachen* Nîlak. zu MBh. 12,237,33.

संप्रवृत्ति f. *das zu Tage Treten, Erscheinen, Vorkommen.* Nur Pl.

संप्रवृद्धि f. *Wachsthum, Gedeihen.*

संप्रवृष्ट 1) Adj. s. u. वर्ष् mit संप्र. — 2) n. *die gefallene Regenmenge* Varâh. Bṛh. S. 23,1.

संप्रवेश m. 1) *Eintritt* (in ein Gemach, eine Stadt u. s. w.), *das Betreten von* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *ein Ort, der von Jmd* (Gen.) *betreten wird.*

संप्रश्न m. *Befragung, Frage, Erkundigung nach* (im Comp. vorangehend) Saṃhitopan. 36,5. संप्रश्नो ऽत्र न विद्यते so v. a. *da braucht man nicht zu fragen, das versteht sich von selbst.*

संप्रश्रय m. *ein rücksichtsvolles Benehmen, Anspruchlosigkeit, Bescheidenheit.*

संप्रष्टव्य Adj. *zu befragen.*

संप्रसक्ति f. = संप्रसाद् 4) Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,16.

संप्रसर्पण n. *das sich vorwärts Bewegen.*

संप्रसव m. *Zulassung* Kull. zu M. 8,112. v. l. प्रतिप्रसव.

संप्रसाद् m. 1) *vollkommene Ruhe* (Lalit. 147, 8); insbes. *Gemüthsruhe* (im tiefen Schlafe). — 2) *heiteres Aussehen* Bhaṭṭ. 17,112, v. l. — 3) *Gunst, Gnade.* — 4) Bez. *der Seele während des tiefen Schlafes* MBh. 12,246,33. Çaṃk. zu Bâdar. 2, 1, 6.

संप्रसादन Adj. *beruhigend, calmirend* Kâraka 6, 11.

संप्रसाधन n. *das Ordnen, Aufputzen* Kâraka 35, 21. Bhâvapr. 1,93.

संप्रसाध्य Adj. *in Ordnung zu bringen, zu regeln.*

संप्रसार m. *durch den Alles gut von Statten geht* Brahmop. 247.

संप्रसारण n. 1) *das Auseinanderziehen.* — 2) in der Grammatik *die Auflösung eines Halbvocals in seinen entsprechenden Vocal, ein auf diese Weise entstandener Vocal.*

संप्रसिद्धि f. *Gedeihen, Heil, Glück* Divjâvad. 588,16.

संप्रसूति f. *das Gebären zu gleicher Zeit.*

संप्रस्तार m. nach Nilak. = प्रस्तोतर् Hariv. 3,8,7.

संप्रहर्ष m. *Freude.*

संप्रहर्षण Adj. *geschlechtlich erregend* Kâraka 429,15.

संप्रहर्षिन् Adj. *sich freuend, froh.*

संप्रहार m. 1) *Kampf,* — *mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend), *Bekämpfung* (mit Acc.). मदीय *mit mir.* — 2) = प्रहार *Schlag, Stoss.* — 3) *Gang* Vâsav. 201,1.

*संप्रहारि Uṇâdis. zu Uṇâdis.

संप्रहारिन् Adj. *kämpfend.*

संप्रहास m. 1) *das Lachen* Bhaṭṭ. 17,112. — 2) *Gelächter, Spott, Scherz,* — *mit* (Instr.), *Verspottung* (mit Acc.).

संप्राप्तव्य Adj. *zu erreichen, zu erlangen.*

संप्राप्ति f. 1) *Ankunft,* — *in* (im Comp. vorangehend). — 2) *Eintritt* (eines Wunders); in der Medicin *Eintritt, Entstehung* (einer Krankheit). — 3) *das Gelangen zu, Erlangung, Gewinnung, das Theilhaftwerden.*

संप्राप्तिद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

°संप्रार्थना f. *das Begehren nach.*

*संप्रार्थ्य Adj. *wonach man begehrt, worum man bitten muss.*

संप्रिय 1) Adj. *einander liebend* (VS. 12,57), *in gutem Verhältniss stehend mit* (Instr.). — 2) f. संप्रिया N. pr. der Gattin Vidûratha's (oder Vidûra's). — 3) n. *Befriedigung.*

संप्रीणन n. *das Ergötzen, Erfreuen.*

संप्रीति f. 1) *Freude, Lust, das Gefühl der Befriedigung, Wohlbehagen, Lust an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *freundschaftliche Gesinnung, Freundschaft,* — *mit* (Instr. oder Instr. mit सह), *Liebe,* — *zu* (Loc. oder Gen.).

संप्रीतिमत् Adj. *froh, zufrieden.*

संप्रेक्षक Adj. Subst. *zuschauend, Zuschauer.*

संप्रेप्सु Adj. mit Acc. 1) *anstrebend, verlangend nach.* — 2) *Jmd beizukommen suchend, nachstellend.*

संप्रेरण n. *Aufforderung, Anweisung, Geheiss.*

*संप्रेष m. = संप्रैष.

संप्रेषण n. 1) *Sendung, Absendung.* Auch Pl. — 2) *Verabschiedung.*

संप्रैष m. *Aufforderung, Anweisung an fungirende Priester.* संप्रैषवत् Adv. *nach Geheiss* Âpast. Çr. 5,19,5.

संप्रोक्षण n. 1) *das Besprengen, Weihen.* Vgl. प्रतिमा°. — 2) f. ई *Weihwasser.*

संप्लव m. 1) *Zusammenfliessen der Gewässer, Fluth, Sintfluth; das Anschwellen* (des Meeres). — 2) *Zusammenfluss,* so v. a. *zusammengeballte, dichte Masse, grosse Menge.* — 3) *Getümmel,* in Composition mit आकव und रण *Schlacht.* — 4) *Untergang im Wasser, Untergang, Ruin* überh. — 5) *Ende.* — 6) *Entstehung.*

*संफल 1) Adj. (f. आ) vielleicht *fruchtreich.* — 2) m. *Widder.*

*संफलीय Adj. von संफल.

*संफाल m. *Widder.*

संफुल्ल Adj. *aufgeblüht, blühend.*

संफेट m. 1) *leidenschaftlicher Wortwechsel.* — 2) *Kampf.

*सम्ब्, सम्बति (गतौ), सम्बयति (संबन्धने). Vgl. शम्ब्.

*सम्ब m. = मुषलानल. Vgl. शम्ब.

संबद्धान्त Adj. (f. आ) *mit den Enden verbunden* Çat. Br. 3,2,1,2.

संबध्यमानक Adj. *einigermaassen in Beziehung stehend zu* (im Comp. vorangehend) Ind. Antiq. 5, 278. यथा° *in irgend einer Beziehung stehend* 5, 207. 6,12. 67. 8,18. 9,239. 11,159.

संबन्ध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Sammlung, Collection.* — 2) *Zusammenhang, Verbindung, Beziehung, Relation;* die Ergänzung im Instr. (Âpast. 2, 13,1. 24,11), im Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend. उत्तरत्र उपादित्येव संबन्धो यथा स्यात् so v. a. *damit im Folgenden* उपात् *ergänzt werde.* — 3) *persönliche Beziehung, ein auf Verwandtschaft, Heirath, Freundschaft, gleichen Studien* u. s. w. *beruhendes näheres Verhältniss,* — *zu Jmd* (Instr., Instr. mit सह, Loc. oder im Comp. vorangehend) Âpast. 2,13,12. 15,3. 27,1. अन्योन्योद्वाह° so v. a. *Verschwägerung.* — 4) *die Beziehung eines neuen Werkes zu einem vorangegangenen, ein orientirendes Vorwort* Cit. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,1. — 5) *ein Verwandter* (Âpast. 1,10,3. 2,5,18. Gaut. 9,74); *Freund, Bundesgenosse.* विद्यासंबन्धिनि° *ein Studiengenosse oder ein Blutsverwandter.* — 6) *ein best. Ungemach.* — 7) *= समृद्धि und न्याय. Angeblich auch Adj. = शक्त und कित. — 8) am Ende eines Comp. oft fehlerhaft für संबद्ध (z. B. Âpast. 2,4,12), sonst auch für संरब्ध.

संबन्धक 1) n. = संबन्ध 3). — 2) Adj. Spr. 3994 schlechte Lesart für संबन्धज्ञ.

संबन्धतत्त्व n. Titel eines Werkes.

संबन्धन n. *das Zusammenhängen.*

संबन्धनिर्णय m. *Untersuchung über die Verwandtschaft.* Auch Titel eines Werkes.

संबन्धपञ्चाशिका (संबध° gedr.) f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 687.

संबन्धयितर् Nom. ag. etwa *Zusammenfüger.* v. l. संबोधयितर्.

संबन्धवर्जित n. *ein best. Stilfehler: Mangel an Verbindung des Zusammengehörigen.*

संबन्धविवेक m. und संबन्धसमुद्देश m. Titel.

संबन्धि (metrisch für °न्) 1) Adj. am Ende eines Comp. *verbunden* —, *vereinigt mit.* — 2) m. *ein Angehöriger, Verwandter* (insbes. durch Heirath).

संबन्धिता f. 1) *das Angehören* (209,19); *das Zu-*

sammenhängen —, *in Beziehung Stehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Angehörigkeit, Verwandtschaft, Verschwägerung.*

संबन्धित्व n. 1) *das Zusammenhängen* —, *in Beziehung Stehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) = **संबन्धिता** 2).

संबन्धिन् Adj. 1) *zusammenhängend, verbunden,* — *mit, in Beziehung stehend* —, *gehörig zu;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) am Ende eines Comp. *verbunden mit,* so v. a. *besitzend.* — 3) *durch Verwandtschaft,* insbes. *durch Heirath verbunden, verschwägert* u. s. w.; m. *ein Verwandter;* das *in Bezug worauf* geht im Comp. voran.

संबन्धिशब्द m. *ein Verwandtschaft ausdrückendes Wort* P. 1,1,71, Vârtt. 3.

संबन्धु m. *ein Angehöriger* AV. Paipp. 20,5,4.

***सम्बर्ष्, सम्बर्षति** schlechte Schreibart für **संवर्ष्**.

सम्बल s. **शम्बल**.

संबलन n. fehlerhaft für **संवनन**.

संबहुल Adj. *sehr viel, zahlreich* Vâgrakkh. 19,5. 11. Lalit. 183,5. 355,8. Gâtakam. 16. Text zu Lot. de la b. l. 188.

संबाध^{3} 1) m. *a) Gedränge, ein dichter Haufe; ein beengter Raum* Bhâvapr. 2,152. Am Ende eines adj. Comp. (f. **आ**) *beengt durch, dicht besetzt* —, *reichlich versehen mit, voll von.* — *b) Bedrängniss, Noth.* — *c) *vulva* Vâmana 2,1,17. **= नरकवर्त्मन्.* — 2) Adj. (f. **आ**) *wenig Raum darbietend, eng.; vollgepfropft mit* (Instr.) Râgat. 8,3314.

संबाधक Adj. *beengend* Bhatt. 12,12.

संबाधतन्ड्री^{3} f. Pl. *Noth und Erschlaffung.*

संबाधवर्तिन् und **°वर्त्मन्** Adj. *dicht zusammenstossend.*

संबाधन 1) *n. = द्वाःसद्न, सद्नस्य द्वारम्, प्रूलाग्र und द्वारपाल (!). Paṇḍat. I,427 fehlerhaft; vgl. Spr. 3401. — 2) f. **आ** *das Reiben, Frottiren* Ind. St. 15,398.

संबुद्ध 1) Adj. s. u. 1. **बुध्** mit **सम्**. — 2) *m. *ein Buddha.*

संबुद्धि f. 1) *das Sichhörbarmachen, Zuruf.* — 2) *die Endung des Vocativs Sg., der Vocativ Sg.* Spr. 7804.

संबुबोधयिषु Adj. mit Acc. 1) *aufmerksam zu machen wünschend* MBh. 12,82,18. — 2) *Jmd zu bekehren wünschend* Hem. Par. 2,631.

संबृंहण n. *das Kräftigen.*

संबोध m. 1) *Erkenntniss, Verständniss.* — 2) fehlerhaft für **संरोध**.

संबोधन 1) Adj. *erweckend.* — 2) n. *a) das Innewerden, Bemerken.* — *b) das Erkennen.* — *c) das Aufmerksammachen, Erinnern.* — *d) das Anrufen, Zuruf,* — *an Jmd* (Gen.) Comm. zu Mṛicch. 29,15. — *d) die Endung des Vocativs Sg., der Vocativ Sg.* Spr. 7804.

संबोधयितर् Nom. ag. *erkennen machend.*

संबोधि m. f. *vollkommene Erkenntniss.*

संबोध्यङ्ग n. *ein integrirender Theil der vollkommenen Erkenntniss* Lalit. 37,12. fgg. Vgl. **बोध्यङ्ग**.

संबोध्य Adj. *aufzuklären, zur Vernunft zu bringen, zu belehren.*

संभक्तर् Nom. ag. *Vertheiler, Verschenker* Sâj. zu RV. 10,106,8. Compar. **°क्तृतर्** zu 4,38,4. Superl. **°क्तृतम**.

संभक्ति f. *Vertheilung, Verschenkung.*

संभत Adj. Subst. *sich nährend von* (im Comp. vorangehend); *Verspeiser, Verschlinger.*

संभजन n. *das Vertheilen, Verschenken* Sâj. zu RV. 3,31,19.

संभय Kâm. Nîtis. 7,28 fehlerhaft; vgl. Spr. 3388.

संभर^{3} 1) Adj. *zusammentragend, herbeischaffend.* — 2) N. pr. einer Gegend in Agmir. **संभरोद्भव** *daher kommendes Salz* Râgan. 6,100.

संभरण^{3} 1) m. *ein best. Backstein.* — 2) f. **संभरणी** *ein best. Gefäss.* — 3) n. *a) das Zusammenbringen, Zusammensetzung, Herstellung.* — *b) Sammlung, Menge.*

संभरणीय Adj. 1) *zusammenzutragen, zu vereinigen.* — 2) am Ende eines Comp. *auf die Herstellung von — bezüglich.*

संभर्त्र^{3} 1) m. *Freiwerber.* — 2) N. pr. einer Gegend. **संभलाश्व** Açvav. 6,4. Vgl. **शम्भल**.

***संभलीय** s. **शम्भलीय**.

संभव^{3} (VS.) und **सँभव** (Çat. Br.) 1) m. (adj. Comp. f. **आ**) *a) *Zusammenkunft.* — *b) geschlechtliche Vereinigung, Beiwohnung* Gobh. 2,5,7. 8. — *c) das Raumfinden, Platzhaben, Enthaltensein in* (Loc.). Am Ende eines adj. Comp. *enthalten in.* — *d) Entstehung, Geburt; das Verfertigtsein aus* (Abl.); *Ursprung, Quelle.* Am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. **°त्व** n.) *entstehend* —, *entstanden* —, *bereitet aus, entstanden* —, *gewachsen* u. s. w. *in, woraus* — *entsteht,* — *hervorgeht, worauf* — *wächst.* — *e) Veranlassung, Grund, Ursache.* Am Ende eines adj. Comp. *veranlasst* —, *bewirkt durch.* — *f) das zu Stande Kommen, Erscheinen, Eintreten.* Am Ende eines adj. Comp. *erscheinend* —, *eintretend in* oder *bei.* — *g) das Bestehen, Dasein, Existenz.* — *h) Möglichkeit,* — *zu* (Infin.). Instr. *nach Möglichkeit.* In der Rhetorik *ein möglicher Fall.* Am Ende eines adj. Comp. *ermöglicht durch.* — *i)* N. pr. α) einer Welt bei den Buddhisten. — β) eines Fürsten VP.^{2} 4,150. — γ) *eines Arhant bei den Gaina. — 2) Adj. (f. **आ**) *sich befindend, da seiend.*

संभवन n. 1) *das Enthalten* P. 1,4,23, Vârtt. 9. — 2) *das Entstehen, Werden.*

संभवपर्वन् n. *das über die Entstehung* (der Götter u. s. w.) *handelnde Buch,* Titel eines Abschnittes im 1sten Buche des MBh.

संभविन् Adj. *möglich.*

संभविष्णु Adj. Subst. *Schöpfer, Urheber.*

***संभव्य** m. *Feronia elephantum.* — Vgl. **असंभव्यम्**.

संभाण्डय्, °यति 1) Geräthe *zusammenstellen* Bhatt. — 2) *Provision sammeln* Harshak. 172,22 (in der Bomb. Ausg. **संभाण्डय°** zu lesen).

संभार^{3} m. (adj. Comp. f. **आ**) 1) *Herbeibringung, Zurüstung, Vorbereitung zu* (im Comp. vorangehend). — 2) Sg. Pl. *was herbeigeschafft wird: Zubehör, Material, Requisiten, die zu Etwas erforderlichen Gegenstände* oder *Stoffe.* **अल्पसंभार** Adj., Superl. **°तम** Gobh. 4,1,18. — 3) Pl. *die Sprüche zu* **संभार** 2). — 4) *Vermögen, Besitz.* — 5) *Vollzahl.* — 6) *Fülle, Menge; hoher Grad* (von Zorn u. s. w.) 310,13. Vâsav. 43,1. — 7) Paṇḍat. I,35 schlechte Lesart für **संचार**; vgl. Spr. 7188.

संभारत्व^{3} n. Nom. abstr. zu **संभार**^{3} 2) Çat. Br. 2,1,1,1.

संभारपङ्क्ति n. Pl. = **संभार**^{3} 3) Âpast. Çr. 10,3,5. 8,4. 10. 11,2. 31,10. Sâj. zu Taitt. Âr. 10,8,1.

°संभारिन् Adj. *voll von.*

संभार्य 1) Adj. *a) aus verschiedenen Bestandtheilen zusammenzutragen,* — *zusammenzusetzen.* — *b) zuzurüsten,* so v. a. *durch Uebung tüchtig zu machen.* Compar. **संभार्यतर**. — 2) m. *ein best. Ahina.*

संभाव scheinbar R. 5,51,10, da hier **राज्ञसं भावम्** zu trennen ist; vgl. Comm. zu R. ed. Bomb. 5,55,16.

संभावन 1) Adj. *eine hohe Meinung habend von* (im Comp. vorangehend). — 2) f. **आ** und n. (ganz ausnahmsweise) *a) das Versammeln.* — *b) das Herbeischaffen.* — *c) das Zusammenkommen mit, Antreffen Jmds* (Gen.) 291,15 (n.). — *d) Ehrenerweisung, Achtungsbezeugung.* — *e) Hochachtung, eine hohe Meinung von* (Loc.). — *f) Voraussetzung, Supposition.* Acc. mit **भज्** *vorausgesetzt werden;* **संभावनोल्लिखित** *nicht vorausgesetzt, in Zweifel gezogen.* Auch als *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu Vâsav. 239.

संभावनीय 1) Adj. *a) wohin man sich zu begeben gedenkt.* — *b) zu ehren, ehrenwerth* Comm. zu Bhâg. P. 5,5,26. — *c) vorauszusetzen, anzunehm-*

men, wahrscheinlich. — 2) n. impers. यदि °यं ते so v. a. *wenn du dich dahin zu begeben gedenkst.*

संभावयितृ Nom. ag. *Ehre erweisend.*

संभावयितव्य Adj. 1) *zu ehren.* — 2) *vorauszusetzen, anzunehmen, wahrscheinlich.*

संभावित 1) Adj. s. u. 1. भू mit सम् Caus. — 2) n. *Vermuthung, Annahme* 308,3.

संभावितव्य Adj. = संभावयितव्य 1). v. l. संभावनीय.

संभाविन् Adj. 1) *treu zu Jmd haltend.* — 2) *zusagend, anstehend* MBh. 3,70,25.

संभाव्य 1) Adj. *a) zu ehren, gut zu behandeln.* — *b)* etwa *ehrenvoll erwähnt werdend.* — *c) anzusehen, zu halten für* (Nomin.). — *d) vorauszusetzen, zu erwarten, wahrscheinlich; angenommen werdend von* (im Comp. vorangehend). — *e) passend, idoneus.* — *f) im Stande seiend zu* (Loc. eines Nom. act.). Wohl fehlerhaft. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata VP.^{2} 3,11. — Vgl. असंभाव्य.

संभाष 1) m. *Unterredung, — mit* (Gen., Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend) Gaut. 2,89. VP. 3,18,49. 62. — 2) f. आ *a)* dass. — *b) eine eingegangene Verpflichtung* (Conj.).

संभाषण n. *Unterredung, Unterhaltung, — mit* (Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend). °निपुण Adj. Daçak. 32,1.

संभाषणीय Adj. *mit dem sich Jmd* (Instr.) *unterreden muss.*

संभाषित n. *Unterhaltung, — über* (im Comp. vorangehend) Pañkat. 112,23.

संभाषिन् Adj. *sich unterhaltend, sich in ein Gespräch einlassend.*

संभाष्य Adj. 1) *mit dem sich Jmd* (Gen.) *unterhalten darf.* — 2) *anzureden.* Vgl. असंभाष्य.

°संभिन्नता f. *das Verbundensein mit* Sarvad. 2,14.

संभिन्नबुद्धि Adj. *dessen Einsicht unterbrochen ist, nicht klar denkend* Pat. zu P. 1,4,24, Vârtt. 1.

संभिन्नमर्याद und संभिन्नवृत्त Adj. s. u. 1. भिद् mit सम्.

संभु 1) Adj. *hervorgegangen —, verfertigt aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *ein best. Metrum.*

संभूत 1) Adj. s. u. 1. भू mit सम्. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Trasadasju. — *b)* *eines Richters.

संभूतत्व n. *das Gerathensein in* (Loc.). पञ्चसु भूतेषु नि-गम् (निगच्छति st. नियच्छति zu lesen) *in die fünf Elemente gerathen,* so v. a. *sterben* MBh. 14, 17,22.

संभूतविजय m. = संभूतिविजय Hem. Par. 6,3.

संभूति 1) f. *a) Entstehung.* Am Ende eines adj. Comp. *stammend von.* — *b) Wachsthum, Erstarkung.* — *c) Machtäusserung.* — *d)* N. pr. α) einer Tochter Daksha's. — β) der Gattin Gajadratha's. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Duḥsaha. — *b)* eines Bruders des Trasadasju. — *c)* *eines Richters.

संभूतिविजय m. N. pr. eines Çrutakevalin Hem. Par. 8,82. Vgl. संभूतविजय.

*संभूयंस् gaṇa बाह्वादि.

*संभूयस्य, °स्यति *sich vermehren.*

संभृत 1) Adj. s. u. 1. भृ mit सम्. — 2) n. *Zusammensetzung, Zubereitung.*

संभृतक्रतु Adj. *in dem alle Einsicht vereinigt ist* RV.

संभृतश्री Adj. *Lieblichkeiten in sich vereinigend, prachtvoll.*

संभृतसंभार Adj. *der alle Zurüstung gemacht hat.*

संभृताङ्ग Adj. 1) *feist an allen Gliedern.* — 2) am Ende eines Comp. *dessen Glieder überzogen, bedeckt sind mit.*

संभृताश्व (fünfsilbig) Adj. *feiste, wohlgenährte Rosse habend.*

संभृति f. *Zurüstung, Vorbereitung.* Pl. Âpast. Çr. 5,26,5.

संभृत्य Adj. *zusammenzutragen, zuzurüsten.*

संभृवन् Adj. *zusammenbringend, anhäufend.*

संभेद् m. 1) *das Stechen.* — 2) *das Sichablösen.* — 3) *Trennung Verbündeter, das Entzweien.* — 4) *Art, Species.* — 5) *das Sichmischen, Ineinanderfliessen* (auch von Flüssen). — 6) *Vereinigung, Verbindung, Gemisch.* — 7) *Berührung mit* (im Comp. vorangehend).

संभेदन n. *das Durchbrechen.*

संभेदवत् Adj. *zusammengetroffen —, zusammengestossen mit* (सार्धम्).

संभेद्य Adj. 1) *zu durchbohren, zu durchstechen.* — 2) *zu verbinden* in असंभेद्य.

संभोक्तृ Nom. ag. *Geniesser.*

1. संभोग m. *Umwindung* in भुज°.

2. संभोग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Genuss —, an* (im Comp. vorangehend). — 2) *Liebesgenuss, Befriedigung der Zärtlichkeit, — des Liebesgenusses mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *Dauer.* — 4) * = कर्ष. — 5) * = प्रणडा. — 6) * = जिनशासन. — 7) * = केलिनागर. — 8) *N. pr. eines Mannes.

*संभोगकाय m. *der Körper des Genusses,* Bez. eines der drei Körper eines Buddha.

संभोगयत्निणी f. N. pr. einer Jogini. °यत्नणी gedr.

संभोगवत् Adj. wohl *Genüsse habend, ein genussreiches Leben führend.*

संभोगवेश्मन् n. *das Schlafgemach einer Geliebten.*

संभोगिन् 1) Adj. *a) mit einander* oder *gegenseitig sich geniessend.* — *b)* am Ende eines Comp. *im Genuss —, im Besitz von Etwas seiend.* — 2) *m. = केलिनागर. — Vgl. अस्त्री°.

संभोग्य Adj. *zu geniessen, genossen —, benutzt werdend.* Nom. abstr. °ता f.

संभोज m. *Nahrung.*

संभोजक m. *Koch* oder *Aufwärter beim Essen.*

संभोजन 1) n. *a) gemeinschaftliches Essen, ein gemeinsames Mahl.* — *b) Nahrungsmittel.* — 2) f. ई *ein gemeinsames Mahl.*

संभोजनीय Adj. *zu speisen.*

संभोज्य Adj. 1) *mit dem man zusammen speisen darf* in अ°. — 2) *genossen werdend, geniessbar.* — 3) *zu speisen.*

संभ्रम 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Verwirrung, Aufregung, — in Folge von* (im Comp. vorangehend); *eine aus einer heftigen Gemüthsbewegung hervorgehende Hast, grosser Eifer.* Acc. mit कर् *in Aufregung gerathen, grossen Eifer an den Tag legen bei* (Dat.). — *b) die gegen Jmd an den Tag gelegte Rücksicht, rücksichtsvolles Benehmen.* — *c) Irrthum, Wahn.* Am Ende eines adj. Comp. *den Irrthum —, den Schein erweckend von.* — *d) Anmuth, Schönheit.* — *e)* * = सूत्र. Fehlerhaft, vgl. Zach. Beitr. 14. 15. — *f)* N. pr. einer Schaar Çiva's. — 2) Adj. *aufgeregt* (Augen).

संभ्रान्ति f. = संभ्रम 1) *a).*

संमत 1) Adj. s. u. मन् mit सम्. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Sâvarṇa. — *b)* Pl. einer Schule der Buddhisten. — 3) f. आ *a)* Titel einer grammatischen Schrift über Verbalwurzeln Mâdhavîjadhât. nach Aufrecht. — *b)* N. pr. einer Tochter Marutta's. — 4) n. *Meinung, Ansicht.* Loc. und Instr. *nach dem Dafürhalten von* (Gen.). 1. संमति f. 1) *Meinung, Ansicht.* — 2) *Einigung.* — 3) *Einwilligung, Zustimmung.* Instr. *mit Einwilligung von* (Gen.). — 4) *das Ehren, Ehrenerweisung.* — 5) * *Wunsch.* — 6) * = आत्मज्ञान. — 7) N. pr. eines Flusses VP. 2,4,43.

2. संमति 1) *Adj. *derselben Meinung seiend, übereinstimmend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Harsha VP.^{2} 4,190.

*संमतिमन् m. Nom. abstr. von 2. संमति.

*संमतीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

संमद् f. als Erklärung von समद्.

संमद् m. 1) *Freude, — über* (im Comp. vorangehend) Çiç. 15,111 (77). 18,39. Ind. St. 14,384. — 2) N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* eines mythischen

Fisches.

संमदमय Adj. (f. ई) *voller Freude.*

संमद्वत् Adj. *Mitbrunst* — und zugleich *Freude empfindend* Bâlar. 140,18.

संमदिन् Adj. *erfreuend* Bhâm. V. 2,160. = गर्वभाज् Schol.

सँमनस् Adj. *einig.*

*संमनिमन् m. *Einigkeit.*

संमन्तव्य Adj. *hoch anzuschlagen.*

संमन्त्रणीय Adj. *zu begrüssen.*

*संमय m. Nom. act.

सँमयन n. *das Eingraben* (des Opferpfostens).

संमर्द् m. 1) *Druck.* — 2) *Anprall.* — 3) *Gestampf.* — 4) **das Zerreiben* (wohlriechender Stoffe). — 5) *das Zusammentreffen mit* (im Comp. vorangehend) Kâd. 179,6. 7 (305,10). — 6) *feindlicher Zusammenstoss, Kampf, — mit* (im Comp. vorangehend).

संमर्दन 1) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Vasudeva. — *b*) eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) n. *das Reiben, Frottiren* Ind. St. 15,398.

सँमर्दितोस् Gen. Infin. zu मर्द् mit सम् TS. 6,6,4,6.

संमर्दिन् Adj. *drückend, pressend* Bhaṭṭ. 5,93.

संमर्शन n. *das Bestreichen.*

संमर्शिन् Adj. *urtheilsfähig.*

संमर्ष m. *Ertragung.*

संमर्स् n. etwa *gemeinsame Lust* (neben मर्स्). Pl. Âçv. Çr. 3,1,14. Vaitân. 18,6.

संमा f. 1) *Gleichmaass; Gleichzahl.* — 2) *ein best. Metrum.*

1.*संमातर् Nom. ag. *der da misst* u. s. w. Pat. zu P. 4,1,115.

2. संमातर् und सँमातर् (AV. 13,1,10) Adj. *von derselben Mutter stammend* Maitr. S. 2,5,4 (52,1).

*संमातुर schlechte v. l. für सामतुर.

*संमाद् m. = संमद् 2) *b*).

संमान m. (ungenau auch n.) *das Ehren, Ehrenbezeugung, Ehren* (Pl.). Häufig fälschlich सन्मान geschrieben.

संमानकर (सन्मान° geschr.) Adj. *Ehre machend, zur Ehre gereichend* ṚV. Prât. 16,36.

संमानन n. und °ना f. *das Ehren.*

संमाननीय Adj. *zu ehren.*

संमानिन् Adj. *Ehre besitzend, auf Ehre haltend.*

संमान्य Adj. *in Ehren stehend, — bei* (Gen.).

संमार्ग m. 1) *das Wischen, Reinigung.* — 2) *Wisch, Grasbüschel* (mit welchem das Brennholz umwunden wird) Vaitân. 1,9. 2,13. 4,10.

संमार्जक 1) Adj. *a*) *kehrend, reinigend, Kehrer.* — *b*) = *बल्धान्यार्जक. — 2) *m. *Besen.*

संमार्जन 1) n. *a*) *das Abreiben, Wischen, Kehren, Reinigen* Pâṇkad. 11. — *b*) *Wisch; Spitzen und Wurzeln des* Darbha-*Grases, vom Besen* (वेट्) *abgeschnitten, welche zum Reinigen der Löffel u. s. w. dienen.* — *c*) *an Schüsseln u. s. w. haftende Reste, die abgewischt werden.* — 2) f. संमार्जनी *Wisch, Besen* (insbes. aus zähen Gräsern und Stengeln) Kâd. 28,4 (49,1). Çiç. 18,8. Pâṇkad. 11. 12.

संमार्ष्टि f. *Reinigung.*

सँमित 1) Adj. s. u. 3. मा mit सम्. — 2) m. N. pr. *a*) eines mythischen Wesens. — *b*) eines Sohnes des Vasishṭha VP.^{2} 3,7. — 3) n. *Entfernung.* कृस्तत्रयसंमिते *in einer Entfernung von drei* Hasta Varâh. Bṛh. S. 54,75.

संमितत्व n. in der Rhetorik *durchgängiger Parallelismus.*

संमिति f. *Gleichstellung.*

संमिमर्दिषु Adj. *zu zerdrücken —, zu zermalmen im Begriff seiend* MBh. 8,22,5.

संमिमानयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu ehren beabsichtigend.*

संमिश्र Adj. (f. आ) *gemischt, vermischt, gemischt —, im Verein —, sich berührend —, behaftet —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

संमिश्रण n. *das Hineinmischen, — mengen.*

सँमिश्र Adj. (f. आ) *sich verbindend, sich mischend, im Verein mit* (Instr. oder Loc.).

संमीलन n. 1) *das Schliessen* (der Augen). — 2) *Einstellung der Thätigkeit.* — 3) *vollständige Verfinsterung.*

*संमीलितद्रुम m. *eine roth blühende* Punarnavâ Râgân. 5,119.

संमील्य n. Name eines Sâman.

संमुख 1) Adj. (f. ई, seltener आ) *a*) *das Gesicht zuwendend, zugewandt, zugekehrt* überh.; die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — *b*) *zeitlich zugewandt,* so v. a. *im Beginn von —* (im Comp. vorangehend) *stehend* Hariv. 2,101,47. — *c*) *zugeneigt, — Jmd* (Gen.), auch vom Schicksal. — *d*) *geneigt zu* (im Comp. vorangehend). — *e*) *bedacht auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *f*) *sammt dem Munde* Âpast. Çr. 15,20,6. — 2) Acc. संमुखम् *a*) *entgegen* (kommen u. s. w.). आत्मन: *zu sich heran.* — *b*) *in's Gesicht* (schauen). — *c*) *gegenüber, vor Jmds Augen, in Gegenwart von* (Gen.). — 3) Loc. *a*) *gegenüber, davor, in Gegenwart von.* Mit स्था so v. a. *Jmd* (Gen.) *in's Gesicht sehen.* — *b*) *entgegen.* Mit भू *sich Jmd* (Gen.) *entgegen setzen.* — *c*) *im Beginn von* (im Comp. vorangehend). — 4) संमुख° *entgegen, gegenüber* (Çiç. 11,58), *in's Gesicht.*

संमुखय्, °यति *richten* (einen Pfeil) *gegen* (Loc.) Bhâm. V. 1,82.

*संमुखिन् m. *Spiegel.*

1. संमुखी Adj. s. u. संमुख.

2. संमुखी Adv. 1) mit कर् *gegenüberstellen,* so v. a. *zur Zielscheibe machen.* — 2) mit भू *sich gegenüber —, sich entgegen stellen* Bâlar. 95,5.

संमुखीन Adj. (f. आ) 1) *zugekehrt, zugewandt, gegenüberstehend* Harshak. 182,4. Ind. St. 15,388. Bhaṭṭ. 22,16. — 2) *zugeneigt.*

संमुखीनत्व n. 1) *das Zugekehrtsein.* — 2) *Gegenwart.*

संमुद् (Conj. von Whitney) f. *Freude* AV. 8,1,15. Vgl. स्वाडसंमुद्.

संमूढ 1) Adj. s. u. 1. मुह् mit सम्. — 2) f. आ *eine Art Räthsel* Verz. d. Oxf. H. 204,*a*,29.

संमूढता f. und संमूढत्व n. *der Zustand, da man kein klares Bewusstsein hat.*

संमूढपिडका f. Bez. *gewisser Eruptionen am männlichen Gliede.*

संमूत्रण n. *das Bepissen.*

संमूर्छ् m. *das Wuchern* (von Pflanzen).

संमूर्छन n. 1) *das Sichballen, Sichverdichten, Sichanhäufen* Comm. zu Njâjas. 3,2,17. — 2) **Verlust der Besinnung.*

संमेघ m. *die wolkige Jahreszeit* Tâṇḍja-Br. 5,9,9.

संमेत m. N. pr. eines Berges. Vgl. समेत, संमेद्.

संमेद् m. desgl. °शिखरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 684.

संमेलन n. *das Zusammenkommen* (Comm. zu Vâsav. 140), *Vereinigung, Vermischung.*

संमोद m. 1) **Freude.* — 2) *Wohlgeruch* MBh. 2, 65,38, v. l.

संमोदन 1) Adj. (f. ई) *freundlich, entgegenkommend.* कथा Text zu Lot. de la b. l. 159. Divjâvad. 70,10. 156,19. — 2) n. *Wohlgeruch.*

संमोदिक m. *Einer, mit dem man freundlich umgeht, Kamerad* Text zu Lot. de la b. l. 210.

संमोह 1) m. *a*) *Verlust der Besinnung, Mangel an klarem Bewusstsein, das Irresein, Trübung —, Verblendung des Geistes.* Auch mit Hinzufügung von मनस:, मन:°, बुद्धि°, मति°, चित्त°. — *b*) **Kampf.* — *c*) in der Astrol. *eine best. Conjunction der Planeten.* — 2) f. संमोहा *ein best. Metrum.*

संमोहक Adj. *irre führend, verwirrend, bethörend.*

संमोहन 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) m. *einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — 3) f. ई *ein best. Blendwerk* (माया). — 4) n. *a*) *das Irreführen, Verwirren, Bethören.* — *b*) *ein best. mythisches Geschoss.*

संमोक्तनतन्त्र n. Titel eines Tantra.

संमोक्तमौलिन् Adj. *die Verblendung des Geistes zum Diadem habend* Maitrjup. 6,28.

सम्यँक् Adv. s. u. सम्यञ्च्.

सम्यक्कर्मान्त m. *richtige Beschäftigung* Lalit. 38,1.2.

सम्यक्चारित्र n. *richtiger Lebenswandel.*

सम्यक्ता f. *Richtigkeit, richtiges Verfahren.*

सम्यक्त्व n. 1) dass. — 2) *Vollkommenheit.*

सम्यक्त्वकौमुदी f., सम्यक्त्वप्रकाश m. (Bühler, Rep. No. 777) und सम्यक्त्वाध्यायन (°ध्यन oder °ध्यापन zu lesen) Titel von Werken.

सम्यक्पाठ m. *richtige Aussprache.*

सम्यक्पालन n. *richtiges, gehöriges Schützen* 292,5.

सम्यक्प्रयोग m. *richtige Anwendung.* Instr. und Abl. *durch Anwendung richtiger Mittel* MBh. 2, 15,12. Kumâras. 1,22. Káraka 91,6.

सम्यक्प्रवृत्ति f. *richtige Function* (der Sinne).

सम्यक्श्रद्धान n. *richtiger Glaube* (bei den Gaina).

सम्यक्संकल्प m. *richtiger Wille* Lalit. 37,20.

*सम्यक्सत्त्व n. Titel eines Commentars.

*सम्यक्सत्य m. N. pr. eines Mannes.

सम्यक्समाधि m. *richtige Meditation* (buddh.) Lalit. 38,5 (सम्यक्समा° zu lesen).

सम्यक्संबुद्ध Adj. *zur vollkommenen Erkenntniss gelangt* (Buddha) Kâraṇḍ. 14,13. 15,13.

सम्यक्संबुद्धि f. (Kâraṇḍ. 18,17), °संबोध m. und °संबोधि f. (Vâgrakkh. 24,2. Kâraṇḍ. 18,18. 21,15. 75,7) *vollkommene Erkenntniss* (Buddha's).

सम्यक्स्थिति f. *das Zusammenbleiben.*

सम्यक्स्मृति f. *vollkommenes Gedächtniss* Lalit. 38,4.

सम्यगवबोध m. *richtiges Verständniss.*

सम्यगाजीव m. *richtiger Lebensunterhalt* Lalit. 38,2.

सम्यग्गत Adj. *einen richtigen Lebenswandel führend* Divjâvad. 399,3.

सम्यग्गुण m. *wahrer Vorzug, wahre Tugend.*

सम्यग्ज्ञान n. *richtige Einsicht, wahre Erkenntniss* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,11. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

सम्यग्दग्ध n. *richtiges Brennen* (in der Chirurgie) Suçr. 1,36,21.

1. सम्यग्दर्शन n. *richtige Einsicht.* Bei den Gaina *die wahre Theorie, der wahre Glaube.*

2. सम्यग्दर्शन Adj. (f. आ) *die richtige Einsicht habend.*

सम्यग्दर्शिन् Adj. dass. Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,48. Vgl. अ°.

सम्यग्दृश् Adj. dass.

1. सम्यग्दृष्टि f. *die richtige Einsicht, der wahre Glaube* Lalit. 37,19.

2. सम्यग्दृष्टि Adj. *den wahren Glauben habend* Hem. Par. 1,455. Divjâvad. 302,9. Nom. abstr. °त्व n.

सम्यग्बोध m. *richtiges Verständniss.*

सम्यग्योग m. *ein wahrer* Joga.

सम्यग्वर्णप्रयोग m. *richtiger Gebrauch der Laute, richtige Aussprache.*

सम्यग्वाच् f. *richtige Sprache* Lalit. 37,21.

सम्यग्वान्त Adj. *der gehörig vomirt hat* (von einem Blutegel, *der das eingesogene Blut vollständig von sich gegeben hat*) 218,5.6.

सम्यग्व्यायाम m. *richtige Anstrengung* Lalit. 38,3.

सम्यग्विजयिन् Adj. *vollständig —, durchaus siegreich* 45,25.

सम्यग्मति f. *richtige Meinung* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,11.

सम्यञ्च् 1) Adj. (schwach समीच्, f. समीची und समीची [AV. 7,22,2]) *a) zusammen —, auf einen Punct gerichtet; vereint, gemeinsam, universus, all.* Acc. mit धा *zuwenden.* — *b) gegen einander gewandt, einander zugekehrt, adversus.* — *c) in einer Linie liegend.* — *d) richtig, wahr.* — 2) f. समीची *a) *Lob, Preis.* — *b) *Gazellenweibchen.* — *c)* N. pr. α) einer Genie. — β) einer Apsaras. — 3) सम्यँक् Adv. *a) nach einem Punct, zusammen, zumal* 56,5. 83,25. — *b) in einer Linie* (Gegensatz *schräge*). — *c) richtig, recht, genau, auf die gehörige Weise, wahrhaft.* Auch prädicativ statt des Adj. — *d) vollständig, durchaus.* Mit einer Negation *durchaus nicht.*

सम्राज् (Nomin. सम्राट्) 1) m. *a) Beherrscher des Alls, oberster Regent;* so heissen Varuṇa, die Âditja, Indra und Manu (VP. 1,12,59.72). — *b) Oberherr, Oberkönig, unumschränkter Herrscher* (über Menschen). — *c)* N. pr. eines Sohnes oder Grosssohnes der Kâmjâ und eines Sohnes des Kitraratha. — *d) ein best. Metrum.* — *e) ein best.* Ekâha Vaitân. 40,3. — 2) f. N. pr. einer Tochter Prijavrata's VP. 2,1,5.

सम्राज्ञी f. *Oberherrin.*

सम्राडासन्दी f. *der Stuhl für den* Pravargja-Gharma Âpast. Çr. 15,8,15. 12,2.

सम्राड्घा f. *die Kuh, welche die Milch für den Pravargja liefert.*

*सय्, सयते (गतौ).

1. सय anzunehmen für सयत्वँ.

2. सय Adj. *nebst* य.

सयक्ष्मन् Adj. *die Auszehrung habend* MBh. 3, 135,30.

सयज्ञपात्र Adj. *nebst Opfergeräth* Hemâdri 1,170,2.

सयति Adj. *mit Cäsur.*

सयत्न Adj. *bemüht, bestrebt, sich angelegen sein lassend* (mit Infin.). अधिक° *ein heftiges Verlangen spürend nach* (Acc.).

सयत्वँ n. *Verbindung, Befestigung.*

सयन 1) m. N. pr. eines der Söhne Viçvâmitra's. v. l. सेयन. — 2) n. *das Binden.*

सयन्तृक Adj. *nebst Wagenlenker* Kâtj. Çr. 15,6,27.

1. सयव Adj. *mit Gerste vereint.*

2. सयव Adj. *ein* य *oder* व *enthaltend.*

सयावक Adj. *mit Lackfarbe bestrichen.*

सयावँन् Adj. (f. सयावँरी) *mitfahrend, mitgehend, — mit* (Instr.), *begleitend.*

सयुक्वँ n. *das Verbundensein.*

सयुग्वँन् Adj. 1) *verbunden mit Jmd;* m. *Begleiter.* — 2) etwa *mit einem Zweigespann versehen.*

सयुज् 1) Adj. *verbunden, vereint;* m. *Begleiter, Gefährte.* — 2) f. Bez. *gewisser Backsteine.*

सयूथ्य Adj. *in derselben Heerde laufend.*

1. सयोग 1) Adj. *im Besitz des* Joga *seiend.* — 2) n. bei den Gaina *die letzte unter den 14 Stufen, die zur Erlösung führen.*

2. सयोग (metrisch) m. = संयोग *Vereinigung.*

सयोनि 1) Adj. *a) gemeinschaftlichen Schooss,* d. i. *g. Ursprung habend, — mit* (Instr.). — *b) sammt dem Schooss, — der Heimat, — dem Ort* u. s. w., *damit verbunden.* — *c) mit einer vulva versehen, weiblichen Geschlechts* AK. 3,6,1,2. — 2) *m. *a)* Bein. Indra's. — *b) proximity to a wife.* — *c) a pair of nippers for cutting betel-nut.*

सयोनिता f. und सयोनित्व (Gop. Br. 2,2,10) n. *Gleichheit des Ursprungs, — der Heimat* u. s. w.

सयौवन Adj. (f. आ) *jugendlich* Ṛt. 1,7.

सर्, सरति, सिसर्ति; auch Med. 1) *rasch laufen, gleiten, fliessen, zerrinnen; wehen* (vom Winde). वाजम् *wettlaufen,* अाजिम् dass. so v. a. *sich anstrengen.* Mit उच्चकैस् so v. a. *aufschnellen* (von einem Bogen) Çiç. 20,10. — 2) *sich entfernen, entlaufen, entfliehen* 77,11. — 3) *nachjagen, verfolgen;* mit Acc. — 4) *sich begeben zu* (Acc.), *wohin* (तत्र), *losgehen auf* (Acc.). — 5) *hinübersetzen über* (Acc.) 56,29. — 6) Med. *das Fruchtwasser entlassen.* — 7) सृत *a) laufend.* — *b)* mit बहिस् *herausgetreten.* — 8) सूर्त *betreten* P. 8,2,61. ṚV. 10,82,4. TS. 4, 6,2,2. Vgl. असूर्त. — Caus. सारयति 1) *laufen machen.* — 2) *in Bewegung setzen.* — 3) *entfernen, — von* (Abl.). — 4) *aufstellen.* द्यूतम् so v. a. *die Figuren auf dem Schachbrett aufstellen* Pañkad. — 5) *sichtbar machen, erscheinen lassen* Viddh. 14,8.

— 6) *ernähren*, mit Gen. Hem. Par. 8,383. — 7) Med. *sich fahren lassen, fahren* (zu Wagen). — 8) Pass. *per anum entlassen*, mit Acc. Kâraka 6,18. — सर्‍३ृपते s. u. सर्‍३ृप्. — Desid. सिसीर्षति *laufen wollen*. वाजम् *wettlaufen wollen*. — Intens. सरीसर्ति 1) *hinundher schreiten* Spr. 7719. — 2) *heftig gehen* (vom Winde) Spr. 7625. — Mit अच्छ *hinrinnen zu* (Loc.). — Mit अति in अतिसर्‍३, अतिसार und अतीसार. — Caus. 1) अतिसारयामास MBh. 3,665 fehlerhaft für अभि°. — 2) Pass. *Durchfall haben* Suçr. 1,118, 16. mit पुरीषम् Acc. dass. Kâraka 6,10. 18. — Mit अनु 1) *zufliessen, zulaufen* ṚV. 5,53,2. 9, 6,4. — 2) *entlang gehen, nachlaufen, nachgehen, verfolgen;* mit Acc. — 3) *seinen Lauf —, seinen Gang richten nach* (Acc.). — 4) *gelangen zu* (Acc.). — 5) *sich richten nach*. अनुसृत्य mit Acc. so v. a. *gemäss*. — 6) *nachlaufen*, so v. a. *sich einlassen auf* (Acc.). — 7) *gelangen zu*, so v. a. *in Erfahrung bringen;* mit Acc. — 8) अनुसृत *a*) mit act. Bed. α) *folgend, nachgehend;* mit Acc. — β) *in ähnlicher Weise sich verhaltend*. — γ) *gelangt in* (Acc.). — δ) *hervorgegangen aus* (Abl.). — *b*) mit pass. Bed. α) *gefolgt, verfolgt* (ein Weg, eine Spur 299,23), *begleitet, — von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — β) *durchlaufen, durchschritten*. — γ) *behaftet mit* (Abl.). — Caus. 1) *folgen heissen, nach sich ziehen*. — 2) *verfolgen*. — 3) *einer Sache nachgehen*. — 4) *nach* (einer Cur) *Jmd nähren mit* (Instr.) Kâraka 7,12. — Mit अत्यनु Caus. *zu sehr verfolgen*. — Mit अभ्यनु *in Erfahrung bringen*. — Mit व्यनु *durchlaufen, durchstreifen, durchdringen*. — Mit अप 1) *herabgleiten von* (Abl.). Mit पश्चात् *zurückrollen* (von einem Wagen). — 2) *sich entfernen, sich wegbegeben, — von* (Abl.), *zurücktreten, weichen*. अपसृत *sich entfernt habend, davongeschlichen, losgekommen von* (Abl.) 127,27. 128,15. — 3) *verstreichen, verfliessen* (von einem Tage) Kâd. 2,142,4 (173,12). — 4) *von einer früheren Aussage abgehen, Etwas aussagen was mit einer früheren Aussage nicht übereinstimmt*. — 5) सोऽपसृत्य MBh. 12,4475. Hariv. 3652 fehlerhaft für सोप° d. i. स उप°. — Caus. *fortschaffen, entfernen, ablegen* Spr. 7678. — Mit व्यप *auseinandergehen, sich von einander entfernen; sich entfernen, weichen*. — Mit अपि *fliessen auf* (Acc.). — Mit अभि *herbeilaufen —, fliessen zu* (Acc.); *hinzutreten, sich Jmd nähern, losgehen auf* (auch in feindlicher Absicht), *sich begeben zu* oder *nach;* insbes. *zum Geliebten* (auch *zur Geliebten*) *gehen, in seine* (*ihre*) *Wohnung sich begeben;* mit Acc. Kâd. 64,24 (122,4). अभिसृत 1) *gekommen, gegangen zu* (Acc.), *losgegangen auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *gerichtet nach* (im Comp. vorangehend). — 3) *besucht von Jmd* (Instr.). — Caus. 1) *zuführen*. — 2) *angreifen lassen, zum Angriff führen* MBh. 3,16,7. — 3) Med. *zu sich bestellen* (eine Geliebte). — 4) *besuchen, heimsuchen* Çiç. 11, 21. — Mit अत्यभि, °सृत *Jmd* (Acc.) *zu nahe gekommen*. — Mit अव in अवसर्‍. — Caus. *wegbewegen*. — Mit अभ्यव *sich entfernen von* (Abl.) *nach* (Acc.) MBh. 7,186,23. — Mit समव *vom Himmel zur Erde herabsteigen* (von einem Ǵina) Hem. Par. 1,29. 255. 424. °सृत 1,35. 2,41. — Mit आ *herbeilaufen, — kommen; losgehen auf* (Acc.), so v. a. *angreifen* Çiç. 19,15. आसृत Partic. — Caus. 1) *an Etwas* (Acc.) *gehen*. — 2) आसारित ein best. musikalischer Kunstausdruck. — Mit अत्या *zuerst herbeilaufen*. — Mit अपा (metrisch für अप) *umgehen, vorbeigehen bei* (Abl.). — Mit प्रत्या in *प्रत्यासर् fgg. — Mit व्या *durchlaufen*. — Mit उद् 1) *sich davonmachen*. Mit मध्येन *glücklich hindurchgehen durch* (Acc.). — 2) *in die Höhe springen*. v. l. प्लु mit उद्. — 3) *sich ausstrecken* (von der Hand) Bâlar. 75,4. — 4) उत्सृत *hoch*. v. l. उच्छ्रित. — Caus. 1) *wegtreiben, auseinander treiben, verscheuchen, fortschaffen*. — 2) *abwerfen, fortwerfen*. — 3) *beseitigen* (eine Behauptung Nârada [a.] 1,2,42), *für nicht vorhanden —, für abgethan erklären*. — 4) *bei Seite —, fahren lassen, aufgeben*. — 5) *Jmd entlassen*. — 6) *hinaustreten lassen*, so v. a. *hinführen zu* (Acc.). — 7) *herausfordern* (zum Kampf). — 8) *ausstreuen*. — Mit अनूद् in अनूत्सारम् Nachtr. 5. — Mit प्रोद् *sich davonmachen, weichen* Kaṇḍak. 79,8. — Caus. 1) *wegtreiben, auseinander treiben, verscheuchen*. — 2) *anbieten*. — Mit प्रत्युद् in प्रत्युत्सार्. — Mit समुद् Caus. 1) *fortschicken, entlassen*. — 2) *verscheuchen, auseinander treiben* Kâd. 15,9 (23,8). Harshaḱ. 176,8. — Mit उप 1) *angehen* (um Hülfe, Rath u. s. w.), *herantreten, sich nähern* (auch einem Manne um der Liebe zu pflegen); mit Acc. — 2) *sich machen an* (Acc.). — 3) उपसृत *a*) *genaht, gekommen;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend). उपसृतवत् dass. — *b*) *angegangen, befragt*. — *c*) *behaftet mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अभ्युप *herantreten, sich nähern* Hem. Par. 2,341. — Mit प्रत्युप *zurückkehren nach* oder *in* (Acc.). — Mit समुप *herantreten, sich nähern*. — Mit नि, निसृत (metrisch für निःसृत) 1) *fortgegangen, verschwunden*. — 2) *herausgetreten*, so v. a. *aus der Scheide gezogen* (Schwert) Vikramâṅkaḱ. 15,3. — Mit विनि, °सृत Mârk. P. 56,21 fehlerhaft für विनिःसृत. — Mit निस् 1) *herausfliessen* (निःसरमाण in der Prosa 39,26), — *gehen, — kommen, hervorkommen, — treten, hinausgehen, zum Vorschein kommen;* das Woraus im Abl., das Wohin im Acc. Auch mit Hinzufügung von बहिस्. — 2) निःसृत *herausgegangen* u. s. w., — *aus* oder *von* (Abl. [Gṛihjâs. 2,7] oder im Comp. vorangehend); *heraustretend* (Augen), *prolapsus* (*vulva*). Vgl. बाह्यनिःसृत Nachtr. 6. — Caus. 1) *hinaustreiben, —jagen, — lassen, entfernen, — aus* (Abl.). Auch mit Hinzufügung von बहिस्. — 2) *beschliessen, beendigen*. — Mit अभिनिस् 1) *hervorströmen*. — 2) अभिनिःसृत *hinaustretend zu* (Acc.), *heraustretend —, hervorkommend aus* (Abl.); *hergekommen* (यतस् *von wo*). — Mit समभिनिस्, °निःसृत *herausgetreten —, hervorgekommen aus* (Abl.). — Mit विनिस् 1) *heraustreten, — kommen, hervorkommen, — gehen, — aus* (Abl.). — 2) विनिःसृत *a*) *herausgetreten* u. s. w., — *aus* (im Comp. vorangehend) 52,5. Çiç. 17,14. — *b*) *davongekommen*. — Mit अनुविनिस्, °निःसृत *der Reihe nach herausgekommen aus* (Abl.). — Mit परा *herbei* (*an die Seite*) *eilen*. — Mit उपपरा *dazu hinkriechen* (von Ameisen). — Mit परि 1) *herumfliessen, umfliessen, umlaufen, umschreiten;* mit Acc. — 2) *hier und da —, allerwärts fliessen, umherlaufen, umhergehen*. — 3) परिसृत *a*) *durchstreift habend*, mit Acc. — *b*) *nach allen Richtungen gehend, — verbreitet*. — Mit प्र 1) *hervorgehen, — kommen, ausfahren, ausströmen, strömen, sich ausbreiten, hervortreten, — brechen, ausbrechen* (von einer Krankheit), *austreten* (von den humores), *zum Vorschein kommen, — aus* (Abl). — 2) *sich in Bewegung setzen, sich aufmachen, — nach* (Acc.), *losgehen auf* (Acc.). — 3) *verfliessen, verstreichen*. — 4) *in Gang kommen, beginnen*. Pass. dass. — 5) *zur Geltung kommen, sich geltend machen, Statt haben*. — 6) *ausstrecken, vorstrecken* (die Hände). — 7) *versprechen, zusagen*. — 8) प्रसृत *a*) *hervorgeströmt, — gegangen, — gebrochen, — eingebrochen* (Finsterniss), *ausgetreten, — aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend); von Tönen so v. a. *erklingend*. — *b*) *ausgebreitet, sich weithin erstreckend, sich erstreckend auf* (Loc.). — *c*) *gang und gäbe, von gewöhnlicher Art*. — *d*) *mächtig, intensiv*. — *e*) *aufgebrochen, ausgegangen*. — *f*) *davongelaufen, entflohen*. — *g*) *ausgestreckt*. — *h*) *hingegeben, huldigend, obliegend* (die Ergänzung im Comp. vorangehend) Vâsaḱḱ. 43,7. Text zu Lot. de la b. l.

280. Gâtakam. 7. — *i*) fehlerhaft für प्रश्रित *anspruchlos, bescheiden; wohlgezogen, fromm* (von Thieren). — Caus. 1) *ausbreiten, ausstrecken* Gaut. 9,13. Gobh. 3,6,7. — 2) Waaren *ausbreiten, so v. a. zum Verkauf ausstellen.* — 3) *ausbreiten, so v. a. weit aufreissen, — öffnen.* — 4) *verbreiten.* — 5) *betreiben* Kâd. 99,6 (176,13). — 6) Pass. *den Wandel eines Halbvocals in einen Vocal erfahren.* — Intens. (प्र सर्सराते, प्रसर्सराण) *sich ausbreiten, sich erstrecken, dauern.* — Mit अतिप्र, °सृत 1) *hervorgebrochen in starkem Maasse.* — 2) *sehr hingegeben.* लोभे MBh. 5,95,62. — Intens. (अतिप्र सर्स्रे, सस्रति) *überholen; überdauern* RV. 6,18,7. — Mit अनुप्र Caus. Med. *sich verbreiten über* (Acc.). — Intens. (°सर्सराण) *sich entlang bewegen*, mit Acc. — Mit अभिप्र, °सृत *hingegeben, huldigend, obliegend* (die Ergänzung im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *sich hinstrecken zu* (Acc.). Nur °सार्य. — 2) Med. (°सारयीत) seine Füsse (Acc.) *ausstrecken gegen* (प्रति oder blosser Acc.) Âpast. Çr. 1,6,3. — Mit उपप्र Intens. (°सर्स्रे) *sich hinbewegen zu* (Acc.). — Mit प्रतिप्र Caus. *entgegenstrecken* Maitr. S. 1,8,2 (116,14). — Mit विप्र *sich weiter ausbreiten.* Partic. विप्रसृत. — Mit संप्र Caus. 1) Act. Med. seine Beine *ausstrecken.* — 2) *ausbreiten* (Maitr. S. 4,6,9 [92,18]. Hemâdri 1,704,15), *auseinanderziehen* (Âpast. Çr. 16,18). — Mit प्रति 1) *losstürzen —, losgehen auf* (Acc.). — 2) *heimkehren, nach Hause gehen.* — 3) *auf Etwas zurückkommen* in प्रतीसारम्. — 4) *in der Runde gehen*, d. h. *von einem Weg und Ort zum andern* (nicht bloss auf der Hauptstrasse). — 5) प्रतिसृत *begegnet, zurückgedrängt.* — Caus. 1) *rückläufig machen.* — 2) *wieder an seinen Platz bringen.* — 3) *heimgehen lassen*, so v. a. *verscheuchen.* — 4) *überfahren, rings betupfen* (mit einem Stoff, Instr.). — 5) *von einander trennen* (die beiden Flügel einer Thür) Text zu Lot. de la b. l. 152. — 6) Pass. *per anum von sich geben*, mit Acc. Suçr. 2,438,17 (wenn nicht etwa वाप्यतिसार्यते zu lesen ist). — Mit विप्रति in °सार und *विप्रतीसार. — Caus. विप्रतिसारित wohl *weit auseinander stehend* (Lippen) Text zu Lot. de la b. l. 213. — Mit वि 1) *durchlaufen, durchdringen.* — 2) *sich ausbreiten.* — 3) Med. mit तन्वम् *sich aufthun*, so v. a. *sich hingeben.* — 4) *sich trennen von* (Instr.); *in verschiedenen Richtungen —, auseinander gehen.* — 5) *hervorkommen, — aus* (Abl. oder °तस्). — 6) *losstürzen auf* (Acc.). — 7) विसृत *a*) *ausgespannt, ausgestreckt, usgebreitet.* — *b*) *auseinander gegangen.* — *c*) *entsandt.* — *d*) *entfallen.* — *e*) *hervorgegangen —, hervorgehend —, herauskommend aus* (im Comp. vorangehend); *hervorgetreten, — springend* (Augen). — Caus. *aussenden.* — Mit अनुवि 1) *sich verbreiten über* (Acc.). — 2) अनुविसृत *zerlaufen* Âpast. Çr. 10,23,2. — Mit प्रवि, °सृत 1) *hervorströmend.* — 2) *ausgebreitet.* — 3) *davongelaufen, entlaufen.* — 4) *heftig, intensiv.* — Mit सम् 1) *zusammenfliessen mit* (Instr.). — 2) *umhergehen, wandeln.* — 3) *aus einem Leben in's andere wandern und die damit verbundenen Leiden empfinden.* — 4) *sich verbreiten in* (Acc.). — 5) *hervorkommen.* — 6) संसृत in °मध्यम zur Erklärung von सँल्लिकमध्यम. — Caus. 1) *aus einem Leben in's andere zu wandern veranlassen.* — 2) *hineinbringen —, hineinführen in* (Loc.). — 3) *aufschieben.* — Mit अनुसम् Caus. *Jmd* (Acc.) *nachgehen lassen*, so v. a. *Jmd vorangehen.* — Mit अभिसम् 1) *in Menge hinzueilen* in अभिसंसारम्. — 2) *losstürzen auf* (Acc.). — 3) अभिसंसृत *herbeigekommen.* — Mit उपसम् *herantreten zu Jmd* (Acc.).

1. सर् 1) Adj. (*f. सरा) *a*) *flüssig.* — *b*) *laxativ* Râgân. 13,16. 22. — *c*) *salzig.* — *d*) am Ende eines Comp. (f. ई) *laufend, rinnend, gehend.* — 2) m. *a*) *Gang.* — *b*) *Schnur.* — *c*) in der Prosodie *ein kurzer Vocal.* — 3) f. सरी *a*) *das Umherwandern* Gal. — *b*) *Bach.* — *c*) *Wasserfall.* — *d*) *Paederia foetida* Râgân. 5,34. — 4) *f. सरी *Wasserfall.* Vgl. सरि. — 5) n. = सरस् *Teich.* In सरोदपान und सरोपात्त kann eine unregelmässige Contraction angenommen werden.

2. सर m. 1) = शर *Rohr, Saccharum Sara.* — 2) *= शर *Pfeil.* — 3) *= शर *Rahm.*

*सरःकाक m. *Gans.*

सरःप्रिय m. *ein best. Wasservogel.* v. l. सुरप्रिय.

सरक 1) *Adj. etwa *hinundher gehend.* — 2) m. n. *a*) *Napf, Becher* (insbes. für gebrannte Getränke). सलिल° *mit Wasser* 217,30. — *b*) *gebranntes Getränk, Arak, Branntwein* Râgân. 14,137. — *c*) *der Genuss von Arak* u. s. w. Çiç. 10,20. — *d*) **Karawane.* — 3) *f. सरिका *a*) *eine best. Pflanze*, = क्षिद्रुपत्त्री. — *b*) *Perlenschnur* Zach. Beitr. 75. — 4) n. *a*) **Perle, Juwel.* — *b*) **See, Teich.* — *c*) *= गगन oder गमन. — *d*) N. pr. eines Tîrtha.

सरक्त Adj. *blutend.*

सरक्तगौर Adj. *hellroth.* Vielleicht स रक्त° zu trennen.

सरघ् m. oder f. *Biene.*

सरघा f. 1) dass. Çiç. 15,23. — 2) *Pongamia glabra.* — 3) N. pr. der Gattin Bindumant's.

1. सरङ्ग 1) Adj. *a*) *farbig, gefärbt* Z. d. d. m. G. 14, 569,16. — *b*) *nasal gefärbt.* — 2) *ein best. Metrum.* 2. *सरङ्ग m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) *eine Antilopenart.* Vgl. सारङ्ग.

सरङ्गक *ein best. Metrum.*

1. सरज 1) Adj. *staubig, schmutzig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

2. *सरज n. = शरज *Butter.*

सरज्जत् von unbekannter Bed.

*सरजस् Adj. 1) *mit Blüthenstaub versehen.* — 2) f. *die Menses habend.*

सरजस 1) Adj. *a*) *stäubend, staubig.* — *b*) *mit Blüthenstaub versehen.* — 2) **°सम् Adv. *sammt dem Staube*, so v. a. *bis auf die Neige, bis auf den letzten Rest.*

सरजस्क Adj. (f. आ) *mit Blüthenstaub versehen* und zugleich *die Menses habend* Bhâm. V. 1,116.

सरट् 1) m. oder f. *Biene.* Vielleicht सरक् anzunehmen. Nach Sâj. *Eidechse* (vgl. सरट). — 2) *m. *a*) *Wind.* — *b*) *Wolke.*

सरट m. 1) *Eidechse, Chamäleon* Râgân. 19,61. °पतनशान्ति f. Titel Burnell, T. — *b*) **Wind.*

सरटक m. N. pr. eines Bharaṭaka.

*सरटु m. = सरट 1).

1. सरण 1) Adj. *laufend* Gop. Br. 1,2,7. — 2) m. *a*) *ein best. Baum.* — *b*) *N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. आ und ई *Paederia foetida.* — 4) *f. आ *eine Convolvulus-Art.* — 5) n. *a*) *das Laufen, rasche Bewegung.* आजे: *Wettlauf.* — *b*) *das sich von der Stelle Bewegen.* — *c*) *das Nachlaufen, Folgen* 77,10. — *d*) **Eisenrost.* — *e*) Paṅkat. 173,17 fehlerhaft für शरण.

2. सरण Adj. *mit Kämpfen verbunden* Lalit. 259,8.

सरणजीविन् Adj. *vom Laufen lebend.*

सरणदेव m. N. pr. eines Grammatikers.

सरणसरणिकम् Adv. *sehnsüchtig* Çukas. 2,57. Richtig wohl सरणसरणकम्.

सरणि f. 1) *Weg, Pfad* (auch in übertragener Bed.) 299,23. Bâlar. 96,14. Auch °णी. — 2) **Reihe.*

सरणी s. u. सरण und सरणि.

*सरण्ड m. *Vogel.* Vgl. *शरण्ड.

सरण्य्, सरण्यति *eilen.*

सरण्यु 1) Adj. *eilig, behend.* — 2) *m. *a*) *Wind.* — *b*) *Wolke.* — *c*) *Wasser.* — *d*) *Frühling.* — *e*) *Feuer.* — 2) f. ऊ N. pr. einer Tochter Tvashṭar's, Mutter der Zwillinge Jama und Jamî und der Açvin.

*सरत् m. = सूत्र.

*सरत्नि m. f. *eine kurze Elle* (*vom Ellbogen bis zum Ende der geballten Hand*) Râgân. 18,55.

सरत्व n. Nom. abstr. zu 1. सर् *laxativ.*

सरथ Adj. (f. आ) *sammt Wagen* MBh. 8,78,67. 2. सरथम् Adv. *auf einem Wagen zusammen mit* (Instr.), überh. *zusammen mit.*

सरथिन् Adj. *auf demselben Wagen fahrend.*

सरदण्डा f. schlechte Schreibart für शर°.

सरन्ध्र Adj. 1) *mit einer Höhlung —, mit einer Oeffnung versehen* Ragh. 13,10. — 2) *mit einer Schleife* (zum Durchziehen) *versehen.*

सरन्ध्रक Adj. = सरन्ध्र 1) Bhâvapr. 1,171,15.

*सरपत्रिका f. *ein Blüthenblatt der Wasserrose.*

सरपस् n. etwa *fliessendes Wasser.*

सरभ m. N. pr. eines Affen. Richtig शरभ.

सरभक m. *ein best. dem Getraide schädliches Thier.* Vgl. शरभ.

सरभस Adj. *ungestüm, leidenschaftlich* Bâlar. 92, 4. Kathâs. 17,171. 101,335. Çiç. 11,23. Bhâg. P. 3, 30,20. °म् und सरभस° Adv. *mit Ungestüm, in aller Hast, plötzlich, stracks* Mṛicch. 67,24. Spr. 1513. Bâlar. 108,2. Kathâs. 9,90. Vâsav. 85,1. Bhâg. P. 5,26,27.

सरमा f. 1) Indra's oder *der Götter Hündin,* welche den Versteck der geraubten Heerde aufspürt. Sie gilt für die Mutter der reissenden Thiere. — *b*) **Hündin* überh. — 3) N. pr. *a*) einer Râkshasî. — *b*) einer Tochter des Gandharva-Fürsten Çailûsha. — *c*) einer Gattin Kaçjapa's.

सरमात्मज m. *ein Kind der* Saramâ, so v. a. *Hund.*

सरमापुत्र (Subhâshitâv. 1021) und सरमासुत (ebend. 602) m. dass.

सरय्, सरयते *in's Fliessen kommen* ṚV. 4,17,2.

सरयु 1) *m. *Wind.* — 2) f. N. pr. eines Flusses. Später gewöhnlich सरयू Râgan. 14,28.

सरलक zur Erklärung von सललूक.

सरल 1) Adj. (f. आ) *a*) *gerade,* so v. a. *nicht krumm.* — *b*) *gerade,* so v. a. *ausgestreckt* Spr. 7715. — *c*) *richtig, correct.* — *d*) *ehrlich, schlicht* Ind. St. 15,292. Vâsav. 157,1. सरले Voc. Mahâvîrak. 120,14. — *e*) *wirklich* (*nicht scheinbar*) Bâlar. 141,9. — *f*) *= विगीत. — 2) m. *a*) *Pinus longifolia.* — *b*) **Feuer.* — *c*) **ein* Buddha. — *d*) **Pavo bicalcaratus.* — 3) f. आ *a*) *Pinus longifolia* Râgan. 12,39. Bhâvapr. 1,185. — *b*) **Ipomoea Turpethum.* — *c*) *N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a*) *das Harz der Pinus longifolia* Bhâvapr. 1,142. — *b*) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

सरलता f. *Schlichtheit, Einfachheit* und zugleich *Rechtschaffenheit* Prasannar. 7,9.

सरलत्व n. Nom. abstr. zu सरल 1) *a*).

*सरलद्रव m. *das Harz der Pinus longifolia.*

सरलय्, °यति *gerade machen* Damajantîk. 2. सरलित Vikramâṅkak. 15,85.

सरलस्यन्द m. und *सरलाङ्ग m. (Râgan. 12,158) = सरलद्रव.

सरलाभाष्य n. Titel eines Werkes.

सरलाय्, °यते *leicht von Statten gehen.*

सरली Adv. mit कर् *gerade machen.*

सरलीकरण n. *das Grademachen.*

सरव 1) m. N. pr. *a*) eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — *b*) °पर्वत eines *Berges.* — 2) *n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

सरशन Adj. *sammt dem Gurt* Âpast. Çr. 7,11,3.

सरश्मि Adj. *strahlend.*

सरस् n. 1) *Trog, Becken, Eimer.* — 2) *Wasserbecken, Teich, See.* — 3) **Wasser.* — 4) **Rede.*

1. सरस n. = सरस् 2) in *जल°, देव° und *मण्डूक°.

2. सरस 1) Adj. (f. आ) *a*) *Saft enthaltend, saftig, kräftig.* — *b*) *feucht* Çiç. 6,24. 10,54. 16,18. Bhâm. V. 1,98. Ind. St. 14,380. — *c*) *frisch, neu.* — *d*) *schmackhaft.* — *e*) *mit Reizen versehen, reizend, geschmackvoll* Spr. 7632. — *f*) *von Verlangen ergriffen, von Liebe —, von Lust erfüllt* Bhâm. V. 1, 98. सरसम् Adv. *mit Lust, mit Wonne.* — 2) *f. सरसा = सरला *Ipomoea Turpethum.* — सरसेन Râgat. 4,247 fehlerhaft für स रसेन.

सरसता f. Nom. abstr. zu 2. सरस 1) *a*).

सरसत्व n. Nom. abstr. zu 2. सरस 1) *a*) und *c*).

*सरसंप्रत (!) m. *Asteracantha longifolia.*

सरसराय्, °यते *sich stets hinundher bewegen* Kâraṇḍ. 30,13.

सरसवाणी f. N. pr. der Gattin Maṇḍanamiçra's.

सरसशब्दसरणि f. Titel eines Werkes Burnell, T.

*सरसिक m. = सरसीक *der indische Kranich.*

सरसिज 1) Adj. *in Teichen lebend.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *Lotusblüthe* Çiç. 11,56.

सरसिजन्मन् m. Bein. Brahman's Çiç. 17,54.

सरसिजमुखी Adj. *eine Lotusantlitzige* Dhûrtan. 58.

सरसिजाक्षी f. *eine Lotusäugige* Daçak. 32,15.

सरसिरुह n. *Lotusblüthe.*

सरसिरुहसूनु m. Bein. Brahman's Bhâm. V. 2,123.

1. सरसी f. 1) *Pfuhl, Teich* (angeblich *ein grosser Teich*) Veṇis. 87,14. Çiç. 5,31. 8,52. 10,58. 14,69. — 2) *ein best. Metrum.*

2. सरसी Adv. mit कर् *erquicken* Prasannar. 31,18.

*सरसीक m. *der indische Kranich.*

सरसीज n. *Lotusblüthe.* °लोचन, °ज्ञात und °ज्ञेक्षण Adj. *lotusäugig.*

सरसीरुह n. *Lotusblüthe* Prasannar. 93,7.

सरसीरुह n. dass. °रुहात und °रुहेक्षण Adj. *lotusäugig.*

सरसीरुहबन्धु m. *die Sonne* Vikramâṅkak. 11,2.

सरस्य Adj. *zu stehenden Wassern —, zu Teichen gehörig.*

सरस्वतिकृत Adj. *durch* Sarasvatî *gemacht.*

सरस्वतिवत् Adj. *von* Sarasvatî *begleitet.*

सरस्वतीकण्ठाभरण 1) n. *a*) *der Halsschmuck der* Sarasvatî. — *b*) Titel eines dem Bhoǵadeva zugeschriebenen Werkes. — 2) m. *a*) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — *b*) N. pr. eines Autors.

सरस्वतीकुटुम्ब m. N. pr. eines Dichters.

सरस्वतीकुटुम्बडुकितर् f. N. pr. einer Dichterin.

सरस्वतीकृत Adj. *von* Sarasvatî *verfasst.* Vgl. सरस्वतिकृत.

सरस्वतीतन्त्र n. Titel zweier Werke.

सरस्वतीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सरस्वतीदशश्लोकी f. (Opp. Cat. 1) und सरस्वतीद्वादशनामस्तोत्र n. (Burnell, T.) Titel.

सरस्वतीपत्तन n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,361.

सरस्वतीपूजन n. (Bühler, Rep. No. 689), °पूजाविधान n. (Burnell, T.) und सरस्वतीप्रक्रिया f. Titel.

सरस्वतीबालवाणी f. Bez. *eines best. Dialects.*

सरस्वतीरहस्य n. und °रहस्योपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

सरस्वतीवत् Adj. *von der* Sarasvatî *begleitet.*

सरस्वतीविनशन n. *der Ort, wo der Fluss* Sarasvatî *verschwindet.*

सरस्वतीविलास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सरस्वतीव्रत n. *eine best. Begehung.*

सरस्वतीसूक्त n., सरस्वतीसूत्र n., सरस्वतीस्तव m. und सरस्वतीस्तोत्र n. (Burnell, T.) Titel.

सरस्वत् 1) Adj. *a*) *reich an Wasserbehältern, Teichen u. s. w.; mit ihnen in Berührung gekommen.* — *b*) *Geschmack —, Gefallen findend an* (Loc.). — 2) m. *a*) Name eines zu den Göttern des oberen Gebietes gezählten *Beherrschers der himmlischen Wasser, der durch Regen und Bäche Fruchtbarkeit schenkt.* — *b*) Name eines der Genie Sarasvatî entsprechenden Genius Vaitân. — *c*) *Meer* Çiç. 19,10. — *d*) **Fluss.* — *e*) N. pr. eines Flusses, = सरस्वती. — 2) f. °ती *a*) *eine an Wasserbecken reiche Gegend.* — *b*) Bez. verschiedener Flüsse: α) wahrscheinlich des *Indus* und *seiner Genie.* — β) eines kleinen heilig geachteten Flusses, der mit der Dṛishadvatî die Grenzen von Brahmâvarta bildet, im Sande verläuft, schliesslich aber, nach der Vorstellung der Inder, unter der Erde fortfliessend, sich mit der Gaṅgâ und Jamunâ vereinigt. — γ) verschiedener anderer Flüsse. — δ

jedes der Sarasvatî an Heiligkeit gleichkommenden Flusses. Deren werden drei und sieben angenommen. — *c*) **Fluss* überh. — *d*) Bez. einer der drei Göttinnen in den Âprî-Liedern. — *e*) *die Genie der Stimme und Rede.* Zwischen ihr und der Çrî (Lakshmî) besteht ein Hass, da *Reichthum* und *Beredsamkeit* (*Gelehrsamkeit*) selten Hand in Hand gehen. Wird mit Durgâ identificirt, erscheint als Gattin Vishṇu's und Manu's und als Tochter Daksha's. — *f*) *Rede* überh. — *g*) *die Gabe der Rede, Beredsamkeit.* — *h*) *eine vom Himmel kommende Rede, Orakelstimme.* — *i*) *Lehre.* — *k*) **Kuh.* — *l*) **eine Perle von Weib.* — *m*) *Bez. *verschiedener Pflanzen: Cardiospermum Halicacabum* (Râǵan. 3,71), *Aegle Marmelos* und *Ruta graveolens* (Râǵan. 5,61). — *n*) Bez. *eines zweijährigen Mädchens, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin darstellt.* — *o*) Name eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, dessen Mitglieder das Wort सरस्वती ihrem Namen beifügen. — *p*) abgekürzter Titel einer Grammatik. — *q*) N. pr. der Gattinnen Dadhîka's, Çaṁkarâkârja's und Maṇḍanamiçra's und anderer Frauen Paṅkad. 8.

*सरक् m. N. pr. eines Mannes.

सरहस्य Adj. *nebst den Mysterien*, d. i. *den* Upanishad M. 2,140. 165.

सराग Adj. 1) *gefärbt*, so v. a. *nicht ganz rein* Kâd. 2,57,6 (68,11). — 2) *geröthet.* — 3) *reizend, lieblich.* °म् Adv. — 4) *von Leidenschaft —, von Liebe erfüllt.* °म् Adv. *leidenschaftlich* Hemâdri 1,554,2.

सरागता f. *das Geröthetsein.*

सरागत्व n. *das von Leidenschaften Beherrschtsein* Hem. Par. 1,434.

सराजक und सराजन् Adj. *sammt dem Fürsten,*

सरति Adj. *gleich günstig, einmüthig.*

*सरात्रि Adj. = समानरात्रि.

सरारी f. in कृमि°.

सराव m. 1) *ein best. giftiges Insect.* — 2) schlechte Schreibart für शराव.

सराहु Adj. *von* Râhu *erfasst, verfinstert* (Sonne oder Mond) Bhâg. P. 3,17,8.

*सरि f. *Wasserfall.*

सरिक Adj. in *अग्रे°. सरिका f. s. u. सरक.

*सरिण्यु Med. j. 111 fehlerhaft für सरण्यु.

सरित् f. 1) *Bach, Fluss.* सरितां वरा *der beste der Flüsse*, d. i. die Gaṅgâ; सरितां पतिः und स° नाथः *der Herr* oder *Gatte der Flüsse*, so v. a. *das Meer.* Als **Zahl* ist सरितां पतिः = वार्धि. — 2) *ein Metrum von 72 Silben.* — 3) * = सूत्र. — 4) Bein. der Durgâ.

*सरित्कफ m. *os Sepiae* Bhâvapr. 6,117.

सरित्पति m. *der Herr* oder *Gatte der Flüsse, das Meer* Râǵan. 14,7. Çiç. 17,40.

*सरित्वत् m. *das Meer.*

सरित्सुत m. Metron. Bhîshma's Çiç. 13,19.

सरिद्धिपति m. = सरित्पति Çukas. 1,23.

सरिदाश्रित s. अर्णव°.

सरिद्भय (wohl n.) *Flussufer* Varâh. Jogaj. 7,7.

सरिद्वीप m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBh. 5,101,11. v. l. परिद्वीप.

सरिद्वर्तृ m. *das Meer* als Bez. *der Zahl vier.*

सरिद्वरा f. 1) *der beste der Flüsse.* — 2) *Bez. der Gaṅgâ.

सरिन् Adj. etwa *zu Hülfe eilend.*

*सरिन्नाथ m. = सरित्पति.

*सरिन्मुख n. *die Quelle eines Flusses.*

*सरिमन् m. *Wind.*

सरिर n. 1) *das Wogende; Wassermasse, Fluth.* — 2) * = बल.

*सरिल n. = सलिल *Wasser.*

*सरिषप m. = सर्षप *Senf, Senfkorn.*

सरिस्वर Adj. *zerlaufend.*

सरीळम् Adv. *mit Geringachtung* Kâçikh. 76,49.

सरीमन् *Zug* (des Windes). Nur Loc. सरीमणि.

सरीसृप् (metrisch) m. = सरीसृप *ein kriechendes Thier.*

सरीसृप 1) Adj. *schleichend, kriechend.* — 2) m. n. (dieses in der älteren Sprache) *ein kriechendes Thier.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *m. Bein. Vishṇu's.

सरु 1) *Adj. = सूदम. — 2) m. *a*) = शरु *Geschoss.* — *b*) * = त्सरु.

सरुच् Adj. *von hohem Glanze, — Ansehen* Çiç. 19,74.

सरुज् Adj. 1) *denselben Schmerz empfindend.* — 2) *leidend, krank* Hâsj. 30.

सरुज Adj. 1) *mit Schmerz verbunden, schmerzhaft* Kâraka 6,4. — 2) *leidend, krank.*

सरुजत्व n. *das Unwohlsein.*

सरुजसिद्धाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*सरुद्भव (!) n. *Lotusblüthe.*

सरुधिर Adj. *blutig.* °म् Adv. Suçr. 1,259,8.

सरुधिरमूत्र Adj. *blutigen Urin habend.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,262,4.

सरुष् Adj. *erzürnt* Çiç. 16,2. Bhâm. V. 2,164.

सरूप 1) Adj. (f. आ) *a*) *gleichartig, gleichförmig, gleich* (die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend); *gleichlautend* 249,1. — *b*) *gestaltet, verkörpert* 101,22. — *c*) *mit schöner Gestalt —, mit schönem Aussehen begabt, schön.* — 2) m. *ein best. mythisches Wesen.* नभोरूपसरूपा Suparṇ. 23,5. — 3) f. सरूपा N. pr. der Gattin Bhûta's und Mutter unzähliger Rudra.

सरूपकृत् Adj. *gleiche Farbe bewirkend.*

सरूपकरण Adj. (f. ई) dass.

सरूपता f. *Gleichförmigkeit, Gleichheit.* Die Ergänzung im Comp. vorangehend.

सरूपय्, °यति *gleich machen in der Form, einen getreuen Abdruck bilden.*

सरूपवत्सा f. *eine Kuh mit einem Kalbe von gleicher Farbe.*

सरूपोपमा f. v. l. für समानोपमा.

सरेतस् Adj. *mit dem Samen versehen.*

सरेफ Adj. *von* र् *begleitet.*

सरोग Adj. *krank.* Nom. abstr. °ता f. *Kränklichkeit.*

सरोज 1) Adj. *in Teichen vorkommend.* — 2) n. *a*) *Lotusblüthe.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 6,26. — *b*) *ein Fuss mit sechs Moren.*

*सरोजन्मन् n. *Lotusblüthe.*

सरोजदृश् f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,44.

सरोजनयना f. dass. Bhâm. V. 2,63.

सरोजनेत्र Adj. *lotusäugig* Spr. 7647.

सरोजराग m. *Rubin* Hemâdri 1,348,22. Vgl. पद्मराग.

सरोजिन् 1) *m. *a*) Bein. Brahman's. — *b*) N. pr. eines Buddha. — 2) f. °जिनी *a*) *eine Menge von Lotusblüthen, Lotuspflanze, — gruppe, — teich* Kâd. 2,35,11 (41,11. 12). Vâsav. 175,1. — *b*) ungenau für सरोज *Lotusblüthe* Bhâm. V. 1,98.

सरोजीय्, °यति *einer Lotusblüthe gleichen.*

*सरोत्सव m. *der indische Kranich.*

सरोदक n. *das Wasser eines Teiches* (सरस्) Comm. zu Çiç. 8,57.

सरोदपान n. Pl. *Teiche* (सरस्) *und Brunnen* MBh. 14,44,14.

सरोपान्त n. *die Nähe eines Teiches* (सरस्). Loc. Paṅkat. 131,15.

सरोबिन्दु m. Bez. *eines best. Gesanges.*

सरोम Adj. *behaart* Varâh. Bṛh. S. 70,21.

सरोमाञ्च Adj. (f. आ) *emporgerichtete Härchen habend* Kathâs. 100,9. °म् Adv. Prab. 58,7.

*सरोरुह् n. *Lotusblüthe.*

सरोरुह 1) n. (adj. Comp. f. आ) dass. 297,3. — 2) m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

सरोरुहदृश् f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,164.

*सरोरुहवज्र m. N. pr. eines Mannes.

सरोरुहाक्षी f. *eine Lotusäugige.*

*सरोरुहासन m. Bein. Brahman's.

सरोरुहिणी f. *eine Menge von Lotusblüthen, Lotuspflanze, — gruppe, — teich* 311,16.

सरोवर (*m.) n. *ein prächtiger Teich, — See* 112,23.

सरोष Adj. (f. आ) *erzürnt, zornig, erbost* Çiç. 11, 37. 18,45. °म् Adv. Chr. 301,17. 305,8.

सरोषसंभ्रम Adj. *erzürnt und in grosser Aufregung* Çiç. 19,37.

सरोषस्मितम् Adv. *zornig lächelnd* 313,29.

सर्क Ind. St. 3,267 vielleicht fehlerhaft. *m. = वायु, मनस् und प्रजापति.

सर्त Adj. (f. आ) *mit dem Sternbild verbunden.*

सर्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schuss.* — 2) *Strahl von Flüssigem, Guss.* Acc. mit कर् so v. a. *hinstrecken* (Feinde). — 3) *Zug, Stoss* (des Windes). — 4) *das Entlassen, Ausgiessen.* — 5) *das Loslassen des Rennpferdes* u. s. w.; *Rennen.* — 6) *eine aus dem Stall gelassene Heerde; ein ausziehender Haufe, Schwarm, grosse Schaar.* — 7) *Schöpfung* (n. MBh. 12,310,25); *die primäre Schöpfung.* आ सर्गात् *vom Beginn der Schöpfung,* so v. a. *vom Anfang der Welt;* Loc. *in der geschaffenen Welt, in der Welt.* — 8) *Geschöpf.* दैव *ein göttliches G., ein Gott.* — 9) *Ursprung.* आत्म° *der eigene Ursprung.* — 10) *das Erzeugen.* प्रजा° *von Nachkommenschaft.* — 11) *das Erzeugte, Kind.* — 12) *das angeborene Wesen, Natur.* — 13) *Beschluss, fester Vorsatz, — Wille.* — 14) **Einwilligung.* — 15) *= मोक्ष. — 16) etwa *Kriegsgeräth.* — 17) *Kapitel in einem epischen Gedichte* (aber nicht im MBh.). — 18) = विसर्ग *der am Ende von Wörtern erscheinende Hauch.* — 19) N. pr. des Sohnes eines Rudra Mârk. P. 52,11. VP.² 1,117. — सर्गेषु लोकेषु Kâṭhop. 6,4 wohl fehlerhaft für स्वर्गेषु लो°.

सर्गक am Ende eines adj. Comp. so v. a. *hervorbringend.*

सर्गकर्तृ Nom. ag. *Schöpfer.* Nom. abstr. °कर्तृत्व n.

सर्गकृत् m. dass.

सर्गतक्र Adj. *im Schuss dahinfahrend.*

सर्गप्रतक्र Adj. *hinschiessend, rennend.*

सर्गबन्ध m. *eine Composition in* Sarga (*Kapiteln*), *ein episches Kunstgedicht.*

सर्ग्य Adj. in *पाणिसर्ग्य.

सर्च Adj. *von einer* Ṛk *begleitet* Gobh. 3,9,6.

1. सर्ज्, सर्जति *knarren.* — Mit उद् dass. — Mit अभ्युद् *knarren hin zu,* so v. a. *zum Schaden von* (Acc.).

2. *सर्ज्, सर्जति *erwerben.*

3. सर्ज्, सृजति, °ते; सृष्ट Partic. 1) (aus der Hand u. s. w.) *entlassen, schnellen, schleudern, — auf* (Dat. oder Acc.) Çiç. 19,11. सृष्ट *geschleudert.* — 2) *ausgehen lassen, auswerfen* (z. B. die Messschnur), *ausgiessen, entsenden* (Regen, Ströme, die Stimme, Boten u. s. w.), *richten* (das Auge). — 3) *rennen lassen* (Rosse u. s. w.), *nach* oder *auf* (Acc.); Med. *zulaufen, zueilen auf* (Acc.), *s'élancer.* — 4) *loslassen, befreien.* — 5) *öffnen* (eine Thür). — 6) Med. *ausgehen lassen, veröffentlichen.* — 7) *fahren lassen, aufgeben.* सर्जत्ति fehlerhaft für सृजत्ति. — 8) *Fäden ausziehen und drehen, spinnen; flechten, winden* (einen Kranz, Strick) Vasishṭha 5,7. *सृज्यते *für sich spinnen zu einem frommen Zweck.* — 9) *aus sich entlassen,* so v. a. *erschaffen, erzeugen, hervorbringen;* in der älteren Sprache nur Med. सृष्ट *erschaffen.* — 10) *schaffen,* so v. a. *herbeischaffen, verschaffen; zukommenlassen, verleihen.* — 11) *anwenden, gebrauchen.* — 12) *hängen —, befestigen an* (Loc.). असृजत् vielleicht nur fehlerhaft für अमृजत्. — 13) स्रक्ष्यत्ति MBh. 13,7747 fehlerhaft für स्प्रक्ष्यत्ति. — 14) सृष्ट *a) verbunden mit* (im Comp. vorangehend MBh. 13,104,70), *voll —, erfüllt von, bedeckt mit* (Instr.). — *b) erfüllt von* (Instr.), so v. a. *nur denkend an.* — *c) fest entschlossen zu* (Loc. oder Dat.) Gaut. 22,11. — *d)* *= भूषित. — *e)* *= भूरि Çâṇḍilya 479. — *f)* Âpast. 2,17,4 und Mârk. P. 18,52 wohl fehlerhaft. सृष्ट zu vermuthen Kâraka 6,12. 8,1. — Desid. सिसृजति 1) *zu schleudern beabsichtigen.* — 2) Med. (älter) und Act. *zu schaffen beabsichtigen* Çiç. 17,54. — Mit अति 1) *fortschleudern.* Nur अतिसृष्ट *fortgeschleudert.* — 2) Med. *über Etwas* (Acc.) *hin, — vorbei gleiten* ṚV. 9, 107,25. — 3) *hinüberschaffen.* — 4) *vorübergehen lassen, loslassen.* — 5) *beurlauben, erlauben.* अतिसृष्ट *Erlaubniss habend* AV. 15,12,4. 7. 8. 11. — 6) *Jmd von Etwas befreien, entbinden;* mit doppeltem Acc. — 7) *aufgeben, fahren lassen.* — 8) *zukommenlassen, verleihen, gewähren, schenken.* — 9) Med. *darüber —, als etwas Höheres erschaffen.* — Caus. Med. (अतिसर्जयते) *sich Erlaubniss (Urlaub) erbitten bei* (Acc.). — Mit अभ्यति *schleudern gegen* (Acc.). — Mit समति *Jmd entlassen, beurlauben.* — Mit अनु 1) *aus der Hand —, loslassen.* — 2) *entlassen, ausgiessen, strömen lassen.* — 3) *überlassen, schenken.* — 4) *hinterher —, nach einander schaffen.* — 5) *schaffen nach* (Acc.). — 6) *weglassen* Tâṇḍya-Br. 5,7,5. — 7) Pass. *in's Leben treten nach* (Acc.) TS. 7,1,1,4. 5. Hier ist अनु mit dem Acc. zu verbinden, daher अन्वसृज्यत्त. — 8) अनुसृष्ट und अनुसृष्ट *a) nach —, später geboren.* — *b)* etwa *entlassen, ausgeschossen* oder *überlassen, geschenkt* Maitr. S. 2,5,5 (53,10. 15). 4, 2,14. (38,14). Gop. Br. 2,1,16. — Mit अभ्यनु *in Erfahrung bringen* Hariv. 1,27,29. v. l. अनुसृत्य st. अनुसृज्य. — Mit अप, °सृष्ट *sich zurückgezogen habend von* (Abl.). — Mit व्यप 1) *schleudern.* — 2) *abwerfen* (ein Gewand). — Mit अपि *darauf werfen, werfen auf* (Loc.), *hinzufügen, beimengen zu* (Loc.) Maitr. S. 4,2,7 (28,15) nach der besseren Lesart. — Mit प्रत्यपि *darauf werfen* Âpast. Çr. 7,15,3. 19,7. Comm. zu 11,20,3. — Mit अभि 1) *schleudern auf* (Acc.). Hierher अभिसृष्टि AV. 11, 2,19. — 2) *ausgiessen für* (Acc.), *zum Zweck von* (Acc.), *in* oder *auf* (Acc.). — 3) *loslassen zum Lauf* u. s. w. अभिसृष्ट *hineilend zu* (Acc.). — 4) *Jmd gewähren lassen, Erlaubniss geben.* अभिसृष्ट *dem man die E. zu Etwas gegeben hat.* — 5) *entlassen, von sich geben.* अभिसृष्ट (von einer Rede). — 6) *überlassen, hingeben, gewähren, verleihen; zusagen.* अभिसृष्ट *verliehen, zugesagt.* — 7) *anheim —, in die Gewalt geben.* अभिसृष्ट *Jmdm* oder *Etwas* (Dat. oder im Comp. vorangehend) *in die Gewalt gegeben* (Gâtakam. 5), — *zu* (Dat.). — 8) *losgehen auf, anfallen;* mit Acc. — Mit अव 1) *schleudern, abschiessen.* अवसृष्ट *geschleudert, abgeschossen* Vaitân. — 2) *aus sich entlassen, fliessen lassen* (Regen, Thränen, Samen). — 3) *hineinwerfen —, hineinthun in* (Loc.). — 4) *hinausstossen, — drängen.* अवसृष्ट *hinausgedrängt* (aus dem Mutterleibe), *herabgeträufelt —, herabgefallen von* (im Comp. vorangehend). — 5) *loslassen, frei geben.* — 6) *aufgeben, fahren lassen.* प्राणान् so v. a. *seinen Geist aufgeben.* — 7) *hingeben, überliefern, schenken, gewähren.* — 8) *entsenden, entlassen, entbinden;* Med. so v. a. *abdanken.* — 9) *ablösen,* so v. a. *nachlassen, vergeben.* — 10) *hervorbringen, erzeugen, bilden.* — 11) *hängen —, befestigen an* (Loc.). Man könnte अवासज्जत् st. अवासृज्जत् vermuthen. — Caus. अवसर्जित nach dem Comm. *verlassen —, im Stich gelassen habend.* — Mit अत्यव *loslassen, die Freiheit geben;* mit Acc. — Mit अन्वव *entlassen nach — hin;* mit Acc. — Mit अभ्यव 1) *entlassen —, entsenden nach* (Acc.). — 2) *hinschleudern.* — 3) *loslassen, schiessen lassen* (die Zügel). — Mit उपाव 1) *losschiessen.* — 2) *gehen lassen zu* (Dat.), *zulassen.* — 3) *befördern zu, übergeben an* (Acc.). — 4) उपावसृष्ट als Bez. der Milch der Kuh *zu der Zeit, wo das Kalb zugelassen wird.* — Mit न्यव *aus sich entlassen* (den Samen) *in* (Loc.). — Mit प्रत्यव 1) *schleudern auf* (Loc.). — 2) *wieder überlassen.* — Mit व्यव 1) *schleudern auf* (Gen.). —

2) *niedersetzen.* — 3) *entlassen, wegschicken.* — 4) *vertheilen, spenden.* — 5) *hängen —, befestigen an* (Loc.). Vielleicht ist व्यवासज्जत st. व्यवासृजत zu lesen. — Mit समव 1) *schleudern auf* (Loc.). — 2) *loslassen, seinem Schicksal überlassen.* — 3) *weglassen.* — 4) *Jmd* (Loc.) *aufbürden.* Vielleicht समवासज्जत् st. समवासृजत् zu lesen. — Mit आ 1) *herschiessen.* — 2) *giessen auf* oder *in* (Loc.), *begiessen.* — 3) *einschenken.* — 4) *zulassen zu* (Dat.). आँ सृजानैः *zugelassen* (zur Begattung, von einem Hengste). — 5) *verzieren mit* (Instr.). — 6) *herbeischaffen.* — Mit अध्या *herlenken auf* (Loc.). — Mit उपा *zulassen*, mit Dat. — Mit समा 1) *anhängen, befestigen an* (Loc.). Einmal hat die v. l. समासज्जत् st. समासृजत्. — 2) *Jmd* (Loc.) *übergeben.* Einmal hat die v. l. समासज्य st. समासृज्य. — Mit उद् 1) *schleudern.* — 2) *ausgiessen.* — 3) *aus sich entlassen, ausstossen, von sich geben, vergiessen* (Thränen), *ertönen lassen* Âpast. 1,26,11 (उत्सृजमानो zu lesen). — 4) *Etwas abwerfen, fortwerfen, ablegen, fahren lassen* (aus der Hand); *absetzen —, niederlegen —, hinwerfen —, aussetzen in* oder *auf* (Loc.). — 5) *aussetzen* (beim Spiel u. s. w.). — 6) *ausstrecken, ausbreiten.* — 7) *herauslassen* (z. B aus dem Stalle), *freilassen* (insbes. zum Opfer bestimmte Thiere), *freigeben* Vaitân. 21,26. 36,20. 37,19. ज्वरोत्सृष्ट *vom Fieber befreit,* उत्सृष्टलोमन् Adj. *den Haaren freien Lauf lassend,* so v. a. *sie wachsen lassend* Gaut. 16,3. — 8) *öffnen.* — 9) *Jmd entsenden, entlassen, verabschieden.* Mit न *nicht entlassen aus* (Abl.), so v. a. *festhalten in.* Pass. *entlassen —, entbunden werden von.* — 10) *Jmd verlassen, im Stich lassen, verstossen.* उत्सृष्ट Gaut. 17,17. — 11) einen Kranken *aufgeben.* — 12) *Jmd übergehen, verschmähen, nicht beachten.* — 13) *Etwas verlassen, aufgeben, fahren lassen, entsagen;* mit Acc. Gaut. 18,20. उत्सृष्टजीविता Adj. Kâd. 263,20 (428,11). — 14) *Etwas nicht beachten.* — 15) *weglassen, fortlassen, auslassen, übergehen* Sâj. zu RV. 3,35,1. 6. — 16) *als unbrauchbar bei Seite liegen lassen, für unnütz erachten.* — 17) *hinter sich lassen, übertreffen.* — 18) *aussetzen* (Vaitân. 8,3. 32,35), *aufhören, feiern.* — 19) *ausgehen lassen* (ein Feuer). उत्सृष्टाग्नि Adj. Gaut. 15,16. — 20) *Etwas austreiben, vertreiben.* — 21) *herausgeben, übergeben, überlassen, spenden.* — 22) eine Tochter *zur Ehe geben* Gaut. 28,18. — 23) *hervorbringen, schaffen.* — Desid. 1) *frei lassen wollen.* — 2) *zu verlassen —, aufzugeben gedenken.* — Mit अनूद् *entlassen zu — hin;* mit Acc. — Mit अभ्युद् *schleudern auf* (Loc.). — Desid. *aufzugeben —, fahren zu lassen im Begriff sein.* — Mit पर्युद् *aufgeben, verlassen.* — Mit व्युद् 1) *aus der Hand geben* in अव्युत्सृजत् Nachtr. 5. — 2) *aufgeben, verlassen* Âpast. Çr. 12,25,2. 5. — Mit समुद् 1) *schleudern.* — 2) *aus sich entlassen, von sich geben, ausstossen* (einen Fluch 53,17), *ertönen lassen.* — 3) *Etwas abwerfen, fortwerfen, ablegen, fahren lassen; niederlegen —, hinwerfen in* (Loc.). — 4) *freilassen, freigeben.* — 5) *Jmd verlassen, im Stich lassen, aussetzen* (47,6). — 6) *mit —, gleichfalls entsagen* Kâd. 263,20 (428,12). Ueberh. *Etwas verlassen, aufgeben.* — 7) *Jmd* (Dat.) *Etwas überlassen, verabfolgen, geben* Hemâdri 1,667,15. — Mit उप 1) *schleudern.* उपसृष्ट *geschleudert.* — 2) *darauf giessen, strömen lassen.* — 3) *begiessen mit* (Instr.) Kâraka 7,1. — 4) *aussenden, — zu* (Acc.). उपसृष्ट *gesandt.* — 5) *hinlenken, befördern —, hinbringen zu* (Acc. oder Dat.). — 6) *zulassen* das Kalb zur Mutter oder umgekehrt. — 7) *anfügen, hinzusetzen.* — 8) *vermehren.* — 9) *behaften —, heimsuchen mit* (Instr.), *plagen, hart mitnehmen.* उपसृष्ट *behaftet —, heimgesucht mit, geplagt* — (216,22. 24. 26), *besessen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Mit Abl. so v. a. *sich abplagend mit.* — 10) *in Contact kommen mit* (Acc.). — 11) *hervorbringen, bewirken.* — 12) *zu Nichte machen.* उपसृष्ट *zu Nichte gemacht, — geworden.* — 13) उपसृष्ट *a)* etwa *sich vordrängend* MBh. 1,136,18. — *b)* Bez. der Milch *zu der Zeit, wo das Kalb zugelassen wird.* — *c)* देवतास् so v. a. *mit ihren Eponymien versehen.* — *d) mit einer Präposition* (उपसर्ग) *versehen* 223,17. स्वराज्युपसृष्ट *mit einer vocalisch anlautenden Pr. versehen.* — *e)* von Râhu *heimgesucht, verfinstert* (die Sonne). — Caus. *aussenden, entsenden.* — Mit निरुप, °सृष्ट *unbeschädigt.* — Mit समुप Med. *vermengen —, vermischen mit* (Instr.) Kâraka 7,12. — Mit नि, निसृष्ट 1) *geschleudert, — auf* oder *gegen* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *gerichtet* (der Blick). — 3) *freigelassen, — gegeben.* — 4) *entlassen, verabschiedet.* — 5) *ermächtigt.* वनाय *in den Wald zu ziehen.* — 6) *angelegt* (Feuer). — 7) *Jmd* (Loc.) *anvertraut.* — 8) *übergeben, verliehen.* निसृष्टवत् *gewährt habend* (einen Wunsch, Acc.). — 9) *verfertigt, gemacht.* — 10) *= मध्यस्थ. — Mit प्रतिनि in *प्रतिनिसर्ग. — Mit संनि, °सृष्ट *Jmd* (Dat.) *anvertraut.* — Mit निस् 1) *hinausgiessen, — schütten, ausfliessen lassen.* — 2) *entlassen, befreien, — von* (Abl.). — 3) *trennen.* — 4) *wegschaffen.* — Mit अभिनिस् *ausschütten gegen* (Acc.). — Mit प्रतिनिस् *Jmd* (Dat.) *hingeben.* — Mit विनिस्, विनिःसृष्ट *geschleudert.* — Mit परा *spenden.* — Mit परि, पँरिसृष्ट *umgossen, umfangen.* Vielleicht पँरिश्रिष्ट zu lesen. — परिसृज्य Çâk. (Ch.) 78,8 fehlerhaft für परिमृज्य. — Caus. *vermeiden.* v. l. स विसर्जयेत् st. परिसर्जयेत्. — Mit प्र 1) *laufen lassen, entlassen, — hin zu* (Acc.), *senden zu* (Acc.), *freien Lauf gewähren* (z. B. dem Zorn, mit Acc.). प्रसृष्ट *dem man freien Lauf gelassen hat* (Kâraka 8,1), *ungezügelt.* — 2) Pass. *sich von Hause entfernen* Gobh. 1,5,21. — 3) *aufgeben, fahren lassen, entsagen.* प्रसृष्ट *dem man entsagt hat* Hariv. 2,26,34. 67,34. — 4) *ausstreuen, säen.* — 5) *anbinden —. Händel anfangen mit* (Loc.). v. l. besser प्रसज्जति st. प्रसृजति. — 6) प्रसृष्ट R. 5,37,5 vielleicht fehlerhaft für प्रमृष्ट *abgewischt.* — Desid. *entsenden wollen.* — Mit अनुप्र *hintreiben nach* RV. 6,63,7. — Mit परिप्र Med. oder Pass. *übergiessen in* (Loc.) RV. 9,67,15. — Mit प्रतिप्र 1) *dagegen schleudern, — ausstossen* (einen Fluch). — 2) *heimsenden.* — 3) **प्रतिसृष्ट (v. l. in H. an. 4,63 प्रतिशिष्ट; vgl. Zach. Beitr. 90) *a) gesandt. — b) verschmäht.* — Mit वि 1) *abschnellen, schiessen, schleudern* (auch einen Fluch), *— gegen* (Loc., Dat. oder Acc. mit प्रति), *fortschleudern.* — 2) *richten* den Blick *auf* (Loc.). — 3) *Etwas strömen lassen, aus sich entlassen, entsenden, vergiessen* (Thränen), *ausspeien* (विसृष्ट 101,24), Laute u. s. w. *von sich geben, ausstossen, ertönen lassen* (Âpast. 2,12,13); Med. *seinen Leib entleeren.* — 4) *Jmd loslassen, freigeben, entbinden von* (Abl.); Med. *sich losmachen von* (Abl.). — 5) *Jmd fortschicken, fortjagen, abweisen* (Hem. Par. 1,325. 458), *entlassen.* — 6) *Jmd aussenden, entsenden* (insbes. Boten). विसृष्टवत् 115,8. — 7) *Jmd im Stich lassen, verlassen, verstossen.* विसृष्ट so v. a. *ermangelnd* (mit Instr.). — 8) *Jmd übergehen.* — 9) *Etwas loslassen, aus der Hand lassen, ablegen, von sich werfen, fortwerfen.* — 10) *Etwas verlassen, aufgeben, entsagen;* in der älteren Sprache Med. Vaitân. 23,15. — 11) *öffnen.* मुष्टी विसृष्टा Vaitân. 11,26. — 12) Med. *ausstrecken, ausbreiten.* — 13) *verbreiten.* — 14) *beseitigen.* — 15) *Jmd Etwas erlassen.* — 16) *übergeben, überlassen* (Maitr. S. 3,9,1), *verleihen, geben, spenden, gewähren* (einen Wunsch). — 17) *schaffen, hervorbringen, gründen* (ein Dorf). Neben सर्ज् so v. a. *im Einzelnen schaffen.* — Caus. 1) *abschnellen, schleudern.* — 2) *richten* den Blick *auf* (Loc.). — 3) *aus sich entlassen, ausstossen* (einen Ton). — 4) *Jmd loslassen, freigeben.* — 5) *Jmd entlassen.* — 6) *Jmd fortschicken, verbannen,*

— *in* (Dat.). — 7) *entsenden* (Boten). — 8) *Jmd im Stich lassen, verstossen, aussetzen* (वने). — 9) *Jmd verschonen* 76,29. — 10) *Etwas aus der Hand legen, ablegen, fahren lassen.* — 11) *auflegen, auftragen.* — 12) *Etwas wegschaffen.* — 13) *Etwas verlassen, aufgeben, entsagen, meiden.* — 14) *Etwas verbreiten, aussprengen.* — 15) *gewähren, übergeben, herausgeben, fortgeben.* — 16) *schaffen, hervorbringen.* — Mit अनुवि 1) *nach der gegebenen Richtung schiessen.* — 2) *senden entlang* (Acc.). — Mit अभिवि 1) *schiessen nach* (Acc.). — 2) Med. *Jmd* (Abl.) *entziehen und in sich aufnehmen.* — Mit उद्वि *Jmd verlassen.* — Mit प्रतिवि *schiessen gegen* (Acc.). — Mit संवि *Jmd entlassen.* — Mit सम् 1) *treffen* —, *heimsuchen mit* (Instr.). Hierher सं स्रा: AV. 11,2,26. — 2) *zusammenbringen, vereinigen,* — *mit* (Instr.); Med. und Pass. *sich verbinden* (Vaitân.), — *mit* (Instr. oder Instr. mit सह) Daçak. 44,10), *in Berührung kommen mit* (Instr.); auch so v. a. *coire.* — 3) *verbinden mit* (Instr.), so v. a. *begaben, theilhaft machen.* समस्राट् Maitr. S. 4,2,3 (24,12). — 4) Med. *Etwas mit Andern theilen* Maitr. S. 4,5,9 (77,1). — 5) *mischen, mengen,* — *mit* (Instr. Âpast. 2,4,23. Kâraka 6,18). युधः so v. a. *pugnam conserere.* Med. Pass. *untereinander gerathen, sich verwirren* Âpast. 1,10,19. Ausnahmsweise auch Act. — 6) *schaffen.* — 7) संसृष्ट *a) gesammelt.* — *b) mit andern zusammen geboren, von einem Wurf* (Thiere) VS. 24,16. — *c) verbunden, in Verbindung stehend;* insbes. von Brüdern, *die ihr Vermögen zusammengelegt haben.* Am Ende eines Comp. *verbunden* —, *behaftet mit* Kâraka 6,26. Auch so v. a. *Jmd gehörig.* — *d) verbunden,* so v. a. *in friedlichem Verhältniss stehend mit* (Instr.). पूर्वसंसृष्ट *früher in naher Beziehung gestanden.* — *e) gemischt, vermengt,* — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend); *beigemischt.* — *f) gemischt,* so v. a. *von verschiedener Art, mehrfaltig; nicht von einer Art,* — *Qualität* (Kâraka 3,8), *sowohl gut als schlecht.* — *g) vollzogen, verübt* (Beischlaf). — *h)* verwechselt mit संसृष्ट. MBh. 12,194,41 संसृष्टान् wohl fehlerhaft für संस्रष्टा. — Caus. 1) *an sich heranziehen, für sich gewinnen* Baudh. 2,4,3. — 2) *Jmd versehen mit* (Instr.), so v. a. *Jmd Etwas zukommen lassen* Kâraka 6,18. — Desid. *an der Schöpfung Theil zu nehmen wünschen.* — Mit अनुसम्, अनुसंसृष्ट *verbunden mit* (Instr.). — Mit उपसम् 1) *sich verbinden mit* (Acc.) Kâraka 2,1. — 2) उपसंसृष्ट *a) verbunden* —, *vermischt mit* (im Comp. vorangehend) Kâraka 6,30. — *b) getroffen von* (einem Fluche, im Comp. vorangehend). — *c) bewirkt, hervorgebracht.* — Mit परिसम्, परिसंसृष्ट *von allen Seiten getroffen,* — *beschienen.* — Mit प्रतिसम् 1) *mischen* —, *vermengen mit* (Instr.). प्रतिसंसृष्ट *gemischt* —, *vermengt mit* (Instr.). — 2) प्रतिसंसृष्टभक्त Adj. etwa so v. a. *Diät haltend.*

सर्ज m. 1) *Dreher* in रज्जुसर्ज. — 2) *Vatica robusta.* — 3) *das Harz des Vatica robusta.* — 4) **Terminalia tomentosa.*

*सर्जक m. 1) *Terminalia tomentosa.* — 2) *Vatica robusta.*

*सर्जगन्धा f. *die Ichneumonpflanze.*

सर्जन 1) n. *a) das Uebergeben, Abtreten* MBh. 1,2,119. — *b) das Schaffen, Schöpfung.* — *c)* **Hintertreffen, Nachzug.* — 2) f. ई *eine der drei Falten des Afters (die ausstossende).*

सर्जनामन् n. *das Harz der Vatica robusta.*

*सर्जनिर्यासक m. (Râgan. 12,118) und *सर्जमणि m. dass.

सर्जरस m. 1) dass. Râgan. 9,80. Bhâvapr. 1,187. द्वयोः सर्जरसानाम् = सर्जोः. — 2) *ein best. Baum.* v. l. — 3) **ein best. musikalisches Instrument.*

सर्जवृक्ष m. *Vatica robusta* Hemâdri 1,650,2.

*सर्जि f., सर्जिका f., *सर्जिकाक्षार m. (Mat. med. 88), *सर्जिक्षार m., *सर्जी f. und सर्जीक्षार m. *Natrum.*

*सर्जु 1) m. *Kaufmann.* — 2) f. *Blitz.*

*सर्जू m. 1) *Kaufmann.* — 2) = अभिसार und क्षार.

*सर्ज्य m. *das Harz der Vatica robusta.*

सर्णीक n. Bez. *des Wassers* TS. 4,4,6,2.

सर्तर् Nom. ag. *Läufer* (das Ross).

सर्तवे Dat. Infin. zu सृ RV. 1,32,12. 116,15.

सर्तवै desgl. RV. 1,55,6. 57,6. 3,32,6. 5,29,2.

सर्दिगृदि m. ein obscönes Scherzwort, etwa *Schlitz* oder *Scheide.*

सर्प्, सर्पति (metrisch auch Med.) 1) *schleichen, schliefen, gleiten, kriechen, schlüpfen in* (Acc.); überh. *von leiser und vorsichtiger Fortbewegung* (auch von Unbelebtem, z. B. 80,12). सर्पत auch so v. a. *begebt euch fort, ziehet ab.* सर्पन्त् als n. *das Kriechende.* यथाहिः सर्प्यन् Ait. Âr. 409,18. fg. सृप्त (!) *herausgeschlüpft aus* (Abl.), *hineingeschlüpft in* (Loc.). — 2) im Ritual *geräuschlos und in gebückter Stellung, gegenseitig sich anfassend, wegschleichen* (namentlich aus dem Sadas nach dem Bahishpavamâna). — Caus. सर्पयति, Simplex nicht zu belegen. — Desid. सिसृप्सति, Simplex nicht zu belegen. — Intens. सरीसृप्यते *hinundher schleichen* Ait. Âr. 78,10. Partic. सरीसृपन्त् *kriechend, schleichend.* — Mit अति *hingleiten, hinkriechen über* oder *an, sich hinausstehlen über;* mit Acc. Auch von Flüssigem. — Mit व्यति *hinundher fliegen* (von Pfeilen). — Mit अधि *hinübergleiten über* (Acc.). — Mit समधि dass. — Mit अनु 1) *nachschleichen, nachgehen;* mit Acc. — 2) *entlang kriechen.* — 3) *sich nähern, herantreten an* (Acc.). — Mit समनु *herantreten, sich nähern.* — Mit अप 1) *sich fortbegeben, zurücktreten, weichen.* — 2) *beschleichen,* so v. a. *belauschen, ausforschen.* — Caus. in अपसर्प्य Nachtr. 6. — Mit प्रत्यप Caus. *zum Zurückweichen zwingen.* — Mit व्यप *sich fortbegeben, sich entfernen, sich auf und davon machen.* — Mit अभि *schleichend* —, *leise u. s. w. sich nahen;* mit Acc. — Mit अव 1) *hinuntergleiten* (von der zum Untergang sich neigenden Sonne), *zurückweichen* (vom Meere) MBh. 13,155,26. काले ऽवसर्पति so v. a. अवसर्पिण्याम्. — 2) *beschleichen.* — 3) *allmählich überziehen.* — Caus. *zurückzuweichen veranlassen.* — Mit अन्वव *nachschleichen, nachfolgen.* — Mit उपाव *herbeischleichen.* — Mit पर्यव dass. — Mit प्रत्यव dass. — Mit व्यव *sich einschleichen in* (Acc.). — Mit आ *herbeischleichen.* — Mit उदा in अर्बुदोदासर्पणी. — Mit उपोदा *hervorkriechen aus* (einer Höhle) 21,12. उपोदासृप्त *ausgekrochen.* — Mit समा, समासृप्त *der sich verkrochen hat* Maitr. S. 3,9,5 (121,14). — Mit उद् 1) *hervorkriechen, sich erheben* —, *sich aufrichten von* (Abl.), *sich erheben auf* oder *über* (Acc.). करो मुखमुत्ससर्प *die Hand erhob sich zum Munde* Kâd. 215,21 (358,6). उत्सृप्य *aufwärts gleitend* (mit der Hand) Gobh. 2,10,29. — 2) *sich erheben,* so v. a. *höher werden.* — 3) *in die Höhe gelangen, eine hohe Stellung erlangen.* — 4) *sich überheben.* — 5) *hervorgehen, entstehen aus* (Abl.) oder *in* (Loc.). — 6) *sich langsam fortbewegen.* — 7) उत्सृप्त *heraufgekommen, aufgegangen* (von der Sonne). — Caus. *aufsteigen lassen.* — Desid. *sich zu erheben wünschen,* — *in* (Acc.). — Mit प्रोद् *aus den Fugen kommen.* — Mit व्युद् *sich herausbewegen.* — Mit समुद् 1) *sich erheben bis* — *hin,* mit Acc. — 2) *einbrechen, beginnen* (von der Finsterniss). — Mit उप 1) *hinschleichen zu, sich verkriechen in* (Acc.). — 2) *beschleichen, sich sachte heranmachen.* — 3) *Jmd belauschen, ausforschen.* — 4) *herantreten, sich nähern, sich hinbegeben zu* (Acc., Gen. [der Person] oder तत्र), *nach einer bestimmten Richtung hin gehen.* — 5) *sich* einem Weibe (Acc.) *geschlechtlich nähern.* — 6) *sich bewegen, ziehen* (von Wolken), *langsam herankom-*

men (von Unbelebtem). — 7) *gerathen in.* प्रलयम् so v. a. *zu Grunde gehen.* — 8) *an Etwas gehen, beginnen;* mit Infin. उपसृप्त *woran Jmd* (im Comp. vorangehend) *gegangen ist.* — Caus. 1) *kommen lassen zu* (Loc.). कर्मणीदृशे मतिम् Kâd. 203,3 (339,13). — 2) = उद् 4). Vielleicht fehlerhaft. — Mit समुप *herantreten zu* (Acc.), *sich nähern* Bâlar. 207,15. — Mit विनि Âçv. Çr. 6,12,2 (in der gedr. Ausg.) fehlerhaft für विनिस्. — Mit निस् 1) *hinausschleichen.* — 2) *ausziehen, sich in Bewegung setzen.* — Mit अभिनिस् *sich hinbewegen zu* (Acc.). — Mit विनिस् *hinausschleichen.* — Mit परि 1) *umschleichen, sich umherbewegen um* (Acc.), *umherkriechen auf* (Acc.), *umherstreichen.* — 2) *in Jmds Nähe sich aufhalten, Jmd aufsuchen.* — Vgl. अकृमिपरिसृप्त Nachtr. 2. — Caus. परिसर्पित etwa *worauf Ungeziefer herumgekrochen ist* Karaka 1,26. — Mit प्र 1) *hin —, hineinschleichen, — in* (Acc.), *beschleichen, schliefen in* (Acc.). — 2) *sich in Bewegung setzen, sich hinbewegen, — zu* (Acc.) Vaitân. — 3) *hervorbrechen, hervorströmen* Çiç. 12,29. 19,77. — 4) *anbrechen* (von der Finsterniss). — 5) *sich verbreiten.* प्रसृप्त *verbreitet.* — 6) *zu Werke gehen, verfahren.* — 7) *in einer best. Weise fortfahren.* — 8) *fortfahren,* so v. a. *von Statten gehen.* — Caus. प्रसर्पित *hinschleichend.* — Mit अनुप्र *herzu —, nachschleichen.* अनुप्रसृप्त *nachschleichend,* mit Acc. — Mit अभिप्र 1) *herbeischleichen.* — 2) अभिप्रसृप्त *sich hinbegeben habend zu* (Acc.) Vaitân. — Mit प्रतिप्र *wieder herbeischleichen.* — Mit विप्र *hinundher schleichen, sich hinundher bewegen.* — Mit संप्र *hin —, hineinschleichen.* — Mit प्रति 1) *zurückschleichen.* — 2) *hineinschlüpfen* MBh. 5,110, 6. — Mit वि 1) *umherschleichen, einherschleichen, einhergehen, sich hinbewegen* (auch von Unbelebtem), — *zu* (Dat. Vaitân.). पन्थाम् *den Weg entlang.* — 2) *auseinandergehen, sich zerstreuen.* — 3) *sich ausbreiten, sich verbreiten* (Çiç. 11,34), — *über* (Acc.). — 4) *verbreiten, ausbreiten.* — Caus. *verbreiten, ausbreiten.* — Mit अनुवि *sich ausbreiten* Bhâvapr. 2,164. — Mit सम् 1) *sich hin —, hineinschleichen in* (Acc.). — 2) *zusammen gehen.* — 3) *einherziehen, sich bewegen.* — 4) *zu Jmd* (Acc.) *herantreten.* — 5) *sich entfernen von* (Abl.) Âpast. 1,6,32. — Mit अनुसम् *nachschleichen.* — Mit उपसम् *sich hinschleichen zu* (Acc.). — Mit विसम् in तिर्यग्विसंसर्पिन्.

सर्प 1) Adj. (f. ई) *schleichend, kriechend* Gaut. 8, 2. Vgl. पीठसर्प und वृत्तसर्प. — 2) m. *a) Schlange, Natter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *best. übermenschlicher Wesen* (neben Gandharva und ähnlichen Geschlechtern) *auf Erden, in der Luft, im Himmel und in der Unterwelt.* सर्पाणामयनम् *eine best. Jahresfeier.* — *c) eine best. Constellation, wenn nämlich nur die drei ungünstigen Planeten in den drei* Kendra *stehen.* — *d)* **Mesua Roxburghii.* — *e)* N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines Râkshasa VP.^{2} 2,285. 288. 292. 293. — 2) f. सर्पी *Schlangenweibchen.* — 3) n. Name eines Sâman; vgl. सर्पसामन्.

सर्पऋषि m. *Schlangen-Ṛshi.*

*सर्पकङ्कालिका f. und *°कङ्काली f. *eine best. gegen Schlangengift angewandte Pflanze.*

सर्पकोटर n. *Schlangenhöhle* Pañkat. 53,4.

सर्पगति f. *Schlangengang, Schlangenwindung* (bei Kämpfern).

सर्पगन्धा f. *die Ichneumonpflanze* Râgân. 7,93. Mat. med. 317.

*सर्पघातिनी f. *eine best. Pflanze.*

*सर्पच्छत्त्र und °छत्त्रक n. *Pilz.*

सर्पण n. 1) *das Schleichen, Sichhinbewegen, langsame Fortbewegung.* — 2) im Ritual *das Leisegehen* u. s. w. Vaitân.

*सर्पतनु f. *ein Solanum* (वृकती) Râgân. 4,26.

सर्पता f. Nom. abstr. von सर्प *Schlange.*

*सर्पतृण m. angeblich = नकुल.

सर्पत्व n. Nom. abstr. von सर्प *Schlange* 262,7.

*सर्पदंष्ट्र 1) m. *Croton polyandrum* oder *Tiglium.* — 2) f. आ *Tragia involucrata.*

*सर्पदंष्ट्रिका f. *Odina pinnata* Râgân. 9,32.

*सर्पदण्डा f. *eine Art Pfeffer* Râgân. 6,17.

*सर्पदण्डी f. *eine best. Pflanze,* = गोरक्षी Râgân. 5, 95.

*सर्पदत्ती f. *Tiaridium indicum* Râgân. 5,85.

*सर्पदमनी f. *eine best. Pflanze,* = वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,56.

सर्पदष्ट n. *Schlangenbiss.*

सर्पदेवजनौ m. Pl. *die* Sarpa *und* Devagâna.

सर्पदेवजनविद्या f. Khând. Up. 7,1,2. 4.

सर्पदेवी f. N. pr. eines Tîrtha.

सर्पद्विष् m. *Pfau* Subhâshitâv. 1779.

सर्पनामन् 1) n. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.* — 2) *f. °नामा *eine best. Pflanze.*

सर्पनिर्मोचन n. *eine abgestreifte Schlangenhaut* Karaka 393,5 (so zu verbessern).

*सर्पनेत्रा f. *eine Ichneumonpflanze* (*Knolle*).

सर्पपति m. *Schlangenfürst.*

सर्पपुंगव m. N. pr. eines Schlangendämons VP.^{2} 2,293.

सर्पपुण्यजन m. Pl. *die* Sarpa *und* Punjagâna Gop. Br. 1,3,12. Vaitân.

*सर्पपुष्पी f. *Tiaridium indicum* Râgân. 5,85.

सर्पफण m. *die sogenannte Haube einer Schlange.*

*सर्पफणाज्ञ m. *ein best. Edelstein, der in der Haube einer Schlange vorkommen soll.*

सर्पबन्ध m. *Schlangenfessel,* so v. a. *List, ein hinterlistiges Mittel.*

सर्पबल n. Titel eines Pariçishṭa *zum* Sâmaveda.

सर्पबलि m. und °कर्मन् n. *eine den* Sarpa *dargebrachte Spende.*

*सर्पभुज् m. 1) *Pfau.* — 2) *eine Schlangenart.*

*सर्पमाला f. *eine best. Pflanze.*

सर्पमालिन् m. N. pr. eines Ṛshi. v. l. सर्पिमालिन्.

सर्पयाग m. *Schlangenopfer.*

सर्पराज m. *Schlangenkönig* Gobh. 3,7,13.

सर्पराज्ञी f. 1) *Schlangenkönigin.* — 2) Pl. (resp. Du.) Bez. *der Verse* RV. 10,189 (resp. TS. 1,5,4) Âpast. Çr. 5,11,6. 12,1. 13,8. 15,6. 16,2. 27,9. 14, 21,13.

*सर्पलता f. *Piper Betle.*

*सर्पवल्ली f. desgl.

सर्पविद् Adj. *schlangenkundig.*

सर्पविद्या f. und सर्पवेद *Schlangenkunde.*

सर्पशिरस् m. *eine best. Stellung der Hand* Bharata im Comm. zu Deçîn. 8,72.

सर्पशीर्ष 1) Adj. *einen schlangenähnlichen Kopf habend* Vasishṭha 14,42. — 2) m. *eine best. Stellung der Hand.* — 3) n. *ein best. Backstein.*

सर्पशीर्षन् und °शीर्षिन् m. *ein best. Fisch* (*schlangenköpfig*) Âpast. 1,17,39 nebst v. l.

सर्पसत्त्र n. 1) *Schlangenopfer* (von Ganamegaja vollzogen). — 2) wohl so v. a. सर्पाणामयनम्; s. u. सर्प 2) *b*).

*सर्पसत्त्रिन् m. Bein. Ganamegaja's.

*सर्पसहा f. *eine best. Pflanze.*

सर्पसामन् n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सर्पसुगन्धा f. *eine best. Pflanze.*

*सर्पहन् m. *Ichneumon.*

*सर्पहृदयचन्दन m. *eine Art Sandel.*

सर्पाक्ष 1) *m. *a) die Beere von Elaeocarpus Ganitrus.* — *b) Ophiorrhiza Mungos* Mat. med. 317. — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach Râgân. 7,95 = गन्धनाकुली, nach Bhâvapr. 1,220 = गण्डाली, nach 2,100 = नागफणी.

*सर्पाख्य m. 1) *Mesua Roxburghii.* — 2) *ein best. Knollengewächs.*

सर्पाङ्गाभिकृत n. *Geschwulst an einer Stelle, die von einer Schlange gestreift worden ist.*

*सर्पाङ्की f. 1) *eine Art Pfeffer* Râgân. 6,17. — 2)

= नाकुली Bhâvapr. 1,174. — 3) *eine andere Pflanze*, = सर्पघातिनी.

*सर्पादनी f. *die Ichneumonpflanze* Râgan. 7,94.

सर्पाक्त m. N. pr. eines der Söhne Garuḍa's.

सर्पापकारिन् m. N. pr. eines Räubers Ind. St. 14,159. Weber vermuthet सर्वा°.

सर्पाभ Adj. *schlangenähnlich* (Fische) Râgan. 7, 55. 57.

*सर्पाराति m. Bein. Garuḍa's.

सर्पारि m. 1) *Pfau* Subhâshitâv. 1754. — 2) **Ichneumon.* — 3) Bein. Garuḍa's. °केतन m. Bein. Kṛshṇa's.

सर्पावास 1) m. *a) Schlangenlager.* — *b) Ameisenhaufe.* — 2) *n. *Sandel.*

*सर्पाशन m. *Pfau.*

सर्पास्य m. N. pr. eines Râkshasa.

सर्पाकृति f. Bez. *des Abschnittes* TS. 5,5,10.

सर्पि 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. metrisch für सर्पिस् *Schmalz* Varâh. Jogaj. 7,12.

सर्पिका f. 1) *eine kleine Schlange* in *तोय°. — 2) N. pr. eines Flusses.

सर्पित n. *ein wirklicher Schlangenbiss.*

सर्पिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *schleichend, sich langsam hinbewegend.* शीतानिल° *wo ein kühler Wind einherstreicht* (Weg). — 2) *f. °णी *a) Schlangenweibchen.* — *b) ein best. Strauch* Râgan. 5,126. — *c)* Pañkat. 210,12 fehlerhaft für सर्पवाणी *Schlangenstimme.*

सर्पिरन्न Adj. *Schmalz essend.*

सर्पिरब्धि m. *Schmalzmeer.*

सर्पिरामुति Adj. *Schmalztrank schlürfend.*

सर्पिरिला f. N. pr. der Gattin eines Rudra.

सर्पिर्ग्रीवि Adj. (f. ई) *schmalznackig.*

सर्पिर्मण्ड m. *der Schaum auf heisser Butter.*

सर्पिर्मालिन् m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 2,4,10. v. l. सर्पमालिन्.

सर्पिर्मेहिन् Adj. *schmalzähnlichen Urin habend.*

*सर्पिष्क am Ende eines adj. Comp. von सर्पिस्.

*सर्पिष्काम्य, °म्यति *Schmalz mögen* P. 8,3,39, Sch.

*सर्पिष्कुण्डिका f. *Schmalztopf.*

*सर्पिष्टम n. Superl. von सर्पिस्.

*सर्पिष्टर n. Compar. von सर्पिस्.

*सर्पिष्टा f. und सर्पिष्ट्व n. Nom. abstr. zu सर्पिस् 1).

सर्पिष्मत् (Accent!) und सर्पिष्वत् Adj. *mit Schmalz versehen, mit Schmalz bereitet.*

सर्पिस् n. 1) *zerlassene Butter, Schmalz in flüssigem oder festem Zustande.* Auch Pl. — 2) **Wasser.*

सर्पिःसमुद्र m. *das Schmalzmeer.*

*सर्पिस्सात् Adv. von सर्पिस्.

1. सर्पी f. s. u. सर्प.

2. सर्पी Adv. mit भू *zu einer Schlange werden.*

*सर्पीष्ट n. = सर्पिष्ट. Wohl fehlerhaft.

सर्पीतरज्ञन m. Pl. *die* Sarpa *und* Itaraǵana Gop. Br. 1,3,12. Âpast. Çr. 6,12,4. Vaitân.

सर्पीश्वर m. *Schlangenfürst.* °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*सर्पीष्ट n. *Sandel.*

*सर्पोषधि N. pr. eines buddh. Klosters.

*सर्ब्, सर्बति (गतौ).

*सर्भ्, सर्भति und सृभति (हिंसायाम्).

सर्म m. *das Fliessen.*

सर्व 1) Adj. (f. आ) *a) ganz, all, jeder;* m. Sg. *Jedermann,* Pl. *Alle;* n. Sg. *Alles.* Bisweilen verstärkt durch विश्व und निखिल. गवां सर्वम् *Alles, was von den Kühen kommt;* सर्वे ऽपि *alle insgesammt* (vgl. den Gebrauch von अपि nach Zahlwörtern); सर्वेषेव चतुर्षापि so v. a. das einfache चतुर्षापि. Mit einer Negation *nicht jeder, nicht Alles* und auch *kein, Nichts.* सर्वः को ऽपि *Jedermann, wer es auch sei,* 118,24. — *b) allerlei, allerhand, von welcher Art es auch sei.* — *c)* in Verbindung mit einem Adj. *ganz, in allen seinen Theilen, überall* und auch *aller* —. — 2) m. *a)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Muni. — β) Pl. eines Volkes.

सर्वंसह 1) Adj. *Alles geduldig ertragend.* — 2) f. आ *a) die Erde* Ind. Antiq. 9,185. — *b) eine best.* Çruti S. S. S. 24.

सर्वंकर Adj. *Alles mit sich führend.*

सर्वंक Adj. (*f. सर्विका) = सर्व 1) *a*).

*सर्वंकभार्य Adj. = सर्विका भार्या यस्य.

सर्वंकर्तर् Nom. ag. *der Hervorbringer von Allem* Kap. 3,56. Bein. *Brahman's. Nom. abstr. °कर्तृत्व n.

1. सर्वंकर्मन् n. Pl. *Werke aller Art.* °कर्मसह Adj. *Werken aller Art gewachsen,* °कर्मकारिन् Adj. *W. a. A. vollbringend.*

2. सर्वंकर्मन् 1) Adj. *alle Werke in sich enthaltend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kalmâshapâda.

सर्वंकर्मीण Adj. *sich mit Allem beschäftigend, alles Mögliche treibend, — verstehend* Bhatt. 4,25.

सर्वंकाञ्चन Adj. *ganz von Gold.*

1. सर्वंकाम m. Pl. *alle möglichen Wünsche, alles Gewünschte.*

2. सर्वंकाम 1) Adj. *a) Alles wünschend.* — *b) alle Wünsche erfüllend.* — *c) alles Gewünschte besitzend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Ṛtuparṇa 107,10. — *b)* *eines Arhant.

सर्वंकामगम Adj. *sich hinbewegend, wohin man auch wünschen mag,* MBh. 13,7,13. 107,21.

सर्वंकामदुघ Adj. (f. आ) *alles Gewünschte melkend, — gewährend* MBh. 13,62,63. Bhâg. P. 4,19,7.

सर्वंकामदुह् Adj. dass.

सर्वंकाममय Adj. *voller Wünsche.*

*सर्वंकामसमृद्ध m. s. सार्व°.

सर्वंकामिक Adj. 1) *alle Wünsche erfüllend.* — 2) *aller Wünsche theilhaftig.*

सर्वंकामिन् Adj. 1) *alle Wünsche erfüllend.* — 2) *ganz nach Wunsch verfahrend.* — 3) *aller Wünsche theilhaftig.*

*सर्वंकाम्य, °काम्यति *Alles wünschen.*

सर्वंकाम्य Adj. *von Allen geliebt.* Auch fehlerhaft für 2. सर्वंकाम 1) *b*).

*सर्वंकारक Adj.

सर्वंकारण n. *die Ursache von Allem.* °कारण n. (fälschlich auch m.) *die Ursache der Ursache von Allem.*

सर्वंकारिन् Adj. *der Alles zu vollbringen im Stande ist.*

सर्वंकाल° (Bhâg. P. 3,23,14) und °म् Adv. *zu jeder Zeit, stets* Comm. zu Âpast. Çr. 6,31,13. 8,15, 3. zu Vâsav. 221. Auch °काले. सर्वकालमित्र n. *ein Freund zu allen Zeiten* Mṛicch. 7,1. °विचारिन् *stets unentschlossen* Karaka 53,13.

सर्वंकाषम् Absol. mit कष् *völlig aufreiben.*

सर्वंकृच्छ्र Adj. *allerlei Noth habend.*

सर्वंकृत् Adj. *Alles hervorbringend* Hariv. 2,88,13.

*सर्वंकृष्ण Adj. *ganz schwarz.*

*सर्वंकेश m. N. pr. einer Oertlichkeit.

सर्वंकेशक Adj. *vollständiges Haupthaar habend.*

*सर्वंकेशिन् m. *Schauspieler (allerlei Haartracht habend)* Pat. zu P. 2,1,69, Vârtt. 5.

सर्वंकेसर m. *Mimusops Elengi* Citat im Comm. zu Kir. 5,11.

सर्वंक्रतु m. Pl. *Opfer irgend einer, jeglicher Art.* Nom. abstr. °ता f. Vgl. अग्निसर्वक्रतु.

सर्वंक्रतुमय Adj. *alle Opfer in sich enthaltend.*

सर्वंक्षय m. *Weltuntergang* Kâd. 2,74,8 (90,11).

*सर्वंक्षार m. *eine Art Alkali* Râgan. 6,260.

सर्वंक्षित् Adj. *in Allem wohnend.*

सर्वंग 1) Adj. *überall befindlich, allgegenwärtig, überall verbreitet.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) *die Weltseele.* — *b)* *Bein. α) Brahman's. — β) Çiva's. — *c)* N. pr. eines Sohnes α) des Bhîmasena. — β) des Paurṇamâsa. — γ) des Manu Dharmasâvarṇika VP. 3,2,31. — 3) *f. आ *Fennich.* — 4) *n. *Wasser.*

1. सर्वगण m. *der ganze Haufe.*

2. सर्वगण und सर्वगण 1) Adj. *die Schaar vollzählig habend, eine volle Schaar bildend.* — 2) *n.

salzhaltiger Boden RÂĠAN. 6,106. v. l. सार्व°.

सर्वगत 1) Adj. = सर्वग 284,33. ÇIÇ. 16,50. पप्रच्छानामयं चापि तयोः सर्वगतम् so v.a. *und er fragte, ob sie vollkommen gesund seien;* यच्च किं चित्सर्वगतं भूमौ *Alles, was sich auf Erden befindet.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmasena.

सर्वगति f. *die Zuflucht Aller.*

1. सर्वगन्ध m. Pl. *Wohlgerüche aller Art* HEMÂDRI 1,434,22.

2. सर्वगन्ध 1) Adj. *alle Gerüche enthaltend.* — 2) m. n. *eine best. Mischung verschiedener wohlriechender Stoffe* BHÂVAPR. 3,106. HEMÂDRI 2,*a*,44,4. 7. — 3) f. आ *ein best. wohlriechender Stoff.*

सर्वगन्धमय Adj. (f. ई) *alle Wohlgerüche in sich enthaltend* HEMÂDRI 1,434,21.

सर्वगन्धवह् Adj. *Gerüche aller Art bringend* (der Wind) M. 1,76.

सर्वगन्धिक Adj. *aus allen Wohlgerüchen bestehend.*

सर्वगम्भीर Adj. *der allertiefste* Text zu Lot. de la b. l. 176.

सर्वगवी f. Pl. *alle Kühe* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 9,1,23.

सर्वगायत्र Adj. *ganz aus Gâjatrî bestehend.*

सर्वगिल Adj. *Alles verschlingend;* m. N. pr. eines Ministers KÂMPAKA 422.

सर्वगु Adj. *sammt allen Rindern.*

सर्वगुण Adj. *auf alle untergeordneten Theile sich erstreckend, durchaus gültig.*

सर्वगुणविशुद्धिगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*सर्वगुणसंचयगत m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वगुणालंकारव्यूह m. *ein best.* Samâdhi (buddh.) SADDH. P.

सर्वगुणिन् Adj. *alle Vorzüge besitzend.*

सर्वगुरु Adj. *aus lauter Längen bestehend.*

सर्वगुह्यमय Adj. *alle Mysterien in sich enthaltend.*

सर्वगृह्य Adj. *sammt allen Hausgenossen.*

*सर्वग्रन्थि m. und *°क n. *die Wurzel vom langen Pfeffer* RÂĠAN. 6,23.

सर्वग्रह m. *das auf einmal zu sich Nehmen* (von Speisen), — *Verschlucken* KÂRAKA 258,1.

सर्वग्रहरूपिन् Adj. etwa *den Charakter aller Planeten habend* (Kṛshṇa).

सर्वग्रास Adj. *Alles verschlingend.*

सर्वग्रासम् Absol. mit ग्रस् so v. a. *mit Haut und Haar verschlingen.*

सर्वघ्न 1) Adj. (f. आ) *a) den ganzen Menschen aufreibend, überaus hart, — grausam* BÂLAR. 111, 15. 137,16. 171,8. HARSHAK. 222,21 (524,2). MAHÂVIRAK. 17,13. BHÂM. V. 4,2. Z. d. d. m. G. 36,530. RÂĠAT. 8,1615. SUBHÂSHITÂV. 641. — *b) überall hindringend* BHATT. 6,103. 19,28. — 2) f. आ Titel von Mallinâtha's Commentar zum Çiçupâlavadha.

*सर्वचक्रा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit (buddh.).

सर्वचण्डाल m. N. pr. eines Mâraputra.

सर्वचरु m. N. pr. eines Mannes.

*सर्वचर्मीण Adj. *ganz aus Leder gemacht.*

सर्वचक्रुन्दक Adj. *Alles gewinnend, — für sich einnehmend.* Nach NÎLAK. *alle Wünsche erfüllend.*

सर्वज Adj. (f. आ) 1) *wo auch immer entstanden* ÂPAST. ÇR. 13,18,9. — 2) *aus allen drei humores entstanden, daran krank.*

सर्वजन m. *Jedermann* 176,7. 181,24.

सर्वजनता f. dass.

सर्वजनप्रिय 1) Adj. *Jedermann lieb.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze,* = ऋद्धि.

सर्वजनीन Adj. 1) **Jedermann heilsam.* — 2) *gegen Jedermann gerichtet, J. betreffend.* — 3) *Jedermann eigen* SÂj. zu ṚV. 1,113,16. Nom. abstr. °त्व n.

*सर्वजनीय Adj. = सर्वेषां ज्ञनाय हितः.

सर्वजन्मन् Adj. *von aller Art.*

सर्वजय 1) m. *vollständiger Sieg.* — 2) f. आ *a)* **Canna indica* Mat. med. 317. — *b) eine best. Begehung der Frauen.*

सर्वजागत Adj. *ganz aus Ġagatî bestehend* ÇAT. BR. 11,5,8,9.

सर्वजित् 1) Adj. *a) Alle besiegend.* — *b) alle* (drei) *Humores besiegend* KÂRAKA 6,24. — 2) m. *a) der Tod* KÂRAKA 2,2. — *b) ein best.* Ekâha VAITÂN. — *c) das 21ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *d)* N. pr. eines Mannes.

सर्वजीव m. *die Seele von Allem.*

सर्वजीवमय Adj. *die Seele von Allem seiend.*

सर्वजीविन् Adj. *dessen Ahnen* (d. i. *Vater, Grossvater und Urgrossvater*) *sämmtlich leben.*

सर्वज्ञ 1) Adj. (f. आ) *allwissend* (von Göttern und Menschen gesagt, insbes. von Ministern und Philosophen). — 2) m. *a) *ein* Buddha. — *b) *ein* Arhant *bei den* Ġaina. — *c)* Bein. Çiva's. — *d)* N. pr. und Bein. verschiedener Männer. °भट्ट Ind. St. 15,401. — 3) f. आ *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* N. pr. einer Jogini (*Fee*) HEMÂDRI 2,*a*,96,17. 18.

सर्वज्ञता f. (41,15) und °ज्ञत्व n. (259,1) *Allwissenheit.*

*सर्वज्ञदेव m. N. pr. eines Gelehrten.

सर्वज्ञनारायण m. N. pr. eines Gelehrten.

सर्वज्ञपुत्र m. Bein. Siddhasena's Ind. St. 15,279.

सर्वज्ञमित्र m. N. pr. verschiedener Personen.

सर्वज्ञंमन्य Adj. *sich für allwissend haltend.* Nom. abstr. °ता f.

सर्वज्ञरामेश्वरभट्टारक m. N. pr. eines Autors.

सर्वज्ञवासुदेव m. N. pr. eines Dichters.

सर्वज्ञविष्णु m. N. pr. eines Philosophen.

सर्वज्ञश्रीनारायण m. N. pr. eines Autors.

सर्वज्ञातृ Nom. ag. *allwissend.* Nom. abstr. °तृत्व n. *Allwissenheit.*

सर्वज्ञात्मगिरि m. und सर्वज्ञात्ममुनि m. N. pr. eines Autors.

सर्वज्ञान 1) *m. N. pr. eines Gottes (buddh.). — 2) n. Titel eines Tantra.

सर्वज्ञानमय Adj. *alles Wissen in sich enthaltend.*

सर्वज्ञानोत्तम n. Titel eines Tantra.

सर्वज्ञानोत्तरवृत्ति f. Titel eines Werkes BURNELL, T.

सर्वज्यानि f. *vollständiger Verlust der Habe, vollkommener Ruin* ÂPAST. ÇR. 9,8,2. SAṂHITOPAN. 7,5.

सर्वज्योतिषसंग्रह m. Titel eines Werkes.

सर्वज्योतिस् m. *ein best.* Ekâha.

सर्वज्वर m. *Fieber aller Art* oder *ein aus den sämmtlichen humores entstandenes Fieber.* °कर (Mat. med. 97) und ज्वरापकर Adj. *ein solches vertreibend.*

सर्वत Adj. (f. आ) etwa *allseitig* MAITR. S. 1,6,3 (90,2).

सर्वतःपाणिपाद् Adj. *überall Hände und Füsse habend* VISHṆUS. 97,4.

सर्वतथागतव्यवलोकन m. *ein best.* Samâdhi KÂRAṆḌ. 77,16.

सर्वतनु und °तनू Adj. *an Leib* oder *Person vollständig.*

1. सर्वतन्त्र n. Pl. *alle Doctrinen* HEMÂDRI 1, 824, 13. 14.

2. *सर्वतन्त्र Adj. = सर्वं तन्त्रमधीते वेद वा.

सर्वतन्त्रमय Adj. etwa *alle Doctrinen enthaltend* HEMÂDRI 1,824,14.

सर्वतन्त्रसिद्धान्त m. *ein Dogma, welches alle Doctrinen (Systeme) anerkennen,* KÂRAKA 3,8. NJÂJAS. 1,28.

सर्वतपोमय Adj. *alle Kasteiungen in sich enthaltend.*

सर्वतमोनुद् Adj. *alle Finsterniss verscheuchend* (die Sonne) MBH. 3,307,17.

*सर्वतर Compar. von सर्व.

सर्वतश्चक्षुस् Adj. *seine Augen überall habend.*

*सर्वतःश्रुभा f. *Fennich.*

सर्वतःश्रुतिमत् Adj. *überall Ohren habend.*

सर्वतस् Adv. 1) *von allen Seiten, nach allen Seiten hin, allenthalben, allerwärts, überall.* — 2) **ringsum,* mit Acc. 227,3. 5. — 3) *vollständig, vollkommen, ganz und gar.* — 4) = सर्वस्मात् oder

सर्वेभ्यस् *von jedem, von Jedermann, vor J. u. s. w.*

सर्वतःसर्वेन्द्रियशक्ति Adj. *bei dem sämmtliche Organe allerwärts wirken* Vishṇus. 97,4.

सर्वता f. *Ganzheit, Gesammtheit* Njâjam. 10,2,5.

सर्वताति f. 1) *Gesammtheit.* Loc. °ताता *in Gesammtheit, insgemein, alle zusammen; überhaupt, durchaus.* — 2) *Vollzähligkeit, Vollständigkeit, unversehrter Zustand.*

*सर्वतापन m. *der Liebesgott.*

*सर्वतिक्ता f. *Solanum indicum* Râǵan. 4,135.

सर्वतीक्ष्ण Adj. *ganz scharf.*

सर्वतीर्थ 1) n. Pl. *alle heiligen Badeplätze.* — 2) N. pr. eines Dorfes.

सर्वतीर्थमय Adj. (f. ई und metrisch आ) *alle heiligen Badeplätze in sich enthaltend* Hemâdri 1, 83,13.

सर्वतीर्थात्मक Adj. dass.

सर्वतेजस् m. N. pr. eines Sohnes des Vjushṭa.

सर्वतेजोमय Adj. (f. ई) *allen Glanz in sich vereinigend.*

सर्वतोऽक्षिशिरोमुख Adj. *überall Augen, Kopf und Mund habend* Vishṇus. 97,4.

सर्वतोगामिन् Adj. *überall hindringend.*

सर्वतोदिक्क Adj. *überallhin gerichtet, allseitig* Comm. zu Ǵaim. 1,1,13. °म् Adv.

सर्वतोदिशम् Adv. *nach allen Richtungen hin, von a. R. her.*

सर्वतोधुर् Adj. *überall voranstehend* Baudh. 1, 10,18,7.

सर्वतोभद्र 1) Adj. *durchweg erfreulich, — lieblich* u. s. w. — 2) m. *a) *Azadirachta indica* Râǵan. 9,7. — *b) *Bambusrohr. — c) ein best. Parfum. — d) eine best. Tempelform. — e) eine künstliche Strophe, in der jede Pâda-Hälfte, umgekehrt gelesen, die andere Hälfte darstellt,* Çiç. 19,41. n. Kâvjapr. 253,3. — *f) eine Art Räthsel. — g) *Vishṇu's Wagen. — h)* N. pr. eines Berges. — 3) f. आ *a) Gmelina arborea* Bhâvapr. 3,51. — *b) *eine Art Dioscorea. — c) *Schauspielerin. —* 4) n. *a) ein Gebäude mit durchlaufenden Gallerien ringsumher. — b) ein best. Diagramm. — c) eine best. Art zu sitzen. — d)* N. pr. eines Göttergartens.

सर्वतोभद्रक 1) Adj. mit क्षेत्र m. *ein Schnitt bei fistula in ano, durch welchen der After in vier Lappen getheilt wird.* — 2) m. *eine best. Tempelform.* — 3) *f. °द्रिका *Gmelina arborea* Râǵan. 9,35.

सर्वतोभद्रचक्र n. 1) *ein best. Diagramm.* — 2) Titel Opp. Cat. 1. °व्याख्यान n. desgl.

सर्वतोभद्रदेवतास्थापनप्रयोग m. und °भद्रप्रयोग m. Titel Burnell, T.

सर्वतोभाव m. *das Ringsumsein.*

सर्वतोमार्गम् Adv. *nach allen Richtungen.*

सर्वतोमुख 1) Adj. (f. ई) *a) nach allen Seiten das Gesicht habend, überallhin gekehrt. — b) allseitig, vollkommen, vollständig.* — 2) m. *a) eine best. Truppenaufstellung. — b) *die Seele. — c) *Bein. α) Brahman's. — β) Çiva's. — d) *ein Brahmane. — e) *der Himmel.* — 3) n. *a) Wasser. — b) *der Luftraum.*

सर्वतोविलास m. Titel eines Commentars Burnell, T.

सर्वतोवृत्त Adj. *allgegenwärtig.*

सर्वत्याग m. 1) *vollständige Entsagung* Mahâvîraḱ. 24,9. — 2) *Verlust — Einbusse von Allem* Ḱaraka 61,3.

सर्वत्र Adv. 1) *überall, stets, in allen Fällen, jederzeit.* Verstärkt सर्वत्रापि, सर्वत्र सर्वदा, सर्वथा सर्वत्र सर्वदा. Mit einer Negation *in keinem Falle.* — 2) = सर्वस्मिन्; mit einer Negation *für Nichts* u. s. w.

सर्वत्रग 1) Adj. (f. आ) *überall hindringend, allgegenwärtig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* eines Manu Hariv. 1,7,72. — *b)* des Bhîmasena.

सर्वत्रगत Adj. *auf Alles sich erstreckend, allgemein, vollkommen.*

सर्वत्रगामिन् 1) Adj. *in Alles dringend* Lalit. 561,10. — 2) *m. *Wind.*

सर्वत्रसत्त्व n. *Allgegenwart.*

सर्वत्रापि Adj. (f. eben so) *überallhin reichend.*

सर्वत्रैष्टुभ Adj. *ganz aus* Trishṭubh *bestehend* Ç. Br. 11,5,2,9.

सर्वत्व n. *Ganzheit, Gesammtheit, Vollständigkeit.*

सर्वथा Adv. 1) *in allen Fällen, jedenfalls, durchaus.* Verstärkt सर्वथापि, सर्वथा सर्वत्र सर्वदा; mit einer Negation *in keinem Falle, durchaus nicht.* — 2) *auf jegliche Weise, auf welche Weise es auch sei, wie immer auch* 59,21. — 3) *vollständig, im höchsten Maasse, ganz und gar.*

सर्वथाविषय Adj. *in beliebiger Weise sich äussernd, — erscheinend.*

सर्वद् Adj. (f. आ) *Alles verleihend* Ind. St. 15,288.

सर्वदण्डधर Adj. *Jedermann strafend* (Çiva).

सर्वदमन 1) Adj. *Alles* oder *Alle bändigend.* — 2) m. *a)* Bein. Bharata's, des Sohnes der Çakuntalâ. — *b)* N. pr. eines Asura.

*सर्वदराज m. N. pr. eines Fürsten.

सर्वदर्शन Adj. *allschauend.*

सर्वदर्शनसंग्रह m. Titel eines Werkes.

सर्वदर्शिन् 1) Adj. *allsehend.* — 2) *m. *a) ein* Buddha. — *b) ein* Arhant *bei den* Ǵaina.

सर्वदा Adv. *allezeit, stets.* Verstärkt सर्वत्र सर्वदा, सर्वथा सर्वदा सर्वत्र; mit einer Negation *niemals.*

सर्वदातर् Nom. ag. *Allgeber.* Nom. abstr. °तृत्व n. Sâj. zu ṚV. 9,1,3.

सर्वदास m. N. pr. eines Dichters.

सर्वदाह m. *vollständiges Verbrennen* Âpast. Çr. 9,15,8.

सर्वदिक्मुखम् Adv. *nach allen Weltgegenden hin* Ç. Br. 1,18.

*सर्वदुःखक्षय m. *das Verschwinden aller Leiden* als Umschreibung von मोक्ष *die letzte Erlösung.*

सर्वदुष्टान्तकृत् Adj. *alle Bösewichter vernichtend.*

सर्वदृश् 1) Adj. *allsehend.* — 2) f. Pl. *alle Augen,* so v. a. *alle Sinnesorgane.*

सर्वदेवतामय Adj. (f. ई) *alle Gottheiten in sich enthaltend.*

सर्वदेवत्य Adj. *alle Götter darstellend, — bedeutend, sämmtlichen Göttern zugeeignet.*

सर्वदेवमय Adj. (f. ई) *alle Götter in sich enthaltend, — repräsentirend.*

*सर्वदेवमुख m. (!) Bein. Agni's.

सर्वदेवक्रताशन Adj. *das für alle Götter bestimmte Opfer verzehrend;* m. Bein. Agni's R. 1, 38,17.

सर्वदेवात्मक und °देवात्मन् Adj. *die Natur aller Götter habend, alle Götter in sich enthaltend.*

सर्वदेवीमयी Adj. f. *alle Göttinnen in sich enthaltend, — repräsentirend* Hemâdri 1,434,6.

सर्वदेवेश m. *Herr aller Götter* (Çiva).

सर्वदेशवृत्तान्तसंग्रह m. Titel eines Werkes.

सर्वदेशीय Adj. *aus jeglichem Lande stammend.*

सर्वदेश्य Adj. *an jeglicher Stelle stehend.*

सर्वदैवत्य Adj. *alle Götter darstellend, — repräsentirend* Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 59.

सर्वदैवसत्त्र n. *das zu aller Zeit Sein.*

सर्वद्रष्टर् Nom. ag. *Allschauer, allsehend.*

*सर्वद्यच् Adj. *zu Allen hingerichtet.*

सर्वद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Zuge nach allen Weltgegenden günstig* Ind. St. 14,356.

*सर्वधनिन् Adj. *im Besitz aller Güter* Pat. zu P. 2,1,69, Vârtt. 5.

*सर्वधन्विन् (Conj.) m. *der Liebesgott.*

सर्वधर 1) m. N. pr. eines Lexicographen. — 2) n. Titel eines Werkes.

सर्वधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP. 3,2,31.

*सर्वधर्मपदप्रभेद m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वधर्मप्रकाश m. Titel eines Werkes.

सर्वधर्मप्रवेशन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,11.

*सर्वधर्मप्रवेशमुद्रा f. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वधर्ममय Adj. *alle Gesetze in sich enthaltend.*

*सर्वधर्ममुद्रा f. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वधर्मविद् Adj. *alle Gesetze kennend* M. 8,63. Chr. 211,7.

*सर्वधर्मसमता f. und *°धर्मसमवशरणसागरमुद्रा f. Namen von Samâdhi (buddh.).

*सर्वधर्मोत्तरघोष m. N. pr. eines Bodhisattva.

सर्वधा Adj. *all-labend.*

सर्वधामन् n. *die Wohnstätte —, Heimat von Allem.*

सर्वधारिन् m. *das 22ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

*सर्वधुरावह् Adj. als Erklärung von सर्वधुरीण.

*सर्वधुरीण Adj. *zu jedem Anspann tauglich.*

सर्वनर m. *Jedermann* 268,28.

1. सर्वनामन् n. *Pronomen* Âpast. 1,14,23.

2. सर्वनामन् Adj. *alle Namen habend.*

सर्वनामस्थान n. *eine Casusendung, vor welcher der Stamm in starker Form erscheint.*

सर्वनाश m. 1) *vollständiger Mangel.* — 2) *Untergang von Allem, vollständiger Ruin, Verlust von Allem.* Acc. mit कर् *Alles zu Grunde gehen lassen.*

सर्वनिक्षेपा f. *eine best. Zählmethode.* Vgl. सर्वविक्षेपता.

सर्वनिधन m. *ein best.* Ekâha.

सर्वनियन्तर् Nom. ag. *Allbändiger.* Nom. abstr. °तृत्व n. 259,1.

सर्वनिर्णोदक Adj. *Alle antreibend, — anweisend* (Vishṇu).

सर्वनिलय Adj. *überall seine Wohnstätte habend.*

सर्वनिवरणविष्कम्भिन् m. N. pr. eines Bodhisattva. सर्वणीवरण° fehlerhaft Kâraṇḍ. 1,15. 8,12. fgg.

सर्वदद् m. N. pr. eines Mannes.

*सर्वदम und *°दमन m. Bein. Bharata's, Sohnes der Çakuntalâ.

सर्वपटमय Adj. *aus Zeugen aller Art verfertigt* Vâsav. 172,6.

सर्वपति m. *Herr von Allem.*

*सर्वपत्नीण Adj. *den ganzen Wagen einnehmend.*

सर्वपथीन Adj. (f. आ) 1) *den ganzen Weg einnehmend* Çiç. 12,57. — 2) *sich überall verbreitend, überall berühmt* Comm. zu Çiç. 10,8. Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,150,4.

सर्वपद् Adj. (stark °पाद्) *allflüssig.*

सर्वपद् n. Pl. oder am Anfange eines Comp. *Wörter aller Art.*

सर्वपद्धति f. Titel eines Werkes.

*सर्वपरिफुल्ल Adj. *ganz aufgeblüht.*

सर्वपरुस् Adj. *alle Gelenke habend.*

सर्वपरोक्ष Adj. (f. आ) *sich der Wahrnehmung Aller entziehend* Saṁhitopan. 6,3.

1. सर्वपशु m. 1) *ein ganzes Vieh* als N. pr. eines Dummkopfes. — 2) Pl. *alle Thieropfer.*

2. सर्वपशु Adj. *für alles Vieh* (d. i. *Thieropfer*) *geeignet, ganz aus Thieropfer bestehend.*

*सर्वपा f. N. pr. der Gattin Bali's.

*सर्वपाञ्चालक Adj. *ganz aus* Pañkâla *bestehend* u. s. w.

*सर्वपात्रीण Adj. *die ganze Schüssel füllend.*

सर्वपाद् m. N. pr. eines Mannes.

सर्वपारशव Adj. *ganz von Eisen.*

सर्वपार्षद् n. *ein von allen grammatischen Schulen anerkanntes Lehrbuch.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 145,22.

सर्वपालक Adj. Subst. *Allhüter, Allbeschützer.*

सर्वपुण्य Adj. *vollkommen —, in allen seinen Theilen schön.*

सर्वपुण्यसमुच्चय m. *ein best.* Samâdhi (buddh.) Saddh. P.

सर्वपुरक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

सर्वपुरुष und °पूरुष Adj. *alle Männer habend* u. s. w.

सर्वपूत Adj. *durchweg rein.*

सर्वपूरक Adj. *Alles erfüllend.*

*सर्वपूर्णत्व n. *Vollständigkeit, Vollauf.*

सर्वपूर्तिकरस्तव m. Titel Opp. Cat. 1.

1. सर्वपूर्व Adj. *der allererste* Pat. zu P. 6,2,36, Vârtt. 2.

2. सर्वपूर्व Adj. *dem ein beliebiger* (Laut) *vorangeht.*

सर्वपृथ्वीमय Adj. *die ganze Erde in sich enthaltend* Hemâdri 2,*a*,122,12.

सर्वपृष्ठ 1) Adj. (f. आ) *mit allen (sechs)* Pṛshṭha *versehen;* vgl. पृष्ठ 4). — 2) f. आ *ein best. Opfer* Baudh. 1,2,14.

सर्वपृष्ठक्षैत्रप्रयोग m. und °पृष्ठातीर्यामप्रयोग m. Titel Burnell, T.

सर्वप्रकार 1) Adj. *in allen Formen bestehend* Sarvad. 52,21. — 2) °म् Adv. *auf jegliche Weise, in jeglicher Beziehung* Mârk. P. 62,31.

सर्वप्रत्यक्ष Adj. (f. आ) *Allen vor Augen liegend* Saṁhitopan. 6,4.

सर्वप्रत्ययमाला f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सर्वप्रथमम् Adv. *vor Allen, zu allererst* Lalit. 523,14 (कस्मायक्षे zu lesen). 524,2 (तस्मायक्षे zu lesen). 525,17. 18.

सर्वप्रद् Adj. (f. आ) *Alles verleihend.*

सर्वप्रभु m. *Allherr.*

सर्वप्रयत्न m. *jegliche Anstrengung.* Instr. so v. a. *mit Anspannung aller Kräfte, alles Ernstes* Hemâdri 2,*a*,71,17. Vgl. सर्वयत्न.

सर्वप्राण, Instr. so v. a. *aus Leibeskräften.*

सर्वप्राप्ति f. *das Erreichen von Allem* Kap. 5,104.

सर्वप्रायश्चित्त 1) Adj. (f. ई) *Alles gut machend.* — 2) n. *a) eine Sühne für Alles* Gaut. — *b) eine best. Spende in dem* Âhavanîja Âpast. Çr. 3,11,1. 9,1, 11. 12,7. 16,6. 20,10.

सर्वप्रायश्चित्तलक्षण n. Titel Burnell, T.

सर्वप्रायश्चित्ति f. *vollständige Gutmachung* 21,8.

सर्वप्रायश्चित्तीय Adj. von सर्वप्रायश्चित्त 2) *b)* Vaitân.

सर्वफलत्यागचतुर्दशी f. *ein best. 14ter Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

सर्वबल n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

सर्वबाहु m. *eine best. Art zu kämpfen.*

सर्वबाह्य Adj. *der alleräusserste.*

सर्वबीज n. *der Same von Allem.*

*सर्वबीजिन् Adj. *allen Samen enthaltend* Pat. zu P. 2,1,69, Vârtt. 5.

सर्वबुद्धक्षेत्रसंदर्शन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 17,11 (क्षत्र st. क्षेत्र fehlerhaft).

*सर्वबुद्धविज्ञप्यावतार m. Titel eines buddh. Sûtra.

सर्वबुद्धसंदर्शन m. *eine best. buddh. Welt.*

सर्वभक्त 1) Adj. (f. आ) *a) Alles* (ohne Auswahl) *essend, — verzehrend.* Nom. abstr. °त्व n. Baudh. 2, 4,5. — *b) was ganz aufgezehrt wird* Âpast. Çr. 8, 16,12. 12,28,10. — 2) *f. आ *Ziege.*

सर्वभक्तिन् und सर्वभक्ष्य (fehlerhaft) Adj. = सर्वभक्त 1) *a).*

सर्वभट् m. N. pr. eines Autors.

सर्वभयंकर Adj. *Alle in Schrecken jagend.*

सर्वभवारणि f. *das Reibholz* (so v. a. *Grund, Ursache*) *aller Wohlfahrt.*

सर्वभवोत्तारण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,15.

सर्वभाव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das ganze Herz, die ganze Seele;* so v. a. *volle Befriedigung* Bâlar. 210,7. Instr. Sg. (Bhag. 15,19), Pl. (Paṇḍar. 4,2,20) und सर्वभाव° *von ganzem Herzen, mit ganzer Seele.* — 2) Pl. *alle Dinge, Alles* Maitrjup. 6,25. M. 6,80.

सर्वभावन Adj. *Alles werden lassend, — hervorbringend.*

सर्वभावाधिष्ठातर् Nom. ag. *das Oberhaupt aller Wesen.* Nom. abstr. °तृत्व n.

*सर्वभास Adj.

सर्वभुज् Adj. = सर्वभक्त 1) *a).*

सर्वभूत 1) Adj. °भूत *überall seiend* VP. 5,20,38. 38,69. 6,8,18. Mârk. P. 101,14. — 2) n. Pl. oder am Anfange eines Comp. *alle Wesen* Taitt. Âr. 10,67,2. Chr. 46,28. 57,25. 76,10. 84,5. 88,6. Mit einer Negation *kein Wesen.*

सर्वभूतगुहाशय Adj. *im Herzen aller Wesen wohnend* Çvetâç. Up. 3,11.

सर्वभूतदमन 1) Adj. *alle Wesen bändigend* Taitt. Âr. 10,44. — 2) f. सर्वदमनी *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,11.12.

सर्वभूतपितामह m. Bein. Brahman's.

सर्वभूतमय Adj. (f. ई) *alle Wesen in sich enthaltend, — repräsentirend.*

सर्वभूतरुतग्रहणी f. *eine Art Schrift (die Laute aller Wesen umfassend).*

सर्वभूतात्मक Adj. *alle Wesen in sich schliessend.*

सर्वभूतात्मन् m. *die Seele aller Wesen.*

सर्वभूतात्मभूत Adj. *die Seele aller Wesen seiend.*

सर्वभूताधिपति m. *der Oberherr aller Wesen* (Vishṇu).

सर्वभूतान्तक Adj. *alle Wesen vernichtend.*

सर्वभूतान्तरात्मन् m. *die Seele aller Wesen.*

1.*सर्वभूमि f. *die ganze Erde.*

2. सर्वभूमि Adj. *dem die ganze Erde gehört.*

सर्वभोगीण Adj. *Allen zum Genuss (Vortheil) dienend* Bhaṭṭ.

सर्वभोग्य Adj. dass.

सर्वभौम fehlerhaft für सार्वभौम.

सर्वमङ्गल 1) Adj. *jegliches Glück bringend* Pañkar. 1,10,71. — 2) f. आ *a*) Bein. der Durgâ. Auch auf Lakshmi übertragen. — *b*) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 3) n. Pl. *Alles was Glück bringt.*

सर्वमण्डलसाधनी f. Titel eines Werkes.

सर्वमनोरम Adj. (f. आ) *Jedermann erfreuend* 84,12.

सर्वमन्त्रोपयुक्तपरिभाषा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

सर्वमय Adj. (f. ई) *Alles in sich enthaltend.*

*सर्वमलापगत m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वमहत्तर Adj. 1) *der allergrösste.* Compar. °महत्तर *grösser als alle übrigen* Spr. 3043. — 2) **durchweg gross.*

सर्वमांसाद Adj. *Fleisch jeglicher Art essend* M. 5,15.

*सर्वमागधक Adj. *ganz aus* Magadha *bestehend u. s. w.*

सर्वमातर् f. *Allmutter.* Du. zu द्यावापृथिवी MBh. 5,76,8.

सर्वमात्रा f. *ein best. Metrum.*

सर्वमान्यचम्पू f. Titel eines Werkes.

सर्वमाय m. N. pr. eines Râkshasa Mahâvîrak. 9,2.

सर्वमारमण्डलविधंसनकारी f. *ein best. Strahl* (buddh.).

सर्वमित्र m. 1) *Jedermanns Freund.* — 2) N. pr. eines Mannes.

सर्वमुख Adj. *überallhin gerichtet.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bṛh Âr. Up. S. 20.

सर्वमूर्ति Adj. *allgestaltet* VP. 6,4,40.

सर्वमूर्धन्य m. N. pr. eines Autors mystischer Gebete bei den Çâkta.

*सर्वमूल्य n. *Otterköpfchen.*

*सर्वमूषक m. *die (Alles hinwegraffende) Zeit.*

सर्वमृत्यु m. *allgemeiner Tod.*

सर्वमेध m. 1) *Alldarbringung, ein zehntägiges* Soma-*Opfer* Vaitân. — 2) *jedes Opfer.* — 3) Titel einer Upanishad.

सर्वमेध्य Adj. *durchweg rein.* Nom. abstr. °त्व n. Vasishṭha 28,6.

सर्वभरि Adj. *Alles erhaltend, — ernährend.*

सर्वयज्ञ m. 1) *jedes Opfer (ohne* Soma *nach dem Comm.).* — 2) Pl. *alle Opfer.*

सर्वयत्न n. *jegliche Anstrengung.* Instr. so v. a. *mit Anspannung aller Kräfte, alles Ernstes* 185, 18. Vgl. सर्वप्रयत्न.

सर्वयत्नवत् Adj. *sich jegliche Mühe gebend.*

सर्वयन्त्रिन् Adj. *mit allem Geräthe versehen.*

सर्वयमक n. *lautliche Uebereinstimmung aller vier Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,19.

सर्वयोनि f. *die Quelle von Allem.* Nom. abstr. °त्व n.

सर्वरक्षण Adj. *vor Allem behütend.*

सर्वरत्न 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ eine best. Çruti S. S. S. 24.

*सर्वरत्नक m. *einer der 9 Schätze bei den* Gaina *und die demselben vorstehende Gottheit.*

सर्वरत्नमय Adj. 1) *aus allen Juwelen gebildet.* — 2) *aus lauter Juwelen zusammengesetzt, ganz mit Juwelen besetzt.*

सर्वरथा Adv. *mit dem ganzen Wagengefolge.*

1. सर्वरस m. 1) Pl. oder am Anfange eines Comp. *Flüssigkeiten —, Säfte aller Art.* — 2) *jeglicher Geschmack.* — 3) Pl. *wohlschmeckende Sachen aller Art.* — 4) **salziger Geschmack.* — 5) **das Harz der Vatica robusta* Bhâvapr. 1,187 neben dem richtigen सर्जरस.

2. सर्वरस Adj. 1) *alle Säfte enthaltend.* — 2) **klug, gelehrt.*

सर्वराज् m. *Allkönig.*

सर्वराजेन्द्र 1) m. *das Oberhaupt aller Fürsten* als Bez. *eines best. göttlichen Wesens.* — 2) f. आ *eine best. Fingerstellung* Kâraṇḍ. 74,18.

सर्वरात्र (*m.) *die ganze Nacht.* Acc. und सर्वरात्र° *die ganze Nacht über* Çiç. 11,18. Vâsav. 255,8.

*सर्वरास m. 1) *das Harz der Vatica robusta* H. an. 4,434. Vgl. सर्वरस. — 2) *ein best. musikalisches Instrument* ebend.

सर्वरुतकौशल्य *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वरुतसंग्रहिणीलिपि (!) f. *eine best. Art zu schreiben.*

सर्वरूप (AV. 9,7,25.26) und सर्वरूप Adj. (f. आ) 1) *alle Farben habend.* — 2) *alle Gestalten —, alle Formen habend, — annehmend.* Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Gaim. 4,4,10. — 3) von *allen Arten.*

सर्वरूपसंदर्शन m. *ein best.* Samâdhi (buddh.) Saddh. P. 243.

सर्वरूपिन् Adj. = सर्वरूप 2).

सर्वरोग° *Krankheiten aller Art.*

सर्वरोहित Adj. *ganz roth.*

*सर्वर्तु m. *Jahr.*

सर्वर्तुक Adj. *jeglicher Jahreszeit entsprechend, in j. J. vorhanden* Hemâdri 1,434,10. Pañkad.

सर्वर्तुकवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*सर्वर्तुपरिवर्त m. *Jahr.*

सर्वलक्षण° *alle günstigen Zeichen.*

सर्वलक्षणातात्पर्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सर्वलघु Adj. *aus lauter Kürzen bestehend.*

*सर्वला f. *Spiess, Wurfspiess.*

सर्वलिङ्ग Adj. *alle Geschlechter habend, adjectivisch gebraucht.* Nom. abstr. °ता f.

सर्वलिङ्गप्रदातर् Nom. ag. *mildthätig gegen Angehörige jeglichen Glaubens* MBh. 12,61,12.

सर्वलिङ्गसंन्यासनिर्णय m. und °लिङ्गसाधनी f. Titel von Werken.

*सर्वलिङ्गिन् m. *Ketzer* oder *Sectirer.*

सर्वली f. *Spiess, Wurfspiess.*

सर्वलुण्टाक m. fingirtes Nom. pr. eines *diebischen* Beamten Kampaka 421. fg.

सर्वलोक m. 1) Sg. *a*) *die ganze Welt.* — *b*) *das ganze Volk.* — *c*) *Jedermann.* — 2) Pl. oder am Anfange eines Comp. *a*) *alle Wesen.* — *b*) *alle Welt, Jedermann.*

सर्वलोकगुरु m. Bein. Vishṇu's Bhâg. P. 4,19,3.

सर्वलोकधातुव्यवलोकन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,16.

सर्वलोकधातूपद्रवोद्वेगप्रत्युत्तीर्ण m. N. pr. eines Buddha.

सर्वलोकपितामह m. Bein. Brahman's.

सर्वलोकप्रजापति m. Bein. Çiva's.

सर्वलोकभयास्तम्भितत्वविधंसनकर m. N. pr. eines Buddha. v. l. °भयाज्ञितच्छम्भितत्व° Saddh. P.

सर्वलोकभृत् Adj. *die ganze Welt erhaltend* (Çiva).

सर्वलोकमय Adj. (f. ई) *die ganze Welt in sich enthaltend* Hemâdri 1,454,19.

सर्वलोकमहेश्वर m. Bein. 1) Çiva's R. 1,37,13. — 2) Kṛshṇa's Bhag. 5,29.

सर्वलोकान्तरात्मन् m. *die Seele der ganzen Welt.*

सर्वलोकिन् Adj. *die ganze Welt in sich enthaltend.*

सर्वलोकेश m. Bein. Kṛshṇa's.

सर्वलोकेश्वर m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Kṛshṇa's.

सर्वलोक् 1) Adj. *ganz roth* Paithînasi bei Kull. zu M. 3,272. — 2) *m. *ein eiserner Pfeil.* — 3) n. am Anfange eines Comp. *Metalle aller Art.*

सर्वलोहमय Adj. (f. ई) *ganz von Eisen* Pañkat. 122,10.

सर्वलोहित Adj. *ganz roth.*

*सर्वलोह् m. *ein eiserner Pfeil.*

सर्ववनि Adj. *Alles erwerbend, — besitzend* Mahâçânti 1,1,7.

सर्ववर्ण Adj. (f. आ) *allfarbig* Taitt. Âr. 10,34 (S. 914).

*सर्ववर्णिका f. *Gmelina arborea.* v. l. सर्ववर्तिका.

सर्ववर्णिन् Adj. etwa *von allerlei Art* MBh. 14, 88,27.

*सर्ववर्तिका f. v. l. für सर्ववर्णिका.

सर्ववर्मन् m. N. pr. eines Grammatikers.

*सर्ववल्लभा f. *Hure.*

सर्ववागीश्वरेश्वर m. Bein. Vishṇu's Pañkar. 4, 3,53.

सर्ववाङ्निधन m. *ein best.* Ekâha.

सर्ववाङ्मय Adj. (f. ई) *alle Reden in sich enthaltend, ganz aus Reden bestehend.*

सर्ववादिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

सर्ववारम् Adv. *alle auf einmal, alle zugleich* Pañkat. ed. orn. 58,15.

सर्ववार्षिकपर्वन् n. Pl. *alle Knotenpuncte im Jahre* Bhâg. P. 11,11,37.

सर्ववासक Adj. *vollständig gekleidet* MBh. 13, 14,162.

सर्वविक्रयिन् Adj. *Alles* (auch Verbotenes) *verkaufend.*

*सर्ववित्तेपता f. *eine best. Zählmethode.* Vgl. सर्वनित्तेपा.

1. सर्वविज्ञान n. *eine Erkenntniss von Allem* Sarvad. 52,4. fgg.

2. सर्वविज्ञान Adj. *Alles kennend.* Nom. abstr. °ता f. Comm. zu R. ed. Bomb. 4,54,2. v. l. °ज्ञानिता.

सर्वविज्ञानिन् Adj. dass. Nom. abstr. °निता f.

सर्वविद्य n. *Allwissenheit.*

सर्वविद् Adj. *allwissend, Alles kennend* Kap. 3, 56. Spr. 7805.

सर्वविद्य Adj. *alle Wissenschaft besitzend, allwissend.*

सर्वविद्या f. 1) *die ganze Wissenschaft.* — 2) *jegliche Wissenschaft.* Pl. *alle Wissenschaften* Taitt. Âr. 10,47.

सर्वविद्यामय Adj. (f. ई) *alles Wissen in sich enthaltend.*

सर्वविद्याविनोदभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors.

सर्वविनाश m. *vollständiges Zugrundegehen* Gaut. 12,26.

सर्वविन्द् m. *ein best. mythisches Wesen* Gaut.

सर्वविश्रम्भिन् Adj. *Allen vertrauend* Kâraka 53,12.

सर्वविश्व n. *die ganze Welt.*

सर्वविषय Adj. *auf Alles sich beziehend, in beliebiger Weise sich äussernd, allgemein* Verz. d. Oxf. H. 232,a,11.

सर्ववीर Adj. (f. आ) *aus allen Männern bestehend, vollzählig; von allen Männern begleitet, alle Mannen führend; auf alle M. sich erstreckend.*

सर्ववीरजित् Adj. *alle Helden besiegend.*

सर्ववीर्य Adj. (f. आ) *mit allen Kräften ausgestattet* Çat. Br. 7,4,2,39.

सर्ववृद्ध Adj. (f. आ) *ganz nach der Quantität der Vocale hergesagt* Saṃhitopan. 10,6.

सर्ववेग m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,27.

सर्ववेत्तर् Nom. ag. *Allwisser, allwissend.* Nom. abstr. °वेत्तृत्व n.

*सर्ववेद् Adj. *mit allen* Veda *vertraut.*

सर्ववेदत्रिरात्र m. *ein best.* Ahîna.

सर्ववेदमय Adj. (f. ई) *alle* Veda *in sich enthaltend* Bhâg. P. 3,9,43.

सर्ववेदस् Adj. 1) *vollständigen Besitz habend.* — 2) *der nach einem Opfer alle seine Habe den Priestern schenkt.*

सर्ववेदस 1) Adj. *a) wobei die ganze Habe verschenkt wird* (ein Opfer). Auch Subst. m. (sc. क्रतु) Maitr. S. 4,3,6 (45,10). Âpast. Çr. 10,26,5. 12,8, 13. 13,23,14. — *b) der nach einem Opfer alle seine Habe den Priestern verschenkt.* — 2) n. *die ganze Habe.* सर्ववेदसदक्षिण Adj. (f. आ) *wobei die ganze Habe als Lohn gegeben wird* Lâṭj. 8,2,27. Âpast. Çr. 14,23,1.

सर्ववेदसिन् Adj. *der seine ganze Habe hingiebt.*

सर्ववेदात्मन् m. schlechte Lesart für सर्वदेवात्मन्.

सर्ववेदितर् Nom. ag. *Allwisser, allwissend* MBh. 13,16,30.

सर्ववेदिन् Adj. 1) *allwissend* Çiç. 14,62. — 2) *alle* Veda *kennend* Hariv. 11059.

*सर्ववेषिन् m. *Schauspieler.* Fehlerhaft °वेशिन् geschrieben.

सर्ववैनाशिक Adj. *an eine vollständige Vernichtung glaubend;* m. *ein Buddhist.*

सर्वव्यापद् f. *vollständiges Misslingen* 21,3.

सर्वव्यापिन् Adj. *Alles durchdringend, über Alles verbreitet.*

1. सर्वव्रत n. *Allgelübde.*

2. सर्वव्रत Adj. *allgelobend.*

सर्वव्रतोद्यापनप्रयोग m. Titel Burnell, T.

सर्वशक्ति f. 1) *die ganze Kraft.* Instr. so v. a. *nach allen Kräften* 68,33. — 2) *das Vermögen das Ganze zu vollbringen* Gaim. 6,3,1.

सर्वशब्दग Adj. *allerlei Laute von sich gebend* MBh. 6,71,41. 103,24.

सर्वशरीर n. *der Leib von Allem.* Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 52,21.

सर्वशरीरात्मन् Adj. *die Seele alles dessen, was einen Leib hat.*

सर्वशस् Adv. 1) *in allen seinen Theilen, vollständig, ganz und gar, durch und durch, vollkommen; im Ganzen, als Ganzes; insgesammt* (bezogen auf ein Collectivum im Sg. oder auf einen Pl., wobei diese in beliebigem Casus oder am Anfange eines Comp. stehen können). — 2) *auf jede Weise.* — 3) *auf irgend eine Weise.* — 4) *allgemein, stets, überall.*

सर्वशस्त्रिन् Adj. *mit allen möglichen Waffen versehen* MBh. 6,3349.

सर्वशाकुन n. *vollständige Augurallehre.*

सर्वशान्ति f. 1) *Allberuhigung.* — 2) Titel Opp. Cat. 1.

*सर्वशान्तिकृत् m. Bein. Bharata's, Sohnes der Çakuntalâ. Vgl. सर्वदमन.

सर्वशास् Adj. *Alles beherrschend.*

सर्वशास्त्रमय Adj. *alle Lehrbücher in sich enthaltend.*

सर्वशिष्य Adj. *sich von Jedermann belehren lassend.* Nom. abstr. °ता f. Kshem. 2,23.

सर्वशीघ्र Adj. *der allerschnellste.*

सर्वशुक्ल Adj. (f. आ) *ganz licht, — weiss.*

सर्वशुङ्गवाल Adj. *ganz weissgeschwänzt* Maitr. S. 3,13,4.

सर्वशुभंकर Adj. *Allen Glück bringend* MBh. 13, 17,45.

सर्वशून्य Adj (f. आ) 1) *vollkommen leer.* — 2) *Alles für Nichts haltend.*

सर्वशून्यता f. 1) *vollkommene Leere* Comm. zu Kap. (ed. Allah. 1852) 1,159. — 2) *die Theorie, dass Alles ein Nichts sei, Nihilismus.*

सर्वशून्यत्व n. = सर्वशून्यता 2). °वादिन् m. *ein Bekenner dieser Theorie, Nihilist* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,18.

सर्वशूर m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,16.

सर्वशैक्यायस Adj. (f. ई) etwa *ganz damascirt* MBh. 3,271,4. 6,54,24.

सर्वश्रेष्ठ Adj. *der allerbeste* Mârk. P. 16,18. Superl. °तम dass. MBh. 2,11,62.

सर्वश्वेत 1) Adj. *a) ganz weiss* Suparṇ. 6,2. — *b) der allerweisseste.* — 2) f. आ *a) ein best. giftiges Insect.* — *b) ein best. mythisches Kraut* Kâraṇḍ. 55,14. 58,6.

सर्वसंश्लिष्ट Adj. *in Allem enthalten* MBh. 13,147, 7. Paṅkar. 4,3,23.

*सर्वसंसर्गलवण n. *salzhaltiger Boden* Râgân. 6, 106. v. l. सार्व°.

सर्वसंस्थ 1) Adj. *a) allgegenwärtig.* — *b) Allen den Tod bringend.* — 2) f. आ Pl. *alle Soma-Saṁsthâ* Âpast. Çr. 14,22,1.

सर्वसंस्थान Adj. *von jeglicher Gestalt* Varâh. Bṛh. S. 80,8.

सर्वसंहार m. 1) *Alles vernichtend;* m. Bez. *der Zeit.* — 2) *die Vernichtung von Allem, allgemeine V.* Hariv. 13906.

सर्वसंहारिन् Adj. *Alles vernichtend* Kathâs. 12, 178. 50,56.

सर्वसगुण Adj. *in Allem mit Vorzügen versehen* Kathâs. 34,162.

*सर्वसंगत m. *in 60 Tagen reifender Reis.*

सर्वसङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

सर्वसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सर्वसंज्ञा f. *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — H. 829 vielleicht fehlerhaft.

सर्वसत्त्वत्रातर् m. N. pr. eines mythischen Wesens Saddh. P.

सर्वसत्त्वपापप्रहीण m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वसत्त्वप्रियदर्शन m. N. pr. eines Buddha, eines Bodhisattva und einer anderen Person.

सर्वसत्त्वोज्जहारी f. N. pr. einer Rakshasî. v. l. सर्वसत्त्वो°.

सर्वसत्य Adj. *der wahrhafteste.*

*सर्वसंनहन n. *eine vollständige Kriegszurüstung.*

*सर्वसंनाह m. *das vollständige Gerüstetsein zu Etwas, das mit Eifer an Etwas Gehen.*

सर्वसमता f. *das Gleichgesinntsein gegen Alles.*

सर्वसमर्पणास्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

सर्वसमास m. *vollständige Verbindung, alle zusammen* Kâtj. Çr. 12,6,15.

सर्वसमाहर Adj. *Alles vernichtend* R. 7,104,2.

सर्वसमृद्ध Adj. *ganz wohlbestellt, — in Ordnung.*

सर्वसंपत्ति f. 1) *das Gelingen von Allem* R. 2,25, 19. Hemâdri 2,*a*,71,13. — 2) *ein Vollauf von Allem* Kathâs. 35,29.

सर्वसंपद् f. *vollständige Uebereinstimmung* Çat. Br. 6,7,1,28.

सर्वसंपन्न Adj. *mit Allem ausgestattet.*

सर्वसंपन्नसस्य Adj. (f. आ) *überall gut mit Getraide bestanden.*

सर्वसंपात m. *jeglicher Rest* Hariv. 12304.

सर्वसंभव m. *die Quelle von Allem.*

सर्वसंमतशिक्षा f. Titel einer Çikshâ Opp. Cat. 1.

सर्वसर m. *best. Geschwüre im Munde* Bhâvapr. 5,89.

1.*सर्वसस्य° *Getraide aller Art.*

2.*सर्वसस्य Adj. (f. आ) *mit Getraide aller Art bestanden.*

सर्वसस्यवत् Adj. dass. Hemâdri 1,575,20.

सर्वसह 1) Adj. (f. आ) *Alles geduldig ertragend.* — 2) *m. *Bdellium.* — 3) f. आ N. pr. einer mythischen Kuh.

सर्वसाक्षिन् m. *der Augenzeuge von Allem.*

सर्वसाद् Adj. nach Nîlak. *in dem Alles aufgeht.*

सर्वसाधन Adj. *Alles zu Wege bringend.*

सर्वसाधारण Adj. (f. आ und ई) *Allen gemein.* °प्रयोग m. Titel eines Werkes.

सर्वसाधु Adv. *ganz —, sehr gut* (als Ausruf).

सर्वसामान्य Adj. (f. आ) *Allen gemein.*

सर्वसांप्रत n. *Allgegenwart* Çatr. 5,2.

सर्वसाम्य n. *Gleichheit in allen Stücken* Âçv. Çr. 12,8,17.

सर्वसार n. *das Beste von Allem.* Auch Superl. °तम.

सर्वसारङ्ग m. N. pr. eines Schlangendämons.

सर्वसारसंग्रहणी f. *eine best. Schriftart.*

सर्वसारोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

सर्वसह Adj. *Alles ertragend, Allem widerstehend.*

सर्वसिद्धा f. *die 4te, 9te und 14te lunare Nacht.*

सर्वसिद्धान्त m. (Opp. Cat. 1) und °संग्रह m. Titel von Werken.

सर्वसिद्धार्थ Adj. *der sein Ziel vollkommen erreicht hat, der Alles hat was er wünscht.*

1. सर्वसिद्धि f. *das Folgen —, Bewiesensein von Allem* Kap. 1,88.

2.*सर्वसिद्धि m. *Aegle Marmelos.*

सर्वसुखकृत् Adj. *Allen Freude bereitend* Spr. 2700.

*सर्वसुखदःखनिरभिनन्दिन् m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सर्वसुखाय्, °यते *jegliches Wohlbehagen —, jegliche Lust empfinden* Hemâdri 2,*a*,71,16.

सर्वसुरभि n. Sg. *alle wohlriechenden Stoffe.*

सर्वसुलभ Adj. *für Jedermann leicht zu haben* Sarvad. 90,16.

सर्वसूक्ष्म Adj. *der allerfeinste.*

सर्वसूत्र Adj. *aus Fäden von allen Farben verfertigt* Maitr. S. 1,6,4 (92,21. 93,1). Vgl. सार्वसूत्र.

सर्वसेन 1) Adj. *die ganze Heerschaar führend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Brahmadatta. — 3) *N. pr. einer Oertlichkeit.

सर्वसेनाधिनाथ m. *Oberfeldherr* Viddh. 97,9.

सर्वसेनापति m. dass. MBh. 5,157,13.

*सर्वसौवर्ण Adj. *ganz von Gold.*

सर्वस्तोम 1) Adj. (f. आ) *mit allen* (sechs) Stoma *versehen.* — 2) m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

सर्वस्थानगवात m. N. pr. eines Jaksha.

सर्वस्मृत् Adj. wohl fehlerhaft für सर्वस्पृत् *Alles davontragend, — verschaffend.*

सर्वस्व 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) die ganze Habe.* — *b)* am Ende eines Comp. *Gesammtheit, das Ganze.* — 2) f. आ = 1) *a).*

सर्वस्वफालिन् Adj. *mit aller Habe und mit allen Früchten* Spr. 1146.

सर्वस्वरलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सर्वस्वरहस्य n. desgl. Kumârasv. zu Pratâpar. 375,3.

सर्वस्वरित Adj. *nur mit dem* Svarita *versehen.*

सर्वस्वर्णमय Adj. (f. ई) *ganz von Gold.*

°सर्वस्वाय्, °यते *für die ganze (einzige) Habe ansehen* Kaṇḍoḍâsa zu Kâvjapr. nach Aufrecht.

सर्वस्वार m. *ein best.* Ekâha Lâṭj. 6,3,9. 8,8,1. Njâjam. 10,2,27.

सर्वस्विन् m. *eine best. Mischlingskaste: der Sohn eines Barbiers und eines Hirtenmädchens.*

सर्वकृत्या f. *ein Mord irgend einer Art.*

सर्वकर 1) Adj. *a) Alles für sich nehmend.* — *b) das ganze Vermögen erbend* Vishṇus. 18,28. — *c) Alles vernichtend* Bhag. 10,34 (der Tod). — 2) m. Bein. Jama's.

सर्वकरण n. *das Einziehen —, Wegnehmen der ganzen Habe.*

सर्वकरि m. Bez. *des Liedes* ṚV. 10,96.

सर्वकर्षकर Adj. *Alle erfreuend.*

सर्वकायस् Adj. *volle Behendigkeit —, volle Kraft besitzend.*

सर्वकार m. *Einziehung —, Wegnahme der ganzen Habe.*

सर्वकारम् Absol. *mit Einziehung der ganzen Habe.*

सर्वकारिन् m. N. pr. eines bösen Geistes.

सर्वकास्य Adj. *über den Jedermann lacht* Spr. 3592.

सर्वकित 1) Adj. *Allen wohlthuend.* — 2) m. Bein.

Çâkjamuni's. — 3) *n. *Pfeffer.*

सर्वक्रतु् Adj. *was vollständig —, wobei Alles geopfert wird.* सर्वक्रत्ति Acc. Pl. n. Ait. Br. 7,2,3.

सर्वक्रत Adj. *ganz geopfert.*

सर्वक्रति f. *ein Opfer, bei dem alles Material geopfert wird.*

सर्वक्रत्वृ n. *das ganze Herz.* Instr. °क्रत्वृा *mit ganzem Herzen.*

सर्वकेमय Adj. *ganz von Gold* Hemâdri 1,644,5.

सर्वकेाम m. *eine best. Spende, bei der alles Material geopfert wird,* Hemâdri 1,193,8. 22. 197,1. 2. Vgl. ग्र°.

*सर्वाकारप्रभाकर m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

*सर्वाकारवरेापेत m. desgl.

सर्वाकार° und सर्वाकारम् Adv. *auf jede Weise, in allen Formen* 317,24. Mahâvîraḱ. 41,16.

सर्वाक्त Adj. etwa *überall seine Augen habend.*

सर्वागमेापनिषद् f. Titel einer Upanishad.

सर्वाग्नेय Adj. *nur* Agni *zugeeignet.*

सर्वाङ्क m. N. pr. eines Autors oder Titel eines Werkes.

1. सर्वाङ्ग n. (adj. Comp. f. ई) 1) *der ganze Körper* Vîsav. 298,1. — 2) Pl. *alle Glieder.* — 3) Pl. *alle* Vedâṅga.

2. सर्वाङ्ग Adj. (f. ई) 1) *an Gliedern vollständig.* — 2) *vollständig.* — 3) सर्वाङ्गम् Adv. *nach allen Seiten hin, ganz genau.*

सर्वाङ्गसुन्दर 1) m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 92. Auch °रस m. — 2) f. ई Titel eines Commentars.

सर्वाङ्गीण Adj. (f. आ) *den ganzen Körper bedeckend, — erfüllend, über d. g. K. verbreitet* Bâlar. 120,4. Kâd. 2,10,11 (11,6). Ind. St. 15,294. 297.

सर्वाङ्गीन fehlerhaft.

सर्वाचार्य m. *der Lehrer von Allen* Veṇis. 43,18.

सर्वाजीव Adj. *Allen Lebensunterhalt gewährend.*

सर्वाञ्च् Adj. *allerwärts zugekehrt* Çâṅkh. Gṛhj. 3,8.

सर्वाणी f. Bein. der Durgâ. Vgl. शर्वाणी.

सर्वातिथि Adj. *Jedermann gastlich aufnehmend* Gaut. 3,30. MBh. 13,73,13.

सर्वातिथ्य n. N. pr. eines Sees Çukas. 1,72.

सर्वातिशायिन् Adj. *Alles übertreffend* Mahâvîraḱ. 93,15.

सर्वातिसारिन् Adj. *an einem durch alle drei humores erzeugten Durchfall leidend.*

1. सर्वात्मक *die ganze Seele.* Instr. *mit ganzer Seele, von ganzem Herzen.*

2. सर्वात्मक 1) Adj. *a) Alles in sich enthaltend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) in Allem enthalten.* — *c)* so v. a. सर्वदेाषात्मक *von sämmtlichen* Dosha *ausgehend* Bhâvapr. 6,45. Vgl. 2. देाष 1) *h).* — 2) m. *eine best. Form des* Aptorjâma Comm. zu Âpast. Çr. 14,1,1.

सर्वात्मत्व n. Nom. abstr. von सर्वात्मन् *die Weltseele.*

सर्वात्मदृश् Adj. *überall sich selbst sehend.*

1. सर्वात्मन् m. 1) *die ganze Person.* Instr. *mit der ganzen P., mit ganzer Seele, auf das Angelegentlichste* Spr. 7855. — 2) *die Seele von Allem, die Weltseele.* — 3) *das ganze Wesen.* Instr. so v. a. *vollständig, ganz und gar* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,12. Kâd. 137,6 (275,2). Comm. zu Njâjam. 2,1,10. — 4) *ein* Gina.

2. सर्वात्मन् und सर्वात्मन् Adj. *vollständig an Person, — Wesen, — Leiblichkeit.*

सर्वात्मभूति f. *das Heil der ganzen Person.*

1. सर्वादि m. *der Anfang —, der Erste von Allem.*

2. सर्वादि Adj. *beliebig anfangend.*

सर्वाद्य Adj. (f. आ) *der allererste, zuerst dagewesen.*

सर्वाधार m. *der Behälter von Allem.*

सर्वाधिक Adj. *vorzüglicher als Alles* Bhâm. V. 2,165.

सर्वाधिकार m. *das Kapitel über* 1) *Allerlei.* — 2) *das für Alle Geltende* Comm. zu Âpast. Çr. 7,28,4.

सर्वाधिकारिन् Adj. *Allem vorstehend, über Alles zu sagen habend.*

सर्वाधिपत्य n. *die Oberherrschaft über Alles.*

सर्वाध्यक्ष m. *der Oberaufseher über Alles.*

सर्वानन्द m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) Titel eines Werkes.

सर्वानवद्यकारिणी f. Titel eines Werkes.

सर्वानवद्याङ्ग Adj. (f. ई) *mit vollkommen untadelhaftem Körper.*

*सर्वानुकारिणी f. *Desmodium gangeticum.*

सर्वानुक्रम m., °क्रमणिका f. und °क्रमणी f. *vollständiges Inhaltsverzeichniss* (insbes. zum Veda).

सर्वानुदात्त Adj. *ganz tonlos.* Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu ṚV. 1,13,1.

सर्वानुनासिक Adj. *näselnd* Mâṇḍ. Çikshâ 13,2.

सर्वानुभू Adj. *Alles wahrnehmend.*

सर्वानुभूति 1) f. *Convolvulus Turpethum* Karaka 7,7. — 2) *m. N. pr. zweier Arhant bei den Gaina.

सर्वानुष्टुभ Adj. *ganz aus* Anushṭubh *bestehend* Cat. Br. 11,5,2,9.

सर्वानुस्यूत Adj. *mit Allem verwebt* Bhâg. P. 3, 27,11. Nom. abstr. °त्व n.

सर्वान्त m. *das Ende von Allem.* Loc. *ganz am Ende von* (Gen.) Divjâvad. 222,10.

सर्वान्तक und सर्वान्तकृत् Adj. *Allem ein Ende machend.*

सर्वान्तर und सर्वान्तरस्थ Adj. *in Allem befindlich.*

सर्वान्तरात्मन् und सर्वान्तर्यामिन् m. *die Weltseele.*

*सर्वान्नभक्तक Adj. *jegliche Speise geniessend, keine Speise verschmähend.*

सर्वान्नभूति m. *ein best. Genius* Çâṅkh. Gṛhj. 2, 14,15. Die Lesart steht nicht sicher.

*सर्वान्नभेाजिन् Adj. = सर्वान्नभक्तक.

सर्वान्नित् Adj. dass. Âpast. 1,18,33.

*सर्वान्नीन Adj. dass.

सर्वान्य Adj. *ganz verschieden* P. 8,1,51.

सर्वापरत्व n. *das jenseits Gelegensein von Allem,* so v. a. *die letzte Erlösung.*

सर्वापेक्ष Adj. *auf alle einzelnen bezüglich* Comm. zu Âpast. Çr. 1,2,2.

सर्वाप्ति f. *Erreichung von Allem.*

सर्वाभयप्रद Adj. *Allen Sicherheit gewährend* (Vishṇu) Vishṇus. 1,55.

सर्वाभरणवत् Adj. *mit jeglichem Schmuck versehen* Hemâdri 2,*a*,104,6.

सर्वाभाव m. 1) *das Fehlen Jedermanns, das Nichtdasein irgend Jemandes* Âpast. 2,14,5. — 2) *absolutes Nichtsein.*

सर्वाभिज्ञ m. N. pr. eines Buddha Divjâvad. 222,16. fgg.

सर्वाभिशङ्किन् Adj. *Allen misstrauend* Karaka 33,12.

सर्वाभिसंधक und *°संधिन् Adj. *Jedermann täuschend.*

सर्वाभिसार m. *Gesammtangriff.*

सर्वाभ्यन्तर Adj. *der allerinnerste.*

सर्वाम्भेानिधि m. *das Meer* MBh. 3,169,6.

सर्वायस Adj. (f. ई) *ganz von Eisen* MBh. 3,160,71.

सर्वायु Adj. *alles Leben habend, — gebend* u. s. w. Nom. abstr. सर्वायुत्व n.

सर्वायुष und सर्वायुस् n. *das ganze Leben.*

सर्वारण्यक Adj. *von Allem, was der Wald bietet, lebend* Baudh. 3,3,3. 4.

सर्वारम्भ m. *die ganze Kraftanstrengung beim Beginn eines Werkes.* Instr. *mit aller Kraftanstrengung* (an Etwas gehen) Spr. 4261.

1. सर्वार्थ 1) m. Pl. oder am Anfange eines Comp. *alle Dinge, Dinge aller Art.* — 2) °म् Adv. *des Ganzen wegen* Gaim. 3,6,1. 15.

2. सर्वार्थ 1) Adj. *a) zu Allem dienlich, für Alles anwendbar.* Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,8,17. — *b) auf Alles achtend.* Nom. abstr. °ता f. so v. a. *Zerstreutheit* (Gegensatz एकाग्रत्व). — 2) m. *der 29ste* Muhûrta.

सर्वार्थकर्तृ Nom. ag. *Schöpfer aller Dinge.*

सर्वार्थचिन्तक Adj. *sich um alle Dinge kümmernd;*

m. *ein oberster Beamter.*

सर्वार्थचिन्तामणि m. Titel verschiedener Werke Bühler, Rep. No. 551. Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सर्वार्थनामन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

सर्वार्थसाधक Adj. (f. °धिका) *Alles zu Stande bringend, zu allen Dingen gut.* °स्तोत्र n. Burnell, T.

सर्वार्थसाधन Adj. dass. oder n. *ein Mittel Alles zu Stande zu bringen.*

सर्वार्थसिद्ध 1) Adj. *der sein Ziel vollkommen erreicht hat, der Alles hat was er wünscht.* — 2) m. *a)* Bein. Çâkjamuni's. — *b)* N. pr. eines Fürsten. 1. सर्वार्थसिद्धि f. 1) *das Gelingen aller Sachen* Kathâs. 2,63. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. 2.*सर्वार्थसिद्धि m. Pl. *eine Klasse von Göttern bei den Gaina.*

सर्वार्थानुसाधिन् Adj. *Alles zu Stande bringend* (Durgâ).

सर्वार्हण Adj. *Alles verdienend, auf Alles Ansprüche habend.*

सर्वालोककर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 83,11.

सर्वावत्त् Adj. (f. सर्वावती) 1) *Alles enthaltend.* — 2) *ganz, vollständig* Lalit. 96,8. 174,7. 251,9. 523, 13. 525,14. Kâraṇḍ. 99,8. Saddh. P. Kap. 6. Divjâvad. 294,21. 298,21.

सर्वावसर 1) *m. *Mitternacht.* — 2) Adv. °म् *bei jeder Gelegenheit* LA. 2,1.

सर्वावसु m. *ein best. Sonnenstrahl.*

सर्वावस्थम् Adv. *in allen Stellungen,* so v. a. *von allen Seiten* (betrachten).

सर्वावास und °वासिन् Adj. *überall seine Wohnstätte habend.*

सर्वावृद्ध Adj. (f. आ) *ganz ohne Beobachtung der Quantität der Vocale hergesagt* Saṁhitopan. 10,5.

सर्वाशिन् Adj. *Alles* (auch Verbotenes) *geniessend.*

सर्वाश्चर्यमय Adj. (f. ई) *alle Wunder in sich enthaltend, aus lauter Wundern bestehend* Bhag. 11,11.

सर्वाश्य n. *das Essen von Allem.*

सर्वाश्रमिन् Adj. *in jedem beliebigen Lebensstadium sich befindend.*

सर्वाश्रय Adj. (f. आ) *Allen anhaftend, — gemein* Jâén. 3,143.

सर्वासंभव m. *das nicht überall Möglichsein* Kap. 1,4. 116.

सर्वास्तिवववादिन् = सर्वास्तिवादिन् Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

सर्वास्तिवाद m. *die Theorie, dass Alles real sei.*

सर्वास्तिवादिन् Adj. Subst. *ein Anhänger der Theorie* सर्वास्तिवाद.

*सर्वास्त्रमहाज्वाला f. N. pr. einer der 16 Vidjâdevî bei den Gaina.

1. सर्वास्य n. *der ganze Mund.*

2. सर्वास्य Adj. *im ganzen Munde erfolgend.*

सर्वाहंमानिन् Adj. *Alles für das Ich haltend.*

सर्वाह्ण m. *der ganze Tag.* Acc. Maitr. S. 1,8,9 (129,4. 5). *den ganzen Tag* Âpast. 1,5,24.

सर्वाह्णिक Adj. *täglich.* °ह्लिक fehlerhaft.

सर्वीय Adj. *Allen gehörig, — gut* u. s. w.

सर्वेल Adj. *mit allen* इला (इडा) *verbunden* Çâṅkh. Çr. 15,10,3.

सर्वेश 1) m. *der Herr von Allem.* — 2) f. आ *die Herrin von Allem.*

सर्वेश्वर m. 1) *der Herr von Allem* 261,3. Nom. abstr. °त्व n. 259,1. — 2) *eine best. Mixtur.* — 3) N. pr. *a)* eines buddhistischen Heiligen. — *b)* eines Lehrers. — *c)* eines Dichters, mit dem Beiw. तीरभुक्तीय Z. d. d. m. G. 36,557.

सर्वेष्ट् Adj. (f. आ) *alle Wünsche erfüllend.*

सर्वैश्वर्य n. *die Herrschaft* 1) *Jedermanns* Kap. 5, 9. — 2) *über Alles.*

सर्वोच्छित्ति f. (Kap. 5,78) und सर्वोच्छेदन n. *vollständige Vernichtung.*

सर्वोत्कर्ष m. *der Vorrang über Alles* Kap. 1,5.

सर्वोत्तम Adj. *der allervorzüglichste, — beste* Spr. 7747. °स्तोत्र n. Titel eines Stotra.

सर्वोत्तरत्वाभिधान n. Titel eines Werkes.

सर्वोदात्त Adj. *überall den Acut habend.*

सर्वोद्युक्त Adj. *mit allem Eifer an Etwas gehend, nach Möglichkeit sich anstrengend.*

सर्वोपकारिणी f. Titel zweier Commentare.

सर्वोपधा Adj. *jeden beliebigen Vocal vor sich habend.*

सर्वोपनिषत्सार Titel einer Upanishad. °प्रश्नोत्तर n. Titel eines Werkes.

सर्वोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपनभूतिप्रकाश m. Titel eines Commentars dazu.

सर्वोपरम m. *das Aufhören —, zur Ruhe Gelangen von Allem.* Nom. abstr. °त्व n. 259,15.

सर्वोपायकौशल्यप्रवेशन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,10 (°कोशल्य° gedr.).

*सर्वोघ m. 1) *ein vollständiges Heer im Anzuge.* — 2) = गुरुभेद oder गुरुवेग.

सर्वौषध 1) Adj. *aus allerlei Kräutern bestehend.* — 2) n. *a) alle Kräuter.* — *b)* * *eine best. Mischung riechender Stoffe* Râgân. 22,56.

1. सर्वौषधि 1) f. Sg. und Pl. *alle (allerlei) Kräuter* Gobh. 3,2,35. 4,11. Vishnus. 90,3. — 2) f. ई Pl. Bez. *von zehn verschiedenen Kräutern* Hemâdri 2,49,13.

2. सर्वौषधि m. *eine best. Gruppe von zehn Kräutern.*

सर्वौषधिगण m. desgl.

सर्वौषधिनिष्यन्दा f. *eine best. Schriftart.*

सर्षप 1) m. *a) Senf, Senfkorn* (auch °कण m.). °तैल n. (Râgân. 15,106) und °स्नेह m. (Vâsav. 71, 1) *Senföl.* — *b) ein Senfkorn als Gewicht* (sehr verschieden bestimmt). — 2) f. ई *a)* * *ein best. Kraut* H. an. 3,6; vgl. Zach. Beitr. 85. — *b) ein best. Ausschlag* Kâraka 108,4. — *c)* * *eine Bachstelzenart.*

सर्षपक 1) m. *eine Schlangenart.* — 2) f. °पिका *a) ein best. giftiges Insect.* — *b) ein best. Ausschlag.*

सर्षपशाक n. *ein best. vorzügliches Gemüse* Kâraka 148,20.

सर्षपाय् °यते *klein wie ein Senfkorn erscheinen.*

सर्षपारुण m. *ein best. den Kindern feindlicher Dämon.*

सर्षपिक m. *ein best. giftiges Insect.* — सर्षपिका f. s. u. सर्षपक.

सर्षीका f. *ein best. Metrum.*

सर्ष्टिक Adj. (f. आ) *mit Speeren* (ऋष्टि) *versehen* MBh. 3,15,7, v. l.

*सल्, सलति (गतौ).

*सल 1) m. *Hund.* — 2) n. = सलिल *Wasser.*

सलक्षण Adj. *dieselben Merkmale habend, gleichartig, gleich* 250,30.

सलक्ष्मन् Adj. dass.

सलाक्क m. N. pr. eines Mannes.

सलज्ज Adj. (f. आ) *verschämt, Schamgefühl besitzend; verlegen* 299,4. °म् Adv. Nom. abstr. °त्व n. Kâmpaka 445.

सलज्जित Adj. (f. आ) dass. Pañkar. 1,14,106.

सलज्जितस्नेहकरुणम् Adv. *verlegen, liebevoll und mitleidig* Uttarar. 117,1 (158,7).

*सलद् und *सलन्द् (Kâç.), f. ई gaṇa गौरादि.

सललूक etwa *müssiges Umherschweifen.*

सलवण 1) Adj. *nebst Salz* Varâh. Jogaj. 7,5. — 2) *n. *Zinn* (!).

सलवि in अपसलवि und प्रसलवि.

सलावृकी f. *Wolf, Wölfin* oder *ein anderes Raubthier* TS. 6,2,4,4. Maitr. S. 3,8,3 (96,2). Âpast. 1, 11,33. Vgl. सालावृकी.

सलिग Adj. als Beiw. des Meeres Maitr. S. 1, 7,1 (110,3). Kap. S. 8,2. सलीग v. l.

सलिङ्ग Adj. (f. आ) *dasselbe Kennzeichen* (d. i. *Kennwort*) *habend.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *gerichtet an.*

सलिल 1) Adj. (f. आ) *wogend, fluthend, fliessend, unstät* Maitr. S. 1,7,1 (110,3). — 2) f. सलिला im Sâṁkhja *die Befriedigung dessen, der die* बुद्धि *dem* परमात्मन् *gleichsetzt.* — 3) n. *a) das Flüssige, Schwankende; Fluth, Wogen.* — *b)* Sg. und Pl.

Wasser. Acc. mit कर् oder दा *einem Verstorbenen* (Gen.) *die Wasserspende darbringen*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) *Wasser*, so v. a. *Regen*. — *d*) *das Wasser der Augen, Thränen*. — *e*) *eine best. hohe Zahl*. — *f*) *ein angebliches Metrum*.

सलिलकर्मन् n. *die einem Verstorbenen dargebrachte Spende*.

सलिलकुक्कुट m. *ein best. Wasservogel*.

*सलिलकुत्तल m. *Blyxa octandra*.

सलिलक्रिया f. = सलिलकर्मन्.

सलिलचर m. *Wasserthier*.

सलिलचरकेतन m. *der Liebesgott* Daçak. (1925) 130,1.

सलिलज 1) Adj. *was im Wasser entsteht, — lebt*; Subst. *ein solches Wesen*. — 2) m. *Muschel*. — 3) *n. *Lotusblüthe*.

*सलिलजन्मन् *Lotus*.

सलिलत्व n. Nom. abstr. zu सलिल *Wasser*.

सलिलद m. 1) *Wasserreicher* (ein best. Amt). — 2) *Wolke*.

सलिलदायिन् Adj. *Regen bringend*.

सलिलधर m. *Wolke*.

सलिलनिधि m. 1) *das Meer* Çiç. 16,82. — 2) *ein best. Metrum*.

सलिलपति m. Bein. Varuṇa's.

सलिलपवनाशिन् Adj. *nur Wasser oder Luft geniessend*.

*सलिलप्रिय m. *Schwein*.

सलिलभय n. *Wassergefahr, Ueberschwemmung* Varâh. Bṛh. S. 3,37.

सलिलभर m. *Wassermasse, Teich* Spr. 7743. v. l. Bhâm. V. 2,147.

सलिलमय Adj. *aus Wasser bestehend*.

सलिलमुच् m. *Wolke* Bâlar. 172,18.

सलिलयोनि m. Bein. Brahman's.

सलिलराज m. Bein. Varuṇa's.

सलिलराशि m. *das Meer* Çiç. 11,45.

सलिलवत् Adj. *mit Wasser versehen*.

सलिलवात Adj. TS. 4,4,12,3 nach dem Comm. सलिलाप्येन वायुविशेषेणानुगृहीतः.

सलिलसरक *ein Napf mit Wasser* 217,30. 218,6.

सलिलस्तम्भिन् Adj. *das Wasser hemmend, — festbannend* Veṇis. 87,13.

सलिलस्थलचर m. *ein im Wasser und auf dem Festlande lebendes Thier, Amphibie*.

सलिलाकर m. 1) *Wassermenge*. — 2) *das Meer*.

सलिलाञ्जलि m. *zwei Handvoll Wasser als Todtenspende*.

सलिलाधिप m. Bein. Varuṇa's.

सलिलार्णव m. *das Meer*. °शायक Adj. (Vishṇu) Vishṇus. 1,52.

सलिलालय m. dass.

सलिलावती f. N. pr. einer Oertlichkeit VP.^{2} 2,165.

सलिलाशन Adj. *nur Wasser geniessend*.

सलिलाशय m. *Wasserbehälter, Teich, See* 220,5.

सलिलाहार Adj. *nur von Wasser sich nährend*.

सलिलेचर Adj. *im Wasser lebend*.

सलिलेन्द्र m. Bein. Varuṇa's. °पुर n. *seine Stadt*.

*सलिलेन्धन m. *das am Südpol gedachte Höllenfeuer*.

सलिलेश m. Bein. Varuṇa's.

सलिलेशय Adj. *im Wasser liegend* (auch als Kasteiung).

सलिलोच्छ्रय Adj. (f. आ) *wasserreich* MBh. 3,88,9.

सलिलोद्भव 1) Adj. *aus dem Wasser hervorgegangen*. — 2) m. *Muschel*. — 3) n. *Lotusblüthe*.

सलिलोपजीविन् Adj. *vom Wasser seinen Lebensunterhalt habend* (Fischer u. s. w.).

सलिलौकस् Adj. *im Wasser lebend*.

सलिलौदन m. n. *im Wasser gekochter Reisbrei*.

सलीग Adj. s. u. सलिग.

सलील Adj. (f. आ) 1) *spielend*, so v. a. *sich nicht weiter anstrengend*. °म् Adv. mit und ohne इव *mit der grössten Leichtigkeit*. — 2) *höhnisch*. °म् Adv. — 3) *coquet*. °म् Adv.

सलीलगङ्गागामिन् m. N. pr. eines Buddha.

सलून m. *ein best. Wurm* oder *Parasit*.

सलेक m. N. pr. eines Âditja.

सलेप Adj. *mit fettigen Stoffen* Kâṭj. Çr. 7,5,17.

सलैस् in अपसलैस्.

सलोक Adj. 1) *denselben Weltraum bewohnend wie* (Gen. oder Instr.). — 2) *sammt den Leuten, — Bewohnern*.

सलोकता f. Nom. abstr. zu सलोक 1). Mit Gen. (Gaut.), Instr. oder im Comp. vorangehend.

सलोक्य Adj. = सलोक 1), mit Gen.

सलोभ Adj. *habgierig* Kathâs. 121,101.

सलोमधि m. N. pr. eines Fürsten. Man könnte auch स लो° trennen.

सलोमत्व n. Nom. abstr. zu सलोमन्.

सलोमन् Adj. *nach demselben Strich laufend, congruent*.

सलोहित Adj. (f. आ) 1) **gleiches Blut habend*. — 2) *blutroth gefärbt* MBh. 3,155,5.

सल्य und सल्यक in विसल्य und विसल्यक.

सल्लकी f. s. u. शल्लक.

सल्लकीय s. शल्लकीय.

सल्लतणातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सल्लक्ष्य n. *das rechte, richtige Ziel*.

सल्लाङ्क m. भृ° N. pr. eines Dichters Schönberg, Kshem. 8.

सल्लाप m. häufiger Fehler für संलाप, z. B. Prij. 18,16.

सल्लोक m. Pl. *gute Menschen*.

सल्व m. Pl. N. pr. eines Volkes. Vgl. शल्व.

सल्क m. N. pr. eines Mannes. Auch सल्ल geschrieben.

सल्कण m. desgl. Auch सल्लण geschrieben.

1. सव 1) m. *Kelterung, Pressung des* Soma. — *b*) **offspring, progeny*. — *c*) **der Mond*. — 2) *n. *a*) *the juice or honey of flowers*. — *b*) *sprinkling the juice of the acid Asclepias*.

2. सव 1) Nom. ag. *der Heissende, Anreger, der Befehlende*. — *b*) **die Sonne*. — *c*) *Antrieb, Anregung, Geheiss, Befehl*. — 4) *Belebung* (*die von Savitar ausgehende Wirkung*). — 5) in den Brâhmaṇa *gewisse Opferhandlungen, mit welchen die Weihung* (अभिषेक) *zu einer best. Thätigkeit oder Würde verbunden ist: Einweihung, Einsetzung, Bestellung, Inauguration*. — 6) Bez. *gewisser Darbringungen*. — 7) *Opfer* überh. — 8) *Jahr* in बळ्°.

सवंशा f. *eine best. Pflanze*.

सवकाण्ड n. Titel des 5ten Buches im Çat. Br.

*सवचन Adj. = समानवचन.

सवत्य Adj. = सवात्य Maitr. S. 4,3,8 (47,19).

सवत्स Adj. (f. आ) 1) *mit dem Kalbe*. — 2) f. *trächtig* (Kuh) Hemâdri 1,478,4.

सवद्य m. N. pr. eines Mannes.

1. सवन n. 1) *Kelterung des* Soma (nach dem Ritual dreimal am Tage). — 2) *der gekelterte Saft* und *dessen Libation*: Soma-*Fest, Festgelage; Opfer* überh. Çiç. 14,16. — 3) पुंसः सवनम् = पुंसवन. — 4) Pl. *die drei Tageszeiten: Morgen, Mittag und Abend* Gaut. 19,15. 22,6. — 5) *Zeit* überh. — 6) *eine zu den drei Tageszeiten erfolgende Abwaschung*.

2. सवन n. *das Antreiben, Heissen, in Bewegung Bringen*.

3. सवन m. 1) *Feuer*. — 2) **der Mond*. — 3) *eine best. Hölle* VP. 2,6,2. — 4) N. pr. eines Sohnes *a*) des Bhṛgu. — *b*) des Vasishṭha. — *c*) des Manu Svâjambhuva. — *d*) des Prijavrata.

4. सवन Adj. (f. आ) *nebst Wäldern*.

सवनकर्मन् n. *Libation*.

सवनकृत् Adj. *eine Libation veranstaltend* Çat. Br. 3,2,1,40.

सवनगत Adj. *der sich zu einer Libation anschickt* Âpast. 1,24,6.

सवनपङ्क्ति Adj. *von fünf Libationen begleitet* Ait.

Br. 2,24,4.

सवनभाज् Adj. *an den Libationen Theil nehmend.*

सवनमुख n. *Beginn der Libation* Lâṭj. 1,9,4.

सवनमुखीय Adj. (f. आ) *zum Beginn der Libation gehörig.*

सवनविध Adj. *einer Libation gleich zu achten.*

सवनशस् Adv. *an den einzelnen Libationen.*

सवनसंस्था f. *Ende der Libation* Lâṭj. 2,6,13.

सवनसमीषत्ती f. *eine best.* Vishṭuti Lâṭj. 6,2,22.

सवनानुकल्पम् Adv. *den drei Tageszeiten entsprechend, wie die drei T.* Âpast. 1,25,10.

सवनिक in तृतीय° Nachtr. 5.

सवनीय Adj. 1) *zur* Soma-*Libation gehörig, dabei üblich* u. s. w. m. *ein solches Thier* Gaim. 3, 8,42. °होम m. Vaitân. 22,21. — 2) *zu einem Opfer Zutritt habend, an einem Opfer Theil zu nehmen berechtigt* Baudh. 2,1,36.

सवनीयपात्र n. Soma-*Schale* Âpast. Çr. 12,3,2.

सवत्त् Adj. 1. स *enthaltend.*

सवपति m. *Herr der* Sava-*Cerimonie* Maitr. S. 4,3,7 (46,11).

सवयस् 1) Adj. *von gleicher Kraft, gleichalterig* Maitr. S. 3,12,14. — 2) m. *Altersgenosse, Freund;* f. *Freundin.*

सवयस und सवयस्क (Kâçikh. 32,55) Adj. *gleichalterig.*

*सवर् n. = शिव und सलिल.

सवर्द्रथ Adj. *nebst der* वर्द्रथ *genannten Schutzvorrichtung am Wagen* MBh. 5,155,3. 6,106,22.

सवर्द्रथिन् Adj. dass. Hariv. 2021.

सवर्गीय Adj. *zu derselben Consonantengruppe* (Gutturale u. s. w.) *gehörig.*

सवर्ण 1) Adj. (f. आ) *a) gleichfarbig* (Çiç. 12,69), *von gleichem Aussehen, gleichartig, gleich* (Chr. 250, 32), — *mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) von gleicher Kaste.* — *c) homogen* (von Lauten), — *mit* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *der Sohn eines Brahmanen von einer* Kshatrijâ Gaut. 4, 16. — 3) f. सवर्णा *a) eine Frau von gleicher Kaste* Gaut. 28,40. Âpast. 2,13,1. 27,11. — *b)* N. pr. α) *der Gattin des Sonnengottes.* — β) einer Tochter des Meergottes und Gattin des Prâkînabarhis.

सवर्णत्व n. 1) *Gleichfarbigkeit,* — *mit* (Instr.). — 2) *das denselben Nenner Haben* Âryabh. 2,27.

सवर्णन n. *das auf denselben Nenner Bringen* Lilâv. 9,2 u. s. w.

सवर्णय्, °यति *auf den gleichen Nenner bringen* Lilâv. 9,9 fgg. Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

सवर्णवर्ण n. *die gleiche Farbe.*

°सवर्णाभ Adj. *von gleicher Farbe mit.*

सवर्णीकिरण n. = सवर्णान Comm. zu Âryabh. 2,27.

सवर्य Adj. *mit trefflichen Eigenschaften ausgestattet* (nach dem Comm.).

सवलता f. *eine zur Pressung von Saft geeignete Pflanze* Sây. zu RV. 8,29,1.

सवल्ग Adj. *mit einem Zaume —, mit einem Zügel versehen* Çiç. 12,6.

सवविध Adj. = सवनविध.

सवस् in सत्यसवस्.

*सवक्का f. = सरला *eine Convolvulus-Art.*

सवाकङ्कल Adj. *lügnerisch* Kathâs. 39,215.

सवाचस् Adj. *gleiche Rede führend.*

सवातर् Adj. nach dem Comm. *dasselbe Kalb habend.*

सवात्य und सवात्य Adj. nach dem Comm. *von einer Mutter stammend.*

*सवार्त्तिक Adj. (ein Sûtra) *nebst den* Vârttika *studirend.*

सवासस् Adj. *bekleidet, mit den Kleidern.*

सवासिन् Adj. *zusammen wohnend.*

सवास्पक Adj. Suçr. 2,61,17 fehlerhaft.

सविंश 1) Adj. (f. आ) *nebst einem Zwanzigstel.* — 2) m. *ein best.* Stoma.

सविकल्प Adj. 1) *Verschiedenheit —, Mannichfaltigkeit zulassend, damit behaftet, differenzirt.* — 2) *sammt dem Zwischen-*Kalpa.

सविकल्पक Adj. = सविकल्प 1) 284, 22. 24. 286,13.

सविकार Adj. 1) *sammt seinen Umwandlungen,* — *Derivaten.* — 2) *sammt seinen Erzeugnissen,* — *Producten* Gaut. 7,11. — 3) *verliebt.* — 4) *eine Veränderung erleidend, der Zersetzung unterliegend* (Speise) Ind. St. 15,419.

सविकाश Adj. (f. आ) *glänzend, leuchtend* Kathâs. 10,89.

सविक्रम Adj. *kräftig, energisch* Çiç. 17,36.

सविक्रोशम् Adv. *um Hülfe rufend* MBh. 14,66,13.

सविक्लवम् Adv. *kleinmüthig* Mâlav. 67,15 (79,6).

सविग्रह Adj. *verkörpert* Râgat. 5,27.

सविचार Adj. (f. आ) *von Erwägung begleitet, wobei E. noch nicht ausgeschlossen ist* Lalit. 439,4.

सविचिकित्सितम् Adv. *Zweifel an den Tag legend* Mahâvîraḱ. 112,14.

सविज्ञान Adj. *mit richtiger Erkenntniss ausgestattet.* Nom. abstr. सविज्ञानत्व n.

सविडालम्ब (!) n. Bhar. Nâṭjaç. als Bez. *eines best. Scherzes.*

1. सवितर् Nom. ag. 1) *Antreiber, Beweger, Belieber.* — 2) Name eines Gottes, der sowohl dem mittleren Gebiet als auch dem Himmel zugerechnet wird. Später *der Sonnengott.* Auch unter den 12 Âditja aufgeführt. — 3) *die Sonne.* — 4) **Calotropis gigantea* Râǵan. 10,27.

2. सवितर्, °तरति *als Sonne erscheinen.*

सवितर्क Adj. (f. आ) *von Nachdenken begleitet, wobei N. noch nicht ausgeschlossen ist* Lalit. 439,4. °म् Adv. *nachdenkend* Chr. 326,20.

सवितवे Dat. Infin. zu 3. सू AV. 6,17,1. fgg.

सवितृतनय m. Patron. *des Planeten Saturn.*

*सवितृदत्त m. ein Mannsname.

*सवितृदेवत und *°दैवत n. *das unter dem Sonnengott stehende Mondhaus* Hasta.

सवितृपुत्र m. *der Sohn* Savitar's.

सवितृप्रसूत Adj. (f. आ) *von* Savitar *geheissen,* — *angetrieben* TS. 5,1,5,3. Ait. Br. 1,7,12. Çat. Br. 5,1,1,4. Lâṭj. 5,11,4. Nom. abstr. सवितृप्रसूतता f.

*सवितृल m. Hypokoristikon von सवितृदत्त.

सवितृसुत m. Patron. *des Planeten Saturn.*

सवितृसुतदिन n. *Sonnabend.*

सवित्त Adj. *nebst der Habe* Lâṭj. 9,1,14.

*सवित्र n. (करण) von सू.

*सवित्रिय Adj. von 1. सवितर्.

सवित्री f. 1) *Mutter.* — 2) *Bewirkerin, Hervorbringerin.* — 3) N. pr. einer Gottheit. Wohl fehlerhaft für सावित्री.

सविद् Adj. in einer etymologischen Spielerei, angeblich = सवितृरूप und विद्वस्.

सविद्य Adj. 1) **denselben Studien obliegend.* — 2) *gelehrt.*

सविद्युत् Adj. *mit Blitzen versehen* (Wolken) 76,17.

सविद्युत n. *Donnerwetter.*

सविध 1) Adj. *von derselben Art.* — 2) n. *Nähe* Çiç. 14,69. Ind. St. 14,383. 388. — 3) °म् Adv. *vorschriftmässig.*

सविधी Adv. 1) कर् *in die Nähe —, herbeibringen* Bâlar. 61,2. — 2) mit भू *in die Nähe kommen, nahe sein* Bâlar. 38,6.

सविनय Adj. *wohlgezogen, bescheiden, anspruchlos.* °म् Adv. 308,15.

सविभक्तिक Adj. *mit einer Casusendung versehen.*

सविभास m. *eine best. Sonne.* Richtig विभास.

सविमर्श Adj. (f. आ) *erwägend, überlegend* R. 6, 99,37. Kathâs. 39,40. 45,293. °म् Adv. R. 6,99,20. Çâk. 58,4. सविमर्ष fehlerhaft.

सविलक्षम् Adv. *beschämt, verlegen* Pañkat. 209,13.

सविलक्षस्मितम् Adv. *mit verlegenem Lächeln* Mṛkkh. 90,17. Pañkat. 19,16.

सविलम्बम् Adv. *zögernd, länger als nöthig* Râ-

ŚAT. 4,572.

सविलास Adj. *sich gefallsüchtig gebarend, mit gefallsüchtigem Gebaren verbunden* VARÂH. BṚH. 4,2. Çiç. 9,26. 13,66. SÂH. D. 181. BHÂG. P. 9,24,64.

सविवध Adj. *das Gleichgewicht haltend.* Nom. abstr. °त्व n. TS. 7,3,5,2.

सविवेक Adj. *der Urtheilskraft besitzt, klug* KATHÂS. 15,62.

सविशङ्क Adj. (f. आ) *von Besorgniss erfüllt* R. 2,26,6. Vgl. अतिसविशङ्कम् Nachtr. 6.

सविशेष 1) Adj. *a) Besonderheiten —, specifische Eigenschaften besitzend. — b) ausserordentlich, absonderlich, ungewöhnlich. — c) Unterschiede machend, die Leute nach Verdienst schätzend.* — 2) °म् und सविशेष° Adv. *a) mit allen Einzelnheiten, ganz genau* MAHÂVIRAK. 112,14. — *b) in ganz besonderer Weise, über die Maassen, in hohem Grade, vorzüglich.* सविशेषतरम् *in noch höherem Maasse, noch mehr* und auch = सविशेषम्. — 3) m. *die Zahl, welche das Verhältniss der Diagonale eines Quadrats zu einer Seite desselben ausdrückt,* ÇULBAS. 1,62. 3,67. 149.

सविशेषक Adj. *nebst der Besonderheit.*

सविशेषण Adj. *mit näheren Bestimmungen, — Attributen.*

सविशेषणरूपक n. *eine aus lauter Attributen bestehende Metapher.*

सविश्रम्भ Adj. (f. आ) *vertraulich* (Gespräch), *vertraut* (Freundin) KATHÂS. 13,13. 45,243.

सविश्रासम् Adv. *vertrauensvoll* Comm. zu VÂSAV. 240.

सविष 1) Adj. (f. आ) *mit Gift versehen, giftig* (217,4); *vergiftet.* — 2) *m. *eine best. Hölle.*

सविषाण Adj. *nebst den Hauzähnen* (eines Elephanten) MBH. 3,271,21. R. 3,7,7.

सविषाद् Adj. (f. आ) *bestürzt* PAÑKAT. 129,13. °म् Adv. 107,19. ÇÂK. 66,1. 67,20. VIKR. 30,12. PRAB. 64,6. Chr. 293,23.

सविषाशिस् Adj. *eine Schlange mit giftigen Zähnen* RÂGAT. 8,131 (सविषाशिषः zu lesen).

सविष्टर Adj. *nebst Büscheln von Gras zum Sitzen* HEMÂDRI 1,170,2.

सविसंकुलम् Adv. *mit grosser Ruhe* VIDDH. 73,12.

सविस्तर 1) Adj. (आ) *ausführlich* PAÑKAD. °म् Adv. *ganz ausführlich, genau* KATHÂS. 49,177. PAÑKAT. 114,20. — 2) *mit den dazu* (zum Veda) *gehörigen Schriften* HARIV. 9491. BHÂG. P. 3,3,2.

सविस्मय Adj. (f. आ) *erstaunt, überrascht* Çiç. 12,17. °म् Adv. Chr. 294,19. 298,21.

सवीमन् n. *Geheiss, Antrieb, Leitung.* Nur Loc.

सवीर Adj. *mit den Zugehörigen.*

सवीर्य Adj. 1) *gleiche Kraft habend mit* (Instr.). — 2) *mit Kraft begabt.* Nom. abstr. सवीर्यत्व n.

सवीवध Adj. *das Gleichgewicht habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

सवृत् in einer Formel.

सवृतयज्ञ m. *ein zu gleicher Zeit dargebrachtes Opfer* (?) GOP. BR. 2,2,24.

सवृतसोम Adj. *gleichzeitig ein* Soma-*Opfer darbringend* GOP. BR. 2,2,15. VAITÂN.

सवृत्त Adj. NIR. 5,4.

सवृत्तिक Adj. *in Bewegung seiend, wirkend.* Nom. abstr. °ता f. SARVAD. im PANDIT 9,216,a.

सवृद्धिक Adj. *nebst Zinsen* BṚHASPATI in VIRAMITRODAJA.

सवृध् Adj. 1) *zusammen fröhlich.* — 2) *Wachsthum habend.*

सवृषण Adj. *nebst —, mit Testikeln* GAUT. 23,10. ÂPAST. 1,25,1. 2,26,10. Chr. 88,23.

सवृष्टिक Adj. *von Regen begleitet.*

सवेग Adj. 1) *von gleicher Geschwindigkeit wie* (im Comp. vorangehend). — 2) *heftig, stark* (Blasen) Çiç. 15,106 (72). °म् Adv. *ungestüm.*

*सवेणी Adj. f. = समानवेणी.

सवेणुवीणम् Adv. *in Begleitung von Pfeifen und Lauten* VARÂH. BṚH. S. 19,18.

सवेताल Adj. *mit einem* Vetâla *versehen* (ein Leichnam) 111,27. 31.

सवेदनम् Adv. *mit Aeusserung des Schmerzes* DHÛRTAS. 16,4.

सवेदस् Adj. *gemeinsamen —, gleichen Besitz habend.*

सवेदिक Adj. *nebst Bank* MBH. 8,90,84.

सवेपथु Adj. *von Zittern begleitet, zitternd* MBH. 1,137,1. SUÇR. 1,263,16. KUMÂRAS. 4,17. KATHÂS. 25,90.

सवेपितम् Adv. *mit Zittern* Spr. 1637.

*सवेश Adj. *benachbart.*

सवेशीय n. in Verbindung mit मरुताम् Name eines Sâman ÂRSH. BR.

सवैक्लव्यम् Adv. *verwirrt, kleinmüthig.*

सवैदिक MBH. 8,4712 fehlerhaft für सवेदिक.

सवैर Adj. *feindlich gesinnt* Çiç. 15,2.

सवैराग्यम् Adv. *mit einem Ausdruck des Ueberdrusses, — der Gleichgültigkeit* PAÑKAT. 66,20. DHÛRTAS. 15,10.

सवैलक्ष्य Adj. (f. आ) *beschämt, verlegen.* °म् Adv. 307,30.

सवैलक्ष्यस्मितम् Adv. *mit verlegenem Lächeln* 308,3.

1. सव्य 1) Adj. (f. आ) *a) link.* सव्यम्, सव्येन, सव्या, सव्ये und सव्य° *links.* — *b) recht* (Gegens. von *link*). सव्यम्, सव्येन (auch *südlich*) und सव्य° *rechts.* — *c) widrig.* — *d)* = वृत्त GAIM. 4,1,37. Comm. zu 36. v. l. शम्य. — 2) m. *a) der linke Arm, die linke Hand.* — *b) der linke Fuss.* — *c)* Bez. *einer der zehn Weisen, auf welche eine Eklipse erfolgen kann.* — *d)* *Bein. Vishṇu's. — 3) n. *die über die linke Schulter getragene heilige Schnur.* Acc. mit कर् *die heilige Schnur über die linke Schulter legen.*

2. सव्य m. N. pr. eines Schützlings des Indra und eines Liedverfassers.

सव्यचारिन् Adj. = सव्यसाचिन् 1), wie die v. l. hat.

सव्यजन Adj. *nebst Fächer,* so v. a. *nebst Befächelung* SUÇR. 2,149,6.

सव्यजानु n. *eine best. Art zu kämpfen* HARIV. 3, 124,18.

सव्यञ्जन Adj. *nebst Consonanten, mit einem Consonanten verbunden.*

सव्यतस् Adv. 1) *links (auf der unrechten, üblen Seite).* Mit कर् *zu Jmds* (Acc.) *Linken sich stellen.* — 2) *rechts.*

सव्यथ Adj. (f. आ) *sich dem Schmerz hingebend, bekümmert* 127,27. 160,16. Çiç. 9,83.

सव्यपत्रप Adj. (f. आ) *schüchtern, verlegen* R. 2, 92,16. Spr. 1019 (सव्य° st. स्वव्य° zu lesen).

°सव्यपेक्ष Adj. (f. आ) *erfordernd, voraussetzend* UTTAR. 108,3 (146,7). KATHÂS. 107,127.

सव्यबाहु m. *eine best. Art zu kämpfen* HARIV. 3,124,19.

सव्यभिचरण Adj. = सव्यभिचार 1) KÂRAKA 3,8.

सव्यभिचार 1) Adj. *möglicher Weise falsch, nicht absolut zutreffend.* — 2) m. *a) Unsicherheit, Unbestimmtheit, Zweifel.* — *b)* Titel eines Werkes OPP. Cat. 1. Auch °क्रोड m., °निरुक्ति f. und °सामान्यनिरुक्ति f. ebend.

सव्यष्ठर् Nom. ag. = सव्यष्ठा. सव्यष्ठसारथी Du.

सव्यष्ठा m. *der links stehende Kämpfer auf dem Streitwagen.*

सव्यसाचिन् 1) Adj. (auch) *mit der linken Hand vertraut, mit beiden Händen geschickt* MAITR. S. 4,2,14 (38,12). — 2) m. *a)* Bein. Arǵuna's. — *b)* *Terminalia Arunja* RÂǴAN. 9,122.

सव्याज Adj. *falsch, lügnerisch* 319,3. °म् Adv. *verstellter Weise* ÇÂK. 18,21. VIKR. 12,18.

सव्याधर Adj. *der linke zu unterst* LÂṬ. 1,11,22.

सव्याधि Adj. *krank.*

सव्यानत n. *eine best. Art zu kämpfen* HARIV. 3, 124,20.

सव्यापयक्रिया Adj. *was links weggelegt —, — zur Ruhe gebracht wird* Maitr. S. 3,2,10 (31,14).

सव्यापार Adj. (f. आ) *beschäftigt* Megh. 85.

सव्याप्रिष्टि m. *das auf der Wildbahn links laufende Pferd.*

सव्याप्रुग्य m. *das linke Jochpferd.*

सव्यावृत् Adj. *nach links sich umwendend* Âpast. Çr. 10,9,19.

सव्यावृत्त Adj. *nach links gedreht.*

सव्याप्रून्य Adj. *von der Linken nicht losgelassen.*

सव्याहृति und °क (f. आ) Adj. *nebst den Ausrufen* भूस्, भुवस् und स्वस्. सव्याहृतिस्थ Hariv. 7432 fehlerhaft.

सव्याहृतिप्रणावक Adj. *nebst den Ausrufen* भूस्, भुवस्, स्वस् *und* ओम्.

सव्येतर 1) Adj. *recht* (Gegensatz *link*). — 2) n. *eine best. Art zu kämpfen.*

सव्येतरतस् Adv. *links und rechts.*

सव्येष्ठ und *सव्येष्ठृ m. = सव्यष्ठा. Nach den Lexicographen *Wagenlenker.* सव्येष्ठसारथी Du. nach dem Comm. *die links und rechts stehenden Wagenlenker.*

सव्योवत n. *eine best. Art zu kämpfen.*

सव्रण Adj. 1) *wund.* — 2) *schadhaft, mit einem Fehler behaftet.* — 3) mit शुक्र n. *eine best. Krankheit des Schwarzen im Auge.*

सव्रत Adj. (f. आ) 1) *sich ineinander fügend, harmonisch, zusammenpassend.* — 2) *durch eine Regel u. s. w. gebunden.*

°सव्रतिन् Adj. *gleich verfahrend, gleiche Gewohnheit u. s. w. habend mit.*

सव्रीड Adj. *verlegen, beschämt.* °म् Adv.

सशकल Adj. *nebst Schuppen* (ein Fisch) Ind. St. 13,327.

सशङ्क Adj. (f. आ) 1) *besorgt, ängstlich, schüchtern* MBh. 4,337 (v. l. साशङ्क). Kathâs. 32,66. Çiç. 1,58. °म् Adv. Spr. 7252, v. l. — 2) *Verdacht hegend* Kathâs. 38,143. 45,246.

सशत्रु Adj. *Feinde habend* Spr. 784.

सशब्द Adj. (f. आ) *mit Geräusch —, mit Lärm verbunden, G. oder L. machend, von G. oder L. widerhallend.* °म् Adv. *mit Geräusch, laut* Gobh. 1,2,18. Çiç. 20,21.

सशयन Adj. (f. ई) *zusammenstehend, benachbart.*

सशर Adj. *mit einem Pfeile versehen, sammt dem Pfeile* (94,12).

सशरासन Adj. *nebst Bogen* Varâh. Jogaj. 6,26.

सशरिन् Adj. *mit einem Pfeile versehen* MBh. 7, 111,51.

सशरीर Adj. (f. आ) 1) *sammt dem Körper* (Âpast. 2,24,15), *leibhaftig.* — 2) *mit dem Gebein.* — 3) सशरीरो त्रिर्मूर्धन्यभिषिञ्चेत् so v. a. *er giesse ihr dreimal auf den Kopf, so dass der ganze Leib nass wird,* Gobh. 2,1,10.

सशर्कर 1) Adj. (f. आ) *nebst Sand* Varâh. Bṛh. S. 54,15. — 2) *mit Sandzucker* Suçr. 2,149,5.

सशल्क Adj. *mit Rinde versehen* Gaut.

सशल्य 1) Adj. (f. आ) *eine Pfeilspitze im Körper habend* (95,3), *durch einen Stachel* (in übertragener Bed.) *gepeinigt, verwundet; mit Stacheln —, mit Leiden aller Art verbunden* Hem. Par. 1,348. — 2) *m. *Bär* Râgân. 19,7.

1. सशस्त्र Adj. (f. आ) *einen Anruf habend* Mârk. P. 50,93.

2. सशस्त्र Adj. *bewaffnet* Venis. 37,2.

सशस्त्रमरुत्वतीय m. *der zweite Becher voll bei der Mittagsspende* Mahîdh. zu VS. 33,27.

सशस्य 1) Adj. fehlerhaft für ससस्य Hariv. 3576. — 2) *f. आ *Tiaridium indicum.*

सशाद्वल Adj. (f. आ) *mit Gras bedeckt* Vishnus. 99,17.

सशिरःकम्पम् Adv. *den Kopf schüttelnd* Mṛicch. 65,12. Verz. d. Oxf. H. 142,*a*,6 v. u.

सशिरस् Adj. *sammt dem Kopfe* Âpast. 1,32,7.

सशिरस्क Adj. (f. आ) dass. Gobh. 2,1,17. Âpast. Çr. 8,8,15. 13,21,1.

सशिरावमज्जन n. *das Untertauchen mit dem Kopfe* Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 8,8,15. 13,21,1.

सशीर्षन् Adj. *einen Kopf habend.*

सशुक्र Adj. *sammt der Klarheit, — dem Klaren.* Nom. abstr. सशुक्रत्व n.

सशुच् Adj. *betrübt* Spr. 937.

सशूक 1) Adj. (f. आ) *mit Grannen behaftet* Âpast. Çr. 1,19,1. Paddh. im Comm. zu Kâtj. Çr. 192,9. — 2) m. = शास्तिक Nârada 2,1,328.

सशूलम् Adv. *mit Leibschneiden* Suçr. 2,430,15.

सशृङ्गार Adj. *geputzt, ausstaffirt* Kathâs. 64,131. Pañkat. ed. orn. 49,21.

सशेष Adj. *einen Rest enthaltend, nicht vollständig geleert, unvollständig, noch nicht beendigt* Kâd. 2,37,12 (44,3). Nom. abstr. °त्व n. *das noch nicht Erschöpftsein, das noch nicht zu Ende gehen Sollen.*

सशेषान्न Adj. so v. a. *seine ganze Portion aufessend, einen guten Appetit habend.*

सशोक Adj. (f. आ) *bekümmert, traurig, betrübt.* °म् Adv., °ता f. Nom. abstr.

सश्, सश्चति (3te Pl.), auch Med. (सश्चत 3te Pl.) 1) *nachfolgen, befolgen* RV. 1,101,3. 2,22,1—3. — 2) *Jmd* (Acc.) *gehören* RV. 7,90,3. — 3) *Jmd* (Acc.) *ergeben sein* RV. 1,64,12. 3,16,2. 7,26,4. — 4) *Jmd* (Dat.) *zu Willen sein* RV. 8,51,7 (Vâlakh. 3,7). सश्चते Dat. Partic. 2,16,4. — 5) Partic. सश्चत् *Verfolger, Feind* RV. 1,42,7. 3,9,4. 7,97,4. — Vgl. 1. सच्. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *hold sein* RV. 7,18,25.

*सश्मश्रु 1) Adj. (f. eben so) *einen Bart habend* H. 531. — 2) f. *Mannweib.*

सश्यान n. Gop. Br. 2,5,7. Vaitân. 30,16 (Lesart der Hdschrr.) fehlerhaft für संशान.

सश्यापर्ण Adj. *mit den Çjâparṇa's vor sich gehend* Ait. Br. 7,34,8.

सश्रद्ध Adj. (f. आ) *offenherzig* 114,10.

°सश्री Adj. *gleich, ähnlich* Kâçikh. 58,26.

सश्रीक Adj. (f. आ) 1) *prächtig, schön.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (292,12 im Prâkrit) *Pracht, Schönheit.* — 2) *im Wohlstand befindlich, Alles vollauf habend* Comm. zu Çiç. 16,78.

सश्लाघम् Adv. *mit Selbstbewusstsein, mit wichtiger Miene* Vikr. 52,7. Prab. 27,18. 48,14. Kandak. 8,1. 27,16.

सश्लेष Adj. *zweideutig, doppelsinnig.* Nom. abstr. °त्व n.

सश्वास Adj. *von Athemzügen begleitet* 181,12.

सषोडशिक Adj. *mit dem 16theiligen Stoma verbunden.*

*सष्किं (!) gaṇa सिध्मादि. Davon Adj. *सष्किल.

सष्टुभ् f. *ein best. Metrum* TS. 4,3,12,2.

सस्, सस्ति, ससस्ति 1) *schlummern.* — 2) *unthätig —, träge —, faul sein.* — Mit वि, विससत्, (?) Pañkar. 4,3,203.

सस 1) m. oder n. *Kraut, Gras; Saatfeld.* — 2) m. N. pr. eines Âtreja. — 3) *Adj. *schlafend.*

ससंरम्भ 1) Adj. *aufgebracht, zornig* Kathâs. 72, 2. — 2) Adv. °म् *a) aufgebracht* Prab. 112,16. — *b) in grosser Hast,* so v. a. *in aller Kürze* Sarvad. 37,6.

ससंवाद् Adj. (f. आ) *übereinstimmend* Kathâs. 34, 152. °म् Adv. 122,91.

ससंविद् Adj. *mit dem man sich verabredet hat* Kathâs. 57,109.

ससंशय Adj. (f. आ) 1) *im Zweifel seiend, zweifelnd.* — 2) *dem Zweifel unterliegend, zweifelhaft.*

*ससखि Adv. *einem Freunde gleich* L. K. 973.

ससखीका Adj. f. *im Verein mit den Freundinnen* Kathâs. 20,112. 66,178. 119,125.

ससंकट Adj. *mit schweren Passagen, schwer zu passiren* (Weg) LA. 87,9.

ससंकेत Adj. *mit dem man Etwas verabredet hat, in ein Geheimniss eingeweiht* 127,14.

ससङ्ग Adj. *anhaftend, anhängend.* Nom. abstr. °त्व n. *das Haften an Etwas, Berührung, Contact.*

*ससंग्रह Adj. *der daneben auch den* Saṁgraha *studirt* Pat. zu P. 4,2,60.

ससचिव Adj. *nebst Minister* 64,19.

ससंज्ञ Adj. *volles Bewusstsein habend, bei Besinnung seiend.*

ससट Adj. *recht haarig, — struppig* Varâh. Bṛh. S. 62,1.

ससत्निन् und ससत्त्विन् m. *Festgenosse.*

ससत्त्व Adj. (f. आ) 1) *muthig.* — 2) *von Thieren besetzt.* — 3) f. *schwanger.*

ससत्य Adj. *von wahrer Rede begleitet* Maitr. S. 3, 4,7 (54,8.10).

ससद्भाव Adj. *von Zuneigung begleitet* Kâd. 2,7,1.

ससंततिक Adj. *nebst Nachkommenschaft* Kull. zu M. 3,15.

ससंतान Adj. dass. M. 3,15.

ससंदेह Adj. (f. आ) *an Etwas zweifelnd* Kathâs. 12,161.

ससंध Adj. (f. आ) R. Gorr. 2,105,18 fehlerhaft für ससंध्य.

ससंध्य Adj. (f. आ) *mit der Morgenröthe sich berührend* R. 2,96,19.

ससंनाम Adj. *sich demüthig verneigend* Nalod. 1,3.

ससप्तक Adj. *eine Heptade enthaltend* Weber, Gjot. 106.

ससप्तद्वीप Adj. (f. आ) *nebst den sieben Inseln* Nṛs. Tâp. Up. in der Bibl. ind. 11.

ससप्रैष Adj. Verz. d. Oxf. H. 56,*a*,8 fehlerhaft für ससंप्रैष.

ससभ्य Adj. *nebst Beisitzern, — Richtern* 210,24.

ससमिद्ध Adj. *nebst einem Haufen Brennholz* R. 2,56,30.

ससंपद् Adj. *im Wohlstand befindlich, Alles vollauf habend* Çiç. 16,78.

ससंपातिन् Adj. *nebst dem* Râkshasa Saṁpâtin (= Sampâti) R. 6,108,8.

ससंप्रैष Adj. *nebst den Aufforderungen an die fungirenden Priester* Verz. d. Oxf. H. 56,*a*,8 (ससप्रैष fehlerhaft).

ससंभारयजुष्क Adj. *mit den* Saṁbhârajagus Âpast. Çr. 14,13,8.

ससंभ्रम (f. आ) *aufgeregt, eine heftige Gemüthsbewegung —, einen grossen Eifer an den Tag legend, sich überstürzend.* °म् Adv.

ससर्प Adj. (f. आ) *eine Schlange bergend* Uttamâk. 322.

ससर्परी f. etwa *Kriegstrompete.* Nach Bṛhadd. = वाच्.

ससस्य Adj. (f. आ) *mit Getraide bestanden* Hariv. 2,10,28.

ससहाय Adj. *mit einem Genossen, nicht allein stehend* Ind. St. 13,472.

ससाक्षिक Adj. *vor Zeugen geschehend.* °म् Adv. *vor Zeugen* Jâgñ. 2,63.

ससागर Adj. (f. आ) *nebst den Meeren* 329,2. Ind. St. 9,76.

ससात्यक Adj. *nebst* Sâtjaka Hariv. 7460.

ससादि Adj. *nebst Reitern* MBh. 8,75,7. 89,66.

ससाधन n. Adj. 1) *Mittel habend* MBh. 5,46,16. — 2) *nebst Streitmitteln, — Streitmacht* Kâm. Nitis. 4,77.

ससाधनोपवर्गनिरूपण n. Titel eines Stabaka in einem Werke.

ससाध्वस Adj. *bestürzt, erschrocken* Çiç. 7,52. °म् Adv. Chr. 304,1.

ससाधीक Adj. *nebst der* Arundhatî 218,20.

ससार Adj. 1) *fest, stark, widerstandsfähig* Kumâras. 3,19. Nom. abstr. °ता f. Çiç. 19,15. — 2) *nebst saurem Rahm* Suçr. 2,441,8.

ससारथि Adj. *nebst Wagenlenker* Kauç. 15.

ससार्थ Adj. *mit einer Karavane* Kathâs. 57,72.

ससावर्ण Adj. *nebst der* Saṁhitâ Sâvarṇikâ Verz. d. Oxf. H. 56,*a*,9.

ससित Adj. *mit Zucker* Suçr. 2,149,5.

ससितोपल Adj. *mit Zucker* Paṅkar. 3,13,6.

ससितोत्पलमालिन् Adj. *mit weissen Lotusblüthen bekränzt* 218,13.

ससीत Adj. *nebst* Sîtâ R. 2,46,27.

ससीमक Adj. *nebst der Mark* Pat. zu P. 1,1,7, Vârtt. 8.

*ससीमन् Adj. *angrenzend, benachbart.*

ससुगन्ध Adj. *wohlriechend* Varâh. Bṛh. S. 60,10.

ससुगन्धिगात्र Adj. *von parfümirten Männern begleitet* Vishṇus. 99,19.

ससुत Adj. (f. आ) *nebst Söhnen, — Kindern* 55,16.

ससुदर्शन Adj. *mit* Vishṇu's *Discus versehen* Hemâdri 1,333,17.

ससुन्दरीक Adj. *nebst Gattin* Ind. St. 15,392.

ससुपर्ण Adj. *nebst dem* Suparṇa *genannten Abschnitte vedischer Lieder* Ind. St. 3,276.

ससुब्रह्मण्य Adj. *mit dem* Subrahmaṇja Comm. zu Âpast. Çr. 12,23,13.

1. ससुर Adj. *nebst den Göttern* Çiç. 16,12.

2. ससुर Adj. 1) *nebst Branntwein* ebend. — 2) *betrunken.*

ससुवर्ण Adj. *nebst Gold* Vishṇus. 90,3.

ससुहृद् Adj. *Freunde habend* Spr. 784.

ससुहृन्मित्रबान्धव Adj. *nebst Freunden, Genossen und Angehörigen* Paṅkar. 4,3,203.

ससूक (?) Adj. Hem. Par. 7,42.

ससूत Adj. *nebst Wagenlenker* MBh. 8,75,6.7. 78,67.

ससूति Maitr. S. 2,7,12 (92,14) v. l. für सँकूति in TBr.

ससूनु Adj. AV. 5,27,1 falsche Lesart.

ससैन्य Adj. *nebst einem Heere* R. 6,79,8.

ससोम Adj. *mit* Soma Çat. Br. 11,7,2,8. Nom. abstr. ससोमत्व n. Tâṇḍja-Br. 8,4,1.

ससोमपीथ Adj. *gleicherweise mit* (Instr.) *am* Soma-*Trank betheiligt.*

ससौरभ Adj. *wohlriechend* Çiç. 16,20.

ससौराष्ट्र Adj. *nebst den* Saurâshṭra Kathâs. 120,76.

सस्तुतशस्त्र Adj. *mit* Stotra *und* Çastra *verbunden* Âpast. Çr. 14,2,11.

सस्त्रीक Adj. 1) *sammt der Gattin* Âpast. Çr. 7, 21,6. 27,16. — 2) *beweibt, verheirathet.*

सस्थण्डिल्क Adj. *nebst den Opferplätzen* Pat. zu P. 1,1,7, Vârtt. 8.

सस्थाणुजङ्गम Adj. (f. आ) *mit dem Unbeweglichen und Beweglichen* MBh. 1,34,5. 173,39.

सस्थान Adj. 1) *dieselbe Stellung einnehmend wie* (Gen.) Âsh. Br. 3,8.9. — 2) *an derselben Stelle des Mundes hervorgebracht wie* — (Gen. oder im Comp. vorangehend).

सँस्थावन् Adj. *was sich zusammen befindet.*

सस्थानुचारिन् Adj. *mit Unbeweglichem und Beweglichem.* Dieses ist herzustellen für संस्थानुचारिन् und संस्थानचारिन्.

सँस्थूण Adj. *sammt dem Pfeiler* Çat. Br. 14,5,2, 1. सस्थूणच्छिन्न *sammt dem Stumpfe abgehauen* Kâm. Nitis. 19,9.

सँस्रि Adj. 1) *verschaffend, schenkend, spendend.* Superl. °तम. — 2) *gewinnend, erwerbend;* auch so v. a. *Räuber.* — 3) *angeblich = संस्रात.

सस्नेह Adj. (f. आ) 1) *ölhaltig, fettig.* — 2) *Jmd* (Gen.) *in Liebe zugethan, liebevoll* Kathâs. 39,40. °म् Adv. Çiç. 15,129 (95).

सस्नेहबहुमान Adj. *von Liebe und Hochachtung begleitet* Kathâs. 18,214.

सस्पिँञ्जर Adj. = शष्पिँञ्जर TS. 4,5,2,1.

सस्पृह Adj. (f. आ) 1) *verlangend, begehrend* (290, 2), — *nach* (Loc.), *zu* (Infin.), *ein Verlangen ausdrückend* Kâd. 2,7,2. °म् Adv. Chr. 297,5. Çiç. 14, 43. — 2) *neidisch.* °म् Adv.

सस्फुर Adj. *zuckend,* so v. a. *lebend* Bhaṭṭ. 15,100.

सस्फुलिङ्ग Adj. *Funken sprühend* Nârada 2,1, 289. MBh. 2,23,12. 13,14,259. R. 3,34,6.

सस्मय Adj. (f. आ) *von Selbstgefühl erfüllt, hochmüthig* Çiç. 19,17.

सस्मित Adj. (f. आ) *von Lächeln begleitet, lächelnd.* °म् und सस्मित° Adv. 298,31. Çiç. 20,52.

सस्मेरम् Adv. *lächelnd* Hâs. 22,14.

1. सस्य n. (adj. Comp. f. आ) Sg. und Pl. *Saat auf dem Felde, Feldfrucht;* auch *Frucht* überh. Karaka 1,27. 6,1. 20. शस्य fehlerhaft.

2. सस्य 1) m. *ein best. edles Mineral.* — 2) *n. *a*) = गुण. — *b*) = शस्त्र. — Richtig wohl शस्य.

सस्यक 1) *Adj. *in seiner Art vollkommen, woran Nichts auszusetzen ist* Kâç. zu P. 5,2,68. — 2) m. *a*) *ein best. Edelstein.* v. l. शस्यक. — *b*) **Schwert.* — 3) n. *ein best. edles Mineral.* — Richtig wohl शस्यक.

सस्यक्षेत्र n. *Saatfeld* 152,27.

सस्यद् Adj. *fliessend* oder f. *fliessender Strom.*

सस्यपाल m. *Feldhüter.*

*सस्यमञ्जरी f. *Aehre.*

*सस्यमारिन् m. *Ratte* Râgân. 19,58.

सस्यमालिन् Adj. *saatumkränzt, mit Kornfrüchten reich besetzt* 85,19.

सस्यरक्षक m. *Feldhüter* 153,2.

सस्यरक्षा f. *Hütung der Felder* Vivâdâk. 66.

सस्यवत् Adj. *reichlich mit Feldfrüchten bestanden.*

सस्यवेद m. *die Lehre vom Ackerbau* Hemâdri 1, 514,6. 7.

सस्यशालिन् Adj. *reich an Saatfeldern* R. 3,22, 5. 5,80,31. Hemâdri 1,288,1.

*सस्यशीर्षक n. *Aehre.*

*सस्यशूक n. *Granne des Getraides.*

*सस्यसंवर und *°संवरण m. *Vatica robusta.*

सस्यकृत् 1) Adj. *die Saat auf dem Felde vernichtend.* — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons.

सस्यकृत्तर m. = सस्यकृत् 2).

सस्याकरवत् Adj. wohl *reichlich mit Feldfrüchten bestanden.*

सस्याद् Adj. *Getreide fressend* AV. Paipp. 7,1,2,3.

सस्यानन्द m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सस्यावाप m. *das Säen der Feldfrüchte* 214,3.

सस्र Adj. (f. आ) *fliessend.*

सस्रज् Adj. *bekränzt* Çâṅkh. Çr. 12,16,2.

सस्रि Adj. *gleitend, laufend.*

सस्रुत् Adj. *fluthend, fliessend.*

सस्रोतस् Adj. dass.

सस्वन Adj. (f. आ) *laut, laut tönend* MBh. 1,19, 26. °म् Adv.

सस्वर 1) Adv. *unvermerkt, im Stillen, heimlich.* — 2) *ohne,* mit Abl.

सस्वर Adj. 1) *gleichlautend mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *einen gleichen Ton habend mit* (Instr.). — 3) *laut.* °म् Adv. 108. — 4) *den Ton habend, betont.*

सस्वर्ता Adv. = सस्वर.

सस्वाहाकार Adj. (f. आ) *von dem Zuruf* स्वाहा *begleitet* 25,2. Âpast. Çr. 14,15,3.

सस्वेद 1) Adj. (f. आ) *schwitzend* MBh. 4,16,5. Kathâs. 111,4. Râgat. 5,343. — 2) *f. आ *eine befleckte Jungfrau.*

1. सक्, सेकति (in der klassischen Sprache meist nur metrisch), °ते; der Wurzelvocal und die Reduplicationssilbe im Veda häufig gedehnt. Partic. साढ (nur vedisch) und सोढ; Absol. सोढ्वा Comm. zu Âpast. Çr. 12,24,10. 1) *bewältigen, gewinnen* (Schlachten). Ohne Object *siegreich sein.* साक्षिस् und सासक्षिस् *bewältigend, siegreich.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Gewalt anthun.* — 3) *Etwas bewältigen,* so v. a. *Meister werden über Etwas, zurückhalten, hemmen.* — 4) *vermögen,* — *zu* (Infin. oder Nom. act. im Loc.). सेकृत् vom Reichthum so v. a. *viel vermögend, wodurch Vieles erlangt werden kann.* — 5) *Etwas ertragen, tragen,* so v. a. *aushalten, überwinden,* einer Widerwärtigkeit *widerstehen, — nicht unterliegen.* — 6) *Etwas ertragen, leiden,* insbes. *geduldig ertragen, sich gefallen lassen, ruhig ansehen, — anhören, — hinnehmen, über sich ergehen lassen.* Mit न *nicht gönnen.* — 7) *Jmd ertragen, leiden.* — 8) *Jmd* (Gen.) *Alles nachsehen, nicht ungehalten sein über Jmd.* — 9) *Jmd verschonen.* — 10) *Etwas dulden,* so v. a. *anerkennen wollen.* — 11) eine Zeit *ertragen,* so v. a. *sich gedulden.* कालक्षेपम् *sich einige Zeit gedulden.* — Caus. साकयति (मर्षणे). Simplex nicht zu belegen. — Desid. सीक्षते (Partic. सीक्षत्) *bewältigen wollen.* — Desid. vom Caus. सिसाकयिषति. Simplex nicht zu belegen. — Intens. in सासक्षि (Padap. ससक्षि). — Mit अभि 1) *überwältigen, unter sich bringen.* — 2) *mit Gewalt schänden, nothzüchtigen.* — 3) *Etwas ertragen, nachsehen, verzeihen.* — Mit उद् 1) *tragen, ausdauern, aushalten* Vaitân. 20,21. — 2) *vermögen, im Stande sein* (sowohl physisch als auch moralisch); *sich bewogen fühlen, wollen;* die Ergänzung ein Infin. (Divjâvad. 93,13. 17. 125,19. 293,26), ein Acc. (स्वार्थम् so v. a. *seine Sache zu betreiben vermögen*), °अर्थम् (सेकार्थम् *zu begiessen*), Acc. mit प्रति (Çiç. 14,83), Loc. oder Dat. Mit न und Infin. so v. a. *sich nicht entschliessen können zu* Divjâvad. 502,2. — Caus. *Jmd bestärken, aufmuntern, zu Etwas* (Loc.) *anstacheln, antreiben* 204,32 (उत्साकयेत् Conj. für उत्सादयेत्). — Desid. vom Caus. *Jmd zu bestärken —, aufzumuntern —, anzustacheln bestrebt sein* Bhaṭṭ. — Mit अभ्युद् 1) *Jmd* (Acc.) *zu bewältigen —, Jmd zu widerstehen vermögen.* — 2) *vermögen, im Stande sein;* mit Infin. — 3) *sich zu Etwas* (Dat.) *stark hingezogen fühlen, hinneigen zu* Bâlar. 24,18. — Mit प्रोद् *voller Muth sich anschicken,* mit Infin. Bhaṭṭ. — Caus. *bestärken, aufmuntern, auffordern, anstacheln, reizen* 204,20 (प्रोत्साक्ष्य Conj. für प्रोत्साष्य). 223,33. प्रोत्साकति (!) = प्रोत्साकयति; प्रोत्साकयत्तस् MBh. 6,97,33 fehlerhaft für प्रोत्साद्यत्तस्. — Mit समुद् *vermögen, im Stande sein;* mit Infin. — Caus. *bestärken, aufmuntern, anstacheln.* समुत्साक्ष्य MBh. 14,2352 fehlerhaft für समुत्साष्य. — Mit नि, *निषकते. Vgl. नीषक्. — *Caus. Aor. न्यसीषकत्. — Mit निस् *bewältigen.* — Mit परि (°षकते) *ertragen, aushalten, widerstehen* Bhaṭṭ. — *Caus. Aor. पर्यसीषकत्. — Mit प्र 1) *besiegen, siegen.* — 2) *fertig werden —, es aufnehmen können mit* (Acc.). — 3) *Gewalt haben über Jmd, Jmd Etwas anhaben können;* mit Acc. der Person. — 4) *Meister werden über Etwas, zurückhalten, hemmen.* — 5) *vermögen,* mit Infin. — 6) *Etwas ertragen, aushalten,* einer Widerwärtigkeit *widerstehen, — nicht unterliegen.* — 7) *zu tragen —, zu leiden haben.* प्रसक्यामि vielleicht fehlerhaft für प्रसह्यामि. — 8) प्रसक्य Absol. *a*) *mit Anwendung von Gewalt, — von Kraft, gewaltsam* Gaut. 4,12. — *b*) *in hohem Grade, gar sehr.* — *c*) *ohne irgend eine Rücksicht zu nehmen, ohne Weiteres, ohne sich lange zu bedenken.* — *d*) *mit Nothwendigkeit, jedenfalls, durchaus.* Mit einer Negation *durchaus nicht.* — Mit अभिप्र *vermögen,* mit Infin. — Mit संप्र 1) *Meister werden über Etwas, zurückhalten, hemmen.* — 2) *Etwas ertragen, aushalten, überwinden.* — 3) संप्रसक्य Absol. *jedenfalls, durchaus.* — Mit प्रति *widerstehen, fertig werden mit* (Acc.). — Mit वि (विषकते) 1) *überwältigen, in der Gewalt haben, es mit Jmd aufnehmen können, fertig werden mit Jmd, Jmd Etwas anhaben können;* mit Acc. — 2) *vermögen,* mit Infin. Çiç. 14, 29. 17,10. — 3) *Etwas ertragen, aushalten, überwinden,* einer Widerwärtigkeit *widerstehen, — nicht unterliegen.* विसोढ (so zu lesen) Kathâs. 46, 121. — 4) *Etwas ertragen, leiden.* — 5) *geduldig ertragen, sich Etwas gefallen lassen.* न जीवितुं त्वां विषके *ich kann es nicht leiden, dass du lebst.* — विषक्यति Mahâvîraḱ. 59,10 wohl fehlerhaft für भिषज्यति; vgl. Bâlar. 76,8. — *Caus. Aor. व्यसीषकत्. — Intens. in विषासक्षि. — Mit सम् 1) *es mit Jmd aufnehmen können, mit Jmd fertig wer-*

den; mit Acc. — 2) *Etwas aushalten, überwinden,* einer Widerwärtigkeit *widerstehen, — nicht unterliegen;* mit Acc.

2. °सक्तृ (stark °साक्तृ) Adj. *bewältigend, tragend, aushaltend, mächtig einer Sache.*

3.*सक्तृ, सक्यति (चक्र्यर्थ = तृप्ति und शक्ति).

1. सक्तृ 1) Adv. *gemeinsam, zusammen, zugleich* (auch so v. a. *und*). Mit प्रकृ und आ-दा *mitnehmen;* mit दा *mitgeben;* सक्तृ कृत्वा so v. a. *in Begleitung von* (Acc.); सक्तृ गच्छति गच्छन्तम् *sie folgen ihm nach, wenn er geht.* — 2) Präp. *mit, sammt, nebst, zugleich mit;* mit Instr. (Abl. Spr. 1488. Saddh. P. 272). Wird bisweilen auch da hinzugefügt, wo die *Gemeinschaft* schon durch सम् ausgedrückt ist. Eigenthümlich, unserem Sprachgefühl nicht entsprechend, erscheint diese Präposition bei विश्वास *Vertrauen zu* (141,27), अनुरागवत् *verliebt in* (136, 18), वियोग *Trennung von* (MBh. 3,65,34. Çiç. 12, 63. Pañcat. 30,22) u. s. w. Hier und da abgeschwächt für den einfachen Instr. wie das deutsche *mit.* — 3) am Anfange eines Comp. in Verbindung *a*) mit einem Nomen verbale, die *Gemeinsamkeit* einer Thätigkeit u. s. w. ausdrückend. — *b*) mit dem *Begleitenden, Dabeiseienden,* ein adj. Comp. bildend. Zum Ueberfluss wird bisweilen an ein solches Comp. noch das Suffix वत् gefügt. — *c*) *mit einem Zeitbegriff, das *Zusammenfallen* mit demselben bezeichnend und ein adv. Comp. bildend. — 4) am Ende eines Comp. वैनतेय° *mit* Vainateja.

2. सक्तृ 1) Adj. (f. आ) *a*) *gewaltig.* — *b*) am Ende eines Comp. *überwindend.* — *c*) *einer Sache widerstehend, ertragend, aushaltend, nicht unterliegend, einer Sache gewachsen, trotzend;* mit Gen. oder im Comp. nachfolgend (das gewöhnlichere). — *d*) *vermögend, im Stande seiend;* mit Infin. oder am Ende eines Comp. nach einem Nom. act. — 2) m. *a*) *ein best. Wintermonat* Kâraka 8,6. — *b*) *ein best.* Agni (neben andern Monatsnamen). — *c*) *eine best. Pflanze.* — *d*) N. pr. eines Sohnes α) eines Manu. — β) des Prâṇa von der Ûrgasvatî. — γ) des Dhṛtarâshṭra. — δ) des Kṛshṇa. — 3) f. सक्ता *a*) *die Erde.* In Verbindung mit लोकधातु bei den Buddhisten *die von den Menschen bewohnte Welt* Kâraṇḍ. 88,10. — *b*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Aloe perfoliata,* = दण्डोत्पला, पीतदण्डोत्पला, रास्ना, शुक्लकिणटी, सर्पकङ्काली, स्वर्णक्षीरी und तगरीपुष्प. — *c*) **Unguis odoratus.* — 4) *n. *a*) = बल. — *b*) *eine Art Salz.*

3. सक्तृ *m. *Gefährte,* f. आ *Gefährtin.*

सक्तृषभ Adj. (f. आ) *sammt dem Stier.*

सक्तृसवालव्यञ्जन Adj. (f. आ) *mit Schwänen als Fliegenwedeln* 162,30.

सक्तृक Adj. *ertragend, aushaltend.*

सक्तृकण्ठक Adj. (f. °ण्ठिका) *sammt der Luftröhre.*

सक्तृकर्तर् Nom. ag. *Gehülfe.*

1. सक्तृकार 1) m. *a*) *Mitwirkung, Beistand.* — *b*) *eine überaus wohlriechende Mango-Art* Spr. 7791. Çiç. 10,3. Vâsav. 131,1. 232,5. 263,3. 265,3. — 2) n. *a*) *Mangoblüthe.* — *b*) *Mangosaft.*

2. सक्तृकार Adj. *mit dem Laute* क्तृ *versehen.*

सक्तृकारता f. Nom. abstr. von 1. सक्तृकार 1) *b*).

सक्तृकारभञ्जिका f. *das Brechen von Mangoblüthen,* Bez. *eines best. Spiels.*

सक्तृकारमञ्जरी f. ein Frauenname Vâsav. 232,5.

सक्तृकारिता f. und °कारित्व n. Nom. abstr. zu सक्तृकारिन्.

सक्तृकारिन् Adj. *eintretend;* m. *ein eintretender Factor, Hülfsmittel, Gehülfe* Spr. 7791.

सक्तृकारिभाव m. = सक्तृकारिता.

°सक्तृकृत Adj. *begleitet von.*

सक्तृकृत्वन् Adj. (f. °त्वरी) *mitwirkend, helfend;* mit Gen.

सक्तृक्रम्य Adj. *im* Krama 11) *anzuschliessen.*

सक्तृखट्टासन n. *das Zusammensitzen auf derselben Bettstelle.*

सक्तृगमन n. *das Mitgehen* (mit dem verstorbenen Gatten), *Wittwenverbrennung.*

सक्तृगु Adj. *nebst Rindern* AV. Paipp. 3,2,5,4.

सक्तृगुड Adj. *mit Zucker versehen* Varâh. Bṛh. S. 105,8.

सक्तृगोप Adj. (f. आ) *sammt dem Hirten.*

सक्तृचन्द्रललाम Adj. *nebst dem Mondgeschmückten,* d. i. *nebst* Çiva Bhâg. P. 3,16,9.

सक्तृचर 1) Adj. *a*) *zusammengehend, mitgehend, begleitend.* — *b*) *zusammengehörig.* — *c*) *ähnlich, gleich* Subhâshitâv. 3,7. — 2) m. *a*) *Begleiter, Gefährte* Prasannar. 32,8. 111,19. Çiç. 7,47. — *b*) *Barleria prionitis* (पीत) und *cristata* (नील) Kâraka 6,24. — *c*) * = प्रतिबन्धक. — 3) f. ई *a*) *Gefährtin, Geliebte, Gattin* Vâsav. 264,3. — *b*) = *2) *b*).

सक्तृचरण 1) Adj. = सक्तृचर 1) *b*). — 2) n. *das Verbundensein* Nyâyas. 2,2,64.

सक्तृचरभिन्न m. (Kâvjapr. 7,9), °ता f. und °त्व n. *Verschiedenheit des Zusammengehenden, — des Zusammengestellten,* ein best. Fehler in der Rhetorik. Beispiel Spr. 6569.

सक्तृचरित Adj. *zusammengehend, zusammenfallend, zusammengehörig, gleichartig* PariBh. 103. Nom. abstr. °त्व n.

सक्तृचरीधर्म m. *Beischlaf* Hariv. 1216.

सक्तृचार m. 1) *das Zusammengehen.* — 2) *das Zusammenfallen.* Nom. abstr. सक्तृचारत्व n.

सक्तृचारित्व n. *Zusammengehörigkeit, Untrennbarkeit.*

सक्तृचारिन् 1) Adj. *a*) *zusammengehend, — lebend, gesellig lebend* (Vögel). — *b*) *zusammengehörig, wesentlich gehörend zu* (im Comp. vorangehend), *constant* H. 325. — 2) m. *Begleiter, Gefährte* MBh. 9, 11,19. — 3) f. °णी *Gefährtin.*

सक्तृचैत्यवत् Adj. *nebst den Heiligthümern* R. 5, 50,21.

सक्तृच्छन्दस् Adj. *sammt den Metra.*

सक्तृज 1) Adj. (f. आ) *a*) *gleichzeitig geboren, — entstanden mit* (Gen.). — *b*) *angeboren, ererbt, von der Geburt —, von Anfang an daseiend.* देश m. so v. a. *Heimat.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *von Geburt, von Natur, von Hause aus.* — *c*) *natürlich, naturgemäss.* — *d*) *seine ursprüngliche Beschaffenheit bewahrend, sich nicht weiter verändernd.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. सक्तृजा N. pr. verschiedener Frauen. — 4) n. *a*) *das dritte astrologische Haus.* Angeblich auch m. — *b*) *eine Erlösung bei Lebzeiten.*

सक्तृजग्धि f. als Erklärung von सक्तृघि.

सक्तृजन्मन् Adj. *von der Geburt an daseiend, ererbt* (Diener).

सक्तृजन्य 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras.

सक्तृजपाल m. N. pr. verschiedener Männer.

*सक्तृजललित m. N. pr. eines Mannes.

सक्तृजविलास m. desgl.

सक्तृजसिद्धि f. Titel eines Werkes.

सक्तृजा Adj. *gleichzeitig entstanden.*

सक्तृजात Adj. 1) *gleichen Alters, Altersgenosse.* — 2) *angeboren.*

सक्तृजाधिनाथ m. N. pr. eines Fürsten.

सक्तृजानन्द m. N. pr. eines Mannes.

सक्तृजानि Adj. *mit dem Weibe.*

सक्तृजानुष Adj. *sammt der Brut.*

सक्तृजाष्टक n. Titel Burnell, T.

सक्तृजित् Adj. *sofort siegreich,* Beiw. von Fürsten.

सक्तृजीविन् Adj. *zusammenlebend.*

सक्तृजेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

सक्तृजोषण Adj. als Erklärung von सक्तृजोषस्.

*सक्तृटुक n. *ein best. Fleischgericht.*

°सक्तृता f. 1) *das Ertragen von.* — 2) *das Vermögen, im Stande Sein zu.*

1. सकृत्व n. *Gemeinsamkeit.*

2.°सकृत्व n. *das Ertragen, Zulassen.*

सकृत्वकर्मन् n. *eine gemeinsam zu vollbringende Handlung* Âpast. 2,11,17.

सकृदण्ड Adj. *nebst Heer* 109,18.

*सकृद्दान n. *gemeinsame Darbringung* (an mehrere Götter).

सकृद्दानु Adj. *sammt dem* oder *den* Dânu.

सकृद्दार Adj. *nebst Gattin* MBh. 1,206,26.

सकृद्दीक्षिन् Adj. Pl. *zusammen die Weihen nehmend* Tândja-Br. 10,3,6.

सकृद्देव 1) Adj. *nebst den Göttern.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer, unter andern des jüngsten der Pâṇḍava. — 3) f. सकृद्देवा *a*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Sida cordifolia, Echites frutescens,* = दण्डोत्पला, पीतदण्डोत्पला und सहा. — *b*) N. pr. einer Tochter Devaka's und Gattin Vasudeva's. — 4) f. सकृद्देवी Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Sida cordifolia* und *rhombifolia* (Râgan. 4, 100. Bhâvapr. 1,208. 3,119), = सर्पाक्षी und पीतदण्डोत्पला.

सकृद्देवज्ञ entweder Adj. *nebst* Devaǵa oder m. Bein. Kṛṣṇa's.

सकृद्दैवत Adj. (f. आ) *nebst den Gottheiten* AV. 12,4,23.

सकृद्देवशास्त्र n. Titel eines Werkes.

सकृद्देवि m. Râǵat. 8,2172 fehlerhaft für साकृद्देवि.

सकृद्धर्म m. *eine Pflicht, die man mit einem Andern theilt.*

सकृद्धर्मचर Adj. (f. ई) *die Pflichten in Gemeinschaft erfüllend;* f. *eine Gattin, die mit dem Gatten die Pflichten in Gemeinschaft erfüllt.*

सकृद्धर्मचरण n. *das Erfüllen der Pflichten in Gemeinschaft* (mit dem Gatten).

सकृद्धर्मचारिन् Adj. *die Pflichten in Gemeinschaft erfüllend,* — *mit* (Gen.), f. *eine solche Gattin* Gaut.

सकृद्धर्मन् Adj. *nebst den Pflichten* u. s. w.

*सकृद्धर्मिणी f. *Gattin.*

सकृद्धान्य Adj. *mit Lebensmitteln versehen.*

सकृद्ध्यै Dat. Infin. zu 1. सकृ RV. 6,1,1. 7,31,12.

सकृन 1) Adj. (f. आ) *a*) *bewältigend, gewaltig* in einer Etymologie. — *b*) **Alles ertragend, sich gefallen lassend, geduldig.* — 2) *m. = संज्ञायाम्. — 3) n. *geduldiges Ertragen.* — Vgl. असकृन.

सकृनन Adj. *nebst Schlägel* (zur Trommel) Çâṅkh. Çr. 17,4,1. fgg.

*सकृनर्तन n. *gemeinsamer Tanz.*

सकृन्निर्वाप m. *gemeinsame Darbringung.*

सकृनीय Adj. *geduldig zu ertragen, zu verzeihen, nachzusehen.*

सकृन्नौ Adj. *nebst dem Schiffe* Bhâg. P. 8,24,37.

सकृत्तम Adj. *am meisten bewältigend, der gewaltigste.*

सकृत्य, सकृत्तिम्र Adj. *bewältigend, gewaltig.* Vgl. साकृत्य.

सकृपति m. Beiw. Brahman's als *Herrn der von den Menschen bewohnten Welt.* — सकृपत्या VS. 37,20 fehlerhaft für सकृ पत्या.

सकृपत्नि Adj. *nebst der Gattin* R. 7,8,22.

सकृपत्नी Adj. f. *nebst dem Gatten.*

सकृपत्नीक Adj. *nebst der Gattin* Âpast. Çr. 7, 21,6. 27,16.

*सकृपांसुकिल m. *ein Freund aus der Knabenzeit, da man zusammen mit Sand spielte.*

सकृपांसुक्रीडन n. *gemeinsames Spielen mit Sand* (in der Knabenzeit).

सकृपांसुक्रीडित Adj. *mit dem man* (in der Kinderzeit) *gemeinsam mit Sand gespielt hat* Kâd. 2, 113,24 (140,11).

सकृपाठ m. *das zusammen Erwähntwerden.*

सकृपान n. und *°क n. *gemeinsames Trinken, Zechgelage.*

सकृपिण्डक्रिया f. *gemeinsame Darbringung des Mehlklosses beim Manenopfer.*

सकृपीति f. zur Erklärung von संपीति.

सकृपुत्र Adj. (f. आ) *nebst Sohne,* — *Söhnen,* — *Kindern* P. 6,3,83, Sch. MBh. 1,74,11.

सकृपुरुष und सकृत्पूरुष Adj. *sammt den Männern.*

*सकृपूर्वाह्णम् Adv. *mit dem Beginn des Vormittags* P. 6,3,81, Sch. Vop. 6,61.

सकृप्रकृति und सकृत्प्रकृति (besser) f. *eine Vorschrift über Gleichzeitigkeit,* — *Zusammengehörigkeit* Kâtj. Çr. 25,3,26 nebst v. l.

सकृत्प्रम Adj. *sammt dem Maasse.*

सकृत्प्रयायिन् Adj. *mitreisend.*

सकृत्प्रयोग m. *gleichzeitige Anwendung.*

सकृत्प्रवाद Adj. *nebst den davon abgeleiteten Formen,* — *Casus.*

सकृत्प्रस्थायिन् Adj. *mitreisend.*

सकृद्बान्धव Adj. *nebst den Angehörigen* R. 2,33,16.

सकृद्भक्त Adj. *zusammen geniessend* Maitr. S. 1, 3,36 (42,9). TS. 3,1,9,2.

सकृद्भस्मन् Adj. *sammt der Asche* Ait. Br. 7,5,8.

सकृद्भाव m. 1) *Gemeinsamkeit.* — 2) *das Verbundensein in unzertrennlicher Weise, Zusammengehörigkeit* Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,65.

सकृद्भावनिक Adj. *nebst der* Bhâvanikâ Kathâs. 10,116.

सकृद्भाविन् Adj. *mit einander verbunden,* — *zusammenhängend, zusammenhängend mit* (im Comp. vorangehend).

सकृद्भुज् Adj. *zusammen essend mit* (im Comp. vorangehend).

सकृद्भू 1) Adj. *a*) *zusammen erscheinend mit* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Âpast. Çr. 6,15,7. — *b*) *von Natur eigen, angeboren, natürlich* 290, 5. Kâd. 223,19 (368,11). 2,105,16 (130,6). — 2) Subst. rhet. so v. a. *Zwillingsbruder von, Gegenstück zu* (Gen.) Kâd. 226,19 (372,11).

सकृद्भूत Adj. *vereinigt, verbunden.*

सकृद्भूति f. AV. 4,31,6 v. l. für अभिभूति des RV.

सकृद्भूमि Adj. *nebst Grundbesitz* Çâṅkh. Çr. 16, 5,23.

सकृद्भोजन n. 1) *das Zusammenessen, Gemeinsamkeit eines Mahles,* — *mit Jmd* (im Comp. vorangehend Gaut.). — 2) *gemeinschaftlicher Genuss* einer Sache (Gen.).

सकृद्भोजिन् m. *Tischgenosse.*

सकृम (arabisch رقم) n. in der Astrologie *das künftige Schicksal.*

सकृमनस् Adj. *verständig.*

सकृन्मरण n. *gemeinsames Sterben* (mit dem Gatten), *Wittwenverbrennung.*

सकृन्मर्मास्थिसंघात Adj. *nebst allen Gelenken und dem ganzen Knochengerüste* R. 3,35,91.

*सकृन्मातृक Adj. *nebst der Mutter.*

सकृन्माद् m. als Erklärung von सधमाद् Sâj. zu RV. 3,35,4.

सकृन्मान 1) Partic. von 1. सकृ. — 2) f. आ *a*) *eine best. Pflanze.* — *b*) *die nach Süden gerichtete Seite des Gehäuses der Weltseele.*

सकृन्मारीच Adj. *nebst* Mârîka R. 1,1,50.

सकृन्मित्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,150.

सकृन्मुख Adj. *sammt dem Munde* Comm. zu Âpast. Çr. 15,20,6.

सकृन्मूर und सकृन्मूल Adj. *sammt der Wurzel.* सकृन्मूर RV. 10,87,19 könnte übrigens auch so v. a. सकृन्मूरदेव sein; vgl. Vers 2. 14.

सकृन्मृता Adj. f. *mit* (dem Gatten freiwillig) *gestorben,* — *in den Tod gegangen* (durch Besteigung des Scheiterhaufens).

सकृय Adj. *nebst Pferden* MBh. 8,75,6. 7.

सकृयज्ञ Adj. (f. आ) *nebst den Opferhandlungen* Bhag. 3,10.

सकृयशस् Adj. *schön, herrlich.*

सकृयात Adj. Kathâs. 124,194 fehlerhaft für सकृज्जात.

सकृयायिन् Adj. Subst. *mitgehend, Reisegefährte.*

सकृयुज् Adj. *mit angespannt.*

सकृयुधन् Adj. (*f. eben so) *kämpfend mit* (Instr.) Çiç. 17,34.

सकृयोषित् Adj. *nebst Frau* R. 4,44,105.

सकृयोगंधरायण Adj. *mit Jaugaṁdharâjaṇa* Kathâs. 33,193.

सकृर m. N. pr. eines Dânava Hariv. 3,71,4. v. l. संकर.

सकृत्त und सकृरत्तस् m. Bein. des Agni der Asura.

*सकृरसा f. *Phaseolus trilobus.*

सकृराजक Adj. *sammt dem Fürsten.*

*सकृर् 1) m. *a) Stier.* — *b) die Sonne.* — 2) Adv. *gleich* Hari (Vishṇu).

सकृर्ष Adj. (f. आ) *erfreut, froh.* °म् Adv. 292,8. 14. 294,1. 296,31. 298,23. 300,24. — Hier und da fehlerhaft für संकृर्ष m.

सकृर्षभ Adj. (f. आ) *sammt dem Stiere.*

सकृर्षमगयुग्रामनिनादमय Adj. *erschallend vom Geschrei des erfreuten Jägervolkes* Kathâs. 27,151.

सकृर्षवैराग्यम् Adv. *erfreut und zugleich mit dem Ausdruck des Ueberdrusses, — der Gleichgültigkeit* Dhûrtas. 11,4.

सकृर्षसाधसम् Adv. *erfreut und zugleich erschrocken* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 131,3.

सकृर्षाकूतम् Adv. *erfreut und nachdrucksvoll* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 134,4.

सकृर्षित Adj. (f. आ) *erfreut* MBh. 4,847.

सकृलक्ष्मण Adj. *nebst* Lakshmaṇa R. 2,32,27. 46,27.

सकृलनीय m. etwa *Genosse beim Pflügen, Markgenosse.*

सकृलोकधातु m. f. *die von den Menschen bewohnte Welt, die Erde.*

सकृवत्स Adj. (f. आ) *sammt dem Kalbe* Âpast. Çr. 4,10,7.

सकृवसति f. *gemeinsamer Aufenthalt.*

सकृवसु Adj. *sammt der Habe.* Nach Sâj. m. N. pr. eines Asura.

सकृवोकृ Adj. Pl. (stark °वौकृ) *gemeinsam ziehend* (Rosse).

सकृवाच्य Adj. *zusammen zu sprechen.*

सकृवाद m. *Disputation.*

सकृवार्ष्णेयजीवल Adj. *nebst* Vârshṇeja *und* Gîvala MBh. 3,67,8.

सकृवार्ष्णेयबाह्लक Adj. *nebst* Vârshṇeja *und* Bâhuka MBh. 3,73,17.

सकृवास m. *das Zusammenwohnen.*

सकृवासिक Adj. *einen gemeinsamen Wohnsitz habend, am selben Orte lebend.*

सकृवासिन् Adj. *zusammen wohnend;* m. *Hausgenosse* oder *Nachbar* Spr. 1750 = Çiç. 8,29.

सकृवाहन Adj. *nebst Gespann, — Wagen* u. s. w. MBh. 3,54,26.

सकृविवक्षा f. *die Absicht Etwas zusammen —, mit einem Male auszusprechen.*

सकृवीर Adj. *sammt Männern.*

*सकृवीर्य n. *frische Butter.*

सकृवृद्धिक्षयभाव Adj. *an der Zu- und Abnahme* (des Mondes) *theilnehmend* Spr. 3752.

सकृवैशिक्य Adj. *nebst den* Vaiçikja Mârk. P. 57,47.

सकृव्रत 1) Adj. (f. आ) *gemeinsame Gelübde habend.* — 2) f. आ *a) eine Gattin, die alle Pflichten mit dem Gatten theilt.* — *b) religiöse Genossenschaft, Gemeinde, Secte* Lalit. 295,10. 306,5. 527,7.

सकृशय in *दिग्ध°.

सकृशय्या f. *das Zusammenliegen.*

सकृशय्यासनाशन Adj. *zusammen schlafend, sitzend und essend.*

सकृशिष्ट Adj. *zusammen vorgeschrieben.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,7.

सकृशेय्य n. *das Zusammenliegen.*

सकृस् 1) Adj. *gewaltig, siegreich.* Superl. °तम. — 2) m. *ein best. Wintermonat.* — 3) n. *a) Gewalt, Macht; Sieg.* Adverbial werden gebraucht α) Instr. Sg. (*mit Ungestüm*) *plötzlich, unerwartet, sofort, in demselben Augenblick, ohne zu zögern;* oft mit dem Nebenbegriff der *Uebereilung, Unüberlegtheit.* Mit einem Instr. *zugleich mit.* — β) Instr. Pl. *nachdrücklich, kräftig.* — *b) *Licht.* — *c) *Wasser.* — *d)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सकृस Adj. (f. आ) *lachend* Çiç. 6,57.

सकृसंवाद m. *Unterredung.*

सकृसंवास m. *das Zusammenwohnen.*

सकृसंवेग Adj. *heftig erregt.*

सकृसंसर्ग m. *fleischliche Berührung mit* (Instr.).

सकृसंजातवृद्ध Adj. *zu gleicher Zeit geboren und aufgewachsen mit Jmd* MBh. 12,139,19.

सकृसभला Adj. f. *sammt dem Freier.*

सकृसभव Adj. *gleichzeitig entstanden.* In Verbindung mit जन्मना *angeboren.*

*सकृसादृष्ट m. *Adoptivsohn.*

सकृसान 1) Adj. *waltend, gewaltig.* — 2) *m. *a) Opfer.* — *b) Pfau.*

*सकृसानु 1) Adj. *geduldig.* — 2) m. *a) Opfer.* — *b) Pfau.*

सकृसामन् Adj. (f. °सामी) *von Gesang begleitet, in Gesang sich bewegend.*

सकृसावन् Adj. *gewaltig, übermächtig, siegreich* RV.

सकृसिद्ध Adj. *angeboren.* Nom. abstr. °त्व n.

सकृसिन् Adj. *gewaltig, mächtig* RV.

सकृसुरललनाललामयूथपति Adj. *nebst den Führern der Schaar derjenigen, die den Schmuck der Götterfrauen bilden,* Bhâg. P. 5,16,16.

सकृसूक्तवाक Adj. *von heiligen Sprüchen begleitet.*

सकृसविन् Adj. *mit Jmd verkehrend.*

सकृसोढ्र m. N. pr. eines Mannes.

सकृसोम Adj. *sammt* Soma-*Tränken.*

सकृसौमित्रि Adj. *nebst* Saumitri (Lakshmaṇa) R. 1,2,36. 33,22.

सकृस्कृत् Adj. *Gewalt gebend.*

सकृस्कृत Adj. *gesteigert, angespornt, angefeuert.*

सकृस्त Adj. 1) *Hände habend.* — 2) *der seine Hände zu gebrauchen versteht* (insbes. in Bezug auf Waffen).

सकृस्ततालम् Adv. *unter Händegeklatsch* Hariv. 8389. Mârk. 13,6. Dhûrtas. 5,13.

सकृस्तोम Adj. *sammt den* Stoma.

सकृस्थ Adj. *der bei Etwas dabei ist* oder *war, anwesend;* m. *Gefährte.*

सकृस्थान n. zur Erklärung von सधस्थ und सदन.

सकृस्थित Adj. = सकृस्थ.

सकृस्थिति f. *das Zusammenweilen in* (im Comp. vorangehend) Naish. 3,11.

सकृस्फ्य Adj. *mit Holzspahn* Âpast. Çr. 2,13,1.

सकृस्यं, सकृसिंश्र 1) Adj. *gewaltig.* — 2) m. *der zweite Wintermonat.*

सकृस्र 1) m. (selten) und n. *Tausend,* überh. Bez. *einer grossen Menge, eines grossen Gutes;* insbes. *ein Tausend Rinder,* — Paṇa. Das Gezählte steht im Gen. Pl. oder Sg., in gleichem Casus (Pl. und Sg.), in dem von der Construction geforderten Casus, während das Zahlwort in der erstarrten Form सकृस्रम् erscheint, am Anfange oder am Ende eines Comp. In einem adj. Comp. steht das Zahlwort regelmässig nach (f. आ). — 2) m. abgekürzt für सकृस्रदक्षिणः क्रतुः Âpast. Çr. 10,26,5. 13,23,14. — 3) *f. सकृस्रा *eine best. Pflanze,* = अम्बष्ठा. — 4) f. ई in गोसकृस्री.

1. सकृस्रक n. *Tausend.* Am Ende eines Comp. (f. °स्रिका) *Tausend — betragend, — ausmachend, — habend.*

2. सकृस्रक Adj. *tausendköpfig.*

सकृस्रकंधररामायण n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

सकृस्रकर m. *die Sonne.*

सकृस्रकरपत्रेक्षण Adj. *tausend Hände, Füsse und Augen habend.*

सकृस्रकलशाभिषेकप्रयोग m. Titel Burnell, T.

सहस्रकला f. ein Frauenname Uttamaḱ. 237. fg.

सहस्रकवच m. N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,141.

सहस्रकाण्ड 1) Adj. *aus tausend Stücken (Absätzen) bestehend* AV. 2,7,3. 19,32,3. — 2) *f. सहस्रकाण्डा *weiss blühendes Dûrvâ-Gras.*

सहस्रकिरण m. 1) *die Sonne.* — 2) N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सहस्रकिरणावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सहस्रकुणप Adj. (f. आ) *tausend Leichname habend.*

सहस्रकृत्वस् Adv. *tausendmal* Gaut.

सहस्रकेतु Adj. *tausendgestaltig.*

सहस्रगु 1) Adj. *a) tausend Kühe besitzend* Gaut. — *b) tausendstrahlig.* — *c) tausendäugig.* — 2) m. *a) die Sonne* Varâh. Jogaj. 6,4. — *b)* Bein. Indra's.

सहस्रगुण Adj. *tausendfach, vertausendfacht.* Nom. abstr. °ता f.

सहस्रगुणित Adj. *vertausendfacht* MBh. 3,83,159.

सहस्रघातिन् Adj. *Tausend tödtend;* n. *eine best. Maschine* Utpala zu Varâh. Bṛh. 14,1.

सहस्रघ्नि Adj. *tausend tödtend.* v. l. °घ्नी.

सहस्रचक्षस् und सहस्रचक्षु (AV.) Adj. *tausendäugig.*

सहस्रचक्षुस् 1) Adj. dass. — 2) m. Bein. Indra's.

सहस्रचण्डीविधि m. Titel Burnell, T.

सहस्रचरण Adj. *tausendfüssig* (Vishṇu).

सहस्रचित्य m. N. pr. eines Fürsten.

सहस्रचेतस् Adj. *von tausendfachem Aussehen.*

सहस्रजलधार m. N. pr. eines Berges Hariv. 12405.

सहस्रजित् 1) Adj. *Tausend besiegend, — gewinnend.* — 2) m. *a) *Bein. Vishṇu's. — b)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Sohnes des Jadu. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa.

सहस्रज्योतिस् m. N. pr. eines Sohnes des Subhrâǵ.

सहस्रणी m. *Führer von Tausend* oder *Tausenden.*

सहस्रणीति Adj. *tausend Mittel und Wege habend.*

सहस्रणीथ Adj. *tausend Schliche, Durchschlüpfe* oder *Auswege habend.*

सहस्रतम Adj. (f. ई) *der tausendste.*

सहस्रतय n. *ein Tausend.*

सहस्रद 1) Adj. *tausend* (Kühe) *schenkend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jadu.

सहस्रदंष्ट्र 1) Adj. *tausendzähnig.* — 2) m. *eine Art Wels.*

*सहस्रदंष्ट्रिन् m. = सहस्रदंष्ट्र 2).

सहस्रदक्षिण Adj. *wobei tausend* (Kühe) *als Opferlohn geschenkt werden, tausend* (Kühe) *enthaltend, — schenkend* (Çâñkh. Çr. 12,15,3). Subst. *eine best. Feier* Vaitân. 34,21.

सहस्रदल Adj. *tausend Blüthenblätter habend.*

सहस्रदा Adj. *tausend gebend.* Superl. °तम.

सहस्रदातु Adj. *tausendfach.*

सहस्रदान Adj. (f. आ) *tausend Gaben verleihend* ṚV. 3,30,7.

सहस्रदावन् Adj. *tausend schenkend.*

सहस्रदीधिति m. *die Sonne* Kâd. 53,8 (97,9). Nâgân. 57,3 (75,4). Prij. 11,13.

सहस्रदृश् 1) Adj. *tausendäugig.* — 2) m. Bein. Indra's.

*सहस्रदोस् 1) Adj. *tausendarmig.* — 2) m. Bein. des Kârtavîrja Arǵuna.

सहस्रद्वार Adj. *tausendthorig.*

सहस्रद्वार Adj. (f. आ) dass. MBh. 1,89,16.

सहस्रधा Adv. *tausendfach, in tausend Theile, tausendweise.*

सहस्रधामन् 1) Adj. *von tausendfacher Macht* AV. 4,18,4. TBr. 2,8,8,5. — 2) m. *die Sonne* Mudgala. 63,17 (103,10).

सहस्रधायस् Adj. *tausend ernährend, — erhaltend* Taitt. Âr. 1,21,3. 24,4.

1. सहस्रधार Adj. (f. आ) *tausend Ströme entlassend.*

2. *सहस्रधार 1) Adj. *tausend Schneiden habend.* — 2) m. Vishṇu's *Discus.*

सहस्रधारा f. *ein aus tausend Oeffnungen eines Gefässes hervordringender Wasserstrahl.*

सहस्रधी 1) Adj. *tausendfachen Verstand habend.* — 2) m. N. pr. eines Fisches.

सहस्रधौत Adj. *tausendfach gereinigt* Karaka 4, 8. Vgl. शतधौत.

सहस्रनयन 1) *tausendäugig.* — 2) m. Bein. Indra's.

1. सहस्रनामन् n. Pl. oder am Anfange eines Comp. *die tausend Namen* (eines Gottes, insbes. Vishṇu's) Opp. Cat. 1.

2. सहस्रनामन् Adj. (f. °नाम्नी) *tausendnamig, tausend Namen enthaltend.*

सहस्रनामभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °नामविवरण n. (Verz. d. B. H. No. 421), °नामस्तोत्र n. (ebend. No. 420) und °नामार्थश्लोकसहस्रावलि f. (Opp. Cat. 1) Titel.

सहस्रनिर्णिज् Adj. *tausendfach geschmückt.*

सहस्रनेत्र 1) Adj. *tausendäugig.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) Bein. Indra's Vâsav. 130,3. 244,8.

सहस्रनेत्राननपादबाहु Adj. *tausend Augen, Gesichter, Füsse und Arme habend.*

सहस्रपति m. *das Haupt von tausend* (Dörfern).

सहस्रपत्र 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) n. *Lotusblüthe.*

सहस्रपद् (stark °पाद्) 1) Adj. *a) tausendfüssig.* — *b) tausend Säulen habend* MBh. 5,143,30. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

सहस्रपरम Adj. (f. आ) *unter Tausend der vorzüglichste* Taitt. Âr. 10,1,7.

सहस्रपर्ण 1) Adj. (f. ई) *a) tausendfach befiedert.* — *b) tausendblätterig.* — 2) f. ई vielleicht *eine best. Pflanze.*

*सहस्रपर्वा f. *weisses Dûrvâ-Gras* Râǵân. 8,112.

सहस्रपाक्य Adj. als Bez. eines best. Oeles (स्नेह) Karaka 3,6. Vgl. शतपाक्य.

सहस्रपाद्म Adj. *tausendfach schimmernd.*

सहस्रपाथस् Adj. *an tausend Orten erscheinend* ṚV. 7,1,14.

*सहस्रपाद् m. 1) *die Sonne.* — 2) *eine Art Eule.* — 3) Bein. Vishṇu's.

सहस्रपादक्षिशिरोरुबाहु Adj. *tausend Füsse, Augen, Köpfe, Schenkel und Arme habend* Ind. St. 15,364.

सहस्रपाश Adj. (f. आ) *tausend Fesseln bildend* Mantrabr. 2,2,5.

सहस्रपूरण Adj. nach dem Comm. *der tausendste* und *tausend erhaltend* Çiç. 19,51.

सहस्रपृष्ठ Adj. *tausendflächig.*

1. सहस्रपोष m. und °षा f. (Kauç. 24) *tausendfältiges Gedeihen, tausendfaches Wohlergehen* ṚV. 2,32,5. AV. 6,141,3. VS. 4,26. TS. 3,3,8,3. °पोषकाम Adj.

2. सहस्रपोष Adj. *tausendfach gedeihend* Âpast. Çr. 6,17,6.

सहस्रपोषिन् Adj. dass.

(सहस्रपोष्य) सहस्रपोषिण्य n. = 1. सहस्रपोष.

सहस्रप्रकार Adj. (f. आ) *tausendfältig* Kauç. 106.

सहस्रप्रधन Adj. *mit tausend Kampfpreisen.*

सहस्रप्राण (Conj.) Adj. *tausend Leben habend.*

सहस्रबल m. N. pr. eines Fürsten.

सहस्रबाह्वीय n. mit इन्द्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

सहस्रबाहु 1) Adj. *tausendarmig* Mantrabr. 2,4, 7. Subst. Vaitân. 37,26 Bez. *des mit diesem Worte beginnenden Liedes* AV. 19,6. — 2) m. *a)* Bein. Arǵuna's. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) m. oder f. N. pr. ṚV. 8, 45,26.

सहस्रबुद्धि 1) Adj. *tausendfachen Verstand habend.* — 2) m. N. pr. eines Fisches.

सहस्रभक्त n. *ein best. Fest, an dem Tausende gespeist wurden.*

सहस्रभर् Adj. *Tausend erbeutend.*

सहस्रभर्णास् Adj. etwa *tausendfältig.*

सहस्रभागवती f. N. pr. einer Gottheit.

सहस्रभानु Adj. *tausendstrahlig* Çiç. 1,27.

सहस्रभाव m. *das Tausendwerden.*

*सहस्रभिद् m. *Moschus* Bhâvapr. 1,183.

सहस्रभुज 1) Adj. (f. आ) *tausendarmig.* — 2) m. N. pr. eines Gandharva Kâraṇḍ. 2,18.

सहस्रभुजजिह्वाक्ष Adj. *tausend Arme, Zungen und Augen habend* MBh. 13,14,260.

सहस्रभुजध्यानराम (!) m. Titel Burnell, T. 200,*b*. Im Index °भुजरामध्यान n.

सहस्रभृष्टि Adj. *tausendzackig.*

सहस्रभेदशस् Adv. *in tausend Weisen, tausendfach* Hemâdri 1,521,8.

सहस्रमङ्गल N. pr. einer Oertlichkeit.

सहस्रमन्यु Adj. *tausendfachen Muth habend.*

सहस्रमोळ्ह Adj. *tausend Kämpfe bietend.*

सहस्रमुख Adj. *tausend Aus- oder Eingänge habend* Pañkat. 107,2.

सहस्रमुष्क Adj. *tausend Hoden habend.*

सहस्रमूति Adj. *tausendfach helfend.*

सहस्रमूर्ति Adj. *in tausend Formen erscheinend* Ind. St. 15,364.

सहस्रमूर्धन् Adj. *tausendköpfig.*

सहस्रमूर्धश्रवणाक्षिनासिक Adj. *tausend Köpfe, Ohren, Augen und Nasen habend.*

सहस्रमूल 1) Adj. *tausend Wurzeln habend.* — 2) *f. सहस्रमूली *Anthericum tuberosum* Râǵan. 5,136.

सहस्रंभर Adj. *tausend bringend.*

सहस्रंभरि Adj. *tausend ernährend* Ind. St. 15,390.

सहस्रयज्ञ m. 1) *ein Tausendopfer* Maitr. S. 1,4,3 (49,9). — 2) N. pr. eines Mannes.

सहस्रयज्ञतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सहस्रयाज् und °याजिन् Adj. *der ein Opfer veranstaltet, bei welchem tausend* (Rinder) *als Lohn gegeben werden.*

सहस्रयामन् Adj. *tausend Bahnen habend.*

सहस्रयोग m. und °चिकित्सा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

सहस्रयोजन n. *eine Entfernung von tausend Jogana* VS. 16,54 = Maitr. S. 2,9,9 (128,8. fgg.).

सहस्ररश्मि 1) Adj. *tausendstrahlig.* — 2) m. *die Sonne.*

सहस्ररश्मितनय m. Patron. *des Planeten Saturn.*

सहस्ररेतस् Adj. *tausendsamig.*

सहस्रलिङ्गी f. *ein Tausend Liñga* (*Phallus*).

सहस्रलोचन 1) Adj. *tausendäugig.* — 2) m. Bein. Indra's.

सहस्रवक्त्र Adj. *tausendmündig.*

*सहस्रवदन 1) Adj. dass. — 2) m. Bein. Vishṇu's.

सहस्रवत् Adj. 1) *tausendfach.* — 2) *das Wort* सहस्र *enthaltend.*

सहस्रवर्चस् Adj. *von tausendfacher Wirkungskraft.*

सहस्रवर्तनिन् n. Name eines Sâman Shadv. Br. 1,4.

सहस्रवर्त्मन् Adj. *tausendpfadig* Çiç. 12,11.

सहस्रवलिश und सहस्रवत्श Adj. *tausendzweigig* Maitr. S. 1,1,2 (2,1). 2,14 (23,9); vgl. v. l.

सहस्रवाक Adj. *tausend Sprüche* (*Worte* nach Bühler) *enthaltend* Gaut.

सहस्रवाच् m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

सहस्रवाज Adj. *tausendfachen Muth* u. s. w. *habend.*

सहस्रवीर Adj. *für tausend Männer ausreichend.*

सहस्रवीर्य 1) Adj. (f. आ) *tausend Kräfte habend.*

— 2) f. सहस्रवीर्या *eine best. Pflanze* Karaka 1,4. Nach den Lexicographen *weiss* oder *blau blühendes* Dûrvâ-*Gras* und = महाशतावरी Râǵan. 8, 112. 4,122.

सहस्रवृत् Adj. *Tausende einschliessend, — bergend* Taitt. Âr. 1,10,1. Nach dem Comm. वृत् = म्रियमाण, प्राप्यमान.

*सहस्रवेध n. *ein bes. präparirter saurer Reisschleim* Râǵan. 15,89.

*सहस्रवेधिन् 1) m. *a*) *Sauerampfer* Bhâvapr. 1, 182. — *b*) *Moschus.* — 2) *Asa foetida* Bhâvapr. 1,167.

सहस्रशक्ति Adj. *der tausend zu geben vermag* MBh. 14,90,96.

सहस्रशतदक्षिण Adj. *wobei hunderttausend* (Rinder) *als Opferlohn gegeben werden.*

सहस्रशल *eine Entfernung von tausend Çala.*

सहस्रशस् Adv. *tausendweise* (auf einen Nomin., Acc. oder Instr. bezogen).

सहस्रशाख Adj. *tausend Zweige* (eigentlich und übertragen) *habend.*

सहस्रशिखर 1) Adj. *tausend Gipfel habend.* — 2) m. Bein. des Gebirges Vindhja.

सहस्रशिरस् Adj. *tausendköpfig* Bhâg. P. 3,26,25, सहस्रशिरस Adj. dass.

सहस्रशिरसोदर Adj. *tausend Köpfe und Bäuche habend* MBh. 13,14,260.

सहस्रशीर्ष 1) Adj. *tausendköpfig* Taitt. Âr. 10, 11,1. — 2) f. आ *ein best. Spruch.* Nach Mit. 3, 104,*b*,11 *die Hymne* RV. 10,90.

सहस्रशीर्षन् Adj. *tausendköpfig.*

सहस्रशृङ्ग Adj. *tausendhörnig* AV. 13,1,12.

सहस्रशोक्स् Adj. *tausend Flammen sprühend.*

सहस्रश्रुति m. N. pr. eines Berges.

सहस्रसंवत्सर n. *eine tausendjährige Feier* Gaim. 6,7,31.

सहस्रसंख्य Adj. *tausend an Zahl* MBh. 1,75,7.

सहस्रसनि 1) Adj. *tausend gewinnend, — verschaffend.* — 2) f. *Tausend-Gabe* Çat. Br. 2,3,4,15.

सहस्रसम Adj. *tausendjährig* (Feier) Bhâg. P. 1,1,4.

सहस्रसंमित Adj. *nach tausend messend.*

सहस्रसा Adj. *tausend gewinnend, — verschaffend, — spendend.* Superl. °तम.

सहस्रसाव m. *tausendfältige Soma-Kelterung.*

सहस्रसाव्य n. *ein best.* Ajana.

सहस्रसीत Adj. *mit tausend Furchen.*

सहस्रस्तरी Adj. *tausend nichtträchtige Kühe habend* RV. 10,69,7.

सहस्रस्तुक Adj. (f. आ) *tausendzöpfig.*

सहस्रस्तुति f. N. pr. eines Flusses.

सहस्रस्तोत्रिय Adj. *aus tausend* Stotrija *bestehend* Çâṅkh. Çr. 16,22,1.

सहस्रस्थूण Adj. *von tausend Pfeilern getragen* RV. 2,41,5. 5,62,6.

सहस्रस्रोत und °स् m. N. pr. eines Berges.

सहस्रहन् Adj. *tausend erschlagend.*

*सहस्रहर्याश्व (!) m. Indra's *Wagen.*

सहस्रहस्त Adj. *tausendhändig* AV.

सहस्रांशु 1) Adj. *tausendstrahlig.* — 2) m. *die Sonne.*

सहस्रांशुज m. Patron. *des Planeten Saturn.*

सहस्रात्त 1) Adj. *tausendäugig.* — 2) m. *a*) Bein. Indra's. — *b*) so v. *a. klarer Himmel.* — *c*) Bez. *eines best. Spruches* Baudh. 4,7,5. — *d*) N. pr. α) des Indra im 9ten Manvantara. — β) einer Oertlichkeit. Könnte auch n. sein. — 3) f. सहस्रात्ता N. pr. einer Göttin.

सहस्रात्तजित् m. N. pr. eines Sohnes des Râvaṇa.

सहस्रात्तधनुष्मत् Adj. *mit einem Regenbogen versehen.*

सहस्रातर Adj. (f. आ) *tausendsilbig.*

सहस्रातेश्वर m. Name eines Liṅga Kâçikh. 69,88.

सहस्राब्य m. N. pr. eines Berges.

*सहस्राङ्क (!) m. *die Sonne.*

सहस्राजित् m. N. pr. eines Sohnes des Bhaǵamâna.

सहस्रातृष्ण Adj. *mit tausend Löchern versehen* Kauç. 83.

सहस्रात्मन् Adj. *tausend Naturen habend.*

सहस्राधिपति m. 1) *der Anführer von tausend Mann.* — 2) *das Haupt von tausend Dörfern.*

सहस्राननशीर्षवत् Adj. *tausend Gesichter und Köpfe habend* Bhâg. P. 2,5,35.

सहस्रानीक m. N. pr. eines Fürsten.

सहस्रापोष m. = 1. सहस्रपोष AV. 6,79,3. 7,48,2.

सहस्राप्सस् Adj. nach Sâj. *tausendgestaltig.*

सहस्रामघ Adj. *tausend Schätze* oder *Spenden habend.*

सहस्रायु Adj. *tausend Jahre lebend.*

सहस्रायुतीय n. Du. mit इन्द्रस्य Name zweier Sâman Ârsh. Br.

सहस्रायुध 1) Adj. *tausend Waffen habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सहस्रायुधीय्, °यति *aussehen, als wenn man tausend Waffen hätte,* Kâvjapr. 272,2.

सहस्रायुष्ट्व n. Nom. abstr. von सहस्रायुस् 1).

सहस्रायुस् 1) Adj. *tausend Jahre lebend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सहस्रार 1) Adj. *tausendspeichig.* — 2) m. n. *eine für eine umgestülpte Lotusblüthe geltende Stelle auf dem Kopfe.*

*सहस्रारज्ञ m. Pl. *eine best. Götterordnung bei den Gaina.*

सहस्रार्घ und सहस्रार्घ Adj. *tausend aufwiegend* RV. 10,17,9. AV. 8,8,7. 18,1,43. 19,33,1.

सहस्रार्चिस् 1) Adj. *tausendstrahlig.* — 2) m. *die Sonne.*

सहस्रार्घ Adj. *tausend* (Kühe) *werth* Çat. Br. 13, 4,2,1. 2.

सहस्रावर्तकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सहस्रावर्ता f. N. pr. einer buddh. Göttin.

सहस्राश्व m. N. pr. eines Fürsten.

सहस्राश्वीन n. *eine Entfernung von tausend Tagereisen für ein Pferd.*

सहस्रास्य m. Bein. der Schlange Ananta (*tausendmäulig*) Kâçikh. 25,78.

सहस्राह् *tausend Tage.*

सहस्राह्न्य n. *tausend Tagereisen.*

सहस्रिक 1) n. *Tausend.* Wohl fehlerhaft für सहस्रक. — 2) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. nach वर्ष und अब्द *tausend Jahre während.*

सहस्रिन् Adj. 1) *tausend zählend, tausendfältig.* — 2) *tausend verschaffend, tausendfach gewinnend.* — 3) *tausenderlei enthaltend.* — 4) *tausend besitzend.* Am Ende eines Comp. *tausend — besitzend, — habend.* — 5) *tausend* (Paṇa als Strafe) *zahlend.*

सहस्रिय Adj. 1) *tausendfach.* — 2) *tausendfach gebend.*

सहस्रीय Adj. *tausendfach gebend* Maitr. S. 2, 12,4. v. l. सहस्रिय. Vgl. वर्षसहस्रीय Nachtr. 6.

सहस्रेक्षण Adj. *tausendäugig;* m. Bein. Indra's Ind. St. 15,296.

सहस्रोति Adj. *tausendfach helfend* RV. 9,62,14.

सहस्रोर्वङ्घ्रिबाह्वक्ष Adj. *tausend Schenkel, Füsse, Arme und Augen habend* Bhâg. P. 2,5,35.

सहस्वत् 1) Adj. *a) gewaltig, übermächtig, siegreich.* सहस्वत् Adv. *mächtig.* — 2) *das Wort* सहस् *enthaltend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °स्वती vielleicht *eine best. Pflanze.*

सहस्कृत Adj. *nebst der Opferspende* Kauç. 19.

सहाचर m. = सहचर *eine gelb blühende Barleria* Dhanv. 1,109. Kâraka 6,26.

सहाज्य Adj. (f. आ) *nebst Schmalz* Kâtj. Çr. 2, 5,22. 5,5,5.

सहादरम् (Conj.) Adv. *ehrerbietig.*

सहाध्ययन n. *Gemeinsamkeit der Studien.*

सहाध्यायिन् Adj. Subst. *mitstudirend, Studiengenosse* (Gaut. 14,20. Vishṇu in Vivâdâṅk. 151,6); *Fachgenosse.*

सहानुगमन n. = सहमरण. °विवेक m. Titel eines Werkes.

सहापत्य Adj. *nebst Nachkommenschaft* Âpast. 1,5,2. 21,8.

सहापवाद् Adj. *Widersprüche enthaltend.*

सहामात्य Adj. *nebst dem Rathgeber, — den Rathgebern* P. 6,3,83, Sch. R. 1,9,2.

सहांपति 1) m. *a)* Bein. Brahman's bei den Buddhisten. — *b)* N. pr. α) eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 2,6. — β) eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,18. — 2) f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,7.

सहाय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Gefährte, Genosse, Kamerad, Gehülfe, — bei* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *auf dem Wege nach* (im Comp. vorangehend). Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *zum Gefährten habend, begleitet von, unterstützt durch.* — 2) **Anas Casarca* Râgân. 19,98.

सहायक am Ende eines adj. Comp. = सहाय 1).

सहायकृत् m. = सहाय Kâçikh. 19,79. 25,19.

सहायकृत्य n. *Beistand, Hülfe.*

सहायतन Adj. *nebst der Feuerstätte* Âçv. Gṛhj. 4,6,2.

सहायता f. 1) **eine Menge von Gefährten* u. s. w. — 2) *Genossenschaft, Theilnahme, Beistand, Hülfe* Çiç. 19,28.

सहायत्व n. = सहायता 2).

सहायन n. *das Zusammengehen, — sein, Gesellschaft.*

सहायवत् Adj. *einen Gefährten* u. s. w. *habend, — an* (Instr.). Am Ende eines Comp. *in Begleitung von, nebst, ausgerüstet —, versehen mit, begünstigt von.*

सहायिन् m. = सहाय Kâçikh. 35,35. 36. In der Regel f. °नी *Gefährtin.*

*सहायी Adv. mit भू *zum Gefährten werden.*

*सहायीभाव m. *das zum Gefährten Werden.*

*सहार m. 1) = सहकार *eine Mango-Art.* — 2) *Vernichtung der Welt.* Richtig संहार.

सहारम्भ Adj. *gemeinsam beginnend* Gop. Br. 2,1,12.

*सहारोग्य (?) Adj. *gesund.*

सहार्जुन Adj. *nebst* Arǵuna MBh. 4,24,18.

सहार्थ m. *das mitgehende Ding, Begleitung* Kâvjapr. 10,26. Nom. abstr. °त्व n. etwa *Zusammenwirkung* Kâraka 7,12. Könnte auch Fehler sein für महार्थत्व.

सहार्थी Adv. mit भू *mitgehen, begleiten.* Davon Nom. act. *सहार्थीभाव m. Pat. zu P. 1,4,24, Vârtt. 3.

सहार्द् Adj. (f. आ) *Zuneigung empfindend, — verrathend* Mârk. P. 76,7. Çiç. 9,69.

सहार्ध Adj. *nebst einem halben.*

सहालाप m. *Unterredung, Gespräch, — mit* (im Comp. vorangehend).

सहालिन् m. N. pr. eines Mannes.

सहावन् Adj. *bewältigend, gewaltig, vermögend.*

सहावत्त् und सहावत्त् Adj. dass.

सहावम् Adv. *mit verliebten Gebärden* Bhatt. 3,43.

सहावस्थित Adj. *zusammen seiend.* Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 142,16.

सहाम्राय m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,321.

सहास Adj. (f. आ) *von Lachen begleitet, lachend* 218,13. Çiç. 10,12. Mârk. P. 84,11. °म् Adv. Chr. 170,9. Çiç. 12,42.

सहासन n. *das Zusammensitzen.*

सहासभस° Adv. *unter Lachen leidenschaftlich* Spr. 1378.

सहासहाकारम् Adv. *mit einem unter Lachen ausgestossenem Ha* Çiç. 12,32.

सहास्या f. *das Zusammensitzen, — weilen, — mit* (Instr.) Kâraka 267,4. Suçr. 1,31,6. VP. 3,18,44.

सहित 1) Adj. (f. आ) *a)* = संहित *anhaftend, anklebend.* — *b) dicht dabei stehend.* °सहितम् *in der Nähe von.* — *c) verbunden, vereinigt* (Du. *beide vereinigt, — zusammen;* Pl. *im Verein, alle;* auch durch सर्व verstärkt), *verbunden —, versehen —, im Verein mit, nebst* — (Instr. oder im Comp. vorangehend). योत्स्यामि सहितस्त्वया so v. a. *ich werde mit dir kämpfen.* सहितम् Adv. *zusammen* MBh.

3,154,21. — *d*) in der Astr. *in Conjunction stehend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP.² 2,148.

°सकितव n. *das Verbundensein mit.*

*सकितर् Nom. ag. von 1. सक्. Vgl. सोढर्.

सकितव्य Adj. *zu ertragen, zu erdulden.*

सकितस्थित Adj. *zusammenstehend.*

*सकिताङ्गुलि Adj. *verwachsene Finger habend.*

*सकितोरु Adj. (f. °ऊ) *anschliessende Schenkel habend.*

*सकित्र n. von 1. सक् (कारणे).

सकिम Adj. *nebst Schnee* (oder *Eis*), *mit Schnee versehen* Râǵat. 1,42. Kathâs. 73,159.

सकिरण्य Adj. *nebst Gold, mit Gold versehen* u. s. w.

सकिरण्यपात्र Adj. *nebst einer goldenen Schüssel.*

सकिष्ठ Adj. *gewaltigst* RV.

सकिष्णु 1) Adj. *ertragend, aushaltend, ruhig hinnehmend;* die Ergänzung im Acc., Gen. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *Alles geduldig ertragend, sich Alles gefallen lassend, nachsichtig.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) m. N. pr. verschiedener Ṛshi.

सकीयंस् Adj. *gewaltiger; sehr mächtig, überlegen.*

सकील m. N. pr. eines Mannes.

सकुरि 1) Adj. *gewaltig, überlegen, siegreich.* — 2) *m. *die Sonne.* — 3) *f. *die Erde.*

सकूति f. *gemeinsame Anrufung.*

सकृद् Adj. *mit dem Spruch* कृदा कृत् *begleitet* Kâç. 61,95.

सकृदय Adj. (f. आ) 1) *sammt dem Herzen.* — 2) *herzlich.* — 3) *ein warmes Herz für Jmd* oder *Etwas habend, gefühlvoll, Sinn für's Schöne habend* Spr. 7820.

सकृदयलीला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 265.

सकृच्छोच Adj. 1) *mit einem Herzensscrupel behaftet, vom Zweifel heimgesucht.* — 2) *verdächtig, Verdacht erregend.* — Vgl. सकृच्छोच.

सकृष्टकम् Adv. *mit Haarsträuben* Vratarâǵa 37,*a* nach Aufrecht.

सकेतिकरण und सकेतिकार Adj. *mit* इति *versehen.*

सकेतु Adj. *mit einem Grunde versehen, begründet.*

सकेतुक Adj. 1) *nebst dem Grunde.* — 2) *einen Grund habend, begründet.*

सकेन्द्र Adj. *nebst* Indra MBh. 3,165,13.

सकेमक Adj. *nebst den Goldstücken* Kathâs. 93,51.

सकेल 1) Adj. *sorglos verfahrend, sich nicht lange bedenkend* Çiç. 12,72. °म् und सकेल° Adv. *ohne sich irgend einen Zwang anzuthun, ohne Weiteres* Kathâs. 6,110. 55,40. Pr. P. 53. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सकेलक m. N. pr. = सकेल 2).

सकैकस्थान n. *das Alleinstehen mit Jmd.*

सकोक्ति f. 1) *das Zusammensprechen, Sprechen zu gleicher Zeit.* — 2) in der Rhetorik *ein Gleichniss in Form der Vergesellschaftung* Vâmana 4,3,28. Kâvjapr. 10,26. Beispiel Spr. 2308.

सकोजस् Adj. *durch Gewalt erzeugt, kraftgeboren.*

सकोजित् Adj. *durch Kraft siegend* AV. 17,1,1. fgg. 19,13,5.

सकोटज m. *Laubhütte.*

सकोट Adj. (f. आ) 1) *das geraubte Gut bei sich habend* Vasishṭha 19,39. Vgl. कोट. — 2) f. *zu gleicher Zeit verheirathet.* — 3) *mit in die Ehe gebracht,* d. i. *von einem andern Vater erzeugt, aber erst nach Schliessung der Ehe geboren,* Gaut. Baudh. 2,3,25. Vishṇus. 15,15. Vasishṭha 17,27. Nârada 2,13,17. °ज m. dass.

सकोत्य 1) Adj. *angeboren.* — 2) m. *das dritte astrologische Haus* (nach dem Comm. ursprünglich *ein leiblicher Bruder*).

सकोत्थायिन् Adj. Subst. *zusammen aufstehend, sich mit empörend, Mitverschworener von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Mudrâr. 69,9. 71,13. 90,7 (114,9. 118,10. 145,5. 6).

सकोत्पत्ति f. *gleichzeitige Entstehung.*

सकोदक Adj. = समानोदक.

सकोदकुम्भ Adj. *nebst dem Wasserkruge* Gobh. 2,1,12.

सकोदर्य Adj. (f. आ) *sammt dem folgenden Worte.*

सकोदर Adj. (f. आ und ई) *demselben Mutterleibe entsprossen, leiblich;* m. *ein leiblicher Bruder,* f. *eine leibliche Schwester.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. in übertragener Bed. so v. a. *auf ein Haar gleichend, ganz gleich kommend* Vikramâṅkaṅ. 3,29. 5,43. Bâlar. 124,7. Comm. zu Mṛicch. 33,17. — °म् Adv. Paṅkar. 1,2,10 fehlerhaft für सकादरम्.

सकोदा Adj. *Macht verleihend.*

सकोदीर्घतमस n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

सकोपध Adj. *nebst dem vorangehenden Laute.*

सकोपपतिवेश्मन् Adj. *mit dem Buhlen seiner Frau zusammen wohnend* Jâǵñ. 1,164. Vishṇus. 51,16.

सकोपलम्भ m. *gleichzeitige Wahrnehmung.*

सकोभरि Adj. *Kraft nährend.*

*सकोर Adj. = साधु.

सकोरयिष्ठीय n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*सकोरु Adj. (f. °ऊ).

सकोवन् Adj. *gewaltig, übermächtig* AV. 7,85,1.

सकोवृध् Adj. *der Macht froh.*

सकोषित Adj. *der mit Jmd zusammen gewohnt hat.*

सकोहा Adv. *ein best.* Sâman Lâṭj. 3,7,10.

सकोजस् Adj. *mit Gewalt begabt.*

सकौत्र Adj. *nebst den Functionen des* Hotar Çâṅkh. Çr. 14,1,2.

सक्थ MBh. 2,1029 fehlerhaft für सुक्थ.

सक्थ 1) Adj. *zu ertragen, auszuhalten, dem man zu widerstehen vermag.* Vgl. असक्थ. — 2) m. N. pr. *a*) eines Berges und des angrenzenden Gebietes Çiç. 18,1. — *b*) eines Sohnes des Vivasvant. v. l. मक्थ. — 3) n. *a*) *Hülfe, Beistand.* v. l. meist साक्थ. — *b*) **Gesundheit.* — Paṅkat. II,200 fehlerhaft für सक्त.

सक्थंस् Adj. = सकोयंस्.

सक्थकर्मन् n. *Hülfe, Beistand.*

सक्थता f. Nom. abstr. zu सक्थ 1) Kâd. 204,13 (341,7).

सक्थात्मजा f. Bein. des Flusses Kâveri.

सक्थाभिखण्ड Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सक्थु Adj. *gewaltig.*

सक्ल und सक्लण s. सत्क und सत्कण.

सक्लादम् Adv. *erheitert, erfreut* Prab. 116,13.

सक्वन् Adj. *gewaltig.*

1. सा s. u. 1. सन्.

2. °सा Adj. *gewinnend, erwerbend, verschaffend, schenkend* u. s. w.

3. सा, स्यति (अवसर्गणे, नाशे). Simplex nicht zu belegen. *सित = अवसित *beendigt* Çâṅvata 774. AK. 3,2,48. H. an. 2,206. Med. t. 70. Vgl. 1. सि. साधि MBh. 7,5128 fehlerhaft für शाधि. — Caus. सायंयति; zu belegen mit अव°, अध्यव und व्यव. — *Intens. सेषीयते. — Mit अभि 1) *fesseln.* — 2) *zu Grunde richten* TBr. 2,4,1,4. अभिष्यक् Pâr. Gṛhj. 3,1,3. — Mit अव 1) *abspannen* (die Zugthiere), *losbinden, befreien.* — 2) *einkehren, Halt machen, sich begeben in* (Jmds Schutz, mit Acc. Kâṭh. 29,8). — 3) *heimkehren.* — 4) *sich aufhalten, verweilen, sich* irgendwo *aufstellen.* — 5) *aufhören, eine Arbeit einstellen.* — 6) *absetzen, schliessen, beendigen* Vaitân. — 7) *zu Ende gehen.* — 8) *sich entscheiden für* (Loc.), *bestimmen,* namentlich *einen Ort, Opfer-* oder *Wohnplatz.* — 9) *bestehen auf* (Acc.). Nur Pass. अवसीयते. — 10) *Etwas entscheiden* (als Richter) Bhaṭṭ. — 11) *Gewissheit erlangen über* (Acc.). Nur Pass. — 12) *gelangen zu, erreichen* (ei-

nen Wunsch). — 13) अवसित *a) der abgespannt hat. — b) Halt gemacht —, sich niedergelassen habend, gelagert, an einem Orte verweilend, wohnhaft. — c) auf den Platz gebracht. — d) abgesetzt, geschlossen, abgeschlossen, beendigt.* मावसित *mit* म *endigend. — e) in Pause stehend. — f) aufgegangen in* (Loc.). — *g) von Etwas abgelassen —, Etwas aufgegeben habend;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. — *h) festgesetzt, bestimmt. — i) worüber man Gewissheit erlangt hat. — k) entschlossen zu Etwas* (Loc.). — *l) *aufgehäuft* (Korn). — *m) *gegangen;* vgl. Zach. Beitr. 21. — Caus. 1) *anhalten —, Platz* oder *Aufstellung nehmen lassen.* — 2) *Gewissheit erlangen lassen über sich, sich deutlich offenbaren.* — Mit अध्यव (°सेतृ Potent.; °अस्यत, °सायीत und °सीयीत [MBh. 12,214,9] Med.; °स्य neben °स्याय Absol.) 1) *aufhören, absetzen, schliessen.* — 2) *sich entscheiden für* (Acc.), *bestimmen* den Ort *von Etwas, auswählen; wählen* überh. — 3) *sich zur That entschliessen, einen bestimmten Willen an den Tag legen, beschliessen, wagen, unternehmen;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder Infin. — 4) *voraussetzen, für wahrscheinlich halten, halten für* (Acc.); *als entschieden annehmen, sicher erkennen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,28 (S. 569, Z. 11). 43. — 5) *fälschlich voraussetzen.* — 6) Pass. (einmal auch Act.) *sich mit Gewissheit ergeben.* — 7) *nachsinnen.* — 8) अध्यवसित *a) beendigt. — b) beschlossen, unternommen.* n. impers. im Prâkrit 298,13. 325,20. — *c) für gewiss erkannt, zur Gewissheit erhoben.* Auch n. impers. — Bhâg. P. 1, 19,17 ist अध्यवसाययुक्त: zu schreiben. — Caus. अध्यवसायित *fest beschlossen* 144,27. — Mit अन्वव 1) *sich halten —, sich anschliessen an* (Acc.) Âpast. Çr. 9,9,8. Auch Med. — 2) *sich hinbegeben zu* (Acc.) Âpast. Çr. 8,22,6. — 3) *streben nach, begehren, Verlangen tragen nach* (Acc.). — 4) अन्ववसित in अनन्ववसित Nachtr. 6. — Mit उद्व *aufbrechen* (namentlich vom Ort des Opfers), *sich aufmachen, den Schluss machen* (Âpast. 2,7,7); *sich anderswohin* (Loc.) *begeben.* — Mit अभ्युद्व *den Schluss machen mit* (Acc.). — Mit उपाव *sich niederlassen bei* (Acc.). उपावसित *ansässig geworden in der Nähe von* (Acc.). — Mit निरव, °सित *aus der Gemeinschaft verstossen.* Vgl. अ°. — Caus. *abfertigen,* so v. a. *ausstatten mit* (Instr.), *befriedigen.* — Mit पर्यव 1) *das Endresultat sein, seinen Abschluss finden —, schliesslich aufgehen in, hinauslaufen auf* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — 2) पर्यवसित *a) entfernter* (*nicht ganz nahe*) *wohnend. — b) übergesiedelt in* (Acc.). — *c) vollkommen abgeschlossen, — zu Ende geführt, zum Abschluss gekommen, zu Ende gegangen* (Tag 311,6). एतावति *darauf und auf nichts Anderes hinauslaufend* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,51. — *d) endgültig, definitiv. — e) vollkommen vertraut mit* (Loc.). — Mit प्राव *den Wohnsitz nehmen unter* (Acc.). — Mit प्रत्यव 1) *zurückkommen, heimkehren, — in* (Loc.) Çat. Br. — 2) प्रत्यवसित *a) zur alten* (schlechten) *Lebensweise zurückgekehrt, rückfällig* MBh. 13,23,67 (= आवृत्तपतित Nîlak.; vgl. Baudh. 2,4,24). Nârada (a.) 2,1,185 nach dem Comm. *der den Stand des religiösen Bettlers wieder aufgegeben hat. — b) gegessen.* — Mit व्यव (°सामि und °सत्ति [mit der v. l. °स्यत्ति] Praes.; °सेषम्, °सेत् Potent.; °स्यते = °स्यति und °सीयते; °स्य Absol.) 1) *getrennt wohnen* Çat. Br. 13,2,4,4. — 2) *sich trennen, in Zwist gerathen.* — 3) *trennen, einen Absatz machen.* — 4) *sich entschliessen, sich entscheiden, vorhaben, unternehmen, entschlossen —, Willens sein;* die Ergänzung im Acc., Dat., Loc. °अर्थम् oder Infin. (Megh. 22). °सीयते impers. Çiç. 1,30. — 5) *eine entschiedene Meinung gewinnen* oder *haben, sich überzeugen, überzeugt sein, erkennen, eine richtige Vorstellung gewinnen* oder *haben, — von* oder *über* (Acc. Çiç. 14,24); *halten für,* mit doppeltem Acc. — 6) *Betrachtungen bei sich anstellen, hinundher überlegen.* — 7) व्यवसित *a) zu Ende gegangen* (Tag). — *b) beschlossen, unternommen;* auch n. impers. (die Ergänzung im Dat. oder Infin.). — *c) einen festen Entschluss gefasst habend, entschlossen, den festen Willen habend;* die Ergänzung im Loc., Dat. oder Infin. — *d) wovon man sich überzeugt hat, erkannt. — e) zu einer Ueberzeugung gelangt.* सम्यक् *das Richtige getroffen habend;* mit Acc. *für das Wahre erkannt habend und dafür lebend. — f)* * = प्रतारित. — Caus. *entschlossen —, unternehmend machen, Jmd Willens machen —, veranlassen zu* (Infin.). — Mit अनुव्यव *dahinterkommen, erkennen.* — Mit संव्यव in संव्यवस्य. — Mit समव 1) *sich für denselben Ort* oder *dieselbe Zeit entscheiden; sich an demselben Orte niederlassen* Âpast. 1,29,8 (समवसाय zu lesen). — 2) *sich entscheiden für* (Acc.), so v. a. *für richtig anerkennen.* — 3) *erreichen, gelangen zu* (Acc.). — Mit *नि, निष्पति. न्यषात्, निषित. — Mit *परिण, °ष्यति. — Mit *प्रण, °ष्यति. — Mit *परि, °ष्यति, °षित. — Mit प्र, प्रसित 1) *huldigend, hingegeben, obliegend, besorgt um* (Loc. oder *Instr.). — 2) *anhaltend, beständig* Bhaṭṭ. — Mit वि 1) *auflösen, ablösen, entfesseln; abzäumen, auszäumen.* — 2) *frei geben, strömen —, laufen lassen.* — 3) *öffnen.* — 4) *abspannen,* so v. a. *weich —, milde machen.* — 5) विषित *a)* Partic. mit pass. Bed. zu 1) 2) und 3). — *b) abgezäumt* von der Sonne *im verlöschenden Momente unmittelbar vor dem Untergange* Lâṭj. 3,1, 13. — Mit सम् *zusammenbinden,* so v. a. *fest machen* AV. 3,19,2. 5.

4. सा Pron. f. s. u. 1. स.

5. *सा f. s. u. 5. *स.

सांयमन Adj. *zur Selbstbeherrschung in Beziehung stehend.*

सांयमनि m. Patron. Çala's.

*सांयाति gaṇa काश्यादि.

*सांयातिक Adj. (f. आ und ई) von सांयाति.

सांयात्रिक m. *ein zu Schiffe Reisender, Seefahrer* Hariv. 2,3,15. Gâtakam. 14. Uttamaṁ. 27. 33. 144.

सांयुग Adj. (f. ई) *proeliaris.* कु f. so v. a. *Schlachtfeld* Çiç. 19,17.

सांयुगीन Adj. *kriegerisch, tapfer in der Schlacht.*

सांयुज्य Râgat. 3,279 fehlerhaft für सायुज्य.

*सांयोगिक Adj. = संयोगाय प्रभवति.

सांयौगिक Adj. *in Verbindung stehend.*

*सांरब्ध्य n. Nom. abstr. von संरब्ध.

सांराविण n. *allgemeines Geschrei* u. s. w. Naish. 19,29.

सांवत्सर 1) Adj. (f. ई) *jährig* Vâsav. 144,3. भृति f. *Jahreslohn.* — 2) m. *ein Kalenderkundiger, Astrolog* Vâsav. 144,3.

सांवत्सरक 1) *Adj. *jährig, nach einem Jahre zahlbar.* — 2) m. *Astrolog* in अ°.

*सांवत्सररथ m. *die Sonne.*

सांवत्सरिक 1) Adj. *jährig, jährlich, ein Jahr* oder *Jahre lang dauernd, das ganze Jahr hindurchgehend, nach einem Jahre zahlbar, zu einem Jahr-Opfer gehörig.* — 2) m. *Astrolog.*

सांवत्सरीय Adj. (f. आ) सिद्धि *eine best. Personification.*

सांवरण und सौवरणि m. Patron. eines Manu.

सांवर्ग n. mit इन्द्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,6.

सांवर्गजित und सांवर्ग्यजित (fehlerhaft Lâṭj. 4, 7,15) Patron. von संवर्गजित्. Auch Pl.

सांवर्त 1) Adj. *von* Saṁvarta *verfasst.* °स्मृति f. Opp. Cat. 1. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सांवर्तक Adj. *beim Untergang der Welt erscheinend.*

*सांवत्सित्र Adj. von संवत्सितृ.

*सांवादिक m. *ein Dialektiker.*

*सांवाद्य n. Nom. abstr. von संवादिन्.

सांवाशिन n. *das Zusammenblöken* (der Kühe und Kälber).

*सांवासिक Adj. = संवासाय प्रभवति.

सांवास्यक n. *das Zusammenwohnen. — leben.*

*सांवाह्निक Adj. (f. आ und ई).

सांविज्ञिक Adj. *auf einer* (blossen) *Empfindung beruhend, subjectiv.*

1. सांविद्य n. *Einverständniss.*

2. सांविद्य n. *Besitz* AV. 12,4,4, v. l. für सांविद्य.

सांवृत्ति f. Âpast. 2,6,13 fehlerhaft für संवृत्ति.

सांवृत्तिक Adj. fehlerhaft für सांविज्ञिक.

*सांवेशनिक Adj. = संवेशनाय प्रभवति.

*सांवेश्य n. Nom. abstr. von संवेशिन्.

*सांवेषिक Adj. = संवेषाय प्रभवति.

सांविद्य n. *das Sichzusammenfinden, Vereinigung* Vaitân. 36,27.

सांव्यवहारिक Adj. (f. ई) *im Verkehr üblich, allgemein verständlich.*

सांशंसिक Adj. *zusammen recitirt werdend* Gop. Br. 2,4,16. Vaitân.

सांशयिक Adj. (f. ई) 1) *zweifelhaft,* so v. a. *worüber ein Zweifel obwaltet, unsicher* Bhadrab. 4, 132. Nom. abstr. °त्व n. — 2) **zweifelnd, skeptisch.*

1.*सांशित्य m. Patron. von संशित.

2. सांशित्य Absol. s. u. 2. शा mit सम्.

सांस MBh. 6,64 fehlerhaft für मांस.

*सांसर्गविद्य Adj. = संसर्गविद्यामधीते वेद वा.

सांसर्गिक Adj. (f. ई) *durch Berührung —, durch Verkehr entstehend, — sich bildend.*

सांसारिक Adj. *mit dem Kreislauf des Lebens —, mit dem weltlichen Dasein in Verbindung stehend, darauf beruhend* u. s. w. Ind. St. 15,440. *noch im Kr. d. L. sich befindend* Kâraṇḍ. 60,18.

सांसिद्धिक Adj. (f. ई) *ursprünglich, naturgemäss, natürlich* (auch so v. a. *dessen Ursprung nicht nachzuweisen ist*) MBh. 3,32,59, v. l.

सांसिद्ध्य n. *das Erreichthaben des höchsten Zieles.*

सांसृष्टिक Adj. *in unmittelbarer Verbindung stehend, alsbald erfolgend, unmittelbar.*

°सांस्कारिक Adj. *zum Leichenbegängniss von —, gehörig, — erforderlich.*

*सांस्थानिक Adj. = संस्थाने व्यवहरति.

सांस्पर्शक n. *Berührung.* Pl. Mân. Gṛhj. 1, 1. Kâṭh. Gṛhj. 1.

*सांस्फोयक Adj. von संस्फोय.

*सांस्रविण n. = वृक्षस्य वृक्षं व्याप्य सम्पक्स्रावः.

सांहत्य n. *Vereinigung, Verbindung* Kap. 5,129.

सांहातिक n. in der Nativitätslehre *das 16te Mondhaus nach dem Mondhause, in welchem der Mond bei der Geburt eines Kindes stand.*

सांहार MBh. 3,3540 fehlerhaft für संहार.

सांहित Adj. (f. ई) *der Saṁhitâ eigen, auf ihr beruhend* u. s. w. सांहितोपनिषद्ब्राह्मण n. Opp. Cat. 1.

सांहितिक 1) Adj. dass. Sâj. zu ṚV. 8,4,14. — 2) m. *Verfasser einer astrologischen Saṁhitâ.*

*साक n. = 4. शाक 1) *essbares Kraut, Gemüse.*

साकंयुज् Adj. *verbunden.*

साकंवत् Adj. *mit einander rollend* (Räder).

साकंवर्धु Adj. *zusammen gross werdend.*

साकंजात Adj. *zugleich geboren.*

साकम् Adv. 1) *mit einander, auf einmal, zugleich, gleichzeitig.* — 2) *in Gemeinschaft mit, nebst;* mit Instr.

साकमश्व 1) m. N. pr. eines Mannes Ârsh. Br. 1,7. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,193. Nom. abstr. °त्व n.

साकमुन्द् Adj. *zugleich träufelnd, — spritzend.*

साकमेध m. 1) Pl. Bez. *des dritten* Parvan *der* Kâturmâsja. — 2) *ein best. dreitägiges* Soma-*Opfer.*

साकम्प Adj. *zitternd* Varâh. Jogaj. 8,9.

साकंप्रस्थाय m. erklärt im Comm. zu Njâjam. 2,3,11.

साकंप्रस्थायीय (Âpast. Çr. 3,16,11. 17,3. Comm. zu Njâjam. 2,3,11) und °प्रस्थाय्य (Vaitân. Gaim. 3, 5,13) m. *eine best. Ceremonie.* साकंप्रस्थाय्ययज्ञ m. Vaitân.

*साकरुण्ड fehlerhaft für साकुरुण्ड.

*साकर्णकायन und *साकर्णक्य Adj. von सकर्णक.

*साकलायन Adj. von सकल.

साकलि und °का f. N. pr. einer Frau Divjâvad. 315,14. fg. 317,1. 12. 24.

साकल्पक Adj. Kathâs. 117,89 fehlerhaft für साकल्यक.

साकल्य n. *Ganzheit, Vollständigkeit, Totalität.* पश्य साकल्यमात्मनः (v. l. साफल्यमा°) *sieh, wie Alles in einer Person vereinigt ist.* Instr. *vollständig, ganz* Comm. zu Njâjam. 9,4,10. *°वचन n. *vollständiges Durchlesen.*

साकल्यक Adj. *krank, unwohl.*

साकाङ्क्ष Adj. 1) *ein Verlangen habend, — empfindend.* °म् Adv. *mit Begehren, verlangend* 304,7. — 2) *eine Ergänzung verlangend, in Correlation stehend* Gaim. 3,1,20. Kâvjapr. 7,9. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

साकाप्रात्तायन (!) m. Patron. Nur Pl.

साकार Adj. (f. आ) 1) *Form —, Gestalt habend, leibhaftig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *eine schöne Form habend, von schönem Aeussern.* °म् Adv. *schön, anmuthig.*

साकारज्ञानवाद m. *die Theorie, dass die Anschauungen aus Bildern bestehen, die aber unabhängig sind von der Aussenwelt.*

साकारसिद्धि f. Titel eines Werkes.

साकाश Adj. *mit dem Herschein* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

*साकुरुण्ड m. *eine best. Pflanze.*

साकुल Adj. *verwirrt* Kathâs. 78,94.

साकूत 1) Adj. (f. आ) *bedeutsam* Naish. 6,71. — 2) °म् Adv. *a) bedeutsam, in einer bestimmten Absicht, nachdrucksvoll* 113,3. — *b) aufmerksam, genau.* — 3) n. etwa *das erstrebte Ziel* Prasannar. 40,9.

साकेत 1) n. Bez. *der Stadt* Ajodhjâ Divjâvad. 211,12. Auch wohl N. pr. anderer Städte Ind. St. 5,134. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Ajodhjâ.

*साकेतक Adj. von साकेत.

*साकेतन n. = साकेत 1).

साकेतु m. oder f. = साकेत 1) VP². 4,218.

साकोठक Paṇḍar. 1,6,16 fehlerhaft für शाकोठक.

*साक्तव *ein aus Gerste bereitetes Getränk.*

*साकुक 1) Adj. = सकुनि साधुः, सकुने प्रभवति. — 2) m. = सकुक *ein best. vegetabilisches Gift.*

*साकुसैन्धव Adj. = सकुसिन्धुषु भवः.

*साक्, साक्षते (= आप्नोति) als Erklärung von प्रसाक्षते (von 1. सक्).

साक्त Adj. *mit Gespann versehen* (सीर) Kauç. 37,6.

साक्षत 1) Adj. *mit unenthülsten Körnern gefüllt* Ragh. 2,21. — 2) °म् Adv. *ohne zu verletzen* (küssen) Dhûrtas. 1,2.

साक्षर Adj. (f. आ) 1) *mit Buchstaben versehen, Buchstaben enthaltend* 245,2. Spr. 7655. — 2) *beredt* Spr. 7655. Nom. abstr. °ता f. *Beredsamkeit.*

साक्षात् Adv. 1) *mit Augen, mit eigenen Augen.* — 2) (vor *Augen*) *offenbar, in Wirklichkeit, geradezu, recht eigentlich* Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,50. Bâlar. 84,10. — 3) *in Wirklichkeit,* so v. a. *in eigener Person, leibhaftig.* — 4) *unmittelbar, direct.* — 5) mit भू *in eigener Person erscheinen.* — 6) mit कर् *sich vor Augen führen, zu Gesicht bekommen, schauen, sich vergegenwärtigen.*

साक्षात्कर् Adj. *vor Augen führend, zur Anschauung bringend.*

साक्षात्करण n. 1) *das Schauen.* — 2) *die unmittelbare Ursache* Comm. zu Kap. 2,40.

साक्षात्कर्तर् Nom. ag. *der* (Alles) *schaut.*

साक्षात्कार m. 1) *das zu Gesicht Bekommen Schauen, Wahrnehmung, das Sichvergegenwärti-*

gen. Nom. abstr. °ता f. — 2) *das Gewahrwerden, Erfahren*, so v. a. *Lohn für* (Gen.).

°साक्षात्कारवत् Adj. *eine Anschauung von — besitzend.*

साक्षात्कारिन् Adj. *schauend.*

साक्षात्कृति f. = साक्षात्कार 1).

साक्षात्क्रिया f. 1) dass. — 2) so v. a. *Realisirung* Lalit. 36,17.

साक्षात्पुरुषोत्तमवाक्य n. Titel eines Werkes.

साक्षि (metrisch) m. = साक्षिन् *Zeuge.* Vgl. लोक° und समस्त°.

साक्षिक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) von साक्षिन् *Zeuge.* °म् Adv. Vgl. अग्नि° (auch Nachtr. 6) und अ°.

साक्षिता f. und साक्षित्व n. *das Zuschauer —, Zeugesein* (auch vor Gericht).

साक्षिन् 1) m. f. n. (Sarvopan. 395) *Zuschauer, Zeuge* (auch vor Gericht), — *bei* oder *von* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Gaut. — 2) m. *a*) in der Philosophie *das den Objecten unabhängig gegenüberstehende Subject.* — *b*) N. pr. eines Mannes. Auch Pl.

साक्षिप्तम् Adv. *zerstreuten Geistes.*

साक्षिभूत Adj. *Zeuge seiend.*

साक्षिमत् Adj. *einen Zeugen habend, vor Zeugen geschehend.*

साक्षिमात्री Adv. mit कर् *Jmd zum blossen Zuschauer machen* Hem. Par. 1,422.

साक्षी Adv. 1) mit कर् *zum Zeugen anrufen.* — 2) mit भू *zum Zeugen werden.*

साक्षीक m. N. pr. eines Mannes.

साक्षेप Adj. 1) *eine Einwendung —, eine Einschränkung enthaltend.* — 2) *schmähend, beleidigend, verhöhnend* 181,7. °म् Adv. Spr. 5798.

साक्ष्य 1) Adj. *sichtbar für* (im Comp. vorangehend). — 2) n. *das Zeugesein, Zeugniss, Aussage vor Gericht.*

*साखि m. Pl. N. pr. eines Volkes. Vgl. शाखि.

*साखिदत्तेय Adj. von सखिदत्त.

*साखेय Adj. von सखि.

साख्य, साखिर्य 1) n. *a*) *Vereinigung von Genossen, Partei.* — *b*) *Freundschaft.* Wohl nur fehlerhaft für सख्य. — 2) Adj. *den Freund betreffend, zu ihm in Beziehung stehend* Kâtj. Çr. 25,14,19.

सागम Adj. *wozu man auf rechtmässige Weise gelangt ist, rechtmässig* Vishnus. 5,185.

सागमक Adj. *mit einem Augment* (gramm.) *versehen.*

सागर 1) m. *a*) *das Meer.* Nach der Legende das von den Söhnen Sagara's ausgehöhlte Becken, welches Bhagiratha mit dem Wasser der Gañgâ füllte. सागरस्य फेनः *Os sepiae.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *das Meer* am Ende eines Comp. als Bild *der unübersehbaren Ausdehnung, der Unerschöpflichkeit, Unergründlichkeit* und *Gefährlichkeit.* सैन्य° Çiç. 13,27. — *c*) Bez. *der Zahl vier.* — *d*) *eine best. hohe Zahl*, = 10 Padma. — *e*) **eine Gazellenart.* — *f*) Titel eines Werkes. — *g*) Pl. *die Söhne* Sagara's 106,21. — *h*) N. pr. α) eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 68,5. — β) verschiedener Personen Hem. Par. 1,472. — γ) einer Oertlichkeit. — 2) Adj. (f. ई) *marinus.* — 3) *n. N. pr. einer Stadt.

सागरक 1) m. Pl. *Meeresanwohner* als N. pr. eines Volkes. — 2) f. °रिका ein Frauenname.

सागरकुक्षि f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,8.

सागरग 1) Adj. (f. आ) *sich in's Meer ergiessend.* — 2) f. आ *ein solcher Fluss.*

सागरगमा f. = सागरग 2).

सागरगम्भीर 1) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,10. — 2) f. आ N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,10.

सागरगामिन् 1) Adj. = सागरगम 1). — 2) *f. °नी *kleine Kardamomen* Râǵân. 6,88.

सागरगासुत m. Metron. Bhîshma's.

सागरंगम Adj. (f. आ) = सागरग 1).

सागरचन्द्र m. N. pr. eines Autors Ganar. 106, 16. 115,4. 144,6. 304,9.

सागरत्व n. Nom. abstr. von सागर *Meer.*

सागरदत्त m. N. pr. 1) eines Fürsten der Gandharva. — 2) verschiedener Männer Hem. Par. 1,396. 2,77.

सागरदेव m. N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,140.

सागरनन्दिन् m. N. pr. eines Dichters.

*सागरनेमी f. *die Erde.*

*सागरपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

सागरपर्यन्त Adj. (f. आ) *meerumgrenzt* (die Erde).

*सागरपाल m. N. pr. eines Schlangendämons.

सागरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

सागरबुद्धिधार्यभिज्ञागुप्त m. N. pr. eines Buddha Saddh. P. 207.

*सागरमति m. N. pr. 1) eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,18. fg. — 2) eines Fürsten der Nâga Kâraṇḍ. 2,14. — 3) eines Mannes.

*सागरमुद्रा f. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सागरमेखल 1) Adj. (f. आ) *meerumgürtet.* Vgl. सप्त°. — 2) *f. आ *die Erde.*

*सागरमेघ m. N. pr. eines Mannes.

सागरलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

सागरवरधर m. so v. a. *Ocean* Lalit. 10,16.

सागरवरधरबुद्धिविक्रीडितामिज्ञ m. N. pr. Ânanda's als Buddha.

सागरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

सागरवासिन् Adj. *am Meere wohnend, Meeresanwohner.*

सागरवीर m. N. pr. eines Mannes.

सागरव्यूहगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

सागरशय Adj. *im Meere ruhend, schlafend;* m. Bein. Vishṇu's Çiç. 13,40.

सागरशुक्ति f. *Meermuschel* 186,15.

सागरसूनु m. Patron. *des Mondes.*

सागरानूपक Adj. = सागरवासिन्.

1. सागरान्त m. *Meeresküste.*

2. सागरान्त Adj. (f. आ) *bis an's Meer reichend, meerumgrenzt* (die Erde) R. 1,5,1. 2,12,32. Ind. St. 15,426.

सागरान्तर्गत Adj. *im Meere befindlich, —lebend.*

सागराम्बर 1) Adj. (f. आ) *meerumkleidet.* — 2) f. आ *die Erde* Ind. St. 15,371.

सागराम्बुरशन (Adj. °रसन gedr.) Adj. (f. आ) *meerumgürtet* Varâh. Jogaj. 4,14.

सागरालय 1) Adj. *im Meere hausend.* — 2) *m. Bein. Varuṇa's.

सागरावर्त m. *Meeresbucht.*

सागरिक Adj. (f. ई) in चातुः°. — सागरिका f. s. u. सागरक.

सागरिकामय Adj. *aus lauter* Sâgarikâ *bestehend* 314,10 (im Prâkrit).

सागरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*सागरोत्थ n. *Seesalz.*

सागरोदक n. *Seewasser*, wohl N. pr. eines Tîrtha.

सागरोद्गार m. *Fluth* (Gegensatz *Ebbe*) R. 7,32, 10. 19.

सागरोपम *eine best. hohe Zahl* (bei den Ǵaina).

सागस् Adj. *eines Vergehens schuldig.*

सागुण्य n. *Vorzüglichkeit* AV. Pariç. 70,12.

साग्नि 1) Adj. *a*) *mit dem Feuer.* — *b*) *ein Feuer unterhaltend* Ǵaim. 6,6,30. — *c*) **auf Feuer deutend* P. 6,3,80, Sch. — 2) *Adv. *bis zu dem Abschnitt vom Feuer.*

साग्निचित्य Adj. *mit Schichtung des Feueraltars verbunden* Ind. St. 13,290.

साग्निधूम Adj. *von Feuer und Rauch begleitet* Hariv. 12551.

सौग्र Adj. (f. आ) 1) *mit der Spitze.* — 2) = समग्र *ganz, voll, woran Nichts fehlt* MBh. 12,153,54. Auch *mit einem Ueberschuss, und mehr* Ârjabh. 2. 33.

साग्रक Adj. *auf Etwas bestehend, hartnäckig.*

°म् Adv. Hem. Par. 1,319.

*सांकथिक Adj. = संकथायां साधुः.

सांकथ्य n. *Unterhaltung* Kâraka 6,12. Kârand. 15,8. 50,15. 53,17. 19. 56,1. Vgl. धर्म°.

सांकरिक Adj. *aus einer Vermischung der Kasten hervorgegangen, in einer unebenbürtigen Ehe erzeugt.*

सांकर्य n. 1) *Vermischung, Vermengung* Bhâvapr. 1,130. — 2) *Verworrenheit* Njâjam. 2,1,26. Comm. zu 9,2,23.

सांकर्यखण्डन n. und सांकर्यवाद् m. Titel von Werken.

*सांकल Adj. von संकल.

सांकल्पिक Adj. (f. ई) *auf einer Willensbestimmung —, auf der Phantasie beruhend, daraus hervorgegangen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,3. fgg.

सांकाशिन n. *allgemeines Sichtbarsein* Âpast. Çr. 11,7,10. 9,10. 10,14. Instr. so v. a. *geradezu.*

सांकाश्य N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. (आ) n. einer Stadt 231,24. 25. Divjâvad. 150,22. 401,21.

*सांकाश्यक Adj. (f. °श्यिका) *aus Sâṁkâçja stammend, dort wohnend.*

*सांकुचि m. *ein best. Wasserthier* Bhâvapr. 2,5. Auch *°ची f. Vgl. शङ्कुचि.

*सांकुचित Adj. *aus Saṁkukîta stammend.*

*सांकूटिन n. *allgemeines* — (?).

सांकृत 1) Adj. *dem Saṁkṛti eigen, von ihm stammend.* — 2) f. ई f. zu सांकृत्य.

सांकृति m. Patron. von Saṁkṛti Âpast. Çr. 5, 10,11. Auch Pl.

सांकृतीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

सांकृत्य m. Patron. von संकृति. Auch Pl.

सांकृत्यायन 1) m. Patron. von सांकृत्य. — 2) f. ई N. pr. einer Pravrâgikâ.

सांकेतिक Adj. *auf Verabredung beruhend, verabredet, unter einander abgemacht.*

सांकेत्य n. *Uebereinkommen, Verabredung,* insbes. *mit einem Geliebten.*

सांक्रन्दनि m. Indra's *Sohn,* Patron. des Affen Vâlin Mahâvîraḥ. 89,5.

सांक्रामिक Adj. *auf Andere übergehend.*

सांक्षेपिक Adj. *in Kürze ausgedrückt, kurz gefasst.*

सांख्य 1) Adj. *den grammatischen Numerus betreffend.* — 2) m. *a) ein Mann, der das pro und contra genau erwägt* (Kâraka 1,13) und *ein Anhänger der aufzählenden philosophischen Methode,* d. i. *der Sâṁkhja-Lehre.* — *b)* N. pr. eines Mannes MBh. 13,150,45. — 3) n. *die auf der genauen Erwägung des pro und contra beruhende Lehre* oder *die aufzählende philosophische Methode,* d. i. *die auf Kapila zurückgeführte Sâṁkhja-Lehre.*

सांख्यकारिका f., °भाष्य n., सांख्यकौमुदी f., सांख्यक्रमदीपिका f., सांख्यचन्द्रिका f. (Bühler, Rep. No. 375), सांख्यतत्त्वकौमुदी f., °व्याख्या f. (Burnell, T.), °तत्त्वप्रदीप (Pandit IX), °तत्त्वविभाकर m., °तत्त्वविलास m. und सांख्यतरंग m. Titel von Werken.

सांख्यपुरुष m. *die Weltseele im Sâmkhja* Çiç. 14,19.

सांख्यप्रवचन n., °भाष्य n. und सांख्यमत n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

सांख्यमय Adj. (f. ई) *aus der Sâṁkhja-Lehre bestehend.*

सांख्ययोग 1) m. *ein Anhänger des Sâṁkhja und des Jogâ* als N. pr. eines Ṛshi. Nach der v. l. N. pr. zweier Ṛshi. — 2) m. *der sogenannte theistische Sâṁkhjajoga* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,37. — 3) n. *das Sâṁkhja und der Joga.*

सांख्ययोगदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सांख्ययोगवत् Adj. *mit dem Sâṁkhja und Joga vertraut.*

सांख्ययोगवादिन् m. *ein Anhänger des theistischen Sâṁkhjajoga* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,38.

सांख्यवृत्ति f., °वृत्तिप्रकाश m., °वृत्तिसार, सांख्यसप्तति f. (Opp. Cat. 1), सांख्यसार, °सारविवेक m., सांख्यसिद्धान्त m., सांख्यसूत्र n., °सूत्रप्रक्षेपिका f., °सूत्रविवरण n., °सूत्रवृत्ति f. und °सूत्रवृत्तिसार Titel von Werken.

सांख्याचार्य m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,86.

सांख्यायन m. 1) N. pr. eines Lehrers. — 2) Pl. *seine Schule.* — Vgl. शाङ्खायन.

सांख्यायनगृह्य n., सांख्यायनतत्त्व n. (Opp. Cat. 1), सांख्यायनब्राह्मण n. und सांख्यायनसूत्र n. Titel von Werken.

सांख्यार्थतत्त्वप्रदीपिका f., सांख्यार्थसंख्यायिक und सांख्यालंकार m. Titel von Werken.

साङ्ग und साङ्ग Adj. 1) *mit seinen Gliedern.* — 2) *mit einem Körper versehen.* — 3) *mit allen seinen Theilen, — Anhängen* (insbes. *den zum Veda gehörigen*) 72,20. — 4) *vollständig.* — 5) *beendigt, abgeschlossen.*

साङ्गलानि Adv. *mit erschöpften Gliedern, mit erschöpftem Körper* Spr. 1637.

सांगतिक m. *ein alter Bekannter* Vasishṭha 8,8. M. 3,103 = Vishṇus. 67,35.

सांगत्य m. *das Zusammenkommen —, Verkehr mit* (सह).

*सांगम m. = संगम.

सांगमन m. Patron. des Agni anaçnant (in der सभा).

सांगमिष्ठु Adj. als Bez. einer Art von Sand.

साङ्गरेवस् m. N. pr. MBh. 1,2046 fehlerhaft für शार्ङ्गरव.

साङ्गलतण n. v. l. für क्रागलतण.

साङ्गुष्ठ 1) Adj. *sammt dem Daumen.* — 2) *f. आ *Abrus precatorius.*

साङ्गोपाङ्ग Adj. *nebst den Aṅga und Upâṅga* (die Veda) MBh. 3,64,17.

साङ्गोपाङ्गोपनिषद् Adj. *nebst den Aṅga, Upâṅga und den* Upanishad (der Dhanurveda) R. 1, 55,16.

सांग्रकृणी Adj. (f. ई) *auf Besitzergreifung bezüglich.*

*सांग्रकृसूत्रिक m. = संग्रकृसूत्रमधीते वेद वा.

*सांग्रकिक Adj. = संग्रके साधुः und संग्रकृमधीते वेद वा.

*सांग्राम Adj. von संग्राम. — MBh. 3,15867 fehlerhaft für संग्राम.

सांग्रामजित्य n. *Sieg im Kampfe.*

सांग्रामिक Adj. (f. ई) *auf Kampf bezüglich.* रथ m. *Kriegswagen,* मृत्यु m. *Tod in der Schlacht,* वित्त n. *Kriegsbeute* Gaut. Nom. abstr. °त्व n.

सांग्राहिक Adj. *hemmend, stopfend* Kâraka 1,2. 6,10. 8,10. Einmal सांग्राहक. Vgl. सांग्रकिक.

*सांघटिक Adj. = संघटमधीते वेद वा.

*सांघट्टिक Adj. = संघट्टमधीते वेद वा.

*सांघाटिका f. 1) *Paar.* — 2) *Kupplerin.* — 3) *Trapa bispinosa.*

*सांघात Adj. = संघाते दीयते oder — कार्यम्.

सांघातिक 1) Adj. *zu einer Gruppe gehörig.* — 2) n. in der Astrologie *das 16te Mondhaus nach dem Ganmarkṣha* Varâh. Jogaj. 9,1. 10. 16.

सांघात्य n. = संहात्य, संघात्य.

सांघिक Adj. (f. ई) *zur Mönchsgemeinde in Beziehung stehend, kirchlich* Kârand. 97,1. fgg.

°साच् s. 2. °सच्.

साचर्य Adj. *vereint* Çat. Br. 3,4,1,7. Vgl. पृष्टि° (Nachtr. 6) und रात्रि°.

साचार् Adj. *wohlgesittet.*

1. साचि Adv. *quer, schräg, seitwärts, von der Seite her.* साचिस्मित n. Bhâm. V. 2,79.

2. साचि Adj. *begleitend.* Vgl. हंससाचि.

साचिन् in सव्य°.

*साचिवाटिका f. *eine weiss blühende* Punarnavâ.

साचिव्य n. *das Amt eines Begleiters, Hülfe, Beistand;* insbes. *das Amt eines fürstlichen Beistandes, Ministeramt.*

साचिव्यातेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, obgleich man dieses zu begünstigen scheint.* Beispiel Spr. 2078.

साचो Adv. mit करो *zur Seite wenden.* °कृत *seitwärts gewandt;* °कृतम् Adv. *seitwärts* (blicken).

साचीगुण N. pr. einer Oertlichkeit.

साचीन Adj. etwa *von der Seite herankommend* Pat. zu P. 1,1,58, Vârtt. 1.

*साचोर्विद् Adv. = क्षिप्रम्.

*साचीसूत्र f. *frenulum praeputii* Gal.

°साचेय Adj. *gehörig —, passend zu.*

साच्य, °चिय Adj. *dem man beispringen —, den man werth haben muss.*

साज Adj. *nebst dem Mondhaus* Pûrvabhadrapadâ.

सांज्ञात्य n. 1) *Geschlechtsgemeinschaft mit* (Gen.) Maitr. S. 1,8,7 (125,7. 8). — 2) *Gleichartigkeit.*

साज्य Adj. *mit Schmalz verbunden* Kâtj. Çr. 1, 10, 6.

सांचारिक Adj. *beweglich.*

°सांचारिता f. Mahâvîrak. 112,11 fehlerhaft für °संचारिता.

साञ्ज m. N. pr. eines Autors.

साञ्जन 1) Adj. *mit Schlacken —, mit Unreinem behaftet, nicht ganz lauter.* — 2) *m. = सञ्जन *Eidechse.*

साञ्जलि Adj. *die beiden Hände hohl aneinander legend.*

सांजीवीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*सांज्ञायनि m. Metron. von संज्ञा.

*साट्य्, °यति (प्रकाशने).

साटोप Adj. 1) *kollernd, dumpf rollend* (Wolken) Pañkat. 93,8. °म् Adv. Çiç. 3,74. — 2) *stolz, hochmüthig* Vâsav. 180,1. °म् Adv. Mṛkkh. 96,20. 138, 13. 146,2. Chr. 300,33. Mâlatîm. (ed. Bomb.) 133, 2. Hit. 58,15.

साट्टहासम् Adv. *mit lautem Lachen* Mârk. P. 82,31.

साट्टाल *Palast* Bhadrab. 1,30, v. l. für साद्दाल.

साठल m. N. pr.

*साड Adj. *mit einem Stachel* oder *einer Spitze versehen.*

साडखान m. N. pr. eines *Chans.*

*साडि m. Patron. von सड und साड.

साढ Partic. von 1. सह्.

साढृ Nom. ag. *Ueberwinder.*

साढ्वे Dat. Infin. zu 1. सह् Maitr. 1,6,3 (89,12).

*साढ्वा Absol. von 1. सह्.

साण्ड Adj. *mit Hoden, unverschnitten* Maitr. S. 3,7,7 (85,10). 4,2,7. Tâṇḍya-Br. 16,13,9. 18,9,20. Kâtj. Çr. 15,1,15. Lâṭj. 8,3,9. Âçv. Çr. 9,4,20. Âpast. Çr. 5,10,10. 9,19,15. 10,25,14. Comm. zu Njâjam. 9,1,22.

*सात् 1) eine Sautra-Wurzel. — 2) n. = ब्रह्मन्.

सातँ 1) Adj. s. u. 1. सन्. — 2) m. N. pr. eines Jaksha. — 3) *n. = शात = सुख.

सातत्य n. *Beständigkeit, Ununterbrochenheit.* Instr. *beständig, dauernd, ununterbrochen* 244,1. 2.

सातला f. = सप्तला Bhâvapr. 1,201. Karaka 6,18.

सातवाह् und °वाहन (Ind. St. 15,299. Harshak. 219,13) m. N. pr. eines Fürsten. Dem chinesischen So-to-p'o-ho entspricht nach Kern सातवाह्, nicht सहह्, wie St. Julien annimmt.

सातसइका f. N. pr. eines Gebiets.

सातहन् Adj. *Erworbenes vernichtend, Gewinn vereitelnd.*

1. साति 1) f. *Gewinnung, Erwerb, Besitz; das Beutemachen, Gewinnen des Preises.* — *b) *Gabe.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

2.*साति f. 1) *Beschluss, Ende.* — 2) *heftiger Schmerz.*

3. साति *ein best. Metrum.*

सातिरात्र Adj. *nebst dem* Atirâtra Vaitân.

सातिरिक्त Adj. *mit einem Ueberschuss, und mehr* Divjâvad. 27,12.

सातिरेक Adj. 1) dass. Divjâvad. 27,7. — 2) *übermässig, überaus heftig.*

*सातिलक m. fehlerhaft für सातीलक.

सातिशय Adj. *vorzüglicher, besser, vorzüglich, ausgezeichnet.*

*सातिसार Adj. *an Durchfall leidend.*

सातीकाश Adj. *mit dem Ueberschein* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

*सातीन und *सातीलक m. *eine Erbsenart.*

सातु m. etwa *receptaculum.*

सातोबार्कृत Adj. zu सतोबृकृती.

सात्कर्य n. *Wirkung.*

सात्त्र und सात्त्रिक Adj. *zu einer Feier gehörig* u. s. w.

सात्त्व Adj. *zur Qualität* सत्त्व *in Beziehung stehend* u. s. w.

*सात्त्वकि m. Patron. von सत्त्वक.

सात्त्विक 1) Adj. (f. ई) *a) charaktervoll, muthig* (von Personen). In der Anrede Ind. St. 15,274. 339. 348. — *b) zur Qualität* सत्त्व *in Beziehung stehend, von ihr vorzugsweise beherrscht* u. s. w. — *c)* in der Rhetorik und Dramatik so v. a. *äusserlich in entsprechender Weise hervortretend* Çiç. 13, 66. Hem. Par. 2,428. — 2) *m. Beiw. Brahman's. — 3) *f. ई Bein. der Durgâ.

सात्त्विकब्रह्मविद्याविलास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सात्पुडा f. N. pr. eines Gebirges VP.^{2} 2,128. 144. 150.

सात्म Adj. *nebst der eigenen Person.*

सात्मक Adj. *mit Bewusstsein verbunden.*

सात्मता f. *Wesensgemeinschaft, Wesenseinheit, — mit* (Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend).

सात्मत्व n. *Beseeltheit* Kap. S. 32,7.

सात्मन् Adj. 1) *beseelt.* — 2) *nebst der Seele.*

सात्मार्पण Adj. *mit der Hingabe der eigenen Person —, mit Selbstverläugnung verbunden* Kâd. 2, 7,2 (1).

सात्मी Adv. 1) mit करो *sich an Etwas* (Acc.) *gewöhnen.* — 2) mit भू *zur Gewohnheit —, zur zweiten Natur* (auch so v. a. *zuträglich*) *werden* Gâtakam. 1. 7. 15.

सात्मीभाव m. *das zur Gewohnheit Werden, Zuträglichkeit* Karaka 389,2 (सात्म्यी° geschr.).

सात्म्य 1) Adj. *was einer Person passt, zuträglich, gesund für.* — 2) m. *a) das Zuträglich—, Gesundsein für.* — *b) gewohnte Lebensweise, Angewöhnung.* °तस् Adv. *in Folge von Gewöhnung.* Am Ende eines adj. Comp. *gewöhnt an.* — *c) Wesensgemeinschaft, Wesenseinheit, — mit* (Instr. oder Gen.).

सात्य 1) Adj. *dessen Natur die Wahrheit ist.* — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

सात्यक m. Patron. = सात्यकि.

*सात्यकामि m. Patron. von सत्यकाम.

सात्यकायन m. Patron. Nur Pl.

सात्यकि m. Patron. des Jujudhâna Çiç. 16,16.

सात्यकिन् (metrisch) m. = सात्यकि.

*सात्यंकामि m. fehlerhaft für सात्यकामि.

*सात्यंकार्य m. Patron. von सत्यंकार.

सात्यदूत Adj. *den zuverlässigen Boten gehörig;* so heissen *grosse Opferspenden an* Sarasvatî *und andere Götter.* Auch wohl fehlerhaft für सत्यदूत.

सात्यमुग्र m. Pl. *die Schule des* Sâtjamugri AV. Pariç. 49,3.

सात्यमुग्रि 1) m. Patron. von सत्यमुग्र. — 2) *f. ई f. zu 1).

सात्यमुग्र्य 1) m. Pl. = सात्यमुग्र. — 2) *f. आ = सात्यमुग्रि 2).

सात्यमुनि m. Patron. Vielleicht fehlerhaft für सात्यमुग्रि.

सात्ययज्ञि m. N. pr. eines Lehrers.

सात्ययज्ञि m. Patron. des Somaçushma.

सात्यरथि m. Patron. von सत्यरथ.

*सात्यवत und *सात्यवतेय m. Metron. Vjâsa's.

सात्यकव्य m. N. pr. eines Vâsishṭha Gop. Br. 2,2,10.

सात्राजितँ Patron. 1) m. des Çatânîka. — 2) f.

ई der Satjabhâmâ.

मात्रासाक् m. 1) Bez. *einer best. Schlange.* — 2) Patron. des Çoṇa. — 3) *N. pr. einer Oertlichkeit.

*मात्रासाकक Adj. von मात्रासाक् 3).

सात्वत 1) Adj. (f. ई) *a) den* Satvant oder Sâtvata *eigen, den* Sâtvata (Kṛshṇa) *betreffend* u. s. w. वृत्ति f. Bez. *eines best. Stils, Charakters, genre im Drama.* — *b) das Wort* सत्वन् *enthaltend.* — 2) m. *a) ein Fürst der* Satvant, Bez. Kṛshṇa's und Anderer. — *b)* Pl. Bez. eines Volksstammes (zu dem auch Kṛshṇa gehört) Çiç. 16,14 (= यादव Comm.). — *c) ein Anhänger* Kṛshṇa's. — *d) eine best. Mischlingskaste, die Nachkommenschaft eines ausgestossenen* Vaiçja. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Àju und des Amçu. — 3) f. ई *eine Fürstin der* Satvant.

सात्वतसंहिता f. Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सात्वतीय m. *ein Anhänger* Sâtvata's, d. i. Kṛshṇa's.

सात्वन् m. Pl. (nur im Gen.) N. pr. eines Volksstammes Hariv. 1,36,31. Çiç. 19,42 (= यदु Comm.).

सात् m. 1) *das Sitzen auf dem Rosse, das Reiten.* — 2) *das Einsinken* (eines Rades). — 3) *Ermattung, Erschlaffung, Nachlass* Çiç. 7,66. 10,30. 15,116 (82). — 4) *Schwund, Verlust.* °सात् *vernichtend* Çiç. 19,27. — 5) *Verzweiflung, Kleinmuth.* — Auch fehlerhaft für साक् und साङ्.

सात्थानि Adj. *seine Stätte besitzend.*

सादन 1) Adj. *ermatten —, erschlaffen machend* Çiç. 19,78. — 2) m. *ein Spruch, unter dessen Recitation Etwas hingesetzt wird,* Âpast. Çr. 12,15, 10. 11. 18,10. 27,8. 28,4. 29,4. 8. 13,8,2. 12. 13,5. — 3) *f. सादनी *eine best. Pflanze,* = कटुकी Râgân. 6,133. — 4) n. *a) das Hinsetzen, Hinstellen* Njâjam. 10,1,22. — *b) das Einsinken* (eines Wagens). — *c)* = सदन *Sitz, Ort, Behausung* Âpast. 2,13,7. — *d) Schüssel.*

सादनस्पृश् Adj. *die Heimat berührend,* so v. a. *in die Wohnung gebracht.*

(सादन्य) सादनिवास Adj. *häuslich.*

सादमय Adj. *aus Verzweiflung hervorgegangen.*

सादयितव्य Adj. *zu Grunde zu richten, zu vernichten.*

सादर Adj. (f. आ) *alle Rücksichten beobachtend, grosse Theilnahme an den Tag legend, die gehörige Aufmerksamkeit Jmd oder einer Sache schenkend, die gehörige Achtung bezeigend, andachtsvoll, ganz bedacht auf* (im Comp. vorangehend). °म् Adv.

सादरपूर्वकम् Adj. = सादरम्.

सादस् Adj. *im* Sadas *befindlich.*

*सादसत Adj. *die Worte* सत् *und* असत् *enthaltend.*

सादाशिव Adj. (f. ई) *dem* Sadâçiva (Çiva) *eigen* Kâçikh. 28,84.

1. सादि m. 1) = सादिन् *Reiter.* — 2) *Wagenlenker. — 3) *Kämpfer. — 4) *Wind. — 5) *= अवसन्न. 2. सादि Adj. *einen Anfang habend* Kap. 3,15. Nom. abstr. °त्व n. 19.

सादिन् Adj. 1) *reitend* (*fahrend); m. *Reiter, — zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *zu Schanden machend.*

सादिनव Adj. *mit Qualen behaftet* Lalit. 259,8.

सादृश 1) Adj. = सदृश Divjâvad. 620,19. — 2) f. ई = सादृश्य Çiç. 17,67.

*सादृशीय Adj. von सदृश.

सादृश्य n. *Aehnlichkeit, Gleichheit, — mit* (im Comp. vorangehend) Âpast. 2,29,14. Çiç. 19,11. सादृश्ये MBh. 3,1747 fehlerhaft für संदृशे.

सादृश्यवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सादैव्य MBh. 6,3900 fehlerhaft für सौदर्य.

साधुत्व n. *Vorzüglichkeit* Karaka 256,5 (3,8 v. l. साधुणा). Comm. zu Kâtj. Çr. 80,13.

साद्वल *Palast* Bhadrabh. 1,30. v. l. साट्टाल.

साद्भुत Adj. *erstaunt, verwundert.*

साध्य Adj. *zum Reiten tauglich;* m. *Reitpferd.*

साध्यःक्र und साध्यस्क्र Adj. *mit* Soma, *der am selben Tage gekauft ist, begangen;* m. Bez. *bestimmter* (fünf oder sechs) Ekâha.

साध्यस्क Adj. 1) *alsbald erfolgend.* — 2) fehlerhaft für साध्यस्क्र.

साध्यस्क्रप्रयोग m. Titel Burnell, T. Richtig साध्यस्क्र°.

साध्यस्क्र s. साध्यःक्र.

*साध्योत्र Adj. von सध्योत्र.

1. साध्, साधति, °ते, *साध्यति, *साध्नोति 1) *gerade aus zum Ziele kommen, seinen Zweck erreichen; zu Stande kommen.* — 2) *gerade lenken, schlichten, in Ordnung bringen; zum Ziele führen, zu Stande bringen.* — 3) *sich fügen, gehorchen.* — Caus. साधयति, साधयते (metrisch) 1) *gerade —, eben machen, schlichten.* — 2) *richtig leiten, zum Ziel bringen.* — 3) *zur Ordnung bringen, Jmd sich dienstbar machen, in seine Gewalt bringen, für sich zu gewinnen suchen.* — 4) eine Gottheit, einen Geist *sich dienstbar machen, citiren* Ind. St. 15, 277. — 5) einen Schuldner *zur Bezahlung zwingen.* — 6) Geld, eine Schuld *eintreiben* Jolly, Schuld. 321. — 7) *zurechtbringen, gutmachen* (Âpast. 2,5,15), *heilen* Karaka 6,5. — 8) *ausführen, fertig machen, zu Stande —, zu Wege bringen, zubereiten* (auch Speisen). वाक्यम् *Jmds* (Gen.) *Worte ausführen.* नैष्कर्म्यम् so v. a. *sich der Unthätigkeit hingeben,* मद्यम् so v. a. *sich des Trinkens enthalten,* मन्त्रम् *einen Spruch hersagen, beten.* — 9) *zu Wege bringen,* so v. a. *verschaffen, herbeischaffen, zu Theil werden lassen.* — 10) *Etwas für sich zu Wege bringen, erlangen, gewinnen, theilhaftig werden.* Ohne Object *zu seinem Ziele gelangen, seines Wunsches theilhaftig werden.* — 11) *ausmitteln, durch Berechnung finden.* — 12) *darthun, beweisen.* — 13) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. — 14) *hineinbringen —, hineinschaffen in* (Loc.). — 15) *aufbrechen, sich auf den Weg machen.* — Desid. vom Caus. सिषाधयिषति und सिसा° *zu beweisen beabsichtigen.* — Mit अनु in अनुसाधिन्. — Mit उप Caus. 1) *in seine Gewalt bringen.* — 2) *zubereiten* (auch Speisen) Karaka 1,2. — Mit परि Caus. 1) *sich dienstbar machen, in seine Gewalt bringen, bezwingen.* — 2) Geld *eintreiben.* — 3) *zubereiten* (Speisen). — Mit प्र Caus. 1) *zurechtbringen, gehorsam machen, in seine Gewalt bringen* Hariv. 2,19,72. Veṇis. 7. Kâd. 131,10 (231, 15). — 2) *Etwas in Ordnung bringen, zurechtmachen.* मन्त्रम् *einen Zauberspruch.* — 3) *schmücken, putzen* Veṇis. 7. Vâsav. 237,1. — 4) *zu Stande bringen, vollbringen, ausführen* RV. 6,49,8. — 5) *erwerben, gewinnen.* — 6) *ausmitteln, durch Berechnung finden.* — 7) *beweisen.* — Mit संप्र Caus. in संप्रसाध्य. Karaka 6,18 ist wohl संप्रसाद्येत् st. संप्रसाधयेत् zu lesen. — Mit सम् Caus. 1) *bezwingen, in seine Gewalt bekommen.* — 2) *ausrichten, vollbringen* MBh. 7,184,28. मद्यम् so v. a. *sich des Trinkens enthalten* 13,142,44. — 3) *Speisen zubereiten.* — 4) *verschaffen.* — 5) *erlangen, erhalten.* Ohne Object *das Gewünschte erlangen, sein Ziel erreichen.* — 6) Geld *eintreiben.* — 7) einen Gast *entlassen, ihm das Geleit geben* Âpast. 2,7,9. — 8) *befördern zu* (Dat.).

2. साध् Adj. in यज्ञसाध्.

साध m. *Ausführung.*

साधक 1) Adj. Subst. (f. साधिका, hier und da fälschlich साधका) *a) Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *zu Wege bringend, bewirkend; eine Wirkung hervorbringend, wirksam;* Subst. *Verrichter, Gehülfe* Spr. 7730. Superl. °तम (Kap. 1, 87) *der wirksamste.* Nom. abstr. °तमत्व n. — *b) einrichtend, heilend.* — *c) Nutzen bringend, zweckentsprechend, zweckmässig.* — *d) Verehrer* (einer Gottheit). — *e) Zauberkraft besitzend;* Subst. *Zauberer* (der eine Gottheit u. s. w. citirt) Ind. St. 15,

397. Nom. abstr. °त्व n. *Zauberei* Daçak. 24,7. — *f*) Bez. eines im Herzen wohnenden Feuers, *welches die Willensbestimmungen giebt.* — *g*) *beweisend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *f. साधिका *tiefer Schlaf.* — 3) (wohl n.) = साधन *Beweis* Kap. 6,48.

साधकवर्ति f. *Zauberdocht.*

साँधदिष्टि Adj. *wirksame Opfer* — oder *Gebete habend.*

साधन 1) Adj. (f. ई und आ) *a*) *richtig leitend, zum Ziel führend.* — *b*) *zu Wege bringend, hervorbringend, bewirkend.* Ohne Object *wirkend, vermögend.* — *c*) *obliegend.* — *d*) *verschaffend.* — *e*) *herbeirufend, citirend* (einen Geist). — *f*) *bezeichnend, ausdrückend.* — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers. — 3) f. साधना *Zauberei* Ind. St. 14,314. Vgl. मन्त्र°. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *das in seine Gewalt Bringen, Bewältigen, Besiegen.* — *b*) *das sich zu Willen Machen, Citiren* (einer Gottheit, eines Geistes, eines Zaubers). — *c*) *das Ausführen, zu Wege Bringen, Vollführen, Bereiten.* — *d*) *das Heilen, Heilung.* — *e*) *das Herbeischaffen.* — *f*) *das Erlangen, Gewinnen.* — *g*) *das Eintreiben* (einer Schuld). — *h*) *Berechnung, Ausmittelung durch Berechnung.* — *i*) *das Darthun, Beweisen* 284,4. 6. — *k*) *Mittel, Werkzeug, Erforderniss, Requisit,* — *zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *l*) *ein Mittel eine Gottheit* u. s. w. *zu citiren.* — *m*) *Streitmittel, Streitkräfte.* Sg. und Pl. Harshak. 165,23. 194, 19. — *n*) *Kampf* Çiç. 19,46. — *o*) *Correctionsmittel,* euphemistisch für *Prügel, Knüppel.* — *p*) *Genussmittel, Bequemlichkeiten.* — *q*) *Beweismittel, Beweis* 215, 21. — *r*) *Zeugungsglied.* Auch vulva Sâh. D. 237,9. — *s*) *Erfolg, Ergebniss.* — *t*) in der Grammatik α) *Nominalbegriff* (im Gegensatz zur *Thätigkeit*), insbes. als *Subject* oder *Instrumental.* — β) = विकरण *ein zwischen Wurzel und Personalendung tretendes stammbildendes Suffix.*

साधनक am Ende eines adj. Comp. von साधन *Mittel.*

साधनक्रिया f. *die Thätigkeit des Ausführens* u. s. w.

साधनतम Adj. *beweisbar* 214,22.

साधनता f. *das Mittel Sein zu* (im Comp. vorangehend). Vgl. बक्र°.

साधनत्व n. 1) *Wirksamkeit.* — 2) *das Mittel Sein zu* (Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend). — 3) *das Beweis-Sein.*

साधनदीपिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 498.

साधनपञ्चक n. Titel eines Gedichts.

साधनभाग in मक्ष°.

साधनमालातन्त्र n. Titel eines Werkes.

साधनवत् Adj. *mit Beweismitteln versehen.*

साधनसागर m. Titel eines Werkes.

साधनाध्यक्ष m. *der Oberaufseher über die Streitkräfte* Pañkat. ed. Bomb. 3,59,1.

1. साधनी Adj. f. s. u. साँधन.

2. साधनी Adv. mit भू *zum Mittel werden, als Mittel dienen.*

साधनीय Adj. 1) *auszuführen, zu Wege zu bringen, zu bilden* (von Worten). — 2) *zu erlangen.* — 3) *zu beweisen.* Nom. abstr. °त्व n.

*साधत्त m. *Bettler.*

*साधमित्रिक Adj. (f. आ und ई) von सधमित्र.

साधय्, °यति 1) Caus. von 1. साध्. — 2) * Denomin. von साधु.

साधयितर् Nom. ag. *der Etwas fertig bringt.* f. °त्री Çâñkh. Br. 4,14.

साधयितव्य Adj. *auszuführen, zu Wege zu bringen.*

साधर्मिक m. *Glaubensgenosse* Hem. Par. 2,40. 3, 79.

साधर्म्य n. *Gleichartigkeit, Uebereinstimmung,* — *mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

साधर्म्यसम m. im Njâja *ein best. Scheineinwand* Njâyas. 5,1,1. 2.

*साधव n. Nom. abstr. von साधु.

साँधसे Dat. Infin. *zur Regelung.*

साँधान Adj. *nebst dem Behälter* Çat. Br. 14,5,2,1.

साधार Adj. *eine Stütze habend.* Vgl. निः° und बक्र° Nachtr. 6.

साँधारण 1) Adj. (f. ई und आ) *a*) *gemeinsam zugehörig, gemeinschaftlich, gemeinsam, gemein mit* (Gen., Dat., Instr., Instr. mit सक्) [Varâh. Jogaj. 9, 3] oder im Comp. vorangehend), *Allen gemein* (स्त्री). — *b*) *gleich,* — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *sich gleich verhaltend.* — *c*) *an zwei entgegengesetzten Eigenschaften Theil habend, die Mitte haltend, gemässigt, weder zu trocken noch zu feucht, weder zu fest noch zu locker, nicht zu kühl und nicht zu heiss.* — 2) m. *das 44ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 3) *f. ई *Schlüssel.* — 4) n. *a*) *Gemeingut.* — *b*) *gemeinsame Sache, Bündniss mit* (im Comp. vorangehend).

साधारणक्रोड m. und साधारणग्रन्थ m. Titel Opp. Cat. 1.

साधारणता f. Nom. abstr. zu साधारण 1) *a*). Acc. mit नी *zum Gemeingut machen.*

साधारणत्व n. *Allgemeinheit* (Comm. zu Njâyam. 10,1,1) und Nom. abstr. zu साधारण 1) *c*).

साधारणसाधारणानुपसंहारिविरोधग्रन्थ m. und °विरोधिन् n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. साधारणी Adj. f. s. u. साधारण.

2. साधारणी Adv. 1) mit कर् *a*) *zum Gemeingut machen, theilen mit* (सक्) *Jmd* Kâd. 262,22 (427, 8. 9). — *b*) *gleich machen mit* (im Comp. vorangehend). — 2) mit भू *gleich werden.*

साधारण्य n. 1) *Allgemeinheit, Gemeinsamkeit* Gaim. 3,5,6. °यँ Instr. *gemeinsam, alle mit einander.* — 2) *Gleichheit, Analogie.*

साधारित Adj. *unterstützt* Kampaka 496.

साधिक Adj. (f. आ) *mit einem Ueberschuss versehen, und Etwas darüber* Gobh. 3,7,6. LA. 55,1. Divjâvad. 44.

साधिक्षेप Adj. *spöttisch, höhnisch* (Rede) MBh. 1,223,36.

साधिदैवत Adj. *mit einer Schutzgottheit versehen* Çâk. 7,10, v. l.

साधिभूताधिदैव Adj. *nebst dem* Adhibhûta *und dem* Adhidaiva Bhag. 7,30.

°साधिन् Adj. *zu Wege bringend.*

*साधिमन् m. Nom. abstr. von साधु.

साँधिमान Adj. *nebst dem Ueberschuss* Çat. Br. 10,2,3,11.

साधियज्ञ Adj. *nebst dem höchsten Opfer* Bhag. 7, 30.

साधिवास Adj. *wohlriechend.*

साँधिष्ठ Adj. 1) *der gewandteste.* — 2) *am meisten fördernd.* — 3) *der richtigste;* n. *das Allerrichtigste.*

साधीयंस् 1) Adj. *a*) *richtiger.* — *b*) *angenehmer.* — *c*) *überaus fest.* — 2) साधीयस् Adv. *a*) *beschleunigter, eifriger.* — *b*) *in höherem Grade,* — *Maasse, über die Maassen* Âpast. 1,31,21 (nach der richtigen Lesart). Çiç. 8,44. 18,63.

साधु 1) Adj. (f. साधी) *a*) *gerade zum Ziel führend, richtig, richtig treffend.* — *b*) *schlicht, geschlichtet,* so v. a. *nicht verworren* (Fäden). — *c*) *sich fügend, willfährig, gefällig, gehorsam.* — *d*) *gewogen.* — *e*) *zum Ziel kommend,* so v. a. *wirksam.* — *f*) *fertig, bereit.* — *g*) *geordnet, sicher, friedlich.* — *h*) *gut, vortrefflich, schön, gut für Etwas* (*Loc.) oder *gegen Jmd* (Loc., Gen., *Dat., *Acc. mit प्रति, अनु, अभि oder परि, oder im Comp. vorangehend). Compar. साधुतर, Superl. साधुतम. — *i*) *richtig.* — *k*) *gut, edel* von Menschen. — 2) m. *a*) *Biedermann, Ehrenmann, ein vortrefflicher Mann.* — *b*) *ein Heiliger, ein* Arhant *bei den* Gaina. — *c*) *ein in die Zukunft sehender Mann.* — *d*) * *Wucherer.* — *e*) *Juwelier.* — 3) f. साधो *a*) *ein braves, treues Weib.* °स्त्री dass. Spr. 6997. —

b) eine Heilige. — *c) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.* — 4) n. *a) das Gerade, Ehrliche, Rechte, Gute, etwas Gutes, ein gutes Wort.* Mit अस् so v. a. *Jmd* (Dat.) *wohlergehen* Âpast. 2,6,2. Acc. mit मन् *für etwas Gutes halten, gutheissen, billigen.* Ausnahmsweise in dieser Verbindung auch als Adj. (also साधुम् mit einem Masc.) behandelt. — *b) Güte, Milde, Wohlwollen.* — 5) Adv. साधु *a) geradeaus, regelmässig, richtig.* — *b) gut, wohl, recht, gehörig, angenehm.* Mit वर्त् *gut verfahren gegen* (Loc.); mit कर् (साधु ṚV. 8,32,10) *richtig* —, *fertig* —, *gut machen;* mit आस् *sich wohlbefinden.* Als Ausruf (auch wiederholt) *gut! schön! bravo!* — *c) gut,* so v. a. *sehr, in hohem Grade* (auch einen Tadel verstärkend) Spr. 7852. — *d) gut,* so v. a. *abgemacht, genug;* mit Instr. — *e) wohlan,* in Verbindung mit einem Imperat. oder einer ersten Person Praes. — *f) wohl, sicherlich.*

साधुकर्मन् Adj. *der Alles gut* —, *richtig macht.*

साधुकार m. *der Ausruf* साधु, *Beifallsruf.* °रं दा *Beifall bezeugen* Kâraṇḍ. 62,1. 89,9.

साधुकारिन् Adj. *richtig* —, *gut verfahrend* (Gaut. 11,2), *geschickt.*

साधुकृत् Adj. dass.

साधुकृत° Adj. *richtig* —, *gut vollbracht.*

साधुकृत्य 1) n. *a) Gutmachung, Vergeltung.* — *b) Vortheil.* — 2) f. आ *richtiges Verfahren, gute Handlungsweise.*

साधुचरण Adj. *rechtschaffen* Lâṭj. 1,1,7.

साधुचरित्र n. Titel eines Werkes.

साधुजन m. *ein guter Mann, Ehrenmann.*

साधुजात Adj. *schön.*

साधुता f. 1) *richtige Beschaffenheit* (Âpast. 2,6,2), *Richtigkeit* (einer grammatischen Form). — 2) *Biederkeit, Ehrenhaftigkeit.*

साधुत्व n. 1) *das Richtigsein, Richtigkeit.* — 2) *Vorzüglichkeit, Vortrefflichkeit.* — 3) *das Gutsein gegen Jmd, Güte* Spr. 7654. — 4) *Biederkeit, Ehrenhaftigkeit.*

साधुदत्त m. ein Mannsname Kâmpaka 22.

साधुदर्शिन् Adj. *gut sehend* Sâj. zu Taitt. Âr. 3,15,2. Vgl. अ°.

*साधुदायिन् Adj.

साधुदेविन् Adj. *mit Erfolg* —, *glücklich spielend* MBh. 5,30,28.

*साधुदेवी f. *Schwiegermutter.*

साधुधनि m. *Beifallsruf* Kâd. 2,9.

साधुनिग्रह Adj. (f. आ) *mit einem bequemen Handgriff* Suçr. 2,353,10.

*साधुपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

*साधुपुष्प n. *die Blüthe von Hibiscus mutabilis.*

साधुप्रतिक्रमणसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 778.

साधुभाव m. *Gutmüthigkeit.*

साधुमती f. 1) eine der zehn Bodhisattva-Stufen J. R. A. S. 8,4. — 2) *N. pr. einer buddh. Tantra-Gottheit.

साधुमात्रा f. *das richtige Maass.* Instr. *in gehörigem Maasse, nicht zu viel und nicht zu wenig.*

साधुयी Adv. 1) *gerades Wegs, zum Ziele zu.* — 2) *schlicht.* — 3) *richtig, zurecht, in Ordnung, gut.*

साधुरत्नसूरि m. N. pr. eines Autors.

साधुवत्त् Adj. *richtig.*

साधुवन्दन n. Titel eines Werkes.

साधुवाद m. 1) *der Ausruf* साधु, *Beifallsruf, Beifallsbezeugung* Çiç. 18,55. Acc. mit दा *Beifall bezeugen.* — 2) *der Name eines Ehrenmannes, ein guter Ruf.* — 3) *ein richtiger Ausspruch.*

साधुवादिन् Adj. 1) *richtig* —, *gerecht redend* Gaut. 11,2. — 2) *Beifall rufend.* — 3) MBh. 7,7786 fehlerhaft für °वाहिन्.

साधुवाहिन् Adj. *gut ziehend* (den Wagen) MBh. 7,173,12. Hemâdri 1,482,5.

*साधुवृक्ष m. 1) *Nauclea Cadamba.* — 2) *Crataeva Roxburghii.*

साधुवृत्त 1) Adj. *a) schön rund.* — *b) einen guten Lebenswandel führend, wohlgesittet* Gaut. 5,34. — 2) n. *das Verfahren eines Ehrenmannes.*

साधुवृत्तता f. Nom. abstr. zu साधुवृत्त 1) *b).*

साधुवृत्ति Adj. = साधुवृत्त 1) *a) b).*

साधुवृत्तिता f. = साधुवृत्तता.

साधुवेष Adj. *in anständiger Tracht* Kâraka 49,23.

साधुशब्द m. *der Ausruf* साधु, *Beifallsruf.*

साधुशील Adj. *einen guten Charakter habend.* Nom. abstr. °त्व n.

साधुष्ठान n. *der richtige Standpunct,* — *Weg* Âpast. 1,22,6.

साधुसंस्कृत Adj. *gut zugerichtet* Çat. Br. 1,1,4,10.

1. साधुसमाचार m. *der Wandel Rechtschaffener* als Titel eines Werkes.

2. साधुसमाचार Adj. *rechtschaffen* Spr. 7398. Pañkat. 24,19. 20. 41,17.

1. साध्य, साधिय 1) Adj. *a) sich dienstbar zu machen, für sich zu gewinnen, in seine Gewalt zu bringen, zu bemeistern, gefügig.* — *b) *herbeizuciti ren, herbeizuzaubern.* — *c) in Ordnung zu bringen, gut zu machen, zu behandeln* (ein Kranker 217,29), *zu heilen* (eine Krankheit 218,12. Kâraka 6,5). — *d) zu vervollkommnen;* auch so v. a. *zu bilden, bildungsfähig* Sitzungsberichte der phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106,483. — *e) auszuführen, zu vollführen, zu Wege zu bringen, zu erreichen* (als Ziel), *zu Wege gebracht werdend, geschehend* 221, 14. 222,9. — *f) zuzubereiten, zu kochen* Kâraka 6, 1. 5. — *g) was noch in Erfüllung gehen soll.* — *h) auszumitteln, zu erschliessen, durch Berechnung zu finden.* — *i) darzuthun, zu beweisen, zu erweisen* 212,27. 213,5. 214,12. 25. — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Götterklasse* (etwa *die zu Gewinnenden* oder *noch zu Findenden, Unbekannten*). — *b) *der Liebesgott.* — *c) der 21 astr.* Joga. — *d)* N. pr. eines Ṛshi. — 3) f. साध्या N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter der Sâdhja. — 4) n. *a) *Silber.* — *b)* Name eines Sâman Ârsh. Br. 2. साध्य Adj. *zu den* Sâdhja *in Beziehung stehend.* गण m. so v. a. 1. साध्य 2) *a).*

साध्यता f. s. अ°.

साध्यत्व n. 1) *Heilbarkeit.* — 2) *die Möglichkeit vervollkommnet zu werden.* — 3) *Ausführbarkeit.* — Vgl. अ°.

साध्यप्रमाणसंख्यावत्त् Adj. *die Anzahl der zu erweisenden Sachen und der Beweise enthaltend* 214,26.

साध्यवत्त् Adj. *das zu Beweisende enthaltend* 214,21.

साध्यवसाना und °सानिका (Kâvjapr. 2,11) f. *eine best. elliptische Redefigur, bei der sich das Gemeinte von selbst ergiebt.*

साध्यवसाय Adj. *elliptisch.*

साध्यसम m. *eine petitio principii.* Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 3,2,66.

साध्यी Adv. = साधुयी.

साध्यास Adj. (f. आ) *mit einem Zusatz versehen* Lâṭj. 6,3,20.

साध्र n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

साध्रपासनविधि m. Titel eines Werkes.

(साधर्य) साधुअर्य Adj. (f. आ) *treu anhänglich.*

साध्रस n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bestürzung, Angst, Furcht,* — *vor* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) in der Dramatik Bez. eines der 7 Theile in der Bhâṇikâ: *eine falsche Nachricht* (*pantscher Schreck*).

साध्रसाधु 1) Adj. *gut oder schlecht.* Nom. abstr. साध्रसाधुत्व n. Varâh. Bṛh. S. 69,5. — 2) m. Pl. *Gute und Böse* Spr. 6996. — 3) n. Du. *Gutes und Schlechtes* Çat. Br. 14,7,3,27. R. 2,67,31.

1. साधाचार m. *der Wandel guter Menschen* oder *guter Wandel.*

2. साधाचार Adj. *einen guten Wandel führend, sich*

redlich benehmend.

साधीक in स°.

सानग m. N. pr. eines Ṛshi Maitr. S. 2,7,20 (104,17).

सानत्कुमार् Adj. *zu* Sanatkumâra *in Beziehung stehend.*

सानत्सुजात Adj. Sanatsugâta *betreffend.*

सानन्द् 1) Adj. (f. आ) *froh, — über* (im Comp. vorangehend), *erfreut* (Hem. Par. 1, 299), *voller Freude.* °म् und सानन्द्° Adv. 157,12. 300,15. Vâsav. 221,4. — 2) m. *a) *ein best. Baum* Râǵan. 9, 70. — *b)* N. pr. eines Knaben im Gefolge der Rådhâ. — 3) f. आ *eine Form der* Lakshmi.

सानन्दगद्गदपदम् Adv. *vor Freude stammelnd* Gît. 10,1.

सानन्दगोविन्द् Titel Burnell, T.

सानन्दनी f. N. pr. eines Flusses.

सानन्दाश्रु n. *Freudenthränen.*

सानन्दूर N. pr. eines Tîrtha.

सानल (स + आ°) Adj. *nebst dem Mondhause* Kṛttikâ Varâh. Bṛh. S. 15,28.

सानसि 1) Adj. *a) Gewinn bringend, erwerbend. — b) Beute machend, siegreich.* — 2) *m. oder f. *Gold.*

सानाय्य n. *Beistand, Hülfe.*

*सानिका f. *Pfeife, Flöte.*

°सानिन् Adj. *gewinnend, verschaffend* in Etymologien.

सानिबाप (?) Paṇ. 27.

सानु m. n. *Oberfläche, Rücken.* In der späteren Sprache nur *Rücken eines Berges.* Nach den Lexicographen auch = वन, मार्ग, वात्या, कोविद (बुध), पल्लव und अर्क.

सानुक्र Adj. *beutegierig.*

सानुकम्प Adj. (f. आ) *mitleidig, Mitleid empfindend mit* (Loc.). °म् Adv. *mitleidsvoll.*

सानुकूल Adj. = अनुकूल *gewogen, günstig* Spr. 7518, v. l.

सानुकूल्य n. *Beistand, Hülfeleistung.*

सानुक्रोश Adj. (f. आ) *mitleidig, mitleidsvoll* Kâd. 2,7,3(2). °म् Adv. Daṇḍ. 48,12.13. Nom. abstr. °ता f. *Mitleid.*

सानुग Adj. *nebst Gefolge* R. 3,55,24. Chr. 112,29.

सानुचर Adj. (f. ई) dass. Karaka 6,3.

*सानुज्ञ 1) m. *Xanthoxylon alatum* Bhâvapr. 1, 169. — 2) n. *die Blüthe von Hibiscus mutabilis.*

सानुतर्षम् Adv. *durch Durst* Çiç. 10,2.

सानुताप Adj. (f. आ) *Reue empfindend.*

सानुनय Adj. (f. आ) *freundlich, Freundlichkeit verrathend* R. 4,31,5. °म् Adv.

सानुनासिक Adj. *nasal* (Vop. 2,28), *näselnd* (Sänger S. S. S. 118,4).

सानुनासिकवाक्य Adj. *näselnd.* Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,260,15. 16.

सानुनासिक्य 1) Adj. *nasal.* — 2) n. *Nasalität.*

सानुनास्यम् Adv. *nasal, näselnd.*

सानुप्रस्थ m. N. pr. eines Affen.

सानुप्रास Adj. (f. आ) *mit Alliterationen versehen.*

सानुबन्ध Adj. (f. आ) *ununterbrochen, fortwährend.* — 2) *Folgen habend, mit F. verknüpft* 163, 29. R. 5,81,4. — 3) *sammt dem was daran hängt, — was dazu gehört.*

सानुबन्धक Adj. *mit einem stummen Laute* oder *einer solchen Silbe versehen.*

सानुमत् 1) Adj. *mit einem Bergrücken versehen.* — 2) m. *Berg* Çiç. 9,5. — 3) f. °मती N. pr. einer Apsaras.

सानुमान Adj. *an Folgerungen gebunden.*

सानुयात्र Adj. *nebst Gefolge* R. 1,17,13. 6,33,2.

सानुराग Adj. (f. आ) *Zuneigung —, Liebe empfindend, verliebt, — in* (Loc.); *Zuneigung —, Liebe verrathend* Kâd. 2,7,1 (6,20).

सानुरुह् Adj. *auf einem Bergrücken wachsend, — gelegen.*

सानुवक्रग Adj. *nebst dem* अनुवक्र *genannten Laufe* (eines Planeten).

सानुवषट्कार् Adj. *vom Rufe* vashaṭ *begleitet* Âpast. Çr. 12,23,9.

सानुशय Adj. 1) *Reue empfindend.* — 2) *empfindlich, ärgerlich.* °म् Adv. Bâlar. 14,21. — 3) *behaftet mit dem in der anderen Welt nicht verbrauchten Reste der Folgen der Werke, der die Seele wieder zur Erde führt,* Çaṁk. *zu* Bâdar. 3,1, 8 (S. 752, Z. 3).

सानुषङ्क् Adv. wohl missverständlich für स आनुषक् als ein Wort betont. Nach Sâj. Subst = सानुषङ्ग.

सानुषङ्ग m. *ununterbrochene Reihenfolge* Sâj. *zu* ṚV. 1,176,5.

सानुष्टि m. Patron. Nur Pl.

सानुसार् Adj. (f. आ) etwa *mit dem was sich daran knüpft* Hariv. 3,21,24. Nîlak.: अनुसरा: (sic) सकायाश्चमसाधयदिय: (wohl चमसाधर्व्वादय:) तत्सङ्किता:.

सानुस्वरित Adj. etwa *nachklingend* Hariv. 11873. Nach Nîlak. सानु शिखर उपनिषदिति यावत्। स्वरितं स्वर्गति.

सानुस्वार Adj. *mit einem* Anusvâra *versehen.* वाच: सानुस्वारक्रिया: (?) Hâriv. 11882 (v. l. सानुसारा: क्रिया:).

सानूकाश Adj. *nebst dem Nachschein* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

सानूप Adj. *mit wasserreichem, feuchtem Erdreich versehen.*

*सानेयिका und *सानेयी f. *Pfeife, Flöte.*

*सान्त n. *Freude.*

सान्तक Adj. (f. आ) *nebst* Jama.

सांततिक Adj. *Nachkommenschaft verleihend.*

सांतपन 3 Adj. 1) *wärmend, warm,* Bein. der Marut Âpast. Çr. 8,9,5. — 2) *zur Sonne in Beziehung stehend.* — 3) *den* Marut sâṁtapana *geweiht* Âpast. Çr. 8,9,9. — 4) in Verbindung mit कृच्छ्र (und m. n. mit Ergänzung dieses Wortes) *eine best. Kasteiung* Baudh. 4,5,11. 13.

सांतपनायन m. Patron. Nur Pl.

सांतपनीय 3 Adj. *auf die* Marut sâṁtapana *bezüglich.* f. आ (sc. इष्टि) Gaim. 5,1,30.

सान्तर् Adj. (f. आ) 1) *durch einen Zwischenraum getrennt.* — 2) *verschieden.* — 3) *mit etwas Anderem vermischt* (?). — 4) *mit einer Klausel versehen.*

सान्तरप्लुत n. *eine best. Art zu springen.*

सान्तराय Adj. *durch eine dazwischenliegende Zeit getrennt von* (Abl.). Nom. abstr. °ता f.

सान्तराल Adj. *nebst den Zwischenkasten* M. 2,18.

सान्तर्दीप Adj. (f. आ) *mit einer darin stehenden Lampe* 217,1.

सान्तर्देश 3 Adj. *sammt den Zwischengegenden.*

सान्तर्निदाघज्वरम् Adv. *mit Fieberglut im Innern* Spr. 1637.

सान्तर्हास Adj. *innerlich lachend* Kathâs. 17,85. °म् Adv. Megh. 108.

सान्तःस्थ Adj. *mit einem Halbvocal versehen.*

सांतान Adj. *von dem* Saṁtâna *genannten Baume genommen* u. s. w.

सांतानिक 1) Adj. (f. ई) *a) Nachkommenschaft wünschend* Hemâdri 1,567,6. — *b) vom* Saṁtâna *genannten Baume genommen* u. s. w. — 2) m. Pl. Bez. *bestimmter Welten* MBh. 15,26,33.

*सांतापिक Adj. *zu erhitzen vermögend.*

सान्त्व् (nur सान्त्वमान einmal) = सान्त्वय्.

सान्त्व n. Sg. und Pl. *gute —, beschwichtigende Worte* (das zuerst empfohlene Mittel um einen Widerspänstigen zu gewinnen). सान्त्वतम् und सान्त्वया (Bhâg. P. einmal) *mit freundlichen Worten.* An einer Stelle vielleicht auch Adj.

सान्त्वन n. (auch Pl.) und °ना f. *das Beschwichtigen durch gute Worte, das Anwenden guter Worte;* das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend.

सान्त्वनीय Adj. *zur Beschwichtigung dienend, beschwichtigend* (Worte) Karaka 4,8 (385,5).

सान्त्वपूर्व Adj. *beschwichtigend, besänftigend* (Rede). °म् Adv.

सान्त्वय्, °यति, °यते *Jmd beschwichtigen, beruhigen, besänftigen, durch gute Worte —, durch freundliche Behandlung gewinnen, freundliche Worte an Jmd richten;* mit Acc. Âpast. 2,6,14. 7, 8. — Mit अभि, उप und परि dass.

सान्त्वयितर् Nom. ag. *der da gute Worte giebt, freundlich verfährt.*

सान्त्ववाद् m. Sg. und Pl. *freundliche Worte* Spr. 2696. 7765.

सान्दित्य m. Patron. fehlerhaft für शाण्डिल्य.

सान्दीपनि m. N. pr. des Lehrers von Kṛshṇa und Balarâma, dessen Sohn nach dem Tode von Kṛshṇa wieder belebt wurde, Kâd. 197,10 (331,4).

सान्दृष्टिक Adj. 1) **unmittelbar —, alsbald erfolgend.* Angeblich n. (sc. फल). — 2) *evident, unläugbar, vollkommen sicher* Einschiebung nach Vaḍâh. Bṛh. S. 106,6.

सान्द्र 1) Adj. (f. आ) *a) dickflüssig, zäh. — b) dick, dicht* überh. Am Anfange eines Comp. auch Adv. Compar. °तर् (Çiç. 7,43), Superl. °तम. — *c) stark, heftig, intensiv.* Am Anfange eines Comp. auch Adv. Compar. सान्द्रतरम् und सान्द्रतर° (Çiç. 5,57) Adv. — *d) dicht besetzt mit, dicht erfüllt —, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) weich, zart* Açvav. 7,11 (Boden einer Reitbahn). Vâsav. 250,3 (Laut). — 2) *n. *Wald.*

सान्द्रता f. 1) *Dichtigkeit* Çiç. 14,28. — 2) *Heftigkeit, hoher Grad.*

सान्द्रलक्ष Adj. *mit einer dicken Decke versehen* Çiç. 18,6.

सान्द्रपद् n. *ein best. Metrum.*

*सान्द्रपुष्प m. *Terminalia Bellerica.*

सान्द्रप्रसादमेह m. *eine best. Harnruhr* Karaka 2,4.

सान्द्रमणि m. N. pr. eines Mannes.

सान्द्रमूत्र Adj. *dessen Harn zäh ist* Karaka 409, 2 (so zu verbessern).

सान्द्रमेह m. *eine best. Harnruhr* Karaka 1,19.

सान्द्रमेहिन् Adj. *an* सान्द्रमेह *leidend* Karaka 2,4.

सान्द्रशालिक m. Kampaka 4 vielleicht fehlerhaft für साङ्° *ein Händler mit Flüssigkeiten.*

*सान्द्राविण n. *allgemeines Zusammenlaufen.*

सान्द्री Adv. 1) mit कर् *a) dick —, dicht machen. — b) verstärken, steigern* Vâsav. 286,3. — 2) mit भू *sich verdicken* Karaka 6,2.

सान्ध 1) Adj. *am Berührungspunct gelegen.* — 2) *m. Patron.

सान्धकार Adj. *finster.*

*सान्धिक m. *Branntweinbrenner.*

सान्धिविग्रहिक m. *der über Frieden (Bündnisse) und Krieg entscheidende erste Minister.*

*सान्धिवेल 1) Adj. von सान्धिवेला. — 2) f. ई *Hibiscus rosa sinensis.*

सान्ध्य Adj. 1) *aus der Vereinigung —, aus der Verschmelzung hervorgegangen.* — 2) *zur Abenddämmerung in Beziehung stehend, abendlich* 117,21.

*सान्ध्यकुसुमा f. *Hibiscus rosa sinensis.*

सान्ध्यभोजन n. *Abendessen* Bhâvapr. 2,159.

सान्न Adj. (f. आ) *nebst Speise* Vishnus. 74,5. 6. 90,13.

सान्नत n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

सान्नत्य Adj. *auf das Sichneigen bezüglich.*

सान्नकृनिक Adj. = सान्नाकिक 1) Çiç. 15,106 (72).

सान्नाय्य n. *eine aus süsser und saurer Milch gemischte Spende* Gaim. 5,4,25. 6,5,7. 21. Çiç. 11,41. Nom. abstr. सान्नाय्यत्व n. Maitr. S. 1,10,5 (146,4).

सान्नाय्यवत् Adv. Kâtj. Çr. 4,4,6.

सान्नाय्यकुम्भी f. *der Topf für das* Sâmnâjja Âpast. Çr. 1,6,13. 2,11,9.

सान्नाय्यपात्र n. *die Schale für das* Sâmnâjja Âpast. Çr. 1,11,4. 12,1.

सान्नाय्यभाजन Adj. (f. आ) *in Beziehung zum* Sâmnâjja *stehend* Çat. Br. 2,4,4,20.

सान्नाय्योखा f. f. *die Pfanne für das* Sâmnâjja.

सान्नाकिक Adj. 1) *zum Sichrüsten in Beziehung stehend, dazu das Zeichen gebend.* — 2) *der eine Rüstung zu tragen vermag, waffenfähig.*

सान्नाह्यक Adj. = सान्नाकिक 2).

सान्निध्य n. (adj. Comp. f. आ) *das in der Nähe Sein, Anwesenheit, das Gegenwärtigsein.* Acc. mit कर् *anwesend —, gegenwärtig sein, Jmd* (Gen.) *sich zeigen;* mit dem Caus. von कर् *herbeikommen lassen, berufen.* °पदे ज्ञा so v. a. *an die Stelle von* (Gen.) *treten.*

सान्निध्यता f. *Gegenwärtigkeit.*

सान्निपातिक Adj. 1) *in Eins zusammentreffend, in unmittelbarer Verbindung stehend.* — 2) *aus dem Zusammentreten der humores entspringend.* कर्मन् n. *die Behandlung einer auf diese Weise entstandenen Krankheit.*

सान्निपातिन् Adj. = संनि° *zusammenfallend, — treffend.* Nom. abstr. °तित्व n.

सान्निपात्य Adj. = संनि° *zu vereinigen, zusammenzubringen.*

*सान्निवेशिक Adj. = सांनिवेशं समवैति.

सान्न्यासिक 1) Adj. *den ursprünglichen, richtigen Wortlaut bildend* Pat. zu P. 3,2,107, Vârtt. 2 und zu 6,1,8, Vârtt. 3. — 2) *m. *ein Brahmane im vierten Lebensstadium.*

*सान्मातुर m. *der Sohn einer tugendhaften Mutter* H. 546.

सान्यपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

सान्यासिक Adj. v. l. für सान्न्या° 1).

सान्वय Adj. 1) *nebst Nachkommenschaft, nebst seinem Geschlecht.* — 2) *zur selben Familie gehörig, verwandt, in einer näheren Beziehung zu Jmd stehend.* — 3) *bedeutungsvoll* Daçak. 31,7. — 4) = सकार्य oder कारणसहित Bhâg. P.

सान्वारम्भणीय Adj. *mit der* Anvârambhanijâ *versehen* Âpast. Çr. 5,24,9.

°साप् Adj. s. 2. सप्.

सापत्न Adj. 1) *von einem Nebenbuhler* oder *einer Nebenbuhlerin kommend.* — 2) *auf Nebenbuhlerschaft —, auf angeborener Feindschaft beruhend.* — 3) *von einer Nebenfrau stammend.* भ्रातर् m. *ein Stiefbruder von Seiten der Mutter;* m. dass.

सापत्नक n. 1) *Nebenbuhlerschaft unter den Frauen desselben Mannes.* — 2) *Rivalität* (Bâlar. 107,2). — 3) *Feindseligkeit, Feindschaft.*

सापत्नेय Adj. (f. ई) = सापत्न 3).

सापत्न्य 1) Adj. (f. आ) *a)* = सापत्न 2). — *b)* = सापत्न 3). — 2) *m. *Nebenbuhler, Feind.* — 3) n. *a) das Verhältniss von Stiefgeschwistern.* — *b) Nebenbuhlerschaft unter den Frauen desselben Mannes.*

सापत्न्यक n. *Rivalität* Bâlar. 31,10.

1. सापत्य Adj. (f. आ) 1) *Kinder habend.* — 2) *nebst Kindern.*

2.*सापत्य m. angeblich = सापत्न = सपत्न्याः पुत्रः Pat. zu P. 6,3,35, Vârtt. 11.

सापत्रप Adj. (f. आ) *beschämt, verlegen* Çiç. 5,3. Dh. V. 7,15.

सापद् Adj. *in Noth —, im Unglück befindlich.*

सापदेशम् Adv. *unter irgend einem Vorwande* Daçak. 62,10.

सापमान Adj. *von Verachtung begleitet* Spr. 2053, v. l.

सापर Adj. (f. आ) *nebst Westen* Varâh. Bṛh. S. 3,4.

सापराध Adj. (f. आ) 1) *schuldig, der sich Etwas hat zu Schulden kommen lassen.* — 2) *fehlerhaft, falsch* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,21.

सापरान्त Adj. *nebst dem Lande* Aparânta Kathâs. 120,76.

सापवादक Adj. *einer Ausnahme unterworfen.*

सापक्रव Adj. (f. आ) 1) *sich verstellend* MBh. 6, 65,22. — 2) *versteckt, verhüllt.*

सापाय Adj. (f. आ) 1) *der mit Widerwärtigkeiten*

zu kämpfen hat. — 2) *Gefahr bringend, gefährlich.*

सापाश्रय n. *ein Haus mit einer offenen Gallerie auf der Hinterseite.*

सापिण्ड n. = सापिण्ड्य.

*सापिण्डि m. wohl Patron. von सापिण्ड. °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

सापिण्ड्य n. *das Verhältniss des* Sapiṇḍa. °दीपिका f. und °मीमांसा f. Titel von Werken.

सापेक्ष Adj. 1) *Rücksicht nehmend, — auf* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — 2) *Etwas erfordernd, erheischend, voraussetzend,* so v. a. *abhängig von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

1. सप्त und सप्तन् n. *Siebenzahl,*

2. सप्तन् m. wohl N. pr. Vâlakh. 7,5. Nach Grassmann *Siebengespann.*

3. सप्त n. vielleicht *Wettrennen* oder *Rennpreis.*

सप्ततन्तव m. Pl. *eine best. Secte* Harshaṅ. 204,7.

*सप्ततिक Adj. *siebzig werth* u. s. w.

सप्तदश्य n. *Siebzehnzahl* Njâjam. 3,7,27. Comm. zu Âpast. Çr. 6,31,2.

सप्तपद् Adj. *auf sieben Schritten beruhend* (Freundschaft), so v. a. *aufrichtig, wahr.*

सप्तपदीन 1) Adj. dass. Bâlar. 13,9. Dh. V. 35, 2. — 2) n. *Freundschaft.*

सप्तपुरुष und सप्तपौरुष (f. ई) Adj. *auf sieben Generationen sich erstreckend.*

सप्तमिक Adj. 1) *zum siebenten Tag gehörig.* — 2) *zum siebenten Casus gehörig.* — 3) *im siebenten* (Adhjâja von Pâṇini's Sûtra) *gelehrt.*

सप्तरथवाकृनि m. Patron.

सप्तरात्रिक Adj. (f. ई) *siebentägig.*

*सप्तलायन m. Patron. von सप्तल.

*सप्तलेय Adj. von सप्तल.

*सप्ति m. Patron. von सप्तन्.

(साप्य) सापिस्र m. Patron. v. l. साप्य.

साप्राप्य n. *Gleichartigkeit.*

साफल्य n. *das von Nutzen Sein, Gewinnbringen.*

साबर्णिक (?) Nom. pr. Râǵat. 8,2278.

साबाध Adj. *leidend, unwohl, krank.*

*साब्दी f. *eine Weintraubenart.*

*साब्रह्मचार Adj. und n. Nom. abstr. von सब्रह्मचारिन्.

*साभापत Adj. von सभापति.

साभाव्य n. *Gleichartigkeit* Bâdar. 3,1,22.

*साभासंनयन Adj. von सभासंनयन Pat. zu P. 1,1, 73, Vârtt. 2.

साभिकाम Adj. (f. आ) *in Liebe zugethan.*

साभिचरणिक Adj. *wofür dieselben Vorschriften über Behexen gültig sind* Âpast. Çr. 12,13,6.

साभिज्ञान° und °ज्ञानम् Adv. *nebst Erkennungszeichen* Megh. 110. Kathâs. 26,102. साभिज्ञानयुत Adj. dass. Paṅkad. 18.

साभिताप Adj. *Schmerz empfindend.*

साभिनयम् Adv. *pantomimisch.*

साभिनिवेश Adj. *mit einem Drange zu —, mit einer grossen Vorliebe für Etwas verbunden* Sâh. D. 24,22.

साभिप्राय Adj. 1) *ein bestimmtes Ziel vor Augen habend, wissend woran man ist, mit sich eins.* — 2) *eine bestimmte Absicht verrathend* (Worte).

साभिमान Adj. (f. आ) 1) *voller Selbstgefühl, stolz, — auf* (Loc.). आलाप m. Kâd. 2,6,19. °म् Adv. — 2) *von Selbstgefühl begleitet, S. erweckend* MBh. 12, 180,10. — 3) *eigennützig* (eine Handlungsweise) Spr. 835.

साभिलाष Adj. (f. आ) *ein Verlangen empfindend* (insbes. nach dem andern Geschlecht 124,5), — *nach* (Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend).

साभिसर Adj. *nebst Gefährten* Harshaṅ. (B.) 326, 9. Çiç. 20,8.

साभ्यर्थन Adj. *mit Bitten verbunden* Kâd. 2,6,19.

साभ्यसूय Adj. *missgünstig, neidisch, — auf* (Loc.) Ragh. 7,2. Çiç. 8,50. °म् Adv. 11,12.

साभ्यास Adj. *reduplicirt.*

साध्र Adj. *bewölkt* Megh. 87.

साधङ्किका f. *ein best. Metrum.*

साधमती und साधवती (Ind. St. 15,252; gegen letztere Form spricht der heutige Name Sabermattee) f. N. pr. eines Flusses.

साधि Adj. *nebst Hacke* Kâtj. Çr. 16,2,27.

1. साम n. *Gleichheit.*

2. साम am Ende eines Comp. = 2. सामन्.

3. साम Adj. in der Med. *unverdaut,* d. h. *unfertig in Zubereitung* (ein fehlerhafter Zustand der Humores) Karaka 80,20. Bhâvapr. 1,31,15. 3,11,17. 12,6.

सामक 1) Adj. = सामाधीते वेद वा. Zu belegen nur in der Verbindung सामिका (v. l. सामिषा) संहिता. — 2) *m. *ein zum Zuspitzen der Spindel gebrauchter Schleifstein.* — 3) n. *die ursprüngliche Schuld* Vishṇus. 6,40.

सामकलम् Adv. *in beschwichtigendem Tone.*

सामकारिन् Adj. Sâman *machend.*

सामद्य (Conj.) n. *das Voraugensein.*

सामग und °गा Adj. Subst. Sâman-*Sänger.* *f. °गी *die Frau eines S.-Sängers.*

सामगण m. *die Gesammtheit der* Sâman.

सामगपूर्वापर Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*सामगर्भ m. Bein. Vishṇu's.

सामगान 1) Adj. Subst. m. Sâman-*Sänger.* — 2) n. *das Singen eines* Sâman Vaitân. 30,16. *°प्रिय m. Bein. Çiva's.

सामगाय m. Sâman-*Gesang.*

सामगायिन् Adj. *das* Sâman *singend* Saṁsk. K. 118, *b*, 1.

सामगिर् Adj. *freundliche Worte redend.*

सामगीत n. Sâman-*Gesang.* Auch vom *Gesumme* der Bienen.

सामग्री f. *Gesammtheit, Vollständigkeit des Zubehörs, — der Factoren, alles Erforderliche zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend). का ते सा° so v. a. *was stehen dir für Mittel zu Gebote?* °वाद m. und °विचार m. Titel von Werken.

सामग्र्य n. dass.

सामचोदना f. *Aufforderung zum Recitiren der* Sâman Âpast. Çr. 14,20,1.

सामज्ञ 1) Adj. *im* Sâmaveda *vorkommend.* — 2) m. *Elephant* Çiç. 18,33.36.

सामज्ञात m. *Elephant* Çiç. 18,33.

सामज्ञातक n. Titel eines buddh. Sûtra Weber, Lit. 319.

सामज्ञस्य n. *Richtigkeit.* Vgl. अ°.

सामतन्त्र n. Titel eines Werkes. °भाष्य n. und °संग्रह m. Opp. Cat. 1.

सामतस् Adv. *von Seiten der* Sâman (*Gesänge*) 21,2. Âpast. Çr. 9,16,4. 14,32,7.

सामतेजस् Adj. Sâman-*Glanz habend.*

सामत्व n. Nom. abstr. von 2. सामन् *Gesang.*

सामदर्पण n. (!) Ind. St. 3,276.

1. सामन् n. *Erwerb, Besitz; Reichthum, Ueberfluss.*

2. सामन् n. 1) *gesungenes Lied, Gesang;* technisch *die zu singendem Vortrage eingerichteten vedischen Verse.* Auch *profaner Gesang, Gesumme* (der Bienen) und auch wohl *Melodie.* — 2) angeblich so v. a. *die Fähigkeit Laute hervorzubringen.*

3. सामन् m. (nur im TBr.) n. *gute, beschwichtigende Worte, Milde, freundliches Entgegenkommen* (zur Gewinnung eines Gegners). Instr. Sg. Pl. (ausnahmsweise) und साम° *in Güte, durch freundliches Entgegenkommen, in freundlicher Weise.*

सामन 1) Adj. (f. आ) *a) reich, Ueberfluss habend.* — *b) ruhig, stetig.* — 2) *f. ई *Koppel.*

सामनसी f. *ein Vers, der das Wort* सामनस् *enthält,* Âpast. Çr. 5,20,4.

सामनिधन n. *der Schlusssatz eines* Sâman Çat. Br. 8,6,2,19.

सामन्त 1) Adj. *auf allen Seiten befindlich* u. s. w. — 2) m. *a) Nachbar.* — *b) Vasall.* — *c) Minister* — 3) n. *Umgebung, Nachbarschaft.*

सामन्तक n. *Nachbarschaft, Umkreis.* Zu belegen

सामत्तकेन *im Umkreise* Kâraṇḍ. 74,11.

सामत्तपाल m. N. pr. eines Fürsten Kampaka 6.

सामत्तेय m. N. pr. eines Mannes. v. l. सामतेय.

1. सामन्य Adj. in अ°.

2. सामन्य, सामनिंअ Adj. *zu singen geschickt.*

सांमन्वत् Adj. *mit einem* Sâman *verbunden* TS. 2,5,8,1.

सामपवित्र n. Bez. von SV. I,2,2,3,5 Âpast.

सामपुष्पि m. Patron.

सामपूर्व Adj. *freundlich* (Worte). °म् Adv.

सामप्रगाथ m. Bez. *gewisser von den drei* Hotraka *zu sprechender Verse* Vaitân.

सामप्रधान Adj. *überaus mild, — freundlich.*

सामब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Opp. Cat. 1.

सामभृंत् Adj. *Lieder bringend.*

साममंय Adj. *aus* Sâman *bestehend.*

*सामय्, °यति (सान्त्वप्रयोगे).

सामय Adj. *mit Krankheit verbunden* Çaṅk. zu Bâdar. 1,2,15. Bhâmatî 177,3.

सामयाचारिक Adj. *auf einen den Satzungen entsprechenden Wandel bezüglich* u. s. w. Gaut. 8,11. Âpast. Comm. zu Âpast. Çr. 14,30,1. °सूत्र n. Titel eines Sûtra.

सामयिक Adj. 1) *auf Uebereinkommen beruhend, conventionell* 211,9. Comm. zu Njâjam. 2,1,55. Nom. abstr. °त्व n. Njâjam. 2,1,54. — 2) *mit Andern übereinstimmend, Gesinnungsgenosse.* — 3) *der Zeit entsprechend, rechtzeitig* in अ°. — 4) fehlerhaft für सामाजिक.

*सामयुगीन Adj. von समयुग.

सामयोनि 1) Adj. *aus den* Sâman *hervorgegangen.* — 2) m. *a) Elephant.* — *b)* *Bein. Brahman's.

सामर् Adj. *sammt den Unsterblichen* (Göttern).

सामराग m. *eine musikalische Weise der* Sâman.

सामराज 1) m. N. pr. *a)* eines *Fürsten.* — *b)* eines Autors. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सामराजन् m. Name eines Sâman.

सामराधिप Adj. *nebst dem Fürsten der Götter*, d. i. Indra.

*सामरेय Adj. von समर्.

सामर्घ्य n. *Wohlfeilheit.*

सामर्थ्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Angemessenheit, das Geeignetsein;* auch so v. a. *Angemessenes.* °र्थ्यात् und °र्थ्यतस् *der Sachlage gemäss, wie es sich von selbst versteht;* °र्थ्ययोगात् *je nach den Umständen.* — 2) *Berechtigung, das Haben einer hinreichenden Veranlassung zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Gleichberechtigung.* — 4) *das dem Sinne nach Verbundensein, Zusammengehörigkeit dem Sinne nach.* — 5) *das Vermögen, Kraft, Fähigkeit, Wirksamkeit;* die Ergänzung im Infin., Dat., Loc. oder im Comp. vorangehend. Pl. Sây. zu ṚV. 1,165,7. Acc. Sg. mit कर् *sein Möglichstes thun*, mit भञ् so v. a. *sich zusammennehmen;* Abl. am Ende eines Comp. so v. a. *vermöge, in Folge von, gemäss;* °सामर्थ्ययोगात् dass. Çiç. 18,65. — 6) *die wirkende Kraft eines Wortes*, so v. a. *seine Bedeutung, — Function.* — 7) fehlerhaft für सामर्घ्य und सामर्ष.

सामर्थ्यवत् Adj. *Etwas vermögend, mächtig.*

सामर्ष Adj. (f. आ) *ungehalten, empört, entrüstet, aufgebracht, — über* (प्रति). °म् Adv. °ता f. Nom. abstr.

सामर्षण m. Pl. N. pr. eines Brahmanen-Geschlechts VP.^{2} 4,28. v. l. अघमर्षण.

सामलक्षण n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 91.

*सामलायन, *सामलेय und *सामल्य Adj. von समल.

सामवत् 1) Adj. *mit einem* Sâman *verbunden* Comm. zu TS. 2,5,8,1. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सामवर्ण n. *Gleichfarbigkeit.*

सामवश Adj. *zur Ausgleichung des Metrums dienend, dadurch veranlasst.*

सामवाद् m. Pl. *gute Worte* Spr. 7010 = Çiç. 2,55.

सामवायिक 1) Adj. *mit etwas Anderem zusammenhängend, inhärent.* — 2) m. *a) Minister* Çiç. 2,113. — *b) Theilnehmer an einer Versammlung, Zuschauer.* v. l. सामाजिक.

सामविद् Adj. *den* Sâmaveda *kennend* Vaitân. Çiç. 14,21.

सामविधान n. 1) *Bestimmungen über den Gebrauch der* Sâman. Darüber handelt Agni-P. 260. — 2) Titel eines Werkes. Vollständig °ब्राह्मण n.

सांमविप्र Adj. *des heiligen Gesangs kundig.*

सामवेद m. *der* Veda *der heiligen Gesänge.*

सामवेदच्छन्दस् n. Titel eines Werkes.

सामवेदरहस्य n. desgl.

सामवेदराज् m. Bein. Vishṇu's.

सामवेदसार m. desgl.

सामवेदार्थप्रकाश m. Titel eines Werkes.

सामवेदिक Adj. = सामवैदिक.

सामवेदीय Adj. *zum* Sâmaveda *in Beziehung stehend.*

सामवैदिक Adj. dass.

सामशब्द m. *der Klang eines gesungenen* Sâman Gaut. 16,21. Âpast. Çâṅkh. Gṛhj. 4,7.

सामशिरस् Adj. *die* Sâman *zum Haupte habend.*

सामश्रवस् m. N. pr. eines Mannes.

सामश्रवस m. Patron. von सामश्रवस्.

सामश्राद्ध n. und °तत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva.

सामसंहिता f. *eine Redaction der* Sâman.

सामसंख्या f. Titel eines Pariçishṭa zum Sâmaveda.

सामसरस् und °सरस n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

सामसाध्य Adj. *durch gute Worte zu Wege zu bringen* Spr. 7011.

सामसावित्री f. *eine best.* Sâvitrî.

सामसिद्ध Adj. *durch gute Worte zu Wege gebracht* Spr. 7012. 7018.

सामसुरस n. Du. v. l. für सामसरस्.

सामसूक्त n. Bez. *bestimmter Hymnen* Vaitân.

*सामस्त n. wohl *die Lehre von der Composition* Pat. zu P. 4,2,104, Vârtt. 12.

सामस्तम्बि m. Patron.

*सामस्तिक Adj. von सामस्त Pat. zu P. 4,2,104, Vârtt. 12.

सामस्त्य n. *Gesammtheit* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 15,5,23.

*सामस्थ्य n. *das Sichbefinden in guten, glücklichen Verhältnissen.*

सामाङ्ग n. *Theil eines* Sâman.

*सामाचारिक Adj. von समाचार्.

सामाचारी f. *die herkömmliche Art und Weise, richtiges Benehmen* Hem. Par. 1,465.

सामाजिक m. *Theilnehmer an einer Versammlung, Zuschauer.*

सामातान m. = सामप्रगाथ.

सामात्य Adj. 1) *nebst den Angehörigen.* — 2) *nebst den Ministern.*

सामात्साम्य n. *Aufeinanderfolge gleicher Ausgänge und Anhänge.*

*सामानग्रामिक Adj. *aus demselben Dorfe.*

*सामानदेशिक Adj. *aus demselben Lande.*

सामानाधिकरण्य n. *grammatische Congruenz, das Stehen in demselben Casus, Coordinirtsein, Sichbeziehen auf dasselbe Subject.*

सामानिक Adj. *gleichen Ranges*, — *mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Hem. Par. 1,268. 389. 467. Pârçvan. 3,100. 116. Paṅkad. 18.

सामान्त m. *das Ende eines* Sâman Liṭj. 6,9,1. 7,11,21. 13,8.

सामान्तरुक्थ्य m. *ein* Ukthja *innerhalb eines* Sâman Çâṅkh. Çr. 11,2,12. 14,61,8.

सामान्य 1) Adj. (f. आ) *a) gleich, nicht verschieden, ähnlich.* °तम Çâṅkh. Çr. 3,20,9. Gṛhj. 2,15. — *b) mehreren* oder *allen gemeinsam, gemein mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). — *c) das Gemeinsame*, so v. a. *tertium*

comparationis. — *d) allgemein,* so v. a. *nicht nach den Unterarten u. s. w. unterschieden, Allgemeines betreffend.* Loc. so v. a. *in der allgemeinen Grammatik.* — *e) von gemeinem, gewöhnlichem Schlage, durch nichts Besonderes ausgezeichnet, wie jeder andere.* Compar. °तर्. — 2) n. *a) Gleichheit, Uebereinstimmung.* °तस् *in gleicher Weise, nach der Analogie.* °पूर्वम् Adv. dass. Kâtj. Çr. 1,5,10. — *b) Gleichgewicht, ebenmässiger —, normaler Zustand.* — *c) Allgemeinheit, Grundbegriff.* °न्येन, °न्यात्, °न्यतस् und सामान्य° *im Allgemeinen, ohne in's Einzelne zu gehen.* कालसामान्ये *wenn die Zeit nicht weiter unterschieden wird.* — *d) Gleichheit* als *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,48. — 3) सामान्यम् Adv. *a)* am Ende eines Comp. *nach Art von, wie.* — *b) gemeinschaftlich.*

सामान्यघट m. Titel eines Werkes.

सामान्यच्छल n. eines der drei Vâkkhala, *wobei man die Worte des Gegners absichtlich zu sehr generalisirt* Njâjas. 1,1,52. 54. Karaka 3,8.

सामान्यतोदृष्ट n. (sc. अनुमान) *das aus dem gewöhnlichen Vorkommen einer Erscheinung auf ihre Allgemeingültigkeit Schliessen* Njâjas. 1,1,5.

सामान्यत्व n. Nom. abstr. zu सामान्य 2) *c*).

सामान्यनिरुक्ति f. *Erklärung des Begriffs* सामान्य. Auch als Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °क्रोड m., °टीका f., °पत्र n., °व्याख्या f. ebend. °निरुक्त्यभिनवव्याख्या f.

सामान्यभावग्रन्थ m. und °भावव्यवस्थापन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

सामान्यलक्षणाव्यभिचार m. (Opp. Cat. 1), °लक्षणाग्रन्थ m., °लक्षणारहस्य n. und °लक्षणी f. (Opp. Cat. 1) Titel.

सामान्यवचन 1) Adj. *a) das Gemeinsame ausdrückend,* so v. a. *tertium comparationis.* — *b) das Allgemeine —, einen weiteren Begriff ausdrückend.* — 2) n. *das Hauptwort im Gegensatz zu seinem Attribut* Sâj. zu ṚV. 1,13,1.

सामान्यवत् Adj. *Allgemeinheit habend, allgemein.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

सामान्यविकितद्रव्यविचार m. Titel Burnell, T.

सामान्यशब्द m. und °क m. *ein Wort von allgemeiner Bedeutung.*

सामान्यसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सामान्याधिकरण्य n. fehlerhaft für सामानाधिकरण्य.

सामान्याभावग्रन्थ m., °भावटिप्पनी f. und °भावरहस्य n. Titel.

सामायक fehlerhaft für सामायिक Hem. Joc.

सामायिक n. *Gleichmuth* Hem. Par. 8,82. 11,34. 35.

सामासिक 1) Adj. (f. ई) *a) kurz gefasst, in Kürze dargelegt.* — *b) zu einem Compositum gehörig.* — *c)* सामासिका (!) पङ्क्तिः. — 2) m. oder n. *ein zusammengesetztes Wort.*

सामि Adv. 1) *vor der Zeit, zu früh, ehe Etwas zu Ende ist.* — 2) *unvollständig, nur zum Theil, nur halb.* Häufig in Comp. mit einem Partic. auf त (सामिकृत) *halb beendigt* Çiç. 13,31.

सामिक 1) Adj. von सामन् *Gesang.* — 2) *m. *Baum* (!).

सामिचित Adj. *halb geschichtet.*

सामित Adj. *aus Weizenmehl gemacht, mit W. bestreut* oder *gemengt.*

सामित्य und सामितिय Adj. *zum Rath* u. s. w. *gehörig.*

सामिधेन 1) Adj. *auf Brennholz und Anzünden bezüglich.* — 2) f. ई *a) ein Vers von dieser Bestimmung* Çiç. 11,41. — *b) Brennholz* Hem. Par. 5,14.

सामिधेनीक am Ende eines adj. Comp. = सामिधेन 2) *a*).

*सामिधेन्य Adj. = सामिधेन.

सामिन् m. Bez. *eines unter einer best. Constellation geborenen Wundermenschen.* v. l. सावित्.

सामिष Adj. (f. आ) 1) *mit Fleisch —, mit einer Beute versehen.* — 2) *nebst Fleisch.* — 3) सामिषा (v. l. सामिका) संक्रिता (?).

सामिसंस्थित Adj. *halb beendigt* Çat. Br. 9,5,1,28.

*सामीची f. = वन्दना.

सामीप्य 1) Adj. *benachbart;* m. *Nachbar.* — 2) n. *Nähe* (örtlich und zeitlich) 243,30.

सामीरण Adj. *zum Winde in Beziehung stehend* Bâlar. 265,16.

*सामीर्य Adj. von समीर्.

सामुत्कर्षिक Adj. (f. ई) *der allervorzüglichste* Saddh. P. 39. Divjâvad. 617,2. 4.

सामुदयिक (metrisch) n. = समुदायिक Varâh. Jogaj. 9,10. 17.

सामुदानिक = भैक्ष Çilâñka.

सामुदायिक n. in der Astrologie *das 18te Mondhaus nach dem Mondhause, in welchem der Mond bei der Geburt eines Kindes stand.*

सामुद्र 1) m. *ein schalenförmiges Gelenk wie Schulter, Hüftgelenk.* — 2) n. *die Arzenei, welche, vor dem Essen und nach demselben eingenommen, die Speise von beiden Seiten umschliesst,* Karaka 6,30.

1. सामुद्र 1) Adj. *a) zum Meere gehörend, daher stammend, daselbst wohnend, — befindlich* u. s. w. — *b)* Bez. *eines Regenwassers von einer bestimmten Beschaffenheit, das im Monat* Âçvajuǵa *fällt.* — 2) m. *a) Seefahrer.* — *b) eine Mückenart.* — *c)* Pl. *Meeranwohner* als N. pr. eines Volkes. — *d)* Patron. eines Kitrasena. — 3) f. ई *eine Tochter des Meergottes.* — 4) n. *a) Seesalz* Karaka 3,8. — *b) *os Sepiae.* — *c)* अग्नेः सामुद्रे Namen zweier Sâman Ârsh. Br.

2. सामुद्र n. *ein bedeutsames Mal am Körper.* °विद् Adj. so v. a. *sich auf Chiromantie verstehend.*

1. सामुद्रक 1) *Adj. *maritimus.* — 2) f. °द्रिका *eine Blutegelart* 217,5. 8. — 3) n. *a) Salz.* — *b)* N. pr. eines Tirtha.

2. सामुद्रक 1) m. *Chiromant* Ind. St. 15,428. — 2) *n. *Chiromantie.* Vgl. सामुद्रिक.

सामुद्रनिष्कुट m. Pl. *Meeranwohner* oder N. pr. eines Volkes.

*सामुद्रस्थलक Adj. von समुद्रस्थल.

सामुद्रि m. Patron. von समुद्र Hem. Par. 2,339.

1. सामुद्रिक Adj. *das Meer befahrend;* m. *Seefahrer.*

2. सामुद्रिक 1) m. *Chiromant.* — 2) n. *Chiromantie.* Als Titel eines Werkes Burnell, T. °शास्त्र (auch Ind. St. 15,425. fg.) n. Opp. Cat. 1,6687. सामुद्रिक n. 5215. °का (!) f. 6274. °काकपठाभरण n. 1348. °कालक्षण n. 2482.

सामुद्रिकज्ञानविधिज्ञ Adj. *der Chiromantie kundig* Lalit. 334,21.

सामुद्रिकाचार्य m. Bein. Kâçînâtha's.

सामूळिक Adj. *mit* समूळकृच्छ्रम् *versehen.*

सामूहिक Adj. *zu einem Trupp vereinigt, in Schaaren aufgestellt.* — 2) m. *a) ein Collectiva bildendes Suffix.* — *b) der über Collectiva handelnde Abschnitt.*

सामृत Adj. *mit Nektar versehen.*

सामृद्ध n. *das gut von Statten Gehen.*

सामेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 99.

सामोढ Adj. *mit dem Sâman-Accent versehen.*

सामोद Adj. *froh, heiter.*

*सामोद्भव m. *Elephant.*

साम्न Adj. (f. ई) *zu den Sâman (Gesängen) in Beziehung stehend.*

°सांपद् Adj. *zur Ausrüstung —, zur Ausführung gehörend, Requisit von.*

सांपत्तिक Adj. *üppig lebend* Karaka 3,3. 6,1.

सांपराय 1) Adj. *durch die Noth geboten* Varâh. Jogaj. 5,2. — 2) m. *a) der Uebergang aus dieser Welt in die jenseitige.* — *b) Noth, Bedrängniss.* आयुधानाम् *bewirkt durch Waffen.* — *c) Kampf* Çiç. 18,8. — *d)* etwa so v. a. *Retter in der Noth.*

सांपरायण m. als Patron. des Todes so v. a. *der*

Hinüberführer in eine andere Welt.

सांपरायिक 1) Adj. (f. ई und आ) *a) auf den Uebergang aus dieser Welt in die jenseitige —, auf das Jenseits bezüglich.* फल n. *Lohn im Jenseits.* Acc. mit कर् *sich auf den Tod bereiten* und *die Todtenceremonie für Jmd* (Gen.) *verrichten.* — *b) zur Zeit der Noth heilsam, aus der Noth helfend.* — *c) zum Kampf in Beziehung stehend, denselben betreffend.* समय m. *die Stunde des Kampfes,* रथ m. *Kriegswagen.* — *d) zum Kampf bereit.* — 2) *n. *Kampf, Schlacht.*

सांपातिक Adj. von संपात 8).

सांपादिक Adj. *zum Zustandebringen erforderlich* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,2. 41. 44.

साम्पोक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

*सांपेषिक Adj. = संपेषाय प्रभवति.

सांप्रत 1) Adj. *a) zutreffend, richtig* Vâsav. 240, 6. — *b) jetzig, gegenwärtig.* °म् Adv. *jetzt, gegenwärtig.* — 2) n. *a) Gegenwart.* — *b) ein augenblickliches Geschäft* Hem. Par. 13,116. 188.

सांप्रतिक Adj. (f. ई) 1) *zutreffend, richtig.* — 2) *jetzig, gegenwärtig* Karaka 4,1. Comm. zu Çiç. 11,2.

*सांप्रदानिक Adj. von संप्रदान.

सांप्रदायिक Adj. 1) *auf Ueberlieferung beruhend, traditionell* Baudh. 2,3,43. Gaim. 1,2,8. — 2) *auf die Ueberlieferung sich berufend, derselben folgend.*

सांप्रयोगिक Adj. *zur Anwendung —, zum Gebrauch in Beziehung stehend.*

*सांप्रश्निक Adj. = संप्रश्नं नित्यमर्हति.

*सांप्रियक Adj. etwa *von Leuten, die sich unter einander lieben, bewohnt.*

*साम्ब्, साम्बयति (संबन्धने).

साम्ब 1) Adj. *nebst der* Ambâ (Durgâ) Kâçikh. 69,56. Paribhâshenduçekhara Anf. — 2) m. N. pr. *a)* eines Lehrers. — *b)* eines Sohnes des Kṛshṇa von der Gâmbavatî, der in den Purâṇa zum Sonnencult und den Maga in Beziehung gesetzt wird, Hemâdri 1,533,13 = 2,*a*,22,3. — 3) n. *a)* Titel eines Purâṇa Hemâdri 1,533,14 = 2,*a*,22,4. — *b)* N. pr. = साम्बपुर.

सांबन्धिक n. 1) *Verwandtschaft durch Heirath.* — 2) *eine Unterhaltung, wie sie sich für Verwandte durch Heirath ziemt.*

साम्बपञ्चाशिका und °विवरण n. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 499. fg.

साम्बपुर n. und °पुरी f. *die von Sâmba* (dem Sohne Kṛshṇa's) *gegründete Stadt.*

साम्बपुराण n., साम्बप्रद्युम्नप्रबन्ध m. (Bühler, Rep. No. 779) und साम्बमुक्तावलीस्तोत्र n. Titel Burnell, T.

साम्बर्ष m. Patron. Nur. Pl. Richtig wohl सांवर्ष.

साम्बवती f. N. pr. einer Hetäre.

साम्बशिव m. N. pr. eines Gelehrten.

साम्बाजिप्रतापराज m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

साम्बादित्य m. *eine Form der Sonne.*

*साम्बि m. Patron. von साम्ब.

साम्बुवासर Adj. *nebst* — (?) Kathâs. 70,59.

साम्बेश्वर m. Name *eines von Sâmbavatî errichteten Heiligthums.*

*सांभर n. *Salz aus* Sâṁbhara Râgân. 6,100.

साम्भल Adj. *aus* Sambhala *stammend* (Pferd) Açvav. 6,16.

सांभवी f. *Wahrscheinlichkeit.*

साम्भस् Adj. *mit Wasser versehen.*

*सांभाष्य n. *Unterredung.*

*सांभूयि m. Patron. von संभूयस्.

*सांमत्य n. *Uebereinstimmung.*

सांमद् m. Patron. eines Matsja.

सांमनस्य n. *Sinnesgleichheit.*

*सांमातुर und *सांमात्र m. Patron. von 1. *संमातर् Pat. zu P. 4,1,115.

*सांमार्जिन n. Nom. abstr.

*सांमितिकायनि m. Patron.

सांमुखी f. *eine bis zum Abend sich erstreckende* Tithi.

सांमुख्य n. 1) *das Zugewandtsein zu —, das Sichwenden an Jmd* (im Comp. vorangehend). — 2) *Zugeneigtheit zu Jmd.* — 3) *das Bedachtsein auf* (im Comp. vorangehend).

सांमेघ्य n. *die wolkige Jahreszeit.*

*सांमोदनिक Adj. = संमोदनाय प्रभवति.

साम्य 1) n. *a) Gleichheit, Aehnlichkeit, Uebereinstimmung, — mit* (Instr., Instr. mit सह, Gen. [Çiç. 10,55. 18,38], Loc. oder im Comp. vorangehend). परमं साम्यमुपैति so v. a. *wird vollkommen eins mit dem Höchsten, geht ganz in ihm auf.* — *b) das Gleichstehen in Bezug auf Rang, Stellung, Macht* u. s. w. — *c) Homogeneität von Lauten.* — *d) Gleichgewicht, ebenmässiger —, normaler Zustand.* Acc. mit नी *zur Ruhe bringen, beschwichtigen.* — *e) Tempo* MBh. 2,4,38. — *f) Gleichheit der Gemüthsstimmung, Gleichmuth, — gegen* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — *g) Gerechtigkeit.* Acc. mit कर् *Jmd* (Loc.) *Gerechtigkeit widerfahren lassen.* — *h) eine best. rhetorische Figur.* — 2) Adj. *a) das gewöhnliche Maass habend, die Mitte haltend, normal.* — *b) sich gleich bleibend, gegen Alle gleich.*

साम्यक्त wohl fehlerhaft für सामदय n. Vgl. सामेदय.

साम्यग्राह् m. *Tactschläger.*

साम्यता f. *Gleichheit, — mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

साम्यावस्था f. *Gleichheitsverhältniss, Gleichgewicht, ein normaler Zustand* Kap. 1,61.

साम्यावस्थान n. dass. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,2.

साम्युत्थान n. *Abbruch* (einer heiligen Handlung) *vor der Beendigung* Gaim. 6,5,25. Comm. zu Âpast. Çr. 14,33,3.

साम्येत्त und साम्येद्य Tâṇḍja-Br. 12,13,26. 21, 2,9. Âpast. Çr. 10,20,16 wohl fehlerhaft für सामदय n. Vgl. साम्यक्त.

1. साम्राज्य, साम्राजिम्र 1) n. *Allherrschaft, Oberherrlichkeit, — über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) 138,10. — 2) Adj. zu 1).

2. (साम्राज्य) साम्राजिम्र m. *Inhaber der obersten Herrschaft* RV. 8,25,17. Nach gaṇa कुर्वादि *der Sohn eines unumschränkten Herrschers.*

साम्राज्यलक्ष्मी f. *die kaiserliche Würde, — Stellung.* Personificirt Ind. St. 14,108.

साम्राज्यलक्ष्मीपीठिका f. und °लक्ष्मीपूजा f. Titel Burnell, T.

साम्राज्यसिद्धिदा f. N. pr. der Familiengottheit der Uddâlaka.

*साम्राणिकर्दम m. *Zibeth.*

*साम्राणिज्र n. *ein best. Fruchtbaum.*

1. सायं n. 1) *Einkehr.* — 2) *Abend* (angeblich auch m.). सायम् Adv. *Abends,* सायं सायम् *jeden Abend,* *सायतरे *am späten Abend* Pat. zu P. 4,3,23, Vârtt. 1. Personificirt ist der *Abend* ein Sohn Pushpârṇa's von der Doshâ oder Dhâtar's von der Kuhû.

2. *साय m. = सायक *Pfeil.*

सायंयावन् Adj. *Abends fahrend, — kommend.*

सायंसंध्या f. *Abenddämmerung, Abendandacht.* °प्रयोग m. Burnell, T.

सायंसंध्यादेवता f. = सरस्वती.

सायंसूर्य m. *Abendsonne.*

सायंसूर्याढ Adj. *von der Abendsonne gebracht* (Gast).

सायंहोम m. *Abendopfer* Comm. zu Âçv. Çr. 3,11,1.

सायक 1) Adj. *zum Schleudern bestimmt.* — 2) m. n. (RV.) *Wurfgeschoss, Pfeil.* — 3) m. *a)* Bez. *der Zahl fünf* (wegen der *5 Pfeile* des Liebesgottes). — *b) Schwert* R. 3,57,31. — *c) Himmelsbreite* Gaṇ. Bhagrahaj. 9. — *d) *Saccharum Sara* Râgân. 8,83. — *e)* N. pr. eines Mannes. — 4) *f. सायिका *a) Dolch.* — *b)* = क्रमस्थिति; richtig शायिका.

सायकपुङ्ख 1) m. = पुङ्ख 1). — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

सायकप्रणुत्त Adj. *durch Geschosse vertrieben.*

सायकमय Adj. *aus Pfeilen bestehend.*

°सायकाय्, °यते *die Pfeile des — darstellen* Daç. 25,3.

सायकायन m. Patron. von सायक. Auch Pl.

सायकायनिन् m. Pl. *die Schule des* Sâjakâjana Weber, Lit. 105.

सायंकाल m. *Abendzeit, Abend.*

सायंकालिक Adj. *abendlich* Comm. zu Vâsav. 96.

सायंकालीन Adj. dass.

सायंगृह Adj. = यत्रसायंगृह.

सायंगोष्ठ Adj. *Abends in die Hürde getrieben.*

सायण m. N. pr. 1) des bekannten Commentators vedischer, philosopischer und grammatischer Werke. Auch सायणमाधव und सायणाचार्य genannt. — 2) eines anderen Autors Burnell, T. 142, *a.*

सायणमाधव m. s. u. सायण 1).

सायणमाधवीय Adj. *von* Sâjaṇamâdhava *verfasst.*

सायणीय n. *ein Werk* Sâjaṇa's.

सायतन Adj. *sammt Stätte u. s. w.*

साय्न Adj. 1) *in* Ajana-*Form vor sich gehend* Çâṅkh. Çr. 1,4,12. — 2) *mit dem Worte* अयन *verbunden.* — 3) *nebst der Praecession* (astron.).

सायन्तन Adj. (f. ई) *zum Abend in Beziehung stehend, abendlich, vespertinus* 297,2. Vâsav. 95,5. 216,1. 2. 221,4.

सायंदुग्ध Adj. *Abends gemolken.*

सायंदोह m. *Abendmelkung, Abendmilch* Âpast. Çr. 1,11,3. 3,16,13. 4,14,1. 8,1,16. 2,5. 5,30. 9,1, 30. 11,21,7. °वत् Adv. 1,14,7. 8.

सायम् s. u. 1. साय 2).

सायमादि Adj. *Abends beginnend* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,15,1.

सायमाश m. *Abendessen* Âpast. Çr. 4,3,7. Kâraka 6,18. °प्रातराशे Loc. Gobh. 1,3,16.

सायमाहुति f. *Abendopfer* Gobh. 1,9,14.

सायमौपासनप्रयोग m. Titel Burnell, T.

सायंपोष m. *Abendnahrung.*

सायंप्रातर् Adv. *Abends und Morgens* 38,5. Auch getrennt सायं प्रातश्च.

सायंप्रातराशिन् Adj. (nur) *Abends und Morgens essend.*

सायंप्रातराहुति f. Du. *Abend- und Morgenspende* Kâtj. 10,19,3.

सायंप्रातर्दोह m. Du. *Abend- und Morgenmelkung* Kâtj. Çr. 25,5,2.

सायंप्रातर्मय Adj. *aus Abend und Morgen bestehend* Kâçikh. 62,90.

सायंप्रातर्होम m. Du. *Abend- und Morgenopfer* Gobh. 1,9,13.

सायंभव m. *das Abendwerden.*

सायंभोजन n. *Abendessen.*

सायंमन्त्र m. *der am Abend zu verwendende* Mantra (Taitt. Âr. 4,10,4) Baudhâjana im Comm. zu Âpast. Çr. 15,12,7.

सायवस m. Patron. Çat. Br.

सायसी f. in *दल°.

सायाह्न Adj. *Abends beginnend.*

सायाशन n. *Abendessen.*

सायास Adj. *mit Mühen —, mit Beschwerden verbunden.*

सायाह्न् n. *Abend.* Nur Loc. °ह्नि (Bhâm. V. 2, 155) und *°ह्नि.

सायाह्न m. dass.

*सायिन् m. *Reiter.* Richtig सादिन्.

सायुज्य n. *Gemeinschaft, Vereinigung; die nach dem Tode erlangte Gemeinschaft mit* einer Gottheit (Gen., Loc., Instr. [139,8] oder im Comp. vorangehend [139,20] Gaut.).

सायुज्यता f. dass. Hemâdri 1,424,22. 429,22.

सायुज्यत्व n. dass.

सायुज्यमुक्ति f. *die in der Gemeinschaft mit einem Gotte bestehende Erlösung.*

सायुध Adj. (f. आ) *mit Waffen versehen* MBh. 3, 15,9. 93,29. 8,89,66. 13,53,30.

सायोज्य n. = सायुज्य. प्राणैस् so v. a. *das am Leben Bleiben.*

सायोद्भिदुर Adj. *Abends aufblühend* Râgân. 10,90.

(सार्य्य) सारिग्र m. Patron. RV. 6,20,6. v. l. साप्य्र.

1. सार 1) Adj. am Ende eines Comp. *verscheuchend, zu Nichte machend* Bâlar. 51,8. — 2) m. *a) Lauf, Gang.* — *b) Ausstreckung* (eines Gliedes). Hierher vielleicht Kâraka 8,6.

2. सार 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) die inneren, festen Bestandtheile eines Körpers.* Bei Früchten so v. a. *Kerngehäuse.* — *b) Festigkeit, Härte; Stärke, Kraft.* Als relativer Begriff auch so v. a. *Schwäche.* — *c) Werth.* सारतस् *dem Werthe nach,* विभवसारेण so v. a. *nach den Vermögensumständen* Hemâdri 1,747,15. 760,19. — *d) Vermögen, Besitz, Reichthum.* सारतस् *nach den Vermögensumständen.* — *e) Kern,* so v. a. *Hauptsache, Quintessenz, das Beste, Werthvollste, etwas Werthvolles.* सारात्सारम् *das Allerbeste.* Am Ende eines adj. Comp. *das Vorwaltende, Hauptsache.* — *f) ein dem Temperament eines Menschen zu Grunde liegender Hauptbestandtheil des Körpers* (deren 8 oder 7). — *g) Bestandtheil* überh. — *h) Nektar.* — *i) saurer Rahm* und **Butter* (Râgân. 15,2). — *k) verdickter als Räucherwerk verwandter Pflanzensaft, Harz.* — *l) Dünger.* — *m) Wasser* Vâsav. 105,2. Vgl. Zach. Beitr. 42. — *n) ein Fürst, der einem andern im Kriege zu Hülfe kommt, Bundesgenosse.* — *o)* bei den Maga Bez. *des Gürtels.* — *p)* in der Rhetorik *eine Art Klimax.* Beispiel Spr. 2347. 5776. — 2) *m. = मज्जन्, अस्थि, त्वचिसार, वज्रसार, वायु, रोग und पाशक. — 3) *f. सारा = कृष्णत्रिवृता und दूर्वा. — 4) f. सारी = *सारिका, पाशक (vgl. सारीक्रीडा) und *सप्तला. — 5) *n. = नवनीत, लौह und विपिन. — 6) Adj. (f. आ) *a) hart, fest, stark.* बल n. so v. a. *Kerntruppen.* — *b) kostbar, werthvoll.* — *c) der beste, vorzüglichste.* — *d) richtig.* — *e)* mit einem Instr. so v. a. *voller.* — *f)* = शार *bunt, scheckig* Kâd. 142,14 (शार 250,4).

3. सार Adj. *mit Speichen* Çulbas. 3,181. 214.

1. सारक 1) Adj. *laxativ.* — 2) *m. *Croton Jamalgota.*

2. °सारक Adj. *voll von.*

*सारकायण und *सारकेय Adj. von सारक.

सारकौमुदी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*सारक्य Adj. von सारक.

सारक्षेत्रमाहात्म्य n. und °सारोद्धार m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*सारखदिर m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum.*

सारग Adj. *kräftig, stark* Çiç. 19,33.

*सारगन्ध m. *Sandel.*

सारगात्र Adj. *starken Körpers* MBh. 6,3316.

सारगीता f. Titel eines Werkes.

सारगुण m. *Haupttugend* Ind. St. 15,380.

सारग्रहमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

सारग्राहिन् Adj. *ein Verständniss für etwas Vortreffliches habend* R. 3,72,1.

सारघ 1) Adj. *von der Biene kommend.* — 2) m. *Biene.* — 3) n. *Honig.*

सारङ्ग und सारङ्ग (Çat. Br.) 1) Adj. (f. सारङ्गी) *a) bunt, scheckig.* — *b) von der* Sâraṅga *genannten Antilope kommend.* — 2) m. *a)* Bez. *verschiedener Vögel: ein* Pratuda, Vishkira, *Cuculus melanoleucus,* **der indische Kuckuck* (कोकिल), **Pfau* und *= राजहंस. — *b) Biene.* — *c) eine Antilopenart.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) *Elephant.* — *e) ein best. Metrum.* — *f) ein best.* Râga S. S. S. 110. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 234. — *h) *= क्षत्र, चित्रमृग, वाद्यभेद, अंशुक, कामदेव, धनुस्, केश, स्वर्ण, आभरण, पद्म, शङ्ख, चन्दन, कर्पूर, पुष्प, मेघ, पृथिवी, रात्रि, दीप्ति und सिंह. — *i)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. सारङ्गी *a) das Weibchen eines best. Vogels.* Vgl. शारङ्गी. — *b) eine Art Geige.* — *c) ein best. Metrum.* — *d)*

eine best. Râgin. S. S. S. 37.

सारङ्गनयन् (!) f. *eine Gazellenäugige* Bhâm. V. 2,74.

सारङ्गदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

सारङ्गरङ्गदा f. Titel eines Commentars.

सारङ्गलोचना f. *eine Gazellenäugige.*

सारङ्गवार f. *eine Art* Jogin.

सारङ्गाक्षी f. *eine Gazellenäugige.*

*सारङ्गिक m. *ein den* Sâraṅga *genannten Antilopen nachstellender Jäger.*

सारचतुर्विंशतिका f. (Bühler, Rep. No. 691), सारचन्द्रिका f. und सारचिन्तामणि m. Titel von Werken.

सारण 1) Adj. (f. ई) *laxativ.* — 2) m. *a) *Durchfall. — b) *Paederia foetida. — c) *Spondias mangifera. — d)* N. pr. α) eines Bruders des Kṛshṇa. — β) eines Ministers des Râvaṇa. — 3) f. आ *a) das Ausstrecken.* Nur am Ende eines adj. Comp., könnte also auch n. sein. — *b) das Erklingenlassen eines Tones.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) eine best. mit dem Quecksilber vorgenommene Operation.* — 4) f. ई s. u. सारणि. — 5) n. *a) das Geleiten.* कन्या° Daçak. 19,6. — *b) *Buttermilch. — c) *ein best. Geruch.*

सारणसुन्दर m. *eine best. Mixtur.*

सारणि f. 1) *Bach, Kanal* Hem. Par. 2,286. Auch °णी. शोणितसारणी *Blutstrom* Bâlar. 251,12. — 2) *°णी *Paederia foetida.*

सारणिक m. *Reisender, ein herumziehender Kaufmann.* v. l. शारणिक,

*सारणिकघ्न m. *Räuber.*

सारणिका (von सारणि *Kanal*) f. चिन्तामणि: सा° = तिथि° Titel eines Werkes.

सारणेश m. N. pr. eines Berges.

*सारण्ड m. = सर्पाण्ड *Schlangenei.*

सारण्यक Adj. 1) *nebst Wald* Pat. zu P. 1,1,7, Vârtt. 8. — 2) *nebst den* Âraṇjaka (n.) Ind. St. 3,276.

सारतण्डुल m. *Reis in ganzen Körnern, leicht gebrüht.*

सारतम Adj. *der allerbeste.* Nom. abstr. °त्व n.

सारतर 1) n. *das Bessere, Vorzüglichere, etwas überaus Vorzügliches.* सारात् *das Allervorzüglichste.* Nom. abstr. °त्व n. Divjâvad. 384,26. — 2) Adj. (f. आ) *a) das bessere, vorzüglichere. — b) werthvoller, lieber* Çiç. 4,45.

*सारतरु m. *Musa sapientum.*

सारता f. 1) *Festigkeit.* — 2) *festes Vertrauen zu* (Loc.). — 3) *Werth, Gehalt.* — 4) *die höchste Stufe, das Non plus ultra* Çiç. 19,88. — 5) *das Hauptbestandtheilsein im Körper zur Bildung des Temperaments.*

सारत्व n. 1) *Festigkeit.* — 2) *das Hauptsache Sein.*

सारथि m. *Wagenlenker.* Auch रथसारथि. Nom. abstr. सारथित्व n. नौसारथि *Steuermann, Lotse* Gâtakam. 14. — Lalit. 312,8 सारथि (v. l. सरसि) wohl fehlerhaft für सारस *Ardea sibirica.*

सारथिपुरि (sic) f. N. pr. einer Stadt Lalit. 528,5. 6.

सारथ्य n. *das Amt des Wagenlenkers.*

सारदर्शिन् Adj. *ein Auge für das Gute habend* R. 5,84,7.

सारदा f. = शारदा.

सारदारु n. *festes, hartes Holz.* Pl. Hemâdri 1, 288,12.

सारदारुमय Adj. *aus hartem Holz gemacht* Hemâdri 1,288,3. 622,7.

सारदासुन्दरी f. Titel. Richtig सारसुन्दरी.

सारदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सारदीय (besser शा°) Adj. (f. आ) नाममाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 780.

सारद्रुम m. 1) *ein Baum von festem Holze.* — 2) *Acacia Catechu* Râgân. 8,22.

सारधातर् Nom. ag. Bein. Çiva's.

सारधान्य n. *Korn erster Qualität.*

सारधृति m. Patron.

*सारपत्र Adj. etwa *feste —, harte Blätter habend.*

*सारपत्रक n. Nom. abstr. von सारपत्र.

सारपद् m. *ein best. zu den Scharrern gezählter Vogel.*

सारपाक n. *eine best. giftige Frucht.*

*सारपादप m. *ein best. Baum.*

सारप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सारप्रदीपिका f. desgl. Bühler, Rep. No. 328.

सारफल्गु Adj. *stark oder schwach, gut oder schlecht* MBh. 5,67,4.

सारफल्गुता f. und °फल्गुत्व n. *der Werth oder Unwerth, die Güte oder Schlechtigkeit, die grosse oder geringe Bedeutung.*

सारबोधिनी f. Titel eines Werkes.

सारभट Name *des 4ten* Muhûrta AV. Gjot. 1, 7. 2,4.

सारभट्टारक m. N. pr. eines Autors.

सारभाण्ड n. *kostbare Waare.*

सारभूत Adj. *die Hauptsache seiend, der vorzüglichste, beste;* n. *die Hauptsache, das Beste.*

सारभृत् Adj. *das Beste nehmend, — aussuchend, sich darauf verstehend.*

सारभोग m. Titel Burnell, T.

सारमञ्जरी f. Titel verschiedener Werke.

सारमय Adj. 1) *voller Festigkeit, — Stärke, überaus fest.* — 2) *aus der Quintessenz —, aus dem besten Bestandtheil von* (Gen.) *gebildet.*

सारमत्त् Adj. *überaus werthvoll, — kostbar.*

*सारमिति m. angeblich *der* Veda. Beruht auf einem Missverständniss von H. 248.

*सारमूषिका f. *eine best. Cucurbitacee.*

सारमेय 1) m. *a) Hund (Sohn der* Saramâ) Spr. 7618. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) f. ई *Hündin* Hem. Par. 2,346.

सारमेयगणाधिप m. Bein. Kubera's.

सारमेयता f. Nom. abstr. von सारमेय *Hund.*

सारमेयमय Adj. in अश्वपादात° Nachtr. 2.

सारमेयादन n. *eine best. Hölle, in der die Verbrecher von* Jama's *Hunden gefressen werden.*

*सारय्, °यति (दौर्बल्ये).

सारयोध Adj. *aus vorzüglichen Reitern bestehend* MBh. 6,76,3.

सारूप Adj. *der vorzüglichste, beste.* Nom. abstr. °ता f. *Hauptsächlichkeit;* Instr. *hauptsächlich, vorzugsweise.*

सारलकरी f. Titel eines grammatischen Werkes.

*सारलोह n. *eine Art Eisen* Bhâvapr. 1,255.

सारल्य n. *Geradheit, Schlichtheit, Ehrlichkeit.*

*सारव Adj. *vom Flusse* Sarajû *kommend.*

सारवत्ता f. *Festigkeit, Härte, Widerstandsfähigkeit* Comm. zu Çiç. 19,15.

सारवत् 1) Adj. *a) fest, stark, widerstandsfähig, — wie* (im Comp. vorangehend); *kräftig* (Speise) Karaka 1,15. — *b) werthvoll, kostbar. — c) Harz enthaltend.* — 2) f. °वती *a) ein best. Metrum. — b) *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सारवस्तु n. *eine werthvolle Sache, ein Ding von Belang.*

सारविद् Adj. *den Werth eines Dinges kennend* Spr. 7821.

सारशन fehlerhaft für सारसन.

सारशून्य Adj. *alles Guten baar, ganz werthlos.*

सारस् (metrisch) = सारस *Ardea sibirica.*

1. सारस 1) Adj. (f. ई) *zu einem Teich gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) Ardea sibirica* (angeblich auch = हंस). Am Ende eines adj. Comp. f. आ 86,31. — *b) *der Mond. — c) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *d)* N. pr. α) eines Sohnes des Garuḍa. — β) eines Sohnes des Jadu. — γ) eines Buckeligen. — 3) f. ई *das Weibchen der Ardea sibirica.* — 4) n. *a) Lotusblüthe. — b) *= सारसन *Gürtel.*

2. *सारस Adj. *schreiend, rufend.* Anzunehmen für 2. सारस्य.

सारसंहिता f. Titel eines Werkes.

सारसंग्रह m. 1) *kurze Zusammenstellung des Besten.* — 2) Titel verschiedener Werke. °निघण्टु

m. Opp. Cat. 1.

सारसन n. 1) *Gürtel* Çiç. 3,10. — 2) **eine Schärpe, die über die Brust weg auf dem Panzer getragen wird.* — 3) **Brustharnisch.*

सारसमुच्चय m. Titel verschiedener Werke.

सारसाक्ष 1) **n. eine Art Rubin* Garbe zu Râǵan. 13,151. — 2) f. ई *eine Lotusäugige* Naish. 9,80.

*सारसायन Adj. von सरस und auch Subst. von unbekannter Bed. °भक्त *von solchen bewohnt.*

सारसारिन् Adj. *Läufe laufend* (Wind, Ross).

सारसिका f. *das Weibchen der Ardea sibirica* Çiç. 6,76.

सारसिद्धान्तकौमुदी f. Titel eines Werkes.

सारसिन्धु m. desgl. Burnell, T.

सारसुन्दरी f. Titel eines Commentars zum Amarakoça.

*सारसेय Adj. von सरस.

1. सारस्य n. *Feuchtigkeit, Wasserreichthum.*

2. सारस्य n. *Geschrei* u. s. w.

*सारस्यायन m. von unbekannter Bed. °भक्त *von solchen bewohnt.*

सारस्वत 1) Adj. (f. ई) *a) von der* Sarasvatî (*vom* Sarasvant), *dem Flusse* oder *der Göttin der Stimme und Rede, kommend, ihr gehörig, sie betreffend, an ihr vorgehend* u. s. w. °ती प्रक्रिया Titel einer Grammatik. — *b) zum* Ṛshi Sârasvata *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Pl. *die Anwohner der* Sarasvatî, N. pr. eines Volkes. °ता गणा: dass. Nach H. = काश्मीरास्. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter Brahmanen.* — *c)* N. pr. eines Ṛshi, *Sohnes der* Sarasvatî (Harshaṅ. 27,20); auch N. pr. eines Vjâsa VP. 3,3,13. — *d) der zwölfte* Kalpa oder *Tag* Brahman's Hemâdri 1, 536,2. — *e) *ein Stab aus* Bilva-*Holz.* — 3) f. °ती **Cardiospermum Halicacabum.* — 4) n. *a) ein best.* Sattra Ǵaim. 6,6,28. — *b) Beredsamkeit* Prasannar. 157,9. — *c)* Titel einer Grammatik.

सारस्वतकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

सारस्वततत्त्व n. Titel eines Werkes.

सारस्वततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सारस्वतपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

सारस्वतप्रक्रिया f. Titel einer Grammatik.

सारस्वतप्रसादटीका f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

सारस्वतविलास m. Titel eines Werkes.

सारस्वतव्याकरण n. Titel einer *Grammatik* Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सारस्वतसूत्र n. = सारस्वतीसूत्र.

सारस्वताभिधान n. Titel eines *Wörterbuchs.*

सारस्वतालंकार m. Titel eines Werkes.

सारस्वतीय Adj. (f. आ) *zum* Sarasvatîsûtra *in Beziehung stehend.*

सारस्वतीयशित्पशास्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

सारस्वतीषधी Adv. mit भू *zu einer die Stimme —, den Gesang erweckenden Arznei werden* Hem. Par. 2,25.

सारस्वत्य Adj. = सारस्वत 1) *a).*

सारागवस्त्र Adj. *farbige Kleider tragend* Taitt. Âr. 1,3,2.

साराद्य Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सारानि m. *Hauptschlacht* Çiç. 19,33.

सारात्सारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

सारादान n. *das Herausnehmen des Besten* Kap. 4,13.

सारापराध m. *ein grösseres oder geringeres Vergehen.* °तस् so v. a. *je nach der Grösse des Vergehens* 204,22.

सारामुख m. *eine Reisart.*

सारामृत n. Titel einer Grammatik.

साराम्भस् n. *ausgepresster Saft.*

सारायणीय m. Pl. *eine best. Schule* AV. Pariç. 49,3.

सारार्थिन् Adj. *der Gewinn aus Etwas zu ziehen wünscht* MBh. 4,50,13.

*सारास m. *die Sesampflanze.*

सारास्व Adj. *schreiend, rufend.*

सारावलि (Burnell, T. Opp. Cat. 1) und °ली f. Titel verschiedener Werke.

सारासार 1) n. *a) die Stärke und (oder) Schwäche, die relative Stärke.* — *b) die gute und (oder) schlechte Qualität, die relative Qualität.* — *c) das Gute und (oder) Schlechte.* — 2) Adj. *stark und (oder) schwach.*

सारासारता f. *die starke und (oder) schwache Seite.*

सारास्वादिनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सारि 1) f. = शारि 1) *a).* — 2) m. = शारि 2) *a)* Paṅkad. 13.

सारिक 1) m. *a) Predigerkrähe.* — *b)* N. pr. eines Muni. — 2) f. आ *a) Predigerkrähe.* Erscheint auch unter den Pratuda. — *b) eine Vertraute* Vâsav. 162,4. — *c)* wohl *Steg bei einem Saiteninstrument* S. S. S. 178. — *d) *die Laute der* Kaṇḍâla. — *e)* N. pr. einer Râkshasî.

सारिकामुख m. *ein best. giftiges Insect.*

*सारिकावण n. gaṇa कोटरादि.

1. सारिन् 1) Adj. *a) eilend, sich bewegend.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *nachgehend, folgend.* — β) *befolgend, sich richtend nach.* — 2) m. *aus verdicktem Safte gewonnenes Räucherwerk.* — 3) f. °रिणी *a) Bach, Kanal* Vikramâṅkaṅ. 6,56 (nach der richtigen Lesart der Hdschr.). Hem. Par. 2,286, v. l. — *b)* *Bez. verschiedener Pflanzen: *die Baumwollenstaude, Alhagi Maurorum, eine Varietät von Dalbergia Sissoo, Paederia foetida* und *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 4,100. 9,135.

2. सारिन् (von 2. सार) in त्राण°.

सारिफल (Ind. St. 15,419) und *°क n. = शारि°.

सारिमेजय Adj. *nebst* Arimeǵaja.

सारिव 1) m. *eine best. Körnerfrucht.* — 2) f. आ Bez. *zweier Schlingsträucher: Hemidesmus indicus* und *Ichnocarpus frutescens* Karaka 6,24. — सारिवा: Paṅkat. II,102 fehlerhaft für सारसा:; vgl. Spr. 6246.

सारिष्ट Adj. 1) *nebst Seifenbäumen* Vâsav. 120,6. — 2) *Anzeichen des Todes habend* Suçr. 2,262,2. Vâsav. 120,6.

सारिष्ठ Adj. *der vorzüglichste, beste.* Nom. abstr. °त्व n.

सारिसृक्क (MBh. 1,230,9. 232,3), °सृक्त und °सृक्क (77,18) m. N. pr. eines Sohnes des Mandapâla oder Çârṅgaka.

सारिस्थाखाँ m. N. pr. eines *Chans.*

सारी f. s. u. 2. सार und vgl. पुष्कर° und *विट्°.

सारीक्रीडा f. *ein best. Spiel mit Figuren* Ind. St. 15,418.

सारु *ein best. Metrum.*

सारुन्धतीक Adj. *nebst der* Arundhatî Kumâras. 6,4.

साढ Adj. MBh. 6,3535 und Hariv. 2,42,4 fehlerhaft für स्वाढ.

साढप Kâm. Nitis. 4,54. 61 fehlerhaft für सानूप.

साढपवत्स n. *Milch von einer Kuh, die ein Kalb von gleicher Farbe hat,* Vaitân.

साढप्य 1) n. *a) gleiches Aussehen, Aehnlichkeit, Gleichartigkeit, Uebereinstimmung,* — *mit* (Gen.) Âpast. Ǵaim. 1,4,25. — *b)* in der Dramatik *ein auf Verwechselung zweier ähnlich aussehender Personen beruhendes heftiges Auftreten gegen einen Unschuldigen.* — 2) Adj. (f. आ) *passend, den Umständen angemessen, zeitgemäss* Lalit. 460,13. fg. 462, 8. 469,6. 472,16. Saddh. P. 91,6.

साढप्यता f. = साढप्य 1).

सारोद्धार m. Titel verschiedener Werke Zach. Beitr. 69.

सारोपा f. *eine Art Ellipse (eine Uebertragung enthaltend)* Kâvjapr. 2,11. Nom. abstr. °त्व n.

*सारोष्टिक m. *ein best. Gift.* Richtig सौराष्ट्रिक.

सारोह Adj. (f. आ) 1) *sich erhebend auf* (Loc.) R. 5,73,6. — 2) *nebst Reiter* R. 6,73,34.

सार्क Adj. *nebst der Sonne* Varâh. Jogaj. 4,27.

Kathâs. 18,122.

*सार्कण्डेय m. Patron. von सृकण्डु.

सार्गड Adj. *verriegelt, gehemmt* Çat. Br. 14,9,4,22.

सार्गल Adj. dass. ebend. in der Kâṇva-Rec.

सार्गाल Adj. (f. ई) *einem Schakal eigen* u. s. w.

*सार्गिक Adj. = सर्गाय प्रभवति.

सार्ङ्गी f. *ein best. Metrum.*

सार्चि Adj. *flammend, brennend* R. 4,10,20.

सार्चिमालिन् m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

सार्चिस् Adj. *flammend, brennend.*

*सार्ज्ज m. *Natron.*

सार्ज्जन (?) Paṅkar. 3,14,53.

सार्ज्जनादि m. Patron.

सार्ञ्जय m. Patron. von सृञ्जय.

सार्ति Adj. *an einem Defect leidend* Bhâvapr. 1, 72, 9.

सार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) mit einem Auftrag versehen. — b) erfolgreich. — c) mit Reichthümern versehen, reich. — d) bedeutungsvoll.* — 2) m. *a) eine reisende Handelsgesellschaft, Karavane.* Auch Pl. — *b) Gesellschaft, Trupp, Schaar, Menge* überh. 241,32. 294,31. Çiç. 19,111. Vâsav. 134,3. सार्थेन *in Gesellschaft von* (Gen.) Kâmpaka 219. — Vgl. एकसार्थप्रयात.

सार्थक Adj. 1) *von Nutzen. Gewinn bringend.* — 2) *bedeutungsvoll, einen Sinn habend.* Nom. abstr. °ता f. (Kâçikh. 20,8) und °त्व n.

सार्थधर m. N. pr. eines *Karavanenführers.*

सार्थपति m. = सार्थवाह 1) Hem. Par. 2,315.

सार्थपाल m. *Führer einer Karavane.*

सार्थभृत् m. = सार्थवाह 1).

सार्थमण्डल n. *Karavane* MBh. 3,65,15.

सार्थय्, °यति *erfolgreich —, Gewinn bringend machen.*

सार्थवत् Adj. *einen bedeutungsvollen, zutreffenden Namen habend.*

सार्थवाह m. 1) *Führer einer Karavane, ein ansehnlicher Kaufmann, der einer Handelsgesellschaft vorsteht,* Hem. Par. 1,425. 2,314. Ind. St. 14,385. — 2) bei den Buddhisten N. pr. eines Sohnes des Versuchers (मारपुत्र).

सार्थवाहन m. = सार्थवाह 1).

सार्थसंचय Adj. *grosse Reichthümer besitzend.*

सार्थिक Adj. *mit einer Karavane reisend, Jmd* (Gen.) *auf einer Reise begleitend;* m. *Theilnehmer einer Handelsgesellschaft.*

सार्थी Acc. mit कर् *erfolgreich —, Gewinn bringend machen.*

सार्थेश m. = सार्थवाह 1) Hem. Par. 2,350.

सार्दागव m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

सार्द्र Adj. = आर्द्र *angefeuchtet, feucht, nass.*

सार्ध 1) Adj. (f. आ) *nebst einem halben.* द्वे शते सार्धे *250,* सार्धं वर्षशतम् *150 Jahre,* त्रिंशतं सार्धा वर्षाणाम् *30½ Jahre,* °सप्तन् *7½; anderthalb Fächer einnehmend* neben अर्धपद् *ein halbes Fach einnehmend.* — 2) सार्धम् *a)* Adv. *zusammen.* Mit आ-दा so v. a. *mitnehmen.* — *b)* Präp. *zugleich mit, mit;* mit Instr. (26,8) oder am Ende eines Comp. साकं त्वा भ्रातृभिः सार्धं यद्ब्रवीमि *was ich zu dir und deinen Brüdern sage.*

सार्धवार्षिक Adj. *anderthalb Jahre während.*

सार्प 1) Adj. *zu den Schlangen (Schlangendämonen) in Beziehung stehend.* °भ n. = 2). — 2) (*f. ई) n. *das unter den Schlangen stehende Mondhaus* Açleshâ Varâh. Jogaj. 7,5. 9,7.

सार्पराज्ञ, प्रजापतेस्तिस्रः सार्पराज्ञाः (!) Name von Sâman Ârsh. Br.

सार्पराज्ञ 1) Adj. (f. ई) *von der Schlangenkönigin herrührend.* — 2) f. ई *a)* Pl. *die der* Sarparâgñî *zugeschriebenen Verse* Kâtj. Çr. 4,9,18. 25,13,32. Çâṅkh. Çr. 10,13,26. — *b) Schlangenkönigin* als Verfasserin von ṚV. 10,189.

*सार्पविद्यिक Adj. *mit der Schlangenkunde vertraut.*

*सार्पाकव m. Patron. von सर्पाकु.

*सार्पाकवायण m. Patron. von सार्पाकव.

सार्पिणिका Adj. f. in Verbindung mit पङ्क्ति.

*सार्पिष und *सार्पिष्क Adj. *mit zerlassener Butter zubereitet.*

*सार्प्य m. = सार्प 2). Fehlerhaft.

सार्प Adj. *was man* (in der Aussprache) *fallen lassen kann* Mând. Çikshâ 11,6.

सार्व 1) Adj. *Allen zum Wohl gereichend* Çiç. 14, 4. — 2) m. bei den Gaina *ein* Arhant Pârçvan. 2,26.

*सार्वसक् n. *eine Art Salz.*

सार्वकर्मिक Adj. *zu allen Handlungen geeignet.* Vgl. सार्वकार्मिक.

सार्वकाम Adj. *für denjenigen bestimmt, der Alles wünscht,* Âpast. Çr. 14,14,13.

सार्वकाममन्थ m. *der 6te Tag im* Karmamâsa. Richtig wäre सर्व°.

सार्वकामिक Adj. (f. ई) *allen Wünschen dienend, — entsprechend, alle Wünsche gewährend.* f. आ verdächtig.

सार्वकाम्य n. *die Erfüllung aller Wünsche* Gaim. 4,3,25.

सार्वकार्मिक Adj. von Heilmitteln so v. a. *probat, — gegen* (Gen.) Karaka 6,23. Vgl. सार्वकर्मिक.

सार्वकाल Adj. *zu allen Zeiten stattfindend.*

सार्वकालिक Adj. (f. ई) *für alle Zeiten geltend, — ausreichend, ewig während* Âpast. Comm. zu Âpast. Çr. 5,26,3. 9,4,15. 10,3.

सार्वकाल्य n. *das zu jeder Zeit Geschehen* Gaṇar. 13,7.

*सार्वकेश्य Adj. *aus* Sarvakeça *stammend.*

सार्वक्रतुक Adj. *zu allen Opfern in Beziehung stehend.*

*सार्वगण n. *salzhaltiger Boden.*

सार्वगामिन् (!) Adj. nach dem Comm. *in die Weltseele eingehend* Âpast.

सार्वगुणिक Adj. *alle Eigenschaften besitzend.*

*सार्वचर्मिण Adj. *ganz aus Leder gemacht.*

*सार्वजनिक Adj. *Jedermann zuträglich.*

*सार्वजनीन Adj. *Jedermann gut.*

सार्वजन्य Adj. *Jedermann eigen, allgemein.*

सार्वज्ञ 1) Adj. (f. ई) *von einem Allwissenden kommend* Hem. Par. 1,77. — 2) n. *Allwissenheit* Ind. St. 15,285. Wohl fehlerhaft für सार्वज्ञ्य.

सार्वज्ञ्य n. *Allwissenheit.*

सार्वत्रिक Adj. 1) *von allen Seiten —, von beliebiger Seite kommend.* — 2) *überall stattfindend, allgemein gültig* (Bâlar. 42,1), *allgemein.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,11.

सार्वधातुक Adj. *der ganzen Wurzel —, d. i. der erweiterten Verbalwurzel (dem Präsensstamm) zukommend, daran gefügt werdend.*

सार्वनामिक Adj. *zum Pronomen in Beziehung stehend.*

सार्वनाम्य n. *Allnamigkeit.*

सार्वभट्टौमाचार्य m. N. pr. eines Autors.

सार्वभौतिक Adj. *alle Wesen betreffend.*

सार्वभौम 1) *a)* Adj. *über die ganze Erde verbreitet, — herrschend* 328,1. — *b)* im Joga *für alle Geisteszustände geltend* Vjâsa zu Jogas. 1,1. — 2) m. *a) Weltherrscher, Kaiser.* देवतासार्वभौम *ein Kaiser unter den Göttern.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Ahamjâti. — β) eines Sohnes des Vidûratha. — γ) verschiedener Autoren oder auch Beinamen derselben. — δ) des Weltelephanten im Norden, auf dem Kubera sitzt, Vâsav. 20,118. — 3) n. *die Herrschaft über die ganze Erde, Kaiserwürde.*

*सार्वभौमगृह n. *ein kaiserlicher Palast.*

सार्वभौमभवन n. dass.

सार्वभौमव्रत n. *eine best. Begehung.*

सार्वभौमिक Adj. *auf der ganzen Erde verbreitet* Kâçikh. 2,76.

सार्वमेधिक Adj. *zum* सर्वमेध *in Beziehung stehend* (सरस्).

सार्वयज्ञिक Adj. *Opfer aller Art betreffend.*

सार्वयौगिक Adj. *bei allerlei Krankheiten anwendbar* Karaka 6,27.

सार्वरात्रिक Adj. *die ganze Nacht während, — brennend (प्रदीप)* Matsjap. 217,20.

सार्वरूप्य n. *Allgestaltigkeit* Gaim. 4,4,10.

सार्वरोगिक (Karaka 3, 8) und °रोगिक Adj. *Krankheiten aller Art betreffend, füralle rlei Kr. gut.*

सार्वलौकिक Adj. (f. ई) 1) *in der ganzen Welt bekannt, allgemein verbreitet, allgemein, gewöhnlich.* — 2) *Jedermann gestattet.*

सार्ववर्णिक Adj. 1) *von jeglicher Art* Agni-P. 30, 14. — 2) *allen Kasten gemein, auf alle K. sich erstreckend* Gaut. Âpast. 1,3,7. Âpast. Çr. 5,3,20.

सार्ववर्मिक Adj. *von* Sarvavarman *verfasst.*

*सार्वविद्य n. *alles Wissen.*

सार्वविभक्तिक Adj. *die Stelle aller Casus vertretend* Comm. zu R. ed. Bomb. 1,1,78.

सार्ववेदस 1) Adj. *der nach einem Opfer alle seine Habe den Priestern schenkt.* v. l. सर्व°. — 2) n. *die ganze Habe.* °दक्षिण Adj. (f. आ) *wobei d. g. H. als Opferlohn gereicht wird.*

*सार्ववेद्य n. *alle* Veda *insgesammt.*

सार्ववेदिक Adj. *aller* Veda *kundig.*

*सार्वसंसर्गलवण n. *salzhaltiger Boden.*

*सार्वसक्थ n. = सार्वसक्थ.

सार्वसूत्र Adj. *aus Fäden von allen Farben verfertigt* Âpast. Çr. 5,20,7. 13,6,1. Vgl. सर्वसूत्र.

सार्वसेन 1) m. *ein best.* Pañkarâtra. — 2) f. ई Patron. der Sunandâ, der Gattin Bharata's.

सार्वसेनयज्ञ m. vielleicht fehlerhaft für सार्वसेनि° Vaitân.

सार्वसेनि m. 1) Patron. des Çaukeja. — 2) *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Vgl. अपसार्वसेनि.

सार्वसेनियज्ञ m. *ein best. Opfer* Çâñkh. Çr. 3,11, 1. Comm. zu Âpast. Çr. 3,17,4.

*सार्वसेनीय m. *ein Fürst der* Sârvaseni.

*सार्वसेन्य Adj. *aus* Sarvasena *stammend.*

सार्वात्म्य n. *das die Seele von Allem Sein* Bhâmatî 142,12.

सार्वायुष Adj. *volle Lebenskraft habend.*

सार्षप Adj. *von Senf kommend.*

सार्ष्ट Adj. *von gleichem Range, — Werthe.*

सार्ष्टि 1) Adj. dass. — 2) m. Patron. — 3) f. = सार्ष्टिता.

सार्ष्टिता f. etwa *Gleichheit des Ranges* oder *Werthes, — mit* (im Comp. vorangehend).

साल 1) m. *a) Vatica robusta* 249,2. — *b) Einfriedigung, Wall* Ind. St. 14,385. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. आ *Haus* in निःसाल. — Vgl. auch 1. und 3. शाल.

सालक Adj. *mit Locken versehen* 249,2.

सालकि m. N. pr. eines Muni.

सालक्तक Adj. (f. आ) *mit Lack bemalt* 115,13. Spr. 7030. fg.

सालक्षण्य n. *Gleichheit in Merkmalen.*

सालग m. *ein best.* Râga S. S. S. 81.

सालगसूडक m. Pl. Bez. *bestimmter Tacte* S. S. S. 265.

सालगसूडनृत्य n. *ein best. Tanz* ebend.

सालग्राम m. schlechte Schreibart für शालग्राम.

सालङ्कटङ्कटा f. s. शाल°.

सालङ्कायन m. s. शाल°.

सालंकार Adj. (f. आ) *geschmückt.*

सालङ्क und °नेरि m. *ein best. Tanz* S. S. S. 257.

*सालचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

सालज्य n. N. pr. des Wohnorts Brahman's.

सालन m. s. शालन.

सालपर्णी f. s. शाल°.

सालपुष्प n. s. शाल°.

*सालबल (?) N. pr. eines Ortes.

°सालम्ब Adj. *wobei — als Stütze dient* Kathâs. 12,175.

सालम्बन Adj. *mit der* Âlambana *genannten Meditation verbunden.*

सालवन n. in भद्र°.

सालवाकृन m. v. l. für सातवाकृन und शाल° Ind. St. 15,299. 404.

सालस Adj. *matt, träge.*

*सालाकारी f. *ein im Kampfe besiegtes Weib.*

*सालातुरीय m. (H. 851) s. शाला°.

सालावृकं m. *Wolf* oder *ein anderes Raubthier aus dem Hundegeschlecht.* Nach den Lexicographen *Hund, Schakal, Affe.* Vgl. सलावृकी und शालावृक.

सालावृकीय m. wohl fehlerhaft für °वृकेय.

सालावृकेय m. *das Junge eines* Sâlâvṛka Maitr. S. 3,9,3.

*सालिका f. *Flöte.*

सालिङ्ग n. *das Haben derselben Kennzeichen (Kennworte)* Comm. zu Âpast. Çr. 1,6,8.

सालिवाकृन m. v. l. für सातवाकृन u. s. w. Ind. St. 15,404.

सालेन्द्रराज m. N. pr. eines Mannes.

*सालेयिका und *सालेयी f. *Flöte.*

सालोक्य n. *das Innehaben derselben Welt, — mit* (Gen., Instr. mit सक्थ oder im Comp. vorangehend) Gaut. सालोक्यादिचतुष्टय n. = सालोक्य, सार्ष्टिता, सामीप्य und सारूप्य.

सालोक्यता f. dass.

सालोकित m. *Blutsverwandter* Lalit. 500,16 (शा° gedr.). Divjâvad. 111,6.

सात्व, सात्वण, *सात्विक und सात्वेय s. शात्व u. s. w.

*सात्वक् m. N. pr. eines Mannes.

सात्वकण Adj. *dem* Sâlhaṇi *gehörig.* Statt °णे बले könnte aber auch °णेर्बले gelesen werden.

सात्वकणि m. Patron. von सत्वकण.

सार्व m. *Soma-Libation.*

सावइरिसोले N. pr. eines Districts.

1. सावक Adj. und f. °विका *ein Kind geboren habend* Vigñâneçvara zu Jâgñ. 3,30 nach Aufrecht, 2. सावक Adj. (f. आ) *mit Blyxa octandra belegt.*

सावकाश Adj. (f. आ) *zur Anwendung kommend* Çañk. zu Bâdar. 2,1,1. Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,16. Nom. abtr. °त्व n. zu 1,1,22.

सावयक् Adj. 1) *beschränkt* Çañk. zu Bâdar. 4, 4,17. — 2) *zerlegt werdend* (ein Compositum). — 3) *das Wasser zurückhaltend, nicht regnend* (Wolke).

सावचारण Adj. *nebst der Anwendung* 218,11.

सावज्ञ Adj. *Geringachtung an den Tag legend,* mit Loc. °म् Adv. *verächtlich* Çiç. 12,52.

सावद्य Adj. *mit einem Makel versehen, tadelhaft* M. 8,202, v. l. n. *etwas Tadelhaftes* Hem. Par. 1,443. 2,49.

सावधान Adj. (f. आ) *aufmerksam, auf Alles achtend, besorgt* Hem. Par. 2,63. Pañkad. 16. 20. Mit einem Infin. so v. a. *erpicht* Uttamaḱ. 69. °म् Adv. *aufmerksam,* Nom. abstr. °ता f. *Aufmerksamkeit* Pañkat. 34,23. किमु सावधानम् Spr. 3767 fehlerhaft für किमुतावः.

सावधानय्, °यति *aufmerksam machen* Comm. zu Kâçikh. 15,1.

सावधानी Adv. mit भू *aufmerken, aufpassen* Ind. St. 15,428.

सावधारण Adj. 1) *von einer Beschränkung begleitet, mit einem Aber verbunden* Kâd. 2,7,2. — 2) *eine Beschränkung auf das Erwähnte mit Ausschluss alles Andern enthaltend.*

सावधि Adj. *begrenzt.*

सावन 1) Adj. *wonach die drei Libationen am Tage bestimmt werden,* so v. a. *der wahren Sonnenzeit entsprechend* (Tag, Monat, Jahr). — 2) *m. = यज्ञकर्मान्त, यजमान und प्रचेतस्. — 3) n. *die wahre Sonnenzeit.*

सावत्तमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

सावमर्द Adj. *unangenehm berührend* oder *widersetzlich* (Rede).

सावमान Adj. *von einer Geringschätzung begleitet, eine G. enthaltend.*

सावयव Adj. *Theile habend, aus Theilen bestehend.* Nom. abstr. °त्व n. Çañk. zu Bâdar. 2,1,29.

सावयवी Adv. mit कृ *in Theile zerlegen.*

सावयसे m. Patron. des Ashâḍha.

1. सावर् Adj. *sammt der Nachgeburt.*

2. सावर् m. 1) *Symplocos racemosa.* Vgl. शाबर्. — 2) *= पाप und अपराध.

सावरक 1) m. *Symplocos racemosa.* — 2) °रिका *eine Blutegelart.* Richtig शाबरिका.

सावरण Adj. 1) *verschlossen* Ragh. 16,7. — 2) *verhüllt, versteckt, heimlich* Ragh. 19,16.

सावरणसदाशिवपूजाविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सावरोह Adj. *mit Wurzeltrieben —, mit Luftwurzeln versehen.*

सावर्ण m. 1) N. pr. eines Ṛshi. — 2) Bein. eines Manu. Auch Pl. — 3) Bez. *einer best.* Saṁhitâ in स°. Vgl. सावर्णिका.

सावर्णक 1) m. Bein. eines Manu. — 2) f. °र्णिका Bez. *einer best.* Saṁhitâ.

*सावर्णलक्ष्य n. *Haut, Fell.*

सौवर्णि m. 1) N. pr. eines Ṛshi. — 2) Bein. eines Manu.

सावर्णिक 1) Adj. (f. ई) *a) zu derselben Kaste gehörig.* — *b) zu* Manu Sâvarṇa oder Sâvarṇi *in Beziehung stehend.* — 2) m. N. pr. eines Dorfes (सावर्णिकाभिध gedr.).

सावर्ण्य, सावर्णिय्र 1) Adj. *zu* Manu Savarṇa oder Sâvarṇi *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von सवर्ण. — n. *a) Gleichfarbigkeit* Çiç. 3,47. — *b) Homogeneität* (von Lauten).

सावलम्ब Adj. *gestützt* Ragh. 19,50.

सावलेप Adj. *hochmüthig* 250,10. Daçak. 56,4.

सावशेष 1) Adj. (f. आ) *a) einen Rest habend,* so v. a. *unvollendet, unbeendigt* Mṛkkh. 107,21. Çiç. 10,16. — *b) übrig geblieben.* — 2) n. *Rest.*

सावष्टम्भ 1) Adj. *Selbstvertrauen zeigend, — verrathend, entschlossen* Kâd. 2,7,1. Uttamak. 90. Comm. zu Vâsav. 180. °म् Adv. Chr. 298,17. — 2) n. *ein Haus mit einer offenen Gallerie zur Seite.*

सावस Adj. *nebst Wegzehrung* Çat. Br. 2,6,3,17.

सावकित Adj. *aufmerksam, achtsam* Uttamak. 112.

सावकेल Adj. *Geringschätzung verrathend* Kâd. 2,6,20. °म् Adv. *geringschätzig, von oben herab, leichthin.*

साविक Adj. *auf die Kelterung des* Soma *bezüglich* Vaitân. 23,20.

सावित्र 1) Adj. (f. ई) *a) dem* Savitar *gehörig, — geweiht, von S. stammend.* — *b)* Sâvitra —, d. i. Karṇa *betreffend.* — *c) durch die* Sâvitrî —, d. i. *den* Savitar-*Vers bewirkt.* — 2) m. *a) ein best.* Agni. — *b) ein best. Bechervoll.* — *c) eine best. Spende.* — *d) der zehnte Tag* Brahman's (कल्प). — *e) *ein Brahmane.* — *f) *= गर्भ. — *g) *die Sonne.* — *h) ein Sohn* oder *Nachkomme* Savitar's, Bez. α) Karṇa's. — β) Kándraketu's. — γ) *Çiva's. — δ) eines Vasu. — ε) eines Marut. — ζ) eines Rudra. — *i)* N. pr. einer Spitze des Meru VP.² 1,120. — 3) f. ई *a) ein* Savitar-*Vers,* insbes. *der bekannte* तत्सवितुर्वरेण्यम् u. s. w. Ṛv. 3,62,10. — *b) die durch das Hersagen der* Sâvitrî *erfolgende feierliche Einführung in die Kaste, die zweite Geburt eines Mitgliedes der drei oberen Kasten* Gaut. 1,12. Âpast. 1,1,23. — *c)* Titel einer Upanishad. — *d) eine Form der* Gâjatrî. — *e) *Ringfinger.* — *f) eine Tochter* Savitar's, Bez. α) der Sûrjâ. — β) der Gattin Brahman's und *Çiva's. — γ) einer Manifestation der Prakṛti. — *g)* N. pr. α) einer Tochter Açvapati's und Gattin Satjavant's. — β) der Gattin Dharma's, Kaçjapa's und verschiedener anderer Frauen. — γ) eines Flusses; Bez. der Jamunâ Bâlar. 188,18. Auch Beiw. der Sarasvatî. — 4) n. *a) eine best. Spende.* — *b) das unter* Savitar *stehende Mondhaus* Hasta. — *c)* Titel eines Pariçishṭa des Jagurveda. — *d)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *e) die durch das Hersagen der* Sâvitrî *erfolgende feierliche Einführung in die Kaste.* — *f) ein best.* Muhûrta. — *g)* N. pr. eines Waldes.

सावित्रयज्ञक्रतु m. *eine best. Spende* Vaitân.

सावित्रचयन n. *das Schichten des* Agni Sâvitra als Titel eines Werkes. °प्रयोग m. Burnell, T.

सावित्रचिति f. *die Schichtung des* Agni Sâvitra.

सावित्रवत्स् Adj. *mit* Savitar-*Versen verbunden.*

सावित्रादिकाठकचयन n. Titel Burnell, T.

सावित्रि (metrisch) f. = सावित्री *der* Savitar-*Vers.*

सावित्रिक 1) Adj. fehlerhaft für सात्त्रिक. — 2) f. आ *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,20.

सावित्रीक in पतित°.

सावित्रीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सावित्रीपतित Adj. = पतितसावित्रीक M. 2,39. Jâgñ. 1,38.

सावित्रीपरिभ्रष्ट Adj. dass. M. 10,20.

*सावित्रीपुत्र m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*सावित्रीपुत्रीय m. *ein Fürst der* Sâvitrîputra.

सावित्रीव्रत und °क n. *eine best. Begehung der Frauen am 14ten Tage in der dunkelen Hälfte des* Gjaishṭha.

*सावित्रीसूत्र n. = यज्ञोपवीत.

सावित्र् 1) Adj. Soma *bereitend* in मन्युषाविन्. — 2) m. *ein best. Wundermensch.* v. l. सामिन्. — 3) f. °विनी *Fluss.*

सावेगम् Adv. *aufgeregt* Mṛkkh. 168,22. Çâk. Ch. 156,1.

सावेतस m. Patron.

सावेदस und सावेधस fehlerhaft für सावेतस.

सावेरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

सावेश्य n. *Nachbarschaft.*

1. साव्य n. in सक्त्र°.

2. साव्य Adj. *von* Savja *verfasst.*

साशंसम् Adv. *mit einem Ausdruck des Wunsches, der Erwartung, der frohen Hoffnung* Vikr. 11,4. Mâlatîm. 76,3 (ed. Bomb. 163,1). Kir. 5,23.

साशङ्क Adj. (f. आ) *von Furcht, Besorgniss* oder *Misstrauen (gegen* Loc.) *ergriffen* MBh. 4,13,13. Çiç. 20,46. °म् Adv. Chr. 313,3. Mahâvîraḱ. 112,17.

साशनानशने n. Du. *was isst und was nicht isst,* wohl so v. a. *irdische und himmlische Wesen.*

*साशयन्दक (!) m. *Eidechse.*

साशिक्य N. pr. eines Volkes oder Landes.

सौशिर् Adj. *sammt Beimischung.*

साशीति Adj. *nebst achtzig, plus a.* Jâgñ. 1,365.

सौशीर्क Adj. *ein Bittgebet enthaltend* TS. 1,6,10,4. Richtig wäre सौशीष्क; vgl. अनाशीर्क Nachtr. 3.

*साश्रूक m. = कम्बल.

साश्चर्य Adj. 1) *erstaunt, verwundert, — über* (im Comp. vorangehend) Kathâs. 60,148. 63,72. 66, 180. 78,42. 94. 86,156. °म् Adv. Chr. 157,21. 33. — 2) *wunderbar.*

साश्चर्यकौतुक Adj. *erstaunt und neugierig.*

साश्मवर्षिन् Adj. *mit einem Steinregen verbunden* Bhâg. P. 4,10,29.

साश्र Adj. schlechte Schreibart für सास्र Kâçikh. 66,39.

साश्रय Adj. *einen Schutz habend.*

साश्रु Adj. *mit Thränen versehen, weinend* 219, 18. Adv. *unter Thränen* Kathâs. 45,366.

*साश्रुधी f. *Schwiegermutter.*

साश्व 1) Adj. *sammt einem Ross* Âpast. Çr. 14, 26,1. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

साश्वमेध Adj. *nebst dem Rossopfer* Vaitân.

साषीराज्ञ् m. Pl. Bez. *bestimmter Fürsten* Paṇkad. 8.

साष्ट Adj. *nebst acht, plus acht.*

साष्टाङ्ग Adj. *mit acht Körpertheilen vollzogen.* प्रणाम m. *eine solche,* d. i. *überaus ehrfurchtsvolle Verneigung.* °म् Adv. mit प्र-नम् *sich auf solche Weise verneigen.*

साष्टाङ्गपातम् Adv. mit प्र-नम् so v. a. *sich überaus ehrfurchtsvoll verneigen.*

साष्ट्रिक Adj. MBh. 3,642 fehlerhaft für सोष्ट्रिक.

सासकर्णि m. Patron. Richtig शाशकर्णि.

सासन्दीक Adj. *nebst* Âsandî Kâtj. Çr. 16,6,16.

सासव Adj. *mit Liqueur gefüllt* Spr. 6854.

सासह्वि Adj. 1) *siegreich, überlegen, bewältigend* (mit Acc.). — 2) am Ende eines Comp. *zu tragen vermögend.*

सासार् Adj. (f. आ) *regnerisch.*

सासिपाणि Adj. *ein Schwert in der Hand haltend* Çiç. 18,53.

सासिकस्त Adj. dass. R. 5,87,5.

सासु Adj. *lebend.*

सासूय Adj. (f. आ) *ungehalten, unwillig, — über* oder *gegen* (प्रति). °म् Adv. 82,2. 305,6.

सास्तरण Adj. (f. आ) *nebst Teppich* Lâṭj. 8,11,21.

सास्थि Adj. *Knochen habend;* Subst. *ein solches Thier.*

*सास्थितामार्ध n. *Messing.*

सास्थिस्वानम् Adv. *mit einem Geknack der Knochen* Çiç. 18,51.

सास्ना f. *Wamme, Brustlappen.* °कृत्य् Maitr. S. 4,2,9 (31,18).

सास्नादिमत् Adj. *mit einer Wamme u. s. w. versehen.*

सास्नालाङ्गूलककुदखुरविषाणिन् Adj. *mit einer Wamme, einem Schweife, einem Höcker, mit Hufen und Hörnern versehen* Mahâbh. (K.) 1,1,11.

सास्नावत् Adj. *wammig.*

सास्र Adj. (f. आ) *mit Thränen versehen, weinend* MBh. 14,66,28. R. 2,37,10. °म् Adv. Chr. 298,14. Çukas. 2,44. Vgl. साश्र.

सास्रव Adj. *mit* आस्रव (= कर्मबन्धकेतु: क्रियाविशेषादि:) *verbunden* Zach. Beitr. 84.

सास्वादन n. Bez. *der zweiten unter den vierzehn Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Seligkeit führen.*

°साह् s. 2. °सह्.

1. साह् Adj. *gewaltig.* Am Ende eines Comp. (साह् und षाह्) *überwindend. widerstehend.*

2. °साह् m. = ﷺ.

*साहकायन Adj. von सहक.

साहंकार Adj. *von Selbstbewusstsein erfüllt.* Nom. abstr. °ता f. Pañkad. 20.

साहंकृत Adj. dass. Ind. St. 15,412.

साहचर Adj. *an der Pflanze* सहचर *befindlich* u. s. w.

साहचर्य Adj. *das Zusammensein, — stehen, Verbundensein, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 228,14. 237,6. Çiç. 15,24.

साहजिक 1) Adj. *angeboren, natürlich* Vṛshabh. 44. Subhâshitaratnabh. Prak. 3, Sâmânjan. 216. Çânḍ. Einl. S. 1, Z. 9. Bhâvapr. 2,91,6. Comm. zu Kâçikh. 3,39. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

साहजित् m. v. l. für साहज्जि VP.^{2} 4,54.

साहज्ज m. N. pr. eines Fürsten.

साहज्जनी f. N. pr. einer von Sâhañga erbauten Stadt.

साहज्जि m. N. pr. = साहज्ज.

*साहदेव m. Patron. von सहदेव.

*साहदेवक m. *ein Verehrer von* Sahadeva.

साहदेवि m. Patron. von सहदेव Râgat. 8,2067.

(साहदेव्य) साहदेविय् m. desgl.

साहत्य् Adj. = सहत्य *bewältigend, gewaltig.*

*साहय Adj. vom Caus. von 1. सह्.

साहस 1) Adj. *übereilt, unüberlegt.* — 2) m. Bez. Agni's beim Pâkajaṅña. — 3) m. n. *Strafe,* insbes. *Geldstrafe.* — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Gewaltthat, Gewaltthätigkeit* Gaut. Âpast. Nârada 14,1. — *b) Ueberanstrengung.* — *c) Wagniss, eine verwegene* (in gutem und in schlechtem Sinne), *tollkühne, übereilte* oder *unbesonnene Handlung.* — *d) ehebrecherische Gesinnung, Ehebruch* Nârada 12,53.62. — *e)* *= द्वेष.

साहसकरण n. *Gewaltthätigkeit* Daçak. 26,12.

साहसकारिन् Adj. *eine unbesonnene Handlung begehend* 315,32.

साहसलाञ्छन m. N. pr. eines Mannes Vikramâñkak. 9,145. 10,1. Vgl. साहसाङ्क.

साहसवत् Adj. *verwegen, tollkühn.*

साहसाङ्क m. N. pr. verschiedener Personen; eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557. = विक्रमादित्य Ind. St. 15,228. Pañkad. 54. °चरित n. Titel eines Werkes Burnell, T. Vgl. साहसलाञ्छन.

साहसाङ्कीय Adj. *zu* Sâhasâñka *in Beziehung stehend.*

साहसिक 1) Adj. (f. ई) *gewaltthätig verfahrend, der sich Gewaltthaten zu Schulden kommen lässt.* — *b) über seine Kräfte sich anstrengend.* — *c) verwegen* (in gutem und in schlechtem Sinne), *tollkühn, unbesonnen zu Werke gehend.* — 2) m. N. pr. eines Kochs.

साहसिकता f. *Verwegenheit, Tollkühnheit.*

साहसिक्य n. 1) *Gewaltthätigkeit.* — 2) *verwegenes, tollkühnes, unbesonnenes Verfahren* Naish. 3, 76. 6,68. Çiç. 18,43.

साहसिन् Adj. = साहसिक 1) *a)* und *b).*

साहस्र 1) Adj. (f ई und आ) *tausend zählend, — fältig, aus t. bestehend, — habend, überaus zahlreich, milliarius.* — 2) m. Pl. Bez. *von vier* Ekâha, *bei denen 1000* (Kühe) *als Opferlohn geschenkt werden,* Kâtj. Çr. 22,2,6. Lâṭj. 8,2,29. — 3) n. *ein Tausend.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

साहस्रक 1) Adj. (f. °स्रिका) *tausend zählend, t. enthaltend.* — 2) n. *a) ein Tausend.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

साहस्रवत् Adj. *tausend enthaltend.*

साहस्रवेधिन् m. = सहस्र° *Sauerampfer.*

साहस्रशस् Adv. *tausendweise.*

साहस्राह्य m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

*साहस्रानीक m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. सहस्रानीक.

साहस्राह्य m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

साहस्रि m. wohl Patron.

साहस्रिक Adj. 1) *aus tausend bestehend* Hemâdri 1,357,9. — 2) *der tausendste* Ind. Antiq. 6,53.

साहानुसाहि m. N. pr. eines Fürsten Pañkad. 8.

साहाय n. Sarvad. 72,9 fehlerhaft für साहाय्य.

साहायक n. *Beistand, Hülfe.*

साहाय्य n. dass.

साहाय्यक n. dass. Daçak. 8,1.

साहाय्यकर् Adj. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *Beistand leistend* Daçak. 16,3.

साहाय्यदान n. *Hülfeleistung* Daçak. 42,13. 46,9.

साहि m. = 2. साह् = ﷺ.

साहिती f. = साहित्य n. *Dichtkunst.*

साहित्य n. 1) *das Verbundensein, Zusammensein, Verbindung, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kap. 1,135. 5,29. Instr. *zusammen, vereint.* — 2) *das Zusammenstimmen, Uebereinstimmung.* — 3) *rhetorische Composition, Dichtkunst* Kaurap. (A.) 5.

साहित्यकणठकोद्धार m. (Opp. Cat. 1), साहित्यकौमुदी f. (ebend.), साहित्यचिन्तामणि m. (ebend. und Burnell, T.), साहित्यचूडामणि m. (ebend.), साहित्यदर्पण m., साहित्यमीमांसा f., साहित्यरत्नमाला f. (Opp. Cat. 1), साहित्यरत्नाकर (ebend. und Burnell, T.), साहित्यसरणीव्याख्या f. (Opp. Cat. 1), साहित्यसर्वस्व n., साहित्यसार (Opp. Cat. 1) und साहित्यसूचि f. Titel von Werken.

साहित्यसुधा f. *der Nektar der Dichtkunst.* Auch Titel eines Commentars.

साहित्यसुधासमुद्र m. Titel eines Werkes.

साहिदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

साहिसुता m. desgl.

साङ्कडियान oder साङ्कडीपाल (Burnell, T.) m. Bein. Çûlapâṇi's.

साङ्कल (?) m. N. pr. eines Mannes.

साङ्क 1) Adj. *mit dem Tage* oder *mit einem Tage zusammenhängend, — abschliessend, tägig.* — 2) m. = एकाह TS. 6,2,5,1. Tâṇḍja-Br. 18,11,10. Âpast. Çr. 11,4,7.

साङ्गतिरात्र Adj. Du. *mit dem Tage beendet und über einen Tag hinausgehend.*

साङ्गिक m. N. pr. eines Autors.

साङ्ग्य n. 1) Nom. abstr. zu 2. सङ्ग, साङ्ग in नृषाङ्ग्य, पृतनाषाङ्ग्य und पृतनासाङ्ग्य. — 2) *Beistand, Hülfe.* Acc. mit कर् oder दा *Beistand —, Hülfe leisten.* v. l. häufig सङ्ग्य. — 3) *= मेलन, सङ्गितव.

साङ्ग्यकर Adj. *Beistand —, Hülfe leistend.*

साङ्घाट् Adj. *heiter, froh.* °म् Adv. Pañkat. 207,13.

°साङ्घ Adj. (f. आ) *benannt.*

साङ्घन् in विश्व°.

साङ्घ्य 1) Adj. am Ende eines Comp. *benannt.* — 2) *m. = समाङ्घ्य *Thierkampf mit Wetten.*

साङ्घ्य m. N. pr. eines Dorfes.

1. सि, सिनोति (*सिनीते, *सिनोति, *सिनुते) *binden, umschlingen.* Vgl. 3. सा. Partic. 1) सित *a) gebunden.* — *b) verbunden mit, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *सिन wohl so v. a. *stecken geblieben.* — Mit अति, अतिषित *unterbunden.* — Mit आ *herumschlingen.* — Mit उद् *fesseln, fangen.* Partic. उत्सित. — Mit प्र 1) *fesseln,* etwa so v. a. *unschädlich machen.* प्रसिष्ये Pass. Râǵat. 7,1070. — 2) प्रसित = प्रसक्त *a) immer beschäftigt mit* (Instr. oder Loc.) 234,18. — *b) anhaltend, fortdauernd* Saddh. P. 187. — Vgl. 1. *प्रसिति.

2. सि *schleudern.* Davon सायक und 1. सेना. — Mit प्र, प्रसित *dahinschiessend.*

3. सि, सिनोति in असिन्व und असिन्वत्. Vgl. Pat. zu P. 8,2,44, Vârtt. 4.

4.*सि Indecl.

सिंह 1) m. *a) Löwe.* Wird mit dem Âtman identificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) der Löwe im Thierkreise.* — *c)* am Ende eines Comp. so v. a. *der Beste unter;* auch *Fürst —, Beherrscher von.* Diese Bedeutung auch am Anfange einiger Composita. — *d) eine best. Tempelform.* — *e) ein zum Aufbau eines Hauses besonders zugerichteter Platz.* — *f) eine roth blühende Moringa.* — *g) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *h)* N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa. — β) eines Fürsten der Vidjâdhara. — γ) verschiedener anderer Personen Divjâvad. 523,22. — 2) f. ई *a) Löwin.* Als Bez. *der* Uttaravedi, Nomin. सिंही: TS. 1, 2,12,2. 3.. — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Solanum Jacquini* und — *melongena, Gendarussa vulgaris, Hemionitis cordifolia* und *Phaseolus trilobus.* — *c) *Ader* Râǵân. 18,74. — *d)* *= सिंहिका N. pr. der Mutter Râhu's.

सिंहक 1) m. Hypokoristikon von सिंह (Divjâvad. 523,12. fgg.) und *सिंहाजिन. — 2) f. °का *a) *Gendarussa vulgaris.* — *b)* eine Form der Dâkshâjaṇî. — *c)* N. pr. α) einer Tochter Daksha's (oder Kaçjapa's), Gattin Kaçjapa's (oder Viprakitti's) und Mutter vieler Asura, insbes. des Râhu. — β) einer Râkshasî.

सिंहकर्ण 1) *(wohl m.) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. ई *eine best. Stellung der rechten Hand beim Abschiessen eines Pfeils* Çârṅg. Paddh. Dhanurv. 83. 86.

सिंहकर्मन् Adj. *Löwenthaten verrichtend* Viddh. 98, 1.

सिंहकल्पा f. N. pr. einer (wohl fingirten) Stadt Divjâvad. 523,9. 12. 524,7. 8.

सिंहकेतु m. N. pr. eines Bodhisattva und eines andern Mannes.

*सिंहकेलि m. Bein. des Mañǵuçrî.

सिंहकेसर (°केशर ungenau) m. 1) *Mimusops Elengi.* — 2) *ein best. Backwerk* Çilâñka 1,410.

सिंहकेसरिन् (°केशरिन् ungenau) m. N. pr. eines Fürsten Divjâvad. 523,9. 526,4.

*सिंहकोश m. desgl.

सिंहगामिनी f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,4. 5.

सिंहगिरि m. N. pr. eines Sthavira der Ǵaina Hem. Par. 12,12.

सिंहगिरीश्वर m. N. pr. eines Lehrers.

सिंहगुप्त m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) des Vaters von Vâgbhaṭa.

सिंहग्रीव Adj. *löwennackig.*

सिंहघोष m. N. pr. 1) eines Buddha. — 2) verschiedener anderer Männer.

सिंहचन्द्र N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ eines Frauenzimmers.

सिंहचर्मन् n. *Löwenfell* Âpast. Çr. 20,19.

*सिंहजटि m. N. pr. eines Fürsten.

*सिंहतल m. *die beiden hohl aneinander gelegten Hände.*

सिंहता f. Nom. abstr. von सिंह *Löwe.*

*सिंहताल und *°तालाख्य m. = सिंहतल.

सिंहतुण्ड m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) *Euphorbia ligularia* Bhâvapr. 1,202.

सिंहतुण्डक m. = सिंहतुण्ड 1).

सिंहत्व n. Nom. abstr. von सिंह *Löwe.*

सिंहदंष्ट्र 1) Adj. *löwenzähnig.* — 2) m. *a) eine Art von Pfeilen.* — *b)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Fürsten der Çabara.

सिंहदत्त m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Dichters.

सिंहदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

सिंहद्वार f. und °द्वार n. *Palastthor.*

*सिंहद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

सिंहध्वज m. N. pr. eines Buddha.

सिंहध्वनि m. *Löwengebrüll,* so v. a. *ein herausforderndes Geschrei.*

सिंहनन्दन m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

सिंहनाद m. 1) *Löwengebrüll* Ind. St. 15,412. Pañkad. — 2) *Schlachtgeschrei, ein zum Kampf her ausforderndes Geschrei, Ausruf des gesteigerten Selbstvertrauens, ein Wort, das man mit Selbstvertrauen ausspricht, und auf das man sich verlassen kann.* — 3) Bez. *des Vortrags der buddhistischen Lehre.* — 4) *ein best. Vogel.* — 5) *ein best. Metrum.* — 6) *ein best. Tact* S. S. S. 209. 231. — 7) N. pr. *a)* eines Asura. — *b)* eines Sohnes des Râvaṇa Bâlar. 208,14. fgg. — *c)* eines Çâkja. — *d)* eines Fürsten von Malaja. — *e)* eines Feldherrn. — *f)* eines buddh. Heiligen.

*सिंहनादक 1) m. *Löwengebrüll.* — 2) f. °दिका *Alhagi Maurorum.*

*सिंहनादगुग्गुलु *eine best. Mixtur* Mat. med. 27. Bhâvapr. 4,227.

सिंहनादनादिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

*सिंहनादसाधन n. Titel eines Werkes.

सिंहनादिन् m. N. pr. eines Mâraputra.

सिंहनृप m. N. pr. eines *Fürsten* Verz. d. Oxf. H. 280,*b*,14.

सिंहपराक्रम m. ein Personenname.

सिंहपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

*सिंहपर्णिका f. *Phaseolus trilobus.*

*सिंहपुच्छिका f. *Hemionitis cordifolia.*

*सिंहपुच्छी f. dass. und *Glycine debilis.*

सिंहपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

सिंहपुरक m. *ein Bewohner von* Simhapura.

*सिंहपुष्पी f. *Hemionitis cordifolia.*

सिंहप्रणाद m. *Schlachtgeschrei, ein zum Kampf herausforderndes Geschrei* R. 6,79,10.

सिंहप्रतीक Adj. *das Ansehen eines Löwen habend.*

सिंहप्रदीप m. Titel eines Werkes.

सिंहबल m. N. pr. eines Fürsten.

सिंहबलदत्त m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 69, 13. 14 (115,1).

सिंहभट m. N. pr. eines Asura.

*सिंहभद्र m. N. pr. eines Lehrers.

सिंहभूभृत् m. N. pr. eines *Fürsten* Râǵat. 8,2008.

सिंहमति m. N. pr. eines Mâraputra.

सिंहमहीपति m. N. pr. eines *Fürsten* Râǵat. 8,2021. Burnell, T.

सिंहमाया f. *ein Trugbild in der Gestalt eines*

Löwen.

सिंहमुख 1) *Adj. *ein Löwengesicht habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *b*) *eines Gelehrten. — 3) *f. ई *Glycine debilis* und *Gendarussa vulgaris.*

*सिंहयाना f. Bein. der Pârvatî.

सिंहरथ 1) Adj. (f. आ) *mit Löwen fahrend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

सिंहराव m. 1) *Löwengebrüll.* — 2) *Schlachtgeschrei, ein zum Kampf herausforderndes Geschrei.*

*सिंहरश्मि (?) m. N. pr. eines Mannes.

सिंहराज् m. N. pr. eines Grammatikers.

सिंहराज m. N. pr. 1) eines *Fürsten.* — 2) eines Grammatikers.

सिंहरोत्सिका f. N. pr. eines Dorfes.

सिंहर्षभ m. *ein edler Löwe.*

सिंहल 1) m. *a*) Pl. *die Bewohner von Ceylon* 291, 15. Kâd. 99,4 (176,11). Sg. *die Insel Ceylon.* °राज m. Bhâvapr. 4,30. — *b*) N. pr. eines Mannes Divjâvad. 523. fgg. — 2) *f. आ *die Insel Ceylon.* — 3) *n. *a*) *Zinn.* — *b*) *gelbes Messing.* Richtig सिंहलक. — *c*) *Zimmet* oder *Cassia-Rinde.* Richtig सैंहल.

सिंहलक 1) Adj. *zu Ceylon in Beziehung stehend, ceylonisch.* द्वीप m. so v. a. *Ceylon.* — 2) *n. *gelbes Messing* Râgân. 13,28.

सिंहलद्वीप m. *die Insel Ceylon* Divjâvad. 528,12. Ind. St. 14,117. 118.

सिंहलम्ब m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*सिंहलस्था f. *eine Art Pfeffer.*

*सिंहलास्थान m. *ein der Weinpalme ähnlicher Baum.*

सिंहलोल m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 165. 207. — 2) *quidam coeundi modus.*

सिंहलोमन् n. *Löwenhaar* Çat. Br. 5,5,4,18. 12, 7,2,8. 9,1,6.

सिंहवक्त्र 1) m. N. pr. eines Râkshasa. — 2) n. *a*) *Löwengesicht.* — *b*) *N. pr. einer Stadt. Conjectur für °वक्र.

*सिंहवत्स m. N. pr. eines Schlangendämons.

सिंहवर्मन् m. ein Personenname Ind. Antiq. 1876, S. 51.

सिंहवाह् Adj. *auf einem Löwen reitend.*

*सिंहवाहन 1) Adj. dass. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

*सिंहवाहिन् 1) Adj. *auf einem Löwen reitend.* — 2) °नी Bein. der Durgâ.

सिंहविक्रम m. 1) *Pferd. — 2) *ein best. Tact* S. S. S. 207. — 3) Bein. Kandragupta's. — 4) N. pr. *a*) eines Fürsten der Vidjâdhara. — *b*) eines Diebes.

सिंहविक्रान्त 1) *m. *Pferd.* — 2) n. *a*) *Löwengang. — *b*) *ein best. Metrum.*

सिंहविक्रीडित 1) m. *a*) *ein best. Tact* S. S. S. 208. — *b*) *ein best.* Samâdhi (buddh.) Kâraṇḍ. 52, 3. 94,7. — 3) n. *ein best. Metrum.*

सिंहविजृम्भित m. *ein best.* Samâdhi (buddh.) Kâraṇḍ. 52,12. Vgl. सिंहविष्कम्भित.

*सिंहविन्ना f. *Glycine debilis.*

सिंहविष्कम्भित m. *ein best.* Samâdhi (buddh.) Kâraṇḍ. 94,6. Vielleicht nur fehlerhaft für सिंहविजृम्भित.

सिंहविष्टर wohl *Thron.*

सिंहव्याघ्र *der Löwe und der Tiger,* ein best. philosophischer terminus.

सिंहव्याघ्रटिप्पणी f., °व्याघ्रकृत्य n. und °व्याघ्रलक्षण n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

सिंहव्याघ्रामिषी Adv. mit कर् *zur Beute des Löwen und Tigers machen* Kathâs. 56,26.

सिंहव्याघ्रीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सिंहश्री f. ein Frauenname.

*सिंहसंहनन Adj. *von kräftigem und edlem Körperbau.*

सिंहसाहि m. N. pr. eines *Fürsten.*

सिंहसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

सिंहस्कन्ध Adj. *löwenartige Schultern habend* MBh. 3,141,10. R. 2,59,26. Varâh. Brh. S. 61,12.

सिंहस्वामिन् m. N. pr. eines dem Simharâga zu Ehren errichteten Heiligthums.

सिंहहनु 1) *Adj. *Kinnbacken eines Löwen habend.* — 2) m. N. pr. des Grossvaters von Çâkjamuni.

सिंहात्त m. N. pr. eines Fürsten.

सिंहाचल m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

सिंहाचार्य m. N. pr. eines Astronomen.

*सिंहाजिन m. ein Personenname.

सिंहाण n. 1) *Rotz* H. an. 3,230. — 2) *Eisenrost ebend. — 3) *Glasgefäss ebend.

सिंहाणक (*m.) *Rotz* Divjâvad. 342,15 (सिंहानक gedr.).

*सिंहानन m. *Gendarussa vulgaris* Bhâvapr. 4,102.

सिंहाय्, °यते *sich wie ein Löwe gebärden.*

सिंहावलोक m. *ein best. Metrum.*

सिंहावलोकन n. *des Löwen Art und Weise zu blicken.* °लोकनेन und °लोकनन्यायेन *so dass man bald vorwärts, bald rückwärts blickt,* d. i. *bald weiter greift, bald auf etwas Abgemachtes wieder zurückkommt.*

सिंहावलोकित n. dass. Gṛhjâs. 2,94.

1. सिंहासन n. 1) *Löwensitz,* so v. a. *Thron.* — 2) *eine best. Art zu sitzen.*

2. सिंहासन m. *quidam coeundi modus.*

सिंहासनत्रय n. *ein best. astrol. Diagramm.*

सिंहासनद्वात्रिंशति f., °शतिका f., °शत्कथा f., °शत्पुत्तलिकावार्त्ता f. (Ind. St. 15,185), °शत्पुत्रिकावार्त्ता f. und °द्वात्रिंशिका f. (Ind. St. 15,185) Titel eines Werkes.

सिंहास्त्र n. *ein best. mythisches Geschoss* Dh. V. 28,13.

सिंहास्य 1) m. *a*) *ein best. Fisch.* — *b*) *Gendarussa vulgaris* Bhâvapr. 1,203. 4,211. — *c*) *Bauhinia variegata. — *d*) *eine best. Stellung der Hand.* — 2) *f. आ *Gendarussa vulgaris* oder *Adhatoda Vasika.*

सिंहिका f. s. u. सिंहक.

सिंहिकातनय m. *ein Sohn der* Simhikâ, Metron. Râhu's. Pl. Bez. *bestimmter* Asura.

सिंहिकासूनु m. Metron. Râhu's.

सिंहिकेय m. fehlerhaft für सैंहिकेय.

सिंहिनी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*सिंहिय und *सिंहिल m. Hypokoristikon von सिंहक.

1. सिंही f. s. u. सिंह.

2. सिंही Adv. 1) mit कर् *in einen Löwen verwandeln.* — 2) mit भू *in einen Löwen verwandelt werden.*

*सिंहीलता f. *die Eierpflanze.*

सिंहेन्द्र m. *ein mächtiger Löwe.*

सिंहोद्धता und सिंहोन्नता f. *ein best. Metrum.*

सिकता f. 1) *Gries, Kies, Sand.* Meist Pl., Sg. auch *Sandkorn.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Sandboden. — 3) *Gries* als *Krankheit.* — 4) Pl. Bez. eines Ṛshi-Geschlechts. — 5) Prab. 101,15 fehlerhaft für सिकतिल.

सिकताल n. Nom. abstr. zu सिकता *Sand.*

*सिकतामय Adj. *griesig, sandig.*

सिकतामेक m. *eine best. Harnkrankheit: sandiger Niederschlag im Harn.*

सिकतामेकिन् Adj. *an* सिकतामेक *leidend.*

सिकतावत् Adj. *griesig, sandig.*

सिकतावर्त्मन् *eine best. Krankheit des Augenlides.*

सिकतासिन्धु N. pr. einer Oertlichkeit.

सिकतिन (fehlerhaft) und सिकतिल Adj. *kiesig, sandig* Kâd. 225,24 (371,10). 240,7 (392,2).

सिकतोत्तर् und सिकत्य Adj. dass.

सिक्त 1) Adj. Partic. von 1. सिच्. — 2) *f. आ = सिकता 1) Râgân. 13,139.

सिक्तता f. *das Begossenwordensein.*

सिक्ति f. *das Giessen, Ausgiessen* (auch des Samens).

सिक्थ 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *zerkochte Reiskörner nach Abguss des Wassers* Bhâvapr. 3,

41. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *ein Mundvoll gekochten Reises, in eine Kugelform geknetet*, Spr. 7865. — 2) n. *a*) *Wachs*. — *b*) *vierzig Perlen im Gewicht von einem* Dharaṇa. — *c*) **Indigo*.

सिक्थक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °क्थिका) = सिक्थ 1) *a*). — 2) n. *a*) = सिक्थ 1) *b*). Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 2,*a*,94,12. — *b*) *Wachs* Râgan. 13,3.75. — Vgl. *भक्त°.

*सिक्थ्य m. *Krystall.*

सिगता f. = सिक्ता 1) Kap. S. 32,3.6.9.

*सिगुडी und *सिमुडी f. *eine best. Pflanze.*

सिङ्गापिदि m. N. pr. eines Dichters.

सिङ्गभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. *das von ihm verfasste Werk.*

*सिङ्गण n. = शिङ्गण *Rotz.*

सिङ्गणदेव m. N. pr. eines Fürsten.

सिङ्गाण m. = शिङ्गाण *Rost.*

सिङ्गाणक 1) m. *Rotz.* — 2) f. °णिका dass. Âpast. 1,16,14, v. l.

*सिङ्गिणी f. = शि° *Nase.*

1. सिच्, सिंचति, °ते; सिक्त॑ Partic. 1) *ausgiessen* (Flüssigkeit oder ein Gefäss), — *in* oder *auf* (Loc.), *einschenken* (eine Flüssigkeit); auch den Samen *ausgiessen*. — 2) *begiessen*, — *mit* (Instr.). Ganz ausnahmsweise Loc. st. Acc. — 3) *eintauchen, einweichen* Bhâvapr. 2,108. — 4) *Etwas* (Acc.) *giessen* (aus Erz u. s. w.), — *aus*; mit doppeltem Acc. Çat. Br. 12,7,3,3. — Caus. सेचयति *begiessen* 218, 1. Vâsav. 233,4. राजमार्गेषु चन्दनोदकसेचितम् (impers.) so v. a. °मार्गाः °सेचिताः Hariv. 2,55,22. — Desid. in सिसिक्षा. — Mit अन्वति *darüber hingiessen*. — Mit व्यति, °षिञ्च häufig fehlerhaft für °षक्त. — Mit अधि Caus. अधिषिञ्चयति *darauf giessen* Hemâdri 1,200,14. — Mit अनु 1) *giessen in* oder *auf* (Loc.). — 2) *begiessen*. — Mit अप *giessen auf*. — Mit अभि 1) *begiessen, besprengen;* Med. und Pass. auch *sich baden*. अभिषिक्त *gebadet* Âpast. 2,22,12. — 2) *begiessen* —, *besprengen* (mit Wasser) *zum Zeichen der Weihe, weihen*, — *zu* (Instr., Acc., Dat. oder Loc.), *zur Herrschaft über* (Loc.). Med. und Pass. auch *sich weihen, sich weihen lassen*. Pass. ausnahmsweise auch mit act. Bed. — 3) *hingiessen, sprengen*. — Caus., auch Med. 1) *begiessen*. — 2) *weihen*, — *zu* (Dat., Loc. oder Instr.), — *zur Herrschaft über* (Loc.). Med. mit und ohne आत्मानम् *sich weihen lassen*. — *Desid. अभिषिषिक्षति. — *Intens. अभिसेसिच्यते. — Mit अन्वभि Med. *sich von Jmd* (Acc.) *weihen lassen*. — Mit उपाभि Med. *sich auf Etwas hin* (Acc.) *weihen lassen* Maitr. S. 4,4,6 (57,11). — Mit समभि 1) *begiessen, benetzen*. — 2) *weihen*. — Mit अव 1) *hingiessen auf* (Acc. oder Loc.), *ausgiessen*. — 2) *begiessen, besprengen*. — अवसिक्त auch fehlerhaft für अवसक्त. — Caus. 1) *begiessen, besprengen*. — 2) *Blut entziehen* 216,19.217,1. Karaka 4,8. — Mit आ 1) *eingiessen, einschenken, einfüllen*. Partic. आसिक्त. — 2) *sich ergiessen* (von Flüssen) 10,12. — 3) *abgiessen, ausgiessen* 37,10. — 4) *aufgiessen* Karaka 6,2. — 5) *begiessen, besprengen*. — Caus. *eingiessen, zugiessen*. Med. *sich* (*sibi*) *aufgiessen lassen*. — Mit आन्वा in आन्वासेचन. — Mit आभ्या *begiessen* Gobh. 1,4,12. — Mit आवा *eingiessen in* (Loc.) Gobh. 4,1, 8. — Mit अभिपर्या *eingiessen in* (Loc.). — Mit प्रत्या *wieder hineingiessen* Kauç. 9,3.5. — Mit व्या *vertheilend giessen*. — Mit समा *zusammengiessen*, — *schütten*. ते मां समासिञ्चन्ति — क्षौद्रं मधिव मन्तिकाः so v. a. *die giessen* (sc. Weisheit) *in mich wie Bienen Honig* (in die Waben). समासिञ्चतु Jâiṅ. 3,282 fehlerhaft für सं मा सिञ्चतु; vgl. AV. 7, 33,1. Taitt. Âr. 2,18,4. Baudh. 2,1,35. Gaut. 25,4. Vaitân. 29,21. — Mit अभिसमा *zusammengiessen*, — *schütten*. — Mit उद् 1) *aufgiessen, auffüllen; überfüllen*. °उत्सिक्त *überfüllt mit*. — 2) Pass. *a*) *überlaufen* (von Flüssigkeiten beim Kochen). — *b*) *übermüthig werden* Kâd. 2,101,17 (125,3). — 3) उत्सिक्त *a*) *überlaufend*, so v. a. *überschwänglich*. Mit einem Instr. so v. a. *geschwängert mit* Spr. 7760. — *b*) *strotzend, gespannt;* vom Bogen wohl so v. a. *zu bersten im Begriff stehend*. — *c*) mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *überfliessend von*, so v. a. *berauscht durch, sich nicht zu halten wissend vor, übermüthig gemacht durch* Spr. 7760. Ohne Ergänzung *überkochend*, so v. a. *sich überhebend, übermüthig*. — *d*) *getrübt* (vom Geiste). — Mit अभ्युद् und उपोद् = उद् 1). — Mit प्रोद्, प्रोत्सिक्त *sich stark überhebend, gar zu übermüthig*. — Mit व्युद् *nach verschiedenen Richtungen hinsprengen* Âpast. Çr. 6,12,4. — Mit समुद्, समुत्सिक्त *überfliessend von, übermüthig gemacht durch* (im Comp. vorangehend). — Mit उप 1) *begiessen* Gobh. 1,4, 3. उपसिक्त *übergossen*. — 2) *aufgiessen*. — Mit नि (निषिञ्चति) 1) *nieder* —, *eingiessen, aufgiessen, träufeln*. Partic. निषिक्त. — 2) *begiessen*. Partic. निषिक्त. — 3) *eintauchen* Bhâvapr. 2,88. — निषिक्त auch fehlerhaft für निषक्त, z. B. Gâtakam. 3,12. — Caus. *begiessen, einweichen, netzen* Suçr. 1, 342,9. — Mit परिनि (°षिञ्चति) *übergiessen*, so v. a. *reichlich ausstatten, beschenken* MBh. 13,61, 24. — Mit संनि (°षिञ्चति) *eingiessen* MBh. 1,76, 63. — Mit निस् (निष्षिञ्चति) *ab* —, *weggiessen*. Partic. निःषिक्त *abgegossen*, so v. a. *abgeschüttelt, entfernt*. — Mit परा *weggiessen, wegschütten;* überh. *wegwerfen, beseitigen*. पराषिक्त *bei Seite geschoben, unschädlich gemacht*. — Mit परि (°षिञ्चति) 1) *umgiessen* (in ein anderes Gefäss), *einschenken*. Partic. पर्यषिक्त. — 2) *umhergiessen, übergiessen, begiessen* Gobh. 1,4,6.7. Spr. 7800. Partic. परिषिक्त Çiç. 70,75. — Caus. (परिषेचयति und परिषिञ्चयति) *benetzen, besprengen* 73,26. — *Desid. परिषिषिक्षति. — Mit अनुपरि *herumgiessen* Maitr. S. 3,9,3 (118,4). — Mit प्र 1) *ausgiessen, vergiessen* Gobh. 1,3,1.12. Karaka 6,2. Pass. *ausfliessen, sich ergiessen*. प्रसिक्त *ausgegossen*. — 2) *begiessen*. Pass. *begossen werden*, so v. a. *erquickt werden*. — 3) *füllen* (ein Gefäss). — Caus. *eingiessen* — Mit संप्र Pass. *sich ergiessen*. — Mit प्रति 1) °षिञ्चति *zugiessen, beimischen*. — 2) °सिञ्चति *eine Begiessung* —, *eine Bespritzung erwiedern*. — Mit वि (विषिञ्चति) *vergiessen* Âpast. Çr. 13,21,3. विषिक्त *ergossen* (Samen). — व्यषिच्यत MBh. 13,1952 fehlerhaft für अभ्यषिच्यत. — *Intens. विसेसिच्यते. — Mit अनुवि (°षिञ्चति) *hingiessen auf* (Acc.) Âpast. Çr. 8,3,6.8. — Mit सम् 1) *zusammengiessen*. — 2) *begiessen, besprengen* AV. 7,33,1 = Taitt. Âr. 2,18,4. संसिक्त *begossen, besprengt*. — 3) *giessen*, so v. a. *bilden*.

2. सिच् f. 1) *Saum, Zipfel eines Gewandes* Âpast. — 2) Du. *die beiden Ränder*, so v. a. *Horizont*. — 3) Du. und Pl. *die äussersten Reihen* —, *Flügel einer Heeresaufstellung*.

3. सिच् f. ungenau für शिच् *Netz*.

सिचय m. *Gewand, Tuch* Kâd. 2,113,21 (140,8). Çukas. 2,54.

*सिञ्जि gaṇa यवादि.

*सिञ्जिमत् Adj. von सिञ्जि.

*सिञ्चता f. *langer Pfeffer*. v. l. *सिञ्चिता.

सिञ्चतिका f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,3.

सिञ्चन n. *das Begiessen, Besprengen* Hemâdri 1, 650,5.

*सिञ्चिता f. s. सिञ्चता.

सिञ्ज् Schreibart der Bomb. Ausgg. st. शिञ्ज्.

सिञ्जा f. s. शिञ्जा.

*सिञ्जाश्वत्थ und *सिञ्जास्थ n. gaṇa राजदन्तादि. Auch शि° geschrieben.

सिञ्जित s. शिञ्जित.

*सिट्, सेटति (अनादरे).

सिणटाकी f. s. शिणटाकी.

1.*सित Partic. s. u. 3. सा.

2. सित॑ Partic. s. u. 1. सि.

3. सित 1) Adj. (f. आ) *a) weiss, hellfarbig, hell, bleich; licht* von einem Tage oder einem Monat, so v. a. ein Tag *in der zunehmenden Zeit eines Monats, ein zunehmender* Mond. Comp. °तर *überaus weiss* Çiç. 17,25. — *b) rein, lauter* (Handlung). — 2) n. *a) die lichte Hälfte eines Monats.* — *b) der Planet Venus* Varâh Jogaj. 4,15. 20. — *c) Zucker.* — *d) Saccharum Sara (Pfeil* nach Wilson). — *e) *Bauhinia candida.* — *f)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. आ *a) Zucker* Hemâdri 1,415,12. — *b) *Mondlicht.* — *c) *Branntwein.* — *d)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *eine Art* Aparâgitâ, *eine weisse* Kaṇṭakârî, *Vernonia anthelminthica, weisses* Dûrvâ-*Gras, Ficus heterophylla, Jasmin* (Râgan. 10,82) und = विदारी (Râgan. 7,99). — *e) *Tabaschir* Râgan. 6,188. — *f)* Bein. der Gañgâ in सितासिता. — *g)* Bez. einer der 8 Devî bei den Buddhisten. — 4) *n. *a) Silber* Râgan. 13,15. — *b) Sandel.* — *c) Rettig.*

4. सित Partic. *geschärft* fehlerhaft für शित (s. u. 2. शा).

*सितक Adj. von सित.

*सितकटभी f. *ein best. Baum* Râgan. 9,152.

*सितकण्टा und *कण्टारिका f. *eine weiss blühende* Kaṇṭakârî.

*सितकण्ठ m. *eine Hühnerart.*

सितकमल n. *eine weisse Lotusblüthe.*

सितकमलमय Adj. *aus weissen Lotusblüthen bestehend.*

सितकर m. 1) *der Mond* Çiç. 11,16. — 2) **Kampfer* Râgan. 12,62.

सितकरानन Adj. (f. आ) *mondantlitzig* Râgat. 3,416.

सितकर्णिका und *°कर्णी f. *Gendarussa vulgaris.*

*सितकाच m. *Bergkrystall.*

1.*सितकुञ्जर m. *ein weisser Elephant.*

2.*सितकुञ्जर 1) Adj. *auf einem weissen Elephanten reitend.* — 2) m. Bein. Indra's.

*सितकुम्भी f. *eine weisse Bignonia.*

सितकेश m. N. pr. eines Dânava (*weisshaarig*).

*सितक्षार n. *eine Art Borax.*

*सितगुडा f. *eine weiss blühende* Kaṇṭakârî.

सितखण्ड m. *weisser Stückzucker* Hemâdri 1,390, 8. Dhûrtan. 35. Vgl. सिताखण्ड.

*सितगुञ्जा f. *ein weiss blühender Abrus precatorius.*

*सितचिल्ल m. *ein best. Fisch.*

*सितच्छत्र n. *ein weisser Sonnenschirm.*

*सितच्छत्रा f. *Anethum Sowa.*

सितच्छत्रित Adj. *in einen weissen Sonnenschirm verwandelt, einen solchen darstellend.*

*सितच्छद 1) Adj. *weisse Flügel* oder *Blätter habend.* — 2) m. *Gans.* — 3) f. आ *weisses* Dûrvâ-*Gras.*

*सितजा f. *Zucker in Stücken.*

सिततेजस् Adj. *von weissem Lichte* 101,31.

*सितदर्भ m. *weisses* Kuça-*Gras* Râgan. 8,92.

सितदीधिति m. *der Mond* Çiç. 9,43.

*सितदीप्य m. *weisser Kümmel* Râgan. 6,59.

*सितदूर्वा f. *weisses* Dûrvâ-*Gras.*

*सितद्रु m. *eine best. Schlingpflanze.*

सितद्रुम m. vielleicht *eine Birkenart.*

सितद्विज m. *Gans* Subhâshitâv. 1804.

*सितधातु m. *weisse Kreide* Râgan. 13,132.

1. सितपक्ष m. *die lichte Hälfte eines Monats.*

2.*सितपक्ष m. *Gans.*

सितपट m. N. pr. eines Autors (Conj.).

सितपद्म n. *eine weisse Lotusblüthe.*

*सितपाटलिका f. *eine weisse Bignonia.*

सितपीत Adj. *weiss und gelb.*

*सितपुङ्खा f. *eine best. Pflanze.*

सितपुण्डरीक n. *eine weisse Lotusblüthe* Spr. 7721.

सितपुष्प 1) *m. *a) Tabernaemontana coronaria.* — *b) Saccharum spontaneum.* — *c) Acacia Sirissa.* — *d)* = श्वेतरोहित Râgan. 8,15. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Jasminum Sambac* und *Sida cordifolia.* — 3) *f. ई = श्वेतापराजिता. — 4) *n. *Cyperus rotundus.*

सितपुष्पाय्, °यते *dem Jasmin gleichen* (von einem Lachen gesagt) Rudraṭâlaṁkârat. 132,*b*.

*सितपुष्पिक *eine Art Aussatz.*

सितप्रभ 1) Adj. (f. आ) *weiss.* — 2) *n. *Silber* Garbe zu Râgan. 13,52.

सितमणि n. *Krystall.*

सितमणिमय Adj. *krystallen.*

सितमनस् Adj. *reines Herzens* 104,13.

*सितमरिच n. *weisser Senf.*

सितमारक und सितिमारक Karaka 6,24 vielleicht fehlerhaft für सितसारक.

*सितमाष m. *Dolichos Catjang.*

सितमेघ m. *eine weisse Wolke.*

सितयज्ञोपवीतिन् Adj. *mit einer weissen heiligen Schnur behangen* Hemâdri 1,464,17.

सितयामिनी f. *eine helle Nacht, Mondschein* Bhâm. V. 2,111.

सितरक्त Adj. (f. आ) *weiss und roth.*

*सितरञ्जन Adj. *gelb.*

*सितरश्मि m. *der Mond.*

सितरुचि 1) Adj. *hellfarbig, weiss* Çiç. 11,52. — 2) m. *der Mond* Subhâshitâv. 1986.

*सितलता f. *eine best. Pflanze.*

*सितलशुन *Knoblauch* Râgan. 7,49.

सितवर्मन् m. N. pr. eines Ministers Daçak. 2,16.

*सितवर्षाभू f. *Boerhavia procumbens* Râgan. 5,115.

*सितवल्लोज n. *weisser Pfeffer* Râgan. 6,34.

सितवारण m. *ein weisser Elephant.*

सितशर्करा f. *weisser Sandzucker.*

*सितशायका f. fehlerhaft für °सायका.

*सितशिंशपा f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*सितशिम्बिक m. *eine Weizenart.*

*सितशिव n. *Steinsalz.*

*सितशूक m. *Gerste.*

*सितशूरण n. *eine Art Arum.*

सितसप्ति 1) *Adj. *mit weissen Pferden fahrend.* — 2) m. Bein. Arǵuna's.

सितसर्षप m. *weisser Senf, ein weisses Senfkorn* Râgan. 16,80.

*सितसायका f. *eine best. Pflanze* Râgan. 4,74.

*सितसार und *°क m. *Achyranthes triandra.* Vgl. सितमारक.

*सितसिंही f. *eine weiss blühende* Kaṇṭakârî.

सितसिद्धार्थ und °क m. *weisser Senf (Senfkorn).*

*सितसिन्धु f. Bein. der Gañgâ. Vgl. Spr. 2101.

*सितसिव n. v. l. für सितशिव.

*सितसूरण n. v. l. für सितशूरण.

सितहूण m. Pl. *die weissen Hunnen.*

सितांशु m. 1) *der Mond.* — 2) **Kampfer.* °तैल n. *Kampferöl.*

*सिताखण्ड m. *Zucker in Stücken.* Vgl. सितखण्ड.

*सिताभ्य 1) n. *weisser Pfeffer.* — 2) f. आ *weisses* Dûrvâ-*Gras.*

*सिताग्र n. *Dorn.* Richtig शिताग्र.

*सिताङ्ग m. *ein best. Fisch.*

*सिताङ्ग m. 1) *eine best. Pflanze* Râgan. 8,15. — 2) Bein. Çiva's (Conj.). Vgl. असिताङ्ग.

*सिताङ्गी f. *weisser Kümmel* Râgan. 6,60.

सितातपत्र n. *ein weisser Sonnenschirm* (ein Abzeichen der königlichen Würde) Ind. St. 15,400.

सितातपवारण n. dass. 100,2.

*सितात्रय n. *drei Arten weissen Zuckers,* = त्रिसिता Râgan. 22,11.

*सितादि m. *Melasse* Râgan. 14,96.

सितानन 1) *Adj. *ein weisses Gesicht habend.* — 1) m. *a)* *Bein. Garuḍa's. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*सितापाक m. *geläuterter Zucker* Bhâvapr. 2,26.

*सितापाङ्ग m. *Pfau.*

*सिताब्ज n. *eine weisse Lotusblüthe.*

सिताभ 1) m. *a)* vielleicht *Zucker.* — *b)* **Kam-*

pfer. — 2) *f. आ *eine best. Staude.*

*सिताभिकटभी f. *eine best. Pflanze.* v. l. सितालिकटभी.

सिताभ्र m. 1) *eine weisse Wolke.* — 2) *Kampfer.*

*सिताभ्रक m. *Kampfer.*

*सितामोघा f. *eine weiss blühende Bignonia.*

सिताम्बर 1) Adj. (f. आ) *weiss gekleidet.* — 2) *m. Bez. *bestimmter Gaina-Mönche.* Vgl. श्वेताम्बर.

*सिताम्बुज n. *eine weisse Lotusblüthe.*

*सिताम्भोज n. dass.

*सितार्कक m. *eine weiss blühende Calotropis* Râǵan. 10,29.

*सितार्जक m. *weisses Basilienkraut.*

*सितालक 1) m. *eine weisse Calotropis.* Richtig सितालर्क. — 2) f. °लिका *eine Muschelart, die Wendeltreppe.*

सितालता f. *weisses Dûrvâ-Gras* Karaka 1,3.

*सितालर्क m. *eine weisse Calotropis.*

*सितालिकटभी f. *eine Achyranthes.*

*सितावर 1) m. *eine best. Gemüsepflanze.* Auch शितावर geschr. — 2) f. ई *Vernonia anthelminthica* Râǵan. 4,63.

सिताश्व 1) *Adj. *mit Schimmeln fahrend.* — 2) m. *a)* Bein. Arǵuna's. — *b) der Mond.*

सितासित 1) Adj. *a) weiss und schwarz.* — *b) gut und schlimm.* — 2) m. *a)* Du. *die Planeten Venus und Saturn.* — *b)* *Bein. Baladeva's. — 3) f. आ Du. *die* Gaṅgâ *und* Jamunâ *in* Prajâga Kâçikh. 7,46. 54. 22,69. — 4) n. = प्रयाग 1) Kâçikh. 22,79. 25,35.

सितासितरोग m. *eine best. Krankheit des Auges.*

सिताह्वय m. 1) *der Planet Venus.* — *b)* Name *verschiedener Pflanzen,* = श्वेतरोहित (Râǵan. 8, 15), श्वेतशिग्रु und *eine weiss blühende* Tulasî (Râǵan. 10,155).

सिति Adj. schlechte Schreibart für शिति 1) *weiss. — 2) *schwarz.*

सितिमन् m. *Weisse* Spr. 7804.

सितिमारक s. सितमारक.

सितिवासस् m. Bein. Balarâma's Çiç. 1,6. Richtig शिति°.

सिती Adv. mit कर् *weiss —, licht machen* Naish. 8, 79.

सितीवार *eine best. Pflanze* Kauç. 39, 6. Vgl. शितिवार.

*सितेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr.*

सितेतर 1) Adj. *a) schwarz, dunkelfarbig, blau* Çiç. 16, 46. AK. 2, 5, 24. — *b) weiss und schwarz.* — 2) *m. *a) Dolichos uniflorus* Râǵan. 16, 64. — *b) eine dunkle Reisart* Râǵan. 16, 13.

*सितेतरगति m. *Feuer.*

सितेतरसरोज n. *eine blaue Lotusblüthe.*

*सितेरण्ड m. *weisser Ricinus* Râǵan. 8, 56.

सितेत्पल n. *eine weisse Lotusblüthe.*

सितोदक Kâraṇḍ. 50, 3 fehlerhaft für शीतोदक.

*सितोदर m. Bein. Kubera's.

*सितोद्भव n. *weisser Sandel.*

सितोपल 1) *m. *a) Kreide.* — *b) Bergkrystall* Râǵan. 13, 202. — 2) f. आ *Zucker* Spr. 7631. Metrisch auch सितोपल.

1. सिद्ध Adj. s. u. 1. सिध्.

2. सिद्ध 1) s. u. 2. सिध्. — 2) m. *a) Seher, Wahrsager, Zauberer* 327, 31. — *b) ein Vollendeter, Glückseliger,* Bez. einer Klasse von Halbgöttern (wie Kapila, Vjâsa, Vasishṭha, Viçvâmitra, Bharadvâǵa), denen übernatürliche Kräfte, insbes. das Fliegen durch den Luftraum, beigeschrieben werden. — *c)* bei den Gaina Bez. *eines* Gina. — *d)* Bez. *der Zahl vierundzwanzig.* — *e) der 21ste astrol.* Joga J. A. O. S. 6, 236. — *f)* *eine Art Stechapfel.* — *g)* * = गुड. — *h)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* eines Devagandharva. — *γ)* eines Râǵarshi, eines Fürsten und anderer Personen. — 3) f. आ *a)* f. zu 2) *b).* — *b)* *eine best. Heilpflanze,* = ऋद्धि. — *c)* N. pr. einer Jogini. — 4) n. *a) Zaubermacht, übernatürliche Kraft.* — *b)* *Kochsalz. — *c)* सिद्धं पुरम् ungenau für सिद्धपुरम् und सिद्धं नारायणक्षेत्रम् für नारायणस्य सिद्धक्षेत्रम्.

3.*सिद्ध n. H. an. 3, 6 fehlerhaft für सिद्ध; vgl. Zach. Beitr. 66. 85.

सिद्धक 1) m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Vitex Negundo* und *Vatica robusta* Râǵan. 4, 153. 9, 82. — 2) (wohl n.) *ein best. Metrum.*

सिद्धकज्जल n. *Zauberkraft besitzender Lampenruss.*

*सिद्धकल्प (!) m. *eine best. Weltperiode* (buddh.).

सिद्धकाम Adj. *dessen Wünsche in Erfüllung gegangen sind.*

सिद्धकामेश्वरी f. *eine der fünf Formen der* Kâmâkhjâ.

सिद्धकार्य Adj. *der seinen Zweck erreicht hat.*

सिद्धकेरल N. pr. einer Oertlichkeit.

सिद्धक्षेत्र n. *ein von* Siddha's *bewohntes Gebiet, ein Land der Glückseligen.* Auch N. pr. bestimmter *heiliger Gebiete.* °पर्वत m. *ein daselbst gelegener Berg.*

सिद्धखण्ड 1) *m. *eine Art Zucker* Râǵan. 14, 109. — 2) Titel eines *Abschnitts* im Rasaratnâkara.

*सिद्धगङ्गा f. Bein. der Mandâkini. Vgl. R. 2, 95, 9.

*सिद्धगति f. gaṇa देवपथादि.

सिद्धगुरु m. N. pr. eines Autors.

सिद्धग्रह m. *ein best. Tobsucht erzeugender Dämon.*

सिद्धजन° m. *die Glückseligen.*

*सिद्धजल n. *saurer Reisschleim.*

सिद्धतापस 1) m. *ein mit übernatürlichem Wissen und Vermögen ausgestatteter Büsser.* — 2) f. ई f. zu 1).

सिद्धत्व n. 1) *richtiges Auskommen, das Sichergeben, Sichherausstellen in genügender Weise.* — 2) *das Bewiesensein.* — 3) *das Bekanntsein.* — 4) *Vollkommenheit, ein vollkommener Zustand.* — 5) *die Stellung eines* Siddha, *eines Glückseligen.*

सिद्धदर्शन n. *das Schauen der Glückseligen* (Obj.).

*सिद्धदेव m. Bein. Çiva's.

सिद्धद्रव्य n. *ein mit Zauberkraft versehener Gegenstand.*

*सिद्धधातु n. *Quecksilber.*

सिद्धधामन् n. *die Stätte der Glückseligen.* Vgl. सिद्धक्षेत्र.

सिद्धनर m. *Zauberer, Wahrsager* Ind. St. 15, 357.

सिद्धनागार्जुन 1) m. N. pr. eines Autors Ganar. 453, 11. — 2) n. Titel eines Werkes über *Zauberei* Verz. d. B. H. 2, 317, 4.

सिद्धनागार्जुनतन्त्र n. (Opp. Cat. 1) und °र्जुनीय n. Titel von Werken.

सिद्धनाथ m. N. pr. eines Mannes.

*सिद्धपति m. Bein. Mudgaragomin's.

सिद्धपथ m. *die Bahn der Glückseligen,* so v. a. *der Luftraum.*

सिद्धपद् n. N. pr. einer Oertlichkeit.

सिद्धपात्र m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Devaputra.

सिद्धपाद् m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

सिद्धपीठ m. *die Stätte der Glückseligen.*

सिद्धपुत्र n. *der Sohn eines Glückseligen* Hem. Par. 2, 39. 40. 46. 59. 56.

सिद्धपुर n. *die Stadt der Glückseligen,* N. pr. einer irrthümlich in den äussersten Norden verlegten mythischen Stadt Ârjabh. 4, 13. Auch °पुरी Sûrjas. 12, 40.

सिद्धपुरुष m. *Zauberer, Wahrsager* Ind. St. 15, 358.

*सिद्धपुष्प m. *Nerium odorum.*

*सिद्धप्रयोजन 1) m. *weisser Senf* Râǵan. 16, 80. — 2) f. आ *Lepidium sativum, Kresse.*

सिद्धप्राणेश्वर m. *eine best. Mixtur* Râsendrak. 82.

सिद्धबुद्ध m. N. pr. eines Lehrers.

सिद्धभूमि f. *Zauberland.*

सिद्धमत n. *die Ansicht der Glückseligen.*

सिद्धमनोरम m. *der zweite Tag im* Karmamîmâṃsa.

सिद्धमन्त्र m. 1) *Zauberspruch.* — 2) Titel eines Nighaṇṭu.

सिद्धमातृका f. 1) *Bez. *eines best. Alphabets.* — 2) N. pr. einer Göttin.

सिद्धमानस Adj. *befriedigten Herzens.*

सिद्धमूलिकानिघण्टु m. Titel eines Werkes.

*सिद्धमोदक m. *aus Tabaschir bereiteter Zucker* Râǵan. 14,108.

सिद्धयात्रिक m. fehlerhaft für सिद्धि°.

सिद्धयामल n. Titel eines Tantra.

सिद्धयोग m. n. (!) *Zaubermittel.*

सिद्धयोगसंग्रह m. Titel eines Werkes.

सिद्धयोगिनी f. 1) *Zauberin, Fee, Hexe.* — 2) Bein. der Manasâ.

सिद्धयोगेश्वर 1) m. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 77. — 2) n. Titel eines Tantra.

सिद्धयोषित् f. *eine Glückselige, ein weiblicher* Siddha Bhâg. P. 4,6,11.

सिद्धरङ्गकल्प m. Titel eines Werkes.

सिद्धरत्न Adj. *im Besitz eines Zauberjuwels seiend.*

1. सिद्धरस m. *Quecksilber* Naish. 9,42. Ind. St. 15,396.

2. सिद्धरस m. *der durch Quecksilber bei Lebzeiten ein* Siddha *wird, nicht mehr den Gesetzen der Materie unterworfen ist* Kâṇḍak. 79,5.

सिद्धरसदण्ड m. *eine Art Zauberstab* Pañkad.

सिद्धरसायन Adj. *der im Besitz eines Lebenselixirs ist.*

सिद्धराज m. N. pr. eines *Fürsten.* °वर्णन n. Titel eines Werkes Ganar. 235,9. 372,7.

सिद्धरुद्रेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सिद्धरूप n. *das Richtige* Kap. 1,98.

सिद्धल (wohl m.) N. pr. eines Dorfes.

सिद्धलक्ष Adj. *das Ziel treffend.*

सिद्धलक्ष्मी f. wohl *eine Form der* Lakshmi. °स्तोत्र n. Titel Burnell, T. °मत n.

सिद्धलोक m. *die Welt der Glückseligen.*

सिद्धवट 1) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin.

सिद्धवत् Adv. *als ausgemacht, — erwiesen.* Mit कर् *für feststehend —, für ausgemacht —, für bewiesen halten* Sây. in der Einl. zu ṚV. 1,13.

सिद्धवन n. *der Hain der Glückseligen* als N. pr. einer Oertlichkeit.

सिद्धवर्ति f. *Zauberdocht.* v. l. सिद्धि°.

सिद्धवस्ति m. *ein stärkendes* (öliges u. s. w.) *Klystier.*

*सिद्धवस्तु *ein Syllabar.*

सिद्धवास m. *der Wohnsitz der Glückseligen* als N. pr. einer Oertlichkeit.

सिद्धविद्या f. 1) *die Lehre der Glückseligen.* — 2) *eine Form der* Mahâvidjâ.

सिद्धविद्यादीपिका f. Titel eines Werkes.

सिद्धवीर्य m. N. pr. eines Muni.

सिद्धशाबरतन्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सिद्धसमाख्य Adj. Siddha *genannt.* Mit क्षेत्र n. so v. a. सिद्धक्षेत्र.

सिद्धसंबन्ध Adj. *dessen Verwandtschaft bekannt ist.*

सिद्धसरित् f. Bein. der Gaṅgâ Bâlar. 78,20.

*सिद्धसलिल n. *saurer Reisschleim.*

सिद्धसाधन 1) *m. *weisser Senf* Râǵan. 16,80. — 2) n. *a) das Beweisen von schon Bewiesenem* Kap. 5,60. — *b)* wohl *das Citiren eines* Siddha.

सिद्धसाधित Adj. als Beiw. eines Arztes, *der ohne eigene Studien die Kunst von einem Andern in der Praxis erlernt hat.*

सिद्धसाध्यक Adj. als Bez. *eines best. Zauberspruches.*

सिद्धसारस्वत (wohl n.) und °दीपिका f. Titel von Werken. Vgl. Ind. St. 15,337.

सिद्धसिद्ध Adj. *überaus wirksam* als Bez. *eines best. Zauberspruches.*

सिद्धसिद्धान्तपद्धति f. Titel eines Werkes.

*सिद्धसिन्धु f. Bein. der Gaṅgâ. Vgl. सितसिन्धु.

सिद्धसुसिद्ध Adj. *über die Maassen wirksam* als Bez. *eines best. Zauberspruches.*

सिद्धसेन m. 1) *Bein. Kârttikeja's. — 2) N. pr. eines Astronomen.

सिद्धसेनदिवाकर und °दिवाकृत् m. N. pr. eines Autors.

सिद्धसेनवाक्यकार m. desgl.

सिद्धसेनसूरि m. desgl. Ind. St. 15,282.

*सिद्धसेवित m. Bein. Baṭukabhairava's.

सिद्धसोपान n. Titel eines Werkes.

सिद्धस्थल n. und *सिद्धस्थान n. (Çâçvata 238) *ein Ort der Glückseligen.*

सिद्धहेमकुमार m. N. pr. eines Fürsten.

सिद्धहेमन् n. *gereinigtes Gold.*

सिद्धागम m. Titel eines Werkes.

सिद्धाङ्गना f. *eine Glückselige, ein weiblicher* Siddha Megh. 14. Kathâs. 28,190. Vâsav. 192,4.

सिद्धाचल m. *der Berg der Glückseligen,* N. pr. Ind. St. 15,392. °पूजा f. Titel eines Werkes.

सिद्धाज्ञ Adj. *dessen Befehle erfüllt werden.*

सिद्धाञ्जन n. *Zaubersalbe* Kâd. 254,22 (416,8).

सिद्धाञ्जनाय्, °यते *zu einer Zaubersalbe werden* Dh. V. 2,8.

1. सिद्धादेश m. *eines Wahrsagers Vorhersagung.*

2. सिद्धादेश m. *Wahrsager.*

सिद्धानन्द (?) m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सिद्धान्त 1) m. *a) das letzte Ziel, Vorhaben* in सम°. — *b) ein endgültiger, feststehender, begründeter Satz, eine solche Lehre* oder *Doctrin* Kap. 5, 60. — *c)* im System der Karmamîmâṃsâ *Conclusion und Refutation des erhobenen Einwandes* (das 4te Glied im Adhikaraṇa). — *d) ein astronomisches Lehrbuch.* — *e)* bei den Buddhisten und Ǵaina *eine best. Klasse von Werken.* — *f)* Titel eines best. Ǵaina-Werkes. — 2) n. bei den Tântrika *ein best. Ritual.*

सिद्धान्तकल्पतरु m., °कल्पलता f. (Opp. Cat. 1), °कल्पवल्ली f. (ebend.), सिद्धान्तकौमुदी f., सिद्धान्तगर्भ m., सिद्धान्तगीता f., सिद्धान्तग्रन्थ m. (Opp. Cat. 1), सिद्धान्तचन्द्रिका f., °खण्डन n. (Opp. Cat. 1), °चन्द्रोदय m., सिद्धान्तचिन्तामणि m., सिद्धान्तचूडामणि m., सिद्धान्ततत्त्व n., °प्रकाशिका f. (Burnell, T.), °बिन्दु m., °बिन्दुसंदीपन, °विवेक m., °सर्वस्व n., सिद्धान्तदीप (Burnell, T.) und °दीपिका f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

सिद्धान्तधर्मागम m. so v. a. *ein kanonisches Gesetz* Spr. 6765.

सिद्धान्तन्यायचन्द्रिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सिद्धान्तपञ्चानन m. N. pr. eines Gelehrten.

सिद्धान्तपञ्जर n. (Opp. Cat. 1), सिद्धान्तपद्धति f., सिद्धान्तप्रकरण n. (Opp. Cat. 1), सिद्धान्तबिन्दु m., °व्याख्या f., सिद्धान्तभेदलवसंग्रह m., सिद्धान्तमञ्जरी f., सिद्धान्तमञ्जूषा f. (Opp. Cat. 1) und सिद्धान्तमुक्तावली f. Titel von Werken.

सिद्धान्तय्, °यति *feststellen, begründen, in's Klare bringen.* Partic. सिद्धान्तित.

सिद्धान्तरत्न n., °रत्नावलि f. (Opp. Cat. 1), °रत्नावली (Burnell, T.), सिद्धान्तरहस्य n., सिद्धान्तलक्षण n. (Opp. Cat. 1), °जागदीशी f., °लक्षणक्रोड m., सिद्धान्तलक्षणी f. (Opp. Cat. 1), सिद्धान्तलघुखमाणिक, सिद्धान्तलेश m. und °संग्रह m. Titel von Werken.

सिद्धान्तवागीश m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

सिद्धान्तविचारगाथा f. (Bühler, Rep. No. 781), सिद्धान्तवेला f., सिद्धान्तवैजयन्ती f. (Opp. Cat. 1), सिद्धान्तव्याख्या f. (ebend.), सिद्धान्तव्युत्पत्तिलक्षण n. (ebend.), सिद्धान्तशिक्षा f. (ebend.), सिद्धान्तशिखामणि m. (ebend.), सिद्धान्तशिरोमणि m., °प्रकाश m., सिद्धान्तशेखर m., सिद्धान्तसंकितासारसमुच्चय m., सिद्धान्तसंग्रह m., सिद्धान्तसंदर्भ m., सिद्धान्तसार n. (Burnell, T.), °दीपिका f. (Bühler, Rep. No. 692), °कौ-

स्तुभ, °सारावलि (Opp. Cat. 1), °सारावली f. (Burnell, T.), सिद्धान्तसार्वभौम, सिद्धान्तसिद्धाञ्जन n. (Burnell, T. Opp. Cat. 1), सिद्धान्तसुन्दर, सिद्धान्तसूक्तमञ्जरी f. und सिद्धान्तस्वानुभूतिप्रकाशिका f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

सिद्धान्तित s. u. सिद्धान्तय्.

*सिद्धान्तिन् m. = मीमांसक.

सिद्धान्तीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*सिद्धान्न n. *zubereitete Speise* Zach. Beitr. 11. 84.

*सिद्धापगा f. Bein. der Gaṅgâ Râǵan. 14,16.

सिद्धाम्बा f. *eine Form der* Durgâ.

*सिद्धायिका f. N. pr. der Göttin, die die Befehle des 24sten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi ausführt.

सिद्धारि m. *ein best. Zauberspruch.*

सिद्धार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) der sein Ziel —, seinen Zweck erreicht hat* Spr. 7786. — *b) zum Ziele führend, wirksam.* — *c) dessen Absicht, Vorhaben bekannt ist.* — 2) *a) weisser Senf (Senfkorn)* Spr. 7786. — *b) *Ficus indica.* — *c) das 55ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *d)* der weltliche Name Çâkjamuni's. — *e)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) eines Versuchers (मारपुत्र). — δ) eines Fürsten. — ε) eines Rathgebers des Daçaratha und verschiedener anderer Personen. — 3) *f. आ N. pr. der Mutter des 4ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 4) n. *ein Gebäude mit zwei Hallen, einer im Westen und einer im Süden.*

सिद्धार्थक 1) m. *a) weisser Senf (Senfkorn)* Hemâdri 1,434,17. Varâh. Jogaj. 7,1. Ausnahmsweise auch n. — *b)* N. pr. zweier Beamter. — 2) n. *eine best. Fettsalbe.*

सिद्धार्थचरित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सिद्धार्थमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

सिद्धार्थमानिन् Adj. *seinen Zweck erreicht zu haben meinend* 137,17.

सिद्धार्थसंहिता f. Titel eines Werkes Hemâdri 1,176,5. 10.

सिद्धार्थिन् m. *das 55ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

सिद्धाश्रम m. n. *die Einsiedelei der Glückseligen* als N. pr. einer best. *Einsiedelei.* Auch °पद् n.

1. सिद्धासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

2.*सिद्धासन m. Bein. Skanda's.

1. सिद्धि (von 1. सिध्) f. *Abwehr, Beseitigung* Jâǵn. 1,270. Verz. d. B. H. No. 933. Vgl. सेध.

2. सिद्धि f. 1) *das Gelangen an's Ziel* (Loc.), *Treffen.* — 2) Sg. und Pl. *das Zustandekommen, Gerathen, Gelingen, glücklicher Erfolg* (einer Sache). तिस्र: सिद्धय: Çiç. 2.26 nach dem Comm. = प्रभुत्व°, मन्त्र° und उत्साह°. — 3) *glücklicher Ausgang einer Krankheit, Heilung, — durch* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Gültigwerden.* — 5) *das Zutheilwerden.* — 6) *das in Ordnung Kommen —, Eingehen* ausstehender Gelder. — 7) *persönlicher Erfolg, Erreichung eines gewünschten Zieles; Glück.* — 8) *Befreiung von allen Banden der Welt, Erlösung.* — 9) in der Philosophie *Vollkommenheit der Person und Machterlangung des Geistes über die Natur, in Folge derer man Wunder zu vollbringen in Stand gesetzt wird.* — 10) *Zaubermacht* überh. Häufig in Comp. mit dem Gegenstande, der die eigentliche Zauberkraft enthält. — 11) *Wirkungskraft, Leistungsfähigkeit; Kunstfertigkeit, kunstgemässes Verfahren* (eines Arztes) Karaka 8, 1. fgg. 10. — 12) *das Klarwerden, Verständlichwerden* (eines Wortes). — 13) *das Sichergeben* (durch Berechnung u. s. w.), *das sich als richtig Erweisen, das Folgen, Bewiesensein.* — 14) in der Rhetorik *das Hervorheben verschiedener, sonst nur getrennt erscheinender Vorzüge, an einer und derselben Person.* — 15) etwa *Kunstwerk.* — 16) *eine best. Pflanze,* = वृद्धि. — 17) *eine best.* Çruti. — 18) *der 16te und 19te astrol.* Joga H. an. Med. Colebr. Misc. Ess. 2,362. fg. J. A. O. S. 6,236. 432. Vgl. श्री-सिद्धि. — 19) der *Erfolg* personificirt als ein göttliches Wesen, als *eine der sieben Mütter, als Durgâ und als eine Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — 20) N. pr. *a)* einer Freundin der Danu. — *b)* der Gattin Bhaga's und Mutter Mahiman's.

सिद्धिक am Ende eines adj. Comp. = 2. सिद्धि 9).

सिद्धिकर 1) Adj. (f. ई) *Gelingen —, Glück bringend.* — 2) f. ई N. pr. einer *Zauberin.*

सिद्धिकारक Adj. 1) *Jmd* (Gen.) *zum erwünschten Ziele führend* 60,16. — 2) *eine Wirkung ausübend, Etwas bewirkend.*

सिद्धिकारिन् Adj. *Etwas* (Gen.) *ausführend.*

सिद्धिक्षेत्र n. 1) *das Feld, auf dem Etwas recht gedeiht* (Harshaṅ. 212,5), *das Gebiet des glücklichen Erfolges, — des Glückes.* — 2) N. pr. *a)* eines heiligen *Gebiets.* — *b)* eines Berges.

सिद्धिचामुण्डातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सिद्धिज्ञान n. *sicheres Wissen.*

सिद्धित्रय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सिद्धिद 1) Adj. (f. आ) *Gelingen gebend, Glück bringend* Varâh. Jogaj. 8,1. — 2) m. *a) eine Form* Çiva's. — *b) *Putranjiva Roxburghii* Râǵan. 9,145.

सिद्धिदर्शिन् Adj. *den Erfolg voraussehend, zukunftskundig* Mâlav. 34,2 (38,20).

सिद्धिदात्री f. *eine Form der* Durgâ.

सिद्धिनृसिंह m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 9,186. Auch °मल्ल m. 185. 188.

सिद्धिप्रद Adj. *Gelingen gebend, — versprechend* Karaka 8,10.

सिद्धिबीज n. etwa *der Same —, die Quelle der Zaubermacht.*

सिद्धिभूमि f. *das Land des glücklichen Erfolgs, der Glückseligkeit.*

सिद्धिभैरव n. und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

सिद्धिमत् Adj. 1) *Erfolg habend, glücklich von Statten gehend.* — 2) *mit Vollkommenheit versehen, ein vollkommener Mann.* — 3) *mit Zaubermacht versehen, Z. besitzend.*

सिद्धिमन्त्र m. *Zauberspruch.*

सिद्धिमन्वन्तर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

सिद्धिमार्ग m. *der zum Zauberlande führende Weg.*

सिद्धियात्रिक m. *Glücksjäger.*

सिद्धियोग m. 1) *Anwendung von Zaubermacht, — Zaubermitteln.* — 2) *eine best. Constellation.*

सिद्धियोगिनी f. *eine Art Fee.*

सिद्धियोग्य Adj. *zum Gelingen erforderlich, — nöthig* Bhâvapr. 2,21. fg. (सिद्ध° gedr.).

सिद्धिरस m. *Quecksilber* Ind. St. 15,396. Richtig सिद्धरस.

सिद्धिरसदण्ड m. Paṅkad. vielleicht nur fehlerhaft für सिद्धरस°.

सिद्धिराज् m. N. pr. eines Berges.

*सिद्धिली f. *eine kleine Ameisenart.*

सिद्धिवर्ति f. *Zauberdocht.*

सिद्धिवाद m. nach Nilak. = ज्ञानगोष्ठी.

सिद्धिविनायक m. *eine Form* Gaṇeça's. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

सिद्धिसाधन n. *ein Mittel zur Glückseligkeit, — Vollkommenheit* oder *— Zaubermacht.*

सिद्धिसोपान n. Titel eines Werkes.

सिद्धिस्थान n. 1) *ein Ort der Glückseligkeit.* — 2) *diejenige Abtheilung eines medic. Lehrbuches, in der das kunstgemässe Verfahren besprochen wird,* Karaka 8,13. — 3) N. pr. einer Oertlichkeit.

सिद्धेश्वर 1) m. *Herr der Zaubermacht,* Bein. Çiva's. — 2) n. N. pr. eines dem Çiva geheiligten Gebietes.

सिद्धेच्छा f. *eine best. Art des Lebensunterhaltes* Baudh. 3,1,7. 2,16.

सिद्धेश m. *Herr der Glückseligen.*

सिद्धेश्वर 1) m. *a)* dass. — *b)* N. pr. α) eines Autors. — β) eines Berges. — 2) f. ई *Herrin der Glückseligen.*

सिद्धेश्वरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

सिद्धेश्वरतीर्थ n. N. pr. verschiedener Tîrtha.

सिद्धेश्वर्य n. *Herrschaft über die Glückseligen.*

सिद्धोदक n. N. pr. eines Tîrtha.

सिद्धौघ Adj. als Bez. *einer Klasse von Autoren* (गुरु) *mystischer Gebete bei den* Tântrika.

सिद्धौषध n. *Panacee* Bhâm. V. 4,15.

*सिद्धौषधिक n. *eine Zusammenstellung von fünf bestimmten Heilmitteln.*

1. सिध्, सेधति (गतिकर्मन्, शास्त्रे माङ्गल्ये च) *scheuchen, treiben; vertreiben.* सिद्ध *verscheucht.* — 2) *loben* oder *strafen* Bhaṭṭ. — *Desid. vom Caus. सिषेधयिषति. — *Intens. सेषिध्यते. Vgl. अनु. — Mit अनु Intens. (अनुसेषिधत्) *der Bahn entlang treiben, herleiten.* — Mit अप 1) *wegtreiben, verjagen.* — 2) *abwehren, abhalten,* — *von* (Abl.). v. l. auch Med. — Mit अभि, °षिद्ध *hergetrieben.* — *Desid. vom Caus. अभिषिषेधयिषति. — Mit अव *abwehren* —, *abhalten von* (Abl.). v. l. अप. — Mit आ 1) *antreiben* Comm. zu Lâṭj. 8,6,8. — 2) आसिद्ध *verhaftet* 213,29. 30. 33. — Caus. आसेधयति 1) *verhaften lassen* 213,27. — 2) *anheften* Bâlar. 208,13. — Mit व्या 1) *Jmd abhalten, abwehren* Çiç. 12,43. — 2) व्यासिद्ध *verboten, untersagt.* — Mit उद् *bei Seite treiben.* — Mit समुद् in समुत्सेध. — Mit उप *abwehren* —, *abhalten von* (Abl.) MBh. 7,42,8. Richtig अप ed. Vardh. 7,41,8. — Mit नि 1) *vertreiben.* — 2) *Jmd abwehren, abhalten, abzubringen suchen von Etwas* (Abl.), *es Jmd* (Acc.) *verbieten.* निषिद्ध *abgewehrt, abgehalten, dem man Etwas untersagt hat.* निषिद्धवत् *abgewehrt habend.* — 3) *Etwas abwehren* Bhaṭṭ. — 4) *Etwas verwehren, verbieten, untersagen, sich gegen Etwas erklären, Einspruch erheben;* mit Acc. der Sache. निषिद्ध *verwehrt, verboten, untersagt, verboten zu* (Infin.). — 5) **Etwas verwehren, nicht aufkommen lassen,* so v. a. *übertreffen* (सादृश्ये) 251,8. — Caus. निषेधयति 1) *Jmd wehren, Jmd zurückhalten* Pañkad. — 2) *Etwas verwehren, verbieten, untersagen, negiren.* — Mit निस् *verscheuchen.* — Mit परा in परासेध. — Mit *परि, °षेधति und °सेधति (dieses in der Bed. *umherschwirren*) Bhaṭṭ. — * Desid. vom Caus. परिषिषेधयिषति. — Mit प्र Act. Med. *vorwärts treiben.* — Mit प्रति (°षेधति) 1) *vertreiben.* — 2) *Jmd abwehren, abhalten, abzubringen suchen von Etwas* (Abl.), *es Jmd* (Acc.) *verbieten.* Metrisch auch Med. प्रतिषिद्ध *abgewehrt, abgehalten, dem man Etwas untersagt hat.* — 3) *Etwas zurückhalten, unterdrücken.* प्रतिषिद्ध *unterlassen.* — 4) *Etwas verwehren, untersagen, verneinen* Âpast. 1,8,20. प्रतिषिद्ध *verwehrt, untersagt, verboten, verneint* Gaut. 3,30. 5,2. 12,27. 19,2. 22,33. 25,7. 8. Âpast. 1,21,14. 26,7. *verneint,* so v. a. *mit einer Negation versehen.* प्रतिषिद्धवत् *Etwas verwehrt* —, *untersagt habend.* — Caus. (प्रतिषेधयति) 1) *abwehren, abhalten, abweisen.* — 2) *Etwas verwehren, untersagen, verbieten* (Âpast. 1,28,3), *negiren.* — Mit विप्रति, °षिद्ध 1) *verwehrt, untersagt* Âpast. 1,13, 20. 2,14,10. 21,15. — 2) *entgegengesetzt, widersprechend* Âpast. 2,8,12. °म् Adv. = विप्रतिषेधेन (व्रजो वुज् so v. a. *bei dem Conflicte dieser beiden siegt* वुज् *über* व्रज्), पूर्वविप्रतिषिद्धम् = °षेधेन (s. पूर्वविप्रतिषेध Nachtr. 5). — Mit संप्रति *Jmd abhalten.* — Mit *वि (°सेधति) *sich hinbegeben zu* (Acc.).

2. सिध्, सिद्ध्यति (metrisch oder ungenau auch Med.) 1) *zum Ziele kommen, treffen;* mit Loc. — 2) *frommen, fruchten, Erfolg haben, gelingen, in Erfüllung gehen, zu Stande kommen.* — 3) *entstehen.* — 4) *gültig sein.* — 5) *Jmd* (Gen.) *zu Theil werden.* — 6) *in Ordnung kommen, geheilt werden.* — 7) *sich aus Etwas ergeben, folgen, sich als richtig erweisen, bewiesen sein.* — 8) *sich in Jmds* (Gen.) *Willen fügen, nachgeben.* — 9) *sein Ziel erreichen, Erfolg haben* (von Personen). — 10) *das höchste Ziel erreichen, vollkommen* —, *glückselig werden.* — 11) सिद्ध *a) getroffen* (das Ziel). — *b) erfolgt, gelungen, zu Stande gekommen, erreicht, vollbracht, in Erfüllung gegangen.* — *c) eingegangen* (von Geldern). — *d) verfertigt, zubereitet, fertig gemacht, gekocht* u. s. w. — *e) gültig* in असिद्ध. — *f) zu Theil geworden.* — *g) eigenthümlich, eigen.* — *h) unvergänglich, unveränderlich.* — *i) in Ordnung gekommen, geheilt.* — *k) aus Etwas sich ergebend,* — *folgend, feststehend, sich als richtig erweisend, erwiesen, bewiesen.* — *l) feststehend,* so v. a. *bekannt,* — *in* (im Comp. vorangehend). °तर *bekannter, berühmter.* — *m) wirksam, Zauberkraft besitzend, wunderkräftig* (von leblosen Gegenständen) Kâraka 6,1. 9. 12. °तम 1,3. — *n) zu Willen seiend, zu Jmds* (Gen.) *Verfügung stehend* (insbes. von Geistern und andern Zaubermitteln). — *o) der sein Ziel erreicht hat.* — *p) der das höchste Ziel erreicht hat, zur Vollkommenheit gelangt, Meister geworden in Etwas* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — *q) vollkommen geworden,* so v. a. *in den Besitz übernatürlicher Kräfte gelangt, den Naturgesetzen nicht mehr unterworfen.* — *r)* f. सिद्धा am Ende von Hetärennamen. — *Caus. सेधयति *Jmds Wissen an den Tag legen.* — Mit अनु 1) *in Erfüllung gehen* Kâraṇḍ. 60,2. 85,15. Med. (!) 48,8. — 2) °सिद्ध *allmählich zu Stande gekommen.* — Mit अभि (°सिध्यति) 1) *gelingen, zu Stande kommen.* — 2) *erlangen, erreichen, gewinnen.* — Mit उप, °सिद्ध *zubereitet, fertig* (Speise) Gobh. 1,9,4. *zubereitet mit* (im Comp. vorangehend) Kâraka 6,10. fg. शब्दोपसिद्ध wohl so v. a. *durch Zureden schmackhaft gemacht* (von Ekel erregenden Speisen) 8. — Mit प्र 1) *gelingen, erfolgen, zu Stande kommen.* Auch Med. — 2) *sich ergeben, seine Erklärung finden.* — 3) प्रसिद्ध *a) zu Stande gekommen* in अप्रसिद्ध. — *b) in Ordnung gekommen,* — *gebracht, geordnet.* — *c) bekannt.* — Mit संप्र, °सिद्ध *zubereitet.* — Mit सम् 1) *gelingen, zu Stande kommen.* — 2) *das höchste Ziel erreichen, glückselig werden.* — 3) संसिद्ध *a) zu Stande gekommen, in Erfüllung gegangen.* — *b) zu Theil geworden, erreicht, erlangt.* — *c) zurechtgemacht, bereitet, zubereitet* (von Speisen), *gemacht.* — *d) hergestellt, geheilt.* — *e) bereit zu* (Dat.). — *f) fest entschlossen.* — *g) befriedigt, zufriedengestellt.* — *h) geschickt* —, *erfahren in* (Loc.). — *i) der das höchste Ziel erreicht hat, der Vollkommenheit erlangt hat, glückselig.*

1. सिध्म Adj. *geradeaus* (*auf's Ziel*) *gehend.*

2. सिध्म 1) Adj. (f. आ) *weiss getüpfelt,* nach Anderen *aussätzig.* — 2) m. n. *eine der 18 Arten des grossen Aussatzes.* Nach Wise *lepra vulgaris.*

सिध्मन् m. n. *eine Art des kleinen Aussatzes.*

सिध्मपुष्पिका f. dass.

सिध्मल 1) Adj. *aussätzig.* — 2) *f. आ *a) eine Art Aussatz.* — *b) getrockneter und zerriebener Fisch.*

*सिध्मवत् Adj. *aussätzig.*

*सिध्य m. *das sechste Mondhaus,* = पुष्य, तिष्य. — सिध्यापस्मारयोः MBh. 12,11268 fehlerhaft für सिध्मापः.

सिध्र Adj. (f. आ) 1) *dem Ziele zueilend.* — 2) *zum Ziele kommend, erfolgreich, wirksam.*

सिध्रक m. *ein best. Baum.*

*सिध्रकावण n. N. pr. eines der 4 Götter-*Haine.*

*सिध्रकावत् anzunehmen für सैध्रकावत.

सिन 1) n. *a) Bedarf, Proviant, Vorrath.* Nach Nigh. = अन्न. — *b) *Körper.* — 2) *Adj. (f. ई) = सित *weiss.* — 3) *m. *Careya arborea.* — 4) f. ई = सिनीवाली 1).

सिनवत् Adj. *den Bedarf* oder *Vorrath bildend; genügend* oder *reichlich.*

*सिनीपति m. N. pr. eines Kriegers Hariv. 2,35, 46. v. l. शि°.

सिनीवाक m. N. pr. eines Mannes MBh. 2,4,14. v. l. सिली°.

सिनीवाली f. N. pr. 1) einer Göttin, welche fruchtbar macht und die Geburt erleichtert; die *Genie des ersten Neumondstages* und *dieser Tag selbst*. Erscheint später als eine Tochter des Aṅgiras, Gattin Dhâtar's, Mutter Darça's und unter den Namen der Durgâ. — 2) eines Flusses.

सिनीवालीकुड्मलशान्ति f. *eine best. Ceremonie zur Abwendung böser Folgen des Geborenseins an den Tagen* Sinîvâlî *und* Kuhû.

*सिन्डुक m. und *°का f. = सिन्डुवार.

सिन्डुवार m. *Vitex Negundo* 312,1. n. *die Beere*.

*सिन्डुवारक m. dass. Râǵan. 4,153. Bhâvapr. 1,205.

सिन्दूर 1) m. *a*) *ein best. Baum*. — *b*) N. pr. — 2) *f. ई *a*) *eine rothe Frauenkleidung*. — *b*) *Grislea tomentosa*. — *c*) = सिन्दूरपुष्पी. — *d*) = रोचनी. — 3) n. *a*) *Mennig* 292,22. Spr. 7745. 7798. Vâsav. 58,4. 163,4. 192,2. 247,2. — *b*) * = राजलेख, राजलेखितदक्षिण und रक्तशासन.

*सिन्दूरकारण n. *Blei*.

1. सिन्दूरतिलक m. (adj. Comp. f. आ) *ein mit Mennig aufgetragenes Stirnzeichen* Paṅkad.

2.*सिन्दूरतिलक 1) Adj. *ein Zeichen von Mennig auf der Stirn habend*. — 2) m. *Elephant*. — 3) f. आ *Weib*.

*सिन्दूरपुष्पी f. *eine best. Pflanze*, vermuthlich *eine Lilie*.

सिन्दूरप्रकार m. Titel eines Werkes.

सिन्दूररस m. *ein best. Quecksilberpräparat* Bhâvapr. 2,102.

सिन्दूरित Adj. *dem Mennig ähnlich gemacht* Çiç. 12,75.

सिन्ध in कुसिन्ध.

सिन्धु 1) m. f. *a*) *Fluss, Strom*. — *b*) *der Indus*. *m. Wird auch auf andere Flüsse übertragen. — 2) m. *a*) *Fluth* überh. (auch am Himmel). — *b*) *Meerfluth, Meer*. In der Bed. *Meer* Bez. *der Zahl vier* Ganit. Bhagan. 3. — *c*) *das Nass der Lippen*. — *d*) **das Wasser, welches der Elephant aus seinem Rüssel spritzt*. — *e*) **Brunstsaft des Elephanten*. — *f*) *das am Indus belegene Land* und *dessen Bewohner* (Pl.). — *g*) *ein Fürst dieses Landes* (?). — *h*) Bez. Vishṇu's. — *i*) **eine Art Borax*. Richtig सिन्धुतीरसंभव. — *k*) *ein best. Râga*. — *l*) N. pr. α) eines Fürsten der Gandharva. — β) *eines Schlangendämons. — γ) verschiedener Männer.

सिन्धुक 1) Adj. *am Indus geboren, von daher stammend* u. s. w. — 2) m. *a*) *Vitex Negundo*. — *b*) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,195.

सिन्धुकन्या f. Patron. der Lakshmî. Auch लौरेद°.

*सिन्धुकफ m. *os Sepiae*.

*सिन्धुकर n. *eine Art Borax*. Wohl fehlerhaft.

सिन्धुकारिका Karaka 6,23 fehlerhaft für सिन्धुवारिका.

सिन्धुक्षित् m. N. pr. eines Râǵarshi.

*सिन्धुखेल m. *das am Indus belegene Land*.

सिन्धुगज्ज m. N. pr. *einer von einem* Sindhu *errichteten Schatzkammer*.

सिन्धुज 1) Adj. *am Indus geboren, daher stammend* (Pferde). — 2) *f. आ Patron. der Lakshmî. — 3) n. *Steinsalz*.

*सिन्धुजन्मन् 1) m. *der Mond*. — 2) n. *Steinsalz*.

सिन्धुडा f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55.

सिन्धुतस् Adv. *aus dem Sindhu*.

*सिन्धुतीरसंभव n. *eine Art Borax*.

सिन्धुदत्त m. N. pr. eines Mannes.

सिन्धुदेश m. *das Indus-Gebiet*.

सिन्धुद्वीप m. N. pr. verschiedener Männer.

सिन्धुनद m. 1) *der Indus*. Auch auf einen Fluss im Süden übertragen. — 2) N. pr. eines Landes.

*सिन्धुनन्दन m. *der Mond*.

सिन्धुनाथ m. *das Meer*.

सिन्धुपति m. 1) *Fluthbeherrscher* RV. — 2) *ein Fürst der* Sindhu-*Anwohner*.

सिन्धुपत्नी Adj. f. *den* Sindhu *zur Herrin habend*.

*सिन्धुपथ m. gaṇa देवपथादि.

*सिन्धुपर्णी f. *Gmelina arborea*.

*सिन्धुपारज Adj. *am Indus geboren, daher stammend* (Pferde).

सिन्धुपिब m. Bein. Agastja's Naish. 4,58.

*सिन्धुपुत्र m. 1) *der Mond*. — 2) *Diospyros tomentosa*.

*सिन्धुपुष्प m. *Muschel*.

सिन्धुप्रसूत n. *Steinsalz*.

सिन्धुमध्य Adj. *bei der Quirlung des Meeres entstanden*.

*सिन्धुमन्थज n. *Steinsalz*.

1. सिन्धुमातर् f. *Mutter der Ströme*.

2. सिन्धुमातर् Adj. *die Fluth zur Mutter habend*.

*सिन्धुमित्र m. N. pr. eines Mannes.

सिन्धुर m. 1) *Elephant* Ind. St. 15,432. Çukas. 1, 61. — 2) Bez. *der Zahl acht* Ganit. Bhagan. 3.

*सिन्धुरद्विषिन् m. *Löwe*.

सिन्धुराज m. 1) *der Flüsse Fürst, das Meer*. — 2) *ein Fürst der* Sindhu-*Anwohner*. — 3) N. pr. eines Muni.

सिन्धुराज्ञी Adj. f. *die Sindhu zur Königin habend*.

सिन्धुराव m. Paṅkar. 1,6,17 fehlerhaft für सिन्धुवार *Vitex Negundo*.

सिन्धुल m. N. pr. des Vaters von Bhoǵa Fürsten von Dhârâ.

*सिन्धुलवण n. *Steinsalz*.

*सिन्धुवक्त्र N. pr. einer Oertlichkeit.

सिन्धुवार m. 1) *Vitex Negundo* Mat. med. 217. — 2) **ein Pferd aus dem Indus-Lande*. Vgl. सिन्धुपारज.

सिन्धुवारक m., °वारिका f. (Karaka 6,23) und *°वारित m. *Vitex Negundo*.

सिन्धुवासिनी f. N. pr. der Familiengottheit der Mâṇṭi.

सिन्धुवाहस् Adj. etwa *die Fluth durchfahrend* oder *zur See fahrend*. Nach Sâj. = नदीनां प्रवाहयिता.

सिन्धुवीर्य m. N. pr. eines Fürsten der Madra.

*सिन्धुवृष m. Bein. Vishṇu's.

*सिन्धुवेषण n. *Gmelina arborea*.

*सिन्धुशयन m. Bein. Vishṇu's.

सिन्धुषामन् n. Name eines Sâman Ârsu. Br.

सिन्धुषेण m. N. pr. eines Fürsten der *Indus-Anwohner*.

सिन्धुसंगम m. *Flussmündung, Gemünde*.

*सिन्धुसागर *das zwischen den Indusmündungen und dem Meere gelegene Land*.

सिन्धुसुनु m. Patron. des Gâlamîdhara.

सिन्धुसृत्य n. *das Fliessen in Strömen*.

सिन्धुसौवीर m. 1) Pl. N. pr. eines im Indus-Gebiet wohnenden Volkes Ind. Antiq. 7,259. Im Comp. auch Bez. des Landes. — 2) *ein Fürst dieses Volkes*.

सिन्धुसौवीरक m. Pl. = सिन्धुसौवीर 1).

सिन्धूत्तम n. N. pr. eines Tîrtha.

सिन्धूत्थ 1) *m. *der Mond*. — 2) n. *Steinsalz*.

सिन्धूद्भव n. und *सिन्धूपल n. *Steinsalz*.

*सिन्व्, सिन्वति v. l. für निन्व्.

सिन्व und सिन्वत् s. अ°.

*सिपिल m. N. pr. eines Mannes.

सिपुना f. *eine best. Pflanze* Kauç. 8,15.

सिप्र 1) *m. *a*) *Schweiss*. Vgl. सिप्राय्. — *b*) *der Mond*. — 2) f. आ *a*) **a woman's zone*. — *b*) **a female buffalo*. — *c*) N. pr. eines bei Uǵǵajinî vorbeifliessenden Flusses. — 3) n. N. pr. eines Sees, aus dem die Siprâ entspringt.

सिप्राय्, °यते *kalten Schweiss entlassen* Karaka 5,10.

सिफिन्ना f. N. pr. eines Dorfes.

*सिभ्, सेभति (हिंसार्थ).

*सिम् Indecl. gaṇa चादि.

1. सिम Adj. 1) *jeder, all.* — 2) *= श्रेष्ठ.

2. सिम m. = शिम. Nach Mahîdh. = सीमा, रेखा.

सिमसिमाय्, °यते *brodeln, brutzeln, prasseln* Kâd. 43,19 (79,3). Im Prâkrit Bâlar. 264,2.

1. सिमा Adv. etwa *allenthalben.*

2. सिमा f. Pl. *das aus den* Mahânâmnî-*Versen gebildete* Sâman Ârsh. Br. Ait. Br. 5,7,4. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

सिमिसिमाय्, °यते *prickeln.* Vgl. शिमिशिमाय्.

सिम्ब 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. श्रा s. u. शिम्ब.

सिम्बराज m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सिम्बितिका f. *eine best. Hülsenfrucht.*

*सिम्भ्, सिम्भति (हिंसार्थ).

सिम्भुक m. *ein best. mythischer Vogel.*

*सिर m. = शिर *die Wurzel von Piper longum.*

सिरा f. 1) *Rinnsal.* — 2) *eine der drei Gattungen von Gefässen des menschlichen Körpers, welche Flüssigkeiten führen, Ader.* — 3) *Wasserader.* — 4) *aderartig sich kreuzende Linien.* — 5) **ein Geschirr zum Wasserschöpfen.* — Vgl. सीरा.

सिराजाल n. *Adernetz* Karaka 102,17. °वत् Adj. *mit einem A. bezogen* 108,1.

*सिरापत्र m. 1) *Ficus religiosa.* — 2) *Phoenix paludosa.*

*सिरापर्ण m. *eine Betelart* Râgân. 11,265.

सिराप्रकर्ष m. = सिराकर्ष.

*सिराबीज n. gaṇa राजदन्तादि.

*सिरामूल n. *Nabel.*

सिरामोक्ष m. *Aderlass* Karaka 6,11.

सिराम्बु n. *die Flüssigkeit in den Gefässen des Körpers, Blut* u. s. w. Hem. Par. 1,343.

सिराल 1) Adj. (f. श्रा) *mit vielen* oder *starken Adern versehen.* सितसूत्र° so v. a. *dessen Adern durch weisse Fäden dargestellt sind* Hemâdri 1,402, 21 (शि° gedr.). — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) *f. श्रा *eine best. Pflanze.* — 4) *n. *die Frucht von Averrhoa Carambola.*

*सिरालक m. *Vitis quadrangularis.*

सिरालु Adj. = सिराल 1). Wohl fehlerhaft.

*सिरावृत्त n. *Blei.*

सिरावेध m., °वेधन n. (Karaka 6,7), °व्यध m. und °व्यधन n. *Aderlass.*

सिराकर्ष m. *eine gesteigerte Form von* सिरोत्पात.

*सिरिध (Kâç.) und *सिरिन्ध gaṇa कुलालादि.

सिरी m. etwa *Weberschiff.*

सिरोत्पात m. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge.*

*सिल्, सिलति (उञ्छे). Vgl. शिल्.

सिलक m. N. pr. v. l. für शिलक.

सिलाची f. *eine best. heilkräftige Pflanze.*

सिलाङ्गाला f. wohl *eine best. Pflanze.*

सिलिकमध्यम Adj. als Beiw. der Sonnenrosse.

सिलीवाक m. N. pr. eines Mannes. v. l. सिनी°.

*सिल्लकी f. = शल्लकी *Weihrauchbaum.*

सिल्लन m. N. pr. eines Mannes.

सिल्लराज m. desgl.

*सिल्क् m. *Olibanum.*

*सिल्कक 1) m. dass. Auch सिल्लक. — 2) f. ई *Weihrauchbaum, Liquidambar orientale* Mat. med. 166. Bhâvapr. 1,187.

सिल्ककमय Adj. *aus Olibanum gemacht* Hemâdri 1,435,9 (सिल्लकमय gedr.).

*सिल्कभूमिका f. *Weihrauchbaum.* सिल्ल° geschrieben.

*सिल्कसार n. *Olibanum.* सिल्ल° geschrieben.

सिव्, सीव्यति, °ते (vedisch) *nähen, annähen* Çiç. 18,29. स्यूत *genäht, angenäht* Hem. Par. 1,111. — Caus. सीवयति dass. Lalit. — *Desid. सुस्यूषति Mahâbh. 1,265,*b.* — Mit व्यति *zusammennähen* Naish. 4,69. — Mit अनु, °स्यूत *verwebt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) **anhaltend* (Lachen). — Mit अभि *umnähen mit* (Instr.). — Mit आ, आस्यूत *zusammengenäht aus* (Instr.). — Mit उद् *einnähen.* — Mit नि, निष्यूत *eingenäht,* so v. a. *gestickt.* — *Caus. Aor. न्यसीषिवत्. — Mit परि (°षीव्यति) *umnähen, umschlingen.* — *Caus. Aor. पर्यसीषिवत्. — Mit प्र *zunähen.* — Mit प्रति (°षीव्यति) *annähen* Âpast. Çr. 10,8,13. — Mit वि (°षीव्यति) *an verschiedenen Stellen annähen, durchnähen.* — Mit सम् 1) *zusammennähen.* — 2) संस्यूत *a) durchstochen.* — *b) zusammengenäht,* so v. a. *untrennbar verbunden.* — Vgl. असंस्यूत Nachtr. 1.

सिवत (?) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*सिवर m. *Elephant.*

*सिषंग्रामयिषु Adj. = सिसं°.

सिषाधयिषा f. *die Absicht zu beweisen.*

सिषाधयिषु Adj. 1) *Etwas* (Acc.) *zu Wege zu bringen beabsichtigend, Etwas im Auge habend* Baudh. 4,8,15. Ind. St. 15,276. — 2) *zu beweisen beabsichtigend.* — Auch सिसा° geschr.

सिषासंतु Adj. *zu gewinnen begierig,* mit Gen.

सिषासंनि Adj. dass.

सिषासु Adj. 1) *zu empfangen* oder *zu gewinnen begierig.* — 2) *zu geben bereit.*

सिषेवयिषु Adj. mit Acc. *zu verehren beabsichtigend.*

सिस्नासु Adj. *zu baden beabsichtigend* MBh. 8, 94,30.

सिसु Adj. *zu geben bereit* RV.

सिसंग्रामयिषु Adj. *zu kämpfen beabsichtigend* Bhaṭṭ.

*सिसनिस् Adj. vom Desid. von 1. सन्.

सिसाधयिषु Adj. = सिषा°.

सिसिक्षा f. *die Absicht zu begiessen* Çiç. 8,33.

सिसृक्षा f. *die Absicht zu schaffen;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

सिसृक्षु Adj. mit Acc. 1) *auszustossen —, auszuschütten beabsichtigend.* — 2) *zu schaffen —, hervorzubringen beabsichtigend.*

सिस्नासु Adj. = सिस्नासु Kâd. 41,15 (75,2).

*सिहुण्ड m. *Euphorbia antiquorum.*

*सिह्ल m. s. सिल्क्.

*सिह्लक m., सिह्लकमय, *सिह्लभूमिका f. und *सिह्लसार n. s. सिल्कक, सिल्ककमय, सिल्कभूमिका und सिल्कसार.

1.*सी *eine gerade Linie ziehen, gerade richten;* vielleicht anzunehmen für सीता u. s. w.

2. सी f. in गृध्रसी.

*सीक्, सीकते = शीक्.

सीकर = शीकर hier und da auch in den Bomb. Ausgg.

सीत् s. Desid. von 1. सद्.

सीखा f. N. pr. eines Dorfes.

सीचापू f. *ein best. Vogel.*

सीत् s. शीत्.

सीतवन n. N. pr. eines Wallfahrtsortes MBh. 3. 83,59. Auch सीतावन geschrieben.

सीता f. 1) *Furche.* सीताशिरस् n. Kauç. 20. — 2) personificirt als सीता सावित्री, als Indra's und Râma's Gattin (identificirt mit der Lakshmî) und als eine Form der Dâkshâjaṇî. — 3) Titel einer Upanishad. — 4) N. pr. *a)* eines Flusses. Nach den Lexicographen = व्योमगङ्गा, गङ्गभेद und स्वर्गगङ्गा. — *b)* einer Dichterin.

सीताकल्याण Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

सीताकुण्ड N. pr. *einer der* Sîtâ *geweihten und mit Wasser gefüllten kleinen Höhlung im Erdboden.*

सीतागोप्तर् Nom. ag. *Beschützer der Furche.*

सीताजानि m. Bein. Râma's Çukas. 1,24.

सीतातीर्थमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

सीताद्रव्य n. *Ackergeräthe.*

सीतानदी f. N. pr. eines *Flusses* Hem. Par. 1,393.

सीतानन्द m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

सीतापति m. Bein. Râma's.

1. सीतायज्ञ m. *ein der Furche geltendes Opfer* Pâr. Gṛhj. 2,13,7. 17,1. Gobh. 4,4,30.

2. सीतायज्ञ Adj. *der Furche opfernd.*

सीताराघवनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

सीतारामविकारकाव्य n. Titel eines Kâvja.

सीतारामानुशीय n. desgl. Opp. Cat. 1.

सीतारामस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell,T.

सीतालोष्ट und °लोष्ठ m. n. *ein aus einer Furche genommener Erdkloss* Gobh. 4,9,20.

सीतावन n. s. u. सीतवन.

सीतावल्लभ m. Bein. Râma's.

सीताविवाह m. (Burnell, T.), सीतासकल्पनामन् n. (ebend.), सीतास्तव m., सीतास्तुति f. (Opp. Cat. 1) und सीतास्वयंवर m. (ebend.) Titel.

*सीतीलक m. = सतीलक.

सीतोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

सीत्कार m. u. s. w. s. शीत्कार u. s. w.

*सीत्य 1) Adj. *gepflügt.* — 2) n. *Getraide.*

सीद् s. 1. सद्.

-सीद् in कुसीद्.

सीदत्तीय n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*सीद्य n. *Trägheit.*

सीधु m. (*f. n.) 1) *Branntwein aus dem Saft des Zuckerrohrs, Rum* Çiç. 10,11. Vgl. Mat. med. 266. — 2) uneigentlich so v. a. *Nektar.*

*सीधुगन्ध m. *Mimusops Elengi.*

*सीधुपुष्प 1) m. *a)* dass. — *b) Nauclea Cadamba* Râgân. 9,101. — 2) f. ई *Grislea tomentosa.* v. l. स्वादु° Râgân. 6,217.

*सीधुरस m. *Mangifera indica.*

*सीधुसंज्ञ m. *Mimusops Elengi.*

*सीध्र n. *After.*

सीप m. *ein best. Opfergefäss.*

*सीपाल und *सीपालिल s. शी°.

सीबला f. *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Pflanze* TBr.

सीम् enklitische Partikel nach einem Pronomen oder einer Präposition, selten nach einem Verbum, mit kaum hervortretender Bedeutung, etwa wie — περ, — *cumque.*

सीम = सीमन्, सीमा *Grenze.* ग्रामसीमे Ind. Antiq. 1876, S. 51.

सीमक am Ende eines adj. Comp. von सीमन् *Grenze, Markung eines Dorfes.*

सीमन्[3] 1) m. *Haarscheide, Scheitel.* — 2) f. n. *Grenze* (auch in übertragener Bed.) Bâlar. 276,20. — 3) f. *a) Markung eines Dorfes.* — *b) die äusserste Grenze, Höhepunct, das Non plus ultra* Ind. Antiq. 9,185. — *c) Hodensack.* — 4) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

सीमन्त[3] m. (*n.) 1) *Scheitel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hem. Par. 2,69. — 2) so v. a. सीमन्तोन्नयन. — 3) *Scheidelinie am Körper,* deren vierzehn angenommen werden, und die den Fugen der Knochen entsprechen. — 4) *Grenze.* — 5) N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Dichters. — Hariv. 3812 fehlerhaft für 2. सीमान्त.

सीमन्तक 1) Adj. (f. °न्तिका) *mit einem Scheitel versehen* (zum Zeichen der Schwangerschaft) Gṛhjâs. 1,109. — 2) *m. *a) Scheitel* Gal. — *b)* N. pr. eines Fürsten in einer der 7 Höllen der Gaina. — 3) *n. *a) Mennig* Râgân. 13,51. — *b) eine Art Rubin* Garbe zu Râgân. 13,151.

सीमन्तकरण n. = सीमन्तोन्नयन Gobh. 2,7,1.

सीमन्तदृश्वन् (wohl सीमान्त°) Adj. = पारदृश्वन् Harshaṃ. 155,11.

सीमन्तमणि m. = चूडामणि 1) Prasannar. 156,2.

सीमन्तय्, °यति *scheiteln,* so v. a. *in einer geraden Linie durchschneiden* Kâd. 2,121,12 (149,6). Bâlar. 16,12. Çiç. 12,75. सीमन्तित 3, 80.

सीमन्तवत् Adj. *gescheitelt, von einer geraden Linie durchschnitten.*

सीमन्तिन् 1) Adj. *gescheitelt* (Haare, eine Schwangere) Gṛhjâs. 1,109, v. l. — 2) f. °नी *a) Weib.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

सीमन्तोन्नयन n. *das Ziehen des Scheitels* (an einer Schwangeren) Gaut.

सीमंधरस्वामिन् m. N. pr. eines Gina Hem. Par. 9,95.

सीमलिङ्ग n. *Grenzzeichen.*

1. सीमा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Scheitel* in सुसीम. — 2) *Grenze* Spr. 7783. — 3) *Markung eines Dorfes.*

2. सीमा f. Pl. = 2. सिमा Comm. zu Çat. Br. 13, 3, 2, 2.

सीमाकृषाण Adj. *an der Grenze einer Mark pflügend.*

सीमागिरि m. *ein die Grenze bildender Berg.*

सीमातिक्रमणोत्सव m. *ein in der Ueberschreitung der Mark bestehendes Fest.*

सीमाधिप m. *Grenzwächter, Markgraf.*

1. सीमान्त m. 1) *Grenze.* °भूपाल m. *ein angrenzender Fürst* Kampaka 143 (सीमाल fehlerhaft). In übertragener Bed. so v. a. *Schranken.* — 2) *Markung eines Dorfes.*

2. सीमान्त Adj. (f. आ) *durch eine Mark begrenzt* Hariv. 2,16,6.

सीमान्तर n. *Markung eines Dorfes.*

सीमान्तलेखा f. *die äusserste Grenze* Kâd. 135,16 (238,2). So v. a. *das Non plus ultra* 139,12 (245,2).

सीमापकारिन् Adj. *der Grenzzeichen fortnimmt.*

सीमापाल m. *Grenzwächter, Markgraf* Pañcat. ed. Bomb. 3,59,2.

सीमाल Kampaka 143 fehlerhaft für 1. सीमान्त.

सीमालिङ्ग n. *Grenzzeichen.*

सीमावाद् m. *Grenzstreitigkeit* M. 8,253. Vikramâṅkaṅ. 8,84.

सीमाविवाद् m. dass. 212,23.

सीमावृक्ष m. *ein als Grenzzeichen dienender Baum.* In übertragener Bed. so v. a. *Einer, nach dem sich alle Andern richten.*

सीमासंधि m. *ein Ort, an welchem zwei Marken zusammenstossen.*

सीमासेतु m. *Grenzdamm, — zeichen.*

सीमिक 1) *m. *a) ein best. Baum.* — *b) ein best. kleines Insect.* — *c) Ameisenhaufe.* — 2) f. आ *Ameise.*

*सीमीक m. fehlerhaft für सीमिक.

सीयक m. N. pr. eines Fürstengeschlechts Ind. Antiq. 6,51. 53.

सीर[3] 1) m. n. (dieses in der älteren Sprache) *Pflug* Maitr. S. 2,11,4 (141,15). — 2) m. *a)* so v. a. *Pflugochs* Kauç. 39,30. — *b) *die Sonne.* — *c) *Calotropis gigantea.*

*सीरक m. *Delphinus gangeticus.*

सीरदेव m. N. pr. eines Grammatikers.

सीरध्वज m. 1) Bein. *a)* Ganaka's Bâlar. 11,12. — *b)* Balarâma's VP. 4,1,36. — 2) N. pr. eines Sohnes des Hrasvaroman.

सीरपति[3] m. *Herr des Pflugs.*

*सीरपाणि m. Bein. Balarâma's.

सीरभृत् m. desgl.

सीरयोग m. *ein an den Pflug gespannter Stier* Kauç. 27.

सीरवाह[3] Adj. *den Pflug ziehend.*

सीरवाहक m. *Pflüger.*

सीरा[3] f. *Strom.* Vgl. सिरा.

सीरायुध m. Bein. Balarâma's Kâd. 225,23 (371, 8. 9). VP. 4,1,38.

सीरिन् 1) Adj. Subst. *pflügend, Pflüger.* — 2) m. Bein. Balarâma's Venis. 171.

सीर्य in पारिसीर्य.

सील n. = सीर *Pflug* Kap. S. 28,8.

*सीलन्ध m. *ein best. Fisch.* सीलन्ध Bhâvapr. 2,12.

*सीलमा f. nach Sâj. zu ṚV. 10,75,8 = सीराणि यवोषध्या रज्जुभूतया बध्यन्ते सा.

सीलमावती Adj. f. von unbekannter Bed.

सीलार m. N. pr. eines Fürstengeschlechts Ind. Antiq. 5,277. Vgl. शीलारवंश.

सीव्यन m. v. l. für शिल्कन.

सीव् s. सिव्.

सीवक Nom. ag. *Näher;* f. °विका *Näherin.*

सीवन n. 1) *das Nähen.* — 2) f. ई *a) frenulum praeputii* Karaka 6,24. — *b) der unterhalb des*

Afters gelegene Theil beim Pferde Açvav. 2,28.

सीव्य Adj. *zu nähen* Karaka 6,13.

सीस 1) n. *Blei* (Râgan. 13,1. 24. Gaut.); *Bleigewicht* (des Webers). — 2) Adj. (f. आ) *bleiern.*

सीसक 1) m. n. *Blei* Râgan. 13,24. — 2) *m. = शूल.

*सीसज n. *Mennig* Garbe zu Râgan. 13,51.

*सीसपत्र n. und *°क n *Blei.*

सीसर m. N. pr. eines gespenstischen Hundes.

सीक् in सुगन्धि°.

*सीकर् gaṇa सध्यादि.

*सीक्षुड m. *Euphorbia antiquorum.*

1. सु, सुनोति (auch Med.), सुन्वानि und सुवानि (स्वानि zu sprechen und fast immer passivisch); *सुषुवाण ved. 240,3. 1) *auspressen, keltern* (den Soma). — 2) *brauen* (सुराम्) Bhaṭṭ. — 3) सुत *ausgepresst, gekeltert.* — Mit अधि *auspressen, keltern.* — Mit अभि (°षुणोति) 1) *kelternd verarbeiten, pressen, mit Steinen ausschlagen, mit Flüssigkeit ansetzen und ausdrücken.* Partic. अभिषुत. — 2) *bespritzen mit* (Instr.) Bhaṭṭ. — *Caus. अभिषावयति. — Mit अत्यभि *darüber hinaus keltern* Âpast. Çr. 14,20,3. — Mit आ *keltern* u. s. w. — Mit उद् *aufregen.* Der Bedeutung nach eher zu 2. सु. — Mit *निस्, निःषुणोति. — Mit *परि, °षुणोति. — Mit प्र, प्रसुत 1) *fortgesetzt gepresst.* — 2) *fortgesetzt gekeltert habend.* — Caus. प्रसावयति *fortgesetzt keltern lassen.* — Mit वि *zerkeltern, auspressen.* — Mit सम् *gleichzeitig* (Soma) *keltern* Âpast. Çr. 14,19,1. Partic. संसुत. — Mit अभिसम् *gleichzeitig keltern für* (Acc.).

2. सु = 1. सू. Davon सोति (erst Çat. Br.) und सुक्ति (v. l. सूक्ति). Partic. सुत *veranlasst, angetrieben* (Çat. Br. 9,3,4,5. 4,2,12. 13).

3. सु Adj. in द्रावसु.

4. सु = 2. सू. Nur प्रसवति (selten), प्रसोति (desgl.), सुत *Sohn* und सुषुति.

5. *सु, सवति (गतौ).

6. सु, सू Adv. *wohl, gut;* überhaupt verstärkend oder versichernd: *gewiss, leichtlich, völlig* u. s. w. wie *wohl* in älteren deutschen Liedern. Steht selbständig nie am Anfange eines Verses. Häufig am Anfange eines Comp. vor Adjectiven und Substantiven; in der späteren Sprache auch in Verbindung mit einem Absol.

सुऊति f. *gute Hülfe.*

सुसमार m. = शिंशुमार Pañcad. 24; vgl. N. 111.

सुक m. = प्रुक *Papagei* AV. 1,22,4.

सुकक्ष m. N. pr. eines Âṅgirasa.

सुकङ्कवत् m. N. pr. eines Berges. वेकङ्क v. l.

*सुकटंकर् Adj. *zur Verfertigung von Matten wohl geeignet.*

*सुकण्टका f. *Aloe indica* Râgan. 5,47.

सुकण्ठ 1) Adj. (f. ई) *eine schöne Stimme habend.* — 2) m. N. pr. eines Sängers. — 3) f. ई *a) *das Weibchen des indischen Kuckucks* Râgan. 19,111. — *b)* N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,9.

*सुकण्डु m. *heftiges Jucken, Krätze.*

सुकथा f. *eine schöne Geschichte.*

*सुकन्द् m. *die Wurzel von Scirpus Kysoor.*

सुकन्दक m. 1) *Zwiebel. — 2) *eine Arum-Art. — 3) *Yamswurzel.* — 4) Pl. N. pr. eines Volkes.

*सुकन्दज m. v. l. für सुकुन्दन.

*सुकन्दिन् m. *Amorphophallus campanulatus.*

*सुकन्यक Adj. *eine hübsche Tochter habend.*

सुकन्या f. N. pr. einer Tochter Çarjâta's (Çarjâti's) und Gattin Kjavana's Harshaṅ. 17,14 (°कन्यका gedr.).

*सुकन्याक m. = *सुकन्यक.

सुकपर्द Adj. (f. आ) *schönes Haargewinde habend* Maitr. S. 2,7,5 (80,9).

सुकपोल Adj. (f. आ) *schönwangig.* सुकपोलास्य Adj. *ein Gesicht mit schönen Wangen habend.*

सुकमल n. *eine schöne Lotusblüthe.*

सुकम्बल m. (adj. Comp. f. आ) *eine schöne Wamme* Hemâdri 1,436,19.

सुकर Adj. (f. आ) 1) *leicht ausführbar, — für* (Gen.), *leicht zu* (Infin.). — 2) *leicht zu behandeln, fügsam, fromm* (Kuh). — 3) *mit Leichtigkeit Etwas ausführend, — zu Wege bringend.*

सुकरतरक Adj. *ganz leicht auszuführen.*

सुकरत्व n. Nom. abstr. zu सुकर 1).

सुकरसंधि Adj. *leicht zu vereinigen, — zusammenzufügen* Spr. 4971, v. l.

सुकरीरि Adj. (f. आ) Maitr. S. 2,7,5 (80,9) wohl fehlerhaft für सुकुरीरि, wie VS. liest.

1. सुकर्ण m. *ein hübsches Ohr.*

2. सुकर्ण 1) *Adj. *schönohrig.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa. — 3) *f. आ und ई *die Koloquinthen-Gurke* Râgan. 3,57. — 4) *f. ई *Salvinia cucullata* Râgan. 3,54.

*सुकर्णक 1) m. *ein best. Knollengewächs.* — 2) f. °र्णिका *Salvinia cucullata.*

सुकर्णिक Adj. *eine schöne Samenkapsel habend* (Lotusblüthe) Hemâdri 1,628,17.

1. सुकर्मन् n. *ein gutes Werk.*

2. सुकर्मन् 1) Adj. *a) kunstfertig, geschickt;* m. *Künstler.* Nach den Lexicographen *der Künstler der Götter.* — *b) tugendhaft.* — 2) m. *a) ein best. astrol.* Joga. — *b)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Lehrers. — γ) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 12ten und 13ten Manu.

सुकल 1) *Adj. *der von seinem Vermögen den richtigen Gebrauch macht, der da spendet und geniesst.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सुकलत्र n. *eine gute Ehefrau* 134,1.

सुकलित MBh. 7,1447 fehlerhaft für सुकल्पित.

सुकल्पित Adj. *gut besetzt, vollzählig* MBh. 7, 32,75.

सुकल्प Adj. 1) *leicht zu machen, — einzurichten.* — 2) *einer Sache vollkommen gewachsen, überaus geschickt.* — 3) *vollkommen gesund.* Richtig सुकल्य.

सुकल्पित Adj. *gut ausgerüstet* MBh. 8,20,40.

सुकल्य s. u. सुकल्प 3).

सुकवि m. *ein guter Dichter* Spr. 7820. Nom. abstr. °ता f.

सुकष्ट Adj. *sehr schlimm* (eine Krankheit).

*सुकाण्ड m. und *सुकाण्डिका f. *Momordica Charantia.*

*सुकाण्डिन् m. *Biene.*

सुकान्त Adj. *sehr hübsch* (Jüngling) 126,27.

सुकान्ति m. N. pr. eines Mannes.

सुकामद् Adj. (f. आ) *Wünsche reichlich gewährend* Hemâdri 1,270,10.

सुकामव्रत n. *eine best. Begehung.* v. l. काम्यव्रत.

*सुकामा f. *Ficus heterophylla.*

सुकाल्त und सुकालिन् m. Pl. *eine best. Gruppe von Manen.*

*सुकालुका f. fehlerhaft für सुवालुका.

सुकाशन Adj. *schön scheinend, — schillernd.*

*सुकाष्ठक n. *Pinus Deodora* oder *eine andere Species.*

*सुकाष्ठा f. *wilder Pisang* und = कट्वी.

सुकिंशुक Adj. als Beiw. des Wagens der Sûrjâ nach den Erklärern = सुकाशन oder *mit schönen Blüthen versehen.*

1. सुकीर्ति f. *würdiges Lob, würdiger Preis.*

2. सुकीर्ति 1) Adj. *a) wohl —, leicht zu preisen.* — *b) ruhmreich.* — 2) m. 1) N. pr. des Liedverfassers von ṚV. 10,131. — *b)* Bez. *dieses Liedes* Vaitân.

सुकुक्षि f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,20.

सुकुचा Adj. f. *einen schönen Busen habend.*

सुकुट् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,14,26.

सुकुत्य m. Pl. desgl.

सुकुण्डल m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*सुकुन्दक m. *Zwiebel.*

*सुकुन्दन m. *eine best. Pflanze,* = बर्बर.

सुकुमल Pañcat. 159,25 fehlerhaft für सुकोमल.

सुकुमार 1) Adj. (f. ई) *zart.* Compar. °तर Vâsav. 264,4. m. *ein zarter Jüngling.* — 2) m. *a)* **Zuckerrohr.* — *b)* **Jonesia Asoca.* — *c)* **wilder Kampaka.* — *d)* **Panicum frumentaceum.* — *e)* **schwarzer Senf.* — *f)* * = प्रियङ्गु. — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Fürsten. — γ) eines Varsha. — 3) *f. आ *a) Jasminum Sambac.* — *b) Jasminum grandiflorum.* — *c) Musa sapientum.* — *d) Hibiscus rosa sinensis.* — *e) Trigonella corniculata.* — 4) f. ई *a)* **Jasminum Sambac* und *grandiflorum.* — *b)* N. pr. eines Flusses VP. 2,4,65.

सुकुमारक 1) Adj. *zart;* m. *ein zarter Jüngling.* — 2) m. *a)* **Zuckerrohr.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Gâmbavant VP. 4,13,18. — 3) n. *a) ein best. Theil des Ohres.* — *b)* **Zimmetblatt* Râgân. 6,175.

सुकुमारता f. (Gâtakam. 9,59) und सुकुमारत्व n. *Zartheit.*

सुकुमारवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*सुकुमारीक Adj. *eine hübsche Tochter habend.*

सुकुमाल Adj. = सुकुमार 1) Pañcad.

सुकुरीर Adj. (f. ई) *einen schönen Kopfschmuck habend.*

1. सुकुल n. *ein edles Geschlecht.* °ज Adj. und °जन्मन् n.

2. सुकुल Adj. (f. आ) *aus edlem Geschlechte stammend.* Nom. abstr. °ता f.

सुकुलीन Adj. dass.

सुकुसुमा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

सुकूकुर m. N. pr. eines den Kindern nachstellenden Dämons.

सुकृत् Adj. 1) *Gutes thuend, — erweisend; rechtschaffen, gut, fromm.* Compar. सुकृत्तर, Superl. सुकृत्तम. *Die Guten, Frommen* in ausgezeichnetem Sinne sind *die hingeschiedenen Väter, welche im Jenseits in der Welt der Guten den Lohn ihrer Werke geniessen.* — 2) *geschickt;* m. *Künstler.*

1. सुकृत 1) n. *eine gute That, ein gutes Werk; Rechtschaffenheit, Tugend; Verdienst der guten Werke.* सुकृततस् Spr. 7732. — *b) eine gute That in Bezug auf Jmd, Wohlthat, Dienst, Gefallen.* — *c) die Welt der Tugend, der Himmel.* — 2) Adj. *richtig gemacht.*

2. सुकृत 1) Adj. (f. आ) *recht —, richtig gemacht, — ausgeführt, — zubereitet, wohlgethan; wohl gebildet, geschmückt, gut eingerichtet, schmuck* (MBh. 1,185,19. R. 2,15,34). लोक m. so v. a. सुकृतस्य लोकः; कर्मन् n. *ein gutes Werk;* सुकृतान्यपि कर्माणि राजभिः so v. a. *obgleich die Thaten, welche die Fürsten vollbrachten, gute Thaten* (waren); मति f. *ein richtig gefasster Beschluss;* अनर्थ m. *wieder gut gemacht;* मम तत्सुकृतं त्वया *damit hast du gut an mir gehandelt;* किमत्र सुकृतं भवेत् und किं कृते सुकृतं भवेत् so v. a. *was thäte man (hier) am besten?* सुकृतं ते ऽस्तु *mögest du es wieder gut machen.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Prâgâpati VP.^{2} 3,5. — *b)* eines Sohnes des Pṛthu. — 3) f. सुकृता N. pr. eines Flusses VP. 2,4,11.

3. सुकृत Adj. angeblich = स्वकृत.

1. सुकृतकर्मन् n. *ein gutes —, verdienstliches Werk.* *°कर्मकारिन् Adj. *gute Werke vollbringend.*

2. सुकृतकर्मन् Adj. *guten Werken obliegend, tugendhaft.*

सुकृतकृत् Adj. dass. M. 3,37.

सुकृतद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

सुकृतभाज् Adj. *mit Verdienst verbunden, verdienstlich* Vâsav. 162,11.

सुकृतव्रत n. *eine best. Begehung.*

सुकृतात्मन् Adj. *dessen Geist schön gebildet, — geläutert ist.*

सुकृतार्थ Adj. *der sein Ziel vollkommen erreicht hat* Kathâs. 99,42 zu vermuthen für स्वक्°.

सुकृताशा f. *die Hoffnung auf Belohnung der guten Werke* Âpast. 1,20,12.

1. सुकृति f. *eine gute,* d. i. *richtige Handlungsweise.*

2. सुकृति 1) Adj. *der Gutes thut, rechtschaffen, tugendhaft.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Svârokisha. — *b)* eines der 7 Ṛshi im 10ten Manvantara. — *c)* eines Sohnes des Pṛthu.

सुकृतित्व n. Nom. abstr. zu सुकृतिन् 1) *a).*

सुकृतिन् 1) Adj. *a) guten Werken obliegend, tugendhaft.* — *b) dem es wohlergeht, glücklich.* — *c) klug, gebildet.* — 2) m. N. pr. eines der 7 Ṛshi unter dem 10ten Manu.

*सुकृत्य्, सुकृत्यति Denomin. von सुकृत्.

1. सुकृत्य n. 1) *ein gutes Werk, das man zu vollbringen hat, Pflicht.* — 2) *eine gute* oder *richtige Handlung.*

2. सुकृत्य 1) Adj. *seinen Pflichten obliegend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

सुकृत्यप्रकाश m. Titel eines Werkes.

सुकृत्या f. *Kunstfertigkeit* und *ein gutes, richtiges Thun, Tugend.*

सुकृत्वन् Adj. *geschickt* oder *rechtthuend.*

सुकृष्ट Adj. *wohlgepflügt* R. Gorr. 2,46,5. 109,22.

सुकृष्ण Adj. *überaus schwarz.*

सुकेत 1) Adj. *gute Absichten habend, wohlgesinnt.* — 2) m. N. pr. eines Âditja.

सुकेतन m. N. pr. eines Sohnes des Sunîtha.

सुकेतर् m. *eine best. Personification* (mit der Sonne identificirt) Pâr. Grhj. 3,4,14. सुकेता f. nach Stenzler.

सुकेतु 1) Adj. (f. eben so) *sehr hell.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Jaksha und Vaters der Tâḍakâ. — *b)* verschiedener Fürsten.

सुकेतुसुता f. Patron. der Tâḍakâ Bâlar. 55,19.

सुकेश 1) Adj. (f. ई und *आ) *a) schönes Haupthaar habend.* — *b)* *etwa *mit einer Art Andropogon stark bewachsen* Siddh. K. zu P. 4,1,54. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa. — 3) f. ई N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15,243. — *c)* einer Tochter Ketuvîrja's.

सुकेशन् m. N. pr. eines Mannes.

सुकेशान्त Adj. (f. आ) *schönes Haupthaar habend* Hemâdri 1,593,1 (सुकेशान्त gedr.).

सुकेशि m. N. pr. eines Râkshasa.

सुकेशिन् 1) m. desgl. — 2) *f. °नी *eine best. Pflanze.*

*सुकेशीभार्य Adj. *eine Schönhaarige zur Gattin habend.*

सुकेसर् 1) *m. *Citrus medica.* — 2) n. Bez. *zweier Metra.* — °केशर् fehlerhaft.

सुकोमल Adj. *sehr weich, — zart.*

*सुकोलो f. *eine best. Knolle.*

*सुकोशक m. *Mangifera sylvatica.*

*सुकोशा f. *eine Luffa.*

सुकोसला f. N. pr. einer Stadt Pat. zu P. 4,3, 66, Vârtt. 4.

*सुक्काडि n. *auf dem Stamme dürr gewordenes Sandelholz* Râgân. 12,10. 13.

सुक्ति m. N. pr. eines Berges Mârk. P. 58,24. Richtig wohl शुक्ति.

सुक्रतु 1) Adj. *einsichtig, weise, klug, geschickt.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

सुक्रतूय्, °यते *seine Weisheit zeigen* Ṛv.

सुक्रतूया f. *Einsicht, Erleuchtung.*

सुक्रय m. *ein ehrlicher Kauf* Hemâdri 1,447,23. 448,4.

सुक्रीडा f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,16.

सुक्रुद्ध Adj. *sehr aufgebracht.*

सुक्रूर Adj. *überaus grausig, — schrecklich* MBh. 10,8,137.

सुक्लेश Adj. *mit grossen Leiden verbunden.*

*सुक्वण m. *schöner Klang.*

सुक्षत Adj. *sehr versehrt.*

सुक्षत्र 1) Adj. *a) wohl herrschend.* — *b) Macht verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Niramitra.

सुक्षत्रिय m. *ein guter* Kshatrija.

सुक्षेप Adj. *wohl untergebracht.*

सुक्षितिं f. *gute Wohnung, sicherer Schutz, Sicherheit, Zuflucht.*

सुक्षुब्ध Adj. *sehr aufgeregt.*

1. सुक्षेत्र n. *eine schöne Flur, ein guter Acker.*

2. सुक्षेत्र 1) Adj. (f. या) *a) eine schöne Flur —, einen schönen Wohnsitz darbietend. — b) mit schönen Aeckern versehen. — c) einem guten Mutterleibe entsprossen.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 10ten Manu. — 3) n. *ein Haus mit drei Hallen, nach Süden, Westen und Norden.*

सुक्षेत्रिता f. *Besitz eines guten Feldes.*

सुक्षेत्रिया f. *Begehren nach einem schönen Felde.*

सुक्षेम n. *gute Sicherheit im Lande, sehr friedliche Zeiten.* °कृत् Adj.

*सुक्षेमन् n. *Wasser.*

सुक्षोभ्य Adj. (f. या) *leicht aufzuregen.*

सुक्ष्मि Adj. (f. या) *aus guter Erde bestehend* nach dem Comm.

सुख 1) Adj. (f. सुखा) *a) eine gute Radbüchse habend*, so v. a. *leicht laufend* (Wagen). Superl. सुखतम. — *b) angenehm, lind, behaglich.* पालने so v. a. *leicht zu hüten.* Compar. सुखतर. Folgt im Comp. nach dem, was die angenehme Empfindung hat oder erzeugt. — *c)* = सुखिन् *sich behaglich —, sich wohl fühlend.* — 2) m. *a) eine best. Truppenaufstellung.* — *b)* *N. pr. eines Mannes. — 3) f. सुखा *a)* im Sâṁkhja *fromme Bemühung zum Zweck künftiger Seligkeit, Frömmigkeit.* — *b) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — *c)* N. pr. der Stadt Varuṇa's VP.^{2} 2,240. — 4) n. (adj. Comp. f. या) *a) Wohlbefinden, Wohlbehagen, Lust, angenehme Empfindung, Genuss, Freude, — an* (Gen.). * Acc. mit कर् *wohlthun, frommen.* मरुता सुखेन *mit grossem Wohlbehagen* 157,5. — *b)* das personificirte *Wohlbehagen* ist ein Kind Dharma's von der Siddhi. — *c)* * *der Himmel.* — *d) das vierte astrologische Haus.* — 5) सुखम्, सुखेन, सुखात् (ganz ausnahmsweise) und सुख° Adv. *behaglich, angenehm, mit Behagen, mit Lust, zum Behagen, ohne Mühe und Anstrengung, leicht.* सुखम् mit einem Infin. *leicht zu;* कदलीसुखम् *so leicht wie eine Kadali;* सुखम् — न पुनः so v. a. *leichter — als.* Compar. सुखतरम्.

*सुखंसुण m. Çiva's *Waffe* (खट्वाङ्ग).

सुखकर 1) Adj. (f. ई) *a) Wohlbehagen —, Lust —, Freude bewirkend.* — *b) leicht zu vollbringen, — bewerkstelligen, — für* (Gen.). — 2) f. ई N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

सुखकारिन् Adj. = सुखकर् 1) Sâj. zu ṚV. 1,65, 3. 8,29,5.

सुखकार्य Adj. scheinbar bei Sâj. zu ṚV. 1,165, 4. Es ist सुखकर्यः zu lesen.

सुखकृत् Adj. = सुखकर् 1).

सुखकौमुदी f. Titel einer Grammatik Opp. Cat. 1.

सुखक्रिया f. *das Bewirken von Wohlbehagen* u. s. w.

सुखगन्ध Adj. (f. या) *wohlriechend.*

सुखगम und °गम्य (f. या) Adj. *leicht zu betreten, gangbar.*

सुखग्राह्य Adj. (f. या) 1) *leicht zu packen, — erhaschen, — erreichen.* — 2) *leicht zu fassen, — begreifen.*

सुखघात्य Adj. *leicht zu tödten.*

*सुखंकरी f. *eine best. Pflanze,* = ज्योतिष्मती.

*सुखंघुण m. = सुखंसुण.

*सुखचर m. N. pr. eines Dorfes.

*सुखचार m. *ein rasches Pferd.*

सुखचित्त n. *geistiges Wohlbehagen.* °भाज् Adj. Karaka 6,1.

सुखच्छाय Adj. *angenehmen Schatten gewährend.*

सुखच्छेद्य Adj. *leicht zu vernichten.*

सुखज्ञात 1) Adj. *sich behaglich fühlend* Bhaṭṭ. — 2) n. *irgend etwas Angenehmes.*

सुखतस् Adv. *behaglich.*

सुखता f. *Behaglichkeit, Annehmlichkeit.*

सुखत्व n. Nom. abstr. zu सुख *Wohlbehagen, Lust.*

सुखद् 1) Adj. (f. या) *Wohlbehagen —, Lust —, Freude gewährend.* Auch unter den 1000 Namen Vishṇu's. — 2) m. *a) eine best. Klasse von Manen.* — *b) ein best. Tact.* — 3) f. या *a)* * *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma.* — *b)* * *eine* Apsaras. — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *a)* * Vishṇu's *Stätte.* — *b)* N. pr. eines Varsha in Plakshadvîpa VP. 2,4,5.

सुखदायक Adj. = सुखद् 1).

सुखदुःखमय Adj. (f. ई) *aus Freude und Leid bestehend, Fr. u. L. empfindend.*

सुखदुःखिन् Adj. *Freude und Leid empfindend.*

सुखदृश्य Adj. *gern gesehen, lieblich anzusehen.*

*सुखदेव m. N. pr. eines Mannes.

सुखदोहा Adj. f. *leicht zu melken* Hemâdri 1, 463,15.

*सुखदोह्या Adj. f. dass.

सुखधन m. N. pr. eines Kaufmanns.

सुखन n. Nom. act. von सुखय्.

सुखनाथ m. N. pr. einer in Mathurâ verehrten Gottheit.

सुखनिविष्ट Adj. *behaglich —, bequem sitzend.*

सुखनीय Adj. *Wohlbehagen bewirkend* Comm. zu Kâtj. Çr. 21,3,22.

सुखपर Adj. *dem es hauptsächlich um Freuden zu thun ist, genusssüchtig.*

सुखपेय Adj. *behaglich —, ohne Mühe zu trinken.*

सुखप्रकाश und °मुनि m. N. pr. von Autoren Burnell, T.

सुखप्रणाद् Adj. *angenehm klingend.*

सुखप्रद् Adj. *Wohlbehagen —, Lust bewirkend.*

सुखप्रबोधक Adj. (f. °धिका) *leicht verständlich.*

सुखप्रविचार Adj. *leicht zugänglich* Karaka 91,22.

सुखप्रवेप Adj. *leicht erzitternd.*

सुखप्रश्न m. *eine Erkundigung nach Jmds Wohlbefinden.* Acc. mit उद्या — कर् oder दा *sich nach Jmds W. erkundigen.*

सुखप्रसव m. *eine glückliche Niederkunft.* °मत्त्व m.

सुखप्रसवन n. dass.

सुखप्रसुप्त Adj. *behaglich —, süss schlafend.*

सुखप्राप्तधन Adj. *ohne Mühe zu Reichthümern gelangt.*

सुखप्राप्य Adj. *leicht zu erlangen, — gewinnen.*

सुखप्रेक्ष्य Adj. *leicht zu Gesicht zu bekommen* MBh. 4,622.

सुखप्लव Adj. *wo man behaglich baden kann.* v. l. सुखाप्लव.

सुखबद्ध Adj. *lieblich, reizend.*

सुखबन्धन Adj. *an der Lust —, an den Freuden der Welt hängend.*

सुखबुद्धि f., सुखबोध m. und °बोधन n. *leichtes Verständniss.*

सुखबोधनदीपिका f. Titel eines Commentars.

सुखबोधरूप Adj. *leicht verständlich, — erkennbar.*

सुखबोधिका f. Titel eines Commentars Ind. St. 14,99.

सुखबोधिनी f. Titel einer Grammatik Opp. Cat. 1.

सुखभक्षिकाकार m. *Bereiter von Leckerbissen, Zuckerbäcker* u. s. w. Kampaka 2. 3.

*सुखभङ्ग m. *eine Art Moringa.*

सुखभागिन् und सुखभाज् Adj. *in glücklichen Verhältnissen lebend, glücklich.*

सुखभुज् Adj. *Freuden geniessend, glücklich.*

*सुखभू Adj. als Erklärung von शंभू und मयोभू.

सुखभेद्य Adj. 1) *leicht zerbrechlich.* — 2) *leicht zu trennen, zur Untreue geneigt.*

सुखभोग्य Adj. *leicht zu geniessen, worüber man ohne Weiteres verfügen kann.*

*सुखभोजन n. *eine wohlschmeckende Speise.*

सुखमद् Adj. *angenehm berauschend.*

सुखमय Adj. (f. ई, metrisch auch या) *voller Freuden, genussreich* Vikramâṅkaṁ. 14,40.

सुखमानिन् Adj. *an Freuden glaubend. Fr. voraussetzend.* दुःखे so v. a. *Leiden für Fr. haltend.*

सुखमालिका f. (?) Pañkat. 236,16.

*सुखमुख m. N. pr. eines Jaksha.

सुखमेधस् Adj. *dem es wohlgeht* Gaut. 11,29 (anders Bühler). MBu. 13,106,59.

*सुखमोदा f. *Weihrauchbaum.*

सुखय्, °यति *Jmd Wohlbehagen bewirken, Jmd erquicken, erfreuen* 304,3. सुखित *Wohlbehagen empfindend, froh, glücklich, — über* Kâraṇḍ. 13,3. °म् Adv.

सुखयितर् Nom. ag. *Erfreuer, Beglücker.*

*सुखयु Adj. als Erklärung von शंयु.

सुखयोगनिद्रा f. *ein behaglicher, ruhiger Schlaf* Kâm. Nitis. 15,44.

सुखरथ Adj. *einen leicht laufenden Wagen habend.*

सुखराज m. N. pr. verschiedener Männer.

सुखरात्रि f. und °का f. *eine behagliche Nacht, eine durch Lampen erhellte Neumondsnacht.*

सुखलक्ष्य Adj. *leicht zu erkennen.*

सुखलेखन n. Titel eines Werkes.

सुखल्लिका f. etwa *ein üppiges Leben* Lalit. 529,9.

सुखवत् Adv. *einer Freude u. s. w. gleich.* Mit मन् *Etwas* (Acc.) *für eine Annehmlichkeit halten.*

सुखवत्ता f. *Annehmlichkeit, Behaglichkeit.*

*सुखवर्चक n. und *सुखवर्चस् n. *Natrum.*

सुखवर्ता f. R. 1,30,17 fehlerhaft für सुखवत्ता.

सुखवर्त्मन् Adj. *mit bequemen Pfaden versehen* MBh. 8,44,20.

सुखवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

सुखवह् Adj. *bequem zu tragen.*

1. सुखवास m. *ein behaglicher Aufenthalt.* Acc. mit वस् *behaglich an einem Orte leben,* mit दा *gastfreundlich in seinem Hause beherbergen* Hemâdri 1,154,3.

2. सुखवास Adj. *der an einem Orte behaglich gelebt hat.*

3. *सुखवास m. *Wassermelone.*

*सुखवासन m. schlechte Lesart für सुखवासन.

1. सुखविहार m. *ein behagliches Leben* Saddh. P. 13 in der Unterschr.

2. सुखविहार Adj. *ergötzlich lebend, lebenslustig* Karaka 356,23.

*सुखवी Med. v. 55 fehlerhaft für सुषवी.

सुखवीज्य Adj. *leicht zu befächeln.*

*सुखशयन n. *behagliches Ruhen, — Schlafen.*

सुखशया f. N. pr. einer Zauberin.

सुखशयित Adj. *behaglich liegend, — schlafend auf* (im Comp. vorangehend) Vâsav. 265,1.

सुखशय्या f. 1) *ein behagliches, bequemes Lager.* — 2) *ein behagliches Ruhen, — Schlafen.*

सुखशायिन् Adj. *behaglich —, süss ruhend, — schlafend.*

सुखशीत und सुखशीतल Adj. *angenehm kühl.*

सुखश्रव Adj. *angenehm zu hören.*

सुखश्रव्य Adj. dass. Nom. abstr. °ता f.

सुखसंयान n. *ein behagliches Reisen, — Fortkommen* R. 5,86,9. 10.

सुखसंवाह्य Adj. *leicht fortzubringen, — mit sich zu tragen* Spr. 88.

सुखसंवृद्ध Adj. *in Freuden, — im Glück aufgewachsen* MBh. 7,46,8. R. ed. Bomb. 4,22,8.

सुखसंवेश und सुखसंसुप्त Adj. *angenehm —, süss schlafend.*

सुखसंसेव्य Adj. *leicht zu erreichen* Kâm. Nitis. 14,35.

सुखसंस्थ Adj. *sich behaglich fühlend.*

सुखसंस्पर्श Adj. (f. आ) *angenehm bei der Berührung, — für das Gefühl, weich anzufühlen* Lalit. 337,12.

सुखसंचार Adj. (f. आ) *wo man sich mit Behagen ergeht, wohin man sich gern begiebt, einladend* 86, 3. Hariv. 2,8,24. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

सुखसंचारिन् Adj. Hariv. 3499 fehlerhaft für °संचार

*सुखसंदुह्या und *°संदोह्या Adj. f. *leicht zu melken.*

सुखसंबन्धि (metrisch für °संबन्धिन्) Adj. *froh, glücklich* MBh. 7,143,20.

सुखसंबोध्य Adj. *leicht aufzuklären, — zur Vernunft zu bringen.*

सुखसलिल n. *behagliches, d. i. lauwarmes Wasser.*

सुखसागर N. pr. eines Dorfes.

सुखसाधन n. *ein zur Annehmlichkeit, zum Glück verhelfendes Object* Bhâm. V. 2,158.

सुखसाध्य Adj. 1) *leicht in die Gewalt zu bringen, womit man leicht fertig wird.* — 2) *leicht zu heilen.* — 3) *leicht zu Wege zu bringen, — zu erlangen.*

*सुखसुख, Instr. *ganz gern.*

सुखसुप्त Adj. *angenehm —, süss schlafend* MBh. 3,297,68.

सुखसुप्ति f. und *°का f. *ein angenehmer, süsser Schlaf.*

सुखसेचक m. N. pr. eines Schlangendämons. v. l. सुख°.

सुखसेव्य Adj. *leicht zu besuchen, dem man sich leicht nahen kann.* Nom. abstr. °त्व n.

सुखस्थ Adj. *in angenehmen Verhältnissen sich befindend, sich wohl fühlend, glücklich.*

सुखस्पर्श Adj. f. आ) *angenehm bei der Berührung, — für das Gefühl.* °विहारता f. (Divjâvad. 19,16. Lot. de la b. l. 426) und °विहारिता f. (Kâraṇḍ. 18.8) so v. a. *behagliches Leben, — Dasein.*

सुखस्वाप m. *ein angenehmer, süsser Schlaf.*

सुखहस्त Adj. *eine zarte, weiche Hand habend.*

1. सुखा Adj. und Subst. f. s. u. सुख.

2. सुखा Adv. mit कर् *Jmd erfreuen, beglücken* R. ed. Bomb. 4,1,89.

सुखाकर् m. N. pr. einer buddh. Welt Saddh. P.

सुखागत n. *Willkommen.*

सुखाजात Adj. als Beiw. Çiva's nach Nilak. = सुखरूपेण आजातः । वृत्तिविलये सति आविर्भूतः

1. सुखादि Adj. *schöne Spangen oder Ringe tragend.*

2. सुखादि Adj. *mit Glück u. s. w. anfangend, Glück und Anderes.*

सुखादित Adj. *wohl zerkaut.*

*सुखाधार m. *die Stätte der Freuden, der Himmel.*

सुखानन्द m. N. pr. eines Autors mystischer Gebete bei den Çâkta.

सुखाप Adj. *leicht zu erhalten. — gewinnen.*

सुखाप्लव Adj. *wo man sich behaglich baden kann.* v. l. सुखप्लव.

सुखाभिषेज्य Adj. *leicht anzugreifen.*

सुखाभ्युदयिक Adj. *Freuden bringend.*

सुखाम्बु n. *laues Wasser.*

सुखाय्, °यते 1) *Wohlbehagen —, Lust empfinden* Kâd. 2,25,5. 77,8 (95,5). — 2) *angenehm sein* Kâd. 10,10. Harshak. 161,6.

*सुखायत Adj. *gut gezogen* (Pferd).

सुखाराध्य Adj. *leicht zu gewinnen* (eine Gottheit).

सुखारोहण Adj. *leicht zu ersteigen.*

*सुखार्जिक n. *Natron* Râgân. 6,252. Vgl. स्वर्जिक.

सुखार्थ m. *eine Sache des Wohlbehagens, — der Lust.* Acc. (Ganit. 26,7. Kandragrah. 24,35) und Dat. *der Annehmlichkeit —, der Bequemlichkeit wegen, zur Erleichterung.*

सुखार्थिन् Adj. *dem es um Wohlbehagen, um Freuden zu thun ist.*

*सुखालुका f. fehlerhaft für सुवालुका.

सुखालोक Adj. (f. आ) *leicht zu Gesicht zu bekommen* Vikr. 109.

सुखावगम m. *leichtes Verständniss,*

सुखावगाह Adj. *worin man leicht eindringen* (eig. und übertr.) *kann* MBh. 1,2,396.

सुखावतीदेव (Conj.) m. Pl. *eine best. Klasse von Autoren mystischer Gebete bei den Çâkta.*

सुखावतीव्यूह m. Titel eines buddh. Werkes.

*सुखावतीश्वर m. N. pr. eines Buddha.

सुखावत् 1) Adj. = सुखवत्. वर्ति f. *eine best. Pille* Karaka 6,24. — 2) f. °वती N. pr. *a)* einer buddhi-

stischen Welt Saddh. P. Kâraṇḍ. 13,22. 17,6. 47,4. 89,2. Ungenau सुखावति 95,23. — *b*) einer Gattin des Sûrjaprabha.

सुखावबोध m. *leichtes Verständniss.*

सुखावत्त m. N. pr. eines Sohnes des Nṛ́kakshus.

सुखावह् Adj. (f. आ) *Wohlbehagen —, Freuden bringend* 84,5.

सुखावृत Adj. *erfüllt von Behagen, — Lust an* (Gen.).

1. सुवाश m. 1) **eine wohlschmeckende Speise.* — 2) *Cucumis sativus* Vâsav. 134,1. 143,2.

2. *सुवाश m. Bein. Varuṇa's.

*सुवाशक m. *Cucumis sativus.*

सुवाशय Adj. Paṇḱat. II,160 fehlerhaft; vgl. Spr. 3062.

1. सुवाशा f. *Erwartung von Freuden* Vâsav. 134, 1. 143,2.

2. सुवाशा f. *eine Erwartung in weiter Ferne wie der Luftraum* Vâsav. 143,2.

सुवाश्रय Adj. *mit Wohlbehagen verbunden, W. bewirkend.*

सुवासन n. *ein behaglicher, bequemer Sitz* Ind. St. 15,247.

सुवासिका f. *Wohlbefinden, Wohlbehagen* Naish. 9,90. Hem. Par. 1,114. Ind. Antiq. 4,276.

सुवासीन Adj. *behaglich —, bequem sitzend.*

सुवासुख n. Sg. *Leiden und Freuden.*

सुखित Adj. s. u. सुखय्.

सुखिता f. und सुखित्व n. *Wohlbehagen, das Gefühl der Lust.*

सुखिन् Adj. 1) *Wohlbehagen empfindend, sich wohl befindend, wohl gedeihend, froh, glücklich.* सुखिस्वभाव m. *ein frohes, glückliches Naturell.* — 2) *behaglich, Behagen bereitend.*

*सुखी Adj. Vop. 3,61.

सुखीनल m. N. pr. eines Sohnes des Sukakshus.

*सुखीललिता (?) f. N. pr. einer Jungfrau.

सुखीवल m. = सुखावल.

सुखुर Adj. (f. आ) *schöne Hufe habend* Hemâdri 1, 710,12.

सुखेतर n. Pl. *Freuden und Leiden.*

सुखेष्ठ Adj. *in Freuden lebend* (Çiva).

सुखेधित Adj. *in glücklichen Verhältnissen aufgewachsen, — gelebt habend.*

सुखोचित Adj. *an Behaglichkeit —, an Glück gewöhnt* MBh. 3,27,10. Karaka 77,17. 196,10.

सुखोच्छेद्य Adj. 1) *leicht abzureissen.* — 2) *leicht auszurotten, — zu vernichten.*

*सुखोत्सव m. *Gatte.*

सुखोदक n. *laues Wasser.*

सुखोदय 1) Adj. (f. आ) *Wohlbehagen —, Lust im Gefolge habend, Freuden —, Glück verheissend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Medhâtithi. — 3) n. N. pr. des von 2) beherrschten Varsha.

सुखोदर्क Adj. (f. आ) = सुखोदय 1).

सुखोद्य Adj. *leicht auszusprechen.*

सुखोपगम्य Adj. *leicht zugänglich, — zu erreichen.*

सुखोपविष्ट Adj. *behaglich —, bequem sitzend.*

1. सुखोपाय m. *ein leichtes Mittel.* Instr. *mit Leichtigkeit, ohne Mühe.*

2. सुखोपाय Adj. (f. आ) *leicht zu erlangen.*

*सुखोर्ज्जिक n. = सर्ज्जिका *Natrum.*

सुखोषित 1) Adj. *der die Nacht* (auch mit Hinzufügung von रजनीम्) *gut zugebracht hat, einen behaglichen Aufenthalt gehabt habend* Karaka 93,11. — Hariv. 4833 wohl fehlerhaft für सुखोचित. — 2) *f. आ *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7.

सुखोष्ण Adj. *lauwarm* Hemâdri 1,144,5.

सुखोष्य Adj. *wo man sich behaglich aufhalten kann.*

*सुख्य्, सुख्यति = सुखय्.

1. सुग 1) Adj. (f. सुगा) *a*) *leicht gangbar, wegsam.* — *b*) *leicht zugänglich* Hemâdri 1,463,15 (eine Kuh). — *c*) *leicht zu erreichen.* — 2) n. *a*) *Wegsamkeit, guter Pfad; glücklicher —, leichter Fortgang.* — *b*) **faeces.*

2. सुग Adj. *schön singend.*

*सुगण् künstliches Adj.

सुगण 1) *Adj. = उगण Pat. zu P. 6,1,9, Vârtt. 4. — 2) N. pr. *a*) m. eines Râgaputra. — *b*) f. आ *einer der Mütter im Gefolge* Skanda's.

सुगणक m. *ein guter Astronom.*

सुगत 1) Adj. *a*) *einen guten Gang habend, gut laufend.* — *b*) *dem es gut ergangen ist, der es sich hat wohl gehen lassen.* — 2) m. *a*) *ein* Buddha. — *b*) *ein Buddhist, ein buddhistischer Lehrer* Harshaḱ. 212,20.

सुगतचेतना f. N. pr. einer buddh. Nonne.

*सुगतमित्र m. N. pr. eines Mannes.

सुगतशासन n. *die buddhistische Lehre, der b. Glaube.*

सुगतायतन n. *ein buddh. Heiligthum, — Kloster.*

*सुगतालय m. dass. Çâçvata 543.

सुगतावदान n. Titel eines buddh. Sûtra J. R. A. S. 8,12.

1. सुगति f. 1) *Wohlfahrt, Wohlergehen, ein glückliches Los, Seligkeit* Hemâdri 1,407,12. Hem. Par. 2,108. — 2) *sichere Zuflucht.*

2. सुगति 1) Adj. *einen guten Stand habend, eine günstige Stelle einnehmend* (ein Planet). — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

सुगत्व Adj. *leicht gangbar.*

1. सुगन्ध m. 1) *Wohlgeruch.* — 2) *ein wohlriechender Stoff, Parfum.*

2. सुगन्ध 1) Adj. (f. आ) *wohlriechend.* — 2) m. *a*) **Schwefel* Râgan. 13,71. — *b*) **Kichererbse.* — *c*) **Andropogon schoenanthus.* — *d*) **Majoran.* — *e*) **eine roth blühende Moringa.* — *f*) * = तुम्बुरु. — *g*) N. pr. eines Berges. — 3) f. आ Bez. *verschiedener Pflanzen.* — *b*) *eine Form der* Dâkshâjaṇi — *c*) N. pr. α) eines Tîrtha Vishṇus. 85,20. — β) einer Apsaras. — γ) eines Frauenzimmers. — 4) f. ई N. pr. einer Dienerin Vasudeva's. — 5) n. *a*) *Bez. *verschiedener Pflanzen.* — *b*) **Zibeth* Râgan. 12,73. — *c*) N. pr. eines Tîrtha.

सुगन्धक 1) m. *a*) *eine best. Körnerfrucht.* — *b*) *eine best. Gemüsepflanze.* — *c*) **Orangenbaum.* — *d*) **Momordica mixta.* — *e*) **roth blühendes Basilienkraut.* — *f*) **ein best. Knollengewächs*, = धरणीकन्द. — *g*) **Schwefel.* — 2) f. °न्धिका *eine best. Pflanze.* — 3) *n. *ein best. heilkräftiges Kraut.*

*सुगन्धतैलनिर्यास n. (!) *Zibeth.*

*सुगन्धपत्त्रा f. *eine best. Pflanze*, = जटा.

*सुगन्धभूतृण n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

सुगन्धमुख m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 14,16. 47,4.

*सुगन्धमूला f. 1) *Averrhoa acida.* — 2) *Hibiscus mutabilis.* — 3) = रास्ना.

सुगन्धय्, °यति *wohlriechend machen* Çiç. 19,20.

सुगन्धयुक्ति f. *Bereitung (Mischung) von Wohlgerüchen*, eine der 64 Künste Comm. zu Bhâg. P. 10,45. 36. Vgl. गन्धयुक्ति.

सुगन्धवनमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

सुगन्धवत् Adj. *wohlriechend* MBh. 13,73,12.

सुगन्धाढ्य 1) Adj. *überaus wohlriechend.* — 2) *f. आ *Jasminum Sambac.*

सुगन्धादित्य m. N. pr. eines Mannes.

*सुगन्धामलक m. *eine best. Arzenei* Râgan. 22,58.

सुगन्धार m. als Bein. Çiva's nach Nilak. = शोभनो गन्धारदेशोऽवः.

सुगन्धि und सुगन्धिं 1) Adj. *wohlriechend.* — 2) *m. *a*) *eine Mango-Art.* — *b*) *eine Cyperus-Art.* — *c*) *Ocimum pilosum.* — *d*) *die Wurzel von Scirpus Kysoor.* — 3) n. *a*) *Sandel.* — *b*) Bez. verschiedener anderer *wohlriechender* Stoffe und Pflanzen. Nach den Lexicographen = एलवालुक, कसेरु, गन्धतृण, धान्यक, पिप्पलीमूल und मुस्ता Râgan. 6, 27. 140. 21,16. Bhâvapr. 1,194.

सुगन्धिक 1) Adj. *wohlriechend* Vishṇus. 66,8. — 2) m. *a*) *eine best. Körnerfrucht* Karaka 1,27. — *b*) **ost-*

indischer Weihrauch. — c) **Schwefel.* — d) **Löwe.* — 3) *n. a) *die weisse Wasserlilie.* — b) *die Wurzel von Andropogon muricatus.* — c) *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus.* — d) *ein best. heilkräftiges Kraut,* = सुरपर्णा.

*सुगन्धिकुसुम 1) m. *gelber Oleander.* — 2) f. आ *Trigonella corniculata.*

सुगन्धता f. *das Wohlriechendsein, Wohlgeruch.*

सुगन्धतेजन m. (Comm. zu Âpast. Çr. 7,6,1) n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

*सुगन्धित्रिफला f. *Muskatnuss, Betelnuss und Gewürznelke.*

सुगन्धिन् 1) Adj. *wohlriechend.* — 2) *f. ॰नी a) *Pandanus odoratissimus.* — b) *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern,* = आरामशीतला.

*सुगन्धिमूल 1) n. *Rettig.* — 2) f. आ a) *Gelbwurz.* — b) = रास्ना.

*सुगन्धिमुस्तक n. *eine Cyperus-Art* Bhâvapr. 1,146.

*सुगन्धिमूत्रपतन m. *Zibethkatze* Râgân. 19,16.

*सुगन्धिमूषिका f. *Moschusratte.*

सुगन्धिसोक् m. N. pr. eines Mannes.

सुगन्धेश m. Name eines von Sugandhâ errichteten Heiligthums.

*सुगन्मन् Adj. Vop.

सुगभस्ति und सुभगस्ति Adj. *geschickt mit dem Arme.*

सुगम 1) Adj. (f. आ) a) *leicht gangbar.* — b) *leicht zu finden, sich von selbst ergebend, selbstverständlich, leicht zu verstehen.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

सुगमन Adj. (f. आ) 1) *leicht zugänglich.* — 2) *gut von Statten gehend* Sâj. zu RV. 1,165,8.

सुगम्भीर Adj. (f. आ) *sehr tief.*

सुगम्य Adj. (f. आ) *leicht zu passiren.*

*सुगर n. *Zinnober* Râgân. 13,57.

सुगर्कित Adj. *sehr tadelnswerth* R. ed. Bomb. 3,20,15.

सुगला f. N. pr. eines Frauenzimmers.

1. सुगव m. *ein kräftiger Stier.*

2. सुगव Adj. *schöne —, viele Rinder besitzend.*

सुगवि m. N. pr. eines Sohnes des Prasuçruta.

सुगव्य und सुगविष्र n. *Besitz guter —, vieler Rinder.*

*सुगहन Adj. (f. आ) *überaus dicht.*

सुगाङ्ग N. pr. eines Palastes Mudrâr. 37,10 (65, 12). 64,7. 19 (104,11. 105,5).

सुगातु m. *guter Fortgang, Wohlergehen.*

सुगातुया f. Instr. (gleichlautend) *aus Verlangen nach guten Wohnsitzen.*

सुगात्र Adj. (f. ई) *schöngliederig, einen schönen Körper habend.* f. ई *eine Schöne* Vikramâñkak. 10,20.

सुगात्रिया fehlerhaft für सुगातुया.

सुगाधि Adj. *wohl furtbar, durchwatbar.*

सुगार्हपत्य m. *ein guter Hausherr.*

सुगीत n. *ein schöner Gesang.*

सुगीति f. *ein best. Metrum.*

सुगोत्र m. N. pr. eines Ṛshi Bâlar. 88,18.

सुगु Adj. *gute —, viele Rinder habend.*

सुगुण Adj. (f. आ) *tugendhaft* Kaurâp. (A.) 3. Spr. 2122, v. l.

सुगुणिन् Adj. *grosse Vorzüge besitzend.*

सुगुप्त 1) Adj. a) *wohl bewacht, sehr in Acht genommen.* — b) *wohl versteckt.* Compar. सुगुप्ततर. — 2) Adv. सुगुप्तम् a) *sehr sorgfältig, — behutsam* Spr. 3417. — b) *ganz im Geheimen.* — 2) *f. सुगुप्ता *Mucuna pruritus.*

सुगुप्तभाण्ड Adj. (f. आ) *die Hausgeräthe gut in Acht nehmend* Vishṇus. 99,21. Nom. abstr. ॰ता f. 25, 6.

सुगुप्ति f. *ein sehr heimliches Verfahren.* Acc. mit आ-धा *sehr heimlich zu Werke gehen* Hit. IV,31.

सुगुप्ती Adv. mit कर् *wohl verwahren.*

सुगुरु Adj. *sehr schwer.*

सुगूढ Adj. *gut versteckt, — verwahrt, — verborgen.* ॰म् Adv. auch *ganz im Geheimen.*

सुगृह Adj. (f. आ) *heftig verlangend zu* (Loc. eines Nom. act.) MBh. 7,78,19.

सुगृहि 1) Adj. *ein gutes Haus habend.* — 2) *m. *Sylvia sutoria* (ein Singvogel). — 3) f. सुगृही *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

सुगृहिपति m. *ein guter Hausherr.*

सुगृहिन् Adj. *ein gutes Haus habend, gut gebettet* (ein Vogel).

सुगृहीत Adj. 1) *fest gepackt, — gehalten* Çiç. 20, 35. — 2) *woran man sich festhält.* — 3) *gut erlernt, — geübt* Çiç. 20,35. — 4) *zum Heil in den Mund genommen, durch blosses Aussprechen schon Glück bringend.* ॰नामन् und ॰नामधेय Adj. Mudrâr. 9,11 (26,8). 69,8 (114,8). Kâd. 39,1 (69,10). 2,79,1 (97,6). Harshak. 18,1. 187,23. 201,19.

सुगोवृध् Adj. *am guten Fortgang sich freuend.*

सुगोहिनी f. *eine liebe, gute Hausfrau* Bâlar. 239,10.

*सुगो f. *eine schöne Kuh.*

1. सुगोपा m. *ein guter Beschützer.*

2. सुगोपा Adj. *gut behütet.* Superl. ॰तम.

सुगोप्य Adj. *sehr geheim zu halten.*

सुगौतम m. Bein. Çâkjamuni's.

सुगौरव Adj. *sehr schwer* Râgân. 13,27.

(सुग्म्य) सुगिमघ Adj. 1) *rüstig zuschreitend.* — 2) *zunehmend.*

सुग्रथित Adj. *gut geflochten, — geknüpft.*

*सुग्रन्थि 1) m. *ein best. Parfum,* = चोरक. — 2) n. *die Wurzel des langen Pfeffers.*

सुग्रह Adj. 1) *einen guten Griff (Griffstelle) habend.* — 2) *leicht zu erlangen, — haben.* — 3) *leicht zu verstehen, — einzusehen.*

सुग्रहण n. *ehrfurchtsvolles Anfassen* (der Füsse).

सुग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* in Magadha Hem. Par. 1,287.

सुग्रीव 1) m. (adj. Comp. f. आ) a) N. pr. α) eines Rosses des Kṛshṇa. — β) eines Affen, Bruders des Vâlin und Sohnes des Sonnengottes. — γ) eines göttlichen Wesens. — δ) *des Vaters des 9ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — b) *Bein. Çiva's und Indra's. — c) *eine Art Pavillon* Vâstuv. 832. — d) **a goose, a hero, a piece of water, the name of a mountain, a sort of weapon, the countenance of a friend, a serpent of* Pâtâla. — 2) f. आ (Hariv. 3,68,18) und ई N. pr. einer Apsaras. — 4) f. ई N. pr. einer Tochter Daksha's, Gattin Kaçjapa's und Mutter der Pferde, Kamele und Esel.

*सुग्रीवावग्रज m. Bein. des Affen Vâlin.

*सुग्रीवेश m. Bein. Râma's.

सुग्रीष्म m. *ein schöner Sommer* Çâṅku. Gṛhj. 4, 18. Pâr. Gṛhj. 3,2,12.

*सुग्ल Adj. v. l. सुश्ल.

सुघट Adj. *leicht zu Stande zu bringen.* Nom. abstr. ॰ल n.

सुघटित Adj. *wohl zusammengefügt* Spr. 402. Ind. St. 15,332.

सुघटितघटित Adj. dass. Spr. 79.

सुघर्षित Adj. *gut festgestampft, — geebnet* MBh. 14,85,12.

सुघन Adj. *überaus dicht* (Wald) Paṅkat. 141,16 (सघन gedr.).

सुघरिकागृह्क *eine Art Sieb* Çilâñra 2,64.

सुघर्ष m. *starkes Reiben* Râgân. 13,17.

सुघोर 1) Adj. (f. आ) *sehr schaurig, — grausig;* n. *etwas sehr Schauriges.* — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 4,132.

सुघोष 1) Adj. a) *einen lauten Ton von sich gebend, laut knasternd* n. s. w. MBh. 9,24,63. — b) *wohlklingend.* — 2) m. a) *die Muschel* Nakula's. — b) *eine best. Tempelform* Hemâdri 2,58,a,11. — c) N. pr. α) eines Buddha. — β) eines Agrahâra.

सुघोषग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

सुघोषघोष Adj. (f. आ) *laut erschallend* MBh. 12, 228,92.

सुघोषवत्त् Adj. *einen schönen Klang habend.*

सुघोषित Adj. *laut verkündet* MBh. 7,12,31.

सुघ्न m. *leichtes Erschlagen.*

सुचक्र 1) Adj. *mit guten Rädern versehen.* — 2) m. *a) ein guter Wagen.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Vatsapri.

सुचक्रोपस्कर Adj. *schönräderig und gut ausgerüstet* MBh. 2,61,4.

सुचक्षस् Adj. *gut sehend, scharfsichtig.*

सुचक्षु oder °स् N. pr. eines Flusses.

सुचक्षुस् 1) Adj. *schönäugig* (Çiva). — 2) *m. *Ficus glomerata.* — Vgl. auch सुचक्षु.

सुचतुर Adj. *sehr gewandt, — geschickt.* Nach Pat. zu P. 5,4,77 = सुद्रष्टा चतुर्णाम्.

सुचन्दन m. *ein schöner Sandelbaum* R. ed. Bomb. 4,41,14.

सुचन्द्र m. 1) **ein best.* Samâdhi (buddh.). — 2) N. pr. *a)* eines Devagandharva. — *b)* eines Sohnes der Simhikâ. — *c)* eines Sohnes des Hemakandra und Vaters des Dhûmrâçva. — *d)* verschiedener Fürsten. — *e)* *eines Bodhisattva. — *f)* einer Ficus indica.

सुचरा f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

1. सुचरित 1) Adj. *gut ausgeführt.* — 2) n. Sg. und Pl. *gutes Benehmen, guter Wandel, ein gutes Werk* Gâtakam. 10,27.

2. सुचरित 1) Adj. (f. आ) *einen guten Wandel führend, gesittet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ *eine tugendhafte, treue Frau.*

सुचरितचरित Adj. = 2. सुचरित 1) Mṛicch. 127,17.

सुचरितव्रत Adj. *der sein Gelübde gut erfüllt hat.*

सुचरितार्थपद् Adj. *wobei Sinn und Worte gut gewählt sind* (eine Rede).

*सुचरित्र Adj. (f. आ) = 2. सुचरित 1).

*सुचर्मन् 1) Adj. *eine schöne Haut* oder *Rinde habend.* — 2) m. *Betula Bhojpatra.*

सुचारा f. N. pr. einer Tochter Çvaphalka's. v. l. सुचीरा.

सुचारु 1) Adj. *sehr lieblich, — schön.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Kṛshṇa. — *b)* des Vishvaksena. — *c)* des Pratiratha. — *d)* des Pratibâhu.

सुचारुता f. *Schönheit.*

सुचित्त Adj. (f. आ) *wohlgesinnt* MBh. 3,46,4.

सुचित्र 1) Adj. (f. आ) *a) ausgezeichnet.* — *b) von der mannichfaltigsten Art* Hariv. 2,28,10. — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Fürsten. — 3) *f. आ *eine Gurkenart.*

*सुचित्रक m. 1) *Eisvogel.* — 2) *eine Schlangenart.* — 3) N. pr. eines Asura.

*सुचित्रबीजा f. *Embelia Ribes.*

*सुचिन्तितचिन्तिन् Adj. *ganz richtig denkend.*

सुचिन्तितार्थ m. N. pr. eines Mâraputra.

सुचिन्त्य Adj. *wohl denkbar* Hariv. 13008.

सुचिर Adj. *überaus lang* (von der Zeit). Acc., Instr. (R. 5,13,64) und सुचिर° *sehr lange;* Abl. *nach sehr langer Zeit.*

*सुचिरायुस् m. *ein Gott.*

सुचिह्नित Adj. *deutlich bezeichnet* Vishnus. 10,6.

सुचीरा f. N. pr. einer Tochter Çvaphalka's. सुचारा v. l.

*सुचीर्णधन्न m. N. pr. eines Fürsten der Kumbhâṇḍa.

*सुचुक्रिका f. *Tamarindus indica.*

*सुचुटी f. *Zange.*

सुचेतन (so die Hdschrr.) Adj. *bemerkenswerth, ausgezeichnet.*

सुचेतस् 1) Adj. *a) verständig, einsichtsvoll.* — *b) wohlgesinnt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Gṛtsamada. — *b)* des Praketas.

सुचेती Adv. mit कर् *wohlgesinnt machen, für sich gewinnen, Jmds Vertrauen gewinnen.*

सुचेतु m. Nur Instr. सुचेतुना *mit huldvoller Aufmerksamkeit, gnädig.*

सुचेतुन Adj. = सुचेतन.

सुचेल Adj. (f. आ) *gut gekleidet* Hariv. 7946.

*सुचेलक m. *ein schönes Gewand.*

सुचेष्टरूप m. N. pr. eines Buddha.

*सुच्छत्री f. N. pr. eines Flusses, = शतरु.

सुच्छद Adj. *schöne Blätter habend.*

सुच्छदिस् Adj. *ein gutes Obdach bietend.*

सुच्छाय 1) Adj. *a) einen schönen Schatten gewährend.* — *b) stark glänzend* (ein Topas) Râgan. 13,171. — *c) prächtig, schön.* — 2) f. आ N. pr. der Gattin Çlishṭi's.

सुजघन 1) Adj. *a) schöne Hinterbacken habend* Hariv. 3,69,15. Hemâdri 1,710,12. — *b) einen schönen Schluss habend.* — 2) n. *eine best. Ceremonie* Comm. zu TBr. 2,813,16.

सुजङ्घ Adj. (f. आ) *schönbeinig* Çrut. 21.

सुजत्रु Adj. *ein schönes Schlüsselbein habend* MBh. 5,151,23.

सुजन m. *ein guter, wohlwollender Mensch.* Auch auf ein Femin. bezogen. स्वभावसुजनो जन: *ein von Natur gutmüthiger, wohlwollender Mensch.* Oefters mit स्वजन verwechselt.

सुजनता f. *Gutmüthigkeit, Leutseligkeit, Wohlwollen* Kâd. 232,21 (381,17). Auch mit स्वजनता verwechselt.

सुजनत्व n. dass.

सुजनपरिवारा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,14.

सुजनपरिसेविता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,6.

सुजनमन्य Adj. *sich für einen guten Menschen haltend.*

सुजनय् Bâlar. 130,20 fehlerhaft für स्वजनय्.

सुजनाकर m. N. pr. eines Mannes.

सुजनिमन् Adj. *Edles zeugend, — schaffend.*

सुजनसु m. N. pr. eines Sohnes des Gahnu.

1. सुजन्मन् n. *eine Glück bringende Geburt.* सुजन्मादित्रत n. *eine best. Begehung.*

2. सुजन्मन् Adj. = 1) = सुजनिमन्. — 2) *von edler Herkunft* oder *dessen Geburt Segen bringt.*

सुजम्भ und *सुजम्भन् Adj. *mit gutem Gebiss versehen.*

1. सुजय m. 1) *ein grosser Sieg, — Triumph.* — 2) *N. pr. eines Mannes (neben जय).

2. सुजय Adj. *leicht zu besiegen.*

सुजल 1) Adj. (f. आ) *mit gutem Wasser versehen.* — 2) *n. *eine Lotusblüthe.*

सुजल्प m. *eine schöne Unterhaltung.*

सुजात und सुजातं 1) Adj. *a) wohl geboren,* d. i. *gut geartet, wohlgebildet, wohlgeformt, schön.* — *b) von guter Abkunft, edel,* εὐγενής. — *c) ächt,* γενναῖος. — *d) ächt, aufrichtig.* — *e) in Wirklichkeit geboren, nicht unnütz geboren.* — 2) m. N. pr. *a)* verschiedener Personen. — *b)* Pl. eines Volkes Hariv. 1895. — *c)* eines Stiers. — 3) f. सुजाता *a)* **Alaunschiefer* Râgan. 13,63. — *b)* N. pr. verschiedener Frauen. — 4) n. *ein schönes Geborensein,* so v. a. *ein Geb. unter einem glücklichen Gestirn.*

सुजातक etwa *Pracht, Schönheit* Vâsav. 288,8.

सुजातता f. *edle Art.*

सुजातवक्त्र m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 15,154.

सुजामि Adj. *reich an Geschwistern* oder *Verwandten.*

सुजित n. *ein leichter Sieg* Maitr. S. 4,12,1 (179,9).

सुजितश्रम Adj. *alle Anstrengungen gut überwindend, ihnen Trotz bietend, unermüdlich* Kâm. Nitis. 18,32.

सुजिह्व 1) Adj. *schönzüngig, einen schönen Ruf —, eine schöne Stimme habend.* — 2) *m. *Feuer.*

सुजीर्ण Adj. 1) *ganz abgenutzt, — zerfallen.* — 2) *wohl verdaut.*

सुजीर्णशतखण्डमय Adj. (f. ई) *aus hundert ganz abgenutzten Fetzen bestehend* Spr. 4583.

सुजीव n. impers. *leicht zu leben für* (Gen.).

*सुजीवन्ती f. *Hoya viridiflora.*

1. सुजीवित n. *ein schönes Leben.*

2. सुजीवित Adj. *glücklich lebend, das Leben geniessend* Kâd. 2,68,22 (83,12).

3. सुजीवित n. impers. ungenau für सुजीव (so im Pâli) *leicht zu leben für* (Instr.) Gâtakam. 16,2.

सुजुष्ट Adj. (f. आ) *beliebt.*

सुजूर्णि Adj. (f. eben so) *glühend.*

सुज्ञक m. N. pr. eines Mannes.

सुज्ञि m. desgl.

सुज्ञ Adj. (f. आ) *wohl kundig, mit einer Sache vertraut* Kumâras. 10,8. 57.

1. सुज्ञान n. 1) *leichtes Verständniss.* — 2) *gute Kenntnisse.* — 3) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

2. सुज्ञान Adj. (*f. आ) 1) *gute Kenntnisse habend* Siddh. K. zu P. 4,1,54. — 2) *leicht zu erkennen.*

सुज्ञानविंशति m. Titel eines Werkes Burnell, T.

सुज्येष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Agnimitra.

सुज्यैष्ठ, सुज्यैष्ठ्य Adj. *ein gutes Erstgeburtsrecht besitzend, — ausübend.*

सुज्योतिस् und सुज्योतिस्क Adj. *schön schimmernd.*

सुटङ्क Adj. *scharf, grell* (von einem unangenehmen Tone) Bâlar. 105,13.

*सुटू, सुटूयति (अनादरे, तौच्छ्ये).

सुडशब्दनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 262. Vgl. सूड.

सुडोनक n. *eine best. Flugart.*

°सुत् Adj. 1) *auspressend, kelternd.* — 2) *= स्तोतर्.

1. सुत 1) Adj. s. u. 1. सु. — 2) m. Sg. und Pl. *der ausgepresste Saft des* Soma. — 3) m. n. Soma-*Opfer.*

2. सुत Adj. s. u. 2. सु.

3. सुत 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Sohn.* Du. auch *Sohn und Tochter* Gâtakam. 9,54. — *b) Fürst.* — *c) das 5te astrologische Haus* Varâh. Jogaj. 4,17. Auch °भाव m. — *d)* N. pr. eines Sohnes des 10ten Manu. — 2) f. आ *a) Tochter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Alhagi Maurorum.*

सुतंपरिष्टोय n. प्रजापतेः °ये Name zweier Sâman Ârsh. Br. Vgl. Ind. St. 3,225,*a.*

सुतकीर्ति f. *Erwähnung des fertigen* Soma.

*सुतंगम m. N. pr.

*सुतजीवक m. *Putranjiva Roxburghii.*

सुतंजय m. N. pr. eines Mannes.

सुतत्व n. Nom. abstr. von सुत *Sohn.* Instr. mit यत् *Jmd* (Acc.) *an Sohnes Statt annehmen.*

सुतदा f. N. pr. eines göttlichen Wesens.

सुतनय Adj. *schöne Kinder habend.*

1. सुतनु Adj. *überaus schlank, — schmächtig.* Nom. abstr. °ता f. Dhûrtas. 3, 3, v. l.

2. सुतनु Adj. *schöngliederig, einen schönen Körper habend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Gandharva. — *b)* eines Sohnes des Ugrasena. — *c)* eines Affen. — 3) f. सुतनु *a) eine Schöne* Çiç. 6,59. 7,12. 9,44. 10,7. 38. 15.124 (90). Voc. सुतनु (von सुतनू) Spr. 7723. — *b)* N. pr. α) einer Tochter Âhuka's. — β) einer Beischläferin Vasudeva's. Auch सुतनू. — γ) einer Tochter Ugrasena's.

सुतनुज्ञ Adj. (f. आ) *schöne Kinder habend.*

सुतनु 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's und Çiva's etwa *schöne Nachkommenschaft habend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

सुतन्त्र Adj. *mit der Theorie gut vertraut* und *über gute Truppen verfügend* Varâh. Jogas. 3,6.

सुतन्त्रि Adj. *von schönem Saitenspiel begleitet* (Gesang).

सुतप m. Pl. N. pr. einer Gruppe von Göttern unter dem 8ten Manu.

सुतपस् 1) Adj. *a) wärmend.* — *b) strengen Kasteiungen obliegend.* — 2) m. *a) *die Sonne.* — *b) *ein* Muni. — *c)* N. pr. α) Pl. einer Gruppe von Göttern unter dem 8ten Manu. — β) verschiedener Ṛshi unter verschiedenen Manu, verschiedener Söhne verschiedener Manu und mehrerer anderer Personen Ind. St. 14,138.

सुतपस्विन् Adj. *überaus fromm.*

सुतपा Adj. Soma *trinkend.*

*सुतपादिका oder *सुतपाडुका f. *eine Art Mimosa.*

सुतपावन् Adj. = सुतपा.

सुतपेय n. Soma-*Trank.*

सुतप्त 1) Adj. *a) sehr heiss* Spr. 6371. — *b) stark geglüht, durch Glühen gereinigt* (Gold) Vishnus. 99, 1. क्षेममये कोशे सुतप्ते so v. a. सुतप्तक्षेममये कोशे. — *c) dem stark zugesetzt worden ist* Hit. IV, 51. — *d) gut gebüsst.* तपस् m. *eine gut ausgeführte Kasteiung.* — 2) *f. सुतप्ता *Mucuna pruritus.*

सुतमिस्रा f. *dichte Finsterniss.*

सुतंभर 1) Adj. *den* Soma *entführend, — an sich nehmend.* — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

सुतर Adj. (f. आ) 1) *leicht zu überschreiten.* — 2) *leicht zu erreichen* Kâraka 297,6. — 3) *leicht hinzubringen* (Nacht). — Vgl. असुतर Nachtr. 3.

सुतरण Adj. *leicht zu überschreiten.*

सुतराम् Adj. *noch mehr, in noch höherem Grade; gar sehr in hohem Grade.* Mit einer Negation (die bisweilen aus dem Vorhergehenden zu ergänzen ist) *noch viel weniger* und *nicht ganz gut.*

*सुतर्कारी f. *eine best. Cucurbitacee.*

*सुतर्दन m. *der indische Kuckuck.*

सुतर्पयत् Adj. *gehörig sättigend, — labend* Ha-riv. 15373.

सुतर्पित Adj. *gehörig gesättigt, — gelabt* MBh. 1,234,15. R. 1,53,5.

सुतर्मन् Adj. *gut übersetzend* (Schiff).

सुतल 1) *m. = अट्टालिकाबन्ध. — 2) (*m.) n. *eine best. Unterwelt.*

सुतल्प n. *ein schönes Lager.*

सुतवत्सल Adj. *zärtlich gegen die Kinder;* m. *ein zärtlicher Vater* Veṇis. 38,16.

1. सुतवत् Adj. *das Wort* सुत *enthaltend.* f. °वती *ein solcher Vers.*

2. सुतवत् Adj. *reich an Söhnen.*

सुतवल्लभ Adj. Veṇis. 65 schlechte Lesart für सुतवत्सल.

*सुतवस्करा f. *eine Mutter von sieben Söhnen.*

*सुतश्रेणी f. *Salvinia cucullata* Râgân. 4,138.

सुतष्ट Adj. *wohl ausgearbeitet, künstlich gemacht.*

सुतसुत m. *Enkel.*

सुतसोम 1) Adj. *a) der den* Soma *bereitet hat, — fertig hat, der eine Libation bringt.* — *b) wobei der* Soma *bereit ist.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Bhîmasena. — *b)* eines Prinzen Gâtakam. 31. — 3) f. सुतसोमा N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's. v. l. अुतसोमा.

सुतसोमजातक n. = सुतसोमावदान Gâtakam. 31 in der Unterschr.

सुतसोमवत् Adj. Pl. *unter denen solche sind, die den* Soma *bereitet haben.*

सुतसोमावदान n. Titel einer buddh. *Legende.*

*सुतात्मज 1) m. *Enkel.* — 2) f. आ *Enkelin.*

सुतान Adj. *wohlklingend.*

सुतापति m. *Tochtermann.*

सुताभाव m. Nom. abstr. zu सुता *Tochter.*

सुताम्र Adj. *dunkelroth.* सुताम्रोष्ठ Adj. MBh. 1, 155,32.

सुतार 1) Adj. (f. आ) *a) sehr hell.* — *b) sehr laut.* — *c) mit einem schönen Augenstern versehen.* — 2) m. *a) ein best. Parfum.* — *b)* N. pr. eines Lehrers. — 3) f. आ *a)* im Sâṁkhja Bez. einer der 9 Arten von Tushṭi. — *b)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Tochter Çvaphalka's. — 4) f. (आ) und n. im Sâṁkhja Bez. einer der 8 Arten von Siddhi. — 5) *n. *eine Art Katzenauge* Garbe zu Râgân. 13,192.

*सुतारका f. N. pr. einer Gaina-Gottheit.

सुतार्णव m. Titel eines Werkes.

सुतार्थिन् Adj. *einen Sohn wünschend.*

सुताल m. *ein best. Tact.*

सुतावत् Adj. *der* Soma *bereitet hat.*

सुतासुत n. Du. *Gekeltertes und Ungekeltertes*

Maitr. S. 3,11,9 (155,4).

सुतासुर्तिन् Adj. *der Gekeltertes* (Soma) *und Ungekeltertes* (Milch u. s. w.) *hat.*

1. सुति f. in सोमसुति.

2. सुति in कुरुसुति und पृत्सुति.

*सुतिक्त 1) Adj. *sehr bitter.* — 2) m. *Oldenlandia herbacea* Râgân. 5,9. — 3) f. आ *eine best. Cucurbitacee.*

*सुतिक्तक m. *Gentiana Chirayita* und = पारिभद्र.

सुतिन् Adj. *einen Sohn* oder *Söhne habend.*

*सुतिन्तिडा und *सुतिन्तिडी f. *Tamarindus indica.*

1.*सुती Adj. (von सुतीय्).

2. सुती Adv. mit भू *zum Sohne werden.*

सुतीक्ष्ण 1) Adj. *überaus scharf* (eig. und übertr.). °म् Adv. *in sehr hohem Grade, über die Maassen* R. ed. Bomb. 4,24,6. — 2) m. *a)* **Moringa pterygosperma* Râgân. 7,30. — *b)* N. pr. eines Bruders des Agastja.

*सुतीक्ष्णक m. *ein best. Baum.*

सुतीय्, °यति *Jmd* (Acc.) *wie einen Sohn behandeln.*

1. सुतीर्थ n. 1) *eine gute Strasse* Maitr. S. 3,8,6 (103,4). — 2) *ein sehr heiliger Badeplatz.* — 3) *ein Gegenstand hoher Verehrung.* — 4) *ein guter Lehrer* Varâh. Jogas. 4,40.

2. सुतीर्थ 1) Adj. (f. आ) *a) gut zum Ziele führend.* — *b) leicht zugänglich* (von Gewässern). Auch als Beiw. Çiva's MBh. 14,8,16. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

सुतीर्थक n. *ein sehr heiliger Badeplatz* oder N. pr.

सुतीर्थराज् m. N. pr. eines Berges.

सुतुक Adj. (f. आ) *rasch laufend, flüchtig;* überh. *behend.*

*सुतुकन Adj. als Erklärung von सुतुक.

सुतुङ्ग m. 1) *der höchste Stand eines Planeten.* — 2) **Cocosnussbaum.* — 3) N. pr. einer Oertlichkeit. v. l. सतुङ्ग.

सुतुमुल Adj. (f. आ) *sehr geräuschvoll, von grossem Lärm begleitet* MBh. 4,22,59. ed. Calc. 6,2834.

*सुतुस् Adj. *schön tönend.*

सुतूलिका und सुतूली f. *eine schöne Matratze.*

*सुतृण n. 1) *schönes Gras* Kâç. zu P. 6,2,195. — 2) Bez. *verschiedener Gräser* Râgân. 8,119.126.132.

सुतृप् Adj. in असुतृप्; vgl. jedoch Nachtr. 2. 3.

*सुतृष्ण (?) N. pr. eines Reichs.

सुतेकार Adj. *beim* Soma *thätig* oder — *recitirend.*

सुतेगृभ् Adj. *in den* Soma *greifend* (um zu schöpfen).

सुतेजन 1) Adj. *schön geschärft, — gespitzt;* m. *ein solcher Pfeil* MBh. 4,48,17. 50,25. 6,64,47. — 2) m. *a)* **Alhagi Maurorum.* — *b)* N. pr. eines Kriegers.

सुतेजस् 1) Adj. *a) schneidig.* — *b) schön glänzend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Gṛtsamada. — *b)* *eines Arhant's der Gaina.

*सुतेजा f. *Polanisia icosandra.* Vielleicht ist सुतेजस् gemeint.

सुतेजित Adj. *stark geschärft, sehr scharf* (Pfeil).

सुतेमनस् m. N. pr. eines Lehrers.

सुतेरण Adj. *beim* Soma *sich ergötzend.*

*सुतेला f. *eine best. Pflanze.*

सुतोय 1) Adj. (f. आ) *schönes Wasser habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,334.

सुतोष Adj. *leicht zufrieden zu stellen.*

सुतोषण Adj. dass. Hariv. 7437.

सुत्य 1) Adj. in Verbindung mit अह्न् n. (Âpast. Çr. 10,15,2. 4. 11,18,10) oder n. mit Ergänzung dieses Wortes *Kelterungstag,* Soma-*Tag.* Auch सुत्याह m. — 2) f. ई *die feierliche Kelterung des* Soma.

सुत्यत्र Adj. *leicht loslassend, — entfliehend.*

सुत्यज Adj. (f. आ) *leicht zu verlassen, — aufzugeben* Kir. 2,17.

सुत्याकाल m. *die Zeit der feierlichen* Soma-*Kelterung* Comm. zu Njâjam. 8,1,9.

सुत्याकालीन Adj. *zu dieser Zeit gehörig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 8,1,9.

सुत्यामास m. *ein Monat mit täglicher* Soma-*Kelterung* Lâṭj. 10,10,6.

सुत्रात Adj. *wohlbeschützt.*

सुत्रात्र Adj. 1) *wohl schützend.* — 2) *wohl beschützt.*

सुत्रामन् 1) Adj. (f. eben so) *wohl beschützend.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's. — *b) Fürst* in धात्री°. — *c)* Pl. *eine best. Gruppe von Göttern unter dem 15ten* Manu.

सुत्रावन् Adj. = सुत्रामन् 1) AV. 19,42,3.

सुत्वक्क Adj. *eine schöne Haut habend.*

सुत्वच् Adj. dass. Karaka 34,12. 18.

सुत्वन् 1) Adj. Soma *kelternd.* — 2) m. N. pr, eines Mannes.

सुत्सरु Adj. *mit einem schönen Griff versehen* (Schwert) MBh. 2,53,9.

सुद् = 1. स्वद् in संसुद्.

सुदंशित Adj. *überaus dicht.*

सुदंष्ट्र 1) Adj. *schöne Spitzzähne habend* MBh. 5, 151,23. R. ed. Bomb. 4,26,4. — 2) m. N. pr. *a)* eines Râkshasa. — *b)* eines Sohnes des Kṛshṇa. — *c)* eines Sohnes des Çambara. — *d)* eines Adoptivsohnes des Asamañgas; vgl. jedoch VP.² 4,100. — 3) f. आ N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,1.

सुदंसस् Adj. *herrliche Thaten verrichtend.*

सुदक्ष 1) Adj. (f. आ) *sehr geschickt, — klug, — tüchtig* MBh. 1,221,50 (hier kann aber auch परिचर्यासु द° getrennt werden). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

1. सुदक्षिण 1) Adj. *a) sehr geschickt.* — *b) überaus liebenswürdig, — zuvorkommend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Kâmboga. — *b)* eines Sohnes des Paṇḍraka. — 3) f. आ N. pr. der Gattin Dilipa's 95,18.

2. सुदक्षिण Adj. *eine treffliche Rechte habend.*

*सुदग्धिका f. *eine best. Pflanze.*

*सुदण्ड m. *eine Calamus-Art.*

*सुदण्डिका f. *eine best. Pflanze.*

सुदत्त N. pr. 1) m. *a)* eines Sohnes des Çatadhanvan. v. l. सुदात्त. — *b)* eines reichen und freigebigen Mannes, bekannter unter dem Namen Anâthapiṇḍada. — *c)* eines Dorfes Uttamaṁ. 39, N. 3. — 2) f. आ einer Gattin Kṛshṇa's.

सुदत्तग्राम m. = सुदत्त 1) *c)* Uttamaṁ. 39.

सुदत्र Adj. *gute Gaben gebend.*

1. सुदत्त् m. *ein schöner Zahn.* Instr. Sg. so v. a. *durch schöne Zähne.*

2. सुदत्त् 1) Adj. (f. सुदती) *schöne Zähne habend.* — 2) f. सुदती N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

सुदत्त 1) Adj. *a) mit schönen Zähnen versehen.* — *b)* MBh. 8,1765 fehlerhaft für सुदात्त. — 2) m. *a) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,8. Vielleicht fehlerhaft für सुदात्त. — *b)* **Schauspieler.* — *c)* *N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82. — 4) *f. ई N. pr. des Weibchens eines Weltelephanten.

*सुदम्भ Adj. *leicht zu bewältigen* als Erklärung von दभ्.

सुदयित Adj. *sehr geliebt, — am Herzen liegend.*

सुदरिद्र Adj. *sehr arm.*

सुदर्पण Adj. *mit einem schönen Spiegel versehen, schön spiegelnd* Kathâs. 53,91.

*सुदर्भा f. *eine Schilf-Art.*

सुदर्श Adj. 1) *leicht zu erblicken, sich Jmds* (Gen.) *Augen nicht entziehend.* Compar. °तर, Nom. abstr. सुदर्शता f. Hemâdri 1,333,16. — 2) *lieblich anzusehen, ein angenehmes Aussehen habend.*

सुदर्शक m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,3.

सुदर्शन 1) Adj. (f. आ) *a) leicht zu erblicken, — zu schauen für* (Instr.). — *b) lieblich anzusehen, ein angenehmes Aussehen habend, schön, prächtig* Hemâdri 1,333,18. — 2) m. *a)* **Geier (gut sehend).*

— *b*) **Fisch* Bhâvapr. 2,4. — *c*) *eine best. Composition* S. S. S. 166. — *d*) N. pr. α) eines Sohnes des Feuergottes und der Sudarçanâ. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines Schlangendämons. — δ) Pl. einer Gruppe von Göttern. — ε) eines Buddha. — ζ) *eines buddh. Patriarchen. — η) *bei den Gaina eines der 9 weissen Bala. — ϑ) verschiedener Fürsten und anderer Personen. °सूरि Burnell, T. — ι) eines Gambû-Baumes. — κ) eines Berges Kâraṇḍ. 91,17. — λ) eines Dvîpa. — 3) m. n. Vishṇu's *Discus* (*die Sonnenscheibe*) Çiç. 14,16. Auch सुदर्शनचक्र n. und सुदर्शनास्त्र n. — 4) f. आ *a*) *eine Nacht in der lichten Hälfte eines Monats.* — *b*) **Befehl.* — *c*) **Cocculus tomentosus* Bhâvapr. 1,223. — *d*) **eine Art Branntwein.* — *e*) N. pr. α) einer Tochter Durjodhana's von der Narmadâ. — β) einer Prinzessin. — γ) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,15. — δ) eines Lotusteiches. — ε) *der Stadt Indra's. — ζ) eines Gambû-Baumes. — 5) f. सुदर्शनी N. pr. der Stadt Indra's. °नगर n. Divjâvad. 220,16. — 6) n. *a*) *ein best. aus vielen Species gemischtes Pulver* Mat. med. 201. Bhâvapr. 3,29. — *b*) N. pr. α) *der Stadt Indra's. — β) eines Tîrtha.

सुदर्शनकवच n. (Burnell, T.), सुदर्शनपञ्चरोपनिषद् f. (ebend.), सुदर्शनपाञ्चजन्यप्रतिष्ठा f. (Opp. Cat. 1), सुदर्शनभाष्य n. (ebend.), सुदर्शनमीमांसा f. (ebend.), सुदर्शनविजय m., सुदर्शनशतक n., °टीका f. und °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), सुदर्शनसंक्षिता f., सुदर्शनसंपात m. (Opp. Cat. 1), सुदर्शनायत्रविधि m. (ebend.), सुदर्शनाराधनक्रम m. (ebend.) und सुदर्शनाष्टक n. (ebend.) Titel.

सुदर्शनीय Adj. *leicht zu schauen.*

सुदर्शिनी f. N. pr. eines Lotusteiches.

*सुदल 1) m. *a*) *Pterospermum suberifolium.* — *b*) *eine best. Schlingpflanze*, = तीरमोरट. — 2) f. आ *a*) *Rosa glandulifera.* — *b*) *Glycine debilis.*

सुदशन Adj. (f. आ) *schöne Zähne habend.*

सुदशार्हकुल Adj. *aus einem Geschlecht stammend, das zu einem schönen Lebensschicksal berechtigt, und zugleich aus dem edlen Geschlecht der Daçârha stammend* Kathâs. 107,46.

सुदा Adj. *viel —, gern gebend.*

*सुदातर् Nom. ag. *reichlich spendend* Sâj. zu RV. 8,78,4.

सुदातु Adj. *leicht theilbar.*

सुदान n. *eine schöne —, reichliche Spende.*

सुदानु Adj. (f. eben so) *reichlich träufelnd, strotzend, mit vollen Händen austheilend.*

सुदान्त 1) Adj. *wohl gezähmt* (Pferde) MBh. 8,38, 10. — 2) m. *a*) **ein* Pratjekabuddha. — *b*) *ein best.* Samâdhi, wenn Kâraṇḍ. 93,8 so st. सुदत्त zu lesen ist. — *c*) N. pr. eines Sohnes des Çatadhanvan Hariv. 1,38,6.

सुदान्तसेन m. N. pr. eines Arztes.

सुदाम 1) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) eines Hirten im Gefolge Kṛshṇa's. — 2) f. आ N. pr. *a*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b*) eines Flusses.

सुदामन् 1) Adj. *gern —, reichlich gebend* RV. — 2) m. *a*) **Wolke.* — *b*) **Meer.* — *c*) N. pr. α) eines Gandharva. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Fürsten von Daçârṇa. — δ) eines Hirten im Gefolge Kṛshṇa's. — ε) eines armen Brahmanen, den Kṛshṇa reich machte. — ζ) eines Kranzwinders. — η) eines Pürsten Kull. zu M. 8,110. Richtig सुदास्. — ϑ) *des Elephanten Indra's. — ι) eines Berges. — κ) eines Flusses.

सुदामन 1) m. N. pr. eines Rathgebers des Ganaka. — 2) n. *eine best. mythische Waffe.*

सुदामिनी f. N. pr. der Gattin Çamîka's.

1.*सुदाय m. *Hochzeitsgeschenk* Comm. zu Harshaṁ. 325,10.

2. सुदाय Adj. *ein schönes Hochzeitsgeschenk gebend.*

1. सुदारु n. *gutes Holz.*

2.*सुदारु m. N. pr. eines Gebirges (*gutes Holz liefernd*).

सुदारुण Adj. (f. आ) *sehr streng, — heftig, überaus schrecklich* MBh. 4,22,59. Chr. 166,19. n. *etwas Schreckliches;* auch wohl *eine best. mythische Waffe.*

*सुदारुमूल m. *Alhagi Maurorum.*

सुदावन् Adj. *gern —, reichlich gebend.*

सुदास् 1) Adj. Subst. *treu verehrend, ein treuer Verehrer.* Compar. °तर्. Nach Nir. *freigebig.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Tṛtsu.

सुदास m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) verschiedener Fürsten Gâtakam. 31.

सुदि Indecl. ungenau für प्रुदि.

सुदिति Adj. in einer Formel (mit Anklang an अदिति) Vaitân. 22,17. सुदीति TS. st. dessen.

सुदिन 1) Adj. (f. आ) *hell, klar* (Tag, Morgen); übertragen *heiter, ungetrübt.* — 2) n. *a*) *klarer Himmel, serenum, ein klarer Tag.* — *b*) *ein guter, glücklicher Tag* Verz. d. B. H. 2,251, Z. 12. v. u. — *c*) *gute Zeit, der liebe Tag.* — *d*) N. pr. eines Tîrtha.

सुदिनता f. Nom. abstr. zu सुदिन *ein klarer Tag.*

सुदिनत्व n. *serenitas*, übertr. *Glückszeit.*

*सुदिनाय्, °यते *sich aufklären, heiter werden.*

*सुदिनाक् n. *ein heiterer Tag.*

सुदिव् Adj. *schön leuchtend.*

सुदिव n. *ein schöner Tag.* Angeblich auch Adj. = शोभनं दिवास्य.

सुदिवस n. *ein schöner, heiterer Tag.*

सुदिवा Adv. *ein glücklicher Tag* Kâç. 1,47.

सुदिवातपिड m. N. pr. eines Ṛshi.

सुदिक् Adj. *wohl geglättet, blank, scharf* (Zähne).

सुदीक्षा f. *schöne Weihe*, unter den Namen der Lakshmî Vishṇus. 99,5.=यज्ञाधिकारसिद्धि Comm.

1. सुदीति f. *schönes —, helles Flammen.*

2. सुदीति 1) Adj. *flammend, glänzend* TS. 4,4,1,2. In übertragener Bed. so v. a. *glanzreich, ausgezeichnet;* man könnte aber auch सुधीति vermuthen. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सुदीदिति Adj. = 2. सुदीति 1).

सुदीप्त Adj. *hell flammend* Muṇḍ. Up. 2,1,1.

सुदीर्घ 1) Adj. *sehr lang* (räumlich und zeitlich). — 2) *f. आ *eine Gurkenart.*

*सुदीर्घघर्मा f. *eine best. Pflanze.*

*सुदीर्घफलका f. *eine Art Solanum.*

*सुदीर्घराजीवफला f. *eine Gurkenart.*

सुदुःख 1) Adj. (f. आ) *sehr beschwerlich, überaus schwierig, — zu* (Infin.). °म् Adv. *unter Beschwerden, sehr unbehaglich, — schmerzvoll.* — 2) n. *ein grosses Leid.*

सुदुःखारोहण Adj. *sehr schwer zu besteigen* R. ed. Bomb. 3,73,32.

सुदुःखित Adj. *sehr betrübt, — unglücklich* 46, 22. 48,8. 66,12. 77,1. MBh. 5,176,23.

सुदुकूल Adj. *aus sehr feinem Zeug bereitet.*

सुदुघ 1 .Adj. (f. आ) *gut milchend* (Kuh), überh. *nährend, viel gewährend.* — 2) f. आ *eine gute Milchkuh.*

सुदुराधर्ष Adj). (f. आ) 1) *ganz unerträglich.* — 2) *dem sehr schwer beizukommen ist, unerreichbar* R. ed. Bomb. 4,13,20. 29.

सुदुरावर्त Adj. *sehr schwer von einer Meinung abzubringen* MBh. 12,19,23.

सुदुरासद Adj. *dem schwer beizukommen ist, unnahbar für* (Gen.).

सुदुरुक्ति f. *sehr harte Worte.*

सुदुर्गम Adj. *sehr schwer zugänglich, — zu passiren* MBh. 3,158,34. R. ed. Bomb. 4,43,25.

सुदुर्गम्य Adj. dass. R. 7,20,21.

सुदुर्जय 1) Adj. *a*) *sehr schwer zu besiegen, — zu bewältigen.* — *b*) *sehr schwer zu ersiegen, — zu erlangen.* — 2) m. *a*) *eine best. Truppenaufstellung.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Suvîra. — β) *eines Brahmanen. — 3) f. आ *eine der zehn* Bo-

dhisattva-*Stufen* J. R. A. S. 8,4.

सुदुर्ज्ञय Adj. *sehr schwer zu verdauen* MBh. 7, 135,27.

सुदुर्ज्ञेय Adj. *sehr schwer zu erkennen, — kennen zu lernen.*

सुदुर्दर्श Adj. *sehr schwer zu sehen, — anzusehen, — anzublicken, für's Auge unerträglich* MBh. 10, 8,137.

सुदुर्दृश Adj. dass.

सुदुर्निरीक्षण Adj. *sehr schwer anzuschauen* Bhâg. P. 10,59,7.

सुदुर्बल Adj. *überaus schwach.*

सुदुर्बुद्धि Adj. *sehr einfältig, — thöricht.*

सुदुर्भग Adj. (f. आ) *sehr unglücklich.*

सुदुर्भिद् Adj. *sehr schwer zu sprengen.*

सुदुर्मति Adj. *sehr thöricht* oder *— übelgesinnt.*

सुदुर्मनस् Adj. *sehr kleinmüthig, — betrübt* 94,13.

सुदुर्मर्ष Adj. (f. आ) *in hohem Grade unerträglich* Bhâg. P. 8,11,18.

सुदुर्लभ Adj. *sehr schwer zu erreichen, — erlangen, sehr schwer zu* (Infin.).

सुदुर्वच Adj. *sehr schwer zu beantworten* MBh. 14,17,1. 19,38. Kâraka 5,5. 6,12 (11).

सुदुर्वचस् n. *ein überaus hartes Wort* Mârk. P. 8, 49.

सुदुर्वह् Adj. *sehr schwer zu tragen* Hem. Par. 2,227.

सुदुर्विद् Adj. *sehr schwer zu kennen.*

सुदुर्वेद् Adj. dass. R. 4,46,2.

सुदुश्चर Adj. 1) *sehr schwer zu betreten, ganz unzugänglich.* — 2) *sehr schwer auszuführen.*

सुदुश्चिकित्स Adj. *überaus schwer zu heilen* Bhâg. P. 4,30,38.

सुदुःश्रव Adj. *sehr unangenehm zu hören* Uttarar. 123,3 (166,2).

सुदुष्कर Adj. 1) *sehr schwer zu machen, — zu vollbringen.* — 2) MBh. 10,7,12 fehlerhaft für सुदुस्तर, wie ed. Vardh. liest.

सुदुष्कुल n. *ein sehr niedriges Geschlecht* R. 5, 21,10.

सुदुष्कृत n. *eine sehr grosse Uebelthat, — Sünde.*

सुदुष्ट Adj. *sehr schlimm, — böse* R. Gorr. 2,10,28.

सुदुष्पार Adj. *sehr schwer zu durchdringen, — zu erforschen* Vishṇus. 1,51. Die Erklärung des Comm. ist verkehrt.

सुदुष्प्रसाध्य Adj. *mit dem sehr schwer fertig zu werden ist.*

सुदुष्प्राप Adj. *sehr schwer zu erreichen. — erlangen, sehr unzugänglich* R. ed. Bomb. 4,26.3. Vishṇus. 1,51. v. l.

सुदुष्प्रेक्ष्य Adj. *sehr schwer zu sehen, — zu Gesicht zu bekommen.*

सुदुस्तर Adj. (f. आ) *sehr schwer zu überschreiten, — passiren, — überwinden* MBh. ed. Vardh. 10,7,12.

सुदुस्तार Adj. (f. आ) dass.

सुदुस्त्यज Adj. *sehr schwer aufzugeben, dem man sehr schwer entsagt.*

सुदुःसह Adj. *sehr schwer zu ertragen, ganz unüberwindlich.*

सुदुःस्पर्श Adj. *sehr unangenehm für das Gefühl.*

सुदुह् Adj. (f. आ) *sich willig melkend lassend.*

सुदूर 1) Adj. *sehr weit, — entfernt.* दूरात्सुदूरे so v. a. *in der allerweitesten Ferne.* — 2) °म् und सुदूर° Adv. *a) sehr weit* 319,33. — *b) in sehr hohem Grade, ganz und gar, sehr* R. ed. Bomb. 4,30, 12. Daçak. 52,16.

सुदृढ Adj. 1) *sehr fest* 183,31. Uttamak. 67. 68. Auch vom Gedächtniss. Nom. abstr. सुदृढता f. Prab. 13,17. — 2) *gut verschlossen.* — 3) *heftig, stark, intensiv.* सुदृढम् Adv. MBh. 6,59,61.

*सुदृढत्वचा f. *Gmelina arborea.*

सुदृढकर्म्मवत् Adj. *mit sehr festen Burgen versehen* Hemâdri 1,663,18.

सुदृप्त Adj. *sehr übermüthig* R. 5,14,6. Bhâg. P. 4, 26,13.

सुदृश् 1) Adj. (f. ved. सुदृशी) *a) scharfsichtig. — b) schön aussehend, ansehnlich. — c) schönäugig.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.* — 3) f. *eine Schönäugige, Frau* überh. Spr. 7826. Çiç. 9,35. 46. 13,35. 48. 15,117 (83). Çukas. 1,32.

सुदृशीक Adj. *schön anzusehen, — aussehend.*

सुदृशीकरूप Adj. *schönfarbig.*

सुदृशीकसंदृश् Adj. *einen prächtigen Anblick gewährend.*

सुदृश्य Adj. 1) *leicht zu erblicken, sich den Augen nicht entziehend.* — 2) *schön anzusehen, hübsch.*

सुदृष्ट 1) Adj. (f. आ) *a) gehörig angesehen.* Acc. mit कर् *gehörig ansehen.* सुदृष्टः क्रियतां लोकः ruft man einem dem Tode Verfallenen zu. — *b) leicht zu sehen.* Compar. °तर् Gâtakam. 12,16. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,51. सुदेष्ट v. l.

सुदृष्टि 1) Adj. *weit —, scharfsichtig* Bâlar. 259, 10. — 2) *m. *Geier.*

सुदेछ m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. सुदेष्ण.

1. सुदेव् m. *ein rechter, wirklicher, guter Gott.*

2. सुदेव् 1) Adj. *a) die rechten Götter habend, von einem guten Gotte behütet. — b) für die rechten Götter bestimmt.* — 2) m. N. pr. verschiedener Personen. — 3) f. सुदेवा N. pr. verschiedener Frauen.

सुदेवन n. *leidenschaftliches Würfelspiel.*

सुदेवि (metrisch) f. N. pr. der Gattin Nâbhi's.

*सुदेविका f. wohl N. pr.

(सुरेव्य) सुदेविन n. *die Schaar der rechten, guten Götter.*

सुदेश m. *ein guter, passender Ort.*

सुदेष्ट m. Pl. N. pr. eines Volkes. सुदृष्ट v. l.

सुदेष्ण N. pr. 1) m. *a)* Pl. eines Volkes MBh. 6. 9,46. — *b)* eines Sohnes des Kṛshṇa. — *c)* eines Adoptivsohns des Asamañgas. v. l. सुदृष्ट. — 2) f. आ der Gemahlin des Fürsten *a)* Bali. — *b)* Virâṭa.

*सुदेष्णु f. N. pr. wohl = सुदेष्णा.

सुदेह् m. *ein schöner Körper.*

सुदोग्ध्री Nom. ag. f. *viel Milch gebend* MBh. 1, 99,15.

सुदोघ Adj. (f. आ) *gut milchend,* so v. a. — *spendend.*

सुदोह् (Compar. °तर् Maitr. S. 1,4,5) und सुदोहन (f. आ) Adj. *sich willig melken lassend.*

*सुध्युपास्य Adj. = सुध्युपास्य *von klugen Leuten zu verehren* P. 1,1,58, Sch.

सुध्यु m. N. pr. eines Sohnes des Kârupâda.

सुध्युत् Adj. *schön leuchtend.*

सुध्युम्न 1) Adj. (f. ई) *schön glänzend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* des Sohnes eines Manu. — *c)* eines Sohnes des Abhajada.

सुध्युम्नात्मन् Adj. *schön glänzend.*

सुध्रविणस् Adj. *reich an Gut, treffliche Habe besitzend.*

*सुध्रष्टर् Nom. ag. *einen guten Einblick habend in* (Gen.) Pat. zu P. 5,4,77.

सुध्रि m. *starkes Holz, ein tüchtiger Balken.*

सुध्रिन Adj. (f. आ) *mit schönen Zähnen versehen.*

सुधन 1) Adj. *sehr reich.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer Divjâvad. 441. fgg. (auch °कुमार).

सुधनुस् m. N. pr. eines Sohnes des Kuru und verschiedener anderer Männer.

सुधन्वन् 1) Adj. *einen guten Bogen führend.* — 2) m. *a)* *Bein. α) Vishṇu's. — β) Tvashṭar's oder Viçvakarman's. — *b) eine best. Mischlingskaste: der Sohn eines ausgestossenen* Vaiçja. — *c)* N. pr. verschiedener Personen Çiç. 17,8.

सुधन्वमाहात्म्य n. Titel Opp. Cat. 1.

सुधय्, °यति *erquicken.* v. l. स्वधय्.

*सुधर् m. N. pr. eines Arhant der Buddhisten.

1. सुधर्म m. *das gute Recht, Gerechtigkeit.*

2. सुधर्म 1) *Adj. *Gerechtigkeit übend, wo Gerech-*

tigkeit geübt wird. — 2) m. N. pr. *a)* eines Mannes. — *b)* eines Mahâbrahman. — *c)* eines Fürsten der Kiṁnara. — *d)* eines Palastes Kâuṛap. (A.) 16. — 3) f. आ *a) die Versammlungshalle der Götter* Vâsav. 244,1. Divjâvad. 220,7. Gâtakam. 6. — *b)* N. pr. der Gattin Mâtali's. — 4) *f. ई = 3) *a)*.

सुधर्मन् 1) Adj. *a) wohl stützend, — wahrend* in einer Formel. — *b) Gerechtigkeit übend.* — 2) m. *a) die Versammlungshalle der Götter* Daçak. 7,19. — *b)* *= कुटुम्बिन्. — *c)* N. pr. α) eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. — β) Pl. verschiedener Göttersippen unter verschiedenen Manu. — γ) verschiedener Fürsten. — δ) eines Gaṇâdhipa (Kevalin) der Gaina Vardhamâna. 1,41. Hem. Par. 2,41. 51. Auch सुधर्मस्वामिन् 43. fgg. 4,56.

सुधर्मिता f. *umschreibende Bezeichnung eines Dinges durch Angabe seiner Merkmale* Comm. zu Vâsav. 4.

सुधर्मिन् m. fehlerhaft für सुधर्मन् 2) *a)*.

सुधर्मिष्ठ Adj. (f. आ) *seinen Pflichten genau nachkommend.*

1. सुधी f. *Wohlbefinden, Behagen.* Nach Sâj. *der Himmel.*

2. सुधा f. 1) *der Trank der Götter, Nektar.* — 2) *Milch.* Auch Pl. — 3) *Kalk, stucco.* — 4) **Backstein.* — 5) **Wasser, Saft.* — 6) **Honig.* — 7) **Blitz.* — 8) **die Erde* Gal. — 9) *Euphorbia antiquorum* oder *eine andere Species* Karaka 7,10. — 10) **Sanseviera Roxburghiana.* — 11) **Glycine debilis.* — 12) **Myrobalane.* — 13) *ein best. Metrum.* — 14) N. pr. der Gattin eines Rudra. — Vgl. Zach. Beitr.

सुधांशु m. 1) *der Mond.* — 2) **Kampfer.* °तैल n. *Kampferöl.*

*सुधांशुभ n. und *सुधांशुरत्न n. *Perle* Râgan. 13, 153 nebst Note.

*सुधाकण्ठ m. *der indische Kuckuck.*

सुधाकर m. 1) *die Fundgrube des Nektars* Naish. 3,80. — 2) *der Mond* ebend. und Vikramâṅkaḱ. 14, 23. — 3) Titel eines Commentars Opp. Cat. 1. — 4) N. pr. *a)* eines Verfassers von Gebeten bei den Tântrika. — *b)* eines Grammatikers.

सुधाकरता f. Nom. abstr. zu सुधाकर *Mond* Kâuṛap. (A.) 5.

सुधाकार m. *Tüncher.*

सुधाकिरण Adj. *Nektar träufelnd.*

*सुधाङ्ग m. *der Mond.*

*सुधाङ्गीविन् m. *Tüncher.*

सुधाटिप्पणी f. Titel eines *Commentars* Burnell, T.

सुधात Adj. *gut gereinigt.*

सुधातर् Nom. ag. *ein guter Ordner* u. s. w.

सुधातु Adj. 1) *wohlgelegen.* — 2) etwa *wohlgegründet,* so v. a. *wohlhabend.*

सुधातुदक्षिण Adj. etwa *derjenige, bei welchem der Opferlohn die richtige Stätte findet,* d. h. *wohl angebracht ist.* Nach dem Comm. *der edles Metall als Opferlohn erhält.*

सुधादीधिति m. *der Mond* Bâlar. 66,16.

सुधाद्रव्, °वति *weiss wie Tünche erscheinen.*

सुधाद्रव m. *Tünche.*

सुधाधवल Adj. (f. आ) 1) *weiss getüncht* Vâsav. 110,1. 216,4. — 2) *weiss wie Kalk* Kâd. 261,10 (425, 2). सुधाशशाङ्कधवल *weiss wie Kalk oder der Mond* Varâh. Bṛh. S. 28,15.

सुधाधवलित Adj. 1) = सुधाधवल 1) Hemâdri 1, 657,5. Weber, Kṛshṇaǵ. 278. Halâj. 2,139. Kull. zu M. 7,76. — 2) = सुधाधवल 2) J. A. O. S. 6,543,3.

सुधाधामन् m. *der Mond* Vṛshabh. 2.

*सुधाधार m. *der Mond.*

सुधाधारा f. *Nektarstrom.*

सुधाधौत Adj. *weiss getüncht* Kathâs. 11,31.

सुधानन्दसूरि m. N. pr. eines Mannes.

सुधानिधि m. 1) **der Mond.* — 2) Titel verschiedener Werke.

सुधान्धस् m. *ein Gott* Pârçvan. 3,176.

*सुधापाणि m. Bein. Dhanvantari's.

सुधापूर m. *Nektarstrom* Paṅḱat. 46,16.

सुधाभित्ति f. *eine weiss getünchte Wand.*

सुधाभुज् m. *ein Gott* Kâçikh. 50,105. 115.

*सुधाभृति m. 1) *der Mond.* — 2) *Opfer.*

सुधाभोजिन् m. *ein Gott* Bâlar. 92,2.

सुधामन् m. N. pr. 1) verschiedener Ṛshi VP^2. 3,10. fgg. — 2) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 10ten Manu. — 3) eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha Bhâg. P. 5,20,21. — 4) eines Berges.

सुधामय Adj. (f. ई) 1) *aus Nektar bestehend, Nektar enthaltend.* — 2) **getüncht.*

*सुधामित्र m. N. pr. eines Mannes.

सुधामुखी f. N. pr. einer Apsaras.

सुधामृत n. *Nektar* 102,6. VP. 2,12,6. 13.

सुधामृतमय Adj. (f. ई) *aus Nektar bestehend* VP. 2,12,12.

*सुधामोदक m. *Tabaschir.*

सुधाय m. *Wohlbefinden, Behagen.* Vgl. jedoch Weber in Ind. St. 13,97.

*सुधायुक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

सुधायोनि m. Bein. *des Mondes.*

1. सुधार Adj. *in schönem Strahl fliessend.*

2. सुधार Adj. *scharfschneidig, scharf gespitzt* (Pfeil) MBh. 8,90,54.

सुधारश्मि m. *der Mond* Vṛshabh. 47.

1. सुधारस m. 1) *Nektarsaft.* — 2) *Milch.*

2. सुधारस Adj. *wie Nektar schmeckend.* Nom. abstr. °त्व n. Naish. 7,50.

सुधारसमय Adj. (f. ई) *aus Nektar bestehend, N. enthaltend.*

सुधारिन् Adj. etwa *fest an Etwas haltend, die Gesetze beobachtend* MBh. 13,102,37.

सुधावदात 1) Adj. (f. आ) *a) weiss getüncht* MBh. 5,47,4. R. 4,33,10. — *b) weiss wie Kalk* MBh. 13, 14,173. — 2) m. N. pr. eines Berges Divjâvad. 107,27.

सुधावत् m. 1) *N. pr. eines Mannes. — 2) Pl. Bez. *bestimmter Manen* MBh. 2,8,30. स्वधावत् v. l.

सुधावर्ति f. *Augensalbe von Nektar* Hem. Par. 1,135.

सुधावर्ष n. *Nektarregen* Kathâs. 44,21.

सुधावर्षिन् 1) Adj. *Nektar regnend* Hem. Par. 1, 135, v. l. — 2) *m. N. pr. eines Buddha.

सुधावास 1) m. Bein. *des Mondes.* — 2) *f. आ *eine Gurkenart.*

सुधाशुभ्र Adj. *weiss getüncht* Spr. 7106.

सुधासंग्रह m. Titel eines Werkes.

सुधासव m. *ein best. kosmetisches Mittel.*

1. सुधासार (2. सुधा + सार) m. Titel eines Commentars Burnell, T.

2. सुधासार (2. सुधा + आसार) m. *Nektarregen* Kathâs. 26,32. 38,125. 100,42.

सुधासित Adj. 1) *weiss getüncht.* — 2) *weiss wie Kalk.* Nom. abstr. °ता f.

सुधासिन्धु m. *das Nektarmeer.*

*सुधासू m. *der Mond.*

सुधासूक m. N. pr. eines Fürsten VP^2. 4,96.

सुधासूति m. 1) *der Mond* Kâd. 228,21 (376,4). — 2) **Opfer.* — 3) **Lotusblüthe.*

सुधासेक m. *Besprengung mit Nektar* Kathâs. 121,238.

सुधास्यन्दिन् Adj. *Nektar träufelnd* Viddhaç. 57,16.

*सुधास्रवा f. 1) *Zäpfchen im Halse.* Auch fehlerhaft सुधाश्रवा geschrieben. — 2) *ein best. kleiner Strauch.*

*सुधाहर, सुधाहर्तर् und *सुधाहृत् m. Bein. Garuḍa's.

*सुधाह्रद m. *Nektarteich* Kathâs. 26,69.

*सुधि Adj. n. zu 2. सुधी.

1. सुँधित Adj. 1) *wohlgeordnet, gut eingerichtet.* — 2) *wohl befestigt.* — 3) *bereit, aufgetragen.* — 4) *festgesetzt, bestimmt, beabsichtigt.* — 5) *gut auf-*

genommen, wohlgepflegt, wohlgesättigt. — 6) wohl *gut gestimmt, zugethan.*

2. सुधित Adj. *nektarähnlich.*

*सुधिति m. f. = स्वधिति *Messer.*

1. सुधी f. *ein guter Verstand, Klugheit.*

2. सुधी 1) Adj. *a) von guten, frommen Gedanken erfüllt.* — *b) klug, verständig;* m. *ein kluger Mann.* — 2) m. Pl. *eine best. Gruppe von Göttern im 4ten* Manvantara.

3. सुधी Adv. mit कर् *in Nektar verwandeln* Naish. 1, 99.

सुधीचन्द्रिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सुधीन्द्रयति m. N. pr. eines Autors Burnell., T.

सुधीमयूख m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सुधीर् Adj. *sehr beherzt.*

*सुधीवन् Adj.

सुधीवाद् m., सुधीविलोचन n. und °सार् Titel von Werken Opp. Cat. 1.

सुधुर् und सुधूर् Adj. *gut unter dem Joch* (des Streitwagens) *gehend;* m. *ein gutes Wagenpferd.*

*सुधूपक m. *das Harz der Pinus longifolia.*

*सुधूप्य und *सुधूम्य m. *ein best. Parfum* Râgan. 12,89.

सुधूम्रवर्णा f. *eine der 7 Zungen des Feuers* Gṛhjâs. 1,14.

सुधृत् m. N. pr. eines Sohnes des Mahâvîrja.

सुधृत Adj. *sehr anhaltend.*

सुधृति m. N. pr. verschiedener Fürsten.

सुधृष्टम Adj. *sehr muthig.*

सुधोदय m. Titel eines Werkes.

सुधोद्गार् m. *eine Nektarfluth.* Davon Adj. °मय *darin bestehend* Naish. 7,32.

*सुधोद्भव 1) m. Bein. Dhanvantari's. — 2) f. आ *Terminalia Chebula.*

सुधौत Adj. *gut gereinigt, schön blank gemacht* MBh. 4,48,17.

1. सुनक्षत्र n. *ein gutes Sternbild.*

2. सुनक्षत्र 1) *Adj. *unter einem guten Sternbild geboren* u. s. w. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) die zweite Nacht im* Karmamâsa. — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*सुनत् Adj. Pat. zu P. 6,4,40.

सुनत Adj. *sehr tief herabhängend* Pat. zu P. 2, 1,1, Vârtt. 27 und zu P. 2,2,24, Vârtt. 1.

सुनति m. N. pr. eines Daitja. सुमति v. l.

सुनन्द 1) m. *a) ein Palast von bestimmter Form.* — *b)* N. pr. α) eines Devaputra. — β) verschiedener Männer. — 2) f. आ *a) *Aristolochia indica.* — *b) *Gallenstein des Rindes.* — *c) *Weib.* — *d) *Bein. der Umâ.* — *e) eine best.* Tithi Garga im Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 99,1. — *f)* N. pr. α) verschiedener Personen Hem. Par. 12,10. — β) eines Flusses. — 3) n. N. pr. einer von Tvashṭar verfertigten Keule.

सुनन्दन 1) m. N. pr. verschiedener Personen. — 2) *f. ई N. pr. eines Flusses. — 3) n. *der 12te* Muhûrta.

सुनन्दिनी f. 1) *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern.* — 2) *ein best. Metrum.*

सुनफा f. συναφή, *eine best. Constellation, wenn nämlich einer der Planeten* (mit Ausnahme der Sonne) *in der zweiten Stelle steht, während der Mond sich in der ersten befindet.*

1. सुनय m. *kluges Benehmen, Klugheit.*

2. सुनय 1) *Adj. *sich klug benehmend.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* verschiedener Personen.

*सुनयक 1) m. *ein guter Führer.* — 2) f. °यिका *eine gute Führerin.*

*सुनयकश्री m. N. pr. eines Mannes.

सुनयन 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) *m. *Antilope.* — 3) f. आ *eine Schönäugige* Râgan. 18,3.

सुनयशालिन् Adj. *klug, verständig* Mudrâr. 34,9 (39,7).

*सुनयश्री und *°मित्र m. N. pr. zweier Männer.

सुनस 1) Adj. *mit einer schönen Nase versehen.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

सुनक्र m. N. pr. eines Sohnes des Gâhnu. सुमक्र v. l.

*सुनाकुत oder *सुनाकृत m. *Curcuma Zerumbet.*

*सुनाग m. N. pr. anzunehmen für सौनाग.

सुनाट्य n. *ein hübscher Tanz* Hariv. 8575.

सुनाथ Adj. *eine gute Zuflucht habend* AV.

सुनाद् Adj. *schön klingend* S. S. S. 198,20.

*सुनादक m. *Muschel* Râgan. 13,122.

सुनाभ 1) Adj. *a) mit einer schönen Nabe versehen,* — *b) mit einem schönen Mitteltheil* —, *mit einer schönen Griffstelle versehen* (ein Bogen). — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. α) eines Rathgebers des Varuṇa. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) eines Bruders des Vâgranâbha. — δ) eines Berges. — 3) (wohl n.) *Rad, Discus.*

सुनाभक m. = सुनाभ 2) *a).*

सुनाभि Adj. *mit einer guten Nabe versehen.*

सुनाभ्य Adj. dass. v. l. सुनाभ.

सुनामद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

सुनामधेय Adj. *einen guten Namen führend* Hemâdri 1,385,14.

सुनामन् 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Daitja. v. l. सुमनस्. — *c)* verschiedener Männer. — 3) f. सुनाम्नी N. pr. einer Gattin Vasudeva's.

*सुनार् m. 1) *Hundemilch.* — 2) *Schlangenei.* — 3) *Sperling.* — सुनारफणिकारी Ind. St. 8,165 fehlerhaft für पुना रेफनकारी.

*सुनाल n. *ein Andropogon* Râgan. 12,151. Bhâvapr. 1,193.

*सुनालक m. *Agati grandiflora.*

सुनास Adj. (f. आ) *eine schöne Nase habend.*

सुनासाक्षिभ्रुव Adj. *mit schöner Nase, schönen Augen und schönen Brauen versehen.*

सुनासीर m. spätere Schreibart für शुना°.

सुनिक m. N. pr. eines Ministers des Ripuñgaja. शुनक v. l.

सुनिकृष्ट Adj. (f. आ) *sehr niedrig, — gemein.*

*सुनिखात Adj. *tief gegraben.*

सुनिखिलम् Adv. *vollständig.*

सुनिग्रह Adj. *leicht zu bändigen, — im Zaume zu halten* Çiç. 2,88.

सुनितम्बिनी Adj. f. καλλίπυγος.

सुनिद्र Adj. *gut schlafend.*

सुनिधी m. *eine gute Stätte.*

सुनिनद् 1) Adj. *wohlklingend.* — 2) *geräuschvoll.* Nur °म् Adv. Pr. P. 110.

सुनिभृतम् Adv. *ganz im Geheimen.*

*सुनिमय Adj. etwa *leicht zu vertauschen.*

सुनियत् f. Hariv. 2,22,16 nach Nilak. = शोभना विधा.

सुनियत Adj. 1) *fest zusammengelegt* R. ed. Bomb. 4,16,20. — 2) *der sich gut zügelt.* वाचा Instr. so v. a. *die Rede unterdrückend.*

सुनियम Adj. Hariv. 4139 fehlerhaft; vgl. सुनियत्.

सुनियुक्त Adj. *schön hergerichtet, — gebaut* R. ed. Bomb. 4,25,24. Vgl. सुनिर्युक्त.

सुनिरज Adj. *leicht hinauszutreiben.*

सुनिर्ऋढ Adj. *der nach einem Klystier gut purgirt hat* Kâraka 8,1.

सुनिर्ऋपित Adj. *gut untersucht, — erwogen.*

सुनिर्ऋण n. *ein gutes Ausleerungsmittel.*

सुनिर्गत Adj. (f. आ) *schön hervorgekommen aus* (Abl.) Mahâvîraḱ. 6,17.

सुनिर्घृण Adj. *überaus grausam* MBh. 10,8,137.

सुनिर्णिक्त Adj. 1) *vollkommen weggewaschen* (Sünde). — 2) *schön blank* Hemâdri 1,438,12.

सुनिर्भक्त Adj. *vollkommen ausgeschlossen, — von* (Abl.) Çat. Br. 1,9,3,35.

सुनिर्मथ m. *richtige Anreibung* (des Feuers).

सुनिर्मल Adj. (f. आ) *überaus —, vollkommen*

rein 137,25. Mṛṣṣḥ. 91,5.

मुनिर्मित m. N. pr. eines Devaputra.

*मुनिर्यामा f. *Odina Wodier* Bhâvapr. 1,234. Madanav. 60,48.

मुनिर्युक्त Adj. *schön hergerichtet, — erbaut* Hariv. 4645. Vgl. मुनियुक्त.

मुनिर्लज्ज Adj. (f. आ) *überaus unverschämt* R. ed. Bomb. 2,18,19.

मुनिर्विण्ण Adj. *an Allem verzagend* Mârk. P. 123,22. Bhâg. P. 8,7,7.

मुनिर्वृत Adj. (f. आ) *ganz unbesorgt* 42,32.

मुनिर्वृत्त Adj. (f. आ) fehlerhaft für मुनिर्वृत MBh. 1,775; vgl. Chr. 42,32.

मुनिविष्ट Adj. 1) *gut aufgestellt* (Wächter) R. 5, 49,14. — 2) *gut besetzt —, gut versehen mit* (Instr.) R. Gorr. 2,109,21. — 3) *hübsch verziert* R. ed. Bomb. 4,25,23.

मुनिशित Adj. *gut gewetzt, — geschärft.*

1. मुनिश्चय m. *ein fester Entschluss.*

2. मुनिश्चय Adj. (f. आ) *vollkommene Gewissheit über Etwas habend.* °म् Adv. *ganz bestimmt, durchaus* Hariv. 7211.

मुनिश्चल Adj. *ganz unbeweglich.*

मुनिश्चित 1) Adj. *a) fest entschlossen. — b) fest beschlossen, — ausgemacht, — gestellt, — stehend* 213,1. °म् Adv. *ganz sicher.* — 2) *m. *ein* Buddha.

मुनिश्चितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मुनिषण्ण und °क (*m.) n. *Marsilea quadrifolia* Bhâvapr. 4,77. Karaka 6,20.

मुनिष्कण्ठ Adj. *mit schönem Halsschmuck versehen.*

मुनिष्कृत n. *eine vorzügliche Sühne* Bhâg. P. 6,2,10.

मुनिष्टप्त Adj. 1) *stark erwärmt, ganz flüssig gemacht.* — 2) *ganz gar gemacht.*

मुनिष्ठित Adj. *sehr erfahren in* (Loc.). Auch defectiv für मुनिःष्ठित.

मुनिष्ठुर Adj. *sehr rauh, — hart.*

मुनिष्फल Adj. *ganz unnütz* R. ed. Bomb. 2,20,52.

मुनिःष्ठित Adj. *gut zubereitet, ganz vollendet, — fertig.*

मुनिस्त्रिंश m. *ein schönes Schwert.*

मुनिहित Adj. *wohl geborgen* Spr. 6157.

मुनीत 1) Adj. *a) gut geführt, — geleitet. — b) gut ausgeführt. — c) gut gebahnt.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *gutes, — kluges Benehmen, Klugheit.*

1. मुनीति und मुनीर्ति f. 1) *gute Führung, richtige Leitung.* — 2) *kluges Benehmen, Klugheit.*

2. मुनीति und मुनीर्ति 1) Adj. *gut führend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vidûratha. — 3) f. N. pr. der Mutter Dhruva's.

मुनीथ 1) Adj. *a) gute Leitung gewährend. — b) gute Führung gentessend. — c) *sich gut betragend.* — 2) m. *a) ein best. Spruch* MBh. 1,58,23. — *b) *ein Brahmane.* — *c)* Bein. Çiçupâla's. — *d)* N. pr. α) eines Dânava. — β) verschiedener Männer. — 3) f. मुनीथा N. pr. einer Tochter Mṛtju's.

मुनीथकन्या f. = मुनीथ 3).

*मुनील 1) m. *Granatbaum.* — 2) f. आ *a) gemeiner Flachs.* — *b) ein best. Gras,* = चणिका Râgân. 8,147. = जरडी 131. — *c) Clitoria ternatea.* — 3) n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

*मुनीलक m. 1) *Eclipta prostrata.* — 2) *ein der Terminalia tomentosa ähnlicher Baum.* — 3) *Saphir* Râgân. 13,181.

मुनीहार Adj. *sehr nebelig* 86,5.

*मुनु Adj. n. zu 2. मुनौ.

मुनू s. u. मुलू 2).

मुनृप m. *ein guter Fürst* Vâsav. 270,3.

मुनेतर् m. Bez. eines der 16 Ṛtvig. Sonst उन्नेतर्.

मुनेत्र 1) m. N. pr. *a)* eines Mâraputra. — *b)* eines Sohnes des Vainateja, des 13ten Manu, des Dhṛtarâshṭra und des Suvrata. — *c)* eines Affen R. ed. Bomb. 4,33,11. — 2) f. आ im Sâṁkhja *eine der 9* Tushti.

*मुनेत्राधिपति m. N. pr. eines Schlangendämons.

मुनेपथ्य Adj. (f. आ) *mit schönem Schauspielercostüm* Sâh. D. 332.

1. मुनौ f. *ein gutes Schiff.*

2. मुनौ Adj. *ein gutes Schiff habend.*

मुन्द् m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. *a)* eines Asura. — *b)* eines Affen.

मुन्दर 1) Adj. (f. ई, verdächtig आ) *a) schön, hübsch.* Compar. °तर्. — *b) gut, recht.* — *c) edel* (Geschlecht). — 2) m. *a) *Clerodendrum phlomoides.* — *b) ein Palast von bestimmter Form.* — *c) *der Liebesgott.* — *d)* N. pr. α) *eines Schlangendämons. — β) verschiedener Personen. — 3) f. ई *a) eine Schöne, Weib* überh. Auch *Weibchen* (eines Vogels). — *b) ein best. Baum* Vâsav. 261,1. Nach den Lexicographen *Solanum indicum* und *Gelbwurz.* — *c) ein best. Metrum.* — *d)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *e)* N. pr. α) einer Gottheit, = त्रिपुरसुन्दरी. — β) einer Joginî (*Fee*). — γ) einer Apsaras Bâlar. 89,8. — δ) verschiedener Frauen. — 4) n. Titel des 5ten Buches im Râmâjaṇa und Adhjâtmarâmâjaṇa.

मुन्दरक N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. °रिका einer Frau.

मुन्दरकाण्ड n. 1) *ein schöner Stengel* Vâsav. 234, 4. — 2) Titel des 5ten Buchs im Râmâjaṇa ebend.

मुन्दरगुरुकाव्य n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

मुन्दरजामातृमुनि m. N. pr. eines Autors.

मुन्दरता f. *Schönheit.*

मुन्दरदेव m. N. pr. verschiedener Autoren.

मुन्दरनन्द् m. N. pr. eines Mannes.

मुन्दरपाण्डदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

मुन्दरपुर n. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n.

मुन्दरबाकुस्तव m. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

मुन्दरमिश्र m. N. pr. eines Autors Hall in der Einl. zu Daçar. 1.

मुन्दरंमन्य Adj. *sich für schön haltend.*

मुन्दरराज m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

मुन्दरलकरी f. Titel Burnell, T.

मुन्दरवंश m. Pl. N. pr. eines Volksstammes.

*मुन्दरवती f. N. pr. eines Flusses.

मुन्दरवर्ण m. N. pr. eines Devaputra.

मुन्दरवीरपाण्ड m. N. pr. eines Fürsten.

मुन्दरशुक्ल m. N. pr. eines Autors.

मुन्दरसेन m. N. pr. eines Prinzen.

*मुन्दरकचि m. N. pr. eines Fürsten.

मुन्दरानन्द् m. N. pr. verschiedener Personen.

मुन्दरारण्य n. N. pr. eines *Waldes.* °माहात्म्य n.

मुन्दरिकातीर्थ n. und मुन्दरिकाक्रुद् m. N. pr. von Tîrtha.

मुन्दरीतापनी und °तापिनी f. Titel einer Upanishad.

मुन्दरीदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

मुन्दरीभवन n. *ein Tempel der* Sundarî.

मुन्दरीमन्दिर n. *Gynaeceum* Daçak. 38,19.

मुन्दरीशक्तिदान n. Titel eines Werkes.

मुन्दरीस्वयंवर m. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

मुन्दरेश्वर m. *eine Form* Çiva's. °स्तोत्र n. Burnell., T.

मुन्दामुरवधू f. Bez. der Tâḍaká Bâlar. 55,12.

मुन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

मुन्यस्त Adj. (f. आ) *schön hingestreckt, — liegend* R. 5,10,1. 14,23.

मुन्व Adj. in अमुन्वँ.

मुन्वत्स् 1) Adj. Partic. von 1. सु. — 2) m. *a) der ein* Soma-*Opfer darbringt* Çiç. 14,52. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Sumantu.

मुन्वान् 1) Adj. s. u. 1. सु. — 2) m. N. pr. = मुन्वत्स् 2) *b).*

मुपक्व 1) Adj. (f. आ) *a) vollständig gar. — b) ganz reif* (eig. und übertr.). — 2) *m. *eine Mango-Art.*

मुपर्ण Adj. *schön geflügelt.*

मुपक्ष्मन् Adj. *mit schönen Augenbrauen versehen.*

मुपङ्क *guter Lehm.*

मुपट्टक Adj. *mit schönem Gurt versehen* Hemâ-

DRI 1,591,13.

सुपठ Adj. (f. आ) *leicht zu lesen, gut lesbar* NAISH. 6,77.

*सुपतन Adj. *gut fliegend* als Erklärung von सुपर्ण.

सुपति m. *ein guter Gatte.*

1. सुपत्र n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

2. सुपत्र 1) Adj. *a) schöne Flügel habend* ÇIÇ. 12,2. — *b) schön befiedert* (Pfeil) R. 6,36,75. — *c) mit einem schönen Vehikel versehen* ÇIÇ. 12,2. — *d) *schönblätterig.* — 2) m. *a) ein best. mythischer Vogel.* — *b) *Helianthus annuus.* — *c) *eine best. Grasart,* = पल्लिवाक्. — 3) *f. आ *a) Asparagus racemosus.* — *b) Glycine debilis.* — *c) Prosopis spicigera.* — *d) Beta bengalensis* RÂGAN. 7,131. — *e) eine best. Schlingpflanze,* = रुद्रजटा. — 4) *f. ई *eine best. Pflanze,* = गङ्गापत्री.

*सुपत्रक 1) m. *Moringa pterygosperma.* — 2) f. सुपत्रिका *a) Glycine debilis.* — *b) eine roth färbende Oldenlandia.*

सुपत्रित Adj. *schön mit Federn besteckt* (Pfeil).

सुपत्रिन् Adj. dass. MBH. 1,118,6. R. 6,67,21.

सुपत्नी Adj. f. *einen guten Gatten* oder *Herrn habend.*

सुपथ् m. = सुपथ 1) *a*). Instr. सुपथा VS. 40,16. ÇAT. BR. 14,8,2,1.

सुपथ 1) m. n. (in der älteren Sprache) *a) guter Pfad, gangbare Strasse.* — *b) der Weg des Rechten.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*सुपथित्तर Compar.

सुपथ्य 1) n. *ein gangbarer Pfad.* — 2) *f. सुपथ्या *eine Spinatart.*

सुपद् (*stark सुपाद्) Adj. (f. सुपदी) *schön —, schnellfüssig.*

सुपद् n. 1) *ein schönes Wort.* — 2) *das Wort* सु.

सुपद्म 1) m. Titel einer Grammatik. — 2) *f. आ vielleicht *Acorus Calamus.*

सुपद्मधातुपाठ m., सुपद्मपरिशिष्ट n. und सुपद्मकारन्द m. Titel von Werken.

सुपन्था m. *ein guter Pfad* Spr. 7434.

सुपप्तनि f. *guter, — rascher Flug.*

सुपयस् Adj. *schönes Wasser habend* NÂGÂN. 79.

सुपयस्विन् Adj. *sehr milchreich* HEMÂDRI 1,466,15.

सुपयोधरा Adj. f. *ein schönes Euter habend* HEMÂDRI 1,710,12.

सुपरमतुरिता f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

सुपराक्रम Adj. *überaus mächtig, — gewaltig.*

सुपराच् Adj. (f. °राची) *schön hintereinander folgend* LÂṬ. 8,5,12.

*सुपरि gaṇa संकाशादि.

*सुपरिक m. Hypokoristikon von सुपरिदत्त u. s. w.

सुपरिज्ञात Adj. *gut erkannt* 311,33.

सुपरिणीत Adj. *gut ausgeführt* (कर्मन्) MBH. 3, 207,39.

*सुपरिदत्त m. ein Mannsname.

*सुपरिपूजित Adj. *hoch geehrt.*

सुपरिपूर्ण Adj. 1) *ganz voll. — 2) *ganz vollzählig* HEMÂDRI 1,456,2.

सुपरिभाष Adj. (f. आ) etwa *schöne allgemeine Bestimmungen —, schöne Nutzanwendungen enthaltend.*

सुपरिभूत Adj. *stark gedemüthigt, — erniedrigt* VAǴRAKKU. 34,16.

*सुपरिय m. Hypokoristikon von सुपरिदत्त u. s. w.

सुपरिरक्षित Adj. *gut gehütet* R. 5,37,7.

*सुपरिल m. = सुपरिय.

सुपरिविष्ट Adj. *wohl zugerüstet.*

सुपरिव्राज् m. *ein anständiger Mönch.*

*सुपरिशुद्ध Adj. *sehr rein.*

सुपरिश्रान्त Adj. *sehr erschöpft, — ermüdet.*

सुपरिष्कृत Adj. (f. आ) 1) *gut zubereitet* MBH. 4, 15,7. — 2) *schön geschmückt* MBH. 4,57,14.

सुपरिस्रुत Adj. *gut durchgeseiht* SUÇR. 1,178,5.

सुपरिहर Adj. *leicht zu vermeiden* ÇAṂK. zu BÂDAR. 4,1,7.

सुपरीक्षण n. *genaue Prüfung, — Untersuchung.*

सुपरीक्षित Adj. *genau geprüft, — untersucht.*

सुपरुष Adj. *überaus rauh* (Wind).

सुपरुस् Adj. *mit schönen Knoten versehen* (Pfeil) ÇIÇ. 19,92.

1. सुपर्ण n. *ein schönes Blatt* R. ed. Bomb. 4,5,18.

2. सुपर्ण 1) Adj. (f. ई) *a) schön geflügelt. — *b) *schöne Blätter habend.* — 2) m. *a) ein best. grosser Vogel, Raubvogel, Adler, Geier.* Bildlich von der *Sonne,* vom *Monde* (daher auch = सोम) und von *Wolken;* Du. von *Sonne* und *Mond.* — *b) ein best. mythischer Vogel,* der mit Garuḍa, dem Vehikel Vishṇu's identificirt wird, DIVJÂVAD. 125,28. — *c)* personificirt als Ṛshi, als Devagandharva und als Asura. — *d) *Ross.* — *e) *Strahl.* — *f) eine best. Truppenaufstellung.* — *g) *Cassia fistula.* — *h)* N. pr. α) eines Sohnes des Antariksha VP². 4,169. v. l. सुवर्ण. — β) eines Berges. — 3) m. n. *ein best. Abschnitt vedischer Verse* (103 an Zahl). — 4) f. सुपर्णा *a) *Lotuspflanze, Lotusteich.* — *b)* N. pr. α) der Mutter Garuḍa's oder des Prâǵâpatja Âruṇi Suparṇeja. — β) eines Flusses VP². 2,154. — 5) f. ई *a) eine bestimmte Personification neben* Kadrû. Auch = गरुडी und Mutter Suparṇa's SUPARṆ. 8,1.5. — *b) eine der sieben Zungen des Feuers.* — *c) *Nacht.* — *d) *eine best. Schlingpflanze,* = पलाशी. — *e) *ein best. Arzneistoff,* = रेणुका.

*सुपर्णक 1) m. *a) Alstonia scholaris.* — *b) Cassia fistula.* — 2) f. °र्णिका *a) Glycine debilis.* — *b) Hoya viridiflora.* — *c) Vernonia anthelminthica* BHÂVAPR. 1,177. — *d) ein best. Arzneistoff,* = रेणुका.

*सुपर्णककुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den* Ǵaina.

सुपर्णकेतु m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's ÇIÇ. 20,23.

सुपर्णचित्, und °चित्य Adj. *als Vogel* Suparṇa *geschichtet.*

सुपर्णयातु m. *ein best. Dämon.*

सुपर्णराज m. Bein. Garuḍa's.

सुपर्णसद् Adj. *auf dem Vogel* Suparṇa *sitzend.*

सुपर्णसुवन Adj. *wo die Adler nisten.*

*सुपर्णाख्य m. *Mesua Roxburghii.*

सुपर्णाख्यान n. *die Erzählung vom* Suparṇa SUPARṆ. 1,5.

सुपर्णाध्याय m. Titel eines Werkes.

सुपर्णिन् m. *der Vogel* Garuḍa DIVJÂVAD. 344,6. 345,3.

*सुपर्णितनय m. Metron. Garuḍa's.

सुपर्णेय m. angeblich Metron. von Suparṇâ. Vgl. सापर्णेय.

सुपर्यवसित Adj. *glücklich zu Ende geführt.*

सुपर्यवसितार्थ Adj. *vollkommen vertraut mit Etwas.*

सुपर्याप्त Adj. 1) *recht geräumig.* — 2) *sehr reichlich* R. ed. Bomb. 4,28,30. — 3) *einer Sache* (Dat.) *vollkommen gewachsen* R. 6,36,21.

*सुपर्याशीदत्त m. ein Mannsname.

सुपर्वण Adj. *hoch gefeiert.*

सुपर्वत m. N. pr. eines Sâdhja.

1. सुपर्वन् n. *ein guter Zeitabschnitt* KÂÇIKH. 60,119. 66,120.

2. सुपर्वन् 1) Adj. *a) mit schönen Gelenken* (KÂÇIKH. 37,82) oder *Fugen versehen* MBH. 7,26,53. VÂSAV. 234,4. — *b) mit schönen Abtheilungen* oder *Büchern versehen* (das Mahâbhârata) VÂSAV. 234,4. — *c) hochgefeiert, berühmt.* — 2) m. *a) *Rohr, Bambusrohr.* — *b) *Pfeil.* — *c) *Rauch.* — *d) ein Gott* KÂÇIKH. 8,67. 43,94. SUBHÂSHITAR. 15,18. — *e) *= पर्वन्. — *f)* N. pr. α) eines zu den Viçve Devâs gezählten *Wesens.* — β) eines Sohnes des 10ten Manu. — γ) eines Sohnes des Antariksha. — δ) eines Lehrers Ind. St. 13,429. 435.

*सुपर्वा f. *weisses* Dûrvâ-*Gras.*

सुपलायित n. *ein Fliehen zu rechter Zeit.*

सुपलाश Adj. *schön belaubt.*

सुपर्वि॰ Adj. *mit guten Radschienen versehen.*

सुपवित्र n. *ein best. Metrum.*

सुपश्चात् Adv. *sehr spät am Abend* Baudh. 2,7,13.

*सुपाकक Adj. (f. °किका).

*सुपाकिनी f. *eine Art Curcuma.*

*सुपाक्य n. *eine Art Salz.*

*सुपाञ्चालक Adj.

सुपाटल m. N. pr. eines Affen R. ed. Bomb. 4, 33,11.

सुपाठक Adj. *gut recitirend* Hemâdri 1,705,5.

सुपाणि॰ Adj. 1) *schönhändig.* — 2) *eine geschickte Hand habend.*

सुपाण्डर Adj. *schön weiss* R. 3,57,31.

सुपात्र 1) m. N. pr. eines Mannes. Richtig सुपात्र. — 2) n. *a) ein schönes Gefäss.* — *b) eine* (insbes. zum Empfang einer Gabe) *sehr würdige Person.*

सुपाद् Adj. *schönfüssig* MBh. 5,151,28.

*सुपान Adj. *bequem —, leicht zu trinken.*

सुपानात्र n. Sg. *schöne Getränke und Speisen.*

*सुपामन् m. N. pr. eines Mannes.

सुपार॰ 1) Adj. (f. आ) *a) leicht zu überschreiten.* — *b) leicht zu ertragen.* — *c) leicht vorübergehend.* — *d) glücklich hinüberbringend, zum Erfolg führend.* — 2) m. *eine best. Personification* Gaut. — 3) f. सुपारा *eine der 9* Tushṭi *im* Sâṁkhja.

सुपारङ्गत्र Adj. *der sein Gebiet leicht bemeistert.*

सुपारग m. N. pr. eines Schiffsführers Gâtakam. 14. n. N. pr. der von ihm bewohnten Stadt ebend.

सुपारण Adj. *leicht zu studiren.*

1. सुपार्श्व m. *eine schöne Seite, — Rippengegend.*

2. सुपार्श्व 1) Adj. (f. आ) *schöne Seiten —, Seitentheile habend.* — 2) m. *a) *Ficus infectoria.* — *b)* N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines mythischen Vogels, Sohnes des Saṁpâti. — γ) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — δ) *eines Arhant's der Gaina. — ε) eines Berges.

सुपार्श्वक m. 1) **Ficus infectoria* Bhâvapr. 1,231. — 2) N. pr. *a) eines Sohnes des Kitraka. — *b)* eines Sohnes des Çrutâju. — *c) *eines Arhant's der Gaina.

°सुपालि Adj. *schön versehen mit, so v. a. sich auszeichnend durch* Hemâdri 1,445,18.

सुपावि॰ Adj. *gut sich läuternd* (Soma).

सुपाश Adj. etwa *eine schöne Schlinge führend.*

सुपाशी॰ f. *eine tüchtige Schlinge.*

*सुपिङ्गला f. 1) *Cardiospermum Halicacabum.* — 2) *eine andere Pflanze,* = जीवन्ती.

(सुपित्र्य) सुपित्रिय Adj. *das Väterliche wohl bewahrend* RV.

सुपिधान Adj. (f. आ) *gut verschlossen* MBh. 3, 308,7.

सुपिप्पली॰ Adj. (f. ई॰) *gute Beeren tragend* Maitr. S. 2,7,12 (92,2).

सुपिंश् Adj. etwa *schmuck.*

*सुपिष्ट m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*सुपिस् Adj. *gut gehend.*

सुपिहितवत् Adj. *gut verschlossen habend* (die Ohren, Acc.). f. °वती statt des Verbum fin. Spr. 7685.

*सुपीडन n. *starkes Drücken.*

सुपीत 1) m. *der fünfte* Muhûrta. — 2) *n. *a) gelbe Rübe, Daucus Carota.* — *b) gelber Sandel.*

सुपीन Adj *hübsch feist, — dick.*

*सुपीवन् Adj. dass.

सुपीवस् Adj. dass.

सुपू॰ und सुपू॰ Adj. *gut läuternd.*

*सुपूंसी Adj. f. *einen guten Mann habend.*

सुपुङ्ग Adj. *mit einem schönen* पुङ्ग *versehen;* s. पुङ्ग 1).

सुपुट 1) Adj. (f. आ) *mit schönen Nasenlöchern versehen* Varâh. Bṛh. S. 68, 62. — 2) *m. Bez. *zweier Knollengewächse.*

सुपुण्य 1) Adj. *ganz vorzüglich, herrlich.* °गन्ध Adj. MBh. 13,102,35. — 2) n. *ein grosses moralisches oder religiöses Verdienst* Spr. 7759. °द् Adj. Paṅkar. 1,6,26.

1. सुपुत्र m. *ein guter Sohn.*

2. सुपुत्र॰ 1) Adj. (f. आ) *treffliche —, viele Kinder habend.* — 2) *n. *die Frucht der Flacourtia cataphracta.*

*सुपुत्रिका f. *eine roth färbende Oldenlandia.*

सुपुर n. *eine schöne Burg* Hariv. 2,93,1.

सुपुरुष m. *eine best. Personification* Gaut.

सुपुरुहूति Adj. *vielfach angerufen.*

सुपुरोधस् m. *ein vorzüglicher Hauspriester* J. A. O. S. 7,32,5.

*सुपुष्कर 1) m. *Kugelamaranth.* — 2) f. आ *Hibiscus mutabilis.*

सुपुष्कल Adj. *sehr reichlich, vielfach.*

सुपुष्ट Adj. *wohlgenährt.*

सुपुष्टि॰ f. *gutes Gedeihen.*

1.*सुपुष्प n. 1) *Gewürznelke.* — 2) *die Menses der Frauen.*

2. सुपुष्प 1) Adj. *schöne Blüthen habend* Spr. 7805. — 2) m. *a) *Pterospermum suberifolium.* — *b) **Kugelamaranth* Râgân. 10,130. — *c) *= रक्तपुष्पक. — *d) *= हरिद्रु Râgân. 9,125. — *e)* N. pr. eines mythischen Fürsten Ind. Antiq. 9,178. — 3) *f. आ *a) Anis.* — *b)* wohl *Phlomis zeylanica.* — *c) Clitoria ternatea.* — *d)* = कोशातकी Râgân. 7,169. — 4) *f. ई *a) Andropogon aciculatus.* — *b) Clitoria ternatea.* — *c) Anis.* — *d) Argyreia speciosa.* — *e) Phlomis zeylanica.* — *f) Musa sapientum.* — *g) eine weiss blühende* Aparâgitâ Râgân. 3,76. — 4) *n. *a) Curcuma longa.* — *b) Hibiscus mutabilis.* — *c) Tabernaemontana coronaria.* — *d)* = तूल.

*सुपुष्पक 1) m. *Acacia Sirissa.* — 2) f. सुपुष्पिका *a) Argyreia speciosa* oder *argentea.* — *b) Bignonia suaveolens.* — *c) Anethum Sowa* Râgân. 4,11.

सुपुष्पित Adj. *mit schönen Blüthen versehen, — geschmückt.* Loc. so v. a. *an einem blumenreichen Orte* R. 5,16,55.

सुपुष्य m. N. pr. eines Buddha.

सुपू॰ Adj. s. u. सुपू॰.

सुपूजित Adj. 1) *hoch geehrt, in hohen Ehren stehend, — bei* (Instr.). — 2) *mit grosser Sorgfalt behandelt,* so v. a. *gut gereinigt.*

सुपूत Adj. *wohl geklärt.*

सुपूर 1) Adj. (f. आ) *leicht zu füllen.* — 2) *m. *Citrone* (*voller Kerne*).

*सुपूरक m. 1) *Citrone.* — 2) *Agati grandiflora.*

सुपूर्ण Adj. (f. आ) 1) *ganz voll.* — 2) *schön ausgefüllt,* so v. a. *reich geschmückt mit* (Instr.).

सुपूर्वम् Adv. *sehr früh am Morgen* Baudh. 2,7, 12 (सुपूर्वाम् die Hdschrr.).

सुपूर्वाह्णे Loc. *zeitig am Vormittag* Âpast. Çr. 11,4,1.

सुपूषन् Adj. *speisereich.*

1. सुपेश m. *ein schönes Gewebe.*

2. सुपेश Adj. = सुपेशस्.

सुपेशल Adj. (f. आ) *überaus schön, — reizend, — lieblich* Bhâg. P. 10,88,35. 12,6,65.

सुपेशस् Adj. *reich an Schmuck, schön verziert; schön, zierlich.*

सुपेषस् Adj. *gedeihlich.*

सुप्त॰ 1) Adj. s. u. 1. स्वप्. — 2) n. *Schlaf.*

सुप्तक n. *Schlaf.* घलीक° und व्याज° im Acc. mit कर् *sich schlafend stellen.* Vgl. अर्ध°.

*सुप्तघातक Adj. *einen Schlafenden tödtend.*

सुप्तघ्न 1) *Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

सुप्तच्युत Adj. *im Schlafe herabgefallen.*

सुप्तजन (*m.) *Mitternacht.* Nur °जने रात्रौ zu belegen.

*सुप्तज्ञान n. *Traum.*

सुप्तता f. und सुप्तत्व n. *das Eingeschlafensein —, Taubsein eines Körpertheils.*

सुप्तप्रबुद्ध Adj. *aus dem Schlafe erwacht.*

सुप्तप्रलपित n. *das Sprechen im Schlafe.* Nur Pl.

zu belegen Kâm. Nîtis. 11,65.

सुप्तमालिन् m. *der 25ste* Kalpa (*Tag* Brahman's).

सुप्तवाक्य n. *das im Schlafe Gesprochene.*

सुप्तविपक्ष Adj. etwa *den Schlaf zum Leibe habend*, so v. a. *als Schlaf erscheinend* (Kṛshṇa).

*सुप्तविज्ञान n. = सुप्तज्ञान.

सुप्तविनिद्रक Adj. *aus dem Schlafe erwachend* Kathâs. 106,56.

सुप्तस्थित Adj. *im Schlafe befindlich, schlafend* 128,5. Kathâs. 52,204.

सुप्ताङ्ग Adj. *dem ein Körpertheil eingeschlafen —, taub geworden ist.* Nom. abstr. °ता f.

सुप्ति f. 1) *Schlaf*, insbes. *ein leiser.* — 2) *Schläfrigkeit.* — 3) *das Eingeschlafensein —, Taubheit eines Körpertheils.* — 4) * = विश्रम्भ wohl so v. a. *Sorglosigkeit.*

सुप्तिङन्तपरिभाषा f. und सुप्तिङन्तसागरसमुच्चय m. Titel grammatischer Werke Opp. Cat. 1.

सुप्तोत्थित Adj. *aus dem Schlafe erwacht* Ragh. 2,24.

सुप्रकाश Adj. (f. आ) 1) *schön hell.* — 2) *schön sichtbar, deutlich zu sehen.*

सुप्रकीर्णेन्द्रिय Adj. *der seinen Samen reichlich vergossen hat, im Uebermaass den Weibern gehuldigt hat.*

1. सुप्रकेत Adj. 1) *sehr wahrnehmbar, auffallend, merklich, notabilis.* — 2) *aufmerksam.*

2. सुप्रकेत Adj. *wohl bedacht, — merkend.*

सुप्रक्षालित Adj. *gut gewaschen* 42,26. Kâraka 92,17. Vishṇus. 21,1.

*सुप्रख्य m. N. pr. eines Mannes.

सुप्रगमन Adj. *wohl zugänglich.*

सुप्रगुप्त Adj. *wohl verborgen, sehr geheim.*

सुप्रचार Adj. 1) *in richtigen Bahnen wandelnd* (Planeten) Hariv. 2881. In übertragener Bed. 8300. — 2) *schön hervortretend, in aller Pracht erscheinend* MBh. 12,171,15.

सुप्रचेतस् Adj. *sehr verständig.*

सुप्रच्छन्न Adj. *wohl verborgen.*

सुप्रज Adj. (f. आ) = सुप्रजस्. Superl. °तम.

सुप्रजस् Adj. *gute Kinder habend, kinderreich.* Mit Instr. *einen guten Sohn an — habend.* Nom. abstr. सुप्रजस्त्व n.

सुप्रजात Adj. *reich an Nachkommenschaft.*

सुप्रजापति m. *ein guter* Prajâpati (Vishṇu) Vishṇus. 98,15.

सुप्रजावनि Adj. *Kinderreichthum gewährend, — verschaffend.*

सुप्रजावत् Adj. *reichlich mit Kindern verbunden.*

सुप्रजास्त्व n. *Kinderreichthum.*

सुप्रज्ञ Adj. (f. आ) *sehr verständig, — klug* (Person).

सुप्रज्ञान Adj. *leicht zu erkennen, — zu finden* Maitr. S. 4,7,3 (94,17).

1. सुप्रणीति f. *sichere Führung.*

2. सुप्रणीति Adj. 1) *richtig leitend, sicher führend.* — 2) *richtiger Führung folgend* Ṛv. 10,15,11.

सुप्रतर Adj. (f. आ) *leicht zu passiren* (Fluss).

सुप्रतर्क m. *ein gutes Urtheil, richtiger Verstand.*

सुप्रतर्दन m. N. pr. eines Fürsten MBh. 4,56,9.

सुप्रतार Adj. (f. आ) *gut hinüberführend* (Schiff).

सुप्रतिकर Adj. *leicht zu vergelten.*

सुप्रतिगृहीत Adj. *wohl ergriffen.*

सुप्रतिचक्ष Adj. *schön anzusehen.*

सुप्रतिच्छन्नम् Adv. *ganz im Geheimen.*

*सुप्रतिच्छिन्न Adj. *gut vertheilt.*

सुप्रतिज्ञ m. N. pr. eines Dânava.

*सुप्रतिभा f. *Branntwein.*

सुप्रतिम m. N. pr. eines Fürsten.

सुप्रतिवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

सुप्रतिश्रय Adj. *ein gutes Obdach habend.*

सुप्रतिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a) fest stehend* Sâj. zu Ṛv. 10,18,11. — *b) schöne Beine habend.* — 2) m. *a) eine best. Truppenaufstellung.* — *b)* Bez. *des zweiten Monats.* — *c) *ein best.* Samâdhi (buddh.). — 3) f. आ *a) sicherer Grund, feste Stellung.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

सुप्रतिष्ठान Adj. *sicher —, fest stehend.*

सुप्रतिष्ठापित Adj. *schön aufgestellt* (ein Götterbild) Kathâs. 25,128.

सुप्रतिष्ठित 1) Adj. (f. आ) *a)* = सुप्रतिष्ठान MBh. 4,22,4. — *b) gehörig aufgerichtet.* — *c) ganz und gar enthalten in, — sich vorfindend bei* (Loc.) Spr. 1319, v. l. — *d) gut begründet* (Ruhm) 321,30 (im Prâkrit). — *e) dem es gut ergeht* R. Gorr. 2,101,6. — *f) ein schönes Gestell —*, d. i. *schöne Beine habend* MBh. 5,151,23. R. 5,18,25. — 2) m. *a) *Ficus glomerata.* — *b) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,15. — *c)* N. pr. eines Devaputra. — 3) f. सुप्रतिष्ठिता N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82. — 4) n. N. pr. einer Stadt in Pratishṭhâna.

सुप्रतिष्ठितचरण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,9.

सुप्रतिष्ठितचारित्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

सुप्रतिष्ठितासन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,16.

सुप्रतीक 1) Adj. (f. आ) *a) wohl aussehend, ansehnlich, schön* Vâsav. 113,1. — *b) ehrlich.* — 2) m. *a)* Bein. *α)* Çiva's. — *β) *des Liebesgottes.* — *b)* N. pr. *α)* eines Jaksha. — *β)* verschiedener Männer. — *γ)* eines mythischen Elephanten Vâsav. 113,1. *सुप्रतीकान्वय Adj. Gal. — 3) n. N. pr. eines Teiches Kâçikh. 66,29.

*सुप्रतीकिनी f. *das Weibchen des Elephanten* Supratîka.

सुप्रतीकेश्वर n. Name eines Liṅga Kâçikh. 66,28.

सुप्रतीत 1) Adj. *wohlbekannt.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

सुप्रतीप m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,168.

सुप्रतुर Adj. (Nomin. °तूस्) *überaus siegreich.*

सुप्रतूर्ति Adj. dass.

सुप्रत्यञ्च् Adj. (f. °ची) *schön rückwärts gewandt.*

*सुप्रत्यवसित Adj. etwa *glücklich in seine Heimath zurückgekehrt* Kâç. zu P. 6,2,195.

सुप्रत्यूढ (सुप्रत्यूल्क) Adj. *gehörig zurückgeschoben* Çâṅkh. Çr. 2,8,15.

सुप्रदद् Adj. *sehr freigebig.*

सुप्रदर्श Adj. (f. आ) *einen schönen Anblick gewährend.*

सुप्रदोका Adj. f. *sich willig melken lassend.*

सुप्रधृष्य Adj. *dem man leicht Etwas anhaben kann, dem Angriff sehr ausgesetzt.*

सुप्रनृत्त n. *ein hübscher Tanz* R. ed. Bomb. 4, 28,26.

सुप्रपञ्चहीन Adj. *aller Mannichfaltigkeit baar.*

1. सुप्रपाण n. *eine gute Tränke.*

2. सुप्रपाण Adj. *wo sich gut trinken lässt.*

सुप्रबल Adj. *überaus stark, — mächtig* MBu. 8, 44,21.

सुप्रबुद्ध 1) *Adj. *schön erleuchtet* (ein Buddha). — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Çâkja.

सुप्रभ 1) Adj. (f. आ) *wohl aussehend, schmuck, hübsch; vorzüglich.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Devaputra. — *c) *eines der 4 weissen Bala bei den Gaina.* — *d)* verschiedener Fürsten VP. 2,4,29. — 3) f. आ *a) *Vernonia anthelminthica.* — *b) eine der 7 Zungen des Feuers.* — *c)* N. pr. *α)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *β)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *γ)* verschiedener Frauen. — *δ)* einer der 7 Sarasvatî. — 4) n. N. pr. eines von Suprabha beherrschten Varsha VP.^{2} 2,194.

सुप्रभदेव m. N. pr. eines Mannes.

सुप्रभपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

सुप्रभवदेव m. fehlerhaft für सुप्रभदेव.

सुप्रभात 1) Adj. (f. आ) *vom Morgenroth schön erhellt.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. *a) ein schöner Morgenanbruch.* — *b) Morgengebet.*

सुप्रभाव m. *grosse Macht, Allmacht* R. ed. Bomb.

4,52,26.

सुप्रभेदप्रतिष्ठातन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

*सुप्रमधु m. N. pr. eines Brahmanen.

*सुप्रमय Adj. *leicht zu messen.*

सुप्रमाण Adj. *von grossem Umfange* Hemâdri 1, 358,15.

सुप्रयंस् Adj. *sich gütlich thuend.*

सप्रयाँ Adj. *angenehm zu betreten.*

सुप्रयाँवन् Adj. *gut fahrend.*

सुप्रयुक्त Adj. 1) *gut geschleudert, — abgeschossen.* — 2) *richtig hergesagt.* — 3) *wohlangelegt* (Betrug).

सुप्रयोग 1) Adj. *a) gut geschleudert, — abgeschossen.* — *b) leicht aufzuführen* (नाटक). — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

*सुप्रलम्भ Adj. *leicht zu hintergehen.*

*सुप्रलाप m. *Beredsamkeit.*

सुप्रवाचन Adj. *preiswürdig, was man gern preist.*

सुप्रवादित Adj. *schön musicirend* Hariv. 11792.

*सुप्रवृकण (f. आ) *wohl zerlegt* als Erklärung von ऊर्ण्र.

*सुप्रवृक्ति f. als Erklärung von सुवृक्ति.

सुप्रवृत्त Adj. 1) *gut in Ordnung, — functionirend* (Brunnen) MBu. 13,65,4. — 2) *gut verfahrend* Hariv. 3174.

सुप्रवृद्ध Adj. *ganz erwachsen* Hariv. 2,7,16.

सुप्रवेपित Adj. *heftig zitternd* R. ed. Bomb. 3, 52,41.

सुप्रवेश Adj. (f. आ) *einen schönen Eingang habend.*

*सुप्रव्रजित Adj. *wohl umherwandernd.*

सुप्रशंसित Adj. *sehr gerühmt, — berühmt* Pañkar. 1,4,8. 2,26.

सुप्रशस्त Adj. 1) *sehr gelobt, vortrefflich.* — 2) *sehr bekannt, — berühmt.*

सुप्रश्न m. wohl = सुखप्रश्न *eine Erkundigung nach dem Wohlbefinden.*

सुप्रसन्न 1) Adj. (f. आ) *a) ganz klar* (Fluss, Wasser) R. 5,31,3. — *b) ganz heiter, — froh.* — *c) sehr gnädig, — hold.* — 2) *m. Bein. Kubera's.

*सुप्रसन्नक m. *Ocimum pilosum.*

*सुप्रसरा f. v. l. für सुप्रसारा.

*सुप्रसव m. *leichtes Gebären* Sâj. zu RV. 10,39,7.

सुप्रसाद 1) Adj. *leicht zu besänftigen, versöhnlich.* — 2) m. *a) *Bein. Çiva's.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Asura. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

सुप्रसादक Adj. = सुप्रसाद MBh. 12,39,1.

सुप्रसाधित Adj. *schön geschmückt* Kathâs. 95,67.

*सुप्रसारा f. *Paederia foetida.*

सुप्रसारित Adj. (f. आ) *weit ausgebreitet* R. 2,36,3.

सुप्रसिद्ध Adj. *wohlbekannt.*

सुप्रसिद्धपदमञ्जरी f. Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सुप्रसू Adj. f. *leicht —, gut gebärend, — werfend.*

सुप्रहार m. 1) *ein hübsch ausgeführter Schlag* Hariv. 12007. v. l. संप्रहार. — 2) N. pr. eines Fischers.

सुप्राकार m. *ein schöner Wall.*

सुप्राकृत Adj. (f. आ) *ganz gemein* (Person) MBh. 12,284,27.

सुप्राज्य Adj. *sehr reichlich* R. ed. Bomb. 3,8,13.

सुप्राञ्च् Adj. *hübsch vorwärts gewandt.*

सुप्रात 1) Adj. *eines ganz frühen* oder *schönen Morgens.* — 2) n. *ein schöner Morgen* Çiç. 11,67.

सुप्रातर् Adv. so v. a. *ein schöner Morgen.*

सुप्रातिवेश्मिक Adj. *einen guten Nachbar habend* Hem. Joc. 1,48 (°वेश्मक fehlerhaft).

सुप्राप Adj. *leicht zu erlangen, — zu haben.*

सुप्राप्य Adj. dass. in अ°.

सुप्रायण Adj. (f. आ) *gut —, angenehm zu beschreiten.* Superl. °तम.

सुप्रावर्ग Adj. *sich sehr hervorthuend.*

सुप्रावीति Adj. *sehr aufmerksam, — dienstfertig, — eifrig.*

(सुप्राव्य) सुप्राविद्य Adj. dass.

सुप्रिय 1) Adj. (f. आ) *sehr lieb, — angenehm.* — 2) m. *a) Pyrrhichius. — b)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. सुप्रिया N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* eines Bauermädchens.

सुप्रियात्मन् Adj. *von sehr angenehmer Natur, sehr angenehm* (Wind).

सुप्रीत Adj. (f. आ) 1) *wohl zufrieden mit* (Loc.), *sehr erfreut* R. 2,31,28. Hemâdri 1,270,9. 13. — 2) *sehr lieb.*

*सुप्रीतिकर m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

सुप्रीतियुक्त Adj. (f. आ) *ganz der Freude hingegeben* R. 5,11,20.

सुप्रेतु Adj. *gut gangbar.*

सुप्रोक्षित Adj. *gut besprengt* Vishnus. 73,25.

सुप्रोष्ठा (Conj.) f. *eine mannbare Jungfrau.*

सुप्लक्ष् m. N. pr. eines Mannes.

सुप्सरस् Adj. *gern schmausend, lecker.*

सुफल und सुफलि 1) Adj. (f. सुफला und सुफली) *a) schönfruchtig, fruchtbar* AV. 3,17,8. — *b) mit einer schönen Klinge versehen.* — 2) *m. *a) Feronia elephantum.* — *b) Citrone.* — *c) Pterospermum acerifolium.* — *d) Granatbaum.* — *e) Zizyphus Jujuba.* — *f) Phaseolus Mungo.* — 3) *f. सुफला *a) Momordica mixta.* — *b) Gmelina arborea.* — *c) Weinstock mit röthlichen Trauben.* — *d) Koloquinthengurke* Râǵan. 3,57. — *e) Beninkasa cerifera.* — *f) Musa sapientum* Râǵan. 11,36.

सुफलीकर Adv. mit कर् *von den Hülsen gut reinigen* Âpast. Çr. 1,21,1. Gobh. 4,2,11.

सुफाल und सुफाल m. *eine gute Pflugschar* AV. 3,17,5 = Maitr. S. 2,7,12 (92,1).

सुफुल्ल Adj. *schön blühend, mit schönen Blüthen versehen.*

1.*सुफेन m. *os Sepiae.*

2. सुफेन Adj. (f. आ) *schönschaumig.*

सुबद्ध Adj. (f. आ) 1) *fest gebunden.* — 2) *fest geballt* (Faust).

सुबन्तप्रक्रियासर्वस्व n. Titel eines grammatischen Werkes Opp. Cat. 1.

*सुबन्ध m. *Sesam.*

सुबन्धन n. *ein festes Band.* °विमोचन Adj. als Beiw. Çiva's.

सुबन्धु und सुबन्धु (AV. 14,1,17) 1) Adj. *nahe verbunden, verwandt.* — 2) m. *a) ein guter Freund.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 8, 446. 9,2.

सुबभ्रु Adj. *dunkelbraun.*

सुबर्हिस् Adj. *eine gute Opferstreu habend.*

सुबल 1) Adj. R. 2,63,31 fehlerhaft für सुबाल. — 2) m. N. pr. *a)* eines mythischen Vogels, Sohnes des Vainateja. — *b)* eines Sohnes des Manu Bhautja. — *c)* eines Fürsten der Gândhâra und anderer Personen Çiç. 15,88 (54).

सुबलवत् Adj. *sehr stark* Pr. P. 134.

सुबहु Adj. (f. सुबहू) *sehr viel, — zahlreich.* Adv. *vielfach, sehr oft.*

सुबहुधा Adv. *vielfach, sehr oft, häufig* Hemâdri 1,356,9.

सुबहुशस् Adv. dass.

सुबहुश्रुत Adj. *überaus gelehrt.*

सुबाल 1) Adj. *überaus unerfahren, — thöricht.* — 2) *m. *ein Gott (ein schöner Knabe?).* — 3) n. Titel einer Upanishad.

सुबालक m. N. pr. eines Autors.

सुबालाग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

सुबालिश Adj. (f. आ) *sehr kindisch, — dumm, — einfältig.*

सुबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सुबाहु 1) Adj. *schönarmig* MBh. 5,151,23. — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c)* eines Dânava. — *d)* eines Râkshasa. — *e)* eines Jaksha

VP.² 2,293. — *f*) verschiedener Männer, insbes. Fürsten; auch eines *Bodhisattva. — *g*) eines Affen. — 3) f. N. pr. einer Apsaras.

सुबाहुक m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,293.

सुबाहुपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

सुबाहुयुक्त m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,21.

सुबाहुशत्रु m. Bein. Râma's.

1. सुबीज n. *guter Same.*

2.*सुबीज 1) Adj. *guten* oder *viel Samen habend.* — 2) m. *Mohn.*

सुबीभत्स Adj. *sehr ekelhaft, — widerlich, — scheusslich* MBh. 1,2,72.

1. सुबुद्धि f. *guter Verstand,*

2. सुबुद्धि 1) Adj. *verständig, klug* Hemâdri 1,391,3. — 2) m. N. pr. *a*) eines Mâraputra. — *b*) verschiedener Männer Kampaka 121. Auch °राय. — *c*) einer Krähe.

सुबुद्धिचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

सुबुद्धिमत् Adj. *sehr verständig, — klug* Kathâs. 49,110.

सुबुध Adj. (f. आ) *wachsam.*

1. सुबोध m. *richtiges Verständniss.*

2. सुबोध 1) Adj. (f. आ) *leicht zu erkennen, leicht verständlich.* °म् Adv. *auf leicht verständliche Weise.* — 2) f. आ Titel verschiedener Werke, insbes. Commentare.

सुबोधनी f. Titel von Commentaren.

सुबोधिनी f. desgl. Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सुब्रह्मणीय Adj. *auf den* Subrahmaṇja *bezüglich* u. s. w.

सुब्रह्मण्य 1) Adj. *den Brahmanen sehr hold.* — 2) m. *einer der drei Gehülfen des* Udgâtar. — 3) f. आ *eine von diesem Priester zu sprechende Einladung zum* Soma *an die Götter* 9,126 (Conj.). Auch Bez. *des Priesters* selbst. — 4) n. *a*) *gute Brahmanenschaft.* — *b*) = 3) Hariv. 13221. — *c*) N. pr. einer Oertlichkeit im Süden.

सुब्रह्मण्यसकल्पनामन् n. Titel Burnell, T.

सुब्रह्मण्याचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सुब्रह्मण्याष्टक n. Titel Burnell, T.

1. सुब्रह्मन् 1) m. *a*) *ein guter Brahmane* AV. 20, 128,7. — *b*) N. pr. eines Devaputra. — 2) n. *ein gutes* Brahman.

2. सुब्रह्मन् Adj. *gute Gebete* u. s. w. *habend* oder *einen guten* Brahman *habend.*

*सुब्रह्मबन्धुक Adj. Kâç. zu P. 6,2,173.

सुब्रह्मवासुदेव m. Kṛshṇa *als* Brahman.

सुब्राह्मण m. *ein guter Brahmane* Pat. zu P. 2, 2,18, Vârtt. 3. AV. 11,1,26.

सुभ् 1) सुभ्नाति, सुम्भति etwa *ersticken.* Partic. सुब्ध Ind. St. 13,204. — 2) *सोभति und सुम्भति v. l. für शोभति und शुम्भति.

1. सुभ n. *ein günstiges Gestirn* Bhadrab. 1,45.

2. सुभ Adj. häufiger Fehler für शुभ.

सुभंसस् Adj. etwa *mit einem schönen mons Veneris versehen* TBr. 3,1,1,9.

सुभक्ति f. *grosse Hingebung, — Liebe.* °तम् Adv. Hemâdri 1,602,17.

सुभक्ष्य n. *eine prächtige Speise.*

सुभग 1) Adj. (f. आ) *a*) *glücklich, im Wohlsein* oder *Genuss befindlich; geliebt, beliebt* (insbes. beim Gatten); f. *eine geliebte Frau.* — *b*) *beglückend, erfreuend; lieblich, liebenswürdig; reizend, schön* (von Belebtem und Unbelebtem). Voc. सुभग und bes. सुभगे häufig in der Anrede. सुभगम् Adv. *reizend* und auch *schön,* so v. a. *sehr, in hohem Grade.* — *c*) ironisch Vâsav. 207,2 so v. a. *ein sauberer Kerl,* nach dem Comm. = शोभनपशु. — *d*) *zart, fein, dünn* Karaka 8,2. — *e*) am Ende eines Comp. *sich wohl eignend zu* Gâtakam. 22,93. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) **Borax.* — *c*) **Michelia Champaka* Râgan. 10,88. — *d*) **Jonesia Asoka* Râgan. 10, 55. — *e*) **rother Kugelamaranth* Râgan. 10,133. — *f*) N. pr. eines Sohnes des Subala MBh. 7,157, 24. — 3) f. सुभगा *a*) Pl. im Loc. wohl so v. a. *in Lust, in Fröhlichkeit.* — *b*) Bez. *eines fünfjährigen Mädchens, das bei der Feier der* Durgâ *diese Göttin darstellt.* — *c*) **eine Art Musa.* — *d*) **rother Amaranth.* — *e*) **Glycine debilis.* — *f*) **eine Art* Dûrvâ-*Gras.* — *g*) **Cyperus rotundus.* — *h*) **Gelbwurz.* — *i*) **wilder Jasmin.* — *k*) * = प्रियङ्गु. — *l*) **Moschus.* — *m*) *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. — *n*) N. pr. α) einer Tochter der Prâdhâ. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) *einer Fee. — 4) *n. *Erdharz.*

सुभगंकरण 1) Adj. (f. ई) *glücklich machend, beglückend; bezaubernd.* — 2) n. *das Bezaubern, Fürsichgewinnen eines Weibes.*

सुभगता f. *Beliebtheit, Eheglück.*

सुभगत्व n. *Wohlsein, Glück; Beliebtheit,* insbes. *beim Gatten* Spr. 7681.

सुभगमानिन् Adj. *sich für beliebt haltend.*

*सुभगंभविष्णु Adj. *beliebt — oder reizend werdend.*

सुभगंभावुक Adj. *reizend werdend* Dhûrtas. 1,20. Bhaṭṭ. 5,67.

सुभगंमन्य Adj. *sich für glücklich haltend* Daçak. 55,1. °भाव Nom. abstr.

सुभगय्, °यति *verschönern, zieren.*

सुभगाखेटभूमि Adj. *schöne Jagdplätze habend.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 15,120.

सुभगानन्द m. Titel eines Prahasana Burnell, T.

सुभगानन्दनाथ m. N. pr. eines Autors.

सुभगार्चारत्न n. (Bühler, Rep. No. 502) und सुभगोदय m. Titel von Werken.

*सुभङ्ग m. *Cocosnussbaum.*

सुभट 1) m. *a*) = भट *Söldling, Soldat* Kâd. 116, 22 (208,5). Harshak. 149,2. Vâsav. 294,1. — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ N. pr. einer Fürstin Vikramâṅkak. 18,40.

सुभटवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

सुभद्र 1) Adj. (f. आ) *prächtig, herrlich.* — 2) m. *a*) **Azadirachta indica.* — *b*) Bein. α) Vishṇu's. — β) wohl Sanatkumâra's. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Vasudeva. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — γ) eines Sohnes des Idhmagihva. — δ) des letzten von Çâkjamuni zum Buddhismus bekehrten Mannes. — ε) eines Gaina-Gelehrten Vardhamânak. 1,50. — ζ) eines Berges. — 3) f. सुभद्रा *a*) **Ichnocarpus frutescens.* — *b*) **Curcuma Zedoaria.* — *c*) **Prosopis spicigera.* — *d*) **Gmelina arborea.* — *e*) **eine Mimose,* = घृतमण्डा. — *f*) *= श्यामालता. — *g*) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — *h*) *eine Form der* Durgâ Hemâdri 1,395,17. — *i*) N. pr. α) einer jüngeren Schwester Kṛshṇa's und Gattin Arǵuna's Vâsav. 122,4. — β) einer der Gattinnen Durgama's. — γ) einer Tochter des Asura Sumâja. — δ) einer Tochter Balin's. — ε) einer Enkelin Rukmin's. — ζ) einer mythischen Kuh. — 4) n. *a*) *Wohlergehen, Heil.* — *b*) N. pr. α) eines Katvara. — β) eines von 2) *c*) γ) beherrschten Varsha.

सुभद्रक 1) *m. *a*) *Götterwagen.* — *b*) *Aegle Marmelos.* — 2) f. सुभद्रिका *a*) *Freudenmädchen.* — — *b*) *ein best. Metrum.* — *c*) N. pr. einer jüngeren Schwester Kṛshṇa's. — 3) n. *ein best. Metrum.*

सुभद्रधनंजय Burnell, T. fehlerhaft für सुभद्रा°.

*सुभद्राणी f. *Ficus heterophylla.*

सुभद्राधनंजय (wohl n.) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

सुभद्रापूर्वज m. Bein. Kṛshṇa's.

सुभद्राविजय Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

सुभद्राहरण n. *der Raub der* Subhadrâ Hariv. 8396. Als Titel eines Schauspiels (auch Kâvja nach Oppert) Hall in der Einl. zu Daçar. 30. Opp. Cat. 1.

*सुभद्रेश m. Bein. Arǵuna's.

सुभबोधार्थमालापद्धति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 694.

सुभयंकर Adj. *grosse Furcht erregend, grosse Ge-*

fahr bringend.

सुभयानक Adj. *grosses Grausen erregend.*

सुभर् Adj. (f. आ) 1) *massig, dicht; gedrungen, reichlich.* — 2) *leicht zu tragen, — zu handhaben.*

सुभव 1) Adj. VS. 7,3. Âpast. Çr. 13,16,8. Nach Mah. = उत्तमजन्मन्. — 2) m. N. pr. eines Fürsten MBh. 3,265,9.

सुभवस् Adj. v. l. für सुभव 1) TS. 6,4,5,5.

सुभव्य Adj. *sehr hübsch, — schön* Hemâdri 1, 603,10.

सुभसद् Adj. f. καλλίπυγος. Nur Compar. °सत्तरा.

सुभाग् 1) Adj. (f. आगी) *vermöglich, reich.* — 2) f. सुभागा N. pr. einer Tochter Raudrâçva's VP.² 4,129.

सुभाग्य Adj. *vom Glück besonders begünstigt.* सो ऽहं सुभाग्यो बन्धूनाम् so v. a. *die Angehörigen können mich beneiden.*

सुभाजन n. *ein hübsches Gefäss* Suçr. 1,158,16.

*सुभाञ्जन m. = शोभाञ्जन *Moringa pterygosperma.*

सुभानु 1) Adj. *schön leuchtend.* — 2) m. *a) das 17te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

सुभावित Adj. *gut eingeweicht.*

सुभावित्व n. *das Gutseinmüssen.*

सुभाषण m. N. pr. eines Sohnes des Jujudhan.

1. सुभाषित 1) Adj. (f. आ) *schön gesprochen.* वाच् f. so v. a. 2). — 2) n. *ein schönes Wort, ein schöner —, witziger Ausspruch, ein guter Rath* Bâlar. 43,8. Gâtakam. 17. Çiç. 16,43.

2. सुभाषित 1) Adj. (f. आ) *schöne Reden führend, beredt.* — 2) m. *ein* Buddha.

सुभाषितगवेषिन् m. N. pr. eines Fürsten.

सुभाषितनीवी f. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

सुभाषितमय Adj. *in schönen Aussprüchen bestehend.*

सुभाषितरत्नसंदोह m., सुभाषितरत्नाकर m., सुभाषितश्लोक m. (Burnell, T.), सुभाषितार्णव m. und सुभाषितावलि f. (ed. Peterson) Titel.

सुभाषिन् Adj. 1) *freundliche Worte redend.* — 2) *freundlich gesprochen.*

सुभास् Adj. *schön leuchtend.*

सुभास m. N. pr. 1) eines Dânava. — 2) eines Sohnes des Sudhanvan.

सुभास्वर 1) Adj. *schön glänzend, prächtig* R. 1, 73,34. — 2) m. Pl. *eine best. Gruppe von Manen* VP.² 3,339.

सुभिक्ष 1) Adj. (f. आ) *vollauf zu essen habend, mit Nahrungsmitteln reichlich versehen* (Personen [Âpast.] und Gegenden); *reichliche Lebensmittel verschaffend.* — 2) *f. आ *Grislea tomentosa.* — 3) n. *Ueberfluss an Lebensmitteln, gute Zeiten.* Auch schlechte Lesart für सुभक्ष्य.

सुभिषज् Adj. *gut heilend.* Nur Superl. सुभिषक्तम.

सुभीत Adj. *eine grosse Scheu habend vor* (Gen.).

सुभीम 1) Adj. *überaus furchtbar* R. ed. Bomb. 4,40,35. fg. — 2) m. N. pr. eines der Deva Jagḍ-amush. — 3) f. आ N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's.

*सुभीरक oder *सुभीरव m. *Butea frondosa.*

*सुभीरुक n. *Silber.*

*सुभुक्त Adj. *gut gegessen.*

सुभुज 1) Adj. *schöne Arme habend.* — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

सुभू Adj. *von guter Art* oder *Natur; solid, kräftig, gewaltig.*

सुभूत 1) Adj. *wohlgerathen* (Speise) Âpast. — 2) f. सुभूता *die nach Norden gerichtete Seite des Gehäuses der Weltseele.* — 3) n. *Wohlsein, Wohlstand.*

सुभूतकृत् Âpast. Çr. 6,6,10.

1. सुभूति f. *Wohlsein, Wohlstand.*

2. सुभूति 1) wohl Adj. TS. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*सुभूतिक m. *Aegle Marmelos.*

सुभूतिचन्द्र m. und *सुभूतिपाल m. N. pr. zweier Männer.

सुभूम m. N. pr. eines Fürsten.

1. सुभूमि f. *ein guter Platz.*

2. सुभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena. v. l. स्वभूमि.

सुभूमिक n. und °का f. N. pr. einer Oertlichkeit an der Sarasvatî.

सुभूमिप m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena Hariv. 1,37,30. v. l. सुभूषण.

सुभूयस् Adj. *weit mehr.*

सुभूषण 1) Adj. (f. आ) *schön geschmückt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena. v. l. सुभूमिप. — 3) f. आ N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,5.

सुभूषणभूषिता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,5.

सुभृत Adj. 1) *wohl gehalten, — gepflegt, — gehütet.* — 2) *gut besoldet.* — 3) *schwer beladen* Kathâs. 103,184.

सुभृश Adj. *sehr heftig, — gross* (Verlangen) MBh. 13,10,52. °म् Adv. *gar sehr, in sehr hohem Grade* MBh. 6,59,58. 14,9,2.

सुभेषज n. 1) *ein gutes, — wirksames Mittel.* — 2) *Sammlung von Heilsprüchen,* Bez. eines vedischen Werkes, vielleicht des AV.

सुभोगा f. N. pr. einer Dikkumârî Pârçvan. 3,73.

सुभोगीन Adj. (f. आ) *zu Jmds Diensten stehend* Bhatt. 4,20.

सुभोग्य Adj. (f. आ) *leicht zu geniessen.*

सुभोज Adj. *gut essend.*

सुभोजन n. *gutes Essen.*

सुभोजस् Adj. 1) *freigebig.* — 2) *reichlich.*

सुभ्रु Adj. MBh. 8,1765 fehlerhaft für प्रभ्रु.

सुभ्रात्र् und सुभ्रात्र m. N. pr. eines Sohnes des Devabhrâg.

*सुभ्रातर् m. *ein guter Bruder* P. 5,4,157, Sch.

1. सुभ्रु und सुभ्रू f. *schöne Brauen.*

2. सुभ्रु und सुभ्रू 1) Adj. (n. सुभ्रु) *sohönbrauig;* f. *ein solches Mädchen.* — 2) f. सुभ्रू N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

सुभ्रुनासादिकेशात्त und सुभ्रू° (MBh. 1,153,14) Adj. *dessen Brauen, Nase, Augen und Haupthaar schön sind.*

सुभ्वन् Adj. *wohl aussehend.*

सुम 1) *m. *a) der Mond.* — *b) Luftraum, Himmel.* — 2) n. *Blume* Bhadrab. 2,21.70.

सुमख 1) Adj. *lustig, munter, freudig.* — 2) n. *Lust, Freudenfest.*

सुमखस्य्, nur सुमखस्यमान *festfeiernd, freudig.*

*सुमगध 1) m. Pl. *die glücklichen* Magadha. — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Anâthapiṇḍika's. v. l. सुमागधा. — 3) *f. ई Titel eines buddh. Sûtra. — 4) °म् Adv.

सुमङ्गल 1) Adj. (f. सुमङ्गली und सुमङ्गला) *a) Glück bringend.* — *b) einen guten Wandel führend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) f. सुमङ्गला *a) * eine best. Arzneipflanze.* — *b)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Apsaras Kâçikh. 11,11. — γ) einer Frau. — δ) eines Flusses. — 4) *f. सुमङ्गली (संज्ञायाम्). — 5) n. *ein Glück bringender Gegenstand.*

सुमङ्गलनामन् Adj. *einen Glück bringenden Namen führend.*

सुमङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

सुमज्जानि Adj. *sammt der Gattin.*

सुमणि 1) Adj. *mit Kleinodien geziert* Çâṅkh. Çr. 12,21,2. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

सुमण्डल m. N. pr. eines Fürsten.

सुमत् Adv. *zusammen, zugleich.* Mit Instr. *mit.* Nach Nigh. und Nir. = स्वयम्.

*सुमत m. N. pr. eines Mannes.

1. सुमति f. 1) *Wohlgesinntheit, Huld, Gnade, Gunsterweisung; Wohlwollen.* Acc. mit कर् *Jmd* (Acc.) *zu einem Gegenstand der Gunst machen.* — 2) *Andacht, Gebet.* — 3) *Wohlgefallen,* so v. a. *wohlthuende Empfindung.* — 4) *Neigung zu* (Gen.) RV. 8,31,7. — 5) *ein richtiger Sinn für Etwas* (Loc.).

2. सुमति 1) Adj. *a*) *klug, verständig* 178,20. — *b*) *vollkommen vertraut mit* (Gen.). — 2) m. N. pr. *a*) eines Daitja Hariv. 3,40,11. — *b*) verschiedener Ṛshi und anderer Männer. — 3) f. °ति und ती N. pr. *a*) einer Frau Sagara's 106,13. — *b*) einer Tochter Kratu's. — *c*) der Mutter Kalkin's. — *d*) *einer Fee.

सुमतित्सरु Adj. als Beiw. des Pfluges.

सुमतिबोध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सुमतिभद्र m. N. pr. eines Mannes.

सुमतिमेरुगणि m. N. pr. eines Lehrers.

सुमतिरत्नार्य m. desgl.

*सुमतिरेणु m. N. pr. eines Schlangendämons.

*सुमतिशील m. N. pr. eines Lehrers.

सुमतिस्तुत Adj. Suçr. 2,66,19 wohl fehlerhaft für समति° oder सुपरि°.

सुमतिस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3,*b*,210,13. Ind. Antiq. 7,162.

1. सुमती f. s. u. 2. सुमति 3).

2. सुमती Adv. mit कर् *gut walzen, — festschlagen.*

सुमतीन्द्रन्यघोषण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

सुमतीन्द्रयति m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सुमतीवृध् Adj. *des Gebets sich freuend.*

सुमत्तर Adj. *träufelnd, vollsaftig.*

सुमदंशु Adj. etwa *sammt Zügel.*

*सुमदन m. *Mangifera indica.*

*सुमदात्मजा f. *eine* Apsaras.

सुमद्रण Adj. *sammt der Schaar, zusammengeschaart mit* (Instr.).

सुमद्रु Adj. *sammt Gespann.*

*सुमद्र 1) m. Pl. *die glücklichen* Madra. — 2) °म् Adv.

सुमधुर 1) Adj. *a*) **überaus süss.* — *b*) *überaus lieblich, — zart* 216,21. °म् Adv. — *c*) *überaus lieblich singend.* — 2) *m. *eine Art Portulak.*

सुमध्य Adj. (f. आ) 1) *schön in der Mitte, so v. a. mit schönem Füllsel versehen.* — 2) *eine schöne Taille habend.*

1. सुमध्यम Adj. *sehr mittelmässig.*

2. सुमध्यम Adj. (f. आ) *eine schöne Taille habend; f. ein solches Weib.*

सुमन 1) *Adj. *lieblich, hübsch.* — 2) m. *a*) **Weizen.* — *b*) **Stechapfel.* — *c*) N. pr. α) eines mythischen Wesens. — β) einer der vier Bodhivṛkṣha-Gottheiten. — γ) *eines Schlangendämons. — 3) f. आ *a*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Jasminum grandiflorum, Rosa glandulifera* oder *Chrysanthemum indicum.* — *b*) N. pr. verschiedener Frauen.

सुमनःपत्र n. *Muskatblüthe.*

*सुमनःपत्रिका f. dass.

*सुमनःफल 1) m. *Feronia elephantum.* — 2) n. *Muskatnuss.*

सुमनक m. oder n. *Blume.*

सुमनस् 1) Adj. *a*) *wohlgesinnt, günstig, hold.* — *b*) *wohlthuend, angenehm.* — *c*) *wohlgemuth, heiter, fröhlich, behaglich.* — *d*) *klug, verständig.* — 2) m. *a*) *ein Gott;* vgl. सुमनोकस, सुमनौकस. — *b*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Guilandina Bonduc, Azadirachta indica, eine Art* Karaṅga, *Waizen.* — *c*) Pl. *eine best. Gruppe von Göttern unter dem 12ten* Manu. — *d*) N. pr. α) eines Dânava Hariv. 3,40,11. — β) verschiedener Männer. — 3) f. *a*) Pl. oder im Comp. *Blumen,* — *b*) **Jasminum grandiflorum.* — *c*) N. pr. verschiedener Frauen. — 4) n. *Blume.*

सुमनस्क 1) Adj. *wohlgemuth, heiter, fröhlich* Hemâdri 1,546,1. — 2) (wohl n.) N. pr. eines Lustgartens Divjâvad. 621,12.

सुमनस्य्, nur सुमनस्यमान 1) *günstig, hold.* — 2) *wohlgemuth, fröhlich, nach Herzenslust verfahrend.*

सुमनामुख Adj. (f. ई) *heiteren Antlitzes.*

*सुमनाय्, °यते *wohlgemuth —, heiter werden.*

सुमनायन m. Patron. Richtig wohl सौम°.

सुमनास्य m. N. pr. eines Schlangendämons.

सुमनी Adv. 1) mit कर् *erfreuen* Bhaṭṭ. — 2) mit भू *froh werden* Bhaṭṭ. 2,54.

सुमनोकस n. *Götterbehausung, Götterwelt.* v. l. सुमनौकस.

सुमनोज्ञघोष m. N. pr. eines Buddha.

*सुमनोत्तरा f. N. pr. eines Frauenzimmers und Titel der über sie handelnden Erzählung.

सुमनोऽभिराम Adj. (f. आ) *sehr das Herz erfreuend* R. 5,11,20.

सुमनोमत्तक m. N. pr. eines Mannes.

सुमनोमुख m. N. pr. eines Schlangendämons.

*सुमनोरजस् n. *Blüthenstaub.*

सुमनोरम 1) Adj. *überaus reizend, — ansprechend* R. ed. Bomb. 4,37,28. 41,22. — 2) f. आ Titel eines Commentars Burnell, T.

सुमनोलता f. *eine blühende Schlingpflanze.*

सुमनोहर Adj. (f. आ) *überaus reizend, — lieblich.*

सुमनौकस n. = सुमनोकस Hariv. 2,72,66.

1. सुमन्तु m. *freundliche Gesinnung* oder *gütlicher Zuspruch.*

2. सुमन्तु 1) Adj. *leicht kenntlich, wohlbekannt.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Lehrers. — *b*) eines Fürsten. — *c*) eines Sohnes des Gahnu.

सुमन्तुनामन् Adj. *einen wohlbekannten Namen führend.*

सुमन्तुसूत्र n. Titel eines Sûtra.

सुमन्त्र 1) Adj. *einen guten Rath habend, gute Pläne machend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

सुमन्त्रक m. N. pr. eines älteren Bruders des Kalki.

सुमन्त्रित 1) Adj. *gut berathen, gut überdacht.* — 2) n. impers. *gut gerathschlagt.* — 3) n. *ein guter Rathschlag.* Acc. mit कर् *gut rathschlagen.*

सुमन्त्रिन् Adj. *einen guten Minister habend.* — Spr. 5606, v. l. fehlerhaft.

सुमन्दबुद्धि Adj. *von sehr geringem Verstande.*

सुमन्दभाज् Adj. *sehr unglücklich.*

सुमन्दा f. *eine best.* Çakti.

1. सुमन्मन् n. Pl. *gute Wünsche.*

2. सुमन्मन् Adj. *gute Andacht verrichtend, gute Wünsche aussprechend.*

सुमन्यु m. N. pr. 1) eines Devagandharva. — 2) eines freigebigen Mannes MBh. 13,137,22.

सुमर 1) n. impers. *leicht zu sterben* oder n. *ein leichter Tod.* — 2) *m. *Wind.*

सुमरीचिका f. *eine der 9 Arten von* Tushṭi *im* Sâṁkhja.

सुमर्दित Adj. *sehr hart mitgenommen* MBh. 7, 9328.

सुमर्मग Adj. *stark in die Gelenke dringend, überaus grosse Schmerzen verursachend* (Pfeil) Spr. 3256.

सुमर्षण Adj. *leicht zu ertragen* Kir. 2,8.

सुमलका f. N. pr. einer Stadt Kâmpaka 398. fg.

सुमलिन Adj. *überaus schmutzig* MBh. 4,9,2.

सुमल्लिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सुमहत् Adj. *sehr gross, valde magnus* (im Raum, in der Zeit, der Zahl, der Menge, dem Grade nach). Acc. m. auch सुमहत् R. ed. Bomb. 4,36,2.

सुमहस् Adj. *herrlich* ṚV.

सुमहा° Adj. = सुमहत्. Auch Adv. *überaus, in hohem Grade.*

सुमहाकपि m. N. pr. eines Dämons.

सुमहातपस् Adj. *sehr strenge Askese übend, sehr fromm* 66,20.

सुमहातेजस् Adj. *überaus viel Glanz oder Würde besitzend* 63,29.

सुमहात्मन् Adj. *von sehr edler Natur, überaus hochherzig* 105,14.

सुमहात्यय Adj. *sehr grosse Leiden verursachend, überaus verderblich.*

सुमहादृढ Adj. *überaus fest* R. 5,72,15.

सुमहाप्राण Adj. *von überaus grosser Leibeskraft*

Bhâg. P. 6,11,6.

सुमकाबल Adj. (f. आ) *überaus mächtig, — wirksam.*

सुमकाबाहु Adj. *überaus lange Arme habend.*

सुमकाभाग Adj. *überaus ausgezeichnet, vortrefflichst* MBh. 3,42,16.

सुमकामनस् Adj. *überaus hohen Sinnes.*

सुमकारथ m. *ein sehr grosser Held.*

सुमकार्क Adj. *überaus prächtig* Kathâs. 55,88.

सुमकावेग Adj. (f. आ) *überaus schnell sich bewegend* R. 6,80,24.

सुमकाव्रत Adj. *der sehr grosse Pflichten —, ein sehr grosses Gelübde übernommen hat* MBh. 1, 209,12.

सुमकासत्त्व Adj. *von überaus edlem Wesen.*

सुमकौजस् Adj. *überaus kräftig, — mächtig* R. ed. Bomb. 4,58,34.

सुमकौषध n. *ein wunderthätiges Heilmittel* Spr. 2712.

सुमागध N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Tochter des Anâthapiṇḍika Divjâvad. 402, 1. — 3) f. ई eines Flusses in Magadha. Vgl. सुमागन्धा.

*सुमागधक m. Pl. *die glücklichen* Mâgadhaka.

सुमागन्धा f. N. pr. eines Flusses Kâraṇḍ. 71,14. Vielleicht fehlerhaft für सुमागधी.

1.*सुमातर् f. *eine gute* oder *schöne Mutter.*

2. सुमातर् Adj. *eine schöne Mutter habend.*

3.*सुमातर् m. *ein guter Messer* (*metitor*).

सुमानिका f. Bez. *zweier Metra.*

सुमानिन् Adj. *selbstbewusst, stolz.* Nom. abstr. °नित f.

सुमाय 1) Adj. *guter Anschläge voll.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten der Asura. — *b*) eines Vidjâdhara. — 3) f. सुमाया N. pr. einer Tochter Maja's.

सुमायक m. N. pr. eines Vidjâdhara.

सुमारुत n. *das gute Volk der Winde.*

सुमात्र Adj. *sehr fein.*

सुमाल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सुमालती f. *ein best. Metrum.*

सुमालि m. N. pr. 1) eines Râkshasa. — 2) eines Brahmanen. — 3) eines Affen.

सुमालिन् 1) m. = सुमालि 1) 2) 3). — 2) f. °नी N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,17.

सुमाल्य m. N. pr. eines Sohnes des Nanda.

सुमाल्यक m. N. pr. eines Berges.

सुमावलि f. *Blumengewinde* in नीति°.

*सुमाष und *°क Adj. *mit guten Bohnen versehen.*

1. सुमित Adj. *gut gemessen.*

2. सुमित Adj. *fest gegründet.*

सुमिति f. *gute Befestigung.*

सुमित्र 1) Adj. (f. आ) *gut befreundet; ein guter Freund.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Unholds. — *b*) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. Auch Pl. — 3) f. सुमित्रा N. pr. *a*) einer Jakshiṇî. — *b*) einer Gattin Daçaratha's, Mutter Lakshmaṇa's und Çatrughna's, und anderer Frauen.

सुमित्रधस् Adj. *gute Freunde machend* VS. 4, 27 = Maitr. S. 3,7,8. Nach Mahîdh. = शोभनानि मित्राणि पुष्यति.

*सुमित्रभू m. N. pr. eines Fürsten.

(सुमित्र्य) सुमित्रिय Adj. *wohlbefreundet.*

सुमीढ, सुमीळ्ह m. N. pr. eines Mannes.

सुमीन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सुमुक्त Adj. *gut geschleudert* MBh. 8,90,57. 14,76,7.

1. सुमुख n. 1) *ein schöner Mund.* — 2) *ein heiteres Gesicht.* Instr. so v. a. *wohlgemuth.*

2. सुमुख 1) Adj. (f. ई und *आ; in übertragener Bed. nur dieses) *a*) *schön von Gesicht* MBh. 5,151,23. — *b*) *ein heiteres Gesicht zeigend, guter Dinge, froh.* — *c*) am Ende eines Comp. *geneigt —, gewillt zu* Gâtakam. 9. 10. 12,1. 22. 23. Nom. abstr. °ता f. 22. — *d*) *günstig* (Wind), *hold; wohlwollend, freundlich gegen* (Gen. Karaka 1,7). — *e*) **gelehrt.* — *f*) *mit einer schönen Spitze versehen* (Pfeil). — *g*) **mit einem schönen Eingang versehen.* — 2) m. *a*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *eine best. Gemüsepflanze, Ocimum basilicum pilosum* und *andere Species.* — *b*) *ein best. in Schaaren lebender Vogel.* — *c*) *Bein. Gaṇeça's. — *d*) N. pr. α) eines Sohnes des Garuḍa. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Asura Hariv. 3,47, 7. — δ) Pl. einer Klasse von Göttern (bei den Buddhisten). — ε) eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,1. — ζ) eines Ṛshi. — η) eines Fürsten. — ϑ) eines Affen. — ι) eines Haṁsa Gâtakam. 22. — 3) f. आ v. l. für 2) *b*). — 4) f. ई *a*) **Spiegel.* — *b*) *ein best. Metrum.* — *c*) *eine best. Mûrkhanâ* S. S. S. 31. — *d*) N. pr. einer Apsaras. — 5) *n. *a*) *eine durch Fingernägel hervorgebrachte Verletzung von bestimmter Form.* — *b*) *eine Art Gebäude* Gal.

*सुमुखसू m. Bein. Garuḍa's.

1. सुमुखी Adj. und Subst. f. s. u. सुमुख.

2. सुमुखी Adv. mit कर् *mit einer schönen Spitze versehen.*

सुमुण्डीक m. N. pr. eines Asura.

सुमुदित Adj. *sich erfreuend an* (Instr.), so v. a. *besitzend* Hariv. 9951. Man könnte सुमुदित vermuthen.

सुमुषित Adj. *hübsch angeführt, — geprellt* Divjâvad. 33,3. 7.

*सुमुष्टि m. *Hoya viridiflora.*

*सुमुष्टिका f. dass. Bhâvapr. 1,289,4.

1. सुमुहूर्त *eine glückliche Stunde* Ind. St. 15,268. Uttamak. 199. Nur Loc. zu belegen.

2. सुमुहूर्त Adj. *zu einer glücklichen Stunde stattfindend.*

सुमूर्ख m. verdächtige Lesart für मौर्य.

*सुमूल 1) m. *Moringa pterygosperma.* — 2) f. आ *a*) *Glycine debilis.* — *b*) *Hemionitis cordifolia.*

*सुमूलक n. *Möhre, Daucus Carota.*

सुमृग n. *gutes Wild,* so v. a. *gute Jagd.*

सुमृडीक, सुमृळीक 1) Adj. (f. आ) *erbarmungsvoll, mitleidig; gnädig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Erbarmen.*

सुमृत्यु m. *ein schöner —, leichter Tod.*

सुमृष्ट Adj. 1) *schön rein, — blank.* — 2) *überaus lecker, — wohlschmeckend.*

सुमेक Adj. (f. आ) 1) *wohlgegründet, fest.* — 2) *feststehend, unerschütterlich in Ordnung, Folge* u. s. w.

*सुमेखल m. *Saccharum Munja* Bhâvapr. 1,209,20.

सुमेघ m. N. pr. eines Berges.

1. सुमेध Adj. (f. आ) *saftig, kräftig.*

2. सुमेध Adj. wohl = सुमेधस्.

सुमेधस् 1) Adj. *eine gute —, richtige Einsicht habend, klug, verständig, weise* Kir. 2,8. Acc. सुमेधाम्. — 2) m. N. pr. *a*) Pl. einer Gruppe von Göttern unter dem 5ten Manu. — *b*) Pl. *bestimmter Manen* VP.^{2} 3,164. — *c*) verschiedener Ṛshi. — 3) *n. *Cardiospermum Halicacabum.*

सुमेध्य Adj. *überaus rein* (in rituellem Sinne).

सुमेरु 1) m. *a*) N. pr. α) eines Berges, = मेरु (bei den Buddhisten aber von diesem unterschieden) Çiç. 20,54. Vâsav. 144,4. Divjâvad. 52,15. 216,5. 344,12 u. s. w. Pl. Vaǵrakkh. 42,2. — β) eines Vidjâdhara. — *b*) *Bein. Çiva's. — 2) *Adj. *best, excellent.*

सुमेरुजा f. N. pr. eines Flusses.

*सुमेरुवत्स m. N. pr. eines Schlangendämons.

सुम्न 1) Adj. *wohlwollend, hold.* — 2) m. *a*) *Wohlwollen, Gunst, Huld, Güte;* Pl. *Gunsterweisungen.* — *b*) (*Ausdruck der Zuneigung*) *Andacht, Gebet* u. s. w. — *c*) (*angenehme Empfindung*) *Frohsinn, Behagen; Befriedigung, Frieden.* — *d*) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सुम्नाप्ति Adj. etwa *in Gunst nahe.*

सुम्नय् und सुम्नाय्; nur Partic. सुम्नयन्त् und सुम्ना-

सुम्नयन्त् 1) *wohlwollend, günstig.* — 2) *frohlockend.*

सुम्नयाऽ Instr. Adv. 1) *wohlwollend.* — 2) *andächtig, gläubig.*

सुम्नयि Voc. f. AV. wohl fehlerhaft.

सुम्नयु und सुम्नायु (Maitr. S. 1,3,1) Adj. 1) *günstig.* — 2) *andächtig, gläubig.*

सुम्नहूऽ Adj. *Gunst herbeirufend.*

सुम्नाय् und सुम्नायु s. u. सुम्नय् und सुम्नयु.

सुम्नावरी Adj. f. *Gunst—, Befriedigung bringend.*

सुम्निन् Adj. *günstig, hold.*

सुम्न्य Adj. *Gunst verdienend* Maitr. S. 1,3,1 (29,3).

*सुम्पलुपठ m. *Curcuma Zerumbet.*

सुम्भ् s. u. सुभ्.

सुम्भ m. Pl. N. pr. eines Volkes. *Sg. eines Landes. Vgl. शुम्भदेश.

सुम्मुनि m. N. pr. eines Fürsten.

*सुम्न Adj. Kâç. zu P. 3,1,136.

सुयज्ञ् 1) Adj. *gut* (die Götter) *ehrend, — opfernd.* — 2) f. *ein gutes —, richtiges Opfer.*

सुयज्ञम् m. N. pr. eines Sohnes des Bhumanju.

1. सुयज्ञ m. *ein schönes Opfer.*

2. सुयज्ञ 1) Adj. *a) auf Opfer* u. s. w. *sich verstehend.* — *b) dessen Opfer wohl gelingen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. सुयज्ञा N. pr. der Gattin Mahâbhauma's.

सुयत Adj. 1) *wohl gezügelt.* — 2) *gut geknebelt.*

सुयतात्मवत् m. N. pr. eines Ṛshi.

सुयत्तर् Adj. *einen guten Lenker habend* MBh. 7, 147,88.

सुयन्तु Adj. *gut lenkend* (Zügel).

सुयन्त्रित Adj. 1) *gut —, fest gebunden, — in Binden* oder *Schienen* u. s. w. *gelegt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *der sich Zügel anlegt, sich ganz in der Gewalt hat.* — 3) MBh. 8,4246 (8,83,39) fehlerhaft für सुपत्रित, wie ed. Vardh. 8,83,29 liest.

सुयभ्या Adj. f. *bene futuenda* AV. 20,128,9.

सुयम 1) Adj. (f. आ) *a) dem Zügel folgend, lenksam.* — *b) leicht in Ordnung zu halten, — zu behandeln, geregelt.* — 2) m. Pl. *eine best. Gruppe von Göttern.*

सुयवस 1) Adj. Lesart des Padap. für सू°. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *eine gute Weide, die Zeit da die Weide gut ist.*

सुयवसाद् Adj. Lesart des Padap. für सू°.

सुयवसिन् Adj. Lesart des Padap. für सू°.

सुयवस m. N. pr. eines Ṛshi Comm. zu Ârsh. Br. 1,402.

सुयवसोदक Adj. *mit guter Weide und gutem Wasser versehen* MBh. 3,247,7.

सुयवस्यु Adj. Lesart des Padap. für सू°.

सुयशस् 1) Adj. *hochberühmt.* Compar. °स्तर SV. 1,1,1,4,9. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Açokavardhana. — 3) f. N. pr. *a)* einer Gemahlin Divodâsa's. — *b)* *der Mutter des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

सुयशस्कर Adj. *grossen Ruhm verleihend* Pañkar. 1,1,25.

सुयशा f. N. pr. einer Apsaras VP.2 2,82.

सुयष्टव्य m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata.

सुयाति m. N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

सुयाम 1) Adj. *gut bindend, — zügelnd.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. einer Klasse von Göttern. — *b)* eines Devaputra.

सुयामन् m. *eine best. Personification* AV.

सुयामुन m. 1) **Palast.* — 2) **eine best. Wolke.* — 3) *Bein. Vishṇu's. — 4) N. pr. *a)* *eines Fürsten, = वत्स. — *b)* eines Berges.

सुयोग्रु Adj. *madens in coitu.*

सुयुक्त Adj. 1) *sehr gesammelt, — aufmerksam* Âpast. — 2) *sehr passend, — angemessen* R. 2,60, 23. 82,28. 5,29,4. — 3) *sehr günstig* (मुहूर्त).

सुयुक्ति f. *ein gutes Argument.*

सुयुज् 1) Adj. *a) wohlgeschirrt, gut im Geschirr gehend.* — *b) wohlgesetzt.* — 2) Adv. *gut im Geschirr.*

सुयुद्ध n. 1) *ein rechter —, energischer Kampf.* — 2) *ein ehrlicher Kampf.*

सुयोजित Adj. *gut verbunden, von guter Mischung* (Speisen) R. Gorr. 1,9,37.

सुयोधन m. N. pr. 1) des ältesten Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Sohnes des Kakutstha. — MBh. 6,3326 falsche Lesart.

सुय्य N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ der Pflegemutter von 1).

सुय्याकुण्डल N. pr. eines Dorfes.

सुय्यासेतु m. N. pr. eines *Dammes.*

*सुर्, सुरति (ऐश्वर्यदीप्त्योः), सुरयति (श्वात्तेपे).

1. सुर 1) m. *a) ein Gott.* सुराणां कृत्ता Bez. *eines best. Feuers,* eines Sohnes des Tapas. — *b) Götterbild, Idol* Vishṇus. 70,16. 99,14. — *c)* Bez. *der Zahl dreiunddreissig.* — *d)* **ein Gelehrter.* — *e)* **die Sonne.* — MBh. 13,4108 fehlerhaft für स्वर. — 2) f. ई *eine Göttin* Naish. 9,28. Hem. Par. 2,457.

2. *सुर n. s. u. सुरा.

3. सुर m. MBh. 13,102,37 angeblich = तुर.

सुरऋषि m. = सुरर्षि.

*सुरक Adj. als Beiw. einer Schlange = सुराप्रकार, सुरावर्ण.

सुरकरिन् m. *Götterelephant.* °करीन्द्रदर्पापहा Adj. f. als Beiw. der Gaṅgâ.

सुरकामिनी f. *eine* Apsaras. °जनास् *das Volk der A.*

*सुरकारु m. *der Künstler der Götter,* d. i. Viçvakarman.

सुरकार्मुक n. *Regenbogen.*

सुरकार्य n. *eine Angelegenheit —, ein Auftrag der Götter.*

सुरकाष्ठ n. *Pinus Deodora* oder *eine andere Species.*

सुरकुल n. *Gotteshaus, Tempel.*

सुरकृत् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,57. v. l. सूरकृत्.

सुरकृत 1) Adj. *von den Göttern gemacht, — bewirkt.* — 2) *f. आ *Cocculus cordifolius* Râgan. 3,1.

सुरकेतु m. *der Götter —,* Indra's *Banner.*

सुरक्त Adj. (f. आ) 1) *schön roth.* — 2) *sehr lieblich, — reizend.*

*सुरक्तक 1) m. *Mangifera sylvatica.* — 2) n. *rother Ocker* Râgan. 13,61.

सुरत m. N. pr. 1) eines Ṛshi. — 2) eines Berges.

सुरक्षित 1) Adj. *wohl behütet, — bewacht* 61,24. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सुरक्षितृ m. *ein guter —, zuverlässiger Hüter, — Wächter* Kathâs. 23,82.

*सुरखण्डनिका f. *eine Art Laute.*

सुरगज m. *Götterelephant.*

सुरगण m. 1) Sg. und Pl. *die Schaar der Götter.* — 2) N. pr. eines Dorfes.

*सुरगण्ड m. *eine Art Beule.*

सुरगति f. *das Loos als Gott geboren zu werden.*

सुरगायक m. *ein Sänger der Götter, ein* Gandharva Bhâg. P. 3,22,33.

सुरगिरि m. *der Götterberg,* d. i. *der* Meru Bâlar. 19,16.

सुरगुरु m. 1) *der Lehrer der Götter,* d. i. Bṛhaspati Ind. St. 14,364. — 2) *der Planet Jupiter.* °गुरोर्दिवसः *Donnerstag* Varâh. Jogaj. 4,24.

सुरगुरुदिवस m. *Donnerstag.*

सुरगृह n. *Gotteshaus, Tempel.*

*सुरग्रामणी f. Bein. Indra's.

सुरघु m. N. pr. eines Mannes.

सुरङ्ग 1) m. *Orangenbaum.* — 2) f. आ *a)* **eine best. Pflanze,* = केवर्तिका. — *b)* = सुरुङ्गा, σύριγξ, *ein unterirdischer Gang, Mine, Bresche* H. 985. MBh. 1,148,12, Mudrâr. 42,12. 15. 46,21 (77,20). — 3) *f. ई *a) Lesa hirta.* — *b) eine roth blühende Moringa.* — 4) *n. *Zinnober* Râgan. 13,57.

*सुरङ्गद m. *Caesalpinia Sappan* Râgan. 12,18.

*सुरङ्गयुञ् m. *ein Dieb, der durch einen unterirdischen Gang in ein Haus dringt.*

*सुरङ्गिका f. *Sanseviera Roxburghiana.*

सुरचाप m. n. *Regenbogen* Kâd. 56,7 (103,9).

*सुरजःफल m. *Artocarpus integrifolia.*

सुरजन m. *das Göttervolk* Ind. St. 15,294.

*सुरजनी f. *Nacht.*

*सुरजस् Adj. gaṇa भृशादि.

सुरजा f. N. pr. einer Apsaras.

*सुरजाय्, °यते Denomin. von सुरजस्.

सुरज्येष्ठ m. Bein. Brahman's.

*सुरञ्जन m. *Betelnussbaum.*

सुरञ्जित Adj. *gut —, geschickt gefärbt* Kathâs. 24,184.

सुरटा f. *Ipomoea Turpethum* Kâraka 7,7. Man könnte सरटा = सरला vermuthen.

सुरण 1) Adj. (f. आ) *fröhlich, munter.* — 2) f. सुरणा N. pr. eines Flusses VP.² 3,151. — 3) n. *Lust, Fröhlichkeit.*

सुरत 1) *Adj. *a) sich vergnügend, im Spiel begriffen.* — *b) mitleidig.* — 2) *m. N. pr. eines Bettlers. — 3) f. आ *a) Gattin* (nach Nîlak.) Hariv. 7022. — *b)* N. pr. einer Apsaras. — 4) n. *a) grosse Freude.* — *b) Liebesgenuss, Beischlaf.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

सुरतगङ्गरा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*सुरततालो f. 1) *ein auf dem Kopfe getragener Kranz.* — 2) *Liebesbotin.*

सुरतप्रभा f. ein Frauenname.

सुरतप्रिय 1) Adj. *den Liebesgenuss mögend.* — 2) f. आ ein Frauenname.

*सुरतबन्ध m. *coeundi modus* Med. k. 21.

सुरतमञ्जरी f. N. pr. einer Tochter des Vidjâdhara Mataṅgadeva und Titel des nach ihr benannten 16ten Lambaka im Kathâs.

सुरतरंगिणी f. *der Götterfluss,* d. i. die Gaṅgâ.

सुरतरङ्गिन् Adj. (f. °णी) *am Liebesgenuss Vergnügen findend.*

सुरतरु m. *ein Götterbaum* Bhâm. V. 1,18. Auch so v. a. कल्पतरु.

सुरतसंभोग m. *Liebesgenuss, Beischlaf* Kathâs. 45,218. 334.

सुरता f. 1) *das Gottsein.* — 2) *die Götterschaar.

सुरतानसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

*सुरतुङ्ग m. *Elaeocarpus Ganitrus.*

*सुरतोषक m. *das Juwel* Kaustubha.

सुरत्न Adj. (f. आ *viele Kleinode besitzend, — bringend, schätzereich.*

1. सुरथ m. *ein schöner Wagen.*

2. सुरथ 1) Adj. (f. आ) *a) einen guten Wagen besitzend, ein guter Wagenkämpfer.* — *b) einen guten Wagen* oder *Führer habend.* — *c) in guten Wagen bestehend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten. — 3) f. सुरथा N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* eines Flusses. — 4) n. N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa.

सुरथदेव m. N. pr. eines Boten.

सुरथाकार n. N. pr. eines Varsha.

सुरदारु n. *Pinus Deodora.*

सुरदारुमय Adj. *aus Pinus Deodora gemacht* Varâh. Jogaj. 6,11.

*सुरदीर्घिका f. *die Gaṅgâ der Götter* Râgan. 14,16.

सुरदुन्दुभि m. 1) *Göttertrommel* Ind. St. 14,385. — 2) *Basilienkraut.*

सुरदेवता f. *eine Göttin.*

सुरद्रु m. *ein Götterbaum.*

सुरद्रुम m. 1) *ein Götterbaum.* — 2) *der Götterbaum,* = कल्पवृक्ष Ind. St. 15,371. — 3) *Arundo bengalensis.*

सुरद्विप्, °पति *zu einem Götterelephanten werden* Subhâshitâv. 2612.

सुरद्विप m. *ein Götterelephant.*

सुरद्विष् m. *ein Feind der Götter, ein Dämon, ein* Asura, Daitja (Çiç. 14,72) oder Râkshasa. Auch Bez. Râhu's.

सुरधनुर्लेखाय् *einem Regenbogen gleichen.* °यित Adj. Subhâshitar. 23,25.

सुरधनुस् n. *Regenbogen* Varâh. Jogaj. 8,10.

सुरधामन् n. *Götterstätte.*

सुरधुनी f. Bein. der Gaṅgâ Ind. St. 15,295.

*सुरधूप m. *das Harz der Shorea robusta.*

सुरध्वज m. *der Götter —,* Indra's *Banner.*

सुरनदी f. *der Götterfluss,* Beiw. und Bein. der Gaṅgâ.

*सुरनन्दा f. N. pr. eines Flusses.

सुरनायक m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. eines Verfassers von Gebeten bei den Tântrika.

सुरनिम्नगा f. Bein. der Gaṅgâ.

*सुरनिर्गन्ध n. *das Blatt der Laurus Cassia.* Richtig सुरभिगन्ध.

सुरनिलय m. *der Götter Wohnstätte,* Bez. des Meru.

सुरन्धक und सुरन्ध्र N. pr. einer Oertlichkeit.

सुरपति m. *Götterherr,* Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

सुरपतिगुरु m. *der Planet Jupiter.*

सुरपतिचाप n. *Regenbogen.*

सुरपतित्व n. *Herrschaft über die Götter.*

सुरपतिधनुस् n. *Regenbogen* Bhâvapr. 4,49.

सुरपथ m. 1) *ein best. Theil des Luftraums* Kâd. 2,123,4 (151,4). — 2) wohl *die Milchstrasse* R. ed. Bomb. 2,80,14.

*सुरपर्णा 1) n. *ein best. heilkräftiges Kraut.* — 2) f. ई *eine best. Schlingpflanze.*

*सुरपेर्णिका f. 1) *Rottleria tinctoria.* — 2) *Elaeocarpus Ganitrus.*

*सुरपर्वत m. *Götterberg,* Bez. des Meru.

सुरपांसुला f. *eine* Apsaras. °जन n. *das Volk der* A. Vikramâṅkaṅ. 5,68.

सुरपादप m. *ein Götterbaum* Çiç. 14,30.

सुरपाल m. N. pr. eines Autors.

*सुरपुंनाग m. *Elaeocarpus Ganitrus.*

सुरपुर n. und *°पुरी f. *die Stadt der Götter,* d. i. Amarâvatî.

सुरपुरोधस् m. Bez. Bṛhaspati's.

सुरपुष्प n. *Götterblume, eine himmlische Blume.* °वृष्टि f. Ind. St. 14,383.

सुरप्रतिष्ठा f. *die Aufstellung eines Götterbildes.*

सुरप्रवीर m. *ein best. Feuer* (Sohn des Tapas).

सुरप्रिय 1) *Adj. *den Göttern lieb.* — 2) m. *a) ein best. Vogel* Hariv. 3,39,61. v. l. सरःप्रिय. — *b)* *Agati grandiflora.* — *c) *ein Elaeocarpus.* — *d)* *Bein. α) Indra's. — β) Bṛhaspati's. — *e)* N. pr. eines Berges. — 3) f. आ *a) eine* Apsaras. — *b)* *Jasminum grandiflorum. — *c)* *= स्वर्णयूथिका.

सुरभय्, °यति *wohlriechend machen.* In übertragener Bed. so v. a. *berühmt machen.* Partic. सुरभित Çiç. 11,19. Vâsav. 95,5.

सुरभवन n. *Gotteshaus, Tempel* Hemâdri 1,240,14.

सुरभाव m. *die Würde eines Gottes.*

सुरभि 1) Adj. (f. eben so, in der späteren Sprache auch ई) *a) wohlriechend, duftig.* Compar. सुरभितर Gâtakam. 27 (गन्ध). — *b) lieblich, angenehm.* — *c) berühmt, in gutem Rufe stehend.* — *d)* *= श्रेष्ठ und धीर. — 2) m. *a)* Bez. *verschiedener wohlriechender Pflanzen und Stoffe.* Nach den Lexicographen *Michelia Champaka, Nauclea Cadamba, Mimusops Elengi, eine Art Jasmin* (मुद्गर), *wohlriechender Reis, wohlriechendes Gras, Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma,* = बर्बर, गन्धफल, *Muscatnuss, das Harz der Shorea robusta* und *eine Art Bdellium.* — *b) Frühling* Çiç. 6,2. — 3) f. सुरभि und सुरभी *a) *Boswellia thurifera, Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma, Jasminum Sambac, Basilienkraut,* = मुरा, पाची und रुद्रजटा. — *b) *Branntwein.* v. l. मुरा; s. u. 3) *a*). — *c)* N. pr. einer mythischen Kuh, der Mutter des Rindes und der Rudra, einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. सुरभेः सुताः so v. a. *das Rindvieh.* — *d) Kuh* überh. Vâsav. 74,3. 259,3. — *e) *die Erde.* — 4) n. *a) ein wohlriechender Stoff, Parfum.* — *b) *Gold.* — *c) *Schwefel.*

सुरभिकन्दर m. N. pr. eines Berges.

*सुरभिका f. *eine Art Musa.*

1. सुरभिगन्ध m. *Wohlgeruch.* महा°.

2.*सुरभिगन्ध 1) Adj. *wohlriechend.* — 2) f. आ *Jasminum grandiflorum.* — 3) n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

सुरभिगन्धि und °न् Adj. *wohlriechend* MBh. 13, 36,5. R. ed. Bomb. 4,51,6. Chr. 248,29. Çiç. 11,21. Vâsav. 288,4.

सुरभिगन्धित Adj. *mit Wohlgerüchen erfüllt* R. ed. Bomb. 4,33,7.

सुरभिगन्धिन् Adj. s. °गन्धि.

सुरभिचूर्ण n. *Pulver aus Wohlgerüchen.*

सुरभिचूल m. N. pr. eines Dichters Peterson in der Einl. zu Subhâshitâv. 134.

सुरभित Adj. s. u. सुरभय्.

सुरभितनय m. 1) *Stier.* — 2) f. आ *Kuh.*

सुरभिता f. *das Wohlriechendsein, Wohlgeruch.*

*सुरभित्रिफला f. *Muskatnuss, Betelnuss* und *Gewürznelke* Râgân. 22,4.

*सुरभित्वच् f. *Kardamomen.*

सुरभिदत्ता f. N. pr. einer Apsaras.

*सुरभिदारु und *°क (Bhâvapr. 1,185) m. *Pinus longifolia.*

सुरभिन् Adj. *mit Wohlgerüchen eingerieben, parfumirt; schönduftend.* Compar. सुरभितर.

*सुरभिपत्र 1) m. *Majoran.* — 2) f. आ *Eugenia Jambolana.*

सुरभिपुत्र m. *Stier.*

*सुरभिबाण m. Bein. *des Liebesgottes.*

सुरभिमत् Adj. 1) *mit Wohlgerüchen versehen, wohlriechend* Âpast. Çr. 9,11,17. — 2) *das Wort* सुरभि *enthaltend.* f. °मती *ein solcher Spruch* Baudh. 2,7,2.

सुरभिमारुत n. N. pr. eines Waldes.

सुरभिमास m. *Frühlingsmonat* Vâsav. 150,4. Kâd. 37,7 (106,2). 66,13 (124,11).

सुरभिवत्स m. N. pr. eines Vidjâdhara.

*सुरभिवल्कल n. *die Rinde von Laurus Cassia.*

सुरभिष्ठम Adj. *duftendst, lieblichst.*

सुरभिसमय m. *Frühlingszeit.*

*सुरभिस्रवा f. *Weihrauchbaum.*

1. सुरभी Adj. und Subst. f. s. u. सुरभि.

2. सुरभी f. *Furcht vor den Göttern* Vâsav. 74,3.

3. सुरभी Adv. mit कर् *wohlriechend machen, mit Wohlgeruch erfüllen.* In übertragener Bed. so v. a. *allgemein verbreiten.*

*सुरभीगन्ध n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

सुरभीगोत्र n. *das Geschlecht der* Surabhi, so v. a. *Rinder, Kühe.*

सुरभीपट्टन n. N. pr. einer *Stadt.*

*सुरभीरसा f. *Weihrauchbaum.*

सुरभीसुत m. Pl. *das Rindvieh.*

सुरभुवन n. Hemâdri 1,257,10 fehlerhaft für सुरभवन.

सुरभूय n. *Gottwerdung, die Stellung eines Gottes* Çiç. 19,73.

*सुरभूरुह m. *Pinus Deodora.*

सुरभूषण n. *ein Perlenschmuck von 1008 Schnüren und 4* Hasta *lang.*

सुरभ्यास्य Adj. *einen wohlriechenden Mund habend.* Nom. abstr. °त्व n.

सुरमणीय Adj. *überaus ergötzlich, — anmuthig, — schön* R. ed. Bomb. 4,27,25.

*सुरमण्डलिका f. *eine Art Laute.*

सुरमण्य Adj. = सुरमणीय.

*सुरमन्त्रिन् m. *der Rathgeber der Götter, d.i.* Bṛhaspati Çâçvata 25.

सुरमन्दिर n. *Gotteshaus, Tempel.*

सुरमुनि m. *ein göttlicher* Muni. Pl. Bez. *des Siebengestirns* Çiç. 11,3.

*सुरमृत्तिका f. *Alaunschiefer* Râgân. 13,63.

*सुरमेदा f. *eine best. Heilpflanze.*

सुरमोहिनी f. N. pr. einer Surânganâ Ind. St. 15,230.

सुरम्य 1) Adj. = सुरमणीय 54,14. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*सुरयान n. *Götterwagen.*

सुरयुवति f. *eine* Apsaras.

सुरयोषित् f. dass. Vâsav. 297,2.

सुरराज् m. Bein. Indra's.

सुरराज m. dass.

सुरराजगुरु m. *der Planet Jupiter.*

सुरराजता f. Indra's *Würde, — Stellung* zu Spr. 3791.

सुरराजन् m. Bein. Indra's.

सुरराजमन्त्रिन् m. = सुरराजगुरु Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,12.

सुरराजवृक्ष m. Indra's *Baum*, Bez. des Pârigâta.

सुरराजशरासन n. *Regenbogen* Vâsav. 255,1.

सुररिपु m. *ein Feind der Götter.*

सुरर्षभ m. Bein. 1) *Indra's. — 2) Çiva's.

सुरर्षि m. 1) *ein göttlicher —, unter den Göttern weilender* Ṛshi. — 2) Pl. *die Götter und* Ṛshi.

*सुरलता f. *eine best. Pflanze.*

*सुरला f. N. pr. eines Flusses.

*सुरलासिक f. *Flöte.* Vgl. स्वरलासिका.

सुरलोक m. *die Götterwelt, der Himmel.* °नाथ m. Pl. Ind. St. 14,363. °राज्य n. *die Herrschaft über die G.*

सुरलोकसुन्दरी f. *eine* Apsaras.

सुरच्छाक *ein wollenes Tuch* Bhadrab. 3,82.

सुरवधू f. *eine* Apsaras.

सुरवन n. *Götterhain.*

सुरवर m. *der Vornehmeste unter den Göttern,* Bein. Indra's.

सुरवरनगर n. Indra's *Stadt.*

सुरवरवनिता f. *eine* Apsaras.

सुरवर्चस् m. *ein best.* Agni (Sohn des Tapas).

सुरवर्त्मन् n. *der Luftraum* Hâs. 2.

सुरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Harshaṅ. 187, 16. v. l. सुस्थिरवर्मन्.

*सुरवल्लभा f. *weisses* Dûrvâ-*Gras.*

*सुरवल्ली f. *Basilienkraut.*

सुरवाहिनी f. *die himmlische* Gaṅgâ.

सुरवीथी f. Bez. *der Bahn der Mondhäuser.*

*सुरवेला f. N. pr. eines Flusses.

सुरवेश्मन् n. 1) *die Behausung der Götter, der Himmel.* — 2) *Gotteshaus, Tempel.*

*सुरवैरिन् m. *ein Feind der Götter, ein* Asura.

सुरशत्रु m. dass. Çiç. 17,27. °घ्न् Adj. Beiw. Çiva's.

सुरशत्रुगुरु m. *der Planet Venus* Varâh. Jogaj. 4,30.

सुरशाखिन् m. *Götterbaum*, so v. a. कल्पवृक्ष Naish. 5,133.

*सुरशिल्पिन् m. *der Werkmeister der Götter* AK. 3,4,18,111.

सुरश्मि 1) Adj. *schönstrahlig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* eines Buddha.

सुरश्रेष्ठ 1) m. *der Beste unter den Göttern,* Beiw. und Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Çiva's. — *c)* Indra's. — *d)* Dharma's. — *e)* Gaṇeça's. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

सुरस 1) Adj. (f. आ) *a) wasserreich* Bhâm. V. 2,109. — *b) wohlschmeckend* Vâsav. 287,1. — *c) reizend* Bhâm. V. 2,109. — 2) m. *a) *Vitex Negundo.* — *b) *Andropogon schoenanthus.* — *c) *das Harz der Gossampinus Rumphii.* — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Berges. — 3) m. f. (आ) (* n.) *Basilienkraut* Harshaṅ. (B.) 478,2. — 4) f. आ) *a)* *Bez. verschiedener Pflanzen: *Anethum Panmori* oder *Dill, Vitex Negundo, eine Art Jasmin,* = राम्ना, पर्णाश, महाशतावरी, ब्राह्मी, कपित्थपर्णी und अन्धाक. — *b) ein best. Metrum.* — *c) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 113. — *d)* *Bein. der Durgâ. — *e)* N. pr. α) einer Tochter Daksha's, Gattin Kaçjapa's und Mutter der Schlangen Çukas. 1,53. — β) einer Apsaras. — γ) einer Tochter Raudrâçva's. — δ) eines Flusses. — 5) f. ई *eine best. Pflanze,* — 6)

*n. *a) Harz. — b) wohlriechendes Gras. — c) Cassia-Rinde. — d) Myrrhe.*

सुरसख m. *der Götter Freund:* 1) Beiw. Indra's. — 2) Pl. Bez. der Gandharva Kir. 9,74.

सुरसदन n. *Gotteshaus, Tempel* Kâd. 56,19(104,10).

सुरसद्मन् n. 1) *der Götter Sitz, Himmel* Çiç. 13, 50. — 2) *Gotteshaus, Tempel.*

*सुरसंभवा f. *Polanisia icosandra.*

सुरसरित् f. Bein. der Gañgâ Kâd. 56,15(104,5).

सुरसरित्सुत m. Metron. Bhîshma's Çiç. 14, 78 (44).

*सुरसर्षपक m. *ein best. Baum* Râgân. 9,187.

सुरससंग्रह m. Titel eines Werkes.

सुरसाग्रज n. wohl = सुरसाग्रणी.

*सुरसाग्रणी m. *weisses Basilienkraut.*

सुरसाच्छद m. wohl *das Blatt des Basilienkrautes.*

*सुरसाष्ट n. ein Collectivname für sechs (!) best. Pflanzen.

सुरसिन्धु f. Bein. der Gañgâ. = मन्दाकिनी (nach dem Comm.) Çiç. 16,46.

सुरसुत 1) m. *Göttersohn, Götterkind.* — 2) f. आ f. zu 1).

सुरसुन्दर 1) m. *eine männliche Schönheit unter den Göttern.* — 2) f. ई *a) eine göttliche Schöne, eine* Apsaras. °ज्ञन m. Pl. Kir. 8,4. — *b)* *Bein. der Durgâ. — *c)* N. pr. α) *einer Fee. — β) eines Frauenzimmers.

सुरसेना f. 1) *das Heer der Götter.* °गणपति m. *der Anführer desselben.* — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

सुरस्कन्ध m. N. pr. eines Dämons. v.l. खरस्कन्ध.

सुरस्त्री f. *ein Götterweib, eine* Apsaras.

*सुरस्त्रीश m. Bein. Indra's.

सुरस्थान n. *Gotteshaus, Tempel.*

सुरस्रोतस्विनी f. Bein. der Gañgâ Bhâm. V. 4,13.

सुरक्षम् n. *ein ganz einsamer Ort.* सुरक्षःस्थान Adj. *an einem solchen Orte gelegen.*

सुरा f. (*am Ende eines Comp. auch सुर n.) 1) *ein geistiges Getränk,* in alter Zeit *eine Art Bier,* später meist *Branntwein, Liqueur* Ind. St. 17,239, Anm. 1. Personificirt als Tochter Varuṇa's, die bei der Quirlung des Milchmeers zum Vorschein kam. — 2) **Wasser.* — 3) **ein Trinkgeschirr für berauschende Getränke.*

सुराकर m. 1) *Branntweinbrennerei* Baudh. 1,9, 3. — 2) **Cocosnusspalme.*

सुराकर्मन् n. *eine Ceremonie mit* Surâ.

सुराकार m. *Branntweinbrenner.*

सुरागार n. und *सुरागृह n. (Çâçvata 404) *Schenke.*

सुराग्रह m. *ein Bechervoll* Surâ.

सुराग्र्य n. *Nektar* R. ed. Bomb. 3,47,46.

सुराङ्गना f. *ein Götterweib, eine* Apsaras.

*सुराचार्य m. *der Lehrer der Götter,* d. i. Bṛhaspati.

*सुराजक m. = भृङ्गराज.

1. सुराजन् m. *ein guter Fürst* Çiç. 14,14. Vâsav. 189,3.

2. सुराजन् 1) Adj. *einen guten Fürsten habend.* — 2) *f. °ज्ञी N. pr. eines Dorfes.

सुराजभव n. *die Möglichkeit ein Fürst zu sein* Çiç. 12,52.

सुराजि m. N. pr. eines Mannes.

सुराजीव m. *der Lebensunterhalt —, die Lebensbedingung der Götter* als Beiw. Vishṇu's.

सुराजीविन् m. *Branntweinbrenner* oder *Schenkwirth.*

सुराज्ञी f. s. u. 2. सुराजन्.

सुराणायनीय m. Pl. *eine best. Schule.*

सुरातिं Adj. *schöne Gaben bringend.*

सुरादति m. *Branntweinschlauch.*

सुराद्रि m. *der Götterberg,* d. i. Meru Çiç. 17,33.

सुराधम m. *der Niedrigste —, Schlechteste unter den Göttern.*

सुराधर m. N. pr. eines Asura.

सुराधस् 1) Adj. *a) Wohlthaten —, Gefälligkeiten erweisend, freigebig. — b) Gaben empfangend, wohlhabend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Ârsh. Br.

सुराधान Adj. (f. ई) Surâ *enthaltend.*

सुराधिप m. Bein. Indra's.

सुराधीश m. *ein Fürst der Götter,* insbes. Bein. Indra's.

सुराध्यक्ष m. Beiw. 1) Brahman's. — 2) Kṛshṇa's. — 3) Çiva's.

सुराध्वज m. *die Fahne —, das Aushängeschild eines Schenkwirths.*

सुरानक m. *eine Trommel der Götter.*

सुरानन्द N. pr. 1) m. eines Lehrers. — 2) f. आ einer Surâñganâ Ind. St. 15,250.

सुराप Adj. (f. आ und ई) *Branntwein trinkend, — trinker, — trinkerin* Gaut. Âpast.

सुरापगा f. Bein. der Gangâ.

1. सुरापाण und °पान (Gaut. 24,10. Âpast.) n. *Branntweingenuss.*

2. सुरापाण und °पान 1) Adj. *Branntwein trinkend.* — 2) *m. Pl. Bein. der Prâkja.

सुरापान s. u. 1. und 2. सुरापाण.

सुरापिन् (!) Adj. Surâ *trinkend* Bhatt. 9,96.

*सुरापीत Adj. *der Surâ getrunken hat* P. 6,2, 170, Sch.

1. सुरापीथ m. = 1. सुरापाण.

2. सुरापीथ Adj. = 2. सुरापाण 1).

सुरावलि Adj. *eine Surâ-Darbringung empfangend.*

सुराबीज n. *die zum Ansatz eines Bieres dienende Masse,* auch *Hefe* Bhâvapr. 2,82. 5,118. Kâkrad. zu Suçr. 1,163,13.

सुराब्धि m. *Branntweinmeer.*

*सुराभाग m. = सुरामण्ड.

सुराम m. Surâ-*Krankheit* (2. आम), d. i. *krankhafter Rausch* oder *Folgen desselben.*

*सुरामण्ड m. *die schmackhafte obere Schicht vom Branntwein.*

सुरामद् m. Surâ-*Rausch.*

सुरामन् Adj. *ergötzend.*

सुरामय Adj. *aus* Surâ *bestehend.*

सुरामुख m. N. pr. eines Schlangendämons.

सुरामेह m. *eine best. Harnruhr.*

सुरामेहिन् Adj. *an dieser Harnruhr leidend.*

सुरायुध n. *ein Geschoss der Götter.*

सुरारणि f. *die Mutter der Götter,* Bein. der Aditi VP. 5,30,24. Vgl. सुरावनि.

सुरारि m. 1) *Götterfeind, ein* Asura (auch Râkshasa) Çiç. 13,12. — 2) N. pr. *a)* eines Krankheitsdämons. — *b)* eines Fürsten.

सुरारिघ्न m. *ein best. Krankheitsdämon.*

सुरारिकुत्तर m. Bein. Vishṇu's.

सुरार्दन m. *ein Peiniger der Götter, ein* Asura.

*सुरार्ह n. 1) *gelber Sandel.* — 2) *Gold.*

*सुरार्हक m. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

सुराल m. N. pr. eines Lehrers.

1. सुरालय m. 1) *Götterwohnung* (Vâsav. 121,2), *der Himmel.* — 2) *Bein. des Sumeru. — 3) *Gotteshaus, Tempel.* — 4) **Wind* (?).

2. सुरालय m. *Schenke* Vâsav. 121,2.

सुराव m. N. pr. eines Rosses.

सुरावनि f. *der Erdboden —,* so v. a. *die Mutter der Götter,* Bein. der Aditi. Vgl. übrigens Hariv. 7022 und सुरारणि.

सुरावत् Adj. *mit* Surâ *versehen.*

सुरावली f. Titel eines Werkes.

*सुरावारि n. *Branntwein.*

सुरावास m. N. pr. eines *Tempels.*

*सुरावृत m. *die Sonne.*

सुराशूं Adj. *von Branntwein übermüthig.*

सुराशोधन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 503.

सुराश्रय m. *die Stätte der Götter,* Bein. des Meru.

सुराष्ट्र 1) Adj. (f. आ) *gute Herrschaft habend* u. s. w. — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes, Sg. des von diesem bewohnten Landes (eines Theiles des

heutigen Guzerat). — *b*) eines Rathgebers des Daçaratha. — 3) f. सुराष्ट्रा N. pr. einer Stadt.

सुराष्ट्रज 1) Adj. (f. आ) *aus Surâshṭra stammend.* — 2) *m. *a*) *eine best. schwarze Bohne.* — *b*) *ein best. Gift.* — 3) f. आ *Alaunschiefer* Râǵan. 13,63. — 4) *n. dass.

सुराष्ट्रोद्भवा f. *Alaunschiefer.*

*सुरासमुद्र m. *das Branntweinmeer.*

सुरासव m. n. *ein durch Maischen unreifer Fruchtkörner gewonnenes Bier* oder *Branntwein.* n. soll auch Surâ *und* Âsava bedeuten.

सुरासुर m. Pl. *Götter und* Asura. Auch Sg. (wohl n.).

सुरासुरगुरु m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Kaçjapa's.

सुरासुरमय Adj. *durch die Götter und* Asura *bewirkt.*

सुरासुराचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

सुरासोमौ m. 1) Du. Surâ *und* Soma. सुरासोमविक्रयिन् Adj. Kâtj. Çr. 19,1,18. — 2) Soma *in Gestalt von* Surâ.

सुरास्पद् n. *Heiligthum eines Gottes, Tempel.*

सुराहुति f. Surâ-*Spende.*

*सुराह्व 1) m. *a*) *Pinus Deodora* Bhâvapr. 3,98. — *b*) = मरुवक Râǵan. 10,156. — *c*) = कपिद्रु. — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze.*

*सुराह्वय 1) m. *Majoran.* — 2) n. *Pinus Deodora.*

*सुरि Adj. n. zu सुरी.

सुरिशात् oder °शाद् u. s. w. Adj. Çâṅkh. Br. 2,8. Wohl fehlerhaft.

सुरिस in *इन्द्र°.

सुरीक m. N. pr. eines Dichters.

*सुरीय Adj. von सुरा Pat. zu P. 5,1,1, Vârtt. 4.

सुरुक्मौ Adj. (f. औ) *schön geschmückt.*

सुरुङ्ग 1) *m. *Moringa pterygosperma.* — 2) f. आ σύριγξ, *ein unterirdischer Gang* (Divjâvad. 574,29. 575,18), *Mine, Bresche* Çâçvata 388. v. l. सुरङ्गा.

*सुरुङ्गाखि m. *ein Dieb, der durch einen unterirdischen Gang u. s. w. in ein Haus dringt.*

1. सुरुच् f. *Glanz, Helle.*

2. सुरुच् 1) Adj. *strahlend, hell.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

1. सुरुचि f. *Wohlgefallen, grosses Behagen an* (Loc.).

2. सुरुचि 1) m. N. pr. *a*) eines Fürsten der Gandharva. — *b*) eines Jaksha. — 2) f. N. pr. einer Gattin Dhruva's.

सुरुचिर Adj. (f. आ) *überaus strahlend, — hell — prächtig, — schön.*

*सुरुन्दला f. N. pr. eines Flusses.

सुरुण्ड m. Pl. N. pr. einer Dynastie. Vgl. गुरुण्ड und मुरुण्ड.

सुरूप 1) Adj. (f. आ) *a*) *wohl aussehend, schön.* — *b*) **gelehrt.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Asura. — *b*) Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Tâmasa. — 3) f. सुरूपा *a*) **Glycine debilis.* — *b*) **Clerodendrum siphonanthus.* — *c*) **Jasminum Sambac.* — *d*) **Bignonia suaveolens.* — *e*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) der Tochter eines Schlangendämons. — γ) einer mythischen Kuh. — 4) n. *a*) **Maulbeerbaum.* — *b*) Name zweier Sâman Ârsh. Br.

सुरूपक Adj. (f. °पिका) = सुरूप 1) Agni-P. 42,21.

सुरूपकृत् Adj. *Schönes bildend.*

सुरूपता f. *schönes Aussehen, Schönheit.*

सुरूपवर्षवर्ण Adj. *schön regenbogenfarbig* TS.

सुरूक्ष m. *ein eselfarbiges Pferd* Açvav. 3,110. Vgl. سرع.

सुरेकणास् Adj. *sehr reich.*

सुरेख 1) Adj. (f. आ) *schöne Linien bildend, schön umrissen* 133,25. Prasannar. 57,6. — 2) f. आ ein Frauenname Vâsav. 224,1. Pr. P. 33,2. fgg.

सुरेखा f. *eine hübsche Linie, — Spur.*

सुरेज्य 1) m. *a*) *der Lehrer der Götter*, d. i. Bṛhaspati. Auch Bez. *des Planeten Jupiter.* — 2) *f. आ *a*) *Basilienkraut.* — *b*) *eine andere Pflanze*, = ब्राह्मी.

सुरेणु 1) *m. = त्रसरेणु 1). — 2) f. N. pr. *a*) einer Tochter Tvashṭar's. — *b*) eines Flusses, einer der 7 Sarasvatî.

*सुरेणुपुष्पध्वज m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

सुरेतर m. *ein* Asura.

सुरेतस् Adj. *samenreich, zeugungskräftig.*

सुरेतोधस् oder °धा Adj. *gute Zeugungskraft gebend.*

सुरेन्द्र 1) m. *a*) *ein Götterfürst, ein oberster Gott;* insbes. Bein. Indra's. — *b*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Lehrers. — *c*) **eine best. Knolle* (*Arum*). — 2) f. आ N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,20.

*सुरेन्द्रक m. = सुरेन्द्र 1) *c*).

सुरेन्द्रकन्द् m. desgl.

सुरेन्द्रगोप m. *Coccinelle.*

सुरेन्द्रचाप n. *Regenbogen.*

*सुरेन्द्रजित् m. Bein. Garuḍa's.

सुरेन्द्रता f. *die Würde eines obersten Gottes, die Herrschaft über die Götter*, Indra's *Würde* Gâtakam. 12.

सुरेन्द्रपूज्य m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

सुरेन्द्रमाला f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,20.

सुरेन्द्रलुप्त = इन्द्रलुप्त *krankhaftes Ausfallen der Haare* Karaka 1,3.

सुरेन्द्रलोक m. Indra's *Welt.*

सुरेन्द्रवती f. N. pr. einer Fürstin.

सुरेश 1) m. *a*) *ein Götterfürst, ein oberster Gott.* Auch Bez. eines best. *Gottes*, eines best. Agni (Sohnes des Tapas MBh. 3,220,13), Indra's (MBh. 13,14,229), Vishṇu-Kṛshṇa's und Çiva's. — *b*) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. ई Bein. der Durgâ.

सुरेशलोक m. Indra's *Welt.*

सुरेश्वर 1) m. *a*) *ein Götterfürst, ein oberster Gott.* Auch Bez. Brahman's, Çiva's und Indra's. — *b*) N. pr. α) eines Rudra. — β) verschiedener Männer Auch °पण्डित und सुरेश्वराचार्य. — 2) f. ई Bein. *a*) der Durgâ Râǵat. 8,507 (सुरे° gedr.). — *b*) der Lakshmî. — *c*) der Râdhâ. — *d*) *der himmlischen Gaṅgâ.

सुरेश्वरधनुस् n. *Regenbogen.*

सुरेश्वरप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

सुरेश्वरवार्त्तिक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सुरेश्वरीक्षेत्र n. N. pr. *eines der* Durgâ *geheiligten Gebiets.*

*सुरेष्ट 1) m. *a*) *Elaeocarpus Ganitrus.* — *b*) *Vatica robusta.* — *c*) *Agati grandiflora.* — *d*) = वसुक. — 2) f. आ *eine best. Pflanze*, = ब्राह्मी.

*सुरेष्टक n. *das Harz der Vatica robusta.*

*सुरै Adj. *wohlhabend, reich.*

सुरोचन 1) *Adj. als Erklärung von सुरुक्म. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jaǵñabâhu. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. N. pr. des von 2) beherrschten Varsha.

सुरोचिस् m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

1. सुरोत्तम 1) m. *ein oberster Gott, Götterfürst.* Auch Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's und *des Sonnengottes. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82.

2. सुरोत्तम (wohl n.) *die oberste Schicht von* Surâ Gobh. 2,1,10. Nach dem Schol. *vorzüglichstes Wasser.*

सुरोत्तमाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*सुरोत्तर n. *Sandel.*

सुरोद 1) Adj. = सुरोदक 1) MBh. 6,12,2. VP. 2, 4,34. — 2) n. = सुरोदक 2).

सुरोदक 1) Adj. (f. आ) *statt Wasser* Surâ *habend.* — 2) m. *ein solches Meer* VP. 2,4,35.

सुरोध m. N. pr. eines Sohnes des Tamsu. v. l.

सुरोपयाम m. Surâ-*Gefäss* Maitr. S. 1,11,6 (167, 14). 7 (169,10).

सुरोमन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

सुरोष Adj. *sehr erzürnt* 88,1.

सुरोह m. N. pr. eines Fürsten.

*सुरोहिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

सुरोहिणी Adj. f. *schön roth* Âpast. Çr. 6,3,8.

*सुरोहितिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

सुरौकस् n. *Gotteshaus, Tempel.*

*सुर्य Adj. von सुरा, = सुरेय Pat. zu P. 5,1,1, Vârtt. 4.

सुल् mit प्र *hineinstossen.* Nur प्रेसुलामि mit der v. l. प्रेतिलामि.

*सुल gaṇa बलादि.

सुलक्कन m. N. pr. eines Mannes.

सुलक्षण Adj. (f. आ) *gute Zeichen habend* Gop. Br. 2,5,5.

सुलक्षण 1) Adj. (f. आ) *mit Glück verheissenden Zeichen versehen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ N. pr. *a*) einer Gattin Kṛshṇa's. — *b*) *einer Freundin der Umâ. — *c*) verschiedener anderer Frauen Vidḍh. 50,9.

सुलक्षित Adj. *gut —, genau untersucht.*

सुलक्ष्मसंपराय m. bei den Gaina.

सुलतान m. *Sultan.*

सुलग्न 1) Adj. *sich festhaltend an* (Loc.) Gâtakam. 24,11. 25. *fest anhaftend* Harshaṅ. 147,16. — 2) *ein von den Astrologen für günstig erkannter Augenblick* Kathâs. 31,70.

सुलङ्घित Adj. *den man richtig hat fasten lassen* Suçr. 2,407,17.

सुलभ 1) Adj. (f. आ) *a*) *leicht zu erlangen, — finden, — anzutreffen, — haben, — zugänglich.* — *b*) *häufig, wohlfeil.* — *c*) *passend, angemessen, entsprechend, eigen, am Platze seiend, von Nutzen* Spr. 7855. Gewöhnlich im Comp. mit der Ergänzung. — *d*) Vikr. 26 schlechte Lesart für सुभग. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a*) *Basilienkraut. — *b*) *Glycine debilis. — *c*) *Jasminum Sambac. — *d*) *= धूमपत्रा. — *e*) N. pr. α) einer Lehrerin. — β) einer Bettlerin.

सुलभत्व n. *häufiges Vorkommen, Häufigkeit, Wohlfeilheit.*

सुलभी Adv. mit भू *häufig —, gemein werden.*

सुलभीभाव m. *das Gemeinwerden.* Acc. mit भज् *gemein sein.*

सुलभेतर Adj. *nicht leicht zu haben.*

सुलभ्य Adj. *leicht zu erlangen* R. ed. Bomb. 4, 24,20.

सुललाट Adj. (f. आ) *eine schöne Stirn habend.*

सुललित Adj. (f. आ) *überaus anmuthig, — lieblich, — schön.*

सुललितलतापल्लवमय Adj. (f. ई) *aus jungen Schossen schöner Lianen bestehend* Spr. 4368.

सुललितविस्तर m. *der schöne* Lalitavistara.

सुलवण Adj. (f. आ) *gut gesalzen.*

*सुलवत् Adj. von सुल.

सुलस m. N. pr. eines Mannes.

*सुलाभ Adj. = सुलभ.

सुलाभिका Adj. f. *leicht zu gewinnen, — entgegenkommend* RV.

*सुलाभिन् m. N. pr. eines Mannes.

सुलिखित Adj. *wohl verzeichnet.*

*सुलिन् Adj. von सुल.

सुलुलित Adj. 1) *sich lieblich hinundher bewegend* Suçr. 2,383,2. — 2) *stark mitgenommen* MBh. 8, 51,18.

सुलू 1) *Adj. *gut schneidend.* — 2) *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 240. Einmal auch सुनू.

सुलेक m. N. pr. eines Âditja Âpast. Çr. 5,29,11.

सुलेख Adj. *mit Glück verheissenden Linien versehen* (Finger).

सुलोचन 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) m. *a*) **Gazelle* Râǵan. 19,44. — *b*) N. pr. α) eines Daitja Hariv. 3,71,5. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) eines Buddha. — δ) des Vaters einer Rukmiṇî. — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) einer Jakshiṇî. — *c*) verschiedener Frauen.

सुलोम 1) Adj. (f. आ) *schöne Haare am Körper habend, aus schönen Haaren am K. bestehend.* — 2) *f. आ Bez. *zweier Pflanzen*, = ताम्रवल्ली und मांसरोहिणी.

सुलोमधि m. N. pr. eines Fürsten. v. l.

*सुलोमन् Adj. = सुलोम 1).

*सुलोमशा f. *Lasa hirta.*

°सुलोल Adj. *sehr verlangend nach* Gît. 5,11.

*सुलोहक m. n. *gelbes Messing.*

सुलोहित 1) Adj. *ganz roth.* — 2) f. आ *eine der sieben Zungen* Agni's Gṛhjâs. 1,14.

*सुलोहिन् m. N. pr. eines Mannes.

सुल्लण m. N. pr. eines Scholiasten.

सुल्लाविहार m. N. pr. eines *Klosters.*

सुल्हण m. N. pr. eines Dichters.

सुल्हरी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

सुवंश m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

सुवंशघोष Adj. *einen schönen Flötenton habend.*

*सुवंशेतु m. *eine Art Zuckerrohr.*

1. सुवक्त्र n. *ein schöner Mund.*

2. सुवक्त्र 1) Adj. *a*) *einen schönen Mund habend* (Çiva). — *b*) *ein gutes Organ habend* Mânp. Çikshâ 1,6. 15,5. — 2) m. *a*) **eine best. Pflanze*, = सुमुख. — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Dantavaktra.

*सुवक्षस् 1) Adj. *eine schöne Brust habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सुवच 1) Adj. *leicht zu sagen* Comm. zu Nâjâs. 1,1, 13. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau (*schön redend*) Kâraṇḍ. 5,18.

1. सुवचन n. *Beredsamkeit.*

2. *सुवचन 1) Adj. *schön redend.* — 2) f. ई N. pr. einer Göttin.

*सुवचस् Adj. *beredt.*

सुवचस्या f. *ein schöner Spruch.*

सुवज्र Adj. *mit einer guten Keule —, mit einem guten Donnerkeil versehen.*

सुवज्रिन् Adj. dass. Lâṭj. 7,10,12.

सुवत्सा f. N. pr. einer Dikkumârî Pârçvan. 3,73.

सुवदन 1) Adj. (f. आ) *ein schönes Gesicht habend.* — 2) *m. *eine best. Pflanze*, = सुमुख. — 3) f. आ *a*) *eine Schöne.* — *b*) *ein best. Metrum.* — *c*) ein Frauenname Veṇis. 24,10.

सुवन 1) *m. *a*) *die Sonne.* — *b*) *der Mond.* — *c*) *Feuer.* — 2) n. in पुंसुवन und सुपर्णासुवन.

सुवपुस् f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,81.

*सुवयस् f. *Hermaphrodit.*

सुवर् Indecl. = 3. स्वर् Âpast.

सुवरत्र Adj. *mit guten Riemen versehen.*

सुवरूथ Adj. *mit einem guten Schutz versehen* (Wagen) R. 6,31,30.

सुवरूथिन् Adj. dass. R. 6,86,4.

सुवर्ग = स्वर्ग.

सुवर्गकाम Adj. = स्वर्गकाम TS. 2,3,4,1.

सुवर्गेय (TS. 4,1,4,1) und सुवर्ग्य Adj. = स्वर्ग्य.

सुवर्चक 1) m. *a*) **Natrum.* — *b*) N. pr. eines Mannes. — 2) f. °र्चिका *a*) *Natrum.* — *b*) **eine best. Pflanze.* Vgl. सुवर्जिका.

सुवर्चना f. Mârk. P. 52,9 fehlerhaft für सुवर्चल 2) *b*) α).

सुवर्चल 1) *m. N. pr. einer Gegend. — 2) f. आ *a*) *Raute, Ruta graveolens* Vasishṭha 27,11 (mit dem Beisatz ब्राह्मी und *ein Decoct davon*). Nach Andern *Hanf, Polanisia icosandra;* nach Dârila zu Kauç. 36,12 = त्रिसंध्या. — b) N. pr. α) der Gattin des Sonnengottes, auch Çiva's in seiner Manifestation als Sonne. — β) der Mutter und der Gattin Pratîha's.

सुवर्चस् 1) Adj. *voll Lebenskraft, feurig, blühend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Garuḍa. — *b*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c*) eines Sohnes verschiedener Manu, des Dhṛtarâshṭra, des Khanitra und anderer Personen.

सुवर्चस Adj. = सुवर्चस् 1) und *glänzend.*

सुवर्चसिन् 1) Adj. dass. (Çiva). — 2) *m. *Natrum*

oder *Alkali*.

सुवर्चस्क Adj. *schön glänzend* Hariv. 13930.

सुवर्जन Adj. *im Himmel entstanden* (nach dem Comm.) TBr. 1,4,8,1. 2,6,2,4.

सुवर्जिका f. *eine best. Pflanze* Kâraka 6,17. Vgl. सुवर्चक 2) *b*).

सुवर्जित् Adj. = स्वर्जित् TS. 4,1,1,3.

सुवर्ण 1) Adj. (f. आ) *a*) *schönfarbig, schön aussehend*, insbes. *von schimmernder Farbe, goldig* Hemâdri 1,422,7. 9. — *b*) *golden*. — *c*) *zu einer guten Kaste gehörig*. — 2) m. *a*) **eine Art Bdellium*. — *b*) **Stechapfel*. — *c*) *ein best. Metrum*. — *d*) N. pr. α) eines Devagandharva. — β) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 12ten Manu. — γ) eines Büssers. — δ) eines Rathgebers des Daçaratha und anderer Personen. — 3) m. n. (seltener) *a*) *ein best. Gewicht, ein* Karsha *Gold* Hemâdri 1,436,12. 372,14. fgg. — *b*) **eine best. Knolle*, = सुवर्णालु. — *c*) **eine Art Aloe*. — *d*) **eine Art Opfer*. — 4) f. सुवर्णा *a*) **Gelbwurz*. — *b*) **Sida rhomboidea* oder *cordifolia*. — *c*) *= स्वर्णक्षीरी. — *d*) N. pr. einer Tochter Ikshvâku's. — 4) *f. सुवर्णी *Salvinia cucullata*. Richtig सुकर्णी. — 5) n. *a*) *Gold, Reichthum*. — *b*) **Geld*. — *c*) **eine Art Sandel*. — *d*) **die Blüthe von Mesua Roxburghii*. — *e*) **eine best. Gemüsepflanze*, = गौरसुवर्ण. — *f*) **rother Ocker*. Vgl. सुवर्णगैरिक. — *g*) *richtige Aussprache der Laute*. — *h*) N. pr. α) eines Tîrtha. — β) einer Welt.

सुवर्णक 1) *m. *Cathartocarpus fistula*. — 2) am Ende eines adj. Comp. *ein* Karsha *Gold*. — 3) n. *a*) *Gold*. — *b*) **gelbes Messing*. — *c*) **Blei*. — 4) m. oder n. *eine best. Pflanze*. v. l. सुवर्णक्षीरी.

*सुवर्णकण oder *°गुग्गुलु m. *eine Art Bdellium*.

*सुवर्णकदली f. *eine Art Musa*.

सुवर्णकर्तर् m. *Goldschmied*.

सुवर्णकार m. dass. Vâsav. 284,4.

सुवर्णकेतकी f. *eine best. Pflanze* oder *eine Ketaki von Gold*.

*सुवर्णकेश m. N. pr. eines Schlangendämons.

सुवर्णक्षीरी f. *eine best. Pflanze*.

सुवर्णगणित n. *Berechnung des Gewichts und des Gehalts von Gold*.

*सुवर्णगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*सुवर्णगिरि m. N. pr. eines *Berges*.

*सुवर्णगैरिक n. *rother Ocker* Râgân. 13,61.

*सुवर्णगोत्र n. N. pr. eines Reiches.

*सुवर्णचक्रवर्तिन् m. *ein Fürst, der ein goldenes Rad in Bewegung setzt*.

सुवर्णचम्पक m. *goldgelb blühender* Kampaka.

सुवर्णचूड m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

सुवर्णचूल m. *ein best. Vogel*.

सुवर्णजालीविक m. *eine best. Mischlingskaste*.

सुवर्णज्योतिस् Adj. *Goldglanz habend*.

सुवर्णताल m. *eine Weinpalme von Gold*.

सुवर्णद्वीप m. n. *Goldinsel*, wohl *Sumatra*.

सुवर्णधेनु f. *eine Kuh von Gold*. °दानविधि Verz. d. Oxf. H. 35,*a*,33.

*सुवर्णनकुली f. *eine best. Pflanze*.

सुवर्णनाभ 1) Adj. *mit goldener Mitte* (ein Gefäss) Âpast. 2,19,4. Vishṇus. 90,1. — 2) m. N. pr. eines Autors.

सुवर्णनाभि m. oder f. *ein Nabel von Gold* Vishṇus. 87,3.

सुवर्णपक्ष Adj. *goldgeflügelt*.

सुवर्णपक्ष m. *ein best. Vogel*.

सुवर्णपद्म n. 1) *eine goldfarbige Lotusblüthe*. — 2) *eine Lotusblüthe von Gold*. °दान n. Burnell, T.

सुवर्णपार्श्व N. pr. einer Oertlichkeit.

सुवर्णपालिका f. *eine Art Geschirr aus Gold*.

सुवर्णपुर n. N. pr. einer mythischen *Stadt*.

सुवर्णपुष्प 1) Adj. (f. आ) *Gold zu Blüthen habend*. — 2) m. *Kugelamaranth*. n. *die Blüthe*. — 3) f. आ und ई *eine best. Pflanze*.

सुवर्णपृष्ठ Adj. *von Aussen mit Gold belegt, vergoldet* MBh. 4,31,15.

सुवर्णप्रभास 1) m. *a*) *N. pr. eines Jaksha. — *b*) Titel eines buddh. Sûtra. — 2) f. आ N. pr. der Gattin des Schlangendämons Kâlika Lalit. 355,7.8.

सुवर्णप्रसर् n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum*.

*सुवर्णफला f. *eine Art Musa*.

*सुवर्णबलज्ञ anzunehmen für सौवर्ण°.

सुवर्णबिन्दु 1) *m. Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines best. Heiligthums.

सुवर्णभुजेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

सुवर्णभू f. *Goldland*, Bez. eines nach NO verlegten Landes.

सुवर्णभूमि f. = सुवर्णद्वीप Gâtakam. 14.

सुवर्णमय Adj. (f. ई) *aus Gold gemacht, — bestehend*.

*सुवर्णमाक्षिक n. etwa *Schwefelkies* Bhâvapr. 1, 256,20.

सुवर्णमालिका f. N. pr. einer Göttin.

सुवर्णमाष m. und °क *ein best. Gewicht*, = 5 Kṛshṇala oder 12 Dhânjamâsha.

सुवर्णमुखरी f. N. pr. eines Flusses. °माहात्म्य n. Burnell, T.

सुवर्णमेखला f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,9.

सुवर्णमेदिनी f. *die Erde in Gold dargestellt*. °दान n. Verz. d. Oxf. H. 45,*a*,24.

*सुवर्णमोचा f. *eine Art Musa*.

*सुवर्णयूथिका und *°यूथी f. *eine Art Jasmin* Râgân. 10,98.

सुवर्णरजत 1) Adj. (f. आ) *von Gold und Silber* Çat. Br. 12,8,3,11. TBr. 1,5,10,1. — 2) n. Pl. *Gold und Silber* R. 2,32,14.

सुवर्णरत्नाकरच्छत्रकूट und °च्छत्रकेतु m. N. pr. eines zukünftigen Buddha.

*सुवर्णरम्भा f. *eine Art Musa*.

सुवर्णरूप्यक m. N. pr. einer Insel.

सुवर्णरूप्यमय Adj. *golden und silbern* Kâraṇḍ. 7,10. 64,15.

सुवर्णरेख N. pr. 1) m. eines Autors. — 2) f. आ eines Flusses.

सुवर्णरेतस् Adj. *dessen Same Gold ist* (Çiva).

सुवर्णरेतस m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen*.

सुवर्णरोमन् m. 1) *Widder*. — 2) N. pr. eines Sohnes des Mahâroman.

*सुवर्णलता f. *Cardiospermum Halicacabum*.

सुवर्णलेखा f. *Goldstrich* (auf dem Probirstein) Vâsav. 284,4. 5.

*सुवर्णवणिज् m. *Goldhändler* (*eine best. Mischlingskaste*).

सुवर्णवत्ता f. Nom. abstr. zu सुवर्णवत्त् 1).

सुवर्णवत्त् 1) Adj. *Gold enthaltend* und *mit einer richtigen Aussprache der Laute versehen*. — 2) f. °वती N. pr. *a*) verschiedener *Gold führender Flüsse*. — *b*) einer Stadt in Dakshiṇâpatha.

सुवर्णवर्ण 1) Adj. *goldfarbig* (Vishṇu). — 2) *f. आ *Gelbwurz*.

सुवर्णवर्ष m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 4,113. Ind. Antiq. 12,165.

सुवर्णविजय m. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

सुवर्णशिरस् Adj. *einen Kopf von Gold habend*.

सुवर्णशिलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सुवर्णशेखर n. N. pr. einer Stadt Vṛshabh. 257,*b*,8.

सुवर्णष्ठीवि und °न् m. N. pr. eines Sohnes des Sṛṅgaja.

*सुवर्णस Adj. von सुवर्ण.

सुवर्णसानू N. pr. einer Oertlichkeit.

सुवर्णसिद्ध m. *Goldzauberer*.

सुवर्णसूत्र n. *eine goldene Schnur, — Kette*.

सुवर्णस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit. °माहात्म्य n. Burnell, T.

*सुवर्णकलि m. *ein best. Baum* Çâçvata 74. Zach. Beitr. 89.

सुवर्णाकर्षणभैरवस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

सुवर्णाभ्य 1) Adj. Suvarṇa *genannt.* — 2) *m. *Mesua Roxburghii.*

सुवर्णाभ m. 1) **Lapis lazuli.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Çaṅkhapada.

*सुवर्णार् m. *Bauhinia variegata* Râǵan. 10,24.

सुवर्णालंकारवत्स् Adj. *mit einem goldenen Schmuck versehen* Hemâdri 1,640,16.

*सुवर्णालु m. *eine best. Pflanze* Zach. Beitr. 87.

सुवर्णावभासा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,17.

*सुवर्णाह्वा f. *gelber Jasmin.*

सुवर्णिन् Adj. s. मणिरत्न° Nachtr. 7.

1.*सुवर्णी f. s. u. सुवर्ण.

2. सुवर्णी Adv. mit भू *zu Gold werden.*

*सुवर्णीय Adj. von सुवर्ण.

*सुवर्ण्य Adj. = सुवर्णमर्हति.

सुवर्तित Adj. 1) *gut gedreht, hübsch rund gemacht* R. Gorr. 1,9,37. — 2) *gut hergerichtet* MBh. 13,50,17.

*सुवर्तुल m. 1) *Wassermelone.* — 2) *Gardenia enneandra.*

1. सुवर्त्मन् n. *der richtige Weg.*

2. सुवर्त्मन् Adj. *einen richtigen Stand habend.*

*सुवर्धयितर् Nom. ag. als Erklärung von सु॒वृध्.

सु॒वर्धामन् Adj. *im Licht heimisch* TS 1,3,3,1.

1. सु॒वर्मन् n. *eine gute Rüstung.*

2. सुवर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra und anderer Personen VP.^{2} 4,96. 143.

सु॒वर्वत्त् Adj. = स्वर्वत्त्.

सुवि॒र्विद् Adj. = स्वि॒र्विद्.

1. सुवर्ष m. *ein guter Regen.*

2. सुवर्ष 1) Adj. (f. आ) *gut regnend.* — 2) *m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *seine Schule.*

*सुवर्षक m. Pl. = 2. सुवर्ष 2).

*सुवल्ग् Adj. *schön hüpfend* u. s. w.

*सुवल्गारी f. *eine best. Schlingpflanze.*

*सुवल्लि f. 1) *Vernonia anthelminthica.* Auch सुवल्ली. — 2) सुवल्ली *eine best. Pflanze,* = कट्वी.

*सुवल्लिका f. 1) *Vernonia anthelminthica.* — 2) *eine roth färbende Oldenlandia.*

*सुवल्लिन n. *Knolle.*

सुवश m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 4,100.

सुवश्य Adj. *leicht im Gehorsam zu halten* R. ed. Bomb. 4,24,20.

*सुवस् Adj. Vop. 3,156.

1. सुवसन॑ Adj. (f. आ) 1) *schön gekleidet.* — 2) *schön kleidend.*

2. सुवसन॑ n. 1) *eine gute Wohnstatt* RV. 6,51,4. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

सुवसन्त m. 1) *ein guter Frühling.* — 2) **das Fest des Liebesgottes am Vollmondstage im Monat Kaitra.*

सुवसन्तक m. = सुवसन्त 2).

*सुवसु (?) f. N. pr. einer Apsaras.

सुवस्ति Çatr. 14,233 vielleicht fehlerhaft für सुवस्त्र (सुवस्त्रा).

सुवस्तुसंपद् Adj. *reich an Glücksgütern* Daçak. 10,3.

सुवस्त्र 1) Adj. (f. आ) *schön gekleidet* MBh. 13,68,32. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP^2. 2,149.

सुवक्व् (stark सुवाक्व्) Adj. *gut ziehend* (Stier) Hemâdri 1,483,5.

सुवक्व् 1) *Adj. *a) gut ziehend, — fahrend. — b) leicht zu ziehen, — fahren.* — 2) m. *ein best. Wind.* — 3) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Vitex Negundo, Cissus pedata, Boswellia thurifera, Mimosa octandra, Ipomoea Turpethum, Curculigo orchioides,* = रास्ना, गन्धनाकुली, रुद्रजटा, कंसपदी und *Kardamomen.*

सुवँक्षि Adj. *gutes Gespann habend.*

सु॒वक्षन् Adj. *gut fahrend, ein guter Fuhrmann.*

सुवाक्य Adj. *wohl redend, eine schöne Rede führend.*

सुवाग्मिन् Adj. *sehr beredt* R. 1,13,21.

सुवाच् 1) Adj. *wohl redend, eine schöne Rede führend.* — *b) erwähnenswerth.* — 2) m. N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters Maitr. S. 1,2,5 (14, 11). 3,7,7 (84,16). 8,10 (109,10). v. l. स्वान. — *b)* eines Brahmanen. — *c)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

सु॒वाचस् Adj. = सु॒वाच् 1) *a).*

सुवाजिन् Adj. *mit schönen Federn versehen* (Pfeil).

सुवाजिवापु Adj. m. N. pr. eines Autors.

*सुवाता (?) f. N. pr. einer Apsaras.

सुवात्र, वाक्रं सुवात्रम् Name eines Sâman.

सुवादित्र m. Pl. *schöne Musik* Hariv. 7018.

सुवान्त Adj. (f. आ) *der gehörig vomirt hat* 218,8 (von einem Blutegel, *der alles Blut wieder von sich gegeben hat*).

सुवामा f. N. pr. eines Flusses.

सुवार्त्ता f. N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's Hariv. 2,98,53.

सुवाल Adj. *mit schönen Schweifhaaren versehen* (Elephant) Varâh. Brh. S. 67,7.

सुवालधि Adj. (f. eben so) *einen schönen Schweif habend* (Kuh) MBh. 1,175,14.

सुवालधिवु॒र् Adj. (f. आ) *mit schönem Schweife und schönen Hufen versehen* (Kuh) MBh. 1,99,15.

*सुवालुका f. *Hoya viridiflora.*

सुवास n. *ein best. Metrum.*

सुवासकुमार und °क m. N. pr. eines Sohnes des Kaçjapa.

सुवासन m. Pl. N. pr. einer Gruppe von Göttern unter dem 10ten Manu.

*सुवासरा f. *Kresse* Bhâvapr. 1,167.

सुवा॑सस् Adj. 1) *schön gekleidet, schön geputzt* Hemâdri 1,590,20 (Pferd). — 2) *mit schönen Federn versehen* (Pfeil).

सुवासित Adj. *wohlriechend gemacht, wohlriechend.*

सुवासिनी f. *eine halb erwachsene, noch im Hause des Vaters weilende verheirathete oder unverheirathete Tochter* Gaut. VP. 3,11,68. Bâlar. 167,5. 191,9. Hem. Par. 2,151. Richtiger स्ववासिनी; vgl. auch सोवासिनी.

सुवास्तु f. N. pr. eines Flusses (*Suwad*). Auch Bez. *der Anwohner.*

सुवास्तुक m. N. pr. eines Fürsten.

सुवाक् 1) Adj. *leicht zu tragen, schöne Pferde habend* und *schönarmig* (vgl. बाक्) Vâsav. 146,2. — 2) m. *a) ein guter Beschäler* ebend. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

सुवाक्न m. N. pr. eines Muni.

सुविक्रम 1) Adj. *a) einen schönen Gang habend. — b) überaus muthig, — energisch.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vatsapri.

सुविक्रान्त 1) Adj. *muthig.* — 2) n. *muthiges Auftreten.*

*सुविक्रान्तविक्रमणपरिपृच्छा f. Titel eines buddh. Werkes.

सुविक्रान्तविक्रमिन् (°क्रामिन् bei Kern) m. N. pr. eines Mannes Saddh. P.

सुविक्लव Adj. *überaus kleinmüthig, — unentschlossen* MBh. 13,148,36.

सुविगुण Adj. *aller Vorzüge ermangelnd, sehr schlecht* MBh. 4,50,7.

सुविग्रक् 1) Adj. *einen schönen Körper habend, schön gebaut.* v. l. स्ववग्रक्. — 2) m. ein Botenname.

सुविचक्षण Adj. *sehr einsichtig, — klug, — erfahren.*

सुविचार् m. N. pr. verschiedener Männer Ind. St. 15,239.

सुविचारित Adj. *wohl erwogen* Spr. 7122.

सुविचित Adj. 1) *gut durchsucht* R. ed. Bomb. 3, 61,26. — 2) *wohl geprüft* Âpast. 2,11,3. Âpast. Çr. 12,8,14.

सुविज्ञान॑ Adj. 1) *leicht unterscheidbar.* — 2) *ein richtiges Urtheil habend, die Menschen gut kennend* Spr. 4422.

सुविज्ञापक Adj. *leicht zu unterweisen* Lalit. 523, 15. 524,5. 525,7.

सुविज्ञेय Adj. *leicht erkennbar.*

सुवित 1) Adj. *a) gangbar. — b) glücklich fahrend.* — 2) n. *a) guter Fortgang, glückliche Fahrt. — b) Wohlergehen, angenehme Verhältnisse, Glück.* Auch Pl.

सुवितत Adj. *wohl ausgebreitet* (Netz).

सुवितल m. *eine Form* Vishṇu's.

1. सुवित्त n. *eine reichliche Habe.*

2. सुवित्त Adj. *reich.*

सुवित्ति m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

सुवित्रस्त Adj. *sehr erschrocken* R. ed. Bomb. 4,19,8.

1.*सुविद् m. *ein* Gina Gal.

2. सुविद् 1) Adj. *wohl verschaffend* in विश्वसुविद्. — 2) *f. *ein vorzügliches Weib.*

*सुविद् m. 1) *Haremswächter.* — 2) *Fürst, König.* — 3) *ein best. Baum,* = तिलक.

सुविदग्ध Adj. *sehr verschmitzt, — verschlagen.*

*सुविदत् m. *Fürst, König.* Ein erfundenes Wort.

सुविदत्र 1) Adj. *wohl Acht habend, wohlwollend, gnädig.* — 2) n. *a) Gunst, Wohlwollen. — b) *Habe, Gut. — c) *Hausgesinde, Familie.*

सुविदत्रिय Adj. = सुविदत्र 1).

सुविदर्भ m. Pl. N. pr. eines Volkes VP². 4,121.

*सुविदल्ल 1) n. *Gynaeceum.* — 2) f. आ *eine verheirathete Frau.* — Ein zur Erklärung von सौविदल्ल erfundenes Wort.

सुविदित Adj. *wohl bekannt, — erkannt.*

सुविदीर्ण n. etwa *ein ordentliches Gemetzel.*

सुविद्ध Adj. *richtig geschlagen* (Ader).

सुविद्या f. *gutes Wissen.*

सुविद्युत् m. N. pr. eines Asura.

सुविद्वस् Adj. *wohl kundig.*

सुविध Adj. *von guter Art.*

1. सुविधान n. *gute Ordnung.* °तस् Adv. *in gehöriger Ordnung, wie es sich gebührt* Kâm. Nîtis. 13,76.

2.*सुविधान Adj. *gut vollbracht.*

सुविधि m. 1) *eine gute, angemessene Weise.* Instr. so v. a. *in angemessener Weise.* — 2) N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

सुविनय Adj. *gut erzogen* Lalit. 524,14. 15.

सुविनष्ट Adj. *ganz geschwunden* (°संज्ञ Adj. R. ed. Bomb. 2,34,60), — *heruntergekommen, — abgemagert* (ebend. 4,30,44).

सुविनिर्मल Adj. *überaus rein, — lauter* (Gesinnung) Hariv. 15468.

सुविनिश्चय m. *eine ganz feste Entscheidung, ein ganz fester Entschluss* R. 5,81,18.

सुविनिश्चित Adj. *vollkommen von Etwas überzeugt* Saddh. P., Uebers. 193. Sitzungsberichte d. K. Pr. Ak. d. Ww. 1884, S. 81 (5 des Separatabdrucks).

सुविनीत 1) Adj. (f. आ) *a) wohlgezogen, gut dressirt* (Pferde) Gâtakam. 9. — *b) bescheiden, sittsam.* — *c) gut ausgeführt* MBh. 4,26,10. 13,37,18. — 2) *f. आ *eine wohlgezogene —, fügsame Frau.*

सुविनेय Adj. *leicht zu erziehen* Lalit. 523,15.

सुविन्यस्त Adj. *hübsch ausgebreitet* R. 5,13,37.

सुविपिन Adj. (f. आ) *sehr waldreich* MBh. 3, 282,39.

सुविपुल Adj. (f. आ) *sehr gross, — bedeutend, — viel* u. s. w. 86,25. MBh. 1,135,2. 3,61,6.

सुविप्र Adj. *wohl unterrichtet* (als Theolog).

सुविभक्त Adj. 1) *gut von einander geschieden* (Bhâg. P. 5,16,6), *richtig —, glatt getrennt* (Wunde oder Schnitt Suçr. 1,15,10. 12). — 2) *mit Linien regelmässig bezogen, gut eingetheilt* Hariv. 9288. R. 3,61,7. — 3) *gut vertheilt,* so v. a. *durchaus regelmässig, — proportionirt* Hemâdri 1,593,1.

सुविभक्तता f. *schöne Vertheilung, vollkommenes Ebenmaass* Suçr. 2,139,4.

सुविभात Adj. *schön an's Tageslicht gekommen, — klar geworden.*

सुविभीषण Adj. *in grosse Furcht versetzend.*

सुविभु m. N. pr. eines Sohnes des Vibhu.

सुविभूषित Adj. (f. आ) *schön geschmückt* Vishṇus. 99,21. Hariv. 4645. R. 2,39,18.

सुविमल Adj. (f. आ) *ganz rein, — klar* Suçr. 1, 188,3. Spr. 2468.

सुविमुच् f. *richtige Lösung* Kâtj. Çr. 2,2,23 = Âpast. Çr. 3,13,1.

सुविरज Adj. *von allen Leidenschaften vollkommen befreit* Bhâg. P. 3,28,12.

सुविरूढ Adj. 1) *gut ausgewachsen* Bhag. 15,3. — 2) *gut geritten* MBh. 7,87,19.

*सुविलय Adj. Pat. zu P. 6,1,50, Vârtt. 2.

सुविवक्तर् Nom. ag. *ein guter Interpret* Comm. in der Einl. zu Âpast. Çr. Çl. 5.

सुविविक्त Adj. 1) *ganz abgesondert, — einsam.* — 2) *gut entschieden, — beantwortet.*

सुविवृत Adj. *leicht sich öffnend.*

सुविशद् Adj. *sehr deutlich, — vernehmlich, — verständlich* Mṛicch. 48,22. Verz. d. Oxf. H. 161,*b*,35.

सुविशारद Adj. (f. आ) *sehr kundig, — erfahren* Bhâg. P. 11,7,26.

सुविशाल 1) Adj. *sehr umfangreich, — gross.* °शालात Adj. MBh. 5,151,23. — 2) m. N. pr. eines Asura. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

सुविशिष्ट Adj. *ganz ausgezeichnet, — vorzüglich* Hemâdri 1,634,16.

सुविशुद्ध 1) Adj. *ganz rein, — lauter.* — 2) m. N. pr. einer buddh. Welt.

सुविशोधक Adj. *leicht zu bessern* (Schüler) Lalit. 523,15. 524,5. 525,7.

सुविश्रब्धम् Adv. *ganz getrost, ohne alle Sorgen* R. 6,86,16.

सुविश्रब्ध Adj. *voller Vertrauen, ganz unbesorgt.*

सुविषण्ण Adj. *ganz bestürzt, — verzagt.*

सुविषाण Adj. *grosse Fangzähne habend* (Elephant) MBh. 12,117,2.

सुविष्टम्भिन् Adj. *wohl stützend* (Çiva).

सुविष्ठित Adj. *schön dastehend* R. 5,12,31.

*सुविष्णु m. N. pr. eines Mannes.

1. सुविस्तर m. 1) *grosse Ausdehnung, grosser Umfang.* Acc. mit या so v. a. *sich füllen* (von einer Schatzkammer) 165,31. — 2) *grosse Ausführlichkeit.* Abl. *ganz ausführlich.*

2. सुविस्तर Adj. (f. आ) 1) *sehr umfänglich, — ausgedehnt, — gross.* — 2) *sehr ausführlich.* °म् Adv. — 3) *überaus intensiv, — mächtig, — stark, — innig.* °म् Adv. *auf das heftigste.*

सुविस्तीर्ण Adj. *weit ausgebreitet, sehr umfangreich, sehr gross* R. 1,45,7. Spr. 1489. Hit. 79,13. °म् Adv. *sehr ausführlich.*

सुविस्पष्ट Adj. *ganz offenbar, deutlich zu erkennen.*

सुविस्मय Adj. (f. आ) *sehr erstaunt, — überrascht* Kathâs. 43,174.

सुविस्मित Adj. 1) dass. — 2) *worüber man sehr erstaunt, sehr wunderbar* Bhâg. P. 5,18,4. Compar. °तर R. 3,35,32.

सुविहित Adj. 1) *gut vollbracht, — ausgeführt.* — 2) *wohl ausgestattet mit* (Instr.). Ohne Ergänzung *mit Allem reichlich versehen.*

सुविह्वल Adj. (f. आ) *sehr erschöpft, — mitgenommen, — verwirrt.*

सुवीथीपथ m. *ein best. Eingang in einem Palast* Harshaṅ. 121,11 (335,7).

सुवीर 1) Adj. (f. आ) *a) männlich, heldenhaft, kriegerisch;* m. *Held.* — *b) männerreich, heldenreich, aus Männern bestehend, tüchtige Männer habend, Helden beherbergend.* — 2) m. *a) *Judendorn.* — *b) *ein best. Baum,* = एकवीर. — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes; Sg. des von ihm bewohnten Landes. — β) verschiedener Fürsten. — 3) *n. *Schwefelantimon.*

सुवीरक 1) *m. *Helminthostachys laciniata.* —

2) n. *Schwefelantimon.*

*सुवीरज n. *Schwefelantimon* Râǵan. 13,87.

सुवीरता f. *das Gedeihen tüchtiger Männer.*

*सुवीराम्ल n. *saurer Reisschleim.*

1. सुवीर्य, सुवीरिय n. 1) *Mannhaftigkeit, Manneskraft, Heldenhaftigkeit;* Pl. *Heldenthaten.* — 2) *Reichthum an tüchtigen Männern, Vereinigung Tapferer, Heldenschaar.* — AV. 7,97,6 fehlerhaft für सुवीर.

2. सुवीर्य 1) Adj. *sehr wirksam.* — 2) *f. आ *a) eine best. Pflanze.* — *b) das Harz der Gardenia gummifera.* — 3) *n. *die Beere vom Judendorn.*

1. सुवृक्ति f. *treffliches Lob, schöner Preis, Hymnus.* Instr. सुवृक्ति am Ende einer Verszeile.

2. सुवृक्ति 1) Adj. *trefflich lobsingend.* — 2) etwa *Lob habend,* so v. a. *löblich, gepriesen.*

सुवृत्त m. *ein schöner Baum.*

सुवृत्तिन Adj. (f. आ) *in schönen Ortschaften lebend.*

सुवृत् Adj. *sich gut drehend,* d. h. *gut laufend,* εὔτροχος.

सुवृत्त 1) Adj. (f. आ) *a) schön rund.* — *b) von gutem Betragen, wohl gesittet* (insbes. von Frauen). — *c) in einem schönen Metrum verfasst.* — 2) *m. *Arum.* — 3) f. आ *a) *eine Traubenart.* — *b) *= शतपत्री. — *c) ein best. Metrum.* — *d)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Frau Daçak. 10,1. — 3) n. *a) Wohlergehen.* — *b) gutes Betragen, guter Lebenswandel.*

सुवृतता f. Nom. abstr. zu सुवृत्त 1) *a) b).*

सुवृततिलक Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 270.

सुवृत्ति f. *eine gute Lebensweise, gutes Betragen.*

सुवृद्ध 1) Adj. *sehr alt* (Geschlecht) Spr. 4821. — 2) m. N. pr. des Weltelephanten des Südens Garga in J. R. A. S. 1871,S. 274.

सुवृध् Adj. *fröhlich, freudig.*

सुवृध Adj. *gut heranwachsend, gedeihlich.*

*सुवृश् Adj. Vop. 3,148.

सुवृषभ m. *ein guter Stier.*

*सुवृषलीक Adj. Kâç. zu P. 6,2,173.

सुवृष्ट n. *ein guter, tüchtiger Regen* R. 6,109,60.

सुवृष्टि f. dass. Ǵâtakam. 36,41. Bhadrab. 3,86.

सुवेग 1) Adj. *sehr rasch laufend, — sich bewegend, — fliegend* Hemâdri 1,591,8. — 2) f. आ *a) *Cardiospermum Halicacabum.* — *b)* N. pr. eines Geierweibchens Bâlar. 52,14. fgg.

सुवेगित Adj. (f. आ) = सुवेग 1) MBh. 6,3677. v. l. सुवेगिन्.

सुवेगिन् Adj. dass. MBh. 6,83,39.

सुवेण N. pr. 1) m. eines Mannes. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) f. आ eines Flusses Hariv. 3,44,43.

सुवेतस m. *eine schöne Rohrpflanze* MBh. 3,17286.

1. सुवेद् Adj. *gute theologische Kenntnisse besitzend.*

2. सुवेद् Adj. *leicht zu erwerben, — finden* Gop. Br. 1,1,1.

सुवेदन Adj. (f. आ) dass.

सुवेदस् m. N. pr. eines Ṛshi.

सुवेन Adj. (f. ई) *sehnsüchtig, verlangend.*

सुवेम Adj. (f. आ) etwa *an einem schönen Webstuhl sitzend.*

सुवेल 1) *Adj. = प्रणत und शान्त. — 2) m. N. pr. eines Berges. Nach H. = त्रिकूट.

सुवेश und सुवेशता fehlerhafte Schreibart für सुवेष und सुवेषता.

1. सुवेष m. *eine schöne Tracht, ein schöner Anzug.*

2. सुवेष 1) Adj. (f. आ) *schön gekleidet, — aufgeputzt.* — 2) m. *a) *eine Art Zuckerrohr.* — *b) ein best.* Agni (ein Sohn des Tapas).

सुवेषता f. Nom. abstr. zu 2. सुवेष 1).

सुवेषवत् Adj. = 2. सुवेष 1).

सुव्यक्त 1) Adj. *a) überaus hell, — klar.* — *b) ganz deutlich, — zu sehen* (Hem. Par. 2,458. Vidḍh. 30, 3), *ganz vernehmlich.* — 3) °म् Adv. *ganz offenbar,* so v. a. *sicherlich, gewiss* 86,3. R. 5,13,64.

सुव्यवस्थित Adj. *ganz fest stehend* R. 5,14,60. 81,5.

सुव्यस्त Adj. *stark auseinandergeworfen, — zerstreut* (ein Heer).

सुव्याहृत n. *ein schöner Ausspruch* MBh. 5, 168,24.

सुव्युष्ट Adj. (f. आ) *schön hell geworden* (Nacht) MBh. 4,16,1.

सुव्यूहमुखा und सुव्यूहा f. N. pr. zweier Apsaras Kâraṇḍ. 3,17. 9.

सुव्रत 1) Adj. (f. आ) *a) recht gebietend, — herrschend.* — *b) gute Gewohnheiten habend, seine Pflichten gewissenhaft erfüllend.* Häufig Voc. — *c) gutmüthig, fromm* (von Thieren) Hemâdri 1,459, 11. 14. 16. Hem. Par. 1,11. — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Prâǵâpati. — *c)* eines Sohnes des Manu Raukja. — *d)* verschiedener anderer Männer. — 3) f. सुव्रता *a) *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,191. 3,97. — *b)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Tochter Daksha's VP.² 3,24. — γ) *der Mutter eines Arhant's der Ǵaina.

सुशंस Adj. *Gutes anwünschend, Glück wünschend, segnend.*

सुशंसिन् Adj. *Gutes sprechend.*

सुशंक Adj. (f. आ) *leicht ausführbar.* Mit Infin. *leicht zu* Nâǵam. S. 3, Z. 23.

1. सुशकुन n. *gutes Vogelwild* AV. 19,8,3.

2. सुशकुन Adj. (f. आ) *boni auguris* Bâlar. 166,14.16.

*सुशक्त Adj. *wohl im Stande seiend, — fähig.*

1. सुशक्ति f. *leichte Möglichkeit, eine leichte Sache.*

2. *सुशक्ति 1) Adj. = सुशक्त. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सुशठ Adj. *überaus falsch, — hinterlistig* Subhâshitâv. 759, v. l.

सुशफगतिमुख Adj. *dessen Hufe, Gang und Maul hübsch sind* Varâh. Bṛh. S. 66,1.

सुशब्दता f. = सौशब्द्य.

*सुशम m. N. pr. eines Mannes.

सुशमि und सुशमी Instr. Adv. *fleissig, sorgfältig.*

*सुशयिका f. Pat.

सुशर Adj. *leicht zerreissend.*

सुशरण Adj. *gern* oder *guten Schutz —, Zuflucht gewährend.*

सुशरण्य Adj. dass.

सुशरीर Adj. *einen schönen Körper habend, wohlgebildet.*

1. सुशर्मन् n. *eine gute Zuflucht.*

2. सुशर्मन् 1) Adj. *a)* = सुशरण. — *b)* Vâsav. 35,1 nach dem Comm. = अतिसुख. — 2) m. N. pr. *a)* Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 13ten Manu. Nach H. zehn an der Zahl. — *b)* eines Asura. — *c)* eines Sohnes eines Manu, eines Fürsten und verschiedener anderer Personen Vâsav. 35,1.

*सुशल्य m. *Mimosa Catechu.*

*सुशवी f. = सुषवी.

सुशस्त Adj. *gut recitirt.* Superl. °तम.

1. सुशस्ति f. *eine schöne Recitation, ein guter Spruch.* सुशस्ति als Instr. am Ende eines Stollens.

2. सुशस्ति Adj. *preiswürdig.*

*सुशाक 1) m. *Abelmoschus esculentus,* = चञ्चु und तण्डुलीय. — 2) n. *frischer Ingwer.*

*सुशाकक n. *frischer Ingwer.*

सुशान्त 1) Adj. *a) ganz beruhigt, gelöscht.* — *b) ganz ruhig* (Wasser). — 2) f. आ N. pr. der Gattin Çaçidhvaǵa's.

1. सुशान्ति f. *vollkommene Ruhe, vollkommener Friede.*

2. सुशान्ति m. N. pr. 1) des Indra unter dem dritten Manu. — 2) eines Sohnes *a)* des Aǵamiḍha. — *b)* des Çânti.

सुशारद m. N. pr. eines Lehrers.

सुशासित Adj. (f. आ) *wohlgezogen* (Frau).

सुशास्य Adj. *leicht im Zaume zu halten, — zu*

regiren MBh. 12,267,18.

सुशिक्षन् Adj. fehlerhaft Maitr. S. 2,7,4 (78, 12). v. l. in anderen Saṁhitâ.

सुशिक्षित Adj. 1) *gut erlernt.* — 2) *gut unterrichtet,* — *abgerichtet* MBh. 8,38,10.

सुशिख 1) Adj. *a) *einen schönen Haarbusch u. s. w. habend.* — *b) hell flammend.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) *f. आ vielleicht *Celosia cristata.*

सुशिखासमूरु m. *Haupthaar.*

सुशिथिली Adv. mit करु *stark lockern,* — *vermindern.*

सुशिप्र und सुशिंप्र (RV. 2,33,5. 3,30,3) Adj. *schönwangig,* auch wohl *schöne Kinnbergen habend.*

*सुशिम्बिका f. *eine best. Pflanze.*

सुशिरस् Adj. *ein schönes Haupt habend.*

सुशिल्पं Adj. (f. आं) *schön geziert, bunt.*

सुशिश्वि Adj. *schön heranwachsend.*

सुशिष्टि f. *gute Hülfe.*

सुशीघ्र° und °म् Adv. *sehr rasch.* °ग Adj. R. 1, 67,26.

सुशीत 1) Adj. *ganz abgekühlt,* — *kalt, recht kühl.* — 2) *m. *Ficus infectoria.* — 3) *f. आ *eine best. Blume,* = शतपत्री. — 4) *n. *gelber Sandel.*

सुशीतल 1) Adj. *schön* —, *recht kühl.* — 2) n. *a) Kälte* Spr. 1366. — *b) *weisser Sandel.* — *c) *ein best. wohlriechendes Gras.*

सुशीम Adj. 1) *worauf sich gut liegen* oder *sitzen lässt.* — 2) fehlerhaft für सुषीम und सुसीम.

सुशीमकाम Adj. (f. आ) 1) von unbekannter Bed. Kauç. 77. — 2) *sehr verliebt.*

1. सुशील n. *eine gute Gemüthsart.*

2. सुशील 1) Adj. *von guter Gemüthsart.* Spr. 7140 mit einer unbekannten Nebenbedeutung; vgl. सुशीलवत्. Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,55,4 (65,15). — 2) m. N. pr. verschiedener Personen. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Gattin Kṛshṇa's. — *b)* eines Wesens im Gefolge der Râdhâ. — *c)* *der Gattin Jama's. — *d)* einer Tochter Harisvâmin's.

सुशीलगुणवत् Adj. *von guter Gemüthsart und andere gute Eigenschaften besitzend* zu Spr. 2542.

सुशीलता f. Nom. abstr. zu 2. सुशील 1) Vet. (U.) 104.

सुशीलत्व n. desgl. Hemâdri 1,288,18. Kâmpaka 429.

सुशीलवत् Adj. = 2. सुशील 1) mit unbekannter Nebenbedeutung Mṛicch. 174,7; vgl. Spr. 7140.

सुशीलात्तक m. N. pr. eines Polizeiministers Kautukar.

सुशीलिन् Adj. = 2. सुशील 1).

*सुशीविका f. *Yamswurzel.*

सुशुक्कन् und सुशुक्कनि Adj. *schön strahlend.*

सुशुद्ध Adj. *ganz rein,* — *lauter* Vishṇus. 99,18. Hemâdri 1,430,16.

सुशुभ Adj. 1) *sehr schmuck,* — *hübsch.* — 2) *viel Glück bringend,* — *verheissend.* — 3) *überaus gut,* — *edel* (Handlung).

सुशृङ्गलिनीदृएडक Titel Burnell, T.

सुशृङ्ग Adj. (f. ई) *schön gehörnt* Hemâdri 1,710,12.

सुशृत Adj. *gut gekocht.*

सुशेरु m. nach dem Comm. *Sand* oder *Gries von einer best. Art.*

सुशेव Adj. (f. आ) *sehr hold, zugethan, zärtlich; sehr lieb; sehr beglückend.*

सुशेवस् Adj. dass.

(सुशेव्य) सुशेविम्र Adj. *zärtlich geliebt.*

सुशोक Adj. *schön strahlend.*

सुशोण Adj. *dunkelroth.*

*सुशोफ Adj. (f. आ) *stark geschwollen* Siddh. K. zu P. 4,1,51.

सुशोभन 1) Adj. (f. आ) *sehr schmuck,* — *schön, prächtig, ganz vorzüglich* MBh. 4,13,8. Hemâdri 1,170,3. 358,15.

सुशोभमान Adj. *sich gar schön ausnehmend* Mârk. P. 24,43.

सुशोभित Adj. *schön glänzend* Nârada 2,1,345 (S. 175). *schön geschmückt mit* (im Comp. vorangehend) Paṇḍar. 1,6,16.

सुशोषित Adj. *gut getrocknet.*

सुश्वन्द्र Adj. *schön schimmernd.*

सुश्रपं Adj. *leicht gar zu kochen.* Compar. °तर.

सुश्रम m. N. pr. eines Sohnes des Dharma. v. l. सुश्रुम.

सुश्रव 1) Adj. *hörenswerth.* — 2) f. आ N. pr. der Gattin Gajatsena's.

सुश्रवस् 1) Adj. *a) sehr berühmt.* — *b) gut* —, *gern hörend, erhörend.* Superl. सुश्रवस्तम. — 2) m. N. pr. *a)* eines Pragâpati. — *b)* eines Schlangendämons. — *c)* verschiedener Männer.

सुश्रवस्या f. *Bereitwilligkeit zum Erhören.*

सुश्रवोमत्त m. *ein best. Spruch* Saṁsk. K. 149,*b*, 6; vgl. 150,*a*,6.

सुश्रात Adj. *schön gekocht.*

सुश्रात्त Adj. *sehr ermüdet.*

सुश्रीं Adj. *prächtig, prunkend; reich.*

सुश्रीक 1) Adj. (f. आ) *prächtig, schön, hübsch.* — 2) *f. आ *der Weihrauchbaum.*

सुश्रुक् s. u. सुश्रुत् 1).

सुश्रुण Adj. *gute Erhörung findend.*

सुश्रुत् 1) Adj. *gut hörend.* Nomin. सुश्रुक् TBr. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

सुश्रुत 1) Adj. *a) berühmt.* — *b) gut* —, *richtig gehört* Naish. 4,116. — *c) gern* —, *mit Vergnügen gehört.* — 2) m. N. pr. *a)* eines berühmten medicinischen Autors, angeblich eines Sohnes des Viçvâmitra, Bâlar. 75,11. — *b)* eines Sohnes des Subhâsa. — *c)* eines Sohnes des Padmodbhava. — 3) (wohl n.) Titel von Ćaraka's medic. Lehrbuche Naish. 4,116.

सुश्रुति f. *ein gutes Gehör.*

सुश्रुम m. N. pr. eines Sohnes des Dharma. v. l. सुश्रम.

सुश्रोणा f. N. pr. eines Flusses Hariv. 3,44,45.

सुश्रोणि 1) Adj. (f. ई) καλλίπυγος. — 2) f. (ई) N. pr. einer Göttin.

सुश्रोतु Adj. *gern erhörend.*

सुश्लक्ष्ण Adj. (f. आ) *überaus schlüpfrig,* — *glatt,* — *weich,* — *zart.*

सुश्लिष्ट Adj. 1) *sehr fest aneinander geschlossen,* — *verbunden, sehr fest.* Acc. mit करु *fest abschliessen.* चतुश्चरण° so v. a. *bei dem die vier Füsse ganz eingezogen sind* (Schildkröte). — 2) *sehr bündig,* — *überzeugend* (हेतु) Ćâtakam. 23.

सुश्लिष्टगुण Adj. *mit festgeknüpftem Bande.* Nom. abstr. °ता f. Mâlatîm. 18,4.

1. सुश्लिष्टसंधि m. Pl. *sehr feste Gelenke* Varâh. Bṛh. 68,38.

2. सुश्लिष्टसंधि Adj. *sehr feste Gelenke habend.* Nom. abstr. °ता f. Varâh. Bṛh. S. 68,100.

सुश्लेष Adj. *mit schöner Umarmung* —, *mit schöner Verschmelzung der Worte* oder *mit der* श्लेष *genannten rhetorischen Figur verbunden* Vâsav. 184,5.

सुश्लोक Adj. (f. आ) 1) *wohl tönend,* — *redend* u. s. w. TBr. 1,7,10,6. — 2) *von gutem Rufe, berühmt.*

सुश्लोक्य 1) Adj. *sehr ruhmwürdig* Bhâg. P. 3,12, 31. 6,18,16. 10,89,21. — 2) n. *eine wohltönende Rede* oder *Ruhm* Pâr. Gṛuj. 2,1,16.

*सुश्व Adj. *dem ein schöner Morgen bevorsteht.*

सुषंसद् Adj. *eine gute Gesellschaft habend,* — *liebend.* Auch सुसंसद्.

सुषखि Adj. *gut befreundet, ein guter Freund.*

सुषणं und सुषणानं Adj. *leicht zu erwerben.*

सुषदं Adj. (f. आ) 1) *wo es sich bequem sitzt,* — *wohnt.* — 2) *leicht zu reiten.*

*सुषमन् m. N. pr. eines Mannes.

सुषंधि m. N. pr. eines Sohnes 1) des Mândhâtar. — 2) des Prasuçruta. — Auch सुसंधि geschrieben.

1. सुषम 1) Adj. *a) prächtig, schön.* — *b) leicht verständlich.* — *c) *= सम. Vgl. सुसम. — 2) f. आ *a) Pracht, Schönheit* Spr. 7820. Naish. 2,27. 5,46. Bhâm.

V. 2,11. — *b) eine best. Pflanze.* — *c) ein best. Metrum.* — *d)* bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitenrade: der 2ten in einer* Avasarpiṇi und *der 5ten in einer* Utsarpiṇi. Vgl. Ârjabh. 3,7. °काल m. Hem. Par. 1,10. — *e)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,370. — 3) *f. ई gaṇa गौरादि. 2. सुषम n. *ein gutes Jahr.*

*सुषमदुःषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitenrade: der 3ten in einer* Avasarpiṇi und *der 4ten in einer* Utsarpiṇi.

सुषमिद्ध Adj. = सुसमिद्ध.

1. सुषमिध् f. *gutes Brennholz.*

2. सुषमिध् Adj. *gute Brände habend.* Auch सुसमिध्.

सुषवी f. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Momordica Charantia* oder *eine andere Species* und *zwei Arten von Kümmel* Mat. med. 173. Râǵan. 7,220. Bhâvapr. 1,166. 5,120.

सुषव्य् Adj. *eine gute Linke habend.*

सुषंकृ Adj. *leicht zu überwältigen, — zu erbeuten.*

1. सुषा Adj. *leicht erwerbend, — verschaffend.*

2. सुषा f. *schwarzer Kümmel* oder *Fenchel.*

सुषाढ Adj. als Beiw. von Çiva neben सुषाढ.

1. सुषामन् n. *ein schöner Gesang.*

2. सुषामन् m. N. pr. eines Mannes. Auch सुसामन्.

3. सुषामन् Adj. (f. सुषाम्णी) *friedfertig* Bhaṭṭ.

सुषारथि m. *ein trefflicher Wagenlenker.*

सुषांकृ (Padap. सुषंकृ) Adj. = सुषंकृ.

सुषि m. *Höhlung eines Rohres* Comm. zu Âpast. Çr. 7,26,11.

सुषिक्त Adj. *gut begossen, — besprengt.*

सुषित Adj. = सुसित.

सुषिनन्दि m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,17.

सुषिर 1) Adj. (f. सुषिरा) *hohl* Âpast. — 2) *m. *a) Rohr, Bambusrohr. — b) Feuer.* Angeblich auch n. (!). — *c) Maus.* — 3) *f. सुषिरा *a) eine best. wohlriechende Rinde* Bhâvapr. 1,195. — *b) Fluss.* Beruht auf einer Verwechselung von नदी mit नदी. — 4) n. *a) Höhlung, Loch* Spr. 7640. Angeblich n. in der Bed. von विवर, m. in der von गर्त. — *b) ein Blasinstrument* S. S. S. 177. — *c) *der Luftraum.* — *d) *Gewürznelke.*

सुषिरता f. und सुषिरत्व n. *das Hohlsein.*

सुषिरवत् Adj. *hohl* Comm. zu Âpast. Çr. 9,20,1.

सुषिरविवर *Höhlung, Höhle* (von Schlangen) Z. d. d. m. G. 27,21.

सुषिरिन् Adj. *Höhlungen habend, hohl* Hem. Par. 2,195.

सुषिलींका f. *ein best. Vogel.* Vgl. Maitr. S. 3, 14,17.

1. सुषीम (wohl n.) etwa *Glück, Heil* Supârṇ. 31,2.

2.*सुषीम 1) Adj. *a) kalt. — b) lieblich, hübsch.* — 2) m. *a) eine Schlangenart. — b) der Mondstein* (चन्द्रकान्त).

सुषुत् Adj. *gut kelternd.* Superl. सुषुत्तम Maitr. S. 1,3,3 (30,14).

सुषूत Adj. *gut gekeltert, — zubereitet.*

सुषूति f. *eine gute Geburt* oder *Zeugung.*

सुषुप्त 1) Adj. *tief schlafend.* — 2) n. *tiefer Schlaf.*

सुषुप्ति f. *tiefer Schlaf* 259,15. 272,13. 285,17. 288,16.

सुषुप्सा f. *das Verlangen zu schlafen, Schläfrigkeit* Naish. 1,74.

सुषुप्सु Adj. *zu schlafen verlangend, schläfrig.*

सुषुमंत् Adj. etwa *treibend, stürmisch.* Nach Sâj. = सोमवत् oder शोभनप्रसव.

सुषुम्णा und सुषुम्ण (RV.) 1) Adj. (f. आ) *sehr gnädig, huldvoll.* — 2) m. *ein best. Sonnenstrahl.* — 3) f. सुषुम्णा und सुसुम्णा *die Kopfader, Carotis.* सुषुम्णाविवर n. Ind. St. 15,383.

1. सुषू Adj. entweder *gut gekeltert, — zubereitet* oder *sehr erregend, — treibend.* Superl. °तम.

2. सुषू Adj. f. *leicht —, gut gebärend.*

सुषूत Adj. *wohl gezeugt.*

*सुषूति f. P. 8,3,88.

सुषूमा Adj. f. *leicht —, gut gebärend.*

सुषूय्, °यते *gern haben, mögen.* Auch सुसूय्.

सुषेक und सुषेचन Adj. *gut fliessend, — laufend* (Brunnen).

सुषेण 1) Adj. *ein gutes Wurfgeschoss habend.* — 2) *m. *a) *Carissa Carandas* Râǵan. 11,214. — *b) *Calamus Rotang.* — *c)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines Jaksha VP². 2,285. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Vidjâdhara. — ε) eines Affen. — ζ) eines Sohnes des 2ten Manu. — η) eines Sohnes des Kṛshṇa. — ϑ) verschiedener anderer Männer, insbes. Fürsten. — 3) f. सुषेणा N. pr. einer Prinzessin. — 4) *f. सुषेणी *Ipomoea Turpethum.*

सुषेणकविराज m. N. pr. eines Grammatikers.

*सुषेणिका f. *eine best. Pflanze.*

*सुषेध Adj. gaṇa सुषामादि.

सुषोम 1) m. f. (आ) *ein best.* Soma-*Gefäss.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

सुष्कत्त m. N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra Hariv. 1,32,8. सुष्मत्त v. l.

सुष्टरीमन् Adj. *eine gute Streu bildend.*

1. सुष्टु Adj. *hoch gelobt.*

2. सुष्टु Adv. fehlerhaft für सुष्ठु.

सुष्टुत Adj. 1) *wohl —, hoch gepriesen.* — 2) *richtig ausgesprochen.* — Vgl. सुस्तुत.

सुष्टुति f. *schöner Preis, hohes Lob.*

सुष्टुभ् 1) Adj. etwa *einen gellen Schrei ausstossend, gellend.* — 2) vielleicht f. so v. a. *geller Ruf.*

सुष्ठान Adj. (f. आ) *fest stehend.*

सुष्ठामन् Adj. *ein festes Gestell habend.*

सुष्ठित Adj. schlechte Schreibart für सुस्थित.

सुष्ठु Adv. *gut, schön, wie es sich gehört; gar sehr.* सुष्ठु खलु *ganz gewiss* Gâtakam. 31. सुष्ठुतरम् *noch mehr, in noch höherem Grade* 28. 31. सुष्ठुद्वार Adj. als Erklärung von सुख Sâj. zu ṚV. 3,35,4.

सुष्ठुवंकृ (stark °वांकृ) Adj. *gut fahrend.*

*सुष्म n. v. l. für प्रुत्व *Schnur, Strang.*

सुष्मत्त m. N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra. v. l. सुष्कत्त.

सुषय् (nur सुषयत्त und सुषयन्ती) etwa *laufen, rinnen.*

सुषि Adj. Soma *kelternd, — darbringend.* Compar. °तर.

सुसंयत Adj. 1) *gut im Zaume gehalten, — gezügelt, — gelenkt.* — 2) *der sich gut im Zaume hält, — beherrscht* 57,26. Hemâdri 1,603,4.

सुसंयत्त Adj. (f. आ) *sehr auf seiner Hut seiend, auf Alles bedacht* Hariv. 15389. Besser v. l. सुसंपन्न.

सुसंयुक्त Adj. 1) Pl. *a) innig mit einander verbunden. — b) in richtigem Zahlenverhältniss zu einander stehend.* — 2) *reichlich ausgestattet mit* (Instr.).

सुसंयुत Adj. 1) *gut zusammengefügt, — gezimmert* R. Gorr. 2,97,17. v. l. सुसंस्कृत. — 2) *wohl verbunden mit* (im Comp. vorangehend).

सुसंरब्ध 1) Adj. (f. आ) *a) sich fest haltend. — b) sehr aufgebracht, — erzürnt* 54,6. — 2) n. *heftiger Zorn* R. ed. Bomb. 4,16,2.

सुसंरम्भ m. *heftiger Zorn* Comm. zu R. ed. Bomb. 4,16,2.

सुसंविग्न Adj. *sehr angeregt, — bestürzt* MBh. 14,6,10. R. 7,80,5.

सुसंवीत Adj. 1) *gut gekleidet.* — 2) *gut geharnischt.* — 3) *reichlich versehen mit* (im Comp. vorangehend).

सुसंवृत Adj. 1) *gut verhüllt, vollkommen gekleidet, ganz —, schön eingehüllt in* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,456,3. — 2) *schön umgürtet mit* (Instr.). — 3) *reichlich umgeben —, begleitet von, reichlich versehen mit* (Instr.) R. ed. Bomb. 4,24,28. — 4) *wohl versteckt, — verborgen* (MBh. 15,5,22), *unerkannt, sehr geheim gehalten.* — 5) *sehr auf seiner Hut seiend.* — 6) MBh. 7,68,10 (auch in den anderen Ausgg.) wohl fehlerhaft für सुसंभृत.

सुसंवृति Adj. *wohl verborgen* Çiç. 16,23 nach der richtigen Lesart.

सुसंवृत्त Adj. 1) *in aller Ordnung entstanden* —, — *hervorgegangen aus* (Abl.) Hariv. 5243. — 2) *in gehöriger Ordnung entstanden, — eingetreten* Bhâg. P. 10,87,10. — 3) MBh. 13,191 fehlerhaft für सुसंवृत.

सुसंवृत्ति Adj. Çiç. 16,23 fehlerhaft für सुसंवृति.

सुसंवृद्ध Adj. *wohlgediehen, dem es gut geht.*

सुसंशास् Adj. *freundlich zurechtweisend* AV.

सुसंशित Adj. 1) *gut geschärft, sehr scharf* MBh. 5,180,22. — 2) *von scharfem Verstande* MBh. 12, 296,38.

सुसंश्रित Adj. MBh. 12,10898 fehlerhaft für सुसंशित 2).

सुसंश्लिष्ट Adj. *wohl gefügt* (Rede) R. 3,48,3.

सुसंसद् Adj. s. u. सुषंसद्.

सुसंसृत Adj. Hemâdri 1,270,19 fehlerhaft für सुसंवृत.

सुसंसृष्ट Adj. MBh. 13,5876. 6460 (13,141,71) fehlerhaft für सुसंमृष्ट.

सुसंस्कृत 1) Adj. *a) gut ausgearbeitet, geschmückt.* — *b) gut zugerichtet, — bereitet.* — *c) gut in Ordnung gehalten.* — *d) gut sanskritisch.* — 2) (wohl m.) *ein richtig zugerichteter Spruch.*

सुसंस्कृतोपस्कर Adj. (f. आ) *die Geräthe hübsch in Ordnung haltend* Spr. 6756. Nom. abstr. °ता f. Vishṇus. 25,4.

सुसंस्था f. Acc. mit कर् *in gehöriger Weise eine Verpflichtung eingehen* R. ed. Bomb. 4,35,21.

सुसंस्थान Adj. *schön geformt* Varâh. Bṛh. S. 82,3.

सुसंस्थित 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Mannes Saddh. P. (Uebers. von Kern) 4.

सुसंहत Adj. (f. आ) 1) *schön* —, *fest verbunden,* — *geschlossen, dicht aneinander stossend* R. ed. Bomb. 4, 66, 13. Subhâshitâv. 1537. Kâm. Nitis. 9, 77 (= Hit. IV, 51). Çiç. 17, 59. — 2) *überaus fest,* — *compact, gedrungen* (Körper Karaka 314, 20) R. 2,89,12. R. Gorr. 2,39,29. 5,2,18. Varâh. Bṛh. S. S. 3, Z. 11. Acc. mit कर् *ganz fest schliessen* Mṛicch. 55,22.

सुसंहति Adj. = सुसंहत 1) 2) Çiç. 19,49.

सुसंहृष्ट Adj. *hoch erfreut* R. Gorr. 2,14,8.

सुसक्तु m. Pl. *schöne Grütze* Varâh. Jogaj. 7,19.

*सुसक्थ und *सुसक्थि Adj. *schöne Schenkel habend.*

सुसखि m. (Nomin. सुसखा) *ein guter Freund* Çiç. 14,52.

सुसंकट 1) Adj. *a) dicht* —, *fest geschlossen* MBh. 4,13,24. — *b) schwierig, schwer zu beantworten* MBh. 12,301,84. — 2) n. *eine grosse Schwierigkeit, eine schwierige Sache,* — *Aufgabe* Bhâg. P. 10,88,16.

सुसंकाश Adj. (f. श्री) *von schönem Aussehen.*

सुसंकुल m. N. pr. eines Flusses.

सुसंक्रुद्ध Adj. *sehr erzürnt.*

सुसङ्ग Adj. *woran das Herz sehr hängt* MBh. 8, 91,54.

सुसंगता f. ein Frauenname 297,22. fgg.

सुसंगम m. *ein schönes Zusammensein, ein schöner Vereinigungsort* Spr. 7714. Bhâg. P. 10,60,53.

सुसंगुप्त Adj. *wohl gehütet,* — *verwahrt,* — *versteckt* MBh. 3,187,32. 5,30,34.

सुसंगृहीत Adj. 1) *gut im Zaume gehalten,* — *gelenkt,* — *regiert* (राष्ट्र). — 2) *gut aufgenommen* (eine Person).

सुसंग्रह m. *ein schönes Compendium* Hariv. 11573. — MBh. 7,3862 fehlerhaft für सुसंग्रह.

1. सुसचिव m. *ein guter Gehülfe,* — *Minister* Mudrâr. 21,7.

2. सुसचिव Adj. *einen guten Gehülfen* —, *einen g. Minister habend* Kâm. Nitis. 4,12.

सुसज्जा Adv. mit कर् *in gute Bereitschaft setzen* Hit. 84,9. 130,1.

सुसंचित Adj. 1) *sorgfältig gesammelt.* °म् Adv. mit सम्-चि *sorgfältig sammeln.* — 2) *reichlich ausgestattet mit* Hemâdri 1,344,6.

सुसत्कृत Adj. 1) *schön zurechtgemacht,* — *geschmückt.* — 2) *sehr gastfreundlich aufgenommen, hoch geehrt.* — 3) *dem die letzte Ehre in gehöriger Weise erwiesen worden ist.*

सुसत्त्र n. *ein wohl ausgestattetes Verpflegungshaus,* — *Hospiz.*

सुसत्त्व Adj. *von grosser Entschlossenheit, überaus beherzt.*

सुसत्य 1) Adj. AV. 20,135,4. — 2) f. सुसत्या N. pr. einer Gattin Ganaka's.

सुसदृश Adj. (f. ई) *überaus ähnlich* 327,1. Vet.s. 184. Nâgân. 79. 80.

*सुसनि Adj. *freigebig.*

सुसनितर् Nom. ag. *ein freigebiger Spender* RV.

सुसनिता f. *Freigebigkeit.*

सुसंतुष्ट Adj. *sehr befriedigt* R. 1,53,5.

सुसंतोष Adj. *leicht zu befriedigen.*

सुसंत्रस्त Adj. *sehr erschrocken.*

सुसंदीप्त Adj. *schön flammend* Pañkat. III,167.

सुसंदृश् Adj. *schön anzuschauen.*

सुसंध Adj. *seinem Versprechen getreu, sein Wort haltend.*

सुसंधि m. s. u. सुषंधि.

सुसन्न Adj. (f. आ) *vollständig zu Ende seiend, zu Schanden geworden* Mṛicch. 149,3.

सुसंनत Adj. *wohlgezielt.*

सुसंनद्ध Adj. *gut gegürtet,* — *gerüstet* Hariv. 6402.

सुसंनिपातित Adj. *gut geschleudert* R. 5,42,8.

सुसंभावित Adj. *dem eine grosse Ehre, Aufmerksamkeit erwiesen worden ist* Bhâg. P. 10,38,43.

सुसंभेद Adj. *im Rath und in der Gesellschaft gewandt.*

सुसम Adj. (f. आ) 1) *ganz eben,* — *glatt.* — 2) *ganz ebenmässig,* — *proportionirt* Vishṇus. 1,26. — 3) *besser als mittelmässig.*

सुसमाकृत Adj. (f. आ) *wohl versehen mit* (Instr.) R. ed. Bomb. 4,58,21.

सुसमाप्त Adj. in अ°.

सुसमाश्रित Adj. *gut postirt, einen günstigen Standpunct einnehmend* R. ed. Bomb. 4,59,12.

सुसमासीन Adj. *behaglich sitzend* MBh. 12,353,9.

सुसमाहित Adj. (f. आ) 1) *wohl beladen* (Wagen). — 2) *gut in Ordnung gebracht, geputzt, geschmückt* 87,11. R. 5,17,1. — 3) *seine ganze Aufmerksamkeit auf einen Punct richtend, vollkommen gesammelt* 91,13. Spr. 4095. Bhâg. P. 3,28,12.

सुसमिद्ध Adj. *wohl entflammt.* सुसमिद्धहोम m. = सुसमिद्ध (sc. अग्नौ) होम: Kâtj. Çr. 25,14,9.

सुसमिध् Adj. = 2. सुषमिध्.

सुसमी Adv. mit कर् *schön gleich machen,* — *ebnen* MBh. 3,145,24. Ganit. Tripr. 8.

सुसमीप Adj. *in ganz kurzer Zeit* —, *sehr bald erfolgend* Varâh. Bṛh. S. 78,15.

सुसमृब्ध Adj. *fest geknebelt.*

सुसमृद्ध Adj. 1) *ganz vollkommen.* — 2) *sehr reichlich, in sehr grosser Menge vorhanden.* — 3) *mit Allem wohl ausgestattet* (R. ed. Bomb. 4,26,10); *sehr reich,* — *wohlhabend.*

सुसमृद्धार्थ Adj. (f. आ) *mit Allem reich ausgestattet* R. 5,10,1.

सुसमृद्धि f. *grosser Reichthum* Spr. 6305.

सुसंपद् f. *ein Vollauf, grosses Wohlergehen, grosse Wohlfahrt.* Pl. Pañkad.

सुसंपन्न Adj. (f. आ) *mit Allem wohl ausgestattet* MBh. 8,38,17. Hariv. 3,103,3.

सुसंपिष्ट Adj. *ganz zertrümmert.*

सुसंपूर्ण Adj. *reichlich angefüllt* —, — *versehen mit* (im Comp. vorangehend) R. 2,36,2.

सुसंप्रज्ञ Adj. *ganz klares Bewusstsein habend* Lalit. 218,2.

सुसंप्रतप्त Adj. *gehörig gepeinigt,* — *mitgenommen* Kâm. Nitis. 9,77.

सुसंप्रस्थित m. N. pr. eines Mannes.

सुसंप्रकृष्ट Adj. *hoch erfreut* R. ed. Bomb. 354,30.

सुसंप्रीत Adj. *sehr erfreut.*

सुसंबद्ध Adj. *fest verbunden.*

सुसंभव m. N. pr. eines Fürsten.

सुसंभाव्य m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata VP². 3,11. v. l. संभाव्य.

सुसंभृत् f. *richtiges Zusammenfassen* TS. 1,1,3,2. TBr. 3,7,4,9.

सुसंभृत Adj. *gut zusammengetragen, wobei die nöthigen Vorbereitungen gut getroffen sind* MBh. 7, 68,10 zu vermuthen für सुसंवृत.

सुसंभृति f. *gehöriges Zusammenbringen der erforderlichen Dinge* Naish. 8,22.

सुसंभ्रम m. *heftige Aufregung und die daraus hervorgehende Hast* Spr. 2144.

सुसंभ्रान्त Adj. (f. आ) *ganz verwirrt* (50,29), *unsicher* (Gang R. 6,23,16).

सुसंमत Adj. *hoch in Ehren stehend.*

सुसंमृष्ट Adj. *gut geputzt* MBh. 13,123,19.

1. सुसरण n. *leichtes Fortkommen.*

2. सुसरण Adj. *leicht zugänglich* (Çiva).

सुसरल Adj. *ganz gerade.*

सुसर्व Adj. *ganz vollständig.*

सुसर्तु f. N. pr. eines Flusses.

सुसलिल Adj. (f. आ) *gutes Wasser habend.*

सुसव AV. 3,20,6 Druckfehler für सुकव.

*सुसवी f. = सुषवी.

सुसस्य Adj. (f. ई) *gut in Aehren schiessend, gut mit Korn bestanden* Hariv. 4016.

1. सुसक् Indecl. *gutes Zusammensein.*

2. सुसक् Adj. *leicht zu ertragen* oder *Alles leicht ertragend* (Çiva). = सौम्य Nilak.

सुसहाय Adj. *einen guten Gefährten* oder *Gehülfen habend.*

सुसहायवत् Adj. dass. Suçr. 1,30,3. Kâm. Nîtis. 17,41. Kathâs. 103,227.

सुसाधन Adj. *leicht zu beweisen.* Nom. abstr. °त्व n.

सुसाधित Adj. (f. आ) 1) *gut in Ordnung gehalten, — erzogen.* — 2) *gut bereitet* (Speisen).

सुसाधु Adj. *vollkommen richtig* Karaka 115,20 (सुसाधपि कृतम् zu lesen).

सुसाध्य Adj. (f. आ) *leicht in Ordnung zu halten, — zu lenken, gefügig.*

सुसान्त्वित Adj. (f. आ) *gehörig besänftigt, dem viele gute Worte gegeben worden sind* MBh. 2,64,11.

सुसान्त्यमान Adj. (f. आ) *gehörig besänftigt werdend, dem viele gute Worte gegeben werden* MBh. 3,4,21.

1. सुसामन् n. *sehr gute Worte* Spr. 864, v. l.

2. सुसामन् m. N. pr. eines Mannes. Vgl. 2. सुषामन्.

सुसायं n. *ein guter Abend.* सुसायम् Adv. *am frühen Abend.*

सुसायक (?) WebER, Râmat. Up. 356, Çl. 20.

1.*सुसार m. *rother* Khadira.

2. सुसार MBh. 7,672 fehlerhaft für मसार.

सुसारथि Adj. *einen guten Wagenlenker habend* Çiç. 12,8.

*सुसारवत् n. *Krystall.*

सुसार्थवाह m. N. pr. eines Mannes.

सुसावित्र n. *gutes Wirken des* Savitar.

*सुसिकता f. *Zucker.*

°सुसिक्त Adj. angeblich in der Bed. unterschieden von सुषिक्त.

सुसिंच् Adj. Maitr. S. 2,6,11 (70,13). Vgl. die Parallelstellen VS. 20,19. TS. 1,8,11,2 und AV. 12,2,41.

सुसित Adj. *sehr weiss, schneeweiss.*

सुसिद्ध Adj. 1) *gar gekocht, fertig.* — 2) *sehr wirksam, eine grosse Zauberkraft besitzend.*

सुसिद्धार्थ Adj. *der sein Ziel vollkommen erreicht hat.*

सुसीम 1) Adj. (f. आ) *a) schön gescheitelt* (Weib). सुसीमम् bisweilen fehlerhaft für सुसीमे Voc. f. — *b) schön begrenzt* R. Gorr. 2,35,48. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Bindusâra Divjâvad. 369,14. fgg. — 3) *f. आ N. pr. der Mutter eines Arhant's der Gaina.

सुसीमन् m. N. pr. eines Dorfes Hem. Par. 2,356.

सुसुख Adj. (f. आ) 1) *sehr angenehm, — behaglich.* सुसुखम् und सुसुख° Adv. — 2) *sich sehr behaglich fühlend.*

सुसुखदृश्य Adj. *was man sehr gern sieht.*

सुसुखिन् n. Adj. = सुसुख 2).

सुसुखोदय Adj. *grosses Wohlbehagen im Gefolge habend, — bewirkend.*

सुसुगन्ध und °गन्धि Adj. *überaus wohlriechend.*

सुसुतम Adj. als Erklärung von सुषूतम.

सुसुन्दर Adj. *überaus hübsch.*

सुसुभिक्ष n. *ein sehr grosser Ueberfluss an Lebensmitteln, überaus gute Zeiten* R. 6,109,3.

*सुसुरप्रिया f. *Jasmin.*

सुसूक्ष्म 1) Adj. (f. आ) *a) überaus fein* (Pat. zu P. 2,2,24, Vârtt. 1), *— klein, — unbedeutend.* — *b) überaus fein* (Verstand). — *c) sehr schwer zu fassen, — zu ergründen.* सुसूक्ष्मार्थ Adj. *dessen Sinn sehr schwer zu ergründen ist.* — 2) m. *Atom* Comm. zu Vishṇus. 1,57.

*सुसूक्ष्मपत्रा f. *eine Art Valeriana.*

सुसूक्ष्मेश m. *Herr der Atome* (Vishṇu) Vishṇus. 1,57.

सुसूत्र Adj. wohl doppelsinnig Verz. d. Oxf. H. 120,*b*,3.

सुसूय् s. u. सुषूय्.

सुसेन hier und da fälschlich für सुषेण.

सुसेवित Adj. *wohl bedient.*

सुसेव्य Adj. *wohl einzuschlagen* (Weg).

सुसैन्धवी f. *eine schöne Stute aus dem Indus-Lande.*

सुसौभग n. *eheliches Glück.*

*सुस्कन्दन m. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

सुस्कन्ध Adj. *einen schönen Stamm habend.*

*सुस्कन्धमार m. N. pr. eines der *Versucher* bei den Buddhisten.

*सुस्तना und *सुस्तनी f. Adj. f. *schöne Brüste habend.*

सुस्तम्भ m. *ein guter Pfeiler.*

सुस्तुत m. N. pr. eines Sohnes des Supârçva VP². 3,334. Vgl. सुष्टुत.

सुस्त्री f. *ein braves —, treues Weib.*

सुस्थ Adj. (f. आ) *dem es wohlgeht, gesund, sich behaglich fühlend, wohl auf, guter Dinge.* Vom Monde wohl so v. a. *voll.* Compar. °तर. Die v. l. häufig स्वस्थ.

*सुस्थण्डिल n. *ein schöner Platz* Kâç. zu P. 6, 2,195.

सुस्थता f. *ein Gefühl des Wohlbehagens, Gesundheit.*

सुस्थय्, °यति *Jmd zum Wohlbehagen bringen, gesund machen* Bhaṭṭ.

सुस्थल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सुस्थान n. 1) *ein guter —, schöner Ort.* — 2) *ein best. musikalischer Terminus.*

*सुस्थाल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सुस्थावती f. *ein best.* Râga *von 6 Tönen* S. S. S. 93.

सुस्थित 1) Adj. (f. आ) *a) eine feste Stellung einnehmend, fest beharrend, unerschütterlich* R. ed. Bomb. 4,18,8. यद्येदृशे वर्त्मनि MBh. 13,102,37. — *b) fest, unverwüstlich* (Herz) R. ed. Bomb. 4, 20,10. — *c) auf dem richtigen Wege befindlich, unschuldig.* — *d) dem es wohl geht, sich behaglich fühlend, guter Dinge.* — *e)* etwa so v. a. *naiv.* Voc. f. im Prâkrit 300,3. — 2) m. N. pr. verschiedener Gaina-Lehrer Hem. Par. 1,289. 8,297. — 3) n. *ein Haus, das nach allen Seiten eine Gallerie hat.*

सुस्थितत्व n. Nom. abstr. zu सुस्थित 1) *d)* Çiç. 18,31.

सुस्थितंमन्य Adj. *sich behaglich fühlend.*

सुस्थिति f. 1) *ein schöner Standort.* — 2) *Wohlergehen* Bhadrab. 3,86.

सुस्थिर 1) Adj. (f. आ) *fest stehend, von langem Bestand, sehr dauerhaft, — beharrlich* 55,30. — 2) f. आ *eine best. Ader.*

सुस्थिरंमन्य Adj. *auf festen Füssen zu stehen meinend.*

सुस्थिरयौवन Adj. (f. आ) *von beständiger Jugend, immer jung bleibend* Paṅkar. 1,10,26. 89.

सुस्थिरवर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Sthiravarman Harshaṅ. (K.) 460,5. v. l. सुरवर्मन्.

सुस्थुषस् in einem best. Falle zu sprechen für तस्थुषस् Tāṇḍja-Br. 7,7,16.

सुस्थेय n. impers. *leicht zu stehen.*

*सुस्ना m. *Lathyrus sativus.*

सुस्नात Adj. *der durch ein Bad ganz rein geworden ist* Hem. Par. 2,459. fg.

सुस्निग्ध Adj. (f. आ) 1) *schön glatt, — weich.* — 2) *sehr zugethan.*

सुस्नुष Adj. (f. आ) *eine gute Schwiegertochter habend* RV.

सुस्पर्श Adj. *angenehm bei der Berührung, sehr weich, — zart.*

सुस्पष्ट *ganz ersichtlich, — deutlich, — offenbar* Kathâs. 18,133. 81,61. Râǵat. 6,315. °म् Adv.

सुस्फीत Adj. *in sehr gedeihlichem Zustande befindlich, sehr blühend* MBh. 8,38,17. Kâç. zu P. 6, 2,195.

सुस्फुट Adj. *ganz deutlich* Ind. St. 14,108.

*सुस्मित Adj. (f. आ) *anmuthig lachend.*

सुस्मूर्षा f. *der Wunsch sich einer Sache zu erinnern* Comm. zu Njâjas. 3,2,29.

सुस्रग्धर् Adj. *ein schönes Gewinde tragend* Bhâg. P. 8,15,8.

सुस्रंस् Adj. dass.

सुस्रंस् Adj. *leicht abfallend.*

सुस्रोणि Adj. (f. ई) Hemâdri 1,449,15 fehlerhaft für सुश्रोणि.

सुस्रोतस् 1) *Adj. *schön strömend.* — 2) m. *N. pr. eines Mannes Pat. zu P. 6,1,113. — 3) m. oder f. N. pr. eines Flusses. सुश्रोणा v. l.

सुस्वध m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

सुस्वधा f. *Wohlergehen* VP. 3,15,44.

सुस्वनम् Adv. *laut.*

सुस्वप्न m. *ein schöner Traum* Paṅkar. 1,4,41. Hem. Par. 1,213.

सुस्वभाव Adj. (f. आ) *ein gutes Naturell habend* MBh. 13,146,35.

1. सुस्वर m. *ein richtiger Ton, — Accent.*

2. सुस्वर 1) (f. आ) *a) eine schöne Stimme habend.* — *b) wohlklingend* Hemâdri 1,728,14. °म् Adv. Chr. 215,20. — *c) laut.* °म् Adv. — 2) m. *a) *Muschel.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

सुस्वैर Adj. nach Sâj. = शोभनगमन oder शोभनस्तुतिक.

1. सुस्वागत n. *ein herzlicher Willkommen.* °तं ते ऽस्तु so v. a. *sei herzlich willkommen* MBh. 1,76,21. R. Gorr. 1,76,26.

2. सुस्वागत Adj. (f. आ) *von einem Willkommen begleitet* R. 5,27,35. Vielleicht सस्वागत zu lesen.

सुस्वाद् Adj. (f. आ) *wohlschmeckend* Uttamaṅ. 183.

सुस्वादु Adj. *überaus wohlschmeckend* 173,10.

*सुस्वाप m. *tiefer Schlaf.*

सुस्वामिन् m. *ein guter Gebieter, — Anführer* Spr. 2617.

सुस्विन्न Adj. *gut gedämpft, — gesotten* Hariv. 8440. Varâh. Jogaj. 7,21.

*सुस्वेद् Adj. (f. आ) *stark schwitzend* Siddh. K. zu P. 4,1,54.

सुस्सल m. N. pr. eines Mannes.

*सुहृ, सुह्यति (चक्ष्यर्थे, शक्तौ, तृप्तौ).

सुहत Adj. 1) *gründlich zerschlagen, — erschlagen.* — 2) *wohl getödtet,* so v. a. *nicht auf frevelhafte Weise get.* Gâtakam. 23,24. 41. 47.

सुहन Adj. *leicht zu schlagen, — erschlagen.*

सुहनु 1) Adj. *schöne Kinnladen habend* MBh. 5, 131,23. R. Gorr. 2,62,16. — 2) m. N. pr. eines Asura.

सुहनु Adj. = सुहन.

सुहय m. in महासुहय.

सुहर m. N. pr. eines Asura. v. l. अहर.

*सुहल und *सुहलि Adj. *einen schönen Pflug habend.*

सुहव 1) Adj. (f. आ) *a) der sich leicht rufen lässt, gern hört. — b) schön anrufend.* — 2) n. *gelungene —, günstige Anrufung.*

सुहविस् 1) Adj. *eine gute Opfergabe bereit habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

सुहवीतुनामन् Adj. *dessen Name* (d. h. *Person*) *sich leicht rufen lässt.*

1. सुहव्य Adj. (f. आ) *zur Anrufung geeignet.*

2. सुहव्य Adj. *dessen Opfer gelingt,*

सुहस्त 1) Adj. (f. आ) *a) schönhändig. — b) geschickt mit der Hand.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Soma-Wächters. — *b)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

सुहस्तिन् m. N. pr. eines Ǵaina-Lehrers Hem. Par. 10,36. 11,1. सुहस्तिसूरि Ind. St. 15,291.

सुहस्त्य, सुहस्तिय 1) Adj. *geschickt mit der Hand.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

सुहार्द् Adj. 1) *ein gutes Innere —, d. h. einen guten Magen u. s. w. habend.* — 2) *gutherzig; vertraut, befreundet* Maitr. S. 4,2,5.

सुहास Adj. (f. आ) *anmuthig lachend.*

सुहासिन् Adj. *anmuthig lachend —,* so v. a. — *prangend mit.*

*सुहिंस् Adj. *Jmd ein grosses Leid zufügend.*

सुहित 1) Adj. (f. आ) *a) sehr passend, sehr angenehm für* (Dat.). — *b) sehr heilsam, — erspriesslich.* — *c) vollkommen befriedigt, ganz satt, voll* AV. 11,10,4. Âpast. Çr. 8,11,10. — 2) *f. सुहिता *eine der Zungen des Feuers.* — 3) n. *Sättigung, Fülle.*

सुहिरण्य Adj. *schönen Goldschmuck tragend, — besitzend.*

सुहिरण्यव Adj. dass.

सुहुत 1) Adj. (f. आ) *a) richtig geopfert.* — *b) dem richtig geopfert worden ist.* — 2) n. *ein richtiges Opfer.* सुहुतकृत् und सुहुतहुत् Adj.

सुहुतादृ Adj. *ein richtiges Opfer verzehrend.*

सुहृ 1) Adj. *gut —, schön rufend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena.

सुहृति Adj. AV. 7,4,1 v. l. für स्वभूति der VS.

सुहृज्जन m. Sg. *Freund* und *Freunde;* Pl. *Freunde* 185,16.

सुहृत्ता f. (MBh. 8,42,50) und सुहृत्त्व n. *Freundschaft.*

सुहृद् 1) m. *a) Freund,* auch *ein politischer Freund, Alliirter* (auch von Planeten). सुहृदो ज्ञना: *befreundete Männer.* सुहृन्मित्र n. Sg. *Freunde und Bundesgenossen.* Superl. सुहृत्तम. — *b) das 4te astrologische Haus.* — 2) f. *Freundin* Gobh. 2,10, 43. Auch सुहृन्नारी. — 3) am Ende eines Comp. Adj. *a) Etwas gern thuend, — zu thun pflegend* Bâlar. 73,11. — *b) überaus ähnlich* Bâlar. 84,6. Prasannar. 5,3.

सुहृद entweder m. = सुहृद् *Freund* oder Adj. = सुहृदय *gutherzig,*

सुहृदय Adj. *gutherzig.* Superl. °तम. Auch fehlerhaft für सहृदय.

सुहेमन्त m. *ein guter Winter.*

सुहोतर् und सुहोतृ m. 1) *ein guter Opferer.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

सुहोत्र m. 1) Pl. Bez. *der Verehrer einer best. Form des Feuers.* — 2) N. pr. *a)* eines Daitja. — *b)* verschiedener Männer. — *c)* eines Affen.

सुह्म m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) des angeblichen Urahnen dieses Volkes.

सुह्मक am Ende eines adj. Comp. = सुह्म 1).

*सुह्मनगर n. *die Stadt der* Suhma.

सुह्वान Adj. (f. आ) als Erklärung von सुहव.

1. सू, सु, सुवति (in den Brâhmaṇa Med.), *सवति, सौति (erst in Çat. Br.); Partic. सूत und सुत. 1) (*in Bewegung setzen*) *veranlassen, zum Vorschein bringen, in Thätigkeit setzen.* — 2) *bescheren,*

schicken (von Savitar's Wirkung). — 3) *aufstellen, bestimmen, weihen für Etwas;* Med. *sich weihen* u. s. w. *lassen.* सुषुवाणा *in der Weihe begriffen, geweiht.* — 4) *Ermächtigung geben zu Etwas, gestatten; Jmd* (Acc.) *ermächtigen.* — 5) *schleudern* Bhaṭṭ. — Intens. सोषवीति *heftig erregen* u. s. w. (von Savitar gesagt) ṚV. 3,52,7. — Mit अनु *nach Andern antreiben* u. s. w. अनुषु Taitt. Âr. 2,6,1 fehlerhaft; vgl. AV. 6,121,4. 117,3. — Mit अप *wegschicken, vertreiben.* — Mit अभि (°षुवति) 1) *weihen für* (Acc.). — 2) *begaben mit* (Instr.). — *Desid. अभिसुसूषति. — Mit आ 1) *schleudern auf* (Dat.). — 2) *zutheilen, zusenden, schicken* (von Savitar). — 3) *herbeischaffen, herbeicitiren.* — Mit उद् *aufwärts gehen heissen.* — Mit नि, निषुत *hineingegeben, hineingeworfen in* (Loc.). — Mit निस् *fortscheuchen, fortgehen heissen.* — Mit परा *wegscheuchen, fortschaffen.* — Mit परि° (षौति) 1) *zusammenraffen* Âpast. Çr. 1,3,6. — 2) परिषूत *geheissen, herausgetrieben* (Gras). — Mit प्र 1) *in Bewegung bringen, erregen, zur Thätigkeit rufen* (von Savitar gesagt). — 2) *heissen, veranlassen.* — 3) *Jmd Etwas verstatten, überlassen, zur Verfügung stellen.* — 4) *schleudern* Comm. zu Bhaṭṭ. — 5) प्रसूत *a) entsandt* (Pfeil). — *b) angetrieben, gesandt, geheissen* Gaut. 11,13. 14. 18,5. — *c) dem es verstattet ist.* — Mit अधिप्र *wegschicken von* (Abl.). — Mit अभिप्र 1) *hintreiben zu* (Acc.). — 2) अभिप्रसूत *veranlasst, geheissen.* — Mit प्रतिप्र (°सुवते) *wieder erstatten* Comm. zu Âpast. Çr. 10,4,13. 15,12, 12. °सूत *wieder erstattet.* — Mit *वि, °षुवति.

2. सू in 1. सुषू und असुसू.

3. सू, सूते, सूयते, °सवति, °सौति; 1) *zeugen, gebären;* auch *erzeugen* in uneig. Bed. — 2) सूत *geboren —, gekalbt —, Junge geworfen habend.* — Mit अभि *gebären, zur Welt bringen* Bâlar. 40,2. — Mit प्र 1) *gebären, erzeugen, Nachkommenschaft erhalten; Früchte tragen* (von Bäumen); auch *erzeugen* in uneig. Bed. प्रसुनुपात् Vaśrakkh. 24,14. 15. 25,3. — 2) *geboren werden, entspringen, entstehen* überh. Gewöhnlich प्रसूयते (metrisch auch Act.), ausnahmsweise प्रसूते (Javaneçvara bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,16). — 3) प्रसूत (प्रसूता) *a) geboren habend, niedergekommen* (hier und da statt des Verbi finiti); die Ergänzung im Acc. प्रसूतमात्रा Adj. f. *eben niedergekommen.* — *b) geboren, erzeugt, entsprungen, — aus, von* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — Mit अनुप्र, °सूत *darauf entstanden.* — Mit अभिप्र, °सूत *erzeugt, geboren.* — Mit संप्र 1) *erzeugen.* — 2) °सूयति (metrisch) *geboren werden.* — 3) संप्रसूत *erzeugt, geboren, — aus, von* (Abl. oder Loc.), *in* (Loc.). — संप्रसूयते MBh. 13, 5850 fehlerhaft für संप्रणूयते. — Mit वि *gebären.* — Mit सम् *gebären, erzeugen* (in uneig. Bed.).

4. सू m. f. *Erzeuger, Vater, Gebärerin, Mutter.* Am Ende eines Comp. auch *erzeugend,* so v. a. *hervorbringend.* गुण° Gâtakam. 29,55.

5. सू = सिव् in einigen Ableitungen.

6. सू Adv. s. 6. सु.

सूक m. 1) **Wind.* — 2) **Pfeil.* — 3) **Lotusblüthe.* — 1) 2) 3) fehlerhaft für सृक: vgl. Zach. Beitr. 79. — 4) N. pr. eines Sohnes des Hrada Hariv. 1,3,103. v. l. मूक.

सूकर 1) m. *a) Schwein, Eber.* दंष्ट्रा सूकरस्य wohl *eine best. Pflanze.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *eine Hirschart.* — *c) *ein best. Fisch* Râǵan. 17,55. — *d) *Töpfer.* — *e) eine best. Hölle* VP. 2, 6,1. 9. — 2) f. सूकरी *a) Sau.* — *b) ein best. Vogel.* — *c) *Batatas edulis.* — *d) *Mimosa pudica.* — *e)* N. pr. einer Gottheit. — Vgl. प्लूकर.

सूकरक 1) m. *eine Reisart.* — 2) f. °रिका *ein best. Vogel.* — 3) n. = सूकरनयन. — Vgl. कालसूकरिका.

*सूकरकन्द m. *Batatas edulis.*

सूकरक्षेत्र n. N. pr. *eines heiligen Gebietes.*

सूकरगृह n. *Schweinestall* Pañkad.

सूकरता f. Nom. abstr. von सूकर *Schwein, Eber.*

सूकरदंष्ट्र und °क m. *eine gewisse schmerzhafte Entzündung und Röthung der Haut, mit Fieber verbunden.*

सूकरनयन n. Bez. *eines Loches von best. Form in Zimmerholz.*

*सूकरपदी f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

*सूकरपादिका f. *eine dem Carpopogon pruriens ähnliche Pflanze.*

सूकरपादी f. *eine best. Pflanze.*

सूकरप्रेयसी f. Bez. *der Sau* und *der Erde* (die Vishṇu als *Eber* aus den Wassern zog).

सूकरमुख n. *eine best. Hölle.*

*सूकरसक्थन् m. N. pr. eines Mannes.

*सूकराक्रान्ता f. *Yamswurzel.*

सूकरान्तिता f. *eine Deformität des Auges, welche durch eine Operation entstehen kann.*

सूकरास्या f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

सूकरिक *eine best. Pflanze.*

सूकरिकावदान n. Titel einer *Legende.*

*सूकरेष्ट m. *die Wurzel von Scirpus Kysoor* Râǵan. 8,145.

1. सूक्त 1) Adj. *wohl —, schön gesprochen, — recitirt.* — 2) n. *a) eine schöne Recitation.* — *b) ein guter Spruch, ein schönes —, gutes Wort.* Auch सूक्त. — *c)* in der technischen Sprache *der Hauptbestandtheil des* Çastra; bei den Commentatoren *das vedische Lied; Hymne, — an* (im Comp. vorangehend).

2. सूक्त 1) Adj. *schön redend* Matsja-P. 215,40. — 2) *f. आ *die Predigerkrähe.*

सूक्तचारिन् Adj. *ein gutes Wort befolgend* R. ed. Bomb. 3,62,19.

सूक्तपञ्चक n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

सूक्तभाज् Adj. *ein Lied besitzend,* so v. a. *in einem Liede angerufen.*

सूक्तमुखीय Adj. (f. आ) *am Eingange eines* Sûkta *stehend* Âçv. Çr. 9,5,2.

सूक्तवाक m. *das Aussprechen eines Spruches* oder *Liedes, Recitation* Âpast. Çr. 3,6,5. 6. 14,7. 4,12,4. 6. 7,27,6. 8,3,4. 7,8. 12,5. 16,18. 21,1. Ǵaim. 3,2,11.

सूक्तवाक्य n. *ein guter —, schöner Spruch, ein gutes Wort.*

सूक्तवाच् (ṚV.) und सूक्तवाच् Adj. *einen Spruch sprechend* u. s. w.

सूक्तानुक्रमणी f. *das Verzeichniss der* Sûkta.

सूक्ति f. *ein schöner Ausspruch, ein schönes Wort.*

सूक्तिक m. *eine Art Cymbal* S. S. S. 198.

सूक्तिमालिका f. Titel eines Werkes Burnell, T.

सूक्तिमुक्ता f. Pl. *Perlen von schönen Aussprüchen* Spr. 7645.

सूक्तिमुक्तावलि und °ली f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T.

सूक्तिरत्न n. Pl. *Perlen von schönen Aussprüchen* Ind. St. 14,48.

सूक्तिरत्नाकर m. *eine Fundgrube für Perlen von schönen Aussprüchen.* Auch Titel eines Werkes.

सूक्तिसहस्र n. und सूक्तिसाधुत्वमालिका f. (Oppert, Cat. 1) Titel von Werken.

सूक्ताक्ति f. = सूक्तवाक.

सूक्ताख्य Adj. *im* Sûkta *zu sprechen.*

सूक्ष्म 1) Adj. (f. आ) *a) fein, schmal, dünn, klein, kurz, gering, unbedeutend; fein, kaum hörbar* von Tönen. अर्थ m. *das Kleinste, Unbedeutendste.* Compar. °तर. Superl. °तम. — *b) fein* vom Verstande und seiner Thätigkeit. — *c) fein,* so v. a. *genau, präcis.* Adv. °म् *genau* (hinsehen). — *d) fein,* so v. a. *aller Wahrnehmung sich entziehend, unfassbar, nur der Idee nach vorhanden, atomartig.* Compar. °तर, Superl. °तम. — 2) m. *a) eine best. rhetorische Figur.* — *b)* bei den mystischen Çaiva *eine best. Klasse von Erlösten* Hemâdri 1,611,8. —

c) mystische Bez. *des Lautes* ई. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d*) N. pr. eines Dânava. — 3) m. n. *a*) *Atom, Urstoff; ein unfassbares Ding.* *m. — *b*) *= अध्यात्मन्. — *c*) *= कृतक, कैतव, कतक. — 4) f. आ *a*) **Sand* Râǵan. 13,139. — *b*) **kleine Kardamomen.* — *c*) *Bez. *zweier Pflanzen*, = यूथिका und करूणी. — *d*) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,5. — 5) n. *Zahnhöhle, Zahnbehälter* Vishṇus. 96,57.

*सूक्ष्मकृशफला f. *ein best. Baum.*

*सूक्ष्मघण्टिका f. *die kleine* Ghaṇṭikâ.

सूक्ष्मचक्र n. *ein best. Diagramm.*

सूक्ष्मजातक n. Titel eines Werkes.

सूक्ष्मटिक्क m. N. pr. eines Mannes.

*सूक्ष्मतण्डुल 1) m. *Mohn.* — 2) f. आ *langer Pfeffer.*

सूक्ष्मता f. Nom. abstr. zu सूक्ष्म 1) *d*).

सूक्ष्मतुण्ड m. *ein best. beissendes Insect.*

सूक्ष्मत्व n. = सूक्ष्मता 266,11.

सूक्ष्मदर्शिता f. *Scharfsichtigkeit* (des Geistes).

सूक्ष्मदर्शिन् Adj. *scharfsichtig* (Geist).

*सूक्ष्मदल 1) m. *Senf.* — 2) f. आ *Alhagi Maurorum.*

*सूक्ष्मदारु n. *eine dünne Planke, Brett.*

सूक्ष्मदृष्टि f. *ein scharfer Blick.*

*सूक्ष्मनाभ m. Bein. Vishṇu's.

*सूक्ष्मपत्र 1) m. *eine Art Fenchel* oder *Anis, rother Reis, eine Art Zuckerrohr, Ocimum pilosum* und Bez. *verschiedener anderer Pflanzen.* — 2) f. आ *Asparagus racemosus* und *Argyreia speciosa* oder *argentea.* — 3) f. ई *eine Art Valeriana.* — 4) n. *Koriander.*

*सूक्ष्मपत्रक 1) m. *Ocimum pilosum.* — 2) f. ॰त्रिका *Anethum Sowa, Asparagus racemosus, eine Art Raute, Alhagi Maurorum, Narde* und = लुङ्गोपादकी.

*सूक्ष्मपर्णा f. *Hoya viridiflora, Argyreia speciosa* und = शणपुष्पी.

*सूक्ष्मपर्णी f. *eine Art Basilienkraut.*

सूक्ष्मपाद Adj. *feine —, kleine Füsse habend.* Nom. abstr. ॰त्व n. 135,11.

*सूक्ष्मपिप्पली f. *wilder Pfeffer.*

*सूक्ष्मपुष्पी f. *eine best. Pflanze*, = यवतिक्ता.

*सूक्ष्मफल 1) m. *Cordia Myxa.* — 2) f. आ = भूम्यामलकी.

*सूक्ष्मबदरी f. *eine Art Judendorn.*

*सूक्ष्मबीज m. *Mohn.*

सूक्ष्मभूत n. *ein feines Element* 263,13. Sarvad. 149,4.

*सूक्ष्ममक्षिका f. *Mücke.*

सूक्ष्ममति Adj. *von feinem Verstande* Spr. 7796.

सूक्ष्ममतिमत् Adj. dass. Spr. 7826.

*सूक्ष्ममूला f. *Sesbania aegyptiaca.*

सूक्ष्मलोभक n. Bez. *der 10ten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Ǵaina zur Erlösung führen.*

*सूक्ष्मवल्ली f. *eine roth färbende Oldenlandia, Momordica Charantia* und = ताम्रवल्ली.

सूक्ष्मवालुक Adj. *mit feinem Sande versehen* R. 1, 2, 7.

सूक्ष्मशरीर n. *ein feiner —, vorbildlicher Körper* 260,15. 263,15. 17. 265,32. 266,1. 11. 267,5. 269,3. 274,16.

*सूक्ष्मशर्करा f. *Sand* Râǵan. 13,139.

*सूक्ष्मशाक m. *Acacia arabica.*

*सूक्ष्मशाख m. *eine Acacienart.*

*सूक्ष्मशालि m. *eine Reisart.*

सूक्ष्मशिरस्क Adj. *kleinköpfig* als Spitzname eines Buddhisten.

*सूक्ष्मषट्चरण m. *eine in den Augenwimpern lebende Laus.*

*सूक्ष्मस्फोट m. *eine Art Aussatz*, = विचर्चिका Gal.

सूक्ष्मात Adj. *scharfsichtig* (Geist). Nom. abstr. ॰ता f. Vielleicht richtig सूक्ष्मेक्षिन् und ॰क्षिता.

सूक्ष्मेक्षिका f. *Scharfsichtigkeit.* Vielleicht सूक्ष्मेक्षिता zu lesen.

सूक्ष्मैला f. *kleine Kardamomen* (auch die *Pflanze*).

सूक्ष्म्य Varâh. Bṛh. S. 8,16 wohl nur fehlerhaft für सूक्ष्म.

सूखर m. Pl. *eine best.* Çiva'*itische Secte.*

सूच् s. सूचय्.

सूच 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *andeutend* Ǵâtakam. 28,18. — 2) *m. = दर्भाङ्कुर. — 3) *f. आ = दृष्टि, व्यधन und अभिनय Zach. Beitr. 14. 15. Çâçvata 197.

सूचक 1) Adj. (f. सूचिका) *a*) *Etwas andeutend, verrathend, zu wissen thuend, bezeichnend, bedeutend;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend 251,9. Ǵâtakam. 19. 25. 28. Mit Acc. *hinweisend auf* (die Lesart steht nicht fest). — *b*) *angeberisch, verrätherisch* (वाक्य). — 2) m. *a*) *Angeber, delator* Vasishṭha 14,3. — *b*) **Schauspieldirector.* — *c*) **Hund.* — *d*) **Katze.* — *e*) **Krähe.* — *f*) *Nadel;* vgl. सूचि. — *g*) **eine Reisart.* — *h*) **Geländer, Brustwehr.* Vgl. सूचि 10). — *i*) *= बुद्ध, सिद्ध und पिशाच.

सूचन 1) Adj. (f. ई) *verkündend* in शुभसूचनी. — 2) f. (आ) n. (Ǵâtakam. 28,45) *Andeutung, das Zuwissenthun.* — 3) *f. आ = अभिनय, दृष्टि (दर्शन) und व्यधन; vgl. Zach. Beitr. 14. 15 und Çâçvata 197. 739. — 4) *f. ई *kurze Inhaltsangabe.* — 5) n. *körperliche Anstrengung* Ḱaraka 1,18.

सूचनीय Adj. *anzudeuten.*

सूचय्, ॰यति *andeuten, verrathen, ankündigen, kenntlich machen.* In der Bühnensprache *Etwas andeuten, darstellen, dem Zuschauer zu verstehen geben.* सूचित *angedeutet, verrathen, kenntlich gemacht, — durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). सूचितवान् statt des Verbi finiti. — *Intens. सोसूच्यते. — Mit अभि, आ (Prasannar. 67,7), उप, प्र und सम् = Simplex.

सूचयितव्य Adj. *ausfindig zu machen.*

सूचि und सूची f. 1) *Nadel;* auch *eine chirurgische* und *Magnetnadel.* सूचिना (!) R. 2,75,16. — 2) *Nadel*, so v. a. *ein spitzer Gegenstand* überh., *Stachel* u. s. w. Kâd. 252,14 (413,3). — 3) *eine best. Heeresaufstellung.* — 4) **ein kleiner Thürriegel.* — 5) *the triangle formed by the produced flanks of the tetragon; the section of a cone or pyramid.* — 6) *corrected diameter of the earth.* — 7) **Gesticulation, eine Art Tanz.* — 8) **quidam coeundi modus.* — 9) *Inhaltsverzeichniss.* ॰पत्र n. häufig in indischen Ausgaben. — 10) *Geländer* Divjâvad. 221,8. Vgl. सूचक 2) *h*). — 11) *= दृष्टि. — 12) N. pr.

सूचिक 1) m. *Schneider.* — 2) f. आ *a*) **Nadel.* — *b*) **Elephantenrüssel.* — *c*) **Pandanus odoratissimus.* — *d*) N. pr. Nach einem Lexicographen N. pr. einer Apsaras.

*सूचिकाधर m. *Elephant.*

सूचिकाभरण m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 278. Rasendraḱ. 91,3.

*सूचिकामुख m. *Muschel.*

सूचिकुलाय्, ॰यते *wie lauter Nadeln erscheinen.*

*सूचिगृकृक n. *Nadelbüchse.*

1. सूचित Adj. s. u. सूचय्.

2. सूचित Adj. *sehr geeignet, — passend.*

सूचिता f. Nom. abstr. zu सूचि *Nadel.*

सूचिन् m. *Angeber, delator.* Nach H. ç. = दुष्टसूचिन्.

*सूचिपत्रक oder *॰पत्रिक m. *Marsilea quadrifolia.*

*सूचिपुष्प m. *Pandanus odoratissimus.*

सूचिभेद्य und सूचीभेद्य Adj. *so dicht, dass man eine Nadel durchstechen könnte* (Finsterniss) Megh. 37. Hit. 98,22.

*सूचिमल्लिका f. *Jasminum Sambac.*

*सूचिरदन m. *Viverra ichneumon* Râǵan. 19,52. Vgl. सूचिवदन.

*सूचिरामन् m. *Schwein, Eber.*

*सूचिवदन m. 1) *Viverra ichneumon.* Richtig सूचिरदन. — 2) *Mücke.*

*सूचिवत्त् m. Bein. Garuḍa's.

*सूचिशालि m. *eine Reisart.*

सूचिशिखा f. *Nadelspitze* Naish. 6,67.

*सूचिसूत्र n. *ein Faden zum Nähen.*

सूचीं f. s. u. सूचिं.

सूचीक m. *ein stechendes Insect.*

सूचीकपिश Adj. als Bez. *einer Art von verbotenen Pfeilen.*

सूचीकर्मन् n. *das Nähen*, eine der 64 Künste.

सूचीखात *a pyramid or cone.*

सूचीतुण्ड m. *Mücke* Bâlar. 106,11.

*सूचीदल m. *Marsilia quadrifolia.*

*सूचीपङ्क्ति (?) Verz. d. Cambr. H. 77.

सूचीपत्र 1) m. *eine Art Zuckerrohr.* — 2) *f. आ *eine Grasart.*

सूचीपत्रक m. = सूचीपत्र 1).

*सूचीपदी f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

*सूचीपद्म *eine best. Truppenaufstellung.*

सूचीपाश m. *Nadelöhr.*

*सूचीपुष्प m. *Pandanus odoratissimus.*

सूचीप्रोत Adj. *eingefädelt* Comm. zu Âpast. Çr. 11,8,5.

सूचीभेद् m. auf verschiedene, sehr künstliche Weisen gedeutet Vâsav. 20,2.

सूचीभेद्य Adj. s. u. सूचिभेद्य.

1. सूचीमुख n. 1) *Nadelspitze.* Auch °मुखाय n. — 2) *eine best. Hölle.*

2. सूचींमुख 1) Adj. (f. ई) *a) einen Mund (Schnabel u. s. w.) so spitz wie eine Nadel habend. — b) spitz wie eine Nadel, wie eine Nadel spitz zulaufend; zu eng* (vulva). — 2) m. *a) *eine Art* Kuça-*Gras. — b) Mücke* oder *ein anderes stechendes Insect. — c) Vogel* oder *ein best. Vogel* oder N. pr. eines Vogels. — *d) eine best. Stellung der Hand.* — 3) n. *a) *Diamant. — b) eine Art Pfeil* oder *eine andere spitze Waffe.*

*सूचीरोमन् m. *Schwein, Eber.*

सूचीवक्त्र 1) Adj. (f. आ) *spitz wie eine Nadel; zu eng* (vulva). — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Asura.

सूचिवानकर्मन् n. Pl. *die Kunst des Nähens und Webens.*

*सूचीसूत्र n. *ein Faden zum Nähen.*

सूच्चैस् Adv. *sehr laut* Âpast. Çr. 12,15,8.

सूच्छ्रित Adj. *schön aufgerichtet.*

1. सूच्यग्र n. *Nadelspitze.* °भेद्यं भूमितलम् und सूच्यग्र allein *so viel Land als eine Nadelspitze durchsticht.*

2. *सूच्यग्र 1) Adj. *spitz wie eine Nadel.* — 2) m. *Dorn.*

*सूच्यग्रस्थूलक m. *Saccharum cylindricum.*

सूच्यास्य 1) Adj. *ein nadelspitzes Maul habend* Râgat. 8,134. — 2) m. *a) *Ratze. — b) Mücke* Râgat. 8,134. — *c) eine best. Stellung der Hand* oder *der Hände.*

*सूच्याकू m. *eine best. Gemüsepflanze.*

सूड (?) S. S. S. 139,2. fgg. Vgl. सुडशब्दनृत्य.

1. सूत Partic. von 1. सू.

2. सूत 1) Partic. von 3. सू. — 2) m. *Quecksilber* Râgan. 13,110. — 3) f. सूता *Tochter* fehlerhaft für सुता.

3. सूतृ m. 1) *Wagenlenker, Stallmeister.* Ein Fürstendiener, der in den älteren Schriften häufig neben ग्रामणी genannt wird; im Epos auch *eine Art Herold eines Fürsten.* Der *Herold* κατ' ἐξοχήν ist Lomaharshaṇa. Im System ist der Sûta der Sohn eines Kshatrija von einer Brahmanin (Gaut.) oder der Sohn eines Brahmanen (Çûdra Çâçvata 276) von einer Kshatrijâ. — 2) *Zimmermann, Wagner.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

4. सूत Mârk. P. 35,35 fehlerhaft für मृत; Paṅkat. 176,3 wohl für सृत.

1. सूतक 1) n. *a) Geburt; das Kalben* Gaut. — *b) die durch die Geburt eines Kindes bewirkte Unreinheit der Eltern* (vollständiger सूतकाशौच n. VP. 3, 11,97); *Verunreinigung* überh. — *c) Hemmniss.* — 2) m. n. *Quecksilber.* — 3) *f. सूतका = 4). — 4) सूतिका *Wöchnerin.* Auch *von Kühen, die vor Kurzem gekalbt haben.*

2. सूतक m. N. pr. eines Mannes.

सूतकभोजन n. *Geburtsschmaus* Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

*सूतकागृह् n. *Wochenstube.*

सूतकाग्नि m. *das Feuer für die Ceremonie nach der Geburt eines Kindes* Âpast. Çr. 9,3,22. Vgl. सूतिकाग्नि.

सूतकान्न n. und सूतकान्नाद्य n. *die durch die Geburt eines Kindes* (im Hause) *verunreinigte Speise.*

सूतकिन् Adj. *durch die Geburt eines Kindes verunreinigt* Saṁsk. K. 201,*a*,7. 8.

सूतगीता f. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सूतज्ञ m. 1) *der Sohn eines Wagenlenkers.* — 2) Bein. Karṇa's, *Adoptivsohns des* Sûta Adhiratha.

*सूततनय m. Bein. Karṇa's.

सूतता f. und सूतत्व n. Nom. abstr. zu 3. सूत 1).

*सूतदुहितृ f. = सूतपुत्री.

सूतनन्दन m. Bein. des Ugraçravas.

सूतनिर्यातक Mârk. P. 35,35 fehlerhaft für मृत°.

सूतपुत्र 1) m. *a) Sohn eines Wagenlenkers,* so v. a. *Wagenlenker.* — *b)* Bez. α) Karṇa's. — β) Kikaka's (Sg. und Pl.). — 2) *f. ई = सूतदुहितृ.

*सूतपुत्रक m. Bez. Karṇa's.

सूतंमुख Adj. (f. आ) *den* Sûta *zum Haupt habend* Maitr. S. 4,3,8 (48,3. 4).

*सूतराज् m. *Quecksilber* Râgan. 13,108.

सूतंवशा f. *eine Kuh, die nach dem ersten Kalben nicht mehr trächtig wird,* Maitr. S. 2,5,4 (52,7). AV. 12,4,44. 47.

सूतंवे Dat. Infin. zu 3. सू ṚV. 10,184,3. AV. 1, 11,2. 5,23,10. fgg.

सूतंवैं desgl. AV. 1,11,1.

सूतसंहिता f., °तात्पर्यदीपिका f. und °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel.

सूतसव m. *ein best.* Ekâha.

1. *सूति f. = स्यूति.

2. सूति f. *die Kelterung des* Soma oder *der Ort, wo er gekeltert wird.*

3. सूतिं 1) f. *a) Geburt, Entstehung.* Am Ende eines adj. Comp. Mahâvîraḥ. 6,20. — *b) Niederkunft.* — *c) das Fruchttragen eines Ackers.* — *d) Geburtsstätte, Ursache der Entstehung, Entstehungsart* Çukas. 2,59. — *e) Nachkommenschaft.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. v. l. भूति.

*सूतिक gaṇa पुरोहितादि. — सूँतिका f. s. u. 1. सूतक.

सूतिकागार n., सूतिकागृह् n. und सूतिकागेह् n. *Wochenstube.*

सूतिकाग्नि m. *ein für die Wöchnerin angezündetes Feuer* Çâṅkh. Gṛhj. 1,25. Vgl. सूतकाग्नि.

*सूतिकाभवन n. und सूतिकावास m. *Wochenstube.*

सूतिकाषष्ठी f. *der sechste Tag einer Wöchnerin,* personificirt als Göttin.

सूतिकोत्थान n. *eine Feier am Ende des Wochenbettes* (nach dem 10ten Tage) Vâgbh. 478,7.

सूतिगृह् n. *Wochenstube.*

सूतिमती Adj. f. *Kinder gebärend.*

सूतिमारुत m. *Geburtswehe,* als *ein besonderer Wind* gedacht.

सूतिमास् und *°मास m. *der Monat der Niederkunft, der letzte Monat der Schwangerschaft.*

सूतिरोग m. *Kindbettfieber* Hem. Par. 1,119.

सूतिवात m. = सूतिमारुत.

सूतीगृह् n. *Wochenstube.*

सूतीवृत्ति f. Titel eines Commentars.

सूँतु f. *Schwangerschaft, Tracht.*

सूत्कार m. *der Laut* sût Z. d. d. m. G. 32,735. Çiç. 12,10. Kathâs. 101,140. Vom *Schnaufen der Pferde* Kâd. 88,8 (v. l. फूत् und फुत्). Vgl. भूत्कार.

सूत्कीर्ण Adj. *schön schraffirt* R. 2,15,34.

सूत्कृत n. = सूत्कार Çiç. 12,24.

*सूत्त Adj. = सुदत्त.

सूत्थान Adj. *sich gehörig anstrengend, sehr*

thätig.

*सूत्थित m. N. pr. eines Mannes. Vgl. *सौत्थिति.

*सूत्पर् n. *das Brennen geistiger Getränke.*

सूत्पलावती f. N. pr. eines Flusses.

सूत्य 1) n. = सुत्य. — 2) f. आ *a*) = सुत्या. — *b*) *f. zu 3. सूत.

सूत्र् (*m.) n. 1) *Garn, Faden, Schnur.* — 2) *Messschnur.* सूत्रपातं कर् oder चर् *abmessen, gegen einander halten.* — 3) *die von den drei oberen Kasten über die Schulter getragene Schnur.* — 4) *Gürtel.* — 5) *Faser.* — 6) *Linie.* — 7) *Riss, Plan.* — 8) *das Durchlaufende, Alles Zusammenhaltende, — Regelnde.* — 9) *kurzgefasste Regel, Lehrsatz; ein in solchen Regeln abgefasstes Lehrbuch.* Bez. vieler Schriften, namentlich ritualen und grammatischen Inhalts. Bei den Buddhisten, Pâçupata u. s. w. so v. a. *Textbuch* (im Gegensatz zu den erklärenden und erörternden Werken). Bei den Gaina bildet Sûtra einen Theil des Dṛshṭivâda.

सूत्रक 1) n. = सूत्र 1) Pat. zu P. 1,1,1, Vârtt. 8. — 2) f. सूत्रिका *Nudel.*

*सूत्रकण्ठ m. 1) *ein Brahmane.* — 2) *Taube.* — 3) *Bachstelze.*

सूत्रकरण n. *das Verfassen eines* Sûtra Comm. zu Âpast. Çr. 15,12,5.

सूत्रकर्तर् m. *Verfasser eines* Sûtra, — *eines Lehrbuchs.*

सूत्रकर्मन् n. *Baukunst.* °कर्मकृत् m. *Baumeister.*

सूत्रकार m. 1) *Spinner* in पट्ट°. — 2) *Zimmermann.* — 3) *Verfasser eines* Sûtra, — *eines Lehrbuchs.*

सूत्रकृत् m. = सूत्रकार 3).

सूत्रकृताङ्गवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 783.

*सूत्रकोण und *°क m. *eine Art Trommel.*

*सूत्रकोश m. *ein Knäuel Garn.*

सूत्रक्रीडा f. *Fadenspiel* (unter den 64 Künsten).

*सूत्रगण्डिका f. *ein best. Werkzeug des Webers.*

सूत्रग्रन्थ m. *Lehrbuch.*

*सूत्रग्रह् Adj. = यः सूत्रं गृह्णाति धारयति च.

*सूत्रग्राह् Adj. = यः सूत्रं गृह्णाति न तु धारयति.

सूत्रजाल n. *Garnnetz.*

सूत्रण n. *kurze Darlegung des ganzen Sachverhalts* als Erklärung von सूत्रस्थान.

सूत्रतन्तु m. *Faden* Hâr. 166 (vgl. Deçîn. 1,92). n. Hariv. 7805; vgl. jedoch die andere Ausg. 2,79,20.

*सूत्रतर्कटी f. *Spindel.*

सूत्रदरिद्र Adj. *fadenarm,* so v. a. *abgetragen, durchsichtig.* Nom. abstr. °ता f.

सूत्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

सूत्रधर् 1) Adj. am Ende eines Comp. *eine — Schnur tragend.* — 2) *m. *a*) *Kenner der* Sûtra. — *b*) = सूत्रधार्.

सूत्रधार् 1) m. *a*) *Zimmermann, Baumeister, Architect.* — *b*) *Schauspieldirector.* Ursprünglich wohl *der die Fäden der Gliederpuppe hält; vgl.* सूत्रप्रोत. — *c*) *Bein. Indra's. — 2) m. f. (ई) am Ende eines Comp. so v. a. *Dirigent, die Hauptperson bei* Bâlar. 244,5.

सूत्रधृक् m. = सूत्रधार् 1) *a*) (in विश्व°) und *b*).

*सूत्रनड m. N. pr. eines Mannes.

सूत्रपत्त्रकर् Adj. *woraus sich Fäden und dünne Blätter machen lassen* Râgân. 13,23.

सूत्रपत्त्रिन् Adj. dass. Râgân. 13,31.

*सूत्रपदी Adj. f. *fadenfeine Füsse habend.*

सूत्रपाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सूत्रपिटक m. n. *der Korb* —, d. i. *die Sammlung der buddhistischen* Sûtra.

*सूत्रपुष्प m. *die Baumwollenstaude.*

सूत्रप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सूत्रप्रोत Adj. (f. आ) *in Fäden steckend* (Gliederpuppe) MBh. 5,32,13. 39,1.

सूत्रभाष्य n. und °व्याख्या f. Titel Opp. Cat. 1.

*सूत्रभिद् m. *Schneider.*

सूत्रभृत् m. *Schauspieldirector.*

*सूत्रमध्यभू m. *das Harz der Shorea robusta.*

सूत्रमल्लप्रकाशक Titel eines Werkes.

सूत्रमय Adj. (f. ई) *aus Fäden bestehend* Hemâdri 1,425,15.

सूत्रय्, °यति (वेष्टने, विमोचने, अवमोचने, ग्रन्थे), °यते (= सूत्रं करोति); सूत्रित Partic. 1) *aneinanderreihen, zusammenfügen* Hemâdri 1,406,20. — 2) *veranstalten, bewirken, hervorbringen* Bâlar. 138,14. Râgat. 8,2408. — 3) *Etwas in die Form eines* Sûtra *bringen, als* Sûtra *darstellen, in einem* Sûtra *lehren, verfassen ein* Sûtra *über* (Acc.). — *Intens. सोसूत्र्यते. — Mit आ *bewerkstelligen, ausführen, componere, machen* Bâlar. 45,17. 265,16. Vikramâṅkaṅ. 18,23. — Mit समा dass. Prasannar. 129, 15. — Mit वि 1) *vertreiben, verscheuchen, beseitigen* Vâsav. 288,8. Bâlar. 260,16. Vikramâṅkaṅ. 13, 40. 15,72. — 2) *in Verwirrung bringen* Râgat. 4, 446. 7,1372.

सूत्रयन्त्र n. 1) *Garnnetz.* — 2) *Weberstuhl.*

सूत्रयितव्य Adj. *in die Form eines* Sûtra *zu bringen, als* Sûtra *darzustellen* Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,1 (S. 31, Z. 4).

सूत्रराज m. *ein* Sûtra *ersten Ranges* Kâranḍ. 13,13.

*सूत्रला f. *Spindel.*

*सूत्रवाप m. *das Weben.*

सूत्रविक्रयिन् m. *Garnhändler.*

*सूत्रवीणा f. *eine Art Laute.*

सूत्रवृत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*सूत्रवेष्टन n. *Weberschiff.*

*सूत्रशाख n. *Körper* Gal.

*सूत्रसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

सूत्रस्थान n. heisst in medic. Werken *der erste allgemeine Theil über Arzt, Krankheit, Heilmittel, Speisen* u. s. w.

सूत्रात्मन् m. *Fadenseele,* Bez. *des durch das Gesammtding bedingten Intellects, weil er durch Alles sich hindurchzieht,* 266,6. 27.

सूत्रान्त m. (gebildet nach वेदान्त, सिद्धान्त) Bez. *eines buddhistischen* Sûtra oder *der darin enthaltenen Lehren* Saddh. P. Vagrakkh. 22,10. 34,14. Divjâvad. 274,14.

सूत्रान्तक Adj. *mit den buddhistischen* Sûtra *vertraut* Divjâvad. 397,8.

सूत्रामन् m. = सुत्रामन् Bein. Indra's.

सूत्रार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सूत्रालंकार m. desgl. °टीका f., °भाष्य n.

*सूत्राली f. *Halsband.*

सूत्रिक in *सांयङ्क°.

सूत्रित s. u. सूत्रय्.

सूत्रितत्व n. *das in einem* Sûtra *Gesagtsein* Sâj. in der Einl. zu ṚV. 1,165 und 4,41.

सूत्रिन् 1) Adj. *mit Schnüren versehen.* — 2) m. *a*) *Schauspieldirector.* — *b*) *Krähe.*

1. सूत्री f. wohl *Geburtsglied.*

2. सूत्री Adv. mit कर् *zu Fäden verspinnen* Comm. zu Âpast. Çr. 10,26,12.

°सूत्रीय Adj. *die* Sûtra *über — betreffend.*

सूत्रोपन्यास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1, 5225.

1. सूद्, *सूदते (क्षणने, क्षरणे, निवासे d. i. निरासे). Zu belegen nur in reduplicirten Formen (सुषूदति, सुषूदस् u. s. w.) *richtig leiten, im Gang erhalten.* — Caus. सूदयति 1) dass. — 2) *zurecht bringen, einrichten.* — 3) *zurecht —, fertig machen, zu Stande bringen.* — 4) *gut unterbringen.* — 5) in der späteren Sprache *zur Ordnung bringen,* so v. a. *den Garaus machen, tödten, vernichten* (Lebendes, aber auch Unbelebtes). — 6) *drücken, quetschen* Çiç. 15, 23. — Mit अभि Caus. = सूद् Caus. 5). — Mit नि Caus. (निषूदयति besser als निसू°) dass. शूलायाम् so v. a. *pfählen.* — Mit विनि und संनि Caus. dass. — Mit प्र Caus. = सूद् Caus. 3) und 5).

2. सूद् Adj. in कव्यसूद्.

सूद् 1) m. *a*) *Wasserbehälter, Brunnen.* — *b*)

Schlamm eines vertrockneten Pfuhls. — *c*) etwa *heisse Quelle* Râǵat. 1,157. 167. — *d*) *eine Art Brühe.* — *e*) *Koch* 107,15. — *f*) * = साराध्य, अपराध, पाप und लोध. Fehlerhaft, vgl. Zach. Beitr. 14. — 2) *f. सूदी gaṇa गौरादि.

°सूदक Adj. *den Garaus machend* u. s. w.

सूदकर्मन् n. *Kochkunst.*

सूदता f. und सूदत्व n. Nom. abstr. zu सूद *Koch.*

सूददोहस् Adj. *wie Brunnen Milch strömen lassend.*

सूदन 1) Adj. (f. आ und ई) *a) richtig führend; zurecht bringend.* आपो विश्वस्य सूदनीः AV. Paipp. 6, 1,2,9. — *b) den Garaus machend, vernichtend;* gewöhnlich im Comp. mit seinem Objecte. — 2) n. *das Garausmachen, Vernichten.*

सूदयित्नु Adj. *quellend* oder *zurecht bringend.*

*सूदर Adj. *einen schönen Bauch habend.*

सूदवत् Adj. *Reste von Flüssigkeiten enthaltend* Maitr. S. 4,5,6(71,18). Âpast. Çr. 12,23,11. 13,10,5.

सूदशाला f. *Küche.*

सूदशास्त्र n. *Kochlehre, Kochbuch.*

सूदाध्यक्ष m. *Oberkoch.*

सूदावत्स m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,119 u. s. w.

सूदि oder सूदिन् Adj. etwa *quellend, überlaufend.* Vgl. सूदवत्.

*सूदितर Nom. ag. von 1. सूद्.

सूदृतर m. *ein guter* Udgâtar.

सैन्ध Adj. (f. आ) *einem Pfuhl angehörig.*

सून (verschiedenen Ursprungs) 1) *Adj. *erzeugt, geboren.* — 2) m. *Sohn.* Richtig सुत. — 3) f. ऊ *a*) **Tochter.* — *b) ein geflochtener Korb, eine geflochtene Schüssel* u. s. w. — *c) Schlachtbank, Schlachthaus, Schlächterei.* सूनायामपि so v. a. *sogar wenn einem das Wasser an der Kehle steht, sogar im äussersten Nothfalle.* — *d) das Tödten eines lebenden Wesens.* — *e) das was den Tod eines lebenden Wesens bewirken kann.* — *f*) * *Zäpfchen im Halse.* — 4) n. *a) Blüthe* Çiç. 3,17. 11,46. 19,64. — *b*) **Frucht.*

सूनर Adj. (f. ई) 1) *froh, freudig, wonnig.* — 2) *froh,* so v. a. *erfreulich* Maitr. S. 4,2,5 (26,14). — सूनरा ṚV. 10,115,7 fälschlich für सूनृता.

सूनशर m. *der Liebesgott* Naish. 4,102.

सूनाक (?) Weber, Ǵjot. 78.

सूनाचक्रध्वज m. Pl. *Schlächter, Oelmüller und ein Brenner* oder *Verkäufer von Spirituosen.*

सूनिक und सूनिन् n. *Metzger, Fleischverkäufer.*

सूनु 1) m. *a*) **die Sonne.* — *b*) **Antreiber, Anreger.* — *c) Kelterer des* Soma. — *d) Sohn.* Collectiv *Nachkommenschaft.* — *e) ein jüngerer Bruder* Kir. 1,24. — *f*) N. pr. verschiedener Ṛshi. — 2) f. *Tochter* in einer Etymologie.

सूनुता f. *Sohnschaft* Çiç. 14,82.

सूनुमत् Adj. *Söhne habend.*

सूनृत 1) Adj. (f. आ) *a) fröhlich, wonnig.* — *b) freundlich* (Ǵâtakam. 22,76), — *wahr* (von Reden). — 2) f. आ *a) Freude, Wonne; Frohlocken, Jubel, Jubellied.* Instr. Pl. so v. a. *freudig.* — *b) Freundlichkeit, freundliche (wahre) Worte.* — *c) Wahrheit* (Gegensatz अनृत). — *d)* personificirt, insbes. als Gattin oder Tochter Dharma's und als *Apsaras. — 3) n. *a*) = 2) *a*). — *b)* bei den Ǵaina eine der fünf Tugenden, welche zum richtigen Lebenswandel gehören: *freundliche Aufrichtigkeit.*

सूनृतावत् Adj. *froh, wonnig, jubelnd.*

सूनृतावरी Adj. f. dass. ṚV.

सूनृत्नीय Adj. *gut auszuschöpfen.*

*सून्मद् und *सून्माद् Adj. schlechte v. l. für सोन्माद्.

सूप 1) m. *a) Brühe, Suppe, dünnes Mus,* namentlich *aus geschrotenen Hülsenfrüchten mit Zuthat von Wurzeln und Salz bereitet.* — *b*) **Koch.* — *c*) * = भाण्ड und शायक (d. i. सायक). — 2) *f. सूपी gaṇa गौरादि.

सूपकर्तर, सूपकार (Kap. 3,16) und सूपकृत् m. *Bereiter von Brühen, Koch.*

*सूपगन्धि Adj. *nur mit ganz wenig Brühe versehen.*

सूपचर Adj. 1) *leicht zugänglich, gefällig.* — 2) *leicht zu haben.* Superl. सूपचरतम Âpast. Çr. 6,31, 13. — 3) *leicht zu behandeln, — zu curiren* Suçr. 1,83,12. Richtig wohl सूपचार.

सूपचरण Adj. (f. आ) *leicht zu begehen.*

सूपचार Adj. *leicht zu behandeln, — zufrieden zu stellen.* Vgl. u. सूपचर 3).

*सूपत् Indecl.

सूपतीर्थ Adj. (f. आ) *mit einem guten Steg zum Wasser versehen* Kâraka 1,14.

सूपतीर्थ्य Adj. (f. आ) dass. Lalit. 311,17.

सूपदंश m. *schönes Gewürz, schöne Zukost.*

सूपद्वार Adj. *mit schönen Aussenthoren versehen.*

*सूपधूपन n. *Asa foetida.*

*सूपपर्णी f. *Phaseolus trilobus.*

*सूपप्रति Adv. *Nichts als Brühe* Pat. zu P. 2,1,9.

सूपयुक्त Adj. *gut angewendet, — gebraucht* Ǵâtakam. 5.

सूपवञ्चन Adj. (f. आ) *zu dem man leicht —, gern hinwankt.*

सूपविष्ट Adj. *bequem sitzend.*

*सूपश्रेष्ठ m. *Phaseolus Mungo.*

सूपसंसृष्ट Adj. *mit Brühe vermischt* Âpast.

सूपसंस्कृत Adj. *gut zubereitet.*

सूपसदन Adj. *bei dem es sich gut sitzt.*

सूपसर्पण Adj. (f. आ) *zu dem man sich leicht —, gern begiebt.*

सूपसिद्ध Adj. (सु + उ°) *schmackhaft gemacht* Kâraka 6,8.

सूपस्कर Adj. *mit schöner Ausrüstung versehen* (Wagen).

सूपस्थ Adj. *einen guten Schooss bildend* TS. 1, 2,2,3. Çâṅkh. Çr. 6,1,17.

सूपस्थान Adj. *dem man sich gern naht.*

*सूपाङ्ग n. *Asa foetida.*

सूपाय m. *ein sicher zum Ziele führendes Mittel.*

सूपायन Adj. (f. आ) *leicht zugänglich.*

सूपावसान Adj. (f. आ) *gute Rast darbietend.*

सूपावृत् Adj. *sich gern herwendend* Maitr. S. 1, 1,13 (8,6). Âpast. Çr. 2,13,3.

*सूपिक *Brühe.*

*सूपीय Adj. = सूप्य.

*सूपेशाण m. P. 6.2,64, Sch. स्तूपेशाण Kâç.

सूपोदनषष्ठोपज्ञा (d. i. सूपौदन°) f. Titel Burnell, T.

सूप्य 1) Adj. *zu Brühen —, zu Suppen geeignet.* — 2) n. *Suppenspeise.*

सूभर्व Adj. *wohlgenährt.*

*सूम m. 1) *Milch.* — 2) *Wasser.* — 3) *der Luftraum.* — Vgl. सुषूमा.

सूमय Adj. *von guter Arbeit,* Nach Nir. = सुमुख.

सूय n. *Kelterung des* Soma MBh. 5,141,47. Vgl. राजसूय.

सूयवस 1) Adj. (f. आ) *weidereich.* — 2) n. *eine gute Weide.*

सूयवसाद् Adj. *auf guter Weide gehend.*

सूयवसिन् Adj. *gute Weide habend.*

सूयवस्यु Adj. *nach guter Weide verlangend.*

सूर = 3. स्वर् *Sonne; Himmel.* Davon nur सूरा (सूरे ṚV. 6,49,3 = सूरा उ), सूरे ṚV. 4,3,8 (सूर आ 8,61 [72],17 ist सूरस् आ, nicht सूरे आ wie Padap. annimmt) und सूरस् Gen. ṚV. häufig.

सूर (verschiedenen Ursprungs) m. 1) *Antreiber.* — 2) *der aus der Presse rinnende* Soma. — 3) *die Sonne.* — 4) = सूरि *ein Gelehrter.* — 5) N. pr. *a*) eines Verfassers von Gebeten bei den Tântrika. — *b*) *des Vaters vom Ǵaina-Arhant Kuntha.

*सूरकन्द m. *Amorphophallus campanulatus.*

सूरकृत् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. v. l. सुरकृत्.

सूरचक्षस् Adj. *hell wie die Sonne.*

सूरण m. = शूरण *Amorphophallus campanula-*

tus Hem. Par. 1,64.

सूरत 1) Adj. *a) mitleidig.* Hierher oder zu *b)* Saddh. P. 2,49. — *b)* = उपशान्त. — 2) *f. आ *eine fromme Kuh.*

सूरतकल्पतरु m. Titel eines Commentars.

सूरतसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

सूरथ (?) m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

सूरभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

*सूरमस m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सूरवत् Adj. *das Wort* सूर *enthaltend.*

सूरवर्मन् m. N. pr. eines Dichters. Vgl. शूरवर्मन्.

*सूरसूत m. *der Wagenlenker der Sonne, die Morgenröthe.*

सूरसेन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig शूरसेन.

सूराचार्य m. N. pr. eines Autors Ganar. 103,17.

सूरि^{3} (verschiedenen Ursprungs) m. 1) *Veranstalter, Auftraggeber, derjenige, welcher Priester u. s. w. zu einer ihm zugute kommenden heiligen Handlung veranlasst und derselben beiwohnt,* so v. a. das spätere यजमान *Herr des Opfers* (gewöhnlich ein Reicher oder Vornehmer). — 2) *Herr, Gebieter* überh., *Anführer* (auch von Göttern). f. ई etwa *Herrin.* — 3) *ein Weiser, grosser Gelehrter, Meister im Fache.* — 4) *der Weise unter den Göttern,* d. i. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter.* — 5) *Kelterer —, Opferer des* Soma. — 6) *eine best. Gemüsepflanze.* — 7) *Bahn* nach Sâj. — 8) *= पादव und सूर्य.

*सूरिन् m. = सूरि^{3} 3).

सूरी^{3} f. 1) etwa f. zu सूरि^{3} 2). — 2) *f. zu सूरि^{3} 3). — 3) *Bein. der Kunti (als Gattin des Sonnengottes). — 4) *Sinapis ramosa.*

सूर्द्, सूर्दति und सूर्द्य्, सूर्द्यति *sich kümmern, — um* (Acc. oder Gen.) Maitr. S. 4,2,6 (27,15). Gop. Br. 2,2,10. 3,9. Âpast. Çr. 5,3,21. 6,14,13. 14, 13,12. सूर्द्यति wohl richtiger.

*सूर्दन n. = अनादर (vielmehr आदर).

सूर्द्य् s. सूर्द्.

सूर्द्य 1) Adj. *worum man sich kümmern —, worauf man Rücksicht nehmen muss.* — 2) *m. *Phaseolus radiatus.*

सूर्दन m. N. pr. eines Fürsten.

सूर्त Partic. s. u. सॄ und vgl. असूर्त.

सूर्प schlechte Schreibart für शूर्प.

सूर्पणाख्य s. u. शूर्पणाख.

सूर्पात्त m. N. pr. eines Râkshasa. Wohl fehlerhaft für शूर्पात्त oder सूर्यात्त.

सूर्पारक s. शूर्पारक. Als v. l. Divjâvad. 24. fgg. 42. fgg.

सूर्मि und सूर्मी^{3} f. 1) *Röhre* (zur Wasserleitung). — 2) *ein röhrenartiges Gefäss als Leuchter dienend.* — 3) *eine hohe metallene Säule,* durch deren Glühendmachung Verbrecher, insbes. Ehebrecher, zum Tode befördert werden, Gaut.

सूर्म्य^{1} 1) Adj. *in Röhren —, in Kanälen befindlich.* v. l. सौर्व्य. — 2) f. सूर्म्या N. pr. der Gattin Anuhrâda's.

सूर्य, सूरिय 1) m. *a) die Sonne, der Sonnengott.* Loc. *im Sonnenschein, in der Sonnengluth.* Auch Pl.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. Wird auch auf Çiva übertragen. — *b) ein* Âditja und Bez. eines best. Aditja. — *c)* Bez. *der Zahl zwölf* Hemâdri 1,137,4. — *d) *Calotropis gigantea.* — *e)* N. pr. α) eines Dânava. — β) *eines Sohnes des Bali. — γ) verschiedener Männer. — 2) f. सूर्या, सूरिया *die Sonne weiblich personificirt.* — *b) das* Sûrja-*Lied* RV. 10,85. = वाच् Nigh. — *c) eine Neuvermählte.* — *d) *Koloquinthengurke.* — 3) Adj. *solar;* richtiger सौर्य.

सूर्यक 1) Adj. *sonnenähnlich* Hariv. 3,92,21, v. l. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

सूर्यकर m. *Sonnenstrahl.*

सूर्यकवच n. Titel Opp. Cat. 1.

सूर्यकान्त m. 1) *eine Art Adular* Râgân. 13,7.205. °मणि m. Varâh. Jogaj. 6,4. — 2) *eine best. Blume.* = आदित्यपर्णी Karaka 450,7. — 3) N. pr. eines Berges.

*सूर्यकान्ति f. *eine best. Blume.*

*सूर्यकाल m. *Tag* (im Gegensatz zur *Nacht*).

सूर्यकालानल n. *ein best. Diagramm.*

सूर्यकेतु^{3} 1) Adj. *die Sonne zum Feldzeichen habend* oder *sonnenhell.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

सूर्यक्रान्त m. *ein best. Tact.*

सूर्यक्षय m. *die Behausung der Sonne.*

सूर्यगङ्गातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सूर्यगर्भ m. 1) N. pr. *a)* eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,7. — *b)* eines Mannes. — 2) *Titel eines buddh. Sûtra.

*सूर्यगुप्त (?) m. N. pr. eines Mannes.

सूर्यग्रह m. und °ग्रहण n. *Sonnenfinsterniss.*

सूर्यचक्षुस् m. N. pr. eines Râkshasa.

सूर्यचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

सूर्यज Patron. 1) m. *a) des Planeten Saturn.* — *b) des Affen Sugrîva. — 2) *f. आ der Jamunâ.

सूर्यज्योतिस् Adj. *das Licht der Sonne habend* Vaitân.

सूर्यतनय Patron. 1) m. *a)* Manu's. — *b) des Planeten Saturn.* — 2) *f. आ der Jamunâ.

सूर्यतपस् m. N. pr. eines Muni.

सूर्यतापिनी f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

सूर्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

1. सूर्यतेजस् n. *Sonnenschein* 154,5.

2. सूर्यतेजस्^{3} Adj. *die Kraft —, den Glanz der Sonne habend.*

(सूर्यत्वच्) सूरित्वच्^{3} Adj. *eine Haut —, einen Ueberzug so glänzend wie die Sonne habend.*

सूर्यत्वचस्^{3} Adj. dass.

सूर्यदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

सूर्यदास m. desgl.

सूर्यदेव m. *der Sonnengott.*

सूर्यदेवत्य Adj. *die Sonne zur Gottheit habend* Maitr. S. 3,7,10 (90,13).

सूर्यद्वादशार्या f. Pl. Titel Burnell, T.

सूर्यध्वज m. N. pr. eines Mannes.

सूर्यध्वजपताकिन् Adj. *die Sonne auf der Standarte und der Fahne habend* (Çiva).

सूर्यनक्षत्र n. 1) *ein sonniges,* d. i. *strahlendes Gestirn.* — 2) *das Mondhaus, in welchem die Sonne sich zu einer gegebenen Zeit befindet.*

सूर्यनक्षत्रयोग m. *die Conjunction der Sonne mit einem Mondhause.*

सूर्यनन्दन m. *der Planet Saturn.*

सूर्यनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सूर्यनाभ m. N. pr. eines Dânava.

सूर्यनारायण m. N. pr. eines Mannes. °कवि Burnell, T.

सूर्यनेत्र m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

सूर्यपञ्चाङ्गस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

सूर्यपण्डित m. N. pr. eines *Gelehrten.*

सूर्यपति m. *der Sonnengott.*

*सूर्यपत्र m. *Calotropis gigantea.*

सूर्यपत्नी^{3} Adj. f. *die Sonne zum Gatten habend.*

सूर्यपर्णी f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,2 (सूर्प° gedr.). *Phaseolus trilobus* Râgân. 3,22. Bhâvapr. 1,200,10. *Glycine debilis* 15.

सूर्यपर्वन् n. *der Moment des Eintritts der Sonne in ein neues Zeichen.*

सूर्यपाद् m. *Sonnenstrahl.*

सूर्यपुत्र Patron. 1) m. *a)* der Açvin. — *b) des Planeten Saturn.* — *c)* Jama's. — *d) *Varuṇa's.* — 2) f. ई *a)* der Jamunâ Bâlar. 177,18. — *b) *des Blitzes.*

सूर्यपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

सूर्यपुराण n. Titel eines Purâṇa.

सूर्यपूजाविधि m. (Burnell, T.), सूर्यप्रकाश m. und सूर्यप्रज्ञप्ति f. Titel.

सूर्यप्रतिष्ठा f. *die Aufstellung eines Bildes der Sonne.* °माहात्म्य n.

*सूर्यप्रदीप m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सूर्यप्रभ 1) Adj. *den Glanz der Sonne habend.* —

2) m. *a*) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,11. — *b*) N. pr. α) des Palastes der Lakshmaṇâ (einer Gattin Kṛshṇa's). — β) *eines Schlangendämons. — γ) *eines Bodhisattva. — δ) verschiedener Fürsten, unter anderen eines, nach welchem der 8te Lambaka im Kathâs. benannt worden ist. Nom. abstr. °ता f.

*सूर्यप्रभातेजस् m. *ein best.* Samâdhi (buddh.).

सूर्यप्रभीय Adj. *zum Fürsten* Sûrjaprabha *gehörig, — sich haltend.*

सूर्यप्रशिष्य m. Bein. Ganaka's Bâlar. 17,13. Vgl. सूर्यशिष्य.

सूर्यबिम्ब m. oder n. 1) *die Sonnenscheibe.* — 2) N. pr. eines geheiligten Ortes.

सूर्यभक्त 1) m. *a*) *ein Verehrer der Sonne.* — *b*) **Pentapetes phoenicea.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

*सूर्यभक्तक m. *Pentapetes phoenicea.*

सूर्यभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*सूर्यभागा f. N. pr. eines Flusses.

सूर्यभानु m. N. pr. 1) eines Jaksha. — 2) eines Fürsten.

सूर्यभास् m. N. pr. eines Mannes.

सूर्यभास्वत् Adj. *strahlend wie die Sonne.*

*सूर्यमणि m. = सूर्यकान्त 1) und 2). *Hibiscus phoeniceus* Mat. med. 319.

सूर्यमण्डल 1) m. N. pr. eines Gandharva. — 2) n. *die Sonnenscheibe.*

सूर्यमती f. N. pr. einer Fürstin.

सूर्यमल्ल m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 9,188.

सूर्यमाल Adj. *sonnenbekränzt* (Çiva).

सूर्यमास m. *Sonnenmonat.*

सूर्यपश्य Adj. in अ°.

सूर्यरथ m. *der Sonnenwagen.*

1. सूर्यरश्मि m. *Sonnenstrahl.*

2. सौर्यरश्मि, सौरिरश्मि Adj. *sonnenstrahlig.*

सूर्यराज्य n. *der Sonne Herrschaft.*

सूर्यरुच् f. *Sonnenlicht* Çiç. 20,37.

सूर्यर्क्ष n. *das Mondhaus, in welchem die Sonne sich zu einer gegebenen Zeit befindet.*

सूर्यर्च् f. *eine Hymne an die Sonne.*

*सूर्यलता f. 1) *Polanisia icosandra.* — 2) *Calotropis gigantea.*

सूर्यलोक m. *die Welt der Sonne.*

सूर्यलोचना f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,16.

सूर्यवंश m. *das auf den Sonnengott zurückgehende Fürstengeschlecht.*

सूर्यवंश्य Adj. *zu diesem Geschlecht gehörig.*

सूर्यवल्क m. *eine Art Mixtur.*

सूर्यवन n. N. pr. *eines dem Sonnengott geweihten Waldes.*

सौर्यवस् 1) Adj. *sonnig.* — 2) m. N. pr. eines Berges R. ed. Bomb. 4,41,31. — 3) f. सूर्यववी N. pr. einer Fürstin.

सूर्यवर m. *eine best. Mixtur.*

सूर्यवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93, 23. Vgl. दिवाकरवरलोचन.

सौर्यवर्चस् 1) Adj. *herrlich —, leuchtend wie die Sonne.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Devagandharva. — *b*) eines Ṛshi Ârsh. Br.

सूर्यवर्ण Adj. (f. आ) *sonnenfarbig* AV.

सूर्यवर्मन् m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Ḍâmara.

सूर्यवल्ली f. *Gynandropsis pentaphylla.*

सूर्यवार m. *Sonntag.*

सूर्यविकासिन् Adj. *mit dem Erscheinen der Sonne aufblühend.*

सूर्यविघ्न Adj. *Zerstörer der Sonne* als Beiw. Vishṇu's.

सूर्यवेश्मन् n. *die Behausung der Sonne.*

सूर्यव्रत n. 1) *eine best. Begehung.* — 2) *ein best. Diagramm.*

सूर्यव्रतकथा f. (Burnell, T.), सूर्यशतक n. und सूर्यशान्ति f. (Burnell, T.) Titel.

सूर्यशिष्य m. Bein. Jâgñavalkja's Bâlar. 52, 18. °शिष्यान्तेवासिन् m. Bein. Ganaka's 79,13. Vgl. सूर्यप्रशिष्य.

*सूर्यशोभा f. *eine best. Blume.*

(सूर्यश्चित्) सूरिश्चिश्चित् Adj. v. l. für (सूर्यश्चित्) सूरिश्चिश्चित्.

सूर्यश्री m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

(सूर्यश्चित्) सूरिश्चिश्चित् Adj. *sonnenhell.*

सूर्यसंक्रम m. und °संक्रान्ति f. *der Eintritt der Sonne in ein neues Zeichen.*

*सूर्यसंज्ञ 1) m. *eine Art Rubin* Garbe zu Râgan. 13,151. — 2) n. *Safran.*

*सूर्यसदृश m. Bein. Lîlâvagra's.

सूर्यसप्तति f. (Opp. Cat. 1) und सूर्यसप्तशती f. Pl. (Burnell, T.) Titel.

सौर्यसम Adj. *sonnengleich* Ind. St. 15,442.

सूर्यसामन् n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*सूर्यसारथि m. *der Wagenlenker der Sonne, die Morgenröthe.*

सूर्यसावर्णि m. Bein. eines Manu. Davon Adj. °क *ihm gehörig, unter ihm stehend.*

सूर्यसावित्र m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

सूर्यसिद्धान्त m. Titel eines dem *Sonnengotte* zugeschriebenen *astronomischen Lehrbuchs.* Commentare dazu: °टीका f., °प्रकाश m., °प्रदीपिका f. (Opp. Cat. 1), °भाष्य n. (Burnell, T.), °मञ्जरी f., °रहस्य n., °वासनाभाष्य n., °व्याख्या f. und °व्याख्यान n.

सूर्यसुत m. 1) *der Planet Saturn.* — 2) Patron. des Affen Sugrîva.

सूर्यसूत m. *der Wagenlenker der Sonne.*

सूर्यसूरि m. N. pr. eines Astronomen.

सूर्यसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

सौर्यस्तुत् m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

सूर्यस्तुति f. und सूर्यस्तोत्र n. *Preis der Sonne.* Auch als Titel.

सूर्यांशु m. *Sonnenstrahl* Vâmana 44,1. Bhâvapr. 1,21.

सूर्याकर m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Mannes.

सूर्याक्ष 1) Adj. *sonnenäugig.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Affen.

सौर्याग्नी Nomin. Du. m. Sûrja und Agni.

सूर्याचन्द्रमसौ und °मसौ Nomin. Du. m. *Sonne und Mond* AV. 6,128,3. 11,3,34. Auch als Dânava bezeichnet; vgl. Haariv. 190.

*सूर्याणी f. *die Gattin des Sonnengottes.*

सूर्यातप m. *Sonnengluth* 185,11.

सूर्यात्मज m. *der Planet Saturn.*

सूर्यादिग्रहप्रीत्यर्थदान n. (Burnell, T.) und सूर्यादिपञ्चायतनप्रतिष्ठापद्धति f. Titel.

सूर्याद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

सूर्यानन m. N. pr. eines Mannes.

सूर्यापीड m. N. pr. eines Sohnes des Pârikshita oder Parikshit (VP.² 4,163).

सौर्याभिनिमुक्त Adj. *derjenige, welchen die untergehende Sonne schlafend findet,* TBr. 3,2,8,11.

सूर्याभिनिम्रुच Adj. dass. Gobh. 3,3,34.

सौर्याभ्युदित Adj. *derjenige, welchen die aufgehende Sonne schlafend findet,* TBr. 3,2,8,11. Gobh. 3,3,34. Gaut. 23,21.

सौर्यामासा und सौरिमासा Nomin. Du. m. *Sonne und Mond* AV. 3,29,5.

सूर्यार्घ्य n. *eine Ehrengabe an die Sonne.* °पद्धति f. Titel eines Werkes.

सूर्यावर्त 1) m. *a*) Bez. *zweier Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Scindapsus officinalis* und *Sonnenblume.* Nach Mat. med. 319 *Cleome pentaphylla.* — *b*) *ein Kopfschmerz, der mit dem Sonnenlauf zu- und abnimmt,* Suçr. 2,376,5. 380,8. — *c*) *ein best.* Samâdhi (buddh.) Saddh. P. — *d*) N. pr. ei-

nes Wasserbassins. — 2) *f. आ *Polanisia icosandra.*

*सूर्यावर्तरस m. *ein best. Präparat aus Kupfer* Mat. med. 65.

सूर्यावलोकनप्रयोग m. Titel Burnell, T.

(सूर्यावसु) सूरिआवसु Adj. *die Sûrjâ als Gut besitzend* ṚV.

सूर्याविद् Adj. *das Sûrjâ-Lied* (ṚV. 10,85) *kennend.*

*सूर्याश्मन् m. = सूर्यकान्त 1).

*सूर्याश्व m. *Sonnenross.*

सूर्याष्टक n. und सूर्याष्टोत्तरशतनामन् n. Pl. Titel Burnell, T.

सूर्यासूक्त n. *das Sûrjâ-Lied* ṚV. 10,85.

सूर्यास्त m. *Sonnenuntergang* Pañkat. III,187.

सूर्यास्तंगमन n. dass.

सूर्यास्तमय m. dass.

सूर्यास्तमयवत् Adj. mit काल m. *die Zeit des Sonnenuntergangs.*

*सूर्याह्व 1) m. *Calotropis gigantea.* — 2) n. *Kupfer.*

सूर्येन्दुसंगम m. *Conjunction des Mondes mit der Sonne, Neumondsnacht.*

सूर्येष्ठ Adj. *von der* (untergehenden) *Sonne herbeigeführt.* अतिथि m. *ein Gast, der zur Zeit des Sonnenuntergangs eintrifft,* Âpast. Çr. 5,25,5.

सूर्योदय m. *Sonnenaufgang.*

सूर्योदयगिरि m. *der Berg, hinter dem die Sonne aufgehen soll.*

सूर्योदयन n. *Sonnenaufgang.*

सूर्योदयनिबन्ध m., सूर्योदयवर्णन n. (Burnell, T.) und सूर्योदयसंकल्पनाटक n. Titel von Werken.

सूर्योदयास्त m. Du. *Sonnenauf- und -untergang.* °काल m. Du. *die Zeiten dieser Vorgänge.*

सूर्योद्यान n. N. pr. = सूर्यवन.

सूर्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

सूर्व्य Adj. *in schönen Becken befindlich* u. s. w.

सूलीक s. शूलीक.

सूवरी Adj. f. in बकुसूवरी.

*सूष्, सूषति (प्रसवे). v. l. शूष्.

सूषणा f. *Geburtsglied* oder *Gebärerin* AV.

सूषस् Adj. *dem eine schöne Morgenröthe beschieden ist* AV. 16,4,2.

सूषा f. wohl *eine Gebärende.* Die Stelle ist verdorben.

*सृक् onomatop. in Verbindung mit कर्.

सृक m. 1) *Wurfspiess, Geschoss.* — 2) **Wind.* — 3) **Lotusblüthe.* — Vgl. Zach. Beitr. 79.

*सृकण्ड 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. = कण्डू *Jucken, Krätze.*

सृकवत् Adj. = सृकावत् Maitr. S. 2,9,9, v. l.

सृकायिन् Adj. *ein Geschoss tragend* Kâṭh. 17,12.

*सृकाल m. = शृगाल *Schakal.*

सृकावत् Adj. *ein Geschoss tragend* TS. 4,5,11,2. Kâṭh. 17,16. Kap. S. 27,6.

सृकाविन् Adj. dass.

सृकाहस्त Adj. *ein Geschoss in der Hand haltend.*

*सृक्क n., सृक्कणी f., सृक्कन् n. und सृक्कि n. = सृक्क u. s. w.

सृक्क 1) (*n.) *Mundwinkel.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सृक्कणी f. *Mundwinkel.*

सृक्कन् m. n., सृक्कि n. und सृक्किणी f. dass.

*सृग m. *Wurfspiess.*

सृगावत् Adj. = सृकावत् Maitr. S. 2,9,9 (129,3).

सृगायिन् Adj. = सृकायिन् Maitr. S. 2,9,3 (123, 5); vgl. v. l.

सृगाल 1) m. *a) Schakal* Gaut. 13,291. — *b) ein best. Baum* (nach Nilak.). — *c)* N. pr. α) eines Vâsudeva, Beherrschers von Karavîrapura. — β) **eines Daitja.* — 2) f. सृगाली *a) Schakalweibchen* Ind. St. 15,291. — *b) *panischer Schreck, allgemeine Flucht.* — *c) *Asteracantha longifolia.* — *d)* *= विदारी (wohl *Batatas paniculata;* vgl. सृगालिका). — Gewöhnlich शृगाल geschrieben, die Bomb. Ausgg. schwanken.

*सृगालकण्टक m. *ein best. Strauch.* Nach Mat. med. 318 *Argemone mexicana.*

*सृगालकोलि m. *eine Art Judendorn.* Nach Mat. med. 318 *Zizyphus Oenoplia.*

*सृगालगर्त N. pr. einer Oertlichkeit.

*सृगालगर्तीय Adj. von सृगालगर्त.

*सृगालघण्टी f. *Asteracantha longifolia.*

*सृगालजम्बू f. 1) *Wassermelone.* — 2) *Brustbeere.*

सृगालवदन m. N. pr. eines Asura Hariv. 3,71,11.

सृगालवाटी f. N. pr. einer Oertlichkeit. सृगाल soll *ein best. Baum* sein.

सृगालवाटीय Adj. *in* Sṛgâlavâṭî *wohnend.*

सृगालविन्ना und *सृगालवृत्ता f. *Hemionitis cordifolia.*

सृगालास्थिमय Adj. *aus Schakalknochen gemacht.*

सृगालिका f. 1) *Schakalweibchen.* Angeblich auch *Fuchs.* — 2) **panischer Schrech, allgemeine Flucht.* = उमर Zach. Beitr. 67. — 3) **Batatas paniculata.* — 4) N. pr. eines Frauenzimmers.

सृगालिनी f. *Schakalweibchen.*

सृगावत् Adj. Maitr. S. 2,9,9 v. l. für सृगावत्.

सृङ्का f. etwa *Weg.*

°सृज् Adj. 1) *entlassend, schleudernd, entsendend, von sich gebend.* — 2) *erschaffend, zeugend, hervorbringend.* Ausnahmsweise das Obj. im Gen. — 3) Spr. 4338 fehlerhaft für स्रुत्.

सृजति m. Bez. *der Wurzel* 3. सर्ज् *schaffen* Çiç. 14,66.

सृजवकर्मन् n. *Kindererzeugung* Sâṁsk. K. 220, *b*, 3. प्रजा° dass. 220,*a*,5.

सृजन n. Verz. d. Oxf. H. 48,*a*,6 fehlerhaft für सर्जन *das Schaffen, Hervorbringen.*

सृजय 1) m. *ein best. Vogel* (nach Mahîdh.). — 2) f. आ nach den Erklärern = नीलमक्षिका, शुक्लसर्ष oder नीलमक्षिष.

सृजवान m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant.

*सृञ्जिकाचार m. v. l. für सञ्जिकाचार.

सृज्य Adj. *zu schaffen, hervorzubringen.*

सृञ्जय N. pr. 1) m. verschiedener Männer; Pl. eines Geschlechts oder Stammes. — 2) f. सृञ्जयी zweier Gattinnen des Bhaǵamâna Hariv. 1,37,3. v. l. सृञ्जरी.

सृञ्जरी f. s. u. सृञ्जय 2).

सृणि 1) m. (*f.) *ein Haken zum Antreiben des Elephanten* Harshak. 9,6. Vikramâṅkak. 11,22. — 2) *m. *a) der Mond.* — *b) Feind.* — 3) f. सृणी und सृणी *Sichel.*

*सृणिक 1) m. = सृणि 1). — 2) f. आ *Speichel.*

*सृणीका f. *Speichel.*

सृणीराज m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,131.

(सृण्य) सृणिअ Adj. *mit einer Sichel versehen.* Vgl. असृण्य Nachtr. 6.

°सृत् Adj. *rasch laufend* u. s. w.

1. सृत 1) Adj. s. u. सर्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Gang* in भुजगशिश्रु°. — *b) das Davonlaufen, Fliehen.*

2. सृत Adj. Hariv. 8447 fehlerhaft für प्रत.

सृतजव Adj. *dessen Behendigkeit, Schnellkraft abhanden gekommen ist.*

सृतंजय m. N. pr. eines Sohnes des Karmaǵit.

सृति f. 1) *Weg.* खसृत्या so v. a. *durch den Luftraum.* — 2) *Gang, Wanderung;* insbes. *der Seele nach dem Tode.* — 3) *das Gehen an Etwas,* so v. a. *Erschaffen, Hervorbringen.*

सृत्य n. *das Laufen, Fliessen* in सिन्धुसृत्य.

सृत्वन् 1) Adj. (f. सृत्वरी) *eilend, behend.* — 2) *m. = प्रजापति, विसर्प und वृद्धि. — 3) *f. सृत्वरी *Mutter.*

*सृत्वर Adj. = सृत्वन् 1).

*सृदर m. *Schlange.*

सृदाकु m. 1) **Feuer.* — 2) **Waldbrand.* — 3) **der Donnerkeil.* — 4) **Wind.* — 5) **eine Eidechsenart.* — 6) **Fluss.* Angeblich f. — 7) N. pr. eines Mannes Maitr. S. 2,13,21, v. l. für सृदागु.

सृदागु m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 2,13,21 (167,6).

सृध् AV. 2,6,5 schlechte Schreibart für स्रिध्.

सृप m. 1) *der Mond (?). — 2) N. pr. eines Asura. Vgl. सृम.

*सृपाकु m. N. pr. eines Mannes.

*सृपाट 1) m. ohne Angabe einer Bed. — 2) f. ई = रक्तधारा und परिमाणभेद. — Vgl. असृपाट, असृक्पात.

*सृपाटिका f. *Schnabel.*

सृप्त (!) 1) Adj. s. u. सर्प्. — 2) *n. *der Ort, wo Jmd geschlichen ist*, 238,19.

सृप्र 1) Adj. *schlüpfrig, fettig; glatt.* — 2) *m. *der Mond.*

सृप्रकरास्न Adj. *glatte Arme habend.*

सृप्रदानु Adj. *fettig thauend, Fett träufelnd.*

*सृप्रप्रकारिन् Adj. als Erklärung von तृप्लप्रभर्मन्.

सृप्रभोजस् Adj. *fette Speisen habend.*

सृप्रवन्धुर Adj. *einen glatten —, blanken Sitz oder Kasten habend.*

सृबिन्द्र m. N. pr. eines von Indra erschlagenen Dämons.

सृम m. N. pr. eines Asura Maitr. S. 4,2,9 (31,3). Vgl. सृप und सृमर.

सृमर m. 1) *ein nicht näher zu bestimmendes Thier, das an feuchten Orten lebt*, Gâtakam. 26. Nach Kakrad. = मकासूकर. — 2) N. pr. eines Asura Hariv. 1,41,90. Vgl. सृमल, सृम und सृप.

सृमल m. N. pr. eines Asura Hariv. 3,71,11. Vgl. सृमर 3).

सृष्ट Adj. s. u. 3. सर्ज्.

सृष्टमारुत m. *Winde abtreibend.*

सृष्टमूत्रपुरीष und सृष्टविण्मूत्र Adj. *Ausleerung befördernd.*

सृष्टि 1) f. *a) das Entlassen, Vonsichgeben* 80,32. — *b) Schöpfung* (abstr. und concr.), *Hervorbringung.* आ सृष्टेः so v. a. *vom Anfang der Welt an;* यां यामुपयामि सृष्टिम् so v. a. *als was ich auch wieder geboren werde;* सृष्टिं कुरु so v. a. *zeuge Kinder.* — *c) angeborenes Wesen, Natur.* — *d) das Spenden, Vertheilung von Gaben.* — *e) ein bestimmter Backstein* Âpast. Çr. 17,2. — *f) *Gmelina arborea.* — *g) * = निर्गुण. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena. — 3) AK. 3,4,9,41 fehlerhaft für सृष्ट.

सृष्टिकृत् Adj. *schöpfend.* देव m. als Bez. Brahman's.

सृष्टिखण्ड n. Titel des 1sten *Abschnittes* im Padmapurâṇa.

*सृष्टिदा f. *eine best. Knolle*, = ऋद्धि.

सृष्टिधर m. N. pr. eines Autors.

सृष्टिपत्तन n. *eine best. Zauberkraft.*

*सृष्टिप्रदा f. *ein best. Strauch*, = पुत्रदा.

सृष्टिमत् Adj. *die Schöpfung besorgend.*

सृष्टिसंक्रिता f. Titel Opp. Cat. 1.

सृष्ट्यन्तर n. *ein zwischen den 4* (von Brahman) *geschaffenen* (Kasten) *liegender Abkömmling, ein Mischling.* °ज *von einem Mischling erzeugt* oder *geboren* Gaut. 4,24.

1. से 2te Person Sg. Med. von 1. अस्.

2.*से f. ein Name der Gattin Kâma's.

*सेक्, सेकते (गत्यर्थ).

सेक m. 1) *Guss, Erguss* (z. B. des Samens). गण्डूषसेकासव m. so v. a. *in Gurgelwasser gegossener* (rother) *Rum* 294,28. — 2) *Begiessung, Besprengung, — mit* oder *aus* (im Comp. vorangehend). — 3) in der Heilkunde so v. a. *Tropf- oder Spritzbad, Waschung.* — 4) Pl. N. pr. eines Volkes.

सेकंधर m. N. pr. اسكندر; °पुरी f.

*सेकपात्र n. und *सेकभाजन n. *ein Geschirr zum Ausschöpfen des Wassers.*

सेकिम 1) Adj. *a) begossen mit* (im Comp. vorangehend) Ind. St. 15,292. — *b) *etwa gegossen* (Schwert). — 2) *n. *Rettig.*

सेकर Nom. ag. 1) *Ausgiesser, der da ausgiesst.* — 2) *Beschäler, Hengst* Comm. zu Âpast. Çr. 15, 1,6. — 3) **Gatte.* — Vgl. रेतःसेकर.

सेक्तव्य Adj. *zu begiessen.*

*सेक्त्र n. *ein Gefäss zum Ausschöpfen* oder *Begiessen.*

सेगव m. Pl. *Krebsbrut* MBh. 6,119,66. Vgl. स्यगवि.

सेङ्गर m. N. pr. eines Geschlechts.

*°सेच Adj. = सेचक 1) Mahâbh. 1,159,*b.* 160,*a.*

*सेचक 1) Adj. *ausgiessend, begiessend.* — 2) m. *Wolke.*

सेचन 1) Adj. *ausgiessend, ausspritzend* in विष°. — 2) *f. ई gaṇa गौरादि. — 3) n. *a) das Ausgiessen, Ergiessung.* — *b) das Begiessen, Besprengen, — mit* (im Comp. vorangehend). — *c)* = सेक 3). — *d) das Giessen* (von Metallen) Sâj. zu Ait. Br. 4, 1,1. — *e) *ein Geschirr zum Ausgiessen von Wasser.*

सेचनक n. = सेक 3).

सेचनघट m. *Giesskanne.*

*सेचालिन् gaṇa सुवास्त्वादि in der Kâç. सेवालिन् v. l.

सेच्य Adj. *zu begiessen, zu besprengen* Kâraka 6,30 zu vermuthen für सेव्य.

सेट *ein best. Hohlmaass* und *Gewicht.*

*सेटु m. *Wassermelone.*

सेठ m. aus श्रेष्ठ, aber gleich श्रेष्ठिन् Ind. St. 15,398.

*सेतकी f. gaṇa नद्यादि.

सेतर Nom. ag. *Fesseler, fesselnd.*

सेतव्य Adj. *zu binden.*

सेतिकर्तव्यताक Adj. *sammt den Obliegenheiten.*

सेतिका f. 1) *ein best. Hohlmaass* und *Gewicht*, = कुडव = 1/4 Prastha Hemâdri 1,120,8. 404,15. 405,2. 2,*a*,37,20. 21. Hem. Par. 7,99. — 2) * = अयोध्या.

सेतु 1) Adj. *bindend, fesselnd;* m. *Fesseler.* — 2) m. *a) Band, Fessel.* — *b) Damm, Brücke.* Am Ende eines Comp. *die zu — führende Brücke* in übertragener Bed. Gâtakam. 10,4. — *c) die Adamsbrücke* oder Bez. *einer der Inseln dieser Gruppe.* — *d) Grenzzeichen.* — *e) Damm* in übertragener Bed. so v. a. *Schranken.* — *f) eine Brücke zum Verständniss des Textes* (vgl. *Eselsbrücke*), *Commentar* Burnell, T. — *g) Bez. bestimmter heiliger Silben, die vor einer mystischen Formel ausgesprochen werden.* — *h) *Crataeva Roxburghii.* — *i)* N. pr. eines Sohnes des Druhju und Bruders des Babhru oder eines Sohnes des Babhru.

*सेतुक m. *Crataeva Roxburghii.*

सेतुकर m. *Errichter von Dämmen, Brückenbauer.*

सेतुकर्मन् n. *Erbauung einer Brücke.*

सेतुकाव्य n. und सेतुखण्ड Titel Opp. Cat. 1.

सेतुप्रद् m. Bein. Kṛshṇa's.

सेतुप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Burnell, T.

सेतुबन्ध m. 1) *Errichtung eines Dammes, — einer Brücke.* — 2) *Damm, Brücke* Vâsav. 61,1. — 3) *die Adamsbrücke.* — 4) Titel eines Gedichts in Prâkrit.

सेतुबन्धन n. 1) *Errichtung eines Dammes, — einer Brücke.* — 2) *Damm, Brücke.* — 3) *Damm* in übertragener Bed.

सेतुभेत्तर् Nom. ag. *Durchstecher eines Dammes.*

सेतुभेद् m. *Durchbruch eines Dammes.*

*सेतुभेदिन् m. *Croton polyandrum* oder — *Tiglium.*

सेतुमङ्गलतन्त्र n., सेतुमाहात्म्य n. (Burnell, T. Opp. Cat. 1) und सेतुयात्राविधि m. (Burnell, T.) Titel.

*सेतुवृक्ष m. *Crataeva Roxburghii.*

सेतुशैल m. *ein die Grenze bildender Berg.*

सेतुषामन् n. mit स्वर्ग्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

सेतुसरणि f. und सेतुस्नानविधि m. (Burnell, T.) Titel.

*सेत्र n. *Fessel.*

सेदि f. *Entkräftung, Verkommenheit.*

सेडुक m. N. pr. eines Fürsten.

सेध 1) Adj. (f. आ) *treibend, scheuchend* in गोषेध. — 2) m. = निषेध *Verbot* in विधिषेध. — सेधा s. bes.

*सेधन n. (अधिकरणे) Kâç. zu P. 3,1,116.

सेधा f. *Igel* oder *Stachelschwein.*

1. सेन Adj. *einen Gebieter* (इन्) *habend, von einem Andern abhängig* Vâsav. 204,1.

2.*सेन (?) n. *Leib, Körper.*

3. सेन am Anfange und am Ende einiger Compp. = सेना. Auch Hypokoristikon für भीमसेन Ind. St. 17,57, N. 3.

सेनक m. N. pr. 1) eines Grammatikers. — 2) eines Sohnes des Çambara Hariv. 2,104,45.

सेनकुल n. *die Familie der* Sena, d. i. *der Fürsten, deren Namen auf* सेन *ausgehen.*

सेनजित् 1) Adj. *Heere besiegend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Jaksha und Râkshasa VP.^{2} 2,285. 288. — *b*) eines Sohnes des Kṛshṇa und verschiedener anderer Personen. — 3) f. N. pr. einer Apsaras.

सेनट m. N. pr. eines Mannes.

सेनस्कन्ध m. N. pr. eines Sohnes des Çambara.

सेनकृत् m. desgl. v. l. सेनाकृत्.

सेना (wohl von verschiedener Herkunft) f. 1) *Wurfgeschoss, Wurfspiess.* — 2) Bez. von Indra's *Gattin, indem sein Geschoss als seine Braut gedacht wird,* Vaitân. — 3) *Schlachtreihe, geordnete Heerschaar.* *Am Ende eines Comp. auch सेन n. — 4) **eine kleine Heeresabtheilung, bestehend aus 3 Elephanten, 3 Wagen, 9 Reitern und 15 Fusssoldaten.* — 5) *Heer,* so v. a. *eine geordnete Menge* Bâlar. 16,11. — 6) am Ende von Personennamen, insbes. von Hetärennamen. — 7) N. pr. *a*) einer Hetäre, abgekürzt für कुबेरसेना Hem. Par. 2,288. — *b*) *der Mutter Çâmbhava's, eines Arhant der Gaina.

सेनाकक्ष m. *die Flanke eines Heeres* und zugleich *ein Heer als dürres Gestrüpp.*

सेनाकर्मन् n. *Führung eines Heeres.*

सेनागोप m. *Hüter des Heeres* (ein best. Amt) MBh. 8,8,22. Vgl. सेनाभिगोप्तृ.

सेनाग्नि m. *Agni des Heeres.*

सेनाग्र n. *Spitze des Heeres.* °ग Adj. und °गामिन् (R. 5,41,2) *an der Spitze des Heeres gehend;* m. *Heerführer.*

सेनाङ्ग n. 1) *Alles was einen Bestandtheil des Heeres bildet, — zu einem Heere gehört.* — 2) *Heeresabtheilung.* °पति m.

सेनाचर m. *Krieger, Soldat.*

सेनाजीव und सेनाजीविन् m. dass.

सेनाजू Adj. *pfeilgeschwind.*

सेनाधिनाथ m. 1) *Heerführer* in सर्व°. — 2) N. pr. eines Mannes.

सेनाधिप, सेनाधिपति (Gâtakam. 22) und सेनाध्यक्ष m. *Heerführer.*

*सेनानिभोगीन Adj. Pat. zu P. 5,1,9, Vârtt. 3.

सेनानी m. 1) *Schaarenführer, Herzog, Feldherr.* सेनानीग्रामण्या VS. 15,15 = Maitr. S. 2,8,10. — 2) Bein. Skanda's, *des Heerführers der Götter.* — 3) N. pr. *a*) eines Rudra. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c*) eines Sohnes des Çambara.

सेनापति m. 1) *Heerführer.* — 2) Bein. Skanda's Text zu Lot. de la b. l. 238. — 3) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

सेनापतित्व n. Nom. abstr. zu सेनापति 1).

सेनापतिपति m. *Oberfeldherr.*

सेनापत्य n. *Feldherrnamt.* Richtiger सेना°.

सेनापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

सेनाप्रणेतृ m. *Heerführer* MBh. 5,8,5. 151,5. 157,13. 15,5,39.

सेनाबिन्दु m. N. pr. eines Fürsten.

सेनाभिगोप्तृ m. *Hüter des Heeres* (ein best. Amt). Vgl. सेनागोप.

सेनामुख n. 1) *Spitze des Heeres.* — 2) **eine kleine Heeresabtheilung, bestehend aus 3* (oder *9*) *Elephanten, 3* (oder *9*) *Wagen, 9* (oder *27*) *Reitern und 15* (oder *45*) *Fusssoldaten.* — 3) **ein zu einem Stadtthor führender verdeckter Gang.*

सेनामुखी f. N. pr. einer Göttin.

सेनायोग m. *das Rüsten eines Heeres* MBh. 2, 74,15. 12,100,9.

*सेनारक्त m. Pl. *Feldwache.*

सेनावास m. *Lager, castra.*

सेनावाह् m. *Heerführer.*

सेनाव्यूह m. *Aufstellung eines Heeres, Schlachtordnung.*

सेनाकृत् m. N. pr. eines Sohnes des Çambara Hariv. 2,104,44. v. l. सेनकृत्.

सेनि f. in तीर्थ°.

सेनीय in युक्त°; s. u. युक्तसेन.

सैन्द्र Adj. *mit* Indra *verbunden, sammt* Indra Âçv. Grihj. 3,9,1. R. 1,38,23. Nom. abstr. सैन्द्रता f. und सैन्द्रत्व n.

सेन्द्रक m. Pl. N. pr. eines Geschlechts Ind. Antiq. 6,32.

सेन्द्रगण Adj. *sammt* Indra's *Schaaren.*

सेन्द्रचाप Adj. *mit einem Regenbogen* MBh. 3, 231,32. Megh. 64.

सेन्द्रधृति Adj. (?) Vâsav. 296,4.

सेन्द्रिय Adj. 1) *mit Vermögen —, mit männlichem Vermögen* u. s. w. *ausgestattet.* — 2) *sammt den Sinnesorganen.*

सेन्द्रियत्व n. Nom. abstr. zu सेन्द्रिय 1) Maitr. S. 2,4,2 (39,8). 6 (43,18).

सैन्य, सैनिक 1) Adj. *durch Speerwurf veranlasst.* — 2) m. *Speerwerfer, Kriegsmann.*

*सेपुर n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka.

सेमत्ती f. *Rosa glandulifera.*

सेय n. in शतसेय.

सेयन m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,58. v. l. सयन.

सैर Adj. zur Erklärung von सीर.

*सैराक् m. *ein milchweisses Pferd, Schimmel.*

*सेरु Adj. *bindend, fesselnd.*

सेर्ष्य Adj. (f. आ) *neidisch, eifersüchtig,* — *auf* (im Comp. vorangehend). °म् Adv.

*सेल्, सेलति v. l. für शेल्.

सेल 1) *eine best. Waffe* Kâd. (ed. Bomb.) 356,2. Vgl. सेल्ल. — 2) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

सैलग m. *Räuber, Wegelagerer.*

सेलु 1) m. = शेलु *Cordia Myxa.* — 2) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

सेल्यपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

सेल्ल *eine best. Waffe* Pañkad. Vgl. सेल 1).

*सेल्हार N. pr. eines Geschlechts.

सेव्, सेवते (metrisch auch Act.) 1) mit Loc. *sich aufhalten bei.* — 2) mit Acc. *a*) *sich aufhalten —, verweilen bei, besuchen, bewohnen, zum Aufenthaltsort erwählen, sich begeben zu* oder *auf.* सेव्यमान (Ort, Platz) *den man inne hat.* सेवित *besucht, bewohnt, eingenommen* (ein Ort). — *b*) *bei Jmd verweilen,* so v. a. *Jmd Dienste leisten, aufwarten, seine Achtung —, seine Unterthänigkeit* u. s. w. *bezeigen, es mit Jmd halten; pflegen* (ein Kind); *Jmd bedenken mit* (Instr.). Auch von Unbelebtem, das aber belebt gedacht wird. — *c*) *der Liebe pflegen,* (von beiden Geschlechtern). — *d*) *anblasen, anwehen* (vom Winde, der gleichsam als *dienstbarer* Geist gedacht wird). — *e*) *sich einer Sache hingeben, obliegen, pflegen, üben, fröhnen, geniessen, gebrauchen, häufig gebrauchen.* — *f*) *sich befinden an, angetroffen werden bei* (von Unbelebtem). °सेवित so v. a. *versehen mit.* — Caus. सेवयति 1) *Jmd dienen, seine Achtung bezeigen;* mit Acc. — 2) *pflegen, hegen* (Pflanzen). — Desid. vom Caus. in सिषेवयिषु. — Mit अति *zu häufig geniessen.* — Mit व्यति Pass. *reichlich versehen sein mit* (Instr.) MBh. 7,163,18. — Mit अनु = Simpl. 2) *a*) und *b*). — Mit अभि in अभिसेवन. — Mit आ = Simpl. 2) *a*) *b*) *c*) und *e*). In Verbindung mit दुष्प्रवादम् so v. a. *sich aussetzen,* mit अध्यायम् so v. a. *lesen.* — Mit प्रत्या zur Erklärung vom Caus. von जुष् mit प्रति. — Mit समा = Simpl. 2) *e*). — Mit उप =

Simpl. 2) *a*) *b*) *c*) *d*) *e*) und *f*). सर्गं मूत्रपुरीषयोः so v. a. *seine Nothdurft verrichten*. Auch so v. a. *ausbeuten*. — Mit अभ्युप *verehren*. — Mit समुप *sich einer Sache* (Acc.) *hingeben*. — Mit नि (निषेवते) 1) mit Loc. *a*) *wohnen bleiben*. — *b*) *Umgang haben mit*. — 2) mit Acc. *a*) = Simpl. 2) *a*). मार्गम् *einen Weg einschlagen*. निषेवित *bewohnt, besucht, besetzt*. — *b*) = Simpl. 2) *b*). निषेवित *dem man sich genähert hat*. — *c*) = Simpl. 2) *c*). — *d*) = Simpl. 2) *d*). — *e*) = Simpl. 2) *e*). द्वावनर्थौ *zwei Uebel geniessen*, so v. a. *zu tragen haben*. न चाति ते (मृगाः) निषेव्यन्ते so v. a. *aber man übertreibt nicht die Jagd auf sie*. — *f*) = Simpl. 2) *f*). निषेवित so v. a. *befindlich, gelegen, fliessend* (in einer best. Gegend). — निषेवितम् Kâm.Nîtis.18,42 wohl fehlerhaft für निषेविषाम्. — Caus. *sich begeben* —, *fahren in* (eine Hölle). — Mit उपनि *sich einer Sache* (Acc.) *hingeben, nachgehen, fröhnen*. — Mit परिनि etwa *vollauf haben*. v. l. °षेव्येत st. °षेवेत. — Mit संनि *besuchen, bewohnen*. Nur संनिषेवित. — Mit परि (nach den Grammatikern °षेवते, man findet aber auch in guten Ausgg. °सेवते) 1) *besuchen, aufsuchen*. — 2) *Jmd mit Auszeichnung behandeln, ehren*. — 3) *einer Sache* (Acc.) *nachgehen; häufig* —, *gern geniessen*. — Mit प्रति (°सेवते) als Erklärung von जुष् mit प्रति Sâj. zu ṚV. 3,33,8. — Mit *वि, °षेवते. — Mit सम् 1) *zusammensein mit* zur Erklärung von सच्. — 2) = Simpl. 2) *a*) *b*) (auch so v. a. *begrüssen*), *c*) *d*) *e*) und *f*).

*सेव 1) Nom. ag. — 2) n. = सेवि *Apfel* Bhâvapr. 1,248.

1.*सेवक m. *Sack*.

2. सेवक Nom. ag. 1) am Ende eines Comp. *bewohnend*. — 2) *Diener, Dienstmann*. — 3) *ehrend, Verehrer*. Gewöhnlich in Comp. mit seinem Obj. — 4) am Ende eines Comp. *einer Sache obliegend, pflegend, gebrauchend* (Bhar. Nâṭjaç. 34,108).

*सेवकालु m. *eine best. Pflanze*.

*सेवती f. *Rosa glandulifera*.

1. सेवन 1) n. *das Nähen* Comm. zu Âpast. Çr. 11, 8,1. — 2) f. ई *a*) **Nähnadel*. — *b*) *Naht, Verbindungsstelle am menschlichen Leibe* (fünf am Kopf, je eine an Zunge und penis oder Hodensack).

2. सेवन n. 1) *das Aufsuchen, Besuchen, Hingehen zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Bedienen, Aufwarten, Dienst*. — 3) *das Ehren, Verehrung*. Auch f. आ. — 4) *geschlechtlicher Verkehr mit* (im Comp. vorangehend). — 5) *das Obliegen, Ausüben, Fröhnen; Gebrauch, häufiger Genuss* Spr. 7667. 7768.

सेवनिन् m. *Pflüger* (nach Nîlak.).

सेवनीय Adj. 1) *aufzusuchen*. — 2) *zu ehren, dem zu huldigen ist*.

सेवन्तिकापरिणाय m. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

सेवा f. 1) *Besuch*. — 2) *Dienst, Dienstverrichtung bei* (Loc., Gen. [Spr. 7717] oder im Comp. vorangehend). Acc. mit कर् *Dienste verrichten bei* (Gen.). — 3) *Verehrung, unterwürfiges* —, *rücksichtsvolles Benehmen*, — *gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 4) *geschlechtlicher Verkehr mit* (im Comp. vorangehend). — 5) *das Obliegen, Sichhingeben, Ausübung; Gebrauch, Genuss* (insbes. *häufiger*).

सेवाकौमुदी f. Titel eines Werkes.

सेवाञ्जन m. *Diener, Dienstmann*.

सेवाञ्जलि m. *der im Zusammenlegen der Handflächen bestehende Gruss eines Dieners*.

सेवाधर्म m. *Dienerpflicht, Dieneramt*.

सेवाफल n., °स्तोत्र n., °स्तोत्रविवृति f. und °फलोक्तिविवृति f. Titel.

°सेवाभृत् Adj. *Ehre erzeigend, ehrend*.

*सेवालिन् gaṇa सुवास्त्वादि. v. l. सेचालिन्.

*सेवावृत्ति f. *ein Lebensunterhalt durch Dienst*.

*सेवासी Adv. mit कर्.

*सेवि n. *Apfel*.

*सेविका f. *eine Art Nudeln aus Weizenmehl, in Milch und Zucker gekocht*. °मोदक m. Bhâvapr. 2, 16.25.

सेवित 1) Adj. s. u. सेव्. — 2) *n. *Brustbeere*.

सेवितर् Nom. ag. 1) *Diener*. — 2) am Ende eines Comp. *a*) *der da ehrt, Verehrer*. — *b*) *der da obliegt* —, *sich hingiebt einer Sache*.

1. सेवितव्य Adj. *zu nähen*.

2. सेवितव्य Adj. 1) *zu besuchen, als Wohnstätte zu erwählen*. — 2) *dem man obliegen muss, auszuüben, zu pflegen*.

°सेविता f. *das Dienen*.

°सेवित्र n. 1) *das Aufsuchen, Sichhinbegeben zu*. — 2) *das Ehren, ehrfurchtsvolles Benehmen gegen*.

°सेविन् Adj. 1) *aufsuchend, bewohnend, sich aufhaltend in*. — 2) *dienend, Diener*. — 3) *ehrend, verehrend, ehrfurchtsvoll sich benehmend; sich zu Jmd haltend*. — 4) *geschlechtlich beiwohnend*. — 5) *einer Sache obliegend, übend; gebrauchend, geniessend*.

सेव्य 1) Adj. *a*) *zu besuchen, besuchenswerth für* (Gen.), *einen passenden Aufenthaltsort gebend; einzuschlagen* (ein Weg); *dem man nahe kommen darf*. — *b*) *würdig, dass Jmd* (Gen.) *ihm diene, dem man dienen muss* oder *kann; m. Herr* (Gegensatz *Diener*). — *c*) *zu ehren, — verehren, mit Ehrerbietung zu behandeln*. — *d*) *mit dem* oder *der man der Liebe pflegen soll* oder *darf*. — *e*) *dem man sich hingeben* —, *obliegen soll* oder *darf, zu gebrauchen*, — *geniessen*. पुराण n. so v. a. *zu studiren*. — *f*) fehlerhaft für सेव्य. — 2) *m. *a*) *Ficus religiosa*. — *b*) *Barringtonia acutangula*. — 3) *f. आ *Schmarotzerpflanze*. — 4) n. *a*) *die Wurzel von Andropogon muricatus*. — *b*) **Wasser*.

सेव्यता f. Nom. abstr. zu सेव्य 1) c) und *e*).

सेव्यत्व n. Nom. abstr. zu सेव्य 1) *b*) und *c*).

सेश्वर Adj. *einen Gott habend*. °सांख्य n. *die theistische* Sâṁkhja-*Lehre*.

सेषु Adj. *mit einem Pfeil versehen*.

सेषुक Adj. (f. आ) dass.

सेषुधन्वन् Adj. *nebst Pfeil und Bogen* Çâṅkh. Çr. 14,72,3.

सेष्टि Adj. *mit einem Opfer versehen* Âpast. Çr. 5,24,9. Hiraṇjakeçin im Comm. zu 5,25,1.

सेष्टिक Adj. dass. Comm. zu Âpast. Çr. 5,22,10. 23,4.

सेंकु m. 1) *ein best. trockener Stoff*. — 2) *ein best. Organ im Leibe*.

सेकुएड m. (Kâçikh. 1,28) und *f. आ *Euphorbia lingularia* Mat. med. 233. Bhâvapr. 1,284.

सैंक् Adj. (f. ई) *leoninus*.

*सैंक्करोण Adj. Pat. zu P. 1,1,72, Vârtt. 14.

*सैंक्कर्ण Adj. *aus* Siṁhakarṇa *stammend*.

*सैंक्कायन Adj. von सिंक्क.

सैंक्कल 1) Adj. *zu Ceylon in Beziehung stehend, ceylonesisch*. तट m. *die Küste von C*. — 2) *f. ई *eine Art Pfeffer*. — 3) *n. *Laurus Cassia*.

सैंक्काद्रिक m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

*सैंक्किक m. = सैंक्किकेय 2).

सैंक्किकेय 1) Adj. *von der* Siṁhikâ *stammend*. — 2) m. *ein Kind der* Siṁhikâ (auch Pl.). Insbes. Bez. Râhu's Çiç. 2,35. 18,59.

सैक Adj. *nebst* —, *plus eins* Jâén. 1,14. Varâh. Bṛh, S. 76,3.

सैकर्त 1) Adj. (f. ई) *sandig, aus Sand bestehend*, — *gemacht*. — 2) m. Pl. Bez. eines Ṛshi-Geschlechts. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *Sandboden; Sandbank, angeschwemmter Sand am Ufer eines Flusses* Çiç. 8,9. Vâsav. 96,4. 193,1. Daçak. 85,9.

*सैकतिक 1) Adj. = धात्तिज्ञीविन्, संदंशजीविन्. — 2) m. = लेपणिक (vgl. Zach. Beitr. 90) und संन्यस्त. — 3) n. = मातृयात्रा und मङ्गलसूत्र (°क).

सैकतिन् Adj. *mit Sandbänken oder sandigem Ufer versehen*.

*सैकतेष्ट n. *frischer Ingwer.*

सैकद्विसप्तक Adj. (f. °प्तिका) *nebst eins, zwei und sieben* Weber, Gjot. 93.

*सैकयत m. gaṇa क्रौड्यादि. °विध Adj. *von solchen bewohnt.*

*सैकयत्या f. zu सैकयत.

सैकावलि Adj. (f. ई) *mit einem aus einer einzigen Perlenschnur bestehenden Schmuck versehen* 218,13.

सैक्य Adj. *mit Begiessung zusammenhängend, davon abhängig.*

सैक्षव Adj. *gezuckert.*

*सैचालिन Adj. von सेचालिन् gaṇa सुवास्त्वादि in der Kâç. v. l. सैवालिन.

*सैत m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

*सैतकेय Adj. von सेतकी.

सैतव 1) Adj. *aus einem Damm —, aus einer Brücke bestehend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

*सैतवाहिनी f. N. pr. eines Flusses, = बाहुदा.

सैद्धान्तिक m. *Fachgelehrter* Ind. St. 15,295.

सैधक॑ Adj. *aus dem Holze des* Sidhraka *gemacht.*

*सैधकावत Adj. Kâç. zu P. 4,2,72.

*सैधिक n. = सारवृत्तविशेष Sâj. zu Sâmav. Br. 3,6,9.

सैधिकमय Adj. (f. ई) von सैधिक. Vgl. सैधक॑.

*सैनक n. von सेना.

सैनानीक Adj. *was zur Vorhut gehört.*

सैनान्य n. *Feldherrnschaft* MBh. 8,10,32.

सैनापत्य n. dass.

सैनिक 1) Adj. *zu einem Heere gehörig.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Soldat; Pl. Truppen. — b)* = *सेनारक्त, सैन्यरक्त. — c)* N. pr. eines Sohnes des Çambara.

सैन्दूर Adj. *mit Mennig gefärbt.*

सैन्दूरी Adv. mit कर् *mit Mennig färben* 292,23.

सैन्धव॑ 1) Adj. (f. ई॑) *a) zum Meere in Beziehung stehend, daselbst befindlich, daher stammend, daselbst wohnend. — b) zum Indus gehörig, vom Indus und Indusland kommend* u. s. w. — 2) m. *a)* Pl. *die Anwohner des Indus. — b) ein Fürst der Anwohner des Indus. — c) ein Pferd aus dem Induslande. — d)* N. pr. α) eines Lehrers. — β) Pl. einer auf Saindhavâjana zurückgehenden Schule. — 3) m. n. *Steinsalz* (das sich im Induslande in grossen Lagern findet). Auch so v. a. *etwas Salziges.* — 4) f. सैन्धवी *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — 5) n. *ein von Musik begleiteter Gesang in Prâkrit eines von seiner Geliebten im Stich gelassenen Liebhabers.*

सैन्धवक Adj. *zu den Anwohnern des Indus in Beziehung stehend.* नृप m., राजन् m. *ein Fürst der Anw. des I.*

सैन्धवखिल्य॑ m. *ein Salzklumpen* 34,22.

सैन्धवघन॑ m. dass.

सैन्धवायन m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

*सैन्धवायनि m. Patron. von सैन्धव.

सैन्धवारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

*सैन्धी f. *Branntwein aus Palmsaft.*

सैन्धुक्षित n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*सैन्धुमित्रिक Adj. (f. आ und ई) von सिन्धुमित्र.

*सैन्धुवक्त्रक Adj. von सिन्धुवक्त्र.

सैन्य 1) Adj. *von einem Heere kommend.* वध m. Çâṅkh. Grhj. 3,9. — 2) m. *a) Soldat;* Pl. *Truppen. — b) Heer.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Heer. — b) Lager, castra.*

सैन्यकक्ष m. = सेनाकक्ष.

सैन्यक्षोभ m. *Meuterei unter den Truppen.*

सैन्यनायक m. *Heerführer.*

सैन्यनिर्याहिका f. als Erklärung von चक्रग्रकृणी Nilak. zu MBh. 3,15,6.

सैन्यपति und सैन्यपाल m. *Heerführer.*

*सैन्यपृष्ठ n. und *°भाग m. *der Nachtrab eines Heeres.*

सैन्यमय Adj. (f. ई) *aus Truppen bestehend.*

सैन्यवास m. *Heerlager* Daçak. 19,6.

सैन्यशिरस् n. *Spitze eines Heeres* Prab. 83,19.

सैन्यकृक्षर् m. N. pr. eines Sohnes des Çambara.

*सैपुरिक Adj. (f. आ und ई) von सेपुर.

*सैमन्तिक n. *Mennig.*

सैर 1) Adj. (f. ई) *zum Pflug gehörig* Âpast. — 2) n. *a) eine Art Branntwein. — b)* *= सीराणां (= प्रतिसीराणां) समूहः, eine zur Erklärung von सैरन्ध्री erfundene Bedeutung.

*सैरकायण Adj. von सीरक.

सैरन्ध्र 1) m. *Kammerdiener;* f. ई *Kammerzofe.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) f. ई Bein. der Draupadî, die am Hofe des Fürsten Virâṭa als *Kammerzofe* diente.

सैरन्ध्रिका f. *Kammerzofe* Dhûrtan. 58.

सैरावत् Adj. nach Sâj. *mit Proviant versehen.* Vgl. 22,14.

सैरि॑ m. 1) *der Monat Kârttika. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*सैरिक 1) Adj. von सीर. — 2) m. *Himmel.* — Vgl. शैरिक.

सैरिड, सैरित्य oder सैरिध m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*सैरिधक Adj. von सिरिध gaṇa कुलालादि in der Kâç.

सैरिन्ध oder सैरिन्ध्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सैरिन्ध्र 1) m. f. (ई) häufige v. l. für सैरन्ध्र. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*सैरिन्ध्रक Adj. von सिरिन्ध्र und सैरिन्ध्र. v. l. सैरिधक.

सैरिभ 1) m. *a) Büffel* Harshaṅ. 477,9. Bâlar. 251,10. Hem. Par. 2,318. — *b) Himmel.* — 2) *f. ई *Büffelkuh.*

सैरिष्ठ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सैरीय, *°क, *सैरेय und °क m. *Barleria cristata.* n. सैरेयक n. *die Blüthe.*

(सैर्प) सैरिस॑ m. *eine best. Pflanze* und *ein best. Insect.*

सैलग॑ m. *Raubgeselle.*

सैलि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*सैवालिन Adj. von सेवालिन्. v. l. सैचालिन.

*सैस und सैसक Adj. *bleiern, von Blei* Hemâdri 1, 216,4.

*सैसिकत m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. सैसिरिध.

सैसिरिध m. Pl. v. l. für सैसिकत MBh. 6,9,57.

*सैक्षेय Adj. von सौक्ष्य.

1.*सो f. (Nomin. सोस्) ein Name der Pârvatî.

2. सौं = सौ उ 31,16.

सोक्थ (Tândja-Br. 21,7,1. 9,1. 11,1. Çâṅkh. Çr. 8,3,5) und सौक्थक Adj. *mit* Uktha.

सोक्थ्य Adj. *mit* Ukthja.

सौख Adj. *nebst* Ukhâ Çat. Br. 2,5,3,11.

*सोच्छ्रय Adj. *hoch.*

सोच्छ्वास 1) Adj. *a) den Athem ausstossend. — b) Spielraum habend* (ein loser Verband). — 2) °म् Adv. *aufathmend* (nach einem Schrecken).

सोच्छ्वासत्व n. Nom. abstr. zu सोच्छ्वास.

*सोटा Pat. zu P. 3,1,27.

*सोटाय्, °यते ebend.

सोठल m. N. pr. des Vaters von Çârṅgadeva.

सोढ 1) Adj. s. u. 1. सह्. — 2) *n. in ग्रवि°.

सोढर् Nom. ag. mit Gen. 1) *der Jmd* oder *einer Sache zu widerstehen vermag.* — 2) *Etwas geduldig ertragend* Bâlar. 26,2.

सोढव्य 1) Adj. *a) zu ertragen. — b) ruhig hinzunehmen, nachzusehen, zu verzeihen.* — 2) n. imper. *Jmd* (Gen.) *nachzusehen.*

*सोढामित्र m. N. pr. eines Mannes. Vgl. सौढामित्रि.

*सोढाय्, °यते Denomin. von सोढ.

*सोढिन् Adj. *der Etwas ertragen hat.*

सोत॑र् und सौत॑र् Nom. ag. *Kelterer des* Soma, *Presser.*

सोत॑रि Loc. Infin. *beim Pressen* RV. 10,76,2. 100,9.

सौतवे Dat. Infin. *zum Pressen* RV. 1,28,1.

सौतु m. Soma-*Kelterung, Libation.*

सोत्क Adj. (f. आ) *voller Sehnsucht, — Verlangen.* सोत्क° Adv.

सोत्कण्ठ 1) Adj. (f. आ) *voller Sehnsucht, sich sehnend nach* (प्रति), *wehmüthig, — gestimmt über* (im Comp. vorangehend). °म् Adv. 319,7. — 2) *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

सोत्कम्प Adj. *mit Zittern verbunden* Megh. II.

सोत्कर्ष Adj. *vorzüglich, ausgezeichnet.*

सोत्कृष्टहसितस्वर Adj. *von lautem Lachen begleitet* R. ed. Bomb. 4,43,52 (°स्वर: zu lesen).

सोत्तर Adj. *mit einer Wette verbunden* Nâr. 1,5.

सोत्तरपण Adj. dass. Nâr. 1,6.

सोत्पीड Adj. *einen Strom aus sich entlassend* R. 4,15,23 (wohl पर्वत: für सर्वत: zu lesen; vgl. ed. Bomb. 16,22).

सोत्प्रास Adj. *höhnisch, spöttisch* Kâd. 2,7,1. °म् Adv. Chr. 309,2. Angeblich = चटु, चाटु.

सोत्प्रेक्षम् Adv. *gleichgültig, als wenn man einer Sache keine Beachtung schenkte* Veṇis. 22,9.

(सोत्र) सौतुत्र Adj. *zu keltern.*

सोत्सङ्ग Adj. *vertieft* Bhâvapr. 6,40.

सोत्सव Adj. 1) *mit einem Fest verbunden.* दिन n. so v. a. *Festtag* 127,1. — 2) *ein Fest feiernd,* so v. a. *hoch erfreut* Kathâs. 51,180. 115,132.

सोत्साह Adj. 1) *voller Willenskraft, — Entschlossenheit, — Muth.* घनान् so v. a. *drohende Wolken.* °म् Adv. *mit Energie, mit Nachdruck.* — 2) *hoch erfreut* LA. 18,8. °म् Adv. Spr. 3957, v. l.

सोत्साहता f. *an den Tag gelegte Willenskraft, — guter Muth.*

सोत्सुक Adj. (f. आ) *voller Sehnsucht, — Verlangen, — nach* (Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend).

सोत्सेक Adj. *sich überhebend, hochmüthig* 249,4.

सोत्सेध 1) Adj. *hoch* 95,2. — 2) °म् Adv. *in einem Ruck.*

सौदक Adj. (f. आ) 1) *mit Wasser versehen, W. enthaltend* Vishṇus. 73,23. — 2) = समानोदक.

सोदधिल Adj. *aus vier* (उदधि) *Kürzen* (ल) *bestehend.*

सोदपूर्वम् Adv. *mit vorangehender Wasserbegiessung* Hemâdri 1,812,16.

सोदय Adj. *nebst Zinsen* Vishṇus. 5,127.

सोदयन Adj. *nebst Udajana.*

सोदर Adj. (f. ई) *demselben Mutterleibe entsprossen.* भ्रातर् m. *ein leiblicher Bruder.* m. dass. (Hem. Par. 2,257) und *Bruder* überh.; f. *eine leibliche Schwester.* In übertragener Bed. so v. a. *gleichsam ein Bruder, der nächste Verwandte.* नर्मकसोदरं हि नवं वय: *das jugendliche Alter hat ja nur einen Bruder, den Scherz,* so v. a. *denkt nur an Scherz.*

सोदरीय Adj. und Subst. = सोदर.

सोदर्क 1) Adj. *a)* etwa *mit einem Thurme —, mit einer Warte versehen.* — 2) *mit demselben Refrain versehen* Âpast. Çr. 15,18,4 (anders Comm.). — 2) n. *Schlussrefrain.*

सोदर्य Adj. (f. आ) und Subst. = सोदर Gaut. Âpast. अवज्ञासोदर्यं दारिद्र्यम् so v. a. *Armuth und Verachtung sind Geschwister, gehen Hand in Hand.*

सोदर्यवत् Adj. *nebst Bruder.*

सोदर्या Adj. *mit Näschereien versehen, die man nach Hause bringt.*

सोद्धार Adj. *nebst einem ausgeschiedenen, ausgewählten Theile* Kull. zu M. 9,120. 121.

सोद्धारविभागिन् Adj. *ein Erbtheil nebst einem ausgeschiedenen, ausgewählten Theile erhaltend* Kull. zu M. 9,121.

सोद्बाष्पम् Adv. *unter Thränen* Kathâs. 123,331.

सोद्यम Adj. *gerüstet, kampfbereit.*

सोद्योग Adj. *strebsam.* प्राणप्रयाण° so v. a. *das Leben stark bedrohend* (Krankheit).

सोद्वेग Adj. (f. आ) *unruhig, aufgeregt.* °म् Adv. 290,30. 315,12. 318,13.

सोध m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. गोध.

*सोनक m. *Lauch, Knoblauch.*

सोनोदेवी f. N. pr. einer Frau.

सोन्माद Adj. (f. आ) *geistesverwirrt, toll.*

सोपकरण Adj. *nebst dem Geräthe* Kâtj. Çr. 25,14,1.

सोपकार Adj. *wovon man den Niessbrauch hat* (Pfand).

सोपकारक Adj. *dem ein Dienst erwiesen worden ist.*

सोपक्रम Adj. *wozu man Etwas thut, —anwendet.*

सोपग्रहम् Adv. *freundlich thuend, schmeichelnd* Kâd. 169,15 (290,15). 176,8 (301,11). 247,14 (493,15).

सोपचय Adj. *mit Vortheil verbunden, Gewinn bringend.*

सोपचार Adj. (f. आ) 1) *nebst Verhaltungsregeln* MBh. 3,41,26. — 2) *höflich.* °म् Adv. *unter Höflichkeitsbezeugungen, höflich* Çiç. 10,2 (*mit Bitten* Comm.). — 3) etwa *geschmückt, verziert* Hemâdri 1,469,3.

सोपद्रव Adj. (f. आ) *mit Widerwärtigkeiten —, mit Uebeln —, mit Gefahren verbunden* Spr. 699. 6284.

सोपध Adj. 1) *betrügerisch, unehrlich* (von Personen und Handlungen). °म् Adv. Hemâdri 1,18, 20. 19,8. — 2) *nebst dem vorangehenden Laute.*

सोपधान Adj. (f. आ) *nebst Kissen, — Polster* Kâtj. Çr. 21,4,30. Kauç. 64.

सोपधि Adv. *auf eine hinterlistige Weise* Kir. 1,45.

सोपधिशेष Adj. *bei dem noch ein Rest eines störenden Momentes vorhanden ist, bei dem das Ungehörige noch nicht verschwunden ist* Burnouf, Intr. 591. Saddh. P. 138. Vgl. निरुपधिशेष.

सोपन्यास Adj. *begründet* (Rede) Hariv. 4541.

सोपपत्तिक Adj. *begründet, richtig* Nâgân. 75,10 (57,18). Sâh. D. 317,4. Nilak. zu Hariv. 4541.

सोपपद Adj. *mit einem begleitenden Worte versehen* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 7,25,11.

*सोपप्लव Adj. *verfinstert* (Sonne, Mond).

सौपबर्हण Adj. (f. आ) *nebst Kissen, — Polster* Çat. Br. 13,8,4,10.

सोपम Adj. (f. आ) 1) *ein Gleichniss enthaltend, Aehnliches betreffend.* — 2) *eben so verfahrend gegen* (Loc.) *wie gegen* (Instr.).

सोपर Adj. *nebst dem unteren Theil des Opferpfostens* Kâtj. Çr. 6,3,5.

सोपरोधम् Adv. *rücksichtsvoll* Kathâs. 81,18.

सोपवास Adj. (f. आ) *der da fastet* oder *gefastet hat* Hemâdri 1,385,3. 421,19.

सोपसर्ग Adj. (f. आ) 1) *auf Widerwärtigkeiten —, auf Hindernisse stossend* R. 5,18,13. — 2) *unangenehm berührend* (Rede) R. 3,44,11. — 3) *mit einer Präposition versehen* 236,31.

सोपस्वेद Adj. *angefeuchtet* 32,4.

सोपस्कृत Adj. *nebst Einladung* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,4,22.

सोपहास Adj. *spöttisch, spottend* Sâh. D. 112,8. °म् Adv.

सोपांशुयाज Adj. *nebst leise dargebrachtem Opfer* Çâṅkh. Çr. 3,9,3.

सोपाक m. *eine best. Mischlingskaste: der Sohn eines Kâṇḍâla von einer* Pulkasî.

सोपाख्य Adj. *mit Qualification versehen, von dem sich Etwas aussagen lässt.*

सोपादान Adj. *mit Materialien versehen.*

सोपाधि Adv. *bedingungsweise.*

सोपाधिक Adj. *eine weitere Bedingung einschliessend, limitirt.*

सोपाध्यायगण Adj. *nebst der Schaar der Lehrer* R. 1,39,25.

सोपान n. *Treppe, Leiter, — zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend). °कूप m. *ein Brunnen mit einer Treppe.* Auch °पङ्क्ति f., °पथ m., °पद्धति f., °परंपरा f. und सोपानाली f. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Nom. abstr. °त्व n.

सोपानक n. dass. °परंपरा Uttamaç. 81.

सोपानत्क Adj. *beschuht* Gaut. Gobh. 1,2,24.

सोपानमाला f. *Wendeltreppe* Gâtakam. 13.

सोपानत्क् (Nomin. °नत्) Adj. *beschuht* Âpast.

सोपाय Adj. *von* उपाय 3) *begleitet* Lâṭj. 1,6,28.

सोपारकपत्तन N. pr. einer *Stadt* Paṅkad.

सोपालम्भ Adj. *einen Tadel enthaltend* Kâd. 2, 7,2. °म् Adv.

सोपाश्रय Adj. *einen Anschluss habend.* °निषद्न n. und सोपाश्रय n. (Comm. zu Jogas. 2,46) Bez. *einer best. Art zu sitzen bei den* Jogin.

*सोभ n. = गन्धर्वनगर. Vgl. सौभ.

सौभरि m. N. pr. 1) eines Liedverfassers. Auch सौभरी. — 2) eines Sohnes des Kitragupta.

सौभरीयु Adj. *den* Sobhari *aufsuchend.*

सौभ्य und सोभ्य *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,6 (125,5). TS. 4,5,6,1. Gaut.

1. सौम 1) m. *a) ausgepresster Saft,* Soma; *die* Soma-*Pflanze* (erhält das Beiwort राजन्). — *b) ein* Soma-*Opfer* Ait. Âr. 220,5. — *c) ein Kelterungstag* Âçv. Çr. 3,1,15. — *d) der Mond, der Mondgott.* Erhält als Beiwort राजन्, erscheint unter den 8 Vasu, wird mit Vishṇu, Çiva, *Jama und *Kubera identificirt und gilt als Verfasser eines Gesetzbuchs. — *e)* = सोमवार *Montag* Ind. Antiq. 6, 203. — *f)* **Kampfer.* — *g)* **Wind.* — *h)* **Wasser.* — *i)* **Nektar.* — *k)* N. pr. α) verschiedener Männer. = सोमचन्द्र, सोमेन्दु Hem. Par. 1,240. — β) *eines Affen. — γ) *eines Berges. — 2) f. सोमा *a) *die* Soma-*Pflanze.* — *b)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) eines Flusses. — 3) *f. सोमी gaṇa गौरादि. — 4) *n. *a) Reisschleim. — b) Himmel.* — 5) Adj. *zu* Soma *in Beziehung stehend* Kâṭj. 13,2. Wohl fehlerhaft für सौम.

2. सोम Adj. angeblich *nebst* Umâ Ind. St. 2,140.

सौमक 1) m. *a)* N. pr. eines Ṛshi, eines Fürsten (Vâsav. 274,1), eines Sohnes des Kṛshṇa und anderer Männer. — *b)* Pl. *die Nachkommen des Fürsten* Somaka. — *c)* N. pr. eines Volkes oder Landes. — *d) ein Fürst dieses Volkes* oder *Landes* und *ein dort Gebürtiger.* — 2) f. °मिका N. pr. einer Predigerkrähe.

सोमकत्व n. Nom. abstr. zu सोमक 1) *b).*

सोमकन्या f. *eine Tochter* Soma's.

सोमकरणी f. *ein best. Vers* Âpast. Çr. 12,7,10.16.

सोमकर्मन् n. *die* Soma-*Bereitung.*

सोमकलश m. Soma-*Topf.*

सोमकल्प m. Bez. *des 21sten* Kalpa (*Weltperiode*).

सोमकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

सोमकात्त m. N. pr. eines Fürsten.

सौमकाम Adj. *nach* Soma *begierig.*

सोमकारिका f. Titel Burnell, T.

सोमकीर्ति m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

सोमकुल्या f. N. pr. eines Flusses.

सोमकेश्वर m. *ein Fürst der* Somaka.

सोमक्रतवीय n. Name eines Sâman Ârsh. Br. v. l. सौम°.

*सोमक्रतु m. Soma-*Opfer.*

सौमक्रयण 1) Adj. (f. ई) *als Kaufpreis für die* Soma-*Pflanze dienend* Âpast. Çr. 10,26,15. — 2) f. ई *eine solche Kuh* Maitr. S. 3,7,7 (84,8). Âpast. Çr. 10,22,2. 7. 8. 23,6. 7. 27,5. — 3) n. *das Kaufen des* Soma.

*सोमक्षीरी f. *die* Soma-*Pflanze* Bhâvapr. 1,219.

सोमखण्डक m. Pl. Bez. *best.* Çiva'*itischer Mönche in Nepál* Ind. Antiq. 9,174.

*सोमगर्भ m. Bein. Vishṇu's.

सोमगिरि m. N. pr. 1) eines *Berges.* — 2) eines Lehrers.

सौमगृहपति Adj. *den* Soma *zum* Gṛhapati 4) *habend* Maitr. S. 1,9,4 (133,3).

सौमगोपा f. Soma-*Hüter.*

सोमग्रह m. 1) *ein Becher* Soma Âpast. Çr. 12, 2,3. 7,10. — 2) *Mondfinsterniss.*

सोमग्रहण 1) Adj. (f. ई) Soma *in sich fassend, — enthaltend* Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 12,1, 2. — 2) n. *Mondfinsterniss.*

सोमघृत n. *eine best. Heilsalbe.*

सौमचक्षस् Adj. *wie* Soma *aussehend.*

सोमचन्द्र m. N. pr. eines Mannes, = सोमेन्दु Hem. Par. 1,125. 144. °चन्द्रर्षि 240.

सोमचमस m. Soma-*Becher, ein Becher mit* S. Vaitân.

सौमच्युत Adj. *von* Soma *bewegt* TS. 6,6,1,3. Maitr. S. 4,8,2 (108,13).

सोमज्ञ 1) m. Patron. *des Planeten Merkur* Kâçjapa in J. R. A. S. 1870, S. 475. — 2) *n. *Milch.*

*सोमजम्भन् (P. 5,4,125) und °जम्भा (! Gop. Br. 1,5,24. fg.) N. pr. eines Mannes.

सोमजा Adj. Soma-*geboren.*

सौमजामि Adj. *mit* Soma *verwandt.*

सौमजुष्ट Adj. *an* Soma *sich freuend.*

सोमतीर्थ n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

सौमतेजस् Adj. Soma's *Glanz* (*Kraft*) *habend* AV. 10,5,32.

सोमत्व n. Nom. abstr. zu सोम *Mond* Comm. zu TBr. 2,654,4.

सोमदत्त m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 3,2,7 (27,6).

सोमदत्त N. pr. 1) m. verschiedener Fürsten, Brahmanen und auch eines Kaufmanns. — 2) f. आ einer Frau.

सोमदत्ति m. Patron. MBh. 1,526 fehlerhaft für सौम°.

*सोमदर्शन m. N. pr. eines Schlangendämons.

सोमदा f. N. pr. 1) einer Gandharvî. — 2) einer Brahmanin.

सोमदेव 1) m. *a) der Mondgott.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer Vikramâṅkaṅ. 6,27. 39. °भट्ट eines Autors. — 2) f. ई N. pr. einer Gattin des Kâmapâla.

सौमदेवत und सोमदेवत्य Adj. Soma *zur Gottheit habend.*

सोमदैवत्य Adj. dass. नक्षत्र n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

सोमधान Adj. Soma *enthaltend, — fassend.*

*सोमधारा f. *die Milchstrasse.*

सोमधेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

सौमन् m. 1) *Kelterer, Bereiter des* Soma. — 2) **der Mond.* — 3) **ein zum Opfer erforderlicher Gegenstand.*

सोमनन्दिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's Citat im ÇKDr. u. नन्दिन्.

सोमनन्दीश्वर n. N. pr. eines Liṅga.

सोमनाथ N. pr. 1) m. verschiedener Gelehrter. Auch °भट्ट. — 2) n. eines berühmten Heiligthums (Liṅga) in Guzerat Vikramâṅkaṅ. 18,97.

सोमनाथतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सोमनाथदीक्षित m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,3248. °दीक्षितीय n. Titel seines Werkes 3593.

सोमनाथपट्टन n. N. pr. einer *Stadt.*

सोमनाथप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

सोमनाथभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सोमनाथरस m. *ein best. Eisenpräparat* Mat. med. 54.

सोमनाथीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सौमनेत्र Adj. Soma *zum Führer habend.*

सोमप 1) Adj. (f. आ) Soma *trinkend, zum* Soma-*Trank zugelassen.* — 2) m. *a)* etwa *Opferpriester* R. Gorr. 2,109,59. — *b)* N. pr. α) eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) eines Asura. — δ) Pl. eines Ṛshi-Geschlechts. — ε) Pl. einer Gruppe von Manen. — ζ) Pl. eines Volkes.

सोमपञ्चक n. und °प्रयोग m. Titel Opp. Cat. 1.

सौमपति m. *Herr* 1) *des* Soma. — 2) *des Mondes.*

*सोमपत्त्र n. *Saccharum cylindricum.*

सोमपत्नी f. *Gattin des* Soma.

सोमपद् N. pr. 1) m. Pl. bestimmter Welten. —

2) n. eines Tîrtha.

सोमपरिबाधृ Adj. *den* Soma *beseitigend*, Soma-*Verächter*. Eher zu lesen सोम परिबाधो.

सोमपरिस्रवण n. *das Tuch, mit welchem der* Soma *zusammengebunden wird*, Âpast. Çr. 13,22,3.

सोमपर्ण n. Soma-*Blatt* TBr. 1,2,1,6.

सोमपर्णाहरण n. = सोमपरिस्रवण.

सोमपर्वन् n. etwa Soma-*Festzeit*.

सोमपा 1) Adj. = सोमप 1). Superl. °तम. — 2) *m. *ein Brahmane*.

सोमपात्र n. Soma-*Gefäss* Âpast. Çr. 11,13,8. 12,27,9.

1. सोमपान n. *das Trinken von* Soma Gaut. 19,13.

2. सोमपान Adj. Soma-*Trinker*.

सोमपायिन् Adj. dass. AV. Çiç. 14,10.

सोमपाल m. 1) Soma-*Wächter* Supârn. 22,4. 26,5. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

सोमपावन् Adj. Soma-*Trinker*.

सोमपित्सरु Adj. als Beiw. des Pfluges Maitr. S. 2,7,12 (91,17).

सोमपीडा f. N. pr. einer Fürstin Daçak. (1925) 100,17.

सोमपीति f. Soma-*Trunk*. ṚV. 10,86,2 zu verstehen सोमं पीतये mit Abfall des Nasals.

सोमपीतिन् Adj. = सोमपीथिन्.

सोमपीथ 1) m. Soma-*Trunk*. — 2) Adj. Soma *trinkend*.

सोमपीथिन् Adj. *am* Soma-*Trunk Theil habend*.

1. सोमपुत्र 1) m. *a) ein Sohn des* Soma. — *b) der Planet Mercur*. — 2) f. ई *eine Tochter* Soma's.

2. सोमपुत्र Adj. (f. आ) Soma *zum Sohne habend* AV.

सोमपुर 1) n. Soma's *Stadt*. Angeblich auch ein früherer Name von Pâṭaliputra Ind. St. 14,112. — 2) *f. (ई) und n. N. pr. eines buddh. Tempels.

सोमपुरुष m. *Diener des* Soma.

सोमपुरोगव Adj. *den* Soma *zum Führer habend*.

सोमपृष्ठ Adj. (f. आ) Soma *auf dem Rücken tragend*. Nach Sây. *dem die vom* Soma *begleiteten* Pṛshṭhja-Stotra *geweiht sind*.

सोमपेय n. Soma-*Trunk*.

सोमप्रतीक Adj. Soma *an der Spitze habend*.

सोमप्रथम Adj. *den* Soma *vorantragend* Âpast. Çr. 11,17,3.

सोमप्रभ 1) Adj. (f. आ) *den Glanz des Mondes habend* Vâsav. 236,4. — 2) m. ein Mannsname. — 3) f. आ ein Frauenname Vâsav. 236,4.

सोमप्रयोग m. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सोमप्रवाक m. *der Herold des* Soma-*Opfers*.

*सोमबन्धु m. *eine bei Nacht sich öffnende Lotusblüthe*.

सोमभक्त m. *Genuss des* Soma. °जप m. *ein dabei murmelnd gesprochenes Gebet* Âçv. Çr. 5,6,22.

सोमभव m. N. pr. eines Mannes.

सोमभू m. 1) *ein Sohn* Soma's, d. i. Soma-Kandra's Hem. Par. 1,196. — 2) *bei den Gaina N. pr. des 4ten schwarzen Vâsudeva.

सोमभूपाल m. N. pr. eines *Fürsten*.

सोमभूभुज् m. desgl. Manimâlâ 1,120, §. 120 nach Garbe.

सोमभृत् Adj. Soma *bringend*.

सोमभोजन m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

सोममख m. Soma-*Opfer* Hariv. 1,44,7.

सोममद् (stark °माद्) Adj. *von* Soma *trunken*.

सोममद m. Soma-*Rausch*.

*सोममय Adj. (f. ई) *aus* Soma *bereitet*, —*bestehend*.

*सोममित्र m. ein Mannsname.

सोममैत्रावरुण Titel Opp. Cat. 1.

सोमयज्ञ m. Soma-*Opfer*.

सोमयशस् m. N. pr. eines Fürsten.

सोमयाग m. Soma-*Opfer*.

सोमयाजिन् Adj. Soma *opfernd, der ein* Soma-*Opfer dargebracht hat* Kâtj. Çr. 4,2,45. Âpast. Çr. 6,15,13. 11,20,12. Ind. Antiq. 6,77.

सोमयाज्या f. *die zum* Soma-*Becher gesprochene* Jâgjâ.

सोमयोग m. Soma-*Verbindung*.

*सोमयोनि n. *weisser Sandel*.

सोमरक्षित् 1) Adj. *den* Soma *bewahrend*, Soma-*Wächter*. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

सोमरक्षिति Adj. = सोमरक्षित् 1) Maitr. S. 3,7,7 (84,17).

सोमरभस् Adj. *durch* Soma *wüthend*. Nur Compar. °स्तर.

सोमरश्मि m. N. pr. eines Gandharva (nach dem Comm.) Daçak. 43,17.

सोमराग m. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

सोमराज m. Soma *der Fürst, der Mond*.

सोमराजक m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. °कि v.l.

सोमराजन् 1) Adj. (f. °ज्ञी) *den* Soma *zum Fürsten habend*. — 2) m. N. pr. eines Muni.

सोमराजसुत m. *der Planet Mercur*.

*सोमराजिन् m. = सोमराजी 2).

सोमराजी f. 1) *Mondstreifen*. — 2) *Vernonia anthelminthica*. — 3) *ein best. Metrum*.

सोमराज्य 1) n. *die Herrschaft* Soma's. — 2) m. fehlerhaft für सोमराज्य.

सोमरात m. N. pr. eines Mannes.

सोमराष्ट्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

1. सोमरूप n. *eine Form des* Soma Vaitân.

2. सोमरूप Adj. Soma-*gestaltig*. Nom. abstr. °ता f.

सोमरोग m. *eine Art Harnruhr, welche zur Schwindsucht führt*.

सोमर्षि m. N. pr. eines Ṛshi, = सोमचन्द्र Hem. Par. 1,242.

*सोमलता f. 1) *Ruta graveolens*. — 2) = सोमवल्ली Bhâvapr. 1,219.

*सोमलतिका f. *Cocculus cordifolius*.

सोमलदेवी f. N. pr. einer *Fürstin*.

सोमलिप्त Adj. *mit* Soma *beschmiert*. n. Bez. *aller* Soma-*Utensilien* Kâtj. Çr. 10,8,12. 9,5. Âpast. Çr. 13,19,6. 20,12. Vaitân. 23,22.

सोमलोक m. *die Welt des Mondgottes*.

1. सोमवंश m. *das auf den Mondgott zurückgeführte Königsgeschlecht*.

2. *सोमवंश Adj. = °वंशीय. m. Bez. Judhishṭhira's.

सोमवंशीय und °वंश्य Adj. *zum Mondgeschlecht gehörig*.

सोमवतीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सोमवत् Adj. 1) Soma *enthaltend*. — 2) *von* Soma *begleitet* u. s. w. — 3) *unter dem Monde stehend*. दिश् f. so v. a. *Norden*.

सोमवर्चस् 1) Adj. Soma-*herrlich*. — 2) m. N. pr. *a)* eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. — *b)* eines Gandharva.

सोमवल्क m. und °ल्का f. Bez. *verschiedener Pflanzen*. Nach den Lexicographen m. *Acacia arabica, eine Art* Karañga und = कटूल Râgân. 9,19. Bhâvapr. 1,206. Dhanv. 1,5.

*सोमवल्लरी f. *Ruta graveolens*.

*सोमवल्लिका f. 1) dass. — 2) *Vernonia anthelminthica*.

सोमवल्ली f. Bez. *verschiedener Pflanzen*. Nach den Lexicographen *die* Soma-*Pflanze, Cocculus cordifolius* und *tomentosus, Vernonia anthelminthica* und = पातालगरुडी Bhâvapr. 1,178. 219. 221. 223. Dhanv. 1,1.

सोमवहन n. *der Wagen, auf dem der* Soma *gefahren wird*, Lâṭj. 1,2,17. 5,5,8. 14.

सोमवामिन् Adj. *den* Soma *vomirend* Âpast. Çr. 14,30,7. 19,2. Vaitân.

सोमवायव्य m. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts MBh. 12,166,24. So auch ed. Vardh.

सोमवार m. *Montag* Ind. Antiq. 6,203. °व्रत n., °व्रताचरणक्रम m., °वारामावास्यापूजापद्धति f. und °वारामावास्याव्रतकालनिर्णय m. Titel Burnell, T.

सोमवासर m. oder n. *Montag*.

सोमवाह m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht*.

सोमविक्रयिन् Adj. Soma *verkaufend*, Soma-*Verkäufer* Maitr. S. 3,7,7 (84,12). Gaut. 15,18. Â-

PAST. ÇR. 10,20,13. fgg. 25,1. 2. 5. 26,10. 14. 15. 27,6.

सोमविध Adj. *in die Kategorien des* Soma *gehörig*, Soma-*artig* ÂPAST. ÇR. 7,28,1. Comm. zu 7,8,4. 22,3.

सोमवीथी f. *Mondbahn.*

सोमवीर्य Adj. Soma-*ähnliche Kraft habend* SUÇR. 2,173,1.

सोमवृक्ष m. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Acacia arabica* und = कट्फल.

सोमवृद्ध Adj. *durch* Soma *aufgeheitert* ṚV.

सोमवृद्धिवर्धन n. = चान्द्रायण 2) VASISHṬHA 21,33.

सोमवेश (wohl °वेष) m. N. pr. eines Muni.

सोमवेष्टन Adj. *den* Soma *umhüllend* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 13,1,5.

सोमव्रत n. 1) *eine best. Begehung.* — 2) Name verschiedener Sâman ÂRSH. BR.

*सोमशकला f. *eine Gurkenart.* Richtig लोमशफला.

सोमशतक n. Titel eines Werkes BÜHLER, Rep. No. 784.

सोमशम्भ m. fehlerhaft für °शंभु.

सोमशंभु m. N. pr. eines Autors.

सोमशर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer BHADRAB. 1,66. 70. PAÑKAD.

सौमशित Adj. *durch* Soma *geschärft.*

सौमशुष्म und सोमशुष्मन् m. N. pr. eines Mannes.

सोमशूर m. desgl.

सोमशेखरराज्यनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

सोमश्रवस् m. N. pr. verschiedener Männer.

सोमश्री f. N. pr. einer Frau BHADRAB. 1,40.

सौमश्रेष्ठ Adj. *den* Soma *zum Ersten habend.*

सोमश्रौत n. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

सोमसंस्था f. *eine Grundform des* Soma-*Opfers* GAUT. 8,20.

सौमसखि Adj. Soma *zum Genossen habend.*

*सोमसंज्ञ n. *Kampfer.*

सौमसत्सद् Adj. als Beiw. *des Pfluges.* v. l. सोमपित्सद् und सुमतित्सद्.

सोमसद् m. Pl. Bez. *der Manen der* Sâdhja.

सोमसरण Adj. (f. ई) *zu* Soma *führend* (Weg) TÂṆḌJA-BR. 1,1,4. ÂPAST. ÇR. 10,1,5.

सोमसलिल n. Soma-*Wasser.*

सोमसव m. *eine best. Opferhandlung.*

सोमसवन Adj. *woraus* Soma *gekeltert wird.*

सोमसामन् n. Name verschiedener Sâman ÂRSH. BR. LÂṬ. 9,4,34.

*सोमसार m. *Acacia arabica.*

सोमसिद्धान्त m. 1) Titel verschiedener astr. Werke BURNELL, T. OPP. Cat. 1. — 2) Personification eines Çiva'itischen Siddhânta. — 3) *N. pr. eines Buddha.

*सोमसिन्धु m. Bein. Vishṇu's.

सौमसुत् Adj. Soma *kelternd* BÂLAR. 32,23.

सोमसुत 1) m. *ein Sohn* oder *Nachkomme des Mondgottes; insbes.* Bez. Budha's. — 2) *f. आ Bein. des Flusses Narmadâ RÂǴAN. 14,18.

सौमसुति f. und सोमसुत्या f. Soma-*Kelterung.*

सौमसुत्वन् Adj. Soma *kelternd.*

सोमसुन्दर m. N. pr. eines Autors.

सोमसूक्त n. *eine an* Soma *gerichtete Hymne.*

सोमसूक्ष्मन् m. N. pr. eines Ṛshi. v. l. सोमशुष्म.

सोमसूत्र n. Bez. *eines Abzugsgrabens an einem Liṅga.*

सोमसूत्रपञ्चविधान n. Titel eines Werkes.

सोमसेन m. N. pr. 1) eines Sohnes des Çambara. — 2) eines Fürsten von Kâmpakapura und Somapura (Ind. St. 14,112).

सोमस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

सौमहार Adj. Soma *raubend* SUPARṆ. 19,1. 21,4.

सोमहारिन् Adj. dass. MBH. 1,33,3.

सोमहूति m. N. pr. eines Ṛshi. Richtig सोमाहुति.

सोमहौत्र n. (OPP. Cat. 1) und °प्रयोग m. (BURNELL, T.) Titel.

सोमांशक m. *ein Theil des Mondes.*

सोमांशु m. 1) Soma-*Stengel*, — *Schoss.* — 2) *Mondstrahl.* — 3) *ein Glied des* Soma-*Opfers.*

सोमाकर m. N. pr. eines Scholiasten.

*सोमाब्ज n. *eine rothe Lotusblüthe.*

सोमाङ्ग n. *ein Glied des* Soma-*Opfers.*

सोमाएडपिछे Titel OPP. Cat. 1.

सोमातिपवित Adj. *durch* Soma *purgirt* ÂPAST. ÇR. 19,2.

सोमातिपूत Adj. dass. VAITÂN.

सोमातिरिक्त n. Pl. Soma-*Ueberbleibsel* ÇAT. BR. 4,5,10,8.

सोमात्मक Adj. (f. °त्मिका) *die Natur des Mondes habend.*

सौमाद् Adj. Soma *essend.*

सोमाधार m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

सोमाधि m. N. pr. v. l. für सोमापि.

सोमानन्द m. N. pr. eines Mannes. Auch °नाथ und °न्दाचार्य.

सोमापहृत Adj. *dem* Soma *entwendet worden ist* ÇAT. BR. 4,5,10,6.

सोमापि m. N. pr. eines Sohnes des Sahadeva.

सोमापूषन् m. Du. Soma *und* Pûshan ṚV. 2,40,2.

सौमापौष्ण Adj. *dem* Soma *und* Pûshan *gehörig.*

सोमाभा f. = चन्द्रावली.

सौमाभिषिक्त Adj. *mit* Soma *besprengt*, — *geweiht* ÇAT. BR. 9,4,4,8.

सोमाम्बुप m. Du. *der* Soma- *und der Wassertrinker*, Bez. zweier göttlicher Wesen.

सौमारुद्र 1) m. Du. Soma *und* Rudra ṚV. 6, 74,1. fgg. TS. 2,2,10,5. — 2) n. *eine Hymne an* Soma *und* Rudra.

सौमारौद्र 1) Adj. *dem* Soma *und* Rudra *gehörig.* — 2) n. *die Hymne* ṚV. 6,74.

सोमार्चिस् m. N. pr. eines Götterpalastes.

सोमार्थिन् Adj. Soma *begehrend* MBH. 1,34,21.

सोमार्धकारिन् m. Bein. Çiva's (*einen Halbmond tragend*).

सोमार्धाय् *dem Halbmonde gleichen.* °यित Adj. SUBHÂSHITAR. 23,25.

सोमार्य m. N. pr. eines Brahmanen Ind. Antiq. 12,244.

सोमार्ह Adj. *Ansprüche auf* Soma *habend.*

*सोमाल Adj. *weich, zart.*

*सोमालक 1) m. *Topas* GARBE zu RÂǴAN. 13,169. — 2) f. °लिका *ein best. Gericht* MADAN. 117,84. HÂRÎTA 92,13.

सौमावती Adj. f. Soma *enthaltend.*

सोमावर्त m. N. pr. einer Oertlichkeit VP². 2,144.

सोमाश्रम m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

सोमाश्रमायण n. desgl.

सोमाष्टमी f. *ein best. 8ter Tag.*

सोमासन्दी f. *ein Schemel für den* Soma.

सोमाह्न m. *Montag.*

सोमाहरण n. *das Herbeibringen des* Soma. °हरणीय SUPARṆ. 5,2.

सोमाहार m. Soma-*Bringer* ÂPAST. ÇR. 14,24,11.

सौमाहुत Adj. *mit* Soma *beopfert.*

1. सोमाहुति f. Soma-*Opfer* ÇAT. BR. 5,5,4,21. ÂPAST. ÇR. 12,3,12. 20,21.

2. सोमाहुति m. N. pr. eines Liedverfassers.

*सोमाह्वा f. *die* Soma-*Pflanze.*

सौमिन् 1) Adj. *a*) Soma *bereit habend.* — *b*) Soma-*begeistert.* — 2) *f. सौमिनी (संज्ञायाम्).

सोमिल m. N. pr. 1) eines Dichters. Auch सौमिल. — 2) eines Asura.

सोमिलक m. N. pr. eines Webers.

1.*सोमी f. s. u. सौम.

2. सोमी Adv. mit कर् *in* Soma *verwandeln* Comm. zu TS. 2,202,2.

सोमीय in अग्नीषोमीय u. s. w.

सोमेज्या f. Soma-*Opfer* ÂPAST. ÇR. 1,14,10.

सोमेन्दु m. N. pr. eines Mannes, = सोमचन्द्र HEM. PAR. 1,111. 120.

सौमेन्द्र Adj. *dem* Soma *und* Indra *gehörig* ÂPAST. ÇR. 14,30,7.

सोमेश्वर m. N. pr. 1) eines göttlichen Wesens

Ind. St. 14,112. — 2) eines Webers ebend. 14,117. — 3) eines Autors Weber, Lit. °भट्ट Burnell, T. — 4) eines Kâlukja Vikramâṅkak. 4,97.

सोमेन्द्र Adj. *dem* Soma *und* Indra *gehörig* TS. 5,6,15,1. Richtig wäre सोमेन्द्र.

सोमोत्पत्ति f. 1) *die Entstehung des* Soma (*der Pflanze und des Mondes*). — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Auch °परिशिष्ट.

सोमोद्गीत n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 6, 6,18.

सोमोद्भव 1) m. Bein. Kṛshṇa's (*der Erzeuger des Mondes*). — 2) f. आ Bein. des Flusses Narmadâ.

सोमोपनह्न n. *ein Tuch zum Einbinden des abgemessenen* Soma Âpast. Çr. 13,22,3.

सोमोल्लोष n. Soma-*Binde* Âpast. Çr. 13,1,5. 22, 3.

सोम्य, सोमिय Adj. 1) *der sich mit dem* Soma *zu thun macht*, Soma-*Opferer*. — 2) *aus* Soma *bestehend*, S. *enthaltend* u. s. w. — 3) Soma *liebend, durch* S. *begeistert*. — 4) *mit* Soma *verbunden, ihm angehörig* u. s. w. — 5) ungenaue Schreibart für सौम्य.

सोम्यता f. Nom. abstr. ungenau für सौम्यता.

*सोराष्ट्रिक n. *ein best. Gift*. Richtig सौ°.

सोर्मि Adj. 1) *Wellen habend, — schlagend, reich an Wellen* Çiç. 5,4. Vâsav. 296,2. — 2) *rasch dahinfliegend* (Pferde) ebend.

*सोर्मिक (Conj. für सौ°) Adj. = सोर्मि 1).

*सोलङ्क m. N. pr. eines Geschlechts.

सोल्लास Adj. *erfreut, froh, munter*. °म् Adv. Bâlar. 120,11. Hâsj. 20,22.

सोल्लुण्ठ Adj. *ironisch, sarkastisch*. °म् Adv. Bâlar. 25,16. 48,12.

*सोल्लुण्ठन Adj. dass.

सोल्लेखम् Adv. *anschaulich darstellend, unzweideutig* Vidḍh. 28,20.

सोल्लेखरेख Adj. (f. आ) *deutlich dargestellt, unzweideutig* Bâlar. 93,15.

सोवाक *Borax* Paṅkâd.

सोशीर Adj. (f. आ) *reich an Wurzeln von Andropogon muricatus* Hemâdri 1,53,3. Scheint nicht zu passen.

सोष Adj. *mit salziger Erde vermischt*.

सोष्ट्रिक Adj. (f. आ) *nebst irdenen Geschirren* (*von bestimmter Form*) MBh. 3,15,7.

सोष्णीष 1) Adj. *mit einer Kopfbinde versehen*. — 2) n. *ein Haus mit einer Gallerie an der Vorderseite*.

सोष्मता f. 1) *Hitze, Wärme* Çiç. 16,47. — 2) *Aspiration*.

सोष्मन् Adj. 1) *heiss, warm*. — 2) *aspirirt*; m. *eine Aspirata*.

सोष्मवत् Adj. = सोष्मन् 2).

सोष्मस्नानगृह n. *eine Stube mit warmen Bädern, Badstube*.

सोष्यन्ती f. *eine Gebärende*. °कर्मन् n. *eine auf sie bezügliche Handlung*, °सवन n. *ein best.* Saṁskâra Kâṭh. Gṛhjas. 24. °होम m. *ein Opfer für eine Gebärende*.

सोक्षि m. N. pr. eines Sohnes des Kunti.

सोकलग्राम m. N. pr. eines *Dorfes*.

सोक्षच m. N. pr. eines Diebes.

सौकन्य 1) Adj. Sukanjâ *betreffend*. — 2) n. *eine solche Erzählung*.

सौकर 1) Adj. (f. ई) *a) aprinus*. — *b) zu* Vishṇu *als Eber in Beziehung stehend*. — 2) n. N. pr. eines Wallfahrtsortes, an dem Vishṇu als *Eber* verehrt wird.

सौकरक n. = सौकर 2).

*सौकरसद्म Adj. von सूकरसद्मन्.

सौकरायणि m. N. pr. eines Lehrers.

सौकरिक 1) m. *Eberjäger, Schlächter —, Verkäufer von Schweinefleisch* Divjâvad. 505,4. Saddh. P. 168. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*सौकरीय Adj. von सुकर und सूकर.

1. सौकर्य n. *leichte Ausführbarkeit, Erleichterung*. Dat. *zur Erleichterung, der grösseren Bequemlichkeit wegen* Comm. zu Ârjabh. 3,59. Instr. *am Leichtesten* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,11.

2. सौकर्य n. Nom. abstr. zu सूकर *Eber*.

सौकार्य n. häufiger Fehler für 1. सौकर्य.

*सौकुमारक n. Nom. abstr. von सुकुमार.

सौकुमार्य 1) n. (adj. Comp. f. आ) *Zartheit, Sanftheit* Gâtakam. 13,12. — 2) Adj. = सुकुमार.

सौकृति m. Patron. Nur Pl.

सौकृत्य n. *das Wohlthun, Guthandeln*.

*सौकृत्यायन m. Patron. von सुकृत्य.

सौक्ति m. Patron.

सौक्तिक Adj. von सूक्त *Hymne*.

सौक्ष्म्य n. häufiger Fehler für सौक्ष्म्य.

सौक्ष्मक m. *ein kleines Insect* oder dgl.

सौक्ष्म्य n. *Feinheit, Zartheit* (auch in übertragener Bed.) Comm. zu Çiç. 14,66. 19,103.

सौक्ष्म्यत्व n. dass.

*सौख m. Patron. von सुख.

*सौखयानिक m. *ein Barde, der* (einem Fürsten) *einen glücklichen Marsch wünscht*.

*सौखरात्रिक Adj. *der sich erkundigt, ob die Nacht angenehm gewesen sei*.

सौखवती f. fehlerhaft für सुखावती.

*सौखशय्यिक m. = सौखशायिक.

सौखशायनिक Adj. *der sich erkundigt, ob der Schlaf angenehm gewesen sei*.

सौखशायिक Adj. dass. m. Bez. *eines best. Fürstendieners*.

*सौखसुप्तिक m. dass.

सौखिक Adj. *auf Wohlbehagen* u. s. w. *bedacht*. Angeblich auch = सुखेन जीवति.

*सौखीय Adj. von सुख.

सौख्य n. (adj. Comp. f. आ) *Wohlbefinden* (so v. a. *Genesung* Spr. 7623), *Wohlbehagen, Lust, angenehme Empfindung, Genuss, Freude* Vâsav. 228, 2. Auch Pl. Hem. Par. 2,443. °द् Adj. Chr. 251,10. °दायिन् Adj. Râgân. 13,155.

*सौख्यदायक m. *Phaseolus Mungo*.

सौख्यशायिक m. MBh. 14,70,7 wohl nur fehlerhaft für सौखशायिक. Nilak. सौख्यशायनिक.

सौगत 1) Adj. (f. ई) *buddhistisch*. — 2) m. *ein Buddhist*.

*सौगतिक m. *a Bauddha mendicant; the mendicant Brahman; an atheist, an unbeliever; doubt, unbelief, scepticism*.

सौगन्ध 1) m. *eine best. Mischlingskaste* (*Händler mit Wohlgerüchen*). — 2) *n. *ein best. wohlriechendes Gras*.

*सौगन्धक n. *eine blaue Wasserrose*.

सौगन्धिक 1) Adj. *wohlriechend*. — 2) m. *a) *ein Händler mit Wohlgerüchen. — b) ein Schwächling, der durch den Geruch der Geschlechtstheile zur Begattung gereizt werden muss. — c) ein best. Eingeweidewurm. — d) Schwefel* Râgân. 13,70. Angeblich auch n. — *e)* N. pr. eines Berges. — 3) n. *a) eine weisse* (auch *blaue*) *Wasserlilie* Vâsav. 288,4. Gâtakam. 22. — *b) eine Art Ocimum*. — *c) *ein best. wohlriechendes Gras*. — *d) eine best. Salbe* Tâṇḍja-Br. 24,13,4. — *e) Rubin* Râgân. 13, 147. 151. Hemâdri 1,341,3. 6. 608,7. — *f)* N. pr. eines Waldes.

सौगन्धिकवन n. 1) *ein Wald —, d. i. eine dichte Gruppe von Wasserlilien*. — 2) N. pr. eines Wallfahrtsortes.

सौगन्धिकवत् s. पद्म° und हेम°.

सौगन्धिकाविवरण (!) n. Titel eines Kâvja Opp. Cat. 1.

सौगन्धिकाहरण n. 1) *das Herbeiholen von weissen Wasserlilien*. — 2) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

सौगन्ध्य n. *das Wohlriechendsein, Wohlgeruch* Çiç. 8,48.

*सौचक्य n. Nom. abstr. von सूचक.

*सौचि m. = सौचिक.

सौचिक m. *Schneider.* Im System der Sohn eines Çaunḍika von einer Kaivarta-Frau.

*सौचिक्य n. Nom. abstr. von सूचिक.

सौचित्ति m. Patron. des Satjadhṛti.

सौचीक m. *ein best.* Agni Sâj. in der Einl. zu ṚV. 10,51.

सौजन्य n. *Gutmüthigkeit, Leutseligkeit, Wohlwollen* Çiç. 19,13. Vâsav. 150,4.

सौजन्यवत् Adj. *leutselig, wohlwollend.*

सौजस्क Adj. *kraftvoll, von Kraft zeugend* Gâtakam. 8,63. 33,6.

सौजात m. Patron. von सुजात.

सौजामि m. N. pr. eines Mannes.

सौडल m. desgl.

*सौढामित्रि m. Patron. von सौढामित्र.

*सौत Adj. von सूत.

*सौतंगमि Adj. (f. ई) von सुतंगम.

*सौतंगमीय Adj. von सौतंगमि.

सौति m. Patron. von सूत = लोमकर्षण.

*सौतिक्य n. Nom. abstr. von सूतिक.

1. सौत्य Adj. *aus Kelterungstagen bestehend, der Kelterung des* Soma *gewidmet.* अहन् n. *ein Kelterungstag.*

2. सौत्य 1) Adj. *zum Wagenlenker in Beziehung stehend.* कर्मन् n. = 2). — 2) n. *das Amt eines Wagenlenkers.*

सौत्र 1) Adj. (f. ई) *a) aus Fäden bestehend, — gemacht* Gaut. — *b) einem* oder *dem grammatischen* Sûtra *eigen.* धातु m. *eine Verbalwurzel, die nur in einem* Sûtra (einer Etymologie wegen) *erwähnt wird.* — 2) *m. *ein Brahmane.*

*सौत्रनाडि m. Patron. von सूत्रनाड.

सौत्रान्तिक m. *ein Anhänger des* Sûtrânta. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

सौत्रामणि 1) Adj. (f. ई) *dem* Indra *gehörig.* दिश् f. so v. a. *Osten* Vidḍh. 78,13. — 2) m. *ein best.* Ekâha. — 3) f. ई *eine best. Ceremonie, bei der* IndraSutrâman *Verehrung empfängt (die sechste oder siebente der* Havirjaǵñasaṁsthâ) Gaut. Ǵaim. 3,5,14. सौत्रामणीप्रयोग m. Burnell, T. Nom. abstr. सौत्रामणीत्व Çat. Br. 12,7,1,14.

सौत्रामणि m. 1) = सैत्रामणि 3) Hemâdri 1,602,4. TBr. Comm. 2,652,8. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सौत्रामणिक Adj. *bei der* Sautrâmaṇi *befindlich.*

सौत्रामणीय Adj. *über die* Sautrâmaṇi *handelnd* Ind. St. 13,125.

सौत्रामधनुस् n. *Regenbogen* Vâsav. 288,8.

सौत्रि m. etwa *Weber* Kâmpaka 4. Vielleicht fehlerhaft für सौत्रिक.

सौत्रिक 1) m. *Weber.* — 2) n. *Gewebe.*

*सौत्रिन m. Patron. von सुत्रिन्.

सौत्सुक्य Adj. (f. आ) *voller Erwartung, — Ungeduld* Pañkat. 185,20.

*सौदत्त Adj. von सुदत्त.

*सौदत्तेय m. Patron. von सुदत्त.

*सौदत्त Adj. von सुदत्त.

सौदत्ति m. Patron. von सुदत्त. Auch Pl.

*सौदत्तेय m. desgl.

सौदर्य 1) Adj. *geschwisterlich.* — 2) n. *geschwisterliches Verhältniss.* — Auch fehlerhaft für सौदर्य.

*सौदर्शन m. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka.

*सौदर्शनिक Adj. (f. आ und ई) von सौदर्शन.

सौदामनी f. 1) *Blitz.* Häufig die Verbindung विद्युत्सौदामनी यथा am Ende eines Halbverses. Nach den Lexicographen auch *eine Art von Blitz.* — 2) Titel eines Commentars. — 3) N. pr. *a)* einer Tochter Kaçjapa's von der Vinatâ VP². 2,73. — *b)* einer Jakshiṇî. — *c)* einer Tochter des Gandharva Hâhâ. — *d)* einer Apsaras Bâlar. 89,8. 92,8. 93,9. 94,12. 96,3 u. s. w. Ueberall सौदामिनी geschr. — *e)* verschiedener Frauen. — *f)* *einer Oertlichkeit.

सौदामिनी f. häufige, aber schlechte Schreibart für सौदामनी. In der Bed. *Blitz* z. B. Çiç. 17,69.

सौदामिनीय (richtig सौदामनीय) Adj. (f. आ) *dem Blitz eigen, blitzartig* Buâm. V. 2,11.

*सौदामेय m. Patron. von सुदामन्.

*सौदाम्नी f. *Blitz.*

सौदायिक Adj. *als Hochzeitsgeschenk erhalten* (Habe einer Frau) Hemâdri 1,45,20. 22.

सौदास m. Patron., insbes. des Kalmâshapâda Kâd. 2,110,4 (135,15). Gâtakam. 31. Auch Pl.

सौदासि m. desgl.

सौदेव m. Patron. des Divodâsa.

*सौदेविक Adj. von सुदेविका.

सौद्युम्नि m. Patron. von सुद्युम्न.

सौध 1) Adj. *a) mit stucco versehen.* Nach dem Comm. *palastähnlich.* — *b) von der Euphorbia antiquorum kommend.* — 2) *m. *Kalkspath* Râǵan. 13,134. — 3) (*m.) n. *ein mit stucco überzogenes Haus, das Haus eines vornehmen Herrn, Palast* Çiç. 3,43. 12,62. 13,31. Vâsav. 188,2. 283,1. — 4) *n. *Silber* Râǵan. 14,15.

सौधकार m. *ein Arbeiter in stucco.*

सौधन्य Adj. *von* Sudhana *herrührend.*

सौधन्वन m. *ein Sohn des* Sudhanvan. Pl. als Beiw. der Ṛbhu Ǵaim. 6,1,50.

सौधर्म m. bei den Ǵaina *ein best. Göttersitz* Hem. Par. 1,249. 433.

*सौधर्मन्न m. Pl. bei den Ǵaina *eine best. Klasse von Göttern.*

सौधर्मेन्द्र m. N. pr. eines Ǵaina-Heiligen.

सौधर्म्य n. *Rechtlichkeit.*

सौधाकर 1) Adj. *lunaris* Naish. 6,7. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

सौधाङ्गण n. *der Hofraum eines Palastes* Vâsav. 253,4.

*सौधातकि m. Patron. von सुधातर्. Vgl. सौधीतकि.

*सौधातकी f. zu सौधातकि.

*सौधामित्रिक Adj. (f. आ und ई) von सुधामित्र.

*सौधार m. *one of the fourteen parts of a drama.*

*सौधाल m. *a temple of* Çiva, *or in the form of* Îçâna.

सौधालय m. = सौध 3).

*सौधावतान gaṇa काश्यादि in der Kâç.

*सौधावतानिक Adj. (f. आ und ई) von सौधावतान ebend.

*सौधावति m. Patron. von सुधावत्.

सौधितेय m. Patron. von सुधिति.

सौधीतकि m. Patron. wohl fehlerhaft für सौधातकि.

सौन 1) Adj. in Verbindung mit मांस n. *frisch geschlachtetes Fleisch.* — 2) m. *Schlächter.* — 3) n. *frisch geschlachtetes Fleisch.*

सौनन्द N. pr. 1) n. einer mythischen Keule. — 2) f. आ *der Gattin des* Vatsapri.

*सौनन्दिन् m. Bein. Baladeva's (*die Keule* Sunanda *tragend*).

*सौनव्य m. Patron. von सूनु.

*सौनव्यायनी f. zu सौनव्य.

सौनकोत्रि m. Patron. ungenau für शौन°.

सौनाग m. Pl. *die Schule des* Sunâga Ganar. 68,8.

*सौनामि m. Patron. von सुनामन्.

सौनिक m. 1) *Schlächter.* — 2) *Jäger* Buâm. V. 1,112.

*सौनेत्र Adj. von सुनेत्र.

सौन्दर्य n. 1) *Schönheit, Anmuth, Pracht* Spr. 7686. Vâsav. 151,2. 223,1. 233,7. — 2) *edles Benehmen, Edelmuth.*

सौन्दर्यलहरी f. (Opp. Cat. 1), °व्याख्या f. und °स्तोत्र n. Titel.

*सौप Adj. *über die Casusendungen handelnd.*

सौपथि m. Patron. von सुपथ.

*सौपन्थ्य Adj. von सुपन्था.

सौपर्ण und सौपर्ण्य (so Suparn. neben सौपर्ण) 1) Adj. (f. ई) *dem Falken* u. s. w. *gehörig, — ähnlich, von ihm kommend, ihn betreffend, über ihn handelnd* u. s. w. — 2) *f. सौपर्णी *eine best. Schlingpflanze.* — 3) n. *a)* *Smaragd Râǵan. 13,164. —

b) **trockener Ingwer*. — *c*) *das* Suparṇa-*Lied*. — *d*) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

सौपर्णकैतव Adj. *dem* Vishṇu *gehörig* Bâlar. 43,15.

सौपर्णव्रत n. *eine best. asketische Begehung.*

सौपर्णीकाद्रव Adj. *von* Suparṇî *und* Kadrû *handelnd.*

*सौपर्णेय 1) m. Metron. von सुपर्णा oder सुपर्णी. Insbes. Bez. Garuḍa's. — 2) f. ई f. zu 1).

सौपर्ण्य 1) Adj. = सौपर्ण 1). — 2) n. *die Natur des Falken* u. s. w.

सौपर्ण्यवत् Adj. *Falkennatur besitzend.*

*सौपर्य Adj. von सुपरि.

*सौपर्व Adj. von सुपर्वन्.

सौपस्तम्बि m. Patron.

सौपाक m. *eine best. Mischlingskaste* MBh. 13, 48,26. 27.

सौपातव m. Patron. Nur Pl.

*सौपामायनि m. Patron. von सुपामन्.

*सौपिक Adj. *mit Brühe übergossen.*

*सौपिङ्गल Adj. von सुपिङ्गल.

*सौपिष्ट und सौपिष्टि m. Patron. von सुपिष्ट.

सौपुष्प m. Patron. von सुपुष्प.

*सौपूत Adj. von सुपूत.

सौप्तिक 1) Adj. *während des Schlafes erfolgend.* — 2) n. *ein Ueberfall während des Schlafes, ein nächtlicher Ue., — auf* (Gen.). °कं पर्व und °कपर्वन् n. heisst das 10te Buch im MBh.

*सौप्रज्य m. Patron. von सुप्रज्य.

*सौप्रज्यीय Adj. von सौप्रज्य.

सौप्रजास्त्व n. *Besitz guter —, zahlreicher Nachkommen.*

सौबल 1) m. Patron., insbes. Çakuni's. — 2) f. ई *eine Tochter* Subala's; Patron. der Gâudhârî 74,2. — 3) Adj. *dem* Saubala —, d. i. Çakuni *gehörig.*

सौबलेय 1) m. = सौवल 1). — 2) f. ई = सौबल 2) 73,16.

सौबल्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. सौशल्य.

सौभ 1) m. N. pr. einer mythischen, in der Luft schwebenden Stadt, die von einem Fürsten der Çâlva (Hariçkandra) beherrscht wird. — 2) m. Bez. *des Beherrschers dieser Stadt.*

सौभग 1) Adj. *vom Baume* Subhaga *kommend* Kâraka 1,27. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Bṛhakkhloka. — 3) n. *a*) *Glück, Wohlfahrt, Genuss; Pl. Glücksgüter, Genüsse.* — *b*) *Lieblichkeit, Schönheit, Anmuth.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

सौभगत्व n. = सौभग 1) *a*).

सौभद्र 1) *Adj. Subhadrâ *betreffend.* — 2) m. Metron. Abhimanju's. — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

*सौभद्रेय m. 1) = सौभद्र 2). — 2) *Terminalia bellerica.*

सौभर 1) Adj. (f. सौभरी) *dem* Sobhari *gehörig.* — 2) m. Patron. von सौभरि. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Gaim. 2,2,28.

सौभरायण m. Patron. von सौभर.

सौभरि m. N. pr. eines Ṛshi.

सौभव m. N. pr. eines Grammatikers.

सौभागिनेय m. *der Sohn einer in glücklicher Ehe lebenden Mutter* Bhatt. 4,35.

सौभाग्य 1) n. *a*) *Wohlfahrt, Glück; insbes. das Beliebtsein bei den Menschen, Popularität, eheliches Glück.* — *b*) *das Reizendsein, Schönheit* (von Personen und Sachen) Gâtakam. 23,62. — *c*) Titel einer Upanishad. — *d*) *Mennig* Râgân. 13,52. — *e*) **Borax* Bhâvapr. 1,182. — *f*) **eine best. Pflanze.* — *g*) *ein best. astrol.* Joga. — 2) Adj. *Wohlfahrt u. s. w. verschaffend.*

सौभाग्यकवच n. (Burnell, T.), सौभाग्यकाण्ड n. und सौभाग्यगौरीव्रतविधि m. (Burnell, T.) Titel.

सौभाग्यघण्टा f. *eine Art Glocke* Kâd. 56,3 (103,5).

सौभाग्यचिन्तामणि m. Titel Opp. Cat. 1.

*सौभाग्यतृतीया f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

सौभाग्यमञ्जरी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222.

सौभाग्यरत्नाकर m. (Burnell, T. Opp. Cal. 1) und सौभाग्यलक्ष्म्युपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

सौभाग्यवत् Adj. *mit Schönheit ausgestattet* Sâj. zu Ṛv. 3,33,3. Vgl. द्रुप°.

सौभाग्यवर्धनी f. Titel Burnell, T.

सौभाग्यव्रत n. *eine best. Begehung.*

सौभाग्यशयनव्रत n. desgl.

सौभाग्यसुन्दरीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

सौभाग्याष्टक n. Bez. *von acht Stoffen, die Wohlfahrt u. s. w. bewirken sollen,* Matsja-P. 59,8. 29. Vgl. Hemâdri 1,*a*,48,20. fgg.

सौभाग्याष्टकतृतीयाव्रत n. *eine best. Begehung.* Statt dessen auch (wohl fehlerhaft) सौभाग्याष्टकव्रततृतीयाव्रत.

सौभाञ्जन m. = शोभाञ्जन *Moringa pterygosperma* MBh. 13,91,39. Comm. zu Harshak. 478,2.

सौभामिनिक Adj. रत्न n. *ein best. Edelstein* Divjâvad. 116,18.

*सौभिक m. *Zauberer, Gaukler.* Vgl. शौभिक.

सौभित्त Adj. *Sicherheit und Ueberfluss von Lebensmitteln bringend.*

सौभित्र्य n. = सुभित्त *Ueberfluss an Lebensmitteln, gute Zeiten* Bhadrab. 3,86. Açvav. 43,1. 7.

*सौभूत Adj. von सुभूत.

सौभेय m. *ein Bewohner von* Saubha.

सौभेषज Adj. *aus den* Subheshaga *bestehend.*

सौभ्रव n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

सौभ्रात्र n. *ein gutes brüderliches Verhältniss.*

सौम Adj. *zu* Soma *in Beziehung stehend.* शास्त्र n. VP². 5,379.

सौमकि m. Patron. von सौमक.

सौमक्रतव n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

सौमक्रतवीय n. v. l. für सोम° Ârsh. Br. 1,512.

*सौमङ्गल Adj. von सुमङ्गल.

सौमङ्गल्य n. 1) *Wohlfahrt, Wohlergehen* Sâj. zu Ṛv. 1,113,12. — 2) *ein glückbringender Gegenstand, Amulet* u. s. w.

*सौमतायन m. Patron. von सुमत.

*सौमतायनक Adj. von सौमतायन.

सौमदत्ति m. Patron. von सोमदत्त.

सौमदायन m. Patron. Nur Pl.

सौमन 1) n. *eine best. mythische Waffe.* — 2) m. oder °ना f. *Blüthe.*

सौमनस 1) Adj. (f. ई) *von Blumen kommend, aus Bl. bestehend* Çiç. 6,12. Pârçvan. 6,78. — 2) m. *a*) *das Wohlgemuthsein, frohe Stimmung.* — *b*) *der 8te Tag im* Karmamâsa. — *c*) N. pr. α) des Weltelephanten im Westen. — β) eines Berges. — 3) f. सौमनसा *a*) **Muskatblüthe.* — *b*) N. pr. eines Flusses. — 4) f. सौमनसी *die 5te Nacht im* Karmamâsa. — 5) n. *a*) *Wohlgesinntheit, Wohlwollen, Gunst.* — *b*) *das Wohlgemuthsein, frohe Stimmung.* — *c*) **Muskatnuss.* — *d*) N. pr. eines Berggipfels.

सौमनसायन 1) *m. Patron. von सुमनस्. — 2) f. ई *Muskatblüthe.* सौमनसायिनी Kâraka 4,1. 7,4.

सौमनस्य 1) Adj. *Frohsinn —, gute Laune verschaffend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jagṇabâhu. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Frohsinn, gute Laune* Çiç. 7,28. — *b*) *richtiges Verständniss.* — *c*) *Blumenstrauss.* — *d*) N. pr. des von 2) beherrschten Varsha.

सौमनस्यवत् Adj. *froh, guter Laune.*

*सौमनस्यायनी f. *eine Knospe von Jasminum grandiflorum.*

*सौमनायन m. s. u. सुमनायन.

*सौमनोत्तरिक Adj. *die Geschichte der* Sumanottarâ *kennend.*

सौमन्त Adj. *von* Sumantu *gelehrt.*

सौमन्त्रिण (Conj.) n. *das Versehensein mit einem*

guten Minister.

सोमपोष 1) Adj. *dem* Soma *und* Pûshan *gehörig, — geweiht* TÂṆḌJA-BR. 23,16,14. — 2) n. Name eines Sâman. — Vgl. सोमापोष्ण.

सोमपोषिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

*सोममित्रिक Adj. (f. आ und ई) gaṇa काश्यादि.

सोमराज्य m. Patron. von सोमराजक.

सोमशुष्मायण (Conj.) m. Patron.

सोमाग्नि Adj. (f. ई) *an* Soma *und* Agni *gerichtet* MAITR. S. 2,1,4 (6,3).

*सोमात्र m. Patron. und Metron. von सुमातर्.

सोमाप m. Patron. von सोमाप.

सोमापोष्ण 1) Adj. *dem* Soma *und* Pûshan *gehörig* MAITR. S. 2,1,4 (6,5). — 2) n. Name eines Sâman ÂRSH. BR.

सोमायन m. Patron. Budha's.

*सोमायनक Adj. von सोमायन.

सोमारौद्र Adj. *dem* Soma *und* Rudra *gehörig* MAITR. S. 2,1,5. m. mit Ergänzung von चरु ÇAT. BR. 5,3,2,1.

सौमिक 1) Adj. (f. ई) *zum* Soma —, *zum* Soma-*Opfer gehörig* ÂPAST. ÇR. 8,7,12. 8,13. 11,19,5. 12, 3,8. GAIM. 4,2,20. — 2) *f. ई *die feierliche Kelterung des* Soma GAL.

सौमित्र 1) m. Metron. des Lakshmaṇa. — 2) n. *a) Freundschaft.* — *b)* Name verschiedener Sâman ÂRSH. BR.

सौमित्रि m. 1) Metron. Lakshmaṇa's, Du. Lakshmaṇa's und Çatrughna's. — 2) N. pr. eines Lehrers.

*सौमित्रीय Adj. von सौमित्रि.

सौमिल m. N. pr. eines Dichters. Auch सौमिल्ल geschrieben.

*सौमिलिक *ein best. Stoff* (buddh.).

सौमिल्ल m. s. u. सौमिल.

*सौमिवि (!) m. Patron. Nur Pl.

सौमिश्रि (!) m. desgl.

सौमी 1) Adj. s. u. सौम्य. — 2) f. *Mondschein.*

सौमुक्तिवाद (!) m. Titel eines Njâja-Werkes.

सौमुख्य n. 1) *Frohsinn, Heiterkeit* GÂTAKAM. 26. *Freude an* (im Comp. vorangehend) 32. — 2) am Ende eines Comp. *Geneigtheit zu* GÂTAKAM. 27. 30. 31. Auch fehlerhaft सौमुख geschr.

सौमुचि m. Patron. Nur Pl.

सौमेध n. Name verschiedener Sâman ÂRSH. BR.

*सौमेधिक m. = सिद्ध.

सौमेन्द्र Adj. *dem* Soma *und* Indra *gehörig* MAITR. S. 2,1,4 (6,7). — Vgl. सौमेन्द्र.

सौमेरव 1) Adj. (f. ई) *dem* Sumeru *gehörig.* — 2) *n. *a) die Umgegend des* Sumeru. — *b) Gold.*

सौमेरुक n. *Gold.* Richtig सौमेरव.

सौम्य und सौम्य (AV. 19,45,8) 1) Adj. (f. सौमी und später सौम्या; सौमिया ṚV. 8,59,4) *a) dem* Soma *gehörig, ihm geweiht, von ihm handelnd, damit verbunden, dessen Eigenschaften habend.* — *b) kühl wässerig* (Gegensatz आग्नेय *heiss trocken*). — *c) nördlich.* दिश् f. *Norden.* सौम्येन *nördlich,* सौम्येशान्योस्. — *d) (wie der Mond) durch ein mildes Wesen wohlthuend auf die Sinne oder das Gemüth einwirkend, ansprechend.* Wie मृदु Bez. *der Mondhäuser* Mṛgaçiras, Kitrâ, Anurâdhâ *und* Revati. — *e)* सौम्य in der Anrede so v. a. *mein Lieber, mein Theurer* (auch höher Stehende so angeredet). — *f) Glück bringend, — verheissend, faustus.* — 2) m. *a)* Pl. *die Leute des* Soma. — *b)* Pl. *eine Klasse von Manen.* — *c)* Patron. Budha's, auch *des Planeten Mercur.* — *d) Anhänger, Verehrer.* — *e) *ein Brahmane.* — *f) die linke Hand* HEMÂDRI 2,*a*,100,3. 5. 8. — *g) *Ficus glomerata.* *h) der Monat* Mârgaçîrsha HEMÂDRI 1,64,18. 19. — *i) das 43ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 3) m. n. *a) eine best. Busse.* — *b)* N. pr. eines Dvîpa. — 4) m. oder n. *a) das Jahr* Mṛgaçiras, *das zweite Jahr im 12jährigen Umlauf des Jupiters.* — *b) das 7te* Juga. — 5) f. सौम्या *a) *Abrus precatorius, Glycine debilis, eine der* Somavallî *nächst verwandte Pflanze, Ruta graveolens, Curcuma Zedoaria, Jasminum Sambac, eine Art Süssholz* und = महाज्योतिष्मती. — *b) *Perle* RÂGAN. 13,152. — *c) das Mondhaus* Mṛgaçiras. — *d)* *Bez. von *fünf im Haupte des* Mṛgaçiras *stehenden Sternen.* — *e) ein best.* Ârjâ-*Metrum.* — *f)* N. pr. einer Gottheit. — 6) n. *a)* Nom. abstr. von सोम AV. 19,45,8. — *b) das unter dem Monde stehende Mondhaus* Mṛgaçiras. HARIV. 7915 nach NÎLAK. *Mittwoch* (!). — *c) *das linke Auge.* — *d) *die Mitte der Hand.* — *e) der 14te* Muhûrta. — *b) *Silber.*

*सौम्यगन्धा oder *°गन्धी f. *eine best. Blume.*

सौम्यगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

सौम्यगोल m. *die nördliche Hemisphäre.*

सौम्यजामातर् m. N. pr. eines Mannes.

सौम्यता f. Nom. abstr. zu सौम्य 1) *b)* und *d).*

सौम्यत्व n. *Milde.*

सौम्यदर्शन 1) Adj. *einen wohlthätigen Eindruck auf die Augen machend.* — 2) f. आ N. pr. einer Fürstin.

सौम्यधातु m. *der* Soma-*artige Grundstoff,* so v. a. *Phlegma* (कफ) RÂGAN. 21,5.

सौम्यमुख Adj. (f. आ) *ein ansprechendes Gesicht habend* Spr. 7643.

सौम्यरूप Adj. *milde, — gegen* (Gen.) 104,22.

सौम्यश्री Adj. *von ansprechender Anmuth* PR. P. 122.

सौम्याकृति Adj. *von ansprechendem Aeussern* 134,17.

*सौयज्ञक Adj. von सुयज्ञ.

सौयवस n. 1) *eine grasreiche Zeit.* — 2) (angeblich von सुयवसु) Name verschiedener Sâman ÂRSH. BR.

सौयवसि m. Patron.

सौयामि m. desgl.

सौयामुन m. desgl. Nur Pl.

1. सौर Adj. *aus Bier* oder *Branntwein bestehend* u. s. w.

2. सौर 1) Adj. (f. ई) *zur Sonne —, zum Sonnengott in Beziehung stehend, ihm gehörend, daher kommend* u. s. w., *solaris.* धर्मास् HEMÂDRI 2,*a*,20,2. — 2) m. *a) ein Verehrer —, Anbeter der Sonne.* — *b) der Sohn der Sonne, der Planet Saturn.* — *c)* Bez. *des 20sten* Kalpa (*Weltperiode*). — *d) *Koriander.* — *e) *Zanthoxylon alatum* RÂGAN. 11,187. — 3) f. ई *a)* Patron. der Tapatî, der Mutter Kuru's. — *b) Kuh* HEMÂDRI 1,466,12. 14. Also = सौरभेयी. — *c) *Polanisia icosandra.* — 4) n. *a) eine Sammlung von Gebeten an die Sonne.* — *b) Sonnenmaass.* — *c) *das rechte Auge* GAL. — *d)* = बृहत्सौरम् Name eines Sâman ÂRSH. BR. — *e)* Titel eines Werkes.

सौरक n. N. pr. einer von Surendra gegründeten Stadt.

*सौरज m. *Koriander.* v. l. सौरभ.

सौरटी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37. 50. सौराटी (wohl richtiger) 50. 110.

*सौरण Adj. von सूरण = शूरण *Amorphophallus campanulatus.*

सौरत 1) Adj. *zum Liebesgenuss in Beziehung stehend* Çiç. 10,68. — 2) n. *Liebesgenuss.*

सौरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

°सौरत्य n. *Wohlgefallen —, Behagen an* GÂTAKAM. 8. Statt dessen fehlerhaft सौरभ्य LALIT. 29, 9.10. 217,21. DIVJÂVAD. 39,12. 40,6.

सौरथ und सौरथेय m. MBH. 3,197,28. 25 angeblich Metron. von सुरथा. Wohl fehlerhaft für सौरभ und सौरभेय *Stier.* *सौरथी f. Patron. von सुरथ.

*सौरधी f. *ein best. Saiteninstrument.*

सौरनक्त n. *eine best. Begehung.*

सौरपक्षगणित n. Titel BURNELL, T.

सौरपत (!) und °पात (!) m. *ein Verehrer der Sonne.*

सौरपर Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

सौरपात m. s. u. सौरपत.

सौरपि (!) m. Patron. Nur Pl.

सौरभ 1) Adj. *a) wohlriechend. — b) von der* Surabhi *stammend* (Stiere). v. l. सौरस. — 2) m. *a) Koriander.* Zu belegen nur in der Verbindung mit बीज. — *b) *eine Art von* वेसवार. — 3) f. ई *Kuh.* — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Wohlriechendsein, Wohlgeruch* 252,21. Çiç. 6,14. 10,24. Spr. 7680. 7760. zu 1584. — *b) *Saffran. — c) *Myrrhe.* v. l. स्तैभक. — *d)* Name eines Sâman. — *e)* Titel eines Commentars. Könnte auch m. sein.

सौरभक n. *ein best. Metrum.*

सौरभेय 1) m. *Stier; Pl. das Rindvieh, eine Rindviehheerde.* Auch personificirt als Lehrer. — 2) f. सौरभेयी *a) Kuh.* — *b)* N. pr. einer Apsaras. — 3) (wohl n.) Titel eines Werkes.

*सौरभेयक m. *Stier.*

सौरभ्य 1) *m. Bein. Kubera's. — 2) n. *a) das Wohlriechendsein, Wohlgeruch* Spr. 7811. Uebertragen so v. a. *das überallhin Verbreitetsein.* — *b)* fehlerhaft für सौरत्य. — *c) * = मनोज्ञत्व, गुणगौरव, चारु* und *तापिन्.*

*सौरभ्यद n. *ein best. Parfum* Gal.

*सौरमस m. *ein Fürst der* Sûramasa.

सौरस 1) Adj. *von der Pflanze* सुरसा *kommend* Karaka 6,24. — 2) m. *a) *gesalzene Fleischbrühe. — b) eine best. Made, welche das Haar zerstört. — c)* Metron. von सुरसा Hariv. 3,12,63. — *d)* N. pr. eines von Surendra erbauten Tempels.

सौरसंहिता f. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

सौरसिद्धान्त m. desgl.

सौरसेन m. Pl. N. pr. eines Volkes, = शूरसेन.

*सौरसेय 1) Adj. von सुरस. — 2) m. Metron. Skanda's.

सौरसैन्धव Adj. *der Gañgâ eigen* u. s. w. Çiç. 13,27.

सौरस्य n. als Erklärung von सौशाम्य (!) Nilak. zu MBh. 14,53,15.

सौराकि m. Patron. des Vipûǵana Maitr. S. 3,1,3 (3,20). 4,6,2 (79,18).

सौराज्य n. *gute Herrschaft, gutes Regiment.*

सौराज्यवत् Adj. *einer guten Herrschaft sich erfreuend.*

सौराटी f. s. u. सौरटी.

सौराव m. *gesalzene Fleischbrühe.*

सौराष्ट्र 1) Adj. *von* Surâshṭra *kommend* (Perle). — 2) m. *a)* Pl. *die Bewohner von* Surâshṭra. — *b) *das Harz der Boswellia thurifera.* — 3) f. ई *Alaunschiefer* Mat. med. 96. Râǵan. 13,63. — 4) n. *a) *Messing. — b) ein best. Metrum.*

सौराष्ट्रक 1) Adj. (f. ॰ष्ट्रिका) = सौराष्ट्र 1). — 2) m. Pl. = सौराष्ट्र 2) *a).* — 3) *n. *Messing* oder *eine Mischung von Kupfer, Messing, Zinn, Blei und Eisen.*

सौराष्ट्रिक 1) Adj. = सौराष्ट्र 1). — 2) m. Pl. = सौराष्ट्र 2) *a).* — 3) *m. n. *ein best. Gift* Bhâvapr. 1,270. — 4) *n. *Weissmessing.*

सौराष्ट्रेय Adj. = सौराष्ट्र 1).

सौरि m. 1) *Sohn der Sonne, der Planet Saturn.* — 2) Pl. N. pr. einer Völkerschaft im Dekkhan. — 3) Patron. eines Mannes. — 4) **Terminalia tomentosa.* v. l. शौरि. — 5) * *Polanisia icosandra.* Richtig सौरी.

1. सौरिक Adj. *zu Branntwein in Beziehung stehend* (Schulden) Vasishṭha 16,31.

2. *सौरिक m. = स्वर्ग.

सौरिन्ध्र 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई *eine daher stammende Frau.*

*सौरिरत्न n. *Sapphir* Râǵan. 13,181.

सौरीय 1) *Adj. von सूर्य. — 2) m. *ein best. Baum, dessen Harz giftig ist.*

*सौरेय und *॰क m. *eine Barleria* Mat. med. 317.

*सौरोक्षिक m. Metron. von सुरोक्षिका.

*सौरोक्षितिक m. Metron. von सुरोक्षितिका.

सौर्य 1) Adj. (f. सौरी und सौर्या) *a) der Sonne gehörig, darauf bezüglich* u. s. w., *solaris.* — *b)* *von सूर. — 2) m. *Sohn der Sonne.* — 3) *n. N. pr. *a)* zweier Kuppen des Himâlaja. — *b)* einer Stadt. Vgl. शौर्य.

सौर्यचान्द्रमस Adj. (f. ई) *der Sonne und dem Monde geweiht.*

सौर्यपृष्ठ n. Name eines Sâman Vaitân.

सौर्यप्रभ Adj. *dem* Sûrjaprabha *gehörig.*

सौर्यभगवत् m. N. pr. eines Grammatikers.

सौर्यमारुतक Adj. *bei Sonnenschein und Wind vor sich gehend* Karaka 6,1. Vgl. वातापिक.

सौर्ययाम Adj. *der Sonne und dem* Jama *gehörig.*

सौर्यवर्चस m. Patron. von सूर्यवर्चस्.

सौर्यवारुण Adj. *der Sonne und* Varuṇa *gehörig* Maitr. S. 2,3,3 (30,4).

सौर्यवैश्वानर Adj. (f. ई) *der Sonne und dem* Vaiçvânara *gewidmet.*

*सौर्यायणि m. Patron. von सौर्य.

सौर्यायणिन् m. N. pr. eines Mannes.

*सौर्यिन् m. Bein. des Himâlaja.

*सौर्योदयिक Adj. von सूर्योदय *Sonnenaufgang.*

सौर्वल Sûçr. 1,376,7 Druckfehler für सौवर्चल.

सौलक्षण्य n. *der Besitz Glück verheissender Zeichen.*

*सौलभ und *सौलभायन (Conj.) Adj. *von* Sulabha *verfasst.*

सौलभ्य n. *das leicht zu finden Sein.*

*सौलाभ Adj. von सौलाभ्य.

*सौलाभ्य m. Patron. von सुलाभिन्.

*सौलोक Adj. von सौलोक्य.

*सौलोक्य m. Patron. von सुलोकिन्.

सौव 1) Adj. *himmlisch.* — 2) *n. *Verordnung, Befehl.*

*सौवक्तसेय m. Patron. von सुवक्तस्.

*सौवग्रामिक Adj. von स्वग्राम.

सौवर Adj. *im Tone bestehend, über den Ton handelnd.*

सौवर्चनस m. Patron.

सौवर्चल 1) (*m.) n. *ein künstliches Salz, das durch Kochung von Soda mit den Früchten der Emblica officinalis erzeugt wird, Sochal Salt* Karaka 8,9. n. Angeblich auch *Natron.* — 2) f. आ N. pr. der Gattin Rudra's Hemâdri 1,799,2.

*सौवर्चलीय Adj. von सुवर्चल.

सौवर्ण 1) Adj. (f. ई und आ) *a) golden.* — *b) *das Wort* सुवर्ण *enthaltend.* — 2) m. *a) ein* Karsha *Gold.* — *b) *ein goldener Ohrring.* — 3) n. *Gold.*

*सौवर्णकायन Adj. von सुवर्णक.

सौवर्णनाभ m. Pl. *die Schule des* Suvarṇanâbha.

सौवर्णपर्ण Adj. *goldene Flügel habend* Suparn. 1,2.

*सौवर्णबलज und *॰बालज Adj. von सुवर्णबलज.

सौवर्णरेतस m. Patron. von सुवर्णरेतस.

सौवर्णिक 1) am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlwort *so und so viel* Suvarṇa *schwer* oder *werth* Hemâdri 1,456,12. 462,14. — 2) m. *Goldarbeiter* (daneben aber auch सुवर्णकार!) Kampaka 2. — 3) f. ॰आ *ein best. giftiges Insect.*

सौवर्ण्य 1) n. *a) schöne —, frische Farbe* Conj. für सावर्ण्य Gâtakam. 8,47. — *b) das Goldensein.* — *c) richtige Aussprache der Laute.* — 2) Adj. Sûçr. 2,353,7 fehlerhaft für सौवर्ण.

*सौवश्व 1) m. Patron. von स्वश्व. ॰भार्य Adj. *der eine* Sauvaçvî *zur Frau hat.* — 2) f. ई f. zu 1).

*सौवश्वि m. Patron. von स्वश्व.

(सौवश्व्य) सौवश्विश्व n. *Wettrennen.*

*सौवस्तिक m. *Hauspriester eines Fürsten.*

*सौवात Adj. von स्वाति.

*सौवाडुमृदव n. *Süsse und Milde.*

*सौवाध्यायिक Adj. von स्वाध्याय.

सौवासिनी f. = सुवासिनी Âçv. Gṛhj. 2,14.

*सौवास्तव Adj. (f. ई) von सुवास्तु.

*सौविद् m. *Haremswärter.*

सौविदल्ल m. (adj. Comp. f. आ) dass. Çiç. 5,17. Bâlar. 19,20. 107,17. Nom. abstr. ॰त्व n.

सौविदल्लाक m. dass. Als Hypokoristikon Har-

SHAṄ. 132,9.

सौविष्टकृत् Adj. = °कृत ÂÇV. GṚHJ. 2,3,4.

सौविष्टकृत Adj. (f. ई) *für den Agni Svishṭakṛt bestimmt, von ihm handelnd* u. s. w. VAITÂN.

सौविष्टि (Conj.) m. Patron. Nur Pl. zu belegen.

सौवीर 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) f. आ und ई *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. 31. — 3) f. ई *eine Fürstin der* Sauvîra. — 4) n. *a*) *saurer Gersten-, Reis- oder Weizenschleim* Mat. med. 12. — *b*) *die Frucht vom Judendorn.* — *c*) **Schwefelantimon* RÂGAN. 13,87.

सौवीरक 1) m. *a*) = सौवीर 1) *a*) *b*). — *b*) **Zizyphus Jujuba.* — 2) *f. °रिका dass. — 3) n. = सौवीर 4) *a*).

*सौवीरपाणा m. Pl. Bez. der Bâlhîka.

*सौवीरभक्त Adj. *von* Sauvîra *bewohnt.*

*सौवीरसार n. *reines Antimon* RÂGAN. 13,98.

सौवीराञ्जन n. *eine Salbe von Schwefelantimon* Mat. med. 73.

*सौवीराम्ल n. = सौवीर 4) *a*).

*सौवीरायण m. etwa *ein Abkömmling der* Sauvîra. °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

*सौवीर्य 1) m. *ein Fürst der* Sauvîra. — 2) f. या f. zu 1).

सौव्रत्य n. *Treue, Gehorsam.*

सौशब्द्य n. *richtige Bildung grammatischer Formen.*

*सौशमि m. Patron. von सुशम. °कन्या n. = सौशमीना कन्या.

*सौशर्मक Adj. von सुशर्मन्.

*सौशर्मण Adj. *von* Suçarman *verkündet.*

*सौशर्मि m. Patron. von सुशर्मन्.

सौशल्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBH. 6,9,40. v. l. सौबल्य.

सौशाम्य n. *Friede, Versöhnung.*

सौशिल्य n. PAÑCAR. 1,14,108 fehlerhaft für सौशील्य.

सौशील्य n. *Güte des Charakters, eine gute Gemüthsart.*

सौश्रव m. Patron.

1. सौश्रवस 1) Adj. *einen guten Ruf habend.* — 2) m. Patron. Auch Pl. — 3) n. *a*) *das Tönen des Preises, — Lobes.* — *b*) Name zweier Sâman ÂRSH. Br.

2. सौश्रवस n. *Wettlauf*, überh. *Wettkampf.*

सौश्रिय n. *hohes Glück* SAṂSK. K. 19,*b*,11.

सौश्रुत 1) Adj. *von* Suçruta *verfasst.* — 2) m. Patron. Auch Pl.

सौश्रोमतेय m. Patron. ÇAT. BR. 6,2,2,37.

सौषद्मन m. Patron. von सुषद्मन्.

सौषाम n. Name eines Sâman ÂRSH. Br.

सौषिर 1) m. *eine best. scorbutähnliche Krankheit* (eig. *Hohlheit*, sc. der Zähne). — 2) n. collect. *Blaseinstrumente* S. S. S. 199 (शौ° gedr.).

सौषिर्य n. *Hohlheit, das Porössein* KÂRAKA 6,18.

सौषुप्त n. Bez. *des 10ten Buches im* MBH., = सौप्तिकं पर्व NILAK. zu MBH. 1,2,325. 396.

सौषुम्ण m. *ein best. Sonnenstrahl* 102,2.

सौष्टव n. fehlerhaft für सौष्ठव.

सौष्ठव n. (adj. Comp. f. या) 1) *Tüchtigkeit, Vortrefflichkeit, Vorzüglichkeit, Frische* GÂTAKAM. 22,87. 23. 26,1. 28. 31,37. Auch Pl. — 2) *eine best. Stellung des Körpers* (häufig neben लाघव) ÇIÇ. 18,11. 20,20. Beim Tanze S. S. S. 241. — 3) **a part of a drama.*

सौष्मिकि m. Patron. Nur Pl. zu belegen.

*सौसाम m. Patron. von सुसामन्.

*सौसायन gaṇa अरीकृणादि.

*सौसायनक Adj. von सौसायन.

*सौसुक्त N. pr. einer Oertlichkeit PAT. zu P. 4,2, 141, Vârtt. 1.

*सौसुक्तीय Adj. von सौसुक्त ebend.

सौसुम्न m. schlechte Schreibart für सौषुम्ण.

सौसुराद् m. *ein best. Wurm* KÂRAKA 1,19.

*सौस्त्र n. Nom. abstr. von सुस्त्री.

सौस्थित्य n. *günstiger Stand* (eines Planeten), *günstige Lage* (einer Person).

*सौस्थ्य (Conj.) n. *Wohlbefinden.*

*सौस्नातिक Adj. *sich nach dem guten Erfolg eines Bades erkundigend.*

सौस्वर्य n. *Wohlklang.*

सौस्सल Adj. *dem* Sussala *gehörig.*

सौहविष n. Name verschiedener Sâman ÂRSH. Br.

सौहार्द n. (adj. Comp. f. या) *Zuneigung, Freundschaft, — zu* oder *mit* (Loc. oder Gen.). Acc. mit कर् *Freundschaft schliessen mit* (Gen.).

सौहार्म्य n. dass.

सौहार्य Ind. St. 3,276 wohl fehlerhaft.

सौहित्य n. 1) *das Sattsein, Sättigung, Befriedigung* ÇIÇ. 5,62. — 2) *Liebenswürdigkeit, Freundlichkeit.*

सौहृद 1) Adj. *vom Freunde kommend.* — 2) m. *a*) *Freund.* — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) n. (adj. Comp. f. या) *a*) *Zuneigung, Freundschaft, — zu* oder *mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Acc. mit कर् *Freundschaft schliessen mit* (सह्). — *b*) am Ende eines Comp. *das Freundsein von —, Liebe zu Etwas* GÂTAKAM. 23,63.

सौहृद्य n. *Zuneigung, Freundschaft* ÇÂK. in Sitzungsberichte der Wiener Ak. 106,638,11.

सौहृद्य n. dass. Acc. mit कर् *Freundschaft schliessen mit* (सह्).

सौहोत्र und सौहोत्रि m. Patron. von सुहोत्र.

सौह्म m. *ein Fürst der* Suhma HARSHAṄ. 168,3.

*सौह्मनागर Adj. von सुह्मनगर.

सौह्म Ind. St. 3,276 wohl fehlerhaft.

स्कद्, स्कन्द्, स्कन्दति (गतिशोषणयोः) 1) Act. Med. (metrisch) *schnellen, springen, spritzen* (intrans.); *erschüttert —, herausgeschleudert werden, hinausfallen;* insbes. von Tropfen und vom Samen. Uebertragen so v. a. *zu Nichte werden.* — 2) Med. *eine Samenergiessung haben* VP. 2,6,27. — 3) *bespringen* (zur Begattung). — 4) स्कन्न *a*) *herausgespritzt, verschüttet* u. s. w.; auch mit Ergänzung von रेतस् *Samen.* — *b*) *dem es fehlgeschlagen ist.* — *c*) in स्कन्नस्कन्धाघभाग HARSHAṄ. (ed. K.) 481,4 nach dem Comm. = प्लुष्क, लम्बमान (wohl dieses) oder उन्नत. — 5) *Med. v. l. für स्कुन्द्. — Caus. स्कन्दयति 1) *verschütten, vergiessen.* — 2) *überspringen*, so v. a. *versäumen, unterlassen.* — 3) etwa *hüpfen lassen* bei der Erklärung von स्कन्द्. — 4) *gerinnen machen, verdichten.* Metrisch auch Med. — Intens. कनिष्कन् (*चनीस्कद्यते, *चनीस्कन्दीति) *hüpfen* (von Fröschen). — Mit अति (अतिस्क° und अतिष्क°) 1) *bespringen, insilire.* — 2) *überspringen.* — 3) *heraus —, hinabfallen.* — Mit अधि (अधिस्क° und अधिष्क°) *bespringen* (zur Begattung) MAITR. S. 2,5,6 (54,18). अधिष्कन्ना (!) *besprungen.* — Mit अनु in *अनुस्कन्दम्. — Mit अभि (अभिस्क°) 1) *herbeispringen* in अभिस्कन्दम्. — 2) *besteigen.* — Mit प्रत्यभि in प्रत्यभिस्कन्दन. — Mit अव 1) *herabspringen, herabspritzen* (intrans.). अवस्कन्न vom Samen. — 2) *herbeispringen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *überfallen, anfallen.* °अवस्कन्न *überwältigt* (von einem Gefühle). — Mit अभ्यव 1) *hinab —, hinaus —, hineinspringen.* — 2) *auf Jmd* (Acc.) *stossen.* — Mit पर्यव in पर्यवस्कन्द्. — Mit प्रत्यव in प्रत्यवस्कन्दन. — Mit समव *angreifen, sich bemächtigen;* mit Acc. KÂRAKA 8,9. Vgl. समवस्कन्द्. — Caus. *Jmd* (Acc.) *überfallen.* — Mit आ 1) *hüpfen.* — 2) *sich hängen an* (Acc.). — 3) *treten auf* (Acc.) KIR. 2,20. — 4) *Jmd* oder einen Ort (Acc.) *überfallen, anfallen* HARSHAṄ. 8,4. — Caus. °आस्कन्दित *heimgesucht von, behaftet mit.* — Mit समा 1) *Jmd* (Acc.) *überfallen, anfallen.* — 2) समास्कन्न *a*) *angefügt an* (Loc.). — *b*) *bestreut.* — Mit *उद् (उत्कन्द्) *davonspringen.* — Mit उप (उपस्कन्य) *herbeispringen* MAITR. S. 2,4,1 (38,4). — Mit परि (परिस्क° und परिष्क°) 1) *um-*

herhüpfen. — 2) परिस्कन्न und *परिष्कष्ण *vergossen* (Samen). — Intens. (परि चनिष्कदत्) *umherhüpfen.* — Mit प्र (Absol. प्रस्कंद्य und प्रस्कन्द्य) 1) *hervor* —, *hinaus* —, *herab* — (*auf*, mit Acc. GÂTAKAM. 27, 22), *hinunter* — (GÂTAKAM. 27), *aufspringen; hervorspritzen, hinausfallen* (von Tropfen, Thränen, Samen u. s. w.) GAUT. — 2) *hineinspringen, sich verfangen in* (Acc.). — 3) *überfallen, anfallen, angreifen.* — 4) प्रस्कन्न *a) verschüttet, verspritzt.* — *b) verloren gegangen, zu Nichte geworden.* — *c) überfallen* —, *angegriffen habend;* mit Acc. — Caus. 1) *in Fluss bringen.* — 2) *hinschütten, hingiessen* (eine Speise als Opfergabe). — Mit अभिप्र *hineinspringen in* (Acc.). — Caus. *hineinsprengen* MAITR. S. 4,6,4 (84,13). 9 (92,14). — Mit वि in विष्कन्तर् und अविस्कन्तर् Nachtr. 6. — Mit सम् *abtröpfeln, abspringen.*

स्कन्द् 1) m. *a) Hüpfer, Springer* in तृणास्कन्द्. — *b) das Verschüttet* —, *Verspritztwerden.* Vgl. अस्कन्द् und प्राणास्कन्द्. — *c) das Zunichtewerden.* — *d) *Quecksilber* (als *Same* Çiva's) RÂGAN. 13,110. — *e) der Ueberfaller* personificirt als *Heerführer der Götter* und *als Haupt der Krankheitsdämonen, welche Kinder befallen.* Er gilt als der ewig jung bleibende Sohn Çiva's (auch eines Rudra) oder Agni's, der von den Kṛttikâ auferzogen wurde. MAITR. S. 2,9,1 (119,12). — *f) *Körper.* — *g) *Fürst.* — *h) *Gelehrter.* — *i) *Flussufer.* — *k)* N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) n. ungenau für स्कान्द, sc. पुराण.

स्कन्दक (wohl n.) *ein best. Metrum* SÂH. D. 561. Vgl. स्कन्धक.

स्कन्दकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

स्कन्दकवच n. Titel eines Kavaka BURNELL, T.

स्कन्दगुप्त m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Elephantenaufsehers HARSHAK. 164,2. fgg.

स्कन्दगुरु m. Skanda's *Vater*, Bein. Çiva's.

स्कन्दग्रह m. *der Dämon* Skanda überh. und *ein best. Krankheitsdämon.*

स्कन्दजननी f. Skanda's *Mutter*, d. i. Pârvatî.

स्कन्दजित् m. Bein. Vishṇu's.

स्कन्दता f. und स्कन्दत्व n. (ÇAṂK. zu BÂDAR. 3,3,32) Nom. abstr. zu स्कन्द् 1) *e*).

स्कन्दन n. 1) *das Verschüttet* —, *Verspritztwerden, Erguss* VAITÂN. 12,8. रेतस् VIGÑÂNEÇVARA zu JÂGÑ. 3,278 nach AUFRECHT. Vgl. रेतः°. — 2) *das Missrathen.* — 3) *das Stopfen des Blutes.* — 4) *Entleerung des Unterleibes.*

स्कन्दपुत्र m. *ein Sohn* Skanda's, hochtrabende Bez. *eines Diebes.*

स्कन्दपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

स्कन्दपुराण n. Titel eines Purâṇa.

स्कन्दपुराणीय Adj. *zum* Skandapurâṇa *gehörig.*

स्कन्दभट m. N. pr. verschiedener Männer Ind. Antiq. 4,173. 7,73. 75. 8,303.

स्कन्दभृत् m. N. pr. eines Mannes.

स्कन्दमातर् f. Skanda's *Mutter*, d. i. Durgâ.

स्कन्दयाग m. Titel eines Pariçishṭa zum AV.

स्कन्दराज m. *der König* Skanda MBh. 12,327,17.

स्कन्दवर्मन् m. N. pr. verschiedener Fürsten Ind. Antiq. 3,51. 135.

स्कन्दविशाख m. 1) Du. Skanda *und* Viçâkha gaṇa दृधिपयग्रादि und PAT. zu P. 8,1,15, Vârtt. 1. — 2) Bein. Çiva's MBh. 13,14,315. v. l. स्कन्द्य°.

स्कन्दषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika. °व्रत n. *eine best. Begehung* BURNELL, T.

स्कन्दसकलनामन् n. und स्कन्दस्तोत्र n. Titel BURNELL, T.

स्कन्दस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

*स्कन्दांशक m. *Quecksilber* RÂGAN. 13,110.

*स्कन्दाग्नि m. TRIK. 1,1,68 fehlerhaft für स्कन्धाग्नि.

स्कन्दापस्मार m. *ein best. Krankheitsdämon.*

स्कन्दापस्मारिन् Adj. *von diesem Krankheitsdämon befallen.*

स्कन्दार्य m. N. pr. zweier Brahmanen Ind. Antiq. 12,245.

स्कन्दिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *fliessen* —, *hervorströmen lassend, ergiessend* BÂLAR. 10,2. — 2) *gerinnend* in अस्कन्दिन्.

स्कन्दिलाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

स्कन्देश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

स्कन्दोपनिषद् f. Titel einer Upanishad BURNELL, T.

स्कन्द्य Adj. * = स्कन्द् इव. Vgl. अगर्तस्कन्द्य Nachtr. 2.

स्कन्ध्, चस्कन्धे HARIV. 1938 fehlerhaft für चस्कन्दे. — *Caus. स्कन्धयति (समाकृतौ).

स्कन्धं 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a)* Sg. und Pl. *Schulter* (an Menschen und Thieren, sogar an Blutegeln). — *b) der Theil des Baumstammes, an den sich die Aeste ansetzen, Baumstamm* überh. — *c) Abtheilung, Theil* Çiç. 18,14. — *d) Strich, Region, Bahn* (der Winde, deren sieben). — *e) Abtheilung eines Lehrbuchs,* — *einer Doctrin.* — *f) Menge, Masse* (BÂLAR. 191,23. GÂTAKAM. 6), *die ganze Menge, Gesammtheit, Complex.* — *g)* bei den Gaina *Körper* im weitesten Sinne. — *h) ein best.* Ârjâ-*Metrum.* Vgl. स्कन्दक und स्कन्धक. — *i) *bildliche Bez. eines Fürsten.* — *k) * = संपराय, भट्टादि, *a heron; an engagement, an agreement; a wise old man; a learned man, a teacher; match or equality in the humps of a pair of draught oxen.* — *l)* N. pr. α) eines Schlangendämons MBh. 1,57, 19. — β) eines Dichters. — *m)* häufig fehlerhaft für स्कन्द्. — 2) *f. स्कन्धा *a) Zweig.* — *b) eine kriechende Pflanze.*

स्कन्धक n. *ein best.* Ârjâ-*Metrum.* Vgl. स्कन्दक.

*स्कन्धचाप m. *Schulterjoch.*

स्कन्धज Adj. *aus dem Stamme hervorschiessend.*

*स्कन्धतरु m. *Cocosnussbaum.*

स्कन्धदेश m. 1) *Schultergegend, Schulter.* — 2) *die Gegend des Stammes.*

स्कन्धपाद् m. N. pr. eines Berges.

स्कन्धपीठ n. *Schulterblatt* KÂD. 31,16 (55,7). 234,10 (413,13).

*स्कन्धप्रदेश m. *Schultergegend, Schulter.*

*स्कन्धफल m. 1) *Cocosnussbaum.* — 2) *Ficus glomerata.* — 3) *Aegle Marmelos.*

*स्कन्धबन्धना f. *Anethum Panmorium.*

स्कन्धमणि m. *ein best. Amulet,* = अंसितस्कन्ध (Nachtr. 7) DÂRILA zu KAUÇ.

स्कन्धमय Adj. in बुद्धि°.

*स्कन्धमल्लक m. *Reiher.*

स्कन्धराज m. MBh. 12,12327 fehlerhaft für स्कन्दराज.

*स्कन्धरुह m. *Ficus indica.*

स्कन्धवत् Adj. *einen Stamm* —, *einen starken Stamm* — oder *viele Stämme habend.*

*स्कन्धवाह und *°क m. *ein zum Tragen von Lasten abgerichteter Stier.*

°स्कन्धवाह्य Adj. (f. आ) *auf der Schulter von* — *getragen werdend* HARIV. 3385.

स्कन्धविशाख m. MBh. 13,907 fehlerhaft für स्कन्द्°.

स्कन्धशाखा f. 1) Pl. *Stamm und Aeste.* — 2) *Ast.*

स्कन्धशिरस् n. *Schulterblatt.*

*स्कन्धशृङ्ग m. *Büffel.*

स्कंधस् n. 1) *Schulter.* — 2) *Verästung, Krone eines Baumes.*

स्कन्धस्तम्भि (!) m. N. pr. eines Fürsten VP². 4,200.

स्कन्धस्वाति (!) m. desgl. VP². 4,200. 201.

स्कन्धस्वामिन् m. fehlerhaft für स्कन्द्°.

स्कन्धात्त m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*स्कन्धाग्नि m. *ein Feuer vom Stammholz,* d. i. *von dickem Holze.*

*स्कन्धानल m. = स्कन्धाग्नि.

स्कन्धावार m. 1) *das königliche Hauptquartier im Felde.* — 2) **Heer.*

*स्कन्धिक m. = स्कन्धवाह्.

स्कन्धिन् 1) Adj. *mit einem (starken) Stamme versehen.* — 2) *m. *Baum.*

*स्कन्धिल m. N. pr. eines Mannes.

स्कन्धेमुख Adj. *das Gesicht oder den Mund auf den Schultern habend.*

स्कन्धोग्रीव Adj. (f. ई und fehlerhaft आ) Bez. *einer best. Form der* Bṛhatī.

स्कन्धोपनेय n. *ein best. Friedensbund.*

स्कन्ध्य Adj. (f. घी) *zur Schulter gehörig* u. s. w. Angeblich = स्कन्ध इव.

स्कन्न s. u. स्कद्, स्कन्द्.

स्कन्नत्व n. *das Sichstopfen —, Dickwerden des Blutes.*

स्कन्नभाग Adj. *dessen Antheil verschüttet —, verloren ist* Maitr. S. 3,6,10 (74,3). Kâṭh. 25,7.

स्कभ्, स्कम्भ् (स्कभ्नाति, स्कभ्नीति, *स्कम्भते, चस्कभान) 1) *befestigen, stützen, stemmen.* — 2) etwa *feststampfen* VS. 9,13. TS. 1,7,8,1. — Caus. स्कभित *befestigt* u. s. w. VS. 8,59. — Mit अप in अपस्कम्भ्. — Mit आ *feststellen in* oder *bei* (Loc.). — Mit उप *durch Stützen aufrecht halten.* — Mit नि in निष्कम्भ (fehlerhaft). — Mit प्रति 1) *sich entgegenstemmen.* — 2) *sich stützen auf* (Acc.) Maitr. S. 4,5,9 (77,3). — Mit वि 1) *befestigen.* — 2) *figere* (ein Geschoss). — 3) *sich losmachen, entfliehen* Bhaṭṭ. — Caus. विष्कभित und विष्कम्भित 1) *befestigt.* — 2) *bespickt —, reichlich versehen mit* (im Comp. vorangehend) Lalit. 45,18. — 3) *zurückgedrängt, abgewiesen.*

स्कभन n. Vâsav. 99,2 nach dem Comm. = शब्द्.

स्कभाय्, °यति 1) *befestigen, stützen.* — 2) *hemmen, Einhalt thun;* mit Acc. — Mit *अभि, अभिस्कभायत् P. 3,1,84, Vârtt. Schol. Vgl. jedoch Kielhorn's Ausg., wo statt dessen मह्री अस्कभायत् gelesen wird. — Mit वि *befestigen.*

स्कभित्वी Absol. zu स्कभ् RV. 10,65,7.

स्कभीयस् Adj. *kräftig stützend.*

स्कम्भ् s. स्कभ्.

स्कम्भ m. 1) *Stütze, Strebepfeiler.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

स्कम्भदृंह्ण Adj. *dessen Gabe feststeht.*

स्कम्भन n. *Stütze, Pfeiler.*

स्कम्भनि (TS. 1,1,6,1) und °नी (Nomin. °नीस् VS. 1,19) dass.

स्कम्भसर्जन n. und °सर्जनी f. *Spreize an einem Pfeiler.*

स्कम्भिण्य (!) m. N. pr. eines Mannes. Vielleicht स्काम्भायन्य zu lesen.

स्कर् s. 1. कर् mit उप, परि und सम्.

स्कवन n. *das Stochern* in दन्त°. Vgl. स्कु.

स्कान्द् 1) Adj. *a) vom Gotte* Skanda *herrührend* u. s. w. — *b) von* Skandsvâmin *herrührend.* — 2) m. MBh. 13,2013 fehlerhaft für स्कन्द्. — 3) n. = स्कन्दपुराण.

स्कान्दपुराण n. und °समुच्चय m. Titel Opp. Cat. 1.

स्कान्दप्रभासखण्ड n. desgl.

*स्कान्दविशाख Adj. von स्कन्दविशाख.

स्कान्दवैशाखमाहात्म्य n., स्कान्दशंकरसंहिता f. und स्कान्दसूतसंहिता f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*स्कान्दायन m. Pl. Pl. zum Sg. स्कान्दायन्य.

*स्कान्दायन्य m. Patron. von स्कन्द्.

स्कान्दोपनिषद् f. = स्कन्दो° Opp. Cat. 1.

*स्कान्धिन् m. Pl. *die Schule des* Skandha.

*स्काम्भायन m. Pl. Pl. zum Sg. स्काम्भायन्य.

*स्काम्भायन्य m. Patron. von स्कम्भ.

स्कु, स्कुनाति, *स्कुनाति (आवरणे, आप्लवने, अपकरणे, उद्धतौ), (दन्तान्) स्कुत्वा (so st. स्कुट्वा zu lesen) Âpast. Çr. 1,31,24. स्कौति; 1) *stören, stöbern, stochern,* — *in* (Acc.). Vgl. दन्तस्कवन. स्कूयमान (अग्नि) Maitr. S. 2,1,11 (12,19). — 2) *bedecken, überschütten* Bhaṭṭ. — Intens. चोष्कूयते *zusammenscharren, an sich heranziehen.* — Mit अव in अवस्कव्. — Mit आ 1) *durch Stochern zerkleinern* Çat. Br. 1,2,1,5. — 2) *Einschnitte machen* (in den Ohren von Thieren) AV. 12,4,6. — Mit नि, vgl. निष्कावम्, welches *zerfetzend* bedeutet und richtiger निःष्कावम् geschrieben würde. — Mit प्रति *in Erwiederung bedecken, — überschütten* Bhaṭṭ. Vgl. अप्रतिष्कुत.

स्कुन्द्, *स्कुन्दते (आप्रवणे, आप्लवने). — Mit प्र in प्रस्कुन्द्.

*स्कुभ्, स्कुभ्नाति (रोधने, स्तम्भे, धारणे). Hierher zieht der Comm. स्कुत्वा (!) Âpast. 1,31,24, das er durch विलिख्य erklärt. Zu lesen ist स्कुत्वा. — Mit वि, विस्कुभ्नाति, विस्कुभ्नीति Vop. 16,1.

स्कृत् Adj. in कोश°.

स्कृधोयु Adj. in अस्कृधोयु.

*स्कोनगर n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka.

*स्कौनगरिक Adj. von स्कोनगर.

*स्खद्, स्खदते (स्खदने, विदारे). — Caus. स्खदयति und स्खादयति mit अप, अव und परि.

*स्खदन n. = विद्रावण, विदार, स्थैर्य, पाटन, क्लेशोत्पादन, हिंसा.

*स्खदा f. gaṇa गवादि.

*स्खद्य Adj. von स्खदा.

स्खल्, स्खलति (ganz ausnahmsweise, insbes. metrisch auch Med.) 1) *straucheln und dadurch in's Schwanken gerathen, taumeln, stolpern, stekken —, hängen bleiben, stocken* (von der Rede). तस्याज्ञा वज्रिणो वज्रमिव नास्खलि केन चित् so v. a. *stiess auf keinen Widerstand* Hem. Par. 1,28. — 2) *straucheln,* so v. a. *irren, fehlgehen, fehlgreifen.* — 3) **sammeln.* — 4) स्खलित *a) strauchelnd, stolpernd, taumelnd, unsicher* (Gang), *schwankend.* — *b) stockend, stecken —, hängen geblieben, aufgehalten, gehemmt, unterbrochen, gestört, stockend* (von Worten und Reden). — *c) träufelnd, herabfliessend* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 284,5. — *d) stutzend.* — *e) woran Etwas fehlt, mangelhaft, zu wenig.* — *f) fehl gegangen, sich irrend in* (Loc.). लेष्ये so v. a. *Nichts darin leistend, Pfuscher.* — 5) स्खलितवत् *fehlgegangen, gewichen von* (°तस्) 170,4. — Caus. स्खलयति und *स्खालयति 1) *stocken machen.* — 2) *Jmd zurückhalten, abwehren* (von einem Thürsteher gesagt). — Mit अप in अपस्खल्. — Mit परि *taumeln.* — Mit प्र 1) *straucheln, taumeln, stolpern.* — 2) प्रस्खलित *a) strauchelnd, taumelnd.* — *b) fehl gegangen* (in übertragener Bed.). — Mit प्रति, °स्खलित *abgewehrt* Çiç. 17,21. — Mit वि 1) *straucheln, stolpern* Çiç. 15,91 (57). — 2) विस्खलित *a) stockend* (Worte). — *b) fehl gegangen, sich geirrt habend in* (im Comp. vorangehend), *einen Fehltritt begangen habend* Gâtakam. 26,29. — Mit सम् in संस्खलित.

स्खल 1) m. *a) das Straucheln.* — *b)* = खल 1) *a)* zur Erklärung von अपस्खल Sâj. zu Çat. Br. 1,7,3,26. — 2) fehlerhaft für स्थल.

स्खलन n. 1) *das Straucheln, Schwanken, unsicherer Gang, das Stocken* (einer Rede). — 2) *Verschiebung* (eines Gewandes). — 3) *das Anstossen, Darankommen, Daranrühren* Çiç. 7,26. — 4) *Ergiessung* (des Samens). — 5) *das Hereinfallen in* (im Comp. vorangehend). — 6) *das Kommen um* (Abl.) in अ° Nachtr. 6. — 7) *das Fehlgehen, Sichirren in* (im Comp. vorangehend).

स्खलित 1) Adj. s. u. स्खल्. — 2) n. *a) das Straucheln, Taumeln, Stolpern.* पद° Pl. 306,12. — *b) das Fehlgehen, Versehen, Missgriff, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) Einbusse, Verlust* 315,7. — *d) *Betrug, List, Kriegslist.*

*स्खुड, स्खुडति (संवरणे).

*स्तक्, स्तकति (प्रतीघाते).

स्तन्, स्तनति *donnern, dröhnen; brüllen, brausen* RV. AV. *unarticulirte Laute ausstossen* Vâsav. 228,1. — Caus. स्तनयति dass. und *knattern* (vom Feuer). स्तनयति *es donnert* (Âpast.), स्तनित

donnernd MBh. 6,67 (v. l. besser *Donner*). — Mit अभि *donnern.* — Caus. dass. — Intens. (तंस्तनीहि) *brüllen, dröhnen.* — Mit निस् (oft scheinbar नि) *losdonnern, aufbrüllen; laut stöhnen.* — Mit *अभिनिस् *erdröhnen.* — Mit परिनिस् (scheinbar परिनि) *laut stöhnen* R. ed. Bomb. 4,24,11. — Mit विनिस् (scheinbar विनि) dass. — Mit प्र Caus. *hervordonnern.* — Mit वि *laut stöhnen, — tönen* Gâtakam. 6,19 Conj.

स्तन m. (*n.; adj. Comp. f. आ und ई) 1) *die weibliche Brust, Zitze* (bei Menschen und Thieren); auch *Brustwarze des Mannes.* — 2) *ein zitzenähnlicher Zapfen an einem Gefäss.*

स्तनकलश m. 1) *die topfähnliche weibliche Brust* Vâsav. 189,1. — 2) N. pr. eines Barden Mudrâr. 83,9 (137,21). °कलस gedr.

स्तनकुण्ड n. Sg. und Pl. N. pr. eines Tîrtha.

स्तनकुम्भ m. = स्तनकलश 1) Vâsav. 214,1.

स्तनकेशवती Adj. *Brüste und langes Haar habend* Ind. St. 13,493.

स्तनकोटि f. *Brustwarze* Ragh. 8,36.

स्तनकोरक *eine knospenähnliche Brust* Gît. 12,14.

स्तनग्रह m. *das Nehmen der Brust* (durch das Kind).

स्तनचूचुक n. *Brustwarze.*

स्तनतट m. n. *die gewölbte weibliche Brust* 179,21.

स्तनय m. und स्तनयु m. *Gebrüll* (des Löwen).

स्तनदात्री Nom. ag. f. *die Brust reichend, säugend.*

स्तनद्वेषिन् Adj. *die Brust verschmähend.*

स्तनन n. 1) *der hohle Ton des trockenen Hustens.* — 2) *Donner, Laut* überh. und = कुन्थन, कुन्थित. *स्तनंधम Adj. Vop. 26,54.

स्तनंधय Adj. (f. ई und *आ) *an der Brust saugend, Säugling* Hem. Par. 2,232. Comm. zu Âpast. Çr. 15,1,6. m. so v. a. *Kalb* Çiç. 12,40. स्तनंधयस्ते पुत्रान् Mantrabr. 1,1,11 wohl nur fehlerhaft für स्तनंधयांस्ते.

स्तनप Adj. (f. आ) *an der Brust saugend, Säugling* Gâtakam. 29,15.

स्तनपतन n. *das Schlaffwerden der Brüste* Spr. 1103.

°स्तनपातर् Nom. ag. *an der Brust von — saugend.*

स्तनपान n. *das Saugen an der Mutterbrust* Gâtakam. 29,12.14. Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,1. गो° *an den Zitzen einer Kuh.*

स्तनपायिक 1) m. Pl. v. l. für स्तनपोषिक. — 2) *f. आ *ein Mädchen, das noch an der Brust saugt.*

स्तनपायिन् Adj. = स्तनप.

स्तनपोषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,68. v. l. °पोषिक u. s. w.

स्तनबाल m. Pl. desgl.

स्तनभर m. *ein starker Busen* 293,12.

स्तनभव m. *quidam coeundi modus.*

स्तनमण्डल n. 1) *die gewölbte weibliche Brust.* — 2) *areola papillae* Kâraka 353,16.

स्तनमध्य n. *der Raum zwischen den Brüsten.*

*स्तनमुख m. (!) n. (Râgân. 18,40) *Brustwarze.*

स्तनमूल n. *der untere Theil der weiblichen Brust.*

स्तनयित्नु m. 1) Sg. und Pl. *Donner.* Pl. personifizirt als Kinder Vidjota's (*des Blitzes*). — 2) *Gewitterwolke.* — 3) **Wolke* überh. — 4) **Blitz.* — 5) **Krankheit.* — 6) **Tod.*

स्तनयित्नुमत् (MBh. 6,19,36) und स्तनयित्नुवत् (fehlerhaft) Adj. *von Donner begleitet.*

स्तनयित्नुसनि Adj. *Donner bringend* TS. 4,4,6, 2. Maitr. S. 2,8,13.

स्तनयोधिक (VP². 2,187) und स्तनयोषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. °पोषिक u. s. w.

स्तनरोग m. *eine Krankheit der weiblichen Brust.*

स्तनरोहित m. n. *ein best. Theil der weiblichen Brust.*

स्तनवती Adj. f. *mit Zitzen versehen* Tândja-Br. 20,1,5.

*स्तनवृन्त n. *Brustwarze* Çâçvata 513.

स्तनवेपथु n. *das Wogen des Busens.*

*स्तनशिखा f. *Brustwarze.*

स्तनस्यु Adj. *die Brust suchend, Säugling.*

स्तनांशुक n. *Busentuch* Vikr. 80.

*स्तनाग्र n. *Brustwarze.*

स्तनान्तर n. 1) *der Raum zwischen den Brüsten, die Mitte der Brust* (bei Frauen und Männern). — 2) **a mark on the breast, indicative of future widowhood.*

स्तनाभुज् (Padap. स्तनभुज्) Adj. *die Brust* (*das Euter*) *geniessend.*

स्तनाभोग m. *ein voller Busen.*

स्तनावरण n. *Busentuch* Çâk. 70. Nom. abstr. °ता f. Mâlav. 73.

स्तनित 1) Adj. (verdächtig) s. u. स्तन्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Donner* MBh. 6,2,33. R. 6, 11,27. — *b) lautes Gestön.* — *c) der Laut einer schwingenden Bogensehne.* — *d) *Händegeklatsch.*

*स्तनितकुमार m. Pl. bei den Gaina *eine best. Klasse von Göttern.*

स्तनिन् Adj. *eine Brust —, ein Euter habend* Maitr. S. 4,1,14. Von einem Pferde mit einer gewissen Missbildung Açvav. 3,151.

*स्तनुतर TS. Prât.

*स्तनून m. = तनून *Wind.*

स्तनोत्तरीय n. *Busentuch.*

स्तनोपपीडम् Absol. *die Brüste drückend* Sâh. D. 283,4.

स्तन्य 1) Adj. *in der Mutterbrust befindlich* Sây. zu ṚV. 1,113,2. — 2) m. (ganz ausnahmsweise) n. *die in der weiblichen Brust enthaltene Milch.*

स्तन्यत्याग m. *das Aufgeben der Muttermilch, das Abgewöhntwerden von der Brust.* °मात्रक Adj. mit वयस् n. *das Lebensalter unmittelbar darnach.*

स्तन्यद Adj. *auf die Muttermilch günstig wirkend* Bhâvapr. 1,209.

स्तन्यदान n. *das Reichen der Muttermilch, — der Brust* Hem. Par. 2,235.

स्तन्यप Adj. *Muttermilch trinkend, Säugling.*

स्तन्यपान n. *das Trinken der Muttermilch, Säuglingsalter.*

स्तन्यरोग m. *Krankheit des Kindes durch schlechte Milch der Mutter* Bhâvapr. 2,113. fg.

स्तन्यावतरण n. *das Fortschiessen der Milch, Milchversetzung* Suçr. 2,401,3. 413,4.

स्तबक m. (*n.; adj. Comp. f. आ) 1) *Büschel,* (insbes. *Blüthenbüschel*). कृत्तिकातारा° Kâd. 138,8 (276,10). किरण° 56,7 (103,9). — 2) Bez. *der Abschnitte* in Werken, welche im Titel लता, लतिका, मञ्जरी, पारिजात und dgl. enthalten. — 3) *Schwanzfeder* (eines Pfaues). — 4) *Quaste, Troddel.*

*स्तबककन्द m. *eine best. Knolle* Râgân. 7,120.

*स्तबकफल m. *ein best. Fruchtbaum.*

स्तबकय्, °यति *mit Blüthenbüscheln versehen* Harshaṅ. 8,7. Kâd. 2,136,2 (166,13). स्तबकित Vâsav. 96,3. 218,2. तारामुक्ता° Harshaṅ. (ed. K.) 436,8.

स्तब्ध Adj. s. u. स्तभ्.

स्तब्धकर्ण m. N. pr. 1) einer Gazelle. — 2) eines Löwen.

स्तब्धगात्र Adj. *die Glieder steif haltend* Açvav. 7,34.

स्तब्धता f. 1) *Steifheit* (des Gliedes). — 2) *Aufgeblasenheit, ein anspruchvolles Wesen.*

स्तब्धत्व n. 1) *Steifheit* (des Nabels). — 2) *Aufgeblasenheit, ein anspruchvolles Wesen.*

स्तब्धपाद् Adj. *lahme Beine habend.* Nom. abstr. °ता f.

स्तब्धपूर्णकोष्ठ Adj. *dessen Unterleib aufgetrieben und voll ist.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,79,14.

स्तब्धमेढ्र Adj. *dessen Glied steif ist.* Nom. abstr. °ता f.

स्तब्धरोमकूप Adj. *bei dem die Poren verstopft sind.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,49,11.

*स्तब्धरोमन् m. *Schwein, Wildschwein* Râgân. 19,30.

स्तब्धसक्थ Adj. *lahme Schenkel habend.* Nom. abstr. °ता f.

*स्तब्धसंभार (!) m. *ein* Râkshasa.

स्तब्धी Adv. 1) mit कर् *steif machen.* — 2) mit भू *a) unbeweglich werden.* — *b) gelähmt —, gehemmt werden.*

स्तब्धीभाव m. 1) *Unbeweglichkeit.* — 2) *Lähmung, Hemmung.*

स्तभ्, स्तम्भ् (स्तभ्नाति, स्तभ्नोति, *स्तम्भते; auch Med.) 1) *feststellen, stützen* (namentlich den Himmel). — 2) *stützen,* so v. a. *in der Höhe anstossen an, reichen bis* (Acc.). — 3) *anhalten, hemmen, festbannen.* — 4) Med. *a) sich stützen, sich lehnen an* (Loc.) Harshaḱ. 94,4. — *b) unbeweglich —, steif werden.* स्तभ्नान *sich steifend, — in die Brust werfend* Ait. Âr. 96,16. — *c) erstarren, zu einem festen Körper werden.* — 5) स्तभित *festgestellt, gestützt.* — 6) स्तब्ध *a) anstossend an, reichend bis* (Loc.). — *b) steif, starr, gelähmt, unbeweglich.* °वपुस् Adj. Hem. Par. 2,179. स्तब्धम् Adv. *unbeweglich.* — *c) erstarrt, zu einem festen Körper geworden* (Wasser). — *d) aufgeblasen, anspruchvoll.* — *e)* angeblich *saumselig.* — Caus. स्तम्भयति (Partic. स्तम्भित) 1) *befestigen* (auch in übertragener Bed.), *stützen, vor einem Fall bewahren, aufrichten.* — 2) *steif —, unbeweglich machen, lähmen.* — 3) *erstarren machen, in einen festen Körper verwandeln.* — 4) *vollstopfen.* °स्तम्भित *vollgestopft mit* Lalit. 55,5. — 5) *anhalten, hemmen, festbannen* (durch Zauber). — 6) *hemmen,* so v. a. *unterdrücken.* — 7) दिव्यक्रियाम् so v. a. *ein Gottesurtheil durch Zauber glücklich bestehen.* — Mit अनु, °ष्टब्ध *aufgerichtet* in einer Etymologie. — Mit अप in अपस्तभ्. — Mit *अभि, °ष्टभ्नाति, °ष्टभ्नोति. — Mit अव (व), अवष्ट° 1) *festmachen* Vaitân. — 2) *stützen, aufrecht erhalten.* — 3) *sich stützen auf.* Absol. *sich stützend auf* auch so v. a. *mit Hülfe von* und *wegen.* — 4) *versperren, einschliessen* 320,28. — 5) *ergreifen, packen,* insbes. *gefangen nehmen.* — 6) अवष्टब्ध *a) fest stehend.* — *b) gestützt auf* (Acc.), *angelehnt* Ait. Âr. 468,2 v. u. — *c) worauf* oder *auf wen man sich stützt* R. ed. Bomb. 4,15, 13. — *d) ergriffen, gepackt, gefangen genommen, — gehalten* 216,14. — *e) vor Jmd stehend, nahe bevorstehend.* — *f) steif, starr.* — *Caus. Aor. अववातस्तम्भत्. — Mit पर्यव *umzingeln.* पर्यवष्टब्ध *umzingelt.* — Mit समव 1) *aufrichten* (in übertragener Bed.). — 2) *sich stützen auf.* Absol. समवष्टभ्य auch so v. a. *mit Hülfe von.* — Mit उद् (उत्°) 1) *in der Höhe befestigen, aufrichten, aufstellen.* उत्तभित und उत्तब्ध *aufgerichtet* u. s. w. — 2) उत्तब्धवान् statt des Verbi fin. so v. a. *machte hochmüthig.* — Caus. 1) *aufheben, in die Höhe heben* Hariv. 2,9,15. Vâsav. 119,4. 120,1. — 2) *erregen, reizen.* — 3) *in die Höhe bringen,* so v. a. *zu Ehren bringen.* — Mit प्रत्युद् *stützen, spreizen.* — Mit उप *aufrichten* (Vaitân.), *unterstützen, obenhalten.* उपस्तब्ध 1) *gestützt, aufrecht erhalten.* — 2) *reichlich versehen mit* (im Comp. vorangehend) Text zu Lot. de la b. l. 206. — Caus. 1) *aufrichten, unterstützen.* — 2) उपस्तम्भित *a) aufgetrieben* (Unterleib). — *b) steif, starr* (durch Kälte). — Mit समुप in समुपष्टम्भ und °स्तम्भ. — Caus. *aufrichten, aufrecht halten* Gâtakam. 13. — Mit नि in *अनिस्तब्ध. — Mit परा *zurückhalten.* — Mit *परि, परिष्टभ्नाति, °ष्टभ्नोति. — Caus. Aor. पर्यतस्तम्भत्. — Mit प्र, प्रस्तब्ध *fest, steif, starr* Suçr. 2,533,10 v. l. für उद्धस्त. — Mit प्रति (प्रतिष्ट°) 1) *entgegenstemmen;* Med. *sich entgegenstemmen.* — 2) प्रतिस्तब्ध *a) gestützt* (auf einen Stab) Ait. Âr. 468,1 v. u. — *b) wogegen gestemmt wird.* — *c) gehemmt* in *अ°. — *d) verstopft.* — Mit वि (विष्ट°) 1) *feststellen.* — 2) *befestigen, kräftigen, aufrichten* in übertragener Bed. — 3) *feststellen,* so v. a. *sicher stellen, über allen Zweifel erheben.* विष्टम्भिवा. — 4) *steif machen.* — 5) *erstarren machen.* — 6) *anhalten, zum Stehen bringen.* — 7) *hemmen, unterdrücken.* — 8) *stemmen, andrücken.* — 9) *sich stemmen —, sich lehnen an* (Acc.). — 10) *steif machen,* so v. a. *durch und durch erfüllen, hineinfahren in* (Acc.). — 11) von Speisen *sich stopfen, im Magen sitzen bleiben* (statt verdaut zu werden). — 12) विष्टभित *festgestellt.* — 13) विष्टब्ध *a) festgestellt, fest verbunden.* — *b) steif, starr.* — *c) angehalten, zurückgehalten, gehemmt.* — *d) gestemmt, gestützt.* — *e) vollgestopft.* — *f) stockend, im Magen unverdaut liegen bleibend.* विष्टब्धाजीर्ण n. *eine Art von Indigestion, Stockung, Verstopfung.* — Caus. 1) *anhalten, zum Stehen bringen, aufhalten, abhalten.* — 2) *durch und durch erfüllen.* — 3) *durch Verstopfung bewirken.* — Mit अनुवि in अनुविष्टम्भ. — Mit सम् 1) *befestigen.* — 2) *kräftigen, aufrichten, ermuntern.* — 3) Med. *fest werden.* संस्तभ्य *sich fassend, sich zusammennehmend.* Ausnahmsweise auch Act. संस्तम्भ *fasse dich* R. ed. Bomb. 4,1,115. — 4) *fest machen,* so v. a. *erstarren machen* (Wasser). — 5) *anhalten, hemmen, festbannen,* insbes. durch Zaubermittel. — 6) *unterdrücken* (einen Schmerz, Thränen). — 7) संस्तब्ध *starr, unbeweglich.* — Caus. 1) *kräftigen, stärken, ermuntern.* — 2) *Muth fassen* MBh. 7,49,35. — 3) *fest —, starr machen* (Wasser). — 4) *anhalten, hemmen, festbannen.* — 5) *lähmen* Damajantîk. 1. — 6) *hemmen, unterdrücken* (Schmerz, Thränen u. s. w.). — Mit अभिसम् 1) *festmachen.* — 2) *kräftigen, aufrichten.* — Mit परिसम् *kräftigen, stärken, ermuntern.* — Mit प्रतिसम् Caus. dass.

*स्तभ m. *Ziegenbock.*

स्तभाय्, °यति 1) *feststellen, stützen.* — 2) *anhalten, hemmen, festbannen.* — Mit उप 1) *aufrichten, unterstützen, obenhalten.* — 2) *in die Höhe treiben gegen* (Acc.). — 3) *fest —, eng anschliessen an* (Loc.). — Mit वि *feststellen.*

स्तभूय्, स्तभूयत् und स्तभूयमान *sich stemmend, sich spreizend, nicht vom Platz gehend.*

*स्तम्, स्तमति (अवैक्लव्ये, अवैकल्ये, वैक्लव्ये).

स्तम्ब 1) m. *a) Busch, Büschel,* namentlich *Grasbüschel; Schopf.* — *b) *der Pfosten, an den ein Elephant gebunden wird* (aus dem missverstandenen स्तम्बेरम geschlossen). — *c) *Berg.* — *d) N. pr. verschiedener Männer.* — *e) fehlerhaft für स्तम्भ. — 2) *n. *a post, a pillar in general; stupidity, insensibility* (richtig स्तम्भ m.).

स्तम्बक m. = स्तम्ब 1) *a).*

स्तम्बकरि 1) Adj. *Büschel bildend* Harshaḱ. (ed. K.) 426,10. Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *Reis* oder *Getraide* überh.

*स्तम्बघन m. *ein Werkzeug zum Hauen des Grases* u. s. w.

*स्तम्बघात m. *das Hauen von Gras* u. s. w.

स्तम्बघ्न 1) Adj. *Grasbüschel zertretend* Bhaṭṭ. 7,63. — 2) *m. = स्तम्बघन.

स्तम्बज्ञ Adj. etwa *schopfig, buschig.*

*स्तम्बपुर f. N. pr. = तामलिप्त.

स्तम्बमित्र m. N. pr. eines Sohnes der Ǵaritâ. Vgl. स्तम्भमित्र.

स्तम्बयजुस् n. *Spruch über den Grasbüschel* (beim Wegschleudern desselben), daher auch *der Büschel und die Handlung selbst* Âpast. Çr. 2,1,3. 4. 4,5, 2. 8,5,12. 11,3,1. Vaitân.

स्तम्बवती f. N. pr. eines Frauenzimmers.

स्तम्बशस् Adv. *büschelweise.*

*स्तम्बकृनन n. und *°कृननी f. = स्तम्बघन.

स्तम्बिन् Adj. *buschig.* ऋषभ Maitr. S. 4,2,14 (38,6).

स्तम्बेरम m. 1) *Elephant* Bâlar. 140,17. — 2) Bez. *der Zahl acht* Lalla im Comm. zu Âryabh. 54,3 v. u.

स्तम्बेरमासुर m. N. pr. eines Asura, = गजासुर Bâlar. 42,7.

स्तम्भ् s. स्तभ्.

स्तम्भ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Pfosten, Pfeiler, Säule.* Uneigentlich von *Armen* und *schlanken Baumstämmen.* — 2) *Befestigung, Kräftigung, Unterstützung.* — 3) *Steifheit, Unbeweglichkeit, Lähmung* (momentane vor Schreck u. s. w. oder anhaltende) Naish. 6,52. — 4) *Erstarrung, Festwerdung* (des Wassers). — 5) *Hemmung, Bannung* (durch Zaubermittel); *Bannspruch.* — 6) *Hemmung, Unterdrückung.* — 7) *Vollstopfnng, Anfüllung.* — 8) *Aufgeblasenheit, anspruchvolles Wesen.* — 9) *Bez. eines best.* Adhjâja Pat. zu P. 5,2,60, Vârtt. 1. — 10) N. pr. verschiedener Männer. — 11) verwechselt mit स्तम्ब.

स्तम्भक 1) Adj. *a) hemmend, bannend.* — *b) stopfend.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) f. ई N. pr. einer buddh. Gottheit.

स्तम्भकर् *Adj. etwa *hemmend.* — 2) *m. *a fence, a railing etc.*

*स्तम्भकिन् m. *ein best. mit Leder bezogenes musikalisches Instrument.*

स्तम्भता f. *Lähmung.*

स्तम्भतीर्थ n. N. pr. einer Oertlichkeit Paṇḍ. °नगर n. und °बिन्दर्.

स्तम्भन 1) Adj. (f. ई) *a) steif —, unbeweglich machend, lähmend* Hem. Par. 2,182. Spr. 7633. — *b) hemmend, zurückhaltend.* — *c) stopfend.* — 2) *m. *einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — 3) f. ई *a)* etwa *Hemmschuh.* — *b) ein best. Zauber* Divjâvad. 536,27. — 4) n. *a) das Befestigen, Kräftigen.* — *b) das Starrwerden.* — *c) das Starr —, Unbeweglichmachen, Lähmen* Bâlar. 59,15. Vâsav. 66,2. Vgl. रम्भा°. — *d) das Anhalten, Hemmen, Festbannen* 105,24. — *e) ein Mittel α) fest —, steif zu machen* Hemâdri 1,549,5.6. — *β) zu stopfen.*

°स्तम्भनक Adj. (f. °निका) = स्तम्भन *starr —, zu einem festen Körper machend* (Wasser) Hem. Par. 8,262.

स्तम्भनीय 1) Adj. *a) mit Stopfmitteln zu behandeln* Kâraka 1,22. — *b) zu hemmen* in ग्र°. — 2) etwa *Hemmschuh.*

स्तम्भमित्र m. N. pr. = स्तम्बमित्र und eines Lehrers (VP. 6,8,43).

स्तम्भवती f. N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,255.

स्तम्भित Adj. s. स्तभ् Caus. °त्व n. N. abstr. *stupor* Lalit. 59,14. 533,14.

स्तम्भिन् 1) Adj. *a) mit Pfosten versehen* Pr. P. 109. — *b) hemmend, festbannend.* — *c) aufgeblasen, anspruchvoll.* — 2) f. °नी Bez. einer der fünf Dharaṇâ: *die hemmende, die der Erde.*

स्तम्भी Adv. mit भू *zu einem Pfosten werden.*

*स्तम्भीय Adj. als Bez. eines best. Adhjâja Pat. zu P. 5,2,60, Vârtt. 1.

1. स्तर् (स्तृणाति, स्तृणीते, स्तृणोति, स्तृणुते, स्तरति episch, स्तरते, स्तिरे) 1) *streuen, hinstreuen, ausstreuen,* namentlich die Opferstreu. In dieser Bed. in der älteren Sprache स्तृणाति, स्तृणीते. — 2) *bestreuen, bedecken.* — 3) (स्तृणाति, स्तृणुते) *hinwerfen, niederwerfen* (einen Feind). — 4) स्तीर्ण *a) gestreut, hingestreut.* — *b)* बर्हिश: स्तीर्णे (व्रते) R. 1,21,5 fehlerhaft für बर्हिश्स्तीर्णे. — 5) स्तृत *a) bestreut.* — *b) hingeworfen, niedergeworfen.* — Caus. (अतस्तरत्) *bestreuen, bedecken.* — Desid. तुस्तूर्षते *niederwerfen wollen* Âpast. Çr. 6,6,4 (erklärt durch तिस्तीर्षते). — Mit अनु *mit den Gliedern eines geopferten Thieres die Glieder eines Leichnams bei einem Todtenopfer belegen* R. ed. Bomb. 3,68,32. Vgl. अनुस्तरणा, अनुस्तरणी. — Mit अभि *überstreuen, überziehen, überdecken.* — Mit अव 1) *streuen.* — 2) *bestreuen, bedecken.* — 3) *erfüllen, sich ausbreiten über* (Acc.). — 4) अवस्तीर्ण *bestreut, bedeckt.* — Mit समव *bestreuen, bedecken, überziehen.* समवस्तीर्ण und समवस्तृत *bedeckt, überzogen, erfüllt.* — Mit आ 1) *hinstreuen, ausbreiten, auseinanderlegen.* — 2) *bestreuen, bedekken, bestreichen* Gṛhjâs. 1,115 (114). Çiç. 19,120. 20,67. — 3) आस्तीर्ण *a) hingestreut, ausgebreitet.* — *b) bestreut, bedeckt.* — 4) आस्तृत *a) hingestreut, ausgebreitet.* — *b) bestreut, bedeckt, belegt.* — *c) ausgebreitet,* so v. a. *ausgedehnt, breit.* — Caus. आस्तारयति 1) *ausbreiten* Gobh. 3,9,12. 4,2,23. — 2) *bestreuen.* — *Intens. आतेस्तीर्यते. — Mit उपा *ausbreiten.* — Mit प्रा, प्रास्तृत *bestreut, bedeckt.* — Mit प्रत्या in *प्रत्यास्तार. — Mit समा *bestreuen, überschütten, belegen* Gâtakam. 31. — Mit उप 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas überdecken.* — 2) *umlégen, bedecken, umkleiden mit* (Instr.). उपस्तीर्ण *belegt, bedeckt.* — 3) *hinstreuen, hinlegen als Decke u. s. w., ausbreiten, unterbreiten.* — 4) im Ritual das Opferschmalz (आज्यस्य, आज्यभागान्, ähnlich अपाम्; auch mit Ergänzung von आज्यस्य) *aufgiessen, so dass es einen Ueberzug bildet,* Gṛhjâs. 1,112 (111). 115 (114), v. l. उपस्तीर्ण *übergossen.* — Mit नि *niederwerfen.* — Mit निस्, निःस्तृत *abgebröckelt von* (Abl.) Gṛhjâs. (ed. Bl.) 2,7. v. l. निःसृत. — Mit परि 1) *rings bestreuen, umlégen, bedecken.* — 2) *herumlegen, ausbreiten.* — 3) परिस्तीर्ण und परिस्तृत *rings bestreut, umlegt.* — Mit संपरि *umstreuen* Âpast. Çr. 14,20,8. — Mit प्र 1) *hinstreuen, ausbreiten.* — 2) गिरस् *Worte ausstreuen,* so v. a. *sprechen* — 3) *sich auseinanderlegen, sich ausbreiten.* — 4) प्रस्तीर्ण *a) hingestreut, ausgebreitet.* — *b) flach.* — Mit अनुप्र *hinstreuen.* — Mit अभिप्र *ausstreuen.* — Mit उपप्र Med. *sich hinstrecken auf* (अवच्छ्). — Mit वि 1) *ausstreuen, ausbreiten* (die Flügel), *verbreiten* (Ruhm); Pass. *sich entfalten* Prasannar. 13,11. — 2) वचनम् so v. a. *Worte wechseln, sich unterreden mit* (Instr.) MBh. 3,133,22. — 3) *sich weitläufig auslassen über* (Acc.). — 4) विस्तीर्ण *a) bestreut, besetzt mit.* — *b) ausgebreitet, entfaltet.* — *c) weit ausgebreitet, breit, umfangreich, ausführlich, zahlreich, gross; weithin erschallend.* — 5) विस्तृत *a) überzogen —, bedeckt —, versehen mit.* — *b) ausgebreitet, ausgestreckt* (Çiç. 13,10), *weit geöffnet.* — *c) entfaltet.* — *d) breit, umfangreich, weithin schallend.* °म् Adv. *ausführlich.* — वितस्तरु: Gâtakam. 6,19 fehlerhaft für वितस्तनु: — Caus. विस्तारयति 1) *ausbreiten, verbreiten.* — 2) Waaren *ausbreiten* (zum Verkauf), so v. a. *feilbieten* Daçak. 1,6. — 3) *entfalten* Spr. 7733. — 4) *sich ausführlich auslassen über* (Acc.). विस्तार्य so v. a. *ausführlich* (reden). — Mit अतिवि, °स्तीर्ण *überaus umfangreich,* — *intensiv.* — Mit अनुवि, °स्तृत *breit, umfangreich.* — Mit आवि (!) *ausbreiten* Hemâdri 1,703,10. — Mit प्रवि *ausbreiten, hinlegen* Hemâdri 1,628,17. — Mit सम् 1) (*nebeneinander*) *hinstreuen, ausbreiten.* — 2) *bestreuen, bedecken.* — 3) *ausbreiten,* so v. a. *einebnen.* — 4) संस्तीर्ण *a) hingestreut.* — *b) bestreut, bedeckt, belegt.* — 5) संस्तृत *bestreut.* — Mit अभिसम्, अभिसंस्तीर्ण *bestreut —, bedeckt mit* (Instr.). — Mit परिसम् *an verschiedenen Orten anlegen* (Feuer).

2. स्तर् (im Veda nur स्तृभिस्) 1) *Stern.* स्तृणाम् als Nomin. Pl. (!). स्तृणाम्. — 2) *Blässe* (am Rind).

स्तर m. *stratum, Schicht* Lilâv. 88. Colebr. Alg. 100. Vgl. स्वस्तर.

स्तरण 1) n. *a) das Ausbreiten, Hinstreuen.* — *b) das Bekleiden der Wand* (nach dem Comm.). — 2) f. ई Bez. *des Spruches* आ घा ये अग्निम° (TBr. 2,4,5,7) Âpast. Çr. 11,10,17.

*स्तरिमन् m. *Lager, Bett.*

1. स्तरी f. (Nomin. °स्) 1) *die Unfruchtbare, Nichtträchtige,* namentlich *Kuh, Stärke* 7,18. रात्रि so v. a. *eine unfruchtbare Nacht.* — 2) RV. 1,122,2 ist स्तरीस् wohl = स्तरी für स्त्री. — 3) *Rauch.*

2. स्तरी Adv. mit कर् *unfruchtbar —, nutzlos machen.*

स्तॅरीतवे Dat. Infin. zu 1. स्तर् AV. 2,27,3. 4.

स्तॅरीमन् m. 1) *Ausstreuung.* Nur Loc. Sg. — 2) * *Lager, Bett.*

स्तरु m. *Feind* Pâr. Gṛhj. 3,14,12. 13.

*स्तर्द्, स्तृदति (गतौ).

स्तर्तवे Dat. Infin. zu 1. स्तर् Ait. Br. 2,1,3.

स्तॅर्य Adj. *niederzustrecken.*

स्तर्क्, स्तृकति *Schaden machen.*

1. स्तॅव m. *Lob, Verherrlichung, Loblied.* स्तवमिदम् öfters st. स्तवमिमम्, auch MBh. 6,68,1.

2. स्तव *ein best. Stoff* Divjâvad. 26,27.

1.*स्तवक m. = स्तुति.

2. स्तवक und स्तवकय् schlechte Schreibart für स्तबक, स्तबकय्.

स्तवकर्णिन् m. Bein. Bhavatrâta's Divjâvad. 26,29. fgg.

स्तवचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 505.

स्तवॅद्य m. *Lob.*

*स्तवदण्डक Titel eines Werkes. Auch *श्रीवज्रडाक°.

स्तवॅध्यै Dat. Infin. zu 1. स्तु RV. 7,37,1. 8.

स्तवन n. *das Loben, Lob, Verherrlichung.* Pl. *Lobgesänge.*

*स्तवनीय Adj. *zu loben, lobenswerth.*

स्तवॅन् Adj. (nur Nomin. स्तवॉन्) *donnernd.*

स्तवन्यॅ Adj. = स्तवनीय Suparn. 23,1.

स्तवमाला f. Titel eines Werkes.

स्तवरक 1) m. n. (nach dem Comm.) *eine Art Zeug* Harshak. (Bomb.) 315,9. 436,8. — 2) *m. *a fence, a railing, etc.* Vgl. स्तम्भकर.

स्तवराज m. *ein Fürst unter den Lobliedern, Hauptloblied.* भारत° Râǵat. 8,106.

स्तवामृतलहरी f. Titel eines Werkes.

स्तवार्ह m. N. pr. eines Pratjekabaddha Divjâvad. 73,17.

स्तवावलि f. Titel eines Werkes.

स्तवितॅर् Nom. ag. *Lobsänger* Maitr. S. 4,14,7.

*स्तवेय्य m. = इन्द्र.

स्तव्य Adj. *zu loben, zu verherrlichen, des Lobes u. s. w. werth.*

स्ता, स्तायति (वेष्टने). Nur स्तायँत् *verstohlen.*

*स्ताघ *seicht* Zach. Beitr. 67. 84.

स्तामॅन् m. etwa *Weg.* Roth vermuthet स्रामन्.

स्तामुॅ Adj. etwa *brüllend, donnernd.* Nach Nigh. = स्तोतर्.

*स्ताम्भायन्य m. Patron. von स्तम्भ.

*स्ताम्भिन् m. Pl. *die Schule des* Stambha.

स्तायुॅ m. *Dieb.*

स्ताव 1) m. *Lob, Verherrlichung.* — 2) f. ई N. pr. einer angeblichen Apsaras.

स्तावक Adj. *lobend, verherrlichend, anpreisend* Njâjam. 1,2,7; m. *Lobredner, Lobsänger.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,4,37.

*स्ताव्य Adj. *zu loben.*

स्तिॅ m. Pl. *Abhängige, Gesinde, Clientel* u. s. w. Nur स्तीन्.

स्तिघ्, स्तिघ्नोति, स्तिघ्नुते (आस्कन्दने). — Mit अति *übersteigen* in अतिस्तिॅघम् Nachtr. 1. — Desid. (अतितिस्तिॅघिषन्) *übersteigen wollen* Maitr. S. 1,6,3 (89,9). — Mit प्र *emporkommen* Maitr. S. 2,1,12 (13,18).

*स्तिप्, स्तेपते (लज्जार्थ).

स्तिपॉ Adj. *die Hörigen u. s. w. schützend.*

स्तिभि m. 1) *Rispe, Büschel.* — 2) * *Meer.*

स्तिभिगवत् Adj. *mit Fruchtbüscheln versehen* Âpast. Çr. 5,5,10. = फलवत् Comm.

स्तिभिनी f. = स्तिभि Âpast. Çr. 12,24,5. Comm. zu Njâjam. 3,5,31.

स्तिम्, *स्तिम्यति (आर्द्रीभावे). Nur स्तिमित 1) *schwerfällig, träge; unthätig, still, unbeweglich.* °म् Adv. — 2) *feucht, nass* Naish. 9,19. = स्निग्ध Comm.

स्तिमित 1) Adj. s. u. स्तिम्. — 2) n. *Stille, Unbeweglichkeit.*

स्तिमितता f. (Kâd. 31,20 = 56,2) und स्तिमितत्व n. *Stille, Unbeweglichkeit.*

स्तिमितय्, °यति *unbeweglich machen.*

स्तिॅया f. *träges —, stehendes Wasser.*

*स्तीम्, स्तीम्यति = स्तिम्. स्तीमित *nass* Deçîn. 1,37.

स्तीमॅ Adj. (f. ई) *träge, schleichend.*

स्तीर्णॅ 1) Adj. s. u. 1. स्तर्. — 2) m. N. pr. einer Gruppe von Kobolden im Gefolge Çiva's.

स्तीर्णॅबर्हिस् Adj. *dessen Opferstreu gebreitet ist.*

*स्तीर्वि m. = अघर्यु, नभस्, रुधिर, तृणज्ञाति, पयस् und शत्रु.

1. स्तु (स्तौति, स्तवीति, स्तॅवते, स्तॅवमान, स्तॅवान und स्तवानॅ; Pass. स्तूयॅते) *loben, preisen, lobsingen, lobend aussprechen.* Im Ritual vom *Vortrage des* Sâman-*Sängers* (mit Loc. des Textes, aus welchem das Sâman *gebildet ist*). स्तुतॅ *gelobt* u. s. w., *als Lob hergesagt;* स्तुतवत् *gepriesen* (!) Hariv. 6299. — Caus. 1) स्तवयति *loben, preisen.* — 2) स्तावयते *loben lassen.* — Desid. तुष्टूषति *zu loben —, zu preisen beabsichtigen* Ṛgvidhâna 1,1,5. — * Intens. तोष्टूयते. — Mit अति (°ष्टौति) *mehr (über die Zahl) besingen.* — Mit अनु (°ष्टौति) *beloben, laudibus persequi.* — Mit अभि (°ष्टौति) *Lob richten an* (Acc.), *preisen.* Im Ritual speciell vom Hotar. अभिष्टुत *gepriesen* und so v. a. *geweiht.* — Mit समभि *loben, preisen.* — Mit आ in आस्तावॅ. — Mit उप *preisen, besingen.* Im Ritual vom Hotar. उॅपस्तुत *gepriesen.* — Mit *नि, °ष्टौति. निष्टवन् MBh. 12,3606 fehlerhaft für निष्टनन्. — Mit परि (°ष्टौति) *loben, preisen.* परिस्तुवत् fehlerhaft. परिष्टुत *besungen.* — Mit प्र 1) *preisen.* Im Ritual vom *Gesang* überh. wie auch von dem des Prastotar. — 2) *zur Sprache bringen, zu reden kommen auf* Vâsav. 168,4. — 3) überh. *an Etwas gehen, sich an Etwas machen* 322,17. — 4) *voranschicken, an die Spitze stellen.* — 5) प्रॅस्तुत *a) gepriesen. — b) zur Sprache gebracht, in Rede stehend, worum es sich handelt. — c) woran man gegangen ist, begonnen. — d)* mit einem Infin. *der sich an Etwas gemacht hat* Râǵat. 8,66. — *e)* J. A. O. S. 7,11, Çl. 43 fehlerhaft für प्रस्रुत. — Caus. प्रस्तावयति *zur Sprache bringen, anregen.* — Mit अभिप्र im Ritual *mit einem* Stoma *besingen.* — Mit संप्र, °स्तुत 1) = प्रस्तुत *b) c)* Gâtakam. 23,10. — 2) mit Infin. *der sich an Etwas gemacht hat.* — Mit प्रति in प्रॅतिष्टुति und प्रतिष्टोतर्. — Mit वि (°ष्टौति) *Loblieder singen.* विॅष्टुत *vielfach besungen.* — Mit सम् 1) *besingen zusammen mit* (Instr.), *alle zusammen besingen.* — 2) *preisen, verherrlichen, beloben* überh. Ṛgvidhâna 1,1,6. — 3) संॅस्तुत *a) zusammen besungen, — gepriesen. — b) gepriesen, verherrlicht, gelobt* überh. — *c) zu einem* Stotra *zusammengerechnet,* überh. *zusammengezählt, zusammengenommen. — d) auf gleicher Stufe stehend mit, geltend für* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Âpast. 1,1,27. 2,5. 3,43. — *e) vertraut, bekannt* (von Personen und Sachen). — Mit अभिसम् *preisen, verherrlichen, beloben.* अभिसंस्तुत *gepriesen* u. s. w. — Mit परिसम् dass.

2. स्तु Adj. in 1. सुॅष्टु.

3. स्तु *tröpfeln, conglobari* in 1. स्तुक, स्तुॅका und स्तोकॅ. *स्तुत (v. l. स्रुत) *tröpfelnd.*

4. स्तु = स्तुॅका in पृथुष्टु.

1. स्तुक m. (ganz ausnahmsweise) und स्तुॅका f. 1) *Zotte, Flaus, Flocke von Wolle* oder *Haaren;* namentlich *die krausen Stirnhaare des Stiers; Zopf.* — 2) *f. आ = ज्ञघन.

2. स्तुक = तोक *Kind, Junge eines Thieres* Taitt. Âr. 3,11,12.

स्तुकासॅर्गम् Absol. *wie ein Zopf geflochten.*

स्तुकाविॅन् Adj. *zottig.*

स्तुकी f. v. l. für प्रुकी. Nach dem Comm. = स्तोकघृतधारा.

*स्तुच्, स्तोचते (प्रसादे).

स्तुत् 1) Adj. am Ende eines Comp. *lobend, preisend.* — 2) f. *Lob, Lobgesang.*

1. स्तुत 1) Adj. s. u. 1. स्तु. — 2) n. *a) Lob.* — *b)* = स्तोत्र 2) TS. 3,2,3,1. 3.

2.*स्तुत Adj. s. u. 3. स्तु.

स्तुतशस्त्र n. Du. Stotra *und* Çastra TS. 3,2, 3,3. 7,3,11,1. Âpast. Çr. 14,8,3. Gaim. 2,1,13. Pl. Çat. Br. 10,3,5,2. Ait. Br. 2,38,19. 3,39,4. Kuând. Up. 3,17,3.

स्तुतशस्त्रवत् Adj. *mit* Stotra *und* Çastra *verbunden* Âpast. Çr. 14,18,3.

स्तुतस्तोम Adj. *dessen Lob gesungen ist.*

स्तुतस्वामितीर्थ n. N. pr. *eines heiligen Gebietes.*

स्तुति f. 1) *Lob, Lobgesang, Verherrlichung, Lobeserhebung, Hervorhebung der guten Eigenschaften* (einer Person oder einer Sache). स्तुतये न तत्ते *das gereicht dir nicht zum Lobe.* Instr. स्तुतिना (v. l. स्तुतिभिः) Hariv. 6298. — 2) Bez. *a)* der Durgâ. — *b)* Vishṇu's. — 3) N. pr. der Gattin Pratihartar's.

स्तुतिकुसुमाञ्जलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 206.

स्तुतिगीतक n. *Lobgesang.* वैष्णव *auf* Vishṇu.

स्तुतिपाठक m. *Lobsänger.*

स्तुतिब्राह्मण Titel eines Werkes oder N. pr. eines Mannes.

स्तुतिमत् Adj. *Lobgesänge besitzend, — kennend.*

स्तुतिमत्त m. *Loblied* Varâh. Jogaj. 6,11.

स्तुतिवचस् n. *Lob* Çiç. 14,3.

*स्तुतिव्रत m. *Lobsänger.*

स्तुतिशस्त्र (MBh. 2,11,35) und °शास्त्र (MBh. 2, 452. ed. Vardh. 2,11,32) n. Pl. wohl fehlerhaft für स्तुतशस्त्र.

स्तुतिशील Adj. *sich auf Lobgesänge verstehend* R. 2,65,2. v. l. श्रुतिशील.

स्तुतिसूक्तिमाला f. Titel eines Werkes Burnell, T.

स्तुत्य 1) Adj. *zu loben, zu preisen, lobenswerth* Çiç. 4,60. Nom. abstr. °त्व n. Sâj. in der Einl. zu ṚV. 4,42. — 2) *f. आ *a) eine best. wohlriechende Rinde* Râgân. 12,163. — *b) Alaunschiefer* Râgân. 13,63.

स्तुत्यव्रत m. N. pr. eines Sohnes des Hiraṇjaretas und des von ihm beherrschten Varsha.

*स्तुनक m. *Bock.*

स्तुप m. *Schopf.*

1. स्तुभ् (स्तोभति [निष्कोषणे], *स्तोभते [स्तम्भे], °स्तुभान, *स्तुभ्नाति [रोधने, निष्कोषणे], *स्तुभ्नोति, स्तुब्ध) *einen Laut ausstossen, juchzen, trällern* und dgl.; gewöhnlich von *dem Einfügen verschiedener Singinterjectionen in das* Sâman. — Caus. स्तोभयति *jauchzen.* स्तोभित *bejauchzt.* — Mit अनु (°ष्टोभति) *nachträllern.* — Mit अभि (°ष्टोभति) *hinzuträllern.* — Mit व्यव *durch dergleichen Laute sondern.* — Mit आ *zujauchzen* Ait. Âr. 435,1. — Mit नि (निस्) *einkerben.* नि[:]ष्टुब्ध *eingekerbt* Âpast. Çr. 15,5,10. Comm. zu 7,3,4. — Mit परि (°ष्टोभति) *umjauchzen* u. s. w. परिष्टुब्धेड Shadv. Br. 3,10. — Mit प्र *durch einen Zuruf antreiben* Ait. Âr. 435,6. — Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *zujauchzen.* — 2) *durch Rufe verhöhnen, — verspotten.* — Mit प्रति (°ष्टोभति) *mit einem Schrei antworten, entgegenjauchzen* u. s. w.; mit Acc. — Mit *वि (°ष्टोभते). — Mit सम् in संस्तुभ्.

2. स्तुभ् 1) Adj. in वृषस्तुभ्. = स्तोतर् Nigh. — 2) f. *jauchzender Ruf.*

स्तुभ m. 1) *ein best.* Agni. — 2) *Bock.*

स्तुभ्वन् Adj. *jauchzend.*

स्तुम्प् s. u. *तुम्प् mit प्र.

स्तुव *ein best. Theil am Kopfe des Pferdes* Açvav. 15,18.

*स्तुवेय und *स्तुषेय्य Adj. fehlerhaft für स्तुषेय्य.

(स्तुषेय्य) स्तुषेयिग्र Adj. *zu loben.*

स्तू s. घृतस्तू und *आयतस्तू.

स्तूणाकर्ण fehlerhaft für स्थूणाकर्ण.

*स्तूप्, स्तूप्यति und स्तूपयति (समुच्छ्राये).

स्तूप m. 1) *Schopf*, sowohl *der Haarbusch* als *der obere Theil des Kopfes.* — 2) *der Hauptbalken* (eines Hauses) Âpast. Gṛhjas. 19,7. — 3) bei den Buddhisten und Gaina *Tope, ein* (ursprünglich) *kuppelförmiges Grabdenkmal mit Reliquien.* स्तूपभेदक m. Kâraṇḍ. 94,23. स्तूपबिम्ब n. 13,11. 36,19. स्तूपमण्डल n. Râgat. 1,102. — 4) *Haufen* Hemâdri 1,335, 5. 6. — 5) *= कूल.

*स्तूपेशाण m. Kâç. zu P. 6,2,64. v. l. सूपेशाण.

स्तृण in भूस्तृण.

स्तृणीषाण in उपस्तृणीषाण.

स्तृति f. 1) *Streuung, Bestreuung, Bedeckung.* — 2) *Niederstreckung.*

स्तृत्य Adj. *niederzustrecken.*

स्तेग m. von unbekannter Bed. Nach dem Comm. = रश्मिसंघात्यादित्यः und *ein best. Insect.* Vgl. तेग.

स्तेन m. 1) *Dieb, Räuber.* — 2) *ein best. Parfum,* = चोर Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

स्तेय n. 1) *Diebstahl, Raub.* Das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Gestohlenes.*

स्तेयकृत् Adj. *Diebstahl begehend.* Das Object im Comp. vorangehend.

*स्तेयफल m. *ein best. Fruchtbaum.*

स्तेयिन् m. 1) *Dieb, Räuber.* In Comp. mit dem Object. — 2) *Maus. — 3) *Goldschmied.*

*स्तेयिफल und *स्तेयी° m. = स्तेयफल Râgân. 11,217.

*स्तैन n. = स्तैन्य 1).

स्तैन्य 1) n. *Diebstahl, Raub.* In Comp. mit dem Object. — 2) *m. *Dieb, Räuber.*

स्तैमित्य n. *Lahmheit, Bewegungslosigkeit* (Kâraka 6,3), *Unthätigkeit.*

*स्तैर्णि m. Patron. von स्तीर्ण.

स्तो in घृतस्तो.

स्तोक 1) m. *a) Tropfen.* — *b) *der Vogel* Kâtaka. — 2) Adj. (f. स्तोका) *ganz wenig, unbedeutend, von kurzer Dauer.* n. *ein Weniges.* स्तोकम् und स्तोक° (Pr. P. 29) Adv. *ein wenig* (बळुतरम् — स्तोकम् *mehr — als*); *allmählich.* स्तोकेन न *nicht im Geringsten* Çiç. 5,56. *स्तोकेन und स्तोकात् in Comp. mit einem Partiç. auf त so v. a. *kaum, mit genauer Noth; eben, vor Kurzem* Pârçvan. 3,38.

स्तोकक m. 1) Bez. *des* Kâtaka, *des um einen Regentropfen bittenden Vogels* Naish. 5,127. — 2) **ein best. Gift*, = वत्सनाभ.

स्तोकतमस् Adj. *ein wenig finster* Pr. P. 22.

स्तोकता f. Nom. abstr. zu स्तोक 2). ञल° (so richtig) Uttamaś. 29.

स्तोकत्व n. desgl. Kampaka 296.

स्तोकशस् Adv. *tropfenweise, zu einem Bischen.*

स्तोकीय und स्तौक्य Adj. (f. आ) *auf Tropfen bezüglich*, so heissen sowohl die Schmalzspenden (आज्यौति) als Sprüche und Verse (VS. 22,6. TS. 7, 1,11,1. ṚV. 1,75. 3,21), *welche bei fallenden Tropfen angewandt werden.*

स्तोतर् Nom. ag. *Lobsänger, Anbeter; Gläubiger, Anhänger.* Auch als Beiw. Vishṇu's.

स्तोतवे Dat. Infin. zu 1. स्तु ṚV. 8,4,17. 72,5.

स्तोतव्य Adj. *zu loben, zu preisen.*

स्तोत्र n. 1) *Lobgesang, Preis.* In Comp. mit dem Object. इमं स्तोत्रम् Hariv. 13022 fehlerhaft. स्तोत्रविधान (so zu lesen) n. Kâraṇḍ. 12,1. 90,10. 14. — 2) im Ritual *die in singender Recitation vorgetragenen, mit den* Çastra *correspondirenden Abschnitte.*

स्तोत्रकारिन् Adj. *der das* Stotra *recitirt* Gaim. 3,5,25.

स्तोत्रभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

स्तोत्रय्, °यति *durch einen Lobgesang verherrlichen.*

स्तोत्ररत्न n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

स्तोत्रवत् Adj. *von* Stotra *begleitet.*

स्तोत्रव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

स्तोत्रसमीषत्ती f. *eine best.* Vishṭuti Lâṭj. 6,2,22.

स्तोत्रावलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 507.

स्तोत्रिय und स्तोत्रीय 1) Adj. *zu einem* Stotra

gehörig, ihm eigen. स्तोत्रीयतम Saṃhitop. 29,4 (= यतीव प्रधतरम् Sâj.). — 2) m. *der erste Theil des* Bahishpavamâna. — 3) f. आ *ein* Stotra-*Vers* Âpast. Çr. 12,17,15. 13,3,1.

स्तोभ m. 1) *die in den Text des* Sâman-*Vortrags eingeschalteten Singinterjectionen, Träller* u. s. w.; *Geträll* überh. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 9,2,18. — 2) *Starrkrampf* Damajantîk. 1. — 3) *= केलन.

स्तोभचक्ला f. Titel eines Abschnittes in der Sâmavedakhalâ.

स्तोभन Adj. (f. ई) etwa *einen* Stobha *bildend.*

स्तोभनसंस्कार m. wohl nur fehlerhaft für स्तोभानुसंस्कार.

स्तोभपद् n. Titel eines Tractats über den Stobha.

स्तोभप्रकृति f. Titel eines zum SV. gehörigen Abschnitts.

स्तोभवत् Adj. *mit* Stobha *versehen.*

स्तोभानुसंस्कार m. Titel eines Pariçishṭa zum SV.

स्तोम m. 1) *Lobgesang, Lobgedicht, Preis.* — 2) im Ritual *die Grundformen der singenden Recitation*, deren gewöhnlich sieben gezählt werden nach der Verszahl (9. 15. 17. 21. 27. 33. 34). Daneben bestehen zahlreiche andere. In diesen Formen setzt sich das Stotra zusammen. Nach Einigen bewegt sich der Stoma in den fünf Theilen: प्रस्ताव, उद्गीथ, प्रतिहार, उपद्रव und निधन. — 3) elliptisch für Stoma-*Tag.* — 4) Pl. Bez. *gewisser Backsteine.* — 5) *Menge.* — 6) **das Vermiethen einer Wohnung* Comm. zu Âpast. Çr. 1,18,20. — Nach einem Lexicographen n. *the head; wealth; grain, corn; a stick or staff bound with iron;* Adj. *crooked, bent.*

**स्तोमदार* m. *Seife* (nach Nigh. Pr.) Râgân. 6,260.

स्तोमचिति f. *das Schichten der* Stoma *genannten Backsteine.*

स्तोमतष्ट Adj. *zu einem Loblied gestaltet, gedichtet.* RV. 10,15,9 ist vielleicht स्तोमतष्टारो zu lesen.

स्तोमत्रयस्त्रिंश Adj. (f. आ) TS. 4,4,12,4.

स्तोमपुरोगव Adj. *den Lobgesang zum Führer habend* Maitr. S. 1,6,4 (92,2).

स्तोमपृष्ठ Adj. (f. आ) nach dem Comm. Stoma *und* Pṛshṭha *habend* oder = स्तोमैः साध्यस्तोत्रः.

स्तोमभाग 1) Adj. (f. आ) *dessen Antheil der* Stoma *ist* Ait. Br. 2,18,6. — 2) m. Pl. *a) gewisse zum* Soma-*Opfer gehörige Sprüche, neunundneunzig an der Zahl* (TS. 4,4,1. fgg. VS. 15,6. fgg.), *welche beim Legen der fünften Schicht Backsteine dienen,* Âpast. Çr. 14,8,2. — *b)* Bez. *der hierbei gelegten Backsteine.* — 3) f. आ *die betreffenden Backsteine* Âpast. Çr. 17,2.

स्तोमभागिक Adj. (f. ई) *zu den* Stomabhâga-*Sprüchen gehörig.*

स्तोममय Adj. *aus* Stoma *bestehend.*

**स्तोमय्*, °यति *loben, preisen.*

स्तोमवर्धन Adj. *Loblieder steigernd* oder *sich an Lobliedern erfreuend.*

स्तोमवाहस् Adj. 1) *Lob darbringend.* — 2) *dargebrachtes Lob empfangend.*

स्तोमायन n. Bez. *gewisser Opferthiere.*

°स्तोमीय Adj. *auf einen* Stoma *bezüglich.*

स्तोम्य, स्तोमिय Adj. 1) *eines Lobgesanges würdig.* — 2) *auf einen* Stoma *bezüglich* u. s. w.

स्तौति m. Bez. *der Wurzel* 1. स्तु Çiç. 14,66.

स्तौवन् Adj. etwa *schwerfällig.* Nach Sâj. = स्तेन.

**स्तौपिक* n. = बृहद्रव्य.

स्तौभ Adj. (f. ई) *trällernd, juchzend.*

स्तौभिक Adj. *in* Stobha *sich bewegend.*

स्तौला Adj. f. oder Subst. von unbekannter Bed. Nach Sâj. = स्थूल.

स्त्या, स्त्यायति (शब्दसंघातयोः, शब्दसंघाते, अपत्रपणाकर्मन्, संकुननकर्मन्), °ते *sich verdichten, intensiver werden* Mahâvîraḱ. 14,21. स्त्यान 1) *geronnen.* — 2) *erstarrt* (Herz). — 3) *= स्निग्ध. — Mit नि oder निस् (निष्ठा°) *sich verdichtend ansetzen, sich bilden, concrescere.* — Mit *प्र, प्रस्तीत und प्रस्तीम. — Mit सम्, संस्त्यान *geronnen, festgeworden.*

स्त्यान 1) Adj. s. u. स्त्या. — 2) n. *a) *das Gerinnen, Verdichtung.* — *b) Intensität.* — *c) Apathie.* — *d) *Echo.*

स्त्यायन n. *Verdichtung, Anhäufung.*

**स्त्येन* m. 1) = स्तेन *Dieb, Räuber.* — 2) = अमृत

**स्त्यैन* m. *Dieb, Räuber.*

स्त्राह् (!) Paṅkad.

1. स्त्रि (?) = स्तर् *Stern.*

2. स्त्रि = स्त्री in °व्यञ्जन Âpast. Çr. 8,6,1 wohl fehlerhaft.

**स्त्रितरा* f. = स्त्रीतरा.

**स्त्रियमन्य* Adj. *für ein Weib geltend.*

स्त्री f. (Nomin. ebenso, Acc. स्त्रीम् = स्त्रियम् auch Çiç. 11,52) 1) *Weib, ein weibliches Individuum, Gattin.* — 2) *Weibchen der Thiere.* — 3) in der Gramm. *ein Femininum, das weibliche Geschlecht.* — 4) *ein best. Metrum.*

स्त्रीक am Ende eines adj. Comp. von स्त्री.

स्त्रीकटि oder °कटी f. *die weibliche Hüfte* 245,3.

**स्त्रीकरण* n. *coitus.*

स्त्रीकर्मन् n. Pl. Bez. *des zweiten Theils im vier-Adhjâja des* Kauçika.

स्त्रीकाम Adj. 1) *nach Weibern lüstern.* स्त्रीकामतम Âpast. 2,14,13. — 2) *weibliche Nachkommenschaft wünschend.*

स्त्रीकार्य n. *Beschäftigung mit Frauen, das Hüten derselben* u. s. w.

**स्त्रीकितव* m. *Weiberverführer* Ind. St. 13,472.

स्त्रीकुमार (*n. Sg.) und m. Pl. (Ind. St. 14,289) *Weiber und Kinder.*

स्त्रीकृत 1) Adj. (f. आ) *von Weibern gemacht.* — 2) n. *coitus* Gaut.

**स्त्रीकोश* m. *Dolch.*

स्त्रीक्षीर n. *Frauenmilch.*

स्त्रीक्षेत्र n. *ein weibliches —, d. i. gerades (2tes, 4tes* u. s. w.) *Zodiakalbild* oder *astrologisches Haus.*

स्त्रीग Adj. in अन्य°.

स्त्रीगमन n. *das Besuchen der Weiber, geschlechtlicher Verkehr mit ihnen* Âpast. 1,21,8. Comm. zu Âpast. Çr. 10,15,14.

स्त्रीगमनीय Adj. in गुरु°.

**स्त्रीगवी* f. *Kuh.*

स्त्रीग्रह m. *ein weiblicher Planet*, d. i. *von gerader Zahl* (2ter u. s. w.).

स्त्रीघातिन् Adj. *die Frau* (*Wittwe*) —, d. i. *die Vormundschaft über sie übernehmend* Jolly, Schuld. 309.

स्त्रीघातक Adj. *ein Weib —, seine Frau mordend.*

**स्त्रीघोष* m. *Tagesanbruch.*

स्त्रीघ्न Adj. = स्त्रीघातक.

स्त्रीचञ्चल Adj. *Weibern nachlaufend.*

**स्त्रीचित्तहारिन्* 1) Adj. *der Weiber Herz hinreissend.* — 2) m. *Moringa pterygosperma.*

**स्त्रीचिह्न* n. *vulva.*

**स्त्रीचौर* m. *Weiberentführer, — verführer.*

स्त्रीजन m. 1) *das Weibervolk.* — 2) *ein Femininum* (gramm.).

स्त्रीजननी Adj. f. *Mädchen zur Welt bringend* 193,12.

स्त्रीजन्मन् n. *die Geburt eines Mädchens.*

स्त्रीजातक n. *die Nativität eines Mädchens.*

स्त्रीजित Adj. *in der Gewalt eines Weibes stehend, von ihm beherrscht* Jâǵn. 1,163. Hariv. 7308.

**स्त्रीतरा* f. Compar. zu स्त्री.

स्त्रीतानुकोरोग m. *eine best. Frauenkrankheit.*

स्त्रीत्व n. 1) *das Weibsein, Weibheit.* — 2) *genus femininum.*

स्त्रीदेवत Adj. (f. आ) *an eine weibliche Gottheit gerichtet.*

**स्त्रीदेवार्घ* m. Bein. Çiva's (*dessen eine Kör-*

perhälfte ein Weib ist).

स्त्रीद्विष् und **°द्वेषिन्** Adj. *Weiber hassend, Weiberfeind.*

स्त्रीधन n. 1) *das persönliche Vermögen der Frau* Gaut. 28,24. **°निर्णय** m. Burnell, T. — 2) *Weib und Vermögen.*

स्त्रीधर्म 1) *Frauenrecht, die für Frauen geltenden gesetzlichen Bestimmungen.* — 2) *coitus* Hariv. 4853. Chr. 108,2. — 3) **Menstruation.*

स्त्रीधर्मपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

स्त्रीधर्मिणी Adj. f. *die Menstruation habend.*

***स्त्रीधव** m. *Mann.*

***स्त्रीधूर्त** m. *Weiberverführer* Ind. St. 13,472.

स्त्रीधूर्तक n. Sg. *Weiber und Schelme* MBh. 5, 39,74.

***स्त्रीध्न** m. *Elephant.*

स्त्रीनामन् Adj. *einen Frauennamen führend.*

स्त्रीनिर्जित Adj. = **स्त्रीजित.**

स्त्रीन्द्रिय n. *die weiblichen Geschlechtstheile* Divjâvad. 473,28. 474,1. 4.

***स्त्रीपर** Adj. *den Weibern nachlaufend.*

स्त्रीपर्वतदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

स्त्रीपर्वन् n. Titel des 11ten Buches im MBh.

स्त्रीपिशाची f. *der Kobold Weib* Prab. 15,12.

स्त्रीपुंयोग m. *das Zusammentreffen von Mann und Weib* Gaut. 6,6.

स्त्रीपुंस m. 1) Du. *a) Mann und Weib.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Femininum und Masculinum* (gramm.). — 2) *Mann und Weib zugleich.*

स्त्रीपुंसलिङ्गिन् Adj. *die Merkmale eines Mannes und eines Weibes habend* Karaka 4,2.

स्त्रीपुंधर्म m. *die für Männer und Frauen geltenden gesetzlichen Bestimmungen* 212,25.

स्त्रीपुमँस् m. 1) Du. *Mann und Weib.* — 2) *Mann und Weib zugleich.*

स्त्रीपुर n. *Gynaeceum.*

स्त्रीपुरुष n. Sg. *Mann und Weib* Hemâdri 2,a, 125,18.

स्त्रीपुष्प n. *Menstrualblut.*

स्त्रीपूरुष n. Sg. = **स्त्रीपुरुष** Ind. St. 15,330.

स्त्रीपूर्व Adj. 1) *früher Weib gewesen* MBh. 5,172, 19. 6,98,36. — 2) = **स्त्रीजित** MBh. 13,23,22.

स्त्रीपूर्वक Adj. = **स्त्रीपूर्व** 1) MBh. 5,172,20. 192,66.

स्त्रीपूर्विक Adj. MBh. 5,7553 fehlerhaft für **स्त्रीपूर्वक.**

स्त्रीपूर्विन् Adj. = **स्त्रीपूर्व** 1).

स्त्रीप्रज्ञा Adj. f. *den einem Weibe zukommenden Verstand habend.*

स्त्रीप्रत्यय m. *ein Feminina bildendes Suffix* 238, 6. **°प्रकरण** n. Opp. Cat. 1.

स्त्रीप्रधान Adj. *dem das Weib über Alles geht, ganz in der Gewalt des Weibes stehend.*

***स्त्रीप्रमाण** Adj. *dem ein Weib eine Autorität ist* L. K. 1041.

स्त्रीप्रसू Adj. f. *Mädchen gebärend.*

स्त्रीप्राय Adj. *zum grössten Theil weiblich* Âpast. 2,16,8 (अपत्यं zu lesen).

***स्त्रीप्रिय** 1) Adj. *den Weibern lieb.* — 2) m. *Mangifera indica.*

***स्त्रीबन्ध** m. *coitus.*

स्त्रीभग m. *vulva* Nir. 3,16.

स्त्रीभव m. = **स्त्रीव** 1).

स्त्रैभाग Adj. *Weibern nachgehend.*

स्त्रीभाव m. *das Weibwerden.* Acc. mit **लम्भ्** Caus. und **उप-नी** so v. a. *entjungfern.*

स्त्रीमध्य n. *Frauengesellschaft* Karaka 240,21.

स्त्रीमत्त् Adj. *beweibt* Bhaṭṭ.

स्त्रीमन्त्र m. *eine weibliche —, d. i. mit* **स्वाहा** *endigende Zauberformel.*

स्त्रैमय Adj. (f. ई) *femineus* Vâsav. 274,1. *weibisch* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,30.

स्त्रीमानिन् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja.

स्त्रीमाया f. *Weiberlist* Lalit. 412,13. 15.

***स्त्रीमुख** m., ***°मुखमधु** n., ***°मुखमधुदोहद** m. und ***°दोहल** m. *Mimusops Elengi.*

***स्त्रीमन्य** Adj. = **स्त्रियंमन्य.**

स्त्रीय्, °यति *nach einem Weibe verlangen.*

स्त्रीयन्त्र n. *die Kunstpuppe Weib* Spr. 1038.

***स्त्रीरजस्** n. *Menstruation.*

***स्त्रीरञ्जन** n. *Betelpfeffer.*

स्त्रीरत्न n. *eine Perle von Weib.* Auch Bez. der Lakshmi.

स्त्रीरत्नकूटा f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1662. Nach der Lesart der anderen Ausg. 1,31,10 m. in der Bed. *eine Prachtperle von Weib.*

स्त्रीरतिकाम Adj. *der mit Weibern allein zu sein sucht* Karaka 357,7.

स्त्रीराज्य (**°राज** fehlerhaft) n. *das Reich der Amazonen* (im hohen Norden). Vgl. **वनितराज्य.**

स्त्रीराशि m. *ein weibliches —, d. i. gerades (2tes, 4tes u. s. w.) Zodiakalbild* oder *astrologisches Haus.*

स्त्रैरूप Adj. *Frauengestalt habend* Maitr. S. 2, 5,5 (54,5).

स्त्रीरोग m. *Frauenkrankheit.*

स्त्रीलक्षण n. Sg. *die Merkmale —, Eigenthümlichkeiten eines Weibes.* **°विद्** Adj. Gîtakam. 13.

1. **स्त्रीलिङ्ग** n. 1) *die weiblichen Geschlechtstheile.* — 2) *das weibliche Geschlecht* (gramm.) 234,28.

2. **स्त्रीलिङ्ग** Adj. 1) *die Merkmale eines Weibes habend.* — 2) *weiblich* (gramm.). Nom. abstr. **°त्व** n. Ind. St. 13,390.

स्त्रीलोक m. Pl. N. pr. einer Gegend. Vgl. **स्त्रीराज्य.**

स्त्रीलोल Adj. *lüstern nach Weibern.*

स्त्रीलौल्य Adj. dass. Bhar. Nâṭjaç. 34,92.

स्त्रीवध m. *ein an einem Weibe verübter Mord.*

स्त्रीवश und **°वश्य** Adj. *von Weibern* oder *einem Weibe beherrscht.*

स्त्रीवासस् n. nach dem Comm. Âpast. 2,1,20 *ein zum Beischlaf geeignetes Gewand.*

स्त्रीवाह्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

स्त्रीविजित Adj. = **स्त्रीजित.**

स्त्रीवित्त n. *von einer Frau kommendes Vermögen.*

स्त्रीविवाह m. *die eheliche Verbindung mit einem Weibe* M. 3,20.

1. **स्त्रीविषय** m. *coitus* 108,5.

2. **स्त्रीविषय** Adj. *ein Femininum tantum* Çânt. 1,5. 2,2. 20.

स्त्रीविषधारक (H. 329) und **°धारिन्** (Ind. St. 13, 493) Adj. *in weiblichem Anzuge.*

स्त्रीव्यञ्जन n. Pl. *die das Weib unterscheidenden körperlichen Merkmale* (*Brüste* u. s. w.) Âpast. Çr. 8,6,1.

स्त्रीव्रण m. *vulva* Kâvjapr. 190,5.

***स्त्रीशौण्ड** Adj. *auf Weiber versessen* Ind. St. 13,472.

स्त्रीषंसाद् m. *Weibergesellschaft.*

***स्त्रीषर्व** m. *Weiberfreund.*

स्त्रीषू Adj. f. *weibliche Junge gebärend* Maitr. S. 4,6,3 (82,14).

स्त्रीषूय n. = **स्त्रैषूय** Çâṅkh. Gṛhj. 1,19.

स्त्रीसख Adj. *von einem Weibe begleitet* Ind. St. 15,355.

स्त्रीसङ्ग m. *Verkehr mit Weibern* Spr. 7218.

स्त्रीसंग्रहण n. *das Unzuchttreiben mit einem Weibe* 211,31. 212,24.

स्त्रीसंज्ञ Adj. *einen Namen mit weiblicher Endung führend* Varâh. Bṛh. S. 86,38. Statt **विष्णुः स्त्रीसंज्ञः** Hariv. 7350 liest die andere Ausg. 2,71, 15 **विश्वस्त्रीसंज्ञः**, welches durch **कृत्स्नभोग्यसंज्ञः** erklärt wird.

***स्त्रीसभ** n. *Weibergesellschaft.*

स्त्रीसंबन्ध m. *die eheliche Verbindung mit einem Weibe* M. 3,6. Râǵat. 6,366.

स्त्रीसंभोग m. *der Beischlaf mit einem Weibe* 108,6.

स्त्रीसदृपिन् Adj. *das Aussehen eines Weibes habend* MBh. 5,192,66. v. l. **स्त्रीस्वरूपिन्.**

स्त्रीसुख n. *die Lust am Weibe*, auch so v. a.

Beischlaf.

स्त्रीसेवा f. *Frauenhuldigung, geschlechtlicher Verkehr mit Frauen.*

1. **स्त्रीस्वभाव** m. *die Natur des Weibes* R. 1,28,11. 2,72,46. 3,51,5. 5,23,28.

2.* **स्त्रीस्वभाव** m. *Eunuch.*

स्त्रीस्वरूपिन् Adj. = **स्त्रीसदृपिन्**.

स्त्रीकृत्या f. *ein an einem Weibe verübter Mord* Paṅkat. 216,17.

स्त्रीकृत n. *ein von einem Weibe dargebrachtes Opfer.*

स्त्रैण 1) Adj. (f. ई) *a) muliebris. — b) den Weibern ergeben, in ihrer Gewalt stehend.* — 2) n. *a) das Weibervolk, die Weiber, Weiberschaar* Harshak. 211,20. — *b) das Weibsein, Weibheit, weibliche Natur.*

स्त्रैण्य n. wohl *das den Weibern Ergebensein, das in ihrer Gewalt Stehen* Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 5,1,1.

स्त्रैषूय n. *Geburt eines Mädchens.*

स्त्रैराजक m. Pl. *die Bewohner von Strirâǵja.*

***स्त्र्यगार** n. *Gynaeceum* Gal.

स्त्र्यध्यक्ष m. *ein Aufseher über die fürstlichen Weiber.*

***स्त्र्यनुज** Adj. *nach einem weiblichen Kinde geboren,* d. i. *auf eine Schwester folgend.*

°स्त्र्यभिगमन n. *das Beiwohnen dem Weibe von* — Gaut. 12,2.

स्त्र्याजीव m. *ein durch Weiber (Prostitution der Frau u. s. w.) gewonnener Unterhalt.*

°स्थ, °ष्ठ Adj. (f. स्था) 1) *stehend, sitzend, wohnend, befindlich, sich* irgendwo *zeigend.* — 2) in einem best. Alter, Lage, Verhältniss, Zustand *sich befindend.* — 3) *bei Etwas seiend, beschäftigt mit, obliegend, ergeben.*

स्थकर wohl = **स्थगर**.

स्थग्, *स्थगति (संवरणे). — Caus. **स्थगयति** 1) *verhüllen, verbergen* 311,24. Çiç. 11,34. 20,22. Vâsav. 157,5. 297,1. — 2) *verschwinden machen.* — 3) **स्थगित** *a) verhüllt, verborgen* Çiç. 17,30. — *b) verschlossen* (Thür) Harshak. 140,5. 6. — *c) gehemmt, unterbrochen.*

***स्थग** Adj. *verschlagen, verschmitzt, betrügerisch.*

स्थगन n. *das Verhüllen, Verbergen.*

स्थगयितव्य Adj. *zu verhüllen, zu verbergen* Paṅkat. ed. Bomb. 1,43,7.

स्थगर n. *ein best. wohlriechender Stoff* Gobh. 4,2,29. Âpast. Grhj. 18,11.

स्थगिका f. 1) *ein best. Verband, wie er an Fingern und penis angelegt wird: Däumling.* — 2) *Betelbüchse* Hemâdri 1,645,5.

***स्थगी** f. *Betelbüchse.*

स्थगु m. *Buckel* Hariv. 2,27,33. 34. v. l. **स्थडु**.

स्थडु m. dass. v. l. **स्थगु**.

स्थण्डिल 1) n. *ein unbebauter, freier Platz, Erdboden, Stelle, Platz* überh. Gobh. 1,5,13. 4,8,14 (= लोकपात्र Comm.). Grhjâs. 2,11. **स्थण्डिले केवले** so v. a. *auf dem blossen Erdboden.* Am Ende eines adj. Comp. °क. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

स्थण्डिलशय्या f. *das Liegen —, Schlafen auf dem blossen Erdboden.*

स्थण्डिलशायिका f. dass. Divjâvad. 339,23.

स्थण्डिलशायिन् Adj. *auf dem blossen Erdboden liegend, — schlafend.*

स्थण्डिलसंवेशन n. = **स्थण्डिलशय्या**.

***स्थण्डिलमितक** m. = **वेदि**.

स्थण्डिलेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

स्थण्डिलेशय 1) Adj. = **स्थण्डिलशायिन्**. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

स्थण्डिल्य Khând. Up. 5,2,8 fehlerhaft für **स्थण्डिल**.

स्थपणी f. v. l. für **स्थपनी**.

स्थपति m. 1) *Statthalter, Oberbeamter, Oberbeamter eines Bezirks, Oberhaupt.* Vgl. **निषादस्थपति** Nachtr. 4. **स्थपतिसव** m. Tâṇḍja-Br. 17,11,6. — 2) *Baumeister* Hemâdri 1,671,13. — 3) * *Veranstalter eines Opfers an* Bṛhaspati. — 4) * *Kämmerer, Aufseher eines fürstlichen Gynaeceums.* — 5) * Bein. *a)* Bṛhaspati's. — *b)* Kubera's.

स्थपनी f. *die Stelle zwischen den Brauen.*

स्थपुट 1) Adj. (f. आ) *höckerig, holperig, uneben* (Weg) Harshak. 178,4. — 2) m. *Höcker* Kâṇḍak. 72,9. = विषमोन्नतप्रदेश Deçîn. 1,126.

स्थपुटय्, °यति *höckerig machen, aufwühlen* Kâṇḍak. 19,5. *durch Aufstreuen erhöhen* Ârjav. 79,9. ***स्थपुटित** Partic.

स्थपुटी Adv. mit **कर्** *höckerig machen,* so v. a. *durch Aufschütten —, Aufstreuen erhöhen* Hem. Par. 2,69.

स्थर् Nom. ag. = **स्थ** in **सव्यष्ठर्** und ***सव्येष्ठर्**.

***स्थल्**, स्थलति (स्थाने, स्थितौ).

स्थल 1) m. *a) Abschnitt, Kapitel.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Bala. — 2) f. **स्थैला** *Erdaufschüttung.* — 3) f. **स्थली** *a) Anhöhe, hochgelegene Ebene* Çiç. 13,34. Vâsav. 184,2. Auch von *gewölbten* Körpertheilen. — *b) Erdboden, Fussboden.* — *c) Platz, Ort, Stelle.* — 4) n. *a) Erhebung, Anhöhe* (Hem. Par. 1,153. 155. Gâtakam. 14,5. 30), *trockenes Land* (im Gegensatz zur *feuchten Niederung*), *Land* (im Gegensatz zum *Wasser*), *Festland.* Auch von *gewölbten* Körpertheilen. — *b) Erdboden* (137,5), *Fussboden.* — *c) Platz, Ort, Stelle.* — *d) Fall.* **तथाविधस्थले** *in einem solchen Falle.*

***स्थलकन्द** m. *eine best. Pflanze.*

स्थलकमल n. *die Blüthe von Hibiscus mutabilis.*

स्थलकमलिनी f. *Hibiscus mutabilis.*

स्थलकाली f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

***स्थलकुमुद** n. *Nerium odorum.*

स्थलग und **स्थलचर** Adj. *auf dem Festlande lebend.*

स्थलज 1) Adj. *a) auf dem Festlande —, auf trockenem Boden wachsend, — lebend.* — *b) für Landtransport geltend* (Steuer). — 2) *f. आ *Süssholz.*

स्थलतर n. *ein höher gelegener Platz.*

स्थलता f. Nom. abstr. zu **स्थल** *Festland.*

स्थलनलिनी f. *Hibiscus mutabilis* Kâd. 2,17,2 (19,12). Am Ende eines adj. Comp. °क.

स्थलनीरज n. *die Blüthe von Hibiscus mutabilis.*

स्थलपत्तन n. *eine auf dem Festlande liegende Stadt* (Gegensatz **जलपत्तन**) Çilâñka 1,379.

स्थलपथ m. 1) *Landweg, — strasse* (im Gegensatz zu *Wasserweg*) Kalpas. 108, N. 89. — 2) *Handel zu Lande.*

स्थलपथी Adv. mit **कर्** *in eine Landstrasse —, in Festland verwandeln* Vikramâñkak. 14,62.

स्थलपद्म 1) *m. *Arum indicum.* — 2) n. *die Blüthe von Hibiscus mutabilis.*

***स्थलपद्मिनी** f. *Hibiscus mutabilis.*

***स्थलपिण्डा** f. *eine Dattelart.*

***स्थलमञ्जरी** f. *Achyranthes aspera.*

***स्थलरुहा** f. *Hibiscus mutabilis.*

स्थलवर्त्मन् n. *Landweg.*

स्थलवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Harshak. 187,16.

स्थलविहंग und **°हंगम** m. *Landvogel.*

***स्थलशृङ्गाट** und ***°क** m. *Tribulus lanuginosus* oder *eine ähnliche Pflanze* Mat. med. 125.

***स्थलसीमन्** m. = **स्थण्डिल** m. (!).

स्थलस्थ Adj. *auf trockenem Lande stehend.*

स्थलाय्, °यते *zum Festland werden* Naish. 1,69.

स्थलारविन्द n. *die Blüthe von Hibiscus mutabilis.*

स्थलारूढ Adj. *auf den Boden herabgestiegen (nicht zu Wagen seiend)* M. 7,91.

1. **स्थली** f. s. u. **स्थल**.

2. **स्थली** Adv. mit **भू** *zu Festland werden* Comm. zu Naish. 1,69. **स्थलीभूत** *hoch gelegen* Hariv. 3706 ist **स्थली** f. + **भूत**.

स्थलीदेवता f. *die Gottheit des Ortes.*

स्थलीय्, °यति *für Festland halten.*

स्थलीय Adj. von स्थल *Fall* in उद्देश्यविधेयबोधस्थलीयविचार.

स्थलीशायिन् Adj. *auf dem blossen Erdboden liegend, — schlafend* 183,4.

स्थलेजात 1) Adj. (f. आ) *auf dem Festlande —, auf trockenem Lande gewachsen (wachsend).* पद्मिनी so v. a. *Hibiscus mutabilis.* — 2) *n. *Süssholz.*

स्थलेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*स्थलेरुहा f. Bez. *zweier Pflanzen,* = दृग्धा und गृष्टकुमारी Râgan. 5,45.

*स्थलेशय m. *eine best. Amphibie, die zur Nacht an's Land kommt.*

स्थलोत्पलिनी f. *Hibiscus mutabilis* Kâd. 100, 13 (179,7).

स्थलौकस् m. *ein auf dem Festlande lebendes Thier.*

*स्थवि 1) Adj. = जङ्गम (!). — 2) m. *a) Weber.* — *b)* = स्वर्.

स्थ़विमन् m. und स्थविमत् Adj. n. (Âpast. Çr. 7, 11,9. 24,6. 7) *das dicke Theil, die Breite.* स्थविमन्तम् *an der breiten Seite* Maitr. S. 3,10,4 (135,3. 4). TS. 6,4,1,1.

स्थ़विर 1) Adj. (f. आ und ई, in der späteren Sprache nur आ) *a) breit, dick, derb, massig, dicht, gewaltig.* — *b) alt, bejahrt; angesehen, gravis.* स्थविरे काले oder भावे (Vasishṭha 5,3. Baudh. 2,3, 45) *im Alter.* Bei den Buddhisten Bez. *der ältesten, ehrwürdigsten* Bhikshu, die dem Çâkjamuni am nächsten stehen. m. Pl. (auch आर्य°) Bez. *einer best. buddh. Schule* Târan. u. s. w. — *c)* *= अचल. Richtig स्थावर. — 2) *m. Bein. Brahman's. — 3) *f. स्थविरा *eine best. Pflanze* Râgan. 5,20. — 4) *n. *Erdharz.*

स्थविरगाथा f. Pl. *eine best. Abtheilung der buddh. Schriften* Divjâvad. 35,1.

*स्थविरदारु n. *eine best. Holzart* Bhâvapr. 3,59.

स्थविरायुति Adj. *die Würde eines Alten habend* MBh. 1,50,8.

स्थविरायुस् Adj. *ein hohes Alter erreichend.*

स्थ़विष्ठ Adj. *der dickste, gröbste, dichteste.*

स्थ़वीयस् Adj. *dicker, gröber, dichter, gewaltiger* Çiç. 17,21.

स्थ़शस् Adv. *je nach der Stelle.*

स्था, तिष्ठति, °ते (metrisch auch = Act.), स्थीयते Pass. 1) *stehen, — auf, in* oder *an* (Loc.), *dastehen, vor Einem stehen, stillstehen, stehen bleiben, Halt machen, zum Stehen kommen* (fliessendes Wasser 39,20). ज्ञानुभ्याम् *sich auf die Kniee stellen,* अग्रे oder अग्रतस् (40,1) *sich vor Jmd* (Gen.) *stellen, Jmd vor Augen treten,* संदर्शने *sich so stellen, dass man von Jmd* (Gen.) *gesehen wird.* — 2) *stehen —, sich stellen auf, besteigen;* mit Acc. — 3) *vor dem Feinde stehen, Jmd* (Gen. oder Gen. mit पुरस्) *Stand halten* Varâh. Jogaj. 4,12. — 4) *treu ausharren, zur Seite stehen, Jmd* (Loc.) *treu bleiben.* — 5) Med. *bei Etwas* (Loc.) *verharren, nicht abgehen von.* — 6) Med. (metrisch auch Act.) *Jmd stillhalten zu Etwas, sich fügen in, dienen zu;* mit einfachem oder doppeltem Dat. — 7) *bestehen* (Gegensatz *vergehen, zu Grunde gehen*), *am Leben sein.* — 8) *bleiben, verweilen* (in dieser Bed. auch Pass. im Bhâg. P.), *warten; zögern, sich bedenken.* मासं स्थित्वा so v. a. *nach einem Monat,* चिरमपि स्थित्वा *über kurz oder lang* (324,12), स्थित्वा allein *nach einiger Zeit.* — 9) *bei Etwas bleiben,* einer Handlung *dauernd obliegen,* in einem Zustande oder Verhältnisse *verharren;* die Ergänzung ein Nomen (कन्या *Mädchen —, unverheirathet bleiben* 121,16), insbes. ein Partic. (beim Impers. steht statt des Nomin. der Instr.), ein Absol. oder ein Instr. — 10) *dasein, vorhanden sein, — in* oder *bei* (Loc.). — 11) *sich befinden, sich verhalten, sein, — in, auf* oder *bei, obliegen;* mit Loc. समम् *sich gleich verhalten gegen* (Loc.), तूष्णीम् *sich still verhalten,* अन्यथा *sich anders verhalten,* सुखम् *sich wohl —, sich glücklich fühlen.* — 12) *sich bei Jmd befinden, bei Jmd angetroffen werden, zu Jmds Verfügung stehen, Jmd gehören, esse alicujus;* mit Loc., Dat. (Çukas. 1,2) oder Gen. — 13) *geheftet —, gerichtet sein auf* (Loc.) 113,8. — 14) *ruhen —, beruhen auf, gegründet —, beschlossen sein in* (Loc.). मयि स्थित्वा so v. a. *sich auf mich verlassend* Bhaṭṭ. — 15) *erstehen aus* (Abl. oder Gen.). — 16) *abstehen von Etwas* (123,16), *sich eines Bessern besinnen.* — 17) *dahingestellt —, unberücksichtigt —, unbeachtet —, unerörtert bleiben, nicht von Belang sein.* Nur Imperat. (323,3 im Prâkrit) und Potent. (Kâd. 2,116,3 = 143,2). — 18) तस्थिवंस् *a) stehend, — auf* (Loc.), *was steht, sich nicht bewegt.* — *b) sich befindend in, im Besitz seiend von;* mit Loc. पितुः शासने so v. a. *dem Vater gehorchend, ihm folgend.* — *c) beschäftigt mit, obliegend;* mit Loc. — *d) verharrend in* (Instr.). — *e) der inne gehalten hat.* Nomin. so v. a. *er schwieg.* — *f) ausharrend, beharrlich.* — *g) bereit zu* (Dat.). — 19) स्थित *a) stehend, stehen geblieben* (Gegensatz *gehend, sitzend, liegend*). परस्परं स्थिताः *sich feindlich gegenüber stehend.* — *b) stehend,* so v. a. *Stand haltend, nicht weichend.* — *c)* an einem Orte (Loc., Adv. oder im Comp. vorangehend) *verweilend, — befindlich* (von Belebtem und Unbelebtem). अनित्यम् *nicht beständig —, nur kurze Zeit verweilend.* Mit पुरस् so v. a. *bevorstehend.* — *d)* in einer Lage —, in einem Verhältniss —, in einem Zustande *sich befindend;* die Ergänzung im Loc., Instr. (मुक्ताकारतया 186, 14), Abl., im Comp. vorangehend, ein in demselben Casus stehendes Nomen, ein Absol. oder ein Adv. — *e) begriffen in, beschäftigt mit, sich befleissigend, bedacht auf, obliegend, hingegeben;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *f) verbleibend in,* so v. a. *sich richtend nach, nachkommend, befolgend;* die Ergänzung im Loc. — *g) im Amte stehend.* — *h) zu Jmd* (Loc.) *stehend, es mit Jmd haltend.* — *i) dauernd, fest bestehend, keinen Wandel erfahrend.* — *k) feststehend,* so v. a. *nicht verrathen werdend* (ein Plan). — *l) feststehend,* so v. a. *allgemein angenommen, — geltend.* — *m) feststehend,* so v. a. *beschlossen.* — *n) fest überzeugt.* — *o) fest entschlossen, — zu* (Infin. oder Loc. eines Nom. act.), *bereit zu* (Dat.). — *p) dastehend, daseiend, vorhanden, anwesend, gegenwärtig, gekommen* (von einem Zeitpuncte), *bereit stehend, sich befindend bei* (Loc.). स्थितोऽस्मि *da stehe ich, da bin ich.* — *q) Jmd* (Gen.) *gehörend.* — *r) gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *s) stehend bei,* so v. a. *beruhend auf, abhängig von* (Loc.). — *t) zu Etwas* (Dat.) *dienend, — führend.* — *u) übrig geblieben.* — *v) der von Etwas abgestanden ist, — abgelassen hat* Pâṇ. Kâd. — *w) nicht von* इति *begleitet* (im Padapâṭha); überh. *allein —, gesondert stehend.* स्थिते पदे so v. a. *im Padapâṭha.* — 20) स्थितवत् *sich befindend* Spr. 7714 (इष्ट). Çiç. 14,17 (श्रेयसि). — Caus. स्थ़ापयति, °ते (metrisch) 1) *stillstehen machen, anhalten, festhalten, nicht fortlassen.* बद्ध्वा *Jmd gefangen halten,* स्वीकृत्य *ganz für sich gewinnen.* — 2) *hemmen, unterdrücken.* — 3) *wegstellen, bei Seite stellen, — legen, zurücklegen, aufbewahren, verwahren* Kampaka 411.415. स्थापयित्वा so v. a. *mit Ausnahme von* Divjâvad. 270,4. — 4) *stellen, hinstellen, aufstellen* (Wachen), *setzen —, legen —, thun auf* oder *in* (Loc.), *einquartiren in* (Loc.). हृदि so v. a. *seinem Herzen einprägen.* — 5) *Jmd einsetzen* in eine Würde, in ein Amt (Loc., ausnahmsweise Instr. Uttamâk. 319). रक्षार्थम् *zum Hüten, als Hüter.* — 6) *Jmd versetzen —, führen —, bringen in* oder *auf* (Loc., seltener Acc. 327,25). नये so v. a. *in einen*

Plan einweihen, इत्येवं स्थापयेन्मन: so v. a. *er richte den Geist darauf, vergegenwärtige sich dieses.* — 7) *Jmd* (Loc., auch कस्ते 328,7) *übergeben.* — 8) *errichten, erbauen.* — 9) *Bestand geben, befestigen, dauerhaft machen, begründen.* — 10) *Jmd auf eigene Füsse stellen, unterstützen* Hemâdri 1, 690,9. — 11) *feststellen, festsetzen, bestimmen.* — 12) *eine Bestimmung in Betreff Jmds* (Acc.) *treffen.* — 13) *einführen, in Gebrauch bringen.* — 14) *eine Behauptung —, eine Thesis aufstellen.* — 15) *setzen* im Gegensatz zu *negiren.* — 16) *machen zu*, mit doppeltem Acc. धात्रीम्, so v. a. *als Amme anstellen* (114,11), रक्षितम्, सुरक्षितम् *Etwas gut verwahren, — hüten*, कृत्नम्, प्रच्छन्नम् *Etwas verstecken*, सज्जम् *Jmd bereit sein lassen*, पारिशेषम् *übrig lassen.* — Desid. तिष्ठासति *verharren wollen in* (Instr.). — *Intens. तेष्ठीयते. — Mit अति 1) *hervorragen* (eig.). — 2) *sich erheben über, Meister sein;* mit Acc. — Mit व्यति, °ष्ठास् MBh. 13,5785. fg. fehlerhaft für व्यधिष्ठास्. — Mit अधि 1) *stehen —, sich stellen —, sich setzen auf, besteigen;* mit Loc. oder Acc. मामधिष्ठाय so v. a. *auf mir sitzend.* — 2) *stehen* überh. — 3) *seinen Aufenthalt haben in, bewohnen, sich befinden —, stecken in* (Loc. AV., sonst Acc.). — 4) *sich* (siegreich) *erheben, bemeistern, höher stehen als, den Vorzug haben über* (Acc.). — 5) *als Führer vorangehen, anführen, lenken, regieren;* mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. — 6) *vorstehen, beherrschen, verwalten.* — 7) *besitzen, in den Besitz gelangen von* (Acc.). — 8) *sich gründen auf* (Loc.). — 9) *Gebrauch machen von, anwenden, an den Tag legen.* अधिष्ठाय so v. a. *mit Anwendung von, mittelst.* — 10) अधिष्ठित und धिष्ठित *a*) mit act. Bed. α) *stehend.* — β) *steckend, stecken geblieben.* — γ) *sich befindend —, wohnend —, seinen Sitz habend auf* oder *in* (Loc. oder Acc.). — δ) *über Andern —, obenan stehend, den Vorrang habend.* — ε) *vorstehend* (einem Amte u. s. w.), *vorgesetzt;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — ζ) *beruhend auf* (Loc.). — η) mit einem Absol. *verharrend* in einer Lage u. s. w. प्रेक्ष्य *erblickend dastehen*, so v. a. *betrachten*, चक्रमुद्यम्य *mit erhobenem Discus dastehen.* — *b*) mit pass. Bed. α) *bewohnt von, besetzt von* oder *mit* (Instr. oder im Comp: vorangehend) 111,25. 116,12 (*umstanden*). 211,2.4 (वणिग्भि: सद्:). — β) *besetzt*, so v. a. *vertheidigt.* — γ) *in Besitz genommen —, erfüllt —, ergriffen —, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). राजप्रसाद° so v. a. *in voller Gunst beim Fürsten stehend.* — δ) *verwaltet, versehen* (ein Amt, Geschäft), *dem Jmd* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *vorsteht.* — ε) *geleitet, geführt, angeführt* (eig. und übertr.); so v. a. *gehütet* (ein Ross) 106, 25. — Caus. *stellen auf Etwas* (Acc.) *betreten lassen.* — Mit समधि 1) *leiten, lenken.* — 2) *verwalten, versehen.* — 3) *einer Sache obliegen.* — 4) °ष्ठित *a*) *stehend auf* oder *in* (Acc.). — *b*) *obenan stehend.* — *c*) *erfüllend, durchdringend;* mit Acc. Karaka 6,26. — *d*) *geritten.* — Mit अनु 1) *nach Jmd stehen bleiben*, d. i. *wenn Jmd stehen bleibt, gleichfalls stehen bleiben;* mit Loc. oder Acc. — 2) *Jmd* (Acc.) *nachgehen, folgen.* — 3) *folgen*, so v. a. *gehorchen;* mit Acc. — 4) *befolgen, sich richten nach, nachahmen;* mit Acc. — 5) *sich stellen zu, sich anschliessen, sich beigesellen, im Gefolge —, hülfreich zur Seite stehen:* mit Acc. Med. in TS. (6,5,2,2) und Çat. Br. — 6) *einer Sache nachgehen, — sich hingeben, — obliegen, Etwas betreiben, ausrichten, ausführen, begehen* (z. B. eine Nachlässigkeit); mit Acc. द्वाराणि so v. a. *Thore eröffnen*, दण्डम् so v. a. *Strafe verhängen*, विण्मूत्रम् so v. a. *sich entleeren*, उपायम् *ein Mittel ausfindig machen.* — 7) *verbleiben.* — 8) *sich setzen auf* (Acc.). — 9) *beherrschen, regieren.* — 10) अनुतिष्ठति Khând. Up. 3,19,3 fehlerhaft für अनूत्तिष्ठति. — 11) अनुष्ठित *a*) mit act. Bed. α) *befolgend, sich richtend nach, nachahmend;* mit Acc. — β) *obliegend*, mit Acc. R. ed. Bomb. 1,7,12. — *b*) mit pass. Bed. α) *begleitet, unterstützt.* — β) *dem man obgelegen hat, betrieben, geübt, ausgerichtet, ausgeführt.* — γ) (ärztlich) *behandelt* Karaka 1,10. — δ) *begonnen, angefangen.* — Desid. *obzuliegen wünschen*, mit Acc. Comm. zu R. ed. Bomb. 3,9,27. — Mit समनु, °ष्ठित *verbunden, ausgerüstet mit* (Instr.). — Mit अत्यर् *Jmd* (Acc.) *den Weg vertreten, aufhalten.* — Mit अप *sich fern halten, abtrünnig werden.* — Mit अपि *Jmd* (Acc.) *in den Weg treten.* अपिष्ठितं (!). — Mit अभि 1) *treten —, den Fuss setzen auf* (Acc.). — 2) *sich erheben über* oder *auf* (Acc.). — 3) *treten gegen, zu Etwas hin;* mit Acc. — 4) *stehen bleiben.* — 5) *sich aufhalten, sich befinden.* — 6) *widerstehen, bemeistern;* mit Acc. Vaitân. 6,1. — 7) *sich rüsten zu* (Dat.). — 8) अभिष्ठित *unter die Füsse getreten, worauf man getreten ist, — steht.* — Mit समभि *besteigen* MBh. 8,20,41. — Mit अव Med., seltener Act. 1) *sich fernhalten, sich entfernen.* — 2) *hinabsteigen, — reichen, sich hinab —, sich hineinbegeben in* (Acc.) Âpast. 2,22,16. — 3) *dastehen, sich hinstellen; stillstehen, Halt machen* Âpast. 1,25,11. — 4) *bleiben, verbleiben, — in* (Loc.); in einer best. Thätigkeit oder Zustande *verharren* (die Ergänzung ein Adj. im Nomin., ein Absol. oder ein Instr.). — 5) *bestehen.* — 6) *sich befinden, sich aufhalten, dasein, vorhanden sein.* — 7) *Jmd* (Dat.) *anheimfallen.* — 8) *getrennt sein von, entbehren;* mit Abl. — 9) *eingehen in* (Loc.). — 10) *gelangen zu* (Acc.). — 11) *Etwas festsetzen, bestimmen* (die Lesarten schwanken). तथावस्थातुमर्हसि so v. a. *darauf musst du bestehen* R. ed. Bomb. 4,18,57. — 12) अवस्थित und वस्थित *a*) *dastehend, seinen Stand habend, postirt, befindlich, enthalten in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). दीर्घकालम् *lange Zeit gelegen habend.* — *b*) *verbleibend, verharrend* in einer best. Thätigkeit oder Zustande; die Ergänzung ein Partic. im Nomin., ein Instr. (मूलाग्रेण so v. a. *erscheinend als*) oder Adv. (Çiç. 16, 16). — *c*) *verbleibend in* (Loc.), so v. a. *befolgend* — *d*) *begriffen in, obliegend, bedacht auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *e*) *Jmd* (Dat.) *obliegend.* — *f*) *bereit zu* (Dat.). — *g*) *feststehend, beständig, keinem Wandel unterworfen, — in Bezug auf* (Abl.). — *h*) *fest beschlossen.* — *i*) *standhaft, zuverlässig.* — *k*) *eine feste Stellung einnehmend.* — *l*) *gelungen.* — *m*) *beschaffen, sich verhaltend.* एवमवस्थिते *unter diesen Verhältnissen.* — *n*) mit Acc. α) *stehend bei* oder *zu.* — β) *hingegeben, sich hingebend.* — Caus. 1) *auseinanderhalten, trennen.* — 2) *stehen machen, anhalten* MBh. 7,193,29. — 3) *stehen —, nicht weitergehen —, zurücklassen, nicht mit sich nehmen.* — 4) *hinstellen —, hinlegen —, thun in* oder *auf* (Loc.) 114,7. 122,11. — 5) *eingehen lassen in* (Loc.). — 6) *einsetzen, errichten.* — 7) *festmachen, Festigkeit verleihen;* mit Acc. — 8) *ermuntern, trösten.* — 9) *begründen* (eine Behauptung). — Mit अन्वव Act. *nach Jmd herabsteigen.* — Mit अभ्यव, °स्थित *widerstehend*, mit Acc. — Mit पर्यव Med. 1) *sich befestigen, sich kräftigen.* — 2) *erfüllen, durchdringen.* — 3) पर्यवस्थित *a*) *sich hingestellt habend, stehend, postirt* 299,33. — *b*) *enthalten in* (Loc.). — *c*) *begriffen in, obliegend, hingegeben;* mit Loc. — *d*) *Jmd* (Loc.) *hingegeben, an Jmd hängend* R. 2,31,14. — *e*) *wohlgemuth, guter Dinge.* — Caus. *ermuntern.* — Mit प्रत्यव Med. 1) *wiederkehren, sich wieder einstellen* (mit müssigem पुनर्). — 2) *Jmd* (Acc.) *widerstehen, Widerstand leisten* Gîtakam. 25. — 3) *dagegen aufstehen, einwenden, eine Einwendung machen.* — 4) *wiedererlangen* Bhatt. — 5) प्रत्यवस्थित *a*) *Jmd gegenüber ste-*

hend R. ed. Bomb. 3,74,10. — *b*) *in* einem best. Zustande (Instr.) *sich befindend.* — Caus. *in die ursprüngliche Lage bringen.* आत्मानम् so v. a. *wieder zu sich kommen.* — Mit व्यव Med. 1) *sich trennen* —, *sich abtheilen von* (Abl.); *je anders sich verhalten* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,55. Comm. zu Nyâyam. 9,2,23. 25. — 2) *stehen bleiben, Halt machen, bleiben, verweilen.* — 3) *sich rüsten zu* (Dat.). — 4) *Stand halten,* so v. a. *logisch haltbar sein, sich bewähren.* — 5) *dastehen* —, *erscheinen als* (Nomin.). — 6) व्यवस्थित *a) geordnet stehend.* — *b) stehend, eine Stelle einnehmend, postirt, gelegen, stehend* —, *befindlich auf, bei* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) auf Jmds Seite stehend, es mit Jmd* (im Comp. vorangehend) *haltend.* — *d) enthalten in* (Loc.). — *e*) von einem Worte so v. a. *in der Bedeutung von* (Loc.) *stehend* —, *gebraucht werdend.* — *f) gewartet* —, *verweilt habend.* — *g) beruhend auf, gebunden an, abhängig von;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *h) entschlossen zu* (Loc.). — *i) beharrend in, haltend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 14, 15. — *k) sich kümmernd um* (Loc.). — *l) feststehend, festgesetzt, genau bestimmt, limitirt, ausschliesslich eigen.* विकल्प m., विभाषा f. u. s. w. *genau bestimmt für jeden einzelnen Fall.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 9,2,27. — *m) beständig, nicht wechselnd.* — *n) feststehend,* so v. a. *sicher bevorstehend.* — *o) daseiend, vorhanden, sich vorfindend.* — *p) dastehend* —, *erscheinend als;* die Ergänzung ein Nomin., Absol., Instr., im Comp. vorangehend (als Instr. zu denken) oder ein Adv. — Caus. 1) *hinstellen, placiren* Vâsav. 291,2. — 2) *richten auf* (Loc.) — 3) *einsetzen.* — 4) *zum Stehen bringen.* — 5) *aufhalten,* so v. a. *nicht zu Fall kommen lassen.* — 6) *herstellen, in den natürlichen Zustand wieder versetzen* Gâtakam. 13.14. — 7) *feststellen, bestimmen.* — 8) *als logisch haltbar darthun.* — Mit समव, °स्थित *a) stehend,* so v. a. *sich nicht rührend, unbeweglich* MBh. 6,55,8. — 2) *stehend,* so v. a. *seine Stelle habend.* Mit Acc. (R. ed. Bomb. 4,39,24) oder Gen. *vor Jmd stehend.* — 3) *gerüstet* —, *bereit zu* (Dat.). — 4) *bereit* —, *zu Gebote stehend.* — Caus. 1) *zum Stehen bringen, anhalten.* — 2) *befestigen.* — Mit आ 1) *stehen auf* (Loc.), *besteigen* (Acc. Çiç. 18,14). उपानहो *in die Schuhe treten.* — 2) *sich einstellen, sich befinden,* — *bei* (Loc.). — 3) *sich begeben zu* oder *nach, betreten;* mit Acc. — 4) *sich festsetzen in* (Acc.). — 5) *befolgen, sich richten nach* (Acc.). — 6) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — 7) *antreten, sich anschicken zu, sich machen an, greifen zu, einschlagen* (ein Verfahren), *sich hingeben, unternehmen, anwenden.* रूपम् *eine Gestalt annehmen* 107, 14. आस्थाय *mittelst,* कां बुद्धिमास्थाय so v. a. *in welchem Gedanken? in welcher Voraussetzung?* — 8) Med. *beitreten,* so v. a. *anerkennen, für wahr halten.* — 9) *halten zu Jmd* (Loc.). — 10) *halten* —, *einen Werth legen auf* (Loc.). — 11) *stehen.* आतिष्ठत् wohl fehlerhaft für अतिष्ठत्. — 12) आस्थित *a)* mit act. Bed. α) *stehend* —, *sitzend auf* (Acc.). — β) *sich aufhaltend* —, *sich befindend an* oder *bei* (Acc.). — γ) *betreten habend* (einen Weg). — δ) *eingegangen in* (Acc.). — ε) *gelangt zu* (Acc.). — ζ) *gerathen in* (Acc.). — η) *heimgesucht habend,* mit Acc. — ϑ) *der Etwas angetreten* —, *zu Etwas gegriffen* —, *an Etwas sich gemacht* —, *zu Etwas sich angeschickt hat;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. वपुस् *einen* (menschlichen) *Körper angenommen habend* Çiç. 14,62. — ι) *was* (schädigend) *zugestossen ist; schadhaft, krank.* — κ) *dastehend.* — λ) *sich befindend, lebend.* — μ) *anerkennend, als wahr annehmend.* — *b*) mit pass. Bed. α) *worauf man steht* oder *sitzt, eingenommen* (ein Platz), *betreten.* — β) *angetreten, wozu man gegriffen* —, *woran man sich gemacht hat.* आस्थितोदय Adj. so v. a. *aufgegangen* (Sonne) Çiç. 14,8. — γ) *geleitet auf* (Loc.). — Caus. Act. Med. 1) *betreten* —, *besteigen lassen.* — 2) *bleiben machen, festhalten.* — 3) *hinstellen* Vaitân. 13,13. — 4) *herbeischaffen.* — 5) *infigere, thun in* (Loc.). — 6) *Jmd einsetzen, beauftragen mit* (Dat.). — 7) *Jmd* (Gen.) *Etwas anthun.* — 8) *einen Durchfall u. s. w. bei Jmd* (Acc.) *stopfen* Suçr. 2,86,13. — 9) *einleiten, einführen.* — Vgl. आस्थापित Nachtr. 6. — Mit अन्वा *nach einander betreten, besteigen, erreichen.* — Mit अपा *sich entfernen nach* oder *in* (Acc.). — Mit उदा 1) *wieder erstehen.* — 2) उदास्थित s. bes. — Mit उपा 1) *sich begeben in* (Acc.). — 2) *geschlechtlichen Umgang pflegen mit* einem Manne (Acc.). — 3) *an Etwas gehen, obliegen;* mit Acc. — 4) उपास्थित *a) stehend auf* (Loc.). — *b) der sich an Etwas* (Acc.) *gemacht hat.* — Mit समुपा 1) *herantreten.* °स्थित *herangekommen, gekommen an* (einen Ort, Acc.). — 2) *an Etwas gehen, obliegen;* mit Acc. — Mit प्रा Praçnop. 2,4. 3,1. 5 fehlerhaft für प्र. — Mit प्रत्या *Stand halten* oder *helfen.* — Mit व्या Caus. *nach verschiedenen Seiten entsenden.* दिशम् *nach allen Himmelsgegenden.* — Mit अनुव्या dass. — Mit समा 1) *besteigen.* — 2) *sich begeben zu* (Acc.). — 3) *stehen bleiben, Halt machen.* — 4) *antreten, sich anschicken zu, sich machen an, greifen zu, anwenden.* रूपम् *eine Gestalt annehmen.* — 5) *ausführen.* — 6) समास्थित *a) stehend* —, *sitzend auf* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) verharrend in* (Loc.). — *c) der Etwas angetreten* (दासीभावम् 54,24) —, *zu Etwas gegriffen* —, *an Etwas sich gemacht* —, *zu Etwas sich angeschickt* —, *Etwas angewandt hat.* — Caus. 1) *Halt machen heissen.* — 2) *besorgen.* — Mit उद् (उत्थाय u. s. w.) 1) *aufstehen* (auch vom Schlafe und Tode), *sich erheben, aufspringen, sich aufmachen, aufgehen* (von Sonne und Mond), *sich erheben* (von Brüsten und Wellen), *aufziehen* (von Wolken), *hervorbrechen* (von Räubern). — 2) *von* einer Opferhandlung u. s. w. (Abl.) *aufstehen,* so v. a. *beendigen, schliessen.* — 3) *aufrecht stehen.* — 4) *wiedererwachen, wieder aus seiner Ruhe kommen* (von der zur Ruhe gelangten Seele). — 5) *sich erheben, aufsteigen, hervor* —, *zum Vorschein kommen, erscheinen* (namentlich von Licht und Glanz), *erschallen, erstehen, sich bilden, sich zeigen, ausschlagen, auswachsen* (von Pflanzen). — 6) *einkommen, eingehen* (von Geldern). — 7) Med. *a) sich* zu einer That *erheben, mit Energie an Etwas gehen, sich anschicken zu;* mit Dat. oder Loc. (Çiç. 14,17). — *b) an Macht zunehmen.* — 8) उत्थित *a) aufgestanden, aufgesprungen, sich erhoben habend* (eine Flut 28,3), *hoch angeschwollen* (das Meer). — *b) aufgestanden,* so v. a. *gesund geworden.* — *c) aufrecht stehend* (42,24), *aufgerichtet, hoch dastehend, emporragend aus* (im Comp. vorangehend). — *d) herausgewachsen, herausgekommen,* — *aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *herausstehend, aufgebrochen von, weggegangen aus* (Abl.). — *e) hervorgegangen, entstanden,* — *aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *ausgebrochen* (Feuer 324,23), *zum Vorschein gekommen, sich zeigend* (74,24). Im Comp. bisweilen an der unrechten Stelle stehend (ईषत्पदोत्थित = ईषदुत्थितपद). — *f) eingekommen, eingegangen* (von Geldern u. s. w.). — *g) zu einer That bereit, mit Energie sich einer Sache hingebend;* die Ergänzung im Loc. oder Dat. — *h) hoch* —, *obenan stehend.* — Caus. 1) *aufstehen heissen, auf die Beine bringen, aufjagen.* — 2) *wecken* (70,1), *auferwecken* (vom Tode, mit appositionellem जीवन्तीम् 122,21). — 3) *aufstellen, aufrichten.* — 4) *aufheben* (von der Erde). — 5) *errichten,* so v. a. *erbauen.* — 6) *herausholen.* In der Math. *durch Substitution herausschaffen* Bîjag. 62.

— 7) *austreiben, entsenden.* — 8) *heraus-* oder *hinaufdrängen.* — 9) *erregen, hervorbringen.* — 10) *beleben, ermuntern, anstacheln, aufhetzen.* — Desid. 1) *aufstehen wollen.* — 2) *eine heilige Handlung abzubrechen gedenken* Âpast. Çr. 14,23,3. 4. — Mit अध्युद् *sich aufmachen von* (Abl.). — Mit अनूद् 1) *aufstehen nach, sich erheben hinter* u. s. w.; mit Acc. Âpast. 1,6,7. — 2) अनूत्थित *gefolgt von* (Instr.). — Mit अभ्युद् 1) *sich aufmachen gegen, kommen —, sich erheben zu;* mit Acc. — 2) *sich erheben um Jmd zu begrüssen, Jmd entgegen gehen;* mit Acc. — 3) *gehen —, sich machen an* (Acc.). — 4) *abstehen von* (Abl.). — 5) अभ्युत्थित *a) aufgestanden, der sich erhoben hat.* — *b) der sich erhoben hat um Jmd zu begrüssen, Jmd* (Acc.) *entgegen gehend.* — *c) aufgegangen* (von Sonne und Mond) R. ed. Bomb. 4,66,21. — *d) hoch stehend, sich auszeichnend durch* (Instr.). — *e) erschienen, sich zeigend.* — *f) gegangen an, sich anschickend zu* (Acc.). Ohne Ergänzung auch *gerüstet, bereit.* — *g) angefallen —, angegriffen von* (Instr.). — Mit समभ्युद् *aufgehen* (von einem Gestirn). — Mit उपोद् 1) *sich aufmachen zu* (Acc.). — 2) *vor Jmd aufstehen, entgegentreten, sich nähern* Vaitân. — 3) उपोत्थित *herbeigeschafft.* — Mit पर्युद् 1) *sich erheben von* (Abl.). — 2) *Jmd* (Acc.) *erscheinen.* — Mit प्रोद् 1) *aufspringen.* — 2) *aufstehen* 48,33. — 3) प्रोत्थित *hervorgebrochen* (Blatt), *hervorgegangen aus* (im Comp. vorangehend). — Mit प्रत्युद् *aufstehen vor* (Acc.), *entgegen gehen* Âpast. 1,14,11. 17. 2,4,16. Chr. 42,28. प्रत्युत्थित 1) mit act. Bed., mit Acc. und Abl. des Sitzes, den man verlässt. — 2) mit pass. Bed. 240,20. — Caus. *wieder zum Leben bringen, — erwecken.* — Mit व्युद् 1) *sich nach verschiedenen Seiten erheben.* — 2) *sich abwenden von* (Abl.), *aufgeben.* — 3) *von seiner Pflicht lassen, sich vergessen.* — 4) व्युत्थित *a) stark in den Meinungen auseinander gehend.* — *b) stark erregt.* — *c) pflichtvergessen.* Auch mit Hinzufügung von धर्मात्. — Caus. 1) *in Frage stellen, uneins sein über* (Acc.). — 2) *Jmd abspenstig machen.* — 3) *Jmd beseitigen, absetzen; Etwas beseitigen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,11. — 4) *treulos verlassen.* — Mit समुद् 1) *zusammen aufstehen* Gâtakam. 28. Ueberh. *sich erheben, aufstehen* (auch vom Schlafe), *auferstehen.* — 2) *aufstehen nach einer Krankheit, sich erholen.* — 3) *sich erheben, aufziehen* (von Wolken). — 4) *herauskommen —, hervorgehen —, entspringen —, entstehen aus* (Abl.), *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* — 5) *sich zur That erheben, an's Werk gehen, sich rüsten;* die Ergänzung ein Loc. oder Infin. — 6) समुत्थित *a) aufgestanden, sich erhoben habend.* — *b) hoch emporragend.* — *c) aufgezogen* (Wolken), *aufgestiegen* (Staub). — *d) herausgekommen —, hervorgegangen aus* (Abl.), *zum Vorschein gekommen, erschienen, gewachsen* (Flügel). धनं दण्डसमुत्थितम् so v. a. *Strafgelder.* — *e) der sich zu Etwas erhoben hat, gerüstet;* die Ergänzung ein Loc. oder Infin. — *f) der sich oben auf gehalten —, Allem widerstanden hat* R. ed. Bomb. 3,68,21. — Caus. 1) *Jmd aufstehen heissen, aufrichten, aufheben.* — 2) *auferwecken.* — 3) *Etwas erwecken, erregen* Gâtakam. 26. — Mit उप Act. Med. 1) *stehen bei, sich stellen neben* (Loc. oder Acc.), *— gegen* (Acc.), *bleiben bei Jmd* (Acc.), *in Jmds Gefolge sein, Jmd* (Acc.) *umstehen.* — 2) *sich nähern, sich zu Jmd* (Acc.) oder *an einen Ort* (Loc. oder Acc.) *begeben, — um zu* (Infin.); ohne Object *herankommen, sich einstellen.* — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden.* — 4) mit Acc. der Person *sich bittend* oder *verehrend vor Jmd stellen, angehen, Jmd aufwarten, — zu Diensten sein, — seine Verehrung bezeigen* (auch einem Gotte), *— mit* oder *durch* (Instr.), *Jmd aufwarten mit,* so v. a. *beschenken mit* (Instr.) Daçak. 61,17. — 5) *unterstehen, sich einstellen bei* oder *in* (Loc. oder Acc.); *sich befinden, zur Hand sein, zur Verfügung stehen, Jmd zu Theil werden* (mit Acc. oder Gen. der Person), *anzutreffen sein.* — 6) *aufstehen gegen* (Acc.). — 7) *sich unterstellen, sich fügen in* (Acc.). — 8) *da sein,* so v. a. *zu ergänzen sein.* — 9) *sich rüsten, sich aufmachen, — zu* (Dat.). — 10) *stehen bleiben.* Besser v. l. अव. — 11) Med. **sich vereinigen mit,* so v. a. *sich ergiessen in* (Acc.). — 12) *Med. *gehen —, führen nach* (Acc.) von einem Wege. — 13) *Med. *für sich gewinnen, zum Freunde machen.* — 14) उपस्थित *a)* mit act. Bed. α) *herangetreten, gekommen, — zu Jmd* (Gen. oder Acc.), *an einen Ort* (Acc. oder Loc.), *genaht, erschienen, — bei* (auch so v. a. *anwesend —, zugegen bei* [Loc.]); *gekommen, eingetroffen* (von einer Zeit u. s. w.) Gobh. 3,10,19. Spr. 7615. — β) *gekommen,* so v. a. *bevorstehend* 313,8. — γ) *zugefallen, zu Theil geworden, — Jmd* (Gen. oder Acc.). — δ) *bereit —, zur Verfügung stehend, — Jmd* (Gen.). — ε) *liegend auf* (Acc.). — ζ) *gerichtet auf* (Loc. oder Acc.). — η) *andringend* (semen virile). — *b)* mit pass. Bed. α) *aufgesucht.* — β) *dem von Jmd* (Instr.) *aufgewartet worden ist mit* (Instr.). — γ) *ausgestattet mit* (Instr.). — Caus. 1) *sich stellen heissen neben* oder *gegen* (Acc.), *hinstellen lassen* (समीपे). — 2) zum Weibe *liegen lassen.* — 3) *herbeiholen, herbeischaffen* Âpast. 2, 5,4. — 4) buddh. अभिमुखां (so überall zu lesen) स्मृतिम् so v. a. *sich das Vergangene vergegenwärtigen* Lalit. 362,8. Vaǵrakkh. 19,10. Kâraṇḍ. 85, 8. — 5) in der Gramm. *mit nachfolgendem* इति *versehen.* — Mit अनूप Med. *nach einander sich stellen zu, kommen zu, sich an die Seite stellen von;* mit Acc. — Mit अभ्युप 1) Act. *verehren.* — 2) अभ्युपस्थित *a) gekommen* (eine Zeit). — *b) gekommen über* (von einem früher gesprochenem Worte), so v. a. *sich bewahrheitet habend an* (Acc.). — *c) begleitet von, zusammen seiend mit* (Instr.). — Caus. *herbeiholen, herbeischaffen.* — Mit पर्युप 1) Act. *um Jmd herum sein, umstehen;* mit Acc. — 2) Act. *Jmd* (Acc.) *aufwarten mit* (Instr.). आशीर्भिस् so v. a. *Segenswünsche an Jmd richten.* — 3) Med. *sich anreihen.* — 4) पर्युपस्थित *a) Jmd* (Acc.) *umstehend.* — *b) gekommen, bevorstehend.* — *c) entfahren, entschlüpft* (eine Rede). — *d) einer Sache* (Loc.) *obliegend.* — Caus. *anreihen.* — Mit प्रत्युप 1) Med. *sich gegenüberstellen.* — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *aufwarten.* — 3) Act. *bei Etwas* (Loc.) *verweilen,* so v. a. *seine Gedanken richten auf, Etwas für beachtungswerth halten* Vaǵrakkh. 45,16. — 4) प्रत्युपस्थित *a) herangetreten, gekommen, genaht, — Jmd* (Acc.). — *b) anwesend, beiwohnend;* mit Loc. — *c) losgegangen auf* (Acc.), *feindselig gegenüberstehend.* — *d) versammelt.* — *e) eingetreten, gekommen,* auch so v. a. *bevorstehend.* स्मृति° *in's Gedächtniss gekommen, eingefallen.* — *f) stehend —, sich befindend in* (Loc.), *erscheinend in* (im Comp. vorangehend), *vorliegend.* — *g) andringend* (Urin). — Caus. *hervorrufen, zur Erscheinung bringen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,2. 3,2,6. प्रत्युपस्थापितव n. zu 3,2,11. — Mit समुप Act. Med. 1) *stehen bei, in Jmds Nähe sein* (zum Dienste bereit). — 2) *sich lehnen an* (Acc.). — 3) *hinzutreten zu Jmd* (Acc.). — 4) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — 5) समुपस्थित *a) herangekommen, genaht, — Jmd* (Acc.), *gekommen an* einen Ort (Acc.). तयोरग्रतः का चिन्नदी °ता so v. a. *sie stiessen auf einen Fluss.* — *b) sitzend —, liegend auf* (Loc.). — *c) entstanden.* — *d) eingetreten, gekommen* (von Leblosem), *bevorstehend.* — *d) an der Zeit —, am Platze seiend* zu Spr. 7586. — *e) gekommen über Jmd, Jmd zugefallen, — zu Theil geworden;* mit Acc. oder Gen. — *f) gegangen an,* so v. a. *bereit zu* (Dat. oder Loc.). — *g) woran man gegangen ist,*

so v. a. *unternommen. beschlossen.* — Caus. *aufstellen.* — Mit नि, निष्ठित 1) *stehend* —, *befindlich an* oder *auf* (Loc.). — 2) *aus der Hand gefallen* Hem. Par. 1,83. — 3) *erfahren in* (Loc.). Könnte auch निःष्ठित sein. — 4) *bespuckt* gehört zu ष्ठिव्. — Vgl. auch u. निस्. — Caus. 1) *infigere in* (Loc.). — 2) *von sich geben* Hem. Par. 2,434 (न्यतिष्ठिपत्). — Mit परिनि 1) *sich völlig vertraut machen mit* (Loc.) Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,32. — 2) °ष्ठित *a) befindlich in* (Loc.). — *b) überaus erfahren in* (Loc.). — Caus. *Jmd* (Gen.) *Etwas gründlich lehren.* — Mit निस् 1) *hervorwachsen, sich erheben,* — *aus* (Abl.) AV. 5,5,5. — 2) *Etwas zu Ende bringen* Khând. Up. 7,20. fg. — 3) *zu Stande bringen, bereiten.* — 4) निंष्ठित (निःष्ठित) *a) hervorgewachsen.* — *b) fertig, vollendet* Çat. Br. 3,5,3,25. 6,1,25. Gobh. 1,3,16. — Caus. 1) *hinaustreiben auf* (Loc.). — 2) *herstellen, fertig machen.* — Mit परिनिस्, परिनिष्ठित (परिनिःष्ठित) *ganz fertig,* — *vollendet* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,3. 4. — Mit परि 1) *umstehen, im Wege stehen; hemmen, hindern.* — 2) *sich herandrängen* (von Vielen gesagt). — 3) *übrig* —, *am Leben bleiben.* — 4) परिस्थित *verharrend in* (Loc.). — 5) पंरिष्ठित mit pass. Bed. zu 1). — Caus. 1) *rings umstellen.* — 2) *in der Nähe hinstellen,* — *bleiben heissen.* — Mit प्र 1) Act. Med. (ausnahmsweise) *sich erheben, sich aufstellen, aufgestellt sein* (namentlich vor den Göttern, vor dem Altar u. s. w.), — *vor Jmd* (Acc.). — 2) Med. *auf sein,* so v. a. *im wachen Zustande sich befinden.* — 3) Med. (metrisch auch Act.) *aufbrechen, sich aufmachen, davongehen,* — *von* (Abl.), *sich begeben in, auf* oder *nach* (Acc., Acc. mit प्रति oder Loc.), — *um zu* (Dat. oder Infin.). आकाशे *sich begeben in* —, so v. a. *sich bewegen* —, *sich aufhalten in der Luft.* — 4) प्रंस्थित *a) aufgestellt,* (als Opfer) *bereit stehend* 237,10. 11. — *b) sich erhebend, hervorstehend.* — *c) eingesetzt* (in ein Amt). — *d) aufgebrochen, der sich aufgemacht hat,* — *nach* (Acc., Acc. mit प्रति, Dat. oder Loc. [क]), — *um zu* (Dat.). दूर° *weithin gezogen,* विमार्ग° *der sich auf Abwege begeben hat,* नाकपृष्ठ° *gelangt bis* (Ruhm). पितृभ्यां प्रस्थिते impers. — 5) प्रस्थितवान् = प्रतस्थे *brach auf* 125,4. — Caus. 1) *wegstellen.* — 2) *Jmd* (z. B. Boten) *entsenden, fortschicken, heimschicken, entlassen, verbannen,* — *nach* (Acc. oder Acc. mit प्रति), — *um zu* (Dat. oder Loc.). — 3) *zum Laufen antreiben.* — Desid. Med. *aufbrechen* —, *sich aufmachen wollen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,4. — Mit अतिप्र *sich erheben über* (Acc.), *einen Vorsprung haben.* — Mit अनुप्र *nach Jmd* (Acc.) *aufbrechen,* — *sich aufmachen.* — Caus. *nachsenden, folgen lassen.* — Mit अभिप्र 1) Act. (vedisch) Med. *sich aufmachen zu* oder *nach, ausgehen nach* oder *auf* (Acc. oder Acc. mit प्रति 39,15.), — *um zu* (Infin.), *sich hinziehen zu* (Acc., von Adern). — 2) Act. *den Vorrang gewinnen über* (Acc.). — 3) अभिप्रस्थित *aufgebrochen, der sich aufgemacht hat.* — Caus. *hinaustreiben* (die Kühe auf die Weide). — Mit प्रतिप्र in प्रतिप्रस्थातंर्. — Mit विप्र Med. (Act. metrisch) 1) *nach verschiedenen Richtungen sich erheben, auseinandergehen, sich verbreiten.* — 2) *aufbrechen, sich aufmachen.* — 3) विप्रस्थित *aufgebrochen, der sich aufgemacht hat.* — Mit संप्र Med. 1) *gemeinsam* (vor den Altar) *sich stellen.* — 2) *aufbrechen, sich aufmachen, sich begeben zu* oder *nach* (Acc. oder Loc.). — 3) संप्रस्थित *aufgebrochen, der sich aufgemacht hat,* — *nach* oder *auf* (Acc.), *der sich begeben hat auf* oder *zu* (im Comp. vorangehend Vaǵraćch. 21,13), *sich in Bewegung gesetzt habend* (Schiff). — Caus. *Jmd entsenden, entlassen,* — *nach* (Acc.). — Mit प्रति 1) *stehen, dastehen, bleiben.* — 2) *sich befinden unter* (Loc.), so v. a. *verkehren mit.* — 3) *stillstehen,* von *untergehenden* Gestirnen. — 4) *aufhören.* — 5) *gegründet sein* —, *beruhen auf* oder *in* (Loc. 36,17), *Bestand haben, festen Fuss haben, gedeihen.* — 6) *sich verlassen auf* (Loc.) Vaǵraćch. 21,20. — 7) *Jmd* (Acc.) *widerstehen.* — 8) *sich verbreiten über* (Acc.). — 9) प्रंतिष्ठित *a) stehend, seinen Platz eingenommen habend* (auf dem Wagen), *gelegen, seinen Sitz habend* —, *sich befindend in* oder *auf, enthalten in;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *b) gerichtet auf* (Loc.). — *c) verharrend in* (Loc.). — *d) stehend* in einem Amte (Loc.). — *e) stillstehend,* so v. a. *sein Ende erreichend.* — *f) feststehend, festen Fuss gefasst habend, seinen Halt habend an, beruhend auf* oder *in, wurzelnd in;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. उर्वरा *ein feststehendes* —, wohl so v. a. *ein seither schon angebautes Feld* Âpast. Çr. 9,15,21. Superl. प्रतिष्ठिततम Ind. St. 13,457. — *g) sich verlassend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Vaǵraćch. 21,7. fgg. — *h) feststehend,* so v. a. *begründet, bewiesen.* — *i) festgesetzt* —, *geltend für* (Loc.). — *k) feststehend,* so v. a. *von Feinden nicht beunruhigt.* — *l) gedeihend an* (Instr.). — *m) erfahren in* (Loc.). — *n) übergegangen auf* (Acc.). — *o) unternommen.* Besser v. l. अनु. — Caus. 1) *hinstellen, hinsetzen* (Gobh. 1,3,12), *setzen auf* (Loc. Ind. St. 15,222. Vaǵraćch. 19,16), *einbringen in* (Loc.), *aufstellen* (ein Götterbild 293,26 im Prâkrit). — 2) *hinführen* —, *bringen auf* (Loc.). — 3) *einsetzen in* (ein Amt, Loc.). — 4) *Jmd* (Dat. oder Loc.) *Etwas vorsetzen, darbringen, übergeben.* — 5) *Bestand geben, stützen,* — *auf* (Loc.). — 6) *entgegen halten.* — Mit अनुप्रति *bestehen* —, *festen Fuss fassen* —, *gedeihen nach* (Acc.). — Desid. *festen Fuss fassen* —, *gedeihen wollen nach* (Acc.) Gobh. 4,6,12. — Mit अभिप्रति *ruhen* —, *sich stützen auf* (Acc.) Gop. Br. 2,2,10. — Mit संप्रति 1) *sich wenden an* (Loc.). — 2) संप्रतिष्ठित *a) bestehend, vorhanden.* — *b) feststehend, begründet, seinen Halt findend in, beruhend auf* (Loc.) 76,22. — Caus. 1) *einsperren, einschliessen* (die Kühe). — 2) *concentriren in* (Loc.). — 3) *fest machen, Bestand geben.* — 4) *einführen, in Gang bringen.* — Mit वि Med. (ausnahmsweise auch Act.) 1) *auseinanderstehen, sich auseinander bewegen; sich verbreiten, sich zerstreuen in* oder *über* (Acc.). अधि तंमि RV. 4,30,12. — 2) *sich trennen* —, *sich entfernen* —, *getrennt werden von* (Instr.). — 3) *stehen, dastehen* (Çiç. 13,47), *stehen bleiben* (Gâtakam. 4), *am Orte verbleiben, dabei stehen.* — 4) *Stand halten, nicht weichen.* — 5) *obliegen,* mit Loc. — 6) विंष्ठित *a) auseinanderstehend, verbreitet, zerstreut.* — *b) stehend, was steht, stehend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *dastehend, befindlich in* (Loc.). — Caus. *ausbreiten.* — Mit अनुवि Med. (ausnahmsweise Act.) *sich verbreiten über.* अनु — विंष्ठित, विंष्ठित — अनु *verbreitet über* (Acc.). — Caus. *nach einander aufnehmen lassen.* — Mit अभिवि Med. *sich verbreiten bis zu* oder *über* (Acc.). — Mit उपवि Med. *da und dort sich befinden.* — Mit सम् Med. (metrisch und ungenau auch Act.) 1) *sich sammeln, bleiben bei* (Loc.). संतस्थानें *sich zusammenhaltend* (Himmel und Erde). — 2) *stille stehen, verweilen, bleiben an einem Orte.* — 3) *dastehen, sich befinden.* वाचे so v. a. *gehorchen.* — 4) *feindlich zusammentreffen.* — 5) im Ritual *zum Stillstand kommen,* so v. a. *abschliessen, fertig werden, vollen Bestand gewinnen.* — 6) *zu Stande kommen, gelingen.* — 7) *zu Ende* —, so v. a. *zu Grunde gehen, zu Schanden werden.* — 8) *sterben.* — 9) *werden zu, die Form annehmen von* (Nomin.). — 10) संस्थित *a) stehend* (Gegensatz *liegend, sitzend*). — *b) der Jmd gestanden hat* (im Kampfe). — *c) stehend,* so v. a. *seinen Platz habend auf* oder *in liegend* —, *sitzend* —, *gelegen* —, *befindlich auf, ruhend in* oder *auf* (उपरि, Loc. oder im Comp. vor-

angehend). — *d*) *verweilend, bleibend, gelegen.* चिर° *lange gelegen* (Speise), तथैव *in demselben Zustand verbleibend.* — *e*) *dauernd, nicht vergehend.* — *f*) *erscheinend, auftretend.* नवधा *neunfach,* मसीवर्षेण *in der Form von Beinschwärze.* — *g*) *bevorstehend* Hariv. 2,70,48. — *h*) in einer Lage, einem Verhältniss, einem Zustande (Loc., Absol. oder im Comp. vorangehend) *sich befindend, obliegend.* — *i*) *beruhend auf* (Loc.). — *k*) *gerichtet auf* (im Comp. vorangehend). — *l*) *sich beziehend auf, betreffend;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend). — *m*) *erfahren in, vertraut mit* (Loc.). — *n*) *aufgebrochen, der sich aufgemacht hat, — nach* (Dat. oder °अभिमुख°). — *o*) *abgeschlossen, beendet, fertig.* — *p*) *zu Nichte geworden.* — *q*) *gestorben.* — *r*) *gestaltet, die Form von* (im Comp. vorangehend) *habend.* — *s*) संस्थिता MBh. 6,93 fehlerhaft für संप्रति. — 11) सुखेन संस्थितवत्तौ (statt des Verb. fin.) *lebten glücklich zusammen.* — Caus. 1) *auf die Beine bringen, aufrichten* (gestürzte Pferde, — Fürsten). — 2) *ermuthigen, trösten* Bâlar. 184,14. Kâd. 2,52,20 (63,1). आत्मानम् so v. a. *sich fassen.* — 3) *herstellen, — auf* oder *an, bringen auf* oder *in* (Loc.). — 4) *hinzuthun —, hinzunehmen zu* (उपरि). — 5) *erbauen.* — 6) *aufspeichern* (Waaren). — 7) *Bestand geben, Dauer verleihen, erhalten, begründen.* — 8) *festsetzen, bestimmen.* — 9) *einführen, in Gang bringen.* — 10) *stocken machen.* — 11) *abschliessen, beendigen, fertig machen* (namentlich eine heilige Handlung). — 12) *abthun, tödten.* — 13) *Jmd die letzte Ehre erweisen,* so v. a. *verbrennen.* — Desid. vom Caus. संस्थापयिषति (!) *beendigen wollen* Çâṅkh. Br. 25,10. — Mit अनुसम् 1) Act. *entlang gehen, verfolgen* (einen Weg, Acc.). — 2) Med. *darnach zum Abschluss kommen.* — 3) अनुसंस्थित *a*) *sich an Jmd* (Acc.) *schliessend.* — *b*) *nach Jmd* (Acc.) *gestorben.* — Caus. *ermuthigen.* — Mit अभिसम् 1) *sich Jmd* (Acc.) *anschliessen.* — 2) Med. *stillstehen bei, enden mit* (Acc.). — 3) अभिसंस्थित *a*) *dastehend.* पापबुद्धा so v. a. *Böses im Schilde führend.* — *b*) *besorgt um, bedacht auf* (°अर्थे). — *c*) *umgeben von* (Instr.) Hemâdri 1,378,2. — Caus. *stehen bleiben lassen —, enden lassen bei* (Acc.). — Mit उपसम्, उपसंस्थित *Halt gemacht habend, stehen geblieben.* — Mit परिसम्, परिसंस्थित Pl. *herumstehend.* Vgl. अपरिसंस्थित im letzten Nachtrage. — Mit प्रतिसम् in प्रतिसंस्थान. — Mit विसम् s. विसंस्थित.

2. स्थौ Adj. (Nomin. m. u. स्थौस्) *stehend.* Häufig am Ende eines Comp. *stehend, sich befindend, bestehend* u. s. w.

*स्थाग m. 1) *Leichnam.* — 2) N. pr. eines Dämons im Gefolge Çiva's.

स्थागर् Adj. *aus dem* स्थगर् *genannten wohlriechenden Stoffe gemacht* Âpast. Çr. 14,15,2.

*स्थागल *ein best. wohlriechender Stoff.* Vgl. स्थगर्.

*स्थागलिक Adj. (f. ई) *mit* Sthâgala *handelnd.*

स्थाङ्गिरावती Adj. f. Çâṅkh. Grhj. 3,3. Ist verdorben.

स्थाणव Adj. von *Baumstämmen herrührend* Harshak. 209,11 (499,4).

स्थाणवीय Adj. *dem Çiva gehörig.*

स्थाणु 1) Adj. *stehend,* d. i. *unbeweglich;* n. *das Unbewegliche.* — 2) m. (*n.) *a*) *Stumpf, Stock eines Baumes, Pflock; Pfosten* Âpast. Grhj. 5,25. Auch als Bild des *Unbeweglichen.* — *b*) **ein best. Geschoss.* — 3) m. *a*) *ein best. Theil des Pfluges.* — *b*) **ein best. wohlriechender Stoff.* — *c*) **a nest of white ants.* — *d*) Bein. Çiva's, der bei seinen Bussübungen wie ein *Baumstumpf* unbeweglich dasteht; anders im MBh. erklärt. — *e*) N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines Prag̃âpati. — γ) eines Râkshasa Tâṇḍya-Br. 15,5,20. — δ) eines Schlangendämons. — 4) n. *eine best. Art zu sitzen.*

*स्थाणुकर्णी f. *eine grosse Koloquinthenart.*

स्थाणुच्छेद् Adj. *der die Stümpfe umhaut, — rodet* 191,2.

स्थाणुजाति scheinbar Hariv. 233, da hier वृत्तलतावल्लीस्तृणजातीश्च die richtige Lesart ist.

स्थाणुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

स्थाणुदिश् f. Çiva's *Weltgegend, Nordost.*

स्थाणुभूत Adj. *unbeweglich wie ein Baumstumpf* 58,22. MBh. 5,186,20.

स्थाणुमती f. N. pr. eines Flusses.

स्थाणुरोग m. *eine best. Krankheit der Pferde* Açvav. 39,19.

स्थाणुवट N. pr. eines Tîrtha.

*स्थाण्डिल Adj. 1) *auf dem blossen Erdboden schlafend.* — 2) *von einem* Sthaṇḍila *erhoben* (Abgabe).

स्थाण्वाश्रममाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 100.

स्थाण्वीश्वर N. pr. 1) m. eines Liṅga des Çiva. — 2) n. einer Stadt Harshak. 68,21. Vgl. स्थानेश्वर.

1. स्थातर् Nom. ag. *das Stehende, Unbewegliche.* Zu belegen nur स्थातुर् Nom. Acc. n. und Gen. Sg. (स्थातेर् fehlerhaft) und स्थातॄन्. स्थातॄणाम् könnte fehlerhaft für स्थात्रॄणाम् sein; nach Grassmann ist स्थौत् Partic. Aor.

2. स्थातर् Nom. ag. *Lenker* (der Rosse, des Wagens). Auch so v. a. *Autorität.*

स्थातव्य n. impers. 1) *zu stehen, zu verweilen, zu bleiben* Kâd. 2,61,10 (74,7). — 2) *Stand zu halten, nicht zu weichen.* — 3) *zu verbleiben in* (Loc.), so v. a. *nicht zu weichen von.* — 4) *in* einem best. Zustande (Instr.) *zu verharren.*

स्थातुर् s. u. 1. स्थातर्.

स्थात्र n. *Standort, Stelle.* Nach Sâj. स्थात्रे Dat. von स्थातर्.

स्थान 1) n. (angeblich auch m.) *a*) *das Stehen.* — *b*) *das Bleiben, Verweilen, Aufenthalt.* चिरस्थान Daçak. 2,137,9. — *c*) *das Liegen* einer Waare, so v. a. *Aufbewahrung.* — *d*) *das Standhalten, Nichtweichen.* — *e*) *das Bestehen, Fortdauer.* — *f*) *status quo, weder Ab- noch Zunahme.* — *g*) *das Sichbefinden in* oder *auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *h*) *das Bestehen als* (Instr.). — *i*) *Zustand.* Am Ende eines adj. Comp. *sich in dem Zustande des — befindend.* — *k*) *vollkommene Ruhe.* — *l*) *Stellung des Körpers.* — *m*) *Stellung, Rang, Würde.* रिपुस्थानेषु वर्तते *die Stellung eines Feindes einnehmen.* — *n*) *Gestalt, Form, Aussehen.* — *o*) *Standort, Wohnstätte, Ort, Stelle, Platz.* देश, स्थान, संनिवेश 215,5.9. स्थाने स्थाने und स्थाने स्थानेषु *an verschiedenen Orten, hier und da.* — *p*) *Statt, Stelle.* Loc. *anstatt,* mit Gen. oder am Ende eines Comp. विलोचनस्थानगत *die Stelle der Augen vertretend.* Am Ende eines adj. Comp. *die Stelle von — vertretend* und *an dessen Stelle — tritt.* — *q*) *Stelle für* (Gen.), so v. a. *Behälter.* — *r*) *ein rechter, passender Ort.* Loc. *am rechten Orte* und verallgemeinert so v. a. *zu rechter Zeit, mit Recht.* — *s*) *Ort,* so v. a. *Gebiet eines Gottes.* — *t*) *ein fester Ort, Burg.* — *u*) *Ort —,* so v. a. *Organ eines Lautes.* — *v*) *Organ* überh. — *w*) *Lage —, Stufe der Stimme* (leiser oder lauter, höher oder tiefer). वीणा च्युता स्थानात् so v. a. *verstimmt.* — *x*) *ein eintretender* oder *eingetretener Fall.* नेदं स्थानं विद्यते so v. a. *dieser Fall tritt nicht ein* Vâgrakâṅkh. 34,8. — *y*) *das am Platz Sein, Gelegenheit —, Veranlassung zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Loc. *bei dieser Gelegenheit —, gelegentlich, bei so bewandten Umständen* Kampaka 491.500. — *z*) *der Gegenstand, der zu Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Veranlassung giebt* oder *geben kann* MBh. 12,58,21. विश्राम° von einer Person gesagt 319,12. मान्य° *ein achtungswerther Gegenstand.* — *aa*) *Abtheilung einer Disciplin.* — *bb*) *ein astrolo-*

gisches Haus, Unterabtheilung eines solchen Hauses. — *cc*) = कायोत्सर्ग ÇILÂÑKA 2,97. — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

स्थानक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *a*) *Stellung des Körpers* (beim Schiessen u. s. w.) HARSHAK. 37,6. — *b*) Bez. *einer best. Stellung.* — *c*) *Stellung, Rang, Würde.* — *d*) *Ort, Platz.* — *e*) **Stadt.* — *f*) **eine Vertiefung um die Wurzel eines Baumes, in welche das für den Baum bestimmte Wasser gegossen wird.* — *g*) Bez. *bestimmter Abtheilungen im* Kâṭhaka. — *h*) **a bubble or a blad on spirits or wine.* Richtig स्थासक.

स्थानकस्थानक n. Pl. Loc. *an allen Orten, allerwärts.* Vgl. स्थानस्थान.

*स्थानचञ्चला f. *eine Art Ocimum.*

स्थानचतुर्विधश्लोक m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

स्थानचिन्तक m. *Quartiermeister.*

स्थानच्युत Adj. *um seinen Platz gekommen, von seinem Platz entfernt.*

स्थानता f. *das Behältersein von* (Gen.), so v. a. *das Ausgestattetsein mit* NAISH. 5,102.

स्थानत्याग m. 1) *das Verlassen eines Wohnortes.* — 2) *Verlust des Ranges, — der Stellung* VARÂH. BṚH. S. 4,15.

°स्थानत्व n. in एक°; s. u. 2. एकस्थान.

स्थानदातर् Nom. ag. (f. °दात्री) *Jmd* (Gen.) *seinen Platz anweisend.*

*स्थानपत Adj. von स्थानपति.

स्थानपति m. *Herr des Ortes, Prior* (eines Klosters) Ind. Antiq. 6,200. 204. 207.

स्थानपात m. *das an die Stelle* (eines Andern) *Treten* NJÂJAM. 9,2,20.

स्थानपाल m. *Hüter eines Ortes, — einer Region* (des Windes); *Oberaufseher* HARSHAK. 173,9.

स्थानप्रच्युत Adj. = स्थानच्युत.

स्थानप्राप्ति f. *Erlangung einer Stellung, — Würde* VARÂH. BṚH. S. 104,5.

स्थानभङ्ग m. *Ruin —, Fall eines Ortes.*

स्थानभ्रंश m. *Verlust* 1) *seines Standortes.* — 2) *seiner Stellung.*

स्थानभ्रष्ट Adj. 1) *von seinem Platz entfernt.* — 2) *seiner Stellung verlustig gegangen.*

*स्थानमृग m. Bez. *grosser Fische, des Krebses, der Schildkröte, des Krokodils und des* Makara (weil sie angeblich *an demselben Platze bleiben*).

स्थानयोग m. Pl. *die respectiven Standorte* (von Waaren) oder *Mittel zur Aufbewahrung.*

स्थानयोगिन् Adj. = स्थानयोग.

स्थानवत् Adj. *an der rechten Stelle seiend, gegründet* (Zweifel) Comm. zu NJÂJAS. 1,1,22 am Ende.

स्थानविद् Adj. *ortskundig.*

स्थानविभाग m. 1) *Vertheilung —, Anweisung der Plätze.* Ueber die Bed. des Wortes bei den Mathematikern s. COLEBR. Alg. 6. 10.

स्थानवीरासन n. *eine best. Art des Sitzens* SAṂHITOPAN. 41,3.

स्थानस्थ Adj. 1) *auf seinem Platze stehend, sich nicht bewegend.* — 2) **zu Hause sitzend.*

स्थानस्थान n. Pl. Loc. *an allen Orten, allerwärts.*

स्थानस्थित Adj. *an seinem Platze stehend.*

स्थानाङ्ग n. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

स्थानाधिपति m. *Prior* (eines Klosters) Ind. Antiq. 6,205.

*स्थानाध्यक्ष m. *Gouverneur eines Platzes.*

स्थानापत्ति f. *das an die Stelle Treten.*

स्थानापन्न Adj. *an die Stelle getreten, substituirt* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 4,9,6.

स्थानाम्रय m. *der Platz, auf dem Etwas steht,* SUÇR. 2,215,19. एक° *an demselben Orte sich befindend* KATHÂS. 18,130.

स्थानासनविहारवत् Adj. *im Besitz der Wohnstätte, des Sitzes und des Erholungsplatzes seiend.*

स्थानासनिक Adj. *stehend oder sitzend* ÂPAST.

स्थानासेध m. *localer —, Personal-Arrest* 213,28.

स्थानास्थानज्ञानबल n. *die Macht des Wissens dessen, was sich schickt und was sich nicht schickt.*

स्थानिक 1) Adj. *an die Stelle von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *getreten.* — 2) *m. *Gouverneur eines Platzes.*

स्थानिन् Adj. 1) *eine hohe Stellung einnehmend.* — 2) *am Platz —, an der Reihe seiend, hingehörig.* — 3) *was ursprünglich dagestanden hat;* m. *das Primitive* im Gegensatz zu आदेश *Substitut.* — 4) *was ursprünglich dagestanden hat* oder *dastehen müsste, aber nicht dasteht,* so v. a. *zu ergänzen.*

स्थानिवत् Adj. *wie das Primitive.* °वदादेश: so v. a. *für das Substitut gelten dieselben Regeln wie für das Primitive.* Nom. abstr. °वत्व n. und °वद्भाव m.

स्थानिवत्सूत्रविचार m. Titel BURNELL, T.

स्थानीय 1) Adj. am Ende eines Comp. (f. आ) *a*) *seinen Stand habend —, sich befindend in.* — *b*) *die Stelle von — vertretend, — einnehmend* ÂPAST. 2,27,2. VAÇRAKÉḤ. 28,16. — 2) *n. *Stadt.*

स्थानेपतित Adj. *an die Stelle* (eines Andern) *getreten.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu NJÂJAM. 9,2,24.

स्थानेयोग Adj. (f. आ) *in der Beziehung von „anstatt" stehend.* षष्ठी so v. a. *der Genetiv bezeichnet dasjenige, an dessen Stelle Etwas tritt.*

स्थानेयोगिन् Adj. dass. Nom. abstr. °गित्व n.

स्थानेश्वर 1) m. *Gouverneur eines Ortes.* — 2) n. N. pr. einer Stadt und des Bereichs derselben (Thanesar). Richtig स्थाण्वीश्वर.

स्थापक m. 1) *Aufsteller eines Götterbildes* HEMÂDRI 1,671,13. — 2) *der ein Depositum macht* VIGÑÂNEÇVAR. zu JÂGÑ. 2,65 nach AUFRECHT. — 3) *Begründer.* — 4) Bez. *einer best. im Vorspiel eines Dramas auftretenden Person, die das Drama einleitet* (verschieden vom Sûtradhâra).

स्थापत्य 1) *m. = स्थपति *Haremswächter.* — 2) n. *a*) *das Amt des Oberhauptes eines Bezirks, — Statthalters.* — *b*) *Baukunst, Architectur.*

स्थापन 1) Adj. am Ende eines Comp. *a*) *Dauer verlethend, erhaltend.* — *b*) *feststellend, bestimmend.* — 2) f. आ *a*) *das Feststehenmachen, Haltgeben* (als eine Eigenschaft der Erde). — *b*) *das Aufspeichern, Aufbewahrung* KÂMPAKA 9. — *c*) *eine feste Bestimmung, festgesetzte Ordnung.* — *d*) *Begründung,* insbes. *das dialectische Erweisen der Richtigkeit einer These.* — 3) *f. ई *Clypea hernandifolia* RÂÇAN. 6,121. — 4) n. *a*) *das Aufrichten, Aufstellen* (z. B. eines Götterbildes), *Stellen, Hinstellen, Legen auf* (im Comp. vorangehend). — *b*) *das Feststellen, Versetzen in eine unbewegliche Lage, Aufhängen in* (im Comp. vorangehend). — *c*) *das Befestigen, Dauerhaftmachen; Mittel zum Stillen* (z. B. des Blutes) KÂRAKA 1,4. — *d*) *Mittel zur Befestigung, Stärkungsmittel.* — *e*) *das Aufbewahren.* — *f*) *das Stellen Jmds auf eigene Füsse, Unterstützen* HEMÂDRI 1,690,7. — *g*) *das Begründen, das dialectische Beweisen der Richtigkeit einer These.* — *h*) *das Feststellen,* so v. a. *Bestimmen, Angeben.* — *i*) *das Statuiren.* — *k*) *ein best. Process, der mit Quecksilber unternommen wird.* — *l*) * = पुंसवन.

स्थापनवृत्त Adj. *nicht mehr in Ordnung zu bringen, nicht mehr wiederherzustellen* KÂRAKA 6,30.

स्थापनिक Adj. (f. आ) *deponirt, zur Aufbewahrung gegeben* ASAHÂJA und VET. (U.) 162 zu 37,32.

स्थापनीय Adj. 1) *an einem Orte zu halten.* — 2) *sich anzulegen, zu halten* (eine Katze). — 3) *mit einem Stärkungsmittel zu behandeln.*

स्थापयितर् Nom. ag. *Befestiger, Begründer.*

स्थापयितव्य Adj. 1) *an einem Orte zu halten.* — 2) *fest —, in Zucht zu halten.*

स्थापितर् Nom. ag. *der da fest hält* BHÂG. P.

स्थापिन् m. vielleicht *Aufsteller eines Götterbildes.*

स्थाप्य 1) Adj. *a) aufzustellen, aufzurichten, hinzustellen auf* oder *in* (Loc.). — *b) festzuhalten, einzusperren.* — *c) einzusetzen in* (eine Würde, Loc.) R. ed. Bomb. 2,52,32. — *d) zu halten.* वेश्मनि so v. a. *als Hausvieh zu halten.* — *e) festzuhalten in, anzuhalten zu* (Loc.). — *f) zu versetzen in* (Acc.). — *g) im Zaum zu halten.* — 2) vielleicht *Götterbild.*

1. स्थामन् n. 1) *Standort* ṚV. 1,139,4. — 2) *Kraft, Macht* Bâlar. 122,22. Lalit. 177,16. 315,3. Saddh. P. 189.

2. स्थामन् n. *Gewieher.*

स्थामवत् Adj. *kräftig* (Lalit. 362,4), *die Kraft des* — (im Comp. vorangehend) *habend* Lalit. 364,11.

स्थाय m. *Behälter* in जल°.

स्थायम् Absol. *stehen bleibend.* Wiederholt Çukas. 1,19. Bhaṭṭ. 5,51.

*स्थायि f. Nom. act. zu 1. स्था Pat. zu P. 3,3,95, Vârtt. 1.

स्थायिक 1) Adj. (von स्थायिन्) *a) bestehend, dauernd* in अभ्यक्त° Nachtr. 1. — *b) treu, zuverlässig* Bhar. Nâṭjaç. 34,52. — 2) *f. आ Nom. act. von 1. स्था Pat. zu P. 3,3,95, Vârtt. 1.

स्थायिता f. und स्थायित्व n. *Dauer.* Vgl. अस्थायित्व unter अस्थायिन्.

स्थायिन् Adj. 1) *stille stehend, verweilend, sich befindend in, an* oder *auf* (im Comp. vorangehend) Çukas. 1,19. — 2) *sich am Orte befindend, anwesend, am Orte wohnend.* — 3) *in* einem Zustande —, *in* einer Lage (im Comp. vorangehend) *befindlich.* — 4) *ständig, bleibend, dauernd, anhaltend.* स्वर् S. S. S. 34. 114. — 5) *ausharrend* Çiç. 2,87. — 6) *treu, zuverlässig* Bhar. Nâṭjaç. 34,15. 28. — 7) *die Form von* (im Comp. vorangehend) *habend.*

स्थायी Adv. mit भू *Bestand gewinnen, auf die Dauer haften.*

स्थायुक 1) Adj. (f. आ) *a) bleibend, verweilend* an einem Orte (Loc.). — *b) stockend* Tâṇḍja-Br. 7,7,16. — *c) ständig, dauernd.* — 2) *m. *Vorsteher eines Dorfes.*

स्थारश्मन् Adj. *feste Zügel habend.*

स्थाल 1) n. *a) Schale, Gefäss, Topf.* — *b) Zahnhöhle.* — 2) f. स्थाली *a)* (gewöhnlich *irdener*) *Topf, Kochtopf, Kessel.* — *b) *Bignonia suaveolens.*

स्थालक Pl. Bez. *bestimmter Knochen am Rücken* Vishṇus. 96,76. Kâraka 4,7. Nach Mit. n., nach dem Comm. zu Vishṇus. m.

*स्थालपथ Adj. *zu Lande eingeführt* (in Verbindung mit मधुक und मरिच).

*स्थालपथिक Adj. *zu Lande eingeführt, — reisend.*

स्थालिन् Adj. *einen Topf besitzend.* Zu belegen nur in कर्°.

स्थालीग्रक् m. *ein Bechervoll aus dem Kochtopf* Kâtj. Çr. 9,6,25.

*स्थालीद्रुम m. *Ficus Benjamina* oder *indica.*

*स्थालीपर्णी f. fehlerhaft für शालिपर्णी.

स्थालीपाक (AV. 20,134,3) und स्थालीपाक (Çat. Br.) 1) m. *Topfspeise,* d. h. *ein Gericht von Gerste oder Reis in Milch gekocht* (häufig als Opfergabe) Âpast. Çr. 1,8,1. 6,30,16. Gṛhjâs. 1,114. स्थालीपाकावृत् f. Çat. Br. 14,9,4,18. स्थालीपाकप्रयोग m. Burnell, T. — 2) Adj. = स्थालीपाकीय.

स्थालीपाकीय Adj. *zur Topfspeise gehörig.*

स्थालीपुरीष n. *die am Kessel hängenden Reste* Bhâg. P. 5,9,12.

स्थालीपुलाक m. *taubes Korn im Kochtopf* als sprüchwörtliche Redensart.

*स्थालीबिल n. *die Höhlung eines Kochtopfes.*

*स्थालीबिलीय und *°बील्य Adj. so v. a. *zum Kochen geeignet.*

*स्थालीवृक्ष m. = स्थालीद्रुम.

स्थावर 1) Adj. (f. आ) *a) stehend, am Orte verweilend, unbeweglich.* — *b) fest, beständig, keinem Wandel unterworfen, dauernd* Âpast. 1,19,6. Çiç. 18,15 (Ruhm). — *c) vegetabilisch, zur Pflanzenwelt gehörig.* °क्रयाणक *Holzwaaren* Kâmpaka 9. — *d) um liegende Güter sich handelnd* 215,4. 8. Vgl. 5) *a).* — 2) m. *Berg.* — 3) m. n. Sg. und Pl. *die Pflanzenwelt* 84,14. तिष्ठ त्वं स्थावर इव *steh unbeweglich wie ein Baum.* — 4) f. स्थावरा N. pr. einer buddh. Göttin. — 5) n. *a) unbewegliches Gut.* — *b) *Bogensehne.* — *c) Bestand.* v. l. स्थिरत्व.

स्थावरक m. N. pr. eines Dieners.

*स्थावरकल्प m. *eine best. Weltperiode* (buddh.).

*स्थावरगरल n. *ein best. vegetabilisches Gift* Râgân. 6,225. Nach Mol.esw. *die Wurzel der Gloriosa superba.*

स्थावरता f. *der Zustand einer Pflanze.*

स्थावरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha oder *ein T. mit stehendem Wasser.*

स्थावरत्व n. *Unbeweglichkeit.*

स्थावरराज m. Bez. des Himavant.

स्थावराकृति Adj. *das Aussehen eines Baumes habend.*

स्थाविर 1) Adj. *a) senilis.* — *b)* fehlerhaft für स्थविर. — 2) n. *vorgerücktes Alter.*

स्थाविर्य n. *vorgerücktes Alter.*

स्थासक 1) m. *a) *Blase auf Wasser* u. s. w. — *b) eine blasenförmige Verzierung am Geschirr der Pferde* Çiç. 18,5. — 2) (*m. n.) *eine mit Salbe u. s. w. aufgetragene Figur* Kâd. 64,3 (120,3). 99,3 (176,11). Prasannar. 141,2. 150,2. Im Prâkrit Chr. 296,4.

*स्थासु n. *bodily strength or capability.* Wohl verlesen für स्थाम (von स्थामन्).

स्थास्नु Adj. 1) *unbeweglich* MBh. 7,201,74. — 2) *dauernd, anhaltend* Harshak. 137,1. — 3) *ausharrend, geduldig* in अ° Nachtr. 3.

*स्थिक m. *Hinterbacke.*

स्थित 1) Adj. s. u. 1. स्था. — 2) n. *a) das Stillstehen, Stehenbleiben, Verweilen* 317,25 (इव). — *b) Art und Weise des Stehens* Gâtakam. 17,20. — *c) das Verharren auf dem richtigen Wege.*

स्थितधी Adj. *festen Geistes.*

स्थितपाठ्य n. *in Prâkrit und in stehender Stellung gesprochene Worte eines von Liebe gequälten Weibes.*

स्थितप्रकरण n. fehlerhaft für स्थिति°.

स्थितप्रज्ञ Adj. *von fester Erkenntniss.*

*स्थितप्रेमन् Adj. *fest an Jmd hängend.*

स्थितबुद्धिदत्त m. N. pr. eines Buddha.

*स्थितमति m. N. pr. eines buddh. Lehrers Müller, Ren. 310.

स्थितलिङ्ग Adj. *ein stehendes Glied habend* MBh. 7,202,133.

स्थितवत् Adj. *eine Form von* 1. स्था *enthaltend.* f. °वती *ein solcher Vers.*

स्थितसंविद् Adj. *der Verabredung treu, sein Versprechen haltend* Kathâs. 16,96. 20,207. 32,10. 63,159.

स्थितसंकेत Adj. dass. Kathâs. 46,37.

स्थिति f. 1) *das Stehen, Stillstehen, Haltmachen.* — 2) *das Aufrechtstehen.* — 3) *das Bleiben —, Verweilen —, Sichbefinden an einem Orte* oder *bei Jmd* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Aufenthalt.* Acc. mit कर्, ग्रह्, भज् oder वि-धा *seinen Aufenthalt nehmen, seinen Wohnsitz aufschlagen.* — 4) *das Verbleiben am Orte,* so v. a. *das Nichtherunterfallen.* — 5) *Niederlage, Aufbewahrung, Deponirung.* — 6) *Standort.* — 7) *Rang, Stellung, Würde.* — 8) *das Sichbefinden in* einem Zustande, — *in* einem Verhältnisse. Vgl. राज्य°. — 9) *das Obliegen, Hingegebensein, Bedachtsein auf* (Loc.). — 10) *das Feststehen, Unbeweglichkeit.* — 11) *Beharrlichkeit, Stetigkeit.* — 12) *Bestand, Fortbestand.* Auch Pl. — 13) *Dauer.* — 14) *Lebensdauer.* — 15) *das Bestehende,* so v. a. *die Welt.* — 16) *das Dasein, Vorkommen, Angetroffenwerden.* — 17) *Verfahren, Benehmen* Çiç. 17,19. — 18) *Zustand, Lage* (eines Menschen). — 19) *Bestimmung, Vor-*

schrift, Regel, Verordnung. — 20) *Brauch, Herkommen.* — 21) *Einrichtung, Institution.* — 22) *feste Ansicht, Ueberzeugung.* — 23) *das Bestehen —, Etwas Geben auf* (Loc.). — 24) *das Verbleiben auf dem Pfade des Gesetzes, — der Tugend.* — 25) *Grenze, Schranken* (Çiç. 12,36. 17,12), insbes. *die sittlichen.* — 26) *Form, Gestalt.* — 27) *die einfache Stellung eines Wortes ohne* इति. — 28) MBh. 12,6138 fehlerhaft für स्थल.

स्थितिता f. *Begründung, Stand.* Vgl. धर्म°.

स्थितिमत् Adj. 1) *fest stehend, nicht wankend.* — 2) *von Dauer.* — 3) *innerhalb der Schranken verbleibend* (das Meer). — 4) *die sittlichen Schranken beobachtend, tugendhaft.*

स्थितिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Harshaṅ. 460,5.

स्थितिस्थापक m. *Elasticität.*

स्थिन् Adj. in त्रिष्ठिन् und परमेष्ठिन्.

स्थिर्, स्थिरति *fest stehen.* Nur in einer Etymologie. स्थिरिला *sich umgedreht habend* (!) Comm. zu Harshaṅ. 451,15.

स्थिर 1) Adj. (f. आ) *a) hart, verhärtet, fest, straff, nicht leicht zerreissend, widerstandsfähig.* — *b) fest,* so v. a. *unbeweglich.* स्थिरतर Çiç. 17, 28. — *c) fest, nicht schwankend* (Schritt, Gang). — *d) fest,* so v. a. *keinem Wandel —, keinen Schwankungen unterworfen, dauerhaft, anhaltend, ausdauernd, bleibend.* मनः oder हृदयं स्थिरं कर् so v. a. *sein Herz stählen, Muth fassen.* — *e) fest,* so v. a. *sich nicht weiter verbreitend, geheim bleibend* (मन्त्र). — *f) fest* von Personen, so v. a. *standhaft, keinen Wandel der Gesinnung oder der Stimmung in sich aufkommen lassend, zuverlässig* 210,13. 211,11. — *g) gutes Muthes.* — *h) fest entschlossen zu* (Infin.). — *i) feststehend,* so v. a. *sicher, keinem Zweifel unterworfen.* — *k) mit Sicherheit anzutreffen.* — 2) m. *a) *Baum.* — *b) *Grislea tomentosa.* — *c) *Berg.* — *d) *Stier.* — *e) *ein Gott.* — *f) *der Planet Saturn.* — *g)* *Bein. α) Vishṇu's. — β) Kârttikeja's. — *h) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *i) ein best. Metrum.* — *k) *die letzte Befreiung der Seele.* — *l)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. स्थिरा *a) *die Erde.* — *b) Desmodium gangeticum.* — *c) *Salmalia malabarica.* — *d)* * = काकोली. — *e)* Bez. *des Lautes* ञ. — 4) n. Sg. und Pl. *Widerstand.* Acc. mit अव-तन् Act. *Jmds* (Gen.) *Widerstand brechen* RV. 4,4,5. 8,19,20. 10,134,2. Med. *seinen Widerstand brechen, sich nachgiebig zeigen* 2,33,14. Mit आ-तन् Med. *Widerstand entgegensetzen* 10,120,4.

स्थिरक m. N. pr. eines Mannes.

स्थिरकर्मन् Adj. *ausdauernd in seinen Unternehmungen.*

*स्थिरगन्ध 1) Adj. *nachhaltig riechend.* — 2) m. *Michelia Champaca.* — 3) f. आ *a) Bignonia suaveolens.* — *b) Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69.

*स्थिरचक्र m. Bein. Maṅǵuçri's.

स्थिरचित्त Adj. *festen Sinnes, standhaft* 95,9.

स्थिरचेतस् Adj. dass. Çiç. 15,37.

*स्थिरच्छद् m. *Betula Bhojpatra.*

*स्थिरच्छाय m. *ein Baum, der beständigen Schatten giebt, Baum* überh.

*स्थिरजीवित 1) Adj. *ein zähes Leben habend.* — 2) f. आ *Salmalia malabarica.*

स्थिरजीविन् 1) Adj. *ein zähes Leben habend.* — 2) m. N. pr. einer Krähe.

स्थिरता f. 1) *Härte.* — 2) *Bestand, Beständigkeit, Dauerhaftigkeit* Kap. 5,91. — 3) *Standhaftigkeit, Fassung.* Acc. mit उप-इ *sich fassen.*

स्थिरत्व n. 1) *Härte, Verhärtung.* — 2) *das Feststehen, Unbeweglichkeit.* — 3) *Bestand, Beständigkeit.*

*स्थिरदंष्ट्र m. 1) *Schlange.* — 2) Vishṇu *als Eber.* — 3) *Laut;* fehlerhaft, vgl. Zach. Beitr. 15. 16.

स्थिरधन्वन् Adj. *einen festen Bogen führend.*

स्थिरधामन् Adj. *zu einem kräftigen Geschlecht gehörig.*

स्थिरधी Adj. *festen Sinnes, standhaft* Nâǵân. 80.

*स्थिरपत्र m. *Phoenix paludosa.*

स्थिरपद् Adj. (f. आ) *fest wurzelnd* Mudrâr. 6, 9 (19,2).

*स्थिरपालत्रिलत्त m. N. pr. eines Mannes.

स्थिरपीत Adj. etwa *kräftigen Schutz geniessend.*

*स्थिरपुष्प m. 1) *Michelia Champaka.* — 2) *Clerodendrum phlomoides.* — 3) *Mimusops Elengi.*

*स्थिरपुष्पिन् m. *Clerodendrum phlomoides.*

स्थिरप्रतिज्ञ Adj. *sein Wort haltend* Çâk. 23,12, v. l. Nom. abstr. °त्व n. R. 2,106,32.

स्थिरप्रतिबन्ध Adj. *hartnäckigen Widerstand leistend* Çâk. 23,13.

*स्थिरप्रेमन् Adj. *treu anhänglich.*

*स्थिरफला f. *Beninkasa cerifera.*

स्थिरबुद्धि Adj. 1) *festen Sinnes, beständig, standhaft.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

स्थिरबुद्धिक m. N. pr. eines Dânava.

1. स्थिरमति f. *fester Sinn, Standhaftigkeit.*

2. स्थिरमति 1) Adj. *festen Sinnes, standhaft* Bhag. 12,19. — 2) *m. N. pr. eines Bhikshu.

स्थिरमद् 1) Adj. *a) nachhaltig berauschend.* — *b) *nachhaltig berauscht, — aufgeregt.* — 2) *m. *Pfau.*

स्थिरमनस् Adj. *festen Sinnes, standhaft* MBh. 3,38,13. Çiç. 15,127 (93).

स्थिरमाया f. *ein best. Zauber.*

स्थिरय्, °यति *befestigen, stärken* Çukas. 1,4. हृदि so v. a. *dem Herzen tief einprägen* Kâdrap. (ed. Solf) 22.

*स्थिरयोनि m. *ein Baum, der beständigen Schatten giebt.*

1. स्थिरयौवन n. *beständige Jugend.*

2. स्थिरयौवन 1) Adj. (f. आ) *von beständiger Jugend, immer jung bleibend.* — 2) *m. *ein* Vidjâdhara.

*स्थिररङ्गा f. *die Indigopflanze.*

*स्थिररागा f. *eine Art Curcuma.*

स्थिरलिङ्ग Adj. *ein steifes Glied* (penis) *habend* MBh. 13,162,11.

स्थिरवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

स्थिरवाच् Adj. *auf dessen Wort man sich verlassen kann.*

स्थिरवाजिन् Adj. *bei dem die Rosse stillstehen.*

स्थिरसंस्कार Adj. *durch und durch fein gebildet.* Nom. abstr. °ता f. Mṛkkh. 139,14.

स्थिरसंगर Adj. *sein Wort haltend* MBh. 3,45,12.

स्थिरसत्त्व Adj. *von festem Charakter* R. 2,83,8.

*स्थिरसाधनक m. *Vitex Negundo.*

*स्थिरसार m. *Tectona grandis.*

स्थिरस्थायिन् Adj. *fest stehend.*

*स्थिरांक्रिप *Phoenix paludosa.*

स्थिराघात Adj. *fest (hart) zum Aufhacken* Gobh. 4,7,8.

*स्थिराङ्क्रिप m. = स्थिरांक्रिप.

स्थिरात्मन् Adj. 1) *beständig, unwandelbar* VP. 1,4,9. — 2) *standhaft, entschlossen* Kâm. Nitis. 9, 67. Spr. 6813.

स्थिरानुराग Adj. *treu anhänglich.* Nom. abstr. °त्व n. Mudrâr. 72,14.

स्थिरानुरागिन् Adj. dass. Nom. abstr. °गित्व n. ebend. (neuere Ausg.) 121,3.

स्थिरापाय Adj. *stetigem Verfall unterliegend* Spr. 7231.

स्थिराय्, °यते *unbeweglich werden.*

स्थिरायति Adj. *lange dauernd, anhaltend* Kir. 1,23.

*स्थिरायुस् 1) Adj. *lange lebend.* — 2) m. oder f. *Salmalia malabarica.*

स्थिरारम्भ Adj. *beim Begonnenen beharrend, Ausdauer habend* M. 7,209. Spr. 269. 3842.

स्थिरी Adv. 1) mit कर् *a) befestigen, fest stellen. — b) zum Stehen bringen. — c) befestigen*, so v.a. *Bestand —, Dauer verleihen. — d) bekräftigen, bestätigen. — e) stark machen, stählen* (das Herz). — *f) Jmd ermuthigen.* — 2) mit भू *a) steif —, hart —, fest werden. — b) Muth fassen, gutes Muths werden* Gâtakam. 24.

स्थिरीकर Adj. *fest machend.*

स्थिरीकरण 1) dass. Karaka 1,26. — 2) n. *a) das Härten. — b) das Festmachen, Fixiren. — c) Befestigung, das Verleihen von Bestand. — d) das Bekräftigen, Bestätigen.*

स्थिरीकर्तव्य Adj. *zu ermuthigen.*

स्थिरीकार m. *Befestigung* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,2.

स्थिरीभाव m. *das Steifwerden, Unbeweglichkeit.*

स्थिवि m. etwa *Scheffel.*

स्थिविमत् Adj. *mit Scheffeln beladen.*

स्थु in *डुःष्थु und सुष्थु.

*स्थुड्, स्थुडति (संवरणे).

स्थुरिका f. *Kuhschnauze.* v. l. für क्रूरिका.

*स्थुरिन् m. = स्थौरिन्.

स्थुल n. *Zelt.*

स्थूण 1) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Viçvâmitra. — *b)* eines Jaksha. — 2) f. स्थूणा (*n.) *a) Pfosten, Pfeiler, Säule.* — *b)* *= सूर्मि 3). — *c)* wohl *Bein* in छिन्नस्थूण (Stier). — *d)* angeblich = रज्जु *Strick, Seil* Hemâdri 1,632,11. 13. — *e) *eine best. Krankheit.* — 3) *f. ई *unbebautes Land* Durgâdâsa zu Vop. nach Aufrecht.

स्थूणकर्ण m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 3,26,23.

स्थूणाकर्ण 1) Adj. (f. ई) als Beiw. von Kühen *mit besonders gekennzeichneten Ohren* Maitr. S. 4,2,9 (31,15). — 2) m. *a) eine best. Truppenaufstellung.* — *b)* N. pr. α) eines Jaksha. — β) eines Krankheitsdämons. — 3) m. n. *ein best. Geschoss* MBh. 3,245,17.

स्थूणागर्त m. *die Grube für einen Pfosten.*

स्थूणापक्ष m. *eine best. Truppenaufstellung.*

*स्थूणापदी Adj. f. *pfostenfüssig.*

*स्थूणाभार m. *Balkenlast.*

स्थूणामयूख n. *Pfosten und Pflock* Çat. Br. 14, 3,2,22.

स्थूणाराज m. *Hauptpfosten* Âpast. Çr. 10,3,4.

स्थूणाविरोहण n. *das Ausschlagen (Ansetzen von Schossen) eines Pfostens.*

*स्थूणीय und स्थूण्य (Kâṭh. 26,3) Adj. von स्थूणा *Pfosten.*

स्थूणोपस्थूणाक m. Du. N. pr. zweier Dörfer Divjâvad. 22,1.

*स्थूपक = *वङ्किचूड.

*स्थूम m. 1) *der Mond.* — 2) *heller Glanz.*

स्थूर 1) Adj. *dicht, dick, breit, wuchtig, gross.* — 2) m. *a)* Du. *Knöchel* oder *Hinterbacken;* Sg. *Unterschenkel* Açvav. 2,39 (स्थुर gedr.; vgl. jedoch स्थूरक). — *b) *ein Kind der* Sthûrâ Pat. zu P. 6,1, 103, Vârtt. 1. — *c) *Mensch.* — *d) *Stier.* — 3) *f. स्थूरा ein Frauenname.

स्थूरक *Unterschenkel* Açvav. 3,59. 89. Vgl. स्थूर 2) *a*).

स्थूरगुदा f. TS. 5,7,13,1 nach dem Comm. = गुदकाण्डे स्थूलो भागः.

स्थूरयूप m. N. pr. eines Mannes. °वत् Adv.

स्थूरि 1) Adj. *einspännig.* — 2) n. *ein einspänniger Wagen.*

स्थूरिका f. M. 8,325 wird auf die verschiedenartigste Weise erklärt.

*स्थूरिन् m. = स्थौरिन्.

स्थूरीपृष्ठ m. *ein noch nicht eingerittenes Pferd* Çiç. 18,22.

स्थूल 1) Adj. (f. आ) *a) grob, dick, gross, feist, massiv.* Compar. स्थूलतर. — *b) grob* in übertragener Bed. (Vergehen u. s. w.). — *c) dumm.* — *d) grob*, so v.a. *nicht präcis, praeter propter bestimmt.* — *e)* in der Philosophie *grob*, so v. a. *materiell, für die Sinne wahrnehmbar.* — 2) *m. *a) Artocarpus integrifolia.* — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) *m. n. gaṇa अर्धर्चादि. — 4) *f. स्थूला *a) Scindapsus officinalis.* — *b) Cucumis utilissimus.* — *c) grosse Kardamomen.* — 5) n. *a) der grobe, wahrnehmbare Körper.* — *b)* *= कूट. — दृढस्थूल G. Gorr. 2,114,5 fehlerhaft für °स्थूण, स्थूलनिम्नानि 6,89,18 für स्थल°.

*स्थूलक 1) Adj. gaṇa ऋश्यादि, — 2) m. *Saccharum cylindricum.* Vgl. सूच्यग्र°.

*स्थूलकङ्गु m. *eine Getraide-Art*

*स्थूलकणा f. *eine Art Kümmel.*

*स्थूलकण्टक m. *eine Acacienart.*

*स्थूलकण्टकिका f. *Salmalia malabarica.*

*स्थूलकण्टा f. *die Eierpflanze.*

स्थूलकन्द 1) Adj. *grossknollig.* — 2) *m. *a) Schalotte.* — *b) Arum und eine Arum-Art.* — *c)* = हस्तिकन्द.

*स्थूलकन्दक m. *Arum.*

स्थूलकर्ण m. N. pr. eines Ṛshi. स्थूणाकर्ण v. l.

*स्थूलकाष्ठदक् (Nomin. °धक्) m. *ein Feuer von dickem Holze.*

*स्थूलकाष्ठाग्नि m. dass.

स्थूलकेश m. N. pr. eines Ṛshi.

*स्थूलक्षेड m. *Pfeil.*

*स्थूलंकरण Adj. (f. ई) *dick* u. s. w. *machend.*

*स्थूलचञ्चु (wohl f.) *eine best. Gemüsepflanze.*

*स्थूलचाप m. fehlerhaft für तूलचाप.

स्थूलचूड Adj. *mit starken Haarbüscheln versehen* (Kirâta).

स्थूलजङ्घा f. Bez. *einer der neun* Samidh.

स्थूलजिह्व m. N. pr. eines Bhûta.

*स्थूलजीरक m. *eine Art Kümmel.*

*स्थूलतण्डुल m. *grosser Reis.*

स्थूलता f. 1) *grosser Umfang.* — 2) *Dummheit.*

*स्थूलताल m. *Phoenix paludosa.*

स्थूलतोमरिन् Adj. *mit einem dicken Wurfspiess versehen* Hemâdri 2,*a*,100,12.

स्थूलत्व n. Nom. abstr. zu स्थूल 1) *e*).

*स्थूलत्वचा f. *Gmelina arborea.*

*स्थूलदण्ड m. *eine Rohrart.*

स्थूलदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*स्थूलदर्भ m. *Saccharum Munja* Bhâvapr. 1,209.

*स्थूलदला f. *Aloe perfoliata.*

स्थूलदेहिन् Adj. *gross* (Gegens. अल्प) Bhâvapr. 2,12.

*स्थूलनाल m. *eine Rohrart.*

*स्थूलनास m. *Eber.*

स्थूलनासिक m. dass. Çiç. 14,71.

*स्थूलनील m. *Falke* Râǵan. 19,86.

*स्थूलपट्ट m. *Baumwolle.*

*स्थूलपट्टाक m. *grober Stoff (Zeug).*

*स्थूलपाद् m. *Elephant.*

*स्थूलपिण्ड m. N. pr. eines Mannes.

*स्थूलपुष्प 1) m. *eine best. Pflanze*, = बक. — 2) f. आ *a) eine auf Bergen wachsende* Aparâǵitâ. — *b) Gomphrena globosa.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze*, = यवतिक्ता. v. l. सूक्ष्मपुष्पी.

*स्थूलपूलास n. gaṇa राजदन्तादि.

स्थूलपृषत Adj. (f. ई) 1) *aus grossen Tropfen bestehend.* — 2) *grob getüpfelt* Maitr. S. 3,13,3.

स्थूलप्रकरण n. Titel Opp. Cat. 1.

स्थूलप्रपञ्च m. *die grobe, materielle Welt* 260,11. 12. 270,5.

*स्थूलफल 1) m. *Salmalia malabarica.* — 2) f. आ *eine Crotolarien-Art.*

स्थूलबाहु 1) m. ein Personenname. — 2) *f. ऊ संज्ञायाम्.

स्थूलबुद्धि Adj. *dumm* Kâd. 222,2. 3 (366,12. 13).

स्थूलबुद्धिमत् Adj. dass. MBh. 12,305,16.

स्थूलभ Adj. = स्थूल 1) *a*).

स्थूलभद्र m. N. pr. eines Çrutakevalin Bhadrab. 2,88. 3,46. 4,4.

स्थूलभाव m. Nom. abstr. zu स्थूल 1) *e*).

स्थूलभुज m. N. pr. eines Vidjâdhara.

स्थूलभूत n. *ein grobes Element* 263,15. 267,6.

स्थूलमति Adj. *dumm.* Wird auch durch *klug* erklärt.

स्थूलमध्य Adj. (f. आ) *in der Mitte dick* 217,27.

स्थूलमय Adj. *aus den groben Elementen gebildet, körperlich in die Erscheinung getreten* VP. 1,4,21.

*स्थूलमरिच n. = कक्कोल.

*स्थूलमुख Adj. *dickmäulig.*

*स्थूलमूल n. *eine Art Rettig.*

*स्थूलंभविष्णु und *°भावुक Adj. *Anlage zum Dickwerden u. s. w. habend.*

स्थूलरोम Adj. *dickhaarig* Spr. 7234.

*स्थूलय्, °यते (परिवृंहणे).

स्थूललक्ष Adj. 1) *freigebig.* Nom. abstr. °क्ष n. Çiç. 19,99, v. l. nach Hultzsch. — 2) *nach einem grossen Ziele schiessend.* Nom. abstr. °क्ष n. ebend.

स्थूललक्षिता f. *Freigebigkeit.*

स्थूललक्ष्य Adj. 1) = स्थूललक्ष 1) Jâṡ. 1,308, v. l. Nom. abstr. °ता f. und °क्ष n. (Çiç. 19,99). — 2) = स्थूललक्ष 2). Nom. abstr. °क्ष n. Çiç. 19,99.

*स्थूलवर्त्मकृत् m. *Clerodendrum siphonanthus.*

*स्थूलवल्कल m. *roth blühender* Lodhra.

स्थूलवालुका f. N. pr. eines Flusses.

स्थूलविषय m. *ein grobes, materielles Object* 269,16.

*स्थूलवृन्ताफल m. *eine Varietät des* Madana.

*स्थूलवैदेही f. *Scindapsus officinalis.*

*स्थूलशर m. *eine Rohrart.*

स्थूलशरीर n. *der grobe, materielle Körper* 266, 20. 268,5. 32. 269,3. 274,14.

स्थूलशल्क Adj. *breitschuppig* Râgân. 17,60.

*स्थूलशाकिनी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*स्थूलशाट m., °क m. und °शाटी f. (Comm. zu Âpast. Çr. 14,13,3) *grober Stoff (Zeug).*

*स्थूलशाटि m. schlechte Lesart für °शाट.

*स्थूलशालि m. *grosser Reis.*

*स्थूलशिम्बी f. *eine Art Dolichos.*

स्थूलशिरस् 1) Adj. *dickköpfig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi R. ed. Bomb. 3,71,3. Kâd. 90,8. 9 (162, 7. 8). — *b)* eines Râkshasa. — *c)* eines Jaksha.

*स्थूलशीर्षिका f. *eine Ameisenart mit dickem Kopfe.*

स्थूलशूरण m. *grosses Arum.* °सूरण gedr.

स्थूलशोफ Adj. *stark geschwollen.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,366,4.

*स्थूलषट्पद m. *eine Wespenart.*

*स्थूलसायक m. *eine Rohrart.*

स्थूलसिक्त n. N. pr. eines Tîrtha.

स्थूलसूक्ष्म Adj. *gross und klein* 103,6.

स्थूलसूक्ष्मप्रपञ्च m. *die grobe und die feine Welt* 259,17.

स्थूलसूक्ष्मशरीर n. *der grobe und der feine Körper* 260,15.

स्थूलसूरण m. s. °शूरण.

*स्थूलस्कन्ध m. *Artocarpus Lacucha.*

स्थूलस्थूल Adj. (f. आ) *überaus dick, — feist* Z. d. d. m. G. 27,30.

स्थूलहस्त m. *Elephantenrüssel.*

*स्थूलांशा f. *eine Art Curcuma.*

स्थूलाकर्ण MBh. 3,14995 fehlerhaft für स्थूणाकर्ण.

स्थूलात 1) Adj. *grossäugig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* eines Râkshasa. — 3) *f. आ = वेणुयष्टि L. K. 1042.

स्थूलाङ्ग 1) *gross* (Fisch) Râgân. 17,62. — 2) *m. *grosser Reis.*

स्थूलाचार्य m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 2, 88. 4,4.

*स्थूलान्त्र n. *Mastdarm.*

*स्थूलाम्र m. *eine grosse Mango-Art.*

स्थूलार्म m. N. pr. einer Oertlichkeit Tândja-Br. 25,10,18.

स्थूलाष्ठीव m. N. pr. eines Mannes.

स्थूलास्थूल Adj. *gross und nicht gross.* Compar. °तर 103,7.

*स्थूलास्य 1) Adj. *grossmäulig.* — 2) m. *Schlange.*

*स्थूलिन् m. *Kamel.*

स्थूलीकरण n. *das Bewirken von Erectionen.*

स्थूलेच्छ Adj. *unbescheidene Wünsche habend* Spr. 2839.

*स्थूलैरण्ड m. *eine Art Ricinus.*

*स्थूलैला f. *grosse Kardamomen.* Nach Mat. med. *Amomum subulatum.*

स्थूलोच्चय m. 1) **ein grosser Felsblock.* — 2) *der mittlere Gang eines Elephanten.* — 3) **Ausschlag im Gesicht.* — 4) **Höhlung in einem Elephantenzahn.* — 5) **Unvollständigkeit* Çâçvata 263. — 6) **Vollständigkeit.* — 7) **Haufe, Masse.*

स्थेमन् m. 1) *Festigkeit.* स्थेमभाज् *fest, stark* Çiç. 18,33. — 2) *Stillstand, Ruhe.* — 3) *Bestand, Dauer.* Instr. स्थेम्ना *so v. a. beharrlich.*

स्थेय 1) Adj. (f. आ) *in einem Topfe aufgestellt* (Wasser). — 2) n. impers. *a) stehen zu bleiben.* — *b) zu stehen, Stand zu halten.* — *c) zu verweilen —, zu bleiben an* einem Orte (Loc.). — *d) zu verharren in, obzuliegen;* die Ergänzung im Loc. — *e) sich zu verhalten, sich zu benehmen;* die Ergänzung ein Instr. (wie das logische Subject), ein Absol. oder ein Adv. — 3) m. *a) Richter, Schiedsrichter* Râgat. 8,123. — *b) *Hauspriester.*

स्थेयस् Adj. 1) *ansehnlicher* (Person). — 2) *sehr beständig, — anhaltend.* — 3) *sehr standhaft, nicht wankend* Çiç. 2,77.

स्थेयी Adv. mit कर् *zum Schiedsrichter erwählen.*

*स्थेष्ठ Adj. Superl. zu स्थिर.

स्थैरकायण m. Patron. von स्थिरक.

स्थैरब्रह्मण् m. wohl N. pr. eines Mannes Maitr. S. 4,6,6 (88,8).

स्थैर्य n. 1) *Festigkeit, Härte.* — 2) *das Feststehen, Unbeweglichkeit, festes Verbleiben* (in einer Stellung). — 3) *festes Gerichtetsein* (des Geistes) *auf einen Punct.* — 4) *Gemüthsruhe* Pañcad. — 5) *Bestand, Dauerhaftigkeit.* — 6) *Standhaftigkeit, Ausdauer.* — 7) *festes Hängen —, dauerndes Gefallen an* (Loc.).

स्थैर्यवत्त्व n. *festes Gerichtetsein* (des Geistes) *auf einen Punct.*

स्थैर्यवत् Adj. 1) *fest stehend.* — 2) *Stand haltend, nicht weichend* Sâj. zu ṚV. 8,29,3.

स्थैर्यविचारण n. Titel eines Werkes.

स्थोरा f. *Schiffsladung* Divjâvad. 5,22. 334,18.

*स्थोरिन् m. = स्थौरिन्.

*स्थौणाभारिक Adj. von स्थूणाभार.

*स्थौणिक Adj. *Pfeiler —, Balken schleppend.*

स्थौणेय n. = स्थौणेयक.

स्थौणेयक n. *eine best. wohlriechende Pflanze* Kâraka 6,3. Angeblich auch *Carotte, Möhre.*

*स्थौर m. Pl. zum Sg. स्थौर्य 1).

*स्थौरिन् m. *Lastpferd, Lastochs.*

स्थौर्य 1) *m. Metron. von स्थूरा. — 2) n. Comm. zu TS. Prât. 24,5 fehlerhaft für तौल्य *Gleichheit*, wie die Bibl. ind. liest.

*स्थौलक Adj. von स्थूल.

स्थौलपिण्डि m. Patron. Auch Pl.

स्थौललक्ष्य n. *Freigebigkeit.*

*स्थौलशीर्ष Adj. von स्थूलशिरस्.

स्थौलाष्ठीवि m. N. pr. eines Grammatikers.

स्थौल्य n. 1) *Dicke, Dickleibigkeit.* — 2) *ausserordentliche Grösse, — Länge.* — 3) Comm. zu TS. Prât. 24,5 fehlerhaft für तौल्य; vgl. u. स्थौर्य 2).

स्न Adj. in नदीष्ण.

स्नपन 1) Adj. (f. ई) *zum Baden dienend.* — 2) n. *das Baden, Schwemmen* (eines Rosses u. s. w.), *das Sichbaden* Çiç. 5,57. 6,24. 8,66. 17,64.

1. स्ना, स्नाति, स्नापति, °ते (metrisch) 1) *sich baden, ein Reinigungsbad nehmen* (insbes. nach Abschluss der Lehrzeit, eines Gelübdes u. s. w.); auch mit dem Acc. अवभृथम्. — 2) *sich einschmieren mit* (Instr.). — 3) स्नात *a) gebadet, gewaschen* (insbes. nach Abschluss der Lehrzeit, beim Eintritt in den Stand eines Haushalters), *reingewaschen von* (Abl.). पद्स्नात *mit gewaschenen Füssen;* स्नातानु-

लिप्त *gebadet und gesalbt.* स्नात auch n. impers. — *b) der sich vertieft hat —, erfahren in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 26,24. — *c)* R. 2,65,8 schlechte Lesart für स्नान. — 4) स्नातवत् = स्नात *a)* Çiç. 14,10. — Caus. स्नपयति und स्नापयति 1) *baden, waschen, schwemmen.* — 2) *wegwaschen.* — 3) *eintunken in* (Loc.). — Desid. in सिस्नासु. — Mit अप, अपस्नात *der sich nach einer Todtenceremonie abgewaschen hat.* — Mit अभि in अभिस्नात. — Mit अव, अवस्नात n. *das Wasser, in dem sich Jmd gebadet, gewaschen hat.* — Caus. अवस्नापयति *abwaschen.* — Mit आ in आस्नान. — Mit उद् 1) *aus dem Wasser steigen, heraustreten —, sich herausmachen aus Etwas.* — 2) उत्स्नात in einer Etymologie angeblich so v. a. *aus der* Gâjatrî *herausgetreten* (mit drei Silben). — Mit नि 1) *sich vertiefen in* (Loc.). — 2) निस्नात *a) erfahren, kundig, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) worüber man sich geeinigt hat.* — 3) *निस्नात in nicht übertragener Bed. — Mit प्र *in's Wasser treten* (auch mit beigefügtem Acc.), *sich auf's Wasser begeben* Maitr. S. 4,6,5 (85,9). — Caus. प्रस्नपयति und प्रस्ना° *sich baden in* (Acc.). प्रस्नपित *gebadet.* — Mit *प्रति, °स्नात in Verbindung mit सूत्र = प्रुढ, sonst °स्नात. — Mit वि in einer Etymologie. — Mit सम् in einer Etymologie. — Caus. संस्नपयति und संस्ना° *baden, waschen.*

2. °स्ना Adj. *gebadet, getaucht.*

3. स्ना, स्नायति *umwinden, bekleiden.*

4. स्ना f. Taitt. Âr. 1,11,6 angeblich = स्नायु.

*स्नाना f. und *°प्रस्थ m. gaṇa मालादि.

स्नातक Adj. Subst. *der das Bad genommen hat, welches die Lehrzeit abschliesst; der in den Stand des Haushalters übergeht* oder *übergegangen ist* Gaut. Âpast. Gobh. 3,5,21. 4,9,17. Nom. abstr. स्नातकत्व n. Agni-P. 32,4.

1. स्नातकव्रत n. *die Verpflichtungen eines* Snâtaka (meist auf Beobachtung eines grossen Decorums gerichtet). °लोप M. 11,203.

2. स्नातकव्रत Adj. *den Verpflichtungen eines* Snâtaka *nachkommend.*

स्नातकव्रतिन् Adj. dass.

स्नातर् Nom. ag. in अस्नातर्.

स्नातवस्य Adj. *anzuziehen, nachdem man sich gebadet, gewaschen hat,* Kâtj. Çr. 7,2,18.

स्नातव्य n. impers. *sich zu baden.*

स्नातव्रत Adj. = 2. स्नातकव्रत.

स्नातव्रतिन् in तीर्थ° Paṇḍar. 1,10,80 wohl fehlerhaft für °स्नानव्रतिन्.

स्नात्र n. *Bad* Pârçvan. 3,155. 169. 173.

स्नाव Adj. *zum Baden geschickt, — einladend.*

*स्नावाकालक Adj. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

*स्नावी ved. Absol. von 1. स्ना P. 7,1,49.

स्नान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Baden, Bad, Waschung* Gobh. 3,1,20. — 2) *das Wegwaschen, Entfernen.* — 3) *Mittel zum Waschen, wohlriechendes Wasser* u. s. w. — 4) *das Reinigungsbad nach Abschluss der Lehrzeit, das Eintreten in den Stand des Haushalters* MBh. 14,49,6 nach Nîlak.

स्नानकलश m. und स्नानकुम्भ m. *Waschkrug.*

स्नानगृह n. *Badehaus, Badstube.*

स्नानतीर्थ n. *ein heiliger Badeplatz* Spr. 1640.

*स्नानतृण n. Kuça-*Gras.*

स्नानदीपिका f. Titel eines Commentars.

स्नानद्रोणी f. *Badewanne.*

स्नानपद्धति f. Titel eines Werkes.

स्नानभू f. *Badeplatz, Badstube* Prij. 11,11.

स्नानभूमि f. dass. Kâraka 1,15.

स्नानवस्त्र n. und स्नानवासस् n. *Badehemd.*

स्नानविधि m. *Bestimmungen über das Baden.* Auch Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1.

स्नानवेश्मन् n. *Badehaus, Badstube.*

स्नानशाटी und °शाठी (fehlerhaft) f. *Badehose.*

स्नानशाला f. *Badehaus, Badstube.*

स्नानशील Adj. *sich zu baden pflegend* Gaut. 9, 2. Chr. 140,8.

स्नानसूत्र n. und °पद्धति f. Titel.

स्नानाम्बु n. *Wasser zum Baden, Waschwasser.*

स्नानिन् Adj. *sich badend, im Bade befindlich.*

स्नानीय 1) Adj. *zum Baden geeignet, zum Waschen u. s. w. dienend* Pârçvan. 3,151. — 2) n. *wohlriechendes Wasser* u. s. w. Harshaṅ. 98,7.

स्नानीयवस्त्र n. *Badehemd.*

स्नानोदक n. *Wasser zum Baden, Waschwasser.*

स्नानोपकरण n. *Badegeräth.*

स्नापक m. *Bader.*

स्नापन n. *das Baden, Waschen* Gaut. Hariv. 2, 50,38.

°स्नायिन् Adj. *sich badend, —abwaschend.* Nom. abstr. °स्नायिता f.

स्नायु 1) f. n. *a) Band im menschlichen und thierischen Körper, Sehne; Ader. — b) Bogensehne.* Auch स्नायुपाश m. und स्नायुबन्ध m. — 2) m. *Ausschlag an den Extremitäten* Bhâvapr. 6,46.

स्नायुक m. 1) *ein best. parasitischer Wurm.* — 2) = स्नायु 2) Bhâvapr. 6,46.

स्नायुजालवत् Adj. *mit einem Netz von Sehnen —, mit hervortretenden Sehnen (Adern) überzogen* Suçr. 1, 87,16.

स्नायुमय Adj. (f. ई) *aus Sehnen gemacht.*

स्नायुमर्मन् n. *Verbindungsstelle der Bänder.*

स्नायुस्पन्द m. *Pulsschlag* Hem. Par. 2,226.

स्नाय्वर्मन् n. *fleischige Anschwellung des Weissen im Auge.*

*स्नाव m. = स्नावन् 1).

स्नावक in अस्नावक.

स्नावन् und स्नावन् n. 1) *Band, Sehne* Çat. Br. 10,1,4,4. — 2) *Bogensehne.*

स्नावन्य Du. (Geschlecht nicht zu bestimmen) Bez. *bestimmter Körpertheile des Rosses.*

स्नावसंतत Adj. (f. आ) *mit Sehnen überzogen.*

स्नाविर् in अस्नाविर् Nachtr. 3.

स्निग्ध 1) Adj. s. u. 1. स्निक्. — 2) *m. *a) Pinus longifolia. — b) rother Ricinus.* — 3) *f. आ *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.* — 4) *n. *a) Wachs* Râgân. 13,76. — *b) Zibeth* Râgân. 12,72.

*स्निग्धकन्दा f. *eine best. Pflanze,* = कन्दली.

*स्निग्धतण्डुल m. *eine Reisart.*

स्निग्धता f. 1) *Fettigkeit, Oeligkeit.* — 2) *Sanftheit.* — 3) *das Zugethansein.*

स्निग्धत्व n. 1) *das Hängen an* (Loc.). — 2) *Anhänglichkeit, das Zugethansein.*

*स्निग्धदल m. *eine* Karañga-*Art.*

*स्निग्धदारु m. *Pinus Deodora und longifolia.*

*स्निग्धपत्र 1) m. *eine* Karañga-*Art.* — 2) m. f. आ *a) Judendorn. — b) Beta bengalensis.*

*स्निग्धपत्रक m. *eine Grasart.*

*स्निग्धपर्णी f. 1) *Sanseviera Roxburghiana* Râgân. 3,7. — 2) *Gmelina arborea* Râgân. 9,35.

*स्निग्धपिण्डीतक m. *eine Varietät des* Madana.

*स्निग्धफला f. *eine best. Pflanze,* = नाकुली.

स्निग्धभिन्नाञ्जन n. = स्निग्धाञ्जन Megh. 59.

स्निग्धमुद्ग m. *eine Bohnenart* 217,13.

स्निग्धराजि m. *eine Schlangenart* Suçr. 2,266,2.

स्निग्धशीतवृत्त Adj. *glitschig, kühl oder rauh.* Nom. abstr. °त्व n. 216,19.

स्निग्धाञ्जन n. *mit Oel angemachte Augensalbe* Hariv. 3752. Çiç. 12,62.

*स्निट्, स्नेटयति (गतौ, स्नेट्).

1. स्निक् 1) स्निक्यति, °ते (metrisch) *a) geschmeidig —, fett —, feucht werden. — b) sich heften auf* (Loc.). — *c) sich hingezogen fühlen, Zuneigung empfinden zu* (Loc. oder Gen.). — 2) *स्नेक्ति (वधकर्मन्). — 3) स्निग्ध *a) klebrig, geschmeidig, glitschig, glatt. — b) weich, sanft, milde* (eig. und übertr.). °म् Adv. — *c) Oel —, Fett enthaltend, ölig.* Superl. °तम Spr. 7786. — *d) mit fetten Stoffen —, mit f. Arzeneien behandelt. — e) hängend an* (Loc.). — *f) anhänglich, zugethan, befreundet.* Superl. °तम Spr. 7786. — *g) dicht* (Schatten) Megh.

1. — Caus. श्लेकयति 1) *befetten, fett —, geschmeidig machen.* — 2) *geschmeidig —, so v. a. unterwürfig machen.* — Mit अभि, °श्लिग्ध *zugethan, liebevoll* Gâtakam. 13. °म् Adv. 22. — Mit उप (°श्लिक्यते in der Prosa) *geschmeidig —, feucht werden.* — Caus. *zugethan machen, für sich gewinnen.* — Mit प्र, °श्लिग्ध 1) *überaus glitschig.* — 2) *überaus sanft, — zart.* — Mit सम् Caus. *mit Fett behandeln.*

2. श्लेक् f. (Nomin. श्लिक् und *श्लिट्) *Feuchtigkeit* Taitt. Âr. 4,23.

श्लेकिति f. dass. ebend.

श्लीकन् m. oder श्लीका f. *Feuchtigkeit der Nase.*

श्लेकिति f. 1) *Feuchtigkeit* Taitt. Âr. 4,23. — — 2) etwa *conglobatio, Rotte.* Nach Sâj. = वधकारिणो, सर्वस्य किंसित्री.

1. श्लु, श्लौति, *श्लुते (स्वयमेव) *Flüssigkeit —, insbes. Muttermilch entlassen.* श्लुत *fliessend* (insbes. von der Mutterbrust) Kâd. 136,23 (v. l. स्नुत). — *Desid. vom Caus. सिस्रावयिषति und सु°. — Mit प्र *Flüssigkeit entlassen, triefen.* *Med. प्रश्लुते (स्वयमेव). प्रश्लुत *Muttermilch entlassend.* — *Desid. Fut. प्रसुस्रूषिष्यते. — Mit अवप्र, °श्लुत (oder °स्नुत) *beschissen* (von einem Vogel). — Mit *व्यतिप्र, °स्रावितृ Fut.

2. श्लु Adj. in घृतश्लु.

3. श्लू (*m.) n. *Oberfläche, Fläche; Höhe.*

4. श्लु = स्रावु 1). Nur श्लुतम् Adv.

*श्लुकङ्कट m. *Lipeocercis serrata.*

श्लुषा f. (adj. Comp. f. या) 1) *Schnur, Schwiegertochter.* श्लुषावत् Adv. 192,6. श्वश्रूश्लुषे Spr. 7834. — 2) *= स्नुषा.

श्लुषागम Adj. *der Schnur geschlechtlich beiwohnend* 192,8.

श्लुषात्व n. Nom. abstr. zu श्लुषा 1).

श्लुषाश्वश्रूरीया f. *eine Opferhandlung, welche die Gegner botmässig machen soll, wie die Schnur dem Schwäher unterthan ist.*

*श्लुस्, श्लुस्यति (अदने, अदर्शने, आदाने).

1.*श्लुक्, श्लुक्यति (उद्गिरणे).

2. श्लुक् f. (Nomin. श्लुक् und *श्लुट्) = स्नुषा Kâraka 1,25 (149,21). 7,10 (स्नु° gedr.).

श्लुका und श्लुकि f. = स्नुषा Harshak. 447,14 (197,22).

श्लुषा f. *Euphorbia antiquorum, Wolfsmilch.*

श्लूकन् m. *Feuchtigkeit der Nase* Âpast. Çr. 10,14,1.

श्लेय n. impers. *sich zu baden, — waschen.*

श्लेक् m. (*n.; adj. Comp. f. या) 1) *Klebrigkeit, Adhäsion.* — 2) *Glätte* (auch in übertragener Bed.), *sanfter Glanz.* — 3) *klebriger und geschmeidiger Stoff: Oel, Fett.* In der Medicin *Fettmittel*, angewandt als Trank, Salbe, Klystier u. s. w. — 4) *Anhänglichkeit, Zuneigung, das Hängen an, Liebe zu* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend), *freundschaftliches Verhältniss mit* (सक्). Auch Pl. In der Verbindung श्लेकं न लिप्सेत मित्रेभ्यो धनसंचयात् Spr. 6159 ist der Abl. zunächst von लिप्सेत abhängig. Am Ende eines adj. Comp. auch so v. a. *Etwas mögend.* — 5) Pl. Bez. *der* Vaiçja in Kuçadvîpa.

श्लेक Adj. 1) *freundlich, liebevoll* Divjâvad. 38, 24. 31. — 2) *Zuneigung bewirkend, versöhnend;* mit Gen.

श्लेककर्तर् Nom. ag. (f. °त्री) *Zuneigung —, Liebe an den Tag legend.*

श्लेककुम्भ m. *ein Topf mit Oel, — Fett.*

*श्लेककेसरिन् m. *Ricinusöl* Bhâvapr. 2,55.

श्लेकघट m. *ein Topf mit Oel, — Fett.*

श्लेकघ्नी f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,13.

*श्लेकन् m. 1) *eine best. Krankheit.* — 2) *ein Anhänger, Freund.* — 3) *der Mond.*

श्लेकन 1) Adj. (f. ई) *a) klebrig —, fettig machend, die Eigenschaften eines Fettmittels besitzend und äussernd.* — *b) Zuneigung empfindend.* — 2) n. *a) das Fettsein, Fettigsein.* — 2) *das Klebrig —, Fettmachen; das Behandeln mit Fett* oder *fetthaltigen Stoffen.* — 3) *das Empfinden von Zuneigung* Sâj. zu ṚV. 5,85,7.

श्लेकनीय Adj. *als Fettmittel dienend.*

श्लेकपात्र n. 1) *Oelgefäss, Oelschlauch.* — 2) *ein Gegenstand der Zuneigung, — der Liebe.*

श्लेकपीत Adj. *der einen Fetttrank zu sich genommen hat.*

*श्लेकप्रिय m. *Lampe.*

*श्लेकबीज m. *Buchanania latifolia.*

*श्लेकभू m. *Phlegma* (श्लेष्मन्).

श्लेकभूमि f. *eine der Liebe würdige Person* 155,2.

श्लेकमय Adj. (f. ई) 1) *voller Zuneigung, — Liebe.* — 2) *in Zuneigung bestehend, Liebe heissend* Harshak. 117,2.

श्लेकयितव्य Adj. *mit Fettmitteln zu behandeln.*

*श्लेकराङ्ग m. *Sesam.*

*श्लेकरसन n. *Mund* Gal.

*श्लेकरेकभू m. *der Mond.*

श्लेकल Adj. *voller Zuneigung, Jmd* (Loc.) *zugethan, liebevoll, zärtlich* Hem. Par. 1,292. 328 (मित्थस्). 2,222. Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,29,14 (34, 12). 30,6 (35,7). 91,20 (113,3).

श्लेकलवण n. *eine best. Mixtur.*

श्लेकवत् 1) Adj. *a) ölig, fettig.* — *b) voller Zuneigung, — Liebe, zugethan, liebevoll, zärtlich* Kâraṇḍ. 36,2. — 2) *f. °वती *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.*

श्लेकवर्ति f. *eine best. Krankheit der Pferde* Açvav. 43,6.

श्लेकवस्ति m. *ein öliges Klystier.*

*श्लेकविड्ग m. *Pinus Deodora.*

श्लेकशर्करा f. *eine best. Pflanze* oder *Mixtur* Karaka 6,13.

श्लेकसंस्कृत Adj. *mit Fett zubereitet.*

श्लेकसंस्त्रवत् Adj. *von Liebesgluth erfüllt* Mâlatîm. 154,15.

*श्लेकाश m. *Lampe.*

*श्लेकाशय m. dass.

श्लेकिति f. = श्लेकिति 2).

श्लेकिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *gern habend, mögend, ein Freund von.* — 2) *m. *Maler.*

*श्लेकुक m. *eine best. Krankheit.*

श्लेक्य Adj. *mit Fett zu behandeln.*

श्लैग्ध्य n. *Glätte, Geschmeidigkeit.*

श्लैकिक Adj. (f. ई) *fettig, ölig* Karaka 1,5.

स्पन्द्, स्पन्दते, °ति (ausnahmsweise) 1) *zucken* (auch von den *zuckenden Bewegungen* eines Kindes im Mutterleibe). स्पन्दित *zuckend.* — 2) *ausschlagen* (von Thieren). — 3) *sich von der Stelle bewegen.* — 4) *aufzucken*, so v. a. *in's Leben treten.* — 5) häufig mit स्यन्द् verwechselt. — Caus. स्पन्दयति, °ते (metrisch) 1) *zucken machen.* — 2) *von der Stelle bewegen.* — 3) स्पन्दित *in Bewegung gesetzt*, so v. a. *hervorgerufen.* — *Desid. पिस्पन्दिषते. — Intens. in पनिष्पद्. — Mit आ *zucken.* — Mit उत् Caus. v. l. für स्पन्द् Caus. mit उप. — Mit नि in 1. निष्पन्द्. Auch verwechselt mit स्यन्द्. — Mit अभिनि MBh. 12,3881 fehlerhaft für °स्पन्द्. — Mit परि Act. (metrisch) *zusammenfahren.* — Mit प्र *zucken, zusammenfahren* MBh. 3,131,5. 7,198,51. — Mit वि 1) dass. — 2) *zappeln*, so v. a. *sich abmühen, sich bestreben* Gâtakam. 6, 11. 21,20. — 3) *sich offenbaren, zum Vorschein kommen* Gâtakam. 20. — Mit सम् *aufzucken*, so v. a. *in's Leben treten.*

स्पन्द m. 1) *das Zucken.* Vgl. स्नायु°. — 2) *Bewegung* überh. — 3) Titel eines Werkes. °कारिका f., °कारिकाविवरण n. (Bühler, Rep. No. 509), °कारिकाविवृति f. (ebend. 510), °निर्णय m., °निलय m., °प्रदीप m. (Bühler, Rep. No. 513), °प्रदीपिका f. (ebend. 512), °विवृति f., °शास्त्र n., °संदोह m. (Bühler, Rep. No. 517), °सर्वस्व n. (ebend. 514), °सूत्र n. und स्पन्दार्थसूत्रावली f. gleichfalls Titel.

स्पन्द्रं 1) Adj. (f. आ) *ausschlagend.* Verbesserung für स्पन्द्रं. — 2) m. *a) ein best. Baum, Diospyros embryopteris* Râǵan. 11,78. ṚV. 3,53,19. Vgl. स्पन्द्न. — *b)* fehlerhaft für स्पन्द्न *Wagen* Hemâdri 1,543,12. — 3) n. *a) das Zucken* (auch von den *zuckenden Bewegungen* des Kindes im Mutterleibe). — *b) Bewegung* überh.

स्पन्द्निका f. R. ed. Bomb. 3,47,45 fehlerhaft für स्प°.

स्पन्दित 1) Adj. s. u. स्पन्द् Simpl. und Caus. — 2) n. *a) das Zucken.* Auch Pl. — *b)* चित्त° *das Zucken —*, so v. a. *die Thätigkeit des Geistes.*

स्पन्दिन् Adj. *zuckend.*

स्पन्दोलिका f. *das Sichschaukeln.* Vgl. स्प°.

स्पन्ध्या f. *Schnur, Strick* Çulbas. 3,15. 72. 81. Am Ende eines adj. Comp. 1,56. 57.

1. स्पर्, स्पर्णोति (प्रीतिपालनयोः, चलन = ज्ञीवन st. पालन), स्पर्णुते; स्पृत Partic. 1) *losmachen, befreien, — von* (Abl.), *retten.* — 2) *an sich ziehen, für sich gewinnen.* — Caus. स्पारयति 1) *an sich ziehen, für sich gewinnen* TBr. 1,2,4,3. — 2) *befreien, retten* ebend. — Mit अप Med. 1) *losmachen —, befreien von* (Abl.). — 2) *abwendig machen, es Jmd entleiden.* — Mit अव *losmachen, befreien.* — Mit आ *an sich bringen.* — Mit निस् *befreien von* (Abl.). — Mit वि *auseinanderreissen, trennen.*

2.* स्पर्, स्पर्णाति (हिंसायाम्).

स्पर् n. 1) Pl. Bez. *bestimmter* Sâman-*Tage* und *die betreffenden Sprüche und Opfer.* Nom. abstr. स्परत्व TBr. 1,2,4,3. — 2) वायोः स्पारम् Name eines Sâman.

स्परण Adj. (f. ई) *rettend, befreiend.* f. vielleicht zugleich *eine best. Pflanze.*

स्परसे Dat. Infin. zu 1. स्पर्.

*स्परितर् Nom. ag. *Schmerzbereiter.*

*स्परिश m. = स्पर्श.

स्पर्ध्, स्पर्धते, स्पर्धति (metrisch) *sich den Vorrang streitig machen, wetteifern, — mit* (Instr., Instr. mit सह oder blosser Acc.), *wettlaufen; sich bewerben —, streiten um* (Loc.). स्पर्धित mit act. und pass. Bed. (*dem Jmd* [Instr.] *den Vorzug streitig gemacht hat*). — *Intens. अपास्पास्. — Mit अधि *wetteifern —, streiten um* (Loc.). — Mit परि in °स्पर्धिन् und °स्पर्ध्. — Mit प्र *sich den Vorrang streitig machen, wetteifern mit* (Instr. oder Loc.), *in* (Loc.). प्रस्पर्धमान in Comp. mit der Ergänzung Ind. Antiq. 9,165. — Mit प्रति *wetteifern mit* (Instr.). — Mit वि *um den Vorrang streiten, wetteifern mit* (सह oder सार्धम्, oder mit blossem Instr. oder Acc.) Ǵâtakam. 2. — Mit सम् *um den Vorrang streiten.*

स्पर्धनीय Adj. *worum man sich bewirbt, erstrebenswerth.*

स्पर्धस् in विष्पर्धस्.

स्पर्धा f. 1) *Wettlauf, Streit um den Vorrang, Wettstreit um* (Instr.), *mit* (Instr., Instr. mit सह, Gen., Loc. [! zu Spr. 316] oder im Comp. vorangehend), *Wetteifer.* Instr. *im Wetteifer, um die Wette* Çiç. 19,117. — 2) *Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

स्पर्धाकर् Adj. (f. ई) *wetteifernd mit* (im Comp. vorangehend) Durgâtan. 41.

स्पर्धावत् Adj. dass. Pâlar. 74,19. Viddh. 43,3.

स्पर्धिन् Adj. *um den Vorrang streitend, wetteifernd, — mit* (im Comp. vorangehend).

स्पर्ध्य Adj. *begehrenswerth, kostbar.*

स्पर्ध्यास्तरणावत् Adj. *mit einem kostbaren Teppich belegt* MBh. 1,220,13. 2,39,2.

स्पर्श्, स्पृशति (metrisch auch Med.), स्पृष्ट Partic. 1) *berühren* (mit Acc.), *rühren an* (Loc.), *streicheln.* स्पृष्ट *berührt;* so heissen auch alle Consonanten mit Ausnahme der Halbvocale (diese sind ईषत्स्पृष्ट) und der Sibilanten nebst ह (diese sind नेमस्पृष्ट), also die *Mutae und Nasale*, vgl. स्पर्श. — 2) अपस्, उदकम्, ज्ञलम् u. s. w. *bestimmte Theile des Körpers mit Wasser in Berührung bringen, eine Waschung vornehmen, sich den Mund spülen* u. s. w. Ausnahmsweise mit Instr. des Wassers und Acc. der *berührten* Theile. — 3) *Jmd unangenehm berühren, Jmd ein Leid anthun;* mit Acc. 133,6. — 4) *durch Berührung einen Eindruck empfangen, fühlen.* — 5) *berühren* in astr. Sinne. — 6) *berühren,* so v. a. *reichen —, dringen bis zu* (Loc. oder Acc.). कर्णम् *zu Ohren kommen,* गिरा *mit Worten erreichen,* so v. a. *zu schildern vermögen,* क्रियाम् so v. a. *sich zu einer That versteigen* Râǵat. 7,601. — 7) *erreichen,* so v. a. *gleichkommen;* mit Acc. — 8) *erreichen,* so v. a. *in unmittelbare Beziehung treten —, es zu thun haben mit* (Acc.). — 9) *Jmd berühren mit* (Instr.), so v. a. *versehen mit.* — 10) *Jmd* (Acc.) *treffen, zu Theil werden* (insbes. von Uebeln). स्पृष्ट *getroffen von, behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend); auch so v. a. *besessen von, bezaubert durch.* — 11) *anrühren,* so v. a. *sich aneignen.* — 12) *erreichen, theilhaftig werden, an sich erfahren.* — 13) *zukommen lassen.* — 14) स्पृशेत् Comm. zu TS. Prât. 2,36 schlechte Lesart für स्पर्शयेत्, स्पृष्ट्वा R. Gorr. 2,123,17 fehlerhaft für पृष्ट्वा. — Caus. स्पर्शयति (metrisch auch Med.) 1) *berühren lassen* (mit doppeltem Acc.), *in unmittelbare Berührung bringen mit* (Loc. oder Instr.). — 2) *durch Berührung einen Eindruck empfangen, fühlen.* — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas zukommen lassen, schenken, hingeben.* — Mit अधि *oberflächlich berühren.* — Caus. *reichen lassen bis zu* (Acc.). — Mit अनु 1) *nachfolgend berühren, auf dem Fusse folgen.* — 2) *berühren mit* (Instr.), so v. a. *erfüllen mit.* — Mit अप MBh. 1,764 fehlerhaft (zu lesen अप उप°). Vgl. अनपस्पृश्. — Mit अभि 1) *berühren.* — 2) *treffen, heimsuchen.* — Mit आ *leicht berühren.* आस्पृष्ट Âpast. Çr. 12,25,9. — Mit उद् *hinaufreichen zu* (Acc.). — Mit उप 1) *berühren, hinreichen bis zu* (Acc.). — 2) *zärtlich berühren, liebkosen.* — 3) अपस्, ज्ञलम्, वारि u. s. w. und mit Auslassung dieser Wörter *Wasser berühren,* so v. a. *die Hand in ein Wassergefäss eintauchen* (als symbolische Handlung) oder *den Mund mit Wasser ausspülen* oder auch *eine Waschung vornehmen, sich baden* (mit Loc. des Badeortes). Auch mit Instr. des Wassers (auch mit Auslassung eines solchen Instr.) und Acc. der *berührten* Theile (auch mit Auslassung eines solchen Acc.) 42,26. 27. उपस्पृष्ट vom Wasser und auch von einer Person; auch n. impers. — 3) *anrühren,* so v. a. *sich aneignen.* — Mit पर्युप = उप 2) mit Acc. des Wassers. — Mit प्रत्युप *wieder eine Reinigung mit Wasser vornehmen* Gobh. 1,2,28. — Mit समुप 1) *berühren.* — 2) Wasser *berühren* (als Reinigungsmittel), mit Wasser (Instr.) *berühren, sich baden in* (Loc.). — Mit नि *schmeichelnd berühren.* — Mit परि 1) *vielfach berühren, streicheln.* — 2) *befolgen, ausüben.* आचारम् Hem. Par. 13,71. — 3) परिस्पृष्ट *ringsum behaftet mit* (Instr.). — Mit सम् 1) *berühren, in Berührung bringen mit* (Instr.) Âpast. 1, 15,17. Med. mit medialer Bed. oder metrisch. संस्पृष्ट *berührt, in Berührung gebracht mit* (Instr. [Chr. 107,4] oder im Comp. vorangehend), *verbunden mit* (Instr.), *sich unmittelbar berührend, anstossend.* — 2) सलिलम्, अपस् u. s. w. und auch mit Ergänzung eines solchen Acc. *bestimmte Theile des Körpers mit Wasser berühren, eine Waschung vornehmen* u. s. w. — 3) *berühren* in astr. Sinne. — 4) *berühren,* so v. a. *reichen —, dringen bis* oder *zu* (Acc.); *erreichen* Ǵâtakam. 5,32. — 5) *berühren,* so v. a. *in unmittelbare Beziehung treten mit* (Acc.). — 6) *treffen, über Einen kommen, sich Jmds bemächtigen;* mit Acc. संस्पृष्ट *betroffen, heimgesucht von* (Instr.). — 7) *herausnehmen aus* (Abl.). — Caus. *in Berührung bringen.* — Mit अनुसम् Caus. *noch Etwas in Berührung bringen.* — Mit अभिसम् 1) *mit Wasser in Be-*

rührung kommen, sich baden. — 2) *treffen, über Einen kommen, sich Jmds bemächtigen;* mit Acc. — Mit परिसम् *vielfach berühren, streicheln.*

स्पर्श 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) berührend* in अभूतलस्पर्श. — *b) rührend, dringend* in मनःस्पर्श. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Berührung.* — *b) Berührung* in astr. Sinne, insbes. *der Anfang einer Eklipse.* — *c) Berührung, Contact* in übertragener Bed. — *d) eine durch Berührung wahrgenommene Eigenschaft der Dinge, Gefühl.* स्पर्शतस् *für das Gefühl* (angenehm). वज्र° *das bei der Berührung des Donnerkeils empfundene Gefühl,* शिरःशूलस्पर्श *Gefühl von Kopfschmerz,* ईर्ष्यास्पर्श *Gefühl der Eifersucht.* — *e) ein angenehmes Gefühl.* — *f) *ein krankhaftes Gefühl, Krankheit.* — *g) Gefühlssinn.* — *h) *Gabe, Geschenk.* — *i) *quidam coeundi modus.* — *k) *Wind.* — *l)* in der Grammatik Bez. *der Mutae und Nasale.* — *m)* MBh. 1,5792. Çiç. 17,20 und sonst fehlerhaft für स्पश. — 3) f. आ *a) *ein untreues Weib.* — *b)* Hariv. 10243 von unbekannter Bed.

*स्पर्शक Adj. *berührend* u. s. w.

स्पर्शनम Adj. *berührbar* Çâk. 27.

°स्पर्शता f. s. u. अभूतलस्पर्श.

स्पर्शत्व n. Nom. abstr. zu स्पर्श 2) *d).*

स्पर्शद्वेष m. *Empfindlichkeit gegen Berührung.*

स्पर्शन 1) *m. *Wind.* — 2) n. *a) das Berühren, Berührung.* — *b) das Fühlen, Gefühl, Gefühlssinn.* — 3) **das Schenken, Spenden.*

स्पर्शनीय Adj. 1) *zu berühren.* — 2) *was gefühlt wird.*

स्पर्शनेन्द्रिय n. *Gefühlssinn.*

*स्पर्शमणि m. *der Stein der Weisen.*

*स्पर्शमणिप्रभव n. *Gold.*

स्पर्शयज्ञ m. *ein in der blossen Berührung der zu opfernden Dinge bestehendes Opfer.*

स्पर्शयितव्य Adj. *was gefühlt wird, fühlbar.*

स्पर्शयोगशास्त्र n. Titel eines Werkes.

स्पर्शरसिक Adj. *für Berührung Sinn habend,* so v. a. *sinnlich, lüstern, geil.*

स्पर्शरूपवत् Adj. *schön anzufühlen und von schönem Aussehen* MBh. 3,168,75.

*स्पर्शलज्जा f. *Mimosa pudica.*

स्पर्शवत् Adj. 1) *die durch Berührung wahrgenommene Eigenschaft besitzend, tastbar.* उष्ण° *heiss anzufühlen.* Nom. abstr. °वत्त्व n. Comm. zu Nyâyas. 1,46. — 2) *angenehm anzufühlen* Kâd. 238, 17 (389,13). Harshaṅ. 184,17.

स्पर्शशब्दवत् Adj. *tastbar und hörbar* Bhâg. P. 2,5,27.

*स्पर्शशुद्धा f. *Asparagus racemosus.*

*स्पर्शसंकोचिन् m. *Dioscorea globosa.*

स्पर्शसंचारिन् Adj. *durch Berührung übergehend, ansteckend* (Krankheit).

*स्पर्शस्पन्द् und *°स्यन्द् (fehlerhaft) m. *Frosch.*

स्पर्शहानि f. 1) *Gefühllosigkeit.* — 2) *rothe erbsenähnliche Pusteln.*

*स्पर्शाज्ञ Adj. *empfindungslos, taub, eingeschlafen* (ein Körpertheil). Nom. abstr. °ता f.

*स्पर्शानन्दा f. *eine* Apsaras.

स्पर्शाशन m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern (von der blossen Berührung lebend).*

स्पर्शासह Adj. *empfindlich gegen Berührung.* Nom. abstr. °त्व n.

स्पर्शासहिष्णु Adj. dass. Nom. abstr. °ता f.

स्पर्शिक Adj. *tastbar, fühlbar.*

स्पर्शितर् Nom ag. *der da fühlt.*

°स्पर्शिन् Adj. 1) *berührend.* — 2) *berührend,* so v. a. *reichend bis.* — 3) *dringend in.*

स्पर्शेन्द्रिय n. *Gefühlssinn.*

स्पर्शोपल m. *der Stein der Weisen.*

*स्पर्ष्, स्पर्षते (स्नेहने).

*स्पर्ष्टर् Nom. ag. = स्प्रष्टर्.

स्पर्ह् s. स्पृह्.

1. स्पश्, *स्पशति, *°ते (बाधनस्पर्शनयोः, auch अन्यत्र st. स्पर्शन) *erblicken, gewahr werden, erschauen, schauen auf.* Vom Verbum fin. zu belegen पस्पशे RV. 1,22,19. 128,4. पस्पशानँ 10,128,8. अँस्पष्ट 1,10,2. Partic. स्पष्ट 1) *ersichtlich, deutlich, offenbar, klar vor Augen liegend.* Compar. °तर्, Adv. स्पष्टम् 210,22. — 2) *gerade.* °म् Adv. *gerade heraus* (fragen), — *in's Gesicht* (schauen). — 3) bei den Mathematikern *genau, correct, wirklich.* — Caus. स्पाशयति (Âpast. Çr. 9,10,12. 14,25,1) und स्पार्शयते (प्रकृणासंप्रेषणयोः) *bemerklich machen, bezeichnen, zeigen; sich merken.* *स्पाशित = स्पष्ट. — Mit अनु *zeigen* (अनुपस्पशानँ RV. 10,14,1. Nir. 10, 20. AV. 6,28,3). अँनुस्पष्ट *bemerkt* RV. 10,160,4. — Mit प्रति Simpl. in प्रतिस्पशँ, Caus. in प्रतिस्पाशन. — Mit वि, विस्पष्ट *mit Augen zu sehen, offenbar, klar, hell* (Nacht Kâd. 2,63,4 = 76,7), *deutlich, verständlich.* विस्पष्टम् und विस्पष्ट° Adv. — Caus. Med. *sich merken* Taitt. Âr. 4,28,1 (वि गा zu trennen). — Mit सम्, संस्पष्ट *berühmt, bekannt.*

2. स्पँश् m. *Späher, Aufseher, Wächter.*

स्पश m. (adj. Comp. f. आ) 1) dass. MBh. 1,146, 26. स्पशाध्यक्ष m. *das Haupt der Späher.* Vgl. अपस्पश Nachtr. 3. — 2) **Kampf, Krieg.*

स्पष्ट s. u. 1. स्पश्.

स्पष्टता f. *das Offenbarsein, klar vor Augen Liegen* Vishṇus. 27,1.

स्पष्टय्, °यति 1) *klar* —, *deutlich machen.* — 2) *gerade machen* (einen Buckeligen).

स्पष्टाक्षर Adj. *deutlich gesprochen* 301,10.

स्पष्टाम्बुज्, °ज्ञति *geradezu einer Wasserrose gleichen* Ind. Antiq. 11,15.

स्पष्टार्थ Adj. *dem Sinne nach deutlich, verständlich* 213,7. 215,16. Spr. 2906.

स्पष्टी Adv. mit कर् 1) *klar* —, *deutlich machen, erhellen* Ind. St. 14,368. Sâj. zu RV. 1,65,2. 113, 10. — 2) bei den Mathematikern *corrigiren, rectificiren* (durch Berechnung).

स्पष्टीकरण n. und °कृति f. *das Corrigiren, Rectificiren.*

*स्पष्टेतर् Adj. *undeutlich, unklar.*

*स्पान्दन Adj. *vom Baume* Spandana *herrührend, daraus gemacht.*

*स्पार्शन Adj. *durch das Gefühl wahrgenommen werdend, tastbar.*

स्पार्ह Adj. (f. आँ) *begehrenswerth, reizend, appetitlich.*

स्पार्हाधस् Adj. *begehrenswerthe Geschenke habend.*

स्पार्हवीर Adj. (f. आँ) *in trefflichen Männern bestehend* und auch vielleicht *treffliche Führer habend.*

स्पाश (!) m. Paṅkat. ed. Bomb. 3,59,3 v. l. für स्पशाध्यक्ष.

स्पाशन n. Nom. act. von 1. स्पश् Caus. in einer Etymologie.

स्पिञ्ज् in उपस्पिञ्ज्.

स्पूर्ध् (= स्पर्ध्), vom Simplex nur स्पूर्धे *zur wetteifernden Bewerbung.* — Mit प्र (प्रँ — स्पूर्धन्) *sich in Streit einlassen.*

स्पृक्का f. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Trigonella corniculata* und *Mimosa pudica.* = ब्राह्मी Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 75,1.

स्पृत् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) sich befreiend von.* — *b) an sich ziehend, für sich gewinnend.* — 2) f. Pl. Bez. *bestimmter Backsteine.*

स्पृति f. so v. a. स्पर्. 1).

स्पृध् f. 1) *Kampf.* — 2) *Nebenbuhler, Gegner.* Im Bhâg. P. m. und Adj. am Ende eines Comp. *wetteifernd,* — *mit; Verlangen tragend nach.*

स्पृध्य s. मिथ[:]स्पृध्य.

स्पृश् 1) Adj. am Ende eines Comp. (Nomin. स्पृक्) *a) berührend.* — *b) berührend,* so v. a. *reichend bis.* — *c) erreichend,* so v. a. *theilhaftig, an sich erfahrend, zeigend, verrathend* Spr. 7688. — 2) *f. = स्पृक्का Utpala zu Varâh. Bṛh. 75,1 (= ब्राह्मी).

स्पृश 1) Adj. am Ende eines Comp. *berührend, reichend bis.* — 2) m. *a) Berührung* in दुःस्पृश. — *b)* M. 8,116 fehlerhaft für स्पर्श, wie ed. Jolly hat. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze*, = भुजंगघातिनी. — 4) *f. ई *Solanum Jacquini.*

स्पृशि Adj. nach Nilak. = विषयस्पृश्.

स्पृश्य 1) Adj. *a) zu berühren.* — *b) fühlbar, tastbar.* — *c) anzurühren, anzugreifen, für sich in Besitz zu nehmen.* — *d)* Râgat. 4,75 vielleicht fehlerhaft für स्पृह्य *beneidenswerth.* — 2) f. आ Bez. *eines der Brennhölzer* (समिध्).

स्पृष्टक 1) n. *eine Art Umarmung* Naish. 6,35. — 2) f. स्पृष्टिका *Berührung.* अस्मच्छरीरस्पृष्टिकया (Mṛicch. 55,21) und मत्पादस्पृष्टिकया (Mahâvîrak. 70,1) als Ausdrücke der Betheuerung.

स्पृष्टता f. *das Berührtwerden* (bei der Aussprache der Mutae und Nasale) Comm. zu VS. Prât. 1,72.

स्पृष्टपूर्व Adj. *früher empfunden* (स्पर्श *Gefühl*) MBh. 4,22,47.

स्पृष्टव्य Adj. fehlerhaft für स्प्रष्टव्य.

स्पृष्टास्पृष्टि Adv. *so dass man sich gegenseitig berührt.*

स्पृष्टि f. *Berührung.*

°स्पृष्टिन् Adj. *der — berührt hat* Gaut. 14,30.

स्पृक् in पुरुस्पृक् und निस्पृक्.

°स्पृक्ण n. *das Begehren nach.*

स्पृक्णीय Adj. 1) *begehrenswerth, woran Jmd* (Gen.) oder *man Gefallen findet, reizend, an dem Jmd* (Gen. oder Instr.) oder *man seine Freude hat, zu dem man sich hingezogen fühlt.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *beneidenswerth, der beneidet wird von* (Gen.).

स्पृक्य्, स्पृक्यति, स्पृक्यते (metrisch) 1) *eifern um, begehren nach Etwas* oder *Jmd* (Dat., Gen. oder Acc.). Auch ohne Ergänzung. — 2) *Neid empfinden, Jmd beneiden;* mit Dat., Gen. oder Acc. — Mit सम् *eifrig begehren nach* (Acc.).

स्पृक्यवर्द्धर्ण Adj. *in Aussehen —, in Farbe wetteifernd, d. h. wechselnd.*

स्पृक्याव्य, स्पृक्यायिन्न 1) Adj. *a) was man wetteifernd erstreben muss, begehrenswerth.* — *b)* *= स्पृक्यालु. — 2) *m. = नक्षत्र.

स्पृक्यालु Adj. *begehrend nach, seine Lust habend an* (Dat. oder Loc.), *begehrend zu* (Infin.). Ohne Ergänzung *einen Wunsch habend* (Comm. zu Âpast. Çr. 9,9,6), *begehrlich* oder *eifersüchtig, neidisch.*

*स्पृक्यालुता f. *das Begehren nach.*

स्पृक्यितर् Nom. ag. *Beneider*, mit Gen. Durga zu Nir. 12,14.

स्पृहा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Verlangen, Begehren nach, Wohlgefallen an;* die Ergänzung im Dat., Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend. Acc. mit कर् oder बन्ध् *verlangen —, begehren nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Neid.* Acc. mit कर् *Jmd* (Loc.) *beneiden.* कृतस्पृह *beneidet.* — 3) *eine best. Pflanze.* v. l. स्पृशा.

स्पृहावत् Adj. *verlangend —, begehrend nach, Wohlgefallen findend an* (Loc.).

*स्पृह्य 1) Adj. *begehrenswerth, beneidenswerth.* — 2) m. *Citronenbaum.*

स्प्रष्टर् Nom. ag. 1) *der da berührt, fühlt.* — 2) *Anfall, Krankheit.*

स्प्रष्टव्य Adj. 1) *zu berühren.* — 2) *fühlbar, tastbar* Vâgrakkh. 21,9.

स्फञ्ज in नर्म° (fehlerhaft).

स्फट्, *स्फटति (विसरणे, शीर्णौ). स्फाटित *zerfetzt, gesprungen* Divjâvad. 83,22 (463,8 statt dessen स्फुटित). 304,7 (in einer verdorbenen Stelle). — Caus. *स्फाटयति (हिंसायाम्). स्फाटित *gesprungen, gespalten; zerrissen* (Gewand).

*स्फट 1) m. f. (आ) *die sogenannte Haube der Schlange.* — 2) f. ई *Alaun* Râgân. 13,4. 119.

स्फटिक 1) m. *Bergkrystall* Râgân. 13,7. 202. Kap. 6,28. Auch °मणि m., °शिला f. (im Prâkrit 318,30) und *स्फटिकाश्मन् m. — 2) *f. आ *a) Alaun. — b) Kampfer.*

स्फटिकमय Adj. (f. ई) *krystallen* Kâd. 94,11 (168, 8). Çiç. 11,53.

स्फटिकयशस् m. N. pr. eines Vidjâdhara.

स्फटिकशिखरिन् m. Bein. des *Berges* Kailâsa Bâlar. 93,18.

*स्फटिकाचल m. desgl.

*स्फटिकात्मन् m. fehlerhaft für स्फटिकाश्मन्: s. u. स्फटिक 1).

*स्फटिकाद्रिभिद् m. *Kampfer.*

*स्फटिकारि, *°का und *°री f. *Alaun.*

*स्फण्, स्फण्टति (विसरणे), स्फण्टयति (परिक्षेपे).

*स्फण्ड्, स्फण्डयति (परिक्षेपे).

स्फर्, *स्फरति (स्फुरणे, स्फूर्तौ, चले). — Caus. स्फारयति 1) *weit öffnen.* कार्मुकम् so v. a. *den Bogen abschnellen lassen, — losschiessen.* स्फारित *weit geöffnet, aufgerissen* (Augen). — 2) *weithin erschallen lassen, — verbreiten* Kâdab. 71,7. स्फारित *weithin verbreitet* (Glanz). — Mit निस् in निःष्फार्. — Caus. (die Zähne) *zeigen.* निष्फारितदंष्ट्र Kâkrad. zu Suçr. — Mit परि Caus. (°स्फारयवि) *verbreiten.* — Mit वि Caus. (विस्फारयति) 1) *weit öffnen.* चापम्, धनुस् u. s. w. so v. a. *den Bogen abschnellen lassen, — abschiessen* MBh. 4,38,28. 63,2. 6,48,95. 60,13. विस्फारित *weit geöffnet, aufgerissen* (Augen) Chr. 308,23. Râgat. 8,3314 (प्रीतिवि° zu lesen). Vâsav. 67,4. 237,3. *auseinandergerissen* MBh. 7,109,30. — 2) *verbreiten, so v. a. an den Tag legen.* विस्फारित (विधम) Çiç. 12,51. Gâtakam. 30,25.

*स्फर् und *स्फरक m. *Schild.* Nach Nöldeke, Sitzungsberichte d. K. Pr. Ak. d. Ww. 1883, S. 1109 aus dem persischen سپر.

*स्फरण n. = स्फुरण.

स्फल्, *स्फलति (चले, स्फूर्तौ). — Mit आ Caus. आस्फालयति 1) *anprallen lassen an, schlagen —, patschen auf* (Acc. Çiç. 18,9. 20,7), (eine Laute) *schlagen* (Kâd. 99,7 = 177,1), *schleudern gegen* (Loc.). लाङ्गूलम् so v. a. *mit dem Schweife schlagen.* — 2) *zerreissen.* — Mit वि in *विस्फाल. — Mit सम् Caus. *patschen auf* oder *zerschellen.*

स्फा s. स्फाय्.

स्फाक in पीवःस्फाक.

*स्फाटक 1) m. *Wassertropfen.* — 2) f. ई *Alaun* Râgân. 13,119. — 3) n. *Bergkrystall.*

स्फाटि in विश्व°.

स्फाटिक 1) Adj. (f. आ und ई) *krystallen* Çiç. 3, 43. Vâsav. 191,1. 193,2. 217,5. — 2) n. *a) Bergkrystall. — b) eine Sandelart.*

*स्फाटिकोपल m. und *स्फाटीक m. *Bergkrystall.*

स्फाणि in विश्व°.

स्फाति f. 1) *Fettmachung, Mastung; Aufzucht* (des Viehes). — 2) *das Gedeihen.*

स्फातिंकरण n. Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

स्फातिमत्तम Adj. *gedeihlich, feist.* Superl. °मत्तम.

स्फातिकारिन् Adj. *Fett entziehend* AV. Paipp. 2,18,5,2.

स्फान in गवस्फान.

स्फाय्, स्फायते *feist werden, zunehmen* überh. Harshak. 220,7. so v. a. *laut erschallen* 130,7. 174,11. Pass. स्फीयते *feist werden.* Part. *स्फात und स्फीत 1) *gequollen* (Körner) Buâvapr. 2, 15. — 2) *in gedeihlichem Zustande befindlich, wohlhabend, reich, blühend* (Gegend, Land, Reich, Haus u. s. w.); *dem es wohlergeht; voll, regenschwanger* (Wolke), *dicht* (Rauch); *reichlich, im Ueberfluss vorhanden.* Mit Instr. oder am Ende eines Comp. *reichlich gesegnet mit, voll von.* — Caus. स्फावयति *mästen; verstärken, vermehren* überh. Bhatt. — Mit आ *wachsen, zunehmen* Bhatt. — Mit परि, °स्फीत *angeschwollen* Pârçvan. 3,154. — Mit वि *anschwellen* Saduktik. 4,35. विस्फीत *im Ueberfluss vorhanden* B. A. J. 7,558. — Mit सम्. सँस्फीत *vollkommen, woran Nichts fehlt*

Maitr. S. 3,6,7 (69,17). Vgl. संस्कान, *संस्कायन und *संस्कीय.

स्कायत्कैरव् , °वति *einer aufblühenden Wasserrose gleichen* Ind. Antiq. 11,15.

स्कायन Adj. in *गय°.

स्कार् 1) Adj. (f. आ) *ausgedehnt, weit, gross, heftig, stark* u. s. w. Hem. Par. 2,133. Çiç. 19,26. Ind. St. 15,296. 327. 379. Paṅkad. स्कार° Adv. Vâsav. 103,6. — 2) m. *Prall, Patsch.* — 3) *m. n. *Blase* oder *eine blasenähnliche Verzierung.*

स्कारण n. = स्करण, स्फुरण. Vgl. समन्तस्कारणामुखदर्शन.

स्कारी Adv. mit भू 1) *sich weit öffnen* Kâd. 81, 22 (148,10). — 2) *sich ausbreiten, sich vermehren.*

स्कार्णि in विश्व°.

*स्काल m. = स्फोलन.

स्कालन n. *das Draufschlagen, Draufpatschen* Vâsav. 218,3.

स्कावय् s. Caus. von स्काय्.

स्कावयितर् Nom. ag. *Mäster.*

स्किकस्राव m. *eine best. Krankheit.*

स्किगी f. *Hinterbacke, Hüfte.*

*स्किगघातक m. *ein best. Baum,* = कट्फल.

स्किच् und स्किज् f. (Nomin. स्किक्) *Hinterbacke, Hüfte.*

स्किञ्ज m. wohl nur fehlerhaft für स्फूर्ज in नर्म° Nachtr. 6.

*स्किट्, स्केटयति (स्नेहने, वृत्याम्, अनादरे, क्लिंसायाम्).

*स्किट्, स्किटयति (क्लिंसायाम्).

स्किर् Adj. 1) *feist.* — 2) *reichlich, viel.*

स्कीत s. u. स्काय्.

स्कीतता f. (Paṅkad.) und स्कीति f. *ein gedeihlicher Zustand, das Wohlergehen, ein blühender Zustand.*

स्कीती Adv. mit कर् *vermehren, verstärken* Gâtakam. 8.

स्कुन्निधन m. N. pr. eines Astronomen.

स्कुट्, स्कोटति, स्फुटति, *°ते 1) *platzen* (mit einem Geräusch), *aufspringen, reissen, sich spalten* Çiç. 17,15. — 2) *aufspringen,* so v. a. *aufblühen.* — 3) *auseinanderstieben* Bhaṭṭ. — 4) *knacken* (von den Fingern), *knistern* (vom Feuer). — 5) *hervorbrechen, plötzlich erscheinen.* — 6) *vergehen, sich legen* (von einer Krankheit). — 7) स्फुटित *a) geplatzt, gesprungen, aufgerissen* (Çiç. 17,14), *rissig* Karaka 561,7. Bhâvapr. 2,30. — *b) aufgerissen,* so v. a. *weit geöffnet* (Augen, Nasenlöcher). — *c) aufgeblüht* Çiç. 8,14. — Caus. स्फोटयति (स्फुटय् s. bes.), स्फोटित Partic. 1) *sprengen, spalten* (Çiç. 18,50), *ausstechen* (Augen). — 2) *schütteln, rasch hinundher bewegen.* — 3) *wegschieben* (einen Riegel). — 4) *knistern.* — Mit आ Caus. 1) *spalten, zermalmen* VP. 5,20,62. 63. — 2) *schütteln, rasch hinundher bewegen.* Ohne Ergänzung *die Arme schütteln* (nach den Erklärern *mit der Hand auf den Arm schlagen*) Hemâdri 1,507,10 als Ausdruck der Freude). — Mit परि *aufspringen, bersten.* — Mit प्र dass. — Caus. 1) *spalten.* — 2) *die Arme schütteln.* — Mit वि *platzen, aufspringen.* — Mit सम् in संस्फोट.

स्फुट 1) Adj. (f. आ) *a) offen.* — *b) aufgeblüht.* — *c) offen vor Augen liegend, für die Sinne offen, offenbar, deutlich, verständlich, vernehmlich, klar.* स्फुटम् und स्फुट° Adv., स्फुटतरम् desgl. Çiç. 11,3. — *d)* bei den Mathematikern *genau, correct, wirklich.* — *e) ausgedehnt, weit, umfangreich* Çiç. 20, 50. — *f) aussergewöhnlich, absonderlich.* — *g) erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Text zu Lot. de la b. l. 283. Divjâvad. 245,4. 285, 26. 332,13. Lalit. 332,13. so v. a. *besessen von* Divjâvad. 201,21. — *h) *weiss.* — 2) *m. *a) die sogenannte Haube der Schlangen.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ = 2) *a).*

स्फुटतरान्तर Adj. (f. आ) *überaus verständlich* (Rede) Çiç. 13,13. Vgl. स्फुटान्तर.

स्फुटता f. 1) *Deutlichkeit, das Offenbarsein.* Acc. mit गम् *offenbar werden.* — 2) bei den Mathematikern *Genauigkeit, Correctheit, Wirklichkeit.*

स्फुटत्व n. 1) *das Offenstehen.* — 2) = स्फुटता 1). — 3) = स्फुटता 2).

स्फुटन n. 1) *das Platzen, Bersten.* — 2) *das Knacken* (der Gelenke).

*स्फुटफल m. = तुम्बुरु 2).

*स्फुटबन्धनी f. v. l. für स्फुटवत्कली.

स्फुटबुद्बुद , °दति *geradezu einer Wasserblase gleichen* Ind. Antiq. 11,15.

स्फुटय्, °यति *deutlich —, offenbar machen.*

*स्फुटरङ्गिणी f. *Cardiospermum Halicacabum.*

स्फुटवक्तर् Nom. ag. *deutlich redend, gerade heraus sprechend* Spr. 3786. 7635.

स्फुटवत्कली f. *Cardiospermum Halicacabum* Spr. 3716 (Conj.).

स्फुटशब्दम् Adv. *vernehmlich, hörbar, laut* Çiç. 12,73.

स्फुटसिद्धान्त m. Titel *eines astronomischen Lehrbuchs.*

स्फुटान्तर Adj. *deutlich, verständlich* 301,7 (im Prâkrit). Vgl. स्फुटतरान्तर.

1. स्फुटार्थ m. *der deutliche, offenbare Sinn.*

2. स्फुटार्थ 1) Adj. *deutlich, verständlich.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 12,9. — 2) m. Titel eines Commentars.

*स्फुटि und *स्फुटी f. 1) *Blasen an den Füssen.* — 2) *eine best. Cucurbitacee.*

स्फुटिका f. *ein abgebrochenes Stückchen* Daçak. 74, 8.

1.*स्फुटी f. s. u. स्फुटि.

2. स्फुटी Adv. 1) mit कर् *a) deutlich — klar machen; an den Tag bringen* Kâd. 2,105,17 (130,8). — 2) so v. a. *verschärfen, schärfen* (die Sinne) Karaka 1,26. — 2) mit भू *offenbar —, deutlich —, klar werden.*

स्फुटीकरण n. 1) *das Verdeutlichen, Klarmachen; an den Tag Bringen* Kâd. 2,31,17 (37,6). — 2) bei den Mathematikern *Correction.*

स्फुटीभाव m. *das deutlich Werden* Njâjam. S. 3, Z. 23.

*स्फुट्, स्फुटयति (अनादरे).

*स्फुड्, स्फुडति (संचरणे).

*स्फुण्ट्, स्फुण्टति (विसरणे), स्फुण्टयति (परिक्लेसे).

*स्फुण्ड्, स्फुण्डते (विकसने), स्फुण्डयति (परिक्लेसे).

स्फुर्, स्फुरति (metrisch auch Med.) 1) *schnellen* (trans.). — 2) *schnellen* (intrans.), *zucken, zittern, erzittern* (Harshaṅ. 101,22), *zappeln; sich winden* (auf dem Erdboden). — 3) *blinken, funkeln.* — 4) *plötzlich erscheinen, hervorbrechen, zum Vorschein kommen, offenbar werden, sich regen* Gâtakam. 21, 25. — 5) *glänzen,* so v. a. *Aufsehen erregen.* — 6) स्फुरित *a) zuckend, zitternd, zappelnd* Vâsav. 288,1. — *b) blinkend, funkelnd;* auch n. impers. — *c) plötzlich erschienen, zum Vorschein gekommen* Çiç. 13,20. — Caus. 1) स्फोरयति *a) auseinanderziehen, spannen* (einen Bogen) Bhaṭṭ. — *b) vorbringen* (ein Argument) Govind. zu Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,16. — *c) Jmd Glanz verleihen, Jmd über die Maassen preisen* Paṅkad. — 2) स्फुरयति *erfüllen mit* (Instr.) Lalit. — Mit अनु *hinschnellen.* — Mit अप *wegschnellen, sich rasch entziehen.* — Mit व्यप Med. *zerreissen* (intrans.). — Mit अव *wegschleudern.* — Mit *नि (निष्फु° und निस्फु°). — Mit निस् *wegschleudern.* Der Anlaut soll in ष् übergehen können. — Mit परि 1) *zappeln, sich rasch hinundher bewegen.* परिस्फुरित *zuckend* (vom Kinde im Mutterleibe). — 2) *weithin blinken, — funkeln* Çiç. 13,60. Gâtakam. 25,4. — 3) *erscheinen, hervorbrechen, zum Vorschein kommen.* — Mit प्र 1) *wegschnellen, wegstossen.* — 2) *schüttern, zucken, erzittern* Çiç. 11,11. 18,38. प्रस्फुरित *zuckend, zitternd.* — 3 *blinken, funkeln* Hariv. 3,60,12. Çiç. 20,55. Vâsav. 170,3. — 4) *erscheinen, auftreten, zum Vorschein kommen, zu*

Tage treten. प्रस्फुरित *zu Tage getreten.* — 5) *glänzen, so v. a. Aufsehen erregen.* — Mit प्रति *dagegen stossen, — treten u. s. w.* — Mit वि (der Anlaut kann ष् worden) 1) *auseinanderschnellen.* — 2) *zucken, zittern, zappeln* (Gâtakam. 34,13), *sich rasch hinundher bewegen, sich winden.* विस्फुरित *zuckend, zitternd.* — 3) *blinken, funkeln.* विस्फुरित *blinkend.* — 4) *erscheinen, hervorbrechen, zum Vorschein kommen* Gâtakam. 21,34. — विस्फुर्य MBh. 6,1957 fehlerhaft für विस्फार्य, विस्फूर्य 3,15639 für विस्फूर्ज्य. — Mit सम् 1) Med. *zusammenstossen.* — 2) *funkeln.*

स्फुर 1) Adj. *zitternd, schwingend.* — 2) m. *a) das Zucken.* — *b)* * = स्फार *Schild (scutum).*

स्फुरण 1) Adj. *blinkend, funkelnd.* — 2) *f. आ = 3). — 3) n. *a) das Zucken.* — *b) das Blinken, Funkeln* Bâlar. 61,5. — *c) das Erscheinen, Zutagetreten, Offenbarwerden.*

स्फुरिका v. l. für क्रूरिका *Kuhschnauze.*

स्फुरित 1) Adj. s. u. स्फुर्. — 2) n. *a) das Zucken, Zittern, Zappeln.* — *b) das Blinken, Funkeln.* — *c) das Erscheinen, zum Vorschein Kommen.*

स्फुर्ज् s. स्फूर्ज्.

स्फुल्, स्फुलँति (वधकर्मन्, संचलने, चलने, संचये, स्फूर्ति). Vom Simplex zu belegen nur स्फुलित *erschienen, zu Tage getreten.* Nach *नि, *निस् und वि (*sich hinundher bewegen* Bhatt.) kann der Anlaut in ष् übergehen. — प्रस्फुलित = प्रस्फुरित Gâtakam. 6.

*स्फुल n. *Zelt.*

*स्फुलन n. = स्फुरण.

*स्फुलमञ्जरी f. *Achyranthes aspera.*

स्फुलिङ्ग 1) m. (* f. आ und * n.) *Funke.* — 2) f. आ *Feuerbrand* Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,10.

स्फुलिङ्गक m. *Funke.*

स्फुलिङ्गवत् Adj. *Funken sprühend* Çiç. 17,3.

स्फुलिङ्गाय्, °यते *Funken gleichen, wie Funken brennen.*

स्फुलिङ्गिनी f. *eine der sieben Zungen des Feuers* Gṛhjâs. 1,14.

*स्फूर्क्, स्फूर्कति (विस्मृतौ, विस्तृतौ).

स्फूर्ज्, स्फूर्जँति (स्फु° fehlerhaft) 1) *brummen, einen dumpfen Ton von sich geben, dröhnen.* स्फूर्जत्प्रहरणो रणे Gâtakam. 11. — 2) *hervorbrechen, zu Tage treten, zum Vorschein kommen.* — Caus. स्फूर्जयति *prasseln, knattern, knistern.* — Mit अभि *dröhnen, donnern.* — Mit अव 1) *brummen, grollen, in der Ferne donnern* Kâd. 2,74,3 (90,6). — 2) *schnauben, schnaufen* MBh. 6,21,15. — 3) *ertönen machen.* — Mit वि 1) *brummen.* — 2) *schnauben, schnaufen.* — 3) *hervorbrechen, zu Tage treten, zum Vorschein kommen, erscheinen.* — 4) विस्फूर्जित *a) ausgestreckt.* — *b) erschüttert, in Bewegung versetzt.* — Caus. *brummen lassen* (den Bogen).

स्फूर्ज m. 1) = स्फूर्जक. — 2) N. pr. eines Râkshasa.

स्फूर्जक m. *eine best. Pflanze* Karaka 3,8. Nach den Lexicographen und Erklärern *Diospyros embryopteris, Strychnos nux vomica, Majoran* oder *eine ähnliche Pflanze.*

स्फूर्जथु m. 1) *Donner* Mahâvîrak. 124,1. Pârçvan. 6,51. — 2) * *Amaranthus polygonoides.*

*स्फूर्जन m. = स्फूर्जक.

स्फूर्जावत् Adj. *von Donner begleitet* Bhatt. 7,10.

स्फूर्जि in विश्व°.

स्फूर्जित n. *Gedröhne* Mahâvîrak. 124,1.

स्फूर्ति f. 1) *das Zucken, Zittern.* गात्र° Bhâvapr. 2,172. — 2) *das Erscheinen, Zutagetreten, Offenbarwerden, Manifestation.* — 3) *das sich ein Ansehen Geben, Prahlen* Pañkad. — 4) *fehlerhaft für स्फूर्ति.

*स्फूर्तिमत् m. = पाशुपत.

*स्फेमन् m. Nom. abstr. zu स्फिर.

*स्फेयंस् Compar. und *स्फेष्ठ Superl. zu स्फिर.

*स्फैडायनि und *स्फैडिक Adj. von स्फिङ्.

*स्फैयकृत m. Patron. von स्फ्यकृत् oder °कृत (Kâç. zu P. 7,3,4).

स्फोट 1) m. *a) das Platzen, Aufspringen, Bersten.* — *b) Oeffnung, Aufschliessung* Çiç. 11,60. — *c) Ausbreitung* in कार°. — *d) Blass, Pustel.* — *e) Stückchen, Schnitzel.* — *f) Gekrach, Geknister, Gebrause.* — *g) das als ein und untheilbar gedachte schöpferische Wort.* Bei Patañgali und Anderen *der unvergängliche und unvernehmliche Bestandtheil der Laute und Wörter, der als der wahre Träger der Bedeutung gedacht wird,* Kap. 5,57. — 2) f. आ *a)* vielleicht *das Schütteln der Arme.* Es könnte übrigens auch आस्फोटा gemeint sein. — *b)* * *die sogenannte Haube der Schlangen.*

स्फोटक 1) m. *Blase, Pustel* Pat. zu P. 6,2,52, Vârtt. 6. Hem. Par. 1,48. — 2) f. °टिका *a)* dass. — *b)* * *ein best. Vogel.*

*स्फोटकर m. *Semecarpus Anacardium.*

स्फोटजीविका f. *ein Gewerbe, bei dem gesprengt u. s. w. wird.*

स्फोटन 1) Adj. *spaltend, zermalmend; lösend* (einen Zweifel). — 2) m. *der Spalter,* Bez. *des zwischen bestimmten Consonantengruppen hörbaren vocalischen Lautes.* — 3) *f. ई *Bohrer.* — 4) n. *a) das Spalten, Zerbrechen, Aufreissen, Aufstechen.* — *b) das Auseinanderrupfen.* — *c)* in der Grammatik *das Spalten bestimmter Consonantengruppen durch Einfügung eines vocalischen Lautes.* — *d) das Schütteln* (der Arme). — *e) das Knacken* (der Finger) Âpast. 2,20,13.

*स्फोटबीजक m. *Semecarpus Anacardium.*

स्फोटम् Absol. in लाज° und कृतस्फोटम्.

*स्फोटलता f. *Gynandropsis pentaphylla.*

*स्फोटकेतुक m. *Semecarpus Anacardium.*

स्फोटायन m. N. pr. eines Grammatikes.

स्फोटित 1) Adj. s. u. स्फुट् Caus. — 2) n. *Geknister* Varâh. Brh. S. 33,23. Es könnte auch आस्फोटित gemeint sein.

*स्फोटिनी f. *Gurke.*

*स्फोरण n. = स्फार.

*स्फोलन n. = स्फाल.

*स्फौटायन m. Patron. von स्फुट.

स्फ्य m. 1) *Holzspahn* (messerförmig zugeschnitten, armeslang), zu verschiedenem Gebrauch beim Opfer dienend. — 2) *Stab, Spiere beim Schiff.* Auch *eine Art Ruder* R. ed. Bomb. 2,52,81. Nach dem Comm. n. und = अरित्र (dieses im Çat. Br. neben स्फ्य).

स्फ्यकृत् 1) Adj. *den* Sphja *verfertigend* Âpast. Çr. 4,5,5. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*स्फ्यकृत m. wohl fehlerhaft für स्फ्यकृत् 2).

स्फ्याग्र Adj. fehlerhaft für स्फ्याग्र.

स्फ्यवर्तनि f. *eine vom* Sphja *gerissene Furche* Ait. Br. 8,5,4.

स्फ्याग्र Adj. *oben zugeschnitten wie ein* Sphja.

1. स्म, स्मा (ष्म, ष्मा) Partikel, deren ursprüngliche Bedeutung *je, immer* (R. ed. Bomb. 1,8,17; später auch *allerdings, gewiss, fürwahr*) zu sein scheint, die aber, namentlich in der späteren Zeit, nicht selten so verblasst ist, dass die Partikel als eine rein expletive (Âpast. 1,14,25) aufgefasst werden kann. Wenn, wie dieses mit Sicherheit schon in den Brâhmaṇa nachzuweisen ist (vgl. Delbrück, Syntaktische Forschungen 2,129. fgg.) ein Präsens mit स्म im Sinne der Vergangenheit steht, so lässt sich diese Erscheinung vielleicht am leichtesten mit der oben angenommenen Bedeutung der Partikel in Einklang bringen. Ein *immer, von jeher* mit einem Präsens ist ja ungefähr so v. a. *bis jetzt* und schliesslich einfach *früher, ehemals* mit einem Praeteritum.

2. स्म episch = स्मस् *wir sind.*

स्मँत् Adv. *zusammen, zugleich, mit einander (sowohl — als auch); gleichzeitig.* Mit Instr. *mit, sammt.*

स्मैत्पुरंधि Adj. *ausgerüstet mit guten Gedanken u. s. w.*

स्मैद्भीशु Adj. *mit Zügeln versehen.*

स्मैदिभ m. N. pr. eines Mannes.

स्मैदिष्ट Adj. *mit einem Auftrag versehen.*

स्मैद्ध्री Adj. f. *mit vollem Euter versehen.*

स्मैद्दिष्टि Adj. *geschult, dressirt; eingeübt.*

स्मैद्रातिषच् (stark °षाच्) Adj. *von Spendern begleitet.*

स्मैन् m. von unbekannter Bedeutung Maitr. S. 4,8,7 (115,13).

स्मय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Staunen, Verwunderung.* — 2) *Selbstgefühl, Hochmuth, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend) Çiç. 16,15. Kir. 1,10. Personificirt als ein Sohn Dharma's von der Pushṭi. — स्मयम् MBh. 12,7889 und 8198 fehlerhaft für स्वयम्.

स्मयदान n. *eine hochmüthige, prahlerische Schenkung* Hemâdri 1,19,2. 10.

स्मयन n. *das Lächeln, Lachen.*

स्मयादिक Adj. *zumeist auf Hochmuth beruhend* MBh. 9,38,55.

स्मयिन् Adj. *lächelnd, lachend.* अत्त: °Çukas. 1,55.

स्मर्, स्मरति (metrisch und ungenau auch Med.), स्मर्यते Pass. 1) *sich erinnern, im Gedächtniss haben, in's Gedächtniss rufen, sich vergegenwärtigen, gedenken, mit Wehmuth sich erinnern;* mit Gen. oder Acc. Die vergangene Handlung, *deren man sich erinnert,* steht im (*Imperf.) oder Partic. praet. pass. mit यद् *dass,* oder im Fut. ohne यद् (*bei zwei Handlungen kann dieses auch dabei stehen). — 2) Pass. *überliefert werden.* Act. mit न *mit Stillschweigen übergehen.* — 3) *lehren, behaupten, statuiren* Gaut. — 4) Pass. von *Jmd* (Instr.) *erklärt werden für, gelten als* (Nomin. oder Loc.) Âpast. 2,4,24. Chr. 227,1. — 5) *hersagen, recitiren* Hemâdri 1,429,15. — 6) स्मृत *a) dessen man sich erinnert, an den* oder *woran man denkt.* किं स्मृतो ऽस्मि *weshalb hast du meiner gedacht?* so v. a. *weshalb hast du mich citirt? — b) überliefert, gelehrt. — c) erwähnt. — d) gelehrt,* so v. a. *vorgeschrieben.* न स्मृतम् so v. a. *nicht gestattet. — e) erklärt für, geltend als* (Nomin., Loc. oder Dat.). बीजादेव फलं स्मृतम् so v. a. *nur aus dem Samen, so heisst es, kommt die Frucht;* तदनु श्लव: स्मृत: *darauf folgt, so heisst es,* Plava. — *f) erklärt für* (Nomin. mit oder ohne इति), so v. a. *heissend.* — Caus. स्मारयति und स्मरयति (seltener; metrisch auch Med.) 1) *Jmd* (Acc.) *erinnern, gedenken lassen.* स्मारित von einem Zeugen, der wiederholt an die zu bezeugende Sache *erinnert* wird, Nârada (a.) 2, 1,150. — 2) *erinnern —, mahnen an Jmd* oder *Etwas* (Acc., ausnahmsweise Gen.). Pass. (स्मर्यते 241,14) *in's Gedächtniss gerufen werden.* स्मारित *in's Gedächtniss gerufen.* — 3) *Jmd erinnern an,* mit doppeltem Acc. oder mit Gen. der Person und Acc. der Sache (mit zu ergänzendem Acc. 108,6). Pass. *erinnert werden an* (Acc.), स्मारित *erinnert an* (Acc.). — Desid. सुस्मूर्षते (°ति fehlerhaft) *gedenken wollen,* mit Acc. — *Intens. सास्मर्यते. — Mit अनु 1) *sich erinnern, gedenken;* mit Acc. — 2) so v. a. *beichten.* — 3) अनुस्मृत *a)* n. impers. यदैव — अनुस्मृतं देवेन *als der Fürst sich dessen erinnerte, dass* (directe Rede mit इति). — *b) vorgeschrieben, gelehrt, geltend.* — Caus. °स्मरयति *erinnern an* (Acc.). अनुस्मारित *erinnert an* (Acc.) Bâlar. 61,16. — Mit प्रत्यनु *sich entsinnen, dass Jmd* oder *Etwas Jmd* oder *Etwas sei* (mit doppeltem Acc.). — Mit समनु *sich erinnern, gedenken;* mit Acc. Gâtakam. 3. — Mit अप 1) *das Bewusstsein verlieren.* — 2) अपस्मृत *a) der das Bewusstsein verloren hat.* — *b) vergessen.* — Mit उप *sich erinnern, gedenken;* mit Acc. — Mit नि, निस्मर् Maitr. S. 4,5,7 (73,20) wohl fehlerhaft; vgl. VS. 6, 36. — Mit विनि, °स्मृत *erwähnt.* — Mit प्र 1) *sich erinnern, gedenken;* mit Acc. — 2) *vergessen.* प्रस्मृत *vergessen* Naish. 5,121. — Mit प्रति *sich erinnern, gedenken;* mit Acc. — Caus. *Jmd an Etwas erinnern.* — Mit वि 1) *vergessen,* mit Acc. विस्मृति = विस्मर्यते (!) Comm. zu Ṛshimaṇḍalastotra 105. 128 nach Jacobi. — 2) विस्मृत *a) der Jmd* oder *Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *vergessen hat.* Ohne Ergänzung *der Alles vergessen hat. — b) vergessen* von (Instr. oder Gen.). — 3) विस्मृतवत् = 2) *a).* — Caus. विस्मारयति 1) *Etwas* (Acc.) *in Vergessenheit bringen* Spr. 7629. विस्मारित *in Vergessenheit gebracht.* — 2) *Jmd Etwas vergessen machen,* mit doppeltem Acc. विस्मारित *der veranlasst worden ist Etwas* (Acc.) *zu vergessen.* — 3) विस्मार्यते Râǵat. 5,318 fehlerhaft für विस्मर्यते (Pass. vom Simplex); vgl. Spr. 2802. — Mit सम् 1) *sich erinnern, gedenken;* mit Acc. (Gen. Bhaṭṭ.). — 2) संस्मृत *a) dessen man sich erinnert hat. — b) vorgeschrieben. — c) genannt, heissend.* — Caus. संस्मारयति und संस्मरयति 1) *Jmd* (Acc.) *erinnern, — an* (Acc.) 292,30. संस्मारित *erinnert, — an* (Acc.). — 2) *in's Gedächtniss rufen, — Jmdm* (Gen.). संस्मारित *in's Gedächtniss gerufen.* — Mit अनुसम् *sich erinnern, gedenken;* mit Acc. oder Gen. — Mit अभिसम् dass., mit Acc. — Mit प्रतिसम् dass., mit Acc.

स्मर् 1) Adj. (f. आ) *sich erinnernd* in ज्ञाति°. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Erinnerung, Gedächtniss. — b) Erinnerung,* so v. a. *Sehnsucht, Liebe. — c) Geschlechtsliebe. — d) der Liebesgott. — e) Erklärer des* Veda. — *f) das 7te astrol. Haus.*

स्मरकथा f. *Liebesgeplauder.*

स्मरकार् Adj. (f. ई) *Liebe weckend.*

*स्मरकूपक m. und *°कूपिका f. *die weibliche Scham.*

*स्मरगुरु m. Bein. Vishṇu's.

*स्मरगृह n. *die weibliche Scham.*

स्मरचन्द्र m. *quidam coeundi modus.*

*स्मरच्छत्र n. *Klitoris* oder *Vulva.*

स्मरजीवनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

स्मरण n. 1) *das Sicherinnern, Gedenken* (das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend). Als eine best. rhetorische Figur Kâvjapr. 10,46. — 2) *Gedächtniss.* — 3) *das Ueberliefern, Lehren* 209, 24. 210,17.

स्मरणपद्वी f. *der Weg der Erinnerung.* °पद्वीं गमित: *der Erinnerung anheimgegeben,* so v. a. *gestorben.*

*स्मरणापत्यतर्पक m. *Schildkröte.*

स्मरणीय Adj. *dessen man sich erinnern muss.* °यं स्मरं कर् so v. a. *an den Liebesgott erinnern;* °यां गतिं नी so v. a. *Jmd* (Acc.) *der Erinnerung anheimgeben,* so v. a. *zum Tode befördern* Daçar. 34,19.

स्मरता f. in ज्ञाति° (s. u. ज्ञातिस्मर).

स्मरतापमय Adj. *aus Liebesgluth bestehend.* गद् m. so v. a. *Liebesfieber* Naish. 4,43.

स्मरत्व n. in ज्ञाति° (s. u. ज्ञातिस्मर).

स्मरदशा f. *Zustand —, Stadium der Geschlechtsliebe* (deren zehn angenommen werden).

स्मरदहन m. Bein. Çiva's (Kâma's *Verbrenner*).

स्मरदायिन् Adj. *Geschlechtsliebe weckend.*

स्मरदीपन 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines angeblichen Verfassers von Gebeten bei den Çâkta.

स्मरदीपिका f. Titel eines Werkes über *Erotik* Burnell, T. °व्याख्यान n. ebend.

*स्मरध्वज 1) m. *a) ein musikalisches Instrument — b) penis.* — 2) f. आ *eine mondhelle Nacht.* — 3) n. *vulva.*

*स्मरप्रिया f. Kâma's *Geliebte,* d. i. Rati.

*स्मरमन्दिर n. *die weibliche Scham.*

स्मरमय Adj. *aus Geschlechtsliebe hervorgegangen* Çiç. 6,61.

स्मरलेख m. *Liebesbrief* Bâlar. 292,21.

*स्मरलेखनी f. *die Predigerkrähe.*

*स्मरवती f. *ein verliebtes Weib.*

स्मरवधूप्, °यति Kâma's *Weibe gleichen.*

*स्मरवल्लभ m. Bein. Aniruddha's.

*स्मरवीथिका f. *Hetäre.*

*स्मरवृद्धि f. *eine best. Pflanze, deren Same für ein Aphrodisiacum gilt.*

*स्मरशत्रु n. Bein. Çiva's.

स्मरशरमय Adj. (f. ई) *reich an* Kâma's *Pfeilen (best. Blumen)* Çukas. 2,62.

स्मरशासन m. Bein. Çiva's.

स्मरशास्त्र n. *ein Lehrbuch der Erotik.*

स्मरसख m. Kâma's *Freund*, Bein. des Frühlings und Bez. **des Mondes.*

स्मरसङ्ग Adj. *Geschlechtsliebe zu entfachen vermögend* Çiç. 6,77.

स्मरसायकलक्ष्य n. *das Ziel der Pfeile des Liebesgottes.* Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 4,31.

*स्मरस्तम्भ m. *penis.*

*स्मरस्मर्य m. *Esel.*

स्मरहर m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,392.

*स्मरागार n. *die weibliche Scham.*

1.*स्मराङ्कुश m. *Fingernagel.*

2.*स्मराङ्कुश Adj. *geil.*

*स्मराधिवास m. *Jonesia Asoka* Râgân. 10,55.

*स्मराम्र m. *eine Art* Âmra.

स्मरारि m. Bein. Çiva's Kâd. 2,93,10 (114,18).

*स्मरासव m. *Lippennass.*

स्मरेषुधी Adv. mit कर् zu Kâma's *Köcher machen* Naish. 1,95.

स्मरोद्गीथ m. N. pr. eines Sohnes der Devakî Bhâg. P. 10,85,51.

स्मरोद्दीपन m. *ein best. Haaröl (Geschlechtsliebe anfachend).*

स्मर्तर् Nom. ag. 1) *der sich erinnert, gedenkt;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Ueberlieferer* Ind. St. 13,500.

स्मर्तव्य und स्मर्य Adj. *dessen man sich erinnern —, dessen man gedenken muss, dessen man sich erinnert.* स्मर्तव्य Gâtakam. 32,7 so v. a. *nur noch in der Erinnerung lebend.*

स्मरे 1. Pl. Med. von 1. स्मर् MBh. 13,1,13.

स्माय m. *das Lächeln.*

1. स्मार m. *Erinnerung* (Taitt. Âr. 10,63 = Ind. St. 2,98), — *an* (im Comp. vorangehend).

2. स्मार Adj. *dem Liebesgott gehörig* Naish. 7,26.

स्मारक Adj. *in's Gedächtniss rufend* Vâsav. 51, 3. Nom. abstr. °त्व n.

स्मारण 1) n. *das in's Gedächtniss Rufen.* — 2) n. f. (आ) *das Nachrechnen, Nachzählen, Controliren.* — 3) *f. ई *eine best. Pflanze,* = ब्राह्मी.

स्मारम् Absol. *gedenkend, sich erinnernd an* (Acc.). Stets wiederholt Vop. 26,219. Spr. 1404. Uttamaç. 311. Verz. d. Oxf. H. 161,2 v. u.

°स्मारिन् Adj. *sich erinnernd, gedenkend.*

स्मार्त Adj. 1) *das Gedächtniss —, die Besinnung betreffend.* — 2) *auf Tradition beruhend, althergekömmlich, in den Rechtsbüchern gelehrt, — verordnet.* — 3) *die Tradition kennend, ein Anhänger derselben.*

स्मार्तदीपिका f. (Burnell, T.), स्मार्तप्रदीपिका f. (Opp. Cat. 1), स्मार्तप्रायश्चित्त n. (Burnell, T.), °प्रायश्चित्तोद्धार m. (ebend.), स्मार्तव्यवस्थार्णव m., स्मार्तरोमपरिशिष्ट n. und स्मार्ताग्निपद्धति (Opp. Cat. 1) Titel.

स्मार्तिक Adj. (f. ई) = स्मार्त 2).

*स्मार्य Adj. *dessen man sich erinnern soll, woran man zu denken hat.*

स्मि, स्मयते, सिष्मियाणै (metrisch auch Act.) 1) *lächeln, verschämt lächeln, erröthen;* in der späteren Sprache *lächeln.* — 2) *Hochmuth an den Tag legen.* — 3) स्मित *a) lächelnd.* — *b) aufgeblüht* 252,1. — Caus. स्मापयति; s. u. वि. °ते (अनादरे). — Desid. सिस्मयिषते; s. u. सम्. — Intens. सेष्मीयमाण in einer Etymologie. — Mit अभि *dazu lächeln.* — Mit अव *erröthend herabscheinen.* — Mit उद् *auflächeln,* insbes. *im Gefühl des Stolzes* Çiç. 13,63. — Mit अभ्युद् *anlächeln, lächeln.* Nur अभ्युत्स्मयत्. — Mit उप *anlächeln.* — Mit परि Caus. in परिस्मापन. — Mit प्र *in Lachen gerathen.* — Mit वि 1) *betroffen —, bestürzt werden, erstaunen über* (Instr., Loc. oder Abl.). — 2) *stolz sein auf, grossthun mit* (Instr.). — 3) विस्मित *a) betroffen, erstaunt.* — *b) worüber man erstaunt, wunderbar.* — *c) stolz, hochmüthig.* — Caus. विस्मापयति *in Staunen versetzen.* Angeblich auch Med. mit einer Nuance der Bed. — Mit अनुवि, °स्मित *erstaunt nach einem Andern* (Acc.). — Mit सम् *verschämt sein, erröthen.* — Desid. संसिस्मयिषते *verlachen wollen* Bhaṭṭ.

*स्मिट्, स्मेटयति (अनादरे, गतौ, क्षेपे).

स्मित 1) Adj. s. u. स्मि. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *das Lächeln, Lachen* Âpast. Auch Pl.

स्मितपूर्वाभिभाषिन् Adj. *lächelnd (freundlich) anredend* Kâd. 37,2. 3 (105,7). Nom. abstr. °षिता f. 185,14 (313,20).

*स्मील्, स्मीलति (निमेषणे).

स्मृत् in लोक° und सर्व°.

स्मृत 1) Adj. s. u. स्मर्. — 2) m. N. pr. eines Prajâpati VP.^{2} 3,5. — 3) n. *Erinnerung* Âçv. Gṛhj. 3,9,1.

स्मृतमात्रागत Adj. *gekommen, sobald man seiner gedacht hat,* Kathâs. 18,347. 380.

स्मृति f. 1) *Erinnerung, — an* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Gedenken, Gedächtniss* (Taitt. Âr. 10,63). स्मृतिमपि न ते यान्ति so v. a. *ihrer wird nicht einmal gedacht.* Wird auch personificirt, namentlich als Tochter Daksha's und Gattin des Aṅgiras und als Tochter Dharma's von der Medhâ. — 2) *Verlangen.* v. l. स्पृहा. — 3) *eine als Autorität geltende Ueberlieferung* (mit Ausschluss der Çruti), *ein solches Werk, Gesetzbuch, ein Ausspruch in einem solchen Werke.* Als Bez. *der Zahl 18* Râgân. 9,76. 11,140. — 4) *ein best. Metrum.* — 5) Bez. *des Lautes* ग.

स्मृतिकरणिका f. Titel eines Werkes Ind. St. 15,155.

स्मृतिकारिन् Adj. *eine Erinnerung weckend.*

स्मृतिकालतरंग m., स्मृतिकौमुदी f., स्मृतिकौस्तुभ m. (Burnell, T.), स्मृतिगीता f. (Opp. Cat. 1), स्मृतिचन्द्र m., स्मृतिचन्द्रिका f. und स्मृतितत्त्व n. Titel.

स्मृतितत्त्व n. *Gesetzbuch.*

स्मृतिद् Adj. *das Gedächtniss stärkend* Bhâvapr. 1,205.

स्मृतिदर्पण m. und स्मृतिदीपिका f. (Opp. Cat. 1) Titel.

स्मृतिपथ m. *der Weg der Erinnerung.* Acc. mit गा *der Erinnerung anheimfallen,* so v. a. *zu Nichte werden* Spr. 7025.

स्मृतिपरिच्छेद m. (Burnell, T.) und स्मृतिपरिभाषा f. (Opp. Cat. 1) Titel.

स्मृतिपाठक m. *Rechtsgelehrter.*

स्मृतिपाद् m. und स्मृतिप्रामाण्यार्थवाद् m. Titel Opp. Cat. 1.

स्मृतिभू m. *der Liebesgott* Çiç. 6,9.

स्मृतिभ्रंश m. *Verlust* 1) *des Gedächtnisses.* — 2) *der Besonnenheit* Karaka 4,1.

स्मृतिमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

स्मृतिमत् Adj. 1) *Erinnerung —, seine volle Besinnung habend.* — 2) *ein gutes Gedächtniss habend.* — 3) *sich des früheren Lebens erinnernd.* — 4) *besonnen, bedächtig* Karaka 3,8. Gâtakam. 14. — 5) *wobei man Jmds gedenkt.* — 6) *gesetzkundig.*

स्मृतिमय Adj. (f. ई) *auf der* Smṛti *beruhend* Pr. P. 16.

स्मृतिमहार्णव m., स्मृतिमुक्ताफल n., स्मृतिमुक्तावली f. (in Roth's Besitz), स्मृतिरत्नमहोदधि m. (Opp. Cat. 1), स्मृतिरत्नाकर m., °रत्नावलि f. (Opp. Cat. 1) und °रत्नावली f. Titel.

स्मृतिलोप m. *Verlust der Erinnerung, Vergessenheit.*

स्मृतिवर्त्मन् n. *der Weg der Erinnerung.* Acc. mit इ so v. a. *in der Erinnerung bleiben* Çiç. 15, 77 (43).

*स्मृतिवर्धनी f. *eine best. Pflanze,* = ब्राह्मी.

स्मृतिविद् Adj. *gesetzkundig* Kauṭukas.

स्मृतिविभ्रम m. *Gedächtnissstörung.*

स्मृतिविषय m. *der Bereich der Erinnerung.* Nom. abstr. °ता f. °तां गमित: so v. a. *der Erinnerung anheimgegeben, gestorben* Spr. 3939, v. l.

स्मृतिशास्त्र n. *Gesetzbuch.*

स्मृतिशेष Adj. (f. आ) *wovon nur die Erinnerung übrig geblieben ist,* so v. a. *zu Grunde gegangen.*

स्मृतिसंस्काररूप्य n., °संस्कारवाद् m., °संस्काराविचार् m., स्मृतिसंग्रह् m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), स्मृतिसमुच्चय m., स्मृतिसागर् m., स्मृतिसार् m., °सारसमुच्चय m., °सारसर्वस्व n. (Opp. Cat. 1), °सारावली f., स्मृतिसिन्धु (Burnell, T.) und स्मृतिसुधाकर् m. Titel.

स्मृतिहरा und °हारिका f. N. pr. einer bösen Fee, einer Tochter Duḥsaha's.

स्मृतीन्द्रियसंवर्धन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,14.

*स्मृतो Adj. = उ: शंभु: स्मृतो येन स:.

स्मृत्यर्थसागर् m. und स्मृत्यर्थसार् m. Titel.

स्मेर् Adj. (f. आ) *a) lächelnd* (insbes. vom Antlitz und von den Augen) 310,17. *freundlich* Bâlar. 102,23. — 2) *aufgeblüht, blühend* Vâsav. 288, 8. — 3) am Ende eines Comp. *voll von* Harshaḱ. 60,1. — Vgl. अस्मेर und सस्मेरम् (woraus man auch auf ein Subst. schliessen könnte).

स्मेरता f. *das Lächeln.*

*स्मेरविष्किर m. *Pfau.*

1. स्यँ ved. Pronomalstamm der 3ten Person = सँ. Nur Nomin. स्यँस्, स्यँ und स्याँ.

2. स्य n. = अपर 1) *a*).

*स्यगवि m. *ein junger Krebs.* Vgl. सेगव.

1. स्यद्, स्यन्द्, स्यँन्दते (auch Act.) 1) *fliessen, strömen; laufen, fahren, sich rasch hinbewegen* (von Fischen). स्यन्नँ *fliessend, laufend.* — 2) *eine Feuchtigkeit aus sich entlassen,* auch mit Acc. der Feuchtigkeit. — 3) *hervorgehen aus* (Abl.). — 4) häufig mit स्पन्द् verwechselt. — Caus. स्यन्दयति 1) = Simplex 1) in स्यन्दँयै. — 2) **fliessen lassen.* — 3) Âçv. Çr. 4,4,2 अस्यन्दयन् fehlerhaft für अस्य°. — *Desid. सिस्यत्सति und सिस्यन्दिषते. — Intens. s. u. अच्छ् und सनिष्यँद्. — Mit अच्छ् *hinfliessen zu* (Acc.). — Intens. (सँनिष्यदत् Partic.). *hineilen zu* (Acc.). — Mit अति *fliessen über, — durch* (Acc.). — Mit अनु *nach —, entlang laufen;* mit Acc. अनुस्य° soll von Unbelebtem, अनुष्य° von Belebtem gesagt werden. — Mit अभि 1) *hinlaufen, hinfliessen, — an* oder *nach* (Acc.). — 2) *Flüssigkeit entlassen, regnen* (von einer Wolke). — 3) *überfliessen.* — Mit समभि Caus. *hinfliessen machen zu* (Acc.). — Mit अव *herabfliessen von* (Abl.). — Mit अभ्यव *hinfahren zu.* — Mit आ *hinüberlaufen, hinlaufen —, hinfliessen zu* (Acc.) Nir. 1,9 (in einer Etymologie). — Mit उपा *herbeifahren zu* (Acc.). — Mit उप *hinfliessen zu* (Acc.) Bhâg. P. 5,16,20. — Mit नि 1) *herabfliessen, hinfliessen in* (Loc.). — 2) **tröpfeln eine Flüssigkeit.* — Mit अभिनि *hinfliessen zu* (Acc.) MBh. 12,104,33. — Mit *निस्, नि:ष्य° und नि:स्य°. — Mit परि in परिष्यन्दँ u. s. w. — Mit प्र 1) *fliessen, laufen.* — 2) *abfahren.* — 3) häufig fehlerhaft für स्पन्द् mit प्र. — Caus. *fliessen machen, in Fluss bringen.* — Mit परिप्र *herumfliessen, rings hervorströmen.* — Mit वि 1) *ausfliessen, überfliessen* (aus einem Topfe). विँष्यक्ष (विष्यण gedr.) *übergeflossen.* — 2) *reichlich fliessen.* — 3) *zerfliessen, schmelzen* Karaka 6,19. — 4) *ausfliessen lassen.* — Caus. 1) *überfliessen lassen* in अविष्यन्द्यत् Nachtr. 6. — 2) *ausgiessen.* — 3) *begiessen mit* (Instr.). — 4) *zerfliessen machen, auflösen.* — Mit अनुवि *überfliessen auf* (Acc.). — Mit अभिवि Caus. *begiessen* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 14,18,13. — Mit सम् *zusammenlaufen.* — Caus. *zusammenlaufen lassen* in असंस्यन्द्यत् Nachtr. 6. — Mit अनुसम् Intens. *nachlaufen.*

2. स्यद् Adj. in रघुष्यँद् und कृवनस्यँद्.

स्यँद् m. 1) *das Fahren.* — 2) **Geschwindigkeit.*

स्यँन्तर् Nom. ag. *fahrend.*

स्यन्द् s. 1. स्यद्.

स्यन्द् m. 1) *das Fliessen.* — 2) *Ausfluss, Saft* Çiç. 14,29. — 3) *Fluss* (verschiedener Art, Katarrh u. s. w.). — 4) *eine fliessende Augenkrankheit.* — 5) *triefender Schweiss.* — 6) **der Mond.*

स्यन्दक 1) *m. *Diospyros embryopteris.* — 2) f. °न्दिका N. pr. eines Flusses.

स्यन्दनँ 1) Adj. (f. आ) *a) rasch laufend* (Wagen). — *b)* am Ende eines Comp. *träufelnd.* — *c) fliessen machend, auflösend.* — *d)* AV. 8,6,17 fehlerhaft für स्पन्दनँ. — 2) m. *a) Fahrzeug, Wagen, Kriegswagen.* Angeblich auch n. — *b) Dalbergia ougeinensis.* Vgl. स्पन्दन 2) *a*). — *c) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *d) *Winde.* — *e)* *N. pr. des 23sten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi. — 3) *f. स्यन्दनी *a) Speichel.* — *b) Harnröhre.* — 4) n. *a) das Fliessen.* — *b) Circulation* (प्राणस्य). — *c) *Wasser.* — *d)* fehlerhaft für स्पन्दन Kâçikh. 36, 4.

*स्यन्दनारोह् m. *ein Kämpfer zu Wagen.*

स्यन्दनि m. *a) *Dalbergia ougeinensis.* — 2) N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

स्यन्दनिका f. *Bach.*

स्यन्दमय Adj. in कान्तिसुधा° Nachtr. 6.

स्यन्द्यँध्यै Dat. Infin. zu स्यन्द् Caus. ṚV. 4,22,7.

*स्यन्दिताश्व Adj. oder m. N. pr. (Kâç.).

स्यन्दिन् 1) Adj. *a) fliessend.* — *b) Feuchtigkeit entlassend,* insbes. von Kühen, *bei denen die Milch von selbst fliesst.* — *c)* am Ende eines Comp. *träufelnd* Spr. 7681. Daçak. 44,15. — 2) f. स्यन्दिनी *a) ein weibliches Thier mit fliessendem Euter* Gaut. — *b) *Speichel.*

स्यन्दोलिका f. *Schaukel* oder *das Schaukeln.* Vgl. स्प° (wohl richtiger).

स्यन्ध्या f. Âpast. Çr. 11,4,15 fehlerhaft für स्पन्ध्या.

स्यन्नँ Adj. 1) *fahrend, eilend.* — 2) *flüchtig, schnell vorübergehend.*

स्यन्नँ s. u. स्यद्.

स्यम्, *स्यँमति (गतौ) Nigh. *Lärm machen* Bhaṭṭ. — *Caus. स्यमयति (ध्याने), स्यामयति und °ते (वितर्के). — *Intens. सेसिम्यते.

स्यमन n. in einer Etymologie.

स्यमन्तक m. Name eines von der Sonne dem Satrâǵit geschenkten Juwels, das später in den Besitz von Kṛshṇa gelangte. °प्रबन्ध m. Titel Opp. Cat. 1.

स्यमन्तपञ्चक fehlerhaft für समन्त°.

*स्यमिक m. = स्यमीक.

*स्यमीक 1) m. *a) Ameisenhaufen.* — *b) Baum* oder *ein best. Baum.* — *c) Wolke.* — *d) Zeit.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = नीलिका.

स्यात् (3. Sg. Potent. von 1. अस्) *es könnte sein, vielleicht.* Die dialektische Skeptik der Ǵaina kennt folgende 7 Formeln der Skeptik: स्याद्स्ति *vielleicht ist es,* स्यान्नास्ति *vielleicht ist es nicht,* स्याद्स्ति च नास्ति च *vielleicht ist es und vielleicht auch nicht,* स्यादवक्तव्य: *vielleicht lässt es sich nicht in Worten ausdrücken,* स्यादस्ति चावक्तव्य: *vielleicht ist es, lässt sich aber nicht in Worten ausdrücken,* स्यान्नास्ति चावक्तव्य: *vielleicht ist es nicht und lässt sich auch nicht in Worten ausdrücken,* स्यान्नास्ति च नास्ति चावक्तव्य: *vielleicht ist es und auch nicht und lässt sich auch nicht in Worten ausdrücken.*

स्याद्वाद् m. *die skeptische Theorie der Ǵaina.* °मञ्जरी f. Titel.

स्याद्वादवादिन् und *स्याद्वादिक (Gal.) m. *ein Anhänger dieser Theorie.*

स्याद्वादिन् m. dass. und *ein* Arhant *der* Gaina.

स्यामन्तोपाख्यान n. Titel Burnell, T.

स्यामके 1. Pl. Potent. Med. von 1. अस् Hariv. 7973.

स्यामूल n. *ein best. Kleidungsstück* Âpast. Çr. 5,29,3. Richtig शामूल.

स्याल m. *der Frau Bruder, Schwager.* Häufig auch श्याल geschrieben.

स्यालक 1) m. dass. — 2) *f. °लिका *der Frau jüngere Schwester.*

*स्युत्र n. = आच्छाद.

*स्युम्न n. *happiness, delight.*

स्यू f. *Schnur, dünnes Band* u. s. w. Nach Mahidh. *Nadel.*

स्यूत 1) Adj. s. u. सिव्. — 2) *m. *Sack.*

*स्यूति f. 1) *das Nähen.* — 2) *Sack.* — 3) = संतति.

*स्यून m. 1) *Sack.* — 2) *Strahl.* — 3) *die Sonne.*

*स्यूम 1) m. n. *Strahl.* — 2) n. *Wasser.*

*स्यूमकं n. = सुख.

स्यूमगभस्ति Adj. *dessen Deichsel aus Riemen besteht.*

स्यूमगृभ् Adj. *den Zügel* (mit den Zähnen) *fassend* (ein unlenksames Ross).

स्यूमन् n. 1) *Band, Riemen, Zügel.* — 2) *Naht* (am Schädel).

स्यूमन्यु Adj. *auf den Zügel begierig,* so v. a. *am Zeug zerrend, ungeduldig.*

स्यूमरश्मि m. N. pr. eines Mannes.

स्यूड m. etwa *Schleim.*

*स्योत m. *Sack.*

स्योन, सिस्योन 1) Adj. (f. आ) *weich, lind, worauf es sich angenehm geht, — sitzt; mild, zart, freundlich.* — 2) *m. *a) Sack.* — *b) Lichtstrahl.* — *c) die Sonne.* — *d) happiness, pleasure.* — 3) n. *a) weicher Sitz, weiches Lager.* — *b) angenehme Lage.*

(स्योनकृत्) सिस्योनकृत् Adj. *einen weichen Sitz* u. s. w. *bereitend.*

(स्योनशी) सिस्योनशी Adj. *auf weichem Lager ruhend.*

*स्योकामि m. künstliches Patron.

स्यौमरश्म n. Du. mit इन्द्रस्य Name zweier Sâman Ârsh. Br.

स्रंस्, स्रस्, स्रंसते (Aor. und Perf. auch Act.) 1) *abfallen, herabfallen, sich ablösen,* — *von* (Abl.). — 2) *schlaff herabhängen.* — 3) *zerfallen, auseinanderfallen, in Stücke gehen.* — 4) *erschlaffen, schwinden, vergehen.* — 5) स्रस्त *a) abgefallen, herabgefallen, herausgefallen,* — *von* oder *aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Vâsav. 192,5. — *b) schlaff herabhängend, erschlafft.* — *c) eingefallen* (Augen). — Caus. स्रंसयति 1) *abfallen machen, ablösen.* — 2) *hängen lassen* (den Bauch). — 3) *vertreiben, verscheuchen.* — Intens. *सनीस्रस्यते und *सनीस्रंसीति. Vgl. सनिस्रंस् und *सनीस्रस. — Mit अति *überspringen.* — Mit अव *herabfallen.* अवस्रस्त *herabgefallen.* — Mit व्यव *auseinanderfallen.* — Mit आ, आस्रस्त *abgefallen.* — Mit उद्, उत्स्रस्त *losgegangen* (नीवी) Kâd. 2,142,8 (173,16). — Mit परि in परिस्रंसा. — Mit प्र *herausfallen, herausdringen* (vom Fötus). — Caus. *lösen* Âpast. Çr. 14,22. — Mit वि 1) *auseinanderfallen, zusammenbrechen, sich ablösen* (auch vom *Brechen* der Glieder), *sich lösen, herabfallen* (von Haaren), — *auf* (Loc.). — 2) विस्रस्त *a) auseinandergefallen, aufgelöst* (Haare Hem. Par. 2,325. 456), *herabgefallen, abgefallen.* — *b) erschlafft.* — Caus. 1) *zerfallen machen, auflösen* (Knoten u. s. w.). — 2) *lösen, losbinden.* — 3) *herabfallen lassen, abwerfen.* — 4) *lösen,* so v. a. *verrathen* (einen Plan). — 5) विस्रंसित = विस्रस्त *herausgefallen,* — *aus* (Abl.). — Mit अनुवि Caus. *lösen.*

स्रंस in अस्थिस्रंस् und पङ्क्तिस्रंस्.

स्रंसन 1) Adj. *abführend, reinigend* Bhâvapr. 1, 153. — 2) n. *a) frühzeitiges Abgehen* (der Leibesfrucht) Gaut. — *b) das Lösen.* — *c) ein auflösendes Mittel, eine solche Kur, Abführungsmittel* u. s. w.

स्रंसिन् 1) Adj. *a) auseinanderfallend, herabfallend, sich lösend* Çiç. 11,20. — *b) heraushängend.* — *c) fallen lassend, abortirend.* — 2) *m. *Careya arborea* oder *Salvadora persica* Râgân. 11,84.

*स्रंसिनीफल m. *Acacia Sirissa.*

*स्रंकु, स्रंकते (विश्वासे).

स्रक्ति f. *Zacke, Ecke* (namentlich der Vedi) Çulbas. 2,25. 72. 3,55. 73. 77. 112.

स्रक्त्य m. *eine best. Pflanze* (= तिलक Dârila) AV. 2,11,2. Kauç. 8,15.

स्रक्व m. oder n. *Mundwinkel,* wohl auch so v. a. *Mund, Rachen.*

स्रगण m. *ein in Kranzform geschriebener Spruch.*

स्रग्दामन् n. *Blumenguirlande* MBh. 1,153,13. Chr. 293,9.

स्रग्धर 1) Adj. (f. आ) *einen Kranz tragend, bekränzt,* — *mit* (im Comp. vorangehend). सुरभि° *einen wohlriechenden Kranz tragend.* — 2) f. आ *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. einer buddh. Göttin.

*स्रग्वत् Adj. *bekränzt.*

स्रग्विन् 1) Adj. dass. — 2) f. स्रग्विणी *a)* Bez. *zweier Metra.* — *b)* N. pr. einer Göttin.

*स्रङ्क्, स्रङ्कते (गतौ).

स्रंस् f. 1) Adj. (Nomin. °स्रट्) am Ende eines Comp. *drehend, windend.* — 2) f. (Nomin. स्रक्) *a) Gewinde, Kette von Metall,* — *Blumen* u. s. w., *Kranz;* auch *Ring* überh. लोकस्रज् *in der Kette der Welten,* so v. a. *unter den vielen Welten* Naish. 6,81. — *b) ein best. Baum* Kauç. 8,15. — *c) ein best. Metrum.* — *d) eine best. Constellation, wenn nämlich die* Kendra *von drei günstigen Planeten* (mit Ausnahme des Mondes) *eingenommen sind.*

स्रज 1) am Ende eines Comp. *Kranz.* — 2) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

स्रजय्, °यति *Jmd* (Acc.) *bekränzen.*

स्रजस् am Ende eines adj. Comp. *Kranz.*

स्रजिन् in परिस्रजिन्.

स्रजिवत् Adv. = स्रग्वत् *wie bei einem Kranze.*

*स्रजिष्ठ Superl. und *स्रजीयस् Compar. zu स्रग्विन्.

*स्रज्वा f. = रज्जु, तन्तुपटसंघात und प्रज्ञापति (!).

*स्रडू f. *Farz.*

स्रभ् s. अभ्.

स्रंभिष्ठ Adj. Superl. scheinbar zu सुरभि.

स्रम्भ् s. अम्भ्.

स्रव 1) m. *a)* am Ende eines Comp. *Ausfluss von;* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *strömen lassend, in Strömen ausgiessend.* — *b) *Wasserfall.* — *c) Urin;* vgl. स्रवमी. — *d)* fehlerhaft für स्रुव und एव. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze,* = सुवा, मधुस्रवा und मधु.

*स्रवक Adj. *fliessend* u. s. w.

स्रवण n. 1) *das Fliessen.* Auch Pl. Vgl. अश्व°. — 2) zu *frühzeitiges Abgehen der Leibesfrucht.* — 3) **Schweiss.* — 4) **Urin.*

स्रवत् f. *Fluss.*

*स्रवत्तोया f. *ein best. Strauch,* = रुदन्ती Râgân. 5, 58.

स्रवथ m. *das Fliessen, Rinnen.*

*स्रवदर्भा Adj. f. *eine Fehlgeburt machend* (Kuh).

*स्रवद्रङ्ग m. *Markt.*

स्रवन्ती f. 1) *fliessendes Wasser, Fluss* Gaut. Vasishṭha 22,12. — 2) **ein best. Kraut.* — 3) *= गुल्मस्थान. — चन्द्रवती H. an. 3,267 fehlerhaft für द्रवन्ती *laufend;* vgl. Zach. Beitr.

स्रवमी (!) Adj. nach Garbe *krankhaften Harnfluss vermindernd* Râgân. 13,120.

°स्रवस् n. *Ausfluss von.*

स्रवितवे Dat. Infin. zu स्रु RV.

स्रष्टृ Nom. sg. 1) *Entlasser, Entsender.* — 2) *der Etwas in Bewegung setzt, ausgehen lässt, Veranlasser, Urheber.* — 3) *Schöpfer,* — *der Welt.* Nach den Lexicographen Bez. Brahman's und Çiva's. — 4) **Arzt* Râgân. 20,47.

स्रष्टव्य Adj. *zu schaffen.*

स्रष्टार् m. = स्रष्टृ *Schöpfer.* Nur in der Verbindung स्रष्टाराय नमः.

स्रष्टव n. Nom. abstr. zu स्रष्टृ *Schöpfer* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,24.

1. स्रस् s. स्रंस्.

2.°स्रस् Adj. *fallend, — aus.*

स्रस्तना f. *schlaffes Herabhängen.*

स्रस्तर् m. n. (adj. Comp. f. आ) *Streu, Lager zum Liegen* M. 2,204, v. l. Kâd. 257,13 (421,5). 2,3,21 (2,16). 10,24 (11,18). Prab. 48,17, v. l. Kâvjapr. S. 68, N. 101. VP.² 3,131. 150. 5,204. v. l. प्रस्तर्.

स्रस्तापान Adj. *mit prolapsus ani behaftet* Suçr. 2,428,13.

*स्रस्ति f. *das Herabfallen u. s. w.*

स्रा, *स्रापति (पाके). Vgl. 1. श्रा. — Mit प्र Caus. प्रस्रापयति *verdauen* Çâṅkh. Br. 2,2.

*स्राक् Adv. *eiligst, schnell.*

स्राक्य (स्राक्तिय्) Adj. *aus der Pflanze* स्राक्ति *gemacht.*

*स्राग्विण 1) m. Patron. — 2) n. etwa *ein allgemeines Bekränztsein.*

स्राण in अरुःस्राण.

1. स्राम् Adj. *lahm.*

2. स्राम् m. *Siechthum, Seuche* (auch der Thiere).

स्राम्य n. *Lahmheit.*

स्राव m. 1) *Fluss* (insbes. *krankhafter*), *Ausfluss, Abfluss.* Auch Pl. सलिल° Adj. *von dem Wasser abfliesst.* — 2) *Abgang.* गर्भस्य so v. a. *Fehlgeburt* Vishṇâneçvara zu Jâgñ. 3,20 nach Aufrecht. Ohne गर्भस्य dass. (namentlich in den 4 ersten Monaten) ebend. Agni-P. 158,1.

स्रावक 1) Adj. am Ende eines Comp. *fliessen machend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 12,13,1. — 2) *n. *Pfeffer.*

स्रावण 1) Adj. *fliessen machend.* — 2) *f. ई *eine best. Knolle,* = ऋद्धि. — 3) n. *das Fliessenlassen.* रुधिरस्रावणं कर् *Jmds Blut vergiessen.*

स्रावयितव्य Adj. *in Fluss zu setzen* Maitr. S. 4, 8,8 (117,1).

स्राविन् Adj. 1) *fliessend.* Compar. स्राविंतर्. — 2) am Ende eines Comp. *fliessen lassend, träufelnd* Hemâdri 1,630,6. Sây. zu Taitt. Âr. 6,7,1. — Vgl. गर्भ° (auch Nachtr. 6).

स्राव्य Adj. *in's Fliessen zu bringen.*

1. स्रिध्, स्रेधति 1) *Etwas falsch machen, fehl gehen, irren.* — 2) *fehlschlagen.*

2. स्रिध् f. *der Irrende, Sichverfehlende; der Verkehrte,* auch wohl *der Falschgläubige.*

*स्रिभ्, स्रेभति (किंसार्थे).

स्रिम m. Bez. *gewisser nächtlicher gespenstischer Wesen.*

*स्रिम्प्, स्रिम्पति = स्रिभ्.

स्रिव्, स्रीव्यति (गतिशोषणयोः) 1) *missrathen.* गर्भाः स्रीव्येयुः Maitr. S. 4,6,9 (92,12). — 2) mit गर्भम् so v. a. *eine Fehlgeburt machen* Âpast. Çr. 13,9,11. — Caus. 1) स्रेवयति *fehlgehen machen* RV. 7,18,8. — 2) स्रीवयति (!) *missrathen machen, vereiteln.*

स्रीव् s. u. स्रिव् Caus.

स्रीवयस् und स्रीवि in अस्रीवयस् und अस्रीवि.

स्रीष्ण् m. *Schleim, Phlegma* Kâṭh. 34,12. Vgl. स्रेक्, स्रेकु.

स्रु, स्रवति (metrisch auch Med.; Aor. अस्रुस्रोत्) 1) *fliessen, — aus* (Abl., ausnahmsweise Instr.), *strömen, in Fluss —, in Bewegung gerathen, ausfliessen.* अस्रौषीत् Çat. Br. 14,1,3,12 fehlerhaft für अस्रोषीत्. — 2) *fliessen,* so v. a. *Saft —, Milch —, Thränen* u. s. w. *entlassen, — ausströmen, — ausgiessen;* auch mit Acc. der Flüssigkeit. — 3) *fliessen,* so v. a. *rinnen, lecken.* — 4) *zerrinnen, missrathen.* — 5) *vergehen, verschwinden, zu Nichte werden.* — 6) *zur Unzeit abgehen* (von der Leibesfrucht). — 7) mit गर्भम् *eine Fehlgeburt machen* Âpast. Çr. 9,18,12. — 8) *fliessen aus* (Abl.), so v. a. *hervorgehen, seinen Ursprung nehmen.* — 9) *eingehen* (von Zinsen). — 10) स्रुत *a) fliessend, strömend, geflossen, — aus* (im Comp. vorangehend) Çiç. 20,3. — *b) ausgelaufen, leer geworden.* — *c) verronnen.* — Caus. स्रावयति 1) *in Fluss setzen, fliessen machen* Âpast. Çr. 12,13,1. गात्रादसृक् *Blut vergiessen.* — 2) *flüssig machen.* — *Desid. सुस्रूषति. — *Desid. vom Caus. सुस्रावयिषति und सिस्राव°. — Mit अति, अतिस्रुत *übergelaufen.* — Caus. अतिस्रावित *zu sehr zum Fliessen gebracht* (durch Scarification). — Mit समति, °स्रुत (Conj.) *zerronnen, ganz flüssig geworden.* — Mit अधि *herabfliessen von* (Abl.). — Mit अभि *herströmen.* — Mit अव, अवस्रुत *herabgeflossen.* — Caus. *herabfliessen lassen.* — Mit अन्वव Caus. dass. Âpast. Çr. 11,10,4. — Mit व्यव *zerrinnen, missrathen* Maitr. S. 1,8,6 (123,16). — Caus. *zerrinnen lassen.* — Mit समव in समवस्रव fgg. — Mit आ 1) *fliessen.* — 2) *entspringen aus* (Abl., von einem Flusse). — 3) *hinzufliessen.* — 4) *leck —, schadhaft —, unbrauchbar werden.* — Caus. 1) *schröpfen.* — 2) *hinleiten —, hinführen zu* (Loc.). आस्रवयति fehlerhaft. — Mit उप *hinströmen zu* (Acc.). — Mit नि *herabfliessen* in निस्रव fg. Häufig ungenau für निस्. — Caus. *das Wasser abfliessen lassen von* (Acc.) *auf* (Loc.) Baudh. 2,12,11. — Mit विनि Caus. *abgiessen* Bhâvapr. 4,28. — Mit निस् 1) *zerfliessen, weg —, ausfliessen.* — 2) *hervorfliessen, entspringen, hervorgehen —, entstehen aus* (Abl.). — 3) *von Jmd* (Abl.) *schwinden, für Jmd verloren gehen* Âpast. 1,5,2. Nach dem Comm. = निःसार्यति (!). — 4) निःस्रुत *a) abgeflossen.* — *b) verflossen* (Zeit) Râgân. 21,28. — Caus. 1) *abfliessen lassen, — nach* (Loc.). — 2) *von Jmd* (Abl.) *verschwinden machen* Comm. zu Âpast. 1,5,2. — Mit अनुपरा *leck werden* u. s. w. *nach.* — Mit परि 1) *ringsum —, herbeifliessen, abträufeln, reichlich fliessen, — aus* (Abl.). — 2) *fliessen machen.* — 3) *umherschwimmen.* — 4) *ablaufen, zerrinnen.* — 5) परिस्रुत *a) fliessend, strömend.* — *b) zerronnen, zerflossen.* — Vgl. सुपरिस्रुत. — Caus. *durchseihen.* — Mit अनुपरि *Jmd* (Acc.) *nachlaufen.* — Mit प्र 1) *hervorfliessen, ausströmen, — aus* (Abl.), *fliessen.* — 2) *fliessen,* so v. a. *Saft —, Flüssigkeit entlassen;* auch mit Acc. der Flüssigkeit. — 3) प्रस्रुत *a) hervorgeflossen, entströmt, — aus* (Abl.). — *b) Saft —, Feuchtigkeit entlassend;* auch mit Acc. der Feuchtigkeit. — *c) feucht.* — Caus. Med. *pissen.* — Mit अभिप्र *ausfliessen.* — Caus. Med. *pissen gegen* (Acc.). — Mit अवप्र, °स्रुत *bepisst, beschissen.* — Mit संप्र *hervorfliessen, — aus* (Abl.), *in Fluss kommen.* संप्रस्रुत *hervorgequollen.* — Caus. *zusammenlaufen lassen, zusammengiessen.* — Mit वि 1) *ausfliessen, hervorfliessen, — aus* (Abl.). — 2) *eine Feuchtigkeit* (Acc.) *entlassen.* — 3) *zerrinnen.* — Caus. 1) *ablaufen lassen.* — 2) *wegspülen.* — 3) *Jmd* (Gen. oder Acc.) *Blut entlassen.* — Mit सम् *zusammenfliessen, — laufen.* — Caus. *zusammenfliessen lassen.* — Mit अभिसम् *zusammenfliessen in* (Acc.).

स्रुक्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) von स्रुच्.

स्रुक्कार् m. *der Laut* स्रुक्.

स्रुक्संमार्जन n. 1) *das Abputzen der Löffel* Kâṭj. Çr. 3,6,31. — 2) *ein Wisch zum Abputzen der Löffel* TBr. 3,3,3,1. Âpast. Çr. 2,4,11.

स्रुक्स्रुव n. Sg. *die* Sruk *und der* Sruva Vaitân.

स्रुगादान m. *der Spruch, mit dem die* Sruk *ergriffen wird,* Âpast. Çr. 9,15,11.

स्रुग्दण्ड m. *der Stiel der* Sruk Vaitân.

*स्रुग्दारु n. *Flacourtia sapida* Karaka 6,17.

स्रुग्भाण्ड m. Sg. (!Hariv. 14118) und n. Sg. und Pl. *die* Sruk *und andere Opfergeräthe.*

स्रुग्भेद् m. *das Zerbrechen der* Sruk Kâtj. Çr. 25,2,10.

*स्रुग्मत् wohl m. N. pr. Vgl. स्रौग्मत.

*स्रुग्वत् Adj. *mit einer* Sruk *versehen.*

स्रुग्व्यूकृन n. *das gesonderte Aufstellen der verschiedenen* Sruk KÂTJ. ÇR. 5,9,27. 6,9,13. Vgl. Comm. zu 3,5,17.

स्रुघ्न 1) m. N. pr. einer Stadt im Norden von Hâstinapura. — 2) *f. ई *Natrum.*

*स्रुघ्निका f. *Natrum.*

स्रुच् f. (Nomin. स्रुक्) *ein grosser Opferlöffel* (nach der Vorschrift armslang mit handgrossem Kopf, der von der Rindenseite aus eingeschnitten und mit schnabelartigem Ausguss versehen ist). Es sind deren drei: जुहू, उपभृत् und ध्रुवा und in dieser Reihenfolge ist auch der Gebrauch von Sg., Du. und Pl. von denselben zu verstehen.

*स्रुचय्, °यति = स्रुग्वत्समाचष्टे oder करोति.

*स्रुचायनि m. Patron.

*स्रुचिष्ठ Superl. und *स्रुचीयंस् Compar. zu स्रुग्वत्.

*स्रुच्य्, °च्यति Denomin. von स्रुच्.

स्रुच्य Adj. *mit der* Sruk *vorgenommen* (आधार); auch m. mit Ergänzung von आधार ÂPAST. ÇR. 2, 19,9. 4,9,5. 7,14,1. 8,8,3. 12,4.

°स्रुत् Adj. *fliessend von —, — aus sich entlassend.*

स्रुत 1) Adj. s. u. स्रु. — 2) *f. स्रुता *eine best. Pflanze,* = किङ्वपत्री. — 3) n. *Fluth.*

स्रुति f. 1) am Ende eines Comp. *Ausfluss, Erguss* Spr. 7732. ÇIÇ. 8,66. 17,8. 19,64. — 2) *Weg, Strasse.* — 3) *ein um die* Vedi *geführter Strich.*

स्रुत्य Adj. *zur Strasse gehörig* u. s. w.

स्रुव 1) m. *a) ein kleiner Löffel* (einen Aratni lang), *mit welchem das Schmalz aus dem Topfe in den Opferlöffel übergeschöpft wird;* wird auch bei Spenden verwandt. — *b) *Opfer.* — 3) *f. स्रुवा *a)* = 1) *a).* — *b) Sanseviera Roxburghiana.* — *c) Boswellia thurifera.*

*स्रुवकर्ण Adj. *das Zeichen eines Löffels am Ohre habend.*

*स्रुवतरु m. *Flacourtia sapida.*

स्रुवदण्ड m. *der Stiel des Löffels* Sruva.

*स्रुवद्रुम m. = स्रुवतरु RÂÇAN. 9,161.

स्रुवपूरम् Absol. *den Löffel füllend, mit vollem Löffel.*

स्रुवप्रग्रहण Adj. *mit einem Löffel Etwas herausnehmend,* so v. a. *von Allem sich Etwas zueignend* MBH. 5,35,48.

स्रुवहोम m. *eine mit dem* Sruva *dargebrachte Spende.*

*स्रुवावृत्त m. *Flacourtia sapida.*

स्रुवाहुति f. *eine mit dem* Sruva *dargebrachte Spende.*

स्रुह् in विस्रुह्.

स्रूच् f. 1) etwa *die Bleikugel der Schleuder.* — 2) * = स्रुव 1) *a).* — 3) * = स्रव *Ausfluss.* — 4) *Wasserfall.*

*स्रेक्, स्रेकते (गतौ).

स्रेकपर्ण Adj. *dem Oleander gleichend* (nach dem Comm.).

स्रेमन् in अस्रेमन्.

स्रेवक (श्रेवक) Adj, *missrathend* MAITR. S. 4,6, 9 (92,12).

स्रेक् oder स्रेक्क *der männliche Same* GAUT.; vgl. Preface IV und स्रीक्न्.

स्रोत (*m. n.) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Strömung, Strombett.*

स्रोतआपत्ति f. *das Gerathen in den* (zum Nirvâṇa führenden) *Strom* VAÇRAKKH. 25,10. KÂRAṆḌ. 42,15 (श्रोत° gedr.).

स्रोतआपन्न Adj. *in diesen Strom geratnen, der den 1sten Grad eines* Arhant *erreicht hat* VAÇRAKKH. 25,9.

*स्रोतईश und स्रोतःपति m. *das Meer.*

*स्रोतनदीभव n. *Antimon* RÂÇAN. 13,98.

स्रोतस् n. 1) *Strömung; Strombett; Strom, Fluss.* — 2) *Strom,* so v. a. *schnelle Bewegung.* — 3) *heftiger Andrang.* — 4) *Kanal im menschlichen und thierischen Leibe* ÇIÇ. 18,49. — 5) *Ausgang, Oeffnung* an einem Topf oder Rohr. — 6) *Oeffnung am menschlichen und thierischen Leibe.* — 7) *Sinnesorgan.* — 8) etwa *Geschlechtsfolge.*

स्रोतस am Ende eines Comp. = स्रोतस्.

स्रोतस्ता f. Nom. abstr. zu स्रोतस्. Instr. so v. a. *allmählich* ÇAṂK. zu BÂDAR. 1,1,4.

स्रोतस्य, स्रोतसिंध्र 1) Adj. *in Strömen fliessend.* — 2) *m. *a) Dieb.* — *b)* Bein. Çiva's.

*स्रोतस्वती *Fluss.*

स्रोतस्विनी f. dass. RÂÇAN. 14,10. KÂD. 2,70,12 (85,12). VIKRAMÂÑKAK. 14,71 (रुधिर°). ÇIÇ. 18,72.

स्रोतापत्ति f. = स्रोतआपत्ति KÂRAṆḌ. 20,8 (श्रोत° gedr.).

स्रोतोज n. *Schwefelantimon* RÂÇAN. 13,87.

*स्रोतोऽञ्जन n. und *स्रोतोऽद्रव n. *Antimon.*

स्रोतोरन्ध्र n. *Rüsselöffnung.*

स्रोतोवह् f. und °वहा f. *Fluss.*

स्रोत्या, स्रोतिश्रा f. *fluthendes Wasser, Welle, Strom.*

स्रोत्रमत n. Name eines Sâman.

*स्रोघ्र Adj. (f. ई) *in* Srughna *geboren, sich dort aufhaltend, dorthin führend* u. s. w. *स्रोघ्रीभार्य, स्रोघ्रीपाशा, स्रोघ्रीमानिनी.

*स्रोघ्रीय्, °यते Denomin. von स्रोघ्री.

स्रोच Adj. *mit der* Sruk *vorgenommen* ÂPAST. ÇR. 4,9,4. 8,7,28. 11,3,6.

स्रोत n. Name eines Sâman. Vgl. श्रोत.

*स्रोतिक m. *Perlenmuschel* RÂÇAN. 13,128.

स्रोतोवह् Adj. *fluvialis.*

स्रोव Adj. 1) *auf dem Opferlöffel —,* so v. a. *auf Opfern beruhend* VISHṆUS. 35,5. Statt dessen श्रोत HARIV. 6997. — 2) MBH. 5,3779 fehlerhaft für श्रोत.

*स्व, स्वति = स्व इवाचरति. Perf. स्वामास.

1. स्व, सुअ 1) Adj. (f. स्वा, सुआ) *eigen, sein, dein, mein* u. s. w., meist mit Zurückbeziehung auf das nächste Subject. Beispiele von freier Zurückbeziehung: तेषां स्वं स्वमभिप्रायमुपलभ्य (स्वम् zu तेषाम्), भ्रातरं स्वपुरं प्रेषयामास (स्व zu भ्रातरम्), येन त्वां स्वाम्रयं प्रापयामि (स्व zu त्वाम्), भक्षयिष्ये ऽकं प्रविश स्वोदरं प्रति (स्व zu अकम्), क्षाया त्वा दासवर्ग: *die Schaar der Diener ist sein Schatten,* सीतास्वकरस्त *die Hand der* Sitâ. — 2) m. n. *die eigene Person, das Selbst, das Ich;* in den obliquen Casus als Pron. refl. verwendet, auch mit Zurückbeziehung auf Unbelebtes. स्वं च ब्रह्म च *ein Ich und* Brahman. न स्वं शिक्षयसि स्वयम् *dich selbst* HEM. PAR. 1,382. स्वं निन्दन्त: *sich selbst tadelnd* UTTAMAK. 195. सैनिका: स्वान्यवर्तन्त *die Krieger kümmerten sich* (nur) *um sich.* स्वप्रतिपन्नेषु कुर्यादनुग्रहम् *er erweise Gnade denen, die zu ihm seine Zuflucht genommen haben,* MBH. 3, 150,48. — 3) m. *ein Eigner, Angehöriger;* Pl. *die Eigenen, Seinigen, Freunde.* — 4) m. *ein Mann der eigenen Kaste,* f. *ein Weib der eig. K.* — 5) n. *a) das Eigene, Eigenthum, Besitz.* Auch Pl.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. Angeblich auch m. — *b) das zweite astrologische Haus.* — *c) *eine positive Zahl.*

2. स्व episch für स्वम् *wir beide sind.*

*स्व:काम्य, °म्यति *nach dem Himmel verlangen.*

स्व:पथ m. *der Weg zum Himmel,* so v. a. *das Sterben.*

स्व:पाल m. *Himmelshüter.*

स्व:पृष्ठ n. Name verschiedener Sâman ÂRSH. BR.

स्वक 1) Adj. (f. स्वका und स्विका NAISH. 3,4) = स्व 1). स्वकं स्वकम् in distributivem Sinne KÂRAṆḌ. 32,14. 99,4. Auch स्वकस्वक 32,15. 49,8. 50, 21. 66,6. — 2) m. *ein Eigner, Angehöriger;* Pl. *die Eigenen, Seinigen, Freunde.* — 3) n. *das Eigene, Eigenthum.*

*स्वकम्पन m. *Wind (von selbst sich bewegend).*

स्वकम्बला f. N. pr. eines Flusses.

स्वकरण n. *das Sichzueignen* (eines Weibes), *Heirathen.*

स्वकर्मन्न Adj. *selbstverschuldet.*

स्वकर्मन् n. 1) *die eigene That.* — 2) *die eigene Beschäftigung, das eigene Gewerbe* 131,28. — 3) *die Beschäftigung —, Obliegenheit eines Mannes.*

स्वकामिन् Adj. *dem eigenen Wunsche nachgehend, Etwas selbst wünschend* Taitt. Âr. 4,31.

स्वकाल m. *die eigene Zeit.* Loc. *zu seiner Zeit* Gaim. 5,4,15.

स्वकीय 1) Adj. = स्व 1). — 2) m. Pl. *die Eigenen, Seinigen, Freunde.*

स्वकीयत्व n. *das der eigenen Person Angehören, — Gelten.*

स्वकीर्तिमय Adj. (f. ई) *aus dem eigenen Ruhme gebildet* Bhâg. P. 3,8,31.

1. स्वकुल n. *das eigene Geschlecht.*

2. स्वकुल Adj. *vom eigenen Geschlecht, seines Geschlechts.*

*स्वकुलघ्न m. *Fisch (sein eigenes Geschlecht vernichtend, — fressend).*

स्वकुल्य Adj. = 2. स्वकुल.

स्वकुशलमय Adj. (f. ई) *das eigene Wohlbefinden betreffend.*

स्वकृत् Adj. *das Seinige thuend, seinen Verpflichtungen nachkommend.*

स्वंकृत 1) Adj. (f. स्वकृता) *a) selbstvollbracht, — ausgeführt, — erbaut, — verfasst, — geschaffen, — festgesetzt. — b) von selbst entstanden, natürlich* TS. 3,4,8,5. — 2) n. *eine selbstvollbrachte That.*

स्वकृतार्थ Adj. Kathâs. 99,42 wohl fehlerhaft für सु°; eine Hdschr. soll स कृतार्थम् haben.

स्वकेतु m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,5,12.

स्वक्त Adj. *gut eingerieben* Karaka 89,16 (so zu verbessern). Comm. zu Âpast. Çr. 15,11,6.

1. स्वक्ष 1) Adj. *eine schöne Achse habend* Çiç. 12, 2. — 2) m. *ein solcher Wagen.*

2. स्वक्ष 1) Adj. (f. ई) *a) mit vollkommenen Sinnesorganen* Çiç. 12,2. — *b) schönäugig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

स्वंक्षत्र Adj. *selbständig, frei.*

स्वग in अस्वग.

स्वगत 1) Adj. *an der eigenen Person befindlich, ihr gehörig, eigen* 282,11. — 2) °म् Adv. *für sich* (Etwas sagen, denken).

स्वगति f. *ein best. Metrum.* v. l. खगति.

स्वंगा Indecl. Opferformel, den Wunsch des *Gedeihens* ausdrückend. Mit कर् *diesen Ruf aussprechen.*

स्वगाकर्तर् Nom. ag. *der den Ruf* स्वंगा *ausspricht.*

स्वगाकार् m. *der Ruf* स्वंगा Âpast. Çr. 14,17,1.

स्वंगाकृत Adj. 1) *über den der Ruf* स्वंगा *gesprochen worden ist.* — 2) so v. a. *abgemacht.*

स्वंगाकृति f. *die Behandlung mit dem Ruf* स्वंगा Maitr. S. 1,10,13 (153,12).

1. स्वगुण m. *der eigene Vorzug, die eigenen Vorzüge* Spr. 7266.

2. स्वगुण Adj. *seine Vorzüge habend, den Umständen entsprechend* Çiç. 16,42.

स्वगुप्ता f. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Mimosa pudica* und *Mucuna pruritus.*

स्वंगूर्त Adj. (f. आ) 1) *frohlockend.* — 2) *pochend auf* (Gen.).

1. स्वगृह n. *das eigene Haus* Spr. 7267. fg. In astrol. Sinne Varâh. Jogaj. 4,56.

2.* स्वगृह m. *ein best. Vogel.*

*स्वगृहीत Adj. fehlerhaft für सुगृहीत.

स्वगोचर Adj. *sich unterthan.* Acc. mit कर् *Jmd* (Acc.) *sich u. machen.*

स्वंगोप Adj. (f. आ) *sich selbst hütend.*

(स्वग्नि)सुघ्नग्नि Adj. *der einen guten* Agni (*Feuer*) *hat.*

स्वग्रह m. *ein best. die Kinder befallender Dämon.*

स्वग्राम m. *das eigene Dorf* Spr. 7267. Vgl. *सौवग्रामिक.

*स्वङ्, स्वङ्गते (गतौ).

स्वङ्ग, सुंअङ्ग 1) Adj. *einen schönen Körper habend, schöngliederig.* — 2) m. R. Gorr. 2,30,11 fehlerhaft für स्वर्ग.

स्वङ्गारिन् Adj. *schöne Kohlen habend* (Feuer) Hemâdri 1,138,7 = 2,43,1.

(स्वङ्गुरि) सुघ्नङ्गुरिं Adj. (f. eben so) *schönfingerig, geschickte Finger habend.*

स्वचर् Adj. *sich selbst bewegend, eine eigene Bewegung habend.*

स्वचेतस् n. *der eigene Gedanke.* Instr. so v. a. *nach eigener Phantasie, aus dem Kopfe* 308,3.

स्वच्छ 1) Adj. (f. आ) *a) schön klar, — durchsichtig, — hell, — hellfarbig. — b) klar, deutlich* (Rede). *— c) rein, lauter* in übertragener Bed. *— d) *gesund, geheilt.* Aus स्वस्थ entstanden. — 2) *m. *a) Bergkrystall* Râgan. 13,202. *— b) Judendorn.* — 3) *f. आ *weisses Dûrvâ-Gras.* — 4) *n. *a) Perle* Râgan. 13,153. *— b) eine Legirung von Silber und Gold* Râgan. 13,137.

स्वच्छक Adj. *schön klar, — hell.*

*स्वच्छटी f. = अङ्गुलिसंदंश.

स्वच्छता f. und स्वच्छत्व n. f. 1) *vollkommene Klarheit, — Durchsichtigkeit.* — 2) *Lauterkeit des Herzens.*

*स्वच्छधातुक n. *eine Legirung von Silber und Gold* Râgan. 13,137.

1. स्वच्छन्द m. 1) *eigener —, freier Wille.* Instr., Abl., °तस् und स्वच्छन्द° *nach eigenem Gefallen, aus eigenem Antriebe, von selbst* (gewachsen). — 2) Titel eines Werkes.

2. स्वच्छन्द 1) Adj. (f. आ) *a) seinem eigenen Willen folgend, nach eigenem Gutdünken verfahrend* Vâsav. 246,2. *— b) vom eigenen Willen abhängig, unbeschränkt* ebend. — 2) °म् Adv. *nach eigenem Gefallen, aus eigenem Antriebe, nach Herzenslust* Hem. Par. 2,381. — 3) m. Bein. Skanda's AV. Pariç. 20,4.

स्वच्छन्दचर Adj. (f. आ) *sich frei bewegend, unabhängig.*

स्वच्छन्दचारिन् Adj. dass. zu Spr. 7170. Hem. Par. 2,321. f. °रिणी *ein emancipirtes Weib* Kâd. 221, 15 (366,1).

स्वच्छन्दता f. *das Verfahren nach eigenem Gutdünken, ungezügeltes Gebaren* Kâd. 121,2 (216,1).

स्वच्छन्दनायक m. *ein best.* Rasa Rasendraś. 88.

स्वच्छन्दभैरव m. Titel eines Werkes.

स्वच्छन्दभैरवरस m. *ein best.* Rasa Rasendraś. 77. Mat. med. 63.

स्वच्छन्दमरण n. *das Sterben nach eigenem Belieben.*

स्वच्छन्दमृत्युक Adj. *den Tod in seiner Gewalt habend* MBh. 2,37,10.

स्वच्छन्दशास्त्रागम m., स्वच्छन्दसंग्रह m. und स्वच्छन्दोद्योत m. Titel von Werken.

*स्वच्छपत्र n. *Talk.*

स्वच्छभाव m. *Durchsichtigkeit* Vidgh. 30,3.

*स्वच्छमणि m. *Bergkrystall* Râgan. 13,202.

*स्वच्छवालुक n. *ein best. Halbmetall.*

स्वञ्, स्वञ्ज्, स्वंञ्जते (metrisch oder ungenau auch Act.) *umschlingen, umarmen.* Suçr. 2,93,4 तस्य स्वञ्जति fehlerhaft für फणी सञ्जति. — Mit अभि, °ष्वञ्जते dass. Çiç. 13,10. — Mit *नि, °ष्वञ्जते. — Mit परि, °ष्वञ्जते *umschlingen, umfangen, umarmen.* परिष्वक्त *umschlungen, umarmt,* überh. *umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 3,1,1. — *Desid. परिषिष्वङ्क्षते. — Mit अभिपरि *umschlingen, umfangen.* — Mit संपरि dass. Gâtakam. 25.31. संपरिष्वक्त *umschlungen, umfangen.* — Mit वि, °ष्वञ्जते *umschlingen, umfangen.* — Mit सम् und अभिसम् dass.

स्वज्ञ् 1) Adj. (f. आ) *eigen, angehörig.* बुद्धि f. so v. a. *im eigenen Kopfe entstanden.* — 2) m. *a) Viper* Âpast. Çr. 15,19,8. Nach Sâj. *eine Schlange, die an beiden Enden Köpfe hat.* — *b) *Sohn.* — *c) *Schweiss.* — 3) * m. n. *Blut.* — 4) * f. स्वज्ञा *Tochter.*

स्वज्ञन m. (adj. Comp. f. आ) *ein Eigener, Ange-*

höriger, *Verwandter*. Sg. auch in collect. Bed. Häufig mit सुज्ञन verwechselt.

स्वज्ञनगन्धिन् Adj. *entfernt verwandt mit* (Gen.) Mudrâr. 69,12 (114,12).

स्वज्ञनता f. Nom. abstr. zu स्वज्ञन.

स्वज्ञनय्, °यति *Jmd* (Acc.) *zum Angehörigen haben, so v. a. Jmd ähnlich sein*. Verbesserung für सुज्ञनय्.

स्वज्ञन्मन् Adj. *selbsterzeugt, leiblich*.

स्वज्ञा Adj. *selbstgeboren* Âpast. Çr. 10,26,15. Vgl. auch u. स्वज्ञ.

स्वज्ञात Adj. *selbsterzeugt, leiblich*; m. *ein selbsterzeugtes Kind*.

1. स्वज्ञाति f. 1) *die eigene Art, — Beschaffenheit*. — 2) *das eigene Geschlecht, die eigene Kaste*.

2. स्वज्ञाति Adj. *einer seines Gleichen*.

*स्वज्ञातिद्विष् m. *Hund*.

स्वज्ञातीय (Hariv. 2,20,11) und स्वज्ञात्य Adj. = 2. स्वज्ञाति.

स्वज्ञित Adj. *selbsterobert*.

(स्वज्ञेन्य) स्वज्ञेनिम्न Adj. *natalis*.

(स्वञ्च्) सुञ्च् Adj. *beweglich, gewandt*.

स्वञ्चन Adj. zur Erklärung von स्वञ्चम् und स्वंक.

(स्वञ्चम्) सुञ्चम् Adj. = स्वञ्च्.

*स्वञ्ज Med. g. 17 wohl nur fehlerhaft für सञ्ज.

*स्वठ्, स्वाठयति (गत्यसंस्कृतसंस्कृतेषु).

1. स्वतन्त्र n. 1) *Selbständigkeit, Freiheit, Unabhängigkeit*. — 2) *das eigene System, die eigene Schule*. — 3) *das eigene Heer*. — 4) *bei den Buddhisten *eine best. Lehre* (von der *Selbständigkeit*). — 5) Titel eines Tantra. Auch °तन्त्र n.

2. स्वतन्त्र 1) Adj. (f. आ) *selbständig, frei, unabhängig, keine Schranken kennend*. पद n. *ein selbständiges Wort*. — 2) m. N. pr. eines Ćakravâka.

स्वतन्त्रता f. 1) *Selbständigkeit, Freiheit, Unabhängigkeit*. — 2) *Originalität*.

स्वतन्त्रमुखमर्दन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

स्वतन्त्रय् *in seine Gewalt bringen, sich zu Willen machen*. Nur °यां चक्रे.

स्वतन्त्रलेखन n. Titel eines Werkes.

स्वतन्त्रसार desgl.

*स्वतन्त्रिक m. *die Schule des* Svatantra. Richtig wohl स्वा°.

स्वतन्त्रिन् Adj. = 2. स्वतन्त्र 1). Nach Nîlak. = स्वशास्त्रानुसारिन्.

स्वतवंस् und स्वतवस् Adj. *selbststark, seiner Stärke sich bewusst*, αὐτάρκης Maitr. S. 1,10,6 (146,13). Auch so v. a. *muthig*.

स्वतस् Adv. 1) = स्वस्मात् Adj. und Subst. m. स्वतो ऽशात् *vom eigenen Theile*. तद्भवेरपचारं लं स्वतो वा परतो ऽपि वा so v. a. *hüte dich selbst und Andere vor einem Vergehen*. — 2) *aus sich (aus mir selbst, aus dir selbst u. s. w.), von sich aus, von selbst*, d. i. *ohne Hinzutreten eines Andern*. — 3) *von selbst*, so v. a. *naturgemäss*. — 4) *vom Eigenen, vom eigenen Vermögen*. — च स्वतः Paṇḍat. III,96 schlechte Lesart für शाश्वतः.

स्वतस्त्व n. *das Sichvonselbstergeben*.

स्वता f. *das der eigenen Person Angehören*. स्वतां पश्यति so v. a. *er glaubt, dass Alles ihm gehöre, — ihn betreffe*; राज्ञस्वतामुपपद्यते *fällt dem Fürsten zu*. Vgl. आत्तस्वता unter आत्तस्व Nachtr. 6.

स्वतुल्य Adj. *sich gleich*.

स्वतृतीय Adj. (f. आ) *wobei das Eigene das dritte ist*.

स्वतेजोरश्मिमालिन् Adj. *von einem Strahlenkranze eigenen Glanzes umgeben* R. 5,41,20.

*स्वत्र m. *ein blinder Mann*.

स्वत्व n. 1) *Besitzrecht auf* (Loc.). — 2) *das Fürsichselbstsein, Unabhängigkeit* Maitr. S. 1,10,6 (146,13).

स्वद् (सुअद्), स्वाद् 1) स्वदति *a) schmackhaft machen, gut zubereiten, würzen*. — *b) lieblich —, angenehm machen*. — *c)* ungenau für Med. α) *Jmd* (Dat.) *schmecken, angenehm —, zuträglich sein*. — β) *sich schmecken lassen, gern geniessen* RV. 8,5,36. — 2) स्वदते *a) schmecken, schmackhaft sein, munden, — Jmd* (Dat. oder Gen.). — *b) schmecken, so v. a. eine angenehme Geschmacksempfindung haben, sich schmecken lassen, kosten von Etwas*; mit Acc. — *c) Gefallen finden an* (Loc.). — 3) स्वादति, °ते *geniessen*. Ueberall v. l. richtiger खाद्. — 4) स्वात्त *a) schmackhaft gemacht, gewürzt*. — *b) gekostet* in अग्निष्वात्त. — Caus. 1) स्वादयति *a) schmackhaft —, geniessbar machen, zubereiten, würzen, kochen; mundgerecht machen*. स्वदित *schmackhaft bereitet*. — *b) Jmd geniessbar machen*, so v. a. *beruhigen, besänftigen* Maitr. S. 2,1,3 (4,14). Med. RV. 9,105,1. Vgl. स्वधय्. — 2) स्वादयति *schmecken, kosten, geniessen* Çiç. 13,69. 14,50. — *Desid. vom Caus. सिस्वादयिषति. — Mit आ (आस्वदति) *essen, verzehren*. v. l. खादयन्ति st. आस्वदन्ति. — Caus. आस्वादयति *sich wohlschmecken lassen, kosten, geniessen* überh. 287,7. Spr. 7746. Gâtakam. 9. — Mit समा Caus. °स्वादयति dass. Gâtakam. 17,13. — Mit प्रति Caus. (°घादयति) dass. — Mit सम् in संसुंदे.

*स्वदन n. *das Kosten, Geniessen*. Verz. d. Oxf. H. 320,*a*,3 fehlerhaft für स्वेदन.

स्वदयितृ Nom. ag. *schmackhaft machend*.

स्वदान n. *die Hingabe seiner Habe* Gaim. 6,7,1.

स्वदारगामिन् Adj. *seiner Frau beiwohnend* Çâṅkh. Gṛhj. 4,11.

स्वदावन् Adj. etwa *einen schönen Geschmack habend* RV.

स्वदिक्षुखम् Adv. zu *seinem* u. s. w. *Orte* Sûrjas. 2,2.

स्वदृश् Adj. *die eigene Person —, die Seele schauend*.

स्वदृष्ट Adj. *selbstgesehen* Hariv. 2815. Die Bed. passt nicht, v. l. संदृष्ट.

स्वदेश m. 1) *seine Stelle*. — 2) *das eigene Land* (Spr. 7267. 7277), *der eigene Wohnort, Heimat* 112,30. 124,24. 126,31. — 3) Pl. *die Bewohner des eigenen Landes, die eigenen Unterthanen*.

स्वदेशस्मारिन् Adj. *Heimweh empfindend* Râǵat. 4,411.

स्वदोषज्ञ Adj. (f. आ) *selbstverschuldet*.

स्वधय्, °यति *Jmd beruhigen, besänftigen*.

स्वधर्म m. 1) *das eigene, gute Recht*. Acc. mit लभ् *Gerechtigkeit erfahren*. — 2) *die eigene Pflicht, — Obliegenheit* Gaut. 11,10. 29. Chr. 57,20. Vâsav. 250,4.

स्वधर्मन् Adj. *seinem Brauch getreu bleibend* RV. 3,21,2.

स्वधर्मवर्तिन् Adj. *seinen Pflichten obliegend*. Nom. abstr. °र्तित्व n. MBh. 3,313,88.

1. स्वधा f. 1) *Gewohnheit, Sitte, Regel*. — 2) *gewohnter Ort, Heimat*. Du. *die beiden Heimstätten, Himmel und Erde*. — 3) *Behagen, Wohlbefinden, Vergnügen*. — 4) स्वधामेनु, स्वधेनु स्वधाम् und स्वधा स्वधेनु *wie gewohnt, nach Behagen, nach Wunsch, ungestört*. — 5) स्वधया und स्वधाभिस् *a) in gewohnter Art*. — *b) mit Vergnügen, behaglich, gern*. — *c) aus eigenem Antrieb, freiwillig, frei* (umherstreichen), *von sich aus, von selbst, unmittelbar, ohne Anlass, muthwillig*.

2. स्वधा f. 1) *süsser Trank, Labetrank*, namentlich *der von den Manen genossene*. Im Ritual *eine gewöhnliche Schmalzspende*, oft nur *ein Rest des* Havis. — 2) der Ausdruck sinkt zum blossen Ausruf an die Manen (Dat. oder Gen.) herab, der an die Stelle der Gabe tritt oder diese in bestimmten Formeln begleitet. स्वधा कर् Svadhâ *zurufen*. — 3) personificirt als eine Tochter Daksha's und Gattin der oder bestimmter Manen (auch des Aṅgiras).

3. स्वधा f. = स्वधिति *Messer*.

स्वधाकर् Adj. *den Manen* Svadhâ *zurufend*.

स्वधाकार m. *der Ruf* Svadhâ *für die Manen*

Âpast. 13,1. Âpast. Çr. 8,13,12.

स्वधाधिप m. *Herr des Labetrankes* als Beiw. Agni's.

स्वधानिनयन n. *das Hingiessen —, die Spende mit dem Zuruf* Svadhâ Gaut. 2,5. M. 2,172.

स्वधानिनयनीय Adj. *zu dieser Spende gehörig* Gobh. Çrâddh. 2,33. 35.

स्वधापति m. *Herr —, Eigenthümer des Labetrankes* RV.

स्वधाप्राण Adj. Svadhâ *athmend.*

*स्वधाप्रिय m. *schwarzer Sesam.*

स्वधाभुज् m. 1) Pl. *die Manen.* — 2) **ein Gott.*

स्वधाभोजिन् m. Pl. *die Manen.*

स्वधामन् m. N. pr. 1) eines Sohnes des Satjasahas und der Sûnṛtâ. — 2) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 3ten Manu.

स्वधामय Adj. *voller* Svadhâ (weibliche Brust).

स्वधामकै (यज्ञामकै nachgebildet) ein Opferausruf Âpast. Çr. 8,13,11.

स्वधामृतमय Adj. *aus* Svadhâ *und Nektar bestehend* (श्राद्ध).

स्वधायिन् Adj. *dem die* Svadhâ *gehört* (von den Manen). v. l. स्वधाविन्.

स्वधावन् Adj. (f. °वरी) 1) = 1. स्वधावत्. — 2) etwa *die Heimstätte bildend, — enthaltend.*

1. स्वधावत् Adj. *an der Gewohnheit —, an der Sitte haltend, regelmässig, beständig, treu.*

2. स्वधावत् 1) Adj. *a) Labung enthaltend. — b) das Wort* 2. स्वधा *enthaltend.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.* v. l. सुधावत्.

स्वधावरी Adj. f. s. u. स्वधावन्.

स्वधाविन् Adj. 1) *Labung enthaltend.* — 2) *dem die* Svadhâ *gehört* (von den Manen). v. l. स्वधायिन्.

*स्वधाशन m. Pl. *die Manen.*

स्वधिचरण Adj. (f. आ) *worauf es sich gut wandelt.*

स्वधित Adj. *gut, gesund.*

1. स्वधिति m. f. *Hackmesser, Beil, Messer* überh. RV. 5,7,8.

2. स्वधिति f. *ein best. grosser Baum mit hartem Holze.*

*स्वधितिकेतिक m. *ein mit einer Axt bewaffneter Krieger.*

स्वधितीवत् Adj. *aus dem Holze der* Svadhiti *bestehend.*

स्वधिष्ठान Adj. *mit einem guten Standplatz für die Krieger* (Wagen).

स्वधिष्ठित Adj. 1) *gern bewohnend —, inne habend;* mit Acc. — 2) *gut gelenkt* (Elephant).

स्वधीत 1) Adj. *wohlunterrichtet* Mânḍ. Çikshâ 1,6. — 2) n. *gut Erlerntes, gute Studien.*

स्वधीति Adj. *gut studirend.*

स्वधुर् 1) Adj. *selbständig.* — 2) n. (Acc. स्वधूर्!) Name eines Sâman.

स्वधृति f. *eigenes Stillstehen* TBr. 3,7,6,8.

स्वधेनव Adj. *von eigenen Kühen kommend.*

स्वध्यक्ष Adj. (f. आ) *wohl zu schauen.*

स्वध्यवसान Adj. (f. आ) *wo man sich gern einen Platz wählt.*

1. स्वधर् m. *eine gute heilige Handlung.*

2. (स्वधर्) सुअधर् 1) Adj. *die heilige Handlung wohl verrichtend, derselben entsprechend.* — 2) n. *eine gute heilige Handlung.*

स्वधर्यु Adj. *einen guten* Adhvarju *habend.*

1. स्वन्, स्वनति (metrisch auch Med.) *tosen, dröhnen, rauschen, brüllen, schreien, summen, schallen* überh. 321,7. स्वनित **schallend;* vgl. auch स्वनित bes. — Caus. स्वनयति und **स्वानयति (अवतंसने) = Simpl. — Mit अधि *darüber hinbrausen* in der Form अधि ष्वणि (müsste unbetont sein). Nach Grassmann ist स्वनि Loc. von स्वन् *rauschend*, nach Aufrecht (Kuhn's Z. 27,611) fehlerhaft für क्षोवि von क्षु. — Mit अनु *nach —, zurufen* in der Form अनु ष्वणि. Nach Grassmann und Lanman ist स्वनि n. *das Rauschen.* — Mit अव 1) *herunterschreien* oder *—rauschen.* — 2) **अवषणाति a) mit Geräusch verzehren. — b) beim Gegessenwerden ein Geräusch bewirken.* — Mit आ *erschallen.* **आस्वनित und **आस्वान्त von einer Muschel und vom मनस् gesagt. — Mit **नि *beim Essen ein Geräusch bewirken.* Mârk. P. 66,26. 128,14 ist देववाच्यानि सस्वनुः zu schreiben. Vgl. निस्वन fgg. — Mit निस् in निःस्वन. — Mit परि Intens. (परि सनिष्वणात्) *klingen.* — Mit प्र, प्रस्वनित *tosend.* — Mit प्रति *zurückschallen.* — Caus. प्रतिस्वनयति *zurückschallen machen.* — Mit वि 1) *heulen, schallen* überh. — 2) विषणाति *mit Geräusch verzehren.*

2. स्वन् Adj. *rauschend* u. s. w. in तुविष्वन्. Vgl. auch u. 1. स्वन् mit अधि.

1. स्वन m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schall, das Brausen, Rauschen, Toben;* in der späteren Sprache von *Lauten* aller Art, unangenehmen und lieblichen, vom *Rollen* und *Krachen* des Donners, vom *Gerassel* des Wagens, von den *Tönen* musikalischer Instrumente, vom *Gemurmel* einer Menschenmenge, vom *Gebrüll* der Thiere, vom *Gesang* und *Gezwitscher* der Vögel. — 2) *ein best.* Agni.

2. स्वन m. *rauschende Wasser* VS. 30,16. TBr. 3,4,1,12.

स्वनचक्र m. *quidam coeundi modus.*

*स्वनडुह् Adj. *gute Stiere habend.*

स्वनद्रथ Adj. *dessen Wagen rasselt.*

स्वनय m. N. pr. eines Mannes.

स्वनवत् Adj. 1) *schallend, laut schallend.* °वत् Adv. *laut* (lachen). — 2) *hochgerühmt.*

स्वनवेक्षणीय Adj. *worauf man nie und nimmer hoffen darf* R. ed. Bomb. 4,24,13.

स्वनस् n. = 1. स्वन 1) in तुविष्वणस्.

स्वनाभक्त m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

स्वनाभ्य Adj. *aus seinem* (auf das Subject zu beziehen) *Nabel hervorgegangen* Bhâg. P. 3,1,26.

1. स्वनामन् n. *sein u. s. w. Name* Gaut. 6,5.

2. स्वनामन् Adj. *durch sich selbst einen Namen habend, — berühmt.*

स्वनि 1) = 1. स्वन 1) in तुविष्वणि und मक्षिष्वणि; vgl. auch u. 1. स्वन् mit अनु. — 2) *m. *Feuer.*

स्वनिक in पाणि°.

स्वनित 1) Adj. s. u. 1. स्वन्. — 2) n. *das Rauschen, Tönen, Schall* Çiç. 15,91 (125). 17,20.

*स्वनितावृक्ष m. *eine best. Pflanze,* = तण्डुलीय.

स्वनिष्ठ Adj. *an der eigenen Person sich befindend.* Nom. abstr. °त्व n.

(स्वनीक) सुअनीक Adj. *schön von Ansehen* RV.

स्वनुगुप्त Adj. *wohl versteckt.*

स्वनुजा Adj. f. *eine schöne jüngere Schwester habend* Âpast. Gṛhj. 3,11. Baudh. Gṛhj. Pariç.

स्वनुरक्त Adj. *Jmd* (Loc.) *treu zugethan.*

स्वनुष्ठित Adj. *gut ausgeführt, — erfüllt.*

*स्वनोत्साक् m. = गण्डक.

स्वन्न Adj. 1) *ein gutes Ende habend, gut auslaufend.* — 2) *Glück bringend.* Vielleicht स्वन्नम् Adv. *zu guter Letzt.* — 3) *glücklich.* — Auch fehlerhaft für स्वान्त.

स्वन्न n. *gute Speise.*

1. स्वप्, स्वपिति (auch स्वप, स्वपु, स्वप्न, metrisch auch Med. सुप्यते Pass.) *schlafen, einschlafen.* वर्षशतम् so v. a. *den ewigen Schlaf schlafen,* *पश्चाल्लान् *bei den* P. *schlafen.* — 2) *sich niederlegen auf* (Loc.). — 3) *den ewigen Schlaf schlafen, todt daliegen.* — 4) सुषुष्वंस् und सुषुपाण (7,9) *schlafend.* — 5) सुप्त *a) eingeschlafen, schlafend. — b) der sich zum Schlafen niedergelegt hat. — c) eingeschlafen,* so v. a. *taub, empfindungslos. — d) schlafend* von Blumen, so v. a. *einen geschlossenen Kelch habend. — e) schlafend,* so v. a. *ruhend, unthätig, latent.* — Caus. स्वापयति und स्वपयति (metrisch) 1) *einschläfern.* अमृषुपत् Hem. Par. 2,174. — 2) *zum ewigen Schlaf bringen, tödten.* — 3) *zur Ruhe*

bringen. — Desid. सुषुप्सति *schlafen wollen.* — *Intens. सोषुप्यते, सास्वपीति, सास्वप्ति, सोषुपीति, सोषोप्ति. — Mit अनु in अनुधौषम्. — Mit अव, अवसुप्त *schlafend.* — Mit *डुस् (der Anlaut geht in ष über) *schlecht schlafen, böse Träume haben.* — Mit नि 1) *einschlafen.* — 2) so v. a. *den Tod finden.* — Caus. 1) *einschläfern.* — 2) so v. a. *tödten.* — Mit *निस् (der Anlaut geht in ष über). — Mit प्र 1) *einschlafen, schlafen.* — 2) *sich schlafen legen.* — 3) प्रसुप्त *a) eingeschlafen, schlafend.* — *b) geschlafen habend* 155,1. — *c) sich zum Schlafen niedergelegt habend* Pañkat. 117,12. — *d) eingeschlafen,* so v. a. *taub, empfindungslos.* — *e) schlafend,* so v. a. *ruhend, unthätig, latent.* — Caus. (metrisch auch Med.) *einschläfern, schlafen machen.* — Mit अभिप्र, °सुप्त *eingeschlafen, schlafend; ruhend* R. ed. Bomb. 3,66,18 (ज्ञान). — Mit संप्र, °सुप्त 1) dass. 47,21. — 2) von Blumen so v. a. *die Kelche geschlossen habend.* — Mit प्रति, °सुप्त *eingeschlafen, schlafend.* — Mit वि, विषुप्त *eingeschlummert* Âpast. Çr. 6,27,1. — Mit सम्, संसुप्त 1) *eingeschlafen, schlafend.* — 2) *sich gelegt habend, gewichen* (दर्प) Gâtakam. 9,13.

2. स्वप् Adj. *gutes Wasser habend.*

स्वपत्न m. 1) *seine* (auf das Subject bezogen) *Flügel* Kathâs. 52,153. — 2) *die eigene Partei.* — 3) *ein Mann von der eigenen Partei, Einer von den Eigenen.* Auch Pl. — 4) *die eigene Ansicht, — Meinung, — Behauptung* Kathâs. 52,153. 60,222.

स्वपत्नीय Adj. *zur eigenen Partei gehörig* Saṁsk. K. 212,*b*,4.

स्वपञ्चक Adj. etwa *fünfmal mit sich selbst multiplicirt.*

स्वपण m. *der eigene Einsatz* Jâgñ. 2,18.

1. स्वपति Adj. *der eigene (ihr u. s. w.) Herr.*

2. स्वपति Adj. *einen eigenen Gatten habend* AV. 8,6,16.

स्वपतित Adj. *von selbst gefallen, — abgefallen.*

स्वपतिधात्तिमती Adj. f. *in dem Wahn stehend, dass es ihr Gatte sei.*

स्वपती Adv. mit कर् *zu ihrem Gatten machen* Naish. 1,39.

1. (स्वपत्य) सुअपत्य 1) n. *ein gutes —, nützliches Werk.* — 2) Adj. *ein gutes Werk ausführend.*

2. (स्वपत्य) सुअपत्य 1) Adj. *mit guter Nachkommenschaft versehen.* — 2) f. आ *gute Nachkommenschaft.* Dat. °पत्यै RV. 1,54,11.

स्वपद् n. 1) *der eigene —, sein* (auf das Subject bezogen) *Wohnort, — Stätte* 123,14. — 2) *die eigene —, seine* u. s. w. *Stellung, — Würde* Kathâs. 22,58.

स्वपन 1) Adj. *schläfrig.* — 2) n. *a) das Schlafen.* — *b) das Eingeschlafensein, Taubheit* (der Haut).

स्वपरप्रतारक Adj. *sich und Andere betrügend* Spr. 7283.

स्वपराह्ण Adj. *der sich stark an Jmd vergangen hat* Hariv. 7492.

स्वपराह्णे Loc. *spät am Nachmittag, gegen Abend* Âpast. Çr. 11,4,1.

1. (स्वपस्) सुअपस 1) Adj. *a) Gutes wirkend, fleissig, kunstreich;* m. *Künstler.* — *b) sehr kunstreich gearbeitet.* Superl. °पस्तम. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

2. (स्वपस्) सुअपस् Adj. AV. 3,3,1 fehlerhaft; vgl. RV. 6,11,4.

(स्वपस्य) सुअपस्य, °स्यते *gut arbeiten, thätig sein.*

स्वपस्य Adj. *thätig, fleissig.*

(स्वपस्या) सुअपस्या f. *Thätigkeit, Fleiss, Geschicklichkeit.* Nur Instr. (auch सुअपस्या).

(स्वपाक) सुअपाक Adj. = 1. स्वपस् 1) *a)* RV.

*स्वपिण्डा f. *eine best. Pflanze.* Richtig स्थलपिण्डा.

1. स्वपितर् Nom. ag. *der da schläft.*

2. स्वपितर् m. 1) *der eigene Vater.* — 2) Pl. *die eigenen Manen.*

(स्वपिवात) सुअपिवात Adj. *wohl verstehend, — denkend* RV. Nach den Erklärern *dessen Worte zuverlässig sind, dessen Befehle Niemand überschreiten darf.*

*स्वपिष् m. N. pr. eines Mannes.

स्वपुर n. 1) **die eigene Stadt.* — 2) N. pr. einer *Vorstadt* von Vaǵranagara.

स्वपुरम् Adv. *vor sich* (sehen).

स्वपू f. etwa *Besen.*

स्वपूर्ण Adj. *durch sich selbst vollkommen zufriedengestellt.*

*स्वपोषम् Absol. mit पुष् *an seiner Person gedeihen.*

स्वप्तव्य n. impers. *dormiendum.*

1. स्वप्न m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schlaf.* Einmal n. (!). — 2) *Schläfrigkeit.* — 3) *vieles Schlafen.* — 4) *Traum.* n. (!) R. ed. Bomb. 3,52,2. Acc. mit दृश् oder पश् *ein Traumgesicht haben, träumen.*

2. स्वप्न nach Aufrecht Adj. = सुअप्नस् RV. 1,120, 12. 8,2,18.

*स्वप्नकृत् 1) Adj. *einschläfernd.* — 2) m. *Marsilea quadrifolia.*

स्वप्नगत Adj. *schlafend, träumend* R. 3,43,34.

स्वप्नगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 14,126.

*स्वप्नगृह n. *Schlafgemach.*

स्वप्नचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

स्वप्नज् Adj. (Nomin. स्वप्नक्) *zum Schlafe geneigt, schläfrig.* Vgl. सुअस्वप्नज्.

स्वप्नज्ञ Adj. *geträumt* Megh. 88.

स्वप्नज्ञान n. *Erkenntniss in einem Traume.*

स्वप्नतन्द्रिता f. *Schläfrigkeit, Verschlafenheit* MBh. 12,285,28.

स्वप्नदर्शन n. *Traumgesicht* Veṇis. 23,13.

स्वप्नदृश् Adj. (Nomin. °दृक्) *ein Traumgesicht habend, träumend.*

*स्वप्नदोष m. *Pollution.*

स्वप्नन्दशन Adj. nach Aufrecht *Reichthümer erlangend.*

*स्वप्ननिकेतन n. *Schlafgemach.*

स्वप्ननिदर्शन n. *Traumgesicht.* मृग° MBh. 1,2,196.

स्वप्ननिदर्शनीय Adj. *über Traumgesichter handelnd* Suçr. 1,104,14.

स्वप्नपर्यन्तम् Adv. *bis zum Ende der Schlafenszeit* Âpast. 1,11,33. Eben so zu lesen 1,9,21.

स्वप्नप्रकरण n., स्वप्नफलाफल n. und स्वप्नफलाध्याय m. (Opp. Cat. 1) Titel.

स्वप्नभाज् Adj. *dem Schlafe fröhnend* 181,22.

स्वप्नमाणव und °क m. *Traumbube,* Bez. *eines best. Zaubers, der eintreffende Träume bewirkt.*

स्वप्नमुखा f. etwa *Traumerscheinung.*

स्वप्नया Adv. *im Traume.*

स्वप्नलब्ध Adj. *im Traume erlangt, — erschienen* Megh. 94.

स्वप्नवत् Adv. *wie vom Schlafe, wie aus einem Traume* (erwacht) Bhâg. P. 7,14,4.

*स्वप्नविचारिन् Adj. *Träume deutend.*

स्वप्नविनश्वर Adj. (f. ई) *vergänglich wie ein Traum* Ind. St. 15,369.

स्वप्नविपर्यय m. *Verkehrung der Schlafenszeit* Bhâvapr. 4,22.

स्वप्नवृत्त Adj. *im Traum erfolgt, geträumt* Ragu. 12,76.

(स्वप्नस्) सुअप्नस् Adj. *reich.*

स्वप्नसंदर्शन n. *Traumgesicht, Traum.* Pl. Megh. 103.

1. स्वप्नस्थान n. *Schlafgemach.*

2. स्वप्नस्थान Adj. *im Zustande des Schlafes sich befindend, schlafend, träumend.*

स्वप्नाध्याय m. Titel. °विद् so v. a. *Traumdeuter* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,4.

स्वप्नान्त m. *der Zustand des Schlafes, — des Traumes* R. 5,27,10. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,6.

स्वप्नान्तर n. dass. Verz. d. Oxf. H. 145,*a*,14. Ind.

St. 14,371. *°गत Adj. *geträumt.*

स्वप्नान्तिक n. *Bewusstsein im Traume.*

स्वप्नाभिकरण n. *Einschläferungsmittel, Schlaftrunk* oder dgl.

स्वप्नाय्, °यते 1) *schlafen wollen, schläfrig sein* MBh. 7,184,20. Kâd. 2,4,18 (4). — 2) *einem Traume gleichen.* °यित *einem Tr. gleichend.*

स्वप्नालु Adj. *schläfrig.*

स्वप्नेदुःष्वप्न्य n. *ein böses Traumgesicht.*

स्वप्नेश्वर m. N. pr. eines Autors.

स्वप्न्य n. *Traumgesicht.*

स्वप्न्यया Adv. *im Traume.*

स्वप्रकाश 1) Adj. *durch sich selbst offenbar, — klar.* Nom. abstr. °ता n. Sâh. D. 23,12. — 2) Titel eines Commentars.

स्वप्रकाशप्रदीपिका f. und स्वप्रकाशरहस्य n. Titel von Werken.

स्वप्रतिकर Adj. R. Gorr. 2,120,9 fehlerhaft für सुप्रतिकर.

स्वप्रतिनिधि m. *ein Substitut der eigenen Person.* Nom. abstr. °ता n. Instr. so v. a. *statt seiner, — ihrer* (auf's logische Subject bezogen) Sâj. zu RV. 1,125,1.

स्वप्रधान Adj. *selbständig, unabhängig.* Nom. abstr. °ता f.

स्वप्रभुता f. *Eigenmächtigkeit.*

स्वप्रयोग m. Abl. so v. a. *mittelst der eigenen Person, ohne fremde Beihülfe* Kathâs. 29,38.

स्वप्रसार m. *das Oeffnen des Mundes* Vop. 23,2.

*स्वबोध n. *die Seele.*

स्वर्दृन् Adj. etwa *lechzend.*

स्वब्राह्मण्या f. M. 9,126 fehlerhaft für सुब्राह्मण्या, wie Jolly hat.

स्वभक्त Adj. in einer Formel Âpast. Çr. 10,10,6 etwa *aus sich selbst die Nahrung ziehend.*

*स्वभद्रा f. *Gmelina arborea.* v. l. सुभद्रा.

स्वंभवस् Adj. etwa *in dem Selbst befindlich.*

*स्वभाजन n. schlechte v. l. für सभाजन.

स्वंभानु Adj. *selbstleuchtend.*

स्वभाव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Geburtsort* Vishnus. 85,55. — 2) *die eigene Art des Seins, inhärentes Wesen, Natur.* Auch Pl. स्वभावात्, स्वभावतस्, स्वभावेन und स्वभाव° *durch sein eigenes Wesen, von Natur, von Haus aus, durch sich selbst, von selbst.* स्वभावमापत्स्यते so v. a. *er wird der Natur den Tribut bezahlen.*

स्वभावकृत Adj. *sich von selbst machend, natürlich.*

स्वभावकृपण m. N. pr. eines Brahmanen (*von Natur geizig*).

स्वभावज्ञ Adj. *von Natur eigen, natürlich, angeboren, — Jmd* (im Comp. vorangehend).

स्वभावज्ञनित Adj. dass.

स्वभावता f. (Gâtakam. 25,23) und स्वभावत्व n. Nom. abstr. zu स्वभाव 2).

स्वभावप्रभव Adj. = स्वभावज्ञ.

स्वभावभाव m. *das angeborene Wesen* Spr. 3296.

स्वभावसिद्ध Adj. 1) *von Natur eigen* Spr. 5690. — 2) *selbstverständlich* Kâç. zu P. 1,2,53.

स्वभावार्थदीपिका f. Titel eines Commentars.

स्वभाविकी Verz. d. Oxf. H. 89,*b*,39 wohl fehlerhaft für स्वाभाविकं.

स्वभावोक्त Adj. *selbst —, von freien Stücken ausgesagt* 216,9.

स्वभावोक्ति f. *Schilderung, Beschreibung* Kâvjapr. 10,25. Comm. zu Vâsav. 103.

स्वभावोन्नतभाव Adj. *von Natur eine hohe Gesinnung habend.* Nom. abstr. °त्व n. Hariv. 6318.

स्वभाषित Kathâs. 53,31 wohl fehlerhaft für सुभाषित.

स्वंभिगर्त Adj. *richtig von Zuruf begleitet.*

स्वभिनिविष्ट Adj. *ganz hingegeben* Varâh. Brh. S. 19,11 (अध्यक्षरम्).

स्वभिराम Adj. *überaus erfreulich, — angenehm* R. ed. Bomb. 4,27,46. 28,65.

(स्वभिष्टि) सुभभिष्टि Adj. 1) *hülfreich, günstig, förderlich.* — 2) *begünstigt, aufgemuntert.*

(स्वभिष्टिसुम्न) सुभभिष्टिसुम्न Adj. *hülfreiche Huld erzeigend.*

(स्वभीशु) सुभभीशु Adj. *schön aufgezäumt.*

स्वभू 1) Adj. *durch sich selbst seiend* Âpast. Çr. 10,26,15. — 2) m. Bez. *a*) Brahman's Çâçvata 685. — *b*) *Vishṇu's ebend. — 3) f. *das eigene Land, Heimat.*

स्वभूत Adj. *Jmd* (Gen.) *eigen* Sâj. zu RV. 1,165, 4. 10,39,1 und zu Taitt. Âr. 3,15,2. 6,7,3.

1. स्वभूति f. *das eigene Wohl.* °त्यर्थम् so v. a. *aus Eigennutz* Ind. St. 13,406. 468.

2. स्वभूति Adj. *von selbst entstehend* VS.

(स्वभूत्योज्ञस्) स्वंभूतिओज्ञस् Adj. *naturwüchsige Kraft habend.*

1. स्वभूमि f. 1) *das eigene Land, Heimat.* — 2) *der eigene —, so v. a. geeignete Platz.*

2. स्वभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena.

(स्वभ्यक्त) सुभभ्यक्त (so betont in den Hdschrr.) *wohl gesalbt.*

स्वभ्यग्र Adj. 1) *sehr nahe bevorstehend.* — 2) *sehr rasch* (nach dem Comm.).

स्वभ्यस् Adj. *von selbst erschrocken.*

स्वभ्यस्त Adj. *gut geübt* Gâtakam. 11. 15. 21.

स्वमनीषा f. *eigenes Gutdünken* Comm. zu Njâjas. 1,55.

स्वमनीषिका f. dass. Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,20.

स्वमन्त् in अत्प° Nachtr. 6.

स्वमांस n. *das eigene Fleisch, der eigene Leib* M. 5,52. Chr. 90,32.

स्वमात्र Instr. *aus sich selbst.*

*स्वमेक (l) m. n. *Jahr.* Wohl fehlerhaft für सुमेक Adj.

स्वयंवर 1) Adj. (f. आ) *selbst wählend.* कन्या *ein Mädchen, das den Gatten sich selbst wählt.* भर्तृस्वयंवरा dass. — 2) m. *a*) *Selbstwahl, freie Wahl.* Am Ende eines Comp. *in Folge freier Wahl, aus eigenem Antriebe, von freien Stücken.* — *b*) insbes. *die den Mädchen der Kriegerkaste gestattete freie Wahl des Gatten.* Vgl. सीता° (auch Bâlar. 83,1).

स्वयंवरण n. *die freie Wahl eines Gatten* (Obj.) Bâlar. 59,5.

स्वयंवरप्रभा f. N. pr. der Gattin des Daitja Trailokjamâlin.

स्वयंवरयित्री Nom. act. f. *ein Mädchen, das den Gatten sich selbst wählt,* Pr. P. 8,20.

स्वयंवरवापी f. (?) Paṅkad.

स्वयंवश Adj. *von sich selbst abhängig, frei.*

स्वयंवह् 1) Adj. *von selbst sich bewegend.* — 2) *ein best. Instrument.*

स्वयंवाद् m. *eine eigene Behauptung.*

स्वयंवान्त Adj. *was man selbst vomirt hat* Hem. Par. 1,377.

स्वयंविक्रीत Adj. *selbstverkauft.*

स्वयंविलीन Adj. *von selbst geschmolzen* Maitr. S. 3,6,2 (61,20). Comm. zu TS. 2,109,6.

स्वयंविशीर्ण Adj. *von selbst abgefallen* Kumâras. 5,28.

स्वयंवृत Adj. *selbsterwählt* Sâj. zu RV. 8,29,8.

स्वयंवेदन n. *spontanes Bewusstsein.*

स्वयंव्यक्तस्थलस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

स्वयंशीर्ण Adj. *von selbst abgefallen* Gaut. Comm. zu Âpast. Çr. 15,3,20.

स्वयंश्रुत Adj. *von selbst gereift.*

स्वयंश्रेष्ठ Adj. *von Natur der schönste u. s. w.* (Çiva).

स्वयंसंयोग m. *eine eheliche Verbindung auf eigene Hand mit* (Instr.) Gaut. 4,10 (getrennt gedr.).

स्वयंसमृद्ध Adj. *an sich vollständig.*

स्वयंसंभृत Adj. (f. आ) *selbstzusammengetragen. — verfasst* Çat. Br. 13,4,2,8.

स्वयंसिद्ध Adj. *von selbst fertig dastehend.*

स्वयंभ्रंस् Adj. *von selbst fallend.*

स्वयंस्रस्त Adj. *von selbst abgefallen.*

स्वयंकारकारी, °कारिका und °कारी f. N. pr. einer bösen Fee, einer Tochter Duḥsaha's.

स्वयंकेतर् m. *ein Opferer auf eigene Hand.*

स्वयंकेाम m. *ein Opfer auf eigene Hand, ein einfaches —, nicht förmliches O.* Comm. zu Âpast. Çr. 6,7,2. 8,1,16.

स्वयंकेामिन् Adj. *ein Svajaṁhoma darbringend.*

स्वयंकर्तृक Adj. *selbst ausgeführt* Comm. zu Âpast. Çr. 14,14,4.

स्वयंकृत und स्वयंकृत (AV. 8,5,9) Adj. (f. आ) 1) *selbstgemacht, — bereitet, — bewirkt* (Çiç. 2,110), *— vollbracht, — verfasst, — verübt* (Chr. 162,1). विग्रह् m. so v. a. *auf eigene Hand unternommen.* — 2) *adoptirt.*

स्वयंकृतिन् Adj. *der Etwas selbst thut, selbst Hand anlegt.*

स्वयंकृष्ट Adj. *selbstgepflügt* Parâçara 2,6 (S. 429).

स्वयंक्रान्त Adj. *selbstbestiegen* (Thron).

स्वयंखात Adj. *selbstgegraben* Gobh. 4,7,14.

स्वयंगुणपरित्याग m. *freiwilliges Aufgeben des Fadens* und zugleich *— der Tugend.*

स्वयंगुप्त 1) *Adj. *durch sich selbst geschützt.* — 2) f. आ *Mucuna pruritus* Karaka 6,1. 20.

स्वयंगुरुत्व n. *die eigene Schwere.*

स्वयंग्रह् m. *das Ergreifen auf eigene Hand, gewaltsames Ergreifen.*

स्वयंग्रहण n. *gewaltsames Ergreifen, — Ansichreissen* Venis. 45,2. Kaṇḍak. 32,15.

1. स्वयंग्राह् m. dass. 292,10 (im Prâkrit).

2. स्वयंग्राह् 1) Adj. (f. आ) *auf eigene Hand zugreifend* MBh. 3,190,36. — 2) *freiwillig erfolgend* Mṛicch. 109,24. °ग्राह् ° Adv. *von freien Stücken* Kumâras. 3,7. — 3) °ग्राहम् und °ग्राह् ° Adv. *gewaltsam.*

स्वयंग्राह्य Adj. *wobei man eigenmächtig* oder *gewaltsam verfährt.*

स्वयंचितिं f. *Schichtung auf eigene Hand.*

स्वयंजं Adj. (f. आ) *von selbst entsprungen.*

स्वयंजात Adj. *von selbst zu Etwas geworden* Kâtj. Çr. 15,3,42.

स्वयंज्योतिस् Adj. *von selbst leuchtend.*

स्वयंयत Adj. *sich selbst lenkend.*

स्वयंत्यक्त Adj. *selbstverlassen, — aufgegeben* 165,28.

स्वयंदत्त Adj. *selbstgegeben,* Bez. *eines elternlosen oder von den Eltern verlassenen Kindes, das sich selbst als Sohn einem Andern anbietet,* Gaut.

स्वयंदान n. *das Hingeben* (einer Tochter) *auf eigene Hand.*

स्वयंदिं Adj. *von selbst abgerissen.*

स्वयंदृश् Adj. *von selbst offenbar.*

स्वयंदोहिन् Adj. *selbst melkend.*

स्वयंनत Adj. (f. आ) *von selbst gebogen* Çâṅkh. Çr. 17,3,11.

स्वयंनिर्दिष्ट Adj. *selbstbezeichnet.*

स्वयम् Indecl. *selbst, von selbst, aus eigenem Antriebe.* In der späteren Sprache ist es 1) als Nomin. zu fassen und auf das Subject oder Prädicat zu beziehen; 2) als Instr. zu fassen und auf das logische (ein Instr. oder hinzuzudenken) oder das grammatische Subject zu beziehen; 3) auf einen Gen., Loc. oder Acc. zu beziehen.

स्वयमगुरुत्व n. *eigene Leichtigkeit.*

स्वयमधिगत Adj. *selbsterworben.*

स्वयमनुष्ठान n. *eigenes Vollbringen.*

स्वयमपोदित n. impers. *dem* (Abl.) *man sich von selbst entzogen hat* 22,2.

स्वयमभिगूर्त Adj. *selbstbegrüsst* TS. 3,2,8,1. Nach dem Comm. = स्वयमेव सोमपार्श्वे गन्तुमुद्यतः.

स्वयमर्जित Adj. *selbsterworben, — verschafft, — gewonnen* Gaut. Jâgñ. 2,118.

स्वयमवदीर्ण n. *eine natürliche Erdspalte.*

स्वयमवपन्न Adj. (f. आ) *von selbst abgefallen.*

स्वयमागत Adj. *von selbst gekommen;* von einem Arzte so v. a. *zudringlich.*

स्वयमातृण्ण 1) Adj. (f. आ) *von selbst löcherig* Âpast. Çr. 16,23. — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

स्वयमातृण्णवत् Adj. *von selbst löcherig.*

स्वयमानीत Adj. *selbstherbeigebracht* Hem. Par. 1,124.

स्वयमासनठौकन n. *eigenhändiges Herbeischaffen eines Sitzes.*

स्वयमाहृत Adj. *selbstherbeigebracht* Hem. Par. 1,124.

स्वयमाहृत्यभोजिन् Adj. *geniessend was man selbst herbeigebracht hat* MBh. 3,2,13.

स्वयमिन्द्रियमोचन n. *Onanie* Gobh. 3,1,26.

स्वयमीश्वर m. *sein eigener Herr, ein unumschränkter Gebieter.*

स्वयमीहितलब्ध Adj. *durch eigene Anstrengung gewonnen.*

स्वयमुक्ति m. *ein Angeber, der unaufgefordert als Zeuge gegen Jmd in einem Rechtshandel auftritt,* Nâr. 2,1,157 (S. 93).

स्वयमुज्ज्वल Adj. *von selbst strahlend.*

स्वयमुदितं Adj. *von selbst entstanden.*

स्वयमुद्दीर्ण Adj. *von selbst herausgesprungen* (ein Schwert aus der Scheide).

स्वयमुद्घाटित Adj. *von selbst geöffnet, — aufgegangen* (Thür).

स्वयमुद्यत Adj. (f. आ) *von selbst angeboten* 67,32.

स्वयमुपस्थित Adj. (f. आ) *von selbst genaht, — gekommen.*

स्वयमुपेतं Adj. *von selbst herangetreten.*

स्वयंपतित Adj. *von selbst abgefallen* (Frucht).

स्वयंपाठ m. *der natürliche, ursprüngliche Text.*

स्वयंपाप Adj. etwa *sich selbst ein Leid zufügend.* = धात्त Comm.

स्वयंप्रकाश 1) Adj. *von selbst offenbar, sich selbst offenbarend.* — 2) m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

स्वयंप्रकाशतीर्थ m. N. pr. eines Gelehrten.

स्वयंप्रकाशमान Adj. *selbstleuchtend* 281,17. Nom. abstr. °त्व n. 282,3.

स्वयंप्रकाशमुनि (Burnell, T.), °प्रकाशयति, °प्रकाशयेागीन्द्र, °प्रकाशसरस्वती und °प्रकाशानन्दसरस्वती m. N. pr. von Gelehrten.

स्वयंप्रज्वलित Adj. *von selbst entzündet* Kauç. 46,22.

स्वयंप्रदीर्ण n. *eine natürliche Erdspalte.*

स्वयंप्रभ 1) Adj. (f. आ) *von selbst leuchtend.* — 2) *m. N. pr. eines künftigen Arhant der Gaina. — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Apsaras. — 2) einer Tochter Hemasâvarṇi's. — *c*) einer Tochter Maja's.

स्वयंप्रभु Adj. *durch sich selbst mächtig* R. 1,2, 26 (als Comp. zu fassen). Verz. d. Oxf. H. 11,*b*,18 v. u.

स्वयंप्रशीर्ण Adj. *von selbst abgefallen.*

स्वयंप्रस्तुतं Adj. *selbstgepriesen.*

स्वयंभग्न Adj. (f. आ) *von selbst abgebrochen, — abgefallen.* पर्णाशय्यासु °भग्नासु ungenau für °भग्नपर्णाशय्यासु.

स्वयंभुं 1) Adj. n. zu स्वयंभू 1). — 2) m. Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Çiva's.

स्वयंभुचैत्य n. Name eines Tempels des Âdibuddha in Nepâl Ind. Antiq. 9,183.

स्वयंभुव 1) Adj. = स्वयंभू 1). — 2) *m. Bez. des 1sten Manu; richtig स्वायंभुव. — 3) *f. आ *eine best. Staude.*

स्वयंभू 1) Adj. (n. °भुं) *a*) *durch sich selbst entstanden, — seiend, selbständig. — *b*) *zu Buddha in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) Bez. α) Brahman's Çiç. 14,56. 82. — β) Buddha's. — γ) *eines Pratjekabuddha. — δ) Âdibuddha's. — ε) eines Arhant bei den Gaina. — ζ) des Liebesgottes. — *b*) *= अन्तरिक्ष. — *c*) **die Zeit.* — *d*) *Bez. *zweier Pflanzen,* = माषपर्णी und लिङ्गिनी. — *e*) *N. pr. des 3ten schwarzen Vâsudeva bei

den Gaina.

स्वयंभूनेत्रमाहात्म्य Burnell, T. 196,*a*.

स्वायं° gedr.

स्वयंभूपुराण n. Titel eines buddh. Purâṇa.

स्वयंभूमातृकातन्त्र n. Titel eines Tantra.

स्वयंभूलिङ्ग n. = ज्योतिर्लिङ्ग.

*स्वयंभूलिङ्गसंभूता f. *eine best. Pflanze*, = लिङ्गिनी Rigân. 3,33.

स्वयंभृत Adj. *selbsterhalten, — ernährt.*

स्वयंभोज m. N. pr. eines Sohnes 1) des Pratikshatra. — 2) des Çini.

स्वयंध्रमि oder °न् Adj. *von selbst rollend.*

स्वयंमथित Adj. *von selbst gebuttert.*

स्वयंमूर्त Adj. *von selbst geronnen.*

स्वयंमृत Adj. *von selbst gestorben.*

स्वयंम्लान Adj. *von selbst welk geworden* Kauç. 32,13.

स्वयशस् Adj. *durch sich selbst ansehnlich, — Eindruck machend, — imposant, — herrlich, selbständig.* Compar. °शस्तर्.

स्वयावन् Adj. *von selbst — oder den eigenen Weg gehend.*

स्वयु Adj. 1) *sich selbst überlassen.* — 2) *frei schaltend.*

स्वयुक्त Adj. *durch sich selbst angespannt* (das Gespann der Marut).

स्वयुक्ति f. 1) *eigenes Gespann.* — 2) स्वयुक्त्या und स्वयुक्तितस् *natürlicher Weise, selbstverständlich.*

स्वयुग्वन् m. *ein Verbündeter.*

स्वयुज् m. dass.

स्वयुति f. *the line which joins the extremities of the perpendicular and diagonal* Colebr. Alg. 298.

स्वयूथ्य m. *ein Angehöriger* MBh. 12,120,10.

1. स्वयोनि f. *der Mutterleib, die eigene Geburtsstätte, der eigene Heimatsort; ein Mutterleib der eigenen Kaste.* — MBh. 12,4297 fehlerhaft für अयोनि.

2. स्वयोनि 1) Adj. (f. auch ई) *a) blutsverwandt.* — *b) aus sich selbst entstehend.* — 2) n. कश्यपस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. स्वयोनिनी Lâṭj. 4,6,15.

स्वयोनिगुणाकृत् Adj. *ebenso wirkend wie das, woraus es bereitet ist*, Bhâvapr. 2,55.

1. स्वर्, स्वरति (अर्चतिकर्मन्, शब्देापतापयेाः) 1) *einen Laut von sich geben, erschallen, tönen.* — 2) *erschallen lassen.* — 3) *besingen.* — Caus. 1) स्वरयति (आदेपे) *mit dem* Svarita-*Ton sprechen.* Pass. स्वर्यते *den* Svarita-*Ton haben* 227,14. Ist eigentlich Denomin. von स्वर्. — 2) स्वरित *a) erklingen gemacht.* — *b) betont, accentuirt.* — *c) mit dem* Svarita-*Ton versehen* Vaitân. — *d) hinzugefügt, beigemischt* (vgl. स्वरितत्व 3). Beruht auf einem Missverständniss von आदेप im Dhâtupâṭha, welches in der Bed. 5) zu fassen ist. — *Desid. सिस्वरिषति und सुस्वूर्षति. — *Intens. सास्वर्यते. — Mit अति *den Ton ausklingen lassen.* — Mit अनु Caus. s. सानुस्वरित. — Mit समनु *nachklingen.* — Mit अभि 1) *mit Tönen begrüssen, singend einfallen, einstimmen.* Wird auch durch अभि-गम् erklärt. — 2) *den Ton hinüberleiten.* — Mit अव 1) *ertönen* ṚV. 8,69(58),9. — 2) *austönen, die Stimme sinken lassen.* — Mit उप *einstimmen.* मनसा *in Gedanken mitsingen.* — Mit नि in निंष्वर् (= निर्गच्छ Comm.). v. l. निंष्पर्. — Mit निस् *wegsingen.* — Mit परि in परिस्वार्. — Mit प्र *einen gezogenen Ton ausstossen.* — Mit प्रति in प्रतिस्वर् 1). — Mit सम् 1) *zusammentönen, — stimmen.* — 2) *mitsingen (in demselben Tone).* — 3) *im Chor besingen, — anrufen.* — 4) Med. संस्वरिषीष्टाम् Bhaṭṭ. = उपतापय nach dem Comm. — Mit अभिसम् *einstimmig besingen, — begrüssen, — einladen.*

2. स्वर्, स्वरति *leuchten, scheinen.* — Caus. स्वर्यति dass. — Mit प्रत्या in प्रत्यास्वर्. — Mit प्रति in प्रतिस्वर् 2).

3. स्वर्, सुंष्वर्, सुंवर् (TS. TBr.) Indecl. im Sinne eines Nomin., Acc., Loc. (ṚV. Hemâdri 1,449,20), Abl. (Naish. 6,99) und Gen. 1) *die Sonne.* — 2) *Sonnenlicht, Sonnenschein.* — 3) *Licht, Glanz.* — 4) *das Freie, der freie Raum.* — 5) *der lichte Raum oben, Himmel* (auch als Sitz der Seligen und Götter, aber auch der Asura). स्व: प्रयात: so v. a. *gestorben.* — 6) in der Opferformel भूर्भुव:स्व:. Bei der Annahme von 14 Welten nimmt स्वर् die 3te Stelle unter den 7 aufsteigenden Welten ein. — 7) *ein best.* Ekâha. — 8) * *Wasser.*

स्वर् und स्वर 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Schall, Ton.* — *b) Stimme.* — *c) Ton* bei der Recitation u. s. w., unterschieden nach seiner Stärke oder nach Höhe und Tiefe in der Tonleiter. — *d) Ton*, so v. a. *Accent.* — *e) ein musikalischer Ton, Note* (deren sieben, auch sechs). अष्टम Naish. 12,106. — *f)* Bez. *der Zahl sieben* Ind. Antiq. 9,185. — *g) Vocal.* — *h) durch die Nase entlassene Luft.* — *i)* Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,46. — 2) f. स्वरा N. pr. der ersten Gemahlin Brahman's. — 3) n. *a)* = 1) *e)* Sâj. zu ṚV. 10,146,2. — *b)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

स्वरकर Adj. *Stimme machend.*

स्वरक्षय m. *Verlust der Stimme.*

स्वरघु f. N. pr. eines Flusses.

स्वरघ्न m. *eine best. Krankheit der Kehle*, vielleicht *Croup.*

(स्वरंकृत) सुंष्वरंकृत Adj. *wohl hergerichtet* (यज्ञ).

स्वरचिन्ता f. *Betrachtung über die Vocale* als Titel.

स्वरच्छिद्र n. *Tonloch einer Flöte* S. S. S. 180.

(स्वरण) सुंष्वरण Adj. *hellklingend, gut bei Stimme.* Nach den Erklärern = प्रकाशनवत् und शब्दयितर्.

स्वरतन्त्रचमत्कार m. (Burnell, T.), °तन्त्रोदय m. und स्वरतन्त्र n. Titel.

स्वरता f. Nom. abstr. zu स्वर् 1) *e*). Vgl. u. नष्टक्षीनविकलविकृतस्वर.

स्वरतिक्रम m. *das Uebersteigen des Himmels*, so v. a. *das Gelangen nach* Vaikuṇṭha.

स्वरदीप्त Adj. in der Auguralkunde *ungünstig von Seiten des Lautes, — der Stimme.*

स्वरधीत m. Bein. des Meru Vâgbh. 1,24.

स्वरधीतसार m. Bein. Indra's ebend.

स्वरनाभि m. *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

स्वरपञ्चाशत् f. und °शद्भाष्या f. Titel Opp. Cat. 1.

*स्वरपत्तन n. *die Stadt der musikalischen Töne*, so v. a. *der* Sâmaveda.

स्वरपरिभाषा f. (Burnell, T.) und स्वरप्रस्तार m. (Opp. Cat. 1) Titel.

स्वरपुरंजय m. N. pr. eines Sohnes des Çesha VP². 4,212.

स्वरपृष्ठ Adj. *das* Svarasâman *zum* Pṛshṭha *habend* Lâṭj. 4,6,16. Çâṅkh. Çr. 11,12,10.

स्वरब्रह्मन् n. *das in Laute gefasste* Brahman, so v. a. *die heilige Schrift.*

स्वरभक्ति f. *Vocaltheil*, so heisst *der einem r oder l vor folgendem Consonanten nachgeschlagene vocalische Klang.*

स्वरभङ्ग m. 1) *das Stottern.* — 2) *Heiserkeit.*

*स्वरभङ्गिन् m. *ein best. Vogel.*

स्वरभूत Adj. *vocalisch geworden*, so v. a. *dessen Halbvocal nebst nachfolgendem Vocal in u oder i übergegangen ist.*

स्वरभेद m. 1) *Heiserkeit.* — 2) *Verstellung der Stimme.* Instr. *mit verstellter Stimme.* — 3) *Verrath durch die Stimme.* — 4) *Verschiedenheit des Accentes.* — 5) *Verschiedenheit der musikalischen Töne.*

स्वरभैरव m. Titel eines Werkes.

स्वरमञ्चनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 263. 265.

स्वरमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

स्वरमण्डल m. (S. S. S. 185) und *°मण्डलिका f. *eine Art Laute.*

स्वरमन्त्रकाण्ड n. und स्वरमेलनकलानिधि m. Titel Opp. Cat. 1.

स्वरमात्रा f. *Tonstärke* Vaitân. 17,4.

स्वरयितव्य n. impers. *mit dem* Svarita *zu sprechen.*

स्वरयोग m. *Verbindung der Laute*, so v. a. *Stimme* Kâd. 81,18 (148,7).

स्वरयोनि m. oder f. *die dem* Svarasâman *zu Grunde liegende* Ṛk Çâṅkh. Çr. 11,12,7. 11.

स्वररत्नकोश m. und °रत्नभाण्ड n. Titel.

*स्वरलासिका f. *Pfeife, Flöte.*

स्वरवत् Adj. 1) *klingend, laut* Vaitân. 22,11. — 2) *eine wohlklingende Stimme habend.* — 3) *betont* Saṁhitopan. 7,1. — 4) *mit einem Vocal versehen* Saṁhitopan. 23,1.

स्वरविधि m. Titel Opp. Cat. 1,3088.

स्वरविभक्ति f. *Zertheilung eines Vocals* (beim Sâman-*Gesang*).

स्वरशस् Adv. *je nach den Accenten.*

स्वरशास्त्र n. *ein über Laute, Stimme* u. s. w. *handelndes Lehrbuch.*

स्वरशिक्षा f. Titel Opp. Cat. 1.

स्वरस् in घर्मस्वरस्.

1. स्वरस m. 1) *der eigene Saft, der aus irgend einem Stoff gewonnene Saft ohne andere Beimischung.* — 2) *eigene Neigung.* °तस् *aus Neigung, zum Vergnügen* Comm. zu Âpast. Çr. 15,20,8. — 3) *Gefühl für die Seinigen.* — 4) *das Hängen an der eigenen Person, Selbsterhaltungstrieb.* — 5) *Analogie.*

2. स्वरस 1) Adj. (f. आ) *gefallend, zusagend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

स्वरसंयोग m. 1) *Stimme.* — 2) *die fortlaufenden Töne* (eines Gesanges).

स्वरसंस्कारवत् Adj. *den Accenten nach richtig* Ragh. 15,76; vgl. jedoch स्वरसंस्कारा Nir. 2,1.

स्वरसंक्रम m. und स्वरसंदर्भ m. *das Steigen und Fallen der Stimme, Modulation.*

स्वरसंदेहविवाद m. *ein best. Gesellschaftsspiel* Kâd. 224,20 (369,17).

स्वरसमुच्चय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

स्वरसंपद् f. *Wohllaut der Stimme, eine wohlklingende Stimme.*

स्वरसंपन्न Adj. (f. आ) 1) *wohlklingend.* — 2) *mit einer wohlklingenden Stimme versehen.*

*स्वरसाद् m. *Verlust der Stimme* Râgân. 20,18.

स्वरसामन् 1) m. Bez. *der drei Tage vor und nach dem* Vishuvant *des* Gavâmajana, *also die letzten des ersten und die ersten des zweiten Halbjahrs* Vaitân. — 2) n. Name eines Sâman.

स्वरसार, स्वरसिंह m., स्वरसिद्धान्तचन्द्रिका f. (Burnell, T. Opp. Cat. 1) und °सिद्धान्तमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1) Titel.

स्वरसी Adv. mit कर् *zu Saft machen.*

स्वरसुबोधिनी f. und स्वरस्वरूप n. Titel Opp. Cat. 1.

स्वरहन् m. = स्वरघ्न.

स्वरांश m. 1) *ein halber oder ein viertel Ton.* — 2) *ein Siebentel.*

स्वराङ्क m. *eine Art Composition* S. S. S. 166.

स्वराङ्कुश m. Titel Burnell, T.

स्वराज् (Nomin. °राट्) 1) Adj. *selbst herrschend, unabhängig, sich selbst regierend, — lenkend.* — 2) m. *a) Selbstherr, ein unabhängiger Fürst.* — *b)* Bez. Brahman's, Vishṇu-Kṛshṇa's und eines Manu. — *c) ein best.* Ekâha Vaitân. — *d) ein best. Sonnenstrahl.* — 3) f. Bez. *verschiedener Metra.*

स्वराज्ञ् Adj. Subst. (f. °राज्ञी) = स्वराज् 1) 2) *a*).

स्वराज्य, स्वराज्ञिय n. 1) *eine unabhängige Herrschaft.* — 2) *das eigene Reich.* — 3) इन्द्रस्य स्वराज्यम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

स्वरात्त Adj. 1) *vocalisch auslautend.* — 2) *den* Svarita *auf der letzten Silbe habend.*

*स्वरापगा f. Bein. der Gaṅgâ.

स्वरार्णव m. Titel eines Werkes.

*स्वरालु m. *eine best. aromatische Wurzel*, = वचा.

स्वरावधान n. (Opp. Cat. 1) und स्वराष्टक n. Titel.

1. स्वराष्ट्र n. *das eigene Reich* M. 7,111.

2. स्वराष्ट्र m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Fürsten.

स्वराष्ट्रीय Adj. *zum eigenen Reich gehörig.* °ज्ञन m. Pl. *die Unterthanen* Kull. zu M. 7,111.

स्वरि Adj. *laut, lärmend.*

स्वरित 1) Adj. s. u. dem Caus. von स्वर्. — 2) m. n. *der sogenannte* Svarita-*Ton.*

स्वरितत्व n. 1) *das den* Svarita-*Ton Haben.* — 2) Nom. abstr. zu स्वरित 2). — 3) *das Hinzugefügtsein, Beigesetztsein* Naish. 9,42. Vgl. u. स्वर् Caus. 2) *d*).

स्वरितर् Nom. ag. *Laute erschallen lassend.*

स्वरितवत् Adj. *einen* Svarita *enthaltend.*

स्वरित्र, सुस्वरित्र Adj. (f. आ) *mit guten Rudern versehen.*

स्वरी s. u. स्वर्य.

स्वरीयस् (स्वरीयंस् Adj.) n. विज्ञेयस्त्रीणि स्वरीयांसि Namen von Sâman Ârsh. Br.

स्वरु m. 1) *das von einem Stamm abgeschnittene lange Holzstück, starker Pfahl; Opferpfosten.* Im Ritual *Spahn des* Jûpa Gaim. 4,2,1 (S. 470). 4,5. — 2) **Donnerkeil.* — 3) **Pfeil.* — 4) **Opfer.* — 5) **Sonnenschein* oder *Sonnenstrahl.* — 6) **eine Art Scorpion.*

1. स्वरुचि f. *eigenes Gefallen, — Wille, — Lust* Çiç. 16,44. Instr. *nach eigenem Willen.*

2. स्वरुचि Adj. *dem eigenen Willen —, der eigenen Lust folgend, sich gehen lassend.*

*स्वरुस् m. *Donnerkeil.*

1. स्वरूप n. (adj. Comp. f. आ) 1) *die eigene Gestalt, — Form, die Form —, die Gestalt von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 43,24. °तस् *in seiner eigenen Gestalt.* शब्दस्य, शब्द° und स्वरूप allein *das Wort in seiner eigenen Form, das Wort selbst* (im Gegensatz zu seinen *Synonymen* und *Unterarten*) 231, 16. नाम्नाम् *so v. a. die Namen selbst.* — 2) *die eigene Beschaffenheit, Eigenthümlichkeit, Wesen, Natur, Charakter.* °तस् und स्वरूप° *von Natur, von Haus aus, in Wirklichkeit, von selbst, durch sich selbst* Kap. 5,33. 42. — 3) *Begebenheit, Ereigniss* Ind. St. 15,266 u. s. w. Kampaka 227. 236. 272. Uttamak. 292.

2. स्वरूप 1) Adj. *a) * = बुध.* — *b)* = मनोज्ञ. Richtig सुरूप. — *c)* fehlerhaft für सरूप. — 2) m. N. pr. *a)* eines Daitja. — *b)* eines Sohnes der Sunandâ. — *c)* eines Schülers des Kaitanja. — 3) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit.

स्वरूपक 1) n. f. (°पिका) *Form*, so v. a. *Bildniss von* (Gen.) Hemâdri 1,806,18. 19. — 2) am Ende eines adj. Comp. = 1. स्वरूप 2).

स्वरूपता f. Nom. abstr. 1) zu 1. स्वरूप 1). Instr. so v. a. *buchstäblich.* — 2) zu 1. स्वरूप 2). — 3) Râgat. 3,489 fehlerhaft für सुरूपता.

स्वरूपत्व n. Nom. abstr. zu 1. स्वरूप 2).

स्वरूपनिरूपण n. und स्वरूपनिर्णय m. Titel.

°स्वरूपवत् Adj. *die Gestalt von — habend.*

स्वरूपसंबोधन n., °पञ्चविंशतिवृत्ति f. (Bühler, Rep. No. 697), स्वरूपानुसंधान n. (Burnell, T.) und °स्तोत्र n. Titel.

स्वरूपिन् Adj. 1) *seine eigene*, d. i. *natürliche Gestalt habend.* Am Ende eines Comp. *in der Gestalt von — erscheinend.* — 2) *mit einer Gestalt versehen, leibhaftig.*

स्वरूपोत्प्रेक्षा f. *eine Art Gleichniss* Kuvalaj. 29, *a.* fgg. (40,*a.* fgg.).

स्वरूपोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*स्वरेणु m. N. pr. einer Gemahlin des Sonnengottes. Vgl. सुरेणु und सरण्यू.

स्वरोचस् Adj. *durch sich selbst leuchtend.* v. l. स्वरोचिस्.

स्वरोचि f. *eigener Strahl.* Pl. Mârk. P. 63,7.

स्वरोचिष Mârk. P. 61,4 fehlerhaft für स्वारो-

चिष.

1. स्वरोचिस् n. = *eigenes Licht.*

2. स्वॅरोचिस् 1) Adj. *durch sich selbst leuchtend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gandharva Kali und der Apsaras Varûthinî.

स्वरोदय 1) Adj. *einen Vocal nach sich habend.* — 2) m. n. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1. °विवरण n.

स्वरोपघात m. *Heiserkeit* Hemâdri 1,727,18. 21.

स्वरोपघातिन् Adj. *an Heiserkeit leidend* Hemâdri 1,618,2. 726,21.

स्वरोपध Adj. *einen Vocal an vorletzter Stelle habend.*

स्वर्क, सुअर्क Adj. *schön singend.*

स्वर्ग, सुअर्ग, सुवर्ग (TS. TBr.) 1) Adj. *zum Licht —, zum Himmel gehend, — führend; im Himmelslicht befindlich, himmlisch.* In Verbindung mit लोक m. (auch Pl.) *Lichtwelt, Himmelsraum.* संतोषो वै स्वर्गतमः könnte auch *der schönste Himmel* bedeuten. — 2) m. *a) Himmel* meist als *Aufenthalt der Götter und Seligen; himmlische Freude.* स्वर्गं गा, आ-स्था und आ-पद् auch so v. a. *sterben.* Einmal n. — *b) ein best.* Ekâha. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Rudra Bhîma VP. 1,8,12.

स्वर्गकाम Adj. *den Himmel wünschend.*

स्वर्गखण्ड n. Titel.

स्वर्गगति f. *der Gang in die Himmelswelt,* auch so v. a. *Tod* 46,23. 57,3.

स्वर्गगमन n. *das Eingehen in den Himmel,* so v. a. *Sterben.*

स्वर्गगामिन् Adj. *in den Himmel kommend.*

*स्वर्गङ्गा f. Bein. der Mandâkinî.

स्वर्गच्युत Adj. *vom Himmel herabgestiegen* Spr. 7315.

स्वर्गजित् Adj. *den Himmel gewinnend.* Superl. °जित्तम.

स्वर्गजीविन् Adj. *im Himmel lebend* Âpast.

स्वर्गत Adj. 1) *im Himmel sich befindend.* — 2) *gestorben* Çiç. 18,65.

स्वर्गतरंगिणी f. 1) *ein Himmelsstrom.* — 2) Bein. der Gangâ Spr. 4982.

स्वर्गतरु m. *ein im Himmel wachsender Baum.*

स्वर्गति f. *der Eingang in den Himmel;* auch so v. a. *Tod.*

स्वर्गद्वार n. 1) *Himmelsthor* Âpast. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

स्वर्गपति m. Bein. Indra's.

स्वर्गपथ m. *der Weg zum Himmel,* wohl Bez. *der Milchstrasse.*

स्वर्गपर्वन् n. Titel des 18ten *Buchs* im MBh.

स्वर्गपुरी f. *die Himmelsstadt,* d. i. Amarâvatî.

स्वर्गभर्तर् m. Bein. Indra's Çiç. 14,76.

स्वर्गमन n. *das Eingehen in den Himmel,* so v. a. *Sterben.*

स्वर्गमन्दाकिनी (Conj.) f. *die himmlische* Mandâkinî.

स्वर्गमार्ग m. 1) *der Weg zum Himmel.* — 2) wohl Bez. *der Milchstrasse.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

स्वर्गमार्गपद् m. N. pr. eines Tîrtha Vishnus. 85,41.

स्वर्गयाण 1) Adj. (f. ई) *zum Himmel gehend, — führend* Ait. Âr. 51,18. — 2) n. *der Weg zum Himmel.*

स्वर्गयोनि f. *Stätte des Himmels,* so v. a. *was zum Himmel führt.*

स्वर्गराज्य n. *die Herrschaft über den Himmel, Himmelreich.*

1. स्वर्गलोक m. *die Himmelswelt.* Auch Pl.

2. स्वॅर्गलोक Adj. *der Himmelswelt angehörig, dort weilend.*

*स्वर्गलोकेश m. *der Körper.*

*स्वर्गवधू f. *eine* Apsaras.

स्वर्गवत् Adj. *im Besitz des Himmels seiend.*

स्वर्गवास m. *Wohnort im Himmel.*

स्वर्गसद् m. *ein Bewohner des Himmels, ein Gott, ein Seliger.*

*स्वर्गसरिद्वरा f. Bein. der Gangâ.

स्वर्गस्त्री f. *eine* Apsaras.

स्वर्गस्थ Adj. *im Himmel weilend,* so v. a. *gestorben.*

स्वर्गस्थित Adj. 1) *im Himmel weilend;* m. so v. a. *ein Gott, ein Seliger.* — 2) *gestorben.*

*स्वर्गह्राय Adj.

स्वर्गापगा f. Bein. der Gangâ.

स्वर्गामिन् Adj. *in den Himmel eingehend* oder *eingegangen,* so v. a. *sterbend* und *gestorben.*

स्वर्गाय्, °यते in भू°.

स्वर्गारोहण n. *das Ersteigen des Himmels, Himmelfahrt.* °पर्वन् n. Titel des 18ten *Buchs* im MBh.

स्वर्गारोहणिक Adj. *die Himmelfahrt betreffend.* पर्वन् n. so v. a. स्वर्गारोहणपर्वन् MBh. 1,2,78. 81.

स्वर्गार्गल m. oder n. *der Riegel am Himmelsthor.*

स्वर्गावास m. *Himmelsbehausung.*

*स्वर्गिगिरि m. Bein. des *Berges* Meru.

स्वर्गिन् Adj. 1) *des Himmels theilhaftig* Saṁhitopan. 41,4. m. *ein Gott, ein Seliger.* — 2) *heimgegangen, gestorben.*

*स्वर्गिरि m. = स्वर्गिगिरि.

*स्वर्गिवधू und *स्वर्गिस्त्री f. *eine* Apsaras.

स्वर्गीय Adj. *zum Himmel in Beziehung stehend, himmlisch.* कार्य n. so v. a. *Verbrennung eines Leichnams.*

स्वर्गोपग Adj. *in den Himmel kommend* Kâraṇḍ. 32,13.

स्वर्गौकस् m. *Himmelsbewohner, ein Gott, ein Seliger.*

स्वर्ग्य, सुवर्ग्य (TS.) Adj. (f. आ) 1) *zum Himmel führend, himmlisch; die Seligkeit verschaffend.* सेतुषामन् n. Name eines Sâman. स्वर्ग्यस्य लोकस्य गमनानि als Name eines Sâman fehlerhaft für स्वर्गस्य लो° ग°. — 2) *des Himmels theilhaftig.*

(स्वर्चक्षस्) सुॅअर्चक्षस् Adj. *aussehend wie Licht.*

स्वर्चन Adj. als Erklärung von स्वॅर्क.

(स्वर्चनस्) सुॅअर्चनस् Adj. etwa *angenehm wie das Himmelslicht* oder *dem Himmel gefällig.*

स्वर्चि, सुअर्चि Adj. *schön strahlend.*

स्वर्चिस् Adj. *schön flammend* Hemâdri 1,138,7 = 2,43,1.

स्वर्जि f. *Natrum.*

स्वर्जिक (Karaka 3,7) m., स्वर्जिका f. (Karaka 6,18), स्वर्जिकाक्षार m. und स्वर्जिक्षार m. dass.

स्वर्जित्, सुअर्जित् 1) Adj. *Licht —, die Sonne —, den Himmel gewinnend, — verschaffend.* — 2) m. *a) ein best. Opfer.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

*स्वर्जिन् m. *Natrum.*

(स्वर्जेष) सुअर्जेष m. *Gewinnung von Licht* u. s. w.

स्वर्ज्योतिर्निधन 1) Adj. स्वर्ज्योतिस् *zum Schlusssatz habend* Çat. Br. 8,7,4,6. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

स्वर्ज्योतिस् 1) Adj. *im Himmelslicht glänzend.* — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

स्वर्ण 1) m. *ein best.* Agni. — 2) n. *a) Gold* Râgan. 13,1.8. °धुर्य n. Sg. *Gold und ein Lastthier.* — *b)* als Gewicht *ein* Karsha *Gold.* — *c) eine Art Röthel.* — *d) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *eine best. Gemüsepflanze* (गौरसुवर्ण), *Stechapfel* und *die Blüthe von Mesua Roxburghii.*

स्वर्णक 1) m. *ein best. Baum.* — 2) n. *Gold.*

*स्वर्णकण m. *eine Art Bdellium.*

स्वर्णकणिका f. Pl. *Goldstaub.*

*स्वर्णकाय m. Bein. Garuḍa's.

स्वर्णकार m. *Goldschmied.* Nom. abstr. °ता f.

स्वर्णकारक m. dass. Hem. Par. 2,446.

स्वर्णकूट (Conj. für °कूठ) N. pr. einer Oertlichkeit.

स्वर्णकृत् m. *Goldschmied* Hem. Par. 2,465.

स्वर्णकेतकी f. *Pandanus odoratissimus* Paṅkad.

*स्वर्णक्षीरिणिका und °क्षीरी f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,18.7,7. Nach Mat. med. 319 *Cleome felina.*

स्वर्णखण्डाय्, °यते *zu einem Stücke Gold werden.*

स्वर्णगणपति m. *eine Form* Gaṇeça's.

स्वर्णगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

स्वर्णगैरिक n. *eine Art Röthel.*

स्वर्णगैरीव्रत n. *eine Art Begehung* Burnell, T.

स्वर्णग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

स्वर्णग्रीव N. pr. 1) m. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) f. आ eines Flusses.

स्वर्णघर्म m. Bez. *eines best.* Anuvâka.

स्वर्णचूड m. 1) *der blaue Holzhäher.* — 2) * *Hahn.* — 3) N. pr. eines Fürsten Harshaṅ. 166,15.

*स्वर्णचूडक m. = स्वर्णचूड 1).

स्वर्णचूल m. wohl dass.

*स्वर्णत्र n. *Zinn.*

*स्वर्णजातिका und *°जाती f. *eine Art Jasmin* Bhâvapr. 1,226.

*स्वर्णजीवन्तिका und *°जीवा f. *Hoya viridiflora.*

स्वर्णजीरी (!) f. *eine best. Mixtur.*

स्वर्णद 1) Adj. *Gold spendend.* — 2) *f. आ und ई (dieses fehlerhaft) *Tragia involucrata.*

स्वर्णदामा f. N. pr. einer Göttin.

स्वर्णदी f. 1) Bein. *a)* der Gañgâ. — *b)* *der Mandâkinî. — 2) fehlerhaft für स्वर्णदा.

*स्वर्णदीधिति m. *Feuer.*

*स्वर्णदुग्धा und °दुग्धी f. *eine best. Pflanze,* = स्वर्णक्षीरी Karaka 7,7.

*स्वर्णद्रु m. *Cassia fistula.*

स्वर्णद्वीप m. n. *Goldinsel,* wohl *Sumatra.*

*स्वर्णधातु m. *rother Ocker* Râgan. 13,61.

स्वर्णनाभ m. 1) *Ammonit.* — 2) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

*स्वर्णनिभ n. *eine Art Röthel.*

*स्वर्णपक्ष m. Bein. Garuḍa's.

*स्वर्णपद्मा f. *die himmlische* Gañgâ.

*स्वर्णपर्णी f. *Hoya viridiflora.*

*स्वर्णपाठक m. *Borax.*

*स्वर्णपारेवत n. *ein best. Fruchtbaum.*

स्वर्णपुङ्ख 1) Adj. *mit goldenem* Puñkha (Pfeil) MBh. 8,28,4. — 2) m. *ein solcher Pfeil* Çiç. 18,55.

*स्वर्णपुष्प 1) m. *a) Cassia fistula.* — *b) Michelia Champaka.* — 2) f. आ *a) Methonica superba.* — *b) Pandanus odoratissimus.* — *c)* = सप्तला. — 3) f. ई *a) Cassia fistula.* — *b)* = स्वर्णाली. — *c)* = सप्तला.

*स्वर्णपुष्पिका f. *Jasmin.*

स्वर्णप्रस्थ m. N. pr. eines Upadvîpa in Gambudvîpa.

*स्वर्णफला f. *eine Art Musa.*

स्वर्णबिन्दु m. 1) *Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Tîrtha. Auch °तीर्थ n.

स्वर्णभाज् m. *eine best. Sonne.*

*स्वर्णभूमिका f. *Zimmet* oder *Cassiarinde.*

*स्वर्णभूषण 1) m. *Cassia fistula* Bhâvapr. 1,172. — 2) n. *eine Art Röthel.*

स्वर्णमय Adj. *golden* Ind. St. 15,374. 399. 436. 437. Vgl. सर्व°.

स्वर्णमक्षा f. N. pr. eines Flusses.

स्वर्णमाक्षिक n. *eine Art Schwefelkies* Mat. med. 56. Bhâvapr. 1,142. 2,93. fg.

*स्वर्णमातर् f. *eine best. Pflanze.*

स्वर्णमुखरीमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

स्वर्णमूल m. N. pr. eines Berges.

स्वर्णमूषिका f. *eine best. Pflanze* Karaka 8,10. Vielleicht स्वर्णयूथिका gemeint.

स्वर्णयूथी f. *gelber Jasmin* Mat. med. 319.

स्वर्णर् Adj., nur Voc. Sg. (RV. 1,70,5 nach Geldner) und Pl. स्वर्णरस् RV.

स्वर्णर, सुꣳअर्णर् 1) Adj. *licht, ätherisch.* — 2) m. *a) Lichtraum, Aether.* — *b) eine best. Sonne* Comm. zu Ait. Âr. 393,7. — *c)* vielleicht N. pr. eines Mannes.

*स्वर्णरम्भा f. *eine best. Pflanze.*

स्वर्णरूपिन् Adj. *gold/arbig* Hemâdri 1,442,12.

स्वर्णरेखा f. 1) *Goldstrich* (auf dem Probirstein). — 2) N. pr. *a)* einer Vidjâdharî. — *b)* eines Flusses VP^2. 2,154.

स्वर्णरेतस् Adj. *dessen Same Gold ist* (von der Sonne).

स्वर्णरोमन् m. N. pr. eines Fürsten.

*स्वर्णलता f. 1) *Cardiospermum Halicacabum.* — 2) *Hoya viridiflora.*

स्वर्णलाभ m. = स्वर्णनाभ 2).

*स्वर्णली f. *eine best. Pflanze.*

*स्वर्णवङ्ग m. *ein best. medic. Präparat aus Zinn* Mat. med. 70.

स्वर्णवज्र n. *eine Art Stahl.*

स्वर्णवणिज् m. *Goldhändler (eine best. Mischlingskaste).*

*स्वर्णवर्ण n. *gelber Ocker* Madanav. 52,27.

*स्वर्णवर्णभाज् f. *Terminalia Chebula.*

*स्वर्णवर्णा f. *Gelbwurz.*

*स्वर्णवर्णाभा f. *eine best. Pflanze.*

*स्वर्णवल्कल m. *Bignonia indica.*

*स्वर्णवल्ली f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,208. Râgan. 7,185.

स्वर्णविद्या f. wohl *die Kunst Gold zu machen.*

स्वर्णशिख m. *ein best. Vogel,* = स्वर्णचूड.

स्वर्णशृङ्गिन् m. N. pr. eines Berges.

*स्वर्णशेफालिका f. *Cassia fistula* Bhâvapr. 1,172.

स्वर्णशैल m. N. pr. eines *Berges* Paṅkad.

स्वर्णष्ठीविन् m. N. pr. = सुवर्ण° MBh. 12,29,149.

स्वर्णसंचया f. N. pr. einer Stadt Paṅkad.

*स्वर्णसिन्दूर m. *ein best. metallisches Präparat* Mat. med. 36.

स्वर्णसू Adj. *Gold erzeugend* (Berg).

स्वर्णस्थ Adj. *in Gold gefasst.*

स्वर्णाकर m. *Goldmine.*

*स्वर्णाङ्ग m. *Cassia fistula* Bhâvapr. 1,172.

*स्वर्णारि n. 1) *Blei.* — 2) *Schwefel.*

*स्वर्णाह्वा f. *eine best. Pflanze.*

स्वर्णिधन n. स्वर् *als Schlusssatz* Tâṇḍja-Br. 11,10,14. fg. Lâṭj. 1,6,36.

स्वर्णीति Adj. *in den Himmel geführt.*

*स्वर्णाली f. v. l. für स्वर्णाली.

स्वर्णेतर् Nom. ag. *Beförderer zum Himmel* (unter den Namen für राजन्).

*स्वर्त्, स्वर्तयति (गतौ).

(स्वर्थ) सुꣳअर्थ Adj. (f. आ) *das richtige Ziel verfolgend.*

*स्वर्द्, स्वर्दते (आस्वादने, संचरणे, प्रीतिलिप्सोः).

स्वर्द Adj. *den Himmel* स्वर् *verleihend* Hariv. 14116.

स्वर्दा Adj. *Himmelslicht verleihend* Âpast. Çr. 17,5.

(स्वर्दृश्) सुꣳअर्दृश् Adj. (Nomin. °दृक्) *die Sonne —, das Licht schauend;* auch wohl *aussehend wie Licht* oder *die Sonne.*

स्वर्देव m. N. pr. eines Mannes.

स्वर्धिन् m. *ein guter Parteigenosse.*

स्वर्धुनी f. Bein. der Gañgâ.

स्वर्धेनु f. *die Himmelskuh,* = कामधेनु Spr. 7833.

स्वर्नगरी f. *die Himmelsstadt,* d. i. Amarâvatî. °कृता *zur H. gemacht.*

*स्वर्नदी f. = स्वर्णदी.

स्वर्नयन Adj. *zum Himmel führend.*

स्वर्पति, सुꣳअर्पति m. 1) *Herr des Lichts.* — 2) Bein. Indra's Çiç. 14,74.

स्वर्भाण m. = स्वर्भानु = Râhu Hem. Par. 1,314.

स्वर्भानव 1) *m. *Hyacinth* Râgan. 13,187. — 2) f. ई *eine Tochter des* Svarbhânu.

स्वर्भानवीय Adj. von स्वर्भानु zu Subhâshitâv. 1479.

स्वर्भानु, सुꣳअर्भानु m. 1) Name eines die Sonne (und den Mond) verfinsternden Dämons, später = Râhu. — 2) N. pr. eines Sohnes *a)* des Kaçjapa VP. 1,21,12. — *b)* des Kṛshṇa.

स्वर्भानुसूदन m. Bein. der Sonne.

स्वर्मणि m. *die Sonne* Bâlar. 307,18.

(स्वर्मीळ्ह) सुꣳअर्मीळ्ह 1) Adj. *wobei es den Kampf um Sonne* oder *Licht gilt.* — 2) n. *Kampf um Licht.*

स्वर्य, स्वरꣳअर्य Adj. (f. आ, ved. स्वरी) 1) *lärmend, schallend, tosend, brüllend, schwirrend.* — 2) *der Stimme zuträglich* Karaka 6,8.

स्वर्यत् Adj. VS. 17,68 fehlerhaft für स्वर् यत्.

स्वर्यशस् n. *die Herrlichkeit des Himmels* Bhâg. P. 1,10,27.

स्वर्यस् n. विश्वोस्त्रीणि स्वर्यासि Namen von Sâman Ârsh. Br. v. l. स्वरीयस्.

स्वर्यात Adj. *in den Himmel eingegangen*, auch so v. a. *gestorben*.

स्वर्यातर् Nom. ag. *zum Himmel gehend*, so v. a. *sterbend* MBh. 5,129,32.

स्वर्याति MBh. 7,2991 fehlerhaft für शर्याति.

स्वर्यान n. *das Eingehen in den Himmel*, so v. a. *das Sterben*.

(स्वर्यु) सुग्वर्यु Adj. *nach Licht u. s. w. verlangend*.

स्वर्योषित् f. *eine* Apsaras Bâlar. 89,10.

स्वर्लीन N. pr. einer Oertlichkeit.

1. स्वर्लोक m. *die Himmelswelt* und *eine best. Himmelswelt;* auch Bez. des Berges Meru Daçak. 1,13.

2. स्वर्लोक Adj. *der Himmelswelt theilhaftig;* m. *ein Gott, ein Seliger*. Nom. abstr. °ता f.

स्वर्लोकशिखर् m. Bein. des Berges Meru.

स्वर्वधू f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras Hem. Par. 1,216. 2,308.

स्वर्वत्, सुग्वर्वत्, सुवर्वत् (TS.) Adj. 1) *licht, himmlisch*. — 2) *das Wort* स्वर् *enthaltend*. स्वर्वन्निधन Adj. Lâṭ. 7,7,25.

*स्वर्वापी f. Bein. der Gaṅgâ.

स्वर्वाहिनी f. desgl. Bâlar. 90,13.

स्वर्विद्, सुग्वर्विद्, सुवर्विद् (TS.) Adj. *Licht —, Sonne —, den Himmel verschaffend, — gewinnend, — besitzend, himmlisch*.

स्वर्विस् Adj. Hemâdri 1,138,7 fehlerhaft für स्वर्चिस्.

स्वर्वीथि f. N. pr. der Gattin Vatsara's.

स्वर्वेश्या f. *eine himmlische Buhldirne, eine* Apsaras.

स्वर्वैद्य m. Du. *die beiden himmlischen Aerzte, die* Açvin.

(स्वर्षा) सुग्वर्षा Adj. = स्वर्विद्.

(स्वर्षाति) सुग्वर्षाति f. *Gewinnung des Lichts u. s. w.*

स्वर्हण n. *eine grosse Verehrung*.

स्वर्हत् Adj. *überaus ehrwürdig*. Superl. °र्हत्तम.

स्वलक्षण Adj. *seine besonderen specifischen Merkmale habend, mit nichts Anderem zu vergleichen, etwas für sich Besonderes*.

स्वलक्षित Adj. *durchaus nicht bemerkt, — wahrnehmbar* Bhâg. P. 2,5,20.

स्वलंकृत् (metrisch MBh. 1,221,50) und °कृत Adj. *schön geschmückt*.

स्वलदा f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's. v. l. खलाबला च st. स्वलदा चैव.

स्वलिखित n. *eine eigenhändige Quittung* Vishṇus. 6,26.

स्वलीन m. N. pr. eines Dânava.

स्वल्प Adj. (f. आ) *sehr klein, von geringem Umfange, sehr wenig, sehr kurz* (Zeit), — *gering, unbedeutend*. स्वल्पाङ्गुलि f. *der kleine Finger*. Instr. *in kurzer Zeit*. Compar. °तर् *ganz unbedeutend*.

स्वल्पक Adj. (f. स्वल्पिका [so die Hdschrr.], सुअल्पिका) *sehr klein, — schmal, — wenig, — gering, — kurz* (Zeit).

*स्वल्पकेशिन् m. *eine best. Pflanze*.

*स्वल्पकेसरिन् m. *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204.

स्वल्पज्ञातक n. Titel eines Werkes.

स्वल्पतन्त्र Adj. *aus kurzen Abschnitten bestehend, concise abgefasst*. Nom. abstr. °त्र n. Kathâs. 7,13.

स्वल्पतस् Adv. *ganz nach und nach, — allmählich*.

स्वल्पदृश् Adj. *sehr kurzsichtig* (in übertragener Bed.).

*स्वल्पद्रावक n. *ein best. durch Destillation gewonnenes mineralisches Präparat* Mat. med. 13.

*स्वल्पपत्रक m. *eine Art Bassia*.

*स्वल्पफला f. 1) *Andersonia Rohitaka*. — 2) *eine Art* Hapushâ oder Adj. f. *kleine Früchte habend*.

स्वल्पबल Adj. *überaus schwach* Hit. 27,18.

स्वल्पयात्रा f. Varâhamihira's *kleinere (kürzere)* Jâtrâ Utpala zu Varâh. Bṛh. 20,10.

स्वल्पवयस् Adj. *sehr jung* 133,29.

स्वल्पवित्तवत् Adj. *sehr wenig besitzend* Hemâdri 1,382,11.

*स्वल्पशरीर Adj. *einen kleinen Körper —, eine Zwerggestalt habend*.

स्वल्पशिलाय्, °यते *zu einem kleinen Felsen werden*.

स्वल्पातिविस्तर Adj. (f. आ) *sehr kurz und sehr ausführlich* Verz. d. Oxf. H. 63, *a*, No. 111.

स्वल्पी Adv. mit भू *gering werden, einschmelzen* (in übertragener Bed.).

स्वल्पीयस् Adj. *sehr wenig* M. 11,8.

स्वल्पेच्छ Adj. *anspruchlos*. Nom. abstr. °ता f.

स्ववंशज Adj. *aus Jmds* (Gen.) *Geschlecht entsprossen* Hariv. 2,110,76.

स्ववंशिन् Adj. *zu Jmds* (Gen.) *Geschlecht gehörig* Hariv. 9669.

स्ववंश्य Adj. *zu seinem Geschlecht gehörig* MBh. 13,91,45. Râgat. 3,331.

स्ववंस् s. स्ववस्.

स्ववक्लिन्न Adj. *gut erweicht, breiig* Kâraka 1,16 (95,12).

स्ववग्रह Adj. *leicht zurückzuhalten, — im Zaume zu halten, — zu lenken*.

स्ववच्छन्न Adj. *wohl zugedeckt* Kâraka 89,16.

स्ववत् Adv. *wie sein Eigenthum, als wenn es sein E. wäre* Gaut. 12,28.

स्ववत्त् Adj. *vermögend, wohlhabend* Gaim. 6,1,17. Nom. abstr. स्ववत्ता f. 16. Vgl. स्ववस्.

स्ववर्गीय Adj. *zu der eigenen Sippe* (Pañcat. 212,6) —, *zu der eigenen* (Consonanten-) *Gruppe gehörig*.

स्ववर्ग्य Adj. *zu der eigenen* (Consonanten-) *Gruppe gehörig* Âçv. Çr. 1,2,16.

1. स्ववश Adj. (f. आ) *frei über sich verfügend, selbständig, frei*. Nom. abstr. °ता f.

2. स्ववश Adj. *sich gar nicht in der Gewalt habend* Vâsav. 74,2.

स्ववशंकृत Adj. *in die Gewalt von* (Instr.) *gebracht* R. ed. Bomb. 2,11,22.

स्ववशिनी f. *ein best. Metrum*.

स्ववश्य Adj. *von selbst* (d. i. dem Subject des Satzes) *folgsam*.

(स्ववस् und स्ववंस्) सुग्व° Adj. *guten Schutz habend, — gewährend, hülfreich*.

स्ववंसु Adj. Schreibart des Padap. für स्वावसु.

स्ववार् m. *der eigene Platz*. Acc. mit समा-स्था *seinen Platz einnehmen, sich an seinen Platz stellen* R. 2,80,5.

स्ववासिन् 1) n. ज्ञमद्ग्नेः स्ववासिनी Name zweier Sâman Ârsh. Br. — 2) f. °नी = सुवासिनी Çâṅkhâyana 476.

स्वविकत्थन Adj. *sich selbst lobend, prahlend*.

स्वविग्रह m. *der eigene Leib*. Acc. so v. a. *sich*.

स्वविच्छन्दस् Adj. = स्वच्छन्दस् + विच्छन्दस् Lâṭ. 6,1,2.

स्ववियुत् Adj. *von selbst blitzend*.

स्वविधि m. Instr. 1) *auf seine (ihre) Weise*. — 2) *auf die gehörige Weise*.

स्वविधेय Adj. *was man selbst zu vollbringen hat* Naish. 3,100.

स्वविषय m. 1) *das eigene Land, Heimat*. क-स्मिंश्चित्स्वविषये so v. a. *in einer Gegend —, an einem Orte seines Reiches* 39,5. — 2) *der eigene Bereich, — Wirkungskreis*.

स्ववीक्षित Adj. R. ed. Bomb. 4,31,5 fehlerhaft für स्ववेक्षित.

स्ववृक्ति f. *Aneignung*. Instr. Pl. so v. a. *ausschliesslich für uns*.

स्ववृञ् Adj. *sich aneignend, für sich nehmend*.

स्ववृति f. MBh. 1,8350 und R. ed. Bomb. 4,24,

7 fehlerhaft für स्ववृत्ति.

स्ववृत्ति f. 1) *die Einem eigene Lebensweise* R. ed. Bomb. 4,24,7. — 2) *der eigene Lebensunterhalt, die eigene Existenz.* Auch Pl. Instr. Sg. so v. a. *auf Kosten —, mit Hintansetzung des eigenen Lebens* MBh. 1,229,20. — 3) *Selbständigkeit, Unabhängigkeit.*

स्व॑वृष्टि Adj. *den Regen für sich behaltend.*

स्ववेत Adj. (f. आ) *wofür man gute Vorsorge getroffen hat* R. 5,75,1.

स्ववेत्तित Adj. *wohlerwogen* R. 4,31,5.

स्ववैरिता f. *feindseliges Benehmen gegen sich selbst.* निज्ञायुषः °तां कर् so v. a. *sich selbst um's Leben bringen* Naish. 9,35.

स्वव्याज Adj. *ganz ehrlich* MBh. 13,32,36.

स्वश m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig खश.

स्वशक्ति f. 1) *die eigene Macht, — Kraft* M. 9, 298. Instr. *nach Kräften* Spr. 7327. Ind. St. 15, 409. — 2) *die wirkende Kraft* (eines Gottes), *seine Energie* Bhâg. P. 3,8,12.

स्वशिरम् Hariv. 7429 fehlerhaft für स्वःशिरम्.

स्व॑शोचिस् Adj. *von selbst strahlend.*

स्व॑शुन्द्र Adj. *von selbst schimmernd.*

स्वशूडामणि m. *das Diadem des Himmels.*

स्वश्लाघा f. *Selbstlob.* Vgl. अस्वश्लाघान्यनिन्द्.

(स्वश्व) सुअ॑श्व Adj. (f. आ) *gute Rosse habend, wohlberitten, wohlbespannt.*

(स्वश्वयु) सुअश्वयु॑ Adj. *sich als Renner zu zeigen begierig.*

स्व॑श्विय, स्वश्व्य und सुअ॑श्विय n. 1) *gute Rosszucht, Besitz trefflicher Rosse.* — 2) *Reitkunst, Fahrkunst.*

स्वःशिरस् Adj. *dessen Haupt der Himmel ist* Hariv. 2,72,40.

(स्वष्ट्र) सुअ॑ष्ट्र Adj. *mit gutem Stachel bewaffnet.*

स्वसंयुक्त Adj. *mit ihm selbst verbunden.*

1. स्वसंविद् f. *die Erkenntniss des eigenen —, d. i. wahren Wesens.*

2. स्वसंविद् Adj. *der sich nur selbst erkennt.*

स्वसंवृत Adj. *auf seiner Hut seiend.* Richtig wohl सुसंवृत.

स्वसंवेद्य Adj. *nur der eigenen Person verständlich* Çaṃk. zu Bâdar. S. 1133, Z. 1.

स्वसंस्कृता f. *das Verbundensein* (nur) *mit sich,* so v. a. *das Fürsichstehen, Alleinsein.*

स्वसत्ता f. *das in seinem Besitz —, zu seiner Verfügung Sein* Paddh. zu Kâtj. Çr. 4,12 (398,12).

स्वसदृश Adj. (f. आ) *der eigenen Person ähnlich, — entsprechend.*

स्वसमान Adj. dass.

स्वसमुत्थ Adj. 1) *im Selbst entstehend, — entstanden.* — 2) *durch sich selbst entstanden, — seiend,* so v. a. *natürlich.*

स्वसंभव Adj. 1) *dem man seinen Ursprung verdankt* Bhâg. P. 3,9,26. — 2) *aus ihm selbst* (auf das Subject zu beziehen) *entstanden.*

स्वसंभूत Adj. *aus sich selbst entstanden.*

स्वसंमुख Adj. *zu sich selbst gekehrt.*

स्व॑सृ f. *Schwester.* Bildlich von *zusammengehörigen weiblich benannten Sachen.*

स्व॑सर् n. 1) *Hürde, Stall.* — 2) *gewohnter Ort, Wohnplatz, Wohnung.* — 3) *Nistplatz der Vögel.* — 4) **Tag.*

स्वसर्व n. *die ganze Habe.*

स्वसा (metrisch) f. = स्व॑सृ.

स्व॑सार् n. = स्व॑सर् ṚV. 1,178,2.

स्वसि॑च् Adj. *von selbst ausgiessend* TS. 1,8,14, 2. Vgl. सुसि॑च्.

स्वसित Adj. *ganz schwarz.*

स्वसिद्ध Adj. 1) *von selbst zu Stande gekommen, — kommend.* — 2) *von Natur eigen.*

स्वसृघ m. *Schwestermörder.*

स्वसृ॑त् Adj. *den eigenen Weg gehend.*

स्वसृ॑त्व n. *Schwesterschaft.*

स्व॑सेतु Adj. (f. eben so) *seinen eigenen Damm — oder seine eigene Brücke bildend.*

(स्वस्तक) सुअस्तकॅ Adj. *ein gutes Heimwesen habend.*

स्वस्तमित॑ (Conj.) n. *ein schöner Sonnenuntergang* AV. 19,8,3.

स्वस्तर् m. *eine selbstbereitete Streu* (zum Sitzen oder Liegen) Âpast. Vgl. प्रस्तर्, अस्तर् und स्वास्तर्.

स्वस्ति॑, सुअस्ति॑ 1) f. (Instr. स्वस्ति॑ und später स्वस्त्या॑) *Wohlsein, Glück, Gelingen.* स्वस्तिम् Hemâdri 1,323,21. 812,22. स्वस्ति॑भिस् so v. a. *glücklich.* Wird auch als Göttin (auch स्वस्तिदेवी) und als Kalâ personificirt. — 2) Adv. (ursprünglich Instr.) *wohl, glücklich* (Gâtakam. 27), *mit Erfolg;* so v. a. *schön Dank* Hemâdri 1,95,13. Mit Dat. so v. a. *vale, valete* Spr. 5828. Bâlar. 110,20. 160,3. Harshaṃ. 178,20. Gâtakam. 28,68. Am Anfange eines Briefes so v. a. *meinen Gruss zuvor.* — 3) hieraus entspringt ein scheinbar indeclinables Neutrum, das als Nomin. nnd Acc. gefasst werden kann, in der Bed. *Wohlergehen, Heil, Glück.*

स्वस्तिक 1) m. *a) eine Art Barde* (*Heil rufend*) R. ed. Bomb. 2,16,46. — *b) eine best. glückbringende Figur,* überh. *Kreuzform* Vâsav. 190,3. Auf einem Globus zur Bez. bestimmter Puncte oder Stellen; auch als Muster in einem Gewebe Vigñâneçvara zu Jâgñ. 2,180 (nach Aufrecht). — *c) eine Schüssel von best. Form.* — *d) *ein Glück bringender Gegenstand* überh. — *e) das Kreuzen der Hände auf der Brust* Çiç. 10,43. Vgl. कृस्त°. — *f) Kreuzverband.* — *g) eine Art Gebäck mit vier Zipfeln.* — *h) *eine Art Knoblauch.* — *i) *Hahn.* — *k) *Wollüstling.* — *l)* N. pr. *α)* eines Schlangendämons. — *β)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *γ)* eines Dânava. — *δ)* eines Dichters (Z. d. d. m. G. 36,557) und eines andern Mannes. — 2) m. n. *a) ein Gebäude in Kreuzform* Hemâdri 2, 59,8. — *b) *Marsilea quadrifolia.* — 3) n. *das Sitzen mit gekreuzten Beinen.*

*स्वस्तिककर्ण Adj. *mit der Figur* Svastika *am Ohr gezeichnet.*

स्वस्तिकपत्र n. *ein gebogenes, hakenförmiges chirurgisches Instrument.*

स्वस्तिकर् m. N. pr. eines Mannes.

स्वस्तिकर्मन् n. *das Heilbringen, Wohlergehenlassen, Segnen, Lohnen.*

स्वस्तिकार् m. 1) *ein Barde, der „Heil" ruft.* — 2) *das Heilbringen, Wohlergehenlassen.* — 3) *der Ausruf* स्वस्ति.

स्वस्तिकाकृस्त m. Verz. d. Oxf. H. 202, *b*, 27 wohl nur fehlerhaft für स्वस्तिको कृस्तः.

स्वस्तिकी Adv. mit कर् *kreuzen* (die Hände).

स्वस्तिकृत् Adj. *Glück bereitend, Heil bringend* (Çiva).

स्वस्ति॑गव्यूति Adj. *glückliche Fluren habend* Maitr. S. 2,7,2 (75,8).

(स्वस्तिगा) सुअस्ति॑गा Adj. *zum Glück führend.*

स्वस्तिता f. *der Zustand des Wohlseins.*

स्वस्तिद् Adj. *Wohlsein gebend* (Çiva).

(स्वस्तिदा) सुअस्ति॑दा Adj. dass.

स्वस्तिदेवी f. *die Göttin* Svasti.

स्वस्तिपुर n. N. pr. eines Tîrtha.

स्वस्तिमत्, सुअस्ति॑मत् 1) Adj. *a) sich wohlbefindend, wohlbehalten, glücklich.* — *b) Glück bringend.* — *c) das Wort* स्वस्ति *enthaltend.* — 2) स्वस्तिमती f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*स्वस्तिमुख 1) Adj. *das Wort „Heil" im Munde führend, Glück wünschend.* — 2) m. *a) ein Brahmane.* — *b) Brief* (*mit* स्वस्ति *beginnend*).

स्वस्तिवचन n. *das Aussprechen des* Svasti *über Etwas* MBh. 3,198,13.

(स्वस्तिवक्) सुअस्ति॑वक् (stark °वाक्) Adj. *glücklich führend* (Wagen).

स्वस्तिवाच् f. und °वाचक m. *Segensspruch,*

Glückwunsch.

स्वस्तिवाचन 1) n. *a) eine an Brahmanen gerichtete Aufforderung ihren Segenswunsch für Unternehmungen* u. s. w. *auszusprechen* und *die bei dieser Gelegenheit dafür gereichte Gabe* 294,9. 296, 28. 30 (überall im Prâkrit). — *b)* Titel eines Werkes. — 2) *Adj. = स्वस्तिवाचनं प्रयोजनमस्य.

स्वस्तिवाचनिक Adj. *der das* Svasti *über Etwas ausspricht* Mahâvîraḱ. 43,10. Prasannar. 70,9.

स्वस्तिवाचित Adj. *den man aufgefordert hat das* Svasti *über Etwas auszusprechen* MBh. 3,198,13.

1. स्वस्तिवाच्य 1) Adj. *aufzufordern den Segenswunsch für Unternehmungen* u. s. w. *auszusprechen.* — 2) n. = स्वस्तिवाचन 1) *a).*

2. स्वस्तिवाच्य Absol. *Jmd* (Acc.) *das* स्वस्ति *über Etwas ausspreehen heissend.*

स्वस्तिवाद् m. *das Aussprechen des* Svasti *über Etwas* Dh. V. 24,10.

(स्वस्तिवाक्न) सुअस्तिवाँक्न Adj. *glücklich führend.*

*स्वस्ती Adv. mit अस् so v. a. स्वस्ति.

स्वस्त्य Adj. *glücklich.* स्वस्त्यं पन्थाम् Daçak. zu Kauç. 137,25.

स्वस्त्यक्षर n. so v. a. *Danksagung* Hemâdri 1,93,7.

स्वस्त्ययन 1) n. Sg. und Pl. (adj. Comp. f. आ) *a) glücklicher Fortgang, Glück, Gelingen* Gâtakam. 32. — *b) Glück —, Segenswunsch, — spruch* Gâtakam. 32,36. Acc. mit वच् Caus. *sich Glück wünschen, sich den Segen für Etwas erbitten.* — *c) ein Segen bringendes —, Glück verheissendes Mittel* Gâtakam. 8,7. 9. 19,15. — 2) Adj. (f. ई) *Glück bringend, — verheissend.* Superl. स्वस्त्ययनतम.

स्वस्त्यर्थचरित Adj. *der glücklich sein Ziel erreicht hat* Sâmav. Br. 2,4,6.

स्वस्त्यात्रेय m. 1) N. pr. eines alten Weisen. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *das von ihm verfasste Lied.* — 3) *Spiegel.*

स्वस्त्यास्तरण n. R. ed. Bomb. 2,81,11 wohl fehlerhaft für स्पर्ध्यास्तरण. Nach dem Comm. = स्वस्तिकाकारमण्डलवदास्तरणम्.

स्वस्थ Adj. (f. आ) 1) *in seinem natürlichen Zustande sich befindend, — verharrend, unverletzt, unbehelligt* (Gâtakam. 22,55), *wohl auf, gesund* (am Körper oder an der Seele), *guter Dinge.* Compar. °तर्. — 2) *im eigenen Ich —, im Subject befindlich.* — Häufig v. l. सुस्थ.

स्वस्थचित्त Adj. *bei gesundem Verstande, nicht verrückt* Gâtakam. 22,30.

स्वस्थता f. *das Wohlsein, Gesundsein, Wohlbehagen.*

स्वस्थवृत्त n. *Behandlung bei einer gesunden Person* Karaka 389,8.

1. स्वस्थान n. *der eigene Platz, — Ort, Heimat* 100,18. 132,2.

2. स्वस्थान Adj. *an seinem Orte befindlich.*

स्वस्थारिष्ट n. *Todesanzeichen an einem Gesunden* Açvav. 23,1.

स्वस्थी Adv. 1) mit कर् *in seinen natürlichen Zustand bringen* Pañcad. (Conj.). — 2) mit भू *in seinen natürlichen Zustand kommen, so v. a. nüchtern werden.*

स्वस्रीय 1) m. *Schwestersohn* 101,11. — 2) f. स्वस्रीया *Schwestertochter.*

स्वस्वकाल m. *die entsprechende Zeit für Jedes* Spr. 6471.

स्वस्वध m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

स्वस्वप्राण m. Pl. *je sein Lebensathem, — Leben* Sây. zu ṚV. 10,18,4.

स्वस्वभाव m. *sein* u. s. w. *angeborenes Wesen* Mṛcch. 168,16.

स्वस्वरुचि Adj. Pl. *jeder in seiner Weise glänzend* Ind. St. 15,292.

स्वस्वरूप n. *sein wahrer Charakter* 287,17. Hem. Jog. 4,45.

स्वस्वामिभाव m. *das Verhältniss von Besitz und Besitzer* Kap. 6,67.

स्वःसद् Adj. *im Himmel seinen Sitz habend;* m. *ein Gott* Naish. 5,123.

स्वःसरित् f. Bein. der Gañgâ.

स्वःसामन् n. Name eines Sâman.

स्वःसिन्धु f. Bein. der Gañgâ.

स्वःसुन्दरी (Bâlar. 72,15) und **स्वःस्त्री** f. *eine Apsaras.*

स्वःस्यन्दन m. *der himmlische —, d. i.* Indra's *Wagen.*

स्वःस्रवन्ती f. Bein. der Gañgâ.

स्वकृतवासस् Adj. *in schöne ungewaschene* (*neue*) *Gewänder gekleidet* Hemâdri 1,722,11.

स्वकर्तर् Nom. ag. *Selbstmörder* Ind. St. 15,334.

स्वकरण n. *Wegnahme —, Einziehung des Vermögens* Gaut. 12,27.

स्वकर m. 1) *die eigene Hand* 140,14. 155,29. 157,8. 296,4. 318,6. सीता° Ragh. 14,19. Acc. mit दा *seine Hand zu Etwas* (Loc.) *bieten* Bâlar. 194, 6. — 2) *die eigene Handschrift, Selbstgeschriebenes* Vishṇus. 7,13.

स्वकरस्तस्वस्तिकस्तनी Adj. f. *mit gekreuzten Händen die Brüste bedeckend* Kathâs. 108,69.

स्वकरिका f. *Haue, Hacke.*

स्वकरित Adj. *von seiner* u. s. w. *Hand gehalten, — gestützt* Naish. 6,33.

स्वकीय 1) Adj. *a) der eigenen Person frommend. — b) der eigenen Person* (auf das Subject bezogen) *gewogen.* — 2) n. *das eigene Wohl* Çiç. 16,39.

स्वँकेतर् m. *selbst* Hotar.

स्वङ्ग m. N. pr. eines Sohnes des Vishṇu von der Dakshiṇâ.

1. स्वाकार m. *das eigene —, natürliche Wesen.*

2. स्वाकार Adj. *von anständiger Erscheinung* Harshaḱ. 111,11.

स्वाकारकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,6.

स्वाकूति m. N. pr. eines zu den Gaja gezählten göttlichen Wesens.

स्वाकृति Adj. *von schönem Aussehen, schön, hübsch* (Person) 130,21.

(स्वाक्त) सुअँक्त n. *gute Salbung.*

*स्वाक्तपाद् m. = अक्तपाद्.

*स्वाक्षर् n. *Autographon.*

स्वाख्यात Adj. *selbstverkündet.* Nom. abstr. °ता f.

स्वागत 1) Adj. *a) willkommen. — b) auf rechtlichem Wege eingegangen, — erworben* (Besitz). — 2) m. N. pr. *a)* eines Buddha. — *b)* eines Fürsten VP². 3,334. — *c)* eines Kaufmanns. — 3) f. आ *ein best. Metrum.* — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) die Begrüssung „willkommen", Bewillkommnung.* स्वागतं ते ऽस्तु oder स्वागतं ते *ich rufe dir „willkommen" zu.* — *b) Wohlergehen, Gesundheit.* °प्रश्न m. *eine Erkundigung darnach.*

*स्वागतिक Adj. *der Jmd willkommen heisst.*

स्वागती Adv. mit कर् *zum Gruss „willkommen" machen.*

स्वागम m. *Bewillkommnung.*

स्वाग्रयण Adj. *einen guten* Âgrajaṇa (Graha) *bildend.*

स्वाँकृत Adj. *sich zu eigen gemacht, ergriffen* TS. 1,4,2,1.

*स्वाङ्किक m. *Trommelschläger.*

स्वाङ्ग n. *ein Theil des eigenen Körpers, der eigene Körper,* d. i. *Körpertheil —, Körper in eigentlicher, nicht übertragener Bedeutung* P. 3,4,61. Spr. 7614.

स्वाङ्गशीत Adj. *an allen Theilen erkaltet* Bhâvapr. 2,87. 89. 3,89.

*स्वाङ्गि m. Patron. von स्वङ्ग.

स्वाचरण Adj. *von gutem Wandel* MBh. 15,10,11.

स्वाचान्त Adj. *der sich gut den Mund ausgespült hat* Vishṇus. 21,1. 16. 65,1. 73,2.

1. स्वाचार m. *guter Wandel, gute Sitten.* Auch Pl.

2. स्वाचार Adj. (f. आ) *wohlgesittet* Hemâdri 1,614,17.

स्वाचारवत् Adj. dass. Varâh. Jogaj. 9,14.

स्वाच्छन्द्य n. *Freiheit, Unabhängigkeit.* Abl. *freiwillig, aus eigenem Antriebe.*

स्वाजन्य n. *Angehörigkeit, Verwandtschaft* Hem. Par. 2,37.

स्वाजीव und स्वाजीव्य Adj. *guten Lebensunterhalt gewährend.*

स्वाज्ञा f. *sein* (auf das logische Subject bezogen) *Befehl.* Acc. mit अनु *seine Befehle anerkennen, sich ihnen unterwerfen* Uttamaś. 372.

स्वाञ्जल्यक n. *das Zusammenlegen seiner Hände,* so v. a. *Bitten, gute Worte.*

*स्वाढ्यंकर Adj. *leicht reich zu machen.*

*स्वाढ्यंकरण Adj. *leicht reich machend.*

*स्वाढ्यंभव Adj. *leicht reich zu werden.*

(स्वातत) सुस्वातत Adj. 1) *wohl gespannt.* — 2) *wohl gezielt.*

स्वातत्र n. vielleicht nur fehlerhaft für स्वातत्य.

स्वातत्य n. *freier Wille, Selbständigkeit, Unabhängigkeit* Çiç. 5,48. Abl. (Kap. 3,12) und Instr. *eigenmächtig, aus freien Stücken, sponte, von einem Andern unabhängig, für sich.*

स्वाति 1) f. *das 15te* (oder *15te*) *Mondhaus.* Auch स्वाती und Pl. स्वात्यस्. — 2) *Adj. *unter dem Mondhaus* Svâti *geboren.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Ûru von der Âgnejî. v. l. ध्याति. — *b*) des Meghasvâti VP². 4,200. — 4) *f. N. pr. einer Gemahlin des Sonnengottes. — 5) **Schwert.*

स्वातिकर्ण m. N. pr. eines Fürsten VP². 4,200.

स्वातिकारी f. N. pr. einer Genie des Ackerbaues.

स्वातिगिरि f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,24.

स्वातिमुख 1) m. *a*) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,13. — *b*) N. pr. eines Kiṁnara-Fürsten Kâraṇḍ. 3,2. — 2) f. आ N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,21.

स्वातिषेण m. N. pr. eines Fürsten VP². 4,202.

स्वात्त 1) oxyt. s. u. स्वदू. — 2) Mârk. P. 657,5 v. u. fehlerhaft für स्वात्त.

स्वात्मता f. Nom. abstr. von स्वात्मन्.

स्वात्मन् m. *das eigene Selbst* (als Pron. reflex. fungirend), *sein eigenes Wesen.*

स्वात्मनिरूपण n., °प्रकरण n., स्वात्मपूजा f. (Burnell, T.), स्वात्मप्रयोगप्रदीपिका f. (Opp. Cat. 1) und स्वात्मयोगप्रदीप m. (Kumârasv. zu Pratâpar. 245,15) Titel.

स्वात्मवध m. *Selbstmord.*

स्वात्मसंवित्त्युपदेश m., स्वात्मसंविदुपदेश m. (Bühler, Rep. No. 430), स्वात्मानन्दप्रकरण n., स्वात्मानन्दस्तोत्र n. (Burnell, T.), स्वात्मानुबोध m. (ebend.) und स्वात्मानुरूपण n. (ebend.) Titel.

स्वात्माराम 1) Adj. *am eigenen Selbst Vergnügen findend, sich mit dem e. S. begnügend.* — 2) m. N. pr. eines Autors. Auch °योगिन् und °योगीन्द्र Burnell, T.

स्वात्मीभाव m. v. l. für आत्मीभाव.

स्वाद् s. u. स्वदू.

स्वाद् m. 1) *Geschmack, Wohlgeschmack* Çiç. 10, 7. 9. 18,76. — 2) *der Reiz* (eines Kunstwerks).

स्वादन 1) Adj. *schmackhaft zubereitend, Koch* u. dgl. — 2) n. *a*) *das Schmecken, Kosten* Çiç. 10,7. — *b*) *das Empfinden eines Kunstwerkes.*

स्वादनीय Adj. *wohlschmeckend.*

स्वादर Adj. *rücksichtsvoll.*

*स्वादव n. *Wohlgeschmack, Süsse.*

स्वादस् in प्रस्वादस्.

1. स्वादान n. *das Ansichnehmen dessen, was Einem zukommt,* M. 8,172.

2. स्वादान Adj. *leicht an sich zu nehmen* Maitr. S. 4,1,13 (19,5).

स्वादित्य 1) Adj. *dem die* Âditja *hold sind.* — 2) n. *Huld der* Âditja.

°स्वादिन् Adj. *kostend, geniessend.*

स्वादिमन् m. *Wohlgeschmack, Süsse.*

स्वादिष्ठ Adj. (f. आ) *süssest, lieblichst, angenehmst; süsser als* (Abl.).

स्वादीयस् Adj. *süsser, wohlschmeckender, — als* (Abl.).

स्वादु 1) Adj. (f. स्वादी) *wohlschmeckend, gut mundend, süss, süsser als* (Abl.) 165,8. Compar. स्वादुतर Visav. 288,1. Superl. स्वादुतम Siç. zu ṚV. 9,1,1. In übertragener Bed. *lieblich, angenehm.* — 2) *m. *a*) *Melasse.* — *b*) *ein best. wohlriechender Stoff.* — *c*) *eine best. Pflanze,* = जीवक. — 3) *f. स्वादु und स्वादी *Weintraube.* — 4) n. *a*) *Wohlgeschmack, Süsse.* — *b*) *Reiz.* — Maitrjup. 6, 10 wohl fehlerhaft für स्वाद्.

*स्वादुकण्ट m. *Asteracantha longifolia.*

*स्वादुकण्टक m. 1) dass. — 2) *Flacourtia sapida.*

*स्वादुकन्द 1) n. *eine Arum-Art.* — 2) f. आ *Batatas paniculata.*

*स्वादुकन्दक m. *eide best. Gemüsepflanze.*

स्वादुकर m. *Koch* oder dgl. als *eine best. Mischlingskaste.*

*स्वादुका f. *Tiaridium indicum.*

स्वादुकाम Adj. *Wohlschmeckendes —, Süsses mögend.* Nom. abstr. °ता f.

स्वादुत्तन्मन् Adj. *wohlschmeckende Speisen vorlegend.*

*स्वादुखण्ड m. *trockener, in runde Stücke sich ballender Zucker.*

*स्वादुगन्ध 1) m. f. (आ) *eine roth blühende Moringa.* — 2) f. आ *Convolvulus paniculatus.*

स्वादुंकारम् Absol. *wohlschmeckend —, süss machend* Çiç. 18,77. Naish. 19,29.

स्वादुता f. *Wohlgeschmack, Süsse.*

*स्वादुतुण्डिका f. *Momordica monadelpha* Râǵan. 7,185.

*स्वादुधन्वन् m. *der Liebesgott.*

*स्वादुपर्णी f. *eine best. Pflanze,* = डुण्डिका.

स्वादुपाक 1) Adj. *was sich süss —, angenehm kocht,* d. i. *verdaut.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *f. आ *Solanum indicum.*

स्वादुपाकिन् Adj. = स्वादुपाक 1).

*स्वादुपिण्डा f. *eine Dattelpalmenart.*

*स्वादुपुष्प 1) m. *eine best. Pflanze,* = काटभी. — 2) f. ई *Grislea tomentosa.*

*स्वादुफल 1) n. *Brustbeere.* — 2) f. आ *Judendorn.*

*स्वादुमज्जन् m. *eine auf Bergen wachsende Pflanze-Art.*

स्वादुमैन् m. *Süssigkeit* Maitr. S. 2,3,9 (37,4).

*स्वादुमांसी f. *eine best. Arzneipflanze,* = काकोली.

*स्वादुमूल m. *Möhre, Daucus Carota.*

*स्वादुमृदु Adj. *süss und zart.* Vgl. सौवादुमृदव.

स्वादुरस 1) Adj. (f. आ) *süss —, angenehm schmeckend.* — 2) *f. आ *a*) *ein berauschendes Getränk.* — *b*) *Asparagus racemosus.* — *c*) *Weintraube.* — *d*) *die Wurzel von Spondias mangifera.* — *e*) = काकोली.

स्वादुरात्रि Adj. *angenehme Gaben bringend.*

*स्वादुलता f. *Batatas paniculata.*

*स्वादुलुङ्गी f. *süsse Citrone.*

*स्वादुवारि m. *das Süsswassermeer.*

*स्वादुशृङ्ग n. *Steinsalz.*

स्वादुषंसद् Adj. *um angenehme* (Gerichte) *versammelt.*

स्वादुष्किलीया f. Pl. Bez. *der Verse* ṚV. 6,47, 1 fgg. Çâṅkh. Br. 16,8.

स्वादुंसंमुद् Adj. *an Leckerem sich freuend.*

स्वादुस्वादु Adj. *überaus wohlschmeckend* Hem. Par. 1,111.

स्वादूद m. *das Meer mit süssem Wasser* R. ed. Bomb. 4,40,50.

स्वादूदक Adj. *süsses Wasser habend* (Meer).

1. स्वादुमन् m. *Süssigkeit, Lieblichkeit.* Auch Pl.

2. स्वादुमन् n. 1) *Wohlgeschmack.* — 2) *leckerer Bissen* oder *Trank.*

स्वाद्य Adj. 1) *was geschmeckt —, gekostet wird.* — 2) *schmackhaft* Bâlar. 298,8.

*स्वाद्वम्ल 1) Adj. *süsssauer.* — 2) m. *Granatbaum.*

स्वाधिष्ठान n. 1) *der eigene Sitz, die eigene Stätte.* — 2) *ein best. mystischer Kreis am Geschlechtsgliede.*

स्वार्धी, सुस्वार्धी Adj. 1) *sinnend, achtsam, sorgsam.* — 2) *verlangend.*

स्वाधीन Adj. (f. आ) 1) *der nur von sich abhängt, frei, unabhängig.* — 2) *worüber* oder *über wen man selbst verfügen kann, in der Gewalt* oder *im Besitz der eigenen Person stehend.*

स्वाधीनता f. *Freiheit, Unabhängigkeit.*

स्वाधीनपतिका und स्वाधीनभर्तृका Adj. f. *den Gatten in ihrer Gewalt habend.*

स्वाधीयस् Adv. Âpast. fehlerhaft für साधीयस्.

स्वाध्याय्, °यति *Etwas* (Acc.) *hersagen, lesen, studiren* Divjâvad. 464,18. 491,13. Saddh. P. 142. Mit Acc. der Person, der man Etwas hersagt, Divjâvad. 339,22.

स्वाध्याय 1) m. *a) das Hersagen —, Repetiren für sich, Studium des* Veda; auch *lautes Hersagen.* — *b) *der* Veda. — 2) Adj. Superl. स्वाध्यायतम *studiosissimus* Divjâvad. 246,27. Vielleicht °यितम zu lesen.

स्वाध्यायधृक् Adj. *den* Veda *studirend* Âpast.

स्वाध्यायन m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

स्वाध्यायनिका f. *Aufgabe zum Studiren* Divjâvad. 489,14. 491,10. fgg. °यिनिका 489,18, 492,10.

स्वाध्यायब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

स्वाध्यायवत् Adj. *dem* Veda-*Studium obliegend.*

स्वाध्यायिन् 1) Adj. dass. Vgl. नित्य°. — 2) *m. *ein in der Stadt handelnder Kaufmann, Krämer.*

स्वाध्यायिनिका f. s. स्वाध्यायनिका.

*स्वाधरिक Adj. von स्वधर्.

1. स्वार्न् Adj. = सुवार्न् *angetrieben, eilig* RV. 5,10, s. 9,10,1. सुवार्न् zu sprechen 1,104,1. स्वार्न् statt सुवार्न् zu sprechen 8,3,6. 6,38. 7,14. 9,10,4.

2. स्वार्न् m. 1) *Schall, Geräusch, Geklirr* u. s. w. — 2) N. pr. eines der 7 Soma-Wächter.

3. स्वान m. Pâṇâd. 16 fehlerhaft für श्वान = श्वन् *Hund.*

स्वानन्द् m. *die Wonne über das eigene Selbst.*

स्वानन्दपूर्णा m. N. pr. eines Autors.

स्वानम Adj. (f. आ) *leicht heranzuziehen* (ein Weib).

*स्वानि Adj. von स्वन.

स्वानुभवादर्श m. Titel eines Werkes.

स्वानुभाव m. *Genuss an —, Sinn für Besitz.*

स्वानुभूतिप्रकाश m. und °विवृति f. Titel.

स्वानुरूप Adj. *dem eigenen Selbst entsprechend, — ähnlich.*

स्वानुल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,107.

स्वानुसार् m. Instr. so v. a. *nach Maassgabe des Vermögens* Hemâdri 1,559,16.

स्वान्त 1) m. *a) das eigene Ende.* — *b) der eigene Tod* Çiç. 16,5. — *c) das eigene Gebiet, — Reich.* — 2) n. *a) (das Gebiet des Ich) das Herz als Sitz der Gefühle* Çiç. 16,5. Prasannar. 4,10. Hem. Par. 1, 456. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) * Höhle.* — Nach P. Partic. von स्वन्.

स्वान्तज्ञ m. *Geschlechtsliebe.*

स्वान्तवत् Adj. *ein Herz habend.*

स्वान्तस्थ Adj. *im Herzen befindlich.* Es könnte auch स्वान्तःस्थ *im eigenen Innern befindlich* gemeint sein.

स्वाप m. 1) *Schlaf.* — 2) *Traum.* — 3) *das Eingeschlafensein —, Taubheit der Glieder* u. s. w. — 4) * *Unwissenheit.* — Râgat. 4,195 wohl fehlerhaft.

*स्वापक Adj. *schlafen machend, einschläfernd.*

*स्वापकीय्, °यति = स्वापकमिच्छति. — Desid. सिषापकीयिषति.

स्वापतेय n. *eigener Besitz, Vermögen, Reichthum* Râgan. 13,144. Harshaṅ. 76,14. 132,20 (zu verbessern nach der ed. Bomb.).

स्वापद् m. Pl. N. pr. eines Volkes. Vielleicht श्वापद् zu lesen.

स्वापन 1) Adj. *schlafen machend, einschläfernd* Çiç. 20,32 (eine mystische Waffe). — 2) n. *ein Mittel zum Einschläfern.*

स्वापय् 1) Caus. von 1. स्वप्; s. daselbst. — 2) *Denomin. von स्व.

स्वापराध m. *ein Vergehen gegen die eigene Person* (auf das logische Subject bezogen) Hariv. 2, 73,37.

स्वापव्यसन n. *Schlafsucht* Mahâvîraṅ. 54,3.

स्वार्पि, सुस्वार्पि m. *ein guter Verwandter, Vertrauter.*

स्वापिक n. N. pr. einer Feste.

स्वापिमत् Adj. *das Wort* स्वापि *enthaltend.*

*स्वापिशि m. Patron. von स्वपिश्.

*स्वापिशीय Adj. von स्वापिशि.

स्वाप्त Adj. 1) *sehr reichlich.* — 2) *sehr geschickt, — zuverlässig.*

स्वाप्तवचन Adj. als Erklärung von स्वपिवात.

स्वाप्न Adj. *somnalis* Comm. zu Sâṅkhjapr. 6,52.

स्वाप्ययर् m. *Einkehr in sich selbst* als Erklärung von स्वर्प्न *Schlaf.*

स्वाभाव m. *eigene Nichtexistenz.*

स्वाभाविक 1) Adj. (f. ई) *a) dem eigenen Wesen angehörig, — entsprungen, von Natur eigen, ursprünglich, natürlich, angeboren, inhärent.* कृष्ण° *von Natur schwarz* Âpast. Nom. abstr. °त्व n. — *b)* Adj. zu 2). — 2) m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

स्वाभाविकेतर् Adj. (f. आ) *nicht von Natur eigen* u. s. w. Sâh. D. 11,6.

स्वाभाव्य 1) Adj. *dem eigenen Wesen entsprungen* (Vishṇu). — 2) n. *Eigenartigkeit, Natürlichkeit.*

स्वाभिचारिन् Adj. Kathâs. 32,55 wohl fehlerhaft für व्यभिचारिन्; vgl. Spr. 3832.

स्वाभील Adj. *gar schrecklich.*

स्वाभीष्ट Adj. *von der eigenen Person* (auf das Subject sich beziehend) *geliebt.*

(स्वाभू) सुस्वाभूर् Adj. 1) *richtig —, reichlich vorhanden, bereit.* — 2) *dienstfertig.*

स्वामिक am Ende eines adj. Comp. von स्वामिन् 1).

स्वामिकार्त्तिकानुप्रेक्षा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 698.

स्वामिकुमार m. Bein. Skanda's.

स्वामिगिरिमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

*स्वामिजङ्घिन् m. Bein. Paraçurâma's.

*स्वामिजनक m. *der Vater des Gatten.*

स्वामिता f. und स्वामित्व n. *das Besitzer —, Gebieter —, Herrsein, — über* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 327,26.

स्वामिन् 1) m. *a) Eigenthümer, Herr, Gebieter, — von* oder *über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). Du. *der Hausherr und die Hausfrau* Âpast. 2,4,13. — *b) Gatte.* — *c)* Bein. α) Skanda's. — β) *Vishṇu's. — γ) *Çiva's. — δ) *Garuḍa's. — *d) Standbild eines Gottes,* insbes. Çiva's. Häufig am Ende eines Comp. — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. °नी *Herrin, Gebieterin* 117,15.

स्वामिनीस्तोत्र n. und स्वामिन्यष्टक n. Titel.

स्वामिभाव m. = स्वाम्य.

स्वामिवशीकरस्तोत्र n. Titel Burnell, T.

स्वामिशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

स्वामिशैलमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

स्वामीय्, °यति *Jmd* (Acc.) *für den Herrn halten.*

स्वाम्नाय Adj. *richtig überliefert.*

स्वाम्य n. *Eigenthumsrecht, Herrschaft, dominium, Macht über Jmd.* Auch Pl.

*स्वाम्युपकारक m. *Pferd.*

*स्वाय्, °यते = स्व इवाचरति.

स्वायत्त Adj. *in der Gewalt der eigenen Person stehend, worüber man selbst verfügen kann.* Nom. abstr. °त्व n. zu Spr. 7169.

स्वायत्ती Adv. mit कर् *sich (sibi) unterwerfen,* mit Acc. Uttamaṅ. 364.

स्वायंभुव 1) Adj. *a) zu dem durch sich selbst entstandenen Wesen —, zu* Brahman *in Beziehung stehend, ihm gehörig. — b) zu* Manu Svâjambhuva *in Beziehung stehend, von ihm herrührend* u. s. w. — 2) m. Patron. eines Manu, der Marîki, des Marîki, Atri's und Nârada's. — 3) *f. ई *Ruta graveolens.*

स्वायंभूक्षेत्रमाहात्म्य n. s. स्वयं°.

स्वायव m. Patron. von स्वायु.

(स्वायस) सुस्वायसँ Adj. *aus gutem Erz gemacht.*

स्वाँयु 1) Adj. *gute Leute (Unterthanen) habend* oder *den Leuten günstig.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Târ̃ḍja-Br. 8,6,8.

(स्वायुज्) सुस्वायुँज् Adj. *sich gut in das Geschirr fügend.*

स्वायुधँ, सुस्वायुधँ Adj. *gut bewaffnet.*

स्वायुँस् n. *gute Lebenskraft, gutes Leben.*

स्वायोग m. *das Nichtenthaltensein in ihm selbst.*

1. स्वार् m. 1) *Laut, Schall.* — 2) *Betonung, Accent.* — 3) *der* Svarita-*Accent.*

2. स्वार् Adj. *mit dem* Svarita *versehen, ein Finale im* Sâman-*Gesang;* n. *ein so schliessendes* Sâman.

स्वारक्ष्य Adj. *leicht zu schützen, — vertheidigen.* Nach Nîlak. *wie ein Himmel zu schützen.*

स्वारब्ध und स्वारम्भक Adj. *selbstunternommen.*

स्वारसामिक Adj. von स्वरसामन्.

स्वारसिक Adj. *natürlich, naturgemäss, selbstverständlich* Sâṁsk. K. 31,*b*,6. Naish. 3,48.

स्वारस्य n. *Naturgemässheit, Selbstverständlichkeit* Comm. zu R. ed. Bomb. 1,2,15 und zu Âpast. Çr. 10,25,13.

1. स्वाराज् Adj. = स्वराज्.

2.*स्वाराज् m. *König des Himmels,* Bein. Indra's.

स्वाँराज्य 1) n. *selbständige Herrschaft, unbeschränktes Regiment.* Von den Commentatoren wie स्वराज् auf verschiedene Weise gedeutet. इन्द्रस्य स्वाराज्यम् Name eines Sâman. — 2) Adj. *dieses verschaffend.*

स्वाराज्यसिद्धि f. Titel eines Werkes.

स्वाराधित Adj. *dem man grosse Verehrung bezeigt hat, — treu gedient hat* Spr. 6443.

स्वाराम Adj. *am eigenen Selbst sich erfreuend.*

*स्वारायण m. Patron. von स्वर्.

स्वारूढ Adj. (Nomin. °रूत् Kâṭh. von °रुध्) *aus der eigenen Wurzel wachsend, festgewurzelt.*

स्वारूढ Adj. 1) *schön reitend* Hariv. 5470. — 2) *schön geritten* MBh. 6,81,5.

स्वारूपा f. N. pr. einer Oertlichkeit.

स्वारोचिष 1) m. Patron. des zweiten Manu. — 2) Adj. *zu diesem* Manu *in Beziehung stehend.*

स्वारोचिस् m. = स्वारोचिष 1).

स्वार्जित Adj. *selbsterworben.*

1. स्वार्थ m. 1) *die eigene Sache, eine persönliche Angelegenheit, persönlicher Vortheil, das von Einem selbst verfolgte Ziel, Eigennutz* (Gâtakam. 31), *das der Sache selbst zu Grunde liegende Ziel.* स्वार्थेन चेन्द्रियं (सकेति) so v. a. *mit seinem Object.* Auch Pl. स्वार्थे und स्वार्थम् (120,18) *für sich, seiner selbst wegen.* — 2) *die eigene —, ursprüngliche Bedeutung* 278,26. 279,29. 280,3.

2. स्वार्थ Adj. (f. आ) 1) *der eigenen Person geltend, egoistisch.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *einem best. Zweck entsprechend, zweckmässig* Karaka 8,2.

स्वार्थपर Adj. *ganz auf den persönlichen Vortheil bedacht* Çiç. 16,55.

स्वार्थप्रयत्न m. *ein egoistisches Beginnen* 316,2.

स्वार्थभाज् Adj. *seine eigene Sache betreibend* Hem. Par. 1,386.

स्वार्थसाधक Adj. 1) *seine eigene Sache fördernd.* — 2) *dem eigenen Zwecke dienend.*

स्वार्थसाधन n. *das Fördern der eigenen Sache.*

स्वार्थिक Adj. *die ursprüngliche Bedeutung bewahrend, — nicht ändernd, pleonastisch* Sâj. zu RV. 5,85,7. 10,15,9. Comm. zu Âpast. Çr. 1,15,1. 8,4,1.

स्वार्थिन् Adj. *auf seinen Vortheil bedacht, egoistisch* Ind. St. 15,294.

स्वार्थँन् Adj. *seiner Sache —, seinen Angelegenheiten nachgehend* TS. 6,2,4,1.

स्वार्द्र Adj. *sehr nass, — feucht* Spr. 1315, v. l.

स्वार्भीघ्र Kâṭh. 18,12 verdorben. Vielleicht °मौर्घ्र zu lesen.

स्वालक्षण Adj. *leicht wahrzunehmen, — zu erkennen.* Nach Nîlak. = स्वैरपि दुर्दर्शः.

स्वालक्षणिक n. *specifische Unterschiedenheit, Eigenthümlichkeit* Karaka 1,4.

स्वालक्ष्य Adj. *leicht wahrzunehmen, — zu erkennen.*

स्वावमानन n. und °ना f. *Selbstverachtung, Verzweiflung an sich selbst, Kleinmuth.*

स्वावश्य n. *Selbstbestimmung.*

(स्वावसु) सुस्वावसु Adj. *der seine Güter hütet.*

स्वाँवृत् Adj. *leicht anzueignen.*

स्वावृँत् Adj. *sich gern hinwendend* Maitr. S. 1, 1,13 (8,6). Âpast. Çr. 2,13,3.

स्वावेशँ, सुस्वावेशँ Adj. (f. आ) *leicht zugänglich, möglich zu begehen.*

स्वाशित, सुस्वाशित Adj. *wohl gesättigt.*

स्वाशिर् Adj. *gut gemischt.* स्वाशिरामर्कः Name eines Sâman Ârsh. Br.

स्वाशिषात्मन् Adj. *nur für die eigenen Wünsche Sinn habend.*

(स्वाशिस्) सुस्वाशिँस् Adj. *schön lobpreisend.*

(स्वाशु) सुस्वाशुँ Adj. *sehr schnell.*

स्वाश्रय Adj. *das Selbst —, das in Rede Stehende betreffend.*

स्वाश्रेष्ठ्य n. *Vorrang der eigenen Person* Çâṅkh. Br. 26,9.14.

(स्वास्) सुस्वाँस् Adj. *einen schönen —, scharfen Mund habend, schneidig* (Beil).

(स्वासद्) सुस्वासँद् Adj. *glücklich beisitzend.*

स्वासँद् Adj. (f. आ) zur Erklärung von स्वासस्थ 2).

स्वासन n. *ein schöner Sitz* Kâtj. Çr. 7,4,32. 12,4,14.

स्वासस्थ, सुस्वासस्थँ Adj. (f. आ) 1) *auf gutem Sitz sitzend* TS. 4,3,4,1. — 2) *einen guten Sitz darbietend.*

स्वासीन Adj. *bequem sitzend.*

*स्वासृक Adj. von स्वसृ.

स्वास्तर m. *eine schöne Streu.*

स्वास्तरण Adj. *mit einem schönen Polster versehen* zu Spr. 3994. Subhâshitâv. 2342.

स्वास्तीर्ण Adj. dass.

स्वास्थ्य n. *Wohlbefinden, Wohlbehagen* (des Körpers oder der Seele) Gâtakam. 27,25.

*स्वास्रीय m. Pl. = स्वास्रीयेर्यूनप्रक्षात्राः.

*स्वास्रीयि m. *ein Sohn des Schwestersohns.*

स्वाकृत Adj. *selbstgeprägt.*

स्वाँहा, सुस्वाँहा 1) Indecl. *glücklich, günstig;* als Zuruf *Heil! Segen!* (mit Dat. der Gottheit). Schliesst Anrufungen wie *Amen.* Mit करँ *den Ruf* स्वाँहा *aussprechen über* (Acc.). — 2) f. *a)* personificirt als Tochter Daksha's und Gattin Agni's (insbes. des Abhimânin). — *b)* *N. pr. einer buddhistischen Gottheit.

स्वाहाकरण n. = स्वाहाकृति.

स्वाहाकार् m. (adj. Comp. f. आ) *der Wunsch und Zuruf* स्वाँहा, *Besprechung mit demselben.* Auch als sog. Gottheit eines Prajấpati. °कारप्रदान Adj. *wobei das Wort* स्वाहा *hinzugefügt wird* Âpast. Gṛhj. 7,5.

स्वाहाकारम् Absol. *mit dem Ausruf* स्वाँहा *begleitend.*

स्वाहाकृत् Adj. *besprechend —, weihend mit* स्वाँहा, *Opferer.*

स्वाँहाकृत Adj. *durch* स्वाँहा *den Göttern geweiht, mit* स्वाँहा *dargebracht.*

स्वाँहाकृति und °ती f. *Besprechung —, Weihung mit* स्वाँहा. Auch als sog. Gottheit eines Prajấpati.

स्वाहापति und *स्वाहाप्रिय m. Bein. Agni's.

*स्वाहाभुज् m. *ein Gott.*

स्वाहामुधाकर m. Titel Opp. Cat. 1.

स्वाहार् Adj. *leicht herbeizuschaffen.*

स्वाहार्ह Adj. *der Besprechung —, der Weihung mit* स्वाहा *würdig, opferwürdig.*

स्वाहावन n. N. pr. eines *Waldes.*

स्वाहावल्लभ m. Bein. Agni's.

*स्वाहाशन m. *ein Gott.*

स्वाहि m. N. pr. eines Sohnes des Vṛ́ginvant.

(स्वाकृत) सुआकृत Adj. *dem man wohl —, richtig geopfert hat.*

स्वाहेय m. Metron. Skanda's.

स्वाङ्ग m. v. l. für स्वङ्ग.

स्वाङ्कान Adj. *leicht anzurufen* als Erklärung von सुकव Sâj. zu ṚV. 10,39,11.

स्वाङ्य Adj. *dem das* स्वाहा *gehört.*

स्विका s. u. स्वक.

स्वित n. = सुवित *Wohlergehen, Glück.*

1. स्विद्, स्वेदति, स्विद्यति, °ते (metrisch) *schwitzen.* अस्विदत् Aor. Çiç. 17,6. स्वेदत्ते *sie schwitzen aus* (intrans.) Air. Âr. 78,10. सिषिदान *schwitzend.* स्विन्न 1) *in Schweiss gekommen* oder *gebracht, mit Schweissmitteln behandelt.* — 2) *gedämpft, gesotten.* उदक° Gâtakam. 7. — Caus. स्वेदयति 1) *schwitzen lassen, mit Schweiss treibenden Mitteln behandeln.* — 2) *bähen, erweichen* Sâmav. Br. 2,5,4. — *Desid. vom Caus. सिस्वेदयिषति. — Mit आ, आसिषिदान *schwitzend* (mit dem Acc. स्वेद). — Mit उद्, उत्स्विन्न *ausgekocht* Karaka 1,15. — Mit उप in उपस्वेद. — Caus. 1) *schwitzen lassen, mit Schweissmitteln behandeln.* — 2) *dämpfen* Karaka 6,1. — Mit परि Caus. = उप Caus. 1). — Mit प्र 1) *in Schweiss gerathen.* प्रसिषिदे MBh. 7,19,21. प्रस्विन्न *schwitzend.* — 2) *feucht werden* J. R. A. S. 7,119. — *Caus. प्रस्वेदित und °वत्. — Mit सम् Caus. *schwitzen lassen, mit Schweissmitteln behandeln.*

2. °स्विद् Adj. *schwitzend* Çiç. 6,61. 17,48.

3. स्विद् Indecl. *wohl, wirklich; etwa, irgend, denn* (in Fragen). Insbes. nach dem Fragepronomen क und seinen Derivaten; in dieser Verbindung auch verallgemeinernd (कः स्विद् *wer immer, irgendwer;* क्व स्विद् *irgendwohin*). Folgt auf अपि (Fragepartikel), उत (dieses auch nachfolgend) und आहो. In Doppelfragen किं नु — स्विद्, किं स्विद् — स्विद्, स्विद् — स्विद्, स्विद् — उताहो, नु — स्विद्, स्विद् — नु, स्विद् — उत, स्विद् — वा, स्विद् — किमु; स्विद् — किम् — नु किम्.

(स्विद्म) सुइध्म Adj. (f. आ) *aus gutem —, brennbarem Holze bestehend.*

स्विन् Adj. in द्रुपस्विन्, शतस्विन् und श्रोत्रस्विन्. Könnte auch Suff. विन् sein, und das स् durch Anlehnung an मनस्विन्, यशस्विन् u. s. w. zu erklären sein.

(स्विषु) सुइषु Adj. *gute Pfeile habend.*

1. स्विष्ट Adj. *sehr geliebt* (Person).

2. स्विष्ट, सुइष्ट 1) Adj. *a) richtig gepfert, wohl dargebracht. — b) durch Opfer richtig verehrt, hochgeehrt* überh. — 2) n. *ein richtiges Opfer.*

स्विष्टकृत् Adj. 1) *ein richtiges Opfer bringend;* insbes. Bein. Agni's, *als des die Opferhandlung glücklich abschliessenden Gottes.* Superl. स्विष्टकृत्तम. °कृच्चतुर्थ Adj. (f. आ) *diesen* Agni *als vierten habend* Âpast. Grhj. 19,7. — 2) *dem* Svishṭakṛt *gegeben, — gehörig* u. s. w.

स्विष्टकृत Adj. *dem* Agni Svishṭakṛt *geltend* Grhjâs. 2,72. 76.

स्विष्टकृद्भाग m. *der Antheil des* Agni Svishṭakṛt.

स्विष्टकृद्धान n. *was den* Agni Svishṭakṛt *vertritt* Çat. Br. 2,3,1,23.

1. स्विष्टि, सुइष्टि f. *Gelingen des Opfers, ein gelungenes, richtiges Opfer* Gâtakam. 10,8.

2. स्विष्टि Adj. *richtig opfernd.*

स्वी Adv. 1) mit कर् Med. (älter und genauer) und Act. *a) sich aneignen, in den Besitz von Etwas gelangen;* mit Acc. — *b) Jmd zu sich nehmen, sich erwählen, an sich heranziehen, in eine nahe Beziehung zu sich bringen.* भार्यार्थे *zur Gattin erwählen,* स्रुषात्वेन *zur Schnur erwählen.* Auch so v. a. *heirathen* (ein Weib) 133,26. — *c) Jmd für sich gewinnen, in seine Gewalt bekommen* (das Herz u. s. w.). — *d)* Med. *Etwas annehmen, zugestehen.* — 2) mit dem Caus. von कर् *Jmd veranlassen Etwas in Besitz zu nehmen, Jmd Etwas schenken;* mit doppeltem Acc.

स्वीकरण n. 1) *das Sichaneignen, Ansichbringen, Annehmen einer Sache, in den Besitz Gelangen von Etwas* 224,11. — 2) *das zur Ehe-Nehmen* (eines Weibes). — 3) *das Annehmen, Zugestehen.*

स्वीकर्तर् Nom. ag. *der Jmd gewinnt, gewinnen will.*

स्वीकर्तव्य Adj. 1) *aufzunehmen, heranzuziehen.* — 2) *anzunehmen, zuzugestehen.*

स्वीकार m. 1) *Aneignung, Inbesitznahme.* — 2) *Aufnahme* (einer Person). — 3) *Annahme, Zugeständniss.*

स्वीकारग्रह m. *Raub* Mahâvîrak. 52,12.

स्वीकार्य Adj. 1) *in dessen Besitz man gelangen muss.* — 2) *aufzunehmen, heranzuziehen.* — 3) *zu gewinnen, in seine Gewalt zu bekommen* (eine Person). — 4) *anzunehmen, zuzugestehen.*

स्वीकृति f. *Aneignung, Inbesitznahme* Hem. Par. 1,95.

स्वीय 1) Adj. (f. आ) *eigen.* Nom. abstr. °त्व n. *Angehörigkeit* Comm. zu Âpast. Çr. 9,14,6. — 2) m. Pl. *die Eigenen, Angehörigen.* — 3) f. आ *eine Frau, die man im wahren Sinne des Wortes „sein" nennen kann.*

स्वीयी Adv. mit कर् *sich aneignen, in Besitz nehmen.*

*स्वूर्क्, स्वूर्कति = स्फूर्क्.

स्वृत n. *ein günstiges Sternbild* Hemâdri 1, 546,2. 3.

स्वृत (सु + ऋत) als Erklärung von स्वर्.

*स्वृतीक n. = उदक.

स्वृद्ध Adj. *in sehr blühendem Zustande sich befindend, sehr gesegnet, — reich.*

*स्वेक्, स्वेक्रते v. l. für श्वेक्.

स्वेक m. als Erklärung von सुमेक.

स्वेच्छ° (Daçak. 32,7) und स्वेच्छम् Adv. *nach eigenem Wunsche, — Belieben, nach Herzenslust, aus freiem Antriebe, willig.*

स्वेच्छा f. *eigener Wunsch, — Wille, freier Wille.* स्वेच्छया, स्वेच्छातस् und स्वेच्छा° *nach eigenem Wunsche, — Belieben, nach Herzenslust, aus freiem Antriebe.*

स्वेच्छामय Adj. *mit Willensfreiheit ausgestattet.*

स्वेच्छामृत्यु 1) Adj. *den Tod in seiner Gewalt habend.* — 2) m. Bein. Bhîshma's.

स्वैतव्य n. impers. *leicht zu gehen aus* (Abl.).

स्वेद 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Schweiss.* Pl. *Schweisstropfen.* — *b)* in der Medicin *Schweissmittel, Schweisskur.* — *c) *Gluth, Wärme.* — 2) *Adj. *schwitzend.*

*स्वेदचूषक m. *ein kühler Wind.*

स्वेदज Adj. *aus Schweiss —, aus feuchter Hitze entstanden* (Ungeziefer aller Art). Subst. so v. a. *Ungeziefer.*

स्वेदजल n. (adj. Comp. f. आ) *Schweiss.* °कण m. (Çiç. 15,4) und °कणिका f. (Vâsav. 216,1) *Schweisstropfen.*

स्वेदन 1) Adj. *a) zu Schweiss geneigt* Karaka 6,15. — *b) Schweiss treibend.* — 2) *f. ई *eine eiserne Pfanne.* — 3) n. *a) *das Schwitzen.* — *b) Erzeugung von Schweiss, Schweisskur.* — *c) eine best. mit dem Quecksilber vorgenommene Operation.* — *d) *Rotz* Gal.

स्वेदनत्व n. *Geneigtheit zu Schweiss.*

*स्वेदनयन्त्र n. *Dampfbad* (für Metalle) Mat. med. 25.

*स्वेदनिका f. *eine eiserne Pfanne.*

स्वेदबिन्दु m. *Schweisstropfen* Vâsav. 213,1.

स्वेदमलोल्लिखित Adj. *frei von Schweiss und Schmutz.* °देह Adj. ist ein Gina.

*स्वेदमातृ f. *Chylus* Râgan. 18,65.

स्वेदयु Adj. *schweissend* Maitr. S. 4,2,2 (182,2).

स्वेदलेश m. *Schweisstropfen* Çâk. 37.

स्वेदवारि n. *Schweiss* Çiç. 10,57.

स्वेदाक्ति Adj. *von Schweiss triefend.*

स्वेदाम्बु n. *Schweiss.*

स्वेदायन n. *Weg des Schweisses, Schweisspore.*

स्वेदिन् Adj. in अस्वेदिन् Nachtr. 6.

स्वेदुकव्य Adj. vielleicht *den Schweiss als Opfergabe darbringend*, d. h. *sich abmühend.*

स्वेदोद्गम m. *Schweissausbruch* 290,3. 304,15.

स्वेद्य Adj. *mit Schweissmitteln zu behandeln.*

स्वेष्ट Adj. *der eigenen Person lieb, Einem am Nächsten stehend.* °देवता f. und °देवत n. 137,8.

(स्वेतु) स्वेतृ Adj. etwa *den eigenen Gang gehend.*

स्वैदायनि m. Patron. eines Çaunaka.

स्वैर 1) Adj. (f. श्रा) *a) *= स्वच्छन्द (स्वतन्त्र). — b) (= मन्द) langsam —, vorsichtig sich bewegend* Z. d. d. m. G. 39,308. — 2) स्वैरम् *a) aus eigenem Antriebe, nach eigenem Belieben* (Vasishṭha 15, 14), *von selbst, ungehemmt, frei, ohne Weiteres, bequem, leicht* (Prasannar. 64,10), *ohne Bedenken, auf's Gerathewohl, gerade heraus* (sprechen, sagen). — *b) langsam, leise, vorsichtig, behutsam* Çâk. (P.) 27, 3. Chr. 122, 13. 132, 23. 298, 23. Uttarar. 22,2 (30,2). 37,18 (55,18). Veṇis. 69, 8. Nâgân. 35,11 (50,9). — *c) unbesorgt.* — 3) स्वैरेण = 2) *a*). — 4) स्वैरेषु *in Fällen, wo man sich frei gehen lassen kann; bei gleichgültigen Sachen.* — 4) स्वैर° = 2) *a*) *c*).

स्वैरकथा f. *zwanglose Unterhaltung.*

स्वैरकम् Adv. *gerade heraus, unbefangen, ohne Umschweife.*

स्वैरगति Adj. *frei einhergehend.*

स्वैरचारिन् Adj. *sich frei bewegend*, auch so v. a. *nach freiem Willen verfahrend, seinem Willen fröhnend, frei.*

स्वैरता f. = स्वैरिता.

स्वैरथ m. N. pr. eines Sohnes des Gjotishmant; n. des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4, 36. 37.

स्वैरवर्तिन् Adj. *sich frei benehmend, nach seinem Willen verfahrend.*

स्वैरविहारिन् Adj. *nach Lust sich ergehend* Jâgñ. 1,328. Von einem Befehl so v. a. *auf keinen Widerstand stossend* Râgat. 4,339.

स्वैरवृत्त Adj. (f. श्रा) = स्वैरवर्तिन्.

1.*स्वैरवृत्ति f. *Freiheit, Ungebundenheit* (als Tadel).

2. स्वैरवृत्ति Adj. *sich frei benehmend, ungebunden* (als Tadel).

स्वैरस्थ Adj. *ruhig —, unbesorgt dastehend.*

स्वैराचार Adj. *zwanglosen Benehmens.*

स्वैरालाप m. *zwanglose Unterhaltung* Mudrâr. 83,14 (138,4).

स्वैरिकर्मन् n. Âpast. wohl fehlerhaft für स्वैरकर्मन् (so die v. l. einmal) *eine zum eigenen Vergnügen unternommene Handlung.*

*स्वैरिता f. *Freiheit, Ungebundenheit.*

स्वैरिन् 1) Adj. *a) frei, unabhängig. — b) in geschlechtlicher Beziehung sich frei benehmend*, insbes. vom Weibe 213,19. — 2) *f. °रिणी *Fledermaus* Râgan. 19,92.

*स्वैरिन्धी f. = सैरिन्धी.

स्वैषि m. *eigene —, freie Wahl.*

स्वैषावीर m. *ein ganz unbedeutender Mann* Çâñkh. Br. 1,1.

स्वोचित Adj. *dem Selbst angemessen, — entsprechend.*

(स्वोजस्) सुस्वोजस् Adj. *sehr kräftig.*

स्वोत्थ Adj. *im Selbst entstanden, angeboren.*

स्वोत्थित Adj. *im Selbst entstanden, selbstverschuldet.*

*स्वोदरपूरक Adj. *nur seinen Bauch füllend, nur an's Essen denkend.*

स्वोदरपूरण n. *das Füllen seines Bauches*, so v. a. *das Sichsattessen* Paṇḍ.

स्वोपज्ञ Adj. *selbsterdacht, selbstverfasst* Hem. Pr. Gr. in der Unterschr.

स्वोपज्ञधातुपाठविवरण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 785.

स्वोपशि Adj. (f. शी) *mit schönen Flechten* oder *Locken* Maitr. S. 2,7,5 (80,9). v. l. स्वोपशि.

स्वोपार्जित Adj. *selbsterworben.*

*स्वोरस m. *Trester.*

स्वोजस् m. N. pr. eines Ministers Nâjam. Einl. 4.

स्वोपशि Adj. (f. शी) = स्वोपशि.

---

1. कु Indecl. das vorangehende Wort leicht hervorhebend. In der späteren Sprache häufig als blosses Flickwort verwendet, insbes. am Ende eines Verses.

2.°कु Adj. (f. श्रा) *tödtend, Tödter; vernichtend, zerstörend.*

3. कु 1) Adj. am Ende eines Comp. *verlassend, meidend.* — 2) *f. कु *das Verlassen, Meiden.*

4.*कु 1) Adj. *mad, drunk.* — 2) m. = शिव, सलिल, शून्य, धारण, मङ्गल, गगन, नकुलशि, रक्त, नाक, पापकरण, चन्द्र, सकोपवारण, शुष्क, *dying; fear; knowledge; war, battle; horripilation; a horse; pride; a physician; cause, motive;* Bein. Vishṇu's. — 3) m. f. (कू) n. *laughter.* — 4) f. कू *coition; a lute.* — 5) n. *God, the supreme soul; pleasure, delight; calling, calling to; a weapon; the sparkling of gem; the sound of a lute.* — 6) Indecl. = अकुम् (!).

कुंस, कुंसति *zur Gans werden* Subhâsuitâv. 2612.

कुंस 1) m. *a) Gans* (ein Zugvogel), *Gänserich;* auch wohl *Schwan* und *andere verwandte Wasservögel.* am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b) *am Ende eines Comp. *der Beste unter.* — *c*) Bez. *der Sonne.* — *d) die (wie die Gans weisse und wandernde) Seele*, auch *die Weltseele.* Du. *die individuelle und die Weltseele.* Wird mit Nârâjaṇa, Vishṇu, Kṛshṇa, Virâg, *Çiva und *Kâma identificirt. — *e) ein best. Wind im Körper.* — *f*) Bez. *einer Art von Asketen* Spr. 7681. — *g*) Bez. *eines unter bestimmten Constellationen geborenen Wundermenschen.* — *h*) Pl. Bez. *der Brahmanen in Plakshadvîpa.* — *i*) **ein genügsamer Fürst.* — *k*) **Pferd.* — *l*) Bez. *eines vorzüglichen Zugochsen.* Angeblich auch *Büffel.* — *m*) **Berg.* — *n) eine best. Tempelform.* — *o) ein best. Zauberspruch.* — *p*) **Neid, Missgunst.* — *q*) Bez. *zweier Metra.* — *r) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *s*) mystische Bez. *des Lautes* कु. — *t*) N. pr. α) eines Devagandharva. — β) eines Dânava. — γ) eines Sohnes des Brahman. — δ) eines Sohnes des Vasudeva. — ε) verschiedener anderer Personen. — ζ) eines Rosses des Mondgottes VP². 2, 299. — η) eines Berges. — 2) f. कुंसी *a) eine weibliche Gans* 250,21. Çiç. 8,7. — *b*) Bez. *verschiedener Metra.* — *c*) N. pr. verschiedener Frauen.

कुंसक 1) m. *Gänschen, eine arme Gans* und *Gans* überh. Çiç. 7,23. Kâd. 2,86,19 (106,20). — *b) ein best. Tact.* — *c*) N. pr. eines Sohnes des Brahmadatta. — 2) (*m. n.) *Fussring.* — 3) f. कुंसिका *a) eine weibliche Gans.* — *b*) N. pr. einer mythischen Kuh.

*कुंसकवती f. N. pr.

कुंसकाकीय Adj. *die Gans und die Krähe betreffend* (Erzählung).

*कुंसकान्ता f. *eine weibliche Gans.*

कुंसकायन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कुंसकालीतनय m. *Büffel.*

कुंसकीलक m. *quidam coeundi modus.* v. l. कुंसनीलक.

हंसकूट m. 1) *der Buckel des indischen Ochsen. — 2) N. pr. eines Berges.

*हंसग m. Bein. Brahman's.

*हंसगद्गदा f. *ein lieblich redendes Weib.*

हंसगमना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

हंसगामिनी Adj. f. *den Gang einer Gans habend, gravitätisch einherschreitend.*

हंसगुह्य n. *das Mysterium der Weltseele*, Bez. eines best. Loblliedes.

हंसचिह्नडुकूलवत् Adj. *in ein Gewand mit eingewebten Gänsefiguren gekleidet* Ragh. 17,25.

हंसचूड m. N. pr. eines Jaksha.

हंसज्ञ m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

हंसजिह्व m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

हंसता f. Nom. abstr. von हंस *Gans.*

हंसतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

हंसतूल n. *Gänseflaum.*

हंसत्व n. Nom. abstr. von हंस *Gans.*

*हंसदारुन n. *Agallochum.*

हंसदूत m. n. Titel eines Gedichts Burnell, T.

हंसद्वीप m. n. N. pr. einer *Insel.*

हंसध्वज m. N. pr. eines Fürsten.

हंसनाद m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 209. — 2) N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,12.

हंसनादिनी f. Bez. *einer best. Art von Frauen.*

हंसनादोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

हंसनाभ m. N. pr. eines Berges.

हंसनीलक m. v. l. für हंसकीलक.

हंसपक्ष m. *eine best. Stellung der Hand.*

हंसपथ m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 7,20,7. v. l. हंसपद.

1. हंसपद n. 1) *Gänsefuss* (als Marke) Nârada in Mit. zu Jâñ. 2,103. — 2) *ein best. Gewicht*, = कर्ष.

2. हंसपद 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. आ *eine Art* Svarabhakti Mând. Çikshâ 9,13.

हंसपदिका f. N. pr. der ersten Gemahlin Dushjanta's.

हंसपदी f. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *eine Mimosenart* und *Cissus pedata.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) N. pr. einer Apsaras VP². 2,83.

हंसपरमेश्वर m. Titel eines Werkes.

हंसपाद 1) *n. *Zinnober.* — 2) f. आ *a*) N. pr. einer Apsaras VP². 2,82. — *b*) schlechte Lesart für 2. हंसपद 2). — 3) f. ई *a*) *eine Mimosenart.* — *b*) *N. pr. einer Apsaras. Richtig हंसपदी.

*हंसपादिका f. *eine Mimosenart.*

हंसपाल m. N. pr. eines Fürsten.

*हंसपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

हंसपोटली f. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 95.

हंसप्रबोधा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*हंसबीज n. *Gänseei.*

हंसमण्डूरक n. *eine best. Mixtur.*

हंसमार्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

हंसमाला f. 1) *eine Reihe von* (fliegenden) *Gänsen.* — 2) *eine Gansart mit dunkelgrauen Flügeln.* — 3) *ein best. Metrum.*

*हंसमाषा f. *Glycine debilis.*

हंसमाहेश्वर Titel eines Werkes.

हंसमुख Adj. (f. ई) *wie der Schnabel einer Gans geformt* Kâtj. Çr. 1,3,37. Âpast. Çr. 1,15,12. Çulbas. 3,88.

हंसमैथुन n. Titel eines Werkes.

1. हंसयान n. *eine Gans als Vehikel* oder *ein von Gänsen gezogener Wagen.*

2. हंसयान Adj. (f. ई) *auf einer Gans reitend.*

हंसरथ 1) *Adj. *Gänse zum Gespann habend.* — 2) m. *a*) *Bein. Brahman's. — *b*) N. pr. eines Mannes.

हंसराज m. 1) *ein grosser Gänserich* 154,6. — 2) N. pr. eines Mannes,

हंसरामप्रश्न m. Titel einer Abhandlung über Augurien.

हंसरुत n. 1) *Gänsegeschnatter.* — 2) *ein best. Metrum.*

हंसरोमन् n. *Gänseflaum* Hem. Par. 3,89. Ind. St. 15,399.

हंसलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

*हंसलोमश n. *grüner Eisenvitriol* Râgân. 13,78.

*हंसलोहिक n. *Glockengut.*

हंसवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

हंसवत् 1) Adj. *das Wort* हंस *enthaltend.* f. ॰वती *ein solcher Vers* Âpast. Çr. 16,10,12. — 2) f. ॰वती *a*) *Cissus pedata. — *b*) N. pr. α) der ersten Gemahlin Dushjanta's. — β) der Mörderin eines Vîrasena Harshaṅ. 168,6. — γ) *einer Stadt und Landschaft, = Pegu.

हंसवाक् Adj. *auf einer Gans reitend.*

हंसवाहन m. Bein. Brahman's.

हंसविवेक n. Titel eines Werkes.

हंसवेग m. N. pr. eines Mannes Harshaṅ. 181. fgg.

*हंससंघाराम m. N. pr. *eines buddh. Tempels.*

हंससंदेश m. Titel eines Kâvja.

हंससाचि m. *ein best. Vogel.*

*हंसाङ्घ्रि 1) m. *Mennig.* — 2) f. ई *eine Mimosenart.*

हंसाधिरूढ 1) Adj. *auf einer Gans reitend.* — 2) f. आ Bein. der Sarasvati.

हंसानदी f. N. pr. eines Flusses Ind. Antiq. 8,242.

*हंसाभिख्य n. *Silber.*

हंसाय्, ॰यते *eine Gans darstellen* Prasannar. 141,10.

हंसारूढ Adj. *auf einer Gans reitend*, Beiw. Varuṇa's, *Brahman's und *der Sarasvati.

हंसावती f. ein Frauenname.

हंसावली f. 1) *eine Reihe von* (fliegenden) *Gänsen.* — 2) ein Frauenname Ind. St. 14,123.

हंसास्य m. *eine best. Stellung der Hand.*

हंसाह्वया f. *eine Mimosenart.*

हंसिन् 1) Adj. etwa *die Weltseele in sich enthaltend* (Kṛshṇa). — 2) f. ॰नी *ein best. Gang* S. S. S. 253.

हंसिर m. *eine Mansart.* Vgl. कंसिर.

*हंसीय Adj. von हंस.

हंसेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

हंसोदक n. *reines* (*wie die Gans*) *Herbstwasser* Kâraka 1,6 (41,7).

हंसोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. ॰षद्दीपिका f. ein Commentar dazu.

हंहो Interj. *des Anrufes* Bâlar. 16,10. Gâtakam. 25, v. l. Hem. Par. 1,169.

हक्क 1) *m. *das Herbeirufen eines Elephanten.* — 2) f. आ *Eule.*

हक्कय्, ॰यति *anrufen* Paṅkad.

हक्काप्रधाना f. als Erklärung von निष्ठुराभाषा Çilaṅka 2,164.

*हक्कार m. *das Anrufen.*

हक्काहक्क m. *das Anrufen, Herausforderung* Paṅkad.

हचि in *सुन्दर॰.

*हचिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*हज्जदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

हज्जाज und हज्जाजि desgl.

हज्जा f. in कार॰.

*हञ्जि m. *das Niesen.*

हञ्जिका f. 1) *Dienerin.* Nom. abstr. ॰त्व n. Kâçikh. 51,3. — 2) *Clerodendrum siphonanthus.*

हञ्जे Indecl. als *Anruf einer Dienerin* u. s. w. im Drama 295,3. 307,7.

*हट्, हटति (दीप्ति).

हट Suçr. 1,170,19 und Râgat. 1,803 fehlerhaft für हठ.

हटक R. 1,14,25 fehlerhaft für हाटक.

*हटपर्णि n. fehlerhaft für हठपर्णी.

हट्ट 1) m. *Markt* Kâmpaka 381. n. (!) Uttamak. 231. ॰श्रेणि f. Paṅkad. — 2) *f. ई *Marktflecken.*

कृक in *वसु°.

कृचन्द्र m. N. pr. eines Scholiasten.

*कृचौरक m. *Marktdieb.*

कृवाकिनी f. *eine Gosse auf dem Markte* Subhâshitâv. 834.

*कृविलासिनी f. *ein best. Parfum.* = करिका Bhâvapr. 1,177.

*कृाध्यक्ष m. *Marktaufseher.*

*कठ्, कठति (श्रुतिशङ्कुत्वयोः, बलात्कारे; auch शठल st. शङ्कुल).

कठ 1) m. *a) Gewalt.* कठेन, कठात् und कठ° *mit Gewalt, gewaltsam.* — *b) das Bestehen auf seinem Kopfe.* कठात् und कठ° (138,32) *mit Hartnäckigkeit, ohne sich durch Etwas beirren zu lassen.* — *c) absolute Nothwendigkeit* (als Ursache alles Seins und Wirkens). कठेन (Vâsav. 240,1), कठात् und कठ° *mit absoluter Nothwendigkeit, unumgänglich, durchaus.* — *d) eine gesteigerte mit grossen Selbstquälungen verbundene Form des* Joga. Auch °योग m. °योगिन् m. *der sich diesem* Joga *hingiebt,* °विद्या und °योगविद्या f. *die Lehre dieses* Joga. — *e) Pistia Stratiotes.* पार्श्विग Çâçvata 615 fehlerhaft für पृश्निका. — 2) *f. ई = 1) *e*).

कठकर्मन् n. *Gewaltthat.* Instr. *mit Gewalt, gewaltsam* Ind. St. 15,277.

कठतत्त्वकौमुदी f. und कठदीपिका f. Titel.

*कठपर्णी f. *Blyxa octandra.*

कठप्रदीप m., कठप्रदीपिका f., कठयोगप्रदीपिका f. und कठरत्नावली f. Titel.

कठशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

कठसंकेतचन्द्रिका f. Titel.

कठात्कार m. = बलात्कार *Gewaltthätigkeit* Çiva-P. 32,55.

कठादेशिन् Adj. *Gewaltmaassregeln vorschreibend gegen* (Gen.) Mahâvîrak. 53,1.

*कठालु m. f. *Pistia Stratiotes.*

कठिका f. etwa *gewaltiger Lärm* Daçak. 3,4.

कठिन् Adj. *hartnäckig auf Etwas bestehend* Nîlak. zu MBh. 3,52,21.

कड Kâraṇḍ. 31,7 wohl nur fehlerhaft für कडि *Knebel.*

कडि m. 1) *Knebel* Text zu Lot. de la b. l. 262. Divjâvad. 365,4. 435,17. — 2) *eine best. verachtete Mischlingskaste.*

*कडिक m. = कडि 2).

*कडु n. *Knochen* Zach. Beitr. 56.

कडुचन्द्र m. = कृचन्द्र.

*कडुल n. *Markt.*

कडुि, °क und *कडुिप m. = कडि 2).

कण्ड in *कूलकण्ड.

कण्डक 1) m. in *कूल°. — 2) f. कण्डिका *Topf* Subhâshitâv. 2371. Kathârṇava (Verz. d. Oxf. H. 153), Kathâ 22, fol. 55, *a* (nach Aufrecht).

*कण्डिकामुत m. *ein kleiner Topf.*

कण्डे Indecl. *Anruf einer niedrigen Person im Drama.*

कर्त s. u. 1. कन्.

कतक Adj. (f. कतिका) *geschlagen, getroffen* in दैव°. Am Ende eines Comp. in umgestellter Ordnung so v. a. *verwünscht, verflucht.* चाणक्य° *der verwünschte* Kâṇakja Mudrâr. 46,17 (77,17).

कतचेतस् Adj. *niedergeschlagenen Herzens* R. 2,47,1.

कतच्छाय Adj. *der Anmuth beraubt* 134,30.

कतजीवन n. und °जीवित n. *das verwünschte Leben* Daçak. 78,13. 14.

कतत्विष् und कतत्विष् Adj. *des Lichts —, des Glanzes beraubt* MBh. 9,62,4. 7,153,20. Chr. 96,20.

कतधी Adj. *der Einsicht beraubt* Bhâg. P. 3,9,7.

*कतपितृ Adj. *dessen Vater getödtet ist.*

कतपुत्र Adj. (f. आ) *dessen Sohn (Söhne) getödtet ist (sind)* R. ed. Bomb. 1,46,2.

कतबुद्धि Adj. *der Einsicht —, des Verstandes beraubt* Çiç. 15,19.

कतभ्रातृ Adj. *dessen Bruder getödtet ist.*

कतमति Adj. *verwünschten Sinnes, verrückt* Dhûrtan. 54.

कतमातृ Adj. *dessen Mutter getödtet ist.*

कतमानस Adj. *niedergeschlagenen Herzens* Spr. 4754.

कतमूर्ख m. *ein grosser Dummkopf.*

कतलक्षण Adj. *unglücklich* Mârk. P. 50,95.

कतवर्चस् Adj. *entwürdigt, entstellt, herabgekommen.*

1. कतविधि m. *das abscheuliche —, verwünschte Schicksal* Spr. 3367. 3701. 6193. Veṇis. 56,4. Mahân. 552. Çiç. 11,64.

2. कतविधि Adj. (Conj.) *unglücklich* Spr. 3866.

कतवृत्त Adj. *mangelhaft in Bezug auf das Metrum* Kâvjapr. 7,5. Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 575.

कतवृत्री Adj. f. *dessen Mann (Herr) getödtet ist.*

कतशेष s. u. शेष 2) *a*).

कतस्वर Adj. *stimmlos, heiser* Bhâvapr. 6,26.

कतस्वसृ Adj. *dessen Schwester getödtet ist.*

कतहृदय n. *das verwünschte Herz* 175,28.

कताघशंस Adj. *dessen Hasser vernichtet sind.*

कताधिमन्थ m. *Ophthalmie.*

कताश Adj. (f. आ) 1) *der Nichts mehr zu erwarten hat, an Allem verzweifelnd, verzweifelt* Ind. St. 14,387. — 2) *von dem nichts Gutes oder Kluges zu erwarten ist, böse, thöricht* (auch in scherzendem Tone). Im Prâkrit 293,18. 25. 309,20. 313,6.

कति f. 1) *Schlag, — mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *Tödtung.* — 3) *Vernichtung, Zerstörung, Vertreibung.* — 4) *Schwund, das Mangeln, Nichtdasein* Kap. 5,117. — 5) *Multiplication.*

कतोज्झ् 1) Adj. *dessen Kraft gebrochen ist.* — 2) m. *eine Art Fieber.*

कर्तु 1) Adj. *verderblich, tödtlich.* — 2) *m. *a) Krankheit.* — *b) Waffe.*

कर्त्य n. (am Ende eines Comp.) und कर्त्या f. *Tödtung.*

कर्वाय und कर्वी Absol. zu 1. कन् RV.

कर्थ 1) m. *Schlag, Wurf* u. s. w. — 2) *Adj. = विषम.

कथिणावरग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कद्, कदति, °ते *scheissen* Sarasvatîk. 1,22. Kathârṇava 27 (61,*b*). *कन्न *geschissen.* — Mit उप in उपकदन.

*कदन n. *das Scheissen.*

कद m. und *कदा f. (arab.) $^1/_{30}$ *eines Zodiakalbildes, ein Grad.*

1. कन्, कर्न्ति (ज्ञकिर्हि Imperat., ज्ञकीकि [mit 2. का verwechselt] R. ed. Bomb. 4,24,33), कनन्ति st. घ्नन्ति Saṁsk. K. 95,*a*,2. कन st. ज्ञकि 129,*a*,7. व्यपकनत् R. ed. Bomb. 3,51,18. कते (3. Sg. Med.), जिघ्नते, जिघ्नत् Partic. SV. 1) *schlagen* (mit Acc.), — *auf* (Loc.), *hämmern,* die Trommel —, einen Spielball —, eine Flüssigkeit *schlagen (klopfen).* — 2) *abschlagen, herunterschlagen.* — 3) *zurückschlagen, abwehren.* — 4) *treffen.* — 5) ein Geschoss *werfen auf* (Gen. oder Dat.). — 6) *niederschlagen, tödtlich treffen, tödten, erschlagen, erlegen.* — 7) *tödten,* so v. a. *mit dem Tode bestrafen, hinrichten lassen.* — 8) *verletzen* von einem Hunde gesagt, so v. a. *beissen.* — 9) in der Astronomie so v. a. *berühren.* — 10) *unangenehm berühren, verletzen, wehethun.* — 11) *zu Falle —, in's Verderben bringen, schädigen, zu Grunde richten, vernichten* überh., *zerstören.* — 12) *hindern, verhindern.* — 13) *an sich unterdrücken, aufgeben, fahren lassen* 60,13. — 14) कर्त *a) geschlagen* (auch von einer Trommel). — *b) abgeschlagen* (Kopf), *ausgeschlagen* (Auge). — *c) aufgewirbelt, erregt* (Staub). — *d) getroffen, — von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) getroffen von,* so v. a. *heimgesucht —, gequält —, mitgenommen von, zu kämpfen habend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *f) getödtet, erschlagen.* — *g)* in der Astronomie so v. a. *berührt.* — *h)* f. so v. a. *fututa.* — *i) verletzt* (auch

in übertragener Bed.) 127,28. 59,22. — *k*) *vernichtet, zu Grunde gerichtet, dahin* (insbes. am Anfange eines adj. Comp.); *verloren* von Personen, so v. a. *an Allem verzweifelnd.* — *l*) so v. a. *werthlos, von keinem Nutzen.* — *m*) *mangelhaft* Sâh. D. 200,15. — *n*) *nichtsnutzig, verwünscht* Harshak. 157,18. *ब्राह्मणाकृता (so!) *eine nichtsnutzige Brahmanin.* — *o*) *betrogen, hintergangen* 177,20. — *p*) *gekommen um* (Adv. auf तस्). दृष्टि° *dem Anblick entzogen.* — *q*) *multiplicirt.* — Caus. s. घातय्. — Desid. जिघांसति (metrisch auch Med.) *treffen* —, *niederschlagen* —, *tödten* —, *vernichten wollen* Daçak. 14,18. — Intens. जङ्घत्ति, जङ्घनत्, ३जङ्घनत्त, ३जङ्घनानि, *जङ्घनीति, जङ्घन्यते [mit passiver Bed.], *जेघ्नीयते; Partic. ३जङ्घनत्, ३जङ्घत् und ३घनिघ्नत् 1) *treten auf* (Loc. oder Acc.). — 2) *treffen, erschlagen.* — 3) *plagen, quälen.* — 4) *vernichten.* — Mit अति 1) scheinbar Âpast. Çr. 6,14,12, da hier अति zum vorangehenden तद् gehört; vgl. Maitr. S. 1,8,6 (123,4. fgg.). — 2) ३अतिकृत *a*) *angesteckt* —, *befestigt an* (Loc.). — *b*) *zu Grunde gerichtet.* — Desid. *entkommen wollen.* Vielleicht ist अत्यजिगांसत् statt अत्यजिघांसत् zu lesen. — Mit व्यति 1) *zurückschlagen, einen Gegenschlag führen gegen Jmd* (Acc.). — 2) *sich wehren.* — 3) **gemeinsam tödten.* — 4) *sich gegenseitig schlagen, feindlich einander gegenüberstehn.* — Mit अनु *nachher* —, *darauf tödten* —, *vernichten*, कृतमेवानुकृन्यते so v. a. *was zu Nichte wird war schon zu Nichte geworden.* — Mit *अत्तर् etwa *ausscheiden aus* (Abl.). — Mit अप 1) *wegschlagen, wegstossen; abtreiben, abwehren, verscheuchen, vertreiben.* Häufig Med. (*von sich abstossen* u. s. w.) 21,10. 12. 21. — 2) *ausschlagen, aushülsen* (Korn). — 3) fehlerhaft für अभि Uttarar. 90,19. — 4) ३अपकृत *a*) *abgehauen* (Kopf), *ausgeschlagen* (Auge). — *b*) *weggeschlagen, abgetrieben, verscheucht, vertrieben* 21,20. — *c*) *ausgeschossen* (als werthlos). — *d*) *vereitelt.* — *e*) Kathâs. 84,8 fehlerhaft für अपकृत. — Desid. in अपजिघांसु. — Intens. *wegschlagen, verscheuchen* SV. II, 6,3,2,5. — Mit व्यप 1) *abschlagen* R. ed. Bomb. 3,51,18. — 2) *wehren, verhindern.* — Mit अपि *hindern, vertreiben.* — Mit अभि 1) *treffen mit Schlag* oder *Wurf, schlagen auf* (Acc. Spr. 7839. Çiç. 14, 73), *einschlagen in* (Acc.), *hinstossen.* — 2) *erlegen.* — 3) eine Trommel *schlagen* (291,24), eine Muschel *ertönen lassen.* — 4) Pass. *befallen* —, *heimgesucht werden von* (Instr.). — 5) ३अभिकृत *a*) *getroffen, geschlagen, gestossen.* कोपमकृदभिकृत Çiç. 15,84 (50). — *b*) *angeschlagen* (von einer Trommel und andern musikalischeu Instrumenten). — *c*) *zerschlagen, zerbrochen* Çiç. 20,25. — *d*) *angegriffen.* — *e*) in der Astronomie so v. a. *berührt.* — *f*) *sich stossend an* (Loc.). — *g*) *getroffen von*, so v. a. *heimgesucht von, behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. s. u. घातय्. — Desid. *treffen* —, *niederschlagen wollen.* — Mit समभि *schlagen auf* (Acc.), *treffen* R. ed. Bomb. 4,19,20. कृदि समभिकृन्यमानः Gâtakam. 26. — Mit अव 1) *herab* —, *niederschlagen, stürzen.* — 2) *von oben herab treffen.* — 3) *schlagen auf* oder *gegen* (Acc.). Statt अवजघ्नतस् (= अवकृन्यमानस्य Nilak.) MBh. 4,45,30 liest ed. Vardh. 4,43,30 अवजघ्नुषस्. Vgl. u. अभिनि 2). — 4) *zurückschlagen, — stossen; verscheuchen, abwehren.* — 5) *ausschlagen, dreschen.* — 6) ३अवकृत *a*) *niedergeschlagen.* — *b*) *gedroschen.* — Caus. s. u. घातय्. — Intens. *zurückschlagen.* — Mit अध्यव *dreschen auf* (Loc.). — Mit अन्वव *treffen.* — Mit अभ्यव *schlagen* —, *stossen auf* (Dat.) Maitr. S. 1,10,16 (156,3). — Mit प्रत्यव *zurückschlagen.* — Mit आ 1) *schlagen* —, *stossen auf* (Loc. oder Acc.), *treffen.* Med. *sich* (*sibi*) *schlagen auf* (Acc.) und *um sich schlagen.* — 2) die Trommel *schlagen*, ein musikalisches Instrument *ertönen lassen*; auch *aussprechen.* — 3) *angreifen, überfallen.* — 4) Med. *sich ein Leid anthun.* — 5) *befestigen.* — 6) आकृत्य Kathâs. 119,176 fehlerhaft für आकृत्य, एतान्याकृत्ति Verz. d. Oxf. H. 25,*a*, N. 2 für एतान्यो कृत्ति. — 7) ३आकृत *a*) *geschlagen, gehämmert, gestossen, getroffen.* अनिलाकृत *vom Winde getroffen*, — *bewegt;* ज्योतिष्कणाकृत *von Funken getroffen*, so v. a. *angebrannt.* — *b*) *angeschlagen* (eine Trommel Çiç. 11,2), *in Bewegung gesetzt, zum Tönen gebracht* (ein musikalisches Instrument). — *c*) *geschlagen*, so v. a. *geprägt* oder *gestempelt.* — *d*) *verwundet, angerissen* (Baum). फालाकृत *vom Pfluge angerissen*, so v. a. *gepflügt.* — *e*) *aufgewirbelt* (Staub) Çiç. 17,53. — *f*) *befestigt.* — *g*) *getroffen*, so v. a. *zum Schaden berührt* (in der Astronomie); überh. so v. a. *heimgesucht, geschädigt.* — *h*) *überzogen* —, *bestreut mit* (im Comp. vorangehend) Vâsav. 165,4. — *i*) *zu Nichte gemacht, vereitelt.* — *k*) *multiplicirt.* — *l*) *getroffen* heisst ein Visarga, *wenn er mit einem vorangehenden* अ *zu* ओ *geworden ist.* Vgl. उपकृत. — *m*) **ungereimt.* — *n*) क्लाकृत Kathâs. 49,102 fehlerhaft für क्लाकृत. — Intens. *schlagen auf.* — Mit अपा *zurückschlagen.* — Mit अभ्या 1) *treffen.* वृक्षस्य मूले so v. a. *einen Schlag mit der Axt auf die Wurzel eines Baumes thun.* Mit अन्योऽन्यम् *auf einander stossen.* — 2) अभ्याकृत *a*) *geschlagen, getroffen.* — *b*) *beschädigt* (Auge). — *c*) *getroffen*, so v. a. *unangenehm berührt, heimgesucht.* तिमिराभ्याकृता निशा so v. a. *eine stockfinstere Nacht.* — *d*) *gehemmt, gehindert.* — Mit उद् *anschlagen, spielen* (auf der Laute); mit Acc. der Weise. — Mit उपा *schlagen auf.* — Mit निरा, °घ्नन् Tândja-Br. 9,1,1 fehlerhaft für निरघ्नन्. — Mit प्रत्या 1) *abwehren, sich einer Sache* (Acc.) *erwehren.* — 2) प्रत्याकृत *a*) *abgewehrt, zurückgeschlagen.* — *b*) *von sich gewiesen, zurückgewiesen* Gâtakam. 28. — Mit व्या 1) *schlagen, losschlagen* Vâsav. 143,2. — 2) *treffen*, so v. a. *heimsuchen.* — 3) *hemmen, hindern.* — 4) व्याकृत *a*) *gestossen, getroffen.* — *b*) *zurückgeschlagen.* — *c*) *zurückgewiesen, abgewiesen.* — *d*) *gehemmt, gehindert* Çiç. 16,83. — *e*) *im Widerspruch stehend.* — *f*) MBh. 1,3687 fehlerhaft für व्याकृत. — Caus. s. u. घातय्. — Mit प्रतिव्या nur scheinbar MBh. 12,3724, da hier प्रतिगाकृत्ति die richtige Lesart ist. — Mit समा 1) *anschlagen, zusammenschlagen.* — 2) *treffen, schlagen auf* oder *an.* — 3) *erlegen.* — 4) *zusammenstossen mit* (Instr.). v. l. besser समाजग्मुस् st. समाजघ्नुस्. — 5) *anschlagen* (eine Trommel). — 6) समाकृत *a*) *zusammengeschlagen.* — *b*) *zusammengefügt, verbunden.* — *c*) *geschlagen, getroffen.* — *d*) *angeschlagen* (eine Trommel). — Mit उद् 1) *hinauf* —, *hinaustreiben*, — *drängen*, — *heben, verdrängen.* — 2) *ausrotten.* — 3) *ausschlagen* (einen Graben u. s. w.), *aufwerfen, aufschütten* Comm. zu Nyâyam. 10,1,1. — 4) Med. *sich erhängen.* — 5) उद्कृत्य Hariv. 4408 fehlerhaft für उद्कृत्य. — 6) ३उद्कृत *a*) *aufgewirbelt* (Staub) Çiç. 15,113 (79). — *b*) *erhöht, hervorragend über* (Abl.), *angeschwollen, hoch gehend* (Wasser, Fluss 168,15. Çiç. 12,53), *hoch in der Luft schwebend, auf* —, *in die Höhe gehoben.* — *c*) *ausgegraben.* — *d*) *angeschlagen* (eine Laute). — *e*) *zum Vorschein gekommen.* — *f*) *gehemmt, gehindert.* — *g*) *gesteigert, heftig, intensiv.* — *h*) *hochfahrend, stolz, übermüthig.* — *i*) *strotzend* —, *voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 17,58. — *k*) *in Bewegung versetzt, erregt.* Richtiger उद्धुत oder उद्धूत. — *l*) *herausgezogen, herausgeholt aus* (Abl.). Richtig v. l. उद्धृत. — Mit उपोद् in उपोद्घात. — Caus. s. u. घातय्. — Desid. *zur Sprache bringen* —, *erläutern wollen.* — Mit समुद्, समुद्धत 1) *aufgewirbelt* (Staub). — 2) *hoch gehend, angeschwollen* (Wasser), *hoch auf* — (im Comp. vorangehend) *fliessend, aufgerichtet, aufgehoben.* — 3) *gesteigert, heftig, intensiv* Gâtakam. 8, 63. — 4) *hochfahrend, stolz, übermüthig.* — 5) *stroz-*

zend —, voll von (im Comp. vorangehend). — 6) *in Bewegung versetzt, erregt.* Richtiger wohl समुद्धुत. — 7) *herausgenommen, —aus* (Abl.). Richtig समुद्धृत. — 8) *herbeigeschossen, herbeigeflogen* Nilak. zu MBh. 12,342,114. Der Text समुद्धूत, v. l. समुद्भूत. — Mit उप 1) *schlagen —, stossen auf, berühren.* — 2) von einem Vogel *sich setzen auf* (Acc.). — 3) von einer Katze so v. a. *kratzen.* — 4) *anstecken, an die Spitze eines Stabes* u. s. w. *fassen, antupfen.* — 5) *einstecken, befestigen.* — 6) *störend treffen, hemmen; beeinträchtigen, beschädigen, zu Schanden machen.* — 7) *anstossen, stecken bleiben im Recitiren* u. s. w., *fehlen.* — 8) उपकृत *a) berührt* Âpast. 1,15,16. 16,21. 27. — *b) belegt, bestreut.* — *c) erschlagen.* — *d) behaftet* (mit einem Uebel), *heimgesucht, hart mitgenommen, beschädigt, verdorben, besudelt, überwältigt —, hingerissen von.* दैवेन *vom Schicksal geplagt, —verfolgt;* ohne दैवेन dass. — *e) niedergeschlagen, entmuthigt.* — *f) verdorben, verführt.* — *g) bestritten* in अनुपकृत Nachtr. 6. — *h) berührt* heisst ein Visarga, *wenn er mit einem vorangehenden अ zu आ geworden ist,* Kâtjapr. 154,10. Vgl. आकृत. — Mit समुप, °कृत *beschädigt, getrübt* (Einsicht). — Mit नि 1) *einschlagen,* — 2) *stossen in* oder *auf* (Loc.), *schleudern, —auf* (Loc.). — 3) *treffen* (mit einem Geschosse); auch in übertragener Bed. (मनांसि). — 4) *aufschlagen.* पद्भिस् *die Füsse,* so v. a. *stampfen.* — 5) *schlagen —, losschlagen auf* (Acc.); *herfallen über, sich vergreifen an* (mit Loc. oder Gen.). — 6) *anschlagen* (die Trommel). — 7) *anschlagen mit* (Instr.) *an* (Acc.), so v. a. *berühren.* — 8) *fällen, niederschlagen, erschlagen, tödten.* Auch von Planeten im Planetenkampf. — 9) *niederhauen,* so v. a. *mähen.* — 10) *überwältigen.* — 11) *züchtigen.* — 12) *heimsuchen.* — 13) *zerstören, zu Grunde richten, in's Verderben bringen, vernichten* (TS. 3,1,1,3), *vertreiben.* — 14) *heften an* (Loc.). — 15) *senken* (die Flügel, Hände). — 16) *mit gesenktem Tone —,* d. i. *mit dem* Anudâtta *sprechen.* — 17) *multipliciren.* — 18) निकृत *a) geschleudert.* — *b) getroffen;* auch in übertragener Bed. — *c) niedergeschlagen.* Auch von einem Planeten im Planetenkampf. — *d) erschlagen, niedergemacht, geschlachtet, getödtet.* — *e) zerstört, zu Grunde gerichtet, vernichtet* Spr. 7767. — *f) niedergeschmettert, verloren* (von Personen) 94,10. 22. — *g) dahin seiend,* so v. a. *nicht mehr zu sehen* (Weg). — *h) mit dem* Anudâtta *gesprochen.* — *i)* fehlerhaft für निकृत, wie auch dieses fehlerhaft für निकृत steht. — Caus. s. u. घातय्. — Intens. *schleudern.* — Mit अभिनि 1) *anstecken, anspiessen.* — 2) *schlagen —, einhauen auf* (Acc.). अभिनिघ्नत् Partic. mit passiver Bed. MBh. 4,45,30, v. l. Vgl. u. अव 3). — 3) die Trommel *schlagen.* — 4) *sich schlagen —, sich ziehen nach* (Acc.) Âpast. Çr. 9,20,10. — 5) अभिनिकृत Bez. eines Svarita, der sonst अभिनिहित heisst. — Mit उपनि *anstecken, bestecken* Kâtj. Çr. 8,4,10. — Mit परिणि (auch परिनि) 1) *umstécken.* — 2) *schlagen.* — Mit प्रणि 1) *zu Grunde richten, zu Nichte machen;* mit Acc. oder Gen. — 2) *stärker senken* (die Hand). — 3) *tiefer als* Anudâtta *sprechen.* — 4) *प्रणिकृत = द्विष्ट, प्रतिस्खलित und बद्ध. — Mit प्रतिनि *einen Streich führen gegen* (Acc.). प्रतिनिकृत mit pass. Bed. — Mit विनि 1) *schlagen.* — 2) *niederschlagen,* auch in übertragener Bed. (मनांसि). — 3) *erschlagen, erlegen, tödten* Çiç. 16,14. 85. — 4) *zerstören, zu Grunde richten, zu Nichte machen.* — 5) विनिकृत *a) niedergeschlagen.* — *b) getroffen, berührt.* — *c) erschlagen, getödtet, geschlachtet.* — *d) zu Grunde gerichtet, zu Nichte gemacht.* — *e)* von einem Befehl so v. a. *nicht befolgt.* — Mit संनि 1) *losschlagen auf Jmd.* — 2) *erschlagen.* — 3) संनिकृत MBh. 1,8300 fehlerhaft für संनिकृत. — Mit निस् 1) *weg —, hinausschlagen, ausschlagen* (Augen, Zähne). — 2) *verjagen, wegschaffen, zu Nichte machen* Âpast. 1, 24,25. 28,18. 29,1. — 3) *erschlagen.* MBh. 8,849. Bhâg. P. 4,14,34. 6,9,18 hat die v. l. besser नि statt निस्. — 4) *loswerfen auf* (Gen.). — 5) *vernichten.* — 6) निर्कृत्य Râgat. 5,432 wohl fehlerhaft für निःकृत्य. — Caus. s. u. घातय्. — Mit अतिनिस् *übermässig auseinanderziehen* (den Svarita). — Mit अधिनिस् *vertilgen von* (Abl.). — Mit परिनिस् *austreiben.* — Mit विनिस्, विर्निकृत *vernichtet.* — Mit परा 1) *wegschleudern, umstürzen.* — 2) *abschlagen* (den Kopf). — 3) *betasten.* — 4) पराकृत *a) ab —, weggeschlagen, vertrieben.* — *b) abgewandt.* — *c) im Widerspruch stehend.* — *d) abgeschlagen,* so v. a. *widerlegt* Njâjam. 1,1,26. — Mit परि 1) *umwinden.* — 2) *ersticken* (das Feuer). — 3) Pass. *a) einen Wandel erfahren.* — *b) sich legen, vergehen.* — 4) statt परि बाधो ज़ही मृधः Rv. 8,45,10 ist परिबाधो zu vermuthen. — 5) परिकृत fehlerhaft für परिकृत. — Mit अभिपरि *rings umfassen, bewältigen.* — Mit प्र 1) *schlagen, losschlagen auf* (Acc., angeblich auch Gen.). — 2) *niederschlagen, tödten.* — 3) प्रकृत *a) geschlagen, getroffen.* — *b) angeschlagen* (Trommel u. s. w.). — *c) zerhauen, zerschlagen.* — *d) angehauen* oder *abgehauen* (Baum). — *e) erschlagen.* — *f)* *=शास्त्रविद् Gal. — Vgl. अप्रकृत. — Mit अभिप्र 1) *überwältigen.* — 2) अभिप्रकृत *verwundet* (Baum). — Mit *निप्र mit Gen. Vgl. निष्प्र. — Mit निष्प्र *niederschlagen, tödten;* mit Gen. Çiç. 14,82. — Mit विप्र, विप्रकृत *geschlagen* (ein Heer), *getroffen, mitgenommen.* Vgl. अविप्रकृत Nachtr. 2. — Mit प्रति *schlagen gegen* (Gen.), *losfahren auf Jmd* (Acc.). — 2) *niederschlagen* MBh. 12,230,9. — 3) *zerschlagen, brechen.* — 4) *anspiessen.* — 5) *zurückschlagen, abwehren, sich wehren gegen, fernhalten, verscheuchen, hemmen, aufhalten, vereiteln.* आज्ञाम् so v. a. *sich um Jmds Befehle nicht kümmern* Çiç. 16,80. — 6) Pass. mit Abl. *fern gehalten werden von, verlustig gehen.* — 7) Absol. प्रतिकृत्य *in entgegengesetzter Richtung.* — 8) प्रतिकृत *a) wogegen Etwas schlägt.* — *b) anschlagend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) zurückgeschlagen, abgewehrt* (105,8), *zurückgewiesen, abgewiesen, gehemmt, aufgehalten, unterblieben.* — *d) in seiner Function gehemmt,* von den Augen so v. a. *geblendet,* von den *Zähnen so v. a. *stumpf* (von Säuren). — *e) feindselig* in प्रतिकृतधी. — *f) *in seinen Erwartungen getäuscht.* — *g)* schlechte Lesart für प्रकृत. — Vgl. अप्रतिकृत. — Caus. s. u. घातय्. — Mit संप्रति Pass. *sich stossen.* — Mit वि 1) *zerschlagen, zerbrechen, zerstören.* — 2) *auseinandertreiben.* — 3) *auseinanderschlagen,* so v. a. *ausstrecken* (ein Fell). — 4) *abreissen.* — 5) **lösen* (Flechten). — 6) *abschlagen, abwehren, sich wehren gegen.* — 7) *stören, hemmen, unterdrücken.* — 8) *vorenthalten.* — 9) *zu Nichte machen* Çiç. 12, 67. 14,8. 19,49. — 10) Pass. *a) von keinem Nutzen sein.* — *b) sich quälen, sich Sorge machen, sich unnütz abmühen.* — 11) häufig fehlerhaft für नि—कृन्. — 12) विकृत *a) aufgerissen, aufgewühlt.* — *b) herausgeschlagen aus* (Abl.). — *c) getroffen, heimgesucht.* — *d) zurückgewiesen, abgewiesen* (Person). — *e) abgeschlagen, abgewehrt.* — *f) gestört, gehemmt.* — Caus. s. u. घातय्. — Desid. *stören —, hemmen wollen.* — Intens. (विजीजनि ?) *Jmd* (Acc.) *ein Leid zufügen.* — Mit अनुवि, °कृत्ति MBh. 12, 56,51 nach Kern fehlerhaft für अनुवकृत्ति. — Mit आवि (!) *hauen auf* (Acc.). — Mit प्रवि, प्रविकृत *zurück —, in die Flucht geschlagen.* — Mit प्रतिवि in प्रतिविघात. — Mit सम् 1) *zuklappen, zusammenlegen, schliessen.* — 2) *zusammenballen;* Pass. *sich ballen, fest —, consistent werden.* पृथिव्यादिभावेन *zu Erde u. s. w.* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,18. कृष्णायसस्येव च ते संकृत्य हृदयं कृतम् so v. a. *dein Herz ist gleichsam aus Eisen zusammengehämmert.* — 3)

zusammensetzen, — fügen. Pass. *verbunden werden, sich verbinden.* — 4) Med. *aufeinanderstossen, zusammenstossen mit* (Instr.) RV. 9,14,4. — 5) *zerschlagen, zerbrechen.* — 6) Absol. संकृत्य (auch mit अन्योऽन्यम्) *sich zusammen thuend, in Gemeinschaft, vereint, zusammen, im Verein mit* (Instr.). — 7) संकृत *a) an —, auf einander gelegt, zusammengefügt, geschlossen, zusammenstossend, anschliessend, eng verbunden, — mit* (Instr.), *zusammenhängend, zusammenhaltend, einen Haufen bildend.* — *b) fest —, compact geworden, fest, hart, compact* (73,12); *von festem, compactem Gliederbau.* — *c) stark, intensiv.* — *d)* als Bez. eines best. Geruchs und Tons *intensiv* oder *zusammengesetzt.* — Caus. in संघातन. — Mit अभिसम् 1) Absol. अभिसंकृत्य *sich zusammenthuend, in Gemeinschaft, vereint.* — 2) अभिसंकृत *angegriffen, befeindet.* — Mit प्रतिसम्, अन्योऽन्यप्रतिसंकृतौ *mit einander verbunden.* प्रतिसंकृत auch schlechte v.l. für प्रतिसंकृत. — Mit विसम्, विसंकृत *aus der festen Verbindung gebracht, gelockert.*

2.°कृन् Adj. (f. °घ्नी) *schlagend, tödtend, Mörder, zu Grunde richtend, vernichtend, verscheuchend* u. s. w.

कृन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. = 2. कृन्. — 2) m. Nom. act. in सुकृन. — 3) f. आ in डुकृणा.

कनन 1) Adj. (f. ई) *fällend, erschlagend, tödtend.* — 2) wohl m. *a) Schlägel zur Trommel.* — *b) ein best. Wurm* J. A. O. S. 12,CLXXII. — 3) n. *a) das Schlagen, Treffen.* — *b) das Abschlagen.* — *c) das Tödten, Vernichten* Spr. 7804. — *d) das Beseitigen, Aufheben.* — *e) das Multipliciren.*

***कननीय्, °यति** = कननमिच्छति. — Desid. चिकननीयिषति.

***कननीयक** Adj. von कननीय्.

कनव्य Adj. (f. आ) von कनु *Kinnbacke.*

कनीयस् Adj. *mehr —, sehr treffend, — tödtend* MAITR. S. 2,9,7 (126,4).

***कनील** m. *Pandanus odoratissimus.*

कनु 1) (*m.) f. *a) Kinnbacke.* Auch कनू. — *b) *Tod, Waffe, Donnerkeil, Krankheit, Unguis odoratus* und *ein anderer wohlriechender Stoff, Gelbwurz,* = मूना und नत्याराम्भ. — 2) n. *Backe am Beschlag eines Speers* u. s. w.

कनुका f. *Kinnbacke.*

कनुग्रह m. *Kinnbackenkrampf, Maulsperre* KARAKA 8,9.

कनुभेद m. 1) *das Aufreissen der Kinnbacken, ein geöffneter Rachen.* — 2) Bez. *einer best. Form des Endes einer Eklipse.*

कनुमत्कवच n., °मत्कीर्तन n. (OPP. Cat. 1), °मत्पञ्चाङ्ग, °मत्प्रतिष्ठा f., °मत्सहस्रनामन् n., °मत्स्तोत्र n. und °मदष्टोत्तरशतनामन् n. Titel BURNELL, T.

कनुमदीय (!) Adj. *von* Hanumant *verfasst.* n. als Titel OPP. Cat. 1.

कनुमद्विषयमल्ल m. (OPP. Cat. 1) und °मद्व्रतकल्प m. (BURNELL, T.) Titel.

कनुमन् (metrisch) m. = कनुमत्त् 2) *a).*

कनुमत्त् 1) Adj. *starke Kinnbacken habend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines göttlich verehrten Affen, eines Sohnes des Windgottes von der Aṅgaṇā, des treuen Bundesgenossen Râma's auf seinem Zuge nach Laṅkā zur Wiedererlangung der Sîtâ. Gilt als grosser Gelehrter. — *b)* verschiedener Männer.

कनुमत्तभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes OPP. Cat. 1.

कनुमन्नाटक n., °दीपिका f. und कनुमन्निघण्टु m. (BURNELL, T.) Titel.

कनुमोक्ष m. *Lockerung der Kinnbacken.*

***कनुल** Adj. *starke Kinnbaken habend.*

कनूष्कम्भ m. = कनुग्रह KARAKA 6,26.

कनुसंकृति f. = कनुसंकनन BHÂVAPR. 2,115.

कनुसंकनन n. *eine Art Mundsperre* BHÂVAPR. 2, 115. SUÇR. 2,192,19.

कनुस्तम्भ m. = कनुग्रह.

कनूकम्प m. *das Zittern der Kinnbacken.*

कनूमत्कल्प m., °मत्कवच n., °मत्पद्धति f. und °मत्प्रबन्ध m. Titel.

कनूमत्त् m. = कनुमत्त् 2) *a).*

कनूमत्तेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कनूमन्नाटक n. Titel eines Drama.

***कनूष** m. *ein* Râkshasa.

कृत्त Interj. als Ausruf der Aufforderung zu einer That (*wohlan, allons*), zu einer Entgegennahme (*da nimm, voilà*) und zum Aufmerken. Später auch freier gebraucht, z. B. BÂLAR. 60,15. का कृत्त, कृत्त कृत्त, का कृत्त कृत्त (184,8), कृत्त तर्हि. Könnte aus अकृहि ते entstanden sein.

कृत्तकार m. *der Ausruf* कृत्त VP. 3,11,62. so v. a. *Gabe, Almosen* BÂLAR. 42,20 (= बलि Glosse). Unter den 4 Zitzen der Kuh auch als *16 Mundvoll Almosen* gedeutet.

कृत्तर (mit Gen.) und कृत्तृ (mit Acc.) Nom. ag. 1) *der Jmd schlägt.* — 2) *der Jmd erschlägt, tödtet, vernichtet, Mörder.* — 3) *Etwas zu Grunde richtend, zerstörend, zu Nichte machend, vertreibend.*

कृत्तवे Dat. Infin. zu 1. कृन् RV. BHÂG. P. 4,19, 16. राजन्यकृत्तवे 11,5,50.

कृत्तवै desgl. RV.

कृत्तव्य Adj. 1) *zu tödten, mit dem Tode zu bestrafen, aus dem Wege zu räumen.* यो ऽनुमोदति कृत्तव्यम् (कृन्यत्तम् v. l.) *wer zustimmt, dass getödtet wird.* — 2) *zu verletzen* (धर्म). — 3) *zu widerlegen* HEMÂDRI 1,529,5. — 4) RÂGAT. 4,384 wohl fehlerhaft für कर्तव्य; vgl. Spr. 1856.

कृत्ति f. Bez. *des Verbums* कृन् NJÂJAM. 9,1,4.

कृत्नु m. 1) Nom. act.; s. कृत्तवे, कृत्तवै, कृत्तोस् und सुकृत्नु. — 2) *Stier.*

कृत्नुकाम Adj. (f. आ) *umzubringen beabsichtigend* 117,23.

कृत्व n. *die Rolle des Tödters, — Vernichters.*

कृत्तोस् Abl. und Gen. Infin. zu 1. कृन् RV. 3, 30,10. TS. 3,1,1,3.

कृत्वीमुख m. *ein best. die Kinder verfolgender Dämon.*

(कृत्व) **कृत्नुघ** Adj. *zu schlagen, niederzumachen.*

कृन्मन् m. oder n. *Schlag, Stoss, treffender Wurf.*

कृन्यमान 1) Adj. Partic. pass. von 1. कृन्. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBH. 6,9,69. v. l. कंसमार्ग.

कृपुषा f. *eine best. Pflanze* (in zwei Arten).

कृम् Interj. रोषभाषणे (रोषोक्तौ) und अनुनये; vgl. ZACH. Beitr. 93. कृं भो DIVJÂVAD. 383,4. कृं भोः 621, 26. कृम्भो GÂTAKAM. 28, v. l. Vgl. कृंकृ.

कृम m. *eine best. Personification* GAUT.

कृमीरपुर्य Adj. *aus* Hamîrapura (vgl. कृम्मीर) *stammend.*

कृम्ब 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ v. l. für कृम्भा.

कृम्बीरा f. in नट°. Vgl. काम्बीरी.

कृम्भा f. *das Gebrüll der Kühe* oder *Kälber.* Auch °रव m. und °शब्द् m. (Ind. St. 15,411).

कृम्भाय्, °यते *brüllen* (von einer Kuh).

***कृम्म्, कृम्मति** (गतौ) bei den Surâshṭra.

कृम्मीर m. N. pr. eines Fürsten von Çâkaṁbharî, der im 14ten Jahrh. regierte. Vgl. कृमीरपुर्य.

***कृय्, कृयति** (गतौ, क्षामे, भक्षिशब्दयोः). — Intens. जाकृयीति, जाकृति u. s. w.

कृय 1) m. *a) Ross.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) der Schütze im Thierkreise.* — *c)* Bez. *der Zahl sieben* (wegen der *7 Rosse* des Sonnengottes). — *d) ein Fuss von vier Moren.* — *e) *a man of particular class.* — *f) *Bos grunniens.* — *g) *Bein.* Indra's. — *h)* N. pr. α) *eines der Rosse des Mondgottes. — β) eines Sohnes des Sahasrada und des Çatâgit. Pl. *das Geschlecht des* Haja. — 2) f. कृया und कृयी *a) Stute.* — *b) *Physalis flexuosa.* — 3) Adj. *antreibend* in अश्वकृय्.

***कृपकन्थरा** und ***°कन्थरिका** f. *eine best. Pflanze.*

हयकर्मन् n. *Rossekunst.*

*हयकातरा und *°कातरिका f. *eine best. Pflanze.*

*हयगन्ध 1) n. *schwarzes Salz* Râǵan. 6,96. v. l. हय्यगन्ध. — 2) f. आ *Physalis flexuosa* und = अश्वमोदा. v. l. हय्यगन्धा.

हयगर्दभि m. Bein. Çiva's.

हयग्रीव 1) Adj. *die Mähne eines Pferdes habend.* — 2) m. *a) eine Form* Vishṇu's. — *b)* N. pr. α) eines für den Diebstahl des Veda von Vishṇu erschlagenen Asura. — β) eines Râkshasa. — γ) einer Tantra-Gottheit bei den Buddhisten. — δ) eines Râǵarshi, eines sündhaften Fürsten der Videha, eines Muni und verschiedener anderer Männer. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

हयग्रीवपञ्चरात्र n. und °ग्रीवपञ्चर n. (Burnell, T.) Titel.

*हयग्रीवरिपु m. Bein. Vishṇu's.

हयग्रीववध m. (Kâvjapr. 199,7), °ग्रीवस्तोत्र n. (Opp. Cat. 1) und °ग्रीवोपनिषद् f. (ebend.) Titel.

*हयघ्न m. *Nerium odorum.*

*हयंकष m. Bein. Mâtali's, Wagenlenkers des Indra.

हयचर्या f. *das freie Umherstreichen des zum Opfer bestimmten Rosses.*

*हयचक्रा f. *ein Trupp Pferde.*

हयज्ञ Adj. *mit der Rossekunst vertraut.* Nom. abstr. °ता f.

हयतत्त्व n. *Rossekunst.*

हयदानव m. *der* Dânava *in der Gestalt eines Rosses,* Beiw. Keçin's.

*हयद्विषत् m. *Büffel.*

*हयन 1) m. *Jahr.* Vgl. हायन. — 2) n. *eine Art Sänfte.* इयन v. l.

*हयात् als गतिकर्मन्.

हयप m. 1) *Rossewärter.* — 2) N. pr. eines Fürsten, = हयपति.

हयपति m. N. pr. eines Fürsten.

*हयपुच्छिका und *°पुच्छी f. *Glycine debilis* Râǵan. 3,18. Bhâvapr. 1,200.

*हयप्रिय 1) m. *Gerste.* — 2) f. आ *a) Physalis flexuosa.* — *b) Phoenix sylvestris.*

*हयमार und हयमारक m. *Nerium odorum.*

*हयमारण m. *Ficus religiosa.*

1. हयमुख n. 1) *Pferdegesicht.* — 2) *N. pr. eines Reiches.

2. हयमुख 1) Adj. *ein Pferdegesicht habend.* — 2) f. ई N. pr. einer Râkshasî.

हयमेध m. *Rossopfer* 106,25.

*हयलाला f. *Pferdespeichel* Zach. Beitr. 92.

हयलीलावती f. Titel eines Werkes.

*हयवाकन m. Bein. 1) Revanta's. — 2) Kubera's.

*हयवाकनशंकर oder *°संकर m. *Bauhinia variegata.*

हयविद्या f. *Rossekunst.*

*हयशाला f. *Pferdestall.*

हयशास्त्र n. und हयशिक्षा f. *Rossekunst.*

1. हयशिरस् n. *Pferdekopf.*

2. हयशिरस् 1) Adj. *einen Pferdekopf habend* (die Sonne). — 2) m. Vishṇu *in einer best. Manifestation.* — 3) f. N. pr. einer Tochter *a)* Puloman's. — *b)* Vaiçvânara's. — 4) n. *eine best. mythische Waffe.*

हयशिरा f. N. pr. einer Tochter Vaiçvânara's.

हयशिप्रु m. *Füllen.*

हयशीर्ष und °न् 1) Adj. *einen Pferdekopf habend.* — 2) m. Vishṇu *in einer best. Manifestation.*

हयशीर्षपञ्चरात्र (°रात्रि fehlerhaft) n. Titel.

*हयस्कन्ध m. *ein Trupp Pferde.*

हयाङ्ग m. *der Schütze im Thierkreise.*

*हयाध्यक्ष m. *Stallmeister.*

हयानना f. N. pr. einer Jogini (*Fee*) Hemâdri 2,*a*,97,8.

*हयानन्द् m. *Phaseolus Mungo.*

हयारि m. *Nerium odorum.*

हयारोक् m. *Reiter zu Pferde* Harshak. 174,2.

हयालय m. *Pferdestall.*

*हयाशना f. *Boswellia thurifera.*

हयास्य und °क m. Vishṇu *in einer best. Manifestation (eine Pferdeschnauze habend).*

हयिन् m. *Reiter zu Pferde.*

हयै Interj. *he! ei!* Gobh. 4,8,2.

*हयेष्ट m. *Gerste.*

हयोत्तम m. *ein vorzügliches —, edles Ross.*

हय्यंगव n. Bhâg. P. 10,9,6 wohl fehlerhaft für हैयंगव.

1. हर्, हरति, °ते (selten und meist metrisch), हर्मि (Ṛv. 1,61,1), °ञ्जिहर्ति (nur Comm. zu Âpast. Çr. 7,9,5), हर्तवे Partic. 1) *halten, tragen, auf* oder *in* (Instr.). — 2) *herbeischaffen, — bringen, holen.* — 3) *übergeben, vorsetzen, darbringen* (insbes. बलिम्), *schenken.* — 4) *weg —, hinüberschaffen, verbringen, fortführen, — in* (Acc.), *hintragen zu* (Gen.), *überbringen.* — 5) *wegnehmen, entreissen, gewaltsam —, unrechtmässiger Weise sich zueignen, rauben, gewaltsam fortführen, — mit sich ziehen, — fortziehen, entführen, fortlocken.* — 6) *abreissen, ablösen, abtrennen, abschiessen, abhauen, — lassen.* — 7) *ab —, wegwenden* (das Gesicht) 310,15. Çiç. 18,22. — 8) Act. Med. (dieses älter und genauer) *in Empfang nehmen* (eine Gabe), *in den Besitz von Etwas treten* (insbes. als Erbe), *rechtmässiger Weise sich aneignen, hernehmen —, sich Etwas holen —, mitnehmen von* (Abl.). करम् *Abgaben erheben.* — 9) *heimführen, heirathen* (ein Mädchen). — 10) *in seine Gewalt bekommen, überwältigen, Meister werden über, Jmd gewinnen, bestechen;* so v. a. *übertreffen* Bâlar. 138,21. — 11) *hinreissen,* so v. a. *ganz in Beschlag nehmen, von allem Andern abwenden, entzücken.* हृत 323,16. — 12) *abnehmen, wegnehmen, benehmen, entfernen, verscheuchen, zu Nichte machen, hintertreiben.* — 13) *zurückziehen, zurückhalten.* — 14) *hinziehen* (von einer Zeit oder einem Ort zum andern). कालम् *die Zeit hinziehen, Zeit gewinnen.* — 15) *dividiren.* — 16) mit कृ verwechselt. — Caus. 1) हारयति s. u. प्र. — 2) हारयति *a) tragen lassen durch Jmd* (Acc. oder Instr.). — *b) bringen —, verbringen lassen, — durch Jmd* (Instr.) Hariv. 2,57,33. — *c) entreissen —, rauben lassen.* — *d) entreissen, sich zueignen.* — *e) sich entreissen lassen, einbüssen, verlieren* (insbes. im Spiel) Prasannar. 78,10. — 3) हारित *a) überbracht.* — *b) hergenommen, herbekommen* 119,1. — *c) was man hat rauben lassen.* — *d) geraubt, entführt.* — *e) was man sich hat entreissen lassen* (Çiç. 15,29), *verloren, eingebüsst* (insbes. im Spiel) Paṇâd. — *f) verloren,* so v. a. *dahin.* — *g) um sein Ansehen gebracht, übertroffen, verdunkelt.* — *h) der Etwas* (Acc.) *eingebüsst, verloren hat.* — *i)* n. impers. हारितं कुवलयैः *die Wasserlilien haben das Spiel verloren, sind unterlegen* Bâlar. 34,12. — 4) हारितवत् = 3) *h).* — Desid. जिहीर्षति, °ते (metrisch) 1) *wegnehmen wollen, Verlangen tragen nach.* — 2) कालम् *Zeit gewinnen wollen.* — Intens. *जर्हरीति, *जरिहरीति, *जरीहरीति, *जर्हर्ति, *जरिहर्ति, जरीहर्ति (s. u. सम्). — Mit अति 1) *halten über.* — 2) *hinüberreichen —, geben über* (Acc.). — 3) *hinausreichen —, überstehen lassen.* — 4) अतिहृत *a) hinübergebracht.* — *b) hinzugefügt.* — Mit अभ्यति *über Etwas* (Acc.) *hinaus stehen lassen* Tâṇḍja-Br. 6,1,3. — Mit प्रत्यति Caus. *darreichen* Gobh. 4,3,30. v. l. प्रत्यभि. — Mit व्यति 1) *gegenseitig versetzen* Gobh. 1,3,5. Angeblich Med. — 2) °व्यतिहृत *ohne — seiend, — los.* — Mit अधि 1) *hinbewegen über.* — 2) *bringen, verschaffen.* — Mit अनु 1) *der Reihe nach vorsetzen* (Speisen). — 2) *nachahmen,* mit Acc. 294,32 (im Prâkrit). — 3) *gleichen, ähnlich sein;* mit Acc., auch Gen. der Person. — 4) *erreichen* (einen Zustand). — 5) Med. *nachschlagen, nach eines Andern Art einschlagen;* mit Acc. — Mit

अप 1) *wegbringen, wegführen, fortziehen* (57,5. GÂTAKAM. 31), *wegreissen, wegschaffen, abnehmen.* — 2) *abwenden.* — 3) *entwenden, gewaltsam* oder *unrechtmässiger Weise sich zueignen, entführen, rauben.* — 4) *abreissen, ablösen, abtrennen, abschiessen; fällen.* — 5) *fortreissen*, so v. a. *in seine Gewalt bekommen, überwältigen* (GÂTAKAM. 31), *ganz in Beschlag nehmen, von allem Andern abwenden* 297,7. Spr. 7845. Çiç. 12,44. — 6) *wegnehmen, benehmen, entfernen, verscheuchen, zu Nichte machen, vereiteln, unnütz machen.* — 7) *zurücknehmen.* — 8) *abziehen, subtrahiren.* भागम् so v. a. *dividiren.* — 9) fehlerhaft für उप-कर् und अप-कॄ. — Caus. अपकारित *geraubt.* — Desid. *zu vereiteln beabsichtigen* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 14,31,8. — Mit व्यप 1) *abreissen, ablösen, abhauen.* — 2) *benehmen, zu Nichte machen.* — Mit अभि 1) *erheben* KÂRAKA 376,1. — 2) *an sich ziehen* GÂTAKAM. 34. — 3) *überreichen, darbieten, darbringen.* — 4) अभिनिकर्ति (?) Comm. zu ÂPAST. ÇR. 7,9,5. — 5) अभिकृततर *etwas erhoben.* — Caus. 1) *hinbringen lassen, — durch* (Instr.). — 2) *sich anlegen* (einen Panzer). — 3) *angreifen* (einen Feind) MBH. 7,88, 3. — 4) अभिकार्यते BṚH. ÂR. UP. 4,1,6 fehlerhaft für अभिकर्यति (von कर्). — Mit प्रत्यभि Caus. *darreichen* GOBH. 4,3,30, v. l. — Mit अव 1) *abwärts bewegen, einziehen* (die Arme). — 2) *herunternehmen, abstellen, ablegen, aus der Hand thun.* — 3) *entreissen*, so v. a. *übertreffen* BÂLAR. 138,16. — 4) *enthalten* P. 5,1,52. — 5) fehlerhaft für अपकॄ; auch RÂGAT. 1,114 wohl verdorben. — Caus. *erlegen lassen* (Abgaben). — Mit अन्ववं *senken* ÂPAST. ÇR. 2,12,7. 13,11. 12,20,20. — Mit अभ्यव 1) *werfen* (in's Wasser, Acc.). — 2) *herbeischaffen.* — 3) *zu sich nehmen, geniessen.* — Caus. 1) *werfen lassen* (in's Wasser, Acc.) LÂṬ. 8,8, 3. — 2) *anlegen, umthun.* — 3) *angreifen* (einen Feind). — 4) *zu sich nehmen, geniessen* SADDH. P. 196. GÂTAKAM. 16. 34. — 5) *Etwas* (Acc.) *geniessen lassen, Jmd* (Acc.) *speisen.* — Mit उपाव 1) *herabholen, — bringen, — nehmen.* — 2) *abwärts bewegen.* — Mit अभ्युपाव 1) *herabbringen.* — 2) *herabbewegen* (die Arme). — Mit प्रत्यव 1) *schmälern, verkürzen* in प्रत्यवकर्तोस्. — 2) *von Jmd* (Abl.) *Etwas entnehmen*, so v. a. *lernen* GAUT. 11, 22. 25. — Caus. *aufheben, abbrechen, ein Ende machen;* mit Acc. — Mit व्यव 1) *versetzen, vertauschen.* — 2) *verkehren mit* (Instr. oder Loc.). — 3) *feindlich verkehren, miteinander kämpfen, kämpfen mit* (Instr. mit oder ohne सार्धम्). — 4) *handeln, zu Werke gehen, verfahren, — gegen* (Loc.). — 5) *seinen Beschäftigungen nachgehen, arbeiten* 215,19. — 6) *Handel treiben, handeln mit* (Loc., Instr. oder Gen.). Med. ÂPAST. 1,20,11. 16. — 7) **wetten —, spielen um* (Gen.) 236,21. — 8) **handhaben, gebrauchen, sich bedienen;* mit Acc. 236,25. — 9) *sich angelegen sein lassen, bedacht sein auf* (Acc.). — 10) *sich ergehen* MBH. 3,192,19. — 11) Pass. *genannt —, bezeichnet werden.* — Caus. 1) *Jmd handeln —, gewähren lassen.* — 2) *es zu thun haben —, sich abgeben mit* (Acc.). — 3) Pass. *genannt —, bezeichnet werden.* — Mit संव्यव *verkehren mit* (Instr.). — Mit समव in समवकारम्. — Mit आ 1) *herbeibringen, — schaffen, — schleppen, holen.* प्रतिवाक्यम् *Antwort bringen*, पुनर् *wiederbringen.* — 2) ein Geschoss *hervorholen*, so v. a. *abschiessen* Çiç. 20,32. — 3) *bringen*, so v. a. *verschaffen.* — 4) *herreichen* (die Hand). — 5) *vorsetzen, darbringen* (auch Tribut, Opfer u. s. w.), *geben, schenken.* — 6) *für sich holen, wegnehmen, mit sich nehmen, empfangen, erhalten, nehmen* überh. वक्त्रम् *in den Mund nehmen* HARIV. 3,8,67. आकृत *was man in die Hand genommen hat.* — 7) *davontragen, erwerben, habhaft werden, gewinnen.* — 8) *rauben, entführen.* — 9) *heimführen* (als Gattin). — 10) *empfangen* ein Kind von einem Manne (Abl.). — 11) *Jmd für sich gewinnen, bestechen.* — 12) *wegnehmen*, so v. a. *ablösen, abhauen.* — 13) *wegnehmen*, so v. a. *verscheuchen, zu Nichte machen.* — 14) *rauben*, so v. a. *übertreffen.* — 15) *sich anlegen, umthun.* — 16) *zu sich nehmen, geniessen* 60,12. — 17) *geniessen, schmecken*, so v. a. *kennen lernen.* — 18) *zurückziehen, abwenden von* (Abl.). — 19) *äussern, an den Tag legen* 57,29. — 20) *sprechen.* — 21) *nennen.* — 22) आकृत PAÑKAT. 172,4 und KÂM. NÎTIS. 7,57 (hier wohl für आकित) fehlerhaft. — Caus. 1) *herbeischaffen —, holen lassen.* — 2) *hintragen lassen nach* (Acc.). — 3) Tribut *bringen lassen*, so v. a. *erheben, — von* (mit doppeltem Acc.). — 4) *herbeischaffen, verschaffen.* — 5) *erlangen.* — 6) *zu sich nehmen, essen, als Nahrung verwenden* GÂTAKAM. 1. — 7) *äussern, an den Tag legen.* बाष्पम् so v. a. *Thränen vergiessen.* — Desid. 1) *verschaffen wollen.* — 2) *erlangen wollen.* Mit पुनर् *wieder e. w.* — Mit अत्या *über Etwas hinaus heranbringen* ÂPAST. ÇR. 10,17,8 — Mit अध्या 1) *Jmdm* (Abl.) *Etwas entreissen* MAITR. S. 3,8,8 (95,11). — 2) *ergänzen, hinzudenken* (ein Wort). — Mit अन्वा *nachholen, ergänzen.* — Mit समन्वा *bedenken, überlegen* LALIT. 524,17. fg. DIVJÂVAD. 84,7. 17. Med. SADDH. P. 249. — Mit व्यपा *Jmd* (Abl.) *entziehen.* — Mit अप्या *mit hinzunehmen.* — Mit अभ्या 1) *darbringen, darreichen.* — 2) *entführen, rauben.* — Mit उद्या 1) *oben aufsetzen, — anbringen.* — 2) *herbeiholen* 36,25. Vgl. ÂPAST. ÇR. 1,10,14. — 3) *ausheben, anführen, hersagen, aussprechen, citiren, aussagen, erzählen, sprechen* (वचस् Çiç. 16,1), — *zu* (mit doppeltem Acc.), — *von* (Acc.). — 4) *preisen.* — 5) *mit Namen nennen, bezeichnen als, nennen.* Pass. *genannt werden* Çiç. 15,29. उदाकृत *genannt* Chr. 274,11. — 6) bei den Grammatikern *als Beleg —, als Beispiel anführen.* — Mit अनूद्या *danach herausnehmen* ÂPAST. ÇR. 9,6,4. — Mit अभ्युद्या 1) *herbeiholen* ÂPAST. ÇR. 1,10,14 (vgl. Chr. 36,25). 15,1,8. ÂPAST. GṚHJ. 21,9. — 2) *dazu anführen.* — Mit उपोद्या *dazu anführen* AIT. ÂR. 370,1. 2. — Mit प्रत्युद्या 1) *Jmd* (Acc.) *antworten.* — 2) bei den Grammatikern *ein Gegenbeispiel anführen.* — Mit समुद्या 1) *sprechen, sagen.* — 2) समुदाकृत *a) angesprochen, angeredet.* — *b) ausgesprochen, gesprochen.* — *c) worüber gesprochen worden ist, erwähnt.* — *d) bezeichnet als, genannt.* तस्यां तु सर्वविद्यानामारम्भाः समुदाकृताः so v. a. *darauf beruhen, wie man sagt.* — *e) ausgesprochen*, so v. a. *festgesetzt.* — Mit उपा 1) *herbeiholen, — schaffen, für Jmd herbeiholen* 42, 5 (in der Prosa Med. उपाकरस्व neben उपाकरामि ebend. 3. 4). — 2) *darreichen, darbringen, anbieten.* — 3) *mit sich nehmen.* — 4) *Jmd in seine Gewalt bekommen, — gewinnen.* — 5) *vornehmen, unternehmen.* — 6) *vollbringen, zu Stande bringen.* — 7) *anwenden.* — 8) *zurückziehen, ablenken von* (Abl.). — 9) *ablösen, abhauen.* — 10) उपाकृत *emporgetrieben* (Wind in medic. Bed.). — Die augmentirten Formen fallen mit उप zusammen. — Mit अभ्युपा (oder अभ्युप) *darbringen.* — Mit प्रत्युपा *Etwas aufgeben, abstehen von Etwas* (ohne Object). — Mit समुपा 1) *herbeiholen, — schaffen.* — 2) *darbringen* (ein Opfer). — 3) *sich darbringen, — opfern.* — 4) *sich unterziehen, antreten.* दीक्षाम् 91,16. — Die augmentirten Formen fallen mit समुप zusammen. — Mit उपन्या *Jmd* (Dat.) *ein Geschenk darbringen* GOBH. 3,4,2. — Mit पर्या 1) *hinübergeben.* — 2) *umwenden, umdrehen, verkehren.* — Mit प्रतिपर्या *wieder umwenden.* — Mit प्रत्या 1) *an sich ziehen, zurückziehen* (KÂRAKA 6,19); *zurückhalten*, insbes. die Sinne von der Sinnenwelt. — 2) *wieder an seine Stelle bringen, wieder holen, — aufnehmen, wiederbringen, — erlangen.* — 3) *wieder gutmachen.* — 4) *wieder aufnehmen*, so v. a. — *fortsetzen.* — 5) *hinterbringen, melden.* — 6) (Entlasse-

nes, Geschaffenes) *zurückziehen, zu Nichte machen.* — 7) fehlerhaft für प्रव्या Kâraṇ. 58,9. — Mit व्या 1) *aussprechen, sprechen, reden, zu reden anfangen* (von einem Kinde), *sagen,* — *zu* (Acc.), *aussagen, mittheilen, sich unterreden mit* (सह). उदाहरणानि so v. a. *Beispiele geben,* प्रश्नान् so v. a. *Fragen lösen,* नामभिस् *mit Namen nennen.* — 2) *beichten.* — 3) thierische Laute *ausstossen.* — 4) *sich vergnügen* Bhâg. P. Gewöhnlich वि. — 5) *ablösen, abhauen.* v. l. वि. — 6) Mâlav. 9,8 schlechte v. l. für व्यव. — 6) व्याकृत *a) gesprochen, gesagt, ausgesagt, mitgetheilt,* — *b) Laute von sich gegeben habend.* — *c) verzehrt, gefressen* Gâtakam. 29,44. — Vgl. व्याकृत Nachtr. 6. — Desid. *aussprechen* —, *sprechen wollen.* — Mit अतिव्या *sich eifrig unterhalten* MBh. 1,227,26. — Mit अनुव्या 1) *der Reihe nach aussprechen.* — 2) *schmähen, verwünschen, verfluchen* (Shadv. Br. 1,4); *Etwas als Fluch aussprechen.* — Mit अपव्या *ungeeignet sprechen, weltliche Rede führen.* Vgl. अनपव्याकृत् Nachtr. 6. — Mit अभिव्या 1) *aussprechen, hersagen* Âpast. 1,12,5. 28,11. — 2) *besprechen.* — 3) *verfluchen* Âpast. Çr. 15,19,8. — 4) अभिव्याकृत *a) angesprochen.* — *b) ausgesprochen, gesagt;* n. *das Gesagte.* — Caus. 1) *aussprechen* —, *hersagen lassen* Gaut. 2,5. Âpast. Çr. 15,20,4. — 2) *aussprechen.* — Mit समभिव्या *zusammen* —, *gleichzeitig aussprechen,* — *erwähnen* Njâyam. 1,1, 20. — Mit *अनुसमभिव्या. — Mit प्रव्या 1) *sprechen* MBh. ed. Vardh. 3,56,18 (die anderen Ausgg. प्रत्या). — 2) thierische Laute *ausstossen.* — 3) प्रव्याकृत *a) sprechend.* — *b) vorhergesagt.* — Caus. *sprechen.* — Mit समा 1) *zusammentragen,* — *lesen,* — *raffen, herbeiholen* überh. — 2) *versammeln.* v. l. समाक्रूप st. समाकृत्य. — 3) *zusammenfassen, zu einer Einheit vereinigen.* समाकृत्य *zusammen, insgemein;* पादान्समाकृत्य so v. a. *sämmtliche Füsse.* — 4) *Etwas wieder an seinen Ort* (Loc.) *bringen.* — 5) *ansichziehen, zurückziehen.* — 6) *hinreissen, entzücken.* — 7) *ausziehen, ablegen.* — 8) *einziehen,* so v. a. *zu Nichte machen.* — 9) *ausführen, vollbringen* (ein Opfer). — 10) समाकृत्य MBh. 6,4527 fehlerhaft für समाकृत्य. — 11) समाकृत *a) zusammengetragen,* — *gelesen, herbeigeholt.* — *b) versammelt.* — *c) sämmtlich.* — *d) zu einer Einheit verbunden.* — *e) angezogen, gespannt* (Bogensehne). — *f) gesagt, mitgetheilt.* — *g)* fehlerhaft für समाकृत Kathâs. 20,226. — Mit अनुसमा *wieder zusammenfügen,* — *in Ordnung bringen* Gop. Br. 2,3,13. — Mit अभिसमा *zusammenscharren.* Vgl. अभिसमाकारम् Nachtr. 6. — Mit उपसमा *zusammenbringen.* — Mit उद् 1) *herausnehmen,* — *heben,* — *ziehen,* — *fangen,* — *holen* (Gâtakam. 16,24), — *reissen, schöpfen,* — *aus* (Abl.). बिम्बादिवोद्धृतौ (उत्थितौ v. l. R. ed. Bomb. 1,4,11) *wie zwei von einem Bilde abgenommene Abbilder;* vgl. पद्मगर्भादिवोद्धृतं तवाननम् so v. a. *dein Gesicht ist gleichsam aus einer Lotusblume geschnitzt* Chr. 249,25. तत्रोद्धृतम् *da hinein gethan* P. 4,2,14. — 2) *herausstrecken* (die Hand, sc. aus dem Gewande) Hemâdri 1,107,6. fgg. — 3) *nehmen von* (Abl.). — 4) *erheben* (eine Abgabe) Gâtakam. 23,70. — 5) *erwerben, in den Besitz von Etwas gelangen* Vasishṭha 2,41. — 6) *ablösen, abhauen* (den Kopf). — 7) *aussondern, trennen.* — 8) *auslesen, auswählen, zum Voraus geben;* Med. *für sich* —. — 9) *vorziehen, lieber haben.* — 10) *auslassen, ausnehmen.* उद्धृत्य *mit Ausnahme von.* — 11) *aus einer Gefahr ziehen, retten, befreien,* — *aus* (Abl.) Gâtakam. 25. — 12) *wegschaffen, entfernen, beseitigen* Gâtakam. 29,48. Comm. zu Njâyas. 1,1, 60. — 13) *vernichten, zu Grunde richten, ausrotten* Gâtakam. 25,27 (Med.). — 14) *theilen, dividiren.* — 15) *abziehen, subtrahiren* Çulbas. 1,59. 60. 3,85. 158. 201. — 16) *aufheben, in die Höhe halten.* — 17) *tragen,* — *auf* (Instr.). — 18) *in die Höhe bringen,* so v. a. *beleben, anfachen, kräftigen, fördern.* — 19) *darbringen.* — 20) *nachweisen.* — 21) *verkünden.* v. l. उच्चरत्यम् st. उद्धरत्यस्. — 22) *उद्धृत *lecker, wohlschmeckend.* — 23) उद्धृत्य Âpast. 2,25,12 fehlerhaft für उद्धृत्य. — Caus. 1) *herausziehen lassen aus* (°तस्). — 2) *erretten, befreien,* — *aus* (Abl.). उद्धारित Pañcat. ed. Bomb. 2,41,10. उद्धरित fehlerhaft ebend. 2,12,7 und ed. Kosegg. 114,17. 141,10. — 3) *für sich nehmen.* — 4) *aufheben, in die Höhe halten.* — Desid. *Jmd aus einer Noth befreien wollen* Vasishṭha 14,13. — Mit अभ्युद् *herausschöpfen in* (Loc.). — Mit अनूद् *nachher* —, *hinterher ausheben* (Feuer). — Mit अपोद् *wegschaffen, entfernen* Vasishṭha 14,26. Âpast. Çr. 6, 28,4. Comm. zu 1,17,9. 8,2,4. 13,15,9. Çulbas. 3, 153. — Mit अभ्युद् 1) *dazu herausnehmen* (namentlich Feuer zu einem andern, welches noch brennt), — *herausschöpfen.* — 2) *herausziehen,* — *aus* (Abl.) Hem. Par. 1,377 (Med. ohne Noth). Gâtakam. 24,4. 11. 26. — 3) *herausnehmen,* — *holen, schöpfen* (Wasser). — 4) *aufheben* (den Fuss). — 5) *Jmd in die Höhe bringen, aus der Noth ziehen, zu Ehren bringen* (Vasishṭha 15,18), *Jmds Wohl* —, eine Sache *fördern.* — 6) *zusammenscharren.* — 7) *wiedererlangen.* — Caus. *aufheben.* — Mit समभ्युद् 1) *herausziehen* Sarasvatîk. 1. — 2) *Jmd in die Höhe bringen, aus der Noth ziehen, Jmds Wohl fördern.* — Mit उपोद् *noch dazu herausnehmen* Vaitân. 5,13. — Mit प्रोद् 1) *herausziehen,* — *aus* (Abl.) Prasannar. 49,15. — 2) *retten, befreien.* — 3) *aufheben* (die Arme). — Mit प्रत्युद् 1) *wieder herausziehen.* — 2) *retten, befreien,* — *aus* (Abl.). — Mit व्युद् 1) *vertheilend* —, *einzeln ausschöpfen,* — *herausnehmen, vertheilen* Njâyam. 10,1, 22. — 2) *herausziehen,* — *aus* (Abl.). — Mit समुद् 1) *herausschöpfen.* — 2) *herausziehen,* — *holen,* — *nehmen,* — *aus* (Abl.), *ausziehen* Spr. 7793. Çiç. 19,116. — 3) *retten, befreien* (insbes. Mehrere), — *aus* oder *von* (Abl.) Gâtakam. 27,13. 34,2. — 4) *zum Voraus für sich nehmen.* — 5) *zu Grunde richten, zu Nichte machen.* — 6) *aufheben, in die Höhe halten.* — 7) *in die Höhe bringen, kräftigen, beleben.* — 8) *in Ordnung bringen, wieder herstellen* MBh. 8,54,2. — 9) *theilen, dividiren* Bhâg. 147. — Desid. in समुज्जिकीर्ष्. — Mit उप 1) *bringen, herbeiholen* Âpast. 1,16,30. — 2) *hinsetzen* (Gefässe). — 3) *darbringen* (Gâtakam. 16. als Opfer 31), *darreichen, vorsetzen* (namentlich Speisen), *zu kosten geben.* — 4) *schenken* 114,13. — 5) *heranziehen, ansichziehen* zu Spr. 2009. उपकरेत् Kâraka 86,24 zu lesen. — 6) Med. *empfangen* (Speisen); *sich aufwarten lassen* TBr. 1,7,2,6. — 7) *zusammentragen.* — 8) *sammeln* (ein geschlagenes Heer). — 9) *anwenden.* — 10) *herbeiführen, bewirken, verursachen* Gâtakam. 20,3. 22. 31,5. — 11) *Jmd vernichten.* — Caus. *darreichen, vorsetzen* (Speisen). — Desid. *darbringen wollen.* — Mit अभ्युप *herbeischaffen, vorsetzen* AV. Prâyaç. 2,9. — Mit प्रत्युप in प्रत्युपकार. — Mit समुप 1) *darreichen, anbieten* Gâtakam. 6,27. 8. 29. — 2) *zukommen lassen, erweisen* (Ehren) Gâtakam. 4,1. — S. auch u. समुपा. — Mit नि *hingeben als Geschenk* oder *Lohn.* — Mit अभिनि *bekommen, erhalten, theilhaftig werden* Saddh. P. 217. — Mit निस् 1) *heraus* —, *wegnehmen, hinaustragen, herausziehen, hinausschaffen,* — *aus* (Abl.), *abnehmen* (eine Last), *entziehen* (Blut), *durch eine Kur fortschaffen* Kâraka 6,18. निष्कृत *gereinigt* (Person) 19. von Körnern so v. a. *mit dem Koth fortgeschafft,* — *abgegangen.* — 2) *entnehmen.* — 3) *ausführen* (Waaren). — 4) Med. *entfernen* —, *ausschliessen von* (Abl.). — 5) Med. *losmachen* —, *befreien von* (Abl.). — 6) *von sich abstreifen, sich befreien von, Etwas loswerden;* mit Acc. Âpast. 1,

23,3. — 7) *vertauschen* —, *verwechseln mit* (Instr.). — 8) *fixiren* Çulbas. 1,35. — 9) *zu Nichte machen*. — 10) *bekommen, erhalten, theilhaftig werden* Saddh. P. 217. — Caus. *hinaustragen lassen* (einen Todten). — Desid. *abziehen wollen von* (Abl.) Çulbas. 1,51. Vgl. निर्ज्जिकीर्षु. — Mit अभिनिस् 1) अभिनिर्कृत *hinausgetragen* (ein Todter) Âpast. 1,9,16. Divjâvad. 264, 16. — 2) *abzapfen, entziehen* (Blut) Káraka 6,12. — 3) *richten* (die Sinne) *auf* (Dat.) Lalit. 439,17. 440, 18. 441,15. — 4) *bekommen, erhalten, theilhaftig werden* Divjâvad. 48,15. 49,13. 542,19. — Mit उपनिस् *hinaustragen* Âpast. Çr. 11,21,3. 4. 15,6,13. — Mit विनिस् 1) *herausnehmen, — ziehen*. वृद्धिम् *Zinsen nehmen, — erheben* M. (ed. Jolly) 8,153. — 2) *wegschaffen, entfernen*. — Mit परा 1) *fort* —, *hinreissen*. — 2) पराकृत *bei Seite gebracht* Âpast. Çr. 9,6,4. — Mit प्रतिपरा *Jmdm* (Dat.) *hinüberreichen*. — Mit परि 1) *herumtragen, — geben, umhertragen* Lâṭj. 3,4,4. अंसेन Saddh. P. 138. — 2) *umkreisen, umfahren* Gobh. 3,10,22. — 3) *umschlingen* Gobh. 2,10, 37. — 4) *umschlingen*. — 5) Med. *sich* (*sibi*) *umlegen*. परिकृत *was man sich umgelegt hat, worin man gekleidet ist*. — 6) *bei Seite legen, aufbewahren für* (Dat.) Çat. Br. 1,7,4,6. 12. Citat im Comm. zu Njâjam. 10,2,5. — 7) *zurücklassen* Çiç. 10,11. — 8) *bewahren vor* (Abl.). — 9) *Jmd verschonen* 103,32. — 10) *umgehen, vermeiden, unterlassen* Çat. Br. 2,2,4,14. Gaut. 2,38. Gobh. 3,5,19. परिकृत्य so v. a. *mit Ausnahme von*, परिकृत्य पञ्च कृस्तान् so v. a. *in einer Entfernung von 5* Hasta. — 11) *Jmd* (Gen.) *Etwas benehmen, ersparen* 328,2. Spr. 7751. — 12) *Jmd* oder *Etwas von sich fern halten, sich hüten vor, sich entziehen, entgehen;* mit Acc. 64, 27. 104,8. रागं परिकृत्य so v. a. *sine ira et studio*. Med. mit Abl. *sich fern halten von*, so v. a. *vernachlässigen* Âpast. 1,8,28. — 13) *als unhaltbar beseitigen, — abweisen*. — 14) in der Grammatik *doppelt setzen, wiederholen* (im Krama). — 15) *hüten, erziehen, pflegen* Lalit. 269,12 (परिकाव: zu lesen). 308, 8. — Desid. *Etwas fern von sich halten —, bemänteln wollen*. परिजिकीर्षित *ferngehalten, gescheut* Gop. Br. 1,3,19. — Mit अनुपरि in °कारम् Nachtr. 5. — Mit अभिपरि *umkreisen* Âpast. Çr. 8,5,12. 11,21,2. Baudh. 1,15,7. — Caus. Med. *um sich her bewegen*. — Mit विपरि *versetzen, verwechseln* Âpast. Çr. 8,15, 1. 9,16,9. Çâṅkh. Gṛhj. 4,8. — Mit संपरि *Jmd umkehren lassen*. — Mit प्र 1) *darbringen*. — 2) *vorwärts bewegen, vorstrecken*. — 3) *hineinstecken*. — 4) *werfen, schleudern, — auf* (Loc.). दण्डै: प्रकृत: *der Stock, mit welchem ein Schlag geführt wird*. — 5) *hinauswerfen*. — 6) speciell *in's Feuer werfen* Comm. zu Gaim. 4,2,11. — 7) *stossen, treffen, einen Schlag führen, losschlagen, einen Angriff machen, — auf* oder *gegen* (Acc., Loc., Dat. oder Gen.). Med. auch *sich schlagen, mit einander kämpfen*. प्रकृत *getroffen* u. s. w. प्रकृतम् n. impers. प्रकृते सति *wenn ein Schlag erfolgt*. — Caus. *Verlangen erregen, reizen*. Nur प्र-कारयत्न RV. 4,37,2. — Desid. 1) *rauben wollen*. — 2) *werfen wollen*. — 3) *einen Schlag führen —, einen Angriff machen wollen*. — Mit अनुप्र 1) *hinterdrein in's Feuer werfen* Çâṅkh. Gṛhj. 1,9. — 2) *hineinstecken*. — Vgl. अनुप्रकारम्. — Mit अभिप्र *losschlagen auf* (Acc.) Daçak. (1883) 163,15. — Mit प्रतिप्र in °कार. — Mit संप्र 1) *schleudern auf* (Dat. oder Loc.). — 2) *einen Schlag führen gegen, einen Angriff machen auf* (Acc. oder Loc.); Med. und metrisch Act. *auf einander losschlagen, mit einander kämpfen*. — Mit प्रति 1) *zurückwerfen, — drängen*. — 2) *stossen, tupfen auf*. — 3) *zurückhalten, zuhalten*. प्रतिकृत *zurückgehalten;* am Ende eines Comp. so v. a. *befestigt mit*. — 4) *zurückbringen*. — 5) *darbringen, übergeben; verschaffen*. — 6) Med. *zu sich nehmen, geniessen*. — 7) *als* Pratihartar *hemmend einfallen in die* Sâman-*Litanei* Lâṭj. 7,7,31. — Caus. *sich anmelden lassen bei* (Gen.) Gâtakam. 20. — Desid. *erwiedern —, vergelten wollen*. Vgl. प्रतिजिकीर्षु. — Mit वि 1) *auseinandernehmen, trennen, öffnen*. — 2) *austheilen*. — 3) *vertheilen*, insbes. Verse und Verstheile *zerlegen und versetzen*. — 4) *wechseln*. तलात्तलम् so v. a. *Etwas* (Acc.) *aus einer Hand in die andere gehen lassen*. — 5) *gesondert halten*. — 6) *eintheilen* (nach dem Maasse). — 7) *construiren* Çulbas. 3,255. — 8) *theilen, dividiren*. — 9) *ablösen, abhauen* MBh. 6,62,42. — 10) *entreissen, rauben*. — 11) *fortschaffen* 78,3. — 12) *herausziehen aus* (Abl.) MBh. 7,62,4. — 13) *zupfen, zausen*. — 14) *sich fortbewegen, gehen*. — 15) *durchstreichen, durchziehen* (लोकान्). — 16) die Zeit (Acc.) *sich vertreiben, zubringen*. — 17) *die Zeit verbringen, — mit* (Instr. Âpast. 1,25,10. Gaut. 22,6), insbes. *auf angenehme Weise, sich vergnügen, lustwandeln* Vâgrakkh. 26,15. Hem. Par. 1,290. 301. 302. 310. 340. मृगयाम् so v. a. *sich dem Jagdvergnügen hingeben* R. Gorr. 2,36,6. Vgl. मृगयाविकार. Häufig von Buddha's *Aufenthalt an einem Orte*. — 18) *vergiessen* (Thränen). — Desid. in विजिकीर्षु. — Mit अभिवि *abtheilen*. — Mit परिवि in °कार. — Mit संप्रवि *durchstreichen* (दिशम्). — Mit संवि *sich vergnügen, spielen*. — Mit सम् 1) *zusammentragen, — lesen*. — 2) *zusammenlegen, — ziehen*. — 3) *zusammenwerfen, vermischen*. — 4) *zusammenballen*. — 5) *aufrecht halten, erhalten, behaupten* Gâtakam. 27. — 6) den Geist *concentriren auf* (Loc.). — 7) *wegraffen, rauben*. — 8) *herbeiholen*. — 9) *zurückziehen, einziehen* (eine gezückte Waffe, Truppen, einen Vorhang). Das Auge —, den Blick —, so v. a. *nicht mehr hinsehen;* रूपम् *eine angenommene Gestalt* —, so v. a. *wieder ablegen*. — 10) *ansichziehen*. — 11) *für sich nehmen*. — 12) *absorbiren, zu Nichte machen* (häufig im Gegensatz zu सर्ज् *entlassen, schaffen*) Çiç. 14,61. — 13) *hemmen, einstellen, unterdrücken* Çiç. 10,44. Gâtakam. 21. 22,39. ऊर्धमश्रूणि Chr. 298,27. — Caus. *schneiden* (Haare, Nägel); Med. *sich* (*sibi*) *schneiden*. — Desid. *zusammentragen wollen*. — Intens. (संकरीकर्ति) *oft zu Nichte machen*. — Mit अनुसम् 1) *nachziehen* (ein Bein). — 2) *zusammenfassen*. — Mit अभिसम् *ansammeln, aufhäufen* Vaǵrakkh. 42,3. — Mit उपसम् 1) *zusammentragen, herbeiholen* Gâtakam. 6. 12. — 2) *zusammenziehen, ansichziehen*. आत्मानम् so v. a. *sich zusammennehmen*. — 3) *zusammenziehen*, so v. a. *annähern, in Berührung bringen*. संकृततर *in ganz nahe Berührung gebracht*. — 4) *kurz zusammenfassen, resumiren*. — 5) *als Beispiel herbeiholen* Lalit. 225,4. Text zu Lot. de la b. l. 173. — 6) *zurückziehen, einziehen* (eine gezückte Waffe u. s. w.). रूपम् so v. a. *eine angenommene Gestalt wieder ablegen*. — 7) *absorbiren, zu Nichte machen*. — 8) *hemmen, einstellen, unterdrücken*. अकारम् so v. a. *nicht aussprechen*. — 9) wohl *in sich enthalten*. — Desid. *zu Nichte machen wollen*. Vgl. उपसंजिकीर्षु Nachtr. 3. — Mit समुपसम्, समुपसंकृत *gehemmt, eingestellt*. — Mit प्रतिसम् 1) *zusammenziehen*. आत्मानम् *einschrumpfen, in sein gewöhnliches Bett zurücktreten* (vom Meere gesagt). — 2) *zurückhalten, zurückziehen, einziehen* 86,26. चनुस् so v. a. *nicht mehr hinsehen*. — 3) *abnehmen, ablegen* Âpast. 1,8, 7. — 4) *absorbiren, zu Nichte machen* Gâtakam. 23. — 5) *hemmen, einstellen, unterdrücken*. — 6) *sich zusammennehmen*. — Desid. in प्रतिसंजिकीर्षु.

2. कर् 1) कृणीते *grollen, böse sein Jmd* (Dat.). — 2) अकृणात् *machte sich* (*sibi*) *unterthan, überwältigte* (nach dem Comm.) wohl fehlerhaft. — Mit अभि *Groll hegen, eifersüchtig sein auf* (Acc.).

3. कर्, कर्यति s. कर्य्.

कर 1) Adj. am Ende eines Comp. (f. आ, seltener ई) *a) tragend*. — *b) treibend, führend*. — *c) hinbewegend, befördernd*, — zu (प्रति). — *d) ent-*

führend, raubend, entwendend. — *e) entziehend,* so v. a. *übertreffend.* — *f) entfernend, verscheuchend, vertreibend* (ein Uebel), *zu Nichte machend.* — *g) für sich nehmend, erhaltend.* — *h) hinreissend, entzückend.* — 2) m. *a) Divisor.* — *b) Hengst* (!). — *c) *Esel.* — *d) Feuer.* — *e) der Zerstörer* als Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines Dânava. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Affen. — *g)* Râǵat. 1,90 fehlerhaft für हार.

*हरक m. 1) *a rogue, a cheat.* — 2) *a person of reflection.* — 3) *Divisor.* — 4) *Division.* — 5) Bein. Çiva's.

हरकुमारठाकुर m. N. pr. eines Autors.

हरकेश m. schlechte v. l. für हरिकेश.

हरक्षेत्र n. N. pr. eines *dem* Çiva geheiligten *Gebietes.*

हरगोविन्दतत्त्ववागीश und °विन्दवाचस्पति m. N. pr. von Autoren.

हरचरितचिन्तामणि m. Titel Bühler, Rep. No. 212.

हरचापारोपण n. Titel eines Schauspiels.

*हरचूडामणि m. Çiva's *Diadem,* d. i. *der Mond.*

हरजित् m. N. pr. eines Mannes.

हरण 1) Adj. (f. आ und ई) *a) führend, enthaltend.* — *b) entführend.* — *c) vertreibend, wegnehmend.* — 2) n. *a) das Bringen, Holen.* प्रवृत्ति° *das Einziehen von Nachrichten.* — *b) das Darbringen.* बलि° Gaut. 2,4. — *c) das Verbringen, Verlegen* Gaim. 4,2,10. — *d) das Entziehen* (Gaut. 12,2. 27), *Entwenden* (Gaut. 13,17), *Rauben, Entführen.* — *e) das Erhalten, Bekommen.* — *f) das Entfernen, zu Nichte Machen.* — *g) das Dividiren, Division.* — *h) Hochzeitsgeschenk* MBh. 1,221,44. — *i) * das einem Beschäler gereichte Futter.* — *k) * Arm.*

हरणभाग Adj. *berechtigt zu nehmen* (die Manen).

हरणहारिक n., °का f. (MBh. 1,2,46) und हरणाहरण n. *das Herbeibringen der Hochzeitsgeschenke.*

*हरणीय Partic. fut. pass. von 1. हर्.

*हरतेजस् n. Çiva's *Same,* d. i. *Quecksilber* Râǵan. 13,109.

हरदग्धमूर्ति Adj. *dessen Körper von* Çiva *verbrannt worden ist;* m. *der Liebesgott, die Geschlechtsliebe.*

हरदत्त m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र und °दत्ताचार्य.

हरदत्तचरित n., °दत्तीय n. und °दत्तीयमल्लप्रश्नभाष्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

हरदास m. N. pr. verschiedener Männer.

हरनर्तक n. *ein best. Metrum.*

हरनेत्र n. 1) Çiva's *Auge* 134,23. — 2) Bez. *der Zahl drei.*

हरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

हरप्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

*हरप्रिय m. *Nerium odorum.*

हरबल m. N. pr. eines Mannes.

*हरबीज n. Çiva's *Same,* d. i. *Quecksilber.*

हरमुकुटमाहात्म्य n. Titel Bühler, Rep. No. 101.

हरमेखलिन् m. Bez. *einer Art von Gewerbtreibenden, die sich einer Saugröhre bedienen,* Golâdhj. 11,53.

हरयाण m. N. pr. eines Mannes.

*हररूप m. Bein. Çiva's.

हरविलास m. 1) *eine Art Composition* S. S. S. 166. — 2) Titel eines Werkes.

हरशूर N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 14,121.

हरशृङ्गारा f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37.

*हरशेखरा f. Bein. der Gaṇgâ.

1. हरस् n. 1) *Griff, Schlag.* — 2) *Zug* (beim Trinken), *Schluck.* — 3) *Schluck,* so v. a. *Getränk.* — 4) *die packende, verzehrende Kraft des Feuers, Blitzes* u. s. w. — 5) überh. *energische Wirksamkeit: Schärfe, Feuer* u. s. w. — 6) अग्नेर्हरसी, तुरस्य हरसो und मृत्योर्हरः Namen von Sâman Ârsh. Br.

2. हरस् n. *Groll.*

हरसख m. Bein. Kubera's Daçak. (1925) 2,74,2.

हरसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

हरसिद्धिप्रदा f. N. pr. einer Familiengottheit.

हरसूनु Çiva's *Sohn,* d. i. Skanda.

हरस्काम Adj. *energische Wirksamkeit wünschend.*

हरस्वत् 1) Adj. *packend.* — 2) *f. Pl. *Flüsse.*

हरस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

हरस्विन् Adj. *energisch, scharf, feurig.*

हरहार m. Çiva's *Perlenschmuck,* Bez. des Schlangendämons Çesha Vâgbhaṭa in Alaṁkârat. 2,a.

*हरहूरा f. *Weintraube.*

*हराक्त n. = रुद्राक्त *die Beere von Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11,189.

हराद्रि m. Çiva's *Berg,* d. i. *der* Kailâsa.

हरायतन n. *ein Tempel* Çiva's.

हरार्ध Çiva's *Hälfte.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 13,33.

*हरावती f. N. pr. eines Landes.

हरावास m. 1) Çiva's *Wohnstätte.* — 2) Bein. des Kailâsa Vâgbhaṭa in Alaṁkârat. 2,a.

हराशर्य 1) Adj. (f. आ) *scharf, feurig* Maitr. S. 1,2,7 (17,6). — 2) f. आ Bez. *der Worte* यौ ते अग्ने हराशयौ (तनूः) Maitr. S. 1,2,7 (17,6) Âpast. Çr. 11, 4,5. — Nach der Analogie von रज्ञाशर्य (= रज्ञःशय) gebildet, also = हरःशर्य.

हरास्पद n. Çiva's *Stätte,* d. i. *der* Kailâsa.

हराहर m. N. pr. eines Dânava MBh. 1,65,25. An anderen Stellen Du. हराहरौ Hara *und* Ahara.

1. हरि 1) Adj. *fahl, blassgelb, gelblich* (namentlich als Farbe des Rosses); *grünlich.* — 2) m. *a) Ross,* insbes. Indra's. — *b) Löwe.* — *c) der Löwe im Thierkreise.* — *d) Affe.* — *e) * Schakal.* — *f) * Papagei.* — *g) * Pfau; der indische Kuckuck* (!). — *h) * Gans.* — *i) * Frosch.* — *k) * Schlange.* — *l) * Phaseolus Mungo.* — *m) die Sonne.* — *n) * Lichtstrahl.* — *o) * der Mond.* — *p) Feuer.* — *q) Wind, der Gott des Windes.* — *r)* Bein. α) Indra's. — β) Vishṇu-Kṛshṇa's. — γ) *Jama's. — δ) Brahman's. — ε) *Çiva's. — ζ) *Çukra's. — η) *Suparṇa's. — *s) ein best. Metrum.* — *t)* elliptisch für हरिनक्षत्र *das Mondhaus* Çravaṇa. — *u) * eine best. hohe Zahl* (buddh.). — *v)* *Pl. = अपत्य. — *w)* N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Tâmasa und = ज्यास् in einer früheren Geburt. — β) eines Sohnes des Garuḍa. — γ) eines Râkshasa. — δ) eines Dânava. — ε) verschiedener Männer. — ζ) eines Berges VP. 2,4,41. — η) *einer Welt. — 3) f. हरी N. pr. *der Urmutter der Affen.*

2. हरि Adj. *tragend* u. s. w. in *हृति° und *नाथ°.

1. *हरिक m. *ein gelbliches Ross.* — Vgl. अहरिक.

2. *हरिक m. 1) *Dieb.* — 2) *Würfelspieler.*

*हरिकर्ण m. N. pr.

हरिकारिका f. Bhartṛhari's Kârikâ Opp. Cat. 1.

हरिकालदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

हरिकालाव्रत (!) n. *eine best. Begehung.*

हरिकालीतृतीया f. *ein best. Tag.* °व्रत n.

हरिकीर्तन n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

हरिकुत्स m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

हरिकृष्ण m. desgl. Auch °समुद्धार.

*हरिकेलीय m. Pl. N. pr. eines Volkes. = वङ्ग.

हरिकेश 1) Adj. *blondhaarig.* — 2) m. *a) ein best. Sonnenstrahl.* — *b)* N. pr. α) eines Jaksha. — β) eines Sohnes des Çâmaka.

हरिकिणाका Adj. f. *gelblich, grünlich.*

*हरिक्रान्ता f. *Clitoria ternatea.* — °क्रान्तः Trik. 2,8,11 fehlerhaft für हरिः क्रान्तः.

हरिक्षेत्र n. N. pr. eines *Gebietes.*

हरिगण m. 1) *eine Schaar von Rossen.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

*हरिगन्ध m. *gelber Sandel.*

हरिगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

हरिगीता f. 1) Pl. *die von* Nârâjaṇa *dem* Nârada *mitgetheilte Lehre* MBh. 12,348,53. — 2) *ein best. Metrum.*

हरिगुणमणिदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*हरिगृह n. N. pr. einer Stadt, = एकचक्र.

हरिगोपक m. *Coccinelle* Subhâshitâv. 1722. Vgl. इन्द्रगोपक.

हरिघोष m. N. pr. eines Mannes.

हरिचन्दन 1) (*m. n.) *a) einer der fünf Bäume in* Indra's *Himmel.* — *b) eine Art Sandelbaum.* — *c) gelber Sandel* Çiç. 8,51. Vâsav. 84,1. Wohl nur n. — 2) *n. *a) der Blüthenstaub* — oder *die Staubfäden einer Lotusblüthe.* — *b) Saffran.* — *c) Mondschein.* — *d) der Leib der* oder *des Geliebten.*

हरिचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer Z. d. d. m. G. 36,557 (eines Dichters). Paṅkad.

हरिचाप Indra's *Bogen*, d. i. *Regenbogen.*

हरिज्ञ (ὁρίζων) n. 1) *Horizont.* — 2) *Längenparallaxe.*

हरिज्ञात Adj. wohl = हरि *gelb* RV.

हरिजित्, हरिजीव und हरिजीवनमिश्र N. pr. verschiedener Männer.

हरिण 1) Adj. (f. हरिणी gehört zu हरित) *fahl, gelblich* (auch von der Farbe siecher Männer); *grünlich, grün.* — 2) m. *a) Gazelle*, wohl *Antilope cervicapra* Çiç. 6,9. 13,56. — *b) Ichneumon* Maitr. S. 3,9,3 (116,17). Vgl. *f*) γ). — *c) *die Sonne.* — *d) *Gans.* — *e) *Bein. Vishṇu's und Çiva's.* — *f*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Gaṇa Çiva's. — γ) eines Ichneumons MBh. 12,138,31. Vgl. 2) *b*). — 3) f. हरिणी *Gazellenweibchen* Çiç. 12, 30. — *b) *Rubia Munjista* Râgân. 6,192. — *c) *gelber Jasmin* Râgân. 10, 99. — *d) *Bez. einer best. Schönen.* — *e) eine Statue von Gold.* — *f*) Pl. Bez. *der Verse* AV. 18,2,11—18 Kauç. 80,3. 5. 82. 83. Vaitân. 37,24. — *g) ein best. Metrum.* — *h) eine best.* Svarabhakti. — *i*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) *einer Jakshiṇî. — γ) der Mutter Hari's (Vishṇu's).

हरिणक m. Denomin. von हरिण *Gazelle* Kâd. 2,118,6 (145,12).

*हरिणकलङ्क m. *der Mond.*

हरिणधामन् m. desgl.

हरिणनयना f. *eine Gazellenäugige* Daçak. (1925) 2,131,3.

*हरिणनर्तक m. *ein* Kiṁnara.

हरिणपृणाका f. *ein weibliches Gazellen-Junges* Âpast. Çr. 9,14,14.

हरिणप्लुत n. und °प्लुता f. Bez. *zweier Metra.*

हरिणप्लवना m. *der Mond.*

हरिणलक्ष्मन् m. desgl. Bâlar. 143,9. Vidḍh. 66,17.

हरिणलाञ्छन m. desgl. Kâd. 67, 9 (125, 16). Dhûrtan.

हरिणलोचन Adj. (f. आ) *gazellenäugig;* f. *eine solche Schöne.*

*हरिणहृदय Adj. *furchtsam (das Herz einer Gazelle habend).*

हरिणाक्रीडन n. (Hariv. 2,14,18) und हरिणाक्रीडित n. *ein best. Kinderspiel.*

हरिणाक्ष 1) Adj. (f. ई) *gazellenäugig;* f. *eine solche Schöne* Hemâdri 1,449,18. — 2) *m. *der Mond.* — 3) *f. ई *ein best. Parfum.*

हरिणाधिप m. = मृगाधिप *Löwe* Ind. St. 14,373.

हरिणाय्, °यते *eine Gazelle darstellen.*

हरिणायतेक्षणा f. *eine Schöne mit langgezogenen Augen wie bei Gazellen* Vikramâṅkak. 13,14.

हरिणारि m. *Löwe* Anarghar. 2,27.

हरिणाश्व m. 1) *Wind* Vâsav. 288,4. — 2) N. pr. eines Mannes.

हरिणी s. u. हरिण und हरित.

हरिणीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Spr. 7631. 7745. Ind. St. 15,328.

हरिणीनयना f. dass. Spr. 7729.

हरिणीवृषाय्, °यते *einem Gazellenweibchen gleichen.*

हरिणेक्षण Adj. (f. आ) *gazellenäugig;* f. *eine solche Schöne* Naish. 7,72. Prasannar. 137,17.

हरिणेश m. *Löwe* Harshak. 116,7.

हरिणैगुमेषिन् (!) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Indra's. Vgl. नैगमेष.

हरित् 1) Adj. *falb, gelblich, grünlich.* — 2) m. *a) Sonnenross.* — *b) Smaragd.* — *c) *Löwe.* — *d) *die Sonne.* — *e) *Bein. Vishṇu's.* — *f*) **Phaseolus Mungo.* Richtig हरि. — 3) f. *a) eine falbe Stute.* — *b) Weltgegend.* — *c) *Pl. *Flüsse.* — 4) *m. n. *Gras* oder *ein best. Gras*, Dûrvâ-*Gras.*

हरित 1) Adj. (f. हरिता, in der älteren Sprache हरिणी) *falb, gelblich* (von der Gesichtsfarbe eines Erschrockenen); *grünlich, grün* 304,23. — 2) m. *a) *Phaseolus Mungo.* — *b) *eine best. Grasart,* = मन्थानक Râgân. 8,135. — *c) *Löwe.* — *d) Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.* Auch हरिता मात्राः. — *e) N. pr. α) Pl. einer Gruppe von Göttern unter dem 12ten Manu. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Ichneumons. — 3) f. हरिता *a) Dûrvâ-Gras* Çiç. 4,21 (am Ende eines adj. Comp. f. आ). * = नीलदूर्वा Râgân. 8,108. — *b) *Gelbwurz.* — *c) *grüne Traube* Râgân. 11, 104. — *d) *Sesbania aegyptiaca* Râgân. 4,133. — *e) *eine best.* Svarabhakti. — 4) n. *a) gelblicher* oder *grünlicher Stoff* Çat. Br. 14,7,1,20. 2,12. — *b) Gold.* — *c) Grünes*, so v. a. *Gemüse* Vishṇus. 5, 85 (nach dem Comm. *unreifes Getraide*). — *d) *eine best. wohlriechende Pflanze,* = स्थौणेयक.

हरितक 1) Adj. *grünlich.* Als Bez. *der 6ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) f. ई *Terminalia Chebula* Divjâvad. 628,9. — 3) n. *a) Gras* Çiç. 5,58. Deçîn. 2,35. — *b) Gemüse* Karaka 1,8 (Geschlecht nicht zu bestimmen). — वङ्गक wird im Comm. zu Harshak. 478,1 durch हरितकविशेष erklärt.

हरितकपिश Adj. *gelbbraun* Megh. 21.

हरितकशाक n. *Moringa pterygospermum.*

*हरितकात्य m. N. pr. eines Mannes Vârtt. 8 zu P. 1,1,73.

हरितगर्भ Adj. (f. आ) *einen Goldkeim in sich tragend* Âpast. Çr. 6,9,4.

हरितगोमय m. Pl. *frischer Kuhmist* Kauç. 19. Gobh. 4,8,18.

हरितचारिक Adj. (buddh.) von unbekannter Bed.

हरितच्छद 1) Adj. (f. आ) *grüne Blätter habend* 81,1. — 2) * m. *Baum, Pflanze.*

*हरितजम्भन Adj. P. 5,4,125.

हरितत्वमुक्तावलि und °ली f. Titel eines Commentars Burnell, T. Opp. Cat. 1.

हरितत्व n. Nom. abstr. zu हरित 1) Karaka 124,6.

हरितधान्य n. *grünes* —, d. i. *unreifes Korn* Gaut. 12,18.

हरितनेमिन् Adj. *gelbe (goldene) Radfelgen habend* (Çiva).

हरितपत्रमय Adj. (f. ई) *aus grünen Blättern gebildet* Çiç. 6,53.

*हरितपत्रिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,168.

हरितभेषज n. *ein Mittel gegen Gelbsucht.*

*हरितयज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

हरितयव m. Pl. *Gerste, die noch grün ist*, Âpast. Çr. 6,31,7. 15,21,8.

*हरितलता f. *eine best. Pflanze.*

*हरितशाक m. *Moringa pterygospermum.*

*हरितसेन m. N. pr. eines Fürsten.

हरितस्रज् Adj. 1) *gelbe (grüne) Gewinde tragend (bildend).* — 2) *mit einer goldenen Kette* oder *mit einem solchen Kranze geziert.*

हरितायू, °यति und °यते *gelb* odes *grün werden* oder *erscheinen* Bhaṭṭ. 8,65. Med. Kâd. 179, 21 (306,4. 5). 231,3 (379,3).

हरिताल 1) *m. *eine Taubenart, Columba Hurriyala.* — 2) f. ई *a) *Panicum Dactylon.* — *b)*

* *Schwertklinge.* — *c) der 4te* (oder *5te*) *Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada. — *d) * eine best. Linie am Himmel.* — *e) * der Luftraum.* — 3) n. *Auripigment, Arsenicum flavum* Râǵan. 13,2. 65. Çiç. 4,21.

हरितालक 1) *m. vielleicht = हरिताल 1). — 2) f. °लिका *a*) * = हरिताल 2) *a*). — *b*) vielleicht = हरिताल 2) *b*). — *c*) = हरिताल 2) *c*). — 3) * n. *Auripigment.*

हरितालमय Adj. (f. ई) *aus Auripigment gebildet.*

हरितालिकाव्रत n. *eine best. Begehung am dritten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdrapada Vratarâǵa 75,*a* nach Aufrecht.

हरिताश्म n. 1) *Türkis* Râǵan. 13,217. Çiç. 13, 56. — 2) * *Kupfervitriol* Râǵan. 13,103.

हरिताश्मक n. *Türkis* Hemâdri 1,488,7 (vielleicht °कं zu lesen).

हरिताश्व 1) Adj. *falbe Rosse habend* (die Sonne). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Sudjumna.

हरिती Adv. mit कर् *grün färben* Çiç. 13,52.

हरितोपल m. *Smaragd.*

हरित्पति m. *der Regent einer Himmelsgegend* Naish. 8,55.

*हरित्पर्ण n. *Rettig.*

*हरित्मत् Adj. von हरित्.

हरित्य Adj. *im Grünen befindlich* u. s. w.

हरित्वच् Adj. (vedisch) *gelbhäutig* Âpast. Ça. 5, 10,4. Sâj. zu ṚV. 3,3,5.

हरित्वत् Adj. *goldfarbig.*

हरिदत्त N. pr. 1) m. *a*) eines Dânava. — *b*) verschiedener Männer Z. d. d. m. G. 36, 557 (eines Dichters). Kâmpaka 146. — 2) f. आ einer Frau.

हरिदम्बर Adj. *ein gelbes* oder *grünes Gewand tragend.*

*हरिदर्भ m. *eine Art* Kuça-*Gras.* Richtig wohl हरिद्भ.

हरिदश्व 1) *Adj. *falbe Rosse habend.* — 2) m. *die Sonne.*

हरिदास m. 1) *ein Diener —, Verehrer* Vishṇu's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °तर्कालंकार, °भट्टाचार्य und °विद्याय.

हरिदिन n. *der dem* Vishṇu *geheiligte Tag*, d. i. *der 11te in einem Halbmonat.* °तिलक Titel Opp. Cat. 1.

हरिदिश् f. Indra's *Weltgegend*, d. i. *Osten.*

हरिदीक्षित m. N. pr. eines Lehrers.

*हरिदृश्वन् Adj. (f. °श्वरी) wohl *der* Vishṇu *geschaut hat.*

हरिदेव m. 1) * *das unter* Vishṇu *stehende Mondhaus* Çravaṇa. — 2) N. pr. eines Mannes.

*हरिद्गर्भ m. *eine Art* Kuça-*Gras.* Richtig wohl हरिद्भ.

हरिद्गावल m. *ein Weltelephant* Bhâm. V. 1,54.

हरिद्रा 1) m. *a*) *der gelbe Sandelbaum.* — *b*) N. pr. einer Gottheit. — 2) f. आ *a*) *Curcuma longa, Gelbwurz*, sog. *gelber Ingwer.* °द्वय n. ist हरिद्रा und दारु° *Curcuma aromatica.* °दान n. Titel Burnell, T. — *b*) N. pr. eines Flusses.

हरिद्रक m. 1) = हरिद्र 1) *a*). — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

हरिद्रगणपति m. fehlerhaft für हरिद्रा°.

*हरिद्रज्ञनी f. *Gelbwurz.*

*हरिद्रव m. *ein aus der Mesua Roxburghii bereitetes Pulver.*

हरिद्रागणपति und °गणेश m. *eine Form* Gaṇeça's.

*हरिद्राङ्ग = हरिताल 1) *a*).

*हरिद्राभ 1) Adj. *gelb.* — 2) m. *a*) *Curcuma Zerumbet.* — *b*) *Terminalia tomentosa.*

हरिद्रामेक m. *gelbe Harnruhr.*

हरिद्रामेकिन् Adj. *mit der gelben Harnruhr behaftet.*

हरिद्राराग Adj. *dessen Zuneigung nicht länger haftet als die Farbe von Gelbwurz.*

*हरिद्रिक Adj. *mit Gelbwurz handelnd.*

2. हरिद्रु Adj. *im Gelben* (Soma) *laufend.* Richtiger wäre हरिद्रु.

2. हरिद्रु m. 1) *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Chloroxylon Swietenia, eine Pinus-Art* und *Curcuma aromatica.* — 2) * *Baum.*

3. हरिद्रु m. N. pr. eines Schülers des Kalâpin.

*हरिद्रुक Adj. *mit Curcuma aromatica handelnd.*

*हरिद्रुमत् m. N. pr. eines Mannes.

हरिद्वार m. Vishṇu's *Thor*, N. pr. einer heiligen Stadt.

हरिद्वायस् Adj. *gelbliche Ströme* (*Tränke*) *habend, — gebend.*

हरिधूम्र Adj. *gelbbraun* Hariv. 12949.

हरिन् metrisch st. हरि *Affe.* Nur हरिणाम् R. ed. Bomb. 4,44,16.

हरिनदी f. N. pr. eines *Flusses.* °रम्य m. N. pr. eines Dorfes.

हरिनन्द् m. N. pr. eines Schülers des Devânanda.

*हरिनन्दन und *°नन्दिन् m. N. pr.

हरिनाथ m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मखोपाध्याय.

1. हरिनामन् n. Hari's (Vishṇu's) *Name.*

2. *हरिनामन् m. *Phaseolus Mungo.*

हरिनाममाला f. (Burnell, T.), °नामामृत n. und °नामोपनिषद् f. Titel.

हरिनायक m. N. pr. eines Autors.

हरिनारायण und °शर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

हरिनारायणीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. हरिनेत्र n. 1) Hari's —, d. i. Vishṇu's *Auge.* — 2) * *eine weisse Lotusblüthe* Râǵan. 10,182.

2. हरिनेत्र 1) Adj. *gelbäugig.* — 2) *m. *Eule.*

हरिन्मणि m. *Smaragd* Râǵan. 13,164.

*हरिन्मुद्ग m. *im Herbst reifender Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,39.

हरिपञ्चकव्रत n. *eine best. Begehung.*

हरिपञ्चायुधस्तोत्र n. Titel Burnell, T.

हरिपण्डित m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,221.

हरिपण्डितीय n. Haripaṇḍita's *Werk* ebend.

*हरिपर्ण n. *Rettig.*

हरिपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

हरिपा Adj. *den Gelben* (Soma) *trinkend.*

हरिपाल m. N. pr. eines Mannes Gaṇar. 3, N. 11.

हरिपिङ्ग Adj. *gelblich braun* MBh. 1,222,31.

हरिपिङ्गल Adj. dass. MBh. 13,160,14. R. Gorr. 1,60,12. 4,20,21. ed. Bomb. 7,23,4,32.

हरिपिण्डा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

हरिपुर n. N. pr. einer *Stadt* VP². I, Pref. xxxiv.

हरिप्रबोध m. Titel eines Werkes.

हरिप्रभ Adj. *falbfarbig.* Nom. abstr. °त्व n. Kâraka 6,24.

हरिप्रसाद m. N. pr. eines Mannes.

हरिप्रिय 1) Adj. *a*) *die Falben liebend* oder *bei den Falben beliebt* ṚV. — *b*) *Vishṇu oder Kṛshṇa *lieb.* — 2) *m. *a*) *Nauclea Cadamba, Nerium odorum, eine gelb blühende Eclipta,* = बन्धूक und विष्णुकन्द. — *b*) *Seemuschel* Râǵan. 13,123. — *c*) *a fool, a blockhead.* — *d*) *armour, mail.* — *e*) Bein. Çiva's. — 3) *f. आ *a*) Vishṇu's *Geliebte*, d. i. Lakshmi. — *b*) *Basilienkraut.* — *c*) *die Erde.* — *d*) *der 12te Tag eines Halbmonats.* — 4) *n. *a*) *die Wurzel von Andropogon muricatus.* — *b*) *rother* und *schwarzer Sandel.*

हरिबभ्रु m. N. pr. eines Mannes.

हरिबल m. N. pr. eines Fürsten Kâmpaka 144.

*हरिबीज n. *Auripigment.*

हरिबुद्धपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

हरिबोध m. *das Erwachen* Vishṇu's. °दिन n. *ein best. Festtag* Kathârṇava 10 (32,*a*).

*हरिभ *eine best. hohe Zahl* (buddh.). v. l. हरिव.

हरिभक्त m. *ein Verehrer* Vishṇu's.

हरिभक्ति f. Vishṇu's *Verehrung.* °लतिकास्तव m. (Bühler, Rep. No. 431), °विलास m. und °सु-

हरिद्य m. (Burnell, T. Opp. Cat. 1) Titel.

हरिभट m. N. pr. eines Autors.

हरिभट्ट m. N. pr. verschiedener *Gelehrter.*

हरिभद्र 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °सूरि. °सूरिकथा f. Bühler, Rep. No. 786. — 2) *n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum.*

हरिभास्कर m. N. pr. eines Gelehrten.

*हरिभुज् m. *Schlange (von Fröschen sich nährend).*

हरिमणि m. *Smaragd* Bhatt. 13,42.

हरिमध्या 1) Adj. f. *mit gelblicher Taille* und zugleich *deren Taille an* Vishṇu *erinnert* Râgat. 3, 416. — 2) f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15, 232. 241.

हरिमन् m. *gelbe Farbe, Bleichheit, Gelbsucht.*

हरिमत्तृ Adj. *mit Falben fahrend,* Beiw. und m. Bein. Indra's.

हरिमत्त m. N. pr. eines Liedverfassers.

हरिमन्थ m. 1) *Premna spinosa. — 2) *Kichererbse* Vratarâga 15, *a* nach Aufrecht. — 3) * N. pr. einer Gegend.

*हरिमन्थक m. *Kichererbse.*

हरिमन्थज्ञ 1) *m. dass. — 2) (*m.) n. *eine Varietät von Phaseolus Mungo.*

हरिमन्दिर n. 1) *ein Tempel* Vishṇu's. — 2) Vishṇu's *Welt.*

हरिमन्युसायक Adj. etwa *den Muth der Falben anstachelnd.*

हरिमक्षिमन् m. Titel eines Werkes.

हरिमित्र m. N. pr. eines Mannes.

हरिमिश्र m. desgl.

हरिमीडे (*ich preise* Hari) *ein best. Lobgesang* Opp. Cat. 1. °स्तोत्र n. Burnell, T.

हरिमेध Adj. als Beiwort Nârâjaṇa's = हरिमेधस् 1).

हरिमेधस् 1) Adj. Beiw. und m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — 2) m. N. pr. *a*) des Vaters von Hari (Vishṇu). — *b*) eines anderen Mannes.

हरिंभर Adj. *den falben* (Donnerkeil) *tragend.*

*हरिय m. *ein falbes Ross.*

हरियालिका und °याली f. ein Frauenname Pañkad.

हरियूपीया f. N. pr. einer Oertlichkeit.

हरियोग Adj. *mit Falben bespannt.*

हरियोजन n. *das Anschirren der Falben.*

हरियोनि Adj. *aus* Hari (Vishṇu) *hervorgegangen.*

हरिराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

हरिराम m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °चक्रवर्तिन्, °तर्कवागीश, °तर्कवागीशभट्टाचार्य, °तर्कालंकार, °तर्कालंकारभट्टाचार्य und °भट्टाचार्य.

हरिराय m. desgl.

*हरिरिपु m. *eine best. Pflanze.*

हरिरुद्र m. Hari *und* Rudra, d. i. Vishṇu *und* Çiva *in einer Person.*

हरिरोमन् Adj. *blonde Haare am Körper habend.*

हरिलीला f. Hari's *Spiel.* Titel eines Inhaltsverzeichnisses zum Bhâgavatapurâṇa. °विवरणसंग्रह m. und °विवेक m.

*हरिले (Vocativ) Anruf an einen Diener im Schauspiel.

हरिलोचन 1)*Adj. *gelbäugig.* — 2) m. *a*) * *Krebs.* — *b*) *Eule.* — *c*) N. pr. eines Krankheitsdämons.

हरिलोमन् Adj. *falbhaarig* Kâraka 6,24.

*हरिव *eine best. hohe Zahl* (buddh.). v. l. हरिभ.

हरिवंश 1) m. *a*) Hari's —, d. i. Vishṇu's (Kṛshṇa's) *Geschlecht.* — *b*) *das Affengeschlecht* R. ed. Bomb. 4,20,25. — *c*) N. pr. eines Dichters. — 2) m. n. (sc. पुराण) Titel des bekannten Anhanges zum Mahâbhârata. Pl. Vâsav. 93,3.

हरिवंशकृष्णलीला f., °वंशचतुष्क n., °वंशन्यास m. (Opp. Cat. 1), °वंशपुराण n. (Bühler, Rep. No. 700) und °वंशसारचरित n. (Burnell, T.) Titel.

हरिवंश्य Adj. *zu* Hari's *Geschlecht gehörig.*

*हरिवन n. N. pr.

हरिवत्तृ Adj. 1) *von den Falben begleitet, — gefahren, falbrossig;* m. Bein. Indra's. — 2) *mit dem gelben* (Soma) *verbunden* u. s. w. — 3) *das Wort* हरि *enthaltend.* f. °वती *ein solcher Vers.*

हरिवर 1) Adj. *der beste unter den Affen.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) n. N. pr. einer Stadt.

हरिवर्ण 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Name eines Sâman. Richtig हारिवर्ण.

हरिवर्पस् Adj. *gelbliches —, grünliches Aussehen habend.*

हरिवर्मदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

हरिवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer B. A. J. 9,239. Ind. Antiq. 5,139. 6,30. 32.

हरिवर्ष N. pr. 1) n. eines von den Gebirgen Nishadha und Hemakûṭa eingeschlossenen Varsha. — 2) m. eines Beherrschers dieses Varsha.

हरिवल्लभ 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °राय. — 2) *f. आ *Basilienkraut* und = ज्ञया Râgân. 10,124.

हरिवायुस्तुति f. Titel Opp. Cat. 1.

*हरिवालुक n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum* Râgân. 4,126. Bhâvapr. 1,194.

हरिवास 1) Adj. wohl *ein gelbes Gewand tragend* (Vishṇu). — 2) *m. *Ficus religiosa.*

हरिवासर n. Vishṇu's *Tag,* Bez. *des 11ten und 12ten* (oder *des 1sten Viertels dieses Tages*) *in einer Monatshälfte.*

*हरिवासुक n. = हरिवालुक.

1.*हरिवाहन m. Vishṇu's *Vehikel,* Bein. Garuḍa's.

2. हरिवाहन Adj. *mit Falben fahrend;* m. Bein. Indra's und * der Sonne.

हरिवाहनदिश् f. Indra's *Weltgegend,* d. i. *Osten.*

हरिविजय m. 1) Nom. pr. B. A. J. 1,99. — 2) Titel Bühler, Rep. No. 217. Auch °काव्य n. ebend. No. 215.

हरिविलास (Burnell, T. Opp. Cat. 1) und °काव्य n. Titel.

हरिवृत्त m. *ein best. Baum.* Vgl. 2. हरिद्रु 1).

*हरिवृष (!) n. = हरिवर्ष 1).

हरिव्यास m. N. pr. eines Mannes. Auch °मिश्र und °मुनि.

हरिव्रत Adj. etwa *dessen Gebiet —, d. h. Alles was ihn umgiebt, gelb ist.*

*हरिश Adj. von हरि.

हरिशंकर N. pr. einer Oertlichkeit.

हरिशयी 1) Adj. (f. ई) *in Gold ruhend, — befindlich.* — 2) f. आ Bez. *des Spruches* यौ ते अग्ने हरिशयौ तनूः VS. 5,8.

हरिशयन n. Vishṇu's *Schlaf.*

*हरिशर m. Bein. Çiva's.

हरिशर्मन् (Ind. St. 14,104.138), °शर्मार्य (Ind. Antiq. 12,244) und हरिशिख m. N. pr. verschiedener Personen.

हरिशिप्र Adj. *gelbe (goldene) Backenstücke am Helm habend.*

हरिश्चन्द्र 1) Adj. *gelb —, golden schimmernd.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten. Im Epos ist es ein Sohn Triçaṅku's, der für seine Frömmigkeit und Freigebigkeit mit seinen Unterthanen in den Himmel erhoben, aus diesem aber wegen seines Hochmuths wieder vertrieben wird und mit seiner Stadt im Luftraum schweben bleibt. — 3) N. pr. einer Oertlichkeit.

हरिश्चन्द्रपुर n. 1) *Hariçkandra's *in der Luft schwebende Stadt.* — 2) *Luftspiegelung, Fata Morgana.*

हरिश्चन्द्रयशश्चन्द्रचन्द्रिका f. und हरिश्चन्द्रोपाख्यान n. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

हरिश्मश्रु Adj. *blondbärtig.*

हरिश्मश्रु 1) Adj. dass. MBh. 7,175,5. — 2) m. N. pr. eines Dânava.

हरिश्रम m. N. pr. eines Mannes.

हरिश्रावा f. N. pr. eines Flusses.

हरिश्री Adj. 1) *schön gelb, goldfarben.* — 2) Soma-*beglückt.*

हरिश्रीनिधन n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*हरिष m. = हर्ष *Freude.*

हरिषेच् (stark °षाच्) Adj. *um den gelben* (Soma) *beschäftigt.*

हरिषेण m. N. pr. eines Sohnes des 10ten Manu VP. 3,2,27 und *eines Kakravartin in Bhârata.

हरिष्ठा Adj. *mit Falben fahrend.*

हरिस् MBh. 13,2119 fehlerhaft für हविस्.

*हरिसक्थ n. संज्ञायाम्.

हरिसंकीर्तन n. Titel Burnell, T.

हरिसिंह m. N. pr. eines Fürsten. श्रीहरिसिंहदेव desgl. Ind. Antiq. 9,184. 189.

हरिसिद्धि f. N. pr. einer Göttin Ind. St. 14,121. 139. Paṅkad.

*हरिसुत m. = हरिषेण.

हरिसूक्त n. *eine best. Hymne.*

हरिसेन m. N. pr. eines Ministers des Samudragupta.

हरिसेवकमिश्र m. N. pr. eines Autors.

हरिसोम m. N. pr. eines Mannes.

हरिस्तव Adj. *dessen Falben gepriesen werden* Çâṅkh. Br. 17,1.

हरिस्तुति f. Titel eines *Lobgesangs auf* Vishṇu.

हरिस्तोत्र n. desgl.

हरिस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Männer.

हरिह SV. II,3,1,22,1 fehlerhaft; vgl. AV. 2,5,1.

हरिहडोकस m. N. pr. eines Mannes.

1. हरिहय m. *ein Ross* Indra's.

2. हरिहय Adj. *falbe Rosse habend,* Beiw. und m. Bein. Indra's.

हरिहयानुज्ञ m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

हरिहर m. 1) Sg. Vishṇu *und* Çiva *in einer Person.* — 2) Du. oder im Comp. Vishṇu *und* Çiva. — 3) N. pr. verschiedener Männer. Auch °ज्ञान, °तर्कालंकारभट्टाचार्य, °दीक्षित, °देव, °पुरी, °भट्ट, °भट्टाचार्य, °महाराज, °मिश्र (Weber, Lit.), °सरस्वती, हरिहरानन्द und हरिहरार्य. — 4) N. pr. eines Flusses.

हरिहरातारतम्य n., हरिहरदीक्षितीय n. (vgl. u. हरिहर 3) und Opp. Cat. 1), हरिहरपद्धति f., हरिहरभाष्य n., हरिहरयोग m. (Burnell, T.), हरिहरविलास m. (Opp. Cat. 1) und हरिहरस्तोत्र n. (Burnell, T.) Titel.

हरिहरात्मक 1) Adj. Vishṇu's *und* Çiva's *Wesen umfassend, beide angehend.* — 2) *m. *a)* Çiva's *Stier.* — *b)* Bein. α) Garuḍa's. — β) Daksha's.

हरिहरिहरिवाह m. N. pr. eines Lokeçvara bei den Buddhisten.

हरिहेति f. 1) Indra's *Waffe,* so v. a. *Regenbogen.* — 2) Vishṇu's *Waffe,* so v. a. *Discus, Rad.*

हरिहेतिमत् Adj. *mit einem Regenbogen geschmückt.*

हरिहेतिहूति m. *Anas Casarca (nach dem Rade benannt;* vgl. चक्रवाक).

हरीजीशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

हरीतक m. (metrisch) f. (ई auch Bez. *der Frucht*) (*n.) *Terminalia Chebula* Bhâvapr. 1,158. Hariv. 3, 39,72. Spr. 7741.

हरीश m. *Affenfürst.*

हरीशर्य Adj. (f. श्रा) = हरिशर्य 1).

*हरीषा f. *ein gemischtes Gericht aus Fleischstücken mit allerlei Körnern und Gewürzen in Butter und Wasser gekocht.*

*हरूण *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

हरेणु 1) m. *a) eine Erbsenart mit nicht ganz kugelförmiger Frucht* Karaka 1,27. — *b) *die Grenzen eines Dorfes bezeichnende Schlingpflanzen.* — *c)* *Bein. von Lañkâ. — 2) * f. *a) ein best. Arzneistoff,* = रेणुका. — *b) ein treues Weib.* — *c) a deer of copper colour.*

हरेणुक m. und °का f. = हरेणु 1) *a).*

हरेश्वर m. Çiva *und* Vishṇu *in einer Person* Ind. Antiq. 6,140.

हरेषपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. Antiq. 6,92. 7,302.

हरोड्डेद् m. N. pr. eines Tîrtha Matsja-P. 22,25. Vgl. शिवोड्डेद्.

हर्त (metrisch) = हर्तर् *Vernichter.*

हर्तर् Nom. ag. 1) *Träger* (Âpast.), *Bringer.* — 2) *Entrücker, Entzieher, Entführer, Dieb.* — 3) *Ablöser, Abhauer.* Nur हर्ता als Fut. — 4) *Erheber von Abgaben.* — 5) *Entferner, Verscheucher.* — 6) *Vernichter.*

*हर्तवे Dat. Infin. zu 1. हर् P. 3,4,9, Sch.

*हर्तवै desgl. P. 6,1,200, Sch.

हर्तव्य Adj. 1) *zu entrücken, zu entziehen, mit Gewalt zu nehmen, zu rauben.* — 2) *sich anzueignen, dem man sich hinzugeben hat.*

हर्तालिकाव्रतनिर्णय m. Titel Burnell, T.

*हर्मन् n. = ज़म्भण.

*हर्मित Adj. = क्षिप्त und दग्ध.

*हर्मुट m. 1) *Schildkröte.* — 2) *die Sonne.*

हर्म्य, हर्म्यश n. (adj. Comp. f. श्रा) *ein festes Gebäude: Burg, Schloss, Palast, Herrenhaus, Wohnhaus, Vorrathshaus; Gefängniss.*

हर्म्यतल n. und हर्म्यपृष्ठ n. *das flache Dach eines Schlosses, — Palastes.*

हर्म्यवत् in सुदृढ°.

हर्म्यवलभी f., हर्म्यस्थल n. und हर्म्याग्र n. = हर्म्यतल.

(हर्म्येष्ठा) हर्मिष्ठा Adj. *im Hause befindlich, im Stall gehalten.*

हर्य्, हर्यति (कान्तिकर्मन्, गतिकर्मन्), °ते (selten) *gern wollen, haben wollen, begehren nach* (Acc.); *sich's wohl sein lassen, sich behaglich finden bei* (Loc.). हर्यत्न् und हर्यत्र् *Etwas gern —, mit Liebe thuend.* — * Intens. जाहर्यीति, जाहर्ति, जाहर्यति u. s. w. — Mit अभि 1) *lieben.* — 2) *herbeiwünschen.* — Mit आ Med. 1) *lieben.* — 2) etwa *gute Aufnahme finden.* — Mit प्रति 1) *gern haben wollen, — annehmen; herbeiwünschen, sich sehnen nach.* — 2) *verschmähen, zurückweisen.* — Mit वि *verschmähen, nicht wollen.*

हर्यत 1) Adj. *gelbäugig.* — 2) m. *a) Löwe.* — *b) der Löwe im Thierkreise.* — *c) Affe.* — *d)* Bein. Kubera's. — *e)* N. pr. α) eines Krankheitsdämons. — β) eines Asura. — γ) eines Sohnes des Pṛthu.

हर्यतन् Adj. = हर्यत 1).

हर्यङ्ग m. N. pr. eines Sohnes des Kampa.

हर्यत 1) Adj. *begehrenswerth, lieb; erwünscht.* — 2) m. *a)* * *Ross.* — *b)* * *ein zum Opfer bestimmtes Ross.* — *c)* angeblich N. pr. eines Liedverfassers.

हर्यश्वत m. N. pr. eines Sohnes des Kṛti. v. l. हर्यश्वत.

हर्यमर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,120.

हर्यवन m. N. pr. eines Sohnes des Kṛta.

1. हर्यश्व m. *ein falbes Ross* (Indra's).

2. हर्यश्व, हरिश्रश्व 1) Adj. *mit falben Rossen fahrend.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. Bez. *der Söhne* Daksha's.

हर्यश्वचाप *Regenbogen* (Indra's *Bogen*).

हर्यश्वत m. N. pr. eines Sohnes des Kṛti Hariv. 1,29,3. हर्यवत v. l.

(हर्यश्वप्रसूत) हरिश्रश्वप्रसूत Adj. (f. श्रा) *vom Falbrossigen angewiesen.*

हर्यष्टक n. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

हर्या f. N. pr. der Mutter Hari's und der Hari (Pl.) VP. 3,1,39.

हर्यात m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4, 58.

हर्यात्मन् m. Bein. eines Vjâsa.

हर्यानन्द m. N. pr. eines Schülers des Râmânanda.

हर्ष्, हर्षति (श्रलीके, श्रालीके), °ते *freudig —, ungeduldig bereit sein zu* (Dat.), *sich freuen.* Nur im ṚV. und auch hier vom Act. nur हर्षत्. — 2) हृष्यति, °ते (metrisch oder ungenau) *a) starr werden. zu Berge stehen* von den Haaren des Kör-

pers vor Freude oder Schreck. — *b) starre Haare am Körper bekommen, schaudern.* — *c) steif —, starr werden* überh. Von den Zähnen so v. a. *stumpf werden* Karaka 1,5. — *d) geil werden* Karaka 6,2. — *e) sich freuen.* — 3) हृष्ट *a) starrend, zu Berge stehend.* — *b) starre Haare habend, schaudernd.* — *c) starr, steif.* — *d)* von den Zähnen so v. a. *stumpf.* — *e) froh, guter Dinge, munter* (von Menschen und Thieren). — 4) हृषित[3] *a) starrend, zu Berge stehend.* — *b) steif* von Blumen, so v. a. *nicht herabhängend, frisch.* — *c)* von den Zähnen so v. a. *stumpf.* — *d) froh, guter Dinge, munter.* — *e)* * = प्रणत und वर्मित. — Caus. हर्षयति[3] (metrisch auch Med.) 1) *starren machen* (die Haare am Körper). — 2) *ungeduldig machen, freudig erregen, erfreuen.* — 3) *sich freuen.* — 4) हर्षित *a) zum Starren gebracht* (das Haar am Körper). — *b) erfreut.* — 5) हर्षितवत् *erfreut, sich freuend über* (Gen.). — Intens. (जर्हृषत्त, जर्हृषाण, जाहृषाण[3] RV. 1,101,2) 1) *ungeduldig —, heftig erregt sein.* — 2) *heftig erregen.* — Mit अनु (°हृषते und °हृष्यति) *nach —, mit Jmd* (Acc.) *freudig erregt —, begeistert werden, sich freuen mit.* — Mit अभि Caus. *erfreuen* 72,28. — Mit समभि Caus. dass. — Mit अव Caus., °हर्षित *zum Schaudern gebracht.* — Mit आ (आहृष्यति) *schaudern.* — Mit व्या Caus. °हर्षयति Karaka 71,23 fehlerhaft für व्यावर्तयति. — Mit उद् (उद्धर्षते und उद्धृष्यति) 1) *ungeduldig erregt —, bereit sein.* — 2) vom Feuer so v. a. *lustig aufflackern.* — 3) *sich öffnen* von geschlossenen Knospen. — 4) उद्धर्षित *schaudernd* (vor Kälte). — Caus. 1) *freudig erregen, ungeduldig machen, erfreuen.* — 2) *ermuthigen.* — Mit प्रोद्, प्रोद्धर्षित *starrend* (von den Haaren am Körper), *schaudernd* Pañkat. ed. Bomb. 4,29,11. — Mit समुद् Caus. *freudig erregen.* — Mit नि (निहृष्यति) *zusammensinken* (von einer Flamme). — Mit परि 1) °हृष्ट *stumpf* (von Zähnen) Bhâvapr. 4,92. — 2) °हृष्ट und °हृषित *hoch erfreut.* — Caus. *hoch erfreuen.* — Mit प्र (प्रहृष्यति und °ते metrisch) 1) *sich der Freude hingeben, munter sein.* — 2) प्रहृष्ट *a) starrend, zu Berge stehend* (die Haare am Körper). — *b) erfreut, froh.* — Caus. 1) *stumpf machen* (die Zähne) Karaka 1,26. — 2) *aufmuntern, in eine freudige Stimmung versetzen, erfreuen.* — 3) प्रहर्षित *a) steif gemacht.* — *b) geil gemacht* Karaka 6,2. — *c) in eine freudige Stimmung versetzt, erfreut.* — Mit संप्र (°हृष्यति und °ते metrisch) 1) *sich der Freude hingeben.* — 2) संप्रहृष्ट *a) starrend, zu Berge stehend* (die Haare am Körper). — *b) erfreut, froh.* — Caus. *in eine freudige Stimmung versetzen, erfreuen.* — Mit प्रति (°हृष्यते metrisch) *in Erwartung auf Etwas Freude an den Tag legen.* — Caus. *ermuntern, erfreuen.* — Mit वि (°हृष्यति) *sich sträuben, — steifen* RV. 10,86,7. — Mit सम् (संहृष्यति und °ते metrisch) 1) *schaudern.* — 2) *sich der Freude hingeben, sich freuen.* — 3) संहृष्ट *a) starrend, zu Berge stehend* (die Haare am Körper). — *b) dem die Haare zu Berge stehen.* — *c) erfreut, froh.* °वत् Adv. *froh.* — *d) munter lodernd* vom Feuer. — 4) संहर्षित *starrend, zu Berge stehend* Gâtakam. 22. etwa *erstarrt vor Schreck* Hariv. 2,118,12. — Caus. 1) *in eine freudige Stimmung versetzen, erfreuen.* — 2) संहर्षित *starrend, zu Berge stehend* (die Haare am Körper). — Mit परिसम्, परिसंहृष्ट *hoch erfreut* R. ed. Bomb. 4,67,31. — Mit प्रतिसम् *sich wieder der Freude hingeben.* प्रतिसंहृष्ट *wieder erfreut, — froh.*

हर्ष 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Starren, zu Berge Stehen* (der Haare am Körper). — *b) geschlechtliche Erregung, Geilheit* Karaka 6,2. — *c) brennendes Verlangen* MBh. 1,188,7. — *d) freudige Erregung, Freude* Gaut. Âpast. हर्षात् *vor Freude* Chr. 51,25. 126,4. 137,10. Personificirt als Sohn Dharma's u. s. w. — *e)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa und anderer Männer, unter diesen auch des angeblichen Verfassers von Ratnâvalî und Naishadhakarita Ind. Antiq. 8,13. °महानृप 242. श्री° Vikramâñkak. 18,64. Auch °मिश्र und °सूरि. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

हर्षक 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) stumpf machend* in *दन्त°. — *b) erfreuend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Kitragupta. — *b)* eines Fürsten. — *c)* eines Berges.

हर्षकर Adj. (f. ई) *Freude bereitend.*

हर्षकीर्ति m. N. pr. eines Scholiasten.

हर्षकीलक m. *quidam coeundi modus.*

हर्षकृत् m. N. pr. eines Mannes VP.[2] 4,72.

हर्षकौमुदी f. Titel eines Commentars Burnell,T.

हर्षगर्भ Adj. *freudvoll, freudig* Daçak. 56,14.

हर्षगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

हर्षचरित n. Titel eines Werkes des Bâṇa Burnell,T. °संकेत m. Bühler, Rep. No. 222.

हर्षण 1) Adj. *a) starren —, schaudern machend* (die Haare am Körper). — *b) stumpf machend* (die Zähne). — *c) erregend.* — *d) erfreuend.* — 2) m. *a) * eine best. Augenkrankheit.* — *b) * ein best. Çrâddha.* — *c)* * = आद्धदेव. — *d) ein best. astrol. Joga.* °योग m. Ind. Antiq. 9,188. — *e)* N. pr. eines Mannes VP.[2] 4,125. — 3) n. *a) das Starren, zu Berge Stehen.* — *b) das Steifwerden.* — *c) das Stumpfwerden* (der Zähne). — *d) geschlechtliche Erregung.* — *e) das Ermuntern, Erfreuen; Freude.*

हर्षणता f. *freudige Erregung* Bâlar. 180,16.

हर्षणीय Adj. *erfreulich* Lalit. 59,10.

हर्षदान n. *eine in der Freude gereichte Gabe* Hemâdri 1,14,11.

हर्षदेव m. N. pr. = हर्ष 1) *e)* β) Vikramâñkak. 18,59. 64. श्री° Chr. 290,16.

हर्षनाद m., हर्षनिस्वन m. (99,16) und हर्षनिःस्वन m. *Freudengeschrei.*

हर्षपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. ई *ein best.* Râga S. S. S. 93.

हर्षभाज् Adj. *erfreut, froh* Pañkad.

हर्षमय[3] Adj. *dessen Wesen Freude ist.*

हर्षमल्ल m. N. pr. eines Autors, = हर्षदेव.

हर्षमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

*हर्षयितृ 1) Adj. m. *Sohn.* — 2) m. n. *Gold.*

हर्षवत् 1) Adj. *voller Freude* Hem. Par. 2,112. °वत् Adv. *in der —, vor Freude* Hemâdri 1,14,10. — 2) f. °वती N. pr. *a)* einer Fürstin. — *b)* einer Stadt.

हर्षवर्धन m. 1) *eine best. Composition* S. S. S. 166. — 2) N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Fürsten Harshak. 104,13. श्री° Ind. Antiq. 6,76. fgg. 7,163.

हर्षवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

हर्षसंपुट m. *quidam coeundi modus.*

*हर्षस्वन m. *Freudenruf.*

हर्षाश्रु n. *Freudenthränen* Daçak. 80,4.

हर्षित 1) Adj. s. u. हर्ष् Caus. — 2) n. *Freude* in स°.

हर्षिन् 1) Adj. *a)* etwa *steif werdend* in वीहर्षिन्[3]. — *b) voller Freude, erfreut, sich freuend auf* (im Comp. vorangehend). — *b)* am Ende eines Comp. *in eine freudige Stimmung versetzend.* — 2) * f. हर्षिणी *eine best. Pflanze,* = विजया.

हर्षिका f. *ein best. Metrum.*

*हर्षुक Adj. *erfreuend.*

हर्षुमत्[3] Adj. *aufregend.*

हर्षुल 1) Adj. *froh, lustig, guter Laune* (Hem. Par. 2,348), *jovial; erfreut.* — 2) *m. *a) Liebhaber.* — *b) Gazelle.*

हर्षोद्यमाहात्म्य n. Titel Bühler, Rep. No. 102.

(हर्ष्या) हर्षिण्या Instr. f. *in ungeduldiger Erregung.*

*हल्, हलति (विलेखने). — हलय् s. bes.

हल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Pflug* (auch als *Waffe*) Spr. 7725. Hemâdri 1,291,12. fgg. (hier und da fehlerhaft दल). *Pflug* als *best. Feldmaass* Ind. Antiq. 1887, S. 209, N. 48. — 2) m. N. pr. *a)* Pl.

eines Volkes im Norden. — *b*) eines Autors. — 3) * f. ई *Methonica superba.* — 4) n. *eine best. zu den* Âkṛitijoga *gezählte Constellation.* — *b*) angeblich = वेद्रप्य, प्रतिषेध und विवाद् in Etymologien. — कला s. bes.

कलककुद् f. *Pflugbaum.*

*कलका f. gaṇa प्रेक्षादि.

*कलकिन् Adj. von कलका.

कलगोलक m. *ein best. Insect.*

*कलदण्ड m. *Deichsel eines Pfluges.*

*कलदी oder *कलद्दी f. *Gelbwurz.*

कलधर् 1) Adj. Subst. *einen Pflug führend, Pflüger.* — 2) m. Bein. *des mit einem Pfluge bewaffneten* Baladeva, *älteren Bruders des* Kṛshṇa, Çiç. 4,68. — *b*) N. pr. verschiedener Männer Vikramâṅkaṅ. 18,19. Burnell, T.

*कलबन्ध gaṇa खण्डिकादि.

*कलभृति 1) m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal. — 2) f. *Ackerbau.* — Richtig कलभृति.

कलभृत् m. = कलधर् 1) *a*).

*कलभृति 1) f. *Ackerbau.* — 2) m. Bein. Upakarsha's (Çaṁkarâkârja's).

कलमार्ग m. *Furche* Hariv. 5774.

1. कलमुख n. *Pflugschar* R. 5,19,4. 7,17,37.

2. कलमुख 1) Adj. (f. ई) *ein Gesicht wie eine Pflugschar habend.* — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

कलमुहूर्त n. Bez. *einer best. Stunde.*

*कलय्, °यति = कलिं गृह्णाति.

कलरद Adj. *pflugähnliche Zähne habend* Bhâm. V. 1,81.

*कलराल n. *Tabernaemontana coronaria.*

*कलवंश m. *Deichsel eines Pfluges.*

कलसीर wohl *Pflugschar.*

कलकला Interj. *des Beifalls.* °शब्द m. *dieser Ausruf.*

1. कला Indecl. *Anruf an eine Freundin* (im Prâkrit) 297,28.

2.*कला f. 1) *die Erde.* — 2) *ein berauschendes Getränk.*

कलाभियोग m. *Anwendung des Pfluges,* so v. a. *Beginn des Pflügens* Gobh. 4,4,27.

कलायुध 1) Adj. *einen Pflug zur Waffe habend.* — 2) m. *a*) Bein. Baladeva's (vgl. कलधर्). Auch auf Vishṇu-Kṛshṇa übertragen. — *b*) N. pr. verschiedener Männer Z. d. d. m. G. 36,557 (eines Dichters). Auch °मिश्र.

कलायुधभाष्य n. und कलायुधस्तव m. Titel Opp. Cat. 1.

*कलाक् m. *ein scheckiges Ross.*

कलाकल 1) m. n. *ein best. heftiges Gift.* — 2) *m. *a*) *eine Eidechsenart* H. an.; vgl. Zach. Beitr. 92. — *b*) *eine Schlangenart.* — *c*) N. pr. eines Buddha. — कलाकला R. Gorr. 2,13,27 fehlerhaft für कलकला.

कलि m. 1) *ein grosser Pflug* in शत°. — 2) *N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) eines Mannes.

कलिक m. 1) *Ackerbauer.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

कलिंदणा m. nach dem Comm. *eine Löwenart.* Vgl. कलींदणा.

कलिन् 1) m. *a*) *Ackerbauer* Vâsav. 282,1. — *b*) Bein. Baladeva's (vgl. u. कलधर्). Auch mit Hinzufügung von राम. — *c*) N. pr. eines Ṛshi. — 2) * f. °नी *a*) *eine Menge von Pflügen.* — *b*) *Methonica superba.*

*कलिङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

*कलिप्रिय 1) m. *Nauclea Cadamba.* — 2) f. आ *ein berauschendes Getränk.*

*कलिभ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

कलिमा f. N. pr. einer der 7 Mütter Skanda's.

कलिरामशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

कलींदणा 1) m. *ein best. Thier.* Vgl. कलिंदणा. — 2) m. oder n. *ein best. Eingeweide.*

*कलीन m. 1) *Tectona grandis.* — 2) *Pandanus odoratissimus;* vgl. कनील.

कलीमक m. 1) *eine Form der Gelbsucht.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*कलीषा f. *Deichsel eines Pfluges.*

*कलेद्विपदिका f. Bez. *einer best. Abgabe.*

कलेषा f. *Deichsel eines Pfluges* Anupadas. 5,2.

*कल्य 1) Adj. *gepflügt.* — 2) m. *das Pflügen.* — 3) f. आ *eine Menge von Pflügen.* — 4) n. angeblich *Verunstaltung* in einer Etymologie.

*कल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

*कल्लक n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*कल्लन n. = प्रचलायित.

कल्लीश 1) m. *eine Art einactiger Schauspiele, in denen ein Mann mit sieben, acht oder zehn Frauen auftritt.* — 2) n. *ein Tanz von Frauen unter Anführung eines Mannes* Hariv. Adhj. 77 in der Unterschr.

*कल्लीशक, *कल्लीष, *कल्लीषक und कल्लीस (Hem. Par. 3,96) n. = कल्लीश 2).

कल्लीसक 1) *ein best. musikalisches Instrument* Hariv. 2,89,68. v. l. कल्लीषक. Nach Nilak. und H. = कल्लीश 2); vgl. das folgende Wort. — 2) n. = कल्लीश 2) Pañcad.

कल्लीसकाय् *den Tanz* कल्लीसक *aufführen.* °यित n. impers. und Nom. act. Kâçikh. 1,12.

कल्क् in विकल्क.

1. कव m. *Opfer* Çiç. 19,54.

2. कव 1) Adj. *rufend.* — 2) m. n. (nur Pl.) *Ruf, Anrufung.* — 3) *m. *Anweisung, Befehl.*

*कवङ्ग m. *das Essen von Reis und saurer Milch aus einer messingenen Schüssel.*

1. कवन 1) *m. *Feuer.* — 2) f. ई *a*) *Opferlöffel.* — *b*) *Höhlung im Erdboden zur Aufnahme eines Opfers.* — 3) n. *a*) *Opferung.* — *b*) *Opferlöffel* Vaitân.

2. कवन 1) m. N. pr. eines Rudra (*der Anrufer*). — 2) n. *Anrufung.*

कवनश्रुत् Adj. *Anrufung hörend, erhörend.*

कवनस्यद् Adj. *dem Ruf zueilend.*

*कवनायुस् m. *Feuer.*

कवनीय (m. nach dem Comm.!) *Opfergabe* Çiç. 14,31.

*कवल *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*कवव desgl.

कववत् Adj. *das Wort* 2. कव *enthaltend.*

कवस् n. *Anrufung.*

*कवित्री f. = 1. कवन 2) *b*).

कविध्र m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Sohnes des Manu Svârokisha.

कविन् Adj. 1) *anrufend.* — 2) *Hülfe suchend.* Nach Sây. zu *opfern geschickt.*

कविरद् und कविरद् Adj. *Opferspeise geniessend.*

कविरन्न n. *Opfergenuss.*

कविरुत्तरण n. *das Uebergehen einer Oblation.*

*कविराशन m. *Feuer.*

कविरातञ्चन n. *Lab zum* Havis Çat. Br. 11,1, 4,1. 12,4,2,8. Kâtj. Çr. 25,4,38.

कविराकृति f. *Opferung von* Havis Gobh. 1,9, 24. Âpast. Çr. 7,23,2.

कविरुच्छिष्ट n. *Opferrest.* कविरुच्छिष्टशेष m. Gobh. 3,8,12.

कविरुच्छिष्टभुज् Adj. *die Opferreste essend* Âpast. Çr. 8,11,8. Kâtj. Çr. 5,6,30.

कविरुच्छिष्टाश Adj. dass. Çat. Br. 2,5,2,16.

कविरुच्छिष्टाशन Adj. dass. Çâṅkh. Çr. 3,8,13.

*कविर्गन्धा f. *Prosopis spicigera.*

*कविर्गृह n. und *कविर्गेह n. *das für die Opfergaben bestimmte Gemach.*

कविर्ग्रहणी f. *Opferschaufel, — löffel.*

कविर्ज्योतिस् m. s. u. कविस् 2).

कविर्दा Adj. *Opfergabe bringend.*

कविर्दान n. *Darbringung einer Opfergabe,* — *an* (im Comp. vorangehend).

कविर्धान 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. कविर्धानी *a*) Bez. der mythischen Kuh Surabhi oder Kâmadhenu. — 3) n. *a*) *der Wagen, auf welchem die zur Pressung bestimmten* Soma-

Pflanzen geladen sind (in der Regel zwei). — *b) die leichte Ueberdachung, unter welcher die Wagen aufgestellt werden.* — *c) Opferplatz.* — *d) die Erde als Niederlage des Opfers.* — *e)* प्रजापतेः कविर्धाने Namen von Sâman Ârsh. Br.

कविर्धानिन् Adj. *der einen* Havirdhâna *genannten Wagen besitzt.*

कविर्धामन् m. N. pr. eines Sohnes des Antardhâman.

कविर्निर्वपण Adj. mit पात्र n. *das Gefäss, in welches die Opfergaben hineingeschüttet werden,* Âpast. Çr. 4,4,6.

कविर्भाग m. *Antheil an der Opfergabe.*

कविर्भाज् Adj. *an der Opfergabe Theil habend.*

कविर्भुज् 1) Adj. *die Opfergabe verzehrend.* — 2) m. *a) Feuer, der Gott des Feuers* Çiç. 14,26. Auch auf Çiva übertragen. — *b) ein Gott.* — *c)* Pl. Bez. *der Manen der* Kshatrija.

कविर्भू f. *Opferplatz,* personificirt als Tochter Kardama's und Gattin Pulastja's.

कविर्भूत Adj. *zur Opfergabe geworden* Çat. Br. 3,7,3,3.

कविर्मथि Adj. *Opfer zerstörend —, verwirrend.*

*कविर्मन्थ m. *Premna spinosa.*

कविर्यज्ञ m. *Darbringung des* Havis, so heisst *eine Gattung von Opfern, ein einfaches Opfer* Gop. Br. 2,2,17.

कविर्यज्ञकाण्ड n. Titel des 1sten (2ten) Buches im Çat. Br.

कविर्यज्ञविध Adj. Havirjagña-*artig.*

कविर्यज्ञसंस्था f. *eine Grundform des* Havirjagña Gaut. 8,19.

कविर्वर्ष m. N. pr. eines Sohnes des Agnidhra und des von ihm beherrschten Varsha.

कविर्वह् (Nomin. °वाट्) Adj. *das Opfer führend.*

कविर्वृक्ति f. *Darbringung einer Opfergabe an* (im Comp. vorangehend).

कविःशेष m. *Opferrest.* °भक्त Adj. Kâtj. Çr. 8,7, 24. 24,7,8.

कविःश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कविष्कारण n. *das Bereiten des* Havis.

कविष्कृत् 1) Adj. *die Opfergaben zubereitend, das* Havis *herstellend.* — 2) m. *a) der Ausruf* कविष्कृदेहि (VS. 1,15) Vaitân. — *b)* N. pr. eines Âṅgirasa.

कविष्कृत Adj. *zu einer Opfergabe gemacht.*

कविष्कृति f. *Bereitung der Opfergabe.*

कविष्टस् Adv. = Abl. von कविस्.

कविष्ट्व n. Nom. abstr. zu कविस् 1) *a)* Comm. zu Njâjam. 9,2,22.

कविष्ठ m. N. pr. eines Dânava.

1. कविष्पङ्क्ति f. *eine Fünfzahl von Opfergaben.*

2. कविष्पङ्क्ति Adj. *aus einer Fünfzahl von Opfergaben bestehend.*

कविष्पति m. *Herr der Opferspende.*

कविष्पन्द् m. schlechte Lesart für कविष्यन्द्.

कविष्पा Adj. *das* Havis *trinkend.*

कविष्पात्र n. *ein Gefäss für das* Havis.

कविष्पात्तीय Adj. *mit* कविष्पात्तम् (RV. 10,88,1) *beginnend.*

कविष्मत् 1) Adj. *a) der das* Havis *bereit hat, opferbereit, ein Darbringender.* — *b) von Opfergaben begleitet,* Havis *enthaltend.* — 2) m. N. pr. *a)* verschiedener Ṛshi. — b) Pl. bestimmter Manen, Söhne des Aṅgiras. — 3) f. कविष्मती *a)* Bez. *der Wunderkuh* Kâmadhenu. — *b)* N. pr. einer Tochter des Aṅgiras.

कविष्य 1) Adj. *a) zur Opfergabe geeignet, — bestimmt, — bereit;* namentlich *Reis, Gerste* und *andere Körner.* In dieser Bed. auch Subst. m. n. Nach den Lexicographen n. = कविस्, घृत u. s. w. — *b) dem das* Havis *gebührt.* — *c)* *Adj. von 2). — 2) *f. कविष्या P. 4,4,122.

कविष्यन्तीय Adj. fehlerhaft für कविष्पात्तीय.

कविष्यन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

कविस् 1) n. *a) Opfergabe, jeder Gegenstand, welcher als Gabe für die Götter ganz oder theilweise in das Feuer geworfen wird,* gewöhnlich *Fruchtkörner* (geröstet, gekocht, als Mus oder in Kuchen gebacken), Soma, *Milch in verschiedener Gestalt, Schmalz* u. s. w. Neben आज्य so v. a. चरु Gobh. 1,8,27. Mit कर् (कविष्करोति u. s. w.) Havis *bereiten, zu* Havis *machen.* — *b) Feuer.* परमं कविः wird Agni 80,24 genannt. — 2) m. N. pr. eines Marutvant. Vielleicht ist aber कविर्ज्योतिस् als ein Name zu fassen.

कविस्यन्द् m. v. l. für कविष्यन्द्.

कविःसंस्था f. *eine Grundform des* Havis.

कवीतु in सुकवीतुनामन्. कवीतवे Dat. Infin. zu क्वा RV. 8,101,4.

कवीन्द्र (!) m. N. pr. eines Mannes VP². 3,5.

कवीमन् m. oder n. *Anrufung.*

कवुषा f. = कपुषा.

कवै Interj.

1. कव्य n. *das zu Opfernde, Opfergabe.* In der späteren Literatur überaus häufig in Verbindung mit कव्य.

2. कव्य, कविय 1) Adj. (f. या) *zu rufen, anzurufen, rufbar.* कव्यं AV. 3,3,4. — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Manu Svâjambhuva. — *b)* des Atri.

कव्यकव्यवह् Adj. *das* Havja *und* Kavja *empfangend* (Gast) MBh. 12,244,8.

कव्यकव्याश Adj. *das* Havja *und* Kavja *essend.*

कव्यजुष्ट f. *Gefallen am Opfer, wohlgefälliger Genuss des Opfers.*

कव्यदाति 1) Adj. *die Opfergaben besorgend.* — 2) f. *das Geben des Opfers, Opfergabe.*

कव्यप m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 13ten Manvantara.

*कव्यपाक m. = चरु.

कव्यभुज् m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

कव्यलेखिन् m. dass.

कव्यवह् (Nomin. °वाट्) 1) Adj. *das Opfer* (zu den Göttern) *bringend.* — 2) m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

कव्यवह m. *Feuer.*

कव्यवाह् (°वाह् AV. 18,4,1) 1) Adj. = कव्यवह् 1). Auch als Beiw. des Açvattha, weil er die Araṇi liefert. — 2) m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

कव्यवाहन (im Ṛv. nur am Ende eines Stollens P. 3,2,66) 1) Adj. (f. ई) = कव्यवह् 1). — 2) m. *a) Feuer, der Gott des Feuers.* — *b)* Bez. *des 9ten* Kalpa (*Weltperiode*). — *c)* N. pr. zweier Ṛshi.

कव्यवाहिनी f. N. pr. der Familiengottheit im Geschlecht Kapila's.

कव्यशोधन Adj. *die Opfergabe reinigend.*

कव्यसूक्ति f. *Opferspruch.*

कव्यसूद्, °सूद (TS. 1,3,3,1) und °सूदन Adj. *die Opfergabe bereitend, — liefernd.*

कव्याद् Adj. *Opfer essend.*

कव्याद् 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

कव्याश m. und *कव्याशन m. *Feuer.*

कव्याकृति f. *Opferspende* Spr. 5194.

1. कस् Interj. *der Lustigkeit, des lauten Lachens.* Auch als bedeutungslose Silbe in Sâman als Nidhana verwendet.

2. कस्, कसति (Med. metrisch) 1) *lachen, auflachen* (Gobh. 1,2,13), — *über* (Instr.). Auch mit Acc. seines eigenen Nom. act. — 2) mit Acc. *über Jmd* oder *Etwas lachen, verlachen, verspotten;* auch so v. a. *übertreffen* 251,4. Harshak. 199,18. — 3) *sich öffnen* (von einer Knospe). — 4) *prangen* Gâtakam. 6,32. 17,5. Vgl. कसदिव (*gleichsam lachend*) विकसितैः कुमुदैः 22. — 5) कसित *a) lachend, auflachend* (Nomin. auch als Verbum fin.) Spr. 7738. — *b) verlacht, verspottet* Pañkad. Auch so v. a. *übertroffen, in Schatten gestellt.* — *c)* * *aufgeblüht.* — *d)* n. impers. कसितं तया so v. a. *sie lachte auf, lachte*

über (प्रति) 308,22. — Caus. कासयति 1) *Jmd zum Lachen bringen.* — 2) *spotten über* (Acc.) zu Spr. 1324. — 3) कासित *a) lächerlich.* — *b) zum Lachen gebracht*, so v. a. *weiss gefärbt* (vgl. u. कास). — Desid. vgl. 2. जक्ष्. — Intens. (जाकस्यमान) *anhaltend lachen.* — Mit अति in अतिकसित. — Mit *व्यति *über einander lachen.* — Mit अप *über Jmd* (Acc.) *lachen.* Vgl. अपकसित Nachtr. 6. — Caus. *verlachen, verspotten.* — Mit अभि in अभिकस्य (Nachtr. 3) und अभिकास. — Mit व्यभि in व्यभिकास. — Mit अव *verlachen, verspotten.* अवकसित *verlacht, verspottet.* Vgl. auch अवकसित Nachtr. 6. — Mit व्यव in व्यावकासी. — Mit समव in समवकास्य. — Mit उद् *auflachen*, vom Blitz so v. a. *zucken.* — Mit उप 1) *verlachen, verspotten* 315,2. उपकसित *verlacht, verspottet* 215,21. Çiç. 11,30. — 2) *lächeln.* — 3) euphemistisch *sich begatten mit* (Acc.). — Caus. *verlachen, verspotten* Hem. Par. 1,180. उपकासित Kathâs. 62,169 metrisch fehlerhaft für उपकसित. — Mit परि 1) *scherzen, — mit Jmd* (Acc.). — 2) *verlachen, verspotten.* — Mit प्र 1) *auflachen.* Auch mit dem Nom. act. कासम्. — 2) *lachen mit Jmd* (Acc.). — 3) *verlachen, verspotten.* — 4) *Etwas belachen.* — 5) प्रकसित *a) lachend.* Nomin. auch als Verbum fin. — *b) lachend*, so v. a. *helle, prächtige Farben zeigend* Gâtakam. 21. — Caus. *zum Lachen bringen.* — Mit अभिप्र *lächeln zu* (Acc.) Gâtakam. 31. — Mit समभिप्र *verlachen, verspotten* Gâtakam. 31. — Mit संप्र *auflachen.* — Caus. *Scherze treiben* Vasishṭha 17,61. — Mit वि 1) *auflachen.* Bildlich: (सरः) विकसदिव फुल्लकुमदवनैः Gâtakam. 19. — 2) *auslachen, verlachen, verspotten;* mit Acc. und ausnahmsweise Gen. — 3) विकसित *a) lachend.* — *b) ausgelacht, verlacht, verspottet.* — Mit संवि *auflachen, lachen.*

कैस und कसैं m. (adj. Comp. f. आ) *laute Fröhlichkeit, Lachen* Naish. 6,71. Çiç. 6,57.

कसन 1) Adj. (f. आ) *lachend, scherzend mit* (Gen.). — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. ऑ *ermunternder Zuruf des Fuhrmanns an das Zugthier.* — 4) f. ई *a) * Kohlenpfanne, — becken.* — *b)* N. pr. eines fabelhaften Flusses, = कसनी Divjâvad. 451,1. — 5) n. *das Lachen*, angeblich *mit zitternden Lippen.*

*कसनीमणि m. *Feuer.*

कसनीय Adj. *zu verlachen, dem Gelächter Jmds* (Gen.) *ausgesetzt.*

कसन्तिका f. *Kohlenbecken* Vikramâṅkaṅ. 16,48.

कसन्ती 1) Adj. f. Partic. von 2. कस्. — 2) f. *a) * Kohlenbecken. — b) * Jasminum Zambac. — c) * ein best. weiblicher Unhold. — d)* N. pr. eines Flusses, = कसनी Divjâvad. 451,5. 9.

*कसवज्र m. N. pr. eines Mannes.

कसामुर् Adj. *fröhlich lachend.*

*कसिका f. *Gelächter; Spassmacherei.*

कसित 1) Adj. s. u. 2. कस्. — 2) n. *das Lachen, Gelächter* Taitt. Âr. 1,11,5. Gaut.

कसिर् m. *eine Mausart.*

*कसुराज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

कस्कर् Nom. ag. *Aufmunterer.*

कस्कार् m. *das Lachen des Himmels*, so v. a. *Wetterleuchten.*

कैस्कृति f. *laute Fröhlichkeit, Lachen.*

कैस्त 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Hand.* तस्य कस्ते लोकद्वयं स्थितम् so v. a. *die zwei Welten sind ihm so sicher, als wenn er sie in der Hand hätte.* कस्ते कर् *in die Hand nehmen* (nicht componirt), auch so v. a. *in seine Gewalt bringen* (Harshaṅ. 123,17) und *heirathen* (componirt) ein Mädchen Bhaṭṭ. 5,16. शत्रुकस्तं गम् so v. a. *in die Gewalt des Feindes gerathen* R. 7,30,32. Vgl. Kâd. 2, 100,24 (124,1). Am Ende eines adj. Comp. nach einem Subst. — *in der Hand haltend, — an der Hand führend.* — *b) Elephantenrüssel.* Am Ende eines adj. Comp. — *im Rüssel haltend.* — *c) die Hand als Längenmaass*, ungefähr *18 Zoll* Hemâdri 1,188, 15. fgg. 190,1. Açvav. 3,183. — *d) Handstellung.* — *e) Handschrift.* — *f) das 11te (13te) Mondhaus* Vâsav. 235,2. — *g) * ein best. Baum.* — *h) Anapaest.* — *i)* am Ende eines Comp. nach Wörtern in der Bed. von *Haar* so v. a. *Fülle, Menge.* — *k)* N. pr. *α)* eines Soma-Wächters. — *β)* eines Sohnes des Vasudeva und einer anderen Person. — 2) f. कैस्ता *a) Hand.* — *b) das Mondhaus* कस्त. — 3) * n. *Blasebalg.* — 4) * Adj. *unter dem Mondhaus Hasta geboren.*

कस्तक 1) m. (adj. Comp. f. °कस्तिका) *a) Hand* Paṅkad. 19,5. Am Ende eines adj. Comp. — *in der Hand haltend.* — *b) die Hand als Stütze.* — *c) Handfigur.* — *d) Hand als Längenmaass.* — *e) Handstellung.* — *f) Handvoll.* कुश° Karaka 1,15. — *g) Bratspiess* Harshaṅ. (ed. Bomb.) 445,3. v. l. कस्तिक. — 2) f. कस्तिका *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

कस्तकवप्र N. pr. einer Oertlichkeit Ind. Antiq. 5,204. 6,10. 12.

कस्तकार्य Adj. *mit der Hand zu verrichten.*

*कस्तकित Adj. von कस्तक.

कैस्तकृत Adj. (f. आ) *mit der Hand gemacht.*

कस्तग Adj. (f. आ) *in der Hand befindlich, in Jmds* (im Comp. vorangehend), *Hand sich vorfindend* 119,6. Uebertragen so v. a. *was man besitzt, was* oder *wen man sein nennen kann, was Einem gewiss ist.*

कस्तगत Adj. dass. 328,27 (im Prâkrit). पर° *in andern Händen seiend.*

कस्तगामिन् Adj. dass.

कस्तगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n.

कस्तगृह्य Absol. *an der Hand fassend.*

कस्तग्रह m. 1) *das Ergreifen der Hand.* — 2) *Vermählung.* — 3) *das Handanlegen, Sichbefassen mit Etwas* Pr. P. 93.

कस्तग्राभ् Adj. *der die Hand des Mädchens ergreift* oder *ergriffen hat*, d. h. *sich vermählt* oder *vermählt hat.*

कस्तग्राह् Adj. 1) *der Einen bei der Hand fasst*, so v. a. *in unmittelbarer Nähe befindlich.* — 2) = कस्तग्राभ् und als Subst. *Gatte.*

कस्तग्राहक Adj. *der die Leute bei der Hand fasst*, so v. a. *zudringlich.*

*कस्तग्राहम् Absol. mit ग्रह् *Jmd bei der Hand fassen.*

कस्तघ्न m. *Handschutz* (gegen den Anprall der Bogensehne).

कस्तचाप MBh. 5,706 fehlerhaft für कस्तवाप.

कैस्तच्युत Adj. *von der Hand bewegt, — geschwungen.*

कैस्तच्युति f. *rasche Bewegung der Hände* Maitr. S. 2,7,12 (92,13).

*कस्तजोडि m. *eine best. Pflanze* Râgân. 7,116.

कस्ततलगत Adj. *in der Hand befindlich, den man sozusagen schon in der Hand hat* Mudrâr. 87,6 (141,19).

कस्ततास m. *Händegeklatsch* in सकस्ततासम्.

कस्ततुला f. *die blosse Hand als Wage* Spr. 6653.

कस्तत्र m. oder n. *Handschutz.*

कस्तदक्षिण Adj. *rechter Hand gelegen* (Weg), auch so v. a. *recht, richtig.*

कस्तदीप m. *Handlaterne.*

कस्तधात्री f. Titel eines Werkes.

कस्तधारण 1) * n. *das bei der Hand Halten*, so v. a. *unter die Arme Greifen, Stützen, Helfen.* — 2) f. आ *a)* dass. — *b) das Ergreifen der Hand*, so v. a. *Heirathen* (von Seiten des Mannes).

कस्तपाद् n. Sg. *Hände und Füsse.*

*कस्तपुच्छ n. *die Hand unterhalb des Handgelenkes.*

*कस्तपृष्ठ n. *der Rücken der Hand.*

°कस्तप्रद Adj. *die Hand reichend*, so v. a. *unter-*

stützend, helfend.

कस्तप्राप्त Adj. = कस्तग.

कस्तप्राप्य Adj. *mit der Hand zu erlangen, — zu greifen.*

*कस्तबन्ध m. = कस्तेबन्ध.

*कस्तबिम्ब n. *das Einsalben des Körpers mit wohlriechenden Stoffen.*

कस्तभ्रष्ट Adj. *der Hand entwischt, entlaufen* 110,2.

कस्तमुक्तावलि f. Titel eines Werkes.

कस्तयत Adj. *von der Hand geschwungen.*

कस्तयोग m. *Anwendung —, Uebung der Hand.*

कस्तरत्नावली f. Titel eines Werkes.

कस्तलाघव n. 1) *Geschicklichkeit der Hände* (unter den 64 Künsten). — 2) *eine thätliche Beleidigung* MBh. 12,68,31.

कस्तलेष m. *Handzeichnung* Naish. 7,72.

कस्तलेखी f. mit करू *zeichnen* ebend.

कस्तवत्त् Adj. 1) *Hände habend.* — 2) *eine geschickte Hand habend.*

कस्तवर्तम् Adv. mit dem Caus. von वर्त् *mit der Hand drehen, — zerkneten* Bhaṭṭ. 15,37.

कस्तवर्तिन् m. N. pr. eines Prinzen Daçak. 77,15.

कस्तवाप m. *Aussaat mit der Hand,* so v. a. *das Ausstreuen —, Abschiessen von Pfeilen mit einem Male* MBh. 5,23,22.

कस्तवाम Adj. *linker Hand gelegen* (Weg), auch so v. a. *falsch* MBh. 12,181,5 (कस्तावाप in allen Ausgg.). Vgl. कस्तदक्षिण.

*कस्तवारण n. = कस्तधारण 1).

कस्तविन्यास m. *Handstellung.*

कस्तवेष्य n. *Handarbeit* Tândja-Br. 6,6,13. Im Comm. °वेष्यात् und व्यापारात् zu lesen.

कस्तसंज्ञा f. *ein Zeichen mit der Hand* Gâtakam. 28. 30.

कस्तसिद्धि f. *Erwerb durch Handarbeit.*

कस्तसूत्र und *°क (H. an. 3,498. Med. j. 97) n. *eine vor der Hochzeit dem Mädchen um das Handgelenk geschlungene Schnur.*

कस्तस्थ Adj. *in der Hand befindlich, was man in seiner Hand hat* 115,4.

कस्तस्वस्तिक m. (adj. Comp. f. आ) *das Kreuzen der Hände* Mâlatîm. 73,16 (ed. Bomb. 154,1). Bâlar. 75,16.

कस्तहार्य Adj. *handgreiflich* Bâlar. 241,1.

कस्तहोम m. *ein Opfer mit der Hand.*

कस्तादर् Adj. *handschriftlich.*

कस्ताग्नि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कस्ताग्र n. 1) *Spitze der Hand, Finger.* °लग्न so v. a. *mit Jmd* (Gen.) *verheirathet* Pañkat. 119, 6. — 2) *Spitze des Rüssels* Çiç. 18,49.

कस्ताङ्गुलि und °ली f. *Finger der Hand.*

कस्तादान 1) Adj. *mit der Hand fassend* Comm. zu Âpast. Çr. 10,30,6. — 2) n. *das Fassen mit der Hand* P. 3,3,40.

कस्ताभरण 1) n. *Handschmuck.* — 2) m. *eine Schlangenart.*

कस्तामलक 1) n. *a) eine Myrobalane auf der Hand* als Bild *von etwas ganz klar vor Augen Liegendem.* — *b)* Titel eines von 2) verfassten Werkes. — 2) m. N. pr. eines Autors.

कस्तामलकटीका f., कस्तामलकभाष्य n., कस्तामलकवेदान्तप्रकरण n. und कस्तामलकस्तोत्र n. (Burnell, T.) Titel.

कस्तारूढ Adj. *auf der Hand liegend,* so v. a. *klar vor Augen liegend* Hariv. 12181.

कस्तालम्ब m. *Handstütze,* so v. a. *Rettungsanker* Kathâs. 67,106.

कस्तालम्बन n. dass. Spr. 2382.

कस्तालिङ्गन (Hariv. 2,53,22) und °क n. *Umarmung.*

कस्तावनेजन n. *Waschwasser für die Hände.*

कस्तावलम्ब m. (adj. Comp. f. आ) *Stütze der Hand* 291,21. Vikr. 11,1. In übertragener Bed. so v. a. *Rettungsanker.*

कस्तावलम्बन n. dass. Hem. Par. 2,33.

कस्तावाप m. 1) *Handschutz* (gegen das Anprallen der Bogensehne). — 2) MBh. 12,23,22 fehlerhaft für कस्तवाम.

कस्तावापिन् Adj. *mit einem Handschutz versehen* MBh. 4,55,54. Gâtakam. 26.

कस्ताकस्ति Adv. *im Handgemenge.*

कस्ताकस्तिका f. *Handgemenge* Anarghar. 42.

कस्तिक 1) entweder m. *Elephant* oder n. *eine Menge von Elephanten* MBh. 9,49,10. Nach Siddh. K. zu P. 5,3,99 m. *ein nachgebildeter Elephant.* Als Spielzeug Gâtakam. 9,70. — 2) m. *Bratspiess* Harshak. 179,4. Richtiger कस्तक.

कस्तिकत m. *ein best. giftiges Insect.*

*कस्तिकदय m. 1) *Tiger.* — 2) *Löwe.*

*कस्तिकच्छ m. N. pr. eines Schlangendämons.

*कस्तिकन्द् m. *ein best. Knollengewächs.*

*कस्तिकारञ्ज und *°क m. *Galedupa piscidia.*

कस्तिकर्ण m. 1) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Ricinus communis, rother Ricinus, Butea frondosa* und *Arum macrorhizum.* — 2) N. pr. *a)* *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *b)* eines Râkshasa. — *c)* *eines Schlangendämons. — *d)* einer Oertlichkeit.

*कस्तिकर्णक und *°कर्णदल m. *eine Art Butea.*

कस्तिकर्णपलाश m. *Butea frondosa* Mat. med. 299.

कस्तिकर्णिक n. *eine best. Art zu sitzen bei den Jogin.*

*कस्तिकर्षू gaṇa काश्यादि.

कस्तिकाश्यप m. N. pr. eines Mannes.

कस्तिकुम्भ m. N. pr. einer Felsenhöhle.

*कस्तिकोलि m. oder . *eine Art Judendorn.*

*कस्तिकोशातकी f. *eine best. grosse Cucurbitacee.*

कस्तिगर्ता f. N. pr. einer *Vertiefung in der Erde.*

कस्तिगवाश्व n. Sg. *Elephanten, Kühe und Pferde* MBh. 1,80,11.

कस्तिगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °चम्पू f. und °माहात्म्य n. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

कस्तिगौरीव्रतोद्यापनविधि m. Titel Burnell, T.

कस्तिघट m. Titel des 7ten Buches im Çat. Br.

*कस्तिघात Adj. *Elephanten tödtend.*

*कस्तिघोषा und *कस्तिघोषातकी f. *eine best. grosse Cucurbitacee* Râgân. 7,171.

*कस्तिघ्न Adj. *Elephanten zu tödten vermögend.*

*कस्तिचर्मन् ved. *Elephantenhaut.*

कस्तिचारिन् 1) m. *Kornak* Çiç. 18,26. — 2) *f. °रिणी *Galedupa piscidia.*

कस्तिजनप्रकाश m. Titel eines Werkes Sitzungsberichte der phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106,480.

कस्तिजागरिक m. *Elephantenwärter* Comm. zu Harshak. 443,12.

कस्तिजिह्वा f. *eine best. Ader.*

कस्तिजीविन् m. *Kornak.*

कस्तिदन्त 1) m. *Elephantenzahn.* — 2) (* m.) f. (ई) und (* n.) *Rettig.* — 3) f. ई *Tiaridium indicum* Karaka 1,1.

*कस्तिदन्तक m. n. *Rettig.*

*कस्तिदन्तफला f. *Cucumis utilissimus.*

कस्तिदन्तवस्त्रमय Adj. *aus Elfenbein oder Zeug verfertigt* Hemâdri 1,657,7.

*कस्तिदाय m. N. pr. eines Mannes.

कस्तिन् 1) Adj. *a) mit Händen versehen, geschickt mit der Hand hantirend.* RV. 5,64,7 vermuthet Grassmann कस्तेभि: st. कस्तिभि:. — *b)* in Verbindung mit मृग m. *das Thier mit der Hand,* d. i. *Rüssel,* älteste Bez. *des Elephanten.* Vgl. दन्त-कस्तिन्. — *c) mit einem Elephanten versehen, auf einem E. sitzend.* — 2) m. *a) Elephant.* *Am Ende eines Comp. als Bez. *des Besten in seiner Art.* — *b)* * *eine best. Pflanze,* = अजमोदा. — *c)* N. pr. verschiedener Männer, unter anderen des angeblichen Gründers von कस्तिनापुर. — 3) f. कस्तिनी *a) Elephantenkuh* Çiç. 18,61. — *b)* * *eine Art He-*

liotropium und *ein best. Parfum* (= कटुविलासिनी). — *c*) in der Erotik Bez. *einer Gattung von Frauen* Ind. St. 15,327.

कस्तिनख m. *eine Art Schutzwehr an einem Stadtthor.*

कस्तिनाग m. *ein fürstlicher Elephant* Divjâvad. 74,2. 286,25. 334,15.

कस्तिनापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*कस्तिनायक m. N. pr. eines Mannes.

*कस्तिनासा f. *Elephantenrüssel.*

कस्तिनिषदन n. *eine best. Art zu sitzen* Comm. zu Jogas. 2,46.

*कस्तिनीपुर n. = कस्तिनापुर.

कस्तिप् m. *Elephantenwärter, Kornak.*

कस्तिपक m. 1) dass. — 2) Bein. Mentha's Subhâshitâv. Einl. 94.

*कस्तिपत्र m. *ein best. Knollengewächs.*

1. कस्तिपद् m. *die Fussspur eines Elephanten.*

2. कस्तिपद् m. N. pr. eines Schlangendämons (*elephantenfüssig*).

*कस्तिपर्णिका und *कस्तिपर्णिनी f. *Luffa foetida* oder *eine andere Species.*

*कस्तिपर्णी f. Bez. *zweier Pflanzen*, = कर्कटी und मोरट.

*कस्तिपाद् Adj. *elephantenfüssig.*

कस्तिपाल m. 1) *Elephantenwärter, Kornak.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

कस्तिपालक m. = कस्तिपाल 1).

कस्तिपिण्ड m. N. pr. eines Schlangendämons.

कस्तिपिप्पली f. *Scindapsus officinalis* Karaka 6,10.

कस्तिपृष्ठक n. N. pr. eines Dorfes.

कस्तिबन्ध m. *der Ort, an welchem Elephanten gefangen werden*, Vâsav. 269,5.

कस्तिभद्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

*कस्तिमद m. *der Brunstsaft eines Elephanten.*

*कस्तिमत् Adj. *mit Elephanten versehen.*

कस्तिमल्ल m. 1) Indra's *Elephant* Çiç. 4,13. — 2) *Bein. Gaṇeça's. — 3) * *a heap of ashes.* — 4) * *a shower of dust.* — 5) * *frost, cold.*

कस्तिमाया f. Bez. *eines best. Zaubers.*

कस्तिमुख m. 1) * Bein. Gaṇeça's Gal. — 2) N. pr. eines Râkshasa.

*कस्तिमृडिता f. संज्ञायाम्.

कस्तिमेक m. *eine Art Harnruhr* Karaka 1,19. 2,4. Rasar. 495.

कस्तिमेकिन् Adj. *an dieser Harnruhr leidend* Karaka 2,4.

कस्तियशस n. *die Pracht eines Elephanten.*

कस्तिरथ n. Sg. *Elephanten und Wagen* MBh. 13,64,16.

कस्तिराज m. 1) *ein mächtiger Elephant* Çiç. 18,45. — 2) *der Anführer einer Elephantenheerde* 153,10.

*कस्तिरोधक m. *Symplocos racemosa.*

*कस्तिरोहणक m. *Galedupa piscidia.*

*कस्तिलोध्रक m. *Symplocos racemosa.*

कस्तिवक्त्र m. Bein. Gaṇeça's Daçak. 84,3.

कस्तिवर्चस् n. *die Kraft eines Elephanten.*

कस्तिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

कस्तिवानर Adj. *wobei Elephanten und Affen betheiligt sind (waren).*

*कस्तिवाह m. *ein Haken zum Antreiben des Elephanten.*

*कस्तिविषाणी f. *Musa sapientum.*

कस्तिवैद्यक n. *Heilkunde des Elephanten.* °कार m. *der Verfasser eines solchen Werkes.*

कस्तिशाला f. 1) *Elephantenstall.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit. Könnte auch °शाल sein.

कस्तिशिक्षक m. *Abrichter von Elephanten* MBh. 8,38,16.

कस्तिशिक्षा f. *die Kunst mit Elephanten umzugehen, Dressur des E.* Kâd. 84,15 (152,14). Auch Pl.

*कस्तिशिरस् m. N. pr. eines Mannes.

*कस्तिशुण्डा f. *Heliotropium indicum* Mat. med. 299.

*कस्तिशुण्डी f. 1) dass. — 2) *Koloquinthengurke.*

कस्तिश्यामाक m. *eine Hirsenart.*

कस्तिसूत्र n. *ein über Elephanten handelndes* Sûtra.

कस्तिसेन m. N. pr. eines Fürsten.

कस्तिसोमा f. N. pr. eines Flusses.

कस्तीन in अन्तर्कस्तीन.

*कस्तेकरण n. *das Heirathen* (von Seiten des Mannes).

कस्तेगृह्य Adj. *an der Hand fassend* Kauç. 76.

*कस्तेबन्ध m. = कस्तबन्ध.

कस्तोदक n. *in der Hand gehaltenes Wasser.*

कस्त्य Adj. (f. आ) 1) *an der Hand befindlich.* — 2) *was man unter der Hand hat, mit d. H. bearbeitet.* — 3) *was die Hand fasst* Comm. zu Âpast. Çr. 3,9,9.

कस्त्यश्व n. Sg. *Elephanten und Pferde* R. 6,73,3. Varâh. Brh. S. 48,87.

कस्त्यश्वारोहबन्धक (so zu lesen) m. Pl. *Reiter zu Elephant und zu Ross und deren Knechte* R. 2,91,58.

कस्त्याजीव m. *Elephantenführer, Kornak.*

कस्त्यारोह m. *Reiter auf einem Elephanten, Elephantenlenker* Çiç. 18,9.

कस्त्यालुक n. *ein best. grosses Knollengewächs.*

कस्त्यृषभ Adj. *nebst einem elephantenähnlichen Stiere.* सकस्त्र n. sc. *Kühe.*

कस्र Adj. (f. आ) 1) *lachend.* — 2) * *thöricht, dumm.*

कस्सनशाह m. *Schah Hassan.*

*कहल n. *ein best. Gift*, = कलाकल.

कहव *eine best. Hölle.* Vgl. काहव.

1. कहा Interj. *wehe!* कहा धिक् 326,2.

2. कहा (metrisch) m. = काहा N. pr. eines Gandharva.

कहाहा Interj. *wehe!*

*कहे Interj.

1. का, किकीते 1) *aufspringen, wegspringen vor, weichen;* mit Dat. — 2) *lossspringen auf* (Acc.). — 3) *fliegen.* Nur निकान von einem Pfeile. — 4) *sich hinbegeben zu* (Acc.) Nalod. — 5) in einen Zustand (Acc.) *gerathen* Çiç. 17,57. — Mit अति 1) *überspringen.* अतिकान *übersprungen.* — 2) *stürzen von* (Abl.) *auf* (Acc.). — 3) *sich hervorthun.* — 4) *übertreten* (ein Gebot). — 5) *übergehen.* — Mit अनु 1) *nacheilen, erhaschen, einfangen.* — 2) *Jmd folgen, sich anschliessen, sich fügen;* mit Acc. — Mit अप *enteilen, sich davon machen.* — Mit अभि *erwischen.* — Mit उद् 1) *auffahren, sich aufrichten, sich erheben* (Naish. 7,37), *über Etwas* (Acc.) *hinaus.* — 2) *sich öffnen* (von Thüren). — 3) *hinausfahren, entweichen.* — 4) *in die Höhe richten.* — Mit अत्युद् *sich erheben über* (Acc.). — Mit अनूद् *sich aufmachen nach* (Acc.). — Mit अभ्युद् *mit Jmd* (Acc.) *sich erheben.* — Mit प्रोद् *hinauffahren, —schlagen* (von der Flamme). — Mit प्रत्युद् *auffahren zu* (Acc.). — Mit समुद् *sich erheben, so v. a. zum Vorschein kommen, erschallen* Prasannar. 133,5. — Mit उप *hinabfahren —, herabsteigen auf* (Acc.). — Mit नि *hinunterfahren, sich ducken.* — Desid. (°निकीषते) *sich ducken wollen.* — Mit निस् und अनुनिस् *herausfahren, emporsteigen.* — Mit परा *ausweichen in* (Acc.). — Mit प्र 1) *davon —, wegfahren.* — 2) *lossspringen.* — Mit अतिप्र *hinüberreichen.* — Mit अभिप्र *hinauffahren.* — Mit वि *auseinanderweichen, sich aufthun, klaffen.* — Caus. (°कापयति) *öffnen, klaffen machen.* — Mit सम् 1) *sich aufrichten, sich aufraffen, aufstehen.* Partic. संकान. — 2) *sich umherbewegen* Bhâg. P. — 3) *theilhaftig werden* Nalod. — Mit परिसम् *auffahren aus* (Abl.). — Mit प्रतिसम् *vor Jmd aufstehen.*

2. का 1) किकाति (metrisch °जकन्ति 3. Pl., °जकेत् und auch Med.) *a) verlassen, im Stich lassen, dahintenlassen.* शरीरम् u. s. w., प्राणान् (असून्, जी-

क्रितम् so v. a. *sterben*. — *b*) *entlassen, emittere*. — *c*) * *bewirken, dass man Etwas* (Acc.) *entlässt*. — *d*) *von sich entfernen, — wegbringen, wegstossen*. — *e*) *aus der Hand fahren lassen*. — *f*) *liegen lassen*. — *g*) *ablegen, abthun*. — *h*) *Etwas fahren lassen, aufgeben, entsagen, vermeiden, sich fernhalten von*. — *i*) *Etwas aufgeben*, so v. a. *nicht beachten, verletzen, hintansetzen*. क्रित्वा *mit Hintansetzung —, mit Uebergehung von; abgesehen —, mit Ausnahme von*. — *k*) *nicht anwenden, nicht gebrauchen*. — *l*) *verlieren, um Etwas* oder *Jmd kommen, einbüssen*. — *m*) *Etwas los werden, sich befreien von, entgehen*. — *n*) *überlassen*. — 2) क्रीयते und क्रीयते (Çat. Br.) *a*) *dahintengelassen werden, zurückbleiben, — hinter* (Abl.), *nicht hingelangen zu* (Abl.), *nicht zum Ziele kommen; ereilt —, eingeholt werden von* (Instr.). — *b*) *kommen um, verlustig gehen;* mit Abl., °तस् oder Instr. — *c*) *den Kürzeren ziehen, zu kurz kommen, unterliegen, zu Schaden kommen*. Beim Gottesurtheil mit der Wage so v. a. *weniger wiegen*. क्रीयमान so v. a. *der Schwächere*. — *d*) *abnehmen, geringer werden, hinschwinden, verloren gehen, vergehen, zu Ende gehen, zu Schanden —, zu Nichte werden*. — *e*) *aufgegeben —, vermieden werden*. — *f*) *abgezogen —, subtrahirt werden*. — *g*) *sich ablösen von* (°तस्), *ausfallen* (von Haaren). — 3) क्रात *aufgegeben, fahren gelassen*. — 4) क्रातवत्त *gekommen um* (Acc.). — 5) क्रीन *a*) *verlassen*. — *b*) * *abgekommen von* (Abl.) 221,15. — *c*) *herabgekommen, in eine schlimme Lage gerathen*. — *d*) *zurückbleibend hinter Anderen, zurückgesetzt, untergeordnet, niedriger stehend, — als* (Abl.), *nachstehend* (dem Range oder der Bildung nach); überh. *unter dem normalen Maasse u. s. w. zurückbleibend, klein, gering, schwach, wenig, schlecht u. s. w.; schwächer, geringer —, kleiner als* (Abl.). क्रीनतर *schlechter*. — *e*) *unterlegen, unterliegend* (im Process) 214,16. — *f*) *unvollständig, mangelhaft, — in Bezug auf* (°तस्), *ungenügend, fehlend, mangelnd, unterblieben*. क्रीनस्वर Adj. so v. a. *lautlos*. क्रीन° Adv. *ungenügend, nicht ganz*. — *g*) *ermangelnd, ohne — seiend, beraubt —, frei von* (Instr., Abl., Loc., Acc. oder im Comp. vorangehend). शक्तिक्रीनतर R. ed. Bomb. 3,30,2. — 6) ज्रक्तिं *verstossen, verlassen* Âpast. Çr. 9,16, 7. — Caus. क्रापयति, °ते (metrisch) 1) *versäumen, vernachlässigen*. न क्रापयिष्यते विधातुमुत्तरम् *es wird nicht versäumt werden eine Antwort zu geben* Çiç. 16,33. — 2) *es fehlen lassen an* (Acc.). — 3) *fahren lassen, aufgeben* (die Lebensgeister). प्र-तिज्ञाम् *eine Thesis fallen lassen* Gâtakam. 23,27. — 4) *einbüssen, verlieren*. — 5) क्रापित *a*) *beschädigt, mitgenommen*. — *b*) *gebracht um* (Instr.). — Desid. ज्रिक्रासति 1) *verlassen —, aufgeben wollen* Hem. Par. 2,26. — 2) *verschmähen wollen*. — 3) *entgehen wollen*, mit Acc. — *Intens. ज्रेक्रीयते, ज्रक्रा-ति (!), ज्रक्रेति (!). — Mit अप 1) *verlassen*. Nur अप-क्रातुम् (Çiç. 14,64) und अपक्राय. — 2) Med. *aus der Hand geben* Âpast. 2,19,9. 10 (mit der v. l. अपज्रक्रीत zu lesen). — 3) अपक्राय *a*) *entfernt haltend* Âpast. Çr. 15,2,11. — *b*) *meidend*. — *c*) *ablegend*. — *d*) *sich befreiend von* (Abl.). — *e*) *nicht beachtend, mit Hintansetzung von* (Acc.) Çiç. 15,21. 16,44. 69. — *f*) *abgesehen von* (Acc.). — *g*) *mit Uebergehung —, mit Ausnahme von* (Acc.). — 4) Pass. Med. *a*) *zurückbleiben*, so v. a. *das Ziel nicht erreichen*. — *b*) *abnehmen, geringer werden*. तेजश्च न ते तेनापक्रीयते *und dein Machtglanz wird durch ihn nicht geringer*, so v. a. *dein M. kann sich mit dem seinigen messen* R. ed. Bomb. 4,66,6. — Mit व्यप *verlassen, aufgeben* (nur °क्राय) Hariv. 1, 17,17. — Mit अपि, अपिक्रीन (?) Maitr. S. 4,2,11 (34,18). — Mit अव 1) *verlassen, zurücklassen*. — 2) *aufgeben, fahren lassen*. — 3) Pass. *a*) *zurückbleiben*. — *b*) *nicht zum Ziele kommen*. — *c*) *im Stich gelassen werden von* (Abl.). — 4) *bei Seite gelassen —*, so v. a. *übertroffen worden von* (Instr.). — Caus. *zurückbleiben machen, dahintenbleiben lassen*. — Mit व्यव (nur °क्राय) *verlassen, aufgeben*. — Mit समव (nur °क्राय) *verlassen, meiden*. — Mit आ scheinbar Râgat. 4,654, da काङ्क्षितापगमा ज्रक्रः die richtige Lesart ist. — Mit अपा (metrisch für अप), °क्राय 1) *Jmd verlassend*. — 2) *mit Hintansetzung von*. — 3) *mit Ausnahme von*. — Mit समुद् scheinbar MBh. 8,2611, da hier समुज्ज्रक्रुः die richtige Lesart ist. — Mit उप Pass. *abnehmen, sich verringern*. — Mit नि 1) Pass. *a*) *den Kürzeren ziehen, unterliegen*. — *b*) *kommen um* (Instr.) Gâtakam. 21,30. — 2) निक्रीन *niedrigen Standes, gemeiner Herkunft, gemein* MBh. 5,133,27. 134,1. °तर *geringer, schlechter* Âpast. 2,5,5. — Mit निस् in अनिर्क्राणार्च Nachtr. 3. — Mit परि 1) *Jmd verlassen*. — 2) *Etwas aufgeben*. — 3) *Etwas unterlassen*. — 4) *Etwas nicht beachten*. — 5) ungenau für Pass. *a*) *eine Einbusse erleiden, Schaden nehmen, zu Schanden werden*. — *b*) *kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. — 6) Pass. *a*) *gemieden —, unterlassen werden*. — *b*) *unterbleiben, ausbleiben, mangeln, fehlen*. — *c*) *schwinden, sich legen, nachlassen, aufhören, sein Ende erreichen*. — *d*) *den Kürzeren ziehen, unterliegen, Schlimmes erfahren*. — *e*) *besiegt werden von* (Instr.), *Jmd nachstehen*. — *f*) *ablassen —, abstehen von, untreu werden;* mit Abl. — *g*) *kommen um* (Abl.). — *h*) *Nichts wissen von* (Abl.). — 7) परिक्रीण (häufig °क्रीन geschrieben) *a*) *unterblieben, fehlend, geschwunden*. — *b*) *sich enthaltend, es fehlen lassend an* (°तस्). — *c*) *ermangelnd, ohne — seiend* (die Ergänzung im Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *veranlassen zu verlassen, — aufzugeben* Naish. 6,105. — 2) *unterbrechen, nicht zu Ende führen*. — 3) *Jmd um Etwas* (Instr.) *bringen*. — 4) परिक्राप्य *mit Ausnahme von* (Acc.) Âpast. 1,13,9. 17,15. 25,11. 30,14. 2,10,6. 14,1. 15, 5. Âpast. Çr. 12,4,5. 8. — Mit प्र 1) *verlassen*. — 2) *Etwas fahren lassen, aufgeben, entsagen, verletzen* (धर्मम् 60,13), *nicht halten* (ein Versprechen). — 3) *entlassen, schleudern*. — 4) ungenau für Pass. *weichen, schwinden*. — 5) Pass. *a*) *aufgegeben werden —, weichen von Jmd* (Instr.). — *b*) *unterbleiben, versäumt werden*. — *c*) *schwinden, zu Nichte werden*. — *d*) *den Kürzeren ziehen, unterliegen* (im Wettkampfe). — 6) प्रक्रीण *a*) *verlassen*, so v. a. *allein stehend, keine Angehörigen habend* Vasishṭha 16,19. — *b*) *verlassen*, so v. a. *liegen geblieben*. — *c*) *abgelegt, abgetragen* (Kleid) Gaut. 3,19. — *d*) *nicht zu Stande kommend mit Etwas* (Instr.). — *e*) *geschwunden* 256,31. Gâtakam. 22. — *f*) am Ende eines Comp. *ermangelnd, ohne — seiend*. — 7) प्र-ज्रक्रिं s. bes. — Mit विप्र 1) *verlassen, aufgeben, entsagen*. — 2) विप्रक्रीण (gewöhnlich °क्रीन) *a*) *ausgeschlossen von* (Abl.). — *b*) *geschwunden, da hin seiend*. — *c*) *ermangelnd, ohne — seiend;* die Ergänzung im Instr. — Mit संप्र *verlassen* R. ed. Bomb. 4,22,16. — Mit प्रति 1) *verlassen*, so v. a. *unbeachtet lassen*. — 2) Pass. *den Kürzeren ziehen, hinter Jmd* (Abl.) *zurückbleiben* (im Wettfluge). — Mit वि 1) *zurücklassen, verlassen* (Gaut.), *im Stich lassen*. शरीरम् u. s. w., प्राणान्, असून् so v. a. *sterben*. — 2) *Etwas fahren lassen, aufgeben, entsagen*. — 3) *Etwas loswerden, verlieren, kommen um, sich befreien von;* mit Acc. — 4) *liegen lassen*. — 5) *ablegen, abthun*. — 6) *verschmähen*. — 7) *abstehen von* (Abl.). — 8) *eine Thätigkeit einstellen*. — 9) विक्राय mit Acc. *a*) *hinter sich lassend*, so v. a. *in einer Entfernung von*. — *b*) *ohne zu beachten, mit Hintansetzung —, mit Umgehung von* zu Spr. 1225. — *c*) *trotz*. — *d*) *mit Ausnahme von*. — *e*) *bei Seite lassend*, so v. a. *mehr als*. — 10) Pass. *a*) *zurückbleiben*. — *b*) *Jmd* (Abl.) *nachstehen*. — *c*) *eine Einbusse erleiden, verloren gehen*.

— 11) विकीर्ण *niedrig stehend, gemein.* °वर्ण Gaut. 23,14. — *b) mangelnd, fehlend.* — *c) ermangelnd, ohne — seiend, beraubt —, getrennt —, frei von* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). — Caus. s. विकापित Nachtr. 6. — Desid. *Jmd verlassen wollen* Hem. Par. 1,441. — Mit प्रवि 1) *Jmd verlassen.* — 2) *Etwas fahren lassen, aufgeben.* — 3) प्रविकाय *mit Hintansetzung —, mit Uebergehung von.* — Mit प्रतिवि *Etwas fahren lassen, aufgeben.* — Mit सम् 1) *zusammen verlassen* Âpast. Gṛhj. 19,11. — 2) *aufgeben, entsagen.* — Desid. *verlassen wollen* Kâraka 424,19 (कार्त्तं वा संज्ञिकासताम् zu lesen).

3. का Interj. *des Schmerzes, des Staunens* und *des Behagens.* Vor und nach einem Voc.; mit folgendem Acc. *wehe über!* 227,7. का का, का धिक्, का कत्त कत्त, का कष्टम्, का धिक्कष्टम्, का का धिक्, का का कष्टम्, काकष्टशब्द् m. Kâd. 2,122,1 (149,18).

काइकार् m. *der Ausruf* काइ in der Sâman-Litanei Lâṭj. 6,12,12.

काउकार् m. *der Ausruf* काउ in der Sâman-Litanei Lâṭj. 6,10,9.

काउयवादारसृत् und काउक्रवेवासामन् n. Namen von Sâman.

कांस Adj. *anserinus* Kâraka 6,2.

*कांसकायन Adj. und m. Patron. von कंसक.

काकालि *ein best. Metrum.*

काकार् m. *der Ausruf* का Çiç. 12,22.

काकिनी f. *eine best. Unholdin* Tantrasâra 75,*a*. Çâktânandat. 4 nach Aufrecht. Vgl. डाकिनी, शाकिनी.

*काङ्कर् m. *ein best. Wasserthier,* angeblich *Hatfisch.*

काञ्चखान m. N. pr. eines *Chans.*

काट in कर्°.

काटक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes; Sg. des von ihm bewohnten Landes. — 2) n. *Gold* Râgan. 13, 8. Çiç. 9,75. 13,63. — 3) Adj. (f. ई) *golden* Varâh. Jogaj. 6,16. — 4) m. *ein best. Zaubertrank.* — 5) f. ई N. pr. eines Flusses in der Unterwelt Çiva-P. 18,12.

काटकमय Adj. (f. ई) *golden* Harshak. 171,16.

काटकीय Adj. dass. Alaṁkâraçekhara 18,*a*,1 nach Aufrecht.

काटकेश und °केशान m. *eine Form* Çiva's.

काटकेश्वर m. 1) desgl. °माहात्म्य n. Burnell, T. (कात° gedr.). — 2) *ein best. Zauberspruch.*

काडि m. N. pr. eines Mannes.

काडिका f. *ein irdenes Gefäss, Topf* Kathârṇava 22 (55,*a*). Vgl. कण्डिका.

काडिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कातकेश्वरमाहात्म्य n. Burnell, T. fehlerhaft für काट°.

कातव्य Adj. 1) *hinter sich zu lassen,* so v. a. *einzuholen, zu ereilen.* — 2) *zu verlassen.* — 3) *fahren zu lassen, aufzugeben.*

*कात्र n. = भरण, मरण, प्रमथन, राक्षस.

1.°कान Partic. von 1. का.

2. कान n. 1) *das Verlassen* Gaut. — 2) *das Fehlenlassen, Aufgeben* Kap. 1,133. 3,45. 4,23. — 3) *das Ermangeln, Nichtbesitzen* Kap. 1,75. 108. — 4) *das Aufhören* Kap. 1,57.

कानव्य Adj. *im Kinnbacken befindlich.*

कानि f. (häufig कानितस् statt des Abl.) 1) *das Fahrenlassen, Aufgeben.* — 2) *das Ablegen, Abthun.* — 3) *Unzulänglichkeit, Abmangel, Deficit* (zu einer best. Zahl u. s. w.). — 4) *das Kommen um* (Abl.) Gaut. — 5) *Abnahme, Verminderung.* — 6) *Verlust, Schaden, Einbusse.* — 7) *Ruin.* — 8) bei den Juristen *das Verlieren, Unterliegen im Process.* — 9) *das Aufhören, Unterbleiben, Schwinden.*

कानिकर् Adj. 1) *Schaden—, Nachtheil bringend.* — 2) *verschwinden machend* Çiç. 6,63.

कानिकृत् Adj. *Schaden —, Nachtheil —, Verderben bringend.*

°कानु m. *Zahn.* v. l. कालु.

*कानुक Adj. = घातुक.

*कान्त्र n. = मरण.

कापन n. *das Vermindern.*

*कापुत्री f. *ein best. Vogel.*

*कापिका f. *das Gähnen.*

कामिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

काम्फ (?) Paṅkad.

काम्बीरी f. *eine best.* Râgiṇ. S. S. S. 54. Vgl. नटकम्बीरा.

°कायक Adj. *fahren lassend, aufgebend.*

कायति m. N. pr. eines Mannes.

कायन 3 1) m. n. (adj. Comp. f. ई und *या) *Jahr.* — 2) m. *a) eine Art rothen Reises.* Pl. *solche Reiskörner* Maitr. S. 2,6,6 (67,8). — *b) Strahl, Flamme.* — 3) f. ई 3 *Jahr.* — 4) Adj. *auf das Jahr bezüglich, jährig, jährlich.*

कायनक m. = कायन 2) *a)* Kâraka 2,4.

कायनरत्न n., कायनसिन्धु, कायनसुन्दर und कायनोत्तम Titel von Werken.

कायस् in वि° und सर्व°.

कायि ein Ausruf der Sâman-Sänger. °कार् m. *der Ausruf* कायि. कायीशब्द् Comm. zu Njâjam. 9, 2, 17.

कार्, कारति *einer Perlenschnur gleichen.*

1. कार् 1) Adj. (f. ई) *a)* am Ende eines Comp. α) *tragend.* — β) *herbeischaffend.* — γ) *forttragend.* — δ) *entwendend.* — ε) *für sich nehmend, erhebend* (Abgaben). — *b) hinreissend, entzückend.* — 2) m. *a) Divisor.* — *b) eine prosodisch lange Silbe.* — *c) Perlenschnur, — schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. या. — *d) ein Perlenschmuck von 108* (*64) *Schnüren.* — *e)* Nom. act. α) *Raub.* — β) *Wegnahme, Entfernung.* — γ) *Division* in भिन्नभाग°. — δ) **Kampf.* — 3) *f. या Nom. act. — 4) f. ई *a) *Perle.* — *b) ein best. Metrum.*

2. कार् Adj. *auf* Hari (Vishṇu) *bezüglich, ihn betreffend.*

कारक 1) Adj. (f. °रिका) am Ende eines Comp. *a) tragend.* — *b) herbeischaffend.* — *c) forttragend.* — *d) entwendend, raubend* Hemâdri 1,479,11. — *e) auf sich nehmend.* — *f) hinreissend, entzückend.* — 2) m. *a) Dieb, Räuber;* vgl. 1) *d).* — *b) *Spieler.* — *c) Divisor.* — *d) Perlenschnur.* — *e) *Trophis aspera.* — *f) Prosa.* — *g) *eine Art Kenntniss.* — 3) f. °रिका *ein best. Metrum.*

कारण 1) Adj. Hem. Jogaç. 2,43 fehlerhaft für कारिण. — 2) *f. या Nom. act. von 1. कर् Caus. *कारफल्ल und °क n. *eine Perlenschnur von fünf Schnüren.*

कारभूषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कारम् Absol. *vernichtend.* Wiederholt.

कारमुक्ता f. Pl. *die Perlen eines Perlenschmucks* Vâsav. 183,3. 285,3.

कारयष्टि f. (adj. Comp. f. इ und ई) *Perlenschnur* Çiç. 7,17. 8,51. 10,87. 13,8.

कारलता f. 1) dass. Vâsav. 57,5. — 2) Titel eines Werkes. — 3) ein Frauenname.

*कारव m. N. pr. eines Höllenbewohners.

*कारकारा f. *eine Traubenart.*

कारकृष्ण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कारकर 1) n. *ein best. berauschendes Getränk.* — 2) f. या *Weintraube* Râgan. 11,104. Bhâvapr. 3, 95. 4,144.

*कारकरिका f. *Weintraube.*

कारकोर m. Bez. *des Fürsten eines best. Volkes.*

कारान्तर Adj. R. ed. Bomb. nach 2,95 eingeschobenes Kap. Çl. 39. 45 fehlerhaft für धारा°.

कारापय्, °यति Caus. von 1. कर् *verlieren* (im Spiel) Paṅkad. 13,1.

काराय्, °यते *zu einem Perlenschmuck werden* Pârçvan. 6,56.

कारायण n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

कारावली f. 1) *Perlenschnur* Spr. 7759. Am Ende eines adj. Comp. °लि. — 2) Titel eines Wörter-

buchs. °लि Opp. Cat. 1.

*कारि 1) m. = कार in अङ्ग°. — 2) f. *a) Karavane. — b) Verlust im Spiel.*

कारिक 1) *Adj. = करिरिव. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कारिकण्ठ 1) Adj. *eine reizende Kehle (Stimme) — oder eine Perlenschnur um den Hals habend* Vâsav. 149,4. — 2) * m. *der indische Kuckuck.*

कारिकर्ण m. Patron. von करिकर्ण.

कारिकर्णिपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*कारिकेयी f. Patron. Pat. zu P. 4,1,15, Vârtt. 1.

कारिण Adj. *von der* करिण *genannten Gazelle kommend* Âpast. 1,3,3. — Hem. Jogaç. 4,32 fehlerhaft für करिण.

*कारिणाक Adj. करिण *genannte Gazellen jagend.*

कारिणाश्वा f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

कारित 1) Adj. s. u. Caus. von 1. कर्. — 2) m. *a) eine Taubenart. — b)* Patron. von कारित, erscheint auch unter den Söhnen Viçvâmitra's. Pl. *sein Geschlecht.* — 3) f. आ *eine best.* Svarabhakti. v. l. करिता. — 4) f. ई Patron. °पुत्र Ind. Antiq. 7,37. Pl. 6,25. 30. fg. 7,161. 163. deren 500 Lalit. 247,7. Vgl. कारीती u. कारीत.

*कारितक n. = करितक *Gemüse.*

*कारितकात m. Pl. *die Nachkommen der* Haritakâtja.

कारितयज्ञ Adj. *zu* Haritajaǵña *in Beziehung stehend.*

*कारितायन m. Patron. von कारित.

कारितास्त्र m. N. pr. eines Mannes.

कारिर् 1) Adj. *mit Gelbwurz gefärbt, gelb* überh. Gaut. Âpast. कारिरादन Varâh. Jogaj. 6,17. — 2) m. *a) *Nauclea Cadamba. — b) ein best. vegetabilisches Gift* Mat. med. 97. Bhâvapr. 1,270. Rasendraś. 42,11. 21. — *c) *ein best. Fieber* Bhâvapr. 3,79. *beim Büffel* Gal.

कारिरक 1) Adj. *gelb.* — 2) m. *a) *ein best. Baum. — b)* N. pr. eines Schlangendämons.

कारिरत्व n. *Gelbheit.*

कारिरमेह m. *eine Art Harnruhr* Ćaraka 2,4.8,4.

कारिरमेहिन् Adj. *an dieser Harnruhr leidend* Ćaraka 2,4.

कारिरव und कारिरव (AV. 1,22,4) 1) m. *a) ein best. gelber Vogel. — b)* Pl. *die Schule des* Haridru. — 2) m. n. *das Werk der* Hâridrava.

कारिरविक n. *ein Werk der* Hâridravin.

*कारिरविन् m. Pl. *die Schule des* Haridru.

कारिरवीय m. Pl. desgl. Ârjav. 44,21. Hemâdri 1,519,21.

कारिरवेय m. Pl. desgl.

कारिरुमत m. Patron. von कारिरुमत्.

1. कारिन् Adj. 1) *tragend.* — 2) *bringend, überbringend.* — 3) *mit sich fortreissend* (Wasser Gâtakam. 26,30); *entwendend, stehlend, raubend.* — 4) *benehmend, entfernend, zu Nichte machend.* — 5) *sich aneignend, für sich nehmend, erhebend* (Abgaben). — 6) *raubend,* so v. a. *übertreffend* Prasannar. 54,6. — 7) *die Sinne —, das Herz hinreissend, entzückend, prächtig.* In Comp. mit dem, *was hingerissen* — oder mit dem, *wodurch man hingerissen wird.* Nom. abstr. कारिन्व n. Daçak. 13, 4. — Spielereien mit dem Worte Vâsav. 214,1. 2.

2. कारिन् Adj. *mit einer Perlenschnur —, mit einem Perlenschmuck versehen.*

कारिन्द्रक Cit. beim Schol. zu H. 1311 fehlerhaft für कारिरक 2) *b).*

कारियोजनं Adj. (f. ई Lâṭj. 2,11,10) *das Anschirren der Falben begleitend, — bewirkend;* m. *ein best.* Somagraha Âpast. Çr. 13,17,1. Gaim. 3,5, 28. कारियोजनकोम m. Vaitân.

कारिवर्ण n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

कारिवास m. N. pr. einer Gottheit.

*कारिषेण und *°षेणय m. Patron. von करिषेण.

*कारिस *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

कारीत 1) m. *a) eine Taubenart, Columba Hariola.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* N. pr. α) verschiedener Männer (eines Gesetzgebers, Arztes, Grammatikers u. s. w.). Pl. Hârita's *Geschlecht.* — β) Pl. eines Volkes. — 3) f. ई N. pr. einer buddhistischen Göttin; nach Saddh. P. 240 eine Râkshasî. °पुत्र m. Pl. Ind. Antiq. 6,73. 7, 15. Vgl. कारिती u. कारित.

कारीतक m. = कारीत 1) *a)* (Râǵan. 19,11) und *b)* α) (VP. 4,17,17).

कारीतधर्मशास्त्र n. Titel Burnell, T.

कारीतबन्ध m. *ein best. Metrum.*

कारीतस्मृति f. Titel Burnell, T. Opp. Cat. 1.

कारीति m. Patron. von कारीत. Auch Pl.

कारुक Adj. (f. आ) mit Acc. *wegnehmend, verzehrend.*

*कार्त्र n. Nom. abstr. von कर्तर्.

*कार्त्र्य m. Patron. von कर्तर्.

कार्द् = कृद् in डुकार्द् und मुकार्द्.

कार्द 1) Adj. *im Herzen befindlich* Suparn. 17,1. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Zuneigung, Liebe, — zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kir. 1,33. Gâtakam. 14. 17,2. 27,15. Auch Pl. — *b) Absicht, Vorhaben.*

कार्दवत् Adj. *Zuneigung empfindend zu* (Loc.).

कार्दविद्या f. Titel eines Werkes.

कार्दि 1) m. *a) Herz. — b) Zufriedenheit, ein Gefühl des Behagens.* — 2) n. *Herz,* überh. *das Innere des Menschen.*

कार्दिका f. in यम°.

कार्दिक्य 1) m. Patron. des Kṛtavarman. — 2) n. *Freundschaft.*

कार्दिन् Adj. *Zuneigung empfindend zu* (Loc.).

कार्दिवन् Adj. 1) *beherzt* oder *herzlich.* — 2) *herzstärkend.*

कार्द्धन् Adj. *herzstärkend.*

कार्म्य n. v. l. für कर्म्य.

कार्य 1) Adj. *a) zu tragen. — b) fortzutragen. — c) wegzunehmen, zu rauben, was man sich aneignen kann. — d) zu benehmen* in अ°. — *e) gewinnbar, bestechbar* Vâsav. 210,1. — *f) aufzuführen* (ein Schaustück). — *g) zu dividiren. — h) hinreissend, reizend.* — 2) *m. *Terminalia Bellerica* Râǵan. 11,238.

*कार्यश्व m. Patron. von कर्यश्व.

कार्योजनं v. l. für कारियोजनं Maitr. S. 1,3,30.

*कार्ष्टिय m. wohl Metron. von कृष्टि.

काल 1) m. *a) *= कल *Pflug. — b)* Bez. *der Scharrer unter den Vögeln* Ćakrad. zu Suçr. — *c)* Bein. α) *Balarâma's. — β) Sâtavâhana's.* °भूभुज् m. — *d)* N. pr. eines Fürsten, Sohnes des Arishṭakarman. — 2) f. आ *Branntwein* Râǵan. 14,141. Auch Pl. Nach Vâmana 5,1,13 ein देशभाषापद्. — 3) *f. ई *der Frau jüngere Schwester.*

*कालक m. *ein Pferd von bestimmter Farbe* (पीतकरितच्छाय).

*कालबन्ध n. Collect. von कलबन्ध.

कालसप्तशतक n. Titel eines von Weber herausgegebenen Prâkrit-Werkes Burnell, T.

कालकूल (Gâtakam. 31, 67) und *कालकाल n. = कालाकूल *ein best. Gift.*

कालास्य N. pr. einer dem Çiva geheiligten Oertlichkeit. °खण्ड (Opp. Cat. 1), °माहात्म्य n. (ebend. und Burnell, T.) und कालास्याष्टक n. (Burnell, T.) Titel.

*कालाक m. *ein scheckiges Pferd.*

कालाकूल 1) *m. *a) eine best. Giftpflanze* (ihre Früchte gleichen den Zitzen einer Kuh) Mat. med. 98. Bhâvapr. 1,270. — *b) eine Eidechsenart. — c) eine Art Spinne* Râǵan. 19,65. — 2) m. (selten) und n. *ein best. starkes Gift, das aus den Knollen des* Hâlâhala *bereitet wird.* Nach R. und Bhâg. P. *das bei der Quirlung des Oceans gewonnene Gift.* — 3) *f. आ *eine kleine Mausart.* — 4) *f. ई *Branntwein.*

*कालाकूलधर m. *Schlange.*

कालिक 1) *Adj. *zum Pfluge gehörig.* — 2) m. *a) Pflüger.* — *b,* als Erklärung von गोविकर्त *Schlächter.*

कालिङ्गव m. Patron. von कलिङ्ग.

*कालिनी f. *eine Eidechsenart.*

*कालु m. *Zahn.*

कालेय m. Patron. von कलि und N. pr. eines Sohnes des Anishṭakarman.

काव m. *Herbeiruf,* Bez. *verschiedener Lockkünste verliebter Weiber.* Mârk. P. 33,15 wohl fehlerhaft für कार.

कावक m. *der Veranstalter eines Opfers* Ind. St. 15,129.

कावनी f. N. pr. einer Tochter des Ṛshi Ṛgu.

कावनीय Adj. *opfern zu lassen* Baudh. 4,8,10.

कावि॰ in एक॰ Nachtr. 6.

*कावियान Adj. *das Wort* कवियान *enthaltend.*

कावियानि m. Patron. von कवियान.

कावियज्ञिक und कावियज्ञिय Adj. *zum* कवियज्ञ *bestimmt* u. s. w.

काविष्कृत n. und काविष्मत n. Namen verschiedener Sâman Ârsh. Br.

काइवु Interj. *Ausruf der Freude* in einem Sâman.

काम्, कासते *wettlaufen,* — *mit* (Instr.). — Caus. कासयति *wettlaufen lassen.*

कास 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Lachen, Gelächter, laute Heiterkeit.* Häufig Pl. — *b) das Verlachen, Verspotten Jmds* (Gen.). — *c) worüber man lacht, Scherz, Spass.* आख्यान॰ *eine komische Geschichte.* — *d) das hellweisse Aussehen* eines Dinges wird als ein *Lachen* (wobei die *weissen* Zähne zum Vorschein kommen) desselben angesehen Gâtakam. 14,14. Auch Pl. — *e) Hochmuth* (vgl. स्मय) Bhâg. P. 2,7,25. — 2) *f. आ Bein. der Durgâ.

कासक 1) m. *Spassmacher* Subhâshitâv. 2974. — 2) *f. °सिका *das Lachen, Gelächter.*

कासकर Adj. *zum Lachen bringend* Çiç. 5,7. 15,33.

कासन Adj. 1) *zum Lachen bringend, komisch.* — 2) am Ende eines Comp. *zum Aufblühen bringend* Gâtakam. 6,37.

कासभूत Adj. *das Lachen von* (Gen.) *darstellend* Gâtakam. 32,5.

*कासवती f. N. pr. einer Tantra-Gottheit (buddh.).

*कासस् m. *der Mond.*

कासिन् 1) Adj. *a) lachend.* — *über* (im Comp. vorangehend). — *b)* am Ende eines Comp. *lachend mit,* so v. a. *hell —, weiss erscheinend —, einen hellen Schein zeigend durch* Vikramâṅkaṅ. 16,49. überh. *prangend von, geschmückt mit.* — 2) f. °किनी N. pr. einer Apsaras.

कास्त Adj. *mit den Händen gebildet.* मुकुल n. so v. a. अञ्जलि.

*कास्तायन Adj. von कस्त.

कास्तिक 1) Adj. *aus Elephanten bestehend.* — 2) n. *eine Menge von Elephanten* Harshaṅ. 172,14. Pârçvan. 4,171. 173. Pl. Çiç. 5,30. Angeblich auch *eine Menge von Elephantenkühen.*

*कास्तिकर्षूक Adj. (f. आ und ई) von कस्तिकर्षू.

कास्तिदन्त Adj. *elfenbeinern.*

कास्तिदापि m. fehlerhaft für °दायि.

कास्तिदायि m. Patron. von कस्तिदाय.

कास्तिन 1) Adj. *a) dem Elephanten gehörig.* — *b) eines Elephanten Höhe (Tiefe) habend* (Wasser). — 2) *n. = कास्तिनपुर.

कास्तिनपुर n. N. pr. einer Stadt, = कस्तिनापुर. Nom. abstr. °त्व n.

*कास्तिनायन Adj. und m. Patron. von कस्तिन्.

*कास्तिपद् 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) Adj. davon.

*कास्तिशीर्षि m. Patron. von कस्तिशिरस्.

*कास्तिशीर्षी f. desgl.

कास्य 1) Adj. *über den* oder *worüber Jmd* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *lacht, lächerlich, komisch.* Compar. °तर. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Lachen, Gelächter.* कास्यमेति so v. a. कास्यतामेति *wird zum Gelächter* Varâh. Jogaj. 5,6. — *b) Spass; eine komische Handlung, — Streich, etwas Komisches.* कास्यार्थम् *zum Spass.*

कास्यकर, °कार und °कृत् Adj. *Lachen bewirkend.*

कास्यता f. und कास्यत्व n. *das Lächerlichsein.*

कास्यपदवी f. *der Weg zum Lachen.* °वीं या so v. a. *zum Gelächter werden.*

कास्यभाव m. 1) *das Lächerlichsein.* — 2) = कास्य *Spass.* Nur Pl.

कास्यरत्नाकर m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

कास्यरसवत् Adj. *komisch* Bâlar. 94,2.

कास्यार्णव m. Titel eines Lustspiels.

कास्यास्पद n. *ein Gegenstand des Gelächters.* Nom. abstr. °त्व n.

काकव m. *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 66,16. Vgl. ककव.

*काकस् m. = 2. काका.

1. काका Interj. s. u. 3. का.

2. काका m. N. pr. eines Gandharva.

काकाक m. = 2. काका VP². 2,286.

काकाकार m. *der Ausruf* का का. Zum Antreiben des Pferdes Çiç. 18,5. °कृत = काकाकृत.

काकाकृत und काकाभूत Adj. का का *ausrufend.*

काकारव 1) m. *der Ausruf* का का Veṇis. 73,18. Kathâs. 56,127. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini (*Fee*) Hemâdri 2,*a*,96,4. 5.

1. कि, किनाति (गतौ वृद्धौ; Med. किन्वे u. s. w.) 1) Act. Med. *in Bewegung setzen, antreiben, anfeuern, reizen.* Hierher wohl auch कयत् Partic. Med. *sich in Bewegung setzen, angefeuert werden* u. s. w., *sich beeifern, sich beeilen.* — 2) *veranlassen zu* (Dat.). — 3) *fördern, unterstützen, verhelfen zu* (Dat.). — 4) *her —, hinbefördern, herbeischaffen.* — 5) *schleudern.* किन्वानो वाचम् *die Stimme hinauslassend, — entsendend.* — 6) = 2. का Bhâg. P. *a) verlassen, aufgeben.* — *b) Etwas loswerden, sich befreien von.* — 7) कित *a) getrieben, gespornt, im Lauf befindlich.* — *b) angewiesen, aufgefordert.* — *Caus. Aor. अजीकयत्. — *Desid. जिघीषति. — *Intens. जेघीयते. — Mit अप *abwerfen, sich befreien von* (Acc.) Bhâg. P. — Mit अपि *herausfordern zu* (Loc.) ṚV. 10,71,5. — Mit आ Med. *herbeischaffen.* — Mit परि (परिकिनोमि) *hinbefördern, verbringen.* — Mit प्र (प्रकिणोति) 1) *antreiben, anregen.* — 2) *auffordern, anweisen.* — 3) *schleudern, — auf* (Dat. oder Loc.), den Blick *richten auf* (Acc.) Kâd. 31,24 (56,5). — 4) *absenden* (Boten), *entsenden, entlassen, wegschicken, vertreiben, verjagen, absenden* u. s. w. *zu Jmd* (Dat., Gen., Acc. mit प्रति, Gen. mit अन्तिकम् oder पार्श्वम्), *nach* oder *an* einen Ort (Acc. oder Acc. mit प्रति), *um zu* (Dat. oder Infin.). — 5) *herbei —, hinschaffen zu, liefern, Jmd* (Dat.) *Etwas zustellen, zukommen lassen.* — 6) Med. *dahinfahren.* — 7) = 2. का mit प्र *verlassen, im Stich lassen* Bhâg. P. — 8) प्रजिघ्यति und प्रजिघ्यतु Ait. Br. 8,28 wohl fehlerhaft für प्रजिगाति und प्रजिगातु. — 9) प्रकित *a) angetrieben, angefeuert.* — *b) geschleudert, — auf* (Loc.). — *c) geschleudert,* so v. a. *rasch vorgestreckt* (Arm). — *d) geworfen, gerichtet, — auf* (im Comp. vorangehend) vom Auge, Blick, Geist. — *e) eingestossen, eingegraben* (Fingernagel). — *f) hingeschafft, zugestellt, zugesandt* (Sachen). — *g) ausgesandt, — zu* (Gen. mit पार्श्व), *gegen* (Dat.), *zu Etwas* (Dat.), *fortgeschickt, fortgejagt, — in* oder *nach* (Dat.). — *h) hingeschickt zu* (Loc.), so v. a. *mit der Sorge um — beauftragt.* — 10) प्रकितवान् = प्रजिघाय *sandte aus.* — *Caus. Aor. प्राजीकयत्. — *Desid. vom Caus. प्रजिघाययिषति (प्रजिघापयिषति fehlerhaft).

— Mit अनुप्र, °कित *nachgesandt.* — Mit अभिप्र, अभिप्रकित *hergeschickt.* — Mit उपप्र *hinsenden zu Jmd* (Acc. oder Dat.). — Mit प्रतिप्र *zurücksenden, — jagen.* — Mit संप्र 1) *schleudern.* °कित *geschleudert.* — 2) *absenden.* संप्रकितवान् R. ed. Bomb. 4,32,12. — Mit सम् 1) *absenden.* — 2) *zusammenbringen, — setzen, verfertigen, zuwege —, zurecht bringen.*

2. कि Indecl. (nie am Anfange eines Satzes; das Verbum fin. dabei orthotonirt) 1) begründend und bestätigend: *denn, ja, nämlich.* Häufig nach Demonstrativen, Relativen und Interrogativen. In VS. Prât. bezeichnet es den Schluss eines Abschnitts. — 2) aufmunternd beim Imperativ oder Potentialis *doch.* Ebenso पश्यामो कि *wir wollen doch sehen.* — 3) *allerdings, jawohl, in der That.* कि — तु oder कि — पुनर् (Bâlar. 296,4) *wohl — aber.* — 4) häufig blosser Versfüller, insbes. zwischen zwei Vocalen zur Entfernung des Hiatus oder zur Gewinnung einer Länge. Erscheint in einem und demselben Satze sogar doppelt.

1. किंस्, किनस्ति (किंसति und किंसन्ति), किंस्ते (episch und metrisch किंसि st. किनस्सि, किंसामि st. किनस्मि, किंसति st. किनस्ति; किंससे, किंसते und किंसेत); किंसित Partic. *Jmd verletzen* (auch *tödtlich*, sogar *schlachten*), *Jmd ein Leid anthun; Etwas schädigen, stören, zu Nichte machen.* — Caus. किंसयति dass. — Desid. चिकिंसिषति *verletzen u. s. w. wollen.* — Mit *व्यति Act. *sich gegenseitig ein Leid anthun.* — Mit अव in अनवकिंसित Nachtr. 5. — Mit आ *Jmd ein Leid zufügen;* Med. *sich befehden.* — Mit उप = Simplex. — Mit नि in *निकिंसन. — Mit प्रति in *प्रतिकिंसा und प्रतिकिंसत (Nachtr. 6). — Mit वि = Simplex. — Caus. desgl.

2. किंस् Adj. *ein Leid zufügend* in *सुकिंस्.

किंस 1) Adj. *verletzend, schädigend.* — 2) f. किंसा *a) Leidzufügung am Leibe* oder *Gut, Schädigung.* Am Ende eines Comp. in der Regel nach dem *Geschädigten*, aber auch nach dem *Schädiger.* Personificirt als Gattin Adharma's und als Tochter Lobha's von der Nishkṛti. — *b) *Asteracantha longifolia.*

किंसक 1) Adj. *Anderen Leid zufügend, schädigend.* — 2) *m. = शत्रु, किंसपशु und अथर्ववित् ब्राह्मण.

किंसन n. *das Leidzufügen, Verletzen, Schädigen.*

किंसनीय Adj. *dem Leid angethan werden darf.* Auch so v. a. *zu schlachten.*

***किंसाकर्मन्** n. *eine auf Jmds Schädigung gerichtete Zauberhandlung.*

***किंसाकृ** m. *Tiger.*

***किंसालुक** m. *ein bissiger —, boshafter Hund.*

किंसावाद m. Titel eines Werkes.

किंसित 1) Adj. s. u. 1. किंस्. — 2) n. *Zufügung eines Leids.*

किंसितव्य Adj. *dem ein Leid zugefügt werden darf* AV. 5,18,6.

किंसितोस् Gen. Infin. zu 1. किंस् TBr. 1,1,8,4. Ait. Br. 1,30,11.

***किंसीर** 1) Adj. *boshaft.* — 2) m. *Tiger.*

किंस्य Adj. *dem man ein Leid anthun kann.*

किंस्र 1) Adj. (f. आ) *Leid anthuend, verletzend, wehthuend, schädigend, boshaft.* Am Ende eines Comp. *streng verfahrend mit.* — 2) m. *a) ein Mann der Andere verletzt, der ein grausames Handwerk treibt.* — *b) Raubthier.* — *c) * Bein.* α) Çiva's. — β) Bhîmasena's. — *d)* N. pr. eines *grausamen* Brahmanen. — 3) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Nardostachys Jatamansi, Coix barbata,* = काकादनी und एलावली. — *b) * Fett, Adeps.* — *c) * Ader* (नाडी). — 4) n. *Grausamkeit.*

***किंस्रक** m. *Raubthier.*

किंस्रजन्तु und **किंस्रपशु** m. dass

किक n. प्रजापतेः Name eines Sâman Ârsh. Br.

किक्क्, किक्कति, °ते *schluchzen, singultire.* — Caus. 1) किक्कयति *Schluchzen bewirken.* — 2) * Med. किंसायाम्.

***किक्कल** (?) *der Stock der buddhistischen Religiosen.*

किक्का f. *Schluchzer, singultus.*

किक्काश्वसिन् Adj. = श्वासकिक्किन् Karaka 6,19.

किक्किका f. 1) = किक्का. — 2) *das Röcheln.*

किक्कित n. *das Schluchzen, singultus.*

किक्किन् Adj. *mit dem Schluchzen behaftet.* Vgl. श्वास°.

किक्का f. fehlerhaft für किक्का.

किङ् Interj. mit कर् *einen gurrenden Laut ausstossen* (wie die Kuh gegen das Kalb); im Ritual vom *Ausstossen von* किङ् *und ähnlichen wiehernden Lauten.* किङ्कृणवती Adj. f. *den Laut* किङ् *hören lassend,* किङ्कृत Adj. *vom Ausruf* किङ् *begleitet* Lâṭj. 1,12,9. अभिकिङ्कर् *angurren, zuwiehern;* mit Acc. Vaitân.

किङ्कर्तर् Nom. ag. *der den Laut* किङ् *ausstösst.*

किङ्कार m. 1) *der Laut* किङ्. — 2) * *Tiger.*

किङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes. — Hariv. 8443 fehlerhaft für किङ्गु.

किङ्गु 1) m. *Ferula asa foetida* Mat. med. 175. — 2) n. *das aus den Wurzeln der Ferula asa foetida gewonnene Harz, Teufelsdreck* Paṅkad.

किङ्गुक m. = किङ्गु 1).

***किङ्गुनाडिका** f. *das Harz der Gardenia gummifera.* Vgl. नाडीकिङ्गु.

***किङ्गुनिर्यास** m. 1) *Asa foetida.* — 2) *Azadirachta indica.*

***किङ्गुपत्र** 1) m. *Terminalia Catappa.* — 2) f. ई = किङ्गुपर्णी.

***किङ्गुपर्णी** f. *Gardenia gummifera.*

किङ्गुरात m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30,10. 11 (53,2).

किङ्गुल 1) (*m.) n. *Zinnober* Râgân. 13,2. 57. — 2) f. आ N. pr. *a)* der Familiengottheit der Dadhiparṇa. — *b)* einer Oertlichkeit. — 3) *f. ई *Solanum Melongena* oder *eine andere Species* Bhâvapr. 1,198.

किङ्गुलक 1) (wohl n.) *Zinnober.* — 2) *f. °लिका *Solanum Jacquini.*

किङ्गुलाजा f. N. pr. einer Göttin.

***किङ्गुलि** m. *Zinnober.*

***किङ्गुलु** m. und °क dass.

***किङ्गुशिराटिका** (fehlerhaft) und °शिवाटिका f. *eine best. Pflanze,* = वंशपत्री Bhâvapr. 1,219. Karaka 6,15. 18.

किङ्गूल 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) *n. *die essbare Wurzel von Amorphophallus campanulatus.*

किङ्गोलाष्टक n. Titel Burnell, T.

***किञ्ज** m. = किञ्जल.

किञ्जल m. *Barringtonia acutangula.*

किञ्जीर m. 1) *ein Ignorant* B. A. J. 8,296. — 2) *Fusskette eines Elephanten* Kâd. 2,69,22 (84,18). Harshaḱ. 432,3.

***किट्**, केटति (आक्रोशे).

किड् s. क्रीड्.

किडिम्ब N. pr. 1) m. eines von Bhîmasena erschlagenen Râkshasa. *°जित्, °द्विष् (Dh. V. 14,2), *°निषूदन und *°भिद् m. Beinn. Bhîmasena's. — 2) f. आ der Schwester Hiḍimba's, mit der Bhîmasena den Ghaṭotkaka zeugte. *°पति und *°रमण m. Bein. Hanumant's.

किण्ड्, किण्डते (गत्यनादरयोः). Zu belegen निकिण्डे (angeblich = अभिबभूव) Mallikârâruta 99 nach Aufrecht. — Mit आ im Prâkrit *umherstreichen, umherlaufen* Mṛkkh. 13,10. 38,22. Çâk. 20,4. 23,21. Mudrâr. 15,7. — Mit अन्वा *durchstreichen* Lalit. 18,3. Divjâvad. 68,23. — Mit परि *umherfliegen.*

***किण्डक** m. = नाडीतरंग. Vgl. *रत°.

***किण्डन** n. = यान, भ्रमण, क्रीडा, रत, लेखन.

***किण्डिक** m. *Astrolog.*

*क्षिणिउर् m. = क्षिणडीर्.

*क्षिणडी f. Bein. der Durgâ. °प्रियतम (क्षिणिउ° wohl fehlerhaft) m. Bein. Çiva's.

क्षिणडीर् 1) m. *a) os Sepiae.* — *b) *Solanum Melongena.* — *c) *= रुचक und पुरुष.* — 2) * n. *Granatapfel.*

क्षिणडुक m. als Bein. Çiva's.

1. क्षित् (von 1. धा) 1) Adj. (f. श्री) *a) gesetzt, gelegt, gestellt, eingebracht in* (Loc.); *gelegen, liegend, enthalten, befindlich in* (Loc.). रथे *so v. a. angespannt.* — *b) ausgesetzt* (ein Preis). — *c) angestellt* (ein Wettlauf). — *d) zurechtgemacht.* — *e) geordnet, zugetheilt.* — *f) gerechnet zu* (Loc.). — *g) beigelegt* (Name). — *h) Jmd* (Dat. oder Gen.) *bestimmt, gehörig.* — *i) genehm, gelegen, passend, recht, zuträglich, erspriesslich, frommend,* — *Jmd* (Dat., Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — *k) gewogen, günstig.* — *l) wohlgesinnt, es gut mit Andern meinend.* — 2) f. श्री *a)* Pl. Bez. *bestimmter Adern.* — *b) Damm.* — 3) n. *a) ein ausgesetzter Preis.* — *b)* Sg. und Pl. *Erspriessliches, Alles was frommt, Frommen, Wohl.* — *c) ein guter, erspriesslicher Rath.*

2. क्षित् s. u. 1. क्षि.

*क्षितक m. *Kind.*

क्षितकर् Adj. *wohlthuend, nützend, Jmds* (Gen.) *Wohl befördernd, frommend.*

क्षितकाम Adj. *das Wohl Anderer wünschend, wohlwollend.*

क्षितकाम्या f. *der Wunsch Jmd* (Gen.) *wohlzuthun,* — *zu nützen* Gâtakam. 17,30. Nur Instr.

क्षितकारक Adj. = क्षितकर्.

क्षितकारिन् Adj. desgl. Âpast. Nom. abstr. °रिता f. (Vens. 90,18) und °रित्व n.

क्षितकृत् Adj. desgl.

*क्षितनामन् m. N. pr. eines Mannes.

क्षितपथ्य Adj. (f. श्रा) *zuträglich und heilsam* und zugleich = क्षिता (= प्राप्ता) पथ्या (= हरीतकी) येन Vâsav. 248,2.

*क्षितप्रणी m. *Späher.*

क्षितप्रयस् Adj. *der die Opferspeise aufgestellt hat* und *für den die O. a. worden ist,* so v. a. *dessen* oder *dem der Tisch gedeckt ist.*

1. क्षितबुद्धि f. *eine gute Absicht.* Instr. *in guter A.*

2. क्षितबुद्धि Adj. *wohlgesinnt.*

क्षितमित्र Adj. *gute Freunde habend.*

क्षितवचन n. *ein guter Rath.*

क्षितवत् Adj. *Nutzen —, Vortheil bringend.*

क्षितवादिन् Adj. *guten Rath ertheilend* Gâtakam. 12,25.

क्षितकरिवंश m. N. pr. eines Autors.

क्षितक्षित m. N. pr. eines Mannes.

क्षिताधायिन् Adj. = क्षितकर्. Nom. abstr. °यिता f.

क्षितानुबन्धिन् Adj. *gute Folgen habend.*

क्षिताभङ्ग m. *Durchbruch eines Dammes* 205,13.

क्षिताय्, °यते *zum Heil gereichen, frommen* Vâsav. 226,1.

क्षितार्थ m. Acc. und Dat. *zum Heil, zum Frommen* 71,22. 90,22. Spr. 7397.

क्षितार्थिन् Adj. *dem es um sein* oder *Jmds Wohl zu thun ist* 61,10.

क्षितावत् Adj. *der sein Gut versteckt hat.*

*क्षितावली f. *ein best. Heilmittel.*

*क्षिताशंसा f. *Segenswunsch.*

क्षिताश्व m. N. pr. eines Mannes VP². 3,265.

क्षिताक्षित 1) Adj. *zuträglich und (oder) unzuträglich, Nutzen oder Schaden bringend.* — 2) f. श्रा Pl. Bez. *bestimmter Adern* Jâgñ. 3,108. — 3) n. Sg. *Nutzen und (oder) Schaden* 104,1.

क्षिताक्षितीय Adj. *über das Zuträgliche und Unzuträgliche handelnd.*

क्षिति f. in अस्मेक्षिति und देवक्षिति.

क्षितैषिन् Adj. *Gutes beabsichtigend, auf das Wohl Anderer bedacht.* Nom. abstr. °षिता f. Gâtakam. 4,12.

क्षितोक्ति f. *ein guter Rath.*

क्षितोपदेश m. 1) *eine Unterweisung in dem was frommt, nützliche Unterweisung, guter Rath.* — 2) Titel verschiedener Werke.

क्षितोपदेष्टर् Nom. ag. *unterweisend in dem was frommt.*

क्षित्वन् Adj. *eilend, rasch* Ṛv. 9,97,45.

क्षित्वाय Absol. zu 2. हा Ṛv. 10,14,8.

क्षित्वी desgl. Ṛv. 2,38,6. 6,59,6. 9,69,9. 10,99,5.

क्षिद्मा f. fehlerhaft für क्षिक्ता.

क्षिनै Indecl. = क्षि *denn.*

क्षिन्ताल m. *Phoenix paludosa* Vâsav. 262,1. 268,4. Gâtakam. 26. Paṅkad.

क्षिन्दु m. *ein Hindu.*

क्षिन्दुस्थान m. *Hindustan.*

क्षिन्दोल 1) m. (*f. श्रा) *Schaukel.* — 2) m. *ein best.* Râga S. S. S. 54. — 3) f. ई *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

क्षिन्दोलक (*m.) *Schaukel* Paṅkad.

क्षिन्दोलय्, °यति *schaukeln.* क्षिन्दोल्यमान Paṅkad.

क्षिन्व्, क्षिन्वति (प्रीणनार्थः). Ist = 1. क्षि und auch daraus weitergebildet; zu belegen क्षिन्वतु Ṛv. 1, 27,1. क्षिन्व 10,156,2. TS. 3,2,5,3. Kâtj. Çr. 9,12,4. क्षिन्वति Çat. Br. 3,5,1,35. 14,1,2,19.

क्षिन्व् m. etwa *Treiber* (als Vater Indra's). Nach Sây. = प्रीणयितर्.

क्षिन्विधेनामन् (so zu verbinden) Adj. neben वाचस्पति Maitr. S. 1,9,1 (131,8). क्षुद्विधेनामन् Kâṭh. und Çâṅkh. Çr. 10,14,5. विधेनामन् Taitt. Âr. 3,1,2.

क्षिबुक n. ὑπόγειον, *das 4te astrol. Haus.*

1. क्षिम् Interj. wechselt mit क्षिङ्.

2. क्षिम् *Kälte, Frost.* Nur Instr. क्षिमा (Ṛv. 10,37, 10. 68,10), der aber auch auf क्षिम् zurückgeführt werden kann.

क्षिम् 1) m. *a) Kälte, Kühlung.* — *b) Winter.* — *c) *Sandelbaum.* — *d) *der Mond.* Vgl. क्षिमकर u. s. w. — *e) *Kampfer.* — 2) f. क्षिमा *die kalte Zeit, Winter.* Nur in der Verbindung mit शत् *hundert,* — 3) * f. क्षिमा angeblich *Nacht.* — 4) * f. क्षिमा *a) Kardamomen.* — *b) Cyperus rotundus und eine andere Species.* — *c) Trigonella corniculata.* — *d) ein best. Arzeneistoff,* = रेणुका. — *e) * Bein. der Durgâ. — 5) n. *a) Schnee,* seltener *Eis.* — *b) Sandel.* — *c) *das Holz von Cerasus Puddum.* — *d) *Zinn* Râgan. 13,21. — *e) *Perle* Râgan. 13, 153. — *f) *frische Butter.* — *g)* N. pr. eines Varsha VP. 2,1,19. 27. — 6) Adj. (f. श्रा) *kalt, kühl* Gâtakam. 19,22. 43.

क्षिमऋतु m. *Winter* Çiç. 6,61.

क्षिमक 1) m. *a) *Flacourtia sapida.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. °मिका *Reif.*

क्षिमकणिन् Adj. *von Schneeflocken begleitet.*

क्षिमकर् m. 1) *der Mond* Vâsav. 4,1. 186,2. — 2) *Kampfer.*

क्षिमकरतनय m. Patron. *des Planeten Mercur.*

क्षितकषाय m. *ein best. kühler Trank.*

क्षिमकिरण m. *der Mond* Dhûrtan. 62.

1. क्षिमकूट n. *Schneekuppe.*

2. *क्षिमकूट m. *Winter.*

क्षिमक्षमाधर m. *das Schneegebirge, der* Himâlaja.

क्षिमखण्ड n. *Hagelkorn* Mârk. P. 12,13. 18.

क्षिमगिरि m. *das Schneegebirge, der* Himâlaja.

क्षिमगिरिसुता f. Patron. der Pârvatî.

क्षिमगिरिसुताकान्त m. Bein. Çiva's.

क्षिमगु m. *der Mond.*

क्षिमगृह und °क n. *ein Gemach mit Kühlung verschaffenden Einrichtungen* Kâd. 241,11 (393,13). 243,22 (397,8). 238,1 (421,17). 2,3,21 (2,16).

क्षिमघ्न Adj. *den Schnee abhaltend.*

*क्षिमज 1) m. *der Berg* Mainâka. — 2) f. श्रा *a) eine best. Pflanze,* = तीरिणी. — *b) aus* Javanâla *gewonnener Zucker.* — *c)* Bein. α) der Pârvatî. — β) der Çakt.

क्षिमज्योतिस् Adj. *kaltstrahlig* (der Mond).

*हिमकटि oder *°कणि f. *Nebel.*

*हिमतल N. pr. eines Reichs. Richtig हेमताल.

*हिमतैल n. *Kampferoel.*

हिमत्विष् und हिमदीधिति m. *der Mond.*

*हिमदुग्धा f. *eine best. Pflanze,* = क्षीरिणी.

*हिमदुर्दिन n. *Schneetag.*

हिमद्युति m. *der Mond.*

*हिमद्रुम m. *Melia Bukayun.*

हिमधर् 1) Adj. *Schnee* (auf seinem Haupte) *tragend* (der Himâlaja). — 2) m. *der* Himâlaja.

*हिमधातु m. *der* Himâlaja.

हिमधामन् m. *der Mond* Çiç. 4,20. 9,53. Bâlar. 78,15.

हिमनिर्झरविप्रुष्मत् Adj. *von Tropfen eisig kalter Wasserfälle begleitet* Bhâg. P. 4,25,18.

हिमपात m. *Schneefall.*

*हिमप्रस्थ m. *der* Himâlaja.

हिमभानु m. *der Mond* Kautukar. 101.

*हिमभूभृत् m. *der* Himâlaja.

हिममयूख m. *der Mond.*

हिममित्र m. N. pr. eines Mannes.

*हिमयुक्त m. *eine Art Kampfer* Gal.

हिमरश्मि m. *der Mond* Çiç. 9,68.

हिमरश्मिज m. Patron. *des Planeten Mercur.*

हिमराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

हिमरुचि m. *der Mond* Çiç. 11,14. Prasannar. 33,4.

हिमर्तु m. *Winter.*

*हिमवत (°म्) am Ende eines adv. Comp. = हिमवत्.

हिमवत्खण्ड n. Titel eines Abschnittes im Skandapurâṇa.

हिमवत्पुर n. *die Stadt auf dem* Himâlaja.

*हिमवत्सुत Bein. 1) m. des Berges Mainâka. — 2) f. आ der Gaṅgâ.

हिमवत् 1) Adj. *a) kalt, eisig, schneereich. — b) sich der Kälte aussetzend, Kälte ruhig ertragend* Baudh. 3,3,19. — 2) m. *a) Schneeberg, Eisberg. — b) der best. Eisberg im Norden, der* Himâlaja. — *c)* Bein. des Kailâsa. — 3) *f. हिमवती *Hoya viridiflora.*

हिमवन्मेखला f. *die Kette des* Himâlaja Uttamar. 95.

*हिमवल n. *Perle* Garbe zu Râgan. 13,153.

हिमवारि n. *kaltes Wasser.*

*हिमवालुक m. und *°का f. *Kampfer.*

हिमवृष्टि f. *Schneefall.*

*हिमशर्करा f. *aus* Javanâla *gewonnener Zucker.*

हिमशिखरिन् m. *der* Himâlaja Vikramâṅkaḱ. 18,85.

हिमशुभ्र Adj. *schneeweiss* Çiç. 1,7.

हिमशैल m. *der* Himâlaja.

हिमशैलज 1) Adj. *auf dem* Himâlaja *gewachsen.* — 2) *f. आ Patron. der* Pârvatî.

हिमशैलसुता f. Patron. der Pârvatî.

*हिमश्रथ m. und *°श्रथन n. *das Schmelzen des Schnees.*

*हिमसंकृति f. *tiefer Schnee.*

हिमसंघात (fehlerhaft) und °संघात m. dass.

हिमस्रुत् m. *der Mond* Kâd. 54,17 (100,10).

हिमस्रुति f. *Schneefall* Ragh. 16,44.

*हिमहासक m. *Phoenix paludosa.*

हिमांशु und °मालिन् m. *der Mond.*

*हिमांश्वभिष्य n. *Silber.*

*हिमाग m. *der* Himâlaja.

हिमागम m. *Eintritt von Kälte, Anfang des Winters.*

*हिमाङ्क m. *Kampfer* Gal.

हिमाचल (Çiç. 13,27) und हिमाचलेन्द्र m. *der* Himâlaja.

हिमात्यय m. *das Ende der kalten Jahreszeit* R. 1,11,21.

हिमाद्रि m. *der* Himâlaja.

*हिमाद्रिजा f. *eine best. Pflanze,* = क्षीरिणी.

हिमाद्रितनया f. Patron. der Pârvatî. °पति m. Bein. Çiva's.

हिमाद्रीय् *den* Himâlaja *darstellen.* °यित n. impers.

हिमानद्ध Adj. *von Kälte gebunden,* so v. a. *gefroren.*

हिमानी f. 1) *viel —, tiefer Schnee.* — 2) *aus Javanâla *gewonnener Zucker.*

हिमान्त m. *das Ende der kalten Jahreszeit.*

हिमापह m. *der Vertreiber von Kälte, Feuer,* Agni MBh. 12,227,118.

*हिमाब्ज n. *eine blaue Lotusblüthe.*

*हिमाभ्र m. *Kampfer.*

हिमाम्भस् n. *kaltes Wasser.*

*हिमारति m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.*

हिमारि m. *Feuer* Bhaṭṭ. 13,16.49.

*हिमाल m. *der* Himâlaja.

हिमालय्, °यति *dem* Himâlaja *gleichen.*

हिमालय 1) m. *a) das Gebirge* Himâlaja Spr. 7794. — *b) *weiss blühender* Khadira. — 2) *f. आ *Flacourtia cataphracta.*

हिमालयसुता f. Patron. der Pârvatî.

*हिमावती f. *eine best. Pflanze.*

हिमाविल Adj. (f. आ) *mit Schnee bedeckt* Hem. Par. 1,353.

*हिमाह्वया f. *Hoya viridiflora.*

हिमाकृति f. *Schneefall.*

हिमाह्व 1) *m. *Kampfer.* — 2) n. N. pr. eines Varsha in Gambudvîpa.

हिमाह्वय 1) *m. *Kampfer.* — 2) n. = हिमाह्व 2).

हिमित Adj. *in Schnee —, in Eis verwandelt* Naish. 1,99.

हिमी Adv. mit कर् *in Eis verwandeln* Çiç. 6,55.

हिमेरु Adj. wohl = हिमेलु Maitr. S. 4,2,14 (37,17).

*हिमेलु Adj. *frostig, keine Kälte vertragend.*

*हिमोत्तरा f. *eine Traubenart.*

हिमोत्तरीय Adj. *Schnee als Ueberwurf habend* Gâtakam. 30,23.

*हिमोत्पन्ना f. *aus* Javanâla *gewonnener Zucker.*

हिमोदक und हिमोदकि (!) m. N. pr. eines Mannes.

*हिमोद्भवा f. 1) *Curcuma Zedoaria.* — 2) *eine andere Pflanze,* = क्षीरिणी.

हिमोपचार m. *Erquickung mit kühlenden Mitteln* Vikramâṅkaḱ. 13,7.

हिमोस्र m. *der Mond.*

हिम्र m. = हेम्र *der Planet Mercur.*

हिम्पतिवर्मन् oder हिम्मतिवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

हिम्मक m. desgl.

हिम्मतिवर्मन् m. s. हिम्पतिवर्मन्.

*हिम्य Adj. *schneeig, mit Schnee bedeckt.*

(हिम्या) हिमिम्रा Adv. *bei Kälte.*

हिर 1) m. *Band, Streifen.* Nach dem Comm. = मेखला. — 2) f. हिरा *a) Ader. — b)* *Gmelina arborea.*

*हिरकुत् Adv. Demin. von हिरुक्.

*हिरङ्कु m. Bein. Râhu's.

*हिरण n. 1) *Gold.* — 2) *der männliche Same.* — 3) *Otterköpfchen.*

हिरणिन् Adj. *goldreich, goldgeschmückt.*

हिरण्मय 1) Adj. (f. ई) *golden, goldfarbig* 72,27. 78,30. — 2) m. n. N. pr. eines Varsha. — 3) m. *a)* *Bein. Brahman's. — *b)* N. pr. α) eines Ṛshi. — β) eines Sohnes des Âgnîdhra und Beherrschers des gleichnamigen Varsha.

हिरण्य 1) n. (adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,472, 12) *a) Gold,* überh. *edles Metall;* später auch so v. a. *Geld. — b) ein goldenes Geräthe; Goldschmuck;* Pl. *Goldsachen. — c) Goldstück* (auch als *Münze dienend*), in den Brâhmaṇa gewöhnlich in Verbindung mit सुवर्ण zur Unterscheidung von anderen Metallen. — *d) *Otterköpfchen. — e) *der männliche Same. — f) *Unvergänglichkeit.* — 2) Adj. *golden.* — 3) m. *a) *eine Art Bdellium. — b)* N. pr. α) eines Daitja. — β) eines Sohnes des Agnîdhra. — γ) eines Fürsten von Kâçmîra. — 4) *f. हिरण्या Bez. *einer der sieben Zungen des*

Feuers. — 5) n. N. pr. des von 3) *b*) β) beherrschten Varsha.

हिरण्यक m. 1) * *Goldgier.* — 2) N. pr. eines Mäusekönigs.

हिरण्यकक्ष und °कक्ष्य (Taitt. Âr. 6,5,2) Adj. *mit einem Goldgurt versehen.*

हिरण्यकर्ण Adj. *Gold im Ohre tragend.*

हिरण्यकर्तर् Nom. ag. *Goldarbeiter.*

हिरण्यकवच Adj. *einen goldenen Panzer habend* (Çiva).

1. हिरण्यकशिपु m. *Goldteppich, ein goldverzierter Sitz.*

2. हिरण्यकशिपु 1) Adj. *einen goldenen Teppich habend.* — 2) m. N. pr. eines von Vishṇu (in seiner Erscheinung als Narasiṁha) erschlagenen Daitja.

हिरण्यकशिपुच्छेदिन् und *°कशिपुदारण m. Beinn. Vishṇu's.

हिरण्यकामधेनु f. *eine die* Kâmadhenu *darstellende Figur von Gold.* °दान n. und °दानप्रयोग m. Titel Burnell, T.

हिरण्यकार m. *Goldarbeiter.*

हिरण्यकुक्षि Adj. *goldbauchig.*

हिरण्यकुब्ज m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,123.

हिरण्यकुल m. N. pr. eines Fürsten.

हिरण्यकृत् Adj. *Gold machend (zum Vorschein bringend)* von Agni.

हिरण्यकृतचूड Adj. *dessen Haarbüschel von Gold ist* (Çiva).

हिरण्यकृत्तल n. *ein Stückchen Gold* Kâṭh. 11,4. Anupadas. 9,6.

हिरण्यकेश 1) Adj. (f. ई) *goldhaarig, — mähnig.* — 2) m. *a*) *Bein. Vishṇu's. — *b*) Pl. *eine best. Schule.* — 3) f. हिरण्यकेशी = 2) *b*).

हिरण्यकेशिन् m. N. pr. eines Verfassers von Gṛhjasûtra. °केशिसूत्र n. und °सूत्रव्याख्यान n. Burnell, T.

(हिरण्यकेश्य) हिरण्यकेशिन्य Adj. *goldmähnig.* *हिरण्यकोश beruht auf einer falschen Auffassung von H. 1045.

हिरण्यखादि Adj. *goldene Spangen tragend.*

हिरण्यगदा f. *eine goldene Keule.* °दान n. Burnell, T.

हिरण्यगर्भ 1) m. *a*) *Goldschooss, ein Fötus von Gold.* हिरण्यगर्भदान n. und °दानप्रयोग m. Burnell, T. — *b*) Bez. *einer best. kosmogonischen Potenz,* namentlich *der persönliche* Brahman. Auch auf Çiva und Kapila übertragen. Im Vedânta Bez. *des durch das Gesammtding bedingten Intellects* 266,6. — *c*) N. pr. α) verschiedener Männer, unter andern eines Vedânta-Lehrers. — β) eines Flamingo. — 3) f. हिरण्यगर्भा N. pr. eines Flusses. — 4) (wohl n.) Name eines Liṅga. — 5) Adj. 1) *b*) *betreffend.*

हिरण्यगर्भवती f. *ein das Wort* हिरण्यगर्भ *enthaltender Spruch* Çat. Br. 6,2,2,5.

हिरण्यगुप्त m. N. pr. verschiedener Männer.

हिरण्यचक्र Adj. *goldene Räder habend.*

हिरण्यजा Adj. *goldentsprungen, goldig.*

हिरण्यजित् Adj. *Gold erbeutend, — gewinnend.*

हिरण्यजिह्व Adj. *goldzüngig.*

1. हिरण्यज्योतिस् n. *Goldglanz.*

2. हिरण्यज्योतिस् Adj. *goldglänzend.*

हिरण्यतुष m. Lâṭj. 8,11,25 nach dem Comm. = हिरण्यशकल.

हिरण्यतेजस् n. *Goldglanz.*

हिरण्यत्वच् Adj. *einen goldenen Ueberzug* (oder *Decke*) *habend.*

हिरण्यत्वचस् Adj. *Goldfell —,* oder *eine goldene Schabrake habend.*

हिरण्यद 1) *Gold schenkend.* — 2) *m. *das Meer.* — 3) f. आ *a*) **die Erde.* — *b*) N. pr. eines Flusses.

हिरण्यदंष्ट्र Adj. *goldene Schneidezähne habend.*

हिरण्यदक्षिण Adj. *wobei Gold als Lohn gereicht wird* Kâtj. Çr. 15,9,5.

हिरण्यदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

हिरण्यदत्त 1) Adj. *goldzähnig.* — 2) m. N. pr. eines Baida.

हिरण्यदा Adj. *Gold schenkend* ṚV. 2,35,10. 10, 107,2.

हिरण्यदान n. *das Schenken von Gold* Burnell, T.

*हिरण्यद्यू Adj. *um Gold* oder *Geld spielend.*

हिरण्यद्रापि Adj. *einen goldenen Umwurf tragend.*

हिरण्यधनुस् m. N. pr. eines Fürsten.

हिरण्यनाभ 1) m. *a*) *Bein. Vishṇu's. — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — *c*) Bein. des Berges Mainâka. — 2) n. *ein Gebäude mit drei Hallen, nämlich nach Osten, Westen und Süden.*

हिरण्यनिकाषम् Absol. *Gold hineinreibend* Âçv. Gṛhj. 1,15,1.

हिरण्यनिधि m. *Goldschatz* Khând. Up. 8,3,2.

हिरण्यनिर्णिज् Adj. *goldgeschmückt.*

हिरण्यनेमि Adj. *goldene Felgen habend* ṚV.

हिरण्यपक्ष Adj. *goldene Flügel habend.*

हिरण्यपति m. *Goldherr.*

हिरण्यपर्ण Adj. 1) *goldgeflügelt.* — 2) *goldblätterig.*

*हिरण्यपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

हिरण्यपाणि 1) Adj. *a*) *goldhändig.* — *b*) *goldhufig.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

हिरण्यपात्र n. *Goldgefäss, eine goldene Schüssel* 107,16.

हिरण्यपाव Adj. nach Sâj. = हिरण्येन पूतम्.

हिरण्यपिण्ड m. *Goldklumpen.*

हिरण्यपुर n. N. pr. 1) einer in der Luft schwebenden oder jenseits des Meeres gelegenen *Stadt* der Asura. — 2) einer *Stadt* in Kâçmira.

हिरण्यपुरुष m. *eine männliche Figur aus Gold* Vaitân.

हिरण्यपुष्प m. N. pr. eines Mannes.

हिरण्यपुष्पी f. *eine best. Pflanze.*

हिरण्यपेशस् Adj. *goldgeschmückt.*

हिरण्यप्रउग Adj. *mit einem goldenen Deichselkopf versehen.*

हिरण्यबन्धन Adj. (f. आ) *goldene Bänder (Tauwerk) führend.*

हिरण्यबाहु 1) Adj. *goldarmig.* — 2) m. *a*) Bein. des Flusses Çoṇa Harshaṅ. 11,16. v. l. °वाह. — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Mannes.

हिरण्यबिन्दु m. N. pr. eines Berges und eines Tîrtha. Auch °बिन्दोस्तीर्थम्.

हिरण्यमय Adj. (f. ई) *aus Gold gemacht.*

हिरण्यमालिन् Adj. = 2. हिरण्यस्रज् Cit. im Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,22. 14,1,23.

हिरण्यमूर्धन् Adj. (f. °मूर्धी) *goldköpfig.*

हिरण्यय Adj. (f. ई) *golden, goldreich.* हिरण्यया Instr. f. ṚV. 8,1,32 (67,2 m. Du.).

हिरण्ययष्टि f. *ein goldener Baum* Âpast. Çr. 6,7,1.

हिरण्ययी f. *Lust nach Gold.* Nur im gleichlautenden Instr.

हिरण्ययु Adj. *Gold begehrend.*

हिरण्ययोनि Adj. *einen goldenen Schooss habend* Âpast. Çr. 5,10,3. 12,2.

1. हिरण्यरथ m. *ein Wagen voll Gold* und — *von Gold.*

2. हिरण्यरथ 1) Adj. *mit einem goldenen Wagen fahrend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP². 4,124.

हिरण्यरशन Adj. *einen goldenen Gürtel habend* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,7,20. °रसन Burn.

हिरण्यरूप Adj. *wie Gold aussehend, goldähnlich.*

हिरण्यरेतस् 1) *Adj. *dessen Same Gold ist.* — 2) m. *a*) *Feuer.* — *b*) **die Sonne;* vgl. *d*) α). — *c*) *Bein. Çiva's. — *d*) N. pr. α) eines der 12 Âditja. — β) verschiedener Männer.

हिरण्यरेतस m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

हिरण्यरोमन् m. 1) Bein. Bhîshmaka's. — 2)

N. pr. *a*) eines Sohnes des Parǵanja. — *b*) verschiedener Ṛshi.

हिरण्यलोमन् m. N. pr. eines Ṛshi im 5ten Manvantara.

हिरण्यव * m. *das einem Gotte (einem Tempel) gehörige Gut.* Vgl. Ganar. 426. स्र° (Nachtr. 7) und सुहिरण्यव.

हिरण्यवक्षस् Adj. *goldbrüstig, Gold in sich bergend* (die Erde).

हिरण्यवत् 1) Adj. *a) Gold besitzend. — b) aus Gold bestehend. — c) von Gold begleitet, damit verbunden* u. s. w. — 2) f. हिरण्यवती *a)* Name der Stadt Uǵǵajinî im dritten Zeitalter. — *b)* N. pr. α) eines Flusses. — β) verschiedener Frauen. — 3) n. *Besitz an Gold.*

हिरण्यवन्धुर Adj. *einen goldenen Sitz* oder dgl. *habend.*

हिरण्यवर्ण 1) Adj. (f. स्रा) *a) goldfarben, goldähnlich. — b) das Wort* हिरण्यवर्ण *enthaltend.* f. स्रा *ein solcher Spruch* (TS. 5,6,1,1) Baudh. 2,7,2. — 2) * f. हिरण्यवर्णा *Fluss.*

हिरण्यवर्णीय Adj. *mit* हिरण्यवर्ण *beginnend.*

हिरण्यवर्तनि Adj. *eine goldene Bahn habend, goldspurig.*

हिरण्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

हिरण्यवर्ष m. N. pr. eines Mannes.

हिरण्यवाशी Adj. *ein goldenes Messer* (oder *Beil*) *führend.*

हिरण्यवाशीमत्त् Adj. dass. Nur Superl. °मत्तम ṚV.

हिरण्यवाह् m. Bein. des Flusses Çoṇa Harshaṃ. 45,1. Vgl. °बाहु.

हिरण्यविद् Adj. *Gold verschaffend* oder — *besitzend.*

हिरण्यविमित n. *ein goldener Palast* 30,23.

हिरण्यवी Adj. *mit Gold bedeckt.*

हिरण्यवीर्य Adj. *dessen Same Gold ist* (Feuer).

हिरण्यवृषभ m. *ein kleiner Stier von Gold.* °दान n. und °दानप्रयोग m. Burnell, T.

हिरण्यशकल m. *ein Stückchen Gold.*

हिरण्यशल्क m. v. l. für हिरण्यशल्कि TS. 5,2,9,3.

हिरण्यशम्य Adj. *mit goldenen Zapfen versehen.*

हिरण्यशरीर Adj. *einen goldenen Leib habend.*

हिरण्यशल्कि m. *ein Schnitzel Gold.*

हिरण्यशिप्र Adj. *einen goldenen Helm* (oder *Visir*) *habend.*

हिरण्यशीर्षन् Adj. (f. °शीर्ष्णी) *goldköpfig.*

हिरण्यशृङ्ग 1) Adj. *goldhörnig.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

हिरण्यश्मश्रु Adj. *goldbärtig* Khând. Up. 1,6,6.

हिरण्यष्ठीव m. N. pr. eines Berges.

हिरण्यष्ठीविन् Adj. *Gold speiend* (Vogel) MBh. 2,62,13.

हिरण्यसंकाश Adj. *wie Gold erscheinend, goldig* Çat. Br. 6,1,3,5.

हिरण्यसंदृश् Adj. dass.

हिरण्यसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

हिरण्यस्तुति f. *eine best. Hymne.*

हिरण्यस्तूप m. N. pr. eines Mannes.

हिरण्यस्थाल n. *eine goldene Schale* Lâṭj. 8,11,24.

1. हिरण्यस्रज् f. *Goldkranz, —reif, —kette* und dgl.

2. हिरण्यस्रज् Adj. *mit einem Goldkranz —, mit einer Goldkette* u. s. w. *versehen* Vaitân.

हिरण्यहस्त 1) Adj. *goldhändig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

हिरण्यहेमन् n. *Gold.*

हिरण्याक्ष 1) Adj. *goldäugig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines von Vishṇu in seiner Erscheinung als Eber erschlagenen Daitja. — *b)* eines Ṛshi und verschiedener anderer Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — *c)* einer Oertlichkeit.

हिरण्याक्षरिपु und हिरण्याक्षहर m. Bein. Vishṇu's.

हिरण्याङ्ग m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

हिरण्याब्ज n. *eine goldene Lotusblüthe.*

हिरण्याभीशु Adj. *mit goldenen Zügeln* oder *Riemen versehen.*

हिरण्याश्व m. *ein Pferdchen aus Gold.* °दान n. Burnell, T.

हिरण्याश्वरथ m. *ein Pferdchen und Wägelchen aus Gold.*

* हिरण्यिन् 1) Adj. *goldreich.* — 2) f. °नी *Goldgrube, eine goldreiche Gegend.*

हिरण्येशय Adj. *in Gold ruhend.*

हिरण्येष्टका f. *ein Backstein aus Gold* Âpast. Çr. 17,4. 7. 9.

हिरण्वत् N. pr. 1) m. eines Sohnes des Âgnidhra. — 2) f. °वती verschiedener Flüsse.

हिरण्य n. ein zur Erklärung von हिरण्य erfundenes Wort Çat. Br. 7,4,1,16.

हिराधर m. N. pr. eines Mannes.

हिरि Adj. = हरि in den folgenden Wörtern.

हिरिशिप्र Adj. *gelb —, goldwangig; einen goldenen Helm* (oder *Visir*) *tragend.*

हिरिश्मश्रु Adj. *goldbärtig.*

हिरिमत् Adj. etwa *die Falben habend.*

हिरिमशि Adj. nach Sâj. *blondbärtig.*

हिरु m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 545,5. 556,8. 570,26.

हिरुक् 1) Adv. *weg, fort, aus dem Gesicht von* (Abl.). हिरुक्कर्मणा मोक्ष: so v. a. *die Erlösung tritt ein, sobald die Werke aufhören.* — 2) *besonders, apart* Çaṃk. zu Bâdar. 1,4,1 (339,5).

* हिरुक (°म्) am Ende eines adv. Comp. (!).

* हिल्, हिलति (भावकरणे, कावकरणे).

* हिल N. pr. eines Berges und einer Stadt.

* हिलमोचि, * °मोचिका und * °मोची f. *Enhydra Hingcha.*

हिल्ल m. 1) * *ein best. Wasservogel.* — 2) N. pr. eines Mannes.

हिल्लाज m. N. pr. eines Astronomen. °ताजक n. und °दीपिका f. Titel.

* हिल्लोलय्, °यति *sich schaukeln.*

हिवुक = हिबुक.

* हिष्क्, हिष्कयते = क्षिष्क्.

हिष्का f. fehlerhaft für हिक्का.

ही Interj. *des Staunens, Entsetzens, Scherzes, Lachens* und *Behagens* Spr. 868 (wo ही न zu lesen ist; vgl. Ganar. S. 7, Z. 10). Çiç. 11,64 (ही st. हि zu lesen, wie schon das Metrum zeigt; vgl. auch Ganar. S. 7, Z. 10). Bâlar. 202,4. Hem. Par. 1,350. 409. Gâtakam. 31,44. Auch wiederholt Chr. 300,7 (im Prâkrit).

हीक m. N. pr. eines Piçâka. Ein zur Erklärung von बाहीक erfundenes Wort.

हीड्, हीडति, °ते 1) Act. *ärgern, kränken.* Nur जिहीड, जिहीळ und अहिडत् (mit Kürze!) Gop. Br. 1,2,21. — 2) Med. *ärgerlich —, gram —, erzürnt sein.* Nur जिहीडे, जिहीळे, जिहीडिरे. जिहीळानं, हीडितं und हीळितं *aufgebracht.* Vgl. हेड् und हेल्. — Caus. (nur अवजीहिडत्) *ausrupfen.* — Mit नि Med. AV. (Hdschrr.) 20,127,2.

हीडं, हीळ m. *Zupfer,* so v. a. *Mahner.*

हीन 1) Adj. s. u. 2. हा. — 2) * f. हीना *das Weibchen einer Maus.* Richtig दीना. — 3) n. *Mangel, das Fehlen.* वेलाहीने so v. a. *zu ungelegener Zeit.*

°हीनक Adj. *ermangelnd.*

हीनकर्मन् Adj. *niedrigen Beschäftigungen obliegend* oder *die* (vorgeschriebenen) *Handlungen unterlassend* Gaut. 18,25. M. 11,16.

हीनकुष्ठ n. wohl = नुन्नकुष्ठ *kleiner Aussatz.*

हीनक्रम m. *abnehmende Folge* (eines Verfahrens).

हीनज Adj. *von einem Niedrigen erzeugt;* m. *ein Mann niedrigen Standes.*

हीनतस् Adv. 1) = हीनात्, हीनेन *von einem Niedrigen.* — 2) *von geringerem Werth* Vasishṭha 2,37. — Auch fehlerhaft für हीनितस्.

हीनता f. 1) *das Fehlen, Nichtdasein* Varâh. Jo-

GAJ. 8,4. — 2) *das Ermangeln, Nichtbesitzen, Armsein an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Kraftlosigkeit* BHÂVAPR. 2,109.

क्षीनत्व n. 1) *das Nachstehen, Niedrigerstehen.* — 2) *das Ermangeln, Nichtbesitzen, Armsein an* (im Comp. vorangehend).

क्षीनदग्ध Adj. *zu wenig geätzt.*

क्षीनदीनानुकम्पक Adj. *der Niedrigen und Traurigen sich erbarmend* KÂRAṆḌ. 45,2. 55,13.

क्षीनपत्त Adj. (f. आ) *ohne Protection* 213,17.

क्षीनप्रतिज्ञ Adj. *wortbrüchig* HARIV. 8122.

*क्षीनबाहु m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

क्षीनयान n. *das kleinere Fahrzeug* (Gegensatz महायान), Bez. der älteren Phase des Buddhismus.

क्षीनरात्र Adj. (f. आ) *kürzere Nächte habend* GAUT. 2,17. 21,9.

क्षीनरोमन् Adj. *unbehaart.*

क्षीनवर्ग Adj. *zu einer niedrigen Kaste gehörig* GÂTAKAM. 25,7.

क्षीनवादिन् Adj. *in einem Streite (Processe) unterliegend.*

क्षीनवीर्य Adj. *kraftlos.* Nom. abstr. °त्व n. BHÂVAPR. 2,109.

क्षीनवृत्त Adj. *schlechten Wandels.*

*क्षीनसख्य n. *Freundschaft mit Menschen niederen Schlages.*

क्षीनसेवा f. *Dienst bei Niedrigen* Spr. 7402.

क्षीनाङ्ग 1) Adj. (f. आ und ई) *a) dem ein Glied fehlt.* — *b) unvollständig in seinen Theilen.* — 2) *f. ई *eine Art Ameise.*

क्षीनातिरिक्ताङ्ग Adj. (f. ई) *ein Glied zu wenig oder zu viel habend.*

क्षीनाधिक Adj. *zu wenig oder zu viel.* Nom. abstr. °ता f. (250,14) und °त्व n. (Comm. zu KÂVJÂD. 2,51).

क्षीनाधिकाङ्ग Adj. (f. ई) *ein Glied zu wenig oder zu viel habend.*

क्षीनार्थ Adj. *um seinen Vortheil —, zu kurz gekommen.*

क्षीनित Adj. 1) *um das Seinige gebracht.* — 2) am Ende eines Comp. *ermangelnd, getrennt von.* — 3) **subtrahirt.*

क्षीनोपमा f. *ein Vergleich mit Geringerem (zu Geringem).*

*क्षीन्ताल m. = क्षिन्ताल.

क्षीर् 1) (*m. n.) *Diamant.* n. RÂGAN. 13,174. — 2) m. *a)* **Schlange.* — *b)* **Löwe.* — *c)* **Perlenschnur.* — *d) ein best. Metrum.* Könnte auch n. sein. — *e)* *Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. des Vaters von Harsha. — 3) f. आ *a)* **eine Art Ameise* oder *Schabe.* — *b)* **Gmelina arborea.* — *c)* *Bein. der Lakshmi. — *d)* N. pr. einer Frau.

क्षीरक 1) (*m. n.) *Diamant.* — 2) *ein best. Metrum.*

क्षीरकार्य m. N. pr. eines Mannes BHADRAB. 4,174.

क्षीरभृत् m. desgl.

*क्षीरराज H. an. 4,39 fehlerhaft für क्षीरशर; vgl. ZACH. Beitr. 90.

*क्षीराङ्ग n. Indra's *Donnerkeil.*

*क्षीलक n. *der männliche Same.*

क्षीलना f. *Verletzung, Schädigung* ÇILÂÑKA 1,271.

*क्षीलुक n. *Rum.*

क्षीष् eine Gesangsinterjection NJÂJAM. 2,2,32.

क्षीषीस्वर् n. Name eines Sâman.

क्षीक्षीकार् m. *der Ausruf der Freude* क्षी क्षी.

1. क्रु, क्रुनोति, क्रुणुते *in's Feuer giessen, — werfen,* d. i. *Etwas* (Acc. oder Gen.) *Jmdm* (Dat. oder Acc.) *mit Etwas* (Instr.), — *in* (Loc.) *opfern;* auch von Dingen, die nicht gerade im Feuer dargebracht werden; *sprengen auf* (Loc.). क्रुत *geopfert* und *dem geopfert worden ist.* ṚV. 6,50,15 vielleicht fehlerhaft für हुत. — Caus. क्रावयति *opfern lassen* (das Object der Opferer, das Geopferte oder derjenige, welchem geopfert wird) GOBH. 1,3,13. ÂPAST. 1,25,12. — Desid. क्रुक्षति *opfern wollen.* क्रुक्षेत्(!) GOBH. 1,8, 3. — Intens. क्रोक्रवीति (अक्रुक्रवीत् metrisch für अक्रोक्°) *häufig opfern, opfern* überh. — Mit अधि *opfern auf* oder *über* (Loc.). — Mit अप, °क्रुत MUIR, ST. 1, 44 fehlerhaft für अपकृत. — Mit अभि *das Opfer giessen auf* oder *an, opfern an* oder *für* (einen Gott), *beopfern; begiessen, beschütten* überh. VAITÂN. 6,8 (अभिक्रुवा!). 7,10. 16,16. 23,22. अभिक्रुत *begossen* (mit Opfer), *beopfert, geopfert; begossen, beschüttet* überh. — Mit अव *vergiessen.* — Mit आ *opfern Jmdm* (Dat.), *in* (Loc.), *Jmd* (Acc.) *mit Opfer begiessen.* आक्रुत्वान *geopfert* und *beopfert.* आक्रुत *geopfert, beopfert;* auch so v. a. *in's Feuer gelegt* (Leichnam). — Mit उद् in उद्क्रव. — Mit अभ्युद्, अभ्युद्क्रुत RAGH. ed. Calc. 1,54 durch सम्यक्कृत erklärt, gehört zu घु. — Mit उप *hinzuopfern* BAUDH. im Comm. zu ÂPAST. ÇR. 5,29,11. VAITÂN. 3,15. — Mit निस् *zu Ende opfern* in अनिर्क्रुत Nachtr. 6. — Mit प्र *(fortwährend, in einer Folge) opfern, als Opfer hingeben.* Partic. प्रक्रुत. — Caus. *aus —, hingiessen* ÂPAST. ÇR. 15,11,1. — Mit प्रति *zum Ersatz opfern, das Opfer ergänzen* MAITR. S. 3,8,6 (103,3). GOP. BR. 2,2,10. Citat im Comm. zu ÂPAST. ÇR. 5,17,6. 13,25,9. — Mit सम् *zusammen opfern.*

2. क्रु = क्रू, क्री. Mit अभि, °क्रुत *angerufen.* — Mit आ, आक्रुत *angerufen; aufgefordert, eingeladen.* — Mit समा, °क्रुत *zusammengerufen.*

3. क्रु Interj. क्रुं क्रु मुच; क्रूं क्रु क्रूं क्रु क्रु क्रु कूं क्रु क्रु क्रूं कूम् zu Spr. 7480.

क्रुंक्रुंकार् m. *der Ausruf* क्रुं क्रुम्.

क्रुङ्कार् m. *der* (von einer Trommel herrührende) *Laut* क्रुङ्.

क्रुगलि, °ली, क्रुगुलि und °ली f. N. pr. einer Stadt in Bengalen.

क्रुग्ग m. N. pr. eines Lexicographen ZACH. ÇÂÇVATA XIV.

क्रुंकार् 1) m. *der Laut* क्रुम् (drohend und Abscheu verrathend), auch vom *Gebrüll* der Elephanten und Kühe, vom Gesumme des Bogens (PAÑKAD.). — 2) f. आ N. pr. einer Jogini (*Hexe*) HEMÂDRI 2, *a*,95,17. 19. — 3) f. ई desgl. Auch N. pr. eines anderen Wesens PAÑKAD.

क्रुंकारतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

क्रुंकृत 1) Adj. s. u. क्रुम्. — 2) n. *Ausruf des Zorns* und *Gebrüll* (einer Kuh, des Donners).

क्रुंकृति f. = क्रुंकार 1) ÇIÇ. 6,62. 12,41. Vgl. भेदधिक्कारान्यत्कार°.

क्रुञ्चिका f. *ein best.* RÂGÂ S. S. S.

*क्रुड्, क्रुडति (संघाते, मर्दे), क्रोडति (गतौ).

क्रुड 1) m. *Widder.* — 2) *ein best. Kriegsgeräth.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

*क्रुडरोमाम्रफला f. *ein best. Strauch* RÂGAN. 4,205.

क्रुडु m. *Widder.*

क्रुडुक् onomatop. °कार m. bei den ekstatischen Pâçupata *eine Art von Schnalzen.* Vgl. क्रुडुत् und क्रुडुम् S. S. S. 177. 183.

क्रुडुङ्क 1) *m. *a) ein best. musikalisches Instrument.* — *b) der Vogel* Dâtjûha *in der Brunstzeit.* — *c) ein zum Verschluss eines Thores dienender Balken.* — 2) f. आ *eine Art Trommel* S. S. S. 177. 183.

क्रुडुत् = क्रुडुक्. क्रुडुत्कार KÂÇIKH. 74,60. 85,8. Vgl. क्रुडुंकृत्य 54,9.

*क्रुडुम्ब m. = भ्रष्टचिपिट.

*क्रुण्ड्, क्रुण्डति, क्रुण्डते (संघाते, वरणे, करणे).

क्रुण्ड 1) m. *a) Widder* KÂÇIKH. 3,49. — *b)* **Tiger.* — *c)* **Hausschwein.* — *d)* **Dummkopf.* — *e)* **ein* Râkshasa. — *f)* etwa *Aehre* Ind. St. 15,219. — *g)* Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. पौण्ड्र. — 2) *f. आ *das Knistern* (des Feuers) Comm. zu KÂÇIKH. 3,49.

क्रुण्डन 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's KÂÇIKH. 66,31. Vgl. *विक्रुण्डन. — 2) n. etwa *das Unthätig —, Gefühlloswerden.*

क्रुण्डनेश m. Bein. Çiva's KÂÇIKH. 66,32.

क्रुण्डिका f. *Verschreibung, Anweisung* LOKAPR.

2, Anf. (दोनार्°, धान्य°, सेव्य°, क्रियाकार°).

°कृत् Adj. in अग्निक्रोत्रकृत्, अग्निकृत्, सर्वकृत् und मुकृतकृत् (u. सुकृत).

कृत 1) Adj. s. u. 1. कृ. — 2) n. *das Geopferte, Opfer.*

कृतभक्ष m. Bez. Agni's Kâraka 6,3.

कृतभाग Adj. *am Opfer betheiligt, — berechtigt.*

कृतभुग्धूम m. *Rauch.*

कृतभुज् m. 1) *Feuer der Gott des Feuers.* °भुग्दिश् f. *Südost* Varâh. Jogaj. 6,6. *°भुक्प्रिया f. Agni's *Gattin.* — 2) *Plumbago ceylanica.* — 3) *ein best. Stern, β Tauri.*

कृतभोक्तृ Nom. ag. *Feuer, der Gott des Feuers* R. 6,52,20.

कृतभोजन Adj. *das Opfer zur Speise habend* oder m. *Feuer.*

कृतवह् m. *Feuer, der Gott des Feuers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 325,30.

कृतशिष्टाशन Adj. *die Opferreste verzehrend, davon lebend* MBh. 7,66,1.

कृतशेष m. *Opferrest.*

कृतकव्यवह् m. N. pr. eines Sohnes des Dhara.

कृतांश m. *ein Theil der Opfergabe.*

कृतांशाद् Adj. *vom Geopferten geniessend.*

कृताश m. 1) *Feuer, der Gott des Feuers.* — 2) Bez. *der Zahl drei* Ganit. Kakshâdh. 7. — 3) *Plumbago ceylanica.*

कृताशन 1) m. *Feuer, der Gott des Feuers.* — 2) f. आ N. pr. einer Joginî (*Hexe*) Hemâdri 2,*a*, 95,11. 13.

कृताशनमय Adj. (f. ई) *aus Feuer bestehend, die Natur des Feuers habend.*

कृताशनवत् Adj. *mit Feuer versehen.*

कृताशनाय्, °यते *zu Feuer werden, wie F. erscheinen* Kâd. 248,13 (406,2).

1. कृताशवृत्ति f. *ein Lebensunterhalt durch Feuer, d. i. wobei Feuer nöthig ist.*

2. कृताशवृत्ति Adj. *vom Feuer lebend* (Schmied u. s. w.).

कृताशवेश m. N. pr. = अग्निवेश.

कृताशशाला f. *der Ort, wo das heilige Feuer aufbewahrt wird.*

कृताशसुत m. Pl. Bez. *bestimmter* Ketu.

कृताशिन् Adj. *nur von Opfern sich nährend.*

कृताकृत (!) Adj. *geopfert und (oder) nicht geopfert* TBr. 3,7,8,3. Âpast. Çr. 14,30,2.

कृति f. *Opfer* in सर्व° und कविकृति.

कृतोच्छिष्ट Adj. *vom Opfer übriggeblieben* Çat. Br. 4,2,1,31. कृतोच्छिष्टभक्ष Adj. Kâtj. Çr. 19,1,13.

कृत्मन् in विकृत्मन्.

कृन् = 1. कृ *opfern.* Nur कृनेत् Paṇkar. 3,14,3. 28. 44. 46. 53. 60. 62. 71. 72. 79. 15,74. Hemâdri 1, 325,10.

कृम् Interj. Lâṭj. 7,11,7. कृं ज्ञातम् Uttamak. 303. Mit कर् (in Comp. damit) 1) *brummen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *barsch anfahren.* — 3) *einen Laut des Ekels ausstossen über.* — 4) कृंकृत *a) blökend.* — *b) barsch angefahren* MBh. 12,118,1. — Mit कर् Caus. *seinen Zorn auslassen* MBh. 13,14,154. — Mit कर् und अनु (अनुकृंकुरुते) *ein Gebrüll beantworten.*

कृम्भा f. = कृम्भा. °रव m.

कृम्मा Interj. in einem Sâman.

कृरश्मित् Adj. etwa *im Verborgenen lauernd.* Nach Nigh. m. = स्तेन.

कृरस् Adv. *verborgen, heimlich.*

कृरिक् Adv. *abseits, auf Abwegen.*

*कृल्, कृलति (गतौ किंसासंवरणयोः). कृलेत् Verz. d. Oxf. H. 94,*b*,32. 42 fehlerhaft für कृनेत् (s. कृन्).

कृल m. *ein best. Kriegsgeräth.*

*कृलमातृका f. *ein langer Dolch.*

*कृलकृलो f. Bez. *eines best. mit dem Munde hervorgebrachten Tones.* Vgl. हृरलोल.

*कृलाग्रका f. *eine best. Waffe.*

कृलुकृलु Interj. *der Freude.*

कृल्ल n. *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

कृल्लुर m. N. pr. eines Fürsten der Nâga Kâraṇḍ. 2,11.

कृवध्यै Dat. Infin. zu क्वा ṚV. 1,122,4. 5. 5,41, 3. 43,8. 45,4.

कृवन्य्, °न्यति *rufen, schreien* ṚV.

कृवा Interj.

कृविष्क m. N. pr. eines Fürsten M. Müller, Ren. 293.

कृष्क m. N. pr. desgl. °पुर n. N. pr. der von ihm gegründeten *Stadt.*

कृकव *eine best. Hölle* Divjâvad. 67,23. Vgl. ककव.

कृकु und कृहू (Çâṅkh. Çr. 4,10,1) m. N. pr. eines Gandharva.

कृकुव = कृकव Divjâvad. 67,23.

कृहू s. कृकु.

1. हू *rufen* s. क्वा.

2.°हू Adj. *rufend.*

3. हू Interj. हू हू vom *Geheul* des Schakals.

हूंहूंहूंकारपार und हूंहूंकारप्रिय Adj. als Beiww. Çiva's.

हूंकार m. = कृंकार, wie die v. l. häufig hat.

हूंकृति f. vom *Laute beim Schnarchen* und vom *Gesumme* der Bienen.

*हूड्, हूडति (गतौ).

हूण m. Pl. N. pr. eines Volkes (*die Hunnen*) und eines Geschlechts; Sg. *ein Fürst der Hûṇa.*

हूत 1) Adj. s. u. क्वा. — 2) n. *das Rufen* P. 8,2,84.

हूतवत् Adj. *eine Form von* हू (= क्वा) *enthaltend.*

हूति f. 1) *Ruf, Anruf.* — 2) *Benennung, Name* Çiç. 9,15.

हून m. Pl. schlechte v. l. für हूण.

हून् Interj. Vgl. कृम् (wie die v. l. oft hat) und u. कृ.

हून्फ (?) Paṇkad.

हूय n. in देवहूय und पितृहूय.

*हूरलोल *das zum Einschläfern eines Kindes angewendete Summen* Comm. zu Vâsav. 168. Vgl. कृलकृलो.

*हूरव m. *Schakal.*

हूरहूण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

हूरा f. in *हूर° und *हार°.

हूर्क्, हूर्कति *schief gehen, gleiten, schwanken, fallen* (Maitr. S. 1,10,7); mit Abl. *von Etwas abfallen.* — Caus. हूर्कयति *zu Fall bringen, abkommen lassen von* (Abl.). — Mit अनु *nach Jmd* (Acc.) *zu Fall kommen* Maitr. S. 1,10,7. — Mit वि 1) *watscheln* (von einem Fetten). — 2) *schwanken, fehltreten.*

*हूर्कन n. Nom. act. von हूर्क्.

*हूलुएट m. N. pr. eines Schlangendämons.

हूष्कपुर n. schlechte Lesart für कृष्क° (s. u. कृष्क).

1. हूहू Interj. s. u. 3. हू.

2. हूहू m. N. pr. eines Gandharva. Vgl. कृहू, wie häufig des Metrums wegen gelesen werden muss.

हृच्छय 1) Adj. *im Herzen ruhend, — Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend). मुनिः पुराणः so v. a. *das Gewissen,* साधु° so v. a. *die Gedanken Guter beschäftigend.* — 2) m. *a) Geschlechtsliebe, der Liebesgott.* — *b) Wunsch, Verlangen.* — *c)* MBh. 6, 4246 schlechte Lesart für अनुशय.

हृच्छूल m. n. *Herzweh,* vielleicht *Herzkrampf.*

हृच्छोक m. *Herzenskummer* AV. Paipp. 3,6,3,4.

हृच्छोष m. *Trockenheit des Innern.*

हृज्ज Adj. *im Herzen entstanden, — befindlich.*

हृणाय्, Partic. हृणायत् *grollend.*

हृणायु in दुर्हृणायु.

*हृणिया f. = *हृणीया.

हृणीय्, हृणीयते 1) *grollen.* — 2) *sich schämen;* vgl. व्रीणीय्.

*हृणीया f. = अर्तन, ऋतीया, घृणा.

हृत् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) bringend.* — *b) raubend, stehlend.* — *c) benehmend, vertrei-*

bend. — 2) m. *Divisor.*

हृतसार Adj. *des Besten beraubt, wovon der Rahm abgenommen ist* R. 2,33,18. R. Gorr. 2,36,12.

हृति f. 1) *Wegnahme, Raub.* — 2) **Vernichtung.* — 3) in der Astr. *Bruchstück, Theil* als Bez. *einer best. Linie eines best. Dreiecks auf der Himmelskugel.*

हृत्कमल n. in शिरो°.

हृत्कम्प m. *Herzklopfen.*

हृत्तस् Adv. *von Herzen.*

हृत्ताप m. *Seelenschmerz.*

हृत्पङ्कज n. *das als Lotusblüthe gedachte Herz.*

हृत्पति m. *der Herr der Herzen.*

हृत्पद्म n. = हृत्पङ्कज 138,5.

हृत्पीडन n. und हृत्पीडा f. *Herzdrücken.*

हृत्पुण्डरीक n. und हृत्पुष्कर n. = हृत्पङ्कज.

हृत्प्रतिष्ठ Adj. *im Herzen —, im Innern wohnend.*

*हृत्प्रिय Adj. *dem Herzen lieb.*

हृत्स्तम्भ m. *Unthätigkeit des Herzens.*

हृत्स्फोट m. *das Bersten des Herzens, ein gebrochenes Herz* Kathâs. 33,72. 53,152. 70,72. 73, 291. 78,74. 86,162. Prab. 90,11, v. l.

हृत्स्फोटम् Absol. *an gebrochenem Herzen* (sterben) Prab. 90,11.

(हृत्स्वस्) हृत्सुपर्ण Adj. *in's Herz treffend.*

हृद् n. 1) *Herz* (auch *Herzgegend*), namentlich als *Sitz der Empfindungen*, überh. *geistigen Vermögens und geistiger Vorgänge.* — 2) *Herz*, so v. a. *das Innere des Körpers* überh., *Brust* und *Magen* insbes.

हृद = हृद् in सुहृद. हृदः MBh. 12,4662 fehlerhaft für क्रुदः.

हृदंसनि Adj. *Herz gebend*, so v. a. — *stärkend, Muth machend.*

हृदम्भोज n. = हृत्पङ्कज 119,12.

1. हृदय n. (adj. Comp. f. आ) 1) n. *a) Herz* (auch *Herzgegend*), eig. und auch als *Sitz geistiger Vorgänge.* हृदये कर् *sich zu Herzen nehmen* Gâtakam. 25,17. — *b) Herz*, so v. a. *das Innere des Körpers.* — *c) Mitte, Centrum* überh. — *d) das Innere —, der Kern einer Sache*, so v. a. *das Beste, Liebste, Geheimste* u. s. w. — *e)* प्रजापतेर्हृदयम् Name eines Sâman. Auch हृदय allein Kâṭh. 21,5. Vgl. प्रजापति°. — 2) m. *a) ein best. Sonntag* Bhavishjap. 140,*b*. — *b)* * scheinbar N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's Vjâḍi beim Schol. zu H. 210. Es ist हृदयोद्दर्तन zu lesen. — 3) f. हृदया N. pr. einer Stute. v. l. ज्ञातहृदया st. विख्याता हृदया.

2. हृदय Adj. nach dem Comm. *in's Herz dringend* (अय).

हृदयकम्पन Adj. *herzerschütternd* 70,17.

हृदयक्षोभ m. *Herzerschütterung, Herzenskummer* Veṇis. 24,14.

हृदयक्लम m. *Abspannung —, Schlaffheit des Herzens.*

हृदयगत Adj. *im Herzen wohnend* 105,4.

हृदयग्रन्थि m. *Herzensknoten*, so v. a. *Alles was das Herz bewegt und beschwert* 287,26.

हृदयग्रह m. *Herzkrampf* Karaka 2,18.

हृदयग्राह m. *die Entgegennahme des Geheimnisses von* (Gen.).

हृदयग्राहक Adj. *das Herz ergreifend*, so v. a. *überzeugend* Gâtakam. 21. 27. 28.

हृदयंगम Adj. (f. आ) 1) *zum Herzen dringend* (Âpast.), *dem H. zusagend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *aus dem Herzen kommend, der innersten Ueberzeugung entsprechend.*

हृदयचोर m. *Herzensdieb* Harshak. 114,3.

हृदयच्छिद् Adj. *das Herz durchbohrend.*

हृदयज्ञ 1) Adj. *zum Innern gehörig, dem I. entsprechend.* — 2) m. *Sohn.*

हृदयज्ञ Adj. 1) *das Herz kennend*, so v. a. *dem Herzen zusagend.* — 2) *das Geheimniss von* (im Comp. vorangehend) *kennend.* Nom. abstr. °ज्ञत्व n.

हृदयज्वर m. *Herzenskummer* Veṇis. 72,6.

हृदयदत्त m. N. pr. eines Juristen.

हृदयदाहिन् Adj. *das Herz versengend.*

हृदयदीप m., °क m. und °दीपकनिघण्टु m. (Burnell, T.) Titel eines Wörterbuchs.

हृदयद्रुत m. Titel eines Gedichts.

हृदयदेश m. *Herzgegend* Çâṅkh. Gṛhj. 3,8. Âçv. Gṛhj. 1,13,7. 20,10. 21,7. Gobh. 2,10,30. Âpast. Gṛhj. 8,10.

हृदयद्रव m. = हृद्द्रव Karaka 6,23.

हृदयनरपति m. N. pr. eines *Fürsten.*

हृदयपीडा f. = हृत्पीडा.

हृदयपुण्डरीक n. = हृत्पङ्कज.

हृदयपुरुष m. *der Pulsschlag des Herzens* Comm. zu Gobh. 2,10,30.

हृदयप्रबोध m. Titel Burnell, T.

हृदयप्रमाथिन् Adj. *herzerschütternd* Mâlav. 37.

हृदयप्रिय Adj. (f. आ) *dem Herzen lieb, geliebt* (147,2), *herzerquickend* (Speise).

हृदयरज्जु f. *the semidiameter of a circle in contact with the angles* Colebr. Alg. 299.

हृदयरामदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

*हृदयरोग m. *Herzkrankheit.*

*हृदयलोल m. verschieden von हृल्लोल.

हृदयलेख्य Adj. *woran sich das Herz erlabt* Pr. P. 10,18.

*हृदयवत् Adj. von 1. हृदय.

हृदयवल्लभ m. *Herzensgeliebter* 301,29.

हृदयविरोध m. *Herzbeklemmung* Karaka 6,23.

हृदयवृत्ति f. *Herzensstimmung.*

हृदयव्यथा f. *Seelenschmerz.*

हृदयव्याधि m. *eine Krankheit des Herzens, — der Seele.*

हृदयशूल n. *ein Spiess, an welchem das Herz des Opferthiers gebraten wird;* elliptisch die *Handlung des Bratens* Âpast. Çr. 7,8,3. 23,10. 27,15. 11,20,15. Vaitân. 10,22. °शूलान्त m. *der Schluss dieses Vorganges*, Adj. *damit schliessend.*

हृदयशैथिल्य n. *Niedergeschlagenheit, Kleinmuth* Bhâg. P. 5,7,11.

*हृदयशोक m. *Herzenskummer.*

हृदयश्लिष् Adj. *herzumklammernd.*

हृदयसंसर्ग m. *Vereinigung der Herzen.* °सर्गेप्सु Adj. Âpast. Gṛhj. 9,4.

हृदयसंधि m. *Verbindungsstelle am Herzen.* °पीडा f.

हृदयसंमित Adj. *in der Höhe des Herzens, — der Brust* Âçv. Çr. 1,1,23.

हृदयसाक्षि m. N. pr. eines *Fürsten* (شاه).

हृदयस्थ Adj. 1) *im Herzen ruhend.* — 2) *im Innern des Körpers befindlich.*

*हृदयस्थान n. *Herzgegend.*

हृदयस्थायिन् Adj. = हृदयस्थ 2) Karaka 241,2.

हृदयस्पृश् Adj. *das Herz (die Herzgegend) berührend.*

हृदयहारिन् Adj. *das Herz hinreissend, — entzückend.*

हृदयाकाश m. *Herzhöhlung.*

*हृदयात्मन् m. *Reiher.*

हृदयानुग Adj. (f. आ) *dem Herzen willfahrend.*

हृदयाभरण m. N. pr. eines Mannes.

हृदयामय m. *Krankheit des Herzens, — des Innern.*

हृदयाम्बुज n. = हृत्पङ्कज Ind. St. 14,382.

*हृदयाणवरस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 66.

*हृदयालु Adj. von 1. हृदय.

हृदयावर्जक Adj. *Jmds* (Gen.) *Herz gewinnend.*

हृदयाविध् Adj. 1) *herzdurchbohrend.* — 2) *im Herzen wund.*

*हृदयाविन् und *हृदयिक Adj. von 1. हृदय.

*हृदयित्नु Adj. Vop. 26,166.

*हृदयिन् Adj. von 1. हृदय.

हृदयेश 1) m. *a) Herr des Herzens*, so v. a. *Geliebter, Gatte* Çiç. 10,63. — *b)* N. pr. eines Für-

sten. — 2) *f. आ *Geliebte, Gattin.*

हृदयेशय Adj. *im Herzen ruhend.*

हृदयेश्वर m. 1) *Herr des Herzens*, so v. a. *Geliebter, Gatte.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

हृदयोद्वर्तन m. N. pr. eines Dämons.

हृदयोद्वेष्टन n. *Beengung des Herzens.*

हृदयोन्मादिनी f. *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

हृदयोपकर्तिन् Adj. *an einer best. Herzkrankheit leidend* Karaka 3,1.

हृदयोपलेप m. *eine best. Herzkrankheit* Karaka 1,20.

हृदयोपसरण n. desgl. Karaka 1,15.

हृदयोपशे m. *ein best. Fleischtheil am Herzen.* Du. nach dem Comm. *Herz und Herzbeutel.*

1. हृदय्य, हृदयिय Adj. (f. आ) *im Herzen befindlich;* auch so v. a. *lieb.*

2. हृदय्य Adj. VS. 16,44 fehlerhaft für द्रुदय्य.

हृदामय m. *Herzleiden.*

*हृदयावर्त m. *Haarwirbel auf der Brust eines Pferdes.*

हृदिक m. N. pr. des Vaters von Kṛtavarman.

*हृदिनी f. = द्रुदिनी *Fluss.*

हृदिशय Adj. *im Herzen steckend.*

हृदिस्थ Adj. *im Herzen befindlich;* auch so v. a. *lieb.*

हृदिस्पृश् und °स्पृश Adj. *das Herz rührend, ergreifend, entzückend.*

हृदीक m. N. pr. = हृदिक.

हृडत्क्लेद und हृडत्क्लेश m. *Uebelkeit, Würgen.*

हृद्य Adj. (f. आ) *bis zum Herzen (zur Herzgegend) reichend.*

हृद्यत Adj. *im Herzen befindlich, am H. liegend, dem H. zusagend;* auch so v. a. *wohlschmeckend.*

*हृद्यद m. *Herzleiden.*

हृद्यम Adj. *in's Herz dringend* Saṁsk. K. 121,*a*,2.

*हृद्यील m. N. pr. eines Berges.

*हृद्यीलीय m. Pl. *die Anwohner des* Hṛdgola.

*हृद्यन्थ m. = हृद्यण Râgan. 20,24.

हृद्यह m. *Herzkrampf.*

हृद्यन (vielleicht हृद्यन) n. *eine best. Krankheit* Karaka 1,17.

हृद्दाह m. etwa *Sodbrennen.*

हृद्द्योत m. *inneres Gebrechen.*

हृद्द्योतन Adj. *das Herz brechend.*

हृद्द्योतभेषज n. *ein Heilmittel gegen innere Krankheiten.*

हृद्द्रव m. *schneller Herzschlag* Karaka 6,16. 21.

हृद्द्वार n. *der Eingang zum Herzen.*

*हृद्धात्री f. *ein best. Heilmittel.* Richtig बृहद्धात्री.

*हृद्धित Adj. *dem Magen zuträglich.*

हृद्वल Adj. *herzüberwältigend*, d. h. *in's Herz treffend.*

हृद्वेद n. und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

हृद्य, हृदिय 1) Adj. (f. आ) *a) im Herzen —, im Innern befindlich, innerst. — b) dem Innern —, dem Magen zusagend; mundend. — c) an's Herz gewachsen, innig geliebt.* Superl. °तम. — *d) dem Herzen zusagend*, so v. a. *angenehm, lieblich, reizend, hübsch, freundlich* Gâtakam. 7. Compar. हृद्यतर. — 2) *n. *a) weisser Kümmel. — b) die aromatische Rinde von Laurus Cassia.*

हृद्यगन्ध 1) Adj. *angenehm riechend.* — 2) *m. *Aegle Marmelos.* — 3) *f. आ *Jasminum grandiflorum.* — 4) *n. *a) eine Art Kümmel. — b) schwarzes Salz.*

*हृद्यगन्धक n. *eine Art Salz*, = सौवर्चल.

*हृद्यगन्धि n. *eine Art Kümmel.*

हृद्यता f. Nom. abstr. zu हृद्य 1) *b*) *d*) (Gâtakam. 31, 57).

हृद्योत, हृद्योतन und हृद्योतभेषज schlechte Schreibart für हृद्द्योत u. s. w.

हृद्रुज् f. 1) *eine best. Krankheit. — 2) Herzeleid, Seelenschmerz* Bhâg. P. 4,6,47.

1. हृद्रोग m. 1) *ein inneres Leiden. — 2) eine best. Krankheit* (Wise vermuthet *angina pectoris*). — 3) *Herzeleid.*

2. हृद्रोग (aus ὑδροχόος) m. *der Wassermann im Thierkreise.*

हृद्रोगप्रतिकार m. Titel Burnell, T.

*हृद्रोगविरिन् m. *Terminalia Arunja.*

हृद्रोगिन् Adj. *an der* हृद्रोग *genannten Krankheit leidend.*

हृद्वक्रावर्तिन् Adj. *einen Haarwirbel auf der Brust und am Kopfe habend* (Pferd) H. 1236.

हृद्वर्तिन् Adj. *im Herzen weilend* Ind. St. 14,380.

*हृद्वरक m. *Bauch.*

हृद्विदाह m. = हृद्दाह Karaka 6,23.

हृद्विधेनामन् s. u. हृन्विधेनामन्.

हृद्व्यथा f. *Herzklopfen.*

*हृद्वण m. = हृद्यन्थ Râgan. 20,24.

हृन्मन्त्र m. *ein best. Spruch.*

हृन्मोह m. etwa *Herzbeengung.*

हृल्लकालोल m. N. pr. eines Râkshasa Ind. St. 14, 111. 114. 129.

हृल्लास m., °क m. und °सिका f. *Hüpfen des Herzens*, d. i. *Herzklopfen, Herzstösse* Karaka 6,3. Nach H. हृल्लास = क्किक्का.

हृल्लेख m. 1) *Herzensscrupel, Zweifel* Gâtakam. 23. — 2) *ein best.* शक्तिबीज Hemâdri 1,231,17 (हृ° gedr.).

हृल्लेप m. *eine best. Herzkrankheit* Karaka 8,6. Vgl. हृदयोपलेप.

हृल्लोचन n. *das Herz als Auge.*

हृषीक n. *Sinnesorgan.*

हृषीकनाथ m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

हृषीकाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

हृषीकेश m. 1) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. Nom. abstr. °त्व n. — 2) Bez. *des zehnten Monats.* — 3) N. pr. eines Tîrtha. — 4) *Herr —, Gebieter der Sinne.*

हृषीकेश्वर m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

हृषीवत् Adj. *freudig erregt, lustig.*

हृष्टतुष्ट Adj. *froh und zufrieden.* परम° Kâraṇḍ. 39,17.

हृष्टरोमन् 1) Adj. *dessen Haare am Körper zu Berge stehen.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

हृष्टसंकल्प Adj. *frohen Herzens* MBh. 3,76,50.

हृष्टि f. 1) *Freude.* — 2) * = मान m.

हृष्टियोनि m. *eine Art Schwächling*, = ईर्ष्यक.

हृष्यका f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

हृष्यजिह्व n. *eine Art des Aussatzes.* Richtig ऋष्यजिह्व.

1. हे Interj. *des Anrufs, he!* Gewöhnlich vor einem Voc. oder diesen vertretend.

2. हे 1ste Sg. Praes. Med. von 1. अस्.

हेक् Interj.

*हेक्का f. = क्किक्का *das Schlucken, singultus.*

*हेट्, हेटति v. l. für हेठ्.

हेठ्, *हेठति und *°ते (विबाधायाम्), *हेठ्णाति (भूतप्रादुर्भावे, भूति°, भूतिपूत्योरुत्पत्तौ). — Mit वि Caus. विहेठयति *schädigen, verletzen* Lalit. 524, 3. 13. 15. 17. 525,5. 10. Vgl. विहेठ fgg.

*हेठ m. = बाधा und विहेठ.

हेड्, हेडति (वेष्टने), हेडते (ध्वनादरे), हेळते (कुध्यतिकर्मन्). Zu belegen अहेडमान so v. a. *eine Sache ernst nehmend* (R. 2,68,22) und अहेळन्, अहेळमान und अहेळयत्.

हेड, हेळ m. *Aerger, Unmuth, Zorn.*

*हेडज m. dass.

हेडन, हेळन in देवहेळ°.

हेडस्, हेळस् n. *Aerger, Unmuth, Zorn.*

हेडावुक (Mit. zu Jâgñ. 2,30) und *°वुक्क m. *Rosshändler.*

हेडिरव m. N. pr. eines Mannes.

*हेठ्, हेठ्णाति (भूतप्रादुर्भावे, भूति°, भूतिपूत्योरुत्पत्तौ).

हेतर् und हेतर् Nom. ag. *Treiber.*

हेति 1) m. (nur in der späteren Sprache) und f. *a) Geschoss, Waffe* überh. Çiç. 9,15. 18,12. — *b*) Agni's *Waffe*, so v. a. *Flamme* Çiç. 14,25. 20,60.

— *c*) **Sonnenstrahl.* — *d*) *Schuss*, so v. a. *pfeilschnelle Bewegung, Anprall* (der Sehne). — *e*) *Werkzeug.* — *f*) **ein junger Schoss.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Rákshasa. — *b*) eines Asura.

केतिक am Ende eines adj. Comp. = केति 1) *a*).

केतिता f. Nom. abstr. zu केति 1) *a*).

केतिमँत् Adj. *mit einem Geschoss versehen.*

केतिमत्र m. Bez. *eines best. Spruches.*

केतुँ m. 1) *wer* oder *was Etwas veranlasst, — bewirkt, Veranlassung, Ursache, — von* (Gen., Dat., Loc. oder im Comp. vorangehend). न शरा: स्तम्भकेतव: so v. a. *die Pfeile sind nicht dazu da um den* (Köcher) *vollzustopfen.* केतोस् (Abl., Gen.), केतुना, केतवे, केतौ und *केतुम् *einer Ursache wegen, in Veranlassung von Etwas, um — Willen, wegen;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. Angeblich sagt man auch को केतुर्वसति in der Bed. von *weshalb.* Am Ende eines adj. Comp. — *zur Ursache habend, bewirkt durch —; angetrieben —, angelockt durch —.* — 2) *Grund, Argument, Beweis.* In der Logik auch Bez. *des 2ten Theils im Syllogismus.* — 3) *Mittel.* Instr. am Ende eines Comp. so v. a. *vermittelst, durch.* — 4) *Preis, pretium.* — 5) *Bedingung* 160,23. — 6) *Art und Weise.* — 7) bei den Grammatikern *der Agens des causativen Verbums.* — 8) bei den Buddhisten *Grundursache, Hauptursache* im Gegensatz zu प्रत्यय *eine hinzukommende Ursache.* — 9) bei den Pâçupata *das was das Gebundensein der Seele bewirkt, die Natur, die Sinnenwelt.* — 10) im Drama *eine kurze Rede, welche die zur Erreichung eines Zieles erforderlichen Bedingungen angiebt.*

केतुक 1) Adj. am Ende eines Comp. (f. ई) *a*) *verursachend, bewirkend.* — *b*) *bewirkt —, bedingt durch* Hem. Par. 2,227. — *c*) *bestimmt für.* — 2) m. N. pr. *a*) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — — *b*) *eines Buddha. — *c*) eines Dichters. — M. 12,111 fehlerhaft für केतुक, Hit. 35,5 für केतु.

केतुता f. 1) *das Ursachesein.* — 2) *das Sein eines Beweggrundes.*

केतुत्व n. Nom. abstr. zu केतु 1) 2) 7) (226,22) und 8).

केतुदुष्ट Adj. *Gründen nicht zugänglich, unlogisch* (Person) MBh. 13,134,17.

केतुदृष्टि f. *Skepticismus* Lalit. 36,11.

केतुमत् Adj. 1) *eine Ursache habend, verursacht, bewirkt.* — 2) *mit Gründen —, Argumenten —, Beweisen versehen, wohlbegründet* Gâtakam. 17. — 3) *zugänglich für Argumente, auf Vernunftgründe hörend.*

केतुमात्रता f. *das Sein eines blossen Vorwandes.*

केतुमात्रमय Adj. *nur als Vorwand dienend.*

केतुरूपक n. *eine begründete Metapher.* Beispiel Spr. 2105.

केतुवचन n. *eine von Argumenten begleitete Rede.*

केतुवाद m. *eine Unterredung —, Disputation über das Warum.*

केतुवादिक und °वादिन् Adj. *der über das Warum streitet, Skeptiker.*

केतुविद्या f. *Logik, Dialektik.* Auch *°शास्त्र n.

केतुशास्त्र n. dass.

केतुशून्य Adj. *grundlos, unbegründet.*

केतुसिल n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

केतू Adv. mit कर् *zur Ursache machen, als U. annehmen.*

केतूत्प्रेक्षा f. *ein begründetes Gleichniss* Kuvalaj. 29,*a*. fgg.

केतूपमा f. dass.

(केत्र) केँतुघ Adj. *anzutreiben.*

केत्रवत्तर n. *ein anderer Beweis als der erforderliche* (unter den 22 निग्रहस्थान) Kâraka 3,8.

केत्रवदेश m. *Angabe des Grundes.*

केत्रवापेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei trotz der beigebrachten Begründung.* Beispiel Spr. 3494.

केत्रवाभास m. *Scheingrund, Scheinbeweis.*

केत्रिन्द्रिय n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

केम 1) m. *a*) *ein best. Gewicht* (*Goldwerth*). — *b*) **ein dunkelfarbiges Pferd.* — *c*) *Bein. Buddha's. — *d*) N. pr. eines Sohnes des Ruçadratha und auch = केमचन्द्र. — 2) f. आ *a*) * *Hoya viridiflora.* — *b*) **ein schönes Weib.* — *c*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) eines Flusses. — 3) *n. *Gold.*

केमक 1) n. *a*) *Gold.* — *b*) *Goldstück.* — *c*) N. pr. eines Waldes. — 2) m. N. pr. eines Daitja (?) VP.^{2} 2,211.

1. केमकक्ष m. *ein goldener Leibgurt* Vâsav. 295,6.

2. केमकक्ष Adj. (f. आ) 1) *mit einer goldenen Ringmauer umgeben.* — 2) = केमकक्ष्य MBh. 2,61,15.

केमकक्ष्य Adj. *mit einem goldenen Leibgurt versehen.*

केमकण्ठ N. pr.

*केमकन्दल m. *Koralle.*

केमकमल n. *eine Lotusblüthe von Gold.*

केमकम्पन m. N. pr. eines Mannes MBh. 7, 156,122.

केमकर Adj. *Gold machend* (Çiva).

केमकर्तर् Nom. ag. *Goldschmied.*

केमकलश *eine goldene Dachkuppel* Ind. Antiq. 9,185.

केमकान्ति 1) Adj. *wie Gold glänzend.* — 2) *f. *Curcuma aromatica* oder *eine andere Species.*

केमकार m. *Goldschmied.*

केमकारक 1) m. dass. — 2) *f. °रिका *eine best. Pflanze* Zacu. Beitr. 48.

1. केमकिञ्जल्क *goldene Lotusstaubfäden* R. 1,54,21.

2. *केमकिञ्जल्क n. *die Blüthe von Mesua Roxburghii.*

केमकिरीटमालिन् Adj. *mit einem goldenen Diadem bekränzt* MBh. 1,197,39.

केमकुड्य, °कुण्ड्य oder °कूट्य N. pr. einer Oertlichkeit.

केमकूट m. N. pr. 1) eines Berges im Norden des Himâlaja. — 2) eines Affen.

केमकूटक m. = केमकूट 1) Hemâdri 1,374,10.

केमकूट्य s. u. केमकुड्य.

*केमकेतकी f. *Pandanus odoratissimus.*

*केमकेलि m. Bein. Agni's.

*केमकेश m. Bein. Çiva's.

केमक्षीरी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1, 175. 2, 117.

*केमगन्धिनी f. *ein best. Arzeneistoff,* = रेणुका.

केमगर्भ Adj. *Gold in seinem Innern bergend* Hemâdri 1,226,6 (कुण्ड).

केमगिरि m. 1) Bein. des *Berges* Meru. — 2) N. pr. eines anderen *Berges.*

केमगुप्त m. N. pr. eines Schlangendämons.

केमगौर 1) Adj. *goldgelb.* — 2) *m. *ein best. Baum,* = किंकिरात.

*केमघ्नी f. *Gelbwurz.*

केमचन्द्र 1) Adj. *mit einem goldenen Monde verziert* (Wagen) R. 3,28,30. — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten, Sohnes des Viçâla. — *b*) eines berühmten Gaina-Gelehrten.

केमचन्द्रीय n. Titel eines Werkes Burnell, T. Opp. Cat. 1.

केमचूर्ण n. *Goldstaub.*

केमचूलिन् Adj. *mit einem goldenen Aufsatz versehen* Hariv. 4440.

केमजट m. Pl. Bez. gewisser Kirâta.

केमजालालंकृत m. N. pr. eines Bodhisattva.

*केमज्वाल m. Bein. Agni's.

*केमतार n. *eine Art Vitriol.*

केमतारक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

केमताल N. pr. einer Oertlichkeit. Vgl. क्षेमताल.

केमतिलकसूरि m. N. pr. eines Mannes.

केमदत्ता f. N. pr. einer Apsaras.

केमदीनार m. *Gold-Denar.*

केमदुग्ध 1) m. *Ficus glomerata.* — 2) *f. आ und ई *eine best. Pflanze,* = स्वर्णक्षीरी.

*केमदुग्धक und *°दुग्धिन् m. *Ficus glomerata.*

केमधन्वन् m. N. pr. eines Sohnes des 11ten

Manu.

हेमधर्म oder °न् m. N. pr. eines Mannes.

*हेमधान्य n. *Sesamkörner.* v. l. हेम°.

हेमधान्यक m. *ein best. Gewicht,* = $^1/_2$ Mâshaka.

1. हेमन् n. 1) *Antrieb* ṚV. 9,97,1. Nach Sây. *Gold.* — 2) **Wasser.*

2. हेमन् n. 1) *Gold* Râǵan. 13, 8. — 2) Pl. *Goldschmuck.* — 3) *Goldstück.* — 4) *Mesua Roxburghii* Râǵan. 6,178. Bhâvapr. 4,123. Karaka 1,3.

3. हेमन् = हेमन्त *Winter.* Nur Loc. हेमन्.

4.*हेमन् m. = हेम्न *der Planet Mercur.*

*हेमन Adj. von 2. हेमन्.

हेमनाभि m. *Goldnabe.*

हेमनेत्र m. N. pr. eines Jaksha.

हेमन्त 1) m. *Winter.* हेमन्तशिशिरौ *Winter und Frühling.* — 2) *f. ई.

हेमन्तग्रब्ध Adj. *vom Winter verschlungen,* so v. a. *im Winter verborgen, — verkrochen.*

*हेमन्तनाथ m. *Feronia elephantum.*

हेमन्तप्रत्यवरोहण n. *das Wiederherabsteigen im Winter,* Bez. einer best. Ceremonie Âpast. Gṛhs. 19,8.

हेमपर्वत m. 1) *ein* (künstlicher) *Berg von Gold* (im Kleinen). — 2) Bein. des Meru.

हेमपिङ्गल Adj. *goldgelb.*

हेमपुङ्खक m. N. pr. eines Mannes.

हेमपुष्कर n. *eine Lotusblüthe von Gold.*

*हेमपुष्प 1) m. *a) Michelia Champaka. — b) Jonesia Asoka. — c) Mesua Roxburghii. — d) Cassia fistula* Râǵan. 9,45. — 2) f. ई *a) Rubia Munjista. — b) Hoya viridiflora. — c) Curculigo orchioides. — d) Koloquinthengurke. — e)* = कणटकारी und स्वर्णाली. — 3) n. *a) die Blüthe der Michelia Champaka, der Jonesia Asoka* (angeblich auch *der Baum selbst*) und *der chinesischen Rose.*

*हेमपुष्पक 1) m. *a) Michelia Champaka. — b) Symplocos racemosa.* — 2) f. °ष्पिका *a) gelber Jasmin. — b) Linum usitatissimum.*

हेमपृष्ठ Adj. *von Aussen mit Gold belegt, vergoldet* Hariv. 6846.

*हेमप्रतिमा f. *ein Bild von Gold* 247,13.

हेमप्रभ N. pr. 1) m. *a)* eines Vidjâdhara. — *b)* eines Fürsten der Papageien. — 2) f. आ einer Vidjâdhari.

*हेमफला f. *eine Art Musa.*

हेमभद्रिक Adj. (f. आ) *ein goldenes Amulet tragend* MBh. 2,61,8.

हेममय Adj. (f. ई) *von Gold, golden.*

हेममरीचिमत् Adj. *mit goldenen Strahlen versehen* MBh. 6,1899.

*हेममालिक n. *Schwefelkies* Râǵan. 13,83.

*हेममाला f. N. pr. der Gattin Jama's.

हेममालिका f. *eine goldene Halskette* Ǵâtakam. 38,18.

हेममालिन् Adj. *mit einem goldenen Kranz geschmückt* MBh. 2,61,15. 3,280,18. 7,23,52. 12,29,66.

हेमयज्ञोपवीतवत् Adj. *mit einer goldenen Opferschnur behängt* Hariv. 3048.

*हेमयूथिका f. *gelber Jasmin.*

हेमरत्नमय Adj. (f. ई) *aus Gold und Juwelen bestehend.*

हेमरत्नवत् Adj. *Gold und Juwelen enthaltend, daraus bestehend.*

*हेमरागिणी f. *Gelbwurz.*

हेमराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

*हेमरेणु m. = त्रसरेणु 1).

*हेमल m. 1) *Goldschmied.* — 2) *Probirstein.* — 3) *eine Art Eidechse.*

हेमलता f. 1) *eine Liane von Gold* oder *eine best. Liane* (*Hoya viridiflora* nach Râǵan.). — 2) N. pr. einer Fürstin.

हेमलम्ब und °क m. *das 31ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

हेमवत् Adv. *wie Gold* Ind. St. 15,354.

*हेमवत n. schlechte v. l. für हैमवत *Perle* Râǵan. 13,153.

हेमवत्त् 1) Adj. *mit Gold geschmückt.* — 2) *f. °वती fehlerhaft für हैमवती.

*हेमवर्चस् m. N. pr. eines Mannes.

हेमवर्ण 1) Adj. *goldfarbig* R. 1,54,52. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Garuḍa. — *b)* eines Buddha.

*हेमवल n. *Perle.*

*हेमवल्ली f. *Hoya viridiflora.*

हेमविधमसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 787. Vgl. हेम°.

हेमविषाणिन् Adj. *vergoldete Hörner habend* MBh. 2,53,20.

हेमव्याकरण n. Hemakandra's *Grammatik.*

*हेमशङ्ख m. Bein. Vishṇu's.

*हेमशिका (!) und *हेमशिखा f. *eine best. Pflanze,* = स्वर्णक्षीरी.

*हेमशीत n. dass.

1. हेमशृङ्ग n. *ein goldenes Horn* 324,30.

2. हेमशृङ्ग m. N. pr. eines Berges.

हेमशृङ्गिन् Adj. *vergoldete Hauzähne* — und zugleich *goldene Berggipfel habend* MBh. 1,198,16.

हेमशैल m. N. pr. eines *Berges* VP. 2,4,41.

हेमसभानाथमाहात्म्य n. Titel Burnell, T.

*हेमसार n. *eine Art Vitriol.*

हेमसावर्णि m. N. pr. eines Mannes.

हेमसिंह m. *ein Thron von Gold.*

हेमसूत्र n. *Goldfaden* (als Schmuck).

हेमसूरि m. N. pr. eines Gelehrten, = हेमचन्द्र.

हेमाङ्ग Adj. *mit Gold verziert* Mudrâr. 65,12. v. l. हेमाङ्क.

1. हेमाङ्ग n. Râǵat. 1,110 fehlerhaft für हेमाण्ड.

2. हेमाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *dessen Glieder* (*Theile*) *aus Gold bestehen* Mudrâr. 37,10 (v. l. हेमाङ्क). Bhâm. V. 2,172. — 2) m. *a) Michelia Champaka.* — *b)* *Löwe. — *c)* Bein. α) des Meru. — β) *Brahman's. — γ) Vishṇu's. — *d)* *Garuḍa's. — 3) *f. आ (!) *eine best. Pflanze,* = स्वर्णक्षीरी.

हेमाङ्गद m. N. pr. 1) eines Gandharva. — 2) eines Fürsten der Kaliṅga. — 3) eines Sohnes des Vasudeva.

हेमाचल m. 1) *ein* (künstlicher) *Berg aus Gold* (im Kleinen). — 2) Bein. des Meru.

हेमाण्ड n. *das goldene Weltei.*

*हेमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

हेमाद्रि m. 1) Bein. des Meru. — 2) N. pr. eines Autors.

*हेमाद्रिका f. *eine best. Pflanze,* = स्वर्णक्षीरी.

हेमाद्रिकाननमाहात्म्य n., हेमाद्रिकालनिर्णय n. und °कालनिर्णय m. Titel Opp. Cat. 1. Burnell, T.

*हेमाद्रिजरण m. = हेमाद्रिका.

हेमाद्रिटीका f. (Burnell, T.), हेमाद्रिदानकाण्ड n. (Opp. Cat. 1), हेमाद्रिप्रायश्चित्त n. (ebend.), °काण्ड n. (ebend.), हेमाद्रिव्रतविधि m., हेमाद्रिशान्ति f., हेमाद्रिसूत्रस्थान n. (Opp. Cat. 1) und हेमाद्रीय n. (ebend.) Titel.

हेमाभ 1) Adj. *wie Gold aussehend.* — 2) f. आ N. pr. des Palastes der Rukmiṇi.

हेमाम्बु n. *flüssiges Gold* Vâsishṭh. 29.

हेमाम्बुज und हेमाम्भोज n. *eine Lotusblüthe von Gold.*

हेमालंकार m. *Goldschmuck* 292,17.

हेमालंकारिन् Adj. *mit einem Goldschmuck versehen* Hemâdri 1,178,9.

*हेमाह्व 1) m. *Michelia Champaka.* — 2) f. आ *a) Hoya viridiflora. — b)* = स्वर्णक्षीरी.

हेमेश्वरमाहात्म्य n. Titel.

हेम्न (aus Ἑρμῆς) m. und हेम्ना f. (!) *der Planet Mercur.*

(हेम्यावत्) हेमिधावत् Adj. nach Sây. *goldgeschmückt* oder *Goldes werth.* Vielleicht fehlerhaft für कर्म्यावत् *im Haus —, im Stall gehalten, wohl gepflegt.*

हेय Adj. (f. आ) 1) *zu verlassen* (ein Lehrer) Gaut. — 2) *zu lassen, aufzugeben, zu meiden, zu*

verwerfen, verwerflich. Nom. abstr. °त्व n. — 3) *abzuziehen* (von einer Zahl).

*केर n. 1) *eine Art Diadem.* — 2) *Gelbwurz.* — 3) *dämonischer Zauber.*

*केरक m. 1) *Späher.* — 2) N. pr. eines bösen Dämons im Gefolge Çiva's.

केरम्ब m. 1) Bein. Gaṇeça's. — 2) *Büffel.* — 3) **ein auf seinen Heldenmuth pochender Mann.* — 4) * N. pr. eines Buddha.

केरम्बक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

केरम्बकसेन m. N. pr. eines Autors.

*केरम्बजननी f. Bein. der Durgâ.

*केरम्बकृ m. N. pr. einer Oertlichkeit.

केरम्भ m. Kathâs. 55,158. fg. fehlerhaft für केरम्ब 1).

*केरिक m. *Späher.*

केरुक 1) m. *a*) Bein. Gaṇeça's. — *b*) N. pr. α) eines göttlichen Wesens (angeblich im Gefolge Çiva's). — β) * eines Buddha. — γ) verschiedener Personen. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Antjeshṭik. und AV. Paddh. zu Kauç. 82,26.

केल्, केलते *leichtsinnig —, sorglos verfahren.* — Caus. केलयति *verhöhnen, verspotten.* — Mit अव *verhöhnen, verspotten* Monatsberichte d. Kön. Pr. Ak. d. Ww. 1880, S. 37. 38. Vgl. अवकेलित *verspottet*, so v. a. *übertroffen* Ind. St. 15,378. अवकेल fg. — Mit वि Caus. विकेलयते *ärgern, kränken.*

*केलञ्जी f. *Enhydra Hingcha.*

केलन n. *Verhöhnung, Verspottung, an den Tag gelegte Geringschätzung.*

केलनीय Adj. *zu verhöhnen, zu verspotten.*

केलराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय n. Titel seines Werkes Burnell, T. Richtig केला°.

केला f. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein best. ungebundenes Gebahren eines verliebten Weibes.* — 2) *Leichtsinn, Sorglosigkeit.* केलया, केलाभिस् und केला° *leichtsinniger Weise, mit Leichtigkeit, ohne sich irgend einen Zwang anzuthun, ohne Weiteres, mir nichts dir nichts* Dh. V. 9,9. Çiç. 11,47. 18,14. तृणकेलया *mit Leichtigkeit, als wenn man es mit einem Strohhalm zu thun hätte.* — 3) *= प्रस्ताव. — 4) **Mondschein.*

केलाचक्र m. N. pr. eines Mannes.

केलाराज m. N. pr. eines Autors. Vgl. केलराज.

केलावत् Adj. etwa *sich gehen lassend, sorglos.*

*केलावुक m. *Rosshändler.* Vgl. केडावुक.

केलि 1) m. (aus ἥλιος) *die Sonne.* — 2) *f. *a*) = केला. — *b*) *Umarmung.*

केलिक m. *die Sonne.*

केलितव्य n. impers. *leichtsinnig zu verfahren.*

केलु und केलुग्राम m. N. pr. eines Dorfes.

*केलुग und *केलुय *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

केवड्र m. N. pr. einer buddhistischen Gottheit.

*केवर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

केवाक m. *eigenthümliche Lust, — Art und Weise, Caprice, Grille* Ârjav. 183,4. Comm. zu Harshaṅ. 501,6. Z. d. d. m. G. 41,485. Vikramâṅkaṅ. 15,101. स° Adj. 9,17.

केवाकस Adj. *capriciös, grillenhaft, launenhaft, Absonderlichkeiten zeigend.*

°केवाकिन् Adj. *versessen auf, einer Sache ganz hingegeben, nur denkend an* Z. d. d. m. G. 41,485. fg. Nom. abstr. °किता f. Uttamaṅ. 146.

केष्, केषति und केषते *wiehern.* — Mit अभि und प्रति *anwiehern.*

केषक्रतु Adj. *zu brüllen verlangend, gern brüllend.*

केषस् n. *Verwundung, Wunde.* Nach Sâj. = शब्दकारिणी केतिः.

केषस्वत् Adj. *verwundet.* Nach Sâj. = शब्दयुक्त.

केषा f. *Gewieher.*

केषाय्, °यते *wiehern.*

*केषिन् m. *Pferd.*

केषित n. Sg. und Pl. *Gewieher* Çiç. 12,15.

*केके Interj. (संबोधने, हूतौ).

के Interj. *he!*

*कैसकायन Adj. von किंसक.

कैङ्कुल Adj. 1) *zinnoberfarbig* Naish. 7,70. — 2) *aus Hiṅgulâ stammend* u. s. w.

कैडम्बि m. MBh. 7,4123. 6822 fehlerhaft für कैडिम्बि.

कैडिम्ब 1) Adj. *über Hiḍimba handelnd.* — 2) m. Patron. Ghaṭotkaka's.

कैडिम्बि m. Patron. = कैडिम्ब 2) MBh. 7,109, 27. 156,94.

*कैतनाम und °नामन् (Maitr. S. 3,4,6) m. Patron. von कितनामन्.

कैतुक Adj. (f. ई) 1) am Ende eines Comp. *bewirkt durch, abhängig von.* — 2) *nach dem Grunde fragend, skeptisch;* m. *Skeptiker* Hemâdri 1,38,5. 8. f. ई Kâçikh. 4,26.

कैदरशाक् m. N. pr. = حيدر شاه.

1. कैम 1) Adj. *a*) *von Schnee* oder *Eis herrührend.* — *b*) *mit Schnee bedeckt.* — *c*) *vom Himâlaja kommend, zum H. in Beziehung stehend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

2. कैम Adj. *von* Hema —, d. i. Hemakandra *verfasst;* m. *das von ihm verfasste Wörterbuch.*

3. कैम 1) Adj. (f. ई) *von Gold, golden.* — 2) *m. *Gentiana Cherayta.* — 3) *f. आ *gelber Jasmin.* — 4) *f. ई *a*) dass. — *b*) *Pandanus odoratissimus.*

कैमकूट m. Pl. *die Bewohner des* Hemakûṭa.

कैमगिरिक m. Pl. *die Bewohner des* Hemagiri.

कैमचन्द्र m. Patron. von कैमचन्द्र.

कैमचर्चि n. Patron. Verz. d. B. H. 59,21. Vielleicht fehlerhaft für कैमवर्चि.

1. कैमन 1) Adj. (f. ई) *winterlich* Çiç. 6,55. 77. — 2) *m. *ein best. Wintermonat.* — 3) *m. n. *Winter.*

2. कैमन Adj. *golden* Bhâvapr. 2,32. v. l. कैमज (so die Ausg.).

कैमन्त Adj. (f. ई) *winterlich.*

कैमन्तिक Adj. 1) dass. Âpast. Çr. 20,23. Kâraka 1,6. — 2) *= कैमन्तमधीते वेद वा.

कैमप्राकृतछणिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 788.

*कैमल m. n. *Winter.* Richtig कैमन.

कैमवत 1) Adj. (f. ई) *vom* Himavant *kommend, dort gelegen, — wachsend* u. s. w. — 2) m. *a*) **ein best. vegetabilisches Gift.* — *b*) Pl. *die Bewohner des* Himavant. — *c*) Pl. *eine best. buddhistische Schule.* — 3) f. कैमवती *eine weissblühende* Vakâ. Nach den Lexicographen auch *Terminalia Chebula, Linum usitatissimum, Hoya viridiflora, eine gelbe Weintraubenart,* = तीरिणी, स्वर्णक्षीरी und रेणुका (*ein best. Arzneistoff*). — *b*) Patron. α) der Gaṅgâ Bâlar. 189,2. — β) der Umâ, der Gattin Çiva's. — γ) der Gattin Kauçika's. — δ) einer Gattin Saṁhatâçva's. — 4) n. *a*) *Perle* Râgan. 13,153. — *b*) N. pr. eines Varsha.

कैमवतिक m. Pl. *die Bewohner des* Himavant.

कैमवत् (!) m. *der 8te Monat.*

कैमवर्चि (Conj.) m. Patron.

कैमविश्रममूत्र n. = कैम° Verz. d. B. H. 2,254.

कैमशैल m. N. pr. eines *Berges* VP². 2,196. v. l. कैम°.

कैमसौगन्धिकवत् Adj. *mit goldenen Lotusblüthen versehen* MBh. 2,88. v. l. पद्मसौ°.

कैमहा Interj. Kâtj. Çr. 13,3,20. Lâṭj. 4,3,10. Çâṅkh. Çr. 17,14,14. Âpast. Çr. 21,20.

कैमाचल m. = कैमाचल *der Himâlaja.*

कैमिनी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

1. कैमी f. Adj. und Subst. f. s. u. 3. कैम.

2. कैमी Adv. mit भू *golden —, zu Gold werden.*

कैयंगव (Conj.) n. = कैयंगवीन.

कैयंगवीन n. *Butter von Rahm des vorangehenden Tages,* d. i. *frische Butter.* Auch Pl.

कैराण Adj. (f. आ) 1) *goldig, golden.* — 2) *Gold führend* (Fluss). — 3) *Gold spendend.*

कैराणक 1) m. *a*) *Goldschmied.* — *b*) **ein Oberaufseher über das Gold.* — 2) n. N. pr. eines Varsha.

हिरण्यगर्भ 1) Adj. *dem* Hiraṇjagarbha *eigen u. s. w.* — 2) m. *a*) Patron. Manu's und Vasishṭha's. — *b*) *ein Verehrer des* Hiraṇjagarbha.

हिरण्यनाभ m. Patron. von हिरण्यनाभ.

*हिरण्यबाहव्य m. Patron. von हिरण्यबाहु.

हिरण्यवासस् Adj. *mit goldenen Federn geschmückt* (Pfeil).

हिरण्यस्तूप 1) Adj. (f. ई) *von* Hiranjastûpa *verfasst.* — 2) m. Patron. des Arkant.

हिरण्यस्तूपीय Adj. = हिरण्यस्तूप 1).

हिरण्यक 1) *Adj. (f. या und ई) von हिरण्य. — 2) m. *Goldschmied* Divjâvad. 501,3.

हिरण्वती f. N. pr. eines Flusses.

हैरम्ब 1) Adj. *zu* Heramba (Ganeça) *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Verehrer des* Heramba.

हैरिक m. 1) *Späher.* Harshaḱ. (ed. Bomb.) 96,1 nach dem Comm. *ein Aufseher über die Goldschmiede.* — 2) * *Dieb* (Verwechselung von चार und चौर).

हैलिहिल in *मङ्का°.

हैहय m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes 105,23. 106, 6. — 2) *ein Fürst der* Haihaja, insbes. Bez. von Arǵuna Kârtavîrja.

*हैहेय m. Bein. von Arǵuna Kârtavîrja.

हो Interj. *des Anrufes.* होशब्देन होयीशब्देन च निष्पन्नः स्तोभः Comm. zu Njâjam. 9,2,17. Auch होहो होयि und *होहो हौ.

होइड n. Name eines Sâmans Kâṭh. 34,6.

होटा f. v. l. für होढा.

*होड्, होडते (अनादरे, गतौ).

*होड 1) m. *a*) *Boot.* — *b*) am Ende von Personennamen bestimmter Kâjastha und Brahmanen. — 2) f. आ gaṇa अजादि. होढा Kâç.

*होडृ (!) Nom. ag. *Räuber, Wegelagerer.*

*होडिमन् m. Nom. abstr. von होड.

*होढ्, होढते = होढ (!) इवाचरति.

होढ m. oder n. und होढा f. *gestohlenes Gut* 205, 5. 6. 212,13. 14.

*होढाय्, °यते = होढ (!) इवाचरति.

होतृ Nom. ag. 1) *Priester, der Hauptpriester,* neben welchem in der frühesten Zeit nur der Adhvarju thätig ist. Im ausgebildeten Ritual Bez. *des ersten unter den vier Hauptpriestern, seines Gehülfen* und *des nächsten Gehülfen des* Brahman; im weitesten Sinne auch Bez. *der vier Hauptpriester mit ihren sämmtlichen Gehülfen.* — 2) *Opferer* überh., mit Gen. oder im Comp. vorangehend. In dieser Bed. auch f. होत्री und n. होतृ.

होतर्यज्ञ m. *der* Praisha होतर्यज्ञ Çâṅkh. Çr. 7,1,5.

होतव्य 1) Adj. (f. या) *a*) *zu opfern* Hemâdri 1, 396,12. — *b*) *dem zu opfern ist* TS. 3,4,4,1. — 2) n. impers. *zu opfern* Maitr. S. 1,5,13. 6,10. Âpast.

होताध्वर्यू m. Du. = होत्रध्वर्यू Kâtj. Çr. 15,6,4. Vgl. P. 6,3,25.

होतायत्न m. *der* Praisha होता यत्नत् Çâṅkh. Çr. 7,1,5. 8,4.

*होतुरन्तेवासिन् m. *der Schüler eines* Hotar.

होतृक m. = होत्रक *Gehülfe des* Hotar.

होतृकपृष्ठ n. *das* Pṛshṭha *des* Hotṛka.

होतृकर्मन् n. *das Werk des* Hotar.

होतृकसामन् n. *ein* Sâman *des* Hotṛka.

होतृचमस m. *die Schüssel des* oder *der* Hotar Âpast. Çr. 12,5,2. 6,1. 2. 7,2. 9,1,8. 12,3. 13,1,2. 21,14. 25,4. 9. 13,1,3.

होतृचमसीय Adj. von होतृचमस Âpast. Çr. 12, 10,11.

होतृजप m. *die murmelnde Recitation des* Hotar (gemeint ist die Formel Âçv. Çr. 5,9,1).

होतृत्व n. *das Amt des* Hotar.

होतृप्रवर m. *Wahl des* Hotar Âpast. Çr. 4,9, 6. Als Titel Opp. Cat. 1.

होतृमत् Adj. *mit einem* Hotar *versehen.*

होतृवर्य, °वूर्य und °वूरिश्र Hotar-*Wahl.*

होतृवेद m. *der* Veda —, d. i. *das Ritual des* Hotar.

होतृषदन n. *der Sitz des* Hotar Âpast. Çr. 2, 11,10. 3,13,5.

होतृषामन् n. Name von Sâman Lâṭj. 3,4,7. 6, 2,14. 18. 8,5,24.

होतृसंस्थाजप m. Titel.

*होतोस् Abl. Infin. zu 1. हु P. 3,4,16, Sch.

होत्र n. 1) *Opfer* (*die Handlung* und *die Gabe*). — 2) *das Opfern, das Geschäft des* Hotar. — होत्रा s. bes.

होत्रक m. 1) *Gehülfe des* Hotar, im weiteren Sinne Bez. *sämmtlicher Hauptpriester* Âpast. Çr. 10,2,11. 3,1. 12,20,1. 23,4. 25,21. 13,6,6. — 2) N. pr. eines Sohnes des Kâṅkana.

होत्रग m. MBh. 2,1240 (2,33,36 in den anderen Ausgg.) = होत्रक 1).

होत्रप्रयोगवृत्ति f. Titel eines Werkes.

होत्रवत् Adj. (stark °वाह्) *Opfer führend.*

होत्रवाहन m. N. pr. verschiedener Männer.

1. होत्रा f. *Priesteramt,* insbes. *die Function des* Hotraka; übertr. *die Personen dieser Priester selbst.*

2. होत्रा f. *Anrufung.* होत्राभिस् auch so v. a. *durch gute Worte.* Auch personificirt.

होत्राचमस m. *die Schüssel der* Hotraka.

होत्राविद् Adj. *die Anrufung kennend.*

होत्राशंसिन् m. Bez. *der Gehülfen des* Hotar, *ein* Hotraka Âpast. Çr. 10,1,14. 3,1.

होत्रिन् Adj. in अग्नि°.

होत्रिय n. *das Amt des Priesters.* Nach Sâj. *die Schüssel des* Hotar.

होत्रीय Adj. *dem* Hotar oder *den* Hotraka *gehörig* u. s. w. m. mit Ergänzung von धिष्ण्य Âpast. Çr. 7,26,9. 11,7,10. 14,4. 5. 12,18,6. 20,3. n. angeblich = कर्भिर्गेह.

हौत्र Adj. *zu opfern, opferbar* Maitr. S. 1,9,3 (132,19).

हौम m. *das Giessen* —, *Schütten in's Feuer, Spende; Opfer.*

होमक m. = होत्रक 1).

होमकर्मन् n. *Opferhandlung* Hemâdri 1,195,1.

होमकाल m. *Opferzeit.* °कालातिक्रमप्रायश्चित्तप्रयोग m. Titel Burnell, T.

*होमकुण्ड n. *die für die Aufnahme des Opferfeuers bestimmte Vertiefung im Erdboden.*

होमतुरंग m. *ein zum Opfer bestimmtes Ross.*

होमदर्पणविधि m. Titel Burnell, T.

होमदर्वी f. *Opferlöffel* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 7,4.

होमदुघ Adj. *die zum Opfer bestimmte Milch hergebend* (Kuh).

होमद्रव्य n. *das Material zu einem Opfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 415,2. °परिमाणपरिशिष्ट n. Titel Verz. d. Oxf. H. 383,*b*.

होमद्वयप्रयोग m. und °द्वयसमासप्रयोग m. Titel Burnell, T.

*होमधान्य n. *Sesamkörner.*

*होमधूम m. *Opferrauch.*

होमधेनु f. *eine Kuh, deren Milch zu Opfern bestimmt ist.*

1. होमन् n. *Opfer, Spende.*

2. होमन् n. *das Rufen.*

होमपद्धति f. und होमप्रायश्चित्त n. Titel Burnell, T.

*होमभस्मन् n. *Opferasche.*

होमभाण्ड n. *Opfergeräthe.*

होमय्, °यति 1) *Opfer darbringen, Jmdm* (Acc.) oder *Etwas opfern* Hemâdri 1,195,9. 198,9. Viǵn. zu Jâǵn. 2,102. fg. — 2) *opfern lassen.*

होमलोपप्रायश्चित्तप्रयोग m. Titel Burnell, T.

होमवत् Adj. *Opfer vollbringend.*

होमविधान n. Titel eines Werkes.

होमवेला f. *Opferzeit.*

होमस्वरोत्तर n. Titel eines Werkes.

होमाग्नि m. *Opferfeuer.*

कोमानल m. dass. Daçak. 90,4.

कोमार्जुनी f. = कोमधेनु Bâlar. 99,8. Anarghar. 4,54.

*कोमि m. 1) *Feuer.* — 2) *Opferschmalz.* — 3) *Wasser.*

कोमिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *opfernd.* — 2) *f. ॰नी संज्ञायाम्.

कोमीय Adj. *was zum Opfer —, zur Spende gehört, dazu bestimmt ist.*

कोम्य Adj. dass. n. angeblich = घृत.

कोयि und कोयी (Comm. zu Njâjam. 9,2,17) Interj.

कोरशास्त्र n. und कोरसेतु m. Titel Burnell, T. Wohl nur fehlerhaft für कोरा॰.

कोरा (aus ὥρα) f. 1) *Stunde, der 24ste Theil eines* Ahorâtra. — 2) *die Hälfte eines Zodiakalzeichens.* — 3) *Horoskop.* ॰विद् Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1. कोराप, कोराधिप, कोराधिपति, कोरास्वामिन् und कोरेश *Herr des Horoskops* (ein Planet). — 4) *Horoskopie.*

कोरामकरन्द m. und ॰मकरन्दोदाहरण n. Titel.

कोराशास्त्र n. *Horoskopie.* Als Titel Opp. Cat. 1. ॰सुधानिधि m. desgl.

कोरासार Titel Opp. Cat. 1.

कोरासेतु m. s. कोरसेतु.

कोरिलमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

कोरिलसिंह m. desgl.

कोल N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Stadt.

*कोलक m. *halbreife Hülsenfrucht über leichtem Feuer geröstet* Bhâvapr. 2,30.

कोलड N. pr. einer Oertlichkeit.

कोलरा f. desgl.

कोलसिंह m. N. pr. eines Mannes.

कोलाक 1) m., vollständig ॰स्वेद् *eine besondere Art des Schwitzens über heisser Asche von Kuhdünger.* — 2) f. आ *ein best. Frühlingsfest* Comm. zu Njâjam. 1,3,13. 17. 26. zu Gaim. 1,3,15.

कोलिका f. = कोलाक 2) und zugleich N. pr. einer dabei verehrten Râkshasî. ॰पूजा f. und ॰प्रयोग m. Titel Burnell, T.

कोलिनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

कोशनिकर्णाटकवाङ्केश्वर m. N. pr. eines Scholiasten Burnell, T.

कोषिन् in पञ्च॰.

कोसिङ्कृष्ण m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*कोहो und *कौ Interj. (क्रुतौ, संबोधने).

*कौड्, कौडति (गतौ, अनादरे).

*कौड n. Nom. abstr. von कौड.

*कौणिक्या f. Patron.

कौण्डिन m. Bez. *gewisser Versetzungen* (विकार) *von Versen u. s. w. in der Liturgie.*

कौतभुज्ञ 1) Adj. Agni *gehörig, unter ihm stehend.* — 2) n. *das Mondhaus* Kṛttikâ.

कौताशन Adj. = कौतभुज्ञ 1). लोक m. Hemâdri 1,303,2. कोण m. so v. a. *Südost.*

कौताशनि m. Patron. 1) Skanda's R. 6,49,16. — 2) des Affen Nîla R. 6,50,25.

कौतृक 1) *Adj. *vom* Hotar *kommend.* — 2) n. *das Amt des* Hotar.

*कौत्र Adj. = यजमान.

कौत्र 1) Adj. *was den* Hotar *angeht.* — 2) n. *die Function —, Rolle des* Hotar. Als Titel Opp. Cat. 1. ॰प्रयोग m. desgl. Burnell, T.

कौत्रक n. Titel eines Pariçishṭha zum weissen Jagus.

कौत्रकल्पद्रुम n. und कौत्रसूत्र n. Titel.

कौत्रिक 1) Adj. *in den Kreis des* Hotar (*des* Ṛgveda) *gehörig.* — 2) n. Ind. St. 1,81 wohl nur fehlerhaft für कौत्रक.

कौमीय Adj. = कौमीय Samsk. K. 18,*b*,7.

कौम्य Adj. *zum Opfer —, zur Spende gehörig* (Stoffe). n. angeblich = घृत.

*कौम्यधान्य n. *Sesamkörner.*

कौम्यप्रायश्चित्तविवेचन n. Titel Burnell, T.

कौष्य m. Pl. *eine best. Schule des* Jagurveda AV. Pariç. 49.

क्रवाय्य in अक्रवाय्य.

क्रु, क्रुते (mit Präpositionen auch Act.) 1) * *sich verstecken vor* (Dat.). — 2) *vertreiben* Bhaṭṭ. — Mit अप Med. 1) *sich Etwas verbitten, ablehnen.* — 2) *von sich abweisen,* so v. a. *in Abrede stellen, läugnen.* — 3) *verschweigen, verhehlen, — vor* (Dat.). — 4) *verhüllen* Çiç. 12,23. Vâsav. 179,2. — 5) *Jmd* (Dat.) *Genugthuung leisten, sich entschuldigen.* — Mit अपि Act. *ablehnen.* — Mit नि Med. (ausnahmsweise Act.) 1) *Jmd* (Dat.) *Busse leisten für Etwas* (Acc.), *Etwas abbitten.* Im Ritual eine symbolische Handlung der *Abbitte,* indem die Ṛtvig auf den Prastara die Hände legen und dazu den Spruch VS. 5,7 sprechen, Vaitân. 13,24. 15,2. — 2) *ablehnen, weigern.* — 3) *in Abrede stellen, läugnen.* — 4) *verschweigen, verhehlen.* — 5) *verbergen, verhüllen, verstecken* 302,20.21 (im Prâkrit). Çiç. 12,15. Bâlar. 16,6. — 6) निक्रुत *a) verschwiegen, verhohlen, verheimlicht. — b) versteckt, verhüllt* (312,4); *anders dargestellt, für etwas Anderes ausgegeben* 301,30. — Mit अतिनि *hartnäckig läugnen.* Nur ॰क्रुत्य. — Mit अपनि Med. *in Abrede stellen.* — Mit अभिनि in ॰क्रव. — Mit विनि 1) *in Abrede stellen, läugnen* MBh. 13,111,124 (विनिक्रैति zu lesen). — 2) विनिक्रुत *versteckt.* — Mit परि, परिक्रुत etwa *verläugnet, abgeläugnet.* — Mit *वि Med.

*क्रल्, क्रालति (चलने, गतौ). — Caus. क्रालयति und क्राल्यति. — Mit अप Caus. ॰क्रालयति. — Mit वि Caus. ॰क्रालयति.

*क्रल und *क्राल gaṇa क्वलादि.

क्राःकृत Adj. *gestern gethan, —geschehen.* ॰वत् Adv. Hem. Par. 1,250.

क्राम्, किम्राम् Adv. *gestern* 240,27. fgg.

क्रास्तन 1) Adj. (f. ई) *gestrig.* — 2) f. ई *die Personalendungen des Imperfects.*

*क्रास्त्य Adj. *gestrig.*

*क्रोगोदोह m. *Kuhmelkung vom vorangehenden Tage; Milch, die den Tag zuvor gemolken ist.*

*क्रग्, क्रगति (संवरणे).

*क्रणिया oder *क्रणीया f. = क्रणीया.

1. क्रद m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Getön.* — 2) *Strahl.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Hrâda. Auch = क्राद्.

2. क्रद् 1) m. (einmal n.; adj. Comp. f. आ) *Teich, See; Wassermenge* überh., auch *das Meer.* गाङ्ग Adj. so v. a. *das Wasser der* Gaṅgâ. — 2) *f. क्रदा *Weihrauchbaum.* — 3) *f. क्रदी gaṇa गौरादि.

*क्रदक Adj. = क्रदे कुशलः.

*क्रदमक m. *Delphinus gangeticus.*

क्रदय्य und *क्रदव्य Adj. *im Teich befindlich.*

क्रदिन् 1) Adj. *wasserreich* (Fluss). — 2) f. ॰नी *Fluss.*

क्रदेचनुस् Adj. *im Teich sich spiegelnd.*

क्रदोदर m. N. pr. eines Daitja.

क्रद्य Adj. (f. आ) *im Teich befindlich.*

*क्रप्, क्रापयति (व्यक्तायां oder अव्यक्तायां वाचि).

क्रय und क्रयाण in अक्रय und अक्रयाण.

क्रस्, क्रसति (शब्दे), ॰ते 1) *abnehmen, sich mindern, weniger u. s. w. werden.* — 2) *herabkommen von* (Abl.). — 3) क्रसित *weniger geworden, gekürzt.* — Caus. क्रासयति *weniger werden lassen, mindern* Gobh. 2,5,6. Comm. zu Âpast. Çr. 6,7,8. — Mit अप in अपक्रास. — Mit निस् *kurz werden.* निर्क्रसित *verkürzt* (ein Vocal), *gemindert in Bezug auf* (im Comp. vorangehend). — Mit प्र in प्रक्रास. — Mit प्रति *abnehmen, sich mindern* Âpast. Çr. 2,12,5. Çulbas. 2,60.

*क्रसिमन् m. Nom. abstr. zu क्रस्व.

क्रसिष्ठ Adj. *der kürzeste, kleinste.*

क्रसीयस् Adj. 1) *minder, kürzer, kleiner.* — 2) *kürzer* (Vocal).

क्रस्व 1) Adj. (f. आ) *a) minder, kurz, klein, — von Wuchs, niedrig* (Durchgang), *unbedeutend, schwach* (Stimme), *um — (Abl.) weniger.* — *b)* in der Grammatik *kurz* von Vocalen; m. *ein kurzer Vocal.* — 2) f. आ *a)* * *Phaseolus trilobus.* — *b)* * =

नागबला. — c) * = भूमिजम्बू Râǵan. 11,30. — d) Name eines Sâman Ârsh. Br. — 3) * n. a) *eine best. Gemüsepflanze.* — b) *gelblicher Eisenvitriol* Râǵan. 13,80.

क्षुद्रक Adj. *sehr klein* 64,23.

*क्षुद्रकर्ण m. N. pr. eines Râkshasa.

क्षुद्रकर्षण n. *ein best.* Svara Saṃhitopan. 17,5.

*क्षुद्रकुश und *क्षुद्रगर्भ m. Kuça-*Gras.*

*क्षुद्रगवेधुका f. *Uraria lagopodioides.*

*क्षुद्रजम्बू f. *eine* Gambû-*Art mit kleiner schwarzer Frucht.*

क्षुद्रजातीय Adj. *von kleiner Art.*

*क्षुद्रतण्डुल m. *eine Art Reis.*

क्षुद्रता f. *Kleinheit* (von Natur).

क्षुद्रत्व n. *Kürze* 236,18 (eines Vocals).

*क्षुद्रदर्भ m. angeblich = क्षुद्रकुश.

*क्षुद्रदा f. *Weihrauchbaum.* v. l. क्षुद्रा.

*क्षुद्रपत्रक 1) m. *eine Bassia-Art.* — 2) f. °त्रिका *der kleine* Pippala-*Baum.*

*क्षुद्रपर्ण und *क्षुद्रपत्र m. *Ficus infectoria.*

*क्षुद्रफल 1) m. *Dattelpalme.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = भूमिजम्बू.

क्षुद्रबाहु 1) Adj. (f. eben so) *kurzarmig* Mârk. P. 69,30. — 2) m. N. pr., unter welchem Nala bei Ṛtuparṇa in Dienst tritt.

क्षुद्रबाहुक Adj. *kurzarmig.*

*क्षुद्रमूल m. *eine Art Zuckerrohr.*

क्षुद्रमूलक m. vielleicht dass.

क्षुद्ररोमन् m. N. pr. eines Fürsten der Videha.

क्षुद्रशिंशुक m. *eine Art Moringa.*

*क्षुद्राग्नि m. *Calotropis gigantea.*

क्षुद्राङ्ग 1) Adj. *klein von Gestalt.* — 2) *m. *eine best. Pflanze,* = जीवक.

*क्षुद्रैरण्ड m. *rother Ricinus* Râǵan. 8,53.

1. क्षाद्, क्षादते *tönen* u. s. w. — Caus. क्षादयति *ertönen lassen* Âpast. Gṛhj. 18,1. — Mit अनु in अनुक्षाद्. — Mit नि in निक्षाद् und निक्षादित (Nachtr. 6). — Caus. निक्षादयति *ertönen lassen, schlagen* (die Trommel) Maitr. S. 1,11,6 (168,7). — Mit निस् Caus. dass. — Mit प्र in प्रक्षाद्. — Mit सम् *klappernd aufeinander treffen.* — Caus. 1) *zusammenschlagen, dass es einen Ton giebt,* Âpast. Çr. 18,4. — 2) *laut ertönen.*

2. क्षाद् = क्षाद्. — Caus. क्षादयसि (क्षा° ?) *erquicken.*

क्षाद् m. 1) *Getön* (auch vom *Donner*). In der Orthoëpie so v. a. *Geräusch.* — 2) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Sohnes des Hiraṇyakaçipu.

*क्षादक Adj. = क्षादे कुशलः.

1. क्षादिन् 1) Adj. *lärmend, schreiend, überaus laut, laut tönend* Çiç. 19,95. — 2) f. °नी *a*) *Blitz* Harshak. 27,15. — *b*) *Indra's *Donnerkeil.*

2. क्षादिन् 1) Adj. = क्षदिन् *wasserreich.* — 2) f. °नी *a*) * *Fluss.* — *b*) * *Weihrauchbaum.* — *c*) N. pr. eines Flusses.

क्षाडिनि und क्षाडिनी f. *Schlossen, Hagel.*

क्षाडिनिकृत Adj. *von Hagel getroffen* Maitr. S. 3,6,10 (74,2). Âpast. Çr. 10,19,1.

क्षाडिनीवृत् Adj. *in Hagel sich hüllend.*

क्षाम् Interj.

क्षास m. 1) *das Kürzerwerden, Minderung, Abnahme.* — 2) * *Laut, Getön.* Richtig wohl क्षाद्.

क्षासन n. *das Kürzermachen* (Pl. Gṛhjâs. 2,38), *Mindern.*

क्षासनीय Adj. *zu mindern.*

क्षासान्वेषणावत् Adj. *mit Abnahme und Suchen verbunden* Sâh. D. 335.

*क्षास्व n. Nom. abstr. von क्षस्व.

क्षिणीय्, °यते *sich Jmds* (Instr.) *schämen* Naish. 1,133. Mit न *sich nicht schämen vor* (Abl.), so v. a. *den Vergleich ertragen können mit* Bhaṭṭ. 2,38.

*क्षिणीया f. = क्षणीया.

*क्षित 1) Adj. = लज्जित, विभक्त und नीत. — 2) n. = अंश. — Richtig क्षीत und क्षत.

*क्षिति f. = क्षति.

*क्षिवेर n. = क्षेवेर.

1. क्षी, निक्षेति *sich Jmds* (Gen.) oder *einer Sache wegen* (Abl.) *schämen* Hem. Par. 1,101. क्षीत und क्षीण (Naish. 3,67) *beschämt, verlegen.* — Caus. क्षेपयति *beschämen, verlegen machen* (in übertragener Bed. so v. a. *übertreffen*) Kâd. 240,8 (392,3). Çiç. 18,23. Vâsav. 77,1. — Intens. जेक्षीयते *sich sehr schämen.* — Mit सम्, संक्षीण *beschämt.*

2. क्षी f. *Scham, Schamhaftigkeit, Verlegenheit.* Auch personificirt.

क्षीक 1) am Ende eines adj. Comp. = 2. क्षी. — 2) * f. आ = 2. क्षी.

*क्षीकु 1) Adj. *verschämt.* — 2) m. *a*) *Katze.* — *b*) = जतुक. — *c*) = त्रपु.

*क्षीक्, क्षीक्कति (लज्जायाम्).

*क्षीञ्चित Adj. *schamhaft, verlegen.*

क्षीण und क्षीत s. u. 1. क्षी.

क्षीतमुख und °मुखिन् Adj. *schamroth, verlegen, schüchtern, verzagt.*

क्षीति f. *Scham, Schamhaftigkeit.*

क्षीदेव m. N. pr. einer buddhistischen Gottheit.

क्षीधारिन् Adj. *schamhaft* Pañkad.

क्षीनिषेव 1) Adj. *sich der Scham befleissigend, schamhaft, bescheiden.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

क्षीनिषेवक Adj. = क्षीनिषेव MBh. 4,28,15.

क्षीनिषेविन् Adj. dass. MBh. 12,167,17. R. 3,22,30.

क्षीबल Adj. *dessen Macht die Schamhaftigkeit ist, über alle Maassen schamhaft* Gâtakam. 12.

क्षीम् Interj.

क्षीमत्व n. *Schamhaftigkeit, Verschamtheit.*

क्षीमत् 1) Adj. *verlegen* (auch als vorübergehender Zustand), *schamhaft, verschämt* Âpast. Chr. 290,3. Çiç. 8,42. 14,2. — 2) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

क्षीवेर n., *क्षीवेल n. und *°क n. *eine Art Andropogon.* Nach Mat. med. 123 *Pavonia odorata.*

क्षु, क्षुणाति. Vom Simplex nur क्षुत *krumm* (*krank* nach dem Comm.). — Mit अभि in अभिक्षुत् und अभिक्षुति. — Mit व्या in व्याक्षुति. — Mit परि in परिक्षुत्. — Mit वि 1) *zu Fall bringen* oder *schief —, fehlgehen machen.* — 2) विक्षुत *gebogen, geknickt.*

*क्षुड्, क्षोडते (गतौ).

क्षुड m. v. l. für क्षुड.

क्षुत् f. *Anlass zum Fehlgehen* oder *Fallen, Stein des Anstosses* und dgl. oder *Falle* AV. 6,51,1.

*क्षुड्, क्षूडते (गतौ).

क्षूडु m. als Bez. des तकन् von unbekannter Bed.

क्षूम् Interj.

*क्षेप्, क्षेपते (गत्याम्). — क्षेपय् s. u. Caus. von 1. क्षी.

क्षेपण n. *Scham, Verlegenheit.*

क्षेष्, क्षेषति und °ते *wiehern.* — Caus. क्षेषयति *zum Wiehern bringen.*

क्षेषा f. *Gewieher* Çiç. 18,3. Vâsav. 291,2.

क्षेषिन् Adj. *wiehernd.*

क्षेषित n. *Gewieher.*

क्षेषुक m. *eine Art Schaufel.*

क्षोड m. in व्याक्षोड.

*क्षोड्, क्षोडति (गत्याम्).

क्षौम् Interj.

*क्ष्वग्, क्ष्वगते (संवरणे).

*क्ष्वञ्च Partic. zu क्ष्वाद्.

*क्ष्वप्, क्ष्वापयति (व्यक्तायां oder अव्यक्तायां वाचि).

*क्ष्वस्, क्ष्वसति (शब्दे).

1. क्ष्वाद्, क्ष्वादते (सुखे) *sich abkühlen, — erfrischen, — erquicken.* Partic. *क्ष्वञ्च. — Caus. क्ष्वादयति, °ते *erfrischen, erquicken* Taitt. Âr. 1,3,4. — Mit आ Caus. dass. — Mit प्र *sich erfrischen, — erquicken.* Partic. *प्रक्ष्वञ्च *erfrischt, erquickt.* — Caus. *abkühlen, erfrischen, erquicken* Gâtakam. 7,1. — Mit सम् in संक्ष्वादिन्.

2. क्ष्वाद्, *क्ष्वादते (अव्यक्ते शब्दे). Vgl. 2. क्ष्वाद, अनुक्ष्वाद und प्रक्ष्वाद.

1. क्ष्वाद् m. *Erfrischung* (Gâtakam. 15), *Erquickung, Erheiterung.*

2. क्लाद m. = 1. क्लाद N. pr. eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu.

क्लादक Adj. (f. °दिका) 1) *kühlend, erfrischend* ṚV. — 2) * = क्लादे कुशलः.

क्लादन 1) Adj. *erfrischend, erquickend* MBh. 13, 17,144. — 2) n. *Erfrischung, Erquickung* 248,16.

क्लादनीय Adj. *zur Erfrischung —, zur Erquikkung geeignet.*

क्लादिकावती Adj. f. *kühlungsreich* ṚV.

1. क्लादिन् 1) Adj. *erfrischend, erquickend* Gâtakam. 23. 28. Nom. abstr. °दित्व n. Prij. 40,13. — 2) f. °नी *a) * der Weihrauchbaum. — b) eine best.* Çakti. — *c)* mystische Bez. *des Lautes ṛ. — d)* N. pr. eines Flusses.

2. क्लादिन् 1) Adj. *überaus laut.* — 2) * f. °नी *a) Blitz. — b)* Indra's *Donnerkeil.*

क्लाडक Adj. (f. आ) *kühl, frisch.*

क्लाडकावती Adj. f. *kühlungsreich.*

*क्लाडनि f. als Erläuterung von क्राडनि.

क्लीक 1) Adj. *verschämt.* — 2) * f. क्लीका *Scham.*

*क्लोकु m. = क्षतु, त्रपु und लानादि. Vgl. क्रोकु.

*क्लेषा f. = क्रेषा *Gewieher.*

क्वर्, *क्वरति (अतिकर्मन्, कौटिल्ये), °क्वरते, *क्वर्णाति (क्वर्क्ने), क्वृत und *क्वरित Partic. 1) *von der geraden Richtung abbiegen, schief gehen, krumme Wege machen.* Aor. in मा नः सोमो क्वरितः (wohl क्वारितः wie sonst zu lesen) ved. Cit. in der Kâç. zu 7,2,33. Partic. क्वर्ण vermuthet Roth Maitr. S. 3,9,2 (114,13); vgl. Theil 4, S. 311 oben. — 2) *sich beugen, umfallen.* — 3) **niederbeugen.* — Caus. जिक्वरतम्, जुक्वरम्, जुक्वरत्, जुक्वराण 1) *krumm gehen machen,* so v. a. *in die Irre führen, täuschen.* — 2) Med. *auf Abwege gerathen, irre gehen.* — Mit अभि in अभिक्वार. — Mit अव in अवक्वर. — Mit आ *irre führen,* überh. *zu Fall —, in Noth bringen.* — Mit उप Med. *Irrwege —, Umwege machen.* — Mit समुप in °क्वर. — Mit परि in परिक्वृति, परिक्वृति und अपरिक्वृत. — Mit प्र in प्रक्व. — Mit प्रति in प्रतिक्वार. — Mit वि *straucheln, fallen.* विक्वरित ved. Kâç. zu P. 7,2,33. — Caus. *umstürzen* (trans.). — Mit सम् Caus. संक्वारित *gekrümmt, eingebogen.*

क्वर Adj. in धर्णाक्वर.

क्वरक m. Pl. *eine best. Schule.*

क्वरस् n. 1) Pl. *die Bögen, Bügel, eine Vorrichtung an der* Soma-*Seihe,* etwa *die in den Rahmen befestigten rund gebogenen und durchlöcherten Ruthen.* — 2) *Krümme,* so v. a. *Ränke.* — 3) vielleicht so v. a. *Falle.*

क्वल्, क्वलति (metrisch auch Med.) *krumm —, schief gehen, auf Abwege gerathen; straucheln, wanken, fallen; das Ziel verfehlen, irren, verunglücken, misslingen, versagen.* — Caus. क्वलयति und *क्वालयति *erschüttern.* — Mit परि in परिक्वालम्. — Mit प्र *zu schwanken anfangen.* — Mit वि *taumeln, schwanken* Mantrabr. 1,7,15. MBh. ed. Vardh. 3, 30,39. विक्वलित *taumelnd, schwankend.* — Mit परिवि *heftig taumeln, — schwanken* R. ed. Bomb. 4,24,29. — Mit संवि *taumeln, schwanken.*

क्वल 1) Adj. *strauchelnd, taumelnd* Pâr. Gṛhj. 3, 7,3. — 2) f. आ *das Irren, Verfehlen, Verunglücken.*

क्वलन Adj. *strauchelnd, taumelnd* Pâr. Gṛhj. 3, 7, 3.

1. क्वा (क्वे), क्वयते, क्वाम, क्वमेक्, क्वेम, क्वेव् und क्वे, जुक्वमसि, क्वयति und °ते (nur diese in der späteren Sprache); *rufen, anrufen, herbeirufen, hinrufen zu Jmd* (Acc.). नाम्ना *beim Namen rufen,* so v. a. *nennen;* शयने so v. a. *auffordern das Lager zu besteigen,* युद्धे *zum Kampfe herausfordern.* क्वूत *gerufen, geladen.* — Caus. क्वाययति **Jmd* (Acc.) *durch Jmd* (Instr.) *herausfordern lassen.* Simplex nicht zu belegen. — Desid. जुक्वूषति. Simplex nicht zu belegen. — * Desid. vom Caus. जुक्वाययिषति. — Intens. जोक्वीति, जोक्वत्त, अजोक्वम्, जोक्वत् Partic., जोक्वान, *जोक्वते) *rufen* u. s. w. — Mit अति *herüberrufen.* — Mit अनु *wiederum rufen, nachrufen, zurückrufen.* Partic. अनुक्वूत. — Intens. dass. — Mit अभि *herbeirufen.* — Mit प्राभि *anrufen.* — Mit अव *herabrufen, herrufen.* — Mit आ 1) *anrufen, herbeirufen, auffordern* (auch so v. a. *zum Beischlaf*), *vorladen* (auch vor Gericht), *einladen.* आक्वूत *angerufen* u. s. w. — 2) *anrufen* in liturgischem Sinne von *der Aufforderung, welche der* Hotar *durch den* Âhâva oder *das* Âhvâna *an den* Adhvarju *richtet.* — 3) Med. (metrisch auch Act.) *herausfordern* (zum Kampf, Wettstreit, Hazardspiel). आक्वूत *herausgefordert.* — 4) *ausrufen, hersagen* Çiç. 20,59. — Caus. 1) *herbeirufen lassen.* — 2) *herausfordern lassen.* — Desid. *herbeirufen wollen.* — Intens. *herbeirufen.* — Mit अत्या *herüber rufen* Maitr. S. 4,2, 6 (27,13). — Mit अन्वा *wieder herbeirufen.* — Mit अभ्या 1) *den Anruf* (आक्वाव) *richten an* (Acc.). — 2) *herausfordern,* so v. a. *anfallen.* — Mit उपा Med. 1) *herbeirufen, auffordern* Vaitân. 20,9. — 2) *herausfordern.* — 3) *herbeischaffen.* — Mit पर्या Med. *den* Âhâva *vor und nach aussprechen.* — Mit प्रत्या Med. *auf einen Ruf —,* insbes. *den* Âhâva, *antworten.* — Mit व्या Med. *durch den eingeschobenen* Âhâva *trennen.* — Mit समा 1) *zusammenrufen, versammeln.* समाक्वूत Partic. — 2) *herbeirufen.* समाक्वूत Partic. — 3) *herausfordern* (zum Kampf, zum Hazardspiel). समाक्वूत Partic. — Mit उद् *herausrufen, hervorlocken.* — Mit उप Med. (ausnahmsweise später auch Act.) 1) *herbeirufen, einladen, berufen zu* (Acc., Dat. oder Loc.) 29,15. fgg. — 2) *anrufen, aufrufen.* — 3) *ermunternd zurufen, einstimmen, beloben.* — 4) उपक्वूत *a) herbeigerufen* u. s. w. — *b) wozu geladen ist.* — Desid. *herbeirufen* u. s. w. *wollen.* — Mit पर्युप Med. *herbeirufen.* — Mit प्रत्युप Med. dass. — Mit समुप 1) *zusammenrufen, — einladen* Vaitân. 8,15. समुपक्वूत Partic. — 2) *herausfordern* (zum Kampf). — Mit नि Med. *herab —, herein —, herbeirufen.* — Mit निस् *abrufen.* — Mit परि *zusammenrufen.* Nur °क्वूत. — Mit प्र *anrufen.* — प्रक्वयति ist auch Denomin. von प्रक्व. — Mit प्रतिप्र *herbeirufen zu* (Acc.). — Mit प्रति *anrufen.* — Mit वि Med. 1) *dahin und dorthin —, wetteifernd zu sich rufen.* — 2) *sich streiten um Etwas.* — 3) *abrufen.* — Mit सम् Med. 1) *zusammenrufen.* — 2) *berichten, erzählen* Bhaṭṭ.

2. क्वा f. *Name, Benennung* in गिरि°.

क्वातर् Nom. ag. zur Erklärung von क्रोतर्.

क्वातव्य Adj. *zu rufen.*

क्वान n. *das Herbeirufen* MBh. 3,99,6. R. ed. Bomb. 4,12,15. An beiden Stellen ist wohl der Abfall eines आ nach ओ anzunehmen.

क्वाय in *स्वर्गक्वाय.

*क्वायक Adj. *rufend* u. s. w.

*क्वायकीय्, °यति = क्वायकमिच्छति. — Desid. जिक्वायकीयिषति.

क्वार m. *Schlange (sinuosus).*

(क्वार्य) क्वारिय Adj. *colubrinus* oder *geschmeidig, sich durchwindend.* m. angeblich *Ross* und *Schlange.*

क्वाल m. *das Fehlen, Versagen.* Nach dem Comm. *das Sterben.*

General-Index zu den sechs Nachträgen

und

letzte Nachträge.

(Eine arabische Ziffer bezeichnet den Band, in welchem das nachgetragene Wort steht, eine voranstehende römische, dass das Wort auch in dem und dem Haupttheile des Werkes sich befindet.)

2. अ und अंश I. 1.
अंशयाक्तिन् 3.
अंशसवर्णान und अंशस्वर् 1.
अंशित्व 3.
अंशु I. 1.
अंशुकपल्लव 3.
अंशुधारय 1.
अंशुमद्भेदसंयक्त 2.
अंशूत्क und अंसदघ्न 1.
अंसपीठ, अंसोच्चल und अंकस्पत्य 3.
अंकोमुच् I. 1.
अंकोलिङ्ग Adj. *das Wort* अंकस् *als Charakteristicum habend*, Bez. einer Reihe von Sprüchen Kauç. 32, 27. 52, 14. Ath. Par. 34, 31. Ath. Anukr.
1. अक I. 5.
अकण्ठ I. 1.
अकत 1.
अकत्थन I. 1.
अकद्रद 5.
अकपाल 4.
अकपिल 1.
अकपिलक्षवि 2.
अकम्प 6.
अकम्पित I. 1.
अकम्प्य 1.
अकम्प्र 2.
2. अकरण I. 6.
अकराल 1.
अकर्ण 1) lies *nicht defect an den Ohren*. Auch Âpast. Çr. 10,22,3.
अकर्णगृहीत 4.
अकर्णधार 2.
अकर्णप्रावृत 1. 6.
अकर्णिय Adj. *was man nicht hören mag* MBh. 8,39,7.
अकर्त 2.
अकर्तर् auch *der einem keinen Dienst erwiesen hat* R. ed. Bomb. 4, 43,7.
अकर्तृक Adj. *keinen Schöpfer habend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,65.
अकर्दम 2.
अकर्मकरण 6.
अकर्मकाल m. *eine Zeit, in der keine Ceremonie zu vollziehen ist*, Sud. zu Âpast. Grhj. 8,5.
अकर्मकृत् I. 2.
अकर्मण्यता f. *Unthätigkeit* Buddha zu Jogas. 1,30. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,19.
अकर्मण्यत्व 2.
अकर्मप्राप्ति 4.
अकर्मवत्, अकर्मश्रान्त u. अकर्मिन् 2.
अकलि 5.
अकलित 1.
अकलितात्मन् 3.
अकलिप्रसर 4.
अकलुष 2.
अकलुषात्मन् Adj. *lauteren Herzens* R. ed. Bomb. 4,1,115.
अकल्ककलिल 5.
अकल्प I. 2.
अकल्मष I. 5.
अकल्माष I. 1.
अकल्य I. 1. 2.
अकल्याण I. 3. अकल्याणमित्र n. *ein Freund, der nur Unheil bringt*, Gâtakam. 17.
अकव, lies *lückenlos*.
अकवि I. 6.
अकशाप und अकस्यविट् 1.
अकाकु 5.
अकाञ्चन 1.
अकातर 2.
अकापुरुषव्रत 3.
अकामयमान 1.
अकामयान 3.
अकामविक्रिय 5.
अकामसंज्ञपन 4.
अकामात्मन् 6.
अकामिन् 2.
अकाम्य 1.
1. अकारण I. 1.
अकारणक und अकारादिनिघण्टु 2.
अकार्पण्य I. 1. 2.
अकार्यतम 4.
अकार्श्य 6.
अकालतेपम्, अकालज्ञ, अकालनियम und अकालसंयमम् 2.
अकावङ्क, अकिंचिज्ञ und अकिंचिद् 1.
अकिंचिन्मय 3.
अकिलिन 2.
अकिल्बिष I. 3.
अकीर्तनीय 2.
अकुञ्चित 5.
अकुटिल 2.
अकुण्ठधिष्ण्य 1.
अकुण्ठमण्डल 6.
अकुण्ठित 1.
अकुण्डलिन् 2.
अकुतस् I. 2.
अकुतोभृत्यु, अकुत्सयत् und अकुथित 2.
अकुपान 6.
अकुपित 2.
अकुप्य I. 2. 3.
अकुम्भ m. *etwas in seiner Art Einziges* Gâtakam. 17,5. 28.
अकुल I. 2.
अकुलक 2. 3.
अकुलज्ञ 2.
अकुलीन I. 2.
अकुष्ठिपृषत् 1.
अकुक् und अकूज 2.
अकूजन 1. Adj. *nicht knarrend* (Achse) MBh. 8,37,27. 68,25.
अकूटक und अकूर्मपृषत् 2.
अकृच्छ्रलङ्घ्य 5.
अकृच्छ्रिन् 2.
अकृत I. 1.
अकृतक 2. Gâtakam. 18. 20. 26.
अकृतकृत्य 1.
अकृतप्रज्ञ, °क u. अकृतप्रथमयज्ञ 4.
अकृतलक्षण und अकृतविद्य 2.
अकृतव्यूक् und अकृतश्मशान 1.
अकृतश्रम und अकृतसंज्ञ 2.
अकृतागस् 6.
अकृताग्र und अकृतस्रविट् 2.
अकृप 1.
अकृपण I. 2.
अकृमिपरिमृष्ट 2.
अकृशलहर्मी 2.
अकृशानेककण्टक Adj. *von den vielen kleinen Gräten befreit* R. ed. Bomb. 3,73,15. = अकृशा अनेके च कण्टका यस्य विद्यन्ते Comm.
अकृष्ट I. 1.
अकृष्टरोहिन् 3.
अकृष्ण 1.
अकृत und अकेतन 2.
अकोप I. 2.
अकोपन 1.
अकोपयत्, अकोपिता, अकोश und अकोषधावन 2.
अकौड्य 1.
अकौशल I. 1. Gâtakam. 9,59.
अकौसीद्य n. *Fleiss* Gâtakam. 1.
अक्का I. 1.
अक्ति 5.
अक्रतुसंयुक्त Adj. *nicht mit einer bestimmten Absicht verbunden* Âpast. Çr. 10,14,3.
1. अक्रम I. 2.
2. अक्रम I. 1.
अक्रमशस् 1.
अक्रमोष्ठ 3.
अक्रिमि 1.

अक्रिय und अक्रियक 2.
अक्रियाक 3.
अक्रीणत् 3.
अक्रीत, अक्रुद्ध und अक्रुध्यत् 1.
अक्रूर I. 1.
अक्रूरंकार 4.
अक्रूरपरिवार 1.
1. अक्रोध und 2. अक्रोध I. 1.
अक्रोशत् 3.
अक्लिष्ट I. 1.
अक्लेद्य I. 3.
अक्लेश I. 1. 4.
2. अक्त I. 3.
3. अक्त I. 1.
अक्तकितव I. 2.
अक्तकूट 3.
अक्तगलक् 2.
अक्तत I. 6. Auch *eine best. Krankheit* Dârila zu Kauç. 32,9. Nach Zimmer ist auch AV. 7,76,4 अक्ततस्य zu lesen.
अक्ततधाना 3.
अक्ततसक्तु 3.
अक्ततामर्य 1.
अक्ततोदक 3.
अक्तत्रिय und अक्तदाय 1.
अक्तदेवनपणी 4.
अक्तदेवितर् 3.
अक्तदेविन् I. 3.
अक्तद्वार् 1.
अक्तधर्म 3.
अक्तधूर्त I. 3.
अक्तपराजय und अक्तपरि I. 6.
अक्तपातन 3.
अक्तभार् 1.
अक्तम I. 2 (Gâtakam. 19,6).
अक्तमता 2.
अक्तमद् 4.
अक्तमा I. 3.
अक्तमालामय 1.
अक्तमावत् 3.
अक्तमिन् 2.
अक्तय I. 1. 2.
अक्तयवट 1.
अक्तर्य I. 1.
अक्तर् I. 1. 3.
अक्तरकर् und अक्तरच्युतक 2.
अक्तरन्यास I. 3.
अक्तरशंस् I. 1.
अक्तरशिक्षा 1.
अक्तरसधातु n. *eine best. Singweise* Lâṭj. 7,9,8.
अक्तरान्तर 2.
अक्तरेस्था 1.
अक्तर्य I. 1.
अक्तवती I. 6.
अक्तवाप 2.
अक्तवृत्त 3.
अक्तशब्द् 4.
अक्तशिक्षा 3.
अक्तशील und अक्तसङ्गम् 1.
अक्तसूत्र I. 1.
अक्तसूत्रक 1.
अक्तसूत्रवलयिन् 2.
अक्तहृदय 6.
अक्षा f. *ein best. Spruch* Çâṅkh. Çr. 18,4,1. 3,1.
अक्षात्त 1.
अक्षार् 3.
अक्षारमद्यमांसाद 2.
अक्षारलवण und अक्षारलवणाशिन् I. 2.
अक्षालित 2.
अक्षावली 1.
अक्षिकूट I. 3.
अक्षिच्छिद्र 3.
अक्षिणवत् 2.
अक्षितृ, अक्षिदुःख und अक्षिनिकाणम् 1.
अक्षिपद्म 3.
अक्षिबन्ध 1.
अक्षिरुज् 3.
अक्षिरोगवत् und अक्षिलक्षी 1.
अक्षीणबुद्धि 3.
अक्षीब I. 1.
अक्षीरक्षारालवण 2.
अक्षु I. 1.
अक्षुषक्ता, अक्षुद्रपरिचारिन् und अक्षुद्रपरिवार 3.
अक्षेत्रज्ञ I. 1.
अक्षेत्रतर 1. 3.
अक्षेम und अक्षोधुक 1.
अक्षोभ्य I. 1.
अक्षौहिणी I. 3. MBh. 1,2,22 in der Bed. *ein vollständiges Heer.*
अक्ष्णायीकृत 1.
अक्ष्युपनिषद् 2.
अखज्ज 3.
अखण्डमण्डल 4.
अखण्डार्थनिरूपण 2.
अखण्डितात्त 1.
अखण्डोपाधि m. *eine mit Worten nicht zu erklärende Eigenschaft* Njâjak. Sâṁkhjapr. 67,3 v. u.
अखण्ड्यमान 2.
अखर्व I. 1.
अखर्वन् 1.
अखात I. 3.
अखादत् I. 4.
अखिन्न 3.
अखिललोकनाथ 3.
अखिलेश्वर 4.
अगणयत् und अगणितप्रतियात 1.
अगण्य I. 3.
अगतश्री und अगतार्थ 2.
अगति I. 1. अगत्या Instr. *ohne Ausweg, nothgedrungen* Gâtakam. 7,26. 23,11.
अगद्वेद् 1.
अगदंकार I. 1. Auch Daçak. 34,15.
अगदित 2.
अगन्ध I. 3.
अगन्धसेविन् 1.
अगन्धि oder °न् 3.
अगम्य I. 2.
अगम्यगा 1.
अगम्यरूप 3.
अगर्तस्कन्ध 2.
अगर्भ und अगस्ति I. 1.
अगस्तिकुसुम 3.
अगस्ती und °य I. 3.
अगस्त्यगृकृपतिक 3.
अगस्त्यनिघण्टु 2.
अगस्त्यवट 3.
अगस्त्यशास्त Adj. *von Agastja beherrscht.* °शास्ता दिक् *Süden* MBh. 1,192,9.
अगस्त्यसंपात 2.
अगस्त्याश्रम 1.
अगाध I. 1.
अगाधबुद्धि 2.
अगार I. 1.
अगारदाकिन् auch MBh. 7,73,41.
अगारस्तूप m. *der Hauptbalken eines Hauses* Âpast. Gṛhj. 19,7.
अगार्दभरथिक und अगालित 2.
अगिरिभिद् 4.
अगुञ्जिन् 1.
2. अगुण und अगुणवत् I. 2.
अगुणशील 2.
अगुणिन् I. 2.
अगुण्यता 3.
अगुरु I. 1.
अगुरुक 1.
अगुरुगवी 2.
अगुरुतल्प 1.
अगुरुसार I. 6.
अगृध्नु 2.
अगृह्, अगृहपति, °क u. अगृहीत 1.
अगृह्यत् 2.
अगृह्य I. 2.
अगृह्यमाणकारण I. 1.
अगो 1.
अगोघ्न 2.
अगोचर I. 2.
अगोत्रचरण und 1. 2. अगोप 1. 1. 2. अगोपाल 2.
अगोरस 1.
अगोरुध, lies *der die Heerde nicht einsperrt, — für sich behält.*
अगोष्पद् 2.
अगोपवन 1.
अग्नाविष्णु I. 1.
अग्नि I. 3.
अग्निक I. 1.
अग्निकण I. 3.
अग्निखदा 2.
अग्निगोदान Adj. *bei dessen Bartscheerung* Agni *die Gottheit ist* Âpast. Gṛhj. 16,13.
अग्निघट 2.
अग्निचयन I. 2.
अग्निज्ञ I. 1..
अग्निजननविधि 2.
अग्निजिह्व I. 3.
अग्निज्येष्ठ 3.
अग्निज्वाल 1.
अग्नितनू und अग्नितुण्ड 3.
अग्निदग्ध I. 2.
अग्निदेव 1.
अग्निदैवत I. 6.
अग्निनेत्र und अग्निन्यक्त 3.
अग्निपक्ष 2.
अग्निपतन 3.
अग्निपद् I. 2.
अग्निपिण्ड 3.
अग्निपुत्र m. Patron. Skanda's AV. Paric. 20,6.
अग्निपूजा 1.
अग्निपूत 3.

अग्निप्रणयन I. 3.
अग्निप्रस्कन्दन n. MBh. 1, 84, 26 nach Nilak. = श्रौतस्मार्ताग्न्यग्निसाध्यकर्मत्याग.
अग्निभय und अग्निमदन 4.
अग्निमय, अग्निमुख, अग्निरङ्ग und अग्निरूप I. 1.
अग्निवर्चस् I. 5.
अग्निवेताल I. 1.
अग्निशकटी 5.
अग्निशक्ति 6.
अग्निशिख I. 1.
अग्निशौचवस्त्र 2.
अग्निष्टुत् und अग्निष्टोम I. 1.
अग्निष्टोमयागविधि 2.
अग्निष्ठ I. 1. 2.
अग्निसंचय 3.
अग्निसात्मिक I. 6.
अग्निस्पर्श und अग्निकृत 1.
1. अग्निहोत्र I. 1.
2. ग्निहोत्र I. m. Du. Çâṅkh. Çr. 14, 3,15 nach dem Comm. = अग्निहोत्रसंज्ञको द्वौ कविर्यज्ञसोमौ.
अग्निहोत्रप्रायण 4.
अग्निहोत्रप्रायश्चित्त 2.
अग्निहोत्रिन् I. 1.
अग्निह्वर 1.
अग्नीवरुण I. 1.
अग्नेयानी 3.
अग्यगार I. 1.
अग्यर्चिस् 1.
अग्यवभृथ 4. 6.
अग्याधेय und अग्युत्पात I. 1.
अग्युपसमिन्धन 4.
अग्युपस्थान I. 4.
अघ I. 1. 5. 6.
अघगणना 1.
अघगवर 5.
अघग्राहिका 1.
2. अघणी 3.
अघतलसंचार 1.
अघतःस्थ 3.
अघतोरथ 5.
अघदातर 2.
अघभाग I. 5.
अघभुज् I. 6.
अघभूमि I. 3.
अघभोगिन् 2.
अघभोजन 1.
अघभोज्य 4.
अघयान I. 3.
अघवक्र 5.
अघशिख und अघसंध्या 6.
अघसारा und अघसूची 1.
अघस्त 2.
अघक् I. 5. 6.
अघकृण I. 1. 2.
अघक्रोम 1.
अघाय 6.
अघात्त 1.
अघाम्यकन्द und अघाम्यत्व 2.
अघाक् 3.
अघिमवती 1.
अघेगू I. 2.
अघेदाधिष 2.
अघेदुस् 1.
अघेसर und अघेसरी I. 5.
अघ्यमकिषी 4.
अघ्लास्नु und अघ I. 1.
अघटित 1. 2.
अघदीपिका 2.
अघन I. 1.
अघपञ्चविवेचन und °पञ्चषष्टि 2.
अघभेद् 1.
अघमर्षण I. 3.
अघर्म 3.
अघविवेचन 2.
अघशंस I. 3.
अघशंसिन् 1. 5.
अघषट्क, अघसंशयतिमिरादित्यसूत्र und अघसंग्रह 2.
अघातुक I. 1.
अघासक 2.
अघूर्ण 3.
अघोणिन् 2.
अघोरकल्प I. 1.
अघोरघोरतर 3.
अघ्न्यात्व 1.
अङ्क I. 5. 6.
अङ्कता 1.
अङ्कनशास्त्र 2.
अङ्कपाश 1.
अङ्काय् 4.
अङ्कावङ्क 5.
अङ्कर्, अङ्करति *schiessen, aufschiessen* Pârv. 595,1. 603,10. Hierher gehört das u. अङ्करय् stehende अङ्करित.
अङ्करय् I. 5.
अङ्कुरारोपण n. *das Pflanzen eines Schösslings, eine Hochzeitsceremonie* Har. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.
अङ्कुरार्पण n. *eine best. Hochzeitsceremonie* Har. zu Âpast. Gṛhj. 2, 14. °विधि Nachtr. 1.
अङ्कुश I. 1. 5.
अङ्कुशखेटिन् I. 1.
अङ्कुशधर Adj. *einen Haken zum Antreiben des Elephanten tragend* MBh. 5,155,17.
अङ्कुशेश्वर 5.
अङ्कूरय् *spriessen lassen* Pârv. 391,31.
3. अङ्ग I. 3.
अङ्गकषाय und अङ्गक्रमलक्षण 2.
अङ्गक्रिया 1.
अङ्गघटना 2.
अङ्गज्ञ I. 1. 5.
अङ्गतस् 3.
अङ्गनिरुक्ति 2.
अङ्गदिन्न m. N. pr. eines Fürsten Gâtakam. 29.
अङ्गप्रग्रह 4.
अङ्गभङ्ग I. 3. Wohl *Gliederbruch* Subhâshitâv. 604.
अङ्गभूत 5.
अङ्गभेद् I. 4.
अङ्गमर्द् I. 2.
अङ्गराज 2.
अङ्गलतिका 4.
अङ्गलेपा f. N. pr. einer Stadt R. ed. Bomb. 4,42,14.
अङ्गलोमन् 5.
अङ्गवादा 1.
अङ्गवाक्क 5.
अङ्गविक्षेप und अङ्गशुश्रूषक I. 1.
अङ्गसमाख्यायम् 6.
अङ्गारक I. 5.
अङ्गारकलिका 1.
अङ्गारका (!) f. N. pr. einer Râkshasî R. ed. Bomb. 4,41,26.
अङ्गारकृत् 2.
अङ्गारधानिका I. 3.
अङ्गारधूमवत् und अङ्गारनाडि 2.
अङ्गारवाक्किका und अङ्गारसात् 5.
अङ्गारावक्षेपण 2.
अङ्गारित I. 2.
अङ्गारीय I. 5.
अङ्गारेश्वर 5.
अङ्गिरोधामन् 1.
अङ्गुलराजि 5.
अङ्गुलिप्राशन n. *das Kosten mit dem Finger* Har. zu Âpast. Gṛhj. 2,11.
अङ्गुलिमात्र 1.
अङ्गुलिवेष्टक und °वेष्टन 2.
अङ्गुलीफणाकृस्तक 4.
अङ्गुलीभङ्ग 5.
अङ्गुलीविक्षेपम् Absol. *die Finger hinundher bewegend* Gâtakam. 31.
अङ्गुल्य 6.
अङ्गुष्ठक 1.
अङ्गुष्ठविभेदिक 6.
अङ्घ्रि I. 1.
अङ्घ्रिपात 3.
अङ्घ्रयवनेजन 1. 3.
अच् mit उद् I. 2. — Mit समुद् I. 4. 5. — Mit नि I. 3. 4. — Caus. 3. — Mit प्रति I. 4.
अचक्रित 1.
अचक्रवर्त, अचक्रवृत्त, अचक्राण, अचक्षुष्य, अचङ्क्रमणशील u. अचञ्चल 2.
अचण्ड, अचण्डमरीचि u. अचन्द्र 1.
अचन्द्रसूर्य Adj. *wohin weder Mond noch Sonne dringen* R. ed. Bomb. 4, 50,18.
अचन्द्रार्कग्रह 4.
अचयन 1.
अचर I. 2.
अचरण I. 1.
अचरम I. 3.
अचरमवयस् 2.
अचरित und अचरिष्यत् 5.
अचर्वयत् 2.
अचल I. 1.
अचलदत्त 1.
अचलपुर I. 2.
अचलेन्द्र und अचलेश्वर 1.
अचाक्रिक 2.
अचाक्षुष I. 2.
अचातुर्मास्य, अचापल u. अचापल्य 1.
अचिकित्सनीय 3.
2. अचित् I. 1.
अचित्तपाशस् und अचित्तमनस् I. 1.
अचिन्तनीय 1. Auch *woran man nicht denken darf* R. ed. Bomb. 4, 24,13.
अचिन्त्य I. 1.
अचिन्त्यज्ञ 3.
अचिर I. 2.
अचिररुचि 2.

अचिरंरोचिस् 1. 5.
अचिरांशु und अचिराभा 1. 1.
अचिरोढा 1. 5.
अचेतन 1. 1.
अचेतित und अचैत्रभानव 1.
अचोत, अचोत्य, अचौत्य u. अचौर 2.
अच्कराशब्द m. (Divjâvad. 555,21) und अच्कराभिघात m. (ebend. 142,11) *Fingerschnalz.*
अच्कत्तक 1.
अच्कदिर्दर्श 2.
अच्कभन् 1.
अच्कन्द 2. 5.
अच्कन्दिस्क 1.
अच्कन्दिस्कृत 2.
अच्कभल्ल 1. 1. Auch Vikramâṅkaṅ. 13,23.
अच्कमण्डक 5.
अच्कम्बरम् 1. 2.
अच्कर्दनीय 2.
अच्कायोपग, अच्किडर und अच्किडत्व 1.
अच्किदर्शन 2.
अच्किपत्र 3.
अच्किपयामन् 1. 5.
अच्किमाश्वमेध 2.
अच्किन्न 1. 1.
अच्किन्नपत्र 1. 5.
अच्किन्नपयस् 3.
अच्कुसा und अच्कूरी 2.
अच्केत्य 3.
अच्केर 1.
अच्युत 1. 1. 2.
अच्युतकृष्णादीक्षित und अच्युतक्षिति 2.
अच्युतप्रच 4.
अच्युतप्रेक्ष 6.
अच्युतराजाभ्युदय 2.
अच्युतलोक 1.
अच्युतशतक 2.
अच्युतार्चन 3.
अच्युति 1.
अञ्च् mit अभि 1. 6.
अञ्चक्रन्द 1.
अञ्चनीर 1. 1.
अञ्चगत् 2.
अञ्चगति 5.
अञ्चगाव 1. 1. 4.
अञ्चगधपाक्षन् 2.
अञ्चङ्गम 1.
अञ्चङ्गाल 2.
अञ्चत्तिवंस् Adj. *nicht bemerkt habend* R. ed. Bomb. 2,14,45.
अञ्चठर 2.
अञ्चउप्रमातृसिद्धि 1.
3. अञ्चन 3.
अञ्चननि 1. 5.
अञ्चनवादशील, अञ्चनाग्रीय und अञ्चनाशम् 1.
अञ्चन्मन् 2. 4.
अञ्चन्मनाश 3.
अञ्चन्य 1. 2. 5.
अञ्चबन्धु 1.
अञ्चमथन 4.
अञ्चमीढ 1. Als Bein. Judhishṭhira's MBh. 1,191,20.
अञ्चरक 1.
अञ्चरम् 1. 2.
अञ्चराजरिषु 5.
अञ्चरामर 2.
अञ्चरामरी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *ewige Jugend und Unsterblichkeit verleihen* Subhâshitâv. 3509.
अञ्चल्पत् und अञ्चवृष 2.
अञ्चागलस्तन 1. °न्यायेन Sâh. D. 342,18.
अञ्चातगुण 1.
अञ्चातरज्ञस् 5.
अञ्चातशत्रु 1. 1) Nom. abstr. °ता f. MBh. 7,12,12.
अञ्चातारि 1. 3.
अञ्चाति 2.
अञ्चापाल 1. 1.
अञ्चायमान 2.
अञ्चार्वि 1. 3.
1. अञ्चाश्व 1. 5.
अञ्जिगीष und अञ्जिज्ञास्य 2.
अञ्जितदेवाचार्य 3.
अञ्जितमनस् 2. 4.
अञ्जितेन्द्रियमिश्र 3.
अञ्जिनरत्न 1.
अञ्जिनवासस् 3.
अञ्जिर 1. 6.
अञ्जिल्य 1. 1.
अञ्जिल्यचारिन् und अञ्जिल्यशठ 2.
अञ्जिल्य 1. 2.
अञ्जीतपुनर्वणय 1. 3.
अञ्जीर्ण 1. 1.
अञ्जीर्णामृतमञ्जरी 2.
अञ्जीर्ण 1.
अञ्जीर्यत्न 2.
अञ्जीवनि 1. 5 (steht hier an falscher Stelle).
अञ्जुगुप्स und अञ्जुगुप्सित 2.
अञ्जू 3.
अञ्जोष 1. 5.
अञ्ज्ञात 1. Auch *unerkannt, unerwartet* R. ed. Bomb. 4,56,8.
अञ्ज्ञातर् 1.
अञ्ज्ञातलिप्सम् 5.
अञ्ज्ञेयत्व 2.
अञ्ज्यानि 1. 3.
अञ्ज्यायंस् 1.
अञ्ज् mit परिवि 3. — Mit प्रवि 4.
अञ्जन 1. 5.
अञ्जनक 1. 4.
अञ्जनपर्वन् m. N. pr. eines Râkshasa MBh. 7,156,81. 83 u. s. w.
अञ्जनाभ 1. 1.
अञ्जनिक 1.
अञ्जलिपुट 3.
अञ्जलिप्रग्रह 4.
अञ्जलिविभव 2.
अञ्जोगति Adj. *geradeaus fliegend* (Pfeil) MBh. 7,156,170. 161,6. 8. 12,34.
अट् 1. 6.
अटट *eine best. Hölle* Divjâvad. 67,23.
अटन 1. 1.
अटाट्या 1. 5.
अटूपाल 3.
2. अटूकास 1. 1.
अणाकिलपाठक 5.
(अणि) अणी 1. = शूलाग्र Nîlak. zu MBh. 1,108,8.
अणिक 1. 2. 6.
अणिकाषम् 2. Richtig अनि°.
अणिमर्तस् 1.
अणु 1. 1.
अणुज्योतिस् 1.
अणुप्रियङ्गु 4.
अणुवादिन् 2.
अणू 2.
अणूक in शष्पणूक und देवताणूक Baudh. Gṛhj. 2,2 bei Har. zu Âpast. Gṛhj. 15,9 fehlerhaft für अनूक.
अणूकाण्ड 4.
अण्ठ 1. 5.
अण्ड 1. 1. Auch *ein best. Theil eines* Stûpa Divjâvad. 244,10.
अण्डत्तर 1.
अण्डभेदन 3.
अण्डात, अण्डारक und अण्डिका 1.
अण्णादीक्षित 2.
अत् mit अनु 4.
अतच्कृत् und अतच्कृति 1.
अतज्ज्ञातीय und अतज्ञ 2.
अतथाकरण 4.
अतद् und अतदर्ह 2.
अतदर्हमाण Adj. (f. आ) *dieses nicht verdienend* MBh. 2,67,54.
अतदात्मन् 2.
अतद्धित und अतद्भाव 1.
अतद्रूप 1. 2.
अतद्विद् 1.
अतद्वीर्यविद्वंस् 5.
अतनुबल 1.
अतनुमत् 2.
अतत्त्व 1. 1.
अतत्त्वित 1.
अतन्द्री und अतप्ततपस् 2.
अतमोविष्ट 1.
अतमिस्र und अतर् 2.
अतरपण्य *kein Lohn für eine Fracht zu Wasser* Divjâvad. 4,12. 501,24.
अतरित्र und अतरुच्छाय 2.
अतरुण 1.
अतर्कणीय Adj. *auf den man es nicht abgesehen haben kann* oder *darf*, so v. a. *sicher vor* (Gen.) Gâtakam. 9,1.
अतर्कावचर 1.
अतर्कित 1. Auch *auf den man es nicht abgesehen hat*, so v. a. *sicher vor* (Instr.) Gâtakam. 6,1.
अतर्षुल 2.
1. अतस् 1. 3.
अतस्कर Adj. *frei von Räubern* AV. 12,1,47.
अतस्थान und अताच्कील्य 1.
अतात्त्विक, अतात्पर्यविद् und अतात्त्व 2.
अतापभृत् 1.
अतार्य 2.
अतिकठिन 1.
अतिकपिल 3.
अतिकरुण 6.
अतिकल 3.

अतिकष्ट I. Auch *überaus schlimm, sehr arg* Gâtakam. 24.
अतिकातर und अतिकात्ति 1.
अतिकार्यकर, अतिकार्श्य und अतिकौटक 2.
अतिकुचित Adj. *sehr kraus* Pañkâçikâ (ed. Solf) 44.
अतिकुटिल, अतिकुणप und अतिकुतूकुल 2.
अतिकृच्छ्र I. 2.
अतिक्रमण I. 3.
अतिक्रमे 2.
अतिक्रान्तभावनीय I. 3.
अतिक्रान्तातिक्रान्त Adj. *über Alles hinweggekommen* Divjâvad. 47,16.
अतिक्रुद्ध und अतिक्रुध् 2.
अतिक्रूरमृदु, अतिक्षिप्र, अतिक्षुत्परीत und अतिक्षादिन् 3.
अतिगरीयस् 1.
अतिगर्हिन्, अतिगर्ध und अतिगार्ध्य 2.
अतिगुरु I. 3.
अतिगृद्ध 2.
अतिग्राह्यपात्र 4.
अतिघन I. Auch *sehr dick* Daçak. 2,11.
अतिघस्मर 2.
अतिचण्डिका 1.
अतिचतुर I. 3.
अतिचपल 2.
अतिचार I. 1.
अतिचिक्कण, अतिचित्रम्, अतिचिरस्य und °चिरात् 2.
अतिच्छत्रक I. 2.
अतिच्छेद्य 2.
अतिजटाधर 1.
अतिजठर, अतिजड, अतिजरठ, अतिजरत्, अतिजवन, अतिजितकाशिन् (1. 6) und अतिज्वलन 2.
अतितर्पण 5.
अतितर्ष 2.
अतिताप 6.
अतितिक्षमाण 2.
अतितिक्षा und अतितिग्म 2.
अतितीव्र I. 2.
अतितुङ्ग 3.
अतितुद् 5.
अतितुन्दिल, अतितूर्णम् und अतितूष्णीत 3.
अतितृप्त 1.
अतितिव्रतिन् 6.
अतितृष्णी 1.
अतितृग्ध I. 2.
अतितृर्पित 2.
अतितृशरथम् 6.
अतितृष्णात्मक 3.
अतितृष्णु I. 6.
अतितैलीपम् 6.
अतितोषि, so zu lesen st. अयितोषि.
अतिदुःख und अतिदुर्गम 3.
अतिदुर्जन 2.
अतिदुर्नय 1.
अतिदुर्न्यस्त Adj. *sehr schwankend in seinen Ueberzeugungen* Gâtakam. 10.
अतिदुर्बल I. 1.
अतिदुर्बलता, अतिदुर्मनस् und अतिदुर्ललित 3.
अतिदुर्विषकृ 2.
अतिदुर्विषह्य 3.
अतिदुष्ट I. 3.
अतिदुःसह 1.
अतिदूर I. 3.
अतिदूरवर्तिन् 3.
अतिदूषित 1.
अतिदोषम् 2.
अतिदोषल und अतिद्रुतम् 3.
अतिद्वय 2.
अतिधनिन् 3.
अतिधर्म, अतिधवल und अतिधूम 1.
अतिनदीक्ष्ण 3.
अतिननामिन् und अतिननामि I. 3.
अतिनयन 5.
अतिनर्मन् 3.
अतिनिभृतम् und अतिनिरोध 1.
अतिनिर्घृण 2.
अतिनिर्मथन I. 3.
अतिनिर्मल 1.
अतिनिर्लिप्त 5.
अतिनिर्वर्तिन् 3.
अतिनिर्विण्ण 2.
अतिनिर्वृत 1.
अतिनिषेवितर् 2.
अतिनील und अतिनेद् 1.
अतिपक्ष्मन्, अतिपवित्र, अतिपाण्डुकम्बल, अतिपान u. अतिपापिन् 3.
अतिपावन 1.
अतिपिङ्ग 2.
अतिपिप्रुन 4.
अतिपीडित I. 3.
अतिपूर 3.
अतिपेलव 4.
अतिपौरुष 1.
अतिप्रणय I. 5.
अतिप्रतिलोम 1.
अतिप्रत्यासङ्ग 3.
अतिप्रथित 1.
अतिप्रपञ्च 4.
अतिप्रभावती 1.
अतिप्रमाण I. 1.
अतिप्रमाथिन् 4.
अतिप्रमाद् 1.
अतिप्रलाप 3.
अतिप्रलोभित und अतिप्रविलम्बित 5.
अतिप्रविष्ट 2. 5.
अतिप्रवृत्त 5.
अतिप्रवृद्ध I. 4.
अतिप्रवेश 4.
अतिप्रशान्त 6.
अतिप्रिय 1. 4.
अतिप्रीत 2.
अतिप्रेषण, अतिप्रेषितर् und अतिप्रेष 5.
अतिबन्धुर 4.
अतिबल I. 1. 4.
अतिबलात्कृत und अतिबलीयस् 4.
अतिबहु I. 1.
अतिबीभत्सित 4.
अतिभक्ति 1.
अतिभय I. 5.
अतिभयंकरम् 4.
अतिभयानक 1.
अतिभर 3. 6.
अतिभरित 3.
अतिभवानीवल्लभम् 6.
अतिभारवत् 1.
अतिभारिक 3.
अतिभीत 1.
अतिभूमि I. 6. अतिभूमिमारोप्यते Pâñc. 582,16. अतिभूमिं गमित: 586, 20. अतिभूमिग Kathâs. 28,84.
अतिभूत् und अतिभोगिन् 3.
अतिमञ्जुल 1.
अतिमतिमत् 1. Auch R. ed. Bomb. 4,29,29.
अतिमद् 1.
अतिमनोरथ Adj. *alle Wünsche übersteigend* Gâtakam. 22,83.
अतिमन्यु Adj. *sehr wüthend* MBh. 8,22,10.
अतिमर्शम् 4.
अतिमहत् I. 1.
अतिमहारोह und अतिमहासत्त्व 4.
अतिमहिमन् 1.
अतिमात्र I. f. आ R. ed. Bomb. 2, 12,112.
अतिमानुषस्तव 2.
अतिमाल 1.
अतिमुक्ति I. 3.
अतिमूर्ख 1. 4.
अतिमृदु Adj. *überaus zart* Pañkâçikâ (ed. Solf) 24.
अतिमृदुल 4.
अतिमेचकित 2.
अतिम्लानि 1.
अतियाचित 4.
अतियात्रा 1. Auch *Ueberfahrtsgeld* Divjâvad. 92,27.
अतिरज्ञस्वल und अतिरटित 5.
अतिरति f. *grosse Freude an* (Loc.) Kathâs. 27,25.
अतिरभस 3.
अतिरमणीय 1. 1.
अतिरय 1.
1. अतिरस I. 5.
अतिरसिक u. अतिरस्कृतसंभाष 3.
अतिराग 1.
अतिरिरंसा 5.
अतिरुष् I. 4.
अतिरुष्ट 5.
अतिरूढ I. 2.
अतिरेच und अतिरेक 1.
अतिरोचमान 5.
अतिरोदन I. 5.
अतिरोष 3.
अतिरोषण 2.
अतिरोह 1.
अतिल I. 1.
अतिलवणसात्म्य 6.
अतिलालवत् 5.
अतिलोभनीय Adj. *wonach man grosses Verlangen hat, überaus reizend.* Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 26.
अतिलोलुप und अतिलौल्यवत् 5.
अतिवक्र I. 1.
अतिवत्सल und अतिवर 3.
अतिवरीयस् 5.
अतिवल्लभ I. 5.
अतिवात्सल्य 3.

अतिवाम 1.
अतिवाहन 5.
अतिविक्रम 2.
अतिविक्लव, अतिविगर्ह्य und अतिविग्रहिन् 5.
अतिविघट्टित 2.
अतिविज्ञ 5.
अतिवितथ 2.
अतिवितथवाच्, अतिवितीर्ण und अतिविद्वंस् 1.
अतिविधे 6.
अतिविपर्यय 2.
अतिविपिन und अतिविप्रकर्ष 3.
अतिविप्रधर्ष m. *das Anthun eines grossen Leides* R. ed. Bomb. 4,24,6.
अतिविभिन्न 4.
अतिविभीषण 3.
अतिविमनस् 5.
अतिविमल 1.
अतिविराजिन्, अतिविरूप und अतिविलम्ब 5.
अतिविलम्बितम् 3.
अतिविशाल Adj. *überaus umfangreich* Pańḱâçikâ (ed. Solf) 14.
अतिविश्रम्भ 1.
अतिविश्व I. 1.
अतिविष Adj. *überaus giftig* Ǵâtakam. 32,31.
अतिविषम I. 5.
अतिविषा I. 2.
अतिविष्ठित Adj. etwa *fest stehend, sich nicht von der Stelle bewegend* R. ed. Bomb. 4,18,38.
अतिविसंष्ठुल 5.
अतिविस्तर I. 5.
अतिविस्मय 5.
अतिविस्मित 6.
अतिविस्रव 5.
अतिविह्वल 2.
अतिवीर I. 3.
अतिवीर्य 1.
अतिवीर्यवन्त् 3.
अतिवृद्ध I. 1.
अतिवृष्य, अतिवेगवन्त्, अतिवेदना und अतिवेपथुमन्त् 6.
अतिवैचक्षण्य 1.
अतिवैशस und अतिवैषम्य 6.
अतिवैष्णव 1.
अतिव्यथित 6.
अतिव्यपहार und अतिव्यवहार 1.
अतिव्यवाय 4.
अतिव्यवायिन्, अतिव्यसन, अतिव्यसनिन् und अतिव्यस्त 6.
अतिव्याकुल, अतिव्याहृत und अतिव्युत्पन्न 3.
अतिशंसन 1.
अतिशक्त 6.
अतिशक्ति Adj. *überaus mächtig* Pârv. 589,5.
अतिशक्तिभाज् 4.
अतिशङ्का f. *übermässige Besorgniss* Pârv. 587,1.
अतिशङ्कितव्य und अतिशठ 6.
अतिशय m. auch = विशेष *Art.* शास्त्राति° Ǵâtakam. 4.
अतिशयवन्त् I. 1.
अतिशयितत्व, अतिशस्त्रकोप, अतिशात und अतिशाद्वल 6.
अतिशिष्ट 1.
अतिशीघ्र I. 1.
अतिशीत I. 6.
अतिशुभ्र und अतिशृत 1.
अतिशोभन I. 2.
अतिशोभाकर und अतिशोषिन् 6.
अतिश्रम I. 6.
अतिश्रान्त 3.
अतिश्रि Adj. *die Çrî übertreffend* Festgr. 19.
अतिश्री f. *grosse Pracht* R. ed. Bomb. 4,1,45.
अतिश्लक्ष्ण I. 1. 5.
अतिश्लाघ्य 3.
अतिश्लिष्ट 6.
अतिश्वास 1.
अतिष्कद् und अतिष्कदस् I. 6.
अतिष्टिघम् 1. Richtiger *übersteigen.*
अतिसंरम्भ, अतिसंराग, अतिसंशब्द und अतिसंश्लिष्ट 6.
अतिसंसिद्धि 1.
अतिसंहर्ष 2.
अतिसंहृष्ट 1.
अतिसंकट, अतिसंकल्प, अतिसंकुल, अतिसंक्षोभण, अतिसंगोपनीय und अतिसत्कृत 6.
अतिसत्वरम् 1.
अतिसदय 4.
अतिसदृश 6.
अतिसंतत 2.
अतिसंधारण 3.
अतिसमर्थ 6.
अतिसमुत्क्रुष्ट 2.
अतिसंप्रीति 1.
अतिसंभोग 6.
अतिसंभ्रम I. 6.
अतिसरस्वती 3.
अतिसरूप 1.
अतिसर्ग I. 1.
अतिसविशङ्कम् 6.
अतिसस्पृह 5.
अतिसान्द्र 6.
अतिसार auch *Vergehen* in सातिसार.
अतिसार्थक, अतिसाहसिक, अतिसिताङ्गविहंग, अतिसुगन्धि oder °न् und अतिसुगम 6.
अतिसुन्दर 1.
अतिसुभग und अतिसुवृत्त 6.
अतिसुहित 3.
अतिसृष्टप्रतिबद्ध 1.
अतिसौजन्य 3.
अतिस्थगित 6.
अतिस्थौल्य 2.
अतिस्निग्ध 6.
अतिस्नेह m. *allzugrosse Liebe* und zugleich *eine hinreichende Menge Oel* R. ed. Bomb. 4,1,116.
अतिस्पर्धिन् 6.
अतिस्फुट 5.
अतिस्रवण 4.
अतिस्वन् 1.
अतिस्विन्न 6.
अतिहर्ष 1. Auch MBh. 7,180,6.
अतिहर्षुल 6.
अतिहसित I. 6.
अतिहार 1.
अतिहारिन् und अतिहार्द 6.
अतिहास I. 1. 3.
अतिहास्य 6.
अतिहिमम् und अतिहृष्ट 1.
अतिहेलन 6.
अतीचार 2. 5.
अतीरेक I. 5.
अतीर्ण 3.
अतीव्र, अतुङ्ग und अतुच्छ 2.
अतुन्दिल 5.
अतुर्मुह्य 4.
अतुलसुन्दर 3.
अतुल्य I. 1.
अतुषारकर 5.
अतूपर 4.
अतृप्ति und अतृप्तिकृत् 2.
अतृष्यमाण Adj. *nicht gierig* Ǵâtakam. 7.
अतैलपूर 3.
अतोद्य 2.
अतोय 1.
अत्त्वाय Absol. von 1. अद् Maitr. S. 1,8,5 (121,20). Man könnte सदत्त्वाय statt यदत्त्वाय vermuthen.
अत्य I. 1.
अत्यक्षर 3.
अत्यग्निष्टोमक und अत्यणु 1.
अत्यतिमात्रम् 2.
अत्यधिक 3.
अत्यनूर्जित Adj. *ganz und gar entmuthigend* (die Armuth) Ǵâtakam. 12,4.
अत्यन्त I. 2.
अत्यन्तशस् 6.
अत्यन्ताभेद m. *absolute Identität* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,118.
अत्यन्तिक I. 5 (dieser Nachtrag zu streichen).
अत्यब्ज 1.
अत्यय I. 2.
अत्ययदेशना f. *Schuldbekenntniss* Ǵâtakam. 21.
अत्ययीभाव m. *das mit Tode Abgehen* MBh. 8,35,26.
अत्यल्प I. 5.
अत्यल्पबुद्धि und अत्यसदृश 1.
अत्यसह्य Adj. *dem man nicht zu widerstehen vermag, unlenkbar* R. ed. Bomb. 2,15,46.
अत्यसित 2.
अत्याकुलित 1.
अत्याग 2.
अत्याग्रह 5.
अत्याचार 1.
अत्याज्य 2.
अत्यानन्द I. 5.
अत्यापन्न 3.
अत्यायु 1.
अत्यारूढ 2.
अत्यारोह, अत्यार्ति, अत्यावेग und अत्याशित 1.
अत्यासङ्ग 2.
अत्यासन्नता 1.
अत्यासादयितव्य Adj. *zu durch-*

schreiten, zu betreten R. ed. Bomb. 4,42,22.

अत्युच्च, अत्युत्क, अत्युत्तम und अत्युदार् 1.

अत्युन्नति I. 1.

अत्युन्माद् und अत्युपसंकृत 6.

अत्युपसेवना f. *übertriebene Ehrerbietung* Gâtakam. 23,16.

अत्युष्णता 1.

अत्यूर्ज्वस्वल 3.

अत्यूर्जितम् 6.

अत्येतवै und अत्यौत्सुक्य 1.

1. अत्र I. 3.

अत्रपू 2.

अत्रपुस् 1. 2.

अत्रस्त 2.

अत्रस्नु auch Ragh. 14,47.

अत्राण 2.

अत्रामुक 1.

अत्रिगोत्र 3.

अत्रिज्ञ und अत्रिनेत्रप्रजात 1.

अत्रिवर्ष 2.

अत्वरित 3.

अथ I. 2.

अथर्वणचन्द्रकालितत्त्व, अथर्वणशिक्षा, अथर्वणाशीर्षोपनिषद् und अथर्वणोपनिषद् 2.

अथर्वमय 3.

1. अद् Caus. I. 3.

अदक्षिणीय I. 1.

अदग्ध 1.

अदण्ड und अदण्डन 2.

अदण्डवासिक 1.

अदत्तादान I. *Diebstahl* Divjâvad. 302,7.

अदत्तादायिक m. *Dieb* Divjâvad. 301,23. 418,28.

अदद्दत् I. 3.

अदद्दिवंस् 3.

अदनी 6.

अदनीय 4.

अदब्धधीति und अदब्धनीति I. 5.

अदभ्र I. 2.

अदम्भिन् und अदरणीय 2.

अदरिद्र 1. 2.

अदर्श und 1. अदर्शन I. 1.

अदर्शनपथ I. °पथे व्यवस्थापय् *Jmd den Anblick verwehren* (als Zeichen der Ungnade) Divjâvad. 370,28. 371,1.

°दर्शिन् Adj. *nicht gesehen —, nicht kennen gelernt habend* Gâtakam. 21,35.

अदसीय 1. Auch Naish. 22,14.

अदानीय 5.

अदान्यै, lies *kein Geschenk verdienend.*

अदाभ्य I. 3.

अदाभ्यवै I. 1.

अदाम्भिक und अदाम्भोल 1.

अदास I. 5.

अदासी 6.

अदासीक 1.

अदास्यत् 3.

अदाक्षुक I. 1.

अदितिकुण्डलाहरणनाटक 1.

अदित्सत् I. 3.

अदित्सा und अदिवा 2.

अदिवाशिन् und अदिवास्वापिन् 1.

अदीक्षितवाद 4.

अदीन I. 1.

अदीनग 3.

अदीक्षिमत् 2.

अदीर्घबोध und अदीव्यत् 3.

अदुःख I. 2.

अदुःखार्ह 3.

अदुःखिन् 1.

अदुन्वत् 5.

अदुर्वृत्त 3.

अदुःस्पृष्ट 1.

अदूर I. 1.

अदूरबान्धव, अदूरे °u. अदूषक 3.

अदूष्य 3. 5.

अदृग्गोचर 3.

अदृढ 2.

अदृढभक्तिक, अदृश्यता und अदृश्यत्व 1.

अदृष्टकर्मन् 3.

अदृष्टचर 2.

अदृष्टरजस् I. 5.

अदृष्टि I. 1.

अदृष्टोद्भूति f. *das Entstehen der unsichtbaren Kraft der Werke* Sâṁkhjas. 6,65.

अदेवजुष्ट 3.

अदेवदेव und अदेवमातृक 1.

अदेशकालज्ञ 2.

अदेशज्ञ 3.

अदेशिक 2. 3.

अदेश्य I. 3.

अदेवबन्ध und अदेवभेद 4.

अदैतेय, अदैशिक und अदोग्धर् 3.

1. अदोष I. 5.

2. अदोष I. 1.

अदोषज्ञ 3.

अदोषता I. 1.

अदोषिन् 3.

अद्भुतकर् 1.

अद्भुतदर्पण 2.

अद्भुतसिंह 6.

अद्भुताकार 3.

अद्भुताय् 1.

अद्भुतोत्पातप्रायश्चित्त n. *eine Sühne bei wunderbaren und Unglück verheissenden Erscheinungen* Har. zu Âpast. Grhj. 23,8.

अध्वयज्ञ 3.

अध्वायेण Instr. *von jetzt an* Divjâvad. 7,10. 72,2.

अध्वर्यु I. 5.

अध्वातक 1.

अध्रुव I. 1.

अध्रुव्यार्थ und °क 1.

अध्रिजतु I. 1.

अध्रिपति und अध्रुताली 1.

अध्रेण्य 3.

अध्रोघ und अध्रोघम् I. 3.

अध्व 4.

अध्वगवाद 1.

अध्वादशाह m. *keine zwölf Tage* Çâṅkh. Çr. 14,22,21.

अध्वितीय I. 3.

अध्विवर्ष 1.

अध्विषत् 3.

अध्वीप 2.

अध्वेष्टर् 3.

अध्वैत, °दीपिकासारविवेक, °निर्णय, °पञ्चपदी, °पञ्चरत्न, °परिभाषा, °बहिष्कार, °बोध, °मङ्गल, °मुकुर, °रत्नकोश, °रहस्य, °विद्याविलास, °विद्याविलास, °व्याख्या u. °संग्रह 2.

अध्वैतिन् m. Pl. Bez. *der Anhänger* Çaṁkara's Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,21.

अध्वैध und अध्वैध्य 3.

अधर्ष 4.

अधःकर् I. 1.

अधःकाय 5.

अधःकुम्ब 4.

अधःखात 3.

अधःपात्र 1.

अधःपुष्पिका f. *eine best. Pflanze* Sud. zu Âpast. Grhj. 14,14.

अधनवत्, अधमर्णता und अधरत्व 1.

अधरय् I. 4.

अधररुचक 5.

अधरलक्ष्मन् 2.

अधरसपत्न I. 1.

अधरात् I. 3.

अधराम्बर 3.

अधरिम Adj. *der niedrigste* Divjâvad. 99,14. Vgl. उपरिम im Pâli.

अधरोष्ठरुचक 5.

अधर्म I. 1.

अधर्मचरण 5.

अधर्मचर्या 1.

अधर्मबकुल und अधर्मभाज् 6.

अधर्मभीरु 3.

अधर्मशरण und अधर्मिष्ठ umzustellen.

अधर्मशालिन् und अधर्मसंगर 3.

अधर्मिष्ठ und अधर्मशरण umzustellen.

अधर्मोत्तरता 1.

अधर्षणीय und अधर्षित 3.

अधश्चर 6.

अधश्चिकुर 3.

अधस् I. 1.

अधस्ताच्छन्दमन् 2.

अधस्पद् I. 5.

अधःसंवेशिन् 6.

अधातु, अधातुमत्, अधार्यमाण und अधारा 3.

अधाराग्रक् 5.

अधार्यमाण 3.

अधार्ष्ट्य 2.

अधासनशायिन् 1.

1. अधि I. 1.

अधिकण्ठम् 1.

अधिकंधरम् 3.

अधिकमासफल 1.

अधिकरण, °चिन्तामणि, °शास्त्र, °सारावलि und अधिकर्ण 2.

अधिकर्णम् 1.

अधिकल्पिन् I. Vielleicht *Oberschiedsmann.*

अधिकाधि 1.

अधिकाधिक I. 5.

अधिकारवत् 1.

अधिकारसंप्रदाय 2.

अधिकारिता und °रित्व 1.

अधिकृति und अधिकेतनम् 5.
अधिकोपम 6.
अधिक्षिति und अधिगणपति 1.
अधिगुण I. 1. Auch *überaus verdienstlich* R. ed. Bomb. 4,41,49.
अधिगोपम् und अधिजङ्घम् 1.
अधिज्ञराजु und अधिज्ञिगांसु 2.
अधितल्पम् 1.
अधिदीधिति 3.
अधिदैवत I. 1.
अधिदैवत्य I. 1. (°दैवत्व in 1. Fehler).
अधिद्यो 1.
अधिनागम् und अधिनिशम् 5.
अधिनिष्क्रमणोत्सव 2.
अधिपति I. Auf ein n. bezogen als n. TS. 3,4,5,1.
अधिपतिवती I. 1.
अधिपश्य 2.
अधिपाणि Adv. *auf —, in der Hand* Kir. 9,43.
अधिभू I. 3.
अधिमुक्त 5.
अधिमोक्तव्य 3.
अधिरजनि 1.
अधिरुक्तमन्दिरगवाक्षम् 5.
°अधिरुक्ष 1. 5.
अधिवृढ 5.
अधिवृढाकर्णी I. 1.
अधिवृढि 1.
अधिरोपण I. 2. 5.
अधिरोक् 1. 3.
अधिरोकण und अधिरोकिणी I. 5.
अधिरोकिन् 1.
अधिलङ्घम् 3.
अधिलवङ्गम् 5.
अधिलीलागृकभित्ति 1.
अधिवक्तम् 5.
अधिवचन I. 3.
अधिवर्तन 2.
अधिवादे I. 1.
अधिवासनक und अधिवासनीय 1.
अधिवासिन् I. 1.
अधिविवाकम् 1.
अधिवीर 5.
अधिवेद्या I. 6.
अधिवेलम् 6.
°अधिव्यतिक्रम m. *das Hinüberschreiten über* Âpast. Gṛhj. 6,4.
अधिव्रते 4.
अधिश्रय 6.
अधिश्रि Adj. *prächtig, schön, hübsch* Festgr. 12,25.
अधिश्रेष्ठ 5.
अधिषाद्म् 4.
अधिष्ठ 1.
अधिष्ठान I. 5. 6.
अधिष्ठिति 1.
अधिस्त्रि I. 1.
अधीतपूर्व 1.
अधीतरस und अधीनग 3.
अधीमांस 1.
अधीरम् I. 1.
अधोलोधकर्णी 2. 4.
अधीलोकाकर्णी 6.
अधीशितर् I. 5.
अधीश्वर I. 1.
अधीष्ट 1.
अधुर् 3.
अधूत und अधून्वत् 1.
अधृति I. 1.
अधृष्य I. 3. 5.
अधोगामिन्, अधोगुडा und अधोनाभि 1.
अधोनीवी 3.
अधोपकास I. 3.
अधोबाण 1.
अधोबिलाशृत 6.
अधोमुख I. 1.
अधोमुखमुख 4.
अधोवर्चस् I. 5.
अधोवाम 1.
अधोवासस् 5.
अधोकस्त 1.
अधौत I. 3.
अध्यग्नि I. 6.
अध्यण्डा I. Kauç. 35,4.
अध्यधम् 5.
अध्ययनमात्रवत् 1.
अध्ययनसंप्रदान I. 6.
अध्यर्चिकाचार 1.
अध्यर्धगुण Adj. *ein halbmal stärker u. s. w. als* (Abl.) MBh. 7,23,33.
अध्यवसितता 6.
अध्याकाशम् 5.
अध्याक्रमण n. *das Hinüberschreiten* Gâtakam. 27,23.
अध्याचार 1.
अध्यात्मोपनिषद् 2.
°अध्यापिन् 5.
अध्याय I. 1) am Ende eines Comp. Har. zu Âpast. Gṛhj. 12,1.
अध्यायितृ Nom. ag. als Umschreibung von उपाध्याय Dârila zu Kauç. 10,7.
अध्यारोकण 3.
अध्यावसितव्य Adj. *zu bewohnen* Gâtakam. 19.
अध्याशय I. Am Ende eines Comp. *Neigung zu, Sinn für.* Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 28,5.
अध्यास I. 5.
अध्यासन I. 1.
अध्युद्धि 2.
अध्युपेक्षा f. *Vernachlässigung, Gleichgültigkeit, Sorglosigkeit* Gâtakam. 23,68.
अध्युरस् 5.
अध्यूधी und 1. अध्येय I. 1. 2. अध्येय und अध्रियमाण 1.
अध्वगच्छत् m. = अध्वग *Reisender* Gâtakam. 6,27.
अध्वगति und अध्वदर्शिन् 2.
अध्वन् I. 3. 5.
अध्वरकल्प 4.
अध्वरगुरु 3.
अध्वरत्व, अध्वरम und अध्वरमय I. 1.
अध्वरश्रीत 2.
अध्वर्तव्य und अध्वलोष्ट 3.
अध्वशील und अध्वसक् 1.
अध्वस्त 3.
अध्वापन्न 1.
अनकाममार I. Deutlicher *vor unerwünschtem Tode schützend.* Auch Gobh. 4,6,1.
अनक्काशिन् und अनक्तज्ञ 1.
अनक्तत्रगण 3.
अनक्तसङ्गम् I. 1. Auch TS. 6,3,3,3.
अनक्तिगत 1.
अनक्षणया 3.
अनग्न I. 3.
अनग्नक 5.
अनग्नभावुक I. 2.
1. अनग्नि I. 3.
अनग्निमालिक 1.
अनग्युप्त 3.
2. अनङ्ग I. 1.
अनङ्गजया 1.
अनङ्गतरंगिणी 3.
अनङ्गता 1.
अनङ्गतिलक 2.
अनङ्गद्विष्, अनङ्गघ्ना u. अनङ्गन 1.
अनङ्गलतिका 5.
अनङ्गलेखा I. 5.
अनङ्गवती 5.
अनङ्गशेखर I. 2.
अनङ्गक्लीन I. Âpast. Çr. 10,1,1.
अनङ्गीकरण 1.
अनङ्गीकुर्वत् 3.
अनङ्गीकृत I. 1.
अनडुत्क I. 2.
अनडुदर्क Adj. *den Werth eines Stiers habend* Âpast. Çr. 13,25,6.
अनडुद्यज्ञ 3.
अनडुह् I. 3. 5.
अनणु und अनत I. 1.
अनतिगौरव 6.
अनतित्रस्नु und अनतिदर्शन 1.
अनतिदृश्न 3.
अनतिदेश 1.
अनतिनेद I. 1.
अनतिपात 1.
अनतिपातयत् 3.
अनतिपाद und अनतिपीडम् 1.
अनतिप्रणीत 5.
अनतिप्रयोजन 1.
अनतिप्रौढ und अनतिभङ्गुर 2.
अनतिरेच 1.
अनतिललित und अनतिलुलित 5.
अनतिलोलम् 3.
अनतिवलित 1.
अनतिवादिन् I. 1.
अनतिव्यक्त und अनतिस्कन्दत् 6.
अनतीचार 2.
1. अनत्यय I. 1.
अनत्यार्द्र 2.
अनदनीय 4.
अनधर् 1.
अनधिकारिन् Adj. *nicht befähigt* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,125. *nicht berechtigt zu* (Loc.). Nom. abstr. °त्व n. Ragh. 15,51.
अनधिमूर्क्षित und अनधिश्रय 6.
अनधीतपूर्व und अनधीतवत् 1.
अनधीतिन् 5.
अनधीयान 1.
अनधीष्ट Adj. *nicht freundlich angegangen um Unterweisung* Divjâvad. 329,21. fgg.

अनध्यवसित Adj. *unschlüssig, unentschlossen, stutzig* Gâtakam. 25.
अनध्याय I. 1.
अनध्यायक, अनध्यासन und अननियोगपूर्व 1.
अननुकम्पनीय 3.
अननुकूल 2.
अनननुज्ञाति I. 1.
अननुगम 2.
अननुचर 5.
अननुज्ञात 1. 2.
अननुतापिन् und अननुध्यायत् 3.
अननुयाज्ञ und अननुयोग I. 1. अननुयोगक्षम Adj. *keine Kritik bestehen könnend* Gâtakam. 23.
अननुवषट्कार 5.
अननुवाक्य 6.
अननुशस्त 1.
अननुष्ठातर् 3.
अननुष्ठान und अननुसंधान I. 3.
अननुसर्ग 2.
अननुसृत 6.
अननूत्थान 3.
अननृत 6.
अनन्त I. 1. 5.
अनन्तकाय I. 1.
अनन्तकीर्ति 2.
अनन्तगुण 3.
अनन्तच्छद्दिन् 2.
अनन्तधूप und अनन्तधूपा 1.
अनन्तर I. 1. 4. m. *der nächst jüngere Bruder nach* (Abl.) MBh. 7,40,36.
अनन्तराय I. 5.
अनन्तर्गर्भक, °र्गर्भिन्, अनन्तर्हिति und अनन्तवात 1.
अनन्तविन्नय 6.
अनन्तव्रतकल्प und °व्रतविधि 2.
अनन्तसीर 1.
अनन्तानुबन्धक 4.
अनन्तार्थदृशक 2.
अनन्तिकस्थ 5.
अनन्तोपनिषद् 2.
अनन्त्य I. 1.
अनन्नश्रद्धाजनन 5.
2. अनन्य und अनन्यगति I. 1.
अनन्यगामिन् 5.
अनन्यगुरु 3, lies (f. °गुर्वी) *allerhöchst.*
अनन्यचेतन Adj. = अनन्यचित्त R. ed. Bomb. 3,75,29.
अनन्यज्ञ I. 5. 2) auch Daçak. (1883) 146,5.
अनन्यज्ञानि 2.
अनन्यथावादिन् 3.
अनन्यथावृत्ति 1.
अनन्यदेवत 3.
अनन्यनाथ 2.
अनन्यनारीकमनीय 1.
अनन्यनारीसामान्य u. अनन्यपर 6.
अनन्यपूर्विका 3.
अनन्यप्रतिक्रिय 4.
अनन्यप्रतिम 1.
अनन्यभाज्, अनन्यभाव und अनन्यभोग्य 4.
अनन्यरूप Adj. *nicht verschieden von* (Gen.) R. ed. Bomb. 4,24,38.
अनन्यवाच्य 5.
अनन्यविश्रम und अनन्यव्यापार 1.
अनन्यशरण 2.
अनन्यशासन 1.
अनन्याधीन und अनन्यापत्य 2.
अनन्यभाव und अनन्यवज्ञय I. 1.
अनन्यवसित 6.
अनन्यवाय 1.
अनन्वित I. 1. 5.
अनन्विष्यत् 1.
अनन्वीक्षमाण 2.
अनपक्रामुक I. 1.
अनपग I. 3.
अनपचायितर् Nom. ag. *nicht ehrend* Çâṅkh. Br. 1,1.
अनपचाय्यमान 2.
अनपच्छादयमान und अनपजय्य 1.
अनपदेष्य 4.
अनपयात् 1.
अनपराध्य 2.
अनपवृत्त 5.
अनपव्यत् und अनपव्ययत् I. 3.
अनपव्याकारत् u. अनपव्याकार 6.
अनपशब्दम् 5.
अनपस्पृश् I. 3.
अनपकृत 2.
अनपकृनन 1.
अनपाकृष्ट 2.
अनपिधान und अनपिमत्र 1.
अनपिसोम und अनपिसोमपीथ 6.
अनपुंसक 1.
अनपूपाकृति 2.
अनपेक्षमाण I. 1.
अनभिख्यातदोष 2.
अनभिगमन 3.
अनभिगीत und अनभिज्ञत् 1.
अनभिजल्पित 2.
अनभिज्ञात I. 2.
अनभिज्ञात 1. 3.
अनभिज्ञान 3.
अनभिद्रुग्ध Adj. *nicht feindlich gesinnt* Gâtakam. 25.
अनभिधावत् 3.
अनभिधृन्वत् 2.
अनभिधृष्णुवत् 1.
अनभिध्यसयत् 5.
अनभिनन्दत् 1.
अनभिनिवृत्त und अनभिनिविष्ट 5.
अनभिपन्न 3.
अनभिपरिक्रत् 6.
अनभिप्राणत् 2.
अनभिप्रीत 4.
अनभिप्रेत 2.
अनभिभव 1.
अनभिभाषमाण 6.
अनभिभूत 4.
अनभिमान 3.
अनभिमानुक I. 2.
अनभिमुख 1.
अनभिमृत 4.
अनभियुक्त 1. 4.
अनभिरति 3. Auch Gâtakam. 32.
अनभिरूप I. 1.
अनभिलक्षित 1.
अनभिलप्य 3.
अनभिशङ्क und अनभिशङ्कित 2.
अनभिसंहित I. 3.
अनभिसंधित 6.
अनभिसंधिपूर्व 1.
अनभिसंबद्ध 4.
अनभिसंबुद्ध Adj. *noch nicht zur vollkommenen Einsicht gelangt* Gâtakam. 23.
अनभिसर Adj. *keinen Gefährten habend* Daçak. (1883) 127,10.
अनभिस्निग्ध 6.
अनभ्यवचारुक und अनभ्यसूया 1.
अनभ्यावृत्तम् 3.
अनभ्याकृतम् 1.
अनभ्युदित 5.
अनम I. 6.
अनमस्कार und अनमितपूर्व 3.
अनरित्र 2.
अनर्क 1.
अनर्गल I. 1.
1. अनर्घ I. Auch *ein gar zu hoher Preis* Gâtakam. 7,27.
अनर्चिस् 1.
अनर्थना 3.
अनर्थमय 1.
अनर्थावेक्ष Adj. *keine Rücksicht auf weltlichen Vortheil nehmend* Âpast. Grhj. 21,2.
अनर्धार्धविभागभाज् 1.
अनर्मन् und अनर्मक्रीडिन् 3.
अनर्वाण I. 5.
अनर्ह I. 3.
अनल् 5.
2. अनल I. 1.
1. 2. अनलता 1.
अनलसाख 5.
अनलीय् und अनल्पजल्प 4.
अनल्पत्व 3.
अनवकर्णित 1.
अनवकाशिक Adj. als Bez. *bestimmter Einsiedler* R. ed. Bomb. 3,6,3.
अनवकाशिन् 4.
अनवक्लप्त I. 4.
अनवकेशिन् 5.
अनवक्राम 1.
अनवक्रामम् 2.
अनवगीत Adj. *nicht zum Ueberdruss geworden* Gâtakam. 1. 9,37.
अनवगुण्ठितशिरस् 3.
2. अनवग्रह 1.
अनवज्ञान 3.
अनवतप्तकायक Adj. (f. °यिका) *den See* Anavatapta *beseelend.* देवता: so v. a. *die Gottheiten des Sees* A. Divjâvad. 153,7. fgg.
अनवत्त Adj. *wovon Nichts abgetheilt worden ist* Çâṅkh. Grhj. 2,14.
अनवद्नीय und अनवद्यनीय (so zu betonen in Maitr. S.) I. 5.
1. अनवधान I. 3.
2. अनवधान I. 5.
अनवधानक 1.
अनवधि und अनवन I. 1.
अनवपतित 3.
अनवपाद् 1.
अनवबुद्ध und अनवमृद्य 5.
अनवयव 4.
अनवरोध 6.

अनवरोपित Adj. *noch nicht gepflanzt* Divjâvad. 124,27. 265,10.
अनवर्ण und अनवर्ति 1.
अनवर्तिमुखिन् 3.
अनवलम्ब und अनवलम्बित 1.
अनवलिप्त 5.
अनवलोकन 6.
अनवलोकयत् 5.
अनवविद्ध 6.
अनववृष्ट 2.
अनवशेषम् 1.
अनवसान Adj. (f. आ) *ohne Pause* Sud. zu Âpast. Grhj. 13,16. °म् Adv. zu 11,10.
अनवसित I. 6.
1. अनवस्थान I. 3.
2. अनवस्थान I. 2.
अनवस्थित I. 6.
अनवस्नाता Adj. f. *sich noch nicht gebadet habend* (sc. nach der Menstruation), *noch nicht die Regeln habend* Âpast. Grhj. 14,11.
अनवक्लिंसित 5.
अनवार् 4.
अनवेक्षक I. Mit Gen. *sich nicht kümmernd um* R. ed. Bomb. 4,29,5.
अनवेक्षणीय in स्वनवेक्षणीय.
अनवेक्षिन् Adj. *rücksichtslos.* Nom. abstr. °क्षिता f. Gâtakam. 30,11.
अनवेत und अनवेष्ट 1.
अनशन I. 5.
अनशनायुक 1.
अनश्नुवान 2.
अनश्नील, अनष्ट, अनष्टद्रव्य, अनसूयिन् und अनस्तंगत 1.
अनस्ति 5.
अनस्थक I. 1.
अनस्थि I. 2.
अनस्थिचित् und अनस्थिमत् 1.
अनस्यूत 6.
अनस्विन् 4.
अनङ्कृति I. 1.
अनङ्बुद्धि 1.
अनाकर् und अनाकर्णन 3.
अनाकलन 6.
अनाकस्मिक 2.
अनाकाङ्क्ष und अनाकाशीकरण 1.
अनाकुल I. 2.
अनाकूतज्ञता 2.
अनाकृष्ट I. 1.
अनाक्रन्द्, अनाक्रम, अनाक्रमण und अनाक्रम्य 1.
अनाक्रोशक 2.
अनाक्रोश्य 1.
अनाक्षारित 2.
अनागत I. 5.
अनागति 1.
अनागम I. 1. 3.
अनागमन 1.
अनागामिन् und °मित्व I. 3.
अनाग्रयण und अनाङ्ग 1.
अनाचरत् und अनाचरित 2.
2. अनाचार I. 2.
अनाचार्य, अनाचार्यसंबन्ध und अनाच्छादित 1.
अनाच्कृष 2.
अनाज्ञाव्य 3.
अनाज्यभोजन 1. अनाढ्य 3.
अनातुर, अनात्मज्ञ und °ता I. 3.
अनात्मता f. *Unverstand* Pârv. 589, 33. v. l. अनात्मज्ञता.
अनात्मनीन 3.
अनात्मपरज्ञ 1.
अनात्मवेदिन् 5.
अनात्म्य I. 1.
अनात्यय 1.
अनाथ I. 3.
अनाथकुटी, अनाथसभा u. अनाथी 1.
अनादर्शक und अनादर्शना 2.
अनादान 1.
अनादि I. 1.
अनादित Adj. *von keinem Geräusch erfüllt, tonlos* R. ed. Bomb. 4,43,35.
अनादित्य 2.
अनादिनिधन 1. 3.
अनादिबोधायन 2.
अनादिमध्यनिधन und अनादिमध्यपर्यन्त 3.
अनादिमध्यान्त 1.
अनादिशत् 5.
अनादिष्टदेवत 3.
अनादिष्टवत् 4.
अनादीनव 3.
1. अनादेश I. 3.
अनादेशन 1.
अनाद्यत्त und °त्व I. 3.
अनाधार und अनानम्य 1.
अनानन्तरीयक Adj. *unmittelbar* Sud. zu Âpast. Grhj. 2,9.
अनापत्ति und °क Adj. *frei von Schuld* Divjâvad. 330,1. 303,3.
अनापद्यमान 3.
अनापृष्ट und अनापृष्टकथ 4.
अनाप्तर् 1.
अनाप्लुवत् 2.
अनाप्रीत auch *noch nicht vom Wasser berührt* Âpast. 1,17,9. Âpast. Grhj. 14,14.
अनाप्लवमान 2.
अनाबाध I. 1.
अनाभव 2.
अनाभास 1.
अनाभु 5.
अनाभोग 1.
अनामगृहीत und अनामयस्तव 2.
अनामरूप 3.
अनामर्षमाण 4.
अनामा I. 1.
अनामिष 1. 5. Auch *ohne Fleisch* R. ed. Bomb. 4,59,10.
अनामुक्त 4.
अनामृष्ट 1.
अनाम्नातमन्त्र 4.
अनाय 3.
अनायत I. 4.
अनायतिक्षम 2.
अनायम्य 1.
अनायसित, अनायस्त, अनायात und अनायात् 4.
अनारब्ध 1.
अनार्यविगर्हित n. *ein allgemein ausgesprochener Tadel* Gâtakam. 26,26.
अनारुद्ध 6.
अनारोक 3.
अनारोप्य 1.
अनारोहक Adj. *ohne Reiter* Gâtakam. 25.
अनार्डकारमुख und अनार्डपाद् 3.
अनार्भव 5.
अनार्यव 1. Richtig अनार्जव.
अनाल 5.
अनालक्ष्य 1.
अनालम्ब I. 1.
अनालम्बनता 1.
अनालम्बम् 3.
अनालम्भुक I. 2.
अनालस्य I. 1.
अनालोढ 5.
अनालेश 4.
अनालोक 1.
अनालोचित und अनावर्तयत् 5.
अनावश्यकत्व 1.
अनाविग्न 5.
अनाविद्ध I. 6.
अनाविष्कुर्वत् und अनाविःस्रगनुलेप 1.
अनावृत I. 1. 5. *uneingeschränkt, frei* MBh. 1,122,4. 14. 3,46,42. 307,15. Gâtakam. 22.
अनाश 1. 5.
अनाशीर्क 3.
अनाश्रमधर्मिन् 1.
अनाश्रमिन् I. 5.
अनाश्रव I. 1.
अनाश्वास m. *kein Vertrauen* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,56.
अनाश्वासिक Adj. *unzuverlässig* Gâtakam. 32. Divjâvad. 207,23.
अनासनयोगविक्षिप्त 5.
अनासवाख्य 1.
अनासादयत् 6.
अनासादयमान Adj. *nicht findend* R. ed. Bomb. 3,61,12.
अनासादित 2.
अनासित 1.
अनासेध 6.
अनास्तरित Adj. = अनास्तीर्ण Gâtakam. 31.
अनास्तृत 6.
अनास्थ Adj. *gleichgültig* Kathâs. 28,40.
अनास्थित, अनास्माक, अनास्वाद्य und अनाकृनस्य 1.
अनाहार्य I. 3.
अनाकृत 1. 2.
अनिकामतस् 3.
अनिकृति 2.
अनिक्षिप्तधुर (°धूर्) I. 2.
अनिङ्कन I. 1.
अनिङ्ग्य I. 2.
अनिङ्ग्यशिक्षा 2.
अनिचय I. 3.
अनिचित 1.
अनिच्छ 1. (f. आ). Auch *unwillig* Subhâshitâv. 70.
अनिच्छु 3.
अनिड und अनितिपर् 1.
अनिदाघदीधिति 5.
अनिदान 3.

अनिधन 1.
अनिपद्यमान 1. 3.
अनिपात्य 3.
अनिबद्ध 1. 1.
अनिभृत 1. *stark bewegt* (जल) Gâtakam. 14. *stark, intensiv* (गन्ध) 15,11.
अनिमन्त्रित 2.
1. अनिमित्त 1. 1. Auch Kathâs. 32, 42. 47. 48. 52. 53.
अनिमिष् 3.
अनिमिष 1. 3.
अनिमिषित 3.
अनिमिषेक्षणा 4.
अनिमीलितलोचन Adj. *mit nicht geschlossenen —, mit geöffneten Augen* R. ed. Bomb. 4,52,28.
2. अनिमेष 1. 1.
अनियतपदार्थवादिन् Adj. *keine fest bestimmte Anzahl von Kategorien annehmend* Aniruddha zu Sâṃkhjas. 1,45. 56.
अनियन्त्रणाम् und अनियन्त्रणा 3.
अनियन्त्रित 4.
अनियमित 1.
अनियुक्त, अनिराकरण und अनिराकरिष्णु 1. 1.
अनिराकृतिन् 1.
अनिरीक्षक 3.
अनिरुक्त 1. 1.
अनिरुद्ध 1. 3. 6.
अनिरुद्धक, अनिरुद्धभट्ट und अनिरुद्धमय 1.
अनिरुद्धसंहिता 2.
अनिर्द्रपित, अनिर्णीति u. अनिर्दय 3.
अनिर्दाह und अनिर्दाहक 1.
अनिर्दिष्ट und अनिर्देश 1. 3.
अनिर्भिन्न 1. 2.
अनिर्भुज, अनिर्भेद, अनिर्मार्ग, अनिर्मुक्त und अनिर्युक्त 1.
अनिर्लोडित 5.
अनिर्वचन 3.
अनिर्वचनीयवाद 2.
अनिर्वर्णय Adj. *unbeschreiblich* Gâtakam. 22 (अनिव° die Hdschrr.).
अनिर्विण्ण 2.
अनिर्विधित्स 3.
अनिर्विष्ट 5.
अनिर्वृत 1.
अनिर्वेदकर 3.
अनिर्वेदित 1. Anders Cappeller in Festgr. 21.
अनिर्व्हाणार्च 3.
अनिर्व्रत 6.
अनिलगुप्तिमन्, अनिलसंभव und अनिलात्मज 5.
अनिवर्तिन् 1. 2.
अनिविद्ध 6.
अनिविष्ट 5.
अनिवृत्त 1. 1.
अनिवृत्तयोधिन् 3.
अनिवेशक 3.
अनिवेष्टमान 6.
अनिशान्त 3.
अनिश्चर Adj. *nicht wankend, fest, entschlossen* Divjâvad. 130,1.
अनिश्चायक 3.
अनिश्चित 1. 1.
अनिश्चेय 5.
अनिःशस्त 1. 5.
अनिषिद्ध 6.
अनिषु 2.
अनिषुधन्व 3.
अनिष्कधृक् 2.
अनिष्कासित 3.
अनिष्कासिन् 2.
अनिष्कृत 1. 1.
अनिष्टसोम 1.
अनिष्टसव m. Hillebrandt's Conj. Çâṅkh. Çr. 14,73,3.
अनि[:]ष्टुब्ध 2.
अनि[:]ष्टताश Adj. *die Hoffnung nicht aufgebend* R. ed. Bomb. 3,60,36.
अनिसृष्ट 1.
अनिस्तिष्टत्त् 3.
अनिःसरत्त् 5.
अनीक 1. 2.
अनीकत्व 1.
अनीकशस् 3.
अनीकिनी 1. 2. MBh. 1,2,22.
अनीतक Adj. *nicht sehend, blind* Divjâvad. 415,27.
अनीत्ता 1.
अनीतिशास्त्रज्ञ 3.
अनीदृगात्मन् 5.
अनीदृगाशय 3.
अनीदृश् 1.
अनीदृश 5.
अनीप्सनीय Adj. *was man nicht wünschen darf* R. ed. Bomb. 4,24,13.
अनीरशन 3.
अनील 1. Adj. *weiss* Gâtakam. 14,16.
अनीक्ष 1. 1.
अनीक्षमान 1.
अनुकम्पक 1. 5.
अनुकम्पित 1.
अनुकम्प्य 1. m. so v. a. *Angehöriger, Verwandter, Freund* Âpast. Gṛhj. 13,13.
अनुकर्षण 1. 1.
अनुकार 1. 1. 5.
अनुकारानुकारिन् und अनुकूलकारिन् 1.
अनुकूलोक्त 4.
अनुक्त 1. 5.
अनुक्ति und अनुक्रोशिन् 1.
अनुक्षपम् 3.
अनुखड्गम् 1.
अनुगन्तव्य 1. 2.
अनुगमनविधान und अनुगर्जित 2.
अनुगापन 5.
अनुगायस् 2.
अनुगीत 1. 2.
अनुगुण 1. Am Ende eines Comp. *zuträglich, förderlich* Gâtakam. 2,1. 26,42.
अनुगुणित 1. 2.
अनुगोदम् 2.
अनुग्रकृण auch *das Ueben, Uebung* MBh. 1,132,24.
अनुग्रक्षित 2.
अनुग्रकीतर् 1.
अनुग्रकीतव्य Adj. *dem eine Gunst zu erweisen ist* Gâtakam. 25,24.
अनुचरित 2.
अनुच्च 1. 1.
अनुच्चित 2.
अनुच्छास्त्रवर्तिन् und अनुच्छित्ति 1.
अनुच्छिन्दत्त् 2.
अनुच्छ्वसमान, अनुच्छ्वास und अनुच्यमान 1.
अनुज्ञोविसात् 3.
अनुज्ञापन 1. 4.
अनुज्ञाप्य 2.
अनुज्येष्ठम् 1. 1.
अनुतर्ष 1. 5. In der Bed. 2) Gâtakam. 7.
अनुतर्षुल 1. 2.
अनुतापक 1.
अनुतापिन् 3.
अनुतीर्थम् 6.
अनुतोदन, अनुतोदवत्त् und अनुत्कीर्ण 1.
अनुत्क्रामुक Adj. *Jmdm* (Abl.) *nicht davongehend* Çâṅkh. Br. 2,4.
अनुत्खात 1.
अनुत्त 1. 4.
अनुत्तर 1. 1. 2. 3.
अनुत्तरंग und अनुत्तरप्रकाशपञ्चाशिका 1.
अनुत्तरवेदिक 3.
अनुत्थित 1.
अनुत्पूत 3.
अनुत्सर्पण n. *das nicht zum Vorschein Kommen, sich nicht Einstellen* Gâtakam. 2.
अनुत्सारित 5.
अनुत्साह 3.
अनुत्साहिन् 1.
°अनुत्सुक Adj. *nicht verlangend nach* Gâtakam. 7.
अनुत्सूत्रपदन्यास 5.
अनुत्सृष्ट und अनुदक 1. 1.
अनुदक्या 5.
अनुदय 1. 1.
अनुदयभाज् 4.
अनुदर्शम 6.
अनुदात्ततर 1. 5.
अनुदायिन् Adj. *nicht aufsteigend.* °यि Adv. von einer Recitation Çâṅkh. Br. 15,4.
अनुदिशम् 6.
अनुदेशक 1.
अनुदैवतम् 6.
अनुद्धत 1. 2.
अनुद्भव 1.
अनुद्भावित 4.
अनुद्भासिन् und अनुद्भिन्न 1.
अनुद्भवण 4.
अनुद्भिक्त 1.
अनुद्वार 2.
अनुध्यायिन् und अनुनायक 1.
अनुनिर्णाष 2.
अनुनीति 5.
अनुन्मत्त 1.
अनुन्माद 1. 1.
अनुन्मुक्त, अनुपकरणीय, अनुपकुर्वाण, अनुपक्रमणीय, °क्रम्य, °क्राम्य, अनुपगम und अनुपगृहीत 1.
अनुपघ्नत् 1. 3.

अनुपचरित Adj. *nicht übertragen* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 1,99.

अनुपचित und अनुपज्वलित 2.

अनुपदस्त und अनुपदस्यन्त् 3.

अनुपदेश und अनुपदेष्टव्य 1.

अनुपधि I. 1. 3.

अनुपध्मात 2.

अनुपनत 4.

अनुपनम्र 1.

अनुपनाह 5.

अनुपनीत und अनुपन्यास 1.

अनुपपत्ति I. 1.

अनुपपत्तिमन्त् 1.

अनुपपन्न I. 1.

अनुपभुज्यमान 4.

अनुपमक्षन्त् und अनुपमज्जन्त् 4.

अनुपमसहारिग्रन्थ 2.

अनुपयान्त् 4.

अनुपयोग und अनुपराग 1.

अनुपरिक्रामम् I. 2.

अनुपरिचारम् 2.

अनुपरिहारम् 5.

अनुपरोधिन् Adj. *nicht beeinträchtigend* Ǵâtakam. 31,91.

अनुपर्वत, अनुपलक्ष्य und अनुपलक्ष्यमाण 1.

अनुपलब्धिवाद 2.

अनुपलब्धिसम I. 1.

अनुपलीढ 5.

अनुपविशन्त् 2.

अनुपविष्ट, अनुपवीत, अनुपशय und अनुपश्रुति 1.

अनुपसर्ग I. 1.

अनुपस्कृत 1.

अनुपस्थिताग्नि 3.

अनुपहत I. 6.

अनुपह्वयमान I. 1.

अनुपाक्रुष्ट Adj. *unbescholten* Ǵâtakam. 12.

अनुपात auch *das Versinken, Ertrinken* Subhâshitâv. 2914.

अनुपातव्य Adj. R. ed. Bomb. 4, 61,4 fehlerhaft für अनुयातव्य.

अनुपात्यय 1.

अनुपादे *hinter Jmds Fusse, dahinter* MBh. 8,11,9.

अनुपादेय und अनुपाध्याय 1.

अनुपाय I. 1.

अनुपायिन् 1.

अनुपारत 5.

अनुपालभ्य 1.

अनुपाश्रय Adj. *haltlos.* Nom. abstr. °त्व n. Ǵâtakam. 23.

अनुपासितवृद्ध 6.

अनुपिण्डम् 2.

अनुपूरण n. *das Nachfüllen* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,132.

अनुपूर्व I. 3) अनुपूर्वेण *allmählich, nach und nach* Divjâvad. 5,10. Ǵâtakam. 9.

अनुपृष्ट 4.

अनुपेक्षण 1.

अनुपेत I. 1.

अनुपेयमाना 4.

अनुप्रकम्पन 6.

अनुप्रदान I. 1.

अनुप्रव्रजन n. *das Aufgeben des häuslichen Lebens um das asketische zu beginnen nach dem Vorgange eines Andern* Ǵâtakam. 20,30.

अनुप्रष्टर् Nom. ag. *der sich nach Allem erkundigt, wissbegierig* MBh. 2,5,40.

अनुप्रसर्पक und अनुप्रसृप्तिन् 4.

अनुप्रिय 2.

अनुबन्ध I. 5.

अनुबन्धिका 1.

अनुबन्ध्य und अनुबिम्ब I. 1.

अनुबिम्बन 5.

अनुबिम्बित 1.

अनुबोध I. 4.

अनुभव I. 3.

अनुभवम् 3.

अनुभवसूत्र 2.

अनुभाव I. 4.

अनुभाविन् I. 2.

अनुभाषित 4.

अनुभ्रष्टतेजस् 2.

अनुमतवज्र 4.

अनुमति I. 3.

अनुमन्तर् I. 1.

अनुमातर् Nom. ag. *der Schlüsse —, Folgerungen zieht* Bhâmat 1343,6.

1. अनुमान I. n. (ungenau) R. ed. Bomb. 4,52,13. Nach dem Comm. = 2. अनुमान.

2. अनुमान I. 2. °काञ्चन, °खण्ड, °निरूपण, °प्रकाशिका, °प्रवेश, °मणि und °वाद 2.

अनुमार्ग I. °मार्गागत Adj. *unterwegs begegnet* Ǵâtakam. 25.

अनुमार्जन I. 2.

अनुमास° 1.

अनुमित 4.

अनुमिति I. 2. °मानसत्वविचार und °रहस्य 2.

अनुमेय I. 4. 5.

अनुमोदिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Wohlgefallen erregend* Ǵâtakam. 1,28.

अनुयाज I. 2.

अनुयाजवन्त् und अनुयायिन् I. 1.

अनुयियासु 2.

अनुयोगिन् und °गिता 6. Nach Garbe ist अनुयोगिन् in der Njâja-Phil. *die Stätte, an der ein* Abhâva *constatirt wird.* Sonst bezeichnet das Wort *dasjenige, welches unterschieden wird;* vgl. Viǵńânabhikshu zu Sâṁkhjas. 1,61.

अनुयोज्य I. 1.

अनुरक्षितव्य Adj. *zu behüten, zu bewahren vor* (Abl.) Ǵâtakam. 23.

अनुरणन I. 1.

अनुरसित 5.

अनुराग I. 2.

अनुरोधवती 1.

अनुरोह I. 1.

अनुलापिन् und अनुलेपण 2.

अनुलोमप्रतिलोम m. N. pr. 1) eines mythischen Meeres Divjâvad. 103,3. fgg. — 2) eines mythischen Berges Divjâvad. 103,13. fgg.

अनुलोमय् auch so v. a. *günstig gestalten* MBh. 8,10,15.

अनुल्बण I. 1.

अनुल्लङ्घनीय 1.

अनुवत्सरीण und अनुवत्सरीय 3.

अनुवनम् I. 3. 6.

अनुवनान्तम् 6.

अनुवप्रम् 3.

अनुवर्णयितव्य 5.

अनुवसु 3.

अनुवा 1.

अनुवाक्य I. 1.

अनुवादिन् und अनुविधायिन् I. 6.

अनुविलेपन und अनुविष्णु 1.

अनुवृत् und अनुवृत्ति I. 1.

अनुव्याध 3.

°अनुव्यापिन् Adj. *sich verbreitend über, erfüllend* Ǵâtakam. 11.

अनुव्याहृत 6.

अनुव्रजन I. 1.

अनुव्रज्य 5.

अनुशंसन 1.

अनुशयवन्त् 5.

अनुशयिन् I. 1.

अनुशंसे 1.

अनुशासिन् I. 5.

अनुशिक्षा f. *das Nachlernen, Nachstreben* Ǵâtakam. 20,8.

अनुशिष्टि 5. *Belehrung* Ǵâtakam. 31.

अनुशोक s. शोकानुशोक weiter unten.

अनुश्रोतव्य, अनुषक्ति, अनुषर und अनुष्टुप्कारम् 5.

अनुष्टुप्छन्दस् 1.

अनुष्टुब्गायत्रीकारम् 5.

अनुष्टुभ् I. 2.

अनुष्ठान I. 1.

अनुष्ठायज्ञयज्ञीय u. °यज्ञायज्ञीय I. 3.

अनुष्ठिति 5.

अनुष्णाशीत I. Nom. abstr. °त्व n. Dîpikâ 13 zu Tarkas.

अनुष्यदे 5.

अनुष्यन्द I. 6.

अनुसंचर 2.

अनुसंतति I. 1. 5.

अनुसंधानीय 5.

अनुसरण I. 3.

अनुसर्ग I. 2.

°अनुसर्तर् Nom. ag. *der Reihe nach besuchend* MBh. 8,44,44.

अनुसानु 6.

अनुसृतवत्सा 5.

अनुसृष्टि eher Nomen appell.

अनुस्तनित 1.

अनुस्रोतसम् Adv. = अनुस्रोतस् Âpast. Gṛhj. 14,14.

अनुहरण I. 3.

अनूचान I. 4.

अनूच्यमानत्व 5.

अनूढ I. 5.

अनूढता 1.

अनूत्थान 3.

अनूत्सर्ग 1.

अनूद्देश I. 1.

अनूद्भासिन् 1.

अनूनगरिमन् 3.

अनूपरेखा, अनूपवती, अनूर्जित (*elend, humilis* Ǵâtakam. 9,43), अ-

नूर्धकर्मन्, अनूर्धक्रिया und अनूर्धत्व 1.
अनूर्धभावुक 3.
अनूषर I. 1.
1. 2. अनूक 1.
1. अनूक्ष I. 1.
2. अनूक्ष 1.
अनृग्वेदविनीत Adj. *im Ṛgveda nicht bewandert* R. ed. Bomb. 4,3,28.
अनृचंस् I. 1.
अनृजु I. 3.
अनृणी 1.
अनृणीकरण 5.
अनृत I. 3.
अनृतकथ 2.
अनृतकारक und °कारिन् 6.
अनृतपरु I. 1. 4.
अनृतवादिन् und °दिता I. 5.
अनृतसंकित 6.
अनृतसंगर 1.
अनृतसर्वस्व 3.
अनृतु I. 1.
अनृषभ 1.
अनेक I. 5.
अनेकधृत् 1.
अनेकवार्षिक Adj. *viele Jahre alt* R. ed. Bomb. 3,68,21.
अनेकशतभौम 2.
अनेकशतसाहस्र, अनेकसंख्य und अनेकांश° 3.
अनेकाग्र 1.
अनेकात्मवादिन् Adj. *eine Pluralität von Seelen annehmend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,154.
अनेकान्त I. 1. 2.
अनेकार्थकैरवकौमुदी u. अनेजन्त् 1.
अनेय 3.
अनेलमूक 5.
अनेव 3.
अनेष 1.
अनैतिह्य 3.
अनैन्द्व 1.
अनैभृत्य 3. *Mangel an Bescheidenheit* Gâtakam. 28.
अनैरंमद 1.
अनैर्भृत्य 3.
अनैश्चारिक und अनैषध 1.
अनैष्टिक 6.
अनोकशायिन् 1.
अनोजस्क Adj. *kraftlos, schwach* Gâtakam. 30,3.
अनौचिती 1.
अनौद्धत्य I. 3.
अनौपम, अनौपम्य, अनौपयिक und अनौपाधिक (*nicht durch die Verbindung mit einem anderen Dinge veranlasst, essentiell* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 6,48) 1.
अनौरस 3.
अनौशीर 1.
2. अनौषध 5.
अन्त I. 2. 3. 5. 1) अन्ताद्न्तं परिक्रम्य so v. a. *hin und her* MBh. 1,131,53.
अन्तःकोटरपुष्पी I. 1.
अन्तःक्रौर्य 6.
°अन्तःपातिन् 4.
अन्तःपार्श्व 3.
अन्तःपुरचारिका 2.
अन्तःपुराधिपत्य 5.
अन्तःपुरावचर m. = अन्तःपुरचर Gâtakam. 28. 31.
अन्तःपुरेवास 2.
अन्तःपूय 3.
अन्तःप्रीति 6.
अन्तकपुर 2.
अन्तकरण I. 1.
अन्तकानन 2.
अन्तकारिन् und अन्तगत I. 3.
अन्ततः I. *selbst, sogar* Divjâvad. 142,11. 191,3. सर्वमन्ततः so v. a. समन्ततः R. ed. Bomb. 4,49,2.
अन्तदीपक 1.
अन्तनामन् 1. 5.
अन्तप्लुत 1.
2. अन्तम I. 6.
अन्तरकोश 3.
अन्तरक्रीडा 1.
अन्तरतंस् I. 2.
अन्तरदृश् Adj. so v. a. *den Mittelweg einschlagend* R. ed. Bomb. 4,22,23.
अन्तरन्तःस्थ I. Âpast. Gṛhj. 15,9.
अन्तरपतित und अन्तरय 2.
अन्तरा, अन्तरात्मक und अन्तरात्मन् I. 1.
अन्तरात्रि f. *Todesnacht* Gâtakam. 24,5.
अन्तरान्तरतस् 1.
अन्तरान्तरात् Abl. Adv. *hier und dort* Divjâvad. 155,26.
अन्तरावेदि und °वेदी I. 5. 6.
अन्तराप्रङ्गीय 3.
अन्तरिक्त I. 1.
अन्तरिक्तदा und अन्तरिक्तयानी 3.
अन्तरिति, अन्तरीप u. अन्तरीय I. 1.
अन्तरेष 4.
°अन्तर्गण 1.
अन्तर्गति 3.
अन्तर्गेह 5.
अन्तर्गोष्ठ und अन्तर्जन 3.
अन्तर्जलेशय 2. 6.
अन्तर्जाता 1.
अन्तर्ज्ञान I. 1.
अन्तर्ज्ञानुकर 1.
अन्तर्ज्योतिस् I. 3.
अन्तर्दिश् 3.
अन्तर्धन I. 3.
अन्तर्धेय 3.
अन्तर्धान 4.
अन्तर्नाव्य 3.
अन्तर्भाव I. 1.
अन्तर्भावप्रकाशिका u. °भाववाद 2.
अन्तर्भाव्य und अन्तर्भेद 3.
अन्तर्मनस् I. MBh. 7,179,47.
अन्तर्मन्दिर 1.
अन्तर्मास 1. 5.
अन्तर्मुख I. 1. 3. 4.
अन्तर्मुखता I. *das nach innen Gekehrtsein* Comm. zu Jogas. 1,2.
अन्तर्यामीय 1.
अन्तर्लीन 5.
अन्तर्लोम I. 1.
अन्तर्वर्तिन् I. Adj. f. *schwanger* Divjâvad. 234,17. Vgl. अन्तर्वत्नी.
अन्तर्वार्त 4.
अन्तर्वावत् und अन्तर्वावत्त् I. 5.
अन्तर्वास I. 3.
अन्तर्शस् 3. Divjâvad. 161,24.
अन्तःशाक्ति 4.
अन्तःश्वास 1.
अन्तःसद्स् 6.
अन्तःसामिक 1.
अन्तःसुषिरिन् 2.
अन्तःस्मेर 4.
अन्तिक I. अन्तिकात् mit einem Compar. *in Vergleich zu* (Gen.), (schöner) *als* Divjâvad. 117,24. 28.
अन्तितर 2.
अन्त्यपत् I. 1.
अन्त्यार्ध 5.
अन्त्रकूजन 1. 2.
अन्त्रवृद्धिमत् und अन्त्रापीडप्रकर्षिन् 1.
अन्त्रावरण 5.
अन्दू I. 5.
अन्दोलय् I. 6.
अन्ध I. 4.
अन्धक I. 5.
अन्धकार I. 6.
अन्धकारिन् 4.
अन्धकाल 2.
अन्धंकरण I. 1.
अन्धतामिस्र I. 3. 5.
अन्धंभविष्णु I. 2. 5.
अन्धव्यूक 2.
अन्धस्वत् 1.
अन्धीकरण Adj. *blind machend* Gâtakam. 21,24.
अन्नचिकित्सा 2.
अन्नद्रव्यशूल 1.
अन्नपत्य I. 1.
अन्नपर्यायम् 1.
अन्नपानविधि 2.
अन्नप्राशनक 1.
अन्नभुज् I. 4.
अन्नभृतीय 2.
अन्नरस I. 3.
अन्नविकार I. 5.
अन्नविकृति und अन्नविद्वेष 5.
अन्नसनि Adj. als Umschreibung von पितृषणि Ait. Br. 1,13,13.
अन्नसंदेह 6.
अन्नहार 1.
अन्नावेध I. 5.
अन्नाशन 1.
अन्त्रिका 2.
अन्नीय 4.
1. अन्य I. 2.
अन्यतरतोऽतिरात्र 1.
अन्यतरान्यतर 3.
अन्यतस् = अन्यस्य R. ed. Bomb. 1,19,2.
अन्यतीर्थिक Adj. *einer anderen Secte angehörig, andersgläubig* Gâtakam. 23.
अन्यत्पार्श्व Adj. (f. ई) *eine andere Seite zeigend* Kauç. 39,16.
अन्यत्र I. 3.
अन्यत्रकरण 1.
अन्यथाकरण und अन्यथाभवन 5.
अन्यथाशीलिक 6.
अन्यपर und °त्व 1.

अन्यपूर्वा I. 6.
अन्यबन्धु 6.
अन्यभाविन् und अन्यमातृक 4.
अन्ययज्ञ 6.
अन्यराष्ट्रिय und अन्यलोहमय 5.
अन्यवर्ण und °त्व I. 5.
अन्यशृङ्ग 2.
अन्यादृश I. 2.
अन्यापदेश 2. 5.
अन्याय und °वृत्ति I. 2.
अन्यायतस् 3.
अन्यायधन्यचरित und अन्यायपञ्चक 2.
अन्यायिन् 5.
अन्यूनातिरिक्ताङ्ग und अन्येद्युक 3.
अन्योक्ति I. 5.
अन्योक्तिमुक्तावली und अन्योक्तिशतक 5.
अन्योदर्य I. 5.
अन्योऽन्यकृत्य 2.
अन्योऽन्यजननवृत्ति f. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,128.
अन्योऽन्यमिथुन 4. °भाव m. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,140. °वृत्ति f. ders. zu 1,128.
अन्योऽन्यापतितत्यागिन् 3.
अन्योऽन्याभिभववृत्ति f. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,128.
अन्योऽन्याश्रय I. 1. °वृत्ति f. Sâṁkhjatattvakaumudî zu Kârikâ 12.
अन्वक्षरम् 1.
अन्वग्ज्येष्ठ und अन्वग्रम् 2.
अन्वजिरवति 5.
अन्वत्रस्त 2.
अन्ववपातोस् 3.
अन्वष्टका I. 6.
अन्वष्टकी I. 5.
अन्वाक्शायम् 2. Richtig wäre अन्वक्शायम्.
अन्वारम्भणीयदेवता 1.
अन्वारोहण I. 5.
अन्विच्छा 2.
अन्वेतवै 1.
अन्वेषिषिषु 5.
अन्वेष्टव्य auch *zu verfolgen* Subhâshitâv. 2654.
अपकरुण 2.
अपकर्तन 3.
अपकर्षणीय 2.
अपकर्षसम I. 1. 5.
अपकल्मष I. 1.
अपकषाय 3.
अपकारक 1.
अपकृत् 3.
अपकृत्य I. 3.
अपक्रान्त 1.
अपक्रान्ति I. 1.
अपक्रामम् 5.
अपक्षपात 1.
अपक्षपातिन् 5.
अपक्षय I. °भाजो वै पितरः Çâṅkh. Br. 5,6.
अपक्षाण n. *das Abseitsbrennen (Weiterlaufen) des Feuers* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,17.
अपक्षिगणसंघात 2.
अपक्षिगणसंपात I. 2.
अपगतकालक Adj. *frei von schwarzen Flecken* Divjâvad. 617,8.
अपगतरश्मिवन्त् 2.
अपगूर्ति f. *Herausforderung, Drohung* Maitr. S. 4,6,8 (90,15).
अपगृह्य 1.
अपग्रहण in सव्यापग्रहण.
1. अपघन I. 1. 4.
अपङ्क, अपचन und अपचमान 3.
अपचमानक 6.
अपचायक Adj. *ehrend* Divjâvad. 293,26.
अपचायितर् s. अनप° oben.
अपचायिन् I. 1.
अपचिकीर्षु 5.
अपचित् I. Vgl. J. A. O. S. 13, ccxvii. fgg.
अपचित 2.
अपचिति I. 3. *Verehrung* auch Âpast. Gṛhj. 13,2.
अपचेतस् 2.
अपतंसन 5.
अपतनीय 1.
अपतन्त 2.
अपतन्त्र 1.
अपतन्द्रम् Adv. *unermüdet* Pâdâravindaçat. 5.
अपतरम् I. 1.
अपतान m. *Starrkrampf* Divjâvad. 171,4.
अपत्तन n. etwa so v. a. *so zu sagen keine Stadt* Divjâdad. 276,14. 16. 277,13. fgg.
अपत्यद 1.
अपत्यदुःखैकमय und अपत्यस्नेहकृपामय 2.
अपत्रपिष्णु I. 1.
2. अपथ I. 3.
अपथकल्पना I. 4.
अपथदायिन् und अपथहर 3.
अपदर्प 1.
अपदश I. 3.
अपदान्त und अपदान्तस्थ 1.
अपदिबद्ध 4.
अपदृष्टि 1.
अपदोष्य 4.
अपद्यमान 1.
अपध्यान I. 3.
2. अपनय I. Auch *schlechtes Benehmen, — Betragen* Ǵâtakam. 4,9.
अपनयन 6.
अपनिद्र I. 1. *geöffnet* Dharmaç. 4,1.
अपनिद्रन्त् 1.
अपनुति 3.
अपनुत्ति 1.
अपनुनुत्सु 3.
अपनेय I. 1.
अपनोदक 2.
अपनोदन I. n. Kauç. 42,22 Bez. *der Verse* AV. 1,26,1. fgg.
°अपनोदिन् Adj. *verscheuchend, vertreibend* Ǵâtakam. 26.
अपपयस् 3.
अपपात्र I. 5.
अपपिवंस् 3.
अपभस्मन् 6.
अपभाषण I. 1.
अपभाषितवै 4.
अपमत्सर Adj. *unbeneidet* Ǵâtakam. 22,5.
अपमद und °अपमानक 2.
अपमार्जनक 1.
अपमुद् 5. 6.
अपमृष्टि f. *Abwischung.* दुरिताप° AV. Anukr. 7,65.
अपयाण्य 5. Soll Druckfehler für अपयाप्य sein; vgl. Z. d. d. m. G. 39,707.
अपयातव्य n. *eine Möglichkeit zu entkommen.* °नय m. *ein Kniff zu entk.* Ǵâtakam. 31,19.
अपयोधरव und अपयोधरवारण 5.
अपरकर्मन् 2.
अपरकाय 1.
अपरकार्य I. 3.
अपरक्रिया und अपरचानराट 2.
अपरदीक्षिन् 3.
अपररात्रि und अपरवल्लभ 5.
अपरविधि und अपरसूत्र 2.
अपराक्त 3.
अपरागत 1. 2.
अपराङ्मुख I. 3.
अपराजय m. *das Nichtunterliegen.* मनसः so v. a. *das nicht den Muth Sinkenlassen* R. ed. Bomb. 4,49,6.
अपराजित I. 1. 5.
अपराजितगण m. Name eines Gaṇa *von Kriegshymnen* Kauç. 14,7, N. Ath. Par. 34,13. AV. Anukr. 1,1,3.
अपरातंस 3.
अपरादित्य und अपराद्धर् 1.
अपराद्धेषु I. 1.
अपराधवन्त् Adj. *das Ziel verfehlend* Ḱaraka 58,14 (नापराधवान्भवति zu lesen).
अपराधीन und °ता I. 6.
अपरान्त I. 3.
अपरापात und अपराबाध 1.
अपराभव 6.
अपरामृष्ट 4.
अपरायण 2.
अपरार्ध्य 3.
अपरावन्त्य 4.
अपरावपिष्ठ und अपरावर्तिन् 3.
अपरावाप 1.
अपरावृत्तभागधेय 4.
अपरावृत्ति und अपरिकर्मितमति 3.
अपरिक्षीण Adj. *nicht erschöpft, — verbraucht* Ǵâtakam. 8.
अपरिक्षीणशक्ति 1.
अपरिगम्य 4.
अपरिगृहीत 1.
1. अपरिग्रह I. 3.
2. अपरिग्रह I. 1. 3.
अपरिचलित 2.
अपरिच्छेदकर्तर् 3.
अपरिच्छेद्य 1.
अपरिच्युत 2.
अपरिजीर्ण 1.
अपरिज्ञान und अपरिज्ञेय 3.
अपरिणाम m. *Unveränderlichkeit* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,59.
अपरिणामिन् 2. 3 (Aniruddha zu

Sâṁkhjas. 1,14. 97. 6,54).
अपरिणायक 3.
अपरितर्कित 2.
अपरिताप 3.
अपरितुष्ट 2.
अपरितुष्यन्त् 3.
अपरितोष I. 3.
अपरित्यक्त und अपरित्यागिन् 3.
अपरित्याज्य I. 3.
अपरिनिर्मित und अपरिनिर्वाण 1.
अपरिनिष्ठित 6.
अपरिनिष्पत्ति 3.
अपरिभक्षित 4.
अपरिभवनीय und अपरिभाषण 3.
अपरिभाषित 4.
अपरिभाष्य 3.
अपरिभुक्त 4.
अपरिभूताज्ञ 1.
अपरिभ्रश्यमान 4.
अपरिमाण I. 3.
अपरिमितकृत्वस् 1.
अपरिमितदक्षिण und अपरिमोष 4.
अपरिरक्षण, अपरिरक्षन्त् (auch R. ed. Bomb. 4,25,10) und अपरिलुप्त 3.
अपरिवर्गम् I. 2.
अपरिवृत I. 5.
अपरिवेष्टित 6.
अपरिव्यक्त 3.
अपरिव्रढिमन् 5.
अपरिश्रम 3.
अपरिश्रान्त und अपरिश्रित 1.
अपरिषिञ्चन्त् 2.
अपरिष्वक्त 5.
अपरिसंस्थित Adj. *nirgends stehen bleibend* R. ed. Bomb. 3,60,37.
अपरिहाण und अपरिहारवन्त् 3.
अपरिहित I. 1.
अपरिहीणकालम् (so zu lesen) 6.
अपरिहीयमाण 1.
अपरीक्षित I. 1.
अपरीत्त 1.
अपरीत्य 4.
अपरुष I. 4.
अपरेद्युस् I. 1.
अपरेषुकामशमी (so zu lesen) 1.
अपरोक्षानुभूति u. अपरोक्षानुश्रुति 2.
अपरोधुक I. 1.
अपरोध्य 2.
अपरोपतापिन् 1.
2. अपर्तु und अपर्यन्त I. 3.
अपर्याण 5.
अपर्यासित 3.
अपर्युदस्त Adj. *nicht ausgeschlossen* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 5,124.
अपर्येषित und अपर्येष्ट 1.
अपर्वत 2.
अपवतीय 3.
अपर्वन् I. 6.
अपर्वभङ्गनिपुण I. 1.
अपर्हाण 4. 5.
1. अपलक्षण n. *ein ungünstiges Zeichen* Ǵâtakam. 13.
2. अपलक्षण Adj. *ungünstige Zeichen an sich habend* Ǵâtakam. 13.
अपलक्ष्मण 3.
अपलपन und अपलपनीय 1.
अपलायन 3.
अपलायिन् 1.
अपवाता f. wohl *eine Kuh, die ihr Kalb nicht mehr gern hat*, Kauç. 31,6.
अपवाद I. 5.
अपवित्र und अपविद्धक 3.
अपविद्धि 1.
अपविद्या 5.
अपवृत्तभाव m. *Abneigung* Ǵâtakam. 21,3.
अपव्यवस्थ 1.
अपव्याहार und अपशकुन 2.
अपशब्दनिराकरण 1.
अपशब्दित Adj. *gegen die Grammatik gesprochen* R. ed. Bomb. 4,3,29.
अपशालीन 1.
अपशील 5.
अपशुता und अपश्चात्तापिन् 3.
अपश्यन्त् I. 3.
अपश्रम 1.
अपसदस् n. findet Mahâdeva in Sâṁkhjas. 6,34. Er erklärt: कुतर्कयुक्तमपसदो दुष्टा सभा। तत्रात्मज्ञानं न युक्तम्।
अपसर्प्य 6.
अपसारण I. 3.
अपसुब्रह्मण्य 5.
अपस्कन्द 1.
अपस्पश 3. 5.
1. अपस्पृश् und अपस्फुर् I. 3.
अपस्वर 1.
अपहर 4.
अपहरण I. Etwa *das Fernhalten aller Widerwärtigkeiten* Ǵâtakam. 14.
अपहसित 6.
अपहस्तक 1.
अपहारक auch so v. a. *mehr Gewicht —, grössere Geltung habend* Vivâdaratnâkara 37,7.
अपहार्य 1.
°अपहृत् und अपहेलन 2.
अपह्नवं I. 1.
अपह्नवन 4.
अपह्वर und अपांसुल 3.
अपाकर्तोस् I. 1.
अपाकृति I. 3.
अपाकेस्थ I. 5.
अपाङ्ग m. auch so v. a. *Kennzeichen* MBh. 1,89,23.
अपाच्य I. 5.
अपाञ्चाल्य n. *Vernichtung der* Pańḱâla oder — *der Fürsten der* P. MBh. 8,82,10.
अपाटित 1.
अपाठ m. *kein Studium, Vacanz* Divjâvad. 487,13.
अपाणि I. 2.
अपाणिग्रहणा 2.
अपात्री Adv. mit भू *für Etwas* (Gen.) *ungeeignet werden* Ǵâtakam. 28.
अपाथेय 3.
अपादादिभाज् 4.
अपादान I. 4.
अपाद्य I. Kauç. 42,22. 82,5 Bez. *der Verse* AV. 4,33,1. fgg.
अपानदृह् 4.
अपानीय 2.
अपानुनुत्सु 5.
अपापक 1.
अपापद् und अपापद 2.
अपापदर्शिन् 4.
अपापरोगिन् 1.
अपापाय 2.
अपामंभविष्णु I. 1.
अपामार्गी f. *ein Holzscheit von Achyranthes aspera* Kauç. 46,49.
अपामार्जन 2.
अपामित्य 1.
अपायसंवर्तनीय 3.
2. अपार I. 4. Auch *dem schwer beizukommen ist* R. ed. Bomb. 4,28,59.
अपारणीय und अपारमिता 3.
अपारयन्त् I. 3.
अपारायणीय 3. 5.
अपारिजात 2.
अपार्थय् 1.
अपार्थी 5.
अपालि 2.
अपावरण 4.
अपावृत् I. 5.
अपास und अपासु 1.
अपि I. 3. *vielleicht* Ǵâtakam. 22. 23. 28,36. 31,68. 32,34. अप्येव dass. Divjâvad. 2,12. 5,5. 71,20. अपि — अपि *sowohl — als auch* 57,18.
अपिङ्गाक्ष 1.
अपिच्छिल 3.
अपिधान I. Gît. 3,15 nach einem Comm. Adj. *ohne Hülle.*
अपिनद्धाक्ष 3.
अपिन्वमान und अपिपासित 1.
अपिप्पलाद 3.
अपिशसस् I. 1.
अपिशाच Adj. *von* Piçâḱa *befreit* R. ed. Bomb. 3,64,65.
अपिशुन 2.
अपिसोम 6.
अपिसोमपीथ Adj. *Antheil am* Soma-*Trunk habend* Çâñkh. Br. 4,4. Vgl. अनपिसोमपीथ.
अपिहिति I. 1.
अपीडन Adj. (f. ई) *nicht peinigend, — peinlich* Ǵâtakam. 31,33.
अपीडयन्त् I. 2.
अपीडा I. 3.
अपुण्यकृत् 3.
अपुण्यशील 1.
अपुत्र्यपशव्य 2.
अपुनराभाव 1. 2.
अपुनर्निवर्तिन् 3.
अपुनर्निवृत्ति 5.
अपुनर्भव I. 1.
अपुनर्मार 3.
अपुनर्मृत 4.
अपुरस्कृत 1.
अपुरुष m. *Unmensch, ein grausamer Knecht* (Jama's) Ǵâtakam. 29,30.
अपुरुषापराध 3.
अपुरुषार्थ 1. 3.
अपुरोगव I. 5.
अपुष्कल I. 1. 2.
अपुष्पित Adj. *nicht mit Blüthen versehen* R. ed. Bomb. 4,60,12.
अपूतभृत् 1.

अपूर्व I. 3.
अपूर 3.
अपूरण I. 3.
अपूर्ण I. 6.
अपूर्य 3.
1. अपूर्व I. 1. अपूर्वेण so v. a. *vor Allem* Divjâvad. 36,8.
अपूर्वमणि 2.
अपूर्विन् auch *noch unverheirathet* R. ed. Bomb. 3,18,4.
अपृथग्धर्मचरण 1.
अपृथग्भूत 2.
अपृथात्मज्ञ I. 4.
अपृष्ठ 1.
अपेतभी 4.
अपेय I. 5.
अपेलव 3.
अपोनप्त्रीय I. 1.
अपोर्णावन 4.
अपोक्ष auch *das Wegwerfen* Daça Karm. zu Kauç. 75,15.
अपौरव 4.
अपौरुषेय I. 1. 4.
अपौर्णमास 1.
अपौष्कल्य 4.
अप्तुर्मन् I. 1.
अप्रःस्थ, lies *Aufseher, Verwalter*. RV. 6,67,3 ist अपसेव in अपस (d. i. अपसः) इव zu zerlegen.
अप्पकवि 2.
अप्रकम्प्य 4.
अप्रकर्ष 3.
अप्रकाण्ड I. 4.
अप्रकाशित 1.
अप्रकाशिन् 4.
अप्रकृतिस्थ 1.
अप्रक्षाल, अप्रक्ष्याति und अप्रक्ष्याल 4.
अप्रगल्भता 3.
अप्रगाध Adj. *bodenlos, überaus tief* Divjâvad. 396,13.
अप्रगीत 2.
अप्रगुण I. 4.
अप्रग्रह 4.
अप्रग्रहा 6.
अप्रचरणीय 2.
अप्रचार 4.
अप्रचेतित 2.
अप्रचोदित 1.
अप्रच्छादयत् 2.
अप्रच्छादित 3.
अप्रच्छाय Adj. *schattenlos* Gâtakam. 30.
अप्रज्ञनिधु I. 1.
अप्रज्ञायत् 3.
अप्रज्ञात I. 1.
अप्रज्ञान 1.
अप्रज्ञायमान 6.
अप्रणत 5.
अप्रणय 4.
अप्रणायिन् 3.
अप्रणामित 1.
अप्रणेय I. 4.
अप्रतत 2.
अप्रतापिन् 4.
अप्रति I. 5.
अप्रतिकर्मक्रिया 3.
अप्रतिकर्ष, अप्रतिकल्प, अप्रतिकाङ्क्षिन् und अप्रतिकारसेविन् 4.
अप्रतिकार्य 3.
अप्रतिकुर्वत् Adj. *keinen Gegendienst leistend* R. ed. Bomb. 4,33,47.
अप्रतिकूलकृत्, अप्रतिकूलयत् und अप्रतिकूलवाद् 4.
अप्रतिक्रिय Adj. *wogegen es keine Abhülfe giebt* Gâtakam. 32.
अप्रतिक्रियमाण 1. 6.
अप्रतिक्रुध्यत् 3.
अप्रतिक्रूर 4.
अप्रतिक्रोशत् Adj. *nicht anschreiend* Gâtakam. 12.
अप्रतिगत 4.
अप्रतिगत 5.
अप्रतिगृहीत und अप्रतिग्राहिन् 1.
अप्रतिघात I. 4.
अप्रतिजग्ध, अप्रतिजल्पत् und अप्रतितर्कित 2.
अप्रतिद्रुह् 3.
अप्रतिनन्दत् 1.
अप्रतिनन्दित 3.
अप्रतिनोद I. 1. 3
अप्रतिपत्ति I. 1.
*अप्रतिपुद्गल m. *ein Buddha* Mahâvj. 1.
अप्रतिपूजित 3.
1. 2. अप्रतिबन्ध I. 1. 2. अप्रतिबन्ध von einer Erbschaft im Gegensatz सप्रतिबन्ध Mit. 2.44.b.
अप्रतिबोधन 4.
अप्रतिबोधवत् 2.
अप्रतिभट 1.
अप्रतिभा I. 6.
अप्रतिभान und अप्रतिभेद 4.
अप्रतिमल्ल 3.
अप्रतिरथ I. 1.
अप्रतिरुद्ध 1.
अप्रतिरोधन 4.
अप्रतिलीन 3.
अप्रतिलोमयत् 1.
अप्रतिवर्तन 4.
अप्रतिवाणि Adj. *unbehelligt, ungehemmt* Mahâvj. 245,1241. Divjâvad. 654,27.
अप्रतिवारित 5.
अप्रतिविधान 1.
अप्रतिविद्ध 2.
अप्रतिविन्दमान 5.
*अप्रतिविरत Adj. *sich nicht enthaltend* (böser Handlungen) Mahâvj. 245,893.
अप्रतिशङ्कमान 2.
*अप्रतिशरण Adj. *unverbrüchlich* Mahâvj. 63.
अप्रतिशासन 4.
अप्रतिशुष्काग्र 3.
अप्रतिश्रब्ध Adj. *nicht aufhörend, — zu Ende gebracht* Divjâvad. 133,19.
अप्रतिश्रय 4.
अप्रतिषिक्त und अप्रतिषेक्य I. 1. 3.
अप्रतिषेधित 6.
अप्रतिष्ठ 1.
अप्रतिष्ठायुक I. 1.
अप्रतिष्ठित I. 3.
अप्रतिसंस्कृत 4.
अप्रतिसंक्रम 2.
अप्रतिसंख्या f. *Unüberlegtheit, Unbesonnenheit* Gâtakam. 21,11.
*अप्रतिसम Adj. *unvergleichlich* Mahâvj. 19. 128.
अप्रतिसर 4.
अप्रतिसाध्य 3.
अप्रतिहत 1. 6.
अप्रतीकार्य 3.
अप्रतीत 3. Adj. auch Âpast. Gṛhj. 18,12.
अप्रतीघ Adj. = अप्रतिघ Vâju-P. 1,5.23.
अप्रतीघात I. 2.
अप्रतीघातिन् 4.
अप्रतीकारम् 2.
अप्रत्त I. 1.
अप्रत्तदेवत, °दैवत, अप्रत्तसोविष्टकृत und अप्रत्ताप्रकृताद् 4.
अप्रत्यक्त I. 4.
अप्रत्यभिमृष्ट, अप्रत्याख्यानक und अप्रत्याहारत् 4.
अप्रत्युत्थायिक I. 2.
अप्रत्युत्थायिन् 4.
अप्रत्युत्थायुक I. 2.
*अप्रत्युद्गावर्त्य Adj. *unverbrüchlich* Mahâvj. 278.
अप्रत्यूह 4.
अप्रत्राम und अप्रथमयज्ञ 1.
अप्रदृदि und अप्रदृायिन् 3.
अप्रदुष्ट 1.
अप्रधान I. 1.
*अप्रपञ्च Adj. wohl *unerklärlich, unerklärt* Mahâvj. 144.
अप्रपद्यत् und अप्रपाण 3.
अप्रपीडन 6.
अप्रपूजित 1.
अप्रबुद्ध 4.
अप्रभिन्न 3.
अप्रभूत 5.
अप्रमत्त I. 4.
अप्रमत्तवत् und अप्रमद् 4.
अप्रमा I. 4.
अप्रमाण I. 3. *das Sichvergegenwärtigen, stetes Denken an* Mahâvj. 30. 69. Gâtakam. 7,39. 32.
अप्रमोष m. *Nichtentziehung, das Nichtverlustiggehen* Gâtakam. 1,12.
अप्रयच्छत् I. 3.
अप्रयात् 4.
अप्रयुक्त I. 1. 4.
अप्रयुज्यमान 4.
अप्रयोग I. 1. 4.
अप्रयोगिन् 5.
अप्रयोज्य 4.
अप्रलय° 1.
अप्रवण 4.
अप्रवदत् 3.
अप्रविलापित 4.
अप्रविष्ट 5.
अप्रवृत्त 2. 3.
अप्रवृत्ति I. 3. 4. *das Fehlen einer Nachricht* auch R. ed. Bomb. 4,53,15.
अप्रवेदित 1.
अप्रव्रय und अप्रशंस्य 4.
अप्रशम m. *Wuth, das Toben, Auf-*

regung Gâtakam. 14,29.

अप्रसन्न I. 1.

अप्रसक्तिष्णु 3.

अप्रस्तव und अप्रस्फुट 4.

अप्रस्रंस 1.

अप्रकृत I. 6.

अप्रकृतावरी I. 1.

अप्राकृत I. 1. 3.

अप्राण 1.

अप्राप्त I. 2.

अप्राप्तकाय Adj. etwa *schmächtig, schwächlich geblieben* Divjâvad. 334, 2. 571,11.

अप्राप्तप्रकाशकत्व n. *das Offenbarmachen dessen, was nicht erreicht worden ist*, Sâṁkhjas. 5,104.

अप्राप्तरूपसी 5.

अप्राप्तवत् 1.

अप्राप्तविभाषा 5.

अप्राप्तव्यवहार 3. 5.

अप्राप्तषोडश 6.

अप्राप्ति und अप्रायश्चित्त I. 1.

अप्राप्य I. 5.

अप्रार्थनीया 2.

अप्रावेश्य 5.

अप्रासुक 2.

अप्रास्ताविक 1.

अप्रियकृत् 3.

अप्रियंकर 1.

अप्रीत 2.

अप्रीतिकृत् 1.

अप्रीतमनस् Adj. *missvergnügt* Gâtakam. 9,15.

अप्रेक्ष्यमाण 5.

अप्लवग Adj. (f. आ) *nicht in Sprüngen sich fortbewegend* R. ed. Bomb. 4,25,44.

अप्लोष 1.

अप्वा I. 5. अप्वी देवी Ind. St. 17, 381. fg.

अप्पुष्क Adj. R. ed. Bomb. 2,72, 20 v. l. st. प्रुष्काप.

अप्सरस = अप्सरस् in अप्सरसालय R. ed. Bomb. 4,46,15.

अप्सराय् und अप्सरय् I. 1.

अप्सस् I. 2.

अप्सा, lies *Wasser gewinnend*, so v. a. *siegreich* überh.

अप्सानीय 4.

अप्सु 3.

अप्सुचर 5. *im Wasser sich aufhaltend* Çâṅkh. Br. 20,1.

अप्सुमत् I. 4.

अप्सुषद् 1.

अफलवत् 3.

अफलीकृत 2. 3.

अफूत्कार्य 4.

अफेनिल 3.

अबद्ध I. 1. 2.

अबन्धुदायाद 4.

अबन्धुर 4. 5.

अबलाग्नि 5.

अबलिमन् 2.

अबलिष्ठ 1.

अबलीयस्त्व, अबलिर्भाव, अबलिर्वासस्, अबलिष्कृत (an der entsprechenden Stelle ed. Bomb. 3,74,19 *nicht uneingeweiht, wohl vertraut mit*[Loc.]), अबलिस् u. अबलुपलीक 4.

अबलुपाद 1.

अबलुभाषिन् 4.

अबलुमान Adj. *keine Achtung bezeugend vor* (Loc.) Gâtakam. 33,16.

अबलुव्यक्तिनिष्ठ 3.

अबल्वत्तर 4.

अबाधमान 1.

अबाधा 4.

अबान्धव I. 4.

अबालेय 4.

अबिभ्रत् 1. 2.

अबिलवत् 6.

1. अबीज I. 2. 3.

अबीभत्सा 4.

अबुद्ध I. 4.

अबुद्धधर्म und अबुद्धिज्ञ 3.

अबृंहित 4.

2. अबोध I. 4.

अब्ज I. 1.

अब्जाक, अब्जनाभक und अब्जभू 1.

अब्जयोनि I. 1.

अब्दभू und अब्दसकृत्रिक 6.

अब्दुर्ग 2.

अब्धिमथन 5.

अब्भोगीन 4.

*अब्रह्मन् n. *ein überaus kleines Theilchen* Mahâvj. 251.

अब्रह्मचर्य I. 2.

अब्रह्मवर्चसिन् 1.

अब्रह्मविद् 2.

1. अब्राह्मण I. 1.

अब्राह्मण्य I. * *Mangel an Achtung vor Brahmanen* Mahâvj. 127.

अब्लुङ् I. 3.

अभक्षणीय 1.

अभक्ष्यभक्ष्यप्रकरण 2.

अभग 2) streiche Gobh. 1,3,17 und vgl. अतेभङ्.

अभङ्गश्लेष I. 4.

1. अभय I. 1. 2.

अभयगिरिवासिन् I. Mahâvj. 275.

अभयंकृत् I. 3.

अभयडिण्डिम I. 2.

अभयनन्दिन् 3.

अभयप्रदानसार, अभर्तृक und अभवदीय 1.

अभवनि 5.

अभव्य I. 4.

अभव्यशेखर 3.

अभस्मीकरण 1.

अभाग I. 1.

अभागहारिन् 3.

अभाजन I. Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 23,7.

अभानुपतन Adj. *wohin die Sonne nicht kommt* R. 4,55,3.

अभार 4.

अभार्यापितृक 3.

अभावक 4.

अभावग्रन्थव्याख्या 1.

अभावना und अभावयत् 4.

अभावविकल्प m. *eine Alternative für den Fall, dass Etwas nicht da ist*, Har. zu Âpast. Gṛhj. 13,16.

अभावित 3.

अभास्कर Adj. *sonnenlos* R. ed. Bomb. 4,40,68. 42,51. 43,59.

2. अभि Adj. *furchtlos* MBh. 1,221,67.

अभिक I. 1.

अभिकर्णकूपम् 1.

अभिकृष्णम् 5.

अभिक्रौयम् 2.

अभिक्रान्त I. 1.

अभिक्रान्ति und अभिक्रामम् I. 5.

अभिक्रुद्ध 4.

अभिक्षेप m. *eine best. Art die Keule zu handhaben* Nilak. zu MBh. 1,68,12.

अभिगमनीय Adj. *zu besuchen, besuchenswerth* Gâtakam. 23.

अभिगर्जित 2.

अभिगामिन् I. 3.

अभिग्रह I. 2.

अभिग्रहीतृ I. 1.

अभिग्रास s. यथाभिग्रासम्.

अभिघात I. 1.

अभिचार I. 3.

अभिचारिन् I. Am Ende eines Comp. bisweilen fehlerhaft für अतिचारिन्.

अभिचैत्यम् 5.

अभिच्छाया 4.

अभिज्ञन I. 3.

अभिज्ञनितोस् I. 1. 4.

अभिज्ञात I. 2. 6. Am Ende eines Comp. *ausgezeichnet durch* Gâtakam. 22,86. 94.

अभिज्ञ 5.

अभिज्ञात 1.

अभिज्वलन und अभिडीन 2.

अभितरम् I. 1.

अभितष्टीय n. Çâṅkh. Ça. 12,6,1. 13,24,18 Bez. *der Hymne* ṚV. 3,38.

अभिताडन 5.

अभित्ति I. 2.

अभिद्यमान 2.

अभिद्रु 4.

अभिद्रूतम् 5.

अभिद्रोषम् und अभिद्रोक्तृ 2.

अभिद्रोह्य und अभिध्रुग् 3.

अभिद्रवण 1.

अभिधर्म I. 4. °ज्ञानप्रस्थान, °धर्मस्कन्धपाद, °प्रकरणशासन, °प्रकाशसाधन, °विज्ञानकायपाद und °विभाषा 4.

अभिधर्षयितव्य 1.

अभिध्यालु Adj. *habsüchtig, gierig* Divjâvad. 301,24.

अभिनति 2.

*अभिनमन n. *ehrfurchtsvolles Verbeugen* Mahâvj. 97.

अभिनमिता 2.

अभिनयदर्पण 2.

अभिनयन 6.

अभिनवकावेरीमाहात्म्य 2.

अभिनामधेय n. *Beiname* R. ed. Bomb. 4,66,24.

अभिनामिन् 1.

अभिनिगदन n. *das zu Jmd Sprechen* Kauç. 71,13.

अभिनिनर्तम् 2.

अभिनिग्रोक 4.

अभिनिर्हार m. wohl *Anweisung* Gâtakam. 23,20.
अभिनिविष्टक 3.
अभिनिवेशिन् I. *sich befleissigend* Gâtakam. 13.
अभिनिष्पन्नत्व und अभिन्नकाल 4.
अभिन्ननिमित्तोपादान, °समर्थन und अभिन्नपरिवार 2.
अभिन्नात्मन् 4.
अभिपताक Adj. *mit zugewandter Fahne* MBh. 8,11,9.
अभिपत्ति I. *Erreichung, Erlangung* Gâtakam. 25,8. *Besitz* 20,16.
°अभिपत्तिमत् Adj. *im Besitz von — seiend* Gâtakam. 28,17.
अभिपर्यावर्त 1. Auch TS. 2,4,12,3.
अभिपात I. R. ed. Bomb. 3,63,8 nach dem Comm. = शरीरस्याभिपातः *Zusammensturz, Tod.*
अभिपारग m. N. pr. eines Mannes Gâtakam. 13.
अभिपालक m. = अभिपाल R. ed. Bomb. 3,38,9.
अभिपिङ्गल, अभिपीत und °ल 3.
अभिपूर्य 1.
अभिपूर्व I. 1.
अभिपृष्ठे 3.
अभिप्रतारण m. N. pr. eines Mannes Talavakâra-Br.
अभिप्रतिगर 6.
अभिप्रव्रजन n. *das Vorwärtsschreiten* Âpast. Çr. 8,7,17.
अभिप्रसारिन् Adj. *hinzukommend, zuströmend* Gâtakam. 32.
अभिप्रियतमम् 1.
अभिप्रेषण n. *das Aussenden* (von Boten) Daçak. (1883) 157,16.
अभिप्लव I. 2.
अभिप्लुत 4.
अभिभङ्ग 3.
अभिभर्त्सन n. *das Bedrohen* Kâraka 406,13. v. l. अवभ°.
अभिभावुक 1.
अभिभाषित 4.
अभिभूति I. 1.
अभिमङ्गल 1.
अभिमत 4.
अभिमनाय् etwa *zu sich kommen, sich beruhigen* Daçak. (1883) 111,2. 119,12.
अभिमत्त 1.
अभिमन्थ I. 5.
अभिमन्युक 1.
अभिमर I. 5.
अभिमर्दन n. *das Aufreiben, Zunichtemachen* MBh. 8,35,26.
अभिमर्श I. *Erwägung, in Betracht Ziehung* Gâtakam. 18,2.
अभिमर्शिन् 1. MBh. 13,23,61.
अभिमा, अभिमातिषङ्ग und अभिमान (*Wahn* Gâtakam. 18,15) I. 1.
अभिमानशालिन् 3.
अभिमार्गणा f. *Nach-, Aufspürung* Gâtakam. 10,20.
अभिमुखी I. 2.
अभिमुखीकृति 5.
अभिमृशे und अभिमेथन 1.
अभिया 3.
अभियान I. 5.
अभियुक्त 1.
अभियोगिन् I. 6.
अभियोग्य Adj. *worauf grosser Fleiss gewendet werden muss, — gewendet wird* Subhâshitâv. 153.
अभिरक्ष्य 5.
अभिराधन I. *Adj. *beifällig aufnehmend* Mahâvj. 145.
अभिराध्य Adj. *zu gewinnen* Gâtakam. 20.
अभिरामता 3.
अभिरामीय 2.
अभिरुङ्गता 1.
अभिरोहिन् I. 1.
अभिरोधन 5.
अभिलक्षण 1.
*अभिलपनता f. wohl *Geschwätzigkeit* Mahâvj. 138.
अभिलषण n. *das Begehren —, Verlangen nach* (Gen.) R. ed. Bomb. 3,9,5.
अभिलषणीय I. *begehrenswerth* Gâtakam. 28. *reizend, lieblich* 21.
अभिलषितार्थचिन्तामणि 2.
अभिलेखित, अभिलेश und अभिवननीय 5.
अभिवन्द्य 1.
अभिवयस् I. 1.
अभिवर्त 4.
अभिवाञ्छित 1.
अभिवातम् I. 4.
1. अभिवास und °वासम् I. 1.
अभिवासिन् 5.
अभिविक्षेप 2.
अभिविज्ञेय Adj. *erkennbar, sichtbar* R. ed. Bomb. 4,43,55.
अभिविवास 6.
अभिव्यक्ती 1.
अभिव्याहरणीय 4.
अभिव्याहार I. 6. *Anrede* Gâtakam. 25. 26.
अभिव्याहृत्य 4.
अभिव्युष्टि 6.
अभिशत्रु 5.
अभिशास्तिकृत् 3.
अभिशास्तर् 1.
अभिशौरि 5.
अभिश्रद्धा 3.
अभिश्रावि I. 3.
अभिषङ्ग I. 5.
अभिषच्, अभिषव u. अभिषवण I. 1.
अभिषिञ्चन n. = अभिषेचन (so Schl.) 2) R. ed. Bomb. 2,107,9.
*अभिषेचनी f. *eine best.* Dhâraṇî Mahâvj. 25.
अभिषेणय् 3.
अभिषङ्गिन् I. 1.
अभिसंवादिन् 5.
अभिसंकल्प 6.
*अभिसंक्षेपिकम् Adv. Mahâvj. 245. 1069.
अभिसंघर्ष 5.
अभिसमय I. *= निर्वाण Mahâvj. 95.
अभिसमाहारम् 6.
*अभिसमितावि n Adj. *klar —, gründlich erkennend* Mahâvj. 142.
अभिसमूहन 4.
अभिसर I. 5.
अभिसिद्धि und अभिसिसारयिषु 1.
अभिस्तरण n. *das Bestreuen* Comm. zu TBr. 3,483,9.
2. अभिकव 5.
अभिकवन 1.
अभिकस्य 3.
अभिकार 2) MBh. 13,60,4. Nach Nilak. = तिरस्कार. *Opfer, Darbringung* Gâtakam. 30.
अभिकिंसन n. *das Anthun eines Leides* R. ed. Bomb. 3,9,9.
अभिकोतवै und अभिकोम I. 1.
2. अभीक I. 5. 6.
अभीग 5.
अभीतचारिन् 4.
अभीतिस्तव 2.
अभीरुक 4.
अभीरुणा I. 4.
अभीशुमत् I. 6.
अभीषङ्ग I. 5.
अभीष्टि 1.
अभीसार 2.
अभुङ्क्ति und अभुङ्गवत् 4.
अभुञ्जिष्य I. 4.
अभूत (*nicht wirklich bestehend* Gâtakam. 20) und अभूमि I. 1.
अभूमिद 2.
अभूमिष्ठ 4.
अभूरि 1.
अभृतक 4.
अभेत्तर् I. 4.
अभेदखण्डन 2.
अभेदज्ञ 5.
अभेद्य I. 4.
*अभेद्यपरिवार m. *ein undurchdringlicher Kreis von Umstehenden* Mahâvj. 244.
*अभेद्यरत्नचूड m. N. pr. eines Garuḍa Mahâvj. 172.
अभेद्याशय 5.
अभैषज्य n. *etwas Ungesundes* Divjâvad. 497,21.
अभोक्तर् und अभोजित 1.
अभोज्य I. 4.
अभ्यग्र I. 2. 6.
अभ्यधिकाधिक 1.
अभ्यनुमोदन n. *das Gutheissen* Gâtakam. 8.
अभ्यमित्रीणा I. Daçak. (1883) 171,2.
अभ्यर्घ 3.
अभ्यवकर्षण I. 1.
अभ्यवचारक 1.
अभ्यवहार I. n. *Speise* R. ed. Bomb. 4,50,35. 51,5. 19. 59,15.
अभ्यवहारिन् I. 5.
°अभ्यवायिन् 1.
अभ्यवेत्य Adj. *zum Bad zu betreten* Âpast. Çr. 8,7,21.
अभ्याकारम् I. 6.
अभ्यागार I. 3.
अभ्याघारम् 2.
अभ्याचर 3.
अभ्यातान I. Bez. *des ersten Theils*

des Âgjatantra Kauç. 137,1—38.
अभ्यादाय्य 1.
अभ्यादाय्य 2.
अभ्यापादम् 3.
अभ्याम्नाय 5.
अभ्यायुक 2.
अभ्यो॒ङ्कक I. 1.
अभ्याश्रावण 1.
अभ्यासङ्ग I. 1. 3.
अभ्युत्थान I. 4.
अभ्युत्थिति 1.
*अभ्युत्साह् m. *Eifer, Anstrengung* Mahâvj. 98.
अभ्युद्गता I. 1.
अभ्युद्गति 1.
अभ्युद्धरण 2.
अभ्युद्धार् m. *Rettung* Divjâvad. 192,6.
अभ्युन्मोदनीय 4.
अभ्युपगम I. 2.
अभ्युपदेश m. *Unterweisung, Belehrung* Moham. 17.
अभ्युपपत्ति I. *Glaubensbekenntniss* Divjâvad. 547,25. 549,5.
अभ्युपपादन 1.
अभ्युपाय I. 1. 3.
अभ्युपैतोस् 1.
अभ्युल्ल v. l. für अत्युल्ल (M. 3,236) Hemâdri 3,*a*,1017,6. 1019,1. 1022,12.
अभ्रंशिन् und अभ्रंश्यमान 4.
अभ्रग und अभ्रगिरि 1.
अभ्रम 4.
अभ्रमय 5.
अभ्रमुप्रिय I. 2.
अभ्रमूपति m. Indra's *Elephant* Vikramâñkaḱ. 13,63.
अभ्रवाटिक und अभ्रातर् I. 3.
अभ्रान्त Adj. *dem Irrthum nicht ausgesetzt* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,89.
अभ्राय् I. 4.
अमङ्गलिक 4.
अम॒ङ्गक I. 4.
अमज्ञान, अमज्ञान्त् und अमणिव 4.
1. अमति I. 5.
अमतिपूर्वक 4.
2. अमत्र I. 5.
अमत्सर I. 1.
अमत्सरिन् 1. 4.
अमदन und अमद्यमद्यत्त् (°माद्यत्त् zu lesen) 4.
अमध्यंदिनसाचि 5.
*अमनसिकार् m. *Nichtbeachtung* Mahâvj. 68. 70.
अमनस्विन् 2.
अमनाक् 1.
अमन॒भाव I. 1.
अमनुष्यनिषेवित 2.
अमनोरम 5.
अमत्त॒र् I. 1.
2. अमत्र I. 4.
अमत्रज्ञ 4.
अमत्रवर्ज्ञम् 3.
अमन्दहृदय 1.
अमम्रि oder अमम्री f. *eine best. Pflanze* Kauç. 53,3. 11. 54,16.
अमर् I. 5.
अमरकोशपञ्जिका, °कोशपदपारिजात und °कोशबृहद्वृत्ति 2.
अमरगिरि 1.
अमरद्रुम 5.
अमरधुनी u. अमरनाथमाहात्म्य 1.
अमरपर्वत I. 1.
अमरपुर 1.
अमरमाला I. 3.
अमरराज I. 2.
अमरवधू 1.
अमरविवेक 5.
अमरशेष 2.
अमरस्त्री 1.
अमरूक und अमरूपरिष्कित 2.
अमरेश्वरकल्प, अमरेश्वरमाहात्म्य und अमरेश्वरयात्रा 1.
अमर्त्यता 3.
अमलपत्तविहंगम 6.
अमलपतत्रिन् 5.
अम॒स्वरी 1.
अमहायज्ञयाजिन् 4.
1. अमा॒ I. 5.
2. अमांस I. 1.
अमांसाशन 3.
*अमातृज्ञ Adj. *undankbar gegen die Mütter* Mahâvj. 127.
अमात्रा und अमात्सर्य 4.
अमानव I. 3.
1. अमानुष I. m. *Unhold* Gâtakam. 25,11.
अमानुष्य 4.
अमान्त् 1.
अमाप्य 3. Mahâvj. 247. 249.
*अमायाविन् Adj. *nicht hinterlistig* Mahâvj. 126.
अमायु 3.
अमाष I. 1. 3.
अमिति I. 1.
अमित्रकर्षिन् und अमिथुन 1.
अमिलत्त् 5.
अमिश्रण 4.
अमिश्रित 3.
अमी I. 1.
अमीमांसक Adj. *Nichts beanstandend, unkritisch* Gâtakam. 9.
अमीमांसित und अमीलितदृश् 4.
अमुक्त I. 1. 3.
अमुक्तकस्तता 3.
अमुच्यमान und अमुत्रार्थ 1.
अमुदित Adj. *nicht froh, traurig* R. ed. Bomb. 4,43,53.
अमुद्र I. 4.
अम॒षित 3.
अमूर्त I. 4.
*अमूलक n. *eine unbegründete Anklage* Mahâvj. 258. अमूलकाभ्याख्यान n. dass. 261.
अमूलमन्त्रतन्त्र, अमूल्य (Vikramâñkaḱ. 8,8) und अमृग्य 4.
अमृत I. 1. 2. m. *N. pr. eines Schlangendämons* Mahâvj. 168.
अमृतकवल 5.
अमृतचि॒त्त् 1.
अमृततरंगिणी I. 2.
अमृततुरंग (°तरंग) 6.
अमृतदत्त m. N. pr. eines Dichters Festgr. 94.
अमृतद्युति I. 1.
अमृतनिर्गम 5.
अमृतपलाश 2.
अमृतप्राश 1.
अमृतबिन्दु und अमृतबिन्दुस्कन्दोपनिषद् 2.
अमृतभुज् I. 3.
अमृतरस I. 5.
अमृतवर्षिन् I. 1.
अमृतापिधान॒ 1. 3.
अमृतासङ्ग I. 1.
अमृतोपस्त॒रण 1. 3.
अम॒त्यपात्रप I. 1.
अमृत्युशङ्कित 1.
अमृदित und अमृडमूख 4.
अम॒न्मय I. 1.
अमृष्यत्त् 4.
अमे॒नि I. Vgl. Geldner in Festgr. 32.
अमैत्र und अमोक्षणीय 4.
अमोघ I. 1.
अमोघदृश् 3.
अमोघबल 6.
अमोघ Adv. mit कर् *fruchtbringend machen* Festgr. 18.
अमो॒तक 3.
अमोतकपु॒त्रक und अमोतपु॒त्रक 3. 5.
अम्णो॒स् 5.
अम्न॒स् I. 5. Auch Âpast. Çr. 6,6,5.
अम्ब 3.
अम्बर I. 10) Daçak. 29,11.
अम्बरपुष्प 3.
अम्बरीष I. 2.
अम्बास्तव 2.
अम्बिका I. 1.
अम्बिकासुत I. 6.
अम्बुकुक्कुटिका 1.
अम्बुजन्मन् I. 1.
अम्बुजात, अम्बुजासना und अम्बुजिनी 1.
अम्बुजीविन् 3.
अम्बुदागम 1.
अम्बुधिकामिनी 4.
अम्बुनाथ 3.
अम्बुपद्धति und अम्बुमय 5.
अम्बुरुह् 6.
अम्बुरुहात्त Adj. *lotusäugig* Takam. 13,17.
अम्भःश्यामाक I. 1.
अम्भस् I. 6.
अम्भस्तम् 5.
अम्भृणी॒ I. 5.
अम्भोजबन्धु 1.
अम्भोजवदना 3.
अम्लान I. 1.
अम्लानि 5.
अम्लायिन् 4.
अम्ली 3.
अयःकीलक 5.
अयजुर्वेदधारिन् Adj. *den Jagurveda nicht im Gedächtniss habend* R. ed. Bomb. 4,3,28.
अयज्ञ॒स् I. 1.
अयज्ञवाहिन् 4.
अयज्ञाय 2.
अयज्ञोपवीतिन् 3.
अ॒यत्त 1.

अयथा 5.
अयथाबलम् 3.
अयथावृत्त Adj. *sich ungebührlich betragend* Daçak. (1883) 163,15.
अयनक 3.
अयनचयनादिगणित (vielleicht अयनचलना°) 2.
अयनांश 1. 3.
अयस्त्रै 1. 4.
अयस्त्रणा 4.
अयमदेवत्य 1.
अयममू 4.
अयवन 5.
अयवस् 3.
अयशोधन m. *Zeichen der Schande* Gâtakam. 26,31.
अयःशर्फ 2.
*अयःशल्मलीवन n. *eine best. Hölle* Mahâvj. 215.
अयःशृङ्ग 4.
अयसे 1.
अयस्कील 1. Unklar ist die Bedeutung Divjâvad. 455,27. f. आ N. pr. eines Flusses 106,25.
अयस्तप्त Adj. *am Spiesse gebraten* R. ed. Bomb. 3,73,15.
अयस्पात्री 5.
अयाचक I. 6.
अयाचमान 3.
अयाचितर् 2.
अयाचितव्रत und अयाच्य 1.
अयात 3.
अयात्रा I. An der entsprechenden Stelle R. ed. Bomb. 4,28,60 *Unmöglichkeit zu reisen, — fortzukommen.*
अयात्रिक (I.) und अयात्रीय 5.
अयादव 4.
अयाम I. 3.
अयाशर्य I. 1.
अयुक्त I. 3.
अयुक्तियुक्त I. 4.
अयुक्तकृत् I. 6.
अयुक्पर्णा, अयुगलपर्णा, अयुगसप्ति und अयुगार्चिस् 5.
अयुग्मच्छद I. 3.
अयुग्वातर् Adj. *ungeradsilbig* Âpast. Gṛhj. 15,11.
2. अयुत I. n. 1) *Bez. *verschiedener hoher Zahlen* Mahâvj. 246. 248. fgg.
अयुद्धमति 3.
अयुद्धमनस् 1.
अयुध्यत् 3.
अयुपित I. 1.
अयूथिक 2.
अयूष 3. 4.
अयूषक 4.
अये I. Ausruf *der Erinnerung* Gâtakam. 6.
1. अयोग und अयोगिन् I. 1.
अयोगुड I. MBh. 5,155,6. 7,178,23.
*n. *eine best Hölle* Mahâvj. 215.
अयोगृह n. Titel eines Gâtaka Gâtakam. 32 in der Unterschr.
अयोग्य I. 3.
अयोग्यरूप Adj. *ziemlich ungeeignet, — ungeschickt* Gâtakam. 12.
अयोध्यामाहात्म्य 2.
2. अयोनि I. 3.
अयोनिजन्मन् 3.
अयोनित्व 6.
अयोनिसंभव 5.
अयोमिश्र 1.
अयोरज्जस् und °स्क I. 1.
अयोरज्जोमय 1.
अयोविकार 5.
अयोऽशन 2.
अयौगिक 5.
अर् Caus. I. 1.
अरत्नक 1.
अरत्नस् I. 4.
अरत्नस्य 1.
अरत्य 5.
अरज्ञ 2.
अरज्ञीकृत 6.
अरजस् I. 3.
अरजस्क I. 2.
अरजोविता 5.
*अरजोविरजोनयपुक्त m. *ein best. Samâdhi* Mahâvj. 21.
अरज्यत् 5.
अरञ्जक 1.
अरञ्जित 5.
अरटा 2.
*अरणसमवसरण m. und *अरणसरणसंसमवसरण m. Bez. *zweier Samâdhi* Mahâvj. 21.
अरणाविकारिन् 3. 4.
1. अरणि I. 2. 3. *Mutter* auch MBh. 1,134,35. *Mutterleib* 135,17.
अरण्यचारी und अरण्यिन् 5.
अरत्नीस् 4.
अरन्ध्र 1.
अरमणीय 5.
अरममाण I. 3.
अरम्य 5.
अरर I. 3.
अरर I. 5.
*अरवाड m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 167.
अरविन्दनाभि 5.
अरविन्देात्पलवत् Adj. *mit den Aravinda und Utpala genannten Blüthen versehen* R. ed. Bomb. 3, 75,21.
अरशन 1.
अरश्मिवत् 5.
अरसयितर् I. 1.
अरक्षित 2.
अरागद्वेषिन् 3.
अरागिता 1.
अराजदैविक und अराजलक्ष्मन् 3.
अराज्य 5.
अराड 4.
अराडेतर 5.
अरातिनुद् und अराम 3.
अरिक्त I. 2. 5.
अरिक्तकर्ण 3.
अरिता 5.
1. अरित्र I. 5.
अरिधायस् I. 6.
अरिप्र I. 5.
अरिमित्रमित्र 4.
अरिष्ट I. 5.
अरिष्टक Adj. *mit der Krankheit* अरिष्टरोग *behaftet* Kauç. 28,13.
अरिष्टरोग und अरिष्टामय 5.
अरीण 1.
अरीतिमत् 6.
अरुग्ण und अरुग्य I. 3.
अरुचिर 5.
अरुच्य 6.
अरुज् I. 2.
अरुजत् R. ed. Bomb. 4,67,9 fehlerhaft für आरुजत्.
अरुण I. Adj. *rauh, grob* (Speise) Gâtakam. 3,4. Nach einem Instr. oder am Ende eines Comp. *voller, stark versetzt mit* 9,51. 30,36. 31,10.
अरुणाव 1.
अरुणदती f. *ein Mädchen mit röthlichen Zähnen* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 3,11.
अरुणापिशङ्ग 3. Auch Âpast. Çr. 14,3,3.
अरुणापुष्प I. 3.
अरुणाप्सु I. 5.
अरुणाधिकरणमञ्जरी und अरुणामोदिनी 2.
अरुणीत 1.
अरुद्ध 5.
°अरुष्क I. 1.
अरू I. Adv. mit कर् Daçak. (1883) 168,7, v. l.
अरूढ 1.
अरूढ und अरूढमूल 2.
*अरूपब्रह्मधातु (v. l. अरूप्य°) m. oder f. N. pr. einer ätherischen Region Mahâvj. 155.
अरूपविशेष 2.
*अरूप्यब्रह्मधातु s. अरूप°.
अरेडत् 5.
अरेप 6.
अरोगित्व 5.
अरोचक I. 5.
अरोचिन् I. 1.
अरोचुक 2.
अरोध्य 5.
अरोम 2.
अरोमश I. 1.
अरोष und अरोषण 2.
अर्क 5.
अर्ककार 1.
अर्कडुग्ध 5.
अर्कनेत्र 1.
अर्कमय 2.
अर्कवत् I. 1.
अर्कस्तुभ् 4.
अर्कात्मज 3.
अर्काकृति 4.
अर्कोपल I. 1.
अर्गलपाशक und अर्गलायु 2.
अर्चत्र्य (अर्चित्र्य) I. 5.
अर्चनानवनीत 2.
अर्चा I. 2. 3.
अर्चाविभव 2.
अर्चिर्माल्य m. Pl. Bez. einer Gruppe von Affen R. ed. Bomb. 4, 42, 4.
अर्चिष्मत् I. m. auch N. pr. eines Affen R. ed. Bomb. 4,42,3.

अर्क् mit अव I. 5. — Mit आ I. 5. — Mit उप I. 3. — Mit निस् I. 6.

1. अर्ज् mit निस् 3.

अर्जक I. 5.

अर्जितव्य 1.

°अर्जिन् 6.

अर्जुनक n. = अर्जुन *Pfau* R. ed. Bomb. 3,75,12.

अर्जुनाचार्यापरिज्ञात I. 1.

अर्णवभव I. 3.

अर्त्रि 5.

अर्थ I. 3. अर्थ चर् *Jmds Sache fördern, für Jmds Nutzen arbeiten* Gâtakam. 21.

अर्थकर्तर् 1.

1. अर्थकाम I. 5.

अर्थकाम्य 5.

अर्थकारण I. 1.

अर्थकारिन् 1.

अर्थकार्श्य 2.

अर्थकिल्बिषिन् 1.

अर्थक्रियाकारिन् Adj. *zu einem best. Zwecke wirkend.* Nom. abstr. °रित्व n. Sarvad. 9,11. fgg. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,34. 40.

अर्थगति I. *Bedeutung, Sinn, Begriff* Saddh. P. 75.

अर्थग्राहिन् 1.

अर्थचर्या (*das Befördern der Sache eines Andern* [im Comp. vorangehend] Gâtakam. 13,23. 15. परार्थ° 17) und अर्थतृष् 2.

अर्थदान I. 1.

अर्थदीपिका 2.

अर्थनाशक und अर्थनिवेदन 3.

अर्थपञ्चक 2.

अर्थपदवी 3.

अर्थपर 1.

अर्थपरिग्रह I. 3.

अर्थपाठ m. *die vom Sinn verlangte —, d. i. zu conjicirende Lesart* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 5,23. 6,11. 9,1. 11, 12. 12,9.

अर्थपारुष्य 2.

अर्थप्राध Adj. *an ein Geschäft gehend, auf dem Wege zu irgend einer Unternehmung sich befindend* Âpast. Gṛhj. 9,2.

अर्थबकुल und अर्थमत्त 1.

अर्थमनस् 2.

अर्थमय 4.

अर्थमातर् 5.

अर्थय् mit अभि I. 1. — Mit प्र I. 3. 4. 5. — Mit सम् I. 4.

अर्थयितर् 1.

अर्थरचन oder °ना 5.

अर्थराशि 1.

अर्थलाघव 3.

अर्थलुब्ध 1.

अर्थलोप I. 5.

अर्थलोल 1.

अर्थविशारद 5.

अर्थशास्त्रक 1.

अर्थसंसिद्धि 5.

अर्थसंकृत oder °संकित 3.

अर्थसम 5.

अर्थसमाकर्तर् 6.

अर्थकर् 3.

अर्थागम I. 5.

अर्थापय् I. 1. Das Wort bedeutet nach Aufrecht eher *Etwas hoch anschlagen, viel Wesens aus Etwas machen;* vgl. auch Anarghar. 3,59.

अर्थाभिपत्ति f. *das sich aus den Thatsachen Ergeben* MBh. 8,7,24.

अर्थार्थिन् I. 3.

अर्थालंकार I. 1.

अर्थेगा und अर्थेष्मु 5.

अर्थोत्सर्ग 1.

अर्घ्य I. 1) *d) sich auf Etwas verstehend, Sachkenner* R. ed. Bomb. 3, 43,34.

°अर्दिन् 1.

अर्घ् I. 1. — Desid. ईर्त्सति *Gelingen wünschen* Âpast. Çr. 6,29,9. — Mit वि I. 1. 4.

अर्घक I. 1.

अर्घकपाटसंधिक 1.

अर्घकर्ण I. 1. 3.

अर्घकार्षिक 2.

अर्घकुण्डलकर्षिन् 2.

अर्घखिल 3.

अर्घचन्द्र I. 1.

अर्घचन्द्रधर 1.

अर्घद्रोणिक und °द्रौणिक I. 5.

अर्घद्विचतुरश्रक 2.

अर्घनागरी 1.

अर्घनाराच 3.

अर्घनारीश्वरस्तोत्र 1.

अर्घनिष्पन्न 3. 4.

अर्घनिःसृत Adj. *halb herausgekrochen* R. ed. Bomb. 4,67,47 (°निसृत gegen das Metrum gedr.).

अर्घपञ्चदश (richtiger als °न्) 3.

अर्घपतित 1.

अर्घपद I. 1.

अर्घपरामु 5.

अर्घपार् I. 1. Auch *ein Einsatzstück in einer Wand, das zur Ausfüllung einer geheimen Oeffnung dient,* Daçak. (1883) 109,1. 8.

अर्घपुलायित 5.

अर्घप्रदलिणा 4.

अर्घप्रसूता 1.

अर्घप्रहरिका I. 4.

अर्घफालक 5.

अर्घभग्न 2.

अर्घभागिक, °भागिन् u. अर्घभुक्त 4.

अर्घभेदक 3.

अर्घमण्डित 2.

अर्घमारित und अर्घमासूर 5.

अर्घमीलित 4.

अर्घमुकुली 5.

अर्घमुण्ड und अर्घमुण्डित 4.

अर्घराज्ञ 2.

अर्घर्चशस् I. 6.

अर्घर्चशस्य (nicht °अर्धा°) 1.

अर्घलक्ष्य nnd अर्घलाङ्गलक 5.

अर्घवर्त्मन् 1.

अर्घवर्शा 3.

अर्घविदल 5.

अर्घवैशस 6.

अर्घशंभु 1.

अर्घशराव 5.

अर्घशाणी 1.

अर्घशिरस् 3.

अर्घषष्ठ 1.

अर्घसंलीन 5.

अर्घसदृश 6.

अर्घसप्तम 1.

अर्घसमय 6.

अर्घसमस्या und अर्घस्थ 1.

अर्घस्थितप्राण Adj. *nur halb lebend* R. ed. Bomb. 4,24,19.

अर्घकर 3.

अर्घाध 2. Lies 13,20,4.

अर्धार्चशस्य (lies अर्घर्च°) und अर्धावभेद 1.

अर्धासि m. *Halbschwert,* wohl so v. a. *Dolch* MBh. 7,187,15. Nilak. *ein Schwert mit nur einer Schneide.*

अर्धिक I. 3. Auch M. (Jolly) 4,253.

*अर्धुष्ट Adj. = अध्युष्ट Mahâvj. 250.

अर्धोच्छिष्ट 6.

अर्धोपभुक्त 4.

*अर्पणा f. *Richtung der Gedanken, Entschluss* Mahâvj. 245,1021.

अर्बुद् I. 3.

अर्भकौकस् 1.

1. अर्य I. 5.

अर्यपत्नी I. 2.

अर्यमगृकपति 4.

अर्यमन् I. 3. *die Sonne* auch MBh. 7,1,21. Vikramâṅkak. 15,16.

अर्यमनन्दन 1.

1. अर्वन् I. 5.

अर्वाक्कालीन 5.

अर्शसिन् und °अर्शक 1.

अर्हणीय Adj. auch *zur Verehrung dienend* (Wasser) Âpast. Gṛhj. 13,7.

अर्हदत्त 5.

*अर्हद्दृटीचक्र n. *eitler Wortschwall oder Blendwerk* Mahâvj. 139.

अर्हद्वसन n. *das Kleid des* Digambara, *Luft* Gâtakam. 11.

अर्हन्तिका 2.

1. अलक्षण I. 3. *eine Definition, die auf Etwas* (Gen.) *nicht passt,* Aniruddha in der Einl. zu Sâṁkhjas. 1,92.

2. अलक्षण I. 5.

अलक्षणक Adj. *undefinirbar, unvergleichlich* Divjâvad. 348,24. 385,8.

अलक्षणसंपद् 3.

अलक्षण्य und अलक्षमाण 5.

अलक्षित I. 5.

अलक्ष्मन् 2. 5.

2. अलक्ष्मी I. 5.

अलघीयंस् 3.

अलघु I. 1. 5.

अलघुभव 5.

अलंकर्मीण und अलंकार I. 2.

अलंकारतिलक m. Titel eines Werkes Festgr. 92.

अलंकारनिकष und °कारमणिव 2.

अलंकाररत्नाकर 1.

अलंकाररुस्य und °काराघव 2.

अलंकारिक, अलंकारिन् (am Ende eines Comp. *schmückend* Ind. Antiq. 1887, S. 64, V. 7) und अलंकारोदा-

करण 1.
अलंकृतिशास्त्र 3.
अलङ्क्तनीय I. 1.
अलङ्क्तनीयता und अलङ्क्तनीयत्व 3.
अलङ्क्यत्व् 2.
अलज्ज 1. 1.
अलज्जाकर 3.
अलतिका 4.
अलंतराम् 3.
अलंधन 3.
अलब्धगाध Adj. *noch nicht den Boden erreicht habend* Gâtakam. 22,32.
अलब्धनिद्रालुता 3.
अलब्धपद 3.
अलब्धव्य und अलभमान 3.
अलभ्य I. 3.
अलमक 3.
अलमर्थवचस् 1.
अलमार्य 6.
अलमेलमङ्गास्तोत्र 2.
अलंपुर, अलंबुध und अलंभविष्णु 3.
अलवण I. *geschmacklos* Gâtakam. 3,4.
अलसय्, °यति *erschlaffen* (trans.) Subhâshitâv. 1262.
अलसाला I. Kauç. 51,15.
अलाक 1. अलाका f. *eine best. Pflanze* Kauç. 31,28.
अलाघव 3.
अलातचक्र n. *ein im Kreise geschwungener Feuerbrand* R. 3,29,4. 6,73,29. Vikram. 140. °वत् Adv. MBh. 8,81,40. R. 4,5,25. so v. a. *reines Blendwerk, leerer Schein* Mahâvy. 139.
अलालस 3.
अलिक I. 2. *m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvy. 167.
2. अलिङ्ग I. 3.
अलिङ्गसंख्य 1.
अलिङ्गिन् 3.
अलिन्दक I. 3.
*अलिप्त Adj. *unbefleckt* Mahâvy. 19.
अलिमक, अलिम्पक und अलिम्बक I. 3.
अलिवन्द 2.
अलीक I. 1.
अलीकनली, अलीकवादशील, अलीढ und अलीन 1.
अलुञ्च und अलुभित 3.
अलूत I. 3.
अलोप्य, 1. अलोप, 2. अलोप und अलोकवत 3.
अलोकयिता I. 3.
अलोपयत्व् 3.
अलोभवत्व् 2.
अलोमश 3.
अलोष्टक und अलोष्ठक 3.
अलोक् I. 3.
अलौल्य 4.
अल्पकाय 2.
अल्पकालिक 3.
अल्पकृच्छ्र und अल्पजीविन् 2.
अल्पतपस् 1.
अल्पदर्शिन् 2.
अल्पनिचय, अल्पनिदान und अल्पपरिकर 3.
अल्पपरिच्छेद Adj. Divyâvad. 87, 20 fehlerhaft für °पदिच्छ्र *unbegütert, arm.*
अल्पप्रचार 1.
अल्पफल 3.
अल्पराधस् 2.
अल्पवत्व् 1.
अल्पविज्ञान 3.
अल्पवित्तवत्व्, अल्पवीर्य und अल्पश्रुत (*unwissend* Mahâvy. 127) 1.
अल्पस्वमत्व् 6.
अल्पातङ्क 2.
अल्पात्यय Adj. *eine geringe Schuld bildend, leicht zu verzeihen* Gâtakam. 18,10.
अल्पाबाध und अल्पीभाव 2.
अल्पेशाख्य I. *unbedeutend* Divyâvad. 243,2.
अल्पोत्सुक Adj. *gleichgültig* Divyâvad. 41,23. 57,4. 86,12. 159,23.
अव् I. अवित R. ed. Bomb. 4,60,20 nach dem Comm. = ज्ञात. — Mit अभि I. 3.
अवक 1.
अवकर m. auch *eine best. Pflanze* Kauç. 28,2.
अवकर्णप्रावृत 5. 6.
अवकलन 3. 6.
*अवकल्पना f. *das für möglich Halten* Mahâvy. 245.
अवकुण्ठन I. 2.
अवकुत्सित 2.
अवकूलन 6.
अवकेशिन् I. 1. 2. 5.
अवकोटक, अवक्रग und अवक्रचेतस् 3.
अवक्राम 1.
अवक्षायम् I. 4.
अवखार्य I. 3.
*अवग n. *eine bestimmte hohe Zahl* Mahâvy. 246. fg.
अवगणना 3.
अवगतरश्मिवत्व् 2.
अवगध I. 2.
अवगन्तोस् 2.
अवगमन n. Kauç. 16, 27 = अनुराग *Ergebenheit* nach Dârila.
अवगाढ I. 1.
अवगीत 2. Adj. s. u. 3. गा mit अव.
अवग्राह I. 3.
अवघोषणा f. *Ausrufung, öffentliche Bekanntmachung* Gâtakam. 2.
अवघ्र 2. 3.
अवघ्रापणा 2.
1. अवचन I. 6.
अवचर I. 4.
अवचरक Adj. *Botendienste thuend*, m. *Bote, Kundschafter* Divyâvad. 32,25. 127,26.
अवचिचीषा 3.
अवचितपूर्व 3.
अवचीरविचीरक (?) Divyâvad. 83, 21.
अवच्छेदकतत्वनिरुक्ति, °छेदकतानिरुक्ति, °छेदकतामाला, °छेदकतालेश, °छेदकतावाद, °छेदकतासार und अवजृम्भन 2.
अवज्वलन I. 2.
अवज्वाल m. *heisser Aufguss* Dârila zu Kauç. 27,33. 32,10.
अवज्ञक 3.
अवज्ञनता 4.
अवज्ञित 3.
अवटङ्क 2.
अवटुज्ञ 3.
अवडीन 2.
अवण्ड 3. 3.
अवतंस und अवतंसन I. 1.
अवतंसय् und अवतर 1.
अवतारण I. 3.
अवतारणिका 3.
अवतारयितृ 1.
अवत्सा 3.
अवदातवसन Adj. *weiss gekleidet, so v. a. zum Laienstande gehörig* Divyâvad. 160,2.
अवदानीय I. 3.
अवदोल I. 3.
अवद्रङ्ग I. *Handgeld* Divyâvad. 33, 2. 3.
अवद्रव्य 3.
अवधान auch *das Einsetzen, Befestigen.* ज्याव° *einer Bogensehne* MBh. 8,90,100.
अवधानवत्, °अवधिक u. अवधी 1.
अवधूत und °क I. 2.
अवधूलय् und अवधेय 1.
अवन I. 2.
अवनती 3.
*अवनक m. *Ausstopfung* Mahâvy. 261,90.
अवनाटनासिक 1.
अवनाम 3.
अवनि I. 6.
अवनिपातम् und अवनिभृत् 1.
अवनिरुक्ष 3.
अवनीभुज् und अवनीभृत् 1.
अवनेक्तर 3.
अवन्तिसुकुमाल 2.
अवन्तिसेना 3.
अवन्तीकुमार, अवन्तीपुरी und अवन्तीसुकुमाल 1.
अवन्ध्य I. 1.
अवन्ध्यप्रसाद 4.
अवपद्स् und अवपन 1.
अवपाकिन् 6.
अवपुस् Adj. *gestaltlos, körperlos* MBh. 7,202,105.
अवपूरण 1.
अवप्लुत 4.
अवबोधनीय I. 2.
अवभर्त्सन n. *drohendes Anfahren, das Bedrohen* Gâtakam. 27. Karaka 406,13, v. l. für अभिभ°.
अवभृति I. 3.
अवभृथ und अवमृ I. 1.
अवमार्जन I. 3.
*अवमूर्ध m. N. pr. einer mythischen Welt Mahâvy. 134.
अवमूर्धक Adj. *mit dem Kopfe nach unten* Divyâvad. 9,22. 505,16.
अवमृद्य 3.

अवमोक्तृ 2.
अवम्य 6.
अवयवक्रोड, अवयवग्रन्थ, अवयवदिप्पणी und अवयवशिरोमणि 2.
अवयुति 4.
अवर्य 1.
अवर 1. 3. 6. *m. n. *eine best. hohe Zahl* Mahâvy. 246. fg.
*अवरगोदानीय Mahâvy. 154 fehlerhaft für अपर°.
*अवरचामर m. N. pr. eines Dvîpa Mahâvy. 154.
अवरतस् 1. 2.
अवरभागीय Adj. *von niedriger Art* und zugleich *eine niedrige Wiedergeburt nach sich ziehend* Mahâvy. 109. Divyâvad. 533,24.
अवरुणागृहीत 1.
अवरुणाग्राह्य 5.
अवरुणीम् 4.
अवरुद्धत्व 5.
अवरुधक 5 fehlerhaft für अवरोधक.
अवरुधम् und अवरुन्धम् 4.
अवरोधक 1. 5. 2) f. °धिका Pl. *die Frauen im Harem* Çiç. 12,20.
2. अवरोधन 1. 3.
अवरोधरक्षा f. *Haremswärterin* Dharmaçarmâbhj. 17,57.
°अवरोधिन् 1. 1.
अवरोपण 1. 3.
अवर्णी und °शिता 2.
अवर्तिन् 5.
अवर्धमान 1. 4.
अवर्षतर्क्य, Loc. *wenn kein Regen zu erwarten ist*, so v. a. *bei heiterem Himmel* Âpast. Gṛhj. 23,8. v. l. °तर्के wohl besser.
अवर्षिन् 1.
अवर्षिष्यत् 2.
अवर्ष्टास् 4.
अवर्ष्य 1. 1.
अवलगन 2.
अवलम्बक 1. 1.
अवलम्बनक und अवलम्ब्य 1.
अवलित 5.
अवलीढ 1. 5.
अवलुप्त 5.
अवलुप्ति 1.
अवलेखन 2) zu streichen; vgl. अव°.
अवलेपवत् 5.
अवलोकनक Adj. *eine schöne Aussicht gewährend* in der verdorbenen Stelle Divyâvad. 221,29.
अवलोकितलक्ष्मी 2.
अवलोप 1. 5.
अवलोपन, अवल्गु und अवल्गुकारिन् 5.
अववर्तिन् 1. 5.
अववाद 1. 6.
अववादक m. *Prediger, Lehrer* Divyâvad. 48,26. 349,6. 385,8.
अवशर्धयितर् 3.
अवश्य 5.
अवश्यभागीयक Adj. *nothwendig, unvermeidlich* Divyâvad. 347,1.
अवश्ययातव्यता 4.
अवश्येन्द्रिय und अवष्टब्धत्व 6.
अवष्टम्भ 1. 5.
*अवष्टम्भनता f. *das Sichstützen auf* (Loc.) Mahâvy. 192 (दण्डे ऽव° zu lesen).
अवसक्थिका 1. 3.
अवसंडीन 2.
अवसथ 1. 1.
अवसथिन् 1.
अवसभ 1. 2.
अवसर 1. 5.
अवसर्पिन् 1. 1.
अवसाद auch *eine gedrückte, kummervolle Lage* R. ed. Bomb. 4,55,11. *Tadel, Demüthigung* Mahâvy. 132.
अवसादना f. *Herabsetzung, Erniedrigung, Demüthigung* Gâtakam. 31. Divyâvad. 490,5.
1. अवसान 1. 3. 6.
अवसानपति 5.
*अवसारणा f. *Rehabilitation eines Mönchs* Mahâvy. 281.
अवसितार्थ 1. 1.
अवसे 1.
अवस्कन्द 1. MBh. 10,3,27.
अवस्कन्दन 1. 5.
अवस्कन्दिन् 1. 6.
अवस्कार m. = अवस्कर 3) Sâj. zu Ait. Br. 3,26,3. Vielleicht nur fehlerhaft.
अवस्तुपतित 3.
अवस्त्रद und अवस्त्री 5.
अवस्थितिचापल 1. 4.
अवस्नान 5.
अवस्फूर्ज 1.
अवस्युवात 5.
अवस्रंसन 3.
अवस्वदत्त und अवस्वन्य 1.
अवस्वापनिका und °स्वापिनी 2.
अवहनन 1. 1.
अवहस्त 5.
अवहसित 6.
अवहार und अवहारक 1. 5.
अवहित्तव 1.
अवहिङ्क 5.
अवाक्शिरस्क 6.
अवाग्दुष्ट 5.
अवाग्र 1. 2. 5.
अवाङ्ग्र auch Âpast. Gṛhj. 11,16.
अवाङ्मुख 1. 1.
अवाचंयम 5.
अवाचीनबिल 1.
अवाच्य 1. 5.
अवाच्यवचनपुद्ध 1.
अवाच्च 1. 5.
1. अवात 1. 3.
अवात्सल्य 3.
अवात्त 5.
अवात्तर 1. 4.
अवात्तरदीक्षा 3.
अवात्तरप्रकृति 4.
अवाप्त, अवामन und अवारक 1.
अवारित 5.
अवारितद्वार und अवारितम् 1.
अवार्त 5.
अवार्यमाण Adj. *nicht zurückgehalten, ungehindert* R. ed. Bomb. 4,33,18.
अवालम्ब 5.
अवालेय 1. 4.
अवास्तव 5.
अविक 1. 6.
अविकच 5.
अविकत्थन 1. 6.
अविकत्थिन् 5.
अविकम्पित 1.
अविकल 1. f. आ Kathâs. 28,192.
अविकल्पक 5.
अविकल्पित 2.
अविकाङ्क्ष 5.
अविकार 1. 5. *m. *ein best.* Samâdhi Mahâvy. 21.
अविकारवत् 4.
अविकारिन् 1. 5.
अविकार्य 3.
अविकासभाव und अविकुण्ठ 5.
अविकूणित 2.
अविकृत 1. 2.
अविकृति 1. 4.
अविकृषित 5.
अविकृष्ट 1. 1.
अविकोपित Adj. *ungestört, unbehelligt* Divyâvad. 61,22. 76,27. 475,26. = प्रकृतिस्थ Mahâvy. 281,125 (zu verbessern).
2. अविक्रम, अविक्रमण und अविक्रय्य 5.
अविक्लिन्नात्त 3.
अविक्लिष्ट Adj. *deutlich, verständlich* R. ed. Bomb. 4,19,10, v. l.
अविक्षिप्त und अविक्षोभ 1.
अविखण्डन n. *das Nichtverletzen, unverbrüchliches Halten* Gâtakam. 29,57.
अविखण्डित 2.
अविगणित Adj. *nicht in Betracht gezogen, nicht richtig erwogen* Gâtakam. 27,25. 23.
अविगलित 2.
अविगान 1. 3.
2. अविग्रक, 2. अविघात und अविघ्नतस् 5.
अविचक्षण und अविचल 1. 5.
अविचलत् 1.
2. अविचार und अविचार्य 1. 5.
अविचेष्टत् 2.
अविच्युत 1.
अविज्ञानक 5.
*अविज्ञप्ति f. *das Nichtzuerkennengeben, Nichtäusserung* (einer Regung) Mahâvy. 101.
अविज्ञातप्रायश्चित्त 6.
अवितथ 1. 1. 5.
अवितथवाच् 6.
अवितरण 5.
अवितर्क 1. 5.
अवितर्कयत् 1.
अवितर्कित 2.
अवितान 5.
अवितृप्त 2. 3.
अवितृप्तक, अवितृष् und °तृष 5.
अवित्रस्त 2.
अविद् 5.

अविदाहिन् 1.
अविदित I. 2.
अविदूषक 5.
अविदोह I. 1.
अविद्धकर्ण I. 6.
अविद्यक 6.
अविद्विष् 2.
अविधिज्ञ 1.
अविधिपूर्वकम् 3.
अविधुर I. 5.
अविधृत 3.
अविधेय I. 1. 5. अविधेयत्व n. *das nicht in der Gewalt Stehen von* (Gen.), *Nichtunterliegen* Daçak. (1883) 161,4.
अविध्य, 2. अविनय u. अविनश्वर 5.
अविनाश I. 5.
अविनिपातित 2.
अविनियोग 5.
अविनिर्यत् 1.
*अविनिवर्तनीय m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 24.
अविन्दत् 5.
अविन्यस्त Adj. *unbetreten* Gâtakam. 25.
अविपक्व I. 2. 5.
अविपद्यत् 3.
*अविपरिणामवर्तिन् Adj. *nicht der Veränderung* oder *Umwandlung unterworfen* Mahâvj. 245,881.
अविपर्यास 5.
अविपाकिन् und अविपाटन 6.
*अविप्रपञ्च Adj. etwa *unerklärlich* Mahâvj. 144.
अविप्रमोह 5.
अविप्रहत 2.
अविबर्ह 5.
अविबुध I. 5.
अविब्रुवत् 4.
अविभागविद् 5.
अविभागिन् I. 5.
अविभाव्य 2.
अविभिन्न 4.
अविभिन्नकालम् 1.
अविभ्रंश Adj. (f. आ) *worauf man nicht fällt, — strauchelt* R. ed. Bomb. 3,73,11.
अविभ्रष्ट und अविभ्रान्त 4.
अविमनस् (I) und °नस्क Adj. *nicht entmuthigt, gutes Muths* Gâtakam. 9.
अविमर्शितव्य 6.
अविमलप्रभ und अविमानना 5.
अविमित 4.
अविमुक्तेश्वर m. Bein. Çiva's Daçak. (1883) 95,8.
अविमुक्तोपनिषद् 2.
अविमुखम् 5.
अविमुच्यमान 1.
अविमृष्टविधेयांश und °भाव 5.
अविमोक्ष 1.
*अविरजस् n. *ein best. kleines Theilchen* Mahâvj. 251.
अविरत I. 5.
अविरलित 5.
अविरहित I. 5.
अविराग 2.
अविरागिन् 5.
अविराज् f. *ein anderes Metrum als* Virâǵ Ait. Br. 3,22,10.
अविराट्संपन्न 6.
अविरामम् 5.
अविरुद्ध I. 5.
अविरूढ Adj. *nicht fest wurzelnd, schwank* Gâtakam. 10,12.
अविरेचनीय 1.
अविरेच्य 6.
अविरोध I. 5.
अविरोधन und अविरोधवत् 5.
अविरोधित 1.
अविरोधिन् I. 5.
अविलक्षण und अविलक्षित 5.
अविलम्बित I. 5.
अविलीन, अविलेपनिन्, अविलेपिन् und अविलोलुप 5.
अविवक्षित I. 5.
अविवर Adj. *keine Oeffnung habend, keine Lücke zeigend* R. ed. Bomb. 3,28,7.
*अविवर्त m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.
अविवादिन् und अविवाह I. 5.
अविवेकम् 3.
अविशङ्कित I. 6.
अविशङ्किन् I. 5.
अविशारद 5. 6.
अविशाल 5.
अविशोधन 3.
अविश्रब्ध auch R. ed. Bomb. 4, 32,10.
अविश्रम I. 1.
अविश्रमत् und अविश्राणित 6.
अविश्रान्त I. 3.
अविश्लिष्ट Adj. *übereinstimmend* R. ed. Bomb. 4,19,10.
अविश्वसनीय I. 5.
अविश्वस्त I. 6.
अविश्वास्य und अविषमय 5.
अविषह्य I. 5. m. N. pr. eines Mannes Gâtakam. 5.
अविषादिता f. = अविषादित्व Gâtakam. 5.
अविषुवत्क und अविष्यन्दयत् 6.
अविसंवाद I. 5.
अविसंवादित 5.
अविसृष्ट I. 5.
अविस्कन्तर् und अविस्तृत 6.
अविस्मय m. *Abwesenheit alles Stolzes, Demuth* Gâtakam. 7,6.
अविस्मित I. 5 (अनि° Druckfehler).
अविस्मृत 1.
अविस्मृति 5.
अविस्रस्त 6.
अविहिंसत् 5.
अविहेठित 6.
अविह्वल I. 5.
अवी I. 2.
अवीक्षित I. 1.
°अवीक्षिन् 1.
अवीचिसंशोषण 2.
अवीतक 5.
अवीरस्थ 6.
अवीरहत्य 3.
अवीर्यवत् 1.
अवृथार्थ 5.
अवृध I. 3.
अवृष्ट 5.
अवृष्टिकाम 3.
अवेक्षण I. 1.
अवेदनीय 1.
अवेदयान und अवेदित 5.
अवैकृत 6.
अवैदिक 1.
अवैदेशी 6.
अवैभीदक 4.
अवैर n. Instr. *ohne feindlich aufzutreten* Gâtakam. 21.
अवैरिन् 6.
*अवैवर्तचक्र n. Titel eines Werkes Mahâvj. 651.
अवैशारद्य 6.
अवैषम्य und अव्यक्त I. 6.
अव्यक्तमय 6.
1. अव्यङ्ग I. 1.
अव्यतिरिक्त 5.
अव्यतिषङ्गम् 2.
अव्यतिहरत् und अव्यतिहार 6.
अव्यथ I. 6.
अव्यथिन् I. 5.
अव्यथिष्यै I. 1. 2.
अव्यन्त 2.
*अव्यन्तीकृत Adj. *nicht entfernt, — entlassen* Mahâvj. 245,637.
अव्यभिचरित 2.
3. अव्यय I. 3.
अव्ययवृत्ति 1.
अव्यवधायक 5.
अव्यवस्थ und अव्यवस्थान 6.
अव्यवस्थितचित्त 1.
2. अव्यवहार und अव्यवहितता 3.
अव्यवानम् 1.
अव्याख्येय 4.
अव्यात्त und अव्याधिज 1.
अव्यापक Adj. 1) *nicht umfassend* (eine Definition) Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,89. fgg. — 2) *nicht allgegenwärtig* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,138.
अव्यापकविषयताशून्यत्वपत्त्र 2.
अव्यापन्न I. 4. *Niemand verletzend, harmlos* Divjâvad. 105,18. 302,9.
*अव्याबाध Adj. *unbehindert, durch Nichts beeinträchtigt* Mahâvj. 69.
अव्यायुक 1.
अव्यालचेष्टित, अव्यावर्तनीय und अव्याहरत् 6.
अव्याहृत I. 6.
अव्युत्क्रान्त 1.
अव्युत्पत्तिमत् 6.
अव्युत्सृजत् 5.
अव्युप्तकेश 1. 5.
अव्युप्तवह 5.
अव्युष्टि und अव्यूह I. 3.
अव्रण I. 1. 2.
अव्रात्य I. 3.
1. अश् I. 6.
2. अश् mit संप्र, अशकलीकरण und अशकुनी 1.
अशक्त I. Nom. abstr. °त्व n. MBh. 5,163,4.
अशक्तभर्तृका 3.
अशक्तिमत् 1.

अशक्यसमुच्छेद 6.
अशङ्कम् 1.
अशठधी 6.
अशतवर्ष 1.
अशन् I. 5.
2. अशन I. 3.
अशनि I. etwa *Hagelkorn* Kauç. 38,8.
अशनीश 1.
अशनैस् 5.
अशयान 1.
अशय्य Adj. *kein Lager habend; m. Bez. bestimmter Einsiedler* R. ed. Bomb. 2,6,3.
अशरण्य I. 1. 5.
अशरमय 4.
अशर्कर Adj. (f. आ) *ohne Gries, — Steinchen* R. ed. Bomb. 3,73,11.
अशस्तस्मृतिकेतु, अशस्तार्थ und अशस्तार्थान्तर 6.
3.*अशस्त्र n. Instr. *ohne Anwendung von Waffen* Mahâvj. 182.
अशस्त्रवध 6.
अशस्त्रवध्य Adj. *durch keine Waffe zu tödten.* Nom. abstr. °ता f. R. ed. Bomb. 4,66,27.
अशा 3. 4.
अशाखाज्ञ 3.
अशान्त I. 1.
अशान्तिकृत् und अशास्त्रविद्यम् 2.
अशास्य und अशिक्षित I. 5.
अशितव्य I. 1.
अशित्र I. 5.
अशिथिर 1.
अशिथिलत्व 6.
अशिमिद्विष् 5 zu streichen.
अशिरस् I. 5.
अशिरःस्नान, अशिरोग्रीव, अशिल und अशिल्पज्ञीविन् 1.
अशिशिररश्मि und अशिशिरांशु 3.
अशिष्टागतमार्ग und अशिष्यत्व 6.
2. अशीत I. °म् Adv. *heiss* (aufseufzen) R. ed. Bomb. 3,61,28.
अशीतकर, अशीतमरीचि und अशीतरुच् I. 5.
अशीति I. 1.
अशीतिकापर und अशीतिपञ्चक (vgl. MBh. 7,192,64. 193,43) 2.
अशीतिसाहस्र 3.
अशीत्यक्षर, °त्व und अशीर्णाय 1.
अशुचिवर्ण 6.
अशुद्ध I. 5.
अशुद्धप्रकृति 6.
अशुध्यमान 5.
अशुभ I. 5.
अशुभचित्तक 1.
*अशुभभावना f. *fromme Betrachtungen über das Unerfreuliche des Lebens* Mahâvj. 52 in der Unterschr.
अशुभलक्षण Adj. (f. आ) *mit ungünstigen Merkmalen* Har. zu Âpast. Gṛhj. 3,11.
अशुभात्मक 6.
अशून्यार्थ 1.
अशून्य 6.
अशेषम् I. 3.
अशैत I. *Auch ein best.* Nirvâṇa Mahâvj. 95.
अशैथिल्य 6.
अशैवल Adj. (f. आ) *ohne Blyxa octandra* R. ed. Bomb. 3,73,11.
अशोक I. 6.
अशोकवर्ण 1.
अशोकश्री 2.
अशोकाष्टमी 1.
अशोकी 2.
अशोच्य und °ता I. 6.
अशोफयुत 3.
अशौक्ल्य 6.
अशौच I. 6.
अशौचक 1. 6.
अशौचिन् 6.
अश्मगर्भमय Adj. *smaragden* Dharmaçarmâbhj. 5,47.
अश्मजतु 1.
अश्मयोक्त (?) *eine best. Pflanze* Kauç. 8,15.
अश्मवर्षवत् Adj. *Steine regnend* R. ed. Bomb. 3,22,24.
अश्मशानचित्त 1. 6.
*अश्मश्य n. *Unglaube* Mahâvj. 104.
अश्माङ्ग I. 5.
*अश्रामण्य n. *Mangel an Ehrfurcht vor Çramaṇa* Mahâvj. 127.
अश्रावयत् 1.
अश्रि I. 3.
अश्रीवी 3.
अश्रुत I. 1.
अश्रुति I. 6.
अश्रुतिविरोधिन् und अश्रुतीपथ 6.
अश्रुनेत्र 3.
अश्रुपात I. 2) vgl. Açvav. 2,8.15,13.
अश्रुमय 1.
अश्रुलेश und अश्रुवदन 5.
अश्रूयमाण 1.
अश्रोतर् I. 1.
अश्रोत्रिय I. 5.
अश्लक्ष्ण Adj. (f. आ) *keine zarte Haut habend* Har. zu Âpast. Gṛhj. 3,11.
अश्लिष्ट 6.
अश्लेषा I. 5.
अश्वक I. *Rösslein* (als Kinderspielzeug) Gâtakam. 9,70. *N. pr. eines Mönchs, = अश्वजित् Mahâvj. 281.
*अश्वकाय m. *Cavallerie* Mahâvj. 183.
अश्वकुणपा 2.
अश्वक्रान्त und अश्वक्रीत 1.
अश्वगोष्ठ 2.
अश्वतीर्थक 1.
अश्वत्थ I. 1.
अश्वत्थशाखा f. *ein Ast der Ficus religiosa* Maitr. S. 2,6,6 (66,15).
*अश्वदाय Adj. *ein Pferd zu schenken im Sinne habend* Kâç. zu P. 3,3,12.
अश्वपद् 1.
अश्वपरस्पु (Accent!) m. *Pferderippe* Maitr. S. 4,1,2 (2,14).
अश्वपादातसारमेयमय 2.
अश्वपूर्ण 3.
2. अश्वपृष्ठ I. 3.
अश्वपोषक 4.
अश्वप्रथम 3.
अश्वप्रपदन und °पदनीय, so zu lesen st. °पतन und °पतनीय.
अश्वमेधवत् I. 1.
अश्वलक्षण 2.
अश्ववत् I. 1.
1. अश्ववार I. 1.
अश्ववाह्याली 5.
अश्ववृन्दिन् 3.
अश्वशफबुध्न 4.
अश्वशीर्ष 1.
अश्वसनि I. 3.
अश्वस्त 6.
अश्वस्तोमीय I. 3.
अश्वकृन 1.
अश्वकृविस् I. 1.
अश्वानन und अश्वानृत 3.
अश्वामुख 1.
अश्वावत् I. 1.
अश्वीय I. 2.
अश्वोरस 5.
अषडुत्तीण I. 6.
अष्टक I. 2.
अष्टकाश्राद्ध n. *das Ashṭakâ-Manenopfer* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 22,2.
अष्टकिक (I) und अष्टकिन् 5.
अष्टकोण I. 1.
अष्टक्या f. *Ashṭakâ-Kuh* Kauç. 19,28.
अष्टगव, अष्टपद् und अष्टपद् I. 2.
अष्टपदमूलिका, अष्टब्रह्मविवेक u. अष्टभुजाष्टक 2.
*अष्टमकभूमि f. *eine der zum heiligen Wandel führenden Stufen* Mahâvj. 150.
अष्टमङ्गल्य und अष्टमङ्गलक 2.
अष्टमङ्गलसिद्धिमय 1.
अष्टमासिक 4.
अष्टरात्रि 5.
अष्टलोक् 1.
अष्टवंशवत् 2.
अष्टवार्षिक und अष्टशती 1.
अष्टश्लोकी 2.
अष्टसङ्गक 6.
अष्टस्तनी I. 1.
अष्टस्थानपरीक्षा 2.
1. अष्टाङ्ग I. Auch so v. a. *alle Vollkommenheiten* Divjâvad. 127,19. 398, 28.
अष्टाङ्गनिघण्टु 2.
अष्टाङ्गप्रणिपात 1.
अष्टाङ्गहृदयदीपिका, °हृदयसंहिता und °हृदयसंग्रह 2.
अष्टाचत्वारिंशक I. 1.
अष्टादंष्ट्र I. 2.
अष्टादशता 1.
अष्टादशपुराणसार und अष्टादशार्च 2.
अष्टादशवक्र 1.
अष्टादशवक्रिका f. N. pr. eines mythischen Flusses Divjâvad. 106, 29. 107,1.
अष्टादशवाद, °दशस्मृति, °स्मृतिसार und °दशार्थवाद 2.
अष्टादिप्, अष्टानिधन, अष्टाप्रूष् und अष्टामृड 1.
अष्टावधानिन् Adj. *der seine Aufmerksamkeit auf acht Dinge zugleich richten kann* Saddhântakaumudodaja

in Tarkak. Notes S. 34.

अष्टावर् 5.

अष्टाविंशिन् 6.

अष्टाशीतिसहस्र 3.

अष्टास्तना 1.

अष्टिक 2.

अष्टोत्तरशतदिव्यदेशनिरूपण, °देशस्थलमाहात्म्य, °स्थलश्लोक und °शतोपनिषद् 2.

अष्ठील 1.

1. अस् 8) I. 5.

2. अस् mit व्यति I. 4. — Mit अधि I. 3. — Mit अन्वधि 3. — Mit आ I. 4. — Mit उद् I. 1. — Mit उप I. 4. — Mit अधिनि 2. — Mit उपनि I. °न्यस्त *unterrichtet in* (Loc.) Divjâvad. 3,18. — Mit प्रणि 4. — Mit प्रतिनिस् 3. — Mit परि Caus. 4. — Mit विपरि I. 5. — Mit अभिसम् 1. — Mit प्रतिसम् 4.

5. अस् 1.

अस 1. 3.

असंयच्छत् 3.

असंयत I. 2.

असंयत 4. 5.

असंयत्त I. 5.

असंयमितालकिन् Adj. *mit unaufgebundenen Locken* Daçak. (1883) 60,19. v. l. असंस्कृतालकिन्.

असंयुक्त I. 5.

असंयोगोपध 1.

असंरक्त 3.

असंरूढ Adj. *noch nicht vernarbt* Gâtakam. 19.

असंरोक्ष् I. 6.

असंलक्षित und असंलुलित 5.

असंवत्सरदीक्षित Adj. *noch kein Jahr geweiht* Çâṅkh. Çr. 16,20,11.

असंवत्सरभूत I. 3. असंवत्सरभूतोक्ष Adj. Çâṅkh. Çr. 16,20,10.

असंवर् 1.

असंवर्तमान I. 5.

असंवल und असंवास 6.

असंविज्ञान und असंविक्षित 3.

असंवीत 6.

असंव्यवक्षितम् 3.

असंशारुक 2.

असंशिक्षयत्त् 6.

असंशुद्ध 1.

असंश्रान्त 6.

असंसक्त I. 3. 6.

असंसर्गिन् und असंसृष्टिन् 6.

असंस्कार I. 1.

असंस्कार्य 6.

असंस्कृतप्रभावित 3.

असंस्तव und असंस्थान I. 6.

असंस्थित I. 3) °तं क्रविः AV. 6,50,2 ist *eine nicht mit dem* संस्थितक्रम *versehene Spende; vgl.* Kauç. 6,3.

असंस्थिति 2.

असंस्पृष्ट und असंस्यन्दयत्त् 6.

असंस्यूत 1.

असंक्रति 6.

असंक्रत्यकारिन् Adj. *isolirt —, für sich allein wirkend.* Nom. abstr. °रित्व n. Sâṁkhjapr. 1,75.

असंक्राव्यम् 6.

असंकार्य I. 1.

असंक्रुत 6.

असकाशे 3.

असकृदावर्तिन् 6.

असक्थी I. Çiç. 7,53 = Sâh. D. 49, ult. fg.

असक्त I. 1.

2. असंकर् 6.

असंकल्पनीय 2.

असंकीर्ण I. 6.

असंकुचित und असंकुप्त 2.

असंक्रान्त 1.

असंक्ष्य I. 1.

असंक्ष्यक 1.

असंक्ष्यशस् 6.

असंक्ष्येय I. 3.

1. असङ्ग I. Instr. so v. a. *unaufhaltsam* R. ed. Bomb. 4,14,18. °म् Adv. *unverzüglich* Gâtakam. 10,27.

असंगत I. 2.

असंगृहीतत्व n. *das nicht im Zaume Gehaltenwerden* MBh. 7,188,4.

असंग्रक् 6. Auch *das Nichtgewinnen von Anhang* Karaka 59,3.

असंग्रामेण 3.

असंग्राक् 1.

असञ्जत्त् 3.

असञ्जित 6.

असंचय I. 3.

असंचलत्त् 2.

असंचेतयमान 1.

असंज्ञात 2.

असंज्ञा I. 3.

असंज्ञान 2.

असंज्ञिकसत्त्व n. = असंज्ञिसत्त्व Divjâvad. 305,23.

असंज्ञिन् 3.

असत्कृत I. 6.

असत्क्रिया f. *schlechte Behandlung, beleidigendes Betragen* Gâtakam. 23,7. 33,13. 19.

1. असत्त्व I. 3.

1. असत्पथ I. 4.

असत्प्रतिग्रक् u. असत्प्रतिपत्तिन् 6.

असत्प्रिय Adj. *dem es an Freunden gebricht* R. ed. Bomb. 4,43,53.

असत्यवचन 5.

असत्यवाद् 1.

असत्वरम् 2.

असत्संपर्क 6.

असदृश I. 2.

असद्गति 6.

असद्धर्म I. 2.

असद्धीचीन 6.

असनाभि 2.

*असनिदर्शन Adj. etwa *undefinirbar* Mahâvj. 101.

1. असन्त् I. असत् mit कर् *schlecht empfangen* Gâtakam. 22,70. *schlecht behandeln* 23.

असंतर्दन, असंतृष, असंदेश und असंदेक्ष्म् 6.

असंनयत्त् 3.

असंनिविष्ट 5.

असंन्युप्त 3.

असपत्नेष्टका 1.

असपिण्ड I. 3.

असपूर्व 6.

असब्रह्मचारिन् 1.

असभ्यस्मृतिकेतु, असभ्यार्थ und असभ्यार्थान्तर 6.

असमता 1.

असमन्वाहार m. *Gedankenlosigkeit* Divjâvad. 190,29.

असमबलता f. *keine gleiche Mächtigkeit* Çâṅkh. Br. 26,9.

*असमयविमुक्त Adj. Bez. *eines Çrâvaka in einem best. Stadium der geistigen und sittlichen Entwickelung* Mahâvj. 46.

असमर् I. 2.

असमर्पण 1.

असमवधान n. *das Nichtzusammentreffen an einem Orte, Nichtbegegnung* Gâtakam. 7.

असमवक्षितम् I. 3.

असमशर् 1.

असमशील 4.

असमसम I. *m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

असमक्षात्रत 3.

असमाधान 5.

असमान I. 1.

असमायुत 3.

असमावृत्त 5.

असमावेश 1.

असमाश्रुग 1.

असमिध्यमान Adj. *sich nicht entzündend* Maitr. S. 1,6,5 (95,6).

असमीक्षित 1.

असमुदाचार m. *ungehöriges Betragen* Gâtakam. 19.

असंपत्ति 1. 2.

असंपरिग्रक् Adj. *nicht angenommen, zurückgewiesen* Gâtakam. 9,78.

असंप्रकीर्ण 1.

*असंप्रख्यान n. vielleicht *Mangel an Einsicht* Ma-hâvj. 127. 133.

*असंप्रजन्य n. *Mangel an klarem Bewusstsein, — Besonnenheit* Mahâvj. 104.

असंप्रज्ञात Adj. *bewusstlos* Comm. zu Jogas. 1,17. fg. °योगिन् m. *ein Jogin im Zustande der Bewusstlosigkeit* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,50. °समाधि m. *bis zur Bewusstlosigkeit gesteigerte Versenkung* Comm. zu Jogas. 1,18. °ज्ञानावस्था f. *Zustand der Bewusstlosigkeit* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,50.

*असंप्रज्ञान n. *Nichterkenntniss* Mahâvj. 245,488.

असंप्रदत्त I. 5.

असंप्रमाण 1.

असंप्रमोष I. *m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

असंप्रयुज्यत्त् 4.

असंप्रेषित 2.

असम्बल 6.

1. असंभव I. *das Nichtbeiwohnen*, so v. a. *Impotenz* Âpast. Grhj. 23,3.

असंभवपत्र 2.

असंभाष्य I. 5.

ग्रसंभिन्दत् 1. 2.
ग्रसंभूत Adj. *nicht vorhanden, — da seiend, fingirt* R. ed. Bomb. 4,32,4.
ग्रसंभृत 1.
ग्रसंधम I. 6.
*ग्रसंमतावबाद् m. *unautorisirtes Predigen* Mahâvj. 261.
ग्रसंमृष्ट I. 4.
ग्रसंमोष I. °धर्मन् Adj. Divjâvad. 49,10. fgg.
ग्रसङ्घ 1.
ग्रसर्गबन्ध 6.
ग्रसर्वगोचर 2.
ग्रसर्वज्ञ und ग्रसर्वविषय 6.
ग्रसव्य I. 6.
ग्रसक् I. 3.
ग्रसक्चरित 1.
ग्रसक्तन I. 5.
ग्रसक्तत् I. 6.
ग्रसक्तमान 1.
ग्रसक्तम 6.
ग्रसक्राय I. 5.
ग्रसक्तृदय 4.
ग्रसक्य I. *unrettbar verloren* Divjâvad. 229,17. 502,14.
ग्रसाकमेध und ग्रसाक्तिन् 3.
ग्रसाधक I. 6.
2. ग्रसाधन I. 3.
ग्रसाधारणग्रन्थ 2.
ग्रसाधु I. 4.
ग्रसाध्य I. 6.
ग्रसाध्यमानत्व 5.
ग्रसांनाय्यक Adj. = ग्रसांनाय्य Comm. zu Kâtj. Çr. 302,1. 2. 5.
ग्रसापत्न्य 1.
ग्रसामवेदविद्दंस् Adj. *den Sâmaveda nicht kennend* R. ed. Bomb. 4,3,28.
ग्रसामान्य I. 5.
ग्रसायक 6.
ग्रसाद्रूप्य 1.
ग्रसार्वत्रिक I. 1. 6.
ग्रसार्वभौम 3.
ग्रसाक्तसिक I. 5.
ग्रसिक्त 6.
ग्रसिचर्या 2.
ग्रसिजल n. *vom Schwerte träufelndes Blut* Dharmaçarmâbhj. 2,7.
ग्रसितज्ञानु 3.
ग्रसितपुच्छक 1.
ग्रसितवर्त्मन् 1.
ग्रसितस्कन्ध m. *ein best. Amulet* Kauç. 40,17.
ग्रसितात्त 3.
ग्रसितालकाण्डा (?) Kauç. 35,28.
ग्रसिधर 2.
*ग्रसिधार m. *eine best. Hölle* Mahâvj. 215.
ग्रसिधारा I. zu °व्रत vgl. Stenzler in Z. d. d. m. G. 40,523. fgg. Zu berücksichtigen ist aber auch ग्रसिधारावलेक्न Subhâshitâv. 3225. Vgl. auch Weber in Monatsberichte der Berl. Ak. 1869, S. 40.
ग्रसिपुत्रिका I. 1. 6.
ग्रसिमार्ग m. Pl. *die verschiedenen Arten das Schwert zu handhaben* MBh. 7,87,5.
ग्रसियष्टि 3.
ग्रसिसूना f. *Schlächterei* Divjâvad. 10,25. 15,27.
ग्रसीम 1.
ग्रसुखद् 6.
ग्रसुखाय्, °यते *Unlust —, Missbehagen empfinden, kein Gefallen finden* Gâtakam. 18,29.
ग्रसुतर् 3.
ग्रसुतृप् I. 2. 3.
ग्रसुदर्शन 1.
ग्रसुप्रतार् Adj. *nicht leicht zu passiren* Gâtakam. 24,18.
ग्रसुबोध 5.
ग्रसुरक्त und ग्रसुरद्रुक् 3.
ग्रसुरयोनि 4.
ग्रसुरलोक I. Maitr. S. 1,11,9 (170, 19).
ग्रसुरविश 5.
ग्रसुरसंचोदन 2.
ग्रसुरार्दन 6.
ग्रसुरेन्द्र I. 2.
ग्रसुषिर 3.
ग्रसूत I. 1.
ग्रसूय् I. 1. 5. — Mit ग्रभि 1. 5. ग्रभ्यसूय Absol. R. 2,8,1. ग्रभ्यसूयितुम् 4,13,22.
ग्रसूयिन् 1.
ग्रसूर्यपश्य, ग्रसूसु und ग्रसूसू I. 5.
ग्रसृक्पङ्क्षेपम् 5.
ग्रसृक्पात I. 3.
ग्रसृज्ञत् 4.
ग्रसृण्य und ग्रसृष्ट 6.
ग्रसेचनक I. °दर्शन Adj. *lieblich anzuschauen* Divjâvad. 23,13. 226,27.
ग्रसेवन n. und °ना f. *Mangel an Rücksichtnahme, Vernachlässigung* Gâtakam. 23,16.
ग्रसेवा 5.
ग्रसेव्य I. 4. *dem man sich nicht hingeben darf* Gâtakam. 23.
ग्रसोढर् 5.
ग्रसोमप I. Maitr. S. 1,4,6 (54,4).
ग्रसौ I. 3.
ग्रसौनामन् I. 5.
ग्रसौयज्ञ I. Genauer *die Formel „N. N. यज्ञ“.*
ग्रसौष्ठव 5.
ग्रस्कन्दमान 6.
ग्रस्कन्ध 3.
ग्रस्खल 2.
ग्रस्खलन 6.
ग्रस्खलत् 5.
*ग्रस्तमितावबाद् m. *das Predigen nach Sonnenuntergang* Mahâvj. 261.
2. ग्रस्तम्भ I. 2.
ग्रस्तर्य I. 1.
ग्रस्तव्य 6.
2. ग्रस्ता I. 5.
ग्रस्ताभिलाषिन् 1.
ग्रस्तिनास्तित्व f. *das Sein oder Nichtsein* Kâtj. in Vivâdaratnâkara 201.
ग्रस्तृणात् 2.
ग्रस्तृत I. 3.
ग्रस्तेयता 1.
ग्रस्तोत्रिय m. *kein Stotrija* Çâṅkh. Çr. 7,26,1 (vgl. Nachtr.).
ग्रस्तोम 1.
ग्रस्तोमभाज् Adj. *am Stoma nicht theilhabend* Maitr. S. 4,7,1 (94,10).
ग्रस्त्र I. 1) mit und ohne इषु auch so v. a. *das Schleudern von Pfeilen, die Kunst zu schiessen* MBh. 1,132,16. 21. 34. 64. 134,24.
ग्रस्त्रदातिमत् 6.
ग्रस्त्रखदिर I. 5.
ग्रस्त्रौक 5. 6.
ग्रस्त्रोपनिषद् 3.
1. ग्रस्थान I. *Unmöglichkeit* Divjâvad. 174,1.
ग्रस्थास्नु 3.
ग्रस्थिकुम्भ 6.
ग्रस्थिचित् 1. 5.
ग्रस्थिच्छिद्र I. 2.
ग्रस्थित I. 6.
*ग्रस्थिभेद् m. *Knochenbruch* Mahâvj. 284.
ग्रस्थिभेदन 4.
ग्रस्थिर I. 3. 5. °बोध m. *kein beständiges Erkennen* (buddhistische Definition des Âtman) Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,33.
ग्रस्थिसंचयन n. *das Sammeln der Gebeine des verbrannten Leichnams, eine Todtenceremonie* Comm. zu Âpast. Gṛhj. 3,11.
*ग्रस्थी Adv. mit कर् *mit Eifer betrieben* Mahâvj. 99. Richtig ग्रास्थी.
ग्रस्थुषस् 1.
ग्रस्थूरि I. 3.
ग्रस्नान und ग्रस्नायिन् 1.
ग्रस्नाविर् 3.
ग्रस्पन्दन I. 2.
ग्रस्पृष्ट I. 6.
ग्रस्पृष्टमैथुना 3.
ग्रस्पृक् I. 1.
ग्रस्फाटित 6.
ग्रस्फुट I. 5.
ग्रस्फुटित I. 1.
ग्रस्फुरत् 1.
ग्रस्फ्य 4.
1. ग्रस्म I. 3.
ग्रस्मद्दात्र 5.
ग्रस्मद्दैवत्य 1.
ग्रस्मर्यमाण 6.
ग्रस्मादृश Adj. *einer von unseres Gleichen* Çâṅkh. Br. 2,7.
ग्रस्मिमान m. *Selbstsucht* Divjâvad. 210,5. 314,21.
ग्रस्मृतद्रुक् und ग्रस्मृतध्रु I. 3.
ग्रस्यूतनासिक 6.
1. ग्रस्र I. 2.
ग्रस्रप I. 3.
ग्रस्रस्त 6.
ग्रस्रीवि 1.
ग्रस्व I. Maitr. S. 4,5,6 (72,21).
ग्रस्वधर्म 1.
ग्रस्वरूप 2.
ग्रस्वर्ग und ग्रस्वर्य 6.
ग्रस्वाङ्गपूर्वपद 1.
ग्रस्वाङ्ग 4.

अस्वाध्यायपर 2.
अस्वामिक I. 2.
अस्वाम्य 3.
अस्वाम्यनुमतेन Instr. *ohne Erlaubniss des Eigenthümers* Kâtj. in Vivâdaratnâkara 225.
अस्वार्थ 5.
अस्विन्न I. 6.
अस्वेदिन् 6.
अकृकम् I. 5.
अकृघात 5.
अकृजुष् 3.
अकृन् I. अकृो ऽमन्यत (statt अकृरमन्यत) R. ed. Bomb. 4,35,7.
1. अकृत्व I. 1.
अकृमर्थ m. *das Ich* Jogavâs. in Sâṁkhjapr. 51,11.
अकृमिन्द्र m. N. pr. eines göttlichen Wesens Dharmaçarmâbhj. 4, 84. 5,88.
अकृंपदार्थ m. *das Ich* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 1,138.
अकृंमति und अकृादि 5.
अकृर्दल 2.
अकृर्पति I. 1.
अकृल I. 3.
अकृल्यासंक्रन्दन 2.
अकृश्र 1.
अकृस्ताभरणोपेत 6.
अकृस्त्रियाम 2.
अकृःसंस्थ 4.
अकृापयत्त 6.
अकृार्य I. 5. m. *Berg* Dharmaçarmâbhj. 7,44.
अकृाका m. N. pr. eines Gandharva Çâṁkh. Çr. 4,10,1. Vgl. काका.
अकृिंसक I. Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 31,82. °त्व n. 84.
अकृिकचुक 3.
अकृित I. 3. 5.
अकृितैषिन् Adj. *übelwollend* Gâtakam. 21,23.
अकृिदत्त 5.
अकृिद्विष् I. 2) *b*) Çiç. 1,41.
अकृिन = 1. अकृीन Maitr. S. 3, 8,2 (94,13. 14).
अकृिनित्वयनी und अकृिपति 5.
अकृिफेन I. 5.
अकृिमदीधिति 6.
अकृिममूख 5.
अकृिमरुचि 3.
अकृिमरोचिस् 5.
अकृिरण्यव Adj. *keinen Goldschmuck besitzend, — tragend* Çâṁkh. Çr. 12,21,1.
अकृिर्बध्न्यम् I. 1. 5.
अकृिर्बध्न्यसंहिता 2.
अकृिपुष्पसंस्तव्न् und अकृी I. 5.
अकृोडमान 6.
1. अकृीन I. 2.
2. अकृीन I. 5.
अकृीनार्थम् Adv. *so dass Jmd nicht zu kurz kommt, zum Frommen* R. ed. Bomb. 2,22,9.
अकृीरमणी 5.
अकृष्ट 1.
अकेडमान 6.
अकेतुक I. 1.
अकेतुवाद m. *die Theorie der* Kârvâka Gâtakam. 23.
अकेतुवादिन् m. *ein Anhänger dieser Theorie* ebend.
अकेलि und अकेलिन् 1.
अको I. धिगको बत Gâtakam. 24,29.
अकोतव्य und अकोमक 1.
अकोलाभकर 6.
अक्रवाय्य I. 5.
अक्रुस्त 1.
अक्रीक I. Adj. *schamlos* Gâtakam. 16,2.
अक्रोतमुख 5.
1. अगा I. 5.
*अकम्प्य m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 24.
अकम्प्र 5.
अकरिन् I. m. *Edelstein, Perle* Kir. 5,7. Dharm. 10,42. Vgl. आकरज.
अकर्णातट°, अकर्णादेशात्तम् und °अकर्णिन् 1.
अकर्णी 6.
अकर्ष I. Kauç. 36,9 nach Dârila *Kohlenzange.*
अकर्षकारिका I. 2.
अकर्षफलक 1.
अकर्षिन् I. 1.
अकलन I. 5. 6.
अकलुष Adj. *etwas trübe, — schmutzig* Gâtakam. 23,13.
अकल्पसार 1.
अकल्प I. 1.
अकष und अकारकर 2.
*अकारानपकार m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.
*अकाराभिनिर्हार m. desgl. ebend.
अकारोल्लेखिन् Adj. *die Form eines Dinges wiedergebend* Sâṁkhjas. 1,89.
अकालिक I. **rechtzeitig* Mahâvj. 63.
अकालिकातीरम् 2.
*अकाशगर्भ m. 1) N. pr. eines Bodhisattva (vgl. °गर्भि) Mahâvj. 23. — 2) Titel eines Werkes ebend. 65.
अकाशप्लवा 2.
अकाशफेन *eine best. Pflanze* Antjeshṭik. und Ath. Paddh. zu Kauç. 82,26.
अकाशभैरव und °कल्प 2.
अकाशमणि m. *die Sonne* Dharmaçarmâbhj. 10,41.
अकाशरलिता 2.
*अकाशस्फरण m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.
अकाशाधिकरणवाद 2.
*अकाशासङ्गविमुक्तिनिरुपलेप m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.
अकिंचन्यायतन 2. Mahâvj. 68. 70. 119.
अकीरम् 1.
अकुमारम् I. 1.
अकृतिलोष्ट 1. 5.
अकृष्ट I. (?) Kauç. 36,8.
अकृष्टिमन् 2.
*अकृष्टिमत्त् Adj. *gescheidt, klug* Mahâvj. 143.
अकृष्य 2.
अकेर्ा I. 3.
अकेवलिक 3.
अकैटभवैरि 1.
*अकोटन n. *das Glätten* Mahâvj. 280.
अकोटना 5.
अकोपवत्त् 3.
अकोश° Adv. *bis zur Samenkapsel* (der Lotusblüthe) R. ed. Bomb. 4,13,7.
अकोष्ठम् 1.
अक्त्व 2.
अक्रन्दन I. *das Hülferufen* Gâtakam. 21,12.
अक्रन्दनिन् Adj. *von Wehklagen begleitet* Vikramâṅkak. 10,12.
अक्रन्दित 2. °शब्द m. *Hülferuf* Gâtakam. 26. 30.
अक्रन्दिन् I. *wehklagend* Dharmaçarmâbhj. 4,77.
अक्रीडगिरि 2.
अक्रीडशैल m. = अक्रीडपर्वत Dharmaçarmâbhj. 1,74.
अक्रुष्ट 2.
अक्रोशनवत्त् 6.
अक्रोशयितर् 3.
अक्षणिक 4.
अक्षपटलिक I. **Archivar, Kanzler* Mahâvj. 186.
अक्षिप्त 4.
अक्षेपण I. 3.
अक्षेपर् I. 2.
अक्ष्यन् I. Vgl. Aufrecht zu Ait. Br. 4,17,6. 7.
अक्ष्वेडित 2.
अखण्डल I. 5.
अखण्डलककुभ् 5.
अखण्डलसूनु 3.
अखर I. 3.
अखात I. 5.
अखिर्द 1.
अखु I. 5.
अखुराज 5.
अखुकर्न् 6.
अखेदन 4.
अख्या I. 1. 3.
अख्यातिशिरोमणि 2.
अख्यातिक I. 3.
अख्यापक I. 6.
अगति I. 1.
अगन्तुक I. 3.
अगमन I. 5.
अगमनगमना u. अगमप्रामाण्य 2.
अगमशष्कुली f. *ein best. dem Ankömmling gereichtes Backwerk* Kauç. 23,8.
अगमसारसंग्रह 2.
अगम्य 5.
अगरव und अगर्भम् 1.
अगस्ती und °य I. 5.
अगस्विन् 5.
अगार I. * m. *eine best. hohe Zahl* Mahâvj. 247. अगार m. 246.
अगारिक m. = गृहस्थ *Hausherr*

Divjâvad. 275,17.
आगोरण 6.
आग्निवारुणी I. 1.
आग्निष्टोमीय 3.
आग्निहोत्रिक 4.
आग्नीन्द्र 3.
आग्नेय I. 2. Auch *feuergefährlich, leicht entzündbar* MBh. 1,146,14.
आग्न्याधेयिक I. 2.
आग्रयण I. 4.
आग्रयणदेवता 1.
आग्रयणीय m. Pl. *die zum Erstlingsopfer bestimmten Früchte* Çâṅkh. Br. 4,14.
आग्रहारिक I. 5.
2. आग्रायण I. 4.
आग्रायणसूत्र 2.
आघृणा 3.
आघर्घरम् 1.
आघर्ष und आघाटन 5.
आघातक 4.
आघोष I. 3. 5.
आघोषिणी 2.
आङ्गिरसी I. 5. m. *ein best. Geräthe zu Zauberhandlungen* Kauç. 47,2.
आङ्गिरसकल्प m. s. I. A. O. S. 11,376.
आङ्गिरसपवित्र 4.
आङ्गुल 6.
आचतुरम् I. 3.
आचन्द्रतारकम् I. 1.
आचन्द्रम् und आचन्द्रार्कक्षितिसमकालम् 2.
आचन्द्रार्कग्रह 4.
आचपराच I. 5.
आचमनक und आचमनीयक I. 1.
आचाम्ल 3. Vgl. Weber in Ind. St. 16,306, N.
आचारकाण्ड 2.
आचारकालकूट 1.
आचारदर्शन, आचारदाय, आचारनवनीत und आचारप्रशंसा 2.
आचार्य I. 4.
आचार्यक I. Auch MBh. 5,148,15. Adj. *Lehrer* — Gâtakam. 1. 23.
आचार्यकारण 3.
आचार्यचम्पू 2.
आचार्यदेव 3.
आचार्यप्रपत्ति, आचार्यप्रार्थना, आचार्यमङ्गल und आचार्यमङ्गिमन् 2.

*आचार्यमुष्टि *die Faust des Lehrers*, so v. a. *Zwang* Mahâvj. 245,123.
आचार्यशिक्षा und आचार्यसप्तति 2.
आचार्याणी (fehlerhaft) und आचार्यानी I. 3.
आचार्यो 3.
आचित्र Adj. (f. आ) *bunt verziert* R. ed. Bomb. 4,25,22. Statt आचित des Metrums wegen gewählt.
आच्छादक I. 3.
आच्छेदनी 2.
आच्छोटनिका 3.
आच्युतदत्ति und आच्युतत्ति I. 5.
आज्ञाकरोण, °रीण und आज्ञातशास्त्र I. 5.
आज्ञानु 3.
आज्ञिपति I. 5.
आज्ञिभूमि 5.
आज्ञिशिरस् I. 3.
आज्ञिशोभिन् 2.
आज्ञीव I. 5.
आज्ञीविक I. Divjâvad. 393,20. 427,7.
आज्ञीविन् I. m. *Geschäftsmann* Divjâvad. 28,12.
*आज्ञापनीय Adj. wohl *zum Befehlen geeignet* Mahâvj. 20,27.
आज्ञाविधायिन् 5.
*आज्ञेय Adj. *zu erkennen* Mahâvj. 20.
आज्यग्रह I. 3.
आज्यधन्वन् 3.
आज्यधानी I. Maitr. S. 4,1,11 (14, 17). 14 (19,14).
आज्यभुज् I. 5.
आज्यस्थाली (auch Âpast. Gṛhj. 1, 22) I. 3.
आज्यायम् 2.
आज्ञनीकारी I. 5.
आज्ञनेय I. 3.
आज्ञनेयपुराण und आज्ञनेयस्तव 2.
आज्ञिगवि 5.
आटवृषक I. MBh. 7,23,74.
*आटवकयक्ष m. Bez. *eines best.* Jaksha Mahâvj. 169.
आटिक 4.
आटीलक 5.
आडम्बरित 1.
आडी 3.
आडालन n. *das Mischen* Comm. zu Kâtj. Çr. 518,14.

आढक I. 3.
आढारिका oder ढारिका f. *Tausendfuss* Âpast. Gṛhj. 23,3.
आढ्यचर 2.
आढ्यपदि I. 5.
आढ्यराज 5.
आणपय् und आणवय् I. 5.
*आणिप्रत्याणीनिर्हारयोग ? Mahâvj. 245,460.
आण्डकोश I. 2.
आण्डपिच्छ 2.
आण्डपीत 5.
आण्डवत् und आण्डोर I. 5.
आतपनिवारण 1.
आतपवारण I. 1.
*आतप्तकारिन् Adj. *eifrig zu Werke gehend* Mahâvj. 98.
आतर्पण I. 5.
आतस् 2.
आता, आताम्र und आतायिन् (Mahâvj. 98 fehlerhaft für आतापिन्) I. 5.
आतिच्छन्दसी I. 1.
आतिज्ञगत 1.
आतितांसु 5.
आतिथेय I. Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 8,26.
आतियात्रिक 1. 2.
आतिशयिक 1. *ausserordentlich, eigenthümlich* Gâtakam. 26.
आतिष्ठदु 2.
आतिसारिक 1.
आतृती 5.
आतृप्ति 4.
आत्तरेतस् 3.
आत्तस्व 6.
आत्मकाम I. *nach Erlösung strebend* Gâtakam. 18. 19,28. 21.
आत्मघोष I. 5.
आत्मज्ञानोपदेश 2.
1. आत्मतत्त्व I. 2.
आत्मत्राणपरिग्रह 3.
आत्मत्वज्ञातिसिद्धिवाद 2.
आत्मदेवता 1.
आत्मन् I. 5.
आत्मनिवेदन u. आत्मपरित्याग 5.
आत्मप्रकाशिकाविवरण 2.
आत्मप्रभ 5.
आत्मप्रिया 2.
आत्मप्रीति und आत्मबन्धु 5.
आत्मभय 4.

आत्मभवायन 2.
आत्मभू I. 4.
आत्ममय I. 5.
आत्ममान 4.
आत्मंभरि I. 5.
आत्मयाजिन् I. 3.
आत्मयोनि I. 1.
आत्मरूपं, आत्मवश्य, आत्मविक्रयिन und आत्मविद्या 5.
आत्मविद्याविलास 2.
आत्मश्लाघन (°ना) und °श्लाघा 6.
आत्मश्लाघाकर 5.
आत्मसंस्थ I. 6.
आत्मसंस्था 6.
आत्मसम I. 3.
आत्मस्नेहमय Adj. *in Selbstliebe —, in Selbstsucht bestehend* Gâtakam. 1,20.
आत्महितायन 2.
आत्मार्पण 2. 6.
आत्मार्पणश्रुति 2.
आत्मालम्भ 5.
आत्मीयज्ञात्य 2.
आत्मीयदेश 3.
आत्मोत्कर्ष I. *Adj. *an Selbstüberhebung leidend* Mahâvj. 127.
आत्मोल्लास 2.
आत्ययिक I. Pl. als Subst. MBh. 7, 1,46.
आत्रेयशिक्षा und आत्रेयसंहिता 2.
आदधीचि und आदधिन् 1.
आदर्श I. 1.
*आदर्शमुख m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 167.
आदर्शविद्या n. *das in den Spiegel Sehen* Âpast. Gṛhj. 12,11.
आदर्शकण्ठबन्धम् 1.
आदादिक 5.
आदायी 1.
1. आदि I. आदिम् mit आ-दा Med. *den Anfang machen* J.A.O.S. 11, cxlvii. fg.
आदिकर्मिक Adj. *etwas* (Böses) *beginnend* (ohne es auszuführen) Mahâvj. 19. 281. Divjâvad. 544,20.
आदिकुण्डनीय und आदिकेशवस्थलमाहात्म्य 2.
आदिचक्रिन् 1.
आदिता 5.
2. आदित्य I. 1.
आदित्यकीलक m. *eine best. Him-*

melserscheinung Sud. zu Âpast. Gṛhj. 23,9.

आदित्यैड्येातिस् 2.

आदित्यव्रत् I. 1.

आदित्यदर्शन 3.

आदित्यैधामन् 1.

आदित्यस्तोत्र 2.

आदित्यारम्भण 5.

आदित्सा 2.

आदिदीप 1.

आदिनवदर्शिन् I. Wohl m. als Bez. *eines best. Aufsichtsmannes beim Spiel.*

आदिभरतप्रस्तार 2.

आदिमध्यान्तज्ञ 6.

आदिवराह् I. 2.

आदिविमानज्ञीर्णोद्धार 2.

आदृतत्व 5.

आदेय I. *annehmlich.* Compar. °तर्. Davon Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 18,4.

आदेवयानम् 3.

आदेश I. 3.

*आदेशनाप्रातिहार्य n. Bez. *einer der Wunderkräfte eines* Buddha Mahâvj. 16.

आदेकदारुम् 1.

आद्यकारणता f. *das erste Ursache Sein* Sâṁkhjas. 6,37.

आद्यकोल 5.

आद्यद्वार 3.

आद्यन्त I. 6.

आद्यन्तस्थायिक 1.

आद्याङ्गधारिन् 5.

आद्योपादानता f. *das erste Ursache Sein* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,32.

आद्वादशवर्षभाविन् 1.

आद्वारम् 4.

आधर्मिक I. Gâtakam. 31,50.

आधवन I. 4.

आधाकर्मन् 2.

आधातर् I. 6.

आधान I. 2.

आधानपञ्चक und °प्रयोग 2.

आधारक I. 1.

*आधारणमुद्र m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

आधारिन् 6.

आधार्ष्ट्य 2.

आधिकारिक I. 1.

आधित्सु 3.

आधीतपञ्चन् und °पञ्चत् I. 1.

आधोमुख्य 6.

आध्यात्मिकी 1.

आनन I. 1.

आनन्तर्य (*°कर्मन् n. Mahâvj. 122. °मार्ग m. 54) und आनन्त्य I. 3.

आनन्द I. 1. f. ई *Freude* Divjâvad. 37,24.

आनन्दकाव्य 1.

आनन्दगिरीय, आनन्दताण्डववर्णन, आनन्दतारतम्यखण्डन, आनन्दतिलक und आनन्दतीर्थीय 2.

आनन्दपुर 3.

आनन्दप्रभा 1.

आनन्दराघव, आनन्दवर्धीय, आनन्दविलास, आनन्दसागरस्तव und आनन्दसारतारतम्यखण्डन 2.

आनमम् 3.

आनर्त I. 3.

आनर्तक I. 1.

आनर्तसत्कृत 6.

आनाक्षिप Çâṅkh. Br. 30,7 *fehlerhaft für* अना°.

*आनापानस्मृति f. *eine best. Uebung des Geistes* Mahâvj. 53.

आनाभि I. 3.

आनाह् I. 2) Divjâvad. 546,12.

आनिमिल 2.

आनिशम् 4.

आनीलनिषधायत und आनीलनिषधायाम 1.

आनुकूलिक I. 5.

आनुयाक्षिक 2.

आनुज्ञावर I. 2. 6.

आनुपूर्व I. वर्णानुपूर्वेण (v.l. °पूर्व्येण) *nach der Reihenfolge der Kasten* Âpast. Gṛhj. 10,4.

आनुपूर्वी I. 4.

आनुबन्धिक Adj. *fortdauernd, fortwirkend* (कर्मन्) Karaka 64,13.

आनुमती f. Bez. *eines best. Verses* (AV. 7,20,6?) Kauç. 23,4.

आनुयाजिक 2.

आनुषङ्क् I. 6.

आनृतिक Adj. *verlogen* MBh. 8,40, 24. Vgl. अनृतिक.

आनृशंस I. 5.

आनृकृत् 3.

आनेतव्य I. 3.

आनेय I. 5.

आन्तर I. 1.

आन्तरायिक 3.

आन्त्र् I. 3.

आन्दोल I. 1.

आन्दोलिका 5.

आन्वीक्षिकी I. 6.

आप् mit अनु Desid. 3. — Mit अव Caus. 1. — Mit पर्यव 3. — Mit वि I. 6. — Mit सम् I. 3.

आपणेय 6.

आपतत्त् 1. 2.

आपत्तिसम 1.

आपत्सकाय 6.

आपदेवीय 2.

आपरुष Adj. *ziemlich struppig* Gâtakam. 17.

आपर्वभङ्गनिपुण I. 1.

आपलि 5.

2. आपस् I. 3.

आपस्तम्ब, °गृह्य, °धर्म, °पूर्वप्रयोग, °प्रयोग, °श्रौत, °सामान्यसूत्रभाष्य, °सूत्र, °स्मृति, आपस्तम्बापरसूत्र, आपस्तम्भ und आपस्तम्भीय 2.

आपार्कस्थ und आपोर्कस्थ I. 3.

आपातज्ञान 6.

आपातिक 3.

आपादतलमस्तकम् Adv. *von den Fusssohlen bis zum Scheitel* Sâṁkhjapr. 67,5 v. u.

आपादन I. 1.

आपादिन् 1.

आपार्ष्णि 5.

आपाष्टि m. Patron. Maitr. S. 3, 4,6 (51,20).

2. आपि 5.

आपिन् 4.

आपिशलिशिक्षा 2.

आपोठात्तम् 1.

आपीड I. 1. Vgl. सापीड.

आपीडक = आपीड 2) Divjâvad. 215,25.

°आपीडिन् Adj. *mit einem Kopfputz von — verziert* MBh. 7,87,17.

आपुङ्खशिखम् 1.

आपूप्य I. 1.

आपोद् 5.

आपोलुप und आप्तकृत् 2.

आप्तच्छन्दस्, आप्तमीमांसालंकृति, °मीमांसाविवृति, °मीमांसावृत्ति und आप्तर् 1.

आप्तवाक्य I. Tarkas. 49.

आप्तवाद् (Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,26), आप्तविभक्तिक u. आप्तस्तोम 1.

आप्ति I. *Zuverlässigkeit* Sâṁkhjapr. 74,4 v. u.

आप्तोर्यामक्रतु 2.

आप्यानवत् und आप्यायिन् I. 1.

आप्येय und आप्येयव्रत् 2.

आप्रवण 6.

आप्लुत I. 2.

आप्सर् 1.

आबन्धुर 4.

आब्रवती f. N. pr. einer Stadt R. ed. Bomb. 4,41,10.

आब्रह्मभुवनात्तिकम् 1.

आब्रह्मसभम् 4.

आब्रह्माण्ड° und आभरणी 1.

आभारद्वाज (!) m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 3,10,4 (135,8).

आभास I. = केवलाभास Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,101.

आभिचारिक I. 1) f. ई Kir. 3,56.

आभिज्ञानिक 1.

आभिमानिक Adj. *auf dem Subjectivirungswahn beruhend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 2,1.

आभियोगिक 2.

आभिरामिक 1.

आभिशस्त्य 6.

आभिशस्य I. 2. 6.

आभीर I. 2.

आभील I. 5.

आभीषण n. *Waffe* Kâtj. in Vivâdar. 276.

आभोग I. 1. 2. 3.

आभोगिन् I. *gekrümmt* und auch *von grossem Umfange* Subhâshitâv. 1219.

आभोग्य 5.

आभ्र 1.

आम् I. 2. 3. आम und आमकोशिन् 2.

आमञ्जम् 1.

आमन्त्रणा f. *Anrede* Gâtakam. 23.

आमपिशित n. *rohes Fleisch* Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

आमपेषिन् 1. 2.

आमभृष्ट 4.

आमश्राद्ध I. ist *ein Çr. mit ungekochten Speisen* Çrâddhamajûkha

nach Aufrecht.

आमित्तापत्य 3.

आमित्र auch *dem Feinde gehörig* MBh. 8,12,40.

आमित्रशोचनि m. Patron. Maitr. S. 4,2,2 (23,6).

*आमिषकिंचित्क Adj. *mit irgend einem selbstsüchtigen Zweck verbunden* Mahâvj. 261,26.

आमुक्त 2.

आमुख I. 6.

आमूर्धात्तम् 4.

आमूलम् I. 4.

आमृणालम् 1.

आमेखलम् I. 1.

आमेष्टक und °का I. 3.

आमोदित 4.

आमोदिन् auch *freudig, froh* Pârv. 592,4.

आम्नायक्रियार्थत्वादिसूत्रविचार u. आम्नायषट्क 2.

आम्बुद 1.

*आम्रतीर्थ m. N. pr. eines Schlangenfürsten Mahâvj. 167.

आम्रवाटक oder °वाटिक 3.

आम्लोचत्ती 5.

आयत I. 4.

आयतपद्मल 3.

आयतसमलम्ब 5.

आयति I. 2.

आयत्ती 4.

आयथापूर्व्य 2.

आयस I. 3.

आयस्त 1) Adj. s. u. यस् mit आ. — 2) n. *energisches Auftreten* R. ed. Bomb. 4,16,9.

आयचन n. *Bitte* (an die Götter) Divjâvad. 1,10.

आयाचित 4.

आयान I. 5.

आयामतस् Adv. *in die Länge, der L. nach* Âpast. Grhj. 1,19.

आयामता f. *Höhe* Ind. Antiq. 1887, S. 64, V. 7.

आयामिन् I. 3.

आयासन I. 1.

आयासित, आयुःपति und °पत्नी 4.

आयुकृत् 2.

आयुञ्ज् 3.

आयुत I. 4.

आयुधिक I. 6.

आयुधिन् I. 3.

आयुधीयक 6.

आयुर्दा I. 3.

आयुर्वेदिन् I. 1.

आयुष्पति und °पत्नी s. आयुः°.

आयुष्य I. 1.

आयुष्यगण m. *ein* Gaṇa *Lebenskraft verleihender Sprüche* Bloomfield zu Kauç. 54,11.

आयुष्यकाम 3.

1. आयोजन I. 2) Pl. Kauç. 23,17 *das Ritual beim Anschirren des Pfluges.* 4. आर् 6.

आरत्त Adj. fehlerhaft für आरत्य Mahâvj. 12. Divjâdad. 98,8.

आरग्वधमय Adj. (f. ई) *von der Cathartocarpus fistula* Âpast. Grhj. 18,7.

आरटित 2.

आरण्यकभट्टभास्कर, आरण्यकभाष्य, आरण्यकोपनिषद्, आरण्यभाष्य, आरण्यमहाप्रस्थानिका, आरण्यशिक्षा und आरण्योपनिषद् 2.

आरत 1.

*आरम्बणक n. etwa *Geländer* Mahâvj. 226.

*आरम्बणच्छेदन m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

आरम्भ I. 5. °कृत् Adj. *der zuerst anfängt* Bṛhasp. in Vivâdar. 374.

आरम्भयज्ञ und आरसित 5.

आरा I. 6.

आरागय् 3.

2. आराग्र und आराद्उपकारिन् I. 5.

आराधनक्रम 2.

आरामाधिपति 4.

आराल I. Sûrjaç. 37.

आराव I. *n. *eine best. hohe Zahl* Mahâvj. 247.

आरास 6.

*आरि f. *eine* Khadira-*Art* Râgân. 8,30.

आरिष्ट v. l. für मार्द्वीक Vigñ. zu Jâgñ. 3,253. fg.

आरुणशिक्षा 2.

आरुत 5.

आरुपित I. 5.

आरूढ 1. 2.

आरूढज्ञातक 2.

आरूढपतित 6.

*आरूप्य n. *das Missgestaltetsein, Hässlichkeit* Mahâvj. 19,109.

आरोग्य I. 1.

आरोग्यय् (auch Divjâvad. 129,5. 239,11. 273,12) und आरोग्यवत् 1.

आरोग्यापय् Caus. zu आरोग्यय् Divjâvad. 128,25.

आरोधन I. 3.

आरोपयितर् Nom. ag. *der sich Etwas* (Acc.) *aufsetzt* R. ed. Bomb. 3,73,22.

आरोह I. *Wuchs, Höhe einer Gestalt* Mahâvj. 134. Gâtakam. 22,48.

आरोहण I. 5.

आर्क I. m. *ein best. Amulet* Kauç. 40,16.

आर्कायण I. 2.

आर्णव 1.

आर्तनाद I. Mudrâr. 81,2.

आर्तयज्ञ 3.

आर्तरव und आर्तस्वन 1.

आर्तायन 6.

आर्तायनि m. Bein. Çalja's MBh. 9,7,27. 11,33.

आर्तिकर 5.

आर्त्य I. 3.

आर्थत् 1.

आर्द्र I. 3.

आर्द्रता 1.

आर्द्रपवि I. 6.

आर्द्रीभाव 2.

आर्धिक I. besser beglaubigt अर्धिक.

आर्यखण्ड n. = भारतवर्ष Dharmaçarmâbhj. 1,43.

आर्यदासी 2.

आर्यपुत्रीय 1.

आर्यबुद्धि 2.

*आर्यब्रह्मविशेषचित्तपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes Mahâvj. 65.

आर्यमति 6.

आर्यवज्र m. N. pr. eines Grammatikers Festgr. 52.

आर्यवत् 2.

*आर्यस्थविर (so zu lesen) m. Pl. *eine best. buddhistische Secte* Mahâvj. 275.

आर्यस्थविरीयक Adj. dazu Gâtakam. 16 (°स्थावरीयक die Hdschrr.).

आर्याद्विशती, आर्यापञ्चाशत् und आर्यास्वर्गारोहणपर्वन् 2.

आर्ष I. 3.

आर्षेयब्राह्मण 6.

आर्षोढा 5.

आर्कत I. 1.

आल I. Kauç. 25,18 nach Dârila *eine Krankheit des Weizens.*

आलत्तित 1) Adj. s. u. लत्तय् mit आ. — 2) n. N. pr. eines Waldes R. ed. Bomb. 4,42,14.

आलंकारिक 1.

आलपित 5.

*आलप्तक Adj. *gesprächig, leutselig* Mahâvj. 135.

आलम्बनप्रत्ययध्यानशास्त्रव्याख्या 5.

आलम्बम् 3.

आलम्भम् 1.

आलवन्दार्स्तोत्र 2.

आलस्यवत् 5.

आलाप I. 2.

आलापक 2.

आलाल und °मेहिन् 5.

आलिङ्गना 1.

आलेखनि 3.

आलेश 4.

आलोकक 1.

आलोककर I. *m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

आलोकवत् I. 5.

*आलोकसुवेगघण्ट m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 174.

आलोकाचल 1.

आलोप I. Divjâvad. 290,23. 481,9.

आलोलिका 5.

आवक oder °का 2.

आवत्सरम् 4.

आवत्तक I. *m. Pl. *eine best. buddhistische Secte* Mahâvj. 275.

आवरीतर् I. *Umhüller, Bedecker* Kir. 18,40.

आवर्जनकर Adj. (f. ई) *für sich gewinnend, imponirend* Divjâvad. 133, 9. 192,8. 313,15.

आवर्णी und °शिक्षा 2.

आवर्तक I. 5.

आवर्तम् 5.

2. आवर्तिन् I. 6.

आवलेखन 5.

आवश्यक I. 2.

आवश्यकसूत्र und आवश्यिकी 2.
आवसथवासिन् 5.
आवसथी Adv. mit कर् *zum Wohnsitz machen* GÂTAKAM. 27,31.
आवसथ्य 3.
आवाप I. 5.
आवामदेव्यम् 1.
आवारि I. DIVJÂVAD. 256,15. °री 29,7. 256,27.
आवारिधि 3.
आवासिक Adj. *seinen Wohnsitz habend in* (Loc.) GÂTAKAM. 19,21.
आवाहन auch *das Herbeiführenlassen* ÂPAST. GṚHJ. 20,13.
आविक I. 4.
आविर्भूतत्व 5.
आविर्भूय 1.
आविमण्डल Adj. *mit sichtbar gewordenem Runde* (Bogen) KIR. 14,65.
आविंश I. 1.
आविंष्पृष्ठ 1. 3.
आविस् I. 3.
आविःसूर्य Loc. *bei Sonnenschein* MAITR. S. 4,5,1 (63,2).
आवृतत्व 5. Auch *das Erfüllt —, Verhülltsein* MBH. 7,18,3.
आवेशिक I. 5.
आव्य I. 1) zu streichen, da आव्यम् TS. 2,2,6,3 zu आवी gehört.
आव्रस्क I. m. *Riss, Stelle, von der man Etwas abgehauen hat*, KAUÇ. 44, 36. °ज Adj. *auf einer solchen Stelle gewachsen, — entstanden* 16,28.
आव्रस्क्य 2.
°आशंस 1.
आशङ्कनीय I. 6.
आशङ्क 6.
आशाटवी f. *ein grosser Wald* DIVJÂVAD. 7,5.
आशातना 2. 3.
आशातिक, आशापति und आशापत्नी 1.
आशापाल I. 1.
आशापालीय I. n. nach KAUÇ. 38,11 und Schol. *das Lied* AV. 1,31.
आशापुरा 1.
आशामुख 4.
आशाश 6.
आशास्ति 3.
आशिखम् I. 1.
आशीःपद् 4.
आशीन् 3.
आशीयस् 1.
आशीर्पद् 4.
आशीर्मत्त् Adj. = आशीर्वत्त् MAITR. S. 4,7,1 (94,7).
आशीर्वचनमाला 2.
आशीर्विष I. f. आ N. pr. eines mythischen Flusses DIVJÂVAD. 451,6. 456,19.
आशीर्विषनदी f. N. pr. von 7 mythischen *Flüssen* ebend. 107,23.
आशीर्विषपर्वत m. N. pr. von 7 mythischen *Bergen* ebend.
*आशुगन्ध m. N. pr. eines Bodhisattva MAHÂVJ. 23.
आशुगी und आशूर् 1.
आशोकेय I. 5.
आशौच, °काण्ड, °चन्द्रिका, °दीपिका, °विधि und °शतक 2.
आश्य n. impers. *zu essen von* (Gen.) TS. 2,5,1,4. 6,1,11,6.
आश्याम 1.
आश्रमद्वेषसंकरिन् 6.
आश्रमवासपर्वन् und आश्रमवाद 2.
1. आश्रव I. 1.
2. आश्रव I. *eine unreine Neigung* MAHÂVJ. 109. 129. 255. °क्षय m. 7. 14.
आश्रवण 1.
आश्रुमय् (!), °यति MAITR. S. 3,10, 3 (133,14).
आश्रेतर् 6.
आश्लेष I. 6.
आश्वदत्तिण 6.
आश्वपदिक 3.
आश्वमेधिक I. 3.
आश्वलायन, °दीपिका, °धर्म, °पूर्वप्रयोग, °प्रायश्चित्त, °श्रौत, °श्रौतसूत्र, °सूत्र, °स्थालीपाक u. °स्मृति 2.
*आश्वासक m. = आश्वास 4) MAHÂVJ. 66.
आश्वासनी 2.
2. आश्विन I. 5.
आश्विनेय und आश्वीदंष्ट्र I. 1.
2. आस् I. 1. Mit अवस्थानम् *sich niederlassen an einem Orte* R. ed. Bomb. 4,54,16 (आसिष्यसि). — Mit अनु I. 1. आसक्तभाव und आसक्तिवाद 2.
आसङ्ग I. 3.
*आसंज्ञिक n. *das Unbewusste, Unbewusstheit* MAHÂVJ. 104.
आसनपट् und आसनपुट 3.
आसनाध्याय 2.
आसन्द् I. 1) Festgr. 14,20.
आसन्न I. 6.
आसन्नकालिक 2.
आसन्नयोधिन् Adj. *beim Kampfe in der Nähe angewandt* (Pfeil) MBH. 8,53,19.
आसपाण्डु und आसमाप्ति 6.
आसकृत्कृत्वस् 1.
आसाद I. *Speisezimmer* KAUÇ. 23,5. 24,15.
आसादना f. *Angriff, feindliches Auftreten* GÂTAKAM. 29.
आसीनन्याय Adj. *wobei die sitzende Stellung als Regel dient* ÇÂÑKH. ÇR. 1,1,15.
आसीनप्रचलायित und आसुत I. 4.
आसुरकाण्ड 2.
आसेचनक I. PÂRV. 588,7.
आसेचनवत्त् 2.
आस्कन्दन I. *das Auftreten* KIR. 13,18.
आस्कन्दम् 2.
आस्थापन n. auch *das Betretenlassen* ÂPAST. GṚHJ. 5,9.
आस्थापित I. 6.
आस्थित 6.
आस्थी Adv. s. oben अस्थी.
आस्पदी I. 5.
*आस्फरणकसमाधि m. *ein best. Grad des* Samâdhi MAHÂVJ. 67.
आस्फाल I. 1.
आस्फालित n. *Contusion* HÂRITA-SAṂH. 389,15.
आस्फुर 6.
आस्फोटन I. 3.
आस्यदघ्न I. 2.
आस्यमैथुनिक Adj. *den Mund als vulva benutzend* MBH. 7,73,43.
आस्यवैरस्य 6.
आस्यसंमित 4.
आस्रावं I. bedeutet im AV. nach BLOOMFIELD *Diarrhoe;* vgl. Procc. J. A. O. S. 1886, May, S. XXXII.
*आस्वादनीय Adj. *lieblich, angenehm* MAHÂVJ. 19.
आस्वापन n. *Schlafmittel* DIVJÂVAD. 526,23. 25.
आक् I. GÂTAKAM. 31.
आक्त्यवचन und आक्ननप्रकार 4.
आक्रण I. n. etwa *das Benutzen aller günstigen Verhältnisse* oder *das Verladen* GÂTAKAM. 14.
आक्रणीय 6.
आक्र्तीस् 3.
आक्लम् 4.
1. आक्व I. DAÇAK. 31,12.
आक्वनीयतस् 3.
आक्वशोभिन् 2.
आक्स 5.
आक्षारक I. *m. etwa *Verlader* MAHÂVJ. 186,181.
आक्षार्यपुरोष 6.
आक्षित I. 3.
आक्षिताग्निब्राह्मण und आक्षिताग्निविधान 2.
आकृतिभाग 4. 6.
आकृतिमत्त् 5.
आकृवंध्यै I. 3.
आक्षेत्य 1.
आक्षेय I. 1) KIR. 11,23.
आक्षिकभास्कर 2.
*आक्रीक्य n. *Unverschämtheit* MAHÂVJ. 104.
आक्लादयितर् 2.
आक्ल I. KAUÇ. 16,14. m. = पलाश nach DÂRILA.
आक्लातर् 5.
3. इ mit अधि Caus. I. 1. — Mit प्राधि I. 1. प्राधीत auch *der sich an das Studium gemacht hat* R. ed. Bomb. 4,28,10. — Mit अनु auch *treffen* (von Pfeilen). अन्वेतार: Fut. MBH. 8,39,14. — Mit समुदा 2. — Mit पल्या 2. — Mit उद् I. 1. — Mit उपोप *nahe herantreten zu* (Acc.) R. ed. Bomb. 4,28,39. — Mit उपनि I. 6. — Mit अतिपरि 2. 6. — Mit अभिपला 1. — Mit उपसंप्र *zu Jmd* (Acc.) *herankommen* R. ed. Bomb. 3,62,8. — Mit प्रति I. 3. 4. — Mit वि I. 5.
इकटी oder इक्कटी 5.
1. इक्षुकाण्ड I. 1.
इक्षुदण्डमय, इक्षुमय, इक्षुयष्टि und °मय 1.
इक्षुरसमुद्र m. *das Syrupmeer* ANIRUDDHA zu SÂṂKHJAS. 6,52.
इङ्गाल 5.

इङ्गितमरण 2.

इङ्गुदि f. metrisch st. इङ्गुदी R. ed. Bomb. 2,104,8. 12. 14.

इङ्गयरत्न und इङ्गयशिक्षा 2.

*इच्छत्तिक Adj. *Begierden fühlend* oder *zu fühlen anfangend*, Mahâvj. 110.

इच्छासदृश 3.

इडावँ 1.

इडेन्यक्रतु 3.

इण्डु I. दर्भेण्डु *Tragkranz von Darbha-Gras* Âpast. Gṛhj. 4,8. = दार्भमयं निगडम् 23,7 nach dem Comm. Vgl. कुशेण्डु Pâr. Gṛhj. 3,7,3.

इतम् I. 5.

इतात्त 5.

1. इति I. 6. Vgl. auch Z. d. d. m. G. 41,516. fgg. Knauer in Festgr. 62. fgg.

इति — इति so v. a. *man heisse (sei) — oder* — Gâtakam. 20.

2. इति I. *Gang* Vishṇus. 99,2, wenn °सदास्थितेते „*die du stets den Gang einschlugst* (आस्थित) *zu*“ gelesen wird.

इतिकर्तव्यताक Adj. *zu Jmds Obliegenheit gehörig* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 19,2.

इतिक्रम, इतिप्रभृति, इतिहासमुच्चयसंग्रह, इतिहासोत्तम u. इतिकेति 2.

इत्थंगत Adj. *in solcher Lage sich befindend* Gâtakam. 21,15. 22,26. 31.

इत्थंम् I. 6.

इत्वर I. 2. Adj. *armselig, elend, gering* Mahâvj. 134. Divjâvad. 317,8.

इदंयुगीन und इदमीय 1.

इदंफल 2.

इदंमधुर 4.

1. इध् Caus. 2.

इध्मन् m. *Brennholz* MBh. 13,2,58.

इध्मपरिवासन 3.

इध्मबर्हिस् 2.

इध्मव्रश्चन 1.

इध्माबर्हिस् I. 2. इध्मांबर्हिस् n. Sg. Maitr. S. 4,8,1 (107,5). getrennt gedr. 4,1,3 (4,8).

इन्दिन्दिर I. 5.

इन्दिरा I. 4.

इन्दिरापरिणय 2.

इन्दीवरदृश् 4.

इन्दीवरात I. 3.

इन्दुक, °का I. 1.

इन्दुकान्त I. 3.

इन्दुगौर und इन्दुता 1.

इन्दुदल 5.

इन्दुमणी Adv. mit भू *zum Mondstein werden* Dharmaçarmâbhj. 17,9.

इन्दुमणीय् *den Mondstein darstellen* ebend. 2,79.

इन्द्रलेश्वरप्रसाद 2.

इन्दुवक्त्रा und इन्दुवर्ण 3.

इन्द्र I. *m. *eine best. hohe Zahl* Mahâvj. 249.

इन्द्रकर्मन् I. 5.

इन्द्रकील I. *Schwelle* oder *Barriere* Divjâvad. 250,20. 365,1. 544,6.

इन्द्रकेतु I. *ein best. Samâdhi Mahâvj. 21,26.

इन्द्रगृह I. 1.

इन्द्रजय 1.

इन्द्रजालँ I. 3.

इन्द्रदैवत्य 1.

इन्द्रधृति 6.

इन्द्रनीलक I. 1.

इन्द्रनीलमणिमय 1.

इन्द्रपट 2.

इन्द्रपाश 1. Nach Pischel (Philologische Abhandlungen, Berlin 1888, S. 73) इन्द्रः पाशेन zu lesen.

इन्द्रपुच्छ 2.

इन्द्रपुरुष 1.

इन्द्रप्रयाण 3.

इन्द्रप्रस्थमाहात्म्य 1.

इन्द्रमघश्री und इन्द्रमति 2.

इन्द्रमहाकामुक I. 6.

इन्द्रयाज्ञिन् 3.

इन्द्रराज I. 2.

इन्द्रवज्रँ I. 1) Maitr. S. 2,1,9 (11,8).

इन्द्रवर्ण und इन्द्रवीकृध् 3.

इन्द्रश्री 2.

इन्द्रसवँ I. 1.

इन्द्रसुत I. 5.

इन्द्राणीगौरीपूजा f. *Verehrung der Indrâṇî und Gaurî, eine best. Hochzeitsceremonie* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

इन्द्राणीमह m. *Feier der Indrâṇî, eine best. Hochzeitsceremonie* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

इन्द्रावसिक्त 6.

इन्द्राशन I. 1.

इन्द्रियपरिमोचन 2.

इन्द्रियभावना f. *geistige Uebung* Gâtakam. 1,12.

इन्द्रियसेवन 6.

इन्द्रोत्थापन 5.

इन्धन I. 2) Nom. abstr. °ता f. Kaṇḍak. 31,10. Gâtakam. 28,59.

इन्धन्वत् I. 1.

इंम् 1.

इम I. 3.

इयत् mit अव 5.

इयत Adj. = इयत् Divjâvad. 112,16.

इरण्य 3.

इरस्य् I. 3. — Mit अभि I. 6.

इरिणलोष्ट 3.

इलावृत I. °वर्ष m. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,52.

इलासुता 4.

इलासुर 5.

इव am Anfange eines Stollens auch Kathâs. 1,20. Journ. As. VIII S. T. 7,192. इव नाम *zum Schein, quasi* Gâtakam. 4. 7. 10. 13.

1. इष् mit समनु I. *durchsuchen*. समन्वेषितुम् R. ed. Bomb. 3,67,7. — Mit उप 2. — Mit अतिप्र 5.

3. इष् mit passivisch aufzufassendem Infinitiv: समुद्रं नेतुमिच्छामि भवद्भिः *ich wünsche von Euch an's Meer geführt zu werden* R. ed. Bomb. 4,58, 33. 56,21. Zu 4) *e*) β) gehört प्रतिकूलितुमिच्छामि न किं वाक्यमिदं त्वया 3,24,13.

4. इष् I. 3.

इषँवत् 3.

इषाधार s. ईषाधर.

इषीकाक्षि 5.

इषुधन्वँ, °धन्वन् und °धन्विन् 3.

इषुधि I. 4.

इषुनिबन्धन und इषुपात 3.

इषुमुख, इषुवर्ष und इषुविक्षेप 1.

इषुकृत्त 3.

इषूगुह् (metrisch) Adj. *Pfeile verbergend* Kauç. 49,7.

इष्टकामय 1.

इष्टतस् 6.

इष्टत्व 1.

इष्टनि I. 5.

इष्टापूर्तँ I. Vgl. Windisch in Festgr. 115. fgg.

इष्टिनिर्णय 2.

इष्टिमय 3.

इष्टिविध und इष्टिविषय 2.

इष्टु I. Vgl. अनिष्टुसव oben.

इष्ट्वीनम् 3.

इषुस्त्र vgl. oben u. अस्त्र.

ईषाशनी m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 4,2,2 (23,6).

ईक्षनम् 2.

ईक्षेड 1.

ईक्षेक्षमातृ, lies *gleichzeitig eine Mutter habend*, d. i. *zu gleicher Zeit geboren*.

1. ईं I. 1.

3. ईं I. 2.

ईक्ष् I. Pass. *videri, scheinen* Gâtakam. 28,40. ईक्षित so v. a. *gutgeheissen* 31,88. — Mit समभि *anblikken, ansehen* ebend. 3. — Mit निरभ्यव 2. — Mit अध्युप *nicht beachten vernachlässigen* Divjâvad. 25,6. 127,11. 185,23. 571,11. — Mit प्रत्युप 4. — Mit समुप auch *beobachten* Mṛkkh. 59,2. — Mit उपपरि I. *untersuchen, erwägen* Divjâvad. 5,13. 212,9. 230,19.

ईक्षक I. 3.

ईक्षति 1.

ईक्षारण्यमाहात्म्य 2.

ईक्षितृ I. *Zuschauer* MBh. 7,25,46.

ईकारँ und ईकृत 1.

ईङ् mit अभिप्र *erzittern, schimmern* Dharmaçarmâbhj. 4,19.

ईड्य 2.

ईदृगवस्थ 3.

ईदृशभूत 1.

ईयत् 3.

ईर् mit अभ्युद् Caus. 3) *entgegen sprengen* Çiç. 1,18. — Mit वि I. 4. — Mit सम् Caus. I. 6.

ईरपाद und ईर्य I. 2.

ईलय् 4. 6.

ईशक und ईशगोचर 1.

ईशत्व I. 1.

ईशाचल 4.

ईशाधर s. ईषा°.

ईशानदिश् 1.

ईशानकृत Adj. Kauç. 36,15 nach Dârila = ध्वरकृत.

ईशावास्यखण्डन 2.

ईश्वर I. 2. *die Sonne* Journ. Asiat. 8,7,205[1]). *= वोधिसत्त्व Mahâvj. 23.

ईश्वरकारणिक m. *Deist* Gâtakam. 23.

ईश्वरकारणिन् und ईश्वरकारिन् 1.

ईश्वरदीक्षित 2.

ईश्वरशतक 1.

ईश्वरसुखवाद 2.

ईषत्कार्य auch *leicht zu bewerkstelligen* R. ed. Bomb. 4,54,13.

ईषत्प्रमय I. 4.

ईषत्संज्ञ 6.

ईषत्स्वप्न 5.

*ईषाधर m. N. pr. eines mythischen Berges Mahâvj. 194 (ईषाधर und इषाधार). °रा f. Divjâvad. 217,14.

ईषीका I. 3.

ईहावत्त् 6.

उक्क I. 5.

उक्तभाव und उक्तार्थ 2.

उक्तिपोष 1.

उक्तिप्रत्युक्तिका 3.

उक्थभाज् Adj. *zu Sprüchen berechtigt* Maitr. S. 4,7,1 (94,10).

1. उत् mit प्रति 1.

उत्तर्व I. 1.

उत्तवर्ण I. 3.

उत्ताण m. = उत्तान *Stier* R. ed. Bomb. 2,32,39.

उत्तिच्छिद् I. Vgl. Windisch in Festgr. 115.

उत्तिर्वल I. 3.

उग्रकर्मन् (m. N. pr. eines Fürsten MBh. 8,5,42), उग्रगन्धि oder °न् und उग्रघोष 3.

उग्रदण्ड I. 1.

उग्रपूति 6.

उग्रमय 2.

उग्ररूष् und उग्ररूप 3.

उग्ररूपिन् und उग्रवंशकर 1.

उग्रवीर्य I. 3.

उग्रवेग 3.

उच् mit अभि I. 1. — Mit सम् I. 6.

उचितकारिन् 3.

उचितोपायसंग्रह 2.

उच्चैस् I. 3. *stark, sehr* Kir. 4,5. 14,20. Dharmaçarmâbhj. 9,66. 71.

उच्चनुस् I. 2.

उच्चनू I. Mit कर् *bewirken, dass Jmd* (Acc.) *hinaufsieht*, Daçak. (1883) 168,8.

उच्चगोपुर 3.

उच्चतरता 1.

उच्चनासिक I. 1.

उच्चय I. 5. In der Bed. 4) auch Kir. 8,15. 51.

उच्चल I. 1.

उच्चषक 5.

उच्चारनीय 1.

उच्चारप्रस्रावस्थान 2.

उच्चर्चीषा 5. Auch Dharmaçarmâbhj. 12,41.

उच्चत्रण 2.

उच्चूली 2.

उच्चैःप्रमोदम् 4.

उच्चैरभिनन 5.

उच्चैरुपांशुता f. *leises und lautes Ertönen* Çâṅkh. Çr. 13,1,3.

उच्चैर्गति und उच्चैर्न्याय 3.

उच्चैर्मान, उच्चैर्वाद u. उच्चैर्विस्मय 1.

उच्चैस् I. 3.

उच्चैस्तन Adj. *hoch* Dharmaçarmâbhj. 3,22. 9,80.

उच्चैःस्वर 6.

उच्चोदर्कि und °र्की 2.

*उच्छङ्ग n. *eine best. hohe Zahl* Mahâvj. 248. Vgl. उत्सङ्ग.

उच्छलन 6.

उच्छित्रक 5.

उच्छिरस्क Adj. = उच्छिरस् Gâtakam. 20,20.

उच्छुष्म I. 3. f. आ *eine best. Pflanze* Kauç. 40,14.

उच्छेदन Adj. (f. ई) *ausrottend, vertilgend* Gâtakam. 17,19.

उच्छेदवाद m. *die Theorie, dass mit dem Tode Alles aufhört*, Gâtakam. 23. °वादिन् m. *ein Anhänger dieser Theorie* ebend.

उच्छोफ 4.

उच्छ्रयकर्मन् n. *ein überschüssiges Werk* (neben विधिकर्मन् und अविधिकर्मन्) Ath. Paddh. zu Kauç. 1,1.

उच्छ्वसन 1.

उच्छ्वास I. 1. Auch *Zug beim Trinken.* एकोच्छ्वासात् *mit einem Zuge* (austrinken) MBh. 1,128,71.

*उज्जङ्घिका f. *das Auflachen* Mahâvj. 263. Richtig wäre उज्जङ्घिका.

उज्जघ्निस्तम्ब I. 2.

उज्जिगमिषा 5.

उज्जिहीर्षा f. *das Verlangen aus einer Gefahr zu ziehen* MBh. 8,67,4.

उज्जिहीर्षु 2.

उज्जेष I. m. *Sieg* AV. 4,17,1.

उज्ज्वल I. 2.

उज्ज्वलन n. *das Aufflammen* (bildlich) Sâṁkhjapr. 72,12. 14.

उज्ज्वली 1.

उञ्छ् mit निस् und उञ्छधर्मन् 3.

उञ्छभुज् 5.

उट्टीकित 2.

उडिगल्ल und उडिल्ल 4.

उडुदशाफल 2.

उडुप I. Vgl. स्थोडुप weiter unten.

उडुलाक् und उणादिनिघण्टु 2.

उत्क I. 1.

2. उत्क und °ता 1.

उत्कचकुमुदप्रणावत् 2.

उत्कण्ठितचित्ती 5.

उत्कण् 3. Auch Dharmaçarm. 3,4.

उत्कर्ष m. auch *das weit auseinander Thun.* प्रचल्य चरणोत्कर्षैः R. ed. Bomb. 3,56,29. *das Herausziehen* (des Pfeiles aus dem Köcher) Kir. 16,20.

उत्कर्षण n. auch *das Hervorragen, Obenanstehen* R. ed. Bomb. 4, 24,30.

उत्कर्षत्व 3.

उत्कर्षवत् 1.

*उत्कारिक Mahâvj. 245,1210.

°उत्कारिन् Adj. *ausgrabend, einritzend* Vikramâṅkak. 7,71.

उत्काश I. an der angeführten Stelle wohl उत्काशम् Adv. *auswärts.*

उत्कीलय्, °यति *öffnen* (einen Brief) Daçak. (1883) 174,12. zur Stadt (Acc.) *hinausgehen* Divjâvad. 528,9. Vgl. इन्द्रकील.

उत्कुटिल 1.

उत्कुटुक I. *°स्थ *kauernd* Mahâvj. 281,75.

*उत्कुटुकिका f. Instr. *kauernd* Mahâvj. 263,25 (उक्कु° gedr.).

उत्कूजित 2.

उत्कूलनिकूल I. 3.

उत्कूलय्, °यति *über das Ufer treten lassen* Pârv. 610,14.

*उत्कृष्टिका Mahâvj. 263,18. 84.

उत्केतन n. *eine erhobene Standarte* Dharmaçarmâbhj. 9,78.

उत्कोचिन् 2.

उत्कोप und उत्कोरक (Dharmaçarmâbhj. 1,17) 5.

उत्कोशय् 3.

उत्क्रष्टर् 4.

उत्क्रामुक s. क्रमु° oben.

उत्क्रुष्ट 2.

उत्क्षेप I. 3.

उत्क्षेपणीय Adj. mit कर्मन् und *n. mit Ergänzung von कर्मन् *eine Handlung, die eine zeitliche Ausschliessung eines Mönchs aus der Gemeinde nach sich zieht*, Divjâvad. 329,10. Mahâvj. 265.

उत्खनन n. *das Herausreissen* Kathâs. 28,39.

उत्खानम् 1.

उत्तंसय्, समुत्तंसित = उत्तंसित Dharmaçarmâbhj. 4,39.

उत्तनूरुह Adj. *mit aufgerichteten Härchen* Gâtakam. 30,25.

उत्तब्धि 1.

उत्तम I. 6.

उत्तमगाय 2.

उत्तमचरित्र 5.

उत्तमता 1.

*उत्तमद्युति Adj. *überaus glanzvoll* Mahâvj. 22.

उत्तमपदिन् 2.

उत्तमश्लोकचन्द्रिका 2.

उत्तम्भन I. *das Stützen, Fördern* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,95.

उत्तम्भनी f. *der beim Aufstemmen* (des Wagens) *zu sprechende Vers* Âpast. Gṛhj. 5,19.

°उत्तम्भम् Absol. *in die Höhe hebend* Dharmaçarmâbhj. 8,23.

उत्तरक्रम m. *Erwiederung, Refutation* Gâtakam. 23.

उत्तरगार्ग्य und उत्तरचम्पू 2.

उत्तरतन्त्र I. Vgl. Anm. zu Kauç. 5,5.

उत्तरधारय 1.

उत्तरपञ्चाल 3.

उत्तरपरिच्छेद 2.

उत्तरपूर्वक 3.

उत्तरप्रायश्चित्त 2.

*उत्तरमनुष्यधर्मप्रलाप m. *das Vorgeben übermenschliche Kräfte zu be-*

sitzen Mahâvj. 257.

*उत्तरमनुष्यधर्मारोचन n. *die einem noch nicht geweihten Mönche gemachte Mittheilung, dass man übermenschliche Kräfte besitze*, Mahâvj. 261.

*उत्तरमल्विन् m. Pl. N. pr. eines mythischen Landes Mahâvj. 154.

उत्तरराघवीय, उत्तररामायण und उत्तरलङ्कमन् 2.

उत्तरली I. 1.

उत्तरवती 1.

उत्तरवेदिमत् 3.

उत्तरश्री und उत्तरसंहिता 2.

उत्तरसाक्षिन् 3.

उत्तरसारस्वादिनी 2.

उत्तरांस I. 3.

उत्तराङ्ग I. 1.

उत्तरार्धवर्षण 2.

उत्तरापरशिरस् 3.

उत्तरायण I. Lies *Wintersolstitium*.

उत्तरार्धपश्चार्ध 3.

उत्तरार्धपूर्वार्ध I. 3. Auch Âpast. Gṛhj. 2,6. 7,12.

उत्तराशापति I. 1.

उत्तराश्रोणि 3.

*उत्तरिध्वजाग्रमणि m. und उत्तरिपरमाणुरजःप्रवेश m. Bez. *zweier Zählmethoden* Mahâvj. 248.

उत्तरोत्तरभाव 3.

उत्तरोत्तरवक्तृ 2.

उत्तर्जनीक Adj. *drohend* Vikramâṅkaḱ. 1,48.

उत्तर्य 2.

उत्तानित 3.

उत्तानी I. Mit कर् auch *erklären Mahâvj. 138.

उत्तापन 1.

1. उत्तार I. 2.

उत्ताल I. 4.

उत्तिङ्ग 2.

उत्तीरम् Adv. *auf dem Ufer* Kir. 7,34.

उत्तुङ्गित und उत्तुङ्गी 5.

उत्तेजक Adj. *anfeuernd*. Nom. abstr. °ता Sâṁkhjapr. 79,7.

उत्तेजना 5.

उत्त्रासन 2.

उत्त्रिपद 6.

उत्थपत्र Adj. Maitr. S. 3,3,8 (40, 16. 17).

उत्थापन und °पिनी I. 6.

उत्थापनीय I. 1.

उत्थापितोत्प्रेक्षा 1.

उत्थापिनी s. u. उत्थापन 6.

उत्थायिन् I. 6.

उत्पक्त I. 3.

उत्पतिष्णु I. *im Begriff stehend herauszufliegen* Dharmaçarm. 14,16.

उत्पत्र Adj. *schon belaubt* Gâtakam. 22,8.

उत्पर्याणित 2.

उत्पल्लव 3.

उत्पवन I. 2) Çat. Br. 1,3,1,12 vielleicht = उदान nach Eggeling.

उत्पश्य I. 3.

उत्पाट I. 2.

उत्पाण्डुत्पाण्डुक Adj. *ganz bleich geworden* Divjâvad. 334,1. 463,8.

उत्पातिक 2.

उत्पातिन् 1.

उत्पालिका f. *Damm, Deich* Dharmaçarmâbhj. 1,47.

उत्पिञ्जलक 3.

उत्पुंसन 3.

उत्पुंसय् I. 3. उत्पुंसित Subhâshitâv. 883 in der gedr. Ausg.

उत्पुष्पुषा 2. Metrisch und grammatisch richtig wäre उत्पुष्पूषा.

उत्पृष्टि Adj. *mit hervorstehenden Rippen* Maitr. S. 4,2,14 (38,9).

उत्प्रेक्षातिशय 3.

उत्प्लव und उत्फुल्लतनूरुही 1.

उत्सङ्ग I. 2) *m. Mahâvj. 249.

उत्सङ्गित 3. *im Schooss gehalten* Dharmaçarmâbhj. 10,35. 14,75.

उत्सद् Adj. *hervorragend, vorzüglich;* m. *Hervorragung, Vorzug* Mahâvj. 17. 18,29. Divjâvad. 620,13. 621,1. 646,16.

*उत्सदन n. *das Einreiben* Mahâvj. 245,379. Richtig wäre उत्सादन; vgl. उच्छादन.

उत्सदनधर्मक Adj. *zum Wegräumen bestimmt* (ein Mahl) Divjâvad. 307,23. 27. Richtig wäre उत्सादन°.

उत्सर्गम् 6.

उत्सव I. 1.

उत्सक्ना (lies उत्साक्ना) f. *Aufmunterung* Divjâvad. 490,5.

उत्सादनीय I. 6.

°उत्सारिन् 3.

उत्सुक I. 3.

उत्सूत्र 2. 3.

उत्सृज्य 1. 3.

उत्सृष्टलोमन् 3.

उत्सेकिन् I. 6.

उत्सेचन und उत्स्रावित् 3.

उत्स्रोतम् und उत्स्वेदन 2.

उदकक्रमणउत्तु 1.

उदककृच्छ्र 3.

उदककृत्य 2.

उदकगाह I. 3.

उदकपात्र 1.

उदकपूर्व I. 1.

उदकपेय n. *Wassertrunk* Çâṅkh. Br. 12,6.

उदकमणि 1.

उदकरात्रिका f. *eine best. Pflanze* Kauç. 30,16.

उदकशान्ति 2.

उदकांस्य 3.

उदकोत्सेचन 3.

उदकूल und उदक्कूल 2.

उदकप्रस्रवण 4.

उदकप्रस्रवणान्वित 3.

उदक्या I. = उदश्यामाक Kauç. 22,10.

उदक्शिरस् 3.

उदक्समास 4.

उदगपवर्ग und उदगाह I. 3.

उदग्र I. *hoch erfreut Mahâvj. 145.

उदग्वंश 3.

उदङ्ग 4.

उदङ्ग I. 1. 3.

उदङ्ग I. ist Kauç. 36,13 Bein. des Dämons Çûlvâṇa.

उदचन 4.

उदञ्च I. 3.

उदञ्जि 4.

उदधान I. 2) Âpast. Gṛhj. 17,9. उदधानायतन n. *der Platz für die Wasserbehälter* 17,8.

उदधिनेमि 3.

उदपुर 4.

उदपुरा 1.

उदयन I. 4.

उदयव्ययिन् 4.

उदयिन् I. 6.

उदरताडम् 2.

उदरभेदिन् 1.

उदरंभर I. 6.

उदरस्थ I. 2.

उदरस्थित 3.

उदवज्र I. Kauç. 38,2.

उदशरावं I. Maitr. S. 4,2,3 (24,8).

उदश्वित् I. 4.

उदसन auch *das Lösen* (von Strikken) Âpast. Çr. 14,7,5.

उदस्र 1.

उदाज्ञ I. Lies *Auswahl, das Praecipuum* (aus erbeutetem Vieh) und vgl. noch Maitr. S. 4,3,1 (40,16). 2 (41,15). 6,8 (91,17). Festgr. 25.

उदानभृत् f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 8,1,3,6. 7.

उदापु 6.

उदायिन् I. 2.

उदायुवन 3.

1. उदार I. Adj. *recht gross* Gâtakam. 28.

उदारचरित्र und उदारचित्त 1.

उदारचेतस् 3.

उदास I. 3.

उदासितर् 3.

उदास्थित I. 5.

उदाहरणी 3.

उदिङ्गन 2.

उदित I. 5.

उदिताधान 3.

उदितानुदित 2.

उदित्वर I. 1.

उदीचीनपाद 3.

उदुम्बरक्षीय n. Bez. *des Liedes* RV. 7,23 Çâṅkh. Br. 29,6. Çr. 18,19,20. 20,6.

उदुम्बर auch so v. a. *ein Zahnstocher aus Udumbaraholz* Âpast. Gṛhj. 12,6.

उदुम्बरपर्णी I. 4.

उदूर्मि 5.

उदेतोस् I. 1. 2.

उद्गमदोष 2.

उद्गमनीय I. 1.

उद्गान 3.

उद्गार I. 6. *Aeusserung, Expectoration* Gâtakam. 3,8.

*उद्गुण्ठका f. Instr. *mit verschleiertem Gesicht* Mahâvj. 263,17. Richtig wäre अवगु°.

*उद्गुरण und *उद्गूरण n. *das Dro-*

hen mit der Hand Mahâvj. 261,53.

उद्गरितर् 3.

उद्गर्ण, उद्गरण und उद्गारण 2.

उद्गर्हितव्य 3.

उद्गाकिणिका (उद्गाकर्णिका?) und उद्गीविका 5.

उद्गट्क Adj. *klug* Divjâvad. 26,14.

उद्गट्क (I) 58,20. 100,6.

उद्गाट I. R. ed. Bomb. 3,75,20 nach dem Comm. = समूक्.

उद्गातिका f. in वासोद्गा° *Nachtquartier* Divjâvad. 173,20.

उद्गुष्ट und उद्गृष्ट 2.

उद्गर्प 3.

उद्गान I. 6.

उद्गेक् m. *Ameisenhaufen* AV. Paipp. 9,2,4,7.

उद्गोत I. 2.

उद्गोतकर I. 5.

उद्गति I. 6.

उद्गर्तवै 6. Auch Çâṅkh. Br. 4,14.

उद्गव I. 3. 6. *Aufgeblasenheit, Ueberhebung, Hochmuth* Gâtakam. 10,18. 11,3. दर्पोद्गव (21,10. 22,96. 30,3) und गर्वलेपोद्गव (33,4) dass.

उद्गान I. 5.

उद्गुर I. 4) Dharmaçarmâbhj. 5,59.

उद्गूत I. 3.

उद्गूतत्व n. *das Aufwirbeln* (von Staub) MBh. 7,187,32.

*उद्गृतकठिन n. Mahâvj. 281,204 = Pâli कठिनोद्धार, कठिनोब्भार.

उद्गर्दिम् und उद्गुद्गुर् 3.

उद्गवकोशक 2.

उद्गावन I. 1. 2. Adj. *hervorrufend, erregend* Gâtakam. 31,3. n. *rühmliches Hervorheben* 3.

उद्गिज्ञ I. metrisch Vâju-P. 1,3,20.

उद्गिर् I. 3) *a*) *m. Mahâvj. 195.

उद्गुज्ञ Adj. (f. आ) *mit erhobenen Händen* Dharmaçarmâbhj. 12,42.

उद्गूतत्व 4.

उद्गूतत्वपकारणातावाद् 2.

उद्गूतस्पर्शवत्त् 4.

उद्मन् 1.

उद्यतकोम 3.

उद्यमम् 4.

उद्यापनविधान und उद्यापनिका 2.

उद्याव I. 3.

*उद्यूथिकागमन n. etwa *das Hinrennen zu einem Auflauf* Mahâvj. 261. Vgl. jedoch Pâli उय्योधिक.

उद्योजक m. *Anreger* Kâraka 71,16 (so zu verbessern).

उद्रङ्ग I. 5.

उद्रश्मि 5:

उद्रायण m. N. pr. eines Schülers des Buddha Mahâvj. 47. Divjâvad. 567,20.

उद्रोक 5.

उद्रदितोस् 2.

उद्रपनी 4.

उद्रक् I. 1.

उद्रापन 4.

उद्रासनीय 6.

उद्रास्य I. 5.

उद्रिञ्चितव्य 5.

उद्रेचम् 6.

उद्रेपिन् Adj. *zitternd* R. ed. Bomb. 3,74,23.

उद्रेल्लन n. *das Rollen* Dharmaçarmâbhj. 6,28.

1. उद्रेष्टन I. 5.

उन्नति I. 1.

उन्मज्जक 6. Auch R. ed. Bomb. 3,6,3.

उन्मत्तराघव 2.

उन्मत्तवेष I. m. *die Tracht eines Tollen* MBh. 14,6,22.

उन्मत्तीकरण 1.

उन्मथन I. Adj. *hart mitnehmend, quälend* Kir. 8,34.

उन्मदिष्णु 1. 1.

उन्मादक I. Adj. (f. °दिका) *berauschend* Dharmaçarmâbhj. 4,72.

उन्मादचिकित्सापटल 2.

उन्मादिन् I. *berauschend* Dharmaçarmâbhj. 4,65.

उन्मार्जन I. n. *das Wegwischen, Abstreifen, Entfernen* Daçak. (1883) 161,17.

उन्मिञ्ज 3.

उन्मिषित 4.

उन्मीनकेतन 2.

उन्मुक्ति und उन्मुक्ती (zu streichen) 1.

उन्मुख I. Adj. auch *willig, zu Etwas geneigt* Gâtakam. 27,18.

उन्मूर्धन् 5.

उन्मोक्ती f. *Befreiung* Maitr. S. 3, 9,7 (126,1).

उन्मोचनीय 4.

उपकरण, उपकरणीय und उपकर्णम् I. 5.

उपकर्तव्य n. impers. *Jmd* (Gen.) *ein Dienst zu erweisen* R. ed. Bomb. 4,18,29.

उपकर्षम् 1.

उपकल्पिन् 6.

उपकाक्तम् 3.

उपकाश 2. Vgl. स्त्रित्रोपकाश und श्वेतोपकाश.

उपकुरङ्ग 3.

उपकृतिमत्त् 5.

उपकेरु 4.

उपक्रम I. 5.

उपक्षेप I. 1.

°उपगन्धिन् Adj. *wohlriechend durch* R. ed. Bomb. 4,30,30.

उपगिरि I. 4.

1. उपग्रक् I. 1) *Ergreifung, Erhaschung* Gâtakam. 10.

उपग्रकृण I. *das Ergreifen, Erhaschen* Gâtakam. 10.

उपग्रामम् 3.

उपघ्रायम् 4.

उपचरक 3.

उपचरितव्य I. 6.

*°उपचायक Adj. *ehrend* Mahâvj. 126.

उपचार I. *die Zugänge* (zu einer Stadt) Gâtakam. 9.

उपचित्र I. 5.

उपच्यव 2.

उपज्ञनम् Adv. *vor Menschen, in Gegenwart von Andern* Kir. 4,1. Dharmaçarmâbhj. 13,39.

उपज्ञिज्ञास्य und उपज्ञौक्थिका I. 2.

उपज्ञीक I. (eher °का f.) nach Bloomfield *Ameise.*

उपजीवित n. R. ed. Bomb. 3,37,21. Es ist wohl तव जीवितम् zu vermuthen.

उपजीवितर् 3. 6.

उपज्ञा I. 6.

उपज्वलन Adj. *zum Anzünden dienend* Âpast. Çr. 14,24,5.

उपतपन Adj. *quälend, bedrängend* Kir. 12,3.

उपतपत् I. 2.

उपतुला 2.

उपदास 6.

उपदिदिक्षु 2.

उपदेशकर्णिका I. 2.

उपदेशरत्नमाला u. उपदेशरसायन 1.

उपदेशविवरण, उपदेशसकलक्रतुव्याख्या und उपदेशसूत्र 2.

उपद्रष्टिका 1.

*उपद्रोतर् Nom. ag. *der Jmd anführt, Angreifer* Mahâvj. 146.

उपधान I. 5. *das Herbeischaffen, Verschaffen* Gâtakam. 3,21. *Fassung* (eines Juwels) Âpast. Gṛhj. 12,8.

उपधानलिङ्ग Adj. *das Stichwort „auflegen" enthaltend.* f. आ Bez. *des Verses* RV. 10,145,6 Âpast. Gṛhj. 9,6.

उपधि I. 3.

उपधिवार und °वारिक m. *Aufwärter* (in einem Kloster) Divjâvad. 54,17. 50,27. 237,16. 542,21.

उपधेनु 3.

उपनदि Adv. *am Fluss* Kir. 7,21. Dharmaçarmâbhj. 13,16.

उपनसर् 6.

उपनागरक 3.

उपनाभि Adv. *am Nabel* Kir. 9,65.

उपनाम 4.

°उपनायिकाम् Adv. *mit Herbeiziehung von — als beweisendem Beispiel* Gâtakam. 2.

उपनायिन् 5. 6.

उपनाक् I. 5.

उपनिग्राकम् 2.

*उपनिध्यातव्य Adj. *zu überdenken* Mahâvj. 245,1052.

उपनिनीषु 5.

उपनिबन्ध 3.

उपनिवर्तम् 5.

उपनिशा = उपनिषद्; vgl. Pâṇini² S. 479.

उपनिषद् I. 3. Vgl. Pâṇini² S. 479.

उपनीतिराग 3.

उपनीवि I. Kir. 8,24.

उपनेय I. *als Anwendung —, als belehrendes Beispiel zu gebrauchen* Gâtakam. 12. 18. 22. 23. 26. 27.

उपन्यास I. 2.

उपपत्ति auch *Entstehung, Geburt* Çiç. 1,69.

*उपपद्मपरिनिर्वायिन् m. *erst nach*

einer Wiedergeburt das Parinirvâṇa *erlangend* Mahâvj. 46.

उपपयोधि Adv. *am Meere* Kir. 9,7.

उपपरीक्षक Adj. *prüfend, erwägend* Divjâvad. 212,9.

*उपपरीक्षितव्य Adj. *zu untersuchen* Mahâvj. 245,1047.

उपपायन 3.

उपप्रसन्नर्षि 5.

उपप्रातर् 1.

उपप्लुत 4.

उपबिलम् I. 2. *bis an den Rand* Âpast. Çr. 1,16,5.

उपभोगदेह m. *der geniessende Körper* Sâṁkhjas. 5,124.

उपमध्यमा 2. Die angegebene Bed. stets in Verbindung mit अङ्गुलि. Vgl. noch Âpast. Çr. 3,19,7. Âpast. Gṛhj. 4,5.

उपमन्थन n. *das Hinaufquirlen* Kauç. 40,8.

उपमर्दितव 4.

उपमातर् I. 1.

उपमाति I. 3.

उपमुख, Instr. Çâṅkh. Çr. 17,3,13 = मुखसमीपेन nach dem Comm.

उपयम und उपयमन I. 2.

उपयुक्ततमव 1.

उपयोग I. 2.

उपर I. 3.

उपरक्त 5.

उपरमम् Absol. *inne haltend* R. ed. Bomb. 3,7,22.

उपरागवत् 5.

उपरितन I. 3.

उपरिदश 4.

*उपरिम Adj. *der obere* Mahâvj. 15.

उपरिमर्त्य I. 5.

उपरिशय 4.

उपरिष्टात्काल 2.

उपरिष्टात्स्वाकाकार 3.

उपरिष्टादासेचनवत् 4.

उपरिष्टाद्धुर्क 3.

उपरिष्टाद्दित्त 5.

उपरिष्टाद्धोमभाज् 3.

उपरिष्टाल्लक्ष्मन् 1 (steht hier an falscher Stelle). 2.

उपरिस्पृश् I. 3.

उपरुदित, उपरुद्ध und उपरोधम् 5.

उपलक्षितवैशिष्यज्ञान 2.

उपलक्ष्मी 3.

उपलय m. *Schlupfwinkel* Gâtakam. 18,20.

उपवक्रीर् I. 2) Maitr. S. 1,9,4 (133,4).

उपवत्स्यद्वक्त 1.

उपवनम् 5.

उपवपन 3.

उपवर्णनीय 5.

उपवक्तम् 3.

उपवासक I. 1.

उपविन्ध्याद्रि 2.

उपवी Adj. TS. 1,3,3,1 nach dem Comm. = उपाकर्तुं वेति गच्छति. Vgl. उपावी.

उपवीणय् I. füge *mit Lautenspiel feiern* und Pârv. 606,7 hinzu.

उपवीतिव n. Nom. abstr. zu उपवीतिन् Âçv. Gṛhj. 4,7,13.

उपवेदि Adv. *beim Altar* Kir. 10,12.

उपव्याख्यान I. genauer *eine ergänzende Erklärung.*

उपशय I. 3. Zu 2) *d*) vgl. Âpast. Çr. 14,5,8. 6,12. 7,1.

उपशिक्षण n. *das Anstellen, in Dienst Nehmen* Comm. zu Âpast. Çr. 14,15,1.

उपशुष्क 3. Auch Âpast. Çr. 9,20,7.

उपशोष m. *das Vertrocknen, Verdorren* R. ed. Bomb. 4,18,53.

उपश्लोकय् I. 6.

उपश्लोकयितव्य 5.

उपश्वस् I. 3.

उपसंश्लिष्टव 6.

उपसंस्कार I. = प्राशन Dârila zu Kauç. 22,15.

उपसंस्कारविधय 2.

उपसंस्कृतव 6.

उपसखि Adv. *bei der Freundin* Kir. 9,66.

उपसंक्रम m. *Behandlung* (in medic. Sinne) Divjâvad. 264,11.

उपसंन्निकीर्षु 3.

उपसमाधान auch *das Zulegen* (von Brennholz zum Feuer, अग्नेः) Âpast. Gṛhj. 4,10 u. s. w.

उपसंपद् 2.

उपसर्गय् 3.

उपसर्जन I. 3.

उपसर्जनी 4.

उपसागरम् 5.

उपसीम Adv. *am Rande* Kir. 4,2.

उपसेक 4.

उपस्कारम् und उपस्कीर्ण 1.

उपस्तम्भन I. 6.

उपस्थान I. 4.

उपस्थापना 4.

उपस्थायुक 2.

उपस्थावन् 4.

उपस्थित I. 5. 3) *b*) auch *das* इति *selbst.*

उपस्थूणक s. स्थूणोपस्थूणक.

उपकारमय Adj. (f. ई) vielleicht *aus Weihgeschenken bestehend* Gâtakam. 22,12.

उपांशुघातक m. *Meuchelmörder* Bṛhaspati in Vivâdar. 371.

उपांशुपावन 4.

उपांशुसवन I. 4.

उपाकरण I. 5.

उपाकर्तव्य 1.

उपागम I. 1) Kir. 4,35. Dharmaçarmâbhj. 4,51.

उपाङ्गिरःस्मृति 2.

उपात्तसार 6.

उपात्ति 1.

उपादानत्वसमर्थन 2.

उपादायरूप n. *Elementarform* Mahâvj. 101,10.

उपाधिमण्डन, उपाधिवाद und उपानस्यक 2.

1. उपार्त्त I. 3.

उपायकौशल्य n. 1) *Geschicklichkeit in der Wahl der Mittel* Saddh. P. — 2) *Titel eines Werkes Mahâvj. 65,20.

उपायास 3.

उपारोह m. *das Auftauchen, Wiederhervorkommen* Comm. zu Jogas. 1,11.

उपार्घ I. 6.

उपालिप्सु 6.

उपावी I. Maitr. S. 1,2,15 (24,8). उपार्वि (so auch v. l. an der ebengenannten Stelle) 3,9,6 (123,14). Vgl. उपर्वी.

उपावृत् I. 6.

उपासकाध्ययन 1.

उपासनासिद्ध Adj. *durch Cult in den Besitz übernatürlicher Kräfte gelangt* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 1,95.

उपासनासिद्धि f. *Erlangung übernatürlicher Kräfte durch Cult* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 1,25.

उपासासिद्ध Adj. = उपासनासिद्ध Sâṁkhjas. 1,95.

उपासितावित् 3.

उपाहित I. 3.

उपेन्द्र I. Deren 32 nach Divjâvad. 222,8.

उपेप्सा I. 1.

उपेयाति 2.

उपोत्तर und उपोत्तन 3.

उपोलव I. nach Dârila *eine best. Pflanze.*

उपोषण I. 6.

उपोषधोषित Adj. *die Fasten beobachtend* Divjâvad. 116,22. 121,19.

उप्तकेश 3.

उभ् I. 4. °उम्भित *voller* — Subhâshitâv. 181.

उभयकालिक 3.

उभयकोटिविनिर्मुक्त Adj. *nicht unter eine Alternative fallend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,133.

उभयकोटिस्पृश् Adj. *zu beiden Seiten einer Alternative in Beziehung tretend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,19.

उभयग्रासराहूदय und उभयचिक्र 2.

उभयतःकर्ण 4.

उभयतःपत्त I. 3.

उभयतःफल 5.

उभयतःशिक्य und उभयतोधार 3.

*उभयतोभागविमुक्त Adj. Bez. eines Çrâvaka *auf einer best. Stufe seiner Entwickelung* Mahâvj. 46.

उभयतोमोद्, उभयतोवाक् und उभयतोवीवध 5.

उभयतोविश्वानर Adj. *beiderseits Vaiçvânara habend* Maitr. S. 4,6,6 (87,6).

उभयदत्त I. 1.

उभयदेह m. *Doppelkörper* (d. i. कर्मदेह und उपभोगदेह) Sâṁkhjas. 5,124.

उभयवर्तनिन् 5.

उभयशिरस्क 6.

उभयस्पृश् Adj. = उभयकोटिस्पृश् Aniruddha zu Sâṁkhjas. 2,33.

उभयाबाङ्ग I. 3.

*उभयासिद्ध Adj. *weder* स्वतः सिद्ध *noch* परतः सिद्धः Mahâvy. 199,91.
उमेश्वर 2.
*उयमानवर्धन s. ऊयमान°.
उरगाशन I. 5.
उरंधा 6.
उररी I. 1.
उरःशिरस् n. Sg. *Brust und Kopf* Kauç. 47,45.
उरस् I. उरसा प्रत्युद्गम् *kühn entgegengehen* Gâtakam. 13,32.
उरःस्थ Adj. *aus der Brust kommend* (वाक्य) R. ed. Bomb. 4,3,31.
उरुक्रम I. 2.
2. उरुधार 3.
उरुद्रप्स 4.
उरुव्यच् und उरुव्यञ्च I. 6.
उरोग्रीव 2.
उरोज I. 4. Dharmaç. 4,69. 14,81.
उरोविदारम् 1.
उर्वीधर 3.
उर्वीरुह 3. Wird Çiç. 1,7 auch als m. *Baum* erklärt.
उल I. *eine best. Gemüsepflanze* Kauç. 25,18.
उलप्य I. 1.
उलभीय 2.
*उलुक m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvy. 167,53. Vgl. उलूक, उल्लुक.
उलोक s. u. लोक und vgl. Aufrecht in Z. d. d. m. G. 42,152.
उल्कपात, उल्कापात u. उल्काक 5.
*उल्लङ्किका f. *Sprung* Mahâvy. 263, 24.
उल्लभ्य 5.
उल्लसन 6.
उल्लास 3.
उल्लापिक I. 5.
उल्लिखित 2.
*उल्लुक m. = उलुक Mahâvy. 167,53.
उल्लोच I. 5.
उल्लोपम् 5.
उल्लोल I. Adj. *lieblich* Dharmaçarmâbhj. 1,50.
*उशनस्तारका f. *der Abend- und Morgenstern* Mahâvy. 71,6.
उषापरिणाय 2.
उष्णग I. 6. Auch MBh. 7,20,16.
उष्णगत n. *Begeisterung* Divjâvad. 80,1. Vgl. ऊष्मगत.
उष्णप I. MBh. 12,36,9.
उष्णभास् und उष्णमकस् 3.
उष्णिक्काकुभौ Nomin. f. Du. = उष्णिककुभौ Maitr. S. 2,4,4 (42,5).
उष्णीषकुण्डल 2.
उष्णीषभाजन 4.
उष्णीषविज्ञप, °धारणी und उष्णीषविज्ञया 5.
*उष्णीषशिरस्क Adj. *einen Auswuchs auf dem Kopfe habend.* Nom. abstr. °ता f. Mahâvy. 17.
उस्मित 4.
उकार und उह्यमानक 5.
ऊखल 3.
ऊढ I. 5.
ऊढपूर्वा 3.
ऊतिमती 1.
ऊनद्विवार्षिक 2.
*ऊनवाद् m. *unehrerbietige Reden* Mahâvy. 261.
*ऊनविंशतिवर्षोपसंपादन n. *das Weihen eines Mönchs vor seinem 20sten Jahre* Mahâvy. 261.
ऊनषोडशवर्ष 6.
ऊनी I. 1.
ऊनेन्दुपूर्णिमा 5.
*ऊयमानवर्धन (उयमान° geschr.) n. *das Webenlassen eines Gewandes in grösserem Umfange* (als der Geber beabsichtigte) Mahâvy. 260.
ऊर 3.
ऊरी I. 2.
ऊरुक 1.
ऊरुच्छिन्न 3.
ऊरुभङ्ग 5.
ऊर्णपत्य 4.
ऊर्णय् I. 1.
ऊर्णस्पति 3.
ऊर्णाकृति I. f. *eine saftige —, nährende Opfergabe* Maitr. S. 1, 10, 9 (149,6).
ऊर्णाम्रद् 4.
*ऊर्णापरिकर्मण (!) m. *das Waschenlassen u. s. w. von Wolle durch nichtverwandte Frauen* Mahâvy. 260.
ऊर्णामृदु 1.
ऊर्णाम्रदस् 2.
*ऊर्ध्वगरोम Adj. *mit emporgerichteten Härchen* Mahâvy. 17.
ऊर्ध्वजानु 3.
ऊर्ध्वज्योतिस् 1.
ऊर्ध्वज्वलन 3.
ऊर्ध्वकम्प 2.
ऊर्ध्वपुण्ड्रधारण und °पुण्ड्रवचन 2.
ऊर्ध्वभागकर 3.
*ऊर्ध्वभागीय Adj. *zu Höherem —, zur Wiedergeburt in höherer Stellung führend* Mahâvy. 109.
ऊर्ध्वभासिन् 4.
ऊर्ध्वमूल 1.
ऊर्ध्वभावुक 3.
ऊर्ध्ववासिन् Adj. als Bez. *bestimmter Einsiedler* R. ed. Bomb. 3,6,4.
ऊर्ध्ववास्य 4.
ऊर्ध्वशकल, ऊर्ध्वशल्क und ऊर्ध्वशाख 2.
ऊर्ध्वशुषी f. (sc. समिध्) *oben trocken gewordenes Holz* Kauç. 48,38.
ऊर्ध्वशुष्क 3.
ऊर्ध्वसद् 4.
ऊर्ध्वसानु I. 4.
2. ऊर्ध्वस्रोतस् I. *Adj. als Bez. *eines* Çrâvaka *in einem best. Stadium der Entwickelung* Mahâvy. 46.
ऊर्ध्वकस्तक 1.
ऊर्वस्थि 2.
ऊली f. *Zwiebel* Kâturviñçatimata in Prâjaçittamajûkha nach Aufrecht.
ऊवध्यगोह I. 2.
ऊष्मगत (उ° geschr.) n. *Begeisterung* Divjâvad. 166,15. 240,20. 271, 12. 469,12. *Adj. *begeistert* Mahâvy. 55. Vgl. उष्णगत.
ऊष्मभक्षम् Absol. mit भक्ष् *heiss essen* Kauç. 57,27.
ऊष्माय् I. 1.
1. ऋक् mit व्यप I. 5. — Mit विनिस् 5. — Mit अभिपरि 4. — Mit प्र I. 5. — Mit अनुप्र 2. — Mit निर्वि I. 3. 5. — Mit प्रतिवि I. 1.
1. ऋक् I. 2.
*ऋकना (ऋकाना geschr.) f. = ऋका Mahâvy. 245,1060.
*ऋकापोहसमर्थ Adj. *fähig* (das Erforderliche) *hinzuzufügen oder abzuziehen* Mahâvy. 245,1061.
ऋकिन् 5.
1. ऋक्ष I. 4.
ऋक्षकर्णी 1.
ऋक्षबिल n. N. pr. einer *Höhle* R. ed. Bomb. 4,50,8.
ऋक्षवर्ण Adj. *bärenfarbig* (Pferd) MBh. 9,11,41.
ऋगुत्तम 1.
ऋग्यजुःसामादिमय 3.
ऋग्वेदपद, °वेदप्रकृतिपद, °वेदप्रमाण, °वेदप्रयोग, °वेदप्रातिशाख्य, °वेदब्राह्मण, °वेदविधान, °वेदशिवमल्ल und °वेदारण्यक 2.
ऋचक 1. Verz. d. B. H. 2,98.
ऋजुकर्म 6.
ऋजुविवरण und ऋजुवृत्ति 2.
ऋजुसे 5.
ऋण I. 5.
ऋणधर m. *Erbe* Divjâvad. 254,11.
ऋणविमोचनशक्ति 2.
ऋणाकर m. *Erbe* Divjâvad. 498,21. °कारक m. dass. 87,17.
ऋत I. 5.
ऋतव्य I. 2.
ऋतश्री und ऋतसधस्थ 2.
ऋतुगमन 3. Auch Âpast. Gṛhj. 9,1.
ऋतुदेवत 5.
ऋतुपात्र I. 3.
ऋतुमुखीय 6.
ऋतुव्यावृत्ति 3.
ऋतुसमावेशन n. *das Beiwohnen in den 14 Tagen nach der Menstruation* Âpast. Gṛhj. 8,13.
ऋतुसमाकार 2.
ऋतु I. 3.
ऋतेभङ्ग Adj. (f. आ) *ohne Trennung, — Zerlegung* Gobh. 1,3,17 Conj. von Roth.
ऋतेस्य 6.
ऋव I. 2. 6.
ऋवन् 4.
ऋव्य I. 2.
ऋह I. 5.
ऋद्धिमत् I. 6.
ऋद्ध्यभिसंस्कार m. *ein durch Zaubermacht hervorgebrachtes Trugbild* Gâtakam. 23.
ऋबीसपक्ष 3.
ऋष्टीसक 2.
ऋषभ I. f. आ *ein Mädchen, welches in einer best. Beziehung Aehnlichkeit mit einem Stiere hat,* Âpast. Gṛhj.

3,11. Vgl. Jâdavaprakâça's Vaigajanti, Bhûmikânda, Brâhmaṇâdhjâja 51: वृषभा वृषलक्षणा. Soll auch in Baudh. Gṛhj. (in dessen unechtem Theil) vorkommen nach Winternitz.

ऋषभचर्मन् und ऋषभदत्त 2.

ऋषभनाथचरित्र 1.

ऋषि I. 4.

ऋषिकल्प 4.

ऋषिदेश und ऋषिमण्डल 1.

ऋषिमण्डलप्रकरण 2.

ऋषिवाट 6.

ऋष्टिक I. am Ende eines adj. Comp. = ऋष्टि 1) MBh. 5,155,13.

1. ए I. 1.

एककर I. 3.

एककरपाद 3.

एककर्ण 1.

एककर्मन् 2.

2. एककार्य I. 3.

एकक्रिय 3.

एकगर्भ 4.

एकग्रक् 2.

एकच्छायाप्रविष्ट Adj. *solidarisch haftbar* Kâtjâjana in Vivâdar. 52.

एकज्यावर्गविकल 2.

*एकज्वाली Adv. mit भू *ganz in Glut gerathen* Mahâvj. 223,178.

एकतल 3.

एकतेजन I. 2.

एकतोमुख 2. 4.

एकत्य Adj. Pl. *nonnulli* Mahâvj. 119. Divjâvad. 327,16. 18. 618,9.

एकत्वसिद्धिवाद und एकदमन 2.

एकदीक्षिन् 3.

एकदुग्ध 4.

एकदेशिन् I. 3.

एकदेक, एकदोक्न und एकद्वार 3.

एकदृच 2.

एकद्यत्तरद्यत्तराशिन् 3.

एकधन I. 3.

एकधारक I. 1.

*एकध्यम् Adv. *zusammen* Mahâvj. 245. एकध्ये dass. Divjâvad. 35,24. 40,22. Richtig एक°.

एकनाथार्यभागवत 2.

एकनाराशंस 5.

एकनिभ, एकनिर्माण, एकनिष्ठ und एकन्याय 3.

2. एकपति 5.

एकपदम् 6.

एकपर्वन् 3.

एकपक्षक I. 3.

एकपाक 3.

एकपातिन् I. 3.

एकपात्र und एकपार्श्वावदारित 4.

एकपुत्र 3.

एकपुष्कर 2.

एकपुष्कल, एकप्रमाण u. एकप्रेष 3.

एकबेरप्रतिष्ठाविधि 2.

एकभाग und एकभूमीश्वर 4.

एकभूयंस् 3. Auch Âçv. Çr. 5,14,20.

एकमाला 2.

एकमास, एकमूर्ति und एकयज्ञ 4.

एकयोग m. *eheliche Verbindung* MBh. 12,320,59.

एकरथ 3.

एकरश्मि 2.

एकलोक Adj. *eine Welt besitzend* Maitr. S. 1,10,18 (158,1).

एकवर 3.

2. एकवर्ण I. 1.

एकवर्तनिन् und एकवसन 5.

एकवारम् I. 5.

एकविंशतिच्छदि und एकविंशतिदक्षिण 4.

एकविंशतिधामन् Adj. (f. °धाम्नी *21 Weisen habend* Maitr. S. 4,7,6 (101,9).

एकविंशवर्तनि 5.

एकविद्य Adj. *mit einer Wissenschaft vertraut* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,41.

*एकवीचिक Adj. als Bez. eines Çrâvaka *in einem best. Stadium der Entwickelung* Mahâvj. 46.

एकवृक्षीय 6.

एकवृष I. 2.

1. 2. एकवेद 6.

एकवेश्मन् I. 6.

एकव्यूढ 3. *m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

एकव्यूढविभाग 2.

एकव्रत I. 4.

एकशङ्ख 3.

एकशय्यासन n. *das Zusammensitzen auf einem Bette* Bṛhaspati in Vivâdar. 380.

एकशय्यासनाशन 3.

एकशरीरिन् Adj. *alleinstehend, keine Angehörigen habend* Daçak. (1883) 156,8.

एकशाख I. 3.

एकशास्त्रवाद 2.

एकशिल I. 3.

एकशीर्षा 2.

एकशीलसमाचार 6.

एकशूल 2. 3.

एकशृङ्ग 3.

एकशेष I. 6.

एकश्लोकीव्याख्या 2.

एकसमुत्थ und एकसंबन्धिन् 6.

एकसर 2.

एकसर्ग I. 3.

एकसामि 2.

एकसृक I. 2.

एकस्तन 6.

एकस्थालीसकाय 5.

एकस्विष्टकृत् 6.

एकक्विन् 2.

एकक्विन् 6.

एकक्षेलम् Adv. = °क्षेलया Dharmaçarmâbhj. 4,36.

एककोतर 3.

*एकाकार m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

एकाकृति 3.

एकान्तर I. 2.

एकान्तिपिङ्गलिन् 3.

एकाय I. Am Ende eines Comp. *ganz erfüllt von* Gâtakam. 3.

एकातपत्र 3.

एकात्मपक्ष m. *der* Vedânta Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,150. 151. 155. 157.

एकात्मवादिन् m. *ein Bekenner des* Vedânta Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,29.

एकादशच्छदि und एकादशद्वार 3.

एकादशप्रयोग, °दशभाषाव्याख्या, एकादशर्च und एकादशव्यूढ 2.

एकादशाङ्गवेदिन् und एकादशाङ्गिन् 3.

एकादशात्मक Adj. *auf elferlei Weisen sich manifestirend* R. ed. Bomb. 4,43,56.

एकादशिनि° = °नी Kâtj. Çr. 19,4,6.

एकादशीमाहात्म्य und °दशीव्रतकल्प 2.

1. एकान्त I. 5.

एकान्ती Adv. mit कर् *feststellen, ausmachen, entscheiden* Divjâvad. 572,1.

एकाभिभाव 2.

एकायनीभाव 3.

एकार्कमणि m. *ein best. Amulet*, = अर्क (s. oben) Dârila zu Kauç.

एकार्षेय 3.

*एकावचारक Adj. Mahâvj. 245, 1027.

एकाशीतिचक्रोद्धार 1.

एकाष्टकादीक्षित् 3.

*एकासनिक Adj. *beim Essen auf einer Stelle bleibend* Mahâvj. 49.

एकीभावस्तोत्र 1.

एकीय I. *einzig in seiner Art* Gâtakam. 22,19.

एकेन्द्रियसंज्ञा f. Bez. *des dritten Stadiums im* Vairâgja Sâṁkhjatattvakaumudi zu Kârikâ 23. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 2,1.

एकैकत्र, एकैकवत् und एकोतिभाव (एकोतीभाव Mahâvj. 67. 85 [v. l. एकोति°]; vgl. Proceedings of the As. Soc. of Bengal 1887, S. 167. fgg. 223. fg. 249 und एकोति) 2.

एकोनपञ्चाशद्धा 3.

एकोनविंशतिमुख 2.

एकोत्मुक 3.

एरक m. = एडक 1) *a)* Kauç. 41,6.

एड I. 2. *m. N. pr. eines Schlangenfürsten Mahâvj. 167.

*एडमेड m. desgl. ebend.

*एडवण und *एडवर्ण m. desgl. ebend.

*एडान्तिपुष्प n. *eine best. Blume* ebend. 240. Vgl. एडिकान्ती.

एणाक I. 2.

एणातिलक I. 5.

एणाविलोचना 4.

एणाङ्क auch *das Zeichen Antilope* Ind. Antiq. 1887, S. 64, N. 6.

एतत्काल und एतत्तीय 2.

एतत्प्रभृति 5.

एतद्योनि 3.

एतद्विद् Adj. *dieses kennend* Âpast. Gṛhj. 9,11.

एध् I. 3.

एरक I. 2. एरका auch *eine Matte*

aus Eraka-*Gras* Âpast. Gṛhj. 12,3.

एरण्ड I. f. आ *eine best. Zauberformel* Divjâvad. 105,3.

एवंयुक्त 4. 6.

एवंलक्षण 3.

एवंवर्ण 2.

एवंवादिन् 3.

एवंविद्रुस् 2.

एवंविक्रित Adj. *so zubereitet* Âpast. Gṛhj. 12,6. 14,15.

एवंवृत्तसमाचार 6.

एवंशील und एवंशीलसमाचार 2.

*एवंसंज्ञिन् Adj. *eine solche Vorstellung habend* Mahâvj. 15.

एवंसुखदुःखप्रतिवेदिन् 2.

एवंकृत 4.

एवंक्रमक 3.

एवंगोत्र, एवंचिरस्थितिक, एवंजाति und एवंदर्शिन् 2.

एवंदेवत 3.

एवंम् I. 3.

*एवमायुष्यपर्यन्त Adj. *von solcher Lebensdauer* Mahâvj. 15.

एवमायुष्यप्रमाण 2.

एवंपरिणाम und एवंप्रत्यय 4.

*एवंप्रमुख Adj. *solches an der Spitze habend* Mahâvj. 244.

एवंप्रवाद 4.

*एवंभागीय Adj. *von solcher Art* Mahâvj. 104.

एवाष m. *ein best. kleines Thier* Maitr. S. 4,8,1 (107,16). Vgl. येवाष und यवाष.

एष् mit अधि 5.

1. एष्टर्, एष्ट्री I. 4.

एहिभिक्षुका f. *der einladende Ruf „komm o Mönch“* Divjâvad. 48,19.

1. ऐ I. 1.

ऐकमत्य 5.

ऐकमुख्य 3.

ऐकान्तिक I. *völlig ausgemacht, absolut sicher* Gâtakam. 22,27.

ऐकैकश्य I. 3.

ऐतव्य 3.

*ऐच्छिक Adj. Mahâvj. 110. Vielleicht fehlerhaft für ऐच्छान्तिक.

ऐडादृध, ऐडादृधीय und ऐतरेयारण्यक 2.

ऐनस I. 6.

ऐन्द्रियावत 2.

ऐरण्ड I. 5.

ऐरावतक I. 1.

ऐरावत् 3.

ऐरेय I. 3.

ऐर्यापथिकी 2.

ऐवमर्ध्य und ऐशि 3.

ऐश्वरकारणिक 5.

ऐषावीर I. vgl. स्वैषावीर.

*ऐकिपश्यिक Adj. *zur Selbstüberzeugung auffordernd* Mahâvj. 63.

ऐकिलौकिक (fehlerhaft) 2.

ओगणँ I. 2.

ओघ I. *der vierfache Strom der weltlichen Neigungen* Divjâvad. 93, 13. *ओघोत्तीर्ण Adj. *diesem entronnen* Mahâvj. 19.

ओघी und ओघोपकरण 5.

ओंकारचतुर्थ Adj. (f. आ) *die Silbe ओम् als Viertes habend* Âpast. Gṛhj. 8,10. 15,4.

ओंकारवाद 2.

ओज I. 2) *a*) Divjâvad. 105,7.

ओजस्कार Adj. *Kraft u. s. w. bewirkend* Maitr. S. 4,7,3 (96,11).

*ओजाप्रत्याहारिणी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit Mahâvj. 197. Richtig wohl ओजप्र° oder ओजःप्र°.

ओडिगल्ल 4.

ओतु I. 2) Subhâshitâv. 683.

ओदनपँचन I. Maitr. S. 1,10,17 (157,16).

ओदनपिण्ड m. *Reiskloss* Âpast. Gṛhj. 19,7. 20,7.

ओदनप्रति 6.

ओदनभोजिका 3.

ओमन् I. auch *Nass, Feuchtigkeit, Regen* Çâṅkh. Br. 4,14.

ओषधिवनस्पतिमत् 6.

ओषधिकोम und ओषधीवल्लभ 5.

ओषधीश I. Dharmaçarmâbhj. 16,11.

ओषधीश्वर m. *der Mond* Dharmaçarmâbhj. 5,65.

ओष्ठरुचक und ओष्ठरुचिर 5.

ओतक I. 5.

ओज्जःअवसँ und ओजस I. 3.

औत्कल्य 5.

औत्तरपत्र 2.

औत्तरपदिक I. 6.

औदरिकशरीर 3.

औदर्चिष 5.

औदार Adj. *gross, deutlich wahrnehmbar* Divjâvad. 207,5.

औदारिक I. Adj. *grob materiell.* Nom. abstr. °ता f. Mahâvj. 85.

औडुम्बरि° = °री Kâtj. Çr. 8, 6,23.

औद्गात्रप्रयोग 2.

औद्दालकि I. 3.

औद्देशिक I. 2.

औद्धत्य I. *ausgelassene Heiterkeit, Muthwille* Gâtakam. 28.

औद्धव 2. 1) 8,14,5 und 2) 6 zu lesen). 3.

औद्भवमय 2.

औद्भिद I. 3.

औनीत m. *eine Krankheit am penis des Pferdes* Açvav. 51,4.

औन्निद्य 3.

औपकारिक Adj. (f. ई) *wohlthätig, nützlich, förderlich* Daçak. (1883) 160,14.

औपकार्य I. n. auch *eine vorbereitende Handlung, Nebenhandlung* Âpast. Gṛhj. 21,11.

औपचायिक 6. * = औपचारिक Mahâvj. 245,684.

औपधिक I. Adj. *wohl *bedingt* Mahâvj. 93. n. *das Nachdenken* Divjâvad. 542,17. fg.

*औपनायिक Adj. Mahâvj. 63. Vgl. Pâli ओपनयिक.

औपमन्यविन् 3.

औपयिक I. = उपाय Kir. 2,35.

औपवाह्य (als Beiw. eines Elephanten Gâtakam. 9) und औपवेशि I. 3.

औपासनमल्ल 2.

औपेन्द्र 5.

औमापत 2.

औरभ्रिक I. *Schlächter von Schafen* Mahâvj. 186. Kâraṇḍavj. 94,22.

औलुण्ड्र I. 5.

औलूखलँ I. 4.

औषधप्रयोग 2.

औष्ट्रक I. 5.

औष्ठीन 3.

औष्ण n. *Hitze* Çaṅkara zum Vedânta 93,16.

औसज्ञ 3.

1. क mit चिद् und चन II. Bemerkenswerth ist die Verbindung न ते कश्चिद्शरथस्त्वं च तस्य न कश्चन so v. *du und* Daçaratha *haben Nichts mit einander zu thun* R. 2,108,10.

कंस II. 5.

कंसकृष् 3.

ककुच *eine best. Frucht* Kauç. 48, 32. v. l. ककुच.

ककुँभत्त् II. 3.

ककुभिकन्या 3.

ककुभ II. 3.

ककुँभ्वत्त् 3.

ककुम्मुख 5.

कक्काल und कक्कल II. 2.

कक्किण्ड 5.

ककुच s. oben ककुच.

कक्कल s. u. कक्काल.

कक्षिमालिकोपनिषद् 2.

कक्षीवत्त् II. 6.

2. कक्ष्य II. 5.

कक्ष्यमाला 2.

कङ्क II. 6.

कङ्कण II. 3. *Wassertropfen* Dharmaçarmâbhj. 8,26. 13,63.

कङ्कणधर 3.

कङ्कपृष्ठिन् und °पृष्ठी II. 2.

कङ्कमय 2.

कङ्कवाजित 5.

कङ्कोलक II. Dharmaçarm. 8,23.

कच II. 6.

कचग्रह m. *das Packen bei den Haaren* MBh. 5,155,5.

कचङ्गल II. f. आ N. pr. einer Stadt Gâtakam. 19,21.

कचवर, कचार, कचोलक und कच्छपारावत 5.

कच्चुकोपानक्रिन् 2.

कट् II. 6.

2. कँट् 2.

कट II. 5.

कटक्काटिति 2.

कटदान 6.

कटप्र 2.

कटाक्षपात 3.

कटाक्षय्, °यति *mit einem Seitenblick ansehen* (uneig.) Pârv. 589,32.

कटाग्नि II. 6.

कटाभ 2.

कठाल्क II. *Pfanne* Divjâvad. 404,28.

कटिदान 6.

कटिप्रोथ II. Nilak. zu MBh. 8,40,38
कटिल्ल II. 2.
कटिस्थ 5.
कटीकतरुण und कटीतरुण II. 2.
कटुकभाषिन् 3.
कटुकविटप und कटुकवल्ली II. 6.
कटुङ्कता II. 3.
कटुतिक्त II. 2.
कटुतुम्बिनी und °तुम्बी II. 6.
कटुप्रकाट und °प्रकाल II. 3.
कठशाठ II. 2. 6.
कठिन II. n. * *ein in einem Tage verfertigtes Kleid, das einem Mönch geschenkt wird*, Mahâvj. 266. कठिनास्तरण n. und कठिनास्तारक ebend.
कठिनतारकनाथ m. *Vollmond* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,109. Vgl. कठोरतारापिपति.
कठिनी II. 6.
कडङ्कर II. *eine best. Waffe* MBh. 7, 25,58.
*कडित्तल = कडितुल Mahâvj. 238.
कडेवर n. = कलेवर 1) Mahâvj. 189. Divjâvad. 39,11.
कणामूटक und °मूडक 2.
कणाटोर II. 5.
कणादन्यायभूषण 2.
कणिक II. 6.
कणिक्किक 5.
कणटकिन्न 3.
कणटकिद्रुम m. *ein Baum mit Dornen* Spr. 1736.
कण्ठग auch *zur Kehle herauskommend* R. ed. Bomb. 4,3,31.
कण्ठतटिनी 2.
कण्ठत्राण *Nackenschutz* MBh. 7, 127,19.
*कण्ठनालिका f. *Luftröhre, Kehle* Mahâvj. 189.
कण्ठप्रणाली 4.
कण्ठभूषण, कण्ठमणि und कण्ठसूत्र II. 2.
कण्ठ्य II. *selbstverständlich* Ind. St. 16,313. 317.
कण्डीरपुष्पी 2.
कण्डु II. 5. *Krätze* Mahâvj. 261. 272.
कण्डुल (II) und कण्डूल 5.
कण्डेलगच्छ II. 2.
कतरथा 4.
कतिय II. 6.
कतिशस् II. 3.
कत्थंकत्था 3. Divjâvad. 84,9.
1. कत्थ् II. 6.
कत्थाक्रम II. *Disputation* Gâtakam. 23.
कत्थाप्रबन्ध 4.
2. कत्थाप्रसङ्ग II. 5.
कत्थाप्रस्ताव und कत्थाबन्ध 4.
कत्थासंधि 6.
कत्थासार 2.
कत्थित II. 6.
कदग्ग 5.
कदम्ब II. 6. *weisser Senf* Gâtakam. 15.
कदम्बमुकुलन्याय m. Mahâdeva zu Sâṅkhjas. 5,103.
*कदाचित्कत्व n. Mahâvj. 245,159 fehlerhaft für कादा°.
कदाशय 5.
कदीशितर् 3.
कन् II. 6.
कनककुशल 2.
कनककज्ञानको 6.
कनकदण्ड 4.
कनकदत्त und °दत्त II. 6.
कनकधारक, कनकनन्दिन् und कनकपत्तन 3.
कनकयष्टिमत्त् 6.
कनकलेखा u. कनकवल्लीपरिणय 2.
कनकशृङ्गमय 6.
कनकश्री 2.
कनकसेन II. 2.
कनकाम्बुज 5.
कनकासन und कनिष्ठतंस् 4.
कनिष्ठप्रथम 3.
कनीयःस्तन II. 4.
कन्धारिका 2.
कन्द् 6.
1. कन्द् II. 6. N. pr. eines Fürsten Festgr. 17.
कन्दर II. 4.
कन्दरोदरकूटवत् Adj. *Höhlen in seinem Innern und Kuppen habend* (विन्ध्य) R. ed. Bomb. 4,60,7.
कन्दुकलीला 5.
कन्दुकाबिन्दुका f. N. pr. eines Flusses Festgr. 16.
कन्दुकावती und कन्दुकोत्सव 2.
कन्य II. 2.
कन्यागार und कन्यागृह 2.
कन्यादर्शम्, कन्याद्रूषयितर् und °द्रूषिन् 3.
कन्यामाधव 2.
कपटशतमय 6.
कपर्दिस्वामिन् II. 2.
कपालविमोचन 3.
कपालशकल 6.
कपिकेतु 5.
कपिञ्जल II. 1) *a*) °न्यायेन (Sâj. zu ṚV. 3,56,5. Sud. zu Âpast. Gṛhj. 10, 2.3. Kull. zu M. 8,105) *nach Art der Kapiṅgala und* कपिञ्जलाधिकरणन्यायेन (Shaḍguruç. in Vedârthad. 72,10) *nach Art des Kap.-Abschnittes* (in der Pûrvamîmâṁsâ) bedeuten so v. a. *da schon drei eine Mehrzahl bilden.* Im Opferritual heisst es nämlich: अश्वमेधे वसन्ताय कपिञ्जलानालभेत. Da das Tödten von lebenden Wesen soviel als möglich vermieden werden soll, hier aber eine Mehrzahl von Haselhühnern zu opfern vorgeschrieben wird, so wird, um beiden Vorschriften gerecht zu werden, *drei* (das Minimum der Mehrzahl) als Norm angesetzt. Vgl. VS. 24,20. Gaim. 11,1,38. Njâjam. 11,1,9. Diese Erklärung des Njâja verdanke ich Macdonald, der wiederum auf Cowell verweist.
कपिञ्जलसंहिता 2.
कपिलक II. 3.
कपिलधूसर 3.
कपिललाट m. *Arm* (बाहु) Kauç. 45,4.
कपिवर्न II. Maitr. S. 1,4,5 (53,14).
कपिशीर्षक = कपिशीर्ष Vikramâṅkak. 9,105.
कपीनृप 5.
कंपृथ् II. 4.
कपोलमूल 4.
कफगुल्म 2.
कमण्डलु II. 3.
कमन II. 6.
3. कमल II. 2.
कमलगर्भ II. Vgl. u. गर्भ 2).
कमलनयन II. 6.
कमलवल्ली, कमलाकर्णी, कमलाचलमाहात्म्य u. कमलिनीकलहंस 2.
कमलीय् 6.
कमेर 5.
कम्प् mit समा *erzittern* Gâtakam. 32,16. — Mit उद् Caus. II. *abwenden* (das Auge) 13,4.
कम्बलकारक 3.
*कम्बलदाय Adj. *ein wollenes Tuch u. s. w. zu schenken im Sinne habend* Kâç. zu P. 3,3,12.
कम्बलधावक 3.
कम्बलिन् II. 2.
कम्बा 5.
कम्र II. 2.
कयाधु II. 6.
कयाश्रुभीय II. Maitr. S. 2,1,8 (10,8).
1. कर् mit प्रत्यप II. 2. — Mit अन्वव II. 5. — Mit अभ्या 3. — Mit पर्या II. 5. — Mit उद् II. 2. — Mit वि II. 5. Desid. 5. — Mit प्रवि 3. — Mit सम् II. 6. — Mit अभिसम्, °संस्कृत *bereitet, vorbereitet* Gâtakam. 26,19.
3. कर् mit अभिप्र 6. — Mit अवसम्, °अवसंकीर्ण *überschüttet mit, voll von* R. ed. Bomb. 4,8,15.
कर II. m. als Erklärung von प्रवर्त Har. zu Âpast. Gṛhj. 12,9.
करक II. 2.
करगृहीति 2.
करङ्काय् 3.
2. करण II. n. *Sehne, Band, Muskel* Kir. 18,8. 11.
करणमत्त 6.
करणीय II. 2.
करणेश्वर 5.
करण्डकनिवापक 3.
करतलताल 2.
करताल II. 2.
करदायक 6.
करदिति und करन्यास 3.
करपत्रक, f. °त्रिका II. *Säge* Divjâvad. 31,4.
करपुटाञ्जलि und करपुटी 3.
करभीय 5.
करमरी II. 6.
करम्भ II. 3. Hier steht das Wort fälschlich nach करिकुम्भ.
कररुहपद 3.
करविन्दीय 2.

कराग्र II. 3.

कराङ्गुल m. *Fingerspitze* R. ed. Bomb. 3,46,22.

करालाय् 5.

करिकुम्भ 3.

करिमकर II. im Prâkrit Vikr. 117.

करीर II. 3.

2. करीर 6.

करीष II. 6.

करुण II. 5.

करुणावेदितर् und करुणावेदिता 6.

करुणाकन्दली 2.

करेन्डुक II. 3.

करोटपाणि m. Pl. Bez. *bestimmter Götter* Divjâvad. 218,8. 319,24.

करोटिका 5.

कर्क II. 3) lies f. ई.

कर्कटशृङ्ग II. 2.

कर्कन्धूका und कर्कारिकी 3.

*कर्करु und *महा° *eine best. Blume* Mahâvj. 240. कर्करव: und महा° wohl Pl.

कर्कोटप्रवादा f. Pl. Bez. *der Verse* AV. 4,38,5. fgg. Kauç. 21,11; vgl. 66,13.

1. कर्ण II. 7) *eine best. Pflanze* Antjeshṭik. und AV. Paddh. zu Kauç. 82,26.

2. कर्णी II. *stutzohrig* oder *sonst defect an den Ohren* Maitr. S. 4,2,9 (32,1). Âpast. Çr. 9,14,14. Comm. zu Çat. Br. 3,3,4,16.

कर्णच्छिद्रक und कर्णताल II. 2.

कर्णदघ्न 3.

कर्णदारिन् 5.

कर्णनिर्वाक 3.

कर्णपाशी und °पासी 5.

कर्णपुत्र 2.

कर्णभङ्ग 4.

कर्णमोटिका f. = °मोटी Dharmaçarmâbhj. 5,43.

कर्णरसायन, कर्णरसायनी und कर्णलालिका 5.

कर्णवंश II. 5.

कर्णवेदिन् 6.

कर्णसुवर्ण 5.

कर्णाट II. 2.

कर्णाय् 6.

कर्णिकाय् *die Samenkapsel einer Lotusblume darstellen, ihr gleichen.* कर्णिकायित Pârv. 605,29.

कर्त्तिका 2.

कर्दन II. 2.

कर्पटक s. कर्वटक weiter unten.

कर्पूरक II. 2.

कर्पूरप्रकरकथा u. कर्पूरवर्तिका 2.

कर्बर II. 1) f. आ Dârila zu Kauç. 11,15.

कर्मकण्टक 6.

कर्मकरीव 3.

कर्मकोश 2.

कर्मजन्य Adj. *aus Werken hervorgehend.* Nom. abstr. °ता f. 255,27.

कर्मजित Adj. *durch Werke erworben* Khând. Up. 8,1,6.

कर्मतस् 3.

कर्मदण्ड 2.

*कर्मदान n. Mahâvj. 281,160.

*कर्मदायाद m. *Erbe seiner Werke, die Folgen seiner Werke zu tragen habend* Mahâvj. 121.

कर्मदायादवत् und कर्मदुष्ट 3.

कर्मदेह m. *der werkthätige Körper* Kap. 5,124.

कर्मन् auch so v. a. *Abbildung, Bild.* पत्ति°, द्रुम° R. ed. Bomb. 4,25,22. 24.

कर्मपातक 3.

कर्मफलहेतु 6.

कर्मबन्ध 4.

कर्मबुद्धि II. 2. 4.

कर्मयोग II. 4.

*कर्मयाचना f. *der Antrag —, der Beschluss in einer Versammlung des Kapitels der Mönche* Mahâvj. 266.

कर्मविपाकमहार्णव und °विपाकमाधवीय 2.

*कर्मविभङ्ग m. Titel eines Werkes Mahâvj. 65,47.

कर्मव्यतिहार m. *Gegenseitigkeit einer Handlung* P. 1,3,14. 3,3,43. 5, 4,127. 7,3,6.

कर्मसंघ 6.

कर्मस्थान II. Divjâvad. 58,23. 100, 10. 212,10.

*कर्मस्वक Adj. *die Folgen seiner eigenen Werke zu tragen habend* Mahâvj. 121.

कर्माङ्गश्राद्ध 6.

कर्मात्तव्याख्या 2.

कर्मावदान n. *Grossthat* Gâtakam. 6.

*कर्मावरणप्रतिप्रस्रब्धि f. *Titel eines Werkes* Mahâvj. 65,58.

कर्वटक II. *Flecken, Dorf* Divjâvad. 87,13. 498,17 (कर्पटक gedr.). 584, 22. 27.

कर्ष् mit अव Simpl. (°कृष्णीयात्) = Caus. Maitr. S. 3,6,9 (73,8).

कर्शनीय II. *verkommen zu lassen, schlecht zu behandeln* Gâtakam. 25,28.

1. कर्ष् (so zu lesen statt कर्ब्) mit उद् II. 4. — Mit अपोद् in mit उपोद् zu verbessern. — Mit समुद् II. *herausziehen, hervorziehen* Gâtakam. 25. — Mit विप्रति *misshandeln* ebend. 21, 14. — Mit सम् II. 2. 3.

कर्षि 2.

कर्षूवोरिणावत् 6.

2. कल् II. 4. 5. — Mit अनु, °कलित *wahrgenommen* Dharmaçarmâbhj. 13, 64. — Mit समा *prüfen, untersuchen* Pârv. 579,23.

3. कल् mit प्रति *hetzen, verfolgen* R. ed. Bomb. 4,46,3.

कल II. 2) *a*) R. ed. Bomb. 4,30,9.

कलङ्ककला II. 2.

कलङ्केश 3.

कलत्र II. 5. 3) Kir. 8,9. 17. 29.

कलन्दकनिवाप m. N. pr. einer Oertlichkeit Mahâvj. 193. Divjâvad. 262,8. 298,25. 364,19 (कलि° gedr.). 506,8.

कलमगोपवधू und कलमीय् 6.

कलविङ्क II. 5) mit einem * zu versehen.

कलशपोत 2.

कलशोदधि 5.

कलह II. 3.

कलहकण्टक 2.

कलहकारिन् 3.

कलहप्रिय II. 3.

कलाकेलि II. 2.

कलाद II. 6.

कलानिधि II. 2.

कलापि m. oder f. *Büschel.* यव° Çâṅkh. Çr. 14,40,9. गोधूम° 41,8.

*कलाम n. Mahâvj. 233 fehlerhaft für कलम m. *Schreibrohr.*

कलामुहूर्तादिमय 3.

कलावतीकामव्रूप 2.

1. कलि II. 5.

कलिका II. 2.

कलिन्दजा 4.

कलिराज 2.

कलिवत्सल 3.

कलिविडम्बन 2.

कलुषय् II. कलुषित Mudrâr. 60,4 (97,7).

कलुषी II. 3.

कलेवरपुष् 4.

कल्की 6.

कल्प् mit अव II. अवकल्पतम *am Besten entsprechend* Maitr. S. 1,8,6 (124,7). — Mit प्रवि Caus. *beabsichtigen, vornehmen* Gâtakam. 23,38. — Mit सम् II. 3.

कल्प II. 2. 3.

कल्पक II. 2.

कल्पचूर्णि 2.

कल्पतरु II. 5.

कल्पतरुपरिमल 2.

कल्पद्रव्य II. Divjâvad. 215, 29. 221,19. °वृत्त 215,27. 221,18.

कल्पन, f. आ II. *Ausrüstung* überh. Gâtakam. 11.

कल्पनाथ m. Bein. Indra's Dharmaçarmâbhj. 7,65.

कल्पनापोढ Adj. *frei von aller Fiction, klar vor Augen liegend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,89.

कल्पपादप II. 5.

कल्पपाल II. 2.

कल्पवासिन् 5.

कल्पवृत्त II. 5.

कल्पव्रत n. *eine best. Begehung des* Brahmakârin AV. Paddh. zu Kauç. 57.

कल्पशाल 6.

कल्पसुन्दरी 5.

कल्पाधिप m. = कल्पनाथ Dharmaçarmâbhj. 7,67.

कल्पान्तर्वाच्य und कल्पौषधसेवादिप्रकार 2.

कल्माषदम्य m. N. pr. eines Flekkens Divjâvad. 515,12. 516,2. fgg.

कल्मापाभिकृव II. wohl fehlerhaft für कल्माषाभिषव.

कल्याण II. 5.

कल्याणकर 3.

कल्याणघृत, कल्याणपुरीमाहात्म्य, कल्याणलक्षण, कल्याणसौग-

न्धिका, °निबन्धन, कल्याणीपरिणाय und कल्लाट 2.
कल्वोटक oder कल्व्होठक 3.
कवचधर II. 3.
कवचय् 3.
कवचकर् II. 3.
*कवचिका f. *eine best. Waffe* Mahâvj. 238.
कवचित II. 6.
कवड II. = कवल *Bissen* Divjâvad. 290,23. 298,5. 470,22.
*कवडिकाराहार् m. *die durch Schlucken (auf natürlichem Wege) aufgenommene Nahrung* Mahâvj. 118.
कवलीकार् 4.
कवॅष II. 3.
कवि II. m. *Wasservogel* Dharmaçarmâbhj. 5,70. Die richtige Form für *Eule* ist कुवि.
कविकण्ठपाश 2.
कविकण्ठाभरण 6.
कविकर्णपाश, कविदीपिकानिघण्टु, कविरात्नसोप, कविसंजीविनी, कविसेवादिनिघण्टु und कविस्मृति 2.
कव्य् II. 4.
कव्यॅता II. 3.
कव्यकव्यभुज् 6.
कश II. 2.
*कशम्बकजात Adj. *besudelt, unrein* Mahâvj. 278. Vgl. Pâli कसम्बु.
कश्यपोत्तरसंहिता 2.
कष् mit नि II. *kratzen, reiben* Karaka 421,8.
कषायय् 5.
कष्टकष्ट Adj. (f. आ) *gar schlimm, -böse* Subhâshitâv. 3338.
1. कस् II. 3. — Mit निस् Caus. II. 3.
कक्ष 2.
कांस II. 3.
कांसिका f. *ein best. musikalisches Instrument* Divjâvad. 529,23.
कांस्यनील II. 2.
काकतालीय II. Vgl. Peterson zu Subhâshitâv. 401.
काकतुण्ड II. 6.
काकनील II. 3.
काकपेय II. 2.
काकमृगगोचरित 4.
काकुॅद् II. 3.
काङ्क्ष् II. काङ्क्षित *im Zweifel seiend* Divjâvad. 69,18.
काङ्क्षिष्ठ 3.
काच II. 6.
काचकाच्य ? Sahṛdajalilâ 1,7.
*काचपटल n. *eine best. Augenkrankheit* Mahâvj. 284,68.
काचिघ II. 3.
काञ्च II. 2.
काञ्चल II. *Salbe* (?) Daça K. und AV. Paddh. zu Kauç. 54,6. Vgl. कज्जल.
काञ्चॅव 3.
काञ्चनक und काञ्चनप्रभ II. 2.
काञ्चनमालिन् u. काञ्चनष्ठीविन् 6.
काण् 2.
काणाद II. m. *ein Anhänger des* Kaṇâda Çaṁkar. zum Vedânta 91,5.
काणादसंग्रह, काणभट्ट u. °भट्टीय 2.
काण्ड II. 3. 1) *m*) α) *Fülle, Menge* Vikramâṅkaḥ. 6, 8. — 2) f. ई = काण्ड *Stück* Kauç. 23,15.
काण्डकार् 6.
*काण्डरिक Adj. Mahâvj. 271,28.
काण्डलवण 5.
काण्डवस्त्र 3.
काण्डीर् II. 3.
काण्डेर् 2.
काण्वोपनिषद्, कात्यायनगृह्य und कात्यायनोपनिषद् 2.
कादली 4.
काद्रवेय II. 2) MBh. 3,56,103.
काननद्वीप 2.
काननीय् 4.
1. कान्त II. 2. 5.
कान्ताय् II. 6.
कान्तारमण्डूक 3.
कान्तारवासिनी II. 6.
कान्तालीय, °खण्डन und °खण्डनमण्डन 2.
कान्तिसुधामय 6.
कान्तीकरण 3.
कान्वशिर 2.
कापेय II. 3. Bedeutet *bei den* Kapi *üblich;* vgl. Âpast. Çr. 14,7,19. fg.
कापोत II. 6.
काबन्ध्य 3.
कामकलासूत्र 2.
कामद् II. m. so v. a. *gnädiger Herr* Gâtakam. 13,29.
कामदोग्ध्री 2.
कामधातु II. *die Welt, in der die sinnlichen Neigungen herrschen,* Gâtakam. 29.
कामपाल II. 3.
कामपुष् Adj. *Wünsche erfüllend* Dharmaçarmâbhj. 17,35.
*काममिथ्याचार m. *verkehrter Wandel in Betreff sinnlicher Neigungen, das Fröhnen verbotenen sinnlichen N.* Mahâvj. 92.
कामरूपिन् II. 3.
कामवर्ष 3.
कामवृत्त, Nom. abstr. °त्व n. R. ed. Bomb. 4,1,123.
कामसंदोह 6.
कामसमृद्ध 2.
कामाक्षीस्तव u. कामाक्षिकाष्टक 2.
काम्पीलवासिन् II. das * zu streichen.
काम्यपाठ्या 3.
काम्यश्राद्ध 6.
काम्येष्टि II. 3.
1. कार्य II. 6.
*कायकलिसंप्रमथन m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21,116.
कायचित्ता 2.
कायनिबन्धन n. = योगपट्ट Karaka 361,18. Vgl. कायबन्धन.
कायव्यूह m. *die übernatürliche Kraft mehrere Körper gleichzeitig anzunehmen* Sâṁkhjapr. 100,13. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,129.
कायशिरोग्रीव 3.
कायसंस्थिति, कायस्थिति und कायोच्छ्राय 5.
2. कार् II. Divjâvad. 133,17. 166,26. 289,6. 329,20.
1. कारक II. 6.
कारकवादार्थ und कारकार्थन्याय 2.
1. कारण II. 3) *a*) कारणे *mit Grund, mit Recht* Gâtakam. 31,92.
*कारण्यकारक m. Mahâvj. 186, 167 wohl fehlerhaft für कारणाकारक *Marterer, Henker.*
कारंधमिन् II. 3.
कारयन्त्रिक 6.
कारयितर् II. 2.
*कारवालिक m. (fürstlicher) *Schwertträger* Mahâvj. 186,59.
कारा II. 3.
*काराकार् m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21,53.
काराद्वीप m. N. pr. einer *Insel* Gâtakam. 7.
काराद्वात्रिंशा f. Pl. Çâṅkh. Çr. 9, 20,12. Bez. *der Verse* RV. 1,120,1. fgg.
*कारापक = कारयितर् Mahâvj. 207.
कारिका, °दर्पण, °रत्न, °वलि und °व्याख्या 2.
*कारित्र n. = चेष्टित Mahâvj. 245, 844. Vgl. चारित्र.
3. कारिन् 6.
कारुण्यधेनु f. *eine mitleidvolle Kuh* (von Buddha gesagt) Divjâvad. 96,14. 125,6.
कारुण्यमय 6.
कारोतर् II. n. Comm. zu Kâtj. Çr. 19,2,7.
कार्णाट II. f. ई Z. d. d. m. G. 41,493.
कार्तवीर्यार्जुन, °कवच und °दीपाराधनविधि 2.
कार्तस्वरमय 5.
*कार्त्तिकात्ययिक n. *das Vergehen eines Mönchs, wenn er ein Extrakleid länger aufbewahrt als bis zum* Kârttika - *Vollmond,* Mahâvj. 260,30.
कार्पासिक II. 6.
कार्मनामिक 4.
*कार्मारक n. *Schmiedearbeit.*
कार्मुक II. 2.
कार्मुत 2.
2. कार्य 4.
कार्यकारिन् 5.
कार्यत्तम 4.
कार्यतस् 3.
कार्वटिक m. *Dorfältester* Divjâvad. 445,23. 446,5. 20.
कार्ष II. Divjâvad. 463,8.
कार्ष्णि II. 2.
2. काल II. S. 55, Sp. 3, Z. 3 lies 14 st. 41. कालेन कालम् *von Zeit zu Zeit* Divjâvad. 10,27.
1. कालक II. 2. 5.
कालकर्णी II. 1) *das personificirte Missgeschick* Divjâvad. 40,19. fg. कालकर्णि° 40,16. fgg.
कालकाचार्य 2.
कालकालेषु, Loc. Pl. *zu jeder Zeit, stets* R. ed. Bomb. 3,10,5.

कालकूट und कालचक्र II. 2.
कालज्ञिक्व II. 5.
कालदीपिका und कालनिर्णयशिक्षा 2.
कालनिर्माणयोधिन् 3.
कालनेमिपुराण 2.
कालपक्व und कालपरिपाक II. 3.
कालपर्यायधर्मन् 3.
कालपृष्ठ (°ष्ठ die anderen Ausgg.) m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 8,34,29.
कालप्रकाशिका 2.
कालबन्धन 3.
कालमही f. = कालमसी N. pr. eines Flusses Hariv. 12828. R. ed. Bomb. 4,40,22.
कालयापना 4.
कालयुत Adj. *zeitgemäss* R. ed. Bomb. 3,63,18.
कालयोग II. 4.
कालवञ्चन 5.
1. कालवाल II. 2.
कालविधानपद्धति 2.
कालविन् 6.
कालशेय II. 2.
कालसप्ततिका f. Titel eines Werkes Festgr. 55.
कालसमापादनीय 4.
कालसार II. 2.
कालसिंह 2.
कालहरिण m. *die Gazelle Zeit* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,43.
कालहानि 6.
*कालातिक्रान्त n. = कालातिक्रमण Mahâvj. 281,5.
कालातिवाहन 5.
कालाधिपर und कालामृत 2.
1. कालिक II. 3.
कालिकुलामृत, कालित, कालिदासचन्द्रिका und °दासपञ्चाशत् 2.
कालिय II. 3. 6.
कालिशंकर 2.
कालेचर्या 4.
कालोप 3.
कालोरग 5.
कालीय Adj. *auf Ritual bezüglich* Kauç. 141,36.
*कावाचिका f. Mahâvj. 238, v. l.
कावेरीमाहात्म्य u. काव्यकौमुदी 2.
काव्यज्ञीवन II. 5.
काव्यदर्पण, काव्यदीपिका, काव्यपञ्चक und काव्यप्रकाशिका 2.
काव्यबन्ध 4.
काव्यमय Adj. *aus einem Gedicht bestehend* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,2.
काव्यलक्षण, काव्यसंग्रह, काव्यादर्शिका und काव्यालंकारकामधेनु 2.
काश् mit निस् Caus. II. 2. 3. — Mit सम् Caus. auch *genau betrachten lassen, zeigen* Âpast. Gṛhjas. 6,6.
काशी, °कारिका, °दासप्रकसन und °धर्मसभा 2.
काशीश्वर 1) m. *a) Gebieter von Benares.* — *b)* N. pr. eines Grammatikers. — 2) f. ई wohl Titel einer von Kâçîçvara verfassten Grammatik.
काश्मल्य 3.
काश्यप, °संहिता und °सूत्र 2.
काश्यपेय II. 3) das * zu streichen.
काष II. 5.
काष्ठवाहक und काष्ठशालिक 5.
*काष्ठहारक m. *Holzträger* Mahâvj. 186,106.
काष्ठालुक und °लता II. 5.
1. कास II. 6.
कासूल II. 5.
किंविस्तार 3.
किंस्त्य II. 5.
किंहेतु 3.
किङ्किर oder °टा 5.
*किंकरणीयता f. = किंकर्तव्यता Mahâvj. 245.
किंचिद् 3.
किंचिन्मात्र 2.
किटिभक m. *ein best. Thier* (weder *Wanze*, noch *Laus*) Divjâvad. 450,17 = 456,6.
किट्, das * vor लोक् zu streichen.
किणी Adv. mit कर् *schwielig machen* Subhâshitâv. 3217.
*कित्तमाम् und *कित्तराम् Adv. P. 5,4,11.
किंदरा 5.
किंद्रव्य 3.
किंधेनु f. *eine gemeine, gewöhnliche Kuh* Ind. Antiq. 1887, S. 65, V. 10.
किंनर II. 2) Kathâs. 37,64.
किंनरिका f. = किंनरा 2) Kathâs. 37,71.
किंनिबन्धन 3.
किमर्थक 6.
किमायत 3.
किमाहारविहारिन् 5.
किंपवित्र 3.
किंप्रत्यय 4.
किरि II. 2.
किरिकाण und किरिट्ट 2.
किर्मिर् 3.
किरीटवत्स m. N. pr. eines Mannes Gâtakam. 13.
2. किल II. 6.
*किलाड und *किलाल Mahâvj. 230,9 wohl = किलाट oder कीलाल 1).
किलासंभव 4.
किलिकिल II. f. आ auch *Gejubel, Gejauchze* Mahâvj. 138,41. Divjâvad. 459,16.
*किलिकिलायित n. dass. Mahâvj. 138,28, v. l. (besser).
किलिन 2.
किशोर II. 5.
किशोरक II. 2. 5.
किशोराक्षीय 2.
किष्कुरु m. (?) Kauç. 38,3.
कीकसक 2.
कीचक II. m. auch *ein best. Vogel* R. ed. Bomb. 3,75,12.
कीचकवेणुवेत्रवत् 6.
कीटता f. Nom. abstr. zu कीट 1) *a)* MBh. 13,118,3. 17. 19. 119,1.
कीरग्राम m. N. pr. einer Stadt Festgr. 10. 16.
कीर्तन II. n. *Denkmal, Monument* Gâtakam. 31,66.
कीर्तनीय Adj. *zu erwähnen, zu nennen; zu preisen.*
कीर्तन्य Adj. *erwähnenswerth, erzählenswerth.*
कीर्तिर् II. 5.
कीर्तिराय 2.
कीर्तिशेष II. 5.
कील II. 2.
कीलीलोध्री II. 3.
कीश II. 2) *c)* mit einem * zu versehen.
कुकर्मपञ्चानन 3.
कुक्कुटाराम II. Auch Name eines Klosters Divjâvad. 434,5. Vgl. कुर्कुटाराम.
कुकुस m. Pl. Dâbila zu Kauç. 42,20. = कुक्कुस 2.
कुक्कुक m. *ein best. Wasservogel* Dharmaçarmâbhj. 8,25.
कुक्ष II. अधकुक्षे Gâtakam. 26,20.
कुक्षिमती Adj. f. *hochschwanger* Divjâvad. 264,10.
*कुगण Adj. = कुगणिन् Mahâvj. 245,206.
कुगुरु m. *ein schlechter* Guru Festgr. 58.
कुच् mit व्या II. 6. — Mit सम् II. *vor Etwas* (Abl.) *zurückschrecken* Gâtakam. 4.
कुचपट्टिका 3.
कुचस्थली f. *die weibliche Brust* Dharmaçarmâbhj. 12,9.
कुचेलवृत्त und कुचेलोपाख्यान 2.
कुञ्जरी und कुञ्जवत् 3.
4. कुट् = कुट्. *Mit आ Caus. आकोटयति *klopfen* (ein gewaschenes Kleid) Mahâvj. 281,60. Vgl. कोटनक.
कुटकण्ठ 5.
कुटिका f. = कुटि *Hütte* (elliptisch auch als Bez. *eines best. Vergehens*) Mahâvj. 258. Divjâvad. 442, 22. 538,20.
*कुटिमक m. = कुटीमक Mahâvj. 229.
कुटिल II. 3.
कुटीरी 5.
कुटुकुच्चक Adj. etwa *knickerig, knausrig* Divjâvad. 8,3. 302,3.
कुटुम्बपरिग्रह und कुटुम्बि mit नि 3.
कुट्टाक II. 5.
कुड्मल II. m. auch *ein best. Theil des Pfeils* MBh. 8,34,19.
कुड्यस्थ Adj. *hinter einer Wand befindlich* Aniruddha zu Sâṃkhjas. 1,108.
1. कुण्प (*m. *eine best. Hölle* Mahâvj. 215) und 2. कुण्ड II. 6.
कुण्डरव 2.
कुण्डाश्ममालामय 4.
कुण्ड II. *Adj. *krüppelicht, lahm* Mahâvj. 245,957. 271,120.
कुण्डमाण्डहोमविधि 2.
कुण्डल und °क II. *Strick* Gâtakam. 5.
कुण्डाशिन् II. 2.
कुण्डिकोपनिषद् u. कुण्डार्यणीय 2.

कुतपसौश्रुत II. 3.
कुतपहार 6.
कुतर्कखण्डन 2.
कुतस्तन 3. Dharmaçarmâbhj. 4,63.
कुतीर्थिक und कुतूहलवृत्ति 2.
कुतूहलशाला f. *Vergnügungssaal* Mahâvj. 226,66. Divjâvad. 143,13.
कुतूहलिता 3. Auch Pârv. 579,18.
*कुत्सनीय Adj. *tadelnswerth* Mahâvj. 132.
कुत्सय् II. Med. Gâtakam. 23,24. — Mit वि = Simpl. 23.
कुथहार, °हारि oder °हारी 6.
कुदेवेन्द्र m. *ein schlechter Götterfürst* (Indra), Bez. Nahusha's MBh. 13,99,25.
कुद्दीचीशफ m. *eine best. Pflanze* Kauç. 50,22.
कुनय und कुनयन 3.
कुन्त II. 1) MBh. 7,148,45.
कुन्तलिका II. 2.
कुन्ताकुन्ति 5.
कुन्दपुत्र 2.
1. कुप् mit उद् Caus. und कुपठित 3.
कुपन्थन् 2.
कुबेर und कुबेरदत्त II. 2.
कुबेरसेन 2.
कुबेरी f. N. pr. einer Oertlichkeit Festgr. 57.
कुब्जक II. 2. Nach 1) das * zu streichen.
कुब्जि 2.
कुब्जोत्तरा f. N. pr. einer Nonne Gâtakam. 19,35. Divjâvad. 533,5. 539,16. fgg.
कुर्च II. 4.
कुमतिसागर 3.
कुमारजाति 2.
कुमारजीव II. 5.
कुमारधारा II. 3.
कुमारपितृमेष 4.
कुमारभुक्ति 3.
कुमारराज 5.
कुमारवत् 6.
कुमुद II. 6.
कुमुदसखी f. *die Freundin der bei Nacht sich öffnenden* Kumuda, Beiw. des Mondscheins Gâtakam. 21,27.
कुमुदाय् 6.
कुमृत्यु 5.
कुम्भकृत्, कुम्भग्रीव und कुम्भघोणमाहात्म्य 2.
कुम्भीधान्यक und कुम्भीपाक 3.
कुम्भेष्टका II. Maitr. S. 3,4,9 (57,10).
कुम्भ्य 4.
कुयव und कुयवाच् II. 5.
कुरङ्ग II. 3.
कुरङ्गदृश् f. *eine Gazellenäugige* Rudrata, Çṛṅgârat. 1,34.
कुरङ्गमद 4.
कुरण्ट II. R. ed. Bomb. 4,1,80.
कुरकस्य 5.
कुरार und कुरुकापुरीमाहात्म्य 2.
*कुरुकुचि Adj. Mahâvj. 127,50 wohl = मायाविन्.
कुरुक्षेत्र II. 2) zu streichen, da M. 7,193 कौरुक्षेत्रान् die richtige Lesart ist.
कुरुता II. 5.
कुरुपिशङ्गिल II. 3.
कुरुम्बिका ist mit einem * zu versehen.
कुर्कुटाराम m. = कुक्कुटा° Divjâvad. 375,7. 381,12. 384,28.
कुलग्न 5.
कुलंकुल II. * = स्रोतआपन्न Mahâvj. 46.
कुलतत्त्वनिरूपण 2.
*कुलदूषक Adj. *die Familie schändend* Mahâvj. 258.
कुलपालक II. 3.
कुलपालिन् Adj. *die Ehre des Geschlechts bewahrend* R. ed. Bomb. 3,63,17.
कुलबालिका II. 5.
कुलभावन und कुलमृगदृश् 4.
कुलराजधानी 5.
कुलवृद्ध II. f. °वृद्धा Pârv. 606,15.
कुलायन n. Vivâdaratnâkara 181,14 angeblich = कुलीनस्य अयनम् oder आनयनम् 182,10.
कुलिक II. 2. 5.
कुलिशपाणि und कुलुपठक 5.
कुलोद्भव II. Gâtakam. 28.
कुलोपक m. *Hausfreund, ein guter Bekannter* Divjâvad. 307,2.
कुलोपकरणशाला f. *Rathhaus* Divjâvad. 126,23.
कुल्माषपिण्डी f. *ein best. Gericht* Gâtakam. 3,4. 5. 12.
कुल्मि II. 2.
कुल्लूकभट्टीय u. कुवलयामोदिनी 2.
कुवलयाय् 6.
कुवैकटिक II. 5.
कुशचीरिन् 2.
कुशण्डिका II. 6.
कुशपवित्र 3.
कुशप्रसू 4.
कुशभार m. *eine Tracht* Kuça-*Gras* Çâṅkh. Ç. 17,6,6.
कुशमालिन् m. N. pr. eines Oceans Gâtakam. 14,19.
कुशलवोपाख्यान 2.
कुशलानामय 6.
कुशलेतर und कुशवर्तक 3.
कुशीलव II. 3.
कुशूल schlechte Schreibart für कुसूल.
कुशेशलोचना 4.
कुष् mit अनु II. 2.
कुष्ठक II. 6.
कुष्ठगल 3.
कुसुमकार्मुक II. 6.
कुसुमकेतु 5.
कुसुमनगर 3.
कुसुमबाणविलास u. कुसुममाला 2.
कुसुममास m. *Blüthen-, Frühlingsmonat* Gâtakam. 31.
कुसुमय् II. 6.
कुसुमलक्ष्मन् 6.
कुसुमलावी und कुसुमशरासन 5.
कुसूलधान्यक 3.
कुहकाराव 2.
कुहना II. 4. *Heuchelei* Gâtakam. 28,31.
कुहर II. 5.
कुहरिन् 2.
1. कुहू II. 1) Maitr. S. 4,3,5 (44,9).
1. कू mit उद् 5.
कूचिमारसंहिता 2.
1. कूट II. 5.
कूटदेविन् Adj. *falsch spielend*, m. *Falschspieler* Bṛhaspati in Vivâdar. 307.
कूटव्यवहारिन् 3.
कूटाक्षदेविन् Adj. *mit falschen Würfeln spielend* Nârada 2,16,6.
कूटाक्षोपधिदेविन् 3.
*कूटागारधारणी f. Titel eines Werkes Mahâvj. 65,64.
कूटागारशाला f. N. pr. einer Oertlichkeit in Vaiçâlî Divjâvad. 136,7. 200,21.
कूटाघटित und कूटी 2.
2. कूड् II. 2. — Mit नि 2.
कूण् mit नि und वि II. 2.
कूणिक 2.
कूणितेक्षण 6.
कूर्दी II. nach Dârila zu Kauç. 47,30 = बदरी. Vgl. Roth in Festgr. 98. fg.
कूप II. 1) c) °दण्ड m. *Mast* Daçak. (1883) 1,2.
कूपादिजलस्थानलक्षण 2.
कूयव 4. 5.
कूरेशविजय 2.
*कूर्परक = कूर्पर *Ellbogen* Mahâvj. 189,44.
कूर्पास II. *eine best. Pflanze* Kâd. (1883) 71,4.
कूर्मपुत्रकथा, °पुत्रकेवलिचरित्र, कूर्ममाहात्म्य und कूर्माकृतिमुद्रालक्षणग्रन्थ 2.
कूलक II. m. N. pr. eines mythischen Berges Divjâvad. 455,28.
कूष्माण्डदीक्षानुक्रमणिका 2.
कृच्छ्रद्वितीय Adj. *ein Gefährte in der Noth* Karaka 53,9.
कृच्छ्रव्यवाय 6.
कृच्छ्रसाध्य, कृणुषपाजवती und °पाजीया 3.
कृतक्षण II. Am Ende eines Comp. *bereit zu, sich machend an* Gâtakam. 31,58. *beschäftigt mit, erfüllt von* ebend.
कृतचिक्ष und कृतज्ञशील 2.
कृतधार und कृतनामक 3.
कृतपद् II. auch *sich anschickend* mit Infin. Subhâshitâv. 70.
कृतप्रयोजन 4.
कृतबुद्धि II. 2.
कृतमङ्गल, कृतमनोरथ, कृतमूल, कृतमूल्य, कृतमौन und कृतपक्षण 4.
कृतयाम Adj. *dessen Function zu Ende ist* Kauç. 76,6. Vgl. यातयाम.
कृतयुगाय् 4.
कृतलक्षण II. 5.
कृतलवण 3.
कृतवाप 5.
कृतसंपुट 6.

कृतस्मय Adj. *Bewunderung erregend* Gâtakam. 1,28.

कृतात्ताय् 6.

कृतावसक्थिक II. 3.

कृताविन् Adj. *geübt, erfahren, — in* (Loc.) Mahâvj. 217,24. Divjâvad. 100,13.263,19.496,6.553,12. *कृताविभूमि (so zu lesen) f. Bez. einer der 7 Stufen des Çrâvaka Mahâvj. 50.

कृताश्रय Adj. *zu dem man seine Zuflucht genommen hat* Gâtakam. 23,21.

1. कृति II. f. *Gebäude, Bauwerk* Gâtakam. 381,19. etwa *Verstellung, Affectation* 560,23. m. auch N. pr. eines Gandharva Taitt. Âr. 1,9,3.

कृतोद्वाह् 6.

कृत्तिका II. 1) कृत्तिकास्तस्य नक्षत्रमसेरग्निश्च दैवतम् MBh. 12,166,82.

कृत्तिकापुत्र m. Metron. Skanda's AV. Pariç. 20,6.

कृत्तिकामाहात्म्य 2.

कृत्य II. 3.

कृत्रिमता 3.

कृत्रिममाणिक्यमय u. कृत्स्नवीत् 4. *°कृत्स्नायतन n. *eine best. mystische Uebung* (den Geist zu concentriren u. s. w.), deren 10 Mahâvj. 72.

कृत्स्नतत्त्वबोधिनी 2.

कृप II. 3.

कृपाणपुत्री f. *Dolch* Dharmaçarmâbhj. 12,35.

कृपाणयष्टि f. *Schwertklinge* ebend. 14,9.

कृषु f. *Heerd* Âpast. Gṛhj. 23,9.

कृमितन्तुजाल 2.

कृमिश II. N. pr. eines Jaksha Divjâvad. 434,18. fgg.

कृमिसेन II. zu streichen.

कृमुक् II. nach Leumann eher so zu betonen; vgl. कुमुक्.

कृश II. 3.

कृशालुक Adj. *abgemagert, schwächlich* Divjâvad. 571,11.

°कृष् 3.

कृषितन्त्र 3.

कृषिभागिन् und कृषिरत stehen fälschlich nach कृषिसंग्रह्.

कृषीवल् m. *Ackerbauer* Dharmaçarmâbhj. 11,35.

कृष्णमती und कृष्णसमी 3.

कृष्णकर्ण II. 3. 4.

कृष्णकेश II. 3.

कृष्णचरित und कृष्णचूर्णिका 2.

कृष्णच्छवि II. Vgl. कृष्णसारच्छवि Vikr. 120.

कृष्णजीरक II. n. Nilak. zu MBh. 13,91,40.

कृष्णताम्र II. 2.

कृष्णतूष 2.

कृष्णदंश 3.

कृष्णनामाष्टोत्तर 2.

2. कृष्णपक्ष II. ist mit einem * zu versehen.

कृष्णपिण्डतीय 2.

कृष्णपर्णी II. 2.

कृष्णपवि II. 6.

कृष्णबन्धु II. ist Bein. Mâra's Mahâvj. 245,978.

कृष्णयामल und कृष्णललाम 2.

कृष्णलोह् II. 3.

कृष्णवाल II. 2.

कृष्णविजय, कृष्णविलास und कृष्णव्रतमाहात्म्य 2.

कृष्णशकुन m. *Rabe, Krähe* TS. 3, 2,6,2.

कृष्णशफ 2.

कृष्णशबल 4.

कृष्णशीर्षन् Adj. *schwarzköpfig* Maitr. S. 4,7,8 (103,7).

कृष्णसारङ्ग und कृष्णसारथि II. 6.

कृष्णसूनु II. das * zu streichen.

कृष्णस्तुति 2.

कृष्णान्न 5.

कृष्णाजाजी f. *Nigella indica* MBh. 13,91,40.

कृष्णाजिना f. N. pr. einer Frau Gâtakam. 9.

कृष्णात्रेय II. MBh. 12,210,21.

कृष्णानदीमाहात्म्य, कृष्णार्चन und कृष्णार्जुनीय 2.

कृष्णालु 3.

कृष्णावतारचरित, कृष्णाष्टक, कृष्णाष्टमीव्रत und कृष्णोदन्त 2.

कृष्यकार 3.

केतन II. 4.

केतनक 6.

केतयितर् 5.

केतर् m. *eine best. Personification* (als Agni erklärt) Pâr. Gṛhj. 3,4,14.

केता f. nach Strenzler.

केतुमाल II. m. auch N. pr. eines Bären.

केदारभट्टीय und केदारेश्वरव्रत 2.

केनिपं II. 3.

केरल II. n. Sg. *das Land der* Kerala.

केरलचिन्तामणि 2.

केरलिका 5.

केरलीयदादृशभाव und केरलोत्पत्ति 2.

केरा f. *eine best. Pflanze* Kauç. 38,6.

केलिकमल, केलिकृत्, केलिचषक und केलिपल्वल 3.

केवल II. 2. °ज्ञान und °ज्ञानिन् 2.

केवलात्मन् II. m. *das reine Selbst* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 1,95.

केवलान्वयिकेवलव्यतिरेकग्रन्थ u. केवलान्वयिन् 2.

केवलिन् II. 2.

केशबन्ध II. 4.

केशवश्रेष्ठिन् 6.

केशवसेना f. N. pr. einer Hetäre Kuṭṭanîmata 38.

केशवाप 3.

केशश्मश्रु II. auch n. Pl.

केशहस्त II. das * zu streichen.

केशानी f. *eine best. Pflanze* Kauç. 38,9.

केशान्तकरण 5.

केशिन् II. 4.

केसरपाश Adj. (f. आ) *mit Strängen von Haar* Maitr. S. 2,6,5 (66,13).

केसरिका II. 2.

केञ्जल्क Adj. *aus Lotusstaubfäden bestehend* Gâtakam. 17,12.

कैटभ II. n. *eine best. Wissenschaft* Divjâvad. 619,22.

कैटस 4.

केतवापक्रुति 5.

कैदारिक II. 5.

कैयट, °प्रदीप, °भाष्यप्रदीपिका u. °टीय 2.

*कैरणाक II. so zu lesen st. *कैरणिक.

कैरवकारकीय् 2.

*कैराटक m. f. *ein best. vegetabilisches Gift.*

कैरातक II. 2.

कैलास् 6.

कैवर्त II. 2) *b*) mit einem * zu versehen.

*कैवर्तिमुस्तक = कैवर्तीमुस्तक.

कैवल्यदर्शिन् Adj. *das Selbst in seiner Reinheit erkennend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,59.

कोकनदय् 4.

कोकिलक II. 1) *b*) β), an der angeführten Stelle कोकिल.

कोचव *eine Decke aus feinem Ziegenhaar* Mahâvj. 232,21. Divjâvad. 40,11. 550,16. 553,9.

*कोचवक n. dass. Mahâvj. 273,34.

*कोटनक in गण्डी°. Vgl. 4. कुट्.

*कोटम्बक m. *eine Art Zeug* Mahâvj. 280,5.

कोटवी II. 3.

कोटिद्वय n. *Alternative* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,133.

कोटिनियुतशतसहस्रतम 3.

कोटिविरह् 2.

कोटिशततम und कोटिशतसहस्रतम 3.

कोटुपुर 5.

कोट्य 2.

कोण II. 5.

कोपक und कोपजन्मन् 3.

कोपन II. m. N. pr. eines Asura.

कोमल II. Adj. = कोमल R. ed. Bomb. 3,73,38.

कोमलक II. Adj. = कोमल R. ed. Bomb. 3,73,38.

कोल II. 1) *b*) Divjâvad. 56,9. 11.

कोलता 5.

कोश II. 2. m. auch *eine Form des Verbandes.* MBh. 1,180,7 nach Nilak. so v. a. *Leibesfrucht.* संपूर्णकोशा *hoch schwanger.*

कोशक्षय m. *Verlust des Schatzes* MBh. 12,320,44.

कोशदास 2.

कोशपीथिन् 3.

कोशाध्यक्ष II. 2) mit einem * zu versehen.

कोशीधान्य 3.

कोष्ठागारिक II. *Aufseher über eine Vorrathskammer* Divjâvad. 295,24.

कोष्ठाङ्ग n. *ein Theil der Eingeweide* (deren 15) Karaka 371,1.

कोष्ठी 6.

कोष्ठेनु 2.

कौक्षेय II. 1) Çaṁkara zum Vedânta 144,7. 147,12.

कौक्ष II. 3.

कौण्डपायिन् II. °नामयनम् Çâṅkh. Çr. 13,24,1. Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,40.

कौण्डोवृष II. lies कुण्डोविष st. °वृष.

कौतुक, °रहस्य und °सर्वस्व 3.

कौतूकुलजात Adj. *neugierig geworden* Gâtakam. 14.

कौद्दाल 6.

कौधुम m. Pl. Divjâvad. 632, 23 fehlerhaft für कौथुम 2), wie ebend. 25 geschrieben wird.

कौनाल 5.

कौन्ती 6.

कौमार, कौमारतीय (wohl कौमारभृतीय), कौमारव्याकरण, कौमुदीप्रकाश und कौमुदीव्याख्या 2.

कौरवपाण्डवीय 3.

कौरव्यायणी II. 1) das * zu streichen.

कौरुक्षेत्र m. Pl. *die Bewohner von* Kurukshetra M. 7,193 nach der richtigen Lesart.

कौर्प 5.

कौल II. *m. *Floss, Nachen* Mahâvj. 245,112. Vgl. कोल.

कौलकावती 4.

कौलटिनेय und कौलटेर II. 4.

कौलपत्य II. lies n. st. m.

कौल्य II. vor Adj. ist ein * zu setzen.

कौशिकपुराण 2.

कौशेय II. *n. *das Vergehen eines Mönchs, wenn er sich eine Bettdecke halb aus Seide machen lässt,* Mahâvj. 260,14.

कौश्रेय II. Maitr. S. 3,2,7 (27,6).

कौषीतकिरहस्य n. Titel Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,26.

कौसुम II. n. *Blumenmenge* Dharmaçarm. 5,64.

कौस्तुभभूषण u. कौक्लीयशिक्षा 2.

क्रन् II. क्रन्ताण zu betonen.

क्रतुकरण 5.

क्रन्द् mit अव Caus. II. 5.

क्रम् Intens. II. चङ्क्रम्येत (so zu lesen) Maitr. S. 3,3,4 (36,14). — Mit प्रत्यति 5. — Mit अप II. °क्रान्त *der sich von Etwas losgemacht hat, Etwas aufgegeben hat* Mahâvj. 130,27. — Mit प्रत्युद् *zutreten auf* Çâṅkh. Br. 23,4, v. l. — Mit समुद् II. 3. — Mit परि Caus. 4. — Mit प्रति II. 3. *zutreten auf* (Acc.) Çâṅkh. Br. 23,4. *°क्रान्त = अपक्रान्त oben Mahâvj. 130,17. — Mit प्रतिसम् II. 2.

क्रम II. क्रमं याच् *um Aufschub* (einer Execution) *bitten* Divjâvad. 377,10.

क्रमवृद्धि II. steht fälschlich nach क्रमराज्य.

क्रमव्यत्यय m. *verkehrte Ordnung* Subhâshitâv. 42.

क्रमोढा 3.

क्रयाणक II. 3.

क्रय्य II. *werth gekauft zu werden* Gâtakam. 31,31. Nom. abstr. °ता f. 17,19.

क्राणी und क्राणीय II. 6. Vgl. Pischel, Vedische Studien 67. fgg.

क्रान्ति II. 2.

क्रामण II. auch so v. a. *Einwirkung* R. ed. Bomb. 4,30,37. = संबन्ध Comm.

क्रामिक 3.

क्रिम्ण 4.

क्रियाकैरवचन्द्रिका 2.

क्रियागुप्तक 3.

क्रियागोपन, क्रियादीप, क्रियानिघण्टु und क्रियाप्रदीप 2.

*क्रियाविशाल n. Titel eines Pûrva der Gaina.

1. क्री mit अधि *kaufen von* (Abl.) Kauç. 33,7. — Mit परि II. 4.

क्रीड् mit परि II. 2. — Mit सम् II. 2) vgl. संक्रीडित.

क्रीडाकपिञ्ज 3.

क्रीडाताल II. lies 3) *e*).

क्रीडापरिच्छेद 3.

क्रीडारसमय 5.

क्रीडारुद्राय् 4.

क्रीत (so zu betonen) II. 6.

क्रुद्धि und क्रुद्धिन् II. 5.

क्रुश् mit प्रा *aufschreien* R. ed. Bomb. 3,61,2. — Mit परि II. 3. — Mit प्रति in अप्रतिक्रोशत्.

क्रूरप्रकृतिक 2.

क्रूरात II. das * zu streichen.

क्रोञ्च्, क्रोञ्चति *barrire* Divjâvad. 251,2.

क्रोञ्चकुमारिका (क्रौ°?) f. Pl. *eine Art von Unholdinnen* Divjâvad. 230, 10. 303,8.

क्रोडपत्र II. 2.

क्रोडमल्ल m. = °क Divjâvad. 85, 20. °क 86,4. 171,16.

क्रोधशत्रु 6.

क्रोष्टृ II. f. auch *das Weibchen des Schakals.

क्रौञ्च II. 6.

क्रौञ्चघातिन् m. Beiw. Skanda's Vâju-P. 1,41,42.

क्रौञ्चारुण 6.

क्लिद् II. auch Med. क्लिद्यते. — Mit आ Caus. आक्लेदित *von Mitleid bewegt* Gâtakam. 30. — Mit समा Caus. °क्लेदित dass. Gâtakam. 9.

क्लिश् Caus. II. auch Med.

क्लीत II. auch *ein best. Parfum* Sud. zu Âpast. Grhj. 12,7.

क्लीतका 6.

क्लीतकिका ist mit einem * zu versehen.

क्लीब II. 2.

क्लेदिन् 5.

*क्लोमक m. = क्लोमन् Mahâvj. 189,90.

क्वण् mit प्र II. 3.

क्वण II. Dharmaçarm. 12,5. 6. 11. 14,79.

क्षण II. 2. S. 120, Sp. 1, Z. 2 lies क्षणे क्षणे.

क्षणदापा f. *Vollmondsnacht* Dharmaçarm. 4,41.

क्षणदाकृत् 5.

क्षणदाधिनाथ m. *der Mond* Dharmaçarm. 4,41.

क्षणद्युति II. Kir. 8,2.

क्षणप्रकाशा II. Kir. 16,43.

क्षणरजनी f. *Vollmondsnacht* Dharmaçarm. 16,10.

क्षणिकपक्ष m. = क्षणिकवाद Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,46.

क्षणिकराक्षसिद्धान्त 2.

क्षतजपात 3.

क्षतिमत् 6.

क्षत्रवृद्धि II. 4.

1. क्षत्रिय II. 5.

क्षत्रियजपविधान 2.

क्षत्रियान्तकर 3.

1. क्षन् II. 2) क्षणुते zu betonen.

2. क्षन् II. lies घस् st. 1. क्षन्.

क्षपक 2. 4.

क्षपकश्रेणि 4.

क्षपान्ध्य II. Suçr. 2,340,13.

1. क्षम् II. 3. *möglich sein* Gâtakam. 14. *passend* —, *gehörig sein* 22,25. *Jmd* (Gen.) *gut dünken* Divjâvad. 70,18. — Mit अनु *dulden, sich gefallen lassen* Gâtakam. 25,18.

क्षमापण (so zu lesen) 4.

क्षमाभृत् II. 6.

क्षमाश्रमण 2.

क्षमितव्य II. auch *nachzusehen, zu verzeihen* R. ed. Bomb. 4,36,11.

क्षमी 5.

क्षयपक्ष II. 3.

क्षययुक्त und क्षययुक्ति 3.

क्षय्य II. P. 6,1,81.

क्षर् Caus. II. 6.

2. क्षल् mit प्र II. 3.

1. क्षा mit अप II. lies *abseits brennen* und vgl. Âpast. Çr. 9,1,17. — Mit संप्र Caus. *vollends verbrennen* Âpast. Çr. 6,28,8.

क्षात्राण m. N. pr. eines Dämons Kauç. 36,13.

क्षान्तिवर्णवादिन् Adj. *das Lob der Geduld predigend* Gâtakam. 28.

क्षान्तिवादिन् Adj. dass. Gâtakam. 28,2.

क्षापवित्र 6.

क्षाम II. 5) = दीर्घकृ, das wohl eine andere Bed. hat.

क्षामाङ्ग 4.

क्षार II. 5.

क्षारकीट 5.

क्षारदग्ध 2.

क्षारपक्षक II. 2.

3. क्षि II. 2) auch क्षीयते AV.

क्षितिका f. *ein best. Theil eines Saiteninstruments* Kauç. 32,12.

क्षितिक्षमावत् Adj. *geduldig wie die Erde* R. ed. Bomb. 4,24,25. 31.

क्षितिक्षित् II. 3.

क्षितिपुरुहूत 3.

क्षितिप्रतिष्ठ 2.

क्षितिशचीपति und क्षितिशतक्रतु 6.

1. क्षिप् Caus. auch *verbringen, vertreiben* (die Zeit). — Mit आ II. 5. — Mit अतिवि *überaus stark spannen* (einen Bogen) MBh. 7,175,18. — Mit अभिवि 2. Med. Âpast. Gṛhj. 23,8. — Mit प्रवि 4.

क्षिप्रंसुवन n. *eine Ceremonie, welche leichte Geburt bewirken soll*, Âpast. Gṛhj. 14,13.

क्षिप्रक्रोम 3.

क्षीणाधि 2.

क्षीणास्रव Adj. *dessen Leidenschaften geschwunden sind* Mahâvj. 48. Divjâvad. 542,21. Gâtakam. 3,17.

क्षीरमृत्स्न und क्षीरलेख्म् 5.

क्षीरिन् II. 3.

क्षीरोद् 6.

क्षीरोदक 5.

1. क्षु Desid. 6. — Desid. vom Caus. II. 6.

क्षुत्ताम 6.

क्षुत्तस् Adv. *vor —, durch Hunger* MBh. 12,141,71.

क्षुत्संबाध 6.

क्षुद् II. auch क्षुणत्ति.

क्षुद्रधमनी 3.

क्षुद्रानुक्षुद्र Adj. *minoris et minimi momenti* Divjâvad. 465,4. fgg.

क्षुल्लक II. 5.

क्षुल्लकवैश्यदेव II. 3. 5.

क्षेत्रकर् II. 2.

क्षेत्रज्ञ II. Adj. *sich um Land handelnd* (विवाद्) Nârada 165,1.

क्षेत्रनिर्माणनिधि 2.

क्षेत्रप II. 2.

क्षेत्रभाग 4.

क्षेत्रसौधम् II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 93.

क्षेत्रानुक्रमणी 2.

क्षेत्रिय II. 1) *b*) nach Dârila zu Kauç. 26,43 *angeerbt*.

क्षेपणिक 5.

क्षेमक II. 2.

क्षेमणीय (!) Adj. Compar. °तर् *behaglicher, von besserer Gesundheit* Divjâvad. 110,2.

क्षेमावती f. N. pr. einer Stadt Divjâvad. 242,4. Vgl. क्षेमवती.

क्षैत्र II. so zu betonen.

क्षैत्रपत्य n. II. auch *das Opfer an* Kshetrapati, *den Herrn des Feldes* Âpast. Gṛhj. 19,13. 20,18.

क्षोणी II. vgl. Geldner in Bezzenb. Beiträgen 11,327. fgg.

क्षोभ II. 2.

क्षौणीधर् 2.

क्षौणीनाथ 3.

क्षौमदशा 5.

क्ष्मापवित्र 6.

1. क्ष्विड् mit प्र Caus. 4.

क्ष्वेड II. 3.

3. क्ष्वेडित 5.

खक्खट II. Divjâvad. 518,2.

खड्ग II. 3.

*खड्गाह्व m. *Bachstelze* Mahâvj. 213,140.

खटका f. *Faust* Divjâvad. 372,18.

खटु dass. ebend. 173,10.

खटुङ्क (vgl. Mahâvj. 127,9. Nom. abstr. °ता *Niederträchtigkeit* Gâtakam. 1,36) und खट्वय् 3.

खट्वा II. 4) Vigñ. zu Jâgñ. 3,290. fg.

खडीन oder °परिडीनक 2.

खड्गपट्टिशिन् und खड्गपात 3.

खड्गलक्षण 2.

खड्गवारि 3.

खड्गविषाण m. *Rhinoceros* Divjâvad. 294,15. 582,8.

खड्गाखड्ग 5.

खण्डक II. 2) *a*) Divjâvad. 31,5.

खण्डउत्तप 2.

खण्डपरशु 3.

*खण्डफुल्ल Adj. *zerrüttet, délabré* Mahâvj. 281,225.

खण्डमोदक II. 6.

खण्डरत्त 2. 5.

खण्डस्फुट Adj. = खण्डफुल्ल Divjâvad. 22,11.

खण्डिडक II. 2. 6.

खण्डिडन् II. 4.

खदन II. n. *das Festsein* Dhâtup. 1,960.

खदा II. 5.

खदिरक II. 1) Divjâvad. 217,10. 450,12.

*खदूरक m. N. pr. eines Mannes.

खन्य II. 4.

*खन्यवादिन् m. *Mineralog* Mahâvj. 186,83.

*खम्भीरपति (?) m. Mahâvj. 186,33.

खरंशु II. 3.

खरतुरगीय 2.

खरपत्रोड्डम्बर m. *ein best. Baum* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 14,3.

खरप्राण 5.

खरस्कन्ध II. 6.

*खरूखरा f. = खुरखुरा Mahâvj. 192.

खर्जूर (so zu betonen) II. 3.

खर्प (v. l. खर्पर) *Hirnschale, Kopf* (verächtlich) Divjâvad. 324,11. Vgl. कर्पर.

खर्वी und खलता II. 5.

खलापि 6. Zu streichen.

खर्ली mit कर् II. °कृत्य *auf Etwas* (Acc.) *keine Rücksicht nehmend, trotz* Gâtakam. 28,30.

खर्लीन II. m. MBh. 7,202,75.

खलु II. 5.

*खलुपश्याङ्कित्तिक Adj. *dem es verboten ist* (खलु) *ein zweites Mal zu sich zu nehmen* Mahâvj. 49.

खलेकपोतन्याय und °कपोतिका 5.

खल्ल II. 5.

खल्लाटक (nicht खल्लातक) Divjâvad. 372,17. fgg.

खल्वका f. wohl = खल्व 1) Kauç. 82,18. Vielleicht ist खल्वक m. gemeint.

खल्वङ्ग 5.

खवत्त् II. fehlerhaft für स्ववत्त्; vgl. Pat. zu P. 4,2,72.

खश häufige Schreibart für खस. °भाष्य u. Subhâsuitâv. 3175.

खष 3.

खस II. häufig खश geschrieben.

खस्रज् 6.

*खाणु (aus स्थाणु) m. *Baumstumpf* Mahâvj. 245,564.

खातक II. 2) Dharmaçarm. 1,62.

खातपूर्व n. MBh. 13,61,25 nach Nilak. = अनावृष्टौ कूपोदकैर्निष्पादितैर्धान्यैर्जीवितं धनम्.

खात्र II. 5.

खादनीय II. n. *kaubares Essen* Divjâvad. 85,19. 25. 262,22.

*खाद्यकचारक m. Bez. *eines best. Dieners im Kloster* Mahâvj. 274,4.

खानम् 2.

खिड्ग II. 6.

खिल II. 3.

खिल्लित und खुडुल 5.

खुम्भिक *Stiefel* Kuṭṭanîmata 64.

खुरमालिन् m. N. pr. eines Oceans Gâtakam. 14,13.

खुस्त Adj. *abgeschabt* Divjâvad. 173,3. *kahl* 426,28.

खुस्तक Adj. (f. °स्तिका) *abgeschabt* ebend. 329,1. fgg.

खेटन II. 5.

खेडु und °ताल 5.

खेलगति 6.

खोटक m. *Topf* Divjâvad. 29,14.

खोडक m. = खोडकशीर्षक ebend. 220,21 (षोडक gedr.).

खोल II. 5.

ख्या mit अवर् II. 5. — Mit समा Caus. 3. — Mit प्रतिसम् II. **überlegen* Mahâvj. 9.

गंक्षुन् TBr. 2,7,3,6 wohl nur fehlerhaft für गक्षुन्.

गगनगञ्ज II. *Titel eines Werkes Mahâvj. 65,11.

गगनगिरिमुनीन्द्रचरित 2.

गगनपरिधान 3.

गगनलिङ्ग 5.

गगनवल्लभ 2.

गगनाङ्गण und गङ्ग 5.

गङ्गरामभट्ट, °भट्टीय u. गङ्गास्तव 2.

गङ्गेष्टिका 5.

गच्छनिर्गत, गच्छ्वासिन्, गच्छान्तर्गत und गजनिमीलन 3,

गजपति II. 6.

गजपूर्व 3.

गजभट्ट, गजरेव, गजलक्षण, गजवैद्य und °शास्त्र 2.

गजसिंह II. 2.

गजसूत्रवाद und °सूत्रार्थवाद 2.

गजस्कन्ध II. streiche das * und lies N. pr. eines Dânava st. *Cassia* u. s. w.

गजावर्तलक्षण 2.

गजास्थिज्ञ Adj. Bez. *einer Art von Pfeilen, die in einem ehrlichen Kampfe nicht gebraucht werden dürfen*, MBh. 7,189,12.

गजाह्व II. 2) R. ed. Bomb. 4,14,8.

गजेन्द्रमोक्ष 2.

*गञ्जपति m. etwa *Schatzmeister* Mahâvj. 186,32.

गञ्जाकिनी II. 2.

गञ्जुलिका 3.

गड II. 5.

*गडिक II. gaṇa सुतंगमादि.

गडुल II. 6.

गडेर (II.) und °क Gaṇar. 34.

गडुक II. Subhâshitâv. 1104.

गणक II. 3) *b*) R. ed. Bomb. 2, 100,50.

*गणकमहामात्र *m. Finanzminister* Mahâvj. 186,24.

गणकानन्द und गणचतुर्थीचिन्द्रदर्शनकथा 2.

गणत्रिका II. Die richtige Form ist गणित्रिका.

गणधरसार्धशतक n. Titel eines Werkes Ind. St. 16. 17. Festgr. 55.

गणनापति II. Wohl = गणकमहामात्र Mahâvj. 186,22.

गणनापत्रिका 3.

गणनिघण्टु, गणपतिपुराण, °पतिविधान und गणफलविवेक 2.

गणरात्र II. 5.

गणाधिपति m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *der Gott Gaṇeça.

गणिकात्व 5.

गणित, °चन्द्रिका, °भास्कर, °संग्रह und गणितामृत 2.

गणित्र n. *ein best. astrologisches Instrument* Divjâvad. 263,9.

गणित्रिका II. Ist richtig und bedeutet *Rosenkranz* wie गणित्री nach Kern im Kavi. Der Elaeocarpus, aus dessen Fruchtsteinen die Rosenkränze bestehen, ist wohl nach diesem Worte *Ganitrus* benannt worden.

गणिन् II. 4.

गणिस्थराज्ञ 5.

गणेश्वरदीक्षित und °तीय 2.

गण्ड II. = खण्ड *Abschnitt* Divjâvad. 638,2. *Stück* 155,13. *Stamm* 100, 16. 210,21. Also Kathâs. 94,66 wohl auch richtig.

गण्डक II. 1) *a*) Kâd. (1883) 20,2. m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 155,13. f. गण्डिका *Stück* 31,27. Vgl. oben गण्ड.

गण्डकेरण्डनृसिंहकल्प 2.

*गण्डलवण II. vgl. गडलवण.

गण्डलेखा 5.

गण्डि II. f. *eine Art Gong um Signale zu geben* u. s. w. Divjâvad. 335,13. 336,1. 333,9. *गण्डी Mahâvj. 279.

*गण्डीकोटनक n. *der Klöpfel eines solchen Gong* Mahâvj. 279. Vgl. गण्डिराकोटिता Divjâvad. 335,13.

गण्डोपल II. 3.

गत II. n. गतं गम् *gehen mit Jmd*, so v. a. *sich mit Jmd* (Instr.) *abgeben* R. ed. Bomb. 4,22,22.

गतत्रप Adj. *schamlos* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,38.

गतपूर्व 3.

गतमनस्क 4.

गतलज्ज 2.

गतस्वार्थ 5.

गताधन् II. 6.

गति II. *Verständniss* Mahâvj. 142. गतिं गतः *zum Verständniss gelangt, verstehend* ebend. und 30,62. उपायकौशल्यगतिं गतः Saddh. P. 122. Vgl. 1) *s*).

गत्वर II. 5. *zu gehen sich anschickend.* Nom. abstr. °त्व n. Dharmaçarm. 14,65.

1. गद् mit नि II. निगदित *berühmt in, — wegen* (Loc.) R. ed. Bomb. 4,5,3. = प्रेरित (*sc.* पित्रा) Comm. — Mit परि II. 4.

गदा II. 2.

गदाधरीय, गद्यटीका, गद्यभाष्य und गद्यव्याख्या 2.

गन्धक II. 3.

गन्धकारक II. 4.

गन्धकारी 2.

गन्धन II. 5.

गन्धपान 4.

गन्धपाषाणवत् Adj. *Schwefel enthaltend* Daçak. (1883) 128,5. Nach dem Comm. = मनःशिलादिधातुपाषाणमय.

गन्धप्रवादा 6.

गन्धमांसि 4.

गन्धमूल II. 4. Auch Vikramâṅkak. 1,17.

गन्धराज्ञ II. 2.

गन्धर्व II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 77. fgg.

गन्धर्वकन्या II. hier und in allen folgenden Compositis ist Gandharva 1) *a*) α) zu lesen.

गन्धर्वप्रत्युपस्थिता Adj. f. *schwanger geworden* Divjâvad. 1,15. 440, 13. Vgl. Pischel, Ved. St. 77. fgg.

गन्धर्वलोक 2.

गन्धवत्, f. °वती II. *N. pr. einer Tantra-Gottheit Mahâvj. 197,90.

गन्धसिन्धुर m. = गन्धद्विप Dharmaçarm. 5,59.

गन्धस्रग्दामवत् 3.

गन्धकस्तिन् II. 5. N. pr. eines *Elephanten* Gâtakam. 9. *eines Bodhisattva Mahâvj. 23,60 (°कस्ती zu lesen).

गन्धिक II. 4) किष्किन्धगन्धिक (v. l. °गन्धिक) Pat. zu P. 2,4,10.

गन्धोदक 3.

गम् mit अभि Caus. II. 5. — Mit आ II. आगम्य Absol. so v. a. *für, behufs;* mit Acc. Divjâvad. 95,10. mit Gen. 403,10. — Mit अभ्युद् II. 3. — Mit निस् Caus. II. 5. — Mit उपनिस् *hinausgehen zu* (Acc.) Gâtakam. 31.

गमनवत् 5.

गमागमिक 2.

गमिक Adj. *auf Reisen befindlich, wandernd* Mahâvj. 270,34. Divjâvad. 50,27.

गमिष्णु II. 5.

गम्भीर II. 3.

*गम्भीरघोषस्वरनादित m. N. pr. eines Bodhisattva Mahâvj. 23,42.

1. गर् II. गीर्ण RV. 10,88,2. — Mit अभिप्रति II. 6.

2. गर् mit अपि *hinunterschlucken* Âpast. Çr. 3,19,7. — Mit उद् II. उद्गीर्ण *abgeworfen* (अश्वपृष्ठात्) Gâtakam. 25,2. — Mit प्रोद् 4. प्रोद्गीर्ण *aus sich entlassen, ausgegossen* Divjâvad. 589,1. — Mit विनि 4.

3. गर् mit उद् II. 5.

6. गर् 2.

गरिगिर् II. Maitr. S. 3,6,7 (69,12).

गरिष्ठ II. m. N. pr. eines Asura und eines Mannes.

गरुडकेतु 5.

गरुडदण्डक, गरुडनामाष्टोत्तरशत, गरुडपञ्चाशत् und गरुडश्रीरङ्गमाहात्म्य 2.

गर्गत्रिरात्र II. 2.

गर्डि II. f. Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1, 146, wo गर्डिगर्गिणा die richtige Lesart ist.

गर्तमित् II. 4.

गर्तेष्ठा II. 6.

गर्त्य II. 3.

गर्द् und गर्द्भ II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 82. fg.

गर्भ II. 2. 3. 5.

गर्भचिकित्सा 2.

गर्भनिर्हरण 3.

गर्भपुरीमाहात्म्य 2.

गर्भपुरोडाश 5.

गर्भप्रावरण n. *Schafhaut, Amnion* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 14,15.

गर्भमृत् Adj. *im Mutterleibe absterbend* Maitr. S. 4,8,8 (117,3).

गर्भरूपक und गर्भवेदिनी 3.

गर्भसंस्कार m. *Weihe des Fötus, eine best. Ceremonie* Har. zu Âpast. Gṛhj. 14,1.

गर्भसंस्रवण, गर्भसंकरित und गर्भसंस्रव 6.

गर्भस्राविन् II. 6.

गर्भागार II. 1) und 2) sind mit einem * zu versehen.

गर्भावेष्टन n. *Schafhaut, Amnion* Har. zu Âpast. Gṛhj. 14,15.

गर्मुत् und गर्मुद् II. 5.

गर्व II. *etwa *Bannung, Exorcismus, Verfluchung* Mahâvj. 197,29.

गर्वित II. n. *Hochmuth, Stolz* R. ed. Bomb. 4,16,9.

1. गल् mit विनिस् 3.

गलग्रन्थि m. *Halsschlinge* Dharmaçarm. 4,49.

गलप्राक्षित् Adj. *am Halse pakkend*, so v. a. *übertreffend* Pâdâravindaçataka 2.

गलरन्ध्र 5.

गलुन्त 3.

गल्दा II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 83. fg.

गल्भर्क = गल्वर्क R. ed. Bomb. 3, 43,29.

गव II. 3.

गवादिक 6.

गवालम्भ m. *das Schlachten eines Rindes* (beim Empfang von Gästen),

so v. a. आतिथ्य Sud. zu Âpast. Gṛhj. 7,25.

गवास्थि Adj. Bez. *einer Art von Pfeilen, die in einem ehrlichen Kampfe nicht gebraucht werden dürfen*, MBh. 7,189,12.

गवीनी II. so zu lesen st. गविनी.

गव्हनेष्ठ und गॅह्य 2.

1. गा II. जगायात् RV. 10,28,1. — Mit अधि Caus. II. 5. — Mit अव II. *verstehen, wissen* Kir. 12,34. — Mit प्र II. 2) lies 27,10. fgg. — Mit वि II. *dazwischen treten, trennen;* mit Acc. Çâṅkh. Br. 13,9.

3. गा II. 5. — Mit अव II. °गीत *abgeschwächt* (शोक) Gâtakam. 2. *zum Ueberdruss geworden* 10,1.

गाङ्गेय 3.

गाजर *Mohrrübe* im Brahmap. nach Aufrecht.

गाण्डर्वस्त्व 5.

*गाण्डाली steht fälschlich nach गाणेश.

गात्र II. 3.

गात्रयुत 3.

गात्रशय्य Adj. als Bez. *bestimmter Einsiedler* R. ed. Bomb. 3,6,3.

गात्रावर 6.

गात्रिकाग्रन्थि 5.

गाधानाराशंसी 4.

*गाधिभू m. Patron. Viçvâmitra's.

गानीय und गांदाक्षसेनेजन 2.

गान्धर्वविद्या 5.

*गाम्भीर Adj. von गम्भीर.

गायत्री, °कल्प, °कवच, °तत्त्वदर्पण und °तात्पर्य 2.

गायत्रीयामन् 3.

गायत्रीहृदय und गारुडोपनिषद् 2.

गार्ग II. 3) f. गार्गी zu accentuiren.

गार्दभ II. so zu betonen.

*गार्ध n. Mahâvj. 110,36 fehlerhaft für गार्ह्य.

गार्धपृष्ठ oder °प्रष्ठ 3.

गावय 3. कुणप n. Parâçarasaṁhitâ 11 nach Aufrecht.

गाह् mit परि 4. — Mit प्र II. 4. — Mit सम् II. Festgr. 13,35.

5. गाँर् 2. Auch Çiç. 4,59.

गिरिक II. 3. m. N. pr. = चण्डगिरिक Divjâvad. 374,14.

गिरिचारिन् Adj. = गिरिचर.

गिरिनदिका 3.

गिरिराज m. = गिरिराज् R. ed. Bomb. 4,45,4.

गिरिरूप 5.

गिरिशर्य II. 3.

गिरिसुत 2.

गिरी 3.

गीता, °गूढार्थदीपिका, °तात्पर्य, °तात्पर्यचन्द्रिका, °तात्पर्यबोधिका, °प्रतिपद्, °र्थसंग्रह, °र्थसंग्रहरत्ना, °विवृति, °समङ्गलाचारपद्धति und °सार 2.

*गीर्वत् Adj. von 2. गिर्.

गीर्वाणश्लोक 2.

गुंकार 3.

गुङ्गुम *Gesumme* Subhâshitâv. 606. Vgl. घुङ्गुम.

गुच्छार्क 5.

गुञ्ज, f. गुञ्जा II. auch *Trommel.*

गुञ्जित n. *Gesumme* (der Biene), *Gesang* (des Kokila).

गुटिकास्त्र 5.

गुडजिह्विकान्याय II. 6.

गुडल II. 3.

गुण II. Bez. *der Zahl drei;* vgl. 1) *n*). *Macht* Gâtakam. 17,23. °गुणात् so v. a. *in Folge von, vermöge* 24. 25.

गुणगणवत्, गुणग्रहीतर् und गुणातत्त्व 4.

गुणतस् II. 3.

गुणपाठ 2.

गुणय् mit अनु II. *fördern* Kir. 13,44.

गुणरत्नमय 5.

गुणव्रत II. lies *Nebengelübde, Nebenpflicht.*

गुणशब्द् II. *das Schwirren einer Bogensehne* Divjâvad. 223,3.

गुणसुन्दर 2.

*गुणास्तु n. und *°स्तू f. *Baumwolle* Râgân. 4,191 nebst v. l.

गुणाढ्य = सत्त्व Ragh. 3,27. Vgl. गुण 1) *n*).

गुणाढ्य II. 1) R. 1,7,6.

गुणान्वित II. auch = गुणान्वय Çvetâçv. Up. 6,4.

गुण् mit परि, गुणभृ u. °भृतीय 2.

°गुण्य II. 1) Bijdr. tot de L. T. en Volk. 1885,128.

1. गुप् mit नि *verbergen* Kir. 6,38. 13,19. — Mit वि Desid. II. *Jmd* (Acc.) *tadeln* Gâtakam. 23,23. *sich tadelnd äussern* 26.

गुप्तधन 3.

गुप्ती 5.

गुफ् II. vor गुम्फित ist das * zu streichen.

गुफा oder गुम्फा f. Pârasîprakâça 293.

गुमगुमायित 5.

गुम्फनिका f. *Wortgewinde, ein literärisches Product* Subhâsh. 139.

गुरु mit आ II. आगूर्ण *unter Drohungen aufgehoben* (परस्वम्) Gâtakam. 9,40.

गुरु (Adj. MBh. 13,1,21 nach Nilak. *schuldbeladen*) II. °चन्द्रिका, °ज्ञानवासिष्ठ, °तरंगिणी, °दीपिका, °नाडि, und °भावप्रकाशिका 2.

गुरुवर्तक 5.

गुरुवर्तिन् und °र्तित्व II. 5.

गुरुवार 3.

गुरुविधिविजय, गुरूपसत्तिविजय und गुर्वर्थदीपिका 2.

*गुल्फजानु II. lies n. st. m.

गुल्मतरपण्य n. *Werft- und Fährgeld* Divjâvad. 92,27.

1. गुह् II. Z. 6 lies *जुघुक्षति. — Mit नि auch *sich verstecken, — verbergen.* निगूहितुम् R. ed. Bomb. 3,62,4.

गुह्यपतिविद्या 5.

गुह्यरुज् 3.

गूढगुल्फ Adj. *dessen Fussknöchel nicht zu sehen sind.* Nom. abstr. °त्व n. Sud. zu Âpast. Gṛhj. 3,18.

गूढमन्त्र Adj. *Pläne geheim haltend* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,39.

गूढवर्चस् II. 5.

गूढागूढत्व n. = गूढागूढता.

गूढोदक 5.

गूर्द् und गूर्द् II. 6.

गूह् 2.

गृञ्जनक II. 1) MBh. 13,91,39. Nach Nilak. n. und = गृञ्जन 2).

*गृद्धि f. *Gier* Mahâvj. 110,35.

गृद्धित्व und गृद्धिन् II. richtig, vgl. Pâli गिद्धिन्.

गृध्रशीर्षन् 5.

गृध्रेश्वर 6.

गृभ् am Ende eines Comp. auch Adj.

गृष्टिका II. 2) Suçr. 2,65,4.

गृह् II. n. *häusliches Leben, Familienleben* Gâtakam. 19.

गृहक n. *Häuschen, Hütte* R. ed. Bomb. 3,42,23.

गृहकुमारी 6.

गृहगुप्त 2.

गृहचारक *Leben und Treiben eines Haushalters* Gâtakam. 18,20.

गृहदाह ist nach गृहदासिका zu setzen.

गृहदेवता II. 4.

गृहनिर्वाह 3.

गृहपतिवदन n. *eine best. Litanei* Çâṅkh. Çr. 10,20,1. Abgekürzt गृहपति m. dass. 2.

गृहपात 3.

गृहपीठिका 2.

गृहपूजा f. *Verehrung des Hauses, eine best. Hochzeitsceremonie* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

गृहमेधा f. = गार्हस्थ्य Dharmaçarmâbhj. 3,73.

गृह्य II. 2.

गृह्यस्थ II. 3.

गृह्याग्नि und गृह्यावसथ्याग्नि 5.

गृहीतादेश 3.

गृहीतपृष्ठ 6.

गृहीतवसतीवरीक 4.

2. गॅह्य II. 5.

गृह्यपीठिका, गृह्यप्रश्न, गृह्यरत्न, गृह्याण्डपिल्ले und गृह्यायनप्रयोग 2.

गेह II. *Familienleben* Gâtakam. 18,19. 20,35.

*गेहानुप्रवेशनीय Pat. zu P. 5,1,111.

*गेहावस्कन्दम् st. गेहानुस्कन्दम् Kâç.

गैरिक II. 2. Vgl. Ind. St. 16,381. 17,32.

गैरिकाढ्य II. 3.

1. गो II. 4.

गॅोग्रग्र II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 51.

गोकुणिक 5.

गोग्रह m. *Rinderraub* MBh. 6, 98,11.

गोचर II. 2. 6. 1) auch Kir. 4,10. *Futterplatz* (für Vögel) Gâtakam. 22. *= ईर्यापथ Mahâvj. 245,976.

*गोचरपरिशुद्ध n. Titel eines Werkes Mahâvj. 65,51.
गोचरभाषामुच्छूर्तविधि 2.
°गोचरिक Adj. *in Berührung —, im Verkehr stehend mit* Divjâvad. 307,21.
गोछिका s. u. गोलक weiter unten.
गोत्रिक II. 2.
गोत्रिन् und °त्रित्व 3.
गोद् II. 2.
गोदानव्रत n. *das Gelübde beim Bartscheeren* Âpast. Gṛhj. 16,14.
गोदापरिणाय und गोदास्तुति 2.
गोधनगिरि 3.
गोनिकार 3.
गोप II. 3.
गोपतिचाप II. Kir. 8,1.
गोपव्रत 2.
गोपय् mit उप *verdecken* Dharmaçarmâbhj. 13,28. — Mit वि 3.
गोपाचल 3.
गोपायक m. *Beschützer* Kir. 18,18.
गोपालगिरि 3.
गोपालरत्नाकर u. °पालविंशति 2.
गोपिटक wohl = गोपुटा Divjâvad. 70,28.
गोपितर् Nom. ag. *Hüter* Gâtakam. 10,34.
गोपीचन्दनमाहात्म्य, गोपीनाथीय und °परिभाषा 2.
गोप्तृमत्त् 3.
*गोप्रपदनीय Pat. zu P. 5,1,111.
गोफणा und °फणिका f. *eine concave Bandage für Kniee, Nase u. s. w.* Auch °बन्ध m.
गोमतल्लिका II. 3.
गोमय II. 2) °कार्षी Divjâvad. 306, 23. 369,7.
गोमिन्द = गोविन्द Bühler in Ind. Antiq. Vallabhî-Gr. No. XVI.
गोमुण्ड 3.
गोमृगकाकचर्या 4.
गोमेदसंनिभ II. 3.
गोरास्य 3.
गोरुत II. Daçak. (1883) 119,15.
गोलक II. 3. 2) f. गोछिका *Tausendfuss* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 23,3.
गोलभ m. N. pr. eines Gandharva R. ed. Bomb. 4,22,28. fg.
गोवर्धन II. 3.
गोविन्दगीता 2.
गोविन्दपाल 3.
गोविन्दराजीय, °विन्दविरुदावलि und गोविद्यशास्त्र 2.
*गोशालीपुत्र (गोशली° gedr.) m. = गोशालि Mahâvj. 179.
गोशास्त्र 2.
गोष्ठ् II. 3.
गोष्ठश्च II. P. 5,4,77. Subhâshitâv. 463 (°श्च: zu lesen).
गोष्ठीपुरीमाहात्म्य 2.
गोष्ठोडुम्बर m. *ein best. Baum* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 14,3.
गोष्पदपूरम् und °प्रम् 3.
गोसहस्रिन् 6.
गौच्य 2. 3.
गौडब्रह्मानन्द und °नन्दीय 2.
गौतम् II. 3.
गौतमधर्म, गौतमप्रश्न, गौतममाहात्म्य, गौतमशिक्षा, गौतमसंहिता, गौतमसूत्र und गौतमस्मृति 2.
गौधूम् II. 4.
गौभिल 3.
गौर् II. 4) *c*) Ind. Antiq. 15,37, *a*, 18.
गौरावस्कन्दिन् II. 6.
गौरिज्येय 3.
गौरी, °कात्तीय und °पञ्चाङ्ग 2.
गौर्जर् II. 3.
गौलाक्षीय und गौलीफल 2.
गौल्मिक II. * m. vielleicht *ein bei einer Werft beschäftigter Mann* Mahâvj. 186,133.
1. ग्रथ् Caus. ग्रथयते = Simpl. MBh. 4, 9,19. ग्रन्थयते ed. Calc. 4,262. — Mit उद्, उद्गणाति (!) AV. 10,7,43.
ग्रन्थावृत्ति 3.
*ग्रन्थिमोचक m. *Beutelschneider* Mahâvj. 223,286.
ग्रभ् II. 2. 4. — Mit ग्रनु II. *Jmd zu Etwas* (Loc.) *anhalten, in Etwas befestigen* Gâtakam. 25. — Mit उपोद् II. 2) genauer *zu sich hin aufrichten*. — Mit निस् *abtrennen* Maitr. S. 4,6,9 (92, 16). 7,1 (93,9). — Mit ग्रनुपरि 3. — Mit ग्रभिपरि 3. — Mit प्रति II. *auffassen*. ग्रन्यथा *verkehrt auf*. Gâtakam. 23,55. — Mit वि Caus. II. *Jmd zu verleiten — zu verführen suchen* Divjâvad. 419,19. 557,28. 571,22. Gâtakam. 23.
ग्रकगोचरफल u. ग्रकचेष्टाविधान 2.
ग्रकण II. f. ई auch *Strang, Seil* Kauç. 29,2.
ग्रकणक II. 3.
ग्रकणक्रियाक्रम 2.
ग्रकव II. 2.
ग्रकनर्द 2.
ग्रकवर्ष II. lies m. st. n.
ग्रकविचार 2.
ग्रकात्तकुकथ्य m. *ein best.* Ekâha Âçv. Çr. 9,6,2. Çâṅkh. Çr. 11,2,14.
ग्रकार्चनप्रोक्षण, ग्रकार्चनविधि und ग्रकाष्टक 2.
ग्रकि II. 3.
*ग्रकिक Adj. etwa *bissig* Mahâvj. 127,8.
ग्रकिलो II. 3.
ग्राम und ग्रामकण्टक II. 3.
ग्रामकूट II. 2.
ग्रामघातक 3.
ग्रामघातिन् II. 3.
ग्रामणिभोगीन 4.
ग्रामपालक 3.
ग्रामरक्षक und ग्रामलेखक 3.
ग्रामसद् 3.
ग्रामसिंह II. das * zu streichen.
ग्रामेय II. f. ई Dharmaçarm. 16,70.
ग्रामेयक II. 3.
ग्राम्य II. Kauç. 27,32 nach Dârila = ग्राम्यो व्याधिर्मिथुनसंयोगात्. Verbessere (ग्रामिग्र्).
ग्राम्यमृग II. 3.
ग्रावणीय 2.
ग्रावरोक्क 3.
ग्रासपात्री Adv. mit कर् *Etwas zum Verschlucken geeignet halten, als guten Bissen verschlucken* Subhâshitâv. 996.
ग्राह् II. 3.
ग्राहयितव्य 3.
ग्राहिन् II. Adj. mit zu ergänzendem Object *Etwas tragend, in der Hand haltend* R. ed. Bomb. 3,51,17.
ग्राह्यरूप 3.
ग्रीवबद्ध Adj. *am Halse gebunden* TS. 3,3,8,3.
ग्रीष्म II. 1) *b*) *ग्रीष्माणां पश्चिमे मासे Mahâvj. 253,43.
ग्रुमुष्टि II. Âpast. Gṛhj. 20,11.
*ग्रेध m. *Gier, Begierde* Mahâvj. 243,1145. Vgl. Pâli गेध.
*ग्लग्रग्र (!) m. Mahâvj. 243,1166.
ग्लङ्कन 3.
ग्लानता f. *das Verwelken* R. ed. Bomb. 3,73,23. Wohl fehlerhaft für ग्लानता.
ग्लानप्रत्ययभैषज्य n. *ein best. Arzneimittel* Mahâvj. 239. Divjâvad. 143,6.
ग्लुन्च 4.
घङ्घशाला 3.
घट् mit प्रवि 3. — Caus. 3.
घट II. 3.
घटिकाचलमाहात्म्य 2.
घट्ट् II. घट्टित = घटित *geschlossen* Divjâvad. 29,7. 12. — Mit व्या 3. — Mit समा Caus. *anschlagen, anstossen* Daçak. (1883) 125,2.
घट्ट II. 3.
घण्ट II. घण्टी als Name der Durgâ MBh. 4,6,10.
घण्टाकर्णी 3.
घन II. 1) *c*) घनम् *oft* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,76.
घनमुद्ग 3.
घनास्थिकाफ II. 3.
घनोदय II. das * zu streichen.
घमघमारव 3.
1. घर् mit ग्रभ्या 2.
घरिणी f. = गृहिणी Divjâvad. 46, 22. °स्तूप 47,25.
घर्मतोय 3.
घर्मदीधिति II. lies m. st. n.
घर्मभानु und घर्मवारि 3.
घर्मस्वरस् II. lies *wie ein heisser Kessel brausend, — brodelnd.*
घर्मोच्छिष्ट und घस्मि 3.
घस् II. ग्रघत् Çâṅkh. Çr. 6,1,5. — Desid. II. *जिघत्सित (so zu lesen) *hungrig* Mahâvj. 245,922.
घाट, f. घा II. *Topf* Kâraka 102,13.
घाटलिका 4.
घातक II. 4.
घातित्व 3.
घुडुम *Gesumme* Subhâshitâv. 606, v. l. 930. Vgl. गुडुम.
घुट् mit व्या II. 3.
1. घुष् mit ग्रा II. 3. — Mit उद् II. 3.
घृणावत् 6.
घृणि (so Glosse) II. und घृणीरुज् f.

Ausschlag in der Nase des Pferdes Açvav. 38,1.

घृतकुम्भ् II. so zu betonen.

घृतत्व 2.

घृतधारा II. 3.

घृतभाजन (so zu betonen) und घृतमधुमय 4.

घृतमिन्व 3.

घृतयाज्या 4.

घृतलेखिनी 5.

घृतसमुद्र m. *das Buttermeer* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,52.

घृतानुषिक्त 6.

घृताक्तिं 3.

*घोटकमृग m. *ein best. Thier* Mahâvj. 213,29. Vgl. गोडकमृग.

घोटपालक 3.

घोरसंस्पर्श 6.

घोराशय 3.

घोल II. 1) lies n. st. m.

घोषिल II. m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 529,6. 531,19. 541,19. fgg. 575,30. fgg.

घ्रा mit प्रति 4.

1. च II. Z. 12. fgg. Vgl. Z. d. d. m. G. 41,516. fgg. Knauer in Festgr. 62. fgg.

चकटि Adj. *schlecht, von geringer Art* Divjâvad. 496,9. 26.

चकारसमर्थन 2.

चकोरदृश् 6.

चकोरनयना f. = चकोरदृश् Rudraṭa, Çṛṅgarat. 2,69.

चक्कलक 6.

चक्रक, चक्रिका f. II. auch *der Ring an einem Sonnenschirm* Subhâshitâv. 3075.

चक्रकुन्दभ्य 3.

चक्रन्यास 2.

चक्रपथ m. *ein Weg für Räder, ein zum Fahren geeigneter Weg* MBh. 7,187,20.

चक्रपाल II. 6.

चक्रबन्ध II. 4.

चक्रभ्रम II. 3.

चक्रमौलिन् 4.

चक्रयोधिन् 5.

चक्रवत् II. 6.

चक्रैवृत्त 4.

चक्रिक II. am Ende, lies चक्रक.

चक्रिन् II. 5.

चक्रीवत् II. 2.

चल् mit परि II. 3. — Mit अभिप्र II. lies *sich umsehen nach* (Acc.). — Mit वि Act. *verkünden, erklären* Gâtakam. 23,3.

चतुरपेत 3.

चतुष्प्रीति 4.

चतुष्मत् II. *f. °ष्मती N. pr. einer Tantra-Gottheit Mahâvj. 197,92.

चतूराग 5.

चञ्चल II. 2) *b*) mit einem * zu versehen. — 3) *a*) Spr. 4242.

चञ्चु II. 3.

चटचट् 5.

चटितक n. *eine zerbrochene, schadhafte Stelle* Divjâvad. 22,24.

चटितस्फुटितक n. *eine zerbrochene und geborstene Stelle* Divjâvad. 23,6.

चटुलय् 4.

चटुलित 6.

चण्डभास्कर 2.

चण्डात्मिक 3.

चण्डालसमवृत्तिमत् 4.

चण्डिका, °कीलक (so zu lesen), °गल und °सप्तति 2.

चण्डीपति 3.

चत् II. Z. 2 lies चत्तैं. Vgl. Ind. St. 17,283.

चतुरर्थ 3.

चतुरवत्तैं und चतुरवत्तिन् II. 4.

चतुरवराध्य 5.

चतुरशीतिसाहस्र 3.

चतुरश्र II. 1) *b*) *regelrecht, richtig* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,2.

चतुरष्टक 5.

चतुर्गृहीतिन् 4.

चतुर्थि° Âpast. Gṛhj. 9,1 wohl fehlerhaft für चतुर्थी. Vgl. Z. d. d. m. G. 41,671.

*चतुर्दन्त Adj. *vier Zähne habend* Kâç. zu P. 5,4,141.

चतुर्दशतन्त्रार्थसारसंग्रह, °र्दशलक्षणी, °क्रोड und °ज्ञगदीशीय 2.

चतुर्दशात्तर (so zu betonen) II.

चतुर्दशीस्तोत्र und °र्दशोपनिषद् 2.

चतुर्द्वार II. 3.

चतुर्द्वारमुख 2.

चतुर्निधन 3.

चतुर्बिल II. 4.

चतुर्भूमिक und चतुर्भूयंस् 4.

चतुर्मततात्पर्यसंग्रह 2.

चतुर्मुखतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चतुर्मुष्टि 3.

चतुर्युक्त 4.

चतुर्योगिनीसंपुट 6.

चतुर्वक्त्र II. 5.

चतुर्वर्गसंग्रह 6.

चतुर्विंशतिकृत्वस् 2.

चतुर्विंशतिगवं 3.

चतुर्विंशतिविक्रम Adj. (f. आ) *24 Schritte messend.*

चतुर्विंशतिसाहस्र 3.

चतुर्विंशत्यक्षर Adj. (f. आ) *24silbig.*

चतुर्विंशत्यक्षं II. so zu betonen.

चतुर्विंशिक II. 5.

चतुर्वेदतन्त्रार्थसंग्रह, °वेदतात्पर्य, °संग्रह und °सारसंग्रह 2.

चतुश्चक्र II. 3. m. auch *eine best. Himmelserscheinung* MBh. 7,199,19.

चतुःश्लोकी 2.

चतुष्क II. 5.

चतुष्किष्कु II. Adj. (f. eben so) MBh. 5,51,28. 7,134,10.

*चतुष्कुम्भिका f.? Mahâvj. 281,111.

चतुष्पथ II. Adj. *wobei auf vierfache Weise verfahren wird* (गदायुद्ध) MBh. 1,68,12.

चतुष्पथकृताशय 2.

चतुष्पथसद् 3.

2. चतुष्पद् II. 3.

चतुष्पदिका II. *Adj. f. (गाथा) Mahâvj. 244,86.

चतुष्पुट und चतुष्प्रस्थानिक 4.

चतुस्त्रिद्विभागी Adv. mit कर् *in vier, drei und zwei Theile theilen* Vishnus. 18,7.

चतुस्त्रिद्येकभाग 4.

चतुःसीत 6.

चतुःसूत्रीभाष्यप्रकाश 2.

चत्वर II. 3.

चत्वारिंशत् II. als Acc. R. ed. Bomb. 4,65,5.

चत्वारिंशन्मान 3.

चन् II. चनति (हिंसार्थ) Dhâtup. 1, 840.

चन्दिर II. 4.

चन्दिल 5.

चन्द्रक II. 6.

चन्द्रकला II. 2.

चन्द्रकान्तीय 2.

चन्द्रकीर्ति II. 5.

चन्द्रगुप्ति 5.

चन्द्रचित्र m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,42,6.

चन्द्रचूडीय, चन्द्रनाडि, चन्द्रनारायणभट्टीय und चन्द्रनारायणीय 2.

चन्द्रपुत्र m. Patron. *des Planeten Mercur.*

चन्द्रसामन् 3.

चन्द्रसूर्याक्ष 6.

चन्द्रस्थलनगर 5.

चन्द्राग्र II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 51. fg.

चन्द्रातप II. 1) Daçak. (1883) 111,4.

चन्द्रादिगुप्ति 5.

चन्द्राश्म und °न् (Dharmaçarmâbhj. 1,8) 3.

चन्द्रिकाखण्डन, चन्द्रिकाञ्जनमेञ्जय und चन्द्रिकातुल्य 2.

चन्द्रिकाय्, °यते *Mondschein darstellen* Prâṇâbharaṇa 48 nach Aufrecht.

चन्द्रभट्टीय und °निरुक्तिविवरण 2.

चैप्य n. *ein best. Opfergeräth.*

*चफटृक m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Gaṇar. 173.

चमत्कभाष्य und चमत्राकृति 2.

चमसाध्वर्यु II. Maitr. S. 3,9,3 (116, 26). 4,4,7 (58,11).

चमूक् und चम्पकलता 3.

चम्पकश्रेष्ठिकथानक n. Titel einer *Erzählung* Sitzungsberichte d. K. Pr. Ak. d. W. 1883, S. 605.

चयन °कारिका, °पुराणभाष्य, °प्रयोग und °मन्त्रपद् 2.

चयनमूल Adj. *dessen Wurzel mit Lehm belegt ist* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 9,3; vgl. Bühler in Z. d. d. m. G. 37,102.

चयनानन्दपिल्ले 2.

चर् mit सह *gehen mit, so v. a. übereinstimmen mit, ähnlich sein* Bâlar. 130,19. — Mit अन्वभ्यव 5. — Mit उप II. *°उपचरित *angenehm berührt —, sich angezogen fühlend durch* Mahâvj. 10,29. — Mit परि II. °चीर्ण *fein bedient* Divjâvad. 421,20. — Caus. = Simpl. mit परि 2) Mahâvj. 245,943. Divjâvad. 1,6. — Mit अनुपरि 2.

चरकसंदेश 2.
चरणाक 5.
चरणात्र *Fussbekleidung* Kuṭṭanîmata 64.
चरणप्रसार 4.
चरणायोधिन् m. = चरणायुध *Hahn* R. ed. Bomb. 4,58,31.
चरणाल्लग्न 3.
चरम, °म् II. *nach Jmd* (°तस्) Kir. 8,54.
चरमभविक II. Lies *der zum letzten Mal auf Erden lebt.* Auch Divjâvad. 1,17. 174,1. 177,20. 264,2.
चरमवयस् 6.
चरमश्लोकचन्द्रिका, °श्लोकटिप्पणी und चरविक्रमचरित 2.
चराचरगुरु 3.
चरितगुण Adj. = चरितार्थ. Nom. abstr. °त्व n. Kir. 7,2.
चरितपूर्व 3.
चरित्र II. 2.
चर्च् Caus. II. 5.
चर्चकमाला f. *Rosenkranz* Kuṭṭanîmata 66.
चर्मचटी 2.
चर्मणा 6.
चर्मपुट II. 5.
चर्मम्न II. Adj. *lederweich* ṚV. 8, 5,38.
चर्मार II. 3.
चर्यापाद 2.
चर्वण II. 6.
चलाचल, °सूत्र und चलितराम 2.
चलितस्थान Adj. *den Standort wechselnd* R. ed. Bomb. 4,1,14.
चलितेन्द्रिय 3.
चषक II. 5.
चषाल II. 4.
चषालमुख m. *ein best.* Ekâha Çâṅkh. Çr. 14,73,3.
चाक्रवाक 5.
चातुष Adj. II. *zu Jmds* (Gen.) *Gesicht gekommen* R. ed. Bomb. 3, 69,44.
चातुषीयनीतिशास्त्र, चातुश्लोक, चाणक्यसूत्र und चाणूरमर्दन 2.
*चातुर्दीपिक Adj. *vier Welttheile umfassend* Mahâvj. 154,1.
चातुर्धाकारणिक 2.
चातुर्मासिक II. 2.
चातुर्मास्यत्व, चातुर्मास्यविधान, °मास्यव्रतविधि und °मास्यक्षौत्र 2.
चातुर्विंशक 5.
चातुर्वेद्य und °वेंद्य (II) 6.
चातुर्होतृक II. 3.
चातुर्होत्रीयब्राह्मण 4.
चातुष्पथ 3.
चातुष्प्राश्य u. चातुष्प्राकृरिक II. 4.
चातुःस्वर्य II. Sud. zu Âpast. Gṛhj. 4,17.
चान्द्र II. 3.
चान्द्रक II. 2) Viṡn. zu Jâṡn. 3, 290. fg. nach Leumann.
चाप II. als *best. Längenmaass* Daçak. (1883) 168,5.
चापयष्टि II. 3.
चापवेद 3.
*चापोदर Adj. (f. ई) *einen gewölbten Bauch habend* Mahâvj. 223,133 (°दरी gedr.).
चामर II. *m. und श्रवर° m. *ein best. Theil der Welt* Mahâvj. 154.
चामरज्ञ 5.
चामीकरीय 3.
चामुण्ड und चार II. 5.
चारदृश् 5.
चारपाल m. *ein geheimer Agent* Divjâvad. 565,19.
चारिटी 2.
चारित्रार्घ्य II. 5.
चारुगुच्छा und चारुचर्य 2.
चारुचर्याशतक 6.
*चारुमत्त m. wohl = चारुमत्त् 1) Mahâvj. 180,10.
चारुरव 6.
चारुरूप II. 2.
चारोत्तण II. 3.
चार्प II. 4.
चालक II. 5.
1. चि Desid. II. 3. — Mit प्रत्यभि 2. — Mit समभ्युद् 3.
चिकर्तिषु II. 3.
चिकश II. die richtige Lesart ist चिक्कस.
चिकित्सनीय Adj. *heilbar* Gâtakam. 17,4.
चिकित्सा II. °तन्त्र, °दीपिका und °सारसंग्रह 2.
चिकिन II. 5.
चिकीर्षुक 6.
चिक्कस II. Kauç. 21,14.
चिखल्लि 6.
चिच्छित्सु Adj. mit Acc. *abzuhauen beabsichtigend.*
चिञ्चणी II. 6.
चिटिचिटाय्, °यते = चटचटाय् Divjâvad. 606,1.
चिति auch *eine best. Pflanze* oder *Stoff* Kauç. 8,16.
चित्तचेतसिक m. Pl. *Gedanken* Divjâvad. 352,15.
चित्तचौर 5.
चित्तधारण n. *Concentration der Aufmerksamkeit* Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 3,32.
चित्तधारा 3.
चित्तनाथ 5.
चित्तभेद und चित्तविक्षेप 3.
चित्ताकर्षिन् 6.
चित्यग्नि und चित्ययूप 5.
चित्र II. 1) *e) bewegt, hinundher hüpfend* Gâtakam. 15,10. 16,4. 22. — *berühmt* Âpast. Gṛhj. 13,20.
चित्रक II. 3.
चित्रकार II. 1) lies *Maler.* Die angegebene Bed. hat चित्रकर्.
चित्रपट II. 2.
चित्रपङ्क्ति 2.
चित्रभारत 6.
चित्रय् mit सम् *bunt machen* Dharmaçarm. 6,34.
चित्ररूपपट und चित्ररूपाकार 2.
चित्रापूर्णमास und चित्रासङ्ग 3.
चित्रिय Adj. auch *als Grenzzeichen dienend* Âpast. Gṛhj. 9,3.
चित्री mit कर् II. *hochschätzen, ehren* Saddh. P. 13. Richtig wohl चित्ती.
चित्रीकार II. Lies *Hochschätzung, Verehrung;* vgl. Mahâvj. 97,6. 245, 1155. Richtig wohl चित्ती°.
चित्रम्बर, °नटन und °माहात्म्य 2.
चित्रवमान Adj. *mit dem Geiste* (d. i. *mit der Erkenntniss des Geistes*) *endend* Sâṁkhjas. 1,104.
चित्रेकरस Adj. *nur am Geiste Gefallen findend* Sâṁkhjapr. 97,15.
चित्रेन्द्रिय Adj. *den Geist als Attribut habend* Sâṁkhjas. 1,146.
चित्त्, विचित्तमान R. ed. Bomb. 2, 83,26 fehlerhaft für विचित्तयान.
चित्तक II. 1) auch selbständig Divjâvad. 212,9. *Aufseher* 451,20.
चित्तामणि, °प्रत्यक्ष, °व्याप्तिवाद °शब्दखण्ड und चिन्मयदीक्षाविधि 2.
चिबुक II. 3. चिबुका f. *ein best. Amulet* Dârila zu Kauç. 19,22. fg.
चिरकालिक Adj. *langwierig* Bṛhaspati in Vivâdar. 19.
चिरपर्ण 6.
चिरप्रसूता 5.
चिरय् mit अति *sehr lange ausbleiben* Divjâvad. 175,20.
चिरस्थितिक II. *dauerhaft Mahâvj. 244,90. 255,10.
चिरिबिल्व II. R. ed. Bomb. 4,1,78.
चिरोषित 5.
चीन II. 2) c) Daçak. 29,11.
चीवरवत् und चीविवाच् 3.
चुच्चु II. 3. In der Bed. 2) *b)* v. l. चूचु M. 10,48.
चुट् mit आ 5.
चुद् mit प्रति Caus. II. *zurückfordern* Gâtakam. 29,20.
चुबुकदघ्न II. 6.
चुबुकप्रतिष्ठित 4.
1. चुम्ब् mit अभि und आ 5. — Mit परि Desid. 4.
चुम्बकमणि 3.
चुलुकी II. 4.
चुलुम्प् mit उद् 3. *ausschöpfen* Dharmaçarm. 8,27 (उच्चुलुम्पां च° zu lesen).
चुल्ल II. 5.
चुश्रुषा II. 2.
चूचु s. oben u. चुच्चु.
चूचुक II. 3.
चूड II. Adj. *klein, geringfügig, gering* Mahâvj. 47,25. Divjâvad. 488, 27. 493,12.
चूडा, °चन्द्रविजय, °मणिनाटक und °मणिमीमांसा 2.
चूर्णक II. m. R. ed. Bomb. 4,1,80 nach dem Comm. = शाल्मलीविशेष.
1. चूर्णी II. 5.
चूलक II. 2) c) *Zinne, Dach* Dharmaçarm. 1,83.
चूलकर्मन् n. = चूडाकर्मन् Vikramâṅkaḱ. 3,9.
चूल्क oder चूल्की 4.

चूष् mit निस् Caus. 5.
चेङ्ग् 6.
*चेतःपर्यायज्ञान n. *Kenntniss dessen, was im Geiste Anderer vorgeht,* Mahâvj. 14.
चेतनाय्, °यते *geistig erscheinen, geistige Natur annehmen* Sâṁkhjapr. 72,11 (चेतनायमानता). Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 1,99.
चेतिष्ठ II. 5.
चेतोहर 4.
चेदि[3] II. so zu betonen. Die Aera der Kedi beginnt 248 n. Chr. nach Kielhorn in Nachrichten d. K. G. d. W. zu Göttingen, 1888, No. 3.
चेष्टि (?) = चेष्टा Çâṅkh. Br. 17, 9.
चैक्कस Adj. von चिक्कस Kauç. 48, 41 vermuthet.
*चैतनक n. Pl. *Gelder oder Werthsachen zum Einkaufen oder Eintauschen* Mahâvj. 260,10.
*चैत्रदण्डिक m. Mahâvj. 186, 65 wohl fehlerhaft für वैत्र°.
चैत्रभानव II. so zu lesen st. चैत्रभावन.
चैत्रीपत्त 3.
चैत्रेय[3] II. 6.
चोडक = चोलक *Jacke, Wamms* Divjâvad. 415,6.
चोदन, f. °ना II. *Verweis, Rüge* Divjâvad. 4,4.
चोरपञ्चाशत् 2.
चोलक II. 6.
चोलचरित 2.
चोलपट्टक 3.
चोलप्पराज्ञीय 2.
चौतपल्लव 3.
चौर II. 5.
चौर्यसुरत 5.
च्यवन II. 3) *c*) °धर्मन् Adj. Divjâvad. 57,18. 193,22. fgg.
*च्यावन n. II. Mahâvj. 148,12 fehlerhaft für च्यवन.
1. च्यु mit अभि *herabfallen* Dharmaçarm. 7,63.
*च्युतिसंक्रम m. *der Uebergang in eine andere Geburt* Mahâvj. 148,13.
*च्युत्युपपत्ति° *das Verschwinden aus einer Welt und das Geborenwerden in einer andern* Mahâvj. 7.
छगलान्त्री II. 1) ist zu belegen.
छगलिका f. *Ziege* Divjâvad. 235,22.
*छण्डिकावारिक m. *ein best. Klosterdiener* Mahâvj. 274,20.
छण्डोकृत्य (nicht छन्दी°) 2.
छत्रोपानह् ist zu belegen.
1. छद् mit प्रतिसम्, °प्रतिसंछन्न *bedeckt mit* R. ed. Bomb. 4,1,21.
2.°छद्, so zu verbessern.
3. छद् (छन्द्) mit अभ्युद् 6. — Mit उप II. 1) Gâtakam. 7. — Mit वि II. Lies *Etwas abhalten wollen, abrathen, warnen* und vgl. Divjâvad. 10, 6. 11, 24. 383, 6. 590, 24. Mahâvj. 245,125.
छर् II. 5.
छर्दिर्दर्श 4. 6.
छर्दिष्मत् und छर्दिःसंमित 4.
छन्द् II. 2. *m. N. pr. eines Mönchs Mahâvj. 282.
छन्दःप्रतिष्ठान Adj. *auf den Metra beruhend* Maitr. S. 3,6,5 (65,18).
*छन्ददायक Adj. *seine Zustimmung gebend* Mahâvj. 281,207.
*छन्दपरिशुद्धि f. *wohlüberlegte Willensäusserung* Mahâvj. 265,19.
*छन्दप्रत्युद्धार m. *Zurückziehung seiner Stimme, Aufhebung eines Beschlusses* Mahâvj. 261,57.
*छन्दवासिन् Adj. *nach Belieben seine Wohnung wählend* Mahâvj. 281,248.
छन्दःश्लोक, छन्दोगान und छन्दोदर्पण 2.
छन्दोभङ्गवत् 6.
छन्दोभाग 4.
छन्दोऽम्बुधि, छन्दोरत्नकलायुध u. छन्दोविवेक 2.
छमण्डल 5.
छर्द् Caus. II. *vonsichwerfen, abstreifen* Divjâvad. 275,8.
छलन II. 3.
छलपात m. *das Ausgleiten* Dharmaçarm. 6,23. Vgl. छलेन पातः 1,27.
छवि II. 4.
छागरोममय 5.
छाय, °या II. 4.
छायापत्ति f. *das Auffallen des Abbildes* (des Geistes auf das Innenorgan) Sâṁkhjatattvak. zu Kârikâ 5. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,99. 143. 2,5. 8.
छायापथ II. 3.
छायापुरुषावबोधन 2.
1. छिद् II. 6. Auch *lösen, entscheiden* (einen Zweifel) MBh. 1,71,17. — Mit विप्र 4.
छिन्नकर्ण Adj. (f. ई) *mit durchlöcherten Ohren* Maitr. S. 4,2,9 (32,1).
छिन्नकर्ण II. *dem die Ohren abgeschnitten sind* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 2,23.
*छिन्नस्रोतिक Adj. *offen vor Einem liegend* Mahâvj. 63,27.
छिन्नभक्त Adj. *der Nichts mehr zu essen hat* Divjâvad. 461,13.
छिन्नमस्तकी und छुर् Caus. 5.
छुर् Caus. II. *weg —, fortwerfen* Mahâvj. 263,72. Divjâvad. 82,28. छुरित = छिन्न Prijad. 10,2. — Mit आ II. आच्छुरित = छुरित (im Haupttheil) Gâtakam. 14,8. *abgesetzt, niedergelegt* 7.
छुरिकालक्षण 2.
छेदन 5.
छेलङ्ग II. 6.
ज्ञगत् II. 4.
ज्ञगतीमध्य 4.
ज्ञगत्कारणाकारण u. ज्ञगत्परायण 3.
ज्ञगत्सूत्रवादार्थ, ज्ञगदानन्द, ज्ञगदीशीय, ज्ञगद्वल्लभ, ज्ञगन्नाथतर्कपञ्चानन, °नाथमाहात्म्य und °नाथीय 2.
ज्ञग्धि[3] II. 3.
ज्ञघनतस्[3] II. Maitr. S. 2,5,3 (50,10. fg.). ज्ञघा° fehlerhaft 3,10,3 (133,17).
ज्ञघ्न (!) Adj. *verletzt* Divjâvad. 599,13.
ज्ञङ्घल II. 2) Dharmaçarm. 11,16.
ज्ञङ्घाविहार m. *Spaziergang* Divjâvad. 471,8.
ज्ञटादर्पण und °मूल 2.
ज्ञटापुर n. N. pr. einer *Stadt* R. ed. Bomb. 4,42,13.
ज्ञटामणि und °शिक्षा 2.
*ज्ञटामह् m. *ein best. Fest* Mahâvj. 229.
ज्ञटावल्ली II. 2.
ज्ञटासिद्धान्तचन्द्रिका 2.
ज्ञठिलय् II. 4.
ज्ञठिशिलामाहात्म्य 2.
ज्ञठरज्वलन 4.
ज्ञतुधामन् 3.
ज्ञन् II. 2. ज्ञज्ञिवान् *lebte auf, wurde wieder lebendig* MBh. 8,33,31. — Mit अव, °ज्ञात = अपज्ञात *missrathen* Divjâvad. 2,13. — Mit प्रत्या II. 3. — Mit निस् 3. 5. — Mit प्र II. 4. — Mit परिवि 4.
1. ज्ञन II. m. so v. a. *fremdes Volk, — Land* Âpast. Çr. 9,11,4.
ज्ञनक II. 3) *a*) Divjâvad. 235,23.
ज्ञनकाय m. *Menschenmenge, Volkshaufen* Mahâvj. 244,136. Gâtakam. 20.
ज्ञनचन्द्र 5.
ज्ञननाथ 3.
*ज्ञनपदकल्याणी n. Titel einer Erzählung Mahâvj. 245,1222.
ज्ञनपदघातक 3.
ज्ञनरञ्जन 5.
ज्ञनातिग 3.
ज्ञनाधिप 6.
ज्ञनिदिवस 3.
ज्ञनाप्त II. 2) *eine bewohnte Gegend* Gâtakam. 8,10. 19,22. 21,10. 24,35. 30. Vgl. दूरेज्ञनाप्तनिलय.
ज्ञनिमत्त् II. 3.
ज्ञनिविद् m. *Weiberkenner* als Beiw. Soma's Âpast. Grhj. 5,2.
ज्ञनुस् II. der Nomin. ज्ञनूस् ist wohl auf ज्ञनू zurückzuführen.
ज्ञन्तुगृह् Divjâvad. 118,1 fehlerhaft für यन्त्रगृह्.
ज्ञन्डुरक wohl *eine Art Stoff* Divjâvad. 19,22.
ज्ञन्मगृह् und ज्ञन्मचित्तामणि umzustellen.
ज्ञन्मचित्रक m. N. pr. eines Schlangendämons Divjâvad. 435,11. 436, 19. fgg.
ज्ञन्मतपोविद्याचारवर्णाश्रमवत् 5.
ज्ञन्मन् II. 4.
ज्ञन्मपत्त्रिका 3.
ज्ञन्मपरिग्रह् m. Acc. mit कर् so v. a. *geboren werden* Gâtakam. 19.
ज्ञन्मबन्ध und ज्ञन्मभूमी 4.
ज्ञन्मवर्षादिफल 2.
ज्ञन्य II. 5.
ज्ञन्ययात्रा 5. 6.
ज्ञन्यवृत्ति f. *Kampf* Daçak. (1883) 172,17.

जम्बू II. 3.

जम्बूस्वामि 3.

जम्भ II. 1) *b*) lies „etwa *Kinnbakenkrampf*." m. *das Einbeissen* Dharmaçarm. 11,16.

*जम्भम् Absol. Kâç. zu P. 7,1,61.

जम्भमुत 3.

जम्भारि m. Bein. Indra's Dharmaçarm. 3,89.

*जम्भि Mahâvj. 189,25 wohl nur fehlerhaft für जम्भ.

जयचन्द्र und जयच्चन्द्र m. N. pr. eines Mannes Bühler in Festgr. 18.

जयत्त II. 6.

जयत्ती, °निर्णय und °व्रतकल्प 2.

जयपूर्व 4.

जयबाहु 3.

जयरथ II. 3.

जयरामीय 2.

जयवत्त् 3.

जयावह् II. 6.

जरायुज II. AV. 1,12,1 nach Bloomfield (Procc. A. O. S. May 1886, S. xxxiii) *dem* (Wolken-) *Schooss entsprungen* (vom Blitz).

जरिष्णु 3.

जर्जर II. 3.

जर्तिलयवागू 4.

जलकपि und जलकाक II. 5.

जलकाकाश्मन् 3.

जलकुम्भिका 6.

जलचन्द्र 5.

जलदकाल 6.

जलधिकन्यका u. जलधिनन्दिनी 4.

जलधेनु und जलपक्षचर 3.

जलपथ II. m. N. pr. eines Berges Divjâvad. 450,10. 455,28.

जलपूर्ण 4.

जलप्राय II. Kâd. (1883) 290,9.

जलमातङ्ग 3.

जलमानुष II. 5.

जलरुक्षेत्तणा 4.

जलरेखा II. 5.

जलवायस II. 3.

2. जलवास II. 5.

जलशायिन् II. 6.

जलसंनिवेश 6.

जलामत्र 5.

जलोदनपक्षक 2.

जल्पाकय्, °यति *geschwätzig machen* Pâdâravindaç. 1.

जञ्ज्झक्क, so zu betonen.

*जवनप्रज्ञ Adj. *schnell begreifend* Mahâvj. 48,29.

जवित 3.

जसुरि II. 3.

जह् II. 1) *am Ende eines Comp. so v. a. frei von* Mahâvj. 20,31.

जह्रा und जह्राक II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 63.

जाग्रत्प्रपञ्च m. *die Welt, wie sie einem Wachenden erscheint*, Sâmkhjapr. 61,1.

जाङ्गलीक, जाङ्गुलिक u. जाङ्गायन 5.

*जाडायन m. Patron. von जड.

जाड्यवत्त् 4.

जातक, °किरणावलि, °पारिजात, °फलविचार, °मुक्ताफल, °रत्न, °विषय, °सरली, °सारसंग्रह, °कादिप्रयोग, °कालंकार, °कालंकारचित्तामणि, °कावलिदीपिका und °कावलिप्रदीपिका 2.

जातपुत्र 3.

जातबुद्धि 4.

जातमृत 3.

जातवासक II. lies *Wochenstube*.

जातविद्य II. 3. Vgl. Pischel, Vedische Studien 95.

जातवेदस् II. 4. Vgl. Pischel, ebend. 94. fg.

जातिखण्डन und जातिचन्द्रिका 2.

जात्यत्तरीयक Adj. *zu einer anderen (folgenden) Geburt gehörig* Gâtakam. 29,14.

जात्यपकारिन् 3.

जात्यरत्नमय und जात्यश्म 5.

*जानन n. *Ursprung, Geburtsstätte* Mahâvj. 101,12.

जान्वक्ष 4.

जान्वस्थि 2.

जामि II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 35.

जामिवत् II. 3.

जाम्बवतीविजय II. 6.

जाम्बवतीहरण 3.

जायान्य II. Vgl. Bloomfield in J. A. O. S. 13, ccxiv. fgg.

जायापतिक n. *Mann und Weib, Ehepaar* Divjâvad. 239,7.

जारजन्मन् 4.

जाल्य II. 3.

जालावनद्ध Adj. *mit einer Schwimmhaut versehen* Triglotte 3,28. Divjâvad. 56,21.

जालिन् m. N. pr. eines Mannes Gâtakam. 9.

जालीमांस (?) Subhâshitàv. 611.

*जाव m. ? Mahâvj. 104,82.

*जावित n. ? Mahâvj. 217,27.

1. जि, जिगिवंस् TS. 1,7,9,4. — Caus. II. 3. Z. 2 ist „Med." zu streichen. — Mit अप II. 4. — Mit अभिनिस् II. *erobern* Mahâvj. 182,7.

जिघृतु II. 3.

जिज्ञासु Adj. mit Acc. *kennen zu lernen wünschend, untersuchend, nachforschend, prüfend.*

*जिज्ञास्थि Ganap. 194,32 und सिज्ञास्थ n. 33 nach Leumann fehlerhaft für मिज्ञास्थि oder °स्थ *Knochenmark*. Im Prâkrit ist मिज्ञा = मज्ञन्.

जिन II. 6.

जिनकल्पिक 3.

जिनपुत्र II. *= बोधिसत्त्व Mahâvj. 22,5.

जिनाङ्कुर und जिनाधार nicht N. pr., sondern = बोधिसत्त्व Mahâvj. 22,5. 6.

जिह्मीरिषु 6.

जिह्मकारिन् Adj. *hinterlistig zu Werke gehend* R. ed. Bomb. 4,27,36.

*जिह्वानिश्चारक° Adv. *mit Ausstreckung der Zunge* Mahâvj. 263,58.

*जिह्वास्फोटकम् Adv. *mit der Zunge schnalzend* Mahâvj. 263,63.

*जीर्वि m. 1) *Axt.* — 2) *Karren.* — 3) *Körper.* — 4) *Thier.*

जीव् mit अधि Caus. *beleben* Dharmaçarm. 15,1. — Mit अभि *glücklicher im Leben sich befinden als* (Abl.) R. ed. Bomb. 3,34,19.

जीव II. 6.

जीवक II. 2) *g*) Divjâvad. 270,12. 506,2. fgg.

जीवघात्या zu streichen und dagegen zu setzen °घात्य Adj. Kauç. 7,24. 18,5. Nach Dârila = जीवघातार्ह und जीवकृत.

जीवचूर्ण n. *Pulver von Lebendigem.* °चूर्णानि कारयित्वा *lebendig zu Pulver zerstossen lassend* Âpast. Grhj. 23,3.

जीवंजीव II. 1) Kâd. (1883) 316,12.

जीवतण्डुल II. 2. 6.

जीवदत्त II. 131,12.

जीवद्वत्सा und जीवद्वत्सा 5.

जीवद्विभाग m. *Theilung bei Lebzeiten* (des Vaters) Bṛhaspati in Vivâdar. 465.

जीवनाश m. *ein Mittelding zwischen Leben und Tod* R. 2,92,24.

जीवत्तृ II. 3. 2) *c*) AV. 19,39,3. — 3) f. ई *a*) AV.

जीवत्तिप्रूला Adj. f. Acc. mit कर् Caus. (eine Frau) *lebendig spiessen lassen* Divjâvad. 417,8.

जीवपुत्र II. 6.

जीवमेषक 5.

जीवविषाण II. Âpast. Grhj. 23,6.

जीवातृ II. 3.

जीवात्तर्कित Adj. Çâṅkh. Çr. 4,4,8 nach dem Comm. = जीवतात्तर्कितः = पितामहादिः पित्रादेर् जीवति.

जीवितेश II. 5.

जीविन् Adj. auch *belebend, wieder lebendig machend* MBh. 8,33,30.

जीवी f. *eine best. Pflanze* Kauç. 31,28.

जुक und जुगुप्सनीय 5.

जुगुप्सु Adj. *einen Abscheu —, Widerwillen habend.* Vgl. अ°.

जुगुप्स्य und जुगुप्सित 5.

जुम्बका f. Bez. einer Gâjatrî Hârîta im Comm. zu VS. 25,9 und Hemâdri 3,*a*,903,4.

जुषाणवत्त् und जूतिमत्त् 3.

जूर् 6.

जेमन II. 5.

जैव II. 3.

जैवातृक II. 4.

जैष्णव II. Adj. (f. ई) *dem* Arǵuna *gehörig* Kir. 15,36.

जोटिङ्ग, जोटिन् und जोटीङ्ग 4.

जोमा f. *eine Art Brühe* Divjâvad. 497,19.

जोष्ट्र und जोष्ट्री II. 3.

ज्ञप्ति II. *Antrag (in einer Versammlung), °कर्मन् n. dass. °द्वितीय n. *der in der folgenden Versammlung genehmigt wird*, °चतुर्थ n. *der in der*

drittnächsten g. w. Mahâvj. 266,1. fgg. °चतुर्थकर्मन् n. dass. 270,51. Ueberall fehlerhaft ज्ञाप्ति.

1. ज्ञा mit अधि *begreifen, verstehen* R. ed. Bomb. 3,31,38. — Mit अनु Desid. II. 2. — Mit प्र Caus. II. 3. 3) lies *zurechtmachen*. So auch Mahâvj. 226,109 (प्रज्ञप्तं zu lesen). 244, 20. — Desid. 5.

ज्ञातकुलीन Adj. *zu einer bekannten Familie gehörig* Çat. Br. 4,3,4,19.

ज्ञातसर्वस्व 3.

ज्ञातिपुत्र II. Ist der Name des Richters der Gaina-Secte Divjâvad. 143,12.

ज्ञातेय 5. *Verwandtschaft* Gâtakam. 27,16.

ज्ञान II. 1) *a*) die Buddhisten nehmen *10 höhere Erkenntnisse* an Mahâvj. 57.

ज्ञानकेतु II. *m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21,54.

ज्ञानकौतूकल n. *Wissbegierde* Gâtakam. 1.

ज्ञानदर्शन II. n. *eine höhere Erkenntniss* Mahâvj. 9,16. 81,10. Divjâvad. 121,21.

ज्ञानपूर्वकृत 3.

*ज्ञानवती f. N. einer buddh. Dhâraṇî Mahâvj. 25,2.

ज्ञानवृद्ध 5.

ज्ञानाग्नि 3.

*ज्ञानानुपरिवर्तिन् Adj. *der höheren Erkenntniss folgend* Mahâvj. 9,14.

ज्ञाप्ति II. Vgl. oben ज्ञप्ति.

1. ज्या mit सम् 5.

2. ज्यौ II. 2) Instr. (gleichlautend) *mit Ueberlast, lästig* SV. I,4,1,2,5.

ज्याय 4.

ज्याय 5.

ज्युत् II. 3. 5.

ज्येय II. 4.

ज्येष्ठ II. 6.

ज्येष्ठगृत्स 5.

ज्येष्ठप्रथम 3.

ज्येष्ठबन्धु 4.

ज्येष्ठलक्ष्मन् n. *das vorzüglichste Kennzeichen* Maitr. S. 4,2,9 (32,5).

ज्येष्ठवर्णिन् 5.

1. ज्येष्ठसामन् II. 6.

ज्योक्ति und ज्यौगपरुद्ध 5.

ज्योत् 5. Vgl. Subhâshitâv. 2410. fg. und Peterson zu dieser Stelle.

ज्योतयमामक II. vgl. Roth in Festgr. 97.

*ज्योतिर्ज्योतिष्प्रायण Adj. Mahâvj. 147,4.

ज्योतिर्भाग 4.

ज्योतिष्पथ 3.

*ज्योतिष्प्रभरत्न (°प्रभा° gedr.) n. *ein best. Edelstein* Mahâvj. 235,21.

*ज्योतिष्मति (!) m. N. pr. eines Bodhisattva Mahâvj. 23,54.

*ज्योतिस्तमःप्रायण Adj. Mahâvj. 147,3.

ज्योतीरस II. 6. *m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 168,55. Vgl. ज्योतीरथ 2) *b*).

ज्योत्स्नावापी 5.

ज्वलन II. 5.

*ज्वलनोत्क m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21,94.

ज्वलित II. 3.

ज्वाल II. m. *heisser Aufguss* Maitr. S. 4,1,9 (11,20). 8,4 (106,10). Kauç. 27,33. 28,2. 29,8. 30,8. 32,10.

ञकट 5.

ञंकृति, ञकृ mit निस् und ञणाञ्कणात्कारिन् 3.

ञर II. 3.

ञलञ्कला f. *das Ohrenbewegen der Elephanten* Dharmaçarm. 6,35. Richtig wohl कलञ्कला.

ञल्लीका und ञांकारिन् 3.

टङ्क II. = टङ्क 1) *a*) Dharmaçarm. 10,42.

टङ्कन II. *Borax* Kâd. (1883) 122,5.

टणात्कार 3.

टल् Caus. und टापग्राम 5.

टाल II. 3.

ठेत्कृत 3.

*डम्भा f. *eine best. Waffe* Mahâvj. 238,32.

डाल und डिक्कारिका 4.

डिम्भ II. 3.

डीतर II. 5.

ढक्क und ढक्कन II. 3.

ढारिका oder आढारिका f. *Tausend/uss* Âpast. Grhj. 23,3.

ढुण्ढिक 6.

ण II. 6.

2. त III. 3.

तंस् mit अप 5.

तक् II. 1) lies तक्क.

तक und तक्काट III. 5.

1. तन् mit अति 5. — Mit आ III. *behauen* Gâtakam. 29,25. — Mit निस् III. *heraushauen* ebend. — Mit परि *behauen* Daçak. (1883) 11,2.

तच्छब्दत्व 3.

तज्ज 6.

तट III. 6.

तटभू und तटाय् 5.

तडाघात III. fehlerhaft für तटा° (Kumâras. 2,50).

तडिल्लेखाय्, °यते *zum Blitzstrahl werden* Pâdâravindaç. 15.

तण्डुलिकाश्रम 3.

ततस्त्य III. 3.

ततोनिदान 3.

ततोबृकृतीक 4.

तत्कुलीन Adj. *zu dessen Familie gehörig* MBh. 5,178,75.

*तत्तणिका f. *Hure* Mahâvj. 281,260.

तत्तुल्य 6.

तत्त्वार्थकौमुदी f. Titel eines Werkes.

तत्पूर्व III. Nom. abstr. °ता f. Kir. 9,75. तत्पूर्वम् Adv. *so Etwas zum ersten Mal* 7,11. 8,26.

तत्पृष्ठ 5.

तत्प्रथम III. °म् Adv. = तत्पूर्वम् Kir. 8,30. 16,27. °तस् Adv. dass. Divjâvad. 44,28. 47,6. 157,1. 188,24. 461,22. 463,13. 496,24. 531,5. °तरम् Adv. *vor Allem* 314,15. 458,3.

तत्रभव 5.

तत्रवासिन् 6.

तत्साधुकारिन् Adj. *dieses zu Stande bringend.*

तत्सिन und तत्स्थान 6.

*तथाकारिन् Adj. *so thuend* Mahâvj. 126,59.

*तथागतचित्त्यगुह्यनिर्देश m., *तथागतज्ञानमुद्रासमाधि m., *तथागतमहाकरुणानिर्देश m. und *तथागतोत्पत्तिसंभवनिर्देश m. Titel buddh. Sûtra Mahâvj. 65,30. 62. 26. 53.

तथाता III. 3.

तथावादिन् 3.

तथाविधान und तथ्यवचन 5.

तदत्र III. 4.

*तदन्य Adj. *davon verschieden* Mahâvj. 199,6. 7.

तदन्वय 3.

तदवधि 4.

तदा III. 3.

तदादि 3. Dharmaçarm. 2,7. 7,66.

तदिदासीय m. Bez. *der Hymne* RV. 10,120 Çâṅkh. Çr. 11,2,6.

तडरी f. = ताडरी AV. 4,15,15.

तद्देवत 3.

तद्देवताक 5.

तद्देश्य, तद्दैवत, तद्दैवत्य und तद्धर्म्य 3.

तद्बकुलविकारिन् Adj. = तद्बकु Divjâvad. 225,28.

तद्भाव III. 4.

तद्वमति 5.

तद्विध III. *geeignet* Gâtakam. 34.

1. तन् mit समा III. °तत *ganz ausgestreckt* Gâtakam. 27,23. — Mit प्र III. 4. — Mit प्रवि III. *sich weit verbreiten über* (Acc.) Gâtakam. 10,26.

तन III. Adj. (f. नी) scheinbar AV. 7,73,5. तनाय AV. Paipp.

तनितर् 5.

तनु III. 4. Adj. वाच् RV. 8,76,12. गिर् 1,18.

तनुज III. *Körperhaar* Gâtakam. 30,24.

तनुजन्मन् und तनुत्रिन् 5.

तनुरुह् III. 6. Lies Çiç. 6,45.

तनूकर्तर् 5.

तनूकृत् III. 3.

तन्तीयज्ञ 3.

तन्तुकरण n. *das Spinnen* Sud. zu Âpast. Grhj. 8,12.

तन्तुक्रिया f. *das Geschäft des Spinnens* Har. zu Âpast. Grhj. 10,10.

तन्तुमत् III. 4.

तन्त्रपति III. 5.

तन्त्रावाप *doppelsinnig* Çiç. 2,88.

तन्त्र्य 5.

तन्द्राय् zu streichen, da Çâṅkh. Çr. 15,19 (191,6) तन्द्रयते gelesen wird.

तन्निमित्त und तन्मात्रक 3.

तन्मुखिकया Instr. Adv. *for this reason* (?) Divjâvad. 330,2.

तन्मूलत्व 4.

तन्यतु॑ III. 6.

1. तप् mit अभि Caus. III. 3.

3. तप् vgl. तप 1) *d*).

तपःपरार्ध Adj. (f. आ) *wobei* तपस् *das Schlussglied bildet* Maitr. S. 3, 4,9 (57,3).

तपन, f. ॰नी III. *Kochtopf* Bodhâjana im Comm. zu TS. 1,67,1.

तपनद्युति III. 3.

तपनाश्मन् m. = सूर्यकान्त Dharmaçarm. 16,37.

तपन्ती f. N. pr. eines Flusses Divjâvad. 451, 4. 8. 456, 22. 26. Abwechselnd mit तपनी.

तपर III. 3.

तपस्य und तपःसुत III. 6.

तपोयज्ञ 3.

तपोव्रत und तमःप्रच्छादक 4.

तमनी 5.

तमस् III. 8) Kir. 3,32.

तमसावन n. N. pr. eines *Waldes* Divjâvad. 399,11.

तमस्काण्ड n. *dichtes Dunkel* Çiç. 1,38.

*तमस्तमःपरायण Adj. Mahâvj. 147.

तमाखु 5.

तमीश्वर m. *der Mond* Dharmaçarm. 10,15.

*तमोज्योतिष्परायण Adj. Mahâvj. 147.

तमोभाग 4.

तमोमणि III. 5.

1. तर् mit अव III. 5. — Mit समव 5. — Mit उद् Caus. III. 5. — Mit व्युद् Caus. 3. — Mit प्रतिनिस् *vollbringen, ausführen* Divjâvad. 102, 14. — Mit प्र III. *vermögen, können;* mit Infin. Gâtakam. 27,14.

तरक्ष III. 1) lies 12,6 st. 6,12.

तरणितनया 4.

तरण्ड III. 5.

तरत्तार Adj. *mit durchdringenden (durchbohrenden) Augensternen* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,59.

तरत्सम III. 5.

तरपण्य III. *der Lohn für Beförderung einer Waare zu Wasser* Divjâvad. 92,27.

तरवारि III. 5.

तरसारिक 5.

तरितव्य III. 3.

तरी॑ III. 4.

तरुखण्ड III. Kâd. (1883) 122,12.

2. तरुतर् III. 3.

तर्क् III. Auch *es auf Jmd abgesehen haben* MBh. 5,48,88. Karaka 1,29. — Mit परि III. *bedrohen* Gâtakam. 15. Mit अन्यथा *verkehrt beurtheilen* 20, 35. — Mit प्र III. *voraussetzen* Gâtakam. 9. *zu Etwas* (Dat.) *bestimmen* 10,22. — Mit *अनुवि *nachdenken über* (Acc.) Mahâvj. 245,281.

तर्ज् mit निस् Caus. *hart anfahren* Subhâshitâv. 1579.

*तर्जनीय n. (sc. कर्मन्) *Drohung, Verweis* Mahâvj. 265,4.

तर्ड् mit सम् und तर्पयितवै 6.

तर्कम् Absol. in शततर्कम्.

तल III. 2) *e*) hierher wohl MBh. 8,22,8.

तलक III. 5.

तलबद्ध steht fälschlich nach तलमीन; auch ist * zu streichen.

*तलवर्ग m. *ein best. Amt* oder *Beruf* 186,54.

तलवारण III. Kir. 14,29.

तलसारिक und तलारक्ष 5.

तलासि 6.

तल्लिन III. 2) Dharmaçarm. 5,78. 7,59.

तल्प III. 5.

तल्पेष्ठ 6.

तल्लोक 5.

तवस्वत् III. 3.

तष्टि 3.

तसरिका f. *Gewebe* Divjâvad. 83,24.

ताडङ्ग AV. 8,8,3. Kauç. 16,14 nach Dârila = कर्णड. Die Betonung wäre demnach fehlerhaft.

तात्स्थ्य III. 2) Bhoǵa zu Jogas. 1, 33. Sâṁkhjapr. 92,6.

*ताटावचर m. Mahâvj. 218,16 fehlerhaft für ताडावचर.

ताडक III. = तालक *Thürschloss* Divjâvad. 377,21. 27.

ताण्डविका f. *Tanzlehrerin* Naish. 22,71.

तात III. mit dem Beiwort यवीयस् so v. a. *Stiefvater (der zweite Gatte der Mutter)* R. ed. Bomb. 4,55,14. Eine *Tochter* mit तात angeredet Gâtakam. 20.

*तादायनि, so zu lesen st. ताद्यनि.

तान III. 5.

तान्तव III. 3.

तान्ति 4.

तापक्ष III. 5.

तापिन् III. 3. 4. 2) fehlerhaft für तायिन्.

ताप्य III. n. *Reue* Divjâvad. 230,10.

तामरसेक्षणा 4.

तामसवन III. vgl. तमसावन.

ताम्बूलिकसर्प 5.

ताम्रसागर, lies *Meeres* st. *Mannes.*

ताम्राक्ष III. m. N. pr. einer Schlange Divjâvad. 106,1. fgg.

ताम्राटवी f. N. pr. eines *Waldes* Divjâvad. 102,29. 105,29. 106,12.

तायिन् 5. Als Bez. Buddha's (auch Mahâvj. 1,15) wohl nur fehlerhaft für त्रायिन्.

तारक III. 1) *a*) ज्ञान n. Jogas. 3, 54. Bhoǵa zu 3,33.

तारकरिपु 3.

तारकित, * zu streichen. Auch Kâd. (1883) 234,22.

तारल्य auch *Unruhe* Habb. Chr. 510,1.

तारापञ्चकटिका f. *eine best. dem* Çaṁkara *zugeschriebene Hymne* Tantras. nach Leumann.

तारिक III. 3.

तार्क्ष्य *eine Art Amulet* Kauç. 48,24.

तार्तीयसवनिक III. 6.

तार्ष्टाघ III. 1) = सर्षप Dârila zu Kauç. 25,23. 27.

तालधारक 6.

तालभङ्ग 4.

तालभट m. N. pr. eines *Kriegers.*

*तालभृत् m. Bein. Balarâma's.

2. तालिन् 6.

तालु, so zu accentuiren.

तावतिथ Adj. *der sovielte* P. 5,2, 53. 77.

*तावत्क Adj. = तावतिक.

तावद्विध Adj. *derartig, von solch ungewöhnlicher Art* Gâtakam. 29,19.

तिग्मतेज Adj. = ॰तेजस् R. ed. Bomb. 3,69,36.

तिग्मद्युति 5.

तिज् mit समुद् Caus. *anfeuern, beseelen* Divjâvad. 80,19.

तित्तीणीका f. wohl nur fehlerhaft für तित्तिलीका u. s. w. Sud. zu Âpast. Gṛhj. 6,5.

*तिन्दुकि, so zu lesen st. *तिन्दुकी.

तिमितिमिंगल Divjâvad. 502,21 wohl nur fehlerhaft für ॰मिंगिल.

*तिमिरापगत m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21,73.

तिरःप्रातिवेश्य m. *ein naher Nachbar* Divjâvad. 234,24.

तिरस्कार III. m. *Panzer* Kir. 17,49.

तिरस्कृत 3.

तिरस्कृतप्रातिवेश्य m. *ein naher Nachbar* Divjâvad. 235,19.

तिरस्पट 3.

तिरोहि॑तृन्, so zu betonen.

तिरोहितत्व und तिर्यक्पातिन् 5.

तिर्यग्नूक und तिर्यग्पक्ष्म 4.

तिर्यग्पाङ्ग 3.

तिर्यगाकृति m. *ein Wesen in Thiergestalt, Thier* Gâtakam. 6,4.

तिर्यग्ग्रीवम् 4.

तिल॑ nur AV. 18,4,32, sonst तिल॑.

तिलक III. 5.

तिलकट, lies m. st. n.

तिलकावल Adj. *mit vielen Malen versehen* Çâṅkh. Çr. 16,18,18. Vgl. P. 6,3,118.

*तिलकोचक n. *eine Art Pfeil* Mahâvj. 238,29.

तिलधेनु und तिलधेनुका 3.

तिलमा॑ष und तिलोत्तमीय् 4.

तिष्यपुनिता III. Lies „zweiten" st. „ersten". Divjâvad. 397,21. fgg.

तिस्रस्कारम् 5.

तीक्ष्ण III. 5. Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,165 schlechte Lesart für क्षीण.

तीक्ष्णलवण und तीक्ष्णवक्त्र 5.

तीक्ष्णेनावा 4.

तीम्, Caus. तीमयति *befeuchten, benetzen* Divjâvad. 285,25.

तीर्थिका f. N. pr. einer Oertlichkeit Divjâvad. 76,11. 465,12. ॰मह m. *ein best. Fest* 80,9. 469,18.

तीर्थभक्तीय 5.

तीर्णप्रतिज्ञ 4.

तीर्थ III. 3. 5.

*तीर्थिकावक्रान्तक Adj. *der zu einer hetrodoxen Secte übergetreten ist* Mahâvj. 271,4.

तीर्थोद्धारप्रकीर्णक Titel eines Werkes Festgr. 55. fgg.

तुङ्गनाथ m. = भृगुतुङ्ग Nilak. zu MBh. 1,215,2.

3. तुज् III. 5.

*तुणव m. *eine Art Trommel* Mahâvj. 218,8. Vgl. Pâli तिणव.

तुण्डिचेल III. Divjâvad. 221,19.

1. तुद् Intens. III. Die passive Bedeutung verdächtig; eher ist Kauç. 107 ते तु तुद्येते zu lesen. — Mit उद् III. *durch Schläge hervorrufen* Gîtakam. 13,15.

तुन्दपरिमार्ज III. 3.

तुन्दिलीकरण 4.

तुन्यु m. *ein best. Baum* Kauç. 8,15.

तुम्बक III. 1) Dharmaçarm. 15,42.

तुरगवाह्याली 5.

तुलक m. *Rathgeber eines Fürsten* (?) Divjâvad. 212,9.

तुलन, f. °ना III. *= तुलन 1) *b*) Mahâvj. 245.

तुलाकोटि III. 5.

तुलाधान 6.

तुलाधार III. 3.

तुलाभृत् 5.

तुल्य III. तुल्यम् Adv. *gleichzeitig* Dharmaçarm. 17,14.

तुल्यक्रम Adj. *gleichen Schritt haltend* Gâtakam. 20,8.

तुल्यगरिमन् 3.

तुल्यगुण III. *gleich kräftig, von derselben Intensität* Gâtakam. 22,22.

तुल्यनक्तंदिन und तुल्यशिख 3.

तुल्यार्थ III. 3.

तुषारघरट्टिका und तुषारविष् 5.

तुषारमूर्ति und तुषोपवपन 3.

तुक्कि onomatop. vom Laut des indischen Kuckucks (gedeutet als त्वं कि) Subhâshitâv. 1688.

तुक्किनक्तितिभृत् und तुक्किनय् 5.

तूणि III. 1) f. R. ed. Bomb. 3,8,19.

तूपर III. 4.

तूबरक MBh. 8,69,73 nach Nilak. = बक्कभोजन.

तूर्यक्ती f. *eine best. Pflanze* Âpast. Grhj. 14,14.

तूल auch so v. a. *Flaum.* कंस° Pârv. 597,14.

तूलक III. 2) *b*) Kumâras. 1, 32. Dharmaçarm. 5,5. Vikramâñkak. 9,16.

तूलदाक्म् 3.

*तूलपटिका f. = °पटी Mahâvj. 232,34.

तूलपिचु III. Divjâvad. 210, 14. 388,14.

*तूष्णींविप्रक्रमण n. *stilles Davonschleichen* (aus einer Versammlung) *ohne seine Stimme abzugeben* Mahâvj. 261,81.

तूष्णींसार 6.

तूष्णींदण्ड 3.

तूष्णीम् III. = तूष्णीं बभूव Divjâvad. 80,20.

*तृणकुञ्चक n. *eine Art Mineral* oder *Edelstein* Mahâvj. 235,30.

तृणपञ्चमूल III. 3.

तृणपूल und °क 3. °पूली dass. Kâd. (1883) 233,17.

तृणमणि III. zieht einen trockenen Grashalm an Subhâshitâv. 896.

तृणप्रूत्य 5.

*तृणस्तारक m. *das Ueberdecken mit Gras*, so v. a. *das der Vergessenheit Uebergeben* Mahâvj. 264,6.

तृणीध 4.

तृष्टावृत्री Nomin. Du. Nom. pr. zweier Priester der Asura Maitr. S. 4,8,1 (106,8). Vgl. v. l.

तेज = तेजस् in तिग्म° oben.

तेजन III. 5.

तेजस्क 5.

तेजोवत् Adj. auch *kräftig, energisch* R. ed. Bomb. 4,50,12. °वती f. III. *ein best. Samâdhi Mahâvj. 21,44.

तेजोविद्गध्यशीलवत् 6.

तैत्तिरोयक III. 5.

तैत्तिर्य Adj. *vom Rebhuhn kommend* Âpast. Grhj. 16,2.

तैलपेषम् 3.

तौत्रप्रज्ञित 4.

तोमरग्रह III. 2) Divjâvad. 80,25. 100,11.

तोयपात 3.

तौरुष्किक Adj. *türkisch* Kuṭṭanimata 64.

तौर्य III. Adj. *von einem musikalischen Instrument kommend* (ध्वनि) Dharmaçarm. 6,25.

तौल्य III. 6.

त्र्यङ्गय 5.

त्रटत्कार 3.

त्रयःशतशतार्ध III. 6.

त्रयस्त्रिंशत्तर्वतनि 5.

त्रयोविंशतिदाक्ष 3.

त्रस् mit उद् III. 3.

°त्रायिन् 3. *Als Bein. Buddha's Triglotte 1,13. Vgl. तायिन्.

त्रास III. 3.

त्रिंशद्भाग 4.

त्रिंशन्मान 3.

त्रिःपिब 5.

त्रिक, f. °का III. *= त्रिक 5) *b*) Mahâvj. 189,75.

*त्रिकाण्डक Mahâvj. 245,313.

त्रिकोटित Adj. *dreimal angeschlagen* (Divjâvad. 115, 27. 117, 4) und °कोटितव्य *dr. anzuschlagen* (ebend. 114,22) fehlerhaft für त्रिः को°.

त्रिगण III. 3.

त्रिगुणपरिवार n. *Dreizack* Kir. 18,45.

त्रिञय Adj. (f. आ) *der dreizehnte* Dharmaçarm. 6,13.

त्रिणत III. 6.

त्रिणर्वर्तनि 5.

त्रिणेमि 3.

त्रिदमथवस्तुकुशल m. Bez. Buddha's Divjâvad. 124,13. 264,28.

*त्रिदोषापह m. desgl. Mahâvj. 1,72.

त्रिद्वार und त्रिनालि 3.

त्रिनेत्राङ्क 6.

त्रिनेमि und त्रिपञ्चक 3.

त्रिपद्, f. °पदी III. *a*) lies *Fessel des Elephanten* und streiche das * (wegen Ragu. 4,48). Dharm. 11,51.

त्रिपरिवर्तम् Adv. III. Lies °वर्त Adj. und vgl. Mahâvj. 64,1. Divjâvad. 393,23. 495,16.

त्रिपरुस्, त्रिपर्व, °न् und त्रिपल 3.

त्रिपाद्विग्रह 5.

त्रिपिट Adj. *die drei Piṭaka kennend* Divjâvad. 216,10. 505,2.

त्रिपिटक III. Adj. dass. Divjâvad. 54,15.

*त्रिपुरविध्वंसक m. Bein. Çiva's Mahâvj. 163,8.

त्रिपुराणक und °पुराणीय 3.

त्रिपुरात्तकृत् III. 3.

त्रिपुरुषी 4.

*त्रिप्रातिकार्यसंपन्न m. Bez. Buddha's Mahâvj. 1,73.

त्रिबाङ्क III. 3.

त्रिभाग III. 4.

त्रिभुवनमाणिक्यचरित 3.

*त्रिमण्डलपरिशुद्ध Adj. *an den drei runden Stellen rein* Mahâvj. 129,2.

त्रिमल 4.

त्रिमात्र Adj. (f. आ) auch so v. a. *drei an der Zahl, drei* MBh. 7,87,14.

त्रिमूढ 4.

*त्रियधन् n. Mahâvj. 253,104 fehlerhaft für त्र्यधन् *die drei Zeiten.*

त्रियुक्त und त्रियूप 4.

त्रिरात्रीण 6.

त्रिवद्वृथ III. 5.

त्रिवलि III. 4.

त्रिवाचिक 5.

त्रिवितस्ति III. 3.

त्रिविधद्मथवस्तुकुशल m. Bez. Buddha's Divjâvad. 95,14.

त्रिविष्टिधातु III. 3.

त्रिवृत्प्राय 4.

त्रिवेण III. 6.

त्रिव्यास 6.

त्रिव्रत 4.

त्रिशङ्कु III. m. N. pr. eines mythischen Berges Divjâvad. 106,17. 24. f. N. pr. eines mythischen Flusses 103,1. 106,20. m. Pl. Bez. best. कण्टक (*Dornen*) 106,18.

त्रिशङ्का f. N. pr. eines Flusses, = त्रिशङ्कु Divjâvad. 106,24.

त्रिशतषष्टिपर्वन् 3.

त्रिशल्य Adj. *mit drei Spitzen versehen* (Pfeil) MBh. 7,202,82.

त्रिःश्येत III. 3.

त्रिःश्येण 6.

त्रिषंधि III. 1) Kauç. 16,24.

त्रिष्टावृत्री Maitr. S. 4,8,1, v. l. (106,8).

त्रिःषमृद्धत्व, त्रिसत्य u. त्रिसप्तक°6.

*त्रिस्कन्धपथदेशिक m. Bez. Buddha's Mahâvj. 1,75.

त्रिःसप्त Adj. Pl. *dreimal sieben,*

einundzwanzig Âpast. Gṛhj. 9,5.

त्रिःसमृद्धत्व 6.

त्रिकुलिकाग्राम und °कुलिकाश्रम III. 3.

त्रीरात्रीण 4.

त्रेणी III. Âpast. Gṛhj. 14,3. 16,6.

त्रेधाभाव und त्रेधासंनद्ध 4.

त्रैदृशक v. l. für त्रैदशिक (M. 2,58) Hemâdri 3,*a*,991,13.

त्रैपक्षिक Adj. *drei Monatshälften während* u. s. w. Prâjaçittamayûkha nach Aufrecht.

त्रैमासी f. *ein Zeitraum von drei Monaten* Divjâvad. 283,6.

त्रैलोक्यसुन्दरी 3.

त्र्यनीक III. 3. 6.

त्र्यब्दपूर्व 3.

त्र्यरत्नि Adj. *drei Armlängen lang* Kauç. 45,1.

त्र्यर्थ 3.

त्र्यवरार्ध्यम् III. Âpast. Gṛhj. 21,9.

त्र्यार्षेय und त्र्युद्धि III. 3.

त्वकम् III. 5.

त्वगस्थिभूत Adj. *Haut und Knochen seiend, zu H. und Kn. abgemagert* MBh. 13,29,6.

त्वदानीम् (!) Maitr. S. 4,2,2 (23,12). Vgl. इदानीम् und तदानीम्.

त्वरितविक्रम 5.

त्वष्टावडूत्री v. l. für तृष्टावरूत्री und त्रिष्टा°.

1. त्विष् und त्वेषोरथि III. 5.

त्थत्थुकारक III. Lies °म् Adv. und vgl. Mahâvj. 263,56.

1. दंश् mit अभि *beissen* Gâtakam. 32, 30. — Mit वि III. *sich einkneifen in* (Acc.) Gâtakam. 26,21.

दंष्ट्राकरालवत् Adj. *hervorstehende Zähne habend* R. ed. Bomb. 4,22,29.

दकराक्षस m. *ein Wasser-*Râkshasa Divjâvad. 105,3. fgg.

दक्षक 4.

दक्षज्ञा III. 5.

दक्षत् 5.

दक्षिण, f. °णा III. Acc. mit आ — दिश् *Dank sagen* Divjâvad. 85,29. — Mit आ — दिश् Caus. *sich Dank (Lohn) verdienen* 2,16. 10,21.

दक्षिणज्ञान्वक्त, wohl °ज्ञान्वक्त zu lesen; vgl. ज्ञान्वक्त.

दक्षिणतउपचार 4.

दक्षिणतःसद् Adj. = दक्षिणासद् Maitr. S. 1,4,6 (54,7).

दक्षिणतोन्याय Adj. *wobei die Richtung nach Süden die Regel ist* Çâṅkh. Çr. 2,11,1. 4,6,1.

दक्षिणदेशन n. *Danksagung* Divjâvad. 239,2. °ना f. dass. 179,20.

दक्षिणपश्चाल und दक्षिणपूर्वक 3.

दक्षिणपूर्वायत 4.

दक्षिणागवी und दक्षिणातिनयन 5.

दक्षिणापराभिमुख 3.

दक्षिणापवर्ग III. Âpast. Gṛhj. 21,9.

दक्षिणाप्रत्यक्प्रवण Adj. *nach Südwesten geneigt* Âpast. Gṛhj. 17,1.

दक्षिणाप्रक्रण Adj. *was nach rechts geschwungen wird* Maitr. S. 3,2,10 (31,15).

दक्षिणाप्राग्ग्र 6. Âpast. Gṛhj. 1, 15. Nach den Commentatoren *mit den Spitzen theils nach Süden theils nach Osten gerichtet.*

दक्षिणायन III. 2) *b*) füge *Sommersolstitium* hinzu.

दक्षिणार्धपूर्वार्ध III. Âpast. Gṛhj. 2,6.

दक्षिणावर्त III. 1) m. *eine solche Muschel* Divjâvad. 116,6.

दक्षिणीय III. *des Lohnes würdig.* Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 10,22.

दक्षिणोत्तर III. 5.

दक्षिणोपक्रम 3.

दघ् mit प्रति 6. Man könnte übrigens auch प्रतिदभ्नुयात् vermuthen.

दण्डकमण्डलु m. *eine Art Wassertopf* Divjâvad. 14,26. 16,27. 246, 18. 473,5.

दण्डकलितवत् 4.

दण्डधर III. m. *Thürsteher* Dharmaçarm. 2,76.

दण्डनियोग 3.

दण्डप्रणित 4.

*दण्डभास m. *eine best. Lichterscheinung* Mahâvj. 198,15.

दण्डमुष्य 4.

दण्डवत् 3.

दण्डस्थान n. *Heeresabtheilung* Divjâvad. 531,11.

दत्तार्क m. Titel eines Werkes Festgr. 43.

*दत्तादान n. *das Zurücknehmen von etwas schon Gegebenem* Mahâvj. 260,29.

ददाति 3.

दधिगण 5.

दधिग्रकपात्र 4.

दधिषातक 3.

दधिसमुद्र m. *das Meer von saurer Milch* Aniruddha zu Sâṅkhjas. 6,52.

दनुकबन्ध 3.

दन्त III. 1) *e*) Dharmaçarm. 7,32.

दन्तपत्रिका f. *Ohrschmuck aus Elfenbein* Çiç. 1,60. *Kamm* Nilak. zu MBh. 1,3,157.

दन्तपालि III. 5.

दन्तप्रवेष्ट und दन्तवेष्टन 5.

दन्तस्कवन III. 6.

दन्तोलूखल n. *Zahnhöhle, alveolus* Karaka 370,8.

दन्धन und दन्धन III. 3.

1. दभ् mit उप 5. — Mit प्रति s. oben u. दघ्.

दमघोषज्ञ 3.

दमघोषसुत 5.

दमशरीरिन् 6.

दरीभृत् m. *Berg* Kir. 18,2.

दरीमत् Adj. *höhlenreich* R. ed. Bomb. 4,40,35.

दर्दर III. m. etwa *Schlucht* R. ed. Bomb. 4,43,27.

दर्दराग्र und दर्पक III. 5.

दर्पण 6.

1. दर्भ् mit वि Caus. etwa *aufwühlen* (नदीम्) Dharmaçarm. 18,23.

दर्भगुरुमुष्टि s. u. गुरुमुष्टि.

दर्भण 4.

दर्भपवित्र und दर्भपूल 3.

दर्विभृत् 5.

दर्व्युदायुवन 3.

दर्श् mit परि III. *untersuchen* Gâtakam. 23. 27. शास्त्रपरिदृष्ट = शास्त्रदृष्ट 12. — Mit प्र Caus. III. 1) *Jmd Etwas zeigen*, mit doppeltem Acc. R. ed. Bomb. 3,55,11. — Mit अभिप्र Caus. *hinzeigen auf* (Acc.) Gâtakam. 23.

दल् III. 6.

दलकोश III. Kâd. (1883) 69, 15 (142,5).

दलवीटक n. *eine Art Ohrschmuck* Kuṭṭanîmata 65.

दलशस्, lies Adv. st. Adj.

दलाधीश्वर 5.

दवर und °क 5.

दशनालि, दशपद und दशपद्य 3.

दशपल III. 3.

दशपूलो 3.

दशबद्ध und दशबन्धक 4.

दशबलबलिन् Adj. *die zehn Kräfte besitzend* (Buddha) Divjâvad. 95,16. 124,18.

दशयोजनी 6.

दशरथललितव्रत und °ललितावत्त III. 5.

दशलक्षण, दशवर्ग (Adj. *eine Gruppe von zehn bildend* Divjâvad. 18,7), दशवर्षिन् und दशवार 5.

दशशतार 6.

दशापरिपाक und दशाब्दाध्य 3.

दशार्धता 6.

दशावत्त् 5.

दष्टव्य° n. *das Beissen* (*mordendi* u. s. w.) Gâtakam. 32,30.

दहनसारथि m. *Wind* Daçak. (1883) 145,3.

दक्षा 6.

1. दा mit आ III. 5. — Mit उपा III. अनुपादाय Absol. *sich nicht an die Welt klammernd* Divjâvad. 655,4. — Mit व्या auch *hineinthun —, hineinwerfen in* (Loc.) °दाय Kauç. 48,40. — Mit निर्व्या = व्या Gâtakam. 34. — Mit समा III. (ein Gelübde u. s. w.) *auf sich nehmen und halten* Mahâvj. 84,25. Divjâvad. 302,19. Caus. *zum Guten rathen, ermahnen* Mahâvj. 245. Divjâvad. 51,28. 57,17. 59,5. 80,18. — Mit परि, परीदाय Âpast. Gṛhj. 10,12 fehlerhaft für परि°.

2. दा III. 5.

3. दा III. 3. — Mit परि III. परीत्त *begrenzt* Divjâvad. 204,14. 17. *kurz* 498,12. 504,12.

दात्त III. n. = दात्य 1) Gâtakam. 29,56.

दात्तिणेय 6.

दात्तिणेय III. Adj. etwa *kräftig, wacker* Gâtakam. 32.

दाणडाजिनिक III. Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 28,37.

दात्राकर्ण Adj. (f. ई) *sichelförmige*

Ohren habend Maitr. S. 4,2,9 (32,3).

दात्रेय् III. Pl. Maitr. S. 4,1,3 (5,4).

दाद् III. 5.

दादृ 5.

3. दान् III. 5.

*दानमय Adj. *in Wohlthätigkeit bestehend* Mahâvy. 93,2.

दानवशी 5.

दानशाला III. Gâtakam. 2. 10.

दानाग्रम् III. 4.

दान्तक Adj. *elfenbeinern* R. ed. Bomb. 3,55,8. 10.

दान्तदेव, दान्तभद्र und दान्तसेन 5.

दामोदरदेव und दामोरदेव III. 3.

दामोदरीय III. 3.

1. दारक III. 1) mit Gen. R. ed. Bomb. 4,54,15.

दाररक्षितक 5.

दारसंबन्ध 6.

दारिल m. N. pr. eines Commentators des Kauçikasûtra.

3. दारु III. 6.

दार्भ्यूष (?) Kauç. 32,8. 35,28.

दार्विकोमिक III. 6.

दार्वीचि 6.

दार्शी f. Pl. Kauç. 24,18 vielleicht Bez. *der Verse* AV. 7,81,1—6.

दावदहनज्वालाकलापाय् III. 4.

2. दाश् III. 5.

3. दाश् 5. — Mit आ 5.

दासक III. m. N. pr. eines Sohnes des Balasena Divjâvad. 3,11. 4,22. 5,17. fgg.

दासीक 5.

दासेर III. 3) Dharmaçarm. 16,55.

दाह् III. 5.

दिगम्बर III. 3.

दिग्धविद्ध auch AV. Paipp. 9,2,4,6.

दिग्वस्त्र und दिग्वासस् III. 3.

*दिग्विलोकित m. *ein best.* Samâdhi Mahâvy. 21,19.

दिग्व्यापिन् 3.

दिङ्नाग 5.

दिक्षात्र III. 6.

दिण्डिक und दिन् 5.

दिनपाठिका 3.

दिनमुख, lies n. st. m.

दिनराज्ञ 4.

दिनवार 5.

दिनादि und दिवाकीर्ति III. 5.

दिवानिशम् 3.

दिवाभीत III. 5.

दिवाविहार m. *Ruhe während der Hitze des Tages* Divjâvad. 201,3.

दिवाशय्या 6.

दिवौकस III. N. pr. eines Jaksha Divjâvad. 211,5. 214,5. fgg.

दिव्यता III. 5.

दिव्यवर्षसहस्रक 6.

1. दिश् mit अन्वा III. *Jmd* (Acc.) *befehlen* Gâtakam. 20. *Befehl geben* 22. — Mit समा III. 3. — Mit उद् auch *abweisen* R. ed. Bomb. 3,46,35. — Mit सम् III. *Abschied nehmen von* (Acc.) Divjâvad. 446,25.

2. दिश् III. 1) दिशो दिग्भ्यः *in allen Richtungen* Divjâvad. 163,24.

दिशोदाह m. = दिग्दाह Divjâvad. 203,9. 206,4.

1. दिष् mit सम् Caus. auch *täuschend ähnlich darstellen* Kâd. 25,24 (45,4).

दीक्, Caus. दीक्षित III. Am Ende eines Comp. *sich einer Sache gewidmet habend* Gâtakam. 22,67. — Mit अनु 4.

दीक्षितदण्ड m. *der Stab eines Geweihten* TS. 6,1,4,1.

दीक्षितयाज्ञिक 4.

दीक्ष 5.

1. दीदि und दीधि III. 3. दीधि mit आ 2) lies *vorsetzen* st. *versehen*.

दीन III. 2) in einer Vigajanagara-Inschr. nach Hultzsch (अन्वर्था वसुमत्यासीद्यस्मिन्दानपरे सति। दीना इति च नामाप्युक्ता दधति नापरे ॥).

दीप् mit प्र III. 4.

दीप III. m. N. pr. eines Fürsten Divjâvad. 246,9. fgg.

दीपावती f. N. pr. einer Stadt Divjâvad. 246,9. fgg.

दीर्घ III. 6.

दीर्घकेश III. 5.

दीर्घय्, °यति *lange machen, zögern, Etwas auf die lange Bank schieben* R. ed. Bomb. 2,100,19.

दीर्घलताद्रुम und दीर्घवेणु 5.

*दीर्घानुपरिवर्तिन् Adj. *lange nachwirkend* Mahâvy. 109,79.

दीर्घिका III. 3.

1. दु, आदुन्वस्व und विदुन्वस्व MBu. 1,78,11. — Mit संपरि, °दूयमान *sich verzehrend, — abhärmend* R. ed. Bomb. 4,24,2.

दुःखवसति 5.

दुःखशोकवत् 6.

दुःखस्पर्श[म्] III. 3.

दुःखानर्क 3.

दुःखासिका 5. Auch Subhâshitâv. 156. Kâd. (1883) 297,6.

*दुःखितता f. ? Mahâvy. 85,16.

दुग्धमुख 5.

दुग्धसमुद्र III. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,52.

दुरःप्रभृति 3.

दुरधीश्वर 4.

दुरध्यय 5.

दुरनुनेय Adj. *schwer zu gewinnen, — auf andere Gedanken zu bringen.* Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 28.

दुरनुवर्त्य Adj. *schwer zu befolgen* Gâtakam. 27.

दुरन्वय Adj. (f. आ) auch *schwer zu ergründen* R. ed. Bomb. 3,66,18.

दुरभिभव 4.

दुरभिसंभव Adj. Mahâvy. 245,804. *schwer auszuführen, schwierig* Gâtakam. 12. *mit Schwierigkeiten verbunden* oder *schwer zu bewohnen* 21.

दुरवगाह Adj. *schwer zu betreten, unzugänglich* Gâtakam. 8.

दुराक्राम Adj. metrisch st. दुराक्रम R. ed. Bomb. 1,21,17. 4,10,21.

दुराधि und दुरानेय 5.

दुरावर auch *schwer abzuwehren* R. ed. Bomb. 3,64,64.

दुराशंसिन् 3.

दुरासद III. 1) Gâtakam. 28. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

दुरितार्णव 3.

दुरीत und °ता 5.

दुरुदाहर III. 3.

दुरुपसर Adj. *schwer zugänglich* Kir. 7,9.

दुर्गासावित्रि 6.

दुर्गाह्लाद und दुर्गाह्व III. 3.

दुर्दोह 6.

दुर्ध्यान und दुर्नामिका 5.

दुर्निवेद्य Adj. *schwer zu melden.* Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 9,81.

दुर्नीति f. *unkluges Benehmen, schlechte Politik* Gâtakam. 9,19.

दुर्न्यस्त s. oben अति°. *übel angebracht* Divjâvad. 27,25.

दुर्भक्त III. 5.

दुर्भर III. 3) *Nom. abstr. °ता f. Mahâvy. 127,32.

दुर्मङ्कु 4. Bed. *unverschämt, frech, ungehorsam.* Vgl. Mahâvy. 127,62. 255,4.

दुर्मर्याद III. 4.

दुर्मर्षण Adj. auch *schwer zu ertragen* R. ed. Bomb. 4,15,5.

दुर्योग III. 4.

दुर्लिखित 5.

दुर्वच 4.

दुर्वराह III. Âpast. Çr. 9,10,15 nach dem Comm. *zahmer Eber.*

दुर्वृष्टि III. Gâtakam. 10.

दुर्व्यवहृति 3.

दुश्चक्तम् III. 6.

दुःश्लिष्ट 3.

2. दुष् mit अप Caus. 4.

दुष्कृतक Adj. *ungläubig* Divjâvad. 7,29. 9,24. 335,20.

*दुष्कृतप्रतिच्छादन n. *das Verheimlichen eines argen Vergehens* Mahâvy. 261,54 (दुष्कृला° gedr.).

*दुष्कृतालोचन n. *das Verrathen eines argen Vergehens an eine nicht geweihte Person* Mahâvy. 261,6.

दुष्परिमृष्ट 4.

*दुष्पोष Adj. *schwer zu ernähren.* Nom. abstr. °ता f. Mahâvy. 127,31.

दुष्प्रक्रिया 4.

दुष्प्रद Adj. nach dem Comm. = दुःखप्रद R. ed. Bomb. 2,106,29.

दुष्प्रभञ्जन 3.

दुष्प्रमय III. 4.

दुष्यक्त III. 5.

दुःषमाप्राभृत n. Titel eines Werkes Festgr. 55. 58.

1. दुह्, अदुक्ष Maitr. S. 3,3,4 (36,9). 4,2,1 (21,14). Vgl. zu P. 7,1,8. 41.

2. दूणाश III. 5.

दूत III. 3.

दूतमुख und दूतवत् 3.

दूरचर III. *sich fern haltend von* (Abl.) Gâtakam. 23,59.

दूरद 6.

दूरय् III. *entfernen* Kumâras. 8,31.

*दूरवेध m. *das Treffen in die Ferne*

Mahâvj. 217,19.

दूरसूर्य, lies *über dem.*

दूराद्धि 3.

दूरापणिक Adj. *entfernte Märkte besuchend* Dharmaçarm. 1,74.

दूरेकिति III. 3.

दूषय् mit उद् 3. — Mit प्र III. चित्तम् *sich ärgern* Divjâvad. 197,25. 286,5.

2. दूष्य III. 5. 1) *b*) Divjâvad. 297, 23. 614,17.

दृक्कर्ण und दृक्श्रुति III. 6.

दृग्रुध् 6.

दृढन्तुरा und दृढप्रहारिन् (1) Nom. abstr. °रिता f. Divjâvad. 58,27. 100, 13. 442,8) III. 3.

2. दृढमुष्टि III. 4.

दृढिका f. *eine Art Schmuck* Sabdajalilâ 2,5.

दृढेनुरा 3.

दृति III. 1) °कर्माणि Kauç. 38,12.

दृशीकु III. 1) zu streichen, die Stelle gehört zu 2).

°दृश्वरी 4.

दृषत् III. 5.

दृष्टचर III. so v. a. *nicht ganz unbekannt* Gâtakam. 26,16.

दृष्टधर्म III. *Adj. *der den Dharma erschaut hat* Mahâvj. 48,44. m. *diese Welt, dieses zeitliche Leben, das Jetzt* 48,38. 85,6. Divjâvad. 207, 25. Gâtakam. 1.

*दृष्टधर्मिक Adj. *zu dieser Welt gehörig* Mahâvj. 255,8.

दृष्टपूर्विन् 5.

दृष्टहानि f. *disparagement of sense-evidence* (so Hall) Sâṁkhjas. 3,74.

दृष्टान्तवत् Adj. *beweisende Beispiele —, — Vergleichungen enthaltend* Gâtakam. 28.

दृष्टि III. *eine philosophische* oder *religiöse Ansicht, Theorie, Weltanschauung* Gâtakam. 23.

°दृष्टिक 3.

दृष्टिगत n. = दृष्टि oben Gâtakam. 23. Divjâvad. 164,19.

दृष्टिपन्थन् 3.

दृष्टिविक्षेप III. 5.

1. देव III. 3.

देवक III. 5. 4) *a*) देविकाकृवीषि auch Çâṅkh. Çr. 9,28,1.

*देवकुलिक m. etwa *Tempelhüter* Mahâvj. 186,78.

देवगव und देवचित्ति 4.

देवतामय III. 6.

देवतेज्या 5.

देवत्य III. 5.

देवनन्दिन् III. 3. Vgl. Festgr. 53.

देवनामन् 6.

देवनिकाय III. 6.

देवनिश्रयणी, °निश्रेणी u. s. w. 6.

देवपात्र III. Maitr. S. 4,5,5 (70,11).

देवपुरोहित III. 3.

देवप्रभ 5.

देवभाष्यज्ञानविधिपद्धति 6.

देवमधु 4.

देवमनुष्य und °ष्य III. Maitr. S. 1,8,6 (123,15). 9,5 (135,12). 3,8,4 (98, 11). 4,2,1 (22,4. 6). 7 (28,3). 13 (37,3. 5).

देवयशस und देवयशस्विन् 3.

देवयानीय 5.

1. देवयोनि III. 4.

देवलक्ष्मन् III. 5.

देवसखि m. N. pr. eines Berges R. ed. Bomb. 4,43,17.

देवसत्य III. 6.

देवसेन III. 2) f. Pl. *die Schaaren des* Deva oder Îçâna Âpast. Gṛhj. 20,5.

देवकेडन III. 2) lies Bez. *des* Anuvâka AV. 6,114—124.

देविकाकृविस् s. oben u. देवक.

देवी Adv. und देवेज्या 5.

देशकण्टक m. *eine Plage des Landes* Gâtakam. 10.

देशकपटु n. *Pilz* Kauç. 48,10 nach Dârila. Vgl. पटु 3).

देशभङ्ग 4.

देशोपदेश 6.

देश्य III. 3.

देक् III. *m. N. pr. eines Landes Mahâvj. 154,3.

देकपात 3.

देकबन्ध und देकभेद 4.

देकभाष्यवार्त्तिक 5.

देकली III. Âpast. Gṛhj. 6,9. v. l. देकिनी fehlerhaft.

दैत्यनिषूदन III. Bein. Indra's Gâtâkam. 7,86.

दैप III. 5.

दैवत III. 3) m. R. ed. Bomb. 2, 11,16.

दैवविधि 5.

दैवश्राद्ध 6.

दैवसक 5.

दैविक III. 5.

दैवेज्य 3.

दैवोदासि III. Maitr. S. 3,3,7 (40,6).

दैशिक III. 5.

दैष्टिक III. 3.

दोलायुद्ध und दोलाव्रूढ 5.

2. दोष III. 1) *c*) दोषं कर् mit Acc. der Person *Jmd Etwas* (Loc.) *als Schuld anrechnen* R. ed. Bomb. 4,18,48.

दोषगुणिन्, दोषनिर्घात und दोषभाज् 3.

दोषभेदीय 4.

दौर्गन्ध n. fehlerhaft für दौर्गन्ध्य Divjâvad. 57,21. 193,21.

दौर्वचस्य III. *Unverbesserlichkeit Mahâvj. 258,13.

दौर्वर्णिक n. *ein böses Merkmal* Divjâvad. 411,14.

दौःशासन 3.

*दौ[:]ष्कुल्य n. *schlechtes Betragen* Mahâvj. 109,20.

द्युजन m. *ein Gott* Kâṇḍiç. 35.

1. द्युत् mit अभि Caus. III. *Med. *beleuchten, verdeutlichen* Mahâvj. 109. — Mit अव Caus. III. *beleuchten* Âpast. Gṛhj. 1,22. अवद्युत्य schlechte Lesart.

2. द्युत् III. *Strahl* Dharmaçarm. 1,16. 12,40.

द्युदन्तिन् m. *Himmelselephant* Dharmaçarm. 7,8.

द्युधामन् m. *ein Gott* Kâṇḍiç. 65.

द्युपुरंधि 3.

द्युमर्याद Adj. *den Himmel zur Grenze habend.* Nom. abstr. °व n. Çaṁkara zum Vedânta 143,3.

द्युमर्यादवत् Adj. dass. Nom. abstr. °वत्त्व n. Çaṁkara zum Vedânta 143,6.

द्युम्न III. 3.

द्युरत्न 5.

द्यूतकिंकरी 3.

द्यूतभूमि 4.

द्यूतमण्डल III. 4. Vgl. Pischel in Philologische Abhandlungen, Berlin 1888, S. 74. fgg.

द्योता f. Âpast. Gṛhj. 3,11. Baudh. Gṛhj. Pariç. Von den Commentatoren durch *eine Schielende, Rothäugige* oder *Rothhaarige* erklärt. Vgl. Vaigajanti, Bhûmik., Brâhmaṇâdhj. 51.

द्रढिमन् III. 4. Auch *fester Verschlag* (gegen Verfolger) Vigñ. zu Jâgñ. 3,227. fg.

द्रमिड 3.

द्रव III. 2) *b*) Gâtakam. 28. 32,2.

द्रवत् III. 6.

द्रवमय 6.

द्रविणेश्वर auch Bein. Kubera's Spr. 7049.

द्रवेतर Adj. *nicht flüssig, hart* Kir. 17,60.

1. द्रव्य III. 5.

द्रव्यजात III. *allerlei Gegenstände* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 230,3.

द्रव्यप्रकल्पन 6.

द्रव्यमात्रा 4.

1. द्रा mit अभिप्र 5.

2. द्रा mit नि III. 5. — Mit विनि 5.

1. द्रापि, so zu betonen.

1. द्रु mit न्या *hinlaufen* Maitr. S. 4, 6,4 (83,16).

4. द्रुं III. 5.

द्रुमवासिन् m. *Baumbewohner, Affe* R. ed. Bomb. 4,39,35.

द्रुम्भूली f. etwa *Rohr, Halm* Maitr. S. 3,8,3 (95,5). Vgl. द्रात्भूषी.

1. द्रू III. 1) द्रुणाति Maitr. S. 3,7,3 (78,3). So auch v. l. zu 2,4,2 (40,2).

द्रोणमुख III. 1) hierher wohl Divjâvad. 620,12. 20.

द्वंद्व III. Loc. so v. a. *unter vier Augen* R. 7,103,11.

द्वंद्वसंप्रहार 6.

*द्वयद्वयसमापत्ति f. *Copulation* Mahâvj. 281,265.

द्वादशपञ्जरिकास्तोत्र 3. Richtig °मञ्जरिका°.

द्वादशपुष्कर 3.

द्वादशमञ्जरिकास्तोत्र n. Titel eines Stotra.

द्वादशयोग (unter द्वादशा°), द्वादशवत्सरी und द्वादशवर्ग 5.

द्वादशवर्गीया f. Pl. Bez. *einer Gruppe von zwölf Nonnen* (zur Zeit Bud-

dha's) Divjâvad. 493,12. 495,18.

द्वादशवर्षिक 3.

द्वादशशतदक्षिण 4.

द्वादशायोग 5. Çâṅkh. Çr. 3,18,10.

द्वारकोष्ठक m. *Zinne eines Stadtthors* Divjâvad. 17, 12. 300, 8. fgg. 535,11. fgg.

द्वारपिधान ist m. Çat. Br. 11,1,8,1.

द्वारस्थूणा 6.

द्वार्बाक्ष 6. Auch Âpast. Çr. 11,8,5.

द्वासाक् n.? Maitr. S. 3,3,4 (36,21. 37,1).

द्विकालम् und द्विकोण 4.

द्विचक्र m. auch *eine best. Himmelserscheinung* MBh. 7,199,19.

द्विजत्व III. 3.

द्वितीयक III. 5.

द्वित्रिस् Adv. *zwei- oder dreimal* Gâtakam. 21.

द्विदल III. 3.

द्विदेवत्यपात्र, द्विधाकारम् und द्विधाभावम् (steht an falscher Stelle) 4.

द्विधूर्वक् so zu lesen III.

द्विनिष्ठ, द्विपरार्धिक u. द्विपल 3. 2. द्विपात्र 3. 4.

द्विपात्रिक und °पात्रीण 3.

द्विपितृ Adj. *zwei Ahnen habend* Âpast. Çr. 1,9,7.

द्विपेश्वर m. = द्विपेन्द्र Mâlatîm. (ed. Bomb.) 284,6.

द्विप्रतिकार 4.

द्विभाग III. 4. *m. *eine best. Sünde: das Nichtbeachten des Verhältnisses verschiedenfarbiger Wollen bei einer Bettdecke* Mahâvj. 260,16 (द्विभग gedr.).

द्विभाद्र 3.

द्विमूर्धन् III. 3.

द्वियज्ञ 3.

द्विराज III. vgl. Festgr. 99.

द्विर्नग्न 3.

द्विवृत्ताय् 5.

द्विव्याम und द्विव्यायाम 6.

द्विव्रत 4.

द्विशवस्, द्विशाणिक, द्विशिख, द्विशिरस्क und द्विसमीन 6.

द्विस्रक्ति 4.

द्विःसम 6.

द्वीपवत् III. 3) *a*) Dharmaç. 1,31.

द्वीपिन् III. 2) *Tiger* 153,7.

द्वीपेश 3.

द्वेधाकारम् 5.

द्वेधाक्रिया 3.

द्वैषोयवन III. 4.

द्वैतवादिन् III. Aniruddha zu Sâṅkhjas. 1,21.

द्वैधंकारम् 4.

द्व्यणुकीय् 6.

द्व्यनीक 4.

द्व्याचित, °चितिक, °चितीन, द्व्याढक, द्व्याढकिक, द्व्याढकीन und द्व्यार्षेय 3.

धंक्तत् 5.

धनगुप्त III. m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 351,22.

धनदाय्, °यते Kubera *gleichkommen* Gâtakam. 5.

धनमूल्य n. *Geldkapital.* Nom. abstr. °ता Gâtakam. 12,18.

धनव् 5.

धनवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Kuṭṭanîm. 35.

धनविपर्यय 5.

धनसंमत m. N. pr. eines Fürsten Divjâvad. 62,11. fgg.

धनस्कारक Adj. *Geld bei sich führend* Divjâvad. 5,12.

धनाय् III. 3. Mit dem Acc. धनम् Kir. 13,56.

धनुर्मार्ग m. Pl. *die verschiedenen Arten den Bogen zu handhaben* MBh. 7,87,5.

*धनुष्कलापक m. (!) *Bogen und Köcher* Mahâvj. 217,33.

*धनुष्केतकी f. *eine best. Blume* Mahâvj. 240,34.

धनेश III. 2) Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 8,51.

धनैषिन् Adj. *Geld verlangend* Gâtakam. 9,72.

धन्ध III. *stumpf* (in intellectueller Bez.) Mahâvj. 58. Divjâvad. 488,27 (धन्व gedr.).

धन्व् III. 4.

धन्व III. Vgl. auch oben धन्ध.

धन्वन III. 3.

धन्वार्ति f. *Bogenende* Maitr. S. 4,5,9 (77,3. 7). Vgl. 3. आर्ति.

धयद्वत् III. 6.

1 धर् mit उप III. 3. Caus. III. *verstehen* Gâtakam. 20. — Mit संप्र III. 5.

धर् III. 2) *a*) Kir. 15,12. Dharmaçarm. 7,25. 10,15.

धरण III. 5.

धरणिज्ञ III. m. *Baum* Daçak. (1883) 141,3.

धरणिदास 5.

धराधरेन्द्र 3.

धरित्रीधर m. *Berg* Kir. 16, 55. Dharmaçarm. 9,67.

धरित्रीभृत् m. *Fürst* Bhoǵa am Schluss des Comm. zu Jogas.

धरिममेय Adj. *was gewogen wird, nach Gewicht verkauft wird* M. 8,321.

धर्म् 5.

धर्म III. 11) *Bogen* Dharmaç. 17,66. 2. धर्मकाय und धर्मचक्षुस् III. 3.

धर्मता III. Gâtakam. 14,16. Instr. am Ende eines Comp. so v. a. *vermittelst, vermöge* Divjâvad. 180,24. 281,31.

धर्मद्रुक् und धर्मद्रोण 3.

*धर्मधातुनियत m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 9.

धर्मधार्य Adj. *das Gesetz aufrecht erhaltend* Maitr. S. 3.8,9 (108,4).

धर्मध्वजवत् Adj. = धर्मध्वज 1) *b*) MBh. 7,195,4.

धर्मपाश (so zu lesen in 3) III. 3.

धर्मपुत्रक, धर्मप्रेत und धर्मभग्न 4.

धर्मय् 5.

धर्मयज्ञ m. *Tugendopfer, ein gerechtes Opfer* (nicht blutig) Gâtakam. 10.

धर्मयशस् 5.

*धर्मराजपुत्र (so zu lesen) m. *ein wahrer, geistiger Sohn* Buddha's Mahâvj. 48,16.

धर्मवाणिज्यक und धर्मवाक् 5.

धर्मविप्लव 3.

धर्मविरोधवत् 5.

धर्मशरीर III. *Tugendkörper, die Gesammtheit der Tugenden Jmds* Gâtakam. 22,66.

धर्मशाटप्रतिच्छन्न Adj. *mit dem Gewande der guten Sitte bekleidet,* so v. a. *nackt* Divjâvad. 165,17.

धर्मश्रवण n. *das Anhören einer Predigt* Gâtakam. 9. 24. 25. 27.

धर्मसंज्ञ Adj. *Pflichtgefühl habend.* Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 21.

धर्मसत्यव्रतेयु 6.

धर्मसागर m. N. pr. eines Autors Festgr. 55. fgg.

*धर्मार्थिक Adj. *nach* Dharma *strebend, fromm* Mahâvj. 126,1.

धर्म्यग्राह्यकमान n. *ein Beweismittel, welches ein Object in der bestimmten Eigenschaft erkennen lässt,* Sâṅkhjapr. 59,3.

*धर्मोद्गत m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21,63.

धर्षण III. n. * *Bezwingung* Mahâvj. 244,134.

धवल III. 5. 2) *c*) Dharmaçarm. 2,25. 2. धवलपक्ष und °विकंगम III. 5. 6.

धवलपुराणसमुच्चय fehlerhaft für सकलपुराण°.

धवलस्मृति f. Titel eines Werkes.

1. धा mit अभि III. 5. — Mit अन्वव III. Âpast. Çr. 8,11,16. Grhj. 17,5. — Mit समा III. 6. *Pass. *in eine andachtsvolle Stimmung gerathen* Mahâvj. 81,5. — Mit अभ्युप III. 5. — Mit अनुनि, अनुनिहिता: *nacheinander geordnet* Maitr. S. 4,6,7 (89, 9). — Mit विनि III. 6. — Mit संपि *schliessen* Divjâvad. 232,19. — Mit प्र III. *चित्तम् (dieses wohl zu ergänzen) *den Geist auf Etwas richten* Mahâvj. 39,4. — Mit वि III. 3. — Mit सम् III. 6. — Mit अभिसम् III. 5.

धातकीखण्ड III. Dharmaçarm. 4,3.

धानुर्वेद III. 6.

धान्यकटक 5.

धान्यजीविन् Adj. *von Körnern lebend;* m. *ein solcher Vogel* R. ed. Bomb. 4,38,24.

धान्यपूल 3.

धान्यमिश्र III. 4.

धान्यराज III. 4. 5.

1. धामन् III. 6.

धामवत् 3.

धाय III. nach Dârila *Bündel.*

धायिन (?) Kauç. 34,10.

1. धार् III. 5.

2. धार् III. 2) *c*) Dharmaçarm. 7,46.

धारलोपक 5.

धारापथ III. रथनेमि° so v. a. *Radspur* Dharmaçarm. 7,48.

धारासलिल n. = धाराजल Dhar-

MAÇARM. 2,19. कृपाण° 18,24.

धार्मिक III. *m. = बोधिसत्त्व MAHÂVJ. 22,16.

1. धाव् mit अभिप्रति *zulaufen auf* (Acc.) MAITR. S. 4,6,4 (84,17). — Mit अभिवि *hindurchlaufen* zwischen (अन्तरेण) von einem Wege ÂPAST. ÇR. 10,20,11. — Mit सम् III. eine Existenz (Acc.) *durchlaufen* DIVJÂVAD. 534,6.

2. धाव् Caus. III. **waschen lassen* MAHÂVJ. 281,58.

2. धावन III. n. **das Waschenlassen eines Gewandes von einer nicht verwandten Nonne* MAHÂVJ. 260,6.

धिग्वाद् m. *Tadelwort, Tadel* GÂTAKAM. 11,13. 13,31. 22,28. 24,31.

1. धिष्ण्य III. 5) *a*) *Haus* KUṬṬANÎM. 9.

धोता 5.

धीमत् III. *m. = बोधिसत्त्व MAHÂVJ. 22,3.

धीरो Adv. mit कर् *ermuthigen* GÂTAKAM. 14.

धुतगुण m. = धूत° SADD. P. 75.

धुन्धुमत् und धुमधुमाय् 3.

धुरानिक्षेपण Adj. als Beiw. eines Kaitja der Malla DIVJÂVAD. 201,5.

धुर्य III. 3.

1. धू mit अव III. °धूत *verschmäht* GÂTAKAM. 13. — Mit आ III. **abschütteln* (Sünden und dgl.) MAHÂVJ. 126,73. — Mit समुद् III. 4.

धूडा 6.

धूतगुण m. *eine best. asketische Lebensregel* MAHÂVJ. 245. DIVJÂVAD. 61,28. 62,3. 393,23. Vgl. MAHÂVJ. 49.

धूपय् mit अनु III. 6.

धूमनेत्र III. m. N. pr. eines Berges DIVJÂVAD. 107,6. fgg.

धूमय् mit अभि 5.

धूमरक्त und धूमरी 5.

धूमल III. 5 (hier fälschlich धूमील).

धूमाय् mit सम् *rauchen* DIVJÂVAD. 107,7.

धूम्र III. 3. In der Bed. 4) MBH. 1, 63,49. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts R. ed. Bomb. 3,35,31.

धूम्रक III. 3.

धूर्त III. m. als Bein. Skanda's AV. PARIÇ. 20,4.

धूर्तलवण 5.

धूर्ति III. 5.

धूर्युज m. nach NÎLAK. *Wagen* MBH. 7,57,7.

धूलिगुच्छ 5.

धूलीकदम्ब und धूतश्री III. 5.

धृतराष्ट्र III. m. N. pr. eines Gänsekönigs GÂTAKAM. 22.

धृष्टता 3.

धेन III. 2) lies धेना st. धेना.

1. ध्या mit अभि III. 3. — Mit नि III. *sehen, betrachten* KIR. 4,26, v. l. 10, 46. 57. 14,58. *einsehen, ergründen* MAHÂVJ. 245, 1055. — *Caus. निध्यापयति wohl *überreden, zu überreden suchen* 245,1059.

ध्यानै III. 5.

ध्यानागार *Andachtsgemach* GÂTAKAM. 7.

ध्यामल Adj. *dunkelfarbig, schwarz, unrein* DHARMAÇARM. 2,70. 5,67.

ध्यामली Adv. mit कर् *schmutzig machen, verunreinigen* ebend. 5,39.

ध्यामीकरण III. **das Verzehren, Verbrennen* MAHÂVJ. 245.

ध्रुव III. 6.

ध्वजवद्, ध्वनिलाला u. ध्वनिलीला 5.

ध्वन्य III. 5.

ध्वन्याचार्य III. = आनन्दवर्धन und Verfasser des ध्वन्यालोक. Vgl. PISCHEL in Z. d. d. m. G. 39,315.

ध्वस्मन्वत्त् III. 5.

ध्वाङ्क्ष III. 4.

ध्वाङ्क्षवत, ध्वाङ्क्षवतायनि und ध्वाङ्क्षवदायनि 5.

2. न III. auch *nein*.

नकुलक III. m. vielleicht *eine Art Geldbeutel* DIVJÂVAD. 124,2.

नकुलाख्या und नकुलाख्यI III. 3.

नक्तंभोजिन् 4.

नक्षत्र III. 5.

नक्षत्रदेवत 5.

नक्षत्रशवस् III. 4.

नक्षत्रोपजीविन् m. *Astrolog* VIÇV. zu JÂÇ. 3,289. fg.

नखावपूत Adj. *mit den Nägeln gereinigt.* Subst. Pl. Bez. *bestimmter Körner* MAITR. S. 2,6,5 (66,5). 4,3,8 (47,12).

नगरदेवत n. *die Gottheit einer Stadt* MṚKKH. 11,18.

नगरमण्डना und नगाश्मन् 5.

नग्नचर्या f. *das Gelübde des Nacktgehens* DIVJÂVAD. 339,23.

नट् III. 5. — Mit वि 5.

नडनेरि III. 4.

नत्यूक् m. R. ed. Bomb. 2,56,9. 103,43 (नत्युक् gegen das Metrum) angeblich = दात्यूक्.

नद् mit वि Caus. III. *schmähen* DIVJÂVAD. 540,19. — Mit अभिवि 5. Caus. अभिविनादित *ertönend von* (Instr.) R. ed. Bomb. 4,30,59.

नर्द् III. 3.

नर्दस्य्, °स्यते *brüllen* DIVJÂVAD. 269,3.

नर्दीमार्ग 4.

नर्दीसीस und नर्देश 5.

नन्द् mit अभि Caus. 5. — Mit समभि III. *mit grossem Wohlgefallen aufnehmen* GÂTAKAM. 22. 26. — Mit समा 4.

नन्द्, f. नन्दी III. = नन्दि *Freude* DIVJÂVAD. 37,24. fgg. MAHÂVJ. 244,121.

नन्दकुमार 4.

नन्दनभट्टाचार्य 5.

नन्दिता 6.

नन्दिमित्र 5.

नन्दोपनन्द m. N. pr. eines Schlangendämons MAHÂVJ. 167,51. Voc. als Ausruf so v. a. *o weh* DIVJÂVAD. 307, 1. 329,9.

नपुंसक III. 5.

नभःसद् III. 3.

नभोऽङ्गण 5.

नभोद्रुम् III. 6.

नम् mit अभि Caus. (°नामयति) *hinneigen, zuwenden* (चित्तम्) GÂTAKAM. 22. — Mit निस् Caus. (°ना° und °न°) *ausstrecken* DIVJÂVAD. 7,6. 71, 4. — Mit विपरि Caus. III. 5. — Mit अभिप्र III. °प्रणत *hingebogen nach der Seite von* (Acc.) GÂTAKAM. 27. — Mit समभिप्र *sich tief verneigen vor* (Acc.) GÂTAKAM. 24. 30. — Mit सम् Caus. III. *unterwerfen* DIVJÂVAD. 446, 1. 451,20.

नमक Adj. *das Wort* नमस् *enthaltend* Z. d. d. m. G. 41,486. fg.

नमुचि III. 3.

नय III. 5.

नयचन्द्रसूरि m. N. pr. des Autors von Hammîramahâkâvja.

नयदत्त m. N. pr. eines Mannes KUṬṬANÎM. 36.

नयनप्रीति und नयनबुद्बुद 4.

नयनवारि III. 5.

नयनाम्बु 3.

नयनायुध? VIKRAMÂÑKAK. 9,52.

नयवर्त्मन् n. *Politik* KIR. 1,6.

नयकोन 3.

नर् III. 4.

नरकपात 3.

*नरकवर्त्मन् n. *vulva*; s. u. संबाध 1) *c*).

नरपशु III. *ein Mensch als Schlachtopfer* GÂTAKAM. 10,17.

नरमन्य III. RUDRAṬA, ÇṚÑGÂRAT. 1,124.

नरवीर 5.

नरव्याघ्र m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes R. ed. Bomb. 4,20,28.

नरी Adv. 5.

नर्त् mit अभिप्र *tanzen* KIR. 4,17.

नर्मद् III. 5. 3) *b*) γ) N. pr. einer Hetäre KUṬṬANÎM. 35.

नर्मसाचिव्य III. ÇIÇ. 1,59.

नर्मस्फिञ्ज 6.

नर्माली 5.

नलमालिन् m. N. pr. eines Oceans GÂTAKAM. 14,21.

नलेध्म 4.

1. नव III. m. *ein jüngerer Mönch* MAHÂVJ. 270,31. DIVJÂVAD. 349,26. n. *neues Getreide* KAUÇ. 38,10.

1. नवक III. m. *ein jüngerer Mönch* MAHÂVJ. 270,29. DIVJÂVAD. 404,14.

नवकार्मिक m. *Aufseher bei einem Neubau* MAHÂVJ. 270,22. GÂTAKAM. 19,21.

नवतर्भ 6.

नवपरिणाया 3.

नवप्रसूता 5.

नवयोग 4.

नवलक्षण und नववर्ग 5.

नवविवित्सु 6.

नवश्राद्ध III. im ÇRÂDDHAMAJÛKHA nach AUFRECHT folgendermaassen definirt: प्रथमे ऽह्नि तृतीये ऽह्नि पञ्चमे सप्तमे तथा । नवमैकादशे चैव तन्नवश्राद्धमुच्यते ॥

नवस्वस्तर् m. *eine Streu von frischem Grase* Âpast. Gṛhj. 19,9.

नवालाबु 3.

नवावसान n. *eine neue Wohnung* Maitr. S. 1,4,10 (58,4).

नवावसित 5.

नवौचित्यविचारचर्चा 6.

1. नश् Caus. III. **ausstossen aus der Gemeinde.* Vgl. नाशितसंग्रक्. Im Aor. *abkommen von* (Abl.). मा धर्म्यान्नीनशः पथः MBh. 3,52,15 = R. Gorr. 1,24,9. — Mit प्र III. मार्गप्रनष्ट *vom Wege abgekommen* Gâtakam. 6. — Mit विप्र III. °नष्ट *der sich verirrt hat* Gâtakam. 6,24.

नष्टकार्यार्थ Adj. *bei dem das Interesse für das zu Thuende erloschen ist* R. ed. Bomb. 4,1,120.

1. नह् mit पर्यव III. °नद्ध *überdeckt, überzogen* Divjâvad. 120,3. 125,2.

2. नह् nach Aufrecht zu streichen, da नद्धस् auf नप् (vgl. नपात्, नप्तर्, नप्ति, नप्ती) *Abkömmling* zurückzuführen ist wie अद्धस् auf अप्.

नागतमनी 5.

नागबलि m. *Streuopfer an die Nâga, eine best. Hochzeitsceremonie* Comm. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

नागवृत्त III. R. ed. Bomb. 4,1, 78. 83.

नागशर्मन् 5.

नागाङ्गना III. 5.

नागाश्वना 5.

नाटकीय III. 3.

नाडी III. 5.

नातिकृच्छ्र 6.

नातिक्षत्पक 3.

नातिद्रव 4.

नातिपशु 5.

नातिप्रसीदत्त् 6.

नातिमुदावत्त् 4.

नातिरोहिणी, नातिलघुविपुल, नातिलम्पट, नातिलोमश, नातिविलम्बिन्, नातिवृत्त und नातिवृद्ध 5.

नातिशोभित 6.

नातिश्लिष्ट Adj. *nicht sehr fest* Çik. (Pisch.) 64,18.

नातिसमञ्जस 6.

नातिसान्द्र 4.

नाथ् mit उप III. Kâd. (1883) 46,21. v. l. उपयाचितवती st. उपनाथितवती.

नानाकरण n. *Unterschied* Divjâvad. 222,20.

नानागति m. *Wind* Kir. 16,44.

नानाग्नेय n. Maitr. S. 1,7,2 (112,8).

नानात्मपक्ष m. *die Annahme, dass es viele Seelen gebe,* Aniruddha zu Sâṃkhjas. 1,150. 155. 157. 159.

नानात्मवादिन् m. *ein Anhänger dieser Theorie* Sâṃkhjas. 1,29. 156.

नानादेवत 5.

नानाधिष्ण्य Adj. Pl. *verschiedene Erdaufwürfe habend* Çat. Br. 12, 3,5,2.

नानाधी III. Vgl. Pischel, Vedische Studien 110.

नानानर्घमकारत्नमय 4.

नानाप्रकार 3.

नानाबुद्धिरुच् 5.

नानाब्रह्मसामत्व und नानामन्त्रौघसिद्धिमत्त् 4.

नानायोग 6.

नानारत्नाकरवत्त् 5.

नानारस Adj. *verschiedene Grundtöne habend* (Schauspiel) Mâlav. 4.

नानाविश्य 4.

*नानासंवासिक Adj. *an verschiedenen Orten wohnend, zu einer anderen Parochie gehörend* Mahâvj. 271,2.

नान्दी III. 5. 6.

नान्दीभाजन 5.

*नापितभाण्ड n. *Rasirgeräthe* Mahâvj. 273,99.

नापितशालिका 6.

नाभि III. 4.

नाभिद्मपाद् 4.

नामन् III. 5. नाम *quasi, bloss dem Scheine nach* Gâtakam. 23. *dennoch, nichtsdestoweniger* 30.

नामपूर्व Adj. *ein Nomen als ersten Bestandtheil habend* Âpast. Gṛhj. 15,9.

नामाक्षर n. Pl. *einen Namen ausdrückende Silben, Namensaufschrift* Vikram. 78,13.

नामाङ्कित 6.

नामादेशम् III. Âpast. Gṛhj. 20,14.

1. नाम्बी III. Maitr. S. 2,6,6 (67,9).

नायक III. 3.

नाराचदुर्दिन 6.

नारायण III. m. Pl. neben गोपाला: MBh. 7,18,31. 19,7.

नारिकेली III. Vigân. zu Jâgñ. 3, 289. fg.

नारीपुर 3.

नारीय् 5.

नार्य III. 5.

नाल III. 4.

नालक, f. °लिका III. *eine metallene Platte, auf der die Stunden angeschlagen werden,* Gâtakam. 13,15.

नालीक III. 5.

नालीवङ्ग m. ein Personenname Daçak. (1883) 165,1. 167,14.

1. नाव्य III. m. *Schiffer* Âpast. Gṛhj. 6,2.

*नाशनीय n. (sc. कर्मन्) *Ausstossung aus der Gemeinde* Mahâvj. 265,9.

*नाशितसंग्रक् m. *Verkehr mit einem Ausgestossenen* Mahâvj. 261,61.

नासापुट III. 3.

नासापुटमर्यादा und नासाभङ्ग 4.

नासिका III. 2) Dharmaçarm. 17,99.

नासीर् III. 5.

निकर्षण = निकषण 2) MBh. 12, 327,46.

निकाष 3. *das Reiben, Zerreiben* Kir. 7,6. 13,3.

*निकुब्जन n. *das Umwerfen* (eines Gefässes) Mahâvj. 281,52.

निकूजितव्य n. *das Stöhnen* Gâtakam. 29,43.

°निकृत्तिन् 5.

निक्काण III. Kir. 6,2.

निक्काण III. 5.

निक्षत्रिय Adj. *wo die Krieger unterliegen* Dharmaçarm. 17,35.

निक्षिप्तवाद् 5.

निगड und 1. निगद् III. 5.

*निगर्हणीय n. (sc. कर्मन्) *Tadel, Rüge* Mahâvj. 265,5. Richtig वि°.

निचयिन् Adj. *massenhaft* Kir. 10,29.

निच्कुरण 6.

निज्ञाम 5.

निर्ज्ञर् III. 6.

निटल III. 5.

*निर्तीरण n. etwa *Entscheidung* Mahâvj. 245,1064.

*नित्यक्वर m. *ununterbrochenes Fieber* Mahâvj. 284,52.

नित्यश्राद्ध 6.

नित्यश्री 4.

नित्यस्थ 5.

निदर्शन III. Am Ende eines adj. Comp. **Aussehen* Mahâvj. 71,3. fgg.

निदाघधामन् 3.

निदाघवार्षिक 5.

निदान III. 5. *Veranlassung* Divjâvad. 123,16. 198,1. 654,21. Mahâvj. 281,10.

निदिद्रासु 5.

निधना f. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Kauç. 80,30. 41.

निधातर् III. 5.

निधान III. 1) *d*) Nom. abstr. °ना f. Gâtakam. 2,50.

निधि III. die Bed. *verborgenes Gut, Schatz* ist ausgefallen.

निधिगुह्यकाधिप 3.

निधिभृत् m. Bein. Kubera's Dharmaçarm. 10,57.

निधीश्वर III. ebend. 11,1.

*निध्याप्ति f. etwa *Nachdenken, philosophische Betrachtung* Mahâvj. 245, 1053.

निपक 1) *Adj. *klug, weise* Mahâvj. 98,7 (निपक gedr.). 245,617 (?). — 2) m. *Haupt, Häuptling* Divjâvad. 447,26. 451,20.

निपान III. *Zufluchtsort* Gâtakam. 9. 9,91. 18. 19,9. Vielleicht निपान zu lesen.

निपानी Adv. mit कर् *zum Zufluchtsort machen* Gâtakam. 24, 4. Vielleicht निपानी zu lesen.

निपुण III. *fein, zart, zärtlich* Gâtakam. 4,10.

निभृत III. 4.

निभृती 4.

निमज्य III. 4.

निमार्जन n. *das Abwischen* Har. zu Âpast. Gṛhj. 2,11.

निमित्तावेक्ष Adj. *sich nach dem Anlass richtend* Âpast. Gṛhj. 1,11.

निमुष्टि *ein best. Maass* Kauç. 85,2.

निम्न III. Am Ende eines Comp. *geneigt —, hinneigend zu* Comm. zu Jogas. 4,25. Mahâvj. 30,3 (सर्वज्ञता° zu lesen).

निम्नगापति und निम्नगासुत 5.

नियाम III. *m. *Bestimmung* Mahâvj. 243,99.

निरतीचार 5.

निरनुयोज्य III. Gâtakam. 23.

निरन्तर III. 4.

निरभिसंधान n. *Absichtslosigkeit* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 2,45.

निरवद्योपत्व (?) n. Dâbila zu Kauç. 7,16.

निरश्वपुरुष 3.

निराक्रन्द III. 1) *a) keine Hülfe findend bei* (Loc.) Gâtakam. 12,3. — *b)* Gâtakam. 21.

निराज्ञ ist = उदाज्ञ (s. oben).

निरायतत्व n. *geringe Länge* Kir. 8,17.

निरायास III. *gern geschehend* Divjâvad. 395,26.

निराश III. 4.

निरास्रव Adj. *frei von sündigen Neigungen* Divjâvad. 181,8. 425,18.

निराश्रव gedr.

निरुक्त III. 5.

निरुद्धपकाश und °प्रकाश III. 3.

निरुपस्थायक Adj. *ohne Aufwärter, — Begleiter* Divjâvad. 391,25.

निरुपधिक Adj. *ohne* Upadhi (Upâdhi) Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,79.

निरुपादान III. *kein Verlangen nach dem weltlichen Dasein habend* Divjâvad. 210,4. 314,20.

निरूष्प III. 5.

निरूष्मक Adj. *ohne Wärme, nicht mehr warm* Gâtakam. 8,23.

निरृणिन् 5.

निरृतिपाश m. *Fessel der* Nirṛti TS. 5,2,4,3.

निरेनस् 5.

निरोकार Adj. MBh. 13,23,7 nach Nilak. = अननुज्ञात oder अगृह.

निरोद्धृ 4. *Hemmer, Unterdrücker* Dharmaçarm. 10,4.

निरोधक III. 5.

निरोष्य 5. 6.

*निर्ग्रहस्थान n. Mahâvj. 200,18 fehlerhaft für निग्रह°.

निर्ग्रलमीनाय् 4.

निर्ग्राह्य Adj. *frei von Kälte* Pâdâravindaç. 30.

निर्कर III. 5.

निर्णिक्ति 3.

निर्णीज् III. 5.

निर्दय Z. 2, lies °त्व st. °त्र.

निर्दर III. 2) m. R. ed. Bomb. 3,67,5. = विदीर्णपाषाण Comm.

निर्दिश III. Nom. abstr. °ता f. Âpast. Gṛhj. 15,7.

निर्देश्य III. *dienstbereit, zu Diensten stehend* Divjâvad. 302,26.

निर्धवन 6.

निर्नर III. 5.

निर्नाभि III. 5.

निर्निरय् und निर्बर्क् 5.

निर्बन्धिन् III. Nom. abstr. °न्धिता f. Gâtakam. 13.

निर्भर्त्सन III. 5.

निर्भस्मित 5.

निर्मथ्य Adj. auch *herauszupressen* (aus Kräutern ein Saft) R. ed. Bomb. 4,66,33.

निर्मल III. m. Bein. Skanda's AV. Pariç. 20,4.

निर्मात 4.

निर्मित्सु 6.

निर्मिमित्सा (!) f. *der Wunsch zu schaffen* Comm. zu Jogas. 4,4.

निर्मूषक 4.

निर्यामक III. 5.

निर्योगक्षेम 4.

*निर्लोप m. *Plünderung, Beute* Mahâvj. 223,290. निर्लोपापकारक (so zu lesen) 287.

1. निर्वचन III. n. MBh. 1,109,23 nach Nilak. = प्रशंसा.

निर्वण III. *eine Gegend ohne Wald* Mahâvj. 245,40.

निर्वृणम् 4.

निर्वस्क्य s. निर्व्रस्क्य.

निर्विकार III. 5.

°निर्विघटम् Adv. *ungehemmt durch* Gâtakam. 13,39.

°निर्विरोध Adj. (f. आ) *nicht im Widerspruch stehend mit* Gâtakam. 22,70.

निर्विशेषता 4.

निर्वीर III. 4.

निर्वीरता f. Nom. abstr. zu निर्वीर 1) Maitr. S. 2,1,8 (10,4).

निर्वृत्तमृगपक्षिन् 4.

निर्वेध m. *Durchdringung, Ergründung* Divjâvad. 50,8. *°भागीय Adj. *darauf bezüglich* Mahâvj. 55.

निर्वेलत्य 4.

निर्व्यङ्गक 3.

निर्व्यपत्रप Adj. *keine Scham kennend* Gâtakam. 30,11.

निर्व्यवस्थ Adj. *nicht an seinem Orte verbleibend, sich hinundher bewegend* Daçak. (1883) 125,8.

निर्व्रस्क्य III. Subst. Conj. zu Maitr. S. 3,8,4 (98,20).

निर्ह्रादन, °निलायिन्, °यिता und निर्लोपम् 5.

निवर्तितपूर्व 3.

निवापोदक n. *Wasserspende für einen Verstorbenen* Mṛicch. 160,20.

निवार III. = नीवार 1) Maitr. S. 1,11,7 (169,1).

निवासरचना f. *Bauwerk* Mṛicch. 52,4.

निवासाचार्य III. 5.

निवृत्तसंतापीय 5.

निशाकर auch N. pr. eines Ṛshi R. ed. Bomb. 4,60,8: 9. 13. 63,4. 10.

निशाचर III. 5.

निशादारु III. 6.

निशानपट्ट m. *Schleifstein* Dharmaçarm. 14,47.

1. निशात्त III. *Harem* Dharmaçarm. 5,35.

निश्चक्रिक Adj. *ohne Ränke, ehrlich* Subhâshitâv. 317.

निश्चयकृत् 6.

निश्चयिन् III. 5.

*निश्चिकीर्षा f. etwa *der Wunsch zu vervollkommnen, — zu vermehren* Mahâvj. 127,15.

निश्चितार्थ Adj. *der sich eine feste Meinung gebildet hat in Betreff von* (Loc.), *richtig Jmd oder Etwas beurtheilend* R. ed. Bomb. 4,44,1. 9. °तर ebend.

निश्रेय 5.

*निश्रय m. = आश्रय *Zuflucht, Requisit* u. s. w. Mahâvj. 30,15. 101,13. *Aufenthaltsort* 226,131. die vier निश्रया: eines buddh. Mönchs 266,11. fgg. °दायक 270,18.

निःशाख Adj. *astlos.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. (1883) 121,23.

निःश्रेणिका III. *Leiter* Dharmaçarm. 6,50.

निषेद् 6.

निषद्या III. 5. *das Sitzen* Mahâvj. 261,31.

निषाद् III. *Vogler, Jäger* Gâtakam. 22.

निषादस्थपति 4.

निषेकविचर und निषेकस्वरा 3.

निषेधयितर् Nom. ag. *Abwehrer, Verhinderer.* f. °त्री Dharmaç. 7,66.

निष्कर् III. 5.

निष्कर्ण 6.

निष्कर्षण III. *gewaltsames Entfernen eines Mönchs aus dem Kloster durch einen anderen Mönch* Mahâvj. 261,18.

*निष्काङ्क्ष Adj. *frei von Zweifel* Mahâvj. 19,14 (wohl °ज्ञानें zu lesen).

निष्कार्य Adj. *zwecklos, werthlos* Kaṇḍiç. 3.

निष्कालक III. 5.

निष्कावम् III. 4. 6.

निष्कुटक 5.

निष्कैवल्य III. von einem Kampfe so v. a. *einzig in seiner Art* MBh. 8, 30,36. निश्चितं कैवल्यं मरणं यस्मिन् Nilak.

निष्कोश 3.

निष्कोषण 6.

निष्टर्क्य III. Âpast. Gṛhj. 15,4.

निष्ठ्य III. 3) = स्वाति Âpast. Gṛhj. 3,3. 4.

निष्ठाशून्य Adj. *unschlüssig* (मनस्) Mâlatîm. (ed. Bomb.) 56,1.

निष्पतयालु 5.

निष्पयोद् Adj. *wolkenlos* R. ed. Bomb. 4,43,35.

निष्परुष Adj. *sanft* (Musik) Divjâvad. 3,24.

निष्पादक III. Adj. (f. °दिका) *Etwas* (Gen.) *zur vollen Erscheinung bringend* Gâtakam. 1.

निष्पादन III. Kâd. (1883) 140,20 (276,13).

निष्पिपतक und निष्पोडना 5.

निष्पुत्री 4.

निष्पूतिगन्धिक Adj. *nicht stinkend* Divjâvad. 120,2.

निष्प्रणायता f. *Mangel an Zutraulichkeit* Gâtakam. 8. *Ungeneigtheit, das Nichtmögen* 13.

निष्प्रणायत्व n. *Mangel an Zutrauen* °मौन n. *zurückhaltendes Schweigen* Gâtakam. 13,18.

निष्प्रतिभ III. Acc. mit कर् so v. a. *zum Schweigen bringen* Gâtakam. 23.

निष्प्रभित 5.

निष्प्रमन्द् (?) Kauç. 36,15.

निष्प्रवाणि III. 5.

निष्प्रीतिक Adj. *nicht mit Freude verbunden* Mahâvj. 67,3. Lalit. 147,12.

निष्फल III. 5.

निःष्यन्दन n. = निस्यन्द्, निष्यन्द् 2) *a*) Sîj. zu ṚV. 8,65,2.

निसमीक्ष 6.

निस्तारयितर् Nom. ag. *glücklich hinüberbringend, errettend* Gâtakam. 30,22.

निस्तुल Adj. (f. आ) *unvergleichlich* Dharmaçarm. 2,76. 8,4. 9,26. *rund* R. ed. Bomb. 4,43,42. In letzterer Bed. richtig निस्तल.

निस्तृष्ण Adj. *frei von Begierden* Divjâvad. 210,4.

निस्त्रैगुण्य 6.

निस्त्वक्पक्ष Adj. *von der Haut und den Flossen befreit* R. ed. Bomb. 3,73,15.

निःसंक्षोभ Adj. *unerschüttert* Gâtakam. 21.

निःसङ्ग III. 1) *a*) °म् Adv. Kir. 7,2.

*निःसरणीय Adj. *zum Befreien von Etwas geeignet* Mahâvj. 82,1.

*निःसरधारा f. = उदकधारा Mahâvj. 195,25.

निःसकाय und निःसाधार 6.

निःसाधस III. Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 8.

निःसुग्रीव 6.

निस्क्रादवत् Adj. *lärmend* Kir. 14,27.

निस्क्रादित 6.

1. नी III. 3. — Mit समनु = अनु 3) Gâtakam. 28. — Mit व्यव 5. — Mit समव 5. — Mit समुदा *zusammenbringen, sammeln* Divjâvad. 242,10. *zu Stande bringen, vollbringen* Gâtakam. 2. — Mit उप III. 5. *als Beispiel anführen* Gâtakam. 28. — Mit पि = अपि *einschütten* Âpast. Gṛhj. 14,11. — Mit प्र III. प्रणीत *ausgezeichnet, köstlich, vorzüglich* Divjâvad. 50,15. Gâtakam. 4. Mahâvj. 245, 1262. — Mit अतिप्र III. 6. — Mit अभिप्र III. 5. — Mit अभिवि III. *durch Unterricht bekehren* Gâtakam. 31,42.

नीत् mit प्र 6. Auch Âpast. Çr. 9, 19,4.

नीत III. n. = नवनीत Âpast. Çr. 14,24,4.

नीतितत्त्व 5.

नीरचर् 4.

नीरज्वस्तम Adj. *frei von Leidenschaft und Finsterniss* R. 4,44,41.

नीरज्वस्तमस्क Adj. dass. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,59.

नीरदिन् 5.

नीरन्ध्र III. 5.

नीरराशि, नीराज्य, नीरुच् und नीलकुण्ड 5.

नीलकृत्स्न n. *eine der 10 Kṛtsna genannten mystischen Uebungen* Mahâvj. 72. Divjâvad. 180,17. 19.

नीलपीत Adj. *dunkelgrün* als Beiw. von शार्दूल R. ed. Bomb. 4,1,18.

नीलाण्डज 5.

नीलाद् m. N. pr. eines Jaksha Divjâvad. 113,11. 122,23.

नीलाश्मन् III. 5.

नीलोद् III. m. N. pr. eines Berges und eines Oceans Divjâvad. 102,28. 104,20. fgg.

नीलोपल III. 5.

नीवी III. 5. *Kapital* Daçak. 57,5.

नीवृत् III. Dharmaçarm. 16,71.

नीव्र III. 2) Dharmaçarm. 4,83.

नीहार III. 5.

नीहारगिरि m. = नीहाराद्रि Dharmaçarm. 9,73.

नीहाराद्रि m. Bein. des Himâlaja Pâdâravindaç. 28.

2. नु III. 5.

नुद् mit वि 6.

नुतमित्र III. 5.

1. नुद् mit प्रतिवि *vertreiben, verscheuchen* Divjâvad. 491,21 (v. l. तुद्). — Caus. dass. Gâtakam. 32,49.

नृकार् m. = पुरुषकार 1) Subhâshitâv. 3116.

नृकुलदेवा 5.

नृण्यार्य 4.

नृता 6.

नृपमन्दिर् und नृपाट्य III. 4.

नृप्रज्ञा 4.

नृषद्वर् III. Besser निषद्वर् Çâṅkh. Çr.

नेज्जन auch *Waschplatz* MBh. 7, 187,13.

नेत्र III. 5. 1) m. mit einem Gen. R. ed. Bomb. 3,66,10.

नेत्रपत्र 4.

नेत्रपेय 5.

नेत्रवार् n. *Thränen* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,52.

नेत्रसंवेज्जन 6.

1. नेद् mit अति III. 6. — Mit प्र 6. Zu lesen 11, CXLVII.

नेमपिष्ट und नेमपिष्टता 4.

नैगम III. 5.

नैघण्टुक III. 6.

नैचिक III. 5.

नैज्ञामषाक् 5.

नैतल 3.

नैद्र 5.

नैपुण III. Am Ende eines Comp. = निपुण *geschickt* Gâtakam. 29,18.

नैमित्तक m. *Zeichendeuter, Astrolog* Divjâvad. 168,19. 234,30.

नैमित्तिक III. 2) Mahâvj. 186,23. Nom. abstr. °त्व n. 127,54.

नैमित्तिकश्राद्ध 6.

नैयायिक III. 5.

नैय्यग्रोध III. Âpast. Gṛhj. 11,16.

नैरयिक III. Divjâvad. 165,19.

नैर्ग्रन्थ्य und नैर्ज्ञर् 5.

नैर्माणिक Adj. *durch Zaubermacht hervorgebracht* Divjâvad. 186,26.

*नैर्वेधिक Adj. °प्रज्ञ Adj. *von durchdringendem, scharfem Verstande* Mahâvj. 48,32.

नैलकण्ठ m. Patron. von नीलकण्ठ Kuṇḍârka am Schluss nach Aufrecht.

*नैवशैक्षाशैक्ष m. *weder ein Çaiksha noch ein Açaiksha, d. i. ein unbekehrter Mensch* Mahâvj. 95,10.

नैवासिक III. *wohnend* Mahâvj. 270,32. Divjâvad. 390,4.

नैशित्य 5.

नैषाद् III. *Vogler, Jäger* Gâtakam. 22.

नैष्क्रम्य n. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Mahâvj. 245,41. 353. 1146. *Gleichgültigkeit gegen die Freuden der Welt, Weltentsagung* Gâtakam. 1.

नैष्पेषिक III. Vgl. Pâli निप्पेसिक. *Nom. abstr. °त्व n. Mahâvj. 127,55.

नैसर्गिक III. 2) Mahâvj. 260,1. Divjâvad. 19,27. Richtig नैःस°.

नैस्त्रिंशिक III. Daçak. 19,13.

°नैःसङ्ग्य n. *Gleichgültigkeit gegen* Gâtakam. 1,34.

नैःसर्गिक Adj. richtige Form für नैसर्गिक 2) Mahâvj. 281,109. Divjâvad. 21,21.

नैकारिक und नोपलक्षित 5.

नौक्रम m. *Schiffbrücke* Divjâvad. 55,17.

नौचक्रीवत् 4.

नौतन 5.

नौतार्य III. MBh. 12,329,39.

नौनेतर् m. *Steuermann* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 6,2.

नौपुर Adj. von नूपुर 1) Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,71.

नौमण्ड 4.

नौयान III. 4.

नौसंक्रम m. *Ueberfahrt zu Schiffe* Divjâvad. 386,10. *Schiffbrücke* 55,24.

न्यक्त III. 5.

न्यग्रोधक, f. °धिका III. N. pr. eines Hains bei Kapilavastu Divjâvad. 67,1. fgg.

न्यग्रोधपरिमण्डल III. 1) Mahâvj. 17,20. Lalit. 120,22. Lot. de la b. l. 570.

न्यङ्ग III. 6.

न्यञ्चनेषिन् Adj. *einen Schlupfwinkel suchend* Maitr. S. 4,6,9 (92,15).

न्यस्त und न्यस्तवाद् 5.

*न्याम m. = नियाम, नियम Mahâvj. 245,100. fg.

न्यायतत्त्व III. *ein philosophisches Lehrbuch* MBh. 12,210,22.

न्यायप्रसूनाञ्जलि 4.

न्यायवादिन् III. m. *ein Anhänger der richtigen Theorie* Gâtakam. 23,57.

त्रधीश 6.

1. प IV. 4.

*पंसक्क Adj. *schmähend* Mahâvj. 127,4. Richtig पांसक्क.

*पंसन n. Mahâvj. 132,4 fehlerhaft für पांसन.

पक्कं und पक्कंक IV. 5.

पक्कगात्र Adj. *hinfälligen Leibes* Divjâvad. 82,11.

पक्ष auch *Flosse beim Fisch*; s. oben निस्त्वकपक्ष.

पक्षकृत् 5.

पक्षगम IV. m. *Vogel* R. ed. Bomb. 4,42,16.

पक्षपुच्छं, पक्षपुच्छंवत् u. पक्षभुक्ति 4.

पक्षंबृकृत् (!) Maitr. S. 3,2,4 (21,2).

पक्षसंमित 4.

पक्षाध्याय m. *Casuistik, Logik* Divjâvad. 630,25.

पक्षि IV. पक्षिम् R. ed. Bomb. 3,14,2.

*पक्षु m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 167, 80. Richtig wohl वक्षु.

पक्ष्मसंपात 6.

पङ्कज IV. Adj. *lotusäugig* Gâtakam. 2,10.

पङ्कजनयना 4.

पङ्कजात IV. = पङ्कज 1) und = पापसमूह Dharmaçarm. 3,51.

पङ्कपेषम् 5.

पङ्कय् IV. *trüben* Kir. 11,19.

पङ्करुहाक्षी 4.

पङ्किकट *eine best. Grasart* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 12,3.

पङ्क्तिशम् 5.

पङ्गु IV. 5.

पङ्गुवासर 5.

1. पच्, Pass. IV. auch *gequält werden* überh. Divjâvad. 422,19.

पचनागार *Küche* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 23,9.

पचनाग्नि m. *Kochfeuer* Har. zu Âpast. Gṛhj. 5,16.

पचनिक IV. f. आ der gedr. Text.

पचमानक 6.

पञ्च IV. Vgl. Pischel, Ved. Studien 90.

पञ्चक IV. m. Pl. *die fünf ersten Jünger* Buddha's Gâtakam. 8.

पञ्चकल्प IV. nach Bloomfield *der die fünf zum* AV. *gehörigen* Kalpa *studirt.*

पञ्चकूर्च 5.

पञ्चगणउक Adj. etwa *fünftheilig* Divjâvad. 180,22. 281,29.

पञ्चगतिसमतिक्रान्त Adj. *über die fünf Zustände hinaus* (Buddha) Divjâvad. 95,18. 265,1.

पञ्चगुण auch *mit (den als bekannt vorausgesetzten) fünf Vorzügen versehen* (Streitwagen) MBh. 7, 112,48.

पञ्चगृहीतिन् 4.

पञ्चचूडक, पञ्चदशवर्तनि und पञ्चपरिषद् 5.

पञ्चपर्वन् IV. m. *ein Stock mit fünf Knoten* Kauç. 26,9.

पञ्चबद्ध 4.

पञ्चबन्ध IV. 4.

पञ्चमकाकल्प 4.

पञ्चयाम IV. 4.

पञ्चयोजनी 6.

पञ्चरसा f. *Myrobalanenbaum* Karaka 431,8.

1. पञ्चरात्र IV. lies m. und vgl. R. 2, 62,17.

2. पञ्चरात्र IV. 2) *a*) ist wohl m.

पञ्चरात्रिक und 1. पञ्चवर्ग IV. 5.

*पञ्चवर्षिकमह m. *ein best. Fest* Mahâvj. 229,5.

पञ्चवलि 4.

पञ्चवार्षिक IV. wohl = पञ्चवर्षिकमह Divjâvad. 242,11. 398,24. 403, 7. 419,15. 429,15.

*पञ्चविंशतिसाहस्रिका f. Titel einer Prajñâpâramitâ Mahâvj. 65,2.

पञ्चसार 4.

पञ्चार्षेय Adj. *fünf* Ṛshi *in seinem Stammbaum habend* Har. zu Âpast. Gṛhj. 16,6.

पञ्चावत्तं fgg. IV. 4.

पञ्चोपचारक 5.

पञ्जरक IV. 2) zu streichen, da पञ्चरिका die richtige Form ist.

पट् IV. 6. — Mit परि Caus. *zerreissen, zerkratzen* Divjâvad. 417,6. — Mit वि 5.

पटमय IV. 5.

पटलिका f. *Menge* Pâdâravindaç. 6.

पटवास IV. 5.

*पटवासिनी f. *eine Art Weib* Mahâvj. 281,249.

पटवेश्मन् (auch Dharmaçarm. 9,78) IV. 5.

पटिमन् IV. Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,24.

पटुता 6. Nom. abstr. zu पटु 1) *e*) Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,48.

पटू Adv. mit कर् *schärfen, steigern* Gâtakam. 29,13.

पणासुन्दरी 5.

2. पणाय् IV. so zu lesen st. 3. पणाय्.

*पणितक n. *Wette* Mahâvj. 281,215.

पंण्डक IV. 4.

पण्डितश्रीवर् 5.

पण्यविक्रय m. *Handel* Karaka 454,24.

पण्यवीथी IV. 5.

पण्यहोम m. *Waarenopfer* Har. zu Âpast. Gṛhj. 2,10; vgl. Âpast. Gṛhj. 23,5.

1. पत् mit अति IV. °पत्य Absol. mit Acc. so v. a. *sich nicht kümmernd um* Gâtakam. 2,26. 28,13. — Mit समा IV. °पतित *unerwartet zum Vorschein gekommen, — sich eingestellt habend* Gâtakam. 26. — Mit अभ्युद् Caus. 5. — Mit अभिनि *herabfallen auf* (Acc.) Âpast. Gṛhj. 23,8. — Caus. *fallenlassen, schleudern* (Worte) Gâtakam. 21,18. — Mit अभिसम् 5.

पतंग IV. f. आ N. pr. eines mythischen Flusses Divjâvad. 451, 3. 456,19.

पतत्र् IV. 2) Kir. 6,1. 16,47.

पताक IV. 6.

पताकिन् IV. 1) °नी नौः wohl *mit einem Segel versehen* MBh. 1,141,5.

पतिंवरा IV. 1) Subst. Dharmaçarm. 17,2. 11.

पतीयस् IV. lies *fliegend.*

पत्ती metrisch statt पत्ति *Fussgänger, Fussknecht* R. ed. Bomb. 4, 25,23.

पत्तोदश 4.

पत्तोर्ण 5.

पत्रकर्तरी f. *eine Scheere zum Blattschneiden* Kuṭṭanîm. 74.

पत्रच्छरा f. = पत्रभङ्ग Naish. 22,30.

पत्रच्छेद m. *das Schneiden von Blättern* (eine Belustigung) Kuṭṭanîm. 74.

पत्रच्छेद्य IV. 5.

पत्रपति 5.

पत्रभङ्गि IV. Dharmaçarm. 5,51.

पत्रवाह् IV. 5.

पत्रिक IV. Am Ende eines adj. Comp. wohl von पत्रिन् *Vogel* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 3,26.

पद्यक IV. 5.

पद्यसुन्दर 5.

पथिकाय् *den Wanderer —, den Reisenden spielen.* °यित n. impers. Subhâshitâv. 1215.

1. पद् mit अति IV. 4. — Caus. IV. 4. — Mit अभ्यव *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe kommen* R. ed. Bomb. 3,59,18. अभ्यवपन्न mit act. Bed. 67,17. 68,22. — Mit प्रत्या IV. 4. — Mit अभ्युप IV. °पन्न am Ende eines Comp. *versehen mit, im Besitz von* Gâtakam. 8. — Mit व्युप Act. *heimkehren* Divjâvad. 41,27. *sich widersetzen* 243, 22. व्युत्पन्न *sich widersetzend* 447, 23. — Mit नि IV. *°पन्न *liegend* Mahâvj. 263,79. — Mit परिनिस्, °निष्पन्न *vollkommen ausgebildet* Gâtakam. 1. — Mit अनुप्रति Caus. Med. *allmählich hinführen zu* (Acc.) Gâtakam. 24,33. — Mit विप्रति IV. 5. Med. *eine Sünde begehen, sündigen* Divjâvad. 293,20. — Mit सम् IV. 6.

पद् IV. 11) Dharmaçarm. 1,8. 4, 36. 11,16. 13,25. 62. 15,3.

पदक IV. 6. 1) Divjâvad. 620,19.

पदघातम् 6.

पदता und पदविराम IV. 5.

पदवेदिन् m. *Sprachgelehrter* Kuṭṭanîm. 12.

पदाभिहोम und पदालिक IV. 5.

पद्धति IV. *Zeichen —, Beweis von* Gâtakam. 8,58. 32,15.

पद्मक IV. m. *ein best. Baum* R. ed. Bomb. 4,1,79.

पद्मकोशी 5.

पद्मगर्भ IV. 6.

पद्मघर IV. 5.

पद्मनेत्र IV. *m. N. pr. eines Buddha Mahâvj. 2,14.

पद्मव्याकोश 4.

*पद्मव्यूहा f. *eine best.* Dhâraṇî

Mahâvj. 25,7.

पद्मसौगन्धिक IV. n. Pl. *die* Padma *und* Saugandhika *genannten Lotusblumen* R. ed. Bomb. 3,75,20. 21. 4,1,104.

पद्माचल m. N. pr. eines *Berges* R. ed. Bomb. 4,37,4.

पद्माप् 6.

पद्मिनीवल्लभ IV. Vikramâṅkaḱ. 8, 61.

पद्मोत्कादम्बरी 6.

पद्मामृततरंगिणीसोपान 5.

पन्थलिका IV. Divjâvad. 335,1. 485,19. 27.

पन्नेज्ञन und पयस्राकृतिं 4.

पयःप्रतिबिम्ब n. *eine Luftspiegelung, bei der man Wasser zu sehen wähnt,* Subhâshitâv. 431.

पयस्विन् IV. 4.

पयःस्फाति s. गयस्फाति.

पयोभृत् 5.

पयोमानुषी f. *Wassernixe* Subhâshitâv. 864.

पयोमुख IV. lies *Milch.*

1. पर् IV. 4. — Mit व्या 4.

2. पर् mit स्रव Caus. 5. — Mit वि 4.

पर IV. 5) परम् *gut, so soll es sein* (als Antwort) Divjâvad. 293,16. 294, 24. 295,27.

परतन्त्रदृष्टि Adj. *der die Abhängigkeit des Willens annimmt, die Freiheit d. W. leugnend* Ǵâtakam. 23,57.

परपुरप्रवेश m. *eine best. übernatürliche Kraft* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 3,129.

परप्रयोज्ञन 4.

परप्रवादिन् m. *ein feindlicher Disputant* Divjâvad. 205,12.

परभाव und परभूमिष्ठ 4.

परमकाण्ड und परमप्रभ 5.

परममोक्त m. *definitive Erlösung* Sâṁkhjapr. 107,17.

परमर्द्धिक 5.

परमात्मैं 5.

परमार्त Adj. *höchst niedergeschlagen.* °वत् Adv. 95,7.

*परमार्थसंवृतिसत्यनिर्देश m. Titel eines buddh. Werkes Mahâvj. 65, 43. Vgl. परमार्थनिर्वृति°.

*परमार्य m. = बोधिसत्त्व Mahâvj. 22,10.

परमैश्वर्य IV. 5.

*परंपरभोज्ञन n. *das von einem Mahle zum andern Gehen* Mahâvj. 261,35.

परम्रुप IV. 5.

परवर्ग 5.

परश्वुपलाश m. *die Klinge einer Axt* Kauç. 47,25.

परश्वुफाण्ट *ein durch eine erhitzte Axt erwärmtes Infusum* Kauç. 36,27.

पराक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit परा. — 2) n. *Machtentwickelung, ardor animi* Ǵâtakam. 1,35.

परागमन, परागाय् und परागिन् 5.

पराग्वदन und °शालिन् 4.

पराङ्ग IV. 5. Lies n. st. म् und füge zu der im Nachtr. angegebenen Bed. P. 2,1,2 hinzu.

परापातम् 5.

पराभव IV. *Verderben* Ǵâtakam. 13.

पराभाव IV. *m. = पराभव *Erniedrigung, Verachtung* Mahâvj. 132,12.

परामर्शन auch *das Anfassen* Dârila zu Kauç. 17,14.

परार्थचर Adj. *das Wohl Anderer befördernd* Ǵâtakam. Einl. 4.

परार्थचर्या f. *das auf das Wohl Anderer Bedachtsein* Ǵâtakam. 17,2.

परासिसिषु Adj. mit Acc. *zu verscheuchen wünschend* Kir. 12,35.

परिकथा IV. Divjâvad. 225, 26. 235,25.

परिकर IV. 5.

परिकर्कश Adj. *sehr hart, — barsch* Ǵâtakam. 31.

परिकातर Adj. *gar feig* Ǵâtakam. 31,90.

परिकासन n. *häufiges Husten* Âpast. Gṛhj. 9,2.

परिकिरण n. *das Umherstreuen* Dârila zu Kauç. 26,10.

परिक्षति 5.

परिखण्ड s. परिषण्डा.

परिगम्य 4.

परिगृद्ध Adj. *sehr gierig* Divjâvad. 351,10.

परिगृह्या IV. Kauç. 17,2 nach Dârila = परिगृह्यवेदि.

*परिग्रेध (!) m. *Gier, Begierde* Mahâvj. 111,10.

परिघट्टन IV. 5.

परिचारित n. *Belustigung* Divjâvad. 114,25. 115,15.

परिचारिन् IV. 3) f. °रिणी *Dienerin* R. ed. Bomb. 3,73,26. 74,29.

परिच्छिन्नत्व 4.

परिज्ञन IV. Nom. abstr. °ता f. Kir. 10,9.

*परिज्ञेतर् Nom. ag. *Sieger* Mahâvj. 126,62.

परिणाय IV. 4.

परिणामन n. 1) *das zur vollen Entwickelung Bringen, kräftiges Fördern* Ǵâtakam. 8. — 2) *das Verwenden von Sachen* (die für die Gesammtheit bestimmt sind) *zu eigenem Nutzen* Mahâvj. 260,33. 89,4.

परिणामिनित्य Adj. *ewig, aber sich beständig verändernd* Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 6,13.

परितिक्त IV. Adj. *überaus bitter* Ǵâtakam. 6,13.

परिदश Adj. (f. श्रा) Pl. *volle zehn* Ǵâtakam. 16,16.

परिदुर्बल IV. Nom. abstr. °त्व n. Ǵâtakam. 16.

परिधानी 5.

परिधास्यै 4.

परिनाभि 5.

परिनिर्वायिन् Adj. *vollkommen erlöschend* (als Individuum) Mahâvj. 46. Divjâvad. 533,25. Vgl. oben उपपद्य°.

परिनिष्ठापनीय 6.

परिपचन n. Kâraka 92,12 nach dem Comm. = तैलपाचनिका.

°परिपण्डान 6.

परिपाण्डिमन् und परिपिण्डी 5.

परिपिण्डी Adv. mit कर् *in Kugelgestalt bringen* Divjâvad. 516,7.

परिपुङ्खित 4.

*परिपूरि *Erfüllung* Mahâvj. 244, 71. Richtig Pâli पारिपूरी.

परिपृच्छनिका f. *Frage* Divjâvad. 489,14.

परिप्राप्य Adj. *zu vollführen, zu verrichten* Divjâvad. 410,6.

परिप्लुत IV. 4.

परिफुल्ल 5.

परिभक्त IV. 6.

परिभाषक Adj. *tadelnd* Divjâvad. 38,10.

परिभुक्तित und परिभावितत्व 4.

परिभावुक 5.

परिभाषितत्व 4.

परिभोग्य (!) n. *Gebrauch* Divjâvad. 275,21.

परिमर्श IV. *Berührung* Dharmaçarm. 13,4.

परिमितत्व 4.

परिरम्भिन् IV. 5.

*परिवञ्चन n. oder °ना f. *das Betrügen* Mahâvj. 10,28.

परिवर्तक IV. 6.

परिवर्तित, परिवलन und परिवस्त्रा 5.

परिवापी f. *eine best. Spende* Çâṅkh. Çr. 15,1,26.

परिवार IV. 6.

परिवित्त IV. 4.

परिविवदिषु 5.

परिवृक्त 4.

परिवृत्त 5.

परिवृत्ति IV. 5. *Ausgang, Ende* Kir. 9,2. 74. 76.

परिवेदित 5.

परिवेष IV. 5.

परिवेष्य 4.

परिव्याकुली Adv. mit कर् *ganz in Unordnung bringen* Ǵâtakam. 19.

परिव्यय IV. *Aufwand, Kosten* Ǵâtakam. 20,26.

परिव्राढिमन् IV. 5.

परिशङ्का f. *Vermuthung, Hoffnung Etwas anzutreffen* R. ed. Bomb. 4,50,11. *Misstrauen, Argwohn* Ǵâtakam. 23.

परिशक्त 6.

परिशिथिल Adj. *sehr locker, — schlaff* Ǵâtakam. 9.

परिशील 4.

परिषण्डा f. wohl *Umgegend* Divjâvad. 344,12. Statt dessen परिखण्ड 212,8.

°परिषङ्गिन् Adj. *unterliegend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 3,6.

परिसमोक्तृ (!) n. = परिसमूक्तृ Daça K. zu Kauç. 57,22.

परिस्खलित 6.

परिहरणीय und °ता IV. 5.

परिहार्यम् Absol. Maitr. S. 4,5,8 (76,4). Roth vermuthet परिहारम्, wie 4,6,1 (78,21) gelesen wird.

परिहारसू 4.

परीवाप IV. 6.

परीषक 5.

परीष्ट auch Âpast. Çr. 9,12,11.

परुश्शम् IV. Maitr. S. 4, 1, 2 (2, 13. 14).

परुष und परोऽक्ष IV. 5.

परोऽक्षबन्धु Adj. *mit undeutlicher Beziehung* Maitr. S. 4,8,4 (116,24).

परोऽक्षबुद्धि Adj. *für etwas fern Liegendes ansehend, gleichgültig* Gâtakam. 22,68.

परोक्ष IV. 5.

परोपसर्पण 4.

पर्ज IV. 6.

पर्त्वा 4. प्रीत्वा zu vermuthen.

पर्दू IV. 5.

पर्यनुबन्ध 4.

2. पर्यत्त und पर्यात्तम् (richtig पर्यत्तम्) IV. 6.

पर्यत्ती Adv. mit कर् *zu Ende bringen, beendigen* Divjâvad. 97,19. 236,18.

पर्यवदापयितर् Nom. ag. *Erheller, Beleuchter* Divjâvad. 202,13.

पर्यवसान IV. Fehlerhaft für पर्यवस्थान Divjâvad. 185,29. 186,9. fgg.

पर्यवस्थान IV. *eine den Menschen beherrschende Leidenschaft* Mahâvj. 109,57. Divjâvad. 185,27. Vgl. पर्यवसान oben.

पर्यादान n. 1) *Verbrauch, Erschöpfung, Ende.* Acc. mit गम् *zu Ende gehen* Mahâvj. 130,33. Divjâvad. 4, 3. 10,29. 55,2. 100,25. — 2) *etwa *Angriff, feindliche Behandlung* Mahâvj. 109,31.

पर्यात्तम् s. oben u. 2. पर्यत्त.

पर्यावसथ 4.

पर्युत्थान IV. Eher *das Besessensein* Mahâvj. 109,55.

पर्युदसन n. *das Ausschliessen* Comm. zu Jogas. 1,18. 51.

पर्युपासना f. *Verehrung* Divjâvad. 147,1. 149,19.

पर्युपास्य Adj. = सेव्य Gâtakam. 23,12.

पर्युषण IV. 5.

पर्युषणाविचारबृहद्वचूर्णि f. Titel eines Werkes Festgr. 55.

पर्युषितव्य IV. 5.

पर्येष्टि IV. *weltliches Streben* Gâtakam. 18,3.

पर्वतक IV. 4.

पर्वतरोधस् und पर्वदक्षिणा 5.

पर्वमित्र 4.

पर्षत्क am Ende eines adj. Comp. = परिषद् 2) *a)* Gâtakam. 23. 27.

पलाव IV. 5.

पलाश IV. *Blatt*, so v. a. *Klinge*; vgl. oben परशु°.

*पलिगोध m. *Verbot, Verhinderung* Mahâvj. 245,122. Vgl. परिगोध und पलिबोध in den Açoka-Inschriften.

पलित IV. 3) *b)* Daçak. (1883) 37,10.

पलितंकरण IV. 5.

पलितवत् 5.

पलीश und पलोल 4.

पल्य IV. 2) Dharmaçarm. 5,31.

पल्यपन IV. 2) Vikramâṅkaḱ. 6,48.

पल्वली Adv. mit भू *zu einem Pfuhl werden* Gâtakam. 15.

पवनपञ्चाशिका 6.

पवमानसख 5.

पवित्र IV. 6.

पवित्रेष्टि 5.

पव्या IV. 6.

1. पशु IV. 2) °पशूनि R. ed. Bomb. 4,35,13.

पशुदावन् Adj. = पशुदा Kauç. 72,18.

पशुपालन n. *Viehzucht* Gâtakam. 23,66.

पशुव्रत IV. *die Aufgabe als Schlachtopfer zu dienen* Gâtakam. 31,46.

पश्चाच्चर् IV. Maitr. S. 4,3,6 (44,18).

पश्चार्ध Adj. (f. आ) Maitr. S. 3,9, 8 (127,5).

पश्चात् IV. 6.

पश्चात्पुरोडाश Adj. *mit nachfolgendem* Puroḍâça Maitr. S. 4,3,6 (45,7).

पश्चाच्छ्लोक 4.

पश्चिमदर्शन n. Acc. mit दृश् *Jmd (Acc.) noch zum letzten Male sehen* R. ed. Bomb. 2,64,26.

पश्चिमद्वार 4.

पश्चिमाचल 5.

पष्ठवह् und पस्पश IV. 5.

1. पा mit उप Caus. auch Âpast. Çr. 9,18,11. — Mit निस् Z. 2, lies निष्पीत. — Caus. 5.

*पांसक s. oben पंसक.

पांसन IV. *n. *Schmähung* Mahâvj. 132,4 zu vermuthen für पंसन.

पांसुक्रीडन 5.

पांसुलेखन 6.

पांसुविकर्षण und पांसुसंचार 5.

1. पाक IV. 1) *a)* Âpast. Gṛhj. 20,15.

पाकपक्षिक IV. 6.

पाकल IV. 5.

पाक्षिपक्षिन् 5.

पाञ्चनख IV. n. (sc. मांस) *Fleisch von fünfkralligen Thieren* Viǵn. zu Jâǵn. 290. fg.

पाटलकोट 5.

पाटलचक्षुस् Adj. *mit dem Staar behaftet* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 2,23.

पाटलीपुत्र 4.

पाटलोपल IV, 5.

पाटल्य n. *Röthe* Pâdâravindaç. 46.

पाटविक und पाटीर IV. 5.

पाठात्तरय् und पाडलीपुर 5.

पाणिगृहीता IV. 5.

पाणिग्राहम् und पाणिग्राहवत् 5.

पाणिघातम् 6.

पाणिपुट 5.

*पाण्डरवासिन् IV. *f. °नी N. pr. einer buddh. Tantra-Gottheit Mahâvj. 197,45.

पाण्डु IV. 5.

पाण्डुकम्बलशिला f. Bez. *eines Theils des himmlischen Paradieses* Divjâvad. 104,3. 4. 105,10.

पाण्डुकम्बलिन् IV. Gâtakam. 11.

पाण्डुपत्त्र IV. 5.

पाण्डुरक Adj. (f. °रिका) *weisslich* Divjâvad. 352,19.

पाण्डुरय् 5.

पाण्डुरति und पाण्डुरर्ति IV. 4.

पाण्डुपघातम् 6.

पात IV. 5. 9) *Knoten* überh. nach Jacobi.

पातनिका f. *Angemessenheit, das Zutreffen* Bhâmatî 64,2.

पातभेद 5 unter पात.

*पाती (eig. Pâli) f. = पात्री Mahâvj. 197,115.

पातुक und पात्रीवर्त (in der zuletzt angegebenen Bed. auch Âpast. Çr. 14,7,12) IV. 5.

*पात्रधारण n. *das Behalten einer überschüssigen Bettelschale länger als es erlaubt ist* Mahâvj. 260,25.

*पात्रपरीष्टि f. *vorzeitige Bemühung, um eine neue Bettelschale* Mahâvj. 260,26.

*पात्रावलेखकम् Adv. *die Schale ableckend* Mahâvj. 263,65.

पाद und पादक IV. 5.

पादचारिन् IV. Adj. *wandelnd, sich fortbewegend* Gâtakam. 26. 33.

पादलग्न IV. 5.

पादवेष्टनिक IV. *f. का Mahâvj. 273,22.

*पादाधिष्ठान n. *Fussschemel* Mahâvj. 273,103.

पादावनाम 5.

पाद्दूलक m. *Besen* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 17,1.

पादोपजीविन् Adj. *von Jmds* (Gen.) *Gnade lebend* Divjâvad. 537,4.

*पानीयवारिक m. *der für Trinkwasser sorgende Klosterbruder* Mahâvj. 274,15.

पापमय Adj. *aus Bösem bestehend, vom Uebel seiend* Gâtakam. 17,12.

पापयक्ष्मगृहीत Adj. *von der Schwindsucht ergriffen* TS. 2,3,5,3.

पापसम IV. 6.

पापसमाचार, पापारम्भक und पापारम्भवत् 6.

पाप्मन् IV. *Teufel, Dämon* Gâtakam. 28. 31,7.

पायलिसंघ und पारंपरी 5.

1. पार् IV. n. *eine Art* Tushṭi Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 3,43.

*पारजन्मिक Adj. *zu einer folgenden Geburt gehörig* Mahâvj. 148,6.

पारपार् IV. n. *eine Art* Tushṭi Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 3,43.

पारमि = परमता Divjâvad. 637,5.

पारापत IV. Kâd. (1883) 65,6. v. l. पारावत.

पारावारज्रलाय् zu *Meerwasser werden* Dharmaçarm. 2,79.

पारिलेय (Conj. für परि°) m. N. pr. eines Elephanten Gâtakam. 19,36.

पारिवेद्य n. = पारिवेत्त्य Viçv. zu Jâgñ. 3,265. fg.

पारिषद्, पारिषदाम् st. पारिषदानाम् R. ed. Bomb. 3,25,12.

पारिषद्य IV. m. *eine zu der königlichen* Parishad *gehörige Person* Divjâvad. 291,27.

पारीणा IV. 1) Dharmaçarm. 1,12.

पारुषिक Adj. *grob, roh* Divjâvad. 301,24.

पारुष्यक N. pr. eines Götterhains Divjâvad. 194,2. 10. 195,9. Vgl. पारुष्य 2) *c*).

5. पार्थ und पार्थीय 5.

पार्वणश्राद्ध, पार्श्वसंस्थित und पार्श्विग 6.

पार्श्वियवत्तर् m. *der Lenker eines Seitenpferdes* MBh. 7,196,12.

पालन IV. 6.

पालाशकर्मन् n. *eine best. Ceremonie* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 11,26.

2. पालि IV. 11) पाली hierher vielleicht Âpast. Gṛhj. 3,11. Nach dem Comm. f. zu 1. पाल.

पालीष 4.

पावन IV. 5. Adj. nach Nilak. *von Wind* (पवन) *lebend* MBh. 13,14,124.

पाशाय्, °यते *zum Seile werden* Pâdâravindaç. 19.

पाशी IV. 5.

पिङ्गलवत्साजीव m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 370,14. fgg.

पिङ्गाणाक 5.

पिङ्गेश IV. 5.

पिचुलिका und पिच्चित 5.

पिच्छोला IV. 5.

पिञ्जुलिका 5.

पिटक IV. *Bläschen, kleine Anschwellung* (auf der Haut) Gâtakam. 31.

पिठरिका f. *Kochtopf* Divjâvad. 496,14.

पिण्डक IV. * *Bissen, magerer B.* Mahâvj. 262,2.

पिण्डतन्तुक IV. 6.

पिण्डपात्रनिर्हारक m. *ein best. Klosterdiener* Divjâvad. 239,5.

*पिण्डवेणु m. *eine Bambusart* Mahâvj. 196,22.

पिण्डाभ्र IV. 5.

पिण्डिपाल IV. Statt dessen भिण्डिपाल Mahâvj. 238,33. Richtig भिन्दिपाल.

पितापुत्रौ IV. Pl. *der Vater und seine Söhne* Maitr. S. 4,2,12 (35,8. 9).

पितुर्दा IV. so zu accentuiren.

पितृदेवत, पितृवित्त und पितृव्यक IV. 5.

पित्तोपसृष्ट 5.

पित्र्य IV. 4.

°पिधायिन् Adj. *verhüllend, verdekkend* Dharmaçarm. 11,39.

पिनाकसेन m. Bein. Skanda's AV. Pariç. 20,4.

पिनाकिन् IV. 4.

पिपतिषत्त् IV. 2) Kir. 7,17.

पिपीलिकोत्किरण IV. Statt dessen *पिपीलिकोत्सरण n. *das Hinaufkriechen der Ameisen* Mahâvj. 199,80.

पिपृतु 5.

पिप्प IV. 4.

पिशङ्ग IV. 5.

पिशङ्गय्, °यति *röthlich färben* Kir. 16,40. 47.

पिशाचक IV. 3) lies f. °चिका. *a*) Subhâshitâv. 3339.

*पिशाचदीपिका f. *Irrlicht* Festgr. 97.

पिशाचघ्न m. *ein best. Kinderdämon* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 18,1.

पिशाचोदुम्बर m. *ein best. Baum* Har. zu Âpast. Gṛhj. 14,3.

पिशितप्ररोह 4.

पिशितवसामय 5.

पिशील IV. 4.

पिशीली 6.

पिशुन IV. 5.

पिष् mit वि auch *anstossen, stupfen* Âpast. Çr. 9,5,3.

पिष्टपेषण n. *das Mahlen von schon Gemahlenem*, so v. a. *das unnütze Wiederholen von etwas schon Gethanem.* °न्याय Sud. zu Âpast. Gṛhj. 14,9.

2. पिष्टी 4. Vgl. weiter unten पृष्टी.

पीठाय्, °यते *zum Schemel werden* Pâdâravindaç. 6.

पीड् mit समा Caus. *hart bedrükken, peinigen, mit Weh erfüllen* Gâtakam. 14. 15. 17. — Mit उद् Caus. IV. 5. — Mit नि, °निपीडित auch so v. a. *vielfach besucht von* R. ed. Bomb. 3,15,13. — Mit अभिनिस् Caus. *noch stärker ausdrücken* Gâtakam. 27.

पीतशेष 5.

पीनांस 1) m. *fleischige Schulter* MBh. 13,93,63. — 2) Adj. *mit fleischigen Schultern* MBh. 13,86,19.

पीपासावत्त् IV. so zu lesen und nach पिपासालु zu setzen.

पीयूषधामन् m. *der Mond* Dharmaçarm. 17,9.

पीयूषमयूख m. dass. ebend. 2,22. 12,16.

*पीलुपति m. *Elephantenaufseher* Mahâvj. 186,31.

पुंरूप 4.

पुंसवत् 5.

पुंसी f. *eine Kuh, die ein männliches Kalb hat*, Kauç. 35,8.

पुंसू Adj. f. *nur männliche Kinder gebärend* Âpast. Gṛhj. 6,11 (पुंस्वो ङी° zu lesen).

पुञ्जय् mit परि 5.

पुटकानुवासन n. *ein trichterförmiges Klystier* Dârila zu Kauç. 25,12.

पुटकिनी und पुटभेदन IV. 5.

पुणाक 5.

पुण्डकक्ष m. N. pr. eines Berges Divjâvad. 21,25. Richtig पुण्ड्र°.

पुण्डरीक IV. 4.

पुण्डरीकमुख Adj. *lotusantlitzig* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 332,6.

पुण्डरीकिनी 4.

पुण्डरीकेक्षण 5. 6.

पुण्डवर्धन n. Divjâvad. 21,25 fehlerhaft für पुण्ड्र°.

पुण्यपापेक्षितर् Nom. ag. *Zeuge des Guten und Bösen* M. 8,91.

2. पुण्यफल IV. 6.

पुण्यवर्धन IV. 5.

पुण्याग्नि m. *the public fire kept burning in the city square for all and sundry* Peterson zu Subhâshitâv. 1857.

पुण्याह्न IV. Âpast. Gṛhj. 1,2 nach dem Comm. *eine glückliche Tageszeit.*

पुण्याह्नस्वन 6.

पुण्यी 5.

पुत्रभाण्ड IV. 4.

पुत्रभूय und पुत्रशेषम् 5.

पुत्रसक्थक und °सक्थिन् 6.

पुनराहारम् Absol. *immer wieder herbeibringend* Âpast. Gṛhj. 1,22.

पुनरुपलब्धि f. *Wiedererlangung* Vikram. 73,4.

पुनर्जीवातु f. *Wiedergeburt* Tândja-Br. 1,5,18.

पुनर्णव und पुनर्नव IV. 5.

पुनर्निग्रन्थम् IV. 4.

पुनर्बाल IV. Lies Adj. statt 1).

पुनर्मृत 4.

पुनर्विवाह 5.

पुनश्चर Adj. *rückläufig* AV. Paipp. 1,12,2,2.

पुनस्तराम् 5.

पुनःसंभव IV. 6.

पुनाराज्ञाभिषेक 6.

पुर IV. 4. पुरी f. auch *das Allerheiligste eines Tempels* Festgr. 12,29. 13,37.

पुरभिद् IV. Kanḍiç. 16.

पुरवर n. *Hauptstadt, königliche Residenz* Gâtakam. 2. 9. 13. 26. 27. 32.

पुरश्चक्रम् 4.

पुरश्चर्या f. *Verehrung* Pâdâravindaç. 40.

पुरस् IV. 2) *c*) *im Vergleich zu* (Gen.) Vikramâñkaḱ. 1,98. 2,9. 8,46.

पुरस्तात् IV. 2) *c*) *im Vergleich zu* (Gen.) Vikramâñkaḱ. 9,143.

पुरस्तात्पुरोडाश Adj. *mit einem vorangehenden* Puroḍâça Maitr. S. 4,3,6 (45,7).

पुरस्तादूनक 4.

पुरःस्थ Adj. *vor Augen stehend, deutlich wahrnehmbar* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 55,3.

पुरा IV. Mit Praes. so v. a. *es könnte geschehen dass* Gâtakam. 28.

पुराणदृष्ट 5.

*पुराणद्वितीया f. *die ehemalige Gattin* Mahâvj. 281,62 (पूराण° gedr.).

पुरीषसंक्षित 6.
पुरुनिःषिध् und °षिधन् IV. 6.
पुरुष, und °क IV. 5.
पुरुषक्षीर n. *Menschenmilch* Maitr. S. 1,6,4 (93,3).
पुरुषवध IV. 5.
1. पुरुषान्तर auch *Mittelsperson* R. ed. Bomb. 4,32,16.
पुरुषाकृति f. *eine an Menschen gerichtete Anrufung* TS. 2,2,2,5.
पुरोगव m. *Vorgänger, Begleiter, Diener* Divjâvad. 211,6. 214,5. Am Ende eines adj. Comp. *begleitet von, versehen mit* 214,19. 379,26.
पुरोडाश IV. 6. Nom. abstr. °ता f. पुरोडाशतां नी so v. a. *opfern, verbrennen* Pârv. 591,12. 594,10.
पुरोभक्तका (!) f. *Frühmahl* Divjâvad. 307,2. fgg.
पुरोभाग IV. Adj. (f. आ) wohl *vor Jmd stehend* R. ed. Bomb. 4,20,4. Nach dem Comm. = कृतापराध (!).
पुल IV. 5.
पुलक IV. 6.
पुलकेशिन्, पुलायित, पुलिकेशिन् und पुष्कराविष्टर 5.
1. पुष् mit अभि *verstärken* Kir. 17,1.
पुष्करसाद IV. Lies TS. 5,5,24,1.
पुष्टिकर्मन् IV. m. *ein auf das* Pushṭikarman *bezüglicher Spruch* Kauç. 24,45.
पुष्प IV. m. wohl = पुष्पसूत्र Divjâvad. 632,15. 651,9.
पुष्पकेतु IV. 4.
पुष्पचूल 4.
पुष्पभद्र IV. 4.
पुष्पमाला IV. 6.
पुष्पमालिन् Adj. *einen Blumenkranz tragend* Gâtakam. 19,23.
पुष्पयमक 4.
पुष्पराग und °राज IV. Richtig पुष्प्य°; vgl. Pischel zu Rujjaka, Sahṛd. S. 102. fg.
पुष्पवत् IV. 4.
पुष्पविशिख und पुष्पश्रीदासी 5.
पुष्पस्रज् f. *Blumenkranz* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,136.
पुष्पान्वित und पुष्पान्वोदक häufig in der Paddh. zu Kauç. nach Bloomfield.
पुष्पाय् 5.
पुष्प्य् mit वि, तेन विपुष्पितम् *er lächelte* Divjâvad. 385,10. 26. वैपु° (!) 17,6.
पुष्यराग und °राज s. oben u. पुष्प°.
1. पू Desid. IV (hier पुपूषति zu lesen). 5. — Mit अव in नावपूत.
पूजित IV. n. N. pr. einer Oertlichkeit Divjâvad. 509,16. 514,21. Auch °क n. 511,7.
पूत् IV. Mit कर् *jammern* Dharmaçarm. 10,50. 12,6.
पूतर IV. 5.
1. पूति IV. 5.
पूतिरज्जु IV. AV. 8,8,2. Kauç. 16,10 nach Dârila *ein verfaulter Strick.*
पूतिशफरी f. *eine best. Pflanze* Kauç. 27,32.
पूत्कृत n. *Klagelaute* Dharmaçarm. 11,33. 44.
पूयभुज् Adj. *sich von Eiter nährend* M. 12,72.
*पूराणद्वितीया s. पुराण°.
पूरोटि 5.
पूर्ण auch *ein best. Baum* R. ed. Bomb. 4,1,77. Vgl. पूर्णक 1) *a*).
पूर्णचात्र 5.
पूर्णदर्व IV. Zeile 2 zu streichen, da पूर्णदर्व्यम् Çâṅkh. Çr. 3,15,14 Acc. von °र्वी *ein voller Löffel* ist.
पूर्णबन्धुर 4.
पूर्णमुक्त Adj. *von einem vollständig gespannten Bogen abgeschossen* (Pfeil) R. ed. Bomb. 3,51,8.
पूर्णरथ und पूर्णलक्ष्मीक 5.
पूर्णविंशतिवर्ष Adj. *volle 20 Jahre alt* M. 2,212.
पूर्णामृतांशु m. *Vollmond* 116,17.
पूर्द्दार IV. R. ed. Gorr. 2,26,5 (पुर्द्दार gedr.).
पूर्वकर्मकृतवादिन् m. *ein Anhänger der Lehre, dass nur die früheren Handlungen alle jetzigen bestimmen,* Gâtakam. 23.
पूर्वकारिन् auch *der Einem früher einen Dienst erwiesen hat* R. ed. Bomb. 4,43,7.
पूर्वगम Adj. *vorangehend,* so v. a. *eifrig dienend* Divjâvad. 333,17. *Am Ende eines Comp. *begleitet von, versehen mit* Mahâvj. 9,13.
पूर्वनिवास m. *eine frühere Existenz* Divjâvad. 619,10.
पूर्वप्रेत IV. 1) lies *fortgeflogen.*
पूर्वभव 5.
पूर्वभित्तिका f. *Frühmahl* Divjâvad. 30,18. fgg.
पूर्वयोग, पूर्वविदेक und पूर्वविप्रतिषेध 5.
पूर्वाह्न IV. * *Vorderende, Anfang* Mahâvj. 253,88.
पूर्वोपक्रम 5.
पूर्वोपसृत 6.
पृक्त, पृक्तप्रयज् und पृक्तयाम IV. Vgl. Pischel, Ved. Studien 95. fgg.
पृतनाज्ञ m. Çâṅkh. Çr. 14,44,1 nach dem Comm. = शूर.
पृतनाजय m. *Sieg über die Heere* Pâr. Gṛhj. 1,5,9.
पृथक्स्थिति f. *das Getrenntsein* Vikram. 102.
पृथग्देवत und पृथग्यमय 5.
*पृथिवीकृत्स्न n. *eine der 10* Kṛtsna *genannten mystischen Uebungen* Mahâvj. 72,5.
पृथु IV. m. ein Vasu MBh. 1,99,11. 27.
पृथुदत्त 4.
पृश्निमन्थ m. *eine Art Rührtrank* Kauç. 11,15.
पृश्निवाल und पृश्निशफ 4.
पृषत् IV. 6.
1. पृष्ट IV. n. *das Fragen, die Frage* Âpast. Gṛhj. 11,2. P. 3,2,120. 8,2,93.
3. पृष्टि auch Dârila zu Kauç. 16,29.
पृष्टिमाचर्य 6.
पृष्ठताप 5.
पृष्ठतोभावम् 4.
पृष्ठतोमुख Adj. *mit dem Gesicht rückwärts gewandt* Divjâvad. 333,15.
*पृष्ठी Adv. mit भू *niedergedrückt —, niedergeschlagen werden* Mahâvj. 130,44. Richtig पिष्टी. Vgl. विपृष्ठी.
2. पृष्ठ IV. 5.
पेकि 5.
पेटाक IV. vgl. Dârila zu Kauç. 18,2.
पेटाल und °क 6.
*पेयालम् Adv. *nochmals, zu wiederholen* Mahâvj. 225,40.
पेरु IV. Vgl. Pischel, Ved. Studien 81. fgg.
पेलुवास 4.
पेश IV. 4.
1. पेषी IV. 6.
पेतुद्रव 4.
पैन्य 5.
*पैलोत्तिक n. Mahâvj. 281,242. Vgl. Pâli पिलोतिका.
पैशुनिक Adj. *verleumderisch* Divjâvad. 301,23.
पोञ्छ्, पोञ्छते *reinigen* Divjâvad. 491,7. fgg. Richtig प्रोञ्छति von उञ्छ्.
पोट IV. 5.
पोताय् IV. selbständig Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,4.
पोत्ति oder पोत्ती f. *Lappen, Fetzen* Divjâvad. 256,26. Conj. für पोत्ति, पोत्ती, पात्ती.
*पोप्फल n. prâkritisch für पूगफल Mahâvj. 231,38.
*पोष IV. prâkritisch für पुरुष Mahavj. 207,5.
पोषध IV. so v. a. *Sabbath* Gâtakam. 3. 6. 9. पोषधोत्सव m. *Sabbathfeier* 6,6.
पौंस्य IV. vgl. Aufrecht in Festgr. 2.
पौणाकि 5.
पौण्डरीक IV. 1) f. ई R. ed. Bomb. 4,28,23.
पौण्ड्र IV. 6.
पौद्गलिक 4.
पौनर्वाचनिक Adj. *pleonastisch* Har. zu Âpast. Gṛhj. 12,6.
पौरव IV. 3) *a*) Bhârata, Nâṭjaç. 28,32.
पौरोडाशीय Adj. von पौरोडाश Har. zu Âpast. Gṛhj. 7,8.
पौर्वपदिक IV. 6.
पौलोमीपति 4.
प्सा (nicht प्सा) f. *Haarflechte* Subhâshitâv. 97. Vgl. आप्त 3).
प्या mit अन्वा 5.
प्रकर्षिन् IV. *ganz vorzüglich, vortrefflichst* Gâtakam. 3.
प्रकृतत्व n. *das Beleidigtsein* Gâtakam. 23.
प्रकृतिलय m. Bez. *bestimmter* Jogin Jogas. 1,19. Comm. zu 1,17.
प्रक्रामणी f. *eine Art Zauber* Di-

VJÂVAD. 636,27.

प्रक्वाथ m. *das Sieden* GÂTAKAM. 29,40.

प्रक्षाम IV. lies 9,15,20.

प्रक्षालयितर् Nom. ag. *Wäscher* (der Füsse des Gastes) ÂPAST. GṚHJ. 13,6.

*प्रक्ष्वेडन n. *das Brummen u. s. w.* MAHÂVJ. 138,25.

प्रक्ष्वेडित n. *Gesumme* GÂTAKAM. 8.

प्रखर् IV. 4.

प्रखार्द् IV. 5.

प्रग्रह् IV. Adj. (f. आ) in Verbindung mit सभा R. ed. Bomb. 2,82,2 etwa *Empfangshalle.*

प्रघण und प्रघाण IV. 5.

प्रचण्डपाण्डव IV. lies eines Schauspiels.

प्रचलाय्, °यति *im Schlafe mit dem Kopfe nicken* GÂTAKAM. 33.

प्रचिति f. = विचिति 2) KUTTANÎM. 10.

प्रचेय Adj. etwa *sich ausbreitend, nach allen Seiten verbreitet* GÂTAKAM. 22.

प्रच्छिन्न्याकर्ण Adj. (f. ई) *dessen Ohr gespalten werden soll* MAITR. S. 4,2,9 (32,2). Vgl. P. 6,3,115.

प्रच्छेद् IV. *musical division, bar* (?) DIVJÂVAD. 597,19.

प्रच्छ् IV. MÂLAV. 40 (ed. BOLL.) पृच्छते व fehlerhaft für पृच्छतेव (mit mâdhavena zu verbinden).

प्रजङ्घा IV. GÂTAKAM. 9.

प्रजापति IV. 2) lies *Frau, Matrone, Dame* und vgl. DIVJÂVAD. 2,2. 98,21.

प्रजापतिक IV. 4.

प्रजापतिचित्ति 4.

प्रजापतिमुख 4.

प्रजासृज् IV. wird ÇIÇ. 1,28 als *Schöpfer, Vater* oder *König* erklärt.

प्रज्ञप्ति IV. *das Bereitmachen.* आसन° DIVJÂVAD. 306,23.

प्रज्ञाचन्द्र 5.

प्रज्ञापनोपाङ्ग n. Titel eines Werkes Festgr. 55. Ind. St. 16,392.

प्रज्ञापारमिता IV. Auch allgemeiner Titel eines nordbuddhistischen Sûtra, wovon verschiedene Redactionen bestehen, MAHÂVJ. 65.

प्रणतात्मवत् Adj. *gebeugten Körpers, sich verbeugend* R. ed. Bomb. 4,46,2.

प्रणम्र Adj. *verneigt* PÂDÂRAVINDAÇ. 49.

प्रणम्री Adv. mit भू *sich verneigen* PÂDÂRAVINDAÇ. 5.

प्रणय IV. *das Vorbringen, Anführen* (eines Grundes) GÂTAKAM. 23,27.

प्रणयमय Adj. *voller Zutraulichkeit* GÂTAKAM. 20,38.

प्रणाद् IV. 3) DIVJÂVAD. 57,9. fgg.

*प्रणीतविज्ञापन n. *das Angehen um leckere Speisen* MAHÂVJ. 261,44.

प्रणेत्र und प्रतट 5.

प्रतनू Adv. mit कर् *sehr verringern, — schwächsn* GÂTAKAM. 14,1.

प्रतापराज m. N. pr. eines *Fürsten* DHARMAÇARM. 16,75. 17,1.

प्रतिकञ्चुक IV. 4.

प्रतिकण्ठकया (wohl °कण्ठिकया) Instr. Adv. = प्रतिकण्ठम् DIVJÂVAD. 244,8.

प्रतिकाण्डम् 6.

प्रतिकाय IV. 1) KIR. 14,17. — 3) KIR. 13,28.

प्रतिगु Adv. *gegen eine Kuh* M. (JOLLY) 4,52.

प्रतिग्रह IV. 5.

प्रतिग्रामसमीपम् Adv. *bei jedem Dorfe* DHARMAÇARM. 1,48.

प्रतिघ IV. * *Gegensatz* MAHÂVJ. 68.70.71. * *Feindschaft, Abneigung, Groll* 104,24.

*°प्रतिचारिन् Adj. *übend, befolgend* MAHÂVJ. 48,49.

*प्रतिच्छन्दकल्याण Adj. *zuvorkommend, liebenswürdig* MAHÂVJ. 126,18.

प्रतिज्ञनम् 5.

प्रतिज्ञाप m. *das Entgegenmurmeln* KAUÇ. 36,25.

*प्रतिताडितव्य n. impers. *entgegen zu schlagen* MAHÂVJ. 269,5.

प्रतिदन्तिन् m. = प्रतिगज KIR. 6, 14. DHARMAÇARM. 4,33.

प्रतिदन्त्यनीकम् Adv. *gegen das Elephantenheer* KIR. 16,14.

प्रतिद्रुह् IV. 4.

*प्रतिदेशनीय Adj. *zu berichten* MAHÂVJ. 256. 262.

प्रतिद्वंद्वय्, °यति *wetteifern wollen* DIVJÂVAD. 403,18.

प्रतिद्वंद्विन् IV. *entgegengesetzt* ÇAṂKARA zu VEDÂNTA 142,12. *feindlich* KIR. 16,29. m. *Feind* 17,18.

प्रतिद्विप m. = प्रतिगज KIR. 17, 45. DHARMAÇARM. 10,19.

प्रतिनयन° Adv. *in's Auge* MÂLATÎM. (ed. Bomb.) 50,2.

प्रतिनिनद् IV. KIR. 7,22.

प्रतिनिवेश 6.

प्रतिनिष्क्रय m. *Vergeltung* DHARMAÇARM. 4,12.

*प्रतिनि[:]सृज्य Adj. *aufzugeben, fahren zu lassen* MAHÂVJ. 130,1.

प्रतिपचनम् 4.

प्रतिपण्य n. *die beim Tauschhandel dagegen gebotene Waare* DIVJÂVAD. 173,5. 271,27. 564,2.

प्रतिपद् IV. *Sinn* (für Etwas) GÂTAKAM. 17. * (*der zu wandelnde*) *Pfad* MAHÂVJ. 7,6. 8,4. 58. 64.

प्रतिपन्मय Adj. *folgsam, willig, gehorsam* GÂTAKAM. 17,32.

प्रतिपलम् 4.

प्रतिपाडुक 5.

प्रतिपुर् f. *Gegenburg* MAITR. S. 3,8,1 (92,3).

प्रतिप्रयाणकम् Adv. *mit jeder Tagereise* KÂD. (1883) 118,21.

*प्रतिप्रश्रब्धि (°स्रब्धि) f. *Einstellung, Beseitigung* MAHÂVJ. 65,58.

प्रतिप्राश् (m. *Gegner* in einer Rechtssache) und प्रतिप्राशित IV. 6.

प्रतिप्रिय Adj. *angenehm, zusagend;* mit Gen. ÂPAST. ÇR. 10,6,8.

प्रतिफलीकरणम् 4.

2. प्रतिबल IV. 2) zu streichen, da DAÇAK. 42,15 zu 1. प्रतिबल gehört.

प्रतिबिम्ब् 6.

प्रतिभिन्नक Adj. *ununterschieden* (?) DIVJÂVAD. 280,16.

प्रतिभोग M. 8,307 v. l. für 1. प्रतिभाग 2).

*प्रतिमन्त्रयितव्य n. impers. *zu erwiedern* MAHÂVJ. 138,22.

प्रतिमन्त्रानस und प्रतिमन्त्र्याह्वति 4.

प्रतिमर्ष m. *ein feindlicher Büffel* KÂṆḌIÇ. 8.

प्रतिमानयितव्य 4.

प्रतिमासंप्रेक्षण und °क्षणम् IV. 6.

प्रतिमार्ग IV. Loc. *in einander begegnender Richtung* DIVJÂVAD. 164, 27. 165,16.

प्रतिमोक 5.

2. प्रतियत्न IV. *auf der Hut seiend* GÂTAKAM. 31.

प्रतियुवम्, प्रतियूपम्, प्रतिरासित und प्रतिरिपु 5.

*प्रतिरोषितव्य n. impers. *entgegen zu zürnen* MAHÂVJ. 269,3.

प्रतिवक्तर् Nom. ag. *Antwort gebend auf* (Gen.), *interpretirend* (das Gesetz) BAUDH. 1,1,9.

प्रतिवनिता und प्रतिवर्गम् 5.

प्रतिवर्तन IV. * *das Zurückschlagen, Abwehren* MAHÂVJ. 245.

2. प्रतिवाणि IV. * *Opposition* MAHÂVJ. 223,164 (°वानि gedr.).

प्रतिवारित 5.

प्रतिवासारिक Adj. *täglich* HEMÂDRI 3,*a*,1038,14.

प्रतिवासिन् IV. MBH. 15,5,15.

प्रतिवृत्तात्तम् 4.

प्रतिवेश्म 5.

प्रतिशयित 6.

प्रतिशरण IV. n. *Vertrauen auf* (im Comp. vorangehend) DIVJÂVAD. 427,22. °भूत *vertrauensvoll hingegangen zu* (Acc.) 176,26. Vgl. प्रतिसरण.

प्रतिशरासन 6.

प्रतिशिल्प n. *ein Gegen-Çilpa* ÇÂÑKH. ÇR. 12,7,4.

प्रतिशिष्यका f. ? DIVJÂVAD. 153,14.

प्रतिश्रम m. *Mühe* DIVJÂVAD. 108,26.

प्रतिश्रवण und प्रतिश्रुत IV. 6.

प्रतिषेवण 4.

प्रतिष्ठ IV. Am Ende eines Comp. *endend mit, führend zu* GÂTAKAM. 6,12.

प्रतिष्ठासु, प्रतिसंलीन, प्रतिसंस्करण und प्रतिसंस्कारम् 5.

*प्रतिसंस्तर n. (!) *freundlicher Empfang* MAHÂVJ. 140,16.

*प्रतिसंक्रमणीय n. (sc. कर्मन्) *eine best. Strafe* MAHÂVJ. 265,7.

प्रतिसंक्राम m. = प्रतिसंक्रम 2) Comm. zu Jogas. 2,20.

प्रतिसंख्यान IV. *ruhige Auffassung der Sachlage* Gâtakam. 21. 28, 57. 33. 34.

प्रतिसमासम् 4.

प्रतिसंमोदन n. *Begrüssung.* °कथा f. *Anrede zur B.* Gâtakam. 21. 23.

प्रतिसम्बन्ध m. *eine best. Hochzeitsceremonie* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

प्रतिसामर्थ्य n. *das je nach den Umständen Angemessensein* R. ed. Bomb. 4,36,17.

प्रतिसूर्यम् Adv. *gegen die Sonne* M. (Jolly) 4,52.

प्रतिसोमोदकद्विजम् Adv. *gegen den Mond, gegen Wasser und gegen einen Brahmanen* ebend.

प्रतिस्कन्धम् 6.

प्रतिस्रोत Adj. (f. श्रा) मन्दाकिनीं प्रतिस्रोतामनुव्रज्य so v. a. प्रतिस्रोतो ऽनुव्रज्य R. ed. Bomb. 3,5,36.

प्रतिस्वाकाकारम् Adv. *bei jedem* Svâhâ-*Ruf* Âpast. Gṛhj. 15,6.

प्रतिरुनन n. *das Verhindern, Unterdrücken* Comm. zu Jogas. 1,12.

प्रतिरुंसित 6.

प्रतीक्षा IV. 6.

प्रतीर् IV. 2) Kir. 8,9. Dharmaçarm. 16,83. Gâtakam. 7.

प्रतोदयष्टि f. = प्रतोद Divjâvad. 7,4. 76,22. 463,10. 465,21.

प्रत्तदेवत 4.

प्रत्यंश IV. 4. 5. *Antheil, Portion* Gâtakam. 19. Divjâvad. 132,29. 380,25.

प्रत्यंसम् 5.

प्रत्यक्चेतना f. *das auf's Innere gerichtete Denken* Jogas. 1,29.

प्रत्यक्षधर्मन् 5.

प्रत्यक्षपर Adj. *auf das Sichtbare den grössten Werth legend* Karaka 61,20.

प्रत्यक्षबन्धु Adj. *mit offenbarer Beziehung* Maitr. S. 4,8,8 (116,23).

प्रत्यक्षभूत IV. lies *erschienen.*

प्रत्यक्षावगम Adj. *unmittelbar verständlich* Bhag. 9,2.

प्रत्यक्षिन् IV. Gâtakam. 22.

प्रत्यगम् Adv. *auf jedem Berge* Dharmaçarm. 14,6.

प्रत्यनुप्राम 5.

प्रत्यनूकाक्षम् 4.

*प्रत्यन्तजनपद् n. *Grenzland* (an barbarische Stämme anstossend) Mahâvj. 120,6. 187,19.

प्रत्यन्तिम Adj. = प्रत्यन्तिक Divjâvad. 21,17. 426,25.

प्रत्यन्धकार Adj. *Schatten verbreitend* Gâtakam. 27.

प्रत्यपाय Daçak. (1883) 163,13 fehlerhaft für प्रत्यवाय, wie die v. l. hat.

प्रत्यय IV. *Berühmtheit* P. 8,2,58.

प्रत्यरण्य° Adv. *bei —, in einem Walde* Gâtakam. 8.

प्रत्यवमर्श IV. *Besinnung* Gâtakam. 21.

*प्रत्यवेक्षणा f. = प्रत्यवेक्षण n. Mahâvj. 5,4.

प्रत्याकलित IV. 5.

*प्रत्याक्रोष्टव्य n. impers. *entgegen zu schmähen* Mahâvj. 269,2.

प्रत्याख्यान IV. 4.

प्रत्यात्मविनियत Adj. *individuell* Karaka 395,5.

प्रत्यादेश IV. *Anerbieten* Gâtakam. 13.

प्रत्याय्य Adj. *zu beruhigen, zu trösten* Subhâshitâv. 42.

प्रत्यारव m. *Widerhall* Dharmaçarm. 10,50.

प्रत्यार्द्र Adj. *frisch.* Compar. °तर Gâtakam. 7.

प्रत्यार्द्रीकृ mit कृ IV. *verwischen* Kir. 7,15.

प्रत्यालयम् Adv. *in jedem Hause* Dharmaçarm. 14,31.

प्रत्यासन्न IV. 6.

प्रत्यास्तरण n. = प्रत्यास्तार Divjâvad. 19,20.

प्रत्यास्वादक m. vielleicht *Vorkoster* Damajantîk. 250.

प्रत्याकृति auch Kauç. 48,40.

प्रत्युक्तव 5.

*प्रत्युद्धार m. *Entgegenbringung.* कुन्द° so v. a. *an den Tag gelegter guter Wille* Mahâvj. 261,57.

*प्रत्युद्यान n. *das dem Feinde Entgegengehen* Mahâvj. 181,2.

प्रत्युपवेशन 6.

प्रत्युरस IV. 5. 2) auch Kir. 16,9.

प्रत्येक IV. * n. *eine best. Sünde* Mahâvj. 260,11.

प्रत्येकनरक m. *eine best. Hölle* Divjâvad. 335,25. 336,27.

प्रत्येकरूप scheinbar Maitr. S. 3, 3,9 (42,6), da nach Delbrück प्रत्येकरूपा: zu betonen ist (*in Bezug auf die Milch gleichfarbig*).

प्रत्येनस् IV. An der angeführten Stelle nach Delbrück *verpflichtet.*

1. प्रथ् mit अति Med. *sehr berühmt werden* Gâtakam. 28,42.

प्रथमप्रुत 4.

प्रथमभक्षण 6.

प्रदण्डवत् Adj. *strenge Strafen verhängend* Parâçara 1,61 (S. 389).

प्रदर IV. 4) *eine Art von Pfeilen* MBh. 8,76,16.

प्रदोषिका 4.

प्रदास m. ? Divjâvad. 104,43.

प्रदित्सा f. *Bereitwilligkeit zu geben* Gâtakam. 5,21.

प्रदेहन n. *das Beschmieren* Kauç. 31,25.

°प्रधर्षिन् Adj. = प्रधर्षण 1) Dharmaçarm. 12,25.

प्रधानमन्त्रिन् 4.

प्रधानवासस् n. *Prachtkleid* Mṛicch. 88,8.

प्रधान m. *ein starker Ton* Dharmaçarm. 16,68.

प्रनष्टाधिगत Adj. *verloren und wiedergefunden* M. 8,33.

प्रपञ्चन (= मरण) n. Lesart Aniruddha's in Sâṁkhjas. 3,21.

*प्रपाटिका f. *junger Schoss* Mahâvj. 19,83.

प्रपाण IV. 2) Açvav. 2,6.3,30. Herzustellen für प्रपाण MBh. 3,71,16.

प्रपीति f. *das Trinken* Dârila zu Kauç. 19,3.

प्रबन्धन n. *Fesselung* Kir. 16,36.

प्रबलनता f. *das Verstärken* Pâdâravindaç. 31.

प्रबलविरसा f. *Abnahme* Divjâvad. 587,17.

प्रबाधना f. *das Plagen, Quälerei* Gâtakam. 33.

प्रभव IV. 2) *a)* n. R. ed. Bomb. 4, 48,15.

प्रभाचन्द्र m. N. pr. eines Grammatikers Festgr. 53.

प्रभावन IV. 6. R. ed. Bomb. 4,17, 8 nach dem Comm. so v. a. प्रकाशक.

प्रभाषण IV. lies n. st. m.

प्रभास्वर IV. f. श्रा *eine best. mythische Pflanze* Divjâvad. 113,27. fgg.

प्रभूतता 5.

°प्रभेदक IV. lies (f. °दिका).

प्रमत्तरज्जु f. (?) Kauç. 38,26.

प्रमथिन् 6.

1. प्रमातर् auch Bez. *eines best. Beamten* Festgr. 16,37.

प्रमादिन् IV. 1) Nom. abstr. °दिता f. Gâtakam. 9,22.

प्रमित IV. 4.

प्रमेतोस् 4.

प्रमोक्षक IV. *N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 167,49.

प्रमोदम् und प्रम्लानी 4.

प्रयतितव्य IV. *zu streben nach* (Loc.) Gâtakam. 10.

प्रयाण IV. 4. Bed. 4) zu streichen, da MBh. 3,71,16 (ein eingeschobener Çloka) प्रयाणे zu lesen ist.

प्रयाम IV. *Tragweite* Gâtakam. 15, 9. 34. *Fortgang* 26,19. 28,1.

प्रयास IV. m. *hoher Grad* Gâtakam. 4,11.

प्रयोक्तव्य IV. 4.

प्रयोक्त्र n. *Joch* Divjâvad. 463,9.

प्रयोगि m. Maitr. S. 3, 1, 9 (12, 11) fehlerhaft für प्रायो°, Patron. von प्रयोग.

प्रलब्धर् und प्रलम्फन 5.

प्रलम्भन IV. *dasjenige, womit man Jmd foppt,* Gâtakam. 28,54.

प्रलीनेन्द्रिय 5.

प्रवण IV. Adj. am Ende eines Comp. * *sich neigend zu,* so v. a. *nicht mehr weit entfernt von* Mahâvj. 30,4 (सर्वज्ञता° zu lesen). *aufgelegt —,* so v. a. *im Stande zu* Gâtakam. 32,28.

प्रवणय्, °यति *zugeneigt werden* Dharmaçarm. 16,80. *zurecht machen* 8,8. *befördern, bewirken* 11,56.

प्रवद् IV. vgl. Roth in Festgr. 99.

2. प्रवपण IV. 5.

प्रवर्तन IV. 1) *in's Rollen bringend* Divjâvad. 394,24.

प्रवर्तमानता und प्रवर्त्तिचे 5.

प्रवाद् IV. 6.

*प्रवारितार्थातिसेवा f. *das in der Annahme von freundlichen Anerbietungen bestehende Vergehen* Mahâvj. 261,78.

प्रवाल IV. Adj. = पल्लवयुक्त und प्रकृष्टकेशयुक्त Dharmaçarm. 12,8.

प्रवालक 5.

*प्रवासनीय n. (sc. कर्मन्) *die Strafe der Verbannung* Mahâvj. 265,6.

प्रवाह् IV. 5. *ununterbrochene Anwendung* Çaṁkara zu Vedânta 122,12.

प्रवाहित IV. 6.

प्रविकर्ष m. *das Anziehen* (der Bogensehne) Kir. 13,16.

प्रविकर्षण n. *das Ziehen, Schleppen* Gâtakam. 29,23.

प्रविघटन 6.

प्रविचारमार्ग m. Pl. *Volten* (beim Fechten) Kir. 17,56.

*प्रविज्ञप्य Adj. *aufzugeben, fahren zu lassen* Mahâvj. 130,60.

प्रविद्लन und प्रविद्ध 6.

प्रविलम्बित 5.

प्रविलय IV. *Untergang* Kâṇḍiç. 90.

प्रविसर्पिन् Adj. *sich langsam ausbreitend* Gâtakam. 15.

प्रविहार् m. *Vorwärtsbewegung* Pârv. 593,16.

प्रवृत्त IV. 5.

प्रवृत्तसंप्रहार् und प्रवृत्ताशिन् 6.

प्रवेध IV. *ein best. Längenmaass* Divjâvad. 56,17. 59,16.

प्रव्याहरण n. *das Hervorbringen einer Rede* Divjâvad. 250,27.

प्रवेपित n. *das Zittern* Kir. 8,43.

प्रवेष्ट und प्रवेष्टृ IV. 5.

प्रशंसनीय 4.

प्रशक्य Adj. *sein Möglichstes thuend* Daça K. zu Kauç. 55,18.

*प्रशठ Adj. *sehr falsch, — boshaft.* Nom. abstr. °ता f. Mahâvj. 109,19.

प्रशस्ति 5. Vgl. Bühler in Wiener Z. f. d. K. d. M. 2,86. fgg.

*प्रशान्तविनिश्चयप्रातिहार्यनिर्देश m. Titel eines Sûtra Mahâvj. 65,52.

2. प्रश्न IV. nach Dârila zu Kauç. 26,3 *Turban.*

प्रश्नथ IV. Daçak. (1883) 132,15.

प्रष्टव्य IV. *zu befragen nach* (प्रति) R. ed. Bomb. 4,42,49.

प्रसङ्गानुसङ्गेन Instr. Adv. *beiläufig* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,130.

प्रसज्यप्रतिषेध IV. 6.

प्रसञ्जयितव्य 6.

3. प्रसव IV. 7) n. R. ed. Bomb. 4, 30,47.

प्रसादभाज् Adj. *in Gunst stehend* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 2,4.

प्रसूतिका IV. lies (213,17).

प्रसृतिंपच IV. 5. Vgl. Viddhaçâl. 48,6.

प्रसृवर् 4.

प्रस्कन्दन IV. *Sprung* Gâtakam. 27. Vgl. oben अग्नि°.

प्रस्कन्दिन् IV. *herausfordernd, frech* Gâtakam. 16,2.

प्रस्तावान्तरगत Adj. *anderweitig beschäftigt* Gâtakam. 28.

प्रस्थान IV. * *Ausgangspunct, Grund* in ज्ञान° Titel eines Werkes Mahâvj. 65,95.

प्रस्थौवत् IV. vgl. Roth in Festgr. 99.

प्रस्रवन 6.

प्रस्रव IV. n. *Wasserfall* R. ed. Bomb. 3,35,25.

*प्रस्रावकरण n. *Harnröhre* Mahâvj. 281,27.

प्रकृणान IV. प्रकृणानं कामशास्त्रप्रसिद्धं ज्ञघनद्वयताडनम् Kâvjaprakâça-nidarçana 140,*a* nach Pischel.

प्रकृत 6.

प्रकृसित n. auch *das Erscheinen in hellen, prächtigen Farben* Gâtakam. 31.

प्रकृसितनेत्र m. N. pr. eines Buddha.

3. प्रकाण IV. Çâṁkh. Çr. 5,16,4.

प्रकार् IV. *Halsband* Dharmaçarm. 10,7.

प्रकास IV. *Farbenglanz* (einer Blume) Gâtakam. 9,47. 28,6.

प्रकासिन् IV. Adj. *hellglänzend* Gâtakam. 6,20.

प्रकृतात्मन् Adj. *entschlossen, eifrig* Divjâvad. 37,10.

प्रकेणावक *eine Art Backwerk* Divjâvad. 13,26. 258,19. Vgl. प्रकेणाक.

प्रकेतव्य 5.

प्रागग्र IV. Nom. abstr. °ता f. Çâṁkh. Çr. 4,6,8.

प्रागुदग्र Adj. Âpast. Gṛhj. 1,13 nach dem Comm. *mit den Spitzen theils nach Osten theils nach Norden gerichtet.*

प्राग्जन्मक IV. 4.

प्राग्लज्ज, प्राग्वंशिक und प्राग्वाटकुल 5.

प्राङ्मुख IV. 4.

प्राङ्मुखाञ्चन 5.

प्राचीनकर्ण IV. 4.

प्राचीनप्रतीचितस् und प्राचीनमात्रावासस् 5.

प्राजापती f. Kauç. 21,23 Bez. *des Verses* AV. 5,2,7.

प्राजापत्य IV. 3) f. या *der an Prajâpati gerichtete Vers* TS. 1,8,14,2 Âpast. Gṛhj. 2,7.

प्राजापत्यव्रत n. *eine best. Begehung* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 8,12.

1. प्राण IV. 6.

प्राणभाज् 5.

प्राणाचार्य IV. *der Wächter über Leben und Gesundheit* (eines Fürsten) Vâgbh. 41,3.

प्राणिन् und प्राणेश्वर IV. 6.

प्रातरशन n. *Frühmal* Maitr. S. 3,6,6 (67,3).

प्रातर्मन्त्र 6.

प्रातिकूलिक IV. 5.

प्रातिपद 5.

प्रातिपथिक IV. m. *ein Wanderer, dem man begegnet,* Divjâvad. 242,21.

*°प्रातिलम्भिक Adj. *zu empfangen bestimmt, entgegensehend* Mahâvj. 245,573.

प्रातिसीम Adj. *benachbart* Divjâvad. 546,13.

प्राथमकल्पिक IV. 1) *a*) auch v. l. M. 9,166.

प्रानून 6.

प्रान्त IV. Adj. *an der Grenze gelegen, fern* Mahâvj. 149,2. Divjâvad. 188,15. 312,9. 344,10.

प्रापयितर् 5.

प्राप्तक्रम Adj. *passend, schicklich, rathsam* Gâtakam. 23,12.

प्राप्तप्रकाशक Adj. *erleuchtet* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,104.

प्राप्तमनोरथ 4.

प्राप्यवत्प Adj. *ziemlich leicht zu erreichen* Gâtakam. 28,13.

प्राभाकर IV. Adj. (f. ई) *von Prabhâkara* (N. pr. eines Mannes) *kommend* Dharmaçarm. 10,52.

प्रायश्चित्ति auch *eine best. Pflanze* Kauç. 8,16.

प्रायश्चित्तिक IV. * *eine Sühne erfordernd* Mahâvj. 281,107.

प्रायोगि s. oben प्रयोगि.

प्रार्थ IV. lies Adj. *zum Aufbruch bereit, reisefertig.*

प्रालेयवर्ष 6.

प्राविस् Adv. Divjâvad. 210,23 vielleicht nur ein verlesenes आविस्.

प्रावृत IV. 6.

प्रावृषिज IV. 5.

प्रावेश्य 5.

प्राश् IV. 6. Bed. *eine* (aufgestellte) *Behauptung in einem Streitfalle.*

प्रासादिका 5.

*प्रासादिवारिक m. *ein best. Klosterbeamter* Mahâvj. 274,16.

प्रासाद्य 4.

प्राकृरिक IV. m. *Wächter* Dharmaçarm. 1,63.

*प्राकृवनीय Adj. *würdig als Gast empfangen zu werden* Mahâvj. 97,20.

प्रियतनय Adj. *den Sohn liebend* Gâtakam. 32,16.

2. प्रियवचन IV. 5.

प्रियवद्य 5.

प्रियसाकस 6.

प्रियसेन m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 98,17. 99,23. 100,15. fgg.

प्रियाख्यानदान n. *Geschenk für eine freudige Nachricht* Gâtakam. 10, 21. 32,2.

प्रियाख्यायिन् Adj. *eine freudige Nachricht bringend* Divjâvad. 386, 17. 529,8.

प्रियाजन 5.

प्रियाय् IV. 5.

1. प्री mit परि *Caus. *höchlich erfreuen* Mahâvj. 85,11.

प्रीणयितर् 5.

प्रीतमानस Adj. = प्रीतमनस् MBh. 3,304,17.

प्रीतिसंयोग 6.

प्रेक्षण IV. Z. 2, lies *Zuschauen.*

प्रेक्षाकारिन् IV. Kir. 18,28.

प्रेतगति f. Acc. mit गम् *so v. a. sterben* MBh. 1,76,46.

प्रेत्वरी IV. in der verdorbenen Stelle Maitr. S. 4,1,1 (2,6).

प्रेयस्विन् 5.

प्रैयमेधि IV. Maitr. S. 1,8,7 (125,1).

प्रैषकृत् IV. Kauç. 26,4 nach Dârila *Befehle ertheilend.*

प्रोद्धार m. *das Emporhalten, Tragen* Dharmaçarm. 1,20.

प्रोद्वीचि Adj. *Wogen schlagend, wogend* Damajantik. 167.

प्रोल्लासिन् Adj. *erglänzend, leuchtend, prangend* Dharmaçarm. 3,74.

प्रोल्लोल (so zu lesen) Adj. *sich hinundher bewegend* Damajantik. 170.

प्रोषध und प्रोष्ठिल 5.

प्लक्षोडुम्बर m. *ein best. Baum* Kauç. 20,22.

प्लाविन् IV. 5.

प्ली mit वि 6.

प्लु mit समति IV. 4. — Mit समा Caus. *überschwemmen* R. ed. Bomb. 4,67,12. — Mit अनुपरि Caus. *übergiessen* Âpast. Çr. 1,24,5.

प्लोति f. in कर्म° *der Zusammenhang der Werke* Divjâvad. 87,8. 150, 24. 241,26.

प्लोष्टर् Nom. sg. *Verbrenner* Kâṇḍiç. 60.

फङ्का und फारक 5.

1. फल् IV. फलित *zurückstrahlend* Dharmaçarm. 9,12.

फल IV. 1) *p)* Kauç. 28,3.

फलकिन् IV. f. °नी *plank, Diele* (?) Divjâvad. 240,3.

फलमूलवत् 4.

फलाग्रशाखिन् 6.

फलाय् IV. फलायेताम् Maitr. S. 4,8,1 (107,15) fehlerhafte Lesart für पलाय°.

°फलिक Adj. *den Lohn von — geniessend* MBh. 12,320,4.

फाणट्य् Denomin. von फाणट Dârila zu Kauç. 25,18.

फालकृष्ट IV. 2) Maitr. 4,3,2 (41,16).

फालचमस f. *ein best. Theil der Pflugschar* Kauç. 35,4.

फाल्गुनीपत्त IV. 4.

फुक् n. und °वस्त्र n. *ein best. Zeug von geringem Werth* Divjâvad. 29,7. fgg.

फुडुत् Interj. Comm. zu Kâçikh. 85,8.

फुल्लपद्मोत्पलवत् Adj. *mit blühenden* Padma *und* Utpala *versehen* R. ed. Bomb. 4,1,3.

फुल्ल् IV. *फुल्लित Adj. *aufgeblüht* Mahâvj. 241,17. — Mit उद् *aufblühen* Damajantik. 138.

फेला f. Divjâvad. 563,24 wohl fehlerhaft für पेला = पेटा *Kästchen.*

बक IV. 5.

बकुलमालिनीपरिणय, बकुलाभरणाचार्य, बकुलारण्यमाहात्म्य, बटुक, बटुचरित्रनाटक und बडिश 5.

बदक्सान 4.

बदर् IV. 6.

बदरद्वीप m. N. pr. einer Oertlichkeit Divjâvad. 102,11. fgg.

बदरसक्तु m. Pl. *Grütze von Brustbeeren* Maitr. S. 2,3,9 (37,3).

बन्द् 5.

बध und बन्दित्व 4.

बन्दीकृत Adj. *zu einem Buddhisten bekehrt* Damajantik. 85. बन्द् = *Buddhist* nach dem Comm.

बन्दीगृहीत Adj. *geraubt* Kâd. (1883) 32,8. 9.

बन्ध् IV. बन्ध 2te Imper. R. ed. Bomb. 3,56,21. — Mit आ Med. *sich erhängen* R. ed. Bomb. 3,45,36. — Mit विनि IV. *fesseln* Gâtakam. 31. — Caus. dass. 17,17.

बन्ध IV. 5.

*बन्धि m. N. pr. eines Asura Mahâvj. 171,4.

बन्धुदायाद 4.

2. बन्धुर IV. 5.

बन्धुरीय, बप्प, °क u. बप्पनील 5.

बब्बुल und बब्बूल 6.

बभ्रुकेश Adj. (f. ई) *rothbraune Haare habend* Sud. zu Âpast. Grhj. 3,11.

बभ्रुलोमन् IV. °मी Maitr. S. 3,7,4 (78,12).

बरासी IV. 5.

बरिशी und बरीवर्द 5.

बर्बुर IV. 6.

बर्हिश्चन्द्र m. *Pfauenfeder*, n. *Pfauengefieder* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 3,6 nebst v. l.

बलक 5.

बलकाय m. *Heeresmacht, Armee* Divjâvad. 63,6. 315,15.

बलकृत Adj. *mit Gewalt verübt, gewaltsam* M. 8,168.

बलत्त IV. 6.

*बलविपुलकेतुमति m. N. pr. eines Asura Mahâvj. 171,9.

*बलव्यूढ m. *ein best.* Samâdhi ebend. 21,15.

बलशालिन् IV. 6.

बलारि 5.

बलास IV. 2) fehlerhaft für श्लास. — 3) *der phlegmatische Humor.*

बलाहक IV. m. N. pr. eines Befehlshabers Kâd. (1883) 77,7. 78,11. 82,2 u. s. w.

बलिद्वेषिन् 5.

बलिभोज m. *Krähe* R. ed. Bomb. 4,58,25.

बलिश, °शि, °शी, बलिक्, बलीवाक und बलूक 5.

बष्किक IV. 5.

बष्ट und बस्त्य 5.

बहुलित Adj. *dicht —, stark geworden* Kaṇḍiç. 20.

बर्हिर्दघ्र 5.

बर्हिर्मनस्क Adj. *aus dem Sinne* Divjâvad. 631,18.

बर्हिर्मुख IV. 1) *b)* mit Loc. Divjâvad. 1,18.

बर्हिर्मुखी IV. 4.

बर्हिर्यूति 4.

बर्हिर्योग IV. 5.

बर्हिष्क्रतु 6.

बर्हिष्पवमानास्ताव 4.

बर्हिःसद्, °सदम् und बर्हिःस्तोमभागम् 6.

*बल्कारणीय Adj. *vielgeschäftig* Mahâvj. 127,26.

*बल्कृत्य Adj. dass. ebend. 127,25.

बल्कर्शिन् 5.

बल्कनिःसृत 6.

बल्कमति f. *Hochschätzung* Kir. 7, 15. 10,9.

बल्कमर्या Maitr. S. 3,9,3 (134,2). 4,8,2 (109,4). Richtig die Hdschrr. बल्कर्मया; vgl. मर्याम् weiter unten.

2. बल्कमूल्य IV. Nom. abstr. °ता f. Bṛhaspati in Vivâdar. 310.

बल्कमौल्य und बल्कयाज्य 4.

बल्करत्नाय् und बल्करूपिन् 5.

बल्कली IV. °कृत *fleissig geübt, — gepflegt* Mahâvj. 121,15. Prab. 28,4.

बल्कलीकार m. *eifrige Uebung, — Pflege* Lalit. 445,11.

बल्कवल्कव्य 5.

बल्कवर्षसहस्रक, °सहस्रिन् und बल्कव्यापिन् 6.

बल्कसंख्याक 5.

बल्कसाधार 6.

बल्कसाहस्र IV. 6.

बाड् IV. बाडित *versunken* Divjâvad. 505,10. Vgl. वुड्.

बाणरेखा 5.

बाणापर्णी 6. Richtig बाणपर्णी.

बाणेय 5.

1. बाध् Desid. IV. 5. — Mit व्या Caus. Med. *Jmd* (Acc.) *eine grosse Pein verursachen* Divjâvad. 105,12.

बाधयितर् 5.

°बाधिन् Adj. *beeinträchtigend, hinderlich* Gâtakam. 6,4.

बान्धवधुरा 6.

बार्ध (वा°), बार्बर und °क 5.

*बालजातीय Adj. *dumm* Mahâvj. 245.

बालतनय IV. 5.

बालनेत्र 6.

बालमरण und बालवत्सा 5.

बालार्काय् 6.

बालाल् (वा°) und °क IV. 6.

बाष्कलिका 6.

बाष्पोत्पीड IV. 5.

बास्तिक 5.

बाह्लीक (*m. wohl = उपशम Mahâvj. 245,1261) und बाह्लिक IV. 6.

बाह्लनिःसृत 6.

*बाह्लप्रचालकम् Adv. *mit den Armen fechtend* Mahâvj. 263,28.

बाह्लबन्धन m. *Schulterblatt* R. ed. Bomb. 3,70,18.

बाह्लबलिन् IV. 5.

बाकुविमर्द 5.

बाकुल्य IV. Instr. so v. a. *in der Regel* Gâtakam. 18.

बाकुव्यायाम IV. MBh. 7,152,20.

बाकुसकृत्रिन् u. बाकुस्वस्तिक 6.

बाक्षाशकर्त 4.

बाक्षाश्व, बाक्षीश्वर, बिन्दुप्रतिष्ठानमय, बिन्दुराजि und बिन्दुल 5.

बिबिबाभवत् Partic. *knisternd* Maitr. S. 1,6,5 (95,6).

बिम्बक IV. (*runde*) *Form* Divjâvad. 172,10. 525,16.

*बिम्बर् m. n. *eine best. hohe Zahl* Mahâvj. 247,8. 248,4. 249,18.

बिम्बोपधान n. *Kissen* Mahâvj. 273,40. Divjâvad. 40,10. 550,16.

बिल IV. 5.

बिलयोनि Adj. von Ukkaiḥçravas *abstammend* Kumâras. 6,39.

बिलायन 5.

बिलासिन् m. *Schlange* Kuṭṭanîmata 18.

बिल्ल IV. 5.

बिल्व IV. *n. *ein kleiner Teich, Lache* Mahâvj. 195,12. Vgl. बिल्ल.

बिल्ववृक्षमाहात्म्य 5.

बिल्वाक्षर 6.

बिल्वारण्यमाहात्म्य, बिल्वाष्टक, बिसशालूक und बिसोर्णा 5.

*बुद्धकायवर्णापरिनिष्पत्त्यभिनिर्हारा f. *eine best.* Dhâraṇî Mahâvj. 25,12.

बुद्धक्षेत्रवरालोचन n. °क्षेत्रसमाधि 5.

*बुद्धालंकाराधिष्ठिता f. *eine best.* Dhâraṇî Mahâvj. 25,10.

बुद्धियोगमय 4.

बुद्धिल 5.

बुहुद् IV. 5

1. बुध् mit प्रा Caus. *erwecken, anfachen* Pâr. 592,5. — Mit वि Caus. IV. *an den Tag legen, bezeugen* Gâtakam. 31,69.

बुभूषु IV. 4. 3) *zu sein —, zu werden wünschend* auch Çiç. 1,49.

बुवम् 6.

बुसप्लनी f. *beetle* (?) Divjâvad. 12, 25. 13,17.

*बृंहयितर् Nom. ag. *Vermehrer* Mahâvj. 126,88.

बृहतीक IV. 6. Çâṅkh. Çr. 11,12,1 sind यतो° und ततो° Composita.

बृहतीसकर्ण 6.

बृहत्कुशणिउका f. Bez. *eines Theils des* Âgjatantra AV. Paddh. zu Kauç. 137,1—38; vgl. die Note zu Kauç. 5,5.

बृहत्तलपति 5.

*बृहदार m. N. pr. eines Asura Mahâvj. 171,8.

बृहदुत्तरतापिनी IV. so zu lesen.

*बृहद्भात्री f. *ein best. Heilmittel* Râgân. 6,248.

बृहच्छान्तकोम 5.

बैन्नवापि IV. 4.

बैदायन, बैदि und बैहीनरि 6.

बोधचित्तविवरण 5.

बोधि IV. m. N. pr. eines Mannes (Buddha's in einer früheren Geburt) Gâtakam. 23.

बोधिचित्तविवरण und °चित्तोत्पादनशास्त्र 5.

*बोधिपत्तनिर्देश m. Titel eines buddh. Werkes Mahâvj. 65,57.

बोधिसत्त्वचर्या 5.

*बोध्यङ्गवती f. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21,81.

बोल्लक Adj. बल्ल° *sehr geschwätzig* Divjâvad. 338,13. 20.

ब्रध्नलोक IV. 6.

ब्रह्मगवी IV. Du. Bez. *zweier Gruppen von Sprüchen* Kauç. 48,13.

ब्रह्मचारिवासिन् 5.

ब्रह्मदेय IV. n. *Schenkung an einen Brahmanen* Divjâvad. 620,14. 621,2. 2. ब्रह्मन् IV. *ein Bewohner von Brahman's Himmel* Gâtakam. 29. *ein best. Kalpa bei den* Gaina Dharmaçarm. 21,67.

ब्रह्मप्रभ m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 476,26. fgg.

ब्रह्ममाल m. Pl. N. pr. eines Waldes R. ed. Bomb. 4,40,22.

ब्रह्मयूप 6.

ब्रह्मरसासव und ब्रह्मलौकिक 5.

ब्रह्मसंसद् IV. 6.

ब्रह्मसदस् n. = ब्रह्मसदन 2) MBh. 15,33,14.

ब्रह्मसभा IV. f. N. pr. eines Lotusteiches Divjâvad. 442,28. fgg.

ब्रह्मावती f. N. pr. einer Frau Divjâvad. 60,24. eines Lotusteiches 514,11.

ब्रह्मास्य auch Brahman's (des Gottes) *Mund* MBh. 12,318,90.

ब्रह्मेशवैष्णव 6.

ब्रह्मोद्य IV. 1) Nom. abstr. °त्व n. Vigñ. zu Jâgñ. 3,29.30.

ब्रह्मोत्तर IV. m. *ein best.* Kalpa *bei den* Gaina Dharmaçarm. 21,67. n. N. pr. einer Stadt Divjâvad. 602,4.

ब्रह्मौदन m. *das für den* Brahman *bestimmte Mus* TS. 3,4,8,7.

ब्राह्म IV. Adj. *einem Bewohner von* Brahman's *Welt gehörig* Gâtakam. 30,21.

ब्राह्मणाद Adj. *Brahmanen verzehrend* (Râkshasa) MBh. 7,176,3.

ब्राह्मणायन Kauç. 33,19 nach Dârila *ein Brahmane, dessen Vater oder dessen älterer Bruder oder ein anderer älterer Verwandter am Leben ist.* Also nach Pâṇini's Terminologie der Juvan im Verhältniss zum Vṛddha (ब्राह्मण).

ब्रुडुक्का 5.

भक्तकृत्य n. *Mahlzeit.* कृत° *gespeist habend* Divjâvad. 39,20. 185, 22. Gâtakam. 21.

भक्ताग्र *Refectorium* Divjâvad. 335,24.

भक्ताभिसार IV. *Verabreichung von Speise* Divjâvad. 43.22. 65,2. 81,16. 97,3. 286,26.

भक्तिज्ञ IV. Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 20,22.

भक्तिमत्कृत् Adj. = भक्तिमत् 1) Divjâvad. 433,11.

भक्तोद्यावापृथिवी und °पृथिव्य 5.

भक्तोत्तरिका f. *köstliche Bewirthung* Divjâvad. 284,21. 285,15. fgg.

भतंकार IV. lies Adj. *Essen gewährend.*

भगवृत्ति 5.

भगीन 5.

भग्नच्छन्दस् 6.

भग्ननेत्र IV. 4.

भग्नयति 5.

भङ्ग IV. 2) *c*) zu AV. 8,8,3 vgl. oben ताप्तभङ्ग.

भङ्ग IV. 4.

भञ् mit वि IV. *gründlich verstehen* Divjâvad. 494,26.

भटबलाग्र m. *ein vorzüglicher Krieger, Held* Divjâvad. 77,26. n. *Kriegsmacht, Heer* 218,11.

भट्टसर्वज्ञ 6.

भण्ड् mit वि Caus. *verziehen* (das Gesicht) Divjâvad. 263,14. fg. 575,24.

भण्डन IV. Vgl. भाण्डन.

भण्डिमन् 5.

भण्डीर IV. m. R. ed. Bomb. 3,75, 24 nach dem Comm. *Ficus indica.* Vgl. 1) *c*).

भद्दालिन् m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 56,25. fgg.

भद्र IV. 5. n. *ein best. Theil des Hauses* Damajantîk. 258.

भद्रकल्पिक IV. Lies Adj. *im* Bhadrakalpa *lebend* und vgl. Mahâvj. 30,80. Divjâvad. 440,15. 447,4.

भद्रंकार IV. 3) Divjâvad. 123,16. Pl. N. pr. eines Landes 125,11. fgg.

भद्रदोस् 5.

भद्रबाकु IV. 5.

भद्रबाकुचरित्र 5.

भद्रभुज IV. 5.

भद्रमुख IV. Vgl. Bühler in Wiener Zeitschr. f. d. K. d. M. 2,181.

भद्रशिला f. N. pr. einer Stadt Divjâvad. 315,5. fgg.

2. भद्रा mit कर् IV. Daçak. (1883) 169,20.

भद्राकारण IV. 5.

भद्रावती IV. Kauç. 39,9.

भन्द् 5.

भम्भराली IV. 5.

भयशङ्कित 6.

भयाय् 5.

1. भर् mit प्र, प्रभृत IV. *stark, gross* (अवलेप) Gâtakam. 9,5. — Mit प्रति IV. *den Unterhalt vergelten* Divjâvad. 2,13.

भरद्वाजप्रवस्क n. Kauç. 47,12 Bez. *der Hymne* AV. 2,12.

भरु IV. 5) Festgr. 15,24.

भर्तृचित्ता Adj. f. *an den Gatten denkend* 125,24.

भर्तृभट् 5.

भल् mit निस् Caus. IV. 5.

भलापय् 5.

भल्ल m. auch *ein best. Theil des*

Pfeils MBh. 8,34,18.

भल्लि f. = भल्ली *Pfeil* Dharmaçarm. 11,12.

भवनन्दन 5.

*भवसंक्रान्ति f. Titel eines buddh. Sûtra Mahâvj. 65,54.

भवारि m. Bein. Çiva's Damajantîk. 97.

भवितव्य n. impers. Maitr. S. 3, 6,2 (61,16).

भवोद्भव m. Bein. Çiva's Kir. 11,80.

भषित n. *Gebell* Gâtakam. 23,8.

भसल IV. Festgr. 12,29.

भसद् IV. भसत्तस् *vom Hintern aus* Âpast. Çr. 10,9,3.

भसित IV. 2) Pârv. 599,21. 602,6.

भस्म und भस्मित (Kuṭṭanîmata 201) 5.

भाग auch n. in भूमि°.

भागधान n. *Schatzkammer* Kauç. 38,15.

भागपाठ m. *das Citiren eines Verses mit dem* Pratîka (Gegensatz सकलपाठ) Dârila zu Kauç. 6,10.

भागानुभाग 5.

भागिन् IV. *berechtigt* Çaṁkara zu Vedânta 144,5.

भागिनेय IV. ein Jüngerer so angeredet Divjâvad. 304,24. 500,7.

°भागीय Adj. *gehörend zu* Mahâvj. 109,73. fg. 281,200. Divjâvad. 50,7. 8.

भाग्यवैषम्य 6.

भांकारिन् Adj. *dumpf tönend* Damajantîk. 156.

भाजनचारिक s. °वारिक.

भाजनवारिक m. *Gefässbewahrer* Mahâvj. 274,14. Divjâvad. 45,20 (v. l. °चारिक).

भाजी IV. 5.

भाण्डक IV. 2) *a*) Gâtakam. 23. Divjâvad. 521,25.

भाण्डन n. *Zank, Zwist* Divjâvad. 164,25. Richtig भण्डन.

भाण्डिक IV. unter nichtswürdigen Leuten genannt bei Viçv. zu Jâgñ. 3,289. fg. *Wecker eines Fürsten* (verschieden von बन्दिन्) ebend.

भाण्ड, भात्कूट und भानुतनया 5.

भान्द् als falsche Lesart für स्कान्द् zu streichen.

भारक IV. 5.

भारिन् IV. 5. 6.

भार्गव IV. m. MBh. 1,190,47. 191,1. 192,1 nach Nilak. *Töpfer*. Nach Vaig. auch *Astrolog;* vgl. Comm. zu Daçak. (1883) 137,9.

भार्गवाय् 6.

भालनयन m. Bein. Çiva's Pârv. 591,2 (बाल° gedr.).

भाललोचन IV. Pârv. 594,7.

*भावनामय IV. *in stetigem Denken bestehend, daraus hervorgegangen* Mahâvj. 75,3. 93,4.

*भावभट m. N. pr. Mahâvj. 177,7 fehlerhaft für वाग्भट.

भावयतिन् und °यती 5.

भावाव IV. 5.

भाविन् IV. 1) *b*) Nom. abstr. °विता f. Daçak. (1883) 164,22.

1. भाष् mit वि auch *reden, sprechen* R. ed. Bomb. 4,3,28.

2. भास् mit निस् *erscheinen* Kir. 7,36. — Mit प्रति Caus. *zeigen, offenbaren* Comm. zu Jogas. 1,8.

भित्ताबिडाल 5.

भिनुरात्तस m. *ein* Râkhasa *in Mönchsgestalt, ein Teufel von Mönch* Gâtakam. 23,60.

भिनुकुल *ein best. Flächenmaass* Festgr. 17.

*भिण्डिपाल Mahâvj. 238,33 fehlerhaft für भिन्दि°.

1. भिद् mit अन्तर् IV. 5. — Mit अव IV. °भिन्न *verwundet* Gâtakam. 24,23. — Mit उपप्र IV. Vgl. Pischel, Vedische Studien 72.

2. भिद् IV. 5.

भिदाभृत् 6.

भिदेलिम 5.

भिन्दु IV. 1) *b*) lies *eine Blase auf Flüssigkeiten.*

भिन्नकी 5.

*भिन्नक्लेश Adj. *in dem die buddh.* Kleça *vernichtet sind* Mahâvj. 19, 69. Nom. abstr. °त्व n. 270,40.

भिन्नरुचि 5.

भिरु und °क m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 545,5. 556,8. 564,9.

भिरुकच्छ n. N. pr. einer Stadt Divjâvad. 576,25.

भिल्ल IV. 6.

भिषक्क 5.

1. भी IV. भीतम् impers. (log. Subj. दृशा) Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,146.

भीमपूर्वज 5.

भीमसाकि 6.

भीर IV. 6.

भीष्मकात्मजा 5.

भुक्तशेष IV. 5.

3. भुज् mit उप Desid. 5.

भुजग 2) f. ई IV. N. pr. eines Flusses Dharmaçarm. 4,25.

भुजगारि m. *Pfau* Haravigâja 2, 58.

भुजबलिन् IV. 5.

भुजयोक्त्र 4.

भुजशिखर IV. Kâd. (1883) 77,3.

भुवद्वत् und 2. भू (*Lage, Zustand* Kir. 9,71. = दृशा Comm.) IV. 5.

1. भू mit समभि, °भूत *ganz überwältigt, — gebrochen* Gâtakam. 10,27. — Mit उद् Caus. IV. *betrachten, beachten* ebend. 26. — Mit समुद् Caus. *aufkommen lassen, erhöhen* (den Ruhm) Gâtakam. 5,32. 23.

भूतग्राम IV. *allerhand Gewächse* Mahâvj. 261,13.

भूतजननी 6.

भूततन्मात्र n. *ein feines Element* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 3,4.

भूतता 5.

भूतधर Adj. *an das Vergangene zurückdenkend.* Comm.: भूतैः (!) प्राणिभिर्धियते (!) ते भूतधराः प्राणिभिरुपजीव्या इत्यर्थः. R. ed. Bomb. 4, 43,62. Vgl. Gorr. 4,45,129.

भूतमूर्त्त n. = भूततन्मात्र Aniruddha zu Sâṁkhjas. 3,1. Mahâdeva zu 3,3. 14. fgg.

भूतिबलि m. N. pr. eines Grammatikers Festgr. 53.

भूतोपसृष्ट 6.

भूदार IV. 5.

2. भूमन् IV. f. Çâṅkh. Br. 7,9.

भूमिगर्भ und भूमिगोचर 5.

भूमिभाग auch n. R. ed. Bomb. 3, 55,11.

भूमिरुह und भूमिवर्धन IV. 5.

*भूयप्रकन्दिक (so zu lesen) Adj. *grosse Neigung* — oder *Lust habend* Mahâvj. 110,21.

*भूयस्काम Adj. *in hohem Maasse wünschend.* °ता f. ebend. 110,18.

भूयस्त्व IV. *°स्त्वेन (so zu lesen) *zum grössten Theil* ebend. 30,79.

भूयिष्ठता 5.

*भूयोभाव m. *Zunahme, Gedeihen, Fortbestand* Mahâvj. 39,4. 255,7.

*भूयोरुचि Adj. *grossen Gefallen findend.* Nom. abstr. °ता f. Mahâvj. 110,22 (°रूचिता gedr.).

भूरि IV. 4.

भूरिक IV. Divjâvad. 263,1. fgg.

भूर्भुव auch MBh. 7,202,9.

भूवरी 6.

भृगु IV. RV. 4,16,20. 10,39,14 vielleicht *Wagner.*

भृङ्गक m. auch N. pr. eines Mannes Festgr. 16,37.

भृङ्गरोल IV. 5.

भृतिकर्मकर m. *Lohnarbeiter* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 23,7.

भृतिका f. *Löhnung, Lohn* Divjâvad. 303,30.

भृशस्विद् 6.

भेदनीय IV. 5.

भैक्षाकुल (!) n. *ein Haus, in dem Almosen gereicht werden,* Divjâvad. 263,2.

*भैक्षुक IV. lies m. (sc. आश्रम) *das 4te Lebensstadium, das des Bettlers* Mahâvj. 150,4.

भैमसेन m. Patron. Maitr. S. 4,6,6 (88,8).

भैरवप्राडुर्भावनाटक 5.

2. भोग IV. 5.

भोगंकरा 6.

भोगनाथ IV. lies *Brotherr, Ernährer.*

भोगमालिनी 6.

भोगलाभ IV. 2) lies *der durch Benutzung eines Pfandes erzielte Gewinn* und vgl. Bṛhaspati in Vivâdar. 9. 13.

भोगवती IV. 6.

भोगावास und भोगिक IV. 5.

भोगिपुरी f. *die Stadt der* Nâga Dharmaçarm. 1,62.

भोजन IV. Adj. (f. ई) auch *gefrässig* R. ed. Bomb. 4,41,26.

भोजनीय IV. insbes. *eine Speise, die man nicht zu kauen braucht*, Divjâvad. 297,10. fgg.

1. भोज्य IV. 6.

भोस्कार m. *die Art und Weise der Anrede* Divjâvad. 485,7.

भौम IV. Kauç. 38,12 Bez. *des Liedes* AV. 12,1.

भौवायनि IV. 5.

1. भ्रंश् mit अप *stürzen*. अपभ्रश्य Daçak. (1883) 165,7. Med. (°भ्रंशत्त) etwa *verfehlen, um Etwas kommen* Maitr. S. 4,6,4 (83,6).

भ्रम् mit अनु *nachlaufen, nachgehen* Gâtakam. 31. 32,8.

भ्रमरकेतु, भ्रमराय् (auch Gâtakam. 28,9) und भ्रस्ता 5.

भ्रातृव्यदेवत्य IV. 5.

भ्रातृव्यापनुत्ति f. *Verscheuchung des Gegners* TS. 6,3,8,4. 6,4,4.

भ्रातृव्याभिभूति f. *Abwendung des Gegners* TS. 2,6,1,5. 5,6,2,1.

भ्रूकुंस IV. Dharmaçarm. 16,4.

*भ्रूकुटिक am Ende eines adj.Comp. = भ्रूकुटि Mahâvj. 126,56.

भ्रूण IV. zu diesem und den folgenden Compp. vgl. Bühler in Wiener Zeitschr. f. d. K. d. M. 2,182. fgg.

2. म V. 5.

मकरमुख 5.

मकरिका V. 6.

मकुट V. Divjâvad. 411,12.

मकुटबन्धन n. N. pr. eines Heiligthums Divjâvad. 201,6. 15.

मखमथन V. lies *Vernichtung*.

मङ्क V. °भूत *beschämt, aus dem Felde geschlagen* Mahâvj. 245,717. Fälschlich मङ्कु° Divjâvad. 633,24. 635,7.

मङ्क V. 5.

मङ्गलकलश m. *ein festlicher Topf* Gîtag. 12,18.

मङ्गलगृह V. *Freudentempel* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 165,2.

मङ्गलेच्छा 6.

मङ्गल्यनामन् 5.

मङ्गल्यार्हा V. 5.

मङ्गुल 6.

मञ्मन् V. so zu lesen st. मज्मन.

मञ्चिपत्त्र V. 5.

मञ्जर्य् 5.

मञ्जरित V. Damajantîk. 203. 255. Kuṭṭanîmata 6.

मञ्जुली Adv. mit कर् *reizend* —, *lieblich machen* Dharmaçarm. 9,75.

*मञ्जुश्रीबुद्धक्षेत्रगुणव्यूह m. Titel eines buddh. Werkes Mahâvj. 65,66.

*मञ्जुश्रीविहार m. desgl. ebend. 65,44.

मटूषिका, मटूषिका oder मण्टूषिका f. Âpast. Gṛhj. 3,11. Baudh. Gṛhj. Pariç. auf verschiedene Weise erklärt. Vgl. नधूषिका = स्वल्पदेहा Vaigajantî, Bhûmik., Brâhmaṇâdhj. 51.

मठर V. m. *der Vorsteher eines Matha* Peterson zu Subhâshitâv. 2767.

मटूषिका s. oben u. मटूषिका.

मडुक V. 5.

मणिगर्भ m. N. pr. eines Parkes Divjâvad. 315,23.

मणिचीर und मणिद्वीप 5.

मणिन्द् 6.

मणिरत्नसुवर्णिन् Adj. *Edelsteine und Gold enthaltend* R. ed. Bomb. 3,43,32.

मणिवर्मन् V. n. *ein Talisman von Edelsteinen* Divjâvad. 546,14. fgg.

मण्डक V. Açvav. 39,6 wohl nur fehlerhaft für मण्डूक.

मण्डपिका V. Damajantîk. 196. *Zollhaus* Bühler in Festgr. 19.

मण्डल V. 5.

मण्डलक V. m. *Kreis* Divjâvad. 345,22. 333,18.

मण्डलब्ध und मण्डलबन्ध 5.

*मण्डलमाड (so zu lesen) m. *Pavillon* Mahâvj. 226,43. °वाट Divjâvad. 288,15. मण्डवाट 268,15.

मण्डलय्, °यति *wirbeln* Kir. 16,44.

मण्डलासन 5.

मण्डीलक m. *eine Art Gebäck* Divjâvad. 258,9. fgg.

मण्डुक V. 5.

मण्डूक und °की V. f. *Sohle des Pferdehufs* Açvav. 39,6. 11.

मण्डूषिका s. oben u. मटूषिका.

मतङ्गसरस m. N. pr. eines Sees R. ed. Bomb. 3,75,14.

मतज्ञ Adj. *Jmds* (Gen.) *Absichten kennend* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,27.

मतिसचिव m. *Theilnehmer an Berathungen* Gâtakam. 10.

मतिसागर 5.

मत्कुण V. 6.

1. मथ् mit प्रेर् *stark zusetzen, bezwingen* Divjâvad. 599,2. — Mit परि V. *reiben* (Holz zur Feuererzeugung) Gâtakam. 21,26.

4. मद् mit निस् Caus. (निर्मादयति) *abwaschen* Mahâvj. 263,75. Divjâvad. 53,18. 185,21. 343,1.

मदन V. 2) *a*) Dharmaçarm. 11,55.

मदनशलाका V. 5.

मदपटु V. Z. 2, lies singend.

मदाम्बु und मदाम्भस् 5.

मदालस V. 5.

मदोदक 5.

मद्गुक m. = मद्गु 1) R. ed. Bomb. 3,56,20.

मद्गुभूत s. oben u. मङ्क.

मद्यमय Adj. *in berauschenden Getränken bestehend* Gâtakam. 8,6.

मद्वत्, lies Adv.

मधु V. 5.

मधुकोश 1) n. *Honigwabe* Comm. zu Âpast. Çr. 6,31,5.

मधुक्रोड *Krapfen mit süsser Fülle* Karaka 189,23.

मधुग्रन्थ, lies *Honigwabe*.

मधुच्छत्त्र V. 5. *Bienenstock* Dharmaçarm. 14,22.

मधुतरु 5.

मधुतृण V. 5.

मधुनिकृन् 6.

मधुरिपु V. 6.

मधुवार V. 5. m. Sg. Kir. 9,53. 57. Dharmaçarm. 15,10. 19.

मधूच्छिष्ट, lies *Wachs* statt *Honig*.

मधूत्थ n. auch *Meth* Vigñ. zu Jâgñ. 3,253. fg.

मधूदश्चित und मधूदाप 5.

मध्यपात V. 6.

मध्यम (n. *Mittelmässigkeit, Defect* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 3,65) und मध्यमपर्ण V. 5.

मध्यमस्वर Adj. *mit mittlerem Tone* —, *nicht zu hoch und nicht zu gesenkt gesprochen* R. ed. Bomb. 4,3,31.

मध्यमेष्ठ Adj. = °ष्ठा Maitr. S. 3, 3,10 (44,4).

मध्यमेष्ठेय 5.

मध्यविवेकिन् Adj. *von mittlerer Unterscheidungskraft* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 3,79. Mahâdeva zu 3,78. fg.

मध्याधिदेवन n. *der mittlere Theil des Spielplatzes* Maitr. S. 1,6,11 (204,1).

मध्येवार्धि, मध्येश्मशानम् und मधृच् 5.

मन् mit अनु V. 6. Caus. V. *nachgeben, Rücksicht nehmen* Gâtakam. 22,53. — Mit समनु Caus. dass. 22. 22,73. — Mit संप्रेर्, संप्रेमाय Âpast. Çr. 8,16,6 ohne Zweifel fehlerhaft. Vielleicht संप्रेन्साप्य zu lesen. Hiranj. Çr. nach Hillebrandt st. dessen संश्लिष्य. — Mit प्रति Caus. V. *wieder ehren, Jmd* (Acc.) *vergelten mit* (Instr.) Gâtakam. 10,8.

मनन V. 5.

मननवत्त् 5.

मननीय V. 5.

मनःशूक n. *Scrupel, Sorge* Divjâvad. 257,12.

मनस् V. 6.

मनसिजबृसी 5.

मनस्कारविधि m. *Andachtsübung* Gâtakam. 21.

*मनःसंचेतनाहार m. *eine der vier Arten von Nahrung* (in materiellem und geistigem Sinne) Mahâvj. 118.

मनःसमृद्धि 6.

मनःसुख V. 6.

*मनिष्ठका (!) f. *der kleine Finger* Mahâvj. 189,53.

मनुष्य (?) Maitr. S. 1,6,5 (93,13). 4,2,1 (21,11).

मनुष्यधर्मन् m. so v. a. *Menschenkind* Gâtakam. 20,18.

मनुष्यनाम und °नामन् 6.

मनुष्ययान n. *Sänfte, Palankin* MBh. 7,186,4.

मनुष्यशृङ्ग n. *Menschenhorn*, so v. a. *Unding* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,52.

मनुष्यहारिन् m. *Menschenräuber* Bṛhaspati in Vivâdar. 317.

*मनोज्ञत्व m. *Phantasiebild, Einbildung* Mahâvj. 109,34.

मनोज्ञव, f. °वा V. *eine best. Zau-*

berkraft Divjâvad. 53,22.

मनोत V. 5.

मनोराग m. *Leidenschaft* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 81,6.

मनोवृत् 6.

2. मन्त्रवर्ण und मन्त्रवशी 5.

मन्थशील V. Vikramâṅkaṁ. 11,40.

मन्दप्राणविचेष्टित V. 6.

मन्दबल 6.

मन्दयितर् und मन्दविधंश 5.

मन्दविवेक Adj. *von geringer Unterscheidungskraft* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 3,80.

मन्दविवेकिन् Adj. dass. derselbe und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 3,79.

मन्दात्त und मन्दिमन् V. 5.

मन्दुरक n. *eine Art Matratze* Mahâvj. 280,25. Divjâvad. 19,23.

मन्मथवत्त् Adj. *verliebt* R. ed. Bomb. 4,28,13.

मन्यु V. 6) Damajantîk. 66.

ममत्तर् 6.

मयका 5.

मयूरक, f. °रिका V. *Pfauhenne* Damajantîk. 101.

मयूरात्त 5.

*मयूराङ्की f. *ein best. Edelstein* Mahâvj. 235,27.

1. मर् mit अभि, °मृत V. *umstorben, d. i. vor dessen Augen die Verwandten der Reihe nach hinsterben, in dessen Familie eine Reihe von Todesfällen vorgekommen ist*, Âpast. Grhj. 23,10. Eben so Âpast. Çr. 9,12,4.

मराल V. 5.

मरुज्जुष् und मरुताङ्क 5.

मरुद्द्वीपवती f. Bein. der Gaṅgâ Dharmaçarm. 1,31.

मरुमण्डल 5.

*मरुमरीचिका f. *Luftspiegelung* Mahâvj. 139,7.

मर्कडिका f. *Spinne* Comm. zu Damajantîk. 176. Vgl. मर्कटक 1) *b*).

मर्ग Âpast. Grhj. 20,12 fehlerhaft für मार्ग.

1. मर्ज् mit संपरि *ab* —, *wegwischen* Divjâvad. 295,8. 296,23.

मर्त्यो 5.

मर्द् V. मृद्नीयात् mit intrans. Bed. Subhâshitâv. 55.

मर्मघातिन् Adj. *edle Körpertheile verwundend* Bṛhaspati in Vivâdar. 373.

मर्यादाबन्ध m. *das in den Schranken Halten* Divjâvad. 29,26.

मर्यास् als Partikel = एव Pischel, Studien 61. fgg. Maitr. S. 3,9,3 (134, 2). 4,8,2 (109,4) nach der richtigen Lesart बर्क्मर्या.

मलना 6.

मलयरुह 5.

मलिम्लुच् V. 6.

मलिक्लॅ Adj. = मल्क्लॅ Maitr. S. 4, 4,9 (60,20).

मल्ल V. 1) *e*) Divjâvad. 171,27.

मल्लक V. m. *Gefäss* Divjâvad. 171, 18. fgg.

मल्लकूट und मल्लारिष्ट 5.

मल्लिकात्त V. 6.

2. मसी 5.

1. मह् V. 2) nach Hillebrandt महर्.

महत्तमपद् Adj. *eine hohe Stellung einnehmend* Divjâvad. 247,4.

महदाशा V. 5.

महद्गत Adj. *gross, ansehnlich* Divjâvad. 227,4.

महत्त् V. 6.

महॅये V. 5.

महर्द्धिक V. **hehr, herrlich* Mahâvj. 15,17 (एवं महर्द्धिका zu lesen).

महर्द्धिमत्त् Adj. auch *sehr kostbar* MBh. 7,127,17.

महल्ल V. *ein Aelterer* Divjâvad. 329,1. fgg.

महल्लक V. m. **ein best. Vergehen, wenn nämlich ein Mönch ohne gehörige Erlaubniss ein grosses Kloster für sich baut*, Mahâvj. 258,7.

महविश्व 6.

महस्वॅसर und महानपणाक 5.

महाग्राम m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,40,23.

महाचन्द्र m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 318,18. fgg.

महाजङ्घ 6.

महाजपॅ 5.

महादेवॅोक्त Adj. *von Mahâdeva getroffen* Maitr. S. 3,6,10 (74,1).

2. महानद् V. 6.

महानुशंसक Adj. *von grossem Nutzen seiend* Divjâvad. 200,14.

महानूप 6.

महापन्थक V. Divjâvad. 485,3. fgg.

महापृथिवी f. *die grosse Erde*. Nom. abstr. °त्व n. Sâṁkhjapr. 87,2.

महाप्रणाद् V. Divjâvad. 56,17. fgg.

महाप्रबन्ध und महाप्रेत 5.

2. महाबोधि V. 2) Gâtakam. 23.

2. महाभाग्य 5.

*महाभूमिक Adj.? Mahâvj. 109,35.

महायागिक m. Pl. *eine best. Schule des Sâmaveda* Divjâvad. 632,24. 26.

महाराष्ट्रवरिष्ठभाषामय 5.

महारुण m. N. pr. eines Berges R. ed. Bomb. 4,37,7.

महारोहि m. *eine grosse Gazellenart* R. ed. Bomb. 3,68,32.

महार्यसिद्धान्त und महाललाट 5.

महावातसमूह 6.

महाविराव 5.

महाव्रतिक V. Richtiger wohl माहा°, wie mehrere Hdschrr. des Çâṅkh. Çr. lesen.

महॅाव्रीहि V. TS. 1,8,10,1.

महाशत्कलिन्, महाशाला und महाश्रोत्रिय 6.

महाश्वेत V. 5.

महासभा 6.

महासम m. Pl. *eine best. Schule des Sâmaveda* Divjâvad. 632,23. 26.

महासुभित 6.

*महास्मृत्युपस्थान n. Titel eines buddh. Sûtra Mahâvj. 65,77.

महास्वप्न m. *der grosse Traum* Sâṁkhjapr. 108,11.

महाकृतमन्द् Adj. *in grosser Noth erfolgt* Divjâvad. 443,16 (°तपमन्द् geschr.).

महाकव V. 6.

महिला V. 1) Kuṭṭanîm. 179. 182.

महिषॅ, so zu accentuiren.

महिषासुरमर्दिनी V. lies Durgâ.

महिषित Adj. *in einen Büffel verwandelt* Kaṇḍiç. 52. 67. 74. 101.

महीतलविसर्पिन् 5.

महेशाख्य V. *grossartig, ansehnlich*. Compar. °तर (चैत्य) Divjâvad. 243,8. fgg.

महेषुधि auch MBh. 1,225,22. 32.

महोक्षम V. m. *ein best.* Kalpa *bei den* Gaina Dharmaçarm. 21,37.

1. मा mit Präs. *damit nicht* R. Gorr. 1,65,21. पुरा मा mit Präs. so v. a. *sonst, andernfalls* 3,68,44. मा गन्तुमर्हसि st. न ग° metrisch 2,116,5.

3. मा V. 5. — Mit आ 5. — Mit प्र Desid. *sich über Etwas* (Acc.) *eine richtige Vorstellung zu bilden wünschen* Bhâmatî 616,9. — Mit सम् V. 5.

मांसोदन V. Âpast. Grhj. 22,5.

माङ्गलिका V. 5.

माठर V. m. *der Vorsteher eines Matha* Peterson zu Subhâshitâv. 2767.

माणव्य V. m. Pl. *eine best. Schule der Bahvṛ́ka* Divjâvad. 632,18. fgg.

मातङ्गवेदि oder °दी 6.

मातर् V. 8) Z. 2, lies *Manen*.

माति V. **ein best. Körpertheil* Mahâvj. 189,71.

मातुल V. 1) *a*) ein Aelterer so angeredet Divjâvad. 500,4.

मातुलिङ्ग V. m. R. ed. Bomb. 4,1,77.

मातृका V. 5.

मातृकुल 5.

मातृग्राम V. **Frauenzimmer* überh. Mahâvj. 261,69.

मातृदास und मातृविष्णु 5.

मात्राधिक Adj. *ein wenig mehr als* (Abl.) Dharmaçarm. 1,11.

मात्रिक V. 5.

मादक V. 6.

माधूक V. n. *eine Art Meth* Viǵn. zu Jâǵn. 3,253. fg.

मानस्तोकीय 6.

*मानाप्य n. *zeitliche (sechstägige) Degradation eines Mönchs* Mahâvj. 265,14. मूल° *wie diese ursprünglich verhängt wurde* 15. मूलापकर्म° *gemildert* 16.

मानास 5.

मानिता f. *Stolz* Kir. 14,13. 15,21.

माया V. 6.

मायाबलवत्त् Adj. *über die Macht eines Zaubers verfügend* R. 7,29,26.

2. मार्ग V. 1) f. ई. मार्गी तनुः *die Gestalt einer Gazelle* R. ed. Bomb. 3, 59,26.

मायाविधिज्ञ Adj. *in Zauberkünsten erfahren* Divjâvad. 32,37.

*मायूरव्रतिन् m. *Anhänger einer*

best. Secte Mahâvj. 178,24.

मार्ग V. 1) *a*) Maitr. S. 2,2,10 (23,9).

*मार्गदेशिक m. *Wegweiser* Mahâvj. 19,92. 138,2. 223.

*मार्गपरिणायक m. dass. ebend. 19,89.

मार्गशोभा f. *Reinhaltung eines Weges* Divjâvad. 513,9.

*मार्गाध्यायिन् m. *Wegweiser* Mahâvj. 19,93.

मार्जन oder °ना V. 6.

मार्दलिक 5.

मालवभद्र 6.

मालाधार m. = मालाधर 2) *a*) Divjâvad. 218,8. fgg.

मालुकाच्छद 5.

मालुधान V. 5.

माष V. 2) auch ohne अकृष्टा: R. ed. Bomb. 3,35,15. 30.

माषप्रति 6.

माषीण V. 5.

मासिश्राद्ध V. Âpast. Gṛhj. 21,1. 22,12.

मासोपवासिन् Adj. *einen Monat hindurch fastend* MBh. 12,303,18.

माहानद V. 6.

माहाव्रतिक s. oben महा°.

माहिष V. 5.

माहेन्द्र V. m. *ein best.* Kalpa *bei den* Gaina Dharmaçarm. 21,37.

1. मि mit परि V. *rings einschlagen* Âpast. Çr. 11,7,7. — Mit सम्, संमित *fertig gebaut* Âpast. Gṛhj. 17,6.

मिञ्ज् mit *उद्, उन्मिञ्जित n. *das nach oben Verziehen* Mahâvj 133. 244. — Mit *नि. °मिञ्जित n. *das nach unten V.* ebend. — Mit सम् *zusammen —, einziehen* (den Arm) Divjâvad. 473,6.

मिज्ञा vgl. oben u. ज्ञिज्ञास्थि.

1. मित V. 5.

मित्र V. 2) f. मित्रा Âpast. Gṛhj. 3, 11 nach dem Comm. *viele Freunde habend* oder *Freundin.*

मित्रद्रुह् V. Maitr. S. 4,3,4 (43,12).

मित्रमह् V. so zu accentuiren.

मित्रमुख Adj. *wie ein Freund* (bloss) *redend* (nicht in Wirklichkeit ein Freund seiend) MBh. 8,39,11.

मिथ:कृत्य 5.

मिथ:समय m. *gegenseitiges Uebereinkommen* Çâk. 65,3. Statt dessen °समवाय ed. Pisch. 101,2.

मिथुनयोनि Adj. *aus Paarung hervorgegangen* Maitr. S. 1,10,7 (147,17).

मिथ्याप्रत्यय m. und मिथ्याभिमान m. *falsche Auffassung, Wahn* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,59.

मिथ्यालिङ्गधर 5.

मिथ्याविकल्प m. *falscher Verdacht* Gâtakam. 9.

मिथ्याहारविहारिन् 5.

मिन्दा V. 5.

मिमन्थिषु V. Kir. 12,14.

मीढ्वस् V. 3) f. मीढुषी Bein. der Devî, Gattin des Îçâna, Âpast. Gṛhj. 20,2.

मीनमत्स्य 5.

मीनारि m. *Fischer* Gâtakam. 6,26.

मीमांसितव्य Adj. *zu prüfen, zu erwägen* Gâtakam. 8.

मील् mit आ Caus. V. 5.

मुकुटताडितक n. Titel eines Schauspiels des Bâṇa Comm. zu Damajantîk. 227.

मुकुराय्, °यते *zum Spiegel werden* Dharmaçarm. 17,25.

मुकुलिका 5.

मुक्ताभरण Adj. *mit einem Schmuck von Perlen versehen* und zugleich *des Schmuckes baar.* Nom. abstr. °ता f. Subhâshitâv. 1527.

मुक्तिका auch *eine best. Pflanze* Antjeshṭik. und AV. Paddh. zu Kauç. 82,26.

मुख V. *der blosse Schein von Etwas.* धातृ° Adj. R. 4,9,11. = धातृरूपिन् 12,8. Am Ende eines adj. Comp. *ähnlich, zu vergleichen mit* Gâtakam. 6,9. — 1) *a*) निषेधमुखेन *in negativer Weise* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 3,22.

मुखघण्टिका 5.

मुखच्छद *Gesichts —, Augenbinde* Kir. 17,45.

मुखतुण्डक *Mund* Divjâvad. 387,7.

*मुखपुष्पक n. *eine Art Schmuck* Mahâvj. 237,50.

*मुखपोञ्छन (d. i. °प्रोञ्छन) n. *Mundwisch* Mahâvj. 273,13 (°पोच्छन gedr.).

मुखप्रेक्ष V. 6.

*मुखफुल्लक n. *eine Art Schmuck* Mahâvj. 237,49.

मुखर, f. °रा V. desgl. ebend. 239,15.

मुखवर्ण 5.

मुखवासन V. 6.

मुखवैरस्य und मुखसंदंश 6.

मुखादान Adj. *mit dem Munde fassend* Maitr. S. 4,5,7 (73,7).

मुखेन्दुबिम्ब 5.

मुखोत्कीर्ण V. 5.

मुग्धद्वीप 5.

1. मुच् V. 12) *Jmd* (Gen.) *entwischen* Gâtakam. 20. 21,11. 22. — Mit प्र auch *sich losmachen von* (Gen.), *entgehen* R. ed. Bomb. 3,66,11. प्रमुक्त *frei von* (Abl.) Mahâjv. 19,47. — Mit वि, °मुक्त *Jmd* (Gen.) *entkommen* Gâtakam. 21. 23. — Mit प्रतिसम्, °संमुक्त *erlöst, von einem peinlichen Zustande befreit* R. ed. Bomb. 4,59,5.

मुचिलिन्द m. *eine best. Pflanze* R. ed. Bomb. 4,1,81, v. l.

मुञ्जाज्याबल्बजमय Adj. (f. ई) *aus Saccharum Munjia, aus einer Bogensehne und aus Eleusine indica gemacht* Vishṇus. 27,18 (°मय्यो zu lesen).

मुट V. *Bündel* Divjâvad. 501,28. Vgl. मोट.

मुठ् m. von unbekannter Bed. Subhâshitâv. 2352.

मुण्डक V. Adj. = मुण्ड 1) *a*) Divjâvad. 13,15.

मुण्डन V. 5.

मुण्डनेश 6.

*मुण्डशयनासनवारिक m. *ein best. Klosterbeamter* Mahâvj. 274,19.

मुत्सरी 6.

1. मुद् mit सम् *einträchtig sein* Divjâvad. 28,27. — Caus. *erfreuen* R. ed. Bomb. 4,1,86. — Mit प्रतिसम् Acc. *Jmd freundlich begrüssen* Gâtakam. 31. Divjâvad. 117,1. 439,15. 455,8.

2. मुद् V. 5.

मुदित n. *eine best.* Siddhi Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 3,44.

मुद्गय् mit उद् *entstehen lassen* Dharmaç. 7,67. 8,38. 12,38. 17,82.

मुनि V. 1) *b*) Nom. abstr. °ता f. Kir. 6,19. 12,28.

मुनिगाथा f. Pl. Titel eines buddh. heiligen Textes Divjâvad. 20,24. 35, 1. Auch in einer Açoka-Inschr.

*मुरुचिका f. ? Mahâvj. 273,47.

*मुषितस्मृतिता f. *Schwund des Gedächtnisses, Vergesslichkeit* Mahâvj. 9,3. 104,55.

मुष्टिघातम् 5.

*मुसुत्तिका f. ? Mahâvj. 245,667.

मुहूर्तभुवनोन्मार्तण्ड 5.

मूकित Adj. *verstummt* Damajantîk. 262.

मूट V. Divjâvad. 524,16. मूढ fehlerhaft 332,5. Vgl. मोट.

मूढ V. Vgl. oben u. मूट.

मूर्छ् mit अधि 6. — Mit वि, °मूर्च्छित V. *betäubt, ganz hin* Divjâvad. 454,30.

मूर्धगत n. N. pr. eines Weltherrschers Mahâvj. 180,6. Divjâvad. 210 19. fgg.

मूर्धसंक्षित 6.

मूर्धागत n. *ein best. Zustand der Extase* Divjâvad. 79,28.

*मूलपरिवास m. *der ursprüngliche Termin der* परिवास *genannten Strafe* Mahâvj. 263,12.

*मूलापकर्षपरिवास m. *die eben genannte Strafe verkürzt* ebend. 263,13.

मूलिक V. 5.

मूषिकाक्षिरण्यिक m. Spitzname eines Mannes Divjâvad. 501,3. fgg.

मृगकेतन 5.

मृगचक्र n. *eine best. Kunst* Divjâvad. 630,20.

मृगतीर्थ V. Z. 2, lies *des* Savana.

मृगशफ m. *Hirschhuf* Maitr. S. 3, 1,4 (5,11). 2,5 (23,2).

मृगारमातर् f. Bein. einer Frau Divjâvad. 77,27. 466,24.

मृगारुव्रत (nicht मृगार°) n. *eine best. Begehung des* Brahmakârin AV. Padd. zu Kauç. 57.

मृग्य V. *zu suchen*, so v. a. *selten*

Gâtakam. 13,42.

मृडीची f. *ein kleines Stück* Kauç. 47,46.

मृणाल V. 6.

मृतभाव 6.

मृदितकुलिक Adj. mit द्राव N. pr. eines Waldes Divjâvad. 274,15.

मृदुमध्य Adj. (f. आ) als Bez. einer best. क्षान्ति Divjâvad. 271,13.

मेघ m. auch N. pr. eines Berges R. ed. Bomb. 4,42,35.

1. मेघपुष्प, मेचकित und मेठ V. 5.

मेण्ड्य und मेद्पाट 5.

मेधयु V. Vgl. Pischel, Vedische Studien 103.

मेधाविक्र V. Adj. *verständig, klug* Gâtakam. 12.

मेधी V. *ein best. Theil eines* Stûpa Divjâvad. 244,9.

मेनि V. vgl. Geldner in Festgr. 31. fgg.

मेरक V. 1) Divjâvad. 19,22.

मेरुकदम्बक 5.

मेलन्डुक V. Mahâvj. 273,18.

मैत्रबल m. N. pr. eines Mannes Gâtakam. 8. मैत्रीबल in der Unterschr.

मैत्राय्, °यति *wohlwollend gesinnt sein* Divjâvad. 105,17.

मैत्रावरुणचमसीय und मैत्रीपारमिता 5.

मैत्रीबल V. Vgl. oben u. मैत्रबल.

*मैथुनाभाषण n. *eine auf Beischlaf anspielende Unterhaltung* Mahâvj. 258,3.

मैलव्रत (!) n. *eine best. Begehung des* Brahmakârin AV. Paddh. zu Kauç. 57.

मोक्षण V. 5.

मोक्षवार्त्तिक 5.

मोघकासिन् 6.

मोघाय् 5.

मोट = मुट, मूट *Bündel* Divjâvad. 5,8.

मोटपल्ली 5.

मोटमान V. n. *eine best.* Siddhi Anir. und Mahâd. zu Sâṁkhjas. 3,44.

मोर 5.

मौक्तिकमय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 3,6.

मौक्तिकसर m. *Perlenschnur* Damajantîk. 187.

मौञ्ज V. 3) auch *Gürtel* überh. Vishṇus. 27,18. 28,40. मौञ्जि° metrisch 37.

मौद्गलीय, so zu lesen st. मौद्गल्योय; vgl. P. 6,4,151.

*मौद्रिक m. *Verfertiger von* मुद्रा Mahâvj. 186,40.

मौनीन्द्र Adj. von मुनीन्द्र Divjâvad. 490,14. 16.

मौल V. m. Pl. *Eingeborene, die später ausgewandert sind,* Bṛhaspati in Vivâdar. 213.

मौलि V. 2) c) Kir. 12,42. 17,8. Damajantîk. 174.

म्रक्ष wohl *Gefühl* Divjâvad. 622,12.

म्लानत्व n. *das Verwelktsein* R. ed. Bomb. 3,74,27.

म्लानिमन् 5.

य V. यत्खलु ज्ञानीया: so v. a. *beliebe zu erfahren, mit deiner Erlaubniss* Divjâvad. 111,25. 156,8. यन्तु mit der 1sten Potent. *lass mich, ich möchte* Lalit. 109,15 (यव्वक्मस्य zu lesen). Divjâvad. 283,5. यद्वा तद्वा *gleichviel was, das erste beste* 499,17. 548,11.

2. यत्त V. 6.

यत्तबलि m. *ein Streuopfer an die* Jaksha, *eine best. Hochzeitsceremonie* Comm. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

यज्ञमान V. 2) यज्ञमानलोक (!) Maitr. S. 1,4,5 (53,5).

यज्ञमानायतन n. *der Standort des Opferers* Maitr. S. 3,3,2 (33,16).

यज्ञुरुत्तम Adj. *mit* Jagus *endend* Maitr. S. 3,1,1 (2,1).

यज्ञतनू V. 5.

यज्ञता f. Nom. abstr. zu यज्ञ *Opfer* Maitr. S. 1,10,15 (155,4). 17 (157,16).

यज्ञदुग्ध Adj. *vom Opfer ausgemelkt* TS. 1,7,2,1.

यज्ञपुरुषामेमित (!) Adj. Maitr. S. 3,1,2 (3,3). 7 (9,8).

यज्ञमेनि V. vgl. Geldner in Festgr. 32. fg.

यज्ञविध्वंश 6.

यज्ञविभ्रष्ट V. 6.

यत् Caus. vgl. Roth in Z. d. d. m. G. 41,676. — Mit अन्वा V. *sich bei Etwas betheiligen* Çâṅkh. Br. 23,5.

यतरत्र Adv. *an welchem der beiden Orte* Maitr. S. 4,2,6 (27,17).

यत्किंचनकारिता f. *Uebereilung* Gâtakam. 20.

*यत्किंचिच्चारक m. *ein Diener für Allerlei* Mahâvj. 274,6.

यत्सत्यम् s. u. सत्य.

यथर्षि V. Adv. *je nach der Zahl der* Ṛshi Âpast. Gṛhj. 16,6.

यथा V. यथापि तद् *wie zu erwarten, natürlich* Divjâvad. 213,24. 462,3. यथापि dass. 84,10. यथापि नाम *gleichwie* 501,8. Mahâvj. 225,71.

यथाकुलम् Adv. *je nach der Familie* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

यथाजनपदम् Adv. *je nach dem Lande* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

यथादोषम् 6.

यथाधिकार° V. *je nach dem Amte, je nach der Stellung* Gâtakam. 10.

यथानाम V. 6.

यथापुंसम् Adv. *je nach dem Manne* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

यथापोराण Adj. *wie früher seiend, in dem früheren Zustande* Gâtakam. 8.

यथाप्रतिज्ञम् Adv. *dem Versprechen gemäss* MBh. 3,304,1.

यथाप्रस्तावम् Adv. *bei erster schicklicher Gelegenheit* Gâtakam. 26. 32.

यथाप्राप्त 5.

यथाभिनिविष्ट Adj. *wozu sich Jeder bekannt hat* Gâtakam. 23.

*यथाभूतदर्शिन् Adj. *die Sachen so ansehend, wie sie sind,* Mahâvj. 81,7.

यथाशोभम्, यथासंकल्पम् und यथासूत्रम् 6.

यथास्त्रि Adv. *je nach der Frau* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,15.

यथैकदिवसम् Adv. *als wenn es nur ein Tag wäre (gewesen wäre)* MBh. 1,72,9.

यथोच्छ्रितम् V. so zu lesen.

यथोढम् Adv. *in der Reihenfolge, wie sie herbeigeführt wurden,* Âpast. Gṛhj. 20,4.

यथोपचारम् Adv. *wie es die Höflichkeit erfordert* Gâtakam. 20.

यथोपपादिन् Adj. *der erste beste* Kauç. 138,2.

यद् V. यच्च — यच्च *sowohl — als auch* Divjâvad. 77,7.

यदशनीय n. *alles Essbare* Âpast. 2,3,12. Âpast. Gṛhj. 19,2.

यदि V. यदि नाम mit Potent. *ob wohl je* Gâtakam. 23,5.

यदीय Adj. *wem gehörig, cujus* (rel.).

यदृच्छ 6.

यदृच्छाभिज्ञ 5.

यद्भूयसा Instr. Adv. *grösstentheils* Divjâvad. 50,12. 80,4. 419,18.

*यद्भूयस्कारिन् Adj. *Etwas dem grössten Theile nach verrichtend* Mahâvj. 84,3.

यन्तर् V. 6.

यन्तु 6.

यन्त्रगृह V. *Folterkammer* Divjâvad. 380,15. ज्ञन्तु° fehlerhaft 418,1.

यन्त्रदृढ Adj. *fest verriegelt* (Thür) Mṛkkh. 48,5.

यन्त्रपत्र n. Titel eines Werkes Festgr. 55.

यम् mit उपनि *befestigen* (?) Gâtakam. 11. — Mit परिनि *genau bestimmen* (eine Zeit) Vivâdaratnâkara 93,1. — Mit प्रतिनि, °यत V. vielleicht *fest stehend, unveränderlich* Gâtakam. 21. — Mit अभिसम् V. Med. *fester anziehen* (den Gürtel) 9.

यमकशालवन n. N. pr. einer Oertlichkeit Divjâvad. 208,25. fgg.

यमल, f. °ली V. *ein best. Kleidungsstück* oder *ein Paar Kleidungsstücke* Divjâvad. 276,11.

यमलक V. * *Zwilling* Mahâvj. 188,33.

यमलोक V. Maitr. S. 2,5,11 (63,12).

यमव्रत auch *eine best. Begehung des* Brahmakârin AV. Paddh. zu Kauç. 57.

यमित्री 6.

यवशस्य (°मस्य?) *eine Getreideart* Divjâvad. 230,20.

*यवागूचारक m. *der für die Reisbrühe sorgende Klosterbruder* Mahâvj. 274,3.

1. यव्य, यव्या und यष्टिमधुक V. 6.

1. या Caus. *unterhalten, aufziehen* Divjâvad. 499,1. *sich wohl befinden* 93,6. 150,16. 196,18. 471,4. — Mit व्य-

ती V. °यात = व्यतिक्रम्य गतः R. ed. Bomb. 3,69,4. — Mit अभि V. *fahren über* (Acc.) Âpast. Gṛhj. 5,24. — Mit आ Caus. *erziehen* Divjâvad. 499,9. — Mit परि V. *den Umlauf vollbringen* Gâtakam. 10,29. — Mit प्र V. *zu Werke gehen, verfahren* 20,33. — Mit अभिप्र V. *aufbrechen —, eine Reise antreten von* (Abl.) 24. *von einer Stelle zu einer anderen sich schwingen* 27,10.

*यागमय Adj. *in Opfern bestehend* Mahâvj. 140,12.

यातक 5.

यादवप्रकाश 6.

यानयात्रा f. *Seereise* Divjâvad. 503, 19 (°पात्र am Ende eines adj. Comp. gedr.).

*यानी Adv. mit कर् *sich Etwas geläufig machen* Mahâvj. 126,69.

यापनीय Adj. Compar. °तर् *besser* Divjâvad. 110,2.

याप्ययान V. Dharmaçarm. 20,28.

यामश्रुत und यामह्रू V. Vgl. Pischel, Vedische Studien 98.

यामिनीप्रियतम V. so zu lesen st. °प्रितम.

यामिनीविरकिन् Adj. *in der Nacht getrennt.* विकृग m. = चक्रवाक Kir. 9,13. 30.

यामिनीश m. *der Mond* Dharmaçarm. 2,79. 7,2.

यावत्प्रिय Adj. *in welchem Maasse lieb* Maitr. S. 1,6,3 (90,10).

यावत्संपातम् 6.

यावदृत्य Adj. *lebenslänglich* MBh. 8,40,24.

यावद्देहभाविन् Adj. *so lange während wie der Körper* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,66. 6,54.

यावत् V. यावच्च — यावच्च — अन्तरात् *zwischen — und —* Divjâvad. 93,24. 386,10. यावत् mit Dat. *bis zu, bis auf* 2,24. 523,15.

युक्तिकृत Adj. *erworben* (Gegens. सहज) Karaka 63,9.

युगचर्मन् n. *ein Leder (Kissen) am Joch* MBh. 8,34,29.

युगधुर् f. *Jochzapfen* Âpast. Çr. 3,8,4.

युगप्रधानस्वरूप n. und °प्रधानपट्टावलीसूत्र n. Titel eines Werkes Festgr. 54.

युग्मद्युग्म (!) Adj. Du. *paarig und unpaarig* Maitr. S. 3,4,2 (46,12).

1. युज् mit अत्युप *zu sehr gebrauchen* Karaka 256,19. — Mit निस्, निर्युक्त R. ed. Bomb. 3,69,39 wohl fehlerhaft für निर्मुक्त *frei gekommen von* (Instr.), so v. a. *mit Aufopferung von.* — Mit प्र V. 16) Med. mit Loc. der Person Gâtakam. 29,17. — Mit अतिप्र V. *zu sehr gebrauchen* Karaka 256,11. — Mit *विसंप्र, °युक्त *frei von* (Instr.) Mahâvj. 19,48. — Mit प्रतिसम् V. °प्रतिसंयुक्त *in Verbindung stehend mit, Bezug habend auf* Gâtakam. 12. 21. 28. Mahâvj. 109,65.

युद्धदमा f. *Kampfplatz* Kâṇḍiç. 85.

युद्धयोग्य und युद्धव्यतिक्रम 6.

युद्धसार V. Adj. in Verbindung mit वाक्य so v. a. *von Kampflust strotzend, kriegerisch, herausfordernd* MBh. 7,156,13.

1. युध् V. Act. *schlagen* (von Wellen) Maitr. S. 4,4,1 (50,3). Vgl. Pat. zu P. 3,1,85.

युवन् V. 1) auch von Thieren. भल्लूक° *ein junger Bär* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 304,1.

युवराज und °दिवाकर V. 5.

यूथबन्ध m. *Rudel* R. ed. Bomb. 3,11,4.

योक्तव्य V. so zu accentuiren.

योगर्द्धिरूपवत् 6.

2. योगाचार V. = योगिन् Mahâvj. 85,1.

योगोद्वहन n. *Unterstützung* (mit Nahrung und Kleidern) Divjâvad. 87,24. 172,28. 312,19. 498,27.

योनितस् Adv. *aus dem Stalle* Maitr. S. 4,2,11 (34,18).

योनिसकट 6.

र V. 6.

रंकि V. Vgl. Pischel, Vedische Studien 106.

रक्तकमलिनी und रक्तपद्मिय 5.

रक्तमण्डलता V. 5.

रक्तादन V. 2) *a*) Nom. abstr. °ता f. Dharmaçarm. 4,30.

रक्ताशय V. 5.

1. रक्ष् mit समनु *in Acht nehmen, hüten* Divjâvad. 104,13. 105,18.

रक्षाप्रतिसर m. oder °रा f. *Schutzamulet* MBh. 3,309,4.

रक्षिजन m. *Polizei* Gâtakam. 10,20.

रक्षोकृन् V. 2) *a*) lies Bez. des Anuvâka AV. 8,3. 4.

रग् mit आ Caus. (vgl. आरागय् in Nachtrag 3) *befriedigen, zufriedenstellen* Divjâvad. 131,5. 133,20. 192, 16. 233,20. *theilhaftig werden, bekommen* 173,4. 29. 236,10. *vollziehen, vollbringen* 302,20.

रङ्गा f. N. pr. eines Flusses Divjâvad. 451,1. fgg. 456,19.

रङ्गावलि f. *eine Reihe von Tribünen* Dharmaçarm. 16,85. 17,2.

रच् mit प्रवि *verfertigen* Kâṇḍiç. 96.

रञ् Caus. V. 6.

रजनिकृत् m. *der Mond* Kâṇḍiç. 10.

रजस्तुर् V. Vgl. Pischel, Vedische Studien 123.

रज्जोकर्ण V. Kauç. 13,11.

रज्जुक्रिया f. *Seilerarbeit, Seilerei* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 8,12.

रज्जुधान n. *die Stelle am Halse eines Hausthieres, an der das Bindseil befestigt wird,* Kauç. 44,23.

रज्जुवर्तन n. *das Drehen von Stricken* Gâtakam. 8.

1. रञ्ज् V. 5.

रणदमा f. *Kampfplatz* Kâṇḍiç. 99.

रणाखल 5.

रणाशीर्ष 6.

रतिबन्धु 5.

*रतिरागा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit Mahâvj. 197,56.

रत्नकर्णिका f. *Ohrring mit Juwelen* Divjâvad. 481,25.

रत्नरत्न 5.

रत्नाकर V. 5.

रत्नादिनन्दिन् 5.

रत्नाय्, °यते *Juwelen —, Perlen gleichen* Gâtakam. 15,14.

रथक V. m. *Wägelchen* Gâtakam. 9,70.

रथतुर् V. Vgl. Pischel, Vedische Studien 123. fg.

रथधुर्य V. Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 9.

रथयातक 5.

रथवत् 6.

रथवाहन V. vgl. Roth in Festgr. 95. fgg.

रथशक्ति auch MBh. 7,175,28. 9, 10,38. 12,4,18.

रथस्पष्ट, so zu lesen st. रस°.

रथाग्र V. n. *Vordertheil eines Wagens* MBh. 8,89,65.

रथाग्रतस् Adv. *vorn am Wagen* MBh. 8,86,23.

रथाङ्ग V. 1) *b*) Maitr. S. 3,6,9 (73,13).

रथोडुप *Wagenkasten, capsus* MBh. 7,146,34.

रध् und °तुर् V. Vgl. Pischel, Vedische Studien 124. fgg.

1. रन् mit *प्र, प्ररणित *erschallend* Mahâvj. 151. — Mit *संप्र, °रणित dass. ebend.

रभ्, आरभ्य Absol. auch so v. a. *in Bezug auf, über* Gâtakam. 26,27.

रम् mit प्रतिवि *abstehen —, ablassen von* (Abl.) Divjâvad. 11,23. 302,8. 585,18.

रमण (und रमणक n. N. pr. einer Stadt Divjâvad. 599,5. 24. 603,6) und रमा V. 6.

रमणीय V. 1) *lieblich.* Nom. abstr. vom Compar. °तरत्व n. Gâtakam. Einl. 2.

रयिधारणपिण्ड m. *Erdkloss* Kauç. 28,3.

रविज्ञ auch Patron. Jama's Subhâshitâv. 3179.

*रवित n. *Uebereilung* Mahâvj. 9,2.

रशनसंमित V. 5.

1. रशना V. *Strahl* Çâṅkh. Br. 7,4.

रसभेदिन् 6.

*रसरसाग्रता f. (Mahâvj. 17,10) und रसरसाग्रवत् Adj. (Lalit. 120,19. fg.). Vgl. Lotus de la b. l. 566. fg.

रसवत् V. 5.

रसकरण V. 6.

रहोमानिन् Adj. *sich verborgen wähnend* Gâtakam. 12,14.

1. राज् mit प्र *Jmd* (Acc.) *prangend erscheinen* RV. 8,6,26.

1. राजन् V. 5. 1) *a*) α) R. ed. Bomb. 1,14,6.

1. राजपुत्र V. 1) *a*) Nom. abstr. °ता

f. MBh. 13,118,12. 17.

राजमार्गी Adv. mit कर् *zu einer Hauptstrasse machen* Gâtakam. 1.

राजलक्षण V. lies n. st. m.

राजलक्ष्मी 6.

राजाधीन V. lies m. st. n.

राजाववाद् m. *eine Predigt für den Fürsten* Gâtakam. 10. 27.

*राजाववादक n. Titel eines buddh. Werkes Mahâvj. 65,105.

राजिन् V. 6.

राजीमती und °परित्याग 5.

राता Adj. f. Âpast. Gṛhj. 3,11 auf verschiedene Weise gedeutet. = विकारिणी Vaigâjanti, Bhûmik., Brâhmaṇâdhj. 52 nach Winternitz.

राति V. m. *Angehöriger, Freund* Âpast. Gṛhj. 12,14.

रात्रिचार m. = रात्रिचर्या 1) Rudrața, Çṛṅgârat. 2,38.

रात्रिंदिवस *Tag und Nacht* Divjâvad. 124,20.

रात्रिभव 5.

1. राध् mit आ Caus. V. *befolgen, vollführen* Gâtakam. 18,5. — Mit सम् Caus. V. *Wohlgefallen —, Beifall bezeugen, zujauchzen* 15. 22. 23. 25. 25,22. 31. — Mit अभिसम् Caus. dass. 2. 5. 15. 33.

राधा f. *eine Art Schuss* Pr. P. 32. Vgl. राध 2) *d*).

राधेय m. Metron. Bhîshma's.

राभसिकता f. *Ungestüm* Kâd. (1883) 331,6.

रामकायणि (°न gedr.) m. Patron. Maitr. S. 4,2,10 (33,14).

रामणक n. *Lieblichkeit, Schönheit* R. ed. Bomb. 3,15,5.

राशी f. metrisch für राशि R. ed. Bomb. 1,53,12.

राष्ट्रभृत् V. 2) *a*) Bez. *der Sprüche* TS. 3,4,3 Âpast. Gṛhj. 2,7.

राहुशत्रु m. *der Mond* R. 2,114,3.

1. रि, रीणा V. *bekümmert, traurig* Dharmaçarm. 8,8. — Mit नि V. Vgl. Geldner, Vedische Studien 117.

रिच् V. *रिञ्चति Mahâvj. 130,6.

रिढिधि 6.

रिपव् 5.

रिपुकाल m. *der Todesgott für die Feinde* Gâtakam. 10,6.

रिभ् V. 5. 6.

रिश्र् mit वि V. विरिष्ट gehört eher zu रिष्.

रिशाँदस् V. 6.

रिष् mit वि, °रिष्यति *sich verletzen* Kauç. 59,28. 72,30.

रीति V. 3) शकृद्रीति Âpast. Gṛhj. 9,3.

1. रु mit आ V. *mit Geschrei u. s. w. erfüllen* Gâtakam. 21,7.

3. रु mit वि, °रुत etwa *zerschlagen* ebend. 29,38.

रुष् 5. — Mit अधि und प्रति 5.

*रुक्मिणीहरण n. *der Raub der* R., Titel einer Erzählung Mahâvj. 245.

1. रुज् mit अभि V. *versehren, verletzen* Gâtakam. 10,29. 22,72. 25,6.

1. रुद् V. *रुण्ण *thränend* Mahâvj. 245. — Mit अभि V. °रुदित *jammernd* Gâtakam. 20.

रुद्दत्ती V. N. pr. eines Flusses Divjâvad. 451,4. 8. 456,19 (रुद्दत्ती gedr.).

रुद्र und रुद्रावर्तनि V. Vgl. Pischel, Vedische Studien 55. fgg. रुद्र 3) *a*) Damajantîk. 84.

रुद्रावास 5.

रुद्री Adv. mit भू *zu* Rudra *werden* Haravigâja 1,35.

2. रुध् V. 5. — Mit समुप V. *ganz einnehmen, — bewältigen, — überwältigen* Gâtakam. 9. 26. — Mit प्रतिवि *aufstehen, sich empören* Divjâvad. 445,24.

रुधिरमय 5.

रुमण m. N. pr. eines Affen R. ed. Bomb. 4,39,27.

रुमा V. 5.

1. रुह् mit आ, आरुह V. *ausgerissen, ausgezogen* (!) Divjâvad. 84,10. — Mit व्युप Caus. °रोपित *versetzt* (Baum) Karaka 368,4. — Mit वि, °रूढ V. *ausgewachsen*, so v. a. *entwickelt* Gâtakam. 31.

रूक्षक Adj. (f. °क्षिका) = रूक्ष 1). Von einer Speise Divjâvad. 87,1. 89,3.

रूक्षय् V. *verunglimpfen, beleidigen, erbittern.* रूक्षितव n. Gâtakam. 23,7.

रूक्षस्वरम् Adv. *mit rauher, unheimlicher Stimme* Mṛkkh. 143,13.

रूप V. 5.

रूपय् V. 2) Kir. 8,26.

रूपावत m. N. pr. eines Prinzen Divjâvad. 474,6. fgg. °वी f. N. pr. einer Frau 471,5. fgg.

रूपिण m. N. pr. eines Sohnes des Agamîḍha MBh. 1,94,32. 34.

रूपिन् V. 2) zu streichen.

रेतोऽवसिक्त 6.

रेभिन् V. 6.

*रेवतीग्रह m. *ein best. Krankheitsdämon* Mahâvj. 212,12.

रेणुकेय V. 5.

रोमविभेद m. = रोमहर्ष Kir. 9,46.

रोमसंवेजन 6.

रोमसूची f. *Stachel des Stachelschweins, Haarnadel* Har. zu Âpast. Gṛhj. 14,3.

रोषक Adj. *zornig, zornige Worte ausstossend* Divjâvad. 38,9.

रोहितरूप n. *die rothe Farbe* Maitr. S. 3,7,4 (79,5).

रौक्षचित्त Adj. *von roher Gesinnung* Divjâvad. 471,11.

रौद्रात्त 5.

लकार V. 5 (Subhâshitâv. 2401 der gedr. Ausg.).

लक्षणसंनिवेश 6.

लक्षणय V. m. *Zeichendeuter* Divjâvad. 474,27.

लक्षभूत V. Am Ende eines Comp. *ausgesetzt, unterworfen* Gâtakam. 18,17.

लक्षय् mit अभि, °लक्षित auch *erprobt* R. ed. Bomb. 4,41,1. *ausgezeichnet* Gâtakam. 7. 18. 28,42. Nom. abstr. °त्व n. 7. — Mit समभि, °लक्षित *ganz ausgezeichnet* 3,15. — Mit आ *erzielen, erreichen* 20.

लक्ष्मणकुण्डक V. so zu lesen.

लक्ष्मणादित्य 6.

लक्ष्मण्य V. 1) *a*) Âpast. Gṛhj. 6,5.

लक्ष्मीनारायण V. 5.

लघुसमुद्दीरण und °त्व 6.

लघूत्थानता V. *körperliche Rüstigkeit* Mahâvj. 244. Divjâvad. 156,19.

लङ्ग् V. — Mit अति *lahmen* Açvav. 32,3. 4. — Vgl. लिङ्गित.

लङ्ग m. *Lahmheit* Açvav. 32,19. 20.

लङ्गिन् Adj. *lahm* Açvav. 32,10.

लङ्घ् mit अति Caus. V. 5. — Mit प्रोद् Caus. = उद् 1) Dharmaç. 16,67. *übertreten, zuwiderhandeln* Divjâvad. 596,24.

लड् V. 6. लडित *sich hinundher bewegend* Gâtakam. 32,32. Haravigâja 1,54. — Mit उप Caus. (°लाडयति) = लल् mit उप Divjâvad. 114, 26. 503,9.

लडकचन्द्र 5.

लडु V. 5.

लताय् 6.

1. लप् mit उप Caus. *aufheitern* Gâtakam. 19,18.

*लपना f. etwa *Geklatsch* Mahâvj. 127,53.

लब्धसंस्कार (Divjâvad. 282,11) und °संभार (ebend. 54,2) Adj. *zusammengebracht, zu Stande gekommen.*

लब्धातिशय Adj. *in den Besitz übernatürlicher Kräfte gelangt* Sâṁkhjas. 1,91. 4,24. Aniruddha zu 1,95.

लभ् mit प्रति V. *°प्रतिलब्ध so v. a. *theilhaftig geworden* Mahâvj. 30,6. 33. 245,575.

लम्पाक V. 1) Damajantîk. 119.

लर्द्, लर्दयति *aufladen* Divjâvad. 5,22. 334,19.

ललितोक 5.

लवङ्ग, f. ई V. ein Frauenname Damajantîk. 247.

लस् mit उद् V. 6.

लस्पूञनि° = °नी Kâtj. Çr. 8,4,21.

लाचि *eine best. Pflanze* Dharmaçarm. 3,20.

लाञ्छनाय्, °यते *zum Kennzeichen werden* Damajantîk. 178.

*लाडिक m. *Knabe* Mahâvj. 191,4.

लाभव m. *ein best.* Kalpa *bei den* Gaina Dharmaçarm. 21,68. 74.

लाम्पट्य n. *Begierde* Damajantîk. 168.

लावण्यवती V. 6.

लिख् mit परि V. Kauç. 26,43 und sonst nach Dârila *zerreiben.*

लिङ्गिक und लिङ्गित n. *Lahmheit* Açvav. 32,34. 11. 15. Wohl nur fehlerhaft für लङ्गित.

लिप् mit प्रति 6.

लिपिक m. *Schreiber* Divjâvad.

293,5.

1. लिक् mit नि 5.

लुञ्च् mit प्र Med. *sich ablösen, ausgehen* (von Haaren) Karaka 400,23.

1. लुठ् V. 3) = 1) *a*) Dharmaç. 1,54.

लुण्ठ् mit उद् *plündern* Damajantîk. 168.

1. लुप् mit उद् V. **aufnehen* (in die Gemeinde) Mahâvj. 268,12.

लुल् mit व्या 6. — Mit परि Caus. *hinundherbewegen* Kir. 8,33. — Mit वि, विलोलत्त् *sich hinundher bewegend* Damajantîk. 220.

लूक V. 1) Divjâvad. 13,27. 81,26. 425,13. 427,14.

लेखक V. n. *Schreiben, geschriebene Botschaft* Subhâshitâv. 608.

लेण्डिका f. = लेण्ड. Pl. Dâkila zu Kauç. 48,32.

लेशशस् Adv. *in Stücke* (schneiden) R. ed. Bomb. 3,56,25.

*लैशिक n. *das Vergehen eines Mönchs, wenn er, einen falschen Schein benutzend, seinen Mitbruder eines argen Versehens zeiht*, Mahâvj. 258,9.

लोक् mit अव Caus. V. *Jmd zum Abschied grüssen* Divjâvad. 4, 26. 128,2. 281,17. 331,18. 439,22. 446, 18. 511,10. 524,12. — Mit व्यव Caus. *ringsum beschauen, besichtigen* Divjâvad. 437, 5. — Mit *सम् Caus. *hinblicken auf* Mahâvj. 245. — Mit प्रति, °लोकित R. ed. Bomb. 4,61,13 wohl fehlerhaft für प्रविलोकित.

लोककाम्या f. *Menschenliebe* MBh. 3,307,14.

लोकपक्ति V. *weltlicher Lohn* Gâtakam. 10,35.

लोकपरोऽक्ष Adj. *vor der Welt verborgen* MBh. 1,74,122.

लोकसंवृत्ति f. *ein richtiges Benehmen in der Welt* Divjâvad. 547,26.

लोकसारङ्ग 6.

लोकाधिपतेय n. *ein der öffentlichen Meinung angepasstes Betragen* Gâtakam. 12.

लोलन V. n. *das sich hinundher Bewegen* Dharmaçarm. 7,62. Damajantîk. 167.

लोष्टाय् 6.

लोकर्ण V. 6.

लोकचारक m. *eine best. Hölle* M. (Jolly) 4,90.

लोकदारक V. richtiger लोकचारक.

लोकभारक v. l. für लोकचारक.

लोकलेख्य Adj. *durch Eisen ritzbar* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 5,27.

*लोकितकृत्स्न n. *eine der 10 Kṛtsna genannten mystischen Uebungen* Mahâvj. 72,3.

लोकितगात्र m. Bein. Skanda's AV. Pariç. 20,4.

लौकितसारङ्ग V. so zu betonen.

लोकिताय् V. Act. Çâṅkh. Br. 7,4.

लोकिताश्व m. *Feuer* Kir. 16,54.

1. व V. Scheinbar Mâlav. (ed. Boll.) 40, da hier पृच्कतेव zu verbinden ist.

लोकान्त V. Divjâvad. 632,23.

लोकितीक V. m. *Bergkrystall* Haravigâja 1,25.

वंशक VI. 6.

वंशघटिका f. *ein best. Kinderspiel* Divjâvad. 475,19.

वंशस्तूप m. *der obere Balken eines Hauses* (der das Dach trägt) Sud. zu Âpast. Gṛhj. 17,5.

वंशोद्गेद und वक्तव 6.

वङ्ग VI. m. N. pr. eines Berges Gâtakam. 9.

वङ्गेरिका f. *Körbchen* Daçak. (1883) 66,16. Vgl. die v. l. zu 70,17 bei Bühler.

1. वच् mit परिप्र VI. 6. — Mit वि *Caus. *murren, klagen, ungehalten sein* Mahâvj. 132,16. Statt dessen विपाचयति 281,158.

वज्र m. auch N. pr. eines Berges R. ed. Bomb. 4,42,25.

वज्रधृक् Adj. *den Donnerkeil tragend* MBh. 13,40,29.

वज्रपाताय् 6.

वज्रमुष्टि VI. 6.

वञ्च् Caus. VI. 6. — Mit वि 6.

वत्समित्रा 6.

वत्स्य VI. m. Pl. R. ed. Bomb. 2,52, 101 = वत्सदेश: nach dem Comm.

वधक VI. *zu tödten beabsichtigend* Gâtakam. 25.

वधदम Adj. *den Tod verdienend* MBh. 7,198,48.

वधूधन n. *das Separatvermögen einer Frau* Har. zu Âpast. Gṛhj. 7,1.

वधूवासस् n. *Brauthemd* Âpast. Gṛhj. 9,11.

*वध्यघातक m. *Henker, Scharfrichter* Mahâvj. 186,166.

वेन VI. Vgl. Geldner, Vedische Studien 114.

वनत्रायत Adj. (f. आ) *lang und einer blauen Lotusblüthe gleichend* Subhâshitâv. 1222.

वनन VI. n. *Zuneigung* Kauç. 41,18.

वनप्रिय VI. 1) *a*) Pârv. 591,30.

वनसद् VI. m. *Waldbewohner* Kir. 15,10.

वनाश Adj. *von Wasser lebend* (nach Nilak.) MBh. 13,14,124.

वनिताय्, °यते *einem Weibe gleichen, sich wie ein Weib benehmen* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 3,23. 82.

वनीपक m. = वनीपक Gâtakam. 18. Divjâvad. 414,18. वनीयक 83,19. Vgl. Pâli वनिब्बक.

वनेसद् m. *Waldbewohner* Kir. 14,30.

*वन्योपोदकी (so zu lesen st. °पादकी) Râgan. 7,138.

1. वप् mit प्र VI. Âpast. Gṛhj. 10,6.

वपुष्मत्ता f. *Schönheit* Divjâvad. 44,22.

2. वप्तर् VI. 2) Dharmaçarm. 9,1. 28.

वप्र VI. 1) *f*) Dharmaçarm. 16,71.

वप्रावनो f. *bebautes Land* Dharmaçarm. 5,87.

1. वम् mit उद् VI. mit intransit. Bed. = उद्-सर्प् Kir. 9,27.

1. वर् mit परि VI. °वृत R. ed. Bomb. 3,71,34 fehlerhaft für परिवृत्त.

2. वर् mit अव *erwählen, vorziehen* MBh. 3,28,24. — Mit प्र Caus. VI. 2) *beschenken, bedenken mit* (Instr.) Divjâvad. 116,17. 283,5. — Mit संप्र Caus. (°वारयति) *bedienen* (mit Speisen) 285,5. fgg. 310,22.

3. वर् VI. Am Ende eines Comp. auch so v. a. *fürstlich*. तुरग° Gâtakam. 23. रथ° 26. 32. शयनीय° 28.

वरघण्ट m. Bein. Skanda's AV. Pariç. 20,4.

वरदत्त VI. Adj. = दत्तवर R. 7,36,26.

वरर 6.

वरलब्ध VI. Adj. = लब्धवर R. 7,5,1. 10,38. 11,1.

2. वराङ्ग VI. 1) in वराङ्गरूपोपेत AK. 3,1,12 ist वराङ्ग wohl *Elephant*. — 2) *a*) Divjâvad. 527,27. *°बल n. Mahâvj. 252,4.

*वराङ्गरूपिन् m. so v. a. *ein grosser Held* Mahâvj. 182,3.

वरार्घ्य Âpast. Gṛhj. 21,9 fehlerhaft für अवरार्घ्य.

वरूड VI. f. ई Viǵn. zu Jâǵñ. 3,265. fg.

वरूथक 6.

वर्चःस्थान VI. Kâtjâjana in Vivâdar. 219.

*वर्चोमार्ग m. *After* Mahâvj. 281.

वर्ज् mit प्र auch *Jmd in's Verderben bringen* Çâṅkh. Br. 5,6.

वर्णाय् mit वि VI. Vgl. विवर्णाय् weiter unten. — Mit सम् VI. 2) *anpreisen* Gâtakam. 10. — Mit अनुसम् *billigen, beistimmen* Divjâvad. 196, 3. 263,10.

वर्त् mit अति VI. 1) *e*) अतिवृत्त *übertroffen, in Schatten gestellt* MBh. 1, 83,28. — Mit अन्तर् Caus. *zugesellen* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 324,7. — Mit उद् Caus. VI. 6) Divjâvad. 12,21. 36, 6. — Mit परि, °वृत्त (so zu lesen) *der durchwandert hat*, mit Acc. R. 3,71,34. — Mit संपरि Caus. VI. *ringen* (die Hände) Divjâvad. 263,13. — Mit प्रतिसंनि *zurückkehren* R. ed. Bomb. 4,28,32.

वर्त und v. l. वर्ति VI. = मूत्रबिल Dâkila zu Kauç. 25,16.

वर्तन VI. 4) *l*) अलक्तक° so v. a. *das Bestreichen —, Färben mit Lack* Kir. 10,42.

वर्तना f. = वर्तन 4) *a*) Haravigâja 2,25.

वर्ति VI. = गैरिकादिगुलिका und मार्ग ebend. 12,30.

*वर्तुलि *eine Bohnenart* Mahâvj. 228. Vgl. वर्तुल 2).

वर्दालिका f. Divjâvad. 500,20 fehlerhaft für वार्द°.

वर्मय् VI. 6. — Mit सम् 6.

वर्वूर् VI. 6.

वर्षकारी Adj. f. Âpast. Gṛhj. 3,11. Baudh. Gṛhj. Pariç. verschiedentlich erklärt. = स्रवत्पाणिपादा Vaigâjanti, Bhûmik., Brâhmaṇâdhj. 52 nach Winternitz.

वर्षसकृत्त्र VI. 6.

वर्षसकृत्रक, °सकृत्रिक, °सकृत्रिन् und °सकृत्रीय 6.

वर्षाकार m. N. pr. eines Brahmanen Divjâvad. 545,8.

वर्षोपनायिका f. *Eintritt in die Regenzeit* (wo die Mönche nicht mehr im Lande umherwandern dürfen) Mahâvj. 266. Divjâvad. 18,10. 489,10.

वल् mit वि VI. विवलित = विनिःसृत Haravigâja 7,31.

वलना VI. = वलन 1) *a*) ebend. 2,31.

वलभीनिवेश m. *Söllergemach* Dharmaçarm. 1,76.

°वलयितृ Nom. ag. *rings umfassend* ebend. 1,86.

*वलितक m. *ein best. Schmuck* Mahâvj. 237,32.

वलीक VI. 2) *a*) Kauç. 24,12.

वल्कल VI. m. Pl. *eine best. Schule der Bahvṛ́ka* Divjâvad. 632,18. fg. Vgl. बाष्कल.

*वल्गना f. ? Mahâvj. 245,1151.

वल्गुनाद् 6.

वल्गुलिका VI. 2) Damajantîk. 173.

वल्लक m. *ein best. Seeungeheuer* Divjâvad. 105,27.

वल्लभक m. desgl. ebend. 108,4.

वल्लरी VI. *ein best. musikalisches Instrument* ebend. 315,12.

वल्लिकी f. desgl. ebend. 108,4.

1. वश VI. 6.

वशीकरण VI. °मन्त्र m. Gâtakam. 12,2.

वशेन्द्रिय Adj. *der seine Sinne in der Gewalt hat.* Nom. abstr. °त्व n. R. ed. Bomb. 3,9,8.

2. वस् mit वि VI. Aor. व्यवात् Maitr. S. 3,4,9 (57,5). Vgl. AV. 8,1,21. — Mit अभिवि VI. 6.

3. वस् VI. Aor. अवाक्सम् (so alle Hdschrr. nach Aufrecht) Ait. Br. 1, 28,16 im Wortspiel mit वाक् st. अवात्सम् (so Haug). 2) mit Acc. des Weibes MBh. 13,4,10. — Mit वि VI. 6.

वसति VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 49.

वसतीवरि° = °री Kâtj. Çr. 8,9, 7. 9,3,21. 12,4,2. 13,4,28. 14,1,13.

वसन्तशाखिन् m. *der Mangobaum* Dharmaçarm. 12,45.

वसुधाविलासिन् m. *Fürst, König* Çrîkaṇṭhak. 3,18.

*वस्तुकृत Adj. etwa *geübt, gepflegt* Mahâvj. 126.

वस्तुस्थिति f. Instr. so v. a. *in Wirklichkeit* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1, 7.

वस्त्य VI. 6.

वस्त्रविद्या Divjâvad. 630,22 fehlerhaft für वास्तु°.

1. वह् Caus. VI. *treiben, betreiben* (ein Geschäft) Divjâvad. 14,20. — Mit अभि VI. *tragen*, so v. a. *haben* Kir. 16,39. — Mit समुद् Caus. *in die Höhe heben* R. ed. Bomb. 4,28,39. — Mit प्रति VI. *entgegenhandeln* (einem Befehl, Acc.) Divjâvad. 178,11.

वह्नि m. auch N. pr. eines Affen R. ed. Bomb. 4,39,37.

वह्निगर्भ m. *ein best.* Gaṇa Çiva's Haravigâja 10,11.

वह्निचय m. *Herd* Kâtjâjana in Vivâdaratn. 219.

वह्निस्थान n. dass. ders. ebend. 220.

वह्नीय्, °यते *zu Feuer werden* Damajantîk. 161.

5. वा Caus. वापयते *weben lassen* Divjâvad. 231,8. fgg.

वाक्पूत Adj. *durch die Rede geläutert* Maitr. S. 4,5,5 (70,16).

वाक्यधृक् Adj. *einen Auftrag von Jmd* (Gen.) *habend* R. 7,103,5.

वाक्सार 6.

वाचालना, so zu lesen st. वाचनला.

वाज VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 45. fgg.

वाजिन् VI. 6.

वाजिनीवत् VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 9. fgg.

वाजिभूमि f. *Gestüte* Kir. 13,55.

वाटि *ein eingehegter Platz* in पशु° Kâtjâjana in Vivâdaratn. 241.

वातात्मज VI. 6.

वातिक VI. 6. In der Bed. 2) *a*) auch MBh. 7,160,45.

वातूलोद्भम m. *Wirbelwind* Damajantîk. 182.

वात्संबन्धविद् Adj. Maitr. S. 3, 6,4 (64,18. 19). Vgl. वात्सबन्ध°.

वाद् VI. 6.

°वादद् 6.

वादनमार्त्त zu streichen.

वादिन् VI. n. *Disputant* als *Bez. Buddha's* Mahâvj. 1,71. *वादिसिंह m. desgl. 39.

वानरध्वज m. Bein. Arǵuna's MBh. 8,56,91.

*वान्ती Adv. mit कर् *ausspeien*, so v. a. *aufgeben, entsagen* Mahâvj. 130.

*वान्तीभाव m. *das Aufgegebensein* ebend.

वान्य 6.

वापन VI. शरीर° (?) Daçak. (1883) 161,8.

वामदेवरथ m. Vâmadeva's *Wagen* Maitr. S. 2,1,11 (13,3).

वामनक, °निका VI. *Zwergin* Damajantîk. 246.

वामशील VI. f. आ *spröde* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 274,7.

वामारम्भ Adj. *widerspänstig* ebend. 146,6.

वायनक्रिया f. *Weberarbeit, das Weben* Har. zu Âpast. Gṛhj. 10,10.

*वायुकृत्त्र n. *eine der zehn Kṛtsna genannten mystischen Uebungen* Mâhâvj. 72.

वाय्वधिक Adj. *gichtbrüchig* Divjâvad. 540,25 (वाय्वा° gedr.).

1. वारण VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 100. fgg.

वाररामा f. *Hetäre* Kuṭṭanîm. 20.

1. वारि VI. 2) vgl. Dârila zu Kauç. 19, 12. 29,4.

2. वारि VI. 1) वारी *das Seil, mit dem Elephanten angebunden werden*, Dharmaçarm. 7,61.

वारिगर्भ m. *Wolke* Haravigâja 8,43.

*वारित्र n. *Observanz dessen, was verboten ist*, Mahâvj. 84,23.

वारिन् am Ende eines adj. Comp. von वारि *Wasser* R. ed. Bomb. 4, 41,17.

वारिर् 6.

वारुक Adj. mit Acc. *erwählend* Maitr. S. 4,2,1 (22,4).

वार्घटीयन्त्रचक्र n. *Schöpfrad* Dharmaçarm. 8,29.

वार्त्तावशेषित Adj. *von dem nur die Sage übrig geblieben ist*, so v. a. *längst untergegangen* Pârv. 590,5.

वार्दलिका f. *Regenwetter, Regentag* Divjâvad. 500,20 (वर्दा° gedr.).

वार्यवृत VI. Maitr. S. 1,8,4 (120,15).

वार्ष्मण VI. Kauç. 23,7 vielleicht *ein in der Krone* (vom Blitz) *getroffener Baum.*

वालतुष m. ? Maitr. S. 4,2,14 (37,10).

वालारु und °क 6.

वालूका f. metrisch für वालुका *Sand* R. ed. Bomb. 3,73,12.

वाशा f. *eine best. Pflanze* Kauç. 8,16.

वासवग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Divjâvad. 1,3. °क m. 10,19.

वास्तुपश्य 6.

3. वाक् VI. *वाक्ति *entfernt, zu Nichte gemacht* Mahâvj. 19,70. 130, 8. Das Pâli spricht für बाक्.

वाकना und वाकावली 6.

1. वाक्षिक VI. m. *Ueberbringer in* लेख° Divjâvad. 258,13.

विकट VI. Adj. f. Âpast. Gṛhj. 3,11. Baudh. Gṛhj. Pariç. = विकटजङ्घा oder विस्तीर्णजङ्घा Comm. = विस्तीर्णजानु Vaigâj., Bhûmik., Brâhmaṇâdhj. 47 nach Winternitz.

*विकटक Adj. *an einer best. Deformität leidend* Mahâvj. 271,58.

विकर VI. 6.

विकराल VI. 2) f. N. pr. einer Hetäre Kuṭṭanîm. 25. fg.

विकर्ण 6.

विकर्ष VI. 2) यज्ञ° Çâṅkh. Br. 4,1.

विकलङ्क VI. Nom. abstr. °ता f. Haravigâja 3,65.

*विकुर्वण n. *das Sichverwandeln.* °बल n. Mahâvj. 26.

विकुर्वित VI. n. Sg. Divjâvad.

269,7.

विकृति VI. = प्रलाप Comm. zu Haravigâja 7,28.

विक्रमादित्य Z. 3 lies 56 v.

विक्रोध Adj. *frei von Zorn* Âpast. Grhj. 23,2.

विक्लित्ति VI. *das Feuchtwerden* Vâgbh. 52,9.

*विक्षिप्तक n. *ein Leichnam, der zerrissen wird,* Mahâvj. 52.

विक्षेप VI. m. nach Bühler *camp, cantonment* Ind. Antiq. 17,183. Hierher vielleicht *विक्षेपाधिपति Mahâvj. 186,18.

विक्षोभण VI. **heftige Bewegung* Mahâvj. 245,55.

*विखादितक n. *ein Leichnam, der von den Thieren gefressen wird,* ebend. 52.

विगर्हणीय Adj. *zu tadeln, tadelnswerth* Gâtakam. 23,50.

विगर्हा f. *Tadel* ebend. 23,52.

विघात VI. *das Fehlschlagen, Misslingen* ebend. 8. 9,9. 31,12. 17.

विचक्र VI. *ohne Discus* Kaṇḍiç. 21.

*विचलुष्करण n. *das Abgeneigtmachen* Mahâvj. 126.

*विचित्रभूषण m. N. pr. eines Kimnara ebend. 173,4.

*विचित्रमौलिश्रीचूड m. N. pr. eines Fürsten ebend. 172,7.

*विचित्रालंकारस्वर m. N. pr. eines Schlangendämons ebend. 174,8. 2. विच्छायय् VI. विच्छायित *erblasst* Damajantîk. 263.

विच्छिन्नशरपातत्व n. *das Unterbrochensein —, Nichtvorhandensein der Pfeilschussweite,* so v. a. *allzugrosse Annäherung der Kämpfenden* MBh. 7,108,14.

विज्ञयाङ्का f. N. pr. einer Dichterin Z. d. d. m. G. 41,493.

विज्ञयार्घ m. N. pr. eines Berges Dharmaçarm. 1,42. 9,67.

विज्ञिज्ञापयिषा f. *die Absicht zu lehren* Çaṁkara zu Vedânta 123,10.

विज्ञिज्ञीर्षा f. *der Wunsch spaziren zu gehen* Kir. 8,1.

*विज्ञम्भा f. *das Gähnen* Mahâvj. 189,131.

विज्ञप्ति VI. **das Zuerkennen, Geben* ebend. 101.

विज्ञातस्थालीन् f. wohl *ein gewöhnlicher, in bekannter Weise hergestellter Topf* Maitr. S. 4,6,4 (84,19).

*विज्ञानकृत्स्न n. *eine der zehn* Kṛtsna *genannten mystischen Uebungen* Mahâvj. 72.

*विज्ञानना (eher विज्ञानना) f. *das Verstehen, Begreifen* ebend. 245, 1156.

*विज्ञानाकार m. *geistige Nahrung* ebend. 118.

विज्ञापनीय VI. **geeignet zu unterrichten* ebend. 20.

विटपि metrisch für विटपिन् *Baum.* विटपीनाम् R. ed. Bomb. 3,42,22. विटपीन्मात्यधारिणः zu lesen 73,20.

विटूकर m. = विड्वराह Mit. zu Jâgñ. 3,290. fg.

*विठपन n. Mahâvj. 245,527 prâkritisch für विष्ठापन.

विडम्बक VI. m. *Spassmacher* Gâtakam. 19,31.

विडम्बकत्व n. Nom. abstr. zu विडम्बक 1) Haravigâja 4,4.

विण्टक (विंटक) VI. nach Fritze fehlerhaft für विटङ्क (विटंक).

*वितण्डन n. *Krittelei* Mahâvj. 261,11.

वितथी mit कर् VI. *unwahr machen,* so v. a. *entfernen, verscheuchen* Dharmaçarm. 5,24.

वितमस्क VI. Nom. abstr. °ता f. *Klarheit des Geistes* Gâtakam. 31,31.

वितर्क VI. m. *Vorhaben* ebend. 6, 18. Pl. Bez. *der fünf Hauptsünden* Jogas. 2,33. fg. *bestimmter Jogin* 1, 19. Comm. zu 17.

वितान VI. 1) *a*) *leer von* Haravigâja 5,104.

वितानी mit भू VI. °भूत *niedergeschlagen, entmuthigt* Gâtakam. 13.28.

वितास VI. m. *falscher Tact* Damajantîk. 144.

वित्कोटिका (!) f. *ein best. Kinderspiel* Divjâvad. 475,18.

वित्तरत्तिन् m. *ein reicher Mann* MBh. 12,320,143.

वित्रस्तक Adj. *ein wenig erschrokken* R. ed. Bomb. 3,52,40.

विदंश VI. *das Beissen* Kir. 9,57.

*विदग्धक n. *ein Leichnam, der verbrannt wird,* Mahâvj. 52.

विदर्भ VI. m. *das Innere* Haravigâja 7,62.

विदाय VI. 6.

विदूरज्ञ VI. Haravigâja 5,81.

विदेकज्ञा f. Bein. der Sîtâ R. ed. Bomb. 4,43,61.

विद्युन्मण्डलवत् Adj. *blitzbekränzt* (Wolke) R. ed. Bomb. 3,35,10.

विधान VI. 3) *l*) °पिण्ड Haravigâja 8,3.

विधारण VI. 6.

विधूसर 6.

विधेनामन् s. किन्विधेनामन्.

विनत VI. 3) f. Âpast. Grhj. 3,11. Baudh. Grhj. Pariç. *ein Mädchen mit krummen Gliedern* oder *eine bucklige* Comm.

विनतक VI. Divjâvad. 217,3. fgg.

विनय VI. क्रोध° *Zügelung des Zornes* Gâtakam. 31.

*विनयविभङ्ग m. Titel eines Werkes Mahâvj. 65.

विनाड 6.

विनाभाव m. *Trennung von* (°पार्श्वात्) R. ed. Bomb. 3,56,13.

विनावास m. *das Verweilen an einem Orte ohne die geliebte Person* R. ed. Bomb. 4,1,41.

विनिकषण und विनिकेत 6.

विनिद्राय्, °यते *aufwachen, sich öffnen* Damajantîk. 79.

विनिपातन n. *das zur Fehlgeburt Bringen* Haravigâja 7,51.

*विनिबन्ध m. *das Hängen an Etwas* Mahâvj. 110,9.

विनिमीलन VI. *das Schliessen* (der Augen) Dharmaçarm. 12,10.

विनिमेषण n. = विनिमेष Kir. 12,25.

विनिरोध Adj. *unbeeinflusst, unthätig* Haravigâja 6,120.

विनिरोधिन् Adj. *hemmend* ebend. 10,15.

विनिर्मित्सु 6.

विनिवर्ति f. *das Aufhören* Divjâvad. 393,25.

विनिवेशन VI. *das Niedersetzen* Dharmaçarm. 13,3. *das Befestigen, Einprägen* Comm. zu Jogas. 1,28.

विनिश्वसित u. *Aushauch* Gâtakam. 22.

विनिष्क्रय m. *Vergeltung* Dharmaçarm. 4,46.

*विनीलक n. *ein blau gewordener Leichnam* Mahâvj. 52.

विनीवरण Adj. *frei von allen Hemmnissen des frommen Wandels* Mahâvj. 19. Divjâvad. 616,27. 617,2.

विनेय VI. 6.

विन्ध्यारि 6.

विप् mit स्रव Kauç. 58,1.

विपक्ष VI. Adj. *entgegenwirkend* Gâtakam. 26,19.

विपञ्चनक (v. l. °पञ्चमक) m. = विपञ्चिक Divjâvad. 548,22.

विपञ्चिक m. *Seher, Weissager* ebend. 319,14. 391,5. 475,5. Vgl. वै°.

विपत्कर Adj. (f. ई) *Unheil bringend* und f. N. pr. einer Göttin (तारा) Haravigâja 9,13.

*विपद्गमक n. *ein von Würmern angefressener Leichnam* Mahâvj. 52.

विपद्म Adj. *der Lotusblüthe beraubt* Gâtakam. 2,29.

विपर्ण Adj. Har. zu Âpast. Grhj. 13,16 nach Winternitz fehlerhaft für द्विपर्ण *zweiblätterig.*

विपुर् VI. Adj. *keinen Wohnort —, keine Stätte habend.* विपुरी Adv. mit भू *um seine Wohnstätte kommen.* °भाव m. Vâju-P. 1,4,39.

विपुलीभाव VI. °वं a. a. O. fehlerhaft für विपुरीभावात्; vgl. den vorangehenden Artikel.

विपूञ्जन m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 3,1,3 (3,20). 4,6,2 (79,18).

*विपूयक VI. n. *ein in Verwesung übergegangener Leichnam* Mahâvj. 52.

*विपृष्ठी Adv. mit भू *niedergeschlagen werden* Mahâvj. 245,865. Richtig विपिष्टी; vgl. पृष्ठी oben.

विप्रज्ञन VI. 2) fehlerhaft für विपूञ्जन.

विप्रतिपत्ति VI. *Argwohn gegen* (Loc.) Gâtakam. 25,13. *feindselige Gesinnung und Behandlung* 11.

विप्रतिसारवत् Adj. *von Reue er-*

füllt ebend. 4,17.

विप्रत्यनीक VI. lies *feindlich.*

विप्रधर्ष s. अति°.

विप्रलोक m. *Vogelsteller* Damajantîk. 34.

विप्रलोपिन् Adj. *raubend,* so v. a. *abpflückend* Gâtakam. 27.

*विप्रवादन n. ? Mahâvj. 281,229.

विप्रवास VI. **das Vergehen eines Mönchs, wenn er sein Gewand weggiebt,* ebend. 260.

विप्लव auch *Schändung des* Veda *durch unzeitiges Studium* Mit. zu Jâgñ. 3,289. fg.

विप्लवाट्टहास m. *schadenfrohes Gelächter* Dharmaçarm. 16,15.

विप्लावन n. *das Tadeln, Heruntermachen* Mit. zu Jâgñ. 3,289. fg.

विप्लुष् VI. 1) m. R. ed. Bomb. 4, 11,49.

विभङ्गि f. = भङ्गि 6) Dharmaçarm. 12,58.

*विभजन n. *Sonderung, Unterscheidung* Mahâvj. 223.

विभास् f. *Glanz* Kir. 9,9

विभीषण VI. 6.

विभु VI. m. *Bez. Buddha's Mahâvj. 1.

*विभूत m. *eine best. hohe Zahl* ebend. 249.

विभूषा VI. 2) Kir. 9,44.

विभूषित 1) Adj. s. u. 2. भूष् mit वि. — 2) n. *Schmuck* R. ed. Bomb. 4,30,40.

विभ्रमवती f. *Mädchen* Haravigâja 11,41.

1. विमति VI. *Irrthum* Kâṇḍaç. 19.

विमध्यभाव m. *Mittelmässigkeit* Gâtakam. 23,11.

विमध्यम Adj. *mittelmässig* ebend. 19,28.

विमन (metrisch) Adj. = विमनस् 1) *c*) R. ed. Bomb. 4,30,40.

विमनाय् auch Pârv. 579,7.

विमन्थन n. *das Quirlen* R. ed. Bomb. 4,58,13.

विमर्शवत् Adj. *nachdenkend, im Zweifel seiend* Gâtakam. 13.

विमल VI. 3) *d*) β) lies *eine der zehn* Bodhisattva-*Stufen bei den Buddhisten* J. R. A. S. 8,4.

विमलकिरीटहारवत् Adj. *mit einem fleckenlosen Diadem und Perlenschmuck versehen* R. 7,15,41.

विमांसी Adv. mit कर् *des Fleisches berauben* Gâtakam. 29,26.

विमातव्य 6.

विमान VI. etwa *Hain* Gâtakam. 28,6.9.28.29.31,4. Divjâvad. 399,18.

विमार्गण n. *das Aufsuchen* Kir. 14,9.

विमुद्र Adj. (f. आ) *aufgeschlossen, sich in reicher Fülle zeigend* Vikramâñkak. 4,52.

विमृद्वत् Adj. (f. °द्वती) *dem* Indra Vimṛdh *gehörig* Çâñkh. Br. 4,1.

वियत्पथ m. *der Luftraum* Dharmaçarm. 1,11.

वियुगल Adj. *nicht zusammenpassend* Damajantîk. 147.

*विरजस्तेजःस्वर m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 174.

विरसी mit भू VI. *den Reiz verlieren, zum Ekel werden* Gâtakam. 19,27.

विरही Adv. mit कर् *trennen von* (Instr.) R. ed. Bomb. 4,1,101.

विराज् VI. *m. Bez. Buddha's Mahâvj. 1.

विराध्य Adj. *zu verlieren, worum man kommen soll* Gâtakam. 20.

*विरूढि f. *das Emporkeimen* Mahâvj. 245.

विरेफम् Adj. = विरेफस् *tadellos* Haravigâja 5,103.

*विरोलित Adj. etwa *zerrüttelt, zerzaust* Mahâvj. 223,264. Vielleicht aus विलोलित entstanden.

विलपन n. auch = घृतादिमल Mit. zu Jâgñ. 3,290. fg.

विलोमता f. *Haarlosigkeit* und zugleich *Verkehrtheit* Dharmaç. 2,40.

*विलोहितक n. *ein roth angelaufener Leichnam* Mahâvj. 52.

विवदे Infin. mit या *sich an das Streiten machen* Çâñkh. Çr. 14,29,1 (vgl. Corrigg. und Wortindex). Die Lesart sehr unsicher.

विवरेसट् Adj. *dazwischen befindlich* Kir. 13,28.

विवर्णता f. *Farblosigkeit* und zugleich *eine niedrige Lebensstellung* Dharmaçarm. 2,25.

विवर्णय्, °यति *der Farbe berauben* Gâtakam. 5,13. Vgl. वर्णय् mit वि.

विवर्णयितव्य Adj. *zu missbilligen* Divjâvad. 263,13.

*विवर्तकल्प m. *eine Periode der Welterneuerung* Mahâvj. 253.

विवर्तना f. = विवर्तन 2) *b*) Haravigâja 8,3. ? Mahâvj. 53.

विवाच् VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 34. fgg.

विवादपरिच्छेद m. Titel eines Werkes Festgr. 46.

विवाहस्थान n. *der Hochzeitsplatz* (vor dem Hause) Har. zu Âpast. Gṛhj. 3,5.

विवाहाग्नि m. *das Hochzeitsfeuer* Har. zu Âpast. Gṛhj. 6,10.

विवृत्ति VI. *das Auseinandergehen, Sichöffnen* Kir. 7,14. *Umdrehung* 12.

1. विश् mit प्र Caus. VI. अहं दारकं प्रवेशिता *so v. a. ich bin mit einem Knaben schwanger* Divjâvad. 541, 28. — Mit मनस् *seine Gedanken richten auf* (Loc.) R. ed. Bomb. 3,68,38.

विशाखदत्त VI. Ueber sein Zeitalter s. Jacobi in Wiener Zeitschr. f. d. K. d. M. 2,212. fgg.

*विशात Adj. ? Mahâvj. 99.

विशारदिमन् VI. Haravigâja 10,15.

*विशुद्धस्वरनिर्घोषा f. *eine best.* Dhâraṇî Mahâvj. 25.

विशेषक VI. m. N. pr. eines Landes Damajantîk. 21.

विशेषवादिन् m. *ein Anhänger des* Vaiçeshika-*Systems* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,92.

विशोणित Adj. *blutlos* Gâtakam. 8,23.

विश्रम्भवत् Adj. *vertrauensvoll und ruhig, keine Unsicherheit empfindend* Gâtakam. 23,5.

विश्रम्भितव्य n. impers. *zu vertrauen Jmd* (Loc.) ebend. 25,12.

विश्रान्तिमत् Adj. *sich behaglich fühlend* Çrikaṇṭhak. 2,13.

विश्रामण n. *das Ausruhenlassen* Dârila zu Kauç. 16,25.

विश्वंभरि f. *die Erde* Dharmaçarm. 18,22.

विश्वासमय Adj. (f. ई) *in gutem Vertrauen bestehend* Gâtakam. 22,69.

विषक्तत्व n. *das Beschäftigtsein mit* (Loc.) MBh. 7,188,8.

विषमक्रिय Adj. *einer ungleichen Kur unterliegend.* Nom. abstr. °त्व n.

विषमदृष्टि Adj. *schielend* Comm. zu Âpast. Gṛhj. 3,11.

विषमव्याप्तिक Adj. *ein Beispiel einseitiger ständiger Begleitung abgebend* Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 5,29.

विषकेति m. *Schlange* Haravigâja 5,103.

विषासक्तिव्रत n. *eine best. Begehung des* Brahmakârin AV. Paddh. zu Kauç. 57.

विषूचीनाग्र Adj. *mit den Spitzen nach allen Richtungen auseinandergehend* Âpast. Gṛhj. 17,9.

विष्कन्तर् und विष्कम्भे 6.

विष्कम्भण n. 1) **Versperrung, Hinderniss* Mahâvj. 130. — 2) *ein Mittel zum Aufsperren* Gâtakam. 34. Divjâvad. 375,10.18.

विष्कम्भपर्वत m. N. pr. eines mythischen *Berges* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,52.

विष्टा f. *Schlinge* Divjâvad. 274,22.

विष्यकर्णी Adj. f. ? Maitr. S. 4,2, 9 (32,4).

विष्वनुष्ठित und °स्थित VI. 6.

विष्वग्वृत्ति Adj. *überallhin sich verbreitend* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 159,3.

*विसंयोग m. *das Sichlosmachen von den weltlichen Banden* Mahâvj. 116. 130.

विसंवादन VI. प्रतिज्ञा° *das Nichthalten eines Gelöbnisses* Gâtakam. 31.

विसंस्थुल VI. vgl. Zachariae in Bezzenb. Beitr. 11,320. fgg.

विसभाग Adj. *keinen Antheil habend.* Nom. abstr. °ता f. Haravigâja 6,57. fg.

विसर्ग VI. 6.

विसर्जन VI. **das Beantworten einer Frage* Mahâvj. 245,188.

विसर्ज्जयितर् Nom. ag. *fahren lassend, aufgebend* Gâtakam. 23,63.

विसृष्ट n. = विसर्ग 16) Kâtantra 3,8,2.

विस्तरो Adv. mit कर् *verbreiten* Divjâvad. 379,10.

विस्तीर्णता VI. = विपुलता und औदार्य Haravigâja 9,4.

विस्पन्द VI. = चेष्टा *Bewegung* u. s. w. Gâtakam. 26,40.

विस्पन्दित n. *das Zappeln* Gâtakam. 15.

विस्पष्टता f. *Deutlichkeit, Verständlichkeit* Sâh. D. 199,16.

विस्फारण n. *das Ausbreiten* (der Flügel) Gâtakam. 34.

विस्फुरण VI. *das Zucken* (des Blitzes) Haravigâja 9,22.

विस्फुरित 1) Adj. s. u. स्फुर् mit वि. — 2) n. *das Zucken* (des Blitzes) Gâtakam. 22.

विस्फुलिङ्गा f. *Funken* Haravigâja 8,18.

विस्मापिन् Adj. = विस्मापन 1) Haravigâja 8,35 (zu verbessern).

विस्मृत 6.

विस्रंसिका VI. Sud. zu Âpast. Grhj. 8,10.

विस्रगन्धि VI. 1) Kâd. (1883) 34,1 (67,2).

विस्रव VI. *Erguss, ausfliessende Feuchtigkeit* Gâtakam. 24.

विस्रसित und विस्रापित 6.

*विस्रायसागामिन् Adj. *durch die Luft zu fliegen vermögend* Mahâvj. 126.

विस्राभूमि VI. *Weide* Kir. 4,31.

विस्रुण्डन, विस्रेठ, विस्रेठक und विस्रेठन VI. 6.

विस्रंसारुक Adj. *strauchelnd, fallend* Maitr. S. 4,5,5 (71,5).

वीचितरंगन्याय m. *die Weise, wie sich die wellige Bewegung ausbreitet,* Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 5,103.

वीणापणवतूणावत् Adj. *mit einer Laute, einer Trommel und einer Flöte versehen* R. 7,23,4,39.

*वीततृष्ण Adj. *frei von allen Begierden* Mahâvj. 126.

*वीतरागभूमि f. *eine der sieben Çrâvaka-Stufen* ebend. 50.

वीतार्चि oder °स् Adj. *nicht mehr flammend* Âpast. Çr. 2,19,11.

वीरजनन Adj. *Männer erzeugend* Maitr. S. 4,3,7 (45,20. fg.).

वीरस्थ Adj. *beim Manne bleibend* ebend. 4,3,6 (45,6).

वीराशंसन VI. 6.

वृत्ताधिरूढक VI. Haravigâja 5,33.

वृत्तस्वाध्यायवत् Adj. *einen guten Lebenswandel führend und dem Veda-Studium obliegend* Bṛhaspati in Vivâdaratn. 331.

वृथा VI. Vgl. Geldner, Vedische Studien 115. fgg.

वृथादान n. *ein unnützes Geschenk* M. 8,159. Jâgñ. 2,47.

वृद्धयुवती f. *ein altes Weib als Kupplerin* Divjâvad. 234,22. *Hebamme* 483,25.

वृद्धात्त VI. Mahâvj. 270. Divjâvad. 43,26. 85,21. 180,17. 306,17.

वृश VI. m. *ein best. kleines Thier* Maitr. S. 4,8,1 (107,16). Die anderen Saṁhitâ वृष und वेवाष.

वृषग m. Bein. Çiva's Kâṇḍiç. 75.

वृषभा vgl. oben u. ऋषभा.

वृषमोर्दिनी Adj. f. *den Gatten erfreuend* Maitr. S. 4,3,5 (44,17).

वृषिका Divjâvad. 40,10. 550,16 fehlerhaft für बृसिका.

वृष्टि VI. f. *eine best.* Tushṭi *im* Sâṁkhja Vâkaspatimiçra zu Kârikâ 50. Vigñânabhikshu, Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 3,43.

वेणुवन VI. 2) Divjâvad. 143,1. 262,7. 298,24.

वेत्र VI. n. *Tau* ebend 230,3.

*वेत्रदण्डिक (gedr. चैत्र°) m. *Stabträger, Thürsteher* Mahâvj. 186.

वेत्रनदी f. N. pr. eines *Flusses* Divjâvad. 451,1. fgg. 456,19. fgg.

वेत्रभृत् f. *Thürsteher* Dharmaçarm. 17,80.

वेदायन 6.

2. वेध auch *eine best. Krankheit des Pferdes* Açvav. 24,6. 13. कीट° 25,1.

वेलाविलासिनी f. *Hetäre* Damajantik. 28. 256.

वेश्य VI. 3) c) *Hurenwirthschaft* Divjâvad. 14,20.

वेसरी f. *Maulthierweibchen* ebend. 211.

वैकल्य = वैकल्पक Gâtakam. 19,23.

वैकल्यना f. = वैकल्य 1) R. ed. Bomb. 4,60,18 (वैकल्पता gedr.).

वैणविक VI. Damajantik. 82.

वैतंसिकाय्, °यते *den Versucher machen* Gâtakam. 28,30.

वैतण्डिक VI. 3) Comm. zu Haravigâja 12,73.

वैतक्रेत्र 6.

वैतान्य n. *Niedergeschlagenheit, Verzagtheit* Gâtakam. 25. 31,20.

वैतुषिक 6.

वैदुषी f. *Geschicklichkeit* Çrikaṇṭhak. 3,43.

वैद्युदती zu lesen st. वैद्युतती.

वैधेयता f. = विधेयता *Abhängigkeit, das in der Gewalt Stehen von* (im Comp. vorangehend) Daçak. (1883) 162,8. 9.

वैन 1) Adj. (f. आ) *zu* Vena *in Beziehung stehend* Çâṅkh. Br. 16,3. — 2) m. Patron. Pṛthi's Sâj. zu ṚV. 1,112,15.

वैभावर Adj. *nächtlich* Haravigâja 1,27.

*वैभूतिक VI. etwa *allgemein, landläufig* Mahâvj. 245,1073.

वैमूढक 6.

वैयावृत्य VI. Divjâvad. 54,16. 347, 2. °कर Mahâvj. 270.

वैर n. auch *Mannbusse, Wehrgeld* Tâṇḍja-Br. 16,1,12 nach Roth in Z. d. d. m. G. 41,673. fgg.

वैरदेय VI. vgl. Roth in Z. d. d. m. G. 41,673. fg.

वैरम्भ 1) Adj. = °क Divjâvad. 105, 26. — 2) m. N. pr. eines Oceans ebend.

वैरम्भक Adj. in Verbindung mit वायु Pl. Bez. *bestimmter Winde* ebend. 90,24. 103,24.

वैरयातन VI. vgl. Roth in Z. d. d. m. G. 41,675. fg.

वैरप्रुड्, lies = वैरविप्रुड् st. dass.

वैराशंसन 6.

वैश्वानरीय n. Du. Kauç. 31,5 Bez. der Sûkta AV. 6,35. fg.

वोक्काण VI. Sg. N. pr. einer Oertlichkeit Divjâvad. 580,5.

व्यक्तदर्शन Adj. *zur richtigen Erkenntniss gelangt* R. ed. Bomb. 4, 18,61.

व्यक्तय्. °यति *offenbaren* Dharmaçarm. 3,42. 8,43.

व्यक्तीकरण VI. *das zur Klarheit Bringen* Gâtakam. 12.

व्यञ्जन VI. *so v. a. *der Buchstabe* im Gegensatz zu अर्थ Mahâvj. 74.

व्यतिकर VI. *Verwechselung,* so v. a. *täuschende Aehnlichkeit* Gâtakam. 14,20. *Vorfall, Gelegenheit* Damajantik. 84. 111. 154. 193. 242. 245. 249. 261. 263.

व्यथ् mit अभि *aus der Fassung kommen* R. ed. Bomb. 3,69,37.

व्यथन VI. n. *das Quälen* Dharmaçarm. 4,41.

व्यध् mit उद् *hinaufschleudern, in die Höhe werfen* Âpast. Grhj. 19,7 (उद्विध्येत् zu lesen).

*व्यत्ती Adv. mit कर् *fern halten, beseitigen* Mahâvj. 245. *°भाव m. *das Beseitigtsein* 245,1259.

व्यपत्राप्य (!) n. *Schüchternheit* Divjâvad. 255,17.

व्यभिचारवत् VI. 6.

3. und 4. व्यय् mit * zu versehen.

*व्यर्पणा f. ? Mahâvj. 245,1022.

व्यलीक VI. *Verstoss gegen* (im Comp. vorangehend) Gâtakam. 9,10.

व्यवग्राकम् Absol. *gesondert, jeden besonders* Çâṅkh. Br. 3,3. Çr. 18,9,6.

*व्यवचारयितव्य Adj. etwa *zu betrachten, zu erwägen* Mahâvj. 245, 1051.

व्यच्छिद् f. *Begrenzung* Haravigâja 6,28.

व्यवदान VI. Divjâvad. 616,23.

व्यवलोकन n. *das in Augenschein Nehmen* ebend. 435,22.

व्यवसर्ग VI. wohl * *Entsagung* Mahâvj. 140.

व्यवहारचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Festgr. 46.

व्यवहारदृष्टर् m. *Schlichter einer Rechtssache, Rechtsprecher* Sud. zu Âpast. Grhj. 23,2.

व्यवहारम् 6.

व्यवहारसार Titel Festgr. 46.

व्यवहृत् VI. *Wandel, Thun und Treiben* Haravigâja 6,13.

व्यवक्रियमाणात्व 6.

व्यष्टका VI. Âpast. Gṛhj. 21,10 nach dem Comm. *die dunkle Monatshälfte.*

व्यसनी Adv. mit कर् *als Laster ansehen, — stempeln* Gâtakam. 9,10.

*व्यस्तिका f. Instr. *mit gespreizten Beinen* oder *Armen* Mahâvj. 263,20 (नो व्य° zu lesen). *°कृत Adj. *in solcher Stellung seiend* 86.

व्याकर्तर् VI. *Erklärer* Divjâvad. 620,19.

व्याकर्षण n. *das Anziehen, Anlocken* Kuṭṭanîm. 48.

व्याकूत etwa *Schmerz* Damajantîk. 264.

व्याघ्रकेतु VI. MBh. 8,56,44.

*व्याध्मातक n. *ein aufgeschwollener Leichnam* Mahâvj. 52.

व्यापन्नचित्त Adj. *böswillig* Divjâvad. 301,24.

व्यापात 6.

व्याबाध m. *Krankheit* Divjâvad. 424,24 (°वाध gedr.).

व्याभाषण n. *Art und Weise zu reden* R. ed. Bomb. 4,2,24.

व्याभाषित n. dass ebend. 27.

*व्यासेक m. ? Mahâvj. 245,1132.

व्याँकृत 6.

*व्युत्क्रान्तकसमापत्ति f. *ein best. Zustand der Concentration* Mahâvj. 68.

व्युद्धारम् 6.

व्युपपत्ति f. *Wiedergeburt* Divjâvad. 2,1.

व्रज् mit प्र Caus. VI. 2) प्रव्राजित Divjâvad. 236,27. — Mit अनुप्र VI. *nach einem Andern das häusliche Leben aufgeben um ein asketisches zu beginnen* Divjâvad. 61,17. Gâtakam. 19. 21.

व्रणाभून् 6.

व्रणयुक्त Adj. *verwundet.* Nom. abstr. °त्व n. R. ed. Bomb. 4,61,2.

व्रतसमायन (d. i. °समापन) n. Bez. *der Ceremonie* Samâvartana Daça K. nach Bloomfield.

1. व्रश्च्, Partic. वृश्चित Dârila zu Kauç. 47,28.

व्रीडित 1) Adj. s. u. व्रीड्. — 2) n. *Scham, Verlegenheit* Kir. 9,67.

व्री mit व्यव *welk zusammenfallen* Maitr. S. 4,8,1 (108,5).

शंस् mit अव Kauç. 50,8.

शंसिवंस् Adj. *verkündend* R. ed. Bomb. 2,19,35.

1. शक् VI. 5. न शकितं तेन impers. R. Gorr. 1,45,48.

शकधूम VI. Kauç. 8,17. 50,5 *ein Priester, der aus dem Dunst des Mistes wahrsagt.*

शकलिन् VI. Haravigâja 5,101.

शकलीकृति f. *Zerstückelung* ebend. 8,47.

शक्रस्थान VI. 6.

शक्रचाप VI. Subhâshitâv. 1802.

शङ्क् mit परि VI. °शङ्क्यते मयि *es wird von mir erwartet, man hält mich dessen für fähig* Gâtakam. 14,1.

शंकर auch Bein. Skanda's AV. Pariç. 20,6.

शंकरनृत्यरङ्गदेश m. *Leichenstätte* Daçak. (1883) 146,11.

शङ्कुधान n. *das Loch in einem Felle, durch welches ein Pflock gesteckt wird um es beim Ausbreiten zu befestigen,* Kauç. 26,16.

शङ्ख m. auch *ein best. Kinderdämon* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 18,3.

शङ्खनाभी f. *eine Art Kraut* Divjâvad. 104,10.

*शङ्खशुक्तिका f. = शुक्तिका Mahâvj. 236.

*शङ्खस्वर ebend. 278 wohl verstümmelt für संकस्वर = संकसुक.

शङ्खिन् VI. 1) c) *von dem Kinderdämon* Çaṅkha *besessen* Âpast. Gṛhj. 18,3.

शठबुद्धि VI. Nom. abstr. °ता f. R. ed. Bomb. 4,3,2.

2. शतकोटि VI. 2) Dharmaçarm. 18,8.

शतचरणा f. *Tausendfuss* Comm. zu Âpast. Gṛhj. 23,3.

शतदान VI. vgl. Roth in Z. d. d. m. G. 41,672. fgg.

शतन n. = शातन *das Abschneiden* Divjâvad. 180,23. 281,30.

2. शतपत्र VI. 2) c) hierher vielleicht Gâtakam. 34.

शतपातिन् Adj. ? MBh. 2,51,25.

शतबल m. N. pr. eines Affen R. ed. Bomb. 4,43,1.

शतयज्वन् m. Bein. Indra's Kir. 6,29.

शतशल VI. Maitr. S. 2,4,1 (38,8).

शतशलाक VI. f. (!) आ *Sonnenschirm* Divjâvad. 573,20.

शतार VI. *ein best.* Kalpa *bei den* Gaina Dharmaçarm. 21,68.

शतेध्म VI. Maitr. S. 1,10,12 (152,3).

शप् mit अभि VI. *beschwören* (mit einem Zauberspruch) Gâtakam. 16,9.

शबरिका f. *ein* Çabara-*Weib* Damajantîk. 265.

शबरी Adv. mit भू *zu einem* Çabara *werden* Haravigâja 1,57.

शबलित VI. Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,159 ist wohl zu lesen °मण्डलेशवलित.

शब्दप्राक् und °प्राप् VI. 6.

1. शम् mit नि VI. *erlöschen* Dharmaçarm. 13,41.

शमयितृका f. *Beruhigerin* Maitr. S. 3,1,6 (8,11).

शम्पा VI. *Blitz* Haravigâja 9,23. *Blitz und Gürtel* 5,23.

शयनपालिका f. *Hüterin des* (fürstlichen) *Bettes* Gâtakam. 28.

*शयनासनवारिक m. *ein best. Klosterbeamter* Mahâvj. 274.

शय्याकाल m. *Schlafenszeit* Âpast. Gṛhj. 9,6.

शरच्चन्द्राय् 6.

शरत्कालिमय Adj. (f. ई) *von der Anmuth des Herbstes* Gâtakam. 30,30.

शरभा Adj. f. Âpast. Gṛhj. 3,11. Baudh. Gṛhj. Pariç. verschiedentlich gedeutet. सरभा = विशीर्णाङ्गी Vaigâj. Bhûmik. Brâhmaṇâdhj. 51 nach Winternitz.

शरारि m. auch N. pr. eines Affen R. ed. Bomb. 4,41,3.

शरावती VI. 3) zu streichen; vgl. Mahâvj. 193.

शरावाप VI. 6.

शरीररेषण n. *das am Leibe Schadennehmen, Krankheit und Tod* Âpast. Gṛhj. 23,9.

शरीराकार m. = शरीराकृति Mâlatîm. (ed. Bomb.) 334,4.

शर्मवर्मगण m. *ein best.* Gaṇa *von Sprüchen im* AV. Ath. Pariç. 34,14. Ath. Paddhati u. s. w.

शर्मिन् VI. m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 13,68,6. 24.

शर्या VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 106.

शल् mit उद्, उच्छलित *gehoben, begeistert* Kuṭṭanîm. 168.

शलकटङ्कत m. Bein. Skanda's AV. Pariç. 20,4.

शलाकावृत्ति n. Bez. *einer best. Hungersnoth* Divjâvad. 131,21. fg. 132,3. 4.

शलालु VI. = शलाटु 1) Âpast. Gṛhj. 14,3. 16,6.

शल्य VI. 1) *a*) auch *die Tülle der Pfeilspitze.*

शल्याय्, °यते *zu einem Dorn werden* Haravigâja 10,31.

शश VI. = लोध्रवृक्ष oder मृदुलोमक Kâd. (1883) 19,17.

*शशरज्जस् n. *ein best. Grössenmaass* Mahâvj. 251.

शस्त्रयाकृवत् Adj. *Waffen als Seeungeheuer habend* (नदी) R. 7,28,42.

1. शा mit आ, Z. 2 lies Loc. st. Instr.

शाकदीक्षा f. s. u. दीक्षा 2) und füge MBh. 13,7,16 hinzu.

शाकमृष *eine best. Pflanze* Kauç. 33,14. v. l. साक° und शाकवृष.

शाकल m. auch *ein best. Amulet* Kauç. 27,5.

शाकुनिकायिनी f. *Vogelhändlerin* Divjâvad. 530,6.

शाक्यवर्ध VI. n. N. pr. eines Tempels ebend. 391,1.

शाखा VI. *Jahr* Çaikaṇṭhak. 1,42.

शाटक, f. °टिका VI. *Obergewand* Divjâvad. 83,22.

शाटी VI. dass. ebend. 463,8.

शाडव VI. = षाडव 2) Haravigâja 5,93.

शात्तलाभ Adj. *keine Zinsen mehr tragend* Bṛhaspati in Vivâdaratn. 47.

शात्तिवा f. N. pr. einer Gottheit Kauç. 39,9.

शाम्यप्राश m. *ein best. Opfer* Divjâvad. 634,7. 11.

शाम्यवाका f. *eine best. Pflanze* Kauç. 8,16.

शाययितव्य VI. 6.

शारदभृरुह् m. *Alstonia scholaris* Dharmaçarm. 11,51.

शार्ङ्गधनुस् m. Bein. Vishṇu's Damajantîk. 138.

शालिवाहन, Z. 2 lies Vikramâditja.

शाश्वतिकता f. *das Ewigsein* Haravigâja 6,78.

1. शास् mit समनु VI. *zur Belehrung sagen* Gâtakam. 3.

2. शिक्ष् mit उप auch *in Dienst nehmen.*

शिक्ष m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva R. ed. Bomb. 4,41,43.

शिक्षाधर् VI. 1) Kir. 15,42.

शिक्षावत् VI. 2) *a*) Kir. 16,56.

शिक्षिकण m. *Funke* Haravigâja 2, 4.

शिखितम m. *ein best.* Gaṇa Çiva's ebend. 7,44.

शिखिन m. desgl. ebend. 7,9.

शिखिभू m. Bein. Skanda's ebend. 7,44.

शिटा f. *Strick, Tau* Divjâvad. 274, 23. 281,2.. वेत्र° 113,16. fg.

शिरस्पद् VI. 6.

शिरःस्नानीय n. Pl. *Alles was zur Reinigung und Parfumirung des Kopfes dient* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 12,7.

शिरीषक m. auch = शिरीष 1) R. ed. Bomb. 4,27,10.

शिलाधर m. N. pr. des Kämmerers von Himavant Pârv. 604,7. fgg.

शिल्पस्थान n. *Kunstfertigkeit* Divjâvad. 58,23. 100,10. 212,10.

शिवतति VI. 2) *Heil, Rettung* Gâtakam. 32,24.

शीत VI. 6. शीता auch N. pr. einer Dichterin Festgr. 92. fgg.

शीतभीत Adj. *sich vor Kälte fürchtend* (eine grosse Sünde bei Brahmanen) MBh. 7,73,39.

शीतवन VI. 2) lies in Magadha und vgl. Divjâvad. 264,16. 23. 268, 8. fgg.

शीतस्पर्श, lies m. st. n.

शीतांशुभाज् *ein* Nakshatra Kaṇḍiç. 94.

शीभर् Adj. (f. आ) = शीफर् *reizend* Haravigâja 5,65. Gâtakam. 18. 22,82. 31,34.

शीर्षत्राण n. *Kopfschutz, Helm* MBh. 11,18,18.

*शीलमय Adj. *in einem reinen Charakter und Wandel bestehend* Mahâvj. 93.

शीलय् mit श्नु VI. *sich mit Etwas bekannt machen* Damajantîk. 110.182.

*शीलव्रत n. *zur Schau getragene Frömmigkeit* Mahâvj. 104.

शुक m. auch N. pr. eines Fürsten der Gandharva R. ed. Bomb. 4, 41,43.

शुक्र VI. m. *ein best.* Kalpa *bei den* Gaina Dharmaçarm. 21,68.

*शुक्रविसृष्टि f. *Onanie* Mahâvj. 258.

शुक्रोत्तर m. *ein best.* Kalpa *bei den* Gaina Çarmadharm. 21,68.

शुल्कद्रुम m. R. ed. Bomb. 3,75,23 nach dem Comm. *Symplocos racemosa.*

*शुल्कविदर्शना f. *eine best. Stufe des* Çrâvaka Mahâvj. 50.

शुच्यदत्त Adj. (f. ई) wohl = शुच्यत्त Maitr. S. 3,7,4 (78,12).

शुद्धदत्त VI. *aus reinem Elfenbein bestehend* MBh. 2,51,16.

*शुद्धप्रतिभास m. und *शुद्धसार m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

शुन्ध्यु VI. 1) auch *rein —, unbelästigt von* (Gen.).

*शुभगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva Mahâvj. 23.

शुभदर्श Adj. = शुभदर्शन R. ed. Bomb. 3,75,30.

शुरुध् VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 32. fgg. 50. fgg.

शुशुमारगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit. °रीय und °रीयक m. *dort wohnend* Divjâvad. 178,23.

शून्यपक्ष m. = शून्यवाद् Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,46.

*शूरंगम m. 1) *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21. 30. — 2) N. pr. eines Bodhisattva ebend. 23.

*शूरंगमसमाधिनिर्देश m. Titel eines Sûtra ebend. 65.

शूल VI. 3) f. आ *Hetäre* Kuṭṭanim. 19.

शृङ्गारा f. N. pr. einer Frau Festgr. 18.

शेखराय्, °यते *zu einem Kranze werden* Damajantîk. 178.

शेवाल VI. 1) Dharmaçarm. 1,27.

शैरीषक N. pr. einer Oertlichkeit Divjâvad. 399,18.

शैल, f. आ VI. N. pr. einer Nonne ebend. 552,18. fgg. 575,29.

शैलगाथा f. Pl. Titel einer *Lieder*-Sammlung ebend. 20,23.

शैवल VI. * m. N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 167.

शोकागार *Boudoir* Divjâvad. 287, 13.

शोकानुशोक n. *Kummer auf Kummer, ununterbrochener Kummer* R. ed. Bomb. 3,63,3.

शोणाश्मन् VI. Vikramâṅkaṅ. 12,21.

शोणोपल VI. Dharmaçarm. 10,44.

शोष्यत्ती Âpast. Gṛhj. 14,14 auf verschiedene Weise erklärt. Richtig सोष्यन्ती.

श्या mit आ, आश्यान VI. 2) *b*) *ein wenig ausgetrocknet* Kir. 16,10.

श्यामाक VI. 2) *a*) Divjâvad. 575, 25. fgg.

श्यामार्य m. N. pr. eines Gaina-Patriarchen Festgr. 55.

श्यामावती f. ein Frauenname Divjâvad. 529,15. fgg. 573,25. fgg.

1. श्येनपात VI. m. *ein best. Kunststück der Gaukler* Daçak. (1883) 168,4.

श्रद् VI. 4) *glauben* Divjâvad. 16, 26. 337,15. fg.

श्रद्धेय VI. n. *Vertrauen* ebend. 336,27. 337,3. 464,19. 571,6. 572,18. Auch श्रा° und श्रद्धेय gedr.

*श्रद्धानुसारिन् Adj. Bez. eines Çrâvaka *in einem best. Stadium seiner Entwickelung* Mahâvj. 46.

श्रद्धापन n. *ein Mittel Vertrauen zu erwecken* Gâtakam. 1,28.

*श्रद्धाबलाधान n. Titel eines Werkes Mahâvj. 65.

*श्रद्धाविमुक्त Adj. Bez. eines Çrâvaka *in einem best. Stadium seiner Entwickelung* ebend. 46.

श्रद्धेयता f. *Glaubwürdigkeit* Gâtakam. 20,16. 22,5. 31,29.

1. श्रम् mit नि Caus. कानि चित्पदानि गृहान्निश्रामयति als Erklärung von प्रपादयति Dârila zu Kauç. 28,15.

श्रमण VI. m. * N. pr. eines Schlangendämons Mahâvj. 168.

श्रमणोद्देश m. = श्रामणेर Divjâvad. 160,6. °णोद्देशिका f. ebend.

श्रम्भ् (स्रम्भ्) mit प्र * Pass. *zur Ruhe kommen* Mahâvj. 81. *°स्रम्भ्य 53. °स्रब्ध 19,35. 81. Divjâvad. 48, 10. — Mit प्रतिप्र *aufhören machen* ebend. 494,22. 549,10. Pass. *aufhören, enden* 68, 3. 138, 10. 568, 15. °स्रब्ध 265, 23. *कर्मावरण° mit verstelltem Partic. Mahâvj. 30,40.

श्रवणामय Adj. *aus Ohren bestehend, Ohren seiend.* Nom. abstr. °ता f. Dharmaçarm. 14,83.

1. श्रा mit श्रधि VI. *kochen.* °श्राय Gâtakam. 7.

श्रामणेरक m. = श्रामणेर Divjâvad. 342,27. * f. °रिका Mahâvj. 270.

1. श्रि mit नि. * *Halt finden an* (Acc.) Mahâvj. 244,105 (°वीं निश्राय साम° zu lesen). *निश्रित = आश्रित 40. — Mit सनि, °श्रित *in Jmdes Schutz stehend, Jmd* (Gen.) *ergeben* Divjâvad. 94,11. 101,10. *sich befindend in* (Loc.) 230, 23. — Mit निस्, निःश्रित्य *sich anlehnend an, sich stützend auf* (Acc.) Gâtakam. 27,23. in *der Nähe von* (Acc.) 27.

श्रिव् und श्रैवुक s. स्रिव् und स्रैवुक.

श्री f. VI. Vgl. Pischel, Vedische Studien 53. fgg.

श्रीद्रुम m. Kâd. (1883) 19,18; vgl. die Anmm.

1. श्रु VI. प्रुश्राव mit pass. Bed. R. 7,27,23. — Mit उप VI. *geloben* Gâtakam. 31.

1. श्रुत् VI. *Laut, Ton* Haravigâja 7,40.

*श्रुतमय Adj. (f. ई) *in Gelehrsamkeit bestehend* Mahâvj. 75.

श्रेष्ठिन् VI. *ein best. hoher Kriegsmann* Gâtakam. 20.

*श्रेण्य m. Bein. Bimbisâra's Mahâvj. 184.

श्रोणी VI. *Mitte* Dharmaç. 1,84.

श्रद्धा VI. m. N. pr. eines Berges Divjâvad. 107,1. fgg. f. श्रा N. pr. eines Flusses 107,4. 6.

श्राघा VI. *Gefallen an Etwas* Gâtakam. 10,18.

श्राघिन् VI. = शालिन् 1) *b*) ebend. 10. 19,3. 22.

श्लिष् mit सम्, संश्लिष्ट Bez. *einer Art von Pfeilen, die in einem ehrlichen Kampfe nicht gebraucht werden dürfen*, MBh. 7,189,12.

श्लेष VI. 1) *a*) lies *das Haften*.

श्लेष्मान्तक VI. Mit. zu Jâgñ. 3, 290. fg.

श्वक m. *Wolf* Damajantîk. 231.

श्वग्रह् VI. Âpast. Grhj. 18,1. 2. श्वगृत्ति auch so v. a. *Speichellecker* Mit. zu Jâgñ. 3,289. fg.

1. श्वस् mit अभिनि *seufzen* Gâtakam. 14.

श्वागणिक VI. Mit. zu Jâgñ. 3,289. fg.

श्वाविध m. = श्वाविध् R. ed. Bomb. 4,17,39. Es könnte übrigens श्वाविधः auch Pl. sein.

श्वित्रोपकाश VI. nach dem Comm. *weiss um die Augenwinkel*.

श्वेतवर्णा f. *Kreide* Divjâvad. 263,9.

श्वेतास्थि n. *eine best. Art von Hungersnoth* ebend. 131,21. 132,3.

श्वेतोपकाश Adj. (f. श्वा) = श्वित्रोपकाश Maitr. S. 3,7,4 (78,12).

षट्खण्ड Adj. *aus sechs Theilen bestehend* Dharmaçarm. 1,42.

षट्त्र VI. षट्त्राः प्रातिवेश्मिकाः सहृदया उच्यन्ते Abhinavagupta zu Dhvanjâloka 303,*a* nach Pischel.

*षडङ्गसमन्वागत Adj. *mit den sechs Haupterfordernissen versehen* Mahâvj. 19.

षडभिज्ञात Adj. *die sechs Abhigñâ besitzend* Divjâvad. 131,4.

षडरात्रि VI. MBh. 1,167,25.

षड्वर्गिक Adj. *einer Gruppe von Sechsen angehörend* Divjâvad. 329,19.

षड्वर्गीय Adj. dass. ebend. 306,28. 489,20.

*षड्वार्गिक Mahâvj. 281,55 wohl nur fehlerhaft für षड्वर्गिक.

*षड्वार्षिकमह m. *ein best. Fest* ebend. 229.

संयति f. *Askese* Kuṭṭanîm. 53.

संयमनिन् m. *Lenker* Divjâvad. 60, 15.

संयोजन VII. *Alles was an die Welt bindet* ebend. 533,25. 553,24. Mahâvj. 109.

संरम्भवत् Adj. *zornig* Haravigâja 9,13.

संरम्भिता f. *Erregung, Zorn* ebend. 9,12.

संराधन VII. *das Zujauchzen, Beifallbezeugung* Gâtakam. 31,35.

*संलग्नक Adj. *leutselig* Mahâvj. 135.

*संलेख m. *strenge Enthaltsamkeit* ebend. 245.

संवर्गण n. *das Ansichziehen, Gewinnen* (von Freunden) Daçak. (1883) 162,1.

संवर्णन VII. *das Preisen, Loben* Gâtakam. 17,9.

संवर्त VII. 1) *b*) *ein junges noch zusammengerolltes Blüthenblatt* Âpast. Grhj. 9,10.

*संवर्तकल्प m. *eine Periode des Weltunterganges* Mahâvj. 253.

*संवर्तनी f. *Weltuntergang*. तेजः° *durch Feuer* Mahâvj. 253,68. अप्° *durch Wasser* 69. वायु° *durch Wind* 70.

संवसथ VII. m. *Haus* Kâçikh. 30,52.

संवाद VII. 4) *Rechtshandel, Process* Âpast. Grhj. 22,19.

संवादिता f. *Aehnlichkeit* Haravigâja 1,21. 7,26. 12,77. 13,34.

संविज्ञान VII. n. durch अव्युत्पन्नं प्रातिपदिकम् erklärt Mahâbh. 3,436, Z. 11. fg. 24.

संविधित्सु Adj. *zu thun* —, *zu machen bestrebt* Haravigâja 9,31.

संविभागी Adv. mit कर् *gleich theilen* Damajantîk. 263.

संवेजनीय Adj. *geeignet das Gemüth heftig aufzuregen* Gâtakam. 19.

संवेशन VII. n. *das Eingehen in* Çaṁkara zu Vedânta 139,7. 12.

संश्रावण Hemâdri 3,*a*,974,5 fehlerhaft für संस्रावण.

संसीदन n. *das Sinken* Divjâvad. 229,23.

संसेवन VII. *das Aufsuchen, Umgehen mit Jmd* (Gen.) Gâtakam. 23,63.

संस्कारवत् VII. **einen Eindruck empfangend* Mahâvj. 208.

संस्कृतमय Adj. *aus Sanskrit bestehend* Kâçikh. 20,103.

*संस्तुतक Adj. *leutselig* Mahâvj. 135.

संस्थ VII. 1) *f*) Kâçikh. 30,12.

संस्नान n. *gehöriges Baden* Kâçikh. 26,117.

संस्नेह, so zu lesen st. संस्नेह.

संस्फोट VII. 2) Haravigâja 11,37.

संस्रावण VII. n. Hemâdri 3,*a*,974,5 nach dem Comm. *das Ausspeien*. संश्रावण gedr.

संहननवत् Adj. *kräftig gebaut* Gâtakam. 25.

सकलपाठ m. *das Citiren des ganzen Spruches* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,7,38. Dârila zu Kauç.

सकलय्, °यति *ergänzen, vervollständigen* Haravigâja 5,115.

सकृष्टम् VII. Dharmaçarm. 7,3.

सकायिका (v. l. सं°) f. *ein best. Kinderspiel* Divjâvad. 475,19.

सकृद्भिषुत Adj. *einmal gepresst* TS. 6,6,10,1.

सकृप्रस्थेश्वर n. N. pr. eines Liṅga Kâçikh. 65,15.

सक्वण Adj. *klingend* Dharmaçarm. 15,79.

सखड्ग Adj. *ein Schwert tragend* Mṛkkh. 112,20.

सखण्ड Adj. im Gegensatz zu अखण्ड Njâjak. u. उपाधि. 2. *सखिल Adj. *freundlich* Mahâvj. 20.

सग्रह् VII. *vom Dämon ergriffen, verfinstert* (Mond) R. 7,44,15.

सघृण VII. *zartfühlend* Gâtakam. 31,78. *Scrupel empfindend* 11,18.

*संकथ्य = सां° Mahâvj. 245.

संकायिका s. सकायिका.

संक्रमणाका f. *Gallerie* Divjâvad. 220,22. 221,19.

संक्रामणी f. *eine Art Zauber* ebend. 636,27.

संक्रीडित n. *Gerassel* Kir. 16,8.

सङ्ग VII. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 3,1,9 (12,11).

संगमेश n. N. pr. eines Liṅga Kâçikh. 61,6.

संगमेश्वर VII. 2) n. N. pr. eines Liṅga Kâçikh. 70,77.

संग्राहक VII. Am Ende eines Comp. **an sich ziehend* Mahâvj. 29,7.

*संघभेद m. *Zwietrachtstiftung in der Bruderschaft* ebend. 258.

*संघभेदक Adj. *Zwietracht stiftend in der Bruderschaft* ebend. 271.

संघाट VII. etwa *Koffer, Kiste* Divjâvad. 14,25. 16,26.

*संघाटसूत्र n. Titel eines Sûtra Mahâvj. 65.

संघातपर्वत m. N. pr. zweier *Berge in der Hölle, die sich öffnen und wieder schliessen*, Gâtakam. 19,28.

सञ्जप VII. m. Bez. *bestimmter Einsiedler* R. ed. Bomb. 3,6,4.

*संचरित्र n. *Kuppelei* Mahâvj. 258.

संचारण VII. *das Ueberbringen* (einer Botschaft) Gâtakam. 23.

संचारव्याधि m. *eine best.* (wohl *ansteckende*) *Krankheit* Mahâvj. 284.

संचोदना VII. = संचोदन Gâtakam. 20.

संछिदा f. *Vernichtung* Kâçikh. 68,79.

सञ्ज् VII. 3) सज्जसे = सज्जयसि (von 2. सज्जय् R. ed. Bomb. 4,66,7. — Mit अभि, °षक्त VII. **grimmig* Mahâvj. 146. — Mit वि, °षक्त VII. Am Ende eines Comp. *zusammenhängend* —, *verbunden mit* Gâtakam. 10,33. — Mit सम् 1) *c*) lies समसज्जतुः.

*संज्ञानना (eher संज्ञा°) f. *Bewusstsein* Mahâvj. 245,1157. Vgl. विज्ञानना.

सत्कायदृष्टि f. *die ketzerische Annahme, dass es eine Individualität gebe*, Mahâvj. 104. 208. Divjâvad. 46,25.

सत्कार्यसिद्धान्त m. = सत्कार्यवाद (s. u. सत्कार्य) Sâṁkhjapr. 84,6. 85,7.

सत्त्वागार VII. *Opferhalle* Gâtakam. 10.

सत्त्ववत्, so zu lesen st. सत्त्वत्.

सत्पथीन Adj. *auf dem rechten Wege wandelnd* Kâçikh. 58,167.

सत्य VII. 1) Z. 11. यत्सत्यम् auch R. ed. Bomb. 3,59,3.

सत्यवसु m. Bez. *einer Gruppe der Viçve Devâs* Saṁsk. K. 30,*b*,7.

सवच Adj. = सवक्ष und सवच् Kâç. 35,79.

1. सद् mit अत्या Caus. auch *Jmd* (Acc.) *zu nahe kommen* R. ed. Bomb. 3,37,17. — Mit उद् Caus. VII. 3) Âpast. Gṛhj. 12,7. — Mit अनूप Caus. streiche das Wort Comm. — Mit अभिप्र VII. °सन्न *günstig gestimmt* Mahâvj. 255. Gâtakam. 3. — Mit समभिप्र Caus. *ganz günstig stimmen* Gâtakam. 5. 12. — Mit विप्र, °सन्न VII. **ganz klar, durchsichtig* Mahâvj. 245,887. — Mit सम् Caus. VII. *zu Boden strecken, niederwerfen* Gâtakam. 32,33.

सदत् Adj. *Zähne habend, seine Z. behaltend.* Nom. abstr. सदत्व n. Maitr. S. 1,8,5 (121,20) सदत्त्राय zu vermuthen st. यदत्त्राय.

सदंपुष्पा nach Dârila = त्रिसंध्या.

सदम्भ VII. *heuchlerisch* und *mit gutem Wasser versehen* Kâç. 24,8.

सदय VII. 1) Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. 26.

सदस्य VII. *ein zum gelehrten Hofkreis Gehöriger* ebend. 23.

सदागम VII. in der Bed. 1) und zugleich *Wind* (सदा + गम) Dharmaçarm. 12,44.

सदाप Adj. *mit gutem Wasser versehen* Kâç. 5,18.

*सदाप्रस्रवणी Adj. f. wohl *stets die Menses habend* Mahâvj. 271.

सदामत्तक n. N. pr. einer Stadt Divjâvad. 601,27.

सदामुदित n. *eine best.* Siddhi Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 3,44.

सदेह Adj. *mit einem Körper versehen* Kâç. 10,107. 64,105.

सदोऽजिर n. *Vorhof* Kâç. 19, 41. 43,23.

सदोपवासिन् Adj. *stets fastend* MBh. 13,93,10.

सद्धी Adj. *weise* Kâç. 32,58.

सद्यःकृत्तोत Adj. *an einem und demselben Tage gesponnen und gewebt* Âpast. Gṛhj. 10,10.

सद्रव्य VII. *goldfarbig* (nach dem Comm.) R. 7,18,34.

सद्रूपत्व n. *Realität* Sâṁkhjapr. 61,10.

सन् VII. 6) *b)* सत्कृत्य *mit gehöriger Aufmerksamkeit, andachtsvoll* Gâtakam. 1. 2. 9. 11. 24. 25. 31,70. *sorgfältig, eifrig* 2. *°कारिन् Adj. Mahâvj. 98.

सनृप्य Adj. *durch Zapfen oder Riegel zu verbinden* Âpast. Çr. 11,13,2.

सदर्भवत् Adj. *ein kunstvolles Gefüge habend* Haravigâja 11,33.

सदृष्टिक Divjâvad. 426,10 fehlerhaft für सा°.

संधय् mit अनु auch *fügen, bestimmen.* भाविकर्मानुसंधयेत् (विधिः) Kâç. 13,95.

संधान VII. n. *das Wahrnehmen* Damajantîk. 222.

संधिच्छेदन n. *Einbruch* Mṛkkh. 52,5.

संनिकाशय्, °यति *kund thun* Kir. 13,35.

संनिधानिन् Adj. etwa *Güter sammelnd* Divjâvad. 556,4.

*संनिधिकार m. *das für sich bei Seite Bringen* (von Speisen) Mahâvj. 245. 260 (zu verbessern).

°संनोदन Adj. *vertreibend* Kâç. 4,46.

सपत्नि f. = 1. सपत्नी R. ed. Bomb. 2,8,26.

सपर्षत्क Adj. *sammt dem Hofkreise* Gâtakam. 22.

सपुत्रज्ञातिबान्धव Adj. *nebst Söhnen, Angehörigen und Verwandten* Nârada in Vivâdaratn. 337.

सपृषत Adj. *von Regen begleitet* MBh. 7,196,1.

सपृष्ठी Adv. mit भू Divjâvad. 326, 9. Vgl. पृष्ठी.

*सप्तकृद्भवपरम Adj. Bez. eines Çrâvaka in einem best. Stadium seiner Entwickelung Mahâvj. 46.

सप्तपत्र VII. m. *die Sonne* Haravigâja 5,53.

सप्तभूमि f. R. ed. Bomb. 4, 12, 3 nach dem Comm. = रसातल, wie Gorr. hat. Vgl. 4,12,9.

सप्तविंशतिशत n. Pl. *hundertundsiebenundzwanzig* Çâṁk. Bh. 11,7.

सप्तशत VII. 2) *b)* richtig nach Aufrecht सप्तशतीव्याख्या गुप्तवती.

सप्तसागर n. N. pr. eines Liṅga Kâç. 33,136.

सप्तार्क m. *die Sonne* Kâç. 9,79.

सप्ताश्व VII. 2) Kâç. 46,2. 49,76. 51,45.

*सप्रतिघ Adj. *einen Gegensatz habend* Mahâvj. 101.

सप्रतिभय Adj. *gefährlich, unsicher.* Nom. abstr. °ता f. Gâtakam. 22.

सफलता f. = सफलत्व Kâç. 46,11.

सफलीकरण n. *das Erfolgreichmachen* Kâç. 61,237.

सबन्ध Adj. *durch ein Pfand gesichert* (Darlehen) Vjâsa in Vivâdaratn. 7.

सब्रह्मक VII. **mit Einschluss der Welt* Brahman's Mahâvj. 245.

2. सभाग VII. **gemein, gemeinschaftlich* Mahâvj. 109. *übereinstimmend, entsprechend* Gâtakam. 23,58.

सभाज्य Adj. *zu ehren, zu preisen von* (Gen.) R. ed. Bomb. 4,8,4.

समक्रिय auch *einer gleichen Kur unterliegend.* Nom. abstr. °त्व n.

*समगन्ध Adj. *von gleichem Geruch* Mahâvj. 101.

समचित्त VII. *Nom. abstr. °ता f. ebend. 170.

समञ्जन VII. 1) lies *sich zusammenfügend.*

समतिक्रम VII. * *vollständiges Hinwegkommen über Etwas* Mahâvj. 68. 70.

समधिष्ठान n. *das Verweilen, Residiren* Kâç. 62,46.

समन्तभद्र VII. Adj. *allseitig gut* Haravigâja 12,21.

समन्धकारी Adv. mit कर् *in Finsterniss hüllen,* so v. a. *unpassirbar machen* Kir. 14,39.

समन्वय VII. *übereinstimmende Bedeutung* Çaṁkara zu Vedânta 1,1,4.

*समन्वेषण n. *das Suchen* Mahâvj. 245.

समपटवास m. wohl = समगन्धक Rujjaka, Sahṛdajalilâ 2,14.

समभ्यास m. *Uebung, Studium* Kâç. 32,122.

समरस Adj. *Gleiches empfindend.* Nom. abstr. °त्व n. Kâç. 41,126.

समरसीकरण n. *das Verursachen, dass man Gleiches empfindet,* Kâç. 30,76.

समर्चक Adj. *verehrend* Kâç. 86,95.

समर्चा f. *Verehrung* Kâç. 32,157. 70,14.

*समवसर्ग m. ? Mahâvj. 245.

°समवायिक Adj. *in Zusammenhang stehend mit* Saṁsk. K. 173,*b*,1.

समवायिन् VII. m. *Gefährte, Partner* Bṛhaspati in Vivâdaratn. 113.

समव्याप्तिक Adj. *ein Beispiel beiderseitiger ständiger Begleitung abgebend* Aniruddha und Mahâdeva zu Sâṁkhjas. 5,29.

समशस् VII. Lies *in gleiche Theile* (zertheilen).

समांशभागिन् Adj. *zu gleichen Theilen theilend* Bṛhaspati in Vivâdaratn. 480.

*समादानिक Adj. von समादान Mahâvj. 245,1071.

समाधि VII. *eine best. Haltung, Stellung* (des Halses) Kir. 16,21.

समानकर्तृत्व n. *Gleichheit der Subjecte* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 13,16.

समानज्ञातित्वमय Adj. (f. ई) *auf Gleichheit des Geschlechts beruhend* Gâtakam. 27,16.

समानधिष्ण्य VII. Z. 2, lies 12,3,5,2.

समानपात्र Adj. *denselben Becher habend* Maitr. S. 4,7,1 (94,1).

समानाभिकार m. *Untermengung zwischen Gleichem* Sâṁkhjakâr. 7.

*समारक Adj. *mit Einschluss der Welt des* Mâra Mahâvj. 245.

समावर्तिन् Adj. *in das väterliche Haus zurückkehrend* Saṁsk. K. 29,*b*,6.

समावेशन n. 1) *das Hineintreten, in Besitz Nehmen* Saṁsk. K. 53,*b*, 11. — 2) *Beilager* Âpast. Gṛhj. 8, 10. 13.

समी mit कर् VII. *gleich machen,* so v. a. *vertilgen,* zu *Nichte machen* Gâtakam. 23, 18. — Mit भू VII. *zu Nichte werden, vergehen* ebend. 23, 12.

समीपसप्तमी f. *der Locativ in der Bedeutung „in der Nähe von“* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 14,6.

समुच्च Adj. *hoch* Kâç. Ikh. 37,65.

समुच्चार m. *das Aussprechen* Kâç. Ikh. 61,195.

समुज्जिहीर्षु Adj. *heraufzuziehen —, heraufzuschaffen wünschend* Kir. 14,40.

समुत्कट Adj. *hoch, erhaben* Kâç. Ikh. 62,109. Am Ende eines Comp. *reichlich versehen mit* Gâtakam. 17,6.

समुत्कम्पिन् Adj. *erzitternd* Gâtakam. 26,14.

समुत्क्षेप VII. Pl. MBh. 8,90,17.

*समुत्थापक Adj. *erweckend, erregend* Mahâvj. 207.

समुत्पतिष्णु Adj. = dem folg. Haravigâja 12,45.

समुत्पिपतिषु Adj. *sich erheben wollend* Kir. 6,15.

समुदानयन n. *das Herbeischaffen* Gâtakam. 10.

समुदानीतत्व n. *das Vollbrachtsein* Gâtakam. 1.

समुदानेतव्य Adj. *herbeizuschaffen* Divjâvad. 455,23. 25.

समुदित्वर Adj. *aufgehend* Kâç. Ikh. 5,74. 20,79.

समुद्घात VII. *Vernichtung, Vertilgung* Mahâvj. 82.

*समुद्रकलेखक Adj. *mit best. ungünstigen Zeichen versehen* ebend. 271,143. Wohl सा° zu lesen.

2. समुद्रान्त VII. f. आ *die Erde* MBh. 7,198,55.

समुन्निद्र Adj. *weit geöffnet* (Auge) Dharmaçarm. 10,4.

समुपनयन n. *das Herbeiführen* Dharmaçarm. 6,53.

संपद् VII. *Gleichsetzung von Aehnlichem* Çaṁkara zu Vedânta 68,2.

संपरिवर्त m. = परिवर्त 5) Dharmaçarm. 15,56.

संपातक Adj. von संपात 7) Sâṁsk. K. 75,*b*,2.

संपातापात Adj. *ohne ersichtlichen Zweck hineingerathen* Sâṁkhjapr. 89, 6 v. u. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 1,12. 2,12.

संपुष्क Adj. Âpast. Gṛhj. 18,11 = अक्त *ungemahlen* Comm. Vielleicht fehlerhaft für संप्रुष्क.

*संप्रख्यान n. Mahâvj. 133.

संप्रज्ञन्य (!) n. *volles Bewusstsein* Divjâvad. 654,27. 655,3.

*संप्रज्ञान (!) dass. Mahâvj. 281.

संप्रज्ञातयोगिन् m. *ein* Jogin, *der sich noch im Zustande des Bewusstseins befindet*, Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,50.

संप्रज्ञातावस्था f. *dieser Zustand eines* Jogin ebend.

संप्रतिग्रक् m. *gute Aufnahme, Vorliebe für Jmd* Gâtakam. 7.

संप्रतिभास m. *combinirende Vorstellung* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 5,99.

*संप्रयुक्तक Adj. *mitwirkend* Mahâvj. 114.

संप्रवादन n. *das zu gleicher Zeit Ertönenlassen* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 2,14.

संप्रकर्षण VII. n. *das Aufmuntern* Mahâvj. 245. °णा f. dass. Gâtakam. 7.

संप्राप्त m. *völliges Ende* Kâç. Ikh. 64,72.

संप्रियता f. *das Liebersein als* (Abl.) Kir. 17,4.

संबन्धिकत्व n. *das Zusammenhängen* Sâṁsk. K. 27,*b*,10. 214,*b*,6.

संबाध VII. 1) *c*) Âçv. Gṛhj. 23,3.

संबीज n. *allgemeiner Same* Kâç. Ikh. 44,26.

संभज्ञ (?) Dârila zu Kauç. 41,18.

संभिन्नप्रलाप m. *sinnloses Geschwätze* Mahâvj. 92. Divjâvad. 302, 8. °प्रलापिक Adj. *Unsinn redend* 301,24.

*संभिन्नव्यञ्जना f. *eine Art Hermaphrodit* Mahâvj. 271. *°न n. *diese Deformität* 284.

संभृति VII. *Menge* Haravigâja 2,62.

संमुख Adj. auch *passend, den Umständen angemessen* Lalit. 464, 6. 466,4.

*संमुखविनय m. etwa *ein Verweis unter vier Augen* Mahâvj. 264.

संमोदगन्ध m. *Wohlgeruch* Gâtakam. 21.

*संमोदनीय Adj. *freundlich* Mahâvj. 145.

*सम्यक्कर्मान्त m. *ein ordentlicher Beruf* Mahâvj. 44.

सम्यक्त्वमिथ्यात्वसर्वसंग्रसन m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

*सम्यगाज्ञा f. *richtiges Verständniss* ebend. 48.

सम्यग्वृत्ति f. *richtiges, tactvolles Benehmen* MBh. 3,303,21.

सयुज् VII. 1) Kâç. Ikh. 13,83.

सर्, *सरित *fliessend* (Stimme) Mahâvj. 20. — Mit *अति, नातिसरेत् ? ebend. 245,619. — Mit व्यति Caus. *wechseln* (die Rede) Divjâvad. 70,11. 75,23. 156,20. 619,2. — Mit अभि Caus. VII. *überfliessen machen, erfüllen* Gâtakam. 15. 27,17. — Mit प्रत्यव, °सृत *wieder fortgegangen* Divjâvad. 235,27. — Mit अभिप्र, °सृत VII. *herbeigeströmt* Gâtakam. 15. — Caus. *entgegenstrecken* ebend. 9. — Mit व्यपसम् *durchwandern* (verschiedene Existenzen) Divjâvad. 200,10.

1. सर् VII. 1) *a*) Aufrecht vermuthet VS. 22,2 सरघा रपत्ती.

सरज्ञस VII. 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Kir. 10,20.

सराजक VII. f. °जिका Gâtakam. 26.

सरित्सुरङ्गा f. *Wasserarm* Damajantîk. 210.

सरिस्रुत् f. = सुरा Haravigâja 9,46.

सरूपिन् Adj. *gleichgestaltig* Kâç. Ikh. 17,99. 44,36.

सर्गकालीन Adj. *zur Zeit der Schöpfung* Sâṁkhjapr. 106,12.

सर्ज् mit व्यव VII. 5) Gâtakam. 7, 9. — Mit प्रोद् *wegschleudern, wegschenken* Divjâvad. 587,7. — Mit प्रतिनि *aufgeben* Mahâvj. 130. Divjâvad. 275,8. Richtig प्रतिनिस्. — Mit प्रतिनिस् dass. ebend. 44,17. — Mit *प्रतिविनि fehlerhaft für प्रतिविनिस् und = प्रतिनिस् Mahâvj. 130. — Mit वि VII. (Fragen) *lösen, beantworten* Divjâvad. 162,20.

सर्प् mit उद् Caus. उत्सर्पित ? Divjâvad. 23,11. fgg.

सर्पवृश्चिकरोमवत् Adj. *dessen Haare Schlangen und Scorpione sind* R. 7,23,1,74.

सर्पाय्, °यते *einer Schlange gleichen* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,85.

सर्पास्या f. N. pr. einer Jogini Kâç. Ikh. 45,39.

सर्पिस् VII. 2) *a*) Kâç. Ikh. 50,13. 26.

सर्व VII. सर्वेण सर्वम् Adv. *vollständig, ganz und gar* Divjâvad. 39,1. fgg. 144,1. 270,11. 502,22.

सर्वक्षितिपतित्व n. *Weltherrschaft* Gâtakam. 8,51.

सर्वज्ञ VII. 2) *c*) Kâç. Ikh. 15,28. 23, 26. °सूनु m. Patron. Skanda's 59,2.

सर्वज्ञार्धशरीरिणी Bein. der Umâ 65,33.

सर्वज्ञज्ञानिन् Adj. *sich für allwissend haltend* Divjâvad. 145,23.

सर्वज्ञमानिन् Adj. dass. ebend. 143,10.

सर्वज्ञीय Adj. von सर्वज्ञ 1) Comm. zu Kaṇâda S. 357, Z. 15.

*सर्वतथागतधर्मवाङ्निष्प्रपञ्चज्ञानमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung* Mahâvj. 197,77. *°गतप्रज्ञाज्ञान° desgl. 73. *°गतबन्धनज्ञान° desgl. 79. *°गतवज्राभिषेकज्ञान° desgl. 72. *°गतविश्वकर्मज्ञान° desgl. 76. *°गतसंतोषणी f. *eine best.* Tantra-*Gottheit* 83. *°गतसमाज्ञाधिष्ठानज्ञानमुद्रा f. *eine best. Fingerst.* 71. *°गतसुरतसुखा f. *eine best.* Tantra-*Gottheit* 80. *°गताकर्षणी desgl. 81. *°गतानुरागणज्ञानमुद्रा f. *eine best. Fingerst.* 68. *°गतानुरागणी f. *eine best.* Tantra-*G.* 82. *°गताशापरिपूरणज्ञानमुद्रा f. *eine best. Fingerst.* 70.

सर्वति m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 3,4,6 (51,20).

सर्वतीर्थेश्वर n. N. pr. eines Liṅga in Benares Kâç. Ikh. 33,134.

सर्वतोधार Adj. *nach allen Richtungen eine Schneide habend* MBh. 8,17,5.

सर्वदेशीय auch *in allen Ländern befindlich* Kâç. Ikh. 66,109.

*सर्वधर्मप्रवेशमुद्र m. (so zu lesen in VII) Mahâvj. 21,12. *°धर्ममुद्र m. (so zu lesen in VII) 7. *°धर्मसमताज्ञानमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung* 197,

67. *°धर्मसमवसरणसागरमुद्र m. *ein best.* Samâdhi 21,22. *°धर्मातिक्रमण m. desgl. 83. *°धर्माप्रवृत्तिनिर्देश m. Titel eines Werkes 65,37. *°धर्मोद्गत m. *ein best.* Samâdhi 21,6.

सर्वपृष्ठ VII. 2) सर्वपृष्ठाक्वींषि Çâṅkh. Çr. 9,26,4.

सर्वभृत् Adj. *Alles erhaltend* Bhag. 13,14.

*सर्वमारमण्डलविध्वंसनज्ञानमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung* Mahâvj. 197,78.

*सर्वरोधविरोधसंप्रशमन m. *ein best.* Samâdhi ebend. 21,101.

*सर्ववैदल्यसंग्रह m. Titel eines Werkes ebend. 65.

*सर्वव्यूहरतिस्वभावनयसंदर्शन m. N. pr. eines Gandharva-Fürsten ebend. 170.

सर्वसंग्रह VII. Adj. *im Besitz von Allem seiend* R. ed. Bomb. 1,6,1.

सर्वाभयंकर Adj. *Allen Sicherheit gewährend* R. ed. Bomb. 4,22,30.

सर्वाभिशङ्किन् VII. Nom. abstr. °ङ्कित्व n. MBh. 7,185,27.

सर्वामरत्व n. *absolute Unsterblichkeit* R. 7,30,9.

सलग्नक Adj. *durch einen Bürgen gesichert* (Darlehen) Vjâsa in Vivâdaratn. 7.

सलिलेश्वर m. Bein. Varuṇa's MBh. 3,308,12.

सल्लपँ Çat. Br. 14,7,1,19 (auch Bṛh. Âr. Up.) ungewöhnliche Assimilation für संलप.

सवर् VII. 1) m. = शबर 2) *a*) Dharmaçarm. 16,63.

सवास Adj. *mit Wohlgeruch erfüllt* Gâtakam. 22,15.

सवृत्त VII. Adj. (f. आ) *einen guten Wandel führend* R. ed. Bomb. 3,58,9.

सवृषण (f. आ) *mit zwei Früchten in Gestalt von Testikeln versehen* (so der Comm.) Âpast. Gṛhj. 14,10.

सव्योत्तान Adj. *die linke Hand mit der inneren Fläche nach oben haltend* Çâṅkh. Çr. 5,8,5.

सशिखर Adj. *begipfelt* (Baum) R. ed. Bomb. 4,1,4.

सशिबिर Adj. *mit seinem Heerlager* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,26.

ससानाय्यक Adj. *mit der Spende* Sâmnâjja Comm. zu Kâtj. Çr. 302,5.

ससार्थ Adj. (f. आ) auch *vollgeladen* (Schiff) R. ed. Bomb. 4,16,24.

1. सस्य auch so v. a. *Ernte.* श्यामाकसस्ये Çâṅkh. Br. 4,12. व्रीहिसस्ये, यवसस्ये 14.

सहकरण n. *das Verrichten zu gleicher Zeit* Saṁsk. K. 54,*a*,1.

सहनिवासिता f. *das Zusammenwohnen mit* (Instr.) Mâlatîm. (ed. Bomb.) 332,4.

सहनृत्य n. *gemeinsamer Tanz* Gîtag. 1,43.

सहभूमि VII. Lies 16,15,20.

सहस्रपोषपुँषि (!) Adj. Maitr. S. 1, 5,10 (79,5. 6).

सहस्ररुच् m. *die Sonne* Haravigâja 7,24.

सहस्रशल VII. Maitr. S. 2, 4, 1 (38,8).

सहस्रेध्म *tausend Scheite* Maitr. S. 1,10,12 (152,4).

सहाय VII. am Ende eines Comp. *gemein mit* Gâtakam. 22,80.

सहार्थनाश Adj. *gleichgültig gegen Vortheil und Verlust, — Glück und Unglück* Kir. 14,8.

सहिम auch *kalt* (Wind) R. ed. Bomb. 4,28,15.

सहोदन Adj. *mit Reis* Âpast. Gṛhj. 20,5.

*सांयमनिक Adj. = सांयमन Mahâvj. 281,217.

सांश Adj. *aus Theilen bestehend* Sâṁkhjapr. 106,2.

*साक्षात्कर्तव्य Adj. *zur Anschauung zu bringen* Mahâvj. 64.

*साखित्य Adj. *Freundlichkeit* ebend. 245.

*सागरनागराजपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes ebend. 65,32.

सागरापाङ्ग Adj. (f. ई) *vom Meere begrenzt* (die Erde) MBh. 1,73,29.

सागराय्, °यते *das Meer darstellen* Prâṇâbharaṇa 48 nach Aufrecht.

सांकारिका Adj. f. Âpast. Gṛhj. 3,11. Baudh. Gṛhj. Pariç. verschiedentlich gedeutet.

*सांकाशिका Adj. f. = पित्रादिगृहेषग्र्यादिदायिनी Vaigajantî, Bhûmik., Brâhmaṇâdhj. 52 nach Wintern.

सांकाशिन् VII. Maitr. S. 3, 8, 9 (108,15).

साङ्कृद् Adj. *nebst* (dem Affen) Añgada R. ed. Bomb. 4,25,1.

साङ्गराग Adj. *gesalbt, geschminkt* R. ed. Bomb. 4,1,60.

सातागिरि m. N. pr. eines Jaksha Gâtakam. 19,35.

सातिसार Adj. *sündhaft, schuldig* Divjâvad. 330,1.

2. साधनी VII. Mit कर् *als Mittel zu* (Loc.) *verwenden* Gâtakam, 24,12.

साध्याकार Adj. *mit einer Ergänzung* Sud. zu Âpast. Gṛhj. 6,12.

सानत्कुमार VII. m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* Dharmaçarm. 8,6.

*सान्तरोत्तर n. *das Vergehen eines Mönchs, wenn er sich mehr als ein Unter- und Oberkleid schenken lässt,* Mahâvj. 260.

सांनिकित्य n. *nächste Nähe, das in nächster Nähe Befindliche* Saṁsk. K. 60,*a*,2,

सान्वय VII. *öffentlich* Kâtjâjana in Vivâdaratn. 287.

सापवादम् Adv. *vorwurfsvoll* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 326,4.

सापीड Adj. *einen Wasserfall aus sich entlassend* R. ed. Bomb. 4,16, 22. Richtig wohl सोत्पीड.

साभयदक्षिणम् Adv. *mit Gewährung von Sicherheit* Gâtakam. 22,17.

साभिशङ्क Adj. *misstrauisch* Gâtakam. 31.

*साभिसंस्कारपरिनिर्वायिन् Adj. Bez. einer Art von Anâgâmin Mahâvj. 46.

सामन्त n. *das Voraugensein* Maitr. S. 3,6,1 (60,9). Vgl. सामन्य, साम्यन्त.

सामधर्मार्थनीतिमत्त् Adj. *liebevoll, gerecht, nützlich und klug* (Rede) R. ed. Bomb. 4,29,8. Vgl. ससामधर्मार्थसमाकित 4,30,19.

सामयिक VII. *zeitweilig* Sâṁkhjapr. 81,1.

सामात्यक Adj. = सामात्य 2) R. ed. Bomb. 4,60,16.

सामिगन्धर्व Maitr. S. 3,7,3 (77,14) und 8 (87,2). Nach den Hdschrr. ist सामिं ग° herzustellen. सामिं मुष् *vorwegstehlen.*

सामिधेनि° = °नी Kâtj. Çr. 5,8,33.

सामीची VII. *Anständigkeit, Ordentlichkeit, Höflichkeit* Mahâvj. 48. 97. *°करणीय Adj. *ordentlich zu begrüssen* 97.

सामीचीन्य n. *Angemessenheit* Pâdâravindaç. 32.

सामोद्भव VII. Dharmaçarm. 10,50.

सायमशन n. *Abendessen* Maitr. S. 3,6,6 (67,3).

सारक VII. m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 437,12. 15.

सारतर VII. 1) Z. 3 lies °ता f.

सार्तरव Adj. *kläglich jammernd* R. ed. Bomb. 4,18,51.

सार्थवाह VII. *= बोधिसत्त्व Mahâvj. 22.

सार्धविहारिन् Adj. *mit seinem Lehrer zusammenwohnend* (ein Mönch) Divjâvad. 18,17. 299,6. 489,16. *सार्ध° Mahâvj. 281.

सार्वसुरभि Adj. *von allen Wohlgerüchen duftend* Âpast. Gṛhj. 12,8. Man hätte सर्व° erwartet.

*सालोप Adj. *mit einem Bissen versehen* (Mund) Mahâvj. 263.

सात्व VII. Âpast. Gṛhj. 14,5.

*सावदानम् Adv. *ohne Unterbrechung* Mahâvj. 263.

*साहस्रचूडिक Adj. mit लोकधातु Bez. *einer best. Welt* ebend. 153.

सिंह m. auch *ein best. mythischer Vogel* R. ed. Bomb. 4,42,16. fg.

सिग्वात m. *Wind vom Saume eines Kleides* Âpast. Gṛhj. 9,3.

1. सिच्, सिञ्चति zu betonen. — Mit नि VII. (einen Fehler) *Jmd* (Loc.) *anheften* Gâtakam. 23,32.

सिज्ञाम्यत्थ und सिज्ञास्थ vielleicht fehlerhaft für मि°; vgl. oben u. ज्ञिज्ञास्थि.

सिततुरग m. Bein. Arǵuna's Kir. 10,35. 41.

सितवाजिन् m. desgl. Kir. 6,9.

सिद्धनन्दिन् m. N. pr. eines Gram-

matikers Festgr. 52.

सिलिसिलिक m. *Harz* Dâmila zu Kaṭaç. 18,36.

सीर् VII. 2) c) Prâjaçittamajûkha nach Aufrecht.

सुऊर्ति, so zu betonen.

सुखदुःखसुहृद् f. *ein Freund im Glück und Unglück* Mṛkkh. 55,10.

*सुखोपधान n. = उपकरण Mahâvj. 233.

सुगत VII. 2) *a*) Nom. abstr. °त्व n. Gâtakam. Einl. 2.

सुगुरु m. *ein guter* Guru Festgr. 58.

सुघोषक *ein best. musikalisches Instrument* Divjâvad. 315,11.

*सुदर्शनप्रीतिकर m. N. pr. eines Kiṁnara-Fürsten Mahâvj. 173.

सुदराचार Adj. *überaus schlecht gesittet* Bhag. 9,30.

सुदुर्ग्रह Adj. *sehr schwer zu erfassen, — erkennen* Kir. 14,1.

सुदुर्धर्ष Adj. *dem man nicht in die Nähe kommen darf* MBh. 1,71,24.

सुधामयूख m. *der Mond* Haravigâja 10,3.

सुनन्दक m. *ein best.* Gaṇa Çiva's ebend. 7,22.

सुनर्द Adj. *munter brüllend* Parâçara 2,4 (S. 428).

*सुपरिणात Adj. *gut entwickelt, schön gebildet* Mahâvj. 18,71. 245,999.

*सुपर्यवदात Adj. *sehr blank, — rein* ebend. 30.

सुपोष VII. * *leicht zu unterhalten*, so v. a. *anspruchlos*. Nom. abstr. °ता ebend. 126.

2. सुप्त Adj. *schöne Haarflechten habend* Kâd. 41,14 (74,4). Vgl. Peterson zu Subhâshitâv. 97.

*सुप्रतिच्छन्न Adj. *vollständig vom Gewande bedeckt* Mahâvj. 263.

*सुप्रतिपन्न Adj. *einen guten, frommen Wandel führend* ebend. 48.

*सुप्रतिविद्ध Adj. *gut getroffen.* दृष्ट्या so v. a. *durchschaut* ebend. 127. 142.

*सुप्रवेदित Adj. *gut verkündet* ebend. 63.

सुप्रव्रजित VII. Lies *gehörig Mönch geworden* ebend. 48.

सुभर् VII. * = सुपोष. Davon Nom. abstr. °ता f. ebend. 126.

सुभावित VII. * *gut geübt* ebend. 69.

सुमनोमय Adj. *aus Blumen bestehend* und *fromm geartet* Çrikaṇṭhak. 3,31.

सुमूर्ति m. *ein best.* Gaṇa Çiva's Haravigâja 7,16.

सुमेक VII. vgl. Windisch in Festgr. 114. fg.

सुम्ने VII. 2) lies n. st. m.

सुरनिर्करिणी f. *die himmlische* Gañgâ Haravigâja 1,11.

सुरपुर VII. so v. a. *Himmel.* Acc. mit उप-गम् *sterben* Gâtakam. 31.

सुरस्रवन्ती f. *die himmlische* Gañgâ Haravigâja 9,21.

सुरासमुद्र VII. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6,52.

सुरेणु VII. *m. N. pr. eines Fürsten der Urzeit Mahâvj. 180.

सुवर्णाक VII. Adj. *golden* Haravigâja 6,32.

सुविवर्तित Adj. *hübsch rund* Lalit. 121,2.

सुविवृतै, lies सुविवृत् und vgl. Aufrecht in Festgr. 3.

*सुव्याख्यात Adj. *wohl erklärt* Mahâvj. 138.

सुव्रत, f. °ता VII. N. pr. einer Fürstin Dharmaçarm. 2,35.

*सुव्रतस्वर m. N. pr. eines Asura Mahâvj. 171.

सुशर्मचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten Festgr. 16.

सुशर्मनगर n. und सुशर्मपुर n. N. pr. einer *Stadt* Festgr. 16.

*सुशुक्ल Adj. *sehr weiss* Mahâvj. 17.

*सुशोधित Adj. *schön gereinigt* ebend. 226.

*सुष्ठुता f. *Wohlergehen* ebend. 255.

सुसंवृत्त VII. *schön rund* Mahâvj. 17. Lalit. 120,20.

सुसमाप्त VII. * *gut vollendet* Mahâvj. 84. 126.

*सुसमारब्ध Adj. wohl *energisch im Unternehmen* Mahâvj. 30,42. 84. 126.

सुसिक्त VII. * *gut begossen* ebend. 226.

सुसीम, f. °मा VII. N. pr. einer Stadt Dharmaçarm. 4,13.

सूक्ष्मदृष्टि Adj. *scharfsichtig, von feinem Verstande* Kâçikh. 13,116.

सूच, f. आ VII. *Andeutung* Gâtakam. 23,8.

सूचीवानकर्मन्, so zu lesen st. सूचि°. Der Pl. befremdet.

सूत्कार VII. *der Rüssellaut des Elephanten* Dharmaçarm. 6,45.

सूत्र VII. *ein best. Baum* Divjâvad. 315,20.

सूत्रय् mit सम्, संसूत्रित *stimmend, passend* Dharmaçarm. 2,78.

सूत्रोत Adj. *auf eine Schnur aufgereiht* Âpast. Gṛhj. 12,8.

सूद् VII. Vgl. Pischel, Vedische Studien 72. fgg.

सूदया f. *eine best. Pflanze* Divjâvad. 455,23.

सूना VII. Z. 6 lies *Messer* st. *Wasser.*

*सूपसंपन्न Adj. *gehörig zum Mönch geweiht* Mahâvj. 48.

सूर्यत्ती f. v. l. für तूर्यत्ती Âpast. Gṛhj. 14,14.

सेवाविलासिनी f. *Dienerin* Damajantîk. 250.

सोपद्रव Adj. *bemittelt, vermögend* Bṛhaspati in Vivâdaratn. 64.

सोपधान Adj. auch *mit einer Einfassung versehen* (Edelstein) Âpast. Gṛhj. 12,8.

सोमविक्रयिन् VII. Maitr. S. ist °क्रयित्सोमं zu lesen.

सोमायन n. *eine best. Kasteiung* Viǵn. zu Jâǵn. 3,265. fg. 289. fg. Vgl. चान्द्रायण.

सौधाय्, °यते *zu Nektar werden* Pâdâravindaç. 6.

सौनीतेय m. Metron. Dhruva's Kâçikh. 19,10. 51.

सौप्रतीक Adj. *von einem Elephanten.* कुणप n. Parâçarasaṁhitâ 11 nach Aufrecht.

सौवस्तिक VII. n. = स्वस्त्ययन Mahâvj. 137.

सौविदल्लक VII. = सौविदल्ल Dharmaçarm. 9,23.

सौषुप्त auch Adj. (f. आ) in Verbindung mit दृशा so v. a. *tiefer Schlaf*

Kâçikh. 34,42.

स्कन्द् mit *अनुप्र *mit Gewalt sich eindrängen* Mahâvj. 261. 281.

स्कन्द् Adj. *eine Samenergiessung habend* Çûlap. Prâjaç. nach Aufrecht.

स्कन्धज्ञ VII. Âpast. 1,2,38. Âpast. Gṛhj. 11,16.

स्कन्धी Adv. mit कर् *über die Schulter hängen* Damajantîk. 148.

स्तनंध Adj. = स्तनंधय Brahmav. P. 2,36,66 nach Aufrecht.

स्तनवती VII. f. *Weib* Haravigâja 3,23. 36.

स्तबकाय्, °यते *zu einem Blüthenbüschel werden* ebend. 11,28.

स्तम्भक VII. m. * wohl *Säule* Mahâvj. 226, 91. f. °म्भिका *Stuhlbein* Damajantîk. 243.

1. स्तर् mit व्यव *darüber hinbreiten* Âpast. Gṛhj. 5,23. — Mit *प्रत्या, °स्तृत *ausgebreitet* Mahâvj. 223.

1. स्तव VII. स्तवानि विविधानि Matsja-P. 17,28 (37).

*स्तेयसंवासिक m. *Einer, der sich als angeblicher Mönch eingeschlichen hat,* Mahâvj. 271.

स्तोभ VII. = चेष्टाविघात Damajantîk. 42.

स्तोम VII. 6) genauer *Miethzins, — geld* Vivâdaratnâkara 168,2. fgg. Statt Âpast. Çr. ist Âpast. zu lesen.

स्थलचारिन् Adj. = °चर्. Nom. abstr. °रिता f. Kâçikh. 79,20.

स्थलय्, °यति *zum Festland machen* Subhâshitâv. 2287.

स्थलवेतस m. *Calamus Rotang* Mallin. zu Megh. 14 nach Aufrecht.

स्थलेश्वर n. N. pr. einer Oertlichkeit Kâçikh. 69,83.

स्थविराय्, °यते *altern* (vor der Zeit) Bhâvapr. 46,*a* nach Aufrecht.

स्थविरावलीचरित n. Titel Festgr. 68.

स्था mit पर्यव, °स्थित VII. *böse* Divjâvad. 185,29. — Mit व्युद् VII. *glücklich heimkehren* ebend. 35,22.

स्थाणु VII. Adj. *fest* Kaṇḍiç. 101.

स्थानक VII. 2) *a*) Damajantîk. 200.

— 2) *f)* Dharmaçarm. 18,21.

स्थायक VII. 2) Jama in Hemâdri 3, 1,776.

*स्थूलभित्तिकता f. ? Mahâvj. 85.

1. स्नु mit परि *träufeln, mehren* Kir. 3, 7.

स्पर्श VII. Nach Jacobi im Njâja und Vaiçeshika nur *Temperatur.*

*स्पर्शविकार m. *ein angenehmes Dasein* Mahâvj. 255.

स्पृष्टक VII. 2) शरीर° Anarghjar. (ed. Calc.) nach 5,2.

स्प्रष्टव्य VII. *n. *Gefühl* Mahâvj. 101. 106. fg.

स्फर् VII. * *durchdringen, sich verbreiten über* (Acc.) ebend. 69 (स्फरित्वा zu lesen). — Mit परि Caus. VII. * *ganz erfüllen* 85.

स्फरण VII. * *Durchdringung* ebend. 245.

*स्फरित्र n. *ein best. Instrument* ebend. 233.

स्मरभू m. *der Liebesgott* Haravigâja 5,107.

स्मरभू Adj. *von Liebe herrührend* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,43.

स्मरमुष् m. Bein. Çiva's Kâṇḍiç. 50.

स्मृतिज्ञात m. *der Liebesgott* Dharmaçarm. 17,66.

*स्मृतिविनय m. etwa *ein Verweis, der darin besteht, dass man Jmd an seine Pflichten erinnert,* Mahâvj. 264.

स्मृत्यप्रमोष m. *nie fehlende Besonnenheit* Gâtakam. 1,12.

स्यपेटारिका f. *eine Art Kinderspiel* Divjâvad. 475,19.

स्रस्तस्कन्ध Adj. *mit gesenkten Schultern, so v. a. verlegen dastehend* ebend. 633,25.

स्रा mit प्र, °स्रापयति schlechte Lesart für प्रस्रावयति.

स्रु mit स्रव, °स्रुत VII. * *mit sündlichen Lüsten behaftet* Mahâvj. 278. — Mit प्र Act. *als Koth entlassen* Çâṅkh. Br. 2,2 nach der besseren Lesart.

स्रुतजल Adj. *mit abgelaufenem Wasser, ausgetrocknet* Mṛkkh. 26,2.

*स्रोतोऽनुगत m. *ein best.* Samâdhi Mahâvj. 21.

*स्वकार्थ m. *das eigene Interesse* ebend. 48. 126.

स्वचर्या f. *die eigene Natur* Çikanṭhak. 2,3.

स्वधय् VII. statt स्वधयामक: Maitr. S. 1,8,4 (120,19) ist nach Delbrück स्वद्° zu lesen.

1. स्वप्रस्थान VII. *der Standort im Traume* Çat. Br. 14,7,1,9.

*स्वयंयान n. *Angriff, Offensive* Mahâvj. 181.

स्वर्दन्तिन् m. *Himmelselephant* Dharmaçarm. 6,34.

स्वल्पस्मृति Adj. *gedächtnissschwach* Mṛkkh. 20,8.

स्वस्वामिसंबन्ध m. *die zwischen Besitz und Besitzer bestehende Verbindung* Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6, 67. 69. fg. Mahâdeva zu 69.

स्वाख्यात Adj. *gut verkündet* Mahâvj. 63. Divjâvad.

स्वाद्वूदक VII. °समुद्र m. Aniruddha zu Sâṁkhjas. 6.52.

हंसक VII. 2) Pâdâravindaç. 27.

हंसतूलिका f. *Gänseflaum* Damajantîk. 160.

हतस्त्रीक Adj. *der ein Weib getödtet hat* Mṛkkh. 131,22.

हतोत्तर Adj. *die Antwort schuldig bleibend* Vakroktipañkâçikâ 27 nach Aufrecht.

1. हन् mit *समव *aus dem Wege räumen, wegschaffen* Mahâvj. 126.

हस्तकार VII. m. *Almosen* Çikanṭhak. 2,26.

1. हर् mit अनु VII. *nachtragen, hinterher tragen* Âpast. Grhj. 5,13. — Mit प्रत्युद् VII. 3) * *etwas Geliehenes wieder zurückerstatten.* अप्रत्युद्धार्य Absol. Mahâvj. 261.

हरय्, °यति *als Löwe auftreten* Prâṇâbharaṇa 49 nach Aufrecht.

हरितहरि m. *die Sonne* Kâṇḍiç. 8.

हरिन्मणिमय Adj. (f. ई) *smaragden* Dharmaçarm. 3,27.

हरिसख m. Bein. der Gandharva Kir. 7,27.

हर्ष VII. m. * *ein best. Schmuck* Mahâvj. 237.

हल VII. n. *Knochen* und *Pflug* Vakroktipañkâçikâ 39 nach Aufrecht.

हलक m. N. pr. eines Mannes Divjâvad. 437, 12. 16. 442, 15. fgg. 453,8.

हविष्यभक्त Adj. *Reis* oder *andere Körner essend.* Nom. abstr. °ता f. Çâṅkh. Çr. 4,15,6.

हसकृत् Adj. *Lachen erregend* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1,1.

हसना, हस्कर् und हस्कृत VII. Vgl. Pischel, Vedische Studien 111. fg.

हसन्तिका VII. Çikanṭhak. 3,29.

*हस्तसंलग्निका f. Instr. *mit zusammengelegten Händen* Mahâvj. 263.

*हस्तसंधुनकम् Adv. *mit Schütteln der Hände* ebend.

*हस्तावलेहकम् Adv. *die Hände ableckend* ebend.

हस्तिकक्ष und °कक्ष्य VII. *n. Titel eines Werkes ebend. 65.

2. हा mit विप्रति, °हीन *frei von* — (im Comp. vorangehend) Divjâvad. 95,18. — Mit अभिवि *verlassen* Kir. 10,1.

3. हार (von हर्) Adj. *dem* Çiva *gehörend* Damajantîk. 178.

1. हि mit अनुप्र VII. °हित *abgeschossen* Kir. 17,33.

हिङ्क्रिया (हिष्क्रिया gedr.) f. *das Ausstossen des Lautes* हिङ् Haravigâja 6,33.

हिमाय्, °यते *Schnee darstellen* Prâṇâbharaṇa 48 nach Aufrecht.

हिरुक VII. m. N. pr. = हिरु Divjâvad. 575,25. fg.

हृदयस्थली f. *Brust* Dharmaçarm. 17,76.

हेतुयुक्त Adj. *wohlbegründet* MBh. 3,301,14.

हेमचित्र n. N. pr. einer mythischen Stadt Vâju-P. 1,41,62.

हेमाण्डक n. = हेमाण्ड Dharmaçarm. 1,60. 7,11.

हेमाय्, °यते *zu Gold werden* Haravigâja 5,96.

हेम्, हेम्ना VII. Weber vermuthet हेम्, हेम्ना.

हेष् und हेषस्वत् VII. Vgl. Pischel, Vedische Studien 45. fgg.

1. ह्री VII. Maitr. S. 1,9,8 (139,17).

Schluss der Nachträge.

अंशप्रास m. Aṁça's *Wurf* Maitr. S. 1,6,12 (105,1).

अकार I. m. *ein steuerfreier Ort* Damajantîk. 216.

अकल्प I. 2. *unverzagt* ebend. 183.

अकारणबन्धु m. *ein uneigennütziger Freund* Mṛkkh. 173,6.

अकुशल I. Adj. f. ई Maitr. S. 1, 11,10 (172,3).

अकृतचूड Adj. *an dem die Ceremonie des Haarschneidens noch nicht vollzogen ist* M. 5,67.

अकृतवैर Adj. *unbeleidigt* Mṛkkh. 163,12.

अक्त् I. अक्णुते, अक्णुयात् und अक्तित in der Bed. *verschneiden* Maitr. S. 4,2,9 (32,8. fgg.).

2. अक्त I. 7. *Wagen* Dharmaçarm. 3,35.

अक्ता 7. So zu lesen st. अक्ता.

अक्तितव्य Adj. *zu verschneiden* Maitr. S. 4,2,9 (32,10. 12).

अखण्डकल Adj. *voll* (Mond) Mâlatîm. (ed. Bomb.) 84,2.

अगज I. Adj. *auf Bergen geboren* (Elephant) Damajantîk. 228.

अगतासु Adj. *nicht gestorben* Maitr. S. 4,7,2 (95,5).

अगार 7. Vgl. u. आगार 7.

अग्निशिख I. 1. N. pr. eines Râkshasa Kathâs. 39,84.

अङ्गता I. *Abhängigkeit von* — (im Comp. vorangehend) Kir. 11,34.

अङ्गुलीवेष्ट m. etwa *Handschuh* R. 6,44,20.

अच् I. *schmücken* Dharmaçarm. 11, 7. — Mit उद् 7. उदञ्चत् *herauskom-*

mond ebend. 4,56.

अजॅलोमन् Adj. (f. °मी) *ziegenhaarig* Maitr. S. 4,2,14 (37,15).

अजीमूतवर्षिन् Adj. *nicht aus einer* (vorübergehenden) *Gewitterwolke Regen entsendend* Maitr. S. 4, 8,8 (117,2).

अजीर्यता f. *Unzerstörbarkeit* Kathop. 1,28.

अञ्चन I. *das Ansichziehen* Dharmaçarm. 7,45. 12,47. 50. 15,41. = निदेपण Çrikaṇṭhaç. 2,41.

अञ्जनक, f. °निका I. *Xanthochymus pictorius* Damajantik. 157. 185.

अणी (u. अणि) I. 7. *Achsennagel* ebend. 127.

अणु I. 1. *Seele, Leben;* = आत्मन् Haravigaja 6,35. 63 u. s. w.

अतत्त्वार्थवत् Adj. *der Wahrheit nicht entsprechend* Bhag. 18,22.

अतिक्रान्ति f. = अतिक्रम 6) Kir. 14,23.

अतिजनँ I. Maitr. S. 4,4,9 (60,9). 10 (62,10).

अतिप्रसन्न n. impers. *zu gnädig verfahren* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 343,4.

अतिबलवत् Adj. *überaus mächtig* MBh. 1,74,79.

अतिबोधिसत्त्व Adj. *über einen Bodhisattva gehend* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 362,9.

अतिभुक्त n. impers. *zu viel gegessen* MBh. 17,2,25.

अतिमाय Adj. *vom Blendwerk befreit* Kir. 18,30.

अतिरथ I. N. pr. eines Fürsten Dharmaçarm. 4,76.

अतिरिक्ताङ्ग Adj. *ein Glied zu viel habend* M. 4,141.

अतुष्टिकर Adj. *Missvergnügen verursachend* M. 4,217.

अतैजस Adj. *nicht metallen* M. 6,53.

अथरी I. Vgl. Pischel, Vedische Studien 99. fgg.

1. अद् I. 3. Im Nachtrag ist अदयते zu streichen, da an der angef. St. nach Delbrück दद्न द्योत zu trennen ist.

अदंष्ट्रिन् Adj. *keine Hauzähne habend* M. 5,29.

अदत्तादायिन् m. *Dieb* M. 8,340.

अदर्प Adj. *ohne Stolz* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 191,1.

अदानव m. *kein* Dânava, *ein Gott* MBh. 1,76,14.

अदायाद् Maitr. S. 4,6,4 (85,2). Zu lesen स्व्यदायादाय oder स्व्यदायाय्य.

अदितिसुत m. *ein Gott* Kaṇḍiç. 54.

अधःशाख Adj. *dessen Aeste nach unten hängen* Bhag. 15,1.

अधस्तान्नाभि (wohl so zu betonen) Adv. *unterhalb des Nabels* Maitr. S. 3,2,6 (23,6).

अधिभूत I. n. *das höchste Wesen* Bhag. 7,30. 8,4.

अधिशिरोधरम् Adv. *auf den Hals* Kir. 18,6.

अधिस्यद् Adj. *sehr schnell* Kir. 16,14.

अधुनातन I. f. ई Kir. 11,34.

अधोनाभि Adv. *unterhalb des Nabels* Maitr. S. 3,2,1 (15,12).

अधर्युपात्र n. *das Gefäss des Adhvarju* ebend. 4,6,2 (79,8).

अनक्तित Adj. *unverschnitten* ebend. 4,2,9 (32,8).

अनध्याय I. 1. *eine zum Studium ungeeignete Zeit* oder *ein solcher Ort* MBh. 13,93,117. fg. 94,25.

अनन्यजन्मन् m. *der Liebesgott* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 56,5.

अनपत्रेप Adj. (Superl. °तम) Maitr. S. 3,7,3 (77,17) fehlerhaft für अनपत्रेप्य *nicht abzuweisen.*

अनमिन् Adj. *nicht krank* Damajantik. 22.

अनवक्त 7. Maitr. S. 4,8,1 (107,1).

अनवकार m. *Bescheidenheit* Bhag. 13,8.

अनाक्रन्द 1. MBh. 1,172,9. 3,209, 18. An der ersten Stelle erklärt Nilak. den Loc. durch अत्रातरि काले.

अनाक्षिप s. oben u. आना°.

अनाचीर्ण Adj. *bisher nicht unternommen* R. 6,43,17.

अनाच्छिन्नस्तुक Adj. *mit nicht abgeschnittenen Stirnhaaren* Maitr. S. 3,8,5 (101,4).

अनाक्षित Adj. *nicht angelegt* (Feuer) Maitr. S. 1,6,4 (92,7).

अनिपात m. *das Lebenbleiben* M. 8,185.

अनिमेष I. 2) *b*) Damajantik. 28. Haravigaja 5,7.

अनिलाशन m. *Schlange* MBh. 12, 360,5. 361,16.

अनीचैस्तन Adj. *nicht niedrig* Dharmaçarm. 4,19.

अनीलवाजिन् m. Bein. Arǵuna's Kir. 14,26. 42.

अनुकार I. 1. 5. *Tanz* Haravigaja 1,46. 2,46.

अनुनदि Adv. *längs des Flusses* Dharmaçarm. 13,35.

अनुनिशीथम् Adv. *jede Nacht* Kir. 12,7.

अनुपदृष्टर् Nom. ag. *kein Zuschauer* Maitr. S. 4,6,9 (93,6).

अनुपेया Adj. f. *nicht zu heirathen* M. 11,172.

अनुवाक् m. Maitr. S. 1,5,13 (82, 9); vgl. damit अनोवाक्य Âpast. Çr. 6,28,4.

अनूषरिकु Adj. *kein Salz leckend* Maitr. S. 1,6,3 (91,3).

अनृतात्मक Adj. (f. °त्मिका) *von unwahrem Wesen* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 147,2 v. u.

अनेकवर्ण Adj. *vielfarbig, bunt* Bhag. 11,24.

अन्तःप्रमोद m. *innere Freude* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 323,4.

अन्तनेत्र *Saum des Gewandes* Damajantik. 219.

अन्तराप्रृङ्क्षम् I. Maitr. S. 3,8,5 (101,4).

अन्तराकुति? ebend. 1,4,12 (61,17).

अन्तरुक्थ्य Adj. *einen* Ukthja-*Tag enthaltend* Âçv. Çr. 9,6,1. Vgl. अकान्तरु°.

अन्तर्धा I. Çiç. 8,12.

अन्तर्निवेशन n. *ein inneres Gemach* M. 7,62.

अन्तर्भिन्न Adj. *innerlich gespalten* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 178,4.

अन्तर्मोद m. *innere Freude* ebend. 145,1.

अन्तसद् m. *Schüler* Kir. 6,34.

अन्डुक I. Dharmaçarm. 17,87.

अन्धकान्तक m. Bein. Çiva's Kir. 12,33.

अन्नकरण Adj. *Speise bereitend* Maitr. S. 1,6,11 (103,8).

अन्यजनँता f. *fremde Genossenschaft* Maitr. S. 3,8,10 (111,6).

अन्याय Adj. *zu andern Weibern gehend* Damajantik. 124.

अन्वभ्यवचारम् Adv. *hinterher andringend* Maitr. S. 1,10,20 (160,17).

अपकणटक Adj. (f. आ) *frei von Gefahren* Dharmaçarm. 6,26.

अपजय m. *Besiegung* Kir. 4,11.

अपतुरीय Adj. *das letzte Viertel nicht enthaltend* Maitr. S. 4,5,8 (75,4).

अपदूषण Adj. *makellos* Dharmaçarm. 13,52.

अपनिनीषा f. *der Wunsch zu vertreiben* ebend. 4,22.

अपनिषाडुक Adj. *sich abseits legend* Maitr. S. 4,2,14 (37,17).

अपप्रसर Adj. *gehemmt* Dharmaçarm. 4,60.

अपरसAdj. *lustlos* Damajantik. 262.

अपरित्त (!) Adj. *nicht übergeben* Maitr. S. 3,1,8 (11,2).

अपरुस् n. *eine andere Stelle als das Gelenk* ebend. 3,9,2 (114,16).

अपर्याप्ति f. *Unzulänglichkeit* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 59,2.

अपर्वन् I. 7. Loc. *zur Unzeit* Kir. 17,29.

अपवर्ग I. *das Abschiessen* (eines Pfeils) Kir. 16,20.

अपविपद् Adj. *leidlos* Damajantik. 172.

अपशीलायित n. *zierliches Ausdrücken* ebend. 248.

अपस्तन Adj. *der Mutterbrust entbehrend* MBh. 13,70,16.

अपिधान 7. Lies 5,13 st. 3,15.

अपूर्व I. 7. so v. a. *Neuling* Kir. 6,39.

अपुर् und अपूर्य I. Vgl. Pischel, Vedische Studien 122. fgg.

*अप्रत्युद्धार्य Adj. *unwiderbringlich* Mahâvj. 278.

अप्सुमत् I. 4. *stets Wasser habend* Khând. Up. 2,4,2.

2. अबल I. *beinahe zu Ende gegangen* (Tag) Dharmaçarm. 13,57.

अब्दपर्यय m. *Jahreswechsel* M.

11,27.

अभर्तव्य Adj. *nicht zu tragen* Maitr. S. 3,6,7 (70,2).

अभागधेय I. *keinen Antheil erhaltend* ebend. 1,6,5 (93,14).

अभिकर्मन् n. *das Ausführen, zu Wege Bringen* Dharmaçarm. 5,56.

अभिघोषम् Adv. *zur Hirtenstation* Kir. 4,31.

अभितापिन् Adj. *heiss* Dharmaçarm. 6,43.

अभित्सार Adj. *abfangend* Maitr. S. 3,7,4 (79,15).

अभिनीति f. *Ueberredung* Kir. 13,36.

अभिपाण्डु Adj. *ganz bleich.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 4,34. Dharmaçarm. 12,16.

अभिमर्दिन् Adj. *umarmend* und *bekämpfend* Kâṇḍiç. 77.

अभिमुखय्, °यति *Jmd* (Acc.) *sich geneigt machen* Kir. 12,19. *zuwenden* Damajantîk. 274.

अभिमुनि Adv. *vor den Augen des* Muni Kir. 10,45.

अभिरश्मिमालि Adv. *gegen die Sonne* Kir. 12,2.

अभिलम्भ m. *Erlangung* Damajantîk. 119.

अभिशङ्का I. *irrige Vermuthung, — Voraussetzung* Kir. 10,42.

अभिषव 7. *Weihe* Dharmaçarm. 7,13.

अभिषवण I. 1. *das Baden* Kir. 6,23.

अभ्रपिशाच I. Haravigaja 12,74.

अभ्रमुलीवितेश m. Indra's *Elephant* Dharmaçarm. 7,15.

अभ्रमुवल्लभ I. ebend. 7,6.

अमलान्वय Adj. (f. आ) *von reiner Herkunft* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 84,4.

अमातृज्ञ 7. Lies *Mutter.*

अमानयत् Adj. *nicht ehrend* MBh. 3,303,17.

अमापुत्र Adj. (f. आ) *nebst dem Sohne oder — der Tochter.* In Verbindung mit दृषद् *nebst dem kleinen Mühlstein* Kauç. 81,19.

अमिथ्या I. Mit कर् *wahr machen* MBh. 3,303,14.

अमृष्य Adj. *unerträglich* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 2,97 nach Jacobi's Conjectur. Ebend. ist auch केन st. येन die richtige Lesart.

अम्बिका I. 2. N. pr. einer Apsaras MBh. 1,123,62.

अम्भोजनीलाय् *eine Lotusblüthe darstellen* Dharmaçarm. 2,79.

3. अयोग Adj. *auf Eisen bezüglich* Damajantîk. 124.

अरक्त Adj. *ungefärbt* M. 10,87.

अरध I. Vgl. Pischel, Vedische Studien 125.

अरागद्वेषतस् Adv. *sine ira et studio* Bhag. 18,23.

2. अराजन्य m. *kein Râǵanja* Maitr. S. 1,5,8 (76,5).

3. अरि I. *Discus* Kâṇḍiç. 36. 83.

अर्चिचयिषु Adj. mit Acc. *verehren wollend* Kir. 13,65.

अर्थाधिनाथ m. Bein. Kubera's Kâṇḍiç. 36.

अर्धारूक I. 1) Damajantîk. 242.

अलंकारभाण्ड n. *Schmuckkästchen* Mṛkkh. 49,11.

अलंभूष्णु I. Çrikaṇṭhak. 2,56.

अलून I. *ungeschoren* Maitr. S. 2, 5,11 (62,12).

अल्पक्लेश Adj. *mit geringen Leiden verbunden* Mṛkkh. 7,18.

अल्पवक्त्र Adj. *dürftig bekleidet* Mṛkkh. 15,19.

अवकर्णन n. *das in den Wind Schlagen* Kâd. (1883) 108,3. 4.

अवजिति f. *Besiegung* Kir. 6,43.

अवतमस I. = अज्ञान Kâṇḍiç. 58.

अवताडन n. *das Hauen, Schlagen, Hieb* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 342,6.

अवत्सल Adj. (f. आ) *hart —, grausam gegen* (Loc.) ebend. 306,9.

अवधि I. *eine best. übernatürliche Erkenntniss bei den* Gaina Sarvad. 32,5. 10. Weber, Bhag. 2,208. Dharmaçarm. 5,33.

अवन I. 2. *behütend, beschützend* Dharmaçarm. 10,5.

अवपृष्ठे Adv. mit भू Divjâvad. 326,1. Vgl. पृष्ठे.

अवमोचन I. *das Anlegen, Anziehen* Damajantîk. 129.

अवसरपाठक m. *Barde, Lobsänger eines Fürsten* ebend. 226. 264.

अविचित Adj. *nicht geschichtet* Maitr. S. 2,1,6 (7,17).

अविचित्तयत् Adj. *nicht bedenkend* MBh. 13,1,21.

अविभक्त I. 1) Maitr. S. 1,6,4 (91,18).

अशम m. *Unruhe* Bhag. 14,12.

2. अस् mit निस् I. 6) Kir. 10,52. 17, 32. — *niedersetzen* (पद्म्) 10,31. — Mit प्र, प्रास्त *vertrieben* Kir. 11,45. — Mit उत्प्र *höhnen, verspotten* Kâṇḍiç. 24.

असंयमितालकिन् 7. Lies Kâd. st. Daçak.

असंवसत् Adj. *nicht verkehrend mit* (Instr.) M. 4,246.

असिसिङ्क m. N. pr. eines Asura Hariv. 13543.

असितरत्न n. *Sapphir* Kir. 16,38.

असृष्टान्न Adj. *wobei keine Speise vertheilt wird* Bhag. 17,13.

अस्ततन्द्रि Adj. *nicht träge* Kir. 1,9.

अस्तनी Adj. f. *keine Brust —, kein Euter habend* Maitr. S. 4,1,14 (19,17).

अहिविद्विष् m. Bein. Indra's Kir. 4,27.

आकेपिन् I. Adj. f. mit सिद्धि *die Zauberkraft anzuziehen* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 343,8.

आघूर्णन n. *Schwindel* Damajantîk. 43.

आञ्जित Adj. *versehen mit* Haravigaja 3,46. 5,66. 151.

आडम्बरित 1. *von Trommeltönen begleitet* Damajantîk. 53. 228.

आतप I. *Mondschein* Kâṇḍiç. 19. Daçak. (1883) 111,4. Haravigaja 8,2.

आत्मसंभावित Adj. *von sich selbst eingenommen* Bhag. 16,17.

1. आदि I. 7. Bez. *des 3ten Theils im 7theiligen* Sâman Khând. Up. 2,8,1. 9,5. 10,2.

आप् mit प्र, प्राप्त I. *passend, schicklich, rathsam* Gâtakam. 22.

आपटलिमन् m. *Röthe* Kâṇḍiç. 20.

आप्तकाम Adj. *der seinen Wunsch erlangt hat* Çat. Br. 14,7,1,21.

आप्तव्य I. Çat. Br. 14,7,2,21.

आप्लुति I. Haravigaja 3,36.

आमल I. ebend. 3,57. 4,35.

आम्नायपोनि m. Bein. Brahman's Kâṇḍiç. 46.

आरागय् 3. Vgl. रग् 7.

आर्द्रवासस् Adj. = आर्द्रवस्त्र M. 6,23.

आलज्जाल n. wohl *arger Betrug* Kâd. (1883) 288,9.

आलिङ्ग I. 2) Haravigaja 1,33.

आशङ्कित 1) Adj. s. u. शङ्क् mit आ. — 2) n. *Befürchtung. Unsicherheit* Gâtakam. 1,37.

आशुकवि m. *Improvisator* Damajantîk. 16.

आसरितक n. term. techn. in der Musik ebend. 218.

आह्वानन n. *das Herbeirufen* ebend. 142.

इभवत् Adj. *mit Elephanten versehen* ebend. 172.

इरा I. 6) Haravigaja 5,89.

2. इषुकृत् I. Vgl. Pischel, Vedische Studien 17. fg.

इहार्थिन् Adj. *die Güter dieser Welt wünschend* M. 2,37.

ईर् mit प्रति Caus. I. lies *aufsetzen.*

ईर I. Adj. *treibend, jagend* Damajantîk. 201.

ईश्वरभाव m. *Oberherrschaft* Bhag. 18,43.

उच्चित्र Adj. *mit erhabenen Verzierungen versehen* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 202,4.

उज्जृम्भ I. 2) Damajantîk. 84.

उज्ज्वला 2. N. pr. einer Tochter des Gandharva Hâhâ Kathâs. 43,350.

उडुपभृत् m. Bein. Çiva's Kâṇḍiç. 82.

उत्पक्व Adj. *geschwollen* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 175,1.

उत्पथय् *vom rechten Wege abbringen* Damajantîk. 276.

उत्पेष m. *das Zermalmen* Kâṇḍiç. 20.

उत्सारण I. *das Vertreiben* ebend. 19.

उद्दण्डय् etwa *aufmuntern, ermahnen* Damajantîk. 240.

उद्दाह m. *Brand, Hitze* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 86,10.

उद्भूति f. *das Schütteln, Schwin-*

gen ebend. 182,1.

उद्भूलन n. *das Abreiben, Salben* Damajantîk. 96. 157.

उन्मालक *das Belohnen* Çrîkaṇṭhaḱ. 1,3.

उन्मेषिन् Adj. *auffahrend* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 202,2.

उपघ्न I. 2) Çiç. 8,53. Ḱaṇḍiç. 66.

उपपातकिन् Adj. *eines geringeren Vergehens schuldig* M. 11,107.

उपलप्रक्षिन् I. Vgl. Pischel, Vedische Studien 108. fgg.

उपस्कृति I. Çrîkaṇṭhaḱ. 2,56.

उच्छलन 6. n. *das Sichbäumen* (eines Pferdes) Damajantîk. 241.

उच्छोल I. 2) ebend. 77. 159. Haraviǵaja 7,64.

उशद्‌घ् (°दृक्) I. Vgl. Geldner, Vedische Studien 114. fg.

ऊर्णायु I. m. *Schaf*, so v. a. *Dummkopf* Samajamâtṛḱâ 4,20.

ऋचीसे I. Vgl. Pischel, Vedische Studien 43.

ऋज्वागत Adj. *en face* (in der Malerei) Damajantîk. 200.

ऋतोक्ति f. *das Aussagen der Wahrheit* M. 8,104.

एकसार am Ende eines adj. Comp. *dessen einziges Wesen — ist* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 127,6.

एतदुपनिषद् Adj. *zu dieser Upanishad sich bekennend* Ḱhând. Up. 8,8,4.

एवंकर्मन् Adj. *der dieses gethan hat* M. 8,314.

कक्कोलिका f. ein Frauenname Damajantîk. 247.

कङ्कट II. m. N. pr. eines Dânava Kathâs. 47,12.

कण्टक II. term. techn. aus der Zeichenkunst Damajantîḱ. 200.

कन्दल II. am Ende eines Comp. *erfüllt von* ebend. 147.

कन्दलि *Spross* ebend. 274.

करणमार्ग m. term. techn. aus der Tanzkunst ebend. 125. 218.

करालय्, °यति *öffnen* ebend. 37.

कर्दमिल II. Adj. *schlüpfrig* ebend. 73.

कर्बूर II. = कर्बुर 1) Kâd. (1883) 116,6.

कलमूक II. ebend. 74,4.

1. कलापक II. 1) *d*) zu streichen.

कल्प् mit प्र Caus. II. Vgl. Z. d. d. m. G. 41,176. fgg.

कल्लोलय्, °यति *Wellen treiben* Damajantîk. 32. °लित Çrîkaṇṭhaḱ. 2,33.

कव् II. कवति *dichten* Çrîkaṇṭhaḱ. 2,35.

कवन्ध II. 3) *b*) Kâd. (1883) 22,1.

कवल्य Adj. *beissbar, zum Beissen geeignet* Damajantîk. 251.

कशिपु II. 2) ebend. 22.

2. कार् II. Vgl. Geldner, Vedische Studien 119. fgg.

कारुधनि II. Vgl. Pischel, Vedische Studien 59. fg.

कारिन् II. Vgl. Geldner, Vedische Studien 119. fgg.

कार्दमिक II. *schmutzig* Damajantîk. 33.

कालप्रणालिका f. *Wasseruhr* ebend. 227.

कालिङ्ग II. 3) *f*) ebend. 236.

काष्ठमुसुक m. *ein best. Vogel* Paddh. zu Kauç. 26,18.

किम्ब m. *ein best. Baum* Damajantîk. 53.

कीरि II. Vgl. Geldner, Vedische Studien 119.

कुक्कुर 7. Damajantîk. 174. 194. 210.

कुञ्ज II. 1) *a*) ebend. 67.

2. कुजन्मन् II. *Baum* ebend. 90.

कुट् mit उद्, उत्कुटित *geschnitzt* ebend. 268.

कुतूकलित II. ebend. 254.

कुथ् II. कुथत् *stinkend* ebend. 170. — Mit परि, °कुथत् dass. ebend. 38.

कुन्दा f. ein Frauenname ebend. 247.

कुमारिदेय II. Eher *deren Gaben wie die der Knaben* (*Kinder*) *sind.* Wie Kinder in diesem Augenblicke Etwas verschenken und im andern dieses wieder zurücknehmen, so auch die Würfel.

कुलमित्र II. *Hausfreund* M. 4,253.

कुहरित II. 1) Damajantîk. 174. 194.

1. कू. Intens. कोकूय् II. ebend. 210.

कृताय II. Çaṁḱara zu Ḱhând. Up. 4,1,4.

कृत्तिका II. 7. *Fell* Damajantîk. 44. 85.

कृत्याकृत Adj. *bezaubert* M. 3,58.

कृषाण II. Damajantîk. 31.

केश II. 1) *f*) α) Ḱaṇḍiç. 23.

केसराय्, °यते *zu Haaren werden* Damajantîk. 75.

कोटरवत् Adj. *Höhlen habend* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 305,2.

कोटिकर्ण II. Wohl nur Bein. कोटी° Divjâvad. 3,8. fgg.

क्रमगत Adj. *Jmd* (Gen.) *in den Weg kommend* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 134,2.

क्रेङ्कारय्, °यति *den Laut* क्रेङ् *hervorbringen* (von einem Wasservogel) Damajantîk. 79. 94. 186.

क्षत्र्यर्षभ m. = क्षत्रियर्षभ R. 3,75,2.

क्षपात्यय m. *Ende der Nacht, Morgenanbruch* Mṛḱḱh. 58,20.

1. क्षिप् II. क्षिप्त = गत Ḱaṇḍiç. 96.

क्षीणवृत्ति Adj. *dessen Mittel erschöpft sind* M. 8,341.

खर्वय् *zerstückeln, vernichten* Damajantîk. 276.

1. गर् mit अभ्युद् *lärmen* Ḱaṇḍiç. 84.

गूढागार *Gefängniss* Mṛḱḱh. 98,9.

गोकण्टक II. 2) *a*) Divjâvad. 19,19.

गोपाल, f. ई II. N. pr. einer Apsaras MBh. 3,43,30.

गोपीतिलका f. *ein best. Vogel* Paddh. zu Kauç. 26,18. 20.

गोरुर II. N. pr. eines Dânava Kathâs. 47,12.

ग्रन्थि II. *Zipfel* (des Schnurrbartes) Damajantîk. 122.

ग्राह्यकत्व n. *Fassungskraft* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 69,6.

घर्घर II. 4) *b*) Damajantîk. 55.

घारिका f. *eine best. Speise* ebend. 98.

चकोर, f. °री II. ein Frauenname ebend. 247.

चङ्ग II. f. ई desgl. ebend.

चतुरोडुम्बर m. Sg. (!) *vier aus Udumbara-Holz bestehende Dinge* Çat. Br. 14,9,2,21.

चन्दन, f. °ना II. ein Frauenname Damajantîk. 247.

चन्द्र, f. चन्द्री II. desgl. ebend.

चन्द्रित Adj. *mit Monden versehen* ebend. 212.

चम्प, f. चम्पा II. ein Frauenname ebend. 247.

चरणाङ्ग m. *Nagel am Fuss* Ḱaṇḍiç. 11.

चर्कृषे 1ste und 3te Sg. Med. Vgl. Geldner, Vedische Studien 128. fgg.

चषकाय् *zum Becher werden* Damajantîk. 99.

*चित्तानुपरिवर्तिन् Adj. *den Gedanken folgend* Mahâvj. 109,85.

चित्र II. 7. m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 2,9,8.

चित्रविद्या f. *Zeichenkunst* Damajantîk. 200.

क्लमय Adj. *verstellt* Ḱaṇḍiç. 22.

छिद्रानुसारिन् Adj. *nach Jmds* (Gen.) *Schwächen spähend* M. 7,103.

कुट् mit उद् Caus. उच्छोटित *getüncht* Damajantîk. 254.

जनमक्षिष m. *ein gewöhnlicher Stier* Ḱaṇḍiç. 79.

जनसंमर्द m. *Menschengedränge* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 354,9.

जम्बुक II. 1) *e*) Damajantîk. 34.

जम्भनिशुम्भन m. Bein. Indra's ebend. 221.

जागरितदेश m. *der Standort im wachen Zustande* Çat. Br. 14,7,1,16.

1. जाल II. *Spinngewebe* Damajantîk. 175.

जीवतण्डुल II. 2. 6. Bezeichnet als Adj., wie Delbrück richtig erkannt hat, ein Mus, in dem die einzelnen Körner nicht zerkocht, sondern gleichsam *lebendig, wie im ungekochten Zustande, geblieben sind.*

जीवत्तक II. 2) *b*) Damajantîk. 236.

ज्योत्कारित n. ebend. 109. Vgl. ज्योत् 5. 7. Subhâshitâv. 2410. fg.

तण्डक III. n. *Schiff* Damajantîk. 215.

तत्कृत Adj. *dadurch hervorgebracht* M. 5,126.

तत्परायण Adj. *dem dieses über Alles geht* Bhag. 5,17.

तत्प्रधान Adj. *von diesem u. s. w. abhängig* M. 3,18.

तत्समक्षम् Adv. *vor dessen Augen* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 194,1.

तद्द्विगुण Adj. *zweimal so viel* M. 8,59.

तद्बुद्धि Adj. *dessen Geist darauf gerichtet ist* Bhag. 5,17.

तद्वंश्य Adj. *zu dessen Familie gehörig;* m. *dessen Anverwandter* M. 7,202.

तद्वत्कार् Nom. ag. *dieses sprechend* M. 12,115.

तन्निष्ठ Adj. *diesem sich ganz hingebend* Bhag. 5,17.

तर्ण III. *Thierjunges* Damajantîk. 98.

ताण्डवय् *tanzen lassen* ebend. 36.

तिमिरौघ m. *dichte Finsterniss* Mṛkkh. 85,11.

तुरग III. Adj. *schnell gehend* Damajantîk. 32.

तुल्यप्रभाव Adj. *von gleicher Macht* MBh. 1,76,70.

तुल्यभाग्य Adj. *gleiches Schicksal habend* Mṛkkh. 98,18.

तुल्यशील Adj. *von gleicher Art des Verfahrens.* Nom. abstr. °ता f. ebend. 101,19.

तृणच्छेदिन् Adj. *Gras abschneidend* M. 4,71.

तेजोमात्रा f. *Lichttheilchen* Çat. Br. 14,7,2,1.

तेमन III. 1) *c)* Damajantîk. 251.

तैक्ष्ण्य III. *Schnelligkeit* Kaṇḍiç. 57.

तौर्य III. °त्रिक n. = °त्रय M. 7,47.

त्रिदिविन् m. *ein Gott* Kaṇḍiç. 87.

त्रिप्रकार Adj. *dreifach* M. 12,51.

त्र्यब्द Adj. *drei Jahre während* M. 11,128.

त्वाष्ट्रशत्रु m. Bein. Indra's Kaṇḍiç. 23.

दण्डपाशिक m. *Polizeidiener* Damajantîk. 239. fg. °पाशिक gedr.

दण्डलेश m. *eine kleine Geldstrafe* M. 8,51.

दत्तोत्तर III. *ein Urtheil fällend* Mṛkkh. 137,24.

दत्तपाञ्चालिका f. *eine Puppe aus Elfenbein* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 350,1.

1. दर्भ् mit वि 7. विदर्भित *vereinigt —, vermischt mit* Damajantîk. 241.

दल III. 1) *g)* ebend. 260.

दशोत्तर Adj. *der 11te* MBh. 3,308,1.

दाम्भ Adj. *betrügerisch* Damajantîk. 85.

दायी Adv. mit कर् *beschenken* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 281,1.

दासजीवन Adj. *wie ein Sclave lebend* M. 10,32.

दिगीश् m. = दिगीश Kaṇḍiç. 100.

दिव्यदर्शन Adj. = दिव्यदर्शिन् MBh. 3,306,6.

दुःखजीविन् Adj. *im Unglück lebend* M. 11,9.

दुःखप्राय Adj. (f. आ) *überreich an Leiden* M. 12,77.

दुःखयोग m. *das Anthun eines Leides* M. 6,64.

दुःखकृन् Adj. *Leiden zu Nichte machend* Bhag. 6,17.

दुर्धर्ष III. m. N. pr. eines Râkshasa R. 5,41,2. 24. fgg.

दुर्बलेन्द्रिय Adj. *mit schwachen Sinnesorganen* M. 3,79.

दुस्तटी f. *ein gefährlicher Abhang* Damajantîk. 267.

दूरय् III. 7. *berauben* Kaṇḍiç. 83.

देवदेवेश III. Bein. Indra's MBh. 3,310,14.

दैवमानुषक s. u. मानुषक.

दैवाद्यत्त Adj. *mit einer an die Götter gerichteten Ceremonie beginnend und endigend* M. 3,205.

1. द्रु, Caus. द्रवयति *vertreiben* Kaṇḍiç. 70.

द्रोणि f. = द्रोणी *Thal* Damajantîk. 87.

द्वार् III. m. N. pr. eines Gandharva R. 4,41,61.

द्विजराज III. *der Mond* und Bein. Brahman's Çaṅkaṇṭhak. 1,16.

धर्मकामार्थसंबन्ध m. so v. a. *Eheschliessung* MBh. 1,74,20.

धवल III. = स्वाम्यनुयायिन् und प्रभु Haravigaja 10,3.

धातवीय Adj. *aus Erzen bestehend* ebend. 2,50.

धनन III. *das Klingen* überh. Çaṅkaṇṭhak. 1,46.

नद्य Adj. *Flüsse habend* Haravigaja 5,30.

नयनवत् Adj. *Augen habend* Mâlatîm. (ed. Bomb.) 97,1.

नरजाङ्गल n. *Menschenfleisch* ebend. 162,1.

नविद्य Adj. *unwissend* MBh. 1, 76,63.

नष्टचर्या f. *das Versteckenspielen* Damajantîk. 221.

नाक III. 1) *a)* n. Khând. Up. 2,10, 5. Von Çaṅkara sehr künstlich erklärt.

नाकु III. 1) Damajantîk. 85. 138.

नागरङ्ग III. Çaṅkaṇṭhak. 3,5.

नाडिंधम III. 5. 7. in पाञ्चजन्य° *der die Muschel P. bläst,* d. i. Vishṇu ebend. 1,31.

निकर्तु *Schwert* Haravigaja 8,41.

निकृत्न n. *das Behauen* ebend. 3,39.

निगूहन III. *Umarmung* ebend. 3,55.

नितम्ब III. *der Resonanzboden bei der* Vîṇâ ebend. 1,9.

निदाघरुचि m. *die Sonne* ebend. 8,34.

निपित्सु Adj. *im Begriff zu stürzen* ebend. 2,6.

निम्नय्, °यति *erniedrigen,* so v. a. *übertreffen* Damajantîk. 116.

निर्घात III. m. N. pr. eines Dânava Kathâs. 47,12.

निर्नेरित Adj. *abgetrocknet* Damajantîk. 97.

निर्मलीमस Adj. *rein* Haravigaja 6,16.

निर्मूलन III. m. *Entwurzeler* Damajantîk. 198.

निर्वर् III. Adj. *vorzüglich* Haravigaja 8,37. 46.

निश्वासय् *zum Athem werden* Damajantîk. 80.

निषध III. 2) *a)* ebend. 150.

निष्ठ III. 2) *h)* ebend. 134.

निष्ठीविता f. *das Ausspucken* Haravigaja 10,13.

निष्प्रक्रम Adj. *unbändig* ebend. 7,56.

निस्तुष III. 2) Nom. abstr. °त्व n. = निर्दोषत्व Çaṅkaṇṭhak. 2,7.

नीलगल m. Bein. Çiva's Haravigaja 6,63.

नीलवज्र m. N. pr. eines Gaṇa des Çiva ebend. 7,43.

पक्ष्मन् IV. 3) ebend. 5,85.

पङ्गुयित n. *das Hinken* Çaṅkaṇṭhak. 2,57.

पञ्चात्त m. N. pr. eines Gaṇa des Çiva Haravigaja 7,25.

पटलिका f. *Kästchen, Körbchen* Damajantîk. 246.

पण्डालु *eine Art Gemüse* ebend. 236.

1. पत् mit व्यति *über Etwas hinauskommen* Haravigaja 6,30.

पताकाय्, °यते *eine Fahne darstellen* Damajantîk. 72.

पतंगाश्मन् m. = सूर्यकान्त Çaṅkaṇṭhak. 4,36.

पत्रलता IV. term. techn. der Zeichenkunst Damajantîk. 200.

1. पर् mit अव Caus. (°पूर्य) *auffüllen* Haravigaja 9,6. — Mit विपरि Caus. *voll machen* (die Mondscheibe) ebend. 8,40. — Mit वि Caus. *füllen,* so v. a. *blasen* in ein Horn ebend. 10,22.

परागम IV. *Ankunft* überh. Damajantîk. 30.

परिपाटलित Adj. *ganz roth gefärbt* Haravigaja 8,43.

परिपीवर् Adj. *sehr feist* ebend. 6,6.

परिमर्ष m. *Berührung* ebend. 6, 22. Richtig °मर्श.

परिरिप्सु Adj. *zu umarmen wünschend* ebend. 9,44.

परिवर्तन IV. n. *das Beschützen* Damajantîk. 64.

पर्ब् IV. *gehen.* पर्बत् ebend. 52.

पर्याणय् *satteln* ebend. 32. 166.

पशुजनन Adj. *Vieh erzeugend* Maitr. S. 4,3,7 (45,21).

पशुमत n. *Irrlehre* Haravigaja 6,102.

पाञ्जर Adj. *zum Käfig gehörig* Damajantîk. 60.

पापर्द्धिक m. *Jäger* ebend. 33. 44

1. पार् IV. 7. पारी *Stückchen* ebend. 221. 245.

पाशवमत n. *Irrlehre* Haravigâja 6,101.

पिङ्गिमन् m. *Röthe* ebend. 9,34.

पिण्डीर IV. 2) *a*) ebend. 7,44.

पीठ IV. 1) *a*) f. पीठी ebend. 2, 64. Damajantîk. 197.

पुरा IV. 7. Mit Gen. *vor* Haravigâja 6,23.

पुरासुर m. N. pr. eines Asura ebend. 4,28.

पुरोवात IV. auch *der einem Gewitter vorangehende Wind* Khând. Up. 2,3,1.

पूलक IV. 2) f. °लिका *Büschel* Damajantîk. 141.

पृषत्क IV. *ein runder Flecken* Haravigâja 5,69.

प्रचपल Adj. *sehr beweglich* ebend. 3,31.

प्रजागरूक Adj. *ganz wach* Çaikanṭhak. 4,46.

प्रजाप IV. Adj. *die Unterthanen beschützend* und *betend* Damajantîk. 133.

प्रतिच्छन्दक IV. so v. a. *bewandert in* ebend. 120.

प्रतिनायक IV. = प्रतिनिधि 3) Çaikanṭhak. 3,44.

प्रतिपथ IV. m. *Rückweg* Haravigâja 1,40.

प्रतिमल्लता f. *Rivalität* ebend. 6,192.

प्रतिमिति f. *Spiegelbild* Çaikanṭhak. 4,49.

1. प्रतिमुख IV. *Spiegelbild des Mundes* Haravigâja 1,2.

प्रतिरूपता f. *Aehnlichkeit* ebend. 2,30.

प्रतिवर्षण n. *das wieder Vonsichgeben* Çaikanṭhak. 3,49.

2. प्रतिवाणि IV. Z. 2 ist अभिप्राय nach Zachariae zu streichen.

*प्रतिसंविन्निश्चयावतारा f. *eine best.* Dhâraṇî Mahâvj. 25,9.

प्रतिसमापन n. *das* (einem Feinde, Gen.) *Entgegentreten* R. 6,43,17.

प्रतीतिमत् Adj. *bekannt, erkannt* Haravigâja 6,32.

प्रभामय IV. m. *ein best.* Gaṇa Çiva's Haravigâja 9,1.

प्रोक्क Adj. *zum Wachsthum bringend, treibend* Damajantîk. 153.

प्रविकट Adj. *sehr gross* Haravigâja 8,37.

प्रविदित्सु Adj. *auszuüben wünschend* ebend. 6,6.

प्रविविक्तता f. *das Sichfernhalten von den Einflüssen der Welt* Gâtakam. 1,12.

प्रवेष्ट IV. 3) Haravigâja 12,11.

प्रसार IV. *Kaufbude* Damajantîk. 16.

प्रसूति IV. Haravigâja 10,13 fehlerhaft für प्रसिद्धि.

प्रसेवक IV. 2) *Beutelchen* in ताम्बूल° Damajantîk. 242.

प्रस्तावपाठक m. = वैतालिक Damajantîk. 210.

प्रस्थानक n. = प्रस्थान 1) ebend. 208.

प्रस्थिक, f. आ IV. *der Resonanzkasten der* Vîṇâ Comm. zu Haravigâja 1,9.

प्रस्फार Adj. *gespreizt* Damajantîk. 113.

प्रागीत्य n. *das Bekanntsein, Hervorragendsein* ebend. 105.

प्रातिजनीन IV. *für Alle passend, populär* Haravigâja 12,20.

प्रातिहार्य IV. *das Amt des Thürstehers* Damajantîk. 139.

बकुलमेधी f. N. pr. eines Heiligthums Divjâvad. 47,26.

बन्धुमतीयक Adj. *zur Stadt* Bandhumatî (ebend. 141,19. 227,25. 282,23. fg.) *gehörig* ebend. 282,20.

बाणासनी Adv. mit कर् *zum Bogen machen* Haravigâja 4,28.

बाङ्कल IV. 2) *c*) nach Zachariae zu streichen, da राङ्कल gemeint ist.

बृहत्तन्त्रपति 5. = धर्माधिकारिन् Çaikanṭhak. 3,51. Nom. abstr. °त्व n. 50.

ब्राह्मणास्व IV. So zu lesen st. बाह्म°.

ब्रुडन n. *das Murmeln* (eines Baches) Haravigâja 5,123.

भणितिमय Adj. *in Beredsamkeit bestehend* Çaikanṭhak. 2,45.

भस्मसय् *einäschern* Haravigâja 9, 37. 10,45.

भीरु IV. f. *Frau* ebend. 7,51.

भूधर IV. *Berg* und *Fürst* ebend. 11,29.

भमी f. = भमि 1) ebend. 4,21.

मकरध्वज V. m. *Ocean* ebend. 8,15.

मङ्गाय् *wie ein Herold sich benehmen, preisen* Çaikanṭhak. 1,56.

मणितुलाकोटि f. *ein Fussring aus Edelsteinen* Kanpiç. 44.

मण्ड् mit वि Caus. *schmücken* Çaikanṭhak. 1,23.

मण्डलीश oder °लेश (V.) m. *Herr der Ringe* und zugleich *Beherrscher eines Landes* Rudraṭa, Çṛṅgârat. 1, 159 nach der Lesart नूपुर°वलित.

मत्सरिन् V. m. *Feind* Haravigâja 9,10.

मदवारण m. *ein toller Elephant* Çaikanṭhak. 3,52.

मधुपायिन् V. Haravigâja 3,68. 70.

मन्तु V. *Kummer* Çaikanṭhak. 2,53.

1. मर्ज् mit अनु V. *entlang abwischen* Divjâvad. 387,7.

मर्ज् mit प्रवि V. °मृष्ट = स्पृष्ट Haravigâja 12,49.

मलन V. 2) ebend. 6,197. 7,17. 26. 59.

मलय् *reiben* ebend. 7,8. Vgl. मल्.

मक्षा V. Nomin. मक्षा[:] Çat. Br. 14,7,2,23. Kathop. 1,24. An der ersten Stelle liest eine gute Hdschr. मक्षा ध्रुवः, und so wird wohl auch an der anderen Stelle मक्षा भूमौ zu lesen sein.

मात्रासंसर्ग m. *das Verbundensein der Theile* Çat. Br. 14,7,2,15.

मायीय Adj. *von der* Mâjâ *herrührend* Haravigâja 12,67. fg.

2. मार्ग V. m. Pl. = वाग्यस्य ताडनभेदाः ebend. 2,19. Vgl. 2) *i*).

मुखलाङ्गल V. ebend. 12,47.

मुद्गभुज् V. ebend. 5,87.

मुष्टिग्रह m. *das Umklammern mit der Hand* ebend. 4,30. 9,56.

मृणालवल्ली f. *Lotusranke* ebend. 12,19. 36.

मेकल V. Bein. des Vindhja ebend. 3,48. 9,69.

मेघनील m. N. pr. eines Gaṇa des Çiva ebend. 7,7.

मेचकगल m. *Pfau* und Bein. Çiva's ebend. 2,53.

रक्तासूत्र n. *Tragband* ebend. 5,25.

रङ्कक = रङ्कु 1) Çaikanṭhak. 1,47.

रजनीभुजंग m. *der Mond* ebend. 1,23.

रत्नवत् V. 3) *a*) Haravigâja 11,43.

रसापुष् m. *Biene* Çaikanṭhak. 3,58.

रहस्तस् Adv. *aus der Einsamkeit* Haravigâja 5,54.

रात्रिंमन्य V. *sich für Nacht haltend* Çaikanṭhak. 4,12.

रिक्ती mit कर् V. *leer machen* Haravigâja 2,4.

रीढा V. = अवज्ञा oder प्रकार ebend. 8,26. 13,33.

रुरुत्सा f. *der Wunsch zu hemmen* ebend. 9,55.

रेचक V. = भ्रमण ebend. 2,29. 39.

रेणुलम्बन् m. *Wind* ebend. 8,11.

लघुक Adj. = लघु = 1) *n*) ebend. 10,39.

लत im Comp. metrisch für लता ebend. 11,22.

लम्ब, f. लम्बी V. *ein blühender Zweig* ebend. 5,87.

लय V. m. *Lust an Etwas* ebend. 2,53.

ललाटक V. 2) *a*) Çaikanṭhak. 3,1.42.

1. ली mit व्यप *verschwinden* Haravigâja 2,24. °लीन *vergangen* 6,140.

1. लुप् mit व्यव *abstreifen, ablegen* ebend. 6,97.

लुलायकेतु m. N. pr. eines Gaṇa des Çiva ebend. 7,21.

वज्रमुष्टि VI. 6. *eine harte Faust* oder *eine best. Waffe* ebend. 11,15. 33. 39. 42. N. pr. eines Gaṇa des Çiva 7,10.

वतंसित Adj. = अवतंसित ebend. 3,36.

वधाशङ्क n. (Bṛh. Âr. Up. 4,1,31; vgl. P. 6,2,21) und °शङ्का f. (Çat. Br. 14,6,10,3) *Besorgniss vor dem Tode.*

वध्यपट m. *Armensünderkleid, das rothe Gewand des Hinzurichtenden* Çaikanṭhak. 3,26.

वरुणामेणि VI. Vgl. Geldner in Festgr. 31.

वज्रथवती f. *Heer* Haravigâja 8, 34. 36. 11,17.

वर्णकदारु n. *Sandelholz* ebend. 9,73.

वर्त् mit प्रोद्, प्रोद्वृत्त *umgestürzt, gekentert* Dharmaçarm. 14,10.

वसति VI. 7. वंसति Çat. Br. 14, 9,1,5.

वीर् VI. f. वीरा als f. zu वीर 1) *a*) Çat. Br. 14,9,2,27.

व्रीव्हियव VI. Çat. Br. 14,9,3,22 ist wohl die Betonung व्रीव्हियंवाः anzunehmen.

शरीरदेश m. *eine Gegend des Körpers, Körpertheil* ebend. 14,7,2,3.

शैलाभ VI. Adj. *bergähnlich, berghoch* MBh. 13,156,17. R. 6,46,30.

1. श्रु mit प्रति VI. *antworten* hinzuzufügen.

सूतग्रामणी m. Pl. *Stallmeister und Vorsteher von Gemeinden* Çat. Br. 3,4,2,7. 8. 13,2,2,18. 4,2,5. 5,2, 7. 14,7,2,43. fg.

NACHTRÄGE
ZUM
SANSKRIT-WÖRTERBUCH
IN KÜRZERER FASSUNG VON OTTO BÖHTLINGK

BEARBEITET VON
RICHARD SCHMIDT

LEIPZIG 1928
VERLAG VON OTTO HARRASSOWITZ

THEODOR ZACHARIAE

DEM UM DIE SANSKRIT-LEXIKOGRAPHIE
HOCHVERDIENTEN GELEHRTEN
IN TREUER VEREHRUNG
GEWIDMET

Vorwort.

Außer meinen beiden bisher — WZKM 29, 259 ff. und ZDMG 71, 1 ff. — veröffentlichten Beiträgen zur Bereicherung des Sanskrit-Wörterbuches enthält das vorliegende Glossar im wesentlichen die Ausbeute aus der Yaśastilakacampū. Ihre Reichhaltigkeit ist handgreiflich, so daß allein schon ihre Drucklegung gerechtfertigt erscheint. Der Verfasser erinnert übrigens am Schlusse seines Werkes selber an dessen Ergiebigkeit in lexikalischer Hinsicht, indem er II, 418, 20/21 sagt:

abhidhānanidhāne 'smin Yaśastilakanāmani
Yaśodharamahārājacarite stān matiḥ satām.

Um so mehr bedauere ich, daß ich Somadevasūri's Werk mit Zuversicht nicht vollständig habe durcharbeiten können. Der Kommentar bricht ja leider in Band II, S. 243, Z. 8 ab, und ohne diesen kundigen Führer ist es nicht möglich, sich in dem Urwalde mit Sicherheit zurechtzufinden.[1]) Bleibt doch selbst in dem glossierten Teile noch vieles dunkel oder doch mindestens fraglich!

Die im pw ganz fehlenden Wörter resp. Bedeutungen oder ein solches Genus habe ich wieder wie bisher mit ° bezeichnet, während * besagt, daß das Betreffende daselbst noch nicht belegt ist. Außerdem enthält mein Verzeichnis noch eine Anzahl Vokabeln ohne diese Kennzeichen; das sind solche, die bei Böhtlingk im Generalindex nachgetragen sind und nun in meiner Liste als neue Belege nicht fehlen sollten. Die Stellenangaben sind absichtlich nicht vollständig; ein „etc" bringt das gelegentlich bei besonders häufigen Vokabeln zum Ausdruck. Zitiert wird nach Band, Seite und Zeile; v. u. bedeutet „von unten", wobei die Zeilen, welche Anmerkungen enthalten, nicht mitgezählt worden sind. Bei zweizeiligen Strophen habe ich a, b und bei vierzeiligen a, b, c, d verwendet, was alles auch für die übrigen Texte gilt.

Daß in meinem Verzeichnis Galanos wiederum zu Ehren kommt, will ich noch besonders hervorheben: *antika, kakubha, kāraṭaka* und *prajava* habe ich mir als diesbezügliche Belege notiert. Daß ich aber auch den Kommentar zur Yaśastilakacampū vollständig verarbeitet habe, ist ja eigentlich selbstverständlich. Śrutadevasūri ist ein im Lexikon sehr bewanderter Mann gewesen, der oft genug ein seltenes Wort des Textes mit zwei mindestens ebenso seltenen Ausdrücken glossiert[2]) oder ein ganz geläufiges Wort wie z. B. *śvan* mit einem ungebräuchlichen (in diesem Falle *saramāsuta*: I, 126, 15) erklärt. Er verdient also unsere volle Aufmerksamkeit. Funde aus seinem Kommentare habe ich durch (Ko.) kenntlich gemacht.

---

[1]) Eine neue Wanderung habe ich am 10. April 1922 unternommen und am 28. Mai, mit reicher Beute beladen, zu Ende geführt.

[2]) Man vergleiche auch Fälle wie *kolikasya tantuvāyasya kuvindasya* I, 126, 10 v. u.

Nicht unerwähnt lassen darf ich die Tatsache, daß die Ausgabe eine ganze Anzahl von Druckfehlern enthält, was vielleicht bei der Beurteilung meiner Liste hier und da zu berücksichtigen sein wird. Man soll das aber den verdienten Herausgebern nicht gar so schwer anrechnen, denn sie erinnern mit Recht an den Ausspruch, den ich übrigens auch für meine Leistung getan wissen will:

gacchataḥ skhalanaṃ kvāpi bhavaty eva pramādataḥ;
hasanti durjanās tatra, samādadhati sajjanāḥ.

Nun hatte ich ursprünglich die Absicht, meine Blütenlese aus dem Yaśastilakam für sich zu veröffentlichen; am 7. März 1921 schrieb ich auf das Titelblatt des druckfertigen Manuskriptes, wie s. Z. Aufrecht, den Stoßseufzer der Erleichterung: Augiae stabulis purgatis plaudite, amici — als mein Plan durch den Helioplan-Neudruck des pw eine ganz neue Richtung bekam. Der Verleger trat nämlich an mich heran mit dem Ersuchen, ich möchte einen Nachtrag dazu liefern und vor allem einen Aufruf erlassen, um die Unterstützung der Fachgenossen zu gewinnen. Er erschien im LZ, in der Nummer vom 1. August 1923, blieb aber leider so gut wie unbeachtet, indem sich nur Geldner, Jolly, Zachariae und cand. E. Baer (Zürich) meldeten. Merkwürdig, höchst merkwürdig! Aber mindestens ebenso absonderlich war es, daß, wie die Firma Markert & Petters mir mitteilte, verschiedene Sachverständige [? ?] in Leipzig der Ansicht waren, daß ein Nachtrag zum pw transkribiert keinen Erfolg haben würde!!! Da ich für solche Weisheit wirklich kein Verständnis besitze, brach ich die Verhandlungen augenblicklich ab und schloß meinen Vertrag mit der Orient-Buchhandlung, deren Inhaber, Herr Heinz Lafaire, von Anfang an so viel Entgegenkommen und Verständnis gezeigt hat, daß ich es für meine Pflicht halte, dies öffentlich dankbarst anzuerkennen. Er hatte auch sogleich denselben Gedanken wie ich, daß nämlich die Böhtlingk'schen Nachträge restlos in meine Liste hineingearbeitet werden müßten, wenn anders unsere Publikation etwas wirklich Brauchbares werden sollte. Die Zeit hat dabei freilich leider auch nicht entfernt dazu gereicht, die Böhtlingk'schen Zitate zu kontrollieren oder gar, was noch viel wünschenswerter gewesen wäre, sie den neusten Ausgaben anzupassen: ich habe alles einfach übernommen und nur ab und zu einmal kleine äußerliche Verschönerungen angebracht. Im übrigen wird es ein Leichtes sein, das Eigentumsrecht in jedem einzelnen Falle sofort festzustellen; wo * oder ° nicht genügen sollten, entscheidet definitiv das Zitat oder dessen Form. Zudem wäre ich durchaus nicht böse, wenn man Artikel, die von mir stammen, Böhtlingk zuschreiben sollte. Ich habe eine außerordentlich hohe Achtung vor der Leistung, die im pw steckt, und für mich bleibt immer noch ein hübsches Teil übrig. Ohne die Bescheidenheit zu verletzen, darf ich wohl feststellen, daß ich den rund 14450 Artikeln in den Böhtlingk'schen Nachträgen etwa 12000 neue resp. eigene gegenüber zu stellen habe. Diese entstammen folgenden Texten:

Amaru(śatakam) ed. Simon und ed. Kāvyamālā.

Amit(agati), Subhāṣitasaṃdoha ed. Hertel u. Schmidt, ZDMG 59. 61.

Unmattar(āghavam) ed. Kāvyamālā Nr. 17.

E(rotik), Beiträge zur indischen. 1. Auflage. Die in Klammern dahinter stehenden Buchstaben bedeuten: A = Anaṅgaraṅga; D = Dināļāpanikā-Śukasaptati; K = Kandarpacūḍāmaṇi; P = Pañcasāyaka; R = Ratirahasya; Rm = Ratimañjarī; S = Smaradīpikā. Einige von den jüngeren Erotikern sind inzwischen in Benares und Lahore erschienen; sie werden gelegentlich zitiert.

Kathāk(autukam) meine Ausgabe, Kiel 1898.

Kalāv(ilasa) ed. Kāvyamālā, Part I, p. 34 ff.

Kāvyāl(aṃkāra) ed. Kāvyamālā Nr. 2.

Kuṭṭ(anīmatam) ed. Kāvyamālā. (Nach J. J. Meyer.)

Kuval(ayānandakārikā) ed. Bombay, NSP, śak. 1808.

Kauṭ(ilīyam Arthaśāstram), Jolly's Liste IF 31, 204 ff. M = ed. 1909; A = Münchener Ms Nr. 334, B = Nr. 335.

Kauś(ikasūtram) ed. Caland.

Govardh(anācārya's) Āryāsaptaśatī ed. Kāvyamālā Nr. 1. Lateinische Ziffern beziehen sich auf die einleitenden Strophen 1—54.

Caraka (ed. Debendra Nath Sen und Upendra Nath Sen, soweit es sich um meine eigenen Angaben handelt).

Darpad(alana) ed. Kāvyamālā, Part VI, p. 66 ff.

Daśak(umāracaritam) ed. NSP.

Daśar(ūpa) ed. NSP, Bombay 1897. „Haas" bezeichnet dabei dessen englische Übersetzung.

Daśāv(atāracaritam) nach J. J. Meyer's Angaben in seiner Übersetzung des Kuṭṭanīmatam.

Par. Sār. = The Paramārtha Sāra (The Kashmir Series of Texts and Studies edited by J. C. Chatterji, Srinagar 1911 ff., Vol. VII).

Par. Tr. = The Parā Trimsikā (Vol. XXI in voriger Serie).

Pārvat(īpariṇayanāṭakam), meine Ausgabe (AKM XIII, 4; Leipzig 1917).

Pūrṇabh(adra), nach Hertel's Liste in dessen Ausgabe.

Praty. Hṛd. = Pratyabhijñā Hṛdaya (Vol. III der Kashmir Series).

Manmath(onmathana), meine Ausgabe ZDMG 63.

Mgs = Mānavagṛhyasūtra ed. Knauer.

Muk(undānandabhāṇa) ed. Kāvyamālā Nr. 16.

Y(aśodhara's) Kommentar zum Kāmasūtram.

Yudh(iṣṭhiravijaya) ed. Kāvyamālā.

Rasas(adanabhāṇa) ed. Kāvyamālā Nr. 37.

Laṭ(akamelakam) ed. Kāvyamālā Nr. 20.

V(ātsyāyana's) Kāmasūtram. Die ed. Benares 1912 wird gelegentlich auch zitiert.

Vāsav(adattā) nach Gray, ZDMG 60.

Viddh(aśālabhañjikā) nach Gray, JAOS 27, 1, p. 7.

Vaij(ayantī) ed. Oppert.

Śiv. Vim. = The Shiva Sūtra Vimarshinī (The Kashmir Series . . . Vol. I).

Śuk(asaptati) t(extus) s(implicior) resp. o(rnatior), meine Ausgaben.

Śṛṅgt = Śṛṅgāratilakabhāṇa ed. Kāvyamālā Nr. 44.

Śṛṅgbh = Śṛṅgārabhūṣaṇabhāṇa ed. Kāvyamālā Nr. 58.

Śṛṅgārasarv(asvabhāṇa) ed. Kāvyamālā Nr. 78.

Śrīk(aṇṭhacaritam) ed. Kāvyamālā Nr. 3. Ist teilweise schon im pw verarbeitet.

Samay(amātṛkā) ed. Kāvyamālā Nr. 10. Mit Benutzung natürlich von J. J. Meyers Übersetzung.

Sarasv(atīkaṇṭhābharaṇam).

S(omadevasūri's) Yaśastilakam, ed. Kāvyamālā Nr. 70.

Sūryaś(atakam) ed. Kāvyamālā Nr. 19.

H(aravijaya) ed. Kāvyamālā Nr. 22. Ist teilweise schon im pw verarbeitet und wird hier mit vollem Titel zitiert.

Harṣac(aritam) nach der Liste von Thomas, JRAS 31.

* * *

Meiner beiden Helfer Zachariae und Baer gedenke ich mit besonderer Dankbarkeit. Von ersterem stammen viele neue Belege und Verweise, während letzterer über 100 neue Vokabeln resp. Bedeutungen aus Texten des Kaśm(irischen) Śiv(aïsmus) beigesteuert hat. Ihre Funde sind durch [Z.] resp. [B.] kenntlich gemacht.

Mit Anerkennung gedenke ich auch des Setzers, der sich mit meinem Manuskripte treffsicher abgefunden hat. Das war deshalb nicht ganz leicht, weil ein großer Teil davon in einer Zeit verzettelt worden ist, wo die Papiernot aufs höchste gestiegen war oder das, was man als Schreibpapier kaufte, sich weder mit der Feder noch mit der Tinte befreunden wollte. Ich sah mich daher genötigt, Zettel zu verwenden, die schon zwei- oder gar dreimal zu anderen Arbeiten benutzt worden waren und nun schließlich z. T. so verwirrend bunt aussahen, daß nur ein geübtes Auge den richtigen Weg zu erkennen vermochte.

Schließlich noch eine Bemerkung, die zu unterlassen gegen meine innerste Überzeugung wäre: ich habe mir eine neue Ausgabe des pw ganz anders vorgestellt! Es wäre an der Zeit gewesen, Böhtlingks Arbeit mit Hilfe des gesamten, seit 1889 erschienenen neuen Materials zu ergänzen. Wie reich die Ausbeute gewesen wäre, habe ich besonders an den von mir gelesenen bhāṇa's gesehen, von denen manche trotz ihres geringen Umfangs mehrere hundert Nova ergeben haben. Aber natürlich müßten sich, wenn gründliche Arbeit geleistet werden soll, alle Indologen der Welt zusammenfinden! Daß dies bald geschehen möchte, ist mein aufrichtiger Wunsch.

Münster W., 26. September 1924.

Richard Schmidt.

A

2. *a°*, *asvaptum* Tāṇḍya-Br. 10, 4, 4.
4. **a* m. ° = *sarvajño 'rhan*, S I, 53, 3. — Viṣṇu, H 31, 9; Vās. 113, 1.
aṃśa 1. *kenāṃśena* so v. a. in welchem Stücke? Daśak. 51, 7. — 8. Nenner eines Bruches.
aṃśaka m. °Sohn, H 43, 41.
aṃśagrāhin Adj. ein Erbteil empfangend, Viṣṇus. 15, 39.
aṃśaprāśá m. *Aṃśa*'s Wurf, Maitr. S. 1, 6, 12 (105, 1).
aṃśasavarṇana n. das Reduzieren von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner, Līlāv. S. 8.
aṃśasvara m. Haupt- oder Leitton in einem Musikstücke, S. S. S. 34.
āṃśitva n. Teilhaberschaft, Bṛhasp.
aṃśu 1. auch eine best. Soma-Libation, Śat. Br. 4, 1, 1, 2. 6, 1, 1 ff. *aṃśuvat* Adv. Kāty. Śr. 12, 5, 19; 15, 8. 22. *aṃśucamasa* m. 22, 8, 23. — 4. Faden, Caraka 4, 1.
aṃśukapallava Schärpe, Spr. 2931, 5822; Rājat. 4, 576. — °Gewandsaum, -zipfel, Kuṭṭ. 512; Daśāv. VII, 143; VIII, 76; Darpad. III, 88.
aṃśudhāraya m. Lampe, Maitryup. 6, 35.
°*aṃśumatphala* [m.] Musa sapientum, S I, 159, 11 v. u. (Ko.; *aśu*° gedruckt); 538, 11 v. u. (Ko.).
**aṃśumatphalā* Musa sapientum, S I, 101, 9 (Ko.).
Aṃśumadbhedasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
aṃśūdaka n. Wasser, das den Strahlen der Sonne oder des Mondes ausgesetzt war, Bhāvapr. 3, 15. 16.
aṃsadaghna Adj. (f. *ā*), bis zur Schulter reichend, Śat. Br. 14, 1, 3, 10.
aṃsapīṭha n. Schulterblatt, Suśr. 1, 126, 1; 340, 18; 350, 13; Hariv. 13165.
aṃsoccala m. Du. die Schulterknochen, Āpast. Śr. 7, 14, 2.
aṃhaspatya n. die Herrschaft über die Not, T. S. 1, 4, 14, 1; Āpast. Śr. 8, 20, 8.
Aṃhomuc m. N. pr. eines Ṛṣi, Ārṣ. Br.
aṃholiṅga Adj. das Wort *aṃhas* als Charakteristikum habend, Bez. einer Reihe von Sprüchen, Kauś. 32, 27; 52, 14; Ath. Par. 34, 31; Ath. Anukr.
°*aṃhohi* = *pāpapradhāna*, H 43, 274.
°*ak* zur Erklärung von *pracalākin*: *pracalam akanti kuṭilaṃ gacchantīti pracalākinaḥ puraḥ pracāriṇo yodhāḥ* H 31, 29 (Ko.); zur Erklärung von *kāka*: H 43, 288 (Ko.).
1. *aka* 1. Unheil, Kāśīkh. 24, 17.
aka °Adj. = *akutsita*, S II, 236, 2 (Ko. 14 v. u.). — *nāsti kaṃ śiro yeṣāṃ te 'kāḥ*, H 43, 288; ° = *kuṭilagāmin*, H 43, 349.
akaṇṭha auch: keine Stimme habend, heiser, Spr. 4913.
°*akaṇḍita* S II, 368, 13 unenthülst?
**akata* Adj. P. 5, 1, 121.
akatthana 1. Adj. nicht prahlend, MBh. 3, 45, 10. — = °*aślāghanīya*, S II, 162, 6. — 2. n. auch: vieles Reden, Suśr. 2, 363, 13.
°*akathana* n. das Nichtsprechen von etwas, Komm. zu Yudh. 6, 70.
akadvada Adj. nicht schlecht —, gut redend, Śiś. 14, 1.
akapila Adj. (f. *ā*) nicht bräunlich, Hemādri 1, 681, 17.
akapilacchavi Adj. nicht bräunlich, Daśak. (1925) 113, 9.
akampa Adj. nicht zitternd, MBh. 6, 14, 14.
akampita auch: nicht in eine zitternde Bewegung versetzt.
akampya Adj. nicht zum Zittern zu bringen, — von der Stelle zu rücken.
akampra Adj. nicht schwankend, Śobh. 36.
akara m. ein steuerfreier Ort, Damayantīk. 216.
2. *akaraṇa* auch: mit keiner religiösen Handlung verbunden, Āpast. Śr. 4, 1, 3.
°*akarada* Adj. steuerfrei, Kauṭ. 171, 14. 18.
akarāla Adj. (f. *ā*), 1. nicht schartig, Suśr. 1, 27, 14. — 2. sanft, milde (Augen), Bhāg. P. 3, 13, 28.
ákarṇa 1. lies: nicht defekt an den Ohren. Auch Āpast. Śr. 10, 22, 3.
akarṇagṛhīta Adj. nicht am Ohr gefaßt, Āpast. Śr. 10, 22, 9.
akarṇadhāra Adj. (f. *ā*) ohne Steuermann.
akarṇaprāvṛta Adj. bis zu den Ohren exklusive verhüllt, Āpast. im Komm. zu Tāṇḍya-Br. 8, 7, 7. — Vgl. *avakarṇa*°.
akarṇīya Adj. was man nicht hören mag, MBh. 8, 39, 7.
akarta m. Nichtunterscheidung.
akartar auch: der einem keinen Dienst erwiesen hat, R. ed. Bomb. 4, 43, 7.
akartṛka Adj. keinen Schöpfer habend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 65. — °ungekünstelt = vedisch, Pārvat.
akardama Adj. (f. *ā*) ohne Schlamm.
akarmakaraṇa Adj. = 2. *akaraṇa* oben, Jaim. 3, 8, 15.
akarmakāla m. eine Zeit, in der keine Zeremonie zu vollziehen ist, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 8, 5.
akarmakṛt Adj. untätig, Bhag. 3, 5.
akarmaṇyatā f. Untätigkeit, Bhoja zu Yogas. 1, 30; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 19.
akarmaṇyatva n. Untätigkeit, Sarvad. 163, 19.

akarmaprāpti f. das Nicheintreten —, Nichtzuhilfekommen des Schicksals, Pañcat. 132, 17.

akarmavant Adj. der den Werken entsagt hat, MBh. 14, 19, 8.

akarmaśrānta Adj. durch keine (vorgeschriebene) Handlung ermüdet, Āśv. Gṛhy. 3, 7, 2.

akarmin Adj. unfähig zu arbeiten, Baudh. in Dāy. 163, 19.

°*akarmīṇa* S II, 259, 17?

akalāpa Adj. keine Schüssel habend, Āpast. Śr. 9, 15, 2.

akali Adj. nicht streitend, — hadernd, Śiś. 19, 98.

akalita Adj. unbekannt, unbestimmbar, Mālatīm. 40, 3 (96, 1); Kathās. 123, 339.

akalitātman Adj. von unermeßlichem Geiste, Mahāvīrac. 124, 20.

akaliprasara Adj. wo kein Hader stattfindet, Kathās. 27, 92.

akaluṣa Adj. nicht trübe, hell, Varāh. Bṛh. S. 8, 53.

akaluṣātman Adj. lauteren Herzens, R. ed. Bomb. 4, 1, 115.

akalka °rein, H 34, 62.

akalkakalila Adj. von keiner Gemeinheit beseelt, Śiś. 19, 98.

akalpa m. das Nichtimstandesein, Bhāg. P. 10, 84, 63. Adj. mit *na* und *jātu* stets bereit zu (Lok. eines Nom. act.), MBh. 5, 33, 5. 6. (v. l. *akalya*). — unverzagt, Damayantīk. 183.

[*akalpa* °krank S I, 43, 1 u. 43, 11 (Ko.) verdruckt für *akalya*.]

Akalmaṣa m. N. pr. des vierten Manu, Matsyap. 9, 17.

akalmāṣa Adj. (f. *ī*) nicht bunt, Śat. Br. 6, 3, 1, 32.

akalya (so zu lesen) Adj. nicht zu erraten, Daśak. 42, 19.

akalya Adj. mit *na* und *jātu* stets bereit zu (Lok. eines Nom. act.), MBh. 5, 975 f. *akalpa* v. l.

ákalyāṇa auch: nicht hübsch, AV. 20, 128, 8.

akalyāṇamitra n. ein Freund, der nur Unheil bringt, Jātakam. 17.

ákava, lies: lückenlos.

akavi auch m. Nichtdichter, Kṣem. 1, 3.

**Akaśāpa* m. N. pr. eines Mannes, *gaṇa śubhrādi* in der Kāś.

°*akaśmala* = *anavadya*, S I, 90, 5 v. u. (Ko.); = *nirmala*, S I, 570, 10 (Ko.).

akasyavid Adj. nicht auf etwas merkend, Maitr. S. 1, 5, 12.

akāku Adj. unverändert (von der Stimme), Śiś. 11, 1.

akāñcana Adj. ohne Gold, — Goldschmuck, Naiṣ. 9, 28.

°*Akāṇḍamṛtyu* m. Name eines Aufsehers über die Hunde, S II, 188, 4.

akātara Adj. nicht feige, beherzt.

°*akātaratva* n. = *dhairya*, S I, 62, 9 v. u. (Ko.).

akāpuruṣavrata n. nicht die Weise eines elenden Wichtes, Spr. 398.

akāmáyamāna Adj. nicht wünschend, Śat. Br. 14, 7, 2, 8.

akāmayāna Adj. nicht wünschend, MBh. 14, 28, 4.

akāmavikriya Adj. keine Liebesregung empfindend, Hem. Par. 2, 112.

akāmasaṃjñapana n. das Sterben eines Opfertieres vor der Opferung, Āpast. Śr. 9, 18, 6.

akāmātman Adj. frei von Wünschen, Vasiṣṭha 1, 6.

akāmin Adj. nicht verliebt, Spr. 3786.

akāmya Adj. nicht begehrenswert, Kap. 1, 85.

1. *akāraṇa*, °*tas* = *akāraṇāt* usw., Śiś. 10, 16.

akāraṇaka Adj. keine Ursache habend, Sarvad. 120, 7.

akāraṇabandhu m. ein uneigennütziger Freund, Mṛcch. 173, 6.

Akārādinighaṇṭu m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

akārpaṇya definiert Hemādri 2, a, 9, 6. 7.

akārpaṇya Adj. ohne Jammern, — Selbsterniedrigung, Spr. 5256.

akāryakṣama Adj. nichts zu leisten vermögend, ZDMG 36, 519.

**akārṣṇya* n. Nom. abstr. Pat. zu P. 5, 1, 119, Vārtt. 10.

akālakṣepam Adv. unverzüglich.

akālajña Adj. keine Rücksicht auf Zeit nehmend.

akālaniyama m. keine Beschränkung in bezug auf Zeit, Gaut. 15, 5.

akālasaṃyamam Adv. ohne sich an eine Zeit zu binden, VP. 2, 13, 45.

akāvaṅka n. = *aṅkāṅka*, Maitr. S. 2, 8, 7.

°*akiṃcanīkṛta* = *daridrita*, S I, 53, 7 (Ko.).

akiṃcijña Adj. nichts wissend, Spr. 5188.

akiṃcid nichts. *uktvā* MBh. 13, 41. 27; 52, 36; 55, 3.

akiṃcinmaya Adj. aus nicht gebildet, VP. 4, 1, 12.

akilina Adj. nicht feucht, — naß, Gobh. 4, 7, 8.

akilbiṣa Adj. fehlerlos, f. *ī* MBh. 1, 63, 97.

akīrtanīya Adj. nicht auszusprechen, unsagbar, Daśak. (1925) 2, 131, 2.

°*akīrtitavya* unsagbar, Unm. 12[b].

akuñcita Adj. nicht krumm, gerade, Vāsav. 285, 6.

akuṭila Adj. gerade (eig.) und redlich, Spr. 351.

akuṇṭha Adj. nicht stumpf, scharf (eig. und übertr.).

°*akuṇṭhakaṇṭham* Adv. mit unermüdlicher Stimme, S II, 290, 14 [°*kuṇṭham* gedruckt].

akuṇṭhadhiṣṇya n. = *vaikuṇṭhaloka*, Bhāg. P. ed. Bomb. 3, 5, 45.

akuṇṭhamaṇḍala Adj. mit scharfem Rande (*cakra*), MBh. 1, 19, 21.

akuṇṭhita Adj. = *akuṇṭha*.

akuṇḍalin Adj. nicht mit Ohrringen geschmückt.

akutaścala ein Name Śiva's, Goldstücker, Dict.; Trik. (ed. Bombay 1889) 48 [Z.].

akutas mit *cid* ohne irgendeine Absicht, MBh. 12, 219, 26.

akutomṛtyu Adj. dem von keiner Seite der Tod droht, Bhāg. P. 3, 17, 19.

akutsayant Adj. nicht schmähend, — tadelnd.

akuthita Adj. nicht stinkend.

akupāna Adj. nicht zürnend, wohlwollend, Āpast. Śr. 14, 28, 4.

akupita Adj. nicht erzürnt, Ind. St. 13, 404.

akupya n. impers. haud irascendum, MBh. 15, 30, 3.

akupya n. Edelmetall, Kir. 1, 35.

akumbha m. etwas in seiner Art Einziges, Jātakam. 17, 5. 28.

akula 1. m. Bez. des Sonntags, Montags, Donnerstags und Sonnabends. — 2. m. f. (*ā*) der 1., 3., 5., 7., 9., 11., 13. und

15. Tag in einem Halbmonat. — 3. n. Bez. best. Mondhäuser.

akulaka Adj. ausgekernt, Caraka 6, 1. Vgl. *niṣkulā, niṣkulī, nisphalī* und *phalī* mit *kar. ku* und *pha* werden oft miteinander verwechselt.

akulaja Adj. aus niedrigem Geschlecht, Spr. 4311 v. l.

akulīna, lies = *akula*.

[*ákuśala*,] Adj. f. *ī* Maitr. S. 1, 11, 10 (172, 3).

akuṣṭhipṛṣat Adj. weder aussätzig noch gesprenkelt, Āśv. Gṛhy. 4, 8, 4.

akuha Adj. nicht betrügerisch, ehrlich, R. 2, 109, 27.

°*akuhana* = *īrṣyārahita*, S II, 142, 4; Harṣac. 202, 13.

akūja Adj. lautlos, MBh. 1, 126, 20.

akūjana Adj. nicht knarrend (Achse), MBh. 8, 37, 27; 68, 25. — n. das Schweigen, MBh. 12, 109, 15.

akūṭaka Adj. nicht falsch (Münze).

°*akūṭātman* Adj. = *nirvyājahṛdaya* und *aparvatasvabhāva*, H 43, 175.

akūrmapṛṣant Adj. nicht wie eine Schildkröte gesprenkelt, Āpast. Śr. 2, 11, 3.

akṛcchralaṅghya Adj. ohne Beschwerden zurückzulegen (Weg), Rājat. 3, 224.

akṛcchrin Adj. keine Mühe bei etwas habend.

akṛta 1. a) Nom. abstr. °*tva* n. Kāty. Śr. 20, 4, 6.

akṛtaka Adj. natürlich, naturalis.

akṛtakṛtya Adj. der seine Pflicht nicht getan hat. Nom. abstr. °*tva* n. Ind. St. 15, 348.

akṛtacūḍa Adj. an dem die Zeremonie des Haarschneidens noch nicht vollzogen ist, M. 5, 67.

akṛtaprajña Adj. dumm (Person), MBh. 13, 105, 3; Bhāg. P. 1, 13, 31.

akṛtaprajñaka Adj. dass., MBh. 12, 197, 10.

akṛtaprathamayajña Adj. der das erste Opfer noch nicht vollzogen hat, Bhārgava im Komm. zu Āpast. Sr. 9, 12, 11.

akṛtalakṣaṇa Adj. ohne besondere Kennzeichen.

akṛtavidya Adj. ununterrichtet, ungelehrt.

akṛtavaira Adj. unbeleidigt, Mṛcch. 163, 12.

akṛtavyūha Adj. eine Sache nicht weiter verfolgend, sich über etwas nicht aussprechend, Paribh. 56.

akṛtaśmaśāna Adj. der keine Leichenstätte angelegt hat, Śat. Br. 13, 8, 1, 1.

akṛtaśrama Adj. der sich keinen Beschwerden, keinen Mühen unterzogen hat.

akṛtasaṃjña Adj. der keine Unterweisung erhalten hat, MBh. 14, 19, 56.

akṛtāgas Adj. der nichts gesündigt hat, R. 1, 7, 13.

akṛtāgra Adj. (Speise,) von der die Erstlingsbissen nicht (dem Ehrengaste) dargereicht worden sind, Hariv. 11168.

°*akṛtin* Adj. = *akṛtārtha*, ineffectual, Harṣ. 239, 13.

°*akṛtrimālāpatva* the possession of 1. truthful, 2. superhuman utterance, Harṣac. 109, 20.

akṛtsnavid Adj. nicht alles wissend, mangelhaftes Wissen habend, Bhag. 3, 29.

akṛpa Adj. (f. *ā*) mitleidlos, grausam, Daśak. 80, 5; H 50, 23.

akṛpaṇa Adj. °nicht erbärmlich, so v. a. groß, gewaltig stark, Yudh. 7, 7.

akṛpaṇam Adv. nicht kläglich tuend.

akṛmiparisṛpta Adj. worauf kein Ungeziefer umherkriecht, Gobh. 2, 6, 6.

akṛśalakṣmī Adj. mit Glücksgütern reich versehen, oder: reich an Schönheit, Kir. 5, 52.

akṛśānekakaṇṭaka Adj. von den vielen kleinen Gräten befreit, R. ed. Bomb. 3, 73, 15. = akṛśā aneke ca kaṇṭakā yasya vidyante, Komm.

akṛṣṭa 1. c) nicht gezogen, von einer best. Aussprache der Vokale, Saṃhitop. 29, 3. 6. 7.

akṛṣṭarohin Adj. wild wachsend, Ragh. 14, 77.

akṛṣṇa Adj. nicht schwarz, Kāty. Śr. 22, 4, 13. — °kein *Kṛṣṇa* und: keine schwarze Tat begehend, S I, 53, 3; 54, 1.

aklpta Adj. unvollkommen, ungiltig.

aketana Adj. obdachlos, Bhāg. P. 3, 4, 6.

akopa Adj. frei von Zorn, Śobh. 61.

akopa m. °= *īṣatkopa*, Yudh. 7, 16 (naña īṣadarthe).

akopana Adj. (f. *ā*) nicht zornig, — böse (Kuh), Hemādri 1, 456, 2.

akopayant Adj. jemand nicht aufregend, 213, 24.

akopitā f. das sich nicht dem Zorn Hingeben.

akośa Adj. 1. ohne Degenscheide, aus der Scheide gezogen, entblößt (Schwert), MBh. 4, 8, 1. — 2. ohne Samenbehälter, *R.* 6, 111, 46.

ákoṣadhāvana Adj. (f. *ī*) etwa: nicht aus dem Rahmen laufend, TBr. 3, 6, 2, 2.

akaudreya m. kein Kaudreya, Kāty. Śr. 10, 2, 21.

akauśala Mudrār. 70, 19. 20 (117, 11. 12); Jātakam. 9, 59.

akausīdya n. Fleiß, Jātakam. 1.

akkā Hurenwirtin, Pañcad.

**akti* f. Salbung, Zach. Beitr.

akratusaṃyukta Adj. nicht mit einer bestimmten Absicht verbunden, Āpast. Śr. 10, 14, 3.

1. *akrama* m. auch: Nichtallmählichkeit, Plötzlichkeit, in *kramākrama*.

2. *akrama*, °*mam* Adv. gleichzeitig, Naiṣ. 8, 4. — *akramaśas* Adv. dass., Kap. 2, 32.

akramoḍhā f. eine nicht in der natürlichen Reihenfolge Verheiratete (eine jüngere Schwester vor der älteren, eine ältere nach der jüngeren), Kāty.

°*akraśita* Adj. = *na kṛśīkṛta*, Yudh. 4, 61.

akrimi m. kein Wurm, Śat. Br. 5, 4, 1, 2.

akriya Adj. faul, lässig, Hariv. 4546.

akriyaka Adj. dass., Suśr. 1, 257, 8.

akriyāka Adj. untätig, unbeweglich, Śiś. 20, 17.

akrīṇant Adj. nicht kaufend, so v. a. Gekauftes nicht annehmend, Viṣṇus. 5, 129.

ákrīta Adj. nicht gekauft, Śat. Br. 3, 2, 4, 7; Tāṇḍya-Br. 9, 5, 1.

akruddha Adj. nicht erzürnt, Taitt. Ār. 1, 4, 2.

ákrudhyant Adj. nicht zürnend, Śat. Br. 14, 2, 2, 30.

ákrūra 1. Śat. Br. 5, 4, 3, 12.

ákrūraṃkāra m. Nichtverletzung, TS. 5, 1, 7, 1.

°*akrūratā* Milde, S I, 156, 15 v. u. (Ko.).

akrūraparivāra Adj. eine milde Umgebung habend. Nom. abstr. °*tā* f. Kām. Nītis. 8, 11.

1. *ákrodha* Śat. Br. 3, 2, 2, 24.
2. *akrodha*, f. *ā*, Hemādri 2, a, 92, 9.
akrośant Adj. nicht schreiend, — wehklagend, MBh. 3, 219, 14.
akliṣṭa 3. keine Pein verursachend, Kap. 2, 33.
akledya, Nom. abstr. °*tva* n. Vāmanap. 9.
akleśa Adj. keine Pein verursachend, Hemādri 1, 15, 3.
akleśam Adv. ohne Leiden, — Beschwerden, Prab. 61, 11.
[*akṣ*,] *akṣṇute*, *akṣṇuyāt* und *akṣitá* in der Bed. verschneiden Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 8 ff.).
2. *akṣa* 7. vgl. Zach. Beitr. — Wagen, Dharmaśarm. 3, 35.
3. *akṣa* 1. n. auch: sinnliche Wahrnehmung, Nyāyam. 1, 1, 17.
5. **akṣa* m. Schlange, Manm. IV, 16[b]. — °conduct, Vās. 72, 3.
akṣakitava m. Würfelspieler, MBh. 2, 77, 26.
akṣakūṭa n. Betrug im Würfelspiel, MBh. 3, 33, 3.
akṣaglaha m. Würfelwurf, -spiel, MBh. 2, 59, 8.
°*akṣaṇika* = *rasika*, H 43, 185; = *vyagra*, intent, Harṣ. 163, 14.
akṣata Adj. °ungedroschen, Mgs. II, 1, 5.
akṣata 2. nach dem Komm. zu R. ed. Bomb. 2, 25, 37 f. *ā* Pl. Nach H. an. und Med. m. n. auch Eunuch und nach H. c. 43 m. Bein. Siva's. Auch eine best. Krankheit, Dārila zu Kauś. 32, 9. Nach Zimmer ist auch AV. 7, 76, 4 *akṣatasya* zu lesen.
akṣatadhānā f. Pl. Gobh. 3, 3, 6 nach dem Komm. geröstete Gerstenkörner.
akṣatasaktu m. Pl. Grütze von unenthülstem Korn, Mān. Gṛhy. 1, 11.
akṣatāmayá m. eine Krankheit ohne Verletzung, Śat. Br. 13, 3, 8, 3.
°*akṣatimant* Adj. unverletzt, Yudh. 7, 118.
akṣatodaka n. Wasser, in dem unenthülstes Korn liegt, Mān. Gṛhy. 1, 8.
ákṣatriya m. kein Kṣatriya, Śat. Br. 6, 6, 3, 12.
akṣadāya m. Zug mit einer Spielfigur, Naiṣ. 6, 71.
akṣadevanapaṇī Adv. [mit *kṛ*] zum Einsatz im Würfelspiel machen, ZDMG 36, 512.
akṣadevitar Nom. ag. Würfelspieler, MBh. 4, 16, 45.
akṣadevin m. Würfelspieler, MBh. 5, 30, 29.
akṣadvāra n. Achsenloch, Sāy. zu ṚV. 5, 30, 1.
akṣadharma m. Würfelrecht, Spielregel, Pr. P. 32, 9.
akṣadhūrta m. Würfelspieler, MBh. 4, 20, 1; Benf. Chr. 185, 17; 196, 5.
akṣapaṭala °Reichsamt? Sam. VIII, 42.
**akṣapātana* n. das Werfen der Würfel.
**akṣabhāra* m. gaṇa vaṃśādi.
akṣama 3. unpassend, unangemessen, Bhāg. P. 1, 14, 43; Jātakam. 19, 6.
akṣamatā f. Unvermögen, mit Inf. Sāh. D. 34, 6.
akṣamada m. Würfelrausch, -fieber, MBh. 3, 59, 10.
akṣamā f. auch: Ungeduld, Kir. 2, 42.
akṣamālāmaya Adj. aus Rosenkränzen gebildet, Hemādri 2, a, 104, 14.
akṣamāvant Adj. ungeduldig, unnachsichtig, MBh. 3, 28, 16.
akṣamin Adj. unbarmherzig, Spr. 2425.
akṣaya 2. f. b) N. pr. einer Yoginī, Hemādri 2, a, 93, 18.
Akṣaya m. N. pr. eines Berges, Hariv. 2, 98, 15.
akṣayavaṭa m. N. pr. eines tīrtha, Komm. zu Viṣṇus. 85, 5.
akṣayya, *akṣayyodaka* n. Wasser, begleitet von dem Wunsche, daß es nie mangeln möge, Yājñ. 1, 242; Viṣṇus. 21, 4; 73, 27. *akṣayyasthāne*, Śāṅkh. Gṛhy. 4, 2; Yājñ. 1, 251.
akṣara 2. l) zu streichen; vgl. Zach. Beitr.
akṣara 2. m) Name eines Sāman, Ārṣ. Br.
akṣara n. *Gesetz, Recht, Pūrṇabh. 125, 23.
akṣarakara m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 52, 10.
akṣaracyutaka (wohl n.) Ergänzung einer ausgefallenen Silbe (ein best. Spiel), Kād. 7, 21. — H 48, 33 °eine best. Strophenform. [Eine Strophe, die beim Auslassen einer Silbe einen anderen Sinn gibt.]
°*akṣaraṇa* (m. n.) Würfelspiel, Yudh. 3, 63.
[*akṣaranyāsa*] *śoṇitena* °*saṃ* mit Blut geschriebene Schrift, Kathās. 8, 15.
°*akṣaramudrā* eine Art Geheimsprache, Y 39, 4 v. o.
akṣaraśas Adv. silbenweise, Maitr. S. 3, 1, 1.
akṣaraśikṣā f. das Abc, Daśak. 15, 12.
akṣarasadhātu n. eine best. Singweise, Lāṭy. 7, 9, 8.
akṣarākṣara m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 93, 9.
akṣarasthā Adj. in Silben bestehend, Tāṇḍya-Br. 16, 8, 4.
akṣarya, °*yaṃ revat* Name eines Sāman, Ārṣ. Br.
akṣavatī MBh. 3, 78, 10.
°*akṣavalaya* n. Gebetskranz, S I, 475, 2; Harṣac. 51, 6.
°*akṣavalayin* Adj. wearing a rosary, Harṣac. 43, 21.
akṣavāpa m. = *akṣāvāpa*, Kāṭh. 15, 4.
akṣávṛtta Adj. beim Würfelspiel vor sich gegangen, AV. 6, 118, 2.
akṣaśabda m. das Knarren der Wagenachse, Āpast. Śr. 11, 6, 12.
akṣaśikṣā f. Würfelkunst, Pr. P. 135.
akṣaśīla Adj. dem Würfelspiel ergeben, Āpast.
akṣasaṅgám Adv. so daß die Achse hängen bleibt, Maitr. S. 8, 3, 9, 2.
akṣasūtra Adj. (f. *ā*) mit einem Rosenkranz versehen, Hemādri 2, a, 105, 7. 16.
akṣasūtraka n. = *akṣasūtra*, Hemādri 1, 285, 6.
akṣasūtravalayin Adj. einen Rosenkranz als Armband habend, Caṇḍak. 30, 8.
°*akṣastena* m. S. II, 411, 17 ?
akṣahṛdaya n. Würfelgeheimnis, MBh. 3, 79, 19 ff.
akṣā f. ein best. Spruch, Śāṅkh. Śr. 18, 4, 1; 5, 1.
akṣānta Adj. nicht geduldet, Naiṣ. 6, 18.
°*akṣāma* Adj. nicht klein, groß, Yudh. 4, 49.
akṣāra Adj. nichts Ätzendes enthaltend, Viṣṇus. 62, 5.
akṣāramadyamāṃsāda Adj. nichts Ätzendes, nichts Gegorenes und kein Fleisch essend, Varāh. Yogay. 9, 15.
akṣāralavaṇa, lies: nichts Ätzendes und nichts Gesalzenes; vgl. *kṣāra*°.
akṣāralavaṇāśin, lies: nichts Ätzendes und nichts Gesalzenes essend.
akṣālita Adj. ungewaschen.

akṣāvalī f. Rosenkranz, Kād. 166, 22.
akṣikūṭa Viṣṇus. 96, 92. Nach dem Komm. °*kūṭe* = *pakṣmaṇī*, nach Anderen *netranāsāsaṃdhī*.
akṣicchidra n. Augenöffnung, Mān. Śr. 8, 19.
akṣiṇvant Adj. nicht übel mitnehmend.
akṣít Adj. unvergänglich, nicht verloren, Maitr. S. 1, 8, 6.
akṣitavyà Adj. zu verschneiden, Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 10. 12).
akṣiduḥkha n. Augenübel, Taitt. Ār. 1, 4, 1.
°*akṣin* S II, 252, 6 ?
**akṣinikāṇam* Abs. mit zugekniffenen Augen.
akṣipatha m. Gesichtskreis.
akṣibandha m. Verblendung, Naiṣ. 8, 31.
akṣiruj f. Augenkrankheit, Varāh. Bṛh. S. 51, 11; 104, 16.
akṣirogavant Adj. augenkrank, Hemādri 1, 745, 7.
akṣilakṣī Adv. mit *kar* zum Ziel der Augen machen, hinblicken auf, Naiṣ. 2, 107.
°*akṣīgatatva* n. = *vidveṣa*, S II, 237, 4 v. u. (Ko.)?
akṣīṇabuddhi Adj. der nicht den Verstand verloren hat, bei Verstande seiend, MBh. 12, 87, 19.
**akṣība* 2. lies m. statt n.
**akṣība* n. Meersalz, S I, 512, 11 v. u. (Ko.); 607, 6 v. u. (Ko.).
°*akṣīva* n. S I, 518, 1 v. u. (Ko.) = *akṣība*.
akṣīrākṣāralavaṇa n. Sg. keine Milch, nichts Ätzendes und nichts Salziges, Āpast. 1, 28, 11.
ákṣu ist = *akṣa*, Wagenachse.
akṣuṇṇatā f. Unbetretenheit (eines Weges), Śiś. 1, 32.
akṣudraparicārin Adj. keinen niedrigen Diener um sich habend. Nom. abstr. °*ritā* f. Kām. Nītis. 4, 7. °*parivāratā* v. l.
akṣudraparivāra Adj. kein niedriges Gefolge habend. Nom. abstr. °*tā* f. Kām. Nītis. 4, 7 v. l.
°*akṣumā*? S I, 592, 4 v. u. (Ko.); duhyate 'kṣumāyā ākṛṣyate iti dukūlam.
°*akṣūṇa* S II, 252, 6; 294, 22; 350, 26 = *akṣuṇṇa* ??
akṣūṇa s. *kṣūṇa*.
2. *akṣetra* Adj. ohne Felder, unbebaut, Komp. *ákṣetratara* Śat. Br. 1, 4, 1, 15.
ákṣetrajña Adj. nicht ortskundig, Śat. Br. 13, 2, 3, 2.
ákṣetratara n. eine zum Bebauen oder Bewohnen sehr ungeeignete Gegend.
akṣema n. Leid, R. Gorr. 2, 6, 14. 17.
**akṣoṭa* m. Wallnußbaum, S I, 96, 15 v. u. (Ko.); Raghuv. IV, 69.
ákṣodhuka Adj. nicht hungernd, Maitr. S. 1, 6, 5.
akṣobhya 3. f. *ā* N. pr. einer Yoginī, Hemādri 2, a, 93, 2.
°*akṣola* m. Wallnußbaum, S I, 96, 3.
akṣauhiṇī auch: die Zahl 1 mit 20 Nullen, Cantor 1, 517. — MBh. 1, 2, 22 in der Bed.: ein vollständiges Heer.
akṣṇayākṛta Adj. verkehrt getan, Śat. Br. 14, 4, 3, 26.
Akṣyupaniṣad f. Titel einer Upaniṣad, Opp. Cat. 1.
akhañja Adj. nicht hinkend, hübsch gehend, Vāsav. 285, 7.
akhaṇḍakala Adj. voll (Mond), Mālatīm. (ed. Bomb.) 84, 2.
°*akhaṇḍakṣīṇa* n. S I, 406, 5 [*akhaṇḍakṣīṇe janadvayādhāre ekānte*]
akhaṇḍamaṇḍala Adj. (f. *ā*) sich im Besitz des ganzen Reiches befindend, Rājat. 6, 260.
Akhaṇḍārthanirūpaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
akhaṇḍitājña Adj. dessen Befehle nicht verletzt werden. Nom. abstr. °*tva* n. Rājat. 6, 229.
akhaṇḍopādhi m. eine mit Worten nicht zu erklärende Eigenschaft, Nyāyak. Sāṃkhapr. 67, 3 v. u.
akhaṇḍyamāna Adj. dessen Selbstgefühl nicht zu brechen ist, Bhaṭṭ. 12, 17.
°*akharakara* Mond, Manm. I, 20[d].
akharva 1. auch: nicht klein, groß, bedeutend, Daśak. 4, 15; Naiṣ. 2, 21.
akharvan (!) unverstümmelt, Hemādri 2, a, 75, 19.
°*akhala* frei von Bösewichten, S II, 202, 2; not a ruffian, Harṣac. 202, 13.
ákhāta 2. a) Matsyap. 234, 4.
akhādant auch: nicht essend, MBh. 13, 115, 41.
akhinna Adj. unermüdet in (Lok.), Kir. 1, 22.
°*akhilagati* m. Wind? S II, 301, 4.
°*Akhilajanāvasara* m. Name einer sabhā, S II, 81, 8.
°*akhiladvīpadīpa* m. Sonne, S I, 92, 1.
akhilalokanātha m. Beschützer aller Welten (Viṣṇu), Bhāg. P. 2, 7, 15.
akhileśvara m. Weltherrscher, Bhām. V. 2, 79.
°*akhyāti* f. Nichtbetrachtung, Nichtanschauung. Im Kaśm. Śiv. a) die Phase des Weltentfaltungsprozesses, in der das universale Subjekt isoliert, d. h. ohne Objekt ist; b) der Zustand, in dem das universale Subjekt, durch die kañcukas beschränkt, seine wahre Natur nicht erkennt. Praty. Hṛd. 9, 1; 10, 8; 16, 5 (B).
agaja Adj. auf Bergen geboren (Elefant), Damayantīk. 228.
°*agajābhujaṃga* m. = Śiva, Śrīk. XVI, 7.
°*agaḍa*? S I, 501, 11 (Ko.) s. *taḍikārgala*.
agaṇayant Adj. nicht achtend auf (Acc.), R. 4, 10, 4.
agaṇitapratiyāta Adj. heimgekehrt, weil nicht beachtet, Śiś. 10, 20.
agaṇya Adj. nicht zu zählen. Nom. abstr. °*tā* f. Śiś. 16, 6.
agataśrī Adj. nicht auf der Höhe des Glücks stehend.
agatārtha Adj. dessen Sinn man nicht verstanden hat, Sāh. D. 289.
ágatāsu Adj. nicht gestorben, Maitr. S. 4, 7, 2 (95, 5).
1. *agati*, Instr. *agatyā* ohne Ausweg, notgedrungen, Jātakam. 7, 26; 23, 11.
2. *agati* Adj. 1. nicht gehend. Nom. abstr. °*tā* f. Stillstand, Mudrār. 151, 5 (220, 7). — 2. hilflos, unglücklich, Daśak. 12, 15.
**agadaṃkāra* m. Arzt, Śrīk. XVII, 63 (Ko.); XXIV, 7. 38; XXV, 99; Naiṣ. 4, 116; S II, 306, 7; Daśak. 34, 15.
agadaveda m. Heilkunde, Caraka 6, 17.
agadita Adj. unaufgefordert, Śiś. 9, 57.
agandha Adj. geruchlos, f. *ā*, Gobh. 3, 5, 15.
agandhasevin Adj. nicht den Wohlgerüchen ergeben, Āpast.
agandhi oder °*dhin* Adj. geruchlos, Viṣṇus. 66, 6; 79, 5.
agamya 5. unpassend, ungeeignet, Spr. 1791.

agamyagā Adj. f. verbotenen Umgang mit einem Manne pflegend, Varāh. Bṛh. 24 (22), 5.

agamyarūpa Adj. (f. *ā*) schwer zu wandeln, Kir. 1, 9.

**agaru* m.n. = *aguru*, Amyris agallocha, Pūrṇabh. 46, 5; Amaru ed. Simon 65.

agartaskandya Adj. wobei man über keine Grube zu springen hat, ohne Hindernis, Śāṅkh. Br. 11, 4; 28, 1. 4.

agarbha Adj. nicht in einem andern Baume wurzelnd, Kāty. Śr. 4, 7, 23.

°*agarha* Adj. tadellos, Śrīk. XXV, 88.

agasti 3. lies grandiflora.

agastikusuma n. die Blüte von Agati grandiflora (der Sonne geweiht), Bhaviṣyap. 92 b, 119 b, 137 b.

**agastī* und **agastīya* zu streichen; vgl. **āgastī* und **āgastīya*.

Agastyagṛhapatika Adj. Agastya zum Hausvater habend, Āpast. Śr. 23, 11.

Agastyanighaṇṭu Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Agastyavaṭa m. N. pr. eines Wallfahrtsortes, MBh. 1, 215, 2.

Agastyaśāsta Adj. von Agastya beherrscht. °*śāstā dik* Süden, MBh. 1, 192, 9.

Agastyasaṃpāta m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Agastyāga* m. = *Vindhya*, Yudh. 5, 3.

Agastyāśrama m. N. pr. eines Tīrtha, Viṣṇus. 85, 29.

agādha 1. °*rudhira* eine große Menge Blut, Daśak. 5, 23. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 2, 31.

agādha Adj. °free from greed, Vās. 24, 2.

agādhabuddhi Adj. von tiefem Verstande, MBh. 3, 4, 1.

°*agādhirājasutā* = *Pārvatī*, Śrīk. V, 55.

°*agābha* Adj. einem Berge gleich, Yudh. 3, 42 [kann auch °*āgābha* sein: *ā samantāt gacchatīti ābhā tādṛśī ābhā yasya saḥ*].

agāra, krodhāgāraṃ praviś so v. a. in Zorn geraten, R. Gorr. 2, 8, 18. — Vgl. auch *āgāra*.

agāradāhin auch MBh. 7, 73, 41.

agārastūpa m. der Hauptbalken eines Hauses, Āpast. Gṛhy. 19, 7.

**agārdabharathika* Adj. nicht für einen von Eseln gezogenen Wagen geeignet.

agālita Adj. nicht durchgeseiht.

agiribhid Adj. keine Berge durchbrechend, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 20, 6.

aguñjin Adj. keinen brummenden Laut von sich gebend, Bālar. 151, 5.

2. *aguṇa* 3. ohne besondere Beigabe, — besonderes Epitheton, Kāty. Śr. 6, 7, 23.

aguṇavant auch: ohne Vorzüge, schlecht, böse, Spr. 2122.

aguṇaśīla Adj. keine Vorzüge besitzend, Spr. 2149.

aguṇin auch: *guṇa* 1. r) erfordernd, Komm. zu Kāt. 3, 5, 8, wo *aguṇiny api* zu lesen ist.

aguṇyatā f. Śiś. 16, 6 fehlerhaft für *agaṇyatā*.

aguru 3. m. kein Lehrer, Āpast.

aguruka n. = *aguru* 2. a) Hemādri 1, 423, 13.

agurugavī f. nicht eine Kuh des Lehrers, Āśv. Gṛhy. 2, 10, 8.

agurutalpa n. kein Ehebruch mit der Frau eines Lehrers, Āpast.

°*agurutā* = *laghutva*, S I, 113, 7.

agurusāra, das Harz der Aquilaria agallocha, Suśr. 1, 183, 15; 2, 175, 4; Ragh. ed. Calc. 6, 8. *agaru*° ed. Stenzler.

agṛdhnu Adj. nicht gierig, — habsüchtig.

agṛha Adj. hauslos. Nom. abstr. °*tā* f., Tāṇḍya-Br. 10, 5, 16.

**agṛhapati* und \°*ka gaṇa cārvādi*.

ágṛhīta Adj. nicht geschöpft, Śat. Br. 3, 9, 2, 8; 4, 2, 3, 3. 5. — °ungeflochten? Mgs. II, 6, 4[b].

agṛhṇant Adj. nicht fassend (vom Blutegel gesagt), 217, 32.

ágṛhya auch: *nicht von Anderen abhängig, Bhaṭṭ. 6, 61.

agṛhyamānakāraṇa (!), *āryasamaya*, Āpast.

°*agendrajā* = Pārvatī, Rasas. Epilog 1[a].

ago f. keine Kuh, Pār. Gṛhy. 3, 11, 1.

ágoargha Adj. kein Rind wert, TS. 6, 1, 10, 1.

agocara m. Nichtbereich. °*raṃ nayanayor yātā* dem Gesichtskreise entrückt, Vikr. 72. °*reṇa* hinter dem Rücken von (Gen.), Hit. 60, 11.

agotracaraṇa Adj. ohne Geschlechter und Schulen, Agni-P. 1, 18.

1. **agopa* m. kein Kuhhirt, P. 2, 2, 14. Sch.

2. *agopa* Adj. (f. *ā*) hirtenlos.

1. *agopāla* m. kein Hirt, ein fehlender Hirt, 238, 4.

2. *agopāla* Adj. (f. *ā*), ohne Hirten, Spr. 5159.

agorasa Adj. ohne Milch, Hemādri 1, 639, 14.

ágorudha, lies: der die Herde nicht einsperrt, — für sich behält.

**agoṣpada* Adj. nicht von Rindern besucht.

agaupavana m. kein Gaupavana, Kāty. Śr. 10, 2, 21.

Agnāviṣṇu Śat. Br. 12, 1, 3, 1.

agní 7. so v. a. *agnikṣetra*, Āpast. Śr. 14, 8, 5.

agnika 4. = *āgnika* 2. Pañcad.

Agnika m. ° = *gaṇapati* H 40, 24.

agnikaṇa m. Feuerfunken, Śiś. 1, 54; S I, 148, 13 v. u. (Ko.).

**agnikoṇa* m. Südost, S I, 65, 10 (Ko.); 173, 13 (Ko.).

°*agnikhaṇḍa* Kohle, S I, 185, 9 (Ko.); 490, 7 v. u. (Ko., hier m.); II, 226, 9 v. u. (Ko.).

agnikhaḍā f. Höllenpfanne oder Höllenofen, Kāraṇḍ. 10, 12; 37, 4; 98, 5.

agnigodāna Adj. bei dessen Bartscheerung Agni die Gottheit ist, Āpast. Gṛhy. 16, 13.

agnighaṭa m. eine best. Hölle, Kāraṇḍ. 18, 13.

agnicayana auch: Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

agnijá 1. Maitr. S. 3, 7, 5.

Agnijananavidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**agnijanman* m. °Hund, S II, 203, 8. — = Skanda, Śrīk. XVIII, 47; XXIII, 24.

Agnijihvá m. N. pr. eines Vetāla, Kāśīkh. 68, 73.

Agnijyeṣṭha Adj. mit *Agni* an der Spitze, TBr. 3, 7, 4, 6.

agnijvāla Adj. wie Feuer flammend, Hemādri 1, 206, 16.

agnitanū f. Pl. Bez. bestimmter Sprüche, Āpast. Śr. 5, 13, 7.

agnituṇḍa m. ein feuerspeiendes Tier (in der Hölle), Viṣṇus. 43, 34.

°*Agnidaṃṣṭra* m. N. eines daitya H 34, 3. 20.

agnidagdha n. Cauterium actuale (in der Chirurgie).

°*agnidamana* (nach dem Ko. n.) die Frucht der agnidamanī, S I, 405, 2.

agnidaiva Adj. Agni zur Gottheit habend, *bha*, das Mondhaus Kṛttikā, Hemādri 1, 792, 18.

°*Agnidhāman* m. N. eines gaṇa, H 7, 27.

agníneṭra Adj. Agni zum Führer habend.

agníṇyakta Adj. mit Agni vermengt, so v. a. worin Agni beiläufig erwähnt wird, TBr. 1, 3, 1, 4; Āpast. Śr. 5, 28, 14. Vgl. *nyaṅgá*.

agnipakva Adj. auf Feuer gar gekocht, M. 6, 17.

agnipatana n. das sich ins Feuer Werfen.

agnipada, lies: dessen Tritt auf dem Feuerplatze geruht hat, und vgl. Kāty. Śr. 4, 9, 14. 16.

agnipiṇḍa Adj. mit glühenden Knöpfchen versehen (Zange), Bhāg. P. 5, 26, 19.

Agniputra m. Patron. Skanda's, AV. Pariś. 20, 6.

agnipūjā f. Verehrung des Feuers. Āpast.

agnipūta Adj. durch Feuer gereinigt, Ind. St. 9, 115.

agnipraṇayana n. Pl. auch: die Geräte, die zum Herbeibringen des Feuers dienen, Mān. Śr. 1, 5, 4; 7, 3; 2, 2, 4.

agnipraskandana n. MBh. 1, 84, 26 nach Nīlak. = *śrautasmārtādyagnisādhyakarmatyāga*.

agnibhaya n. Feuersgefahr, Gobh. 4, 7, 23; MBh. 2, 5, 123.

agnibhū m. * = Skanda, Śrīk. XXIII, 21. 28.

agnimadana m. das Feuer der Geschlechtsliebe, MBh. 4, 14, 24.

agnimáya Adj. (f. *ī*) feurig, Śat. Br. 10, 5, 3, 11.

agnímukha Adj. (f. *ī*), Agni zum Munde habend, Śat. Br. 7, 1, 2, 4; 13, 4, 1, 12.

°*agnimocana* n. Feueranlegen, S II, 136, 1 v. u. (Ko.).

agniraja vielleicht fehlerhaft für *agnirejaḥ* bewegliches Feuer.

agnirūpa n. eine Form des Feuers, Śat. Br. 6, 1, 3, 18. 19.

°*Agnilā*, N. der Frau eines purohita, S II, 283, 19.

agnivarcas Adj. den Glanz des Feuers habend, Kāśīkh. 10, 30.

Agnivetāla m. N. pr. eines Vetāla, Ind. St. 15, 273.

agniśakaṭī f. ein Wägelchen mit einem Kochherd, Alaṃkārat. 10 b.

agniśakti f. Verdauungskraft, Varāh. Bṛh. S. 76, 6.

agniśikha m. *Crocus sativus, Śrīk. V, 31.

Agniśikha 2. e) N. pr. eines Vetāla, Kathās. 121, 23. 203 ff.; eines Rākṣasa, Kathās. 39, 84.

agniśaucavastra n. etwa: ein Gewand von Byssus oder Nesseltuch, Kāraṇḍ. 78, 23.

agniṣṭút Śat. Br. 13, 7, 1, 3.

agniṣṭoma 3. = *agniṣṭut* 2. VP² 1, 177 ff.

Agniṣṭomayāgavidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

agniṣṭhá 1. a) Śat. Br. 3, 7, 2, 4. — c) ein das Feuer führender Wagen, Āpast. Śr. 1, 2, 10; 6, 28, 7. — Statt 2. ist b) zu lesen.

agnisaṃcaya m. ein großes Feuer, Mahāvīrac. 82, 18.

agnisākṣikam Adv. coram igne, MBh. 1, 198, 17.

°*agnisāttva* n. = *agnimayatva*, S I, 69, 2.

°*agnisiddha* auf dem Feuer zubereitet, S I, 405, 16 v. u. (Ko.; in *anagnisiddha*).

agnisparśa Adj. (f. *ā*) glühend heiß, Āpast.

agnihuta Adj. im Feuer geopfert, Vaitān.

1. *agnihotra* 1. °*devatā* f. Āśv. Gṛhy. 1, 2, 2. Nom. abstr. °*tva* n. Maitr. S. 1, 8, 1.

2. *agnihotra* m. Du. Śāṅkh. Śr. 14, 3, 15 nach dem Komm. = *agnihotrasaṃjñakau dvau haviryajñasomau*.

agnihotráprāyaṇa Adj. mit dem agnihotra beginnend, TBr. 2, 1, 5, 1.

Agnihotraprāyaścitta n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

agnihotrín Śat. Br. 11, 3, 1, 5.

agnihvará Adj. etwa: beim Feuer-(-Opfer) fehlgehend, d. h. keinen Teil erlangend, Maitr. S. 1, 3, 35.

Agnívāruṇa Śat. Br. 4, 4, 5. 17. 19.

agnēyáṅī f. ein best. Backstein, TS. 4, 4, 6, 2 = Maitr. S. 2, 8, 13.

agnyagārá Śat. Br. 13, 4, 1, 8.

agnyarcís f. oder n. Feuerflamme, Śat. Br. 14, 5, 3, 10.

agnyavabhṛtha m. ein Reinigungsbad mit Anwendung von Feuer, Bhāradvāja im Komm. zu Āpast. Śr. 9, 11, 21. = *avabhṛthadharmeṇāgnibhir dahanam* Komm. — *agnyavabhṛtha* Āpast. Śr. 14, 21, 8.

agnyādheya, °*devatā* f. Pār. Gṛhy. 1, 2, 9.

°*agnyāyatana* Feuerstätte, Mgs. II, 1. 15.

agnyutpāta Feuersbrunst, Pār. Gṛhy. 2, 11, 2.

agnyupasamindhana m. ein beim Anzünden des Feuers gesprochener Spruch, Āpast. Śr. 6, 13, 10.

agnyupasthāná m. ein bei der Verehrung des Feuers gesprochener Spruch, Āpast. Śr. 6, 15, 12; 25, 1.

1. *agra* 5. ein Almosen von vier Bissen, Mārk. P. 29, 35. — 8. *ágre* zu betonen. — 8. c) auch: vorhin, Hem. Par. 1, 171.

agra n. auch: Rest, Līlāv. 133. °*ka* n. dass. 134.

agra n. ° = *aṅguli*, H 18, 58.

**agrakāya* m. Vorderkörper (des Elefanten), S I, 294, 15 v. u. (Ko.).

°*agrakaunteya* m. = Karṇa, S I, 601, 6 v. u. (Ko.).

agraga °Subst. m. im Sinne von Wagenlenker, Sūryaś. 61ᵈ.

agragaṇanā f. das obenan Stellen, — Stehen, Komm. zu Naiṣ. 1, 53.

agragatvara Adj. vorangehend, Brahma-P. Uttarakh. 18.

**agragrāsikā* f. der Anspruch auf den ersten Bissen, Kāś. zu P. 3, 3, 111.

°*agrajanus* m. Brahmane, Śuk. t. o. 12 [p. 25, 8. 24].

agrajanman m. *älterer Bruder, Śrīk. XXV, 15. 18.

°*agrajaya* m. = *uttamajaya*, S I, 596, 11.

°*agrajavant* Adj. zusammen mit dem älteren Bruder, Yudh. 1, 93.

2. *agraṇī* Adv. mit *kṛ* voranschicken, VP. 4, 20, 9.

agratalasaṃcāra m. eine best. Stellung beim Tanze, S. S. S. 241.

agrataḥstha Adj. (f. *ā*) davor stehend, Viṣṇus. 99, 7.

agratoratha Adj. dessen Wagen anderen vorangeht, Sāy. zu ṚV. 10, 39, 11.

agradātar Nom. ag. das Beste oder die Erstlingsbissen (den Göttern) reichend, MBh. 13, 98, 63.

°*agradūta* m. der erste Gesandte, S I, 619, 6.

°*agranthin* Adj. pure-hearted, Vās. 113, 2.

°*agrapānīya* n. = *dhārājala*, S I, 144, 14 v. u. (Ko.).

agrabhāga auch: der erste Anteil, Vasiṣṭha 11, 5.

°*agrabhāvin* Adj. = *bhaviṣyat*, Śrīk. XXIII, 4.

agrabhuj m. die Sonne, MBh. 3, 138, 19. — °Brahmane (der beim Opfer zuerst ißt), Yudh. 1, 58.

agrabhūmi f. °Vorraum = Hof, S I, 227, 1 v. u. (Ko.). — Auch: das höchste Ziel, Śiś. 1, 32.

agrabhogin Adj. das Beste genießend, MBh. 13, 98, 63.

**agrabhojana* n. der erste Bissen, P 4, 4, 66, Sch.

agrabhojya Adj. das Beste von — (Gen.) genießend, MBh. 13, 35, 9.

agrayāna bei den Buddh. das zur Erkenntnis führende Hauptvehikel, Vajracch. 30, 6.

agravakra n. = *agravaktra*.

°*agravastra* n. Obergewand, S I, 71, 8 v. u. (Ko.).

agraśikha Adj. mit spitz auslaufender Flamme, MBh. 4, 55, 14.

agrasaṃkhyā f. Akk. mit dem Kaus. von *samāruh* an die Spitze von (Gen.) stellen, Ragh. 18, 29.

agrasārā f. eine best. hohe Zahl, Lalit. 169, 13.

agrasūcī f. Nadelspitze, Naiṣ. 1, 80.

agrasta Adj. nicht verschluckt (Laut), Chānd. Up. 2, 22, 5.

3. *agraha* m. kein Planet, Vāsav. 113, 3.

4. *agraha* Adj. wobei kein Becher voll geschöpft wird, Āpast. Śr. 14, 15, 3.

agrahaṇa n. das Nichtmeinen, — Darunterverstehen, Paribh. 72. — Auch: das Nichtwahrnehmen; Komm. zu Kap. (Ball.) 1, 109.

agrahaṇa Adj. Maitr. S. 1, 8, 4.

ágrahaṇa Adj. von keiner Krankheit heimgesucht, Maitr. S. 1, 4, 7; 5, 14; 8, 4.

agrahoma m. eine best. Spende, Hemādri 1, 195, 8.

agrāgra Adj. (f. *ā*) vorn spitz, Āpast. Śr. 1, 15, 12.

agrānta the product added to the ultimate term, Colebr. Alg. 326.

°*agrāmīṇa* Adj. urbane, Harṣac. 277, 20.

**agrāmyakanda* m. ein best. Zwiebelgewächs.

°*agrāmyatā* urbanity, Harṣac. 38, 14.

agrāmyatva n. Urbanität, Vāmana 3, 2, 12.

agrāha m. gar keine Vorstellung, Vajracch. 42, 12; 45, 5.

agrimavatī f. der Vers ṚV 9, 62, 25; Lāṭy. 4, 5, 19.

agregū auch = *agraṇī* 1. Hem. Par. 1, 164; 2, 42.

agredadhiṣu m. = 1. *agredidhiṣu* 1 und *agredadhús*, Kap. S. 47, 7.

agredadhús m. = *agredidhiṣu* 1, Maitr. S. 4, 1, 9.

agresara Adj. 2. der vorzüglichste unter (Gen.), Khaṇḍapr. 105.

agresara m. °friend, Vās. 23, 3. — °leader, chief among, Harṣac. 214, 19.

°*agresaratā* das Vordermannsein, S I, 170, 6 v. u. (Ko.); 242, 1 (= *mukhyatva*).

°*agresaratva* n. das Vorangehen, S II, 220, 9 v. u. (Ko.).

agresarī mit *bhū* an die Spitze kommen, Nāgān. 112 (113).

agryamahiṣī f. = *agramahiṣī*, Kathās. 30, 65.

aglāsnu auch: unverdrossen, Āpast. 1, 3, 22.

Agha m. N. pr. eines Asura, Bhāg. P. 10, 12, 13.

aghaṭitā Adj. nicht zustande gebracht, — hervorgebracht, Ind. St. 15, 332. — Auch: unmöglich, Bhāg. P. 6, 16, 44; Pañcat. 203, 4.

Aghadīpikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aghana auch: wolkenlos, Kāvyād. 3, 88.

Aghapañcavivecana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Aghapañcaṣaṣṭi f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aghabheda Hemādri 1, 619, 8. 13 fehlerhaft für *arghabheda*.

aghamarṣaṇa 1. n. auch: eine best. Buße, Viṣṇus. 46, 9. Baudh.

agharma Adj. kühl, Śiś. 1, 58.

Aghavivecana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aghaśaṃsa auch: Unheil verkündend, Bhāg. P. 5, 22, 14.

aghaśaṃsin Adj. Nārada (a.) 2, 1, 83 nach den Kommentatoren auf Unheil bedacht oder eines Anderen Vergehen angebend.

Aghaṣaṭka n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Aghasaṃśayatimirādityasūtra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Aghasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ághātuka Maitr. S. 1, 8, 5.

aghāsaka Adj. ohne Futter, — Nahrung, MBh. 1, 140, 78.

aghūrṇa Adj. nicht schwankend, Āpast. Śr. 7, 1, 17.

aghṛṇin Adj. 1. nicht weich, — zu mitleidig, Spr. 310. — 2. nichts verachtend, mit allem zufrieden, MBh. 1, 167, 19 (= *lajjāhīna* Nīlak.).

°*aghona* Adj. (f. *ā*) Yudh. 1, 19 (*aghonām aghena kalaṅkenonāṃ hīnām*).

aghorakalpa m. Name eines Kalpa, Hemādri 1, 536, 21.

aghoraghoratará Adj. nicht schrecklich und zugleich sehr schrecklich, Maitr. S. 2, 9, 10.

aghnyātvá n. Nom. abstr. von *aghnyā*, Maitr. S. 4, 2, 12.

aghrāṇatva n. ° = *asaṃtṛpti*, S II, 237, 3 v. u. (Ko.).

aṅká 5. Z. 2 lies 249, 13 st. 249, 3. — 10. zu Platz, Stelle vgl. Zach. Beitr.

aṅkatā f. Nom. abstr. zu *aṅka* 5, Naiṣ. 1, 8.

Aṅkanaśāstra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1 (*Aṅkaṇa*° gedruckt).

°*aṅkanasaṃūha* m. = *nāmāvalī*, S I, 403, 14 v. u. (Ko.).

°*aṅkanāman* n. Ehrenname, S. I, 181, 6 v. u. (Ko.); 462, 6.

aṅkapālī f. Umarmung, auch Śrīk. 6, 73; Śuk. t. o. 23.

aṅkapāśa m. Kombination (math.) Līlāv. S. 110.

aṅkabhāj Adj. °auf dem Schoße sitzend = in der Nähe weilend, H 5, 91.

aṅkāy(ate) den Fleck im Monde darstellen, Bhām. V. 2, 97.

aṅkāvaṅká n. = *aṅkāṅká* (so TS.) Maitr. S. 2, 8, 7 (112, 4).

°*aṅkīkṛta* embraced, Harṣac. 182, 6.

°*aṅku* = *aṅka*, ein best. Teil des Wagens, Mgs. I, 13, 4.

aṅkur(ati) schießen, aufschießen, Pārv. 595, 1; 603, 10. Hierher gehört das unter *aṅkuray* stehende *aṅkurita*.

aṅkuray auch so v. a. bewirken, Subhāṣitāv. 1489.

aṅkurāropaṇa n. das Pflanzen eines Schößlings (eine Hochzeitszeremonie), Har. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

aṅkurārpaṇa n. eine best. Hochzeitszeremonie, Har. zu Āpast. Gṛhy. 2, 14.

Aṅkurārpaṇavidhi m. Titel eines Werkes, Bühler Rep. No. 561.

aṅkurita °vermischt, gesprenkelt, S I, 339, 2 (in *palitāṅkurita* = *pāṇḍurīkṛta*)

aṅkuśa 1. a) *Vasiṣṭhasyāṅkuśau* Name zweier Sāman, Ārṣ. Br. — 1. b) n. Subhāṣitāv. 643.

aṅkuśakheṭin Adj. mit einem Haken und einem Schilde versehen, Hemādri 2, a, 93, 16.

aṅkuśadhara Adj. einen Haken zum Antreiben des Elefanten tragend, MBh. 5, 155, 17.

Aṅkuśeśvara N. pr. eines tīrtha an der Narmadā, Matsyap. 191, 1.

aṅkūray sprießen lassen, Pārv. 591, 31.

3. *áṅga* 4. Viṣṇus. 1, 4 nach dem Ko. = *chinno vedāgrabhāgaḥ srugādisaṃmārjanārthaḥ*. — °= *smaramandira*, S I, 175, 3.

aṅgaka n. ° = *komaladhātu*, S I, 110, 6

aṅgakaṣāyá m. der Lebenssaft des Körpers (vom männlichen Samen) Śat. Br. 14, 9, 4, 8.

Aṅgakramalakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aṅgakriyā f. das Einreiben des Körpers mit Salbe usw., Daśak. 49, 1.

aṅgaghaṭanā f. Körperbewegung.

aṅgaja 2. b) Haar am Körper, Caraka 6, 15. — °(tail) feather (of peacock)' Harṣac. 256, 17. — 3. Pārśvan. 5, 40; Matsyap. 4, 1.

°*aṅgajavṛtti* f. Haarwirbel, S I, 314, 4.

aṅgatas Adv. an den Gliedern, Āpast. Śr. 7, 12, 2.

aṅgatā Abhängigkeit von (im Komp. vorangehend), Kir. 11, 34.

°*aṅgatoya* n. Schweiß, H 27, 14.

Aṅgatvanirukti f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aṅgada m. (oder f.?) °= *bandhanaviśeṣa* (an Bhīmasena's Keule), Yudh. 5, 33.

Aṅgadinna m. N. pr. eines Fürsten, Jātakam. 29.

aṅgana n. *Gang, Bewegung, H 13, 75. (Ko. *upasarpaṇam*).

°*aṅganāguru* m. = *Kāma*, Śrīk. XIV, 15.

aṅgapragraha m. dämonisches Packen der Glieder, Gliederschmerz, Suśr. 2, 231, 15. *sarvāṅga*° 1, 281, 9.

°*aṅgabandha* m. Körperbau, S I 315, 6.

aṅgabhaṅga m. (adj. Komp. f. *ā*) das Strecken oder Dehnen der Glieder, Caurap. (A) 92. 95. 103; Śṛṅgt. 66[d]; H 49, 36; Kāvyāl. XII, 35; Daśar. IV, 23. — Wohl Gliederbruch, Subhāṣitāv. 604.

°*aṅgabhū* m. = Liebesgott, Yudh. 1, 81.

Aṅgabhūta n. Nr. pr. eines tīrtha, Matsyap. 22, 51.

aṅgabheda m. auch: ein an der eigenen Person verübter Verrat, — Betrug Kathās. 39, 156.

aṅgamarda m. auch: Gliederreißen, Caraka 6, 9.

**aṅgamardaka* m. Masseur, S I, 403, 8 v. u. (Ko.).

°*aṅgarakṣa* m. Leibwächter, S I, 323, 6

°*aṅgarajana* n. Schminken des Körpers, Manm. II, 18[b].

aṅgarāga m. Schminken des Körpers, V 33.

Aṅgarāja m. °ein gajaśāstrācārya, S I, 349, 3; N. pr. eines Prākrit-Dichters, Hāla 31.

aṅgalatikā f. ein schlanker Körper, Uttarar. 56, 6 (72, 12).

Aṅgalepā f. N. pr. einer Stadt, R. ed. Bomb. 4, 42, 14.

aṅgaloman n. Pl. die Haare am Körper (Gegensatz *keśānta*), Gobh. 3, 1, 4.

°*Aṅgavatī* N. einer Kaufmannsfrau, S II, 291, 20.

°*aṅgavalana* uneasy movements of limbs, Harṣac. 33, 1; 74, 9.

Aṅgavādā f. N. pr. der Gattin Bhava's, Hemādri 1, 799, 2.

aṅgavāhaka Adj. (f. °*hikā*), die Glieder streichend, Matsyap. 24, 14.

aṅgavikṣepa Pañcad.

aṅgaśuśrūṣaka m. Leibdiener, f. *ā*, Ind. St. 15, 444.

aṅgasamākhyāyam Absol. die Glieder benennend, Ait. Br. 1, 21, 11.

°*aṅgaspṛṣṭaka* n. Körperschmuck? S I 316, 4.

aṅgahāra m. °= *śarīravikṣepa* oder *sarīraśoṣa*, S I, 64, 6 [vom Sturmwinde gesagt].

aṅgārāraka 2. f. °*rikā* ein mit Kohle gemachtes Zeichen auf der Stirn, Kathārṇava 28, 62 a.

Aṅgārakalikā f. N. pr. einer surāṅganā, Ind. St. 15, 241.

Aṅgārakā (!) f. N. pr. einer rākṣasī, R. ed. Bomb. 4, 41, 26.

**aṅgārakita* turned to charcoal, Harṣac. 66, 15; 206, 21.

aṅgārakṛt m. Köhler, Hem. Par. 2, 442.

°*aṅgāratā* condition of charcoal, Harṣac. 167, 17.

aṅgāradhānikā Zit. im Komm. zu Gobh. Śrāddhak. S. 965, Z. 3.

aṅgāradhūmavant Adj. Kohlen und Rauch zeigend, MBh. 3, 39, 60.

Aṅgāranāḍi f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Aṅgāravāhikā f. N. pr. eines Flusses, Matsyap. 22, 35.

aṅgārasāt Adv. mit *kṛ* auf Kohlen legen, Komm. zu Āpast. Śr. 13, 24, 18.

aṅgārāvakṣepaṇa Kohlenzange, Nīlak. zu MBh. 4, 8, 1.

aṅgārita 1. angebrannt (Speise), Śīlāṅka 1, 377. — ° = entflammt, H 37, 55.

aṅgārīya Harṣac. (1936), 475, 11.

Aṅgāreśvara N. pr. eines tīrtha, Matsyap. 189, 9; 190, 58.

aṅgin °Lebewesen (von der und der Beschaffenheit) habend, S I, 577, 1.

áṅgirodhāman Adj. bei den Aṅgiras seine Stätte habend, Maitr. S. 3, 2, 9.

aṅgularāji m. eine Schlangenart, Suśr. 2, 265, 16.

°*aṅgulitāḍitakā* eine Art Spiel, V 209.

°*aṅgulipīḍana* n. eine Art Coitus, E 593 (D).
aṅguliprāśana n. das Kosten mit dem Finger, Har. zu Āpast. Gṛhy. 2, 11.
aṅgulimātrá Adj. fingergroß, Maitr. S. 3, 9, 4.
aṅguliveṣṭaka (wohl m.) und °*veṣṭana* n. etwa: Handschuh.
**aṅgulīphaṇahastaka* Adj. klumphändig, Vyutp. 204.
aṅgulībhaṅga m. das Krümmen der Finger (zum Spotte), Matsyap. 186, 41.
°*aṅgulīrata* n. eine Art Coitus, E 570 (R).
aṅgulīvikṣepam Absol. die Finger hin und her bewegend, Jātakam. 31.
aṅgulīveṣṭa m. etwa Handschuh, R. 6, 44, 20.
aṅgulya (?) Vasiṣṭha 3, 65.
aṅguṣṭhaka n. = *aṅguṣṭha* 1. und 2., Agni-P. 23, 21; 24, 13. 14.
aṅguṣṭhavibhedika n. Fausthandschuhe, Kāraṇḍ. 78, 21.
°*aṅgo* heda, S I, 350, 1.
aṅghri 5. = pada, Fach, Feld, Agni = P. 40, 14. 17.
aṅghripāta m. das Niedersetzen der Füße, Fußtritt, Bhāg. P. 3, 1, 37.
aṅghryavanejana Adj. (f. ī) zum Abwaschen der Füße dienend, Bhāg. P. 10, 41, 15. — Auch: jemandes Füße waschend. Nom. abstr. °*tva* n. Bhāg. P. 10, 83, 12.
ac schmücken, Dharmaśarm. 11, 7. — Mit *ud*, *udañcant* herauskommend, Dharmaśarm. 4, 56; *udañcita* emporgehoben, Hem. Par. 1, 47; 2, 559. 585. — Mit *samud* sich erheben, Saduktik. 5, 33. — Anbrechen, beginnen, Bhām. V. 2, 45. — Mit *ni* verstreichen, vergehen, ebenda. — „*nyàkta* und“ zu streichen. — *nyàkna* TBr. 1, 6, 4, 2 fehlerhaft für *nyàkna*. — Kaus. niederdrücken, eindrücken, Hem. Par. 2, 195. — **nyañcita* niedergebogen, H. 1482; Halāy. 4, 83. — Mit °*pra* S I, 534, 2 (*prāñcan* = *deśāntaraṃ gacchan*). — Mit *prati* zusammenbiegen, TS. 7, 5, 8, 2. — Mit *sam*: *samañcati* ° = *samāgacchati* (im Sinne von *pratipālayati*), S I, 269, 10.
acakita Adj. nicht zitternd, fest (Gang), Daśak. 45, 6.
acakra Adj. °without guile, Vās. 112, 2.
acakravarta Adj. (f. ā), nicht auf der Töpferscheibe gedreht, Āpast. Śr. 6, 3, 7.
acakravṛtta Adj. nicht kreisrund, Kāṭh. 6, 3.
acakṣāṇa Adj. nicht sehend, — gewahrend.
acakṣuṣya Adj. der Sehkraft nicht zuträglich, den Augen nicht heilsam.
acaṅkramaṇaśīla Adj. umherzugehen nicht gewohnt.
acañcala Adj. (f. ā) unbeweglich, nicht wankend, Sāh. D. 135.
acaṇḍa Adj. nicht ungestüm, gemessen (Gang), Kir. 6, 25.
acaṇḍamarīci m. der Mond, Naiṣ. 4, 105.
**acatura* Adj. ungeschickt, Kuval. I, 133 (Ko.).
acandana Adj. ohne Sandel, Mṛcch. 161, 22.
acandrasūrya Adj. wohin weder Mond noch Sonne dringen, R. ed. Bomb. 4, 50, 18.
acandrārkagraha Adj. (f. ā) ohne Mond, Sonne und Planeten, Hariv. 3, 1, 18.
°*acapala* without tricks, Harṣac. 202, 12.
ácayana n. das Nichtschichten, Śat. Br. 9, 5, 2, 11.
acara Adj. unzugänglich für, Hariv. 12302.
acaraṇa Adj. (f. ā) apathisch (ein Fehler der weiblichen Geschlechtsteile), Caraka 1, 19; 6, 30.
°*acaraṇīya* Adj. vom Umgang auszuschließen? Mgs. I, 3, 4.
acarama Adj. °nicht westlich (= östlich), Muk. 32ª. — Auch: der beste, Mahāvīrac. 45, 11.
acaramavayas n. Jugend, Uttarar. 95, 18 (125, 1).
acarita n. M 8, 49 nach Mit. zu Yājñ. 2, 40 das Nichtessen, Enthaltung von Speisen.
acariṣyant Adj. der das Gelübde nicht einhalten will, Gobh. 3, 1, 13.
acarvayant Adj. nicht kauend.
acala 1. Nom. abstr. °*tva* n. Bādar. 4, 1, 9. — 2. c) N. pr. eines Devarṣi, VP² 3, 68. — °Name eines Fürsten der Pañcāla, S I, 549, 3.
°*acalakanyā* = Pārvatī, H 2, 64.
Acaladatta m. N. pr. eines Schreibers, Mudrār. 69, 1 (114, 2).
°*acaladuhitar* f. = Pārvatī, Śrīk. IX, 18.
Acalapura n. N. pr. einer Stadt, Hem. Par. 12, 69.
°*acalabhid* m. = Indra, Sūryaś. 40ª.
°*acalabhū* f. = Pārvatī, Śrīk. VII, 4.
°*acalarājakanyā* = Pārvatī, Śrīk. IX, 45.
°*acalādhipa* m. = Meru, H 42, 39.
°*acalāpati* m. Herrscher, S I, 154, 8.
acalendra m. der Himavant, Kir. 13, 18.
acaleśvara m. der Himavant, Śiś. 4, 64.
acākrika Adj. ohne Genossen beim Komplott; Nom. abstr. °*tā* f.
acākṣuṣa auch: zum Gesichtssinn nicht in Beziehung stehend.
acāturmāsya Adj. ohne cāturmāsya-Opfer, Muṇḍ.-Up. 1, 2, 3.
acāpala n. Gesetztheit, Besonnenheit, MBh. 12, 329, 19.
°*acāpalatā* = *avidyamānaṃ cāpalaṃ yasya so 'cāpalas tasya bhāvas tattā*, Yudh. 3, 94.
acāpalya n. Gesetztheit, Besonnenheit, Spr. 3870.
°*acārmaṇa* Adj. = divya [pw hat **cārmaṇa*], Śrīk. XXV, 129; Pārvat.
acikitsanīya Adj. unheilbar, Mit. zu Yājñ. 2, 50.
2. *acit* ist f. das Nichtwissen, also = 1. *acit*.
ácittapājas und *ácittamanas* [so zu betonen!].
acintanīya Adj. woran man nicht zu denken braucht, worauf man nicht zu achten hat, Spr. 1823. Auch: woran man nicht denken darf, R. ed. Bomb. 4, 24, 13.
ácintya Maitryup. 6, 19.
**acintyaja* m. Quecksilber, Rājan. 13, 109.
°*acirakānti* Blitz, Kuṭṭ. 47.
°*aciraja* Adj. unlängst geschehen, Śṛṅgt. 39ᵈ.
aciratas = *acirāt*.
°*aciratna*, neu, S II, 262, 2.
°*aciraruc* f. Blitz, H 11, 37.
aciraruci f. Blitz, Śobh. 73; H 31, 54.
acirarocis Śiś. 6, 28.
acirāṃśu Blitz, Śiś. 6, 71; H 38, 65.
acirābhā Blitz, Kir. 4, 24; Kuṭṭ. 257.
°*acirārcis* f. Blitz, H 3, 48.

aciroḍhā Śiś. 10, 43.
acetana, Nom. abstr. °*tva* n., Kap. 3, 59.
acetita Adj. 1. unbeachtet, unberücksichtigt, Kād. 69, 15; II, 121, 9; 140, 14. — 2. gedankenlos, Kād. 67, 9. *acetitam* Adv. ibid. 13, 10.
acaitrabhāvana Adj. nicht vom Feuer kommend, Bālar. 53, 20.
acokṣa Adj. (f. *ā*) unreinlich.
acodya Adj. nicht anzutreiben zu (Lok.).
acaukṣya Adj. unrein.
acaura Adj. (f. *ā*) frei von Dieben, — Räubern.
acchaṭāśabda m. (Divyāvad. 555, 21) und *acchaṭāsaṃghāta* m. (ebenda 142, 11), Fingerschnalz.
acchattraka Adj. ohne Sonnenschirm, Naiṣ. 9, 79.
acchadirdarśa m. das Nichtsichtbarsein von Dächern, Āpast. Śr. 15, 20, 2. 8; 21, 3, 10. Vgl. Āśv. Gṛhy. 4, 8, 12.
acchadman n. keine Hinterlist, MBh. 1, 118, 13.
acchanda m. Instr. gegen den Willen (von: Gen.). Abl. unwillkürlich. — °*tas* = *acchandena*, Nārada (a.) 2, 1, 29.
acchandaska Adj. ohne Metrum, Maitr. S. 4, 7, 5.
acchandaskṛta Adj. nicht metrisch.
acchabhalla m. Bär, Bālar. 167, 1; Vikramāṅkac. 13, 23 [H 46, 10; Harṣac. 260, 10].
**acchamaṇḍaka* Zach. Beitr.
°*acchamala* m. Bär, Ko. zu Yudh. 1, 47 (in *acchabhalla* zu verändern?).
ácchambaṭkāram Absol. so daß man es nicht fehlen läßt.
acchardanīya Adj. den man nicht vomieren lassen darf, Caraka 8, 2.
acchala °Adj. ohne Betrug, ehrlich (Kampf), Yudh. 7, 125.
°*acchavi* Adj. = *kaluṣacitta*, Yudh. 3, 80.
acchāyopaga Adj. sich nicht in den Schatten begebend, Āpast.
acchidura Adj. ununterbrochen, Naiṣ. 8, 61.
ácchidratva n. = *acchidratā*, Maitr. S. 3, 8, 7; 10, 4.
acchidradarśana Adj. (f. *ā*) vollkommen sichtbar, — deutlich.
acchidrapattra Adj. (f. *ā*) mit unversehrten Schwingen, Komm. zu Āpast. Śr. 7, 8, 8.
ácchidrayāman zu streichen. Es ist verlesen für *ákhidrayāman*.
Acchidrāśvamedha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
acchinna 3. ununterbrochen, Agni-P. 27, 7.
[*ácchinnapattra*,] f. *ā*.
ácchinnapayas Adj. mit unversiechlichem Wasser, TBr. 3, 7, 6, 11.
acchuptā f. auch N. pr. einer Jaina-Gottheit, ZDMG 32, 524.
acchūrī f. Diskus, Bhāg. P. 5, 3, 3.
acchetya Adj. adeundus, Āpast. Śr. 7, 1, 10.
acchéra (*añśera*) Adj. als Beiw. von Wassern, Maitr. S. 4, 4, 1.
°*acchodana* (n.) Jagd, S II, 186, 1 v. u. (Ko.) verdruckt für *ācchodana*?
°*acyut* = *na cyavate na calati acyut*, S II, 2, 3.
acyuta 1. c) vom rechten Wege nicht abgewichen, Kāvyād. 2, 322. — 3. f. *ā* N. pr. einer Jaina-Gottheit, Śobh. 56.
Acyutakṛṣṇadīkṣita m. N. pr. eines Autors. °*tīya* n. Titel seines Werkes, Opp. Cat. 1.
acyutakṣiti f. eine best. Personifikation, Taitt. Ār. 10, 67, 1.
Acyutapraca m. N. pr. eines Mannes, Wilson, Sel. W. 1, 140.
Acyutaprekṣa m. N. pr. eines Lehrers, M. Müller, Ren. 360, N. 3.
Acyutarājābhyudaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
acyutaloka Adj. im Besitz von Viṣṇu's Welt. Nom. abstr. °*tā* Agni-P. 38, 3. 47.
Acyutaśataka n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
acyutārcana m. Bein. Viṣṇu's, Viṣṇus. 98, 71. *Na cyutam arcanaṃ devāsuramanuṣyebhyo yasya saḥ*, Komm.
acyuti f. das Nichtwandern aus einer Welt in eine andere, Kālac. 4, 128.
aj mit *abhi* vgl. Oldenberg, ZDMG 39, 65, N. 4.
aja m. = *Kāma, Yudh. 1, 80.
**ajakava* n. Bogen °des Liebesgottes, S I, 36, 2.
ajakāva m. n. *Śiva's Bogen, S II, 300, 19.
°*ajakukṣi* Adj. = *ajasyeva chāgasyeva ubhayapārśvayor unnataḥ kukṣir udaraṃ yasya*, S I, 293, 6.
**Ajakranda* m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft, Kāś. zu P. 4, 2, 125.
ajakṣīrá n. Ziegenmilch, Maitr. S. 3, 1, 8.
ajagat Adj. unbeweglich, MBh. 12, 329, 40.
ajagati Adj. etwa: steil oder mit Zickzackwegen versehen (Berg), MBh. 1, 207, 46. Anders Nīlak.
ajagava n. Bogen (°allgemein gesagt; pw. *Śiva's Bogen), S I, 579, 8. — *Śiva's Bogen, Śrīk. IV, 8 (Ko.).
ajagāva 1. n. ein Gefäß für die Spende an Mitra-Varuṇa, Āpast. Śr. 12, 1, 11.
Ajagāva oder *Ājagava* m. N. pr. eines Schlangendämons, Tāṇḍya-Br. 25, 15, 3.
ájagdhapāpman Adj. dessen Sünde nicht verzehrt ist, AV. 9, 6, 26.
ajaṅgama Adj. unbeweglich, Hemādri 1, 368, 15.
ajaṅghāla Adj. ungewandt auf den Füßen. Nom. abstr. °*tva* n.
ajajñivaṃs Adj. nicht bemerkt habend, R. ed. Bomb. 2, 14, 45.
ajaṭhara Adj. zart. Nom. Abstr. °*tva* n.
Ajaḍapramātṛsiddhi f. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 433.
3. *ajana* m. Pl. keine Menschen, Vajracch. 24, 15.
ajanani Sarasvatīk. 1, 71.
ajanavādaśīla Adj. nicht dem Geklatsch ergeben, Āpast.
ajanāgrīya Adj. nicht den Blicken der Leute ausgesetzt, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 2.
**ajanāśam* Absol. wie eine Ziege verloren geht, P. 3, 3, 45 Sch.
ajanman n. das Nichtwiedergeborenwerden, Ragh. 18, 32. — Auch: das Nichtgeborenwerden, Nichtentstehen, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 3, 3.
ajanmanāśa Adj. nicht entstehend und nicht vergehend, VP. 4, 1, 26.
ajanya Adj. nicht erzeugt werdend. Nom. abstr. °*tva* n. Sarvad. 119, 22. — Bhadrab. 4, 21. 23.
**Ajabandhu* m. N. pr. eines Mannes, Kāś. zu P. 4, 1, 96.
ajamathana Adj. als Beiw. Śiva's, Hariv. 3, 86, 28. Nach Nīlak. = Brahmaśirohartar.
**Ajamāra* m. Eigenname, S II, 260, 25.
ajamīḍha als Bein. Yudhiṣṭhira's, MBh. 1, 191, 20.
ajaraka Indigestion, Caraka 6, 18.

ájaras Adj. MBh. 13, 5862 fehlerhaft für *arajas*.

°*Ajarāja* m. Name eines Königs, S II, 153, 1.

ajarājariṣṇu Adj. durch Alter nicht hinfällig werdend, Khila 6 zu ṚV. 10, 151.

ajarāmara Adj. nicht alternd und nicht sterbend, MBh. 12, 308, 13; Hit. Einl. 3.

ajarāmarī Adv. mit *kṛ* jemandem (Akk.) ewige Jugend und Unsterblichkeit verleihen, Subhāṣitāvalī 3509.

ajálomaṇ Adj. (f. °*mnī*) ziegenhaarig, Maitr. S. 4, 2, 14 (37, 15).

ajalpant Adj. nicht sagend, 129, 10.

ajavṛṣa m. Ziegenbock.

[*ajāgalastana*,] °*nyāyena*, Sāh. D. 342, 18.

ajātaguṇa Adj. nicht wieder hergestellt, Ind. St. 15, 305.

ajātarajas Adj. noch blütenstaublos und zugleich: noch nicht menstruierend, Spr. 378.

ajātaśatru 1. Nom. abstr. °*tā* f., MBh. 7, 12, 12.

ajātāri m. Bein. Yudhiṣṭhira's, Śiś. 2, 102.

ajāti f. unechte, schlechte Ware, Yājñ. 2, 246.

Ajāpāla m. N. pr. eines Fürsten, Hemādri 1, 717, 12.

ajāpāla *goatherd; °elder brother of Rāma; °clinging to passion, Vās. 111, 1.

ájāyamāna Adj. nicht entstehend, VS. 31, 19.

ajāví m. Du. eine Ziege und ein Schaf, Mān. Gṛhy. 1, 18.

1. *ajāśva*, das Sternchen zu streichen.

ajigīṣa Adj. frei von Ehrgeiz, Kathās. 15, 7.

ajijñāsya Adj. nicht zu untersuchen. Nom. abstr. °*tva* n.

Ajitadevācārya m. N. pr. eines Gelehrten, Gaṇar. 175, 16.

ajitamanas Adj. der sein Herz, seine Gelüste nicht besiegt hat (dessen Verlangen nicht gestillt ist), Kāṭh. 10, 10.

Ajitendriyamiśra m. N. pr. eines Lehrers, Kautukar.

ajinaratna n. Glückssäckel, Daśak. 63, 15; 65, 5.

ajinavāsas Adj. in ein Fell gekleidet, MBh. 3, 27, 7.

**ajinin* [pw. nach Galanos m. „Brahmanenschüler"] °Adj. ein Fell tragend, Yudh. 2, 24 (*ajinaṃ mṛgājinam asyāstīti ajinī; savratatvāt*).

ajira 4. a) in Verbindung mit *ājeḥ* so v. a. Schlachtfeld, Śiś. 19, 102. Vgl. *samarājira*.

ajihma 1. auch: nicht träge, Naiṣ. 2, 102; S I, 250, 2.

ajihmacārin Adj. ehrlich zu Werke gehend, MBh. 5, 128, 5.

ajihmaśaṭha Adj. nicht unehrlich und nicht heimtückisch, MBh. 2, 59, 11.

ajihva Adj. zungenlos, LA. 85, 6.

ajitapunarvaṇya, lies: das Wiederfordern eines (in der Tat) nicht verlorenen Gutes.

ájīmūtavarṣin Adj. nicht aus einer (vorübergehenden) Gewitterwolke Regen entsendend, Maitr. S. 4, 8, 8 (117, 2).

ajīrṇa Adj. (f. *ā*), nicht gealtert, — alternd, Pār. Gṛhy. 3, 3, 5.

Ajīrṇāmṛtamañjarī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ajīrṇi f. Indigestion, Komm. zu Nyāyam. 6, 8, 10.

ajīryatā f. Unzerstörbarkeit, Kaṭhop. 1, 28.

ajīryant Adj. nicht alternd, Kaṭhop. 1, 28.

ajīvani Sarasvatīk. 1, 71.

ajugupsa Adj. = °*gupsu*, MBh. 13, 61, 14.

ajugupsita Adj. vor dem man keinen Abscheu hat, tadellos, M. 3, 209; MBh. 3, 200, 17.

ajū Adj. nicht vorwärts dringend, ved. Zitat bei Sāy. zu ṚV. 7, 82, 3.

[*ájoṣa*,] f. *ā*.

ajñāta auch: unerkannt, unerwartet, R. ed. Bomb. 4, 56, 8.

ajñātar Nom. ag. etwas nicht wissend, Naiṣ. 6, 91.

ajñātalipsam Adv. mit unbekanntem Begehren, so v. a. nicht um eine bestimmte Gabe bittend, MBh. 12, 9987. °*lipsām* ed. Bomb. 12, 278, 20.

ajñāna n. °Mangel des Bewußtseins, Daśar. IV, 26 [Haas „inconsciousness"].

°*Ajñānarāśi* m. N. eines Büßers, Laṭ. 4, 4.

°*ajñānin* unwissend, S I, 460, 14 (Ko.); ungelehrt Śrīk. I, 36.

ajñeyatva n. Unerkennbarkeit, Unfaßbarkeit.

ájyāni 2. Pl. Bez. bestimmter Spenden, TBr. 5, 7, 2, 5; Āpast. Śr. 6, 29, 12.

ájyāyaṃs Adj. nicht größer als (Abl.), TBr. 3, 7, 5, 6.

añc + °*ava*, to bend down, Vās. 172, 3 (*avāñcant*).

**añcana* n. Biegen (= Spannen des Bogens) S I, 601, 3; 602, 1. — °going, movement, Vās. 213, 2. — Das Ansichziehen, Dharmaśarm. 7, 45; 12, 47. 50; 15, 41. — = *nikṣepaṇa*, Śrīk. 2, 41.

añcita °Subst. n. = *gamana*, H 40, 36.

añj mit *parivi*, *parivyaktam* Adv. überaus deutlich, Hariv. 4514. — Mit *pravi*, *pravyakta* deutlich. Kompar. °*tara* Suśr. 1, 258, 20.

añjana m. nach dem Komm. = *śigru*, Kāśikh. 1, 26. — Zu 1. f) g) vgl. Zach. Beitr. — 2. m. a) *Hauseidechse, Ratirahasya (ed. Benares 1912) XV, 60.

añjana n. *Tinte, S II, 247, 18. — *Nacht, S II, 265, 17. — °= *meḍhra*, H 44, 12. — °N. eines Baumes, Pūrṇabh. 81, 3. — °Stoßen (?) „thrusting" in *pīḍanāveṣṭanāñjanaprakarṣaṇādhyāsaneṣu* Kauṭ. 195, 6. Vielleicht ist *bhañjana* zu lesen.

añjanaka 4. n. = *añjana* 1. d), Gīt. 12, 19. — f. °*nikā* Xanthochymus pictorius, Damayantīk. 157. 185.

°*añjanakṣmādhara* m. ein Berg, Śrīk. XXII, 17.

°*Añjanacora* m. N. eines verkommenen Prinzen, S II, 289, 26 [290, 19 °*caura*].

°*Añjanataskara* m. = *Añjaracora* (s. d.); oder als Subst. zu fassen = ein infolge einer magischen Augensalbe unsichtbarer Dieb, S II, 291, 5.

Añjanaparvan m. N. pr. eines rākṣasa, MBh. 7, 156, 81. 83 usw.

°*añjanasundarī* S II, 289, 22?

añjanā (f. nach dem Ko.) °= *vyakti*, H 43, 184.

añjanābha m. auch Bein. Rāhu's, Kālac. 1, 126.

**añjanika gaṇa purohitādi*.

añjanikā V 366 °Dose? [pw. Eidechse]. Vgl. E 904!

**añjalikā* junge Maus, Śuk. t. o. 68.

añjalipuṭa m. (adj. Komp. f. *ā*) die als

Zeichen der Ehrerbietung hohl aneinander gelegten und zur Stirn erhobenen Hände.

1. *añjalipragraha* m. das Vorstrecken der hohl aneinander gelegten Hände. *sāñja°* Adj. = 2. *añjalipragraha*, R. 7, 100, 15.
2. *añjalipragraha* Adj. (f. *ā*) die hohlen Hände aneinander legend, MBh. 12, 342, 124; 13, 140, 36.

Añjalivaibhava n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

añjalīkārikā a kind of statue, Harṣac. 163, 12.

añjogati Adj. geradeaus fliegend (Pfeil), MBh. 7, 156, 170; 161, 6; 8, 12, 34.

añśera s. *acchera*.

aṭ, metrisch auch *aṭate*. — Mit *°pra* umherschweifen, S I, 577, 2.

aṭaṭa eine best. Hölle, Divyāvad. 67, 23.

aṭana Adj. herumzuschweifen gewohnt, Varāh. Bṛh. S. 16, 9; 17, 1. 7. 10; 18, 1. 4. 17.

aṭani S I, 17, 3 °Zinne [Ko.: *kaṭinī*?]; °Bergspitze 486, 4 (in *śailāṭani*); II, 228, 2 (= *kaṭinītaṭam*). — II, 169, 3 ° = *tarala*?

°aṭanīdhra (m.) Berg? S II, 312, 1.

°aṭavīprāyaprāntatā the having extremities consisting mainly of forest, Harṣac. 255, 8.

°aṭāṭya n. Umherschweifen, Śuk. t. o. Einl. (p. 7, 16).

aṭāṭyā f. das Herumwandern, Subhāṣitāv. 574.

°aṭīkṛ sich nähern, Śuk. t. o. 3 [p. 16, 1]; 10 [p. 23, 8].

2. *aṭṭa* 1. vgl. Zach. Beitr.

aṭṭapāla m. etwa Marktaufseher, Vet. (U.) S. 121 zu 17, 2.

°aṭṭahasita n. lautes Gelächter, H 49, 45.

2. *Aṭṭahāsa* 2. c) N. pr. einer Stadt, Hemādri 1, 83, 10.

°aṭṭahāsakusuma (n.?) Jasmin-Blüte, S I, 253, 7 v. u. (Ko.).

°aṭṭahāsapuṣpa (m.?) Jasminum multiflorum, S I, 210, 11 (Ko.; *°hāma°* gedruckt).

°aḍakṣīṇam = *ekāntam*? S II, 164, 13 (Ko.).

**aṇaka* Adj. klein, gering, S II, 202, 3. — °n. = *duḥkha*, S I, 421, 3.

°aṇakapada (n.) S I, 435, 1 (*°bandhena* = *ślokādinā*).

Aṇahilapāṭaka N. pr. einer Stadt (Anhalvâr), Ind. Antiq. 6, 195 ff.

(aṇi) aṇī = *śūlāgra*, Nīlak. zu MBh. 1, 108, 8. — Achsennagel, Damayantīk. 127.

aṇika Adj., Āpast.: vom Sohne lernend, nach Anderen: Geld verleihend. — Zu streichen, da *ṛṇika* zu lesen ist.

aṇikāṣam Absol. etwa: ohne abzureiben, Āpast. Śr. 2, 11, 3 (*ṇakāraś chāndasaḥ* Komm.). Richtig *ani°*.

°aṇita n. = *prahāraracito dhvaniḥ*, H 12, 5 [pw. **aṇ* tönen].

aṇimatás Adv. an der dünnen Seite, Maitr. S. 3, 10, 4.

aṇī s. unter *aṇi*.

aṇu n. auch = *aṇutaila*, Caraka 6, 24. — Seele, Leben; = *ātman*, Haravijaya 6, 35. 63 usw.

aṇujyotis Adj. trübsinnig, Caraka 5, 11.

áṇupriyáṅgu m. oder f. Pl. Panicum miliaceum und Panicum italicum, Śat. Br. 14, 9, 3, 32.

aṇuvādin m. ein Anhänger der Atomistik, Śaṃk. zu Bādar. 2, 1, 19.

aṇū Adv. mit *bhū* klein werden, Bhaṭṭ. 8, 24.

aṇūka in *ṛṣyaṇūka* und *devatāṇūka*, Baudh. Gṛhy. 2, 2 bei Har. zu Āpast. Gṛhy. 15, 9 fehlerhaft für *anūka*.

aṇūkāṇḍa Adj. (f. *ā*) mit dünnen Halmen, Zitat im Komm. zu Āpast. Śr. 11, 8, 1.

aṇṭh(ati) [eine Gegend] besuchen, Saddh. P. 92 b. *ruganṭhita* „heimgesucht von“ also richtig.

aṇḍa n. ° = *brahmāṇḍa*, H 28, 46; *Moschus, E 897 (P). — Auch: Kuppel, Varāh. Bṛh. S. 56, 22. 24. 28. — ein best. Teil eines stūpa, Divyāvad. 244, 10.

°aṇḍajapati m. = *Garuḍa*, Śrīk. III, 70.

aṇḍantara eine Art Tanz, S. S. S. 261.

aṇḍabhedana n. das Platzen des Eis. *°naṃ kriyate* so v. a. das Eis schmilzt, Mahāvīrac. 45, 14.

aṇḍara °n. = *kokunda* (s. d.), S I, 405, 1 v. u. (Ko.).

°aṇḍavat m. Vogel, H 31, 5.

aṇḍāta eine Art Tanz, S. S. S. 261.

**Aṇḍāraka* m. N. pr. eines Mannes. Pl. sein Geschlecht, Kāś. zu P. 2, 4, 69.

aṇḍikā f. ein best. Gewicht, = 4 yava, Caraka 7, 12.

Aṇṇādīkṣita m. N. pr. eines Autors. *°tīya* n. Titel seines Werkes, Opp. Cat. 1.

at mit *anu* in *anvatya* (= *anugamayya* Komm.), Āpast. Śr. 9, 10, 15. Schon nach der Betonung TBr. 1, 4, 3, 6 ist diese Trennung in *anvatyāvártayet* nicht denkbar. — Mit **abhi* einkehren, Amit. XXXI, 56.

°ata wandernd = herumfliegend [von Pfeilen gesagt], H 43, 224 in *°āśāta*.

atacchabda m. kein vedischer Beleg dafür, Bādar. 1, 3, 3.

atacchruti f. dass., Bādar. 2, 3, 21.

atajjātīya und *°ka* Adj. nicht von derselben Art.

atajjña Adj. dieses nicht wissend, darin unerfahren.

°atata Adj. nicht bedeckt, nicht voll von, Yudh. 7, 46.

atattvārthavant Adj. der Wahrheit nicht entsprechend, Bhag. 18, 22.

atathākaraṇa n. das nicht so Verfahren, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 21, 8.

atad N. Akk. Sg. n. nicht das, nicht es, Bhāg. P. 7, 7, 23.

atadarha Adj. dieses nicht verdienend.

atadarhamāṇa Adj. (f. *ā*) dieses nicht verdienend, MBh. 2, 67, 54.

atadātman Adj. nicht identisch dem Wesen nach, Sarvad. 155, 9.

ataddhita Adj. kein *Taddhita*-Suffix habend, Gobh. 2, 8, 15.

atadbhāva m. das Nichtdassein, Anderswerden, Bādar. 3, 4, 40.

atadrūpa Adj. nicht wie es sein sollte, verkehrt, Bādar. 3, 4, 40. — Auch: von verschiedener Beschaffenheit, Vāmana 4, 3, 9.

atadvid Adj. dieses nicht verstehend, Bhāg. P. 4, 9, 4.

atadvīryavidvaṃs Adj. dessen Mannheit nicht kennend, Bhāg. P. 6, 17, 10.

atanu 2. m. der Liebesgott, auch Śrīk. 16, 8 (in *atanūtkaṇṭhayā*: *atanuḥ Kāmaḥ*; *atanur analpā votkaṇṭhā tayā hetubhūtayā* . . .).

°atanutata Adj. nicht wenig ausgebreitet, so v. a. ungeheuer groß, Yudh. 5, 27.

°*atanutā* Yudh. 2,15 (*atanutayā gauraveṇety arthaḥ. atanor bhāvo 'tanutā tayā.*); 3,35 (= *mahattva*).

atanubala Adj. (f. *ā*) stark, Mudrār. 157,1 (231,5).

atantumant Adj. nicht fadenziehend (Milch).

atantra (in *Gotamasya tantrātantre*) Name zweier Sāman, Ārṣ. Br.

atantrita Adj. 1. durch nichts gebunden, sich vollkommen frei fühlend, Cit. im Komm. zu Gobh. 1,5,26 (S. 214). — 2. häufig fehlerhaft für *atandrita*.

atandrī Adj. (Nom. *-s*) = *atandrin*.

ataptatapas Adj. der sich nicht kasteit hat, MBh. 3,42,17.

atamas Adj. ohne Finsternis, auch H 14,16.

atamāviṣṭa Adj. nicht in Finsternis gehüllt, Maitryup. 6,24.

atamisra Adj. nicht dunkel, Śiś. 9,12.

atara Adj. nicht zu passieren (Fluß), Bhaṭṭ. 7,55; H 46,67 (= *durlaṅghya*; °vom Wagenlenker gesagt).

atarapaṇya kein Lohn für eine Fracht zu Wasser, Divyāvad. 4,12; 501,24.

ataritra Adj. ohne Ruder (ohne Steuermann usw., Nīlak.), MBh. 5,63,8. *anaritra* v. l.

atarucchāya Adj. (f. *ā*) ohne Baumschatten, Kathās. 63,9.

ataruṇa Adj. nicht jung, P. 1,2,73.

atarkaṇīya Adj. auf den man es nicht abgesehen haben kann oder darf, so v. a. sicher vor (Gen.), Jātakam. 9,1.

atarkāvacara Adj. sich nicht in spitzfindigen Erwägungen bewegend, Lot. de la b. l. 353.

atarkita auch: auf den man es nicht abgesehen hat, so v. a. sicher vor (Instr.), Jātakam. 6,1.

atarṣula Adj. nicht gierig. °*m* Adv.

°*atalasparśatva* n. Unergründlichkeit, S I, 218,8 v. u. (Ko.); 220,11 v. u. (Ko.).

°*ataṣṭa* Adj. unbehauen, Mgs. II, 5,2.

1. *átas* Z. 2 stelle das Eingeklammerte nach subst. und vgl. P. 2,4,33.

ataskará Adj. frei von Räubern, AV. 12,1,47. — °not a thief, Harṣac. 202,13.

átasthāna Adj. sich in etwas (Dat.) nicht fügend, Śat. Br. 12,5,1,1 ff.

atācchīlya n. das Nichtgewohntsein an etwas, P. 3,2,79, Sch.

atāttvika Adj. nicht wirklich, — real. Nom. abstr. °*tva* n.

atātparyavid Adj. die beabsichtigte, wahre Bedeutung einer Rede nicht kennend, Kathās. 62,212.

°*atādrūpya* n. Nichtidentität, Daśar. IV, 36 (ed. Parab). — Haas irrt in der Auffassung der Stelle.

°*atānaka* m. S II, 156,14 (Ko.; = *ākarṣaka*) l. *ātānaka* (s. d.).

°*atānta* Adj. = *akhinna*, Yudh. 6,49; 7,53.

atāntava Adj. nicht gewebt.

atāpabhṛt Adj. keine Glut in sich bergend, Naiṣ. 4,78.

atārya Adj. nicht zu überwinden, mit dem man nicht fertig werden kann.

°*atālavya* m. Bez. einer Strophenform, H 43,168.

atikaṭhina Adj. überaus hart.

**atikandaka* m. eine Knolle, E 339 (S).

atikapila Adj. (f. *ā*) sehr braun, Viṣṇus. 24,15.

atikaruṇa Adj. überaus kläglich, MBh. 1,3,317.

atikala Adj. überaus lieblich tönend, Mahāvīrac. 85,20.

atikaṣṭa auch: überaus schlimm, sehr arg, Jātakam. 24.

atikātara Adj. gar ängstlich, Mālatīm. 62,10.

atikānti f. große Anmut. Personif. Agni-P. 33,39,44.

atikāryakara Adj. sehr wirksam.

atikārśya n. große Magerkeit.

°*atikāla* Adj. sehr dunkel, Yudh. 2,82.

atikīṭaka Adj. viele Läuse habend, VP. 3,12,6.

°*atiku* f. hohe Stellung (*parā bhūmiḥ* Ko.), H 5,136.

atikuñcita Adj. sehr kraus, Pañcāśikā (ed. Solf) 44.

atikuṭila Adj. überaus gewunden, Ind. St. 8,420.

atikuṇapa Adj. stark in Verwesung übergegangen.

atikutūhala n. große Neugier, Kathās. 4,80.

atikṛcchra 1. Adj. als Bein. Viṣṇu's, MBh. 12,338,60. — 2. °*m* Adv. mit großer Mühe, Bhāg. P. 5,13,10.

-atikrámaṇa Adj. (f. *ī*) sich geschlechtlich vergehend gegen, Viṣṇus. 5,192. 18. n. auch: Vergehen, Mahāvīrac. 49,18.

atikráme Dat. Inf. von *kram* mit *ati*, ṚV.

atikrāntabhāvanīya, lies: auf der vierten und höchsten Stufe.

atikrāntātikrānta Adj. über alles hinweggekommen, Divyāvad. 47,16.

atikrānti f. = *atikrama* 6. Kir. 14,23.

atikruddha Adj. sehr aufgebracht, — in Wut versetzt.

atikrudh f. heftiger Zorn, Kathās. 1,56.

atikrūramṛdu Adj. in *nāti*°.

átikṣipra Adj. (f. *ā*) überaus schnell, TS. 2,1,1,1.

atikṣutparīta Adj. heftig vom Hunger geplagt, VP. 4,2,6.

atikhādin Adj. viel essend, MBh. 12,87,19.

**atiganḍa* m. ein best. yoga, S I, 318,16 (Ko.).

atigarīyaṃs Adj. zu teuer. °*yasā krī* — kaufen, Daśak. 59,7.

atigarjin Kathās. 60,105 fehlerhaft für *abhi*°.

atigardha m. große Gier, — Habgier, Kathās. 104,117.

atigārdhya n. große Gier, — Habgier.

atiguru m. eine besonders verehrungswürdige Person, Viṣṇus. 31,1.

atigṛddha Adj. sehr habgierig.

°*atigmagu* m. Mond, Amit. XVII, 17.

°*atigmabhās* m. Mond, Śrīk. VI, 35.

°*atigmaraśmi* m. Mond, Śrīk. XI, 34. 64.

atigrāhyapātra n. ein zum atigrāhya dienendes Gefäß, Āpast. Śr. 12,1,15.

atighana auch: sehr dick, Daśak. 2,11.

atighasmara Adj. sehr gefräßig, Bālar. 222,15.

aticaṇḍikā f. = *aticaṇḍā*, Hemādri 2, a, 85,5.

aticatura (f. *ā*) auch: überaus geschickt oder gescheidt, Caurap. (A) 4.

aticapala Adj. sehr —, allzu beweglich.

°*aticara* Adj. hinausgehend über, S II, 376,6.

aticāra m. °Übermaß [pw. *Überholen], S II, 360,21. — 3. Vergehen, Vaitān.

aticārin Adj. °hinausgehend über . . ., S I, 71,12.

aticikkaṇa Adj. (f. *ā*) sehr schlüpfrig, Ko. zu Kāty. Śr. 26,1,4.

aticitram Adv. auf sehr mannigfache Weise, Daśak. (1925) 2, 104, 15.
aticirasya Gen. seit sehr langer Zeit, Spr. 5256. °*cirāt* Abl. nach l. Z., spät, endlich.
aticchattraka 1. Andropogon schoenanthus, Rājan. 8, 121.
aticchedya Adj. zu stark zu verwunden, MBh. 12, 96, 15.
atijaṭādhara Adj. starke Flechten tragend, Hemādri 2, a, 121, 12.
atijaṭhara Adj. (f. *ā*) sehr hart und — alt, Śiś. 4, 29.
atijaḍa Adj. überaus dumm, Hem. Par. 12, 188.
atijaná Maitr. S. 4, 4, 9 (60, 9). 10 (62, 10).
atijaraṭha Adj. sehr alt.
atijarant Adj. (f. °*tī*), sehr alt.
atijavana Adj. (f. *ā*), überaus schnell, Daśak. (1925) 2, 107, 11.
atijitakāśin Adj. sich zu sehr als Sieger gebarend, Mudrār. 82, 18 (137, 9). — Nom. abstr. °*śitā* f. Mudrār. 55, 13.
atijvalana n. heftiges Aufwallen im Zorn, Nīlak. zu MBh. 3, 274, 13.
°*atitanīyastā* excessive thinness, Vās. 46, 1.
atitarpaṇa n. Übersättigung, Bhāvapr. (Hdschr.) 36 b, nach Aufrecht.
atitarṣa m. heftiges Verlangen.
atitāpa m. große —, zu große Hitze, Mārk. P. 99, 3. 9.
átitikṣamāṇa Adj. etwas nicht ertragen könnend, Śat. Br. 2, 3, 3, 1.
atitikṣā f. Ungeduld, MBh. 14, 36, 20.
atitigma Adj. überaus scharf.
°*atitīkṣṇatā* excessive sharpness, Harṣac. 118, 15.
atitīvra Adj. überaus heftig (Kampf), MBh. 7, 156, 164.
atituṅga Adj. überaus hoch, Vṛṣabh. 259 a, 18.
atitud Adj. heftig stoßend, — geißelnd, Śiś. 19, 3.
atitundila Adj. sehr dickbäuchig, Bālar. 285, 13.
atitūrṇam Adv. sehr —, allzu rasch, Viṣṇus. 63, 11.
atitṛṭparīta Adj. heftig vom Durst geplagt, VP. 4, 2, 14.
atitṛpta Adj. vollkommen befriedigt. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 2, 49.
°*atitṛṣyati* sehr durstig sein, S I, 43, 1.
atithi m. °Gast (der Straße) = Wanderer, S I, 65, 3. — °frei von den tithi's = Bez. einer Art von Asketen, S. II, 412, 10. — °f. Name einer Fürstin, S II, 350, 23.
atithivratin Adj. Gastfreundschaft übend, MBh. 3, 260, 4.
atithī Adv. 1. mit *kar* a) etwas (Akk.) einem Gaste gewähren, Naiṣ. 5, 23. — b) etwas (Akk.) gelangen lassen in (Lok.), Naiṣ. 1, 124. *śruter atithīkṛta* zu Ohren gebracht, Komm. zu 2, 56. — 2. mit *bhū* jemandes (im Komp. vorangehend) Gast werden, Naiṣ. 4, 91.
atidagdha n. zu starkes Brennen (in der Chirurgie).
atidarpita Adj. worauf man sehr stolz ist, — stark pocht, Mṛcch. 77, 2.
atidaśaratham Adv. über Daśaratha hinaus, Bālar. 79, 9.
atidahanātmaka Adj. von zu brennender Natur, Pañcat. 190, 3.
atidāha, lies 185, 24.
atidilīpam Adv. über Dilīpa hinaus, Bālar. 79, 9.
atidīpti, so zu lesen st. *ayidīpti*.
atiduḥkha n. ein großes Leid, VP. 4, 2, 24.
atidurgama Adj. überaus schwer zu wandeln, Śiś. 1, 32.
atidurjana m. ein großer Bösewicht, Uttarar. 3, 1.
atidurnaya m. eine große Gemeinheit, Naiṣ. 4, 91.
atidurnyasta Adj. sehr schwankend in seinen Überzeugungen, Jātakam. 10.
atidurbala Adj. (f. *ā*) überaus schwach, — elend, Hemādri 2, a, 100, 6.
atidurbalatā f. überaus große Schwäche, Pañcat. 224, 2.
atidurmanas Adj. sehr betrübt, Kathās. 71, 227.
atidurlalita n. große Unart. Pl. sehr dumme Streiche, Hariv. 8539.
atidurviṣaha Adj. sehr schwer zu ertragen, Bhāg. P. 5, 9, 18.
atidurviṣahya Adj. überaus schwer zu ertragen, Vṛṣabh. 37.
atiduṣṭa Adj. sehr böse, — schlimm, Rājat. 4, 121.
atiduḥsaha Adj. überaus schwer zu ertragen, Hemādri 1, 744, 1.
[*atidūra*] f. *ā*, Kathās. 16, 47.
atidūravartin Adj. weit hinausgehend über (Gen.), Śāk. Ch. 146, 8.
atidūṣita Adj. sehr gemißbilligt, Bṛhasp. im Komm. zu Āpast. 2, 27, 3.
atidoṣam Adj. nachdem es dunkel geworden ist, Āpast. Śr. 15, 21, 7. *abhidoṣam* v. l.
atidoṣala Adj. in *nātidoṣala*.
atidrutam Adv. in *nātidrutam*, Viṣṇus. 11, 6.
atidvaya Adj. (f. *ī*) seines Gleichen nicht habend, Kād. 4, 18.
atidhanin Adj. sehr reich, MBh. 3, 99, 12.
atidharma m. die strengste Pflicht, Hemādri 1, 54, 20.
atidhavala Adj. sehr weiß, Daśak. 73, 15.
°*atidhīratā* excessive gravity, Harṣac. 154, 11.
atidhūma Adj. starken Rauch gebend, Varāh. Yogay. 8, 9.
atinadīṣṇa Adj. sehr erfahren in (Lok.).
atinanāmin, lies °*namāmi* Adj. über dem namāmi (ich verneige mich) stehend.
°*atinamratā* excessive flexibility, Harṣac. 117, 2.
°*atinayana* n. das Herüberführen, Kauś. 43, 3.
atinayana in *dakṣiṇātinayana* (s. weiter unten).
atinarman m. ein großer Spaß, — Scherz, MBh. 2, 63, 5.
°*atinikaṭatā* allzu große Nähe, Sūryaś. 45[a].
atinibhṛtam Adv. ganz im Geheimen, Mudrār. 55, 19 (88, 12).
atinirodha m. vollkommene Unterdrückung, — Vernichtung, Hemādri 1, 735, 2; vgl. 733, 21; 734, 1.
atinirghṛṇa Adj. (f. *ā*) überaus grausam, Daśak. (1925) 2, 80, 22.
atinirmathana n. heftiges Quirlen, MBh. 1, 18, 41.
atinirmala Adj. überaus rein, Hemādri 1, 164, 6; 183, 12.
atinirlipta Adj. ganz unbefleckt, Pañcar. 1, 1, 4.
atinirvartin Adj. sich sehr ungebührlich betragend, Kathās. 26, 58.
atinirviṇṇa Adj. an allem verzagend.

°*atinirhārin* Adj. sich sehr weit verbreitend (Geruch), S I, 101, 14 v. u. (Ko.).
atinirvṛta Adj. überaus erfreut, Bhāg. P. 1, 6, 18.
°*atinivāta* Adj. = *śītarahita*, S I, 62, 4.
°*atiniḥśabda* Adj. very silent, Harṣac. 171, 17.
atiniṣevitar Nom. ag. zu sehr hingegeben (mit Akk.), Suśr. 1, 69, 21.
atinīla Adj. dunkelblau, Hemādri 2, a, 118, 9.
atineda in *anatineda*.
°*atipaṭīyas* very keen, Harṣac. 177, 5.
atipadmin Adj. stark gefleckt (Elefant), MBh. 12, 29, 33.
atipavitra Adj. überaus reinigend, großen Segen bringend (Ort), Prab. 21, 14.
atipāṇḍukambala Adj. (f. *ā*) schöner als der Stein pāṇḍukambala, Śatr. 8, 34.
atipāna n. zu vieles Trinken geistiger Getränke.
atipāpin Adj. stark frevelnd, Mārk. P. 58, 61.
atipāvana Adj. in hohem Grade entsündigend, Hemādri 1, 83, 8.
atipiṅga Adj. dunkelbraun.
atipiśuna Adj. sehr niederträchtig, — bösartig, Kād. 197, 14.
atipīḍita auch: zu stark gedrückt. Nom. abstr. °*tā* f. Suśr. 2, 200, 2.
atipūra m. ein heftiger Strom, — Erguß, Uttarar. 53, 8 (68, 12).
atipelava Adj. überaus fein, — zart.
atipauruṣa Adj. überaus mannhaft, Mudrār. 154, 12 (227, 9).
atipraṇaya auch: Feuerentnahme, Gobh. 4, 4, 6.
atipratiloma Adj. (f. *ā*) überaus widrig, — unangenehm, Naiṣ. 6, 95.
atipratyāsaṅga m. allzu große Nähe, Mahāvīrac. 74, 4.
atiprathita Adj. weitberühmt, Naiṣ. 4, 79.
atiprapañca m. zu große Ausführlichkeit, Sarvad. 71, 9.
Atiprabhāvatī f. N. pr. einer surāṅganā, Ind. St. 15.
atipramāṇa auch: von großer Autorität, Hemādri 2, a, 19, 6.
atipramāthin Adj. viel zu schaffen machend, stark zusetzend, Hariv. 8158.
atipramāda Adj. sehr fahrlässig, — unachtsam, MBh. 5, 37, 37.
atilapralāpa m. zu langes Gerede. Pl. Vṛṣabh. 33.
atipralobhita Adj. in hohem Grade angelockt —, hingezogen zu (Lok.), Bhāg. P. 4, 29, 54.
atipravilambita Adj. zu sehr vorhängend, Suśr. 2, 239, 5.
atipraviṣṭa Adj. tief eingedrungen in (Lok.), MBh. 3, 186, 21. — Auch: zu tief eingesunken (Auge), Suśr. 2, 358, 17.
atipravṛtta Adj. (f. *ā*) sehr mit etwas beschäftigt, 119, 15.
atipravṛddha 3. sehr hoch von Wuchs R. 3, 10, 20.
atipraveśa m. heftiges Dringen in jemand, das Sichaufdrängen, Sichmischen in fremde Angelegenheiten, Kathās. 60, 35.
atipraśānta Adj. sich vollkommen gelegt habend, ganz gewichen, Mālatīm. 79, 11.
atiprasanna n. impers. zu gnädig verfahren, Mālatīm. (ed. Bomb.) 343, 4.
atipriya Adj. überaus lieb, P. 8, 1, 13, Sch. — Instr. auf eine sehr angenehme Weise, Hit. 60, 5 v. l.
atiprīta Adj. überaus befriedigt, — erfreut.
atipreṣaṇa n. das darüber hinaus Auffordern, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 27, 7.
atipreṣitar Nom. ag. der darüber hinaus auffordert, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 27, 6.
atipraiṣa m. = *atipreṣaṇa*, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 27. 6. 7.
atibandhura Adj. dem Sinne nach etwa: stark betäubend, MBh. 7, 10, 17.
atibala m. oder n. = *atibala* 3. a) Varāh. Yogay. 9, 18.
atibala n. große Kraft usw. Abl. stark (verwundet), MBh. 13, 5, 6.
atibalavant Adj. überaus mächtig, MBh. 1, 74, 79.
atibalātkṛta Adj. stark mitgenommen, MBh. 13, 268. v. l. °*lātkṣataḥ*.
atibalīyaṃs Adj. viel mächtiger, Kathās. 15, 11.
atibahu auch: zu viel, Maitr. S. 2, 4, 5.
atibībhatsita Adj. sehr widerlich, — eklig, Bhāg. P. (ed. Bomb.) 5, 26, 27.
atibodhisattva Adj. über einen Bodhisattva gehend, Mālatīm. (ed. Bomb.) 362, 9.
atibhakti f. große aus Glauben entspringende Liebe, Hemādri 1, 578, 9; 613, 13.
°*atibhadratā* excessive courtliness, Harṣac. 28, 13.
atibhaya auch: große Furcht, Gīt. 3, 3.
atibhayaṃkaram Adv. über die Maßen fürchterlich, MBh. 1, 19, 7.
atibhayānaka Adj. gar fürchterlich, Bhāg. P. 5, 9, 19.
atibhara m. eine schwere Last, Śiś. 2, 103. — eine übergroße Last, Śiś. 6, 79.
-*atibharita* Adj. voll von.
atibhavānīvallabham Adv. über Śiva hinaus, Bālar. 81, 16.
atibhāravant Adj. schwer belastet, Naiṣ. 5, 88.
atibhārika Adj. in *nātibhārika*.
atibhīta Adj. sehr furchtsam, Kālac. 3, 142.
°*atibhīrutā* excessive timidity, Harṣac. 212, 15.
atibhukta n. impers. zu viel gegessen, MBh. 17, 2, 25.
[*atibhūmi*] *atibhūmim āropyate*, Pārv. 582, 16; *atibhūmiṃ gamitaḥ* 586, 20; *atibhūmiga*, Kathās. 28, 84.
atibhūmivartin Śāk. (Kāśm.) 618, 2.
atibhṛt Adj. schwer tragend, Kir. 5, 20.
atibhogin in *nātibhogin*.
atimañjula Adj. überaus lieblich, Daśak. 86, 12.
atimatimant Adj. überaus klug, Mudrār. 86, 15 (141, 9); R. ed. Bomb. 4, 29, 29.
atimada m. heftige Aufgeregtheit, Śiś. 10, 32.
atimanoratha Adj. alle Wünsche übersteigend, Jātakam. 22, 83.
atimanyu Adj. sehr wütend, MBh. 8, 22, 10.
atimarśam Absol. übergreifend, Ait. Br. 6, 28, 6.
atimahant Adj. überaus groß (Baum), Daśak. 46, 16; allzu lang (Erzählung), 79, 3.
atimahāraudra Adj. (f. *ā*) überaus furchtbar, Mārk. P. 12, 5.
atimahāsattva Adj. überaus edel (Person).

**atimahiman* Adj. überaus groß, P. 4, 1, 11, Sch.

[*atimātra*] f. *ā*, R. ed. Bomb. 2, 12, 112.

°*atimātratā* Übermaß, S I, 519, 13 v. u.

atimāna °Adj. = *atiśayena mānayukta*, Yudh. 4, 36.

Atimānuṣastava m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

atimāya Adj. vom Blendwerk befreit, Kir. 18, 30.

Atimāya °Subst. m. N. eines daitya, H 34, 29. 49.

°*atimārgaṇa* very importunate (with pun on *mārgaṇa*, arrow), Harṣac. 152, 10.

**atimāla* Adj. schöner als eine Perlenschnur, Laghuk. 1017.

atimuktaka °completely emancipated; *= Gaertnera racemosa, Vās. 136, 2.

atimukti 2. Bez. einer Kategorie von Darbringungen, Āpast. Śr. 7, 7, 2.

°*atimudira* Adj. schwärzer als Wolken, Manm. II, 19[b].

atimūrkha Adj. sehr töricht, Kālac. 3, 143. — Nom. abstr. °*tā* f. große Dummheit.

atimṛdu Adj. überaus zart, Pañcāśikā (ed. Solf) 24.

atimṛdula Adj. sehr zart, schwächlich, Nom. abstr. °*tā* f. Prab. 37, 6.

°*atimṛduhṛdayatā* excessive tenderness of heart, Harṣac. 274, 21.

atimecakita Adj. sehr verdunkelt, Śobh. 76.

°*atimauktika* n. die Blüte des atimukta, Śrīk. VIII, 43 (Ko.).

atimlāni f. tiefe Schwärze, Naiṣ. 5, 62.

atiyatnam (°Adv.) sorgfältig, S II, 132, 2.

°*atiyantraṇā* excessive restraint or formality, Harṣac. 116, 17.

atiyācita Adj. mit Bitten bestürmt, Spr. 4384.

°*atiyācnā* f. Zudringlichkeit, Kauṭ. 184, 11.

°*atiyātayāman* Adj. = *ativṛddha*, S II, 82, 3.

atiyātrā f. Überfahrt, Śaṃk. zu Bādar. 4, 3, 5. — Auch Überfahrtsgeld, Divyāvad. 92, 27.

atirajasvala Adj. ganz von Leidenschaft erfüllt, Bhāg. P. 5, 14, 9.

atiraṭita n. heftiges Kreischen, Pl. Spr. 379.

atirati f. große Freude an (Lok.), Kathās. 27, 25.

Atiratha m. N. pr. eines Fürsten, Dharmaśarm. 4, 76.

atirabhasa Adj. sehr wild, — ungestüm, Bhāg. P. 5, 17, 9 (°*tara*). *-m* Adv. Mahāvīrac. 113, 9.

atiramaṇīya, Nom. abstr. °*tā* f. Mudrār. 59, 15 (96, 7).

atiraya Adj. überaus schnell laufend, Daśak. 21, 4.

1. *atirasa* auch: heftiges Verlangen. °*tas* Kathās. 47, 120.

atirasika Adj. sehr geschmackvoll, fein gebildet, Kautukar.

atiraskṛtasaṃbhāṣa Adj. (f. *ā*) ohne Schelten sich unterhaltend, MBh. 3, 233, 27.

atirāga m. dunkles Rot und: starke Zuneigung, Naiṣ. 7, 39.

atiriktāṅga Adj. ein Glied zu viel habend, M. 4, 141.

atiriraṃsā f. große Geilheit, Bhāg. P. 3, 23, 11.

atiruṣ f. heftiger Zorn, Bhām. V. 2, 182.

atiruṣṭa Adj. sehr erzürnt, Bhāg. P. 4, 19, 34.

atirūḍha Adj. stark zusammengeklebt, nicht mehr auseinander zu bringen. Nom. abstr. °*tva* n. Rājat. 6, 272.

atireca in *anatireca*.

atiroká m. Lichtloch, Durchblick, Maitr. S. 3, 6, 1.

atirocamāna mit noch schöneren Haarwirbeln am Halse versehen (Pferd), Śiś. 5, 4.

atirodana n. übermäßiges Weinen, Hem. Par. 1, 224.

atiroṣa m. heftiger Zorn, MBh. 3, 233, 29.

atiroṣaṇa Adj. sehr zum Zorn geneigt.

atiroha Adj. als Beiw. von Rudra-Śiva, Hemādri 1, 210, 9.

atila auch: keinen Sesam habend, Hemādri 1, 594, 17.

°*atilaghiman* excessive levity, Harṣac. 14, 9.

atilavaṇasātmya Adj. zu sehr an Salzgenuß gewöhnt, Caraka 3, 1.

atilālavant Adj. stark den Speichel triefen lassend, Suśr. 2, 281, 14.

°*atiloka* Adj. übernatürlich, Daśar. IV, 78.

atilobhanīya Adj. wonach man großes Verlangen hat, überaus reizend. Nom. abstr. °*tā* f. Jātakam. 26.

atilolupa Adj. heftige Begierden habend, Bhāg. P. 3, 20, 23.

atilaulyavant Adj. zu —, sehr begierig, Kathās. 22, 200.

ativakra auch: sehr krumm und zugleich: sehr unverständlich, Naiṣ. 7, 62.

ativatsala Adj. (f. *ā*) 1. überaus zärtlich am Kalbe hängend (Kuh), MBh. 13, 70, 15. — 2. überaus zärtlich, Kathās. 18, 260.

°*ativadānyatā* allzugroße Freigebigkeit, Muk. 23, 8 v. u.

ativara m. ein überschüssiges Geschenk, Āpast. Śr. 5, 11, 4.

ativarīyaṃs Adj. ganz vorzüglich, Hem. Par. 2, 91.

ativartana n. °Töten? S II, 143, 4.

ativartinī (*avasthā*) °ein Stadium der Brunst beim Elefanten, S I 495, 4.

ativallabha auch: viel lieber als (Abl.), Hem. Par. 1, 431; Bhāg. P. 9, 9, 43. Nom. abstr. °*tā* f. Pañcat. 221, 4. 5.

ativātsalya n. übergroße Zärtlichkeit, Mahāvīrac. 18, 4 (°*vatsalya* gedr.).

ativāma Adj. überaus hart, — grausam gegen (Lok.) und zugleich: um Weiber sich nicht kümmernd, Naiṣ. 9, 93.

ativāhana n. in *kālāti*° (s. weiter unten).

ativikrama Adj. sehr heldenmütig, MBh. 3, 271, 56.

ativiklava Adj. (f. *ā*) sehr niedergedrückt, — betrübt, Hariv. 7101; Prab. 91, 5.

ativigarhya Adj. sehr tadelnswert.

ativigrahin Adj. zu viel Krieg führend, Kām. Nītis. 9, 74 (*vidvān ati*° zu lesen).

ativighaṭṭita Adj. stark angestoßen, — berührt.

ativijña Adj. sehr kundig, — gelehrt, Verz. d. Oxf. H. 141, a, 20.

ativitatha Adj. ganz unnütz, Gīt. 7, 5.

ativitathavāc Adj. stark lügend, Mudrār. 63, 10 (103, 3).

ativitīrṇa Adj. in hohem Grade gewährt, Naiṣ. 5, 11.

atividvaṃs Adj. überaus erfahren in, Hemādri 1, 319, 11.

atividhe Dat. Inf. von *vyadh* mit *ati*, ṚV. 5, 62, 9.

ativiparyaya m. große Verkehrtheit, Kathās. 52, 355.

ativipina Adj. überaus waldreich, Kir. 5, 18.

ativiprakarṣa m. übergroße Entfernung, Mahāvīrac. 127, 10.

ativipradharṣa m. das Antun eines großen Leides, R. ed. Bomb. 4, 24, 6.

ativibhinna Adj. stark durchschossen, R. 6, 18, 44.

ativibhīṣaṇa Adj. überaus grausig, VP. 4, 2, 8.

ativimanas Adj. sehr entmutigt, ganz verzagt.

ativimala Adj. überaus rein, Naiṣ. 2, 103.

ativirājin Adj. überaus prächtig.

ativirūpa Adj. (f. *ā*) sehr mißgestaltet, — unförmlich, — häßlich.

ativilamba m. langes Zögern.

ativilambitam Adv. in *nāti*°.

ativiśāla Adj. überaus umfangreich, Pañcāśikā (ed. Solf) 14.

ativiśrambha m. großes Vertrauen, Naiṣ. 2, 7.

ativiśva Adj. (f. *ā*), alles übertreffend, Naiṣ. 7, 107.

ativiṣa Adj. überaus giftig, Jātakam. 32, 31.

ativiṣama Adj. (f. *ā*) auch: sehr beschwerlich, — unbequem, Spr. 1871.

ativiṣā Aconitum heterophyllum, Mat. med.

ativiṣṭhita Adj. etwa feststehend, sich nicht von der Stelle bewegend, R. ed. Bombay 4, 18, 38.

ativisaṃṣṭhula Adj. überaus schwankend.

2. *ativistara* Adj. (f. *ā*) sehr ausführlich, Verz. d. Oxf. H. 63, a, No. 111.

ativismaya Adj. überaus staunenswert, Bhāg. P. 3, 13, 42.

ativismita Adj. sehr erstaunt, Maitryup. 4, 1.

ativisratva n. starker muffiger Geruch.

ativihvala Adj. (f. *ā*) sehr ergriffen, überaus bestürzt, Daśak. (1925) 2, 79, 22.

ativīra m. ein großer Held, Mahāvīrac. 10, 20.

ativīrya Adj. überaus mächtig, Hariv. 1558.

ativīryavant Adj. überaus wirksam (Heilmittel), Kir. 2, 4.

Ativṛddha m. N. pr. des Weltelefanten des Westens, Garga in JRAS 1871, S. 274.

ativṛṣya Adj. (f. *ā*) stark auf die Potenz wirkend, Varāh. Bṛh. S. 76, 9.

ativegavant Adj. überaus schnell fliegend (Pfeil), MBh. 3, 268, 17.

ativedanā f. heftiger Schmerz, Kathās. 29, 167.

ativepathumant Adj. heftig zitternd, Śiś. 9, 77.

ativaicakṣaṇya n. sehr große Erfahrenheit, Daśak. 69, 15.

ativaiśasa Adj. (f. *ā*) überaus mörderisch (Rede), Bhāg. P. 3, 19, 21.

ativaiṣamya n. große Ungleichheit des Bodens, Spr. 6239.

ativaiṣṇava Adj. dem Viṣṇu sehr ergeben, Agni-P. 19, 7.

ativyathita Adj. heftig schmerzend, Bhāg. P. 5, 14, 11.

ativyapahāra m. Āpast. schlechte Lesart für *ativyavahāra*.

ativyavahāra m. zu vieler Verkehr, Āpast. 1, 28, 4.

ativyavāya m. übertriebener Geschlechtsgenuß, Suśr. 2, 147, 7.

ativyavāyin Adj. zu oft den Beischlaf vollziehend, Caraka 6, 19; Suśr. 2, 445, 17.

ativyasana n. ein großes Unglück, ein großer Unfall, Rājat. 8, 791; Vāsav. 276, 3.

ativyasanin Adj. von einer bösen Neigung stark beherrscht, Kathās. 43, 25.

ativyasta Adj. zu weit getrennt, TS. Prāt. 2, 12.

ativyākula Adj. überaus verwirrt, Nom. abstr. °*tā* f. Vṛṣabh. 10, b, 26.

ativyāhṛta n. langes Gerede, Vṛṣabh. 256, a, 22.

ativyutpanna Adj. sehr unterrichtet —, sehr erfahren in (Lok.).

atiśaṃsana n. = *atiśaṃsanā*, Vaitān.

atiśakta Adj. überaus mächtig, R. 2, 29, 6.

atiśakti Adj. überaus mächtig, Pārv. 589, 5.

atiśaktibhūj Adj. mit großer Kraft verbunden, AK. 1, 1, 7, 29.

atiśaṅkā f. übermäßige Besorgnis, Pārv. 587, 1.

atiśaṅkitavya Adj. in falschem Verdachte zu haben wegen (Lok.), R. 2, 22, 30.

atiśaṭha Adj. überaus falsch, — hinterlistig, — boshaft, MBh. 13, 33, 11; Spr. 4258.

atiśaya m. auch = *viśeṣa*, Art. *śāstrāti*° Jātakam. 4.

atiśayavant Adj. übermäßig, Daśak. 85, 17.

atiśayitatva n. Ungewöhnlichkeit, Außerordentlichkeit, Spr. 1685, N.

atiśastrakopa m. heftiges Wüten des Schwertes, — des Krieges, Varāh. Bṛh. S. 5, 26.

atiśāta Adj. große Freude bereitend, Gīt. 10, 9.

atiśādvala n. ein schöner Grasplatz, Bhāg. P. 10, 18, 5.

atiśiṣṭa Adj. sehr gelehrt, Hemādri 1, 724, 18.

atiśīghram Adv. Saṃhitop. 9, 1.

atiśīta 1. Adj. sehr kühlend, Suśr. 1, 184, 1. — 2. n. große —, zu große Kälte, Spr. 2504; Mārk. P. 99, 4. 9.

°*atiśītā* = *śephālitā*, S I, 577, 11 (Ko.).

atiśubhra Adj. überaus weiß, Hemādri 1, 725, 19.

átiśṛta Adj. zu stark gekocht, Maitr. S. 1, 8, 2.

atiśobhana Adj. überaus prächtig, — schön, R. 2, 30, 41.

atiśobhākara Adj. großen Schmuck verleihend, MBh. 8, 34, 46.

°*atiśobhāvant* Adj. außerordentlich glänzend, Yudh. 8, 33.

atiśoṣin Adj. stark austrocknend, — ausdörrend, Suśr. 2, 551, 20.

atiśrama auch: große Anstrengung, Bhāg. P. 2, 7, 31.

atiśrānta Adj. sehr ermüdet, VP. 4, 2, 6.

atiśri Adj. die *Śrī* übertreffend, Festgruß 19.

atiśrī f. große Pracht, R. ed. Bomb. 4, 1, 45.

átiślakṣṇa Adj. (f. *ā*) überaus glatt, Hemādri 1, 728, 14. — Nom. abstr. °*tā* f. Caraka 2, 5.

atiślāghya Adj. überaus rühmlich, Vṛṣabh. 76.

atiśliṣṭa Adj. fest verbunden, — haftend, — anhaftend, Śāk. (Ch.) 62, 1; Daśak. 73, 6.
atiśvāsa m. Kurzatmigkeit, Agni-P. 31, 20.
(*atiṣkád,*] *atiṣkádas* 17, 4 ist Abl. Inf. zu *skad* mit *ati*; *atiṣkáde* ṚV. 8, 67, 19 ist Dat.
atiṣṭígham Acc. Inf. bemeistern, Maitr. S. 1, 6, 3. Richtiger: übersteigen.
atisaṃrambha m. heftiger Zorn, Rājat. 1, 67; Bhāg. P. 5, 9, 19.
atisaṃrāga m. starkes Hängen an (Lok.), Prāyaścittat. im ŚKdr. unter *nairmalya*.
atisaṃśabda m. ein lauter herausfordernder Ruf, R. 4, 15, 4.
atisaṃśliṣṭa Adj. zu fest anliegend, Komm. zu TS. Prāt. 2, 12.
atisaṃsiddhi f. ein überaus vollkommener Zustand, Saṃhitop. 36, 1.
atisaṃharṣa m. große Freude, Hariv. 2439.
atisaṃhṛṣṭa Adj. überaus erfreut, Hemādri 1, 473, 7.
atisaṃkaṭa 1. Adj. überaus schwierig, — gefährlich, Mārk. P. 45, 5. — 2. n. a) außerordentliche Dichtigkeit, Rājat. 6, 249. — b) große Not, — Gefahr, Spr. 3170; Mālatīm. 103, 19; Komm. zu Kumāras. 3, 23.
atisaṃkalpa m. ein dringendes Verlangen zu, MBh. 4, 396. v. l. *abhisaṃkalpa*.
atisaṃkula Adj. (f. *ā*) auf große Hindernisse stoßend, Varāh. Bṛh. S. 38, 3.
atisaṃkṣobhaṇa n. eine zu große Erschütterung, Suśr. 2, 133, 5.
atisaṃgopanīya Adj. sehr geheim zu halten, Pañcar. 1, 15, 23.
atisatkṛta Adj. (f. *ā*) hoch geehrt, R. 2, 39, 33.
atisatvaram Adv. überaus eilig, Daśak. 42, 13.
atisadaya Adj. sehr barmherzig, Gīt. 5, 15.
atisadṛśa Adj. überaus ähnlich, Kathās. 101, 81.
atisaṃtata Adj. ununterbrochen, Ragh. 8, 85.
atisaṃdhāraṇa n. das Verweigern, Caraka 4, 4.
atisamartha Adj. sehr vieles zu tun vermögend, Hit. 83, 13.
atisamutkruṣṭa Adj. laut erhoben (Geschrei), R. 6, 111, 29.
atisaṃprīti f. große Freude, — Befriedigung, Hemādri 1, 15, 1.
atisaṃbhoga m. ein großer Genuß, Rājat. 4, 398.
atisaṃbhrama, lies 10, 81, 25.
atisarasvatī f. eine best. Personifikation, Mān. Gṛhy. 2, 13 [6ᵉ].
atisarūpa Adj. überaus ähnlich, Naiṣ. 8, 46.
atisargá 3. Abschied. °*rgaṃ dā* jmd. (Dat.) Lebewohl sagen, Maitr. S. 2, 13, 22.
atisaviśaṅkam Adv. mit großer Besorgnis, Śiś. 11, 32.
atisaspṛha Adj. (f. *ā*) großes Wohlgefallen findend an (Lok.), Hem. Par. 2, 32.
atisāndra Adj. sehr dicht, Vāsav. 179, 3. Vgl. *nātisāndra*.
atisāra auch: Vergehen, in *sātisāra*.
atisārthaka Adj. großen Gewinn bringend, Pañcar. 1, 7, 6.
atisāhasika Adj. sehr unbesonnen zu Werke gehend, Pañcat. 241, 3.
atisitāṅgavihaṃga m. Schwan, Śiś. 6, 54.
atisugandhi(n) Adj. überaus wohlriechend, Suśr. 1, 184, 3.
atisugama Adj. sehr gut gangbar, Kathās. 19, 64.
atisundara Adj. (f. *ī*) sehr hübsch, Hemādri 2, a, 87, 13.
atisubhaga Adj. (f. *ā*) überaus hübsch, Kathās. 28, 13; 44, 138.
atisuvṛtta Adj. 1. sehr hübsch rund, Spr. 4961. — 2. von sehr gutem Betragen, Kathās. 29, 72.
atisuhita Adj. ganz satt, Āpast. Śr. 4, 2, 4.
atisṛṣṭapratibaddha Adj. zu lose oder zu fest, Caraka 3, 6.
°*atisaukumārya* n. excessive delicacy, Harṣac. 162, 11.
atisaujanya n. allzugroßer Edelmut, Mahāvīrac. 10, 16.
atisthagita Adj. sehr verhüllt, — verborgen, Verz. d. Oxf. H. 214, b, No. 511.
atisthaulya n. zu große Dickleibigkeit.
atisnigdha Adj. sehr weich, — milde (eig. und übertr.), H. 68; R. 3, 49, 36.
atisneha m. allzugroße Liebe und zugleich: eine hinreichende Menge Öl, R. ed. Bomb. 4, 1, 116.
atispardhin Adj. stark um den Vorrang streitend, — wetteifernd, MBh. 14, 5, 5.
°*atispṛhayālutā* [pw. **spṛhayālutā*] große Gier, S II, 68, 5.
atisphuṭa Adj. (f. *ā*) ganz deutlich vor Augen liegend, Śiś. 14, 26.
atisravaṇa n. starkes Fließen. *udarasya* als Erklärung von *atīsāra* (Durchfall), Komm. zu Āpast. Śr. 9, 20, 1.
**atisvan* v. l. für *atiśvan gaṇa pakṣādi* in der Kāś.
atisvapna °Wachen, S II, 26, 4 v. u. (Ko.).
atisvinna Adj. stark zum Schwitzen gebracht, Caraka 1, 14.
atiharṣa m. große Freude, Naiṣ. 6, 53; MBh. 7, 180, 6.
atiharṣula Adj. hoch erfreut, Kathās. 67, 31.
atihasita Daśar. 4, 71; Sāh. D. 86, 12.
atihāra m. Hinzufügung (Gegensatz *lopa*), Saṃhitop. 16, 2.
atihārin Adj. sehr reizend, Spr. 4961.
atihārda n. große Zuneigung, — Liebe, — zu (Lok.), Mārk. P. 72, 18; 100, 24.
atihāsa Adj. laut lachend (Rudra-Śiva), Hemādri 1, 206, 8. Vgl. *aṭṭahāsa*. — m. anhaltendes oder lautes Lachen, MBh. 3, 233, 29.
atihāsya n. heftiges Lachen, Suśr. 1, 244, 6.
**atihimam* Adv. nach Ablauf des Winters, Laghuk. 972.
atihṛṣṭa Adj. sehr erfreut, Daśak. 72, 5.
atihelana n. große Verhöhnung, — Verspottung, — an den Tag gelegte Geringschätzung, Bhāg. P. 3, 14, 37.
atīcāra m. 1. = *aticāra* 2., Kāśikh. 56, 23. — 2. Übertretung. *vratātīcāra* Hem. Par. 1, 385. Vgl. *anatīcāra* und *niratīcāra* weiter unten.
°*atītavant* vergangen, S II, 298, 1.
atīrekā, so zu betonen.
átīrṇa Adj. endlos.
atīvra Adj. nicht heftig, mild. Nom. abstr. °*tā* f. Rājat. 1, 41.
atuṅga Adj. nicht hoch, Āpast. Śr. 1, 25, 4.

atuccha Adj. nicht nichtig, Sarvad. 149, 20.
atundila Adj. nicht dickbauchig, Harṣac. (1936) 481, 11.
aturmuhyá n. Maitr. S. 2, 1, 9 (10, 18. 19). Roth vermutet *antarmuhyá* innere Verwirrung.
atulasundara Adj. (f. *ī*) unvergleichlich schön, Kautukas.
atulya Adj. verschieden, P. 2, 4, 26, Sch.
atuṣārakara m. die Sonne, Śiś. 9, 7.
°*atuṣāramarīci* m. Sonne, H 24, 40.
atuṣṭikara Adj. Mißvergnügen verursachend, M. 4, 217.
atūpara Adj. gehörnt, Āpast. Śr. 10, 29, 5.
atṛpti f. = *atṛptatā*, R. 1, 13, 12; Saṃhitopan. 32, 1 (*atṛptiṃ kurvan* zu lesen).
**atṛptikṛt* Adj. = asecana, Hār. 220.
atṛṣyamāṇa Adj. nicht gierig, Jātakam. 7.
ataijasa Adj. nicht metallen, M. 6, 53.
atailapūra Adj. nicht mit Öl gefüllt werdend, Kumāras. 1, 10. Vgl. *apavarjitatailapūra* Ind. St. 14, 367.
°*atoda* m. = *apīḍana*, S I, 346, 1.
atodya n. die indische Laute, Bhāg. P. ed. Bomb. 4, 12, 40. *ā*° v. l.
atoya Adj. (f. *ā*) wasserlos, Hemādri 1, 500, 11.
atti °Subst. f. das Genießen, H 43, 86.
attvāya Absol. von 1. *ad*, Maitr. S. 1, 8, 5 (121, 20). Man könnte *sadattvāya* statt *yádattvāya* vermuten.
átya ṚV 2, 34, 13 flüchtig.
°*atyakṣa* Adj. außerhalb des Bereiches der Augen, S II, 275, 5.
atyakṣara Adj. unartikuliert. *śaldāḥ*, Mān. Gṛhy. 1, 4, 6. Oder: überlaut, mißtönig, garstig, oder allzu lange dauernd, anhaltend.
atyagniṣṭomaka m. = *atyagniṣṭoma*, Agni-P. 30, 5.
átyaṇu Adj. sehr dünn, Maitr. S. 3, 9, 4.
atyatimātram Adv. in sehr hohem Grade, MBh. 3, 12737. *hyatimātram* besser ed. Bomb.
atyanūrjita Adj. ganz und gar entmutigend (die Armut), Jātakam. 12, 4.
atyadhika Adj. MBh. 3, 1339 fehlerhaft für *abhyadhika*; vgl. 3, 33, 76.
atyanta 3. füge ganz und Mahābh. (K.) 2, 25; 220, 21; 329, 21 hinzu.
atyantaśas Adv. in übertriebener Weise, Baudh. 1, 3, 32.
atyantābheda m. absolute Identität, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 118.
atyantika, lies *sannātyāntike*.
atyabja Adj. schöner als eine Lotusblüte, Naiṣ. 3, 34.
°*atyamara* Adj. surpassing the gods, Harṣac. 86, 5.
atyaya 8. Sündenbekenntnis, Beichte, Lalit. 491, 5 ff.
atyayadeśanā f. Schuldbekenntnis, Jātakam. 21.
atyayībhāva m. das mit Tode Abgehen, MBh. 8, 35, 26.
atyalpa auch: viel geringer als (Abl.), Hem. Par. 2, 190.
atyalpabuddhi Adj. von sehr geringem Verstande, Mṛcch. 136, 12.
atyasadṛśa überaus unangemessen, Nais. 5, 115.
atyasahya Adj. dem man nicht zu widerstehen vermag, unlenkbar, R. ed. Bomb. 2, 15, 46.
atyasita Adj. überaus schwarz, Daśak. (1925), 2, 112, 4.
atyākulita Adj. sehr verworren, LA. 37, 17.
atyāga m. Nichthingabe. °*ge tanoḥ* so v. a. bei Lebzeiten, Spr. 4021.
°*atyāgas* n. schwere Sünde, Yudh. 2, 19.
atyāgraha m. heftiges Bestehen auf (Lok.), Hem. Par. 2, 118.
atyācāra m. zu feines Benehmen, Spr. 156.
atyājya Adj. 1. nicht im Stich zu lassen, nicht zurückzuweisen, nicht zu verstoßen. — 2. nicht hinzugeben, nicht aufzugeben.
atyānanda auch: übergroße Freude, Kathās. 55, 184.
atyāpanna Adj. überaus unglücklich, Mahāvīrac. 68, 8.
atyāyu n. ein best. Gefäß, Tāṇḍya-Br. 1, 2, 4. 6, 5, 3. 7.
atyārūḍha Adj. hoch gestiegen, einen hohen Grad erreicht habend, Ragh. 12, 33.
atyāroha m. das zu hoch Hinauswollen.
atyārti f. heftiger Schmerz, Kathās. 52, 226.
atyāvega m. heftige Aufregung, Prab. 92, 8.
átyāśita Adj. übersatt, Maitr. S. 3, 6, 2.
atyāsaṅga m. heftige Neigung zu (Lok. oder im Komp. vorangehend), Daśak. (1925) 2, 83, 15; 101, 14.
atyāsannatā außerordentliche Nähe, Sūryas. 12, 46.
atyāsādayitavya Adj. zu durchschreiten, zu betreten, R. ed. Bomb. 4, 42, 22.
atyucca Adj. überaus hoch, Kathās. 17, 135; Ind. St. 15, 296.
atyutka Adj. (f. *ā*) ein heftiges Verlangen empfindend, Kathās. 52, 401; 65, 228.
°*atyutkampin* trembling excessively, Harṣac. 162, 13.
atyuttama Adj. (f. *ā*), ganz vorzüglich, Kathās. 87, 4.
atyudāra Adj. 1. ganz vorzüglich, Daśak. 56, 15. 2. allzu freigebig. Nom. abstr. °*tā* f. Daśak. 57, 12.
atyunnati f. sehr bedeutende Höhe, Sāh. D. 41, 13.
atyunmāda Adj. überaus toll, — verrückt, MBh. 4, 14, 27.
atyupasaṃhṛta Adj. zu stark genähert, TS. Prāt. 2, 12.
atyupasevanā f. übertriebene Ehrerbietung, Jātakam. 23, 16.
°*atyullaṅghin* Adj. = *atiśāyin*, S I, 319, 15 v. u. (Ko.).
atyuṣṇatā f. allzugroße Hitze, Daśak. 18, 14.
atyūrjasvala Adj. überaus heldenmütig (Tat), Mahāvīrac. 103, 13.
atyūrjitam Adv. gar sehr, in hohem Maße, Mālatīm. 126, 1.
átyetavaí Dat. Inf. zu durchschreiten, ṚV. 5, 83, 10.
atyautsukya n. große Ungeduld, Kathās. 89, 55.
1. *atra*, wann tonlos: P. 2, 4, 33.
atrapú, so zwei Mss. der Maitr. S. Kāṭh. 6, 3 und Kap. S. 4, 2 statt *atrapus*.
atrapús Adj. unverzinnt, Maitr. S. 1, 8, 2.
atrasta Adj. unerschrocken.
atrasnu auch Ragh. 14, 47.
atrāṇa Adj. (f. *ā*) schutzlos, Kāraṇḍ. 45, 17.
°*atrāsa* Adj. unerschrocken, Yudh. 6, 150.
átrāsuka Adj. sich nicht fürchtend, Maitr. S. 4, 2, 3.

Atrigotrā Adj. f. = 1. *Ātreya* 2. b), Viṣṇus. 36, 1.

Atrija m. = 1. *Ātreya* 1. a), Caraka 1, 3.

atrinetraprajāta m. der Mond, Hemādri 1, 432, 11.

°*atrilocana* m. kein Śiva, S I, 53, 7 v. u. (Ko.).

atrivarṣa Adj. noch nicht drei Jahre alt.

atvarita Adj. nicht eilend, Gobh. Śrāddhak. 5, 2.

átha 2. *athāpi* oder (nach *yady eva* ob nun), Mahābh. (K.) 6, 14; 58, 14; 258, 22. — 13. *atha vaitarhi* dennoch (im Nachsatz nach *yady api* obgleich), Mahābh. (K.) 14, 4; 39, 6, 49, 13; 101, 15; 163, 12.

atharí, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 99 ff.

Atharvaṇacandrakālitantra n., *Atharvaṇaśikṣā* f., *Atharvaṇaśīrṣopaniṣad* f., *Atharvaṇopaniṣad* f., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

atharvamaya Adj. aus dem Atharvaveda bestehend, den A. in sich enthaltend, VP. 4, 1, 12.

1. *ad*, Kaus. *adayate* (!) Āpast. Śr. 5, 25, 18. — Zu streichen, da an der angeführten Stelle nach Delbrück *dadan na dayīta* zu trennen ist.

adaṃṣṭrin Adj. keine Hauzähne habend, M. 5, 29.

adakṣiṇīya auch = *adakṣiṇya*, Tāṇḍya-Br. 6, 1, 5.

adagdha Adj. nicht verbrannt, R. 5, 51, 5.

adaṇḍa Adj. (f. *ā*) ohne Stiel, Āpast. Śr. 15, 3, 10.

adaṇḍana n. das Nichtbestrafen.

adaṇḍavāsika Adj. ohne Dorfältesten, Hemādri 1, 639, 16.

adattādāna Diebstahl, Divyāvad. 302, 7.

adattādāyika m. Dieb, Divyāvad. 301, 23; 418, 28.

adattādāyin m. Dieb, M. 8, 340.

ádadat AV. 12, 4, 20. 26. 34.

ádadivaṃs Adj. nicht schenkend, AV. 12, 4, 39.

adanī Adv. mit *kṛ* zur Speise von (im Komp. vorangehend) machen, MBh. 5, 82, 47.

adanīya Adj. eßbar in *anadanīya* (s. d.).

°*adantatā* Zahnlosigkeit und zugleich = *akārāntatā*, H 43, 10.

ádabdhanīti, zu lesen *ádabdhadhīti* dessen Einsicht nicht zu täuschen ist oder dessen Absicht man nicht vereitelt.

ádabhra auch: stark, intensiv. °*m* Adv. nicht wenig, sehr, Vikramāṅkac. 13, 25.

°*adama* Adj. = *avaśin*, H 5, 135.

adambhin Adj. aufrichtig, ehrlich, Spr. 7353. Nom. abstr. °*bhitva* n.

°*adayālu* Adj. unbarmherzig, Yudh. 6, 93.

°*adara* furchtlos, H 5, 135.

adaraṇīya Adj. nicht zu spalten.

adaridra Adj. (f. *ā*) nicht arm, reich, Hemādri 2, a, 2, 10; — an (Instr.).

2. *adaridra* Adj. (f. *ā*) ohne Arme (Bettler).

adarpa Adj. ohne Stolz, Mālatīm. (ed. Bomb.) 191, 1.

adarśa Adj. ohne Darśa-Feier, Muṇḍ. Up. 1, 2, 3.

adarśana n. 1. das Nichtansehen, Pār. Gṛhy. 2, 8, 3.

[*adarśanapatha*,] °*pathe vyavasthāpay* jemandem den Anblick verwehren (als Zeichen der Ungnade), Divyāvad. 570, 28; 571, 1.

adarśin Adj. nicht gesehen —, nicht kennen gelernt habend, Jātakam. 21, 35.

°*adaśamīstha* not having reached the full span of life, Harṣac. 46, 17.

adasīya Adj. (f. *ī*) jenem, jener gehörig, Naiṣ. 7, 36. 54; 22, 14.

adānava m. kein Dānava, ein Gott, MBh. 1, 76, 14.

adānīya Adj. kein Geschenk verdienend, Āpast. Śr. 13, 7, 13.

adānyá, lies: kein Geschenk verdienend.

adābhya 1. auch: nicht zu stören, — hemmen, Bhāg. P. 4, 23, 4.

adābhyatvá [so zu betonen!].

adāmbhika Adj. nicht heuchelnd, Āpast.

adāmbhola Adj. nicht von Indra's Donnerkeil herrührend, Bālar. 53, 19.

ádāyād Maitr. S. 4, 6, 4 (85, 2). Zu lesen *stryàdāyādātha* oder *stryàdāyādyàtha*.

adāsa, Nom. abstr. °*tā* f., MBh. 2, 81, 28.

adāsī f. keine Sklavin, MBh. 1, 34, 19.

adāsīka Adj. ohne Sklavinnen, Hemādri 1, 639, 14. 16.

ádāsyant Adj. nicht zu geben beabsichtigend, AV. 6, 71, 3; 119, 1.

ádāhuka [so zu betonen!].

Aditikuṇḍalāharaṇanāṭaka n. Titel eines Schauspiels, Bühler, Rep. No. 104.

°*Adititanaya* m. = Sonne, S I, 245, 5.

aditisuta m. ein Gott; Caṇḍiś. 54. — ° = *bhāskara*, S I, 45, 4.

aditsā f. das Nichtgebenwollen, Hem. Par. 5, 10.

ádipsant Adj. niemand etwas anhaben wollend, AV. 4, 36, 1.

adivā Adv. nicht am Tage, bei Nacht.

adivāśin Adj. nicht am Tage essend, Āpast.

adivāsvāpin Adj. nicht am Tage schlafend, Āpast.

adīkṣitavāda m. ein einem Geweihten verbotener Ausspruch, Āpast. Śr. 10, 18, 2.

adīna auch: mit vollem Tone ausgesprochen. °*tama* Saṃhitop. 8, 1.

adīnaga Adj. wohlgemut, Hariv. 15843. 15916.

adīptimant Adj. nicht leuchtend, — strahlend, Sūryas. 7, 20.

adīrghabodha Adj. von kurzem Verstande, Bhāg. P. 10, 81, 37.

ádīvyant Adj. nicht würfelnd, AV. 6, 119, 1.

aduḥkha n. kein Leid, — Weh, Saṃhitopan. 35, 10.

aduḥkhārha Adj. kein Leid verdienend, MBh. 3, 27, 6. 20. 27. 34.

aduḥkhin Adj. kein Leid empfindend, nicht unglücklich, Nom. abstr. °*tva* n., Hemādri 1, 151, 22.

adunvant Adj. keine Gewissensbisse empfindend, leichten Herzens, Hem. Par. 1, 185.

°*adurjanatva* n. = *saujanya*, S I, 55, 8 (Ko.).

°*adurvinīta* Adj. not boorish, Harṣac. 202, 16.

adurvṛtta Adj. sich nicht schlecht betragend, Rājat. 5, 293.

aduḥspṛṣta Adj. nicht falsch artikuliert, Saṃhitop. 9, 3, 6.

°*adūka* = ripupratāpa (?) H 43, 349.

Adūra m. N. pr. eines Sohnes des 12. Manu, Hariv. 1, 7, 77. *Ahara* v. l.

°*adūraja* in der Nähe befindlich, S II, 209, 5.

adūrabāndhava und *adūre*° m. ein naher Verwandter, Vasiṣṭha 15, 6.

adūṣaka Adj. niemand zu nahe tretend, MBh. 4, 68, 65. — 2. nicht mit einer Sünde belastend, nicht sündhaft, MBh. 12, 34, 29.

adūṣya Adj. nicht dem Verderben ausgesetzt, Hem. Par. 2, 147. — keinen Tadel verdienend, tadellos, makellos, MBh. 12, 165, 32; R. 1, 59, 20.

adṛggocara Adj. nicht im Bereich der Augen befindlich, Caurap. (A.) 25.

adṛḍha Adj. nicht fest haftend, Spr. 6749.

adṛḍhabhaktika Adj. nicht anhänglich, MBh. 5, 37, 37.

°*adṛśīka* Adj. unansehnlich, den man nicht ansehen mag oder darf, S I, 332, 2.

°*adṛśyakajjala* n. unsichtbar machende Augensalbe, S II, 291, 4.

adṛśyatā f. und *adṛśyatva* n. Unsichtbarkeit, Daśak. 11, 4; 5, 10; Bādar. 1, 2, 21.

adṛśyāñjana n. eine unsichtbar machende Augensalbe, auch S II, 289, 26.

adṛṣṭakarman Adj. unerfahren in (Lok.), Spr. 5636.

adṛṣṭacara Adj. (f. ā) früher nicht gesehen. Nom. abstr. °*tva* n.

adṛṣṭarajas Adj. f. auch: die Regeln nicht habend, Halāy. 2, 329.

°*adṛṣṭāgraha* m. = daivavāda, S I, 379, 5.

adṛṣṭi f. 1. das Nichtsehen, Kap. 1, 156. — 2. das Nichtgesehenwerden, Nichtangetroffenwerden, Kap. 3, 20; 5, 129.

adṛṣṭodbhūti f. das Entstehen der unsichtbaren Kraft der Werke, Sāṃkhyas. 6, 65.

adeva? S I, 13, 2 [*adevamātṛkāḥ nadījalaniṣpannasasyopajīvinaḥ*].

adevajuṣṭa Adj. den Göttern nicht angenehm, Aitt. Br. 2, 5, 9.

adevadeha Adj. nicht den Leib eines Gottes habend, menschlich gestaltet, Naiṣ. 6, 94.

adevamātṛka Adj. (f. ā), regenlos, des Regens nicht bedürfend.

adeśakālajña Adj. weder dem Orte noch der Zeit entsprechend, Spr. 198.

adeśajña Adj. ortsunkundig, Mahāvīrac. 52, 9.

adeśika Adj. heimatlos, MBh. 4, 47, 23. — wohl führerlos wie MBh. 7, 5, 10. Nach Nīlak. an der ersten Stelle = *deśāc cyutaḥ*.

adeśya wohl zu streichen, da die besten Hdschrr. und die meisten Kommentatoren M. 8, 53 *adeśaṃ* lesen.

adehabandha m. das Nichtannehmen eines (neuen) Körpers, Ragh. 18, 6.

adehabheda m. kein Wechseln des Körpers, Kathās. 25, 266.

adaiteya m. ein Gott, Hariv. 11931.

adaiśika Adj. wo es keinen Wegweiser gibt, MBh. 12, 329, 34.

adogdhar Nom. ag. nicht ausbeutend, keinen Nutzen ziehend aus, sich nicht kümmernd um (Akk.) Bhāg. P. 3, 29, 32.

1. *adoṣa* auch: kein Fehler, Sāy. zu ṚV. 1, 13, 1.

2. *adoṣa* Adj. tadellos, Kap. 1, 123.

adoṣajña Adj. nicht wissend, was Fehler sind, Spr. 7071.

adoṣatā das Nichtfehlersein, Sāh. D. 603. — Fehlerlosigkeit, Naiṣ. 3, 97.

adoṣin Adj. nicht unrein —, nicht befleckt werdend, Mārk. P. 35, 21.

adbhutakara Adj. (f. ī) in Staunen versetzend, Nais. 4, 55.

Adbhutadarpaṇa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

adbhutasiṃha m. Wunderlöwe, Bhāg. P. 7, 10, 9.

adbhutākāra Adj. wunderbar gestaltet, MBh. 3, 27, 29.

adbhutāy(ate) als Wunder erscheinen, Daśak. 88, 16; H 6, 50.

adbhutotpātaprāyaścitta n. eine Sühne bei wunderbaren und Unglück verheißenden Erscheinungen, Har. zu Āpast. Gṛhy. 23, 8.

°*admanideśa* m. Futtertrog, S II, 185, 1.

adyayajña m. das heutige Opfer, Komm. zu Āpast. Sr. 4, 1, 8.

**adyaśvīna* Adj. heute oder morgen eintretend, S II, 363, 19. 20.

adyāgreṇa Instr. von jetzt an, Divyāvad. 7, 10; 72, 2.

adyút, so zu akzentuieren.

adyotaka Adj. nicht ausdrückend, — bezeichnend.

adrava Adj. nicht flüssig, Nom. abstr. °*tva* n. Kālac. 5, 119.

adravya n. ° = *apadravya*, E 323 (R).

adravyārtha und °*ka* Adj. keine Substanz bezeichnend, Sch. zu P. 1, 4, 57. 58.

°*adrāvaka* Adj. nicht flüssig, Y 36.

°*adrikanyā* = Pārvatī, Śrīk. I, 51.

adrijatu n. Erdharz, Caraka 6, 19.

adripati m. der Himavant.

adripatikanyā f. Bez. der Pārvatī, Daśak. 15, 22.

adribhid m. * = Indra, Śrīk. I, 56.

°*adrisutā* = Pārvatī, Śrīk. VII, 1.

°*adrīndra* m. Bergfürst (= Himālaya oder gewaltiger Berg) H 41, 14.

°*adrīndraputrī* = Pārvatī, Śrīk. V, 54.

adrutālī f. ein best. Takt, S. S. S. 213.

adreśya Adj. unsichtbar, Muṇḍ. Up. 1, 1, 6.

adrogha, lies *ádrogham*.

adva, *advayos* Lok. Du. nicht in den zwei Geschlechtern, d. i. im Neutrum, Trik. 1, 2, 9.

advayavāda m. der Ausspruch, daß es keinen Zweiten gebe, Naiṣ. 5, 65.

advādaśāha m. keine zwölf Tage, Śāṅkh. Śr. 14, 22, 21.

advitīya auch: ohne Gefährten, ganz allein (Kathās. 24, 103); seines Gleichen nicht habend (Kathās. 22, 90).

advivarṣa Adj. noch nicht zwei Jahre alt, Pār. Gṛhy. 3, 10, 2.

advişant Adj. niemand hassend, MBh. 2, 54, 2.

advīpa Adj. (f. ā) ohne Retter in der Not, Kāraṇḍ. 45, 17.

adveṣṭar Nom. ag. nicht hassend, wohlwollend gegen (Gen.), Bhag. 12, 13.

Advaitadīpikāsākṣivivecka m., *Advaitanirṇaya* m., *Advaitapañcapadī* f., *Advaitapañcaratna* n., *Advaitaparibhāṣā* f., *Advaitabahiṣkāra* m., *Advaitabodha* m., *Advaitamaṅgala* n., *Advaitamukhara*, *Advaitaratnakośa* m., *Advaitarahasya* n., *Advaitavidyāvijaya* m., *Advaitavidyāvilāsa* m., *Advaitavyākhyā* f., *Advaitasaṃgraha* m., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

advaitin m. Pl. Bez. der Anhänger Śaṃkara's, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 21.

advaidha Adj. 1. ungeteilt (Vermögen), Kathās. 62, 172. — 2. durch keinen Zwiespalt getrübt (Freundschaft), R. 7, 36, 39. — 3. nicht zweizüngig, gerade, offen, Kām. Nītis. 4, 67. 68. 70 (s. Komm.).

advaidhya Adj. Kām. Nītis. 4, 67. 68. 70 fehlerhaft für *advaidha*.

adhaīṣa n. Zugvieh, TS. 6, 3, 3, 7.

adhaḳkara auch: eine niedriger gelegene Hand (unter vieren), Hemādri 1, 237, 7.

adhaḳkāya m. Unterkörper, MBh. 3, 252, 7.

adhaḳkumba Adj. (f. *ā*) das dicke Ende unten habend, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 7, 5.

adhaḳkhāta Adj. in die Tiefe gegraben, so v. a. tief (Furche), Viṣṇus. 21, 4.

adhaḳpātra n. Unterschale, Hemādri 1, 228, 2. 5. 18.

adhaḳpuṣpikā f. eine best. Pflanze, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 14, 14.

adhanavant Adj. besitzlos, arm, Agni-P. 38, 11.

adhamarṇatā f. Nom. abstr. von *adhamarṇa*, Naiṣ. 9, 3.

adharatva n. Nom. abstr. zu *adhara* 1. b) und 2. a), Naiṣ. 7, 39. — niedrige Stellung, S I, 123, 6.

°*adharapāna* n. eine Art Kuß, Y 108. 133.

°*adharabhava* jünger, S II, 340, 6.

adharay übertreffen, auch S I, 328, 4; Śṛṅgbh. 16ª. — *adharita* übertroffen, Bhām. V. 2, 180.

adhararucaka n. reizende Lippen, Kād. 157, 7 (275, 2. 3. ed. Pet. 139, 19); 73, 1 (ed. Pet.). Vgl. *oṣṭharucaka* und *oṣṭharucira* weiter unten.

adharalakṣman Adj. unten gezeichnet, Kap. S. 32, 8.

ádharasapatna [so zu betonen!].

°*adharasthita* = *paribhūtatvād adhogataḥ*, H 31, 29.

adharāt auch: im Süden, AV. 12, 1, 31.

adharāmbara n. (adj. Komp. f. *ā*) Untergewand, Śiś. 1, 6.

°*adhariṇī* = *strī* (*adharo vidyate yasyāḥ*), S I, 604, 1/2.

adharima Adj. der niedrigste, Divyāvad. 99, 14. Vgl. *uparima* im Pāli.

adharīkṛ °nach unten bringen, demütigen, Śṛṅgārasarv. p. 19, Z. 5 v. u.

°*adharoccabhāva* m. das bald niedrig, bald hoch Stehen, S I, 261, 8.

adharauṣṭharucaka = *adhararucaka*, R. 4, 33, 40.

ádharma° = *adharmeṇa*, Āpast. 1, 28, 11.

adharmacaraṇa n. ungesetzliches —, sündiges Verfahren, Gobh. 3, 1, 15.

adharmacaryā f. Nichterfüllung der Pflichten, Āpast.

adharmabahula Adj. an Unrecht reich, ruchlos, MBh. 1, 17, 6.

adharmabhāj Adj. das Unrecht pflegend, pflichtvergessen, MBh. 1, 191, 8.

adharmabhīru Adj. nicht pflichtscheu, pflichttreu, Kautukar.

adharmaśālin Adj. pflichtvergessen, Kautukar.

adharmasaṃgara Adj. unredlich kämpfend, MBh. 12, 94, 15.

adharmottaratā f. das Vorwalten des Unrechts, MBh. 1, 37, 20.

adharṣaṇīya Adj. auch: unüberwindlich, Kathās. 101, 339.

adharṣita Adj. der nicht duldet, daß man ihm zu nahe kommt, R. 4, 15, 3.

adhaścara Adj. demütig, untertänig, MBh. 5, 147, 22; 150, 15.

adhaścikura m. Schamhaar, Kautukar.

°*adhaḥśayana* n. das Untenliegen [des Mannes inter coitum], Śṛṅgārasarv. 59ᵇ.

adhaḥśākha Adj. dessen Äste nach unten hängen, Bhag. 15, 1.

adhás 1. b) mit *kṛ* auch: mit Geringschätzung behandeln, Naiṣ. 5, 64.

adhastānnābhí (wohl so zu betonen) Adv. unterhalb des Nabels, Maitr. S. 3, 2, 6 (23, 6).

adhástāllakṣman Adj. unten gezeichnet, Maitr. S. 3, 2, 7.

adhaspadá Z. 3 lies *adhaspadám*.

adhaḥsaṃveśin Adj. auf dem Erdboden sich zur Ruhe legend, Lāṭy. 10, 18, 11.

adhātu m. keine Region, Vajraccs. 29, 11.

adhātumant Adj. nicht aus Elementen bestehend, Bhāg. P. 2, 8, 7.

ádhārayamāṇa Adj. nicht widerstehend, Śat. Br. 12, 4, 1, 11.

adhārā f. kein Strom, kein ununterbrochener Fluß, Vajracch. 39, 12.

adhārāgraha m. der nicht aus fließendem Wasser geschöpfte graha, Āpast. Śr. 12, 18, 11.

adhāryamāṇa Adj. nicht getragen werdend (Kranz), MBh. 4, 14, 32.

adhārṣṭya n. Feigheit, Dhātup. 10, 18. Vgl. *ā*°.

adhāsanaśāyin (statt *adhaāsana*° Adj. auf dem Erdboden sitzend und schlafend, Āpast.

1. *ádhi* 2. e) *α*) unter, Daśak. 79, 10.

adhikaṇṭham Adv. am Halse, Naiṣ. 7, 67.

adhikaṃdharam Adv. bis zum Nacken, Śiś. 1, 54.

adhikam Adv. °im Wasser H 30, 57; 43, 128; °auf dem Kopfe H 31, 5; 43, 128.

°*adhikamaṇḍalu* = *adhigatakamaṇḍalu* H 43, 199.

°*adhikamalini* Adv. im Lotusteiche, H 5, 124.

Adhikamāsaphala n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 45.

°*adhikambu* Adj. reich an Armbändern, Yudh. 1, 62.

°*adhikay*(*ati*) steigern, H 32, 65.

adhikaraṇa n. °Örtlichkeit (?) in *karaṇam adhikaraṇam*, Kauṭ. 149, 1 „the nature and place of the deed"; besser wohl „Gerichtshof", der die Urkunde ausfertigt; vgl. Viṣṇusmṛti 7, 3.

Adhikaraṇacintāmaṇi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

adhikaraṇatā °Abstr. das Substratsein, S II, 303, 9.

°*adhikaraṇabhaṭṭa* m. Rechtsgelehrter, court paṇḍit, Kalāv. I, 89.

Adhikaraṇaśāstra n., *Adhikaraṇasārāvali* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

Adhikarṇa m. N. pr. eines Schlangendämons, Hariv. 9504.

adhikarṇam Adv. am Ohre, Śiś. 7, 59. °ins Ohr, Yudh. 3, 78 (hier zugleich = *adhikam ṛṇam*!).

adhikalpín vielleicht Oberschiedsmann.

adhikādhi Adj. voller Sorgen, Daśak. 6, 12.

adhikādhika auch: überaus groß usw., Hem. Par. 1, 394. 430. °*kam* Adv. immer mehr und mehr 2, 391.

adhikāravant m. Beamter, Mudrār. 65, 18 (106, 8).

Adhikārasaṃpradāya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
adhikāritā auch Nom. abstr. zu *adhikārin* 1. b), Naiṣ. 1, 20.
adhikāritva n. dass., Kap. 5, 123.
°*adhikāruṇya* Adj. sehr rot und zugleich sehr mitleidig, Yudh. 2, 75.
°*adhikumudvati* Adv. in den Lotusblumen, H 20, 71.
adhikṛti f. Obergewalt, Kāśīkh. 22, 90.
adhiketanam Adv. an das Banner, Śiś. 17, 28.
adhikopama Adj. einen überschüssigen Vergleich enthaltend, Sarasvatīk. 9, 26.
°*adhikṣapam* Adv. nachts, H 21, 15; 29, 16.
adhikṣiti Adv. auf der Erde, Naiṣ. 5, 100.
adhigaṇapati m. oberster Scharführer, Kālac. 2, 154.
°*adhigāna* (n.) S II, 390, 4?
adhiguṇa Adj. (f. *ā*) mit hohen Eigenschaften begabt, Naiṣ. 3, 126. — Auch: überaus verdienstlich, R. ed. Bomb. 4, 41, 49.
°*adhigulpham* Adv. am Knöchel, H 38, 74.
**adhigopam* Adv. auf dem (oder den) Kuhhirten, Laghuk. 970.
adhijaṅgham Adv. an den Beinen, Naiṣ. 7, 96.
adhijarāyu Adj. die Nachgeburt (Teile derselben) noch in sich habend (Kuh), AV. Paipp. 11, 1, 5.
°*adhijaladhi* Adv. im Meere, Sūryaś. 88[b].
°*adhijalam* Adv. ins Wasser, H 41, 32.
°*adhijigāṃsā* der Wunsch zu lernen, S II, 297, 24/5.
adhijigāṃsu Adj. zu lernen wünschend, Hem. Par. 13, 75.
°*adhitaṭam* Adv. am Ufer, Yudh. 2, 87.
°*adhitaru* Adv. am Baume, H 17, 67.
adhitalpam Adv. auf die Türme, Śiś. 3, 29 v. l.
adhityakā f. Bergebene, auch H 5, 84.
°*adhityakāy* wie eine Bergebene aussehen, H 43, 193 [°*yitam*].
adhidīdhiti Adj. hell leuchtend, Śiś. 1, 24.
°*adhidevatāyamāna* die Schutzgottheit darstellend, S II, 262, 1.
adhidaivata adj. Komp. (f. *ā*) Hemādri 1, 643, 15.
ádhidaivatya n. [so zu betonen; °*daivatva* in Nachtrag 1 falsch].
ádhidyo (Nom. °*dyaus*) f. Bez. eines best. Backsteins, Maitr. S. 2, 8, 14.
°*adhidharaṇi* = *bhūmau*, Śrīk. 23, 48.
°*adhidharitri* Adv. = *bhuvi*, H 3, 44; 19, 68; Śrīk. 18, 50 (= *dharitryām*).
°*adhinākam* Adv. am Himmel, H 40, 53.
adhināgam Adv. auf die Elefanten und zugleich: auf die Schlangen, Śiś. 19, 45.
adhiniśam Adv. zur Nacht, in der Nacht, Śiś. 11, 23. [H 19, 8.]
°*adhiniśīthini* Adv. nachts, H 1, 27.
adhiniṣkramaṇotsava m. der der *pravrajyā* vorausgehende Aufzug, Hem. Par. 3, 281.
ádhipati, auf ein n. bezogen als n., TS. 3, 4, 5, 1.
ádhipativatī [so zu betonen!].
°*adhipayodhi* Adv. im Meere, H 22, 22; 36, 33.
adhipaśya m. Aufseher, AV. Paipp. 10, 1, 6.
adhipāṇi Adv. auf —, in der Hand, Kir. 9, 43. [H 33, 38.]
°*adhipradoṣam* Adv. am Abend, H 20, 14.
adhibhū m. Herrscher, Gebieter, Mahāvīrac. 113, 2; 115, 18; H 2, 2.
adhibhūta n. das höchste Wesen, Bhag. 7, 30; 8, 4.
°*adhibhūmi* Adv. auf die Erde, H 32, 44.
adhimukta 1. Adj. s. u. 1. *muc* mit *adhi*. — 2. m. ein best. *samādhi*, Kāraṇḍ. 52, 15.
°*adhimuñcam* Adv.? Sṛṅgārasarv. 50[a].
adhimoktavya Adj. wonach man einen starken Zug haben soll, Vajracch. 45, 15.
°*adhimauli* Adv. am Diademe, H 40, 13.
°*adhiyuyutsutā* heftige Kampfbegierde, H 48, 129? Der Text hat *adhi yu*°.
adhirajani Adv. in der Nacht, Śiś. 11, 51.
°*adhirathi* m. Wagenlenker (= Karṇa), Yudh. 4, 5.
adhirukmamandiragavākṣam Adv. am Luftloch des goldenen Palastes, Śiś. 13, 35.
-*adhiruh* Adj. reitend auf, Śiś. 12, 20. — Auch: sich emporwindend an, Śiś. 7, 46.
adhirūḍha 1. Adj. s. u. 1. *ruh* mit *adhi*. — 2. *f. *ā* eine Frau vom 33. bis zum 50. Jahre, Bhāvapr. (Hdschr.) 46, a nach Aufrecht.
adhirūḍhaka m. Schmarotzerpflanze, Hemādri 2, a, 47, 15.
adhirūḍhākárṇa Maitr. S. 2, 6, 13.
adhirūḍhi f. Zunahme —, Dickerwerden von unten nach oben, Naiṣ. 7, 96. — °mounting, Harṣac. 74, 10.
adhiropaṇa auch: das Übertragen auf (Lok.), Sarasvatīk. 1, 72. — Vgl. *cāpādhi*°.
adhiroha Adj. reitend auf (mit Akk.), Śiś. 11, 7. — m. Besteigung, Svapnac. 1, 87. 88. — °= *saṃbandha*, Śrīk. XVII, 20.
adhirohaṇa 1. n. mit Gen. Kāśīkh. 19, 15. — °Treppe, S II, 189, 2.
adhirohaṇī *f. Leiter, Stiege, S II, 15, 17 (Ko.).
adhirohiṇī Harṣac. 109, 5. [S II, 29, 6; 197, 10 (Ko.).]
°*adhirohin* Adj. aufsteigend —, hinaufführend zu, Daśak. 85, 4.
adhilaṅkam Adv. über Laṅkā, Mahāvīrac. 106, 17.
adhilavaṅgam Adv. auf der Gewürznelke, Śiś. 6, 66.
adhilīlāgṛhabhitti Adj. auf die Wand des Lusthauses, Naiṣ. 1, 38.
adhivakṣas Adv. an die oder an der Brust, Śiś. 18, 22.
adhivacana n. Beiwort, Name, Benennung, Vajracch. 37, 3 ff.; Mahāvy. 244, 70; Mahāvastu I, 161, 2.
adhivartana n. das Hinrollen, Āpast. Śr. 1, 21, 3.
adhivādá [so zu betonen!].
°*adhivāridhi* Adv. ins Meer, H 36, 29.
adhivāsa m. °beständiges Obliegen, Hartnäckigkeit, Sam. V, 82.
adhivāsanaka n. = *adhivāsana* 2., Hemādri 1, 232, 11.
adhivāsanīya Adj. zu weihen, Hemādri, 1, 252, 12.
°*adhivāsin* Adj. wohnend, wachsend in, Hemādri 1, 254, 9.
adhivivāham Adv. in Bezug auf die Hochzeit, bei der H., Śāṅkh. Gṛhy. 2, 15; Pār. Gṛhy. 1, 3, 30.
-*adhivīra* m. ein Hauptheld unter ..., Uttamac. 34.
adhivedyā, lies 193, 11.
adhivelam Adv. am Meeresufer, Śiś. 3, 73. 79.

-*adhivyatikrama* m. das Hinüberschreiten über, Āpast. Gṛhy. 6, 4.

adhivratá n. etwas zum vrata Hinzukommendes, Maitr. S. 2, 1, 10 (12, 1).

°*adhiśayālu* Adj. = *vyāpin*, Śrīk. IV, 62; = *adhivasan*, Śrīk. VI, 68.

°*adhiśayyam* Adv. auf dem Lager, H 27, 33. 78.

adhiśirodharam Adv. auf den Hals, Kir. 18, 6.

adhiśraya in *anadhiśraya* weiter unten.

**adhiśrayaṇī* Ofen, S II, 227, 12 v. u. (Ko.); Śuk. t. o. 12 [p. 26, 18].

adhiśri Adj. prächtig, schön, hübsch, Festgr. 12, 25.

adhiśreṣṭhi Adv. auf Śreṣṭhin (werfen), Hem. Par. 2, 67.

adhiṣādam Absol. sich daraufsetzend, Kāṭh. 11, 4; vgl. Maitr. S. 2, 2, 2 (16, 4. 6).

adhiṣṭha n. Sitz, Wohnort, Hemādri 1, 605, 20 (wenn nicht *svāni dhiṣṇyāni* zu lesen ist).

adhiṣṭhāna 1. in der Baukunst Grundlage, Fundament, Râm Râs, Architecture, S. 4 nach Aufrecht. — 5. auch buddh. Macht, mächtiger Wille; vgl. Lalit. 34, 4. 6. 7. — Auch Schwur, Eid, Beteuerung, Jātakam. 7.

adhiṣṭhāyikā °f. Schutzgottheit, S I, 162, 12 v. u. (Ko.); II, 31, 7 v. u. (Ko.).

°*adhiṣṭhitatā* das Besessensein (von einem Dämon), S I, 490, 1.

adhiṣṭhiti f. Herrschaft, Kap. 5, 115.

°*adhisaṃyugorvi* Adv. auf dem Schlachtfelde, H 46, 13.

°*adhisaṃkhya* der Zählung spottend, H 45, 28.

°*adhisarojini* Adv. im Lotusteiche, H 28, 52.

°*adhisindhu* Adv. ins Meer, H 19, 28.

°*adhistanam* Adv. near the bosom, Harṣac. 42, 1.

adhistri Adv. in bezug auf eine Frau, Naiṣ. 9, 22.

adhisyada Adj. sehr schnell, Kir. 16, 14.

adhītapūrva Adj. der vorher schon studiert hat, Āśv. Śr. 8, 14, 22.

adhītarasa Adj. dessen Saft nicht ausgesogen ist, Ait. Br. 6, 12, 5.

adhīnaga Hariv. 3, 119, 4 fehlerhaft für *adīnaga*.

°*adhīnadhya* (n. oder °*ā*°?) Abhängigkeit, S I, 260, 13 (Ko.).

adhīmāṃsa m. (!) Hypertrophie der Fleischteile, Caraka 6, 13. Vgl. *adhimāṃsa*.

°*adhīracakṣus* f. bewegtäugig, Śrīk. III, 23; XIV, 52.

°*adhīratārā* f. eine Frau mit bewegten Augensternen, Śrīk. XI, 37.

°*adhīradṛś* f. bewegtäugig, Śrīk. XIII, 5. 16. 28.

adhīram Adv. ängstlich, Daśak. 40, 13.

°*adhīralocanā* bewegtäugig, Śrīk. VIII, 49.

°*adhīravilocanā* f. bewegtäugig, Śrīk. XV, 12.

adhīlodhakárṇa Adj. TS. 5, 6, 16, 1 vgl. *adhīrūḍhākárṇa* und *addhyālohakárṇa*. — f. *ī* Āpast. Śr. 10, 22, 6.

adhīlohākarṇī (so ist zu verbinden) Adj. als Beiw. einer Kuh, Kāty. Śr. 22, 11, 29. Vgl. *addhyālohakárṇa* und *adhīlodhakárṇa*.

adhīśitar Oberherr. *jagatām* Śiś. 13, 21.

adhīśvara m. 1. Oberkönig, Naiṣ. 2, 1.

adhīṣṭa n. freundliches Angehen eines Lehrers um Unterweisung, P. 3, 3, 161. 166; Mahābh. 3, 88, a.

[*adhunātana*,] f. *ī* Kir. 11, 34.

adhur f. nicht die oberste Stelle, MBh. 8, 32, 41.

adhūta Adj. nicht bewegt, Tāṇḍya-Br. 7, 9, 9.

adhūnvant Adj. nicht bewegend, Taṇḍya-Br. 7, 9, 9.

adhṛti f. 1. Verzagtheit, Kathās. 121, 107. 123.

adhṛṣya 1. a) Nom. abstr. °*tā* f. Rājat. 3, 418. — 1. b) vgl. Zach. Beitr.

°*adheya* Adj. s. *parādheya*.

adhogāmin Adj. herab —, zur Erde kommend, Naiṣ. 6, 99.

adhoguḍa f. Argyreia speciosa, Caraka 1, 1.

adhonābhí Adv. unterhalb des Nabels, Maitr. S. 3, 2, 1 (15, 12); Āpast.

°*adhonibandhinī* (*avasthā*) ein Stadium der Brunst beim Elefanten, S I, 495, 2.

adhonīvī Adj. f. mit heruntergesunkenem Schurze, MBh. 2, 67, 19.

adhópahāsa, so zu betonen.

Adhobāṇa m. N. pr. eines Berges, Divyāv. 168.

adhobilāśṛta Adj. unter der Mündung (des Kessels) bleibend (nicht überwallend) und nur ein wenig gedämpft, Śāṅkh. Śr. 4, 3, 7.

adhomukha 1. f. *ā* Śiś. 10, 17.

adhomukhamukha Adj. (f. *ī*) = *adhomukha* 1. a), R. 5, 26, 20; 6, 7, 12.

°*adhomukhībhū* to cast down one's face, Harṣac. 15, 3; 169, 5; 248, 24.

°*adhorata* n. eine Art Coitus, V 145; E 557 (K).

°*adhovaktra* n. „der untere Mund"; in der myst. Anatomie des Yoga eine Stelle im menschlichen Mikrokosmus, Praty. Hṛd. 38, 5. [B.]

adhóvarcas ist Konjektur; die Hdschrr. lesen *adhóvacas*.

adhovāma m. eine niedriger gelegene linke Hand, Hemādri 2, a, 127, 4.

adhovāsas n. Untergewand, Mahānāṭaka nach Aufrecht.

adhohasta m. eine niedriger gelegene Hand (unter vieren), Hemādri 1, 285, 8.

adhauta auch unrein, Suśr. 1, 297, 12.

adhyagni, auch bei anderen feierlichen Gelegenheiten [als bei der Trauung], Mahāvīrac. 44, 12.

adhyaṇḍā Kauś. 35, 4.

adhyadhvam Adv. auf dem Wege, Śiś. 12, 32.

adhyayanamātravant Adj. der nur studiert hat, Bādar. 3, 4, 12.

adhyayanasaṃpradāna bedeutet das Lernen und Lehren.

adhyarcikācāra m. eine best. Stellung beim Tanz, S. S. S. 241.

adhyardhaguṇa Adj. ein halbmal stärker usw. als (Abl.), MBh. 7, 23, 33.

°*adhyavani* Adv. auf die Erde, Yudh. 1, 23.

adhyavasāyitā Trik. 137 ed. Bomb. [Z.]

adhyavasitatā f. das zur Gewißheit Erhobensein, Sāh. D. 109, 20.

adhyākāśam Adv. in der Luft, Śiś. 18, 73.

adhyākramaṇa n. das Hinüberschreiten, Jātakam. 27, 23.

adhyācāra m. Bereich, Pār. Gṛhy. 2, 14, 5.

°*adhyājya* Adj. mit Opferschmalz übergossen, Mgs. II, 10, 2.

°*adhyātmavid* (Subst. m. oder Adj.?) die Allseele kennend, S I, 241, 9 (Ko.).

Adhyātmopaniṣad f. Titel einer Upaniṣad, Opp. Cat. 1.

-adhyāpin Adj. lehrend, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 7, 20.

adhyāya 1. am Ende eines Komp., Har. zu Āpast. Gṛhy. 12, 1.

adhyāyitṛ Nom. ag. als Umschreibung von *upādhyāya*, Dārila zu Kauś. 10, 7.

°*adhyāropaṇa* n. false ascription, tying the bow-string to its notch, Harṣac. 250, 1.

adhyārohaṇa n. das Besteigen, Svapnac. 1, 95.

adhyāvasitavya Adj. zu bewohnen, Jātakam. 19.

adhyāśaya am Ende eines Komp. Neigung zu, Sinn für. Nom. abstr. °*tva* n., Jātakam. 28, 5.

adhyāsa 4. *= *śūrpa*, Zach. Beitr. — 5. °= *adhiṣṭhāna*, H 43, 61.

adhyāsana s. *anadhyāsana*.

°*adhyāsanā* [pw n.!] Śrīk. XX, 8.

adhyuddhi f. Āpast. Śr. 7, 22, 6; 27, 7 = *upasthīyaṃ māṃsam* Ko. Vgl. *adhyūdhnī*.

adhyupekṣā f. Vernachlässigung, Gleichgiltigkeit, Sorglosigkeit, Jātakam. 23, 68.

adhyuras Adv. auf der oder auf die Brust, Śiś. 13, 11.

°*adhyurvi* Adv. auf die Erde, Yudh. 2, 114.

ádhyūdhnī Maitr. S. 3, 10, 4.

°*adhyūru* Adv. an den Schenkeln, H 21, 50.

1. *adhyeya* auch: zu erlernen, Naiṣ. 1, 67.

2. *adhyeya* Adj. woran man nicht denken soll, Hemādri 1, 624, 3.

adhriyamāṇa Adj. nicht mehr am Leben seiend, Mayr, Ind. Erb. 18.

adhruva Adj. °unbestimmt —, ungenau aussagend (Zeuge), Kauṭ. 177, 7. Vorher kommt: *dhruvaṃ hi sākṣibhiḥ śrotavyam*. B liest *abruvāṇāṃ* (*abruvāṇānāṃ*) „wenn sie ihre Aussage verweigern“.

adhvagacchant m. = *adhvaga*, Reisender, Jātakam. 6, 27.

adhvagati f. das Reisen, Sāh. D. 173.

adhvadarśin m. Wegweiser, Daśak. (1925) 2, 102, 1.

adhvan, anāgate 'dhvani so v. a. in ferner Zukunft, Vajracch. 22, 12; 30, 14; 37, 1. — 8. vgl. Zach. Beitr.

adhvarákalpa Adj. (f. *ā*) einem *adhvara* genannten Opfer gleichkommend, Maitr. S. 2, 1, 7 (9, 8).

adhvaraguru m. Beiw. Viṣṇu's, Viṣṇus. 1, 56.

adhvaratvá n. Nom. abstr. zu *adhvara* 2. a), Maitr. S. 3, 6, 10.

adhvaramaya lies *adhvarama*.

Adhvaraśrauta n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

adhvartavyá Adj. nicht zu beugen, — zu Fall zu bringen, TS. 3, 2, 2, 3.

adhvaryupātrá n. das Gefäß des adhvaryu, Maitr. S. 4, 6, 2 (79, 8).

adhvaloṣṭa m. ein vom Wege genommener Erdkloß, Mān. Gṛhy. 1, 7.

adhvaśīla Adj. reiselustig, Āpast.

adhvasaha Adj. ein unermüdlicher Fußgänger, Varāh. Bṛh. S. 17, 11.

adhvasta Adj. nicht zerfallen, — zerstört, R. 6, 20, 22.

adhvāpanna Adj. auf der Reise befindlich, Āpast.

anaṃśa, f. *ā*, = *samāghātarahita*, H 43, 97.

°*anaṃśada* Adj. sich nicht beteiligend (an einer öffentlichen Veranstaltung), Kauṭ. 173, 7.

anakāmamāra, deutlicher: vor unerwünschtem Tode schützend. Auch Gobhila 4, 6, 1.

anaktāśin Adj. nicht in der Nacht essend, Āpast.

anakṣajña Adj. das Würfelspiel nicht verstehend, MBh. 3, 52, 44.

anakṣatragaṇa Adj. sternenlos, R. 4, 44, 44.

ánakṣasaṅgam auch TS. 6, 3, 3, 3.

anakṣigata Adj. kein Dorn im Auge seiend, Harṣac. 148, 18.

°*anakṣipada* Adj. kein Ziel für die Augen bildend, so v. u. nicht zu erkennen, Yudh. 2, 95.

ánakṣita Adj. unverschnitten, Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 8).

°*anakṣṇa* Mgs II, 2, 14.

anakṣṇayā Adv. nicht in diagonaler Richtung, Mān. Śr. 1, 3, 2; Gṛhy. 2, 2.

**anagāra* m. Einsiedler, S I, 134, 12 v. u. (Ko.).

anagna Z. 2 lies: *anagnátā*.

anagnaka (f. °*gnikā*) nicht nackt; f. so v. a. nicht mehr nackt gehend, mannbar, Vasiṣṭha 5, 2.

anagnaṃbhāvuka Adj. (f. *ā*) sich nicht (schamlos) entblößend, Kap. S. 39, 2; 41, 4.

1. *ánagni*, so akzentuiert Nir. 1, 18.

anagnisākṣika Adj. wobei Agni nicht Zeuge ist, Naiṣ. 9, 80.

°*anagnisiddha* = *abhṛṣṭa*, S I, 405, 19 v. u. (Ko.).

anagnyuṣṇa Adj. nicht am Feuer gewärmt, Viṣṇus. 62, 5.

2. *anaṅga* 2. d) ein best. Takt, S. S. S. 211.

Anaṅga m. °ein Fürst von Kaliṅga, S I, 431, 2.

°*anaṅgaka* [n.?] Sekret der Vulva, E 231 (R).

°*Anaṅgaketu* m. = Hara, H 43, 265.

Anaṅgajayā f. N. pr. einer surāṅganā, Ind. Stud. 15.

°*Anaṅgajala* Adj. = *Kāmena jaḍa*, Yudh. 5, 79. — Subst. n. Sekret der Vulva, E 413 (A).

Anaṅgataraṃgiṇī f. N. pr. eine Hetäre, Kautukar.

anaṅgatā f. = *anaṅgatva*, Naiṣ. 8, 66.

anaṅgatā *lack of allegiance, Vās. 128, 2.

Anaṅgatilaka m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Anaṅgadāhin* m. = Śiva, Śrīk. IV, 44.

Anaṅgadviṣ m. Bein. Śiva's, Harṣac. 188, 15.

Anaṅgadhvajā f. N. pr. einer surāṅganā, Ind. St. 15.

°*anaṅgana* Adj. ohne Frau, S II, 166, 9. — n. Himmelsraum, S I, 540, 3.

Anaṅgana m. N. pr. eines Mannes, Divyāv. 109.

°*anaṅgabhoga* = *ākāśavistāra*, S I, 91, 3.

°*Anaṅgamati* f. N. einer Frau, S II, 291, 22/3.

°*Anaṅgamitra* m. = Mond, S I, 349, 4.

°*Anaṅgalatā* N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 126[d].

Anaṅgalatikā f. N. pr. einer Apsaras, Kāśikh. 9, 9.

Anaṅgalekhā f. 1. Liebesbrief, Śiś. 7, 39. — 2. ein Frauenname, Vāsav. 225, 4; 226, 1.

Anaṅgavatī f. ein Frauenname, Vāsav. 130, 1.

°*anaṅgaviceṣṭā* f. Kokettieren, Bezeigen von Verliebtheit, Kauṭ. 156, 6.

Anaṅgaśekhara m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Anaṅgasiddhānta* m. = *kāmaśāstra*, S II, 67, 1.
anaṅgahīna Āpast. Śr. 10, 1, 1.
°*Anaṅgāgama* (m.) Ars amatoria, Śṛṅgt. 58, 5.
°*Anaṅgāgāraka* n. = Vulva, E409 (R).
anaṅgīkaraṇa n. das Nichteinräumen und zugleich: das jmd. körperlos Machen, Naiṣ. 8, 41.
anaṅgīkurvant Adj. etwas (Akk.) nicht einräumend, Sāh. D. 31, 12.
anaṅgīkṛta 2. auch: was man sich nicht hat angelegen sein lassen, Naiṣ. 7, 64.
**anaccha* trübe, S II, 217, 15 (Ko.).
anaḍutka Adj. am Ende eines adj. Komp. = *anaḍvah* (Stier), Ko. zu Āpast. Śr. 1, 17, 5.
anaḍudarha Adj. den Wert eines Stieres habend, Āpast. Śr. 13, 25, 6.
anaḍudyajña m. ein den Stieren geltendes Opfer, Mān. Gṛhy. 2, 10.
anaḍvah 1. als Schimpfwort Mahāvīrac. 43, 4. — f. *anaḍvāhī* als Adj. einen Wagen ziehend, Maitr. S. 2, 6, 3 (64, 18). Vgl. TS. 1, 8, 7, 1 (*vahínī dhenúḥ*).
°*anaṇiṣṭha*, nicht sehr klein, S II, 338, 9.
anaṇu 1. auch: nicht klein, — unbedeutend, Naiṣ. 3, 37; 9, 59.
anata auch: der sich vor niemand neigt, Ait. Ār. 354, 3.
°*anati* f. = *auddhatya*, H 16, 21.
anatigaurava n. das nicht zu sehr Belastetsein (*udarasya*), Caraka 3, 2.
°*anaticāra* m. Nichtübertretung, S II, 417, 13.
°*anaticiram* Adv. nicht sehr lange Zeit, Sūryaś. 12ᵃ.
anatitrasnu Adj. nicht sehr furchtsam, Daśak. 70, 2.
anatidarśana n. kein häufiges Sehenlassen, Daśak. 49, 3.
ánatidṛśna Adj. nicht gar zu durchsichtig, — dünn (Streu), TS. 2, 6, 5, 2.
anatideśa m. keine Übertragung, Paribh. 101.
ánatineda [so zu betonen!].
anatipāta m. Nichtversäumnis, Nichtvernachlässigung, P. 3, 3, 38, Sch.
anatipātayant Adj. nicht hinüberschießend, Lāṭy. 3, 10, 12.
anatipāda m. das Nichtüberschreiten, -springen, Tāṇḍya-Br. 4, 5, 12; 7, 3, 23.
anatipīḍam Adv. unter sanftem Drucke, Daśak. 87, 6.
anatipraṇīta Adj. nicht vorübergebracht, zurückgelassen (Feuer), Gobh. 3, 7, 16.
anatiprayojana Adj. keinen besonderen Zweck habend, ziemlich unnütz, Naiṣ. 9, 8.
anatiprauḍha Adj. nicht ganz entwickelt (Blume), Daśak. (1925) 2, 113, 3.
anatibhaṅgura Adj. nicht sehr gelockt (Haar), Daśak. (1925) 2, 113, 8.
ánatireca n. das Nichtzuvielsein, Maitr. S. 4, 1, 2.
anatilakṣita Adj. Kām. Nītis. 12, 9 fehlerhaft für *anabhilakṣita*.
anatilulita Adj. nicht stark berührt, Śāk. 61 v. l.
anatilolam Adv. nicht allzu beweglich, — rasch, Śiś. 7, 18.
anativalita Adj. nicht sehr gewölbt, (Bauch), Daśak. 73, 7.
ánativādin Maitr. S. 4, 1, 13.
anativyakta Adj. nicht zu offen, — sichtbar, Hem. Yogaś. 1, 48.
ánatiskandant Adj. nicht überspringend, so v. a. gleichmäßig (Regen), TBr. 3, 3, 6, 4.
anatīcāra Adj. was nicht übertreten wird, Hem. Par. 6, 198.
1. *anatyaya* auch: das Nichtverstrichensein, Nichtzuspätsein, Āpast. 1, 1, 21 (*anā*° fehlerhaft).
anatyārdra Adj. nicht zu naß, Daśak. (1925) 2, 114, 3.
anadanīya Adj. nicht eßbar, Komm. zu TS. 2, 738, 4.
°*anadīṣṇa* Adj. der Flüsse (d. h. des Schwimmens) unkundig, Śrīk. XIV, 60 (Ko.).
anadhara Adj. (f. *ā*) nicht geringer, — nachstehend, Naiṣ. 3, 42.
anadhikārin Adj. nicht befähigt, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 125; nicht berechtigt zu (Lok.); Nom. abstr. °*ritva* n. Ragh. 15, 51.
anadhimūrchita Adj. unbefangen, sich zu den Dingen gleichgültig verhaltend, °*tva* n. Jātakam. 14.
anadhiśraya Adj. (f. *ā*) unbewohnt, menschenleer, R. Gorr. 2, 68, 56.
anadhītapūrva Adj. der vorher noch nicht studiert hat, Āśv. Śr. 8, 14, 21.
anadhītavant Adj. der etwas (Akk.) nicht studiert hat, Hemādri 1, 524, 20.
anadhītin Adj. der den Veda nicht studiert hat, Kāśīkh. 43, 45.
**anadhīna* unabhängig, S II, 347, 4.
anadhīyāna Adj. nicht studierend, Āpast.
anadhīṣṭa Adj. nicht freundlich angegangen um Unterweisung, Divyāvad. 329, 21 ff.
°*anadhomukha* = *uttāna*, S II, 216, 1 v. u. (Ko.).
anadhyayana n. °= *varjana*, Śrīk. VI, 36 (in *mānagrahānadhyayanonmukhīnām ... vāmabhruvām*).
anadhyavasita Adj. unschlüssig, unentschlossen, stutzig, Jātakam. 25.
anadhyāya m. das Schweigen, Naiṣ. 9, 61. — Eine zum Studium ungeeignete Zeit oder ein solcher Ort, MBh. 13, 93, 117 f.; 94, 25.
anadhyāyaka Adj. die Einstellung des Studiums veranlassend, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 1.
anadhyāsana n. das Nichtbetreten, Ind. St. 13, 472.
ananiyogapūrva Āpast. fehlerhaft für *ananuyoga*° (s. d.).
ananukampanīya Adj. nicht zu bemitleiden, Mahāvīrac. 88, 13.
ananukūla Adj. ungünstig, Daśak. (1925) 2, 103, 3.
ánanukhyāti [so zu betonen].
ananugama m. das Nichtbegleiten, Nichtverbundensein mit etwas, Ko. zu Śāṇḍ. S. 5, Z. 13. 15.
ananucara Adj. ohne Begleiter, Gobh. 3, 5, 36.
ananujñāta Adj. wozu man nicht die Erlaubnis hat, M. 2, 116.
ananujñāta n. das Mangeln der Erlaubnis, — der Einwilligung, R. 5, 58, 7.
ananutāpin Adj. nicht bußfertig, Anukr. zu Viṣṇus.
ananudhyāyant Adj. nicht denkend an (Gen.), MBh. 12, 269, 31.
°*ananumati* f. Versagen der Erlaubnis, Rasas. 40, 3 v. u.
ananuyājá Adj. ohne Nachopfer, Maitr. S. 3, 7, 2.

ananuyoga Adj. wonach man sich nicht erkundigt hat, Āpast. 1, 19, 12, v. l. °*pūrva* w. m. s. n. zuvor e. h., ebenda (Konj.).

ananuyogakṣama Adj. keine Kritik bestehen könnend, Jātakam. 23.

ananuvaṣaṭkāra Adj. nicht von dem wiederholten vaṣaṭ-Rufe begleitet, Āpast. Śr. 12, 23, 9.

ananuvākya Adj. den Veda nicht lehrend, Vasiṣṭha 3, 1.

ananuśasta Adj. wonach nicht rezitiert worden ist, Tāṇḍya-Br. 4, 9, 13.

-ananuṣṭhātar Nom. ag. etwas nicht ausführend. Nom. abstr. °*tṛtva* n. Kull. zu M. 10, 58.

ananuṣṭhāna auch: das Nichtstun. Pl. Spr. 7321.

ananusaṃdhāna auch: das Fehlen einer Untersuchung, — Erkundigung, Mahāvīr. 119, 15.

ananusarga m. das Nichtloslassen, Kāṭh. 33, 7.

ananusṛta Adj. nicht verfolgt (Weg), Verz. d. Oxf. H. 170, b, 5 v. u.

ananūtthāna n. das Nichtnachfolgen, Kumāras. 15, 29.

ananṛta Adj. wahr, Śiś. 6, 39.

ananta Adj. °= *aneka*.

Ananta 2. b) *α*) auch N. pr. eines Vidyeśvara, Hemādri 1, 823, 5. 18; 2, a, 126, 11.

ananta, f. *ī* N. pr. der Gattin des Manu Svāyaṃbhuva, Matsyap. 4, 33.

anantakāya Adj. unvergänglich, als Bez. bestimmter Pflanzen.

°*anantakāyika*, S II, 335, 2.

Anantakīrti m. N. pr. eines Mannes, Daśak. (1925) 2, 121, 11.

°*Anantagati* m. N. eines Ṛṣi, S II, 353, 15.

anantaguṇa Adj. unendlichmal größer usw. Nom. abstr. °*tā* f. Mahāvīrac. 116, 9; 115, 16.

anantacchadin Adj. eine unendliche Anzahl von Felgen habend, Bhāg. P. 3, 21, 18.

anantadhūpa m. ein best. Räucherwerk, Hemādri 2, a, 50, 13.

Anantadhvajā f. N. pr. einer surāṅganā, Ind. St. 15.

°*anantabhaṭṭāraka* m. „der unendliche Herr“, das Haupt der Mantras, einer Klasse höherer Wesen, q. v., Prāty. Hṛd. 7, 7. [B.]

anantara 1. b) mit Akk. und *prati*, R. 2, 65, 12. — 1. e) nicht ablassend von (Abl.), Āpast.

anantara m. der nächst jüngere Bruder nach (Abl.), MBh. 7, 40, 36.

anantarajā f. jüngere Schwester, auch Yudh. 1, 50.

anantarāya °Adj. = *nirvighna*, S I, 276, 4; 423, 7. — m. N. pr. eines Mannes, Ind. Antiqu. 1878, S. 7.

anantargarbhaka Adj. = °*garbha*, Hemādri 2, a, 41, 2.

anantargarbhin Adj. = °*garbha*, Zit. im Komm. zu Gobh. 1, 7, 6; 2, 7, 5.

ánantarhiti f. das Nichtverdecktwerden, Maitr. S. 3, 2, 5.

anantavāta m. eine best. rheumatische Krankheit, Caraka 8, 13.

Anantavijaya m. N. pr. der Muschel Yudhiṣṭhira's, Bhag. 1, 16.

Anantavratakalpa m., *Anantavratavidhi* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

Anantasīra m. Nr. pr. eines Mannes, Daśak. 90, 20.

anantā *Erde, S I, 176, 8 (in °*anantāpati* Fürst).

anantānubandhaka (so nach Windisch zu lesen) Adj. endlos —, ununterbrochen dauernd, Hem. Yog. 4, 7.

Anantāryadaśaka n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anantikastha Adj. nicht in der Nähe seiend, entfernt, Sāy. zu ṚV. 1, 165, 2.

Anantopaniṣad f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anantya Adj. so v. a. *ananta*, Āpast. *anantara* v. l.

anannaśraddhājanana (Konj.) Adj. keine Eßlust machend, den Appetit vertreibend, Caraka 1, 25 (Calc. Ausg. 151, 9).

2. *ananyá* keinem andern zugetan, TS. 3, 2, 8, 2.

ananyagati Adj. hilflos, Daśak. 50, 11.

ananyagāmin Adj. zu keinem andern gehend, Mahīdh. zu VS. 7, 10.

ananyaguru Adj. Śiś. 1, 35 lies: allerhöchst.

ananyacetana Adj. = *ananyacitta*, R. ed. Bomb. 3, 75, 29.

ananyaja 2. Harṣac. 16, 21; 57, 22; Daśak. (1883) 146, 5; Śrīk. 6, 59.

ananyajanman m. der Liebesgott, Mālatīm. (ed. Bomb.) 56, 5. [H 25, 45; S II, 36, 6; Kuṭṭ. 564.]

ananyajāni Adj. kein anderes Eheweib habend, Ragh. 15, 61.

ananyathāvādin Adj. nicht fälschlich redend, Vajracch. 32, 12.

ananyathāvṛtti Adj. mit nichts anderem beschäftigt, Daśak. 84, 10.

ananyadevata Adj. keine anderen Götter habend, MBh. 12, 341, 34.

ananyanātha Adj. keinen anderen Beschützer habend, Daśak. (1925) 2, 126, 11.

ananyanārīkamanīya Adj. wonach kein anderes Weib verlangen kann, Kumāras. 1, 37.

ananyanārīsāmānya Adj. mit keinem anderen Weibe Gemeinschaft habend, Vikr. 59.

ananyapara Adj. auf nichts anderes gerichtet. Nom. abstr. °*tā* f. Mālatīm. 101, 9.

ananyapūrvikā Adj. f. früher mit keinem Andern vermählt, Yājñ. 1, 52.

ananyaprativikriya Adj. keinen andern Ausweg habend, Spr. 4397.

ananyapratima Adj. (f. *ā*) mit anderem nicht zu vergleichen, Naiṣ. 2, 82.

ananyabhāj Adj. keinem anderen in Liebe zugetan, Bhag. 9, 30.

ananyabhāva Adj. (f. *ā*) keinen Andern liebend, R. 2, 27, 22.

°*ananyabhū* m. = Kāma, S I, 525, 7.

ananyabhedya Adj. für Andere unwiderlegbar, Verz. d. Oxf. H. 248, b, 36.

ananyarūpa Adj. nicht verschieden von (Gen.), R. ed. Bomb. 4, 24, 38.

ananyavācya Adj. keinem Andern zu sagen, Verz. d. Oxf. H. 28, b, 38.

ananyaviśrama Adj. (f. *ā*) keinen andern Ruhepunkt habend, Naiṣ. 1, 11.

ananyavyāpāra Adj. (f. *ā*) mit nichts anderem beschäftigt, Daśak. 80, 15.

ananyaśaraṇa Adj. keine andere Zuflucht habend, Daśak. (1925) 2, 124, 14.

ananyaśāsana Adj. (f. *ā*) unter keines anderen Befehlen stehend, Daśak. 3, 14.

ananyādhīna Adj. (f. *ā*) von keinem Andern abhängig, Daśak. (1925) 2, 117, 18.

ananyāpatya Adj. keine andere Nachkommenschaft habend, Daśak. (1925) 2, 126, 8.

ánanvagbhāva [so akzentuiert!].

ánanvajaya [so akzentuiert!].

ananvasita Adj. nicht ergriffen von (Instr.), Śāṅkh. Br. 11, 1.

ánanvavāya m. das Nichtnachschleichen, Maitr. S. 1, 10, 20; 2, 5, 6; 3, 2, 4; 6, 1.

ananvita Adj. in keiner logischen Verbindung mit etwas anderem stehend, Sāh. D. 9. — Nom. abstr. °*tva* n., Alaṃkārat. 13, a.

ananviṣyant Adj. nicht nachforschend nach (Akk.), 120, 20.

ananvīkṣamāṇa Adj. nicht hinschauend, Āpast. Śr. 15, 11, 7.

anapakrāmuká [so akzentuiert!].

anapakṣeyá Adj. (Superl. °*tama*) Maitr. S. 3, 7, 3 (77, 17) fehlerhaft für *anapakṣepyá*, nicht abzuweisen.

anapagá Śat. Br., richtig *ánapaga* TS.

anapacāyitar Nom. ag. nicht ehrend, Śāṅkh. Br. 1, 1.

ánapacāyyamāna Adj. nicht geehrt werdend, TBr. 2, 7, 18, 1.

anapacchādayamāna Adj. nicht geheim haltend, Āpast.

anapajayya Adj. nicht abzuerobern, Tāṇḍya-Br. 11, 10, 21.

°*anapatrapa* Adj. ohne Scheu, S II, 96, 8.

anapadoṣyá Adj. nicht zu verschwenden, — vergeuden, Maitr. S. 2, 1, 4 (6, 8. 9).

anapayānt Adj. sich nicht entfernend, Harṣac. 107, 4.

anaparódhya Adj. nicht aus seinem Besitz zu vertreiben, Taitt. Ār. 6, 5, 2.

°*anapalāpa* not denying, Harṣac. 88, 3.

anapavṛtta Śāṅkh. Śr. 13, 4, 1 fehlerhaft für *anapavṛkta*.

ánapavyant, lies *ánapavyayant*.

anapavyāharant Adj. keine weltliche Rede führend, Āpast. Śr. 2, 16, 1.

anapavyāhāra m. keine weltliche Rede, Komm. zu Āpast. Śr. 2, 16, 1.

anapaśabdam Adv. grammatisch richtig, Śiś. 14, 20.

ánapaspṛś, so zu akzentuieren.

anapahata Adj. nicht ausgehülst.

anapahana n. das Nichtabhalten, Tāṇḍya-Br. 13, 10, 14.

anapākṛṣṭa Adj. nicht herabgezogen, — erniedrigt, Spr. 4766.

°*anapācīna* Adj. unerring, Harṣac. 88, 12.

anapidhāna° ohne daß ein Schutz dagegen wäre, Naiṣ. 4, 9.

anapimantra Adj. nicht Rede stehend, Kāṭh. 13, 1.

anapisoma Adj. keinen Anteil am Soma habend, JAOS 11, CXLV.

anapisomapītha Adj. keinen Anteil am Soma-Trunk habend, Śāṅkh. Śr. 14, 62, 2.

anapuṃsaka n. kein Neutrum, P. 1, 2, 69; 2, 4, 4.

anapūpākṛti Adj. nicht kuchenförmig, Āpast. Śr. 1, 25, 4.

ánapekṣamāṇa Adj. keine Rücksicht nehmend auf (Akk.), Ragh. 5, 67.

anabhikhyātadoṣa Adj. dessen Verbrechen nicht bekannt ist, Yājñ. 3, 301.

anabhigamana n. das Nichthingehen in (Lok.), Viṣṇus. 25, 10.

anabhigīta Adj. nicht mit dem zweiten Svara beginnend und mit dem ersten endend, Saṃhitopan. 17, 2.

anabhighnant Adj. nicht darauf schlagend, Āpast. 2, 22, 13.

anabhijalpita Adj. *sāntvena*, nicht von freundlichen Worten begleitet, MBh. 12, 84, 7.

anabhijāta auch: unhöflich, unmanierlich, Harṣac. 211, 17.

anabhijñāta Adj. von dem man nichts weiß. Nom. abstr. °*tā* f., Daśak. 8, 14.

anabhijñāna n. Unkenntnis, Prab. 114, 14 v. l.

anabhidrugdha Adj. nicht feindlich gesinnt, Jātakam. 25.

anabhidhāvant Adj. nicht zu Hilfe eilend, Viṣṇus. 5, 74.

anabhidhūnvant Adj. nicht befächelnd, Āpast. Śr. 15, 8, 14.

ánabhidhṛṣṇuvant Adj. nicht bezwingend, Maitr. S. 1, 10, 14.

anabhidhvaṃsayant Adj. nicht bespritzend, Āpast. Śr. 12, 14, 15.

anabhinandant Adj. sich über etwas nicht freuend, Tāṇḍya-Br. 5, 9, 3.

anabhinirvṛtta Adj. nicht zustande gekommen, — vorhanden. Nom. abstr. °*tva* n., P. 6, 1, 101 Sch.

anabhiniviṣṭa Adj. nicht auf seinem Kopfe bestehend, Hem. Yog. 1, 52.

anabhipanna Adj. nicht gepackt, — erfaßt, Suśr. 1, 128, 2.

anabhipariharant Adj. nicht umkreisend, — umfahrend, Kauś. 44.

anabhiprāṇant Adj. nicht darüber einatmend, Āpast. Śr. 15, 2, 11.

anabhiprīta Adj. nicht befriedigt, Ait. Br. 2, 12, 2; 8, 24, 5.

anabhipreta Adj. unerwünscht, unlieb, Bhāg. P. 3, 31, 25.

anabhibhava m. das Nichtunterliegen, Bādar. 3, 4, 35.

anabhibhāṣamāṇa Adj. mit jemand nicht redend, Baudh. 2, 3, 42.

anabhibhūta Adj. nicht überwältigt, Sāh. D. 32, 1 v. u.; 33, 1.

anabhimāna m. kein Selbstgefühl, Demut, Bescheidenheit, MBh. 12, 270, 39.

ánabhimānuka [so betont!], Maitr. S. 1, 4, 13.

anabhimukha Adj. (f. *ī*) abgewandt, Mudrār. 67, 1 (109, 2).

ánabhimṛta Adj. nicht durch den Tod befleckt, Maitr. S. 1, 6, 2 (89, 14; 90, 12).

anabhiyukta Adj. sich um etwas (Lok). nicht kümmernd, Mudrār. 68, 3; 69, 19 (112, 3; 115, 8). — Auch: worum man sich nicht gekümmert hat, Bhāg. P. 5, 9, 6.

anabhirati f. keine Freude an (Lok.), Viṣṇus. 25, 7; Jātakam. 32.

anabhirūpa 3. häßlich, Daśak. 54, 6.

anabhilakṣita Adj. ungesehen, unbemerkt.

anabhilapya Adj. nicht auszudrücken, Vajracch. 24, 8; 45, 6.

anabhiśaṅka Adj. ohne Argwohn, Daśak. (1925) 2, 97, 2.

anabhiśaṅkita Adj. keine Scheu habend, unbesorgt, Kṣurikop. 14. °*m* Adv. ohne Scheu, unbesorgt.

anabhisaṃhita Adj. keine selbstsüchtigen Absichten habend.

anabhisaṃdhita Adj. uneigennützig, Mārk. P. 95, 14. 15.

anabhisaṃdhipūrva Adj. unbeabsichtigt, Āpast.

anabhisaṃbaddha Adj. nicht zusammenhängend, Suśr. 2, 58, 16.

anabhisaṃbuddha Adj. noch nicht zur vollkommenen Einsicht gelangt, Jātakam. 23.

anabhisara Adj. keinen Gefährten habend, Daśak. (1883) 127, 10.

°*anabhisāra* Adj. wozu sich kein Eigentümer meldet, Kauṭ. 190, 4.

anabhisnigdha Adj. nicht zugetan, R. Gorr. 2, 18, 7.

ánabhyavacāruka Adj. (f. *ā*) nicht andringend gegen (Akk.), Maitr. S. 3, 8, 7.

anabhyasūyā f. = *anasūyā*, Hemādri 2, a, 7, 19.

anabhyāvṛttam Adv. abgewandt, Komm. zu Kāty. Śr. 8, 3, 32.

anabhyāhatam Adv. ohne Unterbrechung, — Wiederholung, Āśv. Śr. 4, 15, 11.

anabhyudita Adj. nicht ausgesagt, — ausgedrückt, Kenop. 4.

anama Adj. (f. *ā*) unbeugsam, unbesiegbar, Śiś. 19, 33.

°*anamatra* n. kein Gefäß für ... S I, 422, 13 (Ko.).

anamaskāra Adj. sich nicht verbeugend vor, nicht huldigend; mit Lok. MBh. 13, 93, 135.

anamitapūrva Adj. früher nicht gespannt (Bogen), Ragh. 11, 72.

anamin Adj. nicht krank, Damayantīk. 22.

°*anambhana*? S I, 217, 13 (Ko.) [°*prasādhitaprakṛṣṭātmīyapravṛttayaḥ: prasādhitā prāptā prakṛṣṭā utkṛṣṭā ātmīyā ātmahitā pravṛttir anambhanādilakṣaṇā yais te tathoktāḥ*].

anaya °Adj. = *nītirahita*, Yudh. 3, 47; 5, 45.

°*anara* m. kein Mann (= etwas anderes als ein Mensch: ein Gandharva, Kiṃnara usw.), Yudh. 5, 59.

anaraka m.? S I, 257, 11 v. u. (Ko.).

anaritra Adj. ohne Ruder, MBh. 5, 63, 8 v. l.

anarka m. etwas anderes als die Sonne Naiṣ. 3, 76.

anargala lies: ungehemmt, frei.

1. *anargha* auch: ein gar zu hoher Preis, Jātakam. 7, 27.

anarcis Adj. nicht flammend, Hemādri 1, 138, 8.

anarthanā f. das Nichtbetteln, MBh. 13, 60, 3.

°*anarthapracālana* n. s. *pracālana*.

anarthamaya Adj. (f. *ī*) unheilvoll und zugleich: sinnlos, Naiṣ. 4, 107.

anarthāvekṣa Adj. keine Rücksicht auf weltlichen Vorteil nehmend, Āpast. Gṛhy. 21, 2.

anardhārdhavibhāgabhāj Adj. sich nicht halbieren lassend, Naiṣ. 8, 4.

anarmán Adj. 1. AV. 7, 7, 1 fehlerhaft für *anarván*; vgl. ṚV. 10, 65, 3. — 2. nicht im Scherz geschehend, höhnisch, spöttisch (Lachen), MBh. 3, 233, 28.

anarman °ohne Freude und zugleich: °ohne (die Augenkrankheit) arman, H 43, 215.

anarmahāsin Adj. höhnisch lachend, MBh. 5, 51, 5.

anarváṇa 1. ṚV. 8, 31, 12. — 2. ṚV. 5, 51, 11.

anarha 3. unverdient, MBh. 3, 249, 2.

2. *anala* m. ein Anderer als Nala, Naiṣ. 3, 77 (zugleich: Feuer).

°*analaka* Adj. ohne Röhrenknochen und zugleich: ohne Locken, H 43, 142.

1. *analatā* f. Nom. abstr. von *anala* (Feuer), Naiṣ. 5, 63.

2. *analatā* f. Nom. abstr. von 2. *anala*, ebenda.

°*Analatāraka* m. N. eines daitya, H 34, 8. 60.

anala(ti) zu Feuer werden, Subhāṣitāv. 3128.

°*analabhā* Adj. wie Feuer glänzend, Yudh. 4, 56.

analam Adv. nicht imstande, auch H 27, 62.

analasakha m. Wind, Śiś. 17, 55.

analīy(ati) wie Feuer erscheinen, Bhām. V. 2, 66.

°*Analodbhava* m. N. eines Dieners des Śiva, S II, 300, 21.

analpajalpa Adj. viel schwatzend, Bhām. V. 1, 98.

analpatva n. Stärke, Śiś. 2, 90.

°*anava*, nicht neu, alt, S II, 42, 8. — Adv. = *apūrvam*, H 43, 172.

anavakarṇita Adj. nicht überhört, — in den Wind geschlagen, Kād. II, 115, 4.

anavakāśika Adj. als Bez. bestimmter Einsiedler, R. ed. Bomb. 3, 6, 3.

-*anavakāśin* Adj. wo kein Raum ist für, Gīt. 10, 10.

ánavakḷpta auch: nicht geeignet zu (Lok.), TS. 7, 1, 1, 3. 6.

anavakeśin Adj. üppig belaubt, Harṣac. 202, 3 (485, 3).

ánavakrāma m. das Nichtentfliehen, Maitr. S. 4, 1, 14.

anavakrāmam Absol. ohne zu betreten, Āpast. Śr. 2, 13, 7.

anavagīta Adj. nicht zum Überdruß geworden, Jātakam. 1. 9, 37.

anavaguṇṭhitaśiras Adj. mit unverhülltem Haupte, Viṣṇus. 60, 23.

2. *anavagraha* Adj. ungehemmt, Mālatīm. 24, 7; Naiṣ. 1, 120.

°*anavacchinnatā* f. Unbegrenztheit, Praty. Hṛd. 5, 6. [B.]

anavajñāna n. Prab. 114, 14 fehlerhaft für *avajñāna* oder *anabhijñāna* (so v. l.).

Anavataptakāyaka Adj. (f. °*yikā*) den See Anavatapta beseelend. *devatāḥ* so v. a. die Gottheiten des Sees A., Divyāvad. 153, 7 ff.

ánavatta Adj. wovon nichts abgeteilt worden ist, Śāṅkh. Gṛhy. 2, 14; Maitr. S. 4, 8, 1 (107, 1).

anavadānīyá, so zu lesen st. *anavadanīyá* und Maitr. S. 2, 5, 5 (54, 3) hinzuzufügen.

1. *anavadhāna* n. MBh. 3, 33, 6.

2. *anavadhāna*, Hem. Par. 2, 410.

anavadhānaka Adj. der die varṇa verwechselt (Sänger), S. S. S. 118.

anavadhi Adj. unbegrenzt, Naiṣ. 2, 60. [Śrīk. IV, 50.]

anavana Adj. (f. *ī*) nicht erquickend, Śiś. 6, 37.

°*anavanata* Adj. ungebeugt (*kadāpi na praṇata ity arthaḥ*), Yudh. 5, 34.

anavapatita Adj. nicht belegt (Stimme), Caraka 3, 8.

anavapāda m. das Nichtdaruntergeraten, Tāṇḍya-Br. 4, 5, 12.

anavabuddha Adj. nicht wahrgenommen, Śiś. 12, 39.

anavamṛdya Adj. nicht unter die Füße zu bringen, nicht unterzukriegen. Nom. abstr. °*tā* f. Lalit. 37, 11.

anavayava m. Instr. ohne abzutrennen, Āpast. Śr. 9, 13, 7.

anavarodha m. keine Hemmung (*hṛdayasya*), Caraka 3, 2.

anavaropita Adj. noch nicht gepflanzt, Divyāvad. 124, 27; 265, 10.

ánavarṇa Adj. (f. *ā*) schön, prächtig, Taitt. Ār. 1, 8, 2.

anavarti Adj. nicht in Not seiend, Tāṇḍya-Br. 7, 9, 21.

anavartimukhin Adj. keinen Hunger im Munde empfindend, Āpast. Śr. 8, 11, 10.

anavalamba Adj. keine Stütze —, keinen Halt bietend, Naiṣ. 2, 52.

anavalambita Adj. in keiner Beziehung zu etwas stehend, Naiṣ. 2, 79.

anavalipta Adj. nicht hochmütig, nicht stolz, Hariv. 4243.

anavalokana n. das Nichthinblicken, Nichtaufblicken, ZDMG 39, 306.

anavalokayant Adj. nicht hinsehend. *paścāt* sich nicht umsehend, MBh. 12, 9, 19; nicht hinsehend nach (Akk.), Bhag. 6, 13.

anavaviddha Adj. unausgehöhlt, ZDMG 34, 335.

anavavṛṣṭa Adj. nicht beregnet, Āpast. Śr. 15, 21, 8.

anavaśeṣam Adv. ohne daß ein Rest übrig bliebe, Āpast.

°*anavasāda* Adj. = *akhinna*, Yudh. 7, 130.

anavasāna Adj. (f. *ā*) ohne Pause, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 13, 16. °*nam* Adv.

anavasita auch: worüber man keine Gewißheit erlangt hat, Bhāg. P. 5, 3 14.

**anavaskara* Adj. °without secrets, Harṣac. 39, 17.

1. *anavasthāna* n. auch: das Nichtstehen —, Sichnichtaufhalten an (Lok.), Viṣṇus. 25, 11.

2. *anavasthāna* 1. Bhāg. P. 5, 6, 2.

anavasthita auch: nicht daseiend, R. 4, 30, 14; nicht bleiben könnend, Ragh. 19, 31; mißlungen, R. 5, 51, 9.

anavasnātā Adj. f. sich noch nicht gebadet habend (sc. nach der Menstruation), noch nicht die Regeln habend, Āpast. Gṛhy. 14, 11.

anavahiṃsita Adj. dem kein Leid zugefügt worden ist, Sāy. zu ṚV. 4, 42, 10.

°*anavahela* Adj. not contemptuous, Harṣac. 30, 14. — (n.) = *ādara*, S I, 166, 3.

°*anavāpanīya* nicht zu erreichen, S I, 378, 7.

anavārá Adj. kein diesseitiges Ufer habend, TS. 7, 5, 3, 2.

anavekṣaka (mit Gen.) sich nicht kümmernd um, R. ed. Bomb. 4, 29, 5.

anavekṣaṇīya in *svanavekṣaṇīya*.

anavekṣin Adj. rücksichtslos. Nom. abstr. °*kṣitā* f. Jātakam. 30, 11.

ánaveta Adj. nicht abgelaufen, TS. 2, 6, 3, 5.

ánaveṣṭa Adj. nicht durch Opfer abgewendet, Maitr. S. 1, 10, 11.

°*anavya* alt, S I, 90, 1.

anaśana Adj. keine Speise habend, Sāy. zu ṚV. 10, 39, 3.

anaśanāyuka Adj. (f. *ā*) keinen Hunger leidend, Tāṇḍya-Br. 2, 7, 7; 13, 6, 3.

anaśnuvāna Adj. nicht gelangend zu (Akk.), Ragh. 18, 47.

anaśīla Adj. anständig. Nom. abstr. °*tā* f. Hemādri 2, a, 18, 1.

anaṣṭa n. Mit *anaṣṭam* hast du nichts verloren? begrüßt man einen Vaiśya. Āpast.

anaṣṭadravya Adj. dem nichts abhanden kommt, Nom. abstr. °*tā* f. VP. 4, 11, 3.

anasūyin Adj. = *anasūya* 1. Nom. abstr. °*yitā* f. Hemādri 2, a, 6, 5.

anastaṃgata Adj. nicht untergegangen, R 5, 3, 41.

anasti am Anfang eines adj. Komp. nicht vorhanden, Naiṣ. 12, 39,

anásthaka (!) [so akzentuiert!].

anasthi auch: ohne Kern, — Stein (Frucht), Caraka 6, 1.

ánasthicit Adj. nicht wie Knochen geschichtet, Maitr. S. 3, 5, 1.

anasthimant = *anastha*, Gaut. 22, 21.

anasyūta Adj. Vasiṣṭha 2, 33 fehlerhaft für *anasyota* nicht mit einem Nasenring versehen.

anasvín Adj. auf einem Lastwagen fahrend, TS. 5, 2, 2, 3.

anahaṃkāra m. Bescheidenheit, Bhag. 13, 8.

anahaṃkṛti Adj. nicht der Meinung seiend, daß man Ich sei, Bhāg. P. 11, 9, 30.

anahaṃbuddhi Adj. ohne Hochmut, MBh. 13, 108, 6.

anāka? S I, 511, 6 v. u. (Ko.; *parimitam* [*annam*] *anākahīnam*).

anākara Adj. ohne Fundort, so v. a. nicht nachzuweisen, Komm. zu Gṛhyās. 2, 29. — °having no mine, Viddh. 63, 6.

anākarṇana n. das Nichthören, Bālar. 38, 13.

anākarṇitakena auch Unmattarāgh. 12, 5.

anākalana n. das Nicht-in-Betracht-Ziehen, Schol. zu Kap. 1, 37.

°*anākalanīya* = *durdharṣa*, S II, 242, 5 v. u. (Ko.).

anākasmika Adj. nicht zufällig, Daśak. (1925) 2, 93, 16.

anākāṅksya n. das Nichtfordern einer Ergänzung, P. 3, 4, 23.

anākāśīkaraṇa n. das Nichtveröffentlichen, Saṃhitopan. 36, 5; 46, 4.

anākula 1. °*lā vṛttiḥ* Titel eines Kommentares, Bühler, Āpast. Transl. XLIII.

Anākṛtsnagatā f. N. pr. einer Nāga-Jungfrau, Kāraṇḍ. 4, 4.

anākṛṣṭa Adj. nicht behäufelt (Korn).

anākranda Adj. (f. *ā*) keinen Freund —, keinen Beschützer habend, MBh. 1, 172, 9; 3, 209, 18. An der ersten Stelle erklärt Nīlak. den Lok. durch *atrātari kāle*.

ánākrama m. das nicht über einen Kommen, Maitr. S. 4, 1, 14.

anākramaṇa n. das Nichtbetreten, Ind. St. 13, 472.

anākramya Adj. unerreichbar für (Gen.), Kathās. 72, 337.

anākrośaka Adj. nicht schmähend, — schimpfend, Śāṅkh. Gṛhy. 4, 12.

anākrośya Adj. den man nicht anfahren darf, Āpast.

anākṣārita Adj. unbescholten, M. 8, 355.

anākṣipa s. unter *ānā*°.

ánāgata 2. Lok. in der Zukunft, M. Müller, Ren. 299.

anāgati f. das Nichtkommen, Naiṣ. 5, 13.

2. *anāgama* Adj. auf keiner überlieferten Lehre beruhend, MBh. 12, 270, 4.

anāgama m. das Nichtwiederkommen, MBh. 3, 107, 20.

anāgamana n. dass., Pañcat. 89, 8.

anāgāmin Vajracch. 25, 22. Nom. abstr. °*mitva* n. 26, 3.

anāgrayaṇa Adj. ohne die Libation *āgrayaṇa*, Muṇḍ. Up. 1, 2, 3.

anāṅga Adj. nicht das Thema betreffend, P. 1, 1, 63, Sch.

anācarant Adj. R. 2, 39, 19 nach dem Ko. = *kṣudrācārahīna*.

anācarita Adj. nicht geübt, unterlassen, MBh. 2, 44, 24.

°*anācāma* m. das Unterlassen des Mnndausspülens, S II, 281, 9.

2. *anācāra* Adj. ungesittet, Daśak. (1925) 2, 125, 3.

anācārya m. kein Lehrer (mehr), Āpast.

anācāryasaṃbandha m. keine Beziehung von Schüler zu Lehrer, Āpast.

anācīrṇa Adj. bisher nicht unternommen, R. 6, 43, 17.

anacchādita Adj. nicht unter Dach seiend, Vaitān.

ánācchinnastuka Adj. mit nicht abgeschnittenen Stirnhaaren, Maitr. S. 3, 8, 5 (101, 4).

ánācchṛṇṇa Adj. nicht übergossen, TS. 5, 1, 7, 4.

anājīvya Adj. keinen Lebensunterhalt gewährend, tot (Kapital), Bṛhasp.

anājyabhojana Adj. wo es kein *ājya* zu essen gibt, Hemādri 1, 639, 17.

anāḍhya Adj. nicht wohlhabend, Āpast. Śr. 5, 20, 18.

**anātapa* m. Schatten, S II, 147, 7 v. u. (Ko.); 174, 8 (Ko.),

ánātura, so betont AV. 12, 2, 49.

anātmajña, Nom. abstr. °*tā* f., Mahāvīrac. 31, 4.

anātmatā f. Unverstand, Pārv. 589, 33 v. l. *anātmajñatā*.

anātmanīna Adj. dem eigenen Selbst nicht frommend, Kir. 3, 16; S 1, 41, 1.

anātmaparajña Adj. weder sich noch andere kennend, Naiṣ. 4, 78.

°*anātmabhāvin* einem selbst nicht zukommend, S I, 432, 7.

anātmavedin Adj. sich selbst [oder: den Ātman] nicht kennend. Nom. abstr. °*ditā* f. Śiś. 15, 22.

anātmya n. Mangel an Selbstbeherrschung, Āpast.

anātyaya m. Āpast. fehlerhaft für *anatyaya*.

anātha 1. keine Verwandte habend (von einem Verstorbenen), Viṣṇus. 19, 5.

**anāthakuṭī* und **anāthasabhā* f. P. 2, 4, 24, Sch.

anāthī Adv. 1. mit *kṛ* schutzlos machen, Nāgān. 70, 5 (90, 16). — 2. mit *bhū* schutzlos werden, verwaisen, Harṣac. 140, 4.

Anādarśaka m. N. pr. eines fabelhaften Berges, Kāraṇḍ. 91, 14.

Anādarśanā f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau, Kāraṇḍ. 4, 16.

anādāna n. das Nichtempfangen, MBh. 3, 32, 10.

anādi Adv. so v. a. immerwährend, Naiṣ. 6, 102.

anādita Adj. von keinem Geräusche erfüllt, tonlos, R. ed. Bomb. 4, 43, 35.

anāditya Adj. sonnenlos, bewölkt, Varāh. Bṛh. S. 2, 9.

anādinidhana Adj. ohne Anfang und Ende, Hemādri 1, 311, 23; Viṣṇus. 65, 1.

Anādibodhāyana Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anādimadhyanidhana Adj. ohne Anfang, Mitte und Ende, Viṣṇus. 98, 13; Suśr. 1, 18, 19.

anādimadhyaparyanta Adj. dass., MBh. 13, 14, 194.

anādimadhyānta Adj. ohne Anfang, Mitte und Ende, Ind. St. 15, 290.

anādiśant Adj. nicht vorschreibend, seine Einwilligung versagend, Hem. Par. 1, 443.

anādiṣṭadevata Adj. wo die Gottheit nicht angegeben ist, Mān. Gṛhy. 2, 10.

anādiṣṭavṛkṣa Adj. wofür das Holz eines bestimmten Baumes nicht vorgeschrieben ist, Āpast. Śr. 12, 1, 5.

anādīnava Adj. tadellos, Śiś. 2, 22; S 2, 245, 5.

1. *anādeśa* m. auch: kein Substitut, P. 1, 3, 29 Sch.

anādeśana n. Nichtangabe, Mahābh. 2, 311, b.

anādya Adj. °nicht der erste, wiederholt, Kauś. 25, 29.

anādyanta, Nom. abstr. °*tva* n., Viṣṇus. 20, 21.

anādhāra Adj. ohne Halt, Agni-P. 3, 7.

anānamya Adj. nicht zu biegen, MBh. 1, 185, 9.

anāntarīyaka Adj. unmittelbar, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 9.

anāpatti und °*ka* Adj. frei von Schuld, Divyāvad. 330, 1; 303, 3.

anāpadyamāna Adj. nicht zutreffend, Lāṭy. 6, 4, 5.

anāpṛṣṭa Adj. worum man nicht gefragt hat, Bhāg. P. 3, 7, 36.

anāpṛṣṭakatha Adj. ungefragt erzählend, — sprechend, Mārk. P. 20, 20.

anāptar der nicht teilhaftig wird, Śiś. 16, 38.

anāpnuvant Adj. nicht gelangend zu, — teilhaftig werdend, Ragh. 2, 73.

anāprīta auch: noch nicht vom Wasser berührt, Āpast. 1, 17, 9; Āpast. Gṛhy. 14, 14.

anāplavamāna sich nicht badend, — waschend, Lāṭy. 9, 2, 18.

anābādha Adj. (f. *ā*) unbelästigt, ungehemmt, Hemādri 1, 507, 15.

anābhava Adj. = *ánābhū*, Kap. S. 4, 6.

anābhāsa Adj. lichtlos, Kār. 48 zu Māṇḍ. Up.

anābhu Adj. als Beiw. Rudra's, Maitr. S. 1, 8, 5 (121, 10). *anārbhava* st. dessen Āpast. Śr. 6, 11, 3.

anābhogá Adj. aller Genüsse bar, Taitt. Ār. 1, 8, 5.

anāmagṛhīta Adj. (ein piṇḍa) bei dem der Name (des Ahnen) nicht ausgesprochen worden ist, Āpast. Śr. 1, 9, 5.

Anāmayastava m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anāmarūpa Adj. ohne Namen und Gestalt, VP. 4, 1, 26; Bhāg. P. 1, 10, 22.

anāmarṣamāṇa Adj. etwas nicht geduldig ertragend, R. 4, 12, 38.

anāmā f. Ringfinger, Hemādri 2, a, 51, 20.

anāmiṣa Adj. uneigennützig, MBh. 3, 271, 38. — Lies: keinen Gewinn bringend. — Auch: ohne Fleisch, R. ed. Bomb. 4, 59, 10.

anāmukta Adj. nicht angelegt (Schmuck), Spr. 271 v. l.

anāmṛṣṭa Adj. unberührt, Daśak. 74, 16.

anāmnātamantra Adj. wofür ein bestimmter Spruch nicht überliefert ist, Āpast. Śr. 12, 1, 6.

anāya Adj. keine Staatsweisheit besitzend, Spr. 1680.

ánāyata auch: nicht lang, kurz, Kathās. 34, 199.

anāyatikṣama Adj. nicht ersprießlich für die Folge, Spr. 198.

°*anāyatta* m. = *hastipārśvarakṣī* (groom), Harṣac. 219, 11.

anāyamya Adj. nicht zu spannen, MBh. 1, 6953. *anānamya* v. l.

°*anāyavṛtti* Adj. von verbotenem Erwerb lebend, Kauṭ. 162, 16; wohl verschrieben für *anyāyavṛtti*.

anāyasita Adj. nicht in Bewegung gesetzt (Bogen), Spr. 2289.

anāyasta Adj. wobei man sich nicht anstrengt. °*stānana* Adj. (f. *ā*) so v. a. das Gesicht nicht verziehend. °*stam* Adv. ruhig.

anāyāta Adj. nicht hinausgegangen aus (Abl.), Rājat. 8, 2120; nicht zurückgekommen (von einem Klystier), Suśr. 2, 214, 20.

anāyānt Adj. nicht zurückkommend (von einem Klystier), Suśr. 2, 214, 19.

anārabdha Adj. nicht begonnen, Bādar. 4, 1, 15.

anārabhyavigarhita [so zu lesen!] n. ein allgemein ausgesprochener Tadel, Jātakam. 26, 26.

anāruddha Adj. unbehindert, Ait. Br. 8, 24, 6.

anāroka Adj. ohne Zwischenräume, dicht (Streu), Mān. Śr. 1, 2, 6.

anāropya Adj. nicht mit einer Sehne zu beziehen, Hariv. 4504.

anārohaka Adj. ohne Reiter, Jātakam. 25.

anārdrakaramukha Adj. mit unbenetzten Händen und Gesicht, Viṣṇus. 68, 35.

anārdrapāda Adj. mit unbenetzten Füßen, Viṣṇus. 68, 34.

anārbhava Adj. s. u. *anābhu*.

anāryava n. Unehrenhaftigkeit, Āpast. Vgl. *āryava*. — Richtig *anārjava*.

anāla Adj. stengellos, Śiś. 19, 84.

anālakṣya Adj. unsichtbar, Kathās. 88, 52.

anālamba m. und °*natā* f. Wüstheit des Kopfes, Sāh. D. 222.

anālambam Absol. ohne zu stützen, Mān. Gṛhy. 2, 1.

anālambhuka Adj. unberührbar, Kap. S. 48, 16.

anālasya Adj. unverdrossen, Hemādri 1, 552, 11.

anālīḍha Adj. nicht beleckt, Ragh. 10, 46.

anāleśá m. das Nicht-auf-die-Weide-Gehen, TS. 5, 1, 5, 5.

anāloka Adj. finster, dunkel, MBh. 13, 64, 10.

anālocita Adj. nicht erwogen, nicht überlegt, Pañcat. 239, 4; Spr. 168.

anāvartayant Adj. nicht umdrehend, Śāṅkh. Śr. 16, 1, 20.

anāvaśyakatva n. keine Unumgänglichkeit, Sāh. D. 123, 14.

anāvigna Adj. nicht in Aufregung geraten, — bestürzt, Hariv. 4234.

ánāviddha auch: nicht in Unruhe versetzt, nicht aufgeregt, Bhāg. P. 1, 2, 19; 7, 15, 35.

anāviṣkurvant Adj. nicht kund tuend, Bādar. 3, 4, 50.

anāviḥsraganulepa Adj. keine Kränze und keine Salbe zur Schau tragend, Āpast. 1, 32, 5.

°*anāvṛt* f. eine unvollständige āvṛt? Kauś. 18, 11.

anāvṛta Adj. 2. °*vṛtārgala* Adj. s. v. a. unverschlossen, MBh. 3, 3, 37. — Auch: nicht eingeschlossen, frei, sui juris; offen, frei (Blick, Rede); uneingeschränkt, frei MBh. 1, 122, 4. 14; 3, 46, 42; 307, 15; Jātakam. 22.

anāśa Adj. (f. *ā*), aller Erwartungen bar. *āśām anāśāṃ kṛ* allen E. entsagen, Sp. 7078. Vgl. *nirāśa*.

2. *anāśa* m. das Nichtzugrundegehen, Śiś. 18, 31.

anāśīrka Adj. kein Bittgebet enthaltend, TS. 1, 6, 10, 4. Richtig wäre *anāśīṣka*.

anāśramadharmin Adj. seinem *āśrama* untreu, Prab. 97, 4.

anāśramin Adj. zu keinem *āśrama* 3) gehörig, Hārīta in Prāyaścittav. 209, a und Dakṣa ebenda 154, a.

anāśrava Adj. (f. *ā*) ungehorsam, mit Gen. Ragh. 19, 49; Naiṣ. 6, 88.

°*anāśritarūpatā* f. Unabhängigkeit, Praty. Hṛd. 12, 8. [B.]

°*anāśritaśiva* m. „der unabhängige Śiva“; das universale Subjekt (*cit*) in seiner Isolierung, d. h. ohne Objekt (vgl. *akhyāti* a), Praty. Hṛd. 9, 1. [B.]

anāśvaṃs Adj. nicht gespeist habend, auch S II, 411, 18.

anāśvāsa m. kein Vertrauen, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 56.

anāśvāsika Adj. unzuverlässig, Jātakam. 32; Divyāvad. 207, 23.

anāsanayogavihita Adj. dem kein Sitz angeboten worden ist, Āpast. 1, 6, 26.

anāsavākhya Adj. nicht Likör heißend, Kumāras. 1, 31.

anāsādayant Adj. (f. °*ntī*) nicht erlangend, — teilhaftig werdend, 302, 17.

anāsādayamāna Adj. nicht findend, R. ed. Bomb. 3, 61, 12.

anāsādita Adj. nicht erreicht, wozu man nicht gekommen —, nicht gelangt ist, MBh. 1, 95, 59; Spr. 6908.

anāsita Adj. dem man nicht obliegt, R. 2, 71, 35. *anāśita* v. l.

anāsedha = *nirātaṅka* Vall. zu Śiś. 19, 44 nach Hultzsch.

anāstarita Adj. = *anāstīrṇa*, Jātakam. 31.

anāstṛta Adj. (f. *ā*) unüberdeckt, bloß (*śayyā*), VP. 3, 11, 108.

anāstha Adj. gleichgültig, Kathās. 28, 40.

anāsthita Adj. nicht eingenommen (Platz), Bhāg. P. 4, 12, 26.

anāsmāká Adj. nicht unser, AV. 19, 57, 5.

anāsvādya Adj. nicht schmackhaft (übertr.), Sāh. D. 117, 4. Nom. abstr. °*tva* n. 6.

anāhanasya Adj. nicht schamlos, züchtig (Kleid), Śāṅkh. Gṛhy. 2, 1.

anāhārya auch: unbestechlich, Viṣṇus. 3, 74.

ánāhita Adj. nicht angelegt (Feuer), Maitr. S. 1, 6, 4 (92, 7).

anāhuta Adj. nicht aufgefordert, — eingeladen.

2. *anāhuta* Adj. nicht geopfert, R. 1, 13, 10.

anikāmatas Adv. ungern, Bhāg. P. 4, 28, 10.

anikṛti f. Ehrlichkeit, MBh. 5, 90, 102.

anikṣiptadhura, auch Kāraṇḍ. 1, 12 °*dhūra*.

°*anigrahaṇasākṣya* n. ein nicht belastendes Zeugnis (?), Kauṭ. 176, 5 in *cānigrahaṇasākṣyaṃ kuryuḥ*, MA. Die Übersetzung liest *nigrahaṇa*° „On the side of prosecution . . . can be witnesses“. B *cānigraheṇa*.

aniṅgana Adj. unbeweglich.

Aniṅgya und °*śikṣā* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

anicaya m. das Nichtaufbewahren als Vorrat, Gaut. 18, 28.

anicita Adj. nicht besät mit (Instr.), MBh. 3, 21, 7.

aniccha Adj. keine Wünsche habend, MBh. 12, 237, 36. Auch: unwillig, Subhāṣitāv. 70.

anicchu Adj. etwas nicht wollend, Viṣṇus. 6, 28.

°*anija* m. Feind, H 43, 111.

aniḍa Adj. nicht das Wort *iḍā* enthaltend, Tāṇḍya-Br. 6, 9, 23.

anitipara Adj. worauf kein *iti* folgt, P. 1, 4, 62.

anidāghadīdhiti m. der Mond, Śiś. 13, 51.

anidāna Adj. grundlos, Gīt. 10, 2.

anidhana Adj. ohne den *nidhana* genannten Schlußsatz, Tāṇḍya-Br. 7, 3. 5; 12.

°*anindhanam* Adv. without fuel, Harṣac. 281, 12.

anipádyamāna, so AV.

anipāta m. das Lebenbleiben, M. 8, 185.

anipātya Adj. nicht als Unregelmäßigkeit zu erwähnen, Mahābh. 7, 91, a; 134, a.

anibaddha 4. in seinen Teilen unzusammenhängend (Musikstück), S. S. S. 120.

anibhṛta stark bewegt (*jala*), Jātakam. 14; stark, intensiv (*gandha*), 15, 11.

animantrita Adj. uneingeladen, MBh. 13, 104, 143.

1. *animitta* n. schlechtes Vorzeichen, Mṛcch. 129, 14; Kathās. 32, 42. 47. 48. 52. 53. [H 34, 61.]

animiṣ m. ein Gott, Bhāg. P. 2, 2, 17; 3, 15, 25; 5, 23, 8.

animiṣa 3. a) insbes. Viṣṇu. °*kṣetra* n. Bhāg. P. 1, 1, 4. — 3. b) (*Fisch) S II, 332, 16; Śrīk. IX, 36.

°*animiṣāṅganā* = *apsaras*, S I, 198, 6.

animiṣita Adj. sich nicht schließend (Auge).

animiṣekṣaṇa Adj. mit den Augen nicht blinzelnd, die Augen nicht schließend, MBh. 1, 33, 7; R. 3, 75, 53.

animīlitalocana Adj. mit nicht geschlossenen —, mit geöffneten Augen, R. ed. Bomb. 4, 52, 28.

2. *animeṣa* 1. Adj. (f. *ā*) nicht blinzelnd, Naiṣ. 5, 19. — °= unaufhörlich, S I, 368, 4. — 2. b) (Fisch) Damayantīk. 28; Haravijaya 5, 7; Śuk. t. o. 5.

animeṣatā auch Rasas. 13, 12.

°*animeṣin* Adj. nicht blinzelnd, H 34, 40.

aniyatapadārthavādin Adj. keine fest bestimmte Anzahl von Kategorien annehmend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 45. 56.

aniyantraṇam Adv. unbeschränkt, frei, Kathās. 104, 34.

aniyantraṇā f. Unbeschränktheit, Spr. 7207.

aniyantrita Adj. unbeschränkt, unbestimmt, Sāh. D. 18, 10.

ániyasita Adj. nicht eingeschrumpft, Śat. Br. 2, 1, 4, 27.

aniyukta Adj. durch Metrum und Takt nicht beschränkt, S. S. S. 121. 138 (*aniryukta*).

anirākaraṇa 2. das Nichtvergessen, Pār. Gṛhy. 3, 16, 1.

anirākariṣṇu Adj. nicht vergeßlich, Pār. Gṛhy. 2, 4, 3.

anirākṛtin Adj. der das Gelernte nicht vergessen hat, Āśv. Śr. 8, 14, 1.

°*anirāsin* Adj. = *anirākartar*, nicht aufhebend, — zuwider handelnd, Yudh. 5, 69.

anirīkṣaka Adj. jemand (Gen.) nicht sehend, — besuchend, Rājat. 6, 94.

anirukta, streiche 1.

aniruddha 1. a) Baudh. 2, 5, 4. — 2. *β*) N. pr. eines Fürsten, MBh. 1, 186, 19. *Niruddha* v. l.

aniruddhaka m. = *aniruddha* 2. a), Agni-P. 25, 1.

Aniruddhabhaṭṭa m. N. pr. eines Autors, Pischel, de Gr. pr. 17.

aniruddhamaya Adj. Aniruddha darstellend, Agni-P. 37, 10.

Aniruddhasaṃhitā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anirūpita Adj. nicht geschaut, Śiś. 1, 37.

anirṇīta Adj. unentschieden, ungeschlichtet, 129, 7.

anirdaya° Adv. auf eine zarte Weise, Śāk. Ch. 59, 13.

ánirdāha m. Nichtverbrennung, Maitr. S. 3, 3, 3.

ánirdāhuka Adj. nicht verbrennend, — versengend, Maitr. S. 1, 4, 8.

anirdiṣṭa auch: nicht aufgefordert, — befragt, Viṣṇus. 8, 4; nicht angewiesen, — ermächtigt, 28, 30.

anirdeśa m. Instr. ohne ins Einzelne zu gehen, MBh. 12, 108, 33. Nach Nīlak. = *vistareṇa na tu nirdeśamātrarūpeṇa saṃkṣepeṇa.*

anirbhinna auch: nicht durchschossen, — verwundet, MBh. 6, 81, 43.

anirbhuja Adj. (f. *ā*), wobei man die Hände auf die Kniee legt, Saṃhitopan. 9, 3; 10, 1; 12, 17.

anirbheda m. das Nichtverraten, Daśak. 72, 10.

ánirmārga m. Nichtverwischung, Maitr. S. 1, 8, 5; 2, 3, 1.

anirmukta Adj. nicht befreit von (Abl.), MBh. 1, 120, 16.

aniryukta s. *aniyukta*.

anirloḍita Adj. nicht genau durchforscht, Śiś. 2, 27.

anirvacana n. kein Deutungsmittel, Nir. 7, 24.

Anirvacanīyavāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anirvarṇya Adj. unbeschreiblich, Jātakam. 22 (*aniva*° die Hdschrr.).

anirviṇṇa Adj. unverzagt, gutes Muts. °*m* Adv. unverdrossen, Hem. Par. 2, 376.

anirvidhitsa Adj. nichts zu vollbringen beabsichtigend, MBh. 12, 269, 46.

anirviṣṭa Adj. 1. = *aniviṣṭa*. — 2. nicht abgetragen, nicht bezahlt.

anirvṛta Adj. nicht froh, traurig, Naiṣ. 4, 87.

anirveda Adj. ° = *vedasahita*, Śrīk. XXV, 37.

anirvedakara Adj. unverdrossen (Bemühung), R. 5, 15, 6.

anirvedita Anders Cappeller in Festgr. 21.

anirhāṇarca Adj. wobei an der Rezitation der (*yājya*-) Verse nichts fehlt, Ait. Br. 3, 7, 4.

anirhuta Adj. nicht zu Ende geopfert, MBh. 13, 93, 65.

anilagulmin Adj. = *vātagulmin*, Suśr. 2, 453, 5.

°*anilatāḍitakā* ein best. Spiel, V 209.

anilasaṃbhava m. Bein. des Feuers, des Feuergottes, MBh. 2, 31, 48.

anilātmaja m. Patron. Bhīma's, Śiś. 13, 59.

anilāśana m. Schlange, MBh. 12, 360, 5; 361, 16.
°*anivartakatva* n. das Nichtfliehen, S I, 318, 14 v. u. (Ko.).
anivartin 1. b) unabänderlich, MBh. 14, 32, 26.
anividdha Adj. nicht durchschossen, — durchbohrt, MBh. 4, 55, 5. *anividdhaṃ* MBh. 4, 1977 fehlerhaft für *iti viddhi*.
aniviṣṭa Adj. der sich nicht häuslich niedergelassen hat, unverheiratet, MBh. 1, 195, 24.
anivṛtta 1. auch: nicht abstehend von (Abl.), — aufgebend, — vernachlässigend, Hemādri 1, 25, 13.
anivṛttayodhin Adj. im Kampfe nicht fliehend, MBh. 7, 140, 12.
-*anivedaka* Adj. nicht mitteilend, — kund tuend, MBh. 13, 43, 9.
aniveṣṭyamāna Adj. nicht umstrickt —, nicht gehemmt werdend, Śāṅkh. Br. 18, 4.
°*aniśā* nicht Nacht d. h. Tag, Sūryaś. 18ª.
aniśānta Adj. nicht erlöscht, Śiś. 15, 84.
aniścara Adj. nicht wankend, fest, entschlossen, Divyāv. 130, 1.
aniścāyaka Adj. keine Gewißheit gebend, nicht entscheidend. Nom. abstr. °*tva* n. ZDMG 7, 310, N. 5.
aniścita Adj. unbestimmt, ungewiß. Nom. abstr. °*tā* f., Daśak. 12, 18.
aniśceya Adj. nicht zu entscheiden, Sāy. zu ṚV. 1, 165, 1.
ániḥśasta, Akzent zu streichen, da das Wort im Vok. steht.
aniṣiddha Adj. 1. nicht zurückgehalten, — abgehalten, Śāk. (Ch.) 140, 7. — 2. nicht verboten, — untersagt, Bhāg. P. 7, 15, 66; Kull. zu M. 4, 218.
aniṣu Adj. ohne Pfeil, Lāṭy. 8, 6, 8.
aniṣudhanvá Adj. ohne Pfeil und Bogen, Taitt. Ār. 5, 1, 3.
aniṣkadhṛk Adj. nicht einen *niṣka* genannten Schmuck tragend, R. 1, 6, 9.
aniṣkāsita Adj. = *aniṣkāsin*, Āpast. Śr. 8, 11, 15.
aniṣkāsin Adj. woran kein Speiserest haftet, Āpast. Śr. 2, 7, 2.
ániṣkṛta Adj. ungesühnt, M. 11, 53.
°*aniṣṭaviṣṭapa* n. Hölle, S I, 442, 2.
aniṣṭasoma Adj. der kein Soma-Opfer dargebracht hat, Vaitān.
aniṣṭusava m. Hillebrandt's Konj. Śāṅkh. Śr. 14, 73, 3.
ani(ḥ)ṣṭubdha Adj. unausgehöhlt, Āpast. Śr. 15, 5, 9; 9, 2.
°*aniṣṭvā* ohne geopfert zu haben, Mgs. II, 3, 9.
ani[ḥ]ṣṭhitāśa Adj. die Hoffnung nicht aufgebend, R. ed. Bomb. 3, 60, 36.
anisṛṣṭa Adj. nicht ermächtigt, MBh. 3, 215, 7.
anistiṣṭhant Adj. etwas nicht zu Ende bringend, auf halbem Wege stehen bleibend, Chānd. Up. 7, 20.
aniḥsarant Adj. nicht herauskommend, Pañcat. 195, 8.
Anīka m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 10.
anīkatva n. Nom. abstr. zu *anīka* 1, Maitr. S. 1, 10, 14.
anīkaśás Adv. reihenweise, zugweise.
**anīkastha* m. S I, 495, 4 nach dem Ko. ° = *senāpati* [pw. „Abrichter von Elefanten"; so wohl besser!]. — Vgl. Pāli *anīkaṭṭha*. [Z.]
anīkinī Heer, Ragh. 18, 9; MBh. 1, 2, 22. [Śrīk. XXI, 31. 51.]
anīkṣaka Adj. nicht sehend, blind, Divyāvad. 415, 27.
anīkṣā f. das Nichtsehen, nicht zu Gesicht Bekommen, Naiṣ. 6, 43.
anīcadarśin: Trik. ed. Bomb. 16 *avīcidarśin*. So schon Goldstücker, Dict. p. 84. [Z.]
anīcaistana Adj. nicht niedrig, Dharmaśarm. 4, 19.
anīti °Adj. von unklugem Benehmen, Yudh. 4, 44.
anītiśāstrajña Adj. mit den Lehren der Staatsweisheit nicht vertraut, Spr. 1395.
anīdṛgātman Adj. einzig in seiner Art, Śiś. 14, 43.
anīdṛgāśaya Adj. nicht von solcher Gesinnungsweise, Kir. 2, 28.
anīdṛś Adj. nicht gleichkommend, nachstehend, Naiṣ. 1, 61.
anīdṛśa Adj. ungehörig, Campaka 135. — ° = *apara*, S I, 399, 16 (Ko.).
anīpsanīya Adj. was man nicht wünschen darf, R. ed. Bomb. 4, 24, 13.
anīraśana Adj. nicht ohne Gürtel, einen G. habend, Kir. 5, 11 (°*rasana* gedr.).
anīla Adj. weiß, Jātakam. 14, 16.
anīlavājin m. Bein. Arjuna's, Kir. 14, 26. 42.
anīha Adj. 1. sich nicht anstrengend, untätig, MBh. 3, 32, 40. — 2. ohne Bemühung erlangt, MBh. 3, 2, 48. — 3. °ohne Wunsch, S II, 411, 4.
anīhamāna Adj. nichts verlangend, Yājñ. 2, 116.
anuka *m. Liebhaber [in °*anukāri* = *Kāma*] H 1, 1.
°*anukaṇṭha* Adj. (die Kehle entlang gehend =) bequem zu befriedigen, S II, 364, 12/13: *kathaṃ taddarśanotkaṇṭhā mamānukaṇṭhā syāt*.
anukampaka l. mit Gen., Śrīmālām. 5, 4.
anukampita m. [?] Mitleiden, Mitgefühl.
anukampya m. so v. a. Angehöriger, Verwandter, Freund, Āpast. Gṛhy. 13, 13.
anukarṣaṇa n. 2. c) das Spannen (eines Bogens), R. Gorr. 1, 69, 10.
anukāra 1. Adj. auch: nachzuahmen verstehend, S. S. S. 118. — 2. Kāvyapr. 134, 15; Verz. d. Oxf. H. 307, b, 35. — Tanz, Haravijaya 1, 46; 2, 46.
anukārānukārin Adj. gleichend, mit Gen., Hemādri 2, a, 88, 7.
anukāri s. *anuka*.
anukūlakārin Adj. Liebes erweisend, Śāk. ed. Pischel 61, 1.
anukūlokta n. Pl. eine Rede nach jemandes Sinn, Spr. 3559.
anukta auch: unaufgefordert.
anukti f. Verschweigung, Sāh. D. 688.
anukrośin Adj. sympathisch (Person), Āśv. Śr. 8, 14, 1. 16.
anukṣapam Adv. Nacht für Nacht, Kir. 5, 14.
**anukhaḍgam* Adv. *gaṇa parimukhādi* in der Kāś.
°*anugatvarī* = *ceṭī*, Śrīk. XI, 41.
anugantavya wonach man sich zu richten hat, Hit. 116, 17; aufzusuchen, ausfindig zu machen, P. 6, 1, 7 Sch.
Anugamanavidhāna n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
anugarjita n. Widerhall, Kumāras. 6, 40.
°*anugānin* = *anu paścādgāmino gāyanā yasya*, H 43, 262.
anugāpana n. das Nachsingenlassen, Gobh. 3, 2, 54.

ánugāyas Adj. dem Gesang nachtönt, ṚV. 8, 5, 34.

anugīta n. ein nachahmender Gesang, 294, 31.

anuguṇa am Ende eines Komp. zuträglich, förderlich, Jātakam. 2, 1; 26, 42.

°*anuguṇatā* = *anukūlatā*, S I, 317, 1 (°*guṇanā* gedruckt; auch im Ko.!).

anuguṇita zu streichen: s. *guṇay* mit *anu*.

anugodam Adv. am Flusse Godā, Ragh. 13, 35.

anugrahaṇa auch: das Üben, Übung, MBh. 1, 132, 24.

anugrahita Adj. beschäftigt mit (Instr.) R. 1, 7, 15.

1. *anugrahītar* Nom. ag. Förderer, beitragend zu etwas, Śaṃk. zu Bādar. 3, 4, 38.

2. *anugrahītar* m. °der Gnadenspender; Śiva als der, welcher durch den Gnadenakt (*anugraha*) die individuelle Seele erlöst, Praty. Hṛd. 23, 16. [B.]

anugrahītavya Adj. dem eine Gunst zu erweisen ist, Jātakam. 25, 24.

°*anugrahītṛtā* f. Nom. abstr. zu *anugrahītar* 2, Praty. Hṛd. 23, 16. [B.]

°*anucaratva* n. attendance on, Harṣac. 153, 3.

anucarita n. Wandel, Begebenheit, Geschichte.

°*anucaryā* = *anusāra* (Befolgen, Vorschrift), Yudh. 4, 38.

anucca Adj. niedrig (Geschlecht), Rājat. 5, 479.

anuccita Adj. nicht abgepflückt, Kathās. 18, 277.

anucchāstravartin Adj. die Gesetze nicht übertretend.

anucchitti f. Unzerstörbarkeit, Kap. 6, 13.

anucchindant Adj. nicht verletzend, Śāṅkh. Br. 2, 8, 13.

anucchvasamāna Adj. nicht atmend, R. 1, 65, 8.

anucchvāsa m. das Nichtatmen, R. 1, 65, 7.

anucyamāna Adj. nicht gesagt, — angegeben werdend, Karmapr. 15, 1.

°*anujananī* zweite Mutter, H 43, 111.

°*anujanmatā* die Stellung als jüngere Schwester, S I, 135, 3.

°*anujala* n. = *rasa*, S I, 254, 4 v.u. (Ko.).

°*anujātar* m. S II, 357, 8 [*nijarūpānujātari pitari*].

anujīvisāt Adv. mit *kṛ* zum Untergebenen machen, Kir. 1, 14.

anujñāpana n. das Sichverabschieden, Ind. St. 15, 441. — Auch: das um Erlaubnis Bitten, Komm. zu Āpast. Śr. 10, 3, 1.

anujñāpya Adj. zu gewähren, Pañcad. 26, 7.

anujyeṣṭhám Adv. dem Alter nach, Maitr. S. 1, 8, 4.

**anutara* m. Fährgeld, Kuṭṭ. 342.

anutarṣa m. Durst und: ein berauschendes Getränk, Śiś. 10, 2. — Verlangen, Jātakam. 7. — Trinkschale, Śrīk. XVI, 14. — Haravijaya 4, 40. [Z.]

anutarṣula auch MBh. 11, 7, 20.

anutāpaka Adj. (f. °*pikā*) jemand (Akk.) Reue verursachend, Naiṣ. 6, 96.

anutāpin Adj. in *ananu*° (s. d.).

anutīrtham Adv. bei jedem tīrtha, Baudh. 2, 5, 3; 10, 3.

anutodana n. das Nachstoßen, häufiges Wiederholen, Komm. zu Tāṇḍya-Br. 12, 10, 11.

anutodavant Adj. von *anutoda*, Tāṇḍya-Br. 10, 6, 4.

anutkīrṇa Adj. nicht ausgehöhlt.

anutkrāmuka Adj. jemandem (Abl.) nicht davongehend, Śāṅkh. Br. 2, 4.

anutkhāta n. kein unebener Boden, Śāk. 192, v. l.

ánutta nach Aufrecht (Kuhn's Z. 26, 610 ff.) = *ánudatta*, zugestanden.

anuttara m. ein best. *samādhi*, Kāraṇḍ. 52, 3.

1. *anuttara* n. eine mangelhafte Antwort in einem Prozeß, Kāty. in Mit. 16. Nom. abstr. °*tva* n. ebenda.

2. *anuttara* 1. Adj. (f. *ā*) a) Vajracch. 24, 2. — 1. e) mit keiner Stipulation verbunden, Nār. 1, 5.

anuttaraṃga Adj. nicht wogend, Kumāras. 3, 48.

Anuttaraprakāśapañcāśikā f. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 436.

anuttaravedika Adj. wobei es keine *uttaravedi* gibt, Āpast. Śr. 8, 1, 8.

anuttāna Adj. °not loud, Harṣac. 145, 9.

°*anuttāra* Adj. having no escape, Harṣac. 213, 4.

anutthita Adj. (f. *ā*) nicht aufgestanden (Wöchnerin), Āpast.

°*anutpāta* Adj. ohne Fehl, S I, 424, 4 v. u. (Ko.).

°*anutpiñjala* wobei keine Verwirrung herrscht, S I, 372, 7 (*anutpiñjalamanāḥ anākulitacittaḥ*).

anutpūta Adj. nicht ausgereinigt, — geläutert (*ghṛta*), Mān. Śr. 1, 1, 2; 5, 1; Gṛhy. 2, 2.

anutsarpaṇa n. das nicht zum Vorschein Kommen, sich nicht Einstellen, Jātakam. 2.

anutsārita Adj. nicht beseitigt, — abgetan, Nārada (a.) 1, 2, 42.

anutsāha m. Mangel an Tatkraft, Kir. 2, 22.

anutsāhin Adj. willenlos. °*nī matiḥ* Indolenz in bezug auf (Lok.), Kathās. 72, 118.

-*anutsuka* Adj. nicht verlangend nach, Jātakam. 7.

anutsūtrapadanyāsa Adj. (f. *ā*) wobei kein Schritt getan wird, der den Regeln [der Politik] widerspräche; und zugleich: wobei kein Wort gebraucht wird, das den Regeln [der Grammatik] widerspräche, Śiś. 2, 112.

anutsṛṣṭa auch: nicht ausgesetzt, unausgesetzt gefeiert, Tāṇḍya-Br 5, 10. 2. 3.

anudaka n. Nichtwasser, das Trockene, MBh. 12, 68, 11.

anudakyā Adj. f. nicht die Menses habend, Vasiṣṭha 5, 2.

anudaya m. Nichtaufgang, MBh. 12, 68, 10.

anudayabhāj Adj. nicht aufgehend (Mond), Spr. 2669.

anudaśama Adj. je der zehnte, Vasiṣṭha 17, 43.

anudāttatara, lies: P. 1, 2, 40 Sch.

anudāyin Adj. nicht aufsteigend. °*yi* Adv. von einer Rezitation, Śāṅkh. Br. 15, 4.

anudiśam Adv. nach den verschiedenen Himmelsgegenden, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 11, 1.

anudeśaka Adj. zeigend, weisend, Hemādri 2, a, 23, 14.

anudaivatam Adv. nach den Göttern, R. Gorr. 2, 121, 3.

ánuddhata m. ein nicht hervorragender Platz, TBr. 2, 7, 6, 2.

°*anuddhatatva* n. niedrige Stellung, kein Dünkel, S II, 39, 13 v. u. (Ko.).

°*anuddhāna* Pūrṇabh. 285, 21 not bathed? 286, 5 *anuddhānapādaḥ* without having bathed my feet?

anudbhava m. das Nichthervortreten, Kap. 1, 11.

anudbhāvita Adj. nicht geschaffen, — gegeben. *īśvarānu*° nicht von Gott gegeben, Sāh. D. 11, 6.

anudbhāsin Adj. nicht glänzend, Āpast. 1, 30, 12 v. l.

anudbhinna Adj. nicht zutage getreten, Kāvyād. 2, 264.

anudravaṇa n. rasches Aufsagen, Komm. zu Āśv. Śr. 6, 10, 20.

anudrikta Adj. nicht überschüssig, nirgends ein Übermaß zeigend.

anudvāra Adj. von hinten den Eingang habend, Gobh. 4, 7, 19.

anudhyāyin Adj. vieles vermissend, Maitr. S. 1, 8, 4. 5.

anunadi Adv. längs des Flusses, Dharmaśarm. 13, 35.

anunāyaka Adj. (f. °*yikā*) versöhnend, Śiś. 6, 7.

anuninīṣā f. der Wunsch, jemand (Gen.) für sich zu gewinnen, — es jemand recht zu machen, Hem. Par. 2, 154.

anuniśitham Adv. jede Nacht, Kir. 12, 7.

anunīti f. freundliches Benehmen, Freundlichkeit, Śiś. 16, 55.

°*anunīṣu* zu versöhnen wünschend, H 17, 84.

anunmatta Adj. nicht verrückt, Daśak. 75, 9.

ánunmāda Maitr. S. 3, 1, 10 (nicht 2).

ánunmukta Adj. nicht befreit, Maitr. S. 3, 7, 8; 9, 7.

anupakaraṇīya Adj. dem kein Dienst zu erweisen ist von (Gen.), Ind. St. 15, 329.

anupakurvāṇa Adj. keinen Dienst —, keine Gefälligkeit erweisend.

anupakramaṇīya, °*kramya* und °*krāmya* Adj. nicht zu behandeln, — heilbar.

anupagama m. das Nichtkommen, Naiṣ. 5, 25.

anupagṛhīta Adj. unverändert, Saṃhitopan. 17, 4.

anupaghnant auch: nicht berührend, Lāṭy. 1, 9, 23.

anupacarita Adj. nicht übertragen, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 1, 99.

anupacita Adj. nicht recht vonstatten gehend, Bhāg. P. 3, 20, 47.

ánupajvalita Adj. nicht angezündet, Śat. Br. 11, 8, 3, 7.

anupadasta Adj. unerschöpflich, Kauś. 88.

ánupadasyant Adj. dass., TS. 5, 2, 9, 2.

°*anupadigdha* nicht fett, — dick, S I, 293, 6.

**anupadīnā* Stiefel, Sandale, S II, 42, 8; 190, 4.

anupadeśa m. keine Anweisung, Kap. 1, 9.

anupadeṣṭavya Adj. nicht anzugeben, — mitzuteilen, Mālatīm. 38, 5 (93, 2).

°*anupadrava* ohne Unfall = ohne Fehl, S I, 424, 8.

ánupadraṣṭar Nom. ag. kein Zuschauer, Maitr. S. 4, 6, 9 (93, 6).

anupadhiśeṣa Adj. bei dem kein Rest eines störenden Momentes mehr vorhanden ist, bei dem alles Ungehörige verschwunden ist, Vajracch. 21, 1; 36, 1. Vgl. Old. Buddha 432 ff.

ánupadhmāta Adj. nicht angeblasen, Śat. Br. 11, 8, 3, 7.

anupanata Adj. nicht eingetreten, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 7, 13.

anupanamra Adj. sich nicht verneigend und zugleich: nicht zur Hand seiend, Nom. abstr. °*tā* f., Naiṣ. 8, 22.

anupanāha m. kein anhaltender Groll, Lalit. 36, 2.

anupanīta Adj. nicht in die Lehre aufgenommen, Kāvyād. 3, 178.

anupanyāsa m. Nichtbeifügung, P. 3, 3, 154, Sch.

anupapatti Adj. nicht zutreffend, unstatthaft, unmöglich, Spr. 6005.

anupapattimant Adj. dass., Naiṣ. 4, 110.

anupapanna, Nom. abstr. °*tva* n., Vāmana 4, 2, 20.

anupabhujyamāna Adj. nicht genossen werdend (Reichtum), Hit. 46, 8 v. l.

anupamakṣant s. unter *anupamajjant*.

anupamajjant Adj. nicht untertauchend, Āpast. im Komm. zu Kāty. Śr. 5, 5, 31. Die Handschriften des Āpast. Śr. lesen 8, 8, 14; 13, 21. 1 statt dessen *anupamakṣant* (!).

Anupamasaṃhārigrantha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anupayānt Adj. v. l. für *anupayant*, Spr. 1699.

anupayoga m. Nichtverwendung, Hemādri 1, 327, 5.

anuparāga Adj. nicht unter dem Einfluß irgendeiner Leidenschaft stehend, MBh. 5, 129, 32.

anuparikrāmam Absol. der Reihe nach umhergehend, TS. 5, 5, 10, 6.

anuparicāram Absol. der Reihe nach umwandelnd, Kap. S. 32, 7.

°*anuparipāṭī* = *samakrama*, S I, 191, 9 (Ko.).

anuparihāram Absol. umkreisend, TS. 5, 3, 1, 3; 10, 1.

anuparodhin Adj. nicht beeinträchtigend, Jātakam. 31, 91.

anuparvata m. Vorberge, Hemādri 1, 315, 17.

anupalakṣya Adj. nicht erkennbar, Naiṣ. 4, 26.

anupalakṣyamāṇa Adj. unbemerkt, Ind. Stud. 15, 273.

Anupalabdhivāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anupalabdhisama Z. 1 lies: auf die.

anupalīḍha Adj. nicht beleckt, Kauś. 33.

anupaviśant Adj. sich nicht setzend, Āśv. Gṛhy. 3, 7, 1.

anupaviṣṭa Adj. nicht sitzend, Hemādri 1, 253, 16.

anupavīta Adj. nicht mit der heiligen Schnur behängt, Hemādri 2, a, 38, 19.

anupaśaya m. keine Vorliebe für etwas, Caraka 3, 8.

anupaśruti f. das Nichthören, Bhāg. P. 10, 42, 29.

anupasarga m. keine Präposition. Nom. abstr. °*tva* n. Sch. zu P. 1, 4, 90. 94.

anupaskṛta Adj. 1. unbearbeitet, nicht präpariert, im natürlichen Zustande sich befindend. — 2. schlicht, einfach. — 3. nicht versehen mit (Instr.). — 4. uneigennützig.

anupasthitāgni Adj. der das agnyupasthāna nicht vollzogen hat, Mān. Śr. 1, 6, 3.

anupahata auch so v. a. unbestritten, Spr. 4310.
ánupahūyamāna [so zu betonen!].
anupākruṣṭa Adj. unbescholten, Jātakam. 12.
anupāta auch: das Versinken, Ertrinken, Subhāṣitāv. 2914.
anupātavya Adj. R. ed. Bomb. 4, 61, 4 fehlerhaft für *anuyātavya*.
anupātyaya n. Nichtversäumnis, Nichtvernachlässigung, P. 3, 3, 38.
°*anupātra* S II, 120, 3? [in *dattānupātram* : *atisaṃvādisvīkṛtavyavahāram*].
anupāde hinter jemandes Fuße, dahinter, MBh. 8, 11, 9.
anupādeya Adj. nicht anzunehmen, — zu beherzigen. Nom. abstr. °*tva* n. Sāh. D. 118, 10.
°*anupādhika* Adj. = *akṛtrima*, Śrīk. XV, 29.
anupādhyāya m. kein Lehrer, MBh. 14, 88, 26.
anupāya, °*yena* so v. a. zwecklos, MBh. 12, 88, 13.
anupāyin Adj. das Ziel nicht erreichend, verhallend (Laut), Weber, Rāmat. 336.
anupārata Adj. nicht abstehend von (Abl.) Ragh. 16, 3.
anupālabhya Adj. nicht zu tadeln, Kām. Nītis. 11, 39.
anupāśraya Adj. Nom. abstr. °*tva* n., Jātakam. 23.
anupāsitavṛddha Adj. der die Alten nicht geehrt hat. Nom. abstr. °*tva* n., MBh. 5, 92, 18.
anupiṇḍam Adv. bei jedem Kloße, Āpast. Śr. 1, 9, 14.
anupūraṇa n. das Nachfüllen, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 132.
anupūrva 3. °*pūrveṇa* allmählich, nach und nach, Divyāvad. 5, 10; Jātakam. 9.
anupṛṣṭa 1. Adj. s. unter *prach* mit *anu*. — 2. n. eine nachfolgende Frage, Nir. 1, 4. 5.
anupekṣaṇa n. das Nichtunbeachtetlassen, Mudrār. (n. A.) 120, 3.
anupeta Adj. nicht die Beistimmung von (Instr.) habend. Nom. abstr. °*tva* n. Kull. zu M. 3, 127.
ánupeyamānā Adj. f. der man nicht beiwohnt, Maitr. S. 2, 2, 7 (21, 6).
anupeyā Adj. f. nicht zu heiraten [wörtlich: wie vor.], M. 11, 172.
anuprakampana n. das Schwingen nach einem Andern, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 30, 5.
°*anuprakṛti* f. Auflage, Steuer, Kauṭ. 193, 4.
anupradāna m. darauf folgende Spenden, Āpast.
anupravrajana n. das Aufgeben des häuslichen Lebens, um das asketische zu beginnen nach dem Vorgang eines Anderen, Jātakam. 20, 30.
anupraṣṭar Nom. ag. der sich nach allem erkundigt, wißbegierig, MBh. 2, 5, 40.
anuprasarpaka Adj. nachschleichend, Komm. zu Lāṭy. 9, 1, 19.
anuprasṛptin Adj. der nachgeschlichen ist, Lāṭy. 9, 1, 19.
anupriya Adj. beliebt, MBh. 2, 5, 73.
°*anuprekṣā* Wiederholung der Lektion? [ein Teil des Studiums], S I, 112, 1 v. u. (Ko.); 131, 9 v. u. (Ko.); 256, 3 = *bhāvanā* (moralisierende Betrachtung).
anubandha °Hindernis, Kuṭṭ. 217; °= *veṇuvādanaviśeṣa*, H XXVI, 85. — Vgl. Zach. Beitr.
°*anubandhatā* series, Vās. 171, 3.
anubandhikā f. ungünstiges Symptom, Todesanzeichen, Harṣac. 124, 4. — = °*gātrasaṃdhipīḍā* (pain in the joints), Harṣac. 174, 17.
anubandhin °von Folgen begleitet, S II, 84, 11. — m. °author of a book, Vās. 147, 2.
anubandhya 3. primär, natürlich, günstig (Krankheitssymptom), Caraka 3, 6.
anubimba m. n. Gegenbild, Naiṣ. 8, 46.
anubimbana n. das Sichabspiegeln, Naiṣ. 12, 85.
anubimbita Adj. widergespiegelt, Naiṣ. 2, 79.
anubodha m. auch: das Bemerken, Wahrnehmen, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 19, 1.
anubhava 3. Sitte, Brauch, Lalit. 179, 13.
°*anubhavana* n. Empfinden? Daśar. IV, 3ª (Ko.).
anubhavam Adv. in jeder Geburt, Bhāg. P. 10, 83, 12.
Anubhavasūtra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*anubhavitar* m. = *bhoktar*, S I, 308, 2.
anubhāva 4. vgl. *mahānubhāva*.
°*anubhāvatā* S II, 306, 14 pleonastisch für *anubhāva*.
anubhāvin nach den Erklärern ein Jüngerer (als der Verstorbene), ein Trauernder oder = *samānodaka*.
°*anubhāṣaṇa* n. Nachsprechen, Śrīk. XV, 28 (Ko.).
anubhāṣita n. Rede, Worte, Bhāg. P. 7, 7, 1.
°*anubhramaṇa* n. Hinterherwandeln, H 50, 72.
anubhraṣṭatejas Adj. dessen Glanz geschwunden ist (Agni), Kap. S. 29, 4.
anumatavajra Adj. dem man den Donnerkeil bewilligt hat, Maitr. S. 2, 1, 3 (4, 20); TBr. 2, 7, 3, 3.
anumati 3. Du. Bez. zweier best. Verse, Mān. Gṛhy. 1, 11; 2, 2.
**anumanana* n. Einwilligen, Amit. XXX, 81.
anumantár Adj. einwilligend, zustimmend, TBr. 3, 10, 1, 3; 9, 7; 10, 3.
anumātar Nom. ag. der Schlüsse, Folgerungen zieht, Bhāmatī 343, 6.
1. *anumāna* n. (ungenau), R. ed. Bomb. 4, 52, 13. Nach dem Komm. = 2. *anumāna*.
Anumānakāñcana n., °*khaṇḍa*, °*nirūpaṇa* n., °*prakāśikā* f., °*praveśa* m., °*maṇi* m., °*vāda* m., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
[*anumārga*,] °*mārgāgata* Adj. unterwegs begegnet, Jātakam. 25.
anumārjana n. das Glattstreichen, Ko. zu Kāty. Śr. 2, 6, 11.
anumāsa° Adv. allmonatlich, Naiṣ. 8, 37.
anumita 1. Adj. s. unter 3. *mā* mit *anu*. — 2. n. Schlußfolgerung, Zit. bei Pat. zu P. 3, 2, 123, Vārtt. 5.
Anumitimānasatvavicāra m., °*rahasya* n., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
anuméya (so betont!) zu messen, AV. 6, 137, 2.
anumodin Adj. jemandes (Gen.) Wohlgefallen erregend, Jātakam. 1, 28.
anuyāga m. °Nachopferung, Kuṭṭ. 547.
anuyājá, Nom. abstr. °*tva* n. Kap. S. 41, 7.

anuyājávant Adj. von Nachopfern begleitet, Maitr. S. 3, 7, 2.
anuyāyin 1. nachgehend, folgend, Nom. abstr. °*yitva* n. Kull. zu M. 9, 109.
anuyiyāsu Adj. jemand (Akk.) zu folgen wünschend, Hem. Par. 1, 121.
anuyogin Adj. Nom. abstr. °*gitā* f. *anatheticity* nach Hall, Komm. zu Kap. 5, 37. Nach Garbe ist *anuyogin* in der Nyāya-Philosophie die Stätte, an der ein *abhāva* konstatiert wird. Sonst bezeichnet das Wort dasjenige, welches unterschieden wird; vgl. Vijñānabhikṣu zu Sāṃkhyas. 1, 61.
anuyojya 3. der Kritik unterliegend, Caraka 3, 8.
°*anuraktatā* Zuneigung, S II, 144, 4 v. u. (Ko.).
anurakṣitavya Adj. zu behüten, zu bewahren vor (Abl.), Jātakam. 23.
°*anurajani* Adv. = *pratiniśam*, Śrīk. IV, 48.
°*anurañjika* entzückend, S II, 11, 5 v. u. (Ko.).
anuraṇana n. das Nachtönen, S. S. S. 21. 22.
anurasa m. °= *anukūlahevāka*, H 43, 88 [wenn man nach dem Ko. die Strophe umkehrt].
anurasita 1. Adj. s. u. 1. *ras* mit *anu*. — 2. n. Widerhall.
°*anurahasam* = *rahasi* H 10, 32; 17, 58.
anurāga 5. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 33.
°*anurāvin* Adj. roaring after, Harṣac. 181, 11.
Anurodhavatī f. N. pr. einer surāṅganā, Ind. St. 15, 444.
anurohá [so betont!] Maitr. S. 2, 8, 8.
°*anulapana* n. Wiederholen, S I, 102, 3.
anulāpin Adj. nachsprechend, Hem. Par. 8, 334.
°*anulāṣuka* willfährig, S II, 130, 7 v. u. (Ko.).
anulepaṇa Āpast. fehlerhaft für °*lepana*.
anulepin °salbend, H 30, 37.
anulomana °= *sānukūla*, S I, 392, 7.
Anulomapratiloma m. N. pr. 1. eines mythischen Meeres, Divyāvad. 103, 3 ff. — 2. eines mythischen Berges, Divyāvad. 103, 13 ff.
anulomay auch so v. a. günstig gestalten, MBh. 8, 10, 15. — °sich günstig stellen, S II, 70, 10.
anulbaṇa, Nom. abst. °*tā* f. Vāmana 3, 2, 4.
anullaṅghanīya Adj. nicht zu übertreten, Pañcat. 247, 19.
°*anullaṅghya* nicht zu überschreiten, unübertrefflich, S II, 231, 14 (Ko.).
°*anuvaktra* n. eine Art Kuß, E 467 (R).
anuvatsariṇa Adj. (f. *ā*) von *anuvatsará* Taitt. Br. 1, 4, 10, 3; Āpast. Śr. 8, 21, 1.
anuvatsarīya Adj. von *anuvatsará*, Mān. Śr. 1, 6, 4.
°*anuvadana* n. eine Art Kuß, E 467 (A).
anuvanam Adv. nach dem Walde zu, Kir. 5, 45. — Auch: in jedem Walde, Śiś. 6, 46.
anuvanāntam Adv. im Walde, Śiś. 6, 76.
anuvapram Adv. am Ufer, Kir. 6, 4.
°*anuvarṇaghna* Adj. je die Kaste schädigend, Varāh. Bṛh. S. III, 19.
anuvarṇayitavya Adj. zu schildern, auseinanderzusetzen, mitzuteilen, Suśr. 1, 13, 19; 14, 5.
°*anuvarṣam* Adv. every season, Harṣac. 155, 7.
anuvasu m. ein noch von der Leidenschaft beherrschter sthavira oder Laie, Śīlāṅka 1, 312.
anuvā f. das Nachwehen, TS. 3, 5, 2, 3; 4, 4, 1, 1. Vgl. *anvā*.
anuvākya n. Wiederholung, Āpast. 1, 11, 6.
anuvāda m. *Schmähung, Sam. V, 81.
anuvādin 2. lies 250, 28.
anuvāhá m. Maitr. S. 1, 5, 13 (82, 9); vgl. damit *anovāhya* Āpast. Śr. 6, 28, 4.
-*anuvidhāyin* 3. nachahmend, gleichend, Śiś. 6, 23.
°*anuvibhāvayiṣu* ausfüllen zu lassen wünschend, S II, 259, 18.
anuvilepana n. Salbe, Hemādri 1, 155, 6 fehlerhaft; vgl. MBh. 13, 57, 38.
°*anuvivartana* n. = *paścādbhramaṇa*, H 4, 13.
**anuviṣṇu* Adv. nach Viṣṇu, Laghuk. 972.
°*anuvīcīvacas* n. S II, 407, 13.
anuvṛ́t [so betont!] Maitr. S. 2, 8, 8.
anuvṛtti 7. Dienst, Hemādri 1, 42, 8. 11.
anuvyādha n. das Durchziehen, Erfüllen. *kṛtānu*° Adj. durchzogen —, erfüllt von (Instr.), Śiś. 2, 20.
-*anuvyāpin* Adj. sich verbreitend über, erfüllend, Jātakam. 11.
anuvyāhṛta n. Verfluchung, MBh. 1, 176, 37.
anuvrajana n. das Nachfolgen, Begleiten, Rasas. 50[b] (pw belegt das Wort aus Hemādri 1, 476, 7).
anuvrajya Adj. zu begleiten, Yājñ. 3, 1.
anuśaṃsana n. nachfolgendes Hersagen, Komm. zu Tāṇḍya-Br. 4, 9, 13.
anuśaya m. Verwahrung, Aufbewahrung, Kauṭ. 189, 3.
anuśayavant Adj. Reue empfindend, Śiś. 8, 61.
anuśayin 4. gleichgültig gegen alles, Kap. 5, 125.
anuśayin °Subst. m. Auflöser; Bez. der Sachverständigen (*kuśalāḥ*), denen die Auflösung unstatthafter Verträge, bes. Schenkungen, obliegt, Kauṭ. 189, 4.
anuśáse Dat. Inf. etwa: mit einzustimmen, ṚV. 5, 50, 2.
anuśāsin am Ende eines Komp. auch: regierend, Varāhap. Kap. 208.
anuśikṣā f. das Nachlernen, Nachstreben, Jātakam. 20, 8.
anuśiṣṭi f. Befehl, Caraka 3, 8; Dhātup. 24, 67. Belehrung, Jātakam. 31.
anuśoka s. *śokānuśoka* weiter unten.
**anuśrava* m. Überlieferung, S II, 62, 4.
°*anuśrāvaka* S II, 417, 17?
anuśrotavya Adj. zu hören, zu vernehmen, Suśr. 1, 13, 19; 14, 5.
anuṣakti f. das Anhaften, Verz. d. Oxf. H. 307, b, 36.
anuṣaṅga m. = *prasaṅga* (practically = accident), Harṣac. 31, 6.
°*anuṣaṅgika* sekundär, S II, 335, 24.
anuṣara Adj. Gobh. 4, 7, 8 fehlerhaft für *anūṣara*, wie nach Knauer ein Komm. liest.
anuṣṭupkāram Absol. in eine anuṣṭubh verwandelnd, Āśv. Śr. 6, 3, 12.
anuṣṭúpchandas Adj. die anuṣṭubh zum Metrum habend, Maitr. S. 2, 3, 3.
anuṣṭubgāyatrīkāram Absol. in eine anuṣṭubh und in eine gāyatrī verwandelnd, Āśv. Śr. 6, 2, 8.
Anuṣṭubh auch Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anuṣṭhāna 1. auch: das jemand (Gen.) zu Diensten Stehen, MBh. 13, 33, 2.
anuṣṭhāyajñayajñīya fehlerhaft für *ṛtuṣṭhāyajñāyajñīya*.
anuṣṭhiti f. = *anuṣṭhāna* 1., Saṃkṣepaś. 7, 73.
°*anuṣṇaraśmi* m. Mond, H 20, 4.
°*anuṣṇāṃśu* m. Mond, H 18, 21.
anuṣṇāśīta, Nom. abstr. °*tva* n., Dīpikā 13 zu Tarkas.
anuṣyáde Dat. Inf. zu 1. *syad* mit *anu*, ṚV. 2, 13, 2.
anuṣyandá eher: Lauf (Schiene) einer Schleife.
anusaṃcará Adj. nachgehend, begleitend; mit Akk. TBr. 3, 7, 4, 9.
anusáṃtati [so betont!] Maitr. S. 2, 4, 5.
anusaṃtati Adv. in ununterbrochener Reihenfolge, Śiś. 20, 11.
anusaṃdhānīya Adj. worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat, Komm. zu Kāvyād. 2, 199.
**anusaṃdhi* m., Vereinigung, H 34, 28.
anusaraṇa auch: das Besuchen, Viṣṇus. 35, 6; 36, 8.
anusarga m. s. oben *ananusarga*.
-anusartar Nom. ag. der Reihe nach besuchend, MBh. 8, 44, 44.
anusānu Adv. auf dem Rücken der Berge, Śiś. 6, 79.
°*anusisīrṣu* = *anusartum icchu*, S I, 93, 1.
anusṛtavatsā f. (sc. *vivṛtti*) ein Hiatus zwischen einer kurzen und einer langen Silbe, Pratijñās. 108.
anusṛṣṭi eher Nom. appell.
anustanita n. anhaltender Donner, Āpast.
anusrotasam Adv. = *anusrotas*, Āpast. Gṛhy. 14, 14.
anuharaṇa n. auch: das Erben, Viṣṇus. 16, 16.
anūka m. n. °= *sādṛśya*, S I, 293, 1; H 40, 35. Vgl. *sānūkatā*! — °horse's under lip, Harṣac. 112, 4.
anūcāná m. ein die vierte Stufe unter den Brahmanen einnehmender Mann, der zwischen śrotriya und bhrūṇa steht, Hemādri 1, 26, 4. 17.
°*anūcānaka* m. der Weise, Amit. XXXII, 36.
anūcyamānatva n. das Studiertwerden, Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 3.
anūḍha auch: unverheiratet (vom Manne gebraucht), AK. 2, 7, 35; H. 526.
anūḍhatā f. das Nichtverheiratetsein einer Frau mit (im Komp. vorangehend), Naiṣ. 3, 46.
anūtthāna n. das Nachfolgen, in *ananū*° (s. d.).
anūtsarga m. angeblich = *anutsarga*, Nichteinstellung, Āpast.
anūddeśa auch: hinterherfolgende Angabe, Kāvyād. 3, 144.
anūdbhāsin Adj. angeblich = *anudbhāsin*, Āpast.
°*anūdyamānatva* n. Stellung als Subjekt der Aussage, Dhvanyāloka p. 167, Z. 1.
anūnagariman Adj. von nicht geringerer Würde als (Abl.), Pr. P. vor 36.
Anūparekhā, *Anūpavatī* f. N. pr. zweier surāṅganā, Ind. St. 15.
anūrjita Adj. nicht vollkräftig, matt, Kāvyād. 1, 71; elend, humilis, Jātakam. 9, 43.
anūrdhvakarman n. keine Handlung nach oben, P. 1, 3, 24 und Sch. (°*kriyā*).
anūrdhvajñu Adj. die Kniee nicht in die Höhe richtend, Śāṅkh. Gṛhy. 1, 10.
ánūrdhvaṃbhāvuka n. das nicht zum Himmel Gelangen, TS. 2, 6, 5, 3.
anūṣara Adj. (f. *ā*) nicht salzhaltig, Hemādri 1, 507, 15; 650, 19.
ánūṣaralih Adj. kein Salz leckend, Maitr. S. 1, 6, 3 (91, 3).
1. *anūha* m. keine Veränderung, — Modifikation.
2. *anūha* Adj. nicht lange überlegend, keine Bedenken tragend.
anūhyá [so zu betonen!].
2. *anūhya* Adj. nicht zu verändern, — zu modifizieren, Āśv. Śr. 3, 2, 20.
anṛgvedavinīta Adj. im Ṛgveda nicht bewandert, R. ed. Bomb. 4, 3, 28.
anṛcám Adv. [so zu betonen!] Maitr. S. 3, 3, 5.
ánṛju, so zu akzentuieren.
anṛṇī Adv. mit *bhū* sich von einer Schuld befreien, Pañcad.
anṛṇīkaraṇa n. das Befreien von einer Schuld, Hem. Par. 1, 38.
ánṛta, auch *anṛtá*.
anṛtakatha Adj. lügend, VP. 3, 12, 6.
anṛtakāraka und °*kārin* Adj. unwahr zu Werke gehend, MBh. 1, 5, 24 nebst v. l.
anṛtapaśú [so zu betonen!] Maitr. S. 1, 10, 12. — Bedeutet nicht „Tierfigur", sondern: kein wirkliches Tier; etwas, was mit Unrecht zu den Tieren gezählt wird.
anṛtavādin, Nom. abstr. °*ditā* f., Śiś. 14, 4.
anṛtasaṃhita Adj. Verträge —, Zusagen nicht haltend, Ait. Br. 1, 6, 7.
anṛtasaṃgara Adj. eine Zusage nicht haltend, Āpast. 1, 19, 16 (Text und Ko. °*saṃkara*!).
Anṛtasarvasva m. N. pr. eines Mannes, Kautukas.
anṛtātmaka Adj. (f. °*tmikā*) von unwahrem Wesen, Mālatīm. (ed. Bomb.) 147, 2 v. u.
anṛtú Adv. zu unrechter Zeit, Maitr. S. 3, 6, 7.
anṛṣabha Adj. ohne Männchen, Tāṇḍya-Br. 13, 5, 18; 10, 11; 15, 3, 17.
aneka, Kompar. °*tara*, Vāsav. 220, 2.
°*anekatā* Vielheit, S I, 501, 8.
anekadhṛt Adj. Bein. Rudra-Śiva's, Hemādri 1, 206, 1.
°*anekanetra* (m.?) = *tarumūla* und *mṛgaviśeṣa*, S II, 169, 5.
°*anekapadā* Ficus indica, E 884 (R).
°*anekapāri* m. Löwe, H 48, 28.
anekavarṇa Adj. vielfarbig, bunt, Bhag. 11, 24.
anekavārṣika Adj. viele Jahre alt, R. ed. Bomb. 3, 68, 21.
anekaśatabhauma Adj. viele Hunderte von Stockwerken habend.
anekaśatasāhasra Adj. (f. *ī*) aus vielen Hunderttausenden bestehend, R. 5, 2, 1.
anekasaṃkhya Adj. überaus zahlreich, unendlich viel, Kir. 5, 34.
anekāṃśa° mehr als eine Auffassung, Śaṃk. zu Bādar. 4, 1, 2.
anekāgra Adj. (f. *ā*) keine Aufmerksamkeit auf etwas wendend.
anekātmavādin Adj. eine Pluralität von Seelen annehmend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 154.
anekānta Z. 3 lies *anekārthaḥ*. — Auch: kein Bestandteil, Paribh. 4.
Anekārthakairavakaumudī Titel eines Werkes, Bühler, Report No. 702.

anejant Adj. sich nicht bewegend, Bhāg. P. 7, 3, 32.

aneya Adj. unleitbar, der sich nicht belehren läßt, MBh. 5, 26, 15; 8, 9, 75; 10, 5, 6; Hariv. 11187. — °= *na neyo, yāpyaḥ; hṛdya ity arthaḥ*, Yudh. 2, 42.

anelamūka [pw **aneḍamūka*] Adj. taubstumm, Śrīk. VI, 10 (= *vaktuṃ śrotuṃ cāsamarthās ... kokilāḥ*); wohl stumpfsinnig, Harṣac. (1936) 28, 2. Vgl. *aneḍamūka*.

áneva(!) Adv. nicht so, anders, AV. 16, 7, 4.

**aneṣa* (Nom. °*s*) nicht dieser hier, P. 6, 1, 132, Sch.

°*aneṣaṇa* Adj. free from greed, Harṣac. 202, 12.

anehas 2. m. Zeit, auch Śrīk. 6, 40.

anaitihya Adj. nicht auf der Überlieferung beruhend, MBh. 12, 270, 4.

anaindava Adj. nicht vom Monde kommend, Bālar. 53, 20.

anaibhṛtya n. Wandelbarkeit, MBh. 5, 43, 47. = *adārḍhya* Nīlak. Mangel an Bescheidenheit, Jātakam. 28.

anairaṃmada Adj. nicht vom Wetterleuchten kommend, Bālar. 53, 19.

anairbhṛtya n. MBh. 5, 1667 fehlerhaft für *anaibhṛtya*.

anaiścārika Adj. nicht ablenkend, — zerstreuend, Āpast.

anaiṣadha m. ein anderer als Nala, Naiṣ. 3, 79.

anaiṣṭika Adj. nicht zur iṣṭi gehörend. Nom. abstr. °*tva* n., Komm. zu Āpast. Śr. 15, 5, 19.

anokaśāyin Adj. nicht in einem Hause schlafend, MBh. 1, 91, 5.

anojaska Adj. kraftlos, schwach, Jātakam. 30, 3.

°*anaukaha* m. Baum [pw *anokaha*] H 17, 61.

anaucitī f. ungebührliches Benehmen, Naiṣ. 3, 97; Govardh. 542 (Ko.).

anauddhatya n. auch: niedriger Wasserstand, Kir. 4, 22.

anaupama (Hemādri 1, 368, 22) und *anaupamya* Adj. mit nichts zu vergleichen.

anaupayika Adj. unangemessen. Instr. in der Bedeutung eines Adv. Naiṣ. 5, 115.

anaupādhika Adj. uneigennützig. — Nicht durch die Verbindung mit einem anderen Dinge veranlaßt, essentiell, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 6, 48.

anaurasa Adj. nicht leiblich (Sohn), Viṣṇus. 22, 43.

anauśīra Adj. ohne auśīra-Salbe.

2. *anauṣadha* Adj. wogegen es kein Heilmittel gibt, Śiś. 17, 7.

anta 1. *antād antaṃ parikramya* so v. a. hin und her, MBh. 1, 131, 53. — 4. Z. 4 *grahaṇāntam* ist Adj. — Instr. schließlich, Mān. Gṛhy. 1, 22. — 5. *antāya kṛ* so v. a. auf Tod und Leben kämpfen, MBh. 1, 101, 10.

°*antaḥkaṭhinatā* innere Härte, S II, 177, 13 (Ko.).

antaḥkoṭarapuṣpī Convolvulus argenteus, Caraka 1, 1.

antaḥkraurya n. Herzenshärte, Aucityāl. 28, 1.

-*antaḥpātin* Adj. innerhalb von — stattfindend, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 16, 2.

antáḥpārśva = *antaḥpārśvyá*, TS. 1, 4, 36, 1.

antaḥpuracārikā f. Dienerin im Harem.

antaḥpurādhipatya n. [der Stand als] Herr —, Besitzer eines Harems, Vasiṣṭha 29, 12. [Das Eingeklammerte von mir ergänzt.]

antaḥpurāvacara m. = *antaḥpuracara*, Jātakam. 28. 31.

antaḥpurevāsa Adj. (f. *ā*) im Harem wohnend, Hem. Par. 3, 240.

antaḥpūya Adj. Eiter enthaltend (Wunde), Suśr. 2, 7, 1.

antaḥpramoda m. innere Freude, Mālatīm. (ed. Bomb.) 323, 4.

antaḥprīti f. innere Freude, ZDMG 39, 308.

antaka 2. „enthaltend“ nach Trik. II, 1, 5 — sehr zweifelhafte Lesart! [Z.]

antakapura n. die Stadt des Todesgottes. °*raṃ gamayitum* so v. a. umbringen, Daśak. (1925) 2, 76, 12.

antakaraṇa 1. Adj. (f. *ī*) Hemādri 1, 514, 9.

°*Antakaripu* m. = Śiva, Śrīk. XVIII, 12.

antakānana n. der Rachen des Todesgottes, Daśak. (1925) 2, 81, 2.

antakārin Adj. = *antakara*, VP. 4, 1, 27. 31.

ántagata 1. *óṣadhīr ántagatā dahati* so v. a. verbrennt die Kräuter bis auf den Grund, TS. 1, 5, 9, 1.

antataḥ selbst, sogar, Divyāvad. 142, 11; 191, 3. *sarvaṃ antataḥ* so v. a. *samantataḥ*, R. ed. Bomb. 4, 49, 2.

°*antada* Adj. ein Ende machend, Yudh. 6, 152.

antadīpaka n. eine best. rhetorische Figur. Beispiel Bhaṭṭ. 10, 23.

antanāman Adj. das Ende bezeichnend, Tāṇḍya-Br. 5, 9, 4. 5.

ántanāman, so betont TS. 7, 4, 8, 1.

antanetra Saum des Gewandes, Damayantīk. 219.

antapluta Adj. am Ende mit dem pluta gesprochen, Vaitān.

2. *antama*, nach Adj. ist 1. zu streichen.

antarakośá m. ein inneres Gehäuse, TS. 3, 4, 1, 4.

antarakrīḍā f. ein best. Takt, S.S.S. 213.

antaratás, tṛṇam antarataḥ kṛ so v. a. jemand (Akk.) auf das Höchste verachten, MBh. 3, 281, 17; R. 3, 62, 1.

antaradṛś Adj. so v. a. den Mittelweg einschlagend, R. ed. Bomb. 4, 22, 23.

antarapatita Adj. verschwunden, so v. a. nicht in Betracht kommend, Kād. 2, 111, 14.

antaraya m. Hindernis, Āpast. Śr. 9, 16, 9. 10.

antarantaḥstha Āpast. Gṛhy. 15, 9.

°*antarartha* n. das innere Ding, Praty. Hṛd. 23, 8. [B.]

antarā 1. a) wiederholt Daśak. 56, 8.

antarātmaka [so zu betonen!].

antarātmán Maitr. S. 1, 9, 3.

antarātri f. Todesnacht, Jātakam. 24, 5.

antarāntaratas Adv. je dazwischen, Hemādri 1, 329, 21.

antarāntarāt Abl. Adv. hier und dort, Divyāvad. 155, 26.

°*antarāyita* gehindert, S I, 99, 6.

°*antarālajāta* in der Luft lebend, S I, 145, 13 v. u. (Ko.).

antarāvedi, so zu lesen st. °*vedī*. Vgl. H. an. 3, 185; Viśva im Komm. zu Śiś. 19, 65. Die Bedeutung ist wohl „Scheidewand“. So Ragh. 12, 93. Vgl. *varaṇḍaka* 2. b).

antarāśṛṅgám Maitr. S. 3, 8, 5 (101, 4).

antarāśṛṅgīya Adj. zwischen den Hörnern befindlich, Āpast. Śr. 7, 6, 1.

°*antarāsya* n. Inneres des Maules, S I, 310, 1.

antarāhuti ? Maitr. S. 1, 4, 12 (61, 17).

°*antarikā* f. Zwischenraum, Kauṭ. 166, 17. 19.

antarikṣa Adj. (f. *ā*) Tāṇḍya-Br. 1, 3, 2 fehlerhaft für *ānta*°.

antarikṣadā Adj. Luft gebend, Āpast. Śr. 17, 5.

antarikṣayānī f. ein best. Backstein, TS. 4, 4, 6, 2.

°*antarikṣe* °unterwegs, Govardh. 454.

antáriti Maitr. S. 3, 10, 1.

antarīpa n. Insel, Naiṣ. 7, 73. — °*nagara* Ind. Stud. 15, 343.

antarīya n. Untergewand, Gobh. 1, 2, 21.

°*antarīyakatva* n. die Art, wie man das Unterzeug wechselt, so v. a. einfache, mühelose Arbeit, Dhanika zu Daśar. II, 5ª und IV, 35 (= p. 47, Z. 5 und 117, Z. 14 v. u.).

antarukthya Adj. einen ukthya-Tag enthaltend, Āśv. Śr. 9, 6, 1. Vgl. *grahāntar*°.

antareṣa m. der Raum zwischen den beiden Deichseln, Āpast. Śr. 12, 12, 6.

**antargaḍu* untauglich, unnütz, S I, 9, 9 v. u. (Ko.); 380, 15 (Ko.); 384, 1 v. u. (Ko.); 418, 7 v. u. (Ko.); 557, 13 (Ko.); 563, 2 v. u. (Ko.).

antargaṇa m. ein [im gaṇa ...] enthaltener gaṇa, Sch. zu P. 1, 1, 74; 3, 1, 55.

antargati f. das Eintreten, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 3, 20.

antargeha n. = *garbhagṛha* 2., Kāśikh. 64, 68.

1. *antargoṣṭha* m. das Innere eines Kuhstalls, Mān. Gṛhy. 2, 12.

2. *antárgoṣṭha* Adj. (f. *ā*) im Kuhstall befindlich, Maitr. S. 4, 2, 11.

°*antargrantha* m. S II, 366, 26.

antarjana m. Sg. die Hausbewohner, Lalit. 179, 17. 20.

antarjaleśaya Adj. im Wasser liegend, — lebend, MBh. 1, 29, 27.

antarjātā Adj. f. trächtig, Hemādri 1, 447, 23; 448, 3.

antarjānu 2. mit den Händen zwischen den Knieen, Hemādri 1, 100, 11.

antarjānukara Adj. = *antarjānu* 1., Hemādri 1, 94, 15.

antarjyotis n. inneres Licht, Mahāvīrac. 40, 6.

antardiś f. Zwischengegend, Mān. Gṛhy. 2, 5.

antardhana n. auch: ein verschlossener oder vergrabener Schatz, Prajāpati.

antardhā f. Śiś. 8, 12.

antardhi m. °Töten, H 43, 133.

antardhairya n. innere Festigkeit, Mahāvīrac. 49, 1.

antardhvānta n. die innere Finsternis, Bhām. V. 4, 13.

antarnāvya Adj. in einem Schiffe befindlich, Zit. im Komm. zu Āpast. Śr. 5, 25, 8.

antarniveśana n. ein inneres Gemach, M. 7, 62.

antarbhāva m. das Verschwinden. °*vaṃ gam* verschwinden, Daśak. 38, 14.

Antarbhāvaprakāśikā f., °*vāda* m., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

antarbhāvya Adj. darin enthalten sein sollend, Komm. zu Āpast. Śr. 8, 22, 10.

antarbhinna Adj. innerlich gespalten, Mālatīm. (ed. Bomb.) 178, 4.

antarbhūta Kuṭṭ. 541 °verschwunden?

antarbheda m. innere Spaltung, Mahāvīrac. 54, 7.

°*antarbhedin* eindringend (vom Verstande) S I, 376, 9 v. u. (Ko.).

antarmanas Adj. niedergeschlagen, traurig, MBh. 7, 179, 47. [Kuṭṭ. 684.]

antarmandira n. Gynaeceum, Daśak. 38, 18.

antarmāṃsa Adj. mit der Fleischseite nach innen gekehrt, Hemādri 1, 703, 9; Āpast. Śr. 10, 8, 12.

antarmukha 1. auch: nach innen gekehrt, Mahāvīrac. 79, 8,

antarmukha n. das Innere des Mundes, Vāmana S. 23, Z. 2.

antarmukhatā das nach innen Gekehrtsein, Komm. zu Yogas. 1, 2.

antarmukham Adv. nach innen, Sūryas. 10, 12.

°*antarmukhībhāva* m. = *antarmukhatā*, Praty. Hṛd. 32, 11. [B.]

antarmoda m. innere Freude, Mālatīm. (ed. Bomb.) 145, 1.

antaryāmīya Adj. zum antaryāma gehörig, Vaitān.

antarlīna Adj. hineingeschlüpft, drinnen steckend, steckend in (im Komp. vorangehend). °*nam* Adv. innerlich.

antárloma [so!] Maitr. S. 3, 6, 6.

antarvartin Adj. f. schwanger, Divyāvad. 234, 17. Vgl. *antarvatnī*.

antarvāṇi Adj. gelehrt, auch S I, 477, 8.

antarvārkṣa Adj. im Innern eines Baumes befindlich, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 20, 2.

antarvāvat Adv., lies: °*vant* (von **antarva* graviditas) Adj. gravidus, voll.

antarvāsa m. auch: das Verweilen in (im Komp. vorangehend), Śiś. 2, 20.

°*antavṛtti* f. = *vināśa*, Śrīk. XII, 58.

antaśas Adv. wäre es auch nur, sogar; mit einer Negation: nicht einmal, Vajracch. 25, 2; 28, 7, 11; 30, 1; 46, 1; Saddh. P. (Hdschr.) 62, a. — Divyāvad. 161, 24.

antaḥśānti f. innere Beruhigung, Bhām. V. 4, 22.

antaḥśvāsa m. eine best. Krankheit der Atmungsorgane, Agni-P. 31, 2.

antasad m. Schüler, Kir. 6, 34.

°*antasthiti* f. Tod, H 43, 54.

antaḥsadas 1. n. das Innere eines Versammlungsortes, Bhāg. P. 1, 9, 41. — 2. Adv. innerhalb des sadas, Śāṅkh. Śr. 17, 4, 3.

°*antaḥsaṃdaṃśa* m. eine Art Coitus, V 167. 169; E 560 (K).

antaḥsāmika Adj. innerhalb eines sāman erscheinend, Saṃhitopan. 27, 2.

°*antaḥsāratā* innere Härte, S II, 177, 1.

antaḥsuṣirin Adj. im Innern hohl, Hem. Par. 2, 195.

antaḥsmera Adj. innerlich lachend, Bhām. V. 2, 75.

antāvasāyin m. °Diener (*bhṛtya*), S I, 564, 8.

[*antika*,] *antikāt* (mit einem Kompar.) in Vergleich zu (Gen.), (schöner) als, Divyāvad. 117, 24. 28.

**antikā* Ofen, S II, 227, 12 v. u. (Ko.).

antitara Adj. dicht vor jemand stehend, MBh. 3, 269, 10.

antyapat zu streichen!

antyārdha m. Hinterteil, M. Müller, Ren. 323.

antrakūjana n. Kollern im Leibe.
antravṛddhimant Adj. einen Leistenbruch habend, Hemādri 1, 732, 12.
antrāpīḍaprakarṣin Adj. heftiges Leibkneifen habend, MBh. 6, 59, 17.
**antrāvaraṇa* n. Eingeweide, Deśīn. 1, 85. 157.
anduka Dharmaśarm. 17, 87.
andū Śiś. 11, 7; Haravijaya 41, 45. Vgl. ZDMG 62, 362. [Z.]
andolay im Prakrit 294, 19.
andha 2. c) N. pr. eines Schlangendämons, MBh. 5, 103, 16.
andhaka 2. b) *γ*) N. pr. eines Schergen Yama's, Kāśīkh. 8, 71.
andhaka °= *andhayatīty andhakam ca gūḍhakriyāpadādi*, H 43, 221.
°*andhakavartakīyam* wie in der Geschichte von dem Blinden und der Wachtel (= ganz zufällig), S I, 277, 4.
Andhakāntaka m. Bein. Śiva's, Kir. 12, 33.
andhakāra 2. auch m.
°*andhakārayati* verfinstern [pw hat nur *andhakārita*], S II, 52, 5.
andhakārin Adj. dunkel, Gīt. 7, 11.
°*andhakārībhūta* darkened, Harṣac. 14, 2; 200, 7.
andhakāla m. eine best. Hölle, Kāraṇḍ. 18, 14.
andhaṃkaraṇa Adj. (f. *ī*) blindmachend, Naiṣ. 1, 87; 8, 28. [Rasas. 21, 1.]
andhaṃkaraṇa n. cause of blindness, Vās. 297, 2.
andhatāmisra 2. wohl m. wie °*ka* Vāmanap. Kap. 11. *roṣāndhatāmisre* Anarghar. S. 153. — Auch: Blindheit, Mahāvīrac. 8, 10.
°*andhapaṭa* m. schwarzes Gewand, S I, 604, 1.
andhaṃbhaviṣṇu Adj. blind werdend, Hem. Par. 6, 244; Anarghar. 5, 11. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 19, 36.
°*andhala* blind, S II, 412, 26.
andhavyūha m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 92, 21.
andhas n. °= *bhājana* (Gefäß), S I, 416, 1.
andhasvant Adj. das Wort *andhas* enthaltend, Tāṇḍya-Br. 12, 3, 3.
andhīkaraṇa Adj. blind machend, Jātakam. 21, 24.
°*Andhrī* eine Andhra-Frau, S I, 33, 6; 180, 5.
annakāraṇa Adj. Speise bereitend, Maitr. S. 1, 6, 11 (103, 8).
Annacikitsā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
annadravaśūla n. eine Form der Kolik, Bhāvapr. 5, 10; Śārṅg. Saṃh. 1, 7, 34; Wise 347.
ánnapatya [so zu betonen!].
annaparyāyam Adv. (wohl so zu lesen st. °*paryāya*) so daß alle Speisen der Reihe nach umgehen, Pār. Gṛhy. 1, 19, 13.
Annapānavidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
annaprāśanaka n. = *annaprāśana*, Hemādri 1, 231, 1.
annabhuj m. vielleicht das Feuer der Verdauung, Mārk. P. 34, 64.
Annaṃbhaṭṭīya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
annarasa m. Speisegeschmack, Kaus. Up. 3, 5.
annavikāra auch: zubereitete Speise, P. 5, 1, 2, Vārtt. 4.
annavikṛti f. dass., MBh. 13, 145, 12.
annavidveṣa m. Widerwille gegen Speise, Appetitlosigkeit. °*kara* Adj. (f. *ī*) diese bewirkend.
annasani Ad. als Umschreibung von *pituṣaṇi*, Ait. Br. 1, 13, 13.
annásaṃdeha m. Zusammenkittung von Speise, Śat. Br. 10, 5, 3, 8.
annahāra Adj. Speise enthaltend, Hemādri 2, a, 108, 7.
annāvṛdh, so zu betonen.
annāśana n. = *annaprāśana*, Agni-P. 32, 3.
Annikā f. N. pr. einer Frau, Hem. Par. 6, 45. 83.
annīy(*ati*) nach Speise verlangen, Āpast. Śr. 10, 16, 13.
1. *anya* 7. *anyad* Adv. als (mit Abl.) nach einem vorangehenden *anya*, Mahābh. (K.) 88, 9. *ko 'nyo 'bhisaṃbandho bhavitum arhaty anyad ataḥ sthānāt* 119, 22; 175, 21.
anyajanátā f. fremde Genossenschaft, Maitr. S. 3, 8, 10 (111, 6).
°*anyajanīy*(*ati*) als Fremden behandeln, Amit. XX, 23.
anyatarato'tirātra Adj. nur von einer Seite einen atirātra habend, Vaitān.
anyatarānyatara Adj. qualiscunque, Vajracch. 28, 16.
**anyatāredyus* an dem einen oder anderen Tage, S I, 580, 3.
anyatas = *anyasya*, R. ed. Bomb. 1, 19, 2.
anyatīrthika Adj. einer anderen Sekte angehörig, andersgläubig, Jātakam. 23.
anyatpārśva Adj. (f. *ī*) eine andere Seite zeigend, Kauś. 39, 16.
anyátra 5. außer, mit Ausnahme von; mit dem Kasus, den die Konstruktion des Satzes erfordert, Mān. Gṛhy. 1, 21; 2, 1.
anyatrakgraṇa m. der Sohn eines Buhlen, Śāṅkh. Gṛhy. 3, 13.
anyathākaraṇa n. das Ändern, Campaka 72, 171.
anyathābhavana (Konj.) n. das Anderswerden, Campaka 318 f.
anyathābhāva °Adj. verändert, S II, 161, 1.
anyathāvṛtti °Subst. f. = *ullaṅghana*, S I, 141, 6.
anyathāśīlika Adj. anders als (*atas*) zu verfahren pflegend, Gop. Br. 3, 18.
anyapara Adj. zu etwas anderem dienend. Nom. abstr. °*tva* n. Kap. 5, 64.
anyapūrvā, lies: mit einem Andern.
anyabandhu Adj. nicht verwandt, Āpast. Śr. 14, 30, 4.
anyabhāvin Adj. anders werdend, sich ändernd. Nom. abstr. °*vitva* n. Suśr. 1, 117, 15.
anyamātṛka Adj. (f. *ā*) eine andere Mutter habend, Kathās. 67, 77.
anyayajña m. das Opfer eines Andern, Āpast. Śr. 14, 31, 9.
anyarāṣṭriya Adj. = *anyarāṣṭrīya*, Kāṭh. 37, 11.
anyalohamaya Adj. (f. *ī*) messingen, Halāy. 1, 131.
anyavarṇa, Nom. abst. °*tva* n. Suśr. 1, 117, 16.
anyaśṛṅgá n. das eine Horn, Maitr. S. 1, 4, 15.
anyādṛśa auch: ungewöhnlich, fremd, nicht wie es sein sollte, Kād. 2, 78, 23; 106, 15.
anyāpadeśa m. = *anyokti* 2., Subhāṣitar. 9.

Anyāpadeśa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

anyāya Adj. zu anderen Weibern gehend, Damayantīk. 124.

anyāyatas Adv. auf unrechtmäßige Weise, Bhāg. P. 6, 1, 66.

Anyāyadhanyacarita n., °*pañcaka* n., Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

anyāyavṛtti Adj. = °*vartin*, Daśak. (1925) 2, 79, 10.

anyāyin Adj. sich ungebührlich betragend, Uttamac. 172.

anyūnātiriktāṅga Adj. kein Glied zu wenig oder zu viel habend, Āśv. Gṛh. 1, 23, 1.

anyedyuka Adj. = *anyedyuṣka*, Caraka 6, 3.

anyokti, die erste Bedeutung [„variierender Ausspruch über ein und denselben Gegenstand“] nach Aufrecht zu streichen.

Anyoktimuktāvalī f. und *Anyoktiśataka* n. Titel von Werken.

anyódarya, so zu betonen.

anyonyakṛtya n. Pl. gegenseitige Dienstleistungen, Śāk. 193.

anyo'nyajananavṛtti f. Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 128.

anyo'nyamithuna Adj. Pl. paarweise lebend, Hariv. 3623. — °*bhāva* m. Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 140. — °*vṛtti* f. ders. zu 1, 128.

anyo'nyāpatitatyāgin Adj. einer den andern verlassend, ohne daß der andere aus der Kaste gestoßen ist, Viṣṇus. 5, 113.

anyo'nyābhibhavavṛtti f. Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 128.

anyo'nyāśraya, Nom. abstr. °*tva* n., Kap. 5, 14. — °*vṛtti* f., Sāṃkhyatattvakaumudī zu Kārikā 12.

anvakṣaram Adv. je nach dem Laute, Saṃhitopan. 25, 3.

anvagjyeṣṭha Adj. der nächstälteste, Āpast. Śr. 9, 20, 7.

anvagram Adj. von unten nach oben, Āpast. Śr. 2, 13, 1.

°*anvagbhūta* hinten befindlich, nachfolgend, S II, 300, 13.

anvajiravati Adv. längs der Ajiravatī, Harṣac. (1936) 132, 11.

anvatrasta Adj. MBh. 5, 48, 3 (5, 1811) fehlerhaft für *avitrasta*.

°*anvapāya* Adj. von Not, Gefahr, begleitet, S II, 349, 3.

anvabhyavacāram Adv. hinterher andringend, Maitr. S. 1, 10, 20 (160, 17).

anvavapātos Gen. Inf. von 1. *pā* trinken mit *anvava*, Śāṅkh. Br. 10, 2; 17, 9.

anvaṣṭakā, lies *aṣṭakā*.

anvaṣṭakī (s. u. *anvaṣṭakā*), Vasiṣṭha 11, 43.

anvākśāyam Absol. der Reihe nach hersagend, Maitr. S. 1, 9, 8. Richtig wäre *anvakśāyam*.

°*anvācayīkṛta* Adj. = *apradhānīkṛta*, S I, 92, 5.

anvādhi m. °Vormund, Beschützer („lawful guardians“), Kauṭ. 155, 9.

°*anvāyin* m. = *anucara*, H 30, 31.

anvārambhaṇīyadevatā f. eine Gottheit der Eingangszeremonie, Śāṅkh. Gṛhy. 1, 3.

anvārohaṇa Viṣṇu in Mit. zu Yājñ. 1, 86, Z. 4.

anvāhārya (*samaya*) = °*mṛtasya māsikakriyā*, S II, 192, 8.

anvicchā f. das Suchen, Dhātup. 16, 13.

ánvetavaí Dat. Inf. einzuholen, ṚV. 7, 33, 8.

anveṣiṣiṣu Adj. als Erklärung von *didṛkṣu*, Komm. zu R. ed. Bomb. 1, 1, 71.

anveṣṭavya auch: zu verfolgen, Subhāṣitāv. 2654.

apakaṇṭaka Adj. (f. *ā*) frei von Gefahren, Dharmaśarm. 6, 26.

°*apakaraṇa* n. Beseitigung, Śuk. t. o. 49 [p. 56, 5. 8. 10].

apakaruṇa Adj. grausam, Bhāg. P. 5, 26, 13.

apakartana n. das Zerstückeln, Mahāvīrac. 43, 8.

apakarṣaṇīya Adj. zu antizipieren, Nīlak. zu MBh. 3, 170, 21 (*śaraiḥ* statt *śarīraiḥ* zu lesen).

apakarṣasama Z. 2 lies: folglich [st. folgt] und Z. 3 Nyāyas. [st. Nyāyam.].

°*apakalaṅka* Adj. without blemish, Harṣac. 100, 3.

°*apakalahaṃsa* Adj. (f. *ī*) ohne Schwäne, Śṛṅgt. 226[d].

apakalmaṣa Adj. (f. *ā*) frei von Sünde, Rājat. 2, 55.

apakaṣāya Adj. sündenlos. Nom. abstr. °*tva* n. Mārk. P. 39, 22.

apakāraka Adj. jemand Schaden zufügend, wehe tuend, Naiṣ. 9, 14.

apakṛt Adj. anderen ein Leid zufügend, Mahāvīrac. 53, 20.

apakṛtya auch Adj. der es verdient, daß ihm ein Leid zugefügt wird, ebenda.

apakrānta n. das Hinwegschreiten und Name eines sāman, Tāṇḍya-Br. 5, 8, 3.

ápakrānti [so zu betonen!].

apakrāmam Absol. weggehend, Maitr. S. 1, 4, 12 (61, 8. 12).

°*apakvatva* n. Unreife, Unfertigkeit, Yudh. 8, 14.

apakṣapāta m. Unparteilichkeit, Ind. St. 15, 277.

apakṣapātin Adj. mit den Flügeln nicht fliegend und: parteiisch für Viṣṇu (*a*), Vāsav. 113, 1. Auch *unparteiisch.

[*apakṣaya,*] °*bhājo vai pitaraḥ*, Śāṅkh. Br. 5, 6.

apakṣāṇa n. das Abseitsbrennen (Weiterlaufen) des Feuers, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 1, 17.

apakṣigaṇasaṃghāta Adj. wo keine Vogelscharen zusammenkommen, Hariv. 3, 31, 25.

apakṣigaṇasaṃpāta Adj. wo sich keine Vögel zeigen, Hariv. 12302.

°*apakṣema* Adj. = *apagataṃ kṣemaṃ kalyāṇaṃ yasya saḥ*, Yudh. 7, 102.

apagatakālaka Adj. frei von schwarzen Flecken, Divyāvad. 617, 8.

apagataraśmivant Adj. strahlenlos geworden, Ind. St. 10, 318 (*ava*° fehlerhaft; vgl. Ko. zu Sūryas. 7, 20 f.).

ápagūrti f. Herausforderung, Drohung, Maitr. S. 4, 6, 8 (90, 15).

apagṛhīta Adj. °von einem bösen Geiste besessen, Kauṭ. 148, 13.

apagṛhya Adj. außer dem Hause befindlich, Śāṅkh. Gṛhy. 5, 2. *upagohya* Pār. Gṛhy.

apagrahaṇa in *savyāpagrahaṇa*.

1. *apaghana* m. Körperteil, Naiṣ. 8, 11; S I, 71, 15. — Auch Körper, Gīt. 7, 26; Śrīk. XXIV, 23.

apaghāta m. °todbringendes Unheil, Sam. II, 75.

°*apaṅka* Adj. = *avidyamānaṃ paṅkaṃ kaluṣaṃ . . . yasya*, Yudh. 6, 77. — Schlammlos, trocken. Nom. abstr. °*tā* f. Kir. 4, 22.

apacana n. das Nichtgarwerden.
apacamāna Adj. nicht für sich kochend, keinen eigenen Haushalt habend, M. 4, 32; MBh. 3, 2, 53.
apacamānaka Adj. die Speisen nicht zu kochen pflegend, Baudh. 3, 3, 2. 9.
°*apacāya* Sammeln, Pflücken, Rasas. 48, 7; 181[b]; 187[a].
apacāyaka Adj. ehrend, Divyāvad. 293, 26.
apacāyitar s. *anapa*° oben.
apacāyin, vṛddhāpacāyitva n. (so zu lesen), MBh. 14, 2198.
**apacikīrṣā*, die Absicht, jemandem zu nahe zu treten, S II, 356, 17.
apacikīrṣu Adj. jemand zu nahe zu treten beabsichtigend, Kāśīkh. 43, 66.
apacit, vgl. JAOS 13, CCXVII ff.
apacita n. Vergeltung, Genugtuung, MBh. 9, 3620. °*citi* v. l.
apaciti l. auch: Verehrung, Śiś. 1, 17; Āpast. Gṛhy. 13, 2. [S 1, 430, 5.] — °= *saṃkoca* und *pūjā* [pw *Verlust], Śrīk. XVI, 7.
ápacetas Adj. jemand (Abl.) abgeneigt, TBr. 3, 3, 11, 1. — °unerfahren, Śuk. t. o. 9 [p. 21, 35].
apajaya m. Besiegung, Kir. 4, 11.
°*apajara* m. Gott [„der ohne Altern"], H 5, 147.
apataṃsana n. das Herausfallen, Verz. d. Oxf. H. 313, a, 27.
apatanīya Adj. nicht zu Fall bringend, — zum Verlust der Kaste führend, Āpast.
apatanta st. *āpatantá*, Mān. Śr. 9, 1, 2.
apatantra n. = *apatantraka*, eine Art Starrkrampf, Hemādri 1, 709, 6. 16. °*trin* Adj. daran leidend, 707, 22.
apatandram Adv. unermüdet, Pādāravindaśat. 5.
apatarám [so zu betonen!].
apatāna m. Starrkrampf, Divyāvad. 171, 4.
apaturīyá Adj. das letzte Viertel nicht enthaltend, Maitr. S. 4, 5, 8 (75, 4).
apattana n. etwa so v. a. sozusagen keine Stadt, Divyāvad. 276, 14. 16; 277, 13 ff.
°*apatyaka* n. = *apatya*, Kind, Harṣac. 156, 1.
°*apatyatva* n. childlessness, Harṣac. 136, 3.
apatyada n. die Frucht der apatyadā, Caraka 6, 25.
apatyaduḥkhaikamaya Adj. einzig und allein im Schmerz über die Kinder bestehend, Kathās. 78, 79.
apatyasnehakṛpāmaya Adj. erfüllt von Liebe und Mitleid zu den Kindern, Kathās. 67, 84.
apatrapiṣṇu Adj. schamhaft, verschämt, Naiṣ. 3, 111.
°*apatrapiṣṇutā* [pw **apatrapiṣṇu*] Verschämtheit, Śrīk. XIV, 29.
°*apatvac* Adj. skinned, peeled, Harṣac. 256, 18.
2. *apatha* so v. a. nicht zugänglich, Kumāras. 6, 17.
**apathakalpanā* bedeutet nach Gal. Neid, Mißgunst.
apathadāyin Adj. jemand (Gen.) nicht aus dem Wege gehend, Viṣṇus. 5, 91.
apathahara Adj. den unrechten Pfad erwählend, Kir. 5, 50.
apada °= *padād bhraṣṭa*, H 32, 73.
°*apadayam* Adv. mitleidslos, Yudh. 8, 23.
apadarpa Adj. (f. *ā*) frei von Selbstüberschätzung, Naiṣ. 1, 31.
°*apadarśana* Adj. deprived of sight, Vās. 76, 1.
apadānta m. nicht der Auslaut eines Wortes, P. 8, 3, 24.
apadāntastha Adj. nicht am Ende eines Wortes stehend, P. 8, 3, 24, Sch.
apadibaddha Adj. nicht am Fuße gefesselt, Āpast. Śr. 10, 22, 9.
apadūṣaṇa Adj. makellos, Dharmaśarm. 13, 52.
apadṛṣṭi f. ein Blick des Mißfallens, Naiṣ. 5, 120.
apadoṣya Adj. in *anapadoṣyá* (s. oben).
ápadyamāna Adj. nicht fallend, TS. 4, 1, 6, 3.
apadravya n. °künstlicher Penis, V 130. 136. 296. 368; Y 38. 78.
apadvāra n. Seitentür, Pūrṇabh. 210, 22 [im pw nach Galanos.].
°*apadhī* f. Unverstand, Amit. XIX, 18.
apadhyāna n. auch: ungehöriges Denken, oder Besorgtsein um etwas, Śīlāṅka 1, 320.
°*apadhyāpana* n.? S II, 107, 10 v. u. (Ko.).
2. *apanaya* auch: schlechtes Benehmen, — Betragen, Jātakam. 4, 9.
apanayana m. (!) = 2. *apanaya*, MBh. 6, 49, 22.
apanidra auch: sich sträubend, (Härchen am Körper), Naiṣ. 6, 78; geöffnet, Dharmaś 4, 1.
apanidrant Adj. sich öffnend, Naiṣ. 6, 101.
°*apanidray* zum Aufblühen bringen, H 15, 52.
apaninīṣā f. der Wunsch zu vertreiben, Dharmaśarm. 4, 22.
apaniṣāduka Adj. sich abseits legend, Maitr. S. 4, 2, 14 (37, 17).
°*apanīhāra* Adj. frei von Nebel, Śṛṅgbh. 49[d].
apanuti f. Mahāvīrac. 121, 2 fehlerhaft für *apanutti*.
apanutti f. Vertreibung, Verscheuchung, Tāṇḍya-Br. 12, 4, 10; Vaitān.
apanunutsu Adj. mit Akk. zu entfernen verlangend, M. 11, 101.
apaneya auch: zurückzunehmen, Nār. 4, 51.
apanodaka Adj. vertreibend, entfernend, Viṣṇus. 55, 7.
apanodana n. Kauś. 42, 22 Bez. der Verse AV. 1, 26, 1 ff.
-*apanodin* Adj. verscheuchend, vertreibend, Jātakam. 26.
°*apanyāya* m. unkluge Maßnahme, Yudh. 6, 120.
apapayas Adj. wasserlos, Kir. 5, 12.
apapātra, f. *ā* Vasiṣṭha 20, 16.
ápapiváms (schwach *ápapus*) nicht getrunken habend, AV. 6, 139, 4.
apaprasara Adj. gehemmt, Dharmaśarm. 4, 60.
apabhasman Adj. von der Asche befreit, Kāty. Śr. Komm. 233, 20. 21.
apabhāṣaṇa n. ungrammatische, falsche Ausdrucksweise, Kāvyād, 3, 151.
apabhāṣitavai Dat. Inf. mit *na*, man soll nicht ungrammatisch reden, Mahābh. (K.) 1, 2, 8.
°*apabhāṣya* n. üble Nachrede, Amit. XVIII, 24.
apamatsara Adj. unbeneidet, Jātakam. 22, 5.
apamada Adj. frei von Hochmut, Śobh. 70; °seines Stolzes ledig, Yudh. 6, 23.
°*apamantu* Adj. versöhnt, Śrīk. XIV, 66.

apamānaka Adj. verachtend, geringschätzend, Monatsb. d. B. A. 1880, S. 46, Z. 20.
apamārjanaka Adj. = *apamārjana* 1., Agni-P. 31, 48.
apamud Adj. freudlos, kläglich, Śiś. 19, 9. [Yudh. 1, 86; 7, 134.]
apamṛṣṭi f. Abwischung. *duritāpa°*, AV. Anukr. 7, 65.
apayāṇya (!) n. Vasiṣṭha 15, 19 nach Bühler das Abbüßen einer Sünde. — Soll Druckfehler für *apayāpya* sein; vgl. ZDMG 39, 707.
apayātavya n. eine Möglichkeit zu entkommen. *°naya* m. ein Kniff zu entk., Jātakam. 31, 19.
°apayoga m. S II, 333, 11 Loslösung?
apayodharava Adj. kein Kampfgeschrei mehr erhebend, Śiś. 19, 21.
apayodharavāraṇa Adj. durch keine Wolken aufgehalten, Śiś. 19, 21.
apara (nach dem Ko. *n.) Hinterteil des Elefanten, S I, 294, 2 [15 v. u. Ko.]. 3; 485, 3 [hier aber Genus nicht zu bestimmen].
Aparakarman n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
**aparakāya* m. Hinterkörper, Laghuk. 993.
aparakārya besser Adj. später zu vollbringen.
Aparakriyā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°aparagiri m. Untergangsberg, S I, 245, 2; II, 5, 1.
**Aparacānarāṭa* n. N. pr. einer Örtlichkeit, Kāś. zu P. 6, 2, 103.
aparatas Adv. °nach hinten, Śṛṅgt. 126[a].
aparadīkṣin Adj. die spätere Weihe nehmend, Ait. Br. 1, 3, 21.
°aparamā Adj. f. = *apagato ramo ramaṇaṃ yasyāḥ sā*, Yudh. 3, 113.
apararātri f. die zweite Hälfte der Nacht, Komm. zu TS. 1, 688, 1 v. u.
aparavallabha m. Pl. N. pr. eines Volkes, MBh. 6, 370. *aparaballava* v. l.
aparasa Adj. lustlos, Damayantīk. 262.
Aparavidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
Aparasūtra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
aparāktva n. Beseitigung der Abwendung, Śāṅkh. Br. 10, 4.
aparāga °Adj. = *apagataḥ rāgaḥ viṣayeṣv āsaktir yasya*, Yudh. 8, 101.
aparāga °n. = *kakṣyādhaḥkāya*, S II, 45, 1.
aparāgata Adj. nicht weggegangen, Tāṇḍya-Br. 1, 5, 17.
áparāgata [so betont!] TS 6, 6, 7, 2.
aparāṅmukha Adj. auch in übertr. Bed.: nicht abgeneigt, mit Lok. LA. 35, 1.
aparājaya m. das Nichtunterliegen. *manasaḥ* so v. a. das nicht den Mut Sinkenlassen, R. ed. Bomb. 4, 49, 6.
aparājita 3. h) ein best. Backstein, Maitr. S. 2, 8, 14. — i) N. pr. einer surāṅganā, Ind. St. 15. — k) Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 47. — 4. b) ein best. Spruch, Varāh. Yogay. 8, 6.
aparājita m. auch N. pr. eines Śrutakevalin bei den Digambara, Bhadrab. 1, 17; Vardhamānac. 1, 43.
aparājitagaṇa m. Name eines gaṇa von Kriegshymnen, Kauś. 14, 7, N.; Ath. Par. 34, 13; AV. Anukr. 1, 1, 3.
aparājitā Clitoria ternatea, Vās. 246, 2.
aparātaṃsa m. das Nichtbeiseitegestoßenwerden, Kāṭh. 24, 3.
Aparāditya m. N. pr. eines Fürsten, Ind. St. 15, 192.
aparāddhar Nom. ag. eines Vergehens schuldig, Śiś. 10, 14.
aparāddheṣu Adj. dessen Pfeil das Ziel verfehlt, Naiṣ. 3, 70.
aparādhavant Adj. das Ziel verfehlend, Caraka 58, 14 (*nāparādhavān bhavati* zu lesen).
aparādhīna, Nom. abstr. *°tā* f., Kṣem. 2, 21.
Aparānta 2. a) = Konkan (Koṅkaṇa) nach Bühler.
áparāpāta m. das Nichtverstreichen, Maitr. S. 3, 6, 7.
aparābādha Adj. wobei einem andern kein Leid geschieht, Hemādri 1, 15, 3.
aparābhava m. das Nichtunterliegen, Sieg, MBh. 5, 125, 27.
aparāmṛṣṭa Adj. unberührt, nicht in Berührung gekommen mit (Instr.).
aparāyaṇa Adj. (f. *ā*) keine Zuflucht habend, Kāraṇḍ. 45, 16.
aparārdhya Adj. ohne Maximum, nach oben hin (der Zahl nach) unbegrenzt, Āśv. Śr. 9, 9, 15.
Aparāvantya m. Pl. N. pr. eines Volkes, Suśr. 1, 172, 9.
áparāvapiṣṭha Adj. durchaus nicht zu beseitigen, TS. 4, 1, 3, 1.
aparāvartin Adj. sich nicht umwendend, nicht fliehend (im Kampfe).
aparāvāpa m. Nichtzerstreuung, Maitr. S. 1, 4, 2.
aparāvṛttabhāgadheya Adj. dessen Schicksal sich nimmer ändert, ein Unglücksvogel, Vikr. 55, 10.
aparāvṛtti f. Nichtwiederkehr. *°vartin* so v. a. verstorben, Hariv. 3138.
aparikarmitamati Adj. ungeläuterten Sinnes, Śīlāṅka 1, 330.
aparikṣīṇa Adj. nicht erschöpft, — verbraucht, Jātakam. 8.
aparikṣīṇaśakti Adj. von ungeschwächter Kraft. Nom. abstr. *°tva* n. Daśak. 44, 5.
aparigamya Adj. nicht zu umschreiten, Komm. zu Kāty. Śr. 17, 4, 5.
aparigṛhīta Adj. 1. nicht eingepfercht, Tāṇḍya-Br. 6, 8, 10. — 2. von niemand in Besitz genommen, niemandem gehörend, Āpast.
1. *aparigraha* 3. Nichtannahme, Zurückweisung, Bhāg. P. 4, 22, 23. — 4. bei den Jaina das Sichenthalten von jeglicher Verblendung in bezug auf alles Unreale, Sarvad. 32, 22; 33, 9.
2. *aparigraha* Adj. (f. *ā*) 3. von niemand abhängig, R. Gorr. 1, 35, 42. — niemand gehörend, Hemādri 1, 446, 18. — 4. nicht zu umspannen mit (Instr.), R. 1, 13, 25.
aparicalita Adj. unbewegt, unbeweglich, Śiś. 11, 13.
apariccheḍakartar Nom. ag. nicht richtig urteilend, Spr. 3959.
apariccheḍya Adj. nicht genauer zu bestimmen.
aparicyuta Adj. nicht abgefallen von, — untreu geworden, Kathās. 56, 169.
aparijīrṇa Adj. unverdaut, Suśr. 2, 188, 2.
aparijñāna n. Unkenntnis.
aparijñeya Adj. unbegreiflich.
apariṇāma m. Unveränderlichkeit, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 59.

apariṇāmin Adj. sich nicht verändernd, Sarvad. 155, 3. Nom. abstr. °*mitva* n. Auch: sich nicht entwickelnd; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 14. 97; 6, 54.

apariṇāyaka Adj. keinen Führer habend, R. 2, 64, 4.

aparitarkita Adj. 1. unerwartet. — 2. nicht gerichtlich verhört, — vernommen.

aparitāpa Adj. keinen Seelenschmerz empfindend, R. 2, 22, 26.

aparituṣṭa Adj. nicht erfreut, Yājñ. 3, 53.

aparituṣyant Adj. sich nicht befriedigt fühlend, Sarvad. 90, 10.

aparitoṣa m. Unzufriedenheit, Spr. 614.

áparitta (!) Adj. nicht übergeben, Maitr. S. 3, 1, 8 (11, 2).

aparityakta Adj. nicht beraubt, non carens; mit Instr. Varāh. Bṛh. S. 5, 1.

aparityāgin Adj. jemand nicht verlassend.

aparityājya Adj. auch: nicht im Stich zu lassen, — zu verstoßen; — zu überlassen jemand (prati).

aparinirmita Adj. nicht geschaffen (Viṣṇu), Viṣṇus. 98, 50.

aparinirvāṇa Adj. nicht ganz zu Ende gegangen (Tag).

apariniṣṭhita Adj. unerfahren in (Lok.), Hariv. 5672; Suśr. 1, 12, 10. Fehlerhaft für *apariveṣṭita*, Hariv. 5262.

apariniṣpatti f. keine Vollkommenheit, Vajracch. 40, 11.

aparibhakṣita Adj. dessen Genuß jemandem nicht entzogen worden ist, Śāṅkh. Br. 12, 5.

aparibhavanīya Adj. der nicht beleidigt, gekränkt, gedemütigt werden kann von (Gen.).

aparibhāṣaṇa Adj. nicht viel redend, Spr. 4278 v. l.

aparibhāṣita Adj. nicht ausdrücklich ausgesprochen, Bālar. 114, 3.

aparibhāṣya Adj. nicht zu lehren, nicht ausdrücklich zu sagen.

aparibhukta Adj. ungenossen, Saddh. P. 4, 10, b.

aparibhūtājña Adj. dessen Befehle beachtet werden, Mudrār. 67, 11 (110, 5).

aparibhraśyamāna Adj. nicht entlaufend, — entwischend, Kām. Nītis. 10, 34.

aparimāṇa Adj. unbegrenzt, unzählig, Vajracch. 21, 2; 34, 2.

aparimitakṛtvas Adv. unzählige Male, Taitt. Ār. 4, 28, 1.

aparimitadakṣiṇa Adj. wobei Unzähliges als Lohn gegeben wird, Āpast. Śr. 10, 26, 4.

áparimoṣa m. Nichtentwendung, TS. 6, 1, 11, 5.

aparirakṣaṇa n. das Nichtgeheimhalten, Verraten.

aparirakṣant Adj. nicht schonend, daransetzend, MBh. 5, 146, 15; R. ed. Bomb. 4, 25, 10.

aparilupta Adj. was keine Einbuße erlitten hat.

áparivargam auch: ohne Unterbrechung, durchgängig, Āpast. Śr. 2, 11, 3.

áparivṛta, der Akzent zu streichen.

apariveṣṭita Adj. nicht umgeben —, nicht umringt von (Instr.), Hariv. 2, 38, 57.

aparivyakta Adj. nicht ganz deutlich zu sehen, Hariv. 961.

aparivraḍhiman m. Unvermögen zu (Inf.), Śiś. 5, 41.

apariśrama Adj. nicht müde werdend, R. 2, 64, 5.

apariśrānta Adj. unermüdet, unermüdlich.

apariśrita n. kein eingeschlossener Platz, Tāṇḍya-Br. 6, 8, 10.

apariṣiñcant Adj. nicht besprengend, Āpast. Śr. 15, 14, 4.

apariṣvakta Adj. nicht umschlungen, nicht begleitet von (Instr.), Śaṃk. zu Bādar. 3, 1, 1.

aparisaṃsthita Adj. nirgends stehenbleibend, R. ed. Bomb. 3, 60, 37.

aparihāṇa n. das Nichterleiden einer Einbuße, das Nichtzukurzkommen.

aparihāravant Adj. nicht zu vermeiden.

aparihita Adj. = *pariṣecanahīna* (Nīlak.), MBh. 13, 104, 90, v. l.

aparihīṇakālam Adv. ungesäumt, sogleich, Bālar. 257, 11.

aparihīyamāṇa Adj. nicht mangelnd, 41, 21.

aparīkṣita Adj. unbekannt, R. 5, 81, 7; Spr. 543.

áparītta [*aparitta* Hdschrr.) Adj. nicht übergeben, Maitr. S. 3, 1, 8.

aparītya Adj. nicht zu umschreiten, Kāty. Śr. 17, 4, 5.

aparuṣa auch: nicht hart, weich, zart, Bhāg. P. 5, 8, 18.

aparús n. eine andere Stelle als das Gelenk, Maitr. S. 3, 9, 2 (114, 16).

aparedyús [so betont] Maitr. S. 3, 7, 8.

**Apareṣukāṣaśamī* f. N. pr. Kāś. zu P. 2, 1, 50. Lies °*kāma*°.

Aparokṣānubhūti f., *Aparokṣānuśruti* f., Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

aparódhuka [so zu betonen!].

aparodhya Adj. in *anaparódhya* (s. d.).

aparopatāpin Adj. anderen keinen Schmerz bereitend. Nom. abstr. °*pitā* f. Hemādri 2, a, 18, 1.

aparṇa Adj. °= *apagatarṇa* H 43, 161.

°*Aparṇābhartar* m. = Śiva, Śrīk. XXIV, 25.

2. *apartú*, so zu akzentuieren.

aparyantá, so zu akzentuieren.

aparyāṇa Adj. (f. *ā*) ungesattelt, Kād. (*śaka* 1793) 192, 14.

aparyāpti f. Unzulänglichkeit, Mālatīm. (ed. Bomb.) 59, 2.

aparyāsita Adj. nicht umgestürzt, — zunichte gemacht, Kir. 1, 41.

aparyudasta Adj. nicht ausgeschlossen, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 5, 124.

aparyeṣita und *aparyeṣṭa* Adj. nicht gesucht, Saddh. P. 4, 31, b; 7, b.

aparvata Adj. ohne Berge, R. 4, 63, 23.

aparvatīya Adj. ohne Erhöhungen, eben, R. 4, 44, 106.

aparván 1. lies 7, 10. — Lok. zur Unzeit, Kir. 17, 29.

aparvabhaṅganipuṇa richtig! *aparvabhaṅga* m. das Brechen (intrans.) an einer Stelle, wo kein Gelenk ist, d. h. das Brechen im Gegensatz zum Biegen; vgl. *athāparvaṇi bhajyeta na nameteha kasyacit* MBh. 12, 133, 10.

aparhāṇa n. = *aparihāṇa*, Śāṅkh. Br. 4, 14; 16, 3.

1. *apalaksaṇa* n. ein ungünstiges Zeichen, Jātakam. 13.

2. *apalakṣaṇa* Adj. ungünstige Zeichen an sich habend, Jātakam. 13.

apalakṣmaṇa Adj. ohne Lakṣmaṇa (Rāma's Bruder), Bālar. 115, 1.

apalapana n. das Schmeicheln, Mudrār. (n. A.) 102, 3.

apalapanīya Adj. zu leugnen, zu verneinen, Kap. 5, 128.
apalāpa m. °am Ende eines Komp. = *tiraskāraka*, S I, 401, 2.
apalāyana n. das Nichtfliehen.
apalāyin Adj. nicht fliehend.
°*apalālasa* Adj. ohne Verlangen, H 43, 190.
apavarga das Abschießen (eines Pfeiles), Kir. 16, 20.
apavaraka m. n. °Innenraum. s. *kārāpavaraka*.
°*apavastu* n. = *apadravya* E 555 (K).
apavātā f. wohl eine Kuh, die ihr Kalb nicht mehr gern hat, Kauś. 31, 6.
apavāda 5. Lockton, Śiś. 6, 9.
apavādin °Subst. m. Tadler, Śuk. t. o. Einl. [p. 9, 6. 7.]
°*apavāpa* m. S II, 264, 8?
apavitra Adj. (f. *ā*) verunreinigend, unrein (eigentlich und übertragen).
**apavitray* pollute, Harṣac. 19, 2.
apavitratva n. (°Abstr.) Unlauterkeit, S II, 281, 21.
apaviddhaka m. ein verstoßener Sohn, Devala.
apaviddhaka n. °eine Art Umarmung, Y 98.
apaviddhi f. Verwerfung, Caraka 1, 26.
apavidyā f. schlechtes Wissen, Unwissenheit, Mārk. P. in Śāktān. Kap. 1; Kirāt. 16, 32.
apavipad Adj. leidlos, Damayantīk. 172.
apavṛttabhāva m. Abneigung, Jātakam. 21, 3.
°*apavyayana* n. Ableugnung, Kauṭ. 191, 19. Die richtige Lesart *apavyayane* steht in B und wird durch die Parallelstelle Manu 8, 332 bestätigt. M, A und die Übersetzung lesen *apavyathane*.
apavyavastha Adj. schwankend, bald so bald anders seiend, Naiṣ. 6, 106.
apavyāhāra m. profane Worte, Ko. zu Kāty. Śr. S. 250, N. 3.
apaśakuna n. ein ungünstiges Omen, Vāstuv. 1, 82; S I, 351, 15 v. u. (Ko.). 13 v. u. (Ko.); II, 71, 12 v. u. (Ko.).
apaśaṅka °Adj. (f. *ā*) ohne Bedenken, Yudh. 2, 100.
Apaśabdanirākaraṇa n. Titel eines gramm. Werkes, Bühler, Rep. No. 271.
°*apaśabdābhāsa* m. Bez. einer Strophenform, H 43, 333.
apaśabdita Adj. gegen die Grammatik gesprochen, R. ed. Bomb. 4, 3, 29.
apaśālīna Adj. nicht verlegen. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 8, 18.
apaśīla Adj. ungesittet, gemein (Person), Kāśīkh. 75, 37.
apaśútā f. Mangel an Vieh, Maitr. S. 2, 1, 8.
apaścāttāpin Adj. keine Reue empfindend.
apaścima °= *advitīya*, S II, 37, 2.
ápaśyant nicht gewahr werdend 127, 7 (*apaśyantī*); 81, 29 (*apasyatī*); nicht sehend, in der Astrol. so v. a. nicht in adspectu stehend von (Akk.), Varāh. Bṛh. 5, 1. — nicht erwägend, — prüfend, Chr. 211, 6.
apaśrama Adj. unermüdlich, Naiṣ. 7, 41.
apaślīlāyita n. zierliches Ausdrücken, Damayantīk. 248.
°*apasaṃkhya* Adj. zahllos, H 48, 139.
apasada m. °Abfall, S II, 248, 23.
apasadas n. findet Mahādeva in Sāṃkhyas. 6, 34. Er erklärt: *kutarkayuktam apasado duṣṭā sabhā. tatrātmajñānaṃ na yuktam.*
°*apasarga* m. Beseitigung, Śuk. t. o. 3 [p. 15, 18].
apasarpya (Konj.) Adj. fortzujagen, Spr. 574.
apasāra m. °Flucht und °eine Art Tanz, H 11, 33.
°*apasāraka* = *apasāra* (Entrinnen), Kuṭṭ. 86.
apasāraṇa n. auch: das Verbannen, Mahāvīrac. 54, 10.
apasubrahmaṇya Adj. ohne den subrahmaṇya, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 23, 13.
apasṛti f. °Entgehen, Amit. XIII, 23. — °Weggehen, Śrīk. XXII, 12.
apaskanda Adj. wegschnellend, AV. Paipp. 2, 5, 4.
apastana Adj. der Mutterbrust entbehrend, MBh. 13, 70, 16.
°*apastama* Adj. werktätigst, Mgs. II, 8, 4[n].
apaspaśa Adj. (f. *ā*) ohne Kundschafter und zugleich: ohne die Einleitung Patañjali's zum Mahābhāṣya, Śiś. 2, 112.
1. *apaspṛś* zu streichen.
apasphúr, so zu akzentuieren.
apasmṛti f. °= *kṣobha*, Śrīk. XVI, 16.
apasvara Adj. einen falschen Ton singend, S. S. S. 117.
°*apahati* f. S II, 368, 8.
-*apahara* (f. *ā*) entreißend, raubend, Bhām. V. 1, 25.
apaharaṇa. Etwa: das Fernhalten aller Widerwärtigkeiten, Jātakam.
apahasita n. ein Lachen, bei dem einem die Tränen in die Augen kommen, Daśar. 4, 71; Sāh. D. 86, 12.
apahastaka Adj. handlos, Śāṅkh. Gṛhy. 2, 12; 6, 1.
°*apahastaka* n. eine Art Schlag, V 147. 149; E 512 (A). 519 (R). 520 (K).
°*apahastayate* [pw nur °*ti*], Amit. III, 7. — *apahastita* auch Śrīk. 7, 52; H 4, 10.
apahāraka auch so v. a. mehr Gewicht —, größere Geltung habend, Vivādaratnākara 37, 7.
apahārya Adj. dem etwas (Akk.) wegzunehmen ist, Āpast.
°*apahāsin* verlachend (= übertreffend), S I, 79, 3; 297, 3; 593, 6; 604, 5.
apahṛt Adj. fortnehmend, verscheuchend, Śobh. 63.
apahelana n. Geringschätzung, Mon. d. B. A. 1880, S. 37. Vgl. *avahelana*.
apahnava m. Zuneigung, R. Gorr. 2, 24, 12.
apahnavana n. das Leugnen, Śīlāṅka 1, 251.
apahvara m. der Krümmer, Bez. eines best. Krankheitsdämons, Pār. Gṛhy. 1, 16, 24.
°*apāṃsu* Adj. = *avidyamānaḥ pāṃsur dhūliḥ* (*mālinyam iti yāvat*) *yasya tat*, Yudh. 2, 77.
apāṃsula Adj. (f. ā) unbefleckt, rein (in übertragener Bed.). Subst. f. eine tugendhafte Frau.
apākartos [so betont!] Maitr. S. 1, 4, 5.
apākṛti f. auch: feindliche Gesinnung, Auflehnung, Kir. 1, 27.
apākesthá zu streichen; vgl. *āpākesthá*.
apāṅga m. auch so v. a. Kennzeichen, MBh. 1, 89, 23.
°*apāṅgapāta* m. Seitenblick, S I, 104, 2.

°*apāṅgay*[*ati*] Śṛṅgārasarv. p. 3, Z. 3 v. o.; 16, Z. 8 v. u.

apācyá 1. ṚV. 8, 28, 3.

°*apācīnatā* = *pratikūlatā*, S II, 162, 7.

apāñc *südlich, S II, 34, 7 v. u. (Ko.) in *apāgdik*.

apāñcālya n. Vernichtung der Pañcāla oder — der Fürsten der P., MBh. 8, 82, 10.

apāṭita Adj. nicht gespalten, Hemādri 2, a, 75, 19.

apāṭha m. kein Studium, Vakanz, Divyāvad. 487, 13.

apāṇi Adj. ohne Hände, Nom. abstr. °*tva* n. MBh. 12, 180, 13.

apāṇigrahaṇā Adj. f. unverheiratet, Kathās. 67, 85.

apātrī Adv. mit *bhū* für etwas (Gen.) ungeeignet werden, Jātakam. 28.

apātheya Adj. ohne Wegekost, — Reisevorrat.

apādādibhāj Adj. nicht am Anfang eines Stollens stehend, ṚV. Prāt. 2, 31.

apādāna 3. m. ein beim apādāna 2. gesprochener Spruch, Āpast. Śr. 2, 2, 1.

°*apāduka* n. Höhle, S 1, 190, 7 (oder *āpāduka* zu lesen?).

apādyā Kauś. 42, 22; 82, 5 Bez. der Verse AV. 4, 33, 1 ff.

apānadṛ́h Adj. (Nom. °*dhṛ́k*) das Einatmen fest (dauernd) machend, TS. 7, 5, 19, 2.

apānīya Adj. ohne Trinkwasser, MBh. 1, 140, 78.

apānunutsu Adj. mit Akk. zu verscheuchen —, zu entfernen beabsichtigend, Kāśikh. 81, 4.

apāpaka Adj. = *apāpa*, Naiṣ. 4, 62.

apāpad Adj. frei von Unglück, Śobh. 70.

apāpada Adj. Heil verleihend, Śobh. 70.

apāpadarśin Adj. keine bösen Absichten habend, R. ed. Bomb. 2, 73, 12.

apāparogin Adj. mit keiner bösen Krankheit behaftet, Hemādri 1, 14, 16.

apāpāya Adj. frei von Gefahren, Śobh. 47.

ápāmaṃbhaviṣṇu [so betont].

apāmārgī f. ein Holzscheit von Achyranthes aspera, Kauś. 46, 49.

Apāmārjana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*apām āśaya* m. = Ozean, Rasas. 228[d].

apāmítya n. Äquivalent, Maitr. S. 1, 10, 2.

apāya °Adj. = *apagato 'yaḥ śubhāvaho vidhir yeṣāṃ te 'pāyā bhāgyahīnāḥ*, Yudh. 3, 55.

apāyasaṃvartanīya Adj. zum Verderben —, zur Hölle führend, Vajracch. 34, 18.

apāyin Adj. °dem der Untergang droht [*apāyaḥ nāśo 'syāstīty apāyī*], Yudh. 8, 50. — so v. a. °vernichtend, Yudh. 1, 39 (*narasurāpāyī* = *narāś ca surāś ca tān apāyate dūrīkurute*).

1. *apāra* m. n. °eine andere Öffnung als das Schleusentor, Kauṭ. 170, 10.

2. *apārá* auch: kein jenseitiges Ufer habend, TS. 7, 5, 3, 2. Auch: dem schwer beizukommen ist, R. ed. Bomb. 4, 28, 59.

apāraṇīya Adj. zu dessen Ende man nicht gelangen kann, mit dem oder womit man nicht fertig werden kann, nicht zu überwinden, — zu vollbringen.

apāramitā f. keine Vollkommenheit, Vajracch. 29, 1.

apārayant Adj. auch: nicht überwinden könnend, MBh. 4, 21, 18; jemand oder etwas (Akk.) nicht zu widerstehen vermögend, 3, 167, 40; 9, 20, 9; nicht erwarten könnend, LA. 20, 17 v. l. In der Bedeutung nicht vermögend mit Inf. oder einem Nom. act. im Lok. (Bhāg. P. 8, 2, 30).

Apārāyaṇīya n. Titel einer Grammatik, Ujjval. zu Uṇādis. 4, 102. 158. Vgl. *pārāyaṇīya*. — Ist nach Aufrecht Adj. „nicht dem Pārāyaṇīya gemäß“.

apārijāta Adj. frei von Feindesscharen, Śobh. 62; S I, 345, 3 (hier auch = °ohne pārijāta-Bäume).

apārtham Adv. °nutzlos, Yudh. 6, 67.

apārthay[*ati*] unnütz machen, Naiṣ. 9, 80.

apārthī Adv. mit *kṛ* verschmähen, ZDMG 36, 510.

°*apālasya* Adj. ohne Trägkeit, unverdrossen, Yudh. 5, 73.

apāli Adj. ohne Ohrläppchen.

apāvaraṇa n. das Abbinden, Komm. zu Āpast. Śr. 10, 9, 10.

apāvṛt Adj. keine Fesseln kennend, ungehemmt, Bhāg. P. 5, 18, 5; 11, 29, 12.

apāsa in *durapāsa* (s. d.).

apāsa °Adj. (f. ā), hoffnungslos, Yudh. 8, 84 [*apāśā nirāśā śasayor aikyāt*].

°*apāsin* Adj. = *apāsyati nyakkaroti yaḥ*, H 43, 290.

apāsu Adj. entseelt, Naiṣ. 4, 46.

api 2. h) *api nu* Fragepartikel, Vajracch. 25, 22; 39, 17; 40, 17; 41, 10; 42, 8. — vielleicht, Jātakam. 22. 23. 28, 36; 31, 68; 32, 34. *apy eva* dass., Divyāvad. 2, 12; 5, 5; 71, 20. *api-api* sowohl — als auch, 57, 18.

apiṅgākṣa Adj. (f. ī) nicht gelbäugig, Hemādri 1, 681, 17.

apicchila Adj. nicht schleimig, — schlüpfrig, — schmierig.

°*apiṇḍīkṛta* nicht zusammengeballt (Kloß), S I, 386, 10 v. u. (Ko.).

°*apitṛdravya* Adj. ohne väterliches Erbe, Kauṭ. 160, 8.

apidhāna Gīt. 5, 13 (so zu lesen statt 3, 15) nach einem Komm. Adj. ohne Hülle.

apinaddhākṣá mit verbundenen Augen, Maitr. S. 2, 1, 6.

apinvamāna Adj. nicht mehr tropfend, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 3.

apipāsita Adj. keinen Durst empfindend, Saṃhitopan. 42, 6.

apippalāda Adj. keine Früchte der Ficus religiosa essend und: nicht den Sinnenfreuden ergeben, Bhāg. P. 11, 11, 7.

apiśásas [so betont!] Maitr. S. 4, 13, 4.

apiśāca Adj. von piśāca's befreit, R. ed. Bomb. 3, 64, 65.

apiśuna Adj. nicht verleumderisch, Śāṅkh. Gṛhy. 4, 12.

apisoma Adj. Anteil am Soma habend, JAOS 11, CXLVI.

apisomapītha Adj. Anteil am Soma-Trunk habend, Śāṅkh. Br. 4, 4. Vgl. *anapi*°.

ápihiti [so betont!].

°*apīḍa* (n.) Nichtdrücken, Kuṭṭ. 103.

apīḍana Adj. (f. ī) nicht peinigend, — peinlich, Jātakam. 31, 33.

apīḍayant 3. nicht quälend, — peinigend, MBh. 13, 37, 3.

apīḍā, Instr. nicht ungern, gern.

apuṇyakṛt Adj. nicht rechtschaffen, — tugendhaft, Śiś. 1, 14.

apuṇyaśīla Adj. (f. ā) unglückselig, MBh. 2, 66, 1.

aputryapaśavya Adj. (f. *ā*) für Söhne und Vieh nicht dienlich, Saṃhitopan. 8, 7.

ápunarābhāva m. das Nichtwiedererscheinen, Maitr. S. 3, 8, 4.

°*apunarunmīlana* Adj. never again opening the eyes, Harṣac. 188, 15.

apunarnivartin Adj. nicht wiederkehrend, Śiś. 1, 64.

apunarnivṛtti f. Nichtwiederkehr, Śis. 14, 64.

apunarbhava Adj. (f. *ā*) ohne Wiedergeburt, Hemādri 1, 215, 5.

apunarmāra Adj. ohne wiederholtes Sterben, VP. 2, 8, 96.

apunarmṛta n. kein abermaliges Sterben, Bhāg. P. 5, 19, 25.

°*apunarlabhya* nicht wieder zu erlangen, S II, 37, 2.

apuraskṛta Adj. hintangesetzt, Naiṣ. 2, 20.

apuruṣa m. Unmensch, ein grausamer Knecht (Yama's), Jātakam. 29, 30.

apuruṣāparādha m. Nichtverschulden der Person, Gaut. 12, 42.

apuruṣārtha m. nicht das Ziel des Menschen, der Seele; Nom. abstr. °*tva* n. Kap. 1, 47. 82; 5, 78.

ápurogava AV. 20, 135, 7.

apuṣkala Adj. auch: inhaltsleer, nichtssagend, Harṣac. 138, 7.

apuṣpita Adj. nicht mit Blüten versehen, R. ed. Bomb. 4, 60, 12.

apūtatva n. (°Abstr.) Unlauterkeit, S II, 281, 20.

ápūtabhṛt m. kein pūtabhṛt, Maitr. S. 2, 11, 5.

apūpá, so zu akzentuieren.

apūra Adj. (f. *ā*) nicht zu befriedigen, — zu stillen (tṛṣṇā), Bhāg. P. 7, 13, 23.

apūraṇa 1. Adj. (f. *ī*) am Ende eines Komp. auch: nicht voll machend, so v. a. daran fehlend, Bhāg. P. 10, 13, 28.

apūrṇa 2. lies 98, 2.

apūrya Adj. nicht zu erfüllen, — zu befriedigen, MBh. 12, 17, 4.

apūrva 1. b) Z. 3 lies *prajāpates tanūḥ*. — c) früher nicht verheiratet, Āpast. — *apūrveṇa* so v. a. vor allem, Divyāvad. 36, 8. — so v. a. Neuling, Kir. 6, 39. — °westlich, Muk. 225[a].

Apūrvamaṇi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

apūrvin auch: noch unverheiratet, R. ed. Bomb. 3, 18, 4.

apṛthagdharmacaraṇa Adj. in bezug auf Pflicht und Lebenswandel nicht seinen eignen Weg gehend, Agni-P. 18, 23.

apṛthagbhūta Adj. nicht verschieden, identisch, Daśak. (1925) 2, 74, 10.

°*apṛthagvartin* nicht anders handelnd, S I, 233, 8 v. u. (Ko.).

apṛthātmaja Adj. ohne Yudhiṣṭhira, von Y. erlöst, Veṇīs. 97.

apṛṣṭha n. kein richtiges pṛṣṭha, Tāṇḍya-Br. 5, 2, 4.

apetabhī Adj. furchtlos, M. 7, 197.

°*apetavant* weggegangen, befreit, S I, 504, 8.

[*apeya*,] f. *ā*.

apelava Adj. nicht zart, grob, Kathās. 101, 156.

aponaptrīya [so betont!] Maitr. S. 2, 3, 3.

aporṇavana n. das Abbinden, Komm. zu Āpast. Śr. 10, 9, 10.

apoha auch: das Wegwerfen, Daśa Karm. zu Kauś. 75, 15.

apauravа Adj. (f. *ā*) ohne Paurava, Hariv. 11081.

apauruṣeya, Nom. abstr. °*tā* f. Sarvad. 131, 16. — Nom. abstr. °*tva* n., Kap. 5, 41. 48.

apaurṇamāsa Adj. ohne Vollmondsfeier, Muṇḍ. Up. 1, 2, 3.

apauṣkalya n. das nicht vollkommen Ausgebildetsein, Unreife, Bhāg. P. 4, 29, 72.

°*apchaṭā* Wassermenge, S I, 530, 15 (Ko.).

aptumánt [so betont!].

aptúr und *aptúrya*, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 122 ff.

apnaḥsthá, lies Aufseher, Verwalter. ṚV. 6, 67, 3 ist *apaseva* in *apasa* (d. i. *apasaḥ*) *iva* zu zerlegen.

Appakavi m. N. pr. eines Dichters und °*kavīya* n. Titel seines Werkes, Opp. Cat. 1.

apyaya m. °das Zukommen, Ausgeführtwerden, Kauś. 16, 8; 23, 17; 24, 36; 46, 13.

°*Aprakampakopa* m., N. eines gaṇa, H 11, 21.

aprakampya Adj. nicht zum Zittern zu bringen, R. 6, 36, 95.

aprakarṣa° nicht in hohem Grade, nicht ganz und gar.

aprakāṇḍa, lies: Adj. stammlos, AK. 2, 4, 1, 9.

aprakāśita Adj. nicht offenbar gemacht, Śiś. 10, 15.

aprakāśin Adj. unsichtbar, MBh. 13, 16, 38.

aprakṛtistha Adj. (f. *ā*) = *aprakṛti*, Hemādri 1, 680, 1.

aprakṣāla Adj. sich nicht waschend, MBh. 14, 92, 7 v. l. Nach Nīlak. = *śeṣahīna*.

aprakhyātā f. Nichtwahrnehmbarkeit, MBh. 3, 22, 12; 9, 4, 2.

aprakhyāla Adj. MBh. 14, 2852. v. l. *aprakṣāla* und *prasaṃkhyāna*.

apragalbhatā f. Ängstlichkeit, Aparārka.

apragādha Adj. bodenlos, überaus tief, Divyāvad. 596, 13.

apragīta Adj. nicht singend hergesagt, Sarvad. 169, 17.

apraguṇa Adj. auch störrisch, widerspenstig, Zit. bei Vāmana 4, 2, 7.

apragraha Adj. (f. *ā*) ohne Leiter, — Zügler, Hariv. 2370.

ápraghnatī Adj. etwa: nicht weiter treibend (Wasser), Śat. Br. 13, 8, 1, 9.

apracaraṇīya Adj. nicht im Gebrauch befindlich, zur Reserve bestimmt, Āpast. Śr. 15, 6, 11.

apracāra m. das nicht zum Vorschein Kommen, Bhām. V. 2, 120.

apracetita Adj. unbemerkt, Bhaṭṭ. 8, 24.

apracodita Adj. nicht angekündigt.

apracchādayant Adj. nicht verbergend, Sarvad. 118, 22.

apracchādita Adj. unbedeckt, unbelegt (Erdboden), Viṣṇus. 60, 3.

apracchāya Adj. schattenlos, Jātakam. 30.

áprajaniṣṇu [so betont!].

aprajāyant Adj. nicht zeugend, MBh. 12, 34, 14.

áprajñāta [so betont!] TS. 6, 3, 4, 8.

aprajñāna n. Unkenntnis, Vaitān.

aprajñāyamāna Adj. [nicht gekannt werdend =] nicht bekannt, Vasiṣṭha 3, 13.

apraṇata Adj. nicht vorgebeugt, Gobh. 1, 2, 15.

apraṇaya m. Nichtzuneigung, Kälte (des Herzens), Spr. 2991.

apraṇayin Adj. zu dem man sich nicht hingezogen fühlt, den man nicht mag, Spr. 941.

apraṇāmita Adj. nicht mit dem zweiten svara beginnend und dem dritten endend, Saṃhitopan. 17, 3.

apraṇodya Adj. auch: nicht zu verscheuchen, — beseitigen. Nom. abstr. °*tva* n. Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 222.

apratapta Adj. nicht erhitzt, kalt (Eisen), Bhāg. P. 6, 16, 24.

apratāpin Adj. aller Würde bar, MBh. 3, 183, 72.

aprati auch Adv.

apratikarmakriyā f. Unterlassung der Schmückung des Körpers, Viṣṇus. 25, 9.

apratikarṣa m. Nichtzusammenrükkung, Nichtvereinigung.

apratikalpa Adj. (f. *ā*) unvergleichlich.

-apratikāṅkṣin Adj. nicht erwartend, nicht hoffend auf, Lalit. 217, 9.

apratikārasevin Adj. kein Heilmittel anwendend, Suśr. 2, 361, 16.

apratikārya Adj. wogegen sich nichts tun läßt, Mahāvīrac. 8, 20.

apratikurvant Adj. keinen Gegendienst leistend, R. ed. Bomb. 4, 33, 47.

apratikūlakṛt Adj. sich nicht widersetzend, R. Gorr. 2, 52, 10.

apratikūlayant Adj. dass., R. 2, 52, 70.

apratikūlavāda Adj. nicht widerredend, MBh. 3, 120, 7.

apratikriya Adj. wogegen es keine Abhilfe gibt, Jātakam. 32.

apratikriyamāṇa Adj. (f. *ā*) nicht ärztlich behandelt werdend, Suśr. 1, 266, 5. 10; 267, 16.

apratikrudhyant Adj. jemandem (Akk.) nicht wieder zürnend, MBh. 3, 29, 9.

apratikrūra Adj. nicht wieder hart, Härte nicht erwidernd, MBh. 12, 278, 8.

apratikrośant Adj. nicht anschreiend, Jātakam. 12.

apratigaja Adj. keinen ebenbürtigen Elefanten sich gegenüber habend, MBh. 7, 27, 5.

apratigata Adj. als Erklärung von *ápratīta* Sāy. zu ṚV. 4, 42, 6.

apratigṛhīta Adj. nicht angenommen, Tāṇḍya-Br. 13, 7, 12. 13.

apratigrāhin Adj. nichts annehmend.

apratigha Adj. °ungehindert, H 47, 120.

2. *apratighāta* Adj. unbehindert, unwiderstehlich, Bhāg. P. 1, 12, 16.

ápratijagdha Adj. nicht verzehrt, — verschlungen, Maitr. S. 1, 4, 10 (Kāṭh. 32, 7).

apratijalpant Adj. nicht antwortend, R. 6, 98, 12.

apratitarkita Adj. unerwartet oder wovon man sich keine Vorstellung zu bilden vermag.

apratidruh Adj. jemandem nicht wieder (contra) zu schaden suchend.

apratinandant Adj. nichts wissen wollend von (Akk.), MBh. 3, 60, 8.

apratinandita Adj. zurückgestoßen, verstoßen von (Instr.), Bhāg. P. 4, 4, 8.

apratinoda lies m. statt n.

ápratinoda [so betont!] Maitr. S. 3, 3, 8; 6, 6.

2. *apratipatti* Adj. verblüfft, ratlos, Harṣac. 131, 20.

**apratipudgala* m. ein Buddha, Mahāvy. 1.

apratipūjita Adj. nicht geehrt, Spr. 2407.

1. *apratibandha* m. Ungehemmtheit.

2. *apratibandha* Adj. ungehemmt. Von einer Erbschaft im Gegensatz zu *sapratibandha*, Mit. 2, 44, b.

apratibodhana n. Unkenntnis, MBh. 12, 304, 9.

apratibodhavant Adj. ohne Bewußtsein, — Intelligenz, VP. 1, 5, 6.

apratibhaṭa Adj. unwiderstehlich, Daśak. 4, 11.

apratibhā auch: das dem Gedächtnis Nichtgegenwärtigsein, Baudh. 3, 9, 8; Śāṅkh. Śr. 10, 12, 5.

apratibhāna n. das Nichtanstehen, Nichtpassen, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 11, 1.

apratibheda m. Nichtverrat, Geheimhaltung, Kathās. 12, 70.

apratimalla Adj. ohne Nebenbuhler, unvergleichlich, Mahāvīrac. 94, 4; H 14, 28.

apratiratha 3. *ápratirathatva* [so betont!].

apratiruddha Adj. ungehemmt.

apratirodhana n. MBh. 12, 11325 fehlerhaft für *apratibodhana*.

apratilīnā Adj. f. unverschleiert, Lalit. 179, 18. 19.

apratilomayant Adj. sich nicht widersetzend. *vācā* so v. a. nicht widersprechend, Āpast.

aprativartana n. das Nichtwiederkehren, Nichtwiedererscheinen, MBh. 12, 307, 17.

°*aprativastu* Adj. ohne Gegenstück, unvergleichlich, Śrīk. XVI, 13.

aprativāṇi Adj. unbehelligt, ungehemmt, Mahāvy. 245, 1241; Divyāvad. 654, 27.

aprativārita Adj. nicht zurückgehalten, — abgehalten, — abgewehrt.

ápratividdha Adj. unverwundet.

apratividdhāna n. das Nichttreffen von Maßregeln, Mudrār. 70, 21 (117, 13). Am Anf. eines Komp.: ohne alles Hinzutun, Śiś. 10, 37.

aprativideya auch Y 64, Z. 3 v. u.

aprativindamāna Adj. nichts wissend von (Akk.), MBh. 1, 192, 14.

**aprativirata* Adj. sich (böser Handlungen) nicht enthaltend, Mahāvy. 245, 893.

°*aprativihita* Adj. unversorgt (Frau), Kauṭ. 158, 18. Vgl. *prativihita*.

apratiśaṅkamāna Adj. kein Bedenken tragend.

**apratiśaraṇa* Adj. unverbrüchlich, Mahāvy. 63.

apratiśāsana Adj. keine andere Autorität habend, keinem andern gehorchend, Ragh. 8, 27.

apratiśuṣkāgra Adj. (f. *ā*), an der Spitze nicht vertrocknet, Āpast. Śr. 1, 1, 8; 7, 1, 17; 12, 5.

apratiśrabdha Adj. nicht aufhörend, — zu Ende gebracht, Divyāvad. 133, 19.

apratiśraya Adj. keine Zufluchtsstätte habend, Kathās. 52, 295.

°*apratiśrāvin* Adj. nicht versprechend, in *cāpratiśrāviṇī* Kauṭ. 175, 9 nach B (*vā pratiśravaṇī* M, A).

ápratiṣikta und *apratiṣekyá* [so zu betonen!].

apratiṣekyá, genauer: wobei kein Begießen stattfindet, Āpast. Śr. 6, 6, 5; 15 18.

apratiṣedhita Adj. nicht verwehrt, — untersagt, — verboten, MBh. 12, 12, 19.

ápratiṣṭhā f. Unbestand, TBr. 1, 2, 5, 1.
ápratiṣṭhāyuka [so zu betonen!].
apratiṣṭhita 3. auf nichts fußend, sich auf nichts verlassend, Vajracch. 21, 12. 17; 27, 5; 32, 5. 6.
apratisaṃhṛta Adj. ungehemmt, unbehindert, R. 2, 22, 10.
apratisaṃkrama Adj. (f. *ā*) worauf sich nichts abspiegelt, Sarvad. 155, 3.
apratisaṃkhyā f. Unüberlegtheit, Unbesonnenheit, Jātakam. 21, 11.
**apratisama* Adj. unvergleichlich, Mahāvy. 19. 128.
apratisara Adj. etwa: keinem Überfall ausgesetzt, Harīv. 8048.
apratisādhya Adj. unheilbar. °*roga* Adj., Komm. zu Viṣṇus.
apratihṛta Adj. wobei der Pratihartar nicht einfällt, Āpast. Śr. 14, 21, 13; nicht vom Pratihartar unterbrochen, Tāṇḍya-Br. 7, 1, 4.
apratīkāra °Subst. m. Vernachlässigung, Nachlässigkeit, Kauṭ. 170, 8.
apratīkārya Adj. wogegen sich nichts tun läßt, Mahāvīrac. 102, 14; 105, 15.
apratīkṣa Adj. nicht zurückblickend, Āpast. Śr. 8, 8, 18; 18, 10; Āpast. Gṛhy. 18, 12.
apratīgha Adj. = *apratigha*, Vāyu-P. 1, 5, 23.
apratīghāta Adj. auf keinen Widerstand stoßend, Ragh. 17, 68.
apratīghātin Adj. dem niemand Hindernisse in den Weg legen kann, unaufhaltsam. Nom. abstr. °*titā* f. MBh. 12, 255, 8.
apratīhāram Adv. °ohne jedesmal zurückzureiben, Kauś. 28, 13. [Vgl. ZDMG 53, S. 223.]
apratta Adj. nicht zurückgegeben, Tāṇḍya-Br. 6, 10, 18.
aprattadevata und °*daivata* Adj. der Gottheit noch nicht dargebracht, Āpast. Śr. 9, 15, 10.
aprattasaviṣṭakṛta Adj. dem Agni Sviṣṭakṛt noch nicht dargebracht, Āpast. Śr. 9, 15, 10.
aprattāprahutāda Adj. essend, ohne anderen etwas davon gegeben oder den Göttern davon geopfert zu haben, Bhāg. P. 5, 26, 18.
°*apratna* neu [pw hat *pratna*], S I, 18, 5; 475, 7.
apratyakṣa, Nom. abstr. °*tā* f., Sarvad. 5, 5.
apratyabhimṛṣṭa Adj. nicht berührt, Ait. Br. 7, 33, 6.
apratyākhyānaka Adj. unbekämpft (Leidenschaft), Hem. Yog. 4, 7.
apratyāharant Adj. (f. °*ntī*) nicht hin und her ziehend, Gobh. 2, 6, 9.
apratyutthāyika (falsch) und *apratyutthāyuka* (v. l. richtig) Adj. sich vor jemand nicht erhebend, Gop. Br. 1, 3, 19.
apratyutthāyin Adj. nicht ehrerbietig aufstehend, Bhāg. P. 10, 78, 23.
**apratyudāvartya* Adj. unverbrüchlich, Mahāvy. 278.
**apratyuddhārya* Adj. unwiderbringlich, Mahāvy. 278.
apratyūha Adj. ungehemmt, ungehindert, Bhām. V. 2, 135.
apratrāsa m. das Nichterzittern, Tāṇḍya-Br. 6, 7, 10. 18.
aprathamayajña m. nicht das erste Opfer, Vaitān.
°*apradakṣiṇīkāraṇa* n. das Linksumwändeln, S II, 269, 13.
ápradadi Adj. nicht freigebig, AV. 20, 128, 8.
apradāyin Adj. nicht gebend, Viṣṇus. 5, 178.
apraduṣṭa Adj. nicht verdorben (moralisch), Yājñ. 3, 269.
apradhāna Adj. (f. *ā*), Hemādri 1, 514, 20.
**aprapañca* Adj. wohl unerklärlich, unerklärt, Mahāvy. 144.
aprapadyant, aprapadyaṃś ca karmāṇi MBh. 12, 1219 fehlerhaft für *aprayacchaṃś ca sarvāṇi*.
aprapāṇá Adj. wo es nichts zu trinken gibt, AV. 20, 128, 8.
aprapīḍana n. kein Druck, kein Gefühl des Druckes (*kukṣer āhāreṇa*), Caraka 3, 2.
aprapūjita Adj. nicht hochgeehrt, Hemādri 1, 689, 2.
aprabuddha Adj. unentfaltet, unentwickelt, Tejob. Up. 11; Verz. d. Oxf. H. 91, b, 21,
aprabhinna Adj. nicht brünstig (Elefant), MBh. 6, 46, 9.
aprabhūta Adj. nicht ausreichend, Śiś. 10, 83.
ápramatta 2. n. Bez. der siebenten unter den 14 Stufen, welche nach dem Glauben der Jaina zur Erlösung führen.
apramattavant Adj. nicht fahrlässig, MBh. 12, 245, 6.
apramada m. Unlust, Mißstimmung, MBh. 12, 284, 140. Nach Nīlak. Adj. = *pramadayā striyā hīnaḥ*, d. i. *ūrdhvaretas*.
apramā, Nom. abstr. °*tva* n. Sarvad. 133, 12.
apramāṇa Adj. unbegrenzt in °*śubha* und °*māṇābha*. — Subst. das Sichvergegenwärtigen, stetes Denken an, Mahāvy. 30, 69; Jātakam. 7, 39. 32.
apramoṣa m. Nichtentziehung, das Nichtverlustiggehen, Jātakam. 1, 12.
aprayacchant Adj. nicht gebend, überh. MBh. 12, 34, 12.
aprayata °ungezügelt, Mgs. II, 14, 11.
aprayānt Adj. sich nicht bewegend, MBh. 5, 7178. *apayātaṃ* st. *aprayāntaṃ* ed. Bomb. 5, 180, 16.
áprayukta Adj. nicht in Gebrauch genommen, Maitr. S. 1, 9, 7. — Auch: nicht am Platze seiend, Pañc. ed. orn. 60, 4.
aprayujyamāna Adj. 1. nicht beigefügt werdend, 229, 10; 237, 26. — 2. nicht ausgeliehen werdend (auf Zinsen), Pañcat. ed. orn. 3, 17.
aprayoga m. auch: Nichtanwendung, Tāṇḍya-Br. 8, 9, 21. — Nichtbeifügung (eines Wortes), P. 2, 1, 56; VS. Prāt. 6, 23.
aprayogin Adj. nicht angefügt —, nicht ausgesprochen werdend, Zach. Beitr. — °nicht anwendend, S I, 394, 6.
aprayojya Adj. nicht zu gebrauchen, so v. a. nicht in abhängigem Verhältnis stehend von (im Komp. vorangehend). Nom. abstr. °*tva* n. Sarvad. 120, 5.
apralaya° ohne daß die Welt zugrunde ginge, Ragh. 10, 35.
apravaṇa Adj. nicht demütig, MBh. 1, 89, 4.
apravadant Adj. (f. °*datī*), nicht rauschend, Āśv. Gṛhy. 2, 7, 7.
°*apravibhāgin* Adj. ungeteilt, H 47, 90.
apravilāpita Adj. nicht vollständig aufgelöst, — zunichte gemacht, Śaṃk. zu Bādar. 3, 2, 21 (S. 816, Z. 1).

apraviṣṭa Adj. 1. nicht eingetreten, nicht eingedrungen in (Lok.), Bhāg. P. 2, 9, 34; 7, 49, 4. — 2. nicht betreten, Ragh. 11, 18.

apravṛtta Adj. schlecht verfahrend, MBh. 13, 145, 13. — Auch: nicht zur Geltung —, nicht zur Anwendung gekommen, Hariv. 11157.

apravṛtti Adj. untätig, Kauṣ. Up. 4, 8.

apravṛtti f. 3. das Fehlen einer Nachricht über (Gen.), R. Gorr. 1, 4, 71; ed. Bomb. 4, 53, 15.

apravedita Adj. nicht angekündigt, Āpast.

apravlava m. das Nichtzusammensinken, Ait. Br. 4, 19, 2.

apraśaṃsya Adj. nicht rühmenswert, MBh. 3, 253, 22; R. 3, 35, 19.

apraśama m. Wut, Toben, Aufregung, Jātakam. 14, 29.

aprasanna 3. unversöhnt, grollend auf (Lok.), Śiś. 10, 14.

aprasahiṣṇu Adj. nichts vermögend, Śiś. 1, 54.

aprasāra Adj. nicht erscheinend, ausbleibend (Zeuge), Kauṭ. 177, 9.

aprastava m. ein ungelegener Augenblick, R. ed. Bomb. 3, 29, 19.

aprasphuṭa Adj. undeutlich, unverständlich, Kathās. 13, 109.

áprasraṃsa m. das Nichthinfallen.

aprahata 1. ungepflügt, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 20, 2.

áprahāvarī [so zu betonen!].

aprākṛta Adj. auch: ungewöhnlich, außerordentlich, Mahāvīrac. 10, 21; 34, 19; 56, 14, und: nicht in normalem Zustande sich befindend, Hemādri 1, 19, 5. 11.

°*aprācurya* n. = *māndya*, S I, 329, 4 v. u. (Ko.).

áprāṇa m. kein Lebenshauch, Maitryup. 6, 19.

aprāpta 7. hierher wohl °*damaka*, unerwachsene (Tiere) zähmend, MBh. 13, 23, 79. (= *adānta* Nīlak.)

aprāptakāya Adj. etwa: schmächtig, schwächlich geblieben, Divyāvad. 334, 2; 571, 11.

aprāptaprakāśakatva n. das Offenbarmachen dessen, was nicht erreicht worden ist, Sāṃkhyas. 5, 104.

aprāptarajasī Adj. f. noch nicht die Menses habend, Gṛhyās. 2, 18 in ZDMG 35, 544.

aprāptavant Adj. nicht erlangt habend, MBh. 14, 90, 31.

aprāptavibhāṣā f. = *aprāptavikalpa*, P. 1, 3, 43 Sch.

aprāptavyavahāra Adj. unmündig, Aparārka zu Yājñ.; Nārada (a.) 1, 1, 54.

aprāptaṣoḍaśa Adj. (f. *ā*) das 16. Jahr noch nicht erreicht habend, Zitat aus einem Glossar im Komm. zu Āpast. Śr. 15, 20, 8.

aprāpti f. das Nichterreichen, Kap. 5, 104.

aprāyaścitta Adj. ohne Sühne, Āpast.

áprāyu Adv. ṚV. 5, 80, 3.

aprārthanīyā Adj. f. um die man sich nicht bewerben darf, MBh. 4, 14, 36.

aprārthita °without making a request, Harṣac. 39, 14.

aprāveśya n. das Vorrecht der Unbetretbarkeit für (Gen.), Ind. Antiq. 9, 175.

°*aprāśastya* n. Nichterwähnung, Kuval. I, 79 (Ko.).

aprāsuka Adj. = *sacitta*, Śīlāṅka 2, 4.

aprāstāvika Adj. (f. *ī*) zur Unzeit vorgebracht, Mālatīm. (1876) 95, 1.

apriyakṛt Adj. Unliebes tuend, Mahāvīrac. 53, 2.

apriyaṃkara Adj. (f. *ī*), Unliebes erweisend, Agni-P. 6, 24.

aprīta Adj. unbefriedigt, unzufrieden.

aprītamanas Adj. mißvergnügt, Jātakam. 9, 15.

aprītikṛt Adj. = *apriyakara*, Hemādri 1, 552, 21.

aprekṣyamāṇa Adj. nicht gesehen werdend, dem Auge entzogen, Hem. Par. 1, 247.

aplavaga Adj. (f. *ā*) nicht in Sprüngen sich fortbewegend, R. ed. Bomb. 4, 25, 44.

aploṣa m. Nichtverbrennung, Naiṣ. 7, 25.

°*apva* Adj. wasserreich, Mgs. I, 4, 2[b].

apvā, lies *apuā*. — *apvī devī* Ind. Stud. 17, 381 f.

apśuṣka Adj., R. ed. Bomb. 2, 72, 20 v. l. statt *śuṣkāpa*.

apsarasa = *apsaras* in *apsarasālaya*, R. ed. Bomb. 4, 46, 15.

apsarāy Partic. f. °*yitā* Naiṣ. 1, 115.

apsavyà [so zu betonen!].

ápsas (?), *yad apsaś cakṛmā vayam* parallel mit *yad enaś cakṛmā vayam*, Maitr. S. 1, 10, 2 (Kāṭh. 9, 4. *apsvas* Kap. S. 8, 7). Man könnte *áṃhas* oder *ágas* vermuten.

apsā, lies: Wasser gewinnend, so v. a. siegreich überh.

apsānīya Adj. in einer Etymologie Nir. 5, 13.

ápsu Adj. ohne Lebensmittel.

**apsucara* Adj. in den Gewässern wandelnd. [Im General-Index „im Wasser sich aufhaltend, Śāṅkh. Br. 20, 1".]

apsumánt Adj. 3. Bez. eines Agni, Āpast. Śr. 9, 3, 22. — 4. an diesen Agni gerichtet, ebenda 23. — stets Wasser habend, Chānd. Up. 2, 4, 2.

apsuṣádas n. Sitz in den Wassern, Maitr. S. 2, 7, 15.

aphalavant Adj. keinen Lohn bringend, nicht mit Folgen verbunden, MBh. 3, 31, 31.

aphalīkṛta Adj. unenthülst, Mān. Gṛhy. 2, 14, 28. — Pl. unenthülste Reiskörner, Āpast. Śr. 15, 5, 20. —

aphūtkārya Adj. worauf man nicht zu blasen braucht, Kathās. 124, 148.

aphenila Adj. schaumlos, Viṣṇus. 62, 5.

ábaddha 1. auch: ungezügelt. *manas* TS. 3, 1, 1, 2. — 3. noch nicht hervorgetreten, noch fehlend, Ragh. 18, 47.

abandhudāyāda Adj. nicht erbberechtigt, MBh. 1, 120, 32.

abandhura Adj. erhoben, hoch, Uttarar. 114, 2 (154, 8).

abandhuram Adv. traurig, Śiś. 6, 29.

2. *abala* beinahe zu Ende gegangen (Tag), Dharmaśarm. 13, 57.

abalāgni Adj. schlecht verdauend. Nom. abstr. °*tā* f. Campaka 498.

abaliman m. Entkräftung.

abaliṣṭha Adj. überaus schwach, Tāṇḍya-Br. 7, 3, 18.

abalīyastva n. das Nichtvorwiegen, Vāmana 1, 3, 11.

abahirbhāva m. das Nichtaußerhalbsein, Komm. zu Kāty. Śr. 9, 1, 8.

abahirvāsas Adj. ohne Obergewand, Bhāg. P. 9, 8, 6.

abahiṣkṛta Adj. nicht verstoßen, R. 3, 77, 17. An der entsprechenden Stelle ed. Bomb. 3, 74, 19 nicht uneingeweiht, wohl vertraut mit (Lok.).

abahis Adv. inwendig, im Herzen, Bhāg. P. 3, 9, 37.

abahupatnīka Adj. nicht viele Frauen habend, Komm. zu Kāty. Śr. 9, 3, 11.

abahupāda Adj. nicht vielfüßig (Sitz), Āpast.

abahubhāṣin Adj. nicht viel redend, Āśv. Śr. 1, 12, 30. Nom. abstr. °*ṣitā* f. Spr. 740.

abahumāna Adj. keine Achtung bezeugend vor (Lok.), Jātakam. 33, 16.

abahuvyaktiniṣṭha Adj. nicht bei vielen Individuen zutreffend, Mahāvīrac. 112, 6.

abahvakṣara Adj. nicht vielsilbig, ṚV. Prāt. 5, 2.

abādhamāna Adj. nicht hemmend, Naiṣ. 6, 54.

abādhā f. Abwesenheit aller Leiden, Mārk. P. 22, 2.

abāndhava, f. *ā* Spr. 685 v. l.

abāndhavakṛta Adj. nicht durch die Angehörigen bewirkt, Śāk. 92.

°*abāla* Adj. alt, S II, 300, 15; 349, 1 [? *avāla* gedruckt.]

°*abāladhī* Adj. nicht den Verstand eines Knaben besitzend, Yudh. 5, 16.

abāleya m. kein Bāleya, Kāty. Śr. 10, 2, 21 (*avāleya*).

°*abāhu* Adj. ohne Arm, Yudh. 7, 112.

abibhrat Adj. nicht unterhaltend, — ernährend, MBh. 12, 10, 22.

abilavant Adj. keinen Ausguß habend (Topf), Komm. zu Āpast. Śr. 15, 14, 13.

1. *abīja* n. Nom. abstr. °*tva* n. MBh. 12, 320, 33.

ábībhatsā f. Nichtekel, Nichtabscheu, TBr. 1, 1, 3, 9.

abuddha Adj. auch unbemerkt, unbeachtet, Śāṅkh. Br. 26, 3; R. 5, 44, 13.

abuddhadharma m. kein Buddha-Tum, Vajracch. 25, 7.

abuddhija Adj. unbeabsichtigt, MBh. 3, 28, 28.

°*abubhukṣu* not a glutton, Harṣac. 202, 15.

abṛṃhita Adj. nicht gefördert, Bhāg. P. 6, 4, 20.

2. *abodha* Adj. auch: nicht erwachend, MBh. 7, 184, 44.

°*abodhya* not to be aroused by admonition, Harṣac. 197, 15.

abja 4. f. *ā*. N. pr. einer Tochter Bhārgava's, VP.² 3, 238.

abjaka n. Lotusblüte, Agni-P. 29, 12.

°*abjajanman* m. = Brahman, Śrīk. XII, 22.

abjanābhaka m. = *abjanābha*, Agni-P. 30, 1.

°*abjabandhu* m. Sonne, Śrīk. V, 42.

abjabhū m. Bein. Brahman's, Daśak. 30, 18.

°*abjamitra* m. Sonne, Govardh. 341.

abjayoni m. Bein. Brahman's, Hemādri 1, 789, 21. [Yudh. 3, 41; Śrīk. 17, 37.]

°*abjavaktrā* lotusgesichtig, Śrīk. XI, 23.

abda m. *Wolke, H 35, 24; 48, 31 (91).

abdaparyaya m. Jahreswechsel, M. 11, 27.

abdabhū Adj. der Wolke entstammend, Śiś. 6, 72.

abdasahasrika Adj. (f. *ī*) tausend Jahre während, MBh. 3, 82, 95. °*sahasrakī* fehlerhaft MBh. 3, 5037.

abdurga Adj. durch Wasser unzugänglich, M. 7, 70.

**abdhikapha* m. os sepiae, S I, 524, 11 v. u. (Ko.).

Abdhimathana n. Titel eines Werkes in Apabhraṃśa, Alaṃkārat. 7, b.

°*abdhivikṛti* f. = Welle, S II, 147, 10 v. u. (Ko.).

°*abdhiśodhakā* eine best. Pflanze, E 849 (A).

**abbhogīna* Adj. Mahābh. 5, 4, b.

**abrajas* n. ein überaus kleines Teilchen, Mahāvy. 251.

abrahmacarya n. Verletzung der Enthaltsamkeit, Āpast. Śr. 15, 21, 7.

abrahman (n.) °Unkeuschheit, S II, 333, 26; 360, 19.

ábrahmavarcasin Adj. kein hervorragender Geistlicher, Maitr. S. 3, 6, 5.

abrahmavid Adj. den Veda nicht kennend, MBh. 3, 186, 18.

1. *ábrāhmaṇa* 1. auch so v. a.: kein echter Brahmane, Hemādri 1, 28, 3 ff.

abrāhmaṇya *Mangel an Achtung vor Brahmanen, Mahāvy. 127.

abliṅga 1. Sg. Name eines sāman, Viṣṇus. 56, 16.

abhakṣaṇīya Adj. ungenießbar, Tāṇḍya-Br. 9, 9, 9.

Abhakṣyabhakṣyaprakaraṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

abhaga 2. streiche Gobh. 1, 3, 17 und vgl. *ṛtebhaṅga*.

abhaṅga °Adj. = *nirnāśa* (vom ahaṃkāra gesagt), Yudh. 6, 19. = *nirantara*, Yudh. 7, 125.

abhaṅga m. °Nichtbrechen (eines Gelübdes), S II, 417, 13.

abhaṅgaśleṣa, vgl. Sāh. D. 644.

1. *ábhaya* 2. b) N. pr. eines Sohnes des Idhmajihva, Bhāg. P. 5, 20, 2. 3. Das Kind Dharma's ist eine Personifikation von 4. a), also n. Bhāg. P. 4, 1, 50. — 3. c) N. pr. eines Flusses in Krauñcadvīpa, Bhāg. P. 5, 20, 22. — 4. c) ein die Sicherheit der Person andeutendes oder versprechendes Symbol. Vgl. z. B. Ward, a View of the History usw. III, S. 11 „and with the fourth (hand) he (Śiva) forbids fear". Hierher vielleicht Hemādri 1, 725, 18; 727, 4; 790, 19; 2, a, 81, 14; 82, 1. 2; 84, 5; 99, 3. — d) N. pr. des von *Abhaya* beherrschten *Varṣa* in *Plakṣadvīpa*, Bhāg. P. 5, 20, 3.

Abhayagirivāsin, Mahāvy. 275.

abhayaṃkṛt, so zu akzentuieren.

abhayadiṇḍima, °*maṃ dā* so v. a. unter Trommelschlag Sicherheit der Person verkündigen, Kathās. 118, 104.

Abhayanandin m. N. pr. eines Autors, Gaṇar.

Abhayapradānasāra Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 409.

°*Abhayamati* f. Name einer Büßerin, S I, 135, 6 (Ko.); 152, 7 usw.

°*abhayayāyin* Adj. = *śaraṇāgata*, H 43, 252.

°*Abhayaruci* m. Name eines Büßers, S I, 135, 6 (Ko.); 151, 7 usw.

°*abhayavanamṛga* m. das in einem Park (*abhayavana*) gehaltene Wild, Kauṭ. 172, 18.

abhartavyá Adj. nicht zu tragen, Maitr. S. 3, 6, 7 (70, 2).

abhartṛka Adj. keinen Ernährer habend, Bṛhasp. im Ko. zu Āpast. 2, 27, 3.

°*abhalla* Adj. unschön, unfreundlich, S II, 303, 27.

abhavadīya Adj. nicht dir (dem Herrn) gehörig, Daśak. 40, 6.

abhavani f. das Nichtsein, Tod (bei Verwünschungen), Subhāṣitāv. 1022. [H 38, 25 steht das Wort ohne diese Nuance.]

abhavya Adj. (f. *ā*) auch: unschön, häßlich, R. 3, 52, 14; nicht gut, schlimm (Person), MBh. 3, 278, 32; unglücklich (Person), Kathās. 28, 24; 53, 35; 57, 48.

Abhavyaśekhara m. N. pr. eines Mannes, Kautukas.

abhasmīkaraṇa Adj. nicht in Asche verwandelnd, so v. a. wobei man nicht verbrennt, Harṣac. 126, 2.

abhāgá, f. *ā* Tāṇḍya-Br. 6, 7, 5.

abhāgadheyá keinen Anteil erhaltend, Maitr. S. 1, 6, 5 (93, 14).

abhāgahārin Adj. nicht erbberechtigt, Viṣṇus. 15, 32.

abhājana, Nom. abstr. °*tva* n., Jātakam. 23, 7.

°*abhāṇḍa* n. kein Gefäß für . . ., einer, der nichts anzufangen weiß mit . . . S I, 422, 1.

abhānupatana Adj. wohin die Sonne nicht kommt, R. 4, 55, 3.

abhāra m. Befreiung von einer Last, Bhāg. P. 9, 24, 58.

°*abhāratīyatva* n. das von Bharata nicht Gelehrtwerden, Dhanika zu Daśar. I, 67.

abhāryāpitṛka Adj. weder Frau noch Vater habend, Bṛhaspati.

abhāva m. °= *abhāgya*, Sūryaś. 38°.

abhāvaka Adj. 1. jemandes Wohl nicht fördernd, jemand (Gen.) schadend, MBh. 12, 88, 25. — 2. sich etwas (Gen.) nicht vorstellend.

Abhāvagranthavyākhyā f. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 703.

abhāvanā f. das Sichnichtvergegenwärtigen, Sichnichtvorstellen.

°*abhāvabrahmavāda* m. die Brahmanlehre, die die Entstehung der Welt aus dem Nichtsein vertritt, Praty. Hṛd. 17, 10. [B.]

°*abhāvabrahmavādin* m. Vertreter des °vāda, Praty. Hṛd. 17, 10. [B.]

abhāvayant Adj. etwa: etwas nicht fest im Auge behaltend, Bhag. 2, 66.

abhāvavikalpa m. eine Alternative für den Fall, daß etwas nicht da ist, Har. zu Āpast. Gṛhy. 13, 16.

abhāvita Adj. nicht zusammenhaltend, keine feste Masse bildend, MBh. 12, 195, 18.

abhāskara Adj. sonnenlos, R. ed. Bomb. 4, 40, 68; 42, 51; 43, 59.

2. *abhi* Adj. furchtlos, MBh. 1, 221, 67.

abhika auch: verliebt, Naiṣ. 4, 5; 7, 19.

abhikarṇakūpam Adv. in den Gehörgang, Naiṣ. 7, 62.

abhikarman n. das Ausführen, zu Wege Bringen, Dharmaśarm. 5, 56.

abhikṛṣṇam Adv. zu Kṛṣṇa hin, Śiś. 13, 41.

abhiknūyam Absol. befeuchtend, Śat. Br. 14, 1, 1, 14.

abhikrānta n. das Hinzuschreiten und Name eines sāman, Tāṇḍya-Br. 5, 8, 3.

abhíkrānti, so zu betonen.

abhikrāmam Maitr. S. 1, 4, 12 (61, 10).

abhikruddha 1. Adj. s. u. 1. *krudh* mit *abhi*. — 2. n. Äußerungen des Zornes, MBh. 6, 46, 32.

abhikṣepa m. eine best. Art die Keule zu handhaben, Nīlak. zu MBh. 1, 68, 12.

abhigamanīya Adj. zu besuchen, besuchenswert, Jātakam. 23.

abhigarjita n. = *abhigarjana*, R. 4, 14, 1.

abhigāmin auch: sich vererbend auf, fallend an (im Komp. vorangehend), Viṣṇus. 17, 4.

abhigraha 5. Gelübde, Hem. Par. 8, 110. 116. 131. 190. 192. — S. *sukumārikābhigraha*°.

abhigrahītár [so zu betonen!].

abhigrāsa s. *yathābhigrāsam*.

abhighāta 3. fehlerhaft für *abhivāta*.

abhighoṣam Adv. zur Hirtenstation, Kir. 4, 31.

abhicārá, so zu akzentuieren.

Abhicandra m. N. eines °Fürsten, S II, 353, 4.

abhicāra °geschlechtliches Vergehen einer Frau, Sam. IV, 53.

abhicārin am Ende eines Komp. bisweilen fehlerhaft für *aticārin*.

abhicaidyam Adv. gegen den Fürsten der Cedi, Śiś. 2, 1; 20, 3.

abhicchāyā f. die durch den Schatten einer Wolke gebildete Schattenlinie, Āpast. Śr. 11, 20, 8.

abhijana vielleicht Geschlechts- oder Ortsgenosse, Āśv. Śr. 9, 11, 1. — °= *manas*, S I, 304, 9 (nach dem Ko. I, 305, 10 °n.).

abhíjanitos, lies Gen. Inf. (zu ergänzen *īśvaraḥ*). Der Sinn ist: es könnte ihm eine Mißgeburt geboren werden, Śat. Br. 3, 1, 2, 21. — Ließe sich anders fassen, wenn man *īśvaraḥ* dazu ergänzte.

abhijāta Adj. s. u. *jan* mit *abhi*. — Am Ende eines Komp. ausgezeichnet durch, Jātakam. 22, 86. 94. — m. °= *kulīnamānava*, S I, 298, 4; 367, 3; 394, 9 usw. — 3. n. Nativität, Bhāg. P. 1, 16, 1.

abhijña(ti) erfahren —, verständig werden, Kulārṇava 9, 60.

Abhijñāta m. N. pr. eines Sohnes des Yajñabāhu; n. N. pr. des von ihm beherrschten Varṣa, Bhāg. P. 5, 20, 9.

abhijvalana n. in *cittābhi*°.

abhiḍīna n. eine Art Flug, MBh. 8, 41, 27.

abhitarám [so zu betonen!].

abhitaṣṭīya n. Śāṅkh. Śr. 12, 6, 1; 13, 24, 18 Bez. der Hymne ṚV. 3, 38.

abhitāḍana n. das Schlagen, der Schlag, Śiś. 17, 15.

abhitāpin Adj. heiß, Dharmaśarm. 6, 43.

abhitti auch: eine fehlende Wand, Kathās. 6, 50.

abhitvamāna (!) m. swift messenger, JRAS. Beng. 47, 405, 35.

abhitsārá Adj. abfangend, Maitr. S. 3, 7, 4 (79, 15).

abhid Adj. keine Scheidung machend, Bhāg. P. 7, 10, 39.

°*abhida* Adj. ohne Unterbrechung, Manm. IV, 13ª.

abhidūtam Adv. zum Boten hin, Śiś. 17, 5.

abhidoṣam Adv. gegen Abend, Āpast. Śr. 15, 21, 7. *atidoṣam* v. l.

abhidohana n. das Daraufmelken, Āpast. Śr. 15, 2, 3.

abhidohya n. impers. darauf milchen zu lassen, Āpast. Śr. 9, 6, 2.

abhídyu Adj. 1. zum Himmel gerichtet, dem Lichte zustrebend. — 2. himmlisch.

abhidravaṇa n. feindseliges Losgehen auf (Gen.), Caraka 2, 7.

Abhidharma, °*jñānaprasthāna*, °*dharmaskandhapāda*, °*prakaraṇaśāsana*, °*prakāśasādhana*, °*vijñānakāyapāda* und °*vibhāṣā*, Eitel, Chin. B.

abhidharṣayitavya Adj. zu entehren. *parastriyaḥ* Caraka 3, 8.

°*abhidhāvana* n. Hinlaufen, S I, 472, 13 (Ko.).

abhidhitsā auch Y 163, Z. 11 v. u.

°*abhidhitsu* Adj. sprechen wollend, H 14, 17.

abhidhyā *Begehren nach fremdem Gute, S I, 55, 2.

abhidhyālu Adj. habsüchtig, gierig, Divyāvad. 301, 24.

abhinati f. das Sichzuwenden, Kap. S. 7, 6; Kāṭh. 8, 10.

**abhinamana* n. ehrfurchtsvolles Verbeugen, Mahāvy. 97.

Abhinamitā f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau, Kāraṇḍ. 4, 22.

abhinaya m. = *śayyāgamana*? S II, 11, 3.

Abhinayadarpaṇa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

abhinayana n. = *abhinaya* 1. in *ślokābhinayana*.

°*abhinayāgama* m. = *Bharataśāstra*, S I, 95, 5.

Abhinavakāverīmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*abhināmbhi* Adv. am Nabel, H 27, 101.

abhināmadheya n. Beiname, R. ed. Bomb. 4, 66, 24.

Abhināmin m. N. pr. eines Ṛṣi im 6. Manvantara, VP.² 3, 13.

abhinigadana n. das Sprechen zu jemand, Kauś. 71, 13.

abhininartam Absol. einzeln wiederholend, Śāṅkh. Br. 17, 8.

abhinimroka m. = *abhinimlocana*, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 1, 15.

abhinirhāra m. wohl Anweisung, Jātakam. 23, 20.

°*abhinivāsa* (m.) Wohnort, S II, 332, 25/6.

abhiniviṣṭaka n. Hartnäckigkeit; °*varjam* so v. a. ohne Sträuben, Mān. Gṛhy. 2, 13, 5. — Nach Knauer Adj. abgestanden; vgl. Index!

abhiniveśin sich befleißigend, Jātakam. 13.

abhiniṣpannatva n. das Schondasein, Śaṃk. zu Bādar. 2, 1, 36.

abhinīti f. Überredung, Kir. 13, 36.

abhinīla Adj. auch H 11, 2.

abhinnakāla Adj. zur selben Zeit vor sich gehend, Śāṅkh. Śr. 1, 16, 5.

Abhinnanimittopādāna n. und °*samarthana* n. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

Abhinnaparivārā f. N. pr. einer Nāga-Jungfrau, Kāraṇḍ. 4, 7.

°*abhinnaputa* m. a kind of veil? Harṣac. 158, 7.

°*abhinnavartana* im Benehmen nicht verschieden, S I, 233, 6.

°*abhinnāṇḍa* Adj. ein heiles Ei habend, Mgs. II, 18, 2ᵇ.

abhinnātman Adj. unbeirrt, Bhāg. P. 8, 22, 1.

abhipatāka Adj. mit zugewandter Fahne, MBh. 8, 11, 9.

abhipatti Erreichung, Erlangung, Jātakam. 25, 8; Besitz, 20, 16.

-*abhipattimant* Adj. im Besitz von ... seiend, Jātakam. 28, 17.

abhiparyāvartá m. Beschleichung, Maitr. S. 2, 4, 3; TS. 2, 4, 12, 3.

abhipāṇḍu Adj. ganz bleich. Nom. abstr. °*tā* f. Kir. 4, 34; Dharmaśarm. 12, 16.

abhipāta R. ed. Bomb. 3, 63, 8 nach dem Komm. = *śarīrasyābhipātaḥ*, Zusammensturz, Tod.

Abhipāraga m. N. pr. eines Mannes, Jātakam. 13.

abhipālaka m. = *abhipāla*, R. ed. Bomb. 3, 38, 9.

abhipiṅgala Adj. rötlich braun, Hariv. 5533.

abhipīta Partic. von 1. *pā* mit *abhi*. Nom. abstr. °*tva* n. das Getränktsein —, Erfülltsein von (Instr.), MBh. 12, 337, 27.

abhipūrya Adj. zu füllen, Maitr. S. 1, 10, 7.

abhipūrva Z. 2 lies *abhipūrvám*.

abhipṛṣṭhe (Lok.) hinterdrein, Kumāras. 13, 23.

°*abhipragalbha* ? H, Epilog 6.

Abhipratāraṇa m. N. pr. eines Mannes, Talavakāra-Br.

abhipratigara m. Nom. act. zu 1. *gar* mit *abhiprati* (s. weiter unten), Komm. zu Āpast. Śr. 14, 32, 6.

°*abhiprayoga* m. figura Veneris, S I, 83, 11 (Ko.).

abhipravrajana n. das Vorwärtsschreiten, Āpast. Śr. 8, 7, 17.

abhiprasārin Adj. hinzukommend, zuströmend, Jātakam. 32.

abhipriyatamam Adv. in Gegenwart des Liebsten, Śiś. 10, 18.

abhipreṣaṇa n. das Aussenden (von Boten), Daśak. (1883) 157, 16.

abhiplava auch: Wasserhuhn, Viṣṇus. 44, 16.

abhipluta 1. Adj. s. u. *plu* mit *abhi*. — 2. n. das Anspringen, Lossprungen auf jemand, MBh. 6, 46, 32.

°*abhipluti* f. Abirren? H 11, 13 [*nītimārgānavagāhanam* Ko.].

°*abhibandhin* Adj. bezugnehmend, Śuk. t. o. Einl. [p. 7, 30].

abhibhaṅgá Adj. zerbrechend.

abhibhartsana n. das Bedrohen, Caraka 406, 13. v. l. *avabha*°.

°*abhibhājana* n. das Erreichenlassen, Śuk. t. o. 34 [p. 44, 13].

abhibhāvin auch H 48, 139.

abhibhāvuka Adj. Sāy. zu ṚV. 3, 34, 4.

abhibhāṣita 1. Adj. s. u. 1. *bhāṣ* mit *abhi*. — 2. n. Rede, Worte, Bhāg. P. 6, 2, 1; 17, 36.

abhibhūtatva n. (°Abstr.) Überwältigtsein, S II, 289, 25.

abhibhūti 1. c) ein best. *ekāha*, Vaitān.

abhimaṅgala Adj. glückbringend, Pār. Gṛhy. 3, 5, 2.

abhimata 1. Adj. s. u. *man* mit *abhi*. — 2. n. Wunsch, Verlangen, Spr. 2810.

abhimata °m. Geliebter, H 27, 33. 78; 29, 21.

°*abhimatagṛha* n. Schlafgemach, Muk. 95ᵃ.

abhimanāy etwa: zu sich kommen, sich beruhigen, Daśak. (1883) 111, 2; 119, 12.

abhimant Adj. das Wort *abhi* enthaltend, Tāṇḍya-Br. 10, 6, 5.

abhimantha ist mit * zu versehen.

°*abhimanthara* Adj. träge, H 3, 5.

Abhimanyuka m. = *Abhimanyu*, N. pr. eines Sohnes des Manu Kākṣuṣa, Agni-P. 18, 9.

**abhimara*, vgl. Zach. Beitr.

abhimardana n. das Aufreiben, Zunichtemachen, MBh. 8, 35, 26.

abhimardin Adj. umarmend und bekämpfend, Caṇḍīś. 77.

abhimarśa Erwägung, in Betracht Ziehung, Jātakam. 18, 2.

abhimarśin Adj. berührend, antastend, Daśak. 68, 8; MBh. 13, 23, 61.

°*abhimarṣa* m. = *abhimarśa* (Berührung), H 48, 125.

abhimā [so zu betonen!].

abhimātiṣáh lies °*ṣāh*.

abhimāna 7. N. pr. eines Ṛṣi im 6. Manvantara, VP.² 3, 12. — Wahn, Jātakam. 18, 15.

°*abhimādhavam* Adv. bei Mādhava (= Kṛṣṇa), Yudh. 2, 41.

°*Abhimānamahīdhara* m. Name eines Dichters, S I, 419, 7.

abhimānaśālin Adj. übermütig, stolz, Kir. 2, 48.

abhimārgaṇā f. Nach-, Aufspürung, Jātakam. 10, 20.

abhimukhay(ati) jemand (Akk.) sich geneigt machen, Kir. 12, 19; zuwenden, Damayantīk. 274.

abhimukhī Adv. mit *kṛ* vorwärts treiben, Daśak. (1925) 2, 71, 16; oppose or bring to face, Harṣac. 248, 13.

abhimukhīkṛti in *viṣayābhi*°.

°*abhimukhībhāva* m. Hinneigung, S II, 244, 3.

abhimuni Adv. vor den Augen des Muni, Kir. 10, 45.

abhimṛśe Dat. Inf. zu berühren, ṚV. 2, 10, 5.

abhimethana n. das Schmähen, Vaitān.

abhiyā Adj. überall hingehend, so v. a. überall sein Auge habend (als Beiw. von Fürsten), MBh. 3, 185, 28.

**abhiyāti* m. Feind, S I, 179, 9 v. u. (Ko.); H XVI, 65 [könnte auch **abhiyātin* sein]; 48, 59.

abhiyāna, nach 1. ein * zu setzen.

abhiyukta m. Pl. Bez. der Vaiśya in Kuśadvīpa.

abhiyoga m. °= *ratam* H 30, 72; 43, 177; 48, 46. — °Streitsumme, Kauṭ. 176, 15.

abhiyogin auch: sich einer Sache ganz hingebend. Nom. abstr. °*gitā* Vāgbh. 1, 14.

abhiyogya Adj. worauf großer Fleiß gewendet werden muß, — gewendet wird, Subhāṣitāv. 153.

abhirakṣya Adj. zu hüten vor (Abl.), Varāh. Bṛh. S. 78, 10.

abhiraśmimāli Adv. gegen die Sonne, Kir. 12, 2.

abhirādhana *Adj. beifällig aufnehmend, Mahāvy. 145.

abhirādhya Adj. zu gewinnen, Jātakam. 20.

abhirāmatā f. Schönheit, Anmut, Śiś. 1, 16; das Wohlgefälligsein für (im Komp. vorangehend), Mahāvīrac. 34, 2.

Abhirāmīya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

abhiruḍgatā s. *abhyudgatā*.

abhiroddhár [so zu betonen!].

abhirodhana n. Belagerung, Verz. d. Oxf. H. 29, b, 7.

abhilakṣaṇa n. das Kennzeichen, Hemādri 1, 366, 13.

**abhilapanatā* f. wohl Geschwätzigkeit, Mahāvy. 138.

°*abhilamba* hanging down, Harṣac. 211, 12.

abhilambha m. Erlangung, Damayantīk. 119.

abhilaṣaṇa n. das Begehren —, Verlangen nach (Gen.), R. ed. Bomb. 3, 9, 5.

abhilaṣaṇīya begehrenswert, Jātakam. 28; reizend, lieblich, 21.

Abhilaṣitārthacintāmaṇi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*abhilāṣitā* das Verlangen, Rasas. 21, 1.

°*abhilāṣukatā* Verlangen, S I, 408, 11 (Ko.).

abhilekhita n. ein schriftliches Dokument, Yājñ. 2, 149.

abhileśa (?) Ind. St. 17, 145.

abhivanantīya Adj. als Erklärung von *abhivānya*, Komm. zu Āpast. Śr. 8, 11, 17.

abhivandya Adj. preisenswert, Naiṣ. 3, 57.

abhívayas eher: kräftig, frisch.

abhivartá m. = *abhīvartá* 2. b), TS. 7, 5, 7, 4.

abhivāñchita n. Wunsch.

abhivātám (mit Gen.) mit dem Winde von —, Maitr. S. 2, 2, 1 (15, 8).

1. *abhivāsa*, °*vāsas*, Ārṣ. Br., aber wohl fehlerhaft.

abhivāsin Adj. in *bastābhivāsín*.

abhivikṣepa m. das Schwingen der Flügel über jemand oder etwas, Ko. zu Āpast. Śr. 15, 18, 9.

abhivijñeya Adj. erkennbar, sichtbar, R. ed. Bomb. 4, 43, 55.

abhivivāsa m. das Hellwerden über, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 23, 14.

°*abhivṛṣṭi* f. das Beregnen, Sūryaś. 91ª.

abhivyaktī Adv. mit *bhū* offenbar werden, Naiṣ. 5, 136.

°*abhivyañjana* n. Offenbarung, Śuk. t. o. 28 [p. 39, 9].

abhivyāharaṇīya Adj. auszusprechen, herzusagen, Sāy. zu Ait. Br. 5, 2, 15.

abhivyāhāra auch: Verfluchung, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 19, 8; Anrede, Jātakam. 25. 26.

abhivyāhṛtya Adj. = °*haraṇīya*, Ait. Br. 5, 2, 15; 15, 6.

abhivyuṣṭi f. = *abhivivāsa*, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 23, 14.

abhiśaṅkā irrige Vermutung, —Voraussetzung, Kir. 10, 42.

abhiśatru Adv. gegen den Feind, Śiś. 15, 28.

abhiśastikṛt Adj. beschuldigend, Āpast. Śr. 5, 24, 4.

abhiśāstár Nom. ag. Anweiser, Anordner, TBr. 3, 10, 1, 3; 9, 7; 10, 3.

°*abhiśoṣa* m. drying up, Harṣac. 285, 4.

abhiśauri Adv. gegen Kṛṣṇa, Śiś. 20, 2.

abhiśraddhā an etwas glauben, etwas für wahr halten. °*ddhāsyanti* Vajracch. 41, 7.

abhiśrāvá, so zu akzentuieren.

abhiṣaṅga, nach 7. ein * hinzuzufügen.

abhiṣác auch: sorgend, jemandes wartend.

abhiṣava m. 3. *Abwaschung, S II, 382, 25. — 5. VP. 3, 16, 15. — Weihe, Dharmaśarm. 7, 13.

abhiṣavaṇa 1. °*homa* m. Vaitān. — Das Baden, Kir. 6, 23.

°*abhiṣādin* m. Elefantenlenker, S I, 241, 7.

abhiṣiñcana n. = *abhiṣecana* (so Schl.) 2. R. ed. Bomb. 2, 107, 9.

**abhiṣecanī* f. eine best. dhāraṇī, Mahāvy. 25.

abhiṣeṇay auch Daśak. (ed. Parab, 2. Aufl.) p. 9 (Ko.). — *Desid. *abhiṣiṣeṇayiṣati*, P. 8, 3, 64 Sch.

abhíṣvaṅgin [so zu betonen!].

-*abhisaṃvādin* Adj. stimmend zu, im Einklang stehend mit, Prasannar. 2, 22.

-*abhisaṃkalpa* m. Verlangen —, Wunsch zu, MBh. 4, 14, 24. v. l. *atisaṃkalpa*.

**abhisaṃkṣepikam* Adv., Mahāvy. 245. 1069.

abhisaṃgharṣa m. Aneinanderreibung, Bhāvapr. (Hdschr.) 8, a nach Aufrecht.

abhisamaya *= *nirvāṇa*, Mahāvy. 95.

abhisamāhāram Absol. zusammen hinschaffend zu (Akk.), Āpast. Śr. 2, 4, 4. Vielleicht *abhi sam*° zu schreiben.

**abhisamitāvin* Adj. klar —, gründlich erkennend, Mahāvy. 142.

abhisamūhana n. das Bedecken durch Zusammenkehren, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 19, 13.

abhisara m. °= *rājavidravādi*, Daśar. IV, 28. — Gefährte, Harṣac. 30, 8; 166, 7. — °= *caura* (Dieb) Harṣac. 218, 10. — Vgl. Zach. Beitr. 46.

°*abhisāraṇa* n. = *abhisaraṇa*, H 30, 24.

abhisiddhi f. das Zustandekommen, Agni-P. 29, 12.

abhisisārayiṣu Adj. f. den Geliebten (Akk.) zu besuchen beabsichtigend, Śiś. 10, 20.

°*abhisṛti* f. = *abhisaraṇa*, Śrīk. X, 55; XIII, 35; XVI, 44.

abhistaraṇa n. das Bestreuen, Komm. zu TBr. 3, 483, 9.

2. **abhihava* m. Anruf, P. 3, 3, 72.

abhihavana n. das Beopfern, Āśv. Śr. 4, 8, 28.

abhihásya Adj. lächerlich.

abhihāra 2. MBh. 13, 60, 4. Nach Nīlak. = *tiraskāra*. Opfer, Darbringung, Jātakam. 30.

abhihiṃsana n. das Antun eines Leides, R. ed. Bomb. 3, 9, 9.

abhíhotavái zu beopfern, — begießen, Maitr. S. 1, 8, 6.

abhihoma m. Beopferung, Vaitān.

2. *abhīka* furchtlos, Śiś. 19, 72.

abhīga Adj. unerschrocken, Śiś. 19, 44.

abhītacārin Adj. unerschrocken verfahrend, R. 5, 37, 39.

Abhītistava m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**abhīru* f. Asparagus racemosus, S II, 195, 1; Harṣac. 64, 3.

abhīruka Adj. furchtlos, unerschrocken, MBh. 7, 72, 46.

abhíruṇa, so richtig betont, AV. 7, 89, 3.

abhīśumant 2. m. die Sonne, Śiś. 6, 63.

abhīṣáh, füge (stark °*ṣāh*) hinzu.

°*abhīṣu* m. Strahl [pw *abhīśu*] H 5, 25.

abhīṣṭi f. Wunsch, Tāṇḍya-Br. 6, 4, 15.

abhīsāra m. Angriff, MBh. 7, 191, 31.

abhuṅkṣita s. *bhuṅkṣitābhuṅkṣita*.

abhujaṃgavant Adj. ohne Schlangen und zugleich: ohne liederliche Gesellen, Kāvyād. 2, 322.

abhujiṣya Adj. nichts gewährend, karg, Śāṅkh. Śr. 12, 20, 4.

abhūta auch: nicht vorhanden, Mudrār. 63, 9 (103, 2); nicht wirklich bestehend, Jātakam. 20.

°*abhūtatā* untruth, Vās. 204, 1.

Abhūmi m. N. pr. eines Sohnes des Citraka, VP.² 4, 96.

abhūmida Adj. kein Land verschenkend, MBh. 3, 200, 127.

abhūmiṣṭha Adj. nicht in seinem Lande seiend, Kām. Nītis. 18, 52. 55.

abhūri Adj. nicht viel, gering, Varāh. Yogay. 7, 2.

abhṛtaka Adj. keinen Lohn beziehend, MBh. 7, 114, 24.

abhettar auch: Nichtverräter (von Geheimnissen), MBh. 12, 231, 22.

Abhedakhaṇḍana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

abhedajña Adj. keinen Unterschied kennend zwischen (Gen. Du.), Hem. Par. 1, 167.

°*abhedabhāj* Adj. nicht aus Teilen zusammengesetzt, S II, 273, 12.

abhedya Adj. auch: nicht zu verführen, — abtrünnig zu machen und: nicht zu verraten.

**abhedyaparivāra* m. ein undurchdringlicher Kreis von Umstehenden, Mahāvy. 244.

**Abhedyaratnacūḍa* m. N. pr. eines Garuḍa, Mahāvy. 172.

abhedyāśaya Adj. dessen Absicht oder Denkweise nicht zu brechen ist. Nom. abstr. °*tā* f. Lalit. 34, 14.

abhaiṣajya n. etwas Ungesundes, Divyāvad. 497, 21.

abhoktar Nom. ag. Nichtgenießer; Nom. abstr. °*ktṛtva* n. Kap. 3, 58.

abhojita Adj. ungespeist, Hemādri 1, 675, 21.

abhojya 3. ungenießbar, Hariv. 3636.

abhyagra Śiś. 19, 59 nach Vall. vorn befindlich und: nahe bevorstehend (Hultzsch). — 5. mit der Spitze zugewandt zu (Akk.), Āpast. Śr. 2, 9, 6.

abhyagra °Subst. Nähe, Śuk. t. o. 26 [p. 37, 31].

abhyadhikādhika Adj. (f. *ā*), stets zunehmend, Naiṣ. 4, 6.

abhyanumodana n. das Gutheißen, Jātakam. 3.

°*abhyanuvṛtti* probably error for atyanuvṛtti, excessive affection, Harṣac. 88, 10.

abhyamitram Adv. °= *sapatnīsaṃmukham*, H 17, 68.

abhyamitrīṇa Daśak. (1883) 171, 2; = *amitrān gacchat*, Śrīk. XXI, 1.

°*abhyarṇas* Adv. am Wasser, Yudh. 5, 44.

°*abhyarṇībhū* nahe herantreten, S II, 304, 4.

abhyardhá m. die diesseitige Lage, mit Abl. °*rdhé* diesseits, vor, Śat. Br. 11, 1, 6, 30.

abhyarhitatva auch Y p. 2, Z. 11.

abhyavacāruka in *anabhya*°.

abhyavahāra n. Speise, R. ed. Bomb. 4, 50, 35; 51, 5. 19; 59, 15.

abhyavahārin Kāśīkh. 34, 20.

°*abhyavahṛti* f. das Speisen, Śuk. t. o. 28 [p. 39, 25],

abhyavāyin Adj. hinabgehend in, Āpast.

abhyavetya Adj. zum Bad zu betreten, Āpast. Śr. 8, 7, 21.

°*abhyahitam* Adv. auf den Feind los, H 42, 4.

°*abhyasūyana* (n.) Eifersucht, H 22, 1.

abhyākāram auch wohl: zusammenkehrend (also von 2. *kar*), Āpast. Śr. 2, 4, 4.

abhyāgama m. *Kampf, H 31, 29; 45, 37; 49, 38.

abhyāgāre Lok. im Hause, Āsv. Gṛhy. 2, 3, 3.

**abhyāgārika* m. householder or virtuous person, Harṣac. 88, 2.

abhyāghāram Absol. in *punarabhyāghāram*.

abhyācara m. Bereich, Mān. Gṛhy, 2, 7. Statt °*care* hat Pār. Gṛhy. *abhyācāre*, Āśv. Gṛhy. *abhyāgāre*.

abhyātāna Bez. des ersten Teils des ājyatantra, Kauś. 137, 1—38.

abhyādāvyà m. das dem Feuer der vedi nahegekommene und mit diesem sich mischende wilde Feuer, Maitr. S. 1, 8, 9.

abhyādāhya m. Feuer von einem Hausbrande, Āpast. Śr. 9, 3.

abhyāpādam Absol. mit Akk. durch — hindurch, Nir. 7, 26.

abhyāmnāya m. Erwähnung, Aufführung, Nir. 2, 13.

abhyāyuka Adj. kommend zu (Akk.) Kap. S. 44, 2.

abhyāróhuka [so zu betonen!].

abhyāśrāvaṇa n. das Zurufen im Ritual, Vaitān.

abhyāsaṅgya m. ein best. ekāha. — Lies: ein best. pañcāha, Āpast. Śr. 22, 22 ff.

°*abhyāhitāgni* Adj. mit heiligem Feuer versehen, Mgs. I, 14, 6.

°*abhyucchrāya* Varāh. Bṛh. S. 4, 14.

abhyutthāna 4. feindseliges Entgegentreten, Auflehnung, Hariv. 2, 96, 60.

abhyutthiti f. = *abhyutthāna* 1., Naiṣ. 8, 7.

**abhyutsāha* m. Eifer, Anstrengung, Mahāvy. 98.

abhyudayana n. °Aufgang (des Mondes), Śrīk. XII, 73.

abhyudgatā, gedr. *abhiudgatā*; statt dessen *abhirudgatā* Haug, Acc. 59.

abhyudgati f. das Entgegengehen, Daśak. 27, 10; Sūryaś. 5b.

abhyudgama m. °undertaking, Harṣac. 277, 11.

abhyuddharaṇa n. Errettung, MBh. 11, 6, 3.

abhyuddhāra m. Rettung, Divyāvad. 192, 6.

abhyunmodanīya Adj. wozu jemand (Instr.) seine Zustimmung zu geben hat, Colebr. Misc. Ess. 2, 311, 9.

abhyupagama m. °= *abhyutthāna*, S I, 206, 6. — 4. lies: 223, 26.

°*abhyupagamayitṛ* S II, 66, 9 = *aṅgīkartṛ* oder *kārayitṛ*.

abhyupadeśa m. Unterweisung, Belehrung, Moham. 17.

abhyupapatti f. Glaubensbekenntnis, Divyāvad. 547, 25; 549, 5. — °friendly reception, shelter, Pūrṇabh. 164, 6.

abhyupapādana n. = *abhyupapatti* 1., Daśak. 79, 2.

abhyupāya 1. Nom. abstr. °*tā* f. Daśak. 92, 14. — 2. Āpast. 2, 26, 24.

abhyupaitos Gen. Inf. (abhängig von *īśvaraḥ*), zu erlangen, Ait. Br. 7, 29.

abhyuṣṇa v. l. für *atyuṣṇa* (M. 3, 236), Hemādri 3, a, 1017, 6; 1019, 1; 1022, 12.

abhra 2. n. Luftraum auch Yudh. 2, 55.

°*abhraṃśa* Adj. = *avinaśvara*, H 5, 78.

abhraṃśin Adj. unvergänglich, dauernd, Spr. 6844.

abhraṃśyamāna Adj. nicht zum Fallen gebracht werdend, nicht in die Lage kommend, herabzufallen, Kāty. Śr. 20, 5, 16.

°*abhrakarin* m. Himmelselefant, H 31, 28.

°*Abhraketu* m. N. eines gaṇa, H 7, 47; 48, 118.

abhraga m. Vogel, Agni-P. 8, 14.

abhragaṅgā auch H 2, 34.

Abhragiri m. N. pr. eines Berges, Hemādri 1, 315, 18.

°*abhranirjhariṇī* Himmels-Gaṅgā, H 28, 93.

abhrapiśāca m. Bein. Rāhu's, Subhāṣitāv. 569; Haravijaya 12, 74; vgl. *ambupisāo* Hāla 804. — S II, 47, 4 v. u. (Ko.).

abhrapuṣpa n. °Wasser, S I, 200, 2.

abhrama m. das Nichtirren, Bhāg. P. 3, 11, 15.

°*abhramaṇi* m. = Sonne, H 5, 36.

abhramaya Adj. in Wolken gehüllt, Hem. Par. 1, 405.

**abhramātaṅga* m. Himmelselefant, H 20, 10; 31, 28 (Ko.).

Abhramu f. auch H [30, 29?].

abhramujīviteśa m. Indra's Elefant, Dharmaśarm. 7, 15.

abhramupriya, °*tama* Vikramāṅkac. 5, 16.

abhramuvallabha Dharmaśarm. 7, 6.

abhramūpati m. Indra's Elefant, Vikramāṅkac. 13, 63.

**abhravāṭika*, richtig *āmravāṭika*.

°*abhrasaraṇa* Adj. am Himmel aufschießend, H 20, 30.

°*abhrasarit* f., Himmels-Gaṅgā, H 47, 37.

°*abhrasindhu* f., Himmels-Gaṅgā, H 8, 8; 30, 38; 47, 88; 48, 73; Śrīk. I, 9.

abhrātar, so akzentuiert AV 1, 17, 1.

abhrānta Adj. dem Irrtum nicht ausgesetzt, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 89.

abhrāyita einer Wolke gleichend, Bhām. V. 1, 41.

abhriya m. °= *vajrāgni*, S I, 464, 5.

ama Adj. °= **amati gacchati yaḥ*, H 43, 292.

amaṅgalika Adj. infaustus, MBh. 6, 112, 19; v. l. *amāṅgalika*.

°*amaṅgalībhūta*, Unheil bedeutend, S II, 261, 3.

amájjaka, so zu betonen.

amajjana n. das Nichtuntersinken, Kathās. 46, 143. — Das °Nichtbaden, S II, 281, 9.

amajjant Adj. nicht untertauchend, Kāty. Śr. 5, 5, 31.

amaṇiva Adj. wohl: keine Juwelen habend, Śāṅkh. Śr. 12, 21, 1. 2.

**amata* m. °Feind, H 43, 226.

1. *amati* 3. st. *candra* wird auch *caṇḍa* gelesen; vgl. Zach. Beitr.

amatipūrvaka Adj. nicht beabsichtigt.

2. *amatra* auch Āpast. [und S I, 157, 9 v. u. (Ko.)] und in *jalāmatra* weiter unten.

°*amatratā* (Abstr.), S I, 33, 11 (Ko.); H 43, 344.

amatsara n. Uneigennützigkeit, Hemādri 2, a, 8, 6.

amatsarin Adj. = *amatsara* Adj., Hemādri 1, 563, 5. — Auch: nicht versessen auf (Lok.).

amada °*pragṛṇo ajihmo amadaḥ*, S I, 80, 8 (Ko.).

amadana m. Bein. Śiva's, Bhāg. P. 1, 11, 37.

amadyamadyant Adj. ohne ein berauschendes Getränk munter seiend (Elefant), Kām. Nītis. 16, 33.

amadhyaṃdinasāci Adj. die Mittagsfeier nicht begleitend, zu ihr nicht gehörend, Ait. Br. 6, 30, 12.

**amanasikāra* m. Nichtbeachtung, Mahāvy. 68. 70.

amanasvin Adj. betrübt, R. 2, 48, 1.

amanāk Adv. nicht in geringem Maße, Naiṣ. 2, 17.

amanībhāva [so zu betonen!].

°*amanuṣyaga* Adj. nicht auf die Menschen bezüglich, H XLII, 44.

amanuṣyaniṣevita Adj. von Menschen nicht besucht, — bewohnt, MBh. 3, 64, 129.

amanorama Adj. nicht reizend. Nom. abstr. °*tā* f. Śiś. 20, 15.

amantár [so zu betonen!].

2. *amantra* 3. keine Zaubersprüche kennend, — anwendend, Bhām.V. 1, 109. — °unberaten, S I, 394, 7 (man lese *śrīs tathāmantre jātatantre*).

amantrajña Adj. die heiligen Sprüche nicht kennend, M. 3, 129.

amantravarjam Adv. nicht ohne die erforderlichen Sprüche, Kumāras. 7, 72.

°*amantrin* m. = *arāti* S I, 170, 13 v. u. (Ko.).

°*amandaruc* m. = Sonne, H 1, 25.

amandahṛdaya Adj. (f. *ā*) munteren Herzens, Daśak. 6, 1.

°*amandiman* m. = *alaghutva*, S I, 402, 8.

amamri oder *amamrī* f. eine best. Pflanze, Kauś. 53, 3. 11; 54, 16.

amara, f. *ī* Göttin, Hem. Par. 2, 413.

Amarakośapañcikā f., °*kośapadapārijāta* m. und °*kośabṛhadvṛtti* f. Titel von Kommentaren zu AK., Opp. Cat. 1.

Amaragiri m. der Berg Meru, Kālac. 2, 33; 4, 162; H V, 149; Sūryaś. 83[c].

°*amaracāpa* m. n. = *indradhanus*, Śrīk. VII, 49.

amarataru m. °= *kalpavṛkṣa*, S I, 335, 6; 370, 3; II, 228, 2.

°*amarataruṇī* = *apsaras*, H 50, 94.

amaraduma m. Götterbaum, der *pārijāta*, Śiś. 13, 12.

°*amaradruh* m. = *daitya*, Śrīk. XXII, 45.

°*amaradrohin* m. = *daitya*, Śrīk. XXI, 51.

amaradhunī f. die Gaṅgā, Ind. St. 15, 296.

°*amaradhenu* f. = *kāmadhenu*, S I, 220, 5.

°*amaranadī* Himmels-Gaṅgā, H 22, 12.

Amaranāthamāhātmya n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 48.

Amaraparvata Bez. des Meru, Hemādri 1, 353, 22.

Amarapura n. = *Amarapurī*, Daśak. 2, 14 (am Ende eines adj. Komp.).

°*amarapuraṃdhrī* = *Apsaras*, Rasas. 212[c].

°*amarabhū* f. Himmel, H 5, 10; 13, 41.

Amaramālā f. Titel eines Werkes, Gaṇar. °*kāra* m. ebenda.

°*amaramuni* m. = *saptarṣi*, S I, 19, 4.

Amararāja m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 7.

amaravadhū f. eine Apsaras, Hemādri 1, 301, 6; 345, 9.

°*amaravartman* Himmel, Luftraum, Śṛṅgt. 40[c].

Amaraviveka m. Titel eines Kommentars zum Amarakośa.

°*amaraśatru* m. = *daitya*, Yudh. 5, 47.

Amaraśeṣa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*amaraśaila* m. = Meru, H I, 3.

°*amarasakhī* = *devāṅganā*, S I, 171, 1.

°*amarasindhu* m. f. Himmels-Gaṅgā, S I, 172, 4.

amarastrī f. eine Apsaras, Hemādri 1, 344, 20.

amarā *Nachgeburt, Caraka IV, 8, 38.

°*amarāga* m. eine Art Paradiesbaum, S I, 565, 2 v. u. (Ko.).

°*amarāṅganā* Götterfrau (Apsaras), S I, 603, 7 (Ko.).

°*amarādritaraṃgiṇī* = Gaṅgā, H 25, 2.

°*amarāmbhodhi* m. Milchmeer, S I, 171, 4.

°*amarāyudha* n. Regenbogen, H 29, 15.

°*amarālaya* m. Meru, S I, 319, 6.

°*amarāvāsa* m. Himmel, S I, 198, 2.

Amaruka Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

amaruparihita Adj. nicht von einer Sandöde umgeben, Gobh. 4, 7, 8.

°*amarendravartman* n. Himmel, Śrīk. XXIII, 8.

Amareśvarakalpa m., *Amareśvaramāhātmya* n. und *Amareśvarayātrā*, Titel von Werken, Bühler, Rep. No. 49 ff.

amartya *m. Gott, S II, 299, 26.

amartyatā Unsterblichkeit, MBh. 3, 31, 42.

°*amaryādībhūta* endlos, S I, 20, 10 v. u. (Ko.); 307, 10 (Ko.); II, 189, 9 v. u. (Ko.).

°*amarṣitā* = *amarṣitvam*, H 43, 162.

amalapakṣavihaṃgama m. Schwan, Śiś. 6, 45.

amalapatatrin m. Gans, Schwan, Śiś. 8, 12.

°*amalāṅgī* eine Frau mit reinem (= tadellosem) Körper, Muk. 98[a].

amalānvaya Adj. (f. *ā*) von reiner Herkunft, Mālatīm. (ed. Bomb.) 84, 4.

ámasvarī Adj. f. Maitr. S. 2, 4, 7. 8 statt *tamasvarī* der TS.

amahāyajñayājin Adj. der kein großes Opfer dargebracht hat, MBh. 3, 261, 3.

1. *amá* 2. zusammen mit (Instr.), Bhadrab. 1, 52. [Yudh. 2, 109; 3, 5; 5, 9 etc.]

2. *amāṃsa* auch: ohne Fleisch, Pār. Gṛhy. 1, 3, 29.

amāṃsāśana Adj. kein Fleisch essend, Viṣṇus. 19, 15.

**amātṛjña* Adj. undankbar gegen die Mutter, Mahāvy. 127.

amātrā f. Instr. unmäßig, in hohem Grade, Kathās. 28, 112.

amātsarya n. Freisein von Neid, — Mißgunst, MBh. 5, 43, 20. °*citta* Adj. keine Mißgunst empfindend. Nom. abstr. °*tā* f. Lalit. 569, 15.

amāna Adj. °unermeßlich, H 11, 37.

amānayant Adj. nicht ehrend, MBh. 3, 303, 17.

amānava Adj. übermenschlich und: nicht von Manu stammend, Śiś. 1, 67.

1. *amānuṣa* m. Unhold, Jātakam. 25, 11.

amānuṣya m. MBh. 14, 266 schlechte Lesart für *amānuṣa*.

amānt Adj. keinen Raum habend in (Lok.), Śiś. 3, 73; 13, 2.

amāputra Adj. (f. *ā*) nebst dem Sohne, — der Tochter. In Verbindung mit *dṛṣad*: nebst dem kleinen Mühlsteine, Kauś. 81, 19.

amāpya Adj. unmeßbar, Vajracch. 34, 2; Mahāvy. 247. 249.

amāya Adj. °ohne Betrug, ehrlich (Kampf), Yudh. 7, 125; 8, 30; ohne Hinterlist, S I, 412, 3.

**amāyāvin* Adj. nicht hinterlistig, Mahāvy. 126.

amāyu m. kein Gebrüll, Āpast. Śr. 7, 16, 6.

amāra Adj. °not murderous, Vās. 280, 1.

amārga °unwegsam, S I, 116, 14 v. u. (Ko.).

°*amāla* (m.? n.?) oder °*āmāla*? S II, 260, 23.

amāṣa als m. keine Bohnen, Āpast. Śr. 4, 2, 5; 3, 7. — Auch: mit Ausnahme von Bohnen, Hemādri 1, 793, 7.

°*Amitaprabha* m. ein Gott, S II, 285, 19.
amiti auch: Unbegrenztheit, Naiṣ. 4, 63.
amitrakarṣin Adj. = *amṛtakarṣaṇa*, R. Gorr. 2, 6, 27.
amithuna Adj. Pl. nicht beide Geschlechter untereinander, Āśv. Gṛhy. 4, 2, 2.
amithyā mit *kar* wahr machen, MBh. 3, 303, 14.
amilant Adj. Pl. nicht zusammenkommend, sich getrennt haltend. *parasparam* Hem. Par. 1, 160.
amiśraṇa n. keine Beimischung, Sāh. D. 15, 9.
amiśrita Adj. nicht vermengt, Bhāg. P. 10, 33, 10.
amī Adv. mit *kṛ* mit dem Namen Amā belegen, Naiṣ. 4, 63.
amīmāṃsaka Adj. nichts beanstandend, unkritisch, Jātakam. 9.
amīmāṃsita Adj. nicht erwogen, Bhāg. P. 6, 5, 37.
amīlitadṛś Adj. dessen Augen niemals geschlossen sind, Bhāg. P. 3, 8, 10.
amukta 2. von Rāhu noch nicht befreit, noch verfinstert, Viṣṇus. 68, 3. — 4. wobei man nicht alle Finger außer Spiel läßt, Saṃhitopan. 16, 4.
amuktahastatā f. Sparsamkeit, Viṣṇus. 25, 5.
°*amukhara* Adj. nicht geschwätzig, stumm, Śṛṅgt. 226°.
amuñcamāna Adj. = *amuñcant*, Naiṣ. 6, 105.
amutrārtha Adj. für das Jenseits nützlich, MBh. 12, 259, 2.
amudita Adj. nicht froh, traurig, R. ed. Bomb. 4, 43, 53.
amudra auch: keinen Siegelabdruck habend, so v. a. sich nicht legitimieren könnend, MBh. 6, 15, 19; Hariv. 14461.
amum s. *mu*.
ámuṣita Adj. nicht geplündert, AV. 1, 27, 4.
amūrta 1. Nom. abstr. °*tva* n. Mārk. P. 26, 19.
**amūlaka* n. eine unbegründete Anklage, Mahāvy. 258. *amūlakābhyākhyāna* n. dass., 261.
amūlamantratantra Adj. ohne Grundspruch und ohne Zauberformel, Hem. Yog. 1, 5.
amūlya Adj. unschätzbar, Vikramāṅkac. 8, 8.
amṛgya Adj. wonach man nicht trachten soll.
Amṛta 3. f) γ) N. eines Flusses, Hemādri 1, 314, 12. — 4. l) Wasser, auch H 6, 134; S I, 200, 3.
Amṛta m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 43; *eines Schlangendämons, Mahāvy. 168.
amṛtakara m. auch Śrīk. 7, 28.
amṛtakavala m. der Mond, Alaṃkārav. 66, a.
°*amṛtakānti* m. Mond, S I, 299, 1.
amṛtacit Adj. wie Nektar geschichtet, Maitr. S. 3, 4, 4.
Amṛtataraṃgiṇī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
Amṛtaturaṃga (wohl °*taraṃga*) m. Titel eines Werkes des Kṣemendra, Sitzungsber. d. phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106, 480.
Amṛtadatta m. N. pr. eines Dichters, Festgr. 94.
amṛtadyuti m. Mond, Naiṣ. 2, 101.
amṛtadīdhiti auch H 28, 85.
°*amṛtanidhi* m. Milchmeer, S I, 609, 1.
**amṛtanirgama* m. der Mond, Zach. Beitr.
amṛtapalāśa Adj. (f. *ā*) mit unvergänglichem Laube, Āpast. Śr. 6, 7, 1.
amṛtaprabha m. °Mond, H 20, 78.
°*amṛtapravāha* m. Mond, S II, 265, 16.
°*amṛtaprasūti* f. Regenzeit, S I, 200, 3.
amṛtaprāśa n. eine best. Mixtur, Caraka 6, 16.
amṛtabindu m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 51, 22.
Amṛtabinduskandopaniṣad f. Titel einer Upaniṣad, Opp. Cat. 1.
amṛtabhuj m. ein Gott, Mahāvīrac. 21, 9; [Sūryaś. 99°].
°*Amṛtamati* f. Name einer Fürstin, S I, 324, 5.
°*amṛtamayūkha* m. Mond, Śrīk. XII, 79.
°*amṛtamarīci* m. Mond, S II, 20, 6; 83, 7.
°*amṛtamuc* m. Wolke, H 5, 124.
°*amṛtamūrti* m. Mond, S II, 343, 21.
amṛtarasa Adj. f. *ā* wie Nektar schmeckend, Pañcat. 248, 12.
°*amṛtaruc* m. Mond, H 22, 63; Śrīk. XI, 2.
°*amṛtaruci* m. Mond, S I, 151, 7; 171, 3; Śrīk. XVI, 20.
°*amṛtarocis* m. Mond, S I, 167, 1; 172, 5.
amṛtavarṣin Adj. Nektar regnend, Śāk. ed. Pischel 64, 9.
°*amṛtasamudra* m. Nektarmeer, S I, 63, 2 (Ko.).
°*amṛtātapa* m. Mond, S I, 321, 3.
°*amṛtāndha* m. Gott, S II, 299, 11 (in *amṛtāndhasindhu*).
**amṛtāndhas* m. Gott, Śrīk. XXIV, 43.
amṛtāpidhānā (so zu akzentuieren) n. Decke des Unsterblichkeitstrankes (Stenzler), Āśv. Gṛhy. 1, 24, 28; Mān. Gṛhy. 1, 9; Taitt. Ār. 10, 35.
**amṛtāśana* m. Gott, S II, 384, 16.
amṛtāsaṅga n. blauer Vitriol, Caraka 6, 7. 9.
amṛtodadhi m. nach dem Ko. °= Milchmeer, S I, 370, 5.
amṛtopastáraṇa n. Unterlage des Unsterblickkeitstrankes (Stenzler), Āśv. Gṛhy. 1, 24, 13; Mān. Gṛhy. 1, 9; Taitt. Ār. 10, 22.
ámṛtpātrapa [so zu betonen!].
amṛtyuśaṅkita Adj. den Tod nicht fürchtend, Naiṣ. 9, 57.
amṛdita Adj. nicht heftig gedrückt, — angedrückt, Hariv. 4395.
amṛdumayūkha Adj. heißstrahlig, Varāh. Bṛh. S. 24, 22.
ámṛnmaya [so betont!] TBr. 3, 7, 4, 14.
amṛṣodya n. auch S II, 314, 26.
amṛṣya Adj. unerträglich, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 97 nach Jacobi's Konjektur. Ebenda ist auch *kena* statt *yena* die richtige Lesart.
amṛṣyant Adj. etwas nicht geduldig ertragend, nicht ruhig hinnehmend, MBh. 14, 29, 21; 60, 31.
amenī, vgl. Geldner in Festgr. 32.
amaitrī f. Mangel an Wohlwollen, MBh. 14, 36, 14.
°*amokṣa* m. Nichtehescheidung, Kauṭ. 155, 18.
amokṣaṇīya Adj. unvermeidlich, MBh. 1, 167, 56.
amogha 1. Nom. abstr. °*tā* f., Daśak. 32, 14.
amoghadṛś Adj. dessen Blick unfehlbar ist, Bhāg. P. 1, 4, 18; 5, 13.

amoghabala Adj. dessen Macht nicht vergeblich ist, seine Macht gebrauchend, MBh. 1, 17, 3.
amoghī Adv. mit *kṛ* fruchtbringend machen, Festgr. 18. [Śṛṅgārasarv. 140c.]
amótaka m. etwa Weber.
amotakapútraka m. etwa Weberknabe. — Lies *amotapútraka*.
amṇás Adv. = *amnás*, Maitr. S. 1, 6, 10 (102, 8); 10, 10 (150, 12).
amnás bedeutet sogleich, soeben, *amnar astamite* so v. a. unmittelbar nach Sonnenuntergang, Āpast. Śr. 6, 4, 6; 6, 6, 5.
ámba Partikel, s. unter *ambā*.
ambaka n. °Auge eines Menschen [pw: nur von Śiva gebraucht], Śuk. t. o. 45 [p. 52, 34]; S II, 300, 15.
ambara 10., Daśak. 29, 11.
ambaracarī °f. = *devī* oder *vidyādharī*, S I, 243, 7.
°*ambaracāraṇā* das in die Luft Schleudern, S I, 32, 1.
ambaracārin auch H 50, 54.
°*ambaratva* n. cloudiness; clothing, Vās. 127, 3.
°*ambaradevatā* = *apsaras*, H 5, 49.
ambarapuṣpa n. eine Blume in der Luft, so v. a. Unding, Unsinn, Kautukas.
ambaramaṇi auch Śṛṅgbh. p. 14.
°*ambaravāhin* clothes-bearer, Harṣac. 196, 11.
°*ambarasad* m. Gott, H 46, 35.
°*ambarastrī* = *apsaras*, H 46, 68.
°*ambarāpagā* Himmels-Gaṅgā, S I, 528, 4; H 32, 117.
**ambariṣa* n. Kampf, S II, 195, 4 [pw hat *ambarīṣa* *Kampf].
ambarīṣa 4. R. 5, 3, 5.
ambaṣṭhā *Jasminum auriculatum, S I, 543, 12 (Ko.; *ambaṣṭā* gedruckt).
Ambāstava m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
Ambikā 6. f) N. zweier Flüsse, Hemādri 1, 314, 11; 315, 18; einer Apsaras, MBh. 1, 123, 62.
ambikāsuta MBh. 1, 61, 18.
ambukukkuṭikā f. Wasserhuhn, Suśr. 1, 205, 14.
°*ambucara* m. Wassertier, S II, 218, 5 (= *śiśumāra*).
°*ambujadṛś* f. eine Lotusäugige, Muk. 129d; Śṛṅgt. 69b. 189a.
ambujanman n. eine am Tage sich öffnende Lotusblüte, Naiṣ. 1, 122; Rasas. 224c.
°*ambujapati* m. Sonne, Śrīk. X, 9.
°*ambujavatī* Lotusgruppe, Śrīk. IV, 57.
°*ambujavanī* Lotuswald, -teich, Rasas. 136c.
°*ambujākara* m. Teich mit Taglotussen, S II, 417, 2.
ambujāta Adj. im Wasser geboren (Rudra-Śiva), Hemādri 1, 207, 21.
°*ambujāy(ate)* Lotus sein, S I, 2, 8.
°*ambujāsana* m. = Brahman, S I, 320, 2.
ambujāsanā f. Bein. der Lakṣmī, Daśak. 40, 8.
ambujinī f. eine Gruppe von am Tage blühenden Lotussen, Naiṣ. 3, 45; 7, 57; Śrīk. 6, 2; 12, 31.
°*ambujīy(ati)* weiß wie ein Lotus erscheinen, Laṭ. I, 38c.
ambujīvin Adj. seinen Lebensunterhalt dem Wasser verdankend (Fischer usw.), Viṣṇus. 9, 29.
°*ambudapatha* m. Himmel, H 44, 35.
ambudāgama m. Beginn der Regenzeit, Naiṣ. 2, 46.
ambudhara m. *Cyperus pertenuis, E 870 (Ratirahasya, ed. Benares 1912, XV, 45).
°*ambudhāman* m. Meer, H 22, 35. 49.
ambudhikāminī f. Fluß, Bhām. V. 1, 58.
ambunātha m. der Ozean, Hariv. 8430; H 9, 66.
ambupati 2. Meer auch S I, 259, 8.
ambupaddhati f. Strömung, Śiś. 14, 77.
°*ambupūra* m. Meer, Śrīk. XII, 47.
ambumaya Adj. (f. ī) aus Wasser bestehend, Kāśikh. 34, 38.
°*amburāśitanayā* = Lakṣmī, H 38, 78.
amburuh m. eine am Tage sich öffnende Lotusblüte, Śiś. 6, 11. [Muk. 223b.]
°*amburuhabandhu* m. Sonne, Śrīk. IX, 54.
amburuhākṣa Adj. lotusäugig, Jātakam. 13, 17.
°*amburuhāṃ netar* m. = Sonne, Muk. 223b.
°*ambuvāhin* m. Wolke, H 46, 17.
ambhaḥśyāmāka m. [so zu lesen!].
ámbhas, vor 1. ist n. hinzuzufügen.
ambhas n. °die Zeit der Monate Śrāvaṇa und Bhādrapada, S I, 514, 1.
ambhastas Adv. aus dem Wasser, Śiś. 8, 64.
ambhṛṇá 3. zu streichen; vgl. *āmbhriṇī*.
°*ambhoga* Adj. im Wasser stattfindend, Yudh. 2, 88.
°*ambhogaja* m. ein best. Wassertier, H 22, 60.
°*ambhojacāmara* m. Blyxa octandra, Vās. 270, 1.
ambhojanīlāy eine Lotusblüte darstellen, Dharmaśarm. 2, 79.
ambhojabandhu m. Bein. der Sonne, Hemādri 1, 760, 5.
ambhojavadanā f. eine Lotusgesichtige, ein schönes Weib, Kautukas.
°*ambhojaviṣṭara* m. = Brahman, H 38, 71.
ambhojinī °Lotusteich, Sūryaś. 95a.
°*ambhojinīvallabha* m. = Sonne, Śṛṅgārasarv. 151a.
ambhoda *Cyperus hexastachys communis, E 834 (A).
°*ambhodbhava* (Subst.) S II, 299, 17?
°*ambhodhibandhu* m. Mond, Śrīk. XII, 59.
°*ambhobhṛt* m. Wolke, H 2, 61; 4, 16.
°*amradiman* m. hardness, Vās. 213, 1.
**amlātaka* n. *puṣpabhedaḥ karaṇṭikāpuṣpabhedo vā* (pw Kugelamaranth), Harṣac. 154, 1.
amlāna 2. Hemādri 1, 284, 15; 285, 9.
amlāna m. *Gomphraena globosa, Vās. 135, 2.
amlāni Adj. nicht verwelkend, Śiś. 19, 20.
amlāyin Adj. nicht verwelkend, Kathās. 56, 116.
amlī Adv. mit *bhū* sauer werden, Mit. 1, 24, b, 8.
ayaḥkīlaka m. ein eiserner Bolzen, Komm. zu Kāty. Śr. 4, 8, 26. Vgl. *ayaskīla*.
ayajurvedadhārin Adj. den Yajurveda nicht im Gedächtnis habend, R. ed. Bomb. 4, 3, 28.
ayajús, *ayajúṣā* [so betont!] Maitr. S. 3, 8, 9.
ayajñavāhin Adj. keine Opfer zu den Göttern führend, MBh. 13, 18, 22.
ayajñīya Adj. = *ayajñiya* 1. Kap. S. 39, 4.
ayajñopavītin Adj. ohne Opferschnur, Mān. Śr. 11, 1.

áyatta Adj. nicht angereiht, — angeschlossen, Maitr. S. 1, 8, 6.

ayathā Adv. anders, als es sein sollte, Bhāg. P. 10, 87, 15.

°*ayathātathā* unwahr, unpassend, eitel, nutzlos, Kuṭṭ. 69.

ayathābalam Adv. den Kräften nicht entsprechend, Śiś. 2, 94.

ayathāvṛtta Adj. sich ungebührlich betragend, Daśak. (1883) 163, 15.

ayanaka n. Sitz, Stätte, Caraka 8, 3.

Ayanacayanādigaṇita (vielleicht *Ayanacalanā*°) n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ayanāṃśa, lies amount of precession.

ayantrá vgl. *paśváyantra*.

ayantraṇā f. das Nichtanlegen eines Verbandes, Suśr. 2, 229, 6.

°*ayama* Adj. = *advitīya*, H 43, 230.

áyamadevatya Adj. nicht Yama zur Gottheit habend, Maitr. S. 3, 2, 3.

ayamasū Adj. keine Zwillinge gebärend, Kauś. 109.

**ayavana* n. das Nichtvermischen, Sāy. zu Śat. Br. 1, 7, 2, 26 in einer Etymologie.

áyavas n. die dunkle Monatshälfte.

ayaśodhvaja m. Zeichen der Schande, Jātakam. 26, 31.

ayaḥśaphá Adj. erzhufig, Taitt. Ār. 6, 5, 2.

**ayaḥśalmalīvana* n. eine best. Hölle, Mahāvy. 215.

áyaḥśṛṅga Adj. erzhörnig, Maitr. S. 2, 5, 9 (59, 16).

°*ayaḥsūcikā* eiserne Nadel, S I, 137, 13 v. u. (Ko.).

áyase Dat. Inf. zu gehen, ṚV. 1, 57, 3.

Ayaskīla m. N. pr. eines Berges, Divyāv. 43. — Unklar ist die Bedeutung Divyāvad. 455, 27. — f. *ā* N. pr. eines Flusses, 106, 25.

ayastapta Adj. am Spieße gebraten, R. ed. Bomb. 3, 73, 15.

ayaspātrī f. eine eiserne Pfanne, Hem. Par. 2, 365.

ayācaka Adj. nicht bettelnd. Nom. abstr. °*tva* n. Kṣem. 2, 27.

ayācamāna Adj. nicht um etwas bittend, Kauṣ. Up. 2, 1.

ayācitar Nom. ag. nicht bittend, — werbend, Kumāras. 1, 53.

ayācitavrata Adj. von freiwillig gereichten Speisen lebend, Āpast.

ayācya Adj. nicht mit einer Bitte anzugehen von (Gen.), Ind. St. 15, 329.

áyāta Adj. nicht gegangen, AV. 10, 8, 8.

ayātrū R. ed. Bomb. 4, 28, 60 Unmöglichkeit zu reisen, — fortzukommen.

ayātrika und *ayātrīya* Adj. infaustus, Sādh. zu Hāla (1723) 25. Nom. abstr. *ayātrīyatva* n. ebenda.

**ayāthātathya* n. unrichtige Verwendung, S II, 416, 6.

ayādava Adj. (f. *ī*) von den Yādava befreit.

áyāma m. auch: Nichtbahn, TS. 6, 3, 1, 6.

°*ayāpya* Adj. nicht wegzuweisen = untadlig, Rasas. Epilog. 13 c.

°*ayāvya* [Text hat *ayavya*] = *akutsita*, H 43, 182.

ayāśayá [so betont!].

ayukcchada Śiś. 6, 50. [H 3, 66.]

°*ayukchadana* n. die Blüte von Alstonia scholaris, H 20, 23.

áyukta, so zu akzentuieren. 1. *ayuktam* Adv.

°*ayuktatara* ganz unangemessen, ganz ohne Zusammenhang, Unm. 17 a.

ayuktiyukta (s. auch unter *ayukti*) Adj. unerfahren (Arzt), Suśr. 1, 94, 16.

**ayukparṇa* m. Alstonia scholaris, Deśīn. S. 9, Z. 8.

**ayugalaparṇa* m. Alstonia scholaris, Deśīn. S. 23, Z. 6.

ayugasapti m. = *saptasapti*, die Sonne, Śiś. 11, 61.

°*ayugānta* = *nāsti yugānto yatra*, H 24, 38.

ayugārcis m. = *saptārcis*, Feuer, Śiś. 20, 59. [H 16, 4.]

ayugmacchada m. Alstonia scholaris, Kir. 1, 16.

°*ayugmarocis* m. Feuer, H 6, 173.

ayugmalocana auch Śrīk. 7, 7; 10, 52 (Ko.); 17 15.

°*ayugmavilocana* m. = Śiva, Śrīk. 10, 52.

°*ayugyamaka* n. Bez. einer Strophenform, H 43, 359.

ayujākṣara Adj. ungeradsilbig, Āpast. Gṛhy. 15 11.

2. *ayuta* n. 1. *Bez. verschiedener hoher Zahlen, Mahāvy. 246. 248 ff.

ayuddhamati Adj. nicht kampflustig, Mārk. P. 134, 59.

ayuddhamanas Adj. nicht kampflustig, R. 7, 8, 3.

ayudhyant Adj. nicht kämpfend, Hariv. 9834.

áyupita [so betont!].

ayūthika Adj. vom Schwarm getrennt (Taube), Kāṭh. Gṛhy. 44, a = Mān. Gṛhy. 2, 17, 1.

ayūpa (Kāty. Śr. 22, 7, 3 und Mān. Gṛhy. 2, 5) und °*ka* (Āśv. Śr. 9, 2, 3) Adj. ohne Opferpfosten.

aye Ausruf der Erinnerung, Jātakam. 6.

1. *ayoga* 9. Zerstreutheit, Āpast.

3. *ayoga* Adj. auf Eisen bezüglich, Damayantīk. 124.

ayogin Adj. (vom geliebten Gegenstande) getrennt, Naiṣ. 4, 49. 97.

ayoguḍa MBh. 5, 155, 6; 7, 178, 23. — *n. eine best. Hölle, Mahāvy. 215.

Ayogṛha n. Titel eines jātaka, Jātakam. 32 in der Unterschrift.

ayogya 1. auch: unpassend, Viṣṇus. 5, 116.

ayogyarūpa Adj. ziemlich ungeeignet, — ungeschickt, Jātakam. 12.

°*Ayodhana* m. (oder °*ghana*?) N. eines Fürsten, S II, 350, 22.

Ayodhyāmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

2. *ayoní* Adj. auch = *ayonija*, Maitr. S. 2, 3, 3.

ayonijanman Adj. keinem Mutterleibe entsprossen, Mahāvīrac. 10, 4.

**ayonitva* n. Nom. abstr., Pat. zu P. 5, 1, 119, Vārtt. 9.

ayonisaṃbhava Adj. keinem Mutterleibe entsprossen, Verz. d. Oxf. H. 25, b, 14.

ayomiśra Adj. (f. *ā*) mit Eisen besetzt, Āpast.

ayorajas und am Ende eines adj. Komp. °*ska* Eisenrost, Caraka 6, 7.

ayorajomaya Adj. aus Eisenrost, — Eisenfeilicht, Caraka 6, 19.

ayovikāra m. etwas aus Eisen oder Metall Gemachtes, P. 4, 1, 42.

ayo'śana Adj. von Eisenfeile sich nährend, Hariv. 6164.

ayaugika Adj. nicht zur Anwendung kommend, Kām. Nītis. 13, 86.

ar Kaus. 9. jemand (Akk.) versehen mit (Instr.), TS. 5, 1, 1, 3. — Mit °*pratisam* Kaus. wieder zurückgeben, S II, 368, 20.

ara (m.) °Zacke [in *sāraḥ* = *saha araiḥ śṛṅgair vartate*] H 5, 2. — °f. = *madhye śalākā* H 43, 370.

3. **ara* Adj. schnell, geschwind, Yudh. 1, 25. 35 (*aram* Adv.).

arakta Adj. ungefärbt, M. 10, 87.

arakṣaka Adj. (Bedrängte) nicht schützend, Agni-P. 18, 11.

árakṣas scheinbar Maitr. S. 1, 10, 20 (160, 8). Es ist zu lesen *árakṣohata* unversehrt von Rakṣas.

arakṣasyá Adj. frei von Rakṣas, Maitr. S. 3, 7, 7.

arakṣya Adj. nicht zu schützen, keinen Schutz verdienend, Kathās. 62, 82.

°*araghu* Adj. = *alaghu* [*ralayor aikyāt*] = *mahat*, Yudh. 5, 97.

araja Adj. staublos, rein (Gewand), R. ed Bomb. 3, 72, 4.

arajanīkṛta Adj. ungefärbt, Baudh. 2, 2, 29.

arajás n. kein Staub, Vajracch. 29, 9.

arajaska Adj. auch: staublos, Hem. Par. 3, 62.

arajovittā Adj. f. noch nicht die Menses habend, Kauś. 37.

**arajovirajonayayukta* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

arajyant Adj. keine Freude an etwas habend, Kathās. 112, 88.

arañjaka wohl eine best. Frucht, Hemādri 1, 621, 8; 622, 5.

arañjita Adj. nicht befriedigt, Kathās. 14, 36.

Araḍā f. N. pr. einer Göttin, Gobh. 4, 4, 29.

araṇa n. *Hineingehen, H 28, 60.

**araṇasamavasaraṇa* m. und **araṇasaraṇasarvasamavasaraṇa* m. Bez. zweier samādhi, Mahāvy. 21.

araṇāvihārin Adj. dwelling in virtue (M. Müller), Vajracch. 26, 12. 15. 16. — Wohl verdorben. Man könnte *āryavi*° vermuten; vgl. im Pāli *ariyavihāro* bei Childers unter *brahmavihāro*.

1. *aráṇi* 1. lies (*m.). Bildlich so v. a. Mutter, Hariv. 7022 nach Nīlak. — 1. Mutter, MBh. 1, 134, 35; in *surāraṇi* VP. 5, 30, 24. *Pāṇḍavāraṇi* VP.^{2} 5, 90. — Mutterleib, MBh. 1, 135, 17.

araṇi Adj. °lieblos, Vaij. 86, 50.

**araṇyacārī* f. eine best. Pflanze, Deśin. 2, 6.

°*araṇyacāṇḍāla* m. = *vanecara*, S I, 56, 9/8 v. u. (Ko.).

°*araṇyadhīvara* m. = *śabara*, S I, 603, 7 v. u. (Ko.).

°*araṇyaśunaka* m. = *tarakṣu* S II, 198, 4 v. u. (Ko.).

**araṇyaśvan* m. °= *tarakṣu*, S II, 205, 10 (Ko.).

°*arata* Adj. ohne Verlangen nach (Lok.), Yudh. 1, 14.

arathin Adj. keinen Wagen habend, Spr. 3666.

°*arada* Adj. ohne Stoßzähne (Elefant), Yudh. 7, 16.

áradhra, vgl. Pischel, Ved. Studien, I, 125.

arantos Gen. Inf. von *ram* mit *a* priv. *īśvaro hāsya vitte devā arantoḥ*: es könnte geschehen, daß die Götter an seinem Reichtum keinen Gefallen fänden, Ait. Br. 3, 48, 8.

arandhra Adj. keine Öffnung habend, Naiṣ. 3, 44.

aramaṇīya Adj. nicht anmutig, — schön, Pañcat. 123, 20.

áramamāṇa, so zu akzentuieren.

aramya Adj. unangenehm, Mālav. 10 (11).

°*araya* Adj. ohne Kraft, — Energie (*avidyamāno rayo vego yasya so 'rayo nirbala ity arthaḥ*), Yudh. 4, 91.

arara 2. n. Türflügel, Mahāvīrac. 107, 4. [Śrīk. 10, 3; 21, 45; S I, 99, 11 (Ko.); m. oder n.] — °Kampf, H 43, 155.

arari m. 1. Türflügel auch H 1, 19.

arare Ind. St. 15, 349.

**Aravāḍa* m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 167.

°*aravindajanman* m. = Brahman, H 21, 23.

°*aravindadṛś* f. eine Lotusäugige, H 23, 63; Śrīk. XIII, 7.

aravindanābhi m. Bein. Viṣṇu's, Śiś. 3, 65.

°*aravindavilocanā* eine Lotusäugige, Śṛṅgbh. 51^d.

°*aravindavadanā* eine Lotusgesichtige, Śrīk. XIII, 39.

°*aravindāsad* m. = Brahman, H 8, 19.

°*aravindānī* S II, 375, 11. l. °*dinī*, Nelumbium speciosum [besser wohl: Lotusteich oder -gruppe].

aravindotpalavant Adj. mit den *aravinda* und *utpala* genannten Blüten versehen, R. ed. Bomb. 3, 75, 21.

araśaná Adj. ohne Gurt, Maitr. S. 3, 9, 4.

araśmivant Adj. strahlenlos, Verz. d. Oxf. H. 51, a, 29.

arasa Adj. °= *vītarāga*, H 5, 2.

arasatva °Nom. abstr. = *alasatva* (*dṛśi*), Yudh. 5, 13.

arasayitár [so zu betonen!].

arahita Adj. nicht aufgegeben, — fehlend, Śiś. 17, 21. — °= *sahita*, Yudh. 3, 5.

arāga Adj. °ohne Röte, S I, 620, 4.

arāgadveṣatas Adv. sine ira et studio, Bhag. 18, 23.

arāgadveṣin Adj. nicht liebend und nicht hassend, sine ira et studio, Viṣṇus. 12, 3.

arāgitā f. Gleichgültigkeit gegen (Lok.), Sāh. D. 22.

arājaka 2. n. Anarchie auch Govardh. 27.

arājadaivika Adj. nicht vom Fürsten und nicht vom Schicksal verursacht, Yājñ. 2, 197.

2. *árājanya* m. kein rājanya, Maitr. S. 1, 5, 8 (76, 5).

arājalakṣman Adj. ohne königliche Insignien, Spr. 1395.

°*arājavācya* Adj. keinen Tadel seitens des Königs verdienend, unverdächtig, Kauṭ. 180, 1.

°*arājasa* Adj. nicht vom guṇa rajas befleckt, Yudh. 1, 97 (*arājasā na rājasā rajoguṇayuktā lobhamohayuktā āsan. tadrahitā āsann ity arthaḥ*).

arājya Adj. (f. *ā*) der Herrschaft beraubt, Hariv. 1630.

arāḍa Adj. langhörnig, Maitr. S. 2, 5, 9 (59, 17). Vgl. *arāḍyà*.

arāḍītara (so zu verbinden nach Leumann) Adj. sehr langhörnig, Śat. Br. 4, 5, 5, 5. Vgl. *arāḍa* und *arāḍyà*.

arātinud Adj. die Feinde vertreibend, MBh. 3, 41, 38.

arāma Adj. (f. *ā*) ohne Rāmā, Bālar. 115, 1; Mahāvīr. 44, 21.

arāla (vgl. pw *arāḍa*) °lang, S I, 284, 2 (*arālakālam = pracurakālaparyantam*); 296, 3 (= *ghanasnigdha*).

3. *ari* Diskus, Caṇḍiś. 36. 83. [Yudh. 7, 13; nach dem Komm. °n.]

°*Arikesarin* m. ein sāmanta, S II, 419, 14.

arikta 1. Nom. abstr. °*tā* f. Āpast. Śr. 15, 14, 13. — Auch: nicht mit leerer Hand und: im Überfluß vorhanden.

ariktakarṇa Adj. dessen Ohren voll —, d. i. betäubt sind von (Instr.), Pr. P. 119.

aritā f. Feindschaft, Śiś. 19, 109.

[*aritā* =] °*arikarma* n. = *yuddham*, H 43, 136 (Ko.).

1. *aritra* Adj. = *aribhyas trāyate arīṃs trāyata iti vā*, Śrīk. XXV, 125. — 3. n. ein best. Teil des Wagens, ṚV. 1, 46, 8.

aridhāyas eher: reichlich milchend.

ariprá, f. *ā́*.

°*Arimantha* m. N. eines Fürsten, S II, 289, 24.

arimitramitra n. heißt in der Politik der hinter dem *arimitra* herrschende Fürst, Kām. Nītis. 8, 16.

°*arimedas* (m.) = *viṭkhadira*, S II, 195, 4.

°*ariṣaḥ* Feind für Feind, H 43, 45.

ariṣṭa 4. d), Kāśīkh. 11, 6. [Raghuv. 3, 15].

ariṣṭaka Adj. mit der Krankheit ariṣṭaroga behaftet, Kauś. 28, 13.

ariṣṭaka m. °eine Person mit üblen Vorzeichen oder Symptomen, Kauś. 28, 15.

ariṣṭaroga m. eine best. Krankheit, Komm. zu Kāty. Śr. 20, 3, 16.

ariṣṭyāmaya m. dass., Kāty. Śr. 20, 3, 16.

arīṇa Adj. nicht ermangelnd, voll von, Naiṣ. 6, 65.

arītimant Adj. stillos, Sarasvatīk. 10, 29.

árugṇa, so zu lesen statt *árugna*.

arucira Adj. nicht gefallend, — zusagend, Komm. zu TS. Prāt. 1, 18.

arucya Adj. unangenehm, Śiś. 19, 89.

aruj auch: gesund, JRAS. Beng. 48, 42.

arujant R. ed. Bomb. 4, 67, 9 fehlerhaft für *ārujant*.

aruṇa Adj. rauh, grob (Speise), Jātakam. 3, 4. Nach einem Instr. oder am Ende eines Komp. voller, stark versetzt mit, 9, 51; 30, 36; 31, 10.

aruṇa m. *Rottleria tinctoria, H 47, 33? Oder einfach mit „rot“ zu übersetzen?

aruṇatva n. Röte, Hemādri 1, 288, 18.

aruṇadatī f. ein Mädchen mit rötlichen Zähnen, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 3, 11.

°*aruṇadhāman* m. Sonne, H 47, 137.

aruṇapiśaṅgá Adj. rötlich braun, TS. 6, 6, 11, 6; Āpast. Śr. 14, 3, 3.

aruṇápuṣpa Adj. rötliche Blüten habend.

aruṇápsu, so zu betonen.

°*aruṇamaṇi* m. Rubin, S I, [245, 5; s. folg.!] 367, 4; II, 4, 1; 82, 6; H XVII, 16; XXIX, 13; XLI, 50; Śrīk. XVII, 59; XVIII, 21.

°*aruṇamaṇimahībhṛt* m. = *udayācala*, S I, 245, 5.

°*aruṇaratna* n. Rubin, S I, 364, 3; H 26, 29; 28, 117; 37, 18; 44, 54.

°*aruṇaśikha* m. Hahn, H 28, 70.

°*aruṇaśilā* Rubin, H 7, 25.

**aruṇasārathi* m. Sonne, Harṣac. 199, 2.

°*aruṇāṃśu* m. Sonne, H 7, 35.

Aruṇādhikaraṇamañjarī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Aruṇānuja auch S II, 300, 6/7.

Aruṇāmodinī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*aruṇāy* to be or become red, Harṣac. 234, 12.

°*aruṇāśman* m. Rubin, H XXX, 87; Śrīk. XII, 47.

aruṇaitá Adj. gelb gesprenkelt, TS. 5, 6, 18, 1.

**aruṇopala* m. Rubin, Śrīk. XIII, 23; XXI, 17.

aruddha Adj. unwiderstehlich, Hariv. 2, 103, 23.

aruṣka am Ende eines adj. Komp. = *aruṣ*, Wunde, Caraka 6, 24.

arū Adv. mit *kṛ*, Daśak. (1883) 168, 7 v. l.

árūkṣa [so betont!] Maitr. S. 1, 8, 5.

arūḍha Adj. unbekannt, unverständlich.

arūḍhamūla Adj. noch keine Wurzeln geschlagen habend. Nom. abstr. °*tva* n. Spr. 90.

**Arūpabrahmadhātu* (v. l. *Arūpya*°) m. oder f. N. pr. einer ätherischen Region, Mahāvy. 155.

arūpaviśeṣa Adj. wo keine besonderen Formen bestehen, Kāraṇḍ. 18, 19.

**Arūpyabrahmadhātu* s. *Arūpa*°.

áreḍant Adj. etwa: non fallens, TS. 1, 6, 3, 2; Kāṭh. 32, 2. = *anādaram akurvan* Komm.

arepa Adj. = *árepas*, Baudh. 3, 7, 4.

**aroka* Adj. dunkel, schwärzlich, H 43, 53 [Ko.: *niṣprabha*]. °Nachmittag? Kauś. 47, 11.

arogitva n. Gesundheit, Yājñ. 1, 263.

arocaka 1. Adj. auch: den Appetit benehmend, Verz. d. Oxf. H. 129, a, 12.

arocakin Adj. keinen Appetit habend zu (Lok.), Hemādri 1, 3, 20.

arocuká Adj. kein Gefallen erweckend, Maitr. S. 1, 4, 12.

°*arodha* Kauś. 47, 11 = *aparapakṣa* (Zeit des abnehmenden Mondes)?

arodhya Adj. nicht zurückzuhalten, unwiderstehlich, Pañcar. 4, 3, 14.

aroma Adj. (f. *ā*) unbehaart.

aromaśa Adj. unbehaart, Varāh. Bṛh. S. 70, 5.

aroṣa m. kein Zorn, MBh. 10, 15, 26.

aroṣaṇa Adj. nicht zum Zorn geneigt.

arka (nach dem Ko. °n) die Frucht des arka, S I, 405, 2.

arka(*ti*) zur Sonne werden, Subhāṣitāv. 3128.

arkakara m. Sonnenstrahl, Naiṣ. 2, 100.

arkakānta °m. Sonnenstein, S I, 251, 15 v. u. (Ko.); 475, 14 v. u. (Ko.); Śrīk. XVII, 64; XXI, 3.

**arkadugdha* n. Milch der Calotropis gigantea, Bhāvapr. 2, 90.

arkanandana m. °Krähe, S I, 334, 1.

arkanetra Adj. zwölfäugig, Kālac. 4, 16.

°*arkamaṇi* m. Sonnenstein, H XXVI, 37; XXX, 86; Śrīk. X, 9. 21.

arkamaya Adj. von der Calotropis gigantea, Āpast. Śr. 15, 5, 11.

arkávant auch: dem zu Ehren der arka dargebracht wird (Maitr. S. 2, 2, 9) und: das Wort arka enthaltend (Tāṇḍya-Br. 5, 1, 8).

°*arkaśaila* m. = Kailāsa, H 41, 8.

arkastubh Adj. Lieder singend, Śāṅkh. Śr. 8, 23, 3.

**arkātmaja* m. der Planet Saturn, Rājan. 13, 199.

arkūhuti f. Pl. Bez. von fünf Spenden, die unter der Rezitation der Sprüche *súvar ná dharmáḥ svāhā* usw. (TS. 5, 7, 5, 2) dargebracht werden, Āpast. Śr. 11, 20, 10.

arkopala m. Sonnenstein, Naiṣ. 2, 87.
°*argalatā* condition of a bolt, Harṣac. 119, 23.
argalapāśaka m. der zur Aufnahme eines Riegels bestimmte Ring, Śīlāṅk. 2, 41.
argalāy(ate) einen Riegel bilden, Hem. Par. 13, 58.
°*arghaka* (f. *arghikā*) = *arghaḥ pūjā vartate yāsu*, S I, 39, 5.
°*arghakaṇa* ? Śrīk. XVIII, 39.
°*arghyadāna* n. Mgs. II, 14, 31.
[*arcatrya*] *arcatría*, so zu lesen.
Arcanānavanīta n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
arcā f. 3. Reliquie, Śīlāṅk. 1, 377. — 4. bei den Jaina Körper, Kalpas. 111.
Arcāvaibhava n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
arcicayiṣu Adj. mit Akk. verehren wollend, Kir. 13, 65. [H 49, 20.]
°*arcicayiṣyant*, zu verehren wünschend, H 44, 36.
arcirmālya m. Pl. Bez. einer Gruppe von Affen, R. ed. Bomb. 4, 42, 4.
arciṣmant m. auch N. pr. eines Affen, R. ed. Bomb. 4, 42, 3.
arch mit *ava*, *avārchati* (!) TS., *avārchet* Śat. Br. — Mit *ā* Schaden nehmen, Maitr. S. 1, 8, 3 (118, 19), wo *yádārcháti* statt *yádāchámti* zu lesen ist. — Mit *upa* jemandem auf den Leib rücken, jemand belästigen, TS. 1, 5, 9, 6. — Mit *nis* auch: kommen um (Abl.), verlustig gehen, Tāṇḍya-Br. 6, 6, 13.
1. *arj* mit *nis* herauslassen, —geben, TS. 1, 5, 9, 3.
arjaka 2. Suśr. 2, 461, 3, wo *sahārjakam* zu lesen ist.
arjitatva n. das Erworbensein durch ..., Kap. 2, 46; 6, 55.
[**arjin* erwerbend, H 43, 270, ist im pw aus Śiśup. 19, 102 belegt; der Stern dort also zu tilgen.]
arjuna m. *Pfau, S II, 194, 5.
arjunaka m. = *arjuna*, Pfau, R. ed. Bomb. 3, 75, 12.
°*arjunapraṇayin* Adj. [*kṛṣṇa ity arthaḥ; śuṣka iti vā. pakṣe Pāṇḍusutārjunaprerita ity arthaḥ*], Govardh. 675.
Arjunārcapārijāta lies *Arjunārcā*°.
°*arṇavatārin* Adj. das Meer überfliegend, Yudh. 5, 24.
**arṇavabhava* m. [Muschel, Gal.] Rājan. 13, 122.
°*arṇora*? H 43, 59.
**artni* m. = 1. *aratni*, Subhūti bei Rājamukuṭa zu AK. nach Aufrecht.
ártha, so zu akzentuieren. — *artham car* jemandes Sache fördern, für jemandes Nutzen arbeiten, Jātakam. 21.
°*arthaṃsita* (?) = *kaṣāyita*, S I, 466, 12 v. u. (Ko.).
arthakartar Nom. ag. Nutzen stiftend, Kālac. 5, 259.
1. *arthakāma* Z. 2, lies M. 2, 13 statt M. 2, 23.
arthakāmy(ati) nach Geld verlangen, Śiś. 14, 49; Subhāṣitāv. 655.
arthakāraṇāt eines Vorteils wegen, Hemādri 1, 89, 20.
arthakārin Adj. Nutzen schaffend (Rudra-Śiva), Hemādri 1, 208, 1.
arthakārśya n. Dürftigkeit, Armut, Ragh. 5, 21.
arthakilbiṣin Adj. sich am Gelde vergehend, M. 8, 141.
arthakriyākārin Adj. zu einem bestimmten Zwecke wirkend. Nom. abstr. °*ritva* n. Sarvad. 9, 11 ff.; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 34. 40.
arthagati Bedeutung, Sinn, Begriff, Saddh. P. 75.
arthagrāhin Adj. den Nutzen wählend, Āpast.
arthacaryā f. Verrichtung eines Geschäftes, Āśv. Gṛhy. 3, 7, 8. — Befördern der Sache eines Anderen [im Komp. vorangehend], Jātakam. 13, 23. 15. *parārtha*° 17.
arthatṛṣ Adj. nach Geld begierig, Bhāg. P. 11, 8, 31.
arthadāna n. auch: das Spenden mit egoistischer Absicht, Hemādri 1, 14, 5.
Arthadīpikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*arthanātha* m. = Kubera, H 39, 24; 50, 9.
arthanāśaka Adj. (f. °*śikā*) verschwenderisch, Kāty.
arthanivedana n. das Anbieten —, Darbringen seiner Habe.
Arthapañcaka n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
arthapadavī f. der Weg des Nutzens. °*vīṃ gam* so v. a. seinen Vorteil wahrnehmen.
arthapara Adj. habsüchtig, R. Gorr. 2, 16, 24.
arthaparigraha m. Besitz von Geld, R. 5, 43, 6.
arthapāṭha m. die vom Sinn verlangte, d. i. zu konjizierende Lesart, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 5, 23; 6, 11; 9, 1; 11, 12; 12, 9.
arthapāruṣya n. in Geldangelegenheiten an den Tag gelegte Härte, Pañcat. ed. orn. 38, 23.
arthaprādhva Adj. an ein Geschäft gehend, auf dem Wege zu irgend einer Unternehmung sich befindend, Āpast. Gṛhy. 9, 2.
arthabahula Adj. dem Inhalte —, dem Stoffe nach reich, Caraka 3, 8.
°*arthabhāsinī* Daśar. IV, 20? [Haas: „mental impression of a thing".]
arthamatta Adj. geldstolz, Daśak. 66, 12.
arthamanas Adj. einen Zweck sich vorstellend, Gobh. 4, 5, 8.
arthamaya Adj. nützlich, Vorteil bringend, Bhām. V. 3, 14.
arthamātar f. eine Mutter mit zutreffendem Namen, Hem. Par. 2, 317.
arthay mit *abhi* Ko. zu R. ed. Bomb. 2, 21, 56 (*abhyarthasi* = *prerayasi*. Vielleicht ist *abhyarchasi* gemeint). — Mit *pra* in der Bed. 1. *prārthant* Hem. Par. 2, 474. — 3. Med. sich jemandem (Akk.) entgegenstellen, Kir. 2, 21. Die Lexikographen führen für *prārthita* folgende Bedeutungen an: *ardita, yācita, abhiyukta, śatrusaṃruddha, hata* und *abhihata*. — Mit *sam* 10. bestätigen, begründen, rechtfertigen, Komm. zu TS. Prāt. — 11. *samarthita* = *samartha* imstande seiend, Spr. 4005. — In den meisten, vielleicht in allen Bedeutungen Denomin. von *samartha*.
arthayitar Nom. ag. ein Bittender, Naiṣ. 5, 132.
artharacana n. oder °*nā* f. das Betreiben seiner Sache, Verfolgung seines Zieles, Bemühung. Am Ende eines adj. Komp. Bhāg. P. 3, 9, 10; 23, 8.
artharāśi m. Reichtum, Daśak. 83, 6.

arthalāghava n. das Leichtnehmen einer Sache, schnelles Hinweggehen über eine Sache, Naiṣ. 9, 8.

arthalubdha Adj. geldgierig, Daśak. 67, 18.

arthaloṣa m. auch: Verlust an Geld, MBh. 3, 311, 21.

arthalola Adj. geldgierig, Kālac. 3, 121.

arthaviśārada Adj. der Sache —, dem Zwecke entsprechend, sinnvoll (Lob), MBh. 13, 141, 24.

°*arthavṛttikā* eine Art Hetäre, Śuk. t. s. 132, 9.

arthaśāstraka n. = *arthaśāstra*, Agni-P. 1, 17.

arthasaṃsiddhi f. das Gelingen einer Sache, Kathās. 61, 55. *ekārtha*° das G. einer gemeinsamen Sache, Spr. 4566.

arthasaṃhata oder °*saṃhita* Adj. mit *rekhā* etwa Schuldverschreibung, Komm. zu Kām. Nītis. 9, 68.

arthasama m. dem Sinne nach gleich, synonym, Zach. Beitr.

arthasamāhartar Nom. ag. Geldeinnehmer, M. 7, 60.

arthahara Adj. das Vermögen erbend, Viṣṇus. 15, 40.

arthāgama, lies m. statt n.

arthādhināṭha m. Bein. Kubera's, Caṇḍīś. 36.

arthāpay wie Geld behandeln, so v. a. ängstlich verbergen, Naiṣ. 3, 63. — Das Wort bedeutet nach Aufrecht eher: etwas hoch anschlagen, viel Wesens aus etwas machen; vgl. auch Anarghar. 3, 59 [*arthāpitā abhidheyīkṛtāḥ; vyākhyātā ity arthaḥ*].

arthābhipatti f. das sich aus den Tatsachen Ergeben, MBh. 8, 7, 24.

arthārthin Adj. auch: das Nützliche —, Reichtümer begehrend, MBh. 3, 33, 25.

Arthālaṃkāra m. auch Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 225.

arthegā Adj. seinem Berufe nachgehend, Āpast. Śr. 9, 16, 7.

arthepsu Adj. Reichtum wünschend, Kāty. Paribh. 2, 7.

arthotsarga m. Geldausgabe, Mudrār. 67, 20 (111, 10).

arthya 1. d) sich auf etwas verstehend, Sachkenner, R. ed. Bomb. 3, 43, 34.

ardin Adj. hart mitnehmend, Naiṣ. 2, 10. — °Subst. m. = *hiṃsaka*, H 43, 232.

ardin °= *ardati gacchati ity evaṃśīlas*, S I, 250, 1.

ardh, ṛddha 3. gelungen, VS. 18, 11. — Desid. *īrtsati* Gelingen wünschen, Āpast. Śr. 6, 29, 9. — Mit *vi, vyṛddha* sündlich, Āpast. Auch: mißlungen, Nir. 1, 7.

ardhaka auch: Hälfte, Hemādri 1, 479, 18.

ardhakapāṭasaṃdhika Adj. Bez. eines best. Verbandes, Suśr. 1, 56, 1.

ardhakarṇa m. Radius.

ardhakarṇa Adj. vielleicht: halb hörend (im Schlafe).

°*ardhakāvya* n. = *samasyā*, S I, 365, 1 in °*kavi* = *samasyākāraka*.

ardhakārṣika Adj. einen halben karṣa wiegend, Suśr. 2, 88, 10.

ardhakuṇḍalakarṣin Adj. einen halben Ohrring tragend, MBh. 13, 14, 293.

ardhakhila m. halbe Brache; Land, das ein Jahr brach liegt, Nār. 11, 26.

**ardhacakravartin* m., S II, 300, 9.

ardhacandra Adj. halbmondförmig, Hemādri 2, a, 61, 3. 11.

ardhacandra m. °halbmondförmige Verzierung an der Rüstung des Elefanten, S I, 582, 4; *eine Art Nägelmal, H 41, 29; 43, 177; 44, 33; 49, 39; V 117; E 417 (P). 486 (R, A). — *eye in the plume of a peacock, Vās. 89, 1. — °half-moon on a shield, Harṣac. 121, 13. — °Torbogenschmuck, Haravijaya 30, 92; 32, 19. [Z.]

ardhacandraka m. n. °eine Art Nägelmal, V 120 [m.]; E 486 (K; n.).

ardhacandradhara Adj. einen Halbmond tragend (Rudra-Śiva), Hemādri 1, 204, 3.

**ardhadrauṇika*, so zu lesen statt °*droṇika*.

ardhadvicaturaśraka m. eine best. Stellung, Vikr. 64, 3.

ardhanāgarī f. eine best. Schriftart.

ardhanārāca m. eine Art Pfeil, MBh. 2, 51, 35.

Ardhanārīśvarastotra n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 107.

°*ardhanipīḍita* n. eine Art Coitus, E 567 (R).

ardhaniṣpanna Adj. halb vollendet, Rājat. 5, 403.

ardhaniḥsṛta Adj. halb herausgekrochen, R. ed. Bomb. 4, 67, 47 (°*niṣṛta* gegen das Metrum gedr.).

ardhapañcadaśan (richtiger °*daśa*) Adj. Pl. 14½, Śāṅkh. Śr. 13, 18, 5.

ardhapatita Adj. halb zerfallen (Haus), Agni-P. 38, 16.

ardhapada auch: ein halbes Fach, — Feld, Agni-P. 40, 4. 5.

2. *ardhapada* Adj. ein halbes Fach oder Feld einnehmend, Varāh. Bṛh. S. 53, 55.

°*ardhapadmāsana* n. eine Art Coitus, E 567 (R).

ardhaparāsu Adj. halbtot, Hem. Par. 2, 329.

°*ardhapāṇi* m. eine best. Handstellung beim Lautenspiel, H 26, 86 (Ko.).

ardhapāda auch: Viertel, Hemādri 1, 612, 7; Einsatzstück in einer Wand, das zur Ausfüllung einer geheimen Öffnung dient, Daśak. (1883) 109, 1. 8.

°*ardhapīḍita* n. eine Art Coitus, E 556 (K).

°*ardhapīḍitaka* n. eine Art Coitus, V 140.

ardhapulāyita n. ein best. Gang des Pferdes, Śiś. 5, 10. Vgl. *pulā* weiter unten.

ardhapradakṣiṇa n. ein halbmaliges Umgehen von der Linken zur Rechten.

ardhaprasūtā Adj. f. noch im Gebären begriffen, Hemādri 1, 82, 2.

ardhapraharikā wohl: eine halbe Wache.

ardhaphālaka 1. m. oder n. ein best. Kleidungsstück, Bhadrab. 3, 82. — 2. m. Pl. eine best. Jaina-Sekte, Bhadrab. 4, 46. — 3. Adj. *mata* n. die Lehre der Ardhaphālaka, Bhadrab. 4, 30.

ardhabhagna Adj. halb zerbrochen, Pañcat. 217, 21.

ardhabhāgika und °*bhāgin* (v. l.) einen halben Teil erhaltend, Yājñ. 2, 134.

ardhabhukta Adj. halb genossen, Mārk. P. 22, 38.

ardhabhedaka Adj. mit *vyādhi* = *ardhabheda* m. Hemiplegie, Suśr. 2, 380, 10.

°*ardhabhrama* m. Bez. einer Strophenform, H 43, 113.
ardhamaṇḍita Adj. halb geschmückt, Hem. Par. 1, 318.
°*ardhamāyūra* n. eine Gangart des Pferdes, H 40, 34 (Ko.).
ardhamārita Adj. halbtot gemacht, Hem. Par. 2, 330.
**ardhamāsatama* Adj. halbmonatlich, S II, 349, 26.
ardhamāsūra Adj. (f. *ī*) einer halben Linse ähnlich, Suśr. 1, 27, 18.
ardhamīlita Adj. halb geschlossen (Augen), Kathās. 20, 50.
ardhamukulī Adv. mit *kṛ* halb schließen (die Augen), Śiś. 10, 64.
ardhamuṇḍa Adj. zur Hälfte kahl geschoren, MBh. 7, 93, 47.
ardhamuṇḍita Adj., dass., Rājat. 4, 179.
Ardharāja m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 26.
ardharcaśas, lies Adv. st. Adj.
ardharcaśasya s. *ardhārca*°.
ardhalakṣya Adj. halb sichtbar, Daśak. 73, 9.
ardhalāṅgalaka Adj. einem halben Pfluge ähnlich (ein chirurgischer Schnitt), Suśr. 2, 59, 5.
ardhavartman n. = *ardhapatha*, Naiṣ. 5, 28.
ardhavaśā f. eine halbe Kuh, Maitr. S. 1, 11, 7.
ardhavidala n. als Erklärung von *ardhabṛgalá*, Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 139.
ardhavaiśasa n. ein halbvollbrachter Totschlag, Kumāras. 4, 31.
ardhaśaphara m. *a sort of fish of uncertain identification, Vās. 99, 2.
ardhaśaṃbhu Adj. f. deren halber Körper Śiva ist, Naiṣ. 3, 29.
ardhaśarāva ein halbes śarāva genanntes Maß, Āpast. Śr. 8, 14, 14.
ardhaśāṇī f. ein halbes hänfenes Gewand. °*pakṣa* m. die Hälfte davon, Āpast.
ardhaśiras n. der halbe Kopf, Āpast. Śr. 7, 13, 8.
ardhaṣaṣṭha Adj. Pl. sechstehalb, Pār. Gṛhy. 2, 11, 10. [Mgs. I, 4, 7.]
ardhasaṃlīna Adj. halb steckend in, Hariv. 4677.
ardhasadṛśa Adj. zur Hälfte gleich mit (Gen.), TS. Prāt. 11, 19.
ardhasaptama Adj. Pl. siebentehalb, Pār. Gṛhy. 2, 11, 11.
ardhasamaya m. die Hälfte einer best. Zeit, MBh. 3, 11, 4.
ardhasamasyā f. Ergänzung eines nur halb ausgesprochenen Gedankens, Naiṣ. 4, 101.
ardhastha Adj. ein halbes Fach oder Feld einnehmend, Agni-P. 40, 7.
ardhasthitaprāṇa Adj. nur halb lebend, R. ed. Bomb. 4, 24, 19.
ardhahara Adj. das halbe Vermögen erbend, Viṣṇus. 18, 32.
ardhādhva, Lok. auf halbem Wege, Āpast. Śr. 15, 13, 9. (Lies: 13, 20, 4.)
°*ardhānurodha* halb gezogen (Schwert), S II, 48, 3.
°*ardhāruka* n. kurzer Unterrock, S I, 150, 8 v. u. (Ko.).
ardhārcaśasya n. das Rezitieren nach Halbversen, Vaitān.
ardhāvabheda m. = *ardhabheda*, Caraka 1, 15. °*ka* m. dass., 2, 7.
ardhāsi m. Halbschwert, wohl so v. a. Dolch, MBh. 7, 187, 15. Nach Nīlak. ein Schwert mit nur einer Schneide.
ardhika Adj. = *ārdhika* = *ardhasīrin*, Viṣṇus. 57, 16; M. (Jolly) 4, 253.
**ardhuṣṭa* Adj. = *adhyuṣṭa*, Mahāvy. 250.
°*ardhekṣaṇa* n. Seitenblick, S II, 252, 14.
ardhendu m. *eine Art Nägelmal, Śamkaramiśra zu Gītag. p. 105; E 486 (P).
°*ardhoktitas* mit halber Aussprache, S I, 235, 8.
ardhocchiṣṭa Adj. zur Hälfte nachgeblieben, Kathās. 61, 298.
ardhopabhukta Adj. halb verzehrt, Kumāras. 3, 37.
ardhoruka 1. Damayantīk. 242.
°*arpaka* causing to go, delivering over, yielding, Vās. 53, 3.
**arpaṇā* f. Richtung der Gedanken, Entschluß, Mahāvy. 245, 1021.
arbuda 4. n. Rippenknorpel, Viṣṇus. 96, 76. *vakṣasi saṃdhyasthīny arbudāny ubhayato daśa daśa* (Komm.).
°*arbudaśas* Adv. „in arbudas", Harṣac. 226, 12.
arbudha? Manm. p. 648, 8.
[*arbhaka* m.] °f. *arbhikā* Mägdlein, S II, 313, 18.
arbhakaukas Adj. ein kleines Haus habend. Nom. abstr. °*tva* n. Bādar. 1, 2, 7.
1. *aryá* *m. Herr, Gebieter. *f. *aryā* Herrin, Gebieterin.
aryápatnī, lies: Adj. f. Pl. Arier zu Herren habend.
Aryamágṛhapati Adj. Aryaman zum gṛhapati 4. habend, Maitr. S. 1, 9, 5.
aryaman 4. die Sonne, Śiś. 2, 39; MBh. 7, 1, 21; Vikramāṅkac. 15, 16. [Śrīk. 10, 2. 19; XVI, 23.]
Aryamandana m. Patron. Yama's, Naiṣ. 8, 58.
°*aryamāśman* m. = *sūryakānta*, H 29, 7; Śrīk. XVI, 9.
°*aryamopala* m. Sonnenstein, Śrīk. X, 10.
1. *árvan*, die adj. Bedeutung zu streichen. In der Bed. Roß Hem. Par. 2, 21. [S I, 335, 2.]
arvākkālīna Adj. aus jüngerer Zeit stammend, Sāy. zu ṚV. 10, 18, 5.
arśasin Adj. = *arśasa*, Hemādri 1, 440, 15.
arhaka Adj. Ansprüche habend auf ..., Hemādri 1, 675, 4. 6.
°*arhaṇāvant* = *pūjāyogya*, S I, 307, 7.
arhaṇīya Adj. auch: zur Verehrung dienend (Wasser), Āpast. Gṛhy. 13, 7.
Arhadatta (!) m. N. pr. eines Jaina-Lehrers, Vardhamānac. 1, 51.
°*Arhadāsa* m. Name eines Jaina, S II, 137, 2.
**arhadghaṭīcakra* n. eitler Wortschwall oder Blendwerk, Mahāvy. 139.
°*Arhaddatta* m. N. eines Heiligen, S II, 293, 18.
arhadvasana n. das Kleid des digambara, Luft, Jātakam. 11.
Arhantikā f. N. pr. einer buddh. Nonne, Daśak. (1925) 2, 121, 18.
**ala* n. Auripigment in *alanīlika*, von der Schwärze des A., S I 246, 12 (Ko.).
°*Alakabhañjana* m. Name eines Jünglings, S II, 145, 9.
°*Alakādhīśa* m. = Kubera, H 48, 84.
°*Alakeśa* m. Bein. Vaiśravaṇa's, Yudh. 5, 30.
°*alaktika* [n.] = *alaktaka* n., S II, 26, 2.

1. *alakṣaṇa* auch: kein Kennzeichen, Vajracch. 29, 17; eine Definition, die auf etwas (Gen.) nicht paßt, Aniruddha in der Einl. zu Sāṃkhyas. 1, 92.
2. *alakṣaṇa* 3. sich durch nichts auszeichnend, unbedeutend, Spr. 2095. — 4. ohne Veranlassung geschehen, R. 6, 95, 19.

alakṣaṇaka Adj. undefinierbar, unvergleichlich, Divyāvad. 348, 24; 385, 8.

alakṣaṇasaṃpad f. kein Vollauf von Kennzeichen, Vajracch. 22, 3. 5; 40, 15.

alakṣaṇya Adj. Unglück verheißend, MBh. 6, 5209.

alakṣamāṇa Adj. nicht wahrnehmend, — inne werdend, Bhāg. P. 3, 16, 12.

alakṣita 2. °*tam* Adv. Kathās. 28, 105; 34, 46.

alakṣman Adj. Böses verkündend, MBh. 6, 112, 12.

2. *alakṣmī* Adj. auch: unschön. n. *alakṣmi* R. Gorr. 2, 33, 22.

alaksmīka °ohne Reichtum, S I, 419, 5 v. u. (Ko.).

°*alakṣyajanman* m. = *mahādeva*, S I, 109, 3.

alaghīyaṃs Adj. nicht unbedeutend, groß, gewaltig, Śiś. 2, 58.

alaghu Adj. 4. nicht unbedeutend, Daśak. 51, 1. — 5. laut, Bhāg. P. 10, 35, 10.

°*alaghutva* n. Schwerfälligkeit (des Bauches), S I, 400, 5 v. u. (Ko.).

alaghubhava m. keine Erniedrigung, Spr. 4253 v. l.

**alaṃkartar* m. Schmücker, S I, 209, 4 v. u. (Ko.).

alaṃkarmīṇa Adj. einem Geschäfte gewachsen, Śṛṅgt. 175[a]; mit Lok. Hem. Par. 1, 126.

alaṃkāra 4. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 51, 12.

alaṃkāra °n. Schmuck, S I, 150, 14 v. u. (Ko.).

Alaṃkāratilaka m. Titel eines Werkes, Festgr. 92.

Alaṃkāranikarṣa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

alaṃkārabhāṇḍa n. Schmuckkästchen, Mṛcch. 49, 11.

Alaṃkāramayūkha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Alaṃkāraratnākara m. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 277 ff.

Alaṃkārarahasya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Alaṃkārarāghava n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

alaṃkārika s. *ālaṃ°*.

alaṃkārin Adj. sich auf Schmuck verstehend, Ind. St. 15, 295. Am Ende eines Komp. schmückend, Ind. Antiq. 1887, S. 64, V. 7.

°*alaṃkārīkṛta* als Schmuck angelegt, S I, 38, 3.

Alaṃkārodāharaṇa n. Titel zweier Werke, Bühler, Rep. No. 240 ff.

alaṃkṛtiśāstra n. ein Lehrbuch des Stils, Kautukas. 17.

°*alaṅghana* = *laṅghanarahita*, S I, 620, 13.

alaṅghanīya Adj. auch: unerreichbar für (Instr.), Hemādri 1, 282, 16.

°*alaṅghanīyatama* Adj. = *atyalaṅghya*, Yudh. 7, 132.

alaṅghanīyatā f. Nom. abstr. zu *alaṅghanīya* nicht zu überschreiten und: dem man nicht zu nahe treten darf, Spr. 2579.

alaṅghanīyatva n. Nom. abstr. zu *alaṅghanīya*, dem man nicht zu nahe treten darf, Rājat. 6, 2.

alaṅghayant Adj. nicht übertretend (einen Befehl), Ragh. 9, 9.

alajja, Adj. schamlos, f. *ā*, Naiṣ. 3, 59.

alajjākara Adj. keine Schande bringend, Spr. 5911.

alatikā Adj. f. keine Lianen habend (Boden), Kām. Nītis. 19, 10.

alantarām Adv. in hohem Grade, Kumāras. 14, 16; 15, 28. Mit einem Inf. bedeutend besser, Śiś. 2, 106.

°*alaṃtā* das Genugsein, Rasas. 27[a].

°*alandaka* m. = *mṛttikākuṇḍa*, S II, 227, 1.

alaṃdhana Adj. hinreichendes Vermögen besitzend, M. 8, 162.

alabdhagādha Adj. noch nicht den Boden erreicht habend, Jātakam. 22, 82.

alabdhanidrākṣaṇa Adj. keine Zeit zum Schlafen findend, Bhāg. P. 5, 14, 21.

alabdhapada Adj. keine Stelle gefunden habend in (Lok.), so v. a. keinen Eindruck gemacht habend auf, Ragh. 8, 90.

alabdhavya Adj. nicht zu erlangen, dessen man nicht teilhaftig werden soll, kann oder darf, MBh. 5, 114, 4.

alabhamāna Adj. 1. nicht antreffend, nicht findend, 149, 7. — 2. nicht habend, Sāy. zu ṚV. 1, 125, 1. *anvayam* keinen logischen Zusammenhang habend, Sāh. D. 12, 2; 15, 6. — 3. nicht hinter etwas kommend, nicht herausbringend, Kull. zu M. 8, 109.

°*alabhasparśa* = *gambhīra* tief (vom Ton gesagt), S I, 296, 11 (Ko.).

alabhya auch: nicht zu erkennen, — zu verstehen, unverständlich, Sāh. D. 11, 8. — Z. 3 ist 3, 281, 21 zu lesen.

alamaka m. v. l. für *alimpaka*, Zach. Beitr.

alamarthavacas n. ein Wort der Abwehr, ein Nein, Śiś. 10, 75.

alamārya Adj. sehr edel, Lalit. 309, 17; 310, 6. 14. 21 ff.; 509, 6.

Alamelamaṅgāstotra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Alaṃpura n. und *Alaṃbudha* n. N. pr. zweier tīrtha, Matsyap. 22, 50. 51.

alambuṣa *eine best. Pflanze, Harṣac. 255, 12.

alaṃbhaviṣṇu Adj. imstande seiend zu (Inf.), Brahma-P. Uttarakh. Kap. 3.

alaṃbhūṣṇu Adj. mächtig, fähig, Śrīk. II, 56.

°*alava* Adj. = *sthūla*, H 30, 79.

alavaṇa geschmacklos, Jātakam. 3, 4.

°*alasatā* = *pramāda*, S II, 213, 2 v. u. (Ko.).

°*alasatva* n. Nom. abstr. von *alasa*, Yudh. 8, 28.

alasay(ati) erschlaffen (trans.), Subhāṣitāv. 1262. — Auch Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 66 (fol. 27[a] meines Manuskriptes).

alasālā Kauś. 51, 15.

°*alasodarī* Adj. f. = *kṛśodarī*, Yudh. 5, 99.

alāka m. = *alarka* 3. [Calotropis gigantea], Caraka 8, 10. — *alākā* f. eine best. Pflanze, Kauś. 31, 28.

alāghava n. keine Erleichterung. *manasaḥ* des Herzens, M. 11, 233.

alātacakra n. ein im Kreise geschwungener Feuerbrand, R. 3, 29, 4; 6, 73, 29; Vikram. 140. °*vat* Adv., MBh. 8, 81, 40; R. 4, 5, 25; so v. a. *reines Blendwerk, leerer Schein, Mahāvy. 139.

°*alātin* Adj. einen Feuerbrand (als Waffe) führend, Yudh. 1, 73.

°*alābuphalāyate* zur Flaschengurke werden, S II, 391, 20.

alālasa Adj. keine Begierden habend, MBh. 12, 231, 14.

Alika m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 107; eines Schlangendämons, Mahāvy. 167.

2. *aliṅga* 1. Nom. abstr. °*tva* n. MBh. 12, 203, 15. — Als n. = *avyakta* n. Yogas. 2, 19.

aliṅgasaṃkhya Adj. ohne Genus und Numerus, Ko. zu Gaṇar. 2, 68.

aliṅgin Adj. nicht das Recht habend, bestimmte Abzeichen zu tragen, M. 4, 200.

°*alitā* = *aritā* (s. d.), H 43, 136.

alindaka (Terrasse vor der Haustür) Subhāṣitāv. 2416.

**alipta* Adj. unbefleckt, Mahāvy. 19.

**alimaka*, **alimpaka* und **alimbaka* vgl. oben *alamaka*.

alivanda m. neben *balivanda* (*balivarda*) Kāṭh. 5, 12, 1.

alīka 1. f. *ā*, Naiṣ. 6, 16.

alīkanalī Adv. mit *kṛ* zum Scheine Nala's Gestalt annehmen, Naiṣ. 6, 61.

alīkavādaśīla Adj. lügenhaft, Daśak. 90, 19.

alīḍha Adj. unbeleckt, Varāh. Yogay. 8, 3.

alīna Adj. nicht in etwas steckend, Spr. 3250. — ° = *abhijāta*, S I, 437, 11 (Ko.).

aluñca Adj. etwa: der einen nicht rupft und zupft, Bhar. Nāṭyaś. 34, 102.

alubhita Adj. nicht in Unordnung geraten, Āpast. Śr. 1, 4, 12.

álūkṣa, so zu betonen nach TS. 2, 5, 11, 3.

álūna ungeschoren, Maitr. S. 2, 5, 11 (62, 12).

alekhya Adj. nicht zu rechnen —, nicht zu zählen zu (Lok.), Spr. 1536.

1. *alepa* m. kein Rest von (im Komp. vorangehend), Ind. St. 1, 20, 14.

2. *alepa* Adj. unbefleckt, rein, MBh. 12, 219, 46.

alokavrata n. die nicht allgemeine Art und Weise zu leben, Bhāg. P. 8, 3, 7.

alokyátā, so zu akzentuieren.

°*alopanīya* = *anullaṅghanīya*, S II, 240, 14 v. u. (Ko.).

alopayant Adj. nicht abbringend von (Abl.), Ragh. 12, 9.

alobhavant Adj. frei von Begierde, Śobh. 77.

alomaśa Adj. (f. *ā*) unbehaart, R. 6, 23, 11.

aloṣṭaka Adj. (f. *ā*) frei von Erdklößen.

aloṣṭhaka Adj. v. l. für *aloṣṭaka*.

aloha Adj. nicht von Eisen, MBh. 1, 145, 22; Muk. 75[b].

alaulya n. das Fehlen alles Begehrens, in den Besitz von etwas zu gelangen.

alpakāya Adj. hager, mager, MBh. 3, 133, 9. Nom. abstr. °*tva* n. Suśr. 1, 175, 17.

alpakālika Adj. eine kurze Zeitlang stattfindend, Komm. zu Āpast. Śr. 8, 1, 1.

alpakṛcchra n. Instr. mit geringer Mühe.

alpakleśa Adj. mit geringen Leiden verbunden, Mṛcch. 7, 18.

alpacchada Adj. dürftig bekleidet, Mṛcch. 15, 19.

alpajīvin Adj. nicht lange lebend, Hariv. 9320.

alpatapas Adj. der wenig Kasteiungen geübt hat, Varāh. Yogay. 8, 13.

alpadarśin Adj. von geringer Einsicht.

alpanicaya Adj. einen kleinen Vorrat habend, R. Gorr. 1, 6, 7.

alpanidāna Adj. aus einer geringfügigen Ursache entspringend, Suśr. 2, 443, 4.

alpaparikara Adj. wenig Dienerschaft habend, weniger D. als (Abl.) h.

alpapariccheda Adj. Divyāvad. 87, 20 fehlerhaft für °*padicchada* unbegütert, arm.

alpapracāra Adj. sich selten zeigend.

alpaphala Adj. (f. *ā*) wenig ergiebig, von geringem Erfolge, Mān. Gṛhy. 2, 14, 21.

°*alpabhojin* nicht gefräßig, S I, 299, 14 v. u. (Ko.).

°*alpamārica* (m.) = *taṇḍulīya* (eine Amaranthus-Art), S I, 516, 6 v. u. (Ko.; verdruckt für °*māriṣa*?).

alparādhas Adj. dem weniges gelingt, unglücklich.

alpavant Adj. wenig besitzend, Hemādri 1, 433, 9.

alpavijñāna Adj. von geringer Einsicht, MBh. 3, 29, 34.

alpavittavant Adj. wenig besitzend, Hemādri 1, 361, 19.

alpavīrya Adj. schwach, Kālac. 5, 80.

°*alpavṛṣa* m. ein Mann mit geringen verdienstlichen Werken, Rasas. 196[d].

alpaśruta Adj. ungelehrt, Hemādri 1, 529, 18; unwissend, Mahāvy. 127.

alpasvamant Adj. geringen Besitz habend, Śatr. 14, 109.

alpātaṅka Adj. wenig Leiden habend, gesund. Nom. abstr. °*tā* f. Kāraṇḍ. 18, 8; 89, 12.

alpātyaya Adj. eine geringe Schuld bildend, leicht zu verzeihen, Jātakam. 18, 10.

alpābādha Adj. wenig Leiden habend, gesund. Nom. abstr. °*tā* f. Kāraṇḍ. 89, 12.

°*alpīkṛta* kleingemacht (= ausgetrocknet), S I, 210, 14 v. u. (Ko.).

alpībhāva m. Verringerung, Dhātup. 9, 39; 32, 24.

alpeśākhya unbedeutend, Divyāvad 243, 2.

alpotsuka Adj. gleichgültig, Divyāvad. 41, 23; 57, 4; 86, 12; 159, 23.

av H 12, 21 [*avan* °= *avagacchan*]. — *avita* R. ed. Bomb. 4, 60, 20 nach dem Komm. = *jñāta*. — Mit *abhi*, ṚV. 9, 97, 39.

ávaka m. = *avakā*, Maitr. S. 3, 15, 1.

avakara m. auch: eine best. Pflanze, Kauś. 28, 2.

avakarṇana n. das in den Wind Schlagen, Kād. (1883) 108, 3. 4.

avakarṇaprāvṛta Adj. verhüllt mit Ausschluß der Ohren, Āpast. Śr. 13, 15, 5. Vgl. *sakarṇaprāvṛta*. — Statt dessen *akarṇa*° im Komm. zu Tāṇḍya-Br. 8, 7, 7.

avakalana n. das Ausbrennen mit kuśa-Gras, Baudh. 1, 6, 14, 1. — Lies *avakūlana*.

**avakalpanā* f. das für möglich Halten, Mahāvy. 245.
avakalya Bürge, Geisel, vgl. WZKM 27, 408 ff. Adde Rājat. 8, 3187 (ZDMG 69, 137). [Z.]
avakāśa Lok. um das Morgenrot, Mgs. II, 1, 5.
°*avakāśatā* (Abstr.), S I, 46, 6.
avakuṇṭhana, kṛtāva° Adj. (f. *ā*) eingehüllt in, Harṣac. 147, 13.
avakutsita n. Tadel, Nir. 1, 4.
avakeśin Adj. unfruchtbar, Hem. Par. 2, 11. [S II, 401, 1; Govardh. 91.]
avakeśin m. ein unfruchtbarer Baum, Naiṣ. 2, 45.
avakeśin, vgl. oben *anavakeśin*.
°*avakoṭa* m. = baka, crane, Vās. 99, 1.
avakoṭaka m. Ardea nivea, Vāsav. 99, 1.
avaktavya °Subst. n. das Nichtanreden, S II, 50, 10 (Ko.).
°*avaktavyakara* Adj. einen tadellosen Zweck verfolgend (Verträge), Kauṭ. 147, 16.
avakraga Adj. gerades Weges gehend (eig. und übertr.), Kathās. 27, 156.
avakracetas Adj. geraden Sinnes, Kaṭhop. 5, 1.
avakrāma in *anavakrāma* (s. d.).
°*avakrībhūta* gerade, S II, 215, 15 (Ko.).
avakṣāyam, lies: einen Hieb versetzend. Die angeführte Stelle ist Āpast. Śr. 10, 27, 6.
°*avakṣodana* n. Stoßen, S I, 486, 3.
avakhaṇḍana auch H 35, 22.
avakhādá führt Aufrecht (wie *prakhādá* und *vikhādá*) auf *khad* = *khid* zurück und gibt dem Worte die Bedeutung „Hinderung, Hindernis".
**avaga* n. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 246 f.
avagaṇa allein, getrennt, Harṣacarita 20, 9. [Z.] Auch S II, 53, 6.
**avagaṇanā* f. Geringschätzung, Verachtung, Deśīn. 1, 17.
avagataraśmivant Ind. St. 10, 318 fehlerhaft für *apa*°.
avagadha eher m. Pl. N. pr. eines Volkes.
ávagantos Abl. Inf. zu *gam* mit *ava*, TS. 2, 3, 1, 4.
avagamana n. Kauś. 16, 27 = *anurāga*, Ergebenheit, nach Dārila.
avagāha m. 1. auch so v. a. das in der Erde Stecken (eines Berges), Hemādri 1, 297, 14. — °Mitte, S II, 48, 2.
°*avagiraṇa* n. eine Art Coitus, E 560 (K).
**avagīta* Adj. s. unter 3. *gā* mit *ava*. — n. Tadel, üble Nachrede.
°*avagīti* f. üble Nachrede, Verspottung, Schmach, Kuṭṭ. 300.
°*avagūḍhi* f. Umarmung, Śrīk. XX, 8.
°*avagūha* [m.? n.?] Umarmung, Śrīk. XXI, 21.
avagraha m. *Elefantenstirn, H 31, 21; 44, 9.
avagrāha 2. Dürre, auch Śrīk. 6, 23. 4. Wanne, Harṣac. (1936) 444, 10.
°*avagrāhin* Adj. = *avagrāhaḥ śoṣo 'sti yeṣām*, Śrīk. XVII, 65.
°*avaghātana* n. Grube, Kauṭ. 166, 9.
°*avaghṛṣṭa* eine Art Kuß, E 460 (P).
avaghoṣaṇā f. Ausrufung, öffentliche Bekanntmachung, Jātakam. 2.
avaghra 1. Adj. küssend, so v. u. unmittelbar berührend, Āpast. Śr. 2, 13, 10. — 2. m. = *avaghrāṇa*, ebenda 8, 16, 12; 13, 17, 9; 15, 11, 14.
avaghrāpaṇa n. das Beriechenlassen, Āpast. Śr. 15, 2, 3.
1. *avacana* auch: das Schweigen, ZDMG 39, 306.
avacara, vgl. *yajñāvacará*.
avacaraka Adj. Botendienste tuend, m. Bote, Kundschafter, Divyāv. 32, 25; 127, 26.
avacicīṣā f. das Verlangen, zu pflücken, Śiś. 6, 10.
avacitapūrva Adj. Śāk. (Pischel) 116 falsche Lesart für *racitapūrva*.
°*avaciti* f. Pflücken (von Blumen), S I, 99, 6; 527, 6.
avacīravicīraka (?) Divyāvad. 83, 21.
avacūla m. [nach dem Ko. °n.] = *lāñchana*, H 20, 12; = *avacūḍa*, Śrīk. XI, 74 u. ö.
°*avacūlin* having an ensign or boss, Harṣac. 37, 8.
°*avacchādana* n. covering, Harṣac. 118, 8.
Avacchedakatattvanirukti f., °*cchedakatāniruktī* f., °*cchedakatāmālā* f., °*cchedakatāleśa* m., °*cchedakatāvāda* m., °*cchedakatāsāra*, Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
avajayana n. Mittel zur Bekämpfung (einer Krankheit), Caraka 3, 6.
°*avajigamiṣā* der Wunsch, zu erfahren, Śuk. t. o. 37 [p. 46, 27].
avajiti f. Besiegung, Kir. 6, 43.
avajvalana, lies: das Beleuchten.
avajvāla m. heißer Aufguß, Dārila zu Kauś. 27, 33; 32, 10.
avañcaka Adj. nicht betrügend, ehrlich.
avañcanatā f. Ehrlichkeit, Spr. 3129.
avañcita Adj. nicht angeführt, — getäuscht, — hintergangen, — betrogen, — um (Lok.).
Avaṭaṅka m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 37.
avaṭuja m. Pl. das Haar im Nacken, Śiś. 10, 52.
avaḍīna m. eine Art Flug, MBh. 8, 41, 26. 28.
°*avaṇṭa* Anteil? S I, 389, 5 v. u. (Ko.).
ávaṇḍa Adj. (f. *ā*) nicht ungeschwänzt (Kuh). — Zu streichen; vgl. *ábaṇḍa*.
avataṃsa 1. Nom. abstr. °*tā* f. Daśak. 87, 9.
avataṃsana auch: das Stoßen (eines Wagens), Caraka 6, 26.
avataṃsay als Kranz verwenden. *śūlāvataṃsita* so v. a. gepfählt, Daśak. 41, 16.
°*avataṃsin* Adj. bekränzend, S II, 340, 23.
avatamasa = *ajñāna*, Caṇḍīś. 58.
avatara m. Gelegenheit, günstiger Augenblick, Naiṣ. 3, 53. — °= *avatāra*, S I, 161, 4.
avataraṇa(ka) Kād. ed. Peterson p. 68, 16; 92, 10; 94, 1; Anarghar. (ed. Calc. 1875) p. 47, 10 = ed. Kāvyam. p. 112; Kādambarīkathāsāra III, 6?; Kuṭṭanīm. 141. [Z.]
avatāḍana n. das Hauen, Schlagen, Hieb, Mālatīm. (ed. Bomb.) 342, 6.
avatāna °= *adhomukha*, S I, 85, 3.
avatāraṇa n. (Absteigenlassen =) °Ehrung eines Gastes, Kuṭṭ. 141.
avatāraṇa 5. vgl. Zach. Beitr.
avatāraṇikā f. Einleitung, Caṇḍīdāsa zu Kāvyapr. 1, 1 (nach Aufrecht).
Avatāraprekṣin m. N. pr. eines Mannes, Lalit. 391, 14.
avatīrṇa °n. = *avataraṇa*, H 36, 29.
avatokā °eine Kuh mit verkrüppelten Hörnern, S II, 186, 2 [*viṣāṇavikalā*].

avatsala Adj. (f. *ā*) hart —, grausam gegen (Lok.), Mālatīm. (ed. Bomb.) 306, 9.

avatsā f. eine Kuh, deren Kalb gestorben ist, Yājñ. 1, 170.

avadātavasana Adj. weiß gekleidet, so v. a. zum Laienstande gehörig, Divyāvad. 160, 2.

avadānīya als n. Schnitzel von Fleisch.

avadola, der Komm. zu Ragh. 9, 46 soll nach Leumann *navadola* annehmen.

avadraṅga Handgeld, Divyāvad. 33, 2. 3.

**avadravya* n. v. l. für *apadravya*, Zach. Beitr.

avadhāna auch: das Einsetzen, Befestigen. *jyāva°* einer Bogensehne, MBh. 8, 90, 100.

avadhānavant Adj. aufmerksam. Nom. abstr. °*vattā* f. Ko. zu Naiṣ. 8, 9.

avadhi eine best. übernatürliche Erkenntnis bei den Jaina, Sarvad. 32, 5. 10; Weber, Bhag. 2, 208; Dharmaśarm. 5, 33.

avadhika Adj. nach ... erfolgend, Daśak. 60, 12. — °den Höhepunkt darstellend, S II, 348, 17.

avadhī Adv. 1. mit *kṛ* zum Grenzpunkt machen, sich erstrecken lassen bis (Akk.), Hemādri 1, 130, 14. 15. — 2. mit *bhū* zum Grenzpunkt werden, Einhalt gebieten, Naiṣ. 3, 131.

Avadhūta 1. m. als Name eines Philosophen auch S II, 272, 16.

Avadhūta und °*ka* n. Titel einer Upaniṣad.

°*avadhūti* f. Abschütteln, Amit. XXVII, 20.

avadhūlay(*ati*) bestreuen, Hemādri 1, 545, 4.

avadheya n. impers. = *avadhātavya*, Hemādri 1, 492, 11.

avana 1. m. Retter, Sobh. 45. 93. — 2. f. *ī* N. pr. eines Flusses, Hariv. 2, 109, 21. — Adj. behütend, beschützend, Dharmaśarm. 10, 5.

avana n. H 31, 5 = °*gatiḥ* **prītir vā*.

avanatī Adv. mit *bhū* sich verneigen, R. 7, 23, 1, 60.

**avanaha* m. Ausstopfung, Mahāvy. 261, 90.

avanāṭanāsika Adj. mit einer herabhängenden Nase, Harṣac. 199, 15.

°*avanāma* Verbeugung, Yudh. 1, 18 (pw nur in *pādāvanāma*).

avāni, füge f. vor 1. hinzu.

°*avanitālu* n. Unterwelt, H 16, 36.

avanipātam Absol. mit *pat* zu Boden fallen, Daśak. 48, 13.

°*avanidhātṛ* m. Fürst, S I, 151, 7.

avanibhṛt m. Berg und zugleich Fürst, König, Naiṣ. 4, 11; Berg S I, 333, 1; Śrīk. 5, 57.

°*avanibhṛtputrīpati* m. = Śiva, Śrīk. III, 70.

°*avaniramaṇa* m. Fürst, Śuk. t. o. 13 [p. 27, 6].

avaniruh m. Baum, Śiś. 7, 26.

°*avanilaya* m. Weltuntergang, Yudh. 3, 49.

°*avanisura* m. Gott auf Erden (= Brahmane), Muk. 47, 7.

°*avanīcara* m. irdisches Wesen, S I, 597, 7.

°*avanīna* m. Fürst, S I, 179, 6.

°*avanīnātha* m. Fürst, Śuk. t. o. 12 [p. 24, 24].

°*avanīndra* m. Fürst, S II, 186, 7.

avanībhuj m. Fürst, König, Naiṣ. 1, 107.

avanībhṛt m. Fürst, König, Naiṣ. 2, 66.

°*avanīruh*(*a*), m. Baum, S II, 397, 1 in *kalpāvanī°*.

avanektar Nom. ag. Wäscher in *pādāvanektar*.

Avantisukumāla m. N. pr. eines Mannes, Hem. Par. 11, 134. Vgl. *Avantī°*.

Avantisenā f. ein Frauenname, Vāsav. 225, 3.

**avantisoma* m. saurer Reisschleim, S I, 519, 7. — (nach dem Ko. °n.) I, 406, 1 (Ko. 12).

Avantīkumāra m. N. pr. des Gründers von Avantī, Ind. St. 15, 269.

Avantīpurī f. = *Avantī* 1., Ind. St. 15, 313.

Avantīsukumāla m. N. pr. eines Mannes, Ind. St. 15, 290 f.

avandhya 1. Nom. abstr. °*tā* f. Daśak. 5, 3.

avandhyaprasāda Adj. dessen Gunst nicht ohne gute Folgen ist. Nom. abstr. °*tva* n. Rājat. 1, 78.

°*avanyāya* Adj. = *avagato nyāyo vivādo yena*, Yudh. 4, 28.

avapádas Abl. Inf. mit *trā* vor dem Herabfallen schützen, ṚV. 2, 29, 6.

avapana n. das Nichtscheeren, Pār. Gṛhy. 2, 1, 25.

avapākin Adj. Caraka 1, 27 fehlerhaft für *avipākin*.

°*avapīḍitaka* n. eine Art Kuß, V 108.

avapus Adj. gestaltlos, körperlos, MBh. 7, 202, 105. [H 6, 19.]

°*avapuṣ* = *avapuṣṇāti yaḥ*, S II, 64, 7.

avapūraṇa n. Überschüttung mit (im Komp. vorangehend), Caraka 6, 12.

avapṛṣṭhī Adv. mit *bhū*, Divyāvad. 326, 1. Vgl. *prṣṭhī*.

°*avaprasaṅga* m. Verlegenheit, Śuk. t. o. 1 [p. 12, 25].

avapluta 1. Adj. s. u. *plu* mit *ava*. — 2. n. das Hinabspringen, MBh. 9, 57, 19.

°*avabandhana* n. = *saṃśrayaṇa*, S I, 268, 14 (Ko.).

avabodhanīya, lies: zu rügen, zu tadeln.

avabhartsana n. drohendes Anfahren, das Bedrohen, Jātakam. 27; Caraka 406, 13 v. l. für *abhibha°*.

°*avabhāva* m. das zum Vorschein Bringen, Śuk. t. o. 36 [p. 46, 5].

avabhṛti, lies: einer Stadt st. eines Flusses.

avabhṛtha 1. °*yajūṃṣi* TS. 6, 6, 3, 1. °*soma* m. Vaitān.

avamá m. n. und °*vāsara* m. ein mit drei lunaren Tagen zusammenstoßender Wochentag, Hemādri 1, 77, 15. 19. 21.

avamardana n. °eine Art Coitus, V 162; E 540 (K).

°*avamarśabhitti* f. eine dichte Dachmauer? in °*bhittiṃ vā kārayet*, Kauṭ. 167, 3 nach B. M liest *avamadbhaktiṃ*, A *amadbhaktiṃ*.

avamārjana, so zu lesen statt *avamājana*.

**Avamūrdha* m. N. pr. einer mythischen Welt, Mahāvy. 154.

avamūrdhaka Adj. mit dem Kopfe nach unten, Divyāvad. 9, 22; 505, 16.

avamṛdya in *anavamṛdya* (s. oben).

avamocana das Anlegen, Anziehen, Damayantīk. 129.

avamohana n. Betäubungsmittel, Caraka 6, 12.

avamya Adj. den man nicht vomieren lassen darf, Caraka 6, 4.

Avayava m., °*kroḍa*, °*grantha* m., °*ṭippaṇī* f. und °*śiromaṇi* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

avayavin °= *praśastāvayava*, H 43, 182.

avayāj f. °Opferteilhaberin? Mgs. II, 8, 4[a].

avayuti f. Trennung, Teilung. Instr. etwa: besonders, Komm. zu Āpast. Śr. 10, 7, 6.

avayai Dat. Inf. fortzugehen, ṚV. 8, 47, 12.

avara 1. e) als m. so v. a. Vorfahr. — *m. n. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 246 f. — 3. b) vgl. u. *gātrāvara* weiter unten.

°*avarakṣiṇī* rein or halter, Harṣac. 230, 1.

**avaragodānīya* Mahāvy. 154 fehlerhaft für *apara*°.

**Avaracāmara* m. N. pr. eines dvīpa, Mahāvy. 154.

°*avaraṇa* m. der Wind(gott), Yudh. 8, 78 [*avidyamānaṃ varaṇam ācchādanaṃ yasya saḥ avaraṇo vāyuh*]. Kann nach Ratnakaṇṭha auch *āvaraṇa* sein (s. d.).

avaratas wenigstens, Mahābh. (K.) 118, 4; 234, 3. 21; 246, 4.

avarabhāgīya Adj. von niedriger Art und zugleich: eine niedrige Wiedergeburt nach sich ziehend, Mahāvy. 109; Divyāvad. 533, 24.

ávaruṇagṛhīta Adj. nicht von Varuṇa ergriffen, Maitr. S. 1, 10, 12; 2, 5, 6.

ávaruṇagrāha m. das von Varuṇa Nichtergriffenwerden.

avaruṇám Adv. ohne in Varuṇa's Gewalt zu verfallen, Maitr. S. 2, 1, 2 (2, 9); 5, 6 (55, 15). Vgl. *nirvaruṇam*.

°*avaruṇḍana* (nach dem Ko. n.) Befestigen (eines Armschmuckes), S I, 398, 4.

avaruddhatva n. das Eingesperrtsein. *tām avaruddhatvam anaiṣīt* so v. a. sperrte sie in seinem Harem ein, Rājat. 4, 677.

avaruddhaka 2. f. °*dhikā* Pl. die Frauen im Harem, Śiś. 12, 20. — Fehlerhaft für *avarodhaka*.

°*avaruddhavadhū* = *vārāṅganā*, S I, 431, 5.

avarúdham TS. 2, 3, 7, 1; 5, 4, 1, 2) und *avarúndham* (Maitr. S. 1, 10, 12) Akk. Inf. von 2. *rudh* mit *ava*.

avareṭa Vaijayantī 77, 119. [Z.]

avarodha m. °Frau, Śrīk. V, 9. — °n. Harem, Harṣac. 143, 9.

avarodhaka 2. f. °*dhikā* Pl. die Frauen im Harem, Śiś. 12, 20.

2. *avarodhana* 4. lies Sg. statt n. [Śrīk. 13, 37 im Komp. *vibudhāvarodhanamukhair*]. — 5. Erlangung, Erreichung, Kauṣ. Up. 2, 3. — Als Adj. (f. *ī*) jemand etwas verschaffend, ebenda.

°*avarodhapura* n. Harem, Śrīk. IX, 17.

avarodharakṣā Haremswärterin, Dharmaśarmābhy. 17, 57.

avarodhin auch: hemmend, Naiṣ. 1, 6.

avaropaṇa vgl. *dhātvavaropaṇa*.

avaroha m. *Aufsteigen (= Wachstum; Ko.: *vihitāvarohaṃ kṛtāṅkuram*), S I, 157, 7.

°*avarcya* Adj. nicht zu Fall zu bringen? Amit. XXXII, 36.

Avarṇī und °*śikṣā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*avartani* ohne Wegspur = vagabondierend? S II, 346, 8.

avartin Adj. sich ungebührlich betragend.

avardhamāna Adj. nicht wachsend, — zunehmend (Reichtum), Hit. 46, 8 v. l.

avarṣatarkya, Lok. wenn kein Regen zu erwarten ist, so v. a. bei heiterem Himmel, Āpast. Gṛhy. 23, 8. v. l. °*tarke* wohl besser.

avarṣin Adj. nicht regnend, Hemādri 1, 11, 7.

avarṣiṣyant Adj. (f. °*ntī*) nicht nach Regen aussehend (Himmel), Kāṭh. 25, 10.

avarṣṭos Gen. Inf. von *varṣ* mit *a* priv. *īśvaraḥ Parjanyo 'varṣṭoḥ*, es könnte sein, daß P. nicht regnete, Ait. Br. 3, 18, 11.

avarṣyá (f. *ā*) Maitr. S. 2, 9, 7. nicht vom Regen kommend, TS. 7, 4, 13, 1.

°*avala* Adj. im yamaka = *abala* (*balarahita*), Yudh. 5, 51.

avalagana n. das Gewinnen jemandes, Hem. Par. 8, 12. — °Dienst, S I, 370, 1.

avalagna m. n. °das Haften, S II, 22, 16 (Ko.) in *caraṇāvalagnena* = *pādavandanena*.

avalambaka Adj. herabhängend, Hemādri 1, 194, 5.

avalambanaka n. Halt, Stütze, Hemādri 1, 191, 22.

°*avalambita* n. eine Art Coitus, E 568 (R).

°*avalambitaka* n. eine Art Coitus, V 142; E 556 (K).

avalambya Adj. anzuhängen, Hemādri 1, 173, 11. 16; 177, 13.

avalita Adj. nicht gebogen, — krumm, Varāh. Bṛh. S. 68, 36.

°*avaliha* ableckend, S I, 161, 2.

°*avalīka* = *rekhārahita*, S I, 310, 3.

avalīḍha 1. Adj. s. u. 1. *lih* mit *ava*. — 2. n. Suśr. 1, 125, 7 nach dem Komm. = *anupadruta* (!).

°*avalīḍhaka* n. ein Haarwirbel beim Pferde, S I, 310, 7.

avalupta 1. Adj. s. u. 1. *lup* mit *ava*. — 2. *n. Nom. act. *vṛkāva*° das Heranspringen nach Art eines Wolfes, P. 6, 2, 145 Sch

avalupti f. Abfall, Tāṇḍya-Br. 6, 3, 12.

°*avalulokiṣā* der Wunsch, etwas zu besehen, Rasas. 30[a].

avalekha m. °= *anubhava*, S I, 273, 1.

avalekhana 2. zu streichen; vgl. *āva*°.

avalepavant Adj. hochmütig, Daśak. 90, 19.

°*avalepin* Adj. stolz, übermütig (*sagarva*), Yudh. 6, 52; Harṣac. 125, 17 resp. 248, 6 (touching; proud).

avaleha °leckend, S I, 604, 6.

avalokanaka Adj. eine schöne Aussicht gewährend, in der verdorbenen Stelle Divyāvad. 221, 29.

Avalokitalakṣmī f. N. pr. einer Kiṃnara-Jungfrau, Kāraṇḍ. 6, 3.

°*avalokinī* ein magisches Wissen, S II, 293, 3.

°*avaloḍana* (n.) Quirlen, S II, 185, 8 v. u. (Ko.); H 30, 73.

avalopa auch: das Verletzen, Verwundern, Śiś. 7, 45. [Yudh. 4, 40 = *nāśa*.]

avalopana n. das Abhauen und Vernichten, Vāsav. 72, 3.

avalopana °sunset, Vās. 72, 3.

°*avalola* Adj. Kalāv. I, 16 in *anilāvalola*, windbewegt.

avalohala Adj. S II, 286, 20?

avalgu Adj. nicht schön, unangenehm. n. Schlimmes, Bhaṭṭ. 12, 66.

avalgukārin Adj. nicht schön handelnd an (Lok.), MBh. 5, 133, 29.

avavartín zu streichen, da TBr. 1, 2, 6, 1 *avavarti* Aor. von *vart* ist; vgl. *upāvavarti* TS. 6, 2, 7, 4.

avavāda 2., Śiś. 6, 9.

avavādaka m. Prediger, Lehrer, Divyāvad. 48, 26; 349, 6; 385, 8.

°*avaśamana* n. = *ava niścayena yac śamanaṃ śamaḥ*, Yudh. 3, 111.

avaśardhayitar Nom. ag. auf jemand farzend, Viṣṇus. 5, 22.

avaśeṣa °= *saśabda*? Śrīk. XV, 6.

avaśya Adj. sich jemandes Willen nicht fügend, Kaṭhop. 3, 5; Spr. 1767. *avaśyam* s. bes.

avaśyabhāgīyaka Adj. notwendig, unvermeidlich, Divyāvad. 347, 1.

avaśyayātavyatā f. Notwendigkeit des Marschierens (gegen einen Feind), Kām. Nītis. 15, 18.

avaśyāya pride, Vās. 23, 1.

avaśyendriya Adj. seine Sinne nicht in der Gewalt habend, MBh. 5, 129, 23.

avaṣṭabdhatva n. Steifheit, Starrheit, Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 282.

avaṣṭambha 6. 7., vgl. Zach. Beitr.

**avaṣṭambhanatā* f. das Sichstützen auf (Lok.), Mahāvy. 192 (*daṇḍe 'va*° zu lesen).

avasakthikā bedeutet das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen. °*kāṃ kṛ* sich in dieser Weise hinsetzen.

avasaṃḍīna n. eine Art Flug.

avasatha m. Wohnung, Hemādri 1, 675, 4. 9. [Śrīk. 3, 64; 9, 32.]

avasathin Adj. eine Wohnung habend, Hemādri 1, 674, 20.

avasana? S II, 191, 1.

ávasabha, lies: in Gesellschaft (von Männern) geraten.

avasara, vgl. Zach. Beitr.

avasarapāṭhaka m. Barde, Lobsänger eines Fürsten, Damayantīk. 226. 264.

°*avasaravant*, am Platze seiend, zutreffend, S II, 256, 17.

°*Avasaravilāsa* m. Name eines Barden, S I, 158, 1.

**avasarpa* m. Späher, S II, 319, 7.

avasarpin Z. 3 lies 3, 9.

avasāda auch: eine gedrückte, kummervolle Lage, R. ed. Bomb. 4, 55, 11. [despair, Harṣac. 273, 16.] — *Tadel, Demütigung, Mahāvy. 132.

avasādanā f. Herabsetzung, Erniedrigung, Demütigung, Jātakam. 31; Divyāvad. 490, 5.

°*avasādin* bedrückt, H 46, 21.

1. *avasāna* n. auch Bauplatz, Mān. Gṛhy. 2, 11. — 4. *Grenze (= Ufer), S II, 206, 5. — 7. MBh. 5, 72, 15; 82, 8. Nach Nīlak.: *avasīyate saṃsthīyate 'sminn ity avasānaṃ yāvajjīvakaṃ vāsasthānam.*

avasānapati m. Herr des Ruheortes, Āpast. Śr. 9, 16, 7.

°*avasāra* m. Losbrennen? H 46, 80.

**avasāraṇā* f. Rehabilitation eines Mönches, Mahāvy. 281.

avasitārtha Adj. (f. *ā*) zufriedengestellt, Daśak. 86, 19.

avasai Dat. (Abl.) Inf. *āvasai* bis zur Einkehr, ṚV. 3, 53, 20.

avaskanda MBh. 10, 3, 27.

avaskandana n. etwa: Angriff auf (*prati*), Kāvyapr. 120, 10.

avaskandin 1. lies: herbeispringend und vgl. Ṣaḍv. Br. 1, 1.

avaskara m. *Kot, S I, 447, 1.

avaskāra m. = *avaskara* 3., Sāy. zu Ait. Br. 3, 26, 3. Vielleicht nur fehlerhaft.

°*avaskhalana* n. Abwehr, S I, 269, 5.

avastupatita Adj. nicht körperlich geworden, Vajracch. 32, 18. 19.

avastrada Adj. keine Gewänder schenkend, MBh. 3, 200, 51.

avastrī Adv. mit *kṛ* der Kleider berauben, Vāsav. 196, 1. Vom Komm. auch auf verschiedene andere Weisen künstlich erklärt. [Stripped of clothing; wife of an evil woman, Gray.]

avasthiticāpala zu streichen; vgl. *baddhāvasthiti*.

**avasnāna* n. Mehl von Linsen usw., Deśīn. 2, 110.

avasphūrja m. = °*thu*, Pār. Gṛhy. 2, 11, 2.

°*avasyandin* Adj. an Dysgenesia anticipans leidend? S I, 81, 4.

avasyúvāta Adj. (f. *ā*) TS. 4, 4, 12, 3 nach dem Komm. = *rakṣayitāro vāyavo yasya.*

avasraṃsana n. das Herabfallen, Dhātup. 18, 16.

ávasvadvant Adj. mit Strebenden vereint, Maitr. S. 2, 6, 3.

avasvanyà Adj. rauschend, tosend, Maitr. S. 2, 9, 5.

avasvāpanikā und °*svāpinī* f. die Zauberkunst (*vidyā*) der Einschläferung, Hem. Par. 2, 173. 182. 184. 186.

avahanana 2. genauer: die linke Lunge, Ko. zu Viṣṇus. 96, 91.

avahant Adj. nicht fließend, stehend (Wasser), Āśv. Gṛhy. 4, 4, 10.

avahasita 1. Adj. s. u. 2. *has* mit *ava*. — 2. n. ein Lachen, bei dem Kopf und Schultern in Bewegung geraten, Sāh. D. 86, 11.

avahāra 3. vgl. Zach. Beitr. — 7. nach Leumann wohl „Abgaben"; vgl. jedoch auch das folgende Wort.

avahāra m. *ein best. großes Wassertier [Ko.: *jalavyālāḥ grāhā ity arthaḥ*], S II, 208, 6.

avahāra Wassertier, vgl. Gumāṇi's Upadeśaśataka 98? [Z.]

avahāra m. °t. t. von der Abweisung eines Liebhabers seitens der Hetäre, Sam. II, 18; V, 69; VI, 19.

avahāraka n. Weggeworfenes, was man aufgelesen hat, Nārada (a.) 1, 2, 36.

avahitatva n. Aufmerksamkeit, Naiṣ. 5, 19.

avahela *n. Geringschätzung, S I, 431, 7; in *anavahela* (s. d.).

avahelana (*n.) Geringschätzung, S I, 153, 11 (Ko.), 176, 6 v. u. (Ko.).

avahni Adj. wohl: keine Gaben den Göttern darbringend, Nir. 3, 6.

°*avākparvata* m. = Setubandha, S I, 214, 5/6 (Ko.).

**avākpuṣpī* Anethum sowa, E 906 = Ratirahasya (ed. Benares 1912), XIV, 27.

avākśiraska Adj. mit dem Kopfe nach unten, Suśr. 1, 359, 7.

avāgduṣṭa Adj. (f. *ā*) keine groben Reden führend, Hariv. 7757.

avāgra Adj. mit der Spitze abgewandt, Āpast. Śr. 2, 9, 6. — Harṣac. (1936) 481, 4 nach dem Schol. = *avanata*.

avāṅagra auch Āpast. Gṛhy. 11, 16.

avāṅmukha 1. a) Nom. abstr. °*tva* n. Naiṣ. 2, 105.

avācaṃyama Adj. die Rede nicht an sich haltend, nicht schweigend, TBr. 3, 2, 3, 8.

°*avācāṭa* [pw *avācāla*] nicht geschwätzig, S II, 208, 5 [Text Druckfehler *āvācāṭa*!].

avācīnabila Adj. (f. *ā*) mit der Öffnung nach unten, Tāṇḍya-Br. 2, 13, 1. 2. Nom. abstr. °*tva* n. Komm.

avācya 4. keinen Tadel verdienend.

avācyavacanayuddha n. ein Wettstreit im Sagen von Unanständigkeiten, Harṣac. 98, 23.

avāñc 1. c) südlich, Daśak. 85, 9.

1. *avāta*, der Udātta zu tilgen.

avātsalya n. Mangel an Mutterliebe, Suśr. 1, 372, 10.

°*avāda* m. das Nichtreden von etwas, Yudh. 6, 70.

avānta Adj. nicht ausgebrochen, — ausgespieen, Hem. Par. 1, 376.

avāntará 3. °*rám* Adv. im Unterschiede von (Abl.), Maitr. S. 2, 5, 1 (47, 3).

avāntaradīkṣā f. Zwischenweihe, Āpast. Śr. 15, 20, 1; Mān. Śr. 4, 7.

avāntaraprakṛti f. relative oder partielle Norm.

avāpa m. °Subst. = *paramaṇḍalacintā*, S I, 473, 7 (die Form nach dem Ko. 13 v. u.). Verdruckt für *āvāpa*?

avāpta n. Quotient, Utpala zu Varāh. Bṛh. S. 7, 1.

avāpya Kauś. 47, 11 °Neumondstag?

avāmana m. kein Zwerg, Agni-P. 4, 10.

avāra Adj. = °nirnirodha, H 43, 60. 88.

avāraka (?) Mārk. P. 49, 17.

**avārapāra* m. Meer, S II, 311, 23.

avārita Adj. Śiś. 12, 36 nach dem Komm. = *aparimita*.

avāritadvāra Adj. dem der Eingang nicht verboten ist. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 3, 41.

avāritam Adv. ungehemmt, Mudrār. 79, 7 (133, 7).

avārtta Adj. nicht wertlos, von Bedeutung, Sarvad. 100, 19.

avāryamāṇa Adj. nicht zurückgehalten, ungehindert, R. ed. Bomb. 4, 33, 18.

°*avāla* groß, S I, 405, 1; II, 43, 4.

avālamba m. = *apālambá*, Āpast. Śr. 12, 25, 27.

avāleya wohl richtiger *abāleya*.

**avāsas* (unbekleidet) °m. = digambara, S II, 101, 10.

avāstava Adj. nicht wirklich, — real. Nom. abstr. °*tva* n.

°*avāstavatā* f. Nom. abstr. zu *avāstava*, Praty. Hṛd. 5, 7. [B.]

avi m. *Berg, H 48, 3 [abtrennen *'sāv avau vavāv eva*].

avika 1. Śāṅkh. Śr. 9, 23, 3.

avikaca Adj. nicht geöffnet, geschlossen (Auge, Blüte), Śiś. 8, 1.

avikatthana, Nom. abstr. °*tā* f., Kṣem. 2, 29.

avikatthin Adj. nicht prahlend, Spr. 6233.

avikampita Adj. nicht zitternd, unerschüttert, Kathās. 60, 183.

[*avikala*,] f. *ā*, Kathās. 28, 192.

avikalpaka Adj. sich nicht lange bedenkend, MBh. 18, 6, 17.

avikalpita Adj. keinem Zweifel unterliegend, Sarvad. 146, 6.

avikāṅkṣā f. kein Bedenken. Instr. ohne Bedenken.

avikāra auch: keine feindliche Gesinnung an den Tag legend, sich nicht auflehnend. — *m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

°*avikāraka* Adj. nicht irritiert, Dhanika zu Daśar. II, 33 (S. 64, Z. 8).

avikāravant Adj. keine Wandlungen zeigend, stets sich gleich bleibend.

avikārin, Nom. abstr. °*ritā* f. Kām. Nītis. 2, 30. — 2. keine Miene verziehend, Kathās. 16, 42. — 3. nicht abfallend, treu bleibend, M. 7, 190. Nom. abstr. °*ritā* f. Priy. 6, 4.

avikārya Adj. unwandelbar, unveränderlich.

avikāsabhāva m. das Unaufgeblühtsein, Kumāras. 3, 29 (*avikāśa*° gedruckt).

avikuṇṭha Adj. scharf, durchdringend, unwiderstehlich, Bhāg. P. 3, 31, 14.

avikūṇita Adj. nicht zugehalten (Nase), Hem. Par. 8, 80.

avikṛta 2. Gaut. 1, 18 so. v. a. ungefärbt.

avikṛti f. auch: kein Produkt, Sāṃkhyak. 3.

avikṛṣita Adj. nicht auseinander gehalten (von Lauten), Komm. zu AV. Prāt. 4, 12. Vgl. *avikṛṣṭa*.

avikṛṣṭa Adj. auch: unberaubt, Ait. Br. 8, 11.

avikopita Adj. ungestört, unbehelligt, Divyāvad. 61, 22; 76, 27; 475, 26. = prakṛtistha, Mahāvy. 281, 125 (zu verbessern).

2. *avikrama* Adj. keinen Mut an den Tag legend, Spr. 6149.

avikramaṇa n. Unterdrückung des krama 11., ṚV. Prāt. 14, 25.

avikrayya Adj. was nicht verkauft werden darf.

aviklinnākṣa Adj. keine triefenden Augen habend, Āpast. Śr. 5, 10, 10.

avikliṣṭa Adj. deutlich, verständlich, R. ed. Bomb. 4, 19, 10 v. l.

avikṣipta Adj. nicht vereitelt, MBh. 12, 237, 37.

ávikṣobha m. das nicht aus der Ordnung Kommen, Maitr. S. 2, 5, 3.

avikhaṇḍana n. das Nichtverletzen, unverbrüchliches Halten, Jātakam. 29, 57.

avikhaṇḍita Adj. nicht gestört, — in Unordnung gebracht, Mārk. P. 16, 70.

aviganita Adj. nicht in Betracht gezogen, nicht richtig erwogen, Jātakam. 27, 25; 28.

avigalita Adj. unversiechlich, Bhāg. P. 5, 1, 27.

avigāna n. Übereinstimmung, Deśīn. 2, 28.

2. *avigraha* Adj. unbestreitbar, Rājat. 4, 76.

2. *avighāta* Adj. ungehemmt, Bhāg. P. 1, 6, 32.

avighnatas Adv. ohne Hindernisse, R. ed. Bomb. 1, 62, 12; Rājat. 4, 157.

avicakṣaṇa auch: nicht gut sehend.

avicala Adj., f. *ā*.

avicalant Adj. sich nicht bewegend, Naiṣ. 4, 93.

2. *avicāra* Adj. auch: von keiner Überlegung begleitet, Lalit. 439, 7.

°*avicāraka* ohne Überlegung, S I, 426, 15 (Ko.).

avicāraṇā °kein Überlegen, S I, 241, 12 (Ko.).

°*avicāritā* Unüberlegtheit, S II, 242, 12 (Ko.).

avicārya MBh. 15, 5, 43 schlechte Lesart für *avicālya*.

ávicita Adj. nicht geschichtet, Maitr. S. 2, 1, 6 (7, 17).

avicintayant Adj. nicht bedenkend, MBh. 13, 1, 21.

aviceṣṭant Adj. sich nicht rührend, unbeweglich, MBh. 13, 40, 58.

avicyuta Adj. 1. unverlierbar. — 2. fehlerlos.

avijānaka Adj. nicht kennend, — vertraut mit (Gen.), MBh. 13, 107, 130.

**avijñapti* f. das Nichtzuerkennengeben, Nichtäußerung (einer Regung), Mahāvy. 101.

avijñātaprāyaścitta Adj. (ein Opfer,) bei dem die Sühne (für im Verlauf desselben begangene Fehler) nicht angegeben ist, Āpast. Śr. 14, 17, 1.

°*avijñāyaka* m. kein Kenner, S I, 9, 13 (Ko.); 390, 15 (Ko.).

avitatha 1. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 5, 130. — Auch: nicht unnütz, — vergeblich.

avitathavāc Adj. nicht unwahr redend, Mudrār. 63, 10 (103, 3).

avitaraṇa n. das nicht weiter Leiten, das Nichtübertragen, Suśr. 1, 285, 12.

avitarka Adj. mit keinem Zweifel verbunden, Lalit. 439, 7.

avitarkayant Adj. sich nicht lange bedenkend, Hemādri 1, 685, 2.

avitarkita Adj. wovon man keine Ahnung gehabt hat.

avitāna Adj. nicht leer und zugleich: ohne Traghimmel, Śiś. 3, 50. [S I, 510, 8 °ohne Dach.]

avitṛpta Adj. nicht satt, unbefriedigt; die Ergänzung im Gen. oder Lok. °*kāma* Adj. dessen Wünsche unbefriedigt sind. — Nom. abstr. °*tā* f. Kir. 2, 29.

avitṛptaka Adj. der sich noch nicht gesättigt hat an (Gen.), Spr. 6692.

avitṛṣ Adj. dessen Durst —, Verlangen nicht gestillt werden kann, Bhāg. P. 4, 29, 40.

avitṛṣa Adj. dass., Bhāg. P. 10, 51, 59.

avitrasta Adj. unerschrocken.

avid Adj. unwissend, Bhāg. P. 3, 10, 19.

°*avidārita* n. eine Art Coitus, E 575 (A), 584 (P).

avidāhin Adj. nicht brennend, Caraka 6, 18. Nom. abstr. °*hitva* n.

ávidita, °*taḥ pitroḥ* ohne Wissen der Eltern, °*te pituḥ* o. W. des Vaters; °*taṃ* (Adv.) *tasya* o. sein W.

avidūṣaka Adj. der einen nicht verunglimpft, — beleidigt, R. ed. Bomb. 1, 7, 11.

ávidoha [so zu betonen!].

aviddhakarṇa Adj. dessen Ohren nicht getroffen werden von (Instr.), so v. a. taub für, Kṣem. 1, 25.

avidyaka Adj. aus Unwissenheit bestehend, Komm. zu Kap. 6, 46.

°*avidyamānavattva* n. Kuval. fol. 3[b] die Rolle des gleichsam nicht Vorhandenen.

avidviṣ Adj. keine Feinde habend, Śobh. 62.

avidhijña Adj. die Vorschrift nicht kennend, Hemādri 1, 471, 13.

avidhipūrvakam Adv. nicht wie es sich gebührt, Bhag. 9, 23; 16, 17.

avidhura Adj. (f. *ā*) auch: nicht ohne Deichsel und: wohlgemut, Śiś. 12, 8.

avidhṛta Adj. unaufgehalten, unaufhaltsam, MBh. 1, 1, 250.

avidheya auch: unbrauchbar, nicht anwendbar. Nom. abstr. °*tva* n. MBh. 16, 7, 65; das nicht in der Gewalt Stehen von (Gen.), Nichtunterliegen, Daśak. (1883) 161, 4. — Nom. abstr. °*tā* f. Widerspenstigkeit (des Schicksals), Mudrār. 78, 5 (130, 9).

avidhya Adj. nicht zu durchbohren, — zu erschießen, MBh. 16, 3, 40.

°*avin* beschützend [*avati rakṣaty avaśyaṃ yaḥ*] H 43, 334.

2. *avinaya* Adj. (f. *ā*) sich ungesittet betragend.

°*avinayanidānatā* being cause of misconduct, Harṣac. 47, 2.

avinaśvara Adj. unvergänglich, Spr. 6727.

avināśa auch: das nicht zugrunde Gehen, MBh. 5, 191, 14.

avinipātita Adj. nicht verfehlt, gelungen, MBh. 12, 89, 14.

aviniyoga m. Nichtanwendung.

aviniryant Adj. (f. °*tī*), nicht hinausgehend, Naiṣ. 4, 24.

**avinivartanīya* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 24.

°*avindaka* nicht findend, Śuk. t. o. 9 [p. 21, 31].

avindant Adj. nicht findend, — ausfindig machend, M. 8, 109.

avinyasta Adj. unbetreten, Jātakam. 25.

°*avipa* m. „der Schafebeschützer", der, welcher kraft der *jñānaśakti* (s. d.) fähig ist, andere zu lehren, Śiv. Vim. 115, 7. [B.]

avipakva auch: nicht vollkommen zunichte geworden, Bhāg. P. 1, 6, 22. — In Nachtr. 2 zu streichen.

°*avipad* Adj. = *avinaśvara*, H 31, 32.

avipadyant Adj. nicht zunichte werdend, — sterbend, Bhāg. P. 6, 1, 8.

**aviparināmavartin* Adj. nicht der Veränderung oder Umwandlung unterworfen, Mahāvy. 245, 881.

aviparyāsa m. keine Vertauschung, — Verkehrung, Sāy. zu ṚV. 10, 18, 5.

avipākin Adj. nicht schwer zu verdauen, Caraka 1, 27 (*ava*° gedruckt).

avipāṭana n. kein Reißen, kein reißender Schmerz, Caraka 3, 2.

**aviprapañca* Adj. etwa unerklärlich, Mahāvy. 144.

avipramoha m. das Nichtbegehen eines Fehlers, das kein Versehen Machen.

aviprahata Adj. unbetreten.

avibarha m. das Nichtzerstreuen, Śāṅkh. Br. 17, 2.

avibudha Adj. auch: nicht ohne kluge Männer und m. kein Gott, Kāvyād. 2, 322.

avibruvant Adj. 1. etwas (Akk.) nicht aussagend, MBh. 15, 8, 24; nicht etwas (Akk.) zu jemand (Akk.) sagend, 1, 83, 26. — 2. seine Meinung über etwas (Akk.) nicht aussprechend, nicht auslegend, MBh. 7, 199, 32.

ávibhakta 1. Maitr. S. 1, 6, 4 (91, 18).

avibhāgavid Adj. keinen Unterschied kennend zwischen (Gen.), MBh. 8, 69, 53.

avibhāgin auch: sich nicht beteiligend an (im Komp. vorangehend), Hem. Par. 1, 141

avibhāvya Adj. nicht wahrnehmbar, — vernehmbar, — erkennbar, — faßbar.

avibhinna Adj. 1. ungeteilt, ungetrennt, Spr. 4142; nicht getrennt von (Abl.), Kathās. 27, 57; 34, 118. — 2. unverändert, Kathās. 33, 8.

avibhinnakālam Adv. zu derselben Zeit, Mudrār. 63, 15 (103, 8).

avibhraṃśa Adj. (f. *ā*) worauf man nicht fällt, — strauchelt, R. ed. Bomb. 3, 73, 11.

avibhraṣṭa Adj. ungeschwächt.
avibhrānta Adj. unbeweglich, Benf. Chr. 199, 4.
avimanas und °*naska* Adj. nicht entmutigt, gutes Muts, Jātakam 9.
avimarśa Adj. auch: °des dramatischen Elementes *vimarśa* ermangelnd, Daśar. III, 60[a].
avimarśitavya Adj. nicht weiter zu erwägen, Mālatīm. ed. Bomb. 148, 1.
Avimalaprabha m. N. pr. eines devaputra, Lalit. 334, 2. v. l. *Vimala*°.
avimānanā f. keine geringschätzige Behandlung.
avimita Adj. ungemessen, unermeßlich.
avimukteśvara m. Bein. Śiva's, Daśak. (1883) 95, 8.
Avimuktopaniṣad f. Titel einer Upaniṣad, Opp. Cat. 1.
avimukham Adv. ohne das Gesicht abzuwenden, geraden Weges, MBh. 15, 93. v. l. *abhimukham*.
avimucyamāna Adj. nicht ausgespannt werdend, Ait. Br. 6, 23.
avimṛṣṭavidheyāṃśa n. (Pratāpar. 61, a, 8; b, 4) und °*bhāva* m. (Sāh. D. 574) unmotivierte Bezeichnung einer kleineren Zahl durch Teilung einer größeren.
avimokṣa m. Nichterlösung, Bādar. 2, 1, 11.
**avirajas* n. ein best. kleines Teilchen, Mahāvy. 251.
avirata 3. der nicht allem entsagt hat, Hem. Par. 2, 108.
avirati Adj. °unaufhörlich, H 5, 110.
aviralita Adj. nicht anliegend.
avirahita Du. ungetrennt, verbunden, Vikr. 86, 11.
Avirāga m. N. pr. eines Prākrit-Dichters, Hāla 123.
avirāgin Adj. nicht gleichgültig, für alles Interesse habend, R. 5, 33, 30.
avirāj f. ein anderes Metrum als virāj, Ait. Br. 3, 22, 10.
avirāṭsaṃpanna Adj. nicht mit einer Zehnzahl verbunden, Lāṭy. 10, 3, 9.
avirāmam Adv. ohne Unterlaß, Gīt. 11, 9.
aviruddha auch: nicht verfeindet, nicht in Feindschaft lebend mit (Instr., Gen. oder im Komp. vorangehend), Spr. 165; R. 1, 7, 8; MBh. 12, 116, 18; Ragh. 10, 81. ungehemmt, Vikr. 49, 11. nicht widerwärtig, — gehässig, — unangenehm, gefällig, Kathās. 71, 210; Spr. 165.
avirūḍha Adj. nicht fest wurzelnd, schwank, Jātakam. 10, 12.
avirecanīya Adj. dem man keine Abführung geben darf, Suśr. 3, 2, 188, 4. 6.
avirecya Adj. dem man keine Abführung geben darf, Caraka 6, 4.
avirodha auch: ein freundliches Verhältnis zwischen (Gen. oder im Komp. vorangehend), — mit (Instr.).
avirodhana n. das Nichthadern, friedliches Verhältnis.
avirodhavant Adj. nichts beeinträchtigend.
avirodhita Adj. nicht ungern gesehen, Śiś. 10, 69.
avirodhin auch: nicht in Feindschaft lebend, sich vertragend.
avilakṣaṇa Kām. Nītis. 8, 14 fehlerhaft für *arilakṣaṇa*.
avilakṣita Adj. unbemerkt, P. 5, 6, 6.
avilambita n. eine best. fehlerhafte Aussprache der Vokale, Mahābh. (K.) 1, 13, 3 v. u.
avilīna Adj. nicht zunichte geworden. Mit *bhū* so v. a. leben bleiben, leben, Uttarar. 124, 12 (168, 7).
avilepanin Adj. ungesalbt.
avilepin Adj. nicht klebrig.
avilolupa Adj. (f. *ā*) s. *vilolupa*.
avivakṣita auch: worüber nichts verabredet ist, Nārada (a.) 1, 2, 36.
avivara Adj. keine Öffnung habend, keine Lücke zeigend, R. ed. Bomb. 3, 28, 7. [H 46, 56.]
**avivarta* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.
avivādin auch: worüber niemand streitet.
avivāha m. keine eheliche Verbindung, Verbot der Eheschließung.
avivekam (! Āpast. Śr. 1, 7, 10) und *avivecam* (Āśv. Śr. 2, 6, 7) Absol. ohne durch Schütteln und Blasen zu sondern.
aviśaṅkita Adj. 1. keine Scheu empfindend, nicht ängstlich, kein Bedenken habend, MBh. 5, 16, 8; Vikr. 81, 11; Mārk. P. 16, 3; Rājat. 6, 330. — 2. nicht beanstandet, — in Zweifel gezogen, — mit Mißtrauen betrachtet, R. Gorr. 2, 109, 51.
-aviśaṅkin Adj. nicht vermutend, — voraussetzend, Kathās. 40, 72.
aviśārada Adj. nicht vertraut mit (Gen.), MBh. 7, 135, 6. — Auch: schüchtern, Caraka 3, 8.
aviśāla Adj. (f. *ā*) nicht groß (Verstand).
°*aviśṛṅgī* = *meṣaśṛṅgī*, E 906 (R.).
aviśodhana n. das Unentschiedenbleiben, Viṣṇus. 11, 9.
aviśrabdha Adj. kein Vertrauen erweckend, Bhāg. P. 11, 26, 4. Auch R. ed. Bomb. 4, 32, 10.
aviśrama° ohne auszuruhen, Naiṣ. 3, 19.
aviśramant Adj. nicht ausruhend, ununterbrochen bei etwas verweilend, Mārk. P. 133, 17.
aviśrāṇita Adj. nicht verschenkt, R. 2, 32, 35.
aviśrānta Adj. auch: wo man nicht ausruhen kann, MBh. 12, 329, 34.
aviśliṣṭa Adj. übereinstimmend, R. ed. Bomb. 4, 19, 10.
aviśvasanīya, lies °*tva* n. statt °*tā* f
aviśvasta Adj. der einem Andern nicht traut, R. 3, 1, 25; Spr. 287. 3412. 3431ff. 5923. 6209.
aviśvāsya Adj. kein Vertrauen verdienend, — einflößend.
aviṣamaya Adj. nicht gifthaltig, — giftig, Bhāg. P. 3, 15, 29.
aviṣamalocana s. *viṣama*°.
°*aviṣaya* Adj. beyond sphere of, Harṣac. 197, 18.
aviṣahya 3. Nom. abstr. °*tā* f., Bhāg. P. 4, 22, 60. — m. N. pr. eines Mannes, Jātakam. 5.
aviṣāditā = *aviṣāditva*, Jātakam. 5.
°*aviṣādin* Adj. guten Mutes, Yudh. 7, 90.
aviṣuvatka Adj. ohne Mitteltag, Lāṭy. 10, 14, 9.
°*aviṣpaṣṭa* not perceptible, Harṣac. 195, 11.
aviṣyandayant Adj. nicht überfließen lassend, Āpast. Śr. 1, 13, 10.
avisaṃvāda m. das Worthalten, MBh. 12, 159, 18.
avisaṃvādita Adj. keinem Widerspruch unterliegend, allgemein anerkannt.
avisṛṣṭa auch: nicht entlassen, Hem. Par. 1, 325. 327. 328.
aviskanttar Nom. ag. nicht hin und her hüpfend, Bhaṭṭ. 9, 64.

avistṛta Adj. nicht entfaltet, Bhāg. P. 3, 12, 49.

avismaya m. Abwesenheit alles Stolzes, Demut, Jātakam. 7, 6.

°*avismaraṇa* n. das Nichtvergessen, das Erinnern, Rasas. 46, 14.

avismita auch: nicht verwundert, — verblüfft, Śiś. 17, 19.

avismṛta Adj. nicht vergessen, Mudrār. 107, 17 (166, 19).

avismṛti f. das Nichtvergessen, H. 1373.

°*avisrasa* m. = *ajara*, H 34, 41.

avisrasta Adj. nicht auseinander gefallen, — aufgelöst, Ait. Br. 6, 23, 13.

avihiṃsant Adj. der niemand ein Leid zufügt, MBh. 12, 265, 13.

aviheṭhita Adj. unverletzt, ungeschädigt, Text zu Lot. de la b. l. 173.

avihvala auch: sich nicht lange bedenkend.

avī f. (Nom. *-s*) eine Frau zur Zeit der Katamenien, Hem. Par. 7, 28.

°*avīka* = *nāsti vīr gatir yasya*, H 43, 334.

avīkṣita Adj. 1. vorher nicht gesehen, Naiṣ. 1, 40; 8, 12. — 2. nicht erkannt, Spr. 6213.

avīkṣin Adj. nicht sehend, Naiṣ. 1, 28.

avīcisaṃśoṣaṇa m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 51, 21; 93, 9; 94, 9.

avītaka kein umzäunter Platz, Yājñ. 2, 271.

avīra Adj. °nicht leistungsfähig genug, unvermögend, Kauṭ. 176, 6.

avīrastha Adj. keinem Helden stehend, feige, Kāṭh. 12, 8.

avīrahatya n. kein Männermord, Āpast. Śr. 5, 27, 1.

°*avīroṣa* Adj. = *saroṣa* (*vigato roṣo yasya sa vīroṣaḥ; na vīroṣaḥ avīroṣaḥ*), Yudh. 8, 36.

ávīryavant Adj. schwach, machtlos, Maitr. S. 3, 8, 1.

avṛthārtha Adj. eine zutreffende Bedeutung —, einen zutreffenden Namen habend. Nom. abstr. °*tā* f. Śiś. 6, 67.

avṛdhá, so zu akzentuieren.

avṛṣṭa Adj. nicht geregnet —, keinen Regen gesandt habend, Pañcat. 51, 16.

avṛṣṭikāma Adj. keinen Regen wünschend, Āpast. Śr. 7, 11, 7.

avekṣaṇa n. 1. das Hinabblicken in, Pār. Gṛhy. 2, 7, 6.

aveda °unwissender Brahmane (*strīpuṃnapuṃsakavedarahita*), S II, 195, 5.

avedanīya Adj. unerkennbar, Hemādri 1, 209, 16.

avedayāna Adj. nicht kennend, M. 8, 32.

avedita Adj. Kathās. 123, 158 fehlerhaft für *avidita*.

**avela* 2. f. *ā* gekauter Betel. Vgl. Samayam. VII, 28: *bhūr abhūt kṣipraṃ tāmbūlāvelapāṭalā* „rot von ausgespucktem Betelspeichel“, also *avela* m. (oder n.?) °der beim Betelkauen sich absondernde Speichel.

avaikṛta Adj. (f. *ā*) nicht entstellt, Kathās. 123, 24.

avaidika Adj. nicht mit dem Veda vertraut, Hemādri 2, a, 73, 21. 23.

avaideśī f. eine nicht-lokale Getrenntheit (?), Śāṅkh. Śr. 13, 24, 14.

°*avaiparītyabhāgin* = *avyabhicārin*, S I, 241, 13 (Ko.).

ávaibhīdika Adj. nicht vom Vibhīdaka kommend, Maitr. S. 2, 1, 6 (7, 20).

avaira n. Instr. ohne feindlich aufzutreten, Jātakam. 21.

avairin Adj. nicht feindlich gesinnt, Bhāg. P. 6, 5, 39.

**Avaivartacakra* n. Titel eines Werkes, Mahāvy. 651.

avaiśāradya n. Mangel an Selbstvertrauen, Caraka 3, 8.

avaiṣamya auch: Ebenmaß, Vāmana 3, 2, 5.

avyakta m. auch: ein noch nicht ausstudierter oder noch junger Mönch, Śīlāṅka 1, 271.

avyaktamaya Adj. (f. *ī*) das Übersinnliche betreffend (*vidyā*), MBh. 12, 237, 28.

°*avyaktarāga* undeutlich rot, S II, 28, 6 v. u. (Ko.).

1. *avyaṅga*, f. *ā* Agni-P. 41, 17.

avyatirikta 1. nicht getrennt von, Kathās. 33, 70. — 2. nicht verschieden von. Nom. abstr. °*tva* n. Sarvad. 113, 1.

avyatiṣaṅgam Absol. ohne zu vertauschen, Āpast. Śr. 15, 8, 10.

avyatiharant Adj. nicht gegenseitig versetzend, Gobh. 4, 7, 40.

avyatihāra m. Nichtvertauschung, Kāṭh. 27, 1.

°*avyatīta* Adj. nicht überschritten, — außer Acht gelassen, Yudh. 8, 93.

avyatha 1. c) nicht fehlgehend (Opfer), Yājñ. 1, 315; vgl. Spr. 3493.

avyathin Adj. nicht aus der Fassung kommend, Śiś. 15, 12.

avyathiṣyai (ved.) um nicht zu schwanken etc., Kap. S. 2, 14; Kāṭh. 3, 7. *avyāthiṣe* (!) Maitr. S. 1, 2, 17.

avyanta Adj. nicht weit entfernt von, in der Nähe von (Abl.) wachsend, Āpast. Śr. 2, 15, 1.

**avyantīkṛta* Adj. nicht entfernt, — entlassen, Mahāvy. 245, 637.

avyapāya °Adj. = *sthira*, H 31, 29.

avyabhicarita Adj. wogegen nicht gefehlt worden ist, Ko. zu TS. Prāt. 2, 25.

3. *avyaya* 1. a) unveränderlich, unvergänglich, Nom. abstr. °*tā* f., Komm. zu Yogas. 1, 25.

Avyayavṛtti f. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 272.

avyavadhāyaka Adj. nicht dazwischentretend. Nom. abstr. °*tva* n. Sāy. zu ṚV. 1, 13, 1.

avyavastha Adj. (f. *ā*) von keinem Bestande, Ragh. 7, 51; Kumāras. 1, 33. [H 30, 10.]

avyavasthā f. 1. kein Bestand, keine Konstanz, MBh. 13, 37, 11; R. 6, 69, 37. — 2. unruhige Zustände (eines Landes), Rājat. 7, 197 (*avyavasyā* gedr.).

avyavasthāna n. Nichtstandhaftigkeit, MBh. 9, 31, 24.

avyavasthitacitta Adj. unbeständigen Sinnes, Spr. 1988.

2. *avyavahāra* Adj. wofür es keinen Ausdruck gibt, Vajracch. 45, 6.

avyavahārya Adj. 1. °unstatthaft, ungültig (Schenkung), Kauṭ. 189, 3. — 2. °prozeßunfähig, ebenda 175, 16.

avyavahitatā f. Ununterbrochenheit. Instr. ununterbrochen, Vṛṣabh. 79.

ávyavānam Absol. ohne dazwischen zu atmen, ununterbrochen, Maitr. S. 1, 10, 9.

avyākhyeya Adj. (f. *ā*) unaussprechlich, Bhām. V, 4, 17.

avyātta Adj. nicht geöffnet (Mund), Agni-P. 44, 19.

avyādhija Adj. nichts mit einer Krankheit zu tun habend, MBh. 2, 64, 18.

°*Avyādhidurbala* m. Name eines Dichters, S I, 420, 5.

avyāpaka Adj. 1. nicht umfassend (eine Definition), Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 89 ff. — 2. nicht allgegenwärtig, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 138.

Avyāpakaviṣayatāśūnyatvapattra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

avyāpanna Adj. auch: nicht in Unordnung geraten, in normalem Zustande sich befindend, Suśr. 1, 77, 3; niemand verletzend, harmlos, Divyāvad. 105, 18; 302, 9.

avyāpta Adj. °= *na vibhiḥ pakṣibhir āptam*, H 17, 37.

**avyābādha* Adj. unbehindert, durch nichts beeinträchtigt, Mahāvy. 69.

ávyāyuka Adj. nicht entlaufend, Maitr. S. 4, 1, 5.

avyālaceṣṭita Adj. nicht hinterlistig, — bösartig, fromm (Elefant), R. 1, 6, 22.

°*avyālahṛdaya* = kein Mahādeva [*na vyālaḥ sarpo hṛdaye kaṇṭhe yasya*] und = *aduṣṭaṃ hṛdayaṃ mano yasya*, S I, 54, 2.

avyāvartanīya Adj. nicht zurückzunehmen (etwas Geschenktes), Mit. 259, 10.

°*avyāhati* ungeschmälert, H 32, 61.

avyāharant Adj. keinen Laut von sich gebend, Kāty. Śr. 5, 6, 39.

avyāhṛta Adj. nicht ausgesprochen, Maitryup. 6, 6.

avyutkrānta Adj. keiner Übertretung schuldig (mit Lok.), Hemādri 1, 32, 5.

avyutpattimant Adj. ohne Ableitung, — Etymologie, Sarasvatīk. 5, 3.

avyutsṛjant Adj. nicht aus der Hand gebend, Āpast. Śr. 12, 25, 2.

ávyuptakeśa Adj. mit ungeschorenem Haar, Maitr. S. 2, 9, 5. — Richtig v. l. *vyùptakeśa*.

ávyuptavaha Adj. mit nicht geschorener Schulter, d. i. mit nicht abgescheuerten Haaren auf der Schulter (Roß), Maitr. S. 2, 5, 9 (59, 8. 13).

ávyuṣṭi, lies: das Nichthellwerden.

avyūha 3. kein Komplex, Vajracch. 27, 3; 38, 8.

avraṇa Adj. ohne Scharten (Schwert), MBh. 4, 8, 1.

avraṇa, f. *ā* Karmapr. 15, 11.

avratitva n. °Abstr. zu *avratin*, S II, 280, 16.

avrātya n. Vernachlässigung der Gelübde, Viṣṇus. 48, 22.

1. *aś*, Perf. *ānāśa* Āpast. Śr. 14, 29, 3. Statt dessen *ānaṃśa* AV. 6, 49, 1. *cakāra* Taitt. Ār. 6, 10, 1.

2. *aś* mit *saṃpra* genießen, Hemādri 1, 396, 6; 464, 12.

°*aśakala* ungeteilt, S II, 44, 10 v. u. (Ko.).

aśakalīkaraṇa Adj. wobei keine Zerstückelung stattfindet, Harṣac. 126, 3.

aśakūnī Adv. mit *bhū* zu einem bösen Omen werden, Naiṣ. 3, 9.

aśakta, Nom. abstr. °*tva* n., MBh. 5, 163, 4.

aśaktabhartṛkā Adj. f. einen schwachen Mann habend, Viṣṇus. 5, 18.

aśaktimant Adj. unvermögend, Hemādri 1, 355, 3.

aśakyasamuccheda Adj. unvernichtbar, Wilson, Sāṃkhyak. S. 8 (zu lesen *syād vāśakhyasa*°). Nom. abstr. °*tā* f., S. 9.

°*aśakra* Adj., Śakra's beraubt, H 43, 170.

°*aśakla* Adj. = *paruṣa*, H 35, 6.

°*aśaṅkatamam* Adv. ganz sicherlich, Yudh. 8, 18.

aśaṅkam Adv. ohne Bedenken, Hemādri 1, 792, 2.

aśaṭhadhī Adj. nicht von falscher Gesinnung, ehrlich, Bhāg. P. 8, 22, 23.

aśatavarṣa Adj. noch nicht hundert Jahre alt, Pār. Gṛhy. 3, 10, 4.

áśan, Z. 3 lies: 10, 27, 15.

aśana m. °= *asana* (Terminalia tomentosa), S I, 543, 11 v. u. (Ko.).

2. *ásana*, so zu akzentuieren.

aśani etwa Hagelkorn, Kauś. 38, 8.

aśanīśa m. Bein. Rudra-Śiva's, Hemādri 1, 203, 14.

aśanais Adv. heftig, in hohem Grade, Śiś. 15, 3; Haravijaya 3, 87 (= *amandam*). [= °*śighram*, Yudh. 2, 52. 96; 5, 54.]

aśama m. Unruhe, Bhag. 14, 12.

°*aśamana* Adj. unheilbar, H 43, 79.

aśayāna Adj. nicht liegend, Hemādri 1, 253, 16.

aśayya Adj. kein Lager habend; m. Bez. bestimmter Einsiedler, R. ed. Bomb. 2, 6, 3.

aśaraṇya 2) lies „eines" st. „keines" und füge R. 3, 35, 65 hinzu. — (f. *ā*) 3. schutzlos, Daśak. 7, 16.

áśaramaya Adj. nicht aus Rohr bestehend, — gemacht, Maitr. S. 2, 1, 6 (7, 19).

aśarkara Adj. (f. *ā*) ohne Gries, — Steinchen, R. ed. Bomb. 3, 73, 11.

aśastasmṛtihetu m. die Ursache einer ominösen Ideenassoziation, Sarasvatīk. 5, 16.

aśastārtha Adj. von ominöser Bedeutung, Sarasvatīk. 5, 16.

aśastārthāntara Adj. von ominöser Nebenbedeutung, ebenda.

aśasti f. °= *aprāśastya*, Śrīk. XII, 71.

3. **aśastra* n. Instr. ohne Anwendung von Waffen, Mahāvy. 182.

aśastravadha m. ein Mord ohne Waffe, Spr. 5530.

aśastravadhya Adj. durch keine Waffe zu töten. Nom. abstr. °*tā* f., R. ed. Bomb. 4, 66, 27.

aśā zu streichen; vgl. *māṃsāśā*.

aśākhāja Adj. nicht auf einem Zweige gewachsen, Āpast. Śr. 7, 1, 17.

°*aśān* = *na śāmyatīty aśān anudyuktaḥ* [*śameḥ kvipi ‚anunāsikasya' ity ādinā dīrghaḥ. ‚mo no dhātoḥ' iti ca natvam*], H 43, 369.

áśānta 1. Maitr. S. 3, 1, 6.

aśāntikṛt Adj. der keine Zeremonie zur Verhütung übler Folgen vollbracht hat, Āpast. Śr. 15, 21, 12.

°*aśālīnatā* ill-breeding, Harṣac. 28, 5.

aśāstravidvaṃs Adj. ungelehrt, Hariv. 11159.

aśāsya auch: nicht zu bestrafen, schuldlos, MBh. 5, 98, 21. — °= *kenāpi na śāsanīyaḥ* (*mahāpurākramitvāt*), Yudh. 6, 52; 7, 105.

aśikṣita 2., die Ergänzung auch im Akk.

aśitavyà n. impers. Maitr. S. 1, 5, 7.

aśítra, streiche den Akzent.

áśithira Adj. = *aśithila*. Nom. abstr. °*tva* n. Maitr. S. 2, 2, 3; 3, 5, 2; 7, 2.

**aśithilatva* n. Nom. abstr., Pat. zu P. 5, 1, 119, Vārtt. 9.

aśimidviṣ, Taitt. Ār. 1, 9, 5. — Zu streichen.

aśiras auch: wobei man die Strafe nicht auf sich nimmt, Nārada (a.) 2, 1, 270; ZDMG 9, 679.

aśiraḥsnāna n. das Nichtnaßmachen des Kopfes, Suśr. 2, 363, 13.

aśirogrīva Adj. ohne Kopf und Hals, R 3, 74, 14.

aśila Adj. (f. *ā*) steinlos, R. 5, 74, 15; 6, 82, 182.

aśilpajīvin Adj. von keinem Handwerk lebend, MBh. 1, 91, 5.

°*aśivayuga* = *kṣayasamaya*, Sūryaś. 94c.

°*aśiśiramahas* m. = Sonne, Sūryaś. 43d.

aśiśiraraśmi m. die Sonne, Kir. 5, 31.

aśiślikṣu (Konj.) Adj. der sich nicht anklammern mag, AV. 20, 134, 6.

°*aśiśvidāna* = *amalitacaritra*, S I, 141, 8 [pw hat **śiśvidāna*].

2. *aśiṣṭa* Adj. °von dem kein Rest bleibt, ganz, Yudh. 6, 17.

aśiṣṭāgatamārga Adj. den Weg Ungebildeter (Ungesitteter) betretend, MBh. 5, 95, 10.

aśiṣyatva n. das Nichtgelehrtwerden (einer Sache).

2. *aśīta*, °*m* Adv. heiß (aufseufzen), R. ed. Bomb. 3, 61, 28.

aśītakara (Śiś. 6, 43) und *aśītamarīci* (Śiś. 7, 63) m. die Sonne.

°*aśītaraśmi* m. Sonne, H IV, 21.

aśītaruc m. die Sonne, Śiś. 9, 5.

aśīti, *aśītyàkṣara* Adj. und *aśītyakṣaratvá* n. Nom. abstr. Maitr. S. 3, 2, 5.

aśītikāpara Adj. über 80 Jahre alt, MBh. 7, 125, 73 v. l.

aśītipañcaka Adj. 85jährig, MBh. 7, 125, 73. Nach Nīlak. 400jährig. Vgl. MBh. 7, 192, 64; 193, 43.

aśītisāhasra Adj. (f. *ā*) 1. Sg. aus 80000 bestehend, R. 5, 38, 23. — 2. Pl. 80000, R. 5, 56, 118.

aśīrṇāgra Adj. mit nicht abgebrochener Spitze, Karmapr. 15, 19.

aśucivarṇa Adj. von unreiner Farbe. Nom. abstr. °*tā* f., Kām. Nītis. 7, 22.

aśuddha 3. unbekannt, verdächtig, Yājñ. 2, 266. (= *aprajñāta*, Komm.)

aśuddhaprakṛti Adj. unredliche Minister habend, Pañcat. 1, 335.

°*aśuddhavidyā* f. unreine Erkenntnis; das 29. der 36 tattvāni, resp. der 4. kañcuka (s. d.), das Prinzip der Beschränkung, Śiv. Vim. 56, 7. [B.]

aśudhyamāna Adj. nicht rein werdend, Suśr. 1, 15, 16.

aśubha 2. zu streichen, da H. 955, Sch. nach Aufrecht *yacchāśvataḥ* die richtige Lesart ist. Vgl. Śāśvata 661.

Aśubhacintaka m. N. pr. eines Wahrsagers, Kautukar.

**aśubhabhāvanā* f. fromme Betrachtungen über das Unerfreuliche des Lebens, Mahāvy. 52 in der Unterschrift.

aśubhalakṣaṇa Adj. (f. *ā*) mit ungünstigen Merkmalen, Har. zu Āpast. Gṛhy. 3, 11.

°*aśubhavant* Adj. dem Unheil droht, Yudh. 4, 13.

aśubhātmaka Adj. bösgesinnt, Spr. 414.

°*aśūka* Adj. = *durdānta*, H 43, 41.

1. *aśūnyārtha* m. Aufklärung, Mudrār. 168, 4 (n. A.). °*tham* Adv. zur Aufklärung, 108, 2; 115, 15 (176, 9).

2. *aśūnyārtha* Adj. klar, verständlich, Mudrār. (a. A.) 109, 2.

°*aśṛṅkhala* Adj. ohne Fessel, S II, 260, 23.

aśṛṇya Adj. s. u. *asṛṇya*.

°*aśeṣamātar* f. Allmutter (= *Ambikā*), Rasas. 71a.

°*aśeṣaśaktitva* n. Nom. abstr. zu °*śakti*, restlose Macht, Praty. Hṛd. 5, 10. [B.]

aśéṣas (!) so zu betonen.

aśaikṣa *auch ein best. Nirvāṇa, Mahāvy. 95.

aśaithilya n. eine feste Verbindung, Vāgbhaṭa 1, 17.

aśaivala Adj. (f. *ā*) ohne Blyxa octandra, R. ed. Bomb. 3, 73, 11.

aśoka 1. c) Nom. abstr. °*tā* f. Kṣem. 2, 17.

Aśokavarṇa Adj. N. pr. eines cakravartin, Divyāv. 55.

°*aśokavarti* an aśoka-roll (a kind of sweetmeats), Pūrṇabh. 81, 14.

Aśokaśrī m. N. pr. eines Sohnes des Bindusāra, Hem. Par. 9, 14.

Aśokākhya n. das aśoka-Wäldchen auf Laṅkā, Agni-P. 7, 18.

aśokī Adv. mit *kṛ* von Kummer befreien und zugleich: zu einem aśoka-Baume machen, ZDMG 27, 81.

aśocya, Nom. abstr. °*tā* f., Ragh. 8, 27. °*tva* n. MBh. 4, 18, 1. *aśocyaṃ* (n. impers.) *bhavatāṃ mṛtānām* ihr sollt nicht über Verstorbene trauern, Hariv. 6062.

aśophayuta Adj. ohne Geschwülste, — Geschwüre, Suśr. 2, 312, 13.

**aśauklya* n. Nom. abstr., Pat. zu P. 5. 1, 119, Vārtt. 10.

aśauca auch: Unehrlichkeit.

aśaucaka Adj. unrein, Hemādri 1, 603, 7, — Auch n. Verunreinigung, MBh. 12, 98, 45.

aśaucin Adj. unrein (in rituellem Sinne), Mit. 3, 1, a, 6; Kull. zu M. 5, 84.

Aśmaka m. °Name eines Fürsten, S I, 567, 5.

aśmagarbhamaya Adj. smaragden, Dharmaśarmābhy. 5, 47.

aśmajatu n. Erdharz, Caraka 6, 18.

°*Aśmadhāman* n. N. eines Berges, H 2, 1; 22, 26.

aśmanta m. *Bauhinia tomentosa, Śuk. t. o. 16. [p. 30, 2. 10.]

aśmantaka Mālatīm. 305, 1. [Z.]

Aśmantaka m. °ein Fürst, S I, 187, 6.

aśmayokta (?) eine best. Pflanze, Kauś. 8, 15.

aśmavarṣavant Adj. Steine regnend, R. ed. Bomb. 3, 22, 24.

°*aśmavaśa* = *parvatasaṃbandhin*, S I, 187, 5.

áśmaśānacit Adj. keine Leichenstätte schichtend, TS. 5, 2, 8, 5. Vgl. das folgende Wort.

aśmaśānacít Adj. nicht wie eine Leichenstätte geschichtet, Maitr. S. 3, 5, 1.

°*aśyāma* Adj. nicht dunkel, hell, Sūryaś. 20a.

**aśraddhya* n. Unglaube, Mahāvy. 104.

aśrameṇa °adverbiell = unermüdlich, Rasas. Epilog 2d.

aśrāddha Adj. nicht würdig an einem śrāddha teilzunehmen, Nārada (a.) 2, 1, 178.

**aśrāmaṇya* n. Mangel an Ehrfurcht vor śramaṇa, Mahāvy. 127.

aśrāvayant Adj. jemand (Akk.) etwas nicht hören lassend, Hemādri 1, 525, 1.

áśri, so zu akzentuieren.

aśri °Strom [in *aśritoya* = *dhārājala*] H 5, 115.

aśrīví f. = *asrīví*, Maitr. S. 1, 11, 10.

aśruta 1. a) Nom. abstr. °*tā* f. Unbekanntheit, Daśak. 12, 16.

°*aśrutapūrvatva* n. uniqueness, Harṣac. 204, 15.

aśruti auch: das Nichthören. Akk. mit *abhinī* tun, als wenn man etwas nicht gehört hätte, Uttarar. 54, 4 (69, 11).

aśrutivirodhin Adj. mit der heiligen Schrift nicht im Widerspruch stehend, Śiś. 14, 37.

°*aśrutīkṛta* taub gemacht, S I, 113, 13 v. u. (Ko.).

aśrutīpatha (metrisch) m. Akk. mit *yā* so v. a. in Vergessenheit geraten, MBh. 12, 11, 17.

aśrunetra Adj. Tränen in den Augen habend, MBh. 8, 94, 24.

aśrupāta 2. vgl. Aśvav. 2, 8; 15, 13.

aśrumaya Adj. aus Tränen bestehend, Naiṣ. 4, 36.

aśruleśa m. Tränentropfen, Megh. 103; Bhāg. P. 6, 16, 32.

aśruvadana Adj. (f. *ā*) mit Tränen auf dem Gesichte, Bhāg. P. 1, 16, 19; 17, 3.

°*aśrūdaka* n. Tränenwasser, S I, 157, 10 v. u. (Ko.).

aśrūyamāṇa Adj. was nicht gehört oder gelehrt wird, Hemādri 1, 238, 13.

aśrotár [so betont!].

aśrotriya auch: woran kein schriftkundiger Brahmane teilnimmt.

aślakṣṇa Adj. (f. *ā*) keine zarte Haut habend, Har. zu Āpast. Gṛhy. 3, 11.

aśliṣṭa Adj. 1. unzusammenhängend (Rede), MBh. 7, 1990. — 2. nicht hängend an (im Komp. vorangehend), MBh. 12, 251, 22.

aśleṣā Maitr. S. 2, 13, 20 (165, 15) nach dem Padap.

aśva m. *eine Art nāyaka, V 74; E 163 (R, A). 164 (P). 170 (R). 171 (P.), 345 (R).

aśvaka Rößlein (als Kinderspielzeug), Jātakam. 9, 70. — *N. pr. eines Mönches, = *Aśvajit*, Mahāvy. 281.

**aśvakāya* m. Kavallerie, Mahāvy. 183.

aśvakuṇapá n. Pferdeleiche, TS. 7, 2, 10, 2.

aśvakrānta Adj. von Rossen betreten, Taitt. Ār. 10, 1, 8.

**aśvakrīta* Adj. (f. *ī*) für ein Pferd gekauft.

**aśvagoṣṭha* n. Pferdestall.

°*aśvacalasthā* horses' stable? Pūrṇabh. 276, 15.

aśvatara m. °= *taruṇo 'svaḥ*, young horse, Harṣac. 30, 4.

Aśvatīrthaka m. N. pr. eines Schlangendämons, Divyāv. 72.

aśvattha 1. a) °*śākhā* f. Maitr. S. 2, 6, 6. Nom. abstr. *aśvatthatva* n. 1, 6, 12.

Aśvattha m. °Name eines Dichters, S I, 448, 4.

aśvatthaśākhā f. ein Ast der Ficus religiosa, Maitr. S. 2, 6, 6 (66, 15).

**aśvadāya* Adj. ein Pferd zu schenken im Sinne habend, Kāś. zu P. 3, 3, 12.

°*aśvaniyāmin* m. = *sūta*, Yudh. 8, 5.

aśvapa m. °Reiter, Yudh. 5, 59. °Roßarzt, Yudh. 6, 9.

aśvapad (stark °*pād*) m. Pferdefuß, Vaitān.

aśvaparáśu (Akzent!) m. Pferderippe, Maitr. S. 4, 1, 2 (2, 14).

aśvapādātasārameyamaya Adj. (f. *ī*) aus Reitern, Fußgängern und Hunden bestehend, Kathās. 27, 150.

aśvapūrṇa Adj. (f. *ā*) vielleicht fehlerhaft für °*pūrva*, Einschiebung nach ṚV. 5, 87 (Vers 3) = Mān. Gṛhy. 2, 13[, 6[1]]. — Nach Knauer „eine Fülle von Rossen habend".

2. *áśvapṛṣṭha*. Anderes vermutet R. Pischel in ZDMG 35, 711 ff. Das Wort ist aber nicht auf den Stein, sondern auf Vāyu zu beziehen.

aśvapoṣaka m. Stallmeister, Komm. zu Kāty. Śr. 15, 3, 7.

aśvaprathama Adj. mit dem Rosse oder den Rossen voran, Mān. Śr. 1, 5, 4.

aśvaprapadana und °*padanīya*, so zu lesen statt °*patana* und °*patanīya*.

°*aśvamāhiṣam* Adv. wie Pferd und Büffel feindselig, Amit. XXV, 14; AKSGW XXII, 5, Z. 1185/6.

aśvamedhávant [so betont!].

Aśvalakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**aśvavaktra* m. = *kiṃnara*, H 5, 93.

aśvavant Adj. das Wort *aśva* enthaltend, Tāṇḍya-Br. 12, 4, 15.

1. *aśvavāra* = *aśvavāla* 2.; vgl. *āśvavāra*. — Harṣac. 208, 13. [Z.].

°*aśvavāhana* n. das Reiten zu Pferde, S I, 507, 8 v. u. (Ko.).

aśvavāhyālī f. eine Reitbahn für Pferde, Uttamac. 11. Vgl. *turagavāhyālī* (weiter unten) und *vāhyālī*.

aśvavṛndin Adj. mit Reiterei versehen, MBh. 5, 164, 2.

aśvaśaphabudhna Adj. dessen Boden die Gestalt eines Pferdehufes hat, Āpast. Śr. 12, 1, 13.

aśvaśīrṣa m. eine Form Viṣṇu's (mit einem Pferdekopfe), Agni-P. 43, 2; vgl. Hemādri 1, 309, 1.

aśvasáni, so zu akzentuieren.

°*aśvasādhanaka* m. = *śālihotra*, S I, 290, 10 (Ko.).

°*aśvasādhanika* m. = *śālihotra*, S I, 307, 15 (Ko.).

**aśvasta* Adj. P. 7, 2, 16 Sch. fehlerhaft für *āśvasta*, wie Kāś. liest.

aśvastomíya Adj. als Bez. eines homa, Āpast. Śr. 20, 12, 21.

aśvahana m. Nerium odorum, Caraka 1, 3.

aśvahavís [so betont!].

aśvā °eine Art nāyikā, E 211 (R, A). 212 (P). 346 (A). 347 (P).

aśvānana m. Pl. ein best. mythisches Volk, Pr. P. 118.

aśvānṛta n. eine in bezug auf ein Pferd ausgesprochene Unwahrheit, M. 8, 98.

aśvāmukha m. das unterseeische Feuer, Naiṣ. 8, 81.

**aśvāri* m. °Nerium odorum, E 839 (A).

aśvāvant, lies *aśvāvatī*.

**aśvikā* °= *aśvā* [eine Art nāyikā], E 346 (A).

aśvīya 2. oder: Pferdeschar.

**aśvorasa* n. ein vorzügliches Pferd, P. 5, 4, 93 Sch.

aṣaḍakṣīṇa Adj. Anarghar. 3, 6. [S II, 361, 9.] — °Subst. m. Fisch, S II, 215, 5.

aṣṭaka 4. Bez. des Ṛgveda, Opp. Cat. 1. °*trayabhaṭṭabhāskara*, °*bhāṣya* n. und °*vargaprayoga* m. Titel von Werken, ebenda.

aṣṭaka °zu den achten [Tagen der Monate] gehörig? Mgs. II, 8, 4[a].

aṣṭakāśrāddha n. das aṣṭakā-Manenopfer, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 22, 2.

**aṣṭakika*, nach Kāś. zu P. 5, 2, 116 und **aṣṭakin*.

aṣṭakoṇa Adj. achteckig, Hemādri 2, a, 60, 18. °*ka* dass., 61, 5.

aṣṭakyā f. aṣṭakā-Kuh, Kauś. 19, 28.

aṣṭagava Adj. mit acht Ochsen bespannt, MBh. 8, 20, 30.

°*aṣṭatanu* m. = Śiva, Govardh. XXVII.

aṣṭataya °Adj. S II, 374, 14 *aṣṭatayīm iṣṭiṃ karomīti svāhā*.

aṣṭapad 2. auch Titel eines Gedichtes, Opp. Cat. 1.

aṣṭapada auch: aus 8 Worten bestehend, Ko. zu Mālatīm. ed. Bomb. S. 8 und Notes S. 1. — °m. (pw nur Adjektiv) achtfüßiges Tier, S I, 73, 13 (Ko.).

Aṣṭapadamūlikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aṣṭapāda *m. = *śarabha*, H 13, 47.

Aṣṭabrahmaviveka m., *Aṣṭabhujāṣṭaka* n., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*aṣṭabheda* Adj. (f. *ā*) achtteilig, Sūryaś. 91[d].

**aṣṭamakabhūmi* f. eine der zum heiligen Wandel führenden Stufen, Mahāvy. 150.

°*aṣṭamaṅgalaka* n. collection of eight lucky objects oder bracelet, Harṣac. 206, 18.

Aṣṭamaṅgalya n., *Aṣṭamahāmantra*, Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

aṣṭamahāsiddhimaya Adj. den acht großen Vollkommenheiten gleichkommend, Ind. St. 15, 390.

aṣṭamāsika Adj. (f. *ī*) acht Monate vorhaltend (*tṛpti*), a. M. hindurch Wasser habend (*nadī*).

°*aṣṭamīcandra* m. ein Fest, V 290. — = *ardhacandra* (eine Verzierung), S I, 582, 7 v. u. (Ko.).

°*aṣṭamīcandraka* m. ein Spiel, Sarasv. V, 93; ein Tag, V 211; Y 213.

°*aṣṭamīcandrikā* ein Fest, V 230.

°*aṣṭamīndu* m. Mondsichel am achten Tag, S I, 594, 8.

aṣṭaratni Adj. acht Ellen lang, MBh. 8, 72, 30.

aṣṭaloha n. = °*ka*, Hemādri 1, 215, 11.

aṣṭavaṃśavant Adj. acht (schöngeformte) Röhrenknochen (d. h. lange Körperteile) habend, R. 5, 32, 14.

°*Aṣṭavaṅka* m. Name eines Elefantentreibers, S II, 41, 5 v. u. (Ko.); 45, 2.

aṣṭavārṣika Adj. (f. *ī*), acht Jahre dauernd, Hemādri 1, 66, 14.

aṣṭaśatī f. achthundert, Sūryas. 2, 64.

Aṣṭaślokī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aṣṭasahasraka Adj. aus achttausend bestehend, Verz. d. Oxf. H. 105, b, 27.

aṣṭastanā (so zu lesen!) Maitr. S. 3, 1, 7.

Aṣṭasthānaparīkṣā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

1. *aṣṭāṅga* auch so v. a. alle Vollkommenheiten, Divyāvad. 127, 19; 398, 28.

Aṣṭāṅganighaṇṭu m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aṣṭāṅgapraṇipāta m. das Niederfallen zur Erde mit acht Teilen des Körpers, Hemādri 1, 244, 13.

Aṣṭāṅgahṛdayadīpikā f., °*hṛdayasaṃhitā* f., °*hṛdayasaṃgraha* m., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

aṣṭācatvāriṃśaka Adj. 48 (Jahre) während, Pār. Gṛhy. 2, 6, 2.

**aṣṭādaṃṣṭra* auch Adj. acht Spitzzähne habend, AV. Prāt.

aṣṭādaśatā f. Nom. Abstr. von *aṣṭādaśan*, Naiṣ. 1, 5.

Aṣṭādaśapurāṇasāra Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aṣṭādaśarcá eine Strophe oder ein Lied von 18 Versen, AV. 19, 23, 15.

Aṣṭādaśavakra m. N. pr. eines Berges, Divyāv. 43.

Aṣṭādaśavakrikā f. N. pr. eines mythischen Flusses, Divyāvad. 106, 29; 107, 1.

Aṣṭādaśavāda m., °*daśasmṛti* f., °*smṛtisāra* und °*daśārthavāda* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

aṣṭādiś (!) f. Pl. die acht Weltgegenden, Hemādri 2, a, 61, 21.

aṣṭānidhana n. Name zweier sāman, Ārṣ. Br.

aṣṭāpada m. *das fabelhafte Tier *śarabha*, S II, 145, 4; 194, 2. — *der Berg Kailāsa, S II, 194, 2. — °n. Goldstück, Śuk. t. o. 7 [p. 21, 1].

°*aṣṭāpadabhūmikā* Schachbrett, S II, 242, 1.

aṣṭāprūṣ Adj. (Nom. °*prūṭ*) achttropfig (Gold), TS. 3, 4, 1, 4.

aṣṭāmṛḍa Adj. zu *hiraṇya*, Kaṭh. 13, 10.

°*aṣṭārdhavaktra* m. = Brahman, Amit. VI, 6; XXVI, 3.

aṣṭāvadhānin Adj. der seine Aufmerksamkeit auf acht Dinge zugleich richten kann, Siddhāntacandrodaya in Tarkak. Notes S. 34.

aṣṭāvara Adj. als Beiwort von *idhma*, JAOS. Proc. 1883, Okt. VIII.

aṣṭāviṃśin m. Du. Bez. des dem viṣuvant-Tage vorausgehenden und nachfolgenden rituellen Monates in einer Jahresfeier, Śāṅkh. Śr. 13, 25, 5.

aṣṭāśītisahasra Adj. Pl. 88000, Yājñ. 3, 186.

aṣṭāstanā Adj. f. achtzitzig, TS. 5, 1, 6, 4.

°*aṣṭāhna* Adj. achttägig, S II, 285, 23.

°*aṣṭāhnī* S II, 291, 20 best. Opfer?

aṣṭika Adj. die Länge von Achten habend, Śulbas. 1, 49.

°*aṣṭīla* S I, 577, 6 ? (*tvaddviṣadbhiḥ ... urasi nihitāṣṭhīvadaṣṭīlabandhaiḥ*).

°*Aṣṭīvatī* Name eines Flusses, S ...

Aṣṭottaraśatadivyadeśanirūpaṇa n., °*deśasthalamāhātmya* n., °*sthalaśloka* m. und °*śatopaniṣad* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*aṣṭolī* [oder *āṣṭolī*?] Treue? Śuk. t. o. 30 [p. 41, 6].

aṣṭhīla m. oder n. = *aṣṭhīlā* 5., Hemādri 1, 725, 5.

aṣṭhīla n. °= *garbha, madhyadeśa* nach dem Ko., S I, 67, 5 (es kann aber *aṣṭhīlā*, Kugel genügen); 398, 5 °= *karpūram*? l. *karparam*.

1. *as* 8. *cintayām āsivān* = *cintayām āsa*, Hem. Par. 1, 327. — Mit *sam* °to be indeed, Pūrṇabh. 133, 29; 140, 21.

2. *as* mit *vyati, vyatyasta* auch: verkehrt, verworren, Bhām. V. 2, 82. — Mit *adhi* 1. werfen auf, in. *agnau* in das Feuer, Mān. Śr. 1, 3, 4; 7, 1. — Mit *anvadhi* hernach werfen auf, in, Mān. Śr. 1, 1, 2. — Mit *ā*, Akt. werfen —, legen auf (Lok.), TBr. 3, 3, 9, 11; Kāṭh. 32, 6. Med. sich (*sibi*) legen auf (Lok.), Maitr. S. 1, 4, 8. — Mit *ud* 2. auch: schleudern (eine Waffe), Naiṣ. 4, 39. — Mit *vyud* °spannen (vom Seil des Seiltänzers gesagt), Rasas. 201[a]. — Mit *upa* sich (*sibi*) unterwerfen, Maitr. S. 2, 1, 1; TS. 1, 6, 10, 1. — Mit *adhini* darüber werfen, Kap. S. 32, 4. — Mit *upani, °nyasta* unterrichtet in (Lok.), Divyāvad. 3, 18. — Mit *praṇi, praṇyasta* nach vorn niedergedrückt, TS. Prāt. 2, 20. — Mit *pratinis* zurückwerfen, Āpast. Śr. 3, 10, 4. — Mit *pari* Kaus. in *aparyāsita* (s. d.). — Mit *vipari, viparyasta* auch: entgegengesetzt, mit Abl. Sāṃkhyak. 23.

— Mit *abhisam* zusammenstellen, Caraka 1, 4. — Mit *pratisam* wieder an seinen Platz hinstellen, Āpast. Śr. 11, 5, 7.

5. *as* Interj. am Ende eines sāman, Tāṇḍya-Br. 12, 3, 21.

**asa* (Nom. *asas*) nicht er, P. 6, 1, 132; Śiś. 1, 69.

°*asa* werfend, H 43, 155. 244.

asaṃyacchant Adj. nicht zügelnd, — in der Gewalt habend, MBh. 12, 91, 42.

asaṃyata 4. nicht geschlossen. °*kavāṭa* Adj. R. 2, 71, 34.

ásaṃyatta Adj. unvorbereitet, nicht auf seiner Hut seiend, Bhāg. P. 8, 6, 28. — Auch: nicht beunruhigt, ṚV. 1, 83, 3.

ásaṃyant, so richtiger betont in einigen Hdschrr.

asaṃyamitālakin Adj. mit unaufgebundenen locken, Kād. (1883) 60, 19. v. l. *asaṃskṛtālakin*.

ásaṃyukta TS. 2, 5, 7, 5.

asaṃyogopadha Adj. dessen vorletzter Laut kein Doppelkonsonant ist, P. 4, 1, 54.

asaṃrakta Adj. keine Liebe empfindend, Hariv. 11264. v. l. *asaṃsakta*.

asaṃrūḍha Adj. noch nicht vernarbt, Jātakam. 19.

asaṃroha auch: das Nichtaufkeimen, Nichthervorbrechen. *kāmānāṃ hṛdi*, Bhāg. P. 7, 10, 6.

asaṃlakṣita Adj. unbemerkt, Kathās. 78, 132.

**asaṃlulita* Adj. nicht verwirrt (Haar), Vyutp. 12.

asaṃvatsaradīkṣita Adj. noch kein Jahr geweiht, Śāṅkh. Śr. 16, 20, 11.

ásaṃvatsarabhṛta, so zu akzentuieren.

asaṃvatsarabhṛtokha Adj. Śāṅkh. Śr. 16, 20, 10.

asaṃvara Adj. nicht verborgen, — zu verbergen, Naiṣ. 1, 53.

ásaṃvartamāna, so zu betonen.

asaṃvala Adj. ohne Wegekost, Śatr. 10, 182 (*asaṃbala* geschr.).

asaṃvasant Adj. nicht verkehrend mit (Instr.), M. 4, 246.

asaṃvāsa Adj. keinen festen Wohnsitz habend, nomadisierend, MBh. 13, 111, 128.

asaṃvijñāna Adj. unverständlich, Mahāvīrac. 33, 3.

asaṃvihita Adj. wofür man nicht die gehörige Sorge getragen hat, MBh. 12, 130, 4.

asaṃvīta Adj. (f. *ā*) unbekleidet, MBh. 3, 61, 6; Bhāg. P. 5, 6, 8; 6, 18, 49.

asaṃvyavahitam Adv. unmittelbar, Bhāg. P. 5, 6, 6.

asaṃśāruka Adj. nicht zusammenbrechend, Kap. S. 44, 9.

ásaṃśiñjayant Adj. nicht klingend zusammenstoßend, Śat. Br. 11, 4, 2, 2.

asaṃśuddha Adj. nicht bereinigt, — bezahlt.

asaṃśrānta Adj. unermüdlich, Suśr. 2, 244, 3.

asaṃsakta auch: nicht mit dem Herzen an jemand hängend, Hariv. 3, 4, 40, und: nicht stockend, Hariv. 16160; sich nicht berührend, nicht anstoßend, Varāh. Bṛh. S. 68, 69. *-m* Adv. unverbunden, besonders, Mān. Śr. 1, 1, 2; 3, 2; Gṛhy. 2, 2.

-asaṃsargin Adj. frei von, Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 88.

asaṃsṛṣṭin Adj. nach erfolgter Erbteilung mit den Verwandten nicht wieder auf gemeinsame Kosten lebend, Gaut. 28, 27.

asaṃskāra m. keine Einweihung, Pār. Gṛhy. 2, 5, 42.

asaṃskārya Adj. nicht zu weihen, nicht geweiht werdend (*śarīra*), Mārk. P. 49, 21.

asaṃskṛtaprabhāvita Adj. unbeschränkt, mächtig, Vajracch. 24, 9.

asaṃstava m. kein gemeinschaftlicher —, kein gleichzeitiger Preis, Nir. 12, 2.

asaṃstuta Adj. unbekannt, fremd, auch Jātakam. p. 2, 19 = I, 9^c.

asaṃsthāna auch: nicht an derselben Stelle des Mundes hervorgebracht.

ásaṃsthita 3. °*taṃ haviḥ* AV. 6, 50, 2 ist eine nicht mit dem saṃsthitahoma versehene Spende; vgl. Kauś. 6, 3.

asaṃsthiti f. das Nichtruhen in (im Komp. vorangehend), Śāṇḍ. 4.

asaṃspṛṣṭa Adj. 1. unerreicht, Kathās. 17, 131. — 2. nicht verunreinigt, Sarvad. 32, 13.

asaṃsyandayant Adj. nicht zusammenlaufen lassend, Āpast. Śr. 1, 25, 15.

asaṃsyūta Adj. unzerbissen, Pār. Gṛhy. 2, 14, 25.

°*asaṃhata* Adj. eine Art Schlachtordnung, S I, 304, 5 [*asaṃhataś ca yatra tatra vikṣiptavyūhaḥ*].

asaṃhati f. das Nichtverbundensein, Kām. Nītis. 19, 51; Mārk. P. 102, 3.

asaṃhatyakārin Adj. isoliert —, für sich allein handelnd. Nom. abstr. °*ritva* n. Sāṃkhyapr. 1, 75.

asaṃhāyyam Tāṇḍya-Br. 9, 1, 21 fehlerhaft für *asaṃhāryam*; vgl. *asaṃhārya*.

asaṃhārya auch: nicht zu beseitigen, dem kein Einhalt zu tun ist. °*yam* Adv. so v. a. auf Nimmerwiedersehen, Tāṇḍya-Br. 9, 1, 21. 22.

asaṃhṛta Adj. ununterbrochen, Uttarar. 1, 16. 17 (2, 9. 10).

asakāśe Lok. nicht in der Nähe von (Gen.), Mān. Gṛhy. 2, 5.

asakṛdāvartin Adj. oftmals wiederkehrend, Chānd. Up. 5, 10, 8.

asakau Śiś. 7, 53 = Sāh. D. 49, ult. f.

asakta 2. c) im Nu, Daśak. 45, 14.

asaktam °unaufhörlich, H 34, 61.

2. *asaṃkara* Adj. unvermischt, MBh. 14, 90, 88.

asaṃkalpanīya Adj. wonach man nicht streben soll.

asaṃkīrṇa Adj. auch: nicht stark bevölkert, R. Gorr. 2, 92, 7.

asaṃkucita Adj. 1. nicht gerunzelt. — 2. ungeschmälert.

asaṃkḷpta Adj. nicht begehrt, MBh. 14, 46, 19.

asaṃkrānta m. Schaltmonat, Hemādri 1, 79, 20.

asaṃkhya 1. Nom. abstr. °*tā* f. Ind. St. 15, 364.

asaṃkhya *weapon, arrow, Vās. 112, 1.

asaṃkhyaka Adj. = *asaṃkhya* 1., Agni-P. 10, 5.

asaṃkhyaśas Adv. in unzählbarer Menge, Bhāg. P. 3, 12, 16.

°*asaṃkhyātadeśakāla* Adj. ohne Orts- und Zeitbestimmung (Darlehen), Kauṭ. 175, 1.

asaṃkhyeya 1. Komp. °*tara*, Vajracch. 34, 20.

1. *asaṅga* Instr. so v. a. unaufhaltsam, R. ed. Bomb. 4, 14, 18. °*m* Adv. unverzüglich, Jātakam. 10, 27.

asaṃgata 1. nicht zusammentreffend. *bhruvau* R. 6, 23, 11.
asaṃgṛhītatva n. das nicht im Zaume Gehaltenwerden, MBh. 7, 188, 4.
asaṃgraha m. das Nichtbeisammenlassen, ṚV.Prāt. 11,23. Auch: das Nichtgewinnen von Anhang, Caraka 59, 3.
asaṃgrāmeṇa Instr. ohne Kampf, Hariv. 1940.
asaṃgrāha Adj. sich nicht bäumend.
asajjant Adj. nicht hängend an (Lok.), MBh. 12, 248, 19 (Bl. 112[a]).
asajjita Adj. an nichts geheftet (*ātman*), Bhāg. P. 5, 13, 20.
asaṃcaya m. keine Anhäufung, Vajracch. 44, 20.
asaṃcalant Adj. sich nicht entfernend von (Abl.).
asaṃcetayamāna Adj. nicht gewahr werdend, Spr. 6125.
asaṃjāta Adj. nicht erstanden, — zum Vorschein gekommen, Spr. 2135.
asaṃjñā 3. kein Bewußtsein, Vajracch. 23, 10; 30, 21; 31, 1; 45, 17.
ásaṃjñāna n. Uneinigkeit, Zwietracht mit (Instr.), TS. 5, 3, 1, 4.
asaṃjñikasattva n. = *asaṃjñisattva*, Divyāvad. 505, 23.
asaṃjñin Adj. kein Bewußtsein habend (Wesen), Vajracch. 20, 18.
asatkṛta auch: unfreundlich gereicht (Gabe), Spr. 199.
asatkriyā f. schlechte Behandlung, beleidigendes Betragen, Jātakam. 23, 7; 33, 13. 19.
1. *asattva* m. kein lebendes Wesen, Vajracch. 32, 11.
1. *asatpatha*, °*juṣ* auf bösen Pfaden wandelnd, Bhām. V. 4, 37.
asatpratigraha m. Entgegennahme (eines Geschenkes) von einem Unwürdigen, M. 11, 194; Yājñ. 3, 290.
asatpratipakṣin Adj. wogegen kein triftiger Einwand erhoben werden kann. Nom. abstr. °*pakṣitva* n., ZDMG 7, 294, N.
asatpriya Adj. dem es an Freunden gebricht, R. ed. Bomb. 4, 43, 53.
asatyavacana Adj. (f. *ā*) unwahr redend, lügnerisch, MBh. 1, 74, 73.
asatyavāda m. Lüge, Daśak. 72, 13.
asatvaram Adv. langsam, gründlich, Bhāg. P. 4, 9, 5.
asatsaṃparka m. eine Berührung mit Unwürdigen, — mit Schlechten, Spr. 7463.
Asadṛśa m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 58.
asadgati f. eine schlimme Stellung, ein schlimmes Los, Bhāg. P. 3, 19, 29.
asaddharma auch: Ungerechtigkeit, R. 2, 35, 28; vgl. ed. Bomb.
°*asadvedya* (Subst.) S II, 335, 8.
asadhrīcīna Adj. unrecht, unrichtig, Bhāg. P. 5, 9, 5.
asana m. °Shorea robusta, S I, 96, 2? [pw Terminalia tomentosa scheint hier nicht zu passen; Ko. erklärt mit *rāla*.] — °= *apahartar*, H 43, 181.
°*asanātha* entbehrend, unteilhaftig, S II, 85, 2.
asanābhi Adj. nicht verwandt, Kap. S. 2, 5.
**asanidarśana* Adj. etwa undefinierbar, Mahāvy. 101.
asant Adj. °= *apaṇḍita, mūrkha*, Yudh. 6, 36 [„*san sudhīḥ kovidaḥ kaviḥ*“ ity Amaraḥ, Ko.].
1. [*asant*,] *asat* mit *kṛ* schlecht empfangen, Jātakam. 22, 70; schlecht behandeln, 23.
asaṃtardana n. das Nichtaneinanderbefestigen, Komm. zu Jaim. 3, 3, 24.
asaṃtāpa °ein Elefant mit best. Eigenschaften, S I, 299, 1
asaṃtṛṇṇa Adj. nicht aneinander befestigt, Jaim. 3, 3, 24.
°*asaṃtṛpti* f. keine Sättigung, S II, 237, 9.
asaṃdeśa m. kein Auftrag, — Geheiß, R. 5, 24, 20.
asaṃdeham Adv. ohne Zweifel, sicher, Spr. 182.
°*asaṃdhi* Adj. ohne (das dramatische Element) saṃdhi, Daśar. III, 27[b].
asaṃnayant Adj. keine aus süßer und saurer Milch gemischte Spende darbringend, Kāty. Śr. 4, 2, 36.
asaṃniviṣṭa Adj. nicht aufgehend —, nicht enthalten in (Lok.), R. 2, 21, 57.
asaṃnyupta Adj. nicht zusammengeworfen, Āpast. Śr. 9, 10, 12.
asapatneṣṭakā f. = *asapatna* 2., Vaitān.
asapiṇḍa, lies: entfernter verwandt als ein *sapiṇḍa*. Auch Viṣṇus. 22, 46.
asapūrva Adj. (f. *ā*) von den Vorfahren nicht besessen, Rājat. 2, 8.
asabrahmacārin m. kein Mitschüler, Pār. Gṛhy. 2, 11, 9.
°*asabhīka*, f. °*kā*, furchtlos, H 39, 41.
asabhyasmṛtihetu m. die Ursache der Ideenassoziation von etwas Unanständigem, Sarasvatīk. 5, 15; Vāmana 2, 1, 15.
asabhyārtha Adj. von unanständiger Bedeutung, Sarasvatīk. 5, 15.
asabhyārthāntara Adj. von unanständiger Nebenbedeutung, ebenda und Vāmana 2, 1, 15.
°*asamakusumaśara* m. = Kāma, Śuk. t. o. 12 [p. 25, 9].
°*asamañjasay*(*ati*) unrichtig behandeln, S I, 436, 6.
asamatā das keinen seinesgleichen Haben, Naiṣ. 5, 123.
asamanvāhāra m. Gedankenlosigkeit, Divyāvad. 190, 29.
°*asamapattrin* m. = Kāma, Śrīk. VI, 67.
asamabalatā f. keine gleiche Mächtigkeit, Śāṅkh. Br. 26, 9.
**asamayavimukta* Adj. Bez. eines śrāvaka in einem best. Stadium der geistigen und sittlichen Entwickelung, Mahāvy. 46.
asamara Adj. nicht kämpfend, friedfertig, Śobh. 50.
°*asamarocis* m. Feuer, S I, 425, 3.
asamarpaṇa n. das Nichtabliefern, Nichtbezahlen, Hemādri 1, 19, 7; 46, 6.
asamavadhāna n. das Nichtzusammentreffen an einem Orte, Nichtbegegnung, Jātakam. 7.
ásamavahitam lies: Adv.
°*asamaviśikha* m. = Kāma, Śrīk. XXIV, 12.
asamaśara m. = Kāma, Śrīk. XII, 68; XXIII, 25; Govardh. 253; Naiṣ. 3, 133.
asamaśīla Adj. unebenbürtig, Bhām. V. 1, 1.
asamasama *m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.
°*Asamasāhasa* m. Name eines Soldaten, S I, 562, 6.
°*asamastasiddha* halb gar gekocht, S I, 404, 6.
°*asamahari* m. eine ungleiche Zahl Falben führend, = der Sonnengott, Sūryaś. 48[d].

asamahāvrata Adj. mit keinem mahāvrata-Tage versehen, Āpast. Śr. 23, 2.
asamādhāna n. Unbedachtsamkeit, Campaka 460.
asamāna Adj. mit keinem gemeinsam, unvergleichlich, Daśak. 19, 2.
asamāyuta Adj. unverbunden, Taitt. Ār. 1, 12, 3.
asamāvṛtta Adj. = *asamāvṛttaka*, Āpast. 2, 6, 12.
asamāveśa m. Nichtbesetzung, Mahābh. in Ind. St. 13, 472.
asamāśuga m. der Liebesgott, Naiṣ. 4, 118.
°*asamāstra* m. = Kāma, Śrīk. VII, 7.
ásamidhyamāna Adj. sich nicht entzündend, Maitr. S. 1, 6, 5 (95, 6).
asamīkṣita Adj. dem Auge sich entziehend, R. 5, 81, 8.
asamudācāra m. ungehöriges Betragen, Jātakam. 19.
**asameṣu* m. = *Kāma*, E 479 (K); Govardh. 232; Navasāhas. 12, 14. [Z.]
asaṃpatti f. das Nichtausreichen, Zuwenigsein, Hemādri 1, 645, 10. — Auch: das Mißlingen, M. 12, 36.
asaṃparigraha Adj. nicht angenommen, zurückgewiesen, Jātakam. 9, 78.
asaṃprakīrṇa Adj. unvermengt.
**asaṃprakhyāna* n. vielleicht Mangel an Einsicht, Mahāv. 127. 133.
**asaṃprajanya* n. Mangel an klarem Bewußtsein, — Besonnenheit, Mahāvy. 104.
asaṃprajñāta Adj. bewußtlos, Komm. zu Yogas. 1, 17. f. °*yogin* m. ein Yogin im Zustande der Bewußtlosigkeit, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 50. °*samādhi* m. bis zur Bewußtlosigkeit gesteigerte Versenkung, Komm. zu Yogas. 1, 18. °*jñātāvasthā* f. Zustand der Bewußtlosigkeit, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 50.
**asaṃprajñāna* n. Nichterkenntnis, Mahāvy. 245, 488.
asaṃpradatta Z. 2, lies 790 st. 709.
asaṃpramāṇa Adj. nicht zu geräumig, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 2.
asaṃpramoṣa *m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.
asaṃprayuñjant Adj. keinen freien Lauf gewährend, hemmend (die Sinne), Bhāg. P. 11, 26, 33.
asaṃpreṣita Adj. unaufgefordert, Āpast. Śr. 13, 1, 6.
asambala Adj. s. oben *asaṃvala*.
1. *asaṃbhava* das Nichtbeiwohnen, so v. a. Impotenz, Āpast. Gṛhy. 23, 3.
Asaṃbhavapattra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
asaṃbhāṣya auch: nicht zur Unterredung geeignet (Ort), M. 8, 55.
ásaṃbhindant Adj. (f. °*tī*) nicht verletzend, Tāṇḍya-Br. 7, 9, 11. Auch: nicht untereinander mengend, TBr. 3, 7, 5, 6.
asaṃbhūta Adj. nicht vorhanden, — da seiend, fingiert, R. ed. Bomb. 4, 32, 4.
asaṃbhṛta Adj. nicht gemacht, natürlich, Kumāras. 1, 31.
asaṃbhrama m. keine Gemütsaufregung, Bhāg. P. 5, 9, 21.
**asaṃmatāvavāda* m. unautorisiertes Predigen, Mahāvy. 261.
ásaṃmṛṣṭa 2. n. eine noch nicht vollbrachte Reinigung, — Anschürung usw. (des Feuers), Śat. Br. 2, 5, 2, 19; Kāty. Śr. 5, 5, 6.
asaṃmoṣadharman Adj. Divyāvad. 49, 10 ff.
asaraṇa °Adj. = *aśaraṇa*, wo es keinen Schutz gibt (*śaṣayor aikyāt*), Yudh. 7, 21.
°*asarāla* = *aparyanta*, S I, 46, 3; 96, 5; 200, 4; 525, 4; II, 13, 6; 186, 4. — = *pracura* II, 3, 4. — = *pracuratara* I, 248, 4. — = *saṃyukta* II, 172, 5. — = *mahat* I, 32, 3 (Variante *asarala*); II, 214, 2. Vgl. *sarāla*.
°*asarālita* Adj. weit und breit bekanntgemacht, S II, 292, 13.
asarūpa Adj. ungleichartig, P. 3, 1, 94.
asargabandha Adj. nicht in Kapitel eingeteilt, Pratāpar. 19, a, 6.
asarvagocara Adj. nicht allen zugänglich, für andere verschlossen, AK. 3, 4, 14, 68.
asarvajña Adj. nicht allwissend, Spr. 2801.
asarvaviṣaya Adj. sich nicht auf alles beziehend, nicht allgemein. Nom. abstr. °*tva* n., Komm. zu Vāmana 5, 2, 27.
asavya *rechts, Śrīk. VII, 35. — Lok. zur Rechten, Spr. 4149.
asaha 1. a) b) auch mit Gen.
asahacarita Adj. kein Genosse seiend, Paribh. 103.
asahana 1. b) Nom. abstr. °*tā* f., Uttamac. 146.
asahant Adj. (f. °*ntī*) nicht ertragend, 100, 8.
asahamāna Adj. nicht ertragend, — duldend, Mudrār. 82, 18 (137, 10).
asahasra n. kein volles Tausend, Chānd. Up. 4, 4, 5.
asahāya °= *advitīya*, S I, 5, 1; 33, 1.
asahāya m. auch N. pr. eines Kommentators des Nārada.
asahṛdaya Adj. keinen Sinn für's Schöne habend, Sāh. D. 24, 18.
asahya unrettbar verloren, Divyāvad. 229, 17; 502, 14.
°*asahyatā* irresistibleness, Harṣac. 284, 9.
ásākamedha Adj. ohne sākamedha, Maitr. S. 1, 10, 16.
asākṣin m. kein Zeuge, als Zeuge nicht zulässig, Yājñ. 2, 71; Viṣṇus. 8, 1. 5.
°*asāta* n. = *duḥkha*, S I, 135, 3 v. u. (Ko.); II, 97, 12 v. u. (Ko.); 227, 11 (Ko.).
asādhaka auch: nicht beweisend. Nom. abstr. °*tva* n.
2. *asādhana* 2. zu streichen.
Asādhāraṇagrantha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*asādhāraṇatva* n. Besonderheit, S I, 211, 12 v. u. (Ko.).
asādhu 4. mit *man* mißbilligen, Bhāg. P. 7, 8, 27.
asādhya auch so v. a. nicht bildungsfähig, Sitzungsber. d. phil.-hist. Klasse d. Wiener A., 106, 483.
asādhyamānatva n. Undurchführbarkeit, Asahāya.
asāṃnāyyaka Adj. = *asāṃnāyya*, Komm. zu Kāty. Śr. 302, 1. 2. 5.
asāpatnya n. Feindlosigkeit, Naiṣ. 7, 17.
asāmavedavidvaṃs Adj. den Sāmaveda nicht kennend, R. ed. Bomb. 4, 3, 28.
asāmānya auch: nicht mehreren oder: allen gemeinsam.
°*asāmparāyika* Adj. not fit for combat, Harṣac. 200, 15.
asāyaka Adj. ohne Pfeil, Kathās. 4, 3.
asāra Adj. °mittellos, Kauṭ. 174, 14.
°*asāratva* n. unsoundness, Harṣac. 193, 15.
°*asārasattva* = *sattvarahita*, S II, 144, 3.

asārūpya n. Formverschiedenheit, Paribh. 8.

asārvatrika, f. *ī* Bādar. 3, 4, 10. — Nom. abstr. °*tva* n., Kusum. 29, 21.

asārvabhauma m. kein Weltherrscher, — Kaiser, Āpast. Śr. 20, 1.

°*asāvadhānatā* Unachtsamkeit, S II, 136, 3 v. u. (Ko.).

[*asāhasika,*] f. *ī* Śiś. 9, 59.

asikta Adj. unbegossen, Śāk. 84 v. l.

asicaryā f. Handhabung des Schwertes, Fechtkunst, MBh. 1, 132, 29.

asijala n. vom Schwerte träufelndes Blut, Dharmaśarmābhy. 2, 7.

Asijihva m. N. pr. eines asura, Hariv. 13543.

°*asitakambu* m., Saphirarmband, H 21, 14.

asitajānu Adj. mit schwarzen Knieen, Āpast. Śr. 5, 10, 10.

asitapucchaka m. ein best. Tier, = *kālapucchaka*, Caraka 6, 12.

°*asitamaṇi* m. Saphir, H 29, 5; 31, 54.

°*asitamukha* m. a variety of white goose with black head and legs, Vās. 278, 3.

asitaratna n. Saphir, Kir. 16, 38. [H 32, 54.]

°*asitarti* m. Feuer, S I, 298, 3.

asitavartman m. Feuer, Gott Agni, Harṣac. 170, 11.

°*asitavasanatā* state of being clothed in black, Viddh. 89, 4.

°*asitaśilā* Saphir, H 22, 20; 44, 47.

asitaskandha m. ein best. Amulett, Kauś. 40, 17.

asitākṣa Adj. (f. *ī*) schwarzäugig, Viṣṇus. 99, 6.

°*asitābja* n. = *nīlotpala*, S I, 61, 11.

asitālakāṇḍā (?) Kauś. 35, 28.

°*asitiman* m. Schwärze, H 43, 69.

°*asitopala* m. Saphir, H 4, 26.

Asidhara m. N. pr. eines Mannes, Rājat. 7, 1003.

**asidhāra* m. eine best. Hölle, Mahāvy. 215.

[*asidhārā.*] Zu °*vrata* vgl. Stenzler in ZDMG 40, 523 ff. Zu berücksichtigen ist aber auch *asidhārāvalehana* Subhāṣitāv. 3225. Vgl. auch Weber in Monatsberichte der Berl. Ak. 1869, S. 40.

°*Asidhenudhanaṃjaya* m. Name eines Soldaten, S I, 561, 1.

°*asipaṭṭa* m. Schwertklinge? Śrīk. XV, 38.

asipattra m. *eine best. Hölle, Śrīk. XXII, 41.

asiputrikā Hemādri 1, 647, 17; [Govardh. 585]; Mudrār. 45, 1.

**asiputrī* Messer, Hemādri 1, 763, 2. [Govardh. 242.]

°*asimāṭṛ* f. eine Art Messer, S I, 561, 1.

asimārga m. Pl. die verschiedenen Arten das Schwert zu handhaben, MBh. 7, 87, 5.

asiyaṣṭi f. Schwertklinge, Varāh. Bṛh. S. 50, 6.

°*asilekhā* Schwertklinge, Śrīk. XXIII, 25.

asisūnā f. Schlächterei, Divyāvad. 10, 25; 15, 27.

asīma Adj. (f. *ā*) = *asīman*, Naiṣ. 3, 98.

°*asīritā* Abstr. zu °*asīrin*, mit dem Schwerte verjagend und zugleich: kein *sīrin* (= *Haladhara*), H 43, 175.

asukhada Adj. Leid bereitend, wehe tuend, Sarasvatīk. 2, 7.

asukhāy(ate) Unlust —, Mißbehagen empfinden, kein Gefallen finden, Jātakam. 18, 29.

asutara Adj. schwer zu passieren, Kir. 5, 18.

asutṛp in Bhāg. P. nach dem Ko. = *asutṛpa*. Anders erklärt von F. Kluge in Kuhn's Z. 25, 311 ff.

°*asutyajatva* n. H 30, 56 [pw hat nur *sutyaja*].

asudarśana Adj. nicht leicht zu erblicken. Nom. abstr. °*tā* f. Hemādri 1, 333, 15.

asupratāra Adj. nicht leicht zu passieren, Jātakam. 24, 18.

asubodha Adj. nicht leicht zu erlernen, Śiś. 15, 19.

°*asumanaskatā* = *niṣpuṣpatvam* und *daurmanasyam*, H 17, 61. 71.

asurakṣa Adj. (f. *ā*) schwer zu hüten, Kir. 2, 39.

°*asurakṣit* Adj. Dämonen vernichtend, H 43, 314.

asuradruh m. ein Feind der Asura, ein Gott, Śiś. 2, 35.

asurayoní m. oder f. Asura-Schoß, TS. 5, 2, 8, 4.

asuraloká, Maitr. S. 1, 11, 9 (170, 19).

°*asuravivara* a treasure cave, Harṣac. 47, 17; 108, 5; 113, 18; 223, 4.

°*asuravivaravyasanin* a magician? Harṣac. 47, 17; 108, 5; 223, 4.

asuraviśa n. das Volk der Asura, Ait. Br. 6, 36, 14.

asurasa °m. Lust am Leben, Yudh. 5, 49.

asurasaṃcodana m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 52, 7.

asurārdana m. ein Gott, MBh. 1, 23, 11.

Asurendrā f. N. pr. einer Kiṃnara-Jungfrau, Kāraṇḍ. 6, 21.

°*asulū* Adj. Leben vernichtend, H 43, 19.

asuṣira Adj. nicht hohl, Āpast. Śr. 7, 12, 5.

°*asusa* Adj. Leben vernichtend, H 43, 3.

°*asusama* Adj. = *prāṇapriya*, H 5, 104; Rasas. 4°; Yudh. 2, 98. — f. *ā* = *priyatamā*, Yudh. 1, 13.

°*asususū* Adj. = *asūn suṣṭhu suvati pareṣāṃ prerayati yā sā*, H 43, 90.

°*asuhṛt* Adj. das Leben raubend, Yudh. 6, 64.

°*asūkṣma* Adj. nicht fein, S II, 318, 20.

asūta Adj. ohne Wagenlenker, R. ed. Bomb. 6, 91, 28.

asūy Z. 3, 1. zu streichen und Z. 4 statt 2. zu setzen: Mit *abhi*. — Statt des bloßen Akk. auch Akk. mit *prati*, MBh. 12, 109, 13. — Mit *abhi* ungehalten sein, Naiṣ. 3, 102. *abhyasūya* Absol., R. 2, 8, 1; *abhyasūyitum* 4, 15, 22.

°*asūyakatva* n. Murren, S II, 414, 17.

°*asūyana* (n.) Mißgunst, S II, 337, 1.

asūyin in *anasūyin*.

asūryaṃpaśya 1. Nom. abstr. °*tā* f., Hem. Par. 2, 139.

[*asūsú,*] Whitney nimmt *asūsú* an.

asṛkpaṅkapeṣam Absol. mit *piṣ* zu einem Blutsumpfe zermalmen, Śiś. 18, 45.

asṛkpāta auch: das Fließen von Blut. °*pāte* wenn Blut geflossen ist, Yājñ. 3, 293.

asṛgdhārā °Haut, S II, 264, 5.

°*asṛgvarā* Haut, S II, 204, 7 (pw hat **asṛgdharā*).

asṛjant Adj. nicht schaffend, Sarvad. 121, 5.

asṛṇya Adj. nicht zu zügeln, nicht im Zaum zu halten, Bhāg. P. 3, 17, 22. *aśṛṇya* Burn.

asṛṣṭa (Konj.) Adj. nicht aufgegeben (*samādhi*), Daśak. (Wils.) 67, 7.

asṛṣṭānna Adj. wobei keine Speise verteilt wird, Bhag. 17, 13.

asecanakadarśana Adj. lieblich anzuschauen, Divyāvad. 23, 13; 226, 27.

°*asena* Adj. = *avidyamānā svalpā vā senā yasya*, Yudh. 6, 33.

asevana n. und °*nā* f. Mangel an Rücksichtnahme, Vernachlässigung, Jātakam. 23, 16.

asevā f. das Nichtfrönen, das Sichnichthingeben, M. 2, 96.

asevya 1. Nom. abstr. °*tā* f. Bhām.V. 1, 19. — dem man sich nicht hingeben darf, Jātakam. 23.

asoḍhar Nom. ag. nicht ertragend, Śāśvata 32.

ásomapa, Maitr. S. 1, 4, 6 (54, 4).

ásau Vok. zu *asaú* Nom. Maitr. S. 1, 4, 2; 2, 4, 8; Kauṣ. Up. 2, 4. 11; Āśv. Gṛhy. 1, 14, 7.

asaunāman zu streichen, da Śat. Br. (Chr. 31, 29) *asaú nāmāyám* gemeint ist.

asauyaja genauer: die Formel „N. N. yaja".

asauṣṭhava n. Schlaffheit, languor. *aṅgeṣu* Sāh. D. 222.

askandamāna Adj. nicht herausspritzend, (intrans.), Suśr. 1, 47, 9.

askandha m. keine Ansammlung, Vajracch. 24, 16.

askhala Adj. nicht wankend; m. Bez. eines best. Feuers, Pār. Gṛhy. 2, 6, 10.

askhalana n. das Nichtkommen um (Abl.), MBh. 1, 73, 34.

askhalant Adj. nicht strauchelnd, nirgends hängen bleibend, Hem. Par. 1, 181.

°*askhalitatā* das Nichtstraucheln, S I, 4, 4 v. u. (Ko.).

astatandri Adj. nicht träge, Kir. 1, 9.

astanā Adj. f. keine Brust —, kein Euter habend, Maitr. S. 4, 1, 14 (19, 17).

°*astaparvata* m. Untergangsgebirge, H 50, 8; Śrīk. X, 2 (Ko.). 4 (Ko.).

°*astabhūbhṛt* m. Untergangsberg, H 29, 23; Śrīk. X, 2.

**astamitāvavāda* m. das Predigen nach Sonnenuntergang, Mahāvy. 261.

2. *astambha* Adj. (f. *ā*) auch: ohne Pfeiler, Ragh. 1, 41.

astaryà [so betont!] Maitr. S. 1, 5, 10.

astavya Adj. nicht zu loben, — verherrlichen, MBh. 2, 44, 25. [Sūryaś. 18ª].

2. *astā*, so zu betonen.

°*astādhayati* = *gambhīrayati*, S II, 23, 15 (Ko.). l. °*astāghayati* (pw. **astāgha* überaus tief).

astābhilāṣin Adj. zum Untergang sich neigend, Mudrār. 95, 8 (153, 8).

°*astāvanīdhra* m. Untergangsberg, H 19, 20.

astināstitva n. das Sein oder Nichtsein, Kāty. in Vivādaratnākara 201.

°*astimita* Adj. restless, tremulous, Vās. 268, 1.

**astuṃkāra* m. S II, 260, 12 Segensspruch? [pw „ein abgedrungenes Ja".]

astṛṇant Adj. nicht streuend, Āpast. Śr. 8, 14, 4.

ástṛta, auch *astṛtá*.

asteyatā f. = *asteya*, Hemādri 2, a, 7, 21.

astotriya m. kein stotriya, Śāṅkh. Śr. 7, 26, 1.

astoma m. kein rechter stoma, Tāṇḍya-Br. 3, 9, 3.

ástomabhāj Adj. am stoma nicht teilhabend, Maitr. S. 4, 7, 1 (94, 10).

astra 1. mit und ohne *iṣu* auch so v. a. das Schleudern von Pfeilen, die Kunst zu schießen, MBh. 1, 132, 16. 21. 34. 64; 134, 24.

°*astrakarman* n. = *astravidyā*, Yudh. 4, 89.

astrakṣatimant Adj. durch Geschosse verwundet, Śiś. 19, 78.

**astrakhadira*, vgl. **asrakhadira*, welches nach Leumann wohl richtiger ist.

°*astraśālā* Waffenkammer, Śrīk. VI, 30.

astrin °Adj. bewaffnet, Yudh. 1, 72.

astrīka Adj. wo Weiber fehlen (Wald), Hem. Par. 1, 128. 167. — Auch: unbeweibt, Bhaṭṭ. 4, 29.

°*astrīkṛta* zum Pfeile gemacht, als Pfeil benutzt, Rasas. 43ᶜ.

°*astrīnimitta* Adj. nicht durch eine Frau veranlaßt (*saṃgrāma*), Daśar. III, 61ᵇ.

astropaniṣad f. Waffenkunde, Mahāvīrac. 21, 11.

1. *asthāna* Unmöglichkeit, Divyāvad. 174, 1.

asthāsnu Adj. ungeduldig, Kathās. 36, 55.

asthikumbha m. Knochentopf (in welchem die Reste nach der Verbrennung der Leiche gesammelt werden), Āpast. Śr. 14, 22, 6.

asthicit Adj. wie Knochen geschichtet, Maitr. S. 3, 5, 1. [Streiche: nicht in Nachtrag 1.]

asthicchallita, so zu lesen.

asthita auch: nicht daseiend, Kathās. 42, 159.

°*asthitā* Abstr. zu *asthan*, = *karaṅgaśeṣatvam*, H 43, 208.

asthiti f. °Nichtbleiben, Auswandern, S I, 444, 11.

**astibheda* m. Knochenbruch, Mahāvy. 284.

asthibhedana n. Knochenbruch.

asthira 1. Nom. abstr. °*tva* n. Suśr. 1, 117, 16. 17. — *asthiratva* an der angeführten Stelle bedeutet Nichtverhärtung. — *bodha* m. kein beständiges Erkennen (buddhistische Definition des Ātman), Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 33.

°*asthiratā* Mangel an Festigkeit und zugleich: auf die Knochen [der Feinde] versessen [*asilatā*], Yudh. 4, 4.

°*asthirasa* m. Mark, H 43, 96.

asthisaṃcayana n. das Sammeln der Gebeine des verbrannten Leichnams (eine Totenzeremonie), Komm. zu Āpast. Gṛhy. 3, 11.

**asthī* Adv. mit *kṛ* mit Eifer betreiben, Mahāvy. 99. Richtig *āsthī*.

asthuṣas in einem best. Falle zu sprechen für *tasthuṣas*, Tāṇḍya-Br. 7, 7, 16.

ásthūri, so akzentuiert TS. 7, 1, 1, 1. 2.

°*asthyanta* Adj. going to the very bones, i. e. implacable [*vaira*], Pūrṇabh. 280, 7.

°*asman* = *aśman*, Stein, S II, 311, 9.

°*asmaya* Adj. ohne Dünkel, H 43, 109.

asnāna n. das Nichtbaden, MBh. 14, 49, 6 = *naiṣṭhikabrahmacarya* (Nīlak.).

asnāyin Adj. der sich nicht gebadet oder gewaschen hat, Hemādri 1, 99, 1 v. u.

asnāvirá Adj. ohne Sehnen, — Bänder.

aspandana n. Unbeweglichkeit, in *garbhāspandana* (s. d.).

aspṛṣṭa 3. auch: Bez. der Vokale, Śikṣā in Ind. St. 4, 118.
aspṛṣṭamaithunā Adj. f. Jungfrau seiend, Mān. Gṛhy. 1, 7.
aspṛha, Nom. abstr. °*tva* n. Hemādri 2, a, 8, 15.
asphāṭita Adj. nicht rissig, keine Risse habend, Zitat im ŚKdr. unter *paṭa*.
asphuṭa n. Unklarheit des Ausdrucks.
asphuṭita auch: nicht geöffnet (Augen), Naiṣ. 1, 141.
asphurant Adj. nicht zitternd, Hemādri 1, 681, 17.
asphya Adj. den sphya nicht in der Hand haltend, Āpast. Śr. 11, 9, 7.
1. *asmá*, zu *asmé* vgl. R. Pischel in ZDMG 35, 716.
asmáddātra Adj. von uns gegeben, TS. 1, 4, 43, 2.
asmaddevatya Adj. uns zur Gottheit habend, Tāṇḍya-Br. 9, 1, 36.
asmaryamāṇa Adj. dessen man sich nicht erinnert, vergessen, Sarvad. 127, 17. 19.
asmādṛśa Adj. einer von unseres Gleichen, Śāṅkh. Br. 2, 7.
asmimāna m. Selbstsucht, Divyāvad. 210, 5; 314, 21.
ásmṛtadhru, lies = *ásmṛtadruh*, der Hasser nicht gedenkend.
asyūtanāsika Adj. keine durchstochene Nase habend (Zugochs), Baudh. 2, 4, 21.
1. *asra* 2. b) Blut, Ragh. 16, 15; Caṇḍak. 70, 9. [Śrīk. VI, 61; XIX, 58. 62 (Ko.); XX, 33; XXIII, 7. 38. 41.]
asrapa m. 1. ein Rakṣas, Mahāvīrac. 106, 4. 21. [S I, 48, 7 v. u. (Ko.)].
asrava °= *sruti*, Erguß, Strom, Yudh. 6, 11. [So nach dem Ko.; man könnte aber auch *āsrava* lesen.]
asrasta Adj. MBh. 4, 22, 80 fehlerhaft für *āsrasta*, wie die anderen Ausgaben lesen.
asrīvī (Nom. °*s*) = *asrīvi*, Maitr. S. 2, 8, 3; 13, 14.
asvá, Maitr. S. 4, 5, 6 (72, 11).
°*asvatantrīkṛta* made dependent, Harṣac. 193, 17.
asvadharma m. Pflichtvergessenheit, Daśak. 55, 9.
asvarūpa Adj. gestaltlos.
asvarga m. Verlust des Himmels, das nicht in den Himmel Gelangen, Vasiṣṭha 1, 27.
asvarya Adj. für die Stimme nachteilig, Suśr. 1, 210, 1.
asvāṅgapūrvapada Adj. dessen erstes Glied (in der Zusammensetzung) kein Körperteil ist, P. 4, 1, 53.
asvādu Adj. nicht wohlschmeckend, Ait. Br. 5, 22, 1; MBh. 12, 212, 13.
asvādhyāyapara Adj. dem Studium des Veda nicht obliegend, MBh. 13, 94, 17.
asvāmika, f. *ā* Kāraṇḍ. 45, 16.
asvāmya n. kein Eigentumsrecht, keine freie Verfügung, Devala.
asvāmyanumata Instr. ohne Erlaubnis des Eigentümers, Kāty. in Vivādaratnākara 225.
asvārtha Adj. nutzlos, Bhāg. P. 6, 10, 10.
asvinna 1. Nom. abstr. °*tā* f. Kām. Nītis. 7, 17.
asvedin Adj. nicht schwitzend, MBh. 8, 79, 56.
°*ahaṃvādin* Adj. eingebildet, anmaßend, Kauṭ. 175, 17. [pw hat nur *anahaṃ*°.]
ahakam Bhadrab. 1, 109.
ahaṃghāta m. Selbstmörder, Kāraṇḍ. 94, 23.
ahaṃjuṣ Adj. nur an sich denkend, Kumāras. 15, 51.
[*ahan*] *aho 'manyata* (statt *ahar amanyata*) R. ed. Bomb. 4, 35, 7.
1. *áhantva* [so betont!] Maitr. S. 2, 9, 3.
ahamartha m. das Ich, Yogavās. in Sāṃkhyapr. 51, 11.
Ahamindra m. N. pr. eines göttlichen Wesens, Dharmaśarmābhy. 4, 84; 5, 88.
ahaṃpadārtha m. das Ich, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 1, 138.
°*ahaṃprāthamikā* Kuval. I, 115 (= ed. Subrahmaṇya Sarmā p. 99), Rivalität.
ahaṃmati eine hohe Meinung von sich habend, Brahmavaiv. 2, 38, 22.
Ahara s. *Adūra*.
°*aharadhipa* m. Sonne, Śrīk. XII, 63.
°*aharadhīśajanman* m. = Yama, Śrīk. XXII, 25.
aharādi m. Tagesanbruch, Śiś. 11, 62.
ahardala n. Mittag, Sūryas. 3, 22.
aharpatí 1. [so zu betonen!] Maitr. S. 1, 11, 3.
ahala, vgl. AV. 20, 131, 9.
Ahalyāsaṃkrandana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
ahaścara Adj. am Tage wandelnd, Śāṅkh. Gṛhy. 2, 14.
°*ahasa* sorrow, Vās. 33, 1.
ahaskara m. (die Sonne) auch Śrīk. 17, 3.
ahastābharaṇopeta Adj. nicht mit einem Handschmuck versehen, R. 1, 6, 9.
ahastriyāma n. Sg. Tag und Nacht.
ahaḥsaṃsthā f. Tagesabschluß, TBr. 3, 12, 9, 6.
[*ahāta* H 43, 145 ist falsche Lesart.]
°*ahāni* Adj. nicht mangelhaft, H 43, 375.
ahāpayant Adj. es nicht fehlen lassend an (Akk.), Spr. 1003. *kālam* so v. a. keine Zeit verlierend, nicht säumend, Kām. Nītis. 5, 64.
ahārya 2. a) angeblich Kumāras. 5, 8; vgl. Zach. Beitr. — m. Berg, Dharmaśarmābhy. 7, 44. [Haravijaya 3, 24 (Z.).]
°*ahāvalava* Adj. = *avidyamāno hāvalavaḥ krīḍākaṇo yasya saḥ*, Yudh. 7, 109.
Ahāhā m. N. pr. eines Gandharva, Śāṅkh. Śr. 4, 10, 1. Vgl. *Hāhā*.
ahiṃsaka, Nom. abstr. °*tā* f., Jātakam. 31, 82; °*tva* n. 84.
ahikañcuka m. Schlangenhaut, Svapnac. 2, 10.
Ahicchattra °n. Hauptstadt von A., S I, 567, 5 v. u. (Ko.).
ahita n. auch: eine Art zu fechten, Hariv. 3, 124, 19. *āhita* v. l.
ahita 3. f. auch Bez. bestimmter Adern, Yājñ. 3, 108.
°*Ahitakulakālānala* m. Name eines Elefanten, S I, 495, 3.
°*ahitānta* Adj. = *ahinā mahāsarpeṇa tānto gṛhītvā kheditaḥ* und zugleich: *ahitānām anto nāśo yasmāt saḥ*, Yudh. 5, 40.
ahitaiṣin Adj. übelwollend, Jātakam. 21, 23.
**ahidanta* Adj. = *ahidant*, P. 5, 4, 145 Sch.
ahidviṣ 2. b), Śiś. 1, 41.
ahína = 1. *ahīna*, Maitr. S. 3, 8, 2 (94, 13. 14).
ahinirlvayaní Śat. Br. 14, 7, 2, 10 fehlerhaft für *ahinirvlayaní*.

ahipati m. der Schlangendämon Śeṣa, Śiś. 9, 25.
°*Ahipurī* Name einer Stadt, S II, 206, 12.
**ahiphena*, lies n. statt m.
°*ahimakara* m. Sonne, H 4, 2; 29, 9. 52; Vās. 278, 3.
ahimatviṣ m. die Sonne auch H 6, 16.
ahimadīdhiti m. die Sonne, Śiś. 6, 41. [H 14, 33.]
°*ahimadhāman* m. Sonne, S I, 19, 2/3.
°*ahimabhānu* m. Sonne, Muk. 222°.
°*ahimabhās* m. Sonne, Harṣac. 218, 2.
ahimamayūkha m. die Sonne, Kir. 7, 9.
°*ahimamarīci* m. Sonne, H 29, 37.
ahimaruci m. die Sonne, Pr. P. 21. [Sūryaś. 71d.]
ahimarocis m. die Sonne, Śiś. 11, 51.
°*ahimaśilā* Sonnenstein, Pārvat.
ahimāṃśu m. die Sonne auch Śrīk. 23, 2; H 28, 32.
°*ahimāpāta* Adj. = *nāsti himāpāto yatra*, H 24, 38.
ahiraṇyava Adj. keinen Goldschmuck besitzend, — tragend, Śāṅkh. Śr. 12, 21, 1.
ahirbudhnyas 2. *ahirbudhnyāya* Pār. Gṛhy. 2, 15, 2
áhirbudhnyàs, so zu betonen. Auch Bein. Śiva's, Harṣac. (1936) 332, 1 (*ahirbudhna* gedruckt). [So auch S II, 300, 22.]
Ahirbudhnyasaṃhitā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*ahiloka* m. die Welt der Schlangen = Unterwelt, S I, 561, 9.
°*ahivalli* f. [pw **ahivallī*] Betelpflanze, Śrīk. XV, 7.
ahividviṣ m. Bein. Indra's, Kir. 4, 27.
ahiśuṣmasátvan: der Padap. und Sāyaṇa fassen *ahiśuṣma* als Vok. auf.
ahī auch *Kuh, Nigh. 2, 11.
áhīḍamāna Adj. nicht ärgerlich seiend (*manas*), Śat. Br. 6, 3, 3, 20.
Ahīna Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
2. *ahīna* 1. a) auch: vorzüglich.
3. °*ahīna* m. Herr der Schlangen, Sūryaś. 72a; Śrīk. 4, 8; 19, 37; Yudh. 1, 32.
ahīnārtham Adv. so daß jemand nicht zu kurz kommt, zum Frommen, R. ed. Bomb. 2, 22, 9.
ahīndra m. °= Śeṣa, Śrīk. XXI, 19.
°*ahīraṇī* = *ahīramaṇī*, Harṣac. 260, 6 [pw hat **ahīraṇi* m., Thomas **ahīraṇī*!].
ahīramaṇī f. eine zweiköpfige Schlange, Harṣac. (1936) 481, 21. Vgl. *ahīraṇi*.
°*ahīśavairin* m. = Garuḍa, Yudh. 3, 112.
°*ahīśvara* m. = Śeṣa, S I, 344, 1.
ahṛṣṭa Adj. betrübt, Naiṣ. 5, 124.
aheḍamāna Adj. nicht sorglos verfahrend, die Sache ernst nehmend, R. 2, 68, 22.
ahetuka, f. *ā*, Naiṣ. 4, 105.
ahetuvāda m. die Theorie der Cārvāka, Jātakam. 23.
ahetuvādin m. ein Anhänger dieser Theorie, ebenda.
°*aheya* Adj. nicht unbefolgt zu lassen, Yudh. 4, 38.
aheli m. etwas anderes als die Sonne, Naiṣ. 3, 80.
ahelin Adj. nicht tändelnd, ebendort.
[*aho*] *dhig aho bata*, Jātakam. 24, 29.
ahotavyà Adj. nicht zu opfern, Maitr. S. 1, 6, 10; 8, 7.
ahomaka Adj. ohne Spende, Ko. zu Gobh. 1, 9, 27 (Karmapr. 9, 7). Nom. abstr. °*tva* n. ebendort.
aholābhakara Adj. beim geringsten Gewinne schon hoch erfreut (aho ausrufend), MBh. 5, 133, 27.
ahnavāyyá, lies *ahnavāyiá*.
°*ahnāṃpati* m. Bein. der Sonne, Muk. 159a.
ahrasta Adj. unverkürzt, Vaitān.
ahrīka Adj. schamlos, Jātakam. 16, 2.
ahrītamukha Adj. (f. *ī*) schamlosen Antlitzes, schamlos, Āpast. Śr. 13, 15, 11.
1. *ā* 3. auch in der Bedeutung von 2. c) *α*).
°*āk* genießen, S I, 191, 8 (Ko. zur Erklärung von *bhikṣāka*: *bhikṣām ākanti āsvādayanti*).
°*Ākampani* m. ein Mann aus dem Vatsagotra, S II, 62, 8 v. u. (Ko.).
°*ākampin* Adj. zitternd, H 43, 268.
**ākampya* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 24.
ākampra Adj. zitternd, Śiś. 18, 37.
°*ākarakṣmā* = *ākarabhūmi*, S I, 231, 4.
ākarin m. Edelstein, Perle, Kir. 5, 7; Dharm. 10, 42. Vgl. *ākaraja*.
ākarṇataṭa° Adv. bis zum Ohrknorpel, Naiṣ. 8, 57.
ākarṇadeśāntam Adv. bis zur Gegend des Ohres, MBh. 3, 99, 53.
ākarṇin Adj. hörend, Naiṣ. 1, 28.
ākarṇī Adv. mit *kṛ* bis zu den Ohren spannen (einen Bogen), ZDMG 39, 308.
ākarṣa m. *Spielbrett, S II, 191, 4. — °Haken oder Kohlenschaufel? Kauś. 36, 9 [nach Dārila].
**ākarṣaka* ziehend, S II, 156, 2. — °drawing (the bow); °attractive (to women), Vās. 197, 1.
°*ākarṣakāyate* wie ein ākarṣaka handeln, S I, 390, 2.
**ākarṣakārikā*, lies: eine best. Pflanze, Rājan. 8, 65.
°*ākarṣaṇapāṣāṇa* m. Magnetstein, Govardh. 240.
ākarṣaphalaka n. Würfelbrett, Pār. Gṛhy. 2, 10, 17.
ākarṣin 1. mit sich fortschleppend, Daśak. 77, 17.
ākalana n. das Anbinden, Śiś. 5, 42. — counting, Harṣac. 286, 11. Beobachten, Kṣem. 2, 20.
ākaluṣa Adj. etwas trübe, — schmutzig, Jātakam. 23, 13.
ākalpaka Haravijaya 25, 15; Navasāhas. 12, 3 [Z.].
ākalpasāra Adj. putzsüchtig, Daśak. 68, 9.
°*ākalmāṣita* Adj. ein wenig gesprenkelt, H 7, 29.
ākalla, lies Anthemis [statt Anemis].
**ākaṣa* m. Probierstein.
°*ākāṅkṣaka* verlangend, S II, 6, 6 v. u. (Ko.).
°*ākāṅkṣitā* Verlangen, S II, 241, 5 v. u. (Ko.).
ākārakara m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 51, 9; 92, 20.
**ākārakarabha* m. Anthemis pyrethrum, E 849 (A).
**ākārānapakāra* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.
**ākārābhinirhāra* m. desgl., ebenda.
°*ākārin* Adj. ein (so und so beschaffenes) Aussehen habend, Yudh. 8, 101 [in *cārvākārin* = *cāruḥ ramyaḥ ya ākāras tadvān*].
ākārollekhin Adj. die Form eines Dinges wiedergebend, Sāṃkhyas. 1, 89.
ākālika *rechtzeitig, Mahāvy. 63.

ākālikātīram Adv. bis zum Ufer der Kālikā, Rājat. 4, 145.

ākāśa Adj. °= *samantād bhrājamāna*, H 43, 41.

°*ākāśakakavala* von Luft sich nährend, S I, 380, 2.

**Ākāśagarbha* m. 1. N. pr. eines Bodhisattva (vgl. °*garbhi*), Mahāvy. 23. — 2. Titel eines Werkes, ebenda 65.

°*ākāśaja* in der Luft gewachsen (= Unding), S I, 423, 8.

Ākāśaplavā f. N. pr. einer Kiṃnara-Jungfrau, Kāraṇḍ. 5, 24.

ākāśaphena eine best. Pflanze, Antyeṣṭik. und Ath. Paddh. zu Kauś. 82, 26.

Ākāśabhairava n. und °*kalpa m.* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ākāśamaṇi m. die Sonne, Dharmaśarmābhy. 10, 41.

Ākāśarakṣitā f. N. pr. einer Kiṃnara-Jungfrau, Kāraṇḍ. 6, 8.

°*ākāśasindhu* f. = Gaṅgā, H 2, 3.

**ākāśaspharaṇa* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

Ākāśādhikaraṇavāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*ākāśāpagā* = *gaganāpagā*, S I, 339, 13 v. u. (Ko.).

**ākāśāsaṅgavimuktinirupalepa* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

°*ākāśībhū* Luft werden, S II, 270, 11.

ākiṃcanyāyatana n. Nihilismus, Lalit. 295, 10; Mahāvy. 68. 70. 119.

ākīṭam Adv. vom Wurme an, Naiṣ. 6, 106.

°*āku* = *yuddhabhūmi*, H 43, 53.

°*ākuphaṇi*? S I, 462, 2.

ākumāra° vom Knaben an, Ragh. 4, 20.

ākulita °eifrig beschäftigt mit, einzig bedacht auf, Sam. VI, 30; VIII, 49.

°*ākṛtiyati* m. Asket dem Äußeren nach, S II, 298, 5.

ākṛtiloṣṭa Vait. ist ein Erdkloß in seiner natürlichen Gestalt; s. JAOS Proc. 1883, Okt. VIII.

ākṛṣṭa eine Art Kuß, Y 108.

ākṛṣṭa (?) Kauś. 36, 8.

**ākṛṣṭiman* m. und **ākṛṣṭya* n. Nom. abstr. von *ākṛṣṭa*, *gaṇa dṛḍhādi* in der Kāś.

**ākṛṣṭimant* Adj. gescheit, klug, Mahāvy. 143.

**ākṛṣṭya* s. **ākṛṣṭiman*.

ākē, so zu akzentuieren.

°*ākekakaraka* Adj. = *bhayān nimīlitanayana* oder *piṅgalākṣa*, H 43, 53 [pw hat *ākekara* ‚ein wenig schielend'].

ākevalika Adj. nicht allein bleibend (von Begierden, die andere im Gefolge haben), Śīlāṅka 1, 314.

ākaiṭabhavairi Adv. bis zum Feinde Kaiṭabha's, d. i. bis Viṣṇu, Naiṣ. 6, 106.

**ākoṭana* n. das Glätten, Mahāvy. 280.

ākoṭanā (!) f. Bestrafung, Asahāya zu Nārada.

ākopavant Adj. ein wenig erzürnt auf (Lok.), Śiś. 2, 99.

°*ākopita* ein wenig zornig, S I, 620, 2.

ākośa° Adv. bis zur Samenkapsel (der Lotusblüte), R. ed. Bomb. 4, 13, 7.

ākoṣṭham Adv. bis zum Unterleibe, Bhāg. P. 10, 83, 22.

ākta̍kha Adj. dessen Büchse geschmiert ist, Taitt. Ār. 4, 4, 1.

ākrandana das Hilferufen, Jātakam. 21, 12.

ākrandanin Adj. von Wehklagen begleitet, Vikramāṅkac. 10, 12.

ākrandita n. 1. Gebrüll. — 2. klägliches Geschrei. — °*śabda* m. Hilferuf, Jātakam. 26. 30.

ākrandin wehklagend, Dharmaśarmābhy. 4, 77.

ākrīḍagiri m. = *ākrīḍaparvata*, Daśak. (1925) 2, 73, 6.

ākrīḍaśaila m. = *ākrīḍaparvata*, Dharmaśarmābhy. 1, 74.

ākruṣṭa n. lautes Geschrei, Suśr. 1, 108, 17.

ākrośanavant Adj. einer Schmähung ausgesetzt, JAOS 11, CXLV.

ākrośayitar Nom. ag. schmähend, Viṣṇus. 5, 23.

ākṣaṇikā (?) Maitr. S. 2, 9, 9.

ākṣapaṭalika *Archivar, Kanzler, Mahāvy. 186. [S I, 395, 7; II, 221, 6 v. u. (Ko.).]

ākṣapaṭalin Archivar, Komm. zu Maṅkha 231. — *akṣapaṭalika* Harṣac. 227, 14; Übersetzung von Cowell und Thomas p. 278; Tawney's Übersetzung des Prabandhacintāmaṇi p. 100 n. [Z.]

**ākṣāraṇā*, S II, 366, 14 eine auf ein geschlechtliches Vergehen bezügliche Schmähung.

ākṣipta 1. Adj. s. u. 1. *kṣip* mit *ā*. — 2. n. Zerstreutheit, MBh. 1, 212, 9.

ākṣepaṇa 2. c) Schmähung, Viṣṇus. 54, 14.

°*ākṣepatā* (Abstr. zu *ākṣepa*), S II, 92, 5 v. u. (Ko.).

ākṣepin Adj. f. [°*ṇī*] mit *siddhi* die Zauberkraft anzuziehen, Mālatīm. (ed. Bomb.) 343, 8. — °an sich reißend = raufend (Haar), Yudh. 8, 46.

ākṣeptar auch: der jemand etwas entzieht, JRAS. Beng. 47, 406, 48.

ākṣyant, vgl. Aufrecht zu Ait. Br. 4, 17, 6. 7.

ākṣveḍita n. Gebrumme, R. 6, 35, 2; 37, 43.

ākhaṇḍala 1. so v. a. Fürst —, Beherrscher von (im Komp. vorangehend), Vikramāṅkac. 18, 47.

ākhaṇḍalakakubh f. Osten, Vāsav. 252, 4.

°*ākhaṇḍalakodaṇḍa* m. Regenbogen, S I, 74, 2.

ākhaṇḍaladhanus n. Regenbogen, auch Govardh. 400.

ākhaṇḍalasūnu m. Patron. Arjuna's, Kir. 1, 24.

ākhara auch: ein best. Agni, Śāṅkh. Gṛhy. 5, 2.

**ākhāta*, lies m. statt n.

ākhidá Adj. der an sich reißt, Maitr. S. 2, 9, 8.

ākhu 5., das Sternchen zu streichen.

ākhurāja m. Mäusekönig, Gobh. 4, 4, 31.

**ākhuhan* m. Mäusetöter, Katze, Vārtt. 4 zu P. 3, 2, 84.

ākhedana n. das Heranziehen, Komm. zu Āpast. Śr. 10, 28, 1.

ākhyā 2. lies: Betrag, Belauf. — MBh. 15, 25, 16.

Ākhyātaśiromaṇi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ākhyātika, lies *ī* statt *i*.

ākhyāpaka, streiche (!) und füge Veṇīs. 90, 22 hinzu.

ākhyāpana n. °Bekanntmachung, Verkündigung, Kuṭṭ. 529.

āgati 1. Nom. abstr. °*tva* n. Daśak. 65, 14.

āgantuka 3. von einer Krankheit, Viṣṇus. 96, 28. Nach dem Komm. so v. a. *vātapittodrekādayaḥ*.

āgamana, 2. zu streichen.

Āgamanagamanā f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau, Kāraṇḍ. 5, 10.

Āgamaprāmāṇya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āgamaśaṣkulī f. ein best. dem Ankömmling gereichtes Backwerk, Kauś. 23, 8.

Āgamasārasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āgamya (Konj.) n. impers. veniendum, Campaka 274.

āgarava Adj. = *āgurava*, Harṣac. 184, 19,

āgarbham Adv. bis zum Kinde im Mutterleibe, Ind. St. 14, 104.

°*āgaska* Adj. schuldig, H 18, 11.

**āgastī* f. Patron. von Agastya, Kāś. zu P. 6, 4, 149.

**Āgastīya* Adj. von Agastya, ebenda.

°*āgastyāga* m. = *āgasa aparādhasya tyāga*, Yudh. 5, 3.

āgasvin m. Übeltäter, Alaṃkārav. 110, b.

°*āgābha* s. *agābha*.

āgāra *m. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 247. *agāra* m. 246.

āgārika m. = *gṛhastha*, Hausherr, Divyāvad. 275, 17.

°*āgūraṇa* n. = *ākṣepa*, H 36, 49 (Ko.).

āgoraṇa n. = *āguraṇa*, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 23, 1.

āgnivāruṇá Adj. (f. *í*) Maitr. S. 2, 1, 4.

āgniṣṭomīya Adj. Āpast. Śr. 22, 9.

āgnihotrika Adj. zum agnihotra gehörig, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 1, 15.

āgnīndra Adj. = *āgnendra*, Mān. Gṛhy. 2, 10.

āgneya 1. a) Bez. einer Form des visarpa, Caraka 6, 11. — 4. h) Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1. — Auch: feuergefährlich, leicht entzündbar, MBh. 1, 146, 14.

āgnyādheyika, f. *ā* Gop. Br. 1, 2, 21.

°*āgnyādheyikya* = °*yika*, Mgs. II, 1, 15.

āgrayaṇa 1. a) °*sthālí* f. TBr. 1, 4, 1, 5; Āpast. Śr. 12, 1, 14.

āgrayaṇadevatā f. eine Gottheit des Erstlingsopfers, Śāṅkh. Gṛhy. 3, 8.

āgrayaṇīya m. Pl. die zum Erstlingsopfer bestimmten Früchte, Śāṅkh. Br. 4, 14.

āgrahārika Harṣac. 179, 9 (445, 11).

°*āgrahin* versessen, S I, 564, 5.

2. *āgrāyaṇa* n. Āpast. Śr. 9, 14, 5. 6.

Āgrāyaṇasūtra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āghaṭṭanā f. Anschlag, Anprall, Śiś. 1, 10.

āghargharam Adv. knurrend, Mālatim. 78, 7 (171, 5).

āgharṣa m. Reibung, Śiś. 12, 64.

**āgharṣaṇa* n. Reiben, Y 58.

āghāṭana n. = *āghāṭa* (Grenze), Ind. Antiq. 6, 68. 193; 13, 78.

āghātaka Adj. in *pradhānāghātaka*.

āghūrṇana n. Schwindel, Damayantīk. 43.

āghóṣa zu streichen, da ṚV. 8, 64, 4 *āghóṣan* Partic. ist.

āghóṣa, so zu akzentuieren.

āghoṣiṇī f. Pl. bestimmte dämonische Wesen, Ind. St. 15, 144.

āghrāṇa n. °Küssen, S II, 181, 7.

āghrāta: die Bed. *grastasaṃdhi* ist zu streichen. Zur Bed. *grasta* vgl. Mālatīm. (ed. BSS.) p. 189, 4; Kām. Nītis. 7, 3; Meyer, Das Weib, p. 356, Anm. 1. [Z.]

°*āghrātuka* Adj. breathing forth, Vās. 161, 3.

°*āghrāyin* beriechend = bewohnend, S I, 32, 5.

°*āṅkika* m. eine Art Trommel, H 2, 53.

āṅga Adj. °körperlich, H 18, 30.

āṅgirasá (f. *í*), so zu betonen. — m. ein best. Gerät zu Zauberhandlungen, Kauś. 47, 2.

āṅgirasakalpa m. s. JAOS 11, 376.

āṅgirasapavitra n. Bez. von ṚV. 4, 40, 5; Āpast. 1, 2, 2.

āṅgula Adj. (f. *ī*) an den Fingern haftend, Baudh. 1, 8, 17.

ācaturám, lies Adv. statt Adj.

ācandratārakam, lies: so lange Mond und Sterne bestehen und füge Hemādri 1, 661, 18 hinzu.

ācandram Adv. so lange der Mond bestehen wird, Ind. St. 15, 317.

ācandrārkakṣitisamakālam Adv. so lange Mond, Sonne und Erde bestehen werden, JRAS. Beng. 47, 406, 43.

ācandrārkagraha Adj. Hariv. 11080 fehlerhaft für *acandrā*°.

°*ācandrārkam* Adv. so lange Mond und Sonne scheinen, Śṛṅgt. 234[a]; S II, 147, 1.

ācaparāca; vgl. *á ca párā ca* ṚV. 10, 17, 6.

ācānti f. das Einschlürfen auch Śrīk. 12, 38.

ācamanaka n. Spucknapf, Harṣac. 115, 7; 121, 15. [S II, 29, 5.]

°*ācamanadhārin* m. bearer of rinsing-bowl, Harṣac. 195, 11.

ācamanīyaka n. Wasser zum Ausspülen des Mundes, Agni-P. 34, 21; Hemādri 1, 787, 13.

°*ācaraṇatas* in solemn form, Harṣac. 226, 13.

°*ācāmaruka* rinsing vessel, Harṣac. 164, 14.

ācāmla Bez. einer Speise, mit der Jaina-Asketen im letzten Stadium ihre Fasten brechen, Śīlāṅka 1, 345. Vgl. Weber, Ind. St. 16, 306, N.

Ācārakāṇḍa Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Ācārakālakūṭa m. N. pr. eines Priesters, Kautukar.

°*ācāraṇa* n. Wandel, S II, 265, 26; 353, 9.

Ācāradarśana n., *Ācāradāya* m., *Ācāranavanīta* n., *Ācārapraśaṃsā* f., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*ācārabhūmi* f. Waschraum, V 179; E 562 (K).

°*ācārin* bereitend, beschaffend, S I, 576, 2.

ācārya 1. c) der Sohn eines ausgestoßenen Vaiśya, M. 10, 23 (nach Govindarāja und Nārāyaṇa) und Devala (nach Govind.). Nach Bühler.

ācāryaka n. auch MBh. 5, 148, 15. Adj. Lehrer-, Jātakam. 1. 23.

ācāryakaraṇa n. Lehrtätigkeit, P. 1, 3, 36.

Ācāryacampū f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ācāryadeva Adj. den Lehrer verehrend, Taitt. Up. 1, 11, 2.

Ācāryaprapatti f., *Ācāryaprārthanā* f., *Ācāryamaṅgala* n., *Ācāryamahiman* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**ācāryamuṣṭi* die Faust des Lehrers, so v. a. Zwang, Mahāvy. 245, 123.

Ācāryaśikṣā f., *Ācāryasaptati* f., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ācāryāṇī Mahāvīrac. 40, 15. [S II, 355, 11/12.]

ācāryī Adv. mit *kṛ* zum Lehrer machen, P. 1, 3, 36 Sch.

ācitra Adj. (f. *ā*) bunt verziert, R. ed. Bomb. 4, 25, 22. Statt *ācita* des Metrums wegen gewählt.

°*ācumbana* n. das Abküssen, Ratirahasya (ed. Benares 1912) VI, 5.

°*ācūlam* bis zum Scheitel, S I, 447, 1.

°*ācoṭana* n. (or *ācchoṭana*) stinging? Harṣac. 53, 4.

°*ācca* = *ā samantāt acchaḥ nirmalaḥ*, S I, 41, 4.

ācchādaka auch: schützend, verteidigend, Viṣṇus. 86, 8.

°*ācchādana* robe, Harṣac. 231, 13.

°*ācchuraṇa* n. eine Art Nägelmal, V 266.

**ācchurita* n. eine Art Nägelmal, Y 204; E 484 (K, R).

**ācchuritaka* n. eine Art Nägelmal, V 117. 119. 203; Y 205. 267; E 486. 731 (K).

ācchedanī f. Āpast. Śr. 1, 5, 5 Bez. der Worte *apāṃ medhyam* usw. bis *śaradaḥ śatam* TBr. 3, 7, 4, 9. 10.

ācchoṭa (m.) °das Schlagen mit dem Schwanze, Schnalzen (eines Fisches), Daśāv. I, 43; °= *āsphālana*, S II, 209, 3.

**ācchoṭana* Jagd, Kuṭṭ. 813; = *āsphālana*, S II, 215, 5. — Vgl. *ācoṭana*!

ācchoṭanikā f. in *nakhāccho*°.

**ācchodana* n. Jagd, S I, 41, 4; H 41, 18.

**ācyutadanti*, so zu lesen statt *ācyutanti*.

**ājakaroṇa* st. °*rauṇa* Kāś.

°*ājakāva* n. [Form und Genus nach dem Ko.] Bogen, S I, 74, 3; 467, 8.

Ājagāva s. *Ajagāva*.

°*ājavañjava* = *saṃsāra*, S I, 118, 10; 129, 3 v. u. (Ko.; *ājavaṃ javaṃ* gedruckt); 257, 14 (Ko.; hier steht *saṃsāram ājavaṃ javabhāvam*); II, 68, 3 [hier *ājavaṃ javī*° gedruckt]; 75, 13 (Ko.; *ājavajavībhavatsukha*).

°*ājavañjavībhāva* m. = *saṃsāra*, S II, 374, 8/9.

ajātaśātrava auch Adj. (f. *ī*) von *ajātaśatru*, Śiś. 2, 114.

ājānu Adj. bis an die Kniee, Svapnac. 1, 61.

ājipati, lies 6, 6 statt 5, 14.

ājibhūmi f. Schlachtfeld, Śiś. 18, 56. 79.

[°*ājira*, f.] °*ājirā* H 43, 88 = *ājiṃ rātīty ājirā saṃgrāmapradā*; 102.

°*ājivartma* n. Schlachtfeld und zugleich Stätte der sieben Ṛṣi [*ājayo 'jasya Brahmaṇo 'patyāni saptarṣayas*] H 44, 8.

ājiśiras auch: Kopf — d. i. Ende —, Ziel der Rennbahn, Komm. zu TS. 1, 1024, 3 v. u.

ājiśobhin Adj. im Wettkampf sich auszeichnend, MBh. 1, 198, 12.

ājīva m. 2. nach Kern eine Art von Mönchen, aber kein buddhistischer und auch kein Jaina-Mönch. — 3. °Gewinn (aus der Benutzung eines Pfandes), Kauṭ. 179, 1.

ājīvana n. °Beleben, S I, 262, 9.

ājīvika Divyāvad. 393, 20; 427, 7.

**ājīvikā* Lebensunterhalt, Śuk. t. o. 63 [p. 65, 34/35].

ājīvin m. Geschäftsmann, Divyāvad. 28, 12.

°*ājñākṣara* n. Befehlswort, Zitat bei Dhanika zu Daśar. II, 40^{b} (S. 69, Z. 12 v. u.).

**ājñāpanīya* Adj. wohl: zum Befehlen geeignet, Mahāvy. 20, 27.

ājñāvidhāyin Adj. jemandes Befehle ausführend, gehorsam, Kathās. 52, 336.

**ājñeya* Adj. zu erkennen, Mahāvy. 20.

ājyagraha m. Pl. auch Bez. einer Kategorie von Sprüchen, Āpast. Śr. 4, 5, 7.

ājyadhanvan Adj. das Opferschmalz zum Bogen habend, Ait. Br. 1, 25, 2.

ājyadhānī, Maitr. S. 4, 1, 11 (14, 17). 14 (19, 14).

ājyabhuj, das Sternchen zu streichen.

ājyasthālī Mān. Śr. 1, 2, 5. 6; 3, 2. 4; 7, 1. 4; 8, 2; 2, 2, 1; 4, 4; Gṛhy. 2, 2; Āpast. Gṛhy. 1, 22.

ájyāyaṃs TBr. 3, 7, 5, 6 fehlerhaft für *ájyāyaṃs*.

°*ājyota* mit Schmalz gesättigt, Kauś. 21, 25 [? oder *ājyonna* zu lesen ?].

āñchita Adj. versehen mit, Haravijaya 3, 46; 5, 66. 151.

āñjanīkārī, so zu betonen.

āñjaneya 1. Mahāvīrac. 82, 11.

Āñjaneyapurāṇa n. und *Āñjaneyastava* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

Āñjigavi m. N. pr. eines Rituallehrers bei Baudhāyana, Komm. zu Āpast. Śr. 13, 24, 12.

āṭa m. °eine Art Wasservogel (= *āṭi*), H 31, 5.

āṭarūṣaka, MBh. 7, 23, 74.

**āṭavakayakṣa* m. Bez. eines best. Yakṣa, Mahāvy. 169.

°*āṭavṛkṣa* m. = *madana*, S II, 202, 11 (Ko.).

āṭika m. °= *śarāri* (Reiher) H 16, 40 (Ko.); °= *āṭi* H 30, 30.

Āṭika m. Pl. eine best. Schule des Yajus, AV. Pariś. 49, 2. Vgl. *paramāṭika*.

°*āṭīkṛ* (eine Überlegung) anstellen, Śuk. t. o. 1 [p. 13, 10].

**āṭīlaka* n. das Springen der Kälber. [pw.]

°*āṭopatā* (Abstr.), S I, 96, 11 (Ko.).

°*āṭopitam* zu lesen statt *oḍhopitam* S II, 159, 4 v. u. (Ko.)?

°*āṭṭaka* n.? S II, 197, 15 v. u. (Ko.).

āḍambara m. *beginning, commencement, Vās. 181, 3. — °anointing of body, Harṣac. 229, 15.

āḍambarita Adj. auf's Höchste gesteigert, Ind. St. 15, 371. — von Trommeltönen begleitet, Damayantīk. 53. 228. — = *vistārita*, S I, 77, 6; 531, 1 (lärmend herbeigekommen); II, 160, 2; 173, 1 (= *vistṛta*).

āḍī f. = *āḍi* 1., Caṇḍak. 36, 3.

āḍvālana n. das Mischen, Komm. zu Kāty. Śr. 518, 14.

āḍhaka 2. b), Bhāvapr. 1, 265, 24.

āḍhārikā oder *ḍhārikā* f. Tausendfuß, Āpast. Gṛhy. 23, 3.

**āḍhyacara* Adj. (f. *ī*) früher reich gewesen.

°*āḍhyatva* n. das Reichsein, Śṛṅgt. 58^{b}.

**āḍhyapadi*, lies *dvidaṇḍyādi* statt *dvipadyādi*.

**āḍhyaṃbhāvuka* Adj. reich werdend, Śrīk. VI, 60.

Āḍhyarāja m. N. pr. eines Dichters, Harṣac. 1, 16 (12, 3).

°*āṇavamala* n. „der Aṇu-Schmutz“, der die Seele zu einem Aṇu machende „Schmutz“; das Übel der Individuation (das erste der drei malāni), Praty. Hṛd. 15, 9; 21, 9. [B.]

**āṇavay*, statt dessen *āṇapay*, P. 1, 3, 1, Vārtt. 12 in Kielhorn's Ausgabe.

°*āṇidvāra* n. Vordertor („front door"), Kauṭ. 166, 19.

**āṇipratyāṇīnirhārayoga*? Mahāvy. 245, 460.

āṇḍakośa Adj. im Ei eingeschlossen, Bhāg. P. 2, 1, 25.

Āṇḍapille m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1.

āṇḍapīta (Akzent!) Adj. Eier geschlürft habend, Taitt. Ār. 1, 27, 6.

**āṇḍavant* und **āṇḍīra*, nach der Kāś. *aṇḍavant* und *aṇḍīra*.

āṇḍīra (oder auch *rāṇḍīra*, vgl. Komm.) = *pragalbha* (audacious), Harṣac. 236, 9. [Z.]

ātatāyin °Subst. m. = *ripu*, H 33, 34; 37, 18; 40, 13; 47, 5; 49, 4; 50, 4.

ātapa Mondschein, Caṇḍiś. 19; Daśak. (1883) 111, 4; Haravijaya 8, 2.

°*ātapatropakṛt* m. Sonnenschirmträger, S I, 241, 8.

ātapanivāraṇa n. Sonnenschirm, Varāh. Yogay. 8, 13.

ātapavāraṇa Adj. vor Hitze schützend. *vṛṣṭer ātapa*° vor Regen und H. sch., Hemādri 1, 157, 19.

**ātaptakārin* Adj. eifrig zu Werke gehend, Mahāvy. 98.

**ātarpaṇa* n. = *prīṇana*, Govardh. 106. — *pigment, cosmetic, Vās. 183, 3. — imprint of the hand in paint on walls, vessels, etc., Harṣac. 157, 21. — eine Art Mörtel oder dgl., Harṣac. (1936) 313, 12. — Vāsavad. 183, 3; 267, 3; Anarghar. II, 39. [Z.]

ātas (1. *ā* + *atas*) Adv. mit angefügtem *ca* und zwar aus folgendem Grunde, Mahābh. (K.) 12, 27; 81, 4; 95, 16; 96, 26; 176, 6.

°*ātasa* von der Pflanze atasī stammend, S I, 606, 9; II, 16, 4.

°*ātasya* von der Pflanze atasī stammend, S I, 404, 6.

ātā, lies *ātābhis* ohne Akzent.

ātāna m. °Menge, S I, 425, 4 (in *himātāna* = *prāleyapaṭala*).

°*ātānaka* = **ākarṣaka* (ziehend); S I, 390, 12 (Ko.).

°*ātānana* n. = *ākarṣaṇa* (Anfassen), S I, 185, 9 (Ko.).

°*ātāpana* (m.) Sonne, S II, 137, 4.

ātāyin Mahāvy. 98 fehlerhaft für *ātāpin*.

āticchandaśa [so zu betonen!] Maitr. S. 3, 15, 10.

ātijagata Adj. im Metrum *atijagatī* verfaßt, Ko. zu Tāṇḍya-Br. 12, 10, 2.

ātitāṃsu Adj. mit Akk. überziehen wollend, Śiś. 5, 11.

ātitheya, Nom. abstr. °*tva* n., Jātakam. 8, 26.

ātitheyī f. auch Śrīk. 12, 57.

ātipātika Adj. raschem Verderben ausgesetzt, leicht verderblich (Waren), Kauṭ. 187, 17.

ātiyātrika Adj. von *ātayātrā* (lies *atiyātrā*), Śaṃk. zu Bādar. 4, 3, 5.

ātiśayika Adj. im Überfluß vorhanden, Śiś. 10, 23; außerordentlich, eigentümlich, Jātakam. 26.

**ātiṣṭhadgu* Adj. bis nach Sonnenuntergang, Bhaṭṭ. 4, 14.

ātisārika Adj. (f. *ī*) gleich wie beim Durchfall, Caraka 3, 5.

ātí s. u. *ātí*.

ātṛpti Adv. bis zur Befriedigung, Bālar. 74, 20.

āttaretas Adj. des Samens beraubt, TS. 7, 1, 1, 2.

āttasva Adj. dem sein Eigentum genommen worden ist. Nom. abstr. °*tā* f., Ragh. 7, 31.

°*ātmakatā* das Bestehen aus . . ., Rasas. 221[c].

ātmakāma nach Erlösung strebend, Jātakam. 18. 19, 28. 21.

ātmaghoṣa *self-praise, Vās. 74, 1.

Ātmajñānopadeśa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

1. *ātmatantra* auch: das eigene Lehrbuch, Gṛhyās. 2, 91.

°*ātmatuṣṭi* f. Willkür, Kuval. II, 21.

ātmatrāṇaparigraha m. Leibwache, R. 5, 47, 27.

Ātmatvajātisiddhivāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Ātmadevatā f. N. pr. einer Gottheit, Hemādri 2, a, 84, 11.

°*ātmadeśīya* = *ātmano manāg ūna* S I, 134, 5; II, 132, 1.

ātman, zu 10., 11., 14. vgl. Zach. Beitr.

ātmanivedana n. das Sichhingeben (einem Gotte).

ātmaparityāga m. das Aufgeben seiner selbst.

Ātmaprakāśikāvivaraṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ātmaprabha Adj. durch sich selbst glänzend.

Ātmapriyā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ātmaprīti f. Selbstgenuß, Selbstbefriedigung.

ātmabandhu m. ein naher Verwandter (ein Sohn von des Vaters oder der Mutter Schwester und ein Sohn von der Mutter Bruder).

ātmabhaya n. Angst für sein Leben, Kathās. 5, 86.

°*ātmabhāj* m. Untertan, Schutzbefohlener, Pārvat.

ātmabhāvāyana Adj. Beiw. Nārāyaṇa's, Hariv. 8819. 12608.

ātmabhū m. auch: ein Brahmane, Bhām. V. 4, 24.

ātmamaya auch: sich selbst gehörig, selbständig.

ātmamāna m. das sich für etwas Halten, P. 3, 2, 83.

°*ātmambharitā* selfishness, Harṣac. 206, 11.

ātmayājín, so zu akzentuieren.

ātmayoni 4. Bez. Viṣṇu's, Mudrār. 157, 1 (231, 5).

ātmarūpá n. die eigene Schönheit, TS. 6, 1, 6, 1.

ātmavaśya Adj. wen oder was man in seiner Gewalt hat, Bhag. 2, 64.

ātmavikatthana n. Prahlerei, Pl., Verz. d. Oxf. H. 185, b, 6.

ātmavittā f. Selbsterkenntnis, Ragh. 8, 10 (ed. Bomb.) nach Leumann. [Die andere Lesart, die auch Mallinātha hat, ist *ātmavattā*.]

Atmavidyāvilāsa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ātmaślāghana n. oder °*nā* f. (adj. Komp. f. *ā*) Selbstlob, Sāh. D. 135.

ātmaślāghā f. dass., Kṣem. 3, 22.

ātmaślāghākara Adj. in *anātma*°.

ātmasaṃstha auch: im eigenen Selbst befindlich, Śvetāśv. Up. 1, 12; auf das eigene Selbst gerichtet, Bhag. 6, 25. Akk. mit *kṛ* jemandes Gedanken ganz auf sich richten (MBh. 3, 307, 28) und: etwas zu sich nehmen, verzehren (Hariv. 1439).

ātmasaṃsthā f. das Verweilen —, Verbleiben bei sich (auf das Subjekt des Satzes sich beziehend), MBh. 5, 38, 2; 13, 17, 159.

ātmasama nach Nīlak. auch so v. a. *ātmasāmya* = *ātmasamatā*, MBh. 5, 36, 4.

ātmasaṃbhāvita Adj. von sich selbst eingenommen, Bhag. 16, 17.

°*ātmasthiti* f. = *nijasvarūpa*, S I, 10, 7.

ātmasnehamaya Adj. in Selbstliebe —, in Selbstsucht bestehend, Jātakam. 1, 20.

ātmahitāyana Adj. Beiw. Nārāyaṇa's, Hariv. 12608.

ātmārpaṇa n. auch Hingabe seiner Person, Selbstverleugnung, in *sātmārpaṇa*. — Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Ātmārpaṇaśruti f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ātmālambha m. Selbstberührung, so v. a. Berührung der Herzgegend mit der Hand, Chāndogyap. in Dravyaś. 127, a.

ātmīyajātya Adj. des eigenen Geschlechtes, seinesgleichen, Pañcat. 63, 24.

ātmīyadeśa m. Heimat, Kathās. 18, 393.

°*ātmaikya* n. Identität mit dem eigenen Selbst, Praty. Hṛd. 8, 14. [B.]

ātmotkarṣa *Adj. an Selbstüberhebung leidend, Mahāvy. 127.

°*ātmopāsaka* m. Anhänger des Ātman, der Ātman-Lehre, Praty. Hṛd. 19, 11. [B.]

Ātmollāsa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ātmya n. °= *svabhāva*, Śrīk. XXV, 58.

ātyayika Pl. als Subst. MBh. 7, 1, 46.

Ātreyaśikṣā f. und *Ātreyasaṃhitā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ādadhīci Adv. mit Einschluß von Dadhīci, Naiṣ. 5, 111.

ādarin Adj. ein großes Gewicht auf etwas legend, nicht gleichgültig, Naiṣ. 3, 62. Am Ende eines Komp. berücksichtigend, hervorhebend, 6, 95.

ādarśa 4. Musterbild. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 4, 56. [S I, 553, 4.]

**Ādarśamukha* m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 167.

ādarśāvekṣaṇa n. das in den Spiegel Sehen, Āpast. Gṛhy. 12, 11.

ādaśakaṇṭhabandham Adv. bis zur Gefangennahme Rāvaṇa's, Bālar. 183, 5.

ādātar m. °Gläubiger, Kauṭ. 174, 12.

ādādika Adj. zu den mit *ad* beginnenden Wurzeln —, zur zweiten Klasse der Wurzeln gehörig, Sāy. zu ṚV. 10, 18, 8.

ādāna n. °Menge, H 5, 134. °= *prapañca*, Yudh. 6, 81 in *vāgādāna* = *vākprapañca*). — Vgl. *ātāna*!

ādānaṃ dvārasya n. °das an die Tür Schleppen (oder die Tür Weisen?), Kauṭ. 156, 4.

ādāyá Adj. Maitr. S. 2, 10, 4 fehlerhaft für *adayá* ṚV. 10, 103, 7.

°*ādāhatyajanam* Adv. = *dāhād ārabhya tyajanaparyantam; dagdhvā saṃtyajya cety arthaḥ*, Yudh. 4, 35.

[1. *ādi*,] *ādim* mit *ādā* Med. den Anfang machen, JAOS 11, CXLVII f. — Bez. des dritten Teiles im siebenteiligen sāman, Chānd. Up. 2, 8, 1; 9, 5; 10, 2.

ādikarmika Adj. etwas (Böses) beginnend (ohne es auszuführen), Mahāvy. 19, 281; Divyāvad. 544, 20.

Ādikuṇḍanīya n. und *Ādikeśavasthalamāhātmya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*ādikṣatriya* m.? S II, 236, 8.

ādicakrin Adj. der zuerst den Diskus führte (= Viṣṇu-Kṛṣṇa), Agni-P. 31, 10.

āditā f. das Anfang-, Ursprungsein, Śiś. 14, 65.

āditeya m. *Gott, Śrīk. XXIV, 36.

2. *āditya* 2. *ahas* Sonntag, Viṣṇus. 77, 1.

ādityakīlaka m. eine best. Himmelserscheinung, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 23, 9.

ādityájyotis Adj. der Sonne Licht habend, Śat. Br. 14, 7, 1, 2.

ādityatvá [so zu betonen!].

ādityadarśana n. das Zeigen der Sonne (eine best. Zeremonie im vierten Monat nach der Geburt), Mān. Gṛhy. 1, 19; Viṣṇus. 27, 10.

ādityádhāman Adj. bei den Āditya seine Stätte habend, Maitr. S. 3, 2, 9.

°*Ādityamata* n. Titel eines Werkes, S II, 112, 5.

°*ādityasuta* m. Krähe, S II, 162, 7.

Ādityastotra n. Titel eines stotra, Opp. Cat. 1.

ādityārambhaṇa Adj. mit dem ādityagraha beginnend, Āpast. Śr. 13, 9, 1.

°*ādityopajīvin* m. Name einer Sekte, S II, 113, 10 (Ko.).

āditsā f. das Verlangen zu nehmen, Hem. Par. 1, 85.

°*ādidikṣu*, zu erobern wünschend, S I, 461, 5.

ādidīpa m. die erste Leuchte (= Rudra-Śiva), Hemādri 1, 205, 14.

°*ādidhyāsu* zu meditieren wünschend, S II, 391, 4.

ādinavadarśá wohl m. als Bez. eines best. Aufsichtsmannes beim Spiel.

Ādibharatāprastāra m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ādimadhyāntaja Adj. Pl. von hoher, mittlerer und niedriger Geburt, MBh. 2, 52, 39.

Ādivarāha m. als Bein. Viṣṇu's auch H 39, 20. — N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 85.

°*ādivid* Adj. = *purākalpajña*, H 43, 318.

Ādivimānajīrṇoddhāra m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ādīnava °n. Elend oder *Fehler, S II, 298, 20.

[*ādīnava* Śiś. 2, 22; vgl. Komm. zu Hem. Anek. 4, 303. Der Beleg ist bereits im Śabdakalpadruma (ob schon in der 1. Aufl.?) gegeben, von Böthlingk aber nicht berücksichtigt worden. (Z.)] An der angeführten Stelle steht aber *anādīnavam* = *nirdoṣam*!

**ādṛtatva* n. das Geehrtsein, Berühmtheit, Śāśvata 190.

ādeya annehmlich. Kompar. °*tara*. Davon Nom. abstr. °*tva* n., Jātakam. 18, 4.

°*ādeyamūrtitā* = *manoharaṇīyatā*, S I, 257, 13 (Ko.).

°*ādeyamūrtitva* n. = *saubhāgya*, S I, 218, 7 v. u. (Ko.).

ādevayānam Adv. bis zum Götterwege, Hariv. 6806.

ādeśa 6. = *prāghūrṇika*, Gast, Śīlāṅka 2, 1, 3. — °= *pradeśa* (Richtung), H 43, 256. — °Wechsel („bill of exchange"), Kauṭ. 148, 17; 179, 3.

**ādeśanāprātihārya* n. Bez. einer der Wunderkräfte eines Buddha, Mahāvy. 16.

°*ādeśapattrikā* Edikt, S II, 32, 5.

°*adeśalekha* m. Edikt, S I, 566, 13 (Ko.).

ādehadāham Adv. seit der Verbrennung des Körpers, Naiṣ. 8, 43.

°*āddha* aufgewärmt, S I, 513, 2.

ādyakāraṇatā f. das erste Ursache Sein, Sāṃkhyas. 6, 37.

ādyakola m. = *ādivarāha*, Śiś. 14, 43.

ādyadvāra n. ein altes, früher erbautes Tor, Viṣṇus. 3, 53.

ādyanta Z. 1 lies Du. st. Pl.

ādyantasthāyika Adj. von Anfang bis zu Ende dauernd, Ind. St. 15, 392.

ādyāṅgadhārin m. ein Kenner des ersten Aṅga der Jaina, Vardhamānac. 1, 51.

ādyūna Adj. auch = °*vijigīṣāvivarjita*, Yudh. 7, 118.

ādyopādānatā f. das erste Ursache Sein, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 32.

ādvādaśavarṣabhāvin Adj. zwölf Jahre während, Ind. St. 15, 410.

ādvāram Adv. bis zum Tore, bis zur Tür, Märk. P. 31, 59.

ādharmika, Jātakam. 31, 50.

°*ādharṣaṇa* n. Daśar. IV, 19 [Haas: „insulting"].

ādhavana Adj. umrührend, Āpast. Śr. 12, 8, 4.

ādhākarman n. eine best. sündhafte Handlung, Śīlāṅka 2, 42.

ādhātar Nom. ag. Lehrer, Spr. 4029.

Ādhāna n., °*pañcaka* n. und °*pañcakaprayoga* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ādhāraka m. = *ādhāra* 2. Hemādri 1, 192, 12.

**ādhāraṇamudra* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

ādhārin Adj. die Stätte bildend für (Gen.), Komm. zu Āpast. Śr. 15, 6, 22.

ādhārṣṭya n. Feigheit, Dhātup. 10, 18. Vgl. *adhārṣṭya*.

ādhi m. °Frist, Aufschub, Kauṭ. 185, 11.

ādhikārika 1. (f. *ā*!) auch: zu den einzelnen Abschnitten gehörig, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 4; vorschriftsmäßig, ordinär, Bādar. 3, 4, 41. — 2. füge m. hinzu.

ādhitsu Adj. f. zu empfangen wünschend, Komm. zu TBr. 1, 58, 3.

ādhītayajus, Nom. abstr. °*juṣṭvá* n. Maitr. 3, 6, 4.

°*ādhīnadhya* s. *ā*°.

°*ādhūnana* n. eifriges Schwingen, H 32, 50.

°*ādhūsara* Adj. ganz staubfarbig, H 16, 5.

ādhomukhya n. das nach unten Gehen, Śiś. 19, 119.

°*ādhyātar* Nom. ag. eingehend meditierend (*ā samantād viśvaṃ Viṣṇumayaṃ dhyāyatīti ādhyātā*), Yudh. 6, 139.

ādhyātmikī Adv. mit *kṛ* zur Allseele in Beziehung bringen, Agni-P. 27, 61.

°*ādhyeya* Adj. = *utkaṇṭhayā smartavya*, H 43, 284.

**ānakin* Adj. reich an Trommeln, H 46, 19.

°*ānata* n. °eine Art Coitus, E 566 (R).

ānana auch: Eingang, Tür, Hemādri 1, 169, 9. 12.

ānantarya auch: kein Dazwischen, Mahāvīrac. 52, 20. — *°*karman* n. Mahāvy. 122; °*mārga* m. 54.

ānantya, so zu akzentuieren.

ānanda 9. [*ānandā*] auch ein Name der Gaurī, Hemādri 1, 395, 16. — f. *ī*, Freude, Divyāvad. 37, 24.

°*ānandakandīy*(*ati*) als Wurzelknolle der Wonne erscheinen, Laṭ. I, 38[d].

Ānandakāvya n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 108.

Ānandagirīya n., *Ānandatāṇḍavavarṇana* n., *Ānandatāratamyakhaṇḍana* n., *Ānandatilaka* m., *Ānandatīrthīya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ānandathu m. Lust, Wonne, auch S I, 156, 6.

°*ānandadundubhi* m. f. Freudentrommel, S I, 600, 1.

ānandana *n. °Freude, S I, 40, 4; 143, 2; 174, 3.

Ānandapura = Varṇagar (nach Bühler).

Ānandaprabhā f. N. pr. einer surāṅganā, Ind. St. 15.

Ānandarāghava, *Ānandavardhīya* n., *Ānandavilāsa* m., *Ānandasāgarastava* m., *Ānandasāratāratamyakhaṇḍana* n., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ānámam Akk. Inf. zu *nam* mit *ā*, ṚV. 4, 8, 3.

°*ānayanam* bis zu den Augen, S I, 402, 5.

ānarta 1. c) = das nördliche Kāṭhiavāḍ (nach Bühler).

ānarta m. °Tanz, S I, 179, 4; II, 228, 4.

ānartaka m. Pl. = *ānarta* 1. c), Hemādri 2, a, 29, 20.

ānartasatkṛta Adj. von den Ānarta gefeiert (Kṛṣṇa), MBh. 5, 83, 45 (in einem Wortspiele).

°*ānavatā* Bekömmlichkeit, S II, 335, 3.

ānākṣipa Śāṅkh. Br. 30, 7 fehlerhaft für *anākṣipa*.

**ānāpānasmṛti* f. eine best. Übung des Geistes, Mahāvy. 53.

ānābhi auch: bis zum Nabel, Viṣṇus. 12, 3.

ānāha 2. Divyāvad. 546, 12.

°*ānigamam* (Adv.) = *aitihyaparyantam*, S I, 177, 5.

Ānimila (?) Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āniśam Adv. bis zur Nacht, Bhām.V. 2, 40.

ānīlaniṣadhāyata Adj. vom Gebirge Nīla bis zum Gebirge Niṣadha sich erstreckend, Hemādri 1, 295, 21; 296, 6.

ānīlaniṣadhāyāma Adj. dass., ebenda 1, 307, 19.

ānukūlika gefällig. Nom. abstr. °*tā* f. Gefälligkeit gegen (Gen.), Śiś. 10, 79.

ānugrāhika (auch *anu*°) Adj. über *anugraha* 1. handelnd, Mān. Śr. 8 in den Unterschriften.

ānujāvara 1. Āpast. Śr. 2, 19, 4. — °*tara* Kompar. Kāṭh. 27, 9.

°*ānunāthana* n. = *yācana*, S I, 480, 1.

[*ānupūrva*,] *varṇānupūrveṇa* (v. l. °*pūrvyeṇa*) nach der Reihenfolge der Kasten, Āpast. Gṛhy. 10, 4.

ānupūrvī f. bei den Jaina eine vorschriftsmäßig nach 12jähriger Vorbereitung inszenierte Todesart, Śīlāṅka 1, 344.

ānubandhika Adj. fortdauernd, fortwirkend (*karman*), Caraka 64, 13.

ānuyājika Adj. (f. *ī*) zum Nachopfer gehörig, Mān. Śr. 1, 3, 4; 8, 6.

ānuṣák, lies Adv. st. Adj.

ānumatī f. Bez. eines best. Verses (AV. 7, 20, 6?), Kauś. 23, 4.

ānūka (m. n.) = *anvaya*, *bala*, S I, 308, 10 v. u. (Ko.).

ānṛtika Adj. verlogen, MBh. 8, 40, 24. Vgl. *anṛtika*.

ānṛśaṃsa m. (sic!) Vorzug, Vorteil, Verdienst, Saddh. P. in der Unterschrift von Kap. 28.

ānṛhatá Adj. Maitr. S. 2, 9, 9 v. l. für *ānirhata*.

ānetavya auch: hinzuführen zu (Akk.), Pañcad. 43.

āneya auch: dem man sich hingeben darf (Gemütszustand), Uttamac. 64. 65; Campaka 322.

āntara 3. n. Herz, Naiṣ. 9, 100.

āntarāyika Adj. in Zwischenräumen wiederkehrend (Begierden), Śīlāṅka 1, 314.

āntrá, so zu akzentuieren.

°*āndola* m. Schaukeln, Govardh. 85 [pw nur Hemādri 1, 386, 1 und in *marudāndola*!].

°*āndolanacaturthī* ein best. Spiel, Sarasv. V, 93.

āndolay °Med. schwingen, Unm. 4ª (°*yante*). — [*āndolita* auch Śrīk. 12, 52.]

āndolikā f. Sänfte, Daśak. 17, 17. [Rasas. 102ᵇ; 104ᵇ.]

āndhya n. Blindheit, auch Śrīk. 6, 21.

ānvīkṣikī Adj. in Verbindung mit *buddhi* so v. a. kritisch, R. Gorr. 2, 109, 30.

āp mit *anu* Desid. einstimmen. *Indreṇa bāḍham ity evam anvīpsitam*, VP. 4, 2, 11. — Mit *ava* Kaus. jemand (Akk.) etwas (Akk.) erlangen lassen, Naiṣ. 8, 89. — Mit *paryava* etwas ganz in sich aufnehmen, sich ganz zu eigen machen, Vajracch. 28, 14; 30, 17. — Mit °*para* ausreichen, H 29, 47. — Mit *pra*, *prāpta* passend, schicklich, ratsam, Jātakam. 22. — Mit *paripra*, °*pariprāpta* = *vijñapta*, S I, 196, 6. — Mit *vi*, *vyāpta* 4. in allem enthalten, überallhin verbreitet, Ind. St. 9, 137. Superl. °*tama* 146. *vyāptadeha* Śiś. 18, 5 nach dem Komm. = *sarvāṅgīna*. Nach Med. 1, 57 ist *vyāpta* auch = *khyāta*. — Mit *sam* 4. mit oder ohne *ātmānam* seinem Leben ein Ende machen, Āpast. 1, 25, 2. 7.

°*āpagāvarta* m. = Nabel, S II, 36, 4.

āpaṭaliman m. Röte, Caṇḍiś. 20.

°*āpaṇi* (m.? f.?) Kaufladen, H 13, 35. Vgl. *āpaṇikā*, Kuṭṭanīm. 528. [Z.]

**āpaṇika* m. Handelsmann, Muk. 154ᵇ; S II, 340, 6.

āpaṇeya Baudh. 1, 10, 3 wohl nur fehlerhaft für *āpaṇīya*.

āpatantá eine best. Körnerfrucht, Maitr. S. 2, 6, 6.

āpatantá, *apatanta* Mān. Śr.

āpattisama m. = *upapattisama*, Sarvad. 114, 12.

āpatsahāya Adj. Helfer in der Not, Spr. 6878.

**āpadā* = *āpad*, S II, 97, 6 v. u. (Ko.); Pūrṇabh. 212, 22.

Āpadevīya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āparuṣa Adj. ziemlich struppig, Jātakam. 17.

āparvabhaṅganipuṇa zu streichen; vgl. oben *aparva*°.

Āpali m. eine best. Jaina-Sekte, Bhadrab. 4 in der Unterschrift (v. l.).

2. *āpas* n. Parāś. 4, 8.

Āpastambagṛhya n., °*dharma* m., *Āpastambapūrvaprayoga* m., °*prayoga* m., °*śrauta* n., *Āpastambasāmānyasūtrabhāṣya* n., °*sūtra* n., °*smṛti* f. und *Āpastambāparasūtra* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

Āpastambha und °*stambhīya* = °*stamba* und °*stambīya*, Bühler, Introd. to Āpast. Transl. XXXIII.

°*āpasnāna* n. Wasserbad, S II, 110, 8. 9.

āpāka °Adj. ziemlich reif = welk, S I, 615, 1.

°*āpākati* die Rolle des Ofens spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 17.

āpākéstha, so zu lesen st. *āpākástha*.

āpātajñāna n. so v. a. oberflächliche Kenntnis, Komm. zu Kap. 4, 30.

āpātika m. Bez. bestimmter Dämonen, Mān. Gṛhy. 2, 12.

āpātin °sich erstreckend, gelegen, S II, 287, 12.

°*āpādacūḍam* Adv. von den Füßen bis zum Scheitel, Śṛṅgārasarv. 35ᵇ.

āpādatalamastakam Adv. von den Fußsohlen bis zum Scheitel, Sāṃkhyapr. 67, 5 v. u.

āpādana Adj. bewirkend, Agni-P. 43, 13. — °f. *ī* Yudh. 1, 87.

āpādana n. °das Bewirken, Vornehmen, S II, 264, 25.

āpādin Adj. geratend in, unterliegend, Lāṭy. 2, 7, 19.

āpādin °bewirkend, S I, 576, 8.

°*āpāduka* n. [oder *apā*°?] Höhle, S I, 190, 7.

°*āpānasthāna* n. = Mund, Śuk. t. o. 43 [p. 51, 12].

āpārṣṇi Adv. bis an die Fersen, Mālav. 85.

°*āpāvana* Adj. (f. *ī*) völlig läuternd, Yudh. 2, 62; 4, 20.

Āpāṣṭhi m. Patron., Maitr. S. 3, 4, 6 (51, 20).

2. *āpí* (von *pī*) Adj. schwellend, erfrischend, ṚV. 5, 53, 2.

āpin Adj. °erlangend, H 43, 162. 188. 198; °= *prāpaṇaśīla* H 43, 340.

āpin Adj. in *paścāpin*.

Āpiśala *n. die Grammatik des Āpiśali, S I, 90, 3 (12 v. u. Ko.).

Āpiśaliśikṣā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āpīṭhāntam Adv. bis zum Ende des Piedestals, Hemādri 1, 259, 7.

āpīḍa 2. am Ende eines adj. Komp. f. *ā*, Hemādri 2, a, 90, 21; 119, 12. Vgl. *sāpīḍa*.

āpīḍaka = *āpīḍa* 2., Divyāvad. 215, 25.

-āpīḍin Adj. mit einem Kopfputz von ... verziert, MBh. 7, 87, 17.

āpīna °Adj. üppig, Muk. 19ᶜ.

°*āpīvara* Adj. sehr feist, so v. a. groß, Yudh. 4, 94; 7, 33 prall (Arme).

āpuṅkhaśikham Adv. bis zum untersten Ende des Pfeiles, Naiṣ. 8, 3.

āpṛcchya lies: wonach man zu fragen —, d. h. sich zu richten hat.

Āpoda m. Patron. des ṛṣi Dhaumya, MBh. 1, 3, 21. *Āyoda* v. l.

āpolupa Adj. = *upolupá* Kap. S. 8, 3.

āptákāma Adj. der seinen Wunsch erlangt hat, Śat. Br. 14, 7, 1, 21.

āptakṛt Adj. zuverlässig (Person), MBh. 3, 133, 18.

āptacchandas Adj. dem Metrum nach vollständig, Tāṇḍya-Br. 4, 8, 7.

Āptamīmāṃsālaṃkṛti, °*mīmāṃsāvivṛti* und °*mīmāṃsāvṛtti* f. Titel von Werken, Bühler, Rep. No. 564 ff. *Āptā*° in den zwei letzten Titeln.

āptar in *anāptar*.

āptavākya, Tarkas. 49.

āptavāda m. der Ausspruch einer Autorität, Ind. St. 15, 355; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 26.
āptavibhaktika Adj. in den Kasusendungen vollständig, Tāṇḍya-Br. 4, 8, 7.
āptavyà, Śat. Br. 14, 7, 2, 21.
āptastoma Adj. in den stoma's vollständig, Tāṇḍya-Br. 4, 8, 7. °*ka* Ko.
āpti Zuverlässigkeit, Sāṃkhyapr. 74, 4 v. u.
Āptoryāmahautra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
āpyānavant [so zu lesen!].
āpyāyanā satiety, Pūrṇabh. 78, 19.
āpyāyinī f. eine best. śakti, Hemādri 1, 198, 1.
āpyeyá m. Pl. und *āpyeyatvá* n. Nom. abstr. = *āpeya* und °*tva*, Kap. S. 47, 7.
°*apradīna* = *āprapadīna*, S I, 398, 2.
āprapadīna auch H 8, 2.
āpravaṇa n. als Bed. von *sku*, Dhātup. 31, 6.
°*āpraśna* m. Abschied, H 29, 59.
āpluta auch: ein Sprung gegen jemand hin, — auf jemand.
**āpluti* f. Bad, Śrīk. XVIII, 53; XXV, 148; H 3, 36; 32, 117. — °Emporschnellen H 30, 32.
āpsara Adj. den Apsaras gehörig, Hemādri 1, 164, 13.
°*ābaddhya* (M *ābadhya*) n. Schmuck, Kauṭ. 152, 4. 5. Vgl. pw. *ābaddha*, Schmuck.
ābandha m. °= *śarīrasāvadhānatva*, s. *sābandha*.
ābandhura Adj. etwas vertieft, Pañcar. 3, 5, 12. — °gar schön, H 31, 39; °gebeugt, H 9, 38.
°*ābandhyatā* Abstr. zu *ābandhya*, anzulegen (vom Schmucke gesagt), H 45, 15. Der Ko. liest *āvandhyatā*.
°*ābalatā* = *ābalati bhramati ābalaḥ tasya bhāvas tattā*, Yudh. 8, 79.
[°*ābilita* H 38, 63 = *āvilita*.]
Ābravantī f. N. pr. einer Stadt, R. ed. Bomb. 4, 41, 10.
ābrahmabhuvanāntikam Adv. bis zu Brahman's Welt, Hemādri 1, 273, 3.
ābrahmasabham Adv. bis zu Brahman's Hof, Ragh. 18, 27.
ābrahmāṇḍa° Adv. so lange die Welt besteht, Hemādri 1, 700, 11.
ābhaṅgin auch H 11, 2.
°*ābhaṅgura* Adj. etwas krumm, Govardh. 95.
°*ābharaṇaka* n. = *ābharaṇa* (Schmuck), Harṣac. 109, 14.
°*ābharaṇatā* = *bhūṣaṇatā*, S I, 232, 5 v. u. (Ko.).
°*ābharaṇatva* n. = *bhūṣaṇatā*, S I, 211, 14 v. u. (Ko.).
ābharaṇī Adv. mit *bhū* zum Schmucke werden, Naiṣ. 6, 3.
Ābhāradvāja (!) m. N. pr. eines Mannes, Maitr. S. 3, 10, 4 (135, 8).
ābhāṣa m. °Bestellung, Suk. t. o. 9 [p. 22, 1].
°*ābhās* Glanz, S I, 541, 2 [der Ko. 539, 9 setzt *ābhā* an, was mit dem Texte nicht stimmt!].
ābhāsa = *hetvābhāsa*, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 101.
ābhāsi °Adv. glänzend, Sūryaś. 58ª.
ābhicārika 1. f. *ī*, Kir. 3, 56.
°*ābhijanya* n. = *vinaya*, Śrīk. XXV, 77.
ābhijñānika Adj. auf das Erkennen sich beziehend, Daśak. 92, 4.
°*ābhinibodhika* S I, 288, 7 v. u. (Ko.; in °*jñānam* = *matiprasara*).
ābhimānika Adj. auf dem Subjektivierungswahn beruhend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 2, 1.
ābhiyogika Adj. 1. wobei Sachkenntnis an den Tag gelegt wird, schlau, raffiniert, Hem. Par. 3, 126. — 2. mit Sachkenntnis zu Werke gehend, ebenda 6, 132.
ābhiyogika °eine Art Kuß, V 115; E 475 (K.).
ābhirāmika Adj. liebenswürdig, Mudrār. 82, 8 (136, 15).
ābhiśasya zu streichen und dafür *ābhiśastya* (wie die v. l. hat) mit der im Nachtr. 2 angegebenen Bedeutung [ein Verbrechen, durch welches man abhiśasta wird] zu setzen.
ābhīra 3. a) Hem. Par. 7, 126.
ābhīla 2. traurige Lage, Harṣac. 29, 17.
ābhīlatā °Abstr. H 47, 27.
ābhīṣaṇa n. Waffe, Kāty. in Vivādar. 276.
°*ābheṭana* n. = *sparśana*, S I, 408, 9 v. u. (Ko.).
1. *ābhoga* 8. Harṣac. 185, 21. °*gākhya* 182, 10. — Etwa: Versuch, Komm. zu Yogas. 1, 17. — °Schlangenhaube, S I, 219, 4. = °*ākṛti*, Yudh. 4, 53 (in *tuhinābhoga*: *tuhinamayo himamaya ābhoga ākṛtir yasya*).
3. *ābhoga* Adj. aller Genüsse teilhaftig, Taitt. Ār. 1, 8, 5.
Ābhoga m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
ābhogin gekrümmt und: von großem Umfang, Subhāṣitāv. 1219. — °gewölbt, Kuṭṭ. 49. 50.
ābhogya als Erklärung von *ābhogí*, Sāy. zu ṚV. 1, 113, 5.
°*ābhyāsikī* (*prītiḥ*), auf intensiver Beschäftigung beruhend, V 92.
°*ābhra* [oder *abhra*? oder *mṛtābhra*?] E 848 (A)?
ābhra Adj. von Talk, Naiṣ. 6, 62.
ām Maitr. S. 1, 4, 1 (Kāṭh. 5, 3; 32, 3).
3. *āma* Adv. ja (Bejahung). *āmeti* Hem. Par. 3, 93. 95.
āmakośin Adj. etwa: dessen Inneres noch wund ist (Ohr), Suśr. 1, 58. 8.
āmajjam Adv. bis ins Mark, Naiṣ. 8, 51.
āmaṇḍalī mit *kṛ* auch Śṛṅgbh. 23ª.
°*āmadhu* Adv. bis zum Frühling, Yudh. 3, 113.
°*āmantra*? S II, 244, 1.
°*āmantraka* m. der Anredende, Dhanika zu Daśar. II, 67 (S. 77, Z. 8 v. u.).
āmantraṇā f. Anrede, Jātakam. 23.
āmantraṇa n. *Lebewohlsagen, Harṣac. 173, 18; 185, 5.
°*āmantrya* °Subst. m. der Anzuredende, Dhanika zu Daśar. II, 67 (S. 77, Z. 8 v. u.).
āmapiśita n. rohes Fleisch, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 1.
āmapeṣá Adj. roh zerstampfend, Maitr. S. 1, 10, 11. — Lies: m. Pl. roh (ungedörrt) zerstampfte Körner. Auch Āpast. Śr. 8, 5, 40.
āmabhṛṣṭa Adj. wenig geröstet, Kāty. Śr. 5, 3, 2.
°*āmarśana* n. Berührung, Pārvat.
āmala, Haravijaya 3, 57; 4, 35.
āmalaka (m.?) °Bergkristall, S II, 28, 4; 209, 6.
āmaśrāddha ist ein śr. mit ungekochten Speisen, Śrāddhamayūkha nach Aufrecht.

°*āmārdava* n. einige Weichheit, E 482 (A).
°*āmāla* s. *amāla*.
āmikṣapayasya n. ein best. prātardoha, Āpast. Śr. 8, 5, 33.
**āmikṣīya* Adj. zu *āmikṣa* (Quark), Harṣac. 49, 10.
āmitra auch: dem Feinde gehörig, MBh. 8, 12, 40.
Ámitraśocani m. Patron., Maitr. S. 4, 2, 2 (23, 6).
**āmiṣakiṃcitka* Adj. mit irgendeinem selbstsüchtigen Zweck verbunden, Mahāvy. 261, 26.
āmukta etwa Rüstung, Hem. Par. 1, 40; 8, 267.
āmukha auch Adj. zugewandt, vor Augen stehend, Jātakam. 14.
°*āmukhara* Adj. etwas geschwätzig, H 30, 17? [Ko. liest *mukhara*; s. *khalakhalā*!].
āmūrdhāntam Adv. bis zum Scheitel, Kathās. 65, 119.
°*āmūlacūḍam* Adv. von der Wurzel bis zum Wipfel, Muk. 1, 2 v. u.
āmūlam auch: bis auf den Grund, ganz genau, Kathās. 32, 83.
āmṛṇālam Adv. bis zur Wurzel (eines Lotus), Naiṣ. 8, 69.
āmekhalam Adv. auch: bis zum Gürtel, so v. a. bis zur schmalsten Stelle (eines kuṇḍa), Hemādri 1, 130, 14.
āmeṣṭakā f. zu streichen, da Mṛcch. 47, 9. 10 *āmeṣṭaka* Adj. (aus ungebrannten Ziegeln bestehend) anzunehmen ist.
āmoda 2. b) Wohlgeruch auch H 43, 362.
āmodita (von *āmoda*) Adj. mit Wohlgeruch erfüllt, wohlriechend gemacht.
āmodin auch: freudig, froh, Pārv. 592, 4. [Yudh. 6, 8 in *yuddhā*°.]
Āmnāyakriyārthatvādisūtravicāra m. und *Āmnāyaṣaṭka* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
āmnāyayoni m. Bein. Brahman's, Caṇḍiś. 46.
āmbuda Adj. von einer Wolke kommend, Naiṣ. 4, 39.
°*āmracūṣita* n. eine Art Coitus, E 560 (K).
°*āmracūṣitaka* n. eine Art Coitus, V 167. 169.
**Āmratīrtha* m. N. pr. eines Schlangenfürsten, Mahāvy. 167.
**āmravāṭaka* oder *°*vāṭika* m. Spondias mangifera, Rājan. 11, 172.
āmrā °f. = Ambikā, S I, 597, 13 (Ko.).
°*āmrāvacūṣita* n. eine Art Coitus, E 560 (K).
āmreḍa auch Śrīk. 19, 49.
°*āmlakhalaka* (nach dem Ko. n.) eine Art saure Speise (*dantaśaṭharabdhāviśeṣa*), S I, 405, 4.
°*āmlānataru* m. = *kurubaka*, S I, 591, 12 v. u. (Ko.).
Āmlócantī f. N. pr. einer Apsaras, Maitr. S. 2, 8, 10 (114, 20).
āya m. °= *udarka* (glückliche Zukunft), Yudh. 4, 30.
āyata *m. v. l. für *āyati* Zukunft, AK. 2, 8, 1, 29.
āyatacaturasra °Adj. länglich viereckig, Y 234, Z. 4 v. u.
°*āyatadṛś* f. eine Frau mit langgeschnittenen Augen, Śṛṅgārasarv. 140c.
āyatapakṣmala Adj. mit langen Federn besetzt (Pfeil), Kathās. 74, 284.
āyatasamalamba Adj. rechtwinkelig, Colebr. Alg. 58.
āyati auch Nachkomme, Sohn, Daśak. (1925) 2, 142, 16. — = **pratāpa* (heroism), Harṣac. 43, 3; 135, 3.
āyattī Adj. mit *kṛ* abhängig machen, in Abhängigkeit erhalten, Rājat. 4, 680.
āyathāpūrvya n. = *āyathāpurya*, Daśak. (1925) 2, 76, 15. 18.
āyallaka: Zitat bei Mahendra zu Hem. An. 2, 492 aus dem Mahānāṭaka. [Z.]
āyasa 2. f. *ī* ein eisernes Gefäß, Viṣṇus. 43, 38. — [Nach dem Ko. zu H 43, 173 m.] °Pfeil, H 43, 90.
**āyaḥśūlika* = *tīkṣṇakarmakṛt*, S I, 141, 3.
āyasta 1. Adj. s. u. *yas* mit *ā*. — 2. n. energisches Auftreten, R. ed. Bomb. 4, 16, 9.
āyācana n. Bitte (an die Götter), Divyāvad. 1, 10.
āyācita n. Bitte, R. Gorr. 2, 1, 40.
°*āyācitṛ* bittend, Yudh. 3, 8.
āyāna 3. ein best. Pferdeschmuck, Harṣac. (1936) 437, 9; Komm. zu 441, 11. [H 30, 61; 40, 33.]
āyāmatas Adv. in die Länge, der Länge nach, Āpast. Gṛhy. 1, 19.
āyāmatā f. Höhe, Ind. Antiq. 1887, S. 64, V. 7.
°*āyāmay*(*ati*) verlängern, S II, 23, 15 v. u. (Ko.).
āyāsá, so zu akzentuieren.
āyāsana wohl das Reizen, Aufbringen.
°*āyāsayamāna* sich anstrengend, H 43, 166.
āyāsita = *damita*, S I, 32, 7.
āyāsita n. Anstrengung, Bemühung, Mālatīm. ed. Bomb. 325, 3. v. l. *prayāsita*.
āyuḥpati (besser *āyuṣpati*) n. Herr des Alters (*sāman*), Āpast. Śr. 11, 5, 1.
āyuḥpatnī f. = *āyuṣpatnī* Āpast. Śr. 6, 21, 1.
āyukṛt Adj. langes Leben verleihend, Āpast. Śr. 6, 21, 1.
āyukta m. an official, Pūrṇabh. 179, 33.
āyúj Adj. sich verbindend.
áyuta n. Maitr. S. 3, 6, 2.
āyudhika oder *āyudhīyaka* n. Waffenhandwerk, Baudh. 1, 2, 4.
āyudhín Adj. Waffen tragend; m. Krieger.
°*āyudhīkṛta* Adj. converted to a weapon, Harṣac. 254, 17.
āyurdā m. ein best. homa, Āpast. Śr. 8, 7, 17.
āyurvedin Ind. St. 15, 295.
āyuṣpati und °*patnī* s. *āyuḥ*°.
āyuṣmant m. °ein astrol. yoga, S I, 318, 15 (Ko.). [Monier Williams hat diese Bedeutung!]
āyuṣya 2. e) ein best. Spruch, Varāh. Yogay. 8, 6.
āyuṣyagaṇa m. ein gaṇa Lebenskraft verleihender Sprüche, Bloomfield zu Kauś. 54, 11.
āyuṣyahoma m. Pl. Bez. bestimmter Spenden, Mān. Gṛhy. 1, 17.
āyus n. Daśar. IV, 1 (Ko.) *Speise? Vgl. *rasāyus*!
1. *āyojana* 2. Pl. Kauś. 23, 17 das Ritual beim Anschirren des Pfluges.
āra (f. *ārā*) °nahe, S I, 448, 7 (*ārāsti samīpavartinī bhavati*); am Ende eines Komp. °= *ārāti gṛhṇāti yā*, H 5, 135.
āra m. °= *āgamana*, H 5, 135; 43, 155. 274.
4. *āra* n. eine Menge von Feinden, Śiś. 19, 27. [H 43, 155; Yudh. 4, 48; 8, 44.]

ārakṣa Adj. fehlerhaft für *ārakṣya*, Mahāvy. 12; Divyāvad. 98, 8.

āraksaṇa (°n.) °Beschützen, S I, 323, 4 v. u. (Ko.).

āragvadhamaya Adj. (f. *ī*) von der Cathartocarpus fistula, Āpast. Gṛhy. 18, 7.

°*āraṅjana* n. = *āvarjana*, H 5, 22.

°*āraṭana* n. = *rasana* (Brüllen), S II, 226, 4 v. u. (Ko.); Harṣac. 74, 12 shouting.

āraṭita n. Geräusch, Daśak. (1925) 2, 136, 13.

Āraṇyakabhaṭṭabhāskara, *Āraṇyakabhāṣya* n., *Āraṇyakopaniṣad* f., *Āraṇyabhāṣya* n., *Āraṇyamahāprastānikā* (l. °*prasthānikā*) f., *Āraṇyaśikṣā* f., *Āraṇyopaniṣad* f., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ārata n. quidam coeundi modus, Zitat im Ko. zu Kir. 5, 23. [Falsch! Mallinātha zitiert hier das Ratirahasyam wie folgt: *sarvataḥ kaṭiparibhramo yadi, preṅkhapūrvam idam uktam āratam.* Das bedeutet natürlich, daß diese figura Veneris *preṅkhāratam* heißt, aber nicht *āratam*. Nun ist aber außerdem die Lesart schlecht, denn es handelt sich hier um das aus dem Kāmasūtra wohlbekannte *preṅkholitam*. So liest denn auch die ed. Benares 1912 *preṅkhapūrvam idam uktam ūlitam* (X, 48), wie ich auch schon in meinen Beitr. z. ind. Erotik[1], p. 569, habe drucken lassen.]

ārati = *ārāma* (Park?), Daśāv. VII, 142.

°*āratīya*, *ārārtika*, S I, 350, 3 (13 v. u. Ko.)?

°*ārabdhikā* ein best. Spiel, V 209.

ārabhaṭī Trik. 138 (ed. Bomb.); Anarghar. (ed. Kāvyam.) VII, 103. [Z.]

ārabhaṭi °exhibition of bravery, Viddh. 100, 1.

**ārambaṇaka* n. etwa Geländer, Mahāvy. 226.

**ārambaṇacchedana* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

ārambha 5. *Tötung; richtig *ālambha*, Zach. Beitr. — °*kṛt* Adj. der zuerst anfängt, Bṛhasp. in Vivādar. 374.

ārambhayajña m. ein best. Opfer, Vasiṣṭha 26, 9.

ārambhin (den Glanz von ...) °annehmend, S I, 587, 7.

°*āravapus* Adj. erzleibig (erzfarbig), H 5, 127.

°*ārasana* bis zum Knöchel reichend, S I, 555, 2.

ārasita 1. Adj. s. u. 1. *ras* mit *ā*. — 2. n. Gebrüll, Geheul.

ārā auch: Stachel zum Antreiben der Zugochsen, Baudh. 2, 4, 21.

ārāgay(ati) 1. jemand hoch erfreuen, Vajracch. 35, 1. Gegensatz *virāgay*. — 2. erlangen, erreichen, Lalit. 562, 5. 6. — Vgl. *rag*.

2. *ārāgra* 2. f. *ā* eine best. Anordnung von 11 Opferpfosten in der Weise, daß der mittelste der höchste ist und die übrigen nach beiden Seiten hin niedriger werden, Āpast. Śr. 14, 6, 3.

ārādupakārin, Nom. abst. °*ritva* n. Komm. zu Āpast. Śr. 14, 5, 6.

Ārādhanakrama m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ārādhin °Adj. = *ārādhayati yaḥ*, Yudh. 5, 58.

ārāma m. °= *vidyā*, S I, 13, 4.

ārāmādhipati m. Gärtner, Bhām. V. 1, 30.

°*ārāmin* Adj. sich ergötzend? H 43, 355.

[°*ārārttikā* S I, 608, 12 (Ko.), verdruckt für *ārātrikā*.]

ārāla, Sūryaś. 37.

ārāva *n. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 247.

ārāsa m. (adj. Komp. f. *ā*) Geschrei, Śiś. 19, 34. [H 5, 135; Yudh. 4, 65; 6, 33.]

°*ārāsin* Adj. = *ā samantāt rāsaḥ siṃhanādo vidyate yasya saḥ*, Yudh. 7, 108.

**āri* f. eine khadira-Art, Rājan. 8, 30.

ārikā *recourse, summons, Vās. 244, 4.

āripsu auch H 1, 62.

āriṣṭa v. l. für *mārdvīka*, Vijñ. zu Yājñ. 3, 253 f.

°*āruci* Adj. ganz glänzend, H 5, 17.

Āruṇaśikṣā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*āruṇḍana* n. = *avaruṇḍana* (s. d.), S I, 398, 10 v. u. (Ko.).

āruṇya Röte auch Yudh. 2, 75.

āruta n. °Gesang [pw Geschrei], H 5, 88.

°*āruti* f. [Konjektur der Herausgeber für *ānuti*. Der Ko. erklärt mit *ninādа*] Geschrei, H 43, 85.

°*ārutin* Adj. ein Gebrüll wie ein Löwe ausstoßend, Yudh. 1, 47.

ārupita, der Padap. *árupita*.

ārūḍha m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 52, 2. — n. das Bespringen, Hariv. 4104.

Ārūḍhajātaka n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ārūḍhapatita Adj. gestiegen und wieder gefallen, rückfällig, zur alten (schlechten) Lebensweise wieder zurückgekehrt, Baudh. 2, 4, 24; Hemādri 1, 40, 7; Nīlak. zu MBh. 13, 23, 67.

**ārūpya* n. das Mißgestaltetsein, Häßlichkeit, Mahāvy. 19, 109.

°*āreya* m. Widder, S II, 186, 3.

ārogya Adj. 1. gesund, Hemādri 1, 609, 2. — 2. Gesundheit verleihend, ebenda 1, 576, 19; 619, 19; 766, 19; 797, 20.

°*ārogyatva* n. Gesundheit, S I, 361, 3 v. u. (Ko.).

ārogyay(ati) salutare, begrüßen, Divyāv. 52; 129, 5; 259, 11; 273, 12.

ārogyavant Adj. gesund, Hemādri 1, 741, 5.

ārogyāpay Kaus. zu *ārogyay*, Divyāvad. 128, 25.

°*āroda* das Weinen, Yudh. 6, 96. 104 (in *sārodā* Adj. f. weinend).

āródhana, lies: Aufstieg und vgl. ZDMG 35, 717.

āropayitar Nom. ag. der sich etwas (Akk.) aufsetzt, R. ed. Bomb. 3, 73, 22.

āroha, Wuchs, Höhe einer Gestalt, Mahāvy. 134; Jātakam. 22, 48.

ārohaṇa n. auch: das Hervorgehen, Entstehen, Vāsav. 150, 2. 3. v. l. *rohaṇa*.

°*ārohaṇikā* Leiter, Śuk. t. s. p. 120, 13.

ārka m. ein best. Amulett, Kauś. 40, 16.

ārkāyaṇa m. eine best. Begehung, MBh. 13, 103, 32.

ārṇava Adj. aus dem Meere gekommen, Naiṣ. 4, 61.

ārtanāda, Mudrār. 81, 2.

ārtayajñá Adj. dessen Opfer gestört worden ist, Maitr. S. 2, 4, 1.

ārtarava m. Notgeschrei, Daśak. 67, 10.

ārtava n. *Blüte, Yudh. 2, 61; 5, 10.

ārtasvana m. Notgeschrei, Pār. Gṛhy. 2, 11, 6.

ārtāyana n. eine Hilfe in der Not, MBh. 6, 71, 10.

Ārtāyani m. Bein. Śalya's, MBh. 9, 7, 27; 11, 33. [Yudh. 8, 67.]

ārtikara Adj. Unheil schaffend, Āpast. Śr. 12, 23, 12.

ārtvyá, so zu akzentuieren.

ārthat Tāṇḍya-Br. 11, 8, 10; 13, 6, 10; 11, 10 fehlerhaft für *ārchat*, wie die Hdschrr. haben.

ārdra 2. a) n. Viṣṇus. 54, 18.

ārdra [m.?] °Wolke, Śrīk. I, 31.

°*ārdrakapolikā* (*avasthā*) ein Stadium der Brunst beim Elefanten, S I, 495, 2.

ārdratā f. Nom. abstr. zu *ārdra* 1. a) Śiś. 10, 49; zu d) 36.

ārdrápavi, lies: mit feuchten Radschienen.

ārdrabhāva m. °Orgasmus, E 404 (R).

ārdravāsas Adj. = *ārdravastra*, M. 6, 23.

ārdrā °= *jalaklinnavastram*, S I, 533, 4 (Ko. 7 v. u.).

ārdrībhāva m. das Naßwerden, Dhātup. 26, 16.

ārdhika, besser beglaubigt *ardhika*.

Āryakhaṇḍa n. = *Bhāratavarṣa*, Dharmaśarmābhy. 1, 43.

Āryadāsī f. N. pr. einer Frau, Daśak. (1925) 2, 74, 11. 13.

āryaputrīya Adj. von *āryaputra*, Naiṣ. 9, 68.

āryabuddhi Adj. edelmütig, Daśak. (1925) 2, 111, 9.

**Āryabrahmaviśeṣacittapariprcchā* f. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65.

āryamati Adj. von edler Gesinnung, MBh. 1, 44, 7.

Āryavajra m. N. pr. eines Grammatikers, Festgr. 52.

Āryavant m. N. pr. eines Mannes, Hem. Par. 1, 288.

**āryasthavira* (so zu lesen) m. Pl. eine best. buddhistische Sekte, Mahāvy. 275.

āryasthāvirīyaka Adj. dazu Jātakam. 16 (°*sthāvarīyaka* die Hdschrr.).

āryā °= Rauch? S I, 116, 9 v. u. (Ko.).

°*āryāṇī* Herrin, S II, 88, 8.

Āryādvišatī f., *Āryāpañcāśat* f., *Āryāsvargārohaṇaparvan* n. (MBh.), Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

ārṣa 3. f. *ī* eine nach der ārṣa-Ehe verheiratete Frau, Viṣṇus. 24, 31.

Ārṣeyabrāhmaṇa n. Titel eines von Burnell herausgegebenen Brāhmaṇa.

ārṣoḍhā f. eine nach der Weise der ṛṣi geehelichte Frau, M. 3, 38.

ārhata 2. auch: ein Buddhist, Agni-P. 16, 4.

°*ārhatābhāsa* m. ein angehender Jaina-Heiliger, S II, 301, 11.

āla Kauś. 25, 18 nach Dārila eine Krankheit des Weizens.

ālakṣita 1. Adj. s. unter *lakṣay* mit *ā*. — 2. n. N. pr. eines Waldes, R. ed. Bomb. 4, 42, 14.

ālaṃkārika (so zu lesen) m. Rhetoriker, Ko. zu Śiś. 10, 21.

ālajāla n. wohl arger Betrug, Kād. (1883) 288, 9.

°*ālana* = *tāḍana*, S I, 459, 4.

ālapita n. Unterredung mit (Gen.), MBh. 5, 29, 8. Gerede Chr. 299, 3 (im Prakrit).

**ālaptaka* Adj. gesprächig, leutselig, Mahāv. 135.

°*ālambanakuṇḍa* n. = *yasmin kuṇḍe brāhmaṇaiḥ paśavo hūyante*, S II, 59, 1.

Ālambanapratyayadhyānaśāstravyākhyā f., Titel eines buddh. Werkes, M. Müller, Ren. 310, N. 3.

ālambam Absol. haltend, stützend, Kāṭh. 22, 8.

ālambham Absol. anfassend, mit Akk. Tāṇḍya-Br. 3, 6, 2.

ālarka Adj. auch °von Calotropis gigantea alba herrührend, Uttarar. I, 40[d] (nach dem Komm. von Ghāṭe in dessen Ausgabe).

Ālavandāstotra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*ālavālāyamāna* zum Berieselungsgraben werdend, S I, 522, 4.

ālasa (m. n.?) °= *ālasyam*, H 5, 145.

**ālasyavant* Adj. träge, faul, Deśīn. 1, 46.

ālānita auch H 8, 3.

ālāpá und °*ka* m. Lektion, Hem. Par. 12, 189. 186.

ālāpana n. °address, Harṣac. 29, 8.

ālāla eine best. schleimige Substanz des menschlichen Körpers, Caraka 2, 4. °*mehin* Adj. eine solche mit dem Harn entlassend, ebenda.

āliṅga 2., Haravijaya 1, 33.

āliṅganā f. = *āliṅgana* n. Naiṣ. 6, 78.

°*ālita* klingend [*śabdita*], S I, 126, 5; = *upadruta* oder *ākṛṣṭa*, H 5, 24; = *baddha*, H 15, 12.

**ālindaka* = *alindaka* (at end of comp.: ? **ālinda*), Harṣac. 157, 16.

°*ālukā* = *madyadhānī*, H 26, 2. (Vgl. Ko. zu 26, 29!) Śrīk. XIV, 42.

°*ālekha* [oder f.?] = *agra*, S I, 137, 2; 146, 5. — m. oder n. Zeichnung, S I, 245, 1; 359, 4 = *vilekhana*. °*ālekhī*? S I, 201, 4 [Ko.: 7 v. u.].

Ālekhani m. Patron. N. pr. eines Lehrers, Zitat im Komm. zu Āpast. Śr. 7, 10, 2.

ālekhī s. *ālekha*.

°*ālepaka* m. plasterer, Harṣac. 157, 17.

āleśa m. in *anāleśá* (s. d.).

ālokaka m. Zuschauer, Naiṣ. 2, 68.

ālokakara *m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

ālokavant auch: sehend (Gegensatz: blind), Hem. Par. 1, 245.

**Ālokasuvegadhvaja* m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 174.

Ālokācala m. N. pr. eines Gebirges, Hemādri 2, a, 28, 16.

ālokita °Subst. n. Blick, Śṛṅgt. 211[d].

ālopa, Divyāvad. 290, 23; 481, 9.

°*ālopin* Adj. = *ālopayati yaḥ*, Yudh. 7, 81.

ālolikā f. das zum Einschläfern eines Kindes angewendete Summen, Vāsav. 168, 6.

ālolita °= *āloḍita*, H 43, 136.

°*ālya* = *ārya* (*ralayor aikyāt*), Yudh. 8, 26.

āvaka m. oder °*kā* f. Pl. eine best. Art, den Veda zu rezitieren, Hemādri 1, 519, 7.

āvatsaram Adv. ein Jahr hindurch, Mārk. P. 30, 11.

āvantaka *m. Pl. eine best. buddhistische Sekte, Mahāvy. 275.

°*āvandhyatā* völlige Nutzlosigkeit, H 45, 15 (Ko.).

āvaraṇa °m. Feuer [*āvṛṇoti āvaraṇaḥ agniḥ*], Yudh. 8, 78. Kann nach Ratnakaṇṭha auch *avaraṇa* sein (s. d.).

°*āvaraṇīkṛ* use as a veil, Harṣac. 83, 8.

°*āvaravī* Becher, H 25, 2; 26, 2.

āvarītar Umhüller, Bedecker, Kir. 18, 40.

āvarjanakara Adj. (f. *ī*) für sich gewinnend, imponierend, Divyāvad. 133, 9; 192, 8; 313, 15.

Āvarṇī f. und °*śikṣā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

āvartaka 2. lies °*tikā* statt *ī*.

āvartana n. °t. t. aus der Erotik, S I, 83, 12 (Ko.)

āvartam Absol. wiederholend, Kāty. Śr. 20, 2, 4. *dvir dvir āvartam* 19, 3, 10.

2. *āvartin* auch Adj. wiederkehrend, Chānd. Up. 5, 10, 8; Hit. 1, 201. Vgl. *punarāvartin*.

āvali f. °Bez. einer Strophenform, H 5, 135. — *āvalibandha* m. dass. H 43, 375.

āvalekhana Adj. (f. *ī*) aus einem best. Stoffe gemacht, JAOS, Proc. 1883, Okt. VIII.

āvaśyaka n. und *āvaśyikī* f. religiöse Pflicht, Hem. Par. *āvaśyakasūtra* n. Titel eines Jaina-Sūtra.

āvasathavāsin Adj. im Hause übernachtend, Śat. Br. 12, 4, 4, 6.

°*āvasathasarasī* = *gṛhasarovara*, S I, 66, 5.

āvasathī Adv. mit *kṛ* zum Wohnsitz machen, Jātakam. 27, 31.

āvasathīya Adj. = *āvasathya* 1., TBr. 3, 7, 4, 6.

°*āvasanaka* n. = *ratigṛha*, H 27, 17.

āvāna s. *vā* + *ā*.

avāpa 11. Zach. Beitr.

**āvāpaka* m. ein best. Handschmuck, [Ko.: *kaṭaka*] H 29, 63.

āvāmadevyam Adv. mit Einschluß des Vāmadevya, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 2.

āvāri, Divyāvad. 256, 15. °*rī* 29, 7; 256, 27.

āvāridhi Adv. bis zum Meere, Kir. 1, 23.

**āvāla* m. n. = *ālavāla*, S II, 309, 23.

āvāsa m. °= *ratimandira*, Yudh. 2, 106.

°*āvāsaka* m. = *āvāsa* H 41, 12.

°*āvāsakāra* die Wohnung aufschlagend, S I, 228, 3.

āvāsika Adj. seinen Wohnsitz habend in (Lok.), Jātakam. 19, 21.

āvāhana auch das Herbeiführenlassen, Āpast. Gṛhy. 20, 13.

āvika 3. f. *ī* Schaffell, R. ed. Bomb. 3, 43, 36.

āvika °Subst. n. Schafheerde, S II, 221, 7; H 43, 334.

°*āvidūna* Adj. = *samantād upatapta*, H 20, 81.

āviddha n. °= *udgatam* [°eine Gangart des Pferdes] und °= *dhātubheda* [t. t. aus der Musik] H 40, 39.

āviddha t. t. Harṣac. p. 95 (Komm.); Komm. zu Haravijaya 5, 55; 26, 86? [Z.]

°*āvidh* Adj. durchbohrend, H 43, 117.

**āvidha* m. °= *udreka*, S I, 250, 1 v. u. (Ko.).

āvirbhūtatva n. das Offenbargewordensein, Erscheinung, Sāy. zu ṚV. 8, 29, 1.

°*āvirbhūti* f. manifestation, Vās. 66, 1.

āvirbhūya Adj. [so pw!] das Offenbarwerden, Maitr. S. 1, 8, 6.

āvirmaṇḍala Adj. mit sichtbar gewordenem Runde (Bogen), Kir. 14, 65.

°*āvivarṇayiṣu* Adj. zu schildern wünschend, Śuk. t. o. 51 [p. 57, 35].

°*āvivedayiṣu* Adj. zu melden wünschend, Śuk. t. o. 48 [p. 55, 5].

āviśam lies 2, 24, 6.

āviṣpṛṣṭha Adj. dessen Rücken sichtbar ist, Maitr. S. 1, 10, 7. — Mit dem oberen Ende (über das Schmalz) herausragend, Āpast. Śr. 6, 29, 21; 8, 2, 10.

[*āvis*,] *āvirhita* zum Vorschein gekommen, Bhāg. P. 2, 7, 36.

āviḥsūryá, Lok. bei Sonnenschein, Maitr. S. 4, 5, 1 (63, 2).

āvṛtatva n. das Geschlossensein (einer Tür), Pañcat. 195, 8; das Erfüllt-, Verhülltsein, MBh. 7, 18, 3.

āvṛti °Hülle, Kuṭṭ. 559.

āvedin Adj. °= *ā samantād vedayati jñānaṃ lambhayati yaḥ*, H 43, 318.

āveśika 2. Vāsav. 286, 2. [S 2, 405, 21.]

°*āveśin* Adj. = *sonmāda*, H 43, 33.

°*āveṣṭiman* m.? S II, 368, 8.

°*āvaiśika* m. Gast, S II, 261, 8 [pw *āveśika*].

āvya 1. zu streichen, da *āvyàm* TS. 2, 2, 6, 3 zu *āvī* gehört.

āvraska m. Riß, Stelle, von der man etwas abgehauen hat, Kauś. 44, 36. °*ja* Adj. auf einer solchen Stelle gewachsen, — entstanden, 16, 28.

āvraskya m. ein abgeschnittenes Holzstück, Āpast. Śr. 15, 5, 11.

āśaṃsa Adj. erwartend, Daśak. 14, 1.

°*āśaṅkana* n. Befürchtung, S II, 135, 3.

āśaṅkanīya auch: zu erwarten, vorauszusetzen, Daśak. 65, 13.

āśaṅkita 1. Adj. s. unter *śaṅk* mit *ā*. — 2. n. Befürchtung, Unsicherheit, Jātakam. 1, 37.

āśaṅkya Adj. zu befürchten, Kauś. 95.

°*āśayavid* Adj. = *abhiprāyajña*, Sūryaś. 94[d].

°*āśara* m. = *rākṣasa* [*āśṛṇāti āśarah; śṝ hiṃsāyām*], Yudh. 4, 6.

āśā *west, Vās. 13, 2.

°*āśākaraṭin* m. Weltelefant, S I, 28, 1.

°*āśākarīndra* m. = *āśāgaja*, H 13, 40.

āśāṭavī f. ein großer Wald, Divyāvad. 7, 5.

°*āśāta* Adj. = *āśāsv atanti saṃtataṃ gacchanti*, H 43, 224.

°*āśātatā* f. = *āśātasya tīkṣṇasya bhāvaḥ*, Yudh. 6, 47.

āśātanā f. Versuchung, Hem. Par. 8, 167. — Auch Verletzung, Śīlāṅka 1, 337.

āśātika Adj. Taitt. Ār. 1, 8, 7 = *āgatya śātyamānaḥ* (*asmābhir eva bādhyamānaḥ* (Ko.).

°*āśādvirada* m. Weltgegendelefant, Sūryaś. 22[b].

āśāpati m. = *āśāpāla*, Naiṣ. 8, 71.

Āśāpallī f. N. pr. eines Dorfes, Ind. St. 15, 225.

āśāpālá, lies 3, 12, 4.

āśāpālīya n. nach Kauś. 38, 11 und Schol. das Lied AV. 1, 31.

Āśāpurā f. N. pr. einer Gottheit, Ind. St. 15, 313.

āśāmukha n. Himmelsgegend, Mṛcch. 85, 2.

°*āśāmbara* m. eine Art Mönch, S II, 410, 26.

°*āśāvant* Adj. hoffend, Yudh. 6, 78.

āśāśa Adj. die Himmelsgegenden erfüllend, Śiś. 19, 108.

āśāsti f. Gebet, Mahāvīrac. 90, 6.

°*āśikā* S I, 22, 1 v. u. (Ko.) als Erklärung von *śeṣa* (Rest).

āśikham auch so v. a. vom Fuße bis zum Scheitel, Naiṣ. 5, 27.

°*āśikhāgram* bis zur Spitze des Scheitels, S I, 402, 5.

āśis f. °= *mastake puṣpanikṣepa*, S I, 146, 4 v. u. (Ko.).

āśīḥpada (Komm. zu Āpast. Śr. 11, 7, 3) und *āśírpada* (TS. 6, 2, 9, 4) Adj. (f. *ā*) mit und ohne *ṛc*, Bez. der Worte *divo vā viṣṇo* usw. (TS. 1, 2, 13, 2).

āśíná Adj. = *āśiná* betagt, Maitr. S. 2, 9, 4.

āśíyas Adv. schneller, Tāṇḍya-Br. 18, 6, 10.

āśírpada s. *āśīḥpada*.

āśírmant Adj. = *āśírvant*, Maitr. S. 4, 7, 1 (94, 7).

Āśírvacanamālā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**āśírviṣa* m. = *āśíviṣa*, S I, 148, 5.

[*āśíviṣa*,] f. *ā* N. pr. eines mythischen Flusses, Divyāvad. 451, 6; 456, 19.

Āśíviṣanadī f. N. pr. von 7 mythischen Flüssen, ebenda 107, 23.

Āśíviṣaparvata m. N. pr. von 7 mythischen Bergen, ebenda.

°*āśuka* Adj. schnell fließendes Wasser habend, Yudh. 8, 44.

āśukavi m. Improvisator, Damayantīk. 16.

**Āśugandha* m. N. pr. eines Bodhisattva, Mahāvy. 23.

āśugī Adv. mit *bhū* zu jemandes (im Komp. vorangehend) Pfeil werden, Naiṣ. 6, 67.

āśutoṣa m. °= Śiva, Manm. IV, 37ᵃ.

°*āśuśukṣaṇī* [pw °*ṇi*] Feuer, Śuk. t. o. 19 [p. 33, 19].

°*āśuśukṣiṇi* m. Feuer, S II, 328, 9 [pw °*kṣaṇi*].

āśūra Adj. Suśr. 1, 335, 17 fehlerhaft für *āsura*.

°*āśaityam* bis zur Abkühlung, S I, 228, 3.

Āśokeya 2. Patron. oder Metron. Maitr. 3, 5, 4. Z. 2 ist *aśokā* zu lesen.

Āśaucakāṇḍa, *Āśaucacandrikā* f., *Āśaucadīpikā* f., *Āśaucavidhi* m., *Āśaucaśataka* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**āścary* °in Verwunderung setzen, S I, 71, 12 (*āścaryita*); 184, 4 (desgl.).

āśyà n. impers. zu essen von (Gen.), TS. 2, 5, 1, 4; 6, 1, 11, 6.

āśyāma Adj. dunkelfarbig, Hemādri 1, 681, 16.

°*āśyāmikā* Schwärze, H 49, 18.

āśramadveṣasaṃkarin Adj. der gegen die Stadien im religiösen Leben eine Abneigung hat und zu ihrer Vermischung beiträgt, MBh. 12, 164, 6.

Āśramavāsaparvan n. (MBh.) und *Āśramavāda* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

āśrayāśa *Adj. die Umgebung verzehrend, S I, 440, 3. — °longing for hermitages, °refuge-devouring, Vās. 28, 2; 70, 5. — m. Feuer, Śiś. 20, 72. — Vgl. auch ZDMG 60, 358. [Z.]

1. *āśrava* 1. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 3, 84.

2. *āśrava* eine unreine Neigung, Mahāvy. 109. 129. 235. °*kṣaya* m. 7, 14.

āśravaṇam Adv. bis zum Ohre, Naiṣ. 4, 93.

āśrumay (!), °*yati* Maitr. S. 3, 10, 3 (133, 14).

āśretar Nom. ag. der sich an jemand lehnt, auf jemand stützt, sich in jemandes (Gen.) Schutz begibt, MBh. ed. Vardh. 5, 134, 20.

āśleṣa 2. f. *ā* auch: unmittelbare Berührung, Bhāg. P. ed. Bomb. 3, 20, 30.

āśvadakṣiṇa m. Patron. Pl. Maitr. S. 4, 2, 6.

āśvapadika Adj. mit einem Pferdefuß in Berührung gekommen, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 22, 10.

āśvamedhika, f. *ī* Mān. Gṛhy. 1, 23.

Āśvalāyanadīpikā f., °*dharma* m., °*pūrvaprayoga* m., °*prāyaścitta* n., °*śrauta* n., °*śrautasūtra* n., °*sūtra* n., *sthālīpāka* m., °*smṛti* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**āśvāsaka* m. = *āśvāsa* 4., Mahāvy. 66.

Āśvāsanī f. N. pr. einer Kiṃnara-Jungfrau, Kāraṇḍ. 6, 16.

2. *āśviná* m. ein den Aśvin geweihter Becher mit Soma, Lāṭy. 4, 12, 15; vgl. 5, 4, 15.

āśvineya 2. Naiṣ. 8, 29.

°*āṣāḍhin* Adj. bearing an āṣāḍha, Harṣac. 12, 7; 43, 20.

°*āṣṭāpada* Adj. golden, Manm. 432, 19.

āṣṭrādaṃṣṭrá, so zu betonen.

2. *ās* 9. *katham āste tātaḥ* so v. a. wie geht es dem Vater? Harṣac. 126, 9. — Mit *avasthānam* sich niederlassen an einem Orte, R. ed. Bomb. 4, 54, 16 (*āsiṣyasi*). — Mit *anu* 1. sich in jemandes (Gen.) Nähe aufhalten, Hemādri 1, 35, 20. — Mit °*vyapa* to take one's seat at a distance, Viddh. 18, 8.

**āsa* m. °= *nirasanam*, H 5, 120; °Abschießen, H 43, 88. 145. 155. 202; °Speer H. 43, 96. 218; 48, 39; Bogen H 43, 3. 19; 48, 15.

°*āsaṃvāhana* n. gründliches Frottieren, S I, 337, 6.

āsaktabhāva Adj. verliebt in (Lok.) Daśak. (1925) 2, 92, 2.

Āsaktivāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āsaṅga auch: Mantel; s. *citrāsaṅga*.

**āsaṃjñika* n. das Unbewußte, Unbewußtheit, Mahāvy. 104.

āsana n. der Teil des °Elefantenrückens, auf dem der Reiter sitzt, S I, 293, 5. — °Sattel, H 42, 29 [Ko.: *paryāṇam*; pw „der Teil des Pferderückens, auf dem der Reiter sitzt"]. — °= *kṣepaṇa* (vom Fuße gesagt), S I, 175, 2.

āsanapaṭṭa m. ein flacher Sitz.

Āsanādhyāya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

āsanda 1. Festgr. 14, 20.

āsanna auch: zeitliche Nähe, nahes Bevorstehen, 313, 9.

āsannakālika Adj. der Zeit nach nahe beieinander liegend, P. 5, 4, 20, Sch.

āsannayodhin Adj. beim Kampfe in der Nähe angewandt (Pfeil), MBh. 8, 53, 19.

āsapāṇḍu Adj. weiß von Asche, JAOS 11, CXLV.

āsaputá m. Aschentüte, d. h. Asche in ein Blatt gewickelt, TBr. 1, 3, 7, 6.

āsamāpti Adv. bis zu Ende, von Anfang b. z. E., Rājat. 3, 260.

āsaritaka n. t. t. in der Musik, Damayantīk. 218.

°*āsavika* Adj., Gelage abhaltend, H 5, 54.

āsahasraḱ́tvas Adv. bis tausend Mal, Taitt. Ār. 4, 28, 1.

āsāda Speisezimmer, Kauś. 23, 5; 24, 15.

āsāda m. °= *samantād avasāda*, H 43, 113.

āsādanā f. Angriff, feindliches Auftreten, Jātakam. 29. °= *āsādana* n., S II, 136, 9 v. u. (Ko.).

°*āsādin* = *prāpaka*, S I, 242, 7.

āsādya Adj. °aufzusuchen (= *āśrayaṇīya*), Yudh. 2, 8.

āsāra m. °= *uparitanabhūmi*, S I, 19, 4.

°*āsārin* Platzregen spendend, S II, 229, 4.

āsi Śrīk. X, 29 III. Sing. Aor. Pass. von *ās*.

āsita n. °eine Art Coitus, E 574 (A).

°*āsitaka* n. eine Art Coitus, E 566 (R).

°*āsin* m. Bogenschütze, H 48, 3 [in *sāsī* = *sa* + *āsin*]?

°*āsītika* achtzigjährig, S I, 227, 9 v. u. (Ko.).

āsīnanyāya Adj. wobei die sitzende Stellung als Regel dient, Śāṅkh. Śr. 1, 1, 15.

āsīnapracalāyita n. Rājat. 1, 371 (*āsīnaḥ pra*° fehlerhaft).

āsuta n. auch: eine Art Kelterung des Soma, Chānd. Up. 5, 12, 1.

**āsutīvala* m. Opferpriester, S I, 324, 1.

āsura *n. °= *asurasamūha*, H 34, 63; 43, 194.

Āsurakāṇḍa Titel eines Werkes (MBh.), Opp. Cat. 1.

°*āsurīvṛṣṭi* f. she-devil rain, i. e. excessive rain, Pūrṇabh. 34, 15.

°*āsūtraṇa* n. das Ausdrücken (eines Gedankens) in sūtra-Form, Praty. Hṛd. 20, 3. [B.]

°*āsūtraṇikā* = *sūtrapāta*, Śrīk. VI, 41 (Ko.).

āsecanaka Harṣac. 30, 2; vgl. Haravijaya 27, 76 und Hīrasaubhāgyakāvya 9, 127. [Z.] — Pārv. 588, 7.

āsecanaka °= *atṛptijanaka*, S I, 176, 3.

āsecanavant Adj. einen Bauch habend (Gefäß), Āpast. Śr. 15, 14, 13.

āskandana das Auftreten, Kir. 13, 18.

āskándam Absol. hüpfend.

**āskandita* n. eine Gangart des Pferdes, S I, 501, 1 v. u. (Ko.).

āskandin Adj. °besteigend = befindlich, Śrīk. XXII, 56.

°*āstaraka* m. = *śayyāpālaka*, S I, 403, 5.

°*āsthānabhaṭṭa* m. Rechtsgelehrter, Sam. VI, 26.

°*āsthānika* Adj. an der entsprechenden Stelle befindlich, ausgeführt, Laṭ. I, 2[b].

°*āsthānikā*, Audienzhalle, S I, 340, 8 (Ko.).

°*āsthānīgṛha* n. Versammlungsgebäude, S II, 141, 12 (Ko.; *asthānīgraha* gedruckt).

āsthāpana n. auch: das Betretenlassen, Āpast. Gṛhy. 5, 9.

āsthāpita, vgl. ṚV. Prāt. 4, 1; AV. Prāt. 1, 48; 4, 125.

°*āsthāpya* n. Ausstattung, Mitgift („endowment"), Kauṭ. 152, 12. B liest *avasthāpya*, vgl. *avasthāpayet* 153, 2 und *sthāpya*.

āsthita 1. Adj. s. u. 1. *sthā* mit *ā*. — 2. n. Schaden am Körper, AV. 4, 17, 8; 6, 14, 1.

°*āsthiti* f. Positur, S II, 246, 15 [in *yogāsthiti*].

āsthī Adv. s. oben *asthī*.

āspadī mit *kṛ*, Hem. Par. 2, 388.

°*āspharaṇakasamādhi* m. ein best. Grad des samādhi, Mahāvy. 67.

āsphāla auch: das Zurückprallen, Naiṣ. 8, 68.

āsphālita n. Kontusion, Hārītasaṃh. 389, 15.

āsphura m. ein Platz zum Würfelspiel, MBh. 2, 56, 4.

°*āsphūrjita* m. Mond, S II, 206, 6.

āsphoṭa m. °lautes Schwirren, H 43, 152? [Ko. hat *sphoṭa*!].

āsphoṭana 1. a) Viṣṇus. 71, 71. Nach dem Komm. *dakṣiṇāṃsāropite vāmabāhau dakṣiṇapāṇinā śabdakaraṇam*.

āsyadaghna Lok. in der Höhe des Mundes, Āpast. Śr. 15, 13, 3.

āsyamaithunika Adj. den Mund als vulva benutzend, MBh. 7, 73, 43.

āsyavairasya n. schlechter Geschmack im Munde, Suśr. 1, 156, 14.

°*āsyaśoṣin* Adj. einen trocknen Mund bekommend [*āsyaśoṣo mukhaśoṣo vidyate yasya sa āsyaśoṣī*], Sūryaś. 60[a].

āsyasaṃmita Adj. der Höhe des Mundes entsprechend, Āśv. Śr. 1, 7, 6.

āsrāvá bedeutet im AV. nach Bloomfield Diarrhoe; vgl. Proc. JAOS 1886, May, S. XXXII.

āsvanita °Subst. n. S II, 301, 18/19?

**āsvādanīya* Adj. lieblich, angenehm, Mahāvy. 19.

āsvāpana n. Schlafmittel, Divyāvad. 526, 23. 25.

āha Interj. Jātakam. 31.

āha °Adj. = *āhantīty āhas tāḍakaḥ* H 43, 274.

**āhatalakṣaṇa* Adj. excellent, famous, Harṣac. 243, 3.

āhatyavacana m. = *āhatyavāda*, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 18, 13.

āhananaprakāra Adj. zum Schlagen geeignet, Āpast. Śr. 12, 2, 15.

°*āhaya* Subst. ? S II, 349, 3.

āharaṇa n. etwa das Benutzen aller günstigen Verhältnisse oder das Verladen, Jātakam. 14.

āharaṇīya Adj. LA.[1] 70, 13 fehlerhaft für *pāraharaṇīya*.

āhartos Abl. Inf. zu *har* mit *ā*, Ait. Br. 7, 2, 6.

āhálam Interj. = *āhálak*, TS. 7, 4, 19, 3.

1. *āhava*, Daśak. 31, 12.

āhavanīyatas Adv. aus dem āhavanīya-Feuer, Āpast. Śr. 3, 9, 3.

āhavaśobhin Adj. im Kampfe sich auszeichnend.

°*āhavīya* Adj. = *yuddhaja*, H 14, 5.

āhasa m. leises Lachen, Vāsav. 205, 1.

āhāraka *m. etwa Verlader, Mahāvy. 186, 181.

āhāryapurīṣa Adj. (f. *ā*) aus herbeizuschaffendem Schutt bestehend (vedi), Āpast. Śr. 2, 3, 5.

°*āhāryabuddhi* Adj. einer, dem man die Einsicht aufdrängen muß, Kauṭ. 34, 17.

āhita n. eine Art zu fechten, Hariv. 15979. *ahita* v. l.

āhita °Subst. n. Wiederverheiratungsgeschenk (= *ādhivedanika*), Kauṭ. 157, 2. M, B lesen *ānīta*.

°*āhitaka* eingepflanzt (*guṇa*), S II, 107, 3.

°*āhitaka* m. verpfändeter Sklave, Kauṭ. 182, 17. — °*kā* f. (182, 12) und °*tikā* f. (182, 11) verpfändete Sklavin.

Āhitāgnibrāhmaṇa n. und *Āhitāgnividhāna* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

āhutibhāga Adj. (f. *ā*), dessen Anteil eine Opferspende ist, Ait. Br. 2, 18, 6.

°*āhutibhuj* m. Feuer, H 11, 51.

āhutimant Adj. = *āhutivant*, Gobh. 1, 7, 15.

°*āhutībhū* zur Opferspende werden, S II, 327, 20/21.

āhuvádhyai, so zu akzentuieren.

āhṛtya Adj. 1. herbeizuholen, Tāṇḍya-Br. 9, 5, 2. — 2. darzubringen (ein Opfer), ebenda 6, 7, 14.
āheya 1., Kir. 11, 23.
Āhnikabhāskara Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
**āhrīkya* n. Unverschämtheit, Mahāvy. 104.
°*āhlanna* s. *hlād.*
āhlādayitar Nom. ag. Erquicker. Nom. abstr. °*yitṛtva* n. Śaṃk. zu Bādar. 2, 3, 25.
āhva Kauś. 16, 14 m. nach Dārila = *palāśa.*
āhvātar Nom. ag. Herbeirufer, Sāy. zu ṚV. 1, 13, 4.
āhvānana n. das Herbeirufen, Damayantīk. 142.

I

3. *i* mit *adhi* Kaus. Med. veranlassen, daß jemand jemand (Akk.) lehrt, Hemādri 1, 525, 8. — Mit *prādhi* weiter studieren, Śāṅkh. Gṛhy. 6, 2. — *prādhīta* auch: der sich an das Studium gemacht hat, R. ed. Bomb. 4, 28, 10. — Mit *anu* auch: treffen (von Pfeilen). *anvetāraḥ* Fut. MBh. 8, 39, 14. — Mit *samudā*, °*deta* 1. am Ende eines Komp. hervorragend in, Āpast. Śr. 1, 1, 11. — 2. im Besitz aller guten Eigenschaften, Āpast. 2, 5, 7; 17, 5; 18, 10; 20, 2. — Mit *palyā* umherwandern, Kap. S. 5, 6. — Mit *ud* 9. *udīta* = *udita*, Naiṣ. 1, 83; 6, 52. 74. — Mit *upopa* nahe herantreten zu (Akk.), R. ed. Bomb. 4, 28, 39. — Mit *upani* auch: geschlechtlich beiwohnen, mit Akk. Ṣaḍv. Br. 1, 1. — Mit °*abhinis* hervorkommen, H 46, 2. — Mit *atipari* herumgehen vorbei an (Akk.), Āpast. Śr. 15, 17, 8; öfter (als die vorschriftsmäßigen drei Male um den gharma) herumgehen, Āpast. Śr. 15, 17, 9. — Mit *abhipalā* einen Fliehenden (Akk.) verfolgen, Tāṇḍya-Br. 9, 1, 20. — Mit *upasaṃpra* zu jemandem (Akk.) herankommen, R. ed. Bomb. 3, 62, 8. — Mit *prati* 6. annehmen, so v. a. lernen von (Abl.), Āpast. 2, 29, 15. *pratīta* nach den Lexikographen auch: aufgebrochen, fortgegangen; ehrerbietig; klug. — Mit *vi*, *vīta* auch *unbrauchbar und *beruhigt.
**ikaṭī* oder **ikkaṭi* f. eine best. Pflanze, Zach. Beitr.
1. *ikṣukāṇḍá* Maitr. S. 3, 7, 9.
ikṣudaṇḍamaya Adj. aus Zuckerrohrstengeln gemacht, Hemādri 1, 404, 17.
ikṣumaya Adj. aus Zuckerrohr gemacht, Hemādri 1, 341, 19.
ikṣuyaṣṭi f. Zuckerrohrstengel. °*maya* Adj. daraus gemacht, Hemādri 1, 413, 10; 416, 17.
ikṣurasasamudra m. das Syrupmeer, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.
**ikṣuvaṇa* n. Zuckerrohrwald, S II, 353, 3.
iṅgāla m. prakritisch für *aṅgāra* Kohle, Harṣa im Komm. zu Vāsav. 191. Vgl. Hem. Pr. Gr. 1, 47. 254 und die Anm. zu 1, 47.
iṅgitamaraṇa n. eine best. Todesart für Jaina's im letzten Stadium, Śīlāṅka 1, 381. 387. 390. 392.
iṅgudi f. metrisch st. *iṅgudī*, R. ed. Bomb. 2, 104, 8. 12. 14.
Iṅgyaratna n. und *Iṅgyaśikṣā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
**icchantika* Adj. Begierden fühlend oder zu fühlen anfangend, Mahāvy. 110.
icchāsadṛśa Adj. dem Wunsche entsprechend, Śiś. 1, 49.
iḍātvá n. Nom. abstr. von *iḍā*, Maitr. S. 4, 2, 3.
iḍenyakratu (sic) Adj. von preisenswerter Kraft, Āpast. Śr. 4, 5, 5.
[*iṇḍva*,] *darbheṇḍva* Tragkranz von darbha-Gras, Āpast. Gṛhy. 4, 8. = *dārumayaṃ niyaḍam* 23, 7 nach dem Komm. Vgl. *kuśeṇḍva* Pār. Gṛhy. 3, 7, 3.
ita = °*jñāta*, Yudh. 1, 21.
°*itar* going to, attaining, possessing, Vās. 213, 3.
itas 8. *itaś ca* am Anfang eines Satzes anreihend: und da, alsdann, und da war (geschah) es, daß, Hem. Par. 1, 390; 2, 1. 75. 166; Campaka 57. 72. 87. 107. 150. 241. 289. 352. 364. 474; Uttamac. 26. 31. 47. 62. 81. 113. 156. 163. 188. 226. 238. 240. 320. 330. 347; Śatr. 1, 599; 2, 454; 3, 4; 7, 1; 10, 2. 133. 303. 399. 933; 14, 104. 192. 283. Im letztgenannten Werke wird auch *itas* ohne *ca* ähnlich gebraucht.
itānta Adj. hinübergelangt, Śiś. 19, 118 (= *prāptapāra* Komm.).
[1. *iti*,] *iti ceti ca* so und so, auf diese und jene Weise, MBh. 1, 38, 1. Vgl. auch ZDMG. 41, 516 ff.; Knauer in Festgr. 62 ff. *iti ... iti* so v. a. man heiße (sei) ... oder ..., Jātakam. 20.
2. *iti* Gang, Viṣṇus. 99, 2, wenn °*sadāsthitete* „die du stets den Gang einschlugst (*āsthita*) zu“ gelesen wird.
itikartavyatāka Adj. zu jemandes Obliegenheit gehörig, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 19, 2.
itikrama m. Instr. auf solche Weise, Ragh. ed. Calc. 7, 39.
itiprabhṛti Adj. so anfangend.
°*itimatika* = *īdṛgbuddhisahita*, S II, 159, 3 [der Text trennt *iti* ab!].
Itihāsasamuccayasaṃgraha m. und *Itihāsottama* Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.
itiheti Adj. Neuigkeiten erzählend, klatschend, Śāṅkh. Gṛhy. 4, 12.
**itthaṃkāram* Adv. so, Śrīk. XXIII, 48.
itthaṃgata Adj. in solcher Lage sich befindend, Jātakam. 21, 15; 22, 26. 31.
itthám, das Sternchen zu streichen.
itvara [3. f. *ī* eine untreue Frau, auch S II, 362, 13] 4. n. = *iṅgitamaraṇa* (s. d.), Śīlāṅka. — Adj. armselig, elend, gering, Mahāvy. 134; Divyāvad. 317, 8.
idaṃyugīna Adj. zu dieser Weltperiode gehörig, Ind. St. 15, 294.
°*idaṃkavi* m. Uttarac. I, 1. So zu lesen nach Lakṣmaṇasūri (= *asya buddhisthasyottararāmacaritasya kavayo idaṃkavayo Vālmīkipramukhās*).
idamīya Adj. ihm —, ihr gehörig, Naiṣ. 4, 12; 7, 82.
idaṃphala Adj. (f. *ā*) mit diesem Lohn verbunden, Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 72.

idaṃmadhura n. ein best. Lied, Kāṭh. 34, 5. Vgl. *idaṃmadhu.*

iddha *lauter, Amit. XXVI, 8.

°*iddhadhāman* m. Sonne, H 36, 9.

1. *idh,* Kaus. *indhita* angezündet, angefacht, Caraka 6, 18.

idhman m. Brennholz, MBh. 13, 2, 58.

idhmaparivāsana n. Abschnitzel von Brennholz, Mān. Śr. 1, 3, 5.

idhmabarhis n. Streu zum Brennen (?), ZDMG 9, LXXX.

idhmavraścana m. = *idhmapravraścana,* Agni-P. 34, 27.

idhmābarhis n. Sg. und Du. Kāty. Śr. 2, 2, 11; 6, 44; 8, 2, 24. — *idhmābarhís* n. Sg. Maitr. S. 4, 8, 1 (107, 5). Getrennt gedr. 4, 1, 3 (4, 8).

indindira m. Biene, S I, 121, 3 [Lesart unsicher bis auf das Genus!]; 368, 1; Govardh. 349. 456; Śrīk. VI, 51; VII, 57; XVI, 15.

indindirā, auch **indindira* m. Deśīn. 1, 79. [S 2, 355, 17.]

indirā auch: Pracht, Schönheit. Am Ende eines adj. Komp. Bhām. V. 2, 160.

°*Indirānuja* m. = Mond, S I, 242, 4.

Indirāpariṇaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**Indirāmandira* m. = Viṣṇu, S II, 340, 26.

°*Indirāramaṇa* m. = Viṣṇu, Muk. 60, 7.

°*indīra* n. Tau, Reif, H 20, 5; Śrīk. XII, 72.

indīvaradṛś f. eine Lotusäugige, Bhām. V. 2, 75.

indīvarākṣī f. eine Lotusäugige, Caurap. (A.) 60.

°*indukalākirīṭa* m. = Śiva, H 19, 6.

indukalāvataṃsa auch H 46, 20.

Indukā f. N. pr. eines Flusses, Hemādri 1, 315, 20.

indukānta Adj. lieblich wie der Mond, Kautukas.

indukirīṭa auch H 34, 44.

°*Induketu* n. N. eines daitya, H 34, 14.

indugaura m. Bein. Śiva's, Ind. St. 15, 210.

**inducandana* n. weißer Sandel, Govardh. 255.

indutā f. Nom. abstr. zu *indu* 2., Naiṣ. 6, 26.

indudala Mondsichel, Śiś. 16, 71.

°*indudṛṣad* f. Mondstein, Śrīk. IV, 39; X, 23.

°*indudhara* m. = Śiva, H 50, 80.

°*indubhūṣaṇa* m. Bein. Śiva's, Muk. 1[a].

indumaṇī Adv. mit *bhū* zum Mondstein werden, Dharmaśarmābhy. 17, 9.

indumaṇīy den Mondstein darstellen, ebenda 2, 79.

°*indumukuṭa* m. = Śiva, H 4, 27.

indumauli auch Śrīk. 7, 62.

Induratneśvaraprasāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*indulakṣman* m. = Śiva, Śrīk. III, 20; XXI, 4. 39.

induvaktrā f. eine Mondantlitzige, Caurap. (A.) 72; H 18, 15; Śrīk. 11, 31.

Induvadanā °N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 22, 8/7 v. u.

induvarṇa Adj. mondfarbig, Hariv. 2, 63, 96.

indūpala m. Mondstein, Śrīk. IV, 44.

indra *m. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 249.

°*Indrakaccha* (m.) N. eines Landstrichs, S II, 294, 19.

Indrakarman n. ein Opfer an Indra, Sāy. zu TBr. 2, 549, 6.

indrakīla Schwelle oder Barrière, Divyāvad. 250, 20; 365, 1; 544, 6.

indraketu *ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 26.

indragṛha, vgl. Pār. Gṛhy. 3, 4, 18.

indrajaya m. wohl = *indrajit* 1., Agni-P. 40, 15.

indrajālá, so zu akzentuieren.

°*indrajālaka* m. Zauberer, S II, 104, 7.

°*indrajālakriya* m. Zauberer, S I, 601, 6.

indrajālin °enchanting, bewitching, Vās. 67, 1.

indrataru m. °= *kuṭaja,* S I, 546, 11 (Ko.).

Indradatta m. N. eines °śreṣṭhin, S II, 340, 6.

indradaivatya Adj. Indra zur Gottheit habend, Pār. Gṛhy. 2, 13, 1.

Indradhṛti? Vāsav. 296, 4.

indradhvaja m. °Name eines Opfers, S II, 212, 1 v. u. (Ko.).

indranīlaka m. Saphir oder Smaragd, Hemādri 1, 399, 9.

indranīlamaṇimaya = *indranīlamaya* Hemādri 1, 280, 7.

indrapaṭa n. Luftgewand, so v. a. Nacktheit, Kāraṇḍ. 81, 6.

indrapāśa m. Indra's Schlinge, Pār. Gṛhy. 3, 7, 3. Nach Pischel (Philologische Abhandlungen, Berlin 1888, S. 73) *indraḥ pāśena* zu lesen.

Indrapuccha Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

indrapuruṣa m. Indra's Diener, Pl. Āśv. Gṛhy. 1, 2, 5.

Indraprayāṇa n. das Herabsinken von Indra's Banner, Viṣṇus. 30, 6.

Indraprasthamāhātmya n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 53.

Indramaghaśrī f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau, Kāraṇḍ. 5, 9.

indramati m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 94, 3.

indramahakāmuka Hund, Vāsavad. 286, 3; Mṛcch. 30, 16; Pāiyalacchī 41; Deśīn. I, 82. [Z.]

Indrayājin Adj. dem Indra opfernd, Mān. Śr. 1, 1, 1.

indrarāja m. auch ein best. romavivara, Kāraṇḍ. 85, 10.

indravajrá 1. Maitr. S. 2, 1, 9 (11, 8).

°*indravadhū* = *apsaras,* Śrīk. XXIV, 2.

°*indravadhūṭikā* = *indragopa* (Coccinelle), S I, 543, 14 v. u. (Ko.).

indravarṇa Hariv. 6884 fehlerhaft für *induvarṇa.*

Indravīrudh f. Indra's Schlinge, Pār. Gṛhy. 3, 7, 3.

Indraśrī f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau, Kāraṇḍ. 5, 9.

indrasavá Maitr. S. 3, 4, 3.

°*Indrasavāsa* m. = *Suvela,* S II, 169, 10 (Ko.).

Indrasuta m. Patron. Arjuna's, Śiś. 13, 22.

**indrasurasa* m. Vitex negundo, S I, 106, 11 v. u. (Ko.).

°*Indrasūnu* m. Beiw. Arjuna's, Yudh. 6, 47.

°*indrāṇika* n. eine Art Coitus, V 136; E 566 (R). — *indrāṇikā* °= Śacī und °Asparagus racemosus, Vās. 244, 3.

indrāṇī *quidam coeundi modus, H 27, 48 (Ko.); V 137; E 555 (K); Vās. 114, 3; 135, 1. — *Vitex negundo, Vās. l. c.

°*indrāṇika* n. eine Art Coitus, Variante zu V 136 [Ms Peterson IV, 25 und Oxford, Indian Institute 150].

Indrāṇīgaurīpūjā f. Verehrung der Indrāṇī und Gaurī, eine best. Hochzeitszeremonie, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

Indrāṇīmaha m. Feier der Indrāṇī, eine best. Hochzeitszeremonie, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

°*indrāṇya* Adj. der Indrāṇī geweiht, Mgs. II, 10, 2.

°*Indrārcitacaraṇa* m. Name eines digambara, S II, 101, 10.

Indrāvasikta Adj. von Indra (d. i. Regen) begossen; so heißen die bloß von Vegetabilien sich nährenden Einsiedler, Baudh. 3, 3, 4. 5.

indrāśana Hanf, Kautukar.

indriyaparimocana m. ein best. samādhi, Kāraṇḍ. 92, 24.

indriyabhāvanā f. geistige Übung, Jātakam. 1, 12.

indriyasevana n. Sinnengenuß, Pañcar. 1, 1, 53.

**Indrotthāpana* n. das Erwecken Indra's, Deśīn. 1, 82. Vgl. Wilson, Sel. Works 1, 127.

indhana 2. Nom. abstr. °*tā* f. Caṇḍak. 31, 10; Jātakam. 28, 59.

°*indhanāy* become fuel, Harṣac. 284, 11.

°*indhanībhū* become fuel, Harṣac. 155, 21.

indhanvant, lies: auf dem Feuer stehend, heiß.

°*Ibhacārin* m. Name eines Autors über Elefanten, S I, 291, 1.

ibhavant Adj. mit Elefanten versehen, Damayantīk. 172.

°*ibhānana* m. = Gaṇeśa, H 48, 60.

°*ibhikā* eine Art nāyikā, E 211 (R).

**ibhī* °eine Art nāyikā, E 414 (A).

im Interj. Maitr. S. 4, 9, 22.

ima, imeṣu Vajracch. 22, 9. 13. 17; 23, 2.

iyakṣ mit *ava* (*ava-iyakṣva*) = *yaj* mit *ava*, Āpast. Śr. 14, 17, 1. Vgl. AV. 19, 3, 4.

iyata Adj. = *iyant*, Divyāvad. 112, 16.

°*iyadāveśa* Adj. von solcher Benommenheit, S II, 339, 16.

°*iyāsu* Adj. gehen wollend, Śuk. t. o. 55. 57 [p. 60, 19; 62, 6] etc.

iraṇyá Maitr. S. 2, 9, 8; Kap. S. 27, 5 wohl fehlerhaft für *iriṇyá*.

irasy, so zu lesen statt *irasya*.

irasy mit *abhi* nach Aufrecht zu streichen, da ṚV. 10, 174, 2 zu *abhi* aus dem Vorhergehenden *tiṣṭha* zu ergänzen ist.

irā *Erde, Śrīk. XXIII, 55 [vgl. Ko.!]; H 5, 89. [43, 3.]

iriṇaloṣṭa m. ein Erdkloß von salzhaltigem Boden, Mān. Gṛhy. 1, 7.

°*ilāpa* m. = *ilāṃ bhūmiṃ pāntīti ilāpā rājānas*, Yudh. 3, 36; 8, 70.

°*ilāpāla* m. Fürst, S II, 317, 13.

[*ilāvṛta*,] °*varṣa* m. Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.

Ilāsutā f. Metron. der Sītā, Bhām. V. 2, 167.

ilāsura m. ein [Gott auf Erden, =] Brahmane, M. Müller, Ren. 300.

iva am Anfang eines Stollens auch Kathās. 1, 20; JA. VIII. S. T. 7, 192. *iva nāma* zum Scheine, quasi, Jātakam. 4. 7. 10. 13.

1. *iṣ* mit *samanu* durchsuchen. *samanveṣitum* R. ed. Bomb. 3, 67, 7. — Mit *upa* hinstreben zu (Akk.), Maitr. S. 1, 2, 14 (Kāṭh. 3, 3; Kap. S. 2, 10; Mān. Śr. 1, 8, 2). — Mit *atipra* darüber hinaus auffordern, Āpast. Śr. 12, 27, 6; 14, 34, 4; Vaitān.

3. *iṣ* mit passivisch aufzufassendem Infinitiv: *samudraṃ netum icchāmi bhavadbhiḥ* : ich wünsche von Euch an's Meer geführt zu werden, R. ed. Bomb. 4, 58, 33; 56, 21. — Zu 4. e) *β*) gehört *pratikūlitum icchāmi na hi vākyam idaṃ tvayā*, 3, 24, 13.

4. *iṣ* 2. Hariv. 2, 72, 52 nach Nīlak.

iṣávant Adj. kräftig.

iṣādhāra s. *īṣādhara*.

°*iṣīka* m. = *śālmali*, H XII, 6 (Ko.). Hier und XII, 77 hat der Text *iṣīkatūla*, was pw mit „Schilfrispe" wiedergibt. Besser paßt „Schilfwolle". Zu XII, 6 sagt der Ko. noch: [*iṣīkaḥ śālmaliḥ*] *jalamadhyasaṃbhavaḥ stambaviśeṣa ity anye*.

iṣīkāñji Adj. rohrartig gestreift, JAOS. Proc. 1883, Okt. VIII.

2. *iṣukṛt*, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 17 f.

iṣudhanvá n. Pfeil und Bogen, Taitt. Ār. 5, 1, 2.

iṣudhanvan n. Sg. dass., Ait. Br. 7, 19, 2.

iṣudhanvín Adj. Pfeil und Bogen führend, Taitt. Ār. 5, 1, 3.

iṣudhi f. s. *maheṣudhi*.

iṣunibandhana Köcher, R. Gorr. 2, 31, 28.

iṣupāta m. Pfeilschußweite, MBh. 4, 53, 10.

**iṣupuṅkhā* Indigopflanze, E 867 (P).

iṣumukha n. Pfeilspitze, Taitt. Ār. 1, 4, 2.

iṣuvarṣa m. Pfeilregen, Daśak. 84, 10.

iṣuvikṣepa m. Pfeilschußweite.

iṣuhasta Adj. einen Pfeil in der Hand haltend.

iṣūguha (metrisch) Adj. Pfeile verbergend, Kauś. 49, 7.

iṣṭakāmaya Adj. (f. *ī*) aus Backsteinen gemacht, Hemādri 1, 169, 20.

iṣṭatas Adv. nach Wunsch, R. 1, 34, 35.

iṣṭatva n. Nom. abstr. zu 1. *iṣṭa* 1. b), Naiṣ. 6, 106.

iṣṭáni nach Aufrecht = *iṣaṃ tanvan*.

iṣṭāpūrtá, vgl. Windisch in Festgr. 115 ff.

Iṣṭinirṇaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

iṣṭimaya Adj. aus Opfern gebildet, VP. 4, 1, 12.

iṣṭividha Adj. in die Kategorie der iṣṭi gehörig, Āpast. Śr. 7, 28, 1.

Iṣṭiviṣaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

iṣṭu, vgl. *aniṣṭusava* oben.

**iṣṭvīnam* Absol. = *iṣṭvā*, P. 7, 1, 48 Sch.

iṣvastra vgl. oben unter *astra*.

Íṣvāśanī m. N. pr. eines Mannes, Maitr. S. 4, 2, 2 (23, 6).

ihamanas Adj. hierher den Sinn gerichtet habend, Āpast. Śr. 3, 10, 2.

ihārthin Adj. die Güter dieser Welt wünschend, M. 2, 37.

iheḍa n. Name eines sāman, Tāṇḍya-Br. 10, 12, 4.

ihéhamātar, lies: gleichzeitig eine Mutter habend, d. i. zu gleicher Zeit geboren.

1. *ī* als nidhana eines sāman, Tāṇḍya-Br. 10, 10, 1; 12, 13; 12, 11, 26.

3. *ī* (Nom. *ī*) soll nach Nīlak. MBh. 13, 17, 107 in *cañcarī* enthalten sein.

**ī* f. Bein. der Lakṣmī, Yudh. 7, 129 (in *subhairavāsīdaṃ: suṣṭhu bhairavā bhīmā asayo yeṣāṃ te subhairavāsayaḥ; teṣām īṃ lakṣmīṃ dadātīti subhairavāsīdaḥ ... evaṃbhūtaṃ taṃ tādṛśaṃ rākṣasam*).

īkṣ Pass. videri, scheinen, Jātakam. 28, 40. *īkṣita* so v. a. gutgeheißen, 31, 88. — Mit *samabhi* anblicken, ansehen, ebenda 3. — Mit *nirabhyava* durchsuchen, durchstöbern, Kāraṇḍ. 44, 1. — Mit *adhyupa* nicht beachten, vernachlässigen, Divyāvad. 25, 6; 127, 11; 185, 23; 571, 11. — Mit *pratyupa, pratyupekṣita* nicht beachtet, R. Gorr. 2, 6, 21 (zu trennen *vā pra*°). — Mit *samupa* auch: beobachten, Mṛcch. 59, 2. — Mit *upapari* untersuchen, erwägen, Divyāvad. 5, 13; 212, 9; 230, 19. — Mit *prati* °aufwarten, S I, 249, 5.

īkṣaka 2. f. *īkṣikā* Hinblick. *atisūkṣmekṣikā* so v. a. allzugroße Spitzfindigkeit, Gaṇar. 7, 430.

°*īkṣaṇavār* n. Träne, Śrīk. XII, 11.

°*īkṣaṇāmbhas* n. Träne, H 17, 82.

īkṣati (fingierte 3. Sg. Praes.) die Bedeutung der Wurzel *īkṣ*, Bādar. 1, 1, 5; 3, 13.

Īkṣāraṇyamāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

īkṣitar Zuschauer, MBh. 7, 25, 46.

īṃkāra Adj. den Laut *īṃ* hervorbringend, TS. 7, 1, 19, 1.

īṃkṛta Adj. der den Laut *īṃ* hervorgebracht hat, ebenda.

īṅkh mit *abhipra* erzittern, schimmern, Dharmaśarmābhy. 4, 19.

ījya MBh. 7, 9458 fehlerhaft für *īḍya*.

**īḍā* f. Preis, Lob, Yudh. 2, 40.

īdṛgavastha Adj. in solcher Lage sich befindend, Vṛṣabh. 55, b, 25.

īdṛśabhūta Adj. ein derartiger seiend, Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 4, 55.

[*īyakṣ*,] *iyakṣamāṇa* = *iyakṣamāṇa*, Maitr. S. 2, 10, 6.

[*īr*] *īrayati* °= *nyakkaroti*, H 43, 45 in °*śaśīra* = Rāhu.

īr mit *abhyud* Kaus. 3. entgegensprengen, Śiś. 1, 18. — Mit *prati* Kaus. lies aufsetzen. — Mit *vi, yádi ... víryeta* wenn ... zerfallen sollte, Maitr. S. 2, 1, 8 (9, 13. 14). Richtig wohl *śíryeta*. — Mit *sam* Kaus. 5. ertönen lassen, sprechen. *samīritaṃ vacaḥ* 98, 19.

īra Adj. treibend, jagend, Damayantīk. 201. [H 11, 45.]

īra m. °= *ripūṇāṃ kṣepa*, H 43, 289.

°*īraka* m. = *netar*, H 43, 53.

īraṇa *Adj. bewegend, H 43, 59. — n. °Bewegung, Kuṭṭ. 645.

īrapāda, eher *cerapāda* als ein Wort und als N. pr. eines Volkes zu fassen. *īrapāda* wird übrigens auch als asura gedeutet.

īrayitar N. agentis von *īr* aussprechen, erschallen lassen, H 47, 115 (*īrayitrī*).

°*īrasthiti* f. = *pālayana*, Śrīk. XXIII, 55 (Ko.).

īrin °werfend, H 43, 248 [in *bharerin* = *bhareṇerayanti parān kṣipanti ye*].

īrya 2. zu *īryāpatha* vgl. *airyāpathikī*.

īrṣ eifersüchtig sein (mit *Dativ), S I, 158, 4.

īlay, īláyati sich bewegen, TS. 6, 4, 2, 6. Vgl. Kaus. von *īr*. — Auch: von der Stelle bewegen, Āpast. Śr. 1, 16, 11.

**īlikā* eine Art Schwert, H 42, 38.

**īlī*, eine Art Schwert, H 41, 55; 43, 120. [Auch Haravijaya 43, 176. Vgl. Pāli *illī*? Kuhn's Beiträge 19; BB XXII, p. 290, Anm.; Transactions 9th Congress I, 472. 515. (Z.)]

īśaka m. = Śiva. Lok. so v. a. in Nordost, Agni-P. 43, 3.

īśagocara m. Śiva's Bereich, so v. a. Nordost, Agni-P. 43, 2; Hemādri 1, 125, 9; 2, a, 62, 15; 63, 17.

īśatva n. Nom. abstr. zu *īśa* 2., Hemādri 1, 823, 3.

°*Īśaśiśu* m. = Kumāra, H 43, 45.

Īśācala m. der Himavat, Gīt. 1, 47.

īśādhara s. *īṣādhara*.

°*īśānakoṇa* m. Nordosten, S I, 65, 11 (Ko.); II, 167, 8 v. u. (Ko.).

īśānadiś f. Nordost, Hemādri 1, 138, 1.

īśānahata Adj. Kauś. 36, 15 nach Dārila = *jvarahata*.

Īśāvāsyakhaṇḍana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

īśvara m. die Sonne, JA 8, 7, 205[1]). — *= *bodhisattva*, Mahāvy. 23. — 2. f) *δ*) *= Kāma, Kuṭṭ. 720. — 4. d) [*ī*] N. pr. einer Frau, Hem. Par. 13, 182.

īśvarakāraṇika m. Deïst, Jātakam. 23. [Y 22].

īśvarakāraṇin m. Deïst, Śaṃk. zu Bādar. 1, 1, 12.

īśvarakārin m. dass., Harṣac. 204, 7.

°*īśvaratattva* n. die Dasheit des Herrn, Praty. Hṛd. 7, 5. Im Kaśm. Śiv. das 33. der 36 tattvāni. [B.]

Īśvaradīkṣita m. N. pr. eines Autors, °*tīya* n. Titel seines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*īśvarabhaṭṭāraka* m. der hohe Herr, im Kaśm. Śiv. das Haupt der *mantreśvarās* (s. d.), Praty. Hṛd. 7, 7, [B.]

īśvarabhāva m. Oberherrschaft, Bhag. 18, 43.

°*Īśvaravarti* m. Eigenname, S I, 403, 4.

Īśvaraśataka n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 109.

°*Īśvaraśvaśura* m. = Himavat, S I, 319, 7.

Īśvarasukhavāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*īśvarādvayadarśana* n. der Monismus des Herrn (Śiva); Bez. des kaśm. Śivaïsmus, Praty. Hṛd. 22, 14. [B.]

īṣatkārya auch: leicht zu bewerkstelligen, R. ed. Bomb. 4, 54, 13.

**īṣatpramaya* vielleicht auch: leicht zu messen.

īṣatsaṃjña Adj. ein wenig Bewußtsein habend, R. Gorr. 2, 16, 33.

īṣatsvinna Adj. ein wenig gesotten, Paddh. zu Mān. Gṛhy. 2.

**Īṣādhara* m. N. pr. eines mythischen Berges, Mahāvy. 194 (*Īśādhara* und *Iṣādhāra*). °*rā* f. Divyāvad. 217, 14.

īṣīkā auch so v. a. Pfeil. °*bhūta* ganz von Pfeilen erfüllt, R. 2, 96, 46.

īhāvant Adj. strebsam, tapfer, Siś. 19, 33.

U

*u m. Bein. Śiva's, Yudh. 4, 83; H 43, 120?

uktá als Adj. und n. so betont.

uktabhāva Adj. dem Inhalt nach schon ausgedrückt, Komm. zu Hāla 683.

uktārtha Adj. dem Sinne nach schon ausgedrückt, Vāmana 2, 2, 11.

°uktidevī f. = Sarasvatī, Śrīk. I, 37; II, 33; III, 75; XXV, 135. 136.

uktipoṣa m. Pleonasmus, Ko. im Mālatīm. ed. Bomb. S. 2.

uktipratyuktikā f. Rede und Gegenrede, Mahāvīrac. 59, 11.

ukthabhāj Adj. zu Sprüchen berechtigt, Maitr. S. 4, 7, 1 (94, 10).

ukṣ mit *prati* besprengen, Āpast. Śr. 2, 8, 3.

ukṣatvá n. Nom. abstr. von *ukṣan* 1. a), Maitr. S. 2, 5, 4, 7.

ukṣan m. °eine Art nāyaka, E 168 (P).

ukṣavaśa m. Du. ein Stier und eine Geltkuh, TS. 2, 1, 4, 4.

ukṣāṇa m. = *ukṣan*, Stier, R. ed. Bomb. 2, 32, 39.

ukhacchíd vgl. Windisch in Festgr. 115.

*ukharvala zu streichen.

°ugrakara m. Sonne, Śrīk. VIII, 12 (Ko.).

ugrakarman Adj. von gewaltiger Tat, MBh. 8, 82, 4; 83, 32. — m. N. pr. eines Fürsten, MBh. 8, 5, 42.

ugragandhi und °n Adj. stinkend, Viṣṇus. 66, 5; 71, 11; 79, 5.

ugraghoṣa Adj. gewaltig klingend, MBh. 8, 82, 12.

°ugratviṣ stark leuchtend, S II, 310, 27.

ugradaṇḍa 2. f. ā N. pr. einer nāyikā der Devī, Hemādri 2, a, 85, 6.

ugrapūti Adj. sehr stinkend, Mālatīm. 78, 16.

Ugramaya m. ein best. Krankheitsdämon, Hariv. 9561.

°ugraraśmi m. Sonne, Śrīk. XX, 61.

ugraruṣ Adj. heftig zürnend, Kumāras. 4, 24.

ugrarūpa Adj. grausig aussehend, MBh. 8, 90, 46.

ugrarūpin Adj. von grausigem Aussehen, Hemādri 2, a, 100, 15.

ugravaṃśakara Adj. ein gewaltiges Geschlecht erzeugend, (Rudra-Śiva), Hemādri 1, 208, 3.

ugravīrya als Adj. von gewaltigem Mute, MBh. 8, 89, 2.

ugravega Adj. von gewaltiger Schnelligkeit, MBh. 9, 17, 9.

°uṅgalikā eine Art Knolle (Erklärung von *kanda*), S I, 405, 4 v. u. (Ko.).

°uc samavāye, H 43, 258 [*ucita* = *samaveta*].

uc mit *abhi, abhyucita* entsprechend, passend, R. Gorr. 1, 75, 12. — Mit *sam, samucita* 1. mit Gen. Megh. 93.

ucitakārin Adj. tuend was sich schickt. Nom. abstr. °*ritā* f. Pr. P. vor 136.

°ucitavedin Adj. wissend, was sich schickt, Yudh. 3, 38.

°ucitārambhin Adj. = *ucitaṃ kāryam ārabhate yaḥ*, Yudh. 4, 40.

Ucitopāyasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

uccakais auch: hoch. *uccakair āsanataḥ* vom hohen Sitze, Kir. 2, 57; stark, sehr, Kir. 4, 5; 14, 20; Dharmaśarmābhy. 9, 66. 71. — Mit *kar* erheben, Kir. 2, 40.

°uccakra Adj. = *udgataṃ cakraṃ jvālārūpaṃ sainyaṃ yasya*, Yudh. 3, 22.

uccakṣus Adj. mit nach oben gerichteten Augen, Daśak. (1925) 2, 125, 1.

uccakṣū mit *kṛ* bewirken, daß jemand (Akk.) hinaufsieht, Daśak. (1883) 168, 8.

uccagopura Adj. hochtorig, Kir. 5, 35.

uccataratā f. Übermaß, Naiṣ. 5, 104.

uccaṇḍa Adj. °high or °hanging down, Harṣac. 58, 11.

*uccatāla °lofty height, Vās. 102, 4.

uccanāsika Adj. hochnasig, Naiṣ. 2, 28.

uccaya 4. = *nīvī* Schurz, Deśīn. 1, 102; Kir. 8, 15. 51.

°uccayana n. Sammeln, Śrīk. VIII, 13.

°uccariṣṇu = *bhrājamāna*, Śrīk. XVIII, 39.

uccala Adj. hervorspringend, Hemādri 1, 2, 18.

°uccalana n. Hochheben, Tragen, S I, 101, 10 (Ko.); 284, 13 (Ko.) etc.

uccaṣaka n. (nach dem Komm.) ein geleerter oder stehen gebliebener Becher, Harṣac. (1936) 336, 14. = *apagatapānabhājana* Schol.

uccāṭanā Beseitigen, Śrīk. XV, 49.

uccāṭanīya Adj. zu verscheuchen, verscheucht werdend, Naiṣ. 3, 7.

°uccāṭīkaraṇa n. Erschüttern, Śuk. t. o. 19 [p. 32, 23].

uccāraprasrāvasthāna n. Abtritt, Abort, Kāraṇḍ. 46, 18.

°uccālana n. = *uddharaṇa*, S I, 89, 9 v. u. (Ko.); 432, 11 (Ko. = *pracyava*).

°uccikhaniṣu aufzuwühlen wünschend, S II, 203, 4.

uccicīṣā f. das Verlangen zu pflücken, Śiś. 7, 48; Dharmaśarmābhy. 12, 41.

uccitra Adj. mit erhabenen Verzierungen versehen, Mālatīm. (ed. Bomb.) 202, 4.

uccitraṇa n. das Ausschmücken, Ausstaffieren, Vikramāṅkac. 10, 9.

uccilinga n. °Granatapfel, S II, 198, 1.

°uccuṇṭana n. Austrinken, S I, 69, 6 (Ko.; *uñcuṇṭanam* gedruckt).

°ucculumpana n. Ausschöpfen, S I, 68, 6 [Text und Ko. haben *uñcu*°]; = *āghrāṇa*, Śrīk. XIV, 12.

°ucculumpyatā = *peyatvam*, Śrīk. XII, 35.

uccūlī Adv. mit *kṛ* in nach oben stehende Büschelchen verwandeln, Hem. Par. 2, 135.

uccaiḥpramodam Absol. unter lauten Freudenbezeugungen, Spr. 879.

uccairabhijana Adj. von hoher Abstammung, Mudrār. 131, 1 (194, 4).

°uccairikā eine best. Pflanze, E 823 (A).

uccairupāṃśutā f. leises und lautes Ertönen, Śāṅkh. Śr. 13, 1, 3.

uccairgati f. das Aufsteigen, Mahāvīrac. 127, 1.

uccairnyāya Adj. laut zu rezitieren, Śāṅkh. Śr. 1, 1, 28.

uccairmāna m. großer Hochmut, Naiṣ. 5, 47.

uccairvāda m. ein hochfahrendes Wort.

uccairvismaya m. großes Erstaunen, Naiṣ. 5, 2.

uccaiḥśravaḥ Adj. deaf, Vās. 73, 1.

uccaís, so zu betonen.

uccaistana Adj. hoch, Dharmaśarmābhy. 3, 22; 9, 80.

uccaiḥsvara Adj. (f. *ā*) eine laute Stimme habend, laut schreiend, Varāh. Bṛh. S. 89, 6.

Uccodarki und °*kī* f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**ucchaṅga* n. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 248. Vgl. *utsaṅga*.

ucchalana n. S I, 47, 8 v. u. (Ko.) als °Erklärung von *valgana* (Schwingen); 203, 12 v. u. (Ko.) °= *kuraṅgavṛtti*; 247, 7 v. u. (Ko.) = *ullāsa*; 467, 10 (Ko.); Deśīn. 6, 115 das Hervorbrechen.

ucchinnaka n. etwas als unbrauchbar Weggeworfenes, Komm. zu Nārada (a.) 1, 2, 36.

ucchiraska Adj. = *ucchiras*, Jātakam. 20, 20.

ucchilīndhra, *ucchilīṃdhra* s. *utsilindhra*.

°*ucchīrṣa* n. Kopfkissen, S II, 228, 7 v. u. (Ko.).

°*ucchīrṣīkṛta* zum Kopfkissen gemacht, S II, 40, 5 v. u. (Ko.).

úcchuṣma 1. TS. 1, 6, 2, 2. — f. *ā* eine best. Pflanze, Kauś. 40, 14.

°*ucchūnaka* n. eine Art Zahnmal, V 126; E 500 (K, R, A).

°*ucchūnatā* f. das Geschwollensein, Aufquellen (eines Samenkornes), Dhanika zu Daśar. II, 33[b] (S. 64, Z. 11/12).

ucchedana Adj. (f. *ī*) ausrottend, vertilgend, Jātakam. 17, 19.

ucchedavāda m. die Theorie, daß mit dem Tode alles aufhört, Jātakam. 23. °*vādin* m. ein Anhänger dieser Theorie, ebenda.

ucchopha m. = *ucchotha* Mālatīm. ed. Bomb. 173, 2.

°*ucchopana* (n.) = *spṛśa*, S I, 19, 10 (Ko.).

°*ucchoṣa* drying up, Harṣac. 55, 5.

°*ucchmaśru* Adj. bearded, Harṣac. 55, 1.

ucchrayakarman n. ein überschüssiges Werk (neben *vidhikarman* und *avidhikarman*), Ath. Paddh. zu Kauś. 1, 1.

ucchvasana n. das Schlaffwerden, Mālatīm. 35, 9 (88, 2).

ucchvāsa 2. auch: Atemzug. °*pañcaka* n. Hemādri 1, 221, 8; Zug beim Trinken: *ekocchvāsāt* mit einem Zuge (austrinken), MBh. 1, 128, 71.

**ujjaṅgikā* f. das Auflachen, Mahāvy. 263. Richtig wäre *ujjakṣikā*.

°*Ujjayantī* Name eines tīrtha, S I, 91, 9 v. u. (Ko.). Verbesserung der Herausgeber für *Ūrjayantā*.

ujjahistamba ist mit * zu versehen.

ujjāma (?) Rājat. 8, 147; Samayamātṛkā 2, 78; 8, 96. [Z.] An der letzten Stelle steht aber *ujjāsa*!

ujjigamiṣā f. das Verlangen zum Vorschein zu kommen, Kāvyāl. 37, a, 1.

ujjihīrṣā f. das Verlangen (jemand) aus einer Gefahr zu ziehen, MBh. 8, 67, 4.

ujjihīrṣu Adj. herauszuziehen —, zu retten wünschend, MBh. 8, 80, 1.

ujjṛmbha Adj. 2., aufgeblüht, Damayantīk. 84. [S I, 95, 4; Sūryaś. 39[a]. — °= *prasaraṇaśīla* (hervorbrechend, ausgehend), S I, 2, 7.

ujjṛmbhaṇa n. °= *svacchandapravṛtti*, Uttarar. III, 36[a].

ujjesá m. Sieg, AV. 4, 17, 1.

°*ujjvalatā* Helligkeit, S I, 251, 15 v. u. (Ko.).

ujjvalana n. das Aufflammen (bildlich), Sāṃkhyapr. 72, 12. 14.

Ujjvalā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1. — N. pr. einer Tochter des Gandharva Hāhā, Kathās. 43, 350.

ujjvalī Adv. 1. mit *kṛ* glänzend —, schmuck machen, Harṣac. 128, 5; 142, 22. — Mit *bhū* aufstrahlen, hell prangen, Harṣac. 159, 4.

°*ujjvalīkaraṇa* n. das Weißfärben, S I, 184, 11 (Ko.); 213, 13 v. u. (Ko.); 283, 13 (Ko.).

ujjh + °*apa*, aufgeben, H 20, 53.

uñch mit *nis* in *niruñchana*.

uñchadharman Adj. von Nachlese lebend, MBh. 3, 260, 21.

uñchabhuj Adj. Ähren genießend, Kāśīkh. 11, 19.

uṭajāṅgana n. auch Darpadalana III, 81. [*uṭṭaṅkana* n. °= *saṃpādana*, Śrīk. X, 44 (Ko.); der Text hat aber *samuṭṭaṅkana*!]

uṭṭīkita n. das Aufspringen, Aufhüpfen, Rājat. 8, 722 (*taṭṭīkita* gedr.).

uḍigalla (richtiger) und *uḍilla* Kloake, Lot. de la b. l. 384 f. Nach dem Pāli *oligallo* hätte man *oḍigalla* erwartet.

°*uḍugaṇāyitam* = *nakṣatragaṇavad ācaritam*, H 3, 52.

Uḍudaśāphala n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

uḍupa, vgl. *rathoḍupa* weiter unten.

**uḍupatha* m. Luftraum, H 14, 60; 30, 39.

uḍupabhṛt m. Bein. Śiva's, Caṇḍīś. 82.

°*uḍuvīthī* Luftraum, H 41, 41.

uḍḍamara Adj. = *uḍḍāmara* auch Śrīk. 18, 38.

uḍḍamarita °= *gṛhīta*, Śrīk. XXIV, 35.

°*uḍḍāpana* n. das Auffliegenmachen (= Verscheuchen), S I, 163, 12 (Ko.).

uḍḍāha m. Verunglimpfung, Hem. Par. 8, 405.

°*uḍḍiḍayiṣu* Adj. auffliegen wollend, H 49, 6.

uḍḍīna n. °eine Art Coitus, E 593 (D).

Uṇādinighaṇṭu m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*uṇḍūka* m. Menge, Śrīk. XXIV, 32.

uta °= *cumbita*, Yudh. 3, 105.

utka 1. Nom. abstr. °*tā*, Naiṣ. 1, 126.

2. *utka* Adj. dessen Wasser sich erhoben hat. Nom. abstr. °*tā* f. Naiṣ. 1, 126.

utkacakumudgaṇavant Adj. von einer Menge aufgeblühter Lotusse umgeben, Bhāg. P. 3, 23, 38.

°*utkaṭatā* = *udreka*, S II, 5, 11 v. u. (Ko.).

utkaṇṭaka Adj. horripilated, Harṣac. 26, 7; 146, 6.

utkaṇṭha °= angebunden, S I, 469, 2.

°*utkaṇṭhatā* Sehnsucht, S I, 158, 11 (Ko.).

utkaṇṭhitacittī Adv. mit *bhū* [im Herzen] von Sehnsucht nach einem geliebten Gegenstande ergriffen werden, Komm. zu Naiṣ. 1, 37.

°*utkaṃdharībhū* den Hals emporrecken, H 38, 49.

°*utkampikā* tremor, Harṣac. 83, 5.

°*utkaṃpitā* Abstr. zu *utkampin*, Erzittern, Daśar. IV, 16[b].

utkay(ati) sehnsüchtig machen, Śiś. 1, 59; Dharmaśarm. 3, 4. [H 5, 22.]

utkara °Adj. = *unmayūkha*, H 5, 141.

°*utkarṇatā* Abstr. zu *utkarṇa*, H 30, 14.

utkarṇatāla °Subst. m. H 40, 31.
°*utkarṇika* Adj. mit hochragender Samenkapsel, H 35, 30.
°*utkarṇita* = *ūrdhvīkṛta*, S I, 462, 6.
utkarṣa m. auch: das weit auseinander Tun. *pracalya caraṇotkarṣaiḥ*, R. ed. Bomb. 3, 56, 29. — Herausziehen (des Pfeiles aus dem Köcher), Kir. 16, 20.
utkarṣaṇa n. auch: das Hervorragen, Obenanstehen, R. ed. Bomb. 4, 24, 30.
°*utkarṣatā* = *udreka*, S I, 50, 9 (Ko.).
utkarṣatva n. = *utkarṣa* 2. a), Mahāvīrac. 34, 16.
utkarṣavant Adj. hervorhebend, steigernd, Kāvyād. 1, 76.
utkala °= *utkaṭa*, S I, 529, 3 (und 11 v. u. Ko.).
°*utkalakala* Adj. ein verworrenes Geschrei erhebend, H 39, 4.
utkalikā doppelsinnig Kād. (ed. Peterson) p. 123, 18. [Z.] — 4. Welle auch Śrīk. 9, 15. — °eine Art Coitus, E 578 (A). — °eine best. Art von literar. Komposition, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 2ª.
°*utkallola* Adj. mit hochgehenden Wogen, S I, 34, 6; 239, 5 v. u. (Ko.); 349, 6 v. u. (Ko.); 609, 9.
°*utkallolita* = *uttaraṅgita*, S II, 33, 14 v. u. (Ko.).
°*utkallolīkṛta* = *taraṅgita*, S I, 467, 12 (Ko.).
utkā °f. ein astrol. karaṇa, S I, 318, 8 v. u. (Ko.).
**utkārika* Mahāvy. 245, 1210.
-utkārin Adj. ausgrabend, einritzend, Vikramāṅkac. 7, 71.
°*utkālana* n. Schmelzen, S I, 65, 7 v. u. (Ko.).
utkāśa °heftiger Husten (?), Laṭ I, 21ª. — Im pw I, 220, Sp. 1 wohl *utkāśam* Adv. auswärts.
°*utkīlana* n. Herausziehen, Śuk. t. o. Einl. [p. 11, 26].
utkīlay(ati) öffnen (einen Brief), Daśak. (1883) 174, 12; zur Stadt (Akk.) hinausgehen, Divyāvad. 528, 9. Vgl. *indrakīla*.
utkīlita °hängen geblieben, S I, 120, 2.
utkuṭila Adj. nach oben schief, — verzogen, S. S. S. 117, 8.
**utkuṭukastha* kauernd, Mahāvy. 281, 75.
**utkuṭukikā* f. Instr. kauernd, Mahāvy. 263, 25 (*ukku*° gedruckt).
utkūjita n. = *utkūja*. Pl. Ṛtus. 6, 32.
utkūlanikūlá, so zu akzentuieren.
utkūlay(ati) über das Ufer treten lassen, Pārv. 610, 14.
°*utkṛti* f. Ausweiden, S II, 117, 15 (Ko.). L. °*utkṛtti*.
°*utkṛṣṭatā* = *utkarṣa*, S II, 226, 15 (Ko.).
**utkṛṣṭikā* Mahāvy. 263, 18. 84.
utketana n. eine erhobene Standarte, Dharmaśarmābhy. 9, 78.
°*utkesara* Adj. emporstehende Staubfäden habend, Daśāv. V, 27.
utkocin Adj. bestechlich, MBh. 7, 73, 32.
utkoṭa = *lamba* m. S I, 402, 7?
°*utkoṭagrāhaka* S II, 104, 12 (Ko.: Erklärung von *lañcāluñca*).
°*utkoṭatroṭana* S I, 437, 7 v. u. (Ko.: *lambālucāniśācaraḥ utkoṭatroṭane rākṣasaḥ*).
utkopa Adj. erzürnt, Alaṃkāras. 32, b.
°*utkopana* Adj. zornig, Śrīk. XXIV, 3.
utkoraka Adj. dessen Knospen hervorgebrochen sind, Hem. Par. 1, 241; Dharmaśarmābhy. 1, 17.
°*utkośa* aufgeblüht, S I, 461, 7.
utkośay(ati) aus der Scheide ziehen, Vet. (U.) 78, 15.
utkraṣṭar Nom. ag. in *bījotkraṣṭar*.
utkrānti f. °Entleerung? S I, 444, 10 (in *kośotkrānti*).
utkrāmuka s. *anut*° oben.
utkruṣṭa n. das Aufschreien.
°*utkṣība* = *atimatta*, S II, 6, 6.
utkṣepa m. auch: eine Art Dehnung (des Vokals), Komm. zu Tāṇḍya-Br. 5, 7, 4; 11, 5, 19.
utkṣepaṇīya Adj. mit *karman* und *n. mit Ergänzung von *karman*, eine Handlung, die eine zeitliche Ausschließung eines Mönches aus der Gemeinde nach sich zieht, Divyāvad. 329, 10; Mahāvy. 265.
°*utkṣepin* S II, 29, 4, hochhaltend?
utkhanana n. das Herausreißen, Kathās. 28, 39. — = *ullekhana* (Abkratzen), S I, 255, 12 (Ko.).
utkhānam Absol. ausgrabend, Lāṭy. 8, 2, 5.
uttaṃsay °wie einen Kranz auf das Haupt legen, Muk. 12, 4 v. u.; 23, 6. — *samuttaṃsita* = *uttaṃsita*, Dharmaśarmābhy. 4, 39.
°*uttaṃsīkṛta* used as an uttaṃsa, Harṣac. 154, 1.
uttanūruha Adj. mit aufgerichteten Härchen, Jātakam. 30, 25.
°*uttapti* f. = *prajvālana*, S I, 442, 3.
uttabdhi f. Befestigung, Maitr. S. 5, 3, 1.
uttamá, so zu betonen.
uttamagāya Adj. hoch gerühmt (Viṣṇu), Bhāg. P. 4, 12, 21.
Uttamacaritra m. N. pr. eines Fürsten, Uttamac. 3 ff.
°*uttamatama* (doppelte Superlativbildung), Kalāv. V, 43.
uttamatā f. Nom. abstr. zu *uttama* 1. b), Hemādri 1, 367, 2.
**uttamadyuti* Adj. überaus glanzvoll, Mahāvy. 22.
uttamapadin Adj. die höchste Stelle von (Gen.) bildelnd, — darstellend, Kap. S. 32, 9.
Uttamaślokacandrikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
uttambhana n. das Stützen, Fördern, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 95. — n. das °Hochheben, S I, 100, 5; 164, 1.
uttambhanī f. der beim Aufstemmen (des Wagens) zu sprechende Vers, Āpast. Gṛhy. 5, 19.
-uttambham Absol. in die Höhe hebend, Dharmaśarmābhy. 8, 23.
°*uttambhīkṛta* = *niścalīkṛta*, S I, 496, 7.
uttara Adj. °= *udgatavega*, H 43, 107.
uttarakrama m. Erwiderung, Refutation, Jātakam. 23.
Uttaragārgya, *Uttaracampū* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
uttaratantra, vgl. Anm. zu Kauś. 5, 5.
uttaratas °= *vat*, S I, 615, 1 (in dalottarataḥ = *pattravat*).
uttaradhāraya Adj. jemand (Dat.) eine Antwort schuldend, Naiṣ. 9, 3.
uttarapañcāla Adj. mit *rāṣṭra* n. das Reich der nördlichen Pañcāla (mit einer gesuchten Nebenbedeutung), Bhāg. P. 4, 25, 51.
Uttaraparicchedа m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
uttarapūrvaka Adj. nordöstlich, Hemādri 1, 301, 15.
Uttaraprāyaścitta n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Uttaramathurā* = *Gopācalasamīpamathurā*, S II, 137, 1; 297, 4.

**uttaramanuṣyadharmapralāpa* m. das Vorgeben, übermenschliche Kräfte zu besitzen, Mahāvy. 257.

**uttaramanuṣyadharmārocana* n. die einem noch nicht geweihten Mönche gemachte Mitteilung, daß man übermenschliche Kräfte besitze, Mahāvy. 261.

**Uttaramantrin* m. Pl. N. pr. eines mythischen Landes, Mahāvy. 154.

Uttararāghavīya n. und *Uttararāmāyaṇa* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

uttarala °= *utkaṭa*, S I, 47, 2; = *capala* oder °*mahāmadhyamaṇisahita*, S I, 369, 2; °= *utkarṣeṇa bhāsvara*, S I, 610, 3.

uttaralakṣman Adj. oben gezeichnet, Kap. S. 32, 8.

uttaralī mit *bhū* in eine hüpfende Bewegung geraten, Naiṣ. 3, 55.

uttarávatī f. Bez. einer best. Schichtung, Maitr. S. 3, 3, 2; 4, 8.

uttaravedimant Adj. eine uttaravedi habend, Komm. zu Āpast. Śr. 8, 1, 8.

Uttaraśrī f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau, Kāraṇḍ. 5, 18.

uttaras °Adj. = *ut udbhaṭaṃ taro vego yeṣām*, Yudh. 6, 37.

Uttarasaṃhitā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

uttarasākṣin m. ein indirekter Zeuge, einer der die Aussage eines wirklichen Zeugen gehört hat, Nārada (a.) 2, 1, 150.

Uttarasārasvādinī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

uttarāṃsa nach Nīlak. zu MBh. 1, 194, 10 = *jatru*.

uttarāṅga n. auch: das Querholz über den zwei Pfeilern einer Wage, Hemādri 1, 173, 4. 8. — Manm. II, 11[d] °= *uttaraṅga* *n. „Sturz einer Tür“?

Uttarātharvaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

uttarāparaśiras Adj. mit dem Kopfe nach Norden oder Westen, Viṣṇus. 70, 2.

uttarāyaṇa lies: Wintersolstitium.

uttarārdhapaścārdha m. Nordwest, Mān. Śr. 6, 2, 5.

uttarārdhápūrvārdha, lies: Nordost. Auch Mān. Śr. 1, 3, 2; 6, 2, 5; Gṛhy. 2, 2; Āpast. Gṛhy. 2, 6; 7, 12.

uttarāśāpati m. Bein. Kubera's, Hemādri 1, 769, 16.

uttarāśroṇi f. die linke Hinterbacke, Kāty. Śr. 17, 9, 16.

**uttaridhvajāgramaṇi* m. und *uttariparamāṇurajaḥpraveśa* m. Bez. zweier Zählmethoden, Mahāvy. 248.

uttarottarabhāva (°*bhava*?) Adj. wo immer einer über dem andern ist, Mahāvīrac. 84, 10.

uttarottaravaktar Nom. ag. jemand (Gen.) keine Antwort schuldig bleibend, MBh. 2, 5, 5.

uttarjanīka Adj. drohend, Vikramāṅkac. 1, 48.

uttarya in *candrottarya*.

°*uttāṇḍava* Adj. = *udbhaṭa*, Śrīk. XVI, 1.

uttāna S I, 200, 15 v. u. (Ko.) °= *capala* [der Text hat aber *uttāla*].

°*uttānaka* n. eine Art Coitus, E 566 (R). 574 (A).

°*uttānavedin* = *asthira*? S II, 80, 5.

**uttānaśaya* °m. ? S I, 232, 6 [muß hier Subst. sein! Ko.: *uttānaśayanam*].

°*uttānasaṃpuṭa* m. eine Art Coitus, V 138.

uttānita Adj. weit aufgesperrt (Mund), Kād. (1872) 75, 13.

uttānī mit *kar* auch *erklären, Mahāvy. 138.

uttāpana n. das Kasteien, Hemādri 2, a, 6, 10.

°*uttāyaka* = *asthira*, S II, 143, 5.

°*uttāyakatva* n. = *asthiratva*, S II, 143, 5.

1. *uttāra* 4. das Hinaufsteigen, Hem. Par. 12, 142.

2. *uttāra* °= *utkṛṣṭojjvala*, S I, 533, 5; 616, 6 (= *atyujjvala*).

uttāla 1. d) [ausgezeichnet, vorzüglich], Gīt. 1, 47. — Die im pw für die Bedeutungen a) und b) gegebenen Stellen sind identisch. [Z.]

uttāla Adj. °hohe Weinpalmen tragend, H 30, 61.

°*uttālana* n. Aufbauung, Auftürmung, Emporfrisierung (des Haares), Daśāv. V, 26.

°*uttālay* mit den Ohren klappen (vom Elefanten gesagt), S I, 482, 1 v. u. (Ko.). — = *kampayati* S I, 559, 1. — *uttālita* = *utsukīkṛta* S I, 46, 2; = auf und ab bewegt II, 51, 1/2; 209, 1. — °Mit *pra* S I, 546, 2 in heftige Bewegung setzen (*prottālayan* = *tvaritāni kurvan*); 581, 4 (*prottālita* = *pracuraśabda*).

°*uttālīkṛta* = (*palāyitum*) *utsukīkṛta*, S I, 562, 4.

°*uttālottālam* Adv. voller Unruhe, S II, 82, 11 (Ko.).

uttiṅga m. ein best. Insekt, Śīlāṅka 1, 379; Kalpas. 124.

uttīram Adv. auf dem Ufer, Kir. 7, 34.

°*utttuṅgay*(*ati*) hochheben, Muk. 31, 4.

uttuṅgita Adj. in die Höhe gehoben, Śiś. 11, 3.

uttuṅgī Adv. mit *kṛ* in die Höhe heben, Komm. zu Śiś. 11, 3.

°*uttuṇḍa* = *ūrdhvamukha*, S I, 70, 3. — Harṣac. 230, 4 rearing (of horses).

uttejaka Adj. anfeuernd. Nom. abstr. °*tā*, Sāṃkhyapr. 79, 7.

uttejana n. °Schleifen, S II, 203, 9 (Ko.).

uttejanā H 43, 41 (Ko.)? pw „Schleifen“. So Śiś. 3, 6.

uttrāsana n. das Erschrecken (trans.), Dhātup. 9, 15.

uttripada n. ein aufrecht stehender Dreifuß, Spr. 3660 v. l.

utthápattra Adj. Maitr. S. 3, 3, 8 (40, 16. 17).

°*utthā* = *utthāna*, S II, 86, 9 (3 v. u. Ko.).

utthāpaka m. °= *utkṛṣṭaḥ sthāpakaḥ sūtradhāraprāyaḥ*, H 40, 38. — °n. = *ūrdhvakhuratvam*, H 40, 38.

utthāpana 2. Bez. bestimmter zum Aufstehen veranlassender Verse, JAOS 11, 380. Statt dessen *utthāpinī*, Śāṅkh. Śr. 16, 13, 13.

utthāpanīya n. etwa: ein Mittel, auf die Beine zu bringen, Maitr. S. 1, 10, 14.

utthāpitotpreḳṣā f. eine Art Gleichnis, Ko. zu Naiṣ. 1, 80.

utthāpinī s. unter *utthāpana*.

utthāyin 4. aufstehend, sich empörend, in *sahotthāyin*.

°*utthiti* f. = *samucchraya*, S I, 204, 8 v. u. (Ko.).

°*utthībhavana* n. Aufstehen vor jemand, S I, 430, 7 v. u. (Ko.).

utpakva Adj. geschwollen, Mālatīm. (ed. Bomb.) 175, 1.

utpakṣa Adj. mit ausgebreiteten Flügeln, Hem. Par. 2, 212.

utpata Vogel, vgl. Mahāvy. 213, 89 v. l. [Z.]

utpatiṣṇu im Begriff stehend herauszufliegen, Dharmaśarm. 14, 16.

utpattra Adj. schon belaubt, Jātakam. 22, 8.

utpatha °unwegsam, S I, 116, 2.

utpathay vom rechten Wege abbringen, Damayantīk. 276.

utparyāṇita Adj. abgesattelt, Hem. Par. 12, 142.

utpala °= *bakula*, S I, 323, 15 (Ko.). — °a sort of fish of uncertain identification, Vās. 134, 3. — *fleshless, Vās. 42, 4.

°*utpalacakṣus* f., eine Lotusäugige, H 24, 37.

°*utpaladala* n. eine Art Nägelmal, E 491 (R).

°*utpaladṛś* f., eine Lotusäugige, H 19, 60; 27, 103. 107; Śrīk. XIV, 55; Śṛṅgbh. 46^{b}.

utpalapattra Raghuv. 6, 42. Fort mit dem Sternchen! [Z.]

utpalapattraka n. °eine Art Nägelmal, V 117. 121.

°*utpalapattrikā* eine Art Schlag, Y 153.

°*utpalalocanā* f. eine Lotusäugige, H 26, 84.

°*utpalāśa* Adj. with outstanding leaves, Harṣac. 73, 3.

utpallava Adj. mit aufsprießenden Schößlingen, Caṇḍak. 53, 1,

utpávana 2. Śat. Br. 1, 3, 1, 12 vielleicht = *udāna* nach Eggeling.

utpaśya Hem. Par. 1, 407.

utpāṭa auch: das Abgeschnittenwerden, Hem. Par. 2, 141.

°*utpāṇḍurita*, ganz weiß gefärbt, S II, 248, 21.

utpāṇḍūtpāṇḍuka Adj. ganz bleich geworden, Divyāvad. 334, 1; 463, 8.

utpātika Adj. (f. *ī*) übernatürlich, Hem. Par. 8, 52 (*bhāṣā*). Wohl fehlerhaft für *autpātika*.

utpātin Adj. auffliegend, Naiṣ. 1, 126.

utpādaka m. *= *śarabha*, Harṣac. śl. 5.

utpālikā f. Damm, Deich, Dharmaśarmābhy. 1, 47.

**utpiñjala* in *anutpiñjala* (s. d.).

utpiñjalaka Adj. wobei es drunter und drüber geht (Kampf), MBh. 7, 25, 21; Hariv. 13554.

utpitsu Adj. 1. auch H 41, 42.

°*utpipādayiṣu* = *utpādayitum icchat*, S I, 410, 2.

°*utpipāsa* Adj. = *darśanalaṃpaṭa*, Śrīk. XIII, 43.

utpīḍa m. 2. auch Śrīk. 12, 62 (in *nayanajalotpīḍa* = *bāṣpabhara*).

utpuṃsana n. das Abwischen, Wegwischen, Entfernen, Zach. Beitr.; Alaṃkārar. 21^{b}; Śrīk. 8, 12 (Ko.); 25, 120 (in °*prathotpuṃsanam* = *bādhanam*. — Maṅkha 487; Komm. zu Haravijaya 14, 6; 16, 9. [Z.]

utpuṃsay ist richtig; vgl. ZDMG 32, 99 und Zach. Beitr. *utpuṃsita* Subhāṣitāv. 883; Alaṃkārar. 22^{a}. Vgl. 2. *puṃs*. — Mit *samud* in *samutpuṃsana*.

utpupluṣā f. das Auffliegenwollen, Hem. Par. 12, 382. Metrisch und grammatisch richtig wäre *utpuplūṣā*.

útpṛṣṭi Adj. mit hervorstehenden Rippen, Maitr. S. 4, 2, 14 (38, 9).

utpeṣa m. das Zermalmen, Caṇḍiś. 20.

°*utpeṣṭar* m. Zermalmer, Rasas. 4^{d}.

°*utprakāśa* Adj. = *utkṛṣṭatejas*, S I, 75, 11.

°*utprabodha* m. = *ujjīvana*, S I, 546, 7.

utpravāla Adj. °= *utyatavidruma*, H 30, 60.

°*utpravāha* = *ūrdhvapravāhaṃ sat*, S II, 199, 3.

utprekṣākṣepa m. eine best. rhetorische Figur, Komm. zu Vāsav. 126.

utplava m. das Auffliegen, Naiṣ. 1, 125.

utplavana n. °Herausgehen, H 28, 44.

°*utpluti* f. Sprung, H 41, 53.

utphāla °= *ūrdhvagamana*, Śrīk. VII, 63. 64.

°*utphālana* n. Galopp, S I, 311, 8 v. u. (Ko.).

°*utphullaka* n. quidam coeundi modus, H 6, 19 (Ko.); 27, 48 (Ko.); V 136; Y 76; E 555 (K). 566 (R).

utphullatanūruhī Adv. mit *kṛ* bewirken, daß bei jemand die Härchen (Federn) sich erheben, Naiṣ. 2, 2.

°*utphullana* n. Aufblühen, S I, 24, 8 (Ko.); II, 3, 12 (Ko.).

°*utphullin* zum Blühen bringend, S I, 576, 7.

°*utripiṭi* m. mulberry tree, Pūrṇabh. 101, 15 [s. Hertel, WZKM XX, 402 f.].

°*utsaṃkhya* Adj. zahllos? H 50, 47.

utsaṅga 2. *m. Mahāvy. 249. — °the roof of a house, Pūrṇabh. 148, 15.

°*utsaṅgādhikaraṇa* n. = *vaikakṣaka*, S II, 41, 6.

utsaṅgita Adj. beigemischt, Śiś. 3, 79; im Schoße gehalten, Dharmaśarmābhy. 10, 35; 14, 75.

utsatā °Abstr., H 43, 29.

utsada Adj. hervorragend, vorzüglich; m. Hervorragung, Vorzug, Mahāvy. 17. 18, 29; Divyāvad. 620, 13; 621, 1; 646, 16.

**utsadana* n. das Einreiben, Mahāvy. 245, 379. Richtig wäre *utsādana*; vgl. *ucchādana*.

utsadanadharmaka Adj. zum Wegräumen bestimmt (ein Mahl), Divyāvad. 307, 23. 27. Richtig wäre *utsādana*°.

utsarga m. S I, 435, 6 °= *paryaṭana*?

utsargam Absol. alles im Stich lassend, so v. a. unverzüglich, Śāṅkh. Br. 8, 2.

°*utsarjanaka* n. ein Werkzeug zum Fortschaffen, S I, 254, 8 v. u. (Ko.).

utsava 2. *putrotsava* so v. a. Geburt eines Sohnes, Paribh. 122.

°*utsavin* Adj. = *mahotsavayukta*, Yudh. 5, 58.

utsahanā (lies *utsāhanā*) f. Aufmunterung, Divyāvad. 490, 5.

utsādanīya Adj. zunichte zu machen, Kathās. 46, 8.

°*utsāra* (m.) Vertreibung = Vernichtung? S II, 308, 19.

**utsāraka* m. Türsteher, Harṣac. 223, 13.

utsāraṇa n. das Vertreiben, Caṇḍiś. 19. — Wegschaffen von °Mist, S I, 254, 5.

utsārin Adj. sich ausdehnend —, sich richtend auf, Gīt. 2, 19.

°*utsāhatā* Entschlossenheit, S I, 377, 11 (Ko.).

°*utsilindhra* Adj. (so zu lesen statt *ucchilīndhra*), on which the flowers of the plantain-tree are produced or have appeared, Meghadūta 12. Vgl. Hultzsch in seiner Ausgabe p. 76, Anm.

utsuka 1. e) °*kam* Adv. so v. a. angelegentlich, Hem. Par. 1, 398.
°*utsukotsukam* Adv. voller Sehnsucht, S II, 82, 4.
utsūtra Adj. was nicht im Sūtra steht, Mahābh. (K.) 12, 27. — Auch: vom Faden abgelöst (Perlen), Śiś. 8, 53. Vgl. oben *anutsūtrapadanyāsa*.
°*utsūrpa* S II, 304, 7?
utsṛjya Adj. auszusetzen, nicht zu feiern, Tāṇḍya-Br. 5, 10, 4.
utsṛ́jya, so zu akzentuieren nach TS. 7, 5, 7, 1.
utsṛṣṭaloman Adj. das Abschneiden der Haare einstellend, Gaut. 16, 3.
°*utsekita*, zum Übermaß gesteigert, S II, 250, 16.
utsekin Adj. sich überhebend, Mudrār. 31, 7.
utsecana n. s. *udakotsecana* weiter unten.
°*utsedhavant* Höhe oder Dicke besitzend, H 48, 124.
°*utsedhin* Adj. hochragend, Padyacūḍāmaṇi I, 7[a].
**utsrāvin* Adj. entspringend, Sāy. zu ṚV. 5, 85, 2.
utsrotas Adj. hinaufstrebend (Pflanzen), Bhāg. P. 3, 10, 18.
°*utsvapna* Subst. im Schlafe gesprochenes Wort, Zitat zu Daśar. IV, 60 (S. 130, Z. 6): *ity utsvapnaparamparāsu śayane śrutvā vacaḥ Śārṅgiṇaḥ*.
°*utsvapnatā* das Reden im Schlafe, Daśar. IV, 23[b].
utsvedana n. das Wässern, Śīlāṅka 2, 61.
°*udaṃsa* Adj. mit hohen Schultern, Yudh. 1, 86; 5, 20. 104.
udakakamaṇḍalu m. = *udakamaṇḍula*, Hemādri 2, a, 79, 9.
udakakṛcchra m. eine best. Kasteiung, Viṣṇus. 46, 14.
udakakṛtya n. eine mit Wasser zu vollziehende Handlung, Āpast. Śr. 15, 2, 9.
**udakagāha* lies: m. das sich in's Wasser Tauchen.
°*udakatara* Adj. möglichst wasserreich, Mgs. II, 11, 6.
°*udakadvipa* m. = *jalahastin*, S II, 209, 2/3.
udakapātra n. = *udapātra* 1. a), Hemādri 2, a, 77, 5.
udakapūrva 1. °*m* Adv. Hemādri 1, 820, 2.
udakapeya n. Wassertrunk, Śāṅkh. Br. 12, 6.
udakamaṇi m. Wassertopf, Divyāv. 27.
udakarakṣikā f. eine best. Pflanze, Kauś. 30, 16.
Udakaśānti f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
udakāṃsya n. ein Messinggefäß mit Wasser, Mān. Śr. 4, 7; Gṛhy. 1, 8; 2, 7. 11.
udakotsecana n. Wasserlibation, Gobh. 3, 3, 12.
°*udakodara* m. Wassersucht, S I, 83, 1.
udakkūla Gobh. 4, 5, 16 fehlerhaft für *udaktūla*.
udaktūla Adj. mit dem Büschel nach Norden gerichtet (Gras).
udakprasravaṇa Adj. nach Norden einen Abfluß habend, Kauś. 72. Vgl. *udakprasravaṇānvita*.
udakprasravaṇānvita Adj. (f. *ā*) mit einer Neigung nach Norden versehen, MBh. 1, 134, 9.
udakya = *udaśyāmāka*, Kauś. 22, 10.
udakśiras Adj. mit dem Kopfe nach Norden, Gobh. 2, 8, 2.
udaksamāsa Adj. mit der Verknüpfung im Norden, Lāṭy. 2, 6, 4.
udagapavarga Adj. im Norden abschließend, Āpast. Śr. 14, 5, 19.
udagāha m. = *udakagāha*, Śiś. 8, 45. [H 17, 3.]
udagra *hoch erfreut, Mahāvy. 145.
°*udagratā* = *unnatatā*, S I, 297, 2.
udagvaṃśa Adj. dessen Tragbalken nach Norden gerichtet sind, Kāty. Śr. 4, 7, 9.
udaṅīṣa (!) Adj. mit der Deichsel nach Norden, Āpast. im Komm. zu Kāty. Śr. 7, 9, 25.
udaṅka 3. f. *ī* Schöpfgefäß, Mān. Śr. 1, 1, 2.
udaṅkya ist Kauś. 56, 13 Bein. des Dämons Śūlvāṇa.
udacana m. = *udañcana* 1., Āpast. Śr. 12, 13, 2; Komm. zu 12, 5. 11.
udañc 1. Adj. füge „schwach *udīc*“ hinzu. In der Bed. nördlich Daśak. 85, 7.
°*udañca* m. = *utkarṣa*, S I, 444, 3. = *pradurbhāva*, S I, 578, 8.
udañcana [nach dem Ko. *n.] °Kokosnuß, S I, 122, 2; II, 42, 9. — n. °= *prakaṭana*, Kuval. I, 167.
°*udañcin* Adj. = *ūrdhvacārin*, Śrīk. VII, 61.
°*udañjara* n. Wasserfaß, Kauṭ. 166, 14, nach Shama Sastri gleichbedeutend mit *aliñjaru* (*aliñjara*).
údañji Adj. aufgerichtet und schlüpfrig (Penis), TS. 7, 4, 19, 1.
udadhāna 2. Āpast. Gṛhy. 17, 9. *udadhānāyatana* n. der Platz für die Wasserbehälter, 17, 8.
udadhinemi Adj. meerumgrenzt, Ragh. 9, 10.
udapurá n. Wasserbehälter, TS. 4, 4, 5, 1.
udapurā́ f. Bez. eines best. Backsteins, Maitr. S. 2, 8, 14.
**udabhāra* m. °Wassermenge = Teich, Rasas. 10, 2.
Udayagiri m. °Name eines Elefanten, S I, 291, 5; 335, 9 v. u. (Ko.).
udayana 1. c) °*tas* am Ende, Tāṇḍya-Br. 13, 12, 1.
udayavyayin Adj. steigend und fallend (in übertragener Bed.), Spr. 5644.
°*udayasānumant* m. Aufgangsberg, H 42, 8.
udayin Adj. 1. herauskommend, hervorbrechend, Mālatīm. 79, 4; 91, 8. — 2. siegreich, Śiś. 19, 120.
udara n. °Ellbogen, H 43, 278.
udaratāḍam Absol. sich auf den Bauch schlagend, Spr. 5994.
°*udaradāsa* m. ein geborener Sklave, Kauṭ. 181, 13; 182, 17 (= Nārada's *gṛhe jāta*).
udarabhedin Adj. Öffnung des Leibes bewirkend.
udaraṃbhara, Nom. abstr. °*tā* f., Bhāg. P. 12, 2, 6.
°*udarasattva* m. Leibesfrucht, S II, 199, 9 (Ko.).
udarastha auch Adj. im Mutterleibe befindlich, MBh. 3, 132, 11.
udarasthita Adj. = *udarastha* im Mutterleibe befindlich, Hem. Par. 2, 372.
udarka Adj. °= *uditārka*, H 12, 42; 29, 19.
udavajra Kauś. 38, 2.

udavasita Haus, Haravijaya 29, 51; V 313, 9. [Z.]
udaśarāvá Maitr. S. 4, 2, 3 (24, 8).
udaśvít Maitr. S. 2, 1, 6 (7, 17).
udasana auch: das Lösen (von Stricken), Āpast. Śr. 14, 7, 5.
°*udasu* Adj. entseelt (= *vigataprāṇa*), Yudh. 7, 20.
udasra Adj. Tränen vergießend, Naiṣ. 8, 34.
udājá lies: Auswahl, das Praecipuum (aus erbeutetem Vieh) und vgl. noch Maitr. S. 4, 3, 1 (40, 16). 2 (41, 15); 6, 8 (91, 17); Festgr. 25.
udānabhṛ́t f. Bez. bestimmter Backsteine, Śat. Br. 8, 1, 3, 6. 7.
°*udānta* Adj. = *uccair atiśayena āntā rugṇā pīḍitā*, Yudh. 6, 104.
Udāpu m. N. pr. eines Mannes, Hariv. 1812. v. l. *Udāpi*.
Udāyin m. N. pr. eines Sohnes des Kūṇika, Hem. Par. 6, 22.
udāyuvana in *darvyudāyuvana*.
1. *udāra* Adj. recht groß, Jātakam. 28.
udāracaritra Adj. = *udāracarita* 1. Kautukar.
udāracitta Adj. edelmütig, Kautukar.
udāracetas Adj. hochherzig, Kir. 3, 10.
°*udārava* Adj. laut klingend, H 46, 3.
udāsa an der angeführten Stelle ein hinausgezogener Ton.
°*udāsana* n. das Unbeteiligtsein, Śrīk. XVII, 20.
udāsitar Nom. ag. = *udāsīna* 1., Śiś. 1, 33.
°*udāsīnībhū* become indifferent, Harṣac. 276, 14.
udāsthita 1. *Zach. Beitr.
°*udāhara* m. = *kathā*, S I, 612, 8 v. u. (Ko.; im Texte 620, 13 steht aber **udāhāra*!).
udāharaṇa n. Übertreibung °als dramatisches Element, Daśar. I, 37[a].
udāharaṇī Adv. mit *kṛ* als Beispiel wählen, Komm. zu Gaṇar. 7, 430.
udāhṛti f. Übertreibung °als dramatisches Element, Daśar. I, 39[a].
udiṅgana n. das Schwingen, Komm. zu Kāty. Śr. 2, 3, 35.
udita n. das Gesprochene, Rede, Wort.
uditādhāna n. das Anlegen des Feuers nach Sonnenaufgang, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 13, 2.
uditānudita Adj. halb aufgegangen (Sonne), Āpast. Śr. 15, 18, 13.
uditvara außergewöhnlich, auch Śuk. t. o. 51 (= p. 58, 5). — Auch: aufgegangen, Naiṣ. 4, 38.
°*udīkṣaṇa* n. das Anblicken, S I, 35, 8 (Ko.).
udīcīnapāda Adj. mit den Füßen nach Norden, Āpast. Śr. 7, 16, 5.
udubrahmīya n. Bez. des Liedes ṚV. 7, 23, Śāṅkh. Br. 29, 6; Śr. 18, 19, 20; 20, 6.
udumbara auch so v. a. ein Zahnstocher aus udumbara-Holz, Āpast. Gṛhy. 12, 6.
udumbaraparṇī, lies Caraka und *polyandrum*.
udūrmi Adj. mit hochgehenden Wogen, Hem. Par. 1, 324.
údetos mit *purā* Maitr. S. 1, 6, 10. — *purā sūryasyodetoḥ* Kap. S. 6, 8.
udgata °Subst. n. eine Gangart des Pferdes, H 40, 39 (Ko.).
°*udgatvara* Adj. aufgehend = sich ausstreckend, Śrīk. XXII, 55.
udgama m. °Blüte, S II, 201, 3.
udgamadoṣa m. ein best. Vergehen, Kalpas. 123.
°*udgamanaka* n. rising, Harṣac. 267, 11.
udgamanīya auch Adj. Harṣac. 142, 3 (°*ye dukūle*).
°*udgaraṇa* n. Ausspeien, Śṛṅgārasarv. 51[a].
°*udgarva* frei von Stolz, S I, 129, 1.
°*udgavita* S II, 348, 23?
udgāna n. als Erklärung von *udgītha* 1., Komm. zu Āpast. Śr. 5, 16, 8.
udgāra m. 1. *purāvṛttodgārās* so v. a. das Erzählen alter Begebenheiten, Mālatīm. 42, 12 (ed. Bomb. 100, 7). — Außerung, Expektoration, Jātakam. 3, 8. — °Das vom Elefanten ausgespritzte Wasser, S I, 295, 10 (Ko.). — °= *vikāsa* (Aufblühen), Śrīk. XXIV, 30.
°*udgāla* m. Ausspeien, S I, 115, 12 (Ko.); 120, 3; 434, 1 (= Genießen von Ausgespieenem?).
°*udgītaka* loud-voiced person, Harṣac. 152, 9.
°*udgīthavid* m. Kenner des heiligen Gesanges = *brahmavid*, Uttarar. II, 3[b].
udgīhita? S I, 348, 1 v. u. (Ko.).
**udguṇṭhikā* f. Instr. mit verschleiertem Gesicht, Mahāvy. 263, 17. Richtig wäre *avagu*°.
**udguraṇa* und **udgūraṇa* n. das Drohen mit der Hand, Mahāvy. 261, 53.
udgūrayitar Nom. ag. mit Tätlichkeiten drohend, Viṣṇus. 5, 60.
udgūrṇa n. das Erheben (einer Waffe), das Drohen (mit e. W.), Yājñ. 2, 215.
udgūhana n. das Durchstecken, Durchschlingen, Komm. zu Kāty. Śr. 2, 7, 2.
udgoraṇa n. = *udgūrṇa*, Mit. zu Yājñ. 2, 215.
udgrāhaṇikā °eingetriebene Schuld, Śuk. t. s. 157, 8; 159, 3.
udgrahītavya Adj. ausfindig zu machen, zu ergründen, Vajracch. 23, 15.
udgrāhiṇikā (*udgrāhaṇikā*?) das Geldempfangen für ..., Campaka 278.
°*udgrīvaṇa* n. Recken des Halses, Rasas. 9[b].
°*udgrīvay*(*ati*) den Hals in die Höhe strecken lassen, Laṭ. II, 15[a].
udgrīvikā f. das Aufrichten des Halses, Vāsav. 46, 3. [Rasas. 19, Z. 7 v. u.]
udghaṭaka Adj. klug, Divyāvad. 26, 14. *udghaṭṭaka* 58, 20; 100, 6.
°*udghaṭṭita* n. eine Art Coitus, E 593. 598 (D).
udghāṭa B. ed. Bomb. 3, 75, 20 nach dem Komm. = *samūha*.
udghāta m. °Austilgung, Kuṭṭ. 443.
udghātikā f. in *vāsodghā*° Nachtquartier, Divyāvad. 173, 20.
udghātyaka °n., Dhanika zu Daśar. III, 14[a] (S. 82, Z. 13).
udghuṣṭa n. Geräusch, Getön.
udghṛṣṭa n. ein best. Fehler der Aussprache.
°*udghṛṣṭaka* n. eine Art Umarmung, V 97. 98; Y 217; E 431 (K). 435 (K). 436 (R).
**uddaṇḍapāla* m. a sort of fish of uncertain identification, Vās. 99, 3.
uddaṇḍay etwa aufmuntern, ermahnen, Damayantīk. 240.
°*uddaṇḍā* Heftigkeit, S II, 20, 6.
uddarpa Adj. hochmütig, Mahāvīrac. 94, 5.
°*uddala* Adj. aufgeblättert, entfaltet, erblüht, Kuṭṭ. 659.
°*uddaśana* n. S II, 351, 1?

uddāna 1. g) Inhaltsangabe, Jātakam. 10, 20.
uddālana n. S II, 243, 6 v. u. (Ko.) °= *apahāra*, in *kīrtir eva kuladhanaṃ tasya apahāre uddālane.*
uddāha m. Brand, Hitze, Mālatīm. (ed. Bomb.) 86, 10.
°*uddīkṣā* Weiheabschluß, Mgs. I, 23, 4. 13. 19.
uddīpana n. °t. t. aus der hastiśikṣā, S I, 495, 6.
°*uddīpin* Adj. entflammend, H 21, 22.
°*uddīpīkriyamāṇa* = *saṃdhukṣyamāṇa*, S II, 20, 9 v. u. (Ko.).
°*uddīpībhū* flammen, S I, 618, 2 v. u. (Ko.).
uddīpti °Adj. aufstrahlend, H 40, 23.
°*uddīrgha* sehr lang? S II, 356, 15.
uddeha m. Ameisenhaufen, AV. Paipp. 9, 2, 4, 7.
°*uddaiva* jenseits (der Macht) des Schicksals stehend, H 43, 318.
uddyota °n. = *tejas*, S I, 157, 14 v. u. (Ko.).
Uddyota 2. d) Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
Uddyotakara m. N. pr. eines Autors, Vāsav. 235, 3; M. Müller, Ren. 290.
°*uddhatarasa* m. = *raudrarasa*, Yudh. 8, 59.
°*Uddhatāṅkuśa* m. Name eines Elefantenlenkers, S I, 290, 2 etc. — Name eines Elefanten, S I, 495, 2.
uddhati f. auch: Erhebung, das Hochstehen, und: Aufgeblasenheit, Śiś. 12, 56; 16, 72.
uddhartavai Dat. Inf. zu 1. *har* mit *ud*, Āpast. Śr. 6, 31, 1; Śāṅkh. Br. 4, 14.
uddharṣa m. *Fest, S I, 461, 11 (Ko.).
uddhava m. Pl. = *auddhava* 1., Mān. Śr. 1, 1, 2. Vielleicht fehlerhaft. — *Freude, S I, 468, 8 [Lesart fraglich!]. — Auch Erregung, elatus animus, Jātakam. 21. 22. Aufgeblasenheit, Überhebung, Hochmut, Jātakam. 10, 18; 11, 3. *darpoddhava* (21, 10; 22, 96; 30, 3) und *avalepoddhava* (33, 4) dasselbe.
uddhāna, Adj. etwa: übergehend vor Freude (Augen).
**uddhāna* 2. n. b) Ofen, S II, 227, 4.
°*uddhāman* Adj. = *udbhaṭaṃ dhāma yasya*, Yudh. 2, 1.
uddhāra °Adj. = *udbhaṭa*, Yudh. 7, 24.
uddhura 4. Dharmaśarmābhy. 5, 59.
°*uddhuṣita* horripilated, Pūrṇabh. 94, 12; 215, 22.
uddhūta 1. Adj. s. unter 1. *dhū* mit *ud.* — 2. n. das Tosen (des Meeres), MBh. 1, 185, 15.
uddhūtatva n. das Aufwirbeln (von Staub), MBh. 7, 187, 32.
uddhūti f. das Schütteln, Schwingen, Mālatīm. (ed. Bomb.) 182, 1. [Sūryaś. 8b.]
uddhūlana n. das Abreiben, Salben, Damayantīk. 96. 157.
°*uddhūlanā* = *uddhūlana* n., H 9, 37.
uddhūlay °wie Staub hochwerfen, S I, 30, 8 (Ko.).
**uddhṛtakaṭhina* n. Mahāvy. 281, 204 = *Pāli kaṭhinoddhāra, kaṭhinobbhāra.*
udbarhis Adj. mit einer Streu darauf, Maitr. S. 2, 2, 3.
udbudbuda Adj. hervorsprudelnd, Mahāvīrac. I, 39d.
°*udbha* S I, 361, 2 v. u. (Ko.; *udbhas tiṣṭhati* = *samāste*); 487, 7 (Ko.); II, 105, 3 (= *ūrdhvasthita*).
°*udbhatā* aufrechte Haltung, S II, 114, 3.
°*udbharībhū* = *adhikatāṃ prāp*, H 18, 52.
udbhavakośaka n. Uterus, Mārk. P. 11, 5.
udbhāvana Adj. hervorrufend, erregend, Jātakam. 31, 3; n. rühmliches Hervorheben, 3. — 3. Entfaltung, Manifestation. *guṇo*° Kāraṇḍ. 24, 10. °*nā* f. dass., 14, 17. 20; 18, 10; 24, 13; 48, 17. — Verkünden, Mitteilen, Naiṣ. 9, 19. — n. °Bewirkung, Śuk. t. o. 27 [p. 39, 5].
°*udbhāsana* n. Aufleuchten, S I, 97, 6 v. u. (Ko.).
udbhija (metrisch) Vāyu-P. 1, 3, 20.
udbhida 3. a) *m. Mahāvy. 195.
°*udbhī* + *kṛ* aufrichten, anstecken, S I, 415, 3 u. 1 v. u. (Ko.).
°*udbhugnaka* n. eine Art Coitus, E 575 (A).
udbhuja Adj. (f. *ā*) mit erhobenen Händen, Dharmaśarmābhy. 12, 42.
udbhūtatva n. das zu mehr Gewordensein, Maitryup. 5, 2.
Udbhūtarūpakāraṇatāvāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
udbhūtasparśavant Adj. fühlbar, Bhāṣāp. 55.
°*udbhūṣṇu* Adj. = *balavat*, Śrīk. VI, 33; XVIII, 25. 46.
udbheda m. S I, 574, 2 v. u. (Ko.) *Sproß; °= *mañjarī* I, 105, 5.
°*udbhrānta* n. eine Art Kuß, V 107. — °Aufregung, Wut, Daśar. II, 56b (Haas übersetzt mit „frenzy").
údman n. das Wogen, Fluten, VS. 13, 53; Maitr. S. 2, 7, 16. 18; 8, 14.
udyatahoma m. die nach dem Erheben des Feuers stattfindende Spende, Āpast. Śr. 7, 6, 5; 8, 6, 1.
udyamana n. °= *kheṭaka* (Schild), Śrīk. XXIII, 31 (Ko.).
°*udyamanapaṭṭa* m. Lederschild, Śrīk. XXII, 40.
udyámam Akk. Inf. aufheben (*náśaknot*), Maitr. S. 2, 4, 3 (40, 15).
Udyāpanavidhāna n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
udyāpanikā f. Heimkehr von einer Reise, Hem. Par. 4, 10.
udyāma m. °Fest, S II, 158, 4.
udyāva m. °Fest, S I, 94, 5; 227, 6; 286, 8; 297, 2; 261, 3; II, 36, 3. — Auch = *udyāma* 2. Strang in *dvādaśodyāva.*
**udyūthikāgamana* n. etwa das Hinrennen zu einem Auflauf, Mahāvy. 261. Vgl. jedoch Pāli *uyyodhika.*
udyojaka m. Anreger, Caraka 71, 16 (so zu verbessern).
**udraṅga* n. S II, 45, 4? — Vgl. Zach. Beitr.
udraśmi Adj. aufstrahlend, Śiś. 11, 42. [H 20, 57.]
°*udrāga* Adj. rot, H 30, 60.
°*udrāpita* ausgespieen, S II, 210, 2 v. u. (Ko.).
°*udrābhasya* Adj. = *udgataṃ rābhasyaṃ sāhasāvegasya bhāvo yasya sa tādṛk*, Yudh. 6, 132.
Udrāyaṇa m. N. pr. eines Schülers des Buddha, Mahāvy. 47; Divyāvad. 567, 20.
°*udrāva* Adj. laut schreiend, Yudh. 6, 20; 7, 2 (hier Subst. m. lauter Lärm).
udroka °light on a high place, Vās. 24, 2.
°*udvacana* n. laute Stimme, S I, 525, 6 v. u. (Ko.).

údvaditos Gen. Inf. zu *vad* mit *ud*, Maitr. S. 1, 4, 10.
udvapanī f. in *piṣṭodvapanī*.
udvarita ZDMG 75, 66; vgl. GN 1921, p. 37 Mitte. [Z.]
°*udvaśatva* n. ? S I, 216, 17 (Ko.).
udvaha 1. Adj. (f. *ā*) e) tragend, haltend, Hemādri 2, a, 89, 6. 7.
udvāpana n. das Ausgehenlassen (des Feuers), Komm. zu Āpast. Śr. 9, 9, 7.
udvāsa m. °Verlassen, S I, 254, 8; °Fortziehen (der haṃsa's) 541, 8 (Ko.).
°*udvāsatā* S I, 32, 9 (Ko.) zur Erklärung von *śūnyatā*.
udvāsana n. °Wegnehmen = Abschneiden (der Nase), S I, 551, 4.
udvāsanīya Adj. zu entfernen, fortzuschaffen, Vasiṣṭha 11, 21.
**udvāsin* leerend, S I, 417, 8.
udvāsya 1. auch: aus seiner Stelle zu entfernen, Maitr. S. 1, 8, 4 (119, 17).
°*udvāhin* supporting, Harṣac. 110, 16.
°*udvikāsa* Adj. aufgeblüht, H 26, 42.
udvijitavya n. impers. zu schaudern vor (Abl.), Śiś. 16, 19.
udvega, die Bedeutung „die Arme in die Höhe haltend" ist zu streichen. [Z.]
udvegin Adj. °aufregend, Daśar. IV, 73 (Ko.).
udvecam Absol. aussondernd, Gobh. 3, 7, 8.
udvepin Adj. zitternd, R. ed. Bomb. 3, 74, 23.
udvellana n. das Rollen, Dharmaśarmābhy. 6, 28. — °= *prasara*, S I, 522, 2.
udvellita n. °Tanz, S I, 20, 4; 149, 7.
1. *udveṣṭana* n. auch: das Entsetzen (eines belagerten Ortes), Hem. Par. 8, 307.
°*udvoḍhar* m. Gatte, H 18, 72.
°*undara* m. Maus, Ratte, S I, 404, 6.
unnata (n.?) °Penis, Amit. XXX, 9.
°*unnatatā* = *unnatatva*, S I, 149, 14 v. u. (Ko.); 297, 15 (Ko.).
unnati 1. erectio penis, Kautukar. 68.
°*unnatiśrit* Adj. zur Höhe gelangt, H 14, 8.
°*unnamrita* hochgehoben, Muk. 163[a]; aufgerichtet, hochragend (Brüste), Śṛṅgt. 66[b].
°*unnigala* von der Kette losgerissen, S II, 184, 5.
unnidratā °= *vikasitatvam*, H 16, 53.
unmagnatva n. (°Nom. abstr.), Praty. Hṛd. 35, 9. [B.]
unmajjaka m. Bez. bestimmter Einsiedler, Baudh. 3, 3, 9. 10; auch R. ed. Bomb. 3, 6, 3.
°*unmattatā* madness, Harṣac. 152, 6.
°*unmattatva* n. = *unmāda*, S I, 239, 12 v. u. (Ko.).
Unmattarāghava n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
unmattaveṣa m. die Tracht eines Tollen, MBh. 14, 6, 22.
unmattīkaraṇa n. das Berauschen, Kautukar. 98.
°*unmattīkṛta* = *unmādita*, S II, 224, 7 v. u. (Ko.).
unmathana Adj. hart mitnehmend, quälend, Kir. 8, 34.
unmadiṣṇu auch: toll machend, Naiṣ. 7, 79. In der Bed. toll auch Śrīk. 7, 26.
°*unmalana* n. Reiben (der Hände), H 13, 3; 38, 80.
°*unmastaka* Adj. das Haupt erhebend, Śṛṅgārasarv. 86[d].
unmātha °Adj. = *balavattara*, S II, 185, 3. — m. *Mörder (Ko.: *hiṃsaka*), S I, 47, 6. — Nach dem Ko. °n. Erschüttern, S I, 574, 4 (14 v. u. Ko.).
unmādaka Adj. (f. °*dikā*) berauschend, Dharmaśarmābhy. 4, 72.
Unmādacikitsāpaṭala Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
unmādin berauschend, Dharmaśarmābhy. 4, 65. — °brünstig machend, S I, 576, 8.
unmārjana n. das Wegwischen, Abstreifen, Entfernen, Daśak. (1883) 161, 17.
unmālaka das Belohnen, Śrīk. 1, 3.
unmiñja m. Frage (nach M. Müller), Sukhāv. 4, 3.
unmiṣita 1. Adj. s. u. 1. *miṣ* mit *ud*. — 2. n. das Öffnen der Augen, Ragh. 5, 68; Pl. Kumāras. 5, 25.
unmīnaketana Adj. wo der Liebesgott obenan steht, Hem. Par. 8, 146.
°*unmīlanā* Darstellen (mit dem Pinsel etc.), H 17, 96 (Ko.).
únmukti f. Befreiung, Maitr. S. 3, 6, 7.
unmukṣā f. Befreiung, Maitr. S. 3, 9, 7. (Zu streichen.)
unmukha Adj. auch: willig, zu etwas geneigt, Jātakam. 27, 18.
unmudra Adj. *aufgeblüht, Śrīk. X, 42 [in °*unmudratā*].
°*unmudraṇa* n. Öffnen (der Augen), S II, 79, 10 (Ko.).
unmūrdhan Adj. mit aufgerichtetem Kopfe, Śiś. 18, 32.
°*unmṛta* S II, 185, 15 (Ko.) verdruckt für *unmatta*?
unmeṣin Adj. auffahrend, Mālatīm. (ed. Bomb.) 202, 2. — °= *vikasvara* (vom Auge gesagt), H 18, 30.
unmokṣā f. Befreiung, Maitr. S. 3, 9, 7 (126, 1).
unmocanīya Adj. aufzubinden.
upakaṇṭha n. *Karriere des Pferdes, Y 155.
°*upakaṇṭhatā* Nähe, S I, 104, 16 (Ko.).
upakaraṇa Vasiṣṭha 3, 57 nach Bühler heaping (pure earth).
°*upakaraṇābhāva* m. der Zustand —, die Rolle als Werkzeug (so v. a. Helfersdienst), Uttarar. III, 3[b].
upakaraṇīya Adj. dem ein Dienst zu erweisen ist, dem ein Dienst erwiesen wird. Nom. abstr. °*tā* f. Śiś. 17, 66.
upakarṇam Śiś. 7, 60.
upakartavya n. impers. jemand (Gen.) ein Dienst zu erweisen, R. ed. Bomb. 4, 18, 29.
**upakarṣam* Absol. heranziehend.
upakalpin Adj. bereit —, zur Hand seiend zu (Dat.), Baudh. 3, 8, 5.
upakāntam Adv. in der Nähe des Geliebten, Kir. 5, 19.
upakārikā *f. Zelt, Pavillon, S II, 32, 10 (Ko.).
upakāśa m. 1. Frührot, Āpast. Śr. 15, 18, 13. — 2. Aussehen. *nīlopa*° Adj. schwarz aussehend, ebenda 6, 9, 1. — Vgl. *śvitropakāśa* und *śvetopakāśa*.
**upakuraṅga* m. eine Antilopenart, Rājan. 19, 47.
upakṛtimant Adj. mit einer Diensterweisung verbunden, Śiś. 9, 33.
Úpakeru m. N. pr. = *Upaketu*, Maitr. S. 2, 5, 1 (47, 13).
upakrama auch: das sich an etwas Machen, so v. a. Anstrengung, Campaka 115 f. 153. 174 f.

upakṣepa 3. Herbeischaffung, R. 2, 15 in der Unterschrift.

°*upagatvara* Adj. = *āgacchat*, Śrīk. XXI, 35.

-*upagandhin* Adj. wohlriechend durch . . ., R. ed. Bomb. 4, 30, 30.

upagiri m. auch: Vorberg, Nīlak. zu Hariv. 2, 39, 57.

°*upagūha* S II, 302, 7 = *upagūhana*?

1. *upagraha* 1. Ergreifung, Erhaschung, Jātakam. 10.

upagrahaṇa n. das Ergreifen, Erhaschen, Jātakam. 10. — °Umarmen, S I, 287, 1 v. u. (Ko.).

upagrāmam Adv. am Dorfe, Kir. 4, 19.

upaghna 2. Śiś. 8, 53; Caṇḍiś. 66.

upaghrāyam Absol. beriechend (mit Akk.), Maitr. S. 2, 1, 3 (4, 6).

upacaraka m. Spion, Śīlāṅka 2, 135.

upacaritavya 1. das Zitat gehört zu *upacarya*.

**upacāyaka* Adj. ehrend, Mahāvy. 126.

upacāra die Zugänge (zu einer Stadt), Jātakam. 9.

upacitra 3. vgl. Zach. Beitr.

upacyavá m. das Heranziehen, ṚV. 1, 28, 3.

upajanam Adv. vor Menschen, in Gegenwart von anderen, Kir. 4, 1; Dharmaśarmābhy. 13, 39.

upajijñāsyá Adj. etwa: von allem in Kenntnis zu setzen, MBh. 13, 59, 14.

upajihvikā f. Zäpfchen im Halse, Caraka 4, 7.

upajika (eher °*kā* f.) nach Bloomfield Ameise.

upajīvita n. R. ed. Bomb. 3, 37, 21. Es ist wohl *tava jīvitam* zu vermuten.

upajīvitar Nom. ag. lebend von (Gen.), Medhāt. zu M. — Am Ende eines Komp., MBh. 5, 132, 31.

upajñā Z. 3 lies: erdacht von.

upajvalana Adj. zum Anzünden dienend, Āpast. Śr. 14, 24, 5.

upatapana Adj. quälend, bedrängend, Kir. 12, 3.

upatápant ist n. TBr. 3, 9, 17, 1.

°*upatāpana* n. Hitzequal, Amit. XXIV, 20.

upatulā f. etwa: Nebengebälk, Varāh. Bṛh. S. 53, 30.

°*upatoraṇam* Adv. near a toraṇa, Harṣac. 137, 16; 225, 8.

upatyakā °Söller, Śuk. t. o. Einl. [p. 11, 22]; 34 [p. 44, 52].

upadāsa (gebildet aus *upadāsayati*) m. Vernichtung, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 15, 1.

upadidikṣu Adj. etwas (Akk.) zu lehren beabsichtigend, Einl. zu Gṛhyās.

upadeśā m. S II, 170, 5 °= *upa samīpe deśaḥ pradeśaḥ*.

upadeśaka *m. °Lehrer, S I, 176, 15 v. u. (Ko.); 176, 6 v. u. (Ko.).

Upadeśakarṇikā f. Titel eines Jaina-Werkes, Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

Upadeśaratnamālā f. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 568.

Upadeśarasāyana n. desgl. ebenda No. 704.

Upadeśavivaraṇa n. und °*deśasahasrakratuvyākhyā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*upadeśika* Adj. lehrend, Śuk. t. o. 12 [p. 25, 10].

upadeha m. Schmutzkruste am °gesunden Leibe, S I, 31, 4 (bei Elefanten); 235, 1 (bei Menschen); 605, 2 (°Überzug von Pflanzen auf Teichen).

°*upadravin* Adj. Unheil schaffend, Yudh. 1, 80.

°*upadravya* n. penis arte factus, S II, 360, 11.

upadrāṣṭrikā f. Zeugin, Maitr. S. 3, 2, 4

**upadrotar* Nom. ag. der jemand anführt, Angreifer, Mahāvy. 146.

°*upadhana* Schwert?, Śuk. t. o. 9 [p. 22, 6].

°*upadhava* m. Buhle, Śuk. t. o. 29 [p. 40, 6].

upadhāna n. das Herbeischaffen, Verschaffen, Jātakam. 3, 21. Fassung (eines Juwels), Āpast. Gṛhy. 12, 8. — Vgl. Zach. Beitr. — °= *uparāga*, H 41, 64. — °Auflegsel, Kauś. 8, 17.

upadhānaliṅga Adj. das Stichwort „auflegen" enthaltend. f. *ā* Bez. des Verses ṚV. 10, 145, 6, Āpast. Gṛhy. 9, 6.

upadhānika? S I, 298, 6. 8 (Ko.).

°*upadhānīkṛ* als Kissen verwenden, S II, 40, 8/9.

°*upadhārin* bearing (another's form or shape), Pūrṇabh. 55, 11.

upadhi 5. ein Bestandteil der Ausrüstung eines Jaina-Mönches (3 Kleider, 1 Napf, 1 Besen und 1 Mundfilter), Śīlāṅka 1, 367.

upadhivāra n. und °*vārika* m. Aufwärter (in einem Kloster), Divyāvad. 54, 17; 50, 27; 237, 16; 542, 21.

°*upadhī* Adj. = *upapannā dhīr yasya* (= *sudhī*), Yudh. 3, 91.

upadhenu Adv. bei den Kühen, Kir. 4, 13.

°*upadhva* (°*upādhva*?) m. Nebenpfad, in *upadhvabhogaiḥ*, Kauṭ. 169, 14 „making use of a by-path" ist schlechte Lesart für *upabhogaiḥ* B.

upanadi Adv. am Flusse, Kir. 7, 21; Dharmaśarmābhy. 13, 16.

upanaptar m. Großenkel, BAJ 1865, S. 154.

upanāgaraka Adj. (f. °*rikā*) Bez. eines best. Stils (*rīti*), Kāvyapr. 9, 3.

upanābhi Adv. am Nabel, Kir. 9, 65.

upanāma m. Eintritt, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 7, 13.

-*upanāyikam* Adv. mit Herbeiziehung von . . . als beweisendem Beispiel, Jātakam. 2.

upanāyin Adj. in die Lehre aufnehmend, Nārada (a.) 2, 1, 181; herbeibringend, MBh. 6, 1, 32.

upanāha 5. s. oben *anupanāha*.

upanigrāham Absol. in die Nähe von (Lok.) bringend, Āpast. Śr. 12, 25, 1.

**upanidhyātavya* Adj. zu überdenken, Mahāvy. 245, 1052.

upaninīṣu Adj. darzureichen beabsichtigend, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 17, 4.

upanipāta m. °Unfall, Kauṭ. 171, 11; 179, 9; 187, 10. 12; 188, 1.

upanipātin °hereinbrechen lassend, S II, 153, 9 v. u. (Ko.) in *duḥkhopanipātinyaḥ* = *vyasanatatparāḥ*.

upanibandha m. Verpflichtung, Eid, Mahāvīrac. 92, 21. — °Schilderung, Daśar. p. 121, Z. 11 v. u.

**upanirgama* m. „exit", Harṣac. 105, 8.

upanivartam Absol. wiederholt, Śāṅkh. Br. 11, 5.

upaniśā = *upaniṣad*; vgl. Pāṇini[2] S. 479.

upaniṣad 4. an die Seite Stellung, Vajracch. 35, 10; 42, 7. Vgl. Pāṇini[2] S. 479.

upanītarāga Adj. harmonisch oder sympathisch (Rede), Hemac., Abhidhāna° 66.

upanīvi Kir. 8, 24.

upaneya als Anwendung —, als belehrendes Beispiel zu gebrauchen, Jātakam. 12. 18. 22. 23. 26. 27.

Upanyāsa 2. h) Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1. °*śloka* m. desgl. ebenda.

upapatti auch Entstehung, Geburt, Śiś. 1, 69.

°*upapattika* Adj. erzeugend, S II, 348, 18.

°*upapada* n. eine Art Coitus, E 576 (A).

**upapadyaparinirvāyin* m. erst nach einer Wiedergeburt das parinirvāṇa erlangend, Mahāvy. 46.

upapayodhi Adv. am Meere, Kir. 9, 7.

upaparīkṣaka Adj. prüfend, erwägend, Divyāvad. 212, 9.

**upaparīkṣitavya* Adj. zu untersuchen, Mahāvy. 245, 1047.

upapātakin Adj. eines geringeren Vergehens schuldig, M. 11, 107.

upapāyana n. das Tränken, Mān. Śr. 9, 4, 2; Gṛhy. 2, 9.

upaprasannarṣi Adv. zum ṛṣi Prasanna(candra), Hem. Par. 1, 470.

upaprātar Adv. kurz vor Tagesanbruch, Mahīdh. zu VS. 35, 1.

upapluta 1. Adj. s. u. *plu* mit *upa*. — 2. n. das Hinzuspringen, MBh. 9, 57, 19.

°*upapluti* f. verschwommene Aussprache, H 47, 115 [in °*nirupapluti* (s. d.)].

**upabarha* cushion, Harṣac. 198, 15.

upabilam Adv. an der Öffnung, Āpast. Śr. 15, 3, 3; bis an den Rand, ebenda 1, 16, 5.

upabhoga m. °Aufbrauchung (eines Pfandes), Kauṭ. 178, 7.

upabhogadeha m. der genießende Körper, Sāṃkhyas. 5, 124.

upamadhyamā f. Ringfinger, Āpast. Śr. 3, 1, 2. Stets in Verbindung mit *aṅguli*. Vgl. noch Āpast. Śr. 3, 19, 7; Āpast. Gṛhy. 4, 5.

upamanthana n. das Hinaufquirlen, Kauś. 40, 8.

upamarditatva n. das Beseitigtsein, Śaṃk. zu Chānd. Up. S. 6.

**upamātar* f. Amme, S I, 151, 14 v. u. (Ko.); 227, 5 v. u. (Ko.); 234, 13 (Ko.) etc.

2. *upamātar* Nom. ag. Vergleicher, Naiṣ. 7, 16.

úpamāti 1. auch Lockruf, Lockung.

°*upamādhara* Adj. vergleichbar, Yudh. 6, 27.

upamukha, Instr. Śāṅkh. Śr. 17, 3, 13 = *mukhasamīpena* nach dem Komm.

upayama auch: Untersatz, Āpast. Śr. 15, 9, 10.

upayamana 3. auch: Untersatz, ebenda 15, 9, 10; 16, 6; 11, 2. 6. 9.

°*upayāga* (m.?) heimliche Opferung? S II, 263, 17.

**upayācitaka* n. Forderung, Y 241.

upayuktatamatva n. das ganz besonders am Platze Sein, Hemādri 2, a, 31, 17.

upayoga m. 3. Berechnung. °*gaṃ dā* berechnen, Hem. Par. 5, 81. — °= *upadeha*, S I, 249, 6 v. u. (Ko.).

upayogin m. °Beamter, S I, 423, 2.

°*upayogīkṛ* anwenden, S II, 61, 15 v. u. (Ko.).

upara 2. b) n. Āpast. Śr. 7, 9, 8. Zit. im Komm. zu 7, 10, 2.

uparakta 1. Adj. s. u. *raj* mit *upa*. — 2. *m. Bez. Rāhu's, H. an. 4, 100.

uparati f. °eine Art Coitus, E 593. 594 (D).

°*uparamaṇa* m. Buhle, Śuk. t. o. 46. 55 [p. 53, 21; 60, 19].

uparamam Absol. inne haltend, R. ed. Bomb. 3, 7, 22.

uparāgavant Adj. (durch Rāhu) verfinstert, Śiś. 20, 45.

°*uparikrīḍā* wohl = coitus, Śṛṅgt. 22, 7.

uparitana, f. ī (allein richtig), Komm. zu Āpast. Śr. 2, 2, 4.

uparidaśa Adj. mit den Fransen nach oben, Lāṭy. 2, 6, 4.

°*uparidhāna* n. ein Teil des sāma, S I, 389, 14 v. u. (Ko.).

°*upariplava* Adj. an der Oberfläche schwimmend resp. oberflächlich, Muk. 181ª.

**uparima* Adj. der obere, Mahāvy. 15.

úparimartya bedeutet nach v. Bradke die Sterblichen emporhebend.

upariśaya Adj. über ... (Gen.) liegend, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 10, 11.

upariṣṭātkāla m. ein späterer Zeitpunkt, Āpast. Śr. 15, 4, 13; 5, 5.

upáriṣṭātsvāhākāra Adj. = °*svāhākṛti*, TBr. 3, 9, 10, 1.

upariṣṭādāsecanavant Adj. oben einen Ausguß habend, Āpast. Śr. 12, 1, 4.

upariṣṭādudarka m. etwa: ein hinten angefügter Refrain, Sāy. zu Ait. Br. 5, 2, 17.

upariṣṭāddaikṣa Adj. zu einer nachfolgenden Weihe in Beziehung stehend, Gobh. 4, 5, 13.

upariṣṭāddhomabhāj Adj. später an der Spende Anteil habend, Komm. zu Āpast. Śr. 7, 20, 9.

upáriṣṭāllakṣman Adj. = *upariṣṭāllakṣaṇa*, Maitr. S. 3, 2, 7. — Bedeutet: oben gezeichnet.

uparispṛś, so zu akzentuieren.

uparudita n. Wehklage. Pl. Mudrār. 133, 18 (198, 7).

uparuddha 1. Adj. s. u. *rudh* mit *upa*. — 2. n. ein abgeschlossenes Gemach. *pramadopa*° so v. a. Harem, Kathās. 34, 259.

**uparodham* Absol. einschließend, einsperrend, P. 3, 4, 49.

Upalakṣitavaiśiṣyajñāna n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Upalakṣmī f. eine neben der Lakṣmī genannte Gottheit, Mān. Gṛhy. 2, 13.

upalaprakṣin, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 108 ff.

°*upalamba* m. Liane, S II, 198, 3.

upalaya m. Schlupfwinkel, Jātakam. 18, 20.

upalā *= *śarkarā*, E 896 (R).

°*upalāśa* wohl nur verstärkter Ausdruck für *upalā*, Mgs. II, 15, 6ª.

upaliṅga Harṣac. 171, 9; 224, 14. (An der zweiten Stelle erklärt der Komm. mit *animitta*, nicht mit *nimitta*, wie Thomas, JRAS 1899, 491 angibt.) [Z.]

°*upaliṅgana* n. 1. begleitende Umstände, Indizien, Kauṭ. 181, 5; 196, 10. — 2. Verabredung (?), 184, 10.

upalepa m. °(Sünden-)Schmutz, S I, 264, 10.

upavaktár 2. Maitr. S. 1, 9, 4 (133, 4).

upavatsyadbhakta n. Speise vor Beginn des Fastens, Kauś. 1. 8; Vaitān. 6, 12.

upavanam Adv. im Walde, Śiś. 6, 62.

upavapana n. das Aufstreuen. *tuṣopa*° Āpast. Śr. 6, 29, 17.

upavarṇanīya Adj. mitzuteilen, anzugeben, Verz. d. Oxf. H. 269, b, 36.

upavartana n. *Land, Śuk. t. o. 12 [p. 24, 32].

°*upavasati* f. Nachbarschaft, E 626 (R).
upavasana n. °Fasten, S I, 134, 3 v. u. (Ko.).
úpavahas n. = *úpavaha*, Śat. Br. in der Kāṇva-Rez.
upavāsa °Obliegen, sich Hingeben, Sam. V, 82 (oder Fasten infolge eines Zankes mit dem Geliebten?).
upavāsa m. °Nachbar, Kauṭ. 171, 10. 19.
upavāsaka, füge n. hinzu.
°*upavāsita* n. Haus, S I, 523, 13 (Ko.).
upavāhya °n. Teil der Elefantendressur, S I, 487, 10 v. u. (Ko.); 488, 12 (Ko.).
upavindhyādri Adv. am Gebirge Vindhya, Hem. Par. 2, 166.
°*upavinyāsa* m. Feststellung, S II, 347, 4.
upaví Adj. TS. 1, 3, 7, 1 nach dem Komm. = *upākartuṃ veti gācchati*. Vgl. *upāví*.
°*upavīṇana* n. Lautenspiel, S II, 230, 1; das Feiern mit Lautenspiel, Manm. 629, 10.
upavīṇay, füge „mit Lautenspiel feiern" und Pārv. 606, 7 hinzu.
upavītaka n. °eine Art Coitus, E 584 (P).
upavītitva n. Nom. abstr. zu *upavītin*, Āśv. Gṛhy. 4, 7, 13.
upavedi Adv. beim Altare, Kir. 10, 12.
upavyākhyāna genauer: eine ergänzende Erklärung.
°*upaśamaka* tilgend, S I, 134, 15 v. u. (Ko.).
upaśaya 2. a) Anstand. °*stha* Adj. auf dem A. stehend (Jäger), Śiś. 2, 80. Zu 2. d) vgl. Āpast. Śr. 14, 5, 8; 6, 12; 7, 1.
**upaśaradam* zur Herbstzeit, H 20, 48.
upaśikṣaṇa n. das Anstellen, in Dienst Nehmen, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 15, 1.
upaśuṣka Adj. trocken, verdorrt, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 27, 11; Āpast. Śr. 9, 20, 7.
upaśoṣa m. das Vertrocknen, Verdorren, R. ed. Bomb. 4, 8, 53.
upaślokay s. *ślokay* mit *upa*.
upaślokayitavya Adj. in śloka's zu besingen (mit hinzugefügtem *ślokaiḥ*), Mudrār. 55, 19 (88, 12).
upaśvasá, lies: das Blasen, Luftzug.
upasaṃvīta °Subst. Gewand, Śṛṅgbh. 7, 2.
upasaṃśliṣṭatva n. das Verbundensein, Zusammenhängen, Maitryup. 3, 3.
upasaṃhāra = *prāśana*, Dārila zu Kauś. 22, 15.
Upasaṃhāravijaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
upasaṃhṛtatva n. das Unterdrücktsein, nicht mehr in Rede Stehen, Kull. zu M. 11, 82.
upasakhi Adv. bei der Freundin, Kir. 9, 66.
upasaṃkrama m. Behandlung (in mediz. Sinne), Divyāvad. 264, 11.
upasaṃjihīrṣu Adj. um abzuschließen zusammenfassend, Śīlāṅka 1, 314.
upasamādhāna auch das Zulegen (von Brennholz zum Feuer, *agneḥ*), Āpast. Gṛhy. 4, 10 usw.
upasaṃpadā f. der Eintritt in den geistlichen Stand, die Weihe zum Mönche, Kāraṇḍ. 90, 24.
upasaṃpanna Adj. gestorben, Harṣac. 46, 12.
°*upasaṃpannata* Tod, Sterben, S II, 191, 6.
upasargay(ati) Ungemach bereiten, Śīlāṅka 1, 365. 369.
upasarjana 2. *upasárjanī* [so betont!].
1. *upasarjanī* f. s. *upasarjana* 2.
2. *upasarjanī* Adv. mit *kṛ* als Nebensache betrachten, Komm. zu Bhāg. P. 3, 12, 43.
°*upasarpaka*, f. *-ikā*, sich nähernd, H 43, 155.
°*upasavitrī* Bordellmutter, S II, 347, 4.
upasāgaram Adv. beim (*ṛṣi*) Sāgara, Hem. Par. 1, 454.
°*upasiṃhāsanam* Adv. near a siṃhāsana, Harṣac. 181, 2.
upasīma Adv. am Rande, Kir. 4, 2.
°*upasṛptaka* n. quidam coeundi modus, H 42, 7 (Ko.); V 162; E 558 (K).
upaseka m. Zuguß, Komm. zu Āpast. Sr. 10, 3, 7.
°*upaskaraṇa* n. implement, Harṣac. 236, 11.
**upaskāram* Absol. spaltend.
**upaskīrṇa* n. etwa: das Geschundenwerden.
upaskṛti f. Schmuck, Śrīk. II, 56.
upastambhana m. Bez. des Spruches TBr. 3, 7, 10, 1 (*diví bṛhátā tvópa stabhnomi*), Āpast. Śr. 14, 31, 7.
upasthāna m. Bez. der Sprüche, unter denen das Herantreten an die Dhiṣṇya geschieht, Āpast. Śr. 11, 14, 8.
upasthāpanā f. bei den Jaina Mönchsweihe, Śīlāṅka 1, 95. — °= *pratiṣṭhāpanā* (Stellung bei der Elefantendressur), S I, 489, 3.
upasthāyuka Adj. hinzutretend zu (Akk.), Kāṭh. 7, 4.
upasthāvan Adj. zu beiden Seiten stehend, Śāṅkh. Śr. 16, 3, 3.
upasthita 1. *Zach. Beitr. Auch = *dvārabheda*, ebenda. 3. b) auch: das *iti* selbst.
upasthūṇaka s. *sthūṇopasthūṇaka*.
**upasparśa* m. = *ācamana*, S I, 150, 11 v. u. (Ko.).
upahāramaya Adv. (f. *ī*) vielleicht aus Weihgeschenken bestehend, Jātakam. 22, 12.
°*upahārin* des Opfers teilhaftig werdend, S I, 17, 4 (*upahāraḥ pūjā vidyate yeṣām*).
upāṃśughātaka m. Meuchelmörder, Bṛhaspati in Vivādar. 371.
upāṃśudaṇḍa °m. [pw n.] heimliche Strafe, S II, 339, 25.
upāṃśupāvana Adj. den upāṃśugraha klärend, Āpast. Śr. 12, 11, 11; 13, 1.
upāṃśusavana auch Adj. (zu *grāvan*), Āpast. Śr. 12, 1, 9.
upākaraṇa m. Einleitungsspruch, Āpast. Śr. 12, 17, 8.
upākartavya n. impers. an die Eröffnungsfeier zu gehen, Śāṅkh. Gṛhy. 4, 5.
upāgama 1. Kir. 4, 35; Dharmaśarm. 4, 51.
Upāṅgiraḥsmṛti f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
upācaraṇa n. °Bedienen, Śuk. t. o. Einl. [p. 8, 30].
°*upājihīrṣu* anzunehmen wünschend, H 48, 87.
upāttasāra Adj. wovon man sich das Beste zugeeignet hat, Mālav. 22, 19.
upātti f. Gebrauch, Anwendung, Komm. zu Kāty. Śr. 1, 8, 2.
Upādānatvasamarthana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
upādāyarūpa n. Elementarform, Mahāvy. 101, 10.

Upādhimaṇḍana n. und *Upādhivāda* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*upādhyāyikā* = *gurubhāryā*, S II, 16, 2; 62, 7.

upādhyāyī *f. Lehrerin, S II, 351, 18.

°*upānatkara* m. Schuhmacher, S II, 65, 1.

upānasyaka Adj. als Beiw. Indra's, Āpast. Śr. 3, 10, 2.

1. *upāntá*, so zu akzentuieren.

upānta n. Nähe, am Ende eines Komp. °= besitzend, S II, 296, 26.

°*upāmarśana* n. = *saṃsparśa*, S I, 486, 2.

°*upāmbunidhi* Adj. am Meere, H 49, 47.

upāyakauśalya n. 1. Geschicklichkeit in der Wahl der Mittel, Saddh. P. — 2. *Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 20.

°*upāyavid* Adj. in den Kunstgriffen erfahren, Śṛṅgt. 41, 11 v. u.

°*Upāyasarvajña* Name eines Ministers, S I, 392, 5.

upāyāsa m. Niedergeschlagenheit, Melancholie, Lot. de la b. l. 99, 5 (Hdschr.).

°*upārodha* m. Rücksicht, S II, 361, 12 verdruckt für *uparodha*?

upāroha m. das Auftauchen, Wiederhervorkommen, Komm. zu Yogas. 1, 11.

upārdha 3. ungefähr die Hälfte, Āpast. Śr. 15, 2, 7.

°*upāliṅga* n. böses Vorzeichen, S II, 158, 10; 162, 8.

upālipsu Adj. (mit Akk.) jemand zu tadeln beabsichtigend, Kāś. zu P. 8, 2, 94.

upāvartana n. °Zurückweisung (einer Braut), Kauṭ. 188, 3; °Annullierung (eines Kaufgeschäftes), 188, 11.

upāví Maitr. S. 1, 2, 15 (24, 8). *upāvi* (so auch v. l. an der eben genannten Stelle) 3, 9, 6 (123, 14). Vgl. *upaví*.

Upāvṛt m. N. pr. eines Volkes, Baudh. 1, 2, 13. Vgl. *upāvṛtta*.

Upāsakādhyayana n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 569.

°*upāsaṅgam* Absol. in der Nähe anhängend, Kauś. 16, 25.

upāsanāsiddha Adj. durch Kult in den Besitz übernatürlicher Kräfte gelangt, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 1, 95.

upāsanāsiddhi f. Erlangung übernatürlicher Kräfte durch Kult, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 1, 25.

upāsāsiddha Adj. = *upāsanāsiddha*, Sāṃkhyas. 1, 95.

upāsitāvin Adj. einer der verehrt hat, Verehrer, Text zu Lot. de la b. l. 136.

°*upāsitin* = *upāsanaṃ vidyate yasya*, S II, 139, 3.

upāsti f. °wiederholtes Studium, S I, 280, 7.

°*upāstimant* Kult treibend mit, eifrig obliegend, S II, 353, 7.

°*upāharaṇa* n. Nom. verb. zu *upāhṛ*, Praty. Hṛd. 4; Lesart zu 11. [B.]

upāhita 2. Feuersbrunst, Gaut. 16, 34.

upendra: deren 32 nach Divyāvad. 222, 8.

upepsá Maitr. S. 2, 9, 8.

upeya 3. auch Haravijaya 12, 51.

úpoti f. Maitr. S. 1, 5, 5 scheinbar Nom. act. von *av* mit *upa*, aber wohl fehlerhaft für *úpéti* (*úpa* + *íti*).

upottara Adj. später, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 7, 1.

upodghāta m. °= *upa samīpe mastakatāḍanam*, S II, 35, 5.

upodbalakatva auch Śrīk. 11, 65 (Ko.).

upondana n. das Benetzen, Komm. zu Āpast. Śr. 8, 4, 1.

upolava nach Dārila eine best. Pflanze.

upoṣaṇa Adj. abbrennend, in *vedyupoṣaṇa*.

upoṣadhoṣita Adj. die Fasten beobachtend, Divyāvad. 116, 22; 121, 19.

uptakeśa Adj. mit geschorenen Haupthaar, Mān. Gṛhy. 1, 22.

ubj + *ni* °= *ṛjūbhū*, S I, 351, 3.

ubh, umbhita eingeschlossen, darin enthalten, Bhām. V. 2, 142; voller . . ., Subhāṣitāv. 181.

ubhayakālika Adj. zu beiden Zeiten stattfindend, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 24, 8.

ubhayakoṭivinirmukta Adj. nicht unter eine Alternative fallend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 133.

ubhayakoṭispṛś Adj. zu beiden Seiten einer Alternative in Beziehung tretend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 19.

Ubhayagrāsarāhūdaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ubhayacihna Adj. von zweierlei Zeichen, von doppelter Art, Bhāg. P. 3, 32, 35.

ubhayataḥkṣṇū Adj. f. zweischneidig, TS. 5, 1, 1, 4.

ubhayataḥpakṣa auch: in beiden Monatshälften (Monat), Mān. Gṛhy. 2, 13.

ubhayataḥpāśa Adj. °an beiden Enden mit einem Stricke versehen, Kauś. 33, 6.

ubhayataḥphala Adj. (f. *ā*) auf beiden Seiten Früchte habend, Gobh. 2, 6, 6.

ubhayataḥśikya Adj. (f. *ā*) mit Wagschalen auf beiden Seiten, Viṣṇus. 10, 3.

ubhayatodhāra Adj. auf beiden Seiten Schneiden habend, Bhāg. P. 5, 26, 15.

**ubhayatobhāgavimukta* Adj. Bez. eines śrāvaká auf einer best. Stufe seiner Entwicklung, Mahāvy. 46.

ubhayatomoda Adj. auf beiden Seiten mit der Formel *moda* versehen, Āpast. Śr. 13, 13, 8; 15, 14; 14, 3, 4.

ubhayatovāha Adj. (f. *ā*), nach beiden Seiten fließend, Bhāg. P. 6, 5, 8.

ubhayatovīvadha Adj. sich das Gleichgewicht haltend, gleich schwer beladen, Kāṭh. 27, 10.

ubhayátovaiśvānara Adj. beiderseits Vaiśvānara habend, Maitr. S. 4, 6, 6 (87, 6).

ubhayádant Maitr. 1, 8, 1.

ubhayadeha m. Doppelkörper (d. i. *karmadeha* und *upabhogadeha*), Sāṃkhyas. 5, 124.

ubhayavartanin Adj. beide Räder habend, Ṣaḍv. Br. 1, 5.

ubhayaśiraska Adj. (f. *ā*) auf beiden Seiten eine Spitze habend (Meteor), Varāh. Bṛh. S. 33, 9.

ubhayaspṛś Adj. = *ubhayakoṭispṛś*, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 2, 33.

ubhayābāhu Adj. auf beiden Seiten Arme habend, Zitat im Komm. zu Āpast. Śr. 8, 5, 4.

**ubhayāsiddha* Adj. weder *svataḥ siddha* noch *parataḥ siddha*, Mahāvy. 199, 91.

umā *Ruhm, S I, 53, 3.

°*Umātmaja* m. = Skanda, H 43, 235.

umāpratimāstha S I, 186, 4?

°*Umāmaheśvarāyamāna*, wie U. und M. handelnd, S II, 269, 17.

Umeśvara m. die Göttin Umā als künftiger Buddha, Kāraṇḍ. 90, 20.

°*umbhana* [n.] = *bandha*, Śrīk. VIII, 50 (Ko.).

**uyamānavardhana* s. *ūyamāna*°.

°*uragagrāhin* m. Schlangenbändiger, Govardh. 187.

°*uragados* Adj. schlangenartige Arme besitzend, Yudh. 8, 47.

°*uragalatā* Betelpfeffer, Rasas. 131[d].

°*uragādhīśa* m. = Śeṣa, Śrīk. XXV, 44.

uragāśana [= Garuda], Śiś. 5, 13. [H 20, 22.]

°*uragāśanaketu* m. = Viṣṇu, H 50, 2.

°*uragāśin* m. Pfau, E 904 (K).

uraṇa n. °= *hiṃsā*, H 43, 59.

Urandhrā f. Bez. einer best. Göttin, Āpast. Śr. 14, 17, 3.

urarī mit *kṛ* 6. vorangehen lassen, beginnen mit (Akk.), Mālav. ed. Bomb. 108, 7.

uraḥśiras n. Sg. Brust und Kopf, Kauś. 47, 45.

[*uras*,] *urasā pratyudgam* kühn entgegengehen, Jātakam. 13, 32.

**urastrāṇa* n. Brustharnisch, Yudh. 4, 63; S I, 27, 6 (Ko.).

uraḥstha Adj. aus der Brust kommend (*vākya*), R. ed. Bomb. 4, 3, 31.

°*uraḥsphuṭana* n. eine Art Coitus, E 567 (R.).

urī mit *kṛ* 5. = *urarī* mit *kṛ* 6. Mālav. 71, 22.

Uru m. °N. eines daitya, H 43, 247.

urukramá m. der weite Schritt (Viṣṇu's), Maitr. S. 1, 3, 9 (Kap. S. 3, 2; Kāṭh. 4, 2).

urudrápsa Adj. großtropfig, TS. 3, 3, 10, 2 = *bahusārāvayava* Komm.

°*urudhāman* Adj. = *mahātejasvin*, Yudh. 8, 51.

2. *urudhāra* Adj. mit breiter Schneide, Bhāg. P. 2, 7, 22.

°*urubūka* (m. n.) S II, 368, 26 = *uruvūka*, Ricinus communis.

uruvyáñc, vgl. u. d. folgenden Worte.

uruvraja, Aufrecht vermutet, ṚV 8, 56 (67), 12 *anehô na urú vrajá* d. i. *vraje*) *urūcí*.

urogrīva n. Sg. Brust und Hals, Suśr. 1, 208, 8.

uroja m. Du. Bhām. V. 2, 176; Dharmaś. 4, 69; 14, 81.

°*uromaṇi* m. Herz, S I, 293, 3; auf der Brust getragenes Juwel und = Herz, S I, 493, 6. — H 43, 165 = *lakṣaṇaviśeṣa* und *kaustubha*.

urovidāram Absol. mit Aufschlitzung der Brust, Śiś. 1, 47.

°*Urjayani* m. N. eines Berges, S II, 139, 9 (Ko.).

urvarā 2. auch Śrīk. 5, 50.

[*urvarita* S I, 242, 14 (Ko.) in *uktorvarita*; 578, 13 v. u. (Ko.); II, 42, 9 v. u. (Ko.); 74, 9 v. u. (Ko.).]

°*urvarībhṛt* m. Berg, Śrīk. XVI, 13.

°*urvāji* Adj. = *urvī mahatī ājir yuddhaṃ yasya sa tādṛk*, Yudh. 8, 24.

°*urvīja* m. Baum, Amit. XVI, 24.

urvīdhara m. Berg, Kir. 3, 59. — °Fürst, H 12, 75.

°*urvīdharaguru* m. wohl der Himālaya, H 43, 209.

°*urvīdhra* m. Berg, S I, 599, 7.

°*urvībhid* Adj. die Erde aufgrabend, Uttarac. I, 23[a].

urvīruha Adj. aus der Erde gewachsen, Śiś. 1, 7. Daselbst auch als m. Baum erklärt.

ula eine best. Gemüsepflanze, Kauś. 25, 18.

ula m. °= *upadrava*, H 43, 316.

ulapyá Maitr. S. 2, 9, 8.

**Ulabhīya* m. ein Fürst der Ulabha, Kāś. zu P. 5, 3, 116.

**Uluka* m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 167, 53. Vgl. *ulūka*, *Ulluka*.

úloka s. unter *loka* und vgl. Aufrecht in ZDMG 42, 152.

ulkapāta (fehlerhaft) und *ulkāpāta* (v. l.) m. das Fallen von Meteoren, Gobh. 3, 3, 18.

ulkāmukha Kathās. 18, 147; Shankar Paṇḍit zu Raghuv. 16, 12. [Z.]

°*ulmukin* Adj. einen Feuerbrand (als Waffe) führend, Rājānaka Ratnakaṇṭha zu Yudh. 1, 73.

ullaka ein best. Fruchtsaft, Harṣac. 185, 4. [243, 20 „kind of decoction or the juice of a scented fruit".]

**ullaṅghikā* f. Sprung, Mahāvy. 263, 24.

ullabhya Mṛcch. ed. Calc. 342, 16 f. fehlerhaft.

°*ullambana* n. Aufhängen, S II, 220, 1.

ullalana Adj. schwärmend (Biene), Śiś. 19, 84. v. l. *ullalina* nach Hultzsch. — n. das Sichbäumen (eines Pferdes), Damayantīk. 241.

ullasa Adj. (f. *ā*) erglänzend, strahlend, Caṇḍak. 2, 7.

°*ullasana* n. = *ullāsa*, S I, 578, 6 v. u. (Ko.).

ullāgha (nach dem Ko. *m.) °= *naipuṇyam*, S I, 545, 8; °Genesung, H 43, 245 (in dieser Bedeutung °n. Harṣac. 16, 7).

°*ullāghava* Adv. = *udgataṃ lāghavaṃ yeṣāṃ*, H 43, 245.

ullāpa m. °lauter Gesang, S I, 525, 5.

ullāpika, vgl. *lopikā*.

ullāsa m. das °Aufblühenlassen, S I, 233, 8.

ullāsana n. = °*utkṣepa* (von der Braue gesagt), S I, 155, 4.

ullāsin °Wonne bereitend, S I, 93, 6; °zum Blühen bringend, S I, 537, 10; 576, 7; 588, 4.

ullikhita n. Furche, Streifen.

°*ullilāsayiṣu* = *ullāsayitum icchat*, S I, 411, 1.

**Ulluka* m. = *Uluka*, Mahāvy. 167, 53.

°*Ullūkyadarśana* n. = *Sāṃkhya*, S II, 111, 1 v. u. (Ko.).

ullekha m. °= *ullekhana* (2, b), S II, 248, 4; Harṣac. 81, 1 (making a scar).— °= *śobhā*, Śrīk. XVI, 9.

ulloca m. Baldachin, Hem. Par. 2, 134; Kalpas. 104, N. 32. Vgl. Zach. Beitr. [Komm. zu Yudh. 1, 68; S I, 19, 1; 595, 9.]

ullopam Absol. herausziehend, — fischend, Kauś. 43.

ullola 2. Damayantīk. 77, 159; Haravijaya 7, 64. [39, 10.] — lieblich, Dharmaśarmābhy. 1, 50. — Haravijaya 43, 120. 148. 176. [Z.] — °hochwogend (= *utkallola*), S I, 34, 6; 141, 1; 323, 1; 352, 6; II, 209, 5; 228, 1 v. u. (Ko.) — m. °N. eines Sees, Śrīk. III, 9 (Ko.).

uśádagh (°*dah*), vgl. Geldner, Ved. Studien I, 114 f.

**uśanastārakā* f. der Abend- und Morgenstern, Mahāvy. 71, 6.

uṣaṇa °m. S I, 519, 3 Pfeffer?

**uṣarbudha* m. Feuer, S II, 338, 18; Uttarar. p. 157, Z. 2 ed. Lakṣmaṇasūri.

**uṣasy(ati)* tagen, Śṛṅgt. 9, 2.

Uṣāpariṇaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*uṣṭraka* m. = *uṣṭra* (Kameel), Yudh. 3, 36.

uṣṇakara m. Sonne, Śrīk. 10, 29.

uṣṇaga bedeutet Regenzeit; vgl. noch MBh. 5, 139, 11 und 7, 20, 16.

uṣṇagata n. Begeisterung, Divyāvad. 80, 1. Vgl. *ūṣmagata*.

°*uṣṇatviṣ* m. = Sonne, Sūryaś. 23°; H 8, 49; 33, 19; 36, 26.

°*uṣṇadyuti* m. Sonne, H 9, 24.

°*uṣṇadhāman* m. Sonne, H 2, 42; 19, 15; 34, 15.

uṣṇapa, MBh. 12, 36, 9.

uṣṇabhās m. die Sonne, Kir. 3, 32; H 19, 9.

°*uṣṇamayūkha* m. Sonne, Śrīk. VI, 6.

°*uṣṇamarīci* m. Sonne, H 9, 32. 53. 67; 35, 35. 51.

uṣṇamahas m. die Sonne, Kautukas.

°*uṣṇāṃśuratna* n. Sonnenstein, Śrīk. XVI, 8.

°*uṣṇāṃśusūnu* m. = *Yama*, Śrīk. XXIII, 48.

°*uṣṇāy* to be hot, Harṣac. 189, 4.

uṣṇālutā °Abstr. das unter der Hitze Leiden, Rasas. 139ª.

uṣṇihākakúbhau Nomin. f. Du. = *uṣṇiha*°, Maitr. S. 2, 4, 4 (42, 5).

uṣṇīṣakuṇḍala m. ein best. samādhi, Kārand. 51, 17 (*ulmīṣa*° gedr.).

uṣṇīṣabhājaná n. was die Stelle einer Kopfbinde vertritt, Śat. Br. 3, 3, 2, 4.

**uṣṇīṣavijaya* m. und *°*dhāraṇī* f. eine best. Gebetsformel, Schiefner, Tāran. 121. 123. 125.

Uṣṇīṣavijayā f. N. pr. einer Tantra-Gottheit, ebenda 121, N. 1; JRAS 1896, S. 50 (°*vījayā*).

**uṣṇīṣaśiraska* Adj. einen Auswuchs auf dem Kopfe habend, Nom. abstr. °*tā* f. Mahāvy. 17.

**uṣmāy* to be hot, Harṣac. 215, 9.

°*usīra* = *uśīra*, S I, 528, 1.

Usmita m. N. pr. eines vināyaka, Mān. Gṛhy. 2, 14.

**uhāra* m. Schildkröte, H. 1353, Sch.

uhyamānaka Adj. getrieben werdend von (Wellen, Instr.), MBh. 3, 308, 26.

Ū

ūkhara °Adj. = *ūṣara*, salzhaltig, S II, 406, 4.

**ūkhala* m. ein Andropogon, Rājan. 8, 126.

ūḍha (wohl n.) Verheiratung (eines Weibes). *ūḍhāt prabhṛti* MBh. 5, 83, 42.

ūḍhapūrvā Adj. f. mit der man sich vorher ehelich verbunden hat, Śāk. 79, 15; 110, 17.

ūtimátī f. der Vers ṚV. 1, 30, 7, Maitr. S. 3, 1, 3.

ūnadvivārṣika Adj. noch nicht zwei Jahre alt, M. 5, 68.

**ūnavāda* m. unehrerbietige Reden, Mahāvy. 261.

**ūnaviṃśativarṣopasaṃpādana* n. das Weihen eines Mönches vor seinem 20. Jahre, Mahāvy. 261.

ūnaṣodaśavarṣa Adj. noch nicht 16 Jahre alt, R. Gorr. 1, 23, 2.

°*ūnāśa* Adj. arm an Hoffnung (am Leben zu bleiben), Yudh. 7, 120.

ūnī mit *bhū* sich vermindern, abnehmen, Kālac. 1, 25.

ūnendupūrṇimā f. der Mond einen Tag vor dem Vollmonde, Śāśvata 195.

**ūyamānavardhana* n. das Webenlassen eines Gewandes in größerem Umfange (als der Geber beabsichtigte), Mahāvy. 260 (*uyamāna*° geschr.).

ūra = *ūru* 1. im Lok. *ūre*, Bhāg. P. 7, 8, 29.

ūrī mit *kṛ* auf sich nehmen, sich unterziehen; mit Akk. Hem. Par. 6, 148.

ūruka am Ende eines adj. Komp. (f. *ā*) = *ūru* 1. Hemādri 2, a, 84, 16.

ūrucchinna Adj. ein zerbrochenes Bein habend, Kauṣ. Up. 3, 3.

ūrubhaṅga m. Schenkelbruch, Vāsav. 297, 8.

°*ūruruha* m. Wade, H 43, 274.

°*ūrūpagūḍha* n. eine Art Umarmung, E 432 (P). 445 (A, R, P).

°*ūrūpagūhana* n. eine Art Umarmung, V 102; E 445 (K).

ūrjapatya n. die Herrschaft über die Kraft, Āpast. Śr. 9, 9, 1.

ūrjay, *ūrjitam* Adv. stolz, mit Selbstbewußtsein, Nāgān. 62, 21 (82, 9).

ūrjaspati m. Bein. Viṣṇu's, Viṣṇus. 98, 17.

ūrjáhuti f. eine saftige —, nährende Opfergabe, Maitr. S. 1, 10, 9 (149, 6).

ūrṇamrada Adj. wollenweich, Kauś. 2. 3. 137.

°*ūrṇalatā* Spinne, S II, 224, 11 (Ko.).

**ūrṇāparikarmaṇa* (!) m. das Waschenlassen usw. von Wolle durch nichtverwandte Frauen, Mahāvy. 260.

úrṇāmṛdu Adj. wollenweich, TBr. 3, 7, 6, 5.

ūrṇāmradas Adj. wollenweich, Āpast. Śr. 2, 9, 2.

ūrṇāyu 2. m. a) *Widder, Kuṭṭ. 360. — Schaf, so v. a. °Dummkopf, Samayamātṛkā 4, 20. — 3. Schaf, auch S II, 353, 27.

°*ūrdhapūram* [*pa* **ūrdhva*°] bis oben voll, S II, 368, 18.

°*ūrdhvagāmitā*, das in die Höhe Streben, S II, 273, 16.

**ūrdhvaṃgaroma* Adj. mit emporgerichteten Härchen, Mahāvy. 17.

ūrdhvajñutva n. Nom. abstr. von *ūrdhvajñu* [die Knie in die Höhe richtend], Komm. zu Āpast. Śr. 5, 11, 6.

ūrdhvájyotis Adj. dessen Licht nach oben strebt, Maitr. S. 2, 13, 19.

ūrdhvajvalana n. das Emporflammen, Śiś. 1, 2.

ūrdhvajhampa m. ein Sprung nach oben. °*paṃ dā* einen Spr. n. o. tun, Kathās. 61, 91.

°*ūrdhvatā* aufrechte Haltung, S II, 114, 13 v. u. (Ko.); Höhe, S I, 292, 8 (Ko.).

°*ūrdhvatva* n. Höhe, S II, 168, 2.

Ūrdhvapuṇḍradhāraṇa n. und °*puṇḍravacana* n. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

°*ūrdhvapravāha* in hohem Bogen hervorströmend, S II, 199, 15 v. u. (Ko.).

ūrdhvabhāgahara Adj. nach oben treibend, zum Brechen reizend, Suśr. 1, 144, 14.

**ūrdhvabhāgīya* Adj. zu Höherem —, zur Wiedergeburt in höherer Stellung führend, Mahāvy. 109.

ūrdhvabhāsin Adj. hinauf leuchtend, — flammend. Nom. abstr. °*sitā* f, MBh. 12, 255, 5.

ūrdhvamūla Adj. mit den Wurzeln nach oben, Taitt. Ār. 1, 11, 5.

ūrdhvaṃbhāvuka n. in *ánūrdhvaṃbhāvuka* (s. d.).

ūrdhvavāsin Adj. als Bez. bestimmter Einsiedler, R. ed. Bomb. 3, 6, 4.

ūrdhvavāsya n. ein best. Kleidungsstück des Weibes, Āpast. Śr. 10, 9, 12.

ūrdhvaśakala (Kap. S. 41, 1) und *ūrdhváśalka* (Maitr. S. 3, 9, 2), mit aufwärts gerichtetem Span.

ūrdhvaśākha Adj. mit aufwärts gerichteten Zweigen, Kap. S. 41, 1.

ūrdhvaśuṣī f. (sc. *samidh*) oben trocken gewordenes Holz, Kauś. 48, 38.

ūrdhvaśuṣka Adj. oben, d. i. am Stamme verdorrt (Zweige), Viṣṇus. 61, 8.

**ūrdhvaśoṣam* wobei oben etwas trocken wird, S II, 287, 16.

ūrdhvasad Adj. in der Höhe befindlich, Āpast. Śr. 10, 10, 4.

ūrdhvasānu auch: mit erhabenem Rande, Āpast. Śr. 12, 1, 4.

2. *ūrdhvasrotas* *Adj. als Bez. eines śrāvaka in einem best. Stadium der Entwicklung, Mahāvy. 46.

ūrdhvahastaka m. = 1. *ūrdhvakara*, Hemādri 2, a, 127, 4.

°*ūrdhvībhū* to become high, Harṣac. 180, 8.

ūrmikā *Woge, H 30, 75. — [Haravijaya 18, 73; ZDMG 62, 363. (Z.)]

°*ūrmimatī* Fluß, H 5, 123.

°*ūrmimālin* m. Meer, H 2, 11 (in °*dugdhormimālin* m. Milchmeer); 35, 7.

ūrvasthi n. Schenkelknochen, Āpast. Śr. 1, 3, 17.

ūlī f. Zwiebel, Caturviṃśatimata in Prāyaścittamayūkha nach Aufrecht.

ūvadhya, °*gohá* Maitr. S. 4, 13, 4.

ūṣmagata (*u*° geschr.) n. Begeisterung, Divyāvad. 166, 15; 240, 20; 271, 12; 469, 12. *Adj. begeistert, Mahāvy. 55. Vgl. *uṣṇagata*.

ūṣmatva n. °Hitze, S II, 35, 13. 14 (Ko.).

ūṣmabhakṣam Absol. mit *bhakṣ* heiß essen, Kauś. 57, 27.

°*ūṣmala* Adj. heiß, Śṛṅgt. 28c.

ūṣmāy Harṣac. 139, 5; 160, 5; H 4, 22.

1. *ūh* mit *vyapa* 2. *vyapoḍha* offenbart, an den Tag gelegt, MBh. 8, 34, 152. — Mit *vinis*, *vinirūḍha* unverschoben, in regulärer Reihenfolge, Āpast. Śr. 4, 14, 9. — Mit *abhipári* hinschaffen zu (Akk.), TS. 5, 2, 10, 2. — Mit *pra* 4. ausnehmen, excludere, Vop. 6, 53, Anf. — Mit *anupra*, einschieben, Āpast. Śr. 1, 21, 7; 14, 19. — Mit *nirvi* 3. *nirvyūḍha* zu Ende geführt, Hem. Par. 8, 133. 4. b) Priy. 6, 6. — Mit *prativi* 4. auseinander schieben, G. Gorr. 2, 12, 26.

1. *ūha* 3. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**ūhanā* (*ūhānā* geschr.) f. = *ūhā*, Mahāvy. 245, 1060.

**ūhāpohasamartha* Adj. fähig (das Erforderliche) hinzuzufügen oder abzuziehen, Mahāvy. 245, 1061.

ūhin Adj. von Bühler angenommen Vasiṣṭha 16, 4. 5. Beide sūtra sind offenbar verdorben.

Ṛ

°*ṛ yatau*, Sūryaś. 22a (*ṛtā* = *gatā*, *prāptā*).

1. *ṛkṣá* 1. auch Maitr. S. 2, 5, 2 (48, 14).

Ṛkṣakarṇī f. N. pr. einer yoginī, Hemādri 2, a, 93, 4. 6.

ṛkṣapati m. °Mond, H 30, 76.

Ṛkṣabila n. N. pr. einer Höhle, R. ed. Bomb. 4, 50, 8.

ṛkṣavant Adj. °reich an Bären, H 30, 35.

ṛkṣavarṇa Adj. bärenfarbig (Pferd), MBh. 9, 11, 41.

°*ṛkṣavīra* m. = *Hanumat*, Yudh. 2, 24 (°*lakṣman* = *Arjuna*).

**ṛkṣeśa* m. Mond, Yudh. 6, 52 (in °*ṛkṣeśāsya* Adj. mondgesichtig).

ṛguttama Adj. mit einer ṛc schließend, Maitr. S. 3, 1, 1.

ṛgyajuḥsāmādimaya Adj. (f. ī) aus Ṛc, Yajus, Sāman usw. gebildet, VP. 4, 1, 6.

Ṛgvedapada n., °*vedaprakṛtipada* n., °*vedapramāṇa* n., °*vedaprayoga* m., °*vedaprātiśākhya* n., °*vedabrāhmaṇa* n., °*vedavidhāna* n., °*vedaśivamantra* n., °*vedāraṇyaka* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

Ṛcaka Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 6. 7; Verz. d. B. H. 2, 98.

ṛcáse, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 43.

ṛjukarmá n. eine rechte Handlung, TBr. 3, 3, 7, 10.

°*ṛjuman* m. Ehrlichkeit, Amit. XXVIII, 10.

Ṛjuvivaraṇa n. und *Ṛjuvṛtti* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*ṛjūkṛ* aim, Harṣac. 164, 13.

ṛjvāgata Adj. en face (in der Malerei), Damayantīk. 200.

ṛñjáse Dat. Inf. zu 1. *rañj*, ṚV. 8, 4, 17.

ṛṇa 2. c) d) vgl. Zach. Beitr. 33.

ṛṇadhara m. Erbe, Divyāvad. 254, 11.

Ṛṇavimocanaśānti f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ṛṇahara m. Erbe, Divyāvad. 498, 21. °*hāraka* m. dass., 87, 17.

ṛta 1. f) vgl. Zach. Beitr. 48.

ṛtavya 2. Nom. abstr. °*vyātva* n. Kāṭh. 21, 3.

ṛtaśrī f. wahre Schönheit, Āpast. Śr. 2, 3, 7.

ṛtasadhastha Adj. richtig stehend, Āpast. Śr. 2, 3, 13.

ṛti f. *Lauf, H 5, 115 [in °*abhyarṇavarti* = *samudrābhimukham ṛtir gamanaṃ yasya*]; 43, 49 [= *gati*].

°*ṛtukulapati* m. = Frühling, Śrīk. VII, 12.

°*ṛtukṣitīśa* m. = Frühling, Śrīk. VI, 10.

ṛtugamana n. das Beischlafen in der richtigen Zeit, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 25, 11; Āpast. Gṛhy. 9, 1.

°*ṛtugrahaṇa* n. dwelling in a house during the rainy season, Pūrṇabh. 137, 2.

°*ṛtucakravartin* m. = Frühling, Śrīk. VI, 23.

ṛtudevata Adj. (f. ā), die Jahreszeiten zur Gottheit habend, Āśv. Gṛhy. 2, 4, 12.

ṛtupātra, lies n. statt Adj.

ṛtumukhīya Adj. Bez. eines ṣaḍḍhotar, der jedesmal am Anfang der Jahreszeit zu vollziehen ist, Āpast. Śr. 14, 14, 13.

ṛtuvyāvṛtti f. Ende einer Jahreszeit, Āpast. Śr. 7, 28, 7.

ṛtusamāveśana n. das Beiwohnen in den 14 Tagen nach der Menstruation, Āpast. Gṛhy. 8, 13.
Ṛtusamāhāra m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
ṛté, so zu akzentuieren.
ṛtebhaṅga Adj. (f. *ā*) ohne Trennung, — Zerlegung, Gobh. 1, 3, 17 Konj. von Roth.
ṛtesphya Adj. ohne Holzspan, Āpast. Śr. 2, 13, 1.
ṛtokti f. das Aussagen der Wahrheit, M. 8, 104.
ṛtva auch = 2. *ṛtviya* 2. Āpast. 2, 5, 17; vgl. Bühler, Intr. to Āpast. Transl. XIV.
ṛtva n. die menses, Āpast. Śr. 3, 17, 8; 8, 4, 6. Vgl. voriges Wort.
Ṛtvan m. N. pr. eines deyagandharva, MBh. 1, 123, 57.
ṛtvya, Āpast. 2, 5, 17 hat der Text *ṛtva*.
ṛddha 2. vgl. Zach. Beitr.
ṛddhimant 2. Nom. abst. °*mattā*, MBh. 5, 131, 23.
ṛddhyabhisaṃskāra m. ein durch Zaubermacht hervorgebrachtes Trugbild, Jātakam. 23.
ṛbīsapakva Adj. durch Erdwärme gar geworden, Āpast. Śr. 5, 25, 6.
ṛllīsaka ein best. musikalisches Instrument, Nīlak. zu Hariv. 2, 89, 68.
Ṛśyamūka m. N. eines Gebirges, H 34, 53 [pw: „überall *Ṛṣya*° geschrieben“].
[*ṛṣabha*,] f. *ā* ein Mädchen, welches in einer best. Beziehung Ahnlichkeit mit einem Stiere hat, Āpast. Gṛhy. 3, 11. [V p. 193, Z. 2 v. u.] Vgl. Yādavaprakāśa's Vaijayantī, bhūmikāṇḍa, brāhmaṇādhyāya 51: *vṛṣabhā vṛṣalakṣaṇā*. Soll nach Winternitz auch in Baudh. Gṛhy. (in dessen unechtem Teile) vorkommen.
ṛṣabhacarmá Rindshaut, TBr. 2, 7, 2, 2.
Ṛṣabhadatta m. N. pr. verschiedener Männer, Hem. Par. 1, 270; 2, 2.
Ṛṣabhanāthacaritra n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 570.
ṛṣi 3. nimmt die siebente Stelle unter den Brahmanen ein; steht zwischen dem *ṛṣikalpa* und dem *muni*, Hemādri 1, 26, 4; 27, 1.
ṛṣikalpa m. ein dem *ṛṣi* nahekommender Brahmane, der die sechste Stufe unter den Brahmanen einnimmt, Hemādri 1, 26, 4. 22.
°*ṛṣitāpin* = *dānava*, H 43, 162.
ṛṣideśa m. = *brahmarṣideśa*, Hemādri 2, a, 27, 18.
Ṛṣimaṇḍala n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 571.
Ṛṣimaṇḍalaprakaraṇa n. Titel eines Jaina-Werkes, Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.
ṛṣivāṭa m. Ṛṣi-Konvent, R. 1, 50, 4.
ṛṣṭika am Ende eines adj. Komp. = *ṛṣṭi* 1., MBh. 5, 155, 13.

E

e Interj. Maitr. S. 4, 9, 21.
eka °allein bedacht auf, einzig hingegeben, Kuṭṭ. 534.
ekakara Adj. einhändig, Viṣṇus. 62, 5.
ekakarapāda Adj. einhändig und einfüßig, Viṣṇus. 5, 48. 77.
ekakarṇa Adj. (f. *ī*) einohrig.
ekakarman Adj. dasselbe Geschäft wie (Instr.) habend, Daśak. (1925) 2, 70, 4.
2. *ekakārya*, Nom. abstr. °*tva* n., Ragh. 10, 41.
ekakriya Adj. ein und dasselbe Geschäft habend, Mahāvīrac. 71, 1.
°*ekagatika* als einzige Möglichkeit habend, S I, 380, 14 (Ko.).
ekagarbha Adj. nur ein Kind zur Welt bringend, Bhāg. P. 5, 17, 12.
**ekagraha* m. = *asadgraha* 2. H. an. 2, 87.
ekacāriṇī °alleinige Gattin, V 233.
°*ekacūḍaka* m. eine Art apadravya, V 368.
ekacchāyāpraviṣṭa Adj. solidarisch haftbar, Kātyāyana in Vivādar. 52.
Ekajyāvargavikala Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
**ekajvālī* Adv. mit *bhū* ganz in Glut geraten, Mahāvy. 223, 178.
ekatantra Adj. (f. *ā*) in einem Zuge stattfindend, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 22, 6; 6, 30, 12.
°*ekatānya* = *tanniṣṭha*, S II, 108, 1.
ékatejana Adj. (f. *ā*).
ekatómukha Adj. (f. *ā*) nur nach einer Seite hin gerichtet, TBr. 3, 7, 5, 6. Auch: nur auf einer Seite eine Schnauze habend (Gefäß), Komm. zu Āpast. Śr. 12, 1, 13.
ekatya Adj. Pl. nonnulli, Mahāvy. 119; Divyāvad. 327, 16. 18; 618, 9.
°*ekatrīkaraṇa* n. Zusammenbringen, S I, 145, 10 v. u. (Ko.).
°*ekatrībhū* sich vereinigen, S I, 98, 1 v. u. (Ko.); 149, 11 (Ko.).
Ekatvasiddhivāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
ekadamana Adj. einen Wagenlenker habend.
ekadīkṣin Adj. als einzelner die Weihen nehmend, Kāty. Śr. 7, 5, 12.
ekadugdha n. vrata-Milch von nur einer Kuh, Āpast. Śr. 10, 16, 6.
**ekadṛś* Adj. °das einzige Auge seiend = Wissen verleihend, Padyac. II, 38[d]. — Im Ko. mit *ekacakṣus* erklärt, was also dieselbe Bedeutung hat; pw „einäugig“.
°*ekadeśāntarita* (*nṛpa*) nur durch ein Land getrennt, S I, 209, 3 v. u. (Ko.; *ekadeśāntari* gedruckt) als Erklärung von *mitra*.
ekadeśin 1. Nom. abstr. °*śitva* n. Komm. zu Āpast. Śr. 8, 9, 2.
ekadeha Adj. Du. nur einen Leib habend, Hariv. 3439.
ekadohana Adj. in der dunklen Stelle MBh. 1, 3, 60.
ekadvāra Adj. (f. *ā*) nur einen Zugang habend, MBh. 13, 93, 77.
ekadvṛcá (!) ein aus einem oder zwei Versen bestehendes Lied, AV. 19, 23, 22.
ekadvyantaratryantarāśin Adj. essend nach einem Zwischenraum von einem, von zwei oder drei Tagen, Viṣṇus. 95, 6.
ekadhana Kauṣ. Up. 2, 3 nach dem Komm. m. (!) das höchste Gut.
ekadhāra °einseitig geschliffen, S I, 144, 14 v. u. (Ko.).

Ekadhāraka m. N. pr. eines Berges, Divyāv. 167.

**ekadhyam* Adv. zusammen, Mahāvy. 245. *ekadhye* dass., Divyāvad. 35, 24; 40, 22. Richtig *aika°*.

Ekanāthāryabhāgavata n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*ekanāyika* Adj. nur eine einzige Geliebte habend, Daśar. II, 7.

ekanārāśaṃsa Adj. einmal mit dem nāraśaṃsa-Becher versehen, Āpast. Śr. 12, 25, 26.

ekanibha Adj. (f. *ā*) einförmig, Varāh. Bṛh. S. 54, 90.

ekanirmāṇa Adj. Du. von einerlei Maß, gleich groß, Hariv. 4949 = 5738.

ekaniṣṭha 1. Adj. Pl. auf dasselbe hinauslaufend, MBh. 12, 349, 2. — 2. m. N. pr. eines göttlichen Wesens, Lalit. 49, 7.

ekanetra °n. das einzige Auge, Padyac. III, 10^{d} (so v. a. *jñānapradam*).

ekanyāya Adj. einartig, nur einen Gegenstand betreffend, Hem. Abhi° 255.

2. *ekapati* Adj. f. nur einen Gatten habend. Nom. abstr. °*tva* n. Hem. Par. 2, 288.

ekapadam = *ekapade* (s. 1. *ekapada* 1.) plötzlich, Mālatīm. 89, 4.

ekaparvan Adj. aus einem Absatze oder Gliede bestehend, MBh. 4, 65, 3.

ekapaśuka [dasselbe Opfertier erhaltend], f. *ā*.

ekapāka m. gemeinsames Kochen. °*kena vasantaḥ* eine gemeinschaftliche Küche habend.

ekapātin auch: nur auf eine Art fliegend, MBh. 8, 41, 38.

ékapātra Adj. in einem Gefäße enthalten, TS. 6, 4, 9, 3.

°*ekapāda* n. eine Art Coitus, E 593. 594 (D).

ekapādikā °ein Spiel, Y 210.

ekapārśvāvadārita n. MBh. 6, 46, 32 nach Nīlak. = *vāmapakṣāśritaṃ yānam*.

ekaputra auch Adj. nur einen einzigen Sohn habend. Nom. abstr. °*tā* f. und °*tva* n. MBh. 3, 127, 12.

ekapuṣkara m. eine Art Trommel, MBh. 5, 94, 21.

ekapuṣkala m. eine Art Trommel, MBh. 5, 3350. v. l. *ekapuṣkara*.

ekapramāṇa Adj. Du. von gleicher Autorität, Hariv. 3439.

ekapraiṣa Adj. nur eine Aufforderung ergehen lassend, Ait. Br. 6, 14, 3.

°*ekabandhu* m. only brother, Vās. 9, 1.

°*ekabāṇa* = *ekaśara*, S I, 460, 2 v. u. (Ko.).

Ekaberapratiṣṭhāvidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ekabhakta 2. n. auch S I, 92, 12 v. u. (Ko.).

ekabhāga m. ein Teil, ein Viertel, Pañcar. 1, 14, 50.

ekabhūmīśvara m. Alleinherrscher auf Erden (*Nāgārjuna*), Rājat. 1, 173.

ekabhūyaṃs Adj. um eins überschüssig, so v. a. unpaar, Gobh. 4, 5, 21; Āśv. Śr. 5, 14, 20.

ekamantra Adj. in geheimem Einverständnis, Komplott (Zeugen), Kauṭ. 176, 14.

Ekamālā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ekamāsa Adj. (f. *ī*) in ein und demselben Monat befindlich, MBh. 6, 3, 32.

°*ekamukhīkaraṇa* n. das einmütig Machen, S I, 446, 1.

ekamūrti f. eine Person, Spr. 4205.

ekayajña m. ein von einer Person dargebrachtes Opfer, Kāty. Śr. 25, 13, 30.

ekayoga m. eheliche Verbindung, MBh. 12, 320, 59.

ekaratha m. ein Held ersten Ranges, MBh. 3, 27, 28.

**ekarada* m. = Gaṇeśa, Govardh. 27.

ekaraśmi Adj. einen Zügel habend.

°*ekarasīkṛ* = läutern? Muk. 255^{d}.

ekarūpa °eine Art Coitus, E 593 (D).

ékaloka Adj. eine Welt besitzend, Maitr. S. 1, 10, 18 (158, 1).

°*ekalolībhāva* m. das einzige Begehren, völlige Aufgehen, S II, 230, 5 v. u. (Ko.).

°*ekavant* Adj. einfach, Mgs. I, 10, 2; II, 10, 6.

°*ekavapus* Adj. nur von einer Gestalt, — Natur, Praty. Hṛd. 8, 4. [B.]

ekavara Adj. einen Wunsch gewährend, Mān. Gṛhy. 2, 13.

2. *ekavarṇa* 1. e) zu derselben Kaste gehörig, Kālac. 5, 196.

°*ekavarṇā* einfarbige Kuh, E 894 (P).

ekavartanin Adj. einrädrig, Ṣaḍv. Br. 1, 5.

ekavasana Adj. (f. *ā*) = *ekavastra*, MBh. 1, 130, 8; 3, 65, 60.

ekavāram auch: irgend einmal, Pañcat. ed. orn. 64, 22.

ékaviṃśaticchadi Adj. 21 Dächer habend, TS. 6, 2, 10, 6.

ekaviṃśatidakṣiṇa Adj. wobei 21 als Lohn gegeben werden, Āpast. Śr. 10, 26, 4.

ékaviṃśatidhāman Adj. (f. °*dhāmnī*), 21 Weisen habend, Maitr. S. 4, 7, 6 (101, 9).

ekaviṃśavartani Adj. die Bahn für einen ekaviṃśastoma bildend, TS. 4, 3, 3, 2.

ekavidya Adj. mit nur einer Wissenschaft vertraut, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 41.

**ekavīcika* Adv. als Bez. eines śrāvaka in einem best. Stadium der Entwicklung, Mahāvy. 46.

ekavīra Kauś. 47, 14 (Stricke aus ekavīra; pw *ein best. Baum).

ekavṛkṣīya Adj. von demselben Baume, von gleichem Holze, Kāty. Śr. 2, 8, 1.

ekavṛṣá Adj. einen Stier habend, AV. 5, 16, 1.

1. *ekaveda* m. ein einziger Veda, MBh. 3, 149, 30.

2. *ekaveda* Adj. mit einem Veda vertraut, nur einen Veda studierend, MBh. 3, 149, 20. 28; 5, 43, 42.

ekaveśmán n. ein einzelnes Haus, Śat. Br. 1, 3, 2, 14.

ekavyūha Adj. nur in einer Form sich manifestierend, Viṣṇus. 1, 61. — *m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

ekavyūhavibhāga Adj. als Beiw. Viṣṇu's, wenn er sich nur als Vāsudeva manifestiert, MBh. 12, 348, 57.

ékavrata auch: nur einmal am Tage zu essen pflegend, TS. 6, 2, 5, 3.

ekaśaṅkha Adj. (f. *ā*) nur eine Muschel als Schmuck tragend, Hariv. 11164.

ekaśayyāsana n. das Zusammensitzen auf einem Bette, Bṛhaspati in Vivādar. 380.

ekaśayyāsanāśana Adj. dasselbe Bett, denselben Sitz und dieselbe Speise habend, Hariv. 3438.

°*ekaśara* einen einzigen Pfeil besitzend, S I, 460, 12.

°*ekaśaraṇa* als einzige Zuflucht habend, S I, 380, 1.

ekaśarīrin Adj. alleinstehend, keine Angehörigen habend, Daśak. (1883) 156, 8.

ekaśākha auch: einästig, Kauś. 90.

°*Ekaśāṭa* m. Name eines Kaufmanns in Ayodhyā, S II, 62, 5 v. u. (Ko.).

°*ekaśālmalī* ein Spiel, V 56.

Ekaśāstravāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ekaśila Adj. aus einem einzigen Felsen bestehend, R. 2, 94, 22.

Ekaśirṣā f. N. pr. einer Nāga-Jungfrau, Kāraṇḍ. 4, 3.

ekaśīlasamācāra Adj. von demselben Charakter und Benehmen, MBh. 1, 209, 6.

ekaśūla Adj. (f. *ā*) nur einen Spieß habend, so v. a. unverästelt, ungegabelt. — f. *ā* Āpast. Śr. 7, 8, 3; 17, 6.

ekaśṛṅga als Adj. einhörnig, Viṣṇus. 98, 78. — m. °Nashorn, S I, 461, 7. — Als m. auch Berg, MBh. 4, 65, 3.

ekaśeṣa Adj. von dem nur einer übrig geblieben ist (*vaṃśa*), MBh. 13, 30, 27.

Ekaślokīvyākhyā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ekasamuttha Adj. mit *prāṇa* m. so v. a. ein einmaliger Atemzug, Komm. zu TS. Prāt. 5, 1.

ekasaṃbandhin Adj. zusammenhängend, Suśr. 1, 264, 5.

ekasara Adj. (f. *ā*) einschnürig, Āpast. Śr. 15, 5, 7.

ekasarga Śiś. 19, 38.

Ekasāmi Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ekasāra am Ende eines adj. Komp. dessen einziges Wesen ... ist, Mālatīm. (ed. Bomb.) 127, 6.

ekasṛka, lies: eine Art Schakal. Auch Āpast. Śr. 15, 19, 2.

ekastana Adj. aus einer Zitze genommen (Milch), Āpast. Śr. 11, 15, 6.

ekasthālīsahāya m. ein Genosse, mit dem man aus demselben Topfe ißt, Nārada (a.) 2, 1, 180.

ekasviṣṭakṛt Adj. mit einer gemeinsamen Schlußgabe an Sviṣṭakṛt versehen.

ekahavis Adj. nur mit einem havis versehen, Śāṅkh. Śr. 2, 3, 14.

ekahāvin Adj. ein Opfer vollbringend, Śāṅkh. Śr. 2, 12, 8.

ekahelam Adv. = °*helayā*, Dharmaśarmābhy. 4, 36.

ékahotar m. ein einfacher (kein zweifacher) hotar, Taitt. Ār. 3, 7, 1.

**ekākāra* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21.

ekākṛti Adj. Pl. von gleichem Aussehen, Pr. P. 104.

2. *ekākṣa* 1. Adj. einäugig, auch S II, 351, 21.

ekākṣara 3. a) °*nighaṇṭu* m. und °*ratnamālā* f. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

ekākṣara °m. Bez. einer Strophenform, H 48, 126.

°*ekākṣarapāda* m. dass., H 43, 3.

ekākṣipiṅgalin m. Bein. Kubera's, R. 7, 13, 30.

ekāgra am Ende eines Komp. ganz erfüllt von, Jātakam. 3.

ekātapatra Adj. nur von einem Fürsten beherrscht, Pr. P. 111; S I, 310, 5. Vgl. *ekacchattra*.

ekātmapakṣa m. der Vedānta, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 150. 151. 155. 157.

ekātmavādin m. ein Bekenner des Vedānta, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 29.

ékādaśacchadi Adj. elf Dächer habend, TS. 6, 2, 10, 6.

ekādaśadvāra Adj. elf Tore habend, Kaṭhop. 5, 1.

Ekādaśaprayoga m. und °*daśabhāṣāvyākhyā* f. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

ekādaśarcá ein Lied von elf Versen, AV. 19, 23, 8.

ekādaśavyūha Adj. in elf Formen erscheinend (Rudra), Bhāg. P. 2, 25, 3.

ekādaśāṅgavedin und *ekādaśāṅgin* m. ein Kenner der 11 aṅga der Jaina, Vardhamānac. 1, 48.

ekādaśātmaka Adj. auf elferlei Weisen sich manifestierend, R. ed. Bomb. 4, 43, 56.

ekādaśini° = °*nī*, Kāty. Śr. 19, 4, 6.

Ekādaśīmāhātmya n. und °*daśīvratakalpa* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*Ekānasī* = *Ujjayinī*, S II, 226, 1.

1. *ekānta* 1. Lok. so v. a. unter vier Augen, Daśak. 81, 6.

ekāntara m. °= *tṛtīyadeśasthita* (der zweitnächste benachbarte Fürst), S I, 473, 2.

°*ekāntākṛtya* m. = *ekāntamatapātaka*, S I, 442, 3.

ekāntī Adv. mit *kṛ* feststellen, ausmachen, entscheiden, Divyāvad. 572, 1.

ekābhibhāva s. *ekotibhāva*.

ekāyana *nur auf einen Gegenstand gerichtet, S I, 372, 3.

ekāyanībhāva m. Einmütigkeit, Mahāvīrac. ed. Aiyar p. 130, Z. 2.

°*ekārakṣa* = *ekāvyāptaḥ*, S I, 436, 8.

°*ekārka* Kauś. 40, 16 (= *ekaśākhārka*, eine aus einem einzigen Stamme gewachsene Calotropis gigantea).

ekārkamaṇi m. ein best. Amulett, = *ārka* (s. oben), Dārila zu Kauś.

ekārṣeya Adj. mit nur einem heiligen Ahnen. *pravara* Mān. Śr. 11, 8, 6; Müller, SL. 386.

**ekāvacāraka* Adj. Mahāvy. 245, 1027.

°*ekāvasaram* Adv. gleichzeitig, Kir. XIV, 51.

Ekāśīticakroddhāra m. Titel eines Werkes.

ekāṣṭakādīkṣin Adj. zur ekāṣṭakā die Weihe nehmend, Lāṭy. 4, 8, 21,

**ekāsanika* Adj. beim Essen auf einer Stelle bleibend, Mahāvy. 49.

Ekībhāvastotra n. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. No. 572.

ekīya einzig in seiner Art, Jātakam. 22, 19.

ekendriyasaṃjñā f. Bez. des dritten Stadiums im vairāgya, Sāṃkhyatattvakaumudī zu kārikā 23; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 2, 1.

ekaikatra Adv. einzeln, Komm. zu Āpast. Śr. 6, 16, 12.

ekaikavant Adj. nur eines von mehreren Dingen besitzend, Komm. zu Āpast. Śr. 1, 14, 9.

°*ekaikika* Adj., ganz voll von . . ., H 43, 288.
ekotibhāva m. das nur auf ein Ziel Gerichtetsein, Konzentration. *cetasaḥ* Lalit. 436, 6. *ekābhibhāva* fehlerhaft 147, 8. *ekotībhāva* Mahāvy. 67. 85 (v. l. *ekoti*°); vgl. Proc. of the As. Soc. of Bengal 1887, S. 167 ff. 223 ff. 249 und *ekoti*.
ekonapañcāśadhā Adv. in 49 Teile, R. Gorr. 1, 48, 1.
ekonaviṃśatimukha Adj. mit 19 Mündern versehen, Māṇḍ. Up. 3.
°*ekoru* einschenklig, S I, 277, 4 v. u. (Ko.).
ekolmuká n. ein einzelner Feuerbrand, Maitr. S. 1, 10, 20; TBr. 1, 6, 10, 1; Āpast. Śr. 8, 17, 8.
°*ejana* n. Zittern, H 43, 111.
eṭaka m. = *eḍaka* 1. a), Kauś. 41, 6.
eḍa 1. Adj. Hem. Par. 1, 318; S II, 139, 4; Harṣac. 14, 10. — *m. N. pr. eines Schlangenfürsten, Mahāvy. 167.
**eḍamūka* Adj. taub und stumm, Harṣac. 14, 10.
**Eḍameḍa* m. N. pr. eines Schlangenfürsten, Mahāvy. 167.
**Eḍavaṇa* und **Eḍavarṇa* m. desgl., ebenda.
**eḍākṣipuṣpa* n. eine best. Blume, Mahāvy. 240. Vgl. *eḍikākṣī*.
eṇaka 2. f. *eṇikā* N. pr. einer Frau, Hem. Par. 8, 25.
°*eṇacakṣus* f. eine Gazellenäugige, Śrīk. III, 30; IX, 44; XIV, 29. 46; XXI, 41; XXIII, 26.
eṇatilaka Vāsav. 118, 5.
°*eṇatha* ein Musikinstrument, S I, 247, 4 v. u. (Ko.).
eṇadṛś f. °eine Gazellenäugige, Śrīk. III, 27; IV, 7. 29; XXI, 20.
°*eṇadṛṣṭi* f. eine Gazellenäugige, H 23, 49.
eṇanābhi m. Moschus, auch Kathākaut. 3, 3; Śrīk. 13, 5.
eṇamada m. Moschus, auch Śrīk. 11, 26; S I, 127, 8.
°*eṇalakṣman* m. Mond, H XXI, 3; Śrīk. XI, 13; XXI, 38.
eṇavilocanā f. eine Gazellenäugige, Bhām. V. 2, 156.
eṇāṅka auch: das Zeichen Antilope, Ind. Antiq. 1887, S. 64, N. 6.
°*eṇāṅkana* m. Mond, Śrīk. XI, 67 [*eṇāṅka na* gedruckt!].
°*eṇāṅkaśikha* m. = *candramauli*, Śrīk. XX, 29.
°*eṇāri* m. Löwe, H 43, 59.
°*eṇāyate* eine Gazelle darstellen, S I, 128, 9.
eṇīnayanā auch Muk. 236 b (im Prakrit).
eṇekṣaṇā auch S I, 620, 14.
etatkāla m. diese Zeit, Gegenwart, 267, 8. 32.
**etattṛtīya* Adj. dieses zum dritten Male tuend, P. 6, 2, 162, Sch.
etatprabhṛti Adj. damit beginnend, Gobh. 2, 1, 24; 3, 6.
etadupaniṣad Adj. zu dieser Upaniṣad sich bekennend, Chānd. Up. 8, 8, 4.
etadyoni Adj. dieses Ursprungs, Bhag. 7, 6.
etadvid Adj. dieses kennend, Āpast. Gṛhy. 9, 11.
[*edh*,] *edhita* erfüllt —, voll von (Instr.), Mahāvīrac. 122, 4.
°*edhin* Adj. fördernd, H 43, 234.
eraka m. nach Nīlak. zu MBh. 3, 134, 17 = *upadeṣṭar*. Es ist aber wohl im Texte *daśerakāḥ* zu lesen. *erakā* auch: eine Matte aus erakā-Gras, Āpast. Gṛhy. 12, 3.
[*eraṇḍa*,] f. *ā* eine best. Zauberformel, Divyāvad. 105, 3.
°*erikā* H 27, 59 (Ko.) ? *tantrīṇāṃ kalāḥ purāṇatvād bahir nirgatā eva deśāḥ | yāsām erikā iti prasiddhiḥ*.
°*elī* = *kṛpāṇikā*, H 43, 136. S. *īlī*.
**evaṃyukta* Adj. so beschaffen, Mahābh. 5, 57, b; Āpast. 2, 23, 7; Baudh. 1, 3, 31; 4, 1, 6 ff.
evaṃlakṣaṇá Adj. diese Kennzeichen habend, MBh. 12, 80, 15.
evaṃvarṇa Adj. aus solcher Kaste, Lalit. 441, 7.
evaṃvādiṇ Adj. so redend, Mahāvīrac. 81, 7.
evaṃvidus Adj. = *evaṃvidvaṃs*, Kāṭh. 33, 1. 3.
evaṃvihita Adj. so zubereitet, Āpast. Gṛhy. 12, 6; 14, 15.
evaṃvṛttasamācāra so verfahrend und sich benehmend, Suśr. 1, 72, 12.
evaṃśīla Adj. von solchem Charakter, MBh. 1, 197, 24.
evaṃśīlasamācāra Adj. von solchem Charakter und solchem Benehmen, MBh. 13, 145, 34.
**evaṃsaṃjñin* Adj. eine solche Vorstellung habend, Mahāvy. 15.
evaṃsukhaduḥkhaprativedin Adj. solche Freuden und Leiden erfahrend, Lalit. 441, 7.
evaṃkarman Adj. der dieses getan hat, M 8, 314.
evaṃkḷpta Adj. so festgesetzt, — vorgeschrieben, ṚV. Prāt. 17, 1.
evaṃkramaka Adj. diese Reihenfolge habend, Komm. zu Āpast. Śr. 7, 5, 5.
evaṃgotra Adj. aus solcher Familie, Lalit. 441, 6.
evaṃcirasthitika Adj. so lange bestehend, Lalit. 441, 7.
evaṃjāti Adj. solchen Standes, ebenda.
evaṃdarśin Adj. so sehend, so urteilend, Śāk. 58, 4.
evaṃdevata Adj. diese Gottheit habend, Śāṅkh. Śr. 6, 10, 13.
evam, evam evo geradeso (am Schluß eines Abschnittes), Mān. Gṛhy. 1, 23.
**evamāyuṣyaparyanta* Adj. von solcher Lebensdauer, Mahāvy. 15.
evamāyuṣpramāṇa Adj. von solcher Lebensdauer, Lalit. 441, 7.
evaṃpariṇāma Adj. einen solchen Abschluß habend, Mahāvīrac. 93, 18.
evaṃpratyaya Adj. eine solche Überzeugung habend, Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 231.
**evaṃpramukha* Adj. solches an der Spitze habend, Mahāvy. 244.
evaṃpravāda Adj. eine solche grammatische Form habend, in dieser gr. F. erscheinend, ṚV. Prāt. 13, 9.
**evaṃbhāgīya* Adj. von solcher Art, Mahāvy. 104.
évāṣa m. ein best. kleines Tier, Maitr. S. 4, 8, 1 (107, 16). Vgl. *yévāṣa* und *yavāṣa*.
eṣ mit *adhi, adhyeṣita* (buddh.) = *adhīṣṭa* ersucht, angegangen, JRAS 1876, S. 27.
1. *eṣṭár*, f. *eṣṭrī* Āpast. Śr. 10, 12, 5.
ehibhikṣukā f. der einladende Ruf „komm o Mönch“, Divyāvad. 48, 19.

Ai

ai Interj. Maitr. S. 4, 9, 21.
aikamantrya n. das dieselben mantra Haben, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 24, 9.
aikamukhya n. Übereinstimmung, Mahāvīrac. 21, 17 [II, 4ᵇ].
aikāntika völlig ausgemacht, absolut sicher, Jātakam. 22, 27.
aikaikaśya Komm. zu Āpast. Śr. 7, 27, 16.
°*aikyabhrama* m. die irrige Annahme der Identität, Śṛûgt. 34, 5.
aikṣava n. °Zuckerrohrschnaps, Viṣṇusm. XXII, 83.
aikṣavyà Adj. = *aikṣavá* 1.
**aicchantika* Adj. Mahāvy. 110. Vielleicht fehlerhaft für *aicchāntika*.
aiḍādadha m. = *iḍādadha*, Āpast. Śr. 3, 17, 12.
aiḍādadhīya Adj. von *aiḍādadha*, Komm. ebenda.
°*aiṇa* n. eine Art Coitus, E 569 (R). 577. 578 (A).
aiṇeya n. *eine Art Coitus, V 143. 144; E 556. 557 (K).
Aitareyāraṇyaka n. Titel eines Āraṇyaka.
aidaṃparya n. auch S I, 447, 5; II, 349, 25.
aina °Adj. (f. *ī*) von der Sonne (*ina*) stammend, Sūryaś. 39ᵈ.
ainasa n. Vasiṣṭha 26, 2. 3.
°*aindavopala* m. Mondstein, Śrīk. X, 57.
aindra m. °ein astrol. yoga, S I, 318, 16 v. u. (Ko.).
Aindra n. °Titel einer Grammatik, S I, 90, 2.
°*Aindrasūnava* Adj. f. *ī*, dem Indra-Sohne gehörig, Kir. XII, 52.
aindriyāvata Adj. an Indra Indriyāvant gerichtet, Komm. zu Āpast. Śr. 3, 15, 9.
°*aibha* n. eine Art Coitus, E 569 (R). 577 (A).
airaṇḍa *n. die Wurzel des langen Pfeffers, Deśīn. 1, 120.
airāvaṇa m. °ein weißer Elefant, S I, 291, 6 [vgl. Ko. 5 v. u.].
Airāvataka 3. m. N. pr. eines Berges, Divyāv. 168.
°*airāvatīya* Adj. zu *airāvata*, H 31, 39
airāvant angeblich = *irāvant* und dieses = *irā*, Gṛhyās. 2, 10.
aireya n. ein berauschendes Getränk, Mān. Gṛhy. 2, 14.
airyāpathikī f. das vorschriftsmäßige Eintreten, Hem. Par. 1, 452; 13, 61.
°*airvāruka* n. S I, 404, 1 v. u. (Ko.) wohl verdruckt für *ervāruka*?
ailaka °Subst. n. eine Herde fettschwänziger Schafe, S II, 221, 7.
Ailavila 2. auch H 31, 4.
aivamarthya n. das diese Bedeutung Haben, Komm. zu Gobh. 3, 2, 55.
aiśi m. Patron. Skanda's, Kumāras. 11, 44.
aiśvarakāraṇika m. ein Deïst der Nyāya-Schule, Harṣac. (1936) 489, 12.
aiśvarya n. °Besitz, Reichtum, Kalāv. V, 38.
aiṣāvīra vgl. *svaiṣāvīra*.
**aihipaśyika* Adj. zur Selbstüberzeugung auffordernd, Mahāvy. 63.
aihilaukika Adj. = *aihalaukika*, Hem. Par. 3, 184.

O

oguṇá, vgl. Pāli *ogaṇa*, gewaltig, — groß.
ogha der vierfache Strom der weltlichen Neigungen, Divyāvad. 95, 13.
**oghottīrṇa* Adj. diesem entronnen, Mahāvy. 19.
oghī Adv. mit *bhū* zu einer Masse anschwellen, Śiś. 18, 69.
**oghopakaraṇa* n. als Erklärung von *pavitra* Besen, Zach. Beitr.
oṃkāracaturtha Adj. (f. *ā*) die Silbe *om* als Viertes habend, Āpast. Gṛhy. 8, 10; 15, 4.
Oṃkāravāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
oja 2. a) Divyāvad. 105, 7.
ojaskāra Adj. Kraft usw. bewirkend, Maitr. S. 4, 7, 3 (96, 11).
**Ojāpratyāhāriṇī* f. N. pr. einer Tantra-Gottheit, Mahāvy. 197. Richtig wohl *Oja*° oder *Ojaḥ*°.
ojāyita n. °= *sāmarthya*, Govardh. 341.
oḍigalla s. *uḍigalla*.
**oḍrapuṣpa* n. Blüte von Hibiscus rosa sinensis, S I, 95, 14 v. u. (Ko.); Y 234.
°*oḍhopitam* = *āḍambaritam*, S II, 159, 4 v. u. (Ko.) verdruckt für °*āṭopitam*?
otu 2. Katze, Subhāṣitāv. 683. [Kathākaut. 9, 40.]
odanapácana Maitr. S. 1, 10, 17 (157, 16).
odanapiṇḍa m. Reiskloß, Āpast. Gṛhy. 19, 7; 20, 7.
**odanaprati* Adv. Pat. zu P. 2, 1, 9.
**odanabhojikā* f. der Genuß von Mus, Kāś. zu P. 3, 3, 111.
odman auch Naß, Feuchtigkeit, Regen, Śāṅkh. Br. 4, 14.
oṣadhipati m. 1. Mond auch Śrīk. 5, 53. — 2. Arzt (und zugleich Mond) Śrīk. 10, 10.
oṣadhivanaspativant Adj. mit Kräutern und Bäumen versehen, Āśv. Gṛhy. 2, 7, 3.
oṣadhihoma m. eine best. Spende, Āpast. Śr. 20, 11.
°*oṣadhīramaṇa* m. = Mond, Śṛûgbh. 19, 10 v. u.
oṣadhīvallabha m. der Mond, Alaṃkārar. 16, b.
oṣadhīśa Dharmaśarmābhy. 16, 11. [Sūryaś. 5ᵃ.]
oṣadhīśvara m. der Mond, Dharmaśarmābhy. 5, 65.
oṣṭharucaka reizende Lippen, Hariv. 2233. 12366; Śiś. 10, 9 (nach dem Komm. n.). Vgl. *adhararucaka* und *adharauṣṭharucaka* oben sowie das folgende Wort.
oṣṭharucira dass., Viṣṇus. 1, 8 in derselben Verbindung wie im Hariv.

Au

aukṣaka Śiś. 5, 62.

°*aucityaprāpta* Adj. so v. a. angemessen, sinnentsprechend, Dhanika zu Daśar. III, 45[a] (S. 91, Z. 9 und 8 v. u.).

auccaiḥśravasá, so zu akzentuieren.

aujasa auch N. pr. eines tīrtha, Viṣṇus. 85, 52. *ausaja* v. l.

**aujasika* Adj. = *tejasvin*, H 43, 101.

autkaṭya n. Übermaß, große Menge, Komm. zu Śiś. 5, 53. — °= *darpa*, S I, 162, 1 v. u. (Ko.); 329, 14 v. u. (Ko.).

Auttarapattra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*auttarapatha* vom Nordlande stammend, S I, 465, 4.

auttarapadika bedeutet wohl auch *am Hinterbeine packend, Kāś. zu P. 4, 4, 39.

°*audaya* Adj. wo der (Sonnen-)Aufgang stattfindet, Sūryaś. 38[a].

audarikaśarīra n. der grobe, mit dem Tode vergehende Körper, Śīlāṅka 1, 296.

audarciṣa Adj. an Agni gerichtet, Śiś. 20, 59.

audāra Adj. groß, deutlich wahrnehmbar, Divyāvad. 207, 5.

audārika Adj. grob materiell. Nom. abstr. °*tā* f. Mahāvy. 85.

audumbari° = °*rī*, Kāty. Śr. 8, 6, 23.

Audgātraprayoga m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Auddāyana* m. N. eines Fürsten, S II, 294, 20.

aúddālaki, so zu akzentuieren.

auddeśika von einem Almosen, das mit spezieller Rücksicht auf einen Mönch bereitet wird, Śīlāṅka.

auddhatya ausgelassene Heiterkeit, Mutwille, Jātakam. 28.

auddhava 1. m. Pl. die beim Ausbreiten der Opferstreu übrig gebliebenen Halme, Āpast. Śr. 8, 14, 5. — 2. Adj. aus solchen Halmen bestehend, ebda. 6. — 3. Adj. (f. *ī*) von *Uddhava* kommend, Śiś. 2, 118.

auddhavamaya Adj. = *auddhava* 2. Komm. zu Āpast. Śr. 8, 14, 5.

audbhida 2. nach Rājan. 14, 46 in einer Grube (einem Brunnenschachte) durchsickerndes, dort sich sammelndes Wasser.

°*audhasya* n. Milch, S I, 249, 3; 402, 12 v. u. (Ko.).

aunīta m. eine Krankheit am Penis des Pferdes, Aśvav. 51, 4.

aunnidrya n. Schlaflosigkeit, Deśīn. 1, 117.

aupakārika Adj. (f. *ī*) wohltätig, nützlich, förderlich, Daśak. (1883) 160, 14.

aupakārya n. auch: eine vorbereitende Handlung, Nebenhandlung, Āpast. Gṛhy. 21, 11.

°*aupaghātika* Adj. schädlich, Kauṭ. 189, 5.

aupacāyika Adj. als Bez. eines best. śrāddha, = *puṣṭiśrāddha*, Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 326. *= *aupacārika*, Mahāvy. 245, 684.

aupadhika Adj. wohl *bedingt, Mahāvy. 93. — n. das Nachdenken, Divyāvad. 542, 17 f.

**aupanāyika* Adj. Mahāvy. 63. Vgl. Pāli *opanayika*.

aupamanyavin Adj. in Verbindung mit *putra* der Sohn des Aupamanyava, Baudh. im Komm. zu Āpast. Śr. 5, 23, 4.

aupayika = *upāya*, Kir. 2, 35. [H 12, 78.]

auparişṭaka n. °= *mukharata*, V 93. 166. 170. 171. 172. 173. 175. 368; Y 146; E 560. 561 (K).

aupavāhya 2. [m. ein von einem Fürsten gerittener Elefant] in Verbindung mit *nāga*, R. 2, 69, 13. Als Beiw. eines Elefanten, Jātakam. 9. — *m. Padyac. IV, 36[c]? Der Kommentar sagt: *aupavāhyaṃ rājārhagajādiyānam; „aupavāhyo rājavāhyaḥ", iti Vaijayantī.*

aúpaveśi, so zu akzentuieren.

°*aupaśāyika* Adj. in verbotenem Umgang bestehend, sexuell (*doṣam*), Kauṭ. 189, 3, 5. In 188, 3 ist der Text in M verstümmelt; vgl. die neue Ausgabe von Jolly-Schmidt, p. 110.

Aupāsanamantra Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

aupendra Adj. dem Viṣṇu eigen usw. Śiś. 20, 79.

Aumāpata n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**aurabhraka* n. Schafherde, Harṣac. 105, 12.

aurabhrika Schlächter von Schafen, Mahāvy. 186; Kāraṇḍavy. 94, 22.

aurasa m. °Bruder, Harṣac. 198, 18.

°*aurubūka* Adj. = *airaṇḍasaṃbandhi*, H 17, 21.

aurjitya n. might, Harṣac. [14, 14;] 78, 10; 190, 4.

aurvara Adj. auch H 44, 63.

°*Aurvilā*, N. einer Fürstin von Mathurā, S II, 313, 15.

auluṇḍya, das * zu streichen.

aulūkhalá m. Du. Mörser und Stößer, Maitr. S. 1, 4, 10.

°*aulbaṇya* n. Fülle, hoher Grad, Śṛṅgt. 122[d].

auśīra m. **śayanāsane*, S I, 134, 2 (l. *parikalpitauśīra iva*).

Auṣadhaprayoga m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*auṣadhabudha* m. Drogenkenner, S II, 249, 21.

°*auṣasya* der Morgendämmerung gebührend, S II, 80, 8.

auṣṭraka 2. Harṣac. (1936) 218, 7; Śiś. 5, 65.

auṣṭhīna Adj. an den Lippen befindlich, Caurap. (A.) 72.

auṣṇa n. Hitze, Śaṃkara zum Vedānta 95, 16.

ausaja n. N. pr. eines tīrtha, Viṣṇus. 85, 52. v. l. *aujasa*.

K

1. *ka* mit *cid* und *cana*. Bemerkenswert ist die Verbindung *na te kaścid Daśarathas tvaṃ ca tasya na kaścana* so v. a. *du* und *Daśaratha* haben nichts miteinander zu tun, R. 2, 108, 10.

ka m. = *Yama, Rasas. 4[a] (in *kapālin* = *kād Yamān mṛtyoḥ pālayatīti mṛtyuṃjayaḥ*). — = *Wind, ibid. (in *kapālī* = *kaṃ vāyuṃ pibanti teṣāṃ kapānāṃ sarpāṇām ālī*); S I, 25, 15 v. u. (Ko.: *kena vāyunā dalyate vidīryate kadalī*); 101, 8 (Ko.). — °Haar, Vās. 77, 2. — Wasser, auch Śrīk. 19, 23. — Kopf, auch Yudh. 4, 69.

**kaṃva* Adj. glücklich, H 43, 334.

Kaṃsa m. auch N. pr. eines ekādaśāṅgin, Vardhamānac. 1, 48.

Kaṃsakṛṣ m. Bein. Kṛṣṇa's, Śiś. 1, 16.

°*kaṃsapātrī* eine Art Musikinstrument (*jayaghaṇṭā*), S I, 582, 10 (Ko.).

**Kaṃsahan* m. = Kṛṣṇa; Yudh. 2, 29; H 43, 312 (= Viṣṇu).

°*Kaṃsātatāyin* m. = Viṣṇu, H 30, 9.

°*kaṃsāyastittiri* = *jhillīkā*, S I, 247, 7 (Ko.).

**kaṃsārāti* m. = Kṛṣṇa, Vās. 286, 2.

°*Kaṃsāsin* m. = Viṣṇu, H 43, 310.

kakuca eine best. Frucht, Kauś. 48, 32. Oder °Testikel? v. l. *kakruca*.

°*kakudin* = *dhvajin*, H 43, 349.

kakúdmant 1. auch = *kakúnmant*, TS. 1, 7, 7, 2.

Kakudmikanyā f. Patron. der Revatī, Śiś. 2, 20.

°*kakup* f. = *kakubh*? S I, 338, 4 v. u. (Ko.) steht *kakupo* = *kakubho*.

°*kakupkumbhin* m. [*kukup*° gedruckt] = *diggaja*, S I, 221, 6.

°*kakuppāla* m. = *dikpāla*, S I, 132, 8.

°*kakupsindhura* m. = *diggaja*, S I, 599, 7.

°*kakupsīmantinī* = *digvanitā*, S I, 77, 3; 247, 1.

°*kakubaṅganā* = *digvanitā*, S I, 296, 4.

kakubha m. 2. b) ein best. Vogel [Gal.], Svapnac. 2, 21; S II, 208, 5 [Ko. erklärt mit *bālakurkuṭa*].

kakúbhvant Adj. = *kakúnmant* gipfelnd, sich auftürmend, Maitr. S. 1, 11, 1.

kakummukha n. = *diṅmukha*, Himmelsgegend, Śiś. 20, 38.

**kakkiṇḍa* m. Eidechse, Zach. Beitr.

Kakkolikā f. ein Frauenname, Damayantīk. 247.

kakruca s. oben *kakuca*.

kakvala, so zu lesen st. *kakkala*.

kakṣa (nach dem Ko. °n.) Menge, S II, 185, 2/3; Wald, S II, 216, 1 (nach dem Ko. n.!).

Kakṣimālikopaniṣad f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kakṣívant, Pl. ṚV. 1, 126, 4.

2. *kakṣya* 2. a) *ābaddha*° Adj. sich zur Arbeit gerüstet habend, Harṣac. 109, 4.

Kakṣyamālā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kakṣyā *Anstrengung, H 31, 33. — [Zu WZKM 29, 273 vgl. Haravijaya 11, 25; 43, 320; *ābaddhakakṣyakṛtodyoga* Harṣac. 157, 20; *parārthabaddhakakṣya* Vāmana, Kāvy. p. 16, 8 ed. Cappeller. (Z.)]

kaṅka 1. a), lies *Surasā* st. *Sarasā*.

kaṅkaṭa m. 1. Panzer auch Śrīk. 20, 59.

Kaṅkaṭa m. N. pr. eines dānava, Kathās. 47, 12.

**kaṅkaṭaka* m. Panzer, H 49, 3.

°*kaṅkaṭita* = *sasaṃnāha*, H 3, 25; gepanzert, H 49, 37.

kaṅkaṭīka Galanos; so auch Trik. ed. Bomb. 48. [Z.]

kaṅkaṇa 1. auch = *hastasūtra* Hochzeitsschnur, Mahāvīrac. 38, 5. — Wassertropfen, Dharmaśarmābhy. 8, 26; 13, 63.

kaṅkaṇadhara Adj. ein Armband tragend, Uttarar. III, 40[a], wo *kaṅkaṇa* von Ghāṭe mit *māṅgalikasūtra* erklärt wird.

kaṅkaṇadhara 1. m. Bräutigam, junger Ehemann, Mahāvīrac. 36, 14. — f. *ā* Braut, junge Ehefrau, ebenda 68, 5.

kaṅkaṇahārikā auch S I, 248, 15 (Ko.) = *kurarī*.

°*kaṅkaṇīy(ati)* die Rolle des Armbandes spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 106.

**kaṅkapṛṣṭhī* f., so zu lesen statt °*pṛṣṭhin* m.

kaṅkamaya Adj. (f. ī) als Beiw. eines Dolches, Hem. Par. 6, 204 vielleicht so v. a. *kaṅkamukha*.

°*kaṅkamukhāyamāna* zum „Reiherschnabel" werdend, H 24, 48 [*kaṅkamukha* nach dem Ko. °Subst. n.].

kaṅkavājita Adj. mit Reiherfedern besetzt (Pfeil), MBh. 6, 116, 10.

°*Kaṅkāhi* m. Name eines Dorfes, S II, 218, 10.

°*kaṅkellaka* [m.] Bergkristall, S I, 38, 5.

kaṅkolaka Dharmaśarm. 8, 23.

**kac* °glänzen, Śrīk. IV, 63; VI, 43; VII, 20; XVI, 36; XXI, 35. — °durchschimmern, Sam. II, 59.

kaca 2. *f. *kacā* a) Elefantenweibchen. — b) Glanz, Schönheit.

kacagraha m. das Packen bei den Haaren, MBh. 5, 155, 5.

[*kacaṅgala*.] f. *ā*. N. pr. einer Stadt, Jātakam. 19, 21.

**kacavara* m. = *pūroṭi*, Zach. Beitr.

**kacahasta* m. starkes Haar, H 23, 37 [in °*kacahastabhūmi* f. = Scheitel]

kacākaci Adv. auch S II, 406, 16.

kacāra Teich, Bhadrab. 2, 13. 37.

kacolaka n. eine Art Wassergefäß, Uttamac. 125. Vielleicht auch 70 so statt *caluka* zu lesen.

**kaccara* schlecht, schmutzig, S II, 55, 1.

kaccha m. °Blumengarten, S I, 90, 1.

kacchapa m. °Fisch [in °*kacchapaketuvairin* = Śiva], Śrīk. XXI, 52.

kacchapārāvata m. eine Taubenart, Alaṃkārav. 205, b.

°*kacchavi* m. = *gahanapakṣin*, Yudh. 2, 116.

**kacchoṭikā* Saum, Borte, S I, 398, 3 v. u. (Ko.).

°*kajjalati* die Rolle des Kollyrium spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka III, 31.

kañcuka m. °eine Art apadravya, V 368. — Im Kaśm. Śiv. Bez. der fünf tattvāni (26.—30.), die die Erkenntnistätigkeit des Subjektes beschränken, Praty. Hṛd. 16, 6. [B.]

kañcukin m. *Schlange, H 5, 71; Vās. 288, 3; Harṣac. 108, 11.
kañcukopānahin Adj. ein Wams und Schuhe tragend, Āpast. 1, 8, 2 v. l.
kañculikā °abgestreifte Schlangenhaut, S I, 204, 7 v. u. (Ko.); II, 198, 11 v. u. (Ko.).
kañculī °Mieder [pw Panzer usw. Gal.], Śṛṅgt. 84[c]; Śṛṅgārasarv. 74[b]; 75[b].
°*kañculīkā* f. = *kañculikā* (Mieder), Padyac. VI, 5[a].
kaṭ, vgl. *prakaṭay*.
2. *káṭ* Interj. Taitt. Ār. 4, 27.
kaṭa 1. f) Vāsav. 75, 2.
kaṭa m. S I, 515, 10 v. u. (Ko.)? — *Menge, S II, 219, 2 (m. nach dem Ko.). — °= *viṭapa* (Zweig), S I, 95, 9 (Ko.). — °= *bhitti*, S I, 528, 1. — *corpse, Vās. 242, 1; 297, 8.
kaṭaka m. °= *śikhara*, Śrīk. IV, 8. — m. n. *Heer, S I, 217, 2; 451, 6; 574, 1; 605, 4; H XLIII, 20. 28; Govardh. 98; Śrīk. VI, 11 (Ko.); VII, 29 (Ko.); XIV, 39 (Ko.); XIX, 63; XXI, 41. 43; XXI, 47 (Ko.) etc. — *capital, metropolis, Vās. 216, 4. — °Fußreif, Sam. VII, 16.
kaṭakaṭāyate (°Med.) knirschen, S II, 205, 9 (Ko.).
°*Kaṭakādhipati* m. Name eines Barden, S I, 399, 3.
kaṭakkaṭiti (onomatop. mit iti) knack! Hem. Par. 11, 156.
°*kaṭaṅkara* (m.?) Baumzweig, S II, 42, 5.
°*kaṭatka* onomatop. vom Knacken der Knochen, S I, 117, 12 (Ko.).
°*kaṭatkaṭ* (onomatopoetisch) Manm. IV, 24[a].
kaṭadāna s. unten *kaṭidāna*.
°*kaṭani* (f.) Abhang, S II, 176, 4.
°*kaṭanī* Abhang, S I, 146, 11 (Ko.).
°*kaṭapala* flesh of a corpse; breaking of an agreement, Vās. 75, 2.
**kaṭapra* m. °Zweig, S I, 99, 13 (Ko.); 462, 11 v. u. (Ko.); II, 45, 11 v. u. (Ko.). — °= *atiśaya*, Śrīk. XXV, 87. — *Menge, Deśīn. 2, 13.
°*kaṭapru* (m.) Zweig, S II, 227, 15 (Ko.).
**kaṭaprū* m. °(Zweig-)Spitze, S II, 173, 16 (Ko.).
**kaṭabhaṅga* m. fresh fodder, Harṣac. 220, 1.
°*kaṭavardhana* n. = *gaṇḍavardhana* (t. t. aus der hastiśikṣā), S I, 495, 6.
°*kaṭaśodhana* n. t. t. aus der hastiśikṣā, S I, 495, 6.
**kaṭasī*, vgl. *kaḍasi*, H. Deś. II, 6; Pischel, Prakrit-Grammatik S. 238. [Z.]
°*kaṭahāra* [m.? n.?] eine best. Blume, H 17, 36; whisp of hay, Harṣac. 255, 23.
kaṭākṣapāta m. Seitenblick, MBh. 2, 67, 42.
kaṭākṣay(ati) mit einem Seitenblick ansehen (uneig.), Pārv. 589, 32.
°*kaṭākṣita* n. side-glance, Harṣac. 146, 12.
kaṭāgni M. 8, 377.
Kaṭābha m. N. pr. eines daitya, Hariv. 3, 40, 13. *Ghaṭābha* v. l.
°*kaṭāraka* (nach dem Ko. m.) eine Art Messer, S I, 467, 3.
kaṭāhaka Pfanne, Divyāvad. 404, 28.
kaṭāhika °Topf, S I, 86, 5 (Ko.); II, 7, 8 v. u. (Ko.). — Vgl. Studi ital. de filologia Indo-Iranica I, 17, 204.
kaṭidāna, nach Tārānātha soll im Varāhap. *kaṭadāna* gelesen werden.
**kaṭin* m. (Elefant) nach dem Ko. °= *śūkara*, S II, 169, 3.
°*kaṭinī* = *madhyamekhalā*, S I, 462, 5 v. u. (Ko.). Heer, S I, 605, 16 (Ko.). — S. auch *aṭani*.
kaṭiprotha Nīlak. zu MBh. 8, 40, 38.
Kaṭilla m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 80.
**kaṭillaka* m. Momordica charantia, S I, 516, 8 v. u. (Ko.; hier wohl °n., da die Frucht gemeint ist).
kaṭisūtra Harṣac. 245, 4; vgl. Komm. zu 43, 21; 68, 10; 231, 14. Prākrit *kaḍisutta*, Aup. Sutta, Glossar p. 109. [Z.]
kaṭistha Adj. an die Hüfte gelehnt, so v. a. noch auf den Armen getragen werdend, Hem. Par. 1, 228; 2, 372. Vgl. J. Jolly in der Deutschen Rundschau 1883/84, No. 13, S. 50.
kaṭīkataruṇa, so zu lesen st. *kaṭītaruṇa*.
kaṭīraka *n. Hüfte, H 21, 48 (Ko.).
kaṭuka m. °elephant-rider, Harṣac. 228, 14. — °chamberlain, Harṣac. 250, 4.
kaṭukabhāṣin Adj. harte Reden führend, MBh. 3, 40, 13.
kaṭuṅka s. *khaṭuṅka*.
**kaṭuṅkatā* vgl. *khaṭuṅka*.
kaṭutikta Adj. beißend und bitter, Suśr. 2, 546, 4.
**kaṭutaila* m. weißer Senf, E 819 (P). 839 (A). 859 (R). 861 (A).
**kaṭurava* m. Frosch, Śṛṅgārasarv. 90[d]. Wohl eher °Krähe!
**kaṭuśṛṅgāṭa* (nicht °*śṛṅgāla*) n. eine best. Gemüsepflanze, Rājan. 7, 152.
kaṭṭāraka m. auch S I, 145, 15 v. u. (Ko.).
kaṭphala °n. E 849 (A).
kaṭphalā *Gmelina arborea, E 848 (A).
°*kaṭyā* Menge, S I, 340, 2.
°*kaṭvada* = *kaṭuvacana*, S I, 479, 8.
°*kaṭvala* n. = *kaṭvara*, S I, 406, 4.
**Kaṭhaśāṭha* nach Kāś. zu P. 4, 3, 106 Du. *Kaṭha* und *Śāṭha*.
kaṭhina n. *ein in einem Tage verfertigtes Kleid, das einem Mönche geschenkt wird, Mahāvy. 266. *kaṭhinānāstaraṇa* n. und *kaṭhinānāstāraka* ebenda.
kaṭhinatārakanātha m. Vollmond, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 109. Vgl. *kaṭhoratārādhipati*.
°*kaṭhinatva* n. Härte, Praty. Hṛd. 9, 12. [B.]
°*kaṭhināṃśu* m. Sonne, Śrīk. VIII, 48 (Ko.).
kaṭhinī mit *kar*, lies = *kaṭhinay* st. dass.
kaṭhora Adj. °old, Harṣac. 32, 7. — °deep red, Harṣac. 52, 7; 253, 19.
kaṭhoratā °Kompaktheit, Sam. III, 37 (*rātriḥ prayāti kaṭhoratām*, es wird sehr finstere Nacht).
°*kaṭhoratviṣ* m. Sonne, Śrīk. XVI, 3.
**kaḍaṃgara* m. Spreu, S I, 453, 4 v. u. (Ko.); H 28, 40. — eine best. Waffe, MBh. 7, 25, 58.
°*Kaḍārapiṅga* m. N. eines Prinzen, S II, 360, 24.
**kaḍintala* = *kaḍitula*, Mahāvy. 238.
kaḍevara n. = *kalevara* 1., Mahāvy. 189; Divyāvad. 39, 11.
°*Kaṇacara* m. = *Akṣapāda*, S I, 6, 3 v. u. (Ko.); 51, 9 (Ko.); 9 v. u. (Ko.); 481, 1. = *Kaṇāda* H 47, 82.
°*kaṇatkāra* m. Krachen, H 7, 40 (Ko.).

°*kaṇatkṛti* f. Krachen, H 7, 40.
Kaṇapa m. °Name eines Königs, S I, 551, 1.
°*kaṇabījin* = *kuṭumbin*, S II, 13, 14 (Ko.).
°*Kaṇabhojin* m. = Kaṇāda, S II, 270, 4.
kaṇamūṭaka oder °*mūḍaka* Korn, Hem. Par. 2, 713.
kaṇaya m. [pw „v. l. für *kaṇapa*] S I, 464, 7 (= *lohabāṇaviśesa*); 560, 4 (= *bhūṣaṇanibandhanāyudhaviśeṣa*).
°*Kaṇayakoṇapa* m. Name eines Soldaten, S I, 560, 1 [im Ko. 15 v. u. steht *Kaṇapa*].
°*kaṇavrata* m. = Kaṇāda, H 32, 27.
°*kaṇavratavineya* m. Schüler des Vor., H 14, 27.
kaṇāṭīra Vāsav. 100, 1. 2.
Kaṇādanyāyabhūṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
kaṇika 1. f) N. pr. eines Ministers des Dhṛtarāṣṭra, MBh. 1, 140, 2.
kaṇikvika angeblich = *aṇu*, JAOS, Proc. 1883, Oct. VIII.
°*kaṇin* schreiend (wehklagend), S I, 422, 5.
kaṇiśa Ähre, H 39, 5 [nach dem Ko. °n.]; Śuk. t. s. 107, 10 (n.).
**kaṇiśakiṃśāru* n. Getreidegranne, S II, 297, 15 [Galanos!].
°*kaṇīkṛta* Adj. zerkleinert, Mahāvīr. ed. Aiyar V, 1[c]. Lakṣmaṇasūri hat °*khanaṭkhaṇīkṛta*°.
kaṇṭa m. °Pustel, E 822 (P).
kaṇṭaka t. t. aus der Zeichenkunst, Damayantīk. 200.
kaṇṭaka m. *informer, telltale, Vās. 18, 1.
°*kaṇṭakay*(*ati*) stachlig machen (= *romāñcitaṃ karoti*), S II, 51, 6.
°*kaṇṭakavṛti* f. Dornenzaun, S I, 145, 5 v. u. (Ko.).
kaṇṭakija Adj. auf einem dornigen Gewächs gewachsen (Blume), Viṣṇus. 66, 7. 8; 79, 5. 6.
°*kaṇṭakitatā* dornenartiges Starren, H 16, 31.
kaṇṭakidruma m. ein Baum mit Dornen, Spr. 1736.
**kaṇṭakiphala* m. Artocarpus integrifolia, S I, 97, 12 (Ko.).
Kaṇṭha m. Name eines °Dichters, S II, 113, 6.
kaṇṭhaka m. °Hals, S I, 362, 9. — Nach dem Ko. °n. Halsschmuck, H 32, 42.
°*kaṇṭhakandalī* = *kaṇṭhanāla*, S I, 398, 13 (Ko.).
kaṇṭhaga auch: zur Kehle herauskommend, R. ed. Bomb. 4, 3, 31.
kaṇṭhataṭinī f. Gurgel, Ind. St. 15, 441.
°*kaṇṭhatra* [nach dem Ko. m.] Halsschutz, H 40, 15.
°*kaṇṭhatratā* Abstr. vom vorigen, H 45, 22.
kaṇṭhatrāna Nackenschutz, MBh. 7, 127, 19.
kaṇṭhanāla (Genusangabe fehlt im pw; nach dem Ko. °n.), S I, 398, 2 (12 Ko.).
**kaṇṭhanālikā* f. Luftröhre, Kehle, Mahāvy. 189.
kaṇṭhapīṭha n. auch H 29, 63.
kaṇṭhapraṇālī f. Luftröhre, Bālar. 50, 16.
°*kaṇṭhabandhanasvanā* Schlinge, S I, 434, 8.
Kaṇṭhabhūṣaṇa n. auch Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
**kaṇṭhamaṇi* bedeutet Schildknorpel.
kaṇṭhasūtra n. auch Halsschmuck, MBh. 7, 115, 33. [Harṣac. 183, 13.]
°*kaṇṭhāravāyamāṇa* wie (Löwen)-gebrüll wirkend, S II, 375, 20.
°*kaṇṭhālaka* bag, Harṣac. 229, 12.
kaṇṭhīrava 1. m. a) Löwe auch Śuk. t. o. 40.
kaṇṭhya selbstverständlich, Ind. St. 16, 313. 317.
**kaṇḍ* s. *akaṇḍita*.
°*kaṇḍana* pounding, Harṣac. 111, 7.
°*Kaṇḍaramāṇikya* N. eines Dorfes, Śṛṅgt. 6[b].
°*Kaṇḍaramāṇikka* n. N. eines agrahāra, Śṛṅgārasarvasvabhāṇa p. 2, Z. 8 v. u.
kaṇḍīrapuṣpī f. eine best. Pflanze, Caraka 3, 8.
kaṇḍu 1. c) so v. a. heftiges Verlangen nach (im Komp. vorangehend), Śiś. 14, 72. — Krätze, Mahāvy. 261. 272.
kaṇḍula und *kaṇḍūla* (f. *ā*) juckend, so v. a. heftig verlangend nach (im Komp. vorangehend), Komm. zu Śiś. 17, 11; 19, 42. — = eifrig bedacht (Ko.: *udyata*), S I, 251, 1. — *kaṇḍūla* Haravijaya 17, 51 (v. l.); 37, 37; 38, 87. [Z.]
kaṇḍūlatā °Abstr., S I, 434, 3; Śrīk. VI, 67 (Zucken).
Kaṇḍelagaccha, lies: Geschlechtes st. Mannes. Nb. pw II steht aber *Kaṇḍella*° aus Ind. St. 14, 362.
katarathā Adv. auf welche von beiden Weisen? *yatarathaivā ka*° *ca*, gleichviel auf w. v. b. W., Ṣaḍv. Br. 3, 1.
katitha 1. R. Gorr. 2, 74, 6.
katiśas Adv. zu wie vielen? Kumāras. 15, 4.
°*katthikā*, S I, 39, 3 v. u. (Ko.) f. zu °*katthaka* Prahler?
Kathaṃruru m. N. pr. eines rājarṣi, Sāy. zu ṚV. 4, 16, 10.
kathaṃkathā f. Zweifel, Saddh. P.; Divyāvad. 84, 9.
kathaṃkāram Adv. auch Śrīk. 14, 60; S II, 348, 10.
kathay + °*ā*, S I, 448, 4 (*ākathita* = *hāsyena stuta*).
1. *kathā* Z. 2, lies *yáthā*.
kathākrama Disputation, Jātakam. 23.
kathāprabandha m. Legende, Uttarar. 87, 9 (112, 5).
2. **kathāprasaṅga*, Kir. 1, 24; Kathās. 22, 181; Bhikṣāṭanakāvya 19, 1. [Z.] Vgl. Zach. Beitr.
kathāprastāva m. eine sich darbietende Gelegenheit, sich zu unterhalten. °*tas* so v. a. im Laufe des Gespräches, Kathās. 33, 183; 49, 9.
kathābandha m. Knüpfung der Erzählung, so v. a. Einleitung, MBh. 1, 59 in der Unterschrift.
kathāśeṣatā auch S II, 227, 2.
kathāsaṃdhi m. eine Fuge in der Erzählung (wo nämlich diese durch eine andere unterbrochen wird), Kathās. 27, 10. 59; 74, 35; 89, 100; 93, 7; 118, 8.
Kathāsāra Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
kathita auch: Erzählung, Ragh. 11, 10.
kadadhvaga m. ein Irrgläubiger, Ketzer, Bhadrab. 3, 85.
kadana (nach dem Ko. °m.) °Kampf, S I, 315, 3; 581, 5. — n. °Streit, Govardh. 426.
kadamba Z. 1, füge m. nach 1. hinzu, Weißer Senf, Jātakam. 15.
kadambamukulanyāya m., Mahādeva zu Sāṃkhyas. 5, 103.

°*kadambā* Kuṭṭ. 693 Aufrüttlung?
°*kadambānila* der kadamba.-Wind, so v. a. Regenzeit, Kir. IV, 24.
°*kadarthin* beeinträchtigend, S I, 56, 2.
kadalikā 2. b) Fahne auf einem Elefanten, auch Śrīk. 19, 56; S II, 306, 16.
kadalī *Fahne, S I, 207, 3; H 40, 29; Vās. 295, 6 (banner borne on an elephant).
kadalīvanāy act as a kadalī grove, Harṣac. 66, 11.
°*kadaśana* schlechtes Essen, Kuṭṭ. 231.
°*kadācitka* nur gelegentlich geschehend, S II, 90, 15 (Ko.).
**kadācitkatva* n. Mahāvy. 245, 159 fehlerhaft für *kādā*°.
kadāśaya Adj. ränkevoll, Campaka 458.
°*kadikā* = *khalīna*, S I, 337, 10 (Ko.).
kadīśitar m. ein schlechter Herrscher, Kautukas. 8.
°*kadaikaka* Adj. = *na kadācid ekākin*, H 43, 349.
kan auch: glänzen, Śiś. 19, 72. Auch Uttarar. V, 5[c] ed. Lakṣmaṇasūri in *kanatkanakakiṅkiṇī*° (v. l. *kvaṇat*°); Padyac. I, 30[a] (*kananti* = °*prakāśante*).
Kanakakuśala m. N. pr. eines Mannes, Ind. St. 14, 363.
Kanakagiri Name °einer Stadt, S I, 566, 1.
Kanakajānakī f. Titel eines Werkes, Sitzungsber. d. phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106, 480.
kanakadaṇḍa m. ein fürstlicher Sonnenschirm, Gīt. 1, 30.
kanakadanta, lies °*datta*.
kanakadhāraka m. R. Gorr. 2, 90, 14 vielleicht fehlerhaft für °*dhāvaka* Goldwäscher.
Kanakanandin m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Śiva's. Zit. im ŚKDr. unter *nandin*.
Kanakapattana n. Goldstadt, N. pr. einer mythischen Stadt.
kanakayaṣṭimant Adj. mit einem goldenen Fahnenstock versehen (Wagen), MBh. 13, 53, 30.
Kanakalekhā f. N. pr. einer Prinzessin, Daśak. (1925) 2, 128, 19.
Kanakavallīpariṇaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
kanakaśṛṅgamaya Adj. mit vergoldeten Hörnern versehen, MBh. 1, 2, 395.
Kanakaśrī f. N. pr. einer Frau, Hem. Par. 2, 83.
Kanakasenā f. desgl. ebenda 2, 80.
**kanakā*? E 836 (P).
°*kanakāṇḍa* m. = *brahmāṇḍa*, H 20, 11.
kanakāmbuja n. eine Art Lotusblüte, Hem. Par. 1, 395.
°*kanakāśman* m. Golderz, S II, 387, 24.
kanakāsana n. Thron, Gīt. 7, 26.
kaniṣṭhatás Adv. von unten hinauf, vom Kleinsten an, Maitr. S. 2, 1, 9 (11, 1).
kaniṣṭhaprathama Adj. Pl. die Jüngsten voran, Mān. Gṛhy. 2, 7.
kánīyaḥstana Adj. weniger Zitzen habend als (Abl.), Śat. Br. 6, 5, 2, 19.
kanīyasī *Subst. f., jüngere Schwester, Śṛṅgārasarv. p. 11, Z. 8 v. o.; 15, Z. 1 v. o.
**kantu* °= *manohara*, S I, 1, 4. — m. Liebesgott, Amit. XXIII, 6. 14; XXVI, 16; XXXII, 37; in °*kantusiddhānta* m. = Kāmaśāstra, S I, 237, 3. — Bhikṣāṭanakāvya IV, 16. 25. [Z.]
°*kanthaḍika* (oder °*kā*?) abgetragenes Kleid, S I, 57, 5 v. u. (Ko.).
kanthā, vgl. *kāvya*°, Bālarāmāyaṇa 1, 12[d]. [Z.]
kanthārikā f. wohl = *kanthārī* (eine Art Opuntia), Hem. Par. 11, 152.
kand s. *skand* mit *ud*.
1. *kanda* Z. 6, lies *māṃsa*°. — N. pr. eines Fürsten, Festgr. 17.
kandakupalam S I, 516, 3? (*madhurasavaśaṃ miṣṭarasādhīnaṃ kandakupalaṃ piṇḍālūkandamadhurapallavaṃ ca sevyaṃ bhavati.*) S. *kupala*!
kandara *m. = °*madhyapradeśa*, S I, 27, 1 (11 Ko.).
kandara 2. Gīt. 12, 24.
**kandarāla* m. Wallnußbaum, S I, 96, 15 v. u. (Ko.).
kandarodarakūṭavant Adj. Höhlen in seinem Innern und Kuppen habend (Vindhya), R. ed. Bomb. 4, 60, 7.
kandarpa ? S I, 406, 11 v. u. (Ko.). — °eine Art Coitus, E 594 (D). *kāndarpa* (n.) zu lesen?
°*kandarpageha* n. Vulva, E 343. 875. 882 (P).
°*kandarpajala* n. Sekret der Vulva, E 323 (R.).
°*Kandarpadarpaṇā* Name einer vidyādharī, S II, 231, 3.
°*kandarpanīra* n. Sekret der Vulva, E 216 (A).
°*kandarpayati* m. ein Büßer in Kandarpa's Diensten, Yudh. 2, 28.
°*kandarpayuddha* n. = Coitus, S I, 103, 2 v. u. (Ko.).
kandala m. n. *Schädel, S I, 117, 3; *junger Sproß, S I, 320, 6; 545, 6; 575, 3; Śṛṅgt. 3, 10. — n. °Kampf, S II, 231, 10 (Ko.); *sanfter Ton, Pārvat. — m. °= *latāviśeṣa*, H 30, 37.
kandala am Ende eines Komp. erfüllt von, Damayantīk. 147.
°*kandala*(*ti*) n. Menge erscheinen, Muk. 235[b] (in der Māhārāṣṭrī-Form *kandalaï*); 71, 9 (in der Śaurasenī-Form *kandalaï*).
kandalay(*ati*) 2. auch Śrīk. 25, 152; Muk. p. 27, Z. 12.
°*Kandalavilāsa* m. Name eines vidyādhara, S II, 231, 3.
kandali Sproß, Damayantīk. 274.
°*kandalikā* ? E 874 (R).
kandalī °Schößling, S I, 7, 6. — °Stengel s. *kaṇṭhakandalī*. — Śrīk. XVI, 34? — s. *karakandalī*.
°*kandalībhū* reichlich erscheinen, Śṛṅgārasarv. p. 2, Z. 12 v. u.
°*kandāyate* die Wurzel bilden, Śṛṅgārasarv. 127[a].
kanduka m. °eine Art Coitus, E 593 (D).
kandukalīlā f. Ballspiel, Kumāras. 5, 19; Bhāg. P. 8, 12, 18. 22. *śiraḥ*° ein Ballspiel mit Köpfen, 5, 9, 19.
Kandukābindukā f. N. pr. eines Flusses, Festgr. 16.
kandukāy(*ate*) auch Śrīk. 9, 27.
Kandukāvatī f. N. pr. einer Prinzessin, Daśak. (1925) 2, 100, 17.
kandukotsava m. Ballfest, Daśak. (1925) 2, 100, 14.
kandhara m. *Wolke, H 3, 62.
kanya 2. i) N. pr. eines Flusses [*Kanyā*], Hem. Par. 12, 69.
**Kanyākubja* n., **Kanyākubjā* (Gal.), Śuk. t. o. 55 [p. 60, 21. 22].
kanyāgāra und *kanyāgṛha* n. Frauengemach, Daśak. (1925) 2, 130, 16 resp. 128, 19.

**kanyādarśam* Absol. beim Anblick eines Mädchens, P. 3, 4, 29 Sch.

kanyādūṣayitar Nom. ag. (Mārk. P. 31, 28) und °*dūṣin* Adj. (Yājñ. 1, 223) eine Jungfrau schändend.

Kanyāmādhava Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kapa (m.) °Schlange, Rasas. 4[a] (in *kapālī*, s. *ka*!

°*Kapaṭakaiṭabhārāti* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 8.

°*kapaṭabaṭu* m. ein als junger Mönch Verkleideter, S II, 297, 18.

kapaṭaśatamaya Adj. aus hundertfachem Betrug bestehend, Spr. 1038.

Kapardisvāmin, lies 2. b) *γ*) [statt 2. b) 8.].

kapāṭa m. °Fuß, S II, 44, 3.

**kapālaka* = *kapāla* (at end of comp.) Harṣac. 112, 9.

kapālamālin Adj. auch H 46, 4.

kapālalāsikā Trik. 485 (ed. Bomb.). Diese wohl richtige Lesart hat auch Galanos vor sich gehabt. In der ed. Bomb. wird allerdings *karpāsa*° vorgeschlagen. Vgl. übrigens *tarkulāsaka*. [Z.]

kapālavimocana n. ein best. Spruch, Āpast. Śr. 4, 14, 5; Komm. zu 7, 23, 2.

kapālaśakala m. Hirnschale, Bālar. 30, 3.

°*kapālitva* n. Abstr. zu kapālin, S II, 275, 26.

kapālin °= *mṛtyuṃjaya*, Rasas. 4[a] s. *ka*!

kapālī °Schädel, Rasas. 4[a].

kapi m. *Emblica officinalis, E 848 (A). 849 (A). 855 (P).

**kapikacchū* f. Mucuna pruritus, Y 238.

kapiketu m. Bein. Arjuna's, Śiś. 13, 18. [Yudh. 2, 61; 8, 60.]

°*kapikṣapācara* m. nächtlicher Unhold in Affengestalt, S I, 47, 4.

kapiñjala 1. a) °*nyāyena* (Sāy. zu ṚV. 3, 56, 5; Sud. zu Āpast. Gṛhy. 10, 2, 3; Kull. zu M. 8, 105) nach Art der kapiñjala und kapiñjalādhikaraṇanyāyena (Ṣaḍguruś. in Vedārthad. 72, 10) nach Art des Kap.-Abschnittes (in der Pūrvamīmāṃsā) bedeuten so v. a. da schon drei eine Mehrzahl bilden.

Kapiñjalasaṃhitā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kapipravīra* m. = Hanumat, Yudh. 7, 41.

**kapipriya* m. Spondias mangifera, S I, 405, 12 v. u. (Ko.).

kapilaka 1. als Bez. der neunten unbekannten Größe, Colebr. Alg. 288.

kapiladhūsara Adj. bräunlich grau, Kathās. 65, 162.

kapilalāṭa m. Arm (*bāhu*), Kauś. 45, 4.

°*kapilikā* Dose, S I, 350, 7; II, 29, 2.

kapivaná Maitr. S. 1, 4, 5 (53, 14).

kapiśa *n. eine Art Rum [nach Galanos] H 26, 32 [Ko.: *kapiśaṃ madhu*].

kapiśay(ati) auch H 50, 82.

kapiśīrṣa Mauersims, auch S I, 289, 2 v. u. (Ko.). — Vgl. Pāli *kapisīsa*, Jātaka III, 23, 7. [Z.]

kapiśīrṣaka = *kapiśīrṣa*, Vikramāṅkac. 9, 105.

°*kapīna* m. Herr der Affen, Bein. Hanumat's, Yudh. 5, 25.

**kapīnṛpa* m. ein best. Baum, = *rājādana*, Komm. zu Harṣac. 198, 9.

kápṛth scheinbar n. ṚV. 10, 101, 12.

°*kapolatalāyamāna* der Wangenfläche gleichend, H 30, 37.

kapolamūla n. Backenknochen, Spr. 7001.

kaphagulma m. eine vom Phlegma herrührende Anschwellung im Unterleibe.

°*kaphavant* verschleimt, S I, 485, 3 v. u. (Ko.).

kabandha *Wasser, Vās. 42, 3; 101, 3.

°*kabandhavant* having a headless body, Harṣac. 207, 18.

°*kabarīka* Adj. (am Ende eines Komp.) Uttarar. III, 4[b] (in *dadhatī vilolakabarīkam ānanam*).

[*kam* + °*ud*] *utkāmayanti* = *saṃtāpayanti*, S I, 264, 1 v. u. (Ko.) für *uttāpayanti*? — + *pra*: °*prakānta* = *prakarṣeṇa manohara*, S I, 595, 9.

kamaṭhī °f. Stammesmutter der Schildkröten, S II, 169, 11 v. u. (Ko.).

kamaṇḍalu m. oder n. = 3. b), Āpast. Śr. 5, 15, 1.

kamana 1. a) (f. *ī*) verliebt, Śiś. 6, 74. [Yudh. 5, 93.]

3. *kamala* m. *eine Hirschart, S I, 39, 2; 66, 3; 280, 2; II, 170, 4; H 43, 292 [in *kamalāsana* m. °= Mond]; Śrīk. XII, 70; XVI, 7. — n. °= *kasya* [Ātmano] *malaṃ pāpam*, S I, 41, 1. — 2. e) *γ*) N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 115.

kamalagarbha vgl. unter *garbha* 2.

°*kamaladṛś* f. eine Lotusäugige, H 17, 106; 27, 110; 28, 104.

kamalanayana 1. Adj. lotusäugig (Viṣṇu), 105, 5. — 2. f. *ā* eine Lotusäugige, Mālatīm. 73, 8.

°*kamalaprabhava* m. = Brahman, H 8, 16.

°*kamalabandhu* m. Sonne, S I, 570, 5; Govardh. 427.

kamalabhū auch Śrīk. 5, 19.

kamalavatī °= *kamalinī* (Lotuspflanze, -gruppe) Kuṭṭ. 7 (vgl. 56).

Kamalavallī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kamalasaṃbhavatva* birth from a kamala, Harṣac. 126, 17.

Kamalākarṇī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Kamalākāmuka* m. = Viṣṇu, Muk. 259[b].

Kamalācalamāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kamalānandana m. °= Kandarpa, S I, 174, 3; °= Sonne, S I, 548, 1.

°*Kamalāpīḍa* m. Eigenname, Muk. 10, 8.

kamalālayā auch Rasas. 56, 8 v. u.

°*Kamalāvatī* N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 17, 3 v. u.

kamalāsana m. °Mond, H 43, 292 [*kamalasya mṛgasyāsanam āspadaṃ śaśī*]. — n. °= *Kamalāyā Lakṣmyā āsanam svīkaraṇam*, S I, 80, 2 [Ko. 81, 7].

°*kamalin* m. Mond, S I, 41, 2.

kamalinī °eine Art nāyikā, E 417 (P).

Kamalinī °N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 18, 8 v. u.

Kamalinīkalahaṃsa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kamalīy(ati) zur Lotusblüte werden, Alaṃkāraś. 20, b.

Kamalekṣaṇa °Subst. m. N. eines Schauspielers, Śṛṅgt. 4, 13.

°*kamaleśa* m. = Sonne, S II, 340, 27.

kamitar Nom. ag. m. Gatte (°einer Frau), Yudh. 1, 19.

Kamera N. pr. eines Volkes oder Landes, Ind. Antiq. 9, 127. 133.

kamp mit *samā* erzittern, Jātakam. 32, 16. — Mit *ud* Kaus. abwenden (das Auge), 13, 4.

°*kampada* Adj. Zittern verursachend, Yudh. 6, 59.

kampra Adj. zitternd, auch Śrīk. 16, 51.

kambalakāraka m. Verfertiger von wollenen Tüchern, R. ed. Bomb. 2, 83, 14.

**kambaladāya* Adj. ein wollenes Tuch usw. zu schenken im Sinne habend, Kāś. zu P. 3, 3, 12.

kambaladhāvaka m. Wäscher wollener Tücher, R. 2, 83, 13.

kambalin auch Adj. eine wollene Decke gebrauchend, Kalpas. 123.

**kambalivāhyaka* n. Ochsenwagen, H 23, 29.

°*kambalī* = *kambala*, Gewand, Śrīk. XX, 5.

kambā f. etwa Masche, Uttamac. 78.

Kambojī (°f.) eine Frau aus Kamboja, S I, 34, 3.

kamra 3. f. *ā* ein best. Schlaginstrument, S. S. S. 178.

kayādhu Z. 2, lies: Hiraṇyakaśipu's st. Kāśyapa's.

kayāśubhíya Maitr. S. 2, 1, 8 (10, 8).

1. *kar* mit *pratyapa* sich rächen an (Gen.), Daśak. (1925) 2, 75, 3. — Mit *anvava*, lies: mit etwas (Instr.) über etwas (Akk.) entlang fahren. — Mit *abhyā* in *punarabhyākāram*. — Mit *paryā* auch: umgießen, Maitr. S. 1, 8, 3 (119, 1). — Mit *ud* 1. lies Maitr. S. 1, 5, 13. — S II, 355, 22 [*ātmānam utkurvāṇo*] °sich anspornen? — Mit *upa*, Pūrṇabh. 90, 20; 231, 20 s. English translation. — Mit *vi*, *vikṛta* auch: gefärbt, Pār. Gṛhy. 2, 7, 17. — Desid. *vicikīrṣita* mit dem man eine Veränderung vorzunehmen wünscht, Bhāg. P. 11, 29, 34. — Mit *pravi* (metrisch statt *vipra*), °*kṛta* n. impers. gesündigt, Mahāvīrac. 80, 11. — Mit *sam*, Partic. *saṃskṛtá*, nach VS. Prāt. auch *sáṃskṛta*. — Mit *abhisam*, °*saṃskṛta* bereitet, vorbereitet, Jātakam. 26, 19.

[3. *kar* mit *ni*] °*nikīrṇa* bestreut, S I, 77, 3. — Mit *abhipra* hinstreuen auf etwas, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 15, 1. — Mit *avasam*, *avasaṃkīrṇa* überschüttet mit, voll von, R. ed. Bomb. 4, 8, 15.

kara m. als Erklärung von *pravarta*, Har. zu Āpast. Gṛhy. 12, 9.

haraka 9. b) *eine best. Pflanze, Rājan. 8, 65. Nigh. Pr. *kārikā* v. l. — *Granatbaum, S II, 6, 15 (Ko.). — °Hand, Vās. 150, 2.

°*karakandalī* f. = *karatala*, Uttarar. V, 5^{b}. — Ghāṭe glossiert: *karakandalībhiḥ hastarūpaiḥ vṛkṣaviśeṣaiḥ* (. . . *kalitāni dhṛtāni śastrajālāni āyudhasamūhāḥ yeṣāṃ taiḥ . . . balaiḥ āvṛto 'sti*).

°*karakambā* = *latā*, S II, 21, 8 v. u. (Ko.).

°*karakarāyitam* = *karakarety avyaktarūpaṃ kvaṇitam*, H 29, 58.

°*karakarṣaṇa* n. = *parityāga*, Govardh. 241.

°*karakākāraka* m. Hagelbringer = Indra, H 43, 53.

karagṛhīti f. das Ergreifen der Hand und zugleich das Erheben von Tribut, Harṣac. 89, 20.

karagraha m. °Erfassen mit der Hand, S I, 312, 2.

karaṅka m. °ausgetrockneter Leichnam, S I, 48, 5 (*śuskapaśuśarīra*); 117, 6 (*śuṣkaśarīra*); 150, 4 (*mṛtakaśuṣkaśarīra*); Harṣac. 257, 4 (*skeleton*). — Kästchen, Dose, [Betel]büchse, Kuṭṭanīm. 67. 736; Kād. p. 15, 2; Harṣac. p. 38, 4. *tumbi*° Hem. Deś. II, 12; vgl. II, 55. Vgl. auch Rājat. 8, 1318 (cf. Hultzsch, IA 1913, p. 306). [Z.]

-*karaṅkāy*(*ate*) wie ein Gerippe von — aussehen, Caṇḍak. 70, 10.

karacchaṭā ZDMG 65, 437. [Z.]

karaja m. °= *nakhakṣata*, S II, 38, 7.

°*karajāṅka* m. = *nakhakṣata*, Śrīk. XVI, 17.

karaṭa Adj. °böse (von Pferden gesagt), S I, 32, 13 (Ko.). — °halb gar, S I, 405, 7 (Ko.).

karaṭaka m. *Krähe, S II, 41, 14 v. u. (Ko.); Amit. XXXII, 34.

karaṭā °= *vāditraviśeṣa*, S I, 581, 5.

°*karaṭicarman* m. = Śiva, Śuk. t. o. 19 [p. 32, 24].

°*karaṭita* benagt, S II, 43, 14 (Ko.). Vgl. Marāṭhī *karaḍṇeṃ* to gnaw or nibble.

°*karaṭiripu* m. Löwe, S I, 17, 3; 56, 3.

°*karaṭṭikā* Schwert, Śrīk. XVIII, 25 (Ko.) verdruckt für *kaṭṭārikā*?

karaṇa n. °= *saṃveśana*, H 27, 48 [pw hat unter 4, d die Bedeutungen ‚Haltung, Stellung, Pose'. Es wäre hier ‚inter coitum' nachzutragen.]. — °cleavage, Vās. 125, 4.

2. *karaṇa* n. Sehne, Band, Muskel, Kir. 18, 8. 11.

**karaṇagrāma* m. Gesamtheit der Sinnesorgane, S I, 54, 3.

karaṇamantra m. ein mit einer religiösen Handlung verbundener Spruch, Komm. zu Āpast. Śr. 4, 1, 3.

karaṇamārga m. t. t. aus der Tanzkunst, Damayantīk. 125. 218.

karaṇi Form, Aussehen, auch Śrīk. 9, 19.

karaṇi m. °writing or °kāyastha, Harṣac. 227, 15.

karaṇīya n. Geschäft, Ragh. 9, 69.

**karaṇeśvara* m. = *ātman*, Zach. Beitr.

°*karaṇṭa* m. ein Wasservogel, S I, 20, 13 (Ko.) (pw *karaṇḍa*).

karaṇḍakanivāpa, auch °*ka* m.

°*karaṇḍakārikā* = *vyāghrī* (Solanum Jacquini), S II, 201, 10 (Ko.).

°*karat* ein solennes Wort, Mgs. I, 14, 17.

karatalatāla Händegeklatsch, Gīt. 1, 43.

karatalā, vgl. *kaḍatalā*, eine eiserne, einschneidige, krumme Waffe, Hem. Deś. II, 19.

karatalāmalaka n. auch S I, 407, 12 (Ko.); II, 362, 6/7.

karatāla 2. ist m.

karadāyaka Adj. Tribut zahlend, Hariv. 3164.

karaditi (onomatop. mit *iti*), Mān. Gṛhy. 1, 14.

karadī mit *kṛ* auch H 33, 5.

°*karadīpa* m. Handlaterne, Śrīk. XI, 52.

°*karadīpikā* Handlaterne, S II, 23, 4.

karanyāsa m. das Auftragen mystischer Zeichen auf die Hand, Bhāg. P. 6, 8, 6.

karapattra °eine Art Ohrschmuck, Kuṭṭ. 11, Anm. 4.

[*karapattraka*,] f. °*ttrikā* Säge, Divyāvad. 31, 4.

°*karapattrāyita* zur Säge geworden, Rasas. 30, 1.
karapattrikā = *galantikā*, Stutikusumāñjali 14, 10. [Z.]
°*karapādikā*? S II, 29, 10/9 v. u. (Ko.): *śukasārikāmithunāni karapādikāyugalāni.*
**karapāli* m. °Seite der Hand, S I, 175, 5 v. u. (Ko.).
°*karapīḍana* n. = Hochzeit, S I, 179, 6.
karapuṭāñjali m. = *añjalipuṭa* (s. d.), R. 5, 64, 5.
karapuṭī f. die hohle Hand, Spr. 546. 3153. 5713.
**karabhā* °= *pāṇiśobhā*, H 39, 41.
°*karabhāj* in der Hand befindlich, S I, 330, 3.
**karabhī* °eine Art nāyikā, Śārṅg. 3122.
karabhīya Adj. für Kamele bestimmt, mit der Pflege derselben betraut, Harṣac. 67, 10 (218, 7).
karabhoru °reich an Kamelen, S I, 13, 1.
karamarī, vgl. Pāli *karamara* Gefangener.
°*karamātra* Adj. nur eine Hand groß, S I, 245, 4.
°*karamūla* n. Handwurzel, -gelenk, Kuṭṭ. 67.
karambita auch Unmattarāgh. 33[d]; Padyac. V, 53[c].
°*karambyamāṇa* vermischt werdend, H 22, 28.
karambhá, so zu akzentuieren.
kararuhapada n. die Spur eines Fingernagels, eine Verletzung mit einem F.
°*karala* m. Baum, S I, 102, 3.
°*karavādya* n. = *hastatāla*, S I, 98, 5.
Karavāla m. °N. eines Räubers, S II, 328, 16/17.
°*Karavālavīra* m. Name eines Soldaten, S I, 557, 5.
**karavālikā* kleines Schwert, H 17, 8; 37, 59. 61; 42, 24; 43, 80; 49, 38. — Vgl. JRAS 1912, I, p. 512? [Z.]
Karavindīya n. das Werk des Karavinda, Opp. Cat. 1.
**karaśākhā* Finger, S I, 142, 3.
°*karaśākhikā* f. Finger, Padyac. V, 18[d].
°*karasīkara* = °*śīkara*, Śṛīk. 7, 11.
°*karasīkarāyita* zum Getröpfel aus dem Rüssel des Elefanten geworden, Śṛīk. XIX, 56.
Karahāṭa m. *Name einer Gegend, S II, 182, 6.
karāgra n. auch Strahlen- und Fingerspitze, Śiś. 1, 58.
karānta m. Fingerspitze, R. ed. Bomb. 3, 46, 22.
Karāla m. °ein Fürst in Kerala, S I, 431, 4.
karālay(ati) öffnen, Damayantīk. 37.
karālāy(ate) Schauder erregend werden, Vāsav. 78, 2.
karālita gesteigert, auch H 19, 12. — = *vyāpta*, Harṣac. 118, 17; 180, 9. [Z.]
°*karāliman* m. = *raudratva, tīvratāpatva*, S I, 73, 2.
°*karikarṇaśaṅkhāy* resemble an elephant's ear-shell, Harṣac. 42, 10.
karikarma n. elephant manoeuvres, Harṣac. 219, 20; 248, 22.
°*Karikalābha* m. Name eines Barden, S I, 299, 3.
karikā °Becher, Śṛīk. XIV, 4 (Ko.). 6. 20 (Ko.). 42 (Ko.). — = *madyabhāṇḍa*, Maṅkha 26; Komm. zu Haravijaya 26, 29; zu Hem. Deś. I, 71, p. 31, 6; II, 14. [Z.]
karikumbha m. Du. die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elefanten, die in der Brunstzeit stark anschwellen.
°*pīṭha* n. das Stirnbein beim Elefanten, Spr. 3603.
°*karikesara* m. Mesua Roxburghii, E 870 (R).
°*karigiri* m. N. eines Berges, Kuval. I, 169 (Ko.).
°*kariṇi* m. Elefantenwärter, S II, 45, 1.
kariṇī °eine Art nāyikā, E 211 (K). 212 (P). 346 (A). 347 (P). 404 (R). 405 (P). 555 (K). 578 (A). 876 (R). 877 (R). 933 (R, P).
°*karidhāvadharaṇi* = *gajadamanabhūmi*, S I, 186, 2.
°*karidhāvanadharaṇi* = *gajaparyaṭanabhūmi*, S I, 282, 3 v. u. (Ko.).
karin m. °= *jalahastin*, S II, 210, 4. 7.
°*Karipura* n. = *Hastināpura*, Yudh. 5, 50.
karimakara im Prakrit Vikr. 117.
**karimukha* m. = Gaṇeśa, Śṛīk. XXI, 6 (Ko.).
°*kariyādas* m. Flußpferd, Kir. VI, 14.
°*karivaktramūrti* m. = Gaṇeśa, H 2, 17.
°*karivadana* m. = Gaṇeśa, Śṛīk. XXIII, 16; Śṛṅgārasarv. p. 36, Z. 3 v. o.
°*Karivinodavilokanadohada* m. Name eines Pavillons, S I, 495, 8.
°*karivairin* m. Löwe, S II, 13, 7/8; 201, 6.
karīra 2. a) °*saktu* Mān. Śr. 2, 2, 6.
2. *karīra* Adj. Śiś. 19, 104 nach Mallin. = *kariṇo gajān īrayati kṣipati.* [H 11, 45.
°*karīrakāra* m. Töpfer, Śuk. t. o. 9 [p. 22, 19].
karīṣa 1. m. R. Gorr. 2, 108, 5.
°*karīṣaṃkaṣa* brushing (carrying off) dung-heaps, Harṣac. 52, 6.
karīṣiṇī °Attribut der Glücksgöttin, Mgs. II, 13, 6[f].
karuṇa 2. b) Gīt. 1, 31.
karuṇaveditar Nom. ag. mitleidig, MBh. 9, 29, 85.
karuṇavedin, Nom. abstr. °*ditā* f. M. 7, 211.
Karuṇākandalī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*karusī*, Leichenacker, H 47, 24.
**karenduka* zu streichen, da es Rājan. 8, 122 eine Zahlbezeichnung ist.
karoṭapāṇi m. Pl. Bez. bestimmter Götter, Divyāvad. 218, 8; 319, 24.
**karoṭikā* f. = *karoṭi* 1. Deśīn. 2, 38; 6, 3. — °Hirnschale, S I, 428, 7 v. u. (Ko.).
°*karotakarapattra* n. S I, 254, 16 (Ko.)?
karka 3. lies f. *ī*. — °gruel, Harṣac. 173, 2.
karkaṭa m. *eine Art Coitus, E 576 (A). 593, 598 (D).
karkaṭaśṛṅga 2. lies: Galläpfel auf Rhus.
karkandhūkā (wohl so zu betonen) f. von unbekannter Bedeutung, AV. 20, 136, 3.
karkara m. °= *parvatadanta*, S II, 209, 4.
karkara Steinchen, Prabandhacintāmaṇi 272, 12; Harṣac. 53, 5; Gauḍavaho, Index [Z.].
karkarikā m. vielleicht eine Pflanze, AV. 20, 132, 3.
**karkaru* und **mahā*° eine best. Blume, Mahāvy. 240. *karkaravaḥ* und *mahā*° wohl Pl.
°*karkaśaka* eine best. Pflanze, E 819 (P).

karkīpravādā f. Pl. Bez. der Verse AV. 4, 38, 5 ff., Kauś. 21, 11; vgl. 66, 13.

°*karkūra* S II, 285, 1 lies *karkara* = *parvatadanta*?

1. *karṇa* 7. eine best. Pflanze, Antyeṣṭik. und AV. Paddh. zu Kauś. 82, 26.

2. *karṇá* stutzohrig oder sonst defekt an den Ohren, Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 1); Āpast. Śr. 9, 14, 14; Komm. zu Śat. Br. 3, 3, 1, 16.

°*karṇagocaratā* position near the ear, Harṣac. 227, 1.

°*karṇacapeṭā* Ohrfeige, S II, 123, 7.

karṇacāmara auch Kumāras. 8, 42.

**karṇacchidraka*, lies 79, Sch.

karṇatāla in Komp. mit *kuñjara*° und *gajayūtha*° Pl. Ragh. 7, 36; 9, 71.

karṇadaghna Adj. bis an die Ohren reichend, Āpast. Śr. 5, 14, 8.

karṇadārin Adj. Ohren zerreißend, — sprengend (Trommel), MBh. 6, 48, 21.

karṇadhāra m. °= *śrotar*, Śrīk. XXV, 10.

Karṇanirvāka m. N. pr. eines Mannes, MBh. 12, 245, 18.

°*karṇaparṇa* eine Art Ohrschmuck, Kuṭṭ. 70.

karṇapālī = S II, 9, 1 ? Ko. erklärt mit *karṇalatā*. — *Ohrschmuck, Sam. VI, 12.

**karṇapāśī* oder *°*pāsī* f. = *karṇalālikā*, Zach. Beitr.

Karṇaputra m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 122.

Karṇapūra m. °N. eines nabhaścara, S II, 311, 22.

°*karṇapūratā* der Zustand als Ohrschmuck, S I, 366, 5.

karṇabhaṅga m. 1. Biegung der Ohren, Śāk. 8 v. l. — 2. eine best. Krankheit des Ohres, Suśr. 1, 270, 1.

karṇamoṭikā f. = °*moṭā*, Dharmaśarmābhy. 5, 43.

**Karṇamoṭī* eine der „Mütter", S I, 151, 15 (Ko.). — Durghaṭakāvya 2 in Eggeling's Catalogue p. 1489[a]. [Z.]

karṇarasāyana m. f. (*ā*) ein Zaubertrank für die Ohren; Ohrenweide.

karṇarasāyanī Adv. mit *kṛ* zu einer Ohrenweide machen.

**karṇalatā* = °*pālī* (s. d.), S II, 9, 11 (Ko.).

**karṇalālikā* f. = *karṇapāśī*, Zach. Beitr.

karṇavaṃśa Vāsav. 149, 1.

karṇavedin Adj. so v. a. auf Einflüsterungen hörend, Hariv. 3, 3, 16.

**karṇaveṣṭana* n. Ohrring, S I, 398, 9 (Ko.).

**Karṇasuvarṇa* N. pr. eines Landes, Hiouen-Thsang.

°*karṇā* E 893 (P) ?

karṇāṭa 1. b) Nom. abstr. °*tva* n. Caṇḍak. 3, 3.

Karṇāṭī °eine Frau der Karṇāṭa, S I, 34, 2.

karṇābharaṇa n. °eine Art Coitus, E 593 (D).

Karṇāy(ate) dem Karṇa gleichen, Rudraṭālaṃkārat. 131, b.

°*karṇāvataṃsita* Adj. zum Ohrschmuck gemacht, Śṛṅgārasarv. 15[b].

°*karṇāhati* f. das Schlagen mit den Ohren, S I, 584, 4.

karṇikāy die Samenkapsel einer Lotusblume darstellen, ihr gleichen. *karṇikāyita*, Pārv. 605, 29.

°*Karṇisuta* m. = Mūladeva, S II, 151, 5.

°*karta* Spindel? Mgs. II, 15, 6[b].

**kartana* n. das Spinnen [in *sūtra*°], V 238; Vās. 129, 1.

kartar m. the Doer, °a genius who regulates fate, Pūrṇabh. 157, 21; 158, 13; 162, 1. 11. (Vgl. *vidhātar*.)

°*kartarita* mit der Schere geschnitten, S I, 463, 11 v. u. (Ko.).

kartarī °eine Art Schlag, H 43, 271 (Ko); V 152; Y 153; E 519 (R). 525 (K).

°*kartin* abschneidend, vernichtend, S II, 234, 2.

°*kartṛvāda* m. die Lehre von (dem Nutzen) der Werktätigkeit, S II, 252, 11.

karttikā f. Dolch, Hem. Par. 6, 204.

Kardana m. N. pr. eines Fürsten, Daśak. (1925) 2, 128, 18.

kardamila Adj. schlüpfrig, Damayantīk. 73.

karpaṭa n. °Gewand [pw Lappen], Śrīk. XV, 15.

karpaṭaka s. *karvaṭaka* weiter unten.

°*karpaṭi* m. in Lumpen gehüllter Bettler, S II, 346, 8.

**karpaṭin* m. ragged ascetic, Harṣac. 219, 16.

karpara n. °Schale der Schildkröte, S I, 398, 5 v. u. (Ko.); II, 44, 1; s. *karpūra*! — °skull, Vās. 277, 3.

**karparāla* m. Wallnußbaum, S I, 96, 15 v. u. (Ko.).

karpūra n. = °Schildkrötenschale, S I, 398, 5 v. u. (Ko.) verdruckt für *karpara*?

karpūraka 2. f. °*rikā* N. pr. einer Zofe, Ind. Str. 1, 386.

°*karpūrakaraṇḍīkṛta* zur Kampferbüchse gemacht, Unm. 1, 4 v. u.

°*karpūrapālikā* = *ghanasārapārī* (Kampferstückchen?), S I, 402, 3 v. u. (Ko.).

Karpūraprakaraṇakathā f. Pl. Titel eines Werkes, ZDMG 33, 480.

Karpūravartikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

karbara 1. f. *ā*, Dārila zu Kauś. 11, 15.

°*karburita* gesprenkelt, S I, 466, 3 v. u. (Ko.).

°*karburīkṛ* sprenkeln, buntmachen, S I, 47, 6; 103, 6 v. u. (Ko.).

karbūra = *karbura* 1., Kād. (1883) 116, 6.

**karmakaṇṭaka* m. Gardenia latiflora oder Fumaria parviflora, Rājan. 5, 8 v. l. Vgl. *varmakaṇṭaka*.

karmakarītva n. das Amt einer Dienerin, Svapnac. 1, 71.

°*karmakarīy(ati)* als Diener behandeln, Amit. XX, 8.

karmakośa m. der Vorrat an Werken, die im Leben angesammelten Werke, MBh. 3, 183, 74.

karmajanya Adj. aus Werken hervorgehend. Nom. abstr. °*tā* f. 255, 27.

karmajita Adj. durch Werke erworben, Chānd. Up. 8, 1, 6.

karmatas Adv. von Seiten der Handlung, Āpast. Śr. 3, 11, 2.

karmadaṇḍa m. vollständige Herrschaft über die Handlungen, Mārk. P. 41, 22.

**karmadāna* n. Mahāvy. 281, 160.

**karmadāyāda* m. Erbe seiner Werke, die Folgen seiner Werke zu tragen habend, Mahāvy. 121.

karmadāyādavant Adj. Taten zu Erben habend, so v. a. in Folge vergangener Taten wieder ähnliche Taten begehend, MBh. 13, 1, 73.

karmaduṣṭa Adj. schlecht handelnd, Yājñ. 1, 224.

karmadeha m. der werktätige Körper, Kap. 5, 124.

karman °Deed (the personified deeds which a man has performed in previous existences), Pūrṇabh. 157, 24; 158, 16; 162, 3. 13.

karman auch so v. a. Abbildung, Bild. *pakṣi°*, *druma°*, R. ed. Bomb. 4, 25, 22. 24.

**karmandin* m. Bettler, Büßer, S I, 134, 3; 408, 2; II, 8, 14 v. u. (Ko.; = *muni*).

karmapātaka n. eine sündhafte Tat, Spr. 1665.

°*Karmapriya* m. N. eines Hirten, S II, 332, 3.

karmaphalahetu Adj. der sich durch den Lohn der Werke treiben läßt, Bhag. 2, 47.

karmabandha m. die von den Werken herrührenden Bande, Bhag. 2, 39.

karmabuddhi, so zu lesen [statt *karmu°*].

2. *karmabuddhi* Adj. der des Menschen Arbeit anerkennt, die menschliche Anstrengung für das Wahre hält, Spr. 5323.

karmabhuj Seele, Trik. 119 ed. Bomb. [Z.]

karmayoga 4. der Zusammenhang mit vorangegangenen Handlungen. °*yogāt* und °*yogatas* so v. a. infolge des Schicksals, Kathās. 43, 181. 193.

**karmavācanā* f. der Antrag —, der Beschluß in einer Versammlung des Kapitels der Mönche, Mahāvy. 266.

Karmavipākamahārṇava m. und °*vipākamādhavīya* n., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**Karmavibhaṅga* m. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 47.

karmavyatihāra m. Gegenseitigkeit einer Handlung, P. 1, 3, 14; 3, 3, 43; 5, 4, 127; 7, 3, 6.

karmasaṃdha Adj. in seinen Handlungen die Schranken kennend, Bhāg. P. ed. Bomb. 6, 5, 42.

karmasthāna, Divyāvad. 58, 23; 100, 10; 212, 10.

**karmasvaka* Adj. die Folgen seiner eigenen Werke zu tragen habend, Mahāvy. 121.

karmāṅgaśrāddha n. ein best. śrāddha, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 326.

Karmāntavyākhyā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

karmāvadāna n. Großtat, Jātakam. 6.

**Karmāvaraṇapratiprasrabdhi* f. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 58.

**karmīra* Adj. bunt, S II, 248, 22.

°*karmodaka* n. Wasser zur Bewässerung der Felder, Kauṭ. 170, 17.

karvaṭaka Flecken, Dorf, Divyāvad. 87, 13; 498, 17 (*karpaṭaka* gedr.); 584, 22. 27.

karś, Kaus. °*kṛśayate* [lies *karśayate*] mager erscheinen lassen, Śṛṅgt. 121°. Mit *ava*, Simpl. (°*kṛśnīyāt*) = Kaus., Maitr. S. 3, 6, 9 (73, 8).

karśanīya verkommen zu lassen, schlecht zu behandeln, Jātakam. 25, 28.

°*karśin* = *kṛśati tanūkarotīty evaṃśīlaḥ*, S I, 56, 4.

karṣ mit *ud* °in Besitz nehmen, sich aneignen, Kauṭ. 190, 3. — Streiche 6., da hier *bījotkraṣṭā* zu lesen ist; vgl. *bījotkraṣṭar*. — *utkarṣita* = °*niveśita* (vom Ohrring gesagt), S I, 398, 1. — Statt *apod* lies *upod*. — Mit °*prod* Kaus. stark machen, S I, 436, 8. — Mit *samud* herausziehen, hervorziehen, Jātakam. 25. — Mit *viprati* mißhandeln, ebenda 21, 14. — Mit *sam* 3. ebnen, glatt machen, Āpast. Śr. 15, 13, 2. — 4. fortschaffen aus (Abl.), Āpast. 2, 4, 23.

karṣí Adj. = *kārṣi* 1. Kap. S. 2, 16.

°*karṣuka* m. Bauer, Śuk. t. s. 67, 7.

karṣūvīriṇavant Adj. mit Einschnitten und Andropogon muricatus versehen, Kāty. Śr. 21, 3, 26.

2. *kal*, S. 32, Sp. 1, Z. 2 v. u. lies 120, 24 statt 120, 14.

2. *kal* 9. b) *kalitacaraṇa* Adj. dessen Bein gebrochen ist, Pañcat. ed. Bomb. 1, 6, 12. — Mit *anu*, °*kalita* wahrgenommen, Dharmaśarmābhy. 13, 64. — Mit *samā* prüfen, untersuchen, Pārv. 579, 23.

[3. *kal* mit *ud*] *utkālita* °geschmolzen„ S I, 66, 16 (Ko.); 464, 3 v. u. (Ko.); = *kvathita*, S I, 517, 11. 12 (Ko.); 519, 10 v. u. (Ko.); 520, 8 v. u. (Ko.) etc. — Mit *prati* hetzen, verfolgen, R. ed. Bomb. 4, 46, 3. — Mit °*sam* Harṣac. 230, 1; 233, 11 (*saṃkalita* collected, entangled).

kala Adj. sweet, melodious, Pūrṇabh. 181, 11.

kala 2. a) R. ed. Bomb. 4, 30, 9.

kalakaṇṭha *m. indischer Kuckuck, H 20, 50; Vās. 131, 3; 263, 2.

Kalakaṇṭha m. N. eines Dieners, Muk. 12, 7 v. u.

°*kalakaṇṭhatā* Besitz einer schönen Stimme, S II, 55, 2.

Kalakaṇṭhī °N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 17, 3.

°*kalakalāyamāna* verworrene Rufe ausstoßend, Muk. 48, 9; 60, 4 v. u.

kalaṅkakalā Gīt. 1, 7.

kalaṅkeśa m. der Mond, Caurap. (A.) 47.

kalatra n. Hüfte, (*) weibliche Scham, Kuṭṭ. 294; S II, 339, 5; Harṣac. 108, 12 (und = °retinue); Vāsav. 236, 2; Kir. 8, 9. 17. 29.

kalatratā °possession of hips and loins, Vās. 236, 2.

°*kalatrapattra* n. Heiratsurkunde, Śṛṅgt. 32, 12 v. u.

°*kalatrapattrikā* Ehevertrag, Śṛṅgt. 28, 12 v. u.; 10 v. u.; 29, 4 v. u.

°*kalatray(ati)* als Ehefrau behandeln, Śṛṅgt. 13, 3 v. u.; 32, 1. — als Ehefrau auftreten, Śṛṅgt. 28, 7 v. u.

°*kalatravāk*, S I, 33, 6 v. u. (Ko.) als Erklärung von *gandharva*.

°*kalatrīkriyā* Ehelichung, Śṛṅgt. 109°.

°*kaladhautaśaila* m. = Meru, H 37, 40.

Kalandakanivāpa m. N. pr. einer Örtlichkeit, Mahāvy. 193; Divyāvad. 262, 8; 298, 25; 364, 19 (*Kali°* gedr.); 506, 8.

kalandikā = *varvavidyā*, Hīrasaubhāgyakāvya 6, 60. [Z.]

°*kalabhhāmburāśi* m. = *kṣīrasamudra*, Padyac. I, 29°.

Kalabhāṣiṇī °Frauenname, Śṛṅgt. 21, 5 v. u.

kalama m. *Schreibrohr, Kalāv. V, 7; Śrīk. XI, 43.

kalamagopavadhū f. Reishüterin, Śiś. 6, 49.

kalamīy(ati) zu einem Reishalm werden, Alaṃkāraś. 20, b.

kalamūka Adj. Kād. (1883) 74, 4.

kalamūka °m. = *śaṇḍa*, S II, 29, 5.

**kalarava* m. Turteltaube (als Erklärung von *pārāpata*), S I, 19, 2 v. u. (Ko.); 251, 10 v. u. (Ko.); 590, 9 v. u. (Ko.); II, 170, 1 v. u. (Ko.); Govardh. 597.

kalala n. °Hülle des Embryo, S II, 116, 2.

°*kalavāc* mit feiner Stimme versehen, S I, 589, 14 v. u. (Ko.).

°*Kalavāṇī* Frauenname, Muk. 11, 9 v. u.

kalaviṅka 5. mit einem * zu versehen.

°*kalaviṅkadṛś* Adj. sperlingsäugig, H 44, 10.

°*kalaśati* den Kochtopf darstellen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 17 (= fol. 4[b] meines Manuskriptes).

Kalaśapota N. pr. eines Dorfes, JRAS. Beng. 47, 406, 38.

°*kalaśāmbhas* n. Milch, Padyac. V, 46[c] in *kalaśāmbhasāṃ nidhiḥ* = Milchmeer.

°*kalaśikā* kleiner Becher, H 25, 2 (Ko.).

kalaśī 1. f. Topf etc. auch Śrīk. 14, 20. 2. *f. Butterfaß, S II, 215, 7; H 46, 50.

kalaśodadhi m. das Meer als Butterfaß, MBh. 1, 17, 12.

°*kalasvana* Adj. = *madhuraśabda*, S I, 334, 2. — Subst. m. = *pārāpata*, S I, 100, 8 v. u. (Ko.).

kalaha 1. a) personifiziert, Mān. Gṛhy. 2, 14.

Kalahakaṇṭaka m. N. pr. eines Mannes, Daśak. (1925) 2, 120, 18.

kalahakārin Adj. streitsüchtig, Kautukas.

kalahapriya 3. auch N. pr. eines Fürsten, Kautukas.

Kalahapriyā *f. °N. einer Frau, Laṭ. 6, 6 (im Prakrit).

Kalahaṃsa m. °Eigenname, Śṛṅgt. 13, 8; 113[a].

Kalahaṃsaka m. °Eigenname, Muk. 49, 7.

Kalahaṃsī °Eigenname, S I, 350, 6.

°*kalahita* durch Zank entzweit, S I, 619, 8.

kalā °= *śobhā*, S I, 126, 6; 603, 3 (13 v. u. (Ko.); °Gestalt, S I, 161, 5; °Körper, S II, 209, 7 (1 v. u. Ko.). — Im Kaśm. Śiv. a) das 30. der 36 tattvāni, das Prinzip der Beschränkung, Praty. Hṛd. 16, 5; b) = *tattva*, Praty. Hṛd. 4, 4; c) in den Ausdrücken *vijñānakalā* etc. Bezeichnung der Organe, mit denen die Seele sich an die Welt klammert, Praty. Hṛd. 22, 5. [B.]

°*kalākānta* m. Mond, Sam. VII, 18.

kalākeli Adj. der eine Kunst als Spiel betreibt, Gīt. 7, 11.

°*kalāgraha* m. eine Art Coitus, E 593. 597 (D).

**Kalāṅkura* m. Eigenname, Vās. 142, 4.

kalāci Vorderarm, Śiś. 13, 41 (Vallabha's Lesart). [Z.] — Rasas. 41[b]; Śṛṅgārasarv. 91[a]; S I, 532, 5.

kalāda m. Goldschmied, Bhoja-Pr. 71. [Muk. 255[b].]

Kalādhara m. N. °eines Mannes, Śṛṅgt. 44, 9 v. u.

°*kalādhināṭha* m. Mond, Padyac. V, 43[a] (zugleich: *śṛṅgārakalābhijño nāyaka iti ca gamyate*).

Kalānidhi auch Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kalāpa m. °= *sainyasamudāya*, H 43, 167. — *Mond, Rasas. 4[b].

1. *kalāpaka* 1. d) zu streichen.

kalāpi m. oder f. Büschel *yava*° Śāṅkh. Śr. 14, 40, 9; *godhūma*° 41, 8.

kalāpin = *satūṇīreṇa kalāś cāpnoti yas tena* [*himatviṣā*] H 43, 188 [pw hat *kalāpinī* *Mond].

kalāpī f. °= *kalāpa* (Gebinde), Kuṭṭ. 342.

°*kalāputtalikā* automatische Figur, S II, 37, 13 v. u. (Ko.).

**kalāma* n. Mahāvy. 233 fehlerhaft für *kalama* m. Schreibrohr.

kalāmuhūrtādimaya Adj. aus Minuten, Stunden usw. bestehend, VP. 4, 1, 26.

kalālāpa °Adj. eine liebliche Stimme habend, Padyac. IX, 46[a].

°*kalāvataraṇa* n. eine Art Coitus, E 593. 597 (D).

Kalāvatīkāmarūpa Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kalāvattva* n. = *kalāvijñatva*, S I, 222, 8.

kalāvant °Adj. = *vidagdha*, H 38, 16; 43, 180.

°*kalāsamagra* Adj. = *kalābhiḥ śilpavidyābhiḥ ṣoḍaśakalābhiś ca pūrṇaḥ*, Padyac. I, 24[b].

kali 1. m. c) Terminalia bellerica, S II, 195, 4. — 1. i) Held, Ind. Antiq. 8, 242. — °= *kāñjika* (saurer Reisschleim), S I, 512, 9.

kalikā Becher, Komm. zu Haravijaya 26, 2. 11. [Z.]

Kalikā 8. N. pr. einer Zofe, Ind. Str. 1, 386.

°*kalikāra* (f. ī) Streit beginnend, S II, 289, 22.

kaliṅga °= *karkāru* (Benincasa cerifera), S I, 405, 10 (Ko.).

°*Kaliṅgī* eine Frau aus Kaliṅga, S I, 34, 4.

Kalindakanyā auch Śrīk. 14, 47; H 30, 24.

Kalindajā f. Patron. der Yamunā, Bhām. V. 2, 113.

**Kalindatanayā* = Yamunā, H 33, 2; 34, 10; 36, 1; 38, 46; 45, 36.

°*Kalindaputrī* f. = Yamunā, Padyac. VIII, 20[d].

Kalindī N. pr. °einer Hetäre, Śṛṅgt. 49, 1 v. u.

Kalirāja m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 21.

Kalivatsala m. N. pr. eines Fürsten, Kautukas.

Kaliviḍambana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kaluṣatā* Trübung, S I, 155, 1; 156, 14 v. u. (Ko.).

[*kaluṣay,*] *kaluṣita* Mudrār. 60, 4 (97, 7). — getrübt °im Geiste, betrübt, beunruhigt, Kuṭṭ. 555. 574. — Mit *ud*, S I, 95, 4 *utkaluṣita* = *kṛṣṇavarṇīkṛta*.

kaluṣī Adv. mit *bhū* beschmutzt —, verunreinigt werden, Śiś. 1, 55.

kalevarapuṣ m. Mensch, Bhām. V. 1, 101.

kalkī mit *bhū* zu Teig werden, Rājat. 7, 1544 (*śalkī* gedr.).

kalp mit *ava*, *ávaklptatama* am besten entsprechend, Maitr. S. 1, 8, 6 (124, 7). — Mit *pra* Kaus. vgl. ZDMG 41, 176 ff. — Mit *vi* suppose, Pūrṇabh. 248, 25. — Mit *pravi* Kaus. beabsichtigen, vornehmen, Jātakam. 23, 38. — Mit *sam* 4. *saṃklpta* bestimmt für (im Komp. vorangehend), Āpast. 1, 10, 16.

kalpa 2. r) Kleidungsstück (bei den Jaina-Mönchen), Śīlāṅka 1, 366. — °allgemein gebraucht (= *nepathya*), Yudh. 2, 110. — 3. richtig *kalya* (*kalyā*), wie sich aus der Prakrit-Form *kallā* Deśīn. 2, 2 ergibt. — MBh. 7, 1626 fehlerhaft für *talpa*.

kalpa m. °Menge, S I, 12, 6.

kalpaka 2. a) vielleicht Kām. Nītis. 12, 40 so zu lesen st. *talpaka*. — N. pr. eines Mannes, Hem. Par. 7, 18; 8, 1.

°*kalpakuja* m. Wunschbaum, S II, 299, 10.

°*kalpagrāma* m. = *svargaloka*, S I, 320, 3.

Kalpacūrṇi f. Titel eines Kommentars, Kalpas. 115.

kalpataru, kalpapādapa, kalpavṛkṣa usw. auch kurz für *kalpatarudāna* usw., die Schenkung eines künstlichen kostbaren Baumes, der den fabelhaften Baum dieses Namens vorstellen soll, Hemādri 1, 245 ff.

Kalpataruparimala m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kalpadūṣya Divyāvad. 215, 29; 221, 19. °*vṛkṣa* 215, 27; 221, 18.

°*kalpadrumāyita* zum Wunschbaume geworden, Śrīk. XXV, 32.

[*kalpana*,] f. *ā* Ausrüstung überh., Jātakam. 11.

kalpanātha m. Bein. Indra's, Dharmaśarmābhy. 7, 65.

kalpanāpoḍha Adj. frei von aller Fiktion, klar vor Augen liegend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 89.

kalpapādapa s. *kalpataru*.

kalpapāla 2. richtig *kalyapāla*.

kalpapālī s. unter *kalyapāla*.

°*kalpalatāvanāy* resemble a grove of kalpa creepers, Harṣac. 66, 9.

°*kalpaloka* m. = *svargaloka*, S I, 221, 7.

°*kalpavallarī* Wunschliane, S II, 23, 4.

°*kalpavallikā* Wunschliane, S II, 73, 12 (Ko.).

kalpavāsin Adj. einen kalpa (Weltperiode) bestehend, Bhāg. P. 4, 9, 20.

kalpavāsin m. °= *suraloka*, S I, 214, 10 (Ko.); 250, 14 (Ko.).

kalpavṛkṣa s. *kalpataru*.

kalpavrata n. eine best. Begehung des brahmacārin, AV. Paddh. zu Kauś. 57.

kalpaśākhin m. auch H 13, 13.

kalpaśāla m. = *kalpataru* 1., JAOS 6, 505, śl. 16.

Kalpasundarī f. ein Frauenname, Daśak. 78, 4.

kalpādhipa m. = *kalpanātha*, Dharmaśarmābhy. 7, 67.

°*kalpānokaha* m. Wunschbaum, S II, 374, 11.

Kalpāntarvācya n. Pl. Titel eines Werkes, ZDMG 33, 480.

°*kalpāyus* = *ākalpakālajīvin*, S I, 171, 2.

°*kalpāvanīruh(a)* m. Wunschbaum, S II, 397, 1.

°*kalpāvasāna* n. Ende einer Weltperiode, Padyac. II, 47c.

Kalpauṣadhasevādiprakāra m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Kalmāṣadamya m. N. pr. eines Fleckens, Divyāvad. 515, 12; 516, 2 ff.

°*kalmāṣapādatā* possession of dappled feet, Harṣac. 215, 21.

°*kalmāṣay* buntmachen, H 4, 8 (*kalmāṣayan*).

kalmāṣābhihava wohl fehlerhaft für *kalmāṣābhisava*.

kalmāṣita auch Śrīk. 5, 56; H 19, 54; 30, 21.

°*kalyaṃśa* m. = Śakuni, Yudh. 3, 59.

**kalyatva* n. Gesundheit, Amit. XIV, 14.

kalyapāla GGA 1885, 372 f. Vgl. Stein zu Rājat. 4, 677; ferner *kallavāla* Mahāvyut. 186, 109. — *kalpapālī* (!) Samayamātṛkā II, 88; vgl. VII, 34. *kallapāla* EI I, 175, 19. [Z.]

kalyavarta, Pañcadaṇḍacch. S. 13. [Z.]

kalyāṇa 4. d) e) vgl. Zach. Beitr.

kalyāṇakara Adj. (f. *ī*) glückbringend, Kir. 3, 9.

Kalyāṇaghṛta n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Kalyāṇapurīmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kalyāṇaprakṛtitva* n. possession of an excellent or golden nature, Harṣac. 109, 18.

Kalyāṇamitra m. °Eigenname, S II, 261, 1.

kalyāṇalakṣaṇa Adj. (f. *ā*) mit glückverheißenden Zeichen versehen, Daśak. (1925) 2, 83, 20.

Kalyāṇasaugandhikā f., °*nibandhana* n. und *Kalyāṇīpariṇaya* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kalyāṇābhiniveśin, merely a term of respect, Harṣac. 69, 6.

kallapāla, °*vāla* s. unter *kalya*°.

kallāṭa wohl N. pr. eines Stammes, JRAS. Beng. 47, 405, 36.

kallola m. *Feind [in **grahakallola* „Feind der Planeten" = Rāhu] H 15, 32; 44, 66.

kallola Kuṭṭ. 333 *Freude?

kallolay(ati) Wellen treiben, Damayantīk. 32. *kallolita* wogend, Śrīk. II, 33; XVIII, 49; XX, 27; XXIII, 40; XXIV, 31.

°*kallolin* Adj. wogend, H 48, 44.

kalvoṭaka oder *kalhoḍhaka* Adj. als Erklärung von *gorahaya*, Śīlāṅka 2, 170.

kav, kavati dichten, Śrīk. 2, 35.

**kav, kavate* dichten, S I, 4, 9 v. u. (Ko.); 9, 9; 470, 6.

°*kava* m. = *vaktar*, H 43, 334.

kavacadhara, richtig *kavacahara* in der anderen Ausg. 326, 6.

kavacay(ati) einen Panzer anlegen, Harṣac. 152, 24 (396, 1).

kavacahara s. °*dhara*.

**kavacikā* f. eine best. Waffe, Mahāvy. 238.

kavacita gepanzert, Śrīk. IV, 28; IX, 3; Harṣac. 243, 15; Lalit. 217, 13.

°*kavañjanikā* eine best. Pflanze, V 370.

kavaḍa = *kavala*, Bissen, Divyāvad. 290, 23; 298, 5; 470, 22.

**kavaḍiṃkārāhāra* m. die durch Schlucken (auf natürlichem Wege) aufgenommene Nahrung, Mahāvy. 118.

kavandha 3. b), Kād. (1883) 22, 1. [H 34, 35.]

°*kavalatva* n. Abstr. zu *kavala* (Mundvoll, Bissen), Uttarar. V, 9b.

°*kavalīkaraṇa* n. das Verschlingen, S I, 82, 15 (Ko.).

kavalīkāra m. das Verschlucken, Bhām. V. 1, 54.

°*kavalībhūta* zu einem Bissen geworden, S I, 304, 4.

kavalya Adj. beißbar, zum Beißen geeignet, Damayantīk. 251.

kaváṣa, so zu akzentuieren.

kavāṭa °Schild (einer Schildkröte), Daśāv. I, 4; IV, 45. — °Schläfe des Elefanten, Śrīk. XV, 30.

°*kavāṭita* eingeschlossen, Śrīk. XIV, 59.

kavāṭin Elefant, Rājat. 8, 3013 (nach Hultzsch); vgl. 3143. 3144. [Z.]

kavi m. Wasservogel [*ka-vi*!], Dharmaśarmābhy. 5, 70. Die richtige Form für Eule ist *kuvi*. — Śrīk. 25, 42 (= *haṃsa*).

Kavi °= Śukra, S I, 236, 4.
Kavikaṇṭhapāśa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
Kavikaṇṭhābharaṇa n. Titel der Rhetorik Kṣemendra's.
Kavikarṇapāśa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*Kavikuraṅgakaṇṭhīrava* m. Name eines Dichters, S I, 608, 10.
°*Kavikulaśekhara* m. Name eines Ministers, S I, 383, 7.
°*Kavikusumāyudha* m. Name eines Dichters, S I, 421, 5.
°*Kavikovida* m. Name eines Dichters, S I, 418, 3.
°*Kavikaumudīcandra* m. Name eines Dichters, S I, 415, 9.
Kavidīpikānighaṇṭu m., *Kavirākṣasīya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
°*kaviruditaka* recurrence of grief, Harṣac. 195, 14.
Kavisaṃjīvinī f., *Kavisevādinighaṇṭu* m., *Kavismṛti* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
kavīndra m. °= *haṃsa* [s. *kavi*!], Śrīk. I, 34.
°*Kaverakanyakā* = Kāverī, Muk. 60, 8.
°*Kaverajā* = Kāverī, Muk. 61, 2.
kavy, Partic. *kavyánt* klug, weise, TS. 7, 1, 20, 1.
kavyátā, so zu akzentuieren.
kavyahavyabhuj m. Bein. Agni's, Kathās. 18, 315.
kaśa 1. c) Pl. N. pr. eines Volkes, Bhāg. P. ed. Bomb. 9, 20, 29.
**kaśambakajāta* Adj. besudelt, unrein, Mahāvy. 278. Vgl. Pāli *kasambu*.
kaśipu 2., Damayantīk. 22. [S I, 346, 2 (Ko. 347, 2).]
**kaśmīrajanman* n. Safran, S I, 39, 12 v. u. (Ko.); 578, 12 (Ko.).
Kaśyapottarasaṃhitā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
[*kaṣ* + *ud*] *utkāṣita* °abgekratzt, S I, 126, 15 (Ko.). — Mit *ni* kratzen, reiben, Caraka 421, 8.
kaṣaṇa n. °Vertrautsein und °Probierstein, Govardh. 418.
kaṣapaṭṭikā auch S I, 376, 12 (Ko.) und II, 120, 11 (Ko.).
°*kaṣā* = *kaṣapaṭṭikopari rekhāpātanam*, S II, 120, 1.
kaṣāy(ati) beschmutzen und belästigen, Vāsav. 71, 3. 4. Vgl. *kaṣāyita*.
°*kaṣāyika* m. = *kaṣāya* (Sündenschmutz), S II, 416, 10.
kaṣāyita Navasāhas. 18, 43; Maṅkha 639 (Komm. am Ende); Śrīk. 18, 58; 20, 20; 21, 33. [Z.]
**kaṣāyin* °Adj. von kaṣāya befleckt, S II, 416, 25.
kaṣṭakaṣṭa Adj. (f. *ā*) gar schlimm, — böse, Subhāṣitāv. 3338.
kaṣṭakāraka lies °*cāraka*. Vgl. *bhavacāraka* Mahāvy. 245, 224; Bodhicaryāvatāra 1, 9; *saṃsāracāraka* Lalitavistara 250, 3. [Z.]
kas *gehen, S I, 351, 6. — Mit *nis*, *niṣkāsita* außer hinausgejagt nach Med. auch = *āhita* und *adhikṛta*.
°*kasipu* = *kaśipu*, S II, 355, 3/4.
°*kastūri* f. Moschus, S I, 350, 9 v. u. (Ko.); II, 47, 8 (Ko.).
°*kastūrika* Moschus, Śrīk. XII, 90.
kastūrikāmṛga °m. Männchen des Moschustieres, S I, 34, 11 v. u. (Ko.).
°*kastūrīdala* n. Name eines Parfums, E 834 (A).
kahra Lāṭy. 8, 6, 12 fehlerhaft für *kadru*.
kāṃsa n. (nach dem Komm.) ein best. Maß, = *droṇa*, Gobh. 4, 6, 13.
kāṃsikā f. ein best. musikalisches Instrument, Divyāvad. 529, 23.
kāṃsya *ein Musikinstrument aus Messing, Rasas. 50, 12 v. u.; 219[b]; Y 34, 6 (Zitat aus?).
kāṃsyatāla auch H 19, 5.
kāṃsyanīla 1. lies: Adj. dunkel wie Messing, R. 4, 39, 23. Die ed. Bomb. hat als Beiw. des Affen Nīla *nīlāñjanacayākāra*.
kāka Adj. °= *īṣad akati kuṭilaṃ gacchati yo nirbhayatvāt*, H 43, 288. — m. °= *laulyam*, H 43, 288; °Feigling, H 43, 288.
kākatālīya. Vgl. Peterson zu Subhāṣitāv. 401.
kākatuṇḍa 2. d) eine best. Stellung der rechten Hand beim Pfeilwurf, Śārṅg. Paddh., Dhanurveda 83. 87 [= 1797. 1801]. — °n. Aloeholz, S I, 295, 3 v. u. (Ko.); 368, 6 v. u. (Ko.).
°*kākanantikā* = *kākaṇantikā*, S I, 398, 4.
**kākanīla* ein best. Baum, Zach. Beitr.
**Kākandī* N. einer Örtlichkeit, S II, 369, 21.
kākapeya, lies: bis an den Uferrand voll Wasser, so daß eine Krähe daraus trinken kann. Im Pāli Mahāparin. im JRAS. 1875, S. 64, Z. 23.
kākamṛgagocarita Adj. die Weise der Krähen (beim Trinken), der Gazellen (beim Essen) und der Kühe (beim Wasserlassen) beobachtend, Bhāg. P. 5, 5, 34.
°*kākaraṇa* n. Eselschrei, Śuk. t. o. 10 [p. 23, 13].
°*kākaravarga* m. ? Pūrṇabh. 4, 21.
kākali [m.?] °ein gītadoṣa, H 26, 84 (Ko.).
°*kākalīka* Adj. sanft klingend, Rasas. 183[c].
°*Kākāndī* = Kākandī, S II, 331, 26/27.
**kākāra* Adj. °Brunstsaft ausströmend, Kir. XV, 25.
**kākāri* m. Eule, S I, 115, 2 v. u. (Ko.).
kākin Adj. °begierig (*vibhus tu *kakate 'vaśyaṃ kākī samaralampaṭaḥ. kaka laulye*), H 43, 288.
kākila °n. quidam coeundi modus, S I, 83, 2; V 174; E 561 (K.).
kāku f. °= *vyāja*, H 43, 334.
°*Kākutsthakathā* = Rāmāyaṇa, S II, 174, 5.
kākúd, so zu akzentuieren.
**kākuda* n. Gaumen, S I, 102, 8 (Ko.); 120, 13 (Ko.); 309, 3 v. u. (Ko.); II, 65, 11 (Ko.).
°*kākodara* m. Schlange, Śrīk. VI, 68; Harṣac. 125, 2.
**kākṣa* m. n. finsterer Blick, H 34, 32; 43, 247; Śrīk. XX, 53.
°*kāṅka* n. eine Gangart des Pferdes, H 40, 34 (Ko.).
[*kāṅkṣ*,] *kāṅkṣita* im Zweifel seiend, Divyāvad. 69, 18.
**kāṅguṣṭha* Zach. Beitr.
°*kāṅgūla* m. eine best. Fingerstellung, H 17, 51.
kāca 1. e) Tragstrick, Jātakam. 22.
kācakācya ? Sahṛdayalīlā 1, 7.
°*kācacarcakamāla* Glasperlenkranz, Kuṭṭ. 66. [*carcakamālā* „rosary" bei Monier-Williams.]
°*kācapacya* n. = *raṅga*, S I, 347, 13 (Ko.)?

**kācapaṭala* n. eine best. Augenkrankheit, Mahāvy. 284, 68.

kācara Adj. °= *pītavarṇa* (gelb) und °= *kapila*, Harṣac. 114, 6; 259, 11.

°*kācavaḥ* m. Lastträger, S II, 369, 16.

**kāciga* 3. vgl. Zach. Beitr. 86, wo *acchāmaṇḍake* statt *śemaṇḍake* als eine Lesart in H. an. 3, 135 angeführt wird. Vgl. auch die Note dazu.

kāja nach dem Komm. zu R. Korb.

kājala Salbe(?) Daśa K. und AV. Paddh. zu Kauś. 54, 6. Vgl. *kajjala*.

kājavá (?) Maitr. S. 2, 1, 4.

kāñcana n. *Staubfaden der Lotusblüte, H 20, 77.

kāñcanaka 4. b) f. °*nikā* N. pr. einer Zofe, Ind. Str. 1, 386.

kāñcanaprabha Adj. goldglänzend, R. 2, 44, 90.

°*kāñcanabhūbhṛt* m. = Meru, H 43, 277.

kāñcanamālin Adj. einen goldenen Kranz tragend, MBh. 2, 52, 27.

°*Kāñcanalatā* N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 19, 2 v. u.; Muk. 29, 4.

°*kāñcanaśaila* m. = Meru, H 13, 65; 46, 8.

Kāñcanaṣṭhīvin m. N. pr. eines Sohnes des Sṛñjaya, MBh. 12, 30, 1. Vgl. *Suvarṇaṣṭhīvin*.

°*Kāñcanasundarī* Frauenname, Rasas. 58, 3.

Kāñcanikā (*f.) °Name einer Brahmanin, S II, 151, 1.

°*kāñcanībhū* zu Gold werden, S II, 369, 23.

°*kāñcikā* Gürtel, S I, 15, 2; 503, 7.

°*kāñcideśa* m. Hüfte, S I, 323, 4.

°*kāñcībandha* m. Bez. einer Strophenform, H 43, 138.

kāṇay(ati) ausstechen (ein Auge), Hem. Par. 3, 38.

kāṇāda m. ein Anhänger des Kaṇāda, Śamkara zum Vedānta 91, 5. [S 2, 270, 2.]

Kāṇādasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Kāṇubhaṭṭa m. N. pr. eines Autors. °*bhaṭṭīya* n. Titel seines Werkes, Opp. Cat. 1.

kāṇḍa 1. i) statt *rahas* lesen andere *sahas*, Zach. Beitr. 19. — m) *α*) Fülle, Menge, Vikramāṅkac. 6, 8. — 2. f. *ī* = *kāṇḍa*, Stück, Kauś. 23, 15.

kāṇḍakāra auch Bez. eines best. Handwerkers, R. Gorr. 2, 90, 22.

kāṇḍapaṭa m. Vorhang, auch Govardh. 37. 413.

**kāṇḍarika* Adj. Mahāvy. 271, 28.

kāṇḍalavaṇa n. eine Art Salz, Suśr. 2, 36, 16.

kāṇḍavastra n. Vorhang, Caurap. (A.) 51.

kāṇḍīra 1. Adj. mit Pfeilen bewaffnet, Mahāvīrac. 43, 6 [= ed. Aiyar p. 107, Z. 1].

kāṇḍera m. Amaranthus polygonoides, Bhāvapr. 1, 282. Vgl. *kīḍera*.

Kāṇvopaniṣad f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kātarākṣa* m. Büffel, S II, 249, 1.

°*kātarākṣī* = *varayoṣit*, Yudh. 2, 64.

°*kātarita* verzagt gemacht, H 43, 82.

°*kātarekṣaṇa* m. Büffel, S I, 399, 1.

**kātyayanikā* old widow, Harṣac. 47, 8; 185, 1. Vgl. Zachariae, Hem. IV, 168; Śāśv. 115.

Kātyāyanagṛhya n., *Kātyāyanopaniṣad* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kātyāyanī Witwe mittleren Alters; vgl. Prabandhacintāmaṇi 60, 7. [Z.]

°*kātyāyinī* S II, 342, 5? — eine Witwe mittleren Alters in Rot gekleidet, S II, 351, 17; 362, 6 [pw *kātyāyanī*].

°*kātreyaka* (pw **kāttreyaka*), S I, 551, 5?

kādamba m. *Pfeil, Padyac. IV, 75[b].

°*kādambayuddha* n. ein Spiel, Sarasv. V, 95.

kādambī °f. [pw nur m.] = *kalahaṃsī*, H 17, 6.

kādalī f. das Fell der kadalī genannten Antilopenart, R. ed. Bomb. 3, 43, 36.

kādravcya 2. MBh. 8, 56, 103.

°*kādraveyadviṣ* m. = Garuḍa, Sūryaś. 56[d].

°*kānanakapota* m. Geier, Harṣac. 224, 19.

Kānanadvīpa m. N. pr. einer Inselstadt, Śīlāṅka 1, 379.

°*kānanāyamāna* wie ein Wald erscheinend, H 28, 32.

kānanīy(ati) wie ein Wald erscheinen, Bhām. V. 2, 66.

kānīna °= *akiṃcitkara*, S II, 96, 7.

1. *kānta* m. auch *Anas casarca Gal. — 2. f) vgl. Zach. Beitr.

**kāntaloha* n. Magnet, Kalāv. VIII, 14.

kāntāy auch: dem Geliebten gleichen.

kāntāra °famine, Vās. 23, 3.

kāntāramaṇḍūka m. Waldfrosch, Mahāvīrac. 79, 22.

kāntāravāsinī MBh. 6, 23, 11.

Kāntālīya n., °*khaṇḍana* n. und °*khaṇḍanamaṇḍana* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kāntika °den Liebreiz von ... besitzend, S I, 573, 1.

kāntisudhāmaya Adj. (f. *ī*) aus Liebreiznektar gebildet (eine Schöne), Kathās. 51, 154.

kāntīkaraṇa n. das Schönmachen, Dhātup. 32, 97.

**kāndarpa* Adj. von Kandarpa stammend, Manm. I, 19[c].

kāmdiśika Adj. flüchtig auch Śuk. t. s. 64 (= p. 185, 7).

Kānvaśira m. Pl. N. pr. eines Volkes, MBh. 13, 35, 17. *Konva*° v. l.

kāpaṭa °Subst. m. Gewand, S II, 5, 12 (Ko.).

°*kāpaṭika* verschlagen?, S I, 407, 1. — m. fahrender Schüler, Kauṭ. I, 11 (p. 18, Z. 7) nach J. J. Meyer.

kāpila 2. m. auch S II, 270, 11.

kāpuruṣatā °Abstr., S II, 246, 1; Harṣac. 243, 15.

kāpeya, f. *ī* eine best. Form der Opferung von 11 Tieren, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 7, 20. — Bedeutet: bei den Kapi üblich; vgl. Āpast. Śr. 14, 7, 19 f.

kāpeya *n. die Art des Affen (= *capalatva*), S II, 101, 10/11; Śrīk. II, 36; Harṣac. 89, 12.

kāpota 1. a) f. *ā* (*vṛtti*), Baudh. 3, 1, 7; 2, 15.

°*kāpotikā* a kind of plant, Harṣac. 243, 15.

kābandha °Subst. n. = *kabandhānāṃ gataśiraskānāṃ khaḍgādicchedena apamūrdhakalevarāṇāṃ samūhaḥ*, Yudh. 7, 13.

kābandha s. *kāvandha*.

kābandhya n. der Zustand eines Rumpfes, Mahāvīrac. 83, 9.

Kāma m. °ein Fürst von Krathakaiśika, S I, 431, 5.

Kāmakalāsūtra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kāmakallolamāla* m. E 887 (P); l. °*malla*, Athlet in der Liebesfreude?

°*kāmakṛt* = *iṣṭaphaladāyaka*, S I, 314, 8.
°*kāmagṛha* n. = Vulva, E 487. 886 (P).
kāmacālana n. E 422 (S) Erregung des Verlangens (je nach den einzelnen Tagen im Monat); pw gibt keine Übersetzung.
°*kāmaṇḍalavya* Adj. zu kamaṇḍalu, Harṣac. 50, 1.
°*kāmatā* Wunsch, Verlangen, S I, 489, 5.
kāmada m. so v. a. gnädiger Herr, Jātakam. 13, 29.
Kāmadogdhrī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*kāmadhāman* n. Vulva, E 922 (R).
kāmadhātu die Welt, in der die sinnlichen Neigungen herrschen, Jātakam. 29.
°*kāmadhārā* Sekret der Vulva, E 230 (S).
Kāmapāla 1. c) Bein. Viṣṇu's, Viṣṇus. 98, 11.
°*kāmapāśaka* m. eine Art Coitus, E 589 Anm. (S).
kāmapuṣ Adj. Wünsche erfüllend, Dharmaśarmābhy. 17, 35.
°*kāmabhuvana* n. = Vulva, E 923 (R).
°*Kāmabhrānta* m. Name eines Brahmanen, Rasas. 230^{d}.
**kāmamithyācāra* m. verkehrter Wandel in betreff sinnlicher Neigungen, das verbotenen sinnlichen N. Frönen, Mahāvy. 92.
kāmarupín, so zu akzentuieren.
kāmala °Adj. zu kamala (roter Lotus), H 5, 40; Harṣac. 212, 13. — °= aus Bergkristall, S I, 19, 4.
kāmalatā *Penis, S I, 129, 4 v. u. (Ko.).
kāmavant °ein Elefant mit einer bestimmten Eigenschaft („*jighāṃsuṃ sarvasattvānāṃ kāmavantaṃ pracakṣate*"), S I, 298, 4.
kāmavarṣa Adj. nach Wunsch regnend, Mahāvīrac. 137, 1.
°*kāmavār* n. Sekret der Vulva, E 407 (R).
kāmavṛtta, Nom. abstr. °*tva* n., R. ed. Bomb. 4, 1, 123.
kāmasaṃdoha Adj. wo einem alle Wünsche gewährt werden, Bhāg. P. 4, 21, 22.
Kāmasamṛddha m. N. pr. eines Kaufmanns, Hem. Par. 1, 425.
°*kāmasalila* n. Sekret der Vulva, E 221. 347 (A).
°*kāmasundara* m. eine Art Coitus, E 589 (S).
°*Kāmahan* m. Bein. des Śiva, Rasas. Epilog. 4^{c}.
Kāmākṣīstava m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*kāmāgāra* n. = Vulva, E 225. 414 (A). 418 (P).
kāmāṅkuśa m. *Fingernagel, S I, 361, 9 (Ko.); 531, 1 v. u. (Ko.); 588, 12 (Ko.); II, 38, 7 v. u. (Ko.). — °Fußnagel, S I, 126, 6 v. u. (Ko.); 526, 7 v. u. (Ko.); II, 9, 2 v. u. (Ko.). — °Fußnagel des Elefanten, S I, 294, 3 v. u. (Ko.). — *Penis, E 168. 342 (A).
°*kāmācāra* m. das Wandeln in Lüsten (oder nach Herzenslust), S I, 40, 3.
°*kāmātapatra* n. = Vulva, E 220 (R). — Organ in der Vulva, E 342 (R, A).
°*Kāmāntaka* m. N. eines Mannes, Śṛṅgt. 45, 11.
°*kāmāmbhas* n. Sekret der Vulva, E 214. 225 (A).
°*kāmālaya* m. = Vulva, E 213 (A). 418 (P).
°*kāmāvataṃsa* m. eine Art Haarzausen, E 509 (A). 510 (P).
kāmāśrama m. °= Vulva, S I, 36, 6.
Kāmāsikāṣṭaka n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*kāminīpriya* m. eine Art Coitus, E 588 (S).
kāmeśvara m. °Stimulans, E 848 (A). — °eine Art Zauberspruch, E 922 (R). 925 (A).
°*kāmaukas* n. = Vulva, E 871 (R).
kāmpīlavāsín, das * zu streichen.
°*kāmbava* Adj. zu kambu, Rasas. 87^{b}.
kāmyayājyā f. ein bei der kāmyeṣṭi gesprochener Spruch, Komm. zu TS. 1, 1062, 1.
kāmyaśrāddha n. ein best. śrāddha, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 325.
kāmyeṣṭi f. eine zur Erlangung eines bestimmten Wunsches unternommene Opferhandlung, Komm. zu TS. 1, 1062, 2; vgl. 2, 374.
kāy + °*ni* sprechen, S I, 435, 2.
1. *kāyá*, so zu betonen.
kāyaka = °*kāyika* (den Leib betreffend), S II, 220, 2.
**kāyakalisaṃpramathana* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 116.
°*kāyakāṣṭhī* = *śarīrayaṣṭi*, S I, 68, 12 v. u. (Ko.).
kāyacintā f. Notdurft des Leibes, Hem. Par. 2, 506.
°*kāyaja* m. = Liebesgott, Muk. 54, 10.
°*kāyadhara* (m. ?) S II, 321, 15?
kāyanibandhana n. = *yogapaṭṭa*, Caraka 361, 18. Vgl. *kāyabandhana*.
kāyamāna n. Muk. 48, 11 v. u. wohl °zeltartig gewachsenes hohes Gras (pw „ein Zelt aus Gräsern, Laub u. s. w."). — Auch °= *dehaparimāṇa*, H 39, 41.
kāyavyūha m. die übernatürliche Kraft, mehrere Körper gleichzeitig anzunehmen, Sāṃkhyapr. 100, 13; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 129.
kāyaśirogrīva n. Sg. Körper, Kopf und Hals, Bhag. 6, 13.
kāyasaṃsthiti f. = *kāyasthiti*, Bhadrab. 3, 91.
kāyasthiti f. Unterhalt des Körpers, das Zusichnehmen von Nahrung, Bhadrab. 2, 57; 3, 28.
kāyoḍhaja (metrisch statt *kāyoḍhāja*) geboren von einer nach der Weise des Prajāpati geehelichten Frau, M 3, 38.
2. *kārá*, Divyāvad. 133, 17; 166, 26; 289, 6; 329, 20. — Vgl. Geldner, Ved. Studien I, 119 ff.
kāra °eine best. Pflanze, E 854 (P).
[1. *kāraka*,] f. °*rikā* Śiś. 19, 104 als Marter und auch als Tätigkeit erklärt.
Kārakavādārtha m. und *Kārakārthanyāya* m. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.
**kāraṭaka* n. eine Art śrāddha, S I, 542, 13 (Ko.); II, 192, 7 v. u. (Ko.; hier °Adj.!).
1. *kāraṇa* 3. a) *kāraṇe* mit Grund, mit Recht, Jātakam. 31, 92.
**kāraṇyakāraka* m. Mahāvy. 186, 167 wohl fehlerhaft für *kāraṇākāraka* Marterer, Henker.
kāraṃdhamin 1. Alchymist, Adept der alchymistischen Philosophie, Harṣac. (1936) 489, 13.
kārayantrika m. Bez. eines best. Handwerkers, R. Gorr. 2, 90, 19.

kārayitar Z. 2 lies °*yitṛtva*.

**kāravālika* m. (fürstlicher) Schwertträger, Mahāvy. 186, 59.

kāravella °n. die Frucht der Momordica charantia, S I, 516, 7.

kārā 3. 5. vgl. Zach. Beitr.

**kārākāra* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 53.

kārāgāra auch S II, 271, 21.

°*kārāgṛhīta* (?) Adj. als Erklärung von *bandīkṛta*, Padyac. VIII, 21 (Ko.).

Kārādvīpa m. N. pr. einer Insel, Jātakam. 7.

kārāddhotrikā f. Pl. Śāṅkh. Śr. 9, 20, 12 Bez. der Verse ṚV. 1, 120, 1 ff.

kārādhuni, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 59 f.

**kārāpaka* = *kārayitar*, Mahāvy. 207.

°*kārāpavaraka* inner room of a prison, Pūrṇabh. 120, 19.

Kārikādarpaṇa m., *Kārikāratna* n., *Kārikāvali* f., *Kārikāvyākhyā* f., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**kāritra* n. = *ceṣṭita*, Mahāvy. 245, 844. Vgl. *cāritra*.

kārin, vgl. Geldner, Ved. Studien I, 119 f.

3. *kārin* Adj. zerstreuend, zunichte machend, Śiś. 19, 104.

kārī °ein best. Opfer (*aprasūtā gaur yatra hūyate*), S II, 90, 7.

**Kārīṣagandhyā* N. einer Dienerin, Rasas. 33, 3 v. u.

kāruṇyadhenu f. eine mitleidvolle Kuh (von Buddha gesagt), Divyāvad. 96, 14; 125, 6.

kāruṇyamaya Adj. (f. ī) voller Mitleid, Jātakam. 21.

kārotara n. Komm. zu Kāty. Śr. 19, 2, 7.

°*kārkaṭaka* n. eine Art Coitus, V 140; E 556 (K). 567 (R).

[*kārṇāṭa*,] f. ī, ZDMG 41, 493.

Kārtavīryārjunakavaca n. und °*vīryārjunadīpārādhanavidhi* m. Titel von Werken, Opp. Cat.

kārtasvaramaya Adj. golden und zugleich: kläglich tönend, Vāsav. 144, 4.

°*kārtānta* Adj. auf den Tod bezüglich, tötlich, Daśāv. I, 36.

**kārttikātyayika* n. das Vergehen eines Mönches, wenn er ein Extrakleid länger aufbewahrt als bis zum kārttika-Vollmonde, Mahāvy. 260, 30.

kārdamika schmutzig, Damayantīk. 33. — °schlammfarbig (*kardamena rakta*), S II, 220, 1.

°*kārdaraṅga* Adj. aus dem Lande Kārdaraṅga stammend, Harṣac. 232, 5.

°*kārdraveya*, S I, 202, 4 ? [II, 268, 2 steht °*kārdaveya*.]

°*kārpāṇavī* Adj. f. zu *kṛpāṇa*, Schwert, H 13, 3 [*kārṣāṇavī* gedruckt].

kārpāsika m. ein Handwerker, der mit Baumwolle zu tun hat, R. Gorr. 2, 90, 22.

**kārma* m. artificer, Harṣac. 243, 2.

kārmanāmika Adj. in Bezug stehend zu einem nach der Tätigkeit sich richtenden Namen, Nir. 1, 13.

°*kārmamala* n. Karma-Schmutz; die durch gute oder böse Tat bewirkte Bindung der Seele, = *karma*, das dritte der drei malāni, Śiv. Vim. 15, 7. [B.]

**kārmāraka* n. Schmiedearbeit.

**kārmuka* und **kārmuta* n. eine Art Honig, Kāś. zu P. 4, 3, 117. Vgl. *gārmuta*.

2. *kāryà* (!) Adj. (f. *à*) zu kaufen, Maitr. S. 2, 4, 2 (39, 4. 5).

kāryakārin Adj. zweckdienlich, erforderlich, nötig, Campaka 75.

°*kāryakṛt* = *kāryakārin*, S I, 385, 4; 412, 1.

kāryakṣama in *akārya*° (s. oben).

kāryatas Adv. der Tat nach, Śiś. 2, 36.

°*kāryayukti* f. Erfordernis des Zweckes. °*taḥ* je nachdem der Zweck es erfordert, Daśar. III, 28[a].

kārvaṭika m. Dorfältester, Divyāvad. 445, 23; 446, 5. 20. — °n. eine Stadt, zu der 200 Dörfer gehören, S I, 88, 6.

kārṣa Divyāvad. 463, 8.

kārṣi 1. vgl. *karṣi* oben.

2. *kāla* II, S. 55, Sp. 3, Z. 3 lies 14 statt 41. — *kālena kālam* von Zeit zu Zeit, Divyāvad. 10, 27. — Im Kaśm. Śiv. °das 26. der 36 tattvāni, resp. der 1. kañcuka, das Prinzip der zeitlichen Beschränkung, Praty. Hṛd. 16, 5; 22, 6. [B.]

1. *kālaka* 2. m. auch *Bock, Madanav. 123, 20. v. l. *chelaka*. — 5. n. d) N. pr. eines Waldes, Vasiṣṭha 1, 8.

kālakaṇṭha m. *Pfau, Padyac. IX, 46[a].

kālakarṇī 1. das personifizierte Mißgeschick, Divyāvad. 40, 19 f. *kālakarṇi*° 40, 16 ff.

Kālakācārya m. N. pr. eines Jaina-Heiligen, ZDMG 34, 247.

kālakāleṣu Lok. Pl. zu jeder Zeit, stets, R. ed. Bomb. 3, 10, 5.

kālakūṭa auch *Adj. von *kālakūṭa* 2. a) *β*) *gaṇa paladyādi* in der Kāś. zu P. 4, 2, 110.

°*Kālaketu* m. N. eines daitya, H 43, 257.

°*kālakṣepaṇa* n. das Zeithinbringen, S II, 284, 16.

kālacakra 4. auch Titel eines Werkes des Varāhamihira, Opp. Cat. 1.

Kālacakra m. °N. eines daitya, H 34, 28.

kālajihva Adj. schwarzzüngig, MBh. 1, 71, 38.

°*kālajyeṣṭha* Adj. so v. a. älter, Uttarar. V, 12[c].

kālatā Schwärze und zugleich: °Auftreten als Todesgott, S I, 169, 9.

°*Kāladamana* m. N. eines asura, H 16, 43; 43, 370.

Kāladīpikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kāladūtī* Todesbotin, S II, 51, 4.

°*kāladhauta* Adj. golden, Harṣac. 226, 7.

Kālanirṇayaśikṣā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kālanirmāṇayodhin Adj. Hariv. 4211 nach Nīlak. = *samayānusāriyuddhakuśala*.

Kālanemipurāṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kālapakva auch so v. a. dem Tode verfallen, MBh. 7, 112, 71.

kālaparipāka auch: das Kommen der Zeit, wo sich etwas erfüllt. Am Ende eines adj. Komp. Nom. abstr. °*tva* n.

kālaparyāyadharman m. = *kāladharman*, MBh. 3, 277, 30.

Kālapṛṣṭa (°*ṣṭha* die anderen Ausgaben), m. N. pr. eines Schlangendämons, MBh. 8, 34, 29.

**kālapṛṣṭha* n. Karṇa's Bogen, S I, 601, 7.

Kālaprakāśikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kālapraṇālikā f. Wasseruhr, Damayantīk. 227.

kālabandhana Adj. an die Zeit gebunden, von der Zeit abhängig, MBh. 3, 35, 2.

Kālamahī f. = *Kālamasī*, N. pr. eines Flusses, Hariv. 12828; R. ed. Bomb. 4, 40, 22.

°*Kālamusala* n. N. eines gaṇa, H 8, 5; 30, 4; 40, 21.

kālayāpanā f. = °*yāpana*, Spr. 4397.

kālayuta Adj. zeitgemäß, R. ed. Bomb. 3, 63, 18.

kālayoga auch so v. a. Zeitpunkt, Kathās. 41, 14. °*yogena* nach Verlauf einiger Zeit, einige Zeit darauf, MBh. 12, 117, 12; R. 1, 34, 41.

**kālalavaṇa* n. eine Art Salz, Caraka IV, 8, 32. [pw ohne Belege.]

°*kālavaktra* Adj. = *kṛṣṇamukha*, S I, 404, 11 v. u. (Ko.).

kālavañcana n. Zeitgewinnung.

°*kālavallī* S II, 368, 16 ?

1.**kālavāla*, das Sternchen zu streichen; vgl. MBh. 8, 63, 11.

Kālavidhānapaddhati f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Kālavin m. Pl. eine best. Schule, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 23, 14. Richtig *Kālabavin*.

kālaśeya n. Buttermilch, Daśak. (1925) 2, 115, 14. [S I, 406, 4; II, 184, 7.]

Kālasaptatikā f. Titel eines Werkes, Festgr. 55.

kālasamāpādanīya Adj. zur Ausfüllung der Zeit dienend, Āpast. Śr. 9, 7, 3. 4.

kālasāra 2. c) N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 25.

Kālasiṃha m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 109.

°*kālaseya* n. Buttermilch, S I, 519, 8. S. *kālaśeya*.

kālaskandha m. *Xanthochymus pictorius, S I, 78, 4 v. u. (Ko.); 101, 6 v. u. (Ko.); 244, 1 v. u. (Ko.); 605, 12 (Ko.); II, 226, 11 (Ko.).

kālahariṇa m. die Gazelle Zeit, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 43.

kālahāni f. Zeitverlust.

°*kālākṣamatva* n. Unfähigkeit, die Zeit abzuwarten, Daśar. IV, 32[a].

**kālākṣarika*, vgl. Karpūramañjarī (ed. Konow), Index (I, 18[1]); BB X, 128. [Z.]

°*kālāgaru* schwarzes Aloeholz, Padyac. I, 30[a]; IX, 7[a]. — pw hat *kālāguru*.

kālāguru auch Samayam. 4, 129.

**kālātikrānta* n. = *kālātikramaṇa*, Mahāvy. 281, 5.

kālātivāhana n. das Hinbringen der Zeit, Devībhāg. 3, 12, 20. 21.

Kālādhipara m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 68.

Kālāntaka m. °N. eines daitya, H 34, 16; 43, 337.

°*kālābha* Adj. dem Todesgotte ähnlich, Yudh. 5, 104; 8, 85.

Kālāmṛta n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Kālāsura* m. N. eines asura, S II, 352, 21.

1. *Kālika* 2. c) N. pr. eines Wesens im im Gefolge Skanda's, MBh. 9, 45, 43. *Pāṇika* v. l.

kālikā 4. f. b) *Schwärze, Govardh. 357. — g) eine dunkle Wolkenmasse, auch H 43, 153.

kālikā Vaij. 86, 49 bucklig?

Kālikulāmṛta n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kāliṅga 3. f), Damayantīk. 236.

Kālita m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 63.

kālidāsa m. °Mangobaum, S II, 196, 1.

°*Kālidāsakānana* n. N. eines Waldes, S II, 309, 20.

Kālidāsacandrikā f., °*pañcāśat* f., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*kālin* = *kālayituṃ samare nirasituṃ śīlaṃ yasya*, H 31, 29.

**Kālindīsodara* m. = Yama, S II, 301, 26.

kāliya eine Schlangenart, Cobra, Śiś. 19, 28.

Kāliya, Kāliyāri m. Bein. Kṛṣṇa's, Pr. P. 58.

Kāliśaṃkara m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1. °*rīya* n. Titel seines Werkes, ebenda.

kālī mit *kṛ* auch H 27, 56.

kālecaryā f. eine der Zeit entsprechende Beschäftigung, Āpast. 1, 31, 21.

kāleya °= *kalikāle bhavaḥ*, S I, 163, 3; Harṣac. 66, 6. — n. *Safran, S I, 243, 4; 369, 3.

Kālopa m. Pl. eine best. Schule, Ind. St. 3, 273.

kāloraga m. eine schwarze Schlange, Vāsav. 191, 2.

°*kāloragādri* m. = Malaya, H 34, 17.

kālpanikatva n. auch Dhanika zu Daśar. IV, 36 (S. 118, Z. 12).

kālpya Adj. auf Ritual bezüglich, Kauś. 141, 36.

kāvandha Adj. kopflos, auch H 43, 296.

**kāvācikā* f. Mahāvy. 238 v. l.

°*kāvāda* Adj. übel tönend, Kir. XV, 25.

Kāverīmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kāvya n. °eine Art Geheimsprache, Y 39.

°*kāvyakṛt* m. Dichter, S I, 479, 10.

Kāvyakaumudī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kāvyajīvajña = *Śukragurubudha* und *kāvyasyāśayajñaḥ*, Vāsav. 114, 1.

Kāvyadarpaṇa m., *Kāvyadīpikā* f., *Kāvyapañcaka* n. und *Kāvyaprakāśikā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kāvyabandha m. Dichtwerk, Sāh. D. 6, 12.

kāvyamaya Adj. aus einem Gedichte bestehend, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 2.

Kāvyalakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kāvyaśilpin* m. Dichterling, Śrīk. XXV, 78.

Kāvyasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kāvyā *epithet of a female demon, Vās. 12, 2.

Kāvyādarśikā f., *Kāvyālaṃkārakāmadhenu* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kāś mit *nis* Kaus. hinausschaffen, Komm. zu Kāty. Śr. 2, 6, 11 und 2, 4, 17. — Mit *sam* Kaus. auch genau betrachten lassen, zeigen, Āpast. Gṛhyas. 6, 6.

Kāśa m. °Name eines Grammatikers, S I, 90, 11 v. u. (Ko.).

Kāśikārikā f., *Kāśīdāsaprahasana* n., *Kāśīdharmasabhā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

Kāśīśvara 1. m. a) Gebieter von Benares. — b) N. pr. eines Grammatikers. — 2. f. *ī* wohl Titel einer von K. verfaßten Grammatik.

kāśmalya n. Kleinmut, Verzweiflung, Mahāvīrac. 83, 12.

kāśmīraka °n. Safran, H 14, 15.

**kāśmīrajanman* n. Safran, S I, 61, 5 v. u. (Ko.); 369, 11 v. u. (Ko.); 573, 14 v. u. (Ko.) etc.

°*kāśmīradrava* mit Safran vermischtes Wasser, Pārijātam. I, 20°.

°*kāśmīramaṇi* m. Bergkristall, S I, 309, 6 v. u. (Ko.).

°*kāśmīropala* m. Bergkristall, S I, 369, 10 v. u. (Ko.).

Kāśyapasaṃhitā f., *Kāśyapasūtra* n., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*kāśyapīśvara* m. Herrscher, S I, 145, 3.

kāśyapeya 3. das * zu streichen.

kāṣa m. das Reiben. *gaṇḍa*° Śiś. 5, 43. [H 30, 27; Padyac. V, 27ª in *kaṭakāṣalīlayā* = *kaṭasya gajagaṇḍasya kāṣalīlayā kaṣaṇakrīḍayā*].

°*kāṣaṃ kāṣaṃ* Absol. immer wieder reibend, Śṛṅgt. 89ª; Muk. 91ᵇ.

**kāṣṭhatakṣ* m. Zimmermann, Śuk. t. s. 147, 4.

kāṣṭhamusuka m. ein best. Vogel, Paddh. zu Kauś. 26, 18.

kāṣṭhavāhaka m. Holzträger, Campaka 132.

kāṣṭhaśālika m. etwa Holzhändler, Campaka 4.

**kāṣṭhahāraka* m. Holzträger, Mahāvy. 186, 106.

kāṣṭhā °prosperity, eminence, Vās. 176, 3.

°*kāṣṭhāmuni* m. hermit on a pillar, Harṣac. 84, 5.

kāṣṭhāluka, lies *kāṣṭhālukalatā* f. die Flaschengurke (die Pflanze) und vgl. Harṣac. (1936) 478, 3.

°*kāṣṭhī* = *yaṣṭi*, S I, 68, 12 v. u. (Ko.).

1. *kāsa* m. das Gehen, Sichbewegen, Śiś. 19, 27. [H 31, 28.]

**kāsara* m. Büffel, S II, 225, 2 et passim; H 28, 71 (Ko.); 31, 35; 37, 37; 39, 21; Manm. III, 12ª; Govardh. 262. 521. — °N. eines daitya (= *Mahiṣa*) H 30, 20; 47, 149. — Vgl. EJ V, 183 (*kāśara*); Hem. Deś. II, 4 (*kasara*). [Z.]

°*kāsarāyamāṇa* Büffel seiend, H 28, 71.

°*kāsarāsura* m. Unhold in Büffelgestalt, S I, 48, 5.

**kāsū* f. Speer, H 43, 310.

kāhala 1. (f. *ā*) e) f) und 3. a), Śiś. 18, 54.

kāhala Adj. °= *gambhīra*, S I, 247, 6; °= *saṃrabdha*, Śrīk. XIX, 47. — Subst. f. (*ā*) °eine Art Trommel (*kāhalāsu dhattūrapuṣpākāramukhabherīṣu*), Yaśastilakam . . . *n. (nach dem Ko.) = *asphuṭaśabda*, S I, 102, 1 (11); Amit. XXXI, 108 (ohne Angabe des Genus) *Laut.

°*kāhalatā* = *śabdāyamānatvam*, Śrīk. XXI, 11.

kāhalā Śrīk. XXIII, 5 nach dem Ko. = *tūryaśabda*; pw: Blasinstrument. — S. unter *kāhala*!

°*kāhalika* (m.) = *tāpiccha*, S I, 540, 9 v. u. (Ko.).

kāhalī *f. junges Weib, Śṛṅgārasarv. p. 30, Z. 12 v. o.; Śṛṅgt. 8ᵈ.

kiṃvistāra Adj. (f. *ā*) von welchem Umfange? MBh. 2, 6, 16.

kiṃvṛtta m. ? Pūrṇabh. 4, 21.

°*kiṃsāru* Pfeil [pw *kiṃśāru*], S II, 363, 9 in *kusuma*°.

kiṃstya soll = *śaṅkha* (Seemuschel) sein; s. JAOS, Proc. 1883, Oct. VIII.

°*kiṃstyanābhi* Kaus. 10, 16 = *śaṅkhanābhī*?

kiṃhetu Adj. welchen Grund habend? Mahāvīrac. 103, 19.

kikviṭa oder °*ṭā* ein best. Lockton, Komm. zu TBr. 1, 1, 9, 9. Vgl. *kikkiṭā*.

°*kikhara* [m.? n.? oder -*rā*?] wohl eine Art Trommel, H 50, 22.

**kiṃkaraṇīyatā* f. = *kiṃkartavyatā*, Mahāvy. 245.

kiṅkarī °eine dornige Pflanze, S I, 14, 13 v. u. (Ko.): *niṣkaṇṭakā badarakhadirakiṅkarīrahitā(ḥ)*.

°*kiṃkarīkṛ* Med. zum Sklaven machen, Kuṭṭ. 44.

°*kiṃkarīkṛta* enslaved, Harṣac. 197, 10 [Thomas hat *kiṅkirī*°].

**kiṅkiṇikā* Glöckchen, Śṛṅgbh. 56ᵇ.

°*kiṅkinī* ein best. Baum, S II, 219, 11 (Ko.; = *kiṅkiṇī* *Flacourtia sapida?).

°*kiṃcarikā* = *cirbhaṭikā*, S I, 405, 14 (Ko.).

°*kiṃcijjñatva* n. das etwas Wissen, Praty. Hṛd. 21, 11. Gegensatz *sarvajñatva*. [B.]

°*kiṃcitkartṛtva* n. Täterschaft in etwas (Gegensatz: *sarvarkartṛtva*), Praty. Hṛd. 22, 1. [B.]

kiṃcid = eine Handvoll, Gṛhyās. 1, 43.

kiṃcinmātra n. ein Weniges, Bischen, Pañcat. 96, 5.

°*kiñjalpa* m. S II, 364, 7 eine Art Wundervogel; 365, 17 steht *kiṃjalpa*.

°*kiṭakiṭī* ein Musikinstrument, S I, 581, 7 v. u. (Ko.).

°*kiṭikā* Hütte, S II, 43, 4/5.

kiṭibhaka m. ein best. Tier (weder Wanze, noch Laus), Divyāvad. 450, 17 = 456, 6.

kiṭṭa, das * vor *lauha* zu streichen.

°*kiṇāyamāna* eine Schwiele bildend, H 25, 28.

kiṇī Adv. mit *kṛ* schwielig machen, Subhāṣitāv. 3217.

kit + °*ni* sich aufhalten, S I, 351, 2 (*niketa*).

kitava m. *Stechapfel, Govardh. 115.

**kintamām* und *kintarām* Adv. P. 5, 4, 11.

°*kiṃtā* f. Schlechtigkeit, Feigheit, Kir. XV, 18.

**kiṃdarā* f. die Laute der Caṇḍāla, Zach. Beitr. Vgl. *kiṃnarā*, *kiṃnarī*.

°*kiṃdarpa* (m.?) ein Baum mit Dornen, S I, 393, 12 v. u. (Ko.).

kiṃdravya Adj. (f. *ā*) aus welchem Stoffe bestehend? MBh. 2, 6, 16.

kiṃdhenu f. eine gemeine, gewöhnliche Kuh, Ind. Antiq. 1887, S. 65, V. 10.

kiṃnara 2. Kathās. 37, 64.

°*Kiṃnaragīta* n. N. einer Stadt, S II, 292, 21.

kiṃnarikā f. = *kiṃnarā* 2., Kathās. 37, 71.

kiṃnibandhana Adj. (f. *ā*) wodurch veranlaßt? worauf beruhend?

kimadyaka Adj. der auf das Heute keinen Wert legt, MBh. 5, 133, 40.

kimāyata Adj. (f. *ā*) von welcher Länge? MBh. 2, 6, 16.

kimāhāravihārin Adj. welche Speise genießend und welchen Vergnügungen nachgehend? Hariv. 11171.

°*kimeka* m. Taugenichts, Śuk. t. o. Einl. [p. 5, 26].

**kiṃpaca* geizig, S I, 403, 7.

kiṃpavitra Adj. wodurch Läuterung erhaltend? TS. 6, 4, 5, 3.

°*kiṃpiriparyanta* m. = *uparitanabhūmimukha*, S I, 19, 3.

°*kiṃpuruṣādhirāja* m. = *Vaiśravaṇa*, Śrīk. XX, 21.

kiṃpratyaya Adj. (f. *ā*) welche Ursache habend? wodurch bedingt? Lalit. 442, 4 ff.

°*kiṃprayojana* Adj. welchem Zwecke dienend? Uttarar. p. 229, Z. 17 ed. Lakṣmaṇasūri.

kimba m. ein best. Baum, Damayantīk. 53.
**kira* Adj. ausstreuend, Rasas. 65[a]? — zerstreuend, H 48, 19. — m. Wildschwein, H 5, 43.
kirātatā °Abstr. auch °= *hiṃsakatvam*, H 43, 216.
°*kirātaveṣa* wie ein Kirāta gekleidet, S I, 399, 2.
°*Kirātena* m. Herr der Kirāta's, Yudh. 7, 59.
kiri 4. *= *giri* 1. d) v. l. in der Kāś. zu P. 6, 2, 2.
**kirikāṇa* Adj. = *girikāṇa* ebenda.
kiridra Adj. Kap. S. 27, 6 statt *vikriḍa* Maitr. S. 2, 9, 9.
Kirīṭa m. N. eines nabhaścara, S II, 311, 22.
Kirīṭavatsa m. N. pr. eines Mannes, Jātakam. 13.
kirmirá Adj. bunt.
kirmīrita auch H 22, 36.
2. *kila* Adj. spielend, Śiś. 19, 98. [S II, 292, 4. Oder hier **kila* Subst.?]
kilakiñcita auch Śrīk. 14, 44.
**kilāḍa* und **kilāla* Mahāvy. 230, 9 wohl = *kilāṭa* oder *kīlāla* 1.
kilāsaṃbhava m. das Räudigwerden, Kāṭh. 33, 4.
°*kilikiñcita* n. = *kila*°, S I, 106, 5.
kilikila, f. *ā* auch Gejubele, Gejauchze, Mahāvy. 138, 41; Divyāvad. 459, 16.
kilikilay auch Rasas. 56, 13.
**kilikilāyita* n. Gejubel etc., Mahāvy. 138, 28 v. l. (besser).
**kiliñca* m. Brett, Planke, S I, 542, 4/5.
**Kiliñjaka* m. °Eigenname, S I, 404, 3.
kilina Adj. feucht, naß (Boden), Zit. im Komm. zu Gobh. 4, 7, 8.
°*kiśalaya* n. = *kisalaya*, S I, 56, 5; 57, 3 v. u. (Ko.); 101, 4; 568, 1; 590, 5; 618, 2; II, 5, 1.
kiśora auch: ein Tierjunges. *mayūra*° Vāsav. 233, 2. Nach Dharaṇi im Komm. ebenda auch = *śreṣṭha*. — *Sonne, Śṛṅgārasarv. 100[c].
kiśoraka 1. a), Vāsav. 231, 2. — 3. f. *ā* N. pr. einer Zofe, Ind. Str. 1, 386.
Kiśorājīya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
kiṣkuru m. (?) Kauś. 38, 3.
°*kisalayin* Adj. having tendrils, Harṣac. 36, 9.
kīkaṭa *Adj. arm, S I, 403, 7 (der Ko., 1 v. u., hat aber *kīṭaka*!).
**kīkasaka* n. Knochen, Rājan. 18, 68.
kīkasakāsthi: dieser Artikel ist zu streichen. [Z.]
kīcaka m. auch: ein best. Vogel, R. ed. Bomb. 3, 75, 12.
kīcakaveṇuvetravant Adj. aus den kīcaka, veṇu und vetra genannten Rohrarten bestehend, Bhāg. P. 8, 2, 19.
kīṭaka °arm, S I, 605, 5.
kīṭatā f. Nom. abstr. zu *kīṭa* 1. a), MBh. 13, 118, 3. 17. 19; 119, 1.
kīṭavedha s. unten *vedha*.
kīnāśa Adj. °poor, Harṣac. 202, 14. — m. 3. auch H 43, 203.
°*Kīnāśadiś* f. Süden, S II, 299, 24.
kīra m. = °*kīṭa* (Insekt), S I, 543, 14 v. u. (Ko.).
Kīragrāma m. N. pr. einer Stadt, Festgr. 10. 16.
°*kīrapāḥ* m. Papageienwärter, S I, 351, 5 v. u. (Ko.).
kīrí, vgl. Geldner, Ved. Studien I, 119.
°*kīrṇatā* das Hingestreutsein, S I, 555, 1.
kīrtana n. Denkmal, Monument, Jātakam. 31, 66. — S. *kīrti*.
kīrtanīya Adj. zu erwähnen, zu nennen; zu preisen.
kīrtanya Adj. erwähnenswert, erzählenswert.
kīrtí 1. b). Daß das Wort nicht, wie Kull. zu M. 4, 94 und 11, 40 annimmt, Ruhm nach dem Tode bedeute, ersieht man aus M. 2, 9; 5, 166; 8, 81. Wenn es 4, 94 und 11, 40 und Spr. 6683 neben *yaśas* erscheint, so ist damit wohl nichts anderes gemeint als im Deutschen mit „Ruhm und Ehre". Dasselbe gilt von *yaso vā kiti vā* in einer Aśoka-Inschrift (ZDMG 37, 573. 575).
kīrti Tempel etc., IA XII, 228 f. *mahākīrtana* Vaijayantī 160, 38. EI I, 159, n. 25; Prabandhacintāmaṇi 160, 11; vgl. Translation p. 96, n. 4. [Z.]
kīrti f. °eine Art Coitus, E 577 (A). 585 (P).
Kīrtita m. °N. eines nabhaścara, S II, 311, 22.
Kīrtirāya m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 135.
kīrtiśeṣa Adj. tot, Vāsav. 7, 4. [S II, 192, 2.]
°*Kīrtisāhāra* m. Name eines Barden, S I, 352, 5.
kīl + °*samud* pull up, as pegs, Harṣac. 228, 16.
kīla 2. *m. Flamme, Manm. IV, 35[c]; Śrīk. XXIV, 17; Padyac. II, 37[a]. — 3. *kīlā surata uraḥprahaṇanaviśeṣaḥ*, Deśīn. 2, 64. [Kāmas. p. 152/3.]
kīlāla n. *Wasser, Darpad. VII, 73; Vās. 219, 2,
kīlālodhnī, so zu akzentuieren.
°*kīlitatva* n. Nom. abstr. zu *kīlita*, Praty. Hṛd. 26, 13. [B.]
kīśa 2. c) mit einem * zu versehen.
ku f. Erde auch Śrīk. 12, 70. — °Stätte in °*aṃsaku* = *skandhabhū* Schulterstätte, Schultergegend, H 43, 222.
°*kuka* m. H 43, 288 = **kokate māṃsādy aśituṃ ādatte ... śivāvāyasādiḥ*; 349 [= *māṃsādanapara*].
Kukarmapañcānana m. N. pr. eines Mannes, Kautukas.
°*kukarmabhāj* = *pāpakarman*, S II, 96, 4.
°*kukāmin* = *δυσέρως*, Bodhicaryāv. 8, 73.
kukīla Berg: vgl. *kutkīla*, EI III, 198, n. 6; V, 214; VI, 277, n. 1. [Z.]
°*kukuṭika* ? S I, 332, 13 v. u. (Ko.).
°*kukudin* H 43, 349 Druckfehler für *kakudin*.
kukusa m. Pl. Dārila zu Kauś. 42, 20 = *kukkusa*.
kukūla *husk, Viddh. 38, 10. — *Strohfeuer, Uttarar. VI, 38[d].
°*kukkuṭabandha* m. eine Art Coitus, E 593. 596 (D).
Kukkuṭārāma auch Name eines Klosters, Divyāvad. 434, 5. Vgl. *Kurkuṭārāma*.
°*kukkuṭikāsana* n. eine best. Art zu sitzen, Fasanenstellung? Rasas. 32[c].
**kukkusa* Spreu (?), Śīlāṅka 2, 71.
kukkuha m. ein best. Wasservogel, Dharmaśarmābhy. 8, 25; Damayantīk. 174. 194. 210.
°*kukkū* = kickeriki, Śṛṅgt. 13[d].
°*Kukkoka* m. N. eines Autors, S I, 83, 15 (Ko.).
[*kukṣa*] *abhrakukṣe* Jātakam. 26, 20.
kukṣimatī Adj. f. hochschwanger, Divyāvad. 264, 10.

kukṣiṃbhari auch S I, 417, 2. — °den [Welten-]Raum füllend, Padyac. I, 39[b]; IX, 8[a].

**kugaṇa* Adj. = *kugaṇin*, Mahāvy. 245, 206.

kuguru m. ein schlechter guru, Festgr. 58.

kuc + °*paryā* glatt anlegen, (Gefieder), Śṛṅgt. 73[c] (*paryākuñcita*). — Mit *vyā*, **vyākuñcita* gebogen, Halāy. 4, 11. — Mit *ni*, °*nikuñcati* = *saṃkocayati* (!), S I, 269, 10. — + °*vini* H 13, 44 [*vinikocita* geschlossen (von Blumen gesagt)]; 25, 59 [*vinikuñcita* gekrümmt (von Brauen gesagt)]. — Mit *sam* vor etwas (Abl.) zurückschrecken, Jātakam. 4.

°*kucapaṭa* m. Mieder, S I, 617, 5.

kucapaṭṭikā f. Busentuch.

Kucabhāra m. °N. eines Autors, S II, 246, 19; Druckfehler für *Kucumāra* [vgl. Kāmasūtra p. 6. 33. 35].

°*kucastamba* m. = *stanaprakāṇḍa*, S I, 537, 7.

kucasthalī f. die weibliche Brust, Dharmaśarmābhy. 12, 9.

kuci ? fraud, Harṣac. 44, 7.

Kucelavṛtta n., *Kucelopākhyāna* n. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

kuja 1. a) Baum, Damayantīk. 67; S I, 100, 4; 246, 2; 484, 3 (in °*divijakuja* = *kalpavṛkṣa*); 567, 7; II, 43, 16 (Ko.); 51, 3; Kir. XV, 18.

2. *kujanman* Baum, Damayantīk. 90.

°*kujarājīka* Adj. Baumreihen besitzend, S II, 249, 18.

°*kuñcalikā* Dienerin, S II, 216, 4.

kuñcikā f. 1. Schlüssel auch Śrīk. 19, 1.

kuñcikā Śṛṅgt. 13, 3? (*campakasragbhir veṣṭitavakrakuñcikaḥ*).

kuñja m. *Kinnlade des Elefanten, H 4, 32. — °a kind of horn or musical instrument, Harṣac. 228, 9?

kuñjara °Haar, Vās. 201, 1.

°*kuñjarānana* m. = Gaṇeśa, H 46, 54.

kuñjarī Adv. mit *kṛ* zu einem Elefanten —, so v. a. zu einem hoch angesehenen Manne machen, Hem. Par. 1, 230.

Kuñjavant m. N. pr. eines Teiles des Daṇḍaka-Waldes, Mahāvīrac. 79, 20.

4. *kuṭ* = *kuṭṭ*. *Mit *ā* Kaus. *ākoṭayati* klopfen (ein gewaschenes Kleid), Mahāvy. 281, 60. Vgl. *koṭanaka*.

kuṭa *Wasserkrug, S I, 132, 7; II, 61, 7; in *kuṭahārikā* I, 56, 2; 101, 6; 434, 14 v. u. (Ko.); Harṣac. 264, 6. — °Haus, Tempel, Śuk. t. o. 19 [p. 32, 24].

**kuṭakaṇṭha* m. ein best. Gefäß, Deśīn. 2, 20.

kuṭikā f. = *kuṭi*, Hütte (elliptisch auch als Bez. eines best. Vergehens), Mahāvy. 258; Divyāvad. 442, 22; 538, 20.

**kuṭimaha* m. = *kuṭīmaha*, Mahāvy. 229.

kuṭila 2. b) *Seemuschel, Rājan. 13, 122.

°*kuṭilita* krumm geworden, S II, 161, 6; H 13, 4; 50, 60.

kuṭīrī Adv. mit *kṛ* zur Hütte —, zur Wohnung erwählen, Vāsav. 264, 2.

kuṭukuñcaka Adj. etwa knickerig, knauserig, Divyāvad. 8, 3; 302, 3.

kuṭumba °= *sadṛśa*, Śrīk. XII, 63.

kuṭumbaparigraha m. Hausgesinde, Familie, Pañcat. 165, 19.

kuṭumbin m. *Landmann, S I, 382, 2.

kuṭṭ mit *ud*, *utkuṭṭita* geschnitzt, Damayantīk. 268. — Mit °*ni* H 34, 63 [*nikuṭṭita*] behauen? — Vgl. *nikuṭṭana*. — Mit °*vini* behauen, H 35, 50.

kuṭṭana °m. Kuppler? [Ko. °*strīmelakaḥ*] H 15, 44.

kuṭṭanā °f. Stampfen, H 29, 34.

kuṭṭanī f. °Mörser, Kauṭ. 166, 15.

kuṭṭāka 1. einschneidend, scharf, Harṣac. (1936) 413, 15; 529, 8 (224, 22).

**kuṭha* m. Baum, S I, 209, 13 (Ko. in der Etymologie: *kuṭhān vṛkṣān iyarti gacchatīti kuṭhāraḥ*); 567, 12 v. u. (Ko. desgl.).

°*kuṭhāradhāra* m. Axtträger, S I, 254, 1 v. u. (Ko.).

°*kuṭhāraskandha* Adj. die Axt auf der Schulter tragend, Śuk. t. o. 6 [p. 20, 6].

°*kuḍaja* S I, 543, 16 (Ko.) = *kuṭaja* (Wrightia antidysenterica).

kuḍava m. n. Govardh. 130 °Gefäß aus Strohgeflecht [*kalamānāṃ śāliviśeṣāṇāṃ kuḍavaṃ palālanirmitaṃ pātram upanīya ... kuḍavaśabdaḥ parimāṇaviśeṣavācīti kecit*].

°*kuḍūla* verlangend, S II, 243, 3.

kuḍmala m. auch ein best. Teil des Pfeiles, MBh. 8, 34, 19. — *n. Brustwarze, Pārvat.

°*kuḍmalapāṭalī* [so faßt der Ko. zusammen, doch könnte man *kuḍmala* auch mit dem Vorangehenden verbinden!] = *vasantadūtī*, S I, 529, 2.

kuḍyastha Adj. hinter einer Wand befindlich, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 108.

1. *kúṇapa*, vor Leichnam ist 1. hinzuzufügen. Auch *kuṇápa* als Subst., TS. 7, 2, 10, 2.

1. *kuṇapa* *m. eine best. Hölle, Mahāvy. 215.

°*kuṇapāśin* m. Leichenverzehrer (= *rākṣasa*), S II, 137, 6.

2. *kuṇṭh*, *kuṇṭhita* = *guṇṭhita*, Baudh. 2, 6, 33.

Kuṇṭharava m. N. pr. eines Mannes, Komm. zu Ait. Ār. 342.

kuṇṭhāśmamālāmaya Adj. aus einer langen Reihe stumpfer Steine bestehend, Spr. 3162.

kuṇḍa *Adj. krüppelicht, lahm, Mahāvy. 245, 957; 271, 120.

Kuṇḍamāṇḍahomavidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kuṇḍala und °*ka* Strick, Jātakam. 5.

kuṇḍala n. °eine Art Coitus, E 593 (D); °eine Art Schlag, E 513 (A, P).

°*Kuṇḍalamaṇḍita* m. Name eines Vidyādhara, S II, 292, 21.

kuṇḍalita °ringgeschmückt, S I, 159, 3.

kuṇḍalinī °Schlangenweibchen, S I, 65, 5.

°*kuṇḍalīnāra* m. Schlangenfürst, Padyac. I, 8[c].

°*kuṇḍalīy*(*ati*) wie ein Ohrring erscheinen, Laṭ. I, 38[d]; Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 106.

°*kuṇḍalīśvara* m. = *sarpaśreṣṭha* Padyac. IX, 47[a].

kuṇḍāśin 1. nach Harad. zu Gaut. auch: der aus einem kuṇḍa genannten Topfe ißt; nach Nandap. zu Viṣṇus. 45, 24 auch: der so viel ißt als ein kuṇḍa faßt.

Kuṇḍikopaniṣad f. Titel einer Upaniṣad, Opp. Cat. 1.

kuṇḍodhnī auch S II, 340, 21/22.

kuṇḍyāgṛiya n. eine Lage —, ein Zustand, wie wenn man einen Krug auf den Kopf stellt, Maitr. S. 1, 6, 10.

°*kut* = *śabda*, H 43, 349.

kutapa m. *ein best. musikalisches Instrument, S I, 275, 1 (Ko. *tūrya*); II, 29, 5.

kutapasauśruta, lies: *śākapārthivādi*.

kutapahāra, kuthahāra, °hāri oder *°hārī* ein best. Gerät, Baudh. 3, 1, 11.

°kutapin m. Trommelschläger, S II, 229, 2.

Kutarkakhaṇḍana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kutastana Adj. (f. *ī*) woher kommend? wie möglich? Bhadrab. 4, 88. 99; Dharmaśarmābhy. 4, 63.

kutīrthika m. ein schlechter Lehrer, Hem. Par. 13, 88.

Kutūhalavṛtti f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kutūhalaśālā f. Vergnügungssaal, Mahāvy. 226, 66; Divyāvad. 143, 13.

kutūhalita, Damayantīk. 254. [S I, 18, 2; 41, 4; 162, 2; 576, 2; 608, 9.]

-kutūhalitā f. Neugier, Verlangen nach, Caṇḍak. 74, 3; Pārv. 579, 18.

°kutkīla (m. nach dem Ko. I, 93, 5 v. u.) Gebirge, S I, 21, 2; 32, 5; 37, 4; 93, 6 etc.

**kutsanīya* Adj. tadelnswert, Mahāvy. 132.

kutsay Med. Jātakam. 23, 24. — Mit *vi* = Simpl., 23.

[*kuth*,] *kuthant* stinkend, Damayantīk. 170. — Mit *pari*, *°kuthant* dass., ebenda 38.

kuthahāra, °hāri, °hārī s. *kutapahāra*.

kudevendra m. ein schlechter Götterfürst (Indra), Bez. Nahuṣa's, MBh. 13, 99, 25.

°kudyūta n. = *nindyaṃ dyūtam akṣakrīḍā*, Yudh. 3, 105.

kudrīcīśapha m. eine best. Pflanze, Kauś. 50, 22.

kunaya m. schlechte Aufführung, Kautukas. 21; Yudh. 6, 95 (Ko.).

kunayana Adj. mit bösen (zornigen) Augen, Kautukas. 1.

kunābhi: die erste Bedeutung ist zu streichen! Vgl. Trik. (ed. Bomb.) 83 und BB X, 125. [Z.]

°kuniraya m. eine schlimme Hölle, Yudh. 4, 28.

kunta 1. MBh. 7, 148, 45.

°Kuntapratāpa m. Name eines Soldaten, S I, 559, 1.

kuntala °= *kuntahasta* (*kuntāṃl lānti gṛhṇanti*), S I, 175, 1. — m. *Trinkschale, Śrīk. XIV, 2. 11. 15. 20. 25. 30. 38. 41. 44. 53; XXII, 25.

kuntalikā 3. N. pr. einer Zofe, Ind. Str. 1, 386.

°kuntalin Adj. wearing a hair lock, Harṣac. 127, 19.

°Kuntalī eine Frau aus Kuntala, S I, 228, 3.

kuntākunti Adv. Speer gegen Speer, Campaka 144.

°kuntin Adj. mit Speeren bewaffnet, Yudh. 7, 2.

°Kuntīputra m. Metron. Yudhiṣṭhira's, Yudh. 7, 2.

kunda (m.) °= *avabhṛtha*, S I, 209, 7.

kunda Drehscheibe, Anarghar. 2, 80; Naiṣ. 19, 54 (= *śāṇacakra*)? [Z.]

Kundaputra m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 136.

Kundā f. ein Frauenname, Damayantīk. 247.

°kunyāya m. so v. a. *dyūtacchala*, Yudh. 4, 2; als Erklärung von *apanyāya* (s. d.), ebenda 6, 120 (Ko.).

kup mit *°adhi*, heftig zürnen, Kir. XII, 39. — Mit *°ā*, *°ākopita* etwas zornig, S I, 620, 2. Mit *ud* Kaus. erregen, bewirken (Kopfschmerz), Mahāvīrac. 36, 1 (ed. Aiyar p. 84, Z. 12).

kupaṭhita Adj. der (seine Rolle) schlecht gelernt hat, Spr. 6284.

kupanthan Adj. auf Irrwegen sich befindend, Mon. d. B. A. 1880, S. 46, Z. 27.

°kupala = *kumpala* (Schößling)? S II, 173, 2.

**kupāṇi* Adj. an der Hand gelähmt, V 154.

kuputra m. °Sohn der Erde = Bhauma, Govardh. 293.

°kuprayukta go-between, servant of a veśyā, Harṣac. 229, 12.

Kubera 1. b) abgekürzt für *Kuberadatta*, Hem. Par. 1, 472. Statt des zweiten a) Z. 1 ist *α*), statt b) — *β*), statt c) — b) und statt d) — c) zu setzen.

Kuberadatta N. pr. 1. m. verschiedener Männer, Hem. Par. 2, 78. 223. 237. — 2. f. *ā* einer Frau, ebenda 2, 237.

Kuberasena N. pr. 1. m. eines Kaufmanns, Hem. Par. 2, 81. — 2. f. *ā* einer Hetäre, 2, 224.

Kuberī f. N. pr. einer Örtlichkeit, Festgr. 57.

kubjaka wird R. ed. Bomb. 2, 15, 39 durch *dāsa* erklärt; eher die Blüte von Rosa moschata. — Nach 1. ist das * zu streichen.

kubjí m. etwa Versteck —, Lager eines Tigers. *naikaḥ kubjir dvau vyāghrau vivyāca* Maitr. S. 1, 8. 8.

kubjikā °Messer, Śrīk. XVII, 51 (Ko.: *tīkṣṇayā taporūpayā vāsyā kubjikayā sarvo 'pi bhavatām aṅgaprapañcas tanūkṛtaḥ*).

Kubjottarā f. N. pr. einer Nonne, Jātakam. 19, 35; Divyāvad. 533, 5; 539, 16 ff.

°kubhayā eine zurückgesetzte Frau, Kandarp. IV, 2, 42.

kubhrá, statt dessen TS. 2, 1, 5, 2 *unnatá*, ein großhöckeriger Stier.

Kumatisāgara m. N. pr. eines Mannes, Kautukas.

kumāra m. °= Todesgott auf Erden? Rasas. Epilog 4[b].

Kumāra m. °Name des Verfassers eines dhūrtaśāstra, S II, 151, 6.

kumārajāti f. eine best. Gesangsweise, Hariv. 2, 89, 78.

Kumārajīva m. N. pr. eines Autors, M. Müller, Ren. 308.

kumārádeṣṇa eher: deren Gaben wie die der Knaben (Kinder) sind. Wie Kinder in diesem Augenblicke etwas verschenken und im andern dieses wieder zurücknehmen, so auch den Würfel.

Kumāradhārā f. N. pr. eines Sees oder einer Örtlichkeit, Viṣṇus. 85, 25.

kumārapitṛmeṣa m. ein best. Dämon, durch welchen Kinder besessen gemacht werden, Suśr. 2, 393, 12.

kumārabhukti f. wovon der Kronprinz den Nießbrauch hat, Apanage des Kronprinzen, Mahāvīrac. 55, 9.

Kumārarāja m. Bein. Harṣavardhana's, M. Müller, Ren. 286.

Kumārávant m. N. pr. eines Mannes, Maitr. S. 4, 2, 6.

kumārga m. °Seitengäßchen, Sam. VI, 9; VIII, 125.

kumud °Subst. f. Freude der Welt, S I, 572, 5 (*kumudaṃ karoti = koḥ pṛthivyāḥ mudaṃ harṣaṃ karoti*).

kumuda 2. d) δ) MBh. 5, 99, 15. [H 31, 30; S I, 78, 2 (*nairṛtyadiggaja*).]

°*kumudakulapati* m. = Mond, Śrīk. XII, 62.

°*Kumudakṛtin* m. Name eines Mannes, S I, 459, 8.

°*kumudacakṣus* m. Mond, S II, 15, 7.

kumudavana °= *koḥ pṛthivyāḥ mudo harṣasya avanaṃ rakṣaṇaṃ yasya*, S I, 571, 1.

[°*kumudaśāli* m. eine Art Reis, S II, 182, 10 Ko.; er hat *kamalataṇḍula* gelesen statt *kalamataṇḍula*!]

kumudasakhī f. die Freundin des bei Nacht sich öffnenden kumuda, Beiw. des Mondscheins, Jātakam. 21, 27.

kumudāy(ate) einer weißen Lotusblüte gleichen, Kāvyāl. 8, 24.

°*kumudāvaha* weiße Lotusse besitzend und zugleich: der Welt Freude bereitend, S II, 207, 1.

°*kumudinīkānta* m. Mond, Śrīk. XVI, 43 (Ko.); XX, 56.

°*kumudinījīvabandhu* Mond, Śrīk. XII, 67.

°*kumudinīnātha* m. Mond, Śrīk. IV, 64; XVI, 43.

°*kumudvatīkulapati* m. Mond, Śrīk. X, 56.

kumṛtyu Adj. einen schlechten Tod habend, Hem. Par. 2, 108.

°*kumpala* n. Schößling, S I, 37, 15 (Ko.); 39, 2 v. u. (Ko.); 97, 1; 191, 4 v. u. (Ko.); 595, 7 v. u. (Ko.); II, 14, 8 (Ko.).

kumbhakṛt m. Töpfer, Hem. Par. 2, 328.

**kumbhagrīva* m. eine Art Gefäß, Deśīn. 2, 20.

Kumbhaghoṇamāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kumbhabhedana* (n.) Topfscherbe, S I, 459, 13 (Ko.).

kumbhasaṃbhava m. 1. auch Śrīk. 24, 84.

kumbhā *f. Schutzwehr, S II, 354, 4.

kumbhinī *f. Erde, S I, 465, 1; in °*kumbhinīpati* (Erdenfürst), I, 307, 6.

kumbhīdhānyaka Adj. Korn in Krügen habend, M. 4, 7.

°*kumbhīnasaprabhu* m. = Śeṣa, S I, 86, 2.

kumbhīpākya Adj. im Topfe gekocht, Āpast. Śr. 8, 6, 6.

kumbheṣṭakā Maitr. S. 3, 4, 9 (57, 10).

kumbhya Adj. in Töpfen befindlich, Āpast. Śr. 11, 20, 11.

kúyava 3. die Bed. Mißernte paßt nicht in den Zusammenhang VS. 18, 10 = Maitr. S. 2, 11, 4 (142, 1) = Kap. S. 28, 9. Aufrecht vermutet *me 'kuyavam* „keine Mißernte". TS. hat statt dessen *kúyavāḥ* (s d.).

kúyavāc (°*vāca*) ist nach Aufrecht ein Dämon, der Mißernte (*kuyava*) hervorruft.

kuraṅga Adj. schlechtfarbig, Rājan. 13, 190.

kuraṅga m. °= *kutsito raṅgaḥ*, S I, 346, 4 [Ko. 347, 13].

Kuraṅga m. Name °eines Fürsten, S I, 431, 8.

°*kuraṅgaketu* m. Mond, Śrīk. IV, 46; XI, 25; XIV, 62.

kuraṅgadṛś f. eine Gazellenäugige, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 34.

°*kuraṅgacakṣus* Adj. gazellenäugig, Śrīk. IX, 54.

kuraṅgatā °Abstr. = *mṛgatvam* und *palāyanaparatvam*, H 43, 377.

kuraṅgadṛś Adj. gazellenäugig, Śrīk. V, 7; XIV, 53; XV, 4.

°*kuraṅganābhī* Moschus, Śrīk. III, 42.

°*kuraṅgabhṛt* m. Mond, Śrīk. XI, 51.

kuraṅgamada m. Moschus, Gīt. 4, 6.

°*kuraṅgaśāvanetrā* eine Gazellenkalbäugige, Unm. 11[b].

°*kuraṅgāṅka* m. Mond, S II, 45, 6.

kuraṅgikā °Antilopenweibchen, S II, 204, 5.

kuraṅgī °eine Art nāyikā, E 346 (A).

Kuraṅgī °Name einer Dienerin, S I, 350, 4.

°*kuracala* m. Krebs, S I, 144, 11 v. u. (Ko.).

°*kuraṭa* m. = *kurara* (Meeradler), S II, 249, 4.

kuraṇṭa, R. ed. Bomb. 4, 1, 80.

kuraba m. °= *kurabaka*, Śrīk. VI, 53 (Ko.).

**kurala* m. = *hurula*, S I, 569, 6; Śrīk. XIII, 25 (Ko.: *alakaracanāviśeṣa*).

°*kuralī* s. *śarakuralī*.

kurava m. °Wehgeschrei und °= *kurabakavṛkṣa*, Yudh. 2, 43.

kurahasya n. ein niederträchtiges Geheimnis, Kathās. 32, 140.

kurāra m. = *kulāla* (Töpfer), Kāṭh. 17, 13.

Kurukāpurīmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**kurukuci* Adj. Mahāvy. 127, 50 wohl = *māyāvin*.

kurukṣetra 2. zu streichen, da M. 7, 193 *kaurukṣetrān* die richtige Lesart ist.

°*kuruc* Adj. = *kutsitā ruk dīptiḥ . . . yasya saḥ*, Yudh. 7, 120.

°*kuruṇḍa* (m.) Habicht oder dgl.? S II, 342, 18 [*kuruṇḍato bhītaḥ kukkuṭapota iva*].

Kurutā auch ein Frauenname, Vāsav. 229, 2.

kurupiśaṅgilā, so zu akzentuieren.

°*kurubhūmi* f. ? S I, 205, 14 v. u. (Ko.).

kurumbikā ist mit einem * zu versehen.

**kurula* m. Haarlocke an der Stirn, S I, 525, 2.

kuruvinda m. Rubin, Śrīk. III, 6. — *n. °= *maṇiśastrādīnām uttejanadravyam*, H 8, 51.

kuruvinda Schleifstein; gewöhnlich: Rubin; Haravijaya 8, 51; 26, 56; 30, 83; Gaüḍavaho 618; Hem. Uṇ. 246 (*kurinda*); Daśak. ed. Bomb. 1898, p. 65, 4 = ed. 1906, p. 72, 1 = ed. Bühler I, p. 39, 4; Mahāvyutpatti 235, 39; Anargharāghava II, 10; Hīrasaubhāgyakāvya III, 61. [Z.]

°*kuruvindakoṣa* = *padmarāgaviśeṣacaṣaka*, H 26, 56.

kurkuṭa auch S I, 144, 4.

kurkuṭārāma m. = *kukkuṭā*°, Divyāvad. 375, 7; 381, 12; 384, 28.

°*kulakūṭastha* m. = *kulasya Śākyavaṃśasya kūṭasthaḥ mūlapuruṣaḥ*, Padyac. IX, 24[b].

kulagna n. ein Unheil verkündender Augenblick, Kathās. 32, 95.

kulaṃkula °= *srotaāpanna*, Mahāvy. 46.

°*kulaṅgāpamārin* eine dämonische Gottheit, Mgs. II, 14, 29.

°*kulajanman* aus guter Familie, S I, 430, 2.

°*kulaṭāy(ate)* als untreue Frau handeln, Muk. 47[b].

kulaṇṭaka m. leash, Harṣac. 238, 18.

Kulatattvanirūpaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**kuladūṣaka* Adj. die Familie schändend, Mahāvy. 258.

°*kuladhana* n. Familienbesitz, S II, 243, 6.

kulapālaka lies 1. *n. — Als *Adj. das Geschlecht beschützend, — aufrechterhaltend, — fortpflanzend, H. an. 3, 55; Med. k. 109.

kulapālin Adj. die Ehre des Geschlechtes bewahrend, R. ed. Bomb. 3, 63, 17.

°*kulaputratā* nobility, Harṣac. 154, 4.

kulabālikā Hem. Par. 2, 69.

kulabhāvana Adj. ein Geschlecht gründend, MBh. 3, 293, 14.

°*kulamitikā* f. eine Art Decke aus Schafwolle, Kauṭ. II, 11 (80, 6).

kulamitra Hausfreund, M. 4, 253.

kulamṛgadṛś f. eine tugendhafte Frau, Bhām. V. 2, 77.

kularājadhānī f. Hauptresidenzstadt, Ragh. 16, 36.

[*kulavṛddha*,] f. *ā*, Pārv. 606, 15.

°*Kulavyādhi* m. Eigenname, Laṭ. 4, 8 v. u.

kulaśekhara m. °= *vaṃśabhūṣaṇa*, Yudh. 1, 6.

°*kulasubhrū* f. eine anständige Frau mit schönen Brauen, Śṛṅgārasarv. 36[d].

kulasthiti auch S I, 430, 2.

°*kulācāryaka* m. Lehrer des Kaula-Systems, S II, 269, 15.

°*kulābhimānin* Adj. stolz auf seine Familie, Kir. I, 31.

kulāya wohl Stall; oder Schlupfwinkel? Mgs. II, 14, 23.

kulāyana n. Vivādaratnākara 181, 14 angeblich = *kulīnasya ayanam*, oder *ānayanam*, 182, 10.

°*kulāvanibhṛt* m. Hauptberg, S I, 333, 1.

**kuli* m. °= *caṭaka*, H 19, 7; 28, 90.

kulika 7. c) N. pr. eines Stammes, JRAS. Beng. 47, 405, 36. — Auch: Richter, Nārada (a.) 2, 1, 187 nach Vīram. Nach Anderen Haupt einer Kaste.

°*kuliṅgin* m. schlechter Ordensbruder, S II, 406, 17.

**kulin* Adj. aus vornehmem Geschlecht, H 30, 79.

kuliśa m. n. °eine Art Coitus, E 589 (S).

°*Kuliśakara* m. = Indra, Kir. XII, 34.

kuliśapāṇi m. Bein. Indra's, Śiś. 11, 43.

°*kuliśamuṣṭi* m. eine donnerkeilharte Faust [*āyudhabheda ity anye*], H 42, 26.

°*kuliśāyudha* m. = Indra, H 37, 25.

°*kulīnatā* nobility, Harṣac. 187, 7.

kuluṇṭhaka m. Knüttel, Harṣac. (1936) 447, 9.

kulodbhava, Jātakam. 28.

kulopaka m. Hausfreund, ein guter Bekannter, Divyāvad. 307, 2.

kulopakaraṇaśālā f. Rathaus, Divyāvad. 126, 23.

kulmāṣapiṇḍī f. ein best. Gericht, Jātakam. 3, 4. 5; 12.

kulmi auch: Kuhhaar. °*mātra* Adj. Āpast. Śr. 1, 3, 17.

°*kulyaka* kleiner Berieselungsgraben, Padyac. V, 52[c].

kulyā °= *smaramandira* (Vulva), S I, 526, 1.

°*kullaka* = *gaṇḍūṣa*, S I, 590, 10 v. u. (Ko.).

Kullūkabhaṭṭīya n. Kullūka's Werk (Kommentar zu Manu), Opp. Cat. 1.

°*kuvarasa* ? S I, 515, 7 v. u. (Ko.).

kuvalayadṛś auch Muk. 88[a].

Kuvalayāmodinī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kuvalayāy(ate) einer blauen Lotusblüte gleichen, Kāvyāl. 8, 24.

kuvinda m. Weber auch S I, 126, 10 v. u. (Ko.).

°*kuvṛtta* schlecht gesittet, S II, 96, 4.

kuvaikaṭika m. ein schlechter Juwelier, Harṣac. (1936) 402, 9. [H 28, 15.]

kuśa m. Harṣac. 192, 14 (*atra saṃdhyā* ?).

kuśacīrin Adj. ein aus kuśa verfertigtes Gewand tragend, MBh. 7, 17, 23.

kuśaṇḍikā ist nach Aufrecht aus *kuśakaṇḍikā* entstanden.

kuśapavitra n. kuśa-Halme als Reinigungsmittel, Kāty. Śr. 7, 3, 1.

kuśaprasū f. ein blühender kuśa-Halm, Kāty. Śr. 5, 1, 26.

kuśabhāra m. eine Tracht kuśa-Gras, Śāṅkh. Śr. 17, 6, 6.

Kuśamālin m. N. pr. eines Ozeans, Jātakam. 14, 19.

Kuśalavopākhyāna n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kuśalānāmaya n. Gesundheit und Wohlergehen, R. 1, 20, 10.

kuśaletara n. Schlimmes, Unheil, Bhāg. P. 3, 30, 32.

kuśavartaka AV. 20, 131, 9.

Kuśāgra (n.) °Name einer Stadt, S II, 287, 13; 290, 1.

°*kuśāgradhī* = *kuśāgrabuddhi* S I, 4, 2.

**kuśāgrīya* scharf wie die Spitze eines Kuśa-Halmes, S I, 376, 9 v. u. (Ko.); Śrīk. XXV, 120 (Ko.).

Kuśika m. Name °eines Schülers, S II, 132, 1.

°*kuśikasuta* m. Eule, S II, 170, 3 (zugleich = Indra). = Viśvāmitra, Uttarar. V, 4[c].

kuśīlava 1. Nom. abstr. °*tā* f., Viṣṇus. 37, 32.

°*kuśīlin* von schlechtem Charakter, S II, 151, 5.

kuśūla schlechte Schreibart für *kusūla*. [S 2, 405, 20.]

°*kuśeśayadṛś* f. eine Lotusäugige, H 17, 112; 23, 16. 42. 46; 26, 38; 29, 58.

kuśeśayalocanā f. eine Lotusäugige, Bhām. V. 3, 15.

°*kuśeśayinī* Teich mit Taglotussen, H 3, 5; 17, 38; 18, 94.

kuṣ mit *anu* wohl: entlang streichen.

kuṣṭhaka 2. vgl. *sakuṣṭhika*.

kuṣṭhagala Adj. (f. *ā*) den Aussatz am Halse habend, Caurap. (A.) 25.

kusuma n. *Menstruation, E 893 (P).

kusumakārmuka Śiś. 6, 16. — Kād. (ed. Peterson) 236, 4. [Z.]

°*kusumakiṃsāru* m. Liebesgott, S II, 363, 9.

kusumaketu m. der Liebesgott, Vāsav. 109, 4; 283, 4. [Govardh. 457.]

°*Kusumācapadviṣ* m. = Śiva, Kir. XIII, 35.

kusumadhanus auch Śrīk. 5, 54.

Kusumanagara n. = *Kusumapura*, Caṇḍak. 3, 2.

°*kusumabandhu* m. = Kāma, Harṣac. 241, 20.

Kusumabāṇavilāsa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kusumabāndhava* m. = Kāma, Harṣac. 244, 13.

Kusumamālā f. Titel eines Werkes, Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

kusumamāsa m. Blüten-, Frühlingsmonat, Jātakam. 31.

kusumay auch: mit Blüten versehen, Śiś. 6, 62.

Kusumalakṣman m. Bein. Pradyumna's, Śiś. 19, 22.

kusumalāvī f. Blumenleserin, Spr. 3702. [Govardh. 477.]
°*kusumavarṣa* n. Blumenregen, S I, 179, 4.
°*kusumavarṣā* Blumenregen, S I, 229, 12 (Ko.).
kusumaśarāsana m. der Liebesgott, Gīt. 11, 4.
°*Kusumaśekhara* m. Name eines Mannes, S II, 141, 3.
°*kusumasara* (m.?) = *puṣpamālā*, S I, 232, 5; II, 18, 1 (hier nach dem Ko. m.).
kusumākara, die Bedeutung „Blumenstrauß" zu streichen. [Z.] m. °N. eines Kämmerers, Pārijātam. p. 10, Z. 3 v. u.
°*kusumānya* Adj. auf Erden hoch zu ehren (*kau bhūmau suṣṭhu mānyaḥ*), Yudh. 5, 13.
Kusumāvalī °Name einer Frau, S II, 163, 4 v. u. (Ko.).
°*kusumeṣujala* n. Sekret der Vulva, E 352 (A).
°*kusumeṣuveśman* n. Vulva, E 879 (P).
kusumbha *n. Safflor, 19, 3 (Ko.).
°*kusumbhaka* n. saffron, Harṣac. 157, 12.
kusūladhānyaka Adj. eine volle Kornkammer habend, M. 4, 7.
kusṛti f. °= *bhūmau saraṇam*, H 33, 43.
°*kuhakanaya* m. = *indrajāla*, S I, 130, 6.
kuhakārāva m. Gewieher, Hem. Par. 2, 560.
°*kuhakuhānāda* m. Geschrei des kukkubha, S I, 248, 3.
kuhakuhārāva m. auch S I, 248, 16 v. u. (Ko.).
**kuhanā* f. auch Neid, Mißgunst, Gal.; Heuchelei, Jātakam. 28, 31. Gaukelei, Padyac. II, 48[c] (in °*kuhanāvarāha* so v. a. Viṣṇu in seiner Inkarnation als Eber).
kuhara, vgl. Zach. Beitr.
°*kuharabhāj* Adj. Höhlen bewohnend, Uttarar. II, 21[a]; Mahāvīr. V, 41[a].
°*kuharāyita* zur Höhle geworden, Śrīk. XXII, 8 [in *vaktra*°, zur Mundhöhle geworden].
kuharita 1., Damayantīk. 174. 194.
kuharin Adj. Höhlungen —, Löcher habend, Caṇḍak. 27, 6.
kuhali Betel, Mahāvīrac. VII, 13. [Z.]
kuhalī Betel, Mahāvīrac. VII, 13. [Z.]
°*kuhārāva* m. der Ruf kuha (des Kokila), S II, 292, 13.
°*kuhuka* m. = *kuhaka*, S II, 151, 6.
1. *kuhú* 1., Maitr. S. 4, 3, 5 (44, 9).
°*kuhūtkāra* m. der Ruf des kakubha, S II, 208, 5.
°*kuhūrāva* m. Ruf des kokila, Manm. IV, 8[d].
1. *kū* Intens. *kokūy*, Damayantīk. 210. — Intens. **cokūyate*, Rasas. 19[a]. Mit *ud*, *utkauti* schreit auf, Sarasvatīk. 1, 22.
Kūcimārasaṃhitā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*kūjā* Gesang (des parabhṛta), H 17, 35.
1. *kūṭa* 16. m. oder n. Harṣac. (1936) 475, 19. — °= *raśmi*, Śrīk. VII, 48.
°*kūṭatva* n. = *saṃkoca* [vom Lotus gesagt], Govardh. 233.
kūṭadevin Adj. falsch spielend; m. Falschspieler, Bṛhaspati in Vivādar. 307.
**kūṭayantra* n. Falle, Kalāv. I, 44.
kūṭapākala m. 1. auch S II, 101, 7.
°*kūṭaraṇa* m. = *māyāyuddha*, S I, 562, 8.
kūṭavyavahārin m. ein betrügerischer Geschäftsmann, Viṣṇus. 54, 15.
°*kūṭaśalmali* m. f. = *kūṭaśālmali* [*narakasaṃbhavī taruviśeṣaḥ*], H 8, 42 [*yantrakṣepyaḥ praharaṇaviśeṣa ity anye*].
kūṭaśālmali *Andersonia rohitaka, S II, 219, 7.
°*kūṭasthatā* [pw °*tva*], Beständigkeit, Śrīk. III, 18.
kūṭākṣadevin Adj. mit falschen Würfeln spielend, Nārada 2, 16, 6.
kūṭākṣopadhidevin Adj. mit falschen Würfeln oder Betrug spielend, Yājñ. 2, 202.
**Kūṭāgāradhāraṇī* f. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 64.
Kūṭāgāraśālā f. N. pr. einer Örtlichkeit in Vaiśālī, Divyāvad. 136, 7; 200, 21.
Kūṭāghaṭita n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*kūṭājvara* fever caused by hooting of ospreys, Harṣac. 52, 12.
°*kūṭātman* s. *akūṭātman*.
kūṭī Adv. mit *kar* aufhäufen, haufenweise hinlegen, Nīlak. zu MBh. 5, 48, 24.
°*kūṭībhū* sich anhäufen, H 47, 168.
2. *kūḍ*(*ayati*) Kap. S. 4, 2. — Mit *ni* (°*kūḍya*) anbrennen, Āpast. Śr. 7, 19, 8.
kūṇ °mit *ā* schließen, H 35, 39 [*ākūṇita*]. — Mit °*ud* nach oben krümmen, S I, 31, 3; II, 220, 5. — Mit °*prod* zusammenbiegen, S I, 487, 3; II, 224, 10. — Mit *ni*, °*kūṇita* geschlossen (Auge), Deśīn. 1, 88. — Mit °*vini* (die Augen) schließen, H 6, 11. — Mit *vi*, °*kūṇita* zugehalten (Nase), Hem. Par. 8, 80. — Mit °*sam*, schließen, H 49, 14.
Kūṇika m. N. pr. eines Fürsten von Campā, Hem. Par. 6, 22. *Kūnika* VP.[2] 5, 391.
kūṇitekṣaṇa Adj. der die Augen zugekniffen hat. Nom. abstr. °*tā* f. Pr. P. 68.
°*kūtika* [oder *kūtikā*?] some malignant winged creature, Pūrṇabh. 190, 15.
kūdī nach Dārila zu Kauś. 47, 30 = *badarī*. Vgl. Roth in Festgr. 98 f.
kūpa 1. c) °*daṇḍa* m. Mast, Daśak. (1883) 1, 2.
Kūnika s. *Kūṇika*.
Kūpādijalasthānalakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
kūpikā °a tank, Harṣac. 255, 16.
°*kūbari* f. [pw **kūbarī*] Śrīk. XIX, 50 [könnte auch *kūbarin* sein! Ko.: *Harasya kūbarī rathas*].
°*kūbaritā* = *rathabhāva*, Śrīk. XX, 2.
**kūbarin* m. Wagen, H 9, 53; 11, 52; 20, 8; 30, 14. 91; 43, 207; 44, 36. 57. 64; 47, 69; 49, 21. 41; Śrīk. XX, 11. 58 [Ko.; könnte im Texte auch *kūbari* sein!]. 61.
kūyava m. Pl. eine Art Körnerfrucht, TS. 4, 7, 4, 2.
kúyava n. Sg. Maitr. S. 2, 11, 4 (142, 1), v. l. Vgl. *kúyava* oben.
Kūreśavijaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
kūrca Betrug, Harṣac. 44, 7. Vgl. Maṅkha 135. — Kamm, R. ed. Bomb. II, 91, 77. Pāli *kocca*; Prākṛt *kucca*, Uttarādhy. 22, 30; Charpentier zu der Stelle verweist auf Indogerm. Forschungen 29, 403. — ein Gerät des Webers, Śārṅgadharap. 1055; Śabarasvāmin zu Harṣavardhana's Liṅgānuśāsana 23. [Z.]
°*kūrcakesara* m. Kokosnußbaum, S I, 168, 7 v. u. (Ko.); H 12, 24; 30, 54.

°*kūrcasthāna* n. Vorratskammer, S II, 28, 6 [pw *kūrca* *m.].
kūrcā °f. deceit, Harṣac. 44, 7.
kūrcikā *Pinsel, H 17, 96 (Ko.).
kūrdana n. *Spiel, S I, 208, 9 v. u. (Ko.).
kūrpa (°m. nach dem Ko.) = *bhruvor antarālakeśaḥ*, S I, 182, 2.
**kūrparaka* = *kūrpara*, Ellbogen, Mahāvy. 189, 44.
kūrpāsa eine best. Pflanze, Kād. (1883) 71, 4.
**kūrpāsa* m. Jacke, Rasas. 203[a].
°*kūrpāsin* Adj. eine Jacke tragend, Rasas. 104[a].
kūrma m. °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.).
°*kūrmakuṭīraka* [m.? n.?] = Meer, H 22, 36.
°*kūrmaketu* m. = Meer, H 45, 27; 50, 49.
°*kūrmagṛha* n. = Meer, H 2, 10.
Kūrmaputrakathā f. und °*putrakevalicaritra* n. Titel zweier Werke, ZDMG 33, 481.
°*kūrmabandha* m. eine Art Coitus, E 596 (D).
°*kūrmi* Adj. = *kutsitā ūrmir yasya*, Śrīk. XIV, 34.
kūrmī °eine Art Laute, H 1, 9; 26, 87.
Kūrmamāhātmya n. und *Kūrmākṛtimudrālakṣaṇagrantha* m. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.
Kūlaka m. N. pr. eines mythischen Berges, Divyāvad. 455, 28.
**kūlaṃkaṣā* Fluß, Śuk. t. o. 12 [p. 24, 33; 25, 1].
°*kūlavantī* Fluß, S II, 216, 1. 12 falsch für **kūlavatī*.
°*kūlāla* (?) Wasser, Darpad. VII, 73.
kūṣmāṇḍa m. *Benincasa cerifera, Sam. II, 62; IV, 23; Daśāv. VIII, 143; V 238.
Kūṣmāṇḍadīkṣānukramaṇikā f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
kūṣmāṇḍī *Beninkasa cerifera, S I, 317, 15 (Ko.).
**kṛka* m. Hals, S II, 190, 1.
°*kṛkalāsatā* lizardhood, Vās. 275, 1.
kṛkālikā some bird, Pūrṇabh. 192, 14. 16; 193, 1; 197, 3.
°*Kṛkilāsa* m. N. eines Räubers, S II, 328, 18.
kṛcchradvitīya Adj. ein Gefährte in der Not, Caraka 53, 9.
°*kṛcchray(ati)* Not bereiten, H 43, 212.
kṛcchravyavāya Adj. Beschwerden beim Koitus bietend. Nom. abstr. °*tā* f., Caraka 1, 21.
kṛcchrasādhya Adj. schwer zu bewerkstelligen, Mahāvīrac. 54, 9.
kṛṇuṣvapājavatī und °*pājīyā* f. Pl. Bez. der Verse ṚV. 4, 4, 1 ff., Āpast. Śr. 19, 18; Komm. zu 7, 13, 4.
kṛtakara Galanos; Trik. ed. Bomb. 48 *kṛtaṃkara*; die ed. Calc. *kṛṣkara*. [Z.]
kṛtakṣaṇa am Ende eines Komp. bereit zu, sich machend an, Jātakam. 31, 58; beschäftigt mit, erfüllt von, ebenda.
kṛtacihna Adj. gekennzeichnet, MBh. 3, 280, 35.
Kṛtajñaśīla m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 83.
kṛtadhāra Adj. geschärft, scharf, MBh. 7, 87, 4.
°*kṛtadhṛti* Adv. voll Freude, Kir. XVIII, 21.
°*kṛtadhvaṃsa* Adj. zu Boden geworfen, Kir. XI, 78.
kṛtanāmaka Adj. benannt, Hariv. 3464.
kṛtapada auch: sich anschickend, mit Inf., Subhāṣitāv. 70.
**kṛtapuṅkha* Adj. = *śāstrakuśala* [l. *śastra*°] oder *saṃhitaśara*, H 43, 129. 169.
°*kṛtapuṅkhatā* Geübtheit im Bogenschießen, H 50, 47.
kṛtaprayojana Adj. (f. *ā*) der seinen Zweck erreicht hat, Kathās. 13, 158.
kṛtabuddhi voller Verständnis, Kap. 5, 50.
kṛtamaṅgala Adj. (f. *ā*) der ein Gebet gesprochen hat; über den ein Gebet gesprochen worden ist; zu einem bevorstehenden Unternehmen mit glückverheißenden Gegenständen angetan.
kṛtamanoratha Adj. dessen Wunsch erfüllt ist.
**kṛtamukha* Adj. perfect, Harṣac. 132, 1.
kṛtamūla Adj. fest wurzelnd, festen Fuß gefaßt habend, MBh. 1, 202, 11; 2, 5, 109; Spr. 6827.
kṛtamūlya Adj. dessen Wert bestimmt ist, geschätzt.
kṛtamauna Adj. Stillschweigen beobachtend. Nom. abstr. °*tva* n., Kathās. 7, 23.
kṛtayantraṇa Adj. (f. *ā*) sich Zwang antuend, sich beherrschend, Kathās. 61, 294.
kṛtayāma Adj. dessen Funktion zu Ende ist, Kauś. 76, 6. Vgl. *yātayāma*.
kṛtayugāy(ate) wie das goldene Zeitalter erscheinen, Pratāpar. 376, 11.
kṛtalakṣaṇa 1. Adj. (f. *ā*) d) am Ende eines Komp. *α*) veranlaßt durch, R. 6, 95, 19. — *β*) betreffend, sich beziehend auf, MBh. 13, 16, 23; Hariv. 5031.
kṛtalavaṇa n. künstliches Salz, Viṣṇus. 28, 11; 79, 18.
kṛtavāpa (M. 11, 108) und °*vāpana* (M. 11, 78) Adj. kahl geschoren.
°*kṛtavinaya* dressiert, S I, 315, 6.
°*kṛtavyalīka* Adj. beschämt, Kir. III, 19.
°*kṛtaśakti* Adj. der sich angestrengt hat, Kir. XIII, 33.
°*kṛtasatkṛti* Adj. der eine Wohltat erwiesen hat, Kir. XIII, 10.
kṛtasaṃputa Adj. = *kṛtāñjali* 1., Verz. d. Oxf. H. 62, a, 10.
kṛtasmaya Adj. Bewunderung erregend, Jātakam. 1, 28.
kṛtā °Nebenform von *kṛtti* (Fell, Haut, Schurz), Mgs. II, 1, 7.
kṛtāñjali *m. eine Arzneipflanze, E 840 (P). 906 (R).
°*kṛtāñjalī* eine best. Pflanze, E 838 (R).
kṛtāntāy(ate) dem Todesgotte gleichen, Rudraṭālaṃkārat. 131, b. [H 11, 50.]
kṛtāya, Śaṃkara zu Chānd. Up. 4, 1, 4.
°*kṛtāvadāna* Adj. der eine Tat vollbracht hat, Kir. XIII, 32.
°*kṛtāvadhi* Adj. dessen Zeit bestimmt ist, Kir. II, 46.
kṛtāvasakthika, lies: mit untergeschlagenen Beinen sitzend.
kṛtāvin Adj. geübt, erfahren in (Lok.), Mahāvy. 217, 24; Divyāvad. 100, 13; 263, 19; 496, 6; 553, 12. — **kṛtāvibhūmi* (so zu lesen) f. Bez. einer der 7 Stufen des śrāvaka, Mahāvy. 50.
kṛtāśraya Adj. zu dem man seine Zuflucht genommen hat, Jātakam. 23, 21.
°*kṛtāhnika* Adj. = *kṛtasnāna*, Mahāvīr. ed. Aiyar p. 189, Z. 5.
1. *kṛti* f. Gebäude, Bauwerk, Jātakam. 381, 19; etwa Verstellung, Affektation, 560, 23. — m. auch N. pr. eines Gandharva, Taitt. Ār. 1, 9, 3.

kṛtimant °Adj. = *kṛtiḥ śubhakarma tadvān*, Yudh. 5, 57.

kṛtodvāha Adj. die Ehe vollzogen habend, verheiratet, R. 1, 25, 10; 34, 52; 35, 1.

kṛttikā 1. *kṛttikās tasya nakṣatram aser agniś ca daivatam*, MBh. 12, 166, 82. — Fell, Damayantīk. 44, 85.

Kṛttikāputra m. Metron. Skanda's, AV. Pariś. 20, 6.

Kṛttikāmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṛtya 1. c) wird auf *kart* zurückgeführt Zach. Beitr. 45. Dem Worte wird auch die Bedeutung *vidviṣ, vidviṣṭa* zngeteilt. — n. im Kaśm. Śiv. °Bez. der 5 Funktionen Śiva's im Weltprozeß, nämlich *sṛṣṭi, sthiti, saṃhāra, vilaya* und *anugraha*, Praty. Hṛd. 22, 12. [B.]

kṛtya °= *bhedya*, S I, 216, 2.

kṛtyāhata Adj. bezaubert, M. 3, 58.

kṛtrimatā f. Verschlagenheit, Mahāvīrac. 108, 3.

kṛtrimamāṇikyamaya Adj. aus falschen Rubinen bestehend, Kathās. 24, 133.

Kṛtsna m. °Name eines Grammatikers, S I, 90, 11 v. u. (Ko.).

kṛtsnavītá Adj. ganz umhüllt, — gepanzert, TS. 4, 5, 2, 2.

**kṛtsnāyatana* n. eine best. mystische Übung (den Geist zu konzentrieren), deren zehn, Mahāvy. 72.

Kṛdantatattvabodhinī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṛ́pa, so zu akzentuieren.

°*Kṛpadharma* m. Eigenname, S I, 467, 7.

kṛpāṇa 2. f. *ī* Messer, auch Rasas. 205[a].

Kṛpāṇa m. °Name eines Königs, S I, 551, 1.

°*kṛpāṇatā* condition of a sword, Harṣac. 118, 10.

kṛpāṇaputrī f. Dolch, Dharmaśarmābhy. 12, 35.

kṛpāṇayaṣṭi f. Schwertklinge, ebenda 14, 9.

kṛpīṭa n. *Bauch, S I, 310, 2. =*Wasser, s. das folgende.

°*kṛpīṭajanman* m. (*kṛpīṭāt *jalāt janma utpattir yasya saḥ*) Feuer, Padyac. V, 9[b].

**kṛpīṭayoni* m. Feuer, Śuk. t. o. 25 [p. 37, 19].

kṛptu f. Herd, Āpast. Gṛhy. 23, 9.

kṛmi m. *Cochenille-Farbstoff, S II, 348, 27 [*krimi* gedruckt].

kṛmijagdha n. Aloeholz auch S I, 295, 3 v. u. (Ko.).

kṛmitantujāla n. Spinngewebe, Ragh. 16, 20.

kṛmitā die Daseinsform als Made, Yudh. 5, 84 [pw zitiert Hemādri].

Kṛmiśa N. pr. eines yakṣa, Divyāvad. 434, 18 ff.

kṛmisena zu streichen.

kṛmuká, nach Leumann eher so zu betonen; vgl. *krumuká*.

kṛśa m. auch ein best. Vogel, JAOS, Proc. 1883, Oct. VIII.

°*kṛśati* = *tanūkaroti*, S I, 56, 6 v. u. (Ko.).

°*kṛśayati* klein machen, S I, 392, 7; Harṣac. 17, 8 (to make thin).

°*Kṛśā* H 35, 49 (Ko.) = Revatī? Variante *Kṛtyā*.

kṛśāluka Adj. abgemagert, schwächlich, Divyāvad. 571, 11.

°*kṛśita* abgemagert (?) Kuṭṭ. 614.

°*kṛśīkaraṇa* n. Magermachen, S I, 114, 14 (Ko.).

kṛṣ mit *ni* Kalāv. VIII, 28 °zusammenkratzen?

-*kṛṣ* Adj. hin und her zerrend, peinigend, in *Kaṃsakṛṣ* (s. d.).

kṛṣāṇa, Damayantīk. 31.

kṛṣitantra Pl. Feldfrüchte, MBh. 2, 5, 117.

kṛṣīvant m. Ackerbauer, Dharmaśarmābhy. 11, 35.

kṛṣṭamatī Adv. mit *kṛ* pflügen und walzen, Hem. Par. 2, 357. Vgl. *matī*.

°*kṛṣṭarādhika* im Landbau erfolgreich, Bhāradvājagṛhy. I, 11.

kṛṣṭasamī Adv. mit *kṛ* pflügen und walzen, Śiś. 12, 21.

kṛṣṭi f. °= *namanam* [Spannen des Bogens], H 42, 35; 49, 26.

kṛṣṇakárṇa, so zu akzentuieren.

kṛṣṇakárṇa, f. *ī* Maitr. S. 2, 5, 7 (57, 18. 19).

°*kṛṣṇakāhalīka* (m.) = *tāpiccha*, S I, 527, 15 (Ko.).

kṛṣṇakeśa Adj. schwarzhaarig, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 1, 1.

Kṛṣṇacarita n., *Kṛṣṇacūrṇikā* f. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

kṛṣṇacchavi, vgl. *kṛṣṇasāracchavi*, Vikr. 120.

kṛṣṇajīraka n. Nīlak. zu MBh.

kṛṣṇatāmra Adj. dunkelrot, Sūryas. 6, 23.

kṛṣṇátūṣa Adj. mit einer schwarzen Einfassung oder mit schwarzen Fransen versehen.

kṛṣṇadaśa Adj. mit schwarzen Fransen, Lāṭy. 8, 6, 13; Kāty. Śr. 22, 4, 13.

Kṛṣṇanāmāṣṭottara n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

2. *kṛṣṇapakṣa* ist mit einem * zu versehen.

Kṛṣṇapaṇḍitīya n. Kṛṣṇapaṇḍita's Werk, Opp. Cat. 1.

Kṛṣṇapadī auch Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṛṣṇápavi, lies Radschienen st. Radfelgen.

°*kṛṣṇapāṣāṇa* m. Saphir? S II, 270, 21.

kṛṣṇabandhu ist Bein. Māra's, Mahāvy. 245, 978.

°*Kṛṣṇabhūmi* f. = *Dvāravatikṣetra*, S I, 13, 3.

°*kṛṣṇamāṇikya* n. Saphir, S I, 605, 12 v. u. (Ko.).

°*kṛṣṇayati* schwarz machen, S I, 170, 3.

Kṛṣṇayāmala n. Titel eines tantra.

°*kṛṣṇaratna* n. = *nīlamaṇi*, S I, 540, 8 (Ko.); 593, 7 v. u. (Ko.); 604, 14 (Ko.).

kṛṣṇalalāma Adj. mit einem schwarzen Fleck versehen.

kṛṣṇalā (*f.) Abrus precatorius, S II, 10, 1.

kṛṣṇaloha auch: Eisen, Viṣṇus. 54, 19.

°*kṛṣṇavarṇīkṛta* schwarzfarbig gemacht, S I, 35, 7 v. u. (Ko.); 96, 12 (Ko.).

°*kṛṣṇavartmakarma* n. = *agnipraveśa*, S I, 67, 1.

kṛṣṇavartman doppelsinnig, Harṣac. 209, 17. [Z.]

kṛṣṇavartman rascally, Vās. 28, 2.

kṛṣṇávāla Maitr. S. 3, 7, 4 = Kap. S. 37, 2.

Kṛṣṇavijaya m., *Kṛṣṇavilāsa* m., *Kṛṣṇavratamāhātmya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kṛṣṇaśakuná m. Rabe, Krähe, TS. 3, 2, 6, 2.

kṛṣṇáśapha Adj. mit schwarzen Hufen, Maitr. S. 3, 7, 4 = Kap. S. 37, 2.

kṛṣṇáśabala Adj. (f. *ī*) schwarzbunt, Maitr. S. 2, 5, 7 (57, 9).

kṛṣṇáśīrṣan Adj. schwarzköpfig, Maitr. S. 4, 7, 8 (103, 7).

[*kṛṣṇasāraṅga*,] 3. f. *ī* das Weibchen der schwarzen Antilope, Kathās. 59, 42.

kṛṣṇasārathi 1. MBh. 6, 95, 79; 117, 19.

kṛṣṇasūnu, das * zu streichen.

Kṛṣṇastuti f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṛṣṇā f. °= Yamunā, Gopāl. 83, 30; 124, 21.

kṛṣṇākṣa m. ein schwarzer Würfel, MBh. 4, 1, 25.

kṛṣṇājājī f. Nigella indica, MBh. 13, 91, 40.

Kṛṣṇājinā f. N. pr. einer Frau, Jātakam. 9.

kṛṣṇātreya, MBh. 12, 210, 21.

Kṛṣṇānadīmāhātmya n., *Kṛṣṇārcana* n., *Kṛṣṇārjunīya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**kṛṣṇālu* ein best. Knollengewächs, Rājan. 7, 77.

Kṛṣṇāvatāracarita n., *Kṛṣṇāṣṭaka* n., *Kṛṣṇāṣṭamīvrata* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*kṛṣṇikā* black line (on the lip), Harṣac. 36, 13.

**kṛṣṇekṣu* m. eine Art Zuckerrohr, S I, 574, 1 v. u. (Ko.).

Kṛṣṇodanta m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṛṣyakāra m. Ackerbauer, Vet. (U.) 202 zu 60, 16.

°*Kekaṭi* m. Name eines Dichters, S I, 459, 8.

°*kekarālokita* n. Seitenblick, S I, 207, 8.

°*kekarita* schielend, Govardh. 175.

°*Kekasī* Mutter des Kaikaseya, S I, 82, 8 v. u. (Ko.).

°*kekāda* ? H 43, 349.

°*kekibandhu* m. Wolke, Śrīk. IV, 47.

°*kekiva* H 43, 334 Kind [*kekī mayūras tadval līlayā vānti gacchantīti kekivāḥ kumārāḥ*].

°*kekivikāra* m. = *jaṭā* (Haarflechte), S II, 176, 11 v. u. (Ko.).

**kekiśikhā* eine best. Staude, E 891 (R) = ed. Benares 1912, XV, 65.

°*kekīśa* m. = *mahāmayūra*, H 53, 41.

ketaka °n. die Blüte des Pandanus odoratissimus, S I, 168, 1 [Genus hier nicht zu erkennen!]; 295, 3 v. u. (Ko.); 474, 2 v. u. (Ko.).

°*ketakaśara* m. = Kāma, Śrīk. XI, 35.

°*Ketakikā* Eigenname, Vās. 231, 5.

ketana 6. Mālatīm. 84, 15 (189, 5).

ketanaka R. Gorr. 2, 103, 6 wohl fehlerhaft; vgl. 2, 94, 6 der anderen Ausgaben.

ketayitar Nom. ag. Aufforderer. f. °*trī* Sāy. zu ṚV. 1, 113, 19.

ketar m. eine best. Personifikation (als Agni erklärt), Pār. Gṛhy. 3, 4, 14.

°*Ketubāhu* m. N. eines daitya, H 43, 237.

°*ketumatī* °Heer, H 43, 223.

ketumant Adj. °reich an Meteoren, H 43, 223.

ketumāla m. auch N. pr. eines Bären.

ketumālā °= *setūjjvalā paṅktiḥ*, S II, 215, 6?

°*ketuvastra* n. Flaggentuch, S I, 35, 13 (Ko.).

Kedārabhaṭṭīya n. Kedārabhaṭṭa's Werk, Opp. Cat. 1.

°*kedārayati* zum Acker [für: Gen.] machen, H 46, 55.

°*kedārika* n. small holding, Harṣac. 49, 17.

°*kedārikākoṣṭikā* enclosure of a field, Vās. 284, 2.

Kedāreśvaravrata n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kenipá, so zu akzentuieren.

**kenipātana* n. [Galanos!], Steuerruder, H 43, 62 (Ko.); Śrīk. XXV, 125 (Ko.).

Kerala n. das Land der Kerala.

Keralacintāmaṇi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Keralikā f. ein Frauenname, Vāsav. 227, 4.

Keralīyadvādaśabhāva m. und *Keralotpatti* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kerā f. eine best. Pflanze, Kauś. 38, 6.

kelatī = Rati, Naiṣ. 18, 98; Haravijaya (oder Hīrasaubhāgya??) 6, 159. [Z.]

kelikamala eine Lotusblüte zum Spielen, Caurap. (A.) 83.

kelikala nach dem Ko. °= *viṭa*, S I, 127, 6.

kelikila *m. Spaßmacher, S II, 23, 6.

kelikṛt Adj. sein Spiel treibend mit (Instr.), Pr. P. 7.

°*kelikṛti* f. so v. a. *nāṭyam*, Padyac. II, 39[c].

kelicaṣaka n. Lustbecher, Pr. P. 6.

°*kelinaga* m. Lustberg (künstlicher Berg), S I, 187, 1.

°*Kelinīkāmuka* m. = Liebesgott? Śṛṅgt. 79[d] (in der Prakrit-Form *Kelinīkāmuo*).

°*kelipaṅkaja* play-lotus, Viddh. 61, 12.

°*keliparvata* m. Lustberg, S I, 124, 14 v. u. (Ko.); 221, 5 v. u. (Ko.).

kelipalvala n. Lustteich, Naiṣ. 1, 117.

°*kelivāpī* Lustteich, S I, 125, 3.

°*kelīdharā* Spielplatz, S II, 181, 1.

°*kelīmṛga* m. zahme Gazelle, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 52.

°*kelīvayasyā* (Liebes-)Spielgenossin, Muk. 103[b].

kevala 6. a) bei den Jaina die höchste und letzte Stufe des Wissens, Hem. Par. 1, 261. °*jñāna* n. dass. 262. °*jñānin* Adj. der diese Stufe erreicht hat, 253.

kevalam Adv. °allein, nur, Kuṭṭ. 95. — = °*atyantam*, Padyac. X, 4[d].

°*kevalasevaka* m. Leibdiener, Rasas. 104[d].

kevalātman m. das reine Selbst, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 1, 95.

Kevalānvayikevalavyatirekagrantha m. und *Kevalānvayin* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kevalin 2. = *kevalajñānin* bei den Jaina, Hem. Par. Kalpas. 114. Nom. abstr. °*litva* n. ebenda.

keśa 1. f) *α*), Caṇḍīś. 23.

°*keśakṛt* f. Haarsteckerin, Friseuse, Yudh. 5, 84.

°*keśabhṛt* f. dass., ebenda 5, 75.

keśabandha 3. *Art und Weise, das Haar zu binden, Haartracht, Halāy. 2, 375.

°*keśamārga* m. = *sīmanta*, S I, 94, 8 v. u. (Ko.); 103, 9 (Ko.); 106, 7 (Ko.); 245, 12 (Ko.).

Keśavaśreṣṭhin m. N. pr. eines Kaufmanns, ZDMG 14, 573, 3.

Keśavasenā f. N. pr. einer Hetäre, Kuṭṭanīmata 38.

keśavāpa n. das Scheeren des Haupthaares, Mān. Gṛhy. 1, 21[, 7. 12. Nach Knauer °m. Haarschneider.]

keśaśmaśru auch n. Pl.

keśahasta, das * zu streichen.

keśānī f. eine best. Pflanze, Kauś. 38, 9.

keśānta m. °Hals, S I, 314, 6.

keśāntakaraṇa n. die Zeremonie des Haarschneidens, Gobh. 3, 1, 2.

keśin 1. d) *keśinī dīkṣā* heißt eine Kollektion von Sprüchen, Āpast. Śr. 10, 10, 6.

késarapāśa Adj. (f. *ā*) mit Strängen von Haar, Maitr. S. 2, 6, 5 (66, 13).

kesara °= *kaśmīrajanmakusuma*, S I, 39, 3; II, 3, 5 v. u. (Ko.).

kesarāy(ate) zu Haaren werden, Damayantīk. 75.

kesarikā f. etwa Wisch, in *pātra*° Hem. Par. 1, 249.

kaikasī °= *rākṣasī*, S II, 61, 3.

**kaikaṣeya* m. [die Lesart des Ko.] = *rākṣasa*, S I, 49, 2.

°*Kaikaseya* m. = Nairṛta, S I, 83, 1.

kaiñjalka Adj. aus Lotusstaubfäden bestehend, Jātakam. 17, 12.

kaiṭabha n. eine best. Wissenschaft, Divyāvad. 619, 22.

°*Kaiṭabhanisūdana* m. = Hari, H 30, 17.

°*Kaiṭabhārāti* m. = Viṣṇu, S I, 566, 5.

Kaiṭabhāri auch H 9, 27.

Kaiṭabhī °= Lakṣmī? Govardh. XXIII.

kaiṭasa s. *madhukaiṭasasūdana*.

kaitava n. Abl. = °*vyājāt*, Padyac. VI, 31[d].

kaitavāpahnuti f. eine best. rhetorische Figur, Komm. zu Vāsav. 283.

**kaidāraka* n. = *kedārasamūha*, Padyac. V, 52[c].

kaidārika Śiś. 12, 42.

°*kaiparya* n. = *tātparya*, S I, 460, 5.

°*kaimparya* n. = *tātparya*, S I, 460, 5 [*kaiparya* gedruckt]; II, 362, 17.

Kaiyaṭapradīpa m., *Kaiyaṭabhāṣyapradīpikā* f., *Kaiyaṭīya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**kairaṇaka* so zu lesen statt **kairaṇika*.

kairava m. °= *kumudākara*, S I, 329, 7 v. u. (Ko.).

kairavakorakīy(ati) einer Lotusknospe gleichen, ZDMG 27, 61.

°*kairavīya* Adj. zu *kairava* n., H 20, 50.

**kairāṭaka* m. f. ein best. vegetabilisches Gift.

Kailāsa(ti) zum Berge Kailāsa werden, Subhāṣitāv. 2614.

kaivarta 2. b) mit einem * zu versehen.

**kaivartimustaka* = *kaivartīmustaka*.

kaivalyadarśin Adj. das Selbst in seiner Reinheit erkennend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 59.

°*kokakuṭumbinī* = *cakravākī*, S I, 58, 5.

°*kokanadapattradṛś* Adj. lotusblattäugig, Śrīk. XIII, 1.

kokanaday(ati) für eine rote Wasserlilie halten, Bhām. V. 2, 149.

°*kokapriyatamā* = *cakravākā*, female of the Cascara rutila Pall., the Brahminy or ruddy duck.

**kokabandhu* m. °Freund der cakravāka's (pw „Beiname der Sonne"), Padyac. II, 46[c].

kokilaka 1. b) *β*), an der angeführten Stelle *kokila*.

°*kokunda* (nach dem Ko. n.) ? S I, 406, 1 (*kokundāni ca aṇḍarāṇi*).

kocava eine Decke aus feinem Ziegenhaar, Mahāvy. 232, 21; Divyāvad. 40, 11; 550, 16; 553, 9.

**kocavaka* n. dass., Mahāvy. 273, 34.

**koṭanaka* in *gaṇḍi*°. Vgl. 4. *kuṭ*.

koṭapāla m. °= *daṇḍapāśika*, S I, 44, 11 (Ko.).

**koṭambaka* m. eine Art Zeug, Mahāvy. 280, 5.

koṭara *m. Baumhöhle, S I, 99, 14 (Ko.).

koṭaravant Adj. Höhlen habend, Mālatīm. (ed. Bomb.) 305, 2.

koṭavī *nacktes Weib, Daśāv. VIII, 328; H XLII, 31; Harṣac. 225, 10. — Nom. abst. °*tva* n. Pr. P. vor 140.

koṭikarṇa. Wohl nur Bein. *koṭī*° Divyāvad. 3, 8 ff.

koṭidvaya n. Alternative, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 133.

°*koṭidhā* millionenfach, S I, 140, 12 v. u. (Ko.); 409, 12 v. u. (Ko.).

koṭiniyutaśatasahasratama Adj. (f. *ī*) der so und so vielte (nicht genau zu bestimmen), Vajracch. 35, 9.

°*koṭibhaṭa* 10 Millionen Soldaten gewachsen, S I, 36, 4 v. u. (Ko.); 257, 2 v. u. (Ko.); 260, 15 (Ko.); 549, 12 (Ko.).

Koṭiviraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

koṭiśatatama Adj. (f. *ī*) der 1000 000 000ste, Vajracch. 35, 9.

koṭiśatasahasratama Adj. (f. *ī*) der 1000 000 000 000ste, ebenda.

°*Koṭiśilādeśa* m. = Kaliṅga, S I, 34, 10 v. u. (Ko.); 469, 7 v. u. (Ko.); II, 224, 5 v. u. (Ko.).

°*koṭībhaṭa* (= *koṭi*°), S I, 147, 6 v. u. (Ko.); 186, 8 v. u. (Ko.); 242, 12 (Ko.).

°*koṭīraka* Diadem, Śṛṅgt. 40[a].

Koṭṭapura n. N. pr. einer Stadt in Magadha, Bhadrab. 1, 30, 53.

Koṭya m. Pl. N. pr. eines Volkes, R. 2, 82, 7. Vgl. *Koḍya*.

koṇa 6. Keule, Harṣac. 12, 23; S I, 32, 1 (*mūlavakrakāṣṭhayaṣṭi*). — Stock (*laguḍa*), Harṣac. 23, 13; Śrīk. 10, 1 (Trommelstock). — °f. (*ā*) Stock, S II, 220, 5 (5 v. u. Ko.).

**koṇapa* m. Unhold, S I, 48, 6.

°*koṇāghāta* m. der Zusammenklang von 100000 Pauken und 100000 Trommeln, Veṇīs. I, 22. Vgl. dazu das Zitat in der ed. Lakṣmaṇasūri, Cennanagare 1901, p. 24.

°*koṇikā* drumstick, Harṣac. 228, 11.

°*Kodaṇḍamārtaṇḍa* m. Name eines Soldaten, S I, 555, 5.

kopaka Adj. zum Zorn geneigt, Mahāvīrac. 54, 12.

kopajanman Adj. zornerzeugt, Kir. 2, 37.

Kopana m. N. pr. eines Asura.

°*kopanatā* f. das Zornigwerden, Yudh. 8, 46.

°*kopala* Adj. = *kutsitā upalā aśmāno yasmin sa kopalaḥ*, Yudh. 2, 59.

komala Adj. gleichfarbig, Kir. 4, 36; 5, 38; Dharmaśarm. 5, 63; 12, 30.

komala *n. Wasser, H 18, 41.

komalaka Adj. = *komala*, R. ed. Bomb. 3, 73, 38.

korita °durchlöchert, S I, 122, 3 v. u. (Ko.).

kola 1. b), Divyāvad. 56, 9. 11.

kolatā f. Nom. abstr. zu *kola* (Eber), Śiś. 14, 86.

kolākṣa n. °eine Frucht? E 832 (P).

°*kolāhalita* von Lärm erfüllt, Śrīk. XXIV, 14.

°*kolika* m. Weber, S I, 126, 4.

°*Koliya* [v. l. *Kolaya*] N. eines Landes, Padyac. IV, 2ª. 28ᶜ. 37ᵇ etc.

°*Kollāpura* n. Śuk. t. o. 9 (= p. 21, 36) Name eines kṣetra.

°*kovidāraketu* m. eine Flagge mit dem Bilde eines kovidāra [Bauhinia variegata], Uttarar. V, 1ᶜ.

kośa m. Becher, Haravijaya 23, 63; 26, 4. 11. 56. [Z.] — (°= *medhrarandhra*, S I, 30, 3. — = °penis, S I, 294, 2; 312, 7; II 42, 5 v. u. (Ko.). — °Metallschutz an den Stoßzähnen der Elefanten [vgl. pw „Degenscheide"], S I, 367, 4; 506, 1 (in *kośavidhī*); 506, 3 (in *kośāropaṇa*). — Kaus. 28, 9 = °*ajaśṛṅgī* (*Odina pinnata*)? — 3. f. *ā* N. pr. einer Hetäre, Hem. Par. 8, 8. — m. auch eine Form des Verbandes. MBh. 1, 180, 7 nach Nīlak. so v. a. Leibesfrucht. *saṃpūrṇakośā* hochschwanger.

kośaka (nach dem Ko. n.) °= *surāpātra*, S I, 200, 4. — *m. testicle, Harṣac. 243, 18.

kośakṣaya m. Verlust des Schatzes, MBh. 12, 320, 44.

Kośadāsa m. N. pr. eines Mannes, Daśak. (1925) 2, 101, 13.

kośapīthin Adj. jemandes Schatz aussaugend, — ausgesogen habend, Rājat. 5, 422; 6, 211.

°*kośalikā* [pw *kau*°] Geschenk, Śrīk. XXII, 39.

kośātakī: die Bed. „mondhelle Nacht" ist zu streichen. Vgl. Hem. Anek. 4, 8, Komm. [Z.]

kośādhyakṣa 2. mit einem * zu versehen.

kośīdhānya n. Hülsenfrucht, Komm. zu Āpast. Śr. 4, 2, 5; 3, 8.

koṣa m. H 48, 85 °= *kośa* (Degenscheide). — °= *makaranda*, Śrīk. VI, 22; doch würde die Bedeutung „Schatzkammer" hier auch schon genügen.

koṣṭhaka *m. °Heiligtum („shrine"), Kauṭ. 55, 1 v. u. — °*koṣṭhakālaya* Mauernische (für Götterbildnisse), Kauṭ. 56, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 75, Anm. 5.

koṣṭhāgārika Aufseher über eine Vorratskammer, Divyāvad. 295, 24.

koṣṭhāṅga n. ein Teil der Eingeweide (deren 15), Caraka 371, 1.

koṣṭhī Adv. mit *kṛ* einschließen, umzingeln, MBh. 6, 101, 32.

**koṣṭhekṣu* m. eine Art Zuckerrohr, Rājan. 14, 78; Madanav. 100, 8.

kohala °n. = *pakvakarkāruvyañjana*, S I, 516, 7.

°*kohalinī* = *kūṣmāṇḍī*, S I, 317, 3.

kohalī °geschwätzig, Vaij. 86, 49.

**kaukṛtya* n. Übeltat, Amit. XXXI, 94.

kaukṣeya 1. Śaṃkara zum Vedānta 144, 7; 147, 12.

°*kaukṣeyika* m. Schwert, S II, 24, 6.

°*Kauṅga* m. Name eines Landes (= Kauṅka?), S I, 431, 7.

°*kaucapaka* m. eine Art Decke aus Schafwolle, Kauṭ. 80, 6.

kauja 2. ist hier (lies 78, 3) auch Adj., da *ahni* zu ergänzen ist.

°*kauṭumbya* n. = *bandhutvopalakṣitaṃ sādṛśyam*, Śrīk. X, 50.

**Kauṇapadanta* m. N. °eines Autors, Kauṭ. 14, 4.

[*kauṇḍapāyín*,] °*nām ayanam*, Śāṅkh. Śr. 13, 24, 1; Śaṅk. zu Bādar. 3, 3, 40.

kauṇḍīvṛṣa, lies *kuṇḍīvīṣa* st. °*vṛṣa*.

**kautaskuta*, S I, 269, 2 (°*tī*; *kuto bhavaḥ kautaskutī*); II, 58, 4 (*kutaḥ kuto bhavaḥ kautaskutaḥ*).

kautuka n. der Ort einer gewissen Hochzeitszeremonie, Mgs. I, 9, 30.

Kautukarahasya n. und *Kautukasarvasva* n. Titel zweier Lustspiele.

kautūhalajāta Adj. neugierig geworden, Jātakam. 14.

kauddāla Adj. (f. *ī*) von *kuddāla* 1., Baudh. 3, 1, 7; 2, 5. 6.

kaudhuma m. Pl. Divyāvad. 632, 23 fehlerhaft für *kauthuma* 2., wie ebenda 25 geschrieben wird.

kaunāla Adj. (?) Ind. Antiq. 8, 242.

kauntá (?) Maitr. S. 4, 2, 6 (27, 13).

Kauberī *Kubera's Energie [als Person gedacht], H 43, 123.

kaumāra m. *Jungfernsohn, Deśīn. 1, 81.

Kaumāratīya n., *Kaumāravyākaraṇa* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

kaumārabhṛtya °m. Kinderarzt, Kauṭ. 33, 15.

kaumuda °Adj. zu *kumuda* (Lotus), H 5, 125.

°*kaumudījāgara* m. ein Fest, V 55.

Kaumudīprakāśa m., *Kaumudīvyākhyā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*kaura*? fraud, Harṣac. 44, 7.

Kauravapāṇḍavīya Adj. zu den Kaurava und Pāṇḍava in Beziehung stehend, Pr. P. 138.

kauravyāyaṇa 1. das * zu streichen.

Kurukṣetra m. Pl. die Bewohner von Kurukṣetra, M. 7, 193 nach der richtigen Lesart.

kaurpa = *kaurpí*, *kaurpya*, M. Müller, Ren. 326.

kaurma n. °eine Art Coitus, E 567 (R).

°*kaurmaka* n. eine Art Coitus, E 576 (A).

kaula *m. Floß, Nachen, Mahāvy. 245, 112. Vgl. *kola*.

kaula °n. eine Art Schnaps, Viṣṇusm. XXII, 83.

Kaulakāvatí Nom. Du. m. N. pr. zweier Ṛṣi, Maitr. S. 2, 1, 3 (4, 3).

kaulaṭineya und *kaulaṭera* werden H. 548 voneinander unterschieden; *kaulaṭeya* soll = *kaulaṭineya* und *kaulaṭera* sein.

kaulapatya lies n. statt m.

kaulāla °Adj. (f. *ī*) einem Töpfer gehörend, Yudh. 1, 95.

kaulīnatā °Abstr. Kaula-Anhängerschaft, S II, 264, 11; übles Gerede, S II, 348, 11.

kaulya, vor Adj. ist ein * zu setzen.

Kauśala °= Kausala, S I, 470, 2.

kauśika *m. Schlangenbeschwörer, Śṛṅgārasarv. 136ᵈ. 137ᵈ.

Kauśika m. = *Śiva, Rasas. 208ᵈ.

°*kauśikadiś* f. Osten, H 28, 9.

°*kauśikapalāśa* m. Unhold in Eulengestalt, S I, 48, 3.

Kauśikapurāṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Kauśiki* m. Patron. des Arjuna, Yudh. 4, 73.

kauśeya *n. das Vergehen eines Mönches, wenn er sich eine Bettdecke halb aus Seide machen läßt, Mahāvy. 260, 14.

kauśreyá, Maitr. S. 3, 2, 7 (27, 6).

Kauṣītakirahasya n. Titel, Śaṃk. zu Bādar. 3, 3, 26.

kausīdya = *ālasya* etc., Harṣac. 94, 7; Śrīk. 19, 24; 20, 25; Hīrasaubhāgyakāvya 17, 143. Vgl. *kusīda* Śikṣāsamuccaya 275, 4. [Z.] — Auch S II, 52, 3.

kausuma n. Blumenmenge, Dharmaśarm. 5, 64.

Kaustubha m. °N. eines nabhaścara, S II, 311, 22.

Kaustubhabhūṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*kaustubhāṅka* m. = Viṣṇu, Śrīk. I, 29.

Kauhalīyaśikṣā Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**krakacacchada* m. Pandanus odoratissimus, Vās. 285, 1.

[*krakṣ,*] *krákṣamāṇa* zu betonen.

kratukaraṇa n. eine best. Spende, Āpast. Śr. 12, 6, 5; 14, 1, 5.

°*kratudiviṣat* m. so v. a. *rākṣasa*, Uttarar. V, 29ª.

krand mit *ava* Kaus. 1. zu streichen, wenn *cakradat* und *cakradas* zum Simplex gezogen werden.

kram Intens. *caṅkramyeta* (so zu lesen), Maitr. S. 3, 3, 4 (36, 14). — Mit *pratyati* zurück (d. i. auf dem Wege, den man gekommen ist) vorüberschreiten, Āpast. Śr. 14, 8, 9. — Mit *apa*, °*krānta* der sich von etwas losgemacht hat, etwas aufgegeben hat, Mahāvy. 130, 27. — Mit *pratyud* zutreten auf, Śāṅkh. Br. 23, 4 v. l. — Mit *samud* zusammen hinausschreiten, Āpast. Śr. 7, 21, 6. — Mit *pari* Kaus. (°*kramayati*) treten lassen, Āpast. Śr. 9, 3, 23. — Mit *prati* Z. 2 lies 3. statt 2. — 4. °*krānta* ferner —, von nun an abstehend von (im Komp. vorangehend), Vajracch. 19, 8. — *pratikrānta* °= abgespiegelt, S I, 161, 1; *= *apakrānta* oben, Mahāvy. 130, 17. — Mit *pratisam, pratisaṃkrānta* = *pratibimbita*, Sarvad. 155, 4. 6.

[*krama,*] *kramaṃ yāc* um Aufschub (einer Exekution) bitten, Divyāvad. 377, 10.

kramagata Adj. jemandem (Gen.) in den Weg kommend, Mālatīm. (ed. Bomb.) 134, 2.

°*kramagati* = *ekāṃ gatiṃ tyaktvā dvitīyāṃ gatiṃ gacchati yaḥ sa tathoktaḥ*, S I, 260, 10.

°*kramayogāt* = *kramāt*, in course of time, gradually, Pūrṇabh. 122, 9.

kramavyatyaya m. verkehrte Ordnung, Subhāṣitāv. 42.

°*kramaśīrṣaka* n. eine Art Bastion, H 43, 269; 48, 89.

kramuka (nach dem Ko. °n.) = *pūgaphala*, H 22, 62.

kramelaka auch S I, 29, 4.

kramoḍhā f. eine in der natürlichen Ordnung Verheiratete (eine ältere Schwester vor der jüngeren), Kāty.

°*krayaka* m. Käufer, S II, 207, 15 (Ko.).

krayaśīrṣa: dafür ist *kramaśīrṣa* einzusetzen, Trik. II, 2, 6 nach der richtigen Lesart. [Z.] S. *kramaśīrṣaka*.

krayāṇaka bedeutet Ware; vgl. Vet. (U.) 118, 2.

krayya wert gekauft zu werden, Jātakam. 31, 31. Nom. abstr. °*tā* f. 17, 19.

kravyabhuj °Subst. m. = *rākṣasa*, Yudh. 1, 41.

kravyāda m. nach dem Ko. °= *rākṣasa*, S I, 118, 7; II, 150, 2 v. u. (Ko.).

kraśīyaṃs auch Śrīk. 11, 47 (Ko.).

krāṇā́, zu diesem Worte und zu *krāṇā́ya* vgl. P. von Bradke's Djaus Asura usw. 35 ff.; Pischel, Vedische Studien I, 67 ff.

°*krātava* Adj. zu *kratu*, Harṣac. 93, 15.

krānti 1. Durchschreitung. *nabhaḥ*° (der Sonne), Hem. Par. 7, 3.

krāmaṇa auch so v. a. Einwirkung, R. ed. Bomb. 4, 30, 37. = *saṃbandha*, Komm.

**krāmika* Adj. den Kramapāṭha kennend oder studierend, *gaṇa ukthādi* in der Kāś.

krimṇa Adj. = *kṛmiṇa* Würmer habend, Āpast. Śr. 9, 20, 2.

kriyā °limb, Pūrṇabh. 218, 21; 221, 16.

Kriyākairavacandrikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Kriyāguptaka wohl n. Titel eines Werkes, Gaṇar.

Kriyāgopana n., *Kriyādīpa* m., *Kriyānighaṇṭu* m., *Kriyāpradīpa* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**Kriyāviśāla* n. Titel eines pūrva der Jaina.

1. *krī* mit *adhi* kaufen von (Abl.), Kauś. 33, 7. — Mit *pari* Med. jemandem (Abl.) etwas abkaufen, Maitr. S. 1, 11, 7 (169, 11). — Mit *vi*, °Fut. Caus. *vikrāpayiṣyati*, Pūrṇabh. 63, 11 [pw **krāpayati*].

krīḍ, *cikrīḍasva* 2. Sing. Imperat., Gopāl. 135, 34. — *krīḍita* °= *saṃbhukta*, S I, 181, 3. — Mit *pari* Med. spielen, scherzen, Daśak. (1925) 2, 104, 16. — Mit *sam* 2. vgl. *saṃkrīḍita*. — = **kūjat* (of a wheel), creak, Harṣac. 257, 2.

krīḍākapitva n. das im Scherz angenommene Wesen eines Affen, Mahāvīrac. 125, 11.

°*krīḍākārin* = *kelikṛt*, S II, 168, 16 (Ko.).

°*krīḍākirāta* m. (Hara) als Kirāta verkleidet, Dhanika zu Daśar. II, 11ª. (p. 51, Z. 5 ed. Parab).

°*krīḍākutkīla* = *krīḍāparvata*, S I, 21, 2.

°*krīḍācala* m. Lustberg, S I, 124, 4; 221, 5; 548, 8.

krīḍātāla, lies 3. e).

°*krīḍātva* n. Nom. abstr. zu *krīḍā*, Praty. Hṛd. 37, 7. [B.]

°*krīḍādarpaṇati* die Rolle eines Handspiegels spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 1.

°*krīḍādīrghikā* Lustteich, S I, 125, 12 v. u. (Ko.).

krīḍāparicchada m. Spielzeug.

°*krīḍābhūmi* f. Spielplatz, S II, 181, 13 (Ko.).

°*krīḍāyita* n. Spiel, E 413 (A). 418 (P).

krīḍārasamaya Adj. aus dem Wasser „Spiel" bestehend, Kathās. 28, 99.

krīḍārudrāy(ate) im Spiele Rudra gleichen, ZDMG 36, 529.

krīḍāvana auch S II, 302, 21.

°*krīḍāsadman* n. Lusthaus, Śṛṅgārasarv. 62ª.

Krīta (so zu betonen) m. N. pr. eines Mannes, Maitr. S. 4, 2, 6.

°*krukruṭi* Subst. S II, 347, 19?

°*kruḍ* Śuk. t. o. 30 [p. 40, 32: *akroḍat*] berühren?

°*kruddhatā* Zorn, Yudh. 8, 64.

krúdhmi, so zu lesen statt *krudhmín* (reizbar).

kruś mit *prā* aufschreien, R. ed. Bomb. 3, 61, 2. — Mit *pari*, °*kruṣṭa* öffentlich angeboten (Speise), Āpast. 1, 18, 17. — Mit *prati* in *apratikrośant*. S. auch *pratikruṣṭa*.

krūraprakṛtika Adj. von roher Natur, Prab. 83, 1.

krūrākṣa das * zu streichen.

kreṅkāra m. °vom Schwirren der Bogensehne gebraucht, H 13, 69.

kreṅkāray(ati) den Laut kreṅ hervorbringen (von einem Wasservogel gesagt), Damayantīk. 79. 94. 186.

°*kreṅkita* n. desgl. H 46, 27.

°*kreṇika* m. Käufer, S II, 304, 21.

kroñc, kroñcati, barrire, Divyāvad. 251, 2.

kroñcakumārikā (*krau*°?) f. Pl. eine Art von Unholdinnen, Divyāvad. 232, 10; 503, 8.

°*kroḍacarva* m. eine Art Zahnmal, E 596 (A, P).

°*kroḍacarvita* n. eine Art Zahnmal, E 506 (R).

kroḍapattra auch Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kroḍamalla m. = °*ka*, Divyāvad. 85, 20. — °*ka* 86, 4; 171, 16.

krodha °n. Zorn, H 43, 23 (Ko.).

krodhaputra °= *roṣaviṣa*, S II, 143, 11 (Ko.).

Krodhaputra m. N. pr. eines Asura, MBh. 1, 65, 35.

°*krodhala* zornig, S II, 416, 24 Druckf. f. *krodhana*?

krodhinī (*avasthā*) °ein Stadium der Brunst beim Elefanten, S I, 495, 3.

Krodheśvara m. °Gott des Zornes? H 7, 18; 36, 50; 37, 43.

[*kroṣṭar*,] f. auch *das Weibchen des Schakals.

krauñca Adj. mit *vyūha* = *krauñcāruṇa*, MBh. 6, 51, 1.

Krauñcaghātin m. Bein. Skanda's, Vāyu-P. 1, 41, 42.

krauñcāruṇa m. eine best. Schlachtordnung, MBh. 6, 50, 40.

**klamathu* m. Erschöpfung, S II, 352, 11.

°*klāntirahitam* Adv. unermüdlich, Kir. XII, 1.

klid auch Med. *klidyate*. — Mit *ā* Kaus. *ākledita* von Mitleid bewegt, Jātakam. 30. — Mit *samā* Kaus. °*kledita* dass., Jātakam. 9.

kliś Kaus. auch Med.

klīta auch ein best. Parfum, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 12, 7.

klītakā f. = *klītaka* 2. c), Āpast. Śr. 15, 3, 16.

klītakikā ist mit einem * zu versehen.

**klīb* unfähig sein, H 19, 41 [°aktiv: *aklībiṣuḥ*!].

klība 1. c) von einer Wolke so v. a. wasserlos, Daśak. (1925) 2, 109, 11.

kledin Adj. nässend, feucht, Kāvyapr. 190, 5.

°*kledīkṛta* = *sāndrīkṛta*, S I, 578, 9.

°*kleśasaha* Adj. Mühsalen gewachsen, Kauṭ. 15, 4. Abstr. °*tva* n. Kauṭ. 15, 10.

**klomaka* m. = *kloman*, Mahāvy. 189, 90.

kvaṇ mit **ni* klingen, H 43, 30 (*nikvaṇan*). — Mit *pra* ertönen, Hem. Par. 6, 50; S I, 359, 6 (*prakvaṇant*).

kvaṇa, Dharmaśarm. 12, 5. 6. 11; 14, 79.

kvāṇa m. auch Śrīk. 7, 66.

°*kvāthībhū* kochend sein, S I, 534, 15 (Ko.); 613, 7 v. u. (Ko.).

kṣaṇa pw II, S. 120, Sp. 1, Z. 2 lies *kṣaṇe kṣaṇe*. — 2. *kṣaṇeṣu* sogleich, alsbald, R. 6, 55, 19.

kṣaṇa m. °= Yama, S I, 259, 1. — °= *susukha*, night, Vās. 173, 5.

kṣaṇakṣapā f. Vollmondsnacht, Dharmaśarm. 4, 41.

kṣaṇadā f. °= *utsavapradā*, Pārijātam. II, 37[d].

°*kṣaṇadākuṭumba* m. Mond, Śrīk. III, 75 [in °*lekhāvacūla* m. = Śiva].

kṣaṇadākṛt m. der Mond, Vāsav. 190, 1.

kṣaṇadādhināṭha m. der Mond, Dharmaśarm. 4, 41.

°*kṣaṇadāpriya* m. Nachtlotus, H 28, 108.

°*kṣaṇadābhujaṃga* m. Mond, Śrīk. XX, 9.

°*kṣaṇadāmbu* n. Tau, H 28, 86.

kṣaṇadeśa m. °Gatte, Vās. 229, 3.

kṣaṇadyuti, Kir. 8, 2.

kṣaṇaprakāśā, Kir. 16, 43.

**kṣaṇaprabhā* f. Blitz, Padyac. V, 25[a].

kṣaṇarajanī f. Vollmondsnacht, Dharmaśarm. 16, 10.

°*kṣaṇaruc* f. Blitz, H 3, 51.

°*kṣaṇaruci* m. Blitz, Amit. XVI, 5. 10; Kalāv. I, 39; Harṣac. 285, 8.

kṣaṇikapakṣa m. = *kṣaṇikavāda*, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 46.

Kṣaṇikarāhusiddhānta m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṣatajapāta m. das Fließen von Blut, Varāh. Bṛh. S. 24, 19.

°*kṣatija* n. Blut, H 49, 28.

kṣatimant Adj. verwundet, Śiś. 19, 78.

kṣattar Nom. ag. °= Vidura, Yudh. 6, 101. 105.

kṣattryarṣabha m. = *kṣatriyarṣabha*, R. 3, 75, 2.

°*kṣatraputra* m. = *rājaputra*, S I, 430, 4.

°*kṣatrabrahma* n. *dhanurveda iti kecit*, Lakṣmaṇasūri zu Mahāvīrac. II, 36 (new edition, Madras 1904.)

kṣatravṛddhi f. Zunahme an Kriegermacht, Āpast. 1, ..., 9.

°*kṣatrāri* m. = Paraśurāma, Mahavīr. IV, 1[c].

1. *kṣatriya* m. auch N. pr. eines der Daśapūrvin, Vardhamānac. 1, 45.

Kṣatriyajapavidhāna n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṣatriyāntakara m. Bein. Paraśurāma's, Mahāvīrac. 24, 19.

1. *kṣan* 2. *kṣaṇuté* zu betonen.

2. *kṣan* lies *ghas* statt 1. *kṣan*.

kṣapaka wohl = *kṣapaṇaka* 1., Hem. Par. 6, 167.

kṣapaka = *karmakṣapaṇāyodyataḥ*, Śīlāṅka 1, 202.

kṣapakaśreṇi f. das schrittweise Zerstören der sündhaften Zustände, von denen jeder die Ursache des folgenden ist, Śīlāṅka 1, 191 f.

kṣapaṇaka = °*yaḥ kṣapayati* (destroying), Harṣac. 284, 19.

°*kṣapaṇi* S II, 346, 1? [*kṣaṇadāyāḥ kṣapaṇicaramayāmakṣaṇe*].

kṣapākara m. Mond, auch H 20, 58.

°*kṣapākāmuka* m. so v. a. Mond, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 18.

kṣapākṛt m. Mond, auch H 29, 38.

kṣapāṭa Haravijaya 43, 365.

kṣapātyaya m. Ende der Nacht, Morgenanbruch, Mṛcch. 58, 20.

kṣapāndhya, Suśr. 2, 340, 13.

**kṣapāpati* m. Mond, H 29, 34.

°*kṣapāmbhas* n. Nachttau, Sūryaś. 22[a].

kṣam 3. etwas ertragen, dulden (mit unpersönlichem Subjekt), Vajracch. 42, 7; möglich sein, Jātakam. 14; passend —, gehörig sein, 22, 25; jemand (Gen.) gut dünken, Divyāvad. 70, 18. — Mit *anu* dulden, sich gefallen lassen, Jātakam. 25, 18.

°*kṣamādhara* Adj. = *sahiṣṇu* und Subst. m. Berg, H 12, 49; 43, 297; Śṛṅgārasarv. 23ª (Berg).

kṣamāpana n. das um Verzeihung Bitten, Bhām. V. 2, 63. (*kṣamāpaṇa* zu lesen.)

kṣamābhṛt auch: Fürst, Śiś. 19, 30. [H 43, 253.]

kṣamāmanna ? S I, 512, 3 v. u. (Ko.; *kākamācī vāyasādhvī kṣamāmannaśākaviśeṣaḥ*).

kṣamāśramaṇa m. ein Jaina-Bettelmönch, Hem. Par. 2, 311; 6, 5.

kṣamitavya auch: nachzusehen, zu verzeihen, R. ed. Bomb. 4, 36, 11.

kṣamī Adv. mit *bhū* in die Lage kommen, etwas (Dat.) zu vermögen, Hem. Par. 1, 229.

°*kṣayakāla* m. Weltuntergangszeit, S I, 65, 2 v. u. (Ko.).

°*kṣayakṣapā* = *pralayakālarātri*, S I, 47, 1; 119, 8; II, 231, 7.

°*kṣayaghana* m. Weltuntergangswolke, H 43, 131.

°*kṣayada* Adj. Vernichtung bringend, Yudh. 5, 71.

kṣayapakṣa m. Kir. 2, 37.

kṣayayukta Adj. in Not geraten, untergegangen (Fürst), Kir. 2, 11.

kṣayayukti f. Untergang, Kir. 2, 9.

°*kṣayarātri* f. = *saṃhāraśarvarī*, S I, 151, 3.

°*kṣayavant* schwindsüchtig, S I, 85, 7 v. u. (Ko.).

°*kṣayavāyu* m. Weltuntergangswind, H 43, 187.

°*kṣayasaptasapti* m. Weltuntergangssonne, H 48, 98.

°*kṣayahutāśa* m. Weltuntergangsfeuer, S I, 259, 1.

°*kṣayāgni* m. Weltuntergangsfeuer, H 45, 26.

°*kṣayānila* m. Weltuntergangswind, H 43, 247.

°*kṣayāmaya* m. Schwindsucht, S I, 67, 2/3; 85, 1; 534, 2.

°*kṣayārka* m. Weltuntergangssonne, H 48, 16.

kṣayya, P. 6, 1, 81.

kṣar Kaus. 3. mit Instr. st. Lok., R. Gorr. 2, 109, 55.

2. *kṣal* mit *pra*, *prakṣalya* (!), Vajracch. 19, 9.

1. *kṣā* mit *apa* lies: abseits brennen und vgl. Āpast. Śr. 9, 1, 17. — Mit *saṃpra* Kaus. vollends verbrennen, Āpast. Śr. 6, 28, 8.

Kṣātrāṇa m. N. pr. eines Dämons, Kauś. 56, 13.

kṣāntivarṇavādin Adj. das Lob der Geduld predigend, Jātakam. 28.

kṣāntivādin Adj. dass., Jātakam. 28, 2.

kṣāpavitra m. oder n. Bez. eines best. Spruches, Baudh. 4, 7, 5.

kṣāma 5. = *dorgraha*, das wohl eine andere Bed. hat.

°*kṣāmatarīkṛta* made thin, Harṣac. 123, 16.

°*kṣāmatā* thinness, Harṣac. 62, 2; 174, 5.

kṣāmāṅga Adj. (f. ī) Bhām. V. 2, 151.

kṣāra 3. c) zu streichen; vgl. Zach. Beitr. — °strömendes Wasser, Abfluß, Mgs. I, 4, 6.

**kṣārakīṭa* m. ein best. Insekt, Zach. Beitr.

kṣāradagdha n. Cauterium potentiale, Anwendung von Ätzmitteln (in der Chirurgie).

**kṣārapattrikā* f. eine best. Gemüsepflanze, Rājan. 7, 125. v. l. *cīrapa*°.

°*kṣārābdhi* m. Salzmeer, S I, 420, 6.

°*kṣārodadhi* m. Salzmeer, S I, 451, 1.

°*kṣālin* Adj. abwaschend, Yudh. 2, 79.

3. *kṣi* 2. auch *kṣīyáte*, AV.

kṣitikā f. ein best. Teil eines Saiteninstrumentes, Kauś. 32, 12.

kṣitikṣamāvant Adj. geduldig wie die Erde, R. ed. Bomb. 4, 24, 25. 31.

kṣitikṣit Śiś. 13, 4.

°*kṣitidharatanayā* = Pārvatī, H 28, 94.

°*kṣitidharapati* m. = Meru, H 41, 41.

kṣitipuruhūta m. Fürst, König.

Kṣitipratiṣṭha n. N. pr. einer Stadt, Hem. Par. 2, 651; 3, 128. 149.

kṣitibhartar m. Fürst auch Yudh. 8, 97.

kṣitiśacīpati m. Fürst, König, Rājat. 1, 99.

kṣitiśatakratu m. Fürst, König, Rājat. 3, 329.

°*Kṣitisuta* m. N. eines daitya (= Naraka), H 34, 19.

[1. *kṣip*,] *kṣipta* = *gata*, Caṇḍīś. 96. — Kaus. auch verbringen, vertreiben (die Zeit). — Mit *ava* °aus dem Amte jagen, Kauṭ. 16, 9. 14. — Mit *ā* 12. lies: verlassen statt entlassen. — Mit °*pratyā* verhöhnen, S II, 268, 11. — Mit *ativi* überaus stark spannen (einen Bogen), MBh. 7, 175, 18. — Mit *abhivi* die Flügel schwingen über, Āpast. Śr. 15, 18, 9; Med. Āpast. Gṛhy. 23, 8. — Mit *pravi*, °*kṣipta* hin und her geworfen, so v. a. beunruhigt, gequält (Herz), Mālatīm. ed. Bomb. 306, 4; v. l. *pratikṣipta*.

**kṣipasti* (m. f.?) Arm, S II, 43, 5; 228, 2.

°*kṣiptavāta* eine best. Krankheit, Kauś. 26, Anm. 31.

kṣipraṃsuvana n. eine Zeremonie, welche leichte Geburt bewirken soll, Āpast. Gṛhy. 14, 13.

°*kṣipraghaṭī* Reisbrei, S II, 88, 2 v. u. (Ko.).

°*kṣiprataḥ* schnell, sogleich, S I, 558, 9.

kṣiprahoma m. ein schnell vollbrachtes Opfer, bei dem mancherlei weggelassen wird, Zit. im Komm. zu Gobh. 1, 3, 1.

°*kṣīṇatarā* extreme emaciation, Vās. 56, 3.

kṣīṇavṛtti Adj. dessen Mittel erschöpft sind, M. 8, 341.

kṣīṇādhi Adj. von Not erlöst, Daśak. (1925) 2, 129, 7.

kṣīṇāsrava Adj. dessen Leidenschaften geschwunden sind, Mahāvy. 48; Divyāvad. 542, 21; Jātakam. 3, 17.

kṣīra n. *Wasser, Amit. XXVIII, 3.

**kṣīrakaṇṭhaka* m. Gelbschnabel, Milchbart, Mahāvīr. V, 11ᵇ.

°*Kṣīrakadamba* m. N. eines purohita, S II, 353, 7.

°*kṣīrajala* n. eine Art Umarmung, E 443 (K). 444 (P).

°*kṣīrajalaka* n. eine Art Umarmung, V 101.

kṣīranīra n. *eine Art Umarmung, H 30, 52 (Ko.); E 432 (P). 442 (R, A).

°*kṣīranīraka* n. eine Art Umarmung, V 99.

**kṣīramṛtsna* m. ein best. Baum, Komm. zu Harṣac. 198, 9.

kṣīraleham Absol. an Milch leckend, Kauś. 30.

°*kṣīravāyasī* eine best. Pflanze, E 849 (A).

°*kṣīrasarasvat* m. Milchmeer, Śrīk. III, 3.

kṣīrin m. auch *Kalkspath, Rājan. 13, 134.

°*kṣīrīvṛkṣa* m. = *kṣīravṛkṣa* (Mimusops kanki), S I, 96, 3 v. u. (Ko.).

kṣīroda(ti) zum Milchmeere werden, Subhāṣitāv. 2614.

**kṣīrodaka* m. ein best. Baum, Komm. zu Harṣac. 198, 9.

°*kṣīrodadhay(ati)* (weiß) wie das Milchmeer werden, S I, 479, 1.

°*kṣīrodanvan* m., Milchmeer, Śrīk. IV, 63.

°*kṣīrodāy* resemble the ocean of milk, Harṣac. 66, 11.

1. *kṣu*, Desid. *cukṣūṣati*, niesen wollen, JAOS. Proc. May 1885, S. XX. — **cukṣāvayiṣati* ist Desid. vom Kaus.

kṣutkṣāma Adj. vor Hunger ausgemergelt, MBh. 1, 50, 1. °*kaṇṭha* Adj. Pañcat. ed. Bomb. 1, 20, 11.

kṣuttas Adv. vor —, durch Hunger, MBh. 12, 141, 71.

kṣútsaṃbādha Adj. von Hungersnot heimgesucht, TS. 7, 4, 11, 2.

kṣud, auch *ksuṇatti*. [H 15, 66 steht *kṣuṇadmi*.]

kṣudradhamanī f. eine kleinere Ader oder ein solches Gefäß des Körpers, Viṣṇus. 96, 84.

**kṣudravārtākī* eine Art Solanum, S I, 405, 6 v. u. (Ko.); II, 195, 11 (Ko.).

kṣudrā *= *veśyā*, Kuṭṭ. 439; Vās. 169, 2. — *Pflanzenname, E 891 (A).

kṣudrānukṣudra Adj. minoris et minimi momenti, Divyāvad. 465, 4 ff.

°*kṣudvināśaka* n. = *agnidamana* (s. d.), S I, 405, 15 v. u. (Ko.).

°*kṣundan* = *gacchan*, Śrīk. XII, 65; = *kurvan*, Śrīk. XIX, 65.

kṣuraka m. *ein best. Baum (*tilaka*), S I, 528, 2 v. u. (Ko. in einem Zitate).

°*kṣuraprin* Adj. = *ardhacandrabāṇayukta*, Yudh. 5, 54.

°*kṣuravant* Adj. mit kṣura-Pfeilen versehen, Yudh. 8, 40.

kṣullaka (?) Hem. Par. 1, 336. — m. °= *upāsaka* [pw Adj. *arm], S I, 135, 1 v. u. (Ko.). — °= *kumāra*, S I, 167, 12 v. u. (Ko.).

kṣullakávaiśvadeva m. ein best. kleiner Becher für die viśve devās, Maitr. S. 2, 11, 5.

[*kṣullakavaiśvadeva*] °*devasya stotre* (= *ājyānām ādime stotre* Komm.), Baudhāyana im Komm. zu Āpast. Śr. 13, 1, 12.

kṣūṇa EI. III, 205, n. 1; Prabandhacintāmaṇi (Translation) p. 24, n. 2. [Rudraṭa, Kāvyāl. II, 8 (vgl. note) *akṣūṇa*. Maṅkha 392 (Komm.) liest *akṣuṇṇam*.] Śikṣāsamuccaya p. 126, n. 2. [Z.]

kṣetrakara m. Landmann, JRAS. Beng. 47, 406, 46.

kṣetraja Adj. sich um Land handelnd, (*vivāda*), Nārada 165, 1.

**kṣetrajña* m. Landmann, S I, 13, 5.

°*kṣetranātha* m. = *ātman*, S I, 269, 11.

Kṣetranirmāṇavidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṣetrapa 3. ein Aufseher über die Felder, JRAS. Beng. 47, 405, 34.

°*kṣetrapāladhūpa* Bauernweihrauch? S I, 49, 14 (Ko.).

kṣetrabhāga m. ein Stück Feld, Chānd. Up. 8, 1, 5.

kṣetrasādhas, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 93.

Kṣetrānukramaṇī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

kṣetriya 1. b) nach Dārila zu Kauś. 26, 43 angeerbt.

kṣepaṇa n. °eine Art Liebkosung, Śaṃkaramiśra zu Gītag. p. 47.

**kṣepaṇi* f. °Schleuder, S I, 390, 6.

kṣepaṇika m. Schiffer, Bootsmann und Adj. = *nāśaka*, Vāsav. 199, 1. — = *karkarādi*, Zach. Beitr.

kṣemaka 2. c) N. eines Krankheitsdämons, Hariv. 9561.

kṣemaṇīya (!) Adj. Kompar. °*tara* behaglicher, von besserer Gesundheit, Divyāvad. 110, 2.

Kṣemāvatī f. N. pr. einer Stadt, Divyāvad. 242, 4. Vgl. *Kṣemavatī*.

kṣaitra, so zu betonen.

kṣaitrapatya n. auch: das Opfer an Kṣetrapati, den Herrn des Feldes, Āpast. Gṛhy. 19, 13; 20, 18.

°*kṣaibya* n. Rausch, Śrīk. XIV, 56. 58 (Ko.). 63. 66; XXIV, 33.

kṣoṇī, vgl. Geldner in Bezzenb. Beitr. 11, 327 ff.

°*kṣoṇīdhra* (m.) Gebirge, Berg, S I, 70, 5.

°*kṣoṇībhartar* m. Berg, Śrīk. IV, 64.

°*kṣoṇībhuj* m. Fürst, Padyac. VII, 42ª.

°*kṣoṇībhṛt* m. Berg [zugleich „Fürst“], S I, 170, 8; H 30, 51; 36, 38; 39, 37 [hier auch = *rājan*].

°*kṣoṇībhṛttanayā* = Pārvatī, E 418 (P).

°*kṣoṇīrakṣaka* m. Fürst, Śuk. t. o. 28 [p. 39, 17].

°*kṣoṇīśa* m. Fürst, S I, 170, 10; 252, 4; 460, 9; 484, 4; II, 164, 6.

°*Kṣoṇīsuta* m. N. eines Dämons, E 911 (A).

kṣobha 1. auch so v. a. aufgeregtes Wasser, starke Strömung. Am Ende eines adj. Komp. f. *ā*, MBh. 12, 250, 13. — °Verrücktheit, Sam. V, 15.

kṣobhaṇa *m. einer der fünf Pfeile des Liebesgottes, Gītag. ed. NSP. p. 115, Zitat im Ko. des Śaṃkaramiśra.

°*kṣobhitva* n. = *kṣobhayuktatva*, Yudh. 3, 84.

°*kṣobhin* Adj. = *kṣobhayukta*, erschüttert, Yudh. 6, 129.

kṣauṇīdhara m. Berg, Daśak. (1925) 2, 108, 11.

kṣauṇīnātha m. Fürst, König, Kautukas. 24.

°*kṣauṇīpāśa* hobble (of horses), Harṣac. 228, 11.

kṣaumadaśā f. ein leinenes Tuch mit Fransen, Gobh. 4, 2, 32.

kṣmāpavitra m. oder n. v. l. für *kṣāpavitra*.

kṣmābhartar m. °Berg, H 5, 75; 17, 36.

°*kṣmābhṛtkanyā* = Pārvatī, H 31, 57.

kṣmāy **kṣmāyate* erzittern H 16, 55 (*akṣmāyi*); 43, 282 (*cakṣmāye*).

1. *kṣviḍ* mit *pra*, Kaus. = Simplex, MBh. 4, 54, 26; 9, 19, 43.

kṣveda 3. a) [f. *ā* Löwengebrüll, Schlachtgeschrei], Mahāvīrac. 116, 2; H 43, 213. — (Nach dem Ko. *n.) °Gift, H 43, 213.

3. *kṣveḍita* Partic. gekaut, Saddh. P. 74, b. Vgl. *kheḍ*.

°*kṣveḍitanāda* Triumphgeschrei, Kir. XIV, 29.
°*kṣvelanā* Śṛṅgbh. 75ᵇ. ?
kṣvelita n. °= *kṣveḍita* S I, 486, 2 (*kṣveḍitāni mukhahastasaṃyogajā dhvanayaḥ*); II, 216, 7 (*kṣvelitāni āsphoṭitāni varkarikāḥ*).
khakkhaṭa Adj. old, Harṣac. 231, 1; Divyāvad. 518, 2.
khaga m. *Sonne, Harṣac. 52, 4.
°*khagaketana* m. = Hari, H 11, 43; 45, 23.
°*khaguru* m. = Kalaviṅkaka, Manm. p. 435, 1.
**khageśvara* m. *= Garuḍa, Vās. 268, 6.
khañja 1. ungenau in der Bed. eines Nom. abstr., Suśr. 1, 360, 12; 2, 43, 15.
°*khañjanodaka* Adj. aus Moor und Wasser bestehend, Kauṭ. 51, 4. Vgl. J. J. Meyer, S. 65, Anm. 1.
**khañjāhva* m. Bachstelze, Mahāvy. 213, 140.
°*khañjībhūta* Adj. lahm geworden, Gopāl. 53, 35.
**khaṭa* m. Gras, S II, 53, 13 v. u. (Ko.); 201, 13 (Ko.).
khaṭakā f. Faust, Divyāvad. 372, 18.
khaṭakāmukha Haravijaya 35, 49; 37, 51. [Z.]
°*khaṭākhu* f. = *bālamūṣikā*, H 35, 49.
°*khaṭālapattra* [°*patra* gedruckt] eine Gemüsepflanze, S I, 405, 12 (Ko.).
khaṭīka Reisetasche, ZDMG 65, 431 Anm.
khaṭu Faust, Divyāvad. 173, 10.
khaṭuṅka Adj. böse, Text zu Lot. de la b. l. 162. Vgl. **kaṭuṅkatā*.
khaṭuṅka (zu WZKM. 29, 278): vgl. *khaluṅka* Ind. St. 17, 48; Weber, Verz. II, 726, n. 4; Sacr. Books of the East 45, 150, n.; Charpentier z. Uttarādhyayanasūtra 27, 3 p. 372 f. (dessen Konjektur: *galita* für *gali*, ich nicht für richtig halte). Vgl. noch Jātaka VI, 452, v. 1589; Indian Antiquary 43, 20, lin. 7; Kern, Geschriften II, p. 295 ff.? [Z.]
khaṭuṅka °= *mūrkha* [*duṣṭa ity anye*] H 33, 11; 38, 30 = *khala*; etwa = Halunke?
khaṭuṅka (vgl. Mahāvy. 127, 9) Nom. abstr. °*tā* Niederträchtigkeit, Jātakam. 1, 36.
khaṭṭika Fleischverkäufer, vgl. Hem. Deś. II, 70 (*khaṭṭikka*); Weber zu Hāla 682; E. Müller im JRAS, April 1912, p. 512; Molesworth s. v. *khāṭak*. [Z.]
°*khaṭṭura* (die Herausgeber vermuten °*khaḍara*) zwergenhaft, S I, 227, 6 v. u. (Ko.). Vgl. *khadūra*.
khaṭvay(ati) zur Bettstelle machen, Śiś. 2, 77.
khaṭvā 4., Vijñ. zu Yājñ. 3, 290 f.
°*khaṭvāṅgatā*, S I, 128, 2.
khaṭvāṅgin 2. m. auch Śrīk. 1, 1.
°*khaḍakhaḍāyate* onomat. vom Fallen eines Elefanten, S I, 500, 8 v. u. (Ko.).
°*khaḍatkṛti* f. schneidender Klang, H 11, 36.
°*khaḍatkhaḍ(iti)* onomat. vom Fallen eines Elefanten, S I, 500, 6.
°*khaḍara* zwergenhaft s. *khaṭṭura*.
khaḍīna oder °*pariḍīnaka* n. eine Art Flug, MBh. 8, 1900.
[*khaḍga*] °*khaḍgī* weibliches Rhinozeros, S II, 151, 6.
khaḍgapaṭṭiśin Adj. mit einem Schwerte und einem paṭṭiśa bewaffnet, MBh. 13, 14, 154.
khaḍgapāta m. Säbelhieb, Kathās. 27, 50.
°*khaḍgapātra* n. Schwertscheide, S II, 47, 11 (Ko.).
Khaḍgalakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*khaḍgavaha* m. Schwertträger, S II, 42, 3.
khaḍgavāri n. von einem Schwerte triefendes Blut, Vikramāṅkac. 5, 33.
khaḍgaviṣāṇa m. Rhinozeros, Divyāvad. 294, 15; 582, 8.
khaḍgākhaḍgi Adv. Schwert gegen Schwert, Campaka 144.
khaḍgin 2. m. a) auch S II, 200, 12 v. u. (Ko.).
°*khaṇakhaṇa* onomatop., Harṣac. 229, 1.
°*khaṇatkāra* m. Knirschen, H 46, 36.
°*khaṇatkhaṇ[iti]* onomat. vom Reißen eines Seiles, S I, 500, 4.
°*khaṇatkṛti* f. Knirschen, H 40, 33.
khaṇḍaka 2. a), Divyāvad. 31, 5. — n. °eine best. Art literar. Komposition, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 2ᵃ.
Khaṇḍatraya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
khaṇḍadhārā *Schere, Daśav. VI, 11.
khaṇḍanā °eine Frau mit best. Eigenschaften, Vaij. 86, 53.
khaṇḍaparaśu m. auch Bein. Viṣṇu's, Viṣṇus. 98, 73.
**khaṇḍaphulla* Adj. zerrüttet, délabré, Mahāvy. 231, 225.
khaṇḍamodaka im Prakrit, Vikram. 39, 12.
khaṇḍarakṣa n. superintendent of wards, JRAS. Beng. 47, 405, 34. — Nach Leumann, Aup. Gl. Zollwächter.
°*khaṇḍalaka* a small piece, Harṣac. 255, 9.
khaṇḍasphuṭa Adj. = *khaṇḍaphulla*, Divyāvad. 22, 11.
khaṇḍābhra *= folg., Vās. 114, 2.
°*khaṇḍābhraka* n. eine Art Zahnmal, V 126. 127; E 504 (K). 505 (R, A, P).
kháṇḍika 4. a) *ṣáṇḍika* Maitr. S. — 5. = *chāttra*, Schüler, Kalpas. 112.
khaṇḍikā °berry, Harṣac. 113, 21.
khaṇḍin Adj. auch: zunichte machend, in *yaśaḥ*°. [Yudh. 7, 28 in *śatrurāśi*°.]
**khaṇḍiman* m. fragmentary state, Harṣac. 290, 5.
°*khaṇḍila* kleiner Abschnitt, Kapitelchen, Mgs. I, 6, 3.
°*khaṇḍenduśiromaṇi* m. = Śiva, Laṭ. I, 2ᵈ.
°*khaṇḍopala* Stückenzucker, Gopāl. 56, 20.
khadana n. das Festsein, Dhātup. 1, 960.
khadā soll „eine natürliche Höhle" sein, JAOS. Proc. 1883, Oct. VIII.
khadiraka 1., Divyāvad. 217, 10.
°*Khadirikā* Name einer Pförtnerin, S II, 26, 8.
°*khadūra* zwergenhaft [l. *khaḍūra*?] S II, 28, 8 (Ko.). Vgl. *khaṭṭura*!
**Khadūraka* m. N. pr. eines Mannes.
khánya Adj. (f. *ā*) aus Gruben kommend, TS. 7, 4, 13, 1.
°*khanyavāda* m. Mineralogie, S II, 249, 20 [in °*vid* m. Mineraloge].
**khanyavādin* m. Mineralog, Mahāvy. 186, 83.
**khambhīrapati*(?) m., Mahāvy. 186, 33.
°*kharaka* Adj. rauh, Kauṭ. 76, 2.
°*kharakara* m. Sonne, S II, 4, 1.
°*kharakiraṇa* m. = Sonne, Muk. 54, 6; S I, 245, 1; II, 161, 1.

°*kharakhura* m. Esel, S I, 310, 3.

kharagṛha Zelt („Eselstall" ist doch Unsinn!), Trik. II, 6, 34. Vgl. GGA 1888, 855 und Mahāvy. 226, 49, wo das Wort neben *paṭakuṭī* steht. Das Richtige hat auch Galanos in pw. [Z.]

kharájru, so zu akzentuieren.

°*kharaṭikī* Schakalweibchen? S II, 118, 7 v. u. (Ko.).

°*kharaḍita* bestäubt, Śuk. t. s. 106, 5. [Vgl. Marāṭhī *kharaḍṇeṃ*!]

kharaturagīya Adj. mit *saṃparka* m. eine geschlechtliche Verbindung zwischen Esel und Pferd, Kull. zu M. 1, 2.

°*kharatejas* m. Sonne, Śrīk. IV, 49.

kharadaṇḍa °= *tīkṣṇadaṇḍa*, S I, 573, 8.

°*kharadaṇḍinī* roter Lotus, S I, 251, 2.

°*kharadhāman* m. Sonne, Śrīk. XII, 79.

°*kharapaṭa* m. = *bhāvaka*, S I, 436, 2; = Reiher I, 440, 2 v. u. (Ko.).

kharapattrodumbara m. ein best. Baum, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 14, 3.

kharaprāṇa ein best. Geschirr, Harṣac. (1936) 482, 11.

kharamayūkha m. Sonne auch Śrīk. 10, 31.

Kharaskandha m. N. pr. eines Dämons, Saddh. P.

kharāṃśu m. Sonne auch Śrīk. 17, 41 21, 36; Sūryaś. 8^{d}. 41^{d}.

°*kharukharā* f. = *khurakhurā*, Mahāv. 192.

°*kharūcikā* H 27, 4 (Ko.: *puraṃdhraya eva kharūcikā dhanuṣmatām abhyāsopayogīni śaravyāṇi*).

°*kharja* m. Jucken, S I, 508, 14 v. u. (Ko.).

°*kharjana* n. Jucken, S I, 15, 8 v. u. (Ko.); 384, 7 v. u. (Ko.); 499, 2 v. u. (Ko.); 523, 12 v. u. (Ko.); II, 12, 7 v. u. (Ko.).

**kharjū* f. Jucken, S I, 28, 12 v. u. (Ko.).

°*kharjūmant* juckend, S I, 318, 12 (Ko.).

kharjūra (so zu betonen!) 3. e) *der Kern der Kokosnuß, Rājan. 11, 52.

kharjūrī °eine Art Haarwirbel beim Pferde, H 43, 12.

°*kharjūrīkṛta* Adj. Gopāl. 69, 3.

kharpa (v. l. *kharpara*) Hirnschale, Kopf (verächtlich), Divyāvad. 324, 11. Vgl. *karpara*.

kharpara m. °Schildkrötenschale, S II, 44, 9 (Ko.).

kharma *courage, manhood, Vās. 127, 2.

**kharvati* °= *hrasvībhū*, S I, 68, 2; 149, 6; 599, 7.

kharvay zerstückeln, vernichten, Damayantīk. 276; °klein machen, S I, 297, 2; 463, 5 (vom Haar gesagt = verschnitten).

kharvī mit *bhū* klein werden, verkrüppeln, Komm. zu Śiś. 2, 63.

khala *Sonne? Gopāl. 45, 24.

°*khalakhala* (onomat.) H 38, 84. Vgl. folg.

°*khalakhalā* Plätschern, H 30, 17. [Oder mit dem Ko. *khalakhala* (onomat. vom Plätschern, s. vor.) anzusetzen und danach *āmukhara* zu lesen.]

khalatā f. auch [= *kha-latā*] eine in der Luft schwebende Schlingpflanze, so v. a. ein Unding, Śiś. 16, 24.

khalati 1. Adj. kahlköpfig auch Bharata 24, 106.

khalati (nach dem Ko. [I, 86, 5] °f.) Kahlköpfigkeit, S I, 85, 3.

**khalatika* n. Name eines Waldes, S I, 33, 4.

**khaladhāna* n. Scheune, Harṣac. 54, 5; 104, 11.

°*khalamukha* m. ruffian, Harṣac. 202, 20.

°*khalātkāra* m. Klirren (des Gürtels), Śṛṅgt. 62^{a}.

khalāpi m. oder f. (?) *yava*° Śāṅkh. Śr. 14, 40, 9. *godhūma*° 41, 8. (Zu streichen!)

**khali* m. Ölkuchen, S II, 339, 11? Śuk. t. s. 105, 3; 106, 5 [hier: Ölkuchenstaub].

khalinī °= *khalakula*, Śrīk. II, 21.

[*khalī* mit *kṛ*,] °*kṛtya* auf etwas (Akk.) keine Rücksicht nehmend, trotz, Jātakam. 28, 30.

khalīna °Adj. = *antarikṣe lagna*, H 39, 40.

khalīna m., MBh. 7, 202, 75.

khalu mit einem Absol. so v. a. stehe ab von, Nir. 1, 5; P. 3, 4, 18; Śiś. 2, 70; Śrīk. 17, 51. Vgl. Speyer, Syntax, § 193, Anm.

khaluc: Trik. ed. Bomb. 144 *khatvac*. [Z.]

**khalupaścādbhaktika* Adj. dem es verboten ist (*khalu*), ein zweites Mahl zu sich zu nehmen, Mahāvy. 49.

khalekapotanyāya m. und *khalekapotikā* f. die Art und Weise, wie eine Taubenschaar über eine Getreidescheune herfällt, Komm. zu Śiś. 10, 16; Alaṃkāras. 86, b.

khalla, vgl. Zach. Beitr.

khallāṭaka (nicht *khallātaka*), Divyāvad. 372, 17 ff.

khalvakā f. wohl = *khalva* 1., Kauś. 82, 18. Vielleicht ist *khalvaka* m. gemeint.

khalvaṅga ein best. Insekt, JAOS. Proc. 1883, Oct. VIII.

khavant fehlerhaft für *svavant*; vgl. Pat. zu P. 4, 2, 72.

khaśa häufige Schreibart für *khasa*. — °*bhāṣya* n. Subhāṣitāv. 3175.

khaṣa s. *pūti*°.

khasa häufig *khaśa* geschrieben.

khasraj f. ein Kranz von Luft, so v. a. ein Unding, Candrāloka 5, 125.

**khāṇu* (aus *sthāṇu*) m. Baumstumpf, Mahāvy. 245, 564.

°*khāṭa* ? S I, 519, 14 (Ko.) in *atyamlatīkṣṇopayuktiḥ atikhāṭamaricādi upayogaḥ* [so!].

°*khāṭakin* m. Schlachter, S I, 415, 9 v. u. (Ko.); II, 104, 8 v. u. (Ko.; = *ahitakārin*); 130, 4 v. u. (Ko.).

°*khāṇḍavodyāna* (n.) = *svargalokavana*, S I, 325, 2.

khātaka 2., Dharmaśarm. 1, 62.

°*khātakā* S I, 526, 7 (Ko.) verdruckt für **khātikā* (Graben)?

khātapūrva n. MBh. 13, 61, 25 nach Nīlak. = *anāvṛṣṭau kūpodakair niṣpāditair dhānyair jīvatāṃ dhanam*.

khātā *f. Graben, S I, 22, 8 v. u. (Ko.); 216, 7 (Ko.; der Text hat aber *khāta*!).

khātikā *f. Graben, S I, 216, 7 (Ko.); 378, 12 (Ko.). Vgl. *khātakā*.

khātra (wohl n.) Bresche. *khātraṃ dā* eine Bresche legen, in jemandes (Gen.) Haus einbrechen, Campaka 434. °*khanana* n. das Graben von Breschen, Hem. Par. 2, 170.

khādanīya n. kaubares Essen, Divyāvad. 85, 19. 25; 262, 22.

khādya (m.?) °Konfekt, S II, 86, 6.

**khādyaka* m. eine best. Speise, Pañcat. t. o. I, 14 [p. 81, Z. 14].

**khādyakacāraka* m. Bez. eines best Dieners im Kloster, Mahāvy. 274, 4.

khānam Absol. grabend, Hem. Par. 2, 376.
°*khārvaṭika* n. eine Art Ortschaft, Kauṭ. 46, 4.
khiḍga m. Wüstling, Vāsav. 132, 7. [S 2, 360, 27.]
[*khid*] **khintte* Qual empfinden, H 20, 23 [*akhindata kulāny aravindinīnām*]. — *khinna* °zubereitet (durch Kochen), S I, 402, 1; 404, 7.
khila 1. ein drei Jahre brach liegendes Feld, Nār. 11, 26.
khillita (?) Adj. Vāsav. 156, 5. 6.
Kkuḍula m. N. pr. eines Gelehrten, Śāśvata 806. Vgl. XVIII, N. 2.
khumbhika Stiefel, Kuṭṭanīmata 64.
°*khuradhāraṇī* = *khurādhāropala*, H 28, 40; Harṣac. 70, 11 (*khurādhaḥ kāṣṭhapaṭṭācchāditā bhūḥ*).
Khuramālin m. N. pr. eines Ozeans, Jātakam. 14, 13.
°*Khurāśāna* = *Khurāsāna*, S I, 469, 10 v. u. (Ko.); 568, 7 (Ko.).
°*khurulikā* Üben im Bogenschießen? S II, 126, 8 v. u. (Ko.).
°*khurulī* [pw hat *khuralī*] Üben im Bogenschießen, S I, 600, 8.
°*khurullikā* = *śarābhyāsa*, S I, 599, 13 (Ko.).
khusta Adj. abgeschabt, Divyāvad. 173, 3; kahl, 426, 28.
khustaka Adj. (f. °*stikā*) abgeschabt, ebenda 329, 1ff.
khecara m. °Gott, Śrīk. X, 18; XII, 53.
**kheṭ* pflügen, S I, 407, 4 v. u. (Ko.). — °*kheṭayate* (*araghaṭṭaṃ*) to set in motion (a Persian wheel), Pūrṇabh. 244, 18.
kheṭaka *m. = °*phalakam*, S I, 464, 10 v. u. (Ko.) — *n. Schild, H 44, 44 (Ko.); Śrīk. 23, 31.
kheṭana auch das Entgehen, Asahāya zu Nārada. Vgl. mahratt. *kheṭṇem*.
**kheḍḍa* und **°*tāla*, Zach. Beitr.
kheda m. °Gras, S II, 62, 11 (Ko.) l. *kheṭa* (pw *n. Gras).
kheya *n. Graben, S I, 378, 4.
khel + °*pari* sich emsig [*pari samantāt*] hin und her bewegen, S I, 98, 3.
khelagati Adj. tändelnden Ganges, Vāgbhaṭa 4, 48.
khelita °Subst. n. das Hinundhergehen (der Seitenblicke), S I, 527, 5.
khoṭaka m. Topf, Divyāvad. 29, 14.
**khoḍa* hinkend, S II, 202, 4 v. u. (Ko.).
khoḍaka m. = *khoḍakaśīrṣaka*, Divyāvad. 220, 21 (*soḍaka* gedr.).
khola 2. Harṣac. (1936) 437, 2. Nach dem Komm. m.
**kholaka* m. °Futteral für die Stoßzähne des Elefanten, S I, 367, 7 v. u. (Ko.).
khyā mit *antar* bedeutet erkunden. — Mit *samā* Kaus. ermahnen, Āpast. 2, 29, 7 (wohl °*pyaḥ* zu lesen). — Mit *sam* °festsetzen, genau angeben, Kauṭ 14, 1; 175, 1; 268, 8. — Mit *pratisam* *überlegen, Mahāvy. 9.

G

gaṃhyán TBr. 2, 7, 7, 6 wohl nur fehlerhaft für *gahyán*.
°*gaganakamala* (n.) eine Lotusblume im Luftraume, so v. a. Unding, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 1[a].
Gaganagañja *Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 11.
°*gaganagaṇikā* Himmelshetäre, S II, 230, 11 (Ko.).
°*gaganagamana* m. etwa = *vidyādhara*, S II, 245, 9.
Gaganagirimunīndracarita n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*gaganagrāsa* von Luft sich nährend, S I, 380, 15 v. u. (Ko.).
gaganacara m. °Gott, Halbgott, S I, 539, 5.
°*gagananadī* f. = Gaṅgā, Kir. VII, 10.
gaganaparidhāna Adj. splitternackt.
gaganalih Adj. bis an die Wolken reichend, Śiś. 17, 39.
Gaganavallabha n. N. pr. einer Stadt der Vidyādhara, Hem. Par. 2, 644.
gaganāṅgaṇa n. Himmelszelt, Himmelsgewölbe, Vāsav. 183, 2. Vgl. *nabho-'ṅgaṇa* weiter unten.
gaganāṅganā °Himmelshetäre, S II, 230, 11 (Ko.); H 37, 55.
°*gaganāyita* zum Himmel geworden, Śrīk. IX, 24.
Gaṅga m. N. pr. eines der 11 Daśapūrvin, Vardhamānac. 1, 45.
°*Gaṅgadhārā* eine Stadt, S II, 419, 15.
Gaṅgarāmabhaṭṭa m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1. °*ṭṭīya* n. sein Werk, ebenda.
Gaṅgāstava m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
**gaṅgeṣṭikā* f. ein best. Baum, Zach. Beitr.
gacchanirgata Adj. (ein Jaina-Mönch) der nicht im Verbande mit anderen lebt, Śīlāṅka.
gacchavāsin Adj. (ein Jaina-Mönch) der im Verbande mit anderen lebt, Śīlāṅka 1, 367.
gacchāntargata Adj. dass., ebenda.
gaja m. °eine Art nāyaka, E 347 (P).
gajatā *Elefantentrupp, H 41, 47.
gajanimīlana n. = *gajanimīlikā* 1.
gajapati 2. Śiś. 6, 55.
°*gajapippali* f. [pw °*lī*] Scindapsus officinalis, E 864 (S).
gajapūrva Adj. der siebente, Śrut. 13.
°*gajabandha* m. = *hastisaṃgraha*, S I, 306, 7.
°*gajabalā* Uraria lagopodioides, E 849 (A).
Gajabhaṭṭa m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1. °*ṭṭīya* n. sein Werk, ebenda.
Gajareva m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 91.
Gajalakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*gajavaktra* Adj. mit dem Gesicht eines Elefanten begabt (= Gaṇeśa), Śṛṅgārasarv. 146[b].
Gajavaidya n. und °*śāstra* n. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.
gajavant Adj. °mit einem Elefanten versehen = Indra (*gajavantam Airāvaṇahastiyuktam*), Yudh. 3, 15.
°*Gajaśalka* m. Name eines śabara, S II, 179, 4.
Gajasiṃha m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 15.

Gajasūtravāda m. und °*sūtrārthavāda* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**gajaskandha* m. Cassia alata oder C. tora, E 341 (S). Oder wörtlich zu nehmen als °Elefantenschulter? Vgl. das Folgende.

gajaskandha, streiche das * und lies N. pr. eines Dānava statt Cassia usw.

gajā °eine Art nāyikā, Śrīk. V, 13.

Gajānana m. auch Śrīk. 1, 39.

°*gajāy(ate)* wie ein Elefant handeln, S I, 128, 8.

Gajāvartalakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

gajāsthija Adj. Bez. einer Art von Pfeilen, die in einem ehrlichen Kampfe nicht gebraucht werden dürfen, MBh. 7, 189, 12.

**gajāsya* m. = Gaṇeśa, Śrīk. I, 38.

gajāhva 2. R. ed. Bomb. 4, 14, 8.

Gajendramokṣa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*gajopajīvin* von Elefanten lebend, Elefantenabrichter, S I, 505, 5; II, 45, 2.

°*gajopamardita* n. eine Art Coitus, V 143.

gañj °demütigen, Govardh. 384. 685.

gañja *m. Schatzkammer, H 11, 15 (Ko.).

gañjana n. °= *tiraskāra*, Govardh. 557.

**gañjapati* m. etwa Schatzmeister, Mahāvy. 186, 32.

gañjākinī, lies: Hanfspitzen.

°*gañjāgṛha* n. Schankhaus, Padyac. VII, 2[c].

°*gañjāgeha* Schenke, Śṛṅgt. 22[d].

°*gañjita* = *tiraskṛta*, Govardh. 198.

gañjulikā f. = *dīrghā gambhīrāḥ kuṭilāḥ ślakṣṇā jalāśayāḥ*, Śīlāṅka 2, 3. 3.

gaḍa 3. *n. *girer gaḍam* = *pṛthuśilā*, Deśīn. 2, 110.

**gaḍika*, *gaṇa sutaṃgamādi*.

gaḍula höckerig, Ṣaḍv. Br. 4, 4. [S II, 28, 7 (Ko.) °bucklig.]

gaḍera und °*ka*, Gaṇar. 34.

gaḍḍuka Subhāṣitāv. 1104.

gaṇaka 3. b), R. ed. Bomb. 2, 100, 50.

**gaṇakamahāmātra* m. Finanzminister, Mahāvy. 186, 24.

Gaṇakānanda m. und *Gaṇacaturthīcandradarśanakathā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*gaṇatithi* [pw **gaṇatitha*] zahlreich, S II, 185, 8.

gaṇatrikā. Die richtige Form ist *gaṇitrikā*.

°*Gaṇadatta* m. N. eines Tanzlehrers, Śṛṅgbh. 12, 5. 6. 7; 13, 7 v. u.

gaṇadhara m. °= *vidyādhara*, S I, 196, 14 (Ko.).

°*Gaṇadharadeva* m. Name des Fürsten Padmaratha nach Empfang der Weihe, S II, 72, 6.

Gaṇadharasārdhaśataka n. Titel eines Werkes, Ind. St. 16. 17; Festgr 55.

gaṇanā °= *upamā*, S II, 43, 6.

gaṇanātha m. *= Śiva, H 15, 40.

gaṇanāpati m. wohl = *gaṇakamahāmātra*, Mahāvy. 186, 23. — *Rechenmeister, Śrīk. X, 19.

gaṇanāpattrikā f. Rechenbuch.

Gaṇanighaṇṭu m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**gaṇanīya* Adj. that should be reckoned, Vās. 235, 2.

Gaṇapatipurāṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Gaṇapatividhāna n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*gaṇapālaka* m. = *gaṇapa*? Sam. VI, 12.

Gaṇaphalaviveka m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**gaṇabhojana* n. gemeinsames Mahl, S II, 150, 14 (Ko.).

gaṇarātra Harṣac. 20, 21 (69, 3).

°*gaṇāṅganā* Hetäre, Govardh. 678.

gaṇādhipa m. = *Gaṇeśa, Śrīk. XXIII, 22; Śuk. t. o. 64 [p. 66, 24].

gaṇādhipati m. 1. Bein. Śiva's. — 2. *Der Gott Gaṇeśa.

°*gaṇāy(ate)* wie eine Menge . . . aussehen, H 44, 57.

gaṇika m. = *gaṇaka*, Astrolog, Harṣac. 219, 16.

gaṇikā *female elephant, Harṣac. 219, 16.

gaṇikātva n. Nom. abstr. zu *gaṇaka* 3. a), Uttamac. 389.

**gaṇikārikā* Premna spinosa, Vās. 244, 4.

Gaṇitacandrikā f., *Gaṇitabhāskara*, *Gaṇitasaṃgraha* m., *Gaṇitāmṛta* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*gaṇiti* f. = *gaṇanā*, S II, 15, 4.

gaṇitra n. ein best. astrologisches Instrument, Divyāvad. 263, 9.

gaṇitrikā ist richtig und bedeutet Rosenkranz wie *gaṇitrī* nach Kern im Kavi. Der Elaeocarpus, aus dessen Fruchtsteinen die Rosenkränze bestehen, ist wohl nach diesem Worte „ganitrus" benannt worden.

gaṇin 1. Adj. auch so v. a. mit anderen eine Schar bildend, umgeben von (Instr.), Maitr. S. 2, 2, 3 (17, 6. 7). — *m. Lehrer (der Hunde), S II, 188, 4 (in *vāntādagaṇin*).

**gaṇistharāja* m. ein best. Baum, Zach. Beitr.

gaṇendra m. °= Gaṇeśa, Śrīk. XXIV, 42 (Ko.).

Gaṇeśvaradīkṣita m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1. °*tīya* n. sein Werk, ebenda.

gaṇḍa = *khaṇḍa*, Abschnitt, Divyāvad. 638, 2; Stück, 155, 13; Stamm, 100, 16; 210, 21. Also Kathās. 94, 66 wohl auch richtig.

gaṇḍa m. *Rhinozeros, H 41, 29; Śuk. t. o. 41 [p. 49, 22. 24]. — °= *mahopala*, H 4, 5; 5, 37; 11, 65. 66. — *excellent, Harṣac. 258, 5.

gaṇḍaka 1. a) Rhinozeros, Kād. (1883) 20, 2; S I, 216, 16 (Ko.); 461, 4 v. u. (Ko.); II, 128, 14 (Ko.); 194, 7 (Ko.); 200, 3. — °Kissen, Śrīk. 11, 66 (Ko.); 15, 49 (Ko.). — N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 155, 13; Harṣac. 235, 18 (?). — f. *gaṇḍikā* Stück, Divyāvad. 31, 27.

°*gaṇḍakīkṛta* zum Kopfkissen gemacht, S II, 40, 6 v. u. (Ko.).

Gaṇḍaberuṇḍanṛsiṃhamantra Titel eines Mantra, Opp. Cat. 1.

°*gaṇḍamasūra* m. Wangenkissen, Śrīk. XV, 6 (Ko.). pw *masūra* *Kopfkissen.

**gaṇḍalavaṇa* vgl. *gaḍalavaṇa*.

gaṇḍalekhā f. Backengegend, Ragh. 7, 24; 10, 12; Kumāras. 7, 82; Kir. 16, 2.

°*gaṇḍavardhana* n. t. t. aus der hastiśikṣā, S I, 495, 9 (Ko.).

gaṇḍaśaila m. 1. auch H 4, 15.

gaṇḍi f. eine Art Gong um Signale zu geben usw., Divyāvad. 335, 13; 336, 1; 333, 9. **gaṇḍī*, Mahāvy. 279.

**gaṇḍīkoṭanaka* n. der Klöppel eines solchen Gongs, Mahāvy. 279. Vgl. *gaṇḍirākoṭitā* Divyāvad. 335, 13.

gaṇḍūṣay auch Śrīk. 6, 44.

gaṇḍūṣita ? S I, 465, 6.

gaṇḍopadhāna n. auch H 45, 12.
gaṇḍopala m. großer Felsblock, Mahāvīrac. 106, 7. [Śṛṅgt. 155°.]
gata n. *gataṃ gam*, gehen mit jemand, so v. a. sich mit jemand (Instr.) abgeben, R. ed. Bomb. 4, 22, 22.
°*gataghṛṇa* Adj. mitleidslos, Kir. X, 48.
°*gatajalīy(ati)* zum ausgetrockneten Teiche machen, Amit. XX, 8.
°*gatatṛṣṇa* ohne Verlangen, gleichgültig, S II, 86, 10.
gatatrapa Adj. schamlos, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 38. [Yudh. 8, 14.]
gatapūrva Adj. früher betreten, MBh. 3, 296, 20.
gatamanaska Adj. gedenkend, mit Lok. Ragh. 9, 67.
gatalakṣmīka Adj. seiner Schönheit beraubt, entstellt, R. Gorr. 1, 60, 17.
Gatalajja m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 57.
gatasvārtha Adj. nutzlos, Bhāg. P. 1, 13, 24.
°*gatāgata* coming and going, Harṣac. 255, 13.
°*gatāgatika* n. dass., Harṣac. 59, 15.
gatādhvan 3. alt, bejahrt, MBh. 3, 123, 5.
gatānugatikatā auch Śuk. t. o. 16 (= p. 30, 7).
°*gatāyuṣkatā* Abstr. zu *gatāyus*, S II, 221, 7 v. u. (Ko.).
gati Verständnis, Mahāvy. 142. *gatiṃ gataḥ* zum Verständnis gelangt, verstehend, ebenda und 30, 62. *upāyakauśalyagatiṃ gataḥ* Saddh. P. 122. Vgl. 1. s).
gatvara (f. *ī*) am Ende eines Komp. sich [an einen Ort] begebend, Harṣac. (1936) 477, 3. — Zu gehen sich anschickend. Nom. abstr. °*tva* n. Dharmaśarm. 14, 65.
1. *gad* mit *ni*, *nigadita* berühmt in, — wegen (Lok.), R. ed. Bomb. 4, 5, 3; = *prerita* (scil. *pitrā*), Komm. — Mit *pari* beschreiben, Bhām. V. 2, 75.
°*gada* eine Pflanze (Costus?), E 870, 906, 907, 936 (R).
Gadādharīya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*gadāvant* Adj. eine Keule besitzend, mit einer K. bewaffnet (Bhīmasena), Yudh. 5, 12. 32.
°*Gadāvidyādhara* m. Name eines Soldaten, S I, 562 1.
Gadyaṭīkā, *Gadyabhāṣya* n., *Gadyavyākhyā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
°*gantrī* cart, Harṣac. 230, 7.
gandha 1. g) auch Muk. 51, Z. 2.
gandhaka auch: wohlriechender Stoff, Wohlgerüche. °*peśikā* f. Hariv. 8394. °*poṣikā* f. 2, 89, 12.
°*gandhakara* m. = *candanādidānam* (t. t. aus der hastiśikṣā), S I, 495, 6.
°*gandhakarin* m. brünstiger Elefant, H 37, 66.
gandhakāraka 2. Hem. Par. 2, 143.
gandhakārī f. Bereiterin von Wohlgerüchen, Hem. Par. 2, 142.
gandhakuṭī auch S II, 301, 9.
gandhagaja auch Śrīk. 15, 23; H 19, 36.
°*gandhacāriṇī* (*avasthā*) ein Stadium der Brunst beim Elefanten, S I, 495, 3.
°*gandhacūrṇa* = *piṣṭātakapāṃsu*, Padyac. III, 23 (Ko.).
°*gandhadantin* m. brünstiger Elefant, Śrīk. XVIII, 38.
gandhana n. 2. b) das Verhöhnen, Harṣac. (1936) 307, 3. — *= *utsāha*, Freude an etwas, S II, 264, 3. — = *mardanam udvāhanaṃ vā*, Harṣac. 154, 6.
gandhapāna n. ein best. wohlriechendes Getränk, Mān. Gṛhy. 2, 14.
**gandhapāṣāṇa* m. Schwefel, V 366; Harṣac. 217, 12.
gandhapāṣāṇavant Adj. Schwefel enthaltend, Daśak. (1883) 128, 5. Nach dem Komm. = *manaḥśilādidhātupāṣāṇamaya*.
gandhapravādā f. Pl. Bez. bestimmter Sprüche, JAOS 11, 380.
gandhamāṃsi (metrisch) f. = °*māṃsī*, Varāh. Bṛh. S. 51, 15.
gandhamṛga Bālar. 64, 14; Vikramāṅkac. 1, 17.
Gandharāja 1. c) N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 121.
gandharva, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 77 ff.
gandharvakanyā: hier und in allen folgenden Compositis ist [im pw] *gandharva* 1. a) *α*) zu lesen.
gandharvapratyupasthitā Adj. f. schwanger geworden, Divyāvad. 1, 15; 440, 13. Vgl. Pischel, Ved. St. I, 77 ff.
gandharvaloká m. Pl. die Welten des Gandharva 1. a) *α*) Śat. Br. 14, 6, 6, 1.
°*gandharvi(n?)* m. = *gandharva*, S I, 477, 2.
[*gandhavant*,] f. °*vatī* *N. pr. einer tantra-Gottheit, Mahāvy. 197, 90.
gandhavāha 1. m. a) auch Śrīk. 7, 22.
gandhavāhā *f. Nase, S I, 123, 2.
**gandhasāra* (nach dem Ko. °n.) Sandelholz, S I, 295, 4 v. u. (Ko.); Śrīk. X, 36 [hier Genus unbestimmbar].
**gandhasāra* m. °Eigenname, Śṛṅgbh. 5, 9 v. u. — °N. eines Elefantentreibers, Śṛṅgt. 41, 11 v. u.
gandhasindhura m. = *gandhadvipa*, Dharmaśarm. 5, 59. [Śṛṅgārasarv. 132; S I, 553, 12 (Ko.); Govardh. 15; Śrīk. 13, 4; 14, 22.]
gandhasragdāmavant Adj. mit wohlriechenden Girlanden versehen, Mān. Gṛhy. 2, 6.
gandhahastin 3. N. pr. eines Scholiasten, Śīlāṅka 1, 3; eines Elefanten, Jātakam. 9; *eines Bodhisattva, Mahāvy. 23, 60 (°*hastī* zu lesen).
°*gandhācala* m. = Malaya, Śṛṅgt. 10[b].
°*gandhāmalaka* n. (*gandhayutena āmalakena dhātrīphalena; tadraseneti yāvat*), Padyac. IV, 7[b].
gandhika 4. *kiṣkindhagandika* (v. l. °*gandhika*) Pat. zu P. 2, 4, 10.
gandhuka, Keśava zu Kauśikasūtra 8, 17. Vgl. p. XLVIII ed. Bloomfield. [Z.]
°*gandhaiṇa* m. Moschustier, Manm. II, 3[c].
gandhodaka n. wohlriechendes Wasser, Mān. Śr. 11, 3.
gabhastimālin m. auch H 49, 4.
gam mit *abhi* Kaus. auch: zukommen lassen, Sāy. zu ṚV. 9, 1, 4. — Mit *ā*, *āgamya* Absol. so v. a. für, behufs; mit Akk. Divyāvad. 95, 10; mit Gen. 405, 10. — Mit °*parā* „die“? Harṣac. 243, 3; 252, 9. — Mit *abhyud* 1. *abhyudgata* aufgegangen (Sonne), Vajracch. 32, 17. — Mit *nis* Kaus. auch: verlieren, einbüßen, Campaka 396. 484. — Mit *upanis* hinausgehen zu (Akk.), Jātakam. 31.

gama m. °ein best. Zug im Schachspiel [*gamaḥ paragṛhagrahaṇam | paragṛhe yānam ity arthaḥ*], S II, 242, 2. — Vgl. Lüders, Würfelspiel, S. 67[2]. [Z.]

gamaka m. a musical term, Harṣac. 95, 8.

gamanavant Adj. hingehend, vergehend, Sāy. zu ṚV. 1, 113, 15.

°*gamāgamana* n. Gehen und Kommen, H 13, 70.

gamāgamika m. Unterhändler, Botschafter, JRAS. Beng. 47, 405, 35.

gamika Adj. auf Reisen befindlich, wandernd, Mahāvy. 270, 34; Divyāvad. 50, 27.

gamiṣṇu, lies: sich zu begeben beabsichtigend statt zu d. b.

gambhára, so zu akzentuieren.

**Gambhīraghoṣasvaranādita* m. N. pr. eines Bodhisattva, Mahāvy. 23, 42.

°*gambhīratā* Tiefgründigkeit, S I, 55, 1.

°*gambhīrayati* vertiefen, S II, 23, 2.

**gaya* m. Bos gavaeus, Manm. III, 2[c]?

1. *gar*, *gīrṇá* ṚV. 10, 88, 2. — Mit *abhyud* lärmen, Caṇḍiś. 84. — Mit *abhiprati* bedeutet TS. 3, 2, 9, 5 und Āpast. Śr. 14, 32, 6 als Antwortruf etwas zu viel rufen.

2. *gar* mit *api* hinunterschlucken, Āpast. Śr. 3, 19, 7. — Mit *ud*, *udgīrṇa* abgeworfen (*aśvapṛṣṭhāt*), Jātakam. 25, 2. — Mit *prod* in *prodgārin*. *prodgīrṇa* aus sich entlassen, ausgegossen, Divyāvad. 589, 1. — Mit *vini* verschlingen, Bhām. V. 2, 118. — Mit °*vi*, *vigīrṇa* = *udgīrṇa*, S I, 114, 11.

3. *gar* mit *ud*, Harṣac. (1936) 367, 19 liest *sa rājako jajāgāra*.

6. *gar* = *jar*. *jāgāra* wurde alt, AV. 5, 19, 10.

garagīr, Maitr. S. 3, 6, 7 (69, 12).

garaṇa (nach dem Ko. °m.) Halsknochen, S I, 585, 8. — II, 294, 25 °Mund, Speiseröhre?

Gariṣṭha m. N. pr. eines asura und eines Mannes.

Garuḍaketu m. Bein. Viṣṇu's, Uttamac. 87.

Garuḍadaṇḍaka Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Garuḍadhvaja m. auch H 9, 44.

Garuḍanāmāṣṭottaraśata n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Garuḍapañcāśat f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*garuḍamaṇi* m. Saphir, Harṣac. 66, 15; Gopāl. 58, 14.

Garuḍaśrīraṅgamāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Garuḍavega m. °ein Fürst der Vidyādharās, S II, 312, 3.

garut Flügel auch Śrīk. 8, 8.

**gargatrirātra*, das Sternchen davor zu streichen.

gargarikā °Topf, Śuk. t. o. 9 [p. 22, 2].

garjaka m. °= *bhuṣuṇḍi*, S I, 145, 15 (Ko.).

garjā *f. *Elefantengebrüll, H 31, 15.

garji f. Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 146, wo *garjir gaṇitā* die richtige Lesart ist.

garta Loch °= *cunnus*, Sam. IV, 66.

°*gartapūrti* f. Anfüllen des Bauches, Gopāl. 68, 23. 25.

gartamít TS. 6, 6, 4, 2 Subst. ein eingegrabener Pfosten.

garteṣṭhā Maitr. S. 3, 9, 4 (118, 7) nach Roth herzustellen; vgl. Nir. 3, 5.

gartya Adj. verdienend in eine Grube geworfen zu werden, Śāṅkh. Br. 10, 2.

gard °yahen, Śuk. t. o. 11 [p. 24, 12].

garda und *gardabha*, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 82 f.

°*gardana* n. das Yahen, Śuk. t. o. 11 [p. 24, 14. 15].

°*gardabhākrānta* n. eine Art Coitus, V 143; E 556 (K).

gárbha 4. *tā́ antár evá gárbhaḥ sántā avadatām*, Maitr. S. 1, 6, 12. — Auch *Feuer, Zach. Beitr. 34, und die Katamenien, Viṣṇus. 27, 1. — = °*madhyadeśa*, Padyac. X, 46[c].

Garbhacikitsā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*garbhacchada* m. inneres Blütenblatt, Uttarar. VI, 13[a].

°*garbhanāga* m. = *sindūra*, S I, 367, 4 v. u. (Ko.); II, 167, 13 v. u (Ko.).

°*garbhanāma* = *sindūra*, S I, 245, 12 (Ko.).

garbhanirharaṇa n. das Herausdrängen des Kindes aus dem Mutterleibe, Suśr. 2, 91, 19.

Garbhapurīmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

garbhapuroḍāśa m. ein Embryopuroḍāśa. Wird nach dem paśupuroḍāśa dargebracht, wenn ein weibliches Tier trächtig ist, Āpast. Śr. 9, 19, 6. 7.

garbhaprāvaraṇa n. Schafhaut, Amnion, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 14, 15.

garbhamṛt Adj. im Mutterleibe absterbend, Maitr. S. 4, 8, 8 (117, 3).

garbhayamaka: Beispiel auch H 46, 74.

garbharūpa m. °kleines Kind, S I, 58, 2.

garbharūpaka m. ein junger Mann, Mahāvīrac. 6, 10.

garbhavedinī f. = *garbhavedana*, Mān. Gṛhy. 2, 18.

°*garbhaveṣṭana* n. Embryohülle, S II, 116, 14 v. u. (Ko.).

°*garbhaśayana* m. = *ulba*, H 34, 19.

garbhasaṃskāra m. Weihe des Foetus, eine best. Zeremonie, Har. zu Āpast. Gṛhy. 14, 1.

garbhasaṃsravaṇa n. Fehlgeburt, Sumantu bei Kull. zu M. 5, 66.

garbhasaṃkarita m. Mischling, Spr. 5749.

garbhasaṃplava m. Fehlgeburt, MBh. 2, 17, 38.

°*garbhastambha* m. das Festigen des Foetus, E 896 (A).

**garbhasthāna* n. °Niststätte, S I, 99, 14 (Ko.); Uterus, E 425 (D).

garbhasrāvin 1. Pañcar. 4, 3, 67.

garbhāgāra 1. und 2. sind mit einem * zu versehen.

garbhāveṣṭana n. Schafhaut, Amnion, Har. zu Āpast. Gṛhy. 14, 15.

garbhita °= *aṅkurita*, S I, 94, 1.

°*garbhīkṛta* = *svīkṛta*, H 16, 6; 22, 19; 47, 54; contained, Harṣac. 112, 9.

garmut f. °Bremse, S II, 65, 4.

garmud, Harṣac. (1936) 478, 2 liest *garmuti* st. *garmudi*. Nach dem Komm. ist *garmut* eine Schlingpflanze.

garva etwa *Bannung, Exorzismus, Verfluchung. Mahāvy. 197, 29.

**garvabhāṇḍa* m. °Wallnußbaum? S I, 96, 14 v. u. (Ko.) als Erklärung zu *akṣola*; pw Thespesia populneoides und Ficus infectoria.

**garvara* m. °Büffel, S I, 68, 2; II, 217, 5. — **garvarī* °Büffelkuh, S I, 12, 9 v. u. (Ko.); 76, 6; II, 224, 4 v. u. (Ko.).

garvita n. Hochmut, Stolz, R. ed. Bomb. 4, 16, 9.

1. *gal* mit *ud* °Kaus. S I, 115, 11 (Ko.) *udgālita*, ausgespien. — Mit *vinis* hervorbrechen, Pr. P. 108. — Mit °*sam* to drip, Vās. 253, 1 (*saṃgalant*).

gala m. °Fischhaken (*matsyavedhanalohakaṇṭaka*), S II, 216, 7; 217, 8. S. *galāhāra*!

°*galakandalī* = *kaṇṭha*, S I, 124, 11 (Ko.). (*kandalī* pw *Fahne.)

°*galagarjita* n. Halsdonner = leere Prahlerei, S I, 564, 2. 10.

galagranthi m. Halsschlinge, Dharmaśarm. 4, 49.

galagraha m. °Umarmung, S II, 247, 17. — °der an der Gurgel packt, Padyac. X, 53[b].

galagrāhin Adj. am Halse packend, so v. a. übertreffend, Pādāravindaśataka 2.

°*galatā* f. = *galasya kaṇṭhasya bhāvaḥ*, Yudh. 7, 12.

galana n. °Genießen, S I, 103, 3/4. — °= *jalavināśa* II, 69, 3.

galarandhra n. Kehle (sowohl Luft- als Speiseröhre), Nīlak. zu MBh. 12, 283, 54; Campaka 35.

°*galavalgana* n. = *garjita*, S I, 188, 9 (Ko.).

°*galavalita* n. [l. °*valgita*] = *garjita*, S I, 186, 1 v. u. (Ko.).

°*galahastana* n. = *galahasta*, Pārijātam. I, 5[a].

°*galahastikā* das am Halse Packen, Śrīk. V, 47 (Ko.).

galahastita Haravijaya 30, 48. [Z.]

°*galānta* Adj. bis zum Halse, Rasas. 40, 13.

°*galāhāra* m. S I, 456, 4 Verschlucken des Angelhakens (*vakrakaṇṭakamāṃsabhakṣaṇa*).

**gali* m. junger Stier, S II, 317, 4.

galita = *dravībhūta*, Kuṭṭ. 108.

galuntá m. AV. 6, 83, 4.

galdā, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 83 f.

galbh mit °*abhipra*, entschlossen sein, H 3, 13.

°*gallaphullana* einer der die Backen aufbläst, S I, 384, 8.

gallarka = *galvarka*, R. ed. Bomb. 3, 43, 29.

°*galvarkopala* m. Mondstein, Śrīk. XXV, 39.

gava, f. *gavī* Rede, Śiś. 2, 68.

**Gavadika* m. Pl. N. pr. eines Volkes, Kāś. zu P. 2, 1, 6.

gavākṣita (am Ende eines Komp.), Śrīk. 6, 15.

gavālambha m. das Schlachten eines Rindes (beim Empfang von Gästen), so v. a. *ātithya*, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 7, 25.

°*gavālīḍha* wie von einer Kuh geleckt? S I, 311, 12 (Ko.).

°*gavāsana* n. S I, 175, 8 v. u. (Ko.) = *nyāsāsana*.

gavāsthi Adj. Bez. einer Art von Pfeilen, die in einem ehrlichen Kampfe nicht gebraucht werden dürfen, MBh. 7, 189, 12.

gavīnī zu lesen statt *gavinī*.

°*gavīnī* Mutterschoß, Mgs. II, 18, 4[c].

°*gaḥsukā* ? Śuk. t. o. 29 [p. 40, 12. 13].

gahanarūpa von undurchdringlichem Wesen, S II, 151, 12 (Ko.).

gahaneṣṭhá Adj. (f. *ā*) in der Tiefe befindlich, Maitr. S. 1, 2, 7 = Kap. S. 2, 3 = Kāth. 2, 8.

gáhya Adj. Bez. eines Agni, TS. 5, 5, 9, 2.

gahvara n. = **pāpa* (hypocrisy), Harṣac. 44, 7.

1. *gā. jagāyāt* ṚV 10, 28, 1. — Mit *adhi* Kaus. *adhyajīgapat*, Hem. Par. 1, 398. — Mit *ava* verstehen, wissen, Kir. 12, 34. — Mit *pra* 2. lies: 27, 10 ff. — Mit *vi* dazwischen treten, trennen; mit Akk. Śāṅkh. Br. 13, 9.

3. *gā* auch sagen, sprechen, — zu jemand (Akk.), Campaka 126. 137. 338. 438. 472; Uttamac. 107. 285. — Mit *ava*, °*gīta* abgeschwächt (*śoka*), Jātakam. 2; zum Überdruß geworden, 10, 1.

Gāṅgāyani m. °= Gaṇapati, H 36, 42.

Gāṅgeya m. N. eines °Königs, Pārijātam. I, 3[d].

gāṅgaucyá m. ein best. göttliches Wesen, Maitr. S. 2, 9, 1.

gājara Mohrrübe, im Brahmap. nach Aufrecht.

gāḍhavarcas, Nom. abstr. °*varcastva* n., Suśr. 1, 49, 20.

gāḍhīkriyā Verengung, E 879 (P).

°*gāṇanikya* n. Buchführung, Rechnungsablage, Kauṭ. 62, 9; 64, 2.

**gāṇikya* n. Hetärenschar, H 17, 36. [pw hat ‚eine Versammlung von Hetären', was immerhin zweideutig ist. Direkt komisch aber wirkt der ‚Verein schwangerer Frauen' bei *gārbhiṇa*, *gārbhiṇga*.]

°*gāṇḍaraka* = *vīraṇa* (Andropogon muricatus), S II, 43, 8 v. u. (Ko.).

gātra und °*yuta* Adj. umfänglich, groß (Edelstein), Rājan. 13, 149. 161. 166. 171. 183. 194.

gātraśayya Adj. als Bez. bestimmter Einsiedler, R. ed. Bomb. 3, 6, 3.

gātrāvara MBh. 6, 54, 57 am Anfang eines Komp. nach Nīlak. *gātra* = *pūrvakāya* und *avara* = *adhaḥkāya* (bei einem Elefanten).

°*gātrika* s. *baddhagātrika*.

gātrikāgranthi m. eine Art Knoten, Harṣac. (1936) 22, 4.

gāthānārāśaṃsī f. Du. *gāthā* und *nārāśaṃsī*, Maitr. S. 1, 11, 5 (167, 8).

**gādh* = *pratiṣṭhaṃ labh*, S I, 421, 8; °seicht werden I, 599, 8.

**Gādhibhū* m. Patron. Viśvāmitra's.

°*gānin* singend? H 43, 262.

gānīya (wohl n.) Gesang, R. Gorr. 1, 3, 70.

gāṃdohasaṃnéjana das Spülwasser eines Melkgeschirrs, Maitr. S. 1, 8, 3.

gāndharvavidyā f. Musik, Komm. zu Āpast. Śr. 13, 7, 8.

°*gāndharvīkṛta* zu Sängern gemacht, S I, 318, 3 v. u. (Ko.).

gāndhāra *= *sindūra*, red lead used as a cosmetic, Vās. 127, 2.

**gāmbhīra* Adj. von *gambhīra*.

gāyatrī *Acacia catechu, S II, 195, 5.

Gāyatrīkalpa m., *Gāyatrīkavaca* n., *Gāyatrīkattvadarpaṇa* m., *Gāyatrītātparya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

gāyatrīyāman Adj. (f. °*yāmnī*) unter gāyatrī-Versen kommend, Āpast. Śr. 4, 7, 2.

Gāyatrīhṛdaya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*gāyanīkṛta* zu Sängern gemacht, S I, 318, 3.

°*gāraḍaka* m. fettschwänziges Schaf, S II, 221, 1 v. u. (Ko.).

°*garuḍabandha* m. eine Art Coitus, E 593. 598 (D).

°*garbhi(ṇi)kāvarja* Adj. Kauṭ. 77, 1/2, vgl. J. J. Meyer, S. 110, 20 und Anm. 9.

°*gāndhārapaṅka* m. Kauṭ. 91, 2 v. u.? Vgl. J. J. Meyer, S. 134, Anm. 4.

°*gāruḍīya* Adj. auf die Gifte bezüglich, Śrīk. II, 5.

Gāruḍopaniṣad f. Titel einer Upaniṣad.

[*gārga*,] 3. f. *gārgī* zu akzentuieren.

gārdabha, so zu betonen.

gārdabha °eine Art Coitus, E 577 (A). 593. 595 (D).

°*gārdabhika* eine Art Coitus, E 569 (R). 578 (A).

**gārdha* n. Mahāvy. 110, 36 fehlerhaft für *gārddhya*.

gārdhapṛṣṭa oder °*praṣṭa* Bez. einer nicht sanktionierten Art des Selbstmordes (bei den Jaina), Śīlāṅka 1, 369.

gālana n. °Einschmelzen, S I, 457, 8.

gālava m. *Symplocos racemosa, S I, 105, 14 (Ko.).

gāvaya Adj. vom Bos gavaeus stammend (Fleisch), Viṣṇus. 80, 9. — *kuṇapa* n., Parāśarasaṃhitā 11 nach Aufrecht.

gāh mit *abhyava* Harṣac. 72, 5 *abhyavagāḍha* = °*pariṇata*, completed (of time of life). — Mit *pari*, °*gāḍham* Adv. in hohem Grade, mit aller Macht, ZDMG 36, 535. — Mit *pra*, *pragāḍha* 1. eingetaucht, eingeweicht, getränkt —, stark vermischt mit (im Komp. vorangehend). 2. viel, vielfach. °*m* Adv. stark, kräftig, nachdrücklich, in gehörigem Maße. — 3. reich an (im Komp. vorangehend). — 4. vorgerückt, spät (Abendstunde), Daśak. 89, 3. — 5. *schlimm, arg. — Mit *vi*, *vigāḍha* = °*ghana* (of night, „late"), Harṣac. 120, 16. — Mit *sam*, Festgr. 13, 35.

°*gāhanika* Adj. zu *gahana*, H 6, 166.

°*gindarika* (m.?) Ball, S I, 104, 14 (Ko.).

5. *gir* m. = *giri*, Berg, ṚV. 5, 41, 14; 7, 39, 5. Auch Śiś. 4, 59.

giri = *pūjya*: Sumaṅgalastotra 1 (*somagiri*: vgl. Eggeling, Cat. p. 1475[b], 2. [Z.]

girika 2. m. a) *Spielball, S I, 30, 1; 132, 12 v. u. (Ko.); 311, 4. — 2. b) auch N. pr. eines Wesens im Gefolge Śiva's; = Caṇḍagirika, Divyāvad. 374, 14.

°*girikanyakā* = Pārvatī, H 28, 115.

**girikarṇī* Clitoria ternatea, E 897. 906 (R) = ed. Benares 1912, XIV, 27.

°*giriguḍaka* ball (for playing a game resembling polo), Harṣac. 238, 7.

giricārin Adj. = *giricara*.

giriduhitar auch Śrīk. 7, 9; 16, 39.

girinadikā f. Gebirgsbach, Kād. 251, 19.

°*Girināri* = Girnar, S I, 34, 14 (Ko.).

°*giriputrī* = Pārvatī, Śrīk. VIII, 1.

girimallikā Harṣac. 17 (Glosse zu *kuṭaja*). [Z.]

girimallī Maṅkha 345, v. l. [Z.]

°*Girimekhala* m. N. eines Elefanten, Padyac. X, 1[c].

girirāja m. = *girirāj*, R. ed. Bomb. 4, 45, 4.

°*girirājaputrī* = Pārvatī, Śrīk. VII, 13.

°*girirājabhū* = Pārvatī, Śrīk. VIII, 12.

girirūpa Adj. berggestaltet, bergähnlich, TBr. 3, 10, 11, 4.

giriśayá, so zu akzentuieren.

girisutá m. Gebirgssohn, ein best. göttliches Wesen, Maitr. S. 2, 9, 1.

°*Girisopānagara* n. eine Stadt, S I, 181, 9 (Ko.; hier steht *Girisopānarata* mit ?); 189, 10 (Ko.); 228, 12 (Ko.; hier steht *Girisopanāgara*).

girī Adv. mit *kṛ* zu einem Berge anhäufen, Hem. Par. 12, 4.

°*gītadhavala* n. Segensspruch (*maṅgala*), S II, 185, 9 v. u. (Ko.).

Gītāgūḍhārthadīpikā f., °*tātparya* n., °*candrikā* f., °*bodhikā* f., °*pratipada* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

gītārtha Kathākośa (Tawney's Translation p. 15, Anm. p. 225). [Z.]

Gītārthasaṃgraha m., °*rakṣā*, °*vivṛti* f., °*samaṅgalācārapaddhati* f., °*sāra* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**gīrvant* Adj. von 2. gir.

Gīrvāṇaśloka m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*gīrvāṇācala* m. = Meru, S II, 350, 26.

°*guggala* [m.?] = *kṣetrapāladhūpa*, S I, 49, 3.

guṃkāra m. das Gesumme der Bienen, ZDMG 32, 735.

guṅguma Gesumme, Subhāṣitāv. 606. Vgl. *ghuṅghuma*.

gucchaka *m. Strauß, S II, 201, 14 v. u. (Ko.).

**gucchārka* v. l. für *galvarka*, Zach. Beitr.

[*guñja*,] f. *guñjā* auch Trommel. [H 50, 21; Śrīk. 6, 72.]

guñjita n. Gesumme (der Biene), Gesang (des kokila). Auch H 35, 44 (Schwirren der Bogensehne).

guṭikāstra n. ein Bogen, von dem Tonkugeln abgeschossen werden, Vāsav. 183, 1.

guḍa m. *Rüstung für Elefanten, S I, 582, 5.

guḍajihvikānyāya m. die Art und Weise des Zuckers und der Zunge, so v. a. der erste, aber bald sich verlierende Eindruck, eine nur für den Augenblick sich empfehlende Ansicht. Vgl. *guḍajihvikayā* Abhinavagupta zu Sahṛdayāloka 244, a.

**guḍapuṣpa* m. Bassia latifolia, S I, 106, 6 v. u. (Ko.).

°*guḍamadya* n. = *maireya* n., S I, 542, 10 (Ko.).

guḍala n. Svapnac. 2, 32.

guḍā H 41, 53 °Pferdegeschirr, Zaumzeug?

guṇa Bez. der Zahl drei; vgl. 1. n). — Macht, Jātakam. 17, 23. °*guṇāt* so v. a. infolge von, vermöge, 24. 25. — Koch, Śrīk. XXV, 47. — *= Bhīma, Vās. 15, 1. — °Schnurarbeit (d. h. das Aufreihen von Perlen auf Schnüre etc.), Kauṭ. 87, 5 v. u. 3 v. u.

guṇagaṇavant Adj. mit vielen Vorzügen ausgestattet, Bhām. V. 1, 19.

guṇagrahītar Nom. ag. Stricke empfangend und zugleich: Vorzüge anerkennend, Bhām. V. 1, 8.

°*guṇagrāhitā* Verständnis für Vorzüge, Unm. 2, 6.

guṇatantra Adj. sich von Vorzügen leiten lassend, auf Vorzüge Gewicht legend, Mallin. zu Kumāras. 3, 1.

guṇatas 3. von seiten der lautlichen Eigenschaft, P. 1, 1, 50 Sch.

Guṇapāṭha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*Guṇapāla* m. N. eines śreṣṭhin, S II, 338, 24.

°*Guṇamāla* N. einer Königin, S II, 282, 15.

guṇay °beachten, S I, 418, 8. — °als Qualität erwerben, Dhanika in seiner Strophe zu Daśar. IV, 61 (p. 131, Z. 5 ed. Parab: *pāruṣyaṃ ... hṛdayenādya guṇitam*) und ebenda Z. 12 (*prakopaḥ ho 'py anyaḥ ... guṇito*). — Mit *anu* fördern, Kir. 13, 44.

guṇaratnamaya Adj. mit juwelenartigen Vorzügen ausgestattet, Hem. Par. 2, 53.

guṇavrata, lies Nebengelübde, Nebenpflicht.

guṇaśabda das Schwirren einer Bogensehne, Divyāvad. 223, 3.

Guṇasundara m. N. pr. eines Daśapūrvin, ZDMG 34, 252.

**guṇastu* n. und *°*stū* f. Baumwolle, Rājan. 4, 191 nebst v. l.

°*guṇahārin* Adj. durch Vorzüge entzückend, Padyac. IX, 75ᵃ.

guṇāgrya = *sattva*, Ragh. 3, 27. Vgl. *guṇa* 1. n).

°*Guṇāṅkuśa* m. Name eines Elefantenbändigers, S I, 495, 7.

guṇāḍhya 1. R. 1, 7, 6.

guṇānvita auch = *guṇānvaya*, Śvetāśv. Up. 6, 4.

°*guṇitā* Abstr. zu *guṇin*, S I, 411, 7.

°*guṇitva* n. Abstr. zu *guṇin*, S I, 411, 5 v. u. (Ko.).

°*guṇinikā* Üben im Bogenschießen, S I, 220, 8 v. u. (Ko.): *śarābhyāsāvasareṣu bāṇaguṇinikāprastāveṣu.*

°*guṇīkāra* m. = °*karaṇa*, Daśar. III, 21ᵃ (Ko.) S. 87, Z. 10.

°*guṇikṛ* zu einem Vorzuge machen, S I, 11, 1.

guṇṭh mit *ava* °zusammenrollen, S II, 42, 6 (*avaguṇṭhita* = *kuṇḍalīkṛta*).

guṇḍ, *pariguṇḍita* bestäubt, Śīlāṅka 2, 4.

Guṇḍubhaṭṭa m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1. *oṭṭīya* n. sein Werk, ebenda.

guṇya Adj. *mit Vorzügen versehen, H 17, 95; Bijdr. tot de L. T. en Volk. 1885, 128.

1. *gup* mit *ni* verbergen, Kir. 6, 38; 15, 19. — Mit *vi* Desid. jemand (Akk.) tadeln, Jātakam. 23, 23; sich tadelnd äußern, 26. — Kaus. °verkleiden, S I, 261, 14 (Ko.).

1. *guptadhana* n. verwahrtes Geld, Pañcat. ed. Bomb. 2, 39, 2.

2. *guptadhana* Adj. der sein Geld verwahrt, ebenda 2, 37, 21.

°*guptabhāṣaṇa* m. [!] S I, 408, 12 v. u. (Ko.).

°*guptitas* Adv. from confinement, Harṣac. 280, 21.

°*guptisthāna* n. Verwahrungsort, Kauṭ. 55, 12.

guptī Adv. mit *kṛ* verstecken, verbergen, Uttamac. 337.

[*guph*,] vor *guphita* ist das * zu streichen. — Mit °*prati* winden, H 42, 7.

guphā oder *gumphā* f.

°*gumagumāyamāna* Adj. = *gumayumeti garjant* (Wolke), Uttarar. ed. Ghāṭe p. 156, Z. 7.

gumagumāyita n. das Summen, Vāsav. 141, 1.

gumphanikā f. Wortgewinde, ein literarisches Produkt, Subhāṣ. 159.

°*gumbhita* Śṛṅgbh. 32ᵃ Druckfehler für *gumphita* (= °aufgehäuft)?

[*gur* mit *ā*,] *āgūrṇa* unter Drohungen aufgehoben (*paraśvadha*), Jātakam. 9, 40.

guru Adj. MBh. 13, 1, 21 nach Nīlak. schuldbeladen.

guru m. °Donnerstag, S I, 317, 7.

Gurucandrikā f., °*jñānavāsiṣṭha*, °*taraṃginī* f., °*dīpikā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*Gurudeva* m. N. eines Heiligen, S II, 290, 27.

Gurunāḍi f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Gurubhāvaprakāśikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

guruvartaka Adj. = *guruvartin*, R. Gorr. 2, 107, 19.

guruvartin, Nom. abstr. °*titā* f., R. 2, 115, 19.

guruvāra m. Donnerstag, Hemādri 1, 66, 7.

Guruvidhivijaya Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*gurūcī* [pw schreibt *guḍūcī*] = *amṛtā*, Cocculus cordifolius, S II, 194, 11 v. u. (Ko.).

Gurūpasattivijaya m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Gurvarthadīpikā Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

gula m. °Kugel, Śrīk. III, 5.

°*gulaka* m. Menge, Śrīk. I, 14 (Ko.); XI, 52; XVI, 3 (Ko.). — n. Śrīk. XI, 1 [in °*vajragulakam* = *āyudhabhedaḥ*].

°*gulagulaka* (m.?) Schluck, S II, 153, 12/13 (Ko.).

°*gulagulāyamāna* Adj. donnernd (von der Wolke gesagt; *gulagulāśabdaṃ kurvāṇa*), Uttarar. p. 158, Z. 3 ed. Lakṣmaṇasūri.

[*gulika* °= *gulikā* (Perle) S I, 469, 10? Vielleicht ist in *taralagulikahāraprābhṛta*° *taralagulika* einfach als Bahuvrīhi zu *hāra* anzusehen.]

gulikā °= *nīlikā* (pw 3, f.), S II, 146, 9 v. u. (Ko.).

**guluccha* m. Büschel, S II, 309, 24; Strauß, Śrīk. VIII, 53. Blüten-Büschel, Padyac. VI, 26ᵇ.

**guluñcha* m. = *guluccha*, S I, 105, 4; 244, 2; 465, 15 v. u. (Ko.); 605, 12 (Ko.); II, 17, 13 v. u. (Ko.).

**guluñchaka* m. = *guluccha*, S II, 14, 10 (Ko.).

guluñcchā (?) Yaśastilaka bei Peterson, Report 1883/84, p. 150, 5 v. u. [Z.]

**gulphajāha* lies n. statt m.

gulma m. n. (an die Militärposten zu zahlende) °Durchlassungsgebühr, Kauṭ. 99, 2.

gulmatarapaṇya n. Werft- und Fährgeld, Divyāvad. 92, 27.

°*gulmatā* bushiness, spleenfulness, Vās. 93, 1.

**gulminī* = *vīrudh* s. *milgunī*.

1. *guh* Z. 6 lies **jughukṣati*. — Mit *ni* auch sich verstecken, — verbergen, *nigūhitum* R. ed. Bomb. 3, 62, 4.

**guhyakeśvara* m. Beiname Kubera's, S I, 84, 13 (Ko.).

**guhyapatividyā* f. ein best. Gebet, Schiefner, Tāran. 121.

guhyaruj f. eine Krankheit der Schamteile, Varāh. Bṛh. S. 5, 86.

guhyā °Saum, Borte, S I, 398, 6.

°*guhyāgāra* Schamteile, Laṭ. 10, 8.

°*gūḍhaka* n. eine Art Zahnmal, V 126; E 499 (K, R, A).

°*gūḍhakartṛka* m. Bez. einer Strophenform, H 43, 307.
°*gūḍhakriyākarmakartṛka* m. Bez. einer Strophenform, H 43, 364.
gūḍhagulpha Adj. dessen Fußknöchel nicht zu sehen sind. Nom. abstr. °*tva* n. Sud. zu Āpast. Gṛhy. 3, 18.
°*gūḍhacaraṇa* m. Schlange, H 39, 36.
**gūḍhapattra* m. Capparis aphylla, S II, 219, 11 (Ko.; *gūṭhapatra* gedruckt).
°*gūḍhapada* m., Schlange, H 33, 32.
**gūḍhapuruṣa* m. Späher, S I, 400, 4; Kauṭ. 18, 6 (J. J. Meyer „Geheimdiener").
gūḍhamantra Adj. Pläne geheim haltend, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 39.
°*gūḍhalekhya* Geheimschrift, Kauṭ. 21, 8.
gūḍhavarcas Adj. dessen Glanz verborgen ist, Bhāg. P. 1, 19, 28.
gūḍhāgāra Gefängnis, Mṛcch. 98, 9.
gūḍhāgūḍhatva n. = *gūḍhāgūḍhatā*.
gūḍhāṅga °the privities, (männl.) Geschlechtsglied, Sam. IV, 59.
°*gūḍhājīvin* m. ein verkappter Spion oder Dieb, Kauṭ. 197, 17.
gūḍhodaka wohl ein Wassergefäß mit einem engen Halse, sodaß das Wasser darin nicht zu sehen ist, Uttamac. 71.
gūtha m. *Kot, S I, 447, 12 (Ko.)
gūr + °*ud* H 35, 6 [*udgūrya* = *udyamya*]; 43, 183 [*udgūrṇa* geschwungen]. 339 [*udgūrya* = *bhramayitvā*]; 48, 116 [*udgūrṇa*]. *udgūrṇa* °erhoben, gezückt, Kir. XV, 9.
gūrd, gūrdati etwa springen nach (Lok.) JAOS 11, CXLVII. Vgl. *kūrd*.
gūrda m. angeblich eine best. Speise der Asura, nach welcher das sāman benannt worden ist. Nom. abstr. zu dem Namen des sāman °*tva* n. Lāṭy. 7, 1, 1, 2.
**gūvāka* m. Betelnußbaum, S I, 466, 3.
gūha Adj. (f. *ā*) in *jñāna*°.
°*gūha* Grube, Kauś. 48, 19.
gṛñjanaka 1. MBh. 13, 91, 39. Nach Nīlak. n. und = *gṛñjana* 2.
°*gṛddha* m. S I, 45, 5/6 und 2 v. u. (Ko.) = *gṛdhra* (Geier).
**gṛddhi* f. Gier, Mahāvy. 110, 35.
gṛddhitva und *gṛddhin* richtig; vgl. Pāli *giddhin*.
gṛdhraśīrṣan Adj. (f. °*śīrṣṇī*) geierköpfig, Taitt. Ār. 1, 28, 1.
Gṛdhreśvara m. N. pr. eines Gebirges, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 326.
gṛbh am Ende eines Komp. auch Adj.
gṛṣṭi s. *vanagṛṣṭi* unten.
gṛṣṭikā 2. Suśr. 2, 65, 4.
gṛha n. häusliches Leben, Familienleben, Jātakam. 19.
gṛhaka n. Häuschen, Hütte, R. ed. Bomb. 3, 42, 23.
**gṛhakumārī* f. eine best. Pflanze, Rājan. im ŚKdr. unter *sthaleruhā*.
Gṛhagupta m. N. pr. eines Mannes, Daśak. (1925) 2, 116, 18.
°*gṛhacaṭaka* E 865 (R)? In der Ausgabe Benares 1912 wird das Wort von Kāñcīnātha einfach mit *kalaviṅka* (Sperling) erklärt. Es würde sich demnach um einen Haussperling handeln.
°*gṛhacandra* m. Spiegel, H 23, 47; 35, 21.
gṛhacāraka Leben und Treiben eines Haushalters, Jātakam. 18, 20.
°*gṛhacintaka* m. Architekt, Harṣac. 229, 3.
°*gṛhadīrghikā* Hausteich, S I, 38, 5/40, 1; 206, 2.
gṛhadevatā Sg. Bhām. V. 3, 12.
gṛhanirvāha m. Besorgung des Hauses, Haushalt, Kathās. 57, 29.
gṛhapativadana n. eine best. Litanei, Śāṅkh. Śr. 10, 20, 1. Abgekürzt *gṛhapati* m. dass., 2.
gṛhapāta m. der Einsturz eines Hauses, Kathās. 28, 149.
Gṛhapīṭhikā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
gṛhapūjā f. Verehrung des Hauses, eine best. Hochzeitszeremonie, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.
°*gṛhamarkaṭa* m. zahmer Affe, S II, 61, 5.
gṛhamedhā f. = *gārhasthya*, Dharmaśarmābhy. 3, 73.
gṛhamedhīya °m. = *gṛhastha*, S I, 286, 9.
gṛhaye zu streichen, da die richtige Lesart *gṛhe* (Maitr. S. 1, 9, 5) = *gṛhyate* ist.
°*gṛhavāpikā* Hausteich, S I, 39, 10 (Ko.); 206, 12 (Ko.).
°*gṛhavāpī* Hausteich, S I, 187, 11 v. u. (Ko.).
°*gṛhaśakuntikā* f. im Hause gehaltenes Vögelchen, Uttarar. I, 45[d].
gṛhastha 2. Nom. abstr. °*tā* f. Mahāvīrac. 62, 13; Uttarac. I, 8.
**gṛhāmbu* n. saurer Reisschleim, E 883 (P).
gṛhāy(ate) zu einem Hause werden, Kulārṇava 9, 59.
gṛhāvagrahaṇī f. Hausschwelle, der Platz vor einem Hause, Harṣac. (1936) 335, 6. [S II, 27, 6; 185, 4.]
**gṛhāvagrahiṇī* Schwelle, S II, 28, 8 v. u. (Ko.); Harṣac. 171, 17.
gṛhāśrama m. = °*gṛhastha*, S II, 403, 13 (pw: der Stand des Hausvaters).
°*gṛhāśrita* m. = *gṛhastha*, S II, 109, 2.
gṛhītadikka Adj. nach allen Himmelsgegenden entflohen, Śiś. 1, 64.
gṛhītapṛṣṭha Adj. so v. a. beim Kragen gepackt, R. Gorr. 2, 109, 56.
°*gṛhītamuktatā* = *capalatā*, S I, 221, 9 (Ko.).
gṛhītavasatīvarīka Adj. der die vasatīvarī-Wasser geschöpft hat, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 20, 12.
°*gṛhītavāc* Adj. having taken a vow of silence, Harṣac. 192, 16.
2. *gṛhya* 1. Maitr. S. 2, 9, 8 (126, 8).
Gṛhyapīṭhikā f., °*praśna* m., °*ratna* n., *Gṛhyāṇḍapille*, *Gṛhyāyanaprayoga* m., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
**genduka* m. Ball, S I, 214, 5 v. u. (Ko.); 567, 12 (Ko.); Śrīk. VI, 62 (Ko.).
geha Familienleben, Jātakam. 18, 19; 20, 35.
°*gehakāntā* Hausfrau, Rasas. Epilog 1[b].
**gehānupraveśanīya* Pat. zu P. 5, 1, 111.
**gehāvaskandam* st. *gehānuskandam*, Kāś.
°*gehenandin* m. Prahlhans, H 38, 90.
°*gehenardin* m. Maulheld, H 38, 87 (Ko.).
gairika 3. m. eine Art śramaṇa, Śīlāṅka 2, 13. Vgl. Ind. St. 16, 381; 17, 32.
**gairikākhya* Rājan. 11, 94.
1. *go* 1. Rinder als Kriegsbeute; daher der Ausdruck *góṣu gam* so v. a. in den Streit ausziehen, z. B. ṚV. 2, 25, 4; 5, 45, 9; 8, 60, 5. — °eine Art nāyaka, E 347 (P). — °Ort, Stelle (= *bhū*), Kir. IV, 10.

góagra. Vgl. Pischel, Vedische Studien I, 51.

gokaṇṭaka 2. a), Divyāvad. 19, 19.

**gokuṇika* m. v. l. für *gokaṇṭaka*, Zach. Beitr.

°*gokulika* m. Kuhhirt, S I, 56, 14 v. u. (Ko.).

gokulikā °f. Rinderhirtin, S I, 249, 5 v. u. (Ko.).

gograha m. Rinderraub, MBh. 6, 98, 11.

°*gogrāha* m. = *gavāṃ grāhaḥ rodhanam*, Yudh. 6, 19.

gocara 1. a) Āpast. Śr. 1, 2, 4; Kir. 4, 10. — Futterplatz (für Vögel), Jātakam. 22. — *= *īryāpatha*, Mahāvy. 245, 976. — 1. b) Pl. so v. a. Außenwelt (Gegensatz *veśman*), MBh. 12, 250, 6.

gocaratā °range, Vās. 272, 2.

**Gocaraparišuddha* n. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 51.

Gocarabhāṣāmuhūrtavidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

-gocarika Adj. in Berührung —, im Verkehr stehend mit ..., Divyāvad. 307, 21.

gocarī °Subst. f. im Kaśm. Śiv. die zweite der 4 karaṇeśvarī's, die Herrin des Innenorgans, Praty. Hṛd. 29, 2. [B.]

°*gocarīcakra* n. der Kreis der gocarī, die Gruppe der śakti's des Innenorgans, Praty. Hṛd. 29, 8. [B.]

°*goṭā* = *badarī* (Zizyphus jujuba), S II, 219, 11 (Ko.).

goḷikā s. unter *golaka* weiter unten.

°*goṇiḥ* (*prasārayati*) = *naṭaprasevakaṃ* (*dharati*), S II, 88, 3.

goṇī °= *carmamayam ācchādanam*, S I, 398, 6.

gotra m. *Wolke s. °*bheda*.

°*gotradhātrīdhara* m. = *kulaparvata*, S I, 378, 3.

°*gotrabheda* m. Spalten der Wolken und zugleich: Verwechslung des Namens, H 17, 83.

°*gotraskhalana* n. Verwechslung des Namens, H XXVI, 61 (Ko.); XXXII, 18; Govardh. 191; Sāhityadarpaṇa III, 219; E 282 (Rasamañjarī); Yudh. 2, 73; Amaru ed. Simon 46[b] (S. 124); Daśar. IV, 60[a].

°*gotraskhalita* n. Verwechslung des Namens, V 185; Govardh. 199. 206; Rudraṭa, Śṛṅg. II, 47; Śṛṅgārasarv. p. 13, Z. 6 v. o.

°*gotrākalatra* m. Fürst, S II, 304, 21.

°*gotrāṇakṛt* Adj. die Erde (und zugleich: die Kühe) beschirmend, Pārijātam. I, 3[a].

°*gotrāpatya* n. Bergkind = Pārvatī, Rasas. Epilog 2[d].

gotrika auch m. Geschlechtsgenosse, Kalpas. 112.

gotrin Adj. zu einem Geschlechte gehörig; m. Blutsverwandter, Vet. (U.) 39, 39. Nom. abstr. °*tritva* n. Bṛhanm.

Goda N. pr. eines Stammes, JRAS. Beng. 47, 405, 36.

godanta m. °eine Art Schlange, Harṣac. 260, 5.

godānavrata n. das Gelübde beim Bartscheren, Āpast. Gṛhy. 16, 14.

Godāpariṇaya m., °*stuti* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

godha m. °Hirt? S II, 131, 8; 321, 12.

Godhana m. °Name eines Hirten, S II, 184, 3.

Godhanagiri m. N. pr. eines Berges, Harṣac. (1936) 423, 8.

°*godhātmaja* m. ein Reptil, S I, 145, 13 (Ko.).

**godhi* m. Stirn, S I, 555, 3/4 v. u. (Ko.).

°*godhūmapuñjikā* ein Spiel, V 209.

°*godhūmavarṇa* Adj. (f. *ā*) weizenfarbig, Kauṭ. 79, 2 v. u.; 81, 1.

**godhera* m. eine Art Eidechse, Harṣac. 263, 12.

Gonardīya m. N. pr. eines °Erotikers, V p. 6.

gonāsa Adj. kine-snouted, Viddh. 4, 2.

gonihāra m. Kuhmist, Viṣṇus. 48, 16.

gopa m. 1. c) *ein Aufseher über mehrere Dörfer („Revieraufseher"), Kauṭ. 46, 2 v. u. — 4. d) *Abrus precatorius, Zach. Beitr. — *Myrrhe, E 876 (R) [oder **gopā*, Ichnocarpus frutescens?]. 879 (P).

gopaticāpa Kir. 8, 1.

Gopadmavrata n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

gopay mit *upa* verdecken, Dharmaśarmābhy. 13, 28. — Mit *vi* etwa: jemand bloßstellen, Campaka 269. Ist wohl Denomin. von *vigopa*.

Gopācala m. [auch S I, 568, 14 v. u. (Ko.) etc.] und *Gopālagiri* m. N. pr. eines Berges, Uttamac. 365, S. 305, N. 7.

gopāyaka m. Beschützer, Kir. 18, 18.

[*gopāla*,] f. *ī* N. pr. einer Apsaras, MBh. 3, 43, 30.

Gopālagiri m. s. *Gopācala*.

Gopālaratnākara m., *Gopālaviṃśati* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

gopālī f. die Schar der Hirten [*gopa* + *ālī*] und zugleich: die Schar der Kühe [*go* + *pālī*], Yudh. 6, 20.

gopiṭaka wohl = *gopuṭā*, Divyāvad. 70, 28.

gopitar Nom. ag. Hüter, Jātakam. 10, 34.

Gopīcandanamāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

gopītilakā f. ein best. Vogel, Paddh. zu Kauś. 26, 18. 20.

Gopīnāthīya n. und °*paribhāṣā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

gopuccha (WZKM 29, 279), vgl. Haravijaya 2, 19 (Komm.) und Nāgānanda 1, 14? [Z.]

gopucchā °eine Art Zäsur, H 26, 86 (Ko.).

goptṛmant Adj. einen Beschützer habend, Kauṣ. Up. 2, 1.

°*gopyatattva* n. = *ratirahasya*, S I, 25, 10 v. u. (Ko.).

**goprapadanīya* Pat. zu P. 5, 1, 111.

gophaṇā und °*phaṇikā* f. eine konkave Bandage für Kniee, Nase usw. Auch °*bandha* m.

gophaṇā °eine Waffe, S I, 145, 15 (Ko.); 332, 14 (Ko.).

gomaṇḍala n. °Viehzucht, Kauṭ. 60, 5 v. u.

gomatallikā Śiś. 12, 41.

gomaya 2. °*kārṣī* Divyāvad. 306, 23; 369, 7.

°*gomayacchanna* (n.) Pilz, S I, 542, 3 v. u. (Ko.) verdruckt für **gomayacchattra* n. ?

°*gomāyuka* m. Gopāl. 128, 35?

°*Gominī* = Lakṣmī, S I, 77, 6 (in °*Gominīpati* = Viṣṇu).

gominda = *govinda*, Bühler in Ind. Antiq. Vallabhī-Gr. No. XVI.

gomuṇḍa m. Vāsav. 192, 3. *sīmānirmāṇārthaṃ rakṣārthaṃ vā kṣetre gomuṇḍaḥ samāropyate*, Komm.

gomūtraka Adj. °ochsenurinfarbig, Kauṭ. 76, 1 v. u.; 77, 5 v. u.

°*gomūtragandhi* Adj. wie Kuhurin riechend, Kauṭ. 78, 3 v. u.

gomṛgakākacaryā f. das Verfahren der Kühe (beim Gehen), der Gazellen (beim Stehen) und der Krähen (beim Sitzen), Bhāg. P. 5, 5, 34.

gomedaka °Adj. ochsenfettfarbig? Kauṭ. 76, 1 v. u.; 77, 5 v. u.

**gomedasaṃnibha* 2. Kalkspath, Rājan. 13, 136.

°*goyūthika* n. eine Art Coitus, V 144.

gorakṣa m. *Orangenbaum oder *eine best. Heilpflanze, E 848 (A). 854 (P).

gorāsya Adj. als Beiw. Kṛṣṇa's, Pañcar. 4, 8, 16.

goruta Daśak. (1883) 119, 15.

gorvara n. auch S II, 227, 1.

golaka Gobh. 4, 4, 26 nach dem Komm. = *palāśa*. 2. f. *golikā* Tausendfuß, Sud. zu Āpast Gṛhy. 23, 3.

golaka [m.? n.?] = *maṇḍala*, Śrīk. VI. 71.

°*goladhara* m. Keulenträger? S I, 332, 1 [14 Ko.].

Golabha m. N. pr. eines gandharva, R. ed. Bomb. 4, 22, 28 f.

°*golāgophaṇi* (f.?) Kugelschleuder, S I, 390, 8 v. u. (Ko.).

golāṅgūla m. 1. wohl der Cynocephalus silenus. Auch im Ratirahasyam genannt (ed. Benares 1912, XV, 105 = p. 219).

govardhana m. auch N. pr. eines der 5 Śrutakevalin, Vardhamānac. 1, 43. — Z. 5 ist 2. statt b) zu lesen.

Govindagītā f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Govindapāla m. N. pr. eines Fürsten, JRAS. 1876, S. 3.

Govindarājīya n., °*virudāvali* f., *Govaidyaśāstra* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**Gośālīputra* (*Gośalī*° gedr.) m. = Gośāli, Mahāvy. 179.

Gośāstra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

gośīrṣacandana auch S II, 81, 15 (Ko.: *harirohaṇena gośīrṣacandanadraveṇa*).

goṣṭhá m. *apāṃ goṣṭháḥ* geschraubter Ausdruck für Wassergefäß. Kübel, AV. 11, 1, 13. — °Bezeichnung gewisser Geister (Stallgeister?), Mgs. II, 18, 2 f.

goṣṭhaśva P. 5, 4, 77; Subhāṣitāv. 463 (°*śvaḥ* zu lesen). — Rājat. 8, 1139. [Z.]

°*goṣṭhikakarma* n. [falsch für *gau*°] work or trade for a company, Pūrṇabh. 262, 18; 263, 2.

°*goṣṭhiśālā* S II, 192, 2 v. u. (Ko.) verdruckt für *goṣṭhī*°?

**goṣṭhīna* n. Kuhweide, S II, 340, 7.

Goṣṭhīpurīmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

goṣṭhodumbara m. ein best. Baum, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 14, 3.

°*goṣpaṇa* Kauṭ. 102, 8 eine Art Katapult? Vgl. J. J. Meyer, S. 156, Anm. 4.

**goṣpadapūram* und *°*padapram* Absol. sodaß (nur) der Eindruck einer Rinderklaue (mit Wasser) gefüllt wird, P. 3, 4, 32 Sch.; Bhaṭṭ. 14, 20.

gosava m. *Kuhopfer, S II, 358, 5.

gosahasrin Adj. tausend Kühe besitzend, MBh. 13, 102, 43.

gostanī a) auch Śrīk. 14, 55.

Gohara N. pr. eines Dānava, Kathās. 47, 12.

Gaucya m. ein best. göttliches Wesen, Maitr. S. 2, 9, 1.

gaúcya zu streichen.

Gauḍabrahmānanda m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1. °*ndīya* n. sein Werk, ebenda.

gauḍika Adj. °aus dem Lande Gauḍa stammend, Kauṭ. 86, 5.

gautama m. auch N. pr. eines der 3 Kevalin, Vardhamānac. 1, 41.

Gautamadharma m., °*praśna* m., °*māhātmya* n., °*śikṣā* f., °*saṃhitā*, °*sūtra* n., °*smṛti* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

gaudhūmá Maitr. S. 1, 11, 8 (169, 18); Śat. Br. und Kāty. Śr. aus Weizenstroh gemacht.

**gaudhera* lizard, Vās. 265, 2.

°*gaupyatattva* n. = *rahasya*, S I, 402, 3 v. u. (Ko.) wohl *gopya*° zu lesen.

Gaubhila n. Gobhila's Gṛhyasūtra, Gṛhyās. 2, 94.

gaura 4. c) Ind. Antiq. 15, 37, a, 18.

°*gaurakara* m. Mond, H 19, 26 [in °*gaurakaraśekhara* m. = Śiva].

°*gaurakhura* m. S I, 145, 1 [pw **gaurakhara*] eine Art Esel.

°*gauratā* fair complexion, yellowness, Harṣac. 154, 7.

°*gauradhāman* m. Mond, S I, 231, 3.

°*gauravatā* f. Schwere, Gopāl. 111, 29.

°*gauravapuṣ* = *gauravaṃ puṣṇāti yaḥ*, H 31, 25.

°*gaurārdra* eine best. Giftpflanze, Kauṭ. 100, 9/10. (pw hat **gaurārdraka* ein best. Gift.)

gaurāvaskandin zu streichen, da es zwei selbständige Vokative sind (*gaura* und *ava*°).

gaurika Adj. °*ruddy*, Vās. 88, 2; 89, 3.

**gaurijeya* n. Talk, Rājan. 13, 144.

°*gaurita* = *ujjvalīkṛta*, S I, 90, 5.

gaurī °ein Organ in der Vulva, E 343 (P).

Gaurīkāntīya n., °*pañcāṅga* n. Titel von Werken, Opp. Cat 1.

°*gaurīpriya* eine Art Coitus, E 594 (D).

gaurjara auch Guzerat, Uttamac. S. 305, N. 7. — °Adj. aus Gujarat stammend, S I, 467, 8.

Gaulākṣīya n., *Gaulīphala* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

gaulmika *m. vielleicht ein bei einer Werft beschäftigter Mann, Mahāvy. 186, 133.

°*gauvardhanīya* Adj. Gopāl. 143, 11.

**gauha* [Adj. zu *goha*] = *māyīya*, H 6, 166.

1. *grath* Kaus. *grathayate* = Simpl. MBh. 4, 9, 19. *granthayate* ed. Calc. 4, 262. — Mit *ud, udgṛṇatti* (!) AV. 10, 7, 43.

**grath* (*kauṭilye*) S I, 280, 4 v. u. (Ko.; *grathayati* = *chalayati*).

**granthāvṛtti* f. vielleicht Zitat, Trik. 3, 3, 278; H. an. 2, 299; Med. p. 10.

granthi Zipfel (des Schnurrbartes), Damayantīk. 122.

°*granthiparṇa* a kind of plant, Harṣac. 257, 8.

**granthimocaka* m. Beutelschneider, Mahāvy. 223, 286.

granthila knotig (°in übertragenem Sinne) Govardh. 500.

grabh 4. Pass. ergriffen —, so v. a. krank werden (an einem Körperteile: Gen.), Maitr. S. 1, 9, 5. — *gṛhītá* Potent. in derselben Bedeutung Maitr. S. 2, 5, 2 (49, 4).

grabh mit *anu*, jemand zu etwas (Lok.) anhalten, in etwas befestigen, Jātakam. 25. — Mit *ud*, Kaus. **udgrāhita* °aufbewahrt, Kir. III, 55. — Mit *upod* 2. genauer: zu sich hin aufrichten. — Mit *nis* abtrennen, Maitr. S. 4, 6, 9 (92, 16); 7, 1 (93, 9). — Mit *anupari* jemandem (Akk.) seine Gunst erweisen, Vajracch. 20, 3. 9. — Mit *abhipari* umfangen, umfassen, Mān. Gṛhy. 1, 10. — Mit *prati* auffassen; *anyathā*, verkehrt auffassen, Jātakam. 23, 55. — Mit *vi* Kaus. jemand zu verleiten —, zu verführen suchen, Divyāvad. 419, 19; 557, 28; 571, 22; Jātakam. 23.

gras mit °*samud* verschlingen, Yudh. 4, 67.

**Grahakallola* m. = Rāhu, H 15, 32; 44, 66.

Grahagocaraphala n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

grahagrāmaṇī m. = Sonne auch S I, 366, 6; Sūryaś. 98[d].

Grahaceṣṭāvidhāna n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

[*grahaṇa*,] f. *ī* auch Strang, Seil, Kauś. 29, 2.

grahaṇaka auch Verpfändung. °*ke muc* verpfänden, Campaka 410. 473.

Grahaṇakriyākrama m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

grahaṇavant °= *valita*, S I, 596, 13 v. u. (Ko.).

grahatva auch Nom. abstr. zu *graha* 2. b) *β*), Kāṭh. 9, 16.

°*grahabhṛt* m. Mond, H 42, 35 [im Texte *gṛhabhṛt* gedruckt].

grahamarda m. = *grahamardana*.

°*grahamaitrī* f. Ghāṭe's Glosse zu *tāramaitraka* (s. d.), p. 143, Z. 16 v. u. seiner Ausgabe des Uttarar.

°*grahavant* Adj. = *bhūtagṛhīta*, infatuated, possessed, Harṣac. 48, 4.

grahavarṣa lies m. statt n.

Grahavicāra m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

grahāntarukthya m. ein best. *ekāha*, Āśv. Śr. 9, 6, 2; Śāṅkh. Śr. 11, 2, 14.

Grahārcanaprokṣaṇa n., °*vidhi* m., *Grahāṣṭaka* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

grahi m. Halter, Träger, Gṛhyās. 2, 29.

**grahika* Adj. etwa bissig, Mahāvy. 127, 8.

grahilatva n. °Empfänglichkeit, S I, 218, 15 v. u. (Ko.).

grahilī in *āgraha*° mit *bhū* so v. a. dem Drängen nachgeben, Hem. Par. 2, 262.

°*grāthilya* n. Besessenheit, S I, 120, 4 v. u. (Ko.); 125, 9 (Ko.); 274, 10 v. u. (Ko.; hier *grathilya* mit ? gedruckt).

grāma Z. 8 lies 6. statt 5. — 7. bei den Jaina = *indriyagrāma*.

grāmakaṇṭaka m. etwa: Dorflümmel, Śīlāṅka 1, 316.

grāmakūṭa Hem. Par. 3, 108. 119; Kāmasūtra 289, 9; (*gāmaüḍa* Hem. Deś. II, 89; *gāmaūḍa* Sarasvatīk. ed. Borooah p. 14, 16); Indian Antiquary VIII, 18, n. 97; Epigraphia Indica VII, 183. 191. 222 n. 4. [Z.]

Grāmakūṭa m. N. pr. eines Prakrit-Dichters, Hāla 88.

**grāmaghātaka* m. Plünderer eines Dorfes, Vyutp. 97.

grāmaghātin m. Dorfschlächter, M. Müller, Ren. 269.

**grāmaṇibhogīna* Adj. Mahābh. 5, 4, b.

grāmapālaka m. = *grāmapāla*, Dorfhüter, Vet. (U.) S. 121 zu 17, 2.

grāmarajaka m. Dorfwäscher, M. Müller, Ren. 269.

°*grāmarṣi* m. = *muni*, S I, 99, 11 (Ko.).

grāmalekhaka m. Dorfschreiber, Dorfrechenmeister, M. Müller, Ren. 269.

grāmasad Adj. in Dörfern sich aufhaltend, Mān. Gṛhy. 1, 13.

grāmasiṃha, das * zu streichen.

°*grāmī* f. eine Gruppe von Dörfern, Kauṭ. 46, 3. 4.

[*grāmeya*,] f. *ī* Dharmaśarm. 16, 70.

grāmeyaka, f. *grāmeyakā* (!), Harṣac. (1936) 477, 4.

°*Grāmeruka* Adj. von Grāmeru (in Assam) stammend, Kauṭ. 78, 4/5, 3 v. u.

grāmya Kauś. 27, 32 nach Dārila = *grāmyo vyādhir mithunasaṃyogāt*. Verbessere (*grāmiá*).

grāmyamṛga Śiś. 15, 15.

°*grāmyarata* n. eine Art Coitus, Y 136; E 566 (R).

°*grāmyarṣi* m. = *muni*, S I, 56, 5 v. u. (Ko.).

**Grāvaṇeya* m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Sg. ein Fürst desselben, *gaṇa yaudheyādi* in der Kāś.

**grāvarohaka* m. Physalis flexuosa.

grāsa °n. mouthful, food, Pūrṇabh. 233, 1.

°*grāsakatva* n. das Verschlingen, Praty. Hṛd. 34, 13. [B.]

grāsapātrī Adv. mit *kṛ* etwas zum Verschlucken für geeignet halten, als guten Bissen verschlucken, Subhāṣitāv. 996.

grāha 2. d) *ε*) die Vorstellung von etwas (im Komp. vorangehend), Vajracch. 23, 12. 13; 25, 16.

grāhakatva n. Fassungskraft, Mālatīm. (ed. Bomb.) 69, 6.

grāhayitavya Adj. zu veranlassen etwas (Akk.) zu übernehmen, Daśak. 91, 11.

grāhin Adj. (mit zu ergänzendem Objekt) etwas tragend, in der Hand haltend, R. ed. Bomb. 3, 51, 17.

grāhya *n. °Objekt (Correlat. zu *grāhaka*), Praty. Hṛd. 6, 13. [B.]

grāhyarūpa Adj. beherzigenswert, beachtenswert, MBh. 1, 220, 23.

grīvabaddhá Adj. am Halse gebunden, TS. 3, 3, 3, 3.

°*grīvāgrahana* n. Umarmung, S I, 577, 8 v. u. (Ko.).

°*grīvāsūtra* n. = *kaṇṭhasūtra* (necklace)? Harṣac. 141, 1.

[*grīṣma*] 1. b) **grīṣmāṇām paścime māse*, Mahāvy. 253, 43.

grumuṣṭi Āpast. Gṛhy. 20, 11.

**gredha* m. Gier, Begierde, Mahāvy. 245, 1145. Vgl. Pāli *gedha*.

[*graiṣma*] **graiṣmī* sommerlich, H 17, 47.

**glathamlatha* (!) m. Mahāvy. 245, 1166.

glāhana n. das Würfeln, Werfen der Würfel.

°*glahīkṛ* zum Einsatz (beim Würfelspiel) machen, H 2, 63.

glānatā f. das Verwelken, R. ed. Bomb. 3, 73, 23. Wohl fehlerhaft für *mlānatā*.

glānapratyayabhaiṣajya n. ein best. Arzneimittel, Mahāvy. 239; Divyāvad. 143, 6.

gluntha m. in *madhugluntha*.

glau m. *Mond, Kuval. I, 109 (Ko.).

Gh

°*ghaṅgha* S II, 346, 14 Verblendung? [*mahāghaṅghāghrātacetas*; vgl. pw °*śālā*, ein Haus ohne Fenster].

°*ghaṅghala* = *vyasana*? S II, 71, 10.

ghaṅghaśālā f. ein Gebäude ohne Fenster, Śīlāṅka 1, 415.

ghaṭ mit *pravi*, °*ghaṭita* abgehauen, Mahāvīrāc. 26, 12; 37, 13. — Kaus. auseinander sprengen, Kir. 2, 46.

ghaṭa, Z. 11 lies 3. statt 2. *ghaṭām aṭ* sich rechtfertigen lassen, Bhadrab. 4, 92. 94.

**ghaṭadāsī* °Wasserträgerin, S I, 434, 1.

ghaṭamāna Adj. °krugförmig [= *ghaṭavat kalaśavat mānaṃ pramāṇaṃ yayos tau* (*stanau*)], Yudh. 2, 65.

ghaṭā Rājat. 6, 244? [Z.]

°*ghaṭāy*(*ate*) zu einer Menge werden, H 20, 57.

ghaṭikā °Otterköpfchen? Śuk. t. o. 64 [p. 66, 24].

Ghaṭikācalamāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

ghaṭin °schaffend, S I, 577, 2.

ghaṭī (*araghaṭṭaghaṭī*), vgl. Rājat. 8, 2967; *ghaṭīyantra* Harṣac. 114, 17; 286, 8. (Im Pāli: JPTS 1885, 30.) Vgl. auch Harṣac. 104, 12. [Z.]

[*ghaṭṭ*,] *ghaṭṭita* = *ghaṭita*, geschlossen, Divyāvad. 29, 7. 12. — Mit *vyā* hinfahren über (Lok.), Vṛṣabh. 56. — Mit *samā* Kaus. anschlagen, anstoßen, Daśak. (1883) 125, 2. — Mit *ud*, °*udghaṭṭate* aufgehen (von der Tür gesagt), S I, 99, 11 Ko. (*udghaṭṭamāna*).

ghaṭṭa 1. c) *= *śulkadeśa*, Zach. Beitr. — °Fähre, Gopāl. 77, 30. 31; 79, 8; 85, 22.

ghaṭṭita n. °eine Art Kuß, E 459 (R, A); °eine Art Coitus, E 593. 598 (D).

°*ghaṭṭitaka* n. eine Art Kuß, V 107; E 459 (K).

°*ghaṇikṛt* m. Kaufmann, S I, 429, 13 v. u. (Ko.).

[*ghaṇṭa*,] *Ghaṇṭī* als Name der Durgā, MBh. 4, 6, 10.

°*ghaṇṭakikā*? S II, 155, 2 v. u. (Ko.): *vedhavidhāyinī ghaṇṭakikā*.

Ghaṇṭā °N. einer Fischerfrau, S II, 338, 13.

Ghaṇṭākarṇī f. N. pr. einer Göttin, Hemādri 2, a, 92, 1. 2.

ghaṇṭāravā *a variety of Crotularia, Vās. 106, 2.

°*ghaṇṭikābandha* part between head and neck of horses, Harṣac. 70, 1.

°*ghattā* eine Art Strophe, S I, 181, 5; 189, 3.

[*ghana*,] 1. c) *ghanam* oft, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 76.

°*ghananāda* m. Amaranthus polygonoides (oder Butea frondosa), E 872 (R). — Donner, Śrīk. XXI, 16.

°*ghanamarut* m. Wolkenwind, Kir. X, 45.

°*ghanamārga* m. Himmel, H 50, 93.

ghanamud Adj. hocherfreut, Caurap. (A.) 43.

°*ghanaruci* Adj. nach Wolken verlangend, H 5, 89.

°*ghanartu* m. Wolkenzeit = Regenzeit, H 44, 19.

ghanasāra (nach dem Ko. °n.) Kampfer, H 24, 29.

°*ghanasuṣira* Adj. massiv-hohlräumig, Kauṭ. 88, 5; 90, 4 v. u.

ghanāghana m. *= Indra, H 43, 303. — *= brünstiger Elefant, H 43, 303.

°*ghanālī* eine Reihe von Wolken, Yudh. 7, 128.

ghanāsthika Adj. (f. *ā*) einen dicken Knochen habend (Nase), Viṣṇus. 96, 75. Nach dem Komm. soll *ghana* der Name des Nasenknochens sein.

°*ghanībhāva* m. das Dichtwerden, Festwerden, Śṛṅgt. 155[b].

ghanodaya, das * zu streichen.

ghanoru f. °Subst. H 24, 43.

ghamaghamārava m. Gerassel, ZDMG 32, 735.

1. *ghar* mit *abhyā* in *punarabhyāghāram*.

gharaṭṭa m. auch Śrīk. 6, 63; 10, 56 (hier *pānīyagharaṭṭa*).

gharīṇī f. = *gṛhaṇī*, Divyāvad. 46, 22. °*stūpa* 47, 25.

gharghara 4. b), Damayantīk. 55.

ghargharaka (nach dem Ko. *m.) S I, 46, 5? [Ko.: *ghurghurmālā*].

°*ghargharamālikā* ein mit Glöckchen besetzter Gürtel? S I, 234, 5.

ghargharā Glocke, vgl. Śiś. 12, 18. [Z.]

ghargharita °durchrasselt? S II, 44, 6; 161, 8 (= *kutsitaśabditam*).

gharma m. *Schweiß, H 7, 27; 23, 40. 52; Śrīk. XVIII, 45 (Ko.). 54. 56; XIX, 8; XXII, 14; XXIII, 50.

°*gharmaghṛṇi* m. Sonne, H 20, 38.

gharmatoya n. (adj. Komp. f. *ā*), Schweiß, Śiś. 17, 2.

°*gharmatviṣ* m. = Sonne, Sūryaś. 15[d].

gharmadīdhiti lies m. statt n.

°*gharmapāthas* n. *Schweiß, Śrīk. XVI, 38.

gharmabhānu m. die Sonne, Śiś. 11, 58; 12, 67.

gharmaraśmi auch H 50, 71.

gharmavāri n. Schweiß, Śiś. 13, 45; Śrīk. 8, 6.

°*gharmaśīkara* m. Schweiß, H 7, 53; 27, 79.

°*gharmasalila* n. Schweiß, H 27, 57. 96; Śrīk. IX, 7.

gharmasvaras lies: wie ein heißer Kessel brausend, — brodelnd.

gharmocchiṣṭa eine best. Opferhandlung, Baudh. 1, 6, 13, 30.

°*gharmoda* Schweiß, Padyac. IV, 76[a]; VII, 26[a].

°*gharmodabindu* m. Schweißtropfen, H 20, 66; 25, 68.

°*gharṣaṇāśman* m. Probierstein, Śrīk. XII, 67 (Ko.).

[*ghas*,] *aghat* Śāṅkh. Śr. 6, 1, 5. — Desid. **jighatsita* (so zu lesen) hungrig, Mahāvy. 245, 922.

ghasí m. Nahrung.

ghasmara °Verschlingen? Śrīk. XVII, 42.

[*ghāṭa*,] f. *ā* Topf, Caraka 102, 13.

**ghāṭalikā* f. eine Art Laute, Sāy. zu ṚV. 10, 146, 2.

°*ghāṭi* f. Ahnlichkeit, H 15, 39.

ghātaka, f. *ī* nur in der Bedeutung 1. c), sonst *ghātikā*.

ghātakī °f. ein best. Baum, S II, 3, 2.

°*ghātanīya* to be killed, Vās. 293, 1.

-*ghātitva* n. das Töten, Hinrichtung, Viṣṇus. 16, 11.

°*ghāṇapiṇyāka* Ölkuchen, Kauṭ. 96, 2 v. u.; 130, 7 v. u.; 131, 11 [so!].

ghārikā f. eine best. Speise, Damayantīk. 98.

°*ghārta* Adj. Schmelzbutter-, S II, 368,7.
°*ghāsacarvan* grasfressend, S I, 9,14 v. u. (Ko.).
°*ghāsika* m. fodderer, Harṣac. 230, 3; 238, 12.
°*ghukkāra* m. = *ghūtkāra* (Gekreisch der Eulen), Uttarar. II, 29[a] ed. Lakṣmaṇasūri.
ghuṅghuma Gesumme, Subhāṣitāv. 606, v. l. 930. Vgl. *guṅguma*.
ghuṭ mit *vi, ā*, °*ghuṭantu* Hem. Par. 1, 327. °*jughuṭus* 326. °*ghuṭya* 2,240.
**ghuṭikā* = *nalaka*, Vīrarāghava zu Mahāvīrac. I, 35.
**ghuṭikā* Śṛṅgārasarv. 155[a] ?
°*ghuṇakīṭa* m. Holzwurm, S I, 109, 2.
°*ghuṇāyamāna* als Bohrwurm erscheinend, Śrīk. X, 44.
ghumaghumāy(ate) auch Śṛṅgārasarv. p. 6, Z. 11 v. u. (°*yita*).
°*ghumāyita* s. *dhūmaghumāyita*.
**ghur* ein fürchterliches Geschrei erheben, H 50, 79.
°*ghuraghuraka* ornament (of a horse), Harṣac. 65, 9.
°*ghurughurārava* m. Geschnaufe, S II, 205, 2.
°*ghurughuru* onomat. vom Grunzen des Ebers, H 38, 53.
ghurghurikā Glöckchen, Komm. zu Hīrasaubhāgyakāvya 3, 68; 11, 121; 12, 86; 15, 62; 16, 77. — °= *pulāka* (*Reiskloß), S I, 386, 9 v. u. (Ko.)
°*ghurghurmālā* ? S I, 46, 4 v. u. (Ko.).
ghurghūraka ? Bhikṣāṭanakāvya 21, 8. [Z.]
1. *ghuṣ* mit *ā* 1. mit Akk. oder Gen. (ṚV. 8, 64, 4). — Mit *ud* 3. *udghuṣyamāṇa* Vṛṣabh. 259, a, 38. — Mit *vi* mit Geräusch erfüllen, °*vighuṣyamāṇa* = *śabdāyita* Padyac. V, 33[a]. pw: „nur *vighuṣṭa*".
ghuṣṭa °Subst. n., öffentliches Ausrufen, S II, 259, 27 (in *viṣvagghuṣṭa*).
ghusṛṇa auch Śrīk. 3, 17; 7, 15.
ghūka Eule auch Śrīk. 22, 36.
ghṛṇāvant Adj. ekelhaft, Sarasvatīk. 6, śl. 17.
ghṛṇi (so Glosse) und *ghṛṇīruj* f. Ausschlag in der Nase des Pferdes, Aśvav. 38, 1.
°*ghṛṇiman* heat, Harṣac. 57, 6.
°*ghṛṇīy(ate)* = *ghṛṇāṃ prāpnoti*, Mahāvīr. I, 51[d] (ed. Lakṣmaṇasūri hat *hṛṇīyate* *sich schämen).
ghṛtakumbhá, so zu betonen.
ghṛtatva n. Nom. abstr. zu *ghṛta* 2. a), Kap. S. 37, 8.
ghṛtadhārā f. auch: ein Strom von Schmelzbutter, MBh. 13, 26, 90.
ghṛtábhājana [so zu betonen!] Adj. berechtigt, Ghee zu empfangen, Śat. Br. 6, 6, 1, 11.
ghṛtamadhumaya Adj. aus Ghee und Honig bestehend, Spr. 6357.
ghṛtaminva Adj. (f. *ā*) Schmelzbutter ausgehen lassend, Maitr. S. 2, 13, 1.
ghṛtayājyā f. der bei der ghṛta-Spende gesprochene Spruch.
**ghṛtalekhinī* f. Butterlöffel, H. 836, Sch.
ghṛtasamudra m. das Buttermeer, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.
ghṛtānuṣiktá Adj. (f. *ú*) mit Ghee begossen, TS. 5, 2, 2, 4.
ghṛtāhutí f. ghṛta-Spende.
°*ghṛṣṭapṛṣṭha* Adj. worn out, Harṣac. 212, 2.
**ghṛṣṭi* m. Eber, H 19, 58. — f. = *gharṣaṇa*, Śrīk. V, 5.
ghoṭaka m. ? S II, 217, 12/13 (Ko.). — f. *ghoṭikā* *Stute s. weiter unten.
**ghoṭakamṛga* m. ein best. Tier, Mahāvy. 213, 29. Vgl. *gauḍakamṛga*.
ghoṭapālaka Caurap. (A.) 63 fehlerhaft für *koṭṭapālaka*.
ghoṭikā *Stute, Śuk. t. s., Ms A, 50 = ZDMG 55, p. 40, Z. 18; p. 42, Z. 3.
°*ghoṭī* Pferderasse, Padyac. IX, 37[a] (*ghoṭīnām aśvajātīnām*; *jātivācitvāt ṅīṣ*).
°*ghoṇa* (m.?) Schnabel, H XIX, 17 [pw *ghoṇā*].
°*ghoṇā* [Varianten: °*ghonā*, °*gholā*] V 193?
°*ghoṇī* Sack, Śuk. t. o. 45 [p. 53, 12].
°*ghonā* s. *ghoṇā*.
°*ghoraghṛṇi* m. Sonne, S I, 66, 3.
°*ghoraṇa* n. Schnarchen, S II, 44, 6.
°*Ghoramuṣṭi* m. N. eines Ringkämpfers, Śṛṅgt. 37, 10.
ghorasaṃsparśa Adj. schrecklich anzufassen, Ait. Br. 3, 4, 6. Superl. °*tama* Śāṅkh. Br. 1, 1.
ghorāśaya Adj. von grausamer Gesinnung gegen (Lok.), Mahāvīrac. 49, 17.
ghola 1. lies n. statt m.
°*gholā* s. *ghoṇā*.
ghoṣa m. *Luffa foetida, E 859. 883 (R). 886 (P).
ghoṣā *Anethum sowa oder *Galläpfel auf Rhus, E 861. 884. 885 (A). 886 (P). 888 (S).
Ghoṣila m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 529, 6; 531, 19; 541, 19 ff.; 575, 30 ff.
ghrā mit *prati* riechen gegen, wittern; mit Akk. Maitr. S. 2, 5, 1 (48, 8).
°*ghrāyaṃ ghrāyaṃ* immer wieder riechend, Śṛṅgt. 185[c].

C

1. *ca* Z. 12 ff. vgl. ZDMG 41, 516 ff.; Knauer in Festgr. 62 ff.
2. **ca* m. °= *cakāraḥ*, Yudh. 6, 70.
cakaṭi Adj. schlecht, von geringer Art, Divyāvad. 496, 9. 26.
°*cakāravacana* n. = *hāsa*, S I, 533, 12/13 (Ko.).
Cakārasamarthana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
°*cakāsin* glänzend, S I, 246, 2.
[*cakora*,] f. °*rī* ein Frauenname, Damayantīk. 247.
°*cakoracakṣus* f. eine cakora-Äugige, H 28, 112.
cakoradṛś f. eine cakora-Äugige, Śiś. 6, 48; 7, 16; 9, 3; 12, 82.
°*cakoradṛṣṭi* f. eine cakora-Augige, H 24, 1.
cakoranayanā f. = *cakoradṛś*, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 69.
°*cakoranetrā* f. eine cakora-Äugige, Śṛṅgt. 67[d].
°*cakoralocanā* f. eine cakora-Äugige, Padyac. V, 14[d].
°*cakorikā* die Henne von Perdix rufa, Govardh. 366; Rasas. 61, 13 v. u.
°*cakorikāy(ate)* wie ein cakora-Weibchen handeln, Rasas. 14, 12.
°*cakorīkṛta* Adj. zum cakora gemacht, Gopāl. 102, 39; 118, 15.

°*cakorīdṛś* f. eine cakorī-Äugige, Śṛṅgt. 26°; Śrīk. XIII, 47.

**cakkala* = *pīṭha*, Śrīk. VII, 59 (Ko.).

cakkalaka n. eine Verbindung von vier dem Sinne nach zusammengehörigen Śloken, Rājat. 7, 193; Vall. zu Śiś. 19, 29; Jonarāja zu Śrīkaṇṭhacarita 3, 50 (alle drei Belege nach Śāradā-Hdschrr.). Mitteilung von Hultzsch. Heißt sonst *caturbhiḥ kulakam.* — Alaka zu H 44, 39. [Z.]

cakra n. °Schlachtordnung? Manm. III, 18°. — *Strudel, Govardh. 692.

cakraka (°n. nach dem Ko.) ? S I, 405, 1 [*cakrakāni ca khaṭālapatraśākaviśeṣaḥ*]. — = *cakrākāra kaṇa*, Śrīk. XII, 31. — *cakrikā* f. auch der Ring an einem Sonnenschirme, Subhāṣitāv. 3075.

°*cakracaraṇa* n. das Rollen des Rades, S II, 315, 19.

°*cakrataru* m. ein best. Baum, E 894 (P).

cakradundubhya Adj. auf Rad und Trommel bezüglich, Kāty. Śr. 4, 3, 12.

°*cakradhārā* Nabe, S I, 92, 14 v. u. (Ko.); 473, 14 v. u. (Ko.).

cakranāman m. 1. auch Śrīk. 7, 27.

Cakranyāsa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

cakrapatha m. ein Weg für Räder, ein zum Fahren geeigneter Weg, MBh. 7, 187, 20.

cakrapāla 5. N. pr. eines Dichters, Sitzungsber. der phil.-hist. Kl. d. Wiener Ak. 106, 482.

cakrabandha m. auch: alles was das Rad zusammenhält, MBh. 7, 191, 22. — °eine Art Coitus, E 593. 594 (D).

cakrabhrama auch Adj. sich wie ein Rad drehend, Mahāvīrac. 101, 12.

cakramaulin Adj. mit den Rädern nach oben gerichtet, Hariv. 3415.

°*cakrayantra* Rädermaschine, Kauṭ. 101, 7.

Cakrayodhin m. N. pr. eines Dānava, VP. 1, 21, 12.

°*cakraromikā* = Braue, S I, 159, 5 v. u. (Ko.).

cakravant n. Wagen, Baudh. 1, 3, 34. Vgl. *cakrīvant.*

°*Cakravikrama* m. Name eines Soldaten, S I, 558, 6.

cakrávṛtta Adj. auf der Töpferscheibe gedreht, Maitr. S. 1, 8, 3 (118, 3).

°*cakrāy(ate)* zum Kreise werden, H 50, 46.

cakrika: lies am Ende *cakraka.* — S. auch *niścakrika.*

°*cakrita* wie ein Rad gespannt (vom Bogen gesagt), H 43, 38.

cakrin m. 2. m. a) *Töpfer, S I, 413, 5. — 2. d) Fürst, König, Hem. Par. 1, 391.

°*cakribhuj* m. Pfau, H 43, 44.

cakrīvant m. *Esel, S II, 245, 21; Harṣac. 230, 7 (*gardabha uṣṭro vā*). — 3. n. Wagen, Āpast. Śr. 15, 20, 18.

cakṣ mit *pari* 2. verwerfen, so v. a. verbieten, untersagen, Āpast. 1, 11, 25; 17, 27; 32, 29; 2, 10, 10; 17, 20. — Mit *abhipra* lies: sich umsehen nach (Akk.). — Mit *vi* Akt. verkünden, erklären, Jātakam. 23, 3.

cakṣurapeta Adj. um die Augen gekommen, blind, Kauṣ. Up. 3, 3.

°*cakṣurviṣabhujaṃga* m. S I, 64, 14 (Ko.) als Erklärung zu *āśīviṣa.*

°*cakṣuḥprīti* f. Entzücken der Augen (das erste Stadium der Verliebtheit); V 256 (p. 324 der Übersetzung; vgl. E p. 124 ff., wo p. 128 Belege aus Sarasvatīkaṇṭh. V, 99 und Pratāpar. IV, 73 stehen).

°*cakṣuvihīnatva* n. Blindheit, S I, 282, 14 v. u. (Ko.); l. *cakṣur*°?

cakṣuḥśravas m. °= Śeṣa, S I, 251, 1.

cakṣuḥśravas °Adj. mit den Augen hörend, Padyac. X, 12 (Ko.) in °*cakṣuḥśravastva* n. das Hören mit den Augen.

cakṣuṣprīti f. Augenweide.

[*cakṣuṣmant,*] *f. °*ṣmatī* N. pr. einer tantra-Gottheit, Mahāvy. 197, 92.

cakṣūrāga m. Augenlust, Augenweide, Rājat. 5, 382; Uttarar. p. 143, Z. 1 ed. Lakṣmaṇasūri. — disease of the eyes (also desire in an amatory sense), Harṣac. 215, 4; 283, 11.

caṅga hübsch, Hīrasaubhāgya 2, 35; vgl. 46; Hem. Deś. 3, 1; Hertel's Pañcatantra (1914) S. 192 Anm. [Z.] — f. *ī* ein Frauenname, Damayantīk. 247.

**cañcatpuṭa* m. auch Daśar. I, 9 (Ko.).

cañcarīka m. Biene, auch Śrīk. 10, 32.

cañcala 2. b) mit einem * zu versehen. — 3. a) Spr. 4242.

°*cañcalataratva* n. = *asthiratva*, S II, 135, 11.

°*cañcaladīdhiti* = *aciradyuti* (Blitz), Padyac. V, 15°.

°*cañcalīka* m. = *cañcarīka* (Biene: *ralayor* [*yamake*] *aikyāt*), Yudh. 2, 74.

°*cañcalīkṛta* unruhig gemacht, Rasas. 3, 13 v. u.

°*cañcāpañcajana* m. Strohmann, S I, 414, 2.

°*cañcāveṣā* Strohpuppe, S I, 447, 3.

cañcu 3. auch °*puṭaka*, Spr. 4462.

cañcura °Adj. ingenious, active, Harṣac. 263, 8; bewandert in, Kir. XV, 38.

°*cañcuratā* Erfahrenheit, H 49, 20.

°*cañcūrti* Adv. Rasas. 202° verdruckt für *cañcūti* (unter reizenden Bewegungen)?

caṭ mit *ud* Kaus. °aufscheuchen, Manm. p. 421, 24. — Mit *vi* zerbrechen (intrans.) auch S I, 122, 4.

°*caṭakavilasita* n. eine Art Coitus, V 162.

°*caṭakavilāsa* m. eine Art Coitus, E 558 (K).

caṭacaṭ(ati) knistern, Vāsav. 242, 4; 243, 1.

°*caṭaccaṭarava* Gekrach (beim Einsturz eines Daches), Śṛṅgt. 164b.

°*Caṭatitīrtha* = Prayāga, S II, 149, 1 v. u. (Ko.).

°*caṭana* n. Klettern, S I, 234, 14 (Ko.); II, 58, 10 v. u. (Ko.).

caṭitaka n. eine zerbrochene, schadhafte Stelle, Divyāvad. 22, 24.

caṭitasphuṭitaka n. eine zerbrochene und geborstene Stelle, Divyāvad. 23, 6.

°*caṭuka* m. fore-quarter of venison, Harṣac. 237, 5.

caṭulay(ati) hin und her bewegen, Bhām. V. 2, 87. 97.

°*caṭulātilaka* m. eine Art Stirnschmuck, H 3, 35; 23, 36; 34, 30 [*caṭulātilakāyamānā*]; Harṣac. 37, 6.

caṭulita Adj. erschüttert, Vāgbhaṭa 1, 24. [= *kampita*, Śrīk. 7, 39. 64; 24, 35.]

°*caṭulī* = *ulkā*, H 2, 41; 39, 22.

°*caḍulī* = *ulkā*, H 14, 60.

caḍulī, caṭulī auch *cu*°, Pāiyalacchī 220; Hem. Deś. 3, 15; WZKM 16, 28 Anm. [Z.]

°*caḍh* besteigen, S I, 306, 15 (Ko.; *caḍhita* aufgestiegen); 342, 6 v. u. (Ko.; *caḍhita*); 385, 7 v. u. (Ko.; *caḍhatī*); II, 78, 5 v. u. (Ko.; *caḍhantī*); 158, 2 v. u. (Ko.; *caḍhitvā*).

°*caḍhana* (n.?) als Erklärung zu *ārohaṇa*, S I, 21, 15 v. u. (Ko.); 315, 9 (Ko.).

°*caḍhāyana* n. Spannen (der Bogensehne), S I, 599, 9 v. u. (Ko.).

caṇa 1. Adj. auch Śrīk. 24, 10.

°*caṇḍakara* m. Sonne, S I, 73, 2.

°*caṇḍadyuti* m. Sonne, Śrīk. XII, 70.

caṇḍadhāman auch Śrīk. 10, 6.

°*caṇḍabhaṅga* n. = *caṇḍātaka*, S I, 150, 9 v. u. (Ko.).

°*caṇḍabhāva* m. Zorn, S I, 269, 9.

°*caṇḍabhās* m. Sonne, Kuṭṭ. 249.

Caṇḍabhāskara Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*caṇḍamayūkhamālin* m. = Sonne, Padyac. VI, 2[b].

Caṇḍamahāsena auch S II, 268, 1.

caṇḍāṃśu auch Śrīk. 17, 16.

caṇḍāntika n. wohl nur fehlerhaft für *caṇḍātaka*, Gobh. Śrāddh. 2, 19.

°*Caṇḍamāri* f. Name einer Gottheit, S I, 44, 1. — °*mārī* I, 44, 4 v. u. (Ko.); 142, 14 (Ko.); 151, 5. 6.

°*Caṇḍarasā* Name einer Königin im Pāṇḍu-Lande, S II, 153, 4.

°*caṇḍaroci* m. Sonne, S I, 510, 5.

°*caṇḍaśocis* m. Sonne, S I, 58, 2.

caṇḍātaka °m. Unterrock, H 23, 3. [Ko. hat n.]

°*caṇḍāyita* n. = *krūrācaraṇa*, Mahāvīrac. V, 48[b].

°*caṇḍārcis* m. Sonne, Śrīk. XVI, 45; Sūryaś. 40[d].

caṇḍāla m. °= *aśvapāla* (groom), Harṣac. 71, 1; 236, 9.

caṇḍālasamavṛttimant Adj. mit dem caṇḍāla gleichen Lebensunterhalt habend, MBh. 13, 48, 27.

caṇḍikā = °*bhīṣaṇā* (dreadful), Harṣac. 286, 12.

Caṇḍikākīlaka m., *Caṇḍikārgala*, *Caṇḍikāsaptati* f., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*caṇḍita* = *pracaṇḍīkṛta*, S I, 75, 10; = *kupitabhīta* I, 144, 5.

Caṇḍīpati m. Bein. Śiva's, Mahāvīrac. 33, 15.

Caṇḍeśvara m. °= Gaṇeśa? H 36, 49 [Ko. = *Gaṇanāyaka*!]; 40, 25.

cat Z. 2 lies *cattá*. Vgl. Ind. St. 17, 283.

catura Adj. °apt (of things), Harṣac. 8, 5.

catura Elefantenstall, vgl. *caüraa* ZDMG 69, 324, 21. [Z.]

°*caturaga* Adj. behende laufend, Kir. XV, 16.

°*caturaṅka* Adj. aus vier Akten bestehend, Tribhuvanapāla zu Sūryaś. 50.

°*caturaṅgaphalaka* n. Schachbrett, H 43, 210 (Ko.).

°*Caturaṅgamalla* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 1.

°*caturaṅgamallatva* n. das Dasein als vierfacher Ringkämpfer, S I, 563, 15 (Ko.).

°*caturaṅgāśvapadapūraṇa* n. Bez. einer Strophenform, H 43, 146.

caturaṅgula °Adj. (f. *ā*) vier Fingerbreiten lang, Kauṭ. 37, 11.

°*caturacitta* S I, 33, 13 (Ko.): *śāścaryaṃ caturacittacamatkārakārakam*.

caturartha Adj. (f. *ā*) vier Bedeutungen habend, Deśīn.

caturavattá, lies: viermal abgeschnitten oder geschöpft, aus vier avadāna bestehend; n. so v. a. vier avadāna.

caturavattin, lies: der Spenden opfert, die aus vier avadāna bestehen.

caturavarārdhya Adj. wenigstens vier, Gobh. 4, 2, 6.

caturaśītisāhasra Adj. 84000 betragend, Mārk. P. 54, 15.

caturaśra 1. b) regelrecht, richtig, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 2.

°*caturaśravāna* n. „Viereckgewebe", so v. a. karriertes Zeug? Kauṭ. 80, 6 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 114, Anm. 4.

°*caturaśrikā* f. viereckiges Stück Zeug, Kauṭ. II, 11 (p. 80, 11).

caturaṣṭaka Adj. vier aṣṭakā genannte Tage habend, Gobh. 3, 10, 4.

°*caturastrīkṛta* = *paṇḍita*, S I, 488, 1 (l. *caturaśrī*°).

°*caturasra* n. eine Gangart des Pferdes, H 40, 34 (Ko.).

°*caturasratā* = *ramyatvam*, H 43, 374.

°*caturasrākṣī* f. = *bhaṅguradṛś*, Śrīk. X, 58 (Ko.).

caturaha °Adj. vier Tage während, Kauṭ. 121, 8 v. u.

caturaudumbará m. Sg. (!) vier aus udumbara-Holz bestehende Dinge, Śat. Br. 14, 9, 3, 21.

caturgṛhītin Adj. der viermal geschöpft hat, Komm. zu Lāṭy. 3, 2, 6.

°*caturgopura* mit vier Toren (oder n. und = *nagara*?), S I, 145, 6 v. u. (Ko.).

**caturjātaka* °a sort of spice (pw „eine best. Verbindung von vier Stoffen"), Pūrṇabh. 81, 14.

caturthi° Āpast. Gṛhy. 9, 1 wohl fehlerhaft für *caturthī*. Vgl. ZDMG 41, 671.

**caturdant* Adj. vier Zähne habend, Kāś. zu P. 5, 4, 141.

Caturdaśatattvārthasārasaṃgraha m., °*daśalakṣaṇī* f., °*kroḍa*, °*jagadīśīya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

cáturdaśākṣara, so zu betonen.

Caturdaśīstotra n., *Caturdaśopaniṣad* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

caturdvāra (*puruṣa*) MBh. 12, 269, 23.

caturdvāramukha Adj. (f. *ī*) vier Tore zu Mäulern habend, Ragh. 15, 60.

°*caturdvināḷika* Adj. vier resp. zwei nāḷikās dauernd (Akt), Daśar. III, 66[a].

caturnidhana Adj. aus vier Schlußsätzen bestehend, Śat. Br. 12, 8, 3, 26.

caturbila (*ūdhas*) n. Śāṅkh. Gṛhy. 3, 9; Āśv. Gṛhy. 2, 10, 6.

°*caturbhāgika* Adj. ein Viertel ausmachend, Kauṭ. 96, 1.

caturbhūmika Adj. vierstöckig, Pañcat. 228, 11.

caturbhūyaṃs Adj. um vier (Silben) länger (Metrum), ṚV. Prāt. 16, 2.

Caturmatatātparyasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Caturmukhatīrtha n. N. pr. eines tīrtha.

°*Caturmukhavaravarṇinī* = Sarasvatī, Śṛṅgt. 3, 10.

caturmuṣṭi m. Sg. vier Handvoll, Gṛhyās. 1, 43.

caturyukta Adj. mit Vieren bespannt, MBh. 5, 86, 6.

**Caturyoginīsaṃputa* Titel eines Werkes, Tāran. 331.

caturvaktra 1. f. *ā* Vasiṣṭha 28, 21.

Caturvargasaṃgraha m. Titel eines Werkes, Sitzungsber. der phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106, 480.

caturviṃśatikṛtvas Adv. 24mal, Āpast. Śr. 15, 12, 5.

caturviṃśatigavá n. ein Gespann von 24 Stieren, Śat. Br. 7, 2, 2, 6.

cáturviṃśativikrama Adj. (f. *ā*) 24 Schritte messend.

caturviṃśatisāhasra Adj. (f. *ī*) aus 24000 bestehend, MBh. 1, 1, 102; R. Gorr. 1, 4, 147.

cáturviṃśatyakṣara Adj. (f. *ā*) 24-silbig.

caturviṃśatyahá, so zu betonen.

caturviṃśika mit *ahan* = *caturviṃśa* 3., Sāy. in der Einl. zu ṚV. 3, 35, 4.

ᵇ*caturvidyāgama* Adj. = *catasṛṇāṃ vidyānām āgamaḥ parijñānaṃ yasya*, S I, 211, 1.

Caturvedatattvārthasārasaṃgraha m., °*vedatātparya* n., °*saṃgraha* m., °*sārasaṃgraha* m., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

catuścakra m. ein best. Opfer, Baudh. 1, 6, 13, 30; eine best. Himmelserscheinung, MBh. 7, 199, 19.

Catuḥślokī f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

catuṣka m. *= *svastikādi*, Zach. Beitr.

catuṣkiṣku Adj. (f. ebenso), MBh. 5, 51, 28; 7, 134, 10.

**catuṣkumbhikā* f.? Mahāvy. 281, 111.

catuṣpatha Adj. wobei auf vierfache Weise verfahren wird (*gadāyuddha*), MBh. 1, 68, 12.

**catuṣpathakṛtāśaya* m. eine Art Gespenst, Gal.

catuṣpathasad Adj. an Kreuzwegen sich aufhaltend, Mān. Gṛhy. 1, 13.

2. *catuṣpada* 1. e) vier Felder einnehmend, Varāh. Bṛh. S. 56, 55.

catuṣpadikā *Adj. f. (*gāthā*), Mahāvy. 244, 86.

catuṣpuṭa Adj. vier Falten habend, Āpast. Śr. 12, 2, 14.

catuṣprasthānika Adj. Pl. in vier Sekten zerfallend, Sarvad. 24, 8.

catustridvibhāgī Adv. mit *kṛ* in vier, drei und zwei Teile teilen, Viṣṇus. 18, 7.

catustridvyekabhāga Adj. Pl. vier, drei, zwei oder einen Teil erhaltend, Yājñ. 2, 125.

catuḥsama 2. n. auch Śrīk. 9, 38.

catuḥsīta Adj. vier Furchen habend, TS. 5, 4, 11, 1.

Catuḥsūtrībhāṣyaprakāśa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

catvara wohl auch Kreuzweg. °*taru* m. Svapnac. 2, 40.

catvāriṃśat als Akk. R. ed. Bomb. 4, 65, 5.

catvāriṃśanmāna Adj. ein Gewicht von 40 habend, Āpast. Śr. 5, 21, 9.

can, cánati (*hiṃsārtha*), Dhātup. 1, 840.

[*candana*,] f. °*nā* ein Frauenname, Damayantīk. 247.

**candanagiri* m. = Malaya, S I, 35, 10 (Ko.); 523, 8 (Ko.).

°*Candanamālā* Frauenname, Rasas. 9, 2; 60, 10.

[°*candanamālā* S II, 24, 5 (und 10 v. u. Ko.) verdruckt für *vandanamālā*.]

°*candanaśaila* m. Sandelgebirge (= Malaya), Padyac. VI, 27ᶜ.

°*candanaśailarāja* m. = Malaya, Śrīk. VI, 42.

**candanācala* m. = Malaya, S I, 34, 7 (Ko.); 180, 2 v. u. (Ko.); 188, 15 v. u. (Ko.); 468, 15 v. u. (Ko.); 588, 12 v. u. (Ko.); Śrīk. VII, 22.

°*Candanātha* m. N. eines Gottes, Prabandh. 48, 2 v. u.

candira 1. Bhām.V. 2, 126.

**candila* m. Barbier, Zach. Beitr.

[*candra*,] f. *Candrī* ein Frauenname, Damayantīk. 247.

candraka 1. m. c) Auge im Pfauenschweife, Śiś. 5, 19; Saundarānandakāvya 9, 25. — = *toyasthatailādiprasara*, Śiś. 5, 40. [Z.] — 1. f. N. pr. eines Dichters, Sitzungsber. der phil.-hist. Kl. der Wiener Ak. 106, 482. — °Flüssigkeit? S II, 209, 2. — *n. (nach dem Ko.) °der obere Teil der Pfauenfeder, S II, 178, 5.

°*Candrakandala* m. Eigenname, Rasas. 58, 13 v. u.

candrakalā 6. auch Titel eines grammat. Kommentars, Opp. Cat. 1. Auch °*nirṇaya* m. ebenda. — °N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 13, 10.

°*candrakavala* m. = *mukhamaṇḍanabhūṣaṇa*, S I, 150, 5 (*sukha*° gedruckt 9 v. u.); 338, 3.

candrakāntīy(*ati*) dem Mondsteine gleichen, ZDMG 27, 61.

°*candrakirīṭa* m. = Śiva, H 15, 34.

candrakīrti m. auch N. pr. eines Fürsten von Ujjayinī, Bhadrab. 4, 33.

Candragupti m. N. pr. eines Fürsten von Avanti, Bhadrab. 2, 7; 3, 96.

°*candragrahila* mondsüchtig, S II, 104, 4.

°*candragrāvan* m., Mondstein, Śrīk. XVI, 16.

°*candracitra* Adj. bunt von mondgleichen Flecken, Kauṭ. 79, 6 v. u.

Candracitra m. Pl. N. pr. eines Volkes, R. ed. Bomb. 4, 42, 6.

Candracūḍīya n. Candracūḍa's Werk, Opp. Cat. 1.

°*candradṛṣad* f. Mondstein, Śrīk. XVI, 25.

Candranāḍi f., *Candranārāyaṇabhaṭṭīya* n., *Candranārāyaṇīya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

candraputra m. Patron. des Planeten Merkur.

**candramaṇi* m. Mondstein, H 12, 78; 31, 59; Uttarac. I, 34ᵈ.

°*Candramati* f. (S I, 225, 15 v. u. Ko. °*tī*) Name einer Fürstin, I, 153, 1 v. u. (Ko.); 222, 1; II, 186, 5 etc.

°*candramatī* = *candravatī*, Pūrṇabh. 148, 4.

candramaha „Hund" ist zu streichen. Lies *indramaha* [Z.] und vgl. °*kāmuka*.

candramukhī °mondgesichtig, Śrīk. XII, 53.

**candraratna* n. °= *candrakānta* (pw nach Galanos „Perle"), S I, 123, 7.

candralekhā *Serratula anthelmintica, S II, 195, 3.

candravadanā auch Śrīk. 25, 125.

**candraśālikā*, Dachzimmer, H 21, 1; 24, 24; Harṣac. 172, 1.

°*candraśikha* m. = Śiva, Govardh. XXI.

°*candraśikhāmaṇi* m. = Śiva, Śrīk. IV, 22.

candraśekhara °Adj. mondgeschmückt, H 21, 22.

candrasāman n. Name eines sāman, Viṣṇus. 56, 14.

°*candrasuhṛd* m. = Kāma, Pārijātam. I, 2ᵈ.

candrasūryākṣa Adj. Mond und Sonne als Augen habend (Viṣṇu), Hariv. 14189.

Candrasthalanagara n. N. pr. einer Stadt, Campaka 44. 68.

candrahāsa m. °Lächeln des Mondes = Mondschein, S I, 329, 6.

candrākāra m. °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.).

candrāgra, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 51 f.

candrātapa 1. Daśak. (1883) 111, 4; [Śrīk. 11, 37.]

Candrādigupti m. = *Candragupti*, Bhadrab. 3, 89.

°*Candrānanā* N. einer Fürstin, S II, 309, 10.

°*candrābharaṇabandha* m. eine Art Coitus, E 594 (D).

°*candrāyaka* Subst. Amit. XXXI, 108?

°*candrāyaṇiśa* m. Mond?, S I, 237, 4.

°*candrārdhacūla* m. = Śiva, H, Epilog 1.

°*candrāvacūla* m. = Śiva, H 37, 56.

°*candrāvataṃsa* m. = Śiva, H 20, 19.

**candrāśma* und *°*n* m. ein best. Edelstein, = *candrakānta*, Rājan. 13, 213. = °*n* Dharmaśarmābhy. 1, 8. [Śrīk. 4. 17. 35.]

candrikā f. = °*candrikātvenādhyavasitaṃ smitam*, Padyac. VII, 44[a].

Candrikākhaṇḍana n., *Candrikājanamejaya* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**candrikātulya* m. ein best. Fisch, Gal.

candrikāy(ate) Mondschein darstellen, Prāṇābharaṇa 48 nach Aufrecht.

candrita Adj. mit Monden versehen, Damayantīk. 212.

°*candrottaṃsa* m. = Śiva, H 18, 82.

°*candrottarā* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 11).

°*candropaka* Baldachin, S I, 19, 8 (Ko.; m.); 48, 5 (Ko.; n.); 340, 14 (Ko.); 370, 3 v. u. (Ko.; n.); 541, 14 (Ko.; m.) etc.

°*candropakīkṛta* baldachinartig ausgebreitet, S II, 5, 11 (Ko.).

candropala m. auch Govardh. 244.

Cannubhaṭṭīya n. und °*nirukti-vivaraṇa* n. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

[*capalay*] *capalita* °bewegt (von Augen gesagt), S I, 172, 3 v. u. (Ko.).

Capalā °Eigenname, Vās. 223, 2.

capalāy(ati) °to tremble (*capaleva vidyud ivācarati*), Vās. 223, 2.

cápya n. ein best. Opfergerät.

**Caphaṭṭaka* m. N. pr. eines Mannes, Komm. zu Gaṇar. 173.

Camakabhāṣya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**camarākṛti* m. ein best. Tier, = *śṛmara*, Gal.

camatkāra m. °Übermut, Stolz, Daśāv. IV, 14.

**camaraka* m. °= *kovidāra* [pw Biene], H 17, 110.

°*camaradhāriṇī* die Dienerin, die den Fliegenwedel trägt, S I, 531, 10 v. u. (Ko.).

°*Camarasena* N. eines vihāra, Laṭ. 4, 5 v. u.

°*camarīruha* (n.?) = *cāmara*, S I, 329, 15 (Ko.); 335, 4 v. u. (Ko.).

camasādhvaryu, Maitr. S. 3, 9, 3 (116, 26); 4, 4, 7 (58, 11).

°*camin* schlürfend, S I, 574, 5/6.

camū °Totenurne? Kauś. 48, 4.

camūcara auch Śrīk. 17, 64; H 30, 33.

°*camūbhṛt* m. Heerführer, Yudh. 7, 2.

°*camūy(ate)* als Heer auftreten, H 19, 34.

°*camūra* m. [Lesart des Ko.; Text hat चमूर(र)!] = *vyāghra* S I, 144, 5 [145, 8]; = *mṛgaviśeṣa*, H 17, 3; 19, 32; 37, 49; 43, 40.

camūha Caurap. (A.) 40 fehlerhaft für *camūru*.

**camp* (*gatyām*) S I, 456, 13 (Ko.).

camp °pressen? S II, 45, 8 (Ko.; *niṣpīḍitam campitam*).

[*campa*,] f. *ā* ein Frauenname, Damayantīk. 247.

Campakalatā f. ein Frauenname, Vṛṣabh. 261 ff.; Śṛṅgt. 127[d].

Campakaśreṣṭhikathānaka n. Titel einer Erzählung, SBA 1883, S. 605.

campana n. °= *saṃmarda*, S I, 408, 8 (Ko.).

Cayanakārikā f., °*purāṇabhāṣya* n., °*prayoga* m., °*mantrapāda* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

cayanamūla Adj. dessen Wurzel mit Lehm belegt ist, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 9, 3; vgl. Bühler, ZDMG 37, 102.

Cayanānandapille Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

car mit *saha* gehen mit, so v. a. übereinstimmen mit, ähnlich sein, Bālar. 130, 19. — Mit *anvabhyava* heranschleichen, Maitr. S. 1, 10, 20 (160, 17). — Mit *upa*, **upacarita* angenehm berührt —, sich angezogen fühlend durch, Mahāvy. 10, 29. — Mit *pari*, °*cīrṇa* fein bedient, Divyāvad. 421, 20. — Kaus. = Simpl. mit *pari* 2. Mahāvy. 245, 943; Divyāvad. 1, 6. — Mit *anupari* in °*cāram*. — Mit *pratyud*, °ponder, Harṣac. 265, 13. — Mit *pra* Kaus. °deceive, dupe, Pūrṇabh. 80, 22; mit °*anupra* act in obedience to, Harṣac. 193, 17.

cara m. °ein best. Zug im Schachspiel [*caraḥ paragṛhe sāripraveśaḥ*], S II, 242, 2.

caraka m. °= *paricāraka*, Hilfsarbeiter, Kauṭ. 87, 9 v. u.

Carakasaṃdeśa m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**caraṭa* Freibeuter, Prabandh. 32, 3 v. u.; 36, 10 v. u.

caraṇa m. n. *Wurzel, E 868 (P).

caraṇa n. *Essen, Śuk. t. o. 58 [p. 63, 5]. — °*ray*, beam, Vās. 278, 3.

caraṇaka n. Füßchen, Śiś. 11, 3.

°*caraṇaguru* m. Lehrer einer vedischen Schule, Mahavīr. ed. Aiyar p. 8, Z. 2.

caraṇaja m. Nagel am Fuße, Caṇḍīś. 11.

caraṇatra Fußbekleidung, Maṅkha p. 9, 10; 49, 7; Kāvyaprakāśa (1866) p. 186, 3; Kuṭṭanīmata 64.

caraṇaprasāra m. das Ausstrecken der Beine, Kull. zu M. 2, 198.

°*caraṇamalita* soiled by foot-steps, Pūrṇabh. 140, 24.

caraṇayodhin m. = *caraṇāyudha*, Hahn, R. ed. Bomb. 4, 58, 31.

caraṇalagna Adj. zu jemandes Füßen liegend.

°*caraṇalaṅghana* n. Fußtritt, Govardh. 87.

caraṇāyudha 2. m. Hahn auch Śṛṅgt. 13[d].

caramabhavika lies: der zum letzten Male auf Erden lebt. Auch Divyāvad. 1, 17; 174, 1; 177, 20; 264, 2.

caramam nach jemand (°*tas*), Kir. 8, 54.

caramavayas Adj. alt, betagt, Mālatīm. 87, 9.

Caramaślokacandrikā f., °*ṭippaṇī* f. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

°*caramāṅga* = Kopf, Śṛṅgt. 13, 7.

**caramādri* m. = *astaparvata*, Śrīk. X, 4.

°caramārdhaniravadya m. Bez. einer Strophenform, H 48, 53.

Caravikramacarita n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

carācaraguru m. Bein. Śiva's, Kautukar. 84.

caritaguṇa Adj. = *caritārtha*. Nom. abstr. *°tva* n. Kir. 7, 2.

caritapūrva Adj. früher vollzogen, Śāk. 96.

carítra 1. a) m. Maitr. S. 1, 2, 16.

°caroka ? S II, 175, 4 v. u. (Ko.).

cárkṛṣe 1. und 3. Sg. Med. Vgl. Geldner, Ved. Studien I, 128 ff.

carc Kaus. auch: besprechen, Harṣac. (1936) 447, 5.

carcakamālā f. Rosenkranz, Kuṭṭanīmata 66.

carcana n. *das Überziehen (mit Salbe), Sūryaś. 12[b]; S II, 307, 1.

°Carcarīvataṃsa m. Name eines Elefanten, S I, 495, 4.

Carcā *Beiname der Durgā, S I, 151, 15 (Ko.).

carcikā °= *carcā*, H 21, 21.

Carcikā Bein. der Durgā, Rasas. 22, 6 (pw aus Hemādri).

°carṇakūpakakaṇa? S II, 43, 15 (Ko.).

°carpaṭikā = *varākī*, S I, 127, 10 v. u. (Ko.) [pw **karpaṭika*].

°carmacakṣus Adj. = *alpadarśin*, Śrīk. II, 52.

**carmacaṭī* f. Grille, Heimchen, Gal.

°carmaṭaka m. Asket, S II, 49, 4 v. u. (Ko.).

**carmaṇā* f. eine Fliegenart, Rājan. 19, 128. Vgl. *carvaṇā* und *varvaṇā*.

carmapuṭa ein lederner Sack oder Blasebalg, Harṣac. 172, 2. — °leathern figure of elephant, Harṣac. 219, 20; 248, 22.

°carmaputrikā statue, Harṣac. 61, 4.

°carmaphalaka m. buckler, Harṣac. 121, 14; 125, 8.

carmamná Adj. lederweich, ṚV. 8, 5, 38.

**carmayaṣṭi* f. Peitsche, S I, 214, 7 v. u. (Ko.).

carmāra m. auch: weißer Zinnober, Bhāvapr. 1, 261. **°ka* dass.

°carmitaru m. Betula bhojpatra, S II, 348, 19.

Caryāpāda m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

carv mit *°sam* abweiden, Gopāl. 85, 23.

carvaṇa 2. c) *eine Fliegenart, Rājan. 19, 128. v. l. *carmaṇā*.

°carvitacarvaṇa n. Wiederkäuen, S I, 56, 13 (Ko.).

°calacakṣus Adj. bewegtäugig, Śrīk. XIII, 36.

calana (nach dem Ko. *m.) Fuß, S I, 34, 4 [10 v. u. Ko.]; 100, 2 [13 v. u. Ko.]; 159, 5 (Genus nicht ersichtlich).

°calayantra n. bewegliches Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 4/3 v. u.

°calavedhya n. bewegliches Ziel, Prabandh. 33, 1/2.

°calasthā = *paṅkti*, S I, 368, 2.

Calākṣara und *°sūtra* n. Titel zweier Werke, Opp. Cat. 1.

calita n. °eine Art Kuß, E 470 (K).

°calitaka n. eine Art Kuß, V 113.

Calitarāma Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

calitasthāna Adj. den Standort wechselnd, R. ed. Bomb. 4, 1, 14.

calitendriya Adj. mit aufgeregten Sinnen, R. 5, 23, 6.

°cava s. *cāpa*.

caṣaka 1. m. Harṣac. (1936) 531, 2.

caṣakāy zum Becher werden, Damayantīk. 99.

caṣāla n. auch: der scheibenförmige Rüssel (eines Ebers), Maitr. S. 1, 6, 3.

caṣālamukha m. ein best. ekāha, Śāṅkh. Śr. 14, 73, 3.

cākravāka Adj. der Anas casarca entsprechend usw., Mān. Gṛhy. 1, 14.

°Cākravālika Adj. vom Bergwerk Cakravāla stammend, Kauṭ. 86, 5.

cākrika Maṅkha 76; Stein zu Rājat. 5, 267; 8, 2730. [Z.]

cākṣuṣa Adj. zu jemandes (Gen.) Gesicht gekommen, R. ed. Bomb. 3, 69, 44.

Cākṣuṣīyanītiśāstra n. Titel eines Werkes.

°Cāciṇeśvara m. N. eines Gottes, Prabandh. 48, 2 v. u.

°cāṭukapheluka [?] eine Art Coitus, E 584 (P). In der Ausgabe Lahore, Punjab Sanskrit Book Depot, wird p. 72 die Variante *cāṭukapherukaḥ* gegeben.

cāṭukāra °Subst. m. = *mithyāstuti*, S I, 589, 3.

°cāṭumant Artigkeiten erweisend, S I, 554, 1.

Cāṭuśloka m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Cāṇakyasūtra n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

**Cāṇūramardana* m. Bein. Kṛṣṇa's, Gal.

°cāturanta Adj. die vier Enden der Welt betreffend, Kauṭ. 11, 10.

°cāturāśrama (n.) die vier Stände, S I, 142, 2.

**cāturikā* °pillow, cushion, Vās. 57, 2.

cāturī (Geschicklichkeit) auch Śuk. t. o. 56.

°cāturīyā Gewandtheit, S I, 89, 5 v. u. (Ko; im Texte, 89, 3, steht aber *cāturīya*!).

°cāturgatika in vier Arten geteilt, S I, 14, 5 v. u. (Ko.).

cāturthika Adj. auch Kāmasūtra ed. Benares, p. 198, Z. 10. Die ed. Durgāprasād hat (p. 205, Z. 5 v. u.) *caturthika*°, und von den Mss. hat nur Peterson IV, 25 (Nr. 665) die Lesart *cā*°.

**cāturdvīpaka* Adj. vier Weltteile umfassend, Mahāvy. 154, 1.

cāturdhākāraṇika Adj. was oder wobei in vier Teile geteilt wird, Āpast. Śr. 2, 21, 4.

°cāturmasī S II, 319, 19?

cāturmāsika Adj. alle vier Monate stattfindend, Kalpas. 117.

cāturmāsyatva n. Nom. abstr. zu *cāturmāsya* 1. b), Kāṭh. 36, 2.

Cāturmāsyavidhāna n., *°vratavidhi* m., *°hautra* n., Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°cāturyatā Gewandtheit, S I, 90, 11 v. u. (Ko.).

cāturvarṇya n. °Brahmanengemeinde,? Y 3, Z. 1.

cāturviṃśaka = *caturviṃśa* 3., Sāy. in der Einl. zu ṚV. 1, 165.

cāturvedya n. (Vasiṣṭha 3, 20) und *cāturvaidya* n. (Baudh.) auch: ein Verein von vier Veda-Kennern.

cāturhotṛka, f. *ī* Mān. Gṛhy. 1, 23.

Cāturhotrīyabrāhmaṇa n. Titel eines Brāhmaṇa, Sāy. zu Taitt. Ār. 3, 8, 1.

cātuṣpatha Adj. an einem Kreuzwege befindlich, Āpast. Śr. 8, 18, 1.
cātuḥsvarya, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 4, 17.
°*cātūrātrika* vier Nächte dauernd, S II, 100, 9.
cāndra 2. c) ist hier [lies: 78, 2] Adj., da *ahni* zu ergänzen ist.
cāndraka 2., Vijñ. zu Yājñ. 3, 290 f. nach Leumann.
°*cāndrakānta* Adj. zu *candrakānta*, Manm. II, 11ᶜ.
cāndramasī °ein Organ in der Vulva, E 343 (P).
°*cāndrāyaṇī* = *nakṣatra*, S I, 46, 15 (Ko.); 97, 6 v. u. (Ko.).
°*cāndrāyiṇī* Stern, S I, 119, 2 v. u. (Ko.).
cāpa als best. Längenmaß, Daśak. (1883) 168, 5.
cāpa °eine Rohrart, Kauṭ. 100, 3 (v. l. *cava*); 102, 1.
°*cāpabhṛt* m. Bogenschütze, Śrīk. XXV, 56.
cāpayaṣṭi, lies Bogen st. Bogensehne und vgl. *dhanuryaṣṭi*.
°*cāpayodhin* m. Bogenschütze, Yudh. 6, 10.
cāpaveda m. = *dhanurveda*, Pr. P. 119.
°*cāpaśarin* Adj. mit Bogen und Pfeilen bewaffnet, Yudh. 4, 57.
°*cāpita* = *ākrānta*, S I, 282, 4 v. u. (Ko.).
°*cāpeṭika* m. Barde, S I, 574, 1.
**cāpodara* Adj. (f. *ī*) einen gewölbten Bauch habend, Mahāvy. 223, 133 (°*danī* gedr.).
cāmara *m. und *avara*° m. ein best. Teil der Welt, Mahāvy. 154.
**cāmarajju* f. *gaṇa devapathādi* in der Kāś. *vāmarajju* v. l.
°*cāmaradhṛt* m. Wedelträger, S I, 241, 7.
cāmīkarīya Adj. golden, Kumāras. 13, 22. 28.
Cāmuṇḍa m. auch N. eines °Königs, Prabandh. 48, 3 v. u.
cāmuṇḍa 3. f. *ī* N. pr. einer Stadt, Harṣac. 167, 19 (424, 7).
°*cāmuṇḍāmukhā* = *kiṃnarī*, S I, 52, 9 (Ko.).
cāra 2. c) etwa Fanggrube, Hem. Par. 1, 353.
cāra m. °Spionagekunde, das Ausspionierte, Kauṭ. 20, 16; 21, 3.
cāraka 2. m. g) Gefängnis auch Daśak. (ed. NSP, Bombay 1889) p. 117, Z. 1 v. o.
cāraṇa n. °passage, Vās. 264, 3.
°*cāraṇatā* love of gossip, Harṣac. 40, 2.
°*cāraṇabhāṭa* m. Barde, S I, 399, 12 v. u. (Ko.).
°*cāraṇā* s. *ambaracāraṇā*.
cāradṛś Adj. Späher als Augen benutzend, Naiṣ. 1, 13.
cārapāla m. ein geheimer Agent, Divyāvad. 565, 19.
cārabhaṭī *f. Heldenmut, Rasas. 201ᶜ.
**cāriṭī* f. Hibiscus mutabilis, Gal.
cāritārthya n. auch Angemessenheit, das Entsprechen, Komm. zu R. ed. Bomb. 1, 2, 38.
**cārugucchā* f. Weinstock, Gal.
Cārucarya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.
Cārucaryāśataka n. Titel eines Werkes, SWA 106, 480. Vgl. *cārucarya* und *cārucarcā*.
°*cārubhaṭa* m. a sort of fish of uncertain identification; warrior, Vās. 43, 1; 294, 4.
°*cārumanta* m. wohl = *cārumant* 1., Mahāvy. 180, 10.
cārurava Adj. schön singend (*krauñca*), R. 1, 2, 32.
cārurūpa Adj. schön, hübsch (Person), MBh. 1, 197, 39.
cārekṣaṇa Adj. Śiś. 2, 82.
cārya 1. zu streichen, vgl. oben unter *ācārya*.
°*cārvakṣara* Adj. Kalligraph, Kauṭ. 71, 1.
°*cārvākārin* Adj. reizend von Aussehen, Yudh. 8, 101.
**cārvī* Intelligenz (= *samyagjñāna*), S I, 269, 9; 276, 5.
cālaka m. *widerspenstiger Elefant, Śiś. 5, 47 v. l.; Stein zu Rājat. 8, 1642. [Z].
1. *ci* Desid. *cicīṣati* anhäufen —, einsammeln wollen, Kir. 2, 19; 3, 11. — Mit *pratyabhi*, zur Verteidigung aufbauen, Gop. Br. 2, 2, 7 (°*cita* st. °*jita* zu lesen). — Mit °*upā* S I, 16, 2 (*upācinvate* = *puṣṭiṃ nayanti*). — Mit *samabhyud* häufen, Āpast. Śr. 9, 1, 2.
cikartiṣu auch: abzuhauen wünschend, Śiś. 1, 49.
[*cikaśa*] die richtige Lesart ist *cikkasa*.
cikitsanīya Adj. heilbar, Jātakam. 17, 4.
Cikitsātantra n., °*dīpikā*, °*sārasaṃgraha* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
cikina 1. stumpf (Kinn), Harṣac. (1936) 481, 3. = *sthūleṣaddhrasva*, Komm.
°*cikira* [m.] Vogel, S II, 10, 5.
[*cikita* S II, 202, 2 verdruckt für *cikina*.]
cikīrṣuka Adj. mit Akk. = *cikīrṣu*, MBh. 6, 48, 83.
cikura °= *kuṭila*, S I, 71, 9.
°*cikurabhaṅgī* = *keśaracanā* (Haarschopf), S I, 105, 5.
cikka °lässig, S II, 179, 3. — m. °Elefantenjunges I, 581, 2. Vgl. II, 40, 12 (Ko.) *cikkagajaḥ gajabālaka ity arthaḥ*.
cikkasa m. n. Gerstenmehl, Kauś. 21, 14. [S II, 260, 11.]
cikva m. °Elefantenjunges, S I, 60, 9 v. u. (Ko.).
cikvaṇa °= *āsakta*, S II, 179, 3.
°*cikṣa* m. Junges, S I, 74, 11 (Ko.).
Cikhalli m. N. pr. eines Volkes, Kāś. zu P. 3, 3, 41.
cicchitsu Adj. (mit Akk.) abzuhauen beabsichtigend.
°*ciñcinikā* Tamarinde? E 885 (A).
ciñciṇī f. = *ciñcā*, Tamarindenbaum, Śārṅg. Paddh. Upavanavinoda 23. 47. [Śuk. t. s. 169, 6; 170, 1.]
ciṭiciṭāy(ate) = *caṭacaṭāy*, Divyāvad. 606, 1.
citi auch: eine best. Pflanze oder Stoff, Kauś. 8, 16.
°*citicakra* n. = *karaṇacakra*, Praty. Hṛd. 53, 13. [B.]
°*citibhūmi* f. in der myst. Anatomie des Yoga „die Stätte der absoluten Intelligenz", Praty. Hṛd. 47, 7. [B.]
citta n. im Kaśm. Śiv. °das Denkorgan der Einzelseele, das die drei inneren Sinne (buddhi, ahaṃkāra und manas) umfaßt und als Teil des puryaṣṭaka am saṃsāra teilnimmt, Praty. Hṛd. 11, 11; 12, 14; 14, 1; Śiv. Vim. 73, 8. [B.]
cittacetasika m. Pl. Gedanken, Divyāvad. 352, 15.
cittacaura m. Herzensdieb, der Liebste, Vāsav. 157, 4.

°*cittajanus* Adj. im Herzen entstanden, Śṛṅgbh. 48[a] (mit *deva* = Liebesgott); Muk. 216[c] (hier Subst.).

cittadhāraṇa n. Konzentration der Aufmerksamkeit, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 3, 32.

cittadhārā f. Gedankenfluß, Vajracch. 39, 11.

cittanātha m. Herzensgebieter, der Liebste, Śiś. 10, 28. [H 23, 52].

**cittabhū* m. = Kāma, Kir. VI, 40.

cittabheda m. Verstimmung, Mahāvīrac. 46, 16.

cittavikṣepa m. Zerstreutheit des Geistes, Geistesverwirrung, Vajracch. 35, 15.

cittākarṣin Adj. herzentzückend, Mālatīm. 80, 5.

°*cittātmatā* f. die Wesenheit des individuellen Denkorgans (citta), Praty. Hṛd. 13, 5. [B.]

**cittānuparivartin* Adj. den Gedanken folgend, Mahāvy. 109, 85.

**cittābhoga* m. volles Bewußtsein, S II, 200, 12 (Ko.).

°*cittva* n. das cit-Sein, Praty. Hṛd. 6, 2. [B.]

°*citpramātar* m. das durch die absolute Intelligenz bestimmte Erkenntnissubjekt, Praty. Hṛd. 40, 4. [B.]

cityagni Pl. die zur citi dienenden Backsteine, Āpast. Śr. 14, 8, 6.

cityayūpa m. ein Pfosten auf der Leichenstätte, Gobh. 3, 3, 34. Wird auch als kopul. Komp. erklärt.

citra 1. e) bewegt, hin und her hüpfend, Jātakam. 15, 10; 16, 4. 22. — berühmt, Āpast. Gṛhy. 13, 20. — m. N. pr. eines Schlangendämons, MBh. 2, 9, 8.

citraka Adj. bunt, scheckig, als Bez. der achten unbekannten Größe, Colebr. Alg. 228. — n. °= *tilaka* [pw *Sektenzeichen], H 26, 38; 27, 12 [nach dem Ko. m.!]; Śrīk. XIII, 9. — °eine best. Pflanze? E 848. 849 (A).

citrakara °Adj. Staunen erregend, S I, 261, 2.

Citrakarman n. °Titel eines Werkes, S II, 112, 2.

**citrakāya* m. Tiger, Śuk. t. o. 33. 52. 53 [p. 43, 17; 59, 8. 10. 19. 23].

citrakāra 1. lies Maler. Die angegebene Bedeutung hat *citrakara*.

citrakṛt m. Maler auch Śrīk. 13, 28.

**citratanu* m. °Tiger, Śuk. t. o. 54 [p. 60, 11].

°*citradayitā* = *citriṇī*, E 405 (A).

citrapaṭa, auch Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Citrapaddhati f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*citrapiṅgala* m. Pfau, S II, 191, 3.

°*citraprayoga* = *vṛkṣāyurvedabheda*, Pārijātam. p. 15, Z. 2.

°*citrapriyā* = *citriṇī*, E 413 (A).

Citrabhārata n. Titel eines Werkes, SWA 106, 480.

citray mit *sam* bunt machen, Dharmaśarm. 6, 34.

Citraraktapaṭa, *Citraratnākara* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*citrarūpa* Adj. von buntem Aussehen, Kauṭ. 78, 14.

°*Citralekha* m. N. eines Schreibers, Śṛṅgt. 114[b].

citravidyā f. Zeichenkunst, Damayantīk. 200.

**citrasaṃstha* Adj. gemalt, Kathāk. II, 70.

°*citrāṃśuka* n. etwa Festgewand, Zitat bei Dhanika zu Daśar. IV, 75 (S. 137, Z. 7).

citrāpūrṇamāsá m. der im Mondhause citrā stehende Vollmond, TS. 7, 4, 8, 2.

citrāsaṅga Adj. einen bunten Mantel tragend, Baudh. 1, 5, 13, 9.

citriya Adj. auch: als Grenzzeichen dienend, Āpast. Gṛhy. 9, 3.

citrī mit *kṛ* hochschätzen, ehren, Saddh. P. 13. Richtig wohl *cittī*.

citrīkāra lies: Hochschätzung, Verehrung; vgl. Mahāvy. 96, 6; 245, 1155. Richtig wohl *cittī*°.

citrīy(ate) 2. auch H 43, 97.

**citrokti* f. Daśar. III, 8 „bright conversation“ [Haas; pw „eine seltsame Stimme, St. vom Himmel“].

Cidambaranaṭana n., *Cidambaramāhātmya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

cidavasāna Adj. mit dem Geiste (d. i. mit der Erkenntnis des Geistes) endend, Sāṃkhyas. 1, 104.

cidekarasa Adj. nur am Geiste Gefallen findend, Sāṃkhyapr. 97, 15.

°*cidaikātmya* n. der Zustand, in dem die absolute Intelligenz unser einziges Selbst ist, Praty. Hṛd. 36, 13; 37, 2. [B.]

°*cidaikya* n. Isolierung der cit (vgl. *anāśritaśiva*), Praty. Hṛd. 9, 1. [B.]

°*cidgaganacarī* f. die im cit-Himmel sich Bewegende, = *khecarī*, Praty. Hṛd. 29, 6. [B.]

ciddharman Adj. den Geist als Attribut habend, Sāṃkhyas. 1, 146.

°*cidbhiṭa* Kauṭ. 94, 4 v. u. wohl nur Druckfehler für *cirbhiṭa*.

[*cint,*] *vicintamāna* R. ed. Bomb. 2, 83, 26 fehlerhaft für *vicintayāna*. — Mit *abhivi* überlegen, H 44, 63.

cintaka 1. auch selbständig, Divyāvad. 212, 9. Aufseher 451, 20.

°*cintāparatā* das in Gedanken Versunkensein, Yudh. 6, 74.

cintāmaṇi m. °N. eines Räuchermittels, E 906 (R). 920 (A). 921 (P).

Cintāmaṇipratyakṣa, °*vyāptivāda* m., °*śabdakhaṇḍa* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*cintāmaṇīyamāna*, zum c. werdend, S II, 267, 16.

°*cintāyaka* m. superintendent, Prabandh. 43, 6 v. u. — °*tva* n. office of superintendent, ebenda 44, 9; 45, 9.

Cinmayadīkṣāvidhi m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

cipiṭa Adj. °short, Harṣac. 229, 4. — °thick, Harṣac. 259, 14. — m. *plattgedrückter Reis, S I, 466, 3.

cibuka angeblich = *saṃdaṃśa*, Zange, Komm. zu Gṛhyās. 1, 85. *cibukā* f. ein best. Amulett, Dārila zu Kauś. 19, 22 f.

cimicimāy(ate) °stark schillern, Kauṭ. 88, 10.

°*cimiya* °eine Rohrart, Kauṭ. 100, 3.

cirakālika Adj. langwierig, Bṛhaspati in Vivādar. 19.

°*ciracela* n. altes Gewand, S I, 398, 2.

cirajīvin m. propably *Terminalia tomentosa, Vās. 120, 6.

**ciraṇṭī* Rasas. 80[c]? (*ciraṇṭīr gatyā vijitya*).

**ciratna* alt s. *aciratna*.

°*cirantanatā* long-standing, Harṣac. 30, 9.

°*cirapathika* Adj. lange verreisend, Govardh. 291.

**ciraparṇa* n. ein best. heilkräftiges Kraut, Rājan. 10, 175.
**ciraprasūtā* Adj. f. vor langer Zeit gekalbt habend (Kuh), Rājan. 15, 33.
ciray mit *ati* sehr lange ausbleiben, Divyāvad. 175, 20.
°*ciravalla* = *kardama* (Schlamm), S I, 523, 6.
cirastha zu streichen. Lies *śira(ḥ)stha*; vgl. Vaijayantī 123, 20.
cirasthitika *dauerhaft, Mahāvy. 244, 90; 255, 10.
°*Cirikalla* m. N. eines Kameles, Prabandh. 56, 1.
ciribilva, R. ed. Bomb. 4, 1, 78.
ciroṣita Adj. 1. lange abwesend gewesen. — 2. lange gestanden —, gelegen habend (von Speisen gesagt).
cirbhaṭika (nach dem Ko. °n.), S I, 405, 14. Im Texte (405, 1/2) steht aber *cirbhaṭikā*.
cirbhiṭikā Pūrṇabh. 21, 4 a sort of cucumber.
°*cirbhiṭī* a sort of cucumber, Pūrṇabh. 20, 20.
°*cilīcima* m. ein best. Fisch, S II, 213, 1.
**cilla* triefäugig, S II, 202, 3.
cillī S I, 24, 6 (Ko.) als Erklärung von *bhrūlatā*; ebenso 1, 33, 1 v. u. (Ko.); 121, 4 v. u. (Ko.); 191, 4.
°*cillīmant* Adj. Rasas. 31° reich an Grillen?
°*cīṭī* Urkunde [pw *cīṭhikā* Zettelchen], Śṛṅgt. 109, 4.
°*cītkārin* Adj. making the sound cīt, Harṣac. 257, 2.
cīna 2. c) Daśak. 29, 11.
cīnapiṣṭa n. 1. auch Śrīk. 14, 22; H 16, 60.
°*cīnasī* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 16).
cīrapattrikā s. *kṣāra*°.
°*cīravant* Adj. in Baumrinde gekleidet, Yudh. 3, 97.
cirī °Fetzen, S I, 398, 2.
cīvaravant Adj. ein Bettlergewand tragend, Pr. P. 85.
°*cīvariṇī* buddhistische Nonne, Sam. VIII, 112 (pw **cīvarin*).
cīvivāc m. Grille, Viṣṇus. 44, 24.
cukkāra (*bukkāra*), Bālar. 168, 2; 209, 5; 234, 9; Setubandha, Index; Gaüdavaha, Index; ZDMG 24, 311. [Z.]
°*Cuṅkāra* Name einer Stadt, S II, 138, 8.
**cucundarī* f. Moschusratte auch Kauṭ. 390, Z. 4 v. o. (?)
°*cucūlikā* Brustwarze, E 414 (A).
cuñcu *Adj. 1. bekannt, S II, 144, 13/14 (Ko.); Kir. XV, 38; H 30, 29. — so v. a. gewohnt an, Śiś. 2, 14. In der Bedeutung 2. b) v. l. *cūcu* M. 10, 48.
°*cuñcuvālukā* f. Treibsand, Kauṭ. 82, 8.
**cuṭ* (*chedane*) S I, 98, 6 v. u. (Ko.). — Mit *ā* kratzen, Saduktik. 2, 414; 5, 13. 27. Harṣac. 192, 21 (*ācoṭita* = *utkhāta*, torn out).
**cuṇṭ* (*chedane*) S I, 245, 8 (Ko.; *cuṇṭita*); II, 198, 5 v. u. (Ko. desgl.); 172, 1 v. u. (Ko. *cuṇṭyamānāni* = *vilikhyamānāni*). — Kaus. I, 449, 7 v. u. (Ko.; *cuṇṭayati*). — Mit °*ava* abpflücken, S I, 393, 5 v. u. (Ko.).
°*cuṇṭana* n. Abschneiden (Pflücken von Blumen), S I, 99, 1 v. u. (Ko.); 200, 2 v. u. (Ko.); 221, 7 v. u. (Ko.); 527, 3 v. u. (Ko.); II, 52, 2 v. u. (Ko.); 177, 10 v. u. (Ko.); 208, 2 v. u. (Ko.).
°*cuṇḍī* harlot, Harṣac. 229, 9.
**cut* mit °*nis*, S I, 590, 12 (Ko.: *vidhurayati niścotayati sati*). — Mit *prati* Kaus. zurückfordern, Jātakam. 29, 20.
cubukadaghnā Āpast. Śr. 7, 8, 3.
cubukapratiṣṭhita Adj. von einem Wagen, Āpast. Śr. 10, 24, 4.
1. *cumb* mit *abhi* küssen, Daśak. 90, 2. — Mit *ā* dass., ebenda 40, 13. — Mit *pari* Desid. °*cucumbiṣati* unmittelbar zu berühren beabsichtigen, Bhām. V. 1, 93. — Mit °*sam* küssen, so v. a. erreichen, sich erstrecken bis, Yudh. 7, 5 (*nādaḥ samacumbad ambaraṃ bherīṇām*).
cumbaka Adj. *addicted to kissing; °attacking, Vās. 198, 1.
cumbakamaṇi m. Magnet, Mahāvīrac. 114, 15.
°*cumbitaka* n. eine Art Coitus, V 167. 169; E 560 (K).
**curī* kleiner Brunnen, S I, 520, 14 (Ko.); II, 198, 6.
**cul* [oder *cula*?]? E 922 (R) in dem Zauberspruche: *oṃ Cāmuṇḍe hula hula cula cula vaśam ānayāmukīṃ svāhā*. Die ed. Benares 1912 hat XIV, 17 = p. 167 die Lesart *huluhulu culu-culu*.
culaka m. Schluck, H 13, 61; 16, 17; Śrīk. VIII, 20 (Ko.); XIX, 45 [pw: „wohl nur fehlerhaft für *culuka*“].
culakay schlürfen, Śrīk. V, 8; VII, 4; XVIII, 58; Padyac. X, 19[a] (*culakita*) [pw: „wohl nur fehlerhaft für *culukay* Spr. 7646“].
°*culukī* = *śiśumārī*, S II, 216, 2.
culukī mit *kṛ* auch: verschwinden machen, Bhām. V. 1, 120.
°*culukīkaraṇa* n. das wie eine hohle Hand voll Wasser Behandeln = Austrinken auf einen Schluck, Padyac. IX, 79[a].
culump mit *ud* einschlürfen, Mahāvīrac. 82, 14; ausschöpfen, Dharmaśarm. 8, 27 (*ucculumpāṃ ca*° zu lesen); austrinken, S II, 198, 6. — *ucculumpya* °= *śrutvā*, Śrīk. XVII, 55.
°*culūkīputra* m. = *śiśumāra*, S II, 217, 3 v. u. (Ko.).
culla 1. triefend (Augen), Harṣac. (1936) 480, 15.
**culli* f. Kochofen, Śuk. t. o. 22 [p. 34, 35].
cullī fire-place, Pūrṇabh. 288, 8.
cuścuṣā, die dem Mānava entsprechende Stelle in der Paddh. zu Maitr. S. S. 53 lautet: *vyunmarśaṃ hāry ojanaṃ sarve bhakṣayanti cuścūṣākāram* (*bhakṣayantaḥ śuśruṣākāram* Mān. Śr. 2, 5, 4 Hdschr.) *dhānāḥ saṃdaśya rayyai tvā poṣāya tvety uttara vedyāṃ nivapati.*
°*cūcaka* (n.) Brustwarze, S I, 465, 7 v. u. (Ko.); 593, 5; 602, 9 (l. *cūcuka*?).
cūcu s. oben unter *cuñcu*.
cūcuka 3. Nom. abstr. °*tā* f. Kautukar. 47.
cūḍa Adj. klein, geringfügig, gering, Mahāvy. 47, 25; Divyāvad. 488, 27; 493, 12.
cūḍaka m. °ein apadravya, V 368.
Cūḍācandravijaya m., *Cūḍāmaṇināṭaka* n., *Cūḍāmaṇimīmāṃsā* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.
°*cūḍāmaṇitā* condition of a crestjewel, Harṣac. 244, 18.
cūḍāla Adj. = °*śikhāvant*, Padyac. IX, 39[b].
°*cūtabhañjikā* ein Spiel, Sarasv. V, 94.
cūrṇa °= *kuñcita*, Śrīk. VIII, 7; °zerzaust? Śrīk. XI, 36.
cūrṇaka m. R. ed. Bomb. 4, 1, 80 nach dem Komm. = *śālmalīviśeṣa*. — °Kalk, Sam. VII, 17.

°*cūrṇakaraṇa* n. Zermalmen, S I, 303, 15 v. u. (Ko.).

cūrṇakuntala auch S I, 87, 11 (Ko.).

**cūrṇapeṣam* (mit *piṣ*) zu Staub zermalmend, S II, 352, 24.

1. *cūrṇī*, streiche das Sternchen davor.

cūla (m.) °Pfau? S I, 229, 14 (Ko.): *śikhaṇḍimaṇḍūkavṛṣṭiś cūlasahitabhekavarṣā.* — °Haarschopf, Haar, Kalāv. I, 47. 69.

cūlaka 2. c) Zinne, Dach, Dharmaśarm. 1, 83.

cūlakarman n. = *cūḍākarman*, Vikramāṅkac. 3, 9.

°*cūlā* = *cūḍā*, H 50, 50.

°*Cūlika* = Pañcaśikha, H 6, 18 [*cūlikārthāḥ sūkṣmārthā iti kecit*]. — nipple of bosom, Harṣac. 139, 19.

cūlikā °Haarschopf, Haar, Sam. VII, 15. — °Wülstchen, Bläschen, Kauṭ. 86, 8.

cūlha oder *cūlhī* f. = *cullī* Kochofen, Śīlāṅka 2, 221.

cūṣ mit *nis* Kaus. aussaugen, Komm. zu Āpast. Śr. 13, 17, 6.

cūṣaṇa n. °eine Art Kuß, Y 108.

cūṣay(ate) Kaus. °Med. Rasas. 72c.

ceṅgi Vikramāṅkac. 14, 4 fehlerhaft für *veṅgi*.

ceṭaka m. *Buhle (Ko.: *parastrīlampaṭa*), S I, 423, 6.

**cetaḥparyāyajñāna* n. Kenntnis dessen, was im Geiste Anderer vorgeht, Mahāvy. 14.

°*cetaka* m. im Kaśm. Śiv. das universale Subjekt im Zustande der Beschränkung, Praty. Hṛd. 8, 12. [B.]

[**cetakī* Terminalia chebula s. *sacetaka*.]

°*cetanaka* m. ein intelligenter Mensch, Yudh. 8, 19.

cetanāy(ate) geistig erscheinen, geistige Natur annehmen, Sāṃkhyapr. 72, 11 (*cetanāyamānatā*); Mahādeva zu Sāṃkhyas. 1, 99.

°*cetaḥśilā* = *manaḥśilā*, E 914 (P).

°*cetasa* n. = *cetas*, Manm. IV, 37b.

cetiṣṭha ist Superl. 1. zu *cettar* am meisten aufmerkend, wachsam auf (Gen.), ṚV. 1, 65, 9; 128, 5; 5, 27, 1; 7, 16, 1; 10, 29, 7. — 2. zu *citrá* am meisten in's Auge fallend, ṚV. 8, 46, 20; VS. 27, 15.

**cetobhava* m. Liebesgott, S I, 120, 7; 591, 1; Padyac. X, 39a.

cetobhū auch Śrīk. 11, 64; H 27, 4, 6.

°*cetovāsa* m. = Kāma, S I, 24, 5.

cetohara Adj. (f. *ā*) das Herz fortreißend, reizend, Bhām. V. 3, 10. [Śṛṅgārasarv. 156c.]

ceḍí, so zu betonen. Die Ära der Cedi beginnt 248 n. Chr. nach Kielhorn in NKGW zu Göttingen, 1888, No. 3.

°*ceyakarma* n. das Werk der Einsammlung (der Reichsschätze), Kauṭ. 57, 3 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 77, Anm. 3.

°*Cerama* m. Name eines Volkes, S I, 565, 4.

°*celaka* cloth, Pūrṇabh. 75, 23.

°*celanaka* n. Gewand, S I, 467, 15 v. u. (Ko.).

°*celālopam* Adv., daß man die Kleider verlieren könnte [von starkem Regen gesagt], S II, 328, 22.

°*Celinī* N. einer Frau, S II, 304, 21.

°*cella(ma)bollana* (?) n. Gewandbauschung, Kauṭ. 93, 5. Vgl. J. J. Meyer, S. 136, Anm. 4.

ceṣṭā = °*pada* oder *padapāṃsu*? Kauś. 48, 14/16?

ceṣṭi (?) = *ceṣṭā*, Śāṅkh. Br. 17, 9.

caikkasa Adj. von *cikkasa* Kauś. 48, 41 vermutet.

**caitanaka* n. Pl. Gelder oder Wertsachen zum Einkaufen oder Eintauschen, Mahāvy. 260, 10.

caitya Harṣac. 195, 9 in *citācaityacihne* (*citāyāṃ caityacihnastham ākāraṃ cihnam, śmaśānadevagṛhaṃ vā*). — = **āyātana*, Harṣac. 89, 10.

caityaka °small caitya, Harṣac. 264, 8.

°*caityakarma* n. ritual of the caitya? Harṣac. 265, 15.

caitra Pārijātam. I, 4b soll nach Lakṣmaṇasūri auch °= *citrayuddhakuśala* sein.

**caitradaṇḍika* m. Mahāvy. 186, 65 wohl fehlerhaft für *vetra*°.

caitrabhānava, so zu lesen statt *caitrabhāvana*.

caitrīpakṣa m. die dunkle Hälfte im Monat caitra, Lāṭy. 10, 5, 18; 20, 2.

caitreyá Adj. von einer scheckigen Kuh stammend, Maitr. S. 2, 5, 9 (59, 16).

cokṣa m. °Mitglied einer best. Kaste, V 262.

°*coṅkaka* Adj. Kauṭ. 78, 4 v. u. (ed. Mysore 1919 *joṅkaka*). Vgl. J. J. Meyer, S. 112, Anm. 3.

coḍaka = *colaka*, Jacke, Wams, Divyāvad. 415, 6.

[*codana*,] f. °*nā* Verweis, Rüge, Divyāvad. 4, 4.

codya n. *Einwand, Śrīk. XXV, 35.

°*copaṭa* m. = *taila* [pw **copaḍa* Rahm], S I, 404, 3 v. u. (Ko.).

cora m. ein Dieb seiner Arbeit, heimlicher Faulenzer, Kauṭ. 186, 3.

coraka m. *Trigonella corniculata, Kauṭ. 95, 3.

Corapañcāśat f. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*corarajjuka* m. Beamter, der für die Räuber verantwortlich ist, Kauṭ. 232, 10.

°*corarajjū* f. Strick für die Räuber = Bestrafung der Räuber, Kauṭ. 60, 6.

°*corin* raubend, S II, 13, 4.

cola m. °Bogenfutteral, Govardh. 329. 474.

colaka 1. m. a) Hem. Par. 2, 38; S I, 466, 4. — *n. Jacke, Wams, S I, 439, 7.

Colacarita n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

colapaṭṭaka m. ein um die Schamteile geschlagenes Tuch (bei den Jaina), Śīlāṅka 1, 383.

Colapparājīya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

coska Trik.; die ed. Bomb. (418) hat *cokṣa*. Vgl. Bühler, EI IV, 56 f.; IA 25, 174. [Z.]

°*cauṇḍhya* S I, 520, 2 = *cauṇṭya*.

cautapallava Adj. (f. *ī*) einem Mangozweige eigen, Śiś. 2, 19.

caura Adj. räuberisch, Hem. Par. 2, 170.

°*cauracchattra* n. = *śilīndhra* (Pilz), S I, 580, 9 (Ko.)

caurī *Diebstahl, S II, 334, 3.

°*Caurṇeya* Adj. vom Flusse °Cūrṇā stammend, Kauṭ. 75, 3 v. u.

cauryasurata n. = *cauryarata*, Alaṃkāras. 65, a.

°*caulūkeya* m. = *śiśumāra*, S II, 217, 8.

cyavana 3. c) °*dharman* Adj., Divyāvad. 57, 18; 193, 22 ff.

**cyāvana* n. Mahāvy. 148, 12 fehlerhaft für *cyavana*.

1. *cyu* mit *abhi* herabfallen, Dharmaśarm. 7, 63.

cyuti f. °Ejakulation, E 864 (R); °Orgasmus, E 905 (R).

**cyutisaṃkrama* m. der Übergang in eine andere Geburt, Mahāvy. 148, 13.

**cyutyupapatti*° das Verschwinden in einer Welt und das Geborenwerden in einer anderen, Mahāvy. 7.

Ch

**cha* [*ccha*] abschneidend, H 43, 113.

chagalagala Ziegenhals, S I, 48, 4; *chagalagalajālāni vastumuṇḍasamūhās* (l. *basta*°).

°*chagalājīvana* m. Ziegenhirt, S II, 131, 13 v. u. (Ko.).

chagalāntrī 1. ist zu belegen.

chagalikā f. Ziege, Divyāyad. 235, 22.

°*chagikādhara* m. Prabandh. 95, 1 „of course a misprint for *sthagikā*°“ (Tawney, S. 57, Anm. 1).

°*chaṭaka* m. = *saṃmārjana*, S I, 340, 5 v. u. (Ko.); 344, 7 v. u. (Ko.).

°*chaṭakita* = *saṃmārjita*, S I, 369, 10 v. u. (Ko.).

°*chaṭāy*(*ate*) wie eine Menge wirken, H 24, 18.

**chaṇḍikāvārika* m. ein best. Klosterdiener, Mahāvy. 274, 20.

Chaṇḍīkalpa (nicht *Chandī*°) m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

chattra propably the *Sarcostemma acidum, Vās. 44, 3.

°*chattrakarī* Sonnenschirm s. *śrī*°.

**chattrabhaṅga* m. Anarchie, S II, 193, 7. — death of a king, widowhood, Harṣac. 189, 8.

°*chattrodaka* n. umbrella-water (so v. a. Wasser so nützlich wie ein Sonnenschirm?) Prabandh. 180, 6.

°*chattropakāraka* m. Sonnenschirmträger, S I, 242, 9 (Ko.).

chattropānaha ist zu belegen.

1. *chad* mit *pratisam*, °*pratisaṃchanna* bedeckt mit, R. ed. Bomb. 4, 1, 21.

2. °*chad*, so zu verbessern [für *chad*].

3. *chad* (*chand*) mit *abhyud* (*abhyucchandayati*) ermuntern, anfeuern (Zugvieh), Baudh. 2, 4, 21. — Mit *upa* 1. Jātakam. 7. — Mit *vi* lies: etwas abhalten wollen, abraten, warnen und vgl. Divyāvad. 10, 6; 11, 24; 386, 6; 590, 24; Mahābhy. 245, 125.

chada 2. e) *Lippe, Zach. Beitr.

chádirdarśá (Betonung falsch) m. das Sichtbarsein von Dächern, Maitr. S. 2, 2, 3 (17, 9); Āpast. Śr. 6, 25, 6. Vgl. *acchadirdarśa*.

chadiṣmant Adj. ein Verdeck habend (Wagen), Āpast. Śr. 10, 24, 2.

chadíḥsaṃmita Adj. einer Decke entsprechend, Śat. Br. 3, 5, 3, 9.

°*chadmagṛha* n. ein Haus mit einem Hinterhalt, Yudh. 1, 34.

chanda 2. e) = *chandaka* 2., Lalit. 285, 9. 10. 15. 18; 288, 7. — *m. N. pr. eines Mönches, Mahāvy. 282.

chándaḥpratiṣṭhāna Adj. auf den Metra beruhend, Maitr. S. 3, 6, 5 (65, 18).

**chandadāyaka* Adj. seine Zustimmung gebend, Mahāvy. 281, 207.

**chandapariśuddhi* f. wohlüberlegte Willensäußerung, Mahābhy. 265, 19.

**chandapratyuddhāra* m. Zurückziehung seiner Stimme, Aufhebung eines Beschlusses, Mahāvy. 261, 57.

**chandavāsin* Adj. nach Belieben seine Wohnung wählend, Mahāvy. 281, 248.

Chandaḥśloka m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*chandānuvartana* n. Willfahren, S I, 176, 7.

Chandogāna n., *Chandodarpaṇa* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

chandobhaṅgavant Adj. metrisch fehlerhaft, Sarasvatīk. 9, 2 v. u.

chandobhāga Adj. (f. *ā*) dessen Anteil ein Metrum ist, Ait. Br. 2, 18, 6.

Chando'mbudhi m., *Chandoratnahalāyudha*, *Chandoviveka* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*channakāma* Adj. heimlich liebend, m. Daśar. II, 22[a].

**chamaṇḍala* = *pradeśaviśeṣa*, Zach. Beitr.

**champ* S I, 457, 12 (Ko.; *spṛṣṭāś champitāḥ*).

°*charaka* m. = *tilaka* (Baum), S I, 528, 2 v. u. (Ko.) wohl verdruckt für *kṣuraka* (s. d.).

chard Kaus. von sich werfen, abstreifen, Divyāvad. 275, 8. — Mit °*ud* ausspeien, Mahāvīrac. I, 35.

chalana 1. auch f. *ā*, Śiś. 1, 69.

chalapāta m. das Ausgleiten, Dharmaśarm. 6, 23. Vgl. *chalena pātaḥ* 1, 27.

chalamaya Adj. verstellt, Caṇḍiś. 22.

chalay(*ati*) auch S I, 443, 11 v. u. (Ko.).

°*chalībhūta* S II, 160, 12 (Ko.) in *meghacchalībhūtam* mit Wolken bedeckt.

**challi* f. Rinde, S II, 293, 5.

chavi, füge f. vor 1. hinzu.

[*chā*] *Part. *chāta*, abgeschnitten = vernichtet, S II, 346, 7; H 27, 12 = schmächtig.

chāgaromamaya Adj. aus Ziegenhaar, Śāśvata 102.

chāgala n. °eine Art Coitus, V 143. 144; E 556. 557 (K).

°*chāgaladhenu* f. Ziege (*chagalī*), S II, 222, 5.

chāgī °eine Art nāyikā, Śārṅg. 3122.

°*chāṭa* Adj. thin, Harṣac. 36, 4.

chāta Harṣac. 36, 4; Śrīk. 25, 137; Amarakośa II, 6, 44 (v. l. *śāta*); Haravijaya 18, 66; 27, 12; Pischel, ZDMG 51, 591; 52, 96. [Z.] Auch Haravijaya 18, 69. Vgl. Hem. Deś. p. 124, 7 ff., wo Śiś. 5, 23 zitiert wird. [Z.]

°*chātkāra* m. das chāt-Machen (vom Plätschern des Wassers gesagt), Rasas. 33[d].

°*chāttraśālā* [*chātra*° gedruckt] S II, 88, 9 v. u. (Ko.) = *maṭhikā*.

°*chāndya* Adj. mit *grah* zum Gefangenen machen (?), Prabandh. 122, 4. Vgl. Tawney, S. 75, Anm. 2.

chāyā °= *avahelā* H 14, 19 (Ko.). — *Alpdrücken? Samay. V, 14. [J. J. Meyer übersetzt mit „Schatten"; vgl. seine Samay. p. 57, Anm. 2.] — *chāya*, *chāyā* bedeutet nach J. Burgess auch Abschrift, Kopie.

Chāyā *Name der Tochter des Ākampani, S II, 62, 9 v. u. (Ko.).

°*chāyāgata* Adj. abgespiegelt, Padyac. VIII, 42b.

°*chāyāgrāhin* Adj. einen Makel besitzend, Govardh. 233.

chāyāpatti f. das Auffallen des Abbildes (des Geistes auf das Innenorgan), Sāṃkhyatattvak. zu kārikā 5; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 99. 143; 2, 5. 8.

**chāyāpatha* m., lies: die Milchstraße st. der Luftraum. — H 19, 8 (und = *nabhonadīpravāha*); 33. — Bereits Raghuv. 13, 2! Nach einem Schol. zu der Stelle auch im Rāmāyaṇa vorkommend. [Z.] — **chāyāpatha* m. (pw „der Luftraum"), Padyāc. IV, 31d °= *jyotiścakramadhyavartidakṣiṇottarāyatagaganāvakāśaviśeṣa*; also „Milchstraße"?

°*chāyāpādapa* m. = *chāyātaru*, S II, 311, 14. 15.

Chāyāpuruṣāvabodhana n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*chāyāpauruṣa* n. die Länge des Zeigers an der Sonnenuhr, Kauṭ. 106, 11.

chāyāvant *Schönheit besitzend, H 17, 25.

**chāyāvṛkṣa* m. °schattenspendender Baum, Śṛṅgt. 168b.

chāyikā Sonnenschirm, Hīrasaubhāgyakāvya 16, 37. [Z.]

°*chālā* f. a shawl, Prabandh. 170, 7 v. u. — Die Ausgabe hat *chālāprabhṛti grāmadvādaśakaṃ dadau*, so daß man in *chālā* eher den Namen eines Dorfes vermuten möchte. Aber Tawney übersetzt eben „he gave ... twelve villages and a shawl and other presents".

1. *chid* auch lösen, entscheiden (einen Zweifel), MBh. 1, 71, 17. — *chindatprāṇi* (Nomin.) ein grasfressendes Tier, Āpast. Śr. 9, 13, 1; 16, 8. — Mit *vipra* trennen, Āpast. Śr. 10, 15, 12; 19, 14.

**chidi* f. °Abschneiden, Śrīk. IX, 16.

chidrakarṇa Adj. (f. *ī*) mit durchlöcherten Ohren, Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 1).

chidrānusārin Adj. nach jemandes (Gen.) Schwächen spähend, M. 7, 103.

chinnakarṇa dem die Ohren abgeschnitten sind, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 2, 23.

°*chinnapādin* Adj. = *chinnapadasaṃpādanaśīla*, skilled in completing fragmentary stanzas, Prabandh. 98, 1 v. u.

**chinnaplotika* Adj. offen vor einem liegend, Mahāvy. 63, 27.

chinnabhakta Adj. der nichts mehr zu essen hat, Divyāvad. 461, 13.

chinnamastakī Adv. mit *kṛ* enthaupten, Komm. zu Naiṣ. 4, 68.

chinnā (*chinnāla*), Meyer, Das Weib, S. 415; ZDMG 70, 243; SBE 45, 150, n. 4. [Z.]

°*chimpikā* f. a female dyer, Prabandh. 137, 6. Vgl. Tawney, S. 82, Anm. 3.

°*Chukāra* (m.) Name eines Landes, S II, 63, 8 v. u. (Ko.).

chuṭ, **choṭayati* (*chedane*) S I, 234, 9 v. u. (Ko.; *choṭayitvā* = *muktvā*); II, 53, 3 (*chuṭitā* = *truṭitabandhanā*). — °öffnen, Śuk. t. s. 103, 3. — freikommen, ZDMG 65, 565[1]. [Z.] — *chuṭ* Kaus. *choṭita* abgeschnitten, Uttamac. 316. — Mit *ud*, Kaus. *ucchoṭita* getüncht, Damayantīk. 254.

°*chuṭṭ* (v. l. *chuṭ*) entrinnen, Prabandh. 20, 3.

**chup* (*sparśe*) Prabandh. 4, 5; S I, 233, 13 v. u. (Ko.; *chupitaḥ*); 310, 15 (Ko.; *acchupantam*); II, 210, 10 (*chupati*). — °versinken I, 447, 12 (Ko.; *chupitasya* = *nimagnasya*). — °bedecken I, 606, 13 v. u. (Ko. *pihite chupite*).

°*chup* berührend (= vergleichbar), S II, 17, 3.

°*chupana* [n.?] Berührung, S I, 46, 12 v. u. (Ko.); II, 58, 4 v. u. (Ko.); 240, 15 (Ko.).

°*chupi* f. Berührung, S I, 503, 1 v. u. (Ko.).

chur Kaus. weg-, fortwerfen, Mahāvy. 263, 72; Divyāvad. 82, 23. *churita* = *chinna*, Priyad. 192. — Mit *ā*, *ācchurita* = *churita* (im Hauptteil), Jātakam. 14, 8; abgesetzt, niedergelegt, 7. °salben, Śrīk. XIII, 2; VI, 45 (Ko.) °bestäubt (*ācchurita*). — Mit °*pari* überziehen, Śṛṅgt. 12, 2/1 v. u.

churaṇa n. Bestreuen, Bepudern, auch H 20, 59. — °Befleckung [durch Blut] H 47, 43.

Churikālakṣaṇa n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

churita n. °eine Art Nägelmal, E 408 (R). 413 (A). 417 (P). 485 (A, P). 736 (R).

°*churitaka* n. eine Art Nägelmal, E 412 (A). 483 (K).

°*chekūlāpa* = *chekokti* (double entendre), Harṣac. 234, 6.

choṭana n. das Abschneiden, Uttamac. 300. S. 302, N. 5.

cholaṅga n. Zitrone, Alaṃkāraś. 17, a, 7; 19, a, 7.

J

°*jagajjananī* Mutter der Welt = Lakṣmī oder Durgā, Rasas. 224a.

jagajhaṃpaṇa (?) m. Shaker of the world, Prabandh. 49, 6.

jagat 4. e) ein best. sāman. *jagatsāman* Adj. dieses zum sāman habend, Āpast. Śr. 12, 14, 1.

jagatīmadhya n. die Erde, Bhām. V. 2, 128.

°*jagatīśa* Erdvernichter, feindlicher Dämon, Kir. XV, 45. 52; Śiva, ebenda.

jagatkāraṇakāraṇa Beiw. Viṣṇu's, Viṣṇus. 1, 61.

jagatparāyaṇa Adj. desgl., ebenda 98, 100.

Jagatsūtravādārtha m. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Jagadānanda m. N. pr. eines Autors, Opp. Cat. 1. — °*ndīya* n. sein Werk, ebenda.

Jagadīśīya n. Jagadīśa's Werk, Opp. Cat. 1.

Jagadvallabha, Jagannāthatarkapañcānana, Jagannāthamāhātmya n., *Jagannāthīya* n. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

jagdhá, so zu akzentuieren.

°*jagdhikā* Essen, Rasas. 32, 9 v. u.

°*jagdhin* verzehrend, Śuk. t. o. 53 [p. 59, 30] in *dvīpijagdhinī*.

jaghanatás Maitr. S. 2, 5, 3 (50, 10 f.). *jaghā*° fehlerhaft 3, 10, 3 (133, 17).

°*jaghanaroha* m. Schenkel, H 27, 110.

°*jaghanephala* n. die Frucht der Ficus oppositifolia, S II, 143, 8 v. u. (Ko.; pw hat **jaghanephalā* Ficus oppositifolia).

jaghanya Adj. °endigend? Sam. VIII, 92. — Subst. *membrum virile, Vās. 77, 1.

°*jaghanyatva* n. niedrige Stellung, S I, 125, 8.

jaghna (!) Adj. verletzt, Divyāvad. 599, 13.

Jaṅgama m. °Eigenname, Laṭ. 27, 10.

jaṅgala m. n. Fleisch, Dharmaśarm. 11, 16; S I, 124, 10.

°*Jaṅghācārika* m. Eigenname, S I, 404, 3.

°*jaṅghārika* m. S II, 352, 10? Kauṭ. 46, 1 v. u. Laufbote.

jaṅghāvihāra m. Spaziergang, Divyāvad. 471, 8.

[**jaṭ saṃghāte*] *jaṭita* = *niviṣṭa*, S I, 17, 11/10 v. u. (Ko.); = *nicita*, S I, 18, 2 v. u. (Ko.); 21, 4 v. u. (Ko.); = *upacita*, S I, 94, 5 v. u. (Ko.); 100, 1 v. u. (Ko.); = *cita* 115, 13 etc. Vgl. *jaḍita*.

°*jaṭana* n. das Ausrüsten der Stoßzähne des Elefanten mit Eisen, S I, 505, 9 v. u. (Ko.); 506, 9 (Ko.).

Jaṭādarpaṇa m. und °*mūla* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

Jaṭāpura n. N. pr. einer Stadt, R. ed. Bomb. 4, 42, 13.

Jaṭāmaṇi m. und °*śikṣā* Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

**jaṭāmaha* m. ein best. Fest, Mahāvy. 229.

**jaṭāmāṃsī* Nardostachys jatamansi, E 891 (R).

Jaṭāvallī 3. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1. Auch °*mūla* n. ebenda.

Jaṭāsiddhāntacandrikā Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

Jaṭāsura m. N. eines °Digambara, Laṭ. 4, 5.

**jaṭi* f. Ficus infectoria, E 907 (R).

jaṭilay auch: erfüllen mit (Instr.), Bhām. V. 4, 5.

°*jaṭilita* °having tresses, betressed with, Harṣac. 104, 12.

Jaṭiśilāmāhātmya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

°*jaṭīkṛta* made into a knot of hair, Harṣac. 113, 20.

jaṭharajvalana n. Hunger, Bhām. V. 1, 49.

°*jaṭharita* = *badhirita*, S II, 44, 4 v. u. (Ko.).

jaḍa Adj. °= *guru*, Maṇirāma zu Ṛtusaṃh. I, 7 (*gurūṇi jaḍāni vastrāṇi*).

jaḍa n. im Kaśm. Śiv. °Bez. des rein Materiellen, Praty. Hṛd. 15, 5. [B.]

°*jaḍagati* Adv. = *mandagati*, Sūryaś. 48°.

°*jaḍagu* m. Mond, Śrīk. XVI, 9.

°*jaḍaja* n. Lotusblume, Muk. 226b.

jaḍatā °Schwere, S I, 208, 3.

°*jaḍatejas* m. Mond, Śrīk. XVI, 2.

°*jaḍadīdhiti* m. Mond, H 2, 5.

°*jaḍanidhi* m. = *jala*° und zugleich *mūrkhatva*°, S I, 281, 8.

jaḍaprakṛti auch °= *jalabhṛta*, S I, 612, 1.

°*jaḍaprīti* Adj. das Wasser (*jaḍa* = *jala*) liebend und zugleich: träge in der Freundschaft, Prabandh. 38, 9 v. u.

°*jaḍaraśmi* m. Mond, Śrīk. XVI, 50.

jaḍāṃśu auch H 2, 48.

jaḍāśaya °Subst. m. Wasserbehälter, Muk. 47, 4.

°*jaḍāśraya* = *śarīrāśraya* und zugleich *pānīyāśraya*, S I, 265, 1.

°*jaḍita* [vgl. *jaṭita*] (mit Juwelen) besetzt, eingelegt, S II, 173, 15 (Ko.).

°*jaḍimatā* Kälte, Sūryaś. 30b.

jatudhāman n. = *jatugṛha*, Pr. P. 71.

jan 1. *jajánat* Maitr. S. 1, 3, 20; 9, 1 (Kāṭh. 9, 8). *jajñivān* lebte auf, wurde wieder lebendig, MBh. 8, 33, 31. — Mit *ava*, °*jāta* = *apajāta*, mißraten, Divyāvad. 2, 13. — Mit *pratyā* Kauṣ. Up. 1, 2. — Mit *nis*, *nirjāta* entstanden aus (Abl.), Vajracch. 25, 4. 6. — *nirjāta* (mit *niryāta* verwechselt) bedeutet vollkommen vertraut mit, steht also richtig nach. — Mit *pra*, *prajāta* qui semen inmisit, Kāty. Śr. 20, 3, 20. — Mit *parivi* in der Fortpflanzung übertreffen, mit Akk. Maitr. S. 2, 5, 1 (46, 15).

1. *jana* m. so v. a. fremdes Volk, — Land, Āpast. Śr. 9, 11, 4.

janaka 3. a) Divyāvad. 235, 23.

°*janakabhakṣa* Adj. den Vater verzehrend (vernichtend), Kauṭ. 32, 13.

°*janakabhuvan* possessing his native land, Vās. 21, 3.

°*Janakayajñasthāna* Place of Sacrifice to the Manes (part of the Daṇḍaka Forest), Vās. 221, 5.

janakāya m. Menschenmenge, Volkshaufen, Mahāvy. 244, 136; Jātakam. 20, 7.

janaṃgama auch S II, 340, 3.

Janacandra m. N. pr. eines Dichters. Nach Aufrecht richtig *Jalacandra*.

jananātha m. Fürst, König, Kir. 2, 13.

jananāntara n. ein früheres Dasein, Unm. 4, 4 v. u. (im Prakrit).

jananī *Mitleid, Darpad. III, 96.

°*janapakti* = *lokapakti*, way of the world, Harṣac. 44, 7.

**Janapadakalyāṇa* n. Titel einer Erzählung, Mahāvy. 245, 1222.

**janapadaghātaka* m. Plünderer eines Landes, Vyutp. 97.

janamahiṣa m. ein gewöhnlicher Stier, Caṇḍiś. 79.

janarañjana 1. Adj. die Menschen erfreuend, Gīt. 1, 19; Verz. d. Oxf. H. 199, b, No. 472. — 2. f. *ī* eine best. Gebetsformel, Pañcar. 3, 15, 32.

janavid °Menschenkenner? Mgs I, 10, 8.

janasaṃmarda m. Menschengedränge, Mālatīm. (ed. Bomb.) 354, 9.

janātiga Adj. übermenschlich, Kir. 3, 2.

janādhipa m. Fürst, König, MBh. 2, 23, 33.

janānta 2. eine bewohnte Gegend, Jātakam. 8, 10; 19, 22; 21, 10; 24, 35. 30. Vgl. *dūrejanāntanilaya*.

janāntam °Adv. = *janāntika*m, Daśar. I, 65a.

**jani* f. Mutter, Manm. II, 16b.

janidivasa m. Geburtstag, Mahāvīrac. 107, 17.

janimant m. Geschöpf, Mensch, Mahāvīrac. 132, 19.

janivid m. Weiberkenner als Beiw. Soma's, Āpast. Gṛhy. 5, 2.

janus. Der Nomin. *janūs* ist wohl auf *janū* zurückzuführen.

jantu m. °= *udumbara*, S II, 66, 12 (Ko.).

°*Jantuketu* m. Eigenname, Laṭ. 4, 9.

jantugṛha Divyāvad. 118, 1 fehlerhaft für *yantragṛha*.

janduraka wohl eine Art Stoff, Divyāvad. 19, 22.

janmakara Adj. (°nicht im Komp.) zu Geburten (= Daseinsformen) verhelfend, S I, 261, 6.

janmakṛt °Adj. = *kṛtajanman*, S II, 107, 10.

Janmacitraka m. N. pr. eines Schlangendämons, Divyāvad. 435, 11; 436, 19 ff.

janmatapovidyācārāvarṇāśramavant Adj. durch Geburt, Askese, Wissenschaft, Sitte, Kaste und Lebensstadium hervorragend, Bhāg. P. 5, 26, 30.

janman 2. *janma* (Akk.) das ganze Leben hindurch, Hem. Yog. 4, 7.

janmapattrikā f. ein Blatt, auf welches jemandes Nativität eingeschrieben wird.

janmaparigraha m. Akk. mit *kṛ* so v. a. geboren werden, Jātakam. 19.

janmabandha m. die Bande der Wiedergeburt, Bhag. 2, 51.

-janmabhūmī Adv. mit *bhū* zum Geburtslande von ... werden, Kād. 171, 25 (294, 8).

Janmavarṣādiphala n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

janya 4. d) eine Neuvermählte, Campaka 243. 313.

janyayātrā f. Brautfahrt, Campaka 240; Mālatīm. 87, 12.

janyavṛtti f. Kampf, Daśak. (1883) 172, 17.

°*janyāsatā* = *janye* (im Kampfe) *'syatīti janyāsas tadbhāvaḥ*, H 43, 50.

janyu m. °Abkömmling [pw *Geschöpf], S II, 353, 8.

°*japamālāy(ate)* zum Rosenkranze werden, Kuval. I, 96.

**jamba* m. °N. eines Kaufmanns, Prabandh. 32, 2 v. u. (v. l. °*Jāmba*.)

°*jambālaka* n. = *śaivala* (Blyxa octandra), S I, 58, 6 [nach dem Ko. 59, 9/10; aber es könnte auch nur *kaḥ svārthe* vorliegen!).

°*jambālita* Adj. sumpfig geworden, Padyac. IX, 66[b]; Pārijātam. II, 69[a].

jambuka 1. a) Damayantīk. 34.

Jambuka m. Beiname Varuṇa's, S II, 194, 4.

°*jambukī* eine Pflanze, E 836 (P.).

Jambū m. N. pr. eines Mannes, Hem. Par. 2, 53. 59. 71.

°*jambūlakṣman* = *jambūvṛkṣopalakṣita*, S II, 227, 6.

Jambūsvāmi (sic!) m. N. pr. eines Kevalin, Vardhamānac. 1, 41.

jambha 1. b) lies „etwa Kinnbackenkrampf". m. das Einbeißen, Dharmaśarm. 11, 16.

Jambha m. °ein Rākṣasa, der die Mundsperre verursacht, Kauś. 32, 1.

Jambhaniśumbhana m. Bein. Indra's, Damayantīk. 221.

**jambham* Absol. Kāś. zu P. 7, 1, 61.

jámbhasuta Adj. mit dem Gebiß gepreßt, ausgekaut.

Jambhārāti m. Bein. Indra's, Dharmaśarm. 5, 89. [Sūryaś. 1[a].]

**jambhi* Mahāvy. 189, 25 wohl nur fehlerhaft für *jambha*.

**jambhīra* kind of plant, Harṣac. 263, 4.

Jaya °= *antarikṣanagaraviśeṣa*, S I, 19, 6.

°*jayakumāra* m. siegreicher Prinz, S II, 236, 3 v. u. (Ko.); *vīravikramaḥ jayakumāravatparākramaḥ*.

jayaghaṇṭā auch S II, 315, 10.

Jayacandra und *Jayaccandra* m. N. pr. eines Mannes, Bühler in Festgr. 18.

jayana „Rüstung eines Pferdes etc."; vgl. Hem. Deś. III, 40 *jayaṇaṃ hayakavacammi*; Weber, Über den Pārasīprakāśa, S. 7. [Z.]

°*jayanaśālā* Rüstkammer, H 17, 112 (Ko.).

jayanta Adj. (f. *ī*) siegreich, Śiś. 6, 69.

Jayantīnirṇaya m., *Jayantīvratakalpa* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*jayapaṭṭaka* Siegesblatt, Sam. II, 42.

jayapūrva Adj. Hariv. 5429 fehlerhaft für *jalapūrṇa*.

°*jayabandha* m. eine Art Coitus, E 597 (D).

Jayabāhu m. N. pr. eines Ādyāṅgadhārin, Vardhamānac. 1, 50.

jayaratha ist richtig.

Jayarāmīya n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

jayavant Adj. der gesiegt hat, Hem. Par. 1, 317.

°*jayahaya* m. = *jātyaśva*, S I, 352, 2.

jayāvaha Adj. Sieg bringend, R 1, 23, 13.

°*jayeśa* = *jayasamartha*, S I, 313, 2.

°*jayyatā* Besiegbarkeit, Kir. XVII, 17.

jar mit °*pravi*, S I, 124, 10 (*pravijarat* = *prakarṣeṇa viśeṣeṇa ca jarat jīrṇam*).

jaraṭhita auch S I, 102, 4.

**jaraṇḍa* alt, S I, 126, 8; II, 178, 8 (= erwachsen, groß).

°*jaradgu* f. alte Kuh, Kauṭ. 128, 5 v. u.

jarāyujá AV. 1, 12, 1 nach Bloomfield (Proc. A. O. S. May 1886, S. XXXIII) dem (Wolken-) Schoße entsprungen (Blitz).

°*jarāsa* (m.?) Fleisch, S II, 115, 7 v. u. (Ko.).

°*Jarāsaṃdhavairin* m. = Madhusūdana, S I, 252, 11 v. u. (Ko.).

**jarin* Adj. bejahrt, Amit. X, 9.

jarūtha [nach dem Ko. *n.] Fleisch, S I, 48, 1.

jariṣṇu Adj. in *ajarā*° oben.

jarjara 1. nach Adj. ist a) hinzuzufügen. Nom. abstr. °*tā* f. Pr. P. 77.

°*jarjaray* to break in pieces, Harṣac. 115, 4; 241, 11.

jartilayavāgū f. Brühe von wildem Sesam, TS. 5, 4, 3, 2.

jala n. °= *prabhāviśeṣa*, Śrīk. XVIII, 28. 53.

°*jalakaṇḍū* ? E 859 (R). Kāñcīnātha erklärt (XV, 31 = p. 191 der ed. Benares 1912) *jalakaṇḍūr jalaśūkaḥ*.

jalakapi Vāsav. 277, 5.

°*jalakarin* m. Śrīk. IX, 29 Krokodil? pw erklärt das synonyme °*hastin* mit „Dugang oder Krokodil".

**jalakāka* m. als Erklärung zu *cāṣa* S I, 20, 13 (Ko.); zu *kurara* I, 144, 4 v. u. (Ko.); zu *kukkubha* I, 248, 16 v. u. (Ko.).

jalakānta und °*kāntāśman* m. ein best. Stein, Uttamac. 59. 263. 336. °*kāntamaya* Adj. daraus bestehend, ebenda 52.

°*jalakuñjara* m. Śrīk. XII, 52 Krokodil? S. °*karin*!

jalakumbhikā f. ein Topf mit Wasser, Kathās. 6, 41.

°*Jalakelivilāsa* m. Name eines Barden, S II, 320, 3 v. u. (Ko.); 322, 11.

°*jalagaja* m. Śrīk. X, 53 Krokodil? S. °*karin*!

°*jalagrāha* m. ein großes Wassertier (*makara*), S II, 210, 6 v. u. (Ko.)

°*jalacandra* m. der Mond im Wasser, d. h. sein Spiegelbild, S II, 273, 9.

Jalacandra m. N. pr. eines Dichters, Saduktik. 4, 273.

°*jalacūrṇa* n. Wassertropfen, S I, 548, 4 v. u. (Ko.).

°*jalacora* m. Seeräuber, Prabandh. 173, 1.

jalaja *n. Muschel, H 42, 14.

jalajāta °Adj. im Wasser lebend, S I, 145, 14/13 v. u. (Ko.).

°*jalajharaṇa* n. Wasserfall, S I, 574, 15 (Ko.).

jaladakāla m. die Regenzeit, Śiś. 6, 41.

°*jaladantin* m. Śrīk. IX, 30 Krokodil? S. °*karin*! An unserer Stelle wird dem betr. Tiere *dāna* = *mada* wie dem Elefanten zugeschrieben.

jaladāgama °Adj. wo die Ankunft der Regenwolken erfolgt, Bhojaprabandha (ed. Parab) 255, wo *kālo 'yaṃ jaladāgamaḥ* steht. Śārṅgadharap. 410 und Dhanika zu Daśar. IV, 14^{b} lesen *kālo 'bhyarṇajalāgamaḥ*.

jaladeva m. °= Varuṇa, Yudh. 3, 16.

Jaladhikanyakā f. Patron. der Lakṣmī, Bhām. V. 4, 8.

Jaladhinandinī f. Patron. der Lakṣmī, Bhām. V. 4, 2.

°*jaladhī* Adj. = *jaḍadhī* (*laḍayor aikyam*), Yudh. 5, 22.

jaladhenu f. eine aus Wasser dargestellte Kuh (!), MBh. 13, 71, 41.

jalanakula m. *otter, Vās. 277, 2.

°*jalanidhīy*(*ati*) als Ozean betrachten, Amit. XX, 8.

°*jalanilaya* m. Fisch, Yudh. 3, 41 v. l.

°*jalanīka* m. Leitungsrohr, S I, 528, 13 (Ko.).

jalapakṣacara m. Wasservogel, Svapnac. 2, 21.

Jalapatha m. N. pr. eines Berges, Divyāvad. 450, 10; 455, 28.

**jalapippalī* Commelina salicifolia, S I, 542, 1 v. u. (Ko.; = *lāṅgalī*); II, 3, 9 v. u. (desgl.).

jalapūrṇa Adj. °*pūrṇena yogena* so v. a. aus überfließender Hingabe, aus vollem Herzen, aus unwiderstehlichem Drange, Hariv. 5196. Vgl. *jayapūrveṇa yogena* 5429 und *pūrṇena yogena* 5425.

jalaprāya Kād. (1883) 290, 9.

**jalabhṛt* m. Regenwolke, H 33, 35; 34, 47.

°*jalamanuja* m. = *jalamānuṣa*, Śṛṅgt. 157^{b}; Vās. 279, 1.

**jalamātaṅga* m. Dugang oder Krokodil, H. an. 3, 61.

jalamānuṣa 3. f. *ī*, f. zu 1., Vāsav. 98, 3. [Śrīk. 9, 13; XII, 49.]

jalamuc m. °eine Art Cyperus, E 836 (P).

jalayantra n. °= *araghaṭṭaghaṭīmālā*, S I, 256, 6.

°*jalayānapātra* n. Wasserfahrzeug, S I, 21, 10 v. u. (Ko.).

°*jalayoga* m. Wasseranwendung, Prabandh. 180, 2.

jalaruhekṣaṇa Adj. lotusäugig, MBh. 1, 129, 27.

jalarekhā auch Wasserstreifen, Spr. 4952.

jalavāyasa m. Svapnac. 2, 21.

2. *jalavāsa* 4. *f. *ā* ein best. Gras, Rājan. 8, 148.

°*Jalavāhinī*, N. eines Flusses, S II, 309, 19.

**jalavyāla* m. Wasserungeheuer, S I, 32, 3; 41, 4.

jalaśāyin Adj. im Wasser liegend, R. 1, 43, 14.

jalasaṃniveśa m. Wasserbehälter, Spr. 1913.

°*jalasaraṇi* f. = *kṛtrimajalanadī*, S I, 534, 5.

jalāmatra n. Wassereimer, Uttamac. 68. 69. 77. 140.

jalārdrā auch Śrīk. 10, 46.

°*jalāśva* m. ein mythisches Wassertier, Śrīk. IX, 41 (Ko.).

°*jaliman* m. = *jaḍiman* (*ḍalayor aikyāt*), Yudh. 2, 91.

°*jaleja* m. Lotus, S II, 268, 10; 311, 24.

**jaleruha* (°n.) °= kamala-Blüte, S I, 613, 2.

Jalodanapañcaka n. Titel eines Werkes, Opp. Cat. 1.

jalpana n. °Mund, Amit. XI, 8; XXIV, 4; XXXI, 22.

°*jalpākatā* Geschwätzigkeit, Śrīk. VI, 49.

jalpākay(*ati*) geschwätzig machen, Pādāravindaś. 1.

jáḷhu, so zu betonen.

°*javatā* f. Eile, Yudh. 6, 26 (in *tanujavatām* = *tanur atikṛśo javo vego yeṣāṃ te tanujavāḥ*; *teṣāṃ bhāvas tattā tām*; *atilīnabalatām*.)

**javanaprajña* Adj. schnell begreifend, Mahāvy. 48, 29.

javanikā Haravijaya 40, 38. [Z.]

**javanī* Vorhang, Govardh. 538.

°*javabhāj* Adj. eilig, Yudh. 6, 93.

°*javam* Adv. schnell, Kir. XVIII, 7.

**javasa* m. n. = *yavasa*, Gopāl. 143, 19.

°*javānī* E 849 (A)?

javita n. das Laufen, Lalit. 178, 14.

°*javībhāva* m., das Schnellsein, S II, 273, 26.

jásuri 1. lies: ausgehungert.

jaha 1. *am Ende eines Komp. so v. a. frei von, Mahāvy. 20, 31.

jahā́ und *jáhāka*, vgl. Pischel, Vedische Studien 63.

jāgaraka °weckend, S I, 392, 14 (Ko.).

jāgaritadeśá m. der Standort im wachen Zustande, Śat. Br. 14, 7, 1, 16.

jāgratprapañca m. die Welt, wie sie einem Wachenden erscheint, Sāṃkhyapr. 61, 1.

°*jāghana* n. eine Art Umarmung, E 432 (P). 447 (A, P). 449 (A).

jāghani Diener, Harṣac. 229, 8? Doch vgl. die engl. Übers. p. 278 (zu 200, n. 3). [Z.]

jāghanika low fellow? Harṣac. 229, 8.

**jāṅgalika* m. Schlangenbändiger, Śṛṅgt. I50^{c}; 38, 5; 152^{a}.

jāṅgalīka m. Giftbeschwörer, Harṣac 30, 3. v. l. (95, 7) *jāṅgulika*.

°*jāṅgalīvid* m. ein Giftkundiger, Kauṭ. 43, 1 v. u. — pw hat *jāṅgalī* *f.

jāṅmāyana (v. l. *jāgmāyana*) Adj. als Beiwort von *udakapātra*, JAOS, Proc. 1883, Oct. VIII.

°*jāṭāmāṃsī* = *jaṭā*°, S I, 206, 6 v. u. (Ko.).

**Jāḍāyana* m. Patron. von *Jaḍa*.

jāḍyavant Adj. keine Geschmacksempfindung habend, Suśr. 1, 218, 18. [S I, 7, 6 v. u.]

Jātakakiraṇāvali f., °*pārijāta* m., °*phalavicāra* m., *muktāphala* n., °*ratna* n., °*viṣaya* m., °*saralī* f., °*sārasaṃgraha* m. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*jātakavid* Adj. skilled in calculating nativities, Prabandh. 57, 5 v. u.

Jātakādiprayoya m., °*laṃkāra* m., °*cintāmaṇi* m., °*validīpikā* f., °*valipradīpikā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*jātakriyā* Geburtszeremonie, S I, 232, 1.

jātaputra Adj. einen Sohn habend, Mān. Śr. 1, 5, 1.

jātabuddhi Adj. verständig geworden, Mārk. P. 74, 49.

jātamṛta Adj. gleich nach der Geburt gestorben, Viṣṇus. 22, 26.

jātarūpa n. °die angeborene Gestalt, S I, 54, 1 (vgl. 13, 2!). Gediegen vorgefundenes Gold? Kauṭ. 85, 5 v. u.

jātavāsaka, lies: Wochenstube.

jātavidyā́, so zu akzentuieren. — Vgl. Pischel, Vedische Studien I, 95.

°*jātahārda* Adj. befreundet, Kir. I, 33[d].

jātāvedas nach Whitney (American Journal of Philology, Vol. III, No. 12) having born or native wealth oder having whatever is born as his property, all-possessor. — Vgl. Pischel, Vedische Studien I, 94 f.

°*jātāstha* voller Interesse, S I, 425, 8.

°*jātikā* E 828. 836 (P). 906 (R).

Jātikhaṇḍana n., *Jāticandrikā* f. Titel von Werken, Opp. Cat. 1.

°*jātipattraka* n. E 827 (A) Muskatblüte?

°*jātipattrikā* E 849 (A) Muskatblüte?

°*jātivāda* m., die Lehre von [der Bedeutung] der Kaste [für die Erlösung], S II, 252, 11.

°*jātismṛti* f. die Erinnerung an die früheren Existenzen, Prabandh. 25, 2 v. u.

jātīpaṭṭikā fine drawers, Harṣac. 243, 9.

**jātīrasa* m. Myrrhe, E 884 (A).

°*jātīvarṇa* Adj. jasminfarbig (oder muskatnußfarbig?), Kauṭ. 78, 1 v. u.

°*jātyantarita* transferred to another jāti, Harṣac. 71, 11.

jātyantarīyaka Adj. zu einer anderen (folgenden) Geburt gehörig, Jātakam. 29, 14.

jātyandha auch S II, 270, 14.

jātyapahārin Adj. den Verlust der Kaste nach sich ziehend, Viṣṇus. 5, 99.

jātyaratnamaya Adj. aus echten Juwelen bestehend, Hem. Par. 2, 47.

jātyaśva m. ein Pferd von edler Rasse, Sāy. zu ṚV. 1, 65, 3.

jānaka m. °= *araṇyavṛṣabha* (?!) oder Affe, S II, 198, 3.

**jānana* n. Ursprung, Geburtsstätte, Mahāvy. 101, 12.

jānapada Adj. °bewohnend, Śrīk. IX, 23 [in *taṭa*°].

°*jānukūrpara* n. eine Art Coitus, Y 142; E 568 (R). 577 (A).

°*jānubhaṅga* Beugen des Knies, Fußfall, Gopāl. 52, 33.

°*jānubhañjanī* [so zu lesen!] Kniebrecher (eine best. Schutzvorrichtung in einer Festung), Kauṭ. 52, 15.

°*jānubhañjinī* eine Art Fußfessel, S II, 138, 1.

jānvakna Adj. = *jānvākna*, Āpast. Śr. 10, 9, 2.

jānvasthi n. Schienbein, Āpast. Śr. 1, 3, 17.

jāpaka *n. „ein best. wohlriechendes Holz“ (pw), Kauṭ. 78, 6. v. l. *jāvaka*, aus dem Lande Jāvaka stammend.

jāmadagnya °ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 153, Anm. 7.

jāmí, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 35.

jāmi m. °Schwiegersohn, S I, 399, 4.

jāmivát, lies Adv. statt Adj.

Jāmba s. *jamba*.

Jāmbavatīvijaya, lies Gedichts st. Schauspiels.

Jāmbavatīharaṇa n. Titel eines Werkes, Gaṇar.

°*jāmbavābha* Adj. (an Farbe) einer (reifen) jambū-Frucht gleichend, Kauṭ. 77, 1.

jāyānya, vgl. Bloomfield, JAOS 13, CCXIV ff.

jāyāpatika n. Mann und Weib, Ehepaar, Divyāvad. 259, 7.

°*jāyāvant* Adj. von der Gattin begleitet, Yudh. 5, 2.

jāyu *m. Arznei, H 43, 98.

jārajanman m. ein von einem Buhlen gezeugter Sohn, Bhām.V. 4, 46.

°*jārī* = *kanyā prasūtikā*, Vaj. 86, 48.

Jārūthya m. N. pr. eines Fürsten von Ayodhyā, Harṣac. (1936), 424, 16.

1. *jāla* Spinngewebe, Damayantīk. 175.

jālaka n. °ein apadravya, V 368.

jālāvanaddha Adj. mit einer Schwimmhaut versehen, Triglotte 3, 28; Divyāvad. 56, 21.

°*jāli* (m.) ein best. Baum, Prabandh. 34, 1. (Vgl. *jāla* *m. Nauclea cadamba.)

jālika m. *deceiver, °fisherman, Harṣac. 152, 9.

°*jālikā* mask, veil, Harṣac. 36, 16; 109, 6.

°*jālita* Adj. netzartig bedeckt, Padyac. IV, 21[c].

°*jālin* Adj. disguised as ..., Harṣac. 153, 15; 203, 10.

Jālin m. N. pr. eines Mannes, Jātakam. 9.

**jālī* °Schleier, H 40, 26 (Ko.).

jālīmāṃsa (?) Subhāṣitāv. 611.

°*Jālūtha* (°*Jālūdha*) m. N. eines Fürsten, Kauṭ. 41, 13/14.

jālūra s. unter *tālūra*.

jālya °Subst. Zusammenrottung, Yudh. 1, 91 (*jālyaṃ ghanam ekatra samudāyaṃ cakruḥ*).

**jāva* m. ? Mahāvy. 104, 82.

**jūvita* n. ? Mahāvy. 217, 27.

1. *ji jigiváṃs* TS. 1, 7, 8, 4. Kaus. *ájījipata* ihr habt gewinnen lassen, TS. 1, 7, 8, 4. — Mit *apa* Akt. auch: abgewinnen; mit *punar* wiedererobern, TS. 6, 3, 1, 1. — Mit *abhinis* *erobern, Mahāvy. 182, 7.

**jigamiṣā* das Verlangen zu gehen, Śuk. t. o. 58 [p. 62, 26].

°*jighitsā* Appetit, S II, 332, 2.

jighṛkṣu 2. Nom. abstr. °*tā* f., Uttamac. 147.

jijñāsu Adj. mit Akk. kennen zu lernen wünschend, untersuchend, nachforschend, prüfend.

*jijñāsthi Gaṇap. 194, 32 und *siñjāstha n. 33 nach Leumann fehlerhaft für *miñjāsthi oder °stha Knochenmark. Im Prākrit ist *miñjā = majjan.*

°*jitakāsin* Adj. = *jitakāśin* siegesbewußt, Prabandh. 119, 4/5.

jina 2. e) α) Śiś. 19, 112.

jinakalpika Adj. den jinakalpa innehaltend, Śīlāṅka 1, 366.

Jinaputra *= Bodhisattva, Mahāvy. 22, 5.

Jināṅkura und *Jinādhāra* nicht N. pr., sondern = Bodhisattva, Mahāvy. 22, 5. 6.

°*Jincndradatta* m. N. eines Heiligen, S II, 293, 19.

°*Jinendrabhakta* m. N. eines Großkaufmanns, S II, 302, 25.

°*Jimini* m. S II, 272, 26 = *Jaimini?*

jiṣṇu m. *= Indra, Śrīk. XIX, 16; XXIII, 39; Muk. 36[a].

°*Jiṣṇusūri* m. N. eines Heiligen, S II, 319, 25.

°*jihatsu* Adj. im Begriff zu scheißen, S I, 1, 509.

jihīriṣu Adj. metrisch für *jihīrṣu* zu rauben verlangend, Suparṇ. 20, 2.

jihma °= *praguṇa*, S II, 3, 2.

jihmakārin Adj. hinterlistig zu Werke gehend, R. ed. Bomb. 4, 27, 36.

jihmī mit *kṛ* auch H 20, 61.

°*jihmyamāna* = *mandīkriyamāṇa*, H 38, 54 [pw hat *jihmāy*].

*jihvāniścāraka° Adv. mit Ausstreckung der Zunge, Mahāvy. 263, 58.

°*jihvāyuddha* n. eine Art Kuß, V 112.

*jihvāsphoṭakam Adv. mit der Zunge schnalzend, Mahāvy. 263, 63.

jīna *Adj. alt, S II, 359, 3.

jīmūta m. *Cyperus rotundus, E 835 (P).

Jīmūtaketu m. °N. eines daitya, H 34, 38.

°*jimūtaprabha* Adj. vom Aussehen einer Gewitterwolke, Kauṭ. 77, 1.

jīra m. *Kümmel, E 849 (A).

**jīrvi* m. 1. Axt. — 2. Karren. — 3. Körper. — 4. Tier.

jīv mit *adhi* Kaus. beleben, Dharmaśarm. 15, 1. — Mit *abhi* glücklicher im Leben sich befinden als (Abl.), R. ed. Bomb. 3, 34, 19.

jīva 4. b) lies: Bez. bestimmter Sprüche, JAOS 11, 380. 386 f.

jīvaka 2. g) Divyāvad. 270, 12; 506, 2 ff.

°*jīvakā* Terminalia tomentosa oder Coccinia grandis, E 849 (A).

jīvagrāham auch Daśak. (ed. NSP. 1889) p. 6; S II, 190, 2 v. u. (Ko.); Unmattar. 7[c].

jīvaghātya °Fell? Kauś. 7, 24.

jīvaghātyā zu streichen und dagegen zu setzen °*ghātya* Adj. Kauś. 7, 24; 18, 5. Nach Dārila = *jīvaghātārha* und *jīvahata.*

jīvacūrṇa n. Pulver von Lebendigem. *cūrṇāni kārayitvā* lebendig zu Pulver zerstoßen lassend, Āpast. Gṛhy. 23, 3.

**jīvajīva* m. eine Hühnerart, Samay. V, 12.

jīvaṃjīva 1. Kād. (1883) 316, 12.

jīvataṇḍula als m. oder n. (sc. *odana*) Mus von frischem Reis. *dakṣiṇāgnau jīvataṇḍulaṃ śrapayati*, Āpast. Śr. 1, 7, 12. *yathā īṣattaṇḍulā jīvanti tathā...* Comm., also als Adv. (!) gefaßt. — *jīva* bedeutet wohl eher „keimend". Vgl. *adhobilāśṛta* oben. — Bezeichnet als Adj., wie Delbrück richtig erkannt hat, ein Mus, in dem die einzelnen Körner nicht zerkocht, sondern gleichsam lebendig, wie im ungekochten Zustande, geblieben sind. — Knauer im Index zu Mgs [II, 2, 3] „leicht gedämpft".

Jīvadatta 131, 12.

°*jīvadāyin* Adj. Leben spendend, Śṛṅgārasarv. 156[c].

jīvadbhartṛkā Adj. f. deren Gatte am Leben ist, Sāy. zu ṚV. 10, 18, 7.

jīvadvatsā Adj. f. deren Kind am Leben ist.

jīvadvibhāga m. Teilung bei Lebzeiten (des Vaters), Bṛhaspati in Vivādar. 465.

jīvana n. °eine Pflanze, E 897 (P).

jīvanāśa m. ein Mittelding zwischen Leben und Tod, R. 2, 92, 24.

jīvanta 2. c) AV. 19, 39, 2. — 3. f. *ī* a) AV. — Auch: ein best. Gestirn, Mān. Gṛhy. 1, 14.

jīvantaka 2. b), Damayantīk. 236.

jīvantiśūlā Adj. f. Akk. mit *kṛ* Kaus. eine (Frau) lebendig spießen lassen, Divyāvad. 417, 8.

jīvaputra 1. Vok. °*putri* auch MBh. 5, 144, 2.

**jīvameṣaka* m. eine Art Portulak, Rājan. 7, 150.

jīvaviṣāṇa Āpast. Gṛhy. 23, 6.

°*jīvasūvarī* Adj. f. ein lebendes Kind gebärend, Mgs II, 18, 2[h].

**jīvasthāna* n. °= Herz, S I, 183, 5 v. u. (Ko.); 401, 12 v. u. (Ko.); II, 33, 8 v. u. (Ko.); 86, 12 v. u. (Ko.).

jīvā *Bogensehne, H IX, 9; Govardh. 321 [hier in *nirjīva*]; Vās. 295, 4. — Vgl. Śiś. 19, 101 *sajīvatā*? [Z.]

°*jīvājīva* m. = *cakora*, S II, 16, 12 (Ko.).

jīvātu 3. am Ende eines adj. Komp. lebend von, Kautukas. 19. Vgl. *tamījīvātu* = Mond, Śrīk. 4, 50. — °= Wiederbeleben (*pratyujjīvana*), Uttarar. II, 10.

jīvāntarhita Adj. Śāṅkh. Śr. 4, 4, 8 nach dem Komm. = *jīvatāntarhitaḥ* = *pitāmahādiḥ pitrādau jīvati.*

°*jīvāyakaśṛṅga* m. Nashorn, S II, 200 12/11 v. u. (Ko.).

jīviteśa 1. b) c) Ragh. 11, 29; =**svāmin*, lord, Harṣac. 40, 5.

jīvin Adj. auch belebend, wieder lebendig machend, MBh. 8, 33, 30.

jīvī f. eine best. Pflanze, Kauś. 31, 28.

juka m. *ζυγόν*, die Wage im Tierkreise, M. Müller, Ren. 326. Richtig *jūka*, vgl. Ind. St. 2, 259.

jugupsanīya und *jugupsya* Adj. widerlich, eklig, Hem. Par. 1, 378; widerlicher als (Abl.), 381.

jugupsu Adj. einen Abscheu —, Widerwillen habend. Vgl. *aju°.*

jugupsya s. *jugupsanīya.*

juṅgita (s. u. *juṅg*) m. ein aus der Kaste Gestoßener, Vasiṣṭha 21, 10.

**jut* glänzen, H 48, 48.

jumbakā f. Bez. einer gāyatrī, Hārīta im Komm. zu VS. 25, 9 und Hemādri 3, a, 903, 4.

juṣāṇavant Adj. das Wort *juṣāṇa* enthaltend, Komm. zu Āpast. Śr. 6, 31, 12.

**juhūrāṇa* m. °Roß, S I, 214, 4.

°*jūṭikābandha* coiled hair, Harṣac. 37, 8.

jūtimánt Adj. drängend, ungestüm.

**jūr* töten, H 43, 270.

jūra m. = *hiṃsana*, Śiś. 19, 102.

jṛmbhita n. *eine Art Coitus, E 566. 567 (R). 575 (A).

°*jṛmbhitaka* n. eine Art Coitus, V 140; E 555. 556 (K).

°*jeṇa* n. Sattel, S II, 218, 9.

jemana auch *= *miṣṭānna*, Rājan. 20, 74.

jaitrayātrā auch S I, 221, 3.

jaiva 2. ist hier (lies 78, 5) Adj., da *ahni* zu-ergänzen ist.

jaivātṛka 2. a) Bhām. V. 2, 76. — °langes Leben wünschend (*āyurvardhanapara*) S I, 324, 3.

jaiṣṇava Adj. (f. *ī*) dem Arjuna gehörig, Kir. 15, 36.

jaihmya n. °= *malinatā*, H 19, 39.

joṅgaka n. °eine Art Sandelholz, Kauṭ. 78, 6.

°*joṅganī* f. Kauṭ. 91, 4? (eins der Mittel, Gold zu nnterschlagen).

**joṭiṅga* m. 1. Bein. Śiva's. — 2. = *mahāvratin*.

**joṭin* und *joṭīṅga* m. Bein. Siva's.

jomā f. eine Art Brühe, Divyāvad. 497, 19.

°*joṣadhiṣaṇa* Adj. von genügsamer Klugheit, S II, 260, 23.

joṣṭra n. und *joṣṭrī* (zu *joṣṭar*) f. in Formeln, je nachdem das vorangehende Substantiv dieses oder jenes Geschlechts ist. Mān. Gṛhy. 1, 4. Vgl. *joṣṭar*.

jñapti *Antrag (in einer Versammlung), °*karman* n. dass.; °*dvitīya* n. der in der folgenden Versammlung genehmigt wird; °*cuturtha* n. der in der drittnächsten g. w., Mahāvy. 226, 1 ff., °*caturthakarman* n. dass., 270, 51. Überall fehlerhaft *jñāpti*.

1. *jñā* mit *adhi* begreifen, verstehen, R. ed. Bomb. 3, 31, 38. — Mit *anu* *Desid. Med. *sarpiṣo 'nujijñāsate*, P. 1, 3, 58, Sch.; vgl. Simpl. 2. c). — Mit *pra* Kaus. 3. lies: zurechtmachen. So auch Mahāvy. 226, 109 (*prajñaptaṃ* zu lesen); 244, 20. 4. Pass. sich herausstellen als (Nom.), Vajracch. 20, 19. — Desid. Med. ausfindig zu machen suchen oder durchforschen, durchsuchen, Maitr. S. 2, 5, 5 (53, 19).

jñātakulīna Adj. zu einer bekannten Familie gehörig, Śat. Br. 4, 3, 4, 19.

jñātasarvasva Adj. allwissend, Caurap. (A.) 23.

Jñātiputra ist der Name des Richters der Jaina-Sekte, Divyāvad. 143, 12.

jñāteya verwandtschaftliche Gefühle, Harṣac. 31, 3 (98, 5). Gedruckt *jñātaiya* und *jñātiya*; die richtige Lesart in einer Hdschr. — Verwandtschaft, Jātakam. 27, 16.

jñāna 1. a) die Buddhisten nehmen 10 „höhere Erkenntnisse" an, Mahāvy. 57.

**jñānaketu* *m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 54.

jñānakautūhala n. Wißbegierde, Jātakam. 1.

jñānadarśana n. eine höhere Erkenntnis, Mahāvy. 9, 16; 81, 10; Divyāvad. 121, 21.

jñānapūrvakṛta Adj. mit Überlegung vollbracht, R. 2, 64, 22.

**jñānavatī* f. N. einer buddh. dhāraṇī, Mahāvy. 25, 2.

jñānavṛddha Adj. den Kenntnissen nach alt (neben *vayobāla*), R. 2, 45, 8.

°*jñānaśakti* f. Erkenntnismacht, Praty. Hṛd. 21, 10. [B.]

jñānāgni m. das Feuer im Körper, welches die Erkenntnis des Guten und Schlechten vermittelt, Garbhop. 5.

**jñānānuparivartin* Adj. der höheren Erkenntnis folgend, Mahāvy. 9, 14.

jñāpti, vgl. oben *jñapti*.

°*jñāyakatva* n. = *jñāna*, S II, 139, 6 (Ko.).

1. *jyā* mit *sam* (*saṃjīyate*) = Simpl. 2. AV. 11, 3, 55 in der Paipp.-Rez. (*sarvaḥ saṃjīyate* st. *sarvajyāniṃ jīyate*).

2. *jyā* 2. Instr. (gleichlautend) mit Überlast, lästig, SV. 1, 4, 1, 2, 5.

jyāya m. s. *nṛjyāyá*.

jyāyu angeblich = *jyā* Bogensehne, JAOS., Proc. 1883, Oct. VIII.

jyut, jyótati [lies: *jyotate*!] Maitr. S. 2, 12, 4.

**jyeya*, das Sternchen zu tilgen.

[*jyeṣṭha*,] f. *ī* eine kleine Hauseidechse, Tithyād. im ŚKdr.; H. an. 4, 300 (vgl. Zach. Beitr.).

jyeṣṭhagṛhyá m. der älteste (erste) Hausgenosse, Śat. Br. 12, 4, 1, 4. Vgl. *jyeṣṭhábandhu*.

jyeṣṭhaprathama Adj. Pl. die Ältesten voran, Mān. Gṛhy. 2, 7.

jyeṣṭhábandhu m. Familienhaupt, Maitr. S. 2, 2, 10.

jyeṣṭhamalla superior (cf. τριακτήρ) Harṣac. 85, 15.

jyeṣṭhalakṣmá n. das vorzüglichste Kennzeichen, Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 5).

jyeṣṭhavarṇin m. ein Brahmane, Kām. Nītis. 2, 19.

1. *jyeṣṭhasāman* auch: das vorzüglichste sāman, Tāṇḍya-Br. 21, 2, 3.

jyeṣṭhā *Mittelfinger, Y 162. — *kleine Hauseidechse, E 838 (R). Die ed. Benares 1912 hat (XV, 105 = p. 219) die Lesart *gṛhagatagolāṅgūlo*, der Herausgeber erwähnt aber in einer Fußnote die Variante *gṛhagatadhavalajyeṣṭhā*, die ich in den Beitr. z. ind. Erotik habe drucken lassen, und glossiert: *atra gṛhagatadhavalajyeṣṭhā gṛhagodhikā*.

**jyeṣṭhāmūlīya* m. der Monat jyaiṣṭha, Kauṭ. 109, 7.

jyokti f. etwa: langes Leben, in einer Formel Āpast. Śr. 13, 3, 1.

jyogaparuddha Adj. längst vertrieben, TS. 2, 1, 4, 7.

jyot mit *kṛ* Simpl. und Kaus. Abschied nehmen, Lebewohl sagen, Komm. zu Harṣac. (1936) 354, 5; 357, 14. Vgl. Subhāṣitāv. 2410 f. und Peterson zu dieser Stelle.

jyotayamāmaká, vgl. Roth in Festgr. 97.

jyoti = *jyotis*, Amit. XIX, 8 [pw: „nur Loc. *jyotau* und in °*darśana*"].

**jyotiriṅgaṇa* m. Elater noctilucus, H XI, 15; Śrīk. XXII, 46; Muk. 51, 9/8 v. u.; Kaṃs. III, 19[b].

**jyotirjyotiṣparāyaṇa* Adj. Mahāvy. 147, 4.

jyotirbhāga Adj. dessen Anteil das Licht ist, Nir. 12, 1.

jyotirmukha °Adj., H 47, 116.

**jyotirlatā* = °*oṣadhipādapa*, Padyac. VIII, 19[c].

jyotiṣka °astrologisch, S II, 93, 12 v. u. (Ko.) in *jyotiṣkaśāstram*.

jyotiṣpatha m. v. l. für *dyotiṣpatha*.

**jyotiṣprabharatna* (°*prabhā*° gedr.) n. ein best. Edelstein, Mahāvy. 235, 21.

**Jyotismati* (!) m. N. pr. eines Bodhisattva, Mahāvy. 23, 54.

**jyotistamaḥparāyaṇa* Adj. Mahāvy. 147, 3.

jyotīrasa 1. R. 2, 94, 6 (Gorr. 103, 6). Nach dem Komm. *jyotis* (= *nakṣatra*) und *rasa* (= *pāradarasa*). — *m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 168, 55. Vgl. *jyotīratha* 2. b).

°*jyotīrasaka* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 8.

°*jyotīrasāśman* m. Bergkristall, H 1, 6.

°*jyotkāra* m. Glückwunsch, H 16, 82.

jyotkārita n. Damayantīk. 109. Vgl. *jyot*; Subhāṣitāv. 2410 f.

jyotkṛtya = *āpṛcchya*, Śrīk. V, 19 (Ko.).

jyotsnāvāpī f. der Mond, Alaṃkārav. 66, a.

jrambh mit *ava*, *avajṛmbhita* = °*ullasita* (aufstrahlend, vom Glanze eines Helden gesagt,) Yudh. 7, 68. — Mit *pra* so v. a. °sich offenbaren, Yudh. 6, 133 [*śrīkṛṣṇaḥ . . . prājṛmbhata jṛmbhām akarot; tatra sadasi sthitānāṃ Bhīṣmādīnāṃ svakīyaviśvarūpadarśanāyety arthaḥ*].

jval mit °*pari* brennen auf (Dat.), Kir. XIV, 35.

jválana oder *jvalána* (Padap.) 2. a), Maitr. S. 2, 9, 1 (120, 10).

**jvalanolka* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 94.

jvalita Adj. °offenbart (= *prakāśita*), Kir. V, 21.

jvalita 2. auch: helles Lodern, MBh. 5, 133, 15.

jvālá m. heißer Aufguß, Maitr. S. 4, 1, 9 (11, 20); 8, 4 (106, 10); Kauś. 27, 33; 28, 2; 29, 8; 30, 8; 32, 10.

jvālāmālin °Subst. m. Feuer? S II, 352, 16 [*kṣvālā*° gedruckt].

°*jvālā*[*mukha*]*bandha* m. eine Art Coitus, E 593. 597 (D).

°*jvālālāñchana* m. Feuer, Śrīk. XX, 58.

Jh

**jhakaṭa* Zach. Beitr.

°*jhakaṭaka* (m.?) Streit, S I, 357, 3 v. u. (Ko.).

°*Jhakaṭakasāra* m. Eigenname, Laṭ. 4, 5 v. u.

jhagaṭaka ZDMG 65, 445, Anm. 3; Pischel, Materialien zur Kenntnis des Apabhramśa p. 33. [Z.]

jhaṃkṛti f. = *jhaṃkāra*, Caurap. (A). 102. 106. [Manm. I, 9ª.]

°*jhañjhaṇa* n. Klirren, Uttarar. VI, 1ª ed. Lakṣmaṇasūri.

jhaṭ mit *nis*, *nirjhāṭita* geborsten, Deśīn. 6, 27.

°*jhaṇajjhaṇ*(*iti*) onomat. vom Klirren des Armbandes, Uttarar. VI, 1ª ed. Ghāṭe.

°*jhaṇajjhaṇa* Adj. klirrend, Śṛṅgārasarv. 72ª.

jhaṇajjhaṇatkārin Adj. rauschend, Pr. P. 137.

°*jhaṇajhaṇatkāra* m. klirrendes Geräusch, Śṛṅgārasarv. 143ᵈ.

jhaṇajhaṇāy(*ate*) auch S I, 101, 1 (°*ṇāyamāna*).

°*jhaṇajhaṇāraṇita* n. Geklingel, H 30, 92.

°*jhaṇatkārita* n. Geklingel, Rasas. 52ᶜ.

°*jhampati* = *sthagayati*, S I, 69, 5 v. u. (Ko.); 505, 1 v. u. (Ko. = *pidhatte*); *jhampita* I, 70, 4 v. u. (Ko.) = *mudrita*; 316, 6 v. u. (Ko.) = *pihita*; II, 65, 9 v. u. (Ko.) = *pidheya*.

°*jhamp* springen, S I, 358, 6 v. u. (Ko.). — Kaus. zum tanzen bringen I, 228, 10 v. u. (Ko.).

jhampā °= *abhighāta*, H 22, 17.

°*jhampāna* (n.?) Sänfte, S I, 464, 6 v. u. (Ko.).

°*jhampiti* ? S I, 520, 13 (Ko.).

jhar mit °*nis* herabfließen, S I, 134, 10 (Ko.).

jhara 2. f. ī Fluß, Mahāvīrac. 102, 8.

°*jharaṅka* m. Strohmann, H 17, 90.

°*jharaṇa* n. Fall (in *jalajharaṇa*), S I, 574, 15 (Ko.).

**jharī* Fluß, Muk. 88ᵈ.

jhalajhalāy(*amāna*) Rasas. 138ª [pw „vielleicht nur fehlerhaft“ für *jhaṇajhaṇāy*].

jhalajhalāyita Śṛṅgt. 9, 13 v. u.

jhalañjhalā f. das Ohrenbewegen der Elefanten, Dharmaśarm. 6, 35. Richtig wohl *jhalajjhalā*.

jhalla BSB 1916, 731 Anm. [Z.]

jhallarī f. 1. auch H 1, 14; S II, 315, 11.

jhallikā f. Grille (Insekt), Svapnac. 2, 23.

°*jhaṣaketu* m. = Kāma und Meer, Śrīk. XI, 34; XII, 78.

°*jhaṣanidhi* m. Meer, H 38, 80.

°*jhaṣalakṣman* m. = Kāma, Śrīk. XV, 43.

**jhaṣāṅka* m. °= Kāma, H XXV, 17; Śrīk. XI, 2.

°*jhaṣāvacūla* m. = Kāma, H XXIII, 64; XXV, 23; Śrīk. VI, 41; XV, 39.

°*jhāṃkāra* m. Rauschen, H II, 57; V, 3; XXXVII, 36; L, 84.

°*jhāṃkārita* = *saṃmukhīkṛta*, Śrīk. II, 49.

jhāṃkārin Adj. = *jhaṃkārin*, Mahāvīrac. 51, 2.

**jhāṃkṛta* n. °Klirren, H I, 14; °Rauschen, XXXIII, 25; Śrīk. XVIII, 31 (= *rutam*). n. °das Rauschen (der Wildbäche), Uttarar. II, 14ᵇ ed. Ghaṭe (ed. Lakṣmaṇasūri hat °*jhātkṛta*).

°*jhāṃkṛti* f. Summen, H 27, 3.

jhāṭa : Zitat bei Hem. Anek. 2, 88; 3, 550; Kielhorn, EI V, 183, 5; 185 n. 1. [Z.]

°*jhāṭkṛta* n. Sausen, Manm. III, 9ᵈ.

jhāmara PW; warum im pw ausgelassen? Trik. 485 (ed. Bomb.) steht als Synonym von *tarkuśāṇa* nicht *sāmaka*, sondern *jhāmaka*. Ind. Stud. III, 118. [Z.]

**jhālā* °N. einer Familie, Prabandh. 179, 8.

°*jhiṇṭa* n. Reisig, Śuk. t. s. 43, 11; 44, 3 [= *Marāṭhī jhiṃṭ*].

**jhiṇṭī* Barleria cristata, S I, 106, 8 v. u. (Ko.); Gītag. (ed. NSP 1899) p. 104, Z. 4 v. u. im Komm. des Śaṃkaramiśra.

jhillī *Zimbel (oder ein best. anderes Musikinstrument), Laṭ. I, 11ª.

jhillīkā *f. Grille, S I, 246, 5.

**jhuṇṭa* shrub, bush, Pūrṇabh. 170, 10.

°*jholikā* f. Wiege? Prabandh. 31, 6 v. u. Vgl. Tawney, S. 16, Anm. 3.

Ṭ Ṭh Ḍ Ḍh Ṇ

ṭakka (*ṭhakka*) m. °Kaufmann, Sam. III, 33. Vgl. Kern in den Ind. Studien XIV, 396 f.

ṭaṅk °ausmeißeln, H 28, 49.

ṭaṅka (nach dem Ko. m.) = **śastrakam*, H IX, 24; °Pfeil, H XIII, 76; = °*śobhā* H XLIII, 250; Śrīk. II, 11; XI, 75 (Ko.); XII, 69. 74.

ṭaṅkaka = *ṭaṅka* 1. a) Dharmaśarm. 10, 42.

ṭaṅkana n. Śrīk. X, 56? [*peṣṭuṃ mānavatījanasya manaso mānaṃ Smaro nirmame kiṃ pānīyagharaṭṭaṭaṅkanam* ... Dazu der Ko.: *Smaraḥ pānīyagharaṭṭasya bimbapratibimbavaśāṭ ṭaṅkanaṃ kiṃ nirmame*?]

ṭaṅkana Borax, Kād. (1883) 122, 5.

ṭaṅkay mit °*prod*, Śrīk. XX, 45.

°*ṭaṃkṛti* f. Geklingel, S I, 498, 2.

ṭaṇatkāra, so zu lesen st. *ṭanatkāra*; vgl. auch ZDMG 32, 735; Yudh. 1, 84 (Ko.).

ṭal, Kaus. *ṭālayati* verhindern, vereiteln, Campaka 108.

°*ṭaharita* = *uttambhita*, S I, 581, 11 v. u. (Ko.).

ṭāṃkāra auch H 7, 18.

°*ṭāṃkāray* zum Tönen bringen, H 34, 20; 48, 40.

°*ṭāṅkārin* Adj. = *saśabda*, H 13, 76; 46, 81; Harṣac. 161, 3 making the sound *ṭā*.

°*ṭāṃkṛti* f. Klang, H 50, 77.

Ṭāparagrāma m. N. pr. eines Dorfes, M. Müller, Ren. 300.

ṭāla Adj. zart (Frucht), Śīlāṅka 2, 179.

°*Ṭikkaḍaüvāla* N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 9.

ṭiṭṭibha m. °= *matkuṇa*, H 16, 73.

°*ṭiṭṭibhaka* Schmuck? Kuṭṭ. 717.

°*ṭiriṭillita* n. unpassende Betätigung, S I, 371, 5; 396, 5.

ṭīk mit *ā* °sich nähern, Śuk. t. o. 4 [p. 17, 2]; Harṣac. 5, 33 (*to go*); °geraten in, Śuk. t. o. 30 [p. 41, 8]. — Mit °*samā* hintrippeln, Śuk. t. o. 19 [p. 32, 22].

°*ṭuppikā* eine Art Kleid, Sam. VIII, 55.

°*ṭhaka* n. „Thug", S I, 457, 9; Amit. XXI, 22. 23; Śrīk. VI, 33.

°*ṭhakka* geizig? Laṭ. 4, 5 v. u. — S. auch *ṭakka*!

°*ṭhaṭhāṭkāra* m. der Laut klapp, klapp, Śuk. t. o. 25 [p. 37, 16].

ṭhāṭkāra m. Gerassel, Śṛṅgt. 148c.

ṭhikkara Scherbe, Komm. zu Hīrasaubhāgyakāvya 5, 189. [Z.]

ṭhetkṛta n. das Gebrüll eines Stieres, ZDMG 32, 735.

°*ḍaṅkārin* schallend, S II, 252, 15.

**ḍaṅgara* m. S II, 57, 15 (Ko.)?

°*ḍambarika* Adj. = *prapañcavant*, H 35, 25.

**ḍambhā* f. eine best. Waffe, Mahāvy. 238, 32.

°*Ḍambhodbhava* m. N. eines Königs, Kauṭ. 11, 16.

Ḍahālā N. eines Landstriches, S II, 353, 3.

ḍāmara 2. m. c) auch H 11, 7. — °n. Tumult, H 15, 60.

Ḍāmara m. N. eines °Gesandten, Prabandh. 76, 3/4.

°*ḍāmarika* m. = *caura*, S II, 198, 7.

°*ḍāmarita* in Furcht gesetzt, S I, 582, 5.

ḍāla Ast, Śīlāṅka 2, 225.

Ḍāhāla auch S I, 568, 9 (Ko.).

ḍikkarikā f. = *dikkarī*, Śīlāṅka 2, 229.

ḍiṇḍīra auch Śrīk. 1, 14; 16, 3.

ḍima m. °Kampf, H 17, 107.

ḍimba n. °Ringkampf, H 46, 15.

°*ḍimbima* = *diṇḍima*, drum, Harṣac. 219, 14.

ḍimbha 1. e) N. pr. eines Dānava, Hariv. 2, 102, 20. — n. °Körper, Yudh. 1, 41 (nach dem Ko., der das *śṛtavigrahiḍimbasya* des Textes mit *śṛtāni pācitāni vigrahiḍimbāni śatruśarīrāṇi yena tādṛśasya* erklärt).

°*ḍimbhavat* im Besitz von Jungen, S I, 75, 6.

ḍîtara zu streichen; vgl. oben *arāḍîtara*.

ḍolā f. Schaukel, Padyac. III, 58c. — pw „wohl = *dolā*".

ḍhakka 2. b) coveting bei Wilson in der 2. Aufl. Druckfehler für covering.

ḍhakkana n. das Schließen (einer Tür), Śīlāṅka 2, 113.

(*a*)*ḍhaṃḍholayat* (?) Śuk. t. s. 50, 4 = sie goß hin.

ḍhārikā oder *āḍhārikā* f. Tausendfuß, Āpast. Gṛhy. 23, 3.

ḍhuṇḍhika in *vyākaraṇa*° (wohl °*ḍhuṇḍhikā* zu lesen) und °*kā* f. in *Haimaprākṛta*°.

Ḍhuṇḍhaulī N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 7.

°*ḍholla* m. Pauke [pw *ḍhola*], S I, 581, 11 (Ko.).

ḍhauk mit °*ā* sich bewegen, Padyac. X, 6a.

°*ḍhauka* Annäherung, Kuṭṭ. 340.

°*ḍhaukanaka* n. das Schenken, Geschenk, Ko. zu Yudh. 2, 70.

°*ḍhaukanikā* Geschenk, H VI, 2 (Ko.); XVII, 70 (Ko.); Śrīk. VIII, 46 (Ko.); IX, 51 (Ko.).

ṇa (in der Etymologie von *kṛṣṇa*) m. angeblich = *nirvṛti*, MBh. 5, 70, 5.

T Th

[2. *tā*,] *te* auch Akk.; s. Pischel in ZDMG 35, 714 f.

taṃs mit *apa* in *apataṃsana* (s. oben).

tak 1. lies *taktá*.

taka Bhadrab. 4, 22. 151.

takrāṭa Vāsav. 73, 2.

1. *takṣ* mit *ati*, °*takṣantaḥ* MBh. ed. Vardh. 8, 45, 43 statt *avarakṣantaḥ* der anderen Ausgaben. Zu vermuten ist *adhirakṣantaḥ* resp. *avarakṣantaḥ*. — Mit *ā* behauen, Jātakam. 29, 25. — Mit *nis* heraushauen, ebenda. °zerhauen, verwunden, Kir. XI, 49. — Mit *pari* behauen, Daśak. (1883) 11, 2.

tagarī °= *tagara*? E 933 (R). Die ed. Benares 1912 liest (I, 23 = p. 12) *śaṅkhinyā vaśakṛc ca gandhatagarī*° statt meines *vaśakṛt sugandhitagarī*°.

taṅkaka *m. Prabandh. 64, 8 (in *suvarṇa*°; pw „gestempeltes Silber, Silbergeld").

°*taṅkita* Adj. beunruhigt, Gopāl. 76, 28. [pw hat nur *taṅk*, **taṅkati*.] Kann auch *ātaṅkita* sein.

tacchabdatva n. = *tācchabdya*, Komm. zu Tāṇḍya-Br. 4, 8, 15.

tajja Adj. daraus entstanden, = *tadbhava*, Vāgbhaṭa 2, 2.

°*tajjāta* Adj. der Betreffende (so v. a. *tatra nipuṇa*), Kauṭ. 75, 5 v. u.

°*tajjātika* Adj. der darin Fachmann ist, Kauṭ. 63, 3.

°*tajjīvana* m. der daraus einen Beruf macht, Kauṭ. 94, 5.

taṭ °schlagen, stoßen, Padyac. III, 39^{c} (*tatāṭa*, v. l. *tatāḍa*).

taṭa n. Spr. 7183. — °proximity, Vās. 218, 4.

°*taṭataṭāyate* prasseln (vom Feuer), S I, 512, 10 v. u. (Ko.); 607, 5 v. u. (Ko.).

taṭabhū f. Ufer, Śiś. 8, 19.

°*taṭabheṭaka* (m.? n.?) = *nirmanthana*? S I, 442, 5 v. u. (Ko.).

°*taṭamudruja* das Ufer unterwühlend, S II, 214, 11 v. u. (Ko.).

°*taṭaruha* am Ufer wachsend, S I, 73, 3.

taṭāka *m. See, Teich, Rasas. 9, 7.

taṭāy(*ate*) wie ein Abhang erscheinen, Alaṃkārav. 38, b.

°*taṭikā* (oder °*ka*?) S I, 302, 13 (Ko.; *mārganikācabandhanaiḥ mārge taṭikārgalābandhanaiḥ*).

°*taṭid* = *taḍid* (Blitz), Padyac. IV, 30 (Ko.); V, 7^{a}. 11 (Ko.). 12 (Ko.). 14^{d} etc.

°*taṭīdhara* m. Berg, S I, 147, 2.

°*taṭīdhra* (m.) Berg, S I, 189, 6; 280, 2; II, 310, 14.

°*taḍataḍāyate* onomat. vom Reißen einer Fessel, S I, 500, 13 v. u. (Ko.); 561, 10 v. u. (Ko.; beim Spalten des Schädels).

°*taḍattaḍ*(*iti*) onomat. vom Reißen eines Strickes, S I, 500, 3 [pw *taḍataḍiti*]; 561, 5 (beim Spalten des Schädels).

taḍāghāta fehlerhaft für *taṭā*° (Kumāras. 2, 50).

°*taḍikārgala* m. = *agaḍakāṣṭa* (lies °*kāṣṭha*), S I, 500, 9.

Taḍillatā °N. einer Amme resp. Kupplerin, S II, 361, 8/9.

taḍillekhāy(*ate*) zum Blitzstrahl werden, Pādāravindaś. 15.

taṇḍaka n. Schiff, Damayantīk. 215.

°*taṇḍana* n. Schlag, Hieb, S II, 189, 7.

**taṇḍulakusumavalivikāra* m. eine best. Kunst, V 32.

Taṇḍulikāśrama m. N. pr. eines tīrtha, Viṣṇus. 85, 24 v. l.

**tata* °sound of the lute and similar instruments, Vās. 77, 2.

°*tatavāha* Adj. = *tate vistṛte bāhe bhuje yasya saḥ* [*bavayor aikyāt*], Yudh. 5, 24.

tatastya Adj. (f. *ā*) von dorther kommend, — rührend, Kir. 1, 27.

tati Reihe, Navasāhas.; Śiś. 6, 3; 8, 27 (?). [Z.]

tatonidāna Adj. dadurch verursacht, — bewirkt, Vajracch. 24, 13. 15; 25, 3; 28, 2. 3.

tatobṛhatīka Adj. an der Stelle die bṛhatī habend, Śāṅkh. Śr. 11, 12, 1.

°*tatkāyika* Adj. S II, 298, 15?

tatkulīna Adj. zu dessen Familie gehörig, MBh. 5, 178, 75.

tatkṛta Adj. dadurch hervorgebracht, M. 5, 126.

**tatkṣaṇikā* f. Hure, Mahāvy. 281, 260.

tattulya Adj. dem (d. i. dem Sanskrit) ähnlich oder gleich, Vāgbhaṭa 2, 2.

Tattvārthakaumudī f. Titel eines Werkes.

tatparāyaṇa Adj. dem dieses über alles geht, Bhag. 5, 17.

tatpuruṣatva n. °Abstr., H 43, 82.

tatpūrva, Nom. abstr. °*tā* f. Kir. 9, 75. — *tatpūrvam* Adv. so etwas zum ersten Male, 7, 11; 8, 26.

tatpṛṣṭha Adj. mit dem *pṛṣṭha* 4. verbunden, Śāṅkh. Śr. 14, 22, 6.

tatprathama, °*m* Adv. = *tatpūrvam*, Kir. 8, 30; 16, 27. °*tas* Adv. dass., Divyāvad. 44, 28; 47, 6; 157, 1; 188, 24; 461, 22; 463, 13; 496, 24; 531, 5. — °*taram* Adv. vor allem, 314, 15; 458, 3.

tatpradhāna Adj. von diesem usw. abhängig, M. 3, 18.

tatrabhava Adj. dort befindlich, dabei verwendet, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 5, 1.

tatravāsin Adj. dort wohnend, R. 1, 25, 21.

tatsamakṣam Adv. vor dessen Augen, Mālatīm. (ed. Bomb.) 194, 1.

tatsādhukārin Adj. dieses zustande bringend.

tátsina Adj. das erwerben wollend, — bedürfend, so v. a. Besteller, ṚV. 1, 61, 4.

tatsthāna Adj. Ait. Br. 6, 5, 2 nach Sāy. = *tatsadṛśa*. Weber in Ind. St. 9, 295 vermutet *tasthāna* (Part. Perf. von 1. *sthā*).

tathatā ? H 6, 52.

**tathākārin* Adj. so tuend, Mahāvy. 126, 59.

tathāgata °homely, °customary, Vās. 114, 3.

**Tathāgatacintyaguhyanirdeśa* m., **°jñānamudrāsamādhi* m., **°mahākaruṇānirdeśa* m., **Tathāgatotpattisaṃbhavanirdeṣa* m. Titel buddh. Sūtra, Mahāvy. 65, 30. 62. 26. 53.

tathātā f. das Sosein etc., Vajracch. 37, 3.

°*tathāvasthāna* n. ein solcher Zustand, Praty. Hṛd. 7, 4. [B.]

tathāvādin Adj. sagend wie es ist, die Wahrheit redend, Viṣṇus. 5, 27; Vajracch. 32, 12.

tathāvidhāna Adj. solches ausführend, so verfahrend, Hit. 101, 12.

°*tathāsthita* Adj. sich ruhig verhaltend, Prabandh. 121, 5.

°*tathyagir* Adj. die Wahrheit redend, Yudh. 3, 33.

tathyavacana n. Gelöbnis, Versprechen, Pañcat. 5, 1.

tadanna auch: diese (d. i. dieselbe) Speise genießend, R. 2, 103, 30; 140, 13.

**tadanya* Adj. davon verschiedenen, Mahāvy. 199, 6. 7.

tadanvaya Adj. von diesem abstammend, VP. 4, 2, 2.

tadavadhi Adv. von der Zeit an (in Korrelation mit *yadavadhi* seitdem), Bhām. V. 2, 56.

tadā wiederholt, ohne Korrelation, dann und dann, Sāy. zu ṚV. 1, 25, 8.

tadādi Adv. von damals an, zuerst, Śiś. 1, 45; Dharmaśarm. 2, 7; 7, 66.

tadidāsīya m. Bez. der Hymne ṚV. 10, 120 Śāṅkh. Śr. 11, 2, 6.

tadurī f. = *tādurī*, AV. 4, 15, 15.
°*tadghaṭa* Adj. (f. *ā*) auf das und das gerichtet (*vidyā: tāsu goṣu ghaṭate milatīti tadghaṭā tayā vidyayā taccikitsitavidyayā saha . . .*), Yudh. 5, 73.
taddevata Adj. = *taddevatya*, Kāty. Śr. 24, 6, 43; Āpast. Śr. 7, 22, 4.
taddevatāka Adj. = *taddaivatya*, Sāy. in der Einl. zu ṚV. 10, 18.
taddeśya Adj. aus derselben Gegend stammend; m. Landsmann, MBh. 12, 168, 41; Kām. Nītis. 13, 77.
taddaivata Adj. = *taddevatya*, Nir. 7, 1.
taddaivatya Adj. (f. *ā*) dass., Varāh. Bṛh. S. 99, 3.
taddviguṇa Adj. zweimal so viel, M. 8, 59.
taddharmya Adj. derartig, Bhāg. P. 5, 14, 2.
tadbahulavihārin Adj. = *tadbahu*, Divyāvad. 225, 28.
tadbuddhi Adj. dessen Geist darauf gerichtet ist, Bhag. 5, 17.
tadbhāva 3. dessen Denkweise, — Absichten, Kām. Nītis. 11, 29; 18, 3.
tadvaṃśya Adj. zu dessen Familie gehörig; m. dessen Anverwandter, M. 7, 202.
tadvaktar Nom. ag. dieses sprechend, M. 12, 115.
tadvasati Adj. dieses zum Wohnsitz habend, dort wohnend, M. Müller, Ren. 300.
tadvidha geeignet, Jātakam. 34.
1. *tan* *Desid. *titaṃsati* H 5, 128; *titāṃsati* 46, 9 [Part. *titāṃsat*]. — Mit *samā*, °*tata* ganz ausgestreckt, Jātakam. 27, 23. — Mit *pra*, *pratatam* Adv. anhaltend, ununterbrochen, Suśr. 2, 145, 7. — Mit *pravi* sich weit verbreiten über (Akk.), Jātakam. 10, 26.
tana Adj. (f. *ā*) scheinbar AV. 7, 73, 5. *tanāya* AV. Paipp.
°*tanana* (n.) ? S I, 540, 13 v. u. (Ko.: *vānātānavat vananatananavat*); H 43, 145.
tanitar Nom. ag. Zusammenfüger, Ausführer, Sāy. zu ṚV. 10, 39, 14.
tanu 3. a) m. Bhām. V. 2, 79. — Adj. *vāc* ṚV. 8, 76, 12; *gir* 1, 18.
tanu f. °eine zarte Schöne, H 23, 27; 27, 75; 31, 22.
tanuja Körperhaar, Jātakam. 30, 24. — [S I, 125, 6 in °*tanujāvalī* = *romarājī*; II, 40, 4 in °*tanujarāji* = *romāvalī*.]
°*tanujanin* m. Sohn, E 556 (K).
tanujanman m. Sohn, Hem. Par. 1, 395; 2, 12. 294. 298.
tanutrin Adj. gepanzert, Śiś. 19, 99.
tanumant °Subst. (m.) Körperwesen, S I, 534, 1.
tanuruha n. Feder, Śiś. 6, 66 (lies 45). Haar am Körper, Rasas. 137°; Gopāl. 96, 7.
**tanuvārabhasa* Adj. mit einem Panzer prangend, Kir. XV, 23.
tanūkartar Nom. ag. Schwächer, Mitnehmer (der Feinde), Sāy. zu ṚV. 5, 34, 6.
tanūkṛt, so zu akzentuieren.
°*tanūdvaha* m. Sohn, S II, 84, 10. — °*hā* Tochter, S II, 352, 8.
°*tanūruharāji* = *romarāji*, S I, 37, 5.
tantīyajña m. ein der tantī geltendes Opfer, Mān. Gṛhy. 2, 10.
tantu m. °Fülle oder dgl., Śrīk. VIII, 13.
tantukaraṇa n. das Spinnen, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 8, 12.
tantukriyā f. das Geschäft des Spinnens, Har. zu Āpast. Gṛhy. 10, 10.
tantumant 1. b) Āpast. Śr. 9, 8, 5. — 2. f. °*matī* auch: eine an diesen Agni gerichtete Darbringung, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 8, 5.
**tantusaṃtati* f. Nähen, Śrīk. III, 10.
tantrapati m. Zach. Beitr.
tantrāvāpa (doppelsinnig), Śiś. 2, 88.
tantrī °= *tantra* (Reihe), Govardh. XV.
°*tantrīpaṭahikā* eine Art Trommel, Harṣac. 145, 8.
tantrya Adj. der Doktrin gemäß, gesetzlich, Dattakatilaka in Dattakaś.
°*tandula* m. = *taṇḍula* (Reis), S II, 385, 18; 386, 3.
tandrāy zu streichen, da Śāṅkh. Śr. 15, 19 (191, 6) *tandrayate* gelesen wird.
tannimitta Adj. (f. *ā*) durch ihn oder dadurch veranlaßt, Gaut. 22, 7; dazu in Beziehung stehend, R. 2, 64, 5; sich danach richtend, MBh. 3, 135, 48.
tanniṣṭha Adj. diesem sich ganz hingebend, Bhag. 5, 17.
°*tanman* n. Spalt, Loch, Mgs I, 10, 7.
°*tanmayībhū* darin aufgehen, S II, 36, 3 v. u. (Ko.).
tanmātraka n. nur gerade so viel, nicht mehr als dieses, Mahāvīrac. 79, 5.
tanmukhikayā Instr. Adv. for this reason (?), Divyāvad. 330, 2.
tanmūlatva n. 1. das dessen Wurzel Sein, Kām. Nītis. 16, 37. — 2. das darin Wurzeln, darauf Beruhen, Gaut. 6, 22.
tanyatú ṚV. 4, 38, 8; 6, 2, 2; 10, 65, 13; 66, 10 nach Aufrecht Adj. dröhnend, tosend.
1. *tap* mit *abhi* Kaus. auch: ein wenig erwärmen, Mān. Śr. 1, 6, 1.
3. *tap* vgl. *tapa* 1. d).
tápaḥparārdha Adj. (f. *ā*) wobei *tapas* das Schlußglied bildet, Maitr. S. 3, 4, 9 (57, 3).
°*tapatapanakāla* m. = *grīṣmakāla*, S I, 425, 4.
tapana m. °Liebesglut, S II, 46, 4.
tapana, f. °*nī* Kochtopf, Bodhāyana im Komm. zu TS. 1, 67, 1.
°*tapanaduhitṛ* f. = Yamunā, Gopal. 65, 16.
tapanadyuti auch Adj. glänzend wie die Sonne, Śiś. 1, 42.
°*tapanaśilā* Sonnenstein, Govardh. 248. 691.
**Tapanātmajā* = Yamunā, Padyac. I, 30°.
tapanāśman = *sūryakānta*, Dharmaśarm. 16, 37.
tapanīya n. °Goldschmuck, Kaut. 87, 10 etc.
Tapantī f. N. pr. eines Flusses, Divyāvad. 451, 4. 8; 456, 22. 26. Abwechselnd mit *Tapanī*.
tapara Adj. worauf ein t folgt, P. 1, 1, 70. °*karaṇa* n. das Folgenlassen von t, Sch. zu P. 6, 1, 91.
tapasya Adj. auch: zur Kasteiung gehörig, Baudh. 2, 5, 1.
°*tapasvibhūpa* m. chief of ascetics, Prabandh. 45, 10.
tapaḥsuta MBh. 3, 313, 19.
tapoyajña Adj. mit Kasteiungen opfernd, Bhag. 4, 28.
taptávrata Adj. heiße Milch zur Weihe benutzend, TS. 6, 2, 2, 7; Āpast. Śr. 11, 2, 2.

°*taptāṃśu* m. = Sonne, Sūryaś. 82[d].
tam mit °*abhyud* H 34, 29 [*abhyuttatāma* = *tatvare khinno vābhūt*].
**tamaṅga* m. Plattform, S I, 181, 8; 352, 4; 368, 7; 461, 6; 598, 15 (Ko.).
tamaḥpracchādaka m. ein best. böser Dämon, Mārk. P. 51, 90. 96.
tamata °Subst. (nach dem Ko. n.) = *ūrṇāmayam āstaraṇam*, S II, 218, 9.
tamanī f. Zach. Beitr. Vgl. *nāga*°.
tamas 8. Kir. 3, 32.
Tamasāvana n. N. pr. eines Waldes, Divyāvad. 399, 11.
tamaskāṇḍa n. dichtes Dunkel, Śiś. 1, 38. [H 43, 95; Śṛṅgt. 56, 2 v. u.; S I, 76, 5.
**tamastamaḥparāyaṇa* Adj. Mahāvy. 147.
°*tamastra* Adj. gegen das Dunkel schützend, das D. verscheuchend, Yudh. 7, 63.
°*tamasyate*, verdunkelt werden, S II, 409, 12.
tamā *f. Nacht, Yudh. 7, 132.
tamākhu m. Tabak, Subhāṣitaratnabhāṇḍāgāra 131 nach Aufrecht.
tamālapattra Haravijaya 26, 34; Rājat. 3, 326. [Z.] Padyac. VII, 17[d]. pw hat „Sektenzeichen auf der Stirn in *śrīkhaṇḍatamālapattr*[*ati*]".
°*tamālita* = *tamālavṛkṣavat śyāmalita*, S I, 466, 2.
tamī f. 1. Nacht auch Śrīk. 4, 59. S. die folgenden Komposita mit *tamī*!
°*tamīkuṭumba* m. Mond, Śrīk. XI, 36; XII, 54.
°*tamījīvātu* m. Mond, Śrīk. IV, 50.
°*tamīnātha* m. Mond, Śrīk. XVI, 5.
°*tamībhujaṃga* m. Mond, Śrīk. XI, 69.
°*tamīvallabha* m. Mond, Śrīk. X, 49.
tamīśvara m. der Mond, Dharmaśarm. 10, 15.
**tamojyotiṣparāyaṇa* Adj. Mahāvy. 147.
°*tamoda* Adj. Finsternis bringend, Yudh. 5, 92.
tamopaha m. *Sonne, S I, 372, 8.
tamobhāga m. dessen Anteil die Finsternis ist, Nir. 12, 1.
tamomaṇi 2. Vāsav. 177, 2. [Padyac. VIII, 22[d].]
°*tamorāti* m. Sonne, S II, 7, 6.
°*taya* schützend, Beschützer, Kir. XV, 20.
1. *tar* mit *ava* Z. 2, lies *avatīryatī*. — *avatīrṇa* °= abgespiegelt, S I, 160, 10. — Mit *samava*, °*tīrṇa* abgestiegen, Daśak. 46, 18. — Mit *ud* Kaus. 4. Nägel abnehmen, so v. a. beschneiden, Hem. Par. 1, 185. — descend, Pūrṇabh. 93, 12; 134, 11. — Mit *vyud* Kaus. hierhin und dorthin ausgießen, Mān. Śr. 4, 3. — Mit *pratinis* vollbringen, ausführen, Divyāvad. 102, 14. — Mit *pra* vermögen, können; mit Inf. Jātakam. 27, 14.
tara m. °Schnelligkeit, H 41, 21 [48, 37?].
tarakṣa 1. lies: 12, 6 statt 6, 12.
tarakṣu m. °Tiger, Śuk. t. o. 53 [p. 59, 17].
°*tarakṣurakṣas* m. Unhold in Hyänengestalt, S I, 48, 2.
°*taraṅgaraṅga* m. eine Art Haarzausen, E 510 (P).
°*taraṅgaraṅgaka* n. eine Art Haarzausen, E 509 (A).
°*taraṅgāy* to be wavy, Harṣac. 65, 5; 181, 15; 185, 19.
°*taraṅgitadṛś* bewegtäugig, Śrīk. XIV, 6.
°*taraṃgiman* m. das Wogen, S II, 51, 2.
°*taraṃgeha* Adj. = *taraṃgavad īhā ceṣṭā yasya tat* (*hṛdayam*), Yudh. 4, 88.
Taraṇitanayā f. Patron. der Yamunā, Bhām. V. 4, 7. 35.
°*Taraṇitīriṇī* = Yamunā, S I, 575, 5.
°*taraṇimaṇi* m. Sonnenstein, Manm. II, 11[d].
taraṇḍa 1. m. oder n. Hem. Par. 2, 220. [H 15, 60; S II, 217, 1.]
tarattāra Adj. mit durchdringenden (durchbohrenden) Augensternen, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 59.
taratsama m. oder °*mā* f. Pl. = *taratsamandī*, Vasiṣṭha 28, 11.
°*taradeya* n. Fährenabgabe, Kauṭ. 99, 2.
tarapaṇya der Lohn für die Beförderung einer Ware zu Wasser, Divyāvad. 92, 27.
°*taralapratibandha*(*ka*) n. eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 5.
°*taralākṣī* f. eine Schöne mit bewegten Augen, Padyac. V, 17[c].
**taralāy* to flicker, tremble, Harṣac. 256, 13.
°*taralīkṛ* to make to tremble, Harṣac. 184, 20. — H 50, 72 *taralīkṛta* zum Funkeln gebracht.
°*taralībhāva* m. Unbeständigkeit, Muk. 30, 1.
taravāri ein einschneidiges Schwert (nach dem Komm.), Harṣac. 166, 23. Vgl. Ind. St. 16, 38. [H 43, 81.] — Harṣac. 222, 8; Navasāhas. XI, 95; Vāsavad. 199, 1; Śrīk. 18, 25. 49; Haravijaya 5, 5; 43, 81; Mālatīm. (ed. BSS.) 299, 4 (im Prakrit). [Z.]
tarasa m. n. °rohes Fleisch, S I, 49, 6; II, 6, 5.
tarasārika s. *talasārika*.
°*tarātyaya* m. Überfahrtsbuße, Kauṭ. 127, 1.
taritavya Adj. überzusetzen, Mān. Gṛhy. 1, 13.
tarī f. = *starī* eine unfruchtbare Kuh, Maitr. S. 2, 5, 4 (52, 13).
°*tarīcara* im Nachen sitzend, S I, 490, 2.
taru m. Baum, Manu I, 46 [pw: „Noch nicht bei Manu"].
tarukhaṇḍa, Kād. (1883) 122, 12.
°*taruja* Adj. von den Bäumen stammend, Yudh. 2, 60. — Subst. n. Zweig, Blüte etc., Yudh. 2, 75.
°*Taruṇīlīlāvilāsa* m. Name eines Dichters, S I, 412, 9.
2. *tarutar* 2. f. °*trī* Mān. Gṛhy. 1, 22.
°*tarumat* Adj. Bäume besitzend, H 31, 28.
°*taruhariṇa* m. = Affe, Govardh. 109.
tark auch: es auf jemand abgesehen haben, MBh. 5, 48, 88; Caraka 1, 29. — Mit *anyathā* verkehrt beurteilen, 20, 35. — Mit *pari* bedrohen, Jātakam. 15. — Mit *pra* voraussetzen, Jātakam. 9; zu etwas (Dat.) bestimmen, 10, 22. — Mit **anuvi* nachdenken über (Akk.), Mahāvy. 245, 281.
tarj mit *nis* Kaus. hart anfahren, Subhāṣitāv. 1579. — Mit °*prati*, bedrohen, entmutigen in bezug auf (Dat.), Kir. XIV, 26.
**tarjanīya* n. (sc. *karman*) Drohung, Verweis, Mahāvy. 265, 4.
[*tarḍ*,] *saṃtṛḍya* Śāṅkh. Śr. 17, 12, 1 wohl nur fehlerhaft für *saṃtṛdya*.
tarṇa Tierjunges, Damayantīk. 98.
°*tarpa* m. = *tṛṇamayaghoṭaka* (?), S II, 217, 1.

°*tarpaka* sättigend, S II, 108, 12 (Ko.; *tarpikā*).

tarpayitavai Dat. Inf. zum Kaus. von *tarp*, Āpast. Śr. 4, 16, 17.

°*tarpin* ergötzend, sättigend, S II, 107, 11.

°*tarṣin* lechzend, verlangend, S II, 356, 21.

**tarṣuka* Adj. durstig, Śrīk. III, 9.

tarham Absol. in *śatatárham*.

tala 2. e) hierher wohl MBh. 8, 22, 8.

talaka m. auch ein Wägelchen mit einem Feuerherde, Harṣac. 179, 4 (445, 3).

talaka Herd? Harṣac. 237, 7. [Z.]

talabaddha, * ist zu streichen.

°*talavara* m. ? S II, 245, 17.

**talavarga* m. ein best. Amt oder Beruf, 186, 54.

°*talavargīya* Adj. zur Infanterie gehörig, Prabandh. 199, 6.

talavāraṇa, Kir. 14, 29.

talasārika, so st. *talasāraka* Harṣac. (1936) 443, 14. Nach dem Komm. *tarasārika* (so!) m. = *aśvamukhapaṭṭikorṇāsūtramayī* oder *uraḥpaṭṭikā*.

°*talāra* Subst. m. S II, 305, 6; Śuk. t. s. 104, 6; 105, 4. 6 Polizeipräfekt. — ZDMG 65, 46. 464 Anm.; Hem. Deś. 5, 3. [Z.]

talārakṣa m. Campaka 422. Vgl. *talavara* bei Leumann, Aup. Gl. und Ind. St. 16, 38. *talavāro* im Prakrit ist = *talavara* = *purādhyakṣa*, Bezzenberger, Beiträge 3, 261.

°*talāvapāta* Versenkung des Fußbodens (vermittelst einer mechanischen Vorrichtung), Kauṭ. 40, 7 (*yantrabaddha*°).

talāsi m. Pl. Handflächen und Schwerter, so v. a. Ohrfeigen und Schwerthiebe, MBh. 2, 70, 17.

**talikā* °Topf, S I, 85, 3; II, 7, 5.

°*talicchaka* n. eine Art Decke aus Schafwolle, Kauṭ. II, 11 (80, 6).

talina 2. Dharmaśarm. 5, 78; 7, 59.

**talodarī* °flach-(schmal-)bäuchig? Śṛṅgārasarv. 78d. 92d; p. 29, Z. 3/2 v. u. [pw „Gattin“.]

talpa auch = *uparyādhāro veśmanaḥ*, Zach. Beitr.

°*talpalā* = *talpala*, H 32, 7; 44, 9 [nach dem Ko. beide Male °f.!).

talpeja Adj. (f. *ā*) auf dem Lager gewachsen, Taitt. Ār. 4, 39, 1.

**talla* m. kleiner Teich, S I, 311, 6 v. u. (Ko.); 523, 6; 524, 9 v. u. (Ko.); Śrīk. VI, 55.

**tallaja* m. Ausbund, Manm. 639, 4; Muk. 40, 5 v. u.

talloka Adj. im Besitz seiner Welt seiend. Nom. abstr. °*tā* f. Bhāg. P. 4, 24, 7.

°*tavargabandha* m. Bez. einer Strophenform, H 48, 82.

távasvant, so zu akzentuieren.

taṣṭi f. = *tvaṣṭi* Zimmerhandwerk, M. 10, 48 v. l.

tasarikā f. Gewebe, Divyāvad. 83, 24.

°*tā* = *lakṣmī*, *śobhā*, S I, 41, 3 s. *vāravanitā*.

tājadbhaṅga AV. 8, 8, 3; Kauś. 16, 14 nach Dārila = *eraṇḍa*. Die Betonung wäre demnach fehlerhaft.

tāṭaṅka *m. Ohrschmuck, H 17, 68 (Ko.).

°*tāṭaṃkati* die Rolle eines Ohrschmucks spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 1.

tāṭasthya 2. Bhoja zu Yogas. 1, 33; Sāṃkhyapr. 92, 6. [Śrīk. 17, 20 (Ko.); Śṛṅgt. 34, 12 = °die Rolle des Unparteiischen.]

**tāṭāvacara* m. Mahāvy. 218, 16 fehlerhaft für *tāḍāvacara*.

tāḍa m. °Weinpalme, S I, 95, 11 v. u. (Ko.); II, 177, 13 v. u. (Ko.).

tāḍaka = *tālaka*, Türschloß, Divyāvad. 577, 21. 27.

**tāḍapattra* n. S I, 297, 11 (Ko.)? *karṇatāladvitayena tāḍapatrākārakarṇadvitayena*.

°*tāḍita* Adj. zu *taḍit*, Harṣac. 69, 3.

°*tāḍinī* Peitsche, Śṛṅgt. 54, 7. [pw hat *tāḍanī* *f.]

**tāḍī* eine Art Schmuck, H 17, 68; 23, 30 (Ko.); Sam. II, 70.

tāḍīdala Ohrring, Rājat. 3, 326; 7, 927 (vgl. ZDMG 69, 276); Samayam. II, 70?

Śārṅgadharap. 3952 nach der Lesung von Mahendra zu Hem. Anek. 2, 118. [Z.]

°*Tāṇḍavacaṇḍīśa* m. Name eines Tanzlehrers, S I, 477, 8.

°*tāṇḍavana* n. das Tanzenlassen, H 30, 34.

tāṇḍavay tanzen lassen, Damayantīk. 36.

°*tāṇḍavika* m. = *nartaka*, H 3, 49. [pw °*kā* Tanzlehrerin.]

tāṇḍavikā f. Tanzlehrerin, Naiṣ. 22, 71.

tāṇḍavita Adj. °zum Tanzen gebracht, Uttarac. p. 25, Z. 9 (Prakrit *taṇḍavida*).

tāta mit dem Beiwort *yavīyaṃs* so v. a. Stiefvater (der zweite Gatte der Mutter), R. ed. Bomb. 4, 55, 14. Eine Tochter mit *tāta* angeredet Jātakam. 20.

**tāti* m. Sohn, S II, 348, 11.

**tādāyani*, so zu lesen statt *tādayani*.

tātkāla ? S I, 444, 3 v. u. (Ko.).

°*tāthāgata* Adj. S II, 257, 1. — m. Anhänger des Tathāgata, S II, 270, 5.

°*tādātmika* Adj. identisch, Śṛṅgārasarv. 43d.

°*tādātvika* m. „Augenblicksmensch“, Kauṭ. 69, 5. 7.

tāna *= *tātparya* wegen *ekatāna*. Zach. Beitr.

tāna [nach dem Ko. m.] = °*dīrghatva* (pw n. „Ausdehnung“), S I, 38, 1.

°*tānaka* m. = *vṛṣabha*, S I, 313, 3.

tāntava 3. m. Sohn, Kumāras. 17, 13.

tānti f. Erstickung, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 11, 8. — °Ermattung, Śrīk. VIII, 13; XII, 56; XV, 36. 47; XXIV, 40.

tāpaka 1. Adj. auch: peinigend, bedrängend, Sāy. zu ṚV. 3, 35, 3. — 2. m. auch Kochherd, Harṣac. 179, 4 (445, 3). — 3. f. eine Art Bratpfanne, ebenda.

Tāpatya m. Metron. von °Bhīmasena, Yudh. 5, 23.

tāpana 1. Adj. c) °von der Sonne stammend, Sūryaś. 19d; 47d.

Tāpani m. = *Karṇa*; *Tapanasya Sūryasyāpatyaṃ Tāpanis*, Yudh. 8, 98. 99.

tāpasa m. *Ardea nivea, S II, 206, 15 v. u. (Ko.).

tāpiccha (nach dem Ko. °n.), S I, 244, 2 [Ko. 244, 1 v. u.].

tāpin 1. auch: entflammend, erregend, Kir. 2, 42. — Scheinbar TBr. 2, 1, 2, 1. Es ist zu lesen *upāramatātāpi* (Aor.) *vai*. — 2. fehlerhaft für *tāyin*. (*tāpin* „ein Buddha“ pw wohl sicher falsch für *tāyin* [Z.].)

tāpya n. Reue, Divyāvad. 230, 10.

tāma m. °= *yodha*, H 43, 88 [*tāmayanti parān khedayantīti tāmā yodhās*; so, wenn man mit dem Ko. die Strophe umkehrt].

tāmarasa. Für die Bedeutungen Lotus, Kupfer und Gold zitiert der Komm. zu Hem. Anek. 4, 328 die Stelle Śiś. 4, 51. [Z.]

°*tāmarasalocanā* eine Lotusäugige, Muk. 8, 8.

°*tāmarasinī* Lotusteich, H 1, 28.

°*tāmarasākṣa* m. Bein. Kṛṣṇa's, Yudh. 3, 40.

tāmarasekṣaṇā f. eine Lotusäugige, Bhām.V. 2, 153.

°*Tāmalipti* f. [pw °*tī*] N. einer Stadt, S II, 302, 24.

°*tāmasa* (nach dem Ko. m.) °Finsternis = Sündenmenge, S I, 277, 10; *Bösewicht, H XLIII, 88. — *n. °Finsternis, Amit. XXXII, 18. — °Zorn, H XLIII, 23. 35. 204.

°*tāmasadṛś* f. Irrlehre, S I, 275, 10.

tāmasavana vgl. *tamasāvana*.

°*tāmita* = *krodhita*, H 43, 260.

°*tāmbūlalatā* = *nāgavallī*, S I, 95, 5 v. u. (Ko.).

tāmbūlika m. °betel-bearer, Harṣac. 231, 4.

tāmbūlikasarpa m. eine Schlangenart, Uttamac. 273.

°*tāmracūla* m. Hahn, S I, 296, 5.

°*tāmradhātu* Kupfererz, Kauṭ. 83, 5.

°*tāmranadī* f. = *Tāmraparṇī*, Padyac. V, 52^{d}.

°*Tāmraparṇika* Adj. vom Flusse Tāmraparṇī stammend, Kauṭ. 75, 3 v. u.

°*tāmrapītaka* Adj. kupferiggelb, Kauṭ. 82, 6.

°*tāmrarūpa* n. Kupfergeld, Kauṭ. 84, 5.

tāmrasāgara, lies Meeres st. Mannes.

Tāmrākṣa m. N. pr. einer Schlange, Divyāvad. 106, 1 ff.

Tāmrāṭavī f. N. pr. eines Waldes, Divyāvad. 102, 29; 105, 29; 106, 12.

tāy, **tāyate* sich ausbreiten, H 35, 36 [*tāyamāna*].

tāyin vgl. Zach. Beitr. und Kern in seiner Übersetzung von Saddh.P. S. 25 usw. Als Bez. Buddha's (auch Mahāvy. 1, 15) wohl nur fehlerhaft für *trāyin*.

tāra m. = °*bhavasamudra*, H 43, 107. — n. Silber, Haravijaya 20, 60.

tāraka 1. a) *jñāna* n. Yogas. 3, 54; Bhoja zu 3, 33.

°*tārakamṛga* m. = *mṛgaśiras*, H 30, 92.

°*tārakarāja* m. [pw hat *tārakārāja*] Mond, Padyac. IV, 38^{b} in °*tārakarājavaktrā* Adj. f. mondantlitzig.

Tārakaripu m. Bein. Skanda's, Mahāvīrac. 33, 16.

**Tārakavairin* m. = Skanda, Śrīk. IV, 51.

°*Tārakāntakāra* m. = Skanda, Śrīk. IV, 54.

°*tārakāśrayaṇa* n. = Auge? S II, 320, 2.

tārakita, das * zu streichen. Auch Kād. (1883) 234, 22. [Daśak. p. 75, Z. 9 der ed. NSP 1889; S I, 46, 6; II, 214, 8; Śṛṅgbh. 74^{b}.]

°*tārakiraṇa* m. Mond, H 4, 2.

°*tārakṣava* Adj. dem Dämon Tarakṣu gehörig, H XLVI, 61. — Der Hyäne zukommend, Pārvat., Harṣac. 259, 13.

°*tāraṅga* Adj. = *taraṅgarūpa*, Yudh. 2, 80.

tāralya auch Unruhe, Haeb. Chr. 510, 1.

tārava Bogensehne, Trik. 426 (ed. Bomb.); *tāvara* und *bhārava* bei Böthlingk sind nur Varianten davon.

°*tārahāra* m. eine Perlenschnur von reinen Perlen, Padyac. IV, 20^{b}.

°*tārādhibhū* m. = Mond, Padyac. VIII, 29^{b}.

tārāpajjhaṭikā f. eine best. dem Śamkara zugeschriebene Hymne, Tantras. nach Leumann.

°*tārāpatana* n. = *ulkā*, S II, 231, 3 v. u. (Ko.).

tārāpatha 1. m. a) auch H 4, 17.

°*tārāmaitraka* n. Sternenfreundschaft (*jyotiḥśāstraprasiddhaṃ grahamaitryādi*), Uttarar. p. 143, Z. 1 ed. Lakṣmaṇasūri.

tārāvatī °Nacht, H 19, 41.

tārika m. Fährmann, Viṣṇus. 5, 131.

tārin Adj. °über (einen Fluß) setzend, Kauṭ. 127, 1 in *anisṛṣṭa*°, ohne Erlaubnis übersetzend.

°*tāreśvara* m. Mond, S I, 209, 6; 319, 4.

°*tārodya* ? S II, 171, 4 v. u. (Ko.).

°*tārkikavaiśeṣika* m. skeptischer V., S II, 269, 12.

°*tārkṣyamudrā* Schlangenzauber, S II, 372, 7.

°*tārkṣyavidyā* dass., S II, 312, 7.

°*tārkṣyīya* Adj. zu *tārkṣya*, H 48, 143; 49, 35.

tārcha eine Art Amulett, Kauś. 48, 24.

°*tārṇagṛha* n. Haus aus Gras (Stroh), Muk. 51, 6.

°*tārṇasa* Adj. vom Flusse Tṛṇasā kommend, Kauṭ. 78, 4.

tārtīyasavanika Śāṅkh. Śr. 5, 3, 7.

tārṣṭāgha 1. = *sarṣapa*, Dārila zu Kauś. 25, 23. 27.

tāla m. *Zimbel, S I, 247, 4 v. u. (Ko.). — °Blasinstrument aus Rohr I, 58, 4; 581, 4. — Kauṭ. 84, 1 „Zimbelmetall"? Vgl. J. J. Meyer, S. 120, Anm. 1.

tālaka n. = **tālapattram*, palm-leaf, *nigaḍatālakaṃ lauha evāśvabandhanaviśeṣa ity anye*, Harṣac. 228, 17.

**tāladhāraka* m. als Erklärung von *śailūṣa*, Śabdar. im ŚKdr. unter *śailūṣa*.

1. *tālapattra* n. 2. Ohrschmuck, auch H 27, 12. — °eine Art Schutzvorrichtung beim Festungsbau, Kauṭ. 53, 1.

tālabhaṅga m. das aus dem Takte Kommen, Pañcar. 1, 12, 9. 10.

Tālabhaṭa m. N. pr. eines Kriegers.

**tālabhṛt* m. Bein. Balarāma's.

°*tālamūla* Adj. Kauṭ. 52, 3? Vgl. J. J. Meyer, S 66, Anm. 8.

°*tālamūla* eine Art Schild, Kauṭ. 102, 9 v. u.

tālavṛnta °eine Art Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 11.

°*tālavṛntaputtalikā*, S I, 205, 11 v. u. (Ko.) automatische Fächerbedienerin.

°*tālāvacāra* = °*cara* (Tänzer), Kauṭ. 55, 11.

2. *-tālin* Adj. setzend auf, Śiś. 6, 66.

°*tālī* eine Art Schmuck [pw **tāḍī*] H 5, 37.

tálu, so zu akzentuieren.

tālu n. °Inneres, H 4, 13; 7, 51; 16, 36 [in °*avanitālu* = *pātālam*]; 38, 52; 48, 143.

tālūra m. Strudel, H 22, 19. 32. 56; 30, 76; 34, 27; Hāla 37; Hem. Deś. V, 21; Hem. Uṇādis. 428 (Z). [pw: „nur im Prakrit belegt".]

tāvatitha Adj. der sovielte, P. 5, 2, 53. 77.
**tāvatka* Adj. = *tāvatika*.
tāvadvidha Adj. derartig, von solch ungewöhnlicher Art, Jātakam. 29, 19.
tigmagu m. °Sonne, Śrīk. X, 4 [pw nur als Adj.].
tigmateja Adj. = °*tejas*, R. ed. Bomb. 3, 69, 36.
tigmatejas 2. m. auch H 14, 10.
°*tigmatviṣ* m. Sonne, H 11, 61.
tigmadyuti (Śiś. 20, 28) und *tigmabhās* (ebenda 45), die Sonne.
°*tigmabhānu* m. = Sonne, Sūryaś. 18c; Padyac. VIII, 10a.
°*tigmabhās* m. Sonne, H 13, 66; 16, 62; 19, 35.
°*tigmamarīci* m. Sonne, H 19, 30; 31, 18; 44, 51.
tigmaraśmi auch H 47, 95.
°*tigmaroci* m. Sonne, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 8a.
tij mit *samud* Kaus. anfeuern, beseelen, Divyāvad. 80, 19.
°*tiṇḍukerī* = *bimba*, S I, 15, 10 v. u. (Ko.).
titaü *m. °Mann, Govardh. XLIII.
titikṣa °Adj. geduldig, S I, 395, 4.
°*tithin* m. lover, Vās. 111, 2.
tintiḍīka n. *saure Tamarindenbrühe, S I, 401, 5 v. u. (Ko.).
°*tintiṇīkā* Tamarindus indica, S II, 347, 21.
tintrīṇīkā f. wohl nur fehlerhaft für *tintilīkā* usw., Sud. zu Āpast. Gṛhy. 6, 5.
tinduka n. °Blüte von Diospyros embryopteris [Roxburgh, Flora Indica II, 533], H 20, 16.
**tinduki*, so zu lesen statt **tindukī*.
**tindukinī* Sennapflanze, H 7, 37.
°*tindukeri* = *bimba*, S I, 24, 15 (Ko.); 244, 5 (Ko.).
°*tindukerī* = *bimba*, S I, 98, 14 (Ko.).
tim *naß werden, H XXXIV, 29; Govardh. 442; Śrīk. XVIII, 20; Kauṭ. 95, 3 v. u. (*timita* = eingeweicht).
Timi m. Name eines °Arztes, S I, 509, 7.
timiṃgilagila auch S II, 332, 6.
timitimiṃgala Divyāvad. 502, 21 wohl nur fehlerhaft für °*miṃgila*.
°*timiracchid* Gestirn, Kir. VI, 31.
timiratā °die Eigenschaft Finsternis, H 30, 30.
°*timiradruh* m. Sonne, Śrīk. VI, 71.
**timiraripu* m. = Sonne, Sūryaś. 16d.
**timirāpagata* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 73.
°*timirāśin* Adj. die Finsternis verzehrend, H 43, 267.
°*timirīkṛta* verdunkelt, S I, 51, 6 (Ko.).
timiraugha m. dichte Finsternis, Mṛcch. 85, 11.
[°*timunta* S II, 385, 7 verdruckt für *nimuñca*?]
tiraḥprātiveśya m. ein naher Nachbar, Divyāvad. 234, 24.
tiray °fliegen, hüpfen, S I, 358, 6.
°*tiraścīnatā* schräge Lage, S II, 214, 5.
tiraskāra m. Panzer, Kir. 17, 49. — °in literal sense „hiding"? Harṣac. 205, 16.
°*tiraskāraka* in den Schatten stellend, S I, 401, 13 v. u. (Ko.); 593, 13 (Ko.).
tiraskṛta n. = *tiraskṛti* in *atiraskṛtasaṃbhāṣa*.
tiraskṛtaprātiveśya m. ein naher Nachbar, Divyāvad. 235, 19.
°*tiraskṛtāyamāna* (?!) = *ākṣipyamāṇa*, S I, 45, 11 (Ko.).
tiraspaṭa m. Vorhang, Caurap. (A.) 49.
tirīṭin, so zu betonen.
°*tiroga* Adj. sich verborgen haltend, Yudh. 6, 1. (*paramatirogān paramam atyarthaṃ tiro 'ntardhānaṃ gacchantīti tādṛśās tān.*)
tirohitatva n. = *tirohitatā*, Sāy. zu ṚV. 1, 113, 4.
°*tiryakkṛ* kreuzen, Kuṭṭ. 457.
tiryakpātin Adj. seitwärts fallend auf (Lok.), Śiś. 10, 40.
tiryaganūka n. die Breite am Rückgrat des Feueraltars, Komm. zu Kāty. Śr. 17, 11, 1.
tiryagapaccheda m. eine Teilung der Breite nach, Komm. zu Kāty. Śr. 2, 4, 37.
tiryagapāṅga Adj. mit den äußeren Augenwinkeln zur Seite gewandt (Auge), Vṛṣabh. 258, b, 18.
tiryagākṛti m. ein Wesen in Tiergestalt, Tier, Jātakam. 6, 4.
°*tiryaggatin* going in crooked ways; breeze, Vās. 147, 3.
tiryaggrīvam Adj. mit seitwärts gebogenem Halse, Bhām.V. 2, 130.
tilá nur AV. 18, 4, 32, sonst *tíla*.
tilaka auch = *triślokī*, Zach. Beitr.
tilakaṭa, lies m. statt n.
°*tilakati* die Rolle eines Schönpflästerchens spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 1.
tilakāvala Adj. mit vielen Malen versehen, Śāṅkh. Śr. 16, 18, 18. Vgl. P. 6, 3, 118.
°*tilakīkṛta* = *saṃpādita*, S I, 582, 10 v. u. (Ko.).
**tilakocavaka* n. eine Art Pfeil, Mahāvy. 238, 29.
°*tilataṇḍula* n. eine Art Umarmung, E 432 (P). 442 (A, P).
**tilataṇḍulaka* n. eine Art Umarmung, V 99. 100; E 441 (K, R).
°*tilataṇḍulāyita* n. eine Art Umarmung, Śrīk. X, 40.
°*tilataṇḍulita* [so innig] wie Sesam und Reis vermischt, Rasas. 56, 13.
°*tilatā* die Gestalt des Sesamkorns, Yudh. 2, 2 (*tilatāṃ nī* so v. a. kurz und klein schlagen).
°*tilatulā* Ähnlichkeit mit Sesam, Śūryaś. 78b.
tiladhenu f. eine aus Sesamkörnern gebildete Kuh, MBh. 13, 64, 35; 71, 40.
tiladhenukā f. dass., MBh. 3, 84, 87.
**tilaṃtuda* m. Ölmüller, S I, 430, 13 (Ko.); 449, 12 (Ko.).
°*tilapiśla* mit Sesam vermischt, Mgs I, 21, 12 [pw liest *tilamiśla*].
tilapuṣpa °m. = *tilaka* (Baum), S I, 528, 2 v. u. (Ko.).
tilámāṣa m. Pl. Sesam und Bohnen, Śat. Br. 14, 9, 3, 22.
°*tilaśobhin* Adj. = *tilavat kṛṣṇatilavat śobhate iti tilaśobhi* (*vihāyaḥsthalam*), Yudh. 2, 90.
°*tilāhuti* offering of sesamum-seeds and water, Harṣac. 57, 8; 122, 9.
Tilottamīy(ati) die Apsaras Tilottamā darstellen, Bhām.V. 2, 96.
°*tilvila* Adj. Nebenform von *tilvala* (fruchtbar, reich), Mgs II, 11, 12a.
tiṣyarakṣitā, lies „zweiten" statt „ersten". Divyāvad. 397, 21 ff.
°*tisira* m. ein Wasservogel, S I, 529, 9 v. u. (Ko.).

tisraskāram Absol. in drei (*ṛc*) verwandelnd, Āśv. Śr. 5, 15, 5.

tīkṣṇa Adj. auch so v. a. waghalsig, Zach. Beitr. — Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 165 schlechte Lesart für *hīna*.

tīkṣṇa m. etwa °Bravo, Kauṭ. I, 11 (S. 18, Z. 7) nach J. J. Meyer.

tīkṣṇa n. *Gift, H 43, 22. — Stein zu Rājat. 4, 323; 8, 2085. 2199 f. [Z.]

°*tīkṣṇatviṣ* m. = Sonne, Sūryaś. 26[d].

°*tīkṣṇadhātu* Eisenerz, Kauṭ. 83, 9.

°*tīkṣṇabhānu* m. = Sonne, Sūryaś. 42[c].

tīkṣṇalavaṇa Adj. brennend salzig, Suśr. 1, 34, 12.

tīkṣṇavaktra Adj. mit scharfer Spitze (Pfeil), MBh. 7, 123, 30.

°*tīkṣṇavartman* m. Schwert, H 13, 54; 43, 22 [hier auch = giftblickend].

tithenāvā f. (sc. *saṃhitā*) Saṃhitopan. 22, 1. *tithenāvāpadaṃ* (!) *vidyate yasyāṃ sā*, Komm.

tīm, Kaus. *tīmayati* befeuchten, benetzen, Divyāvad. 285, 25.

**tīmana* n. Basilienkraut, S I, 401, 2 v. u. (Ko.) als Erklärung zu *khāṇḍava*.

Tīyikā f. N. pr. einer Örtlichkeit, Divyāvad. 76, 11; 465, 12. °*maha* m. ein best. Fest, 80, 9; 469, 18.

tīrabhuktīya Adj. aus Tirhut stammend, Komm. zu Śāk. (Pischel) 174, 14.

°*tīriṇī* Fluß, S II, 312, 10; 338, 8.

tīrṇapratijña Adj. der sein Versprechen gehalten hat; Hariv. 7256; R. 2, 21, 46; R. Gorr. 2, 79, 28.

tīrtha, gavāṃ tīrtham Viṣṇus. 23, 61 soll nach dem Komm. Kuhurin sein. — m. °= *caturthadivasasnātā strī*, S I, 224, 2. — n. *Menstruation, Kauṭ. 153, 16. 17; 159, 5. 10. — 12. 13. 15. Zach. Beitr. — *tīrtha* °= *puṇyajala* [Hemacandra: *ṛṣijuṣṭajala*], Padyac. III, 64[d].

°*tīrthapuruṣa* m. = *yātrābhūtaḥ puruṣaḥ*, S II, 239, 6.

°*tīrthayātrika* m. Wallfahrer, S I, 589, 10 (Ko.).

**tīrthikāvakrāntaka* Adj. der zu einer heterodoxen Sekte übergetreten ist, Mahāvy. 271, 4.

Tīrthodgāraprakīrṇaka Titel eines Werkes, Festgr. 55 ff.

°*tīrthoddhāra* = *prāsādajīrṇoddhāra* (restoring the dilapidations of the temples), Prabandh. 160, 4.

°*tīvrabhānu* m. = Sonne, Sūryaś. 5[d]; 69[d].

°*tīvraruci* Sonne, Kuṭṭ. 130.

tu, tūyante = °*ādīyante gṛhyante tṛṣārtair iti toyāni*, S I, 202, 10 (Ko.).

tuṅganātha m. = Bhṛgutuṅga, Nīlak. zu MBh. 1, 215, 2.

°*tuṅgaprakṛti* Adj. being of lofty nature, Prabandh. 301, 5 v. u.

°*tucchībhū* wenig werden, S II, 79, 5.

3. *tuj* Sohn, Bhadrab. 1, 101.

°*tuñjeś* Adj. Daityas bezwingend, den D. gewachsen, Kir. XV, 18.

**tuḍ* S I, 516, 2 v. u. (Ko.; *tuḍita* = *paripluta*).

**tuṇava* m. eine Art Trommel, Mahāvy. 218, 8. Vgl. Pāli *tiṇava*.

tuṇḍicela, Divyāvad. 221, 19.

°*tuṇḍīra* n. = *pakvabimbaphala*, S I, 86, 2.

**Tutātita* m. = Kumārila, Śrīk. XXV, 65.

tuttha °N. eines Berges (?), Kauṭ. 86, 5.

1. *tud* Intens. Die passive Bedeutung verdächtig; eher ist Kauś. 107 *te tu tudyete* zu lesen. — Mit *ud* durch Schläge hervorrufen, Jātakam. 13, 15.

tundaparimārja Adj. sich den Bauch streichend, Hem. Par. 8, 281.

**tundaparimṛja* träge, S I, 402, 7 [pw °*mārja* sich den Bauch streichend].

**tundikā* Nabel, S I, 34, 15 v. u. (Ko.); 71, 9 v. u. (Ko.); 125, 13 v. u. (Ko.); 532, 12 (Ko.).

tundilīkaraṇa n. das Anschwellenmachen, Vermehren, Bhām.V. 4, 9.

°*tundīkṛta* zu einem Schmeerbauche gemacht, Rasas. 78[a].

tunyú m. ein best. Baum, Kauś. 8, 15.

°*tumaguma* onomatopoetisch von einem undeutlichen Geräusche gebraucht, Manm. 436, 8.

**tumph* Gopāl. 85, 37.

tumbaka 1. Dharmaśarm. 15, 42.

turaga Adj. schnell gehend, Damayantīk. 32. — m. °eine Art nāyaka, E 163 (K). 170 (A). 171 (S). 346 (A); Śārṅg. 3122. — °eine Pflanze [Physalis flexuosa?], E 887 (P).

turagavāhyālī f. Reitbahn für Pferde, Kād. 83, 21 (151, 12). Vgl. *aśvavāhyālī* oben und *vāhyālī*.

°*turagādhipati* m. = *Uccaiḥśravas*, H XXX, 73.

°*turagādhirūḍhaka* n. eine Art Coitus, V 143.

°*turagārohaṇa* n. eine Art Coitus, E 594 (D).

°*turagāstaraṇa* n. Pferdedecke, Kauṭ. 80, 6.

turagī °eine Art nāyikā, E 346 (A).

turaṃga m. eine Art nāyaka, E 346 (A). 347 (P).

°*turaṃgaphala* (n.) Schachbrett, S II, 242, 10 (Ko.).

turaṃgama m. °eine Pflanze, E 887 (P).

turaṃgamā °Galopp, Suk. t. o. 58 [p. 63, 4].

**turaṃgavadana* m. = Gandharve, Govardh. XV.

°*turaṃgaśatru* m. Büffel, E 862 (P).

**turaṃgī* °eine Art nāyikā, E 347 (P).

°*turumba* ? S II, 177, 11.

tulaka m. Ratgeber eines Fürsten (?) Divyāvad. 212, 9.

[*tulana*] f. °*ā* *= *tulana* 1. b), Mahāvy. 245.

tulākoṭī *f. Fußreif, Manm. 642, 3 [*tulākoḍīe*, Gen. Sing. *Śaurasenī*]; Śrīk. 1, 19. Vgl. Z p. 40.

°*tulākoṭika* [nach dem Ko. m.], Fußreif, H XXI, 52.

°*tulādaṇḍa* m. Wagebalken, S I, 155, 4.

tulādhara m. °Krämer, Samay. VII, 21; VIII, 45.

tulādhāná n. das Legen auf die Wage, das Wägen, Śat. Br. 11, 2, 7, 33.

tulādhāra lies 2. d): der mit dem Wägen Beauftragte (beim Gottesurteil mit der Wage), Viṣṇus. 10, 8, 9. — e) *N. pr. usw. — *merchant, Vās. 174, 1.

tulābhṛt m. die Wage im Tierkreise, M. Müller, Ren. 324.

tulāyantra water-pump, Harṣac. 250, 7.

°*tulāraṇa* m. = *bāhuyuddha*, S I, 562, 8.

°*tulāviṣama* n. unredliches Hantieren mit der Wage, Kauṭ. 90, 3 v. u.

°*tulitāmara* Adj. = *tulitāḥ sadṛśī amarā yasya*, Yudh. 3, 40.

[*tulya,*] *tulyam* Adv. gleichzeitig, Dharmaśarm. 17, 14.

tulyakrama Adj. gleichen Schritt haltend, Jātakam. 20, 8.

tulyagariman Adj. von gleicher Würde mit (Instr.), Pr. P. 119.

tulyaguṇa gleich kräftig, von derselben Intensität, Jātakam. 22, 22.

tulyanaktaṃdina Adj. 1. wobei Tag und Nacht gleich sind, H. 146. — 2. der keinen Unterschied zwischen Tag und Nacht macht, Kathās. 101, 280.

tulyaprabhāva Adj. von gleicher Macht, MBh. 1, 76, 70.

tulyabhāgya Adj. gleiches Schicksal habend, Mṛcch. 98, 18.

°*tulyabhojana* Adj. die gleiche Futtermenge bekommend (wie: Instr.), Kauṭ. 137, 5.

tulyaśikha m. Pl. best. fabelhafte Wesen, Pr. P. 118.

tulyaśīla Adj. von gleicher Art des Verfahrens. Nom. abstr. °*tā* f., Mṛcch. 101, 19.

tulyārtha Adj. auch: von gleicher Bedeutung, P. 1, 3, 42 Sch. Nom. abstr. °*tā* f. ebenda.

°*tuvaṅka* = *alābū*, S I, 405, 8 (Ko.).

°*tuvarataraṅga* m. = *daudhikaphalataraṇopāya*, S II, 217, 1.

°*tuśita* ? S II, 47, 9 (Ko.).

tuṣa m. *Terminalia bellerica, E 887 (P).

tuṣārakara auch H 26, 24.

°*tuṣārakāla* m. Winter, Kir. X, 28.

tuṣārakiraṇa auch H 22, 53; S I, 576, 6.

tuṣāragharaṭṭikā f. der Mond, Alaṃkārav. 74, b.

tuṣāratviṣ m. der Mond, Alaṃkārav. 74, b. [Muk. 86ᵇ.]

°*tuṣāradhāman* m. Mond, H XLVIII, 79; Śrīk. XI, 22; XVII, 16.

°*tuṣārabhās* m. Mond, H 25, 14; 26, 22.

°*tuṣāramarīci* m. Mond, H 24, 40 [in °*atuṣāramarīci*, Sonne]; 25, 25.

°*tuṣāramahas* m. Mond, H 26, 12. 53.

tuṣāramūrti m. der Mond, Śiś. 1, 21.

°*tuṣāraruc* m. Mond, H 23, 21.

°*tuṣāraruci* m. Mond, Govardh. 503.

°*tuṣāravipakṣabhās* m. Sonne, H 19, 38.

tuṣopavapana n. das Aufschütten der Getreidehülsen, Āpast. Śr. 6, 29, 17.

°*tuṣṭipradāna* n. etwa = Trinkgeld, S II, 249, 9.

tuhi onomatop. vom Laute des indischen Kuckucks (gedeutet als *tvaṃ hi*), Subhāṣitāv. 1688.

tuhina n. *Kampfer, S II, 29, 15 v. u. (Ko.).

tuhinakṣitibhṛt m. der Himavat, Alaṃkārav. 31, a.

°*tuhinataru* m. Kampferbaum, S II, 29, 2.

°*tuhinabhās* m. Mond, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 87 (fol. 28ᵇ meines Ms.).

tuhinay(ati) in Eis verwandeln, mit Eis überziehen, Śiś. 6, 55.

°*tuhinaruc* m. Mond, Śrīk. XVI, 59.

°*tuhinaruci* m. Mond, Śrīk. XII, 84.

°*tuhinaśikharin* m. = Himālaya, H 35, 61 [in °*tuhinaśikharikanyā* = Pārvatī].

tuhinaśaila auch H 2, 13.

°*tuhināṃsumālin* m. Mond, S II, 168, 8; Padyac. VIII, 31ᵃ.

°*tuhināy(ate)* zu Eis werden, Gopāl. 46, 7.

tūṇi 1. f. R. ed. Bomb. 3, 8, 19.

tūparā Adj., f. *ā* TS 7, 5, 1, 2.

tubaraka MBh. 8, 69, 73 nach Nīlak. = *bahubhojana*.

tūra °n. ein Musikinstrument, S I, 118, 11 [auch 118, 8 und 227, 6, hier aber Genus nicht bestimmbar].

°*tūravādaka* m. einer, der das *tūra*-Instrument spielt, S I, 437, 8 v.u. (Ko.).

°*tūrin* m. = *tūravādaka*, S I, 437, 7.

tūrya n. °= *gajānāṃ galagarjitam*, H 44, 24.

tūryantī f. eine best. Pflanze, Āpast. Gṛhy. 14, 14.

tūla auch so v. a. Flaum. *haṃsa*° Pārv. 597, 14.

tūlaka 2. b) Kumāras. 1, 32; Dharmaśarm. 5, 5; Vikramāṅkac. 9, 16.

tūladāham Absol. mit *dah* wie Baumwolle verbrennen (trans.), Mahāvīrac. 96, 18.

**tūlapaṭikā* f. = °*paṭī*, Mahāvy. 232, 34.

tūlapaṭī °langes Stück Baumwollenzeug, Sam. VIII, 84. 124.

tūlapicu Divyāvad. 210, 14; 388, 14.

**tūli* f. Pinsel, Padyac. IV, 72ᵃ (in *satūli* Adj. samt dem P., was aber auch von *tūlī* f. *Pinsel abgeleitet werden könnte).

tūlikā *Rispe, Śṛṅgārasarv. 127ᵇ.

tūlī *Pinsel, H 19, 65. — Maṅkha 812; Hīrasaubhāgya 2, 73. (Z.)

°*tūvara* = *tūpara*, S I, 399, 6.

°*tūvaraka* Adj. = *tūbaraka* (Kastrat), Yudh. 7, 118.

**tūṣṇīṃviprakramaṇa* n. stilles Davonschleichen (aus einer Versammlung) ohne seine Stimme abzugeben, Mahāvy. 261, 81.

tūṣṇīṃsāra Adj. wobei das Stille vorwaltet, Āit. Br. 2, 31, 1.

tūṣṇīṃdaṇḍa m. eine geheime Bestrafung, Mahāvīrac. 54, 10.

tūṣṇīm = *tūṣṇīṃ babhūva*, Divyāvad. 80, 20.

°*Tṛkṣātmaja* m. = *Tārkṣya*, S I, 441, 9.

°*tṛṇakāminī* Geliebte aus Stroh, Strohpuppe, S I, 447, 15 (Ko.).

**tṛṇakuñcaka* n. eine Art Mineral oder Edelstein, Mahāvy. 235, 30.

tṛṇacchedin Adj. Gras abschneidend, M. 4, 71.

**tṛṇatā* Bogen [Ko.: *kuntajātīyam āyudham*], H 43, 202.

tṛṇapañcamūla Suśr. 2, 490, 3.

°*tṛṇapuruṣa* m. Strohmann, H 17, 90 (Ko.)

**tṛṇapūla* und °*pūlaka* m. Grasbüschel. °*pūlī* dass., Kād. (1883) 233, 17.

tṛṇamaṇi zieht einen trockenen Grashalm an, Subhāṣitāv. 896.

°*tṛṇamukha* Adj. Gras fressend, Govardh. 264.

**tṛṇaśūlya* n. v. l. für *tṛṇaśūnya*, Zach. Beitr.

**tṛṇastāraka* m. das Überdecken mit Gras, so v. a. das der Vergessenheit Übergeben, Mahāvy. 264, 6.

°*tṛṇasvādin* Gras fressend, S I, 9, 4.

°*tṛṇāhāra* Adj. Gras fressend, Prabandh. 93, 7.

°*tṛṇīkāra* m. = *anādara*, Mahāvīr. ed. Aiyar V, 53ᵈ.

tṛṇaidha m. ein Feuer, bei dem Grashalme statt Brennholz verwendet werden, Āpast. Śr. 9, 9, 12.

tṛṇolapa n. nach dem Ko. °= *balvajākhyaṃ tṛṇam* [Eleusine indica].

°*tṛtīyajvarin* Adj. an Tertiärfieber leidend, Prabandh. 43, 2 v. u.

°*tṛtīyāprakṛti* f. [pw **tṛtīya*°] Eunuch, V 165. Zu trennen *tṛtīyā prakṛtiḥ*! Aber in der neuen Ausgabe (von Dāmodar Lāl Gosvāmi, Benares 1912, p. 160) steht auch *tṛtīyāprakṛtiḥ*.

Tṛṣṭávárutrī Nomin. Du. N. pr. zweier Priester der Asura, Maitr. S. 4, 8, 1 (106, 8). Vgl. v. l.

°*tṛṣṇatva* n. = *tṛṣṇālutā*, S II, 241, 12 v. u. (Ko.).

°*tṛṣṇābhūti* state of thirst, sc. the world, Harṣac. 236, 12.

°*tṛṣṇālutā* Durst, Verlangen, S II, 237, 8 v. u. (Ko.); 241, 4.

teja = *tejas* in *tigma*° oben.

tejana, f. *ī* auch *Schleifstein, Polierstein, Zach. Beitr.

tejaska am Ende eines adj. Komp. = *tejas*, Sāy. zu ṚV. 1, 116, 8. — S I, 309, 7 v. u. (Ko.).

tejasvin m. °Sonne, H 43, 133. — °n. Gestirn, H 31, 60.

°*tejojātya* Adj. von glänzender Herkunft, edel (von Pferden gebraucht), Prabandh. 33, 9.

tejomātrā f. Lichtteilchen, Śat. Br. 14, 7, 2, 1.

tejovant Adj. auch kräftig, energisch, R. ed. Bomb. 4, 50, 12. °*vatī* f. *ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 44. — *Piper chaba, Kauṭ. 120, 2 v. u.

tejovaidagdhyaśīlavant Adj. Energie, Scharfsinn und guten Charakter besitzend, Sāh. D. 64.

temana Brühe, Sauce, Damayantīk. 251; Padyac. VII, 57 (Ko.).

°*taittala* n. ein astrol. karaṇa, S I, 318, 9 v. u. (Ko.).

taikṣṇya Schnelligkeit, Caṇḍiś. 57.

Taitala °Adj. von *Titala* (? *Tetala*?) stammend (Pferde), Kauṭ. 133, 3 v. u. *Taitila* = **Kaliṅga* zu lesen?

taittirīyaka 3. n. der Text der Taittirīya, Sāy. zu ṚV. 1, 65, 2. 5; 4, 42, 8.

taittirya Adj. vom Rebhuhn kommend, Āpast. Gṛhy. 16, 2.

tairaśca °Adj. = *paśusaṃbandhin*, S II, 55, 8.

tailaparṇika *n. °„duftende Salböle“ (J. J. Meyer, S. 112, 1), Kauṭ. 78, 4 v. u.

**tailapeṣam* Absol. mit *piṣ* mit Öl —, in Öl zerreiben.

°*Tailipa* m. = *Tailapa* (König von Tiliṅga), Prabandh. 58, 7 v. u.

°*tottar* m. Vernichter, H 43, 3.

tóttraprajita Adj. durch einen Haken angetrieben, Śat. Br. 12, 4, 1, 10. Richtig wäre °*prājita*; vgl. *daṇḍáprajita*.

°*tottropavāhya* Adj. mit dem Stachelstock lenkbar (Elefant), Kauṭ. 138, 5.

totratā °Abstr. zu *totra* [= *tottra*], H 43, 206.

°*totrin* = *pratodavant*, H 43, 338.

toda m. °Vernichtung, Yudh. 1, 58 (in *asutoda* = *asūnāṃ prāṇānāṃ todaḥ kṣitiḥ*).

°*todaka* stechend = vernichtend? S II, 342, 19; in *bhūtodaka* = *bhuvaṃ mahīṃ tudatīti*, Yudh. 7, 30.

tomaragraha 2. Divyāvad. 80, 25; 100, 11.

°*toyakarmāntika* waterman, Harṣac. 172, 14.

°*toyaturaṃgama* m. eine Art Wassertier, H 30, 61.

°*toyajanetra* m. Bein. Kṛṣṇa's, Yudh. 3, 39.

toyada m. *Cyperus rotundus, E 833, 834 (A). 836, 912 (P).

°*toyadartu* die Regenzeit, Sūryaś. 55ª.

toyapāta m. Regen, Varāh. Bṛh. S. 89, 19.

°*toyāntika* Adj. (f. *ī*) bis zu einem Wasser reichend, Kauṭ. 51, 14.

°*toyendhanānala* = Vāḍava-Feuer, H 4, 4.

°*toraṇamālā* = *vandanamālā*, S I, 37, 3; 48, 4; II, 31, 4 v. u. (Ko.).

°*toraṇamālikā* f. etwa Festgirlande, Padyac. V, 26 (Ko.).

°*toraṇasraj* f. Girlande, S II, 31, 6/7; Padyac. V, 26ᶜ.

°*tauṇika* m. Bogenschütze, H 11, 38.

tauruṣkika Adj. türkisch, Kuṭṭanīmata 64.

°*taurūpa* n. eine Art Sandelholz, Kauṭ. 78, 6. (ed. Mysore 1919 liest *taurūṣa*.) Vgl. J. J. Meyer, S. 111, Anm. 5.

taurya Adj. von einem musikalischen Instrumente kommend (*dhvani*), Dharmaśarm. 6, 25.

tauryatrika n. = °*traya*, M. 7, 47; Rasas. 50, 12 v. u.; 10 v. u. etc.; = *gītanṛtyavāditraśāstra*, S I, 33, 4.

°*taulana* n. Abwägen, S I, 155, 4 v. u. (Ko.).

taulika °Adj. eine tulā wiegend, Kauṭ. 120, 10 (in *pañcataulika*).

taulya n. auch Gleichheit, Komm. zu TS. Prāt. 24, 5 in der Bibl. ind. [Kuval. I, 44; Govardh. 362 (Ko.).]

tyaktātman Adj. °das eigne Leben aufs Spiel setzend, Kauṭ. 20, 5.

°*tyakṣa* = *samasta*, S II, 216, 2.

[*tyaj* mit *abhi*,] *abhityakta* °dem Tode geweiht, Kauṭ. 58, 7.

Tyájapa m. eine best. Personifikation, Maitr. S. 2, 9, 1 (120, 12).

traṭatkāra m. das Knistern, ZDMG 32, 735.

°*trapatā* = *lajjā*, H 43, 5.

°*trapudhātu* Zinnerz, Kauṭ. 83, 8.

trayaḥśataśatārdha Adj. (f. *ā*) dreihundertundfünfzig, R. ed. Bomb. 2, 39, 36.

trayastriṃśávartani Adj. die Bahn für einen trayastriṃśastoma bildend, TS. 4, 3, 3, 2.

°*trayīkavi* m. = Brahman, Śrīk. XVI, 31.

trayoviṃśatidāru Adj. aus 23 Scheiten bestehend, Āpast. Śr. 7, 7, 7.

tras mit *ud* erschrecken. *uttrasanti* Vajracch. 31, 5. — Mit *vi* Harṣac. 198, 10 *vitrasta* = °*ūrdhvaṃ kṣipta, dishevelled* (of hair).

°*trastatā* Schreck, Yudh. 5, 26.

°*trā* Rasas. 30, 1 in *rasikatrākṛta* = *rasikādhīnīkṛta*.

trāyin Adj. behütend, Pr. P. 19. — *Als Bein. Buddha's, Triglotte 1, 13. Vgl. *tāyin*.

trāsa 2. b) ein matter, unregelmäßiger, unvollkommener Schein, den Federn (d. i. Risse oder kleine Spalten im Innern der Steine) hervorrufen, Rājan. 13, 177. 190. 195. 213.

°*trāsikā* f. eine Art Waffe, Kauṭ. 101, 1 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 155, Anm. 10.

triṃśadbhāga m. der 30ste Teil, Yājñ. 2, 180.

°*triṃśadrātra* m. = Monat, S II, 224, 6.

triṃśanmāna Adj. ein Gewicht von 30 habend, Āpast. Śr. 5, 21, 9.

trihpiba Adj. = *tripiba*, Zit. im Komm. zu R. ed. Bomb. 5, 11, 16.

[*trika*,] f. *trikā* *= *trika* 5. b), Mahāvy. 189, 75. — n. °eine der Bezeichnungen für das System des Kaśm. Śiv., Par. Tr., Einl. Vers 3. [B.]

trikaṇṭaka m. °jewel of three gems, (*karṇābharaṇabheda*), Harṣac. 25, 3; 147, 5; 149, 9.

°*trikapaṭa* Adj. drei Arten von Betrug enthaltend, Daśar. III, 65ª.

°*trikamata* m. = *śrīmahādeva*, S I, 43, 4; 436, 12 (Ko.).
**trikāṇḍaka* Mahāvy. 245, 313.
trikūṭa (m.?) °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.).
trikoṭita Adj. dreimal angeschlagen (Divyāvad. 115, 27; 117, 4) und °*koṭitavya* dreimal anzuschlagen (ebenda 114, 22) fehlerhaft für *triḥ ko*°.
trigaṇa m. Kir. 1, 11.
triguṇaparivāra n. Dreizack, Kir. 18, 45.
°*triguṇita* tripled, Harṣac. 171, 17.
trijaya Adj. (f. *ā*) der dreizehnte, Dharmaśarm. 6, 13.
triṇata 2. Śiś. 19, 61. [H 16, 28.]
triṇavávartani Adj. die Bahn für einen triṇavastoma bildend, TS. 4, 3, 3, 2.
triṇemi Adj. mit drei Radkränzen, Bhāg. P. ed. Bomb. 3, 8, 20.
°*tritāla* eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 7.
tridamathavastukuśala m. Bez. Buddha's, Divyāvad. 124, 13; 264, 28.
Tridaśa m. °Name eines Dichters, S I, 459, 6.
°*tridaśagiri* m. = Meru, H 46, 31.
°*tridaśatarańgiṇī* Himmels-Gaṅgā, H 17, 109.
°*tridaśanadī* f. = Gaṅgā, Kir. VII, 9.
°*tridaśanirjhariṇī* = Gaṅgā, H 36, 1.
°*tridaśapuraṃdhri* f. = *apsaras*, H 17, 12.
°*tridaśamahīdhra* m. = Meru, H 46, 10.
°*tridaśamuni* m. = *devarṣi*, Sūryaś. 13°.
**tridaśavadhū* f. = *apsaras*, H 5, 41; 17, 4. 5; 28, 54.
°*tridaśasarit* f. = Gaṅgā, H XVIII, 101; XLI, 35; Śrīk. IV, 63.
°*tridaśasudṛś* f. Himmelsschöne = *Apsaras*, Rasas. 30°.
tridaśāṅganā auch H 46, 65.
°*tridaśāpagā* = Gaṅgā, S I, 592, 9.
**tridaśāvāsa* m. Himmel, S I, 204, 4; 209, 4.
°*tridivataru* m. = *kalpadruma*, S I, 164, 1.
°*tridivadruma* m. = *kalpavṛkṣa*, S I, 223, 4; 336, 3.
°*tridivanivāsa* m. Gott, S II, 205, 5.
°*tridivapatha* m. Himmelsgewölbe, Sūryaś. 45b.
°*tridivaparvata* m. = Meru, S I, 325, 3.
°*tridivabhid* m. = *asura*, H 46, 17.
°*tridivayuvati* f. = *apsaras*, Śrīk. XXIII, 40.
°*tridivasad* m. Gott, Śrīk. XVII, 14.
°*tridivastrī* = *apsaras*, S I, 539, 2.
°*tridivālaya* = *svargavimāna* oder *deva*, S I, 221, 2.
tridivin m. ein Gott, Caṇḍiś. 87.
tridivaukas auch H 42, 39.
**tridoṣāpaha* m. Bez. Buddha's, Mahāvy. 1, 72.
tridvāra Adj. (f. *ā*) drei Türen habend, so v. a. auf dreierlei Weise zu erreichen, MBh. 3, 32, 38.
trināli Adj. einen Zeitraum von dreimal 24 Minuten ausfüllend, Sāh. D. 553.
°*trinikāya* an drei Orten wohnend, S I, 250, 14 (Ko.).
trinetra (m.) °Kokosnußbaum, S II, 197, 2.
°*Trinetrācala* m. = Himālaya, Prabandh. 163, 6.
Trinetrodbhava m. Patron. Kumāra's, Alaṃkārar. 37, a.
trinemi Adj. = *triṇemi*, Bhāg. P. 3, 8, 20.
tripañcaka Adj. Pl. von fünfzehnerlei Art.
°*tripañcabhāgika* Adj. drei Fünftel (der Breite) einnehmend, Kauṭ. 53, 14.
tripatāka Adj. 1. auch H 23, 59.
[*tripad*,] 3. f. °*padī* a) lies: Fessel des Elefanten und streiche das * (wegen Ragh. 4, 48). Dharm. 11, 51. — b) auch H 31, 18.
triparivartam Adv. Lies °*varta* Adj. und vgl. Mahāvy. 64, 1; Divyāvad. 393, 23; 495, 16.
triparus Adj. aus drei Abschnitten bestehend, Bhāg. P. 3, 13, 30.
triparva (Hariv. 12238) und *triparvan* (MBh. 4, 43, 18) Adj. mit drei Knoten (Pfeil).
tripala Adj. (f. *ā*) drei pala an Gewicht betragend, Yājñ. 2, 179.
°*tripāda* n. eine Art Coitus, E 585 (P).
tripādavigraha Adj. dreifüßig, Hariv. 2626.
tripiṭa Adj. die drei piṭaka kennend, Divyāvad. 216, 10; 505, 2.
tripiṭaka Adj. dass., Divyāvad. 54, 15.
tripuṭaka °n. eine best. Legierung, Kauṭ. 91, 1.
**tripuravidhaṃsaka* m. Bein. Śiva's, Mahāvy. 163, 8.
tripurāṇaka (f. °*ṇikā*) und *tripurāṇīya* (Kull. zu M. 11, 227) im Werte von drei purāṇa (eine best. Münze).
tripurāntakṛt Adj. auch als Beiw. von Rāma's Bogen, Mahāvīrac. 17, 5.
tripuruṣa m. °die drei Götter Brahman, Viṣṇu und Rudra, S I, 403, 3.
tripuruṣa °N. eines Tempels, Prabandh. 43, 7 v. u.
tripuruṣī f. drei Generationen, Einl. zu Āpast. Śr. 10, 1, 1.
°*tripolika* a building with three doors or gates, Prabandh. 143, 6 v. u. Vgl. Tawney, S. 87, Anm. 1.
tripauruṣī Adj. f. (scil. *chāyā*) Kauṭ. 37, 11 °ein Schatten dreimal so lang als der Zeiger (*puruṣa*) an der Sonnenuhr; vgl. Meyer 46, Anm. 5.
triprakāra Adj. dreifach, M. 12, 51.
°*triprakṛti* Adj. dreierlei Personen zu Trägern habend (das Komische), Daśar. IV, 75.
**triprātihāryasaṃpanna* m. Bez. Buddha's, Mahāvy. 1, 73.
°*triphalaka* Adj. mit drei (Gold-) Plättchen versehen, Kauṭ. 76, 12.
tribāhu m. auch N. pr. eines Unholdes, Hariv. 14852.
°*tribhaṅga* Adj. drei Biegungen habend, Gopāl. 46, 1 („doelt blijkbaar op de bevallig gekromde houding van hals, middel en knieën").
°*tribhaṅgin* Adj. dass., ebenda 124, 32.
tribhāga m. 1. auch Govardh. 50. 3. drei Teile, so v. a. drei Viertel, Pañcar. 1, 14, 50.
°*tribhāgamūla* Adj. unten dreiviertel (so breit als oben), Kauṭ. 51, 12.
°*Tribhuvanatilaka* n. Name eines Palastes, S I, 352, 3.
°*tribhuvanānātha* m. = Kṛṣṇa, Yudh. 7, 102.
Tribhuvanamāṇikyacarita n. Titel eines Werkes, Gaṇar.
**trimaṇḍalapariśuddha* Adj. an den drei runden Stellen rein, Mahāvy. 129, 2.
trimala Adj. mit drei Unreinigkeiten behaftet, Garbhop. 1.

°*trimastaka* dreiköpfig, S I, 467, 2 v. u. (Ko.).

trimātra Adj. (f. *ā*) auch so v. a. drei an der Zahl, drei, MBh. 7, 87, 14.

°*trimārgā* = Gaṅgā, H 12, 15.

trimūḍha n. = *trimūḍhaka*, Bhar. Nāṭyaś. 18, 118.

trimūrti m. °= Śiva, H 7, 8.

trimūrdhan 2. m. auch H 7, 28.

**triyadhvan* n. Mahāvy. 253, 104 fehlerhaft für *tryadhvan* die drei Zeiten.

triyambaka auch Kumāras. 3, 44.

**triyaṣṭi* °a triangle of three sticks, Harṣac. 112, 10.

triyāmā °= *avidyā*, H 5, 148 [*rātrir avidyā vā*].

triyukta Adj. mit Dreien bespannt, Kāty. Śr. 15, 1, 22.

°*triyugīṇa* Adj. = *triyuga*, Lat. II, 5[d].

triyūpa Adj. mit drei Opferpfosten, Kāty. Śr. 15, 10, 8.

trirātrīṇā Adj. f. drei Tage (vom Anfang der Menstruation) hinter sich habend, Āpast. Śr. 9, 2, 3.

°*trilokabhartṛ* m. = Indra, Kir. VII, 1; X, 14.

°*trilokīsad* m. Bewohner der drei Welten, H 47, 169.

trilocanā °= Sarasvatī, S I, 51, 2 v. u. (Ko.).

trivárūtha, auch *trivarūthá*.

2. *trivali* Adj. (f. ebenso) drei Falten (Einschnitte) habend, Kāty. Śr. 7, 3, 29.

trivali f. °eine Art Trommel, S I, 247, 4 v. u. (Ko.).

°*trivallībandha* m. eine Art Coitus, E 593 (D). — *trivalī*° zu lesen.

trivācika Adj. durch drei Worte bewirkt, Pañcat. 222, 16. 17.

trivitasta als Subst. eine Strecke von drei Spannen, Āpast. Sr. 7, 4, 2.

°*trividrava* Adj. drei Arten von Unfällen enthaltend, Daśar. III, 65[a].

trividhadamathavastukuśala m. Bez. Buddha's, Divyāvad. 95, 14.

°*trivila* (m.?), S II, 315, 11; 384, 19 ein Musikinstrument; °*trivilā* desgl. I, 581, 6.

triviṣṭapa n. °die drei Welten, S II, 241, 4.

**triviṣṭapasad* m. Gott, H 31, 31; 38, 39; 47, 95.

triviṣṭidhātu, so zu akzentuieren.

trivṛtprāya Adj. dem trivṛt ähnlich, Śat. Br. 12, 3, 1, 5.

triveṇa 2. m. MBh. 4, 57, 37.

triveṇu m. = *yativiśeṣa*, Śrīk. XX, 7.

°*trivelī* Prabandh. 73, 2 v. u. Nach Tawney S. 42, Anm. 3 °*tricelī* (drei Gewänder) zu lesen.

trivyāma Adj. (f. *ā*) drei Klafter lang, Kāty. Śr. 6, 3, 15.

trívrata Adj. dreimal am Tage zu essen pflegend, TS. 6, 2, 5, 3.

triśaṅku m. N. pr. eines mythischen Berges, Divyāvad. 106, 17. 24. — f. N. pr. eines mythischen Flusses, 103, 1; 106, 20. — m. Pl. Bez. best. kaṇṭaka (Dornen), 106, 18.

Triśaṅkukā f. N. pr. eines Flusses, = *Triśaṅku*, Divyāvad. 106, 24.

triśatamṣaṣṭiparvan (metrisch) Adj. aus 360 Absätzen bestehend, Bhāg. P. 3, 21, 18.

°*triśara* [vgl. pw *trisara*!] aus drei Schnuren bestehend, S I, 462, 1.

triśalya Adj. mit drei Spitzen versehen (Pfeil), MBh. 7, 202, 82.

°*triśikhāyudha* m. = Śiva, H 38, 16.

triśūla °eine Schutzvorrichtung beim Festungsbau, Kauṭ. 52, 1 v. u.

°*Triśūlabhairava* m. Name eines Soldaten, S I, 560, 5.

°*triśṛṅgāra* Adj. drei Arten des Erotischen enthaltend, Daśar. III, 65[a].

triḥśyeta, streiche Mān. Gṛhy. 1, 12. 15.

triḥśreṇi Adj. drei Reihen bildend, Ait. Br. 3, 39, 2.

triṣaṃdhi 1. Kaus. 16, 24.

triṣṭāvárutrī Maitr. S. 4, 8, 1. v. l. (106, 8).

triḥṣamṛddha Adj. mit dreien wohlausgerüstet. Nom. abstr. °*tvá* n., Kāś. zu P. 8, 3, 106; TS. 2, 4, 11, 5. Auch **triḥsamṛddhatva* Kāś. a. a. O. Vgl. *trisamṛddha*.

trisatya n. ein dreifacher Schwur, Pañcat. t. o. 64, 7.

°*trisaṃdhimat* Adj. drei saṃdhi's (dramatische Abschnitte) enthaltend, Daśar. III, 72[b].

trisaptaka° einundzwanzig, Varāh. Bṛh. S. 56, 22.

°*trisaraṇa* the Buddhist triad, Harṣac. 265, 16.

°*trisarikā* eine Art Laute, H 1, 9 (Ko.); 26, 87 (Ko.).

**triskandhapathadaiśika* m. Bez. Buddha's, Mahāvy. 1, 75.

triḥsamṛddhatva s. *triḥṣam*°.

trihalikāśrama, lies °*kāgrāma*.

trīrātrīṇa Adj. dreitägig, Āpast. Śr. 9, 2, 3.

truṭ, **troṭayate*, S I, 561, 5.

°*truṭana* n. bursting, Harṣac. 70, 3.

treṇī Āpast. Gṛhy. 14, 3; 16, 6.

tredhābhāva m. das sich an drei Orten Befinden, Nir. 7, 28; 12, 19.

tredhāsaṃnaddhá Adj. dreifach zusammengebunden, Maitr. S. 1, 10, 7 (147, 10).

°*traidaṇḍika* m. = Śaivaliṅgin, S I, 436, 1.

°*traidaśa* = *traidaśika*, Sūryaś. 94[b].

traidaśaka v. l. für *traidaśika* (M. 2, 58), Hemādri 3, a, 991, 13.

traipakṣika Adj. drei Monatshälften während usw., Prāyaścittamayūkha nach Aufrecht.

traimāsī f. ein Zeitraum von drei Monaten, Divyāvad. 283, 6.

Trailokyasundarī f. Titel eines Werkes, Gaṇar.

traivikrama eine Art Coitus, E 574 (A). 584 (P). 590 (S). Im pw belegt aus Hāla 411 (Ko.).

°*troṭana* n. das Zerbrechen, S I, 28, 14 v. u. (Ko.).

**troṭi* f. Schnabel, S I, 249, 2; II, 189, 6.

tryakṣara m. °Bez. einer Strophenform, H 46, 56.

tryanīka 2. drei Züge habend, Ait. Br. 3, 39, 2. — 3. f. *ā* eine best. Zeremonie, Āpast. Śr. 21, 14.

tryabda Adj. drei Jahre während, M. 11, 128.

tryabdapūrva Adj. seit drei Jahren bestehend, M. 2, 134. Vgl. Āpast. 1, 14, 12.

tryaratni Adj. drei Armlängen lang, Kauś. 45, 1.

tryartha Adj. (f. *ā*) drei Bedeutungen habend, Deśīn.

tryavarārdhyam Āpast. Gṛhy. 21, 9.

tryārṣeya 1. besser: mit drei heiligen Ahnen.

tryuddhi Adj. Āpast. Śr. 5, 22, 6. *trīṇi parvāṇi yasyāḥ sthālyāḥ sā tryuddhiḥ* (Komm.).

tvakam Bhadrab. 1, 64. Instr. *tvakayā* 4, 9.
°*tvakkoca* m. Runzel, S II, 69, 12 (Ko.).
°*tvaktaraṃga* m. Runzel, S I, 493, 8 (Ko.); 5 v. u. (Ko.).
°*tvaksaṃkoca* m. Runzel, S I, 493, 8 (Ko.); II, 69, 12 (Ko.).
°*tvaganusārin* Adj. sich der Haut anschmiegend, Kauṭ. 78, 11.
tvagasthibhūta Adj. Haut und Knochen seiend, zu H. und Kn. abgemagert, MBh. 13, 29, 6.
tvaṅg(ati) hüpfen (von Wellen gesagt) auch Śrīk. 9, 56.
tvacā *f. Haut, S I, 292, 11 (Ko.).
**tvatka* dein [alleinstehend; pw „am Anfang eines Komp."], Śrīk. XXV, 60.
tvadānīm (!) Maitr. S. 4, 2, 2 (23, 12). Vgl. *idānīm* und *tadānīm*.
tvaritavikrama Adj. eilenden Schrittes, R. Gorr. 1, 43, 5; R. ed. Bomb. 7, 107, 8.
°*Tvaṣṭaki* m. (*devasūtradhāra*), S I, 237, 2.
tvaṣṭāvarūtrī v. l. für *tṛṣṭávárutrī* und *triṣṭā*°.
°*tvaṣṭṛkarman* n. Herstellung von Metallgefäßen, Kauṭ. 88, 4.
Tvāṣṭraśatru m. Bein. Indra's, Caṇḍiś. 23.
1. *tviṣ* Z. 6. 7 lies *ava* statt *ā* und wohnen statt nehmen.
tviṣ f. *Rede, Wort, S I, 195, 5.
tviṣimant °Subst. m. Sonne, Harṣac. 55, 7.
tvaiṣīrathi zu streichen, da *tu ai*° gemeint ist.

°*Thāhaḍa* m. N. eines Jaina-Laien, Prabandh. 170, 6.
thutthuka Trik. 530 ed. Bomb. (*thutthuko vikriyāmātrād udbhaṭāyanam ucyate*). [Z.]
thutthukāraka, lies °*m* Adv. und vgl. Mahāvy. 263, 56.
thūtkṛta °vor dem man ausspeit, Darpad. I, 45.

D

°*da* bewahrend, H 43, 145 [in °*māyāda*]. 228 [in *sāmada*]. 256; abschneidend, H 43, 196. 227. — wife, Vās. 199, 1.
1. *daṃś* mit *abhi* beißen, Jātakam. 32, 30. — Mit *vi* sich einkneifen in (Akk.), Jātakam. 26, 21.
daṃśin *m. = °*vanamakṣikāyukta* oder °= *vyāla*, Yudh. 5, 4.
daṃṣṭrā °Straße, H 43, 58.
daṃṣṭrākarālavant Adj. hervorstehende Zähne habend, R. ed. Bomb. 4, 22, 29.
daṃṣṭrāyudha *m. Wildschwein, S II, 187, 9.
**daṃsera* bissig, S II, 349, 7.
daka Wasser, Haravijaya 43, 349; 46, 1. [Z.]
dakarākṣasa m. ein Wasser-Rākṣasa, Divyāvad. 105, 3 ff.
dakṣ **śīghrārthe*, S I, 350, 2 [*dakṣasva* = *śīghrā bhava*].
dakṣaka in *mārgadakṣaka*.
Dakṣajā f. eine Tochter Dakṣa's; Pl. die Weiber des Mondes, Hem. Par. 2, 88.
dákṣat und *dhákṣat* (Partic. vom Desid. von 1. *dah*) glimmend, glostend, ṚV. 1, 130, 8; 2, 4, 7; 10, 91, 7.
°*Dakṣadviṣ* m. = Śiva, Sūryaś. 80ª.
°*dakṣamakhamathana* m. = Śiva, Harṣac. 111, 10.
[*dakṣiṇa*,] f. *ā* Akk. mit *ādiś* Dank sagen, Divyāvad. 85, 29. — Mit *ādiś* Kaus. sich Dank (Lohn) verdienen, 2, 16; 10, 21.
dakṣiṇajānvakta, wohl °*jānvakna* zu lesen; vgl. *jānvakna*.
dakṣiṇata-upacāra Adj. wo man von Süden hereingeht, Āpast. Śr. 11, 9, 4.
dakṣiṇataḥsád Adj. = *dakṣiṇasád*, Maitr. S. 1, 4, 6 (54, 7).
dakṣiṇatonyāya Adj. wobei die Richtung nach Süden die Regel ist, Śāṅkh. Śr. 2, 11, 1; 4, 6, 1.
dakṣiṇadeśana n. Danksagung, Divyāvad. 239, 2. °*nā* f. dass., 179, 20.
Dakṣiṇapañcāla Adj. mit *rāṣṭra* n. das Reich der südlichen Pañcāla (mit einer gesuchten Nebenbedeutung), Bhāg. P. 4, 25, 50.
dakṣiṇapaścima Adj. °Süd zu West, Kauṭ. 55, 9.
dakṣiṇapūrva Adj. °Süd zu Ost, Kauṭ. 55, 8.
dakṣiṇapūrvaka Adj. südöstlich, Hemādri 1, 801, 16.
dakṣiṇapūrvāyata Adj. (f. *ā*) nach Südost gestreckt, — laufend, Kāty. Śr. 25, 8, 3.
°*Dakṣiṇamathurā* eine Stadt, S II, 296, 20.
°*daksiṇavṛtti* rechts geschehend, S I, 327, 7.
**dakṣiṇastha* m. Wagenlenker, H 43, 279.
dakṣiṇāgavī f. Pl. die Kühe des Opferlohnes, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 19, 6.
dakṣiṇātinayana m. der Spruch, mit dem die als Opferlohn bestimmten Kühe nach Süden vorbeigetrieben werden, Āpast. Śr. 13, 6, 9.
dakṣiṇāparābhimukha Adj. nach Süden oder Westen gewandt, Viṣṇus. 61, 12.
dakṣiṇāpavarga Āpast. Gṛhy. 21, 9.
dakṣiṇāpratyakpravaṇa Adj. nach Südwesten geneigt, Āpast. Gṛhy. 17, 1.
dakṣiṇāpraharaṇa Adj. was nach rechts geschwungen wird, Maitr. S. 3, 2, 10 (31, 15).
dakṣiṇāprāgagra Adj. mit den Spitzen nach Südosten gerichtet, Āpast. Śr. 14, 32, 3; Āpast. Gṛhy. 1, 15 nach den Kommentatoren „mit den Spitzen teils nach Süden, teils nach Osten gerichtet".
dakṣiṇāyana 2. b) füge „Sommersolstitium" hinzu.
dakṣiṇārdhapūrvārdha Āpast. Gṛhy. 2, 6.
dakṣiṇāvarta 1. m. eine solche Muschel, Divyāvad. 116, 6. [S I, 191, 1 v. u. (Ko.).]
dakṣiṇīya des Lohnes würdig. Nom. abstr. °*tā* f. Jātakam. 10, 22.
daksiṇottara, °*rābhyāṃ pāṇibhyām* mit beiden Händen, so daß die rechte Hand oberhalb zu stehen kommt, Gobh. 1, 7, 4.

dakṣiṇopakrama Adj. von rechts angefangen, Mān. Śr. 1, 4, 1.

°*dagdhamuṇḍa* m. eine Art Asket, Harṣac. 251, 5.

dagh mit *prati* jemand (Akk.) wehe tun, wenn Vasiṣṭha 1, 23 *pratidaghnuyāt* gelesen werden darf. Man könnte übrigens auch *pratidabhnuyāt* vermuten.

daṇḍa m. °= *sainyacālanam*, S I, 91, 1; *stabförmige Truppenaufstellung, Śrīk. XX, 63.

daṇḍaka m. °schmaler Weg, S II, 220, 2. — lines in a book? Harṣac. 103, 3. (pw „Zeile".)

daṇḍakamaṇḍalu m. eine Art Wassertopf, Divyāvad. 14, 26; 16, 27; 246, 18; 473, 5.

daṇḍakalitavat Adv. als wenn man mit einem Stocke getrieben würde, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 12, 6.

°*daṇḍatā* the condition of a stick, Harṣac. 242, 17.

daṇḍadhara m. Türsteher, Dharmaśarm. 2, 76.

daṇḍaniyoga m. Straferkenntnis, Gaut. 12, 51.

daṇḍapāla m. °commissary-general, Kauṭ. 20, 14. Vgl. J. J. Meyer, p. 21, Anm. 8.

daṇḍapāśika m. Polizeidiener, Damayantīk. 239 f. °*pāsika* gedruckt. [Śuk. t. s. 139, 12.]

daṇḍáprajita Adj. mit einem Stocke angetrieben, Śat. Br. 12, 4, 1, 10. Richtig wäre °*prājita*; vgl. *tóttraprajita*.

°*daṇḍapratikartṛ* m. der eine Geldbuße abarbeitet, Kauṭ. 115, 6 v. u.

°*daṇḍapratikāriṇī* f. eine Frau, die eine Geldstrafe abarbeitet, Kauṭ. 113, 2 v. u. (*daṇḍā*° gedruckt.)

**daṇḍabhāsa* m. eine best. Lichterscheinung, Mahāvy. 198, 15.

daṇḍamukhya m. Heerführer, Kām. Nītis. 17, 49.

°*daṇḍayakṣma* Adj. ? S I, 408, 11 v. u. (Ko.).

°*daṇḍayitṛ* m. Bestrafer, Gopāl. 53, 28.

daṇḍaleśa m. eine kleine Geldstrafe, M. 8, 51.

daṇḍavat Adv. Viṣṇus. 28, 5 auf verschiedene Weise erklärt. [Im pw Druckfehler 25 statt 28!]

daṇḍasthāna n. Heeresabteilung, Divyāvad. 531, 11.

**daṇḍādaṇḍi* Adv. Stock gegen Stock, S II, 406, 16.

°*daṇḍāntara* Adj. einen daṇḍa voneinander entfernt, Kauṭ. 51, 11.

°*daṇḍīy(ati)* zum Stocke werden, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 130 (Wortspiel mit *Daṇḍin*).

**daṇḍotpala* m. = *sahadevī*, E 906 (R).

**daṇḍotpalā* = *sahadevī*? E 883 (R). — Kāñcīnātha erklärt das Wort (XV, 1 = p. 181 der ed. Benares 1912) mit *pītapuṣpadaṇḍotpalam*.

°*dattakapāṭa* Adj. with closed doors, Vās. 68, 5.

°*dattaharṣa* Adj. Freude (= Staunen) erregend, Padyac. X, 4[d].

Dattārka m. Titel eines Werkes, Festgr. 43.

°*dattāvakāśīkṛta* dem man Zuflucht gewährt hat, S I, 611, 6.

dattottara ein Urteil fällend, Mṛcch. 137, 24.

**dattvādāna* n. das Zurücknehmen von etwas schon Gegebenem, Mahāvy. 260, 29.

dadāti m. Gabe, Gaut.

dadruṇa Adj. aussätzig, Harṣac. 54, 7 [im pw aus Hemādri belegt].

dadhigrahapātra n. das Gefäß zum Schöpfen der sauren Milch, Āpast. Śr. 12, 2, 1.

dadhighana, so zu lesen statt *davighana*.

dadhipṛṣātaka eine best. Mischung mit saurer Milch, Pār. Gṛhy. 2, 16, 3.

°*dadhimanthinī* Butterfaß, S II, 216, 14 (Ko.).

dadhimukha m. °Esel, S II, 162, 5.

dadhivaktra m. °Esel, S I, 334, 2.

dadhisamudra m. das Meer von saurer Milch, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.

Danukabandha m. N. pr. eines Unholdes, Mahāvīrac. 52, 10.

°*danujānta* Adj. = *danujānāṃ dānavānām antaḥ ycbhyas*, Yudh. 1, 39.

°*danutanuja* m. = Dānava, H 38, 91.

°*danubhū* m. = *daitya*, H 46, 63.

danta m. 1. e) Dharmaśarm. 7, 32. [S II, 170, 6.] — °Zahnmal? E 501, 506 (P.). — °n. Zahnmal, E 505 (P).

°*dantakāṇḍa* tusk (of hippopotamus) Harṣac. 244, 8.

°*dantakoṣa* = *pratimā* [die Stelle zwischen den Stoßzähnen des Elefanten], H 42, 26; 43, 79 [hier °*kośa* gedruckt].

°*dantakṣata* n. eine mit den Zähnen bewirkte Verwundung, S I, 61, 8 v. u. (Ko.).

°*dantakhaṇḍita* n. = °*kṣata*, S I, 61, 7 v. u. (Ko).

[*dantacchanda* S I, 15, 9 v. u. (Ko.) und 123, 13 v. u. (Ko.) Druckfehler für °*cchada*.]

°*dantaccheda* m. Biß, S I, 587, 14 (Ko.; °*cchada* gedruckt).

°*dantatantrī* Zahnzither, S I, 55, 1 v. u. (Ko.)

dantabhaṅga m. = *daśanakhaṇḍa*, H 32, 55.

°*dantapaṅka* m. Unsauberkeit der Zähne, V 237.

dantapattra auch Śrīk. 10, 49.

dantapattrikā f. Ohrschmuck aus Elfenbein, Śiś. 1, 60. Kamm, Nīlak. zu MBh. 1, 3, 157.

dantapāñcālikā f. eine Puppe aus Elfenbein, Mālatīm. (ed. Bomb.) 350, 1.

dantapāli Vāsav. 190, 5.

dantapāvana auch Śuk. t. s. (A) 13.

dantapraveṣṭa ein Reif um den Fangzahn eines Elefanten, Śiś. 18, 47.

**dantamala* °m. Y 237, Z. 2.

dantaveṣṭana n. = °*praveṣṭa*, Śiś. 18, 47 Komm.

dantaśaṭha m. *Zitronenbaum, S I, 96, 9 v. u. (Ko.); 405, 8 v. u. (Ko.).

[°*dantaśūka* m. S I, 604, 10 v. u. (Ko.) Druckfehler für *dandaśūka*.]

dantaskavana, genauer: das Stochern in den Zähnen. Vgl. *sku*.

°*dantāra* S II, 72, 7 ??.

°*dantāvalāsya* m. = Gaṇeśa, Śrīk. XVI, 54.

°*dantāvalopamardita* n. eine Art Coitus, E 556 (K).

dantin m. *Berg, S II, 194, 1.

°*dantivadana* m. = Gaṇeśa, Srīk. XXIII, 14 (Ko.).

°*danturatā* indentation, Harṣac. 114, 10.

Danturā °N. einer Kupplerin, Laṭ. 3, 3 v. u.

dantolūkhala n. Zahnhöhle, alveolus, Caraka 370, 8.

dandaśūka : für die Bedeutung *rakṣas* zitiert der Komm. zu Hem. An. 4, 15 die Stelle Bhaṭṭikāvya I, 26. [Z.]

°*dandaśūkāśana* m. = Garuḍa, Sūryāś. 94[d].

°*dandaśūkeśvara* m. = *nāgarāja*, S I, 66, 4.

dandhvana, so zu lesen st. *dandhana*.

1. *dabh* mit *upa* jemandem (Gen.) zum Schaden gereichen. *na ma idam upadambhiṣak* Āpast. Śr. 13, 7, 13. Zur Form vgl. Ind. St. 4, 412. — Mit *prati* s. oben unter *dagh*.

damaka °Subst. m. Bändiger, S I, 485, 5.

Damaghoṣaja m. Patron. Śiśupāla's, Śiś. 2, 60.

Damaghoṣasuta m. Patron. Śiśupāla's, Śiś. 16, 1.

damanaka m. °hero, champion; °foe, Vās. 39, 2; 135, 1.

damaśarīrin Adj. der an seinem Körper Selbstbeherrschung übt, Bhāg. P. 3, 31, 19.

damya n. °ein Teil der Elefantendressur, S I, 487, 4.

°*dayādūra* Adj. des Mitleids bar, Muk. 167[a].

°*dayāvattā* Mitleid, S II, 134, 11 v. u. (Ko.).

°*dayāvattva* Mitleid, S II, 155, 11 (Ko.).

°*dayitāyamāna* wie eine Geliebte handelnd, H 16, 32; 26, 85 (wie ein Geliebter h.).

1. *dar* mit °*vyā* S II, 44, 6 (*vyādīrṇa* = *vidārita*). — Mit °*abhivi* (Konjektur) nach allen Seiten aufplatzen, Padyac. V, 53[a]. — Mit °*pravi* cleave, Harṣac. 201, 11.

daridra Adj. °thin, Harṣac. 75, 7; 108, 11.

°*daridraputraka* m. a doll, representing poverty, Prabandh. 10, 2 v. u.; 11, 3.

°*Darihaḍā* N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 4.

darībhṛt m. Berg, Kir. 18, 2.

darīmant Adj. höhlenreich, R. ed. Bomb. 4, 40, 35.

dardara m. etwa Schlucht, R. ed. Bomb. 4, 43, 27.

**dardarāmra* auch: ein best. Baum, Zach. Beitr.

dardarīka m. °Granatbaum, S I, 103, 2.

[*darp* °mit *ud*] *uddṛpta* S I, 571, 7 II, 44, 6 (= *unmādaṃ prāpta* resp. *harṣaṃ gata*).

darpaka auch = *darpa* 1., Vāsav. 209, 1.

darpaka Adj. °burning, Vās. 53, 3; 209, 1.

darpaṇa [n.!] °Spiegel, S I, 353, 3. — *Auge, Darpad. I, 71.

°*darpaṇatā* Abstr., S I, 553, 13 v. u. (Ko.).

darpaṇa(*ti*) einen Spiegel darstellen, Pischel, De Gr. pr. 29.

°*darpadāna* n. übermütiges Benehmen, Kauṭ. 189, 10.

°*darpabahulatā* excess of haughtiness, Harṣac. 205, 16.

°*darpavināśana* n. eine Art Coitus, E 594 (D).

°*darpaha* m. = *cātaka*, S I, 102, 5 v. u. (Ko.).

[*darbh*] **dṛbdha* H, Epilog 6. — °*darbhita* = *saṃyukta* und mit darbha-Gras versehen, S I, 347, 2. — Mit *vi* Kaus. etwa aufwühlen (*nadīm*), Dharmaśarm. 18, 23. — *vidarbhita* vereinigt, vermischt mit, Damayantīk. 241. — S I, 105, 5 *vidarbhita* = °*gumphita*. — Mit *sam* I, 200, 2 (*saṃdarbhita* = °*miśrita*); 342, 4 (desgl. = *saṃyukta*).

darbhagurumuṣṭi s. unter *gurumuṣṭi*.

darbhaṇa n. Geflecht, Baudh. im Komm. zu Āpast. Śr. 11, 8, 5.

darbhapavitrá n. darbha-Halme als Reinigungsmittel, Śat. Br. 3, 1, 3, 18.

darbhapūla m. Grasbüschel, insbes. von kuśa-Gras.

darvibhṛt m. Haubenschlange, Śiś. 20, 42.

darvīkara °Adj. einen Löffel in der Hand haltend, Muk. 63, 11 v. u. (Wortspiel mit *darvīkara*, Haubenschlange).

darvyudāyuvana n. der vom Umrühren am Löffel haften bleibende Rest, Āpast. Śr. 8, 11, 16.

darś mit *pari* untersuchen, Jātakam. 23. 27. *śāstraparidṛṣṭa* = *śāstradṛṣṭa* 12. — Mit *pra* Kaus. 1. jemand etwas zeigen, mit doppeltem Akk., R. ed. Bomb. 3, 55, 11. — Mit *abhipra* Kaus. hinzeigen auf (Akk.), Jātakam. 23.

darśana n. °Geschenk, S I, 186, 6.

[*dal*,] *dalita* auch zerrieben, Śiś. 6, 35. — Mit *nis*, S I, 94, 3 (°*nirdalita* = *dūrīkṛta*); H 30, 7. — Mit °*pra* ganz zerspringen, S I, 613, 5 (*pradalitam* = *cūrṇībabhūva*). — Mit °*pravi* = *śatakhaṇḍībhū*, S I, 619, 10.

dala 1. g), Damayantīk. 260. Menge, S I, 320, 6; °= *ghusṛṇa* (Safran), S II, 9, 13 (Ko.). — Heer, Mahendra zu Hem. Anek. 2, 482; Prabandhacintāmaṇi 155, 13; vgl. p. 156. [Z.]

°*dalakalpatā* f., Teilungsfähigkeit, Praty. Hṛd. 36, 16. [B.]

dalakośa, Kād. (1883) 69, 15 (142, 5).

dalaja °Subst. (m.?) Schößling, S I, 527, 2.

dalavīṭaka n. eine Art Ohrschmuck, Kuṭṭanīmata 65.

dalaśas, lies Adv. statt Adj.

Dalādhīśvara m. N. pr. (= *Dalapati*) des Verfassers von Nṛsiṃhaprasāda nach Jolly.

°*davad* schnell, H 43, 318.

davara und °*ka* m. Faden, Strickchen, Uttamac. 300. 316. S. 302, N. 5; Kalpas. S. 125, N. 57. — Schnur, S I, 80, 13 (Ko.); 413, 9 v. u. (Ko.); 601, 14 (Ko.; *daravakeṇa* gedruckt); Prabandh. 167, 2.

°*daśakulī* f. Kauṭ. 56, 10 eine Einheit von zehn Familien (oder eine best. Landparzelle? Vgl. J. J. Meyer, S. 76, Anm. 4) 143, 2 v. u.

°*daśatī* f. = *daśati* (Dekade), Kauṭ. 131, 5.

°*daśanakṣata* n. eine mit den Zähnen beigebrachte Verwundung, S I, 61, 7.

°*daśanacchedana* n. Zahnmal, V 126.

°*daśanacchedya* n. Zahnmal, V 126. 128; Y 125.

°*daśanavīṇā* Zahnzither, S I, 56, 1.

°*daśanādaśani* Adv. Zahn gegen Zahn, Laṭ. 7, 6 (im Prakrit).

daśanāli Adj. einen Zeitraum von zehnmal 24 Minuten ausfüllend, Sāh. D. 553.

**daśanocchiṣṭa*, vgl. Śiś. 2, 16. [Z.]

°*daśanta* S I, 308, 2 = *daśā*.

daśapada Adj. (f. *ā*) zehn Fuß lang und breit, Āpast. Śr. 7, 3, 10.

daśapadya Adj. (f. *ā*) dass., Kāty. Śr. 5, 3, 33.

daśapala Adj. (f. *ā*) zehn pala an Gewicht betragend, Yājñ. 2, 179.

°*daśapuruṣa* Adj. zehn Mann fassend, Kauṭ. 139, 4 v. u.

**daśapūlī* f. zehn Bündel, Pat. zu P. 2, 1, 51, Vārtt. 6.

daśabaddha Adj. Pl. zu zehn verbunden, Hariv. 3507.

daśabandha m. °der zehnfache Betrag (?), Kauṭ. 149, 12; 176, 6; 184, 5. In den Smṛtis = $^1/_{10}$. Vgl. *pañcabandha*.

daśabandhaka am Ende eines adj. Komp. = *daśabandha*, Yājñ. 2, 76.

**daśabala* m. ein Buddha, S I, 202, 2.

daśabalabalin Adj. die zehn Kräfte besitzend (Buddha), Divyāvad. 95, 16; 124, 18.

°*daśabhāgika* Adj. ein Zehntel einnehmend, Kauṭ. 53, 11.

°*daśamadvāra* n. = *brahmarandhra*, Prabandh. 245, 3.

daśamīstha auch S II, 343, 3. — °= *mṛta*, S II, 159, 9.

daśayojanī f. eine Strecke von zehn yojana, Kathās. 94, 14.

daśarathalalitāvrata, so zu lesen statt *daśarathalalitavrata*.

°*daśarātrika* n. Zehnnächtefeier, Y 198.

daśalakṣaṇa Adj. zehnerlei betreffend, — behandelnd, Bhāg. P. 2, 9, 43.

°*daśalocana* m. = Yama, S I, 82, 3; 442, 2.

daśavarga m. eine Gruppe —, eine Zusammenstellung von zehn. — Adj. eine Gruppe von zehn bildend, Divyāvad. 18, 7.

°*daśavargika* m. = *decurio*, Kauṭ. 45, 6.

°*daśavarṇa* Adj. zehnfarbig, Rasas. 56, 7 v. u.

daśavarṣin Adj. zehnjährig, MBh. 13, 8, 21.

daśavāra Adj. zehnmalig, Pañcar. 1, 8, 31.

°*daśaśatadṛś* Adj. Bein. Indra's, Sūryaś. 94^b.

°*daśaśataruci* m. = Sonne, Sūryaś. 52^b.

°*daśaśatalocana* = Indra, Kir. VII, 17.

°*daśaśatābhīśu* Adj. Bein. der Sonne, Sūryaś. 100^d [im Texte °*pu*, im Ko. °*ṣu* gedruckt].

daśaśatāra n. der aus 1000 Speichen bestehende Diskus Viṣṇu's, Bhāg. P. 3, 28, 27.

daśānana m. °= *vyādhiḥ* (disease), Harṣac. 173, 8.

°*daśāntara* n. = *avasara* (Gelegenheit), Padyac. II, 33^a.

daśāparipāka m. ein Umschlag im Lebensschicksale, Mahāvīrac. 118, 14.

daśābdākhya Adj. seit zehn Jahren bestehend, M. 2, 134. Vgl. Āpast. 1, 14, 13.

Daśārṇa (nach dem Ko. °n.) Name der Hauptstadt von D., S I, 568, 2 (Ko. 12 v. u.).

daśārdhatā f. = *pañcatva*, die Auflösung des Körpers in die fünf Elemente, der Tod, MBh. 3, 209, 26.

daśāvant Adj. mit Fransen versehen, Āpast. Śr. 12, 14, 11.

°*daśāvastha* Adj. zehn Stadien besitzend (Liebe). °*tva* n. Daśar. IV, 55^b.

daśottara Adj. der elfte, MBh. 3, 308, 1.

°*daṣṭaka* = *kanduka*? S I, 440, 16 (Ko.).

daṣṭavya° n. das Beißen (*mordendi* usw.), Jātakam. 32, 30.

dahana m. °consumer, destroyer, Vās. 28, 2. — °einer der Pfeile des Liebesgottes, Gītag. (ed. NSP) p. 115.

°*dahanati* die Rolle des Feuers spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 17.

dahanasārathi m. Wind, Daśak. (1883) 145, 3.

dahyā f. in *śavadahyā*.

1. *dā* °(ein Amt) übernehmen, Prabandh. 246, 7. — Mit *ā*, *ātta*, so zu betonen. — Mit *upā*, *anupādāya* Absol. sich nicht an die Welt klammernd, Divyāvad. 655, 4. — Mit *vyā* auch hineintun, hineinwerfen in (Lok.), °*dāya* Kauś. 48, 40. — Mit *nirvyā* = *vyā*, Jātakam. 34. — Mit *samā* (ein Gelübde usw.) auf sich nehmen und halten, Mahāvy. 84, 25; Divyāvad. 302, 19. Kaus. zum Guten raten, ermahnen, Mahāvy. 245; Divyāvad. 51, 28; 57, 17; 59, 5; 80, 18. — Mit *pari* *parīdāya* Āpast. Gṛhy. 10, 12 fehlerhaft für *pari*°.

2. *dā́* ṚV. 6, 16, 26 gehört zu 2. *dāś*; s. weiter unten.

3. *dā* S. 79, Z. 3 f. *dīyate* gehört wohl zu 4. *dī*. — Mit *pari*, *parītta* begrenzt, Divyāvad. 204, 14. 17; kurz, 498, 12; 504, 12.

dākṣa n. = *dākṣya* 1., Jātakam. 29, 50.

°*Dākṣāyaṇīpriyatama* m. = Śiva, Śrīk. XI, 41.

dākṣiṇeya Adj. den Opferlohn zu beanspruchen habend, Āpast. Śr. 14, 26, 1.

dākṣiṇya Adj. etwa kräftig, wacker, Jātakam. 32. — 2. n. b) Süden auch Śrīk. 6, 44.

**dāḍhā* Fangzahn, S I, 67, 7 v. u. (Ko.); 144, 9 (Ko.); 148, 3 v. u. (Ko.); 442, 15 (Ko.); II, 217, 1 v. u. (Ko.).

dāḍhikā f. „vielleicht Backenbart" (pw) Prabandh. 179, 6 v. u. sicher „beard".

°*dāṇḍapāśika* m. Y 290, Z. 6 (= ed. Benares 283, Z. 3) = *daṇḍa*°.

°*dāṇḍājinaka* = pw **dāṇḍājinika*, S I, 399, 7.

dāṇḍājinika, Nom. abstr. °*tā* f. Jātakam. 28, 37.

°*Dāṇḍāyana* m. N. pr. eines Asketen, Uttarar. p. 102 etc. ed. Lakṣmaṇasūri (v. l. *Bhāṇḍāyana*).

dāti f. gift, offering, Pūrṇabh. 199, 22. [pw nur in *havyadāti*.]

°*dātraraśmigrāhaka* m. Kauṭ. 126, 5 v. u. Ankerwerfer? Vgl. J. J. Meyer, S. 198, Anm. 6.

dātrākarṇa Adj. (f. *ī*) sichelförmige Ohren habend, Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 3).

dātreyá Pl. Maitr. S. 4, 1, 3 (5, 4).

dāda m. Gabe, Śiś. 19, 114.

dādada (*dāda* + *da*) Śiś. 19, 114.

5. *dāná* n. Brunst des Tieres, Liebesdrang. Pl. ṚV. 5, 52, 14; 8, 33, 8.

dāna n. Prabandh. 77, 2 in *paṭaha*°, das °Rühren der Trommel. Vgl. auch *dāpana*.

°*dānadhārā* Brunstsaftspur, S II, 148, 16 (Ko.).

°*dānamaṇḍapa* n. Hospiz, S I, 199, 5.

**dānamaya* Adj. in Wohltätigkeit bestehend, Mahāvy. 93, 2.

°*dānamātaṅga* m. Brunstelefant, H 48, 42.

dānavant Adj. °shedding ichor, Vās. 295, 5; Harṣac. 200, 18.

°*dānavapuṣ* = *dānavān puṣṇāti yaḥ*, H 31, 32.

dānavaśī Adv. mit *kṛ* durch Geschenke jemand bestechen, 114, 21.

dānavār n. °Brunstsaft, Kaṃs. VI, 10^a.

dānaśālā Jātakam. 2. 10.

dānaśauṇḍa [wörtlich: wie ein Trunkenbold freigebig] °Abstr. *-tā*, Prabandh. 240, 10 v. u.

dānāpnas, vgl. Geldner in Kuhn's Z. 27, 216.

°*dānitva* n. Freigebigkeit, S I, 218, 15 v. u. (Ko.).

°*dānī* f. the king's share, Prabandh. 129, 4 v. u.; 131, 1.

dāntaka Adj. elfenbeinern, R. ed. Bomb. 3, 55, 8. 10.

**Dāntadeva*, **Dāntabhadra* und **Dāntasena* m. N. pr. verschiedener Männer, M. Müller, Ren. 311, N. 1.

ᵇ*dāntavāhaka* m. ox-driver, Harṣac. 257, 3.

dāpaka °Subst. m. Veranlasser einer Lieferung, Kauṭ. 67, 10; 97, 12.

**-dāpana* n. °das Rührenlassen (der Trommel), Prabandh. 78, 3.

1. *dāmán* m. auch H I, 1.

ᵇ*dāmin* Adj. (zu 4. *dāman*), Gopāl 111, 19.

dāminī °Strick, Fessel, S II, 185, 7.

Dāmodaradeva, so zu lesen statt *Dāmoradeva*.

Dāmodarīya Adj. dem [Dāmodara, d. i.] Kṛṣṇa gehörig, Pr. P. 70.

dāmbha Adj. betrügerisch, Damayantīk. 85.

dāya m. °Spielpartie [pw n.], Govardh. 354.

dāyaka m. °Ablieferer, Verabfolger, Kauṭ. 67, 10; 97, 12.

°*dāyabhāginī* Erbin, S II, 148, 5.

dāyin °= *kuṭumbavarga*, S I, 380, 4 v. u. (Ko.).

dāyī Adv. mit *kṛ* beschenken, Mālatīm. (ed. Bomb.) 281, 1.

dāra °love, Vās. 221, 5.

1. *dāraka* 1. mit Gen., R. ed. Bomb. 4, 54, 15.

°*Dāradaka* = Dārada *ein best. vegetabilisches Gift, Kauṭ. 100, 10.

°*dārabhū* Adj. von der Gattin stammend, ausgehend, Yudh. 2, 21.

dārarakṣitaka Adj. auf den Schutz der Frauen bezüglich, Verz. d. Oxf. H. 216, a, 2. [= V 8, 6. Das Wort ist Subst. n. „der auf den Schutz ... bezügliche Paragraph".]

dārasaṃbandha m. die Verbindung mit einer Frau, Heirat, MBh. 1, 195, 21.

°*Dārika* m. N. eines von Rudra getöteten Asura, Rasas. 222ᵃ; 58, 1 (°*Dārikavadha*, Titel eines dramatischen Stückes).

dārikā, *Hetäre, Amit. XXIV, 14; Śuk. t. s. 132, 9. — °wife, Harṣac. 204, 10.

°*dāridryaputraka* m. a doll representing poverty, Prabandh. 11, 10 v. u.

Dārila m. N. pr. eines Kommentators des Kauśikasūtra.

3. *dāru* 1. Śiś. 19, 106.

**dārdurika* m. potter, Harṣac. 47, 18.

dārbhyūṣa °aus Rohr gefertigt? Kauś. 32, 8.

dārvāghāṭa m. °= *sārasa*, S II, 207, 5.

dārvihomika, f. *ī* Baudh. 2, 1, 34; 4, 2, 10.

Dārvīca m. Pl. N. pr. eines Volkes, MBh. 6, 9, 54.

dārśī f. Pl. Kauś. 24, 18 vielleicht Bez. der Verse AV. 7, 81, 1—6.

dārṣṭāntika Adj. 1. auch Y 155, Z. 6 v. u.

**dāli* f. Brühe, S I, 401, 14 v. u. (Ko.); 515, 10 v. u. (Ko.).

dāvadahanajvālākalāpāy, so zu lesen.

2. *dā́ś* m. (Nom. *dā́s*) Verehrer, ṚV. 6, 16, 26.

3. *dāś*, *dā́śati* = 1. *dā́s*. Mit *ā* verfolgen (= 1. *dās* mit *abhi*), ṚV. 6, 16, 31.

dāśa m. °= *kirāta*, Śrīk. V, 32.

Dāsaka m. N. pr. eines Sohnes des Balasena, Divyāvad. 3, 11; 4, 22; 5, 17 ff.

dāsajīvana Adj. wie ein Sklave lebend, M. 10, 32.

dāsī *courtezan, Vās. 169, 2.

dāsīka am Ende eines adj. Komp. von *dāsī* Sklavin, MBh. 2, 49, 18.

dāsera 3. Dharmaśarm. 16, 55.

dāseraka m. *Sohn einer Sklavin, Harṣac. 144, 5; 196, 12; 229, 7.

dāha auch Verbrennungsplatz, Vasiṣṭha 19, 26.

°*dāhagrāhin* Adj. die Glut (des Körpers) wegnehmend, Kauṭ. 78, 12.

°*dāhavant* Adj. = *dāho manastāpo vidyate yasya saḥ*, Yudh. 7, 143.

°*dāhavāhin* = *saṃtāpakārin*, S I, 533, 7.

°*dikkanyakā* = *digdevatā*, S I, 603, 2.

°*dikkaraṭin* m. = *dikkarin*, S I, 185, 2; 246, 4; 339, 1; 499, 1 etc.

°*dikkumbhin* m. Weltelefant, S I, 187, 3.

°*dikcarī* f. im Kaśm. Śiv. die dritte der 4 karaṇeśvarīs, Herrin des Außenorgans, Praty. Hṛd. 29, 2. [B.]

°*dikcarīcakra* n. der Kreis der dikcarī, die Gruppe der śaktis des Außenorgans, Praty. Hṛd. 29, 11. [B.]

dikpāla m. °König, S I, 89, 1; 96, 3; 284, 8 etc.

°*dikpālatā* condition of a regent of the quarters, Harṣac. 120, 14.

°*digantamadāvala* m. = *diggaja*, Padyac. II, 43ᵃ.

digambara 2. d) N. pr. oder Bein. eines Autors, Gaṇar. Vgl. *digvastra*.

°*digambarīya* den D. gehörig, S II, 105, 10 v. u. (Ko.).

digīś m. = *digīśa*, Caṇḍīś. 100.

°*digdayitā* = *digvadhū*, S I, 364, 8.

°*digdvipa* m. = *diggaja*, Śrīk. XVII, 65.

digdhaviddha auch AV. Paipp. 9, 2, 4, 6.

°*digrudh* Adj. = *diśo daśa ruṇaddhīti digrut*, Yudh. 7, 138.

°*digvanitā* = *digvadhū*, S I, 77, 11 v. u. (Ko.).

°*Digvalayavilokavilāsa* m. Name eines Hauses („Bellevue"), S I, 548, 8.

digvastra 3. m. Bein. Devanandin's, Gaṇar.

digvāsas 2. (m. *a*) *ein nackt gehender Jaina-Mönch, S II, 38, 2; Prabandh. 295, 1. — 2. c) N. pr. eines Autors, Gaṇar.

°*digvilāsinī* = *digvadhū*, S I, 368, 6; 465, 6.

**digvilokita* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 19.

digvyāpin Adj. die Weltgegenden füllend, sich nach allen Richtungen ausdehnend, Kir. 5, 18.

diṅnāda m. Vasiṣṭha 13, 35 wohl nur fehlerhaft für *digdāha*.

diṅmātra Komm. zu Kap. 3, 57.

diṇḍika 1. m. ein nackt einhergehender Lehrer, Alaṃkārav. 28, b. — 2. f. *ā* Hure, ebenda.

°*ditijanman* m. = *daitya*, Manm. III, 8ᵇ.

°*ditibhū* m. = *daitya*, Śrīk. XXIV, 1.

°*Ditisutaśatru* m. = Nārāyaṇa, S II, 6, 6.

**didaridrāsati* [Desid. vom Intensivum] H 15, 36.

dina(ti) zum Tage werden, Kāvyapr. 270, 5.

°*dinakarāṅgabhū* m. = Yama, H 42, 28.

°*dinakṛtkānta* m. = *sūryakānta*, S I, 19, 3.

dinapāṭikā f. Tagelohn, Vet. (U.) 124 zu 18, 27.

dinamukha, lies n. statt m.

°*dinaṃmanya* Adj. als Tag geltend, Śrīk. IV, 12.

dinarāja m. die Sonne, Svapnac. 1, 18.

dinavāra m. Wochentag.

dinādi Śiś. 11, 52.

°*dinādhipa* m. Sonne, S II, 197, 3; Śrīk. XXIII, 42.

dināntaka: Trik. ed. Bomb. 144 *dikkaṇṭaka*. [Z.]

**diripaka* (!): lies *girīyaka* oder *giriyaka*. [Z.]

°*divasādīya* n. = *dinavyayabhāgadeya*, S II, 141, 3.

°*divasādhipa* m. Sonne, H 30, 87; 37, 52.

°*divākāma* = *dine maithunaṃ karoti yaḥ*, S I, 510, 2.

°*divākāmuka* m. = °*bhujaga* (s. dieses!) S I, 246, 14 (Ko.).

divākīrti 2. Barbier, Hem. Par. 1, 184; ZDMG 59, 29, n. 1; 62, 365. [Z.]

divāniśam als Akk. (nicht Adv.) Tag und Nacht, Kumāras. 11, 48.

divābhīta 2. vielleicht Kumāras. 1, 12 neben Bed. 1. [Nach Mallinātha sicher! *ulūkam iveti ca dhvaniḥ*, sagt er.]

°*divābhujaga* m. ein Galan, der am Tage auf Abenteuer ausgeht, S I, 247, 1.

°*divāraṇa* m. Kampf am Tage, S I, 562, 8.

divāvihāra m. Ruhe während der Hitze des Tages, Divyāvad. 201, 3.

divāśayyā f. das Schlafen am Tage, Kṣem. 2, 18. [V 48.]

°*divijakuja* m. = *kalpavṛkṣa*, S I, 484, 3.

divaukasa N. pr. eines Yakṣa, Divyāvad. 211, 5; 214, 5 ff.

divyacakṣus *blind, S I, 428, 1; 485, 7; Vās. 143, 1 (hier auch °= Kṛṣṇa und *having beautiful eyes).

°*divyajñānin* S I, 453, 14 (Ko.) als Erklärung von *daiṣṭika*.

divyatā auch MBh. 3, 252, 5.

divyadarśana Adj. = *divyadarśin*, MBh. 3, 306, 6.

°*divyadhanus* n. Regenbogen, Śrīk. XVIII, 19.

divyanadī Padyac. X, 41[a] = °*deva-Gaṅgā* [pw: „ein himmlischer Strom"].

divyamānuṣī (°f.) = *pūrvaṃ divyā paścān mānuṣī*, Pārijātam. p. 4, Z. 1 (in der Śaurasenī-Form *divvamāṇusī*).

divyavarṣasahasraka Adj. tausend Jahre der Götter während, R. 1, 31, 10.

°*divyasindhu* = Gaṅgā, Yudh. 3, 97.

1. *diś* °hervorbringen, schaffen, Kir. I, 18. — Mit *anvā* jemandem (Akk.) befehlen, Jātakam. 20; Befehl geben, 22. — Mit *abhyā* °zuweisen, verleihen, Kir. XVI, 32; XVIII, 44. — Mit *samā* Z. 3 lies 231, 16. — Mit *ud* auch abweisen, R. ed. Bomb. 3, 46, 35. — Mit *sam* Abschied nehmen von (Akk.), Divyāvad. 446, 25.

2. *diś* 1. *diśo digbhyaḥ* in allen Richtungen, Divyāvad. 163, 24.

°*diśāradanin* m. Weltelefant, S I, 498, 7.

°*diśāvadhū* f. die Himmelsgegend als Frau gedacht, Padyac. V, 48[b].

diśodāha m. = *digdāha*, Divyāvad. 203, 9; 206, 4.

1. *dih* mit *sam* Kaus. auch: täuschend ähnlich darstellen, Kād. 25, 24 (45, 4).

**dī* (*kṣaye*) °Parasm. Yudh. 3, 40 (*dyantaṃ khaṇḍayantam*).

**dī* f. Vernichtung, H 43, 361.

dīkṣ Kaus. *dīkṣita* am Ende eines Komp. sich einer Sache gewidmet habend, Jātakam. 22, 67. — Mit *anu* jemandem (Akk.) die Nachweihe erteilen, Āpast. Śr. 10, 11, 1.

°*dīkṣādeśaka* m. = *guru*, S II, 99, 12 v. u. (Ko.).

dīkṣitadaṇḍá m. der Stab eines Geweihten, TS. 6, 1, 4, 1.

Dīkṣitayājñika m. N. pr. eines Autors, Verz. d. B. H. No. 246.

**dīkṣya* Adj. = *dīkṣaṇīya*, *śiṣya*, Zach. Beitr.

1. *dīdi* und *dīdhi* bisweilen verwechselt, insbes. in Ableitungen. — *dīdhi* mit *ā* 2. lies vorsetzen statt versehen.

dīdivi H 43, 318 nach dem Ko. auch °= *vijigīṣu*.

dīna 2. in einer Vijayanagara-Inschrift nach Hultzsch (*anvarthā vasumaty āsīd yasmin dānapare sati | dīnā iti ca nāmākhukāntā dadhati nāpare ||*).

dīp mit *pra*, *prádīptatara* heller flammend, Śat. Br. 2, 3, 2, 10. *pradīptatama* am hellsten flammend, Kāty. Śr. 4, 15, 18.

Dīpa m. N. pr. eines Fürsten, Divyāvad. 246, 9 ff.

dīpamaṇi Lampe, v. l. statt *gṛhamaṇi* Trik. 342 ed. Bomb. Hierauf geht wohl *dīpamallī* bei Galanos zurück. [Z.]

dīpavarti auch Samayam. 5, 77.

Dīpāvatī f. N. pr. einer Stadt, Divyāvad. 246, 9 ff.

dīptimant m. °Sonne, Padyac. IX, 33[a].

dīpra *m. Feuer, H 46, 80.

dīpratā °Abstr., H 43, 340.

dīpratva °Abstr., H 43, 340 (Ko.)

dīrgha 1. *tapodīrghaṃ cakṣuḥ* ein infolge der Buße weit sehendes —, prophetisches Auge, R. 1, 25, 18.

dīrghakeśa 1. f. *ī* MBh. 2, 51, 9.

dīrghajaṅgha m. *Ardea nivea, S I, 248, 13 (Ko.); 352, 11 v. u. (Ko.).

dīrghay(ati) lange machen, zögern, etwas auf die lange Bank schieben, R. ed. Bomb. 2, 100, 19.

dīrghanidrā 2. auch Śrīk. 19, 25.

**dīrghapṛṣṭha* m. Schlange, S I, 125, 10 v. u. (Ko.); 182, 10 (Ko.); II, 205, 10 (Ko.).

**dīrghalatādruma* m. Shorea robusta, Ratnam. 211. Vgl. *latādruma*.

Dīrghaveṇu m. Pl. N. pr. eines Volkes, MBh. 2, 52, 36.

**dīrghādhvaga* m. courier, Harṣac. 58, 8; 178, 11.

**dīrghānuparivartin* Adj. lange nachwirkend, Mahāvy. 109, 79.

dīrghāyuṣka (°Subst.) langes Leben, S II, 96, 2 v. u. (Ko.).

°*dīrghāyuṣkatā* Langlebigkeit, S I, 370, 14 (Ko.).

dīrghikā 3. Schicht, Lage, Caraka 1, 13 v. l. für *dhītikā*.

**dīvi* m. °Wasserschlange, S II, 208, 7.

1. *du*, *ādunvasva* und *vidunvasva* MBh. 1, 78, 11. — Mit °*upa* quälen, Schmerz bereiten, S II, 184, 5. — Mit °*nis*, Padyac. IX, 83[d] in *nirduta* =

upatapta. — Mit *saṃpari, °dūyamāna* sich verzehrend, abhärmend, R. ed. Bomb. 4, 24, 2.

3. **du* [*gatau*] H 5, 139 *dūna* = *upadruta.*

duḥkhajīvin Adj. im Unglück lebend, M. 11, 9.

duḥkhaprāya Adj. (f. *ā*) überreich an Leiden, M. 12, 77.

duḥkhayoga m. das Antun eines Leides, M. 6, 64.

duḥkhavasati f. = *duḥkhavāsa,* MBh. 3, 280, 43; 5, 187, 4.

duḥkhaśokavant Adj. Leid und Kummer empfindend, R. 4, 19, 11.

duḥkhasparśa(m) MBh. 5, 3814 fehlerhaft für *duḥkhaṃ sparśa(m).*

duḥkhahan Adj. Leiden zunichte machend, Bhag. 6, 17.

duḥkhānarha Adj. kein Leid verdienend, Mbh. 3, 27, 10. Vgl. *aduḥkhārha* oben.

duḥkhāsikā f. das Gefühl des Unbehagens, Verstimmtheit, Komm. zu Harṣac. (1936) 68, 5. Auch Subhāṣitāv. 156; Kād. (1883) 297, 6.

**duḥkhilatā* f. ? Mahāvy. 85, 16.

°*duḥkhībhū* im Unglück leben, S I, 260, 10 v. u. (Ko.).

Dukūla m. °Name (eines Gesandten), S I, 549, 3.

**dugūla* n. ein best. Kleiderstoff und ein Gewand aus diesem Stoffe, Ko. zu Yudh. 6, 35; H 18, 4 (Ko.); 20, 34.

°*dugdhajalaka* n., eine Art Umarmung, H 30, 52.

°*dugdhajaladhi* m. Milchmeer, S I, 476, 6; Śrīk. XIII, 42.

°*dugdhanīra* n. eine Art Umarmung, E 449 (A).

°*dugdhapūra* m. Milchmeer, Śrīk. XII, 70 (Ko.).

dugdhamukha Adj. noch Milch am Munde habend, so v. a. blutjung, Hem. Par. 1, 103.

dugdhasamudra, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.

dugdhasindhu auch H 1, 3.

°*dut* = *dunoti yaḥ,* H 43, 196. 361. 373. — = *duvati yaḥ,* H. 43, 278.

°*dudda* = *upatāpaprada,* H 43, 196. 278.

°*dudhūnayiṣant* heftig schütteln wollend, H 49, 10.

dundubhi m. *Gift, Amit. XVII, 12.

duraḥprabhṛti Adj. Pl. mit den Toren [= Türen!] beginnend, Āpast. Śr. 7, 14, 9.

durakṣara n. auch Muk. 42, 7.

°*duragha* n. schlimme Sünde, S II, 376, 21.

duradhīśvara m. ein schlechter Fürst, ZDMG 36, 381.

duradhyaya Adj. schwer zu erlangen, Śiś. 12, 11.

duranuneya Adj. schwer zu gewinnen, — auf andere Gedanken zu bringen. Nom. abstr. °*tā* f. Jātakam. 28.

duranuvartya Adj. schwer zu befolgen, Jātakam. 27.

duranvaya Adj. (f. *ā*) auch: schwer zu ergründen, R. ed. Bomb. 3, 66, 18.

°*durapatya* n. bad offspring, Harṣac. 248, 14.

durabhí n. Gestank, Maitr. S. 2, 1, 3 (4, 8). Fehlerhaft dem *surabhí* nachgebildet.

°*durabhiniveśa* m. verkehrtes Beharren, S II, 260, 17.

°*durabhibhavatva* n. invincibleness, Harṣac. 197, 15.

°*durabhibhavaśarīratā* bodily invincibleness, Harṣac. 211, 5.

°*durabhiyoga* m. schlimme Anfechtung, Karṇas. II, 35[a].

durabhisaṃdhi m. auch S II, 293, 16.

durabhisaṃbhava Adj. Mahāvy. 245, 804. schwer auszuführen, schwierig, Jātakam. 12; mit Schwierigkeiten verbunden oder schwer zu bewohnen, 21.

duravagāha Adj. schwer zu betreten, unzugänglich, Jātakam. 8.

°*duravaloka* unangenehm anzusehen, S I, 161, 1 v. u. (Ko.).

durākrāma Adj. metrisch st. *durākrama,* R. ed. Bomb. 1, 21, 17; 4, 10, 21.

°*durātmaka* = *duṣkarman,* S II, 154, 12 (Ko.).

durādhi m. Unwille, Bhadrab. 1, 34.

durāneya Adj. schwer herbeizuführen, Hem. Par. 1, 141.

°*durālapana* n. häßliche Unterhaltung, S II, 360, 27.

durāvara auch: schwer abzuwehren, R. ed. Bomb. 3, 64, 64.

durāśaṃsin Adj. Böses ahnend, Vṛṣabh. 10, a, 4.

durāsada 1. Jātakam. 28. Nom. abstr. °*tva* n. ebenda. [H 46, 4.]

°*durāspada* n. eine schlimme Stätte, S II, 329, 10.

Duritārṇava m. N. pr. eines Fürsten, Kautukar.

durīkṣa Adj. schwer zu erblicken. Nom. abstr. °*tā* f., Śiś. 17, 10. — °schlimm aussehend, S II, 200, 4.

durucchedya Adj. °schwer zu entscheiden (*vivāda*), Śṛṅgārasarv. p. 26, Z. 1.

duruttara Rudraṭa, Kāvy. 1, 9. [Z.]

durudāhara Adj. Śiś. 2, 73.

°*durupadrava* m. böses Übel, Muk. 79[c].

°*durupaśruti* f. schlimme Orakelstimme, Kaṃs. 11, 3; 13, 1.

durupasada Adj. schwer zugänglich, Kir. 7, 9.

°*durupasarpa* Adj. difficult of access, Harṣac. 84, 3.

durūhatama Adj. [°Superlativ] sehr schwer zu begreifen, Mahāvīr. ed. Aiyar VI, 5[c].

°*durgatatva* n. Armut, S I, 191, 14 (Ko.); Prabandh. 305, 9.

°*durgatika* Adj. übel wandelnd, S II, 348, 18.

°*durgasāla* m. Festungswall, H 43, 269.

durgā °= *bilva,* Govardh. 340 (Ko.). — *Ein best. Vogel (Tawney, S. 176 „owl"), Prabandh. 281, 9.

durgāsāvitri (metrisch) f. = °*trī,* Vasiṣṭha 28, 11.

**durgāhlāda* Rājan. 12, 113.

**durgāhva* zu streichen.

°*durjanatā* Schlechtigkeit, S II, 317, 11.

durjanīkṛ „schlecht machen", ausschelten, beleidigen, Sam. III, 18 (pw Prākrit).

°*durdarśika* unangenehm anzusehen, S I, 161, 5.

°*durdānta* Adj. °= *duḥsaha,* Uttarar. p. 131, Z. 7 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*durdāra* schwer zu zerbrechen, H 43, 278.

durdina °= *jalabahula,* S I, 529, 1. — S. *madadurdina.*

°*durdinīkṛta* verdunkelt, S I, 31, 4; 51, 1.

°*durdinībhūta* mit Wolken bedeckt, S II, 160, 5.

°*durdura* m. Frosch, Pūrṇabh. 222, 13; 223, 14.

*durdurūṭa m. Ausdruck des Tadels, S II, 346, 14/15; H 12, 73.

durdohā Adj. f. schwer zu melken, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 18, 10; Kauṭ. 128, 2 v. u.

Durdharṣa m. N. pr. eines Rākṣasa, R. 5, 41, 2. 24ff.

durdhyāna n. böse Gedanken, Hem. Par. 2, 4.

*durnāmikā f. eine Art Muschel, Zach. Beitr.

°durnivāratā resistlessness, Harṣac. 40, 1; 187, 4.

durnivedya Adj. schwer zu melden. Nom. abstr. °tva n. Jātakam. 9, 81.

durnīti f. unkluges Benehmen, schlechte Politik, Jātakam. 9, 19.

durnyasta s. oben ati°. — übel angebracht, Divyāvad. 27, 25.

°durbandhu m. bad relative, Harṣac. 248, 16.

°durbalaka Adj. = durbala, schwach, Harṣac. 286, 3.

°durbalībhū to become feeble, Harṣac. 253, 10.

durbalendriya Adj. mit schwachen Sinnesorganen, M. 3, 79.

durbāla s. durvāla.

durbhakṣa Śiś. 18, 76.

durbhara 3. *Nom. abstr. °tā f., Mahāvy. 127, 32. — °= bhārodvahane asamartha und hīnātiśaya, S I, 494, 1.

*durmaṅku Adj. keine Reue empfindend, Vyutp. 70. 191; unverschämt, frech, ungehorsam. Vgl. Mahāvy. 127, 62; 255, 4.

durmaryāda Adj. keine Schranken kennend. Nom. abstr. °tā f. Uttarar. 88, 6.

durmarṣaṇa Adj. auch: schwer zu ertragen, R. ed. Bomb. 4, 15, 5.

°durmūla schlecht gegründet, S II, 49, 14 (Ko.).

°durmedhatā f. Dummheit, Prabandh. 282, 2 v. u.

duryoga auch: Vergehen, Uttar. 109, 3 (147, 14).

Durlabha °N. eines Königs, Prabandh. 49, 10. 7 v. u.

°durlabhībhū to become unattainable, Harṣac. 179, 1.

°durlalitatā Unüberlegtheit, S II, 242, 2.

durlikhita Adj. schlecht geritzt, Suśr. 2, 332, 16.

durvacana n. Schmähung, S I, 466, 7 v. u. (Ko.; pw „im Prakrit“).

durvañca Adj. schwer zu betrügen, ZDMG 36, 553.

durvarāha Āpast. Śr. 9, 10, 15 nach dem Komm. zahmer Eber.

2. durvarṇa 2. n. a) Silber auch Śrīk. 11, 74.

°durvarṇayati schmutzig machen, S I, 170, 4.

°durvāṇīka, scheltend, beschuldigend? S II, 303, 27.

durvāla Adj. °= duṣṭās tīkṣṇā bālā romāṇi yasya saḥ (Hanumat's Schwanz), Yudh. 5, 17 [durbāla gedruckt].

durvidha *arm, S I, 57, 4; Prabandh. 10, 3 v. u.; in matidurvidha = prajñādaridra H 12, 42. 73; 36, 59 [= daridra]; Harṣac. 236, 14.

°durvidhatva n. Armut, S I, 191, 14 (Ko.).

2. durvipāka Adj. schlimme Folgen habend, Uttarar. 22, 4 (29, 8) ist = ed. Lakṣmaṇasūri I, 46b, während 1. durvipāka Subst. daselbst I, 40c steht (daivadurvipākād ālarkaṃ viṣam iva sarvataḥ prasṛptam).

°durvilāsa m. schlimmer Streich, S II, 360, 23.

durvṛṣṭi Jātakam. 10.

durvyavahṛti f. übles Gerede, Mahāvīrac. 48, 8.

°duḥpratiṣṭhāna schlecht gegründet, S II, 49, 2.

°duḥpravṛtti f. [pw duṣpravṛtti „eine böse, traurige Nachricht“] schlechtes Auftreten, S I, 397, 5.

*duli f. °Stammesmutter der Schildkröten, S II, 169, 12 v. u. (Ko.).

duścakṣas Āpast. Śr. 14, 30, 4.

Duścarman m. °Eigenname, S II, 363, 5.

duścikitsya auch S II, 101, 6.

°duścintana n. böse Gedanken, S II, 417, 11.

duścyavana 2. *m. auch H 43, 235; S II, 12, 3; 178, 1.

°duḥśakunībhū ein böses Omen sein, Rasas. 60, 11; 1 v. u.

duḥśasana evil instruction, Vās. 20, 2.

duḥśliṣṭa Adj. Bez. des in ḍ übergehenden l oder des aus l entstandenen ḍ, TS. Prāt. Komm.

duṣ mit °pari [ex conjectura] to become wholly bad, hostile to, Pūrṇabh. 59, 3.

2. duṣ mit apa Kaus. in anapadoṣya (s. oben).

duṣkuhaka Adj. ungläubig, Divyāvad. 7, 29; 9, 24; 335, 20.

*duṣṭhulapraticchādana n. das Verheimlichen eines argen Vergehens, Mahāvy. 261, 54 (duṣṭhulā° gedr.).

*duṣṭhulārocana n. das Verraten eines argen Vergehens an eine nicht geweihte Person, Mahāvy. 261, 6.

duṣparimṛṣṭa Adj. schlecht erwogen, Suśr. 1, 30, 20.

*duṣpoṣa Adj. schwer zu ernähren. Nom. abstr. °tā f. Mahāvy. 127, 31.

duṣprakriyā f. geringes Ansehen, Rājat. 8, 4.

duṣprada Adj. R. ed. Bomb. 2, 106, 29 nach dem Komm. = duḥkhaprada.

duṣprabhañjana m. Orkan, Mahāvīrac. 124, 2.

*duṣpramaya könnte auch „nicht leicht vergänglich“ bedeuten.

°duṣprasara Adj. schwer dúrchdringend, Muk. 61b.

Duṣyanta, lies Gatten statt Vaters.

Duḥṣamāprābhṛta n. Titel eines Werkes, Festgr. 55. 58.

dustaṭī f. ein gefährlicher Abhang, Damayantīk. 267.

°duḥsādha Adj. schwer ausführbar (itaraiḥ sādhayitum aśakya) Padyac. IX, 54a.

°duḥsaurabha n. übler Geruch, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 1a.

*duḥsphoṭa m. eine Art Waffe [Ko.: musala], S I, 145, 1.

1. duh, aduhra Maitr. S. 3, 3, 4 (36, 9); 4, 2, 1 (21, 14). Vgl. zu P. 7, 1, 8. 41.

°duhitṛkā = duhitar, H 31, 37.

°duhili(ti)kā Adj. f. Kauṭ. 79, 9? Vgl. J. J. Meyer, S. 112, Anm. 11.

*dū f. Leid, Schmerz, H 43, 349.

2. dūṇáśa, für ṚV. 1, 176, 4; 7, 32, 7 nimmt Aufrecht ein Thema dūṇáś an und erklärt dies mit duṣṭena vidhinā prāptadhanaḥ.

dūta 1. auf ein n. bezogen auch n., Kauṣ. Up. 2, 1.

dūtamukha Adj. dessen Mund die Boten sind, Śiś. 2, 82.

dūtay(ati) auch S I, 274, 7.

dūtavant Adj. einen Boten habend, Kauṣ. Up. 2, 1.

°*dūtānupātin* Adj. (Subst.) hinter (abgesandten) Boten hereilend, Kauṭ. 127, 2? J. J. Meyer, S. 199, 6 „eilends als Boten nachgesandt". Vgl. auch seine Anm. 2.

°*dūragir* f. = *dūram uktā yā gīḥ*, Yudh. 1, 78.

dūracara sich fern haltend von (Abl.), Jātakam. 23, 59.

dūrada Adj. schwer zu ritzen, hart, Śiś. 19, 106.

°*dūrabhāj* Adj. weit weg, Sūryaś. 57[b].

°*dūrama* = *duḥkhena ramaṇa*, H 28, 82.

dūray entfernen, Kumāras. 8, 31; berauben, Caṇḍīś. 83. — Mit °*ati* Padyac. X, 50[b] in *atidūrayantam* = *tyajantam*.

°*dūravat* fern von (= *rahita*), S I, 268, 8.

**dūravedha* m. das Treffen in die Ferne, Mahāvy. 217, 19.

**dūrāddhi* s. u. *daúrārddhi*.

°*dūrādhvan* m. eine weite Reise, Daśar. III, 34[b].

dūrāpaṇika Adj. entfernte Märkte besuchend, Dharmaśarm. 1, 74.

°*dūrāva* Adj. = *duṣṭo rāvaḥ śabdo yasya*, Yudh. 3, 89.

°*dūrīkaraṇa* n. removal, Harṣac. 128, 14.

dūréheti m. ein best. Agni, Komm. zu TS. 1, 1008, 8. 12.

dūrvā Kauṭ. 100, 5 lies *mūrvā*.

dūṣay mit *ud* jemand anschwärzen. *uddūṣya* Śiś. 2, 113. — Mit °*ni*, bemänteln, S II, 304, 8. — Mit *pra*, *cittam*, sich ärgern, Divyāvad. 197, 25; 286, 5,

°*dūṣikā* ? Vaij. 86, 47.

2. *dūṣya* 1. b) Gewand, Divyāvad. 297, 23; 614, 17. *deva*° Hem. Par. 2, 147; Uttamac. 136.

**dṛkkarṇa* und **dṛkśruti* mit den Augen hörend, als Bez. der Schlange; vgl. hierzu Pr. P. 68.

°*dṛgambu* n. Träne, Śrīk. XI, 58. 70.

°*dṛgdoṣa* n. böser Blick, S II, 45, 13 (Ko.).

dṛgrudh Adj. den Blick hemmend, Śiś. 19, 76.

**dṛḍhakṣurā*, die richtige Form ist *dṛḍhekṣurā*, Rājan. 8, 97.

**dṛḍhagranthi* [m.] Bambus, Darpad. VII, 12.

dṛḍhaprahārin 1. Nom. abstr. °*ritā* f. Mahāvīrac. 13, 6; Divyāvad. 58, 27; 100, 13; 442, 8.

°*dṛḍhabhaktitva* n. = °*tā*, Kauṭ. 15, 11.

2. *dṛḍhamuṣṭi* 1. a) Nom. abstr. °*tā* f. MBh. 1, 134, 31.

dṛḍhikā f. eine Art Schmuck, Sahṛdayalīlā 2, 5.

dṛti 1. °*karmāṇi* Kauś. 38, 12.

°*dṛptatva* n. Dünkel, S II, 233, 3 v. u. (Ko.).

**dṛbdha* = *saṃpādita*, Śrīk. XIX, 59; XXV, 17.

[*dṛś,*] *adarśat*, Śrīk. XX, 60 [*lunīy aṅi guṇe ca kṛte rūpam*]; XXV, 50 [*dṛśo laṅi guṇaḥ*].

dṛśīku 1. zu streichen; die Stelle gehört zu 2.

-*dṛśvarī* Adj. f. ansehend, betrachtend, Bhām.V. 2, 178.

°*dṛṣadbhedaka* m. Steinmetz, S I, 271, 13 v. u. (Ko.).

dṛṣant, eher fehlerhaft für *riśant*.

dṛṣṭacara so v. a. nicht ganz unbekannt, Jātakam. 26, 16.

°*dṛṣṭatā* das zum Vorschein Kommen, Rasas. 38[a].

dṛṣṭadharma *Adj. der den Dharma erschaut hat, Mahāvy. 48, 44. — m. diese Welt, dieses zeitliche Leben, das Jetzt, 48, 38; 85, 6; Divyāvad. 207, 25; Jātakam. 1.

**dṛṣṭadharmika* Adj. zu dieser Welt gehörig, Mahāvy. 255, 8.

dṛṣṭapūrvin Adj. von früher her von Angesicht kennend, Hem. Par. 1, 212.

dṛṣṭahāni f. disparagement of sense-evidence (so Hall), Sāṃkhyas. 3, 74.

°*dṛṣṭāntakīrti* f. S II, 223, 5 (°*tiṃ vidhāya* = *mṛtaṃ kṛtvā*).

dṛṣṭāntavant Adj. beweisende Beispiele —, — Vergleichungen enthaltend, Jātakam. 28.

dṛṣṭi eine philosophische oder religiöse Ansicht, Theorie, Weltanschauung, Jātakam. 23.

-*dṛṣṭika* Adj. fälschlich glaubend an, Vajracch. 34, 5. 6.

dṛṣṭigata n. = *dṛṣṭi* oben, Jātakam. 23; Divyāvad. 164, 19.

°*dṛṣṭidoṣa* m. böser Blick, S I, 607, 5/4 v. u. (Ko.).

dṛṣṭipanthan m. Gesichtskreis.

°*dṛṣṭiprema* n. = *cakṣuḥprīti* (s. d.), Anaṅgaraṅga (ed. Benares 1923) VIII, 12.

°*dṛṣṭibandha* Adj. den Blick fesselnd, Kaṃs. VI, 31[d].

dṛṣṭivikṣepa, lies: das Hinundhergehenlassen der Augen, Śāk. Ch. 16, 1.

dṛṣṭiviṣa °Subst. m. Schlange, Kir. XIV, 25.

dṛṣṭiviṣa °Subst. n. böser Blick, S II, 45, 1.

°*dṛṣṭiharaṇa* den bösen Blick bannend, S I, 607, 7.

°*dṛṣṭīkaraṇa* n. = *samarthana*, S II, 75, 13 v. u. (Ko.).

°*Dematī* f. N. einer Königin, Prabandh. 117, 9 v. u. etc.

°*deyaloka* m. die Schar der zu Beschenkenden, Prabandh. 257, 6 v. u. (v. l. *devaloka*, attendants of the god).

1. *deva* 2. e) lies 71, 60 statt 11, 60.

devaka 4. a) α) *devikāhavis* n. Pl. Āpast. Śr. 13, 24, 1. 12; °*havīṃṣi* auch Śāṅkh. Śr. 9, 28, 1.

**devakulika* m. etwa Tempelhüter, Mahāvy. 186, 78.

°*devakeśin* m. Fremdling, S II, 63, 1 v. u. (Ko.) verdruckt für *deśika*.

devakhāta (m.? n.?) °tiefer Teich, S I, 68, 5.

devagava m. Pl. die Götterstiere, Zitat in Āpast. Śr. 11, 7, 6.

devagiri m. °= Meru, S I, 597, 3.

devacittá n. Götterwille, Śat. Br. 11, 8, 3, 9.

devatāmaya Āpast. Sr. 14, 33, 8.

°*devatāvasara* shrine of gods, Prabandh. 122, 5. 8.

°*devatāveśa* m. Tempel, Sam. II, 85.

devatumula °Streit zwischen Fürsten oder Streit der Planeten, Mgs I, 4, 6.

devatejyā f. Götteropfer, Kāty. Śr. 25, 4, 14.

devatya 1. auch *devatyá*; vgl. *bhrātṛvya*° (weiter unten) und *yajamāna*°.

°*devadaṇḍa* eine Art Waffe, Kauṭ. 101, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 7.

°*devadārikā* Tempeldienerin, Śṛṅgt. 41, 4 v. u.; Himmelshetäre, S I, 583, 5.
°*devadiś* f. Norden, S I, 576, 2.
devadeveśa Bein. Indra's, MBh. 3, 310, 14.
°*devadruma* m. Pinus deodara, E 879 (P).
°*devadruh* m. = *asura*, S I, 600, 2.
[*devadryañc*] f. *devadṛīcī* °Subst. Tempeldienerin? S II, 342, 3.
°*devadviṣ* m. Götterfeind, Asura, Sūryaś. 7°.
°*devanaga* m. Pinus deodara, Yudh. 5, 4.
devanandin m. auch N. pr. eines Autors, Gaṇar. Vgl. Festgr. 53. [S I, 236, 5 v. u. (Ko.).]
devanāmá m. Pl. Bez. bestimmter Sprüche, Taitt. Ār. 5, 7, 1.
devanikāya, sarva° Pl. MBh. 4, 56, 13.
Devanirmita (°n.) °N. eines tīrtha, S II, 315, 20/1.
devaniśrayaṇī f., °*niśreṇī* usw. die Leiter zu den Göttern, Bez. einer best. Kasteiung, Baudh. 3, 9, 18.
devapatha Kauṭ. 52, 12 °eine best. Anlage beim Festungsbau. Vgl. J. J. Meyer, S. 68, Anm. 1.
devapātrá Maitr. S. 4, 5, 5 (70, 11).
devapurohita m. ein Hauspriester der Götter, Hariv. 13208.
Devaprabha m. N. pr. eines Gandharva. Kathās. 36, 113 ff.
°*devabandha* m. eine Art Coitus, E 593, 597 (D).
Devabhāṣyasnānavidhipaddhati f. Titel eines Werkes, Verz. d. B. H. No. 1100.
°*devabhogin* m. = *devabrāhmaṇa, devārcaka*, S II, 140, 5.
devamaṇi m. 3. auch S I, 310, 6.
devamadhu n. der Honig der Götter, Chānd. Up. 3, 1, 1.
devamanuṣyá und °*ṣyà* Maitr. S. 1, 8, 6 (123, 15); 9, 5 (135, 12); 3, 8, 4 (98, 11); 4, 2, 1 (22, 416). 7 (28, 3). 13 (37, 3. 5).
devamārga m. der Götterweg, scherzhaft Bez. des Hintern, Pūrṇabh. 2, 9; 53, 10.
devayaśasá n. göttliche Herrlichkeit, TS. 3, 1, 9, 1.
devayaśasín Adj. göttliche Herrlichkeit besitzend, ebenda.
devayānīya Adj. zu den Göttern führend, Sāy. zu ṚV. 10, 18, 2.
1. *devayoní*, so zu betonen.
devalakṣmá, so zu betonen.
°*devavanitā* = *devāṅganā*, S I, 601, 5.
**devavṛkṣa* m. Götterbaum, Śrīk. XVII 65 (Ko.).
Devasakhi m. N. pr. eines Berges, R. ed. Bomb. 4, 43, 17.
devasatyá, Śat. Br. 2, 4, 2, 6.
°*devasaras* n. ein natürlicher See (Gegensatz *visaras*), Kauṭ. 126, 2. Vgl. J. J. Meyer, S. 197, Anm. 3.
devasūri m. °Lehrer der Götter, = *Bṛhaspati*, Prabandh. 171, 6.
devasena 2. f. Pl. die Scharen des Deva oder Īśāna, Āpast. Gṛhy. 20, 5.
devaheḍana 2. lies: Bez. des anuvāka AV. 6, 114—124.
°*devādi* m. Urgrund der Götter, Yudh. 4, 81.
devānāṃ priya °dear to the gods, as title of a king, and, by pun, stupid, Pūrṇabh. 104, 2.
devikāhavis s. oben unter *devaka*.
°*Devilā* N. einer Frau, S II, 332, 26.
1. *devī* f. s. u. 1. *devá*.
2. *devī* Adv. mit *bhū* zu einem Gotte werden, Hem. Par. 2, 415. 419.
devejyā f. Götteropfer, Nir. 12, 5.
deśaka m. °Wanderer, S I, 55, 5.
deśakaṇṭaka m. eine Plage des Landes, Jātakam. 10.
deśakapaṭu n. Kauś. 48, 10 nach Dārila Pilz. Vgl. *paṭu* 3.
deśabhaṅga m. Ruin des Landes, Spr. 3084. 6080; Kathās. 21, 115.
°*deśayati* m. auswärtiger Mönch, S II, 297, 2; 301, 18.
°*deśaviddha* Adj. an der rechten Stelle durchbohrt (Perle), Kauṭ. 76, 3.
°*deśavratin* auswärtiger Mönch, S I, 135, 6 (Ko.).
°*deśasadbhāvin* ein Elefant mit bestimmten Eigenschaften, S I, 298, 6. 8 (Ko.).
°*deśāntarīyatā* Herkunft aus einem fremden Lande, Rasas. 51, 9.
°*deśāntarīyatva* n. Herkunft aus einem fremden Lande, Rasas. 50, 7 v. u.
deśika m. *Fremder, Reisender, Sam. III, 15.
Deśopadeśa m. Titel eines Werkes, SWA 106, 480.
deśya 1. b) wohl zu streichen, da M. 8, 52 die besten Hdschrr. und die meisten Kommentatoren *deśaṃ* lesen.
deha *m. N. pr. eines Landes, Mahāvy. 154, 3.
dehapāta m. = *dehapatana* Kathās. 49, 96.
dehabandha Adj. mit einem Körper versehen, Hariv. 9030. Wohl *dehabaddha* zu lesen.
dehabheda m. Verfall des Leibes, Tod, Śvetāśv. Up. 1, 11; MBh. 2, 44, 11.
dehaṃbharavārttika Adj. nur darauf bedacht den Leib zu ernähren, Bhāg. P. 5, 5, 3.
dehalī Āpast. Gṛhy. 6, 9. v. l. *dehinī* fehlerhaft.
°*dehasāda* m. Erschlaffung des Körpers, S I, 303, 8.
°*dehasthiti* f. Wohnstätte, S II, 405, 12.
°*dehātmaka* = *dehamaya*, S I, 264, 1.
[*dehinī* = *dehalī*, Schwelle, S II, 247, 13; vgl. *dehalī*.]
daitya °n. Finsternis, S I, 407, 8 v. u. (Ko.).
daityaguru m. °= Sperma, Śṛṅgāratilaka (ed. Bombay 1894) 8. Danach ist die Übersetzung bei Schöhl, Die Strophen der Mādhavānalakathā, Halle a. d. S. 1904, Nr. 101 (S. 26) zu berichtigen, wo außerdem *priyeṇa* st. *priye na* zu lesen ist.
°*daityadruh* m. = *deva*, H 33, 8.
Daityaniṣūdana Bein. Indra's, Jātakam. 7, 86.
°*dainyakṛt* Adj. = *dainyotpādaka*, Yudh. 5, 57.
daipa Śiś. 11, 18.
°*dairghikeya* (m.?) Lotus, S I, 67, 3.
dairghya n. °Langsamkeit, E 351 (K).
daivata 3. m. R. ed. Bomb. 2, 11, 16. [Śrīk. 23, 39.]
°*daivamānuṣa* m. = *divyapuruṣa*, S I, 319, 2.
daivamānuṣaka s. unter *mānuṣaka*
°*daivavāda* m. das Reden vom Schicksal (= Fatalismus), S I, 379, 9 v. u. (Ko.).
°*daivavādin* m. Fatalist (Ko.: *puṇyakarmasthāpaka*), S I, 379, 3.
daivavidhi m. Schicksal. Pl. Spr. 7049.

daivaśrāddha n. ein best. śrāddha, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 326.

daivasaka Adj. (f. °*sikā*) im Laufe eines Tages erfolgend, — erfolgt, MBh. 3, 196, 13.

°*Daivasabheya* Adj. von Devasabhā? stammend, Kauṭ. 78, 5.

daivādyanta Adj. mit einer an die Götter gerichteten Zeremonie beginnend und endigend, M. 3, 205.

daivika als Subst. so v. a. Naturereignis, Yājñ. 2, 66.

**daivejya* Adj. dem Planeten Jupiter geweiht (Topas), Rājan. 13, 199.

daivodāsi, Maitr. S. 3, 3, 7 (40, 6).

daiśika n. eine Art Tanz, geschildert Nṛtyasarvasva bei Mallin. zu Megh. 35. — Maṅkha 757; Stein zu Rājat. 6, 303. [Z.]

**daiṣṭika* m. Fatalist (Ko.: *divyajñānin*) S I, 542, 11. — Nom. abstr. °*tā* f., Śiś. 2, 86.

°*doṅgaka* n. eine Art Aloeholz, Kauṭ. 78, 14.

°*dodūyamāna* [Part. Intens. Pass. *du*] H 40, 62.

dodhaka eine best. °Strophenform, Prabandh. 56, 3.

°*dora* (n.?) Strick, Schnur, S I, 532, 10 (Ko.; pw *doraka* n.).

°*dorahi* m. Schlange in Gestalt des Armes, Muk. 39[a].

°*dordaṇḍikā* = *dordaṇḍa*, S I, 366, 8.

°*dordru* m. Arm-Baum (= baumstarker Arm), H 43, 278.

°*dolābha* Adj. schaukelartig, (schwankend; *manas*), Yudh. 4, 51.

°*dolāyitabandha* m. eine Art Coitus, E 590 (S).

dolāyuddha n. ein hin und her schwankender Kampf, Śiś. 18, 80.

dolārūḍha Adj. (f. *ā*) 1. in einem Palanquin sitzend, Pañcat. 256, 16. — 2. auf einer Schaukel sitzend, so v. a. schwankend, in Zweifel seiend, — über (im Komp. vorangehend). Mit und ohne *iva* Kathās. 32, 9; 57, 102; 67, 30; 83, 31; 119, 190.

°*dolitabandha* m. eine Art Coitus, E 593, 597 (D).

°*dovaraka* (n.) = utpala-Blüte, S I, 613, 14 v. u. (Ko.).

2. *doṣa* 1. c) *doṣaṃ kar* (mit Akk. der Person) jemand etwas (Lok.) als Schuld anrechnen, R. ed. Bomb. 4, 18, 48.

doṣāguṇin Adj. mit Fehlern und Vorzügen behaftet. Nom. abstr. °*ṇitva* n. Nārāyaṇa zu M. 8, 338.

doṣanirghāta m. Sühnung, Buße, Āpast. Śr. 9, 1, 4; Komm. zu 3.

doṣabhāj m. Schuft, Kautukas. 32.

doṣabhedīya Adj. auf den doṣabheda bezüglich, Verz. d. Oxf. H. 304, b, 2.

°*doṣāgama* m. = *pāpaśāstra* und zugleich *rātryāgama*, S I, 41, 2,

°*doṣāndhatā* blindness to faults, Harṣac. 212, 13.

°*doṣitā* Abstr. zu *doṣin*, S I, 411, 7.

°*doṣitva* n. Abstr. zu *doṣin*, S I, 411, 4 v. u. (Ko.).

°*doṣībhāva* m. das zu Fehlern Werden, Dhanika zu Daśar. III, 21[a] (S. 87, Z. 14).

°*doḥsādhika* = *yāmika*, Govardh. 133.

dohaka m. Melker (°alleinstehend), Kauṭ. 128, 8 v. u.

**dohadavatī* °= *kutūhalitā*, S I, 162, 13 v. u. (Ko.).

**dohalin* °Adj. heftig verlangend nach, Yudh. 1, 77.

°*daugdhikasasya* n. S I, 122, 2 v. u. (Ko.) = *tumbaphala*.

°*daudhikaphala* n.? S II, 217, 13 (Ko.). Vgl. *tuvarataraṅga* und *daugdhikasasya*!

°*daurgakarmika* n. Verteidigungswerk der (eigenen) Burgen, Kauṭ. 101, 6.

daurgandha n. fehlerhaft für *daurgandhya*, Divyāvad. 57, 21; 193, 21.

°*daurmukhya* n. Bösmäuligkeit, Daśar. IV, 15[a].

daurvacasya *Unverbesserlichkeit, Mahāvy. 258, 13.

daurvarṇika n. ein böses Merkmal, Divyāvad. 411, 14.

°*daurvidhya* n. Armut, S I, 268, 9.

**dauleya* m. Schildkröte, S II, 169, 4; 217, 5.

°*dauścittya* n. böse Gesinnung, S II, 372, 9.

dauḥśāsana Adj. Duḥśāsana gehörig, Pr. P. 141.

**dau(ḥ)ṣṭhulya* n. schlechtes Betragen, Mahāvy. 109, 20.

°*dausthitya* n. Verderben, H 3, 48 (Ko.).

dauḥsthya n. auch Śrīk. 21, 15.

dauhṛda °Schwangerschaft, Padyac. III, 1[d].

dyujana m. ein Gott, Caṇḍiś. 35.

1. *dyut* mit *abhi* Kaus. *Med. beleuchten, verdeutlichen, Mahāvy. 109. — Mit *ava* Kaus. beleuchten, Āpast. Gṛhy. 1, 22. *avadyutya* schlechte Lesart.

2. *dyut* Strahl, Dharmaśarm. 1, 16; 12, 40.

°*dyuta* hellglänzend, S I, 253, 5.

dyudantin m. Himmelselefant, Dharmaśarm. 7, 8.

dyuti f. °= *narmadyuti*, Daśar. I, 33[b].

°*Dyutigatividyādharapura* n. S II, 315, 1.

dyudhāman m. ein Gott, Caṇḍiś. 65.

°*dyunaga* m. Götterberg, S II, 418, 10.

dyupuraṃdhri f. eine Apsaras, Rājat. 1, 68.

dyumaṇi m. 1. auch Govardh. 594. °= *divyaratna*, Viṣṇubh. III, 35[b].

°*dyumaṇijā* f. = Yamunā, Kaṃs. IV, 2[d] in *jahnudyumaṇividhijāsaṃgama iva*.

dyumaryāda Adj. den Himmel zur Grenze habend. Nom. abstr. °*tva* n., Śaṃkara zum Vedānta 143, 3.

dyumaryādavant Adj. dass.; Nom. abstr. °*vattva* n., Śaṃkara zum Vedānta 143, 6.

dyumná, vgl. Pischel in ZDMG 35, 720. Auch Adj. (f. *ā*) ebenda.

°*dyuyuvati* f. = *apsaras*, H 43, 385.

dyuratna n. die Sonne, Kāvyapr. 307, 8.

°*dyurāj* m. Himmelskönig, Muk. 106[d]; 30, 3 v. u.

°*dyulokanārī* = *apsaras*, H 15, 38.

**dyusad* m. Gott, S I, 198, 6; Śrīk. VIII, 41; XIII, 16; XIX, 11. 46; XXIII, 1.

°*dyusadasahṛd* m. = *daitya*, Śrīk. XXIV, 18.

°*dyusaddviṣ* m. = *asura*, Śrīk. XXIII, 34.

**dyusadman* m. Gott, Śrīk. XIV, 30.

°*dyusaritsuta* m. = Gāṅgeya, Śrīk. XXI, 8.

dyusindhu auch Śrīk. 1, 14; 5, 38.

°*dyusṛṇa* Crocus sativus, Vās. 233, 4.

°*dyūtakāma* Adj. das Würfelspiel liebend, Kauṭ. 34, 9.

dyūtakiṃkarī f. eine im Würfelspiel gewonnene Sklavin, Pr. P. 131.

dyūtabhūmi f. Spielplatz, Kāty. Śr. 15, 7, 13.

dyūtamaṇḍala n. nach Pischel (Philol. Abhandlungen, Berlin 1888, S. 74 ff.) erste Bed. ein um einen Spieler gezogener Kreis, der ihn zur Zahlung zwingt.

°*dyūdyāna* n. = *dyaur evodyānam*, Sūryaś. 79[a].

°*dyotala* Himmelsfläche, Viṣṇubh. VIII, 25[b].

dyotā f. Āpast. Gṛhy. 3, 11; Baudh. Gṛhy. Pariś. Von den Kommentatoren durch: eine Schielende, Rotäugige oder Rothaarige erklärt. Vgl. Vaijayantī, Bhūmik., Brāhmaṇādhy. 51.

°*dragviṇa* (n.?) Geld? S II, 328, 18.

draḍhimán 1. Maitr. S. 2, 2, 3 (17, 14). Auch: fester Verschlag (gegen Verfolger), Vijñ. zu Yājñ. 3, 227 f.

**draḍhīyas* [*dṛḍha*] Śrīk. V, 53.

dramaka Bettler, ZDMG 69, 297 f. [Z.]

dramiḍa m. Pl. = *dramila* 2., Gaṇar.

drava 2. m. b) Jātakam. 28. 32, 2; S I, 406, 5 in °*dravālāpa*. — °Orgasmus, E 405. 412. 884 (A).

dravatā °Orgasmus, E 406 (P). 413 (A). 417 (P). 578 (A). 884 (A). 886 (P).

dravatva n. °Orgasmus, E 405. 884 (A).

dravant Z. 2, lies *dravantī* st. *dravatī*.

dravamaya Adj. flüssig, Mālatīm. 48, 10 (ed. Bomb. 110, 2).

°*dravas* running, course, Vās. 223, 2.

°*dravāmla* durch Ablaufen gewonnener saurer Saft, Kauṭ. 95, 1.

°*draviṇanātha* m. = Kubera, H 42, 44.

°*draviṇapati* m. = Kubera, H 17, 25.

°*draviṇāgraha* m. Geldbesitz, S I, 198, 7.

°*draviṇeśa* m. = Kubera, Mahāvīr. I, 46[a].

draviṇeśvara auch Bein. Kubera's, Spr. 7049.

°*draviṇodaś* m. Feuer, S I, 324, 2.

dravetara Adj. nicht flüssig, hart, Kir. 17, 60.

1. *dravya* 10. *vinaya* H. an. fehlerhaft für *vineya*, Zach. Beitr. Also = 3.

°*dravyagraha* m. Geldbesitz, S I, 198, 5 v. u. (Ko.).

dravyajāta allerlei Gegenstände, Mālatīm. (ed. Bomb.) 230, 3.

dravyaprakalpana n. das Herbeischaffen des Opfermaterials, Āpast. Śr. 4, 1, 2.

dravyamātrā f. Gold, Pañcat. 226, 14. °*mātra* n. ed. Bomb. 4, 33, 23.

°*dravyaruci* Adj. an Geld Gefallen findend, Spr. 4588 (von Dhanika zitiert zu Daśar. IV, 75 = S. 137, Z. 12).

°*dravyavana* n. Nutzwald, Kauṭ. 99, 4 v. u.

°*dravyavanacchid* m. Nutzwaldfäller, Kauṭ. 99, 3 v. u.

°*drasumat*, S II, 298, 17?

1. *drā* mit *abhipra* zulaufen auf (Akk.), ṚV. 4, 19, 5.

2. *drā* mit *ni*, *nidrāyita* eingeschlummert, Śāktān. Kap. 4. — Mit *vini*, °*drita* aus dem Schlafe erweckt, Campaka 361.

drāghiman m. 1. auch H 18, 89. — °= *ativilamba*, Govardh. 224.

1. *drāpí*, so zu betonen.

**drāmila* °aus Dramila stammend, S I, 464, 6.

**drāvaka* Adj. flüssig, Y 36. — *magnet, *causing to run, °putting to flight, Vās. 198, 1.

drāvaṇa n. °das in Orgasmus Bringen, E 883 (R). 886 (P).

1. *dru*, Kaus. *dravayati* vertreiben, Caṇḍiś. 70. — Mit *nyā* hinlaufen, Maitr. S. 4, 6, 4 (83, 16). — °in Orgasmus geraten; Kaus. *drāvayati* °in Orgasmus bringen, Śṛṅgt. 92[b]; E 345 (R). 348 (P). 405 (A). 408, 409 (R). 412 (A). 418 (P). 884, 885 (A). 886, 887 (P). 888 (S). 922, 923 (R). — Mit *sam* Kaus. °in Orgasmus bringen, E 413, 884 (A).

4. *dru* 2. Baum oder Ast, Hem. Par. 2, 408.

drughnī °Bogen (zum Schießen)? Kauś. 14, 13.

°*drutapātin* Adj. schnell dahinfliegend, H 42, 48.

°*drutamadhyetara* nicht schnell und nicht mäßig schnell, S I, 581, 5 v. u. (Ko.).

drutā °in Orgasmus geraten, E 342 (A). 418 (P).

druti f. °Saft, S I, 517, 8.

druma m. °= *daityabheda*, H 16, 62.

°*drumala* (m. oder °*lā*?), S II, 199, 7; Ko. 199, 1 v. u. *drumalā drumasamūhās.*

drumavāsin m. Baumbewohner, Affe, R. ed. Bomb. 4, 39, 35.

°*drumasadman* m. Vogel, Śuk. t. o. 70 [p. 68, 6].

°*drumārdana* m. = *hemanta* (Winter), S I, 41, 4.

**drumotpala* m. Pterospermum acerifolium, S I, 588, 13 (Ko.).

drumbhūlí f. etwa Rohr, Halm, Maitr. S. 3, 8, 3 (95, 5). Vgl. *drālbhūṣī*.

°*druhiṇadvija* m. = *haṃsa*, S I, 248, 6.

°*druhiṇavāhana* n. = *haṃsa*, S I, 72, 2.

1. *drū* a) *drūṇāti*, Maitr. S. 3, 7, 3 (78, 3). So auch v. l. zu 2, 4, 2 (40, 2).

droṇa m. *Rabe, S I, 115, 7; Vās. 148, 1; 169, 5; 176, 2; 247, 2; Harṣac. 89, 12.

**droṇakāka* m. Rabe, H 14, 13 [Ko.: *vṛddhavāyasa*].

**droṇamukha* n. eine Art Stadt, S I, 88, 6; Y 44. 290. — Hierher wohl Divyāvad. 620, 12. 20.

droṇi °Reihe, Damayantīk. III, 7 = Śārṅgadharap. 136. Vgl. auch Hīrasaubhāgyakāvya 9, 70; 11, 107. [Z.] — = *droṇī* Tal, Damayantīk. 87. — °= *parvatasaṃdhi*, S I, 70, 3. 8.

droṇī °= *parvatasaṃdhyutpannanadī*, S I, 304, 8. — *hölzernes Haus, Śrīk. IV, 26 (Ko.). — °*śobhāviśeṣa* (of a horse), Harṣac. 70, 4.

**drauṇāyana* m. = Aśvatthāman, Harṣac. 289, 17.

°*dvakṣīva* eine Zutat zum Gemüse, S I, 401, 4 v. u. (Ko.).

dvaṃdva, Lok. so v. a. unter vier Augen, R. 7, 103, 11.

°*dvandvatā* das Verhältnis als dvandva und zugleich: Kriegszustand, H 43, 82.

°*dvandvaraṇa* m. = *mallasaṃgrāma*, S I, 562, 8.

dvaṃdvasaṃprahāra m. Zweikampf mit (*saha*), Uttarar. 93, 14. 15 (121, 8. 9).

**dvayadvayasamāpatti* f. Kopulation, Mahāvy. 281, 265.

**dvayātiga* = *rāgadveṣarahita*, S I, 134, 2.

°*dvayāśrayin* beide Teile gelten lassend, S I, 383, 7.

°*dvayesthita* = *daivapauruṣayoḥ sthita*, S I, 473, 5.

°*dvāḥpaṭṭa* n. Torflügel, Śrīk. XXI, 45 (Ko.).

°*Dvādaśagrāmīya* Adj. aus Dvādaśagrāma (im Himālaya) stammend, Kauṭ. 79, 8.

°*dvādaśanālika* Adj. zwölf nālikās dauernd (Akt), Daśar. III, 65[b]. — Hall liest °*nāḍika*.

Dvādaśapañjarikāstotra n. Titel eines Stotra. Richtig °*mañjarikā*°.

dvādaśapuṣkara Adj. (f. *ā*) aus zwölf Lotusblüten bestehend, Tāṇḍya-Br. 18, 9, 7.

dvādaśayoga s. *dvādaśā*°.

dvādaśavatsarī f. ein Zeitraum von zwölf Jahren, Hem. Par. 1, 466.

dvādaśavarga m. ein Verein —, eine Gruppe von zwölf, Verz. d. B. H. No. 875.

dvādaśavargīyā f. Pl. Bez. einer Gruppe von zwölf Nonnen (zur Zeit Buddha's), Divyāvad. 493, 12; 495, 18.

dvādaśavarṣika Adj. zwölf Jahre dauernd.

dvādaśaśatadakṣiṇa Adj. wobei 1200 als Lohn gegeben werden, Āpast. Śr. 10, 26, 1.

°*dvādaśānta* m. „der Saum der Zwölfe", in der myst. Anatomie des Yoga der äußere Rand des als Fixationspunkt dienenden zwölfblättrigen Lotus des Herzens, Praty. Hṛd. 44, 10. [B.]

°*dvādaśāntara* Adj. Platz für zwölf Mann bietend (Wagen), Kauṭ. 139, 4 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 223, Anm. 2.

dvādaśāyogā (v. l. *dvādaśagoya*) Adj. mit zwölf (Stieren) bespannt, Maitr. S. 2, 6, 2 (64, 16); Śāṅkh. Śr. 3, 18, 10.

**dvānavati* 92, Y 362.

dvāpara (nach dem Ko. m.) *Zweifel, S I, 372, 8; 442, 3.

dvār f. °mit *daśamī* = *brahmarandhra* oder *suṣumṇā*, Viṣṇubh. VIII, 7[b].

Dvāra m. N. pr. eines Gandharva, R. 4, 41, 61.

dvārakoṣṭhaka m. Zinne eines Stadttores, Divyāvad. 17, 12; 300, 8 ff.; 535, 11 ff.

dvārapaṭṭaka m. Türflügel, H 31, 50.

dvārapidhāna ist m., Śat. Br. 11, 1, 1, 1

°*dvāraputa* m. Türverschluß, Śrīk. VI, 35.

°*dvārabhaṭṭa* m. the reverend man who keeps the door, Prabandh. 222, 6 v. u.

°*dvāramandira* n. Eingangshalle, S II, 352, 12.

°*dvārasaṃputa* m. Türverschluß, Śrīk. X, 3.

dvārasthūṇā f. = *dvārbāhu*, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 29, 1.

°*dvārāgrapaṭṭa* n. Torflügel? Śrīk. XXI, 46.

dvārādeya n. Abgabe an den Torwart, Kauṭ. 113, 4.

°*dvārāy*(*ate*) zur Tür werden, Gopāl. 46, 9.

dvārbāhu m. Türpfosten, Āpast. Śr. 11, 8, 5; 14, 29, 1.

dvāsāha n.? Maitr. S. 3, 3, 4 (36, 21; 37, 1).

dvikālam Adv. zu zwei Zeiten, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 4, 5.

dvikoṇa Adj. zweieckig, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 1, 11.

°*dvikhaṇḍīkaraṇa* n. Zerstückeln, S II, 222, 12 (Ko.).

°*dvikhaṇḍībhū* in zwei Stücke gehen, S I, 500, 10 v. u. (Ko.).

dvicakra m. auch eine best. Himmelserscheinung, MBh. 7, 199, 19.

dvija m. °Biene, Śrīk. VIII, 25. — °Gestirn, Śrīk. I, 45; XI, 42; XII, 65. 71; XIV, 61. 62.

dvijatva n. auch: der Stand der drei oberen Kasten, Viṣṇus. 28, 39.

dvijapati m. *Mond, Vās. 252, 3.

dvijarāja m. 1. Mond auch Śrīk. 1, 16 (hier zugleich Bein. Brahman's); 13, 25. — °= *pakṣipradhāna*, S II, 174, 6; *= Garuḍa, Śrīk. XXV, 51. — °a Brahman of superior excellence, Vās. 273, 1.

dvijāti m. *Vogel, S I, 210, 2 (nach dem Ko. = *kokila*).

°*dvijādhipa* m. Mond und Garuḍa, Śrīk. V, 22.

°*dvijādhirāja* m. Mond und Kumārila, Śrīk. III, 59; Mond IV, 23; X, 47.

°*dvijīra* [n.?] zwei Arten Kümmel, E 822 (A).

dvijottama m. °Gott Brahman, Harṣac. 104, 3.

°*dvitala* Adj. (f. *ā*) zweistöckig, Kauṭ. 52, 7.

°*dvitala* [n.?] eine Art Coitus, Y 142; E 568 (R).

dvitīyaka 1. f. *ī*, Hem. Par. 1, 290.

dvitris Adv. zwei- oder dreimal, Jātakam. 21.

dvidala 2. b) wohl eine best. Hülsenfrucht.

dvidevatyapātra n. Pl. die Gefäße für die dvidevatya-Feier, Āpast. Śr. 12, 1, 10.

°*dvidharaṇika* Adj. zwei dharaṇa wiegend, Kauṭ. 96, 7 v. u.

**dvidhākāram* Absol. in zwei Teile zerlegend, P. 3, 4, 62 Sch.

°*dvidhābhāva* m. Zweiteiligkeit (und zugleich Doppelzüngigkeit), S I, 207, 8.

**dvidhābhāvam* Absol. in zwei Teile zerfallend, P. 3, 4, 62 Sch.

dvidhūrvaha, so zu lesen.

dviniṣṭha Adj. Nom. abstr. °*tva* n. Śaṃk. zu Bṛh. Ār. Up. S. 41.

°*dvipakarṇa* [m.] = *hastikarṇa*, E 858 (K).

dvipakṣa °Subst. Monat, S II, 219, 4 (*vipakṣa* gedr.; auch im Ko. 5 v. u.).

dvipañcamūla n. auch Y 237, Z. 1 v. u.

°*dvipaṭī* Gewand, Śuk. t. o. 3. 19. 44 [p. 15, 11; 32, 23; 52, 9].

dviparārdhika Adj. zweimal fünfzig Jahre Brahman's betragend, Mārk. P. 46, 7.

dvipala Adj. (f. *ā*) zwei pala an Gewicht habend, Hemādri 1, 477, 21.

°*dvipasaṃpanna* m. = Löwe, S II, 199, 2.

°*dvipāṅganā* = *hastinī* (eine Art nāyikā), E 414 (A).

2. **dvipātra* Adj. (f. *ī*) zwei *pātra* genannte Hohlmaße enthaltend, P. 5, 1, 54 Sch. — Auch: in zwei Gefäßen enthalten, TS. 6, 4, 9, 3.

**dvipātrika* (f. *ī*) und **dvipātriṇa* (f. *ā*) dass., ebenda.

dvipitar Adj. zwei Ahnen habend, Āpast. Śr. 1, 9, 7.

°*dvipī* = *hastinī* (eine Art nāyikā), E 346 (A).

°*dvipuṣkara* m. im Kampfe gefallener Elefant, S I, 586, 3.

dvipeśvara m. = *dvipendra*, Mālatīm. (ed. Bomb.) 284, 6.

dvipratihāra Adj. mit zwei *pratihāra* 1. c) verbunden, Lāṭy. Śr. 6, 12, 1; 7, 4, 1.

dvibhāga ein doppelter Teil, TS. 7, 1, 5, 5. — *m. eine best. Sünde: das Nichtbeachten des Verhältnisses verschiedenfarbiger Wolle bei einer Bettdecke, Mahāvy. 260, 16 (*dvibhaga* gedr.).

dvibhādra Adj. zwei Bhādra-Monate habend, Rājat. 8, 35.

°*dvimanaskatā* = *dvidhābhāva*, S I, 207, 2 v. u. (Ko.).

dvímūrdhan 2. AV. 8, 10, 22.

dviyaja Adj. zweimal den Ruf *yaja* enthaltend, Komm. zu Āpast. Śr. 7, 29, 2. Nom. abstr. °*tva* n. zu 8, 3, 3.

°*dviradana* m. Elefant, S I, 498, 8; II, 11, 4; Śrīk. XXIII, 17, 23 [in °*dviradanavadana* = Gaṇeśa].

°*dviradapippalī* Pothos officinalis oder Piper chaba, E 861 (A).

°*dviradamukha* m. = Gaṇeśa, Śrīk. XXIII, 14.

°*dviradāṅganā* = *hastinī* (eine Art nāyikā), E 163, 211 (A).

**dviradāntaka* m. Löwe, Śuk. t. o. 40 [p. 48, 36].

dvirājá vgl. Festgr. 99.

dvirnagna Adj. dessen Vorfahren von beiden Seiten drei Generationen hindurch das Veda-Studium und die Anlegung des Feuers unterlassen haben, Gobh. Śrāddhak. 1, 15.

°*dvirnava* achtzehn, S I, 443, 16 (Ko.).

dvivṛntāy(ate) zwei Stengel zu haben scheinen, Viddh. 18, 16 (*kiṃcid dvivṛntāyate* zu lesen).

dvivyāma Adj. (f. *ā*) zwei Klafter lang, Kāty. Śr. 6, 3, 27.

dvivyāyāma Adj. (f. *ā*) dass., Āpast. Śr. 7, 11, 2; Śāṅkh. Śr. 17, 2, 4.

dvívrata Adj. zweimal am Tage zu essen pflegend, TS 6, 2, 5, 3.

**dviśarīra* m. °Maultier, S II, 186, 3.

dviśavas Adj. doppelt stark, ṚV. 9, 104, 2.

dviśāṇika Adj. zwei *śāṇa* wiegend, Śārṅg. Saṃh. 1, 11, 29.

dviśikha Adj. (f. *ā*) zweispitzig, gespalten (Zunge), Bhāg. P. 10, 16, 25.

dviśiraska Adj. (f. *ā*) zweiwipfelig, Varāh. Bṛh. S. 54, 58.

**Dviṣaṃtapa* °Subst. m., ein Fürst von Ahicchattra, S II, 309, 10.

dviṣṭa (*n.) °feindseliges Handeln, Kauṭ. 157, 1.

°*dviṣṭakārin* Adj. Feindseliges unternehmend (gegen: im Komp. vorangehend), Kauṭ. 126, 2 v. u.

**dvisaṃdhi* Adj. °zwei samdhi's [dramatische Abschnitte] enthaltend, Daśar. III, 65[b].

**dvisamīna* Adj. zweijährig, P. 5, 1, 86 Sch.

dvisrakti Adj. zweieckig; n. ein solches Gefäß für Spenden an die Aśvin, Āpast. Śr. 12, 1, 11.

dviḥsama Adj. doppelt so groß, Yājñ. 3, 285.

dvīpavant 3. a), Dharmaś. 1, 31.

°*dvīpidvija* m. Jagdfalke, S I, 440, 6.

dvīpin 2. Tiger, 153, 7.

dvīpinī °Tigerweibchen, S II, 201, 11 (Ko.).

dvīpeśa m. Herr über einen Dvīpa, Unterkönig, Pr. P. 97.

dvedhākāram Absol. in zwei verwandelnd, Āśv. Śr. 6, 2, 7.

dvedhākriyā f. das Zerbrechen, Zerspalten, Mahāvīrac. 32, 12.

dveṣopavana auch Āpast. Śr. 11, 12, 3.

dvaitavādin, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 21.

**dvaidhaṃkāram* Absol. = *dvidhākāram*, P. 3, 4, 62 Sch.

dvaimātura *m. = Gaṇeśa, Govardh. XXVII.

dvyakṣara °m. Bez. einer Strophenform, H 43, 19 (und öfter).

dvyaṇukīy(ati) noch einmal so schmächtig werden, Alaṃkāraś. 20, b.

°*dvyadhiṣṭhāna* Adj. zwei Sitze (= Substrate) habend, Dhanika zu Daśar. IV, 75 (S. 137, Z. 2).

dvyanīká Adj. (f. *ā*) zweireihig, TS. 7, 4, 5, 4.

°*dvyayana* Adj. zwei Sonnenwendhalbjahre umfassend, Kauṭ. 109, 10.

dvyartha Adj. uncertain, hesitating, Vās. 195, 1.

**dvyācita* (f. *ā*), **dvyācitika* (f. *ī*) und **dvyācitīna* (f. *ā*) Adj. zwei Wagenlasten enthaltend, P. 5, 1, 54 Sch.

**dvyāḍhaka* (f. *ā*), **dvyāḍhakika* (f. *ī*) und **dvyāḍhakīna* (f. *ā*) Adj. zwei *āḍhaka* genannte Hohlmaße enthaltend, ebenda.

dvyārṣeya Adj. mit zwei heiligen Ahnen, Müller, SL. 386.

Dh

dhákṣat s. oben unter *dákṣat*.

dhagaddhag auch S II, 227, 3.

°*dhagadhagāyamāna* Adj. fiercely flaming, Prabandh. 301, 6. Tawney, S. 189, Anm. 5 leitet es von Marāṭhī *dhagdhagṇeṃ* to burn, glow fiercely ab. Das Wort ist natürlich onomatopoetisch vom Prasseln des Feuers gebraucht; Molesworth gibt „to beat pit a pat" an.

°*dhagadhagita* (onomatop.) = *jvālātiśayānukaraṇam*, Mahāvīr. ed. Aiyar V, 48[a].

°*dhattā* eine Strophenform, S II, 389, 6.

°*dhattūraka* [m.] Datura alba, E 883 (R). 887 (P).

°*Dhanakīrti* m., N. eines Hirtensohnes, S II, 340, 27.

Dhanagupta m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 351, 22.

Dhanaṃjaya m. °= Indra, S I, 243, 2.

Dhanadāy(ate) Kubera gleichkommen, Jātakam. 5; auch Gopāl. 46, 9.

°*dhanadhī* f. der Gedanke an den Reichtum = das Streben nach R., Viṣṇubh. II, 7[d].

°*Dhanapriya* m., N. eines Kaufmannssohnes, S II, 283, 18.

°*Dhanabandhu* m., desgl., S II, 283, 17/18.

°*dhanabhakṣaka* das Vermögen aufzehrend, S I, 424, 12 u. 15 v. u. (Ko.).

°*dhanabhāgin* m. Erbe, Darpad. I, 35.

dhanamūlya n. Geldkapital. Nom. abstr. °*tā* f. Jātakam. 12, 18.

dhanav (von *dhanavant*) °*vati* reich werden, Kulārṇava 9, 60.

Dhanavarman m. N. pr. eines Mannes, Kuṭṭanīm. 35.

dhanaviparyaya m. Verlust des Vermögens, Spr. 6050.

Dhanaśrī f. auch S II, 338, 23; 368, 3.

Dhanasaṃmata m. N. pr. eines Fürsten, Divyāvad. 62, 11 ff.

dhanahāraka Adj. Geld bei sich führend, Divyāvad. 5, 12.

°*dhanahārin* m. Wucherer, Śuk. t. o. 63 [65, 32].

°*dhanādhināthа* m. = Kubera, H 48, 82.

dhanāy Med. auch: schätzen (*prāṇān*), Mahāvīrac. 67, 8. — Mit dem Akk. *dhanam* Kir. 13, 56.

dhanāyate H 43, 77 °geschätzt werden. [Oder muß man *dhanāyyate* schreiben?]

°*dhanāśin* = *dhanabhakṣaka*, S I, 424, 2.

°*dhanugraha* m. = *asādhyapiśācaviśeṣa*, S I, 40, 3.

dhanurgraha m. Bogengriff °als Längenmaß, Kauṭ. 106, 9.

dhanurmārga m. Pl. die verschiedenen Arten den Bogen zu handhaben, MBh. 7, 87, 5.

°*dhanurmuṣṭi* f. ein best. Längenmaß (= acht aṅgula), Kauṭ. 106, 10.

**dhanuṣkalāpaka* m. (!) Bogen und Köcher, Mahāvy. 217, 33.

**dhanuṣketakī* f. eine best. Blume, Mahāvy. 240, 34.

dhaneśa 2. Nom. abstr. °*tva* n. Jātakam. 8, 51.

dhanaiṣin Adj. Geld verlangend, Jātakam. 9, 72.

dhandha stumpf (in intellektueller Bez.), Mahāvy. 58; Divyāvad. 488, 27 (*dhanva* gedr.).

dhanv 4. schwingen, spannen (den Bogen), Bhām. V. 1, 3.

dhanva vgl. oben *dhandha*.

dhanvana, Z. 1. 2 lies: Rājan.

Dhanvantari m., N. °eines jungen Kaufmanns, S II, 283, 19.

°*dhanvabhūmi* f. Wüste, S I, 69, 8/7 v. u. (Ko.).

dhanvārtí f. Bogenende, Maitr. S. 4, 5, 9 (77, 3. 7). Vgl. 3. *ārti*.

dham + *vi*, *vidhamasi* °= *viḍambayaṣi*, S I, 351, 1; *vidhamati* °= *saṃtāpayati*, S I, 435, 2.

dhama °Blasebalg, S II, 43, 4.

°*dhamanikā* f. „Blasebalg", eine Art Schild, Kauṭ. 102, 9 v. u.

dhamanī = *agnyuddīpanabhāṇḍa* (Mañkha 486), vgl. Gṛhyasaṃgrahapariśiṣṭa I, 70 (ZDMG 35, 541. 559); Kātyāyanasmṛti I, 9, 15. [Z.]. — Blasebalg, S II, 43, 4 v. u. (Ko.).

dhayadvant Āpast. Śr. 14, 18, 5.

dhar + °*samava*, Kaus., honour, reflect, Harṣac. 103, 3; 187, 5; 275, 18. — Mit *upa*, *upadhṛta* °= *vyāpta*, S I, 97, 2. — Āśv. Śr. 9, 11, 1 vielleicht Stand halten, am Orte verbleiben. Kaus. verstehen, Jātakam. 20. — Mit *saṃpra*, °*dhārita* getragen, so v. a. empfunden (Schmerz), Hem. Par. 2, 14.

dhara 2. m. a) Berg, Kir. 15, 12; Dharmaśarm. 7, 25; 10, 15. [Yudh. 4, 57; 8, 85; S I, 73, 5; (89, 2/3; vgl. Ko. 9 v. u.).]

°*dharaka* m. Aufbewahrer, Kauṭ. 97, 9 v. u.

dharaṇa 2. f) zu streichen nach Zach. Beitr.

°*Dharaṇiga* m. N. eines Mannes, Prabandh. 267, 3 v. u.

dharaṇija m. Baum, Daśak. (1883) 141, 3.

Dharaṇidāsa m. N. pr. eines Lexikographen, Zach. Beitr. 2.

°*dharaṇiruha* m. Berg, Govardh. 674.

dharaṇībhṛt m. °Fürst, H 16, 27.

°*dharaṇendra* m. = Śeṣa, S I, 28, 12 v. u. (Ko.); 76, 4 v. u. (Ko.); 86, 14 v. u. (Ko.); 168, 11 (Ko.); 171, 3 v. u. (Ko.); 211, 9 (Ko.); 333, 10 v. u. (Ko.); 377, 7 v. u. (Ko.). N. eines Fürsten, Prabandh. 311, 10.

°*dharaṇandinī* = Pārvatī, Govardh. 183.

°*dharasaṃstha* Adj. berggestaltig, berghoch, Kir. XV, 12.

dharā °Stätte, H XLIII, 88.

dharāturāṣāh auch Śuk. t. o. 17 (p. 30, Z. 30).

dharādhara m. °Fürst, Śuk. t. o. 60 [p. 64, 3].

°*dharādhārin* m. Berg? H 46, 81.

dharādharendra m. Bein. des Himavat, Śiś. 1, 5.

°*dharādhīśvara* m. Fürst, S II, 319, 22.

°*dharādhra* m. Berg, S I, 605, 8.

°*dharāpāla* m. Fürst, S II, 351, 17.

°*dharāpṛṣṭha* n. Erdboden, S I, 35, 5.

dharitrīdhara m. Berg, Kir. 16, 55; Dharmaśarm. 9, 67.

°*dharitrīdharavara* m. = Himālaya, Śrīk. XXI, 53.

dharitrībhṛt m. Fürst Bhoja, am Schluß des Komm. zu Yogas.

dharimameya Adj. was gewogen —, nach Gewicht verkauft wird, M. 8, 321.

°*dhareśa* m. Fürst, S I, 436, 6.

dharma 11. Bogen, Dharmaś. 17, 66. [S I, 53, 2; 203, 3; 211, 7; II, 218, 8.]

dharmakāmārthasaṃbandha m. so v. a. Eheschließung, MBh. 1, 74, 20.

2. *dharmakāya* Adj. das Gesetz (buddh.) zum Körper habend, Vajracch. 43, 8.

dharmacakṣus n. ein Auge des Gesetzes (buddh.), Vajracch. 38, 19. 20.

°*dharmacāritā* Pflichterfüllung (= *saṃbhogakrīḍā*), S I, 36, 6.

°*Dharmatanūja* m. = Yudhiṣṭhira, Yudh. 7, 48. 50.

dharmatā Jātakam. 14, 16. Instr. am Ende eines Komp. so v. a. vermittelst, vermöge, Divyāvad. 180, 24; 281, 31.

dharma(*ti*) zu Recht —, zum Gesetz werden, Kulārṇava 9, 59.

dharmadruh Adj. das Gesetz —, das Recht verletzend, Mahāvīrac. 22, 18. °m. so v. a. *rākṣasa*, Mahāvīr. I, 6[d].

dharmadroṇa Bez. der Gesetzbücher Manu's, Vasiṣṭha's, Yājñavalkya's und Gautama's, Kāty. Śrāddhak. 7; Komm. zu Gobh. Śrāddhak. 7, 21.

**dharmadhātuniyata* m. ein best. *samādhi*, Mahāvy. 9.

dharmadhāraya Adj. das Gesetz aufrecht erhaltend, Maitr. S. 3, 8, 9 (108, 4).

dharmadhvajavant Adj. = *dharmadhvaja* 1. b), MBh. 7, 195, 4.

Dharmanandana m. °= Yudhiṣṭhira, Saug. 36, 1.

dharmapāśa m. auch: Fessel —, Band der Pflicht.

dharmaputraka m. Adoptivsohn, in *Pārvatī*°.

°*dharmapraṇidhi* m. Tugendwächter, S I, 139, 3.

dharmaprekṣa Adj. für das Rechte ein Auge habend, R. 2, 85, 16.

°*dharmabandhu* m. brother in the faith, Prabandh. 209, 7 v. u.

dharmabhagna Adj. der seine Pflicht verletzt hat, Hariv. 7342.

°*Dharmabhū* m. = Yudhiṣṭhira, Yudh. 6, 55.

dharmay(ati) jemand die Gesetze befolgen lassen; gestatten, daß er die vorgeschriebenen Gesetze befolgt, Vasiṣṭha 15, 15. 16.

dharmayajña m. Tugendopfer, ein gerechtes Opfer (nicht blutig), Jātakam. 10.

**Dharmayaśas* m. N. pr. eines Mannes, M. Müller, Ren. 312.

**dharmarājaputra* (so zu lesen) m. ein wahrer, geistiger Sohn Buddha's, Mahāvy. 48, 16.

°*dharmavattva* n. Attributhaftigkeit, Kuval. fol. 3^{b}, Z. 3.

°*dharmavahikā* s. *vahikā*.

dharmavāṇijyaka m. = *dharmavāṇijaka*, MBh. 3, 31, 5.

dharmavāha Adj. das Recht zum Vehikel habend, sich vom Gesetz leiten lassend, MBh. 13, 159, 44.

dharmaviplava m. Rechtsverletzung, Kir. 1, 13.

dharmavirodhavant Adj. das Recht beeinträchtigend, alles Recht verletzend, R. ed. Blomb. 2, 36, 29.

dharmaśarīra Tugendkörper, die Gesamtheit der Tugenden jemandes, Jātakam. 22, 66.

dharmaśāṭapraticchanna Adj. mit dem Gewande der guten Sitte bekleidet, so v. a. nackt, Divyāvad. 165, 17.

°*dharmaśilā* f. stone of piety, Prabandh. 214, 4.

dharmaśravaṇa n. das Anhören einer Predigt, Jātakam. 9. 24. 25. 27.

dharmasaṃjña Adj. Pflichtgefühl habend. Nom. abstr. °*tva* n. Jātakam. 21.

Dharmasatyavrateyu m. Pl. so v. a. *Dharmeyu, Satyeyu* und *Vrateyu*, Bhag. P. 9, 20, 4.

Dharmasāgara m. N. pr. eines Autors, Festgr. 55 ff.

°*Dharmasūnu* m. = Yudhiṣṭhira, Kir. XVIII, 48.

dharmasetu m. °ein Gebäude zu frommen oder wohltätigen Zwecken, Kauṭ. 171, 1.

°*dharmasthīya* Adj. für die Zivilgerichte bestimmt, Kauṭ. 58, 11. Vgl. J. J. Meyer, S. 78, Anm. 4.

°*dharmasthīya, dharmesthīya* m. Richter, S II, 245, 19.

°*dharmasthīya* n. Gerichtswesen, Kauṭ. 146, 9 u. a. (Titel des 3. *adhikaraṇa*).

°*dharmahasta* m. Versprechen durch Handschlag, Śrīk. X, 7.

**dharmārthika* Adj. nach *dharma* strebend, fromm, Mahāvy. 126, 1.

°*dharmāvasathin* m. Leiter einer frommen Herberge, Kauṭ. 144, 4.

dharmigrāhakamāna n. ein Beweismittel, welches ein Objekt in der bestimmten Eigenschaft erkennen läßt, Sāṃkhyapr. 59, 3.

**dharmodgata* m. ein best. *samādhi*, Mahāvy. 21, 63.

Dharṣaṇa °m., N. eines Fürsten, S II, 360, 21. — n. *Bezwingung, Mahāvy. 244, 134.

dharṣaṇī liederliches Weib, vgl. Hem. Par. 2, 629? [Z.].

**dharṣiṇī* freches Weib, Śuk. t. o. 28 [p. 39, 13].

°*dhavana* n. = *kampana*, H XIV, 42.

dhavala 2. c) Harṣac. 178, 8; Dharmaśarm. 2, 25. Śārṅgadharap. 966; Schol. zu Hāla 460; Komm. zu Harṣac. 20, 11; 236, 3. [Z.] — = *svāmyanuyāyin* [*dhavaṃ bhartāraṃ lānti gṛhṇantīti dhavalāḥ*] und = *śubhra*, Haravijaya 10, 3. [12, 4.]

°*dhavalageha* n. = *vāsageha*, S I, 577, 11 v. u. (Ko.).

°*dhavalana* n. Weißfärber, S. I, 184, 1; 213, 4; 283, 1; II, 15, 1.

2. *dhavalapakṣa*, Śiś. 6, 45, ist °*vihaṃgama* m. Schwan.

dhavalapurāṇasamuccaya fehlerhaft für *sakalapurāṇa*°.

°*dhavalavihaga* m. = *haṃsa*, Śrīk. IX, 38.

Dhavalasmṛti f. Titel eines Werkes.

°*Dhavalikā* f. N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22^{c}.

°*dhavalīkṛ* whiten, Harṣac. 42, 12; 126, 16; 157, 11.

°*dhavitrī* Frau eines Grobschmiedes, S I, 414, 3.

1. *dhā* mit *abhi*, S. 152, Sp. 1, Z. 2 lies *abhíhita*. — Mit *anvava* Āpast. Śr. 8, 11, 16; Gṛhy. 17, 5. — Mit *ā* [*vacanam*], approve, Pūrṇabh. 165, 2 (or confused with *avadhārya*?); [*svarūpam*] assume (confused with *āsthāya*?), Pūrṇabh. 284, 12. — Mit *samā, samāhita* bei den Rhetorikern so v. a. gedämpft, unterdrückt. *Pass. in eine andachtsvolle Stimmung geraten, Mahāvy. 81, 5. — Mit *abhyupa* 3. streiche Med. — Mit °*samupa* erzeugen, Kir. X, 20. — Mit *anuni, anuníhitāḥ* nacheinander geordnet, Maitr. S. 4, 6, 7 (89, 9). — Mit °*āni* anlegen (ein Instrument), H 24, 48. — Mit *vini* 6. *vinihitātman* an der angeführten Stelle bedeutet: keine Aufmerksamkeit jemandem (Lok.) schenkend. — Mit *saṃpi* schließen, *Divyāvad* 232, 19. — Mit *pra*, **cittam* (dieses wohl zu ergänzen), den Geist auf etwas richten, Mahāvy. 39, 4. — Mit *vi* Akt. sich bemühen um (Dat.), Kir. 1, 3, 42; °verscheuchen, Mgs. II, 7, 1^{b}. — Mit *sam*, Partic. *saṃhitá* und *sáṃhita*; s. auch bes. — Mit *abhisam* 1. lies (Akk.) statt (Lok.).

dhāṭī °Menge, Schaar, S I, 423, 14 v. u. (Ko.); 605, 6 v. u. (Ko.). — °= *vājivāhinī*, Reiterheer, Kuval. I, 133.

dhātakīkhaṇḍa Dharmaśarm. 4, 3.

dhātavīya Adj. aus Erzen bestehend, Haravijaya 2, 50.

dhātu m. = °*vādyaprakāra*, H 5, 55; 26, 86 [Ko.: *vistāraḥ karaṇaś caiva viśuddho vyañjanas tathā | catvāro dhātavo jñeyā vāditrakaraṇāśrayāḥ* ||].

°*dhātukṣaraṇa* n. Ejakulation, S I, 8, 11 (Ko.).

°*dhātuvikṛti* f. Legierung, S I, 10, 15 v. u. (Ko.).

°*dhātṛsūnu* m. des Schöpfers Sohn = Nārada, Yudh. 2, 10.

°*dhānurdharya* Adj. zu *dhanurdhara*, S I, 601, 2.

dhānurveda zu streichen, da a. a. O. *dhātuvāda* zu lesen ist.

°*dhānuṣa* Adj. zu *dhanus*, H 43, 170.

Dhānyakaṭaka N. pr. eines Landes, JRAS 1876, S. 27. Vgl. Burgess, Archaeol. Survey of Southern India, No. 3, S. 45. 54; Hiouen-Thsang 2, 110.

dhānyajīvin Adj. von Körnern lebend; m. ein solcher Vogel, R. ed. Bomb. 4, 58, 24.

**dhānyatvac* f. Hülse, S I 404, 10 v. u. (Ko.).

dhānyapūla m. ein Büschel Getreide, Komm. zu Āśv. Śr. 9, 7, 18.

dhānyamiśra Adj. Korn mischend, — fälschend, Yājñ. 3, 211.

dhānyarāja im Spruche: *yavo 'si dhānyarājo 'ṣi*, Mit. 1, 35, a, 16 zu Yājñ. 1, 230. — Der ganze Spruch Viṣṇus. 48, 17.

**dhānyā* Koriander, E 848 (A).

°*dhānyāka* [n.?] Koriander? Y 234; E 824 (R.).

dhāmaka (n.?) °Wohnstätte, S II, 218, 10.

1. *dhāman* vgl. Ludwig in Kuhn's Z. 28, 240 ff.

dhāmanidhi Navasāhas. 1, 79. Zitat bei Mahendra zu Hem. Anek. 2, 266. [Z.]

dhāmavant Adj. mächtig, kräftig, Kir. 1, 43.

dhāmādhipa m. auch H 33, 15; Sūryaś. 54[d].

°*dhāmyati* Amit. XX, 2?

dhāya nach Dārila Bündel.

dhāyina (?) Kauś. 34, 10.

1. *dhāra* 1. f. *ī* Mān. Gṛhy. 1, 10. 11.

2. *dhāra* 2. a), Dharmaśarm. 7, 46.

dhāraka *m. °Erzieher, Prabandh. 209, 8 (in *bāla*°).

dhāraṇā °Stellung, S I, 392, 9 v. u. (Ko.).

°*dhāraṇika* m. Schuldner, Kauṭ. 174, 7; 175, 15.

dhāraṇī H 28, 40 [in °*khuradhāraṇī* — *khurādhāropala*].

dhārayiṣṇu Adj. °zu halten fähig oder vielleicht besser: ertragsfähig, Mgs II, 11, 6.

dhāralopaka n. wohl ein best. Begehung, Verz. d. Oxf. H. 62, a, 29.

dhārā °= *prabhāviśeṣa*, Śrīk. XVIII, 28.

Dhārā f. N. °einer Hetäre, Prabandh. 79, 5 v. u.

dhārāgṛha n. auch H 37, 10. — °m. Badezimmer, H 43, 249.

dhārājala n. °Stromwasser, H 5, 115 (Ko.).

[*dhārāpatha,*] *rathanemi*° so v. a. Radspur, Dharmaśarm. 7, 48.

**dhārāla* Adj. in Reihen sich bewegend, Manm. 636, 3 [im Prakrit]; scharf (Schwert), Prabandh. 202, 3 v. u.

dhārāvant Adj. °mit Strömen (Blutes) versehen, Yudh. 7, 103.

°*dhārāvāhikā* ununterbrochene Folge, Śuk. t. o. 33 [p. 43, 2].

°*dhārāvāhin* Adj. so v. a. ununterbrochen (*saṃtānarūpeṇa nirantaram avasthita*, sagt Ghāṭe), Uttarar. IV, 3[c].

°*dhārāsadana* n. Badezimmer, Padyac. I, 43[a].

dhārāsalila n. = *dhārājala*, Dharmaśarm. 2, 19; *kṛpāṇa*° 18, 24.

**dhārmapattana* n. schwarzer Pfeffer, S I, 206, 5 v. u. (Ko.).

dhārmika *m. = Bodhisattva, Mahāvy. 22, 16.

dhārṣṭya n. °= *sādṛśya*, Śrīk. IX, 32.

1. *dhāv* mit *abhiprati* zulaufen auf (Akk.), Maitr. S. 4, 6, 4 (14, 17). — Mit *abhivi* hindurchlaufen zwischen (*antareṇa*; von einem Wege gesagt), Āpast. Śr. 10, 20, 11. — Mit *sam* eine Existenz (Akk.) durchlaufen, Divyāvad. 534, 6.

2. *dhāv* Kaus. *waschen lassen, Mahāvy. 281, 58.

°*dhāva* s. *karidhāvadharaṇi*.

2. *dhāvana* n. *das Waschenlassen eines Gewandes von einer nicht verwandten Nonne, Mahāvy. 260, 6.

dhāvani f. °eine der Personifikationen der Glücksgöttin, Mgs II, 13, 6e.

dhigjātīya, Nandīsutta (1880) p. 297. 331; Pullè, Giorn. Soc. As. Italiana 4, 143; Meyer, Hindu Tales p. 130 Anm. [Z.]

dhigvāda m. Tadelwort, Tadel, Jātakam. 11, 13; 13, 31; 22, 28; 24, 31.

°*dhireya* m. ? S I, 533, 4 v. u. (Ko.: *vāhinīkā hradā nadīnāṃ dhireyās.*)

Dhiṣaṇa m. Name eines Arztes, S I, 509, 8; — eines °Königs, S I, 550, 7.

dhiṣṇya 5. a) Haus, Kuṭṭanīm. 9.

dhītā f. Tochter, Zach. Beitr.

dhīmant *m. = Bodhisattva, Mahāvy. 22, 3.

dhīra *n. Safran, Śrīk. VII, 16.

Dhīrā f. N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22[c].

dhīrī Adv. mit *kṛ* ermutigen, Jātakam. 14.

°*dhīvaratā* f. die Betätigung des Fischers, Prabandh. 47, 9 v. u.

Dhīvarī f. °N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22[c].

dhutaguṇa m. = *dhūta*°, Saddh. P. 75.

°*dhuti* f. Schütteln, H XXXI, 14; XLI, 48; Śrīk. V, 6; XII, 31; XIII, 4.

°*dhunīna* m. Meer, H 48, 82.

°*Dhundhukka* N. einer Stadt, Prabandh. 207, 1 v. u.; 238, 1.

°*dhuṃdhuṃdhumārava* Zuruf an die Kühe (?), Kaṃs. III, 25[a].

Dhundhumant m. N. pr. eines Sohnes des Kevala, VP. 4, 1, 19 (20). *Bandhumant* v. l.

dhumadhumāy(ate) onomatop., Komm. zu Kir. 6, 4 fehlerhaft für *ghumaghumāy*.

dhurā °= *sāmya*, Śrīk. X, 43; °= *bhaṅgi*, Śrīk. XVI, 17.

dhurānikṣepaṇa Adj. als Beiw. eines caitya der Malla, Divyāvad. 201, 5.

dhurya 1. b) Nom. abstr. °*tā* f. Śiś. 1, 41.

1. *dhū* mit *ava*, °*dhūta* verschmäht, Jātakam. 13. — Mit *ā* *abschütteln (Sünden u. dgl.), Mahāvy. 126, 73. — Mit *samud* Z. 5 lies *samudbhūta* st. *samuddhūta*.

dhū (°am Ende eines Komp.) abschüttelnd, H XLIII, 284.

dhūṅkṣṇā f. TS. 5, 5, 19, 1 nach dem Komm. eine weiße Krähe.

dhūtaguṇa m. eine best. asketische Lebensregel, Mahāvy. 245; Divyāvad. 61, 28; 62, 3; 393, 23. Vgl. Mahāvy. 49.

dhūnay mit *vi* auch H 12, 81.

°*dhūpakūpikā* Räuchergefäß, S II, 30, 4.

°*dhūpaghaṭikā* Räuchergefäß, S II, 30, 7 v. u. (Ko.).

°*dhūpanipa* (m.) Räuchergefäß, S II, 301, 10.

dhūpay mit *anu*, *ánudhūpita* nach Aufrecht umnebelt.

°*dhūmaghumāyita* Śṛṅgt. 9[c]? (*kvacid dhūmaghumāyito . . . °parimalair asau malayamārutaḥ spandate*).

Dhūmadhvaja m. °N. eines Astrologen, S II, 249, 20.

Dhūmanetra m. N. pr. eines Berges, Divyāvad. 107, 6 ff.

dhūmay mit *abhi*, °*dhūmita* in Verbindung mit *diś* = *dhūmita* 2. (wie statt b) zu lesen ist), Śiś. 17, 41.

dhūmárakta Adj. mit Rauch gefärbt, Śat. Br. 6, 3, 1, 26.

dhūmarikā, Gaüḍavaho 639 (Komm.); vgl. *dhūmarī* in Zachariae's Beitr. z. ind. Lex. S. 66. Im Komm. zu Kalpasūtra, Samācarī 45 ed. Jacobi heißt es (p. 124): *mihikā dhusarī*. Lies: *dhūmarī*, nicht *dhūsarī* (Charpentier, ZDMG 73, 148). [Z.]

**dhūmarī* f. Nebel, Zach. Beitr.

dhūmala (in Nachtrag 5 fälschlich *dhūmīla*) 1. Vāsav. 184, 1.

dhūmavarti f. eine Art Zigarette, auch Muk. 52, 3.

dhūmāy mit *sam* rauchen, Divyāvad. 107, 7.

dhūmrá m. wohl Kamel, TS. 1, 8, 21, 1. In der Bed. 4. MBh. 1, 63, 49. Pl. N. pr. eines ṛṣi-Geschlechtes, R. ed. Bomb. 3, 35, 31.

dhūmraka Adj. grau, als Bez. der elften unbekannten Größe, Colebr. Alg. 228.

°*dhūraṇa* = *uddhūlana*, S I, 339, 10 (Ko.).

Dhūrjaṭi m. 1. auch Śrīk. 4, 4. 18; Śuk. t. o. 19.

dhūrta m. als Bein. Skanda's, AV. Pariś. 20, 4.

**dhūrtalavaṇa* n. eine Art Salz, Zach. Beitr. 84.

dhūrti als Beiw. Rudra's, Maitr. S. 1, 8, 5 (121, 10). Statt dessen *dhūrta*, Āpast. Śr. 6, 11, 3.

Dhūrtila m. °N. eines Räubers, S II, 328, 17.

dhūryuja m. nach Nīlak. Wagen, MBh. 7, 57, 7.

dhūlikā °Staub, S I, 78, 15 (Ko.).

**dhūliguccha* wohl = °*ka*, Zach. Beitr.

°*dhūlipuṭī* etwa „Sandsack", Govardh. 149. Dient erhitzt aufgelegt als schweißtreibendes Mittel.

°*dhūlipoṭalī* = *dhūlipuṭī*, Govardh. 149 (Ko.).

dhūlīkadamba m. Harṣac. (1936) 486, 8; 263, 5; Karṇasundarī II, 1; S II, 205, 15 (Ko.).

°*dhūlīkadambāy*(*ate*), Karṇas. II, 1[c] wie die Pflanze *dhūlīkadamba wirken. Gemeint ist wohl eine dornige Capparis-Art. pw gibt C. trifoliata an, die ist aber „unarmed" (Roxburgh, Flora indica II, 571).

°*dhūlīśāla* ? S II, 28, 5 v. u. (Ko.): *marakataparāgaśabdenātra dhūlīśālavat marakatakhaṇḍāni grāhyāṇi*.

Dhūsarā (*f. *ā*) °N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22[c].

dhūsarita auch H 19, 21.

°*dhūsarīkṛ* grau färben, S I, 114, 9 v. u. (Ko.); Harṣac. 180, 20; 191, 14.

dhṛtarāṣṭra m. °= *haṃsa* [pw: *ein best. Vogel], S II, 206, 5. — °ruler of a kingdom, Vās. 15, 1. — N. pr. eines Gänsekönigs, Jātakam. 22.

°*Dhṛtarāṣṭrasuta* m. = Suyodhana, Kir. II, 16.

°*Dhṛtarāṣṭrasūnu* m. = Suyodhana, Kir. II, 45.

dhṛtaśrī Adj. dessen Glück feststeht, Śiś. 3, 82.

°*dhṛtāśa* Adj. der seine Hoffnung setzt (auf: Lok.), Viṣṇubh. VII, 19[d].

°*dhṛtikara* Befriedigung gewährend, S I, 432, 3.

°*dhṛtibhava* Adj. aus der Befriedigung entstehend, Pārijātam. II, 69[d].

dhṛṣ + °*saṃni* schänden? Śuk. t. o. 26 [p. 38, 21].

dhṛṣṭatā f. Kühnheit, Śiś. 1, 30.

dhena 2. lies *dhénā* st. *ghénā*.

dhenuka *n. Kuhherde, S I, 198, 3. — *quidam coeundi modus, E 569 (R). 577 (A).

**dhenuṣyā* Milchkuh, S II, 11, 7.

**dhainuka* n. eine Art Coitus, E 556 (K).

°*dhairyayuj* Adj. = *dhīra*, Yudh. 8, 42.

dhoraṇa °Adj. (?) trabend, zu traben verstehend, Kauṭ. 138, 4.

dhoraṇa [nach dem Ko. *n.] Fahrzeug, H 35, 27. — Trab, H 40, 34 (Ko.). °m. Trab, Kauṭ. 134, 2. 12. Vgl. *valgana*.

dhoraṇī °Bach, S I, 311, 7 v. u. (Ko.). — Reihe, auch Śrīk. 3, 26; Muk. 36, 7 v. u.

°*dhoritika* n. [pw **dhoritaka* n.] Trab des Pferdes, S I, 501, 1 v. u. (Ko.).

°*dhovaṇikī* Wäscherin, S I, 254, 12 v. u. (Ko.).

°*dhaurita* n. Trab, Manm. III, 2[c]. Kaṃs. II, 21[a].

**dhaureya* Adj. = *mukhya*, Harṣac. 58, 7 [pw aus Hemādri].

°*dhmāyaka* m. Bläser (d. h. Schmelzer), Kauṭ. 87, 10.

1. *dhyā* mit *abhi* 4. jemandem (Lok.) etwas (Akk.) antun, Mahāvīrac. 8, 11. — Mit *ni* sehen, betrachten, Kir. 4, 26 v. l.; 10, 46. 57; 14, 58; einsehen, ergründen, Mahāvy. 245, 1055. — *Kaus. *nidhyāpayati* wohl überreden, zu überreden suchen, 245, 1059.

dhyāná m. eine best. Personifikation, Maitr. S. 2, 9, 1.

dhyānāgāra Andachtsgemach, Jātakam. 7.

dhyāma Pracaṇḍapāṇḍava 22 = Viddhaśālabh.*) II 22 (wo *śyāma* steht); Mahāvy., Index; Mahāvastu I, 407. — *dhyāmala*, Damayantīk. 185, 11 (v. l. *śyāmala*). [Z.] *) Die Hdschr. Puna 516 (1887—91) hat von erster Hand die Lesart *dhyāma*.

°*dhyāmanikā* = *jṛmbhitaṃ*, H 22, 44 (Ko.).

dhyāmala Adj. dunkelfarbig, schwarz, unrein, Dharmaśarm. 2, 70; 5, 67. [S I, 66, 1 = *malina*.]

dhyāmalatā °Abstr. Schmutz, S II, 348, 17.

dhyāmalī Adv. mit *kṛ* schmutzig machen, verunreinigen, Dharmaśarm. 81, 5, 39.

dhyāmīkaraṇa *das Verzehren, Verbrennen, Mahāvy. 245.

°*dhrasa* [nach dem Ko. m.] eine Art Waffe, H 43, 154.

dhruva, f. *ā* (sc. *vṛttī*) auch: eine best. Art des Lebensunterhaltes, Baudh. 3, 1, 7; 2, 7. 10.

dhruva = *gītibheda*, Bālarāmāyaṇa p. 10, 12 = Pracaṇḍapāṇḍava p. 4, 16. [Z.]

dhruva °N. eines tīrtha, Kaṃs. 16, 12 v. u.

°*dhruvāgīti* a kind of intonation, Harṣac. 22, 14.

dhvaṃsa m. nach dem Ko. °= Vernichtung, S I, 149, 6 [149, 7 v. u.].

dhvaja m. *Schnapsbrenner, S I, 430, 1; 448, 11 [Ko. erklärt aber mit *tilaṃtuda*!]. — °f. (*ā*) Flagge, I, 501, 14 v. u. (Ko. in *jayadhvajā*); 616, 14 (Ko.); II, 21, 15 v. u. (Ko.).

°*dhvajadukūla* n. Fahnentuch, S I, 35, 2.

dhvajapaṭa auch Śuk. t. o. 30.

dhvajabandha m. °eine Art Coitus, E 593 (D).

**Dhvajavada* m. N. pr. eines Mannes, *gaṇa tikādi* in der Kāś.
dhvan + °*ā* sprechen, Śuk. t. o. 6 [p. 19, 2].
dhvana m. *Laut, Ton, S II, 291, 12?
dhvanana das Klingen überh., Śrīk. 1, 46.
dhvani m. °= *śabdabrahma*, Śrīk. XVII, 22.
**dhvanilālā* und **dhvanilīlā* f. v. l. für *dhvaninālā*, Zach. Beitr. 92.
**dhvanya* Adj., Zach. Beitr.
Dhvanyācārya = Ānandavardhana und Verfasser des Dhvanyāloka. Vgl. Pischel, ZDMG 39, 315.
dhvasmanvánt 1. lies: befleckt, so v. a. verunehrt, verleumdet, ṚV. 6, 15, 12; 7, 4, 9. Es ist *tvā* oder *tvàd* zu lesen.
°*dhvāṅkṣ* heulen, Śuk. t. o. 15 [p. 29, 29: *dhvāṅkṣitavyam*].
dhvāṅkṣa 1. c), Śīlāṅka 1, 272.
°*dhvāṅkṣarākṣasa* m. Unhold in Krähengestalt, S I, 48, 1.
**Dhvājavata* m. N. pr. eines Mannes, *gaṇa tikādi* in der Kāś.
**Dhvājavatāyani* m. Patron. von *Dhvājavata* ebenda.
**Dhvājavadāyani* m. Patron. von *Dhvajavada* ebenda.
°*dhvānavant* Adj. erschallend, Prabandh. 104, 6 v. u.
dhvānta °sausend, brausend, Mgs I, 13, 4.

N

2. *na* auch: nein.
nakula Geldsack, ZDMG 67, 125. [Z.]
nakulaka m. vielleicht eine Art Geldbeutel, Divyāvad. 124, 2.
**nakulādhyā*, lies **nakulādyā* f., die Ichneumonpflanze, Rājan. 7, 95.
°*naktaṃkara* m. Mond, H 24, 44.
naktaṃcara m. °Mond, H 20, 54.
naktaṃbhojin Adj. = *naktabhojin* (so v. l.), MBh. 3, 13734.
°*naktaṃmukha* n. Beginn der Nacht, H XX, 28; XL, 47.
nakra [m.?] °eine Art Schlachtordnung, Manm. III, 18c/d.
°*nakriyā* [l. °*nakrikā*?] = *makarikā*, S II, 21, 2 v. u. (Ko.).
nakrī Krokodilweibchen, S II, 51, 12 v. u. (Ko.).
Nakṣatra m. N. pr. eines Ekādaśāṅgin, Vardhamānac. 1, 48.
°*nakṣatrakṣetra* n. = Himmelsgewölbe, S I, 605, 2.
nakṣatradevata Adj. (f. *ā*) die Sterne oder die Mondhäuser zur Gottheit habend, Āśv. Gṛhy. 2, 4, 12.
°*nakṣatramāsa* m. Sternbildermonat, Kauṭ. 108, 4 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 107, Anm. 3.
°*nakṣatravāṇija* m. = Dieb, S II, 245, 22.
nákṣatraśavas, vgl. Geldner in Kuhn's Z. 27, 215.
nakṣatropajīvin m. Astrolog, Vijñ. zu Yājñ. 3, 289 f.
nakha m. n. °Nägelmal, S I, 15, 2; H XVII, 102; XLIII, 177.
°*nakhacchedinī* f. Nagelschere, Prabandh. S. 9, 5. (v. l. *akṣara*°.)
nakhacchedya n. °das Kratzen mit den Nägeln, Y 116. 123.
°*nakhadāna* n. das Kratzen mit den Nägeln, S I, 188, 3.
°*nakhaniveśa* m. Nägelmal, S I, 588, 1.
°*nakhamukha* n. Nagelspitze, Manm. I, 10a.
**nakharāyudha* m. Löwe, Śuk. t. o. 40 [p. 49, 2].
°*nakhalu* Nägelbeschneider, S I, 101, 4 v. u. (Ko.); 208, 16 (Ko.); II, 9, 2 v. u. (Ko.).
°*nakhavilekhana* n. das Kratzen mit den Nägeln, V 116; Y 116. 117.
nakhāṅka 1. m. auch H 17, 102.
°*nakhārpaṇa* n. das Aufsetzen der Nägel (= *nakhavilekhana*, Kāmas. p. 116 ff.), Śṛṅgt. 15, 13.
nakhāvapūta Adj. mit den Nägeln gereinigt. Subst. Pl. Bez. bestimmter Körner, Maitr. S. 2, 6, 5 (66, 5); 4, 3, 8 (47, 12).
°*nagajanman* f. = Pārvatī, Manm. 646, 12.
**nagajā* °=Pārvatī, H XLIII, 104. 276; Śrīk. V, 13.
°*naganandanā* = Pārvatī, S II, 300, 13.
**naganandinī* = Pārvatī, Manm. 646, 10. 14.
nagaradaivata n. die Gottheit einer Stadt, Mṛcch. 11, 18.
°*nagaranāyaka* m. Stadtoberhaupt, S II, 284, 15.
**nagarapati* m. Stadthaupt, Sam. VIII, 123.
nagaramaṇḍana adornment of a city, Vās. 142, 4.
nagaramaṇḍanā f. Hetäre, Vāsav. 142, 4.
°*nagaravastu* n. = *granthiparṇa* (ein Parfum), S I, 470, 15 v. u. (Ko.).
°*nagarāja* m. = *parvatarāja*, Yudh. 4, 95.
°*nagā* = Gaurī, H 43, 262.
°*nagātmajā* = Pārvatī, S I, 23, 5.
nagāśman m. Felsblock, Śiś. 15, 10.
**nagaukas* m. Vogel, S I, 68, 3; Śuk. t. o. 43. 55 [p. 50, 28; 60, 19].
nagnacaryā f. das Gelübde des Nacktgehens, Divyāvad. 339, 23.
°*nagnapracchanna* nur mit einem Oberkleide versehen? Kauś. 14, 6.
nagnaśravaṇa s. *śravaṇa*.
**nagnācārya* m. Barde, S I, 247, 8 v. u. (Ko.); 357, 15 (Ko.); Kuṭṭ. 897.
naghuṣa = *nahuṣa*, Pūrṇabh. 227, 20.
[*naṭ,*] *naṭita* wohl so v. a. überdrüssig; mit Instr. Hem. Par. 1, 172. Vgl. Hāla, S. 27. — Mit *vi*, °*naṭita* hin und her tanzend, — schwärmend (Bienen), Vāsav. 180, 3. Vgl. *vinaṭana*.
naḍaneri m., so zu lesen st. *naḍanerī* f.
°*naḍin* Adj. mit Schilf bestanden, Yudh. 2, 24 (vgl. Ko.).
°*natabhrū* eine Frau mit gebogenen Brauen, Muk. 78b; 190d; Śṛṅgt. 19b; H 5, 112. 126. 144; 17, 73 etc.; Śrīk. 6, 54; 9, 19. 26; Padyac. V, 7c.
natāṅgī f. auch Muk. 90d.
°*natimant* bowed, bent, Vās. 181, 2.
natyūha m. R. ed. Bomb. 2, 56, 9; 103, 43 (*natyuha* gegen das Metrum) angeblich = *dātyūha*.

nad mit *vi* Kaus. schmähen, Divyāvad. 540, 19. — Mit *abhivi* ein lautes Geschrei erheben. Kaus. *abhivināditа* ertönend von (Instr.), R. ed. Bomb. 4, 30, 59.

nadá 1. d) = *naḍá*, Rohr, ṚV. 1, 32, 8; vgl. Pischel in ZDMG 35, 717 ff.

nada sound, noise, Vās. 91, 3.

nadadhra Adj. Flüsse habend, Haravijaya 5, 90.

nadasy(ate) brüllen, Divyāvad. 269, 3.

nadikā small stream, Harṣac. 264, 16.

nadīna m. °lord of rivers, Vās. 25, 1.

°*nadīpāla* m. Flußhüter, Kauṭ. 60, 5.

°*nadībhṛt* Flüsse tragend, H 5, 90 (Ko).

nadīmārga m. Flußbett, Spr. 6988.

Nadīśa m. °Name eines Fürsten, S I, 431, 8.

nadīsīsa = *phenapiṇḍa*, JAOS, Proc. 1883, Oct. VIII.

nadeśa m. das Meer, Vāsav. 73, 1.

**naddhrī* Riemen, Śuk. t. o. 16 [p. 30, 19].

°*nanirvṛta* Adj. unbefriedigt, Kir.

nantar Nom. ag. °sich verneigend, Yudh. 6, 79.

nand mit *abhi* Kaus. erfreuen. — Mit *samabhi* mit großem Wohlgefallen aufnehmen, Jātakam. 22. 66. — Kaus. °beglücken, S I, 88, 6. — Mit *samā* sich freuen, Bhām. V. 270.

[*nanda*,] f. *nandī* = *nandi*, Freude, Divyāvad. 37, 24 ff.; Mahāvy. 244, 121.

nandaka Adj. °eine Art Saphir, Kauṭ. 77, 1.

Nandakumāra (Bhām. V. 4, 32) und *Nandasuta* (ebenda 4, 29) m. Patron. Kṛṣṇa's.

nandathu Śiś. 13, 65. [Z.]

nandana °= *vidhāyaka*, S I, 459, 2.

Nandanabhaṭṭācārya m. N. pr. eines Autors, Einl. zu Śāśvata XI, N. 2.

Nandasuta s. *Nandakumāra*.

Nandighoṣa *name of Arjuna's chariot, Vās. 142, 2.

Nanditā f. N. pr. einer *dikkumārī*, Pārśvan. 3, 73.

nandin m. °Stier, Kauṭ. 170, 6 (v. l. °*nadī*° für °*nandi*°); S 1, 571, 7.

Nandinī °= *Ujjayinī*, S I, 135, 1.

Nandimitra m. N. pr. eines der 5 Śrutakevalin, Vardhamānac. 1, 43.

°*Nandiṣeṇa* m. N. eines *gaṇa*, H 46, 14.

nandī °Glückslied? Mgs I, 9, 29. — °eine Personifikation der Glücksgöttin, Mgs II, 13, 6^{b}.

Nandopananda m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 167, 51. Vok. als Ausruf so v. a. o weh, Divyāvad. 307, 1; 329, 9.

nandyāvarta m. *Tabernaemontana coronaria? V 234. — °eine Weizenart, Mgs II, 6, 4^{b}.

nápuṃsaka 1. Maitr. S. 2, 5, 5 (53, 18; 54, 9).

nabhaścara m. *Vogel, Śuk. t. o 56 [p. 61, 9]; Vās. 267, 6.

°*nabhaḥkaṇḍūyana* n. und °*nabhaḥkharjana* n. Jucken des Himmels (sprichwörtlich von vergeblicher Mühe), Viṣṇubh. VI, 8 (Ko.).

°*nabhaḥpuraṃdhri* f. = *apsaras*, H 31, 44.

°*nabhasyate* zum Himmel werden (*nabha ivācarati*), S I, 2, 3.

nabhaḥsad 1. Śiś. 1, 11.

°*nabhinnavṛtti* Adj. unentzweit, Kir. I, 19.

nabhoga m. °Vogel, Śuk. t. o. 44. 64 [p. 52, 18; 66, 17]. — °god, deity, Vās. 22, 3.

nabho'ṅgaṇa n. Himmelszelt, Himmelsgewölbe, Vāsav. 252, 1. Vgl. *gaganāṅgaṇa*.

**nabhonadī* Himmels-Gaṅgā, H 19, 8 (Ko.); Kir. VII, 18.

°*nabhobhid* H 48, 60.

°*nabhoyuvati* f. = *apsaras*, H 5, 52.

°*nabhorudh* Adj. so v. a. hoch in die Luft ragend (Berg: *nabha ākāśaṃ ruṇaddhi atyunnatatvāt*), Yudh. 5, 7.

nabhorūpa 2. ist oxytoniert.

°*nabhovartman* die Luft, Kir. IV, 29.

°*nabhovyāpta* m. eine Art Coitus, E 590 (S.).

nam mit *abhi* Kaus. (°*nāmayati*) hinneigen, zuwenden (cittam, Jātakam. 22. — Mit *upa* Muk. 48, 12 (*upanatagītam iva*)? — Mit *nis* Kaus. [°*nā*° und °*na*°] ausstrecken, Divyāvad. 7, 6; 71, 4. — Mit *pari* °sich abspiegeln, Śrīk. 11, 4. 13. 20; 14, 62; 23, 2. — Mit *vipari* Kaus. °*ṇāmayate* Śaṃk. zu Chānd. Up. 6, 8, 3. — Mit *abhipra*, °*praṇata* hingebogen nach der Seite von (Akk.), Jātakam. 27. — Mit *samabhipra* sich tief verneigen vor (Akk.), Jātakam. 24. 30. — Mit *sam* Kaus. unterwerfen, Divyāvad. 446, 1; 451, 20.

nama m. °= *bhaktaloka*, H 43, 67.

namaka Adj. das Wort *namas* enthaltend, ZDMG 41, 486 f.

°*namaskartavyatā* Ehrwürdigkeit, S I, 434, 7 v. u. (Ko.).

namaskāra °respectful message, Harṣac. 38, 14.

namasyatā (°Abstr.) Ehrwürdigkeit, S I, 434, 4.

namuci 1. °*dviṣ* Śiś. 1, 51.

°*Namucibhid* m. = Indra, Śrīk. XVII, 17.

°*namrīkaraṇa* n. Beugen, S II, 74, 15 (Ko.).

naya. Über die Bed. des Wortes bei den Jaina s. Zach. Beitr.; Ind. St. 16, 351 f.; 17, 39. 63. — *sort of game, chess (?) or back gammon (?), Vās. 284, 2.

°*Nayacakra* Titel eines philosophischen Werkes, Prabandh. 274, 8.

Nayacandrasūri m. N. pr. des Autors von Hammīramahākāvya.

Nayadatta m. N. pr. eines Mannes, Kuṭṭanīm. 36.

°*nayanaprīti* f. Augenweide, = *cakṣuḥprīti* (s. d.), Ratirahasya (ed. Benares 1912) XIII, 2.

nayanabudbuda n. Augapfel, Suśr. 2, 303, 4.

nayanavant Adj. Augen habend, Mālatīm. (ed. Bomb.) 97, 1.

nayanavāri Śiś. 11, 35.

nayanasalila n. auch Śrīk. 16, 6.

nayanāmbu n. Tränen, Kir. 2, 24; Śrīk. 12, 32.

°*nayanāmbhas* n. Träne, Śrīk. XII, 5.

nayanāyudha? Vikramāṅkac. 9, 52.

°*nayanārdha* [m. n.] Seitenblick, Govardh. 162.

°*nayaneya* Adj. Augen-, Śuk. t. o. 12 [p. 26, 4].

nayavartman n. Politik, Kir. 1, 6.

**nayavedin* °= *nītiśāstrajña*, S I, 176, 6.

nayahīna Adj. der Klugheit ermangelnd, Kir. 2, 49.

nara 2. Bhām. V. 3, 16.

naraka °= *gūtha*, S II, 233, 1. — °feeble man, Harṣac. 251, 16.

narakapāta m. das zur Hölle Fahren, Pañcat. 108, 21.
°*Narakabhid* m. = Kṛṣṇa, Yudh. 2, 47.
°*narakavala* m. Menschenfresser, Yudh. 1, 57.
**narakavartman* n. vulva; s. unter *saṃbādha* 1. c).
°*narakānta* Adj. mit der Hölle endend, zur Hölle führend, Prabandh. 194, 9 v. u.
°*Narakānta* m. = Kṛṣṇa, Yudh. 3, 26.
**Narakāri* m. = Kṛṣṇa, Yudh. 8, 96; S I, 442, 2.
narakesaritā °Abstr. H 43, 308.
narajāṅgala n. Menschenfleisch, Mālatīm. (ed. Bomb.) 162, 1.
°*narapatīy(ati)* als Fürsten behandeln, Amit. XX, 8.
narapaśu ein Mensch als Schlachtopfer, Jātakam. 10, 17.
Narapāla m. °N. eines Königs, S II, 283, 16.
naraṃmanya, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 124.
naravīra m. ein heldenmütiger —, ausgezeichneter Mann, MBh. 3, 69, 29. °*loka* m. so v. a. die Menschenkinder, Spr. 5467.
Naravyāghra m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes, R. ed. Bombay, 4, 20. 28.
°*naravyāla* m. = *duṣṭapuruṣa*, S I, 49, 3.
°*narāyita* n. coitus inversus, E 578 (A).
°*narāśin* m. Menschenfresser (= *rākṣasa*), Ko. zu Yudh. 1, 58.
1. *narī* f. s. u. *nara*.
2. *narī* Adv. mit *bhū* zu einem Menschen werden, Hem. Par. 2, 415.
°*narendravidyā* Gauklerkunst, S II, 301, 1.
nart mit *abhipra* tanzen, Kir. 4, 17. — Mit °*ud* hochtanzen (vom Spiel der Brauen gesagt), S I, 198, 8 v. u. (Ko.).
°*nartanageha* n. Tanzsaal, Yudh. 5, 92.
°*nartanabhūmi* f. Tanzsaal, S I, 33, 9 v. u. (Ko.).
°*nartanāyatana* n. Tanzsaal, Yudh. 5, 91.
°*nartāvanī* Tanzplatz, S II, 300, 20/1.
nartin °zum Tanzen bringend, S I, 228, 4.
narmada 2. m. a) *jester, buffoon, Vās. 271, 1. — 3. a) zu streichen nach Zach. Beitr. — 3. b) γ) N. pr. einer Hetäre, Kuṭṭanīm. 35.
narmadā °Hetäre (oder Geliebte, Frau), Rasikar. 9; Govardh. 440. 455.
°*Narmadharman* m. Sohn von Narmabharman, II, 338, 27.
narman n. °= *ratikrīḍā*, Yudh. 2, 107.
°*narmabandhu* m. = *maithunaka*, S I, 609, 1.
°*Narmabharman* m. N. eines *narmasaciva*, S II, 338, 27.
narmasaciva Mālatīm. (B. S. S.) p. 91, 3 [Z.]
narmasācivya, Śiś. 1, 59.
narmasuhṛd Mālatīm. (B. S. S.) p. 24, 5. [Z.]
narmasphiñja m. = *narmasphañja*, *narmasphūrja*, Daśar. 2, 44. 47.
narmālāpa auch S I, 400, 6.
**narmālī* f. Zach. Beitr.
nala (nach dem Ko. *n.) °Schilfrohr, H 43, 176. — °Röhrenknochen, S I, 129, 12; 150, 3. — °= *kamala* (Nelumbium) nach dem Ko. zu S I, 30, 6.
nalaka n. °ein Gerät beim Weben [*tantumocanopakaraṇa*], S I, 126, 4.
°*nalatūlavarṇa* Adj. von der Farbe der Schilfwolle, Kauṭ. 80, 1.
°*nalatūlā* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 19).
nalada Adj. °Schilf bietend, H 28, 54.
Nalamālin m. N. pr. eines Ozeans, Jātakam. 14, 21.
nalaśāli a kind of rice-crop, Harṣac. 258, 3.
°*nalikavela* m. = *mallikā*, S I, 105, 10 v. u. (Ko.).
°*nalikaveli* = *mallikā*, S I, 587, 15 v. u. (Ko.).
°*nalin* Adj. mit Schilf bestanden, Yudh. 2, 24 (für °*naḍin*; s. d.!)
°*nalinanābhi* m. = Kṛṣṇa, Yudh. 3, 24.
°*nalinayoni* m. = Brahman, Harṣac. 16, 8.
°*nalinavyūha* = **padmavyūha*, eine best. Aufstellung des Heeres, Yudh. 7, 74.
°*nalināyita* zum Lotus geworden, Manm. IV, 14ª.
°*nalinekṣaṇā* f. eine Lotusäugige, Padyac. I, 66ᶜ.
°*nalinodbhūta* m. Brahman, Viṣṇubh. V, 3ᶜ.
naledhma m. Rohrschilf als Brennholz, Āpast. Śr. 9, 3, 22.
°*naleśaya* (m.?) S II, 308, 3?
1. *nava* m. ein jüngerer Mönch, Mahāvy. 270, 31; Divyāvad. 349, 26. — n. neues Getreide, Kauś. 38, 10.
2. **nava* m. = *stuti*, H 43, 13; 46, 7. 70; Vās. 27, 3.
1. *navaka* m. ein jüngerer Mönch, Mahāvy. 270, 29; Divyāvad. 404, 14.
navaka °despised, unkown, Vās. 7, 4.
°*navakarma* n. Bearbeitung neuer Stoffe, Kauṭ. II, 11 (81, 8).
navakarmika m. Aufseher bei einem Neubau, Mahāvy. 270, 22; Jātakam. 19, 21.
2. *navagraha* Adj. auch S II, 146, 3.
°*Navaghana* m. N. eines Fürsten, Prabandh. 157, 8.
navatardma Adj. neun Öffnungen habend, Kāty. Śr. 15, 5, 27.
°*navanītakalpa* Adj. weich wie frische Butter, Dhanika in seiner Strophe zu Daśar. IV, 60 (S. 129, Z. 2 v. u.).
°*navanītagandhi* Adj. wie frische Butter riechend, Kauṭ. 78, 1 v. u.
°*navanītavarṇa* Adj. von der Farbe frischer Butter, Kauṭ. 80, 2.
°*navanītahetu* m. = *dadhi*, S I, 402, 15 v. u. (Ko.).
navapariṇayā Adj. f. neuvermählt.
**navaprasūtā* Adj. f. vor kurzem gekalbt habend (Kuh), Rājan. 15, 13.
**navaphalikā* f. ein Mädchen, das eben die menses bekommen hat (und zugleich: *navaṃ phalaṃ*), Pārijātam. p. 5, Z. 9 in der Śaurasenī-Form *ṇohaliyā*; I, 14ª.
Navamālikā N. einer °Hetäre, Śṛṅgt. 24, 10.
°*navamālikāgandhi* Adj. wie (die Blüte von) Jasminum sambac riechend, Kauṭ. 78, 14.
**navamālī* Jasminum sambac, E 743 = Ratirahasya (ed. Benares 1912) XII, 3.
navayoga Adj. neunfach, MBh. 3, 134, 16.
navaraṅga n. *Gewand, Śrīk. X, 32.
navalaka Bündel, Geldsack, Nandīsutta p. 302. 303. 307. 308. [Z.]
navalakṣaṇa Adj. (f. *ā*) auf neunfache Weise sich äußernd, Bhāg. P. 7, 5, 24.
°*navalatotsava* m. Frühlingsfest, H 17, 93.

navavarga m. eine Gruppe —, Zusammenstellung von neun.

návavitṛṇṇa Adj. an neun Stellen durchbohrt, Śat. Br. 5, 4, 1, 13; 5, 4, 27.

navaśrāddha im Śrāddhamayūkha nach Aufrecht folgendermaßen definiert: *prathame 'hni tṛtīye 'hni pañcame saptame tathā | navamaikādaśe caiva tan navaśrāddham ucyate ||*

°*navasevaka*, °*navasevā* semi-technical terms, apprenticeship, apprentice, Harṣac. 169, 19; 215, 20; 229, 14.

navasvastara m. eine Streu von frischem Grase, Āpast. Gṛhy. 19, 9.

°*navāgra* mit frischen Spitzen, S. I, 528, 2.

°*navātapa* m. = *bālātapa*, Padyac. IV, 25[c].

**navālābu* f. v. l. für *nāgālābu*, Rājan. 7, 160; Nigh. Pr.

návāvasāna n. eine neue Wohnung, Maitr. S. 1, 4, 10 (58, 4).

navāvasitá (wohl n.) eine neue Wohnung, Śat. Br. 2, 3, 2, 8; Kāty. Śr. 4, 13, 8.

navidya Adj. unwissend, MBh. 1, 76, 63.

°*navīnāy*(*ate*) neu werden, Karṇas. III, 5[d].

°*navekṣubhakṣikā* ein Spiel, Sarasv. V, 93.

°*navoḍhāy*(*ate*) wie eine Neuvermählte handeln, Kaṃs. I, 14[d].

Navaucityavicāracarcā f. Titel eines Werkes, SWA 106, 480.

1. *naś* Kaus. *ausstoßen aus der Gemeinde. Vgl. *nāśitasaṃgraha*. Im Aor. abkommen von (Abl.) *mā dharmyān nīnaśaḥ pathaḥ*, MBh. 3, 52, 15 = R. Gorr. 1, 24, 9. — Mit *pra*, *mārgapranaṣṭa* vom Wege abkommen, Jātakam. 6. — Mit *vipra*, °*naṣṭa* der sich verirrt hat, Jātakam. 6, 24. = Mit *vi* Pūrṇabh. 287, 23 *vinaṣṭā* °= she destroyed her chastity, sinned carnally.

naṣṭakāryārtha Adj. bei dem das Interesse für das zu Tuende erloschen ist, R. ed. Bomb. 4, 1, 120.

°*naṣṭakoṇa* Adj. ohne Ecken, Kauṭ. 77, 1 v. u.

naṣṭacaryā f. das Versteckenspielen, Damayantīk. 221.

**naṣṭaceṣṭatā* Ohnmacht, S I, 617, 9 v. u. (Ko.).

°*naṣṭarudhira* n. = *pūya*, S I, 123, 14 (Ko.); 123, 9 v. u. (Ko.).

°*naṣṭasaṃjñatva* n. Schwinden des Bewußtseins, Daśar. IV, 6[b].

°*nasaṃhata* Adj. unverbündet, Kir. I, 19.

**nasā* Nase, S I, 49, 14 v. u. (Ko.).

°*naso* [*nasaḥ*, Gen. Sing. von *nas*, Nase], Manm. IV, 12[c].

nasya °= *nasyā* (Nasenstrick), Kauṭ. 130, 1 v. u.

1. *nah* mit *paryava*, °*naddha* überdeckt, überzogen, Divyāvad. 120, 3; 125, 2.

2. *nah* nach Aufrecht zu streichen, da *nadbhyas* auf *nap* (vgl. *napāt*, *naptar*, *napti*, *naptī*) Abkömmling, zurückzuführen ist wie *adbhyas* auf *ap*.

°*nahāru* m. Ader, S I, 82, 6 v. u. (Ko.); 124, 14 (Ko.); 129, 1 v. u. (Ko.).

nāka 1. a) n. Chānd. Up. 2, 10, 5. Von Śaṃkara sehr künstlich erklärt.

°*nākatalāy* das Himmelsgewölbe darstellen, H 43, 259 [°*itam*].

°*nākatas* vom Himmel, Harṣac. 281, 8.

°*nākadruh* m. = *asura*, H 49, 11.

°*nākadhāman* m. Himmelsbewohner = Gott, Sūryaś. 48[a].

nākanadī auch H 41, 63.

°*nākanitambinī* f. = *apsaras*, Viṣṇubh. V, 2[a].

°*nākanimnagā* die Himmels-Gaṅgā, H 12, 60.

°*nākapramadā* = *apsaras*, H 48, 63.

°*nākamaṇi* m. Sonne, H 30, 93.

°*nākamārga* m. Himmelspfad, -raum, H 50, 94.

°*nākarāmā* = *apsaras*, H 5, 134.

°*nākalaya* Adj. = *ākāśastha*, Yudh. 5, 49.

°*nākalalanā* = *apsaras*, H 31, 40.

°*nākavairin* m. = *daitya*, Śrīk. XXII, 23; XXIII, 32.

°*nākasarit* f. Himmels-Gaṅgā, H 31, 34; 49, 12.

°*nākasindhu* f. Himmels-Gaṅgā, H 41, 32.

°*nākāṅganā* = *apsaras*, H 5, 115; 31, 46; 48, 137.

°*nākānokaha* m. = *kalpavṛkṣa*, S I, 531, 2; 565, 2 v. u. (Ko.).

°*nākāri* m. = *asura*, H 46, 75.

°*nākālaya* m. Himmelsbewohner, Gott, Sūryaś. 69[a].

°*nākidruma* m. Götterbaum, Śrīk. XVII, 65.

°*nākibhīru* f. = *apsaras*, H 49, 23.

°*nākivadhū* f. = *apsaras*, Śrīk. X, 48.

nāku m. 1. Damayantīk. 85. 138 [S II, 198, 4].

nākula °eine Art Trab, Kauṭ. 134, 11.

**nakeśa* m. °oberster Gott, Yudh. 4, 86 (*nākeśānāṃ tridiveśānāṃ vasatiṃ ... Indrānugrahāt prāpat*).

°*nākesad* m. Gott, Śrīk. XIII, 49; XXII, 55.

nāga m. °= *nāgarūpo bāṇaḥ*, Yudh. 8, 62. — *Am Ende eines Komp., H 5, 142 [in *dhavanāga* = *puruṣaśreṣṭha*]. — °= *kiṃnara*, H XXX, 55 (Ko.). — *= *puṃnāga* (Rottleria tinctoria), H XXXI, 28. — n. *eine Art Coitus, E 584 (P). 598 (D).

nāgakesara n. °eine Art Coitus, E 593 (D).

**nāgagarbha* n. Mennige, S I, 78, 15 (Ko.).

**nāgatamanī* f. = *nāgayaṣṭi*, Zach. Beitr.

°*nāgadamana* m. goad, Garuḍa, Harṣac. 212, 5. — kind of antidote herb, Harṣac. 260, 4.

nāgadamanī Bhaktāmarastotra 37 (Ind. Stud. 14, 374). [Z.]

°*Nāgaparvataka* Adj. vom Schlangengebirge stammend, Kauṭ. 78, 9.

nāgabali m. Streuopfer an die Nāga, eine best. Hochzeitszeremonie, Komm. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

nāgamaya Adj. °aus einer Schlange gebildet, so v. a. spitz (Pfeil), Yudh. 8, 60.

°*nāgamukha* m. = Gaṇeśa, H 48, 59.

nāgaraka n. °eine Art Coitus, E 566 (R). 588 (S).

nāgaraṅga m. Orangenbaum, Śrīk. III, 5; XIV, 65. — °n. Orange, S I, 95, 5.

°*nāgaratva* n. = *agrāmyatva*, Pārijātam. II, 40[d].

°*nāgarāyaṇa* n. Ansturm gegen die feindlichen Stadtmauern, Kauṭ. 138, 2.

°*nāgavaktra* m. = Gaṇeśa, H 2, 61; 40, 22.

°*nāgavanavīthī* (vgl. *nāgavīthī*) Harṣac. 219, 21.
nāgavallī °= *sarpaśreṇī*, S I, 96, 1.
nāgavārika Elefantenführer, vgl. *nāgavara*, Index zum Aup. Sūtra. [Z.]
nāgavṛkṣa R. ed. Bomb. 4, 1, 78, 83; Kauṭ. 80, 2 v. u.
°*nāgavṛkṣaka* Adj. (f. *-ikā*) vom nāgavṛkṣa stammend, Kauṭ. II, 11 (p. 81, 1).
Nāgaśarman m. N. pr. eines purohita, Bhadrab. 1, 39.
°*nāgasphuṭā* = *nāgasphoṭā*? (a plant), Harṣac. 255, 17.
**nāgāṅganā* f. v. l. *nāgāñcanā*, Zach. Beitr. 91.
**nāgāñcanā* f. = *nāgayaṣṭau dviradasya ca mudgare*, Zach. Beitr. 91.
nāgāri m. Beiw. des °Garuḍa, Yudh. 4, 65; 5, 106.
°*Nāgendramukha* m. = Gaṇeśa, Śrīk. I, 40.
nāgeśa m. °= *nāgarāja* und zugleich = *gajendra*, S I, 346, 3.
°*nāgodarikā*, Kauṭ. 102, 9 v. u. nach J. J. Meyer, S. 156, Z. 25 „Fingerhandschuh".
°*Nācirāja* m. N. eines Dichters, Prabandh. 123, 9. 10 v. u. 9/8 v. u. 4 v. u.
nāṭakīya Adj. dramatisch, Śiś. 2, 8.
**nāṭera* m. Sohn einer Schauspielerin, S II, 194, 2.
°*nāṭyagṛha* n. Tanzsaal, Komm. zu Yudh. 5, 91.
°*nāṭyageha* n. Tanzsaal, Komm. zu Yudh. 5, 92.
°*nāṭyanilaya* Schauspielhalle, Rasas. 219°.
°*nāṭyayoktar* m. Daśar. p. 121, Z. 14 v. u. Schauspieler (oder Dramenschreiber?).
°*Nāṭyavidyādhara* m. Name eines Tanzlehrers, S I, 477, 7.
nāḍiṃdhama in *pāñcajanya*° der die Muschel P. bläst, d. i. Viṣṇu, Śrīk. 1, 31. — °= *ucchvāsān kurvat*, S I, 68, 3. — *m. Goldschmied, H 25, 23.
nāḍī auch *Riemen, Zach. Beitr. 49. — Harṣac 243, 16? Nach Kale = „flute"; Thomas (in seiner Übersetzung) „tube".
nāḍījaṅgha m. °Affe, S II, 124, 10.
°*nāḍīdarśana* n. das Besehen der Ader = Pulsfühlen, Prabandh. 135, 1.
°*nāḍīdvaya* n. „das Röhrenpaar", die beiden Seitennāḍīs *iḍā* und *piṅgalā*, Praty. Hṛd. 44, 5. [B.]
nātikṛcchra, Abl. ohne große Mühe, mit Leichtigkeit, MBh. 1, 31, 7.
nātijalpaka Adj. nicht zu geschwätzig, MBh. 12, 134, 14.
nātidrava Adj. nicht zu flüssig, Suśr. 1, 233, 12.
nātipṛthu Adj. (f. ebenso) nicht zu breit, Varāh. Bṛh. S. 70, 8.
nātiprasīdant Adj. nicht ganz heiter seiend, Bhāg. P. 1, 4, 27.
nātimudāvant Adj. nicht sehr erfreut, — froh, Mārk. P. 69, 12.
nātirohiṇī Adj. f. nicht zu rot (nach Nīlak.), MBh. 2, 65, 33.
nātilaghuvipula Adj. nicht zu kurz und nicht zu ausführlich, Varāh. Bṛh. S. 1, 2.
nātilampaṭa Adj. nicht zu lüstern, — gierig, Bhāg. P. 10. 81, 38.
nātilomaśa (f. *ā*) nicht sehr behaart, MBh. 2, 65, 38.
nātivilambin Adj. nicht gar zu langsam, — gemessen. Nom. abstr. °*mbitā* f. H. 70.
nātivṛtta Adj. nicht weit entfernt von (Abl.). *yauvanāt* so v. a. noch recht jung, Mārk. P. 61, 11.
nātivṛddha Adj. nicht gar alt; *vayasā* an Jahren, ebenda.
nātiśobhita Adj. kein rechtes Ansehen habend, Hariv. 7078.
nātiśliṣṭa Adj. nicht sehr fest, Śāk. (Pischel) 64, 13.
nātisamañjasa Adj. (l. *ā*) nicht ganz richtig, — in Ordnung, MBh. 1, 131, 4. 64; 148, 15. f. *ī* ed. Calc. 1, 5137. 5196. 5833.
nātisāndra Adj. nicht zu zähe, Suśr. 1, 233, 12.
nāth mit *upa*, Kād. (1883) 46, 21 v. l. *upayācitavatī* st. *upanāthitavatī*.
°*nāthamah* Adj. den Gebieter ehrend, Kir. XV, 20.
**nāthahari* °m. Stier, S II, 185, 3.
°*nādada* Adj. das Kriegsgeschrei ausstoßend, H 43, 330.
°*nādinī* Glocke, S I, 45, 15 v. u. (Ko.); 149, 10 v. u. (Ko.); 498, 13 (Ko.).
nānākaraṇa n. Unterschied, Divyāvad. 222, 20.
nānāgati m. Wind, Kir. 16, 44.
nānāgneya n. Maitr. S. 1, 7, 2 (112, 8).
nānātmapakṣa m. die Annahme, daß es viele Seelen gebe, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 150. 155. 157. 159.
nānātmavādin m. ein Anhänger dieser Theorie, Sāṃkhyas. 1, 29. 156.
nānādevata Adj. = *nānādevatya*, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 7, 4.
nānādhiṣṇya Adj. Pl. verschiedene Erdaufwürfe habend, Śat. Br. 12, 3, 5, 2.
nānādhī, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 110.
nānānarghamahāratnamaya Adj. aus verschiedenen unschätzbaren kostbaren Juwelen bestehend, Kathās. 24, 148.
nānāprakāra Adj. Pl. verschiedenartig, R. 1, 30, 16; Suśr. 1, 24, 1.
nānābuddhiruc Adj. dessen Geist an vielerlei Gefallen findet, MBh. 13, 124, 28.
nānābrahmasāmatva n. Verschiedenartigkeit des Brahmasāman, Lāty. 10, 4, 4.
nānāmantraughasiddhimant Adj. im Besitz von einer Menge wirksamer Zaubersprüche seiend, Kathās. 70, 55.
°*nānāmukha* Adj. nach verschiedenen Seiten hin gewendet, Mahāvīr. ed. Aiyar p. 224, Z. 5.
°*nānāmukham* Adv. mannigfach klingend, Muk. 103ᵈ.
nānāyoga m. Vielfältigkeit, Kap. 1, 150.
nānāratnākaravant Adj. eine Fundgrube für mancherlei Juwelen habend, Varāh. Bṛh. S. 48, 24.
nānārasa Adj. verschiedene Grundtöne habend (Schauspiel), Mālav. 4.
nānāviśyá Adj. aus mehr als einem Dorfe (Stamme) bestehend, Maitr. S. 2, 2, 1 (15, 20).
°*nānāśa* Adj. = *sanāśa*, H 43, 304.
°*nānāśara* Adj. verschiedene Arten von Pfeilen habend, — verschießend, Yudh. 7, 56.
**nānāsaṃvāsika* Adj. an verschiedenen Orten wohnend, zu einer anderen Parochie gehörend, Mahāvy. 271, 2.

nāndī = *dvādaśatūryanirghoṣa*, Zach. Beitr. 89.

nāndīka °praiseworthy, Vās. 295, 1.

nāndībhājana n. ein best. Wassergefäß, Uttamac. 80.

**nāpitabhāṇḍa* n. Rasiergeräte, Mahāvy. 273, 99.

**nāpitaśālikā* f. Barbierstube, Trik. 2, 2, 6.

[°*nāpatya* n. Herrschaft (*aiśvarya*), S II, 56, 10 v. u. (Ko.) verdruckt für *nārpatya*.]

nābhi 1. a) auch Nabelschnur. °*kṛtana* n. das Abschneiden der N., Gobh. 2, 7, 17. — ? Kauś. 13, 4; 29, 14.

°*Nābhigiri* m. N. eines Berges, S II, 310, 3.

nābhidaghnapāda Adj. (f. *ā*) mit bis zum Nabel reichenden Füßen (Sessel) Āpast. Śr. 10, 29, 7.

°*nābhipadma* m. Nabellotus, Harṣac. 131, 5.

nābhya n. °Jahreszeitopferfest, Mgs II, 7, 9.

nāma (m.) °Herunterziehen der Brauen, S I, 155, 8 v. u. (Ko.); 207, 10 (Ko.).

°*nāmakṛta* (n.) Namensfälschung, Kauṭ. 110, 7.

nāmagrāham Adv. °den Namen gehört habend [pw „unter Namensnennung"], H 18, 31.

nāman 2. bisweilen tonlos, Kāś. zu P. 8, 1, 27. — *nāma* quasi, bloß dem Scheine nach, Jātakam. 23; dennoch, nichts destoweniger, 30.

nāmapūrva Adj. ein Nomen als ersten Bestandteil habend, Āpast. Gṛhy. 15, 9.

nāmākṣara n. Pl. einen Namen ausdrückende Silben, Namensaufschrift, Vikram. 78, 13.

nāmāṅkita Adj. = *nāmāṅka*, Vikram. 78, 10.

nāmādeśam Āpast. Gṛhy. 20, 14.

nāmāvalī °Stammbaum, S I, 403, 4.

1. *nāmbá* Maitr. S 2, 6, 6 (67, 9).

nāyaka m. °= Gaṇapati, H 43, 341. — 2. e) *eine Moschusart, Rājan. 12, 51. Vgl. *nāyikācūrṇa*.

°*nāyakī* mit *kṛ* zum Führer machen, Prabandh. 217, 6.

°*nāyakībhūta* zum Mittelsteine (in einer Perlenschnur) geworden, S I, 288, 11 (Ko.).

[*nāra*] *f. *nārā* Wasser, S I, 321, 16 (Ko.) *nārāsu jaleṣu ayanaṃ yasyāsau Nārāyaṇaḥ*.

°*nārakayodha* m. = *asura*, S I, 139, 14 v. u. (Ko.).

nārācadurdina n. Pfeilregen, Ragh. 4, 41.

°*Nārācavairocana* m. Namen eines Soldaten, S I, 558, 1.

nārāyaṇa m. Pl. neben *gopālāḥ*, MBh. 7, 18, 31; 19, 7.

nārikelī Kokosnußbaum, Śrīk. VI, 62; XXIII, 48; Vijñ. zu Yājñ. 3, 289 f.

nārīpura n. ein Gynaeceum, ein ganzes Haus mit Weibern, MBh. 13, 103, 10.

nārīy(ate) zu einem Weibe werden, Kāvyapr. 269, 12.

°*nāroṣṭa*[?] n. eine Gangart des Pferdes, H 40, 34 (Ko.).

°*nāroṣṭra* n. eine Gangart des Pferdes, Kauṭ. 134, 2. 8 v. u. — Nach einer brieflichen Mitteilung will J. J. Meyer *nārāṣṭra* „menschlichem Stachel gehorchend" resp. „das m. St. Gehorchen" lesen.

°*nāroṣṭrakarman* n. Gewöhnung (des Elefanten), auf Zeichen hin etwas zu tun, Kauṭ. 138, 6.

°*nārpaṭa* Adj. königlich, S II, 148, 9 v. u. (Ko.). — n. Herrscherwürde, S II, 128, 15 (Ko.).

**nārpatya* °n. = *aiśvarya*, S I, 216, 8 v. u. (Ko.); 284, 2 v. u. (Ko.); 392, 14 (Ko.) etc.

nārya n. das Menschsein, Bhadrab. 1, 104.

nāla 5. a) Nabelschnur, Komm. zu Gobh. 2, 7, 17.

[*nālaka*,] f. *nālikā* eine metallene Platte, auf der die Stunden angeschlagen werden, Jātakam. 13, 15.

°*nālakartana* n. ?, S I, 232, 15 v. u. (Ko.).

°*nālapadma* m. eine best. Handstellung, H 28, 22.

nālā (*f. *ā*) Lotusstengel, Yudh. 7, 122.

nālika m. *Büffel, = °Ochse, Dummkopf, Kuṭṭ. 325. — Rudraṭa, Kāvy. X. 15 (vgl. X, 6?). Vgl. Hem. Prākr. IV, 422, 15. [Z.]

nālikā = °*horā*, Harṣac. 28 11.

nālikā f. °ein best. Längenmaß, Kauṭ. 106, 1 v. u.

nālikera (nach dem Ko °n.) Kokosnuß, S I, 168, 3.

°*nālina* Adj. zu *nalina*, Manm. III, 4ª.

nālī f. °Klystier, Prabandh. 135, 7 v. u. — Harṣac. 229, 16?

nālīka Lotus, Hīrasaubhāgyakāvya 8, 1. [Z.] Vgl. Zach. Beitr. 85.

**nālīkinī* = *padminī*, S I, 200, 2; II, 217, 3.

Nālījaṅgha m. ein Personenname, Daśak. (1883) 165, 1; 167, 14.

°*nālīvāhika* m. elephant groom or fodderer, Harṣac. 229, 6.

°*nāvadhyakṣa* m. Schiffsaufseher, Kauṭ. 126, 1.

°*nāvṛta* Adj. unumfaßt, unumfaßbar, Kir. XVIII, 40.

1. *nāvya* m. Schiffer, Āpast. Gṛhy. 6, 2.

**nāśanīya* n. (sc. *karman*) Ausstoßung aus der Gemeinde, Mahāvy. 265, 9.

°*nāśikā* Nase, S II, 270, 17.

°*nāśiñja* = *mañjīraśiñjitasahita*, H 5, 134.

**nāśitasaṃgraha* m. Verkehr mit einem Ausgestoßenen, Mahāvy. 261, 61.

nāsā = *dvārordhvadāru*, vgl. Grierson in JRAS 1914, p. 129 f. [Z.]

nāsāpuṭa auch: Nasenloch.

nāsāpuṭamaryādā f. Nasenscheidewand, Suśr. 1, 126, 7.

nāsābhaṅga m. das Einfallen der Nase, Suśr. 1, 270, 1.

°*nāsāroka* Nasenloch, Kaṃs. VI, 26ᶜ.

nāsikā 2. Dharmaśarm. 17, 99.

nāsīra °= *karpūra*, Śrīk. XV, 5; XVIII, 35; Harṣac. 229, 15 [oder = **agresara*]. — m. Vorhut [pw zweifelnd!], Śrīk. XXI, 44; Padyac. X, 9ᶜ; Viṣṇubh. V, 21ᶜ (*m.; pw hat für die Bedeutung „Vorhut" *n.). — °Heer, S I, 185, 6. — n. °Nase, S II, 43, 1. Vgl. Zach. Beitr.

nāstika m. one who says, there is not', °a Jain, Pūrṇabh. 55, 17.

nāstikatā °poverty, Vās. 18, 1.

°*niḥpitṛka* Adj. vaterlos, Prabandh. 272, 9/10.

nikaṭa °am Ende eines Komp = Ähnlichkeit mit . . . besitzend, S II, 295, 15.

°*nikaṭatā* Nähe, S II, 6, 13 (Ko.).

°*nikaraṇa* n. Schädigung, Śuk. t. o. 26 [p. 38, 14].

°*nikaramba* m. n. Menge, S II, 354, 9 Druckfehler für *nikuramba*?

nikartu Schwert, Haravijaya 8, 41.

nikarṣaṇa = *nikaṣaṇa* 2., MBh. 12, 327, 46.

nikaṣopala auch H 16, 20.

°*nikāca* m. Fessel (*gātrabandhana*), S I, 31, 1; 301, 9.

nikāya Wohnort, Darpadalana 1, 44; vgl. Komm. zu Hem. Anek. 3, 482; Maṅkha 645. [Z.]

**nikāyya* m. n. Wohnung, S II, 342, 15; Śuk. t. o. 6 [p. 20, 8].

°*nikāryatā* = *paribhāvanīyatvam*, H 12, 47.

nikāṣa m. das Kratzen, Mahāvīrac. 87, 16; das Reiben, Zerreiben, Kir. 7, 6; 13, 3.

nikuñcana n. S II, 366, 22 [in *ceto*°] °Abkehr der Sinne; pw „Einschrumpfen".

nikuñja (nach dem Ko. *n.) °= *madhyasthāna*, S I, 537, 6; = *madhyapradeśa*, S I, 582, 1 (*niketanikuñjāni gṛhamadhyapradeśāḥ*).

nikuṭṭana n. das Behauen, Haravijaya 3, 39.

**nikubjana* n. das Umwerfen (eines Gefäßes), Mahāvy. 281, 52.

nikurumba auch H 5, 87; S I, 243, 8.

nikūjitavya n. das Stöhnen, Jātakam. 29, 43.

°*nikṛtti* f. Niedermetzelung, Vernichtung etc., S II, 365, 10.

-nikṛntin Adj. zerreißend, Kāśīkh. 27, 169.

°*nikṛṣṭatva* n. niedrige Stellung, S I, 123, 11 v. u. (Ko.); 126, 10 (Ko.).

°*niketin* [= *niketo gṛham upamā vidyate yasya tat tatholktam*], S II, 4, 4.

nikoca m. °das Sichschließen (einer Blume), H 19, 39.

nikvaṇa m. Laut, Śrīk. III, 58; XIV, 22.

nikvāṇa, Śiś. 20, 4 nach der richtigen Lesart.

nikṣatriya Adj. wo die Krieger unterliegen, Dharmaśarm. 17, 35.

nikṣiptavāda Adj. der das Reden über etwas eingestellt hat, kein Wort mehr sprechend, — über (Gen.), MBh. 1, 187, 29; Hariv. 10797.

nikharva *Adj. zwergenhaft, S II, 28, 8 (Ko.).

°*nikhilataḥ* = *samastabhāvena*, S I, 271, 10.

Nigaḍa m. N. pr. eines Lehrers, Ind. St. 4, 372.

1. *nigada* 6. zu streichen. Richtig *nigaḍa*.

°*nigadyāgama* m. = *gaṇitaśāstra*, S II, 193, 5.

°*nigamagrāma* m. = *bhaktagrāma*, S I, 88, 6.

**nigarhaṇīya* n. (sc. *karman*) Tadel, Rüge, Mahāvy. 265, 5. Richtig *vi*°.

**nigala* m. n. Fessel, S II, 380, 17.

**nigāla* m. Hals des Pferdes, H 40, 37.

nigūhana Umarmung, Haravijaya 3, 55.

°*nigrahabhaṭṭa* m. Rechtsgelehrter, Sam. VI, 10.

nigrahasthāna n. Hinrichtungsstätte, H 32, 11.

**nigha* so hoch wie breit, H 43, 303.

°*nighṛṣṭā* [l. *nighṛṣvā* *klein, unansehnlich?], Vaij. 86, 50.

°*nighnāyamāna* abhängig, H 16, 10.

°*nicayakarma* n. das Geschäft des Einsammelns (von Geldern), Kauṭ. 17, 7.

nicayin Adj. massenhaft, Kir. 10, 29.

°*nicala* m. Mantel, S II, 71, 13 v. u.

°*nicāyika* Adj., S II, 298, 15?

**nicikī* eine schöne Kuh, S II, 184, 8.

niculita bedeckt, Govardh. 297.

nicolaka *m. Mantel, S I, 72, 14 v. u. (Ko.); 605, 4; Harṣac. 158, 19. — °Vorhang, Śrīk. XVIII, 55.

nicchuraṇa n., Kād. (1793) fehlerhaft für *vicchuraṇa*.

°*nijaguptā* = *svayaṃguptā*, E 844 (K).

°*nijatā* f. Abstr. zu *nija* (eigen, angehörig), Viṣṇubh. V, 27d.

°*nijaruci* Adj. eigenen (d. h. angeborenen, nicht anderswoher stammenden) Glanz besitzend, Sūryaś. 18a.

nijāma m. Nizâm, ZDMG 37, 546. Vgl. *Naijāmaṣāha*.

nijúr, vgl. Aufrecht in Kuhn's Z. 27, 609 f.

niṭala n. Stirn, S I, 79, 2; Kāśītilaka 25 nach Aufrecht.

nitamba der Resonanzboden bei der vīṇā, Haravijaya 1, 9.

nitambabimba (beim Manne) Padyac. III, 50b. Gibt es sonst noch Belege?

°*nitara* Adj. eingesenkt, recht tief; wahrscheinlicher: beständig, ewig, Mgs II, 11, 12a.

**nitīraṇa* n. etwa Entscheidung, Mahāvy. 245, 1064.

°*nityajāgarūka* m. Hund, S II, 187, 3.

**nityajvara* m. ununterbrochenes Fieber, Mahāvy. 284, 52.

°*Nityamaṇḍita* (n.?) N. eines caitya, S II, 284, 4.

nityaśrāddha n. ein best. śrāddha, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 325.

nityaśrī Adj. von beständiger Pracht, Bhām. V. 2, 76.

°*nityasaṃbhava* m. = Kāma, Sam. I, 21.

nityastha Adj. beständig seiend in (Lok.), MBh. 2, 31, 48.

nidarśana am Ende eines adj. Komp. *Aussehen, Mahāvy. 71, 3 ff.

nidāghadhāman m. die Sonne, Śiś. 1, 24; H 30, 2.

°*nidāgharaśmi* m. Sonne, H 28, 72.

nidāgharuci m. die Sonne, Haravijaya 8, 34.

°*nidāgharocis* m. Sonne, Saug. 93d.

nidāghavārṣika Adj. zum Sommer und zur Regenzeit gehörig. *māsau*, MBh. 7, 30, 10.

nidāna 6. vgl. Vasiṣṭha 1, 14. — Veranlassung, Divyāvad. 123, 16; 198, 1; 654, 21; Mahāvy. 281, 10. °earnest aspiration, Prabandh. 132, 5 (in *kṛtanidānā* Adj. f.). — Ende: im Komm. zu Hem. Anek. 3, 379 wird dafür zitiert Bhallaṭaśataka 107. [Z.]

°*nidānay* als Ursache angeben, Govardh. 647 (*nidānite*).

nidigdha °= *upacita*, H 26, 64.

nididrāsu (Konj.) Adj. schlafen wollend, schläfrig, Rājat. 8, 2139.

nideśa m. *= *bhājana*, S II, 185, 1 (in *admanideśa*, Futtertrog).

°*nidrākalaśa* a cup placed for a good omen by the bedside, Harṣac. 164, 18.

°*nidrāga* Adj. in Schlaf versunken, Yudh. 6, 51.

°*nidrāyita* Adj. schlafend, Gopāl. 53, 10.

°*nidrāvant* Adj. schläfrig, Yudh. 6, 131.

°*nidrāśabda* m. Schnarchen, S II, 44, 5 v. u. (Ko.).

°*nidhanayati* vernichten, S I, 436, 7.

nidhanā f. Pl. Bez. bestimmter Sprüche, Kauś. 80, 30. 41.

nidhātár, lies: der, welcher in (die Fußstapfen) tritt.

nidhāna 1. d). Nom. abstr. °*tā* f. Jātakam. 2, 50.

°*nidhānīkṛta* stored up, Harṣac. 179, 17.

°*nidhāyaka* m. Aufbewahrer, Kauṭ. 67, 10.

nidhi, die Bed. verborgenes Gut, Schatz ist ausgefallen.

nidhiguhyakādhipa m. Bein. Kubera's, Kir. 5, 20.

nidhibhṛt m. Bein. Kubera's, Dharmaśarm. 10, 57.

nidhīśvara, ebenda 11, 1.

nidhuvana n. °Studieren (*śāstrāṇāṃ vācanādi*), S I, 85, 6 v. u. (Ko.).

°*nidhyañjanauṣadhīmūla* n. Kuval. I, 130 „Springwurzel".

**nidhyapti* f. etwa Nachdenken, philosophische Betrachtung, Mahāvy. 245, 1053.

**nidhyāna* n. das Schauen, S II, 322, 10/11; Padyac. IV, 55[b].

**nidhvāna* m. Laut, Śṛṅgārasarv. 138[b].

°*ninaṃsu* Adj. sich zu verneigen wünschend, Prabandh. 217, 8.

°*nindāvant* Adj. tadelnd, Yudh. 2, 101; 4, 79.

**nindu* f. eine Frau, die ein totes Kind gebiert, Kauṭ. 153, 10.

2. *nipa* m. 1. Wassertopf, S II, 315, 13.

nipaka 1. *Adj. klug, weise, Mahāvy. 98, 7 (*niyaka* gedr.); 245, 617 (?). — 2. m. Haupt, Häuptling, Divyāvad. 447, 26; 451, 20.

°*nipaṭhana* n. Rezitation, Rasas. 194[b].

°*nipājīva* m. Töpfer, S I, 390, 7.

nipāna Zufluchtsort, Jātakam. 9, 9, 91; 18, 19, 9. Vielleicht *niyāna* zu lesen.

nipānī Adv. mit *kṛ* zum Zufluchtsort machen, Jātakam. 24, 4. Vielleicht *niyānī* zu lesen.

nipitsu Adj. im Begriff zu stürzen, Haravijaya 2, 6.

°*nipīḍana* n. Drücken, Pressen, Sam. III, 15.

uipuṇa fein, zart, zärtlich, Jātakam. 4, 10.

Nipuṇikā N. einer °Kupplerin, S II, 347, 12.

**nibandhaka* °Subst. m. Eintrager (= Buchhalter), Kauṭ. 67, 10.

°*nibandhapustaka* Eintragungsbuch, Kauṭ. 62, 11.

°*nibiḍībhūta* = *sāndrita*, S I, 230, 1 v. u. (Ko.).

°*nibirīśa* [pw °*sa*] dicht gedrängt, S II, 300, 13.

nibhālana, Studi italiani di fil. Indo-Iranica II, 30, 11. [Z.]

nibhṛta 3. f. *ā* eine Art Rätsel, Kāvyād. 3, 102.

°*nibhṛtay*(*ati*) unbeweglich —, still halten, Saug. 37[d].

nibhṛtī Adv. mit *kṛ* still halten, nicht bewegen (die Augen), ZDMG 36, 531.

°*nibhrāntitā* = *nāstikatā*, S I, 456, 9 v. u. (Ko.). Vgl. *nirbhrāntitā*.

nimantrya auch: dem etwas (Instr.) anzubieten ist, Gaut. 2, 48.

°*nimā* = *pariccheda*, H 43, 55.

nimārjana n. das Abwischen, Har. zu Āpast. Gṛhy. 2, 11.

°*nimitaka* n. eine Art Kuß, V 106. 107; E 456 (R).

nimitta Ursache, S I, 611, 14 (Ko.); °m. wohl Druckfehler.

°*nimittamātra* Adj. nur als Werkzeug [wozu: Lok.] dienend, Prabandh. 287, 6 v. u.

**nimittavid* m. Astrolog, Prabandh. 292, 4/3 v. u.; 293, 3; 306, 9 v. u.

nimittāvekṣa Adj. sich nach dem Anlaß richtend, Āpast. Gṛhy. 1, 11.

nimuṣṭi ein best. Maß, Kauś. 85, 2.

nimna am Ende eines Komp. geneigt —, hinneigend zu, Komm. zu Yogas. 4, 25; Mahāvy. 30, 3 (*sarvajñatā*° zu lesen).

nimnagāpati m. das Meer, Śiś. 13, 20.

nimnagāsuta m. Metron. Bhīṣma's, Śiś. 15, 21.

nimnay(*ati*) erniedrigen, so v. a. übertreffen, Damayantīk. 116.

°*nimnīkṛta* hollowed, Harṣac. 197, 1.

°*nimnonnatīkṛta* als Erklärung von *sthapuṭita*, S I 577, 6 v. u. (Ko.).

°*niyatakālatva* n. temporäre Geltung, Y 11, Z. 7.

niyati f. °Bezwingung, Selbstbezwingung, Sam. VII, 7. — Im Kaśm. Śiv. *das 27. der 36 tattvāni, resp. der 1. kañcuka, das Prinzip räumlicher Beschränkung, Praty. Hṛd. 16, 6; 22, 6. [B.]

niyantar m. °Elefantenlenker, H 41, 4.

°*niyamin* m. = *yogin*, Sūryaś. 80[b]; 86[c].

niyamya °Subst. m. der zu Bestafende, der Verurteilte, Kauṭ. 149, 9 v. u.

niyāma *m. Bestimmung, Mahāvy. 245, 99.

niyāmaka m. *Steuermann, Kauṭ. 126, 5 v. u. — v. l. *niryāmaka* °Pilot; vgl. J. J. Meyer, S. 198, Anm. 6. — Vgl. Pāli *niyyāmaka*; Komm. zu Hem. An. 4, 17; Meyer, Hindu Tales p. 183, Anm.; Kauṭ. 126, 16 (dazu O. Stein, Megasthenes und Kauṭilya, S. 268, n. 3). [Z.]

°*niyāmin* m. Lenker, Yudh. 8, 5 (in *aśvaniyāmī* = *sūta*).

°*niyogaka* m. Gebieter [oder Adj. gebietend?], Śuk. t. s. 140, 3.

niyogastha °= *mantrin*, S I, 421, 11.

°*niyogīkṛta* übertragen, S I, 542, 10 v. u. (Ko.).

Nirakṣara m. °Eigenname, Laṭ. 10, 1.

°*niraticāra* frei von Übertretungen, S I, 139, 13 v. u. (Ko.).

niratīcāra Adj. unverbrüchlich, Hem. Par. 1, 389.

[°*niranuka*, S II, 352, 9 l. *niranuga*.]

niranuyojya, Jātakam. 23.

nirantara 1. a) Nom. abstr. °*tā* f., Kād. 171, 23 (294, 8).

°*nirantaratā* continuousness, Harṣac. 211, 15.

niranna Adj. °der noch nichts gegessen hat, nüchtern, Prabandh. 180, 3.

nirabhisaṃdhāna n. Absichtslosigkeit, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 2, 45.

nirambaratva n. (°Abstr.), S I, 92, 12 v. u. (Ko.).

°*niraya*(*ti*) eine Hölle sein, Śrīk. VII, 41.

°*niravatāra* Adj. without means of descent, Harṣac. 49, 1.

niravadoṣatva (?) n., Dārila zu Kauś. 7, 16.

°*niravalambanatā* lack of support, Harṣac. 272, 9.

°*niravaśeṣatā* complete destruction, Harṣac. 188, 14.

°*niraśri* Adj. ohne scharfe Kanten, Kauṭ. 77, 1 v. u.

niraśvapuruṣa Adj. (f. *ā*) ohne Pferde und Menschen, MBh. 6, 1, 7.

°*nirastīkaraṇa* n. Vertreibung, Rasas. 3, 13.

nirākariṣṇu °zu beseitigen wünschend, Śuk. t. o. 28 [p. 39, 15].

nirākula Adj. °restlos bedeckt (*niḥśeṣeṇa ākula*, erklärt Śaṃkaramiśra), Gītag. I, 28 (Lassen p. 7).

nirākṛti Adj. °ohne schöne Form, häßlich, Kuṭṭ. 40.

nirākranda 1. a) keine Hilfe findend bei (Lok.), Jātakam. 12, 3. — b) Jātakam. 21.

nirācikīrṣu Adj. °zu beheben wünschend, desirous of counteracting (the course of the planets), Prabandh. 85, 8 v. u.

nirāja ist = *udāja* (s. oben).

°*nirātmakatā* Abstr. zu *nirātmaka*, H 47, 52.

nirādara °Subst. m. = *upekṣana*, S II, 50, 12 (Ko.).

°*nirādaraṇa* n. = *avadhīraṇa*, S II, 50, 14 (Ko.).

°*nirāmāyī* mit *kṛ* gesund machen, heilen, Prabandh. 311, 8/7 v. u.

nirāyatatva n. geringe Länge, Kir. 8, 17.

nirāyāsa gern geschehend, Divyāvad. 395, 26.

nirāśa 1. Nom. abstr. °*tā* f., Bhām.V. 2, 141.

°*nirāśana* (n.) Fasten, S I, 249, 2.

°*nirāśrava* [l. °*sra*°] frei vom Einfluß der Außenwelt, S II, 252, 5.

nirāsa m. °= *saṃkoca*, Śrīk. XVIII, 22.

**nirāsana* n. = *nirasana*, Yudh. 6, 132; Amit. XVII, 5.

nirāsrava Adj. frei von sündigen Neigungen, Divyāvad. 181, 8; 425, 18. *nirāśrava* gedruckt.

°*nirīṭa* (nach dem Ko. n.), S I, 477, 7 [*nirīṭāni triśikhamuktāni*].

°*nirīśa* ohne Beschützer, S I, 151, 10.

nirukta 2. a) am Ende eines adj. Komp. f. *ā*, Bhāg. P. 12, 6, 58.

°*nirucchvāsam* Adv. without a sigh, Harṣac. 251, 1.

°*nirutkaṇṭha* Adj. without longing, Harṣac. 268, 15.

°*nirutsāraṇa* Adj. without ushers, Harṣac. 192, 5.

**nirudaka* Adj. waterless, Harṣac. 63, 17.

niruddhapakaśa Z. 2 lies °*ddhaprakaśa*.

°*nirupapluti* Adj. frei von fehlerhafter Aussprache, H 47, 115.

**nirupalepa* = *niṣpāpa* oder *niṣparigraha*, S I, 91, 3.

nirupasthāyaka Adj. ohne Aufwärter, — Begleiter, Divyāvad. 391, 25.

nirupahita Adj. ohne *upadhi* (*upādhi*), Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 79.

nirupākhya auch H 47, 126.

nirupādāna kein Verlangen nach dem weltlichen Dasein habend, Divyāvad. 210, 4; 314, 20.

nirupādhi °Adv. unbedingt, Muk. 160[a].

nirūpa *Adj. gegenstandslos [pw „unreal, false, non-existent"], S II, 356, 10.

nirūpya, TBr. 1, 8, 4, 3 fehlerhaft für *nirúpya*.

nirūṣmaka Adj. ohne Wärme, nicht mehr warm, Jātakam. 8, 23.

nirṛṇin Adj. schuldenfrei, Asahāya zu Nārada.

nirṛti *devoid of envy, Vās. 122, 3.

Nirṛtipāśá m. Fessel der Nirṛti, TS. 5, 2, 4, 3.

nirenas Adj. schuldfrei, Śiś. 19, 89.

°*nirebha* Adj. sprachlos, stumm, Kir. XV, 31.

°*niroka* H 49, 18. 28?

°*nirokajaṭhara* n. = *garbhābhyantara*, H 19, 61.

niroṃkāra Adj. MBh. 13, 23, 7 nach Nīlak. = *ananujñāta* oder *śūdra*.

niroddhar Nom. ag. Hinderer, Einl. zu Āpast. Śr. 10, 1, 1. Hemmer, Unterdrücker, Dharmaśarm. 10, 4. [S I, 438, 6.]

nirodha °Tod, Kir. XVIII, 34.

-nirodhaka 2. Nom. abstr. °*tā* f. Sāy. zu ṚV. 1, 113, 17.

niroṣṭhya n. das Fehlen aller Lippenlaute, Komm. [Mall.] zu Śiś. 19, 11. Auch Adj. ohne Lippenlaute, Daśak. (1925) 2, 127, 4 (der ganze folgende ucchvāsa enthält nach Jakobi's Bemerkung keinen Lippenlaut); Vall. zu Śiś. 19, 11. [Die ed. Bombay 1888 hat aber *niraustḥya*.]

°*nirguṭa* m. niederer Offizier? Sam. VII, 21; VIII, 42.

**nirgrahasthāna*, n. Mahāvy. 200, 18 fehlerhaft für *nigraha*°.

°*nirgharṣa* Zerreibung, Sam. V, 23.

°*nirghāṭana* (oder f.?) S II, 106, 3 v. u. (Ko.); II, 233, 14 (Ko.; hier n.): *saṃbodhanaṃ nirghāṭanam*.

nirghāta m. *eine Art Coitus, V 162; E 558 (K).

Nirghāta m. N. pr. eines Dānava, Kathās. 47, 12.

°*nirghāsa* remnants of corn fodder, Harṣac. 230, 6.

°*nirjanāvasara* a select reception, Prabandh. 280, 9/10. Nach Tawney, S. 176, Anm. 1 = Hindustani *divān-i-khāṣṣ* oder *darbār-i-khāṣṣ*.

°*nirjaratarаṃgavatī* = Gaṅgā, Śrīk. XI, 48.

°*Nirjaradāsa* m. Eigenname, Muk. 23, 7 v. u.

°*nirjaradviṣ* m. = *daitya*, Śrīk. XXII, 41.

°*nirjaranirjhariṇī* = Gaṅgā, Śrīk. II, 10.

°*nirjarapratibhū* m. = *daitya*, Śrīk. XXII, 26.

°*nirjararāja* m. = *suraśreṣṭha*, Padyac. II, 25[c].

nirjalamīnāy(ate) wie ein Fisch ohne Wasser sein, Bhām. V. 2, 66.

°*nirjalīkaraṇa* n. Entwässern (=Austrocknen) eines Teiches, S I, 317, 9 v. u. (Ko.).

nirjāḍya Adj. frei von Kälte, Pādāravindaś. 30.

°*nirjigīṣutā* f. Mangel an Fürstenehrgeiz, Dhanika zu Daśar. II, 25[a].

nirjīva Adj. f. (*ā*) °ohne Bogen-Sehne, Govardh. 321; Pārijātam. II, 61[b].

nirjhara 2. a) c) *nirnara* v. l., Zach. Beitr. 59 [89].

nirjhariṇī auch H 18, 22.

nirṇikti f. Sühnung, Mahāvīrac. 60, 3.

nirṇij, lies 1. Klärung, Klares. — 2. glänzender Putz, glänzendes Gewand.

°*nirṇīti* f. = *nirṇaya* (Entscheidung), Kuṭṭ. 180. 381.

nirdaya Z. 2 lies °*tva* statt °*tna*.

°*nirdayatā* f. Hartherzigkeit, Uttarar. p. 126, Z. 9 ed. Lakṣmaṇasūri.

nirdara °frei von Gefahren? S II, 230, 2 in *nirdaraikadeśam* = *nirbhayapradeśam*.

nirdara 2. m., R. ed. Bomb. 3, 67, 5 = *vidīrṇapāṣāṇa* Komm.

nirdaśa, Nom. abstr. °*tā* f. Āpast. Gṛhy. 15, 7.

nirdākṣiṇyam °Adv. unhöflich, Śṛṅgārasarv. p. 5, Z. 12 v. u.

**nirdita* (3. *dā*) zerstückelt, H 43, 232.

nirdeśya dienstbereit, zu Diensten stehend, Divyāvad. 302, 26.

nirdhavana n. das Vertreiben, Verjagen aus (Abl.), Baudh. 1, 18, 18 nach der richtigen Lesart.

nirdhāra m. *Entscheidung, Śuk. t. o. 46. 58 [p. 54, 1; 62, 34].

nirdhāraṇa n. °Ausschließung, Kuṭṭ. 605.

°*nirdhyāma* = *bāṣpa*, S I, 66, 1; 69, 4.

nirnara *m. = *tuṣāgni* und *arkāśva*, Zach. Beitr.

nirnābhi, vgl. Zach. Beitr. 36.

nirnidray(*ati*) aus dem Schlafe erwecken, Naiṣ. 19, 58.

nirnīrita Adj. abgetrocknet, Damayantīk. 97.

°*nirbandhatā* = *saktatā*, S II, 242, 13 v. u. (Ko.); l. *nirbandhitā*.

nirbarha Adj. ohne Schwanzfedern (Pfau), Vāsav. 288, 5.

nirbandhin, Nom. abstr. °*ndhitā* f. Jātakam. 13.

°*nirbalatva* n. Schwäche, S II, 135, 2 v. u. (Ko.).

**nirbāṇa*(*sthiti*) = *niḥsṛtabāṇākhyakusumā sthitir yasya*, H 17, 37.

°*nirbījatā* Abstr., S II, 276, 9.

°*nirbījīkaraṇa* n. das Inhaltlosmachen, S II, 393, 2.

°*nirbhayatva* n. Furchtlosigkeit, S I, 318, 7 (Ko.).

nirbhartsana 2., Harṣac. bei Zach. Beitr. 40.

nirbhasmita Adj. zu Asche verbrannt, zunichte gemacht, Śiś. 12, 69 nach der richtigen Lesart (*nirbhartsita* die ältere Ausg.).

°*nirbhāgin* unglückselig, S II, 46, 5; 56, 15 v. u. (Ko.).

**nirbhāgya* unglückselig, S I, 440, 13 v. u. (Ko.).

°*nirbhedana* n. Zerstückeln, S II, 222, 13 (Ko.).

°*nirbhojana* n. Fasten, S I, 249, 15 v. u. (Ko.).

°*nirbhrāntitā*, S I, 457, 5 v. u. (Ko.) = *nāstikatā*. Vgl. *nibhrāntitā*.

°*nirmadīkṛta* humbled, Harṣac. 216, 1.

nirmathya Adj. auch: herauszupressen (Saft aus Kräutern), R. ed. Bomb. 4, 66, 33.

°*nirmaryādatā* Abstr. Zügellosigkeit, Mahāvīr. ed. Aiyar p. 187, Z. 13.

nirmala m. Bein. Skanda's, AV. Pariś. 20, 4.

°*nirmalita* = *udvartita*, S I, 105, 3.

nirmalīmasa Adj. rein, Haravijaya 6, 16.

nirmāta Adj. wohlunterrichtet, Śīlāṅka 1, 344.

nirmāna Adj. °versöhnt, H 17, 85.

°*nirmāpaṇa* n. das Vornehmenlassen, Veranlassen, Prabandh. 100, 4/3 v. u.

°*nirmālya* n. toilet leavings, Harṣac. 250, 3.

nirmiti f. °Aufführung (eines Dramas), Padyac. II, 39[c].

nirmitsu Adj. mit Akk. zu schaffen wünschend, Subhāṣitaratnabhāṇḍāgāra 344 nach Aufrecht.

nirmimitsā (!) f. der Wunsch zu schaffen, Komm. zu Yogas. 4, 4.

°*nirmīlana* (n.) = *unmūlana*, Viṣṇubh. I, 32[d]. (So auch im Ko.! Aber doch wohl falsch statt *nirmūlana*.)

°*nirmukula* Adj. budless, Harṣac. 92, 10.

°*nirmukha* Adj. ohne Mund = stumm, Laṭ. II, 2[b].

?*nirmudra* Adj. aufgeblüht, Śrīk. XVI, 20; XXIV, 40.

°*nirmūlakāṣam* = *samūlakāṣam*, S I, 73, 8 v. u. (Ko.); 354, 9 (Ko.) steht *nirmūlaṃkāṣaṅ kaṣati*.

nirmūlana m. Entwurzeler, Damayantīk. 198.

°*nirmūlin* entwurzelnd, S I, 73, 3.

nirmūṣaka Adj. frei von Mäusen, Kathās. 43, 30.

°*nirmṛṣṭatā*, S I, 187, 2 v. u. (Ko.)? Verdruckt für *niḥsṛṣṭatā*?

°*nirmoda* freudlos, S I, 45, 3.

niryāṇa n. = *apāṅgadesa*; °*madaviśeṣa ity anye* H 44, 11.

°*niryāpaka* Adj. fortreißend, Amit. XII, 14.

niryāmaka auch Steuermann, Uttamac. 51. 53. 58; Prabandh. 97, 6 v. u.; 99, 9. — Vgl. *niyāmaka*.

niryūha °Kranz, Kuṭṭ. 867. 878.

niryūha (nach dem Ko. *m.) = *nirgato dāruviśeṣaḥ*, H 20, 46.

niryogakṣema Adj. besitzlos, Bhag. 2, 45.

°*nirlakṣam* Adv. ziellos, H XVII, 76.

**nirlūna* „Elefant" sehr zweifelhaft. Trik. 408 ed. Bomb. *nirlūra*; die alte Ausgabe *nirjhara*. [Z.]

°*nirlūnita*, H XLIX, 21?

°*nirloṭha* m.? S I, 67, 5 das Sichwälzen [im Ko. dazu, 67, 2 v. u., steht °*nirloṭhana* n.].

**nirlopa* m. Plünderung, Beute, Mahāvy. 223, 290; *nirlopāpahāraka* (so zu lesen) 287.

°*nirlvayinī* [pw **nirlvayanī*] abgestreifte Schlangenhaut, Śrīk. XV, 3.

1. *nirvacana* n. MBh. 1, 109, 23 nach Nīlak. = *praśaṃsā*.

nirvaṇa eine Gegend ohne Wald, Mahāvy. 245, 40.

°*nirvadanāvikāra* Adj. without disfigurement of face, Harṣāc. 164, 6.

nirvara Adj. vorzüglich, Haravijaya 8, 37. 46. [45, 6.]

nirvaruṇám Adv. ohne in Varuṇa's Gewalt zu verfallen, TS 2, 2, 6, 2. Vgl. *avaruṇám*.

**nirvarṇana* n. °Entscheidung? Śuk. t. o. 48 [p. 55, 25].

nirvaská s. *nirvraská*.

nirvahaṇa n. °= *samāpti*, completion, Harṣac. 6, 5. — °= *prakaṭana*, manifestation, Harṣac. 279, 20.

°*Nirvākū* m. Name eines Philosophen, S I, 481, 14 (Ko.).

°*nirvikalpatā* = *ādeśasya avicāraṇā*, S I, 241, 1.

nirvikāra auch: nichts Abnormes habend.

-nirvighaṭṭam Adv. ungehemmt durch, Jātakam. 13, 39.

°*nirvinodatva* n. Mangel an Zeitvertreib, Prabandh. 99, 4 v. u.

°*nirvindhyam* = *Vindhyān niṣkrāntaṃ yathā tathā . . . yadvā Vindhyasyābhāvo nirvindhyam*, Mahāvīr. V, 39[d].

°*nirvipakṣa* Adj. ohne Widerpart? S II, 350, 26.

°*nirviplava* ohne Verstoß [gegen den Veda], H XLVII, 119.

°*nirvibhāga* Adv. unzertrennlich, Kalāv. I, 37.

-*nirvirodha* Adj. (f. *ā*) nicht im Widerspruch stehend mit, Jātakam. 22, 70.

nirviśeṣatā f. Ununterschiedenheit von, Gleichheit mit (im Komp. vorangehend), Bhām. V. 2, 108.

nirvīra 1. Nom. abstr. *nirvīratā*, Maitr. S. 2, 1, 8 (10, 4).

nirvṛkṣamṛgapakṣin Adj. ohne Bäume, Wild und Vögel, MBh. 1, 120, 12.

nirveda m. Durchdringung, Ergründung, Divyāvad. 50, 8. *°*bhāgīya* Adj. darauf bezüglich, Mahāvy. 55.

nirvailakṣya Adj. (f. *ā*) schamlos, ZDMG 36, 541.

nirvyañjaka Adj. bezeugend, Mahāvīrac. 94, 11.

nirvyathana °heftige Pein, Viṣṇubh. VII, 20c.

nirvyapatrapa keine Scham kennend, Jātakam. 30, 11.

nirvyavastha Adj. nicht an seinem Orte verbleibend, sich hin und her bewegend, Daśak. (1883) 125, 8.

°*nirvyābādha* Adj. = *upadravarahita*, S I, 212, 8.

°*nirvyāma* Adj. unermeßlich? H XIX, 33.

nirvyāvṛtti Adj. °ohne tieferen Sinn? Daśar. p. 121, Z. 4.

nirvraská Subst. Konj. zu Maitr. S. 3, 8, 4 (98, 20).

°*nirhāti* f. eine Art Coitus (= *nirghāta*), E 558 (K).

°*nirhāsa* [m.?] Neigen, H XXV, 56.

°*nirhāsya* Adj. nicht komisch gefärbt, Daśar. II, 52b.

nirhrādana n. Geschrei, Kāvyapr. 140, 4.

°*nirhrāsana* n. = *nirhrāsa*, Praty. Hṛd. 28, 5. [B.]

[°*nilampa* m. Gott, S II, 301, 8 Druckfehler für *nilimpa*.]

°*nilayin* Adj. liegend an, S I, 548, 8.

-*nilāyin* Adj. sich niedersetzend auf oder in, Śiś. 12, 64. Nom. abstr. °*yita* f, 6, 41.

°*nilimpaka* m. Gott, S I, 18, 2.

**nilopam* Absol. raubend, Vyutp. 127. **nilopahāraka* Adj. ebenda.

nivartana n. °t. t. aus der Erotik, S I, 83, 12 (Ko.).

nivartitapūrva Adj. früher zurückgewichen, — geflohen (im Kampfe, also = *nivṛttapūrva*), MBh. 5, 185, 22.

nivartin Adj. °aufhaltend, H XLIII, 188.

°*nivala* = *dhanurbhastrakā*, S I, 542, 4.

1. *nivasana* n. 2. *Untergewand, Y 159, Z. 8.

nivāpodaka n. Wasserspende für einen Verstorbenen, Mṛcch. 160, 20.

nivāra = *nīvāra* 1., Maitr. S. 1, 11, 7 (169, 1).

°*nivāsayaṣṭi* f. Sitzstange, H XXVIII, 111.

nivāsaracanā f. Bauwerk, Mṛcch. 52, 4.

°*nivāsavant* Adj. wohnend, S II, 250, 1.

Nivāsācārya zu streichen, da der richtige Name *Śrī*° ist.

°*nivāsīkṛta* zur Wohnung gemacht, S I, 52, 4; 186, 9 (Ko.); 484, 8 (Ko.).

°*nivibhāsin* Adj. sehr leuchtend, H XLIII, 180.

nivṛttasaṃtāpīya n. ein best. zu der Gattung der *rasāyana* gezähltes Heilmittel, Śuśr. 2, 169, 14; 1, 10, 2.

niveśa °insertions in shot silk, Harṣac. 80, 18.

niveṣṭana n. das °Hemmen, Kauś. 36, 5.

niśākara auch N. pr. eines ṛṣi, R. ed. Bomb. 4, 60, 8. 9. 13; 63. 4. 10.

°*niśākarman* n. nächtliche Begehung, Kauś. 8, 1.

°*niśākṛt* m. Mond, H XXI, 8.

niśācara m. °nächtlicher Herumtreiber, S I, 82, 4. — 3. a) b) Ragh. 11, 20.

°*niśācārin* m. = *rākṣasa*, Śrīk. XXIII, 45.

**niśājala* n. Tau, H XXIX, 45.

°*niśādarśa* m. Mond, S I, 85, 2.

**niśādarśin* m. Eule, Śuk. t. o. 68 [p. 67, 8].

niśādāru Śārṅg. Paddh. 85, 52 [lies 51 = 2909].

°*niśādvaya* n. die beiden Curcuma-Arten (longa und aromatica), E 823 (A, P). 839 (A). 879 (P).

°*niśānana* n. Anbruch der Nacht, H XLVIII, 79.

niśānapaṭṭa m. Schleifstein, Dharmaśarm. 14, 47.

niśānta Harem, Dharmaśarm. 5, 35. [Yudh. 5, 74; nach dem Komm. *m.]

°*niśāntasārī* S II, 181, 9 v. u. (Ko.) etwa = *abhisārikā*?

niśāpati m. °Buhle, Govardh. 352.

°*niśāmbu* n. der Tau, Śrīk. XVI, 6 (Ko.).

°*niśāyitam* Muk. 242b das Nachtschaffen?

°*niśāyugma* die beiden Curcuma-Arten (longa und aromatica), E 878 (A).

**niśāraṇa* m. °nächtlicher Kampf, S I, 562, 8.

°*niśāramaṇa* m. Mond, Śrīk. XI, 69 (Ko.); XV, 31.

°*niśīthavatīpriya* m. Mond, Śrīk. X, 41.

°*niśīthinīcārin* m. Nachtwandler = *rākṣasa*, Yudh. 1, 48.

**niśīthinīnātha* m. Mond, S II, 12, 8.

°*niśīthinīśa* m. Mond, S I, 363, 3.

niścakrika Adj. ohne Ränke, ehrlich, Subhāṣitāv. 317.

niścayakṛt Adj. einen best. Sinn gebend, Sārasvatīk. 4, śl. 12.

niścayin Adj. fest entschlossen, der festen Ansicht seiend, Hem. Par. 1, 444.

°*niścalatā* motionlessness, Harṣac. 242, 12.

°*niścalīkar* render motionless, Harṣac. 59, 16; 100, 5; 153, 8; 254, 13; 268, 6.

°*niścalīkaraṇa* n. Festmachen, Schließen, S II, 59, 8 v. u. (Ko.); 236, 13 v. u. (Ko.) = *vyavasthāpana*.

°*niścalībhū* become motionless, Harṣac. 283, 5.

**niścikīrṣā* f. etwa der Wunsch zu vervollkommnen, — zu vermehren, Mahāvy. 127, 15.

niścitārtha Adj. der sich eine feste Meinung gebildet hat in betreff von (Lok.), jemand oder etwas richtig beurteilend, R. ed. Bomb. 4, 44, 1. 9; °*tara* ebenda.

°*niścitīkṛta* entschlossen, S I, 184, 3 v. u. (Ko.).

°*niścintatā* Sorglosigkeit, S I, 378, 6 v. u. (Ko.); Prabandh. 275, 8.

niśceya Adj. in *a*° oben.

°*niścotana* (n.) Zerdrücken, S II, 116, 15 (Ko.).

°*niścyota* m. Fließen, S I, 54, 3; 183, 6 [hier im Texte *niścota* verdruckt].

°*niśchidrīkṛta* = *nīrandhrita*, S I, 105, 15 (Ko.).

**niśraya* m. = *āśraya*, Zuflucht, Requisit usw., Mahāvy. 30, 15; 101, 13. Aufenthaltsort 226, 131; die vier niśrayāḥ eines buddh. Mönches 266, 11 ff. °*dāyaka* 270, 18.

°*niśreṇi* f. Leiter, S II, 15, 7.
°*niśreṇikā* Stiege, S II, 29, 1 v. u. (Ko.).
niśvāsāy zum Atem werden, Damayantik. 80.
°*niḥśarīra* Adj. körperlos, S II, 275, 19.
niḥśalāka °Subst. (n.?) Einsamkeit, S II, 145, 8 (*niḥśalāke* unter vier Augen).
niḥśākha Adj. astlos. Nom. abstr. °*tā* f. Kād. (1883) 121, 23.
niḥśṛṅga = °*niraṅkuśa* S I, 239, 4.
°*niḥśeṣam* Adv. ohne Rest, vollständig, Kir. I, 20.
niḥśreṇi Adj. °= *nirgatāḥ śreṇayo yasyāḥ*, H XVI, 54. — f. °ein Haarwirbel auf der Stirn des Pferdes, S I, 310, 6.
niḥśreṇikā die Leiter, Dharmaśarm. 6, 50. [Śuk. t. s. p. 121, 1.]
niḥśreṇī *der wilde Dattelbaum (*kharjūra*), S II, 197, 1.
°*niṣakti* f. [l. °*niṣikti*] Aufgießen, Eingießen, S I, 596, 6.
niṣaṅga m. *Anhangen, Śṛik. XII, 60.
niṣaṇṇa °eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 6. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.
niṣáde Dat. Inf. zu 1. *sad* mit *ni*, ṚV. 1, 104, 1.
niṣadyā 2. Markthalle, Śiś. 18, 15; H 18, 36; [32, 32; 43, 58; Harṣac. 14, 10 (Z.)]; S I, 383, 9 (in *mantraniṣadyā*). — *das Sitzen, Mahāvy. 261, 31; °Verweilen, S I, 114, 4. °Kissen oder dgl., Prabandh. 208, 6.
**niṣadyā* in *karma*° (s. d.).
niṣadyā (*vidyā*) S. II, 312, 5?
niṣadvara *m. Sumpf, Kot, S I, 340, 14 v. u. (Ko.).
niṣadha 1. m. d) *Stier, Śuk. t. o. 26 [37, 33]. — 2. a) Damayantīk. 150. — = *kaṭhina*, Harṣac. 110, 3; vgl. Komm. [Z.]
niṣāda Vogler, Jäger, Jātakam. 22.
Niṣādasthapatí m. das Oberhaupt der Niṣāda, Maitr. S. 2, 2, 4 (18, 15).
niṣādin m. °Reiter, S I, 312, 2.
Niṣekavicara m. und *Niṣekasvarā* f. Titel von Werken.
niṣedhayitar Nom. ag. Abwehrer, Verhinderer. f. °*trī* Dharmaś. 7, 66.
°*niṣkaṇṭakībhū* frei von Dornen (= Feinden) werden, H XIII, 73.
[*niṣkathita* H XXXII, 62 Druckfehler für *niṣkvathita*.]
°*niṣkapaṭa* Adj. = *avyāja*, S I, 490, 14 v. u. (Ko.); Harṣac. 211, 7 (guileless).
niṣkara Adj. frei von Abgaben, Vasiṣṭha 19, 26.
niṣkarṇa Adj. (f. *ā*) MBh. 5, 51, 24 nach Nīlak. nicht krumm (*gadā*).
niṣkarṣaṇa *gewaltsames Entfernen eines Mönches aus dem Kloster durch einen anderen Mönch, Mahāvy. 261, 18.
Niṣkalaṅka °Subst. m. N. eines Jaina-Gelehrten, S I, 236, 2 v. u. (Ko.).
**niṣkāṅkṣa* Adj. frei von Zweifel, Mahāvy. 19, 14 (wohl °*jñāne* zu lesen); S II, 294, 3.
niṣkārya Adj. zwecklos, wertlos, Caṇḍiś. 3.
niṣkālaka ist Adj. der sein Haar geschoren hat, Vasiṣṭha 20, 14. 42.
niṣkāvam (*ni*[*ḥ*]*ṣkāvam*) lies zerzausend, zerstückelnd, zerreißend und vgl. *sku*. — Kann auch Adv. sein.
niṣkāsana n. °Herausziehen des Schwertes aus der Scheide, S I, 144, 10 (Ko.).
°*niṣkiṃcanatā* Armut, S II, 356, 10.
niṣkuṭaka = *niṣkuṭa* 1., MBh. 1, 218, 16.
°*niṣkuṭaja* Adj. ohne *kuṭaja*, H III, 75.
°*niṣkuradvāra* n. Kauṭ. 52, 2 v. u. nach J. J. Meyer, S. 68, 5 (vgl. Anm. 3) Ausfallstor.
°*niṣkusuma* Adj. without flowers, Harṣac. 92, 10.
niṣkaivalya von einem Kampfe so v. a. einzig in seiner Art, MBh. 8, 30, 36. *niścitaṃ kaivalyaṃ maraṇaṃ yasmin*, Nīlak.
niṣkośa Adj. aus der Scheide gezogen, Mahāvīrac. 115, 4.
niṣkoṣaṇa n. das Auskernen, P. 5, 4, 62.
°*niṣkrāma* = *niṣkrama* (Abtreten eines Schauspielers), Daśar. II, 59[b].
°*niṣkrāmya* n. Ausfuhr(güter), Kauṭ. 112, 10 v. u.
°*niṣkriyāṅgatā* f. = *stambha*, Daśar. IV, 6[a].
niṣṭaṅkita °gestempelt, Manm. III, 29[a].
niṣṭarkya, Āpast. Gṛhy. 15, 4.
niṣṭya 3. = *svāti*, Āpast. Gṛhy. 3, 3. 4.
niṣṭha 2. h), Damayantīk. 154.
niṣṭhāśūnya Adj. unschlüssig (manas), Mālatīm. (ed. Bomb.) 56, 1.
niṣṭhīvitā f. das Ausspucken, Haravijaya 10, 13.
niṣṭhura °Subst. n. eine best. Art literar. Komposition, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 2[a].
°*niṣṭhuraka* Adj. = *niṣṭhura*, cruel, Harṣac. 235, 17.
niṣṭhya H XLIV, 70 verdruckt für *niṣṭha*?
°*niṣṇatā* Erfahrenheit, Amit. XXXI, 107.
°*niṣṇātatā* = °*tva*, S I, 488, 1.
niṣpatana n. °Unfall, Kauṭ. 178, 3. 6 (hier M *niṣpātana*). — n. °Verlassen (des Hauses seitens der Frau), Kauṭ. 158, 3.
niṣpatayālu Adj. hervorstürzend, Saduktik. 2, 164. 179.
niṣpatita Adj. verbrecherisch, verurteilt, Kauṭ. 182, 3. 5.
niṣpayoda Adj. wolkenlos, R. ed. Bomb. 4, 43, 35.
°*niṣparigrahatva* n. = *niṣkiṃcanatva*, S II, 114, 11 v. u. (Ko.).
niṣparuṣa Adj. sanft (Musik), Divyāvad. 3, 24.
°*niṣpāka* m. Vollendung, Kauṭ. 185, 12.
niṣpāta m. 1. °Entweichen, heimliche Flucht, Kauṭ. 149, 21. — 2. °Unterliegen, 151, 4.
niṣpādaka Adj. (f. °*dikā*) etwas (Gen.) zur vollen Erscheinung bringend, Jātakam. 1.
niṣpādana n. Kād. (1883) 140, 20 (276, 13). [Y 14, Z. 5; V 127, 1.]
**niṣpāvaka* m. eine Hülsenfrucht, S I, 405, 1 v. u. (Ko.); 516, 10 v. u. (Ko.).
niṣpitṛka Adj. vaterlos, Campaka 233.
niṣpīḍanā f. das Andrücken, Zusammenpressen; *danta*° Komm. zu Śiś. 10, 75.
niṣputrī Adv. mit *kṛ* der Söhne berauben, Bhām. V. 2, 130.
niṣpūtigandhika Adj. nicht stinkend, Divyāvad. 120, 2.
niṣpeṣa m. °Zermalmen, Zerquetschen, H XLIII, 325; Kuṭṭ. 377.
niṣpeṣaṇa n. Anprall °des Rüssels, S I, 30, 1.
°*niṣprakampitva* n. Unerschütterlichkeit, S I, 215, 13 v. u. (Ko.).

niṣprakrama Adj. unbändig, Haravijaya 7, 56. [Hier °*maṃ* Adv.!]

niṣpraṇayatā f. Mangel an Zutraulichkeit, Jātakam. 8; Ungeneigtheit, das Nichtmögen, 13.

niṣpraṇayatva n. Mangel an Zutrauen. °*mauna* n. zurückhaltendes Schweigen, Jātakam. 13, 18.

°*niṣpratighatā* = *nirargalatā*, H XXXV, 55.

°*niṣpratipatti* Adj. nicht wissend, was anzufangen sei, verdutzt, dumm, Kuṭṭ. 397.

°*niṣpratipattika* [*nipra*° gedruckt!], S II, 106, 8 v. u. (Ko.; = *vilakṣya*).

°*niṣpratipattikatva* n. = *vailakṣya*, S I, 45, 13 v. u. (Ko.).

niṣpratibha Adj. *dem nichts einfällt, dumm, Kuṭṭ. 759. — Akk. mit *kṛ* so v. a. zum Schweigen bringen, Jātakam. 23.

niṣprabhita Adj. des Glanzes beraubt, Saduktik. 2, 35.

niṣpramanda °abgenutzte Salbe, abgenutztes Genußmittel? Kauś. 36, 15. Vgl. *pramanda*.

°*niṣprayāsam* Adv. mühelos, Rasas. 54, 10 v. u.; 212[b].

niṣpravāṇi auch Subst. Harṣac. (1936) 80, 15.

niṣprītika Adj. nicht mit Freude verbunden, Mahāvy. 3; Lalit. 147, 12.

niṣphala 1. b) Nom. abstr. °*tā* f. Spr. 5853, v. l.

°*niṣvananakanikā* S II, 87, 5 v. u. (Ko.) = *brahmavipruṣ* (?)

°*niḥṣpanda* m. = *pravāha*, Śrīk. XXIV, 42 l. *niḥṣyanda*!

niḥṣyandana n. = *nisyanda, niṣyanda* 2. a), Sāy. zu ṚV. 8, 65, 2.

nisamīkṣā [nur] scheinbar MBh. 12, 262, 23, da mit der ed. Vardh. 12, 261, 24 *na samīkṣayā* zu lesen ist.

°*nisumbha* Mahāvīr. II, 33[a] ed. Aiyar = *niśumbha*.

°*nisṛṣṭārthatva* n. die Eigenschaft als bevollmächtigter Bote, Dhanika zu Daśar. II, 29 (S. 63, Z. 3).

°*nisṛṣṭi* (*lekha* m.) f. Vollmacht(sbrief), Kauṭ. 73, 5.

nistaraṇa n. *getting out, Harṣac. 236, 6.

nistāra °= *uddhāra*, Govardh. 532.

nistārayitar Nom. ag. glücklich hinüberbringend, errettend, Jātakam. 30, 22.

°*nistimita* Adj. bewegt, H XXVII, 109.

nistula Adj. (f. *ā*) unvergleichlich, Dharmaśarm. 2, 76; 8, 4; 9, 26; rund, R. ed. Bomb. 4, 43, 42. In letzterer Bed. richtig *nistala*.

nistuṣa 2. auch Śrīk. 24, 86. Nom. abstr. °*tva* n. = *nirdoṣatva*, Śrīk. 2, 7.

**nistuṣita* enthülst, S II, 182, 1.

nistṛṣṇa Adj. frei von Begierden, Divyāvad. 210, 4.

°*nistoka* nicht klein d. h. sehr groß, S II, 262, 11 [für °*niḥstoka*].

°*nistriṃśatā* = °*tva*, S I, 456, 6.

°*nistriṃśatva* n. swordship; cruelty, Vās. 129, 2.

°*nistriṃśapattra* (m.) eine Art Euphorbia, S II, 201, 1.

nistraiguṇya Adj. mit den drei Qualitäten nicht behaftet, Bhag. 2, 45.

nistvakpakṣa Adj. von der Haut und den Flossen befreit, R. ed. Bomb. 3, 73, 15.

°*nistviṣ* Adj. = *kāntirahita*, Padyac. IX, 30[b].

°*nisrāvaka* [m.] the scum of boiled rice, Pūrṇabh. 260, 24.

°*nisva* Adj. feige, Kir. XV, 25.

°*nissāṇa* = *niḥsāna* (eine Art Trommel), Padyac. X, 4[a].

niḥsaṃkṣobha Adj. unerschüttert, Jātakam. 21.

niḥsaṅga 1. a) °*m* Adv. Kir. 7, 2.

°*niḥsaṅgīkṛta* ungehindert (= offenstehend), S I, 372, 6.

°*niḥsaṃgītam* Adv. ohne Musik, Zitat bei Dhanika zu Daśar. II, 41[b] (S. 70, Z. 5).

°*niḥsaṃcāratā* kein Hinundhergehen, S II, 40, 11.

°*Niḥsaṃtāna* N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 7 v. u.

**niḥsaraṇīya* Adj. zum Befreien von etwas geeignet, Mahāvy. 82, 1.

**niḥsaradhārā* f. = *udakadhārā*, Mahāvy. 195, 25.

niḥsahāya Adj. (f. *ā*) keinen Gefährten habend, hilflos dastehend, Mālatīm. 49, 5.

niḥsādhāra Adj. keine Stütze habend. °*ram* Adv. ohne Stütze, Śiś. 18, 46.

niḥsādhvasa, Nom. abstr. °*tā* f., Jātakam. 8.

°*niḥsīradhvajadaśarathīkṛ* bewirken, daß [die Welt] keinen Sīradhvaja und keinen Daśaratha mehr hat, Mahāvīr. III, 24[c].

niḥsugrīva Adj. (f. *ā*) von Sugrīva befreit, R. 6, 19, 53.

°*niḥsūka* Adj. S II, 337, 26?

°*niḥsnigdha* lieblos, S II, 310, 8.

°*niḥsyandana* n. Fließen, S II, 209, 7.

niḥsvāna °Trommel, Prabandh. 15, 9 v. u.; 170, 5; 295, 4 v. u. Vgl. Tawney, S. 186, Anm. 1.

°*niḥsveda* Adj. reich an Schweiß? Kuval. IV, 4 (Ko.).

°*nihālana* n. das Durchackern = eifriches Mitmachen, S II, 322, 11; s. *hal* + *ni*.

nihrādavant Adj. lärmend, Kir. 14, 27.

nihrādita n. Gebrüll, Bhāg. P. 10, 36, 3.

1. *nī* 13. Cappeller vermutet, daß P. 1, 3, 36 die Bed. „eine Autorität sein“ im Auge gehabt hatte. — Mit *samanu* = *anu* 3., Jātakam. 28. — Mit *apa* °die Zeit hinbringen, Gopāl. 118, 3; 119, 32. — Mit *vyava* einzeln eingießen, Śat. Br. 5, 1, 2, 19; Āpast. Śr. 11, 6, 3; 12, 17, 8; 13, 8, 2. — Mit *samava* 1. zusammenführen, vereinigen. — 2. zusammengießen. — Mit *samudā* zusammenbringen, sammeln, Divyāvad. 242, 10; zustande bringen, vollbringen, Jātakam. 2. — Mit *ud* °wegführen, Kauś. 47, 53; 49, 6. — Mit *upa*: zu *upanayati* Śat. Br. 2, 3, 2, 2 vgl. Oldenberg in Kuhn's Z. 27, 28; als Beispiel anführen, Jātakam. 281. — Mit *pi* = *api*, einschütten, Āpast. Gṛhy. 14, 11. — Mit *pra, praṇīta* ausgezeichnet, köstlich, vorzüglich, Divyāvad. 50, 15; Jātakam. 4; Mahāvy. 245, 1262. — Mit *atipra*, °*ṇīta* zu weit gehend (Verlangen), Caraka 2, 6. — Mit *abhipra* auch: hinzuführen zu (Akk.). — Mit *abhivi* durch Unterricht bekehren, Jātakam. 31, 42.

**nīka* m. °Kanal, S I, 69, 15 (Ko.).

nīkṣ (= *nikṣ*) mit *pra* spießen auf (Lok.) Āpast Śr. 7, 22, 9; 9, 19, 4.

°*nīcairgata* m. (?!) „Zelterlauf", Kauṭ. 134, 2. 5. 8. Vgl. *valgana*.
°*nīcaiścara* = *nikṛṣṭācāra*, S I, 450, 10.
nīta n. = *navanīta*, Āpast. Śr. 14, 24, 4.
nīti °= *upamā*, S II, 4, 2.
nītitantra als eine Bed. von *āvāpa*, Zach. Beitr.
°*Nītinetra* m. Name eines Dichters, S I, 417, 1.
°*nītipa* Adj. die Kriegskunst hochhaltend, H 43, 134.
°*Nītibṛhaspati* m. Name eines Ministers, S I, 394, 3; II, 97, 5.
°*nītimattā* f. Nom. abstr. von °*mant*, Yudh. 7, 3 [Ko. hat als Erklärung °*nītimattva* n.]
°*nīpaka* m. eine Nauclea, S I, 210, 3.
°*nīrakṣīra* n. eine Art Umarmung, E 432 (P).
nīracara °Adj. im Wasser lebend, S II, 199, 6. — m. ein im Wasser lebendes Tier, Fisch, Bhām. V. 1, 40; Fisch, S II, 216, 1.
nīrajaskā Adj. f. nicht (mehr) menstruierend, Kauṭ. 153, 2 v. u.
nīrajastama Adj. frei von Leidenschaft und Finsternis, R. 4, 44, 41.
nīrajastamaska Adj. dass., Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 59.
nīrajākṣa °m. Lotusäugiger, Viṣṇubh. I, 26[d].
°*nīrajinī* Lotusteich, Yudh. 2, 24.
°*nīratna* Adj. ohne Juwelen, Śrīk. II, 6 (Ko.).
nīradin Adj. mit Wolken bezogen, Śiś. 6, 51.
nīradhi m. auch Śrīk. 9, 13.
nīranidhi m. auch H 22, 24.
nīrandhra 2. als Adv. am Anfang eines Komp. ununterbrochen, Uttar. 105, 10 (143, 2).
°*nīrabandha* m. Coitus im Wasser, E 594 (D).
nīrarāśi m. das Meer, Śiś. 20, 26.
°*nīrasika* m. geschmackloser Mensch, Rasas. 30, 7 v. u.
nīrājya Adj. rein, klar, Kāśīkh. 42, 23.
nīruc Adj. glanzlos, der Schönheit beraubt, Śiś. 11, 27. [Amit. 13, 10.]
°*nīrekha* ohne Linien (Runzeln), S I, 310, 12 v. u. (Ko.).
°*nīrekhatā* Mangel an Streifen, E 482 (R, A).
°*nīrecara* m. Fisch, S II, 216, 1.
°*nīreja* n. die Blüte des kamala, S I, 313, 5; 592, 9; 609, 9.
°*nīrepas* Adj. sündlos, Yudh. 5, 65.
nīla 2. m. a) Saphir auch H 4, 15. — n. im Kaśm. Śiv. °Bez. der Welt der Sinnesobjekte, Praty. Hṛd. 4, 10; 12, 13. [B.]
°*nīlakaṃdhara* m. Śiva und Pfau, H 14, 13.
Nīlakuṇḍa n. N. pr. eines tīrtha, Matsyap. 22, 22.
nīlakṛtsna n. eine der zehn *kṛtsna* genannten mystischen Übungen, Mahāvy. 72; Divyāvad. 180, 17. 19.
nīlagala m. Bein. Śiva's, Haravijaya 6, 63.
Nīlapaṭa m. °N. eines Autors, S II, 252, 13.
°*nīlaparvata* m. = *nīlādri*, S II, 224, 10.
nīlapīta Adj. dunkelgrün als Beiw. von *śādvala*, R. ed. Bomb. 4, 1, 18.
Nīlavajra m. N. pr. eines Gaṇa des Śiva, Haravijaya 7, 43.
°*nīlavarṇīkṛta* dunkelgefärbt, S II, 175, 8 (Ko.).
°*nīlaśilā* Saphir, H 5, 69.
nīlāṇḍaja m. eine Hirschart, Harṣac. (1936) 487, 6.
Nīlāda m. N. pr. eines yakṣa, Divyāvad. 113, 11; 122, 23.
°*nīlāvalīya*(*ka*) Adj. von dunkelblauen Streifen durchzogen, Kauṭ. 76, 1 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 108, Anm. 12.
nīlāśman Śiś. 4, 26. [Komm. zu H 44, 47.]
nīlikā °Schwärze, S I, 247, 1.
nīlī *eine best. Krankheit, E 822 (A). 823 (P).
°*nīlotpalita* = *kuvalayita*, S I, 367, 10 v. u. (Ko.).
Nīloda m. N. pr. eines Berges und eines Ozeans, Divyāvad. 102, 28; 104, 20 ff.
nīlopala Śiś. 4, 1. [S I, 603, 2; II, 9, 7.]
°*nīvāramuṣṭipacana* Adj. = °*ṣṭiṃpaca*, Uttarac. I, 25[d].
nīvi = *vandī*, Śiś. X, 51 nach Vallabha. (Mitteilung von Hultzsch.) [Z.]
nīvī 4. Zach. Beitr. 28. 29. — Kapital, Daśak. 57, 5. °Kassenbestand, Kauṭ. 61, 1; 62, 4 etc.; Prabandh. 172, 2 v. u. (*nīvīdhana* Kapital).
°*nīvīnivāraṇa* n. eine Art Coitus, E 594 (D).
nīvṛt Dharmaśarm. 16, 71. [Śuk. t. o. 7 (p. 21, 9)].
nīvra 2. Dharmaśarm. 4, 83.
nīhāra (?) Vasiṣṭha 19, 14.
nīhāragiri m. = *nīhārādri*, Dharmaśarm. 9, 73.
°*nīhāradhāman* m. Mond, Śrīk. XV, 50.
°*nīhāramahīdhara* m. = Himālaya, S I, 531, 6.
°*nīhāraśaila* m. = Himālaya, H XVI, 2; XXXI, 24.
nīhārādri m. Bein. des Himālaya, Pādāravindaś. 28.
**nīhārāyate* °wie Nebel wirken, S II, 308, 19/20.
2. *nu* 1. *nuvántam* schreiend, ṚV. 1, 29, 5 angeblich = *pīḍayantam*, Verz. d. Oxf. H. 301, a, 12.
[*nuḍ*,] *vinuḍya* Śāṅkh. Śr. 17, 12, 1 wohl fehlerhaft für *vinudya*, wie ebendaselbst *saṃtṛḍya* für *saṃtṛdya*.
nutamitra ist Adj. gepriesene Freunde habend.
1. *nud* mit *prativi* vertreiben, verscheuchen, Divyāvad. 491, 21 (v. l. *tud*). — Kaus. dass., Jātakam. 32, 49.
2. *nud* °Subst. Vertreibung, Sūryaś. 5[d]; 27[d]; 51[d].
[°*nunnāma* als Erklärung von *darpa* (Stolz), S I, 16, 11 (Ko.) verdruckt für *unnāma*.]
°*nūtanīkṛ* erneuern, Prabandh. 100, 2/1 v. u.
nūna °Adj. neu, H 43, 3; 48, 60.
nṛkāra m. = *puruṣakāra* 1., Subhāṣitāv. 3116.
Nṛkuladevā f. ein Frauenname, Bhadrab. 4, 133.
nṛjyāyá m. Männerbewältigung, Maitr. S. 2, 1, 3 (4, 18; 5, 3).
°*nṛjvālā* Ansehen als Mann, H 43, 31.
nṛtā f. das männliche Geschlecht, Śiś. 6, 10.
°*nṛttavṛttānta* m. = *nartanaśāstra*, S I, 567, 3.
°*nṛtyageha* n. Tanzsaal, S I, 474, 11 (Ko.).
°*nṛtyabhūmi* f. Tanzplatz, S II, 241, 16 (Ko.).
°*nṛtva* n. Auftreten in Männergestalt, S I, 452, 3.

nīvīgrāhaka treasurer
Kauṭ 2.9.16, pārk. 27

°*nṛpatisthāna* n. Audienzhalle, S I, 175, 4.

°*nṛpatī* mit *kṛ* zum König machen, Prabandh. 286, 7 v. u.; 289, 5.

nṛpamandira Rājat. 1, 368.

°*nṛpayajña* m. Kampf, S I, 162, 1; 563, 10; II, 242, 1.

°*nṛpābhāsa* m. Scheinkönig, Prabandh. 201, 6 v. u.

°*nṛpāy* König sein, Harṣac. śl. 12.

nṛpāyya, lies (Männer bergend).

°*nṛpurī* name of a city, Viddh. 128, 17.

nṛprajā f. Pl. Menschenkinder, Spr. 862.

°*nṛbhuj* m. Menschenfresser = *rākṣasa*, Yudh. 3, 102; 7, 142.

°*nṛmuṇḍa* m. Menschenschädel, Śrīk. XVII, 7.

nṛṣadvara, besser *niṣadvara*, Śāṅkh. Śr.

nejana auch Waschplatz, MBh. 7, 187, 13.

netra. Die Bed. „Fluß" ist zu streichen. [Z.] — *netra* n. auch eine Art Zeug, Harṣac. (1936) 315, 2; 438, 7 (175, 11). °*vastra* Kāśīkh. 30, 44. — 1. m. mit einem Gen., R. ed. Bomb. 3, 66, 10.

°*netratribhāga* m. Seitenblick, Śrīk. XIV, 64; XX, 56. Vgl. pw *tribhāga*!

°*netrapaṭa* m. Augenbinde, Śrīk. VII, 19.

°*netrapaṭala* n. Wimper, S II, 43, 11 (Ko.).

netrapattra n. die Augenbrauen, Svapnac. 2, 64.

netrapeya Adj. woran sich die Augen laben, Vāsav. 226, 2.

**netraroman* n. Augenwimper, S I, 58, 14 (Ko.); 296, 15 v. u. (Ko.).

netravār n. Tränen, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 52.

°*netraśruti* (m.?) = Schlange, Sūryaś. 51[c].

netrasaṃvejana n. das Anhaken des Klystierrohrs, Suśr. 2, 203, 3.

°*netrāñcala* Augenwinkel, Sam. I, 11.

°*netrānta* m. Seitenblick, Rājānaka Ratnakaṇṭha zu Yudh. 1, 40.

1. *ned* mit *ati* und *pra*, JAOS. 11, CXVII (zu lesen CXLVII).

°*nepathyapātra* n. eine hinter der Bühne befindliche Person, Dhanika zu Daśar. I, 61[b] (S. 39, Z. 12, 11 und 3 v. u.).

°*nepathyavidhi* m. = *ābharaṇavidhāna*, S I, 592, 3.

nema m. °Mondsichel, S I, 160, 13 v. u. (Ko.).

némapiṣṭa Adj. halbgemahlen, Maitr. S. 2, 1, 4 (6, 5); 5 (7, 10). Verdorben zitiert im Komm. zu Kāty. Śr. 5, 1, 12. *nemapiṣṭatā* f. Nom. abstr. ebenda.

°*Nemideva* m. N. eines Jaina (Lehrer des Somadeva), S II, 418, 25.

naikaṭika °Subst. m. Diener, S II, 226, 5.

naikaṭya n. °Vertrautheit, Śuk. t. o. Einl. [p. 11, 29].

°*naikadyuti* f. mannigfacher Glanz, Viṣṇubh. VI, 15[a].

**naikaṣeya* m. [die Lesart des Ko.] = *rākṣasa*, S I, 49, 2 (Ko. 10).

naigama m. auch *= *dṛti*, Zach. Beitr. 88.

Naighaṇṭuka m. Verfasser eines Glossars, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 20, 8.

naicika 2. Harṣac. (1936) 129, 10.

Naijāmaṣāha m. N. pr. eines Fürsten, Einl. zu Dalapati's Nṛsiṃhaprasāda (nach Jolly). Vgl. *nijāma*.

naitala wohl Adj. von *nitala*, Mahāvīrac. 77, 3.

naidra Adj. (f. ī Komm.) von *nidrā*, Schlaf, Śiś. 6, 43; 11, 5; 14, 68. [H 29, 55.]

°*Naipālaka* Adj. aus Nepal, Kauṭ. 80, 10.

naipuṇa am Ende eines Komp. = *nipuṇa*, geschickt, Jātakam. 29, 18.

naimittaka m. Zeichendeuter, Astrolog, Divyāvad. 168, 19; 234, 30.

naimittika 2. Mahāvy. 186, 23. Nom. abstr. °*tva* n. 127, 54.

naimittikaśrāddha n. ein best. śrāddha, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 325.

°*naiyāyaka* = °*yika*, S II, 111, 1 v. u. (Ko.).

naiyāyika m. auch Schiedsrichter, Kathārṇava 19.

naiyyagrodha, Āpast. Gṛhy. 11, 16.

°*nairada* Adj. zu *nīrada*, Wolke, E 508 (K).

nairayika, Divyāvad. 165, 19.

nairātmya n. auch S II, 256, 25.

°*nairṛtyakoṇa* m. Südwesten, S I, 65, 10 (Ko.).

nairguṇya n. °Ausbleiben der *guṇa*-Steigerung, H 43, 10.

nairgranthya n. Nom. abstr. von *nirgrantha* 2. a), Bhadrab. 4, 108.

nairjara Adj. (f. ī) göttlich, Kāśīkh. 64, 32.

°*nairdākṣiṇya* n. Unfreundlichkeit, Kaṃs. 60, 1 v. u.

nairmāṇika Adj. durch Zaubermacht hervorgebracht, Divyāvad. 186, 26.

**nairvedhika* Adj. °*prajña* Adj. von durchdringendem, scharfem Verstande, Mahāvy. 48, 32.

Nailakaṇṭhi m. Patron. von Nīlakaṇṭha, Kuṇḍārka am Schluß nach Aufrecht.

**naivaśaikṣāśaikṣa* m. weder ein śaikṣa noch ein aśaikṣa, d. i. ein unbekehrter Mensch, Mahāvy. 95, 10.

naivārta (??) traurig, Haravijaya 17, 50. [Z.]

naivāsika wohnend, Mahāvy. 270, 32; Divyāvad. 390, 4.

°*naiveśanika* n. Hochzeitskosten, Kauṭ. 161, 7.

naiśitya n. Schärfe, Komm. zu Śiś. 9, 66.

naiṣāda Vogler, Jäger, Jātakam. 22.

naiṣādī Subst. °f. eine der Mischkaste der niṣāda angehörige Frau, Kauṭ. 165, 9.

naiṣkramya n. Gleichgültigkeit gegen (Lok.), Mahāvy. 245, 41. 353. 1146; Gleichgültigkeit gegen die Freuden der Welt, Weltentsagung, Jātakam. 1.

naiṣpeṣika, vgl. Pāli *nippesika*. *Nom. abstr. °*tva* n. Mahāvy. 127, 55.

naisargika 2. Mahāvy. 260, 1; Divyāvad. 19, 27. Richtig *naiḥsa*°.

°*naisṛṣṭika* Adj. aus einer Vollmacht hervorgegangen, Kauṭ. 73, 2 v. u. Vgl. aber J. J. Meyer, S. 104, Anm. 2.

naistriṃśika Daśak. 19, 13.

-naiḥsaṅgya n. Gleichgültigkeit gegen . . ., Jātakam. 1, 34.

naiḥsargika Adj. richtige Form für *naisargika* 2., Mahāvy. 281, 109; Divyāvad. 21, 21.

naihārika (?) Vasiṣṭha 19, 5.

noda m. °= *nivasanam*, H 43, 266. — °= *vyadhana*, Yudh. 5, 81 (*aṅgajanodaḥ = Kāmasya vyadhanam*).

nopalakṣita Adj. nicht wahrnehmbar, Bhāg. P. 5, 18, 30.

°*naukahāṭaka* Bootszins, Kauṭ. 126, 5.

naukrama m. Schiffbrücke, Divyāvad. 55, 17.

naucakrīvant m. ein Eigentümer von Schiffen und Wagen, Gaut. 10, 33.

nautana Adj. = *nūtana* 1. Bhadrab. 4, 143; °junge Frauen enthaltend (*antaḥpura*), Prabandh. 281, 5.

nautārya, MBh. 12, 329, 39.

naunetar m. Steuermann, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 6, 2.

naupura Adj. von *nūpura* 1., Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 71.

naumaṇḍá n. (Du.) nach Sāy. Seitenwand eines Schiffes; vielleicht Ruder.

nauyāna auch: Schiff, R. 1, 9, 65.

°*nauvittaka* m. Handelsherr, Prabandh. 260, 5 v. u.; 261, 7 v. u.

nausaṃkrama m. Überfahrt zu Schiffe, Divyāvad. 386, 10; Schiffbrücke, 55, 24.

°*nauhāṭaka* m. Schiffszins, Kauṭ. 126, 8.

°*nyakkṛta* gedemütigt, Samay. IV, 126.

**nyakṣa* Adj. vollzählig, S II, 352, 15. — 3. n. a) °*nyakṣatas* Adv. vollzählig, S II, 287, 20. — *nyakṣeṇa* vollständig, Śīlāṅka nach Leumann. [H 13, 17.]

°*nyaktva* n. = *nyagbhāva*, Sūryaś. 28[b] (v. l. *nyaktā*).

°*nyaggāmin* Adj. nach unten gehend, — strebend, Prabandh. 265, 3 v. u.

°*nyagbhūta* Adj. subordiniert. N. abstr. °*tva* n. Dhanika zu Daśar. IV, 34 (= ed. Parab p. 115, Z. 9).

nyagrodha °underbrush, Vās. 104, 3.

[*nyagrodhaka*,] f. °*dhikā* N. pr. eines Hains bei Kapilavastu, Divyāvad. 67, 1 f.

nyagrodhaparimaṇḍala 1., Mahāvy. 17, 20; Lalit. 120, 22; Lot. de la b. l. 570.

nyaṅga 1. Āpast. Śr. 1, 21, 2. — °Adj. verkrüppelt, Kauṭ. 154, 17; 175, 15.

nyañcanaiṣin Adj. einen Schlupfwinkel suchend, Maitr. S. 4, 6, 9 (92, 15).

nyante Lok. = *nyantena*, Āpast. Śr. 13, 12, 9.

nyastavāda Adj. der das Reden über etwas eingestellt hat, kein Wort mehr sprechend über (*prati* mit Gen.), Hariv. 10967.

**nyāda* m. Speise, Śrīk. XX, 28; XXIV, 13.

**nyāma* m. = *niyāma*, *niyama*, Mahāvy. 245, 100 f.

°*nyāyaghaṇṭā* f. a gong of justice, Prabandh. 285, 5. 9.

nyāyatantra ein philosophisches Lehrbuch, MBh. 12, 210, 22.

Nyāyaprasūnāñjali m. Titel eines Werkes, = *Nyāyakusumāñjali*, Verz. d. Oxf. H. No. 599.

nyāyavādin m. ein Anhänger der richtigen Theorie, Jātakam. 23, 57.

°*nyāyavṛtti* Adj. nach Gebühr lebend, rechtschaffen, Kauṭ. 35, 3 v. u.

**nyāyin* °a claimant who has justice on his side, Prabandh. 285, 4.

°*nyuñchana* n. Lobeserhebung, Prabandh. 39, 6; 226, 4. 8 (sign of approbation).

°*nyuñchanī* mit *kṛ* Prabandh. 265, 4 (*paṭīṃ* °*cakre* he blessed the white garments of the Śvetāmbaras).

nyubja Adj. *einen gekrümmten Rücken habend, S II, 28, 7 (Ko.).

°*nyūnonnata* n. Vulva und Penis, Amit. XXX, 9.

nradhīśa m. Fürst, König, Vāgbhaṭa 1, 9.

P

1. *pa* Z. 1, lies (f. *ā* und **ī*).

°*paṃsa* (n.?) Vernichtung, H 43, 290 [in °*sapaṃsa* vernichtend].

**paṃsaka* Adj. schmähend, Mahāvy. 127, 4. Richtig *pāṃsaka*.

**paṃsana* n. Mahāvy. 132, 4 fehlerhaft für *pāṃsana*.

°*paktī* mit *bhū* gar werden, Gopāl. 138, 15.

paktrimatā f. Reife (in übertragener Bed.), Alaṃkāras. 13, b.

pakvá 2. c) die verkohlten Reste und die Asche eines Leichnams, AV. 12, 3, 2. 7. 9. 34.

pakvaká nach Aufrecht Adj. etwas gebildet, — verständig.

pakvagātra Adj. hinfälligen Leibes, Divyāvad. 82, 11.

pakvāśaya m. auch Śuk. t. o. 47 (= p. 54, Z. 31).

pakṣa m. °= *vāmadakṣiṇapārśvam*, S I, 28, 2. — Auch Flosse beim Fisch; s. oben *nistvakpakṣa*.

°*pakṣaka* m. end or side, Harṣac. 231, 7.

pakṣakṛt m. Partisan, Anhänger, Vāmanap. 55.

pakṣagama m. Vogel, R. ed. Bomb. 4, 42, 16.

pakṣati f. *der erste Tag der Monatshälfte, S II, 260, 20.

**pakṣatī* Ansatzstelle der Flügel, Govardh. 506.

pakṣapātin °= *pakṣacchedaka*, S I, 458, 11.

pakṣapucchá n. Pl. Flügel und Schwanz, Śat. Br. 7, 2, 2, 8.

pakṣapucchávant Adj. Flügel und Schwanz habend, Śat. Br. 6, 7, 2, 7. 8.

pakṣabhukti f. der in einem halben Monat zurückgelegte Weg der Sonne.

°*pakṣarakta* Adj. teils rot, teils weiß, Kauṭ. 80, 4, wo ed. Mysore *padma*° liest; aber vgl. J. J. Meyer, S. 113, Anm. 5.

pakṣaṃbṛhat (!) Maitr. S. 3, 2, 4 (21, 2).

pakṣasaṃmita Adj. der Höhe des Flügels entsprechend, Kāty. Śr. 8, 8, 8.

pakṣādhyāya m. Kasuistik, Logik, Divyāvad. 630, 25.

°*pakṣāy* act as wings, Harṣac. 65, 4.

[*pakṣi*,] *pakṣim* R. ed. Bomb. 3, 14, 2.

°*pakṣigṛha* n. Käfig, S II, 29, 10 v. u. (Ko.); 180, 10 v. u. (Ko.). — Nest, II, 209, 5/4 v. u. (Ko.).

°*pakṣigraha* (m.) Käfig, S I, 124, 15 (Ko.) (l. °*gṛha*).

°*pakṣī* f. Menge, S II, 284, 1 [*madapakṣīmalinakapola*].

**pakṣu* m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 167, 80. Richtig wohl *vakṣu*.

pakṣman 3. Haravijaya 5, 85.

pakṣmala Adj. °mit vielen Staubfäden besetzt, H XXI, 3. — Uttarar. III, 23[b] nach Lakṣmaṇasūri auch °= *kūlam udvahapravāhā* [*dugdhakulyā*].

°*pakṣmalita* stark geworden, Śṛṅgbh. 7b.
pakṣmasaṃpāta m. = *pakṣmapāta*. °*je kāle* so v. a. in einem Augenblick, MBh. 5, 90, 42.
paṅka m. °= *pānākhyaṃ mārjanadravyam*, H XVI, 70.
paṅkaja Adj. lotusäugig, Jātakam. 2, 10; °aus der Sünde entstanden, Viṣṇubh. II, 45b.
paṅkajanayana °m. lotusäugig, Beiw. Kṛṣṇa's, Yudh. 6, 77.
paṅkajanayanā f. eine Lotusäugige, Bhām. V. 2, 51.
°*paṅkajapattra* n. eine Art Nägelmal, E 492 (P).
°*paṅkajabandhu* m. = Sonne, Śṛṅgārasarv. 152a.
°*paṅkajabhū* m. = Brahman, Muk. 237c; H 6, 23.
°*paṅkajayoni* m. Brahman, Muk. 138a.
°*paṅkajalocanā* eine Lotusäugige, Śṛṅgbh. 56c; Padyac. VII, 36a. 53a.
°*paṅkajasāyaka* m. = Liebesgott, Rasas. 30, 2.
°*paṅkajākara* m. Lotusteich, Śrīk. XVII, 39.
paṅkajākṣī auch H 18, 85.
paṅkajāta = *paṅkaja* 1. und = *pāpasamūha*, Dharmaśarm. 3, 51. — °= *pāpotpannaḥ puruṣaḥ*, S I, 281, 9.
°*paṅkajāsana* n. eine Art Coitus, E 404 (R).
°*paṅkadhara* m. Schlammträger, Padyac. X, 26d.
°*paṅkadhi* m. Schlammbehälter, Padyac. X, 26c.
paṅkapeṣam s. oben *asṛkpaṅka*°.
paṅkay trüben, Rasas. 146a (*paṅkita*; pw belegt aus Kir. XI, 19).
**paṅkeja* n. Lotusblüte, S I, 416, 6.
paṅkeruha [n.] °= *pāpa*, Śrīk. XXV, 39.
°*paṅkeruhadrohin* m. = Mond, Śrīk. XXV, 39.
paṅkeruhākṣī f. eine Lotusäugige, Bhām. V. 2, 97.
paṅktikaṭa eine best. Grasart, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 12, 3.
°*paṅktikṛt* m. = *daśāvatāro Hariḥ*, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 6b.
paṅktiśas Adv. reihenweise, Śiś. 14, 33.
paṅgu 2. a) das Sternchen zu streichen.
paṅguvāsara m. Sonnabend, Kāśikh. 88, 46.
paṅgūyita n. das Hinken, Śrīk. 2, 57.
1. *pac* Pass. auch: gequält werden überh., Divyāvad. 422, 19.
°*pacanatā* das Kochen, S I, 507, 9 v. u. (Ko.).
pacanāgāra Küche, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 23, 9.
pacanāgni m. Kochfeuer, Har. zu Āpast. Gṛhy. 5, 16.
pacanika, f. *ā* der gedr. Text.
pacamānaka Adj. die Speisen zu kochen pflegend, Baudh. 3, 3, 2. 3.
°*pacelimatā* schnelles Reifen, S I, 96, 3.
pajrá, vgl. Pischel, Ved. Stud. I, 90.
pañcaka m. Pl. die fünf ersten Jünger Buddha's, Jātakam. 8.
pañcakalpa nach Bloomfield einer, der die fünf zum AV. gehörigen kalpa studiert.
°*pañcakalyāṇa* (n.) die fünf Feste? S I, 250, 15 (Ko.).
°*pañcakula* m. officer, Harṣac. 286, 9; a government officer, Prabandh. 33, 5 etc. Vgl. Tawney, S. 18, Anm. 1). Beamter, ebenda 302, 6 v. u.
pañcakūrca (wohl n.) = *pañcagavya*, Kāśikh. 59, 130.
pañcagaṇḍaka Adj. etwa: fünfteilig, Divyāvad. 180, 22; 281, 29.
pañcagatisamatikrānta Adj. über die fünf Zustände hinaus (Buddha), Divyāvad. 95, 18; 265, 1.
pañcaguṇa auch: mit (den als bekannt vorausgesetzten) fünf Vorzügen versehen (Streitwagen), MBh. 7, 112, 48.
pañcagṛhītin Adj. der fünfmal geschöpft hat, Komm. zu Lāṭy. 3, 2, 6.
°*Pañcagrāma* N. einer Ortschaft, Prabandh. 265, 1 v. u.; 266, 9 v. u.
pañcacūḍaka Adj. = *pañcacūḍa* 1 b) M. Müller, Ren. 299, N. 2.
pañcajana m. = *puruṣa* (Mensch), Kuṭṭ. 695. — °= *samudra*, S I, 79, 7 v. u. (Ko.).
pañcadaśavartani Adj. die Bahn für einen pañcadaśastoma bildend, TS. 4, 3; 3, 1.
°*Pañcadrāmila* m. Name eines Pallava, S I, 188, 12 (Ko.). 5 v. u. (Ko.).
°*pañcadroṇa* n. eine fünf droṇa betragende Menge, Kauṭ. 96, 3.
°*pañcadharman* Adj. = *pañcaguṇa*, H VI, 128.
**pañcapariṣad* f. eine alle fünf Jahre stattfindende Versammlung, Hiouen-Thsang.
pañcaparvan m. ein Stock mit fünf Knoten, Kauś. 26, 9.
pañcapala °Substr. n. eine fünf pala betragende Menge, Kauṭ. 96, 2.
°*pañcapāṇi* eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 7. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.
pañcapuruṣa °Adj. fünf Gatten besitzend, S I, 430, 2.
°*pañcaprasūti* Adj. fünf Kinder habend, Uttarar. IV, 16a.
°*pañcaphalaka* Adj. mit fünf (Gold-) Plättchen versehen, Kauṭ. 76, 12.
pañcabaddha Adj. Pl. zu fünf verbunden, Hariv. 3507.
pañcabandha, lies m. statt n. — °der fünffache Betrag (?), Kauṭ. 149, 12; 176, 6; 184, 6. Sonst = 1/5. Vgl. *daśabandha*.
°*pañcabrahma* a kind of prayer, Harṣac. 22, 11.
°*pañcabhartṛkā* fünf Gatten besitzend, S I, 430, 14 v. u. (Ko.).
°*pañcamaruci* = *pañcamarāgābhilāṣin*, S I, 591, 1.
pañcamahākalpa Adj. Beiw. Viṣṇu's, MBh. 12, 338, No. 114.
pañcamī °fifth decade of life, Harṣac. 72, 6.
°*pañcamīkalalokapāla* = *madhyamalokapāla*, S II, 159, 8.
**pañcamuṣṭi* (f.) Trigonella corniculata? S I, 288, 6 v. u. (Ko.; hier zum Entfernen von Haaren).
páñcayāma Adj. in fünf Gängen verlaufend (Opfer), ṚV. 10, 52, 4; 124, 1.
pañcayojanī f. eine Strecke von fünf yojana, Rājat. 3, 395.
pañcarasā f. Myrobalanenbaum, Caraka 431, 8.
1. *pañcarātra* lies m. und vgl. R. 2, 62, 17.
2. *pañcarātra* 2. a) ist wohl m.
pañcarātrika Adj. fünf Nächte (Tage) verweilend in (Lok.), MBh. 12, 192, 3.

1. *pañcavarga* 1. d) das Quadrat von fünf.

**pañcavarṣikamaha* m. ein best. Fest, Mahāvy. 229, 5.

pañcavali Adj. (f. ebenso) fünf Falten (Einschnitte) habend, Kāty. Śr. 7, 3, 29.

pañcavārṣika wohl = *pañcavarṣikamaha*, Divyāvad. 242, 11; 398, 24; 403, 7; 419, 15; 429, 15.

**Pañcaviṃśatisāhasrikā* f. Titel einer Prajñāpāramitā, Mahāvy. 65, 2.

°*pañcaśabdavādaka* m. Pl. players on five instruments, Prabandh. 279, 6/7. Vgl. Tawney, S. 175, Anm. 3.

°*pañcaśarāntaka* m. = Śiva, Śrīk. XX, 49.

pañcaśākha 2. m. Hand auch S I, 561, 1; II, 260, 4.

°*pañcaśikhīkṛta* zu einem (Asketen) mit fünf Haarsträhnen gemacht, S II, 252, 11.

°*Pañcaśailapura* n. N. einer Stadt, S II, 304, 20.

pañcaṣa fünf oder sechs, Pūrṇabh. 76, 10.

pañcasāra Adj. fünf Bestandteile habend, Suśr. 2, 421, 5.

Pañcākṣa m. N. pr. eines Gaṇa des Śiva, Haravijaya 7, 25.

pañcāṅgula °n. ? S I, 49, 1 [Ko.: *sthānaka* °m.]; 490, 4 (Ko.: *sthāsaka*); II, 175, 6. — die fünf Finger, S I, 258, 2 v. u. (Ko.).

°*pañcāṅgulaya* handful, Vās. 183, 3.

°*pañcāratni* Adj. fünf Ellen hoch (Elefant), Kauṭ. 137, 6.

pañcārṣeya Adj. fünf ṛṣi in seinem Stammbaum habend, Har. zu Āpast. Gṛhy. 16, 6.

Pañcālika s. *Pāñcālika*.

pañcālikā *f. Puppe, S II, 292, 3.

pañcāvattá ff. nach *caturavattá* f. zu verbessern.

pañcāvadāna wohl °Adj. fünfschnittig oder: einer, der fünf Schnitte zu machen pflegt, Mgs II, 2, 16. 20.

°*Pañcāśara* m. N. eines Dorfes, Prabandh. 31, 7 v. u.

°*pañcāstra* m. = Liebesgott, Karṇas. I, 24ª.

[*pañcāsya* Löwe wird Padyac. IX, 49 mit *pañcāni vistṛtāni āsyāni yeṣām* erklärt.]

pañcopacāraka Adj. (f. °*rikā*) aus fünf Darbringungen bestehend, Śāktān. Kap. 14.

pañjaraka 2. zu streichen, da *mañjarikā* die richtige Form ist.

paṭ *to go, Vās. 186, 1. — Auch: reißend sein, stark strömen, Śiś. 6, 72. — Mit *ud*, °*utpaṭati* überlaufen (von Teichen und Flüssen gebraucht), S I, 616, 12 und 10 v. u. (Ko.). — Mit *pari* Kaus. zerreißen, zerkratzen, Divyāvad. 417, 6. — Mit *vi* ausreißen, fliehen, Śiś. 19, 56.

[*paṭa* m. °Trommel, S I, 600, 15 (Ko.) in *harṣapaṭa* = *ānandadundubhi* verdruckt für *paṭaha*].

paṭakuṭī °Vorhang, S II, 7, 15 v. u. (Ko.); — Zelt, Maṅkha 92; 662; Harṣac. 229, 3. [Z.]

°*paṭakuṭīka* tent, Vās. 291, 1.

°*paṭaṅka* m. [°*kā*?] H XIII, 76 (Ko.: *paṭaṅkā veṇutvaṅmayā guṇā yatra*).

paṭaccara °Adj. = alt, S I, 398, 5. — *n. (nach dem Ko.) abgetragenes Kleid, S I, 57, 5 resp. I, 57, 5 v. u.; Śrīk. XXV, 38.

°*paṭapallava* Gewandsaum, Kuṭṭ. 512; Darpad. III, 91.

°*paṭabhedinī* Nadel, S I, 75, 13 v. u. (Ko.).

paṭamaya n. (so zu lesen) Śiś. 5, 24.

paṭala [nach dem Ko. *n.] Dach, H XXXII, 22. n. „Haufen“ = °Kuhfladen, Kauṭ. 86, 1.

paṭalikā f. Menge, Pādāravindaś. 6. [Yudh. 3, 53.] — Kästchen, Körbchen, Damayantīk. 246. [S II, 18, 8 v. u. (Ko.).]

°*paṭaliman* m. Röte, Śrīk. VIII, 16.

paṭavāsa Śiś. 6, 37.

**paṭavāsinī* f. eine Art Weib, Mahāvy. 281, 249.

paṭaveśman Śiś. 12, 63.

paṭiman, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 24.

paṭiṣṭha [pw: in *vacanapaṭiṣṭha*] S I, 557, 6 (in *paṭiṣṭhapratiṣṭha*).

paṭīra [n.?] °Sandelpaste? Śuk. t. o. 43. 45 [p. 50, 26; 53, 11. An letzterer Stelle Druckfehler *paṭhīra*].

°*paṭīravastra* (n.) Seidenstoff (*kauśeya*), S I, 470, 15 (Ko.).

paṭutā f. = *paṭutva* 2., Mudrār. 57, 6. Nom. abstr. zu *paṭu* 1. e), Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 48.

°*paṭuprabha* Adj. beautiful, Vās. 286, 1.

paṭū Adv. mit *kṛ* schärfen, steigern, Jātakam. 29, 13. — °gesund machen, Prabandh. 224, 4 v. u.

paṭola (nach dem Ko. *n.) eine Art Zeug, S I, 368, 2.

°*paṭolā* a species of cucumber, Pūrṇabh. 100, 28 [pro **paṭolī* und *paṭolikā*].

paṭṭa °Panzerweste, Kauṭ. 102, 9 v. u.

paṭṭaka m. °= *paṭṭiśa*, S I, 145, 14 (Ko.). — °Kalb? Śuk. t. s. 95, 6. 8. — 2. f. b) auch Śrīk. 6, 61.

paṭṭakila Prabandhacintāmaṇi 250, 9. Häufig auf Inschriften; vgl. z. B. EI III, 47. IA XIV, 161; JAOR VII, 40. [Śuk. t. o. 46 = S. 53, Z. 28.]

°*paṭṭakūla* (n.?) = *dukūla*, S I, 316, 6 v. u. (Ko.); 368, 12 (Ko.); 370, 3. v. u. (Ko.); 595, 2 v. u. (Ko.); II, 30, 12 v. u. (Ko.).

°*paṭṭalaka* (n.?) = *phalaka*, Fläche, S I, 79, 13 v. u. (Ko.).

°*paṭṭalādharā* = *valabhī*, S I, 342, 8 (Ko.).

°*Paṭṭavardhana* m. Name eines Elefanten, S I, 495, 2.

°*paṭṭavāsa* m. = *paṭavāsa*, S I, 338, 1, 2 u. 3 v. u. (Ko.).

°*paṭṭavāha* m. = *vājin* Roß, S II, 226, 15 v. u. (Ko.).

°*paṭṭasa* Kauṭ. 102, 7 = *paṭṭiśa*.

°*paṭṭahastin* m. ein mit der Stirnbinde geschmückter Elefant, S I, 288, 1 v. u. (Ko.); Prabandh. 13, 6.

paṭṭāy(ate) auch Śrīk. 12, 58.

paṭṭikā °= *valīka*, S II, 29, 14 v. u. (Ko.).

°*paṭṭikākrīḍā* ein Spiel, V 209.

°*paṭṭisa* m. = *paṭṭiśa*, S I, 145, 1.

paṭh + °*prati* ansingen, S. 327, 5.

°*paḍuka* a little pot, Prabandh. 61, 8.

°*paṇacchedana* n. Fingerverstümmlung, Kauṭ. 90, 10.

°*paṇayātrā* f. Geldumlauf, Kauṭ. 84, 7.

°*paṇaramaṇī* f. Hetäre, Prabandh. 114, 9.

paṇasundarī f. Hetäre, Hem. Par. 2, 235. 288.

°*paṇasthita* Adj. verpaktiert, Kauṭ. 132, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 209, Anm. 2.

°*paṇahariṇīdṛś* f. Hetäre, Prabandh. 313, 5.

**paṇāṅganā* f. Hetäre, Prabandh. 115, 3.

2. *paṇāy* so zu lesen statt 3. *paṇāy*.

paṇi m. °Kaufmann, Manm. IV, 39[c]

paṇika °im Betrag eines paṇa, Kauṭ. 156, 12.

paṇika m. Krämer (verächtlich gesagt!)? S II, 346, 22.

**paṇitaka* n. Wette, Mahāvy. 281, 215.

°*Paṇiputra* m. = *Pāṇini*, S I, 236, 3.

páṇḍaka 1. Maitr. S. 2, 5, 5 (53, 19).

paṇḍālu eine Art Gemüse, Damayantīk. 236.

[*paṇḍita,*] °f. *ā*, eine Gelehrte, Prabandh. 105, 10.

paṇḍitaṃmanya Adj. sich für klug haltend, Rasas. Epilog 13[a].

°*Paṇḍitavaitaṇḍika* m. Name eines Dichters, S I, 451, 9; 479, 5.

Paṇḍitaśrīvara m. N. pr. eines Autors, Verz. d. B. H. No. 566.

paṇya °Preis, Kaufpreis, Sam. IV, 55.

°*paṇyajīvana* m. Kaufmann, Sam. VIII, 14.

°*paṇyapattana* Handelshafen, Kauṭ. 126, 10. 8 v. u. 6 v. u.

°*paṇyapuṭabhedana* n. Marktstadt, Kauṭ. 51, 10.

°*paṇyavahana* n. Warenfuhre, Kauṭ. 111, 7 v. u.

paṇyavikraya m. Handel, Caraka 454, 24.

paṇyavīthī Vāsav. 174, 1.

°*paṇyasaṃsthā* Laden, S II, 246, 26; Kauṭ. 60, 2.

paṇyahoma m. Warenopfer, Har. zu Āpast.Gṛhy. 2,10; vgl. Āpast.Gṛhy. 23,5.

°*paṇyāgārika* Adj. in den Verkaufshallen feil stehend, Kauṭ. 132, 2. Vgl. J. J. Meyer, S. 209, Anm. 2.

**paṇyājīva* m. Handelsmann, Prabandh. 175, 3 v. u.

1. *pat* mit *ati*, °*patya* Absol. mit Akk. so v. a. sich nicht kümmernd um, Jātakam. 2, 26; 28, 13. — Mit *vyati* über etwas hinauskommen, Haravijaya 6, 30. [46, 43.] — Mit *samā*, °*patita* unerwartet zum Vorschein gekommen, — sich eingestellt habend, Jātakam. 26. — Mit *abhyud* Kaus. auffliegen machen zu (Akk.), Śat. Br. 1, 8, 3, 14. — Mit *prod* °sich (vom Sitze) erheben, Yudh. 6, 132. — Mit *abhini* herabfallen auf (Akk.), Āpast. Gṛhy. 23, 8. — Kaus. fallen lassen, schleudern (Worte), Jātakam. 21, 18. — Mit *nis* °vor Gericht unterliegen, Kauṭ. 149, 2/1 v. u. — Mit *abhisam* 1. hinfliegen, hineilen zu, stürzen auf (Akk.) — 2. einherfliegen.

°*patakābharaṇa* n. eine Art Schmuckstück, Padyac. II, 21[b].

°*patagapati* m. = Garuḍa, Viṣṇubh. VII, 33.

[*pataṃga,*] f. *ā* N. pr. eines mythischen Flusses, Divyāvad. 451, 3; 456, 19.

°*Pataṃgajava* m. Name eines Häuptlings, S II, 179, 3.

°*pataṃgajāli* S I, 247, 8 (Ko.): *jhillīkā(ḥ) kaṃsāyastittiryo jīvāḥ pataṅgajālayas.*

pataṃgāśman m. Sonnenstein, Śrīk. IV, 36.

°*pataṃgendra* m. = Garuḍa, Viṣṇubh. I, 17[d] in °*ketu* m. = Viṣṇu.

patatra (°m.?) °Vogel, S I, 60, 10 (Ko.): *vikiraiḥ pakṣibhiś caṭakādipatatraiḥ.*

°*patatriṇī* Vogelweibchen, S II, 365, 23.

°*patatsāra* (m.?) = *ulkā*, S II, 189, 5 v. u. (Ko.).

patadgraha Spucknapf, Harṣac. 237, 2.

patant 2. Kir. 6, 1; 16, 47.

patay(ati) = °*patir ivācarati*, Rasas. Epilog 2[a].

patāka 2. f. eine best. Stellung der rechten Hand beim Pfeilabschießen, Śārṅg. Paddh. Dhanurveda 83. 84 [= 1797. 1798].

patāka m. °eine Art Schlag mit der Hand, E 512 (A). 513 (P).

patākāy(ate) eine Fahne darstellen, Damayantīk. 72; Dhanika zu Daśar. II, 11[a] (S. 51, Z. 13 ed. Parab).

°*patākāvant* Adj. beflaggt, Prabandh. 151, 8 v. u.

°*patākikā* Fähnchen, S II, 21, 2.

°*patākita* zur Fahne geworden, S I, 207, 3; 347, 1. — (gleichsam) mit einer Fahne geschmückt, S II, 180, 5.

patākin 1. °*nī nauḥ* wohl: mit einem Segel versehen, MBh. 1, 141, 5.

°*patākīkṛta* zur Fahne gemacht, S I, 347, 15 v. u. (Ko.).

pati m. °= *bhṛtaka*, S II, 220, 5.

patiṃvarā 1. Subst. Dharmaśarm. 17, 2. 11. °= Tochter, S I, 80, 1; 324, 5; 432, 8.

°*patika* Śṛṅgt. 45, 10? (*tvaritam eva saṃnihitaṃ patikam ullaṅghya ... niṣkuṭavanam ... praviṣṭo 'smi*).

°*pativratatva* n. Treue gegen den Gatten, S I, 222, 2.

°*pativratāṃmanyā* die als gattentreu gelten will, Śṛṅgt. 14, 7 v. u.

patīyas lies: fliegend.

pattī metrisch statt *patti*, Fußgänger, Fußknecht, R. ed. Bomb. 4, 25, 23.

pattodaśa Adj. unten mit Fransen besetzt, Āpast. Śr. 9, 11, 23.

**pattorṇa* n. v. l. für *pattrorṇa*, Zach. Beitr. 86.

pattra n. °= *pattravallī*, Govardh. 613.

pattraka n. °Urkunde, Śrīk. XV, 32.

pattrakartarī f. eine Schere zum Blattschneiden, Kuṭṭanīm. 74.

pattracchaṭā f. = *pattrabhaṅga*, Nais. 22, 30.

pattraccheda m. das Schneiden von Blättern (eine Belustigung), Kuṭṭanīm. 74.

pattracchedya ist wohl n. Kād. (ed. Bomb.) 75, 17 bezeichnet es eine best. Kunstfertigkeit (*ketakādipattracchedana*, Glosse). Im Prakrit *pattacchejja*, Leumann, Aup. Gl. [Y p. 34; V p. 281. An beiden Stellen n.]

pattracchedya n. °= *pattrabhaṅga* (Schminkfigur), H XXXII, 53 (Ko.).

°*pattrati* die Rolle eines Blattes spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka III, 31.

pattrapati m. Bein. Garuḍa's, Siś. 20, 73.

**pattrapuṣpa* m. rot blühendes Basilienkraut, S I, 532, 9 v. u. (Ko.).

pattrabhaṅga m. °= *vāhanaviśleṣa*, H XLIII, 171. 382.

pattrabhaṅgi, Dharmaśarm. 5, 51.

°*pattrabhaṅgin* Adj. Schminklinien besitzend, H XXI, 5.

°*pattrabhañjikā* eine Pflanze (cillī), S I, 516, 7 v. u. (Ko.; *patra*° gedruckt).

°*pattramakara* m. = *makararūpaḥ pattrabhaṅgaḥ*, H XX, 21; Śṛṅgt. 2[a].

°*pattramakarī* Zierfigur in Gestalt einer makarī, H XL, 32; Śṛṅgt. 119[b]; Śṛṅgārasarv. 53[a].

°*pattraracanā* Schminklinie, Śrīk. XVI, 36 (Ko.).

pattraratha °arrow, Vās. 42, 3.

pattralatā f. 1. = *pattrabhaṅga*, H 3, 4. — 2. *langes Messer, Harṣac. 231, 6. — °= *puṣpayuktatvam*, H 23, 20. — t. t. aus der Zeichenkunst, Damayantīk. 200.

pattravāha 1. Śiś. 18, 73. — 2. Śiś. 20, 25.

°*pattravīṭă* cork, stopper (of a jar)? Harṣac. 256, 6.

°*pattraveli* (f.) = *pattrabhaṅga*, S I, 594, 12 v. u. (Ko.).

°*pattraśākāpaṇa* Gemüsemarkt, Prabandh. 112, 1 v. u.

°*pattrahārī* eine Art Botin, V 282. 284; E 777 (R).

°*pattrāṅkura* m. = *pattracchedyabheda*, H XXXII, 53; Śrīk. XVI, 36.

**pattrāṅguli* f. = *pattralatā*, H XX, 45.

°*pattrāvalikā* = *pattrabhaṅga*, S I, 122, 7 v. u. (Ko.).

°*pattrāvalī* (pw nur °*li*) = *pattrabhaṅga*, S I, 101, 7 v. u. (Ko.).

pattrika am Ende eines Adj. Komp. wohl von *pattrin*, Vogel, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 3, 26.

pattrin m. *Baum, Govardh. 340 (°Zweig?)

°*pattripati* m. = Garuḍa, H XLII, 42.

**patsala* m. °Essen, S I, 508, 8.

pathaka auch Distrikt, Canton, Ind. Antiq. 6, 53. 211.

**pathasundara* eine best. Pflanze, Zach. Beitr. 90 v. l. *pattrasundara*.

pathikāy den Wanderer —, den Reisenden spielen. °*yita* n. impers., Subhāṣitāv. 1215.

°*pathikotpathika* m. Pl. auf den Haupt- und Nebenstraßen postierte Spione, Kauṭ. 111, 1.

°*pathivastu* n. Reisebedarf? S II, 182, 7.

pathya °health, Vās. 248, 2. — °diet prescribed by a physician, Harṣac. 172, 11; 176, 8.

°*pathyadana* n. Wegzehrung, Pūrṇabh. 81, 3; Kauṭ. 99, 8.

°*pathyākṛta* wohl = *pathy ākṛta*, unterwegs hergerichtet, Mgs. II, 15, 6ᵉ.

°*pathyetara* Subst. n. = *ahita*, Sūryaś. 60ᵇ.

1. *pad* mit *ati* 3. unterbleiben, Maitr. S. 2, 1, 10 (11, 13. 14). — Kaus. auch so v. a. versäumen, unterlassen, Maitr. S. 2, 1, 10 (11, 17). v. l. *api*. — Mit *abhyava* jemand (Akk.) zu Hilfe kommen, R. ed. Bomb. 3, 59, 18. *abhyavapanna* mit akt. Bed. 67, 17; 68, 22. — Mit *pratyā*, °*panna* auch: zurückgekehrt vom Bösen, bekehrt, der sein Unrecht eingesehen hat, MBh. 12, 291, 8. — [Mit *ud* S II, 145, 1 v. u. (Ko.) *unmūlita utpāditaḥ*; l. *utpāṭitaḥ*.] — Mit *abhyupa*, °*panna* am Ende eines Komp. versehen mit, im Besitz von, Jātakam. 8. — Mit *vyupa* Akt. heimkehren, Divyāvad. 41, 27; sich widersetzen, 243, 22. *vyutpanna* sich widersetzend, 447, 23. — Mit *ni*, **°panna* liegend, Mahāvy. 263, 79. — Mit *parinis*, °*niṣpanna* vollkommen ausgebildet, Jātakam. 1. — Mit *anuprati* Kaus. Med. allmählich hinführen zu (Akk.), Jātakam. 24, 33. — Mit *viprati*, °*panna* 1. auch: nicht übereinstimmend, einen Widerspruch enthaltend, ṚV. Prāt. 17, 13. — Med. eine Sünde begehen, sündigen, Divyāvad. 293, 20. — Mit *sam* auch: sich einverstanden erklären mit jemandem (Akk.), Vasiṣṭha 17, 35, wo *saṃpede* st. *saṃpade* zu lesen ist.

pada 11. Dharmaśarm. 1, 8; 4, 36; 11, 16; 13, 25. 62; 15, 3. — m. °= *mārga*, S I, 340, 4.

padaka 1. Divyāvad. 620, 19. 3. d) Wort, Kṣem. 2, 1. — = *madhyamaṇi*, Harṣac. 9, 10 (Komm.); 68, 10; 283, 4; Lettres édifiantes XI, 113; IA 24, 242; Alaka zu Haravijaya 12, 49? [Z.]

**padaghātam* Absol. mit *han* mit den Füßen schlagen auf (Akk.), P. 3, 4, 37.

padatā auch = *padatva*, Śiś. 10, 75.

°*padatrāṇa* (n.) Fußschutz, Sandale oder dgl., S II, 309, 19.

**padabandha* m. Schritt und zugleich: das Fesseln der Füße, S II, 247, 11. — °= *sthiti*, Śrīk. XI, 51. — *anklet*, Harṣac. 231, 8.

°*padayāta* Adj. zu Füßen gefallen, Yudh. 6, 59.

padavirāma, so zu lesen st. *yada*°.

padavedin m. Sprachgelehrter, Kuṭṭanīm. 12.

°*padahaṃsaka* anklet, Harṣac. 146, 4.

padābhihoma, so zu lesen, st. *padābhihava*.

°*padāy(ate)* zur vorzüglichsten Stätte werden, Gopāl. 46, 10.

**padālika* eine best. Pflanze, Zach. Beitr. 91.

°*padira* Subst.? S II, 341, 10 [*Ekānasyāṃ tatpraveśapadiraparyantavartini vane*]; 344, 20 [*mandire padire nīre kāntāre dharaṇīdhare tan nānyadīyam ādeyam*].

**padga* m. Fußsoldat, S I, 304, 4.

[°*padgraha* S II, 18, 8 v. u. (Ko.) verdruckt für *patadgraha*].

paddhati Zeichen —, Beweis von, Jātakam. 8, 58; 32, 15.

°*paddhatikā* eine Art Strophe, S I, 181, 2; 188, 6.

padma m. n. °roter Fleck beim Elefanten, H XLIV, 11 (Ko.).

padmaka m. n. *rote Flecke beim Elefanten, Mallin. zu Kumāras. I, 7; Harṣac. 72, 5; Rasas. 113ᵃ. — n. °= *kusumbha*, H XIX, 3 (Ko.); vgl. Harṣac. 16, 1 (Ko.). 157 (Ko.); Maṅkha 562, Ko. [Z.]. — *Costus speciosus oder arabicus, E 829 (R). 849 (A). 870 (R)? — ein best. Baum, R. ed. Bomb. 4, 1, 79.

**padmakoṣa* m. = *padmakośa* [eine best. Fingerstellung], H XXVI, 55.

padmakośī Adv. mit *kṛ* zum Blumenkelche eines Taglotus gestalten, Hem. Par. 1, 70.

°*Padmagandhinī* N. einer Dienerin, Rasas. 11, 2.

padmagarbha m. auch: das Innere einer Lotosblüte, 249, 35; Varāh. Bṛh. S. 70, 11.

°*padmagrāhavant* Adj. mit einer Schleuse (?) versehen, Kauṭ. 51, 14. Vgl. J. J. Meyer, S. 66, Anm. 3.

°*padmajanus* m. = Brahman, Viṣṇubh. VIII, 29ᶜ.

padmajālakita marked with red spots (of an elephant), Harṣac. 72, 5.

°*padmadrohin* m. Mond, Śrīk. XXV, 39 (Ko.).

Padmadhara m. N. pr. eines Fürsten, Bhadrab. 1, 37.

°*padmanayanā* eine Lotosäugige, Muk. 195ᶜ.

**Padmanābhi* m. = Viṣṇu, Govardh. XIII (Ko.).

padmanetra *m. N. pr. eines Buddha, Mahāvy. 2, 14.
padmanetrā °f. eine Lotosäugige, H XX, 70.
padmabandha m. °eine Art Coitus, E 593, 596 (D).
**padmabandhu* m. Sonne, H XIX, 28; Śṛṅgt. 41[a].
padmabhū auch Śrīk. 1, 22.
padmarāga °Adj. von der Farbe des Lotus, Kauṭ. 76, 3 v. u.; 78, 1.
padmavyākośa n. eine Bresche von bestimmter Form, Mṛcch. 47, 11.
**padmavyūha* °eine best. Schlachtordnung, Ko. zu Yudh. 7, 74; 76 (im Texte).
**padmavyūhā* f. eine best. dhāraṇī, Mahāvy. 25, 7.
°*padmarāgāyamāṇa* Adj. wie ein Rubin aussehend, Sūryaś. 56[b].
°*padmarāgin* Adj. having rubies, Harṣac. 108, 9.
°*padmavanī* Taglotusgruppe, Śṛṅgt. 40[d].
padmasadman auch Śrīk. 14, 37.
°*padmasuhṛd* m. Sonne, Śrīk. XVI, 42.
padmasaugandhika n. Pl. die *padma* und *saugandhika* genannten Lotusblumen, R. ed. Bomb. 3, 75, 20. 21; 4, 1, 104.
padmākṣa *n. Name der Wasserrose, H XXXVIII, 6.
Padmācala m. N. pr. eines Berges, R. ed. Bomb. 4, 37, 4.
°*padmābha* Adj. wie die Taglotusblüte aussehend, Kauṭ. 78, 9.
padmāy(ate) der Blüte von Nelumbium speciosum gleichen, Kāvyāl. 8, 24.
°*padmāśin* Adj. die Taglotusse schließend, Amit. XVII, 6.
Padminī N. einer °kl. Stadt, S II, 345, 15.
padminīvallabha, Vikramāṅkac. 8, 61.
Padyakādambarī Titel eines Werkes, SWA 106, 480.
°*padyagandhi* n. eine best. Art literar. Komposition, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 2[a].
padyā *Weg, Pfad, Muk. 47, 2; Prabandh. 239, 2. 3. — Mgs. I, 9, 7?
°*padyābandha* Brückenbau, Prabandh. 202, 9/8 v. u. [pw *padyā* *Weg, Pfad.]
Padyāmṛtataraṃgiṇīsopāna n. Titel eines Kommentares, ZDMG. 37, 544 ff.
panthalikā, Divyāvad. 335, 1; 485, 19. 27.
°*pannagapati* m. = Śeṣa (und Patañjali?), Śrīk. XXV, 61.
pannagarāja m. °= Śeṣa, Viṣṇubh. III, 19[a].
°*pannagārāti* m. = Garuḍa, Viṣṇubh. I, 20[c] in °*ketu* m. = Viṣṇu.
pannejana n. das Waschen der Füße, Komm. zu Āpast. Śr. 12, 5, 3.
°*payaḥpatańga* m. Wasservogel (vielleicht Reiher), S II, 337, 25.
°*payaḥpayodhi* m. Milchmeer, Padyac. II, 12[c].
payaḥpratibimba n. eine Luftspiegelung, bei der man Wasser zu sehen wähnt, Subhāṣitāv. 431.
payaāhutí f. eine Opferspende in Milch, Śat. Br. 11, 5, 6, 4.
°*payasijanilaya* m. = Brahman, Amit. XXVI, 3.
payasya (nach dem Ko. °n.) = *dadhi*, S II, 215, 7.
payasvin, f. °*nī* auch *Büffelkuh (Rājan. 19, 23) und *Ziege (42).
payaḥsphāti s. *gayasphāti*.
°*payoga* Adj. = *jalagata*, H XXVIII, 54.
**payoghana* m. E 897 (P) Hagel? In der Lahore-Ausgabe ist *payoghanair* gedruckt.
°*payoja* (n.) Lotus, S I, 597, 5 (in °*payojapīṭha* m. = Brahman); Muk. 148[a] (in °*payojākṣī* eine Lotusäugige).
**payojanman* °n. Lotusblüte, Rasas. 147[b] [pw. m. Wolke].
°*payojinī* Taglotus, Śṛṅgt. 41[a].
°*payodanāda* m. Donner, Śrīk. XVII, 46.
°*payodavīthī* f. Wolkenbahn = Luftraum, Padyac. VIII, 18[c].
°*payodāgama* m. Regenzeit, S I, 210, 2.
°*payodharapatha* m. = Himmel, Luftraum, S II, 9, 5.
°*payodharapuraṃdhrikā* = *kṛtrimameghaputtalikā*, S I, 531, 5.
°*payodhikanyā* f. = Lakṣmī, Padyac. IV, 38[d].
°*payonidhinātha* m. der Meeresgott, S I, 250, 4.
payobhṛt m. Wolke, Śiś. 16, 61.
°*payomanuṣya* m. = *jalapūruṣa*, H XXII, 17, 22.
payomānuṣī f. Wassernixe, Subhāṣitāv. 864.
payomukha, lies: Milch.
**payoruha* n. Lotosblüte, Muk. 186[c].
1. *par* Z. 13, lies a) statt 1. — Mit *ava* Kaus. (°*pūrya*) auffüllen, Haravijaya 9, 6. — Mit *vyā* (°*piparti*) vergehen, verschwinden, Vikramāṅkac. 4, 44. — Mit *vipari* Kaus. vollmachen (die Mondscheibe), Haravijaya 8, 40. — Mit *vi* Kaus. füllen, so v. a. in ein Horn blasen, ebenda 10, 22. — *vipūrita* H 13, 46.
2. *par* mit *ava* Kaus. hinüberführen, erretten, Sāy. zu ṚV. 10, 39, 6. — Mit *vi* mehr sein als (Akk.), ṚV. 10, 73, 8.
para 5. *param* gut, so soll es sein (als Antwort), Divyāvad. 293, 16; 294, 24; 295, 27.
para m. °Ufer, S I, 193, 5 v. u. (Ko.).
°*paraṃvayas* n. Greisenalter, S I, 284, 4.
°*parakāra* Kauṭ. 73, 9. J. J. Meyer, S. 103, Anm. 4, liest *varakāra*, Gnadengesuch (?).
°*Paracakrapramardana* m. Name eines Elefanten, S I, 495, 3.
°*paratantratva* n. Abhängigkeit, Y 201.
paratantradṛṣṭi Adj. der die Abhängigkeit des Willens annimmt, die Freiheit d. W. leugnend, Jātakam. 23, 57.
°*paratastana* Adj. weiter, folgend Śṛṅgt. 212[c].
paradeśa °aus einem anderen Lande stammend, S I, 385, 1.
Paraṃtapa m. N. eines *viṭa*, Śṛṅgt. 17, 11 v. u.
parapurapraveśa m. eine best. übernatürliche Kraft, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 129.
°*parapurapraveśavidyā* f. die Kunst, sich in den Leib eines Anderen zu versetzen, Prabandh. 271, 8 v. u.
°*parapramātar* m. das höchste Erkenntnissubjekt (Paramaśiva), Praty. Hṛd. 2, 5. [B.]
paraprayojana Adj. (f. *ā*) Anderen nützend, — zugute kommend, Ragh. 8, 31.
parapravādin m. ein feindlicher Disputant, Divyāvad. 205, 12.
°*Parabalapralayānala* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 8.

parabhāga °= *parasya viṭasya bhāga*, S II, 148, 4.

parabhāva Adj. (f. *ā*) einen Andern liebend, MBh. 5, 178, 45. — °dessen Sinn ganz gerichtet ist (auf: im Komp. vorangehend), Padyac. II, 54[b].

parabhūmiṣṭha Adj. in einem fremden Lande seiend, Hit. 115, 16.

parabhṛt m. *Krähe, Śrīk. XXII, 35. Nach dem Ko. soll *kokila* gemeint sein.

paramakāṇḍa ein sehr günstiger Augenblick, Vāsav. 202, 1.

°*paramatama* Adj. der allerhöchste, Yudh. 6, 148.

°*paramadhvanitam* Adv. mit lautér Stimme, Yudh. 5, 14.

**Paramaprabha* m. N. pr. eines Mannes, M. Müller, Ren. 312.

paramamokṣa m. definitive Erlösung, Sāṃkhyapr. 107, 17.

°*paramaramā* = *sāmrājyalakṣmī*, S I, 404, 2.

°*paramardin* Adj. die Feinde zermalmend, Prabandh. 296, 3. — Subst. m. N. eines Fürsten, ebenda 249, 8 v. u.; 296, 3/4. 5.

paramarddhika Adj. überaus glücklich, Hem. Par. 1, 433.

°*paramaśiva* m. der höchste Śiva; im Kaśm. Śiv. Bez. des immanenten und zugleich transzendenten Allgeistes, Praty. Hṛd. 8, 5. [B.]

°*paramaśivabhaṭṭāraka* m. dass., Praty. Hṛd. 8, 9. [B.]

°*paramasāṃvatsarika* Adj. vom letzten Jahre her übrig geblieben, Kauṭ. 61, 10.

paramāṃsa Adj. mit breiten Schultern und zugleich Subst. das Fleisch des Feindes, Yudh. 5, 98.

paramātmá m. eine best. Personifikation, Maitr. S. 2, 9, 1 (120, 14).

°*paramārin* Adj. = *parān śatrūn mārayanti ye te paramāriṇaḥ*, Yudh. 5, 46.

paramārta Adj. höchst niedergeschlagen. °*vat* Adv. 95, 7 [so im pw!].

**Paramārthasaṃvṛtisatyanirdeśa* m. Titel eines buddh. Werkes, Mahāvy. 65, 43. Vgl. *Paramārthanirvṛti*°.

°*paramārthasant* wahr seiend, S II, 143, 2.

**paramārya* m. = Bodhisattva, Mahāvy. 22, 10.

**Paramārhata* m. Beiname °Dhanapāla's, Prabandh. 101, 8 v. u.

°*paramāśva* m. ein edles Roß, Yudh. 1, 36.

paramaiśvarya Sāy. zu ṚV. 1, 165, 11.

**paraṃparabhojana* n. das von einem Mahle zum andern Gehen, Mahāvy. 261, 35.

pararūpa, Nom. abstr. °*tva* n. Sāy. zu ṚV. 1, 65, 2.

paraloka m. °fremde Männer, S I, 91, 2; 566, 4. — °Hölle? Darpad. I, 15. — °n. Jenseits, S II, 116, 12 (Ko.).

°*paralokāgama* m. = *mokṣaśāstra*, S I, 91, 2.

°*paralokin*, an ein Jenseits glaubend, S II, 269, 11.

paravarga m. die Partei eines andern, eine fremde Partei, Spr. 906.

°*paravaśay(ati)* übermannen, Śṛṅgt. 25[b].

°*paravaśikar* subdue, Harṣac. 42, 3.

paravādin m. auch S II, 269, 8.

paraśu m. *Donnerkeil, Śuk. t. o. 19 [p. 32, 24].

°*paraśudhāra* m. Axtträger, S I, 254, 7.

°*Paraśuparākrama* m. Name eines Soldaten, S I, 556, 3.

paraśupalāśa m. die Klinge einer Axt, Kauś. 47, 25.

°*paraśupāṇi* m. = Gaṇeśa, Prabandh. 312, 8/7 v. u.

paraśuphāṇṭa ein durch eine erhitzte Axt erwärmtes Infusum, Kauś. 36, 27.

°*paraśśata* Adj. = *paraḥśata* (über hundert), Viṣṇubh. VI, 28[b].

parasthāna n. °die höchste Stelle (= Erlösung), S I, 280, 4.

parā f. im Kaśm. Śiv. °das ewige Wort, in welchem potentiell alle Begriffe und Worte ruhen; vgl. das śabdabrahma des Vyākaraṇa. [B.]

parāka m. *Schwert (Ko. erklärt mit *vadha*), S II, 232, 8.

parākrānta 1. Adj. s. unter *kram* mit *parā*. — 2. n. Machtentwicklung, ardor animi, Jātakam. 1, 35.

°*parāg(ati)* die Rolle des Blütenstaubes spielen, Viṣṇubh. IV, 35[d].

parāgama Ankunft überh., Damayantīk. 30.

parāgamana n. das Fortgehen, Sāy. zu ṚV. 10, 18, 1.

°*parāgānana* Adj. = *parāṇmukha*, Kaṃs. IV, 51[a].

parāgāy Blütenstaub darstellen. °*yita* n. impers. Saduktik. 106.

parāgin Adj. Blütenstaub habend, Śiś. 6, 11.

parāgvadana Adj. (f. *ā*) abgewandten Gesichtes, Bhām. V. 2, 49.

parāgvadanaśālin Adj. dass. in der übertr. Bed. unhold (Schicksal), Bhām. V. 3, 1.

parāṅga lies n. statt m. — Auch: ein Bestandteil des Folgenden, Sāy. zu ṚV. 1, 13, 1; P. 2, 1, 2.

parāṅganā Freudenmädchen, Sam. IV, 69 (nach pw fehlerhaft).

parāṅmukhatā f. °auch im übertrag. Sinne gebraucht wie °*tva*, Dhanika zu Daśar. II, 5[a] (S. 47, Z. 7).

°*parācīnatā* aversion, disinclination, Harṣac. 194, 6.

°*parājayavant* Adj. unterliegend, Śṛṅgbh. 14, 10.

°*parājitaḥ* aus dem gewaltigen Kampfe und zugleich: von den Feinden unbesiegt, Yudh. 4, 97.

°*parādheya* Adj. = *paraiḥ śatrubhir adheyo dhartum aśakyas*, Yudh. 6, 67.

parāpātam Absol. davonfliegend, Maitr. S. 1, 10, 13 (152, 12. 13).

parābhava Verderben, Jātakam. 13.

parābhāva *m. = *parābhava*, Erniedrigung, Verachtung, Mahāvy. 132, 12.

°*parāmaya* Adj. den Feinden Krankheit bringend, H XLIII, 276.

**parāmarśana* n. Überlegen, S II, 77, 3. — Auch das Anfassen, Dārila zu Kauś. 17, 14.

parāmarśin Adj. °Leid zufügend, H XLIII, 276.

°*parāmarṣa* = *parāmarśa* (Berührung), S II, 20, 6.

°*parāmbā* = *lokamātṛ*, S I, 428, 9.

[*parāyaṇa*] am Ende eines Komp. °f. -*ī*, S II, 260, 4.

°*parāyattatā* dependence, Harṣac. 273, 17.

parārthacara Adj. das Wohl anderer befördernd, Jātakam. Einl. 4.

parārthacaryā f. das auf das Wohl anderer Bedachtsein, Jātakam. 17, 2.

°*parārdhatā* Zustand als Hälfte, S I, 191, 3.

parāvarta °Umstürzen, Schleifen (eines Walles), Prabandh. 241, 1.

parāvṛtta n. °eine Art Coitus, E 556 (K).

parāvṛttaka n. °eine Art Coitus, V 141.

parāśaktiḥ f. die höchste Macht; im Kaśm. Śiv. °Bez. der höchsten Śakti Śiva's (der seinen immanenten Aspekt darstellenden Schöpfermacht) im Unterschied zu den unzähligen, von ihr abhängigen Śakti's, Praty. Hṛd. 2, 6. [B.]

°*parāsara* ? S I, 426, 7 [427, 10 Ko.: *parāsaraḥ parikāṅkṣīyati* (?)].

parāsisiṣu Adj. mit Akk. zu verscheuchen wünschend, Kir. 12, 35.

parāsutā °Tod, Kir. XIV, 54.

parāhati f. °Anprall, Śuk. t. o. 2 [p. 14, 32].

parikathā Divyāvad. 225, 26; 235, 25.

parikara 2. °*śloka* versus auxiliaris, Alaṃkārar. 2, a. *parikara* allein dass. 6, a; 8, a.

parikara m. °= *paricchada* (Decke, Haut), S I, 82, 4. — °Sitzen mit untergeschlagenen Beinen, S I, 164, 7.

parikarkaśa Adj. sehr hart, — barsch, Jātakam. 31.

**parikalpa* m. Täuschung, Amit. II, 13.

parikātara Adj. gar feige, Jātakam. 31, 90.

parikāsana n. häufiges Husten, Āpast. Gṛhy. 9, 2.

parikiraṇa n. das Umherstreuen, Dārila zu Kauś. 26, 10.

°*parikuṭṭana* n. das ringsum Wegklopfen, Kauṭ. 92, 10. 12.

parikrāmitaka n. auch Śṛṅgārabh. 6, 5 v. u.

parikṣati f. Verwundung, Śiś. 7, 31.

parikṣepa m. °Streu, Kauṭ. 133, 8.

parikhaṇḍa s. *pariṣaṇḍā*.

parigamya in *apari*° (s. oben).

parigṛddha Adj. sehr gierig, Divyāvad. 351, 10.

°*parigṛha* n. Nachbarhäuser, Kauṭ. 157, 11.

parigṛhyā Kauś. 17, 2 nach Dārila = *parigṛhyavedi*.

°*parigrāham* Adv. = *parigrahe parigṛhya*, Mgs I, 21, 9.

**parigredha* (!) m. Gier, Begierde, Mahāvy. 111, 10.

parigha m. *ein astrol. *yoga*, S I, 318, 16 v. u. (Ko.). — °Tormaut, Kaut. 85, 2.

parighaṭṭana n. °= *upaghāta*, H XXXII, 73. Auch das Reiben, Komm. zu Śiś. 9, 64.

°*parighaṭṭanā* = *tantrīṇāṃ kaṇṭhasya vottejanam*, H XXXII, 73.

°*paricayana* n. = *paricaya*, Śrīk. XVII, 37. 51.

paricāraṇa n. Vornahme [°in Prosa!], Śuk. t. o. 5 [p. 18, 6].

paricārikā °eine Art Hetäre, V 363.

paricārita n. Belustigung, Divyāvad. 114, 25; 115, 15.

paricārin 3. f. °*riṇī* Dienerin, R. ed. Bomb. 3, 73, 26; 74, 29.

°*paricitatva* n. = *paricaya*, S II, 75, 10 (Ko.).

paricchinnatva n. Beschränktheit, Begrenztheit, Komm. zu Kap. 1, 130.

parijana, Nom. abstr. °*tā* f., Kir. 10, 9.

parijihīrṣu Adj. °(das Leben) von sich zu werfen beabsichtigend, Prabandh. 132, 3 v. u.

**parijetar* Nom. ag. Sieger, Mahāvy. 126, 62.

pariṇati f. °= Spiegelbild, Śrīk. XI, 16; XXII, 7; XXV, 39. — °butting (of an elephant), Harṣac. 75, 12.

pariṇaya 2. Instr. so v. a. ringsum, Āpast. Śr. 10, 12, 9. Nach dem Komm. soll *pariṇaya* = *sādhuśabda* sein.

°*pariṇayanasraj* f. der Kranz bei der Gattenwahl, S I, 82, 1.

pariṇāma m. °das Reifen, Uttarar. II, 20[c].

pariṇāmana n. 1. das zur vollen Entwicklung Bringen, kräftiges Fördern, Jātakam. 8. — 2. *das Verwenden von Sachen (die für die Gesamtheit bestimmt sind) zum eigenen Nutzen, Mahāvy. 260, 23; 89, 4.

pariṇāminitya Adj. ewig, aber sich beständig verändernd, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 6, 13.

paritikta Adj. überaus bitter, Jātakam. 6, 13.

°*paritrā* shelter, Pūrṇabh. 235, 5.

paridaśa Adj. (f. *ā*) Pl. volle zehn, Jātakam. 16, 16.

°*paridānalekha* m. Schenkungsbrief, Kauṭ. 73, 4.

paridurbala, Nom. abstr. °*tva* n., Jātakam. 16.

°*paridurmanāyita* Adj. überaus betrübt, Uttarar. III, 37[c].

°*parideśa* m. ein best. Maß, Kauṭ. 107, 5.

°*paridyūnatva* n. jämmerliche Lage, Śuk. t. o. 34 [p. 43, 25].

°*paridhā* = *prāvaraṇa*, H XXXIX, 25.

paridhānī Adv. mit *kṛ* zum Untergewande machen, Komm. zu Śiś. 13, 22.

paridhāsyai Pār. Gṛhy. 2, 6, 20 nach dem Komm. Dat. = *paridhānāya*, zur Anlegung. Stenzler vermutet Konj. Fut.

°*paridhūsaratā* [pw °*tva*] H XXXVIII, 23.

parinābhi Adv. um den Nabel herum, Śiś. 13, 11.

parinirvāyin Adj. vollkommen erlöschend (als Individuum), Mahāvy. 46; Divyāvad. 533, 25. Vgl. oben *upapadya*°.

pariniṣṭhāpanīya Adj. gründlich zu fixieren, genau anzugeben, Komm. zu Āpast. Śr. 1, 24, 8.

paripacana n. Caraka 92, 12 nach dem Komm. = *tailapācanikā*.

°*paripacanatā* das Reifen, S I, 104, 7 v. u. (Ko.).

°*paripaṇa* ausbedungene Summe, Śṛṅgt. 28, 10 v. u.; 3 v. u.; 110[b]; 112[b].

-*paripaṇana* n. das Spielen um, Mudrār. 5, 12 (16, 3).

°*paripāṭalatā* f. überaus blaßrote Färbung, Śrīk. 9, 33.

°*paripāṭalatva* n. starke Röte, H XVII, 66.

paripāṭalita Adj. ganz rot gefärbt, Haravijaya 8, 43.

°*paripāṭīka* m. Reihenfolge, S II, 21, 15 (Ko.) (II, 144, 13 v. u. [Ko.] steht °*pāṭikā*).

°*paripāṭikā* Reihe, Śṛṅgbh. 64[c].

paripāṇḍiman m. ein sehr weißes Aussehen, Śiś. 6, 36.

paripiṅgī Adv. mit *kṛ* stark rötlich braun färben, Śiś. 20, 55.

paripiṇḍī Adv. mit *kṛ* in Kugelgestalt bringen, Divyāvad. 516, 7.

paripīvara Adj. sehr feist, Haravijaya 6, 6.

°*paripuṅkha* m. = *rājan*, S I, 41, 14 (Ko.).

paripuṅkhita Adj. gefiedert (Pfeil), Bhām.V. 2, 158.

paripuṣṭatā °Fülle, Steigerung oder dergl., Pārvat.

**paripūri* Erfüllung, Mahāvy. 244, 71. Richtig Pāli *pāripūrī*.

**paripūrṇatā* Fülle, S I, 171, 11 (Ko.); 541, 15 v. u. (Ko.); II, 31, 1 v. u. (Ko.); 201, 13 v. u. (Ko.).

**paripūrṇatva* n. Fülle, Vollsein, S II, 26, 11 (Ko.).

°*paripūrṇavant*, voll geworden, S II, 260, 17.

paripṛcchanikā f. Frage, Divyāvad. 489, 14.

pariprāpya Adj. zu vollführen, zu verrichten, Divyāvad. 410, 6.

paripluta n. das Umherspringen, Umherhüpfen, Varāh. Bṛh. S. 68, 115.

paripluṣa m. °Verbrennung, Śuk. t. o. Einl. [p. 7, 35].

paripulla Adj. 1. weit aufgerissen (Augen), Śiś. 13, 14. — 2. mit sich sträubenden Härchen bedeckt, Śiś. 13, 16.

paribubhukṣita Adj. überaus hungrig, MBh. 9, 27, 41.

paribhakṣa m. das Umgéhen jemandes beim Essen, eine best. Begehung, Āpast. Śr. 14, 31, 9. Vgl. *apari*°.

°*paribhavada* Adj. Demütigung bringend, demütigend, Yudh. 4, 81.

paribhāṇḍa n. °Einfassung, Kauṭ. 88, 2. 3.

paribhāva m. °= *paribhāvanā* 2, b, Daśar. I, 29[a].

paribhāvitatva n. im Komm. zu ṚV. Prāt. 2, 5 bei Regnier fehlerhaft für *paribhāṣitatva*.

paribhāvuka Adj. (mit Akk.) übertreffend, Śiś. 20, 69. = *śobhayā nirākariṣṇu*, Padyac. II, 43[b]; IV, 39[b] (= *tiraskaraṇaśīla*).

paribhāṣaka Adj. tadelnd, Divyāvad. 38, 10.

[*paribhāṣaṇa* n.] Unterhaltung als °dramatisches Element, Daśar. I, 49[b]; Dhanika zu Daśar. I, 52[a] (S. 35, Z. 4. 12. 10 v. u.).

paribhāṣā f. °= dem vorigen, Daśar. I, 52[a].

paribhāṣitatva n. das Gelehrtwordensein, Komm. zu ṚV. Prāt. 2, 5 bei M. Müller.

paribhogya (!) n. Gebrauch, Divyāvad. 275, 21.

paribhra ? Rasas. 75[d] (*cakrākāraṃ paribhrān bhramayati*).

parimarda °Reibung (inter coitum), Kuṭṭ. 382.

parimardana n. °Abreiben, Kauṭ. 92, 10. 3 v. u.

parimarśa Berührung, Dharmaśarm. 13, 4; H XLI, 55.

parimarṣa m. Berührung, Haravijaya 6, 22. Richtig °*marśa*.

parimala m. °= *parimardana*, S I, 527, 6.

°*parimalana* n. = *vimardana*, S II, 6, 1; 311, 24; 369, 6. — das Wohlriechendmachen, S II, 264, 26. — Frottieren, Sūryaś. 92[a] (und zugleich = *avagāhana*).

parimalay, S I, 338, 1 *parimalita* °= *samantān mardita*. — °wohlriechend machen (°in obszönem Sinne), S I, 447, 7 (*parimalitā* = *kāmukalokair marditā*).

°*parimalin* den Duft von ... besitzend, S I, 573, 1.

°*parimāṇī* f. eine Art Wage, Kauṭ. 104, 1.

°*parimāṇḍalya* n. = *pariṇāha*, H IV, 8.

parimitatva n. Beschränktheit, Begrenztheit.

°*parimitārtha* m. ein Bote (Gesandter) mit fest umschriebener Aufgabe, Kauṭ. 30, 4.

°*parimukhena* ins Gesicht, *coram*? S II, 77, 5.

°*parimṛṣṭaka* n. eine Art Coitus, V 167. 169; E 560 (K).

°*parimlāni* f. = *mlāni*, H XXIV, 30; Rasas. 62, 8.

parirambha m. °Umschlag (als kühlendes Mittel), S II, 264, 25?

parirambhin auch: umarmend, Śiś. 10, 49.

°*pariraya* m. ein best. Längenmaß = 24 aṅgula), Kaut. 106, 9 v. u.

pariripsu Adj. zu umarmen wünschend, Haravijaya 9, 44.

°*parirūkṣa* Adj. ganz struppig, Amit. XXIX, 23.

**parivañcana* n. oder °*nā* f. das Betrügen, Mahāvy. 10, 28.

parivartaka m. auch Tausch, Vasiṣṭha 2, 39; °Tauschhandel, Kauṭ. 93, 5 v. u.; 94, 2.

°*parivartakam* turning round, Pūrṇabh. 68, 2.

parivartana n. das Beschützen, Damayantīk. 64.

°*parivartanaka* n. eine Art Coitus, E 568 (R).

°*parivartayitar* m. der Vertauschende, Kauṭ. 129, 5 v. u.

parivartikā °Wäscherin, S I, 254, 12 v. u. (Ko.).

parivartita 1. Adj. Part. vom Kaus. von *vṛt* mit *pari*. — 2. n. a) Umdrehung. — b) die Stelle, wo sich jemand gewälzt hat.

parivartita n. °eine Art Coitus, E 576 (A).

parivardhaka m. Pferdeknecht, Haravijaya 28, 40; Harṣac. 168, 14. [Z.]

parivalana n. Umwindung, womit etwas umwunden wird, Komm. zu Harṣac. (1936) 518, 7.

parivastrā f. Vorhang, Harṣac. (1936) 432, 9. Die andere Ausgabe 172, 21 °*vastra*. — awning, screen, Harṣac. 229, 4.

parivāda m. *Werkzeug zum Spielen der indischen Laute, Kuṭṭ. 14.

parivādinī auch Daśak. (ed. Bomb. 1889) p. 175, Z. 1.

parivāpa m. 1. °Tod, Kauṭ. 162, 13. 16. — 2. °Einkommen, ebenda 154, 12. — 3. °Ausrüstung, ebenda 30, 6. Vgl. J. J. Meyer, p. 35, Anm. 2.

parivāpī f. eine best. Spende, Śāṅkh. Śr. 15, 1, 26.

parivāra 2. 3. Śiś. 19, 49.

°*parivikaca* Adj. voll erblüht, Śṛṅgārasarvasvabhāṇa p. 3, Z. 9 v. u.

parivitta auch = *parivinna* 2. Āpast. Śr. 9, 12, 11.

parivivadiṣu Adj. (mit Akk.) zu schmähen beabsichtigend, Śiś. 15, 73.

parivṛkṣa (?) Kauś. 80.

parivṛtta 1. Adj. s. unter *vart* mit *pari*. — 2. n. das Rollen, Sichhinundherbewegen, Sichwälzen, MBh. 11, 162 (*parivṛtti* v. l.); Mālatīm. 76, 10 (ed. Bomb. 164, 2.

parivṛtti auch: das Rollen, MBh. 11, 6, 14. — Ausgang, Ende, Kir. 9, 2. 74. 76.

parivedita n. Wehklage, R. 2, 39, 40 (Gorr. 38, 50). v. l. *paridevana*.

pariveṣa 4. Umwindung, womit etwas umwunden wird, Harṣac. (1936) 518, 7. °*veśa* gedruckt; Umkreis, H 17, 69.

pariveṣya n. in *paścātpariveṣya*.

parivyaya Aufwand, Kosten, Jātakam. 20, 26.

parivyākulī Adv. mit *kṛ* ganz in Unordnung bringen, Jātakam. 19.

parivyādha m. *= *karṇikāra* (Pterospermum acerifolium), S I, 463, 4 v. u. (Ko.).

parivraḍhiman s. oben *apari*°.

pariśaṅkā f. Vermutung, Hoffnung, etwas anzutreffen, R. ed. Bomb. 4, 50, 11. Mißtrauen, Argwohn, Jātakam. 23.

pariśapta n. Verfluchung, Tāṇḍya-Br. 14, 6, 8.

pariśithila Adj. sehr locker, — schlaff, Jātakam. 9.

°*pariśuddhīkṛta* Adj. vollständig gesäubert, Dhanika zu Daśar. III, 26[a] (S. 88, Z. 11).

pariśaila (?) Kauś. 85.

**pariśraya* refuge, Pūrṇabh. 66, 5.

pariṣaṇḍā f. wohl Umgegend, Divyāvad. 344, 12. Statt dessen 212, 8 *parikhaṇḍa*.

parisad f. °= *kardama*, S I, 605, 6. — °Umschlag (aus *uśīra*), S II, 264, 26.

°*pariṣiṣvaṅkṣu* zu umarmen wünschend, H XV, 40.

-*pariṣvaṅgin* Adj. unterliegend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 3, 6.

°*pariṣvaja* S II, 243, 4 in *vinayapariṣvajā* = *vinayavatī*.

°*parisaṃharaṇa* n. Abschluß (oder Ausschluß?), Kauṭ. 72, 6. Vgl. J. J. Meyer, S. 102, Anm. 4.

parisamohana (!) n. = *parisamūhana*, Daśa K. zu Kauś. 57, 22.

°*parisūnam* Adv. Kauṭ. 123, 1 „außerhalb des Schlachthauses“? S. *śvā* mit *pari*.

pariskhalita n. das Taumeln, Kathās. 72, 344.

parispanda m. °Gerät, Prabandh. 302, 5 v. u. (in *mahānasa*° „kitchen service“).

°*parisphuraṇa* n. radiance, Harṣac. 212, 2.

parisyanda °= *manda*, H XIII, 83.

parisrut = *surā*, Haravijaya 26, 58. [Z.] Auch Śrīk. 14, 34.

°*parihati* f. Anprall, Śuk. t. o. 3 [p. 15, 6].

pariharaṇīya, Nom. abstr. °*tā* f., Śiś. 8, 54; 17, 61.

°*parihāpaṇa* n. Verkürzung (von Einkünften), Kauṭ. 65, 2 v. u.; 66, 7.

parihāyam Absol. Maitr. S. 4, 5, 8 (76, 4). Roth vermutet *parihāram*, wie 4, 6, 1 (78, 21) gelesen wird.

°*parihāranaukā* = *uḍupa* (Nachen), S II, 217, 14 (Ko.).

**parihāraka* °n. alles, was privilegiert ist, Kauṭ. 142, 1. *pārihārika* zu lesen.

parihārasū Adj. f. erst nach langer Zeit zum Kalben kommend, Zitat im Komm. zu TS. 2, 287, 14.

°*parīkṣakatā* f. Kennerschaft, Prabandh. 172, 5 v. u. in *ratna*°.

°*parīkṣitukāma* Adj. desirous of testing, Harṣac. 201, 13.

°*parīkṣitṛ* m. (Münz-)Prüfer, Kauṭ. 84, 10.

°*parīkṣopala* m. Prüfstein, Śrīk. XXV, 16 (Ko.; °*tvam*).

°*parībhoga* m. richtiger Gebrauch, Kauṭ. II, 11 (81, 10).

°*parīmala* = *parimala* (Wohlgeruch), Muk. 28[a].

parīvāpa m. das Scheren (der Haare), Zach. Beitr. 50, 1.

°*parīvāhita* Adj. überfließend, Padyac. IX, 76[a] (in *karuṇāpūralaharīparīvāhitacakṣuṣe* = ... *parīvāhavat jalocchvāsavat kṛte cakṣuṣī yasya tasmai*).

parīṣaha m. Mühsal, Gefahr. Pl. Hem. Par. 2, 282. [S I, 139, 2; II, 282, 3. — °*parīṣahā* S II, 304, 10.]

parīṣṭa auch Āpast. Śr. 9, 12, 11.

parīṣṭi f. *Bedienung, Huldigung, Viṣṇubh. III, 26[c].

°*parīsahajaya* m. ein uttaraguṇa der Jainas, S I, 92, 11 v. u. (Ko.).

°*parīhāra*(*lekha*) m. Privileg(ienbrief), Kauṭ. 73, 5. 4 v. u.

**parut* Adv. im vergangenen Jahre, Rasas. 4, 6.

paruśśás Maitr. S. 4, 1, 2 (2, 13. 14).

paruṣá 3. a) zu streichen. ṚV. 4, 22, 2 und 5, 52, 9 (*ūrṇā* ist Lok.) ist *páruṣṇī* Adj. zottig.

°*paruṣagir* Adj. barsche Reden führend, Yudh. 4, 60.

°*paruṣagu* Adv. barsche Reden führend, Yudh. 4, 59.

°*paruṣabhāṣaka* m. a man bearing disagreeable tidings, Prabandh. 256, 10/11.

°*paruṣamanīṣa* von hartem Sinne, S I, 49, 6.

[°*paruṣaraśmi* m. Sonne S I, 597, 1 in *paruṣaprāleyaraśmī* = *sūryācandramasau*.]

°*paretanātha* m. = Yama, H XXXVII, 48.

°*paretapati* m. = Yama, S I, 144, 5; H XXXIX, 50; L, 17; Viṣṇubh. III, 19[d].

°*paretavana* n. Leichenacker, S I, 108, 12 (Ko.).

°*pareteśa* m. = Yama, Yudh. 7, 45.

**pareṣṭukā* eine Kuh, die öfters gekalbt hat, S II, 186, 1.

paró 'ṃhu, die Kāṇva-Rez. des Śat. Br. nach Leumann *paroṅhu*.

parokta (n.) °falsche Aussage, Kauṭ. 149, 11.

paró'kṣabandhu Adj. mit undeutlicher Beziehung, Maitr. S. 4, 8, 4 (116, 24).

paró'kṣabuddhi Adj. für etwas Fernliegendes ansehend, gleichgültig, Jātakam. 22, 68.

paropasarpaṇa n. das Angehen Anderer, das Betteln, Bhām. V. 1, 87.

**parkaṭi* f. Ficus infectoria, S I, 309, 12 v. u. (Ko.).

parj, pṛṇajmi = parc, Āpast. Śr. 12, 28, 16.

°*Parjanyaka* ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 3.

°*parṇalaghu*[*vidyā*] die Kunst[, sich] federleicht zu machen, S II, 293, 3.

pártvā (!) TS. 7, 5, 1, 2 angeblich = *prītiṃ prāpya*. *prītvā* zu vermuten.

pard, pardate [farzen] Sarasvatīk. 1, 22.

parpaṭa °= *kavaca* (Oldenlandia herbacea), S II, 197, 7 v. u. (Ko.).

parb gehen. *parbant*, Damayantīk. 52.

°*parya* ? S II, 239, 5 in *durvāraprasaraparyam aiśvaryam*: *durvāro durnivāraḥ prasaraparyaḥ pravṛttiḥ paryāyo yasya* [*tat tathoktam*].

°*paryagra* n. Gesamtzahl, -verzeichnis, Kauṭ. 128, 9 v. u.; 129, 9.

**paryanubandha* m. das Umbinden, Vyutp. 61.

2. *paryanta*, füge 1. vor „mit“ hinzu.

°*paryantadaśā* f. a state of extreme exhaustion, Prabandh. 223, 10.

paryāntam zu streichen, da der Komm. *paryantām* Adj. liest.

paryantī Adv. mit *kṛ* zu Ende bringen, beendigen, Divyāvad. 97, 19; 236, 18.

paryavadāpayitar Nom. ag. Erheller, Beleuchter, Divyāvad. 202, 13.

paryavasāna fehlerhaft für *paryavasthāna*, Divyāvad. 185, 29; 186, 9 ff.

°*paryavasāyitā* f. das Hinauslaufen, Abzielen, Dhanika zu Daśar. IV, 37 (= p. 120, Z. 13 v. u.).

°*paryavasāyitva* n. dass., ebenda IV, 37 (= p. 120, Z. 11).

paryavasthāna eine den Menschen beherrschende Leidenschaft, Mahāvy. 109, 57; Divyāvad. 185, 27. Vgl. *paryavasāna* oben.

paryaśru °n. heftige Tränen? H XVII, 66.

paryastikā *Ruhebett, H XXVII, 33 (Ko.).

paryāṇay satteln, Damayantīk. 32. 166.

[°*paryātma* S II, 301, 16 verdruckt für *paryāpta*?]

paryādāna n. 1. Verbrauch, Erschöpfung, Ende. Akk. mit *gam* zu Ende gehen, Mahāvy. 130, 33; Divyāvad. 4, 3; 10, 29; 55, 2; 100, 25. — 2. *etwa Angriff, feindliche Behandlung, Mahāvy. 109, 31.

paryāntam s. oben unter 2. *paryanta*.

°*paryāptatva* n. = *paripūrṇatva*, S II, 25, 6.

paryāvasatha m. = *maṭha*, Śīlāṅka 2, 66.

paryutthāna eher das Besessensein, Mahāvy. 109, 55.

**paryudañcana* n. Schuld (*ṛṇa*), Viṣṇubh. V, 36[a].

paryudasana n. das Ausschließen, Komm. zu Yogas. 1, 18. 51.

paryupāsana n. zu 4. Entschuldigung fehlt der Hinweis, daß das Wort in dieser Bedeutung auch ein dramatisches Element bezeichnet: Daśar. I, 31[b].

paryupāsanā f. Verehrung, Divyāvad. 147, 1; 149, 19.

°*paryupāsti* f. = *paryupāsana* 4., Daśar. I, 34[b].

paryupāsya Adj. = *sevya*, Jātakam. 23, 12.

paryuṣaṇa und *paryuṣitavya* nicht buddh., sondern in der Sprache der Jaina.

Paryuṣaṇāvicārabṛhadavacūrṇi f. Titel eines Werkes, Festgr. 55.

paryuṣitavya s. *paryuṣaṇa*.

paryeṣṭi weltliches Streben, Jātakam. 18, 3.

Parvataka 2. N. pr. eines Fürsten im Himālaya, Hem. Par. 8, 297.

parvatarodhas n. Bergwand.

°*parvatasaṃdhi* m. Kluft, S I, 70, 14 v. u. (Ko.); 304, 4 v. u. (Ko.).

parvadakṣiṇā f. der Lehrerlohn für die Erlernung eines best. Veda-Abschnittes, Gobh. 3, 2, 51.

parvan n. °Fest, Kuṭṭ. 863. 894.

Parvamitra m. N. pr. eines Mannes, Hem. Par. 3, 151.

°*parvarasa* festlich? S I, 408, 7.

°*parvānaka* m. Festtrommel, S II, 228, 1.

parṣatka am Ende eines adj. Komp. = *pariṣad* 2. a), Jātakam. 23. 27.

°*palaṭyamāna* = *parivartamāna*, S II, 18, 15 v. u. (Ko.).

°*palabhuj* m. = *rākṣasa*, Viṣṇubh. V, 25[a].

palala *flesh, meat, Vās. 156, 1.

**palāda* m. = *rakṣas*, Prabandh. 181, 7.

palāva Sg. Angel, Angelhaken, Vāsav. 138, 3.

palāśa Blatt, so v. a. Klinge; vgl. oben *paraśu*°.

palāśa m. *ein rakṣas, S I, 144, 2; II, 174, 5. (I, 48, 3 in °*kauśikapalāśa*, ein Rakṣas in Eulengestalt.) Śrīk. VII, 20; Vās. 133, 2.

palāśin m. *= *rākṣasa*, S I, 303, 11 (Ko.).

**paliknī* °= *alpadinagarbhā gauḥ*, S II, 186, 2 [pw: eine Kuh, die zum ersten Male trächtig ist].

**paligodha* m. Verbot, Verhinderung, Mahāvy. 245, 122. Vgl. *parigodha* und *palibodha* in den Aśoka-Inschriften.

palita 3. b) Daśak. (1883) 37, 10.

palitaṃkaraṇa Adj. (f. *ī*), Vāsav. 297, 2; Alaṃkārav. 47, b.

palitavant Adj. graue Haare habend, Hem. Par. 1, 202.

°*paliśa* (nach dem Ko. m.) S II, 180, 2 = *yatra sthitvā mṛgā hanyante sa pradeśaḥ paliśa ucyate.*

**palīśa* m. = *palāśa*, Bhāvapr. (Hdschr.) 1, 230. v. l. *pālīṣa*.

Palola m. Pl. N. pr. eines Volkes, Varāh. Bṛh. S. 14, 30.

palya 2. Dharmaśarm. 5, 31.

**palyayana* n. Sattel, S I, 398, 3 v. u. (Ko.). — 2. Zügel, Vikramāṅkac. 6, 48.

**palyāṇa* n. Sattel, S II, 219, 8 (Ko.); Manm. III, 2[b].

pallava m. *= *viṭa*, H XVII, 56; Vās. 114, 3; Muk. 139[b]; 40, 5 v. u. *Kraft? E 886 (P); °eine Art Coitus, E 593, 597 (D). — *love, Vās. 38, 4.

pallavaka Adj. °zum Sprossen bringend, S I, 210, 12 (Ko.). — m. °= *paṇḍita*, S I, 473, 1; II, 11, 2.

pallavana n. °= *prakaṭīkaraṇa*, Śṛṅgāravairāgyataraṃgiṇī 24 [Kāvyamālā V, p. 133].

°*pallavāyamāna* zu Schößlingen werdend, S II, 384, 15/16.

pallavita *reddened, Vās. 137, 1.

Pallavī °eine Frau aus Pallava, S I, 34, 3; 228, 1; II, 69.

**palli* f. Siedelung, S II, 293, 5.

pallikya (Kauṭ. 112, 8 v. u.) v. l. für *vallikya* (s. d.).

palvala (nach dem Ko. *m.) Pfuhl, H XXXIV, 24.

°*palvalīkṛ* zu einem Pfuhle machen, Padyac. IX, 36[b].

palvalī Adv. mit *bhū* zu einem Pfuhl werden, Jātakam. 15.

°*pavanakanyakā* = °*camaradhāriṇī*, S I, 531, 4.

pavanaja m. °= Bhīma, Yudh. 3, 104.

°*pavanatanūja* m. Bein. Bhīmasena's, Yudh. 5, 31.

Pavanapañcāśikā f. Titel eines Werkes, SWA 106, 480.

°*pavanamārga* m. Luftraum, S II, 170, 6.

°*pavanavayasya* m. = Feuer, Viṣṇubh. I, 12ᵃ.

°*Pavanavegā*, N. einer vidyādhara-Fürstin, S II, 312, 4.

pavamānasakha m. Feuer, Śiś. 20, 71.

°*pavamānasakhi* m. = Agni, Yudh. 3, 7.

°*pavarṇa* m. der Laut *pa*, S I, 58, 1.

pavi f. Radschiene, Ait. Ār. 264, 18.

pavi m. *Diamant, Yudh. 7, 50. — Donnerkeil auch S I, 53, 1; 568, 8 (Ko.).

pavitraka °die heilige Schnur, Kalāv. I, 51.

°*pavitrikā* a kind of ornament or amulet, Harṣac. 197, 3.

°*pavitrīkaraṇa* Adj. läuternd, S I, 147, 7 (Ko.); 230, 12 v. u. (Ko.). — Subst. n. Läuterung, II, 109, 2 v. u. (Ko.).

pavitreṣṭi f. ein best. Opfer, Vasiṣṭha 22, 10.

pavyā f. nach Aufrecht = *pavī* Radschiene, ṚV. 1, 88, 2; 5, 52, 9; 6, 8, 5.

1. *paśu* 2. °*paśūni* R. ed. Bomb. 4, 35, 13.

paśujánana Adj. Vieh erzeugend, Maitr. S. 4, 3, 7 (45, 21).

paśudāvan Adj. = *paśudā*, Kauś. 72, 18.

paśupati m. °Aufseher über die Tiere am königlichen Hofe, S II, 187, 11. — °Ochse, Dummkopf (nach J. J. Meyer), Kuṭṭanīm. 623. [Z.]

°*paśupatinandana* m. = Gaṇeśa, Śuk. t. o. 6 [p. 20, 7].

paśupālana n. Viehzucht, Jātakam. 23, 66.

paśubandha m. °eine Art Coitus, E 589, 590 (S).

paśumata n. Irrlehre, Haravijaya 6, 102.

°*paśuyukti* f. Gopāl. 119, 17?

paśuvat lies Adv. statt Adj.

paśuvrata die Aufgabe, als Schlachtopfer zu dienen, Jātakam. 31, 46.

paścāccará, Maitr. S. 4, 3, 6 (44, 18).

paścājá Adj. (f. *ā*), Maitr. S. 3, 9, 8 (127, 5).

paścāt 1. a) mit *kar* auf den Rücken tun und zugleich: verachten, Śiś. 19, 93.

°*paścātkāya* m. Hinterleib des Elefanten, S I, 294, 15 v. u. (Ko.).

°*paścātkāra* m. Verurteilung, Urteil, Kauṭ. 196, 11. Im Dharmaśāstra ist *p.* eine Art des jayapattram; vgl. Vīramitrodaya: *kvacit paścātkārākhyo 'pi jayapattrabheda uktas tenaiva | anena vidhinā lekhyaṃ paścātkāraṃ vidur budhāḥ ||*.

paścātpuroḍāśa Adj. mit nachfolgendem *puroḍāśa*, Maitr. S. 4, 3, 6 (45, 7).

°*paścādaṅguli* m. Hinterzehe (= Sporn des Hahnes), S I, 296, 1 v. u. (Ko.).

paścālloka Adj. (f. *ā*) die Menschen im Rücken habend, TS. 6, 3, 8, 3.

paścima Adj. °indirekt, von einem Dritten herrührend, in *paścimaṃ karaṇam* Kauṭ. 148, 17.

paścimadakṣiṇa Adj. °West zu Süd, Kauṭ. 55, 12.

paścimadarśana n. Akk. mit *darś* jemand (Akk.) noch zum letzten Male sehen, R. ed. Bomb. 2, 64, 26.

paścimadvāra Adj. = *paścāddvārika*, Ind. St. 10, 303 f.

Paścimācala m. N. pr. eines fabelhaften Berges, hinter dem die Sonne untergehen soll, Vāsav. 44, 3.

°*paścimāsanika* occupant of hind seat on an elephant, Harṣac. 231, 5.

paścimottara Adj. °West zu Nord, Kauṭ. 55, 13.

**paśyatohara* vor jemandes Augen stehlend, S I, 574, 6; II, 101, 5.

paśyantī f. °„die schauende“ (*vāc*), im Kaśm. Śiv. die zweite Erscheinungsform der *parā* (s. d.), die göttliche Schau des Alls in seiner noch undifferenzierten Gestalt, Praty. Hṛd. 18, 5; 27, 7. [B.]

paṣṭaváh 1. a) Maitr. S. 2, 8, 2 (108, 2); 11, 6 (143, 16). Fraglich, ob gerade „vierjährig“. — 2. Maitr. S. 2, 11, 6 (143, 16).

paspaśa Adj. Kāvyapr. 175, 5 = *niḥsāra* nach einem Komm. (Mitteilung von Aufrecht.) Statt *paspaśā* f. hat der Komm. zu Śiś. 2, 112 *paspaśa* m.

1. *pā* mit *upa* Kaus. auch Āpast. Śr. 9, 18, 11. — Mit *nis* Z. 2 lies *niṣpīta*. — Kaus. trinken lassen aus (Abl.), Maitr. S. 2, 3, 5 (33, 5. 6).

°*pāṃśana* = *pāṃsana*, S I, 563, 12 (Ko.). Der Text hat aber *pāṃsana*!

°*pāṃśula* = *pāṃsula*, S I, 359, 3; II, 147, 10 (*pāṃśulā* staubig und zugleich = *kulaṭā*).

°*pāṃśulatva* n. S I, 363, 5 = *vyabhicāriṇītva*.

**pāṃsaka* s. oben *paṃsaka*.

pāṃsana *n. Schmähung, Mahāvy. 132, 4 zu vermuten für *paṃsana*. — Vgl. Trik. 134; Mahāvy. 127, 4 (*parapaṅsaka*); Śikṣāsamuccaya 10, n. 4; 62, n. 1; 63, n. 1. [Z.]

pāṃsanā *f. °Befleckung, Verderbung, Zerstörung, Daśāv. IV, 55.

°*pāṃsukriyā* das Spielen mit Sandhaufen, S I, 496, 7.

pāṃsukrīḍana n. = *pāṃsukrīḍā*, Vāsav. 82, 3.

pāṃsukhelana n. = *pāṃsukrīḍā*, Viddhaś. 45, 5.

°*pāṃsudhāvaka* (v. l. °*yāvaka*) m. Reinmacher, Kauṭ. 87, 9 v. u.

°*pāṃsulakṣaṇa* m. (*pāṃśu*° gedruckt) Wind, S II, 160, 7.

°*pāṃsulatā* das Staubigsein (und zugleich *puṃścalatva*), S I, 208, 4.

pāṃsuvikarṣaṇa n. das Auseinanderlegen von Sand (ein best. Kinderspiel), MBh. 1, 128, 16.

**pāṃsusaṃcāra* m. Zach. Beitr. 66. 92.

1. *pāka* 1. a), Āpast. Gṛhy. 20, 15.

°*pākapattra* n. erhitzte Platte, Kauṭ. 86, 3.

**pākaphala* m. Carissa carandas, Amit. V, 8. 16.

°*pākamukta* Adj. vom Sud hinausgegeben, fertig (Salz), Kauṭ. 84, 7 v. u.

°*pākayajñapaśu* Tieropfer in Verbindung mit Kochopfern, Mgs II, 5, 6.

pākayajñika Baudh. 3, 7, 10.

pākala 2. a) Elefantenfieber, Harśac. (1936) 267, 6.

°*pākasiddhānta* m. Kochkunst, S II, 222, 13 v. u. (Ko.).

°*Pākārāti* m. Bein. Indra's, Śṛṅgt. 40ᵇ.

°*pākonmukha* reifend, S I, 320, 5. — °*tā* Reife, S I, 321, 9 (Ko.).

°*pākvamāṃsika* m. Verkäufer von gekochtem Fleisch, Kauṭ. 144, 9. 2 v. u.

pākṣika belonging to one's party, °an ally? Pūrṇabh. 232, 10.

°*pākhaṇḍin* m. Ketzer, S I, 435, 7; Daśar. III, 54[b].

°*pāṅkaja* Adj. zu *paṅkaja*, Manm. I, 2[a].

°*pācanatā* das Reifenlassen, S I, 574, 5 v. u. (Ko.).

pācikā *f. Köchin, S I, 151, 14 (Ko.).

°*pācin* kochend (= quälend und zugleich Töpfe brennend), S I, 413, 5.

**pājipakṣin* m. wohl = *pājika*, Zach. Beitr. 85.

°*Pāñcajana* Adj. aus dem Panjab stammend, Kauṭ. 50, 4 v. u.

**pāñcajanīna* ? S II, 338, 27.

°*pāñcajanyanāḍiṃdhama* m. = Nārāyaṇa, Śrīk. I, 31.

pāñcanakha n. (sc. *māṃsa*) Fleisch von fünfkralligen Tieren, Vijñ. zu Yājñ. 290 f.

Pāñcālika °eine Art Waffe, Kauṭ. 101, 5 v. u. (v. l. *Pañcālika* und bei J. J. Meyer, S. 154 *Pañcālikā*. Vgl. daselbst Anm. 6.).

pāñjara Adj. zum Käfig gehörig, Damayantīk. 60.

pāṭa °Türfüllung, Prabandh. 143, 6 v. u.

pāṭaka m. *eine Art Dorf, Teil eines Dorfes, S II, 368, 10.

pāṭana °Adj. (f. ī) spaltend, zerreißend, Yudh. 7, 118.

°*pāṭay* (= *paṭum kar*), freshen (a current of air), Harṣac. 178, 1.

pāṭala m. °blaßrotes Mal, S I, 58, 1.

pāṭalakīṭa m. ein best. Insekt, Vāsav. 266, 3.

pāṭalacakṣus Adj. mit dem Star behaftet, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 2, 23.

°*pāṭalatā* redness, Harṣac. 15, 16; 123, 12.

°*pāṭalamaṇi* m. Rubin, Śrīk. XIV, 34.

°*pāṭalita* reddened, Harṣac. 20, 1.

pāṭaliman m. auch Śrīk. 8, 6.

Pāṭalīputra n. = *Pāṭaliputra* 1. Hem. Par. 6, 180; 8, 215; 11, 5; 12, 242.

°*Pāṭalīpura*(*pattana*) die Stadt Pāṭalīputra, Prabandh. 271, 10.

pāṭalopala Śiś. 17, 3.

pāṭalya n. Röte, Pādāravindaś. 46.

pāṭavika Śiś. 19, 56.

°*pāṭavya* n. Verschlagenheit, Rasas. 188[d].

°*pāṭīpati* m. *pāṭī bahuparivārapuruṣagṛhīto nivāsabhūbhāgaḥ, kulaputrakasamūha ity anye.* Var. lect., *pāṭhīpati*, „headquarters of officers in an army", Harṣac. 228, 12.

pāṭīra 8. vgl. Zach. Beitr. 74.

°*pāṭhaka* m. reader, Harṣac. 137, 18.

pāṭhāntaray(*ati*) für etwas (Akk.) eine andere Lesart haben, Pischel, Die Recensionen der Çakuntalâ, S. 8.

pāṭhya Daśar. II, 64[a] doch wohl °Subst. n. [die im Drama zu verwendende] Sprache.

Pāḍalīpura n. = *Pāṭaliputra* 1., Campaka 403.

pāṇigṛhītā Adj. f. geehelicht, Hem. Par. 2, 119.

pāṇigrāham Absol. bei der Hand ergreifend, Śiś. 18, 12.

pāṇigrāhavant m. Bräutigam, Sāy. zu Taitt. Ār. 6, 1, 3, 14.

**pāṇigha* m. Händeklatscher, Rasas. 220[a] [in °*pāṇighastrī*, in die Hände klatschende Frau].

**pāṇighātam* Absol. mit *han* mit der Hand schlagen auf (Akk.), P. 3, 4, 37 Schol.

°*pāṇipīḍā* f. Drücken der Hand, so v. a. Heirat, Padyac. IV, 53[a].

pāṇipuṭa die hohle Hand, Spr. 7784.

°*pāṇḍaratā* f. Weißwerden, Padyac. V, 37[d]; VIII, 26[d]; IX, 22[b].

**pāṇḍaravāsin*, *f. °*nī* N. pr. einer buddh. Tantra-Gottheit, Mahāvy. 197, 45.

°*pāṇḍavataru* m.? E 817 (A).

pāṇḍiman m. auch Śrīk. 17, 41.

pāṇḍu 2. ζ) N. eines Ekādaśāṅgin, Vardhamānac. 1, 48.

pāṇḍukambalaśilā f. Bez. eines Teiles des himmlischen Paradieses, Divyāvad. 104, 3. 4; 105, 10.

pāṇḍukambalin, Jātakam. 11.

°*pāṇḍukāla* Adj. (f. ī), hellschwarz, Kauṭ. 79, 3 v. u.

°*pāṇḍucchāya* Adj. bleich aussehend, Uttarar. III, 22[c] ed. Lakṣmaṇasūri.

°*Pāṇḍutanaya* m. = Arjuna, Kir. XII, 25.

°*Pāṇḍunandana* m. = Arjuna, Kir. XIV, 52.

pāṇḍupattra n. ein gelbes, welkes Blatt, Śāk. 18.

°*Pāṇḍuputra* m. = Arjuna, Kir. XVIII, 48.

pāṇḍupṛṣṭha Harṣac. 214, 2. [Z.]

°*pāṇḍubhū* m. Sohn des Pāṇḍu, Yudh. 6, 60. — Adj. der die Erde [durch seinen Ruhm gleichsam] weiß färbt, ebenda.

pāṇḍuraka Adj. (f. °*rikā*) weißlich, Divyāvad. 352, 19.

°*pāṇḍurakta* Adj. blaßrot, Kauṭ.

**pāṇḍurapṛṣṭha* Adj. shameless, Harṣac. 214, 2. — f. (*ā*) = *kulaṭā, nirbhāginī*, S II, 56, 5.

pāṇḍuray(*ati*) weißlich gelb färben, Vāsav. 231, 3. Vgl. *pāṇḍurita*. [Dieses auch S I, 339, 4.]

°*pāṇḍurin* m. kind of ascetic, Harṣac. 265, 9.

°*pāṇḍurogin* an Gelbsucht leidend, S I, 82, 6 (Ko.).

°*Pāṇḍusuta* m. = Arjuna, Kir. XVII, 12. Pl. = *Pāṇḍavās*, Kir. III, 32.

°*Pāṇḍusūnu* m. = Arjuna, Kir. X, 29; XIV, 65.

°*pāṇḍūkṛta* weißlich gefärbt, H XLVIII, 77.

°*Pāṇḍyakavāṭaka* Adj. von P. stammend, Kauṭ. 75, 3 v. u. — pw hat *Pāṇḍyavāṭaka*.

pāṇḍvārti, so zu lesen st. *pāṇḍvāti*.

**pāṇyupaghātam* Absol. = *pāṇighātam*, Pat. zu P. 3, 4, 37, Vārtt. 2.

pāta 9. Knoten überh. nach Jacobi. — *°*bheda* m. = *tālakālakriyāviśeṣa*, Zach. Beitr. 88.

pātaṅga Adj. zu °*pataṅga*, Sonne, Harṣac. 89, 9. [Sūryaś. 44[b]; Yudh. 2, 91.]

pātanikā f. Angemessenheit, das Zutreffen, Bhāmatī 64, 2.

°*Pātāka* m. N. eines Mannes, Prabandh. 275, 3.

pātāla °= *parvatasya adhastanabhāga*, S II, 172, 2.

°*pātālakanyā* Nāga-Mädchen, S I, 581, 13 v. u. (Ko.).

**pātī* (eig. *Pālī*) f. = *pātrī*, Mahāvy. 197, 115.

pātuka 1. herabstürzend, Śiś. 3, 3.

pātnīvata m. auch: ein best. *yūpa*, Āpast. Śr. 14, 5, 9; 14, 7, 12.

pātra °body, Vās. 47, 3. — n. °= *maṣīyanakapātra*, Padyac. V, 7[d].

*pātradhāraṇa n. das Behalten einer überschüssigen Bettelschale länger als es erlaubt ist, Mahāvy. 260, 25.
pātradhūnana n. = grahābhiniveśa, S II, 57, 11 (Ko.).
*pātraparīṣṭi f. vorzeitige Bemühung um eine neue Bettelschale, Mahāvy. 260, 26.
°pātrasad im Trinkgefäß sitzend, Mgs I, 9, 13.
*pātrāvalehakam Adv. die Schale ableckend, Mahāvy. 263, 65.
°pātheyīkar take for provision on a journey, Harṣac. 271, 17.
pāthojinī auch Muk. 63d.
°pāthodara m. Wolke, Śrīk. XIX, 57.
pāthonātha m. °= Varuṇa, Śrīk. XVI, 46.
°pāthonidhinātha m. = Varuṇa, S I, 250, 4.
°pathovaha (m.) Meer? Śṛṅgt. 162a.
pāda auch Rad, Śiś. 12, 21.
pādaka 3. *f. pādikā = upānah und rasatūryeṇa vedhaḥ svarṇādikasya, Maṅkha bei Zach. Beitr. 72. [= Maṅkhakośa ed. Zachariae. 75.]
pādacārin Adj. wandelnd, sich fortbewegend, Jātakam. 26, 33. (WZKM 12, 33 [Z.].)
°pādanakha n. °Sporn (beim Hahne) Śṛṅgt. 144c.
°pādanakhaṃpaca Adj. die Fußnägel bratend, Muk. 46, 1 v. u. (von der Hitze auf der Straße gesagt).
°pādaniravadya m. Bez. einer Strophenform, H XLVIII, 51.
°pādaparitrāṇa n. Schuh, S I, 408, 1.
°pādapātin m. Fußsoldat, H XLIII, 149.
°pādapāśika m. Fußfeßler, Kauṭ. 50, 5; 138, 4 v. u.
°pādaphalikā ubhayapārśvayoḥ paryāṇe yā kriyate, āgulpham pādatrāṇam ity anye, „stirrups"? Harṣac. 231, 7.
°pādayuddha m. ein Kampf zu Fuß, S I, 387, 3.
pādalagna 1. auch: am Fuße hängend, 293, 10.
Pādalipta °N. einer Stadt, Prabandh. 308, 4 v. u.
°Pādaliptapura n. N. einer Stadt, Prabandh. 255, 7.
pādaveṣṭanika, *f. °kā, Mahāvy. 273, 22.
*pādasphoṭa m. Blase an den Füßen, S II, 44, 16 v. u. (Ko.).
*pādāṅgada n. Fußring, H XVIII, 8.
°pādāṅgadīkṛ zum Fußring machen, H XLVII, 27.
°pādājīva n. Kauṭ. 84, 5 „Kleingeld" (J. J. Meyer, S. 120, Anm. 3).
*pādādhiṣṭhāna n. Fußschemel, Mahāvy. 273, 103.
°pādābhyāsa m. Bez. einer Strophenform, H XLVIII, 128.
pādāvanāma m. eine Verbeugung zu jemandes Füßen, Śiś. 11, 35.
pādin °= pādayati bodhayati yaḥ, H XLIII, 373.
pādukā °eine best. Schutzvorrichtung beim Festungsbau? Kauṭ. 53, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 69, Anm. 3.
pādūlaka m. Besen, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 17, 1.
pādopajīvin Adj. von jemandes (Gen.) Gnade lebend, Divyāvad. 537, 4.
°pādmarāga Adj. aus Rubinen bestehend, Manm. II, 11b; von Rubinen stammend, Sūryaś. 27a.
pāna °= mada (Brunstsaft), S I, 91, 7 (Ko.) verdruckt für dāna? — n. °= śastrāṇāṃ mārjanadravyam, H XII, 5.
pānaka m. n. °ein best. Getränk [śarkarāmaricādikṛtapānaviśeṣaḥ], Śrīk. II, 38.
*pānagoṣṭhikā Trinkgelage, Śrīk. XIV, 37.
°pānaparamparā Trinkgelage, H XX, 85.
*pānīyavārika m. der für Trinkwasser sorgende Klosterbruder, Mahāvy. 274, 15.
°pānīyaśayyā = °salilatūlikā, (s. d.) S I, 529, 3 v. u. (Ko.).
*pānīyaśālā Tränke, S I, 200, 9 v. u. (Ko.).
°pānoddeśa n. (!) Trinkstube, Kauṭ. 119, 3/2 v. u.
°pāpanaya Adj. = pāpe nayo yasya saḥ, Yudh. 3, 108.
pāpamaya Adj. aus Bösem bestehend, vom Übel seiend, Jātakam. 17, 12.
pāpayakṣmágṛhīta Adj. von der Schwindsucht ergriffen, TS. 2, 3, 5, 3.
pāparoga m. °= kuṣṭha (Aussatz), S I, 85, 7 (Ko.).
pāparddhi f. Jagd auch S II, 98, 6.
pāparddhika m. Jäger, Damayantīk. 33. 44.
°pāparddhin m. Jäger, Śuk. t. s. 189, 1.
pāpasáma, so zu betonen.
pāpasamācāra Adj. (f. ā) sich böse benehmend, MBh. 3, 272, 7; R. Gorr. 2, 37, 18.
pāpārambhaka und pāpārambhavant (v. l.) Adj. Böses beginnend, böse Absichten habend, Mālatīm. 82, 7 (ed. Bomb. 183, 2).
°pāpīśa m. Oberster der Sünder, S I, 257, 4 v. u. (Ko.).
°Pāpeyaka Adj. aus Pāpī (? Pāpā?) stammend (Pferde), Kauṭ. 133, 3 v. u.
pāpman Teufel, Dämon, Jātakam. 28. 31, 7.
°Pāmarodāra m. Name eines Ministers, S I, 411, 2.
Pāyalisaṃgha m. eine best. Sekte der Jaina, Bhadrab. 4 in der Unterschrift v. l.
°pāyudhvani m. Farz, Śuk. t. o. 2 [p. 14, 21].
1. pāra n. °Schleusentor, Kauṭ. 170, 11. Vgl. apāra. — eine Art tuṣṭi, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 3, 43. — pārī Stückchen, Damayantīk. 221. 245.
pāragāmin Adj. °gründlich bewandert, E 556 (K).
*pārajanmika Adj. zu einer folgenden Geburt gehörig, Mahāvy. 148, 6.
°pārañcika n. Bruch, Verletzung, Kauṭ. 195, 16.
°pāraḍī Kleid? Śuk. t. s. 107, 3. 7.
pāradārikā °Subst. f. Ehebruch? Śṛṅgt. 11, 13.
°pārapathika m. Wanderer aus fremdem Lande, S II, 185, 6.
pārapāra n. eine Art tuṣṭi, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 3, 43.
°pāramatya n. Gleichgiltigkeit? Śuk. t. o. 50 [p. 57, 3].
pārami = paramatā, Divyāvad. 637, 5.
pāramikā °Subst. = utkṛṣṭatā, Padyac. X, 44c.
°pāramī f. = paramasya bhāvaḥ, Padyac. II, 54b; IX, 56a.
pāraṃparī f. Aufeinanderfolge, Subhāṣitāv. 1489.

°*pāralauhityaka* Adj. Kauṭ. 78, 1 v. u.? Vgl. J. J. Meyer, S. 112, Anm. 5.

°*pāraviṣayika* Adj. (Subst.) aus fremden Ländern stammend, Kauṭ. 127, 7.

°*pāraśama* m. Maulesel, Kauṭ. 133, 9 v. u.

°*pārasamudraka* Adj. von jenseits des Meeres, Kauṭ. 76, 4 v. u.; 78, 14.

°*pārācī* f. „crowbar", Prabandh. 179, 9.

pārāpata m. Turteltaube, S I, 19, 6; 35, 2 v. u. (Ko.); 100, 4. — Kād. (1883) 65, 6. v. l. *pārāvata*.

pārāyaṇa n. °= *pāraprāpti*, H XLIV, 43.

pārāvata n. °eine Art Coitus, E 593 (D).

pārāvārajalāy zu Meerwasser werden, Dharmaśarm. 2, 79.

**pārāvārīṇa* Adj. °völlig vertraut, Kuval. fol. 82ᵃ. 89ᵇ. 92ᵃ.

°*pārāsarin* = *pārāśarin*, S I, 92, 5. [Ko. 89, 16: *tapasvinī*?!]

°*pāri* (m.) Himmel, S I, 345, 15 v. u. (Ko.; zur Erklärung von *pārijāta*!). — Trinkgefäß, Śrīk. XIV, 5.

°*pārikarmika* m. Gehilfe, Kauṭ. 50, 5. [pw hat **pārikārmika*.]

°*pārijātapuṣpaka* Adj. von der Farbe der Blüte der Erythrina indica, Kauṭ. 76, 3 v. u.

°*pāripuṅkha* m. Buddhist, S I, 41, 1.

pāriplava n. °= *maithunakriyā*, S II, 184, 5.

°*pāriplavīkṛ* zum Schiffe machen, H XX, 63; XXX, 71.

°*pāriyāṇika* Adj. mit *ratha* Reisewagen, Kauṭ. 139, 2 v. u.

**pārirakṣaka* m. Bettler (= *yati*), S I, 236, 2.

Pārileya (Konj. für *Pari*°) m. N. pr. eines Elefanten, Jātakam. 19, 36.

pārivedya n. = *pārivettrya*, Vijñ. zu Yājñ. 3, 265 f.

pāriṣad, *pāriṣadām* statt *pāriṣadānām* R. ed. Bomb. 3, 25, 12.

pāriṣadya m. eine zu der königlichen *pariṣad* gehörige Person, Divyāvad. 291, 27.

pārihārya m. auch Śuk. t. o. 43 (= p. 50, 26); H 25, 15; 27, 93; 48, 22.

°*pārihīṇika* n. Strafe oder Steuer für Schäden, die man einem Mitmenschen verursacht hat, Kauṭ. 61, 11; 93, 2 v. u.

pārī Trinkgefäß, Haravijaya 20, 85; 26, 5. 18. 20; Harṣac. 173, 1. Hīrasaubhāgyakāvya VII, 88? [Z.] — °= *śalākā*, S I, 39, 1; 255, 13 (Ko.); 402, 5 (in *ghanasārapārī*); II, 264, 26 (desgl.).

°*pārīkṣika* n. (Münz-) Prüfungssportel, Kauṭ. 84, 9.

pārīṇa 1. Dharmaśarm. 1, 12.

pāruṣika Adj. grob, roh, Divyāvad. 301, 24.

Pāruṣyaka N. pr. eines Götterhains, Divyāvad. 194, 2. 10; 195, 8. Vgl. *pāruṣya* 2. c).

°*pāreśoṇam* Adv. beyond the Śoṇa, Harṣac. 30, 11.

°*pāreskandham* Adv., über die Schulter, Śrīk. XV, 45.

5. *pārtha* m. und *pārthona* m. = *παρθένος*, die Jungfrau im Tierkreise, M. Müller, Ren. 326.

pārthiva m. *irdenes Geschirr, Govardh. 592.

°*pārthivapati* m. = *cakravartin*, S I, 604, 2/3.

pārvaṇaśrāddha n. ein best. *śrāddha*, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 325.

°*Pārvatīramaṇa* m. = Śiva, Śṛṅgt. 40, 13 v. u.

°*Pārvatīvallabha* m. = Śiva, Śṛṅgārasarv. p. 34, Z. 14 v. u.

pārśva n. „°Seiteneinnahme", Nebenabgabe, Kauṭ. 61, 11; 93, 2 v. u.

pārśvasaṃhita Adj. nebeneinander gelegt, Lāty. 8, 6, 15.

°*pārśvasaṃpuṭa* m. eine Art Coitus, V 138.

°*pārśvānuvṛtta* eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 6. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.

°*pārśvāpavṛtta* Adj. an den Seiten abgerundet? Kauṭ. 77, 1 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 110, Anm. 8.

**pārṣṇiga* Śāśvata 615 fehlerhaft für *pṛṣṇikā*.

pārṣṇiyantar m. der Lenker eines Seitenpferdes, MBh. 7, 196, 12.

**Pālakāpya* *m. Name eines Autors, S I, 395, 7.

**pālaṅkī* Beta bengalensis, V 238.

pālana 1. *vṛtti* f. eine best. Art des Lebensunterhaltes, Baudh. 3, 1, 7; 2, 13.

pālāśakarman n. eine best. Zeremonie, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 11, 26.

pāli f. *Zeichen, S I, 20, 3 in °*pālidhvaja* = *cihnapatāka*. — *Weib mit Bart, Vaij. 86, 50. — **beautiful* (at the end of compounds), Vās. 139, 5. — °hilt, Vās. 190, 5.

2. *pāli* 11. *pālī* hierher vielleicht Āpast. Gṛhy. 3, 11. Nach dem Komm. f. zu 1. *pāla*.

pālikā? S I, 402, 3 v. u. (Ko.); in *karpūrapālikā*; s. d.!)

pālikā s. *maṅgalapālikā*.

°*Pālitāṇaka* N. einer Ortschaft, Prabandh. 256, 5 v. u.

°*pālidhvaja* m. = *cihnapatāka*, S I, 20, 3.

°*pālidhvajīkṛta* = *patākita*, S I, 207, 12 v. u. (Ko.).

pālin m. °Hirt, Kauṭ. 172, 6 v. u.

pālinda m. °Fürst, S I, 247, 4.

pālindī °Woge, S I, 199, 6.

°*pālindrī* S II, 292, 18 = *pālindī* (Woge).

pālī °= *jaḍā*, Āpast. I, 3, 11; Vaij. 86, 49.

**pālīṣa* s. *pālīśa*.

pālevata Maṅkha 140; Stein zu Rājat. 6, 356; Franke, Geschichte u. Kritik der einheim. Pāli Gramm. u. Lexikographen S. 70; Māṅkha p. 85, 9 (Komm. zu dem Worte *bhavya*). [Z.]

pāllavika Adj. auch Muk. 22, 1 v. u.

°*pāllīkya* Kauṭ. 115, 8 v. u. mit J. J. Meyer *vallikya* (s. d.) zu lesen.

pāvaka m. *Semecarpus anacardium. E 889 (P).

pāvana 2. f. statt *vyāse* ist H. an. *'dhyāse* = *śūrpe* zu lesen; vgl. Zach. Beitr. 88. — Adj. nach Nīlak. von Wind (pavana) lebend, MBh. 13, 14, 124.

°*pāvanīkṛta* geläutert, S I, 142, 9/10 (Ko.).

°*pāśakasārī* = *pāśakrīḍaṇaguṭikā*, Govardh. 157.

°*pāśabhṛddiś* f. = Westen, S II, 300, 12.

pāśavamata n. Irrlehre, Haravijaya 6, 101.

pāśāy(ate) zum Seile werden, Pādāravindaś. 19.

pāśikā °Schlinge, S II, 162, 2.

°*Pāśikya* Adj. vom Flusse °Pāśikā stammend, Kauṭ. 75, 3 v. u.

pāśī f. = Strick, Fessel, Śiś. 18, 57.

pāśupata m., °Anhänger der Lehre der P., S II, 269, 14.
pāśupālya n. auch Y p. 13, Z. 8.
pāścātya Adj. °später ankommend, Prabandh. 59, 7.
pāṣāṇa m. °= *pratimā*, Govardh. 356.
°*pāsa* m. Schlinge, S II, 307, 18.
°*Pāhiṇī* f. N. einer Frau, Prabandh. 208, 2.
°*pikacchavi* Adj. von der Farbe des kokila, Yudh. 2, 116.
°*pikanayana* n. Asteracantha longifolia, E 876 (R).
°*pikapāka* m. = *puṃskokila*, S I, 525, 5; 587, 5.
°*pikapriya* m. Mangobaum, S II, 309, 25; 341, 11 [pw hat **pikapriyā*].
**pikākṣa* n. = *pikanayana*? E 828 (P). 850 (A). 867 (P). 878 (A). 879 (P).
°*pikātmaja* m. = *kokila*, S I, 511, 9.
°*piṅka* m. das Pichen (eine betrügerische Manipulation des Goldarbeiters), Kauṭ. 90, 3 v. u.; 92, 5. 6. Vgl. J. J. Meyer, S. 135, Anm. 3.
°*piṅgana* n. (v. l. *viṅgana*) Kauṭ. 130, 1 v. u. in *yuga*° das Zusammenjochen (mit einem geschulten Tiere).
Piṅgalavatsājīva m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 370, 14 ff.
°*piṅgalekṣaṇa* m. = Śiva, S II, 171, 1.
piṅgā *Tabaschir, S II, 360, 26 [in *sakaḍārapiṅgaḥ sa Kaḍārapiṅgaḥ*].
**piṅgāṇaka* Zach. Beitr. 91. 92.
°*piṅgita* gelb gefärbt, H XIII, 3.
piṅgiman m. Röte, Haravijaya 9, 34.
piṅgeśa auch Bein. Agni's, MBh. 2, 31, 44.
°*piṅgyamāna* gelb gefärbt werdend, H XXXIV, 17.
**picaṇḍa* m. Bauch, S I, 402, 9. — n. °Schenkel, S I, 37, 11 v. u. (Ko.); 100, 3 v. u. (Ko.).
**picavya* °Adj. from *picu*, cotton, Harṣac. 256, 16.
**piculikā* f. Zach. Beitr. 92.
°*picūpūpa* m. = *paṭala* m. ? S I, 244, 6 v. u. (Ko.).
**piccaṭa* n. Zinn oder Blei, S I, 185, 2 v. u. (Ko.).
**piccita* Adj. = *piccaṭa*, Zach. Beitr. 86.
picchaka °n. = *keśakalāpa*, Harṣac. 271, 9 (Ko.).
**piccholā* f. = *oṣadhi*, Zach. Beitr. 85.
**piñculikā* f. Zach. Beitr. 92.
[*piñchikā* Śṛṅgt. 39, 2 Druckfehler für *picchikā*.]
°*piñchola* S II, 326, 20? [*atucchapiñcholadalāsphālanaprakarṣibhiḥ ... janaiḥ*.]
**piñjana* n. Baumwollekratze, S II, 223, 9.
piñjaray + °*pari* ganz gelb färben, H XXXVI, 2.
**piñjūṣa* m. n. = *karṇoparibhāga* [pw nach Galanos „Ohr"], H XLIV, 9. — = *karṇaśaṣkulyābhoga*, Hem. Uṇ. 561. [Z.]
piṭaka Bläschen, kleine Anschwellung (auf der Haut), Jātakam. 31.
°*piṭakatraya* n. = *tripiṭaka*, S II, 46, 17.
piṭharikā f. Kochtopf, Divyāvad. 496, 14.
piṇḍaka *Bissen, magerer Bissen, Mahāvy. 262, 2. — °fleshy protuberances, Harṣac. 192, 19.
°*piṇḍakara* m. „in Bausch und Bogen auferlegte Gesamtsteuer", Kauṭ. 93, 3 v. u.
°*piṇḍagocarika* Adj. das Gnadenbrot essend, Kauṭ. 133, 6 v. u.
piṇḍatakṣuka, andere Formen Baudh. 2, 15, 12.
°*piṇḍakāṣṭha* n. = *argala*, S I, 31, 8 (Ko.).
piṇḍapāta(*vidhi*) wird Padyac. IX, 52 mit *piṇḍasya bhikṣānnasya pātavidhim* [*kṛtvā*] *udare pātanakarma*; °*bhikṣānnabhojanam ity arthaḥ* erklärt.
°*piṇḍapātin* m. ascetic, Harṣac. 261, 20; 262, 8.
piṇḍapātranirhāraka m. ein best. Klosterdiener, Divyāvad. 239, 5.
[*piṇḍay*] *piṇḍate* er ballt sich zusammen, S I, 599, 6 [pw „angeblich auch *piṇḍate*"].
°*piṇḍalikā* Gesamtrechnung, Kuṭṭ. 595.
°*piṇḍavālukā* f. zusammengeballter Sand, Kauṭ. 91, 6. 8.
**piṇḍaveṇu* m. eine Bambusart, Mahāvy. 196, 22.
**piṇḍābhra* = *oṣadhibheda*, Zach. Beitr. 91.
piṇḍāra, vgl. Hāla 731? [Z.]
°*piṇḍāraka* m. Büffelhüter, Kauṭ. 128, 8 v. u. — pw hat *piṇḍāra* *Büffelhirt.
°*piṇḍāraka* n. eine Pflanze, E 817 (A).
°*piṇḍālaktaka* m. clotted lac, Harṣac. 35, 17.
°*piṇḍālū* f. Batate? S I, 516, 16 (Ko.).
piṇḍikā °Opferkloß, S I, 607, 4 v. u. (Ko.).
piṇḍipāla, statt dessen *bhiṇḍipāla* Mahāvy. 238, 33. Richtig *bhindipāla*.
piṇḍī *Gestikulation, H XVIII, 91 [in °*piṇḍībandhāḥ* = *vīrāsanaprabhavāṇi śṛṅkhalakādini tāṇḍavāṅgāni*].
**piṇḍītagara* m. eine Art Tabernaemontana, Y 234.
°*piṇḍidruma* m. = *aśoka*, S I, 313, 13 (Ko.).
°*piṇḍīy*(*ati*) wie eine Masse ... erscheinen, Laṭ. I, 38ᶜ.
piṇḍīra °n. Granatbaumfrucht, H VII, 44. [Die Angabe im pw (Generalregister) ist nicht genau, da dort das Maskulinum genannt ist, hier aber die Frucht, also Neutrum, angenommen werden muß, wie auch der Ko. andeutet.]
°*piṇḍīvṛkṣa* m. = *aśoka*, Amit. VI, 5.
**piṇḍīśūra* m. feiger Prahler, S I, 423, 3. — Vgl. Rājat. 8, 3139? [Z.]
°*piṇḍeśūra* m. Maulheld, H XXXVIII, 87.
°*piṇḍodaka* n. Kloß und Wasser, Śrīk. XXV, 124.
**piṇḍolikā* Speiserest, Y 212.
piṇyāka Prabandh. 294, 9 °Brennmaterial? Tawney „°food"; vgl. S. 185, Anm. 1.
°*Piṇyākagandha* m. ein Spottname, S II, 368, 14.
pitāputrá Pl. der Vater und seine Söhne, Maitr. S. 4, 2, 12 (35, 8. 9).
pitāmaha m. = °Bhīṣma, Yudh. 7, 22. 24.
pitú, so zu akzentuieren.
**pitṛgṛha* n. Leichenacker und zugleich: °Vaterhaus, H XXXV, 13.
pitṛdevata Adj. (f. *ā*) Āśv. Gṛhy. 2, 4, 12.
pitṛmandira n. *Leichenacker, H L, 62.
**pitṛprasū* f. Zwielicht, auch Govardh. 501; Rasikar. 54.
pitṛvitta 2. n. väterliches Vermögen, Varāh. Bṛh. S. 68, 39.
°*pitṛvipina* n. Leichenacker, Manm. II, 18ᵃ.
pitṛvyaka Hem. Par. 2, 304.
pitta n. S I, 66, 5 nach dem Ko. °= *āyus*!

°*pittaka* m. ein best. Edelstein, Kauṭ. 77, 7.

pittopasṛṣṭa Adj. an der Galle leidend, 216, 24.

pitrya n. auch: die Natur des Vaters, R. 3, 22, 32.

°*pithura* m. = *rākṣasa*, S I, 47, 6.

-*pidhāyin* Adj. verhüllend, verdeckend, Dharmaśarm. 11, 39.

°*pināka*dhanvan m. = Śiva, Śrīk. XXI, 37.

*pināka*sena Bein. Skanda's, AV. Pariś. 20, 4.

*pināki*n Z. 2, lies b) statt 3. Z. 3, lies 3. statt 4.

pipatiṣant 2. Kir. 7, 17.

°*pipāyayiṣu* trinken lassen wollend, H XXVI, 3 [*pipāvayiṣavo* gedruckt!].

pipāsā °der Wunsch zu schützen, H XLIII, 290.

pipāsāvant, so zu lesen. [pw 7 *pī*° gedruckt und daher an falscher Stelle aufgeführt.]

pipīlikotkiraṇa, statt dessen **pipīlikotsaraṇa* n. das Hinaufkriechen der Ameisen, Mahāvy. 199, 80.

pipṛkṣu Adj. jemand um etwas zu fragen im Begriff stehend (mit doppeltem Akk.), Bhadrab. 2, 17.

Pippaleśa „Name eines Mannes" Ind. Stud. XV ist wohl nicht richtig? [Z.]

°*pippoda* [n.?] = *ātmajñāne*, H XLIII, 373.

°*pilapilatkhalli* „with his bald head waggling", Prabandh. 234, 5 v. u.

pilla, vgl. *paillya*.

°*pillī* Augenbraue, S II, 9, 13 (Ko.).

piśaṅga 1. Nom. abstr. °*tā* f., Śiś. 15, 7.

piśaṅgay(*ati*) rötlich färben, Kir. 16, 40. 47. [H 5, 87; 40, 31.]

**piśācakin* °besessen, S I, 176, 2.

**piśācadīpikā* f. Irrlicht, Festgr. 97.

piśācaśvan m. ein best. Kinderdämon, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 18, 1.

°*piśācikā* Dämonin, Subhāsitāv. 3339.

piśācodumbara m. ein best. Baum, Har. zu Āpast. Gṛhy. 14, 3.

°*piśikāpi*[*svāpanasvādaḥ*]? S II, 357, 10.

piśitapraroha m. Auswuchs, Suśr. 1, 308, 6.

piśitavasāmaya Adj. (f. *ī*) aus Fleisch und Fett bestehend, Spr. 6154.

piśīla in °*mātra* Adj. Zitat im Komm. zu Āpast. Śr. 11, 14, 1 soll = *bāhvor antarālam* sein.

piśīlī f. = *piśīlavīṇā*, Lāṭy. 4, 2, 4.

piśuna 2. a) *kapyāsye* st. *kārpāse* (wie im PW vermutet wurde) H. an. 3, 392 nach Zach. Beitr. 88.

piśunay(*ati*) auch Śrīk. 15, 41 (*piṣunita*).

°*piśla* Adj. s. *tilapiśla*.

piṣ mit *vi* auch anstoßen, stupsen, Āpast. Śr. 9, 5, 3.

piṣṭa n. °= *pañcavarṇacūrṇa* S I, 227, 5.

°*piṣṭapañcāṅgula* hand-marks made with pigment, Harṣac. 63, 13.

°*piṣṭapādaka* n. = *piṣṭātaka*, H XXXVI, 32 (Ko.).

piṣṭapeṣaṇa n. das Mahlen von schon Gemahlenem, so v. a. das unnütze Wiederholen von etwas schon Getanem; °*nyāya* Sud. zu Āpast. Gṛhy. 14, 9.

piṣṭātaka (*m. nach dem Ko.) wohlriechendes Pulver, S I, 77, 3; H 21, 3 (Ko.).

°*piṣṭātakita* = *paṭavāsacūrṇasahitakṛta*, S I, 94, 5.

°*piṣṭāsu* Adj. das Leben (der Feinde) zermalmend, H XLIII, 83.

2. *piṣṭī* vgl. weiter unten *pṛṣṭhī*.

pīṭha 1. a) f. *pīṭhā* Haravijaya 2, 64; Damayantīk. 197.

°*pīṭhabandha* m. = *adhiṣṭhāna* S II, 206, 5 v. u. (Ko.).

pīṭhamarda m. *Tanzlehrer von Freudenmädchen, H XI, 6. 44; V 48. 58. 72. 187. 307. 312. 313. 338; Y 49. 58. 178. 307. 314. 334; E 197 (P).

pīṭhāy(*ate*) zum Schemel werden, Pādāravindaś. 6.

**pīṭhī* = *pīṭha*, Śrīk. XVI, 2.

pīḍ mit *samā* Kaus. hart bedrücken, peinigen, mit Weh erfüllen, Jātakam. 14. 15. 17. — Mit *ud* Kaus. *utpīḍitataram* Adv. heftig andrückend (umarmend), Daśak. 47, 5. — Mit *ni*, *nipīḍita* auch so v. a. vielfach besucht von, R. ed. Bomb. 3, 15, 13. — Mit *abhinis* Kaus. noch stärker ausdrücken, Jātakam. 27.

pīḍā °eine Art Coitus, E 356 (K).

°*pīḍākārin* Adj. Pein bereitend (= stechend resp. saugend, von der Laus gesagt), Prabandh. 232, 10 v. u.

°*pīḍābhāj* Adj. zerdrückt, Kir. V, 23.

°*pīḍikā* Nabe, S I, 41, 4 v. u. (Ko.).

pīḍita n. *eine Art Coitus, E 555 (K). 566, 567, 569 (R). — °eine Art Kuß, E 462 (R). 463 (A, P).

°*piḍitaka* n. eine Art Coitus, V 138. 139. 141. 162; E 555. 558 (K). — °eine Art Kuß, V 107 [vgl. E 460, Anm.].

pīta [°von 2. *pī*; pw hat beim Simplex nur *pīna*] = *sthūla*, Viṣṇubh. VI, 28ª.

°*pītacara* Adj. = *pūrvapīta*, Śrīk. XVIII, 24. 32; XX, 19; XXV, 144.

pītana *n. Safran, Śrīk. VIII, 2; IX, 33. 34; XV, 14; XVIII, 35.

°*pītapāda* m. [pw **pītapādā*] Predigerkrähe, S I, 102, 16 (Ko.); 248, 12 v. u. (Ko.; Genus nicht bestimmbar); 521, 2 v. u. (Ko.; m.).

**pītapādā* Predigerkrähe, S I, 351, 3 v. u. (Ko.).

°*pītamadya* Adj. berauscht, S II, 52, 14 v. u. (Ko.).

**pītarakta* gelbrot, S I, 104, 3 v. u. (Ko.); II, 207, 4 v. u. (Ko.).

°*pītaraktīkṛta* = *piñjarita*, S I, 246, 7 (Ko.); 343, 5 v. u. (Ko.); 592, 5 v. u. (Ko.).

**pītarāga* °Adj. gelbrot, Kauṭ. 88, 2 v. u.

°*pītavasana* m. = Hari, H XIII, 75.

pītaśeṣa Adj. beim Trinken übrig geblieben; Subst. die Überbleibsel eines Trankes, Gobh. 3, 10, 24; R. 2, 27, 8.

°*pītīkṛta* rotgelb gefärbt, S I, 22, 13 (Ko.).

pīnasa m. °= *kapha* (Schleim), S II, 88, 6.

pīnāṃsa 1. m. fleischige Schulter, MBh. 13, 93, 63. — 2. Adj. mit fleischigen Schultern, MBh. 13, 86, 19.

°*Pīpalutā* f. N. eines tank, Prabandh. 33, 5 v. u.

°*pīyūṣajaladhi* m. Nektarmeer, Viṣṇubh. VI, 36ª.

pīyūṣadhāman m. der Mond, Dharmaśarm. 17, 9. [Rasas. 91ᵇ.]

°*pīyūṣapānāy*(*ate*) = *amṛtapānavad ācarati*, Viṣṇubh. V, 2ª.

pīyūṣamayūkha m. dass., Dharmaśarm. 2, 22; 12, 16.

°*pīlupa* m. = *gajapati*, H V, 75.

*pīlupati m. Elefantenaufseher, Mahāvy. 186, 31.

°pīlū = pīlu (Careya arborea), Gopāl. 87, 15.

pīvarī °eine best. Pflanze, E 849 (A).

púṃrūpa Adj. (f. ā) Mannesgestalt habend, Maitr. S. 2, 5, 5 (54, 4).

puṃs + ud abwischen, Śrīk. XIII, 31 (Ko.); XV, 43 (Ko.); XVIII, 45. 46 (Ko); XIX, 8 (Ko.); XX, 16 (Ko.).

-puṃsavat Adv. (wie bei ... und) wie bei dem Manne, Hem. Par. 2, 190.

puṃsī f. eine Kuh, die ein männliches Kalb hat, Kauś. 35, 8.

puṃsū Adj. f. nur männliche Kinder gebärend, Āpast. Gṛhy. 6, 11 (puṃsvo jī°. zu lesen).

°puṅkhānupuṅkha Schuß auf Schuß, S I, 600, 11. [Pārvatīpariṇaya II, 17 = p. 28 meiner Ausgabe hat das Adv. puṅkhānupuṅkhodayam.]

°pucchay + ud den Schwanz hochheben, Śrīk. XVIII, 38 [udapucchayata].

puñjay mit pari aufhäufen, Śiś. 13, 8. [H 2, 25.] — puñjita auch Śrīk. 5, 41.

°puñjībhāva Anhäufung, Rasas. 219c.

puñjī mit bhū auch Muk. 32c; Rasas. 77b.

puṭa = vyāghranakha (Tigeramulett; vgl. Crooke II, 38); Ragh. 17, 12 nach Maṅkha 164. Vgl. auch Harṣac. 158, 7. [Z.]

puṭaka *n. Wasserrose, Śrīk. XVI, 22.

puṭakānuvāsana n. ein trichterförmiges Klystier, Dārila zu Kauś. 25, 12.

puṭakinī f. [Lotuspflanze, eine Gruppe von L.,] Vāsav. 174, 2. [H 4, 41; Śrīk. 9, 49; S I, 67, 4.]

°puṭatā closure, Harṣac. 126, 3.

*puṭabheda m. Flußbiegung, Govardh. 398; Stadt, Śuk. t. o. 4 [p. 16, 15]. — °Öffnen der Augenlider, Uttarar. VI, 3b; Pārijātam. II, 63a.

puṭabhedana n. das Sichöffnen der Knospe, Śiś. 13, 26; Bhadrab. 4, 46. [H 28, 34.] — ZDMG 70, 237. [Z.]

°puṭāpuṭa eine best. Zauberpraktik, V 300.

*Puṇaka m. N. pr. eines Mannes, Komm. zu Harṣac. (1936) 423, 12.

Puṇḍakakṣa m. N. pr. eines Berges, Divyāvad. 21, 25. Richtig Puṇḍra°.

puṇḍarīka Bez. eines adhyayana, Hem. Par. 12, 14. — m. *Tiger, S II, 170, 4; H XIX, 62; Śuk. t. o. 52. 53. 54 [p. 59, 11. 21; 60, 16]. — n. *white parasol, Vās. 42, 4. — °Löwe, Harṣac. 30, 20? Oder Tiger? Muk. 45, 7 (? samudagrakanakadaṇḍakāṇḍakalitapāṇḍurātapatrapuṇḍarīkamaṇḍalacchāyāntaritaghanātapā kāpi ...).

°puṇḍarīkanetra m. Bein. des Kṛṣṇa, Yudh. 8, 93.

puṇḍarīkamukha Adj. lotusantlitzig, Mālatīm. (ed. Bomb.) 332, 6.

puṇḍarīkiṇī = °padminī, S I, 525, 1. — N. pr. einer Stadt in Videha, Hem. Par. 1, 391.

puṇḍarīkekṣaṇa m. Bein. Kṛṣṇa's, MBh. 2, 24, 29.

puṇḍavardhana n. Divyāvad. 21, 25 fehlerhaft für puṇḍra°.

puṇḍra m. (weißes) *Zuckerrohr, S I, 574, 6.

puṇḍraka °n. Sektenzeichen, Pārvat.

°puṇḍrekṣukā = puṇḍrekṣu, Puṇḍra sugar-cane, Harṣac. 73, 16.

puṇyajana Kathās. 75, 59 (doppelsinnig?). [Z.]

puṇyapāpekṣitar Nom. ag. Zeuge des Guten und Bösen, M. 8, 91.

2. puṇyaphala Adj. schönen Lohn empfangend, R. 1, 44, 56.

°puṇyabharat = Yamunā? Gopāl. 80, 7.

°puṇyabhāgin Adj. blessed, Harṣac. 40, 13; 68, 7.

puṇyavardhana als Adj. Verdienst mehrend, Hariv. 14554.

puṇyāgni m. the public fire kept burning in the city square for all and sundry, Peterson zu Subhāṣitāv. 1857.

puṇyāha Āpast. Gṛhy. 1, 2 nach dem Komm. eine glückliche Tageszeit.

puṇyāhasvana m. = puṇyāhavācana 1., MBh. 2, 52, 44.

puṇyī Adv. mit kṛ heiligen, Hem. Par. 1, 133.

°puṇyokta als rein bezeichnet, Mgs I, 7, 5; 14, 6.

puttalikā = °makṣikā, S I, 404, 11 v. u. (Ko.).

putra (m.?) °Gift, S II, 143, 11 (Ko. in krodhaputra = roṣaviṣa).

putraka m. *ein best. Baum, Kauṭ. 120, 8.

putraghnī f. °eine Kuh, die ihr Kalb tötet, Kauṭ. 128, 2 v. u.

*putraṃjīva m. Putranjiva Roxburghii, E 891 (R).

putrabhāṇḍa auch Mahāvīrac. 36, 7. [S I, 399, 3.] Vgl. bhrātṛbhāṇḍa.

putrabhūya n. Sohnschaft, Hem. Par. 2, 333.

putrarodam Absol. mit rud einen Sohn beweinen, Chānd. Up. 3, 15, 2.

putrasahasraka Adj. (f. °srikā) tausend Söhne habend, MBh. 12, 948.

putrasahasrin Adj. dass., MBh. 3, 183, 68.

putrotsava s. unter utsava.

°punarāgati f. Wiederkehr, H XLIX, 22.

punarāhāram Absol. immer wieder herbeibringend, Āpast. Gṛhy. 1, 22.

°punaruktayati (gleichsam) wiederholen, S I, 297, 2.

°punarudīrita Adj. wiederholt (= tautologisch), Padyac. II, 5b.

punarupalabdhi f. Wiedererlangung, Vikram. 73, 4.

punarjīvātu f. Wiedergeburt, Tāṇḍya-Br. 1, 5, 18.

púnarṇava und púnarnava, Maitr. S. 1, 5, 6; 7, 2; 8, 4 oxytoniert wie in TS.

punarnigrantham, Z. 2, lies 5, 15, 9.

punarbāla, lies Adj. statt 1.

punarbhava m. °Fußnagel (pw: *Fingernagel), S I, 25, 11 v. u. (Ko.); 37, 15 v. u. (Ko.); 50, 9 v. u. (Ko.); 126, 6 v. u. (Ko.); II, 83, 12 (Ko.).

punarmṛta n. in apunar° (s. oben).

punarvivāha m. Wiederverheiratung, Sāy. zu Taitt. Ār. 6, 1, 3, 14.

punaścara Adj. rückläufig, AV. Paipp. 1, 12, 2, 2.

punastarām Adv. immer und immer wieder, Śiś. 17, 6. [H 29, 18.]

°punaḥsaṃjīvana n. resurrection, Harṣac. 37, 10.

punaḥsaṃbhava m. Wiedergeburt, Āpast. 1, 5, 5.

punārājābhiṣeka m. eine neue Königsweihe, die Thronbesteigung eines neuen Fürsten, Vasiṣṭha 2, 49.

°punda ? S I, 471, 10 [pundakaṇḍūter āsannakaṇḍūpatanāt].

°*puṃnāgatā* Abstr. zu *puṃnāga* 1. und 4., Padyac. VII, 10[d].

pur °= *dānavaviśeṣa*, Śrīk. XIX, 35 (Ko.); XX, 54 (Ko.); XXII, 44.

pura 3. m. °= *dānavaviśeṣa*, Śrīk. XIX, 28; XX, 30. 33. 55. 58; XXI, 43. 44. 45. 52; XXIII, 49. 51. (Ko.). — 5. d) N. pr. einer Stadt, Hem. Par. 12, 334. — *purī* f. auch das Allerheiligste eines Tempels, Festgr. 12, 29; 13, 37.

°*puradrohin* m. = Śiva, Śrīk. XX, 60.

°*puradveṣin* m. = Śiva, Śrīk. XXI, 51.

°*puradhūrta* m. Schakal, S I, 423, 9.

°*Puraṃdaragiri* m. N. eines Berges, H XXXI, 1.

°*Puraṃdaradiś* f. Osten, S II, 299, 6.

°*purandhrikā* = *navayauvanastrī*, S I, 103, 1; 243, 5; 540, 5; 574, 6.

purabhid Caṇḍiś. 16.

°*puraripu* m. = Śiva, Śrīk. XVII, 16.

°*puravanyā* Stadtpark, Muk. 176[b].

puravara n. Hauptstadt, königliche Residenz, Jātakam. 2. 9. 13. 26. 27. 32.

puravairin auch Śrīk. 22, 1.

puraścakram Adv. vor dem Rade, Āpast. Śr. 12, 7, 2.

puraścaryā f. Verehrung, Pādāravindaś. 40.

°*puraścāraka* m. S II, 264, 10 = *mukhyaḥ sūrilokaḥ*.

°*puraścārin* m. = *munijanāṇāṃ mukhyaḥ sūrilokaḥ* und zugleich = *hastipaka*, S I, 112, 4. — Diener, S I, 436, 8.

puras 2. c) im Vergleich zu (Gen.), Vikramāṅkac. 1, 98; 2, 9; 8, 46.

puraskāra m. °das Handeln vorn, H XLIII, 165. 350.

purastāt 2. c) im Vergleich zu (Gen.), Vikramāṅkac. 9, 143.

purástātpuroḍāśa Adj. mit einem vorangehenden *puroḍāśa*, Maitr. S. 4, 3, 6 (45, 7).

purastādanūka n. = *prāganūka*, Komm. zu Kāty. Śr. 17, 6, 2.

°*puraḥsaratā* Vorrang etc., S II, 327, 9.

puraḥstha Adj. vor Augen stehend, deutlich wahrnehmbar, Mālatīm. (ed. Bomb.) 55, 3.

°*purahara* m. der Burgeneroberer (= Śiva), Rasas. 79[a]; 51, 1 v. u. Saug. 144[c] in °*puraharasuhṛd* m. = Kubera.

purā mit Praes. so v. a. es könnte geschehen, daß ..., Jātakam. 28. — Mit Gen. vor, Haravijaya 6, 23.

°*purāgu* f. (zur Etymologie von *paurogava*!), S II, 222, 14 v. u. (Ko.).

°*purāṇakavi* m. = Brahman, H VI, 8.

°*purāṇakavitar* m. = Brahman, Śrīk. V, 47.

purāṇadṛṣṭa Adj. von den alten Weisen anerkannt, — angenommen, Vasiṣṭha 17, 12.

**purāṇadvitīyā* f. die ehemalige Gattin, Mahāvy. 281, 62 (*pūraṇa*° gedr.).

purāṇapuruṣa m. °= Śiva, Śrīk. 16, 81 19, 35; Anarghar. 5, 1.

°*Purātanamuni* m. = Arjuna, Kir. VI, 19.

°*purādhiṣṭhāyikā* = *nagaradevatā*, S I, 247, 5 v. u. (Ko.).

purāvid °Subst. m., H XLVII, 45.

Purāsura m. N. pr. eines asura, Haravijaya 4, 28.

púrīṣasaṃhita Adj. mit Unrat verbunden. Komp. °*tara*, Śat. Br. 6, 7, 1, 10.

**purudaṃśas* m. °Katze, S I, 48, 6 (im folgenden!); 161, 4.

°*purudaṃśoniśācara* m. Unhold in Katzengestalt, S I, 48, 6 [*cara* infolge Druckfehlers ausgelassen].

puruniḥṣídh und °*ṣídhvan*, lies: vieles abwehrend.

puruṣa auch = *puruṣaka* 2., Komm. zu Śiś. 5, 56.

puruṣaka ebenda als m.

puruṣakṣīrá n. Menschenmilch, Maitr. S. 1, 6, 4 (93, 3).

°*puruṣataru* m. = *bakula*, S I, 369, 4 v. u. (Ko.).

puruṣatva n. °Heldenmut, H XLIII, 82.

°*puruṣabhṛti* f. Zeugengebühr, Kauṭ. 149, 12.

°*puruṣarata* n. coitus inversus, S I, 526, 5; 537, 4.

puruṣavadha auch: Gattenmord, LA. 17, 2.

°*puruṣavṛkṣa* m. = *puṃnāga*, S I, 591, 14 v. u. (Ko.).

1. *puruṣāntara* auch Mittelsperson, R. ed. Bomb. 4, 32, 16.

puruṣāhutí f. eine an Menschen gerichtete Anrufung, TS. 2, 2, 2, 5.

°*puruṣopasṛpta* n. eine Art Coitus, V 158; Y 163.

°*puruṣopasṛptaka* n. eine Art Coitus, Y 158; E 559 (K).

°*puruhūtagopaka* m. = *indragopaka*, Padyac. V, 20[b].

°*Puruhūtasuta* m. = Arjuna, Kir. VI, 1.

purojanman °Subst. n. die bevorstehende Existenz, S I, 378, 10.

purojava m. Vorgänger, Begleiter, Diener, Divyāvad. 211, 6; 214, 5. Am Ende eines adj. Komp. begleitet von, versehen mit, 214, 19; 379, 26.

°*purojuṣ* Adj. vorn befindlich, Muk. 182[c].

puroḍāśa 1. *puroḷāśasattra* n. Ait. Br. 2, 9, 4. — Nom. abstr. °*tā* f. °*tāṃ nī* so v. a. opfern, verbrennen, Pārv. 591, 12; 594, 10.

purobhaktakā (!) f. Frühmahl, Divyāvad. 307, 2 ff.

purobhāga Adj. (f. *ā*) wohl: vor jemand stehend, R. ed. Bomb. 4, 20, 4. Nach dem Komm. = *kṛtāparādha* (!).

°*purobhāgitā* f. Fürwitz, Mißgunst, Saug. 67[d].

°*purobhāgitva* n. censoriousness (*doṣaikagrāhihṛdayaḥ purobhāgī nigadyate*), Harṣac. 13, 14.

purobhāgin °= *agresara*, S II, 232, 8.

°*puroyāyin* vanguard, Harṣac. 27, 12.

purovāta auch: der einem Gewitter vorangehende Wind, Chānd. Up. 2, 3, 1.

pula, f. *ā* auch: ein best. Gang der Pferde, Zitat im Komm. zu Śiś. 5, 60. [H 40, 37.] Vgl. *ardhapulāyita*.

pulaka m. auch: ein best. Baum, Kāvyāl. 11, 5. — °= *sito bindunicayaḥ*, H XXIII, 3.

**pulakin* m. Nauclea cordifolia, Harṣac. 255, 19.

Pulakeśin m. N. pr. eines Fürsten, M. Müller, Ren. 287. °*keśivallabha* desgl. Ind. Antiq. 7, 163; 8, 13.

Pulasti *m. Name eines Mannes, S I, 395, 7.

pulāka m. *Reisskloß, S I, 386, 7. — H XXII, 46?

**pulāyita* n. Galopp. Vgl. *ardha*°.

Pulikeśin m. = *Pulakeśin*, Fleet im Appendix zu Archaeol. Surv. of W. I., S. 133.

pulina Sandbank, ZDMG 70, 240. [Z.]
°*pulināy(ate)* Sandbänke darstellen, H XXI, 49; Harṣac. 17, 8.
Pulomajā auch Dināl.-Śuk. 16, 9.
**Pulomatanayā* [Galanos] = *Indrāṇī*, H XXXIX, 16 [in °*Pulomatanayāpati* = *Indra*].
°*Pulomātmajā* = *Śacī*, S I, 335, 5; H XLIII, 235.
°*Pulkasaka* m. N. eines barbarischen Stammes, Gopāl. 46, 22.
**pulla* = *phulla*, Gopāl. 99, 11? Vgl. Anm. 9 zu 64, 26.
1. *puṣ* mit *abhi* verstärken, Kir. 17, 1. — Mit °*ava* to diminish, Pūrṇabh. 82, 18.
puṣkara n. *Schwertklinge, H XIII, 72; XLIV, 39. — °= *vīṇāmukha*, H XLIV, 24.
°*puṣkaramaṇi* m. = Sonne, Muk. 233[b].
puṣkaraviṣṭara m. Bein. Brahman's, Bhāg. P. 3, 19, 31.
puṣkarasādá, lies TS. 5, 5, 14, 1.
puṣṭikarman m. ein auf das *p.* bezüglicher Spruch, Kauś. 24, 25.
puṣpa 1. n. e) „Galanterie, Artigkeit, Liebeserklärung, fleurettes" hinzufügen: dramatisches Element, Daśar. I, 32[a]. 34[b].
puṣpa m. wohl = *puṣpasūtra*, Divyāvad. 632, 15; 651, 9.
Puṣpaka m. N. °eines Kaufmanns, S II, 293, 11.
°*Puṣpakadeva* m. N. eines vidyādhara, S II, 320, 5.
puṣpakaraṇḍaka n. °Blumenkorb, Pārvat.
°*puṣpakāñcī* m. = *puṣpakeṇa vimānena añcati vrajati*, H XVII, 25.
°*puṣpakāñcī* f. ein Gürtel aus Blumen, H XVII, 25.
puṣpaketu °mass of flowers, Vās. 111, 2. — 3. c) N. pr. eines Fürsten von Puṣpabhadra, Hem. Par. 6, 94.
°*puṣpakodaṇḍa* m. Liebesgott, H XXIII, 20; XXVII, 57.
°*puṣpakodaṇḍapāṇi* m. Liebesgott, S I, 610, 9.
°*puṣpacalanakā* Adj. f. mit einem geblümten kurzen Unterrock bekleidet, Prabandh. 296, 7.
Puṣpacūla N. pr. 1. m. eines Mannes, Hem. Par. 6, 95. — 2. f. *ā* einer Frau, ebenda.
°*puṣpacchidra* Adj. Kauṭ. 77, 5? J. J. Meyer, S. 109, 11 „in der ‚Blüte' zersprungen"; Gaṇapatisāstrī „Tropfen im Innern bergend". Vielleicht „durch Flecke (pw *puṣpa* 1, d!) mangelhaft"?
°*puṣpataru* m. Baum mit bemerkenswerten Blüten, S I, 339, 2 v. u. (Ko.).
puṣpaṃdhaya m. Biene auch S I, 68, 2.
°*puṣpapaṭṭa* m. flowered cloth [*yatra vastreṣu puṣpāṇi sūtraiḥ kriyante sa p*°], Harṣac. 111, 5.
°*puṣpapattrin* m. = Kāma, Śrīk. XIV, 33.
°*puṣpapāyin* m. Biene, Śrīk. XIV, 17.
**puṣpaphala* m. Feronia elephantum oder Beninkasa cerifera, Bhārat. XXII, 122. — °n. die Frucht der Feronia elephantum, S I, 124, 5.
°*puṣpabaṭu* m. S II, 141, 4; 288, 7/8; 290, 12 = *vidyārthin*? pw hat °*baṭuka* „etwa Courmacher". II, 290, 18/19 steht *Puṣpavaṭu* als Eigenname.
Puṣpabhadra 3. n. N. pr. einer Stadt, Hem. Par. 6, 93.
puṣpamālā auch N. pr. einer dikkanyā, Pārśvan. 3, 73.
puṣpamālin Adj. einen Blumenkranz tragend, Jātakam. 19, 23.
puṣpayamaka n. Gleichheit der Endsilben aller Stollen. Beispiel Bhaṭṭ. 10, 14.
**puṣparasa* m. Blumensaft (pw „Honig"), S I, 34, 12 (Ko.); 34, 3 v. u. (Ko.).
puṣparāga und °*rāja*, richtig *puṣya*°. Vgl. Pischel zu Ruyyaka, Sahṛd., S. 102 f.
**puṣpalih* m. Biene, Śrīk. VI, 64.
°*puṣpaloha* n. kind of precious stone, Harṣac. 149, 11.
puṣpavant, f. °*vatī* auch N. pr. einer Fürstin, Hem. Par. 6, 94.
puṣpavanta m. Du. auch Śrīk. 5, 25.
puṣpaviśikha m. der Liebesgott, Alaṃkārav. 81, b. [H 50, 61.]
**puṣpaśara* m. Liebesgott, S I, 160, 7; H XXIII, 29. 35; Śrīk. V, 23; VI, 30; XV, 26. 33. — °Blumenpfeil, H XXIII, 41. — °Blumenkranz, S I, 593, 2.
puṣpaśarāsana auch H 27, 3.
Puṣpaśrīdāsī f. ein Frauenname, Campaka 189 ff.
puṣpasraj f. Blumenkranz, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 136.
puṣpākara °m. Frühling, S I, 107, 4; 174, 6; 209, 4; 223, 4; II, 36, 2.
°*puṣpākarasamaya* m. Frühlingszeit, S II, 377, 14.
puṣpākṣita und *puṣpākṣodaka* häufig in der Paddh. zu Kauś. nach Bloomfield.
puṣpābhikīrṇa °eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.
puṣpāy(ate) zu einer Blume werden, Kulārṇava 5, 60; Gopāl. 46, 8.
°*puṣpāyamāṇa* Adj. die Rolle von Blumen spielend, Padyac. I, 52[d].
°*puṣpāvacūla* Adj. blumenbekränzt, Śrīk. VI, 1.
**puṣpāstra* m. Liebesgott, S I, 124, 9; H XXVI, 25; Śrīk. VII, 66.
puṣpy mit *vi*, *tena vipuṣpitam*, er lächelte, Divyāvad. 585, 10. 26. *vaipu*° (!) 17, 6.
puṣyaratha: Böhtlingk's Konjektur *puṣpa*° ist sicher falsch. [Z.] — °Staatswagen, Kauṭ. 139, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 224, Anm. 1.
puṣyarāga und °*rāja* s. oben unter *puṣpa*°. — m. Topas, Padyac. VII, 55[a] ist nicht Druckfehler, da *puṣpa*° als v. l. in der Anm. erwähnt wird. Vgl. auch J. J. Meyer's Übersetzung des Kauṭ., S. 108, Anm. 12 (zu Kauṭ. 76, 1 v. u., wo das Wort Adj. zu sein scheint und „von der Farbe der Gelbwurz" bedeutet).
pusta n. Buch auch S II, 419, 2.
°*pustakarman* m. modeller in plaster, Harṣac. 86, 10.
°*pustakṛt* m. modeller in plaster, Harṣac. 47, 11.
°*pustabhāṇḍa* Bücherbehälter, Kauṭ. 64, 2.
1. *pū*, Desid. *pupūṣati* reinigen wollen, Śiś. 14, 7. — Mit *ava* in *nakhāvapūta*.
°*pūgatithi* [pw **pūgatitha*] vielfach, S II, 186, 1.
**pūgaphala* n. Betelnuß, H XXXVII, 34.
°*pūgīpādapa* m. Betelpalme, S I, 595, 7.
pūjita n. N. pr. einer Örtlichkeit, Divyāvad. 509, 16; 514, 21. Auch °*ka* n., 511, 7.

Pūjyapāda m. °= *Devanandin*, S I, 236, 2.

pūt mit *kṛ* jammern, Dharmaśarm. 10, 50; 12, 6.

°*pūtatā pūrity*, Harṣac. 115, 16.

pūtanā °= *rākṣasī*, S I, 32, 7. — *Terminalia chebula (oder *eine Art Valeriana?), S II, 197, 3.

°*pūtaṃmanya* Adj. = *ātmānaṃ pavitraṃ manyate yaḥ*, Uttarar. IV, 10[a].

pūtara auch Svapnac. 2, 22.

1. *pūti* wohl zu streichen, da auch Śat. Br. 1, 1, 1, 1; 3, 1, 2, 10; 3, 18 wahrscheinlich 2. *pūti* gemeint ist: „Unrein ist ja der Mensch, weil er Unwahres redet; infolgedessen stinkt er inwendig". Bei der anderen Auffassung würde man *asya* und *bhavati* ergänzen müssen.

°*pūtikiṭṭa* m. falsche Schlacke, Kauṭ. 91, 4. Vgl. J. J. Meyer (der *pratikiṭṭa* liest), S. 133, Anm. 2.

°*pūtipuṣpa* n. die übelriechende Blüte einer Citrus-Art, S II, 244, 20.

pūtirajjú AV. 8, 8, 2. Kauś. 16, 10 nach Dārila ein verfaulter Strick.

pūtiśapharī f. eine best. Pflanze, Kauś. 27, 32.

pūtīka m. °= *karañjaka* (Pongamia glabra), S II, 177, 4.

°*pūtkā* Blasen, H XIII, 33.

pūtkṛta n. Klagelaute, Dharmaśarm. 11, 33. 44.

°*pūpāy*(*ate*) zu Kuchen werden, Gopāl. 70, 27.

**pūpikā* Kuchen, Kuval. I, 119 (Ko.). Harṣac. 257, 12 drinking vessel?

pūyabhuj Adj. sich von Eiter nährend, M. 12, 72.

pūr(*ayati*) °alles bezahlen, Kuṭṭ. 598.

**pūraṇadvitīyā* s. *purāṇa*°.

°*pūriman* m. Fülle, S II, 368, 7/8.

pūru °Adj. metrisch = *puru* (viel), Yudh. 8, 81.

°*pūruṣāyitarata* n. coitus inversus, Rasas. 183[d].

**pūroṭi* = *puroṭi*, Zach. Beitr.

pūrṇa auch ein best. Baum, R. ed. Bomb. 4, 1, 77. Vgl. *pūrṇaka* 1. a).

°*Pūrṇakadvīpaka* Adj. von P. stammend, Kauṭ. 78, 2 v. u.

°*pūrṇacandrā* ein Organ in der Vulva, E 342 (R, A).

pūrṇacāttra n. eine mit Garn voll umwickelte Spindel, Gobh. 2, 7, 7.

pūrṇadarva Zeile 2 zu streichen, da *pūrṇadarvyam* Śāṅkh. Śr. 3, 15, 14 Akk. von °*darvī* ein voller Löffel ist.

°*pūrṇapramāṇa* Adj. völlig ausgewachsen, Kauṭ. 132, 2 v. u.

pūrṇábandhura, so VS. 3, 52 statt *pūrṇávandhura*.

pūrṇamukta Adj. von einem vollständig gespannten Bogen abgeschossen (Pfeil), R. ed. Bomb. 3, 51, 8.

°*pūrṇay*(*ate*) erfüllen, Rasas. 175[b] (*kāmitāni ... pūrṇayatāṃ bhavān*).

pūrṇaratha m. ein voller, ganzer Kriegsheld, Kathās. 47, 14.

pūrṇalakṣmīka Adj. voller Pracht, — Reichtümer, Kathās. 20, 181.

pūrṇaviṃśativarṣa Adj. volle zwanzig Jahre alt, M. 2, 212.

pūrṇāmṛtāṃśu m. Vollmond, 116, 17.

pūrdvāra R. ed. Gorr. 2, 26, 5 (*pu*° gedr.).

pūrvakarmakṛtavādin m. ein Anhänger der Lehre, daß nur die früheren Handlungen alle jetzigen bestimmen, Jātakam. 23.

pūrvakārin auch: der einem früher einen Dienst erwiesen hat, R. ed. Bomb. 4, 43, 7.

°*pūrvagiri* m. = *udayācala*, S I, 580, 4.

pūrvaṃgama Adj. vorangehend, so v. a. eifrig dienend, Divyāvad. 333, 17. *Am Ende eines Komp. begleitet von, versehen mit, Mahāvy. 9, 13.

pūrvajanman n. °das zuerst Geborenwerden (des einen von zwei Zwillingen), Kauṭ. 163, 3.

pūrvadakṣiṇa Adj. °Ost zu Süd, Kauṭ. 55, 6.

°*pūrvadūta* m. = *agradūta*, S I, 619, 7 v. u. (Ko.).

pūrvanivāsa m. eine frühere Existenz, Divyāvad. 619, 10.

°*pūrvapakṣapātin* = *bhavasthāpanocchedaka*, S I, 412, 8.

pūrvapreta 1. lies: fortgeflogen.

pūrvabhava m. ein vorangegangenes Leben, Hem. Par. 1, 435.

pūrvabhikṣikā f. Frühmahl, Divyāvad. 30, 18 ff.

°*pūrvabhuktika* m. ein früherer Besitzer, Kauṭ. 168, 15.

pūrvayoga m. Vorzeit, Vorgeschichte, Saddh. P. und JRAS 1876, S. 5.

°*pūrvarañgatā* f. der Begriff p., Dhanika zu Daśar. III, 2 (S. 79, Z. 12).

Pūrvavideha m. das Land der östlichen Videha. °*lipi* f. eine best. Art zu schreiben.

pūrvavipratiṣedha m. ein Konflikt zweier Bestimmungen, bei dem die vorangehende die folgende aufhebt, Komm. zu Āpast. Śr. 2, 19, 9; 5, 27, 5.

**pūrvasara* Adj. (f. *ī*) °östlich, morgendlich, Kir. XVI, 33.

°*pūrvasuhṛd* Adj. von früher her lieb, Uttarar. p. 57, Z. 1 ed. Lakṣmaṇasūri.

pūrvānta *Vorderende, Anfang, Mahāvy. 253, 88.

°*pūrvāpadāna* n. die früheren Verhältnisse, Kauṭ. 180, 8.

°*pūrvāparagāmitva* n. Beachtung der richtigen Rangordnung, Kauṭ. 165, 9/8 v. u.

°*pūrvāvasthā* f. frühere Daseinsform, Praty. Hṛd. 7, 13. [B.]

pūrvopakrama Adj. (f. *ā*) von vorn oder im Osten angefangen, Gobh. 4, 2, 16. Vgl. *dakṣiṇopakrama* (oben).

pūrvopasṛtá Adj. zuerst herangetreten, — gekommen, TBr. 1, 4, 6, 1.

pūlaka 2. f. °*likā* Büschel, Damayantīk. 141. — °eine Art Gebäck, Gopāl. 56, 19.

pūlika (oder *pūlikā*?) °bundle, Harṣac. 231, 6.

°*pūlī* = *pūla* (Büschel, Bündel), Kalāv. I, 68. — °eine Art Gebäck, Gopāl. 70, 32.

°*pūṣadṛṣad* f. Sonnenstein, Śrīk. XVI, 5.

pṛkṣá, *pṛkṣāprayaj* und *pṛkṣáyāma*, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 95 ff.

pṛṅga Mahāvy. 232, 26; Komm. zu Harṣac. 158, 17. [Z.]

pṛtanāja m. Śāṅkh. Śr. 14, 44, 1 nach dem Komm. = *śūra*.

pṛtanājaya m. Sieg über die Heere, Pār. Gṛhy. 1, 5, 9.

pṛthaksthiti f. das Getrenntsein, Vikram. 102.

°*pṛthagastṛvacālī* Kauṭ. 134, 3, s. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 3.

pṛthagdevata Adj. seine besondere Gottheit habend, Sāy. zu ṚV. 8, 29, 1.

pṛthagrasamaya Adj. aus je einem besonderen Saft gebildet, Bhāg. P. 4, 18, 25.

°*Pṛthātanūja* m. = Arjuna, Kir. X, 62.

Pṛthāsūnu m. °= Arjuna, Kir. XI, 8.

**pṛthivīkṛtsna* n. eine der zehn *kṛtsna* genannten mystischen Übungen, Mahāvy. 72, 5.

pṛthivībhṛt m. °Fürst, Yudh. 8, 68 [°*mṛt* gedruckt].

°*pṛthīya* umfangreich, S II, 232, 1.

pṛthu m. ein Vasu, MBh. 1, 99, 11. 27.

°*pṛthujaghana* m. Löwe, S I, 84, 3 v. u. (Ko.).

Pṛthudatta m. N. pr. eines Frosches, Pañcat. ed. Bomb. 4, 10, 6.

°*pṛthudhāman* Adj. weithin glänzend, hochherrlich, Kir. VI, 45.

pṛthuroman m. Fisch auch S II, 214, 4.

°*pṛthvīpraśāstar* m. Fürst, Śuk. t. o. 4 [p. 17, 8].

pṛthvībhṛt auch Śrīk. 1, 56.

pṛśnimantha m. eine Art Rührtrank, Kauś. 11, 15.

pṛśnivāla Adj. (f. *ā*) buntschwänzig, Āpast. Śr. 10, 22, 4.

pṛśniśapha Adj. (f. *ā*) bunthufig, Āpast. Śr. 10, 22, 4.

pṛṣat °f. Tropfen, H XIII, 51.

pṛṣata m. °durchlöchertes Goldkügelchen, Kauṭ. 87, 10. 2 v. u. (ed. Mysore 1909 hat *pṛṣita*.)

pṛṣatā *getüpfelt, V 193; Vaij. 86, 47.

pṛṣatka ein runder Flecken, Haravijaya 5, 69. [Erstens muß es „Fleck" heißen, zweitens steht im Texte *pṛṣaṭka*; obige Lesart verzeichnet der Komm. *pṛṣatkās tilakākārā bindavaḥ*; *pṛṣatka iti pāṭhe pṛṣacchabdo binduvacanaḥ. „kap ca" samāsāntaḥ.*] — °Tropfen, H 43, 261.

pṛṣadaśva 2. m. a) Wind auch Śrīk. 6, 60.

°*pṛṣadāku* m. Schlange, S II, 205, 3.

pṛṣant 2. b) *pṛṣatāṃ patiḥ* Śiś. 6, 55.

1. *pṛṣṭa* n. das Fragen, die Frage, Āpast. Gṛhy. 11, 2; P. 3, 2, 120; 8, 2, 93.

3. *pṛṣṭi* auch Dārila zu Kauś. 16, 29.

pṛṣṭi = *pṛṣṭha* (Rücken) s. folg.

°*pṛṣṭimāmsādana* Subst. (n.) backbiting, Prabandh. 212, 1. Im pw *pṛṣṭha*° Adj. und mit * bezeichnet.

°*pṛṣṭilagna* Adj. auf den Rücken geladen, Prabandh. 218, 3.

pṛṣṭisācayá Adj. mit den Rippen sich verbindend, Śat. Br. 8, 2, 1, 15.

pṛṣṭham kṛ einen Buckel, Bückling machen, Kuṭṭ. 736.

°*pṛṣṭhagāmin* im Rücken erscheinend (Krähe), S I, 334, 11 (Ko.).

pṛṣṭhatāpa m. die Mittagszeit, MBh. 1, 111, 25.

**pṛṣṭhatobhāvam* Absol. P. 3, 4, 61 Sch.

°*pṛṣṭhadātṛ* m. = *parāṅmukha*, S I, 199, 11 (Ko.).

**pṛṣṭhavāhya* Adj. mit *aśva* Saumpferd, Kauṭ. 134, 6 v. u.

°*pṛṣṭhi* Prabandh. 15, 6; 291, 2 v. u. wohl Druckfehler für *pṛṣṭi* (Rücken)?

**pṛṣṭhī* Adv. mit *bhū* niedergedrückt —, niedergeschlagen werden, Mahāvy. 130, 44. Richtig *piṣṭī*. Vgl. *vipṛṣṭhī*.

°*pṛṣṭhīkṛta* hintangesetzt, Śṛṅgārasarv. p. 9, Z. 1 v. u.

peki ein best. Vogel, Svapnac. 1, 98.

**pecakin* m. Elephant, Vās. 178, 1.

peṭa (nach dem Ko. *m.) *Menge, S II, 184, 7.

peṭaka m. „Körbchen" = °eine betrügerische Manipulation des Goldarbeiters, Kauṭ. 90, 3 v. u.; 91, 9. Vgl. J. J. Meyer, S. 133, Anm. 6. — °Menge, S I, 96, 2 v. u. (Ko.); 423, 14 v. u. (Ko.); 439, 2 v. u. (Ko.); II, 178, 11 v. u. (Ko.).

peṭāka vgl. Dārila zu Kauś. 18, 2.

°*peṭika* (nach dem Ko. m.) Menge, S I, 574, 1; 423, 4 in *bhaṭapeṭikārtham* = *subhaṭagrāsanimittam*.

peṭī °Schild aus Korbgeflecht, Kauṭ. 102, 9 v. u. (*veri* gedruckt).

peṭṭāla und °*kā* (v. l.) Korb, Mālatīm. 103, 16 (ed. Bomb. 229, 1).

°*peṭha* [oder *peṭhā*?] ? S II, 340, 7.

°*peṇṭhāsthāna* n. S II, 345, 13.

**peyālam* Adv. nochmals, zu wiederholen, Mahāvy. 225, 40.

peru, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 81 ff.

pela Hoden, Sarasvatīkaṇṭh. (ed. Borooah) p. 5, 15; Vāmana, Kāvyāl. (ed. Cappeller) p. 16, 8; Ved. Studien I, 91. [Z.]

**peluvāsa* m. Chamäleon, Rājan. 19, 62.

péśa m. ṚV. 1, 92, 5; 7, 34, 11 Bildner, Zimmermann, nach Aufrecht in Kuhn's Z. 27, 219 f.

°*peśalagandhi* Adj. zart riechend, Kauṭ. 78, 15.

peśikā °Vogelei, Śuk. t. o. 63 [p. 66, 35].

peśī *Vogelei, Śuk. t. o. 63 [p. 66, 1. 3. 6].

1. *péṣī* f. nach A. Hillebrandt Reibholz.

paitudrava Adj. Śāṅkh. Śr. 16, 3, 3 nach dem Komm. = *daivadāravа*.

painya n. Nom. abst. von *pīna*, Dhātup. 9, 46.

**pailottika* n. Mahāvy. 281, 242. Vgl. Pāli *pilotikā*.

Paiśāca n. °die Piśāca-Sprache, Daśar. II, 65[b].

paiśācya n. °Besessenheit, Śuk. t. o. 7 [p. 21, 6].

paiśunika Adj. verleumderisch, Divyāvad. 301, 23.

**paiṣṭī* Kornbranntwein, Y 54 [= Manu XI, 95]; Viṣṇusm. XXII, 82.

°*poī* = *cillī* (Pflanze), S I, 516, 8 v. u. (Ko.).

pogaṇḍa m. *dem ein Glied fehlt, S I, 332, 2.

poñch(ate) reinigen, Divyāvad. 491, 7 ff. Richtig *proñchati* von *uñch*.

poṭa (m. nach dem Komm.) angeblich = *śakala*, Harṣac. (1936) 478, 8. Es ist aber wohl nach Kern *poṭagala* st. *poṭadala* zu lesen. — *poṭā* Hermaphrodit, ebenda 413, 13.

**poṭagala* m. Schilfrohr, S I, 30, 2 v. u. (Ko.); 499, 1 v. u. (Ko.); II, 143, 12 v. u. (Ko.).

°*poṭana* n. Zusammenlegen, S I, 94, 4 v. u. (Ko.; in *pravālapoṭana* = *pallavaputa*); 175, 10 v. u. (Ko.; = *nyāsa*); 476, 8 v. u. (Ko. in *karapoṭana* = *prāṇāmāñjali*); II, 175, 7 v. u. (Ko. in *karapoṭakam*; verdruckt für °*naṃ*?).

°*poṭalita* = *kuḍmalita*, S I, 94, 1 v. u. (Ko.).

pota m. °Kind (= Säugling), S I, 57, 1. — *Kleid, Gewand, Prabandh. 199, 8 v. u.

potādhāna n. auch S II, 208, 6.

potāy selbständig Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 4.

potṛ m. °Elefantentreiber, S I, 70, 13 (Ko.).

1. *potra* n. 3. auch Ṛtus. 1, 17.

ponti oder *pontī* f. Lappen, Fetzen, Divyāvad. 256, 26. Konj. für *yonti*, *yontī*, *yāntī*.

**popphala* n. prakritisch für *pūgaphala*, Mahāvy. 231, 33.

**poṣa* prakritisch für *puruṣa*, Mahāvy. 207, 5.

poṣaka Kauṭ. 44, 1 l. *peṣaka* nach J. J. Meyer, S. 55, Anm. 8.

°poṣaṇatā Ernährung, Erhaltung, S II, 238, 12 (Ko.).

poṣadha so v. a. Sabbath, Jātakam. 3. 6. 9. *poṣadhotsava* m. Sabbathfeier, 6, 6.

pauṃsya, vgl. Aufrecht in Festgr. 2.

Pauṇaki m. Patron. von *Puṇaka*, Harṣac. (1936) 423, 12.

pauṇḍarīka l. f. *ī*, R. ed. Bomb. 4, 28, 23. — 2. m. a) auch S II, 358, 12.

pauṇḍra 1. d) lies Bhīma's st. Bhīṣma's.

Pauṇḍraka °Adj. aus dem Lande Pauṇḍra stammend, Kauṭ. 80, 7 v. u.

**pautava* °m. Eichmeister, Kauṭ. 90, 6 v. u. — n. Gewicht, S II, 341, 7; 344, 22; Kauṭ. 60, 1 (J. J. Meyer, S. 81, 3 sinngemäß „Maße und Gewichte"); 103, 1 Eichen (von Wagen und Gewichten).

°pautā junge Tochter, S I, 448, 2.

°Paudanapura n., N. einer Stadt, S II, 350, 25.

paudgalika Adj. aus Substanz bestehend, Śīlāṅka 1, 286.

paunarvācanika Adj. pleonastisch, Har. zu Āpast. Gṛhy. 12, 6.

pauraṃdara, f. *ī* °mit *diś* die Indra geweihte Himmelsgegend, der Osten, Karṇas. IV, 1[b].

paurava 3. a) Bhārata, Nāṭyaś. 28, 32.

°Pauravapura n. = Ayodhyā, S I, 568, 3.

°pauravyāvahārika m. Oberaufseher des Stadtwesens, Kauṭ. 20, 13.

°pauruṣabhāṣin der Mannestat das Wort redend, S I, 382, 7.

°pauruṣavādin der Mannestat das Wort redend, S I, 379, 14 v. u. (Ko.).

pauruṣī (scil. *chāyā*) °von der Länge des Zeigers (*puruṣa*) der Sonnenuhr, Kauṭ. 37, 11. Vgl. J. J. Meyer, S. 46, Anm. 5.

°pauruṣṭuta Adj. = *aindra*, belonging to Indra, Harṣac. 245, 17.

pauroḍāśiya Adj. von *pauroḍāśa*, Har. zu Āpast. Gṛhy. 7, 8.

**paurvapadika* bedeutet wohl auch: am Vorderbein packend, Kāś. zu P. 4, 4, 39.

Paulomīpati m. Bein. Indra's, Bhām. V. 1, 45.

°pauṣadhaveśman n. = *°śālā*, Prabandh. 257, 2.

°pauṣadhaśālā f. monastery? Prabandh. 193, 2 v. u. etc. Vgl. Tawney, S. 117, Anm. 4.

°pauṣadhaukas n. = *pauṣadhaśālā*, Prabandh. 257, 9.

°pauṣkareya Lotus-, S II, 245, 14/15.

°pauṣpacāpa Adj. vom Liebesgotte stammend, Śrīk. XIV, 67.

°pauṣpikī Blumenhändlerin, Sam. II, 81.

ptā (nicht *pnā*) f. Haarflechte, Subhāṣitāv. 97. [Yudh. 3, 95; S I, 169, 4.] Vgl. *āpta* 3.

pyā mit *anvā* anschwellen usw. nach (Akk.), Maitr. S. 2, 2, 7 (21, 11. 14).

°Prakaṭakandalāditya m. Name eines Soldaten, S I, 563, 8.

prakaṭatā Deutlichkeit, S II, 260, 18.

prakara °Adj. = *pradhāna*, H XXX, 68.

prakaraṇa n. S II, 56, 9? [*aiśvaryaṃ strījanena vinā*] *cāmarātapatrāḍambaraḥ prakīrṇakāṇāṃ āḍambaraḥ chattrāṇāṃ āṭopaḥ prakaraṇam iva vartate kṣetrapālādināṃ vardhāpanam iva vartate.*

°prakarāy(ate) eine Menge darstellen, H XLVII, 30.

°prakarmamāsa m. „normierter Monat", Kauṭ. 108, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 167, Anm. 2.

prakarṣin ganz vorzüglich, vortrefflichst, Jātakam. 3. [S II, 356, 20.]

prakāṇḍa n. °eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 5.

°prakāmya n. Kauṭ. 131, 5 v. u. = *prākāmya*.

prakāra m. °= *pradeśa*, S I, 95, 4.

prakāra Kauṭ. 118, 6 v. u. falsch statt *prakara* °Getreidehaufen.

prakāśana °offenbarend, bekundend, S I, 370, 2.

°prakāśamānatva n. N. abstr. zum Part. Praes. Med. von *prakāś*, Praty. Hṛd. 2, 13. [B.]

°prakāśayuvatī ein öffentliches Weib, Hetäre, Kuṭṭ. 734.

°prakāśābheda m. das vom Lichte ungetrennt sein; Identität mit dem göttlichen Licht, Praty. Hṛd. 9, 2. [B.]

prakīrṇa (m.?) °Fliegenwedel, S II, 190, 3; H XL, 46.

prakīrṇaka m. °eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 5/6. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.

prakīrṇaka *n. Wedel, S I, 175, 12 (Ko.); H XIX, 28; XXXI, 19; XXXV, 3.

°prakīrṇakadhārin m. Wedelträger, S I, 241, 1 v. u. (Ko.).

°prakīrṇakavījikā = *cāmaradhāriṇī*, S II, 41, 10/9 v. u. (Ko.).

°prakīrṇavājikā [l. *°vījikā*] = *cāmaradhāriṇī*, S II, 11, 6 v. u. (Ko.).

°prakīrṇottara eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 6. Vgl. J. J. Meyer, S. 212, Anm. 5.

prakṛtatva n. das Beleidigtsein, Jātakam. 23.

prakṛtilaya m. Bez. bestimmter Yogin, Yogas. 1, 19; Komm. zu 1, 17.

°prakṛṣṭatā = *°tva*, S I, 410, 4 v. u. (Ko.).

°prakoṇi = *kūrpara*, S I, 398, 12 v. u. (Ko.).

**prakraya* m. °ein verabredeter Preis, Kauṭ. 170, 7.

prakrāmaṇī f. eine Art Zauber, Divyāvad. 636, 27.

prakvātha m. das Sieden, Jātakam. 29, 40.

**prakṣara* m. eiserner Harnisch für Pferde, S I, 582, 6 v. u. (Ko.; = *guḍa*).

°prakṣarita Adj. mit einem Harnisch versehen, Prabandh. 198, 4.

prakṣāma lies 9, 15, 20.

prakṣālayitar Nom. ag. Wäscher (der Füße des Gastes), Āpast. Grhy. 13, 6.

prakṣepa m. °Aufwand, Preis (für einen Sklaven), Kauṭ. 182, 18.

°prakṣepaṇī f. Ruder, Padyac. VIII, 2[c]. [pw hat *kṣepaṇī* *Ruder.]

**prakṣveḍana* n. das Brummen usw., Mahāvy. 138, 25.

prakṣveḍita n. Gesumme, Jātakam. 8.

prakhara Adj. auch: glühend heiß, Bhām. V. 2, 89.

prakhādá führt Aufrecht auf *khad* = *khid* zurück.

pragaṭa Adj. = *prakaṭa* auch Saug. 10[a].

pragama m. °= *apunarāvṛtti*, Sūryaś. 11[c].
pragīti f. Amit. XIX, 8.
prage Adv. auch Śrīk. 15, 28.
pragraha Adj. (f. *ā*) in Verbindung mit *sabhā* R. ed. Bomb. 2, 82, 2 etwa Empfangshalle.
pragrīvaka (m.) °= *candraśālikā*, H XXI, 1 (Ko.); XLVI, 18 (Ko.); °= *mattavāraṇa* (Gitter), H XXVIII, 90 (Ko.). — = *mukhaśālā* (so Kale, Notes), Harṣac. 172, 3; Navasāhas. 16, 2. [Z.]
praghaṭṭaka m. °= *prabandha*, S I, 108, 11 v. u. (Ko.) in *krīḍāpraghaṭṭakaḥ* = *keliprabandhaḥ*; 152, 2 v. u. Ko.; 248, 4 v. u. (Ko.); °= *vyatikara* I, 249, 12 (Ko.); 585, 12 (Ko.); II, 5, 15 v. u. (Ko.); °= *vṛttānta*, II, 85, 5 v. u. (Ko.).
praghaṇa 1. Harṣac. (1936) 100, 3. Nach dem Komm. n. *praghāṇa* v. l.
°*pragharṣaka* vernichtend, S I, 581, 3.
pragharṣaṇa n. °Abreiben (einer Befleckung durch Sünde), S I, 408, 5.
praghāṇa 1. Harṣac. 31, 14. *praghaṇa* v. l.
praghāta m. °Absturz, Ausfluß mit starkem Gefälle, Kauṭ. 166, 12.
°*pracaṭikā* ? S II, 69, 7 v. u. (Ko.) s. *śekharika*.
°*pracaṇḍakara* m. Sonne, Kuṭṭ. 739.
Pracaṇḍapāṇḍava lies „eines Schauspiels".
°*pracaṇḍīkṛta* gesteigert, S I, 76, 12 (Ko.).
°*pracaṇḍībhū* sehr heiß werden, S I, 524, 5.
pracapala Adj. sehr beweglich, Haravijaya 3, 31.
°*pracayatā* mass, quantity, Vās. 266, 6.
°*pracayavant* Adj. heaped, copious, Viddh. 66, 8.
°*pracarcya* Adj. wiederholt zu besprechen, Amit. XXXII, 36.
°*pracalākiketu* m. = Kumāra, H XIII, 22; XXXVI, 46.
pracalākin m. 1. Pfau auch H 13, 22. = °Vorkämpfer, H XXXI, 29.
pracalākinī (°f.) Pfauhenne, S I, 603, 3.
pracalāy(ati) im Schlafe mit dem Kopfe nicken, Jātakam. 33.
°*pracāraṇa* n. Ausführung? Śṛṅgt. 15, 11.
°*pracālana* n. stirring up (misfortune), Pūrṇabh. 271, 6.
°*pracikāśayiṣu*, wieder sichtbar werden wollend, S II, 356, 27.
°*pracikhyāpayiṣu* = *kathayitumanas*, S I, 435, 1.
°*praciti* f. = *viciti* (in *chandoviciti*), Kuṭṭ. 10.
°*pracumba* küssend, S II, 168, 7.
pracurī °+ *kṛ* mehren, S I, 148, 14 v. u. (Ko.); 2 v. u. (Ko.).
praceya Adj. etwa: sich ausbreitend, nach allen Seiten verbreitet, Jātakam. 22.
**pracchadapaṭa* m. Überzug, S I, 605, 12 v. u. (Ko.); Betttuch, Amaru 65[d].
**pracchanā* Fragen, S I, 112, 1 v. u. (Ko.); 131, 9 v. u. (Ko.).
pracchindyākarṇa Adj. (f. *ī*) dessen Ohr gespalten werden soll, Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 2). Vgl. P. 6, 3, 115.
praccheda musical division, bar (?), Divyāvad. 597, 19.
pracyavana n. °= *syanda*, *kṣaraṇa*, S I, 475, 5 v. u. (Ko.).
prach Mālav. 40 (ed. Boll.) *pṛcchate va* fehlerhaft für *pṛcchateva* (mit Mādhavena zu verbinden).
prajaṅgha Adj. °= *prakṛṣṭajaṅgha*, H XVI, 57.
prajaṅghā Jātakam. 9.
**prajava* sehr eilig, S II, 187, 7.
°*prajavita* Adj. überaus schnell laufend Uttarar. V, 1[b] ed. Lakṣmaṇasūri (v. l. *prajavana*).
prajāgarūka Adj. ganz wach, Śrīk. 4, 46.
prajāpa Adj. die Untertanen beschützend und: betend, Damayantīk. 133.
prajāpati 1. m. g) *Herr des Volkes, Fürst, S II, 206, 2; Padyac. V, 58[b]. — 2. lies Frau, Matrone, Dame und vgl. Divyāvad. 2, 2; 98, 21.
prajāpatika am Ende eines adj. Komp. = *prajāpati*, Ait. Br. 8, 12, 1.
Prajāpaticitī f. Prajāpati's Schicht, Śat. Br. 8, 4, 4, 12.
Prajāpatimukha Adj. (f. *ā*) Prajāpati zum Haupte habend, Śat. Br. 13, 1, 8, 2.
°*prajāpālatā* function of a ruler, Harṣac. 190, 14.
prajāsṛj wird Śiś. 1, 28 als Schöpfer, Vater oder König erklärt.
°*prajijvalayiṣu* Adj. zum Aufflammen bringen wollend, Kaṃs. I, 32[c].
°*prajñaka* Adj. = *prajña*, H Epilog 6.
prajñapti das Bereitmachen. *āsana*° Divyāvad. 306, 23.
**Prajñācandra* m. N. pr. eines buddh. Gelehrten, M. Müller, Ren. 312.
°*prajñāpanā* f. Aufforderung, Kauṭ. 73, 4. 9.
Prajñāpanopāṅga n. Titel eines Werkes, Festgr. 55; Ind. Stud. 16, 392.
Prajñāpāramitā auch allgemeiner Titel eines nordbuddhistischen sūtra, wovon verschiedene Redaktionen bestehen, Mahāvy. 65.
**prajñu*, säbelbeinig, S II, 341, 5.
°*prajvālaka* m. Entflammer, S I, 453, 4 v. u. (Ko.).
praṇatātmavant Adj. gebeugten Körpers, sich verbeugend, R. ed. Bomb. 4, 46, 2.
praṇamra Adj. verneigt, Pādāravindaś. 49.
praṇamrī Adv. mit *bhū* sich verneigen, Pādāravindaś. 5.
praṇaya das Vorbringen, Anführen (eines Grundes), Jātakam. 23, 27.
praṇaya m. °= *prakṛṣṭo nayaḥ*, S I, 81, 3 (10 Ko.).
praṇayamaya Adj. voller Zutraulichkeit, Jātakam. 20, 38.
praṇāda 3. Divyāvad. 57, 9 ff.
°*praṇādin* Adj. erklingend, Yudh. 2, 69; rufend, schreiend (vom Pfau gebraucht), Padyac. V, 12[b].
praṇāla m. *Abzugskanal, H XX, 52 [der Text hat *pravāla*, was keinen Sinn gibt]; Śrīk. XIX, 58? — Nach dem Ko. °n., Abzugskanal, H XXXI, 59.
°*praṇāli* f. (metrisch für °*lī*), Wasserrinne, Padyac. II, 17[c].
praṇidhi °= *aṅkuśaprayoga*, S I, 30, 5.
°*praṇipātuka* Rasas. 65[a] ?
**praṇītavijñāpana* n. das Angehen um leckere Speisen, Mahāvy. 261, 44.
praṇīti f. °= *praṇaya* (Neigung), Amit. XXVIII, 21.
praṇetra in *vāyúpraṇetra*.
°*praṇeyatā* das Geführtwerdenmüssen, S I, 220, 9 s. *prāntāra*. — Willfährigkeit, S II, 247, 16.
°*praṇoda* [m.] = *preraṇa*, H XXVIII, 43.
prataṭa ein hohes Ufer, Śiś. 20, 70.

°*pratananan.* Ausbreitung, S II, 309, 20.
pratanū Adv. mit *kṛ* sehr verringern, — schwächen, Jātakam. 14, 1.
pratara °n. = *paṭala* (Menge), S I, 126, 2 v. u. (Ko.).
prataraṇa n. °Menge (*paṭala*), S I, 321, 10 (Ko).
**pratarkaṇa* n. Urteilen, S I, 444, 6.
°*pratāḍana* n. Hieb, S II, 189, 3 v. u. (Ko.).
pratāna m. °= *rajjubandhana*, S I, 595, 8.
pratānavant Kauṭ. 51, 2 v. u., so v. a. °übersponnen.
**pratāninī* = *latā*, Śrīk. VI, 34.
°*Pratāparaṅga* m. Ehrenname des Māradatta, S I, 181, 8.
Pratāparāja m. N. pr. eines Fürsten, Dharmaśarm. 16, 75; 17, 1.
°*Pratāpavardhana* m. Name eines Generals, S I, 289, 1.
prati Kopie oder Original? Bhandarkar, Report 1883/84, p. 450, v. 2 (v. o.); *mūlaprati*, Bhandarkar, Report 1887/91, p. LX, 4; Hertel's Pañcatantra (1914), p. 267, Anm. [Z.] — °f. Prabandh. 99, 4 v. u. Manuskript (in *prathamādarśaprati*, the first original manuscript); 100, 7 v. u. (in *mūlaprati*, original draft). Vgl. Tawney, S. 60, Anm. 3.
°*pratikakubham* Adv. nach allen Himmelsrichtungen, H XXII, 55; XXVIII, 12; XXIX, 62; XXXI, 51; XXXIV, 62. 67; XLI, 27.
pratikañcuka scheint Kritik, ein kritisierendes Werk zu bezeichnen.
pratikaṇṭhakayā (wohl °*kaṇṭhikayā*) Instr. Adv. = *pratikaṇṭham*, Divyāvad. 244, 8.
pratikara m. (°alleinstehend), Steuerersatz = eine Leistung, die einer Steuer gleichkommt, Kauṭ. 142, 2.
°*pratikarin* m. = *śatrugaja*, S I, 29, 5; 303, 4.
pratikartar m. °einer, der (Mißhelligkeiten) entgegenarbeitet, Kauṭ. 15, 19.
pratikāṇḍam Adv. für jedes kāṇḍa, Baudh. 1, 3, 3.
pratikāya 1. Kir. 14, 17. — 3. Kir. 13, 28.
°*pratikāvyam* Adv. bei jeder Strophe, Prabandh. 108, 6. — °*pratikāvyaprānte* am Ende jeder einzelnen Strophe, Prabandh. 106, 7/6 v. u.
°*pratikiri* Adv. auf das Wildschwein (einen Pfeil abschießen), Prabandh. 56, 4 v. u.
°*pratikūrpa* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 110, Anm. 1.
°*pratikauśalikā* return gift, Harṣac. 245, 1.
**pratikruṣṭa* Adj. °geboten auf, gesteigert (Haus), oder n. °Gebot, Kauṭ. 168, 10.
°*pratikretṛ* m. Gegenkäufer, Konkurrent beim Einkauf, Kauṭ. 110, 6 v. u.
pratikrośa m. das °Bieten (auf ein Haus), Kauṭ. 168, 9.
°*pratikroṣṭar* m. in *vikraya*° der Bieter (auf ein Haus), Käufer, Kauṭ. 168, 8.
pratikṣepa °Ausstreuen (von Samen), Kaṃs. 11, 8 v. u.
°*pratigaṇikā* f. Ersatzhetäre, Kauṭ. 123, 10.
pratigiri °Adv. auf dem Berge, H XVII, 47.
pratigu Adv. gegen eine Kuh, M. (Jolly) 4, 52.
°*pratigehikā* Nachbarin, E 778 (A).
pratigraha m. *Nachtrab eines Heeres, Kām. Nītis. 19, 30; Harṣac. 246, 17 (doppelsinnig). [Z.]
pratigrāmasamīpam Adv. bei jedem Dorfe, Dharmaśarm. 1, 48.
pratigrāhaka °Subst. m. Entgegennehmer (von Waren oder Geldern), Kauṭ. 67, 10.
pratigha *Gegensatz, Mahāvy. 68. 70. 71; *Feindschaft, Abneigung, Groll, 104, 24.
°*praticāturmāsya* n. ? S II, 314, 15.
°*praticāraka* wetteifernd, S I, 241, 10 v. u. (Ko.); II, 1, 9. — m. feindlicher Fußsoldat, S I, 502, 2 v. u. (Ko.).
**-praticārin* Adj. übend, befolgend, Mahāvy. 48, 49. — °wetteifernd, S I, 241, 5.
praticchandaka so v. a. bewandert in, Damayantīk. 120.
**praticchandakalyāṇa* Adj. zuvorkommend, liebenswürdig, Mahāvy. 126, 18.
°*praticchandapaṭa* so v. a. Stadtplan, Prabandh. 79, 2 v. u.
°*praticchādana* m. das Verbergen, Kauṭ. 110, 7 v. u.
praticchāya °m. Ebenbild, S I, 316, 4 v. u. (Ko.) verdruckt für °*cchāyā*?
pratijanam Adv. in jedermann, Śiś. 14, 59.
°*pratijani-* Adv. = *pratijanma*, Viṣṇubh. VI, 33[a].
°*pratijanus* Adv. = *janmani janmani*, Viṣṇubh. V, 38[d].
pratijāpa m. das Entgegenmurmeln, Kauś. 36, 25.
**pratitāḍitavya* n. impers. entgegen zu schlagen, Mahāvy. 269, 5.
°*pratitanu* f. Abbild, Śrīk. XI, 24.
°*pratituṭi* Adv. = *pratikṣaṇam*, Śrīk. XVI, 12.
pratidantin m. = *pratigaja*, Kir. 6, 14; Dharmaśarm. 4, 33.
pratidantyanīkam Adv. gegen das Elefantenheer, Kir. 16, 14.
**pratidivan* m. °Abend, S I, 602, 4.
°*pratidivasa* m. Abend, S I, 602, 15 v. u. (Ko.).
°*pratidivānehas* n. = *sāyaṃkāla*, S I, 602, 4.
pratidúh n. Maitr. S. 2, 2, 7 (20, 17. 18).
**pratideśanīya* Adj. zu berichten, Mahāvy. 256. 262.
pratidvaṃdvay(ati) wetteifern wollen, Divyāvad. 403, 18.
°*pratidvaṃdvitā* Abstr. Gegnerschaft, Śṛṅgārasarv. p. 27, Z. 12 v. u.
pratidvaṃdvin entgegengesetzt, Śaṃkara zu Vedānta 142, 12; feindlich, Kir. 16, 29. — m. Feind, Kir. 17, 18.
pratidvipa m. = *pratigaja*, Kir. 17, 45; Dharmaśarm. 10, 19.
pratinagara °Subst. n. Vorstadt, S I, 289, 10 v. u. (Ko.).
°*pratinadī* Nebenfluß, S II, 210, 4.
pratinayana° Adv. in's Auge, Mālatīm. (ed. Bomb.) 50, 2.
pratināda m. Widerhall auch H 16, 1.
pratināyaka m. = *pratinidhi* 3., Śrīk. 3, 44.
°*pratinikāyam* Haus für Haus, S II, 182, 2.
°*pratinidhībhū* Substitut sein, Śṛṅgārasarv. p. 16, Z. 8 v. u.; Śṛṅgt. 22, 8 v. u.
pratininada Kir. 7, 22.
°*pratinibha* ähnlich, S I, 277, 8.

pratiniveśa m. Verstocktheit, Trotz, Baudh. 4, 1, 20.

pratiniṣkriya m. Vergeltung, Dharmaśarm. 4, 12.

**pratini[ḥ]sṛjya* Adj. aufzugeben, fahren zu lassen, Mahāvy. 130, 1.

°*pratipakṣay(ati)* wetteifern mit (Akk.), Padyac. II, 9[d].

pratipacanam Adv. beim jedesmaligen Kochen, Komm. zu Gobh. 1, 4, 23.

pratipaṇya n. die beim Tauschhandel dagegen gebotene Ware, Divyāvad. 173, 5; 271, 27; 564, 2.

°*pratipaṇyatā* das Figurieren als Tauschobjekt, Śrīk. VIII, 14.

°*pratipattar* m. 1. Beschützer, Besitzer, Kauṭ. 152, 18. — 2. Anstifter, Kauṭ. 192, 15.

pratipatti °Adv. mit Bezug auf die Fußsoldaten, H XVI, 21.

pratipatha m. Rückweg, Haravijaya 1, 40.

pratipad Sinn (für etwas), Jātakam. 17; (der zu wandelnde) *Pfad, Mahāvy. 7, 6; 8, 4; 58. 64.

pratipanna °adoptiert, Prabandh. 298, 6 v. u. (in °*jāmi* Adoptivschwester).

°*pratipannatā* das Vertrautsein, S I, 127, 12 v. u. (Ko.).

pratipanmaya Adj. folgsam, willig, gehorsam, Jātakam. 17, 32.

pratipalam Adv. jeden Augenblick, Bhām. V. 4, 26.

°*pratipāta* m. Ersatz, Kauṭ. 122, 3 v. u.; 240, 2 v. u. (hier hat ed. Mysore 1909 die falsche Lesart °*pātro*).

°*pratipāda* m. Nebenfuß, S II, 30, 2.

pratipādaka Fuß oder Pfosten eines Bettes, Harṣac. 7, 2 (doppelsinnig). Vgl. auch 252, 4 (ed. Calc. 192, 15 °*pāduka*) mit der Anm. in der Übersetzung von Cowell und Thomas p. 223. Vgl. auch Śiś. 12, 25? [Z.]

pratipādana °Adj. (f. *ī*), zuteil werden lassend, Kauṭ. 9, 3.

pratipāduka Adj. mit Akk. wiedererlangend, Śiś. 20, 39.

°*pratipādyatā* f. Darstellungsmöglichkeit, Dhanika zu Daśar. 45[a] (= p. 124, Z. 2).

pratipāna n. °Ersatztrank, Krafttrank, Kauṭ. 119, 4 v. u.; 131, 7 v. u.; 133, 6; 137, 2.

pratipāna Kauṭ. 136, 9 l. *pratipādana* °Wiederherstellung. Vgl. J. J. Meyer, S. 217, Anm. 6.

°*pratipālaka* m. Beschützer, S I, 167, 7 v. u. (Ko.).

°*pratipālayitar* m. Beschützer, S I, 167, 7.

pratipúr f. Gegenburg, Maitr. S. 3, 8, 1 (92, 3).

°*pratipraṇayapreyasī*? S II, 314, 15.

pratipratīkam auch S I, 604, 4.

°*pratipradeśam* = *sthāne sthāne*, S I, 604, 1.

pratiprayāṇakam Adv. mit jeder Tagereise, Kād. (1883) 118, 21.

**pratipraśrabdhi* (°*srabdhi*) f. Einstellung, Beseitigung, Mahāvy. 65, 58.

°*pratiprāṅgaṇam* Adv. Hof für Hof, Muk. 86[d].

°*pratiprāṇigrahaṇa* winning (or reflecting) all creatures, Harṣac. 134, 12.

prátiprāś (m. Gegner in einer Rechtssäche) und *pratiprāśita*, vgl. Bloomfield in JAOS, Proc. May 1855, XLII ff.

pratipriya Adj. angenehm, zusagend; mit Gen. Āpast. Śr. 10, 6, 8.

pratipreman answering love, Harṣac. 134, 9.

°*pratiprerakatā*, S II, 255, 26.

pratiphalīkaraṇam Adv. beim jedesmaligen Reinputzen der Körnerfrüchte, Komm. zu Kāty. Śr. 199, 21.

°*pratiphāla* m. = *pratighāta*, H XXV, 52; XLVIII, 26 (= Widerhall); Ebenbild, Śrīk. IX, 12. 48.

2. *pratibala* 2. zu streichen, da Daśak. 42, 15 zu 1. *pratibala* gehört.

pratibimba(ti) sich widerspiegeln, Komm. zu Kap. 4, 30. Hierher gehört *pratibimbita*, das unter *pratibimbay* steht.

°*pratibimbaka* = *pratibimbam*, reflection, Harṣac. 167, 22.

°*pratibhavanam* Adv. house by house, Harṣac. 225, 18.

°*pratibhāryā* = *sapatnī*, S I, 222, 16 (Ko.).

pratibhinnaka Adj. ununterschieden (?) Divyāvad. 280, 16.

°*pratibhū* f. = *stanapradeśa*, Śrīk. XV, 13.

°*pratibhūpati* m. feindlicher Fürst, Padyac. III, 54[c].

pratibhedana n. °t. t. aus der hastiśikṣā, S I, 495, 6. — das °Schneiden (eines Mißliebigen), Dhanika zu Daśar. II, 49 (p. 72, Z. 2 ed. Parab).

pratibhoga M. 8, 307 v. l. für 1. *pratibhāga* 2.

pratimañca Du. °einander gegenüberliegende Plattformen, Kauṭ. 53, 11.

°*pratimatā* Ähnlichkeit, S I, 489, 4.

**pratimantrayitavya* n. impers. zu erwidern, Mahāvy. 138, 22.

pratimalla m. auch S I, 371, 4. — °= ähnlich, S I, 371, 4; II, 43, 3.

pratimallatā f. Rivalität, Haravijaya 6, 192. [Śrīk. 14, 26.]

pratimahānasa n. jede Küche, Komm. zu Gobh. 1, 4, 24.

pratimahāvyāhṛti Adv. bei jeder mahāvyāhṛti, Kāty. Śr. 20, 5, 16.

pratimahiṣa m. ein feindlicher Büffel, Caṇḍiś. 8.

pratimā *die Stelle zwischen den Fangzähnen des Elefanten, Yudh. 7, 54; H 40, 27; Harṣac. 76, 3; 131, 4.

pratimānayitavya Adj. zu beachten, zu berücksichtigen, Mudrār. 155, 15 (229, 12).

°*pratimāśarīra* n. = *pratiphalitaṃ śarīram*, Padyac. IV, 34[a].

pratimāsaṃprokṣaṇa n., so zu lesen st. °*kṣaṇam*.

pratimārga Lok. in einander begegnender Richtung, Divyāvad. 164, 27; 165, 13.

pratimiti f. Spiegelbild, Śrīk. 4, 49.

1. *pratimukha* Spiegelbild des Mundes, Haravijaya 1, 2.

pratimoka m. das Umlegen, Umhängen, Komm. zu Śat. Br. 5, 4, 5, 3. 6. 14. Vgl. Kāty. Śr. 15, 8, 8.

2. *pratiyatna* auf der Hut seiend, Jātakam. 31.

pratiyātanā auch Śrīk. 3, 16; 8, 30. 37; 11, 22; 14, 43; 15, 13. [Z.]

pratiyuvam Adv. zum Jüngling hin, Śiś. 8, 35.

pratiyūpam Adv. Pfosten für Pfosten, Āpast. Śr. 14, 5, 20.

pratiyogin 2. m. auch H 43, 259.

°*pratiyodham* Adv. bei jedem Krieger, Kir. XIV, 58.

pratirasita n. Widerhall, Veṇis. 22.

°*pratirāgin* Adj. für Abfärbung empfänglich, Kauṭ. 87, 1.

pratiripu Adv. gegen den Feind —, die Feinde, Śiś. 17, 39.

pratiripu °m. der gegenüberstehende Feind, Prabandh. 294, 8.

pratirūpatā f. Ähnlichkeit, Haravijaya 2, 30.

**pratiroṣitavya* n. impers. entgegen zu zürnen, Mahāvy. 269, 3.

°*pratilābhana* a distribution (to the church), Prabandh. 262, 3 v. u.

°*pratilekha* m. Antwortschreiben, S I, 564, 6; Kauṭ. 73, 6; 74, 3.

pratilekhana n. °Werkzeug zum Abwischen, S I, 137, 13 v. u. (Ko.).

°*pratilepin* Adj. anklebend, Kauṭ. 89, 2.

pratiloma Adj. °gegenüberliegend, die Aussicht versperrend, Kauṭ. 167, 5.

°*pratilomatā* = *pratikūlatā*, S II, 78, 13 (Ko.); 159, 3.

°*pratilomana* hinderlich, S II, 71, 6. — n. Verhindern, S II, 71, 4.

prativaktar Nom. ag. Antwort gebend auf (Gen.), interpretierend (das Gesetz), Baudh. 1, 1, 9.

prativanitā f. Nebenbuhlerin, Śiś. 8, 44.

°*prativapus* n. S I, 241, 5 Abbild.

°*prativarūthavatī* feindliches Heer, H XLII, 7.

prativargam Adv. Gruppe für Gruppe, Kāty. Śr. 9, 4, 20.

°*prativarṇaka* Muster, Warenprobe, Kauṭ 62, 14; 110, 8 v. u.

°*prativarṇikā* f. dass., Kauṭ. 89, 3.

prativarṣaṇa n. das Wiedervonsichgeben, Śrīk. 3, 49.

°*prativastu* n. Gegenstück, Śrīk. XVI, 13 [in °*aprativastu*, unvergleichlich].

prativahana *das Zurückschlagen, Abwehren, Mahāvy. 245.

2. *prativāṇi* *Opposition, Mahāvy. 223, 164 (°*vāni* gedr.). — Z. 2 ist nach Zachariae *abhiprāya* zu streichen.

prativādin Adj. °= *sadṛśa*, Śrīk. XIX, 12.

prativārita 1. Adj. s. u. 1. *var* mit *prati* Kaus. — 2. n. Verbot.

prativāsarika Adj. täglich, Hemādri 3, a, 1058, 14.

prativāsin MBh. 15, 5, 15.

prativihita Adj. °versorgt, Kauṭ. 158, 17.

prativṛttāntam Adv. der Erzählung gemäß, wie man erzählt, Spr. 6703; Rājat. 1, 189.

prativeśma Adv. in jedem Hause, Śiś. 13, 37.

°*prativeśmanikā* Nachbarin, E 778 (R).

°*pratiśaṭha* boshaft zur Vergeltung s. *śaṭha*°.

pratiśayita 1. Adj. s. u. 2. *śī* mit *prati*. — 2. n. das Bedrängen mit Bitten, Kād. 256, 12 (419, 13).

pratiśaraṇa n. Vertrauen auf (im Komp. vorangehend), Divyāvad. 427, 22. °*bhūta* vertrauensvoll hingegangen zu (Akk.) 176, 26. Vgl. *pratisaraṇa*.

pratiśarāsana n. des Gegners Bogen, Vāsav. 293, 3.

°*pratiśarīra* n. Abbild, S I, 161, 5; 241, 8 v. u. (Ko.).

pratiśilpa n. ein Gegen-śilpa, Śāṅkh. Śr. 12, 7, 4.

pratiśiṣyakā f. ? Divyāvad. 153, 14.

pratiśrama m. Mühe, Divyāvad. 108, 26.

pratiśravaṇa Z. 1, lies n. st. m.

pratiśruta 3. n. Zusage, Versprechen, Śāṅkh. Gṛhy. 5, 10; R. 3, 41, 18; Bhāg. P. 10, 89, 45.

pratiṣevaṇa n. das Annähen, Komm. zu Āpast. Śr. 10, 8, 14.

°*pratiṣṭambhana* (n.) S I, 315, 16 (Ko.) = *skhalana*.

pratiṣṭha am Ende eines Komp. endend mit, führend zu, Jātakam. 6, 12.

pratiṣṭhāpanā °das Einnehmenlassen (einer best. Stellung bei der Dressur des Elefanten), S I, 489, 13.

pratiṣṭhāsu Adj. aufzubrechen —, zu gehen beabsichtigend, Śiś. 2, 1.

°*pratiṣṭhīpayiṣu* ? S II, 356, 27.

pratisaṃlīna n. vollständige Zurückgezogenheit (um sich der Meditation hinzugeben), Lalit. 184, 17.

**pratisaṃvinniścayāvatārā* f. eine best. dhāraṇī, Mahāvy. 25, 9.

pratisaṃsarga °Verkehr, Umgang, Kauṭ. 30, 8; 114, 8.

pratisaṃskāraṇā f. Wiederherstellung, Nach. von der Kön. Ges. d. Wiss. in Göttingen 1884, 47.

pratisaṃskāram Adv. bei jeder Begehung, Āpast. Śr. 14, 5, 4.

**pratisaṃstara* n. (!) freundlicher Empfang, Mahāvy. 140, 16.

**pratisaṃharaṇīya* n. (sc. *karman*) eine best. Strafe, Mahāvy. 265, 7.

pratisaṃkrāma m. = *pratisaṃkrama* 2., Komm. zu Yogas. 2, 20.

pratisaṃkhyāna ruhige Auffassung der Sachlage, Jātakam. 21. 28, 57; 33. 34.

°*pratisamayam* Adv. immerdar, H XLVII, 167.

°*pratisamarpaṇa* n. Wiedergeben, Manm. IV, 37°.

pratisamāpana n. das (einem Feinde, Gen.) Entgegentreten, R. 6, 43, 17.

pratisamāsam Absol. wieder an seinen Platz stellend, Komm. zu Āpast. Śr. 11, 5, 7.

°*pratisaṃbandha* m. jeweilige Beziehung, Kauṭ. 24, 1/2.

pratisaṃmodana n. Begrüßung. °*kathā* f. Anrede zur B., Jātakam. 21. 23.

pratisara (m. n.) °Hindernis? S II, 245, 6. — °servant, Harṣac. 39, 17. — Vgl. Komm. zu Hem. Anek. 4, 266. [Z.]

pratisarabandha m. eine best. Hochzeitszeremonie, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

pratisāmarthya n. das je nach den Umständen Angemessensein, R. ed. Bomb. 4, 36, 17.

°*pratisubhaṭa* m. feindlicher Soldat, Prabandh. 261, 5/6.

**pratisīrā* Vorhang, Śuk. t. s. 180, 6.

pratisūryam Adv. gegen die Sonne, M. (Jolly) 4, 52.

pratisomodakadvijam Adv. gegen den Mond, gegen Wasser und gegen einen Brahmanen, ebenda.

pratiskandham Adv. in jeder Abteilung (eines Buches), Pratāpar. 19, b, 3.

pratisrota Adj. (f. *ā*) R. ed. Bomb. 3, 5, 36 *Mandākinīṃ pratisrotām anuvraja* so v. a. *pratisroto 'nuvraja*.

°*pratisvapnavidhi* m. = *duṣṭasvapnaśamanavidhāna*, S II, 89, 11; 94, 6.

°*pratisvāda* vorheriges Kosten von Speisen, Kauṭ. 133, 7 v. u. (in °*bhāj* Adj. vorher kostend).

pratisvāhākāram Adv. bei jedem svāhā-Rufe, Āpast. Gṛhy. 15, 6.

pratihanana n. das Verhindern, Unterdrücken, Komm. zu Yogas. 1, 12.

pratihartar m. °Türhüter, H XXXII, 44.

pratihastin m. °feindlicher Elefant, S I, 489, 9 v. u. (Ko.).

**pratihāraka* m. °eine *sāmabhakti*, H XLIII, 179.

°*pratihārin* Adj. einen Kreis bildend, H XLII, 10. 42; XLIII, 179.

pratihiṃsita n. Vergeltung eines zugefügten Leides, — einer Unbill, Rache, Spr. 1874.

°*pratihuṃkṛta* n. gegenseitiges Gebrüll (der Kühe), Kaṃs. III, 20[d].

pratīkṣā Āpast. 2, 22, 17 nach dem Komm. = *atithipūjā*.

°*pratīcāra* m. Auftreten, Daśar. II, 52 (in *channanetṛpratīcāra*).

°*pratīcchana* [n.] Govardh. 99 [in *vātapratīcchanapaṭī* = *vātānukūlagamanajanakaṃ vastram*].

pratītimant Adj. bekannt, erkannt, Haravijaya 6, 32.

**pratīpadarśinī* Frau, S II, 189, 3.

pratīra 2. Kir. 8, 9; Dharmaśarm. 16, 83; Jātakam. 7.

°*pratīhārapālikā* Türhüterin, S II, 25, 3.

pratodayaṣṭi f. = *pratoda*, Divyāvad. 7, 4; 76, 22; 463, 10; 465, 21.

°*pratoli* f. Hauptstraße, S II, 300, 25.

°*pratolikā* breite Straße, S I, 88, 2/1 v. u. (Ko.).

pratolī turmartiges Hauptportal, ZDMG 65, 461 Anm.; vgl. Album Kern, p. 235 ff. [Z.] °Torbau, Kauṭ. 52, 8 (nach J. J. Meyer, S. 67, 7). — S II, 309, 25? [in *pikapriyaprasavaphalapratolīṃ prahṛtya*].

prattadaivata Adj. der Gottheit schon dargebracht, Āpast. Śr. 9, 5, 13; Komm. 10.

pratyaṃśa m. wohl so v. a. der einem zukommende Anteil, Tribut. — Anteil, Portion, Jātakam. 19; Divyāvad. 132, 29; 380, 25; Lalit. 103, 3. — °Praecipuum, besonderer Anteil, Kauṭ. 161, 12.

pratyaṃsam Adv. auf die Schulter, — den Schultern, Śiś. 8, 68.

pratyakcetanā f. das aufs Innere gerichtete Denken, Yogas. 1, 29.

°*Pratyakṣatārkṣya* m. Name eines Spähers, S I, 579, 5.

pratyakṣadharman Adj. die Verdienste (der Menschen) vor Augen habend, MBh. 3, 260, 2.

pratyakṣapara Adj. auf das Sichtbare den größten Wert legend, Caraka 61, 20.

pratyakṣabaṇdhu Adj. mit offenbarer Beziehung, Maitr. S. 4, 8, 8 (116, 23).

pratyakṣabhūta lies: erschienen.

pratyakṣāvagama Adj. unmittelbar verständlich, Bhag. 9, 2.

pratyakṣin Jātakam. 22.

pratyagam Adv. auf jedem Berge, Dharmaśarm. 14, 6.

°*pratyañca* Bogensehne, S I, 53, 9 (Ko.); 179, 16 (Ko.); 203, 10 v. u. (Ko.); 555, 3 v. u. (Ko.) etc.

°*pratyadhvam* Adv. die Straßen entlang, Rasas. 112[d].

°*pratyanīkāyamāna* als feindliches Heer auftretend, H XLI, 27.

pratyanuprāsa m. eine Art Alliteration, Komm. zu Śiś. 4, 68.

pratyanūkāntam Adv. am Ende jedes den Rückgrat des Feueraltars bildenden Streifens, Komm. zu Kāty. Śr. 17, 6, 2.

**pratyantajanapada* n. Grenzland (an barbarische Stämme anstoßend), Mahāvy. 120, 6; 187, 19.

°*pratyantarālam* in den Himmelsgegenden, S I, 603, 4.

pratyantima Adj. = *pratyantika*, Divyāvad. 21, 17; 426, 25.

pratyandhakāra Adj. Schatten verbreitend, Jātakam. 27.

pratyapāya Daśak. (1883) 163, 13 fehlerhaft für *pratyavāya*, wie die v. l. hat.

pratyaya Berühmtheit, P. 8, 2, 58.

pratyayika °zuverlässig, S II, 346, 22.

pratyaraṇya° Adv. bei —, in einem Walde, Jātakam. 8.

pratyavamarśa Besinnung, Jātakam. 21.

°*pratyavasādana* n. Hemmung, Störung, S II, 137, 16 (Ko.).

**pratyavekṣaṇā* f. = *pratyavekṣaṇa* n., Mahāvy. 5, 4.

pratyākalita auch: ein Nachtrag des Klägers zu der niedergeschriebenen Aussage zwei Rechtender, Nārada (a.) 1, 2, 21.

**pratyākāra* m. Abbild, Kuval. I, 50 (Ko.).

°*pratyākāśam* am Himmel, S I, 603, 10 v. u. (Ko.).

**pratyākroṣṭavya* n. impers. entgegen zu schmähen, Mahāvy. 269, 2.

pratyākhyāna (so zu lesen nach Windisch) Adj. bekämpft (Leidenschaft), Hem. Yogay. 4, 7.

pratyātmaviniyata Adj. individuell, Caraka 395, 5.

°*pratyādarśa* confounding example or lesson, Pūrṇabh. 203, 23.

pratyādeśa Anerbieten, Jātakam. 13.

°*pratyādhāram* Adv. = *ādhāre* (Träger, Substrat eines rasa), Mahāvīr. I, 3[b].

°*pratyāpaṇa* (n.) Handel, Verkauf, Śṛṅgārasarv. p. 6, Z. 12 v. u.

°*pratyāmantraṇa* n. Gegeneinladung, S II, 369, 2/3.

pratyāyana n. °Entfernen (*samutsāraṇa*), S I, 332, 10 v. u. (Ko.).

pratyāyya Adj. zu beruhigen, zu trösten, Subhāṣitāv. 42.

pratyarāva m. Widerhall, Dharmaśarm. 10, 50.

pratyārdra Adj. frisch. Kompar. °*tara*, Jātakam. 7.

pratyārdrī mit *kṛ* verwischen, Kir. 7, 15.

°*pratyālambha* „het zich verzetten“, Gopāl. 117, 19.

pratyāśam Adv. auch Śṛṅgārasarv. 140[c].

pratyāsanna 1. Adj. s. u. *sad* mit *pratyā*. — 2. n. Nähe, MBh. 12, 203, 10; 352, 6.

pratyāstaraṇa n. = *pratyāstāra*, Divyāvad. 19, 20.

pratyāsvādaka m. vielleicht Vorkoster, Damayantīk. 250.

pratyāhuti auch Kauś. 48, 40.

pratyuktatva n. das Widerlegtsein, Śaṃk. zu Bādar. 507, 2.

pratyujjīvana n. 2. auch S II, 264, 27.

°*pratyutpada*, tripping gait? Pūrṇabh. 141, 12.

pratyudgamanīya ein Paar reiner Gewänder, Kumāras. 7, 11; Harṣac. 192, 5.

**pratyuddhāra* m. Entgegenbringung. *chanda*° so v. a. an den Tag gelegter guter Wille, Mahāvy. 261, 57.

**pratyudyāna* n. das (dem Feinde) Entgegengehen, Mahāvy. 181, 2.

°pratyupaḍhaukanikā Gegengeschenk, S I, 564, 6 v. u. (Ko.).

°pratyupakṛti f. Gegendienst, Yudh. 3, 25; S II, 238, 3.

pratyupaveśana n. = *pratyupaveśa*, R. 2, 111, 17 (120, 17 Gorr.).

pratyurasa 2. Śiś. 20, 48; Kir. 16, 9; Adv. im Komp., auf der Brust, Viṣṇubh. VIII, 27[c] (*nityaṃ pratyurasaprasaktasumaṇisphūrjadghṛṇiśreṇibhiḥ*).

pratyeka *n. eine best. Sünde, Mahāvy. 260, 11.

pratyekanaraka m. eine best. Hölle, Divyāvad. 335, 25; 336, 27.

prátyekarūpa scheinbar Maitr. S. 3, 3, 9 (42, 6), da nach Delbrück *prátyékarūpāḥ* zu betonen ist (in Bezug auf die Milch gleichfarbig).

prátyenas. An der angeführten Stelle nach Delbrück „verpflichtet".

1. *prath* mit *ati* Med. sehr berühmt werden, Jātakam. 28, 42.

°prathaṭakka m. S I, 96, 1 v. u. (Ko.): *manasijasya Kandarpasya vijayaprabandho jagajjayanaprathaṭakko yatra ...*

prathamakalpa m. °ein nāṭyadharma, Dhanika zu Daśar. I, 67.

°prathamadhātu m. = *rasa*, S I, 125, 16 v. u. (Ko.).

°prathamana ? S I, 195, 8 v. u. (Ko.): *prasthānaṃ prathamanaprārambhas.*

prathamapluta Adj. zuerst abgesprungen, Āpast. Śr. 12, 7, 11.

prathamabhakṣaṇa n. = *prathamabhakṣa*, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 32, 1.

°prathamādarśa Originalmanuskript, Prabandh. 312, 3/2 v. u.

°prathamādri m. der östliche Berg (wo der Mond aufgeht), Padyac. VIII, 33[d].

°prathamāvatāra Adj., f. *ā*, eben erscheinend (Sonnenglanz), Padyac. VII, 42[d].

prathametara Adj. °westlich, Padyac. VIII, 13[a].

pradaṇḍavant Adj. strenge Strafen verhängend, Parāśara 1, 61 (S. 389).

pradara 4. eine Art von Pfeilen, MBh. 8, 76, 16.

°pradarśakatva n. Hinweis, Dhanika zu Daśar. I, 42 (p. 25, Z. 3).

pradātar m. °Schuldner, Kauṭ. 174, 13.

pradātrikā f. Spenderin, Verleiherin, Maitr. S. 2, 5, 7 (57, 10).

pradānika °Subst. n. Mitgift, Kauṭ. 161, 8.

°pradāraṇa n. völliges Vernichten, S I, 253, 1.

pradāsa m. ? Divyāvad. 104, 43.

praditsā f. Bereitwilligkeit zu geben, Jātakam. 5, 21.

°pradīpakalikā Lichtflämmchen, Govardh. 220.

°pradūta n. ? S II, 348, 25 [in *apahastapradūtāni*].

°pradeśabhāj Adj. nur geringen Raum einnehmend, Daśar. I, 13[b].

pradeṣṭar m. chief justice? Pūrṇabh. 180, 2.

pradehana n. das Beschmieren, Kauś. 31, 25.

pradyotana m. *Sonne, Prabandh. 100, 4; 299, 7.

-pradharṣin Adj. = *pradharṣaṇa* 1., Dharmaśarm. 12, 25.

pradhāna m. *oberster Minister, Śuk. t. o. 10. 12. 17. 60 [p. 22, 26; 27, 4; 30, 31; 31, 9. 27; 64, 9].

pradhāna n. im Kaśm. Śiv. °der Stoff, an dem das citta (s. d.) sich betätigt; aus dem es seine Schöpfung, d. h. die empirische Welt hervorbringt, Praty. Hṛd. 29, 8. [B.]

°pradhānaputrāyamāṇa, having become (!) an excellent son, Pūrṇabh. 107, 15.

pradhānamantrin m. der erste Minister, R. Gorr. 2, 115, 19; Hit. 49, 18; 112, 19; LA. 29, 12.

pradhānavāsas n. Prachtkleid, Mṛcch. 88, 8.

°pradhānin m. oberster Minister, Śuk. t. o. 4 [p. 17, 8].

°pradhāva m. = *vegavad gamanaṃ* S I, 28, 1; 306, 5; 584, 1; II, 115, 7.

°pradhāvadharaṇi f. Rennbahn; der Ort, wo die Elefanten dressiert werden, S I, 68, 5; 495, 8.

°pradhāvabhūmi f. Rennbahn, S I, 31, 1 v. u. (Ko.; *pradhāvadbhūmi* gedruckt); 501, 11 v. u. (Ko.).

°pradhāvitikā f. Kauṭ. 52, 2 v. u. nach J. J. Meyer S. 68, 4 (vgl. Anm. 3) „Weg zum Dahinstürmen".

°pradhāvin eilig laufend, S II, 3, 1 (*pradhāvinī* = *śīghragamanaśīlā*).

pradhi m. *Brunnen, S I, 68, 6.

°pradhūsarita = *īṣat pāṇḍurīkṛta*, S I, 339, 3.

pradhvāna m. ein starker Ton, Dharmaśarm. 16, 68.

°pranartana n. Tanzen, S I, 150, 6.

pranaṣṭādhigata Adj. verloren und wiedergefunden, M. 8, 33.

prapakva Adj. °over-ripe, Harṣac. 53, 4.

prapañca *Trug, Prellerei, Kuṭṭ. 592.

prapañcatva (= *maraṇa*) n. Lesart Aniruddha's in Sāṃkhyas. 3, 21.

°prapañciti f. Fülle, S I, 283, 3.

°prapāgṛha n. hostel, watering-place, Harṣac. 105, 6.

**prapāṭikā* f. junger Schößling, Mahāvy. 19, 83.

prapāṇa 2. Aśvav. 2, 6; 3, 30. Herzustellen für *prayāṇa*, MBh. 3, 71, 16.

**prapātin* °Adj. = *prapatiṣyati*, S I, 558, 11.

prapīti f. das Trinken, Dārila zu Kauś. 19, 3.

°prapūlikā f. eine Art Gebäck, Gopāl. 54, 9.

prabandha m. °= *vīryastambha*, S I, 85, 2.

prabandhana n. Fesselung, Kir. 16, 36.

prabalanatā f. das Verstärken, Pādāravindaś. 31.

°prabalapaṅka torrent (or down pour) of mud, Harṣac. 251, 11.

prabalay(ati) auch Śṛṅgārasarv. 18[c].

prabalavirasā f. Abnahme, Divyāvad. 587, 17.

prabādhanā f. das Plagen, Quälerei, Jātakam. 33.

°prabāla m. ganz junges Tier, S II, 200, 2. — long hair, Vās. 114, 2; 247, 2.

prabodhin °erweckend, S I, 392, 2.

°prabhagnatā das Geschlagensein (eines Heeres), Yudh. 7, 51.

prabhava 2. a) n. R. ed. Bomb. 4, 48, 15.

°prabhavabhūdhara m. Heimatsberg, S II, 206, 1.

Prabhācandra m. N. pr. eines Grammatikers, Festgr. 53.

°*prabhānulepin* Adj. mit Licht salbend, d. h. das eigene Licht an andere Gegenstände abgebend (Edelstein), Kauṭ. 77, 4. Vgl. J. J. Meyer, S. 109, Anm. 3.

Prabhāmaya m. ein best. Gaṇa Śiva's, Haravijaya 9, 1.

prabhālepin auch S I, 407, 4.

°*prabhāvakatā* f. das Hervorragen, Prabandh. 274, 2 v. u.

°*prabhāvatā* f. das Mächtigsein, Prabandh. 257, 8/7 v. u. (Instr. „because he was powerful there").

prabhāvana 1. Adj. (f. ī) schöpferisch, Śiś. 6, 69. — R. ed. Bomb. 4, 17, 8 nach dem Komm. so v. a. *prakāśaka*. — °n. Propaganda, S II, 302, 7; 309, 2.

prabhāvin Adj. auch Yudh. 2, 118.

prabhāṣaṇa lies n. statt m.

prabhāsa m. °Hieb? Śuk. t. o. 9 [p. 22, 13].

(*prabhāsvara*,) f. ā eine best. mythische Pflanze, Divyāvad. 113, 27 ff.

**prabhid* °Subst. (m.? n.?) Blüte? S II, 317, 22.

°*prabhuj* Adj. essend, Prabandh. 316, 5 v. u.

prabhūtatā f. Menge, große Anzahl, Śiś. 17, 40.

**prabhūṣṇu* Adj. fähig, in *apra*°, Prabandh. 86, 4.

-*prabhedaka* lies (f. °*dikā*).

°*prabhedin* vernichtend, S I, 72, 2.

pramatta °mit Öl getränkt? Kauś. 38, 26.

pramattarajju f. ? Kauś. 38, 26.

pramathanātha auch H 22, 40; (S I, 87, ?).

pramathin Adj. = *pramathana* 1. a), Mudrār. 51, 9.

pramanda m. Kauś. 8, 17 °eine Art Salbe?

pramāṇakoṭi f. °völliger Abschluß, Prabandh. 256, 7 (*prāsādaḥ °koṭiṃ nītaḥ* „the temple was fully completed according to the size designed").

1. *pramātar* auch Bez. eines best. Beamten, Festgr. 16, 37.

pramātha m. °= *piśāca*, S I, 47, 6. — °Aufwirbeln von Staub I, 31, 4; 339, 1; 603, 1.

**pramādavant* = *unmatta*, S I, 583, 3.

°*pramāditva* n. = °*tā*, S II, 280, 16.

pramādin 1. Nom. abstr. °*diṭā* f. Jātakam. 9, 22.

pramita n. Halle, Kauṣ. Up. 1, 3. Vgl. *vimita*.

°*pramīḍa* eingeschlafen, S I, 456, 9.

°*pramītabhāva* m. = *mṛtyu*, S II, 222, 4.

pramīlita °Subst. (n.) Schlaf, S I, 522, 14 (Ko.).

°*pramukhita* Adj. mit dem Gesichte hingewandt, Gopāl. 43, 7.

[*pramuṣi* Viṣṇubh. I, 28ᵇ Druckfehler für *pramukha*. Mit dem folgenden zu verbinden.]

prametos (unakzentuiert) Gen. Inf. von 1. *mī* mit *pra* umkommen, TBr. 1, 3, 10, 10.

pramokṣaka *N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 167, 49.

°*pramodavant* fröhlich, Freude bereitend, S II, 316, 7. — erfreut, Prabandh. 175, 1 v. u. (°*dā*° Druckfehler!).

pramodam Absol. in *uccaiḥ*° (s. oben).

pramoṣa m. °Diebstahl, S I, 428, 7.

°*pramlānay*(*ati*) Gopāl. 132, 7 (Denomin. von *pramlāna*).

pramlānī Adv. mit *bhū* verwelken, Pañcar. 3, 5, 30.

prayatitavya zu streben nach (Lok.), Jātakam. 10.

prayāṇa m. ein bei der Abreise gesprochener Spruch, Āpast. Śr. 10, 19, 8. — Bed. 4. zu streichen, da MBh. 3, 71, 16 (ein eingeschobener śloka) *prapāṇe* zu lesen ist.

prayāma Tragweite, Jātakam. 15, 9; 34; Fortgang 26, 19; 28, 1. °Dreingabe, Kauṭ. 104, 10.

prayāsa m. hoher Grad, Jātakam. 4, 11.

prayoktavya Adj. auch: zu setzen, zu stellen, P. 2, 2, 30 Sch.

prayoktra n. Joch, Divyāvad. 463, 9.

prayoga m. °Arbeit (= was von einem Handwerker hergestellt wird), Kauṭ. 87, 8 v. u.; 90, 8.

°*prayogavid* m. Hexenmeister, Kalāv. IX, 11.

práyogi m. Maitr. S. 3, 1, 9 (12, 11) fehlerhaft für *prá*°, Patron. von *prayoga*.

praroha m. °Luftwurzel, Pūrṇabh. 284, 6 (in *vaṭa*°).

prarohaka Adj. zum Wachstum bringend, treibend, Damayantīk. 153.

pralabdhar Nom. ag. Hintergeher, Betrüger, MBh. 3, 246, 10.

**pralamphana* n. Sprung, ŚKdr. unter *lampha*.

pralamba *eine Art Halsschmuck, Kalāv. I, 2.

pralambhana dasjenige, womit man jemand foppt, Jātakam. 28, 54.

°*pralayakevalin* m. = *pralayākala* (s. d.), Praty. Hṛd. 7, 14. [B.]

°*pralayākala* m. im Kaśm. Śiv. die Einzelseele, die durch die Weltauflösung (*pralaya*) zwar vorübergehend, aber nicht endgültig von den Organen (*kalā*) befreit ist. Von den drei *malāni* haften ihr noch *āṇava* und *kārmamala* an: Praty. Hṛd. 7, 12. [B.]

pralīnendriya Adj. dessen Sinne erschlafft sind. Nom. abstr. °*tva* n. Sāy. zu ṚV. 1, 113, 8.

°*pralīlā* S I, 508, 3 v. u. (Ko.) *pralīlayā* = mit großer Leichtigkeit? *nidrāvidrāṇitaśramaḥ nidrayā pralīlayā vidrāṇito vināśitaḥ śramaḥ khedo yena*.

°*pralopaka* zerstörend, S I, 617, 9 v. u. (Ko.).

pravaṇa Adj. am Ende eines Komp. *sich neigend zu, so v. a. nicht mehr weit entfernt von, Mahāvy. 30, 4 (*sarvajñatā*° zu lesen); aufgelegt —, so v. a. imstande zu, Jātakam. 32, 28.

pravaṇay(*ati*) zugeneigt werden, Dharmaśarm. 16, 80; zurecht machen, 8, 8; befördern, bewirken, 11, 56.

pravadá vgl. Roth in Festgr. 99.

2. *pravayaṇa* 2. Śiś. 13, 19.

pravayas Adj. 2. bejahrt auch S II, 364, 20.

pravartana 1. ins Rollen bringend, Divyāvad. 394, 24.

pravartamānatā f. das Sichanschicken zu (Lok.), Sarvad. 58, 12.

°*pravartitva* n. das Tätigsein, Wandeln, S I, 218, 14 v. u. (Ko.).

°*pravardhana* n. = *kaṭakapradarśana* (t. t. aus der hastiśikṣā), S I, 495, 6.

°*pravardhanā* Steigerung, Förderung? S II, 375, 9.

°*pravardhin* mehrend, S II, 289, 16.

pravahaṇa n. °= *gaṇabhojana*, S II, 150, 2.

pravāce Dat. Inf. zu *vac* mit *pra*, ṚV. 9, 95, 2.

pravāṇa n. °Schneide? S II, 224, 3 v. u. (Ko.) in *kṣurapravāṇa*.

pravāda 2. s. oben *gandhapravādā*.

**pravāritārthātisevā* f. das in der Annahme von freundlichen Anerbietungen bestehende Vergehen, Mahāvy. 261, 78.

pravāla Adj. = *pallavayukta* und *prakṛṣṭakeśayukta*, Dharmaśarm. 12, 8.

pravālaka n. Koralle, Hemādri 2, a, 47, 5.

°*pravālakamaṇi* m. eine Art Zahnmal, E 502 (K).

°*pravālamaṇi* m. eine Art Zahnmal, H XXX, 72; V 126. 127; E 503 (R, A); Vās. 114, 2.

**pravāsanīya* n. (sc. *karman*) die Strafe der Verbannung, Mahāvy. 265, 6.

pravāha 1. a) Fluß als Bez. der Kapitel in Saduktik.; — ununterbrochene Anwendung, Śaṃkara zu Vedānta 122, 12.

pravāhita n. das Drängen, Drücken (einer Kreißenden), Caraka 4, 8.

°*pravāhlīkā* S II, 351, 12 eine literarische Form?

pravikaṭa Adj. ganz furchtbar, Śrīk. XVIII, 18; sehr groß, H 8, 37.

pravikarṣa m. das Anziehen (der Bogensehne), Kir. 13, 16.

pravikarṣaṇa n. das Ziehen, Schleppen, Jātakam. 29, 33.

pravighaṭana n. das Zerschlagen, Mahāvīrac. (ed. Calc. 1857) 95 nach Aufrecht.

pravicāramārga m. Pl. Volten (beim Fechten), Kir. 17, 56.

°*praviciti* f. eifrige Erforschung, Amit. XXXII, 36.

**pravijahya* Adj. aufzugeben, fahren zu lassen, Mahāvy. 130, 60.

pravidalana n. das Zerschmettern, Mahāvīrac. (ed. Calc. 1857) 96 nach Aufrecht.

praviditsu Adj. auszuüben wünschend, Haravijaya 6, 6.

praviddha n. das Vorstoßen, Bez. einer best. Art zu fechten, Hariv. 15977.

pravilambita 1. Adj. in *ati*° oben. — 2. n. langes Zögern, ZDMG 27, 73.

pravilaya Untergang, Caṇḍiś. 90.

praviviktatā f. das Sichfernhalten von den Einflüssen der Welt, Jātakam. 1, 12.

praviveka °discrimination, Harṣac. 101, 15.

pravisarpin Adj. sich langsam ausbreitend, Jātakam. 15.

°*pravisārin* Adj. nach allen Seiten hinaus sich ausbreitend, Daśāv. VI, 12.

°*pravisṛmara* Adj. = *prasaraṇaśīla*, Śrīk. XI, 13; XVII, 1. 44; XIX, 58; XXIII, 8.

pravihāra m. Vorwärtsbewegung, Pārv. 593, 16.

°*pravihārin* S II, 400, 25 sich vorwärts bewegend??

**pravīḍa* zu streichen. Lies *purītat*. [Z.]

pravṛtta 3. f. *ā*. N. pr. einer Unholdin, Mārk. P. 51, 42, b (zu lesen *atha Pravṛttā sā*).

pravṛttasaṃprahāra Adj. zu kämpfen begonnen habend. Nom. abstr. °*tva* n., Kathās. 15, 140.

pravṛttāśin m. Bez. bestimmter Einsiedler, Baudh. 3, 3, 9. 11.

praveka °Subst. (nach dem Ko. m.) = *pravibhāga*, S I, 369, 4.

pravedha ein best. Längenmaß, Divyāvad. 56, 17; 59, 16.

pravepita n. das Zittern, Kir. 8, 43.

praveśa m. °t. t. aus der Erotik, S I, 83, 12 (Ko.); °Eintragung, Kalāv. V, 13.

praveśana n. °Eintretenlassen, Erfüllen, Śuk. t. o. 7 [p. 20, 19]. — °das Hineinlegen (von Eingängen in den königlichen Schatz), Kauṭ. 66, 1 (in *apraveśana*).

**praveṣṭa* m. 1. Arm, S I, 160, 9; H XII, 11; XLVI, 42. — 3., Haravijaya 12, 11. — S. *danta*° oben.

°*praveṣṭanā* Umschlingung, H XLVI, 42.

praveṣṭar nicht in Komp. Sāy. zu ṚV. 1, 13, 6.

pravyāharaṇa n. das Hervorbringen einer Rede, Divyāvad. 250, 27.

praśaṃsanīya Adj. zu preisen, zu loben, Kād. 102, 24 (186, 8).

°*praśakti* f. besondere Kraft, S II, 356, 27.

praśakya Adj. sein Möglichstes tuend, Daśak. zu Kauś. 55, 18.

**praśaṭha* Adj. sehr falsch, — boshaft. Nom. abstr. °*tā* f. Mahāvy. 109, 19.

práśasti auch Wohlgefallen, Lust an etwas, z. B. Eßlust, ṚV. 1, 70, 5; 181, 1. Vgl. Bühler in WZKM 2, 86 ff.

°*praśastipaṭa* m. [°*paṭṭa*] Ruhmesurkunde, Śrīk. IV, 24.

°*praśastiśilā* Ruhmessäule, S I, 221, 6.

**Praśāntaviniścayaprātihāryanirdeśa* m. Titel eines sūtra, Mahāvy. 65, 52.

praśāstar m. an official who pays by order of the king? Pūrṇabh. 180, 2. °Chef des Pionierwesens, Kauṭ. 20, 13.

1. *praśna* m. °Aussage, Kauṭ. 149, 3.

2. *praśna* nach Dārila zu Kauś. 26, 3 Turban.

praśnottaratva n. (°Abstr.), S I, 240, 7.

praśraya m. °Ähnlichkeit, S I, 588, 1.

praśravaṇa °Urin, Prabandh. 135, 8. 10.

praślatha Daśak. (1883) 132, 15.

praṣṭavya zu befragen nach (*prati*), R. ed. Bomb. 4, 42, 49.

praṣṭhauhī *eine zum ersten Male trächtige Kuh, S II, 185, 3.

prasakti f. °Einwilligung, Dhanika zu Daśar. I, 43 (p. 25, Z. 12).

prasaṃkhyāna n. °Rechnen, S I, 236, 2.

°*prasaṅgati* f. Haften, S I, 131, 14 v. u. (Ko.).

°*prasaṅgapatita* gerade gelegen kommend, Kuṭṭ. 22.

prasaṅgānusaṅgena Instr. Adv. beiläufig, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 130.

prasajyapratiṣedha wird auch getrennt geschrieben, z. B. *prasajyāyaṃ pratiṣedhaḥ* Pat. zu P. 1, 4, 57.

°*prasañjana* n. Anwendung, Śuk. t. o. 22 [p. 34, 29]. — Anlegen (eines Armbandes), Śṛṅgārasarv. 40[d].

prasañjayitavya Adj. eintreten —, stattfinden zu lassen, Komm. zu Āpast. Śr. 5, 29, 13.

prasatti f. = °*nirmalatā*, S I, 490, 6; °Heiterkeit 607, 5; Daśar. IV, 14.

prasannā (Reisbranntwein) auch Srīk. 14, 54.

°*prasannīkaraṇa* n. das Gnädigstimmen, Freudebereiten, S I, 36, 6 v. u. (Ko.); 81, 15 v. u. (Ko.); 303, 11 (Ko.); 432, 7 v. u. (Ko.); II, 26, 13 (Ko.).

°*prasannībhavana* n. das Heiterwerden, S I, 155, 12 v. u. (Ko.); II, 13, 15 (Ko.).

°*prasannībhū* S I, 217, 7 v. u. (Ko.; *prasīdantī prasannībhavantī ... vidyā*).

prasabhena = *prasabham*, Śiś. 20, 72 (°*bhāt* 19, 35); Kir. 14, 13; Naiṣ. 10, 3. [Z.]

2. *prasava* °Wegjagen, Sam. IV, 6.

3. *prasava* 7. n. R. ed. Bomb. 4, 30, 47.

**prasavaka* ? S II, 190, 12 v. u. (Ko.) *kayācid vāṅgulījālena pūgaphalādiprasavakena jarjaritakāyaḥ.*

°*prasavanagṛha* n. Wochenstube, S I, 227, 7 (Ko.).

°*prasavarajas* n. Blütenstaub, Muk. 50, 6 v. u.

°*prasavāgama* m. = *madyapāna*, S I, 281, 3.

°*prasavātmaka* Adj. blumengleich, H XXIV, 41.

°*prasavāyudha* m. Liebesgott, Śṛṅgārasarv. p. 24, Z. 13 v. u.; Śṛṅgt. 7, 11; 43, 8 v. u.

prasavitrī *Mutter, S II, 365, 23.

prasādabhāj Adj. in Gunst stehend, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 2, 4.

°*prasādalabdha* Adj. received as a present, Harṣac. 68, 16.

prasādhana n. Zurechtbringen, =°Versöhnen, Kalāv. IV, 5.

°*prasādhanā* Pflege, Śuk. t. o. 11 [p. 24, 3].

°*prasādhayitṛ* m. = *sādhaka* und *alaṃkartar*, S I, 209, 6.

°*prasādhin* bewirkend, S I, 36, 3; 73, 4; 576, 1.

prasāra Kaufbude, Damayantīk. 16.

°*prasāraka* = *prasāra*, *prasāraṇa*, Kuṭṭ. 41.

°*prasāratā* = *avakāśatā*, S I, 47, 9 (Ko.).

prasāritva n. °das sich Ausbreiten, Dhanika zu Daśar. I, 17.

prasita °sehr weiß, Śrīk. XXII, 24.

°*prasiddhitā* S II, 54, 5 v. u. (Ko.) wohl verdruckt für *prasiddhatā*.

°*prasiddhipāṣāṇa* m. = *praśastipaṭṭa*, S I, 187, 8 v. u. (Ko.).

°*prasiddhilekhana* n. Ruhmesinschrift, S I, 221, 3 v. u. (Ko.).

prasūta n. °= *utpatti*, S I, 12, 3.

prasūti Haravijaya 10, 13 fehlerhaft für *prasiddhi*.

prasūtikā lies (213, 17).

°*prasūtisthāna* n. Geburtsstätte, S I, 55, 2.

°*prasūnaketu* m. = Liebesgott, Padyac. IV, 64[d].

°*prasūnadhanus* m. = Kāma, Govardh. 534.

°*prasūnabāṇāsana* m. = Liebesgott, H XXVII, 59.

°*prasūnamārgaṇa* m. = Liebesgott, Muk. 56, 1 v. u.

°*prasūnaviśikha* m. = Kāma.

°*prasṛtaka* n. eine Art Schlag, V 147. 150; E 512 (R, A). 519 (R; m.!). 521 (K, R). — ein Spiel, Y 209.

prasṛtā *f. Bein, S I, 126, 11 v. u. (Ko.); 314, 2 v. u. (Ko.); 596, 12 v. u. (Ko.).

°*prasṛtābharaṇa* n. = *jaṅghālaṃkāra*, S I, 106, 7 v. u. (Ko.).

prasṛtiṃpaca, *ambhaḥ*° so v. a. nur wenig Wasser gebend, Alaṃkāras. 26, b; Alaṃkārav. 72, a; Alaṃkārar. 10 b. Vgl. Viddhaśāl. 48, 6.

prasṛtvara Adj. hervorbrechend, Bhām. V. 4, 1.

°*prasṛṣṭastrīka* Adj. einer, der seine Frau preisgibt, Kauṭ. 158, 8 v. u.

prasevaka 2. Beutelchen, in *tāmbūla*°, Damayantīk. 242.

praskandana Sprung, Jātakam. 27. Vgl. oben *agni*°.

praskandin herausfordernd, frech, Jātakam. 16, 2.

prastara m. 3. Stein, S I, 64, 9.

°*prastaradhātu* in Gestein eingelagertes Erz, Kauṭ. 83, 4.

prastāra m. °Bez. einer Strophenform, H XLIII, 145.

prastāvapāṭhaka m. = *vaitālika*, Damayantīk. 210.

prastāvāntaragata Adj. anderweitig beschäftigt, Jātakam. 28.

prasthāna *Ausgangspunkt, Grund in *Jñāna*° Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 95.

prasthānaka n. = *prasthāna* 1., Damayantīk. 208.

prasthāvant vgl. Roth in Festgr. 99.

[*prasthika*,] f. *ā* der Resonanzkasten der vīṇā, Komm. zu Haravijaya 1, 9.

prasnavana n. das Entlassen einer Flüssigkeit, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 9, 6.

°*prasnut* hervorquellende Milch, Gopāl. 109, 26.

prasphāra Adj. gespreizt, Damayantīk. 113.

prasphoṭana n. *Worfelschwinge, S II, 226, 5. — °stamping with the feet, Harṣac. 255, 15. — *Abwischen, Kuṭṭ. 138.

prasrava n. Wasserfall, R. ed. Bomb. 3, 35, 25.

**prasrāvakaraṇa* n. Harnröhre, Mahāvy. 281, 27.

°*prasvinnay*(*ati*) Gopāl. 108, 5 (Denomin. von *prasvinna*).

prahaṇana Kāvyaprakāśanidarśana 140, a (nach Pischel) *prahaṇanaṃ kāmaśāstraprasiddhaṃ jaghanadvayatāḍanam.*

prahata 1. Adj. s. u. 1. *han* mit *pra*. — 2. *n. Schlag mit (im Komp. vorangehend). *jaṅghā*° *gaṇa akṣadyūtādi.*

°*praharaṇīkṛ* als Waffe benutzen, H XLIX, 37; Harṣac. 12, 7.

°*praharahastitā* das Amt als Wachtelefant, Śrīk. XVII, 65 (Ko.).

°*prahavaṇa* n. Opfer, Kauṭ. 173, 6. 13.

prahasa °Ironie, Śuk. t. o. 9 [p. 22, 3].

prahasita n. auch das Erscheinen in hellen, prächtigen Farben, Jātakam. 31.

Prahasitanetra m. N. pr. eines Buddha.

3. *prahāṇa* Śāṅkh. Śr. 5, 16, 4.

prahāra Halsband, Dharmaśarm. 10, 7.

prahāsa Farbenglanz (einer Blume), Jātakam. 9, 47; 28, 6.

prahāsin Adj. hellglänzend, Jātakam. 6, 20.

prahitātman Adj. entschlossen, eifrig, Divyāvad. 37, 10.

°*prahṛti* f. Dreinschlagen, Śrīk. XXIII, 32.

praheṇavaka eine Art Backwerk, Divyāvad. 13, 26; 258, 19. Vgl. *praheṇaka*.

prahetavya Adj. wegzuschicken, zu entlassen, Campaka 206.

Prahlādaka m. °Eigenname, S II, 316, 14.

**prākārāgra* coping of a wall, Viddh. 26, 2.

°*prākṛtakṛt* Prākṛt poet? Harṣac. 47, 7.

°*prākparvata* m. = *udayācala*, S I, 244, 5.

°*prākṣiptaka* Adj. vorspringend, vorgebaut, Kauṭ. 166, 17.

prāgagra, Nom. abstr. °*tā* f. Śāṅkh. Śr. 4, 6, 8.

°*prāgacala* m. Aufgangsberg, S II, 346, 4.

°*prāgadri* m. Aufgangsberg, S I, 213, 7.

°*prāgardhaniravadya* m. Bez. einer Strophenform, H XLVIII, 52.

prāgītya n. das Bekanntsein, Hervorragendsein, Damayantīk. 105.

prāgudagagra Adj. Āpast. Gṛhy. 1, 13 nach dem Komm. mit den Spitzen teils nach Osten, teils nach Norden gerichtet.

prāgjanmaka, f. °*mikā* = *devāṅganā* nach einer Randglosse.

°*prāgbhavīya* Adj. aus einer früheren Existenz stammend. Kaṃs. 56, 6.

prāgbhāra vertieft in, vgl. *dharmaprāgbhāratā*, Śikṣāsamuccaya 191, 8. Vgl. 197, 3 (Bedeutung?). [Z.]

prāgrahara a leader, Harṣac. 211, 2. [Z.]

prāgrīvaka Navasāhas. 16, 2. [Z.]

prāglajja Adj. (f. *ā*) anfänglich sich schämend, Rājat. 4, 37.

prāgvaṃśa m. °= *yajña*, S II, 131, 6.

prāgvaṃśika Adj. von 2. *prāgvaṃśa* 2., Komm. zu Āpast. Śr. 13, 23, 3; 14, 7, 16.

Prāgvāṭakula n. N. pr. eines Geschlechtes, Bhadrab. 4, 157; Prabandh. 251, 9 v. u.

°*prāghuṇikakriyā* Bewirtung, S I, 157, 5 v. u. (Ko.).

prāṅmukham Adv. nach Osten hin, Sūryas. 2, 4. 5.

prāṇmukhāñcana Adj. = *prāṅmukha* 1., Sāy. zu ṚV. 10, 18, 3.

prācāra (nach dem Ko. m.) = °*himānilanivāraṇavastram*, S I, 576, 1.

prācīnakarṇa Adj., lies: (f. *ā*) die Holzaugen nach Osten habend (ein udumbara-Zweig), Āpast. Śr. 11, 9, 13; 10, 1. Komm.: *karṇaḥ kṣudraśākhāmūlam.*

prācīnamātrāvāsas n. ein best. Kleidungsstück der Frauen, Āpast. Śr. 10, 9, 11.

prācīpratīcitas Adv. von Ost oder von West, Uttamac. 133.

prājāpatī f. Kauś. 21, 23 Bez. des Verses AV. 5, 2, 7.

prājāpatya 3. f. *ā* der aṇ Prajāpati gerichtete Vers TS. 1, 8, 14, 2, Āpast. Gṛhy. 2, 7.

prājāpatyavrata n. eine best. Begehung, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 8, 12.

°*prājjūṇaka* m. (v. l. *prāṇaka*) Name eines Volkes, Kauṭ. 194, 5.

°*prāñci* = *gamanaśīlam*, S I, 614, 3.

prāñjala Adj. °= *prasanna*, Govardh. 474.

1. *prāṇa* 14. vgl. MBh. 13, 313, 54.

°*prāṇanāḍī* Lebensader (= *prāṇeśvarī*), Śṛṅgārasarv. p. 37, Z. 8 v. u.; Śṛṅgt. 50, 3 v. u.; 52, 3 v. u.

°*prāṇasaṃkalpa* m. the vow to live or die, Prabandh. 132, 1 v. u.

°*prāṇādhāra* Lebensunterhalt, Prabandh. 235, 2/3.

°*prāṇābādhika* Adj. lebensgefährlich, Kauṭ. 195, 12.

prāṇabhāj Adj. Leben habend; m. ein lebendes Wesen, Śiś. 18, 79.

prāṇācārya der Wächter über Leben und Gesundheit (eines Fürsten), Vāgbh. 41, 3.

°*prāṇita* n. Leben, S I, 86, 2; 129, 9 v. u. (Ko.); 303, 9; 610, 10; II, 56, 14 v. u. (Ko.); Harṣac. 180, 11; 284, 11.

prāṇin n. Tier, Āpast. Śr. 9, 13, 1; 16, 8.

prāṇeśvara m. Pl. die personifizierten Lebensgeister, Hariv. 3238.

prātaraśaná n. Frühmahl, Maitr. S. 3, 6, 6 (67, 3).

prātarmantra m. der am Morgen zu verwendende Spruch (Taitt. Ār. 4, 10, 4), Baudh. im Komm. zu Āpast. Śr. 15, 12, 7.

°*prātaḥśaila* m. Aufgangsberg, Sūryaś. 50ª.

prātikūlika, Nom. abstr. °*tā* f., Śiś. 10, 70. [H 32, 94.]

prātijanīna für alle passend, populär, Haravijaya 12, 20.

prātipakṣa Adj. dem Feinde —, dem Gegner gehörig, Śiś. 18, 28.

prātipathika m. ein Wanderer, dem man begegnet, Divyāvad. 242, 21.

°*prātipāna* Adj. zum trinken dienend oder: mit Trinkwasser versehen, Mgs II, 11, 17.

°*prātibodha* eine Art Kuß, E 471 (R).

prātibodhika Adj. eine Art Kuß, V 113; E 471 (R).

°*prātibhatā* Subst. zu *prātibha* [= *svapratibhānirmita*], H XXVII, 36.

**prātilambhika* Adj. zu empfangen bestimmt, entgegensehend, Mahāvy. 245, 573.

°*prātivedhanika* n. Eichungsgebühr, Kauṭ. 105, 14. 16.

°*prātiveśika* n. = *pratibimbam*, reflection? Harṣac. 85, 1.

°*prātiveśikā* Nachbarin, Śuk. t. s. 68, 1.

°*prātiveśinī* Nachbarin, Śuk. t. o. 29 [p. 40, 10. 14].

°*prātiveśman* m. Nachbar, E 759 (R).

°*prātiveśmikā* Nachbarin, Śuk. t. s. 68, 8; 69, 8.

°*prātiśīna* = *kaphavant*, S I, 485, 7.

prātisīma Adj. benachbart, Divyāvad. 546, 13.

[*prātisvika*] Adj. °f. *ī*, Dhanika zu Daśar. IV, 40 [= p. 122, Z. 15 v. u.].

prātihārya das Amt des Türstehers, Damayantīk. 139.

prāthamakalpika 1. a) auch v. l. M. 9, 166. — °f. °*kalpikī*, Pārijātam. II, 64ᵈ.

prāthamya n. auch Śrīk. 18, 3.

°*prādīpika* Adj. für die Lampe bestimmt, Kauṭ. 137, 2/3. — m. Brandstifter, Kauṭ. 145, 11.

°*prādurbhavana* n. = *prādurbhāva*, S I, 593, 10.

°*prādurbhūti* f. = *prādurbhāva*, S I, 409, 8.

°*prāduṣkāra* m. Offenbarung, Śuk. t. o. 12 [p. 24, 26].

**prādeśana* n. Geschenk, S I, 333, 6; 550, 2.

Prānūna (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes, Baudh. 1, 2, 14.

prānta Adj. an der Grenze gelegen, fern, Mahāvy. 149, 2; Divyāvad. 188, 15; 312, 9; 344, 10.

°*prāntāra* m. Elefantenlenker? S I, 220, 3 v. u. (Ko.): *madagajeṣu mattakuñjareṣu parapraṇeyatā prāntārakartavyatā vartate na kāryānuṣṭhāneṣu parapraṇeyatā parāyattatā vartate.* — Vgl. *protāra*!

°*prāntyadivasa* ? S II, 197, 5 (Ko.)

prāpaṇikā = *dhṛṣṭā*, Vaij. 86, 50.

°*prāpapakṣin* m. eine Art Wasservogel, E 518 (P).

prāpayitar Nom. ag. der erlangen läßt, verleiht. f. °*trī* Sāy. zu ṚV. 1, 113, 7.

°*prāpārṇaka* m. Gast, S I, 14, 9 (Ko.) verdruckt für *prāghūrṇaka*?

prāptakrama Adj. passend, schicklich, ratsam, Jātakam. 23, 12.

prāptaprakāśaka Adj. erleuchtet, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 104.

prāptamanoratha Adj. (f. *ā*) dessen Wunsch erfüllt ist.

°*prāptavyavahāra* Adj. mündig, Kauṭ. 161, 4.

°*prāptika* erlangend, S II, 76, 13 (Ko.).

°*prāptikara* Erreichung bewirkend, S I, 315, 13 v. u. (Ko.).

prāpyarūpa Adj. ziemlich leicht zu erreichen, Jātakam. 28, 13.

Prābhākara Adj. (f. *ī*) von *Prabhākara* (N. pr. eines Mannes) kommend, Dharmaśarm. 10, 52. — °zur Sonne (*prabhākara*) gehörig, Padyac. VIII, 5[b].

prābhātika Adj. auch Samayam. 8, 1.

°*prābhṛtīkaraṇa* n. das zum Geschenk Machen, S II, 124, 15. 14 v. u. (Ko.).

°*prāmityaka* n. „Requisition", Kauṭ. 93, 5 v. u.; 94, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 139, Anm. 4.

°*prāyatva* n. = *prāyatā*, S I, 118, 8 v. u. (Ko.).

prāyaścitti auch eine best. Pflanze, Kauś. 8, 16.

prāyaścittika *eine Sühne erfordernd, Mahāvy. 281, 107.

prāyaścetana n. auch S I, 456, 10; 561, 3; II, 260, 14.

prāyogi s. oben *práyogi*.

°*prārohaka* shoot of a tree, Harṣac. 230, 3.

prārtha lies: Adj. zum Aufbruch bereit, reisefertig.

prālamba *m. °eine bis zum Knie reichende Girlande, S I, 101, 3. — Perlenschmuck, H XVIII, 12 [könnte auch *n. sein! Ko.: *prālambaḥ sragdāma hāro vā*]; XXXV, 62 (m. oder n.?); XXXVII, 18 (Ko. m.); XLVII, 36 (m.? n.?).

**prālambaka* °eine Art Coitus, E 590 (S).

°*prālambhana* (n.) Schlachten, S II, 130, 2 v. u. (Ko.).

prāleyavarṣa Schneefall, Veṇīs. 104, 15.

°*prāleyācala* m. = Himālaya, S I, 168, 4.

prāvaraka m. °Überwurf, Mantel, Kauṭ. 80, 11.

**prāvaraṇīya* n. Überwurf, Y 348.

°*prāvartima* Adj. zum Vorschein gebracht = geschöpft (Wasser), Kauṭ. 117, 1. 2. 3.

°*prāvahaṇika* Adj. Prabandh. 83, 6 mit *haya*: attached to a horse-litter.

°*prāvāla* Adj. aus Korallen hergestellt, Manm. II, 11[d].

prāvis Adv. Divyāvad. 210, 23 vielleicht nur ein verlesenes *āvis*.

prāvṛta 2. f. *ā*, Ṣaḍv. Br. 4, 7.

prāvṛṣija Śiś. 16, 75.

prāvṛṣeṇya 1. Adj. auch Śrīk. 4, 7.

°*prāveśikī* °= *praveśocitaḥ saṃrambhaḥ*, Śrīk. X, 41.

prāveśya in *aprā*° oben.

prāś eine (aufgestellte) Behauptung in einem Streitfalle. Vgl. Bloomfield in JAOS, Proc. May 1855, S. XLII ff.

prāsādikā f. ein Zimmer auf dem Dache eines Hauses, Harṣac. (1936) 335, 13.

prāśnika m. °Fragesteller, Kalāv. IX, 5.

prāsaṅga m. °= *dairghya*, H XVIII, 29.

°*Prāsaprasara* m. Name eines Soldaten, S I, 561, 6.

prāsāda m. °= *prasannatā*, S II, 68, 7 [6 v. u. (Ko.)].

°*prāsādapāla* m. Tempelhüter, Sam. II, 19.

°*prāsādasiṃha* m. Löwe (aus Stein als Schmuck) am Palaste, S I, 380, 9.

**prāsādivārika* m. ein best. Klosterbeamter, Mahāvy. 274, 16.

prāsādya Adj. prächtig, Śīlāṅka 2, 168.

°*prāsin* Adj. mit einem Wurfspeer bewaffnet, Yudh. 7, 127.

°*prāstaraṇa* n. eine Art Federbett, S II, 30, 12 v. u. (Ko.).

prāharika m. Wächter, Dharmaśarm. 1, 63. [Prabandh. 13, 10.]

**prāhavanīya* Adj. würdig als Gast empfangen zu werden, Mahāvy. 97, 20.

prāhuṇika m. Gast, Śuk. t. o. 48 [p. 55, 17].

priya n. °= *sneha*, H XVII, 75.

priyaṃvadatā (°Abstr.), S I, 441, 1; Harṣac. 29, 5 (kindliness in speech).

priyatanaya Adj. den Sohn liebend, Jātakam. 32, 16.

**priyamadhu* °Adj. honigliebend, Kir. X, 26.

2. *priyavacana* Adj. freundlich redend, Sāy. zu ṚV. 1, 13, 8.

priyavadya n. = *priyavāda*, Āpast. Śr. 14, 12, 9.

°*priyavāla* Adj. schönhaarig, Kir. XII, 47.

priyasāhasa Adj. Unbesonnenheiten mögend, Kir. XVI, 11. Nom. abstr. °*tva* n. Spr. 2604.

°*priyasurabhi* m. = Kāma, Kuṭṭ. 61.

Priyasena m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 98, 17; 99, 23; 100, 15 ff.

priyākhyānadāna n. Geschenk für eine freudige Nachricht, Jātakam. 10, 21; 32, 2.

priyākhyāyin Adj. eine freudige Nachricht bringend, Divyāvad. 386, 17; 529, 8.

priyājana m. Pl. die Geliebten (f.), Śiś. 13, 55.

°*priyābha* Adj. freundlich scheinend, Daśar. III, 17[a].

priyāy auch: sich befreunden mit (Instr.), ṚV. 3, 53, 9.

°*priyārāma* Adj. die Wälder liebend, Uttarar. p. 52, Z. 8 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*priyālāpitā* kindliness in speech, Harṣac. 190, 10.

1. *prī* mit *pari* *Kaus. höchlich erfreuen, Mahāvy. 85, 11.

prīṇayitar Nom. ag. f. °*trī*, Sāy. zu ṚV. 4, 42, 10 (*prīṇāyitrī* fehlerhaft).

prītamānasa Adj. = *prītamanas*, MBh. 3, 304, 17.

°*prītikṛt* Freude bereitend, S I, 299, 8.

°*prītibhāj* Adj. erfreut, Kir. VI, 47.

prītisaṃgoya m. Freundschaftsverhältnis, R. 7, 84, 15.

prekṣaṇa Z. 2 lies Zuschauen.

prekṣaṇaka 2. n. auch V 114.

prekṣākārin Kir. 18, 28.

preṅkha m. °eine Art Coitus, E 567 (R).

preṅkhaṇa °schaukelnd, S I, 617, 5.

preṅkholita n. °eine Art Coitus, V 163; E 559 (K; m.!). 569 (R).

°*preṅkholitaka* n. eine Art Coitus, V 164.

°*pretaka* m. Verstorbener, S I, 117, 15 v. u. (Ko.).
pretagati f. Akk. mit *gam* so v. a. sterben, MBh. 1, 76, 46.
pretanātha m. auch H 45, 7.
°*pretabhūmi* f. Leichenacker, S II, 304, 25.
°*pretarāj* m. = Yama, Śrīk. XX, 11.
°*pretāvanī* = *śmaśāna*, S I, 127, 5; 266, 8.
pretyabhāva m. °= *punar utpatti*, Kaṃs. VII, 7[b] (*samajani sucirāt pretyabhāvo 'smadakṣṇoḥ*).
pretvarī in der verdorbenen Stelle Maitr. S. 4, 1, 1 (2, 6).
°*premamaya* Adj. in Liebe bestehend, Gopāl. 105, 31.
preyasvin Adj. eine Schmeichelei enthaltend, Kāvyāl. 40, a.
preṣa m. °Störung (pw *Schmerz, Pein), Mahāvīr. VI, 18[c] (in *yajñapreṣakṛt* = *yajñavighnakara*).
**praiyaka* Adj. °von *Praiya* stammend, Kauṭ. 79, 5.
praiyamedhá Maitr. S. 1, 8, 7 (125, 1).
praiṣakṛt Kauś. 26, 4 nach Dārila Befehle erteilend.
°*procca* Adj. ganz laut, Amit. XXXII, 36.
proccaṇḍa Adj. auch Śrīk. 16, 35.
°*protāra* m. Elefantentreiber, S I, 241, 2 v. u. (Ko.). — Vgl. *prāntāra*!
°*protkūṇa* s. *kūṇ*!
°*prottālita* (sehr laut gespielt, S I, 581, 4) s. *uttālay*.
°*protsāraṇā* Platzschaffen, Pārvat. p. 71, 10.
protha (m. n.) Nüstern beim °Rinde, S II, 224, 9.
°*prodañci* Adj. hochgebauscht (Gewand), Zitat bei Dhanika zu Daśar. II, 41[a] (S. 69, Z. 5 v. u.).
°*prodghāta* m. Anfang, Śrīk. XV, 34.
proddaṇḍa Adj. °with uplifted stalk or staff, Harṣac. 106, 2.
proddāma Adj. auch Śrīk. 25, 105.
proddhāra m. das Emporhalten, Tragen, Dharmaśarm. 1, 20.
prodvīci Adj. Wogen schlagend, wogend, Damayantīk. 167.
°*prordhva* nach oben gerichtet, S I, 601, 4.
°*prodbhava* m. Entstehung, Śuk. t. o. 19 [p. 33, 28].
°*prollāsa* m. Erscheinen, Gopāl. 96, 12; 112, 37.
prollāsin Adj. erglänzend, leuchtend, prangend, Dharmaśarm. 3, 74.
prollola (so zu lesen) Adj. sich hin und her bewegend, Damayantīk. 170.
proṣadha m. = *poṣadha* Fasten, Bhadrab. 3, 15.
Proṣṭila (*Proṣṭhila*?) m. N. pr. eines Daśapūrvin, Vardhamānac. 1, 45.
°*Prauḍhapriyāpāṅganavotpala* m. Name eines Dichters, S I, 426, 1.
°*prauḍhavatsā* Erklärung von *baṣkayaṇī*, S II, 185, 14 v. u. (Ko.).
°*prauḍhita* gesteigert, S I, 102, 14 v. u. (Ko.).
**prauḍhiman* m. Reife, Kuṭṭ. 353; S I, 6, 14 v. u. (Ko.); Śrīk. X, 60 [hier = *śobhā*].
plakṣa 1. m. b) *Ficus religiosa, Buddhacaritam 17, 26.
plakṣodumbara m. ein best. Baum, Kauś. 20, 22.
plavaga m. °= Schiffsreisender, H XXX, 60.
°*plavagarāja* m. = Sugrīva, Kir. XIII, 57.
°*plavagādhipalakṣman* m. = Arjuna, Kir. XIV, 64.
plāvin auch: fließend von (im Komp. vorangehend), Śiś. 12, 47.
plī, viplīyante Sāmav. Br. fehlerhaft für *vivlīyante*.
[*plu*] Intens. °*poplavīti*, umherschwimmen, Muk. 89[d]. — Mit *samā* Kaus. überschwemmen, R. ed. Bomb. 4, 67, 12. — Mit *anupari* Kaus. übergießen, Āpast. Śr. 1, 24, 5.
pluta n. *ein best. Gang der Pferde, S I, 501, 1 v. u. (Ko.).
pluti f. °Bad, H XLI, 37; Śrīk. XXV, 8.
°*plutyagamana* n. Sprung, S I, 553, 15 (Ko.).
pluṣ °am Ende eines Komp. = versengend, Muk. 51, 7 v. u.
°*pluṣṭi* f. die Verbrennung, Suryaś. 35[d].
ploti f. in *karma*° der Zusammenhang der Werke, Divyāvad. 87, 8; 150, 24; 241, 26.
ploti, °*plauti*, Zeugstückchen, Kauṭ. II, 11 (80, 9).
ploṣṭar Nom. ag. Verbrenner, Caṇḍīś. 60.
**psāna* n. Essen, Śuk. t. o. 9 [p. 22, 10].

Ph

**phaṅgā* f. ein best. Gemüse, Zach. Beitr.
°*phaṭat* = *sphuṭita*, S II, 44, 3.
°*phaṭkṛti* f. Klatschen, Manm. III, 9[a].
°*phaṇābhṛtpati* m. = Śeṣa, Śrīk. XXV, 126.
**phaṇikesara* m. Mesua Roxburghii, E 893 (P).
°*phaṇinī*? Variante zu *phalinī* (s. d.), E 625.
phaṇipati m. 2. b) auch Rasikarañjana 130.
°*phaṇipāśa* m. eine Art Coitus, E 567 (R). 576 (A).
phaṇīśa m. Beiname °Śeṣa's, S I, 168, 5.
**pharaka* = *phalaka* oder *spharaka* Schild, Zach. Beitr. und Nöldeke in Sitzungsb. d. Berliner Ak. 1883, S. 1109.
°*pharatka* (m.?) Schild, S I, 466, 6.
°*pharapharita* n. = *punaḥpunarīṣatkampita*, twitching (of a horse's lip), Harṣac. 70, 8.
1. *phal, phalita* zurückstrahlend, Dharmaśarm. 9, 12. — Mit °*ni* die Augen aufreißen, Śuk. t. o. Einl. [p. 8, 24]; bemerken? ibid. 55 [p. 61, 2].
phala 1. p) Kauś. 28, 3.
°*phalakahāra* m. eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 12.
phalakin, f. °*nī* plank, Diele (?) Divyāvad. 240, 3.
°*phalagu* nutzlos, S I, 234, 3 v. u. (Ko.).
phalagrahi °Subst. m. Baum in °*suraphalagrahi* m. (s. d.).
°*phalatā* fruition, Vās. 258, 5.
phalamūlavant Adj. mit Früchten und Wurzeln versehen, R. 5, 73, 19.
phalāgraśākhin Adj. an dessen Zweigspitzen Früchte hängen, Hariv. 3707.
**phalāmla* °saurer Fruchtsaft, Kauṭ. 94, 1 v. u.; 121, 5 v. u.

[*phalāy,*] *phálāyetām* Maitr. S. 4, 8, 1 (107, 15) fehlerhafte Lesart für *pálā°*.
**phalāśana* m. °Vegetarier? Sam. V, 65.
-phalika Adj. den Lohn von . . . genießend, MBh. 12, 320, 4.
phalikā °Pfeilspitze, Govardh. 335.
phalin °n. eiserne Pfeilspitze, S I, 348, 3.
phalinī °= *mūkā*, V 193.
phalguna *m. Beiname Arjuna's, Yudh. 3, 33.
°*phalguvalgita* Adj. zu kurz springend = inhaltslos, Prabandh. 72, 4.
phāṇṭay Denomin. von *phāṇṭa*, Dārila zu Kauś. 25, 18.
phāla 3. m. a) Sprung auch S I, 553, 3.
phálakṛṣṭa 2. Maitr. S. 4, 3, 2 (41, 16).
phālacamasa ein best. Teil der Pflugschar, Kauś. 35, 4.
°*phāli* (f.) Stückchen, S I, 404, 7; 516, 8; 579, 3; H XVIII, 43 (= *khaṇḍikā*). — Hem. Uṇ. 618; Liṅg. 2, 28; Dhātupārāyaṇa I, 414. [Z.]
°*phāli* = *kakṣyābandhaḥ*, sash, Harṣac. 123, 17. — = *khātā*, row? Harṣac. 143, 14.
phālgunīpakṣa, lies dunkle st. helle und füge Kāty. Śr. 15, 3, 49 hinzu.
°*Phuṅkaṭamiśra* m. Eigenname, Laṭ. 4, 7.
phuṭṭaka n. und °*vastra* n. ein best. Zeug von geringem Wert, Divyāvad. 29, 7 ff.
phuḍut Interj., Komm. zu Kāśīkh. 85, 8.
phumphumā Dungfeuer, Hīrasaubhāgyakāvya 14, 50 p. 664, Komm.; vgl. Schol. zu Hāla 331. — Hem. Deś. VI, 84: *phumphuā karīsaggī*. [Z.]
°*Phuladа* m. N. eines Hirten, Prabandh. 46, 2.
phulla (nach dem Ko. n.; pw „wohl n.“) Blüte, S I, 449, 8 v. u. (Ko.); 575, 2. [94, 4 nicht zu entscheiden.] II, 182, 9 (1 v. u. Ko.).
phullapadmotpalavant Adj. mit blühenden padma und utpala versehen, R. ed. Bomb. 4, 1, 3.
[*phull,*] **phullita* Adj. aufgeblüht, Mahāvy. 241, 17. — Mit *ud* aufblühen, Damayantīk. 138.
°*phūtkā* Zischen, H XV, 61; XLV, 18.
°*phetkṛti* f. Geheul, S I, 120, 5.
phenaka 3. f. °*nikā* auch S I, 515, 3 v. u. (Ko.).
°*Phenamālinī*, N. eines Flusses, S II, 312, 14.
°*phenāghāta* m. „Land, wo das Wasser schäumend hinausschlägt“, Kauṭ. 117, 9.
°*phenāvartāy(ate)* Schaumstrudel sein, Śrīk. XII, 67 [°*vartāyamāna*].
pherava n. °Geheul der Schakale, Śuk. t. o. 15 [p. 29, 27].
°*pheruṇḍin* m. Schakal, Śuk. t. o. 10 [p. 23, 7].
**phelā* Speiserest, S I, 128, 4; 430, 2; 511, 3; II, 45, 2; 165, 11 (Ko.). — Divyāvad. 563, 24 wohl fehlerhaft für *pelā* = *peṭā* Kästchen. — *bhāṇḍa°* Kauṭ. 314, 2. 4. [Z.]
°*phelābhuj* Speisereste genießend, S II, 165, 11 (Ko.).

B

**baṃhiman* m. = *bāhulyam*, H XVI, 59; XLIV, 67.
baṃhīyaṃs Adj. °überaus lang (Wegstrecke), Kaṃs. 24, 6 v. u.
°*baṃhīyastva* n. Steigerung, H XVIII, 5; XXXVIII, 35 (Ko.).
baka, am Ende hinzuzufügen: 2. f. *ī* a) *f. zu *baka* 1. a), Komm. zu Vāsav. 99. — b) = *pūtanā* (die Unholdin).
°*bakacārin* eine Art Courbette, Kauṭ. 134, 10.
°*bakapīḍaka* m. eine Art Coitus, E 589 (S).
°*Bakī* f. = Pūtanā, Viṣṇubh. IV, 17ᵈ. 18ᵃ.
°*bakulaka* = *bakula*, Harṣac. 182, 14.
Bakulamālinīpariṇaya, *Bakulābharaṇacāṭu* (Opp. Cat. 1, 5153. 5637) und *Bakulāraṇyamāhātmya* n. (Burnell, T. 196, a) Titel von Werken.
Bakulamedhī f. N. pr. eines Heiligtums, Divyāvad. 47, 26.
°*Bakulāvalī* f. Frauenname, Karṇas. 37, 9 etc.
**bakūla* = *bakula*, Gopāl. 64, 11.
bakoṭa m. auch S I, 439, 8.
°*Bagaülī* N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 6 v. u.
baṭaraka n. Pl. kreisförmige Lichterscheinungen vor dem geschlossenen Auge, Ait. Ār. 353, 7.
Baṭu m., °N. eines Räubers, S II, 328, 17.
Baṭucaritranāṭaka n. Titel eines Schauspiels, Opp. Cat. 1, 5638.
°*baṭharay(ati)* = *mūrkhayati* („befool“), Prabandh. 148, 1 v. u. — pw hat *vaṭhara*, dumm etc.
baḍiśa 1. m. (selten) (*f. *ā* und *ī*) und n. a) Angel, Haken zum Fangen von Fischen. Vgl. *biliśa*. — b) ein best. chirurgisches Instrument in Hakenform. — 2. m. N. pr. eines Mannes.
baṭhara (*vaṭhara*), Harṣac. 103, 3; 236, 9; 288 letzte Zeile; Prabandhacintāmaṇi 148 letzte Zeile (*baṭharayati*). [Z.]
Badaksāna Badachshân, Bhāvapr. 1, 248. v. l. *Bā°*.
badara 4. *badarasaktú* Pl. Śat. Br. 12, 9, 1, 5.
Badaradvīpa m. N. pr. einer Örtlichkeit, Divyāvad. 102, 11 ff.
badarasaktú m. Pl. Grütze von Brustbeeren, Maitr. S. 2, 3, 9 (37, 3).
°*baddhakakṣa* Adj. gegürtet, so v. a. bereit zu . . ., Padyac. IV, 87ᵇ.
°*baddhakrama* sprungbereit, S I, 489, 12 (Ko.).
°*baddhagātrika* = *sajja*, S I, 143, 13 v. u. (Ko.).
°*baddhadharaṇī* Estrich, S I, 197, 5 v. u. (Ko.).
baddhabhāva Adj. °= *sākūtā*, H XLVI, 58.
°*baddhabhūmi* f. Estrich, S I, 340, 8 (Ko.); 369, 10 v. u. (Ko.); 464, 12 v. u. (Ko.); 539, 3 v. u. (Ko.) etc.
°*baddhamuṣṭitā* Geiz, S I, 220, 7.
°*baddharoṣa* wütend? S I, 398, 11 (Ko.).
báddhṛ Śat. Br. 13, 8, 1, 15; 3, 10 = *vádhri*.
badhirī mit *kṛ* auch Śrīk. 7, 43.
**Badhva* m. N. pr. eines Mannes, Komm. zu Ait. Ār. 347, 13. Vgl. *Bādhva*.

banditva n. = *banditā*, Bhām. V. 1, 76. [Mahāvīr. ed. Aiyar p. 130, Z. 3.]

bandīkṛta Adj. zu einem Buddhisten bekehrt, Damayantīk. 85. *banda* = Buddhist nach dem Komm.

°*bandīgṛha* n. Gefängnis, S I, 190, 5.

bandīgṛhīta Adj. geraubt, Kād. (1883) 32, 8. 9.

°*bandīgrahaṇa* n. Gefangennahme, S I, 447, 7; Pārvat.

°*bandībhūta* Adj. gefangen, Śrīk. XXIV, 22.

bandh R. ed. Bomb. 3, 56, 21 *bandha* 2. Imper. — Mit *ā* Med. sich erhängen, R. ed. Bomb. 3, 45, 36. — Mit *vini* fesseln, Jātakam. 31. — Kaus. dass., 17, 17.

bandha 13. auch Depositum. *bandhe sthā* so v. a. in Verwahrung bleiben, Campaka 466. — °= *nimīlanam* [von Lotusblüten gesagt], H XX, 68; Sūryaś. 20[c].

bandha m. 1. °eine Geldsumme als Abfindung, Kauṭ. 169, 7. — 2. °Streitsumme, 174, 11. — 3. °Geldstrafe, 176, 18. Vgl. auch *daśabandha*, *pañcabandha*.

bandhakī f. *Elefantenweibchen, Kauṭ. 50, 7, wo *hasti*° steht.

°*bandhakīkṛta* verpfändet, Laṭ. 18, 3.

bandhana n. °Klosett, Kauṭ. 166, 9.

°*bandhanapāsa* m. Schlinge, S I, 253, 2.

**bandhanāgāra* m. Gefängnis, Kauṭ. 57, 1 v. u.; 146, 3 v. u.

**bandhanī* Fessel in *mṛgabandhanī* (s. d.).

°*bandhabheda* m. die verschiedenen figurae Veneris, Śṛṅgārasarv. 55[d].

°*bandharāja* m. eine Art Coitus, E 594 (D).

°*bandhasūtra* n. Bindfaden, Śrīk. XXV, 135.

**Bandhi* m. N. pr. eines asura, Mahāvy. 171, 4.

Bandhujīva m. °Name eines gajaśāstrajña, S I, 454, 3.

bandhujīvaka °n. die Blüte des bandhujīva, H XIX, 4 (Ko.).

bandhudāyāda Adj. erbberechtigt, MBh. 1, 120, 32.

Bandhumatīyaka Adj. zur Stadt Bandhumatī (Divyāvad. 141, 19; 227, 25; 282, 23 f.) gehörig, ebenda 282, 20.

2. *bandhura* 1. a) f. *ā*, Hem. Par. 2, 85. — 1. c) *undiform, Vās. 165, 5.

°*bandhuratva* n. = *namratā*, H XXXV, 32.

°*bandhuravant* Adj. reizende Dinge besitzend, Yudh. 7, 59.

bandhurita °eine Art Coitus, E 576 (A).

-bandhurīya MBh. 6, 2659 fehlerhaft für *-bandhureṣa*.

°*bandhūkajīva* m. Pentapetes phoenicea, S I, 251, 2.

°*bandhūra* Adj. metrisch für *bandhura*, Viṣṇubh. VIII, 7[a].

Bappa und °*ka* m. N. pr. eines Fürsten.

°*bappīha* m. [pw **vappīha*] = *cātaka*, S I, 540, 1 v. u. (Ko.); 545, 7 v. u. (Ko.).

Bapyanīla N. pr. eines Landes, Rājat. 8, 1990 (*Va*°). 1994.

°*baballa* (?) = *abalat*, Ko. zu Yudh. 1, 89.

babbula m. = *babbūla*, Subhāṣitaratnabhāṇḍāgāra 328 nach Aufrecht.

babbūla m. Acacia arabica, Śārṅg. Paddh. 59, 56; 88, 8. 19 [= 1042. 2985. 2996]. Vgl. *varvūra*.

babhrukeśa Adj. (f. *ī*) rotbraune Haare habend, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 3, 11.

°*babhrubhāva* m. braunes Aussehen, Sūryaś. 33[b].

[*babhrúloman*,] f. °*mnī* Maitr. S. 3, 7, 4 (78, 12).

°*bambūla* m. ein best. Baum, S II, 218, 9.

°*Bamberā* f. N. einer Stadt, Prabandh. 240, 3 v. u.

**bambhara* m. Biene, Muk. 9[b]; 57[a]; 69[d].

barāsī, *varāśi* Hem. Par. 1, 186.

**bariśī* f. Angel. *va*° geschrieben.

**barīvarda* m. = *balīvarda* Stier. *va*° geschrieben.

barkara m. [pw *Bock] °eine Art nāyaka, Śārṅg. 3122. — Vgl. *varkara*.

Barbara m. °Name eines Fürsten, S I, 396, 2.

°*barbarabhāṣaṇa* n. = *narmālāpa*, S I, 397, 5 v. u. (Ko.).

barbura m. Acacia arabica, Subhāṣitaratnabhāṇḍāgāra 328 nach Aufrecht.

°*barhāpīḍin* Adj. einen Kopfschmuck aus Pfauenfedern tragend, Kaṃs. IV, 26[d].

barhicchada m. Pfauenfeder, n. Pfauengefieder, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 3, 6 nebst v. l.

barhiṇa 2. m. Pfau auch Śrīk. 5, 44; 23, 24.

barhin Adj. °mit Pfauenfedern besetzt, H XLIV, 22.

**bal* Yudh. 1, 89? (*abalat baballa. kasmai? raṇāya.*); 4, 96 *babale*.

1. *bal* + °*ā* s. *ābalatā*.

Balaka m. N. pr. 1. eines Dämons, = 2. *Bala* 2. c) a). — eines Dānava (verschieden von 1.). — Vgl. *Valaka*.

balakāya m. Heeresmacht, Armee, Divyāvad. 63, 6; 315, 15.

balakṛta Adj. mit Gewalt verübt, gewaltsam, M. 8, 168.

balakṣa (*valakṣa*) mit *pakṣa* m. die lichte Monatshälfte, Ind. Antiq. 9, 185, 17. — S. *valakṣa*!

balabhadra Adj. *kräftig, H XLIII, 175.

°*balabhinmaṇi* m. Sapphir, Pārvat. V, 14[c].

**balala* °Adj. = *balavant*, Yudh. 5, 70.

°*balalābha* m. Machtergreifung, Praty. Hṛd. 35, 6. [B.]

balavattara m. °eines der 18 tīrtha des Fürsten, S I, 91, 6 v. u. (Ko.); 216, 7 v. u. (Ko.).

°*Balavāhana* m. N. eines Fürsten, S II, 310, 19. 23.

°*balavedhya* s. *calavedhya*.

**Balavipulahetumati* m. N. pr. eines asura, Mahāvy. 171, 9.

**balavyūha* m. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 15.

balaśālin in der [im pw] angegebenen Bed. viele Belege im PW. Außerdem „ein großes Heer habend“ ebenda.

**balākikā* f. eine kleine Kranichart, Padyac. V, 37[b].

°*balātkṛtya* unter Anwendung von Gewalt, Śṛṅgārasarv. p. 15, Z. 4 v. o.

°*balādhikṛtā* m. officer in an army, Harṣac. 228, 12.

°*balādhikṛti* m. General, S I, 468, 3.

Balāri m. Bein. Indra's, Mṛcch. 174, 1; v. l. Bhām. V. 2, 31.

°*Balāla* m. = Vāsu, S I, 219, 2.

°*balāla* m. Wind, S II, 199, 7; 232, 5.

°*balāśanā* = *puṣpākhyauṣadhiḥ*, kind of herb essence, Harṣac. 158, 8.

balāsa 2. fehlerhaft für *alāsa*. — 3. der phlegmatische Humor.

balāhaka m. °= *balam ā samantāt ghnantīti balāhanaḥ, balāhana eva balāhakāḥ ... śūrāḥ*, Yudh. 7, 114.

Balāhaka m. N. pr. eines Befehlshabers, Kād. (1883) 77, 7; 78, 11; 82, 2 etc. — Name eines °Masseurs, S I, 403, 5.

°*balāhakānta* (*vā*° gedruckt), eine Art Schild, Kauṭ. 102, 8 v. u.

°*balikriya* eine Opfergabe darbringend, S I, 428, 11.

°*balitva* n. Stärke, S I, 138, 6.

Balidveṣin m. Bein. Viṣṇu's, Alaṃkārav. 179, a.

balipuṣṭa m. Krähe auch Śuk. t. o. 68 (= p. 67, Z. 6).

°*balibandhakara* Adj. fettering Bali und zugleich: having fixed the taxes, Prabandh. 148, 8 v. u.

°*balibhaṅga* wrinkle, Harṣac. 112, 2; 114, 4.

°*balibhuja* Adj. mächtige Arme besitzend, H XLIII, 173.

balibhoja m. Krähe, R. ed. Bomb. 4, 58, 25.

°*Baliripu* m. = Nārāyaṇa, S I, 601, 7.

**baliśa* m. 1. Angel. — 2. ein aus einem Gelenk hervorbrechender Sproß. — *va*° geschrieben.

**baliśi* und **baliśī* f. Angel. *va*° geschrieben.

**Balisadman* n. Unterwelt, Śrīk. IX, 42.

balih s. u. *valh* mit *upa*.

balihṛt Adj. °Huldigungsgaben darbringend, Mgs II, 8, 4[b].

Balīvāka m. N. pr. eines Muni, MBh. 2, 109. v. l. *Balivāka*.

balūka Adj. Kāty. Śr. 22, 4, 20 = *valūka*.

**baṣkayāṇī* Kuh mit jungem Kalbe, S II, 185, 3.

báṣkiha, so zu betonen. Vgl. *váṣkiha*.

**baṣṭa* = *mūrkha*, Zach. Beitr.

°*bastamūtragandhi*(*n*) Adj. wie Bocksurin riechend, Kauṭ. 78, 5.

bastya in *vājabastya*.

bahalatā °abundance, Harṣac. 47, 2; 104, 8.

bahalita Adj. dicht —, stark geworden, Caṇḍiś. 20.

°*bahalī* plenty, Harṣac. 256, 8.

°*bahitra* n. Schiff, S II, 303, 12 [pw *vahitra*].

°*bahirātman* = *ajña*, S I, 255, 10 v. u. (Ko.).

bahirdṛś Adj. oberflächlich (Person), Śaṃk. zu Śāk. (Pischel) 182, 5.

°*bahirdṛṣṭi* f. „Außenschau", ein best. Akt der Yogapraxis, Praty. Hṛd. 42, 5. [B.]

bahirmanaska Adj. aus dem Sinne, Divyāvad. 631, 18.

bahirmukha 1. b) mit Lok., Divyāvad. 1, 18.

°*bahirmukhatā* f. N. abstr. zu *bahirmukha* (dessen Geist auf die Außenwelt gerichtet ist), Praty. Hṛd. 33, 6. Gegensatz: *antarmukhatā*. [B.]

°*bahirmukhībhāva* m. = *bahirmukhatā*, Praty. Hṛd. 23, 10. [B.]

bahiryūti Adj. so v. a. vor die Tür gesetzt, Bhaṭṭ. 7, 69.

bahiryoga 1. °*ge* „in der Verbindung mit *bahis*" könnte auch so v. a. im Gegensatz zu *ba*° bedeuten.

°*Bahirvraiśravaṇa* eine best. Gottheit, Mgs II, 12, 10.

bahiṣkratu Adv. außerhalb des Opfers, Komm. zu Āpast. Śr. 15, 1, 1.

bahiṣkṛta °äußerlich vorgenommen (Reinigung), S II, 244, 16.

bahiṣpavamānastāva m. der Ort, wo das bahiṣpavamānastotra abgesungen wird, Āpast. Śr. 11, 14, 10.

bahiḥsadas Adv. außerhalb des sadas, Śāṅkh. Śr. 17, 4, 2.

bahiḥsadasam Adv. dass., Lāṭy. 4, 2, 1.

bahiḥstomabhāgám Adv. außerhalb der stomabhāgā genannten Backsteine, Śat. Br. 8, 6, 2, 15.

**bahukāraṇīya* Adj. vielgeschäftig, Mahāvy. 127, 26.

**bahukṛtya* Adj. dass., ebenda 127, 25.

°*bahutithi* Adj. zahlreich, S II, 186, 1.

bahudarśin m. ein erfahrener, kluger Mann, Śāśvata 142.

bahuniḥsṛta n. Hariv. 15977 fehlerhaft für *bāhu*°.

°*bahubhūṣaṇatā* der Besitz reichen Schmuckes, Rasas. 28[a].

bahumati f. Hochschätzung, Kir. 7, 15; 10, 9.

bahúmaryā Maitr. S. 3, 9, 3 (134, 2); 4, 8, 2 (109, 4). Richtig die Hdschrr. *bahur maryā*; vgl. *maryās* weiter unten.

bahumāna °Adj. = *bahumānin*, S II, 338, 5.

Bahumāya °Subst. m. N. eines Gauklers, Śṛṅgt. 38, 9 v. u.

°*bahumārgatā*, Abstr. zu **bahumārga*, S II, 247, 15.

bahumukha °Subst. ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 153, Anm. 8.

2. *bahumūlya*, Nom. abstr. °*tā* f., Bṛhaspati in Vivādar. 310.

bahumaulya Adj. MBh. 16, 195 fehlerhaft für *bahumūlya*.

bahuyājya Adj. viele Opferherren habend, für viele opfernd.

bahuratnāy(*ate*) viele Juwelen bergen, Ind. St. 15, 248 (*vahu ra*° gedruckt).

bahurūpin Adj. vielgestaltig, Bhāg. P. 4, 17, 3. — °vielerlei Gestalten verleihend, S II, 312, 5 [°*rūpiṇī vidyā*].

bahulatā °blackness, Vās. 88, 3.

bahulā f. *Kuh, Viṣṇubh. VI, 14[c].

°*Bahulāsuta* m. = Kārttikeya, H XXXI, 35; XLVI, 49.

bahulīkāra m. eifrige Übung, — Pflege, Lalit. 445, 11.

bahulīkṛta fleißig geübt, — gepflegt, Mahāvy. 121, 15; Prabandh. 28, 4.

bahuvaktavya Adj. worüber sich viel viel sagen läßt, Rājat. 5, 67.

°*bahuvaktavyatā* f. das Erfordernis der Ausführlichkeit. Instr. weil darüber viel zu sagen ist, Dhanika S. 79, Z. 2.

°*bahuvayas* Adj. alt, Prabandh. 63, 3.

bahuvarṣasahasraka Adj. viele tausend Jahre während, MBh. 3, 83, 87.

bahuvarṣasahasrin Adj. viele tausend Jahre alt, MBh. 3, 183, 43.

°*bahuvāc* geschwätzig, S I, 529, 8 (Ko.).

**bahuvāra* m. Cordia myxa auch Ratirahasya 15, 110 (ed. Benares 1912).

bahuvyāpin Adj. sich weit ausbreitend, Sāh. D. 35, 6.

bahusaṃkhyāka Adj. zahlreich, Sāy. zu ṚV. 10, 18, 12.

bahusādhāra Adj. viele Stützen habend, wissend, woran man sich zu halten hat, Kathās. 101, 246.

bahusāhasra 1. (f. auch *ī*) woran viele Tausende teilnehmen (*iṣṭī*), R. 1, 12, 9.
bahusuvarṇa °name of a costly sacrifice, Harṣac. 99, 3.
°*bahūkṛ* hochschätzen, Muk. 260[b].
°*bahvābādha* Adj. vielen Schädigungen ausgesetzt, Kauṭ. 117, 8.
°*Bāüla* N. eines Dorfes, Prabandh. 254, 3.
bāṇa m. °Terminalia tomentosa, S I, 96, 1.
bāḍita versunken, Divyāvad. 505, 10. Vgl. *vruḍ.*
bāṇarekhā f. eine von einem Pfeil herrührende lange Wunde, R. 5, 11, 24.
Bāṇaliṅga: Rājat. 2, 131 (dazu Stein); 7, 185; 8, 3349. [Z.]
bāṇāparṇī f. eine best. Pflanze, Ind. St. 17, 265. Richtig *bāṇaparṇī.*
**Bāṇāri* m. = Viṣṇu, Śrīk. XX, 63.
bāṇāsanī Adv. mit *kṛ* zum Bogen machen, Haravija 4, 28.
Bāṇeya m. ein Trabant des Bāṇa, Hariv. 11017 (S. 790) = 2, 119, 93.
bādara Adj. *baumwollen, Harṣac. 158, 17.
1. *bādh*, Desid. *bibādhiṣate* verjagen wollen, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 7, 3. — Mit *vyā* Kaus. Med. jemandem (Akk.) eine große Pein verursachen, Divyāvad. 105, 12.
bādhayitar Nom. ag. Bedrücker. f. °*trī* Sāy. zu ṚV. 10, 18, 10.
°*bādhāvant* Adj. = *sabādha*, Yudh. 8, 37.
-bādhin Adj. beeinträchtigend, hinderlich, Jātakam. 6, 4.
bāndhavadhurā f. Mālatīm. 126, 4 (ed. Bomb. 270, 9) nach dem Komm. = *mitrakṛtya.*
°*Bārava* m. N. eines Heerführers, Prabandh. 40, 4.
**bārḍhya* (*vārḍhya*) n. Nom. abstr. von *bṛḍha* (*vṛḍha*).
**bārbara* Adj. im Lande der Barbaren geboren.
**bārbaraka* Adj. von *barbara.*
bārhata °Adj. von Bṛhatī, einem Werke des Prabhākara, Śrīk. XXV, 88.
bārhaspatya n. (nach dem Ko. m.!?) °= *Bṛhaspatīnāṃ samūha*, S I, 411, 2.
[*bāla* m. °= *vāla* (Bart-) Haar, S I, 461, 8.]
bālaka °ein best. Gift (oder Giftpflanze?), Kauṭ. 100, 10.
**bālagarbhiṇī* eine zum ersten Male trächtige Kuh, S II, 185, 16 (Ko.).
°*Bālacakora* m. N. eines Lebemannes, Rasas. 47, 4 v. u.
**bālajātīya* Adj. dumm, Mahāvy. 245.
**bālatanaya*, vgl. Zach. Beitr.
°*bāladhāraka* m. Knabenerzieher, Prabandh. 209, 8. Vgl. Tawney, S. 128, Anm. 5.
bālanetra Adj. (f. *ā*) von einem Toren geführt (Schiff), MBh. 2, 63, 4.
bālapattra m. *Acacia catechu, S II, 226, 9 v. u. (Ko.; *vālapatra* gedruckt!).
bālamaraṇa n. bei den Jaina die Art und Weise, wie ein Tor stirbt (deren 12, darunter der Selbstmord), Uttamac. 150.
**bālamūla* m. auch °N. eines Königs, Prabandh. 249, 9 v. u.
°*bālavatī* Junge besitzend, S I, 74, 7 v. u. (Ko.). — Kinder besitzend, S I, 249, 3. — f. = Mutter, S I, 57, 1.
bālavatsā Adj. f. deren Kind noch ein Knabe ist.
°*bālavyajanīkṛta* converted into a yak-tail fan, Harṣac. 41, 20.
**bālasūryaka* °Adj. an Farbe der aufgehenden Sonne gleichend, Kauṭ. 76, 3/2 v. u.
°*bālāruṇa* m. die junge Sonne (*udayabhāskara*), S I, 313, 2.
°*bālāruṇāy(ate)* wie die junge Sonne sein, S I, 2, 5.
°*bālāruṇīya* Adj. von der jungen Sonne stammend, Rasas. 31[b].
bālārkāyita Adj. der vor kurzem aufgegangenen Sonne gleichend, Subhāṣitar. 23, 25.
Bālāha, *Vālāha* und *Vālāhaka* m. N. pr. eines mythischen Rosses, Kāraṇḍ. 55, 14; 56, 16; 58, 4. 5. 11; 59, 9; Lalit. 17, 2.
bāliśa °m. Junges, S I, 249, 3.
°*bālyamitra* n. Jugendfreund (= *bālyāt prabhṛti mitram*), Padyac. VIII, 12[b].
°*Bālhaveya* Adj. aus *Balkh*, Kauṭ. 79, 4 v. u.
Bāṣkalikā f. der Text der Bāṣkala, Komm. zu Śāṅkh. Śr. 12, 13, 5.
°*bāṣpacchedya* kind of tender grass, Harṣac. 104, 17.
bāṣpotpīḍa, so zu lesen st. *boṣpotpīda.*
bāstika n. eine Menge von Böcken, R. 2, 77, 2.
**bāha* m. Arm, S II, 215, 3 [könnte auch **bāhā* sein!]; Vās. 146, 2; Padyac. I, 7[b].
**bāhā* f. Arm, Padyac. I, 63[d].
°*bāhābāhiraṇa* n. Handgemenge, Kampf mit den Armen, Muk. 123[b].
°*bāhirika* m. Kauṭ. 57, 4; 60, 3/4 eine best. Volksklasse. Vgl. J. J. Meyer, S. 77, Anm. 2.
°*bāhirikā* = *nagarasamīpavana*, S II, 131, 4; 290, 7.
bāhīka m. Harṣac. (ed. Bomb.) 443, 3 nach dem Komm. = *kāṣṭhaka*, *paripālaka* oder *gorakṣaka.* — *m. wohl = *upaśama*, Mahāvy. 245, 1261.
bāhu *f., Arm, Pūrṇabh. 99, 24.
bāhuka 2. b) Baudh. 2, 6, 26.
Bāhudaṇḍa m. N. eines daitya, H XXXIV, 25.
°*Bāhudantīputra* m. N. eines Autors, Kauṭ. 14, 11.
°*bāhunartana* n. = *tāṇḍava*, S I, 47, 16 (Ko.).
bāhuniḥsṛta n. ein best. Schwertkampf, bei dem einem das Schwert aus der Hand gewunden wird, Hariv. 3, 124, 17.
°*bāhupaṭṭa* m. = *aṅgada*, Śrīk. XIII, 23 (Ko.).
**bāhupracālakam* Adv. mit den Armen fechtend, Mahāvy. 263, 28.
bāhubandhana m. Schulterblatt, R. ed. Bomb. 3, 70, 18.
Bāhubalin *m. N. pr. einer Person, Zach. Beitr.
bāhumadhya °Subst. [n.] = *vakṣaḥsthala*, S I, 179, 5.
°*bāhurakṣa* (m.?) = *keyūra*, S I, 106, 13 v. u. (Ko.; *bāhū*° gedruckt); 620, 1 v. u. (Ko.).
bāhula 2. c) nach Zachariae zu streichen, da *rāhula* gemeint ist.
**Bāhuleya* m. = Skanda, Govardh. XX.
°*Bāhuloḍa* N. einer Stadt, Prabandh. 132, 2/3. Nach Tawney, S. 79, Anm. 1 = *Bhālod*, a ford of the Nerbudda river.
bāhuvimarda m. Faustkampf.
bāhulya Instr. so v. a. in der Regel, Jātakam. 18.
**bāhuvartaka* [n.?] °Armband, Śrīk. IX, 51 (Ko.).

bāhuvyāyāma MBh. 7, 152, 20.
°*bāhuśālitā* heroism, Harṣac. 190, 10.
bāhusahasrin Adj. tausend Arme habend, MBh. 14, 29, 11; Hariv. 10737; VP. 4, 11, 3.
bāhusvastika gekreuzte Arme, MBh. 3, 146, 77. Nīlak.: *bāhoḥ svastikaṃ caturasraṃ mūlam aṃsa iti yāvat.*
°*bāhyānuvṛtta* eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 7. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.
bāhyāśakalá m. ein Splitter von der Außenrinde, Śat. Br. 3, 7, 1, 8.
Bāhyāśva m. N. pr. eines Mannes, Hariv. 1, 32, 65. v. l. *Vāhyāśva.*
Bāhlīśvara m. Pl. N. pr. einer Dynastie, VP.² 4, 157.
°*bāhvīkuṅkuma* n. = *kāśmīrakesara*, S I, 569, 4 v. u. (Ko.).
°*bikka* s. *vikka.*
°*biḍa* = *viḍa*, eine Art Salz, Kauṭ. 94, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 141, Anm. 1.
bindu m. *eine Art Zahnmal, H XXVII, 82 (Ko.); V 126. 127; E 501 (R, A, P). — °roter Punkt (am Körper des Elefanten), H XLIV, 11. 39.
°*binducitra* Adj. bunt von Tupfen, Kauṭ. 79, 6. 12.
°*binducyutaka* n. Bez. einer Strophe, H XLVIII, 71.
bindupratiṣṭhānamaya Adj. (f. ī) den anusvāra zur Grundlage habend.
°*bindumālaka* n. eine Art Zahnmal, E 502 (A).
°*bindumālā* eine Art Zahnmal, H XXVII, 82; XXX, 72; V 126. 127; E 501 (K). 502 (R). — eine Art Schlag, E 513 (A, P).
bindurāji m. eine Schlangenart, Suśr. 2, 265, 16.
bindula m. ein best. giftiges Insekt. *vi*° gedruckt.
°*bindūyamāna* Tropfen darstellend, Rasas. 14, 11.
bibibābhávant Partic. knisternd, Maitr. S. 1, 6, 5 (95, 6).
°*bibbokinī* eine Frau, die bibboka zeigt, S I, 104, 3 (*vivvokinī* gedruckt); H XVIII, 51 (*vi*° gedruckt).
bibhīṣikā f. auch Kāmas. III, 2, 30 = ed. Benares p. 197. Die ed. Bombay hat p. 204 °*bibhīṣika* mit der Variante °*ta.*
bimbaka n. (runde) Form, Divyāvad. 172, 10; 525, 16. [S I, 34, 6.]
**bimbara* m. n. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 247, 8; 248, 4; 249, 18.
°*bimbāyamāna* einer bimba-Frucht gleichend, H XXV, 36.
bimbī °Mund, Gesicht, S I, 316, 4 [6 v. u. Ko.].
bimbopadhāna n. Kissen, Mahāvy. 273, 40; Divyāvad. 40, 10; 550, 16.
°*bimboṣṭhī* eine Frau mit bimba-roten Lippen, H XVIII, 91.
°*bimbauṣṭhī* dass., H XVIII, 83.
biruda m. n. °Ehrenname, Śṛṅgārasarv. 136ᵇ.
bila 2. b) hierher wohl Kumāras. 6, 39. — *m. °Höhle, Pūrṇabh. 218, 15.
°*bilajāta* in Höhlen lebend, S I, 145, 13 v. u. (Ko.).
bilayoni Adj. von Uccaiḥśravas abstammend, Kumāras. 6, 39.
°*bilasad* m. Höhlenbewohner (Schlange etc.), Yudh. 3, 4 (*vi*° gedruckt wegen des *yamaka*).
bilāyana n. Höhle, Versteck unter der Erde, Bhāg. P. 5, 24, 16.
bilāsin m. Schlange, Śrīk. XII, 65 [*vilāsin* gedruckt wegen des Wortspiels mit *vilāsin* = *śṛṅgārin*]; Kuṭṭanīm. 18.
billa 2. Suśr. 2, 433, 2. *villa* geschrieben.
bilva *n. ein kleiner Teich, Lache, Mahāvy. 195, 12. Vgl. *billa.*
Bilvavṛkṣamāhātmya n. Titel eines Werkes, Burnell, T.
**bilvāntara* m. ein best. Baum, Rājan. 8, 72; Bhāvapr. 1, 223.
Bilvāraṇyamāhātmya n. und *Bilvāṣṭaka* n. Titel von Werken, Burnell, T.
**bisakaṇṭhikā* Reiherweibchen, Govardh. 607; Rasas. 56, 5 v. u.; Padyac. V, 37 (Ko.).
°*bisara* m. Menge [pw *visara*], Śrīk. IX, 28.
**bisaśālūka* m. (!)
°*bisī* f. eine Art Fell, Kauṭ. 79, 8. 9.
bisorṇā f. die Fasern des Unterstengels einer Lotuspflanze, Āpast. 1, 23, 2.
bījadhānī °granary, Harṣac. 255, 4.
°*bījanibandha* m. Hemmen der Ejakulation, E 869 (S).
°*bījabandha* m. „Mutteransatz" (vgl. „Essigmutter"), Kauṭ. 121, 4. Vgl. J. J. Meyer, S. 188, Anm. 3.
°*bījabhakṣaka* das Saatgut aufessend, S I, 382, 14 (Ko.).
°*bījabhojin* das Saatgut aufessend, S I, 382, 2.
bījavant Adj. °mit dem dramatischen Element *bīja* versehen, dies enthaltend, Daśar. I, 48ᵇ.
**bījavṛkṣa* m. Terminalia tomentosa, S I, 96, 7 (Ko.).
°*bījastambha* m. Hemmen der Ejakulation, E 866 (A). 869 (S).
°*bījottara* Adj. (f. ā) wo der Mutteransatz (die „Würze") vorwiegt, Kauṭ. 121, 5.
°*bīṭaka* = *vīṭaka* (Betelprieme), Prabandh. 175, 9.
bībhatsa °eine Art Coitus, E 594 (D).
buka m. 2. auch H 5, 17.
bukkāra s. *cukkāra.*
**Buddhakāyavarṇaparinirṇayabhinirhārā* f. eine best. dhāraṇī, Mahāvy. 25, 12.
buddhakṣetrasamādhi, lies statt dessen *buddhakṣetravaralocana.*
°*Buddhadāsī*, N. eines Mädchens, S II, 313, 19.
°*buddhāṇḍa* m. Entmannter, S I, 422, 1. Vgl. *vudvāṇḍa.*
buddhāṇḍaka m. °dass., S II, 190, 7 v. u. (Ko.). — °= *ātmajñāna*, S II, 193, 5.
**Buddhālaṃkārādhiṣṭhitā* f. eine best. dhāraṇī, Mahāvy. 25, 10.
°*buddhigṛhīta* Adj. irrtümlich gehalten für (im Komp. vorangehend), Dhanika zu Daśar. I, 42 (p. 24, Z. 9).
buddhiyogamaya Adj. aus dem Verstande und der Kontemplation hervorgegangen, MBh. 3, 207, 73.
Buddhila m. N. pr. eines daśapūrvin, Vardhamānac. 1, 46.
°*Budhaprabodha* m. N. eines Ministers, S II, 157, 6.
1. *budh* mit *prā* Kaus. erwecken, anfachen, Pārv. 529, 5. — Mit *vi* Kaus. an den Tag legen, bezeugen, Jātakam. 31, 69.
budbuda 1. a) auch *eine blasenähnliche Verzierung, Zach. Beitr. — S I, 582, 4 eine blasenartige Verzierung an der Rüstung des Elefanten.

bubhūṣu 3. etwas (Nom.) zu sein —, zu werden wünschend, Hem. Par. 2, 202; Śiś. 1, 49.

°*bumbārava* m. = *pūtkāra*, S I, 456, 6 v. u. (Ko.); Prabandh. 200, 8; 319, 3/2 v. u.

°*burbura* m. ein best. Baum, Śuk. t. o. 20 [p. 33, 36. 37; 34, 1].

buvam onomatop., Komm. zu TBr. 2, 6, 4, 2 zur Erklärung von *sabúvam*.

busaplanī f. beetle (?), Divyāvad. 12, 25; 13, 17.

°*būṭa* Adj. cut, rent, torn, Pūrṇabh. 134, 26 etc. [in *Būṭakarṇa*]. Vgl. Leumann, ZDMG 57, 665 und Pischel, ibid. 58, 370.

°*bṛṃha* [oder °*bṛṃhā*?] Elefantengebrüll, H XLIV, 51.

bṛṃhaṇa n. °Gebrüll des Elefanten, Manm. I, 14[a].

**bṛṃhayitar* Nom. ag. Vermehrer, Mahāvy. 126, 88.

bṛṃhita °eine Art Zeltergalopp. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.

°*bṛhajjaghana* Adj. breithüftig, Kir. VI, 16.

°*bṛhajjyoti* stark glänzend, S I, 407, 5 v. u. (Ko.).

**bṛhatikā* f. Mantel, Kir. V, 45.

bṛhatīka Adj. aus bṛhatī bestehend, Śāṅkh. Śr. 11, 12, 1. Hier sind *yato*° und *tato*° Composita.

bṛhatīsahasrá n. tausend bṛhatī, Śat. Br. 10, 4, 2, 23; Śāṅkh. Śr. 9, 20, 29; 18, 21, 1.

bṛhatkuśaṇḍikā f. Bez. eines Teils des ājyatantra, AV. Paddh. zu Kauś. 137, 1—38; vgl. die Note zu Kauś. 5, 5.

bṛhattantrapati m. ein best. Beamter, Bühler, Rep. 52. = *dharmādhikārin* Śrīk. 3, 51. Nom. abstr. °*tva* n. 50.

bṛhatphala °Adj. „langspitzig" und „erfolgreich", Kir. XIV, 52.

°*bṛhadaśvavāra* m. head cavalry officer, Harṣac. 208, 13.

**Bṛhadāra* m. N. pr. eines asura, Mahāvy. 171, 8.

bṛhaduttaratāpinī, so zu lesen.

bṛhadbhānu m. *Feuer, S I, 58, 1; 434, 3.

**bṛhaddhātrī* f. ein best. Heilmittel, Rājan. 6, 248.

°*Bṛhannaḍā* f. Bein. Arjuna's, Ko. zu Yudh. 6, 28. 29. 31. 33. 34. 35 etc. [pw **Bṛhannaḍa* m.]

°*bṛhanniveśa* Adj. umfangreich, Kir. VIII, 32.

°*bṛhanmuṇḍa*, S I, 34, 15 v. u. (Ko.) = *Kamboja*.

bṛhallakṣahoma m. ein best. Opfer, Verz. d. B. H. 91, 5.

°*Bṛhaspatinīti* = *Cārvākaśāstra*, S I, 13, 2.

baijavāpi Maitr. S. 1, 4, 7 (54, 15).

Baidāyana m. Patron. von *Bida, gaṇa aśvādi*. Fehlerhaft *Vedāyana*, Verz. d. B. H. 58, 36.

**Baidi* m. desgl., P. 4, 1, 104 Sch.

°*baindavī* Adj. f. von *bindu*, der in der mystischen Zentralhöhle des menschlichen Mikrokosmos befindliche, mit Śiva identische Funke, Praty. Hṛd. 4, 4. [B.]

Baihīnari als N. pr. eines Kämmerlings, Mudrār. 63, 19; 64, 3 (104, 2, 7). *Vai*° und auch *Vaihīnara* gedruckt.

°*bodhakāra* m. Wecker, S I, 247, 8 v. u. (Ko.); 320, 3 v. u. (Ko.).

bodhacittavivaraṇa fehlerhaft für *bodhi*°.

bodhana n. °Aufblühenlassen, Padyac. II, 29[c].

°*bodhādhipati* m. = *ātman*, S I, 108, 6.

Bodhi m. N. pr. eines Mannes (Buddha's in einer früheren Geburt), Jātakam. 23.

bodhicittavivaraṇa n. richtig.

Bodhicittotpādanaśāstra n. Titel eines buddh. Werkes, M. Müller, Ren. 308.

**Bodhipakṣanirdeśa* m. Titel eines buddh. Werkes, Mahāvy. 65, 57.

bodhisattvacaryā f. der Wandel eines Bodhisattva, Lalit. 103, 4; JRAS 1876, S. 4.

**bodhyaṅgavatī* f. ein best. samādhi, Mahāvy. 21, 81.

bollaka Adj. *bahu*° sehr geschwätzig, Divyāvad. 338, 13. 20.

°*baudbuda* Adj. zu *budbuda*, H XVIII, 83.

bradhnaloka, lies: Adj. in der Welt der Sonne befindlich, AV. 11, 3, 51; Paipp. 17, 6, 5.

brahmakośa m. Uttarar. VI, 9[b] und p. 167, Z. 12 nach Lakṣmaṇasūri °= *brahmāṇḍa*.

brahmagavī Du. Bez. zweier Gruppen von Sprüchen, Kauś. 48, 13.

brahmacārin m. °= *palāśa*, S II, 196, 1.

brahmacārivāsín Adj. als Brahmanenschüler wohnend, TS 6, 3, 10, 5.

°*brahmātaru* m. = *palāśa*, S II, 3, 2.

brahmadeya n. Schenkung an einen Brahmanen, Divyāvad. 620, 14; 621, 2. — °Brahmanengut, Kauṭ. 46, 8.

°*brahmadeyika* m. Besitzer von gestiftetem Land, Kauṭ. 171, 12. 13.

brahmadvāra n. °= *brahmarandhra*, Prabandh. 21, 2 v. u.

brahman m. *ein astrol. yoga, S I, 318, 16 v. u. (Ko.). — °= palāśa-Baum, S II, 201, 8.

2. *brahman* ein Bewohner von Brahman's Himmel, Jātakam. 29; ein best. kalpa bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 67.

°*brahmanāḍī* f. „die Brahman-Röhre"; in der mystischen Anatomie des Yoga Synonym von *suṣumnā*, Praty. Hṛd. 39, 3. [B.]

°*brahmapakṣin* m. = *haṃsa*; S I, 247, 12 v. u. (Ko.).

Brahmaprabha m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 476, 26 f.

Brahmabandhū f. °Name einer Brahmanin, S II, 149, 12.

Brahmamāla m. Pl. N. pr. eines Waldes, R. ed. Bomb. 4, 40, 22.

Brahmayūpa m. N. pr. einer Örtlichkeit, M. Müller, Ren. (Cappeller's Übers.) 326.

Brahmarasāsava m. Brahman's Nektar, Bhāg. P. 4, 4, 15.

Brahmalaukika Adj. Brahman's Welt bewohnend, Yājñ. 3, 194; MBh. 13, 150 (151), 46.

°*brahmavipruṣ* f. ? S II, 88, 1.

**brahmavṛkṣa* m. *Butea frondosa, Manm. IV, 6[c].

brahmasaṃsad auch: eine Versammlung von Brahmanen, Kaṭhop. 3, 17.

Brahmasadas n. = *Brahmasadana* 2., MBh. 15, 33, 14.

Brahmasabhā f. N. pr. eines Lotusteiches, Divyāvad. 442, 28 ff.

°*brahmasāra* m. Brahman's Quintessenz = Krone der Schöpfung, Kaṃs. III, 7[d].

brahmastamba (n.) °= *trailokya*, S I, 107, 3; 213, 3 (Ko. liest °*stambha*); 279, 6; II, 316, 17; Pārvat. I, 3; Harṣac. 102, 1 (°*stambha*).

°*brahmahṛdaya* n. gold, money, Pūrṇabh. 110, 12.

°*brahmādvaitavādin* m. Anhänger der Lehre *bra*°, S II, 270, 12.

°*brahmālaya* m. = *mokṣa*, S I, 209, 3.

Brahmāvatī f. N. pr. einer Frau, Divyāvad. 60, 24; eines Lotusteiches, 514, 11.

°*brahmāśraya* m. „der Sitz des Brahman", in der mystischen Anatomie des Yoga Synonym von *suṣumnā*, Praty. Hṛd. 38, 6. [B.].

brahmāsana n. °= *dhyāna*, S II, 7, 1.

brahmāsya auch Brahma's (des Gottes) Mund, MBh. 12, 318, 90.

Brahmeśavaiṣṇava Adj. von Brahman, Śiva und Viṣṇu stammend, Mārk. P. 17, 10.

bramojjha 1. Nom. abstr. °*tva* n. Vijñ. zu Yājñ. 3, 29. 30.

brahmottara m. ein best. kalpa bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 67. — n. N. pr. einer Stadt, Divyāvad. 602, 4.

brahmaudaná m. das für den Brahmanen bestimmte Mus, TS. 3, 4, 8, 7.

brāhma 1. Adj. einem Bewohner von Brahman's Welt gehörig, Jātakam. 30, 21. — 2. m. °ein Elefant mit best. Merkmalen, S I, 292, 4.

brāhmaṇāda Adj. Brahmanen verzehrend (*rākṣasa*), MBh. 7, 176, 3.

brāhmaṇāyana Kauś. 33, 19 nach Dārila ein Brahmane, dessen Vater oder dessen älterer Bruder oder ein anderer älterer Verwandter am Leben ist. Also nach Pāṇini's Terminologie der *yuvan* im Verhältnis zum *vṛddha* (*brāhmaṇa*).

°*brāhmasamayāvarta* m. = *rātriśeṣa*, S I, 224, 3.

°*brāhmīkā* = *vāṇī*, S I, 427, 1.

bruḍ untertauchen, Śrīk. III, 61 (Ko.; *vruḍita*); VIII, 2 *bubruḍe*; X, 19 (Ko.) *bruḍati* [Lok. Part.]. — Komm. zu Haravijaya 31, 2; Śrīk. 16, 9. Vgl. *vuḍḍaï* Bhavisattakaha p. 199[a]. [Z.] — pw schreibt *vruḍ*, **vruḍati*.

bruḍadvakrā f. ein best. Wassergefäß, Uttamac. 66. Man könnte *bṛhadvakrā* oder *bṛhadvaktrā* vermuten.

bruḍana n. das Murmeln (eines Baches), Haravijaya 5, 123. — °das Untersinken, Komm. zu Yudh. 6, 90; °Untertauchen, S II, 109, 9 v. u. (Ko.); 240, 8 v. u. (Ko.); Śrīk. XII, 30 (Ko.); XIV, 60 (Ko.).

°*brūca* m. = Schildbürger, Prabandh. 177, 2 v. u. 1 v. u.

°*broḍana* n. Versenken, Śrīk. XX, 49 (Ko.).

Bh

**bhaktakāra* m. Koch, Prabandh. 299, 4 v. u.

bhaktakṛtya n. Mahlzeit. *kṛta*° gespeist habend, Divyāvad. 39, 20; 185, 22; Jātakam. 21.

°*bhaktagrāsa* m. = *piṇḍa* (Kloß), S I, 124, 9 v. u. (Ko.).

°*bhaktajana* m. der hingebungsvolle Mensch, Praty. Hṛd. 20, 11. [B.]

°*bhaktalavaṇa* n. Speisesalz (d. h. so viel zur Bereitung des Essens nötig ist), Kauṭ. 84, 1 v. u.

bhaktāgra Refectorium, Divyāvad.

bhaktābhisāra Verabreichung von Speise, Divyāvad. 43, 22; 65, 2; 81, 16; 97, 3; 286, 26.

°*bhaktāy*(*ate*) zu Speise werden, Gopāl. 70, 25.

bhaktijña, Nom. abstr. °*tā* f., Jātakam. 20, 22.

bhaktimahant Adj. = *bhaktimant* 1., Divyāvad. 433, 11.

bhaktīdyāvāpṛthivī f. Du. Bez. der Gottheiten, denen der garbhapuroḍāśa dargebracht wird, Komm. zu Āpast. Śr. 9, 19, 6.

bhaktīdyāvāpṛthivya Adj. den beiden eben genannten Gottheiten geweiht, Āpast. Śr. 9, 19, 6. 7.

bhaktottarikā f. köstliche Bewirtung, Divyāvad. 284, 21; 285, 15 ff.

bhakṣaṃkārá lies: Adj. Essen gewährend.

°*bhagaṃdarin* an Fistel leidend, S I, 509, 2.

bhagavatī °= der Stern arundhatī, Y 180; Śrīk. III, 54 (Ko.).

°*bhagavadviditam* Adv., at sight of the Holy One, Pūrṇabh. 96, 6.

bhagavṛtti Adj. von der vulva lebend, Nārada (a.) 2, 1, 183.

°*bhagini* f. = °*nī*, Schwester, S II, 340, 6 wohl Druckfehler.

bhagīna in *viśo*° und *veśabhagīna*.

bhagnacchandas Adj. metrisch fehlerhaft, Sarasvatīk. 9, 2 v. u.

bhagnanetra fehlerhaft für *bhugna*°.

°*bhagnapuṣṭika* (?) bucklig, S II, 55, 10 (Ko.).

°*bhagnamukha* Adj. mit verzweifeltem Gesichte, niedergeschlagen, Kalāv. II, 47.

bhagnayati Adj. eine falsche Zäsur enthaltend, Sarasvatīk. 10, 3.

°*bhagnānana* Adj. = *bhagnamukha*, Daśāv. VI, 22.

°*bhagnotsṛṣṭaka* n. als brüchige Ware ausgeschiedenes Vieh, Kauṭ. 128, 11; 1 v. u.

bhaṅga 2. t) zu AV. 8, 8, 3 vgl. oben *tājadbhaṅga*. — °Staub, Pārijātam. II, 73[b] in *karpūrabhaṅga* = *ghanasāracūrṇa*.

°*bhaṅgada* Adj. Bruch (d. i. Vernichtung) verursachend, Yudh. 7, 52; 8, 76.

°*bhaṅgikā* = *racanā*, S I, 38, 5.

°*bhaṅguratva* n. crookedness, Vās. 128, 2.

°*bhaṅguradṛś* f. = *caturasrākṣī*, Śrīk. X, 58.

°*bhaṅgurabhrū* f. eine Krummbrauige, Śrīk. XIV, 1.

bhaṅgya Āpast. Śr. 12, 11, 10 v. l. für *bháṅga* VS. 7, 3.

bhaj mit *ā* Med. °teilhaftig werden, S I, 260, 11 (*śarīram . . . ābhajate āśrayati*). — Mit *vi* gründlich verstehen, Divyāvad. 494, 26.

Bhaṭa m. = °Jaimini, S I, 481, 13 (Ko.).
bhaṭabalāgra m. ein vorzüglicher Krieger, Held, Divyāvad. 77, 26. — n. Kriegsmacht, Heer, 218, 11.
°*bhaṭitrīkṛta* am Spieße gebraten, S II, 227, 4.
°*bhaṭī* soldiers wife, Harṣac. 225, 12.
Bhaṭṭasarvajña m. vielleicht Bein. Kumārilabhaṭṭa's, Sarvad. 118, 7.
bhaṇitimaya Adj. in Beredtsamkeit bestehend, Śrīk. 2, 45.
bhaṇḍ mit *vi* Kaus. verziehen (das Gesicht), Divyāvad. 263, 14 f.; 575, 24.
**bhaṇḍana* n. Kampf, S I, 83. 84. — Vgl. *bhāṇḍana*.
bhaṇḍi oder *bhaṇḍin* S II, 252, 17? [*aho jaḍimaḍiṇḍimo viphalabhaṇḍipākhaṇḍinām.*]
bhaṇḍikā s. *bhāṇḍikā*.
**bhaṇḍita* verhöhnt, Laṭ. 4, 3 v. u. (im Prakrit).
bhaṇḍiman m. Betrug, Bhadrab. 4, 90. 152.
**bhaṇḍila* m. °Hund, S II, 191, 5.
bhaṇḍīra m. R. ed. Bomb. 3, 75, 24 nach dem Komm. Ficus indica. Vgl. 1. c).
Bhaddālin m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 56, 25 ff.
bhadra 2. m. b) eine bes. Art von Elefanten, auch Śrīk. 18, 49; H 42, 34. — 2. g) *β*), vgl. Zach. Beitr. — n. ein best. Teil des Hauses, Damayantīk. 258. — *Cyperus rotundus, Vās. 94, 2.
bhadraka °= *mugdha* (dumm-gutmütig), S I, 424, 12 (Ko.).
°*bhadrakartarī* eine Art Schlag, Y 153.
bhadrakalpika lies: Adj. im bhadrakalpa lebend und vgl. Mahāvy. 30, 80; Divyāvad. 440, 15; 447, 4.
**bhadrakumbha* m., Krug mit geweihtem Wasser, S II, 315, 9.
bhadraghaṭa m. auch H 42, 34.
bhadraṃkara 3. Divyāvad. 123, 16. — Pl. N. pr. eines Landes, 125, 11 ff.
°*bhadrajātya* = *bhadrajāti*, S I, 307, 8.
Bhadrados m. N. pr. eines Mannes, Bhadrab. 4, 174.
°*bhadrapīṭhikā* f. Thronsessel, Padyac. IX, 1[a].
bhadrabāhu 2. ein best. vierfüßiges Tier, Mādhavīyā Dhātuvṛtti unter *bādhṛ loḍane* nach Aufrecht.
Bhadrabāhucaritra n. Titel eines Werkes, herausgegeben von H. Jacobi in ZDMG 38, 19 ff.
Bhadrabhuja m. N. pr. eines Mannes, Bhadrab. 1, 129.
°*Bhadramitra* m. ein junger Kaufmann, S II, 345, 17.
bhadramukha Adj. Yudh. 2, 31 °als wirkliches Adj. (Gen. Pl.) gebraucht. — Vgl. Bühler, WZKM 2, 181.
Bhadraśilā f. N. pr. einer Stadt, Divyāvad. 315, 5 ff.
°*Bhadraśrīya* Adj. Kauṭ. 78, 1 v. u. aus *Bhadraśrī* stammend? Vgl. J. J. Meyer, S. 112, Anm. 4.
2. *bhadrā* mit *kṛ* Daśak. (1883) 169, 20.
bhadrākaraṇa auch: das *karaṇa bhadrā*, Hemadri 1, 762, 17.
bhadrāvatī Kauś. 39, 9.
°*bhadrāśvāsa* eine Schrittart des Pferdes, Kauṭ. 134, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 215, Anm. 3.
**bhanda* Zach. Beitr.
bhambharālī Vāsav. 242, 3.
bhambhā eine große Trommel, auch S I, 581, 4; II, 315, 11.
bhayaśaṅkita Adj. in Furcht und Besorgnis seiend, MBh. 12, 133, 14.
bhayāy(*ate*) sich fürchten, Pheṭkāriṇī-Tantra 10 nach Aufrecht.
1. *bhar* mit *pra, prabhṛta* stark, groß, (*avalepa*), Jātakam. 9, 5. — Mit *prati* den Unterhalt vergelten, Divyāvad. 2, 13.
bharaṇīya °Subst. n. = *poṣaṇa*, S II, 239, 4.
°*bharaṇīśa* m. = Yama (*bharaṇīnakṣatrasvāmī*), Viṣṇubh. III, 1[d].
**bharaṇḍa* m. Herr, Śuk. t. o. 41 [p. 49, 21].
°*bharataprayoga* m. = *saṃgītaśāstra*, S I, 12, 6.
°*Bharatabāla* m. Name eines Dichters, S I, 448, 9.
°*bharataloka* m. Schauspielertruppe, 3, 4.
°*bharatasuta* m. Schauspieler, S I, 349, 1.
bharadvājapravraska n. Kauś. 47, 12 Bez. der Hymne AV. 2, 12.
°*bharavant* Adj. die Last (des Kampfes) tragend, Kir. XV, 22.
bharita Haravijaya 40, 1. [Z.]
°*bharīra* S II, 345, 10/11? [*bhāṇḍanārambhodbhaṭabharīrapeṭakapakṣarakṣāsāram.*]
bharu 5. Festgr. 15, 24.
°*bharerin* s. *īrin*.
°*bharjikā* S II, 79, 14 v. u. (Ko.) „Stippmilch".
°*bhartā rucām* der Herr der Strahlen, = Sonne, Kaṃs. III, 13[a].
bhartṛcittā Adj. f. an den Gatten denkend, 125, 24.
Bhartṛbhaṭṭa m. N. pr. = *Bhartṛmeṇṭha*, M. Müller, Ren. 314.
bharts mit °*pra* hart anfahren, Yudh. 5, 15.
**bharmaṇyā* f. °Unterhalt (der Frau), Alimentierung, Kauṭ. 154, 8 v. u.
bharman n. *Gold, H XL, 18 [könnte auch **bharma* n. Gold sein!].
°*bharmi* = *māyā*, S I, 563, 6.
bhal mit *nis* Kaus., Saduktik. 4, 183.
bhalāpay(*ati*) übergeben, Pañcad. 49; Uttamac. 355. S. 305, N. 1.
bhalla m. auch ein best. Teil des Pfeiles, MBh. 8, 34, 18.
**bhallātakī* Semecarpus anacardium, Ratirahasya XV, 30.
bhalli f. °eiserne Pfeilspitze, S I, 348, 12 v. u. (Ko.). — = *bhallī*, Pfeil, Dharmaśarm. 11, 12.
bhallikā °= *bāṇāgraphala*, S I, 543, 4.
bhallūka m. °Schakal, S II, 198, 4. — °eine Rohrart? s. *kaṇṭaka*°.
bhava *n. die Frucht der Dillenia speciosa, E 883 (R).
Bhavanandana m. Patron. Skanda's, Vāsav. 223, 1.
°*bhavanabhāj* m., Hausgenosse, S II, 287, 7.
°*Bhavabhavana* n. Leichenstätte, E 906 (R).
°*bhavabhṛt* m., Daseinsträger, Geschöpf, Mensch, S II, 396, 4.
°*bhavavāridhi* m. das Meer der Existenzen, Padyac. IX, 79[a].
**Bhavasaṃkrānti* f. Titel eines buddh. sūtra, Mahāvy. 65, 54.
°*Bhavasena* m., N. eines Heiligen, S II, 299, 5.
Bhavāri m. Bein. Śiva's, Damayantīk. 97.
bhavitavyà n. impers. Maitr. S. 3, 6, 2 (61, 16).

°*bhavitā* f. Geborenwerden, Existenz, Viṣṇubh. II, 45[d].

bhavila m. °= *mahāmuni*, S I, 408, 1.

bhaviṣyat °having favourable prospects, Pūrṇabh. 225, 27.

Bhavodbhava m. Bein. Śiva's, Kir. 11, 80.

bhaṣita n. Gebell, Jātakam. 23, 8.

(*bhasad,*) *bhasattas* vom Hintern aus, Āpast. Śr. 10, 9, 3.

**bhasala* m. Biene, Kāvyapr. (1866) p. 183, 3. [Z.] — Vgl. Festgr. 12, 29.

bhasita 2. Pārv. 599, 21; 602, 6.

°*bhastra* Köcher, S I, 467, 6; 558, 12 (Ko.).

**bhastrakā* in *dhanurbhastrakā* ? S I, 542, 12 v. u. (Ko).

°*bhastrābharaṇa* n. = *tūṇabheda*, quiver, Harṣac. 231, 5; 260, 12.

bhasma = *bhasman* Asche. *bhasmasya*, Śiva-P. (SK.) 28, 77.

bhasmamay einäschern, H IX, 37; X, 45 [pw hat *bhasmasay*!].

bhasmāṅga Adj. °having smeared his body with ashes, Pūrṇabh. 24, 10.

bhasmita Adj. zu Asche —, zunichte gemacht, Vāsav. 186, 6; Kuṭṭanīm. 201.

°*bhasvan* Adj. glänzend, Kir. XV, 25.

bhāga auch n. in *bhūmi*°.

bhāgadhāna n. Schatzkammer, Kauś. 38, 15.

bhāgadheyī °Subst. f. S II, 289, 18 ?.

bhāgapāṭha m. das Zitieren eines Verses mit dem pratīka (Gegensatz *sakalapāṭha*), Dārila zu Kauś. 6, 10.

bhāgavata Adj. °= *bhagavān Śivo devatāsyeti*, Yudh. 4, 82.

bhāgānubhāga Instr. mit größerem oder geringerem Anteil, in verschiedenem Verhältnis, MBh. 3, 276, 8.

°*bhāgānupraviṣṭaka* n. gegen einen Anteil in die Herde aufgenommenes Vieh, Kauṭ. 128, 11; 129, 2.

bhāgin berechtigt, Śaṃkara zu Vedānta 144, 5.

bhāgineya, ein Jüngerer so angeredet, Divyāvad. 304, 24; 500, 7.

-*bhāgīya* Adj. gehörend zu, Mahāvy. 109, 73 f.; 281, 200; Divyāvad. 50, 7. 8.

°*bhāgyanātha* Adj. unter dem Schicksal stehend, Kir. III, 47.

bhāgyavaiṣamya n. Mißgeschick, R. 6, 98, 29; Mṛcch. 152, 11.

bhāṃkārin Adj. dumpf tönend, Damayantīk. 156.

°*bhāmkṛti* f. Gesumme, Kaṃs. V, 26[b].

bhājanacārika s. °*vārika*.

°*bhājanalekhita* Adj. in Gefäße einschneidend (Diamant), Kauṭ. 77, 3 v. u.

bhājanavārika m. Gefäßbewahrer, Mahāvy. 274, 14; Divyāvad. 45, 20 (v. l. °*cārika*).

**bhājī* nach Durgādāsa zu Vopadeva = *paṅkavyañjanaviśeṣaḥ*. Mitteilung von Aufrecht.

bhāṇḍa *m. Thespesia populneoides, E 743 (R).

bhāṇḍaka 2. a) Jātakam. 23; Divyāvad. 521, 25.

bhāṇḍana n. Zank, Zwist, Divyāvad. 164, 25. [S II, 345, 10.] Richtig *bhaṇḍana*.

°*bhāṇḍavāhin* Adj. Waffen bergend, Kauṭ. 54, 3; 58, 5.

°*bhāṇḍāgārin* m. butler, Harṣac. 229, 7.

bhāṇḍika unter nichtswürdigen Leuten genannt bei Vijñ. zu Yājñ. 3, 289 f. — Wecker eines Fürsten (verschieden von *bandin*), ebenda.

bhāṇḍikā *f. Geräte (= Gerätkasten), Kauṭ. 93, 4 (*bhaṇḍikā* gedruckt).

bhāṇḍya n. Possenreißerei, Subhāṣitāv. 771.

**bhātkūṭa* m. v. l. für *bhākūṭa*, Zach. Beitr.

bhānu m. °Calotropis gigantea, E 912 (B).

Bhānu m. N. von °Rādhā's Vater (= *Vṛṣabhānu*), Gopāl. 112, 26.

Bhānutanayā f. Patron. der Yamunā, Śiś. 13, 25.

°*bhānumālin* m. Sonne, Pārvat.

bhānda als falsche Lesart für *skānda* zu streichen.

°*bhābha* Adj. = *nakṣatranibha*, H XLIII, 248. 252.

°*bhāyasama* = *jyeṣṭhabhaginīpati* ? S I, 426, 8.

[*bhāraka,*] f. *bhārikā* Menge, Śiś. 17, 63.

°*bhārati* eine Last sein, Viṣṇubh. II, 13[c].

°*Bhāratībhañjaka* m. Bh.-Schänder, S I, 11, 15 (Ko.).

Bhāradvāja m. Patron. von °*Droṇa*, Yudh. 7, 32. 38.

°*bhārapaṭṭa* notice-board (?), Prabandh. 64, 9 v. u.; 290, 1.

°*bhārabhaṭa* ? S II, 131, 5 v. u. (Ko.; = *godha*).

**bhāravah* ? S I, 403, 10 (Ko.: *aho hulādhipate meṣādhipate bhāravāṭ*).

°*bhāravāhya* eine Schrittart des Pferdes, Kaut. 134, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 215, Anm. 3.

°*bhāravoḍhar* m. Lastträger, S I, 538, 8.

°*bhāraśṛṅkhalā* f. Lastkette (= starke Kette), Prabandh. 4, 6 v. u.

bhārika Lastträger, Harṣac. 237, 4. 7; Samayamātṛkā 2, 91; (Stein zu) Rājat. 2, 395; Śrīvara's Rājat. 1, 407; Bṛhatkathāmañjarī 7, 578; Kathās. 37, 56; 57, 12. [Z.]

°*bhārita* Adj. erklärt, deutlich gemacht, Prabandh. 254, 10 (*śakunaṃ bhāritaṃ vidhehi*).

bhārin Adj. auch: schwer belastet (Śiś. 19, 66) und von einem Tone so v. a. tief.

bhārgava m. MBh. 1, 190, 47; 191, 1; 192, 1 nach Nīlak. Töpfer. Nach Vaij. auch Astrolog; vgl. Komm. zu Daśak. (1883) 137, 9.

°*Bhārgavaguru* m. = Śiva, Śrīk. XIX, 7.

Bhārgavāy(ate) dem Śukra gleichen, Rudraṭālaṃkāraṭ. 131, b.

Bhārgavī f. *Beiname der Lakṣmī, Viṣṇubh. V, 30[c].

bhāla °= *cāṇḍāla*, S I, 457, 2.

°*bhālaka* (n.) Stirn, S I, 611, 4.

bhālanayana m. Bein. Śiva's, Pārv. 591, 2 (*bāla*° gedruckt). [Kann nach meiner Ausgabe (29, 5) nur „Stirnauge" bedeuten!].

bhālalocana Pārv. 594, 7. [Bedeutet nach meiner Ausgabe (37, 7) nicht Śiva, sondern Stirnauge.]

bhāva m. °= *veṇuvādanaviśeṣa*, H XXVI, 85.

**bhāvanāmaya* in stetigem Denken bestehend, daraus hervorgegangen, Mahāvy. 75, 3; 93, 4.

°*bhāvant* Adj. glänzend, Viṣṇubh. II, 44[b].

**Bhāvabhaṭa* m. N. pr. Mahāvy. 177, 7 fehlerhaft für *Vāgbhaṭa*.

bhāvayatin m. seinem Wesen —, seinem Leben nach Asket, Hem. Par. 1, 465.

bhāvayatī Adv. mit *bhū* wie ein wirklicher Asket zu leben anfangen, Hem. Par. 1, 443. 458; 2, 184.

bhāvāva Śiś. 19, 86 = *bhāvān* (= *jantūn*) *avati*, Komm.

bhāvin 1. b) Nom. abstr. °*vitā* f. Daśak. (1883) 164, 22.

°*bhāvibhaṅga* Adj. = *bhāvī bhaṅgo yeṣām*, so v. a. schnell vergänglich, Viṣṇubh. IV, 19[d].

1. *bhāṣ* mit °*pratyanu* noch einmal lesen, Kauṭ. 74, 2. — Mit *vi* auch reden, sprechen, R. ed. Bomb. 4, 3, 28.

bhāṣā, °= *bhāṣaṇa* 3., Daśar. I, 50[a]. — °same as *rāgiṇī*, a modification of a musical mode, Pūrṇabh. 271, 23.

°*bhāṣāsamāveśa* m. = *bhāṣāsama*, H IV, 11. [26. 36]; XLVIII, 50.

bhās mit *ā* Kaus. °verlachen, Padyac. II, 27[d].

2. *bhās* mit *nis* erscheinen, Kir. 7, 36. — Mit *prati* Kaus. zeigen, offenbaren, Komm. zu Yogas. 1, 8.

bhās °m. Glanz, Padyac. III, 26[b] („*bāhugavedhū rā gaur bhāḥ*“ *iti puṃstrīliṅgādhikāre Hemacandreṇa paṭhitatvāt*).

bhāsa m. ? [pw: „ein best. Raubvogel“; Apte: a cock; a vulture], Pūrṇabh. 180, 13.

bhāsat n. °Antlitz, S I, 104, 2.

bhāsin auch in °*arthabhāsin*, Daśar. 4, 20. — °erleuchtend [*bhāsayati yaḥ*], H XLIII, 328.

°*Bhāskaradeva* m., N. eines Prinzen, S II, 310, 20.

°*bhāsvarita* Adj. glänzend, Yudh. 8, 99.

°*bhāsvarita* = *karālita*, Śrīk. XII, 5 (Ko.).

bhikṣāka 1. m. Bettler auch Śrīk. 25, 113.

°*bhikṣākapāla* n. Almosenschale in Form eines Schädels, Padyac. VIII, 46[d].

°*bhikṣāpātrīkṛta* Adj. zum Almosengefäß gemacht, Dhanika in seiner Strophe zu Daśar. IV, 72 (S. 135, Z. 9).

**bhikṣābiḍāla* m. (?) P. 6, 2, 72, Sch.

bhikṣurākṣasa m. ein rākṣasa in Mönchsgestalt, ein Teufel von Mönch, Jātakam. 23, 60.

bhikṣuhala ein best. Flächenmaß, Festgr. 17.

°*Bhiṅgiriṭi* m., N. eines Dieners Śiva's, S II, 300, 21.

bhiṅgisī Regendecke, Kauṭ. II, 11 (p. 80, 9).

°*bhiṇṭa* m. Elefantentreiber, S II, 22, 10 v. u. (Ko.; l. *miṇṭha*?).

**bhiṇḍipāla* Mahāvy. 238, 33 fehlerhaft für *bhindi*°.

°*bhiṇḍimāla* [Variante zu *bhindipāla*] S I, 145, 2.

°*bhittilepya* Mauermörtel, Kauṭ. 97, 7.

1. *bhid* 7. mit *antar* Verrat schmieden, Daśak. 19, S. — Mit *ava*, °*bhinna* verwundet, Jātakam. 24, 23. — Mit °*samud*, to burst forth, Harṣac. 153, 15; 167, 9. — Mit *upapra*, vgl. Pischel, Ved. Stud. I, 72. — Mit °*vini*, *vinibhinna* S II, 267, 18 Druckfehler für *vinirbhinna*.

2. *bhid* 2. d) Unterschied, Vāgbhaṭālaṃkāra 1, 20 nach Aufrecht. — °Vernichtung, Sūryaś. 14[d].

bhidābhṛt Adj. gespalten, Śiś. 6, 5.

**bhidu* m., Donnerkeil, S II, 267, 15.

bhidelima Saduktik. 4, 273.

°*bhindivāla* Kauṭ. 101, 2 v. u. = *bhindipāla* (eine Art Spieß; vgl. J. J. Meyer, S. 155, Anm. 5).

bhindu 1. b) lies: eine Blase auf Flüssigkeiten.

bhinnakī Adv. mit *kṛ* teilen, absondern, Śiś. 11, 1.

**bhinnakleśa* Adj. in dem die buddh. kleśa vernichtet sind, Mahāvy. 16, 69. Nom. abstr. °*tva* n. 270, 40.

°*bhinnadeśatā* f. das Verweilen [zweier Liebender] an verschiedenen Orten, Daśar. IV, 64[b].

°*bhinnamastakā* Adj. f. „oben mit einem Spalt versehen“ (Wage), Kauṭ. 90, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 132, Anm. 3.

°*bhinnamudra* (m. oder n.?) Ware, deren Stempel gebrochen ist, Kauṭ. 110, 6.

bhinnaruci Adj. verschiedenen Geschmack habend, Ragh. 6, 30; Mālav. 4.

Bhiru und °*ka* m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 545, 5; 556, 8; 564, 9.

Bhirukaccha n. N. pr. einer Stadt, Divyāvad. 576, 25.

bhilla 1. c) *eine Art lodhra, Rājan. 6, 211.

°*Bhillamāla* m. anderer Name für *Śrīmāla*, Prabandh. 88, 8.

°*bhillaveṣa*, wie ein Bh. gekleidet, S I, 399, 15 (Ko.).

bhiṣaktva n. das Arztsein, Sāy. zu ṚV. 8, 29, 5.

1. [*bhī*,] *bhītam* impers. (log. Subj. *dṛśā*), Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 146.

°*bhītamūrti* feige, S I, 564, 15 v. u. (Ko.; °*mūrtti* gedruckt).

°*bhītida* Adj. Furcht einflößend, H XLIII, 113.

°*bhīda* Adj. Furcht einflößend, H XLIII, 206.

Bhīmapūrvaja m. Bein. Yudhiṣṭhira's, Śiś. 16, 44.

°*Bhīmavana* n., N. eines Waldes, S II, 293, 3.

Bhīmasāhi m. N. pr. eines Dichters, SWA 106, 482.

°*Bhīmāvaraja* m. = Arjuna, Viṣṇubh. V, 11[a].

°*bhīmoktar* m. der von Furcht Befreiende, Yudh. 5, 90.

bhīra Adj. Furcht einflößend, Śiś. 19, 66.

bhīru f. Frau, Haravijaya 7, 51. [Śrīk. 9, 20; Viṣṇubh. V, 12[a]. — *jackal, Vās. 295, 2.]

°*Bhīrūyāḍasākhaḍa* m. N. eines Mannes, Prabandh. 33, 4 v. u.

°*bhīṣaṇatā* terribleness, Harṣac. 209, 14.

Bhīṣmakātmajā f. Patron. der Rukmiṇī, Śiś. 16, 48.

°*bhuktakāṃsya* n. Speisegeräte, Kauṭ. 102, 14.

bhuktaśeṣa auch Adj. beim Genuß —, beim Essen übrig geblieben, R. ed. Bomb. 2, 27, 8; Pañcat. 252, 10.

bhugna n. °eine Art Coitus, E 567 (R).

°*bhugnaka* n. eine Art Coitus, V 139; E 556 (K).

3. *bhuj* mit *upa* Desid. (ehelich) zu genießen willens sein, Hem. Par. 1, 380.

bhuja 2. f. *ā* b) Arm auch H 42, 41.

bhujaga °Adj. im Arme ruhend (Schwert): *bhuje bāhau gacchati tiṣṭhatīti bhujagaḥ*, S I, 169, 9. — am Arme befindlich, S II, 38, 7; Yudh. 8, 19 (hier = in der Hand befindlich). — m. °Galan, S I, 417, 4. — 2. f. *ī* N. pr. eines Flusses, Dharmaśarm. 4, 25.

°*bhujagatā* = *bāhuvilepana* (*bhujayor gacchatīti bhujagaḥ pattrabhaṅgas tasya bhāvo bhujagatā* Z. 7 v. u.) und *viṭatva*, S I, 220, 8.

°*bhujagaparivṛḍha* m. = Śeṣa, S I, 231, 4.
°*bhujagabhāminī* = *pātālakanyā*, S I, 581, 3.
°*bhujagabhuj* m. Pfau, H XXVIII, 41; Harṣac. 31, 8.
°*bhujagabhojin* m. = Pfau, Manm. IV, 23c.
°*bhujagādhirāja* m. = Śeṣa, Śṛṅgt. 209a.
bhujagāri m. Pfau, Haravijaya 2, 58.
°*bhujagāriketu* m. = Kumāra, H II, 58.
**bhujagāśana* m. °Pfau, S I, 466, 1; = Garuḍa [in °*bhujagāśanaketana* m. = Viṣṇu], H XXII, 31.
bhujagendra m. = Fürst der Schlangendämonen, S I, 621, 1.
bhujaṃga m. °Mesua Roxburghii, E 875 (P).
°*bhujaṃgatā* profligacy, Harṣac. 88, 2.
°*bhujaṃganātha* m. = Śeṣa, S I, 590, 3.
**bhujaṃgabhuj* m. Pfau, Padyac. V, 20a.
°*bhujaṃgabhuvana* n. = *pātāla*, S I, 132, 6.
bhujaṃgama m. °Lebemann, S I, 86, 1.
°*bhujaṃgavallika* n. eine Art Haarzausen, E 509 (A).
°*bhujaṃgavallī* eine Art Haarzausen, E 510 (P).
°*bhujaṃgavairin* m. Pfau und zugleich Garuḍa, Śrīk. XVI, 35.
°*Bhujaṃgaśekhara* m. N. eines viṭa, Śṛṅgt. 4, 12.
bhujaṃgikā °eine liebeskranke Frau, S I, 595, 2.
°*Bhujaṃgī* = *devī Padmāvatī*, S I, 590, 15 v. u. (Ko.).
bhujaṃgī °Hetäre, Govardh. 223. 414. 446.
Bhujabalin m. N. pr. eines Jaina-Lehrers, Vardhamānac. 1, 53.
°*bhujabhṛt* m. Armbesitzer, Saug. 104c.
°*bhujamaya* aus den Armen bestehend (*dordaṇḍarūpa*), S I, 596, 9.
bhujayoktra n. die umschlingenden Arme, MBh. 7, 142, 44.
bhujaśālin °Subst., H XLII, 4. 8. 25. 30. 40. 49; XLV, 42.
bhujaśikhara n. Schulter, Kād. (1883) 77, 3. — Auch S I, 238, 5/6; 594, 5; II, 220, 10 v. u. (Ko.).
**bhujaśiras* n. Schulter, S II, 22, 3.
°*bhujāṃśa* n. Schulter, S I, 594, 13 v. u. (Ko.).
bhujābhuji Adv. auch Śṛṅgt. 5c.
**bhuji* m. Feuer, Manm. IV, 35a.
bhujiṣyā *= *veśyā*, S II, 11, 3; Samay. V, 85; Kuṭṭ. 332. 420; Vās. 171, 2. — Vgl. Meyer zu Samay. V, 85, p. 68 Anm.; Kern, Museum I, 18. [Z.]
bhuruṇḍa m. °ein best. Vogel, Harṣac. 263, 9.
°*bhuliṅga* m. [pw *bhū*°] ein best. Vogel, Manm. II, 6a.
bhúvadvant Maitr. S. 2, 6, 1 (64, 9).
bhuvana n. *Wasser, H II, 24; Vās. 32, 1.
°*bhuvanaguru* m. = Śiva, Śrīk. VII, 8.
°*bhuvanajananī* Mutter der Welt = Lakṣmī, Rasas. 30a.
°*bhuvanavivara* Luftraum, Kir. XII, 11.
1. *bhū* mit *samabhi*, °*bhūta* ganz überwältigt, — gebrochen, Jātakam. 10, 27. — Mit *abhyā* °an die Reihe kommen, Kauṭ. 168, 2/3. — Mit *ud* Kaus. betrachten, beachten, ebenda 26. — Mit *samud* Kaus. aufkommen lassen, erhöhen (den Ruhm), Jātakam. 5, 32; 23. — Mit °*samāvis* = *samyak prādur bhū*, S I, 26, 3. — Mit °*saṃpari*, Kaus. reflect, Pūrṇabh. 231, 26.
2. *bhū* 1. als m. Sohn, Hem. Par. 1, 357. — f. Lage, Zustand, Kir. 9, 71 = *daśā* Komm. — °Schauspielerrolle, H II, 58.
°*bhūcarī*, im Kaśm. Śiv. die letzte der 4 karaṇeśvarī's, Herrin des im materiellen All sich objektivierenden Bewußtseinsinhalts, Praty. Hṛd. 29, 2. [B.]
°*bhūcarīcakra* n., der Kreis der bhūcarī, die Gruppe der śakti's des objektiven Seins, Praty. Hṛd. 29, 13. [B.]
bhūta °ein von einem bhūta Besessener? Kalāv. VI, 5.
bhūtagrāma *allerhand Gewächse, Mahāvy. 261, 13.
bhūtajananī f. die Mutter aller Wesen, Mālatīm. 84, 16 (ed. Bomb. 190, 1).
bhūtajāta n. die Gesamtheit der Lebewesen, Uttarar. ed. Lakṣmaṇasūri p. 158, Z. 5.
°*bhūtatanmātra* n. ein feines Elemnt, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 3, 4.
bhūtatā f. Wahrhaftigkeit, Vāsav. 204, 1.
bhūtadhara Adj. an das Vergangene zurückdenkend. Komm.: *bhūtaiḥ* (!) *prāṇibhir dhriyante* (!) *te bhūtadharāḥ prāṇibhir upajīvyā ity arthaḥ*. R. ed Bomb. 4, 43, 62. Vgl. Gorr. 4, 45, 129.
**bhūtanāśana* (m. oder n.) Pfeffer, Senf oder Asa foetida, S I, 401, 4 v. u. (Ko.).
°*bhūtabhavyabhavadīśa* m. = Śiva, Kir. XII, 19.
bhūtamātṛkā °ein Spiel, Sarasv. V, 94.
°*bhūtamudrā* eine Art Geheimsprache, Y 39.
°*bhūtavāsara* (m. n.), Donnerstag, S II, 304, 25.
bhūtasūkṣma n. = *bhūtatanmātra*, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 3, 1; Mahādeva zu 3, 3. 14 ff.
°*bhūtasṛj* m. = Brahman, Kir. VI, 42.
bhūtārtha °Adj. natürlich (*śobhā*; Mallinātha erklärt mit *svābhāvikī*), Kumāras. VII, 13; H XVIII, 75.
°*bhūtārthavādin* Adj. = *yathārthavaktar*, Uttarar. p. 181, Z. 11 ed. Lakṣmaṇasūri.
Bhūtibali m. N. pr. eines Grammatikers, Festgr. 53.
°*bhūtejyā* f. Opfer an die Gespensterwesen, Kauṭ. 135, 9.
bhūtopasṛṣṭa Adj. besessen, Āśv. Śr. 15, 19, 4; Sāy. zu Taitt. Ār. 553.
bhūdāra Schwein und Aufwühlen der Erde, Kāśikh. 3, 37.
bhūdhara Berg und Fürst, Haravijaya 11, 29.
°*bhūdharabhū* f. = Pārvatī, Govardh. XXXVI.
bhūnandana m. °der Planet Mars, Harṣac. 131, 7.
bhūpa m. °= *āvarta*? S II, 210, 10 (Ko.).
°*bhūparamāṇu* m. = Staub, Śrīk. XXV, 126.
**bhūpala* (so!) °N. der Tochter eines Rājput, Prabandh. 308, 9.
°*bhūmaṇikā* = *vanakrīḍā*, S II, 101, 9.
2. *bhūman* f. Śāṅkh. Br. 7, 9.
**bhūmant* m. Fürst, König, Prabandh. 215, 7.
bhūmi (nach dem Ko. m.) °= *paravañcanahetur āḍambaras*, S I, 142, 5.
°*bhūmigandhi*(*n*) Adj. nach Erde riechend, Kauṭ. 78, 3.

**Bhūmigarbha* m. N. pr. = *Bhavabhūti*, Gal.

bhūmigocara m. ein Erdenbewohner, ein Mensch, Uttamac. 339. [S I, 476, 12 v. u. (Ko.).]

°*bhumicchidra* n. die wertloseren Teile des Landes, Kauṭ. 49, 6.

°*Bhūmitilakapura* n., N. einer Stadt, S II, 283, 15.

°*bhūmibhartṛ* m. = Fürst, Yudh. 2, 16.

bhūmibhāga auch n. R. ed. Bomb. 3, 55, 11.

bhūmibhṛt m. °Berg, S I, 479, 3; H XII, 48; XXX, 38; Śrīk. XVI, 9; Kir. XII, 22.

bhūmiruha m. Baum, Muk. 159[c]. [pw hat im Nachtrag zu 5 s. v. die Bemerkung: „auch Svapnac. 1, 14. 2, 52". Das stimmt insofern nicht, als in IV vielmehr *bhūmīruha* steht, während *bhūmiruha* ganz fehlt.]

°*bhūmilatā* ? E 869 (S). 934 (R). [pw hat **bhūmivalli* „eine best. Pflanze". Kāñcinātha zu Ratirahasya XV, 106 = p. 220 der ed. Benares 1912 erklärt mit *śaṅkhapuṣpī latā*.]

bhūmivardhana Leichnam und zugleich = *bhūbhāra*, Śiś. 19, 105.

°*bhūmiśayana* n. das Schlafen auf der Erde, S I, 92, 12 v. u. (Ko.).

°*Bhūyagaḍa* m. N. eines Königs, Prabandh. 38, 6 v. u.

**bhūyaśchandika* (so zu lesen) Adj. große Neigung oder Lust habend, Mahāvy. 110, 21.

**bhūyaskāma* Adj. in hohem Maße wünschend; °*tā* f. Mahāvy. 110, 18.

[*bhūyastvā*,] **°stvena* (so zu lesen) zum größten Teile, Mahāvy. 30, 79.

°*bhūyāna* n. das Gehen —, sich Befinden auf der Erde, Yudh. 7, 140.

bhūyiṣṭhatā f. große Anzahl, Śiś. 12, 11.

**bhūyobhāva* m. Zunahme, Gedeihen, Fortbestand, Mahāvy. 39, 4; 255, 7.

**bhūyoruci* Adj. großes Gefallen findend. Nom. abstr. °*tā* f. Mahāvy. 110, 22 (°*rūcitā* gedr.).

bhūri (wohl f.; vgl. *bhūrī* im Pāli) Verstand, Intellekt, Lalit. 444, 1; 445, 12.

bhūrika Divyāvad. 263, 1 ff.

°*bhūribhī* Adj. mit großer Gefahr verbunden, Kir. XII, 46.

bhūrja m. °Schuldschein, Darpad. I, 44.

bhūrbhuva auch MBh. 7, 202, 9.

bhūvarī f. Bez. einer best. Göttin, Āpast. Śr. 14, 17, 3.

bhūvalaya m. n. = *bhūmaṇḍala* und zugleich °*bhūrūpavalayaṃ kaṅkaṇam*, Padyac. I, 41[b].

°*bhūvāsa* m. Erdenbewohner, S I, 476, 3.

°*bhūveṣṭa* m. = *bhūvalaya*, Yudh. 3, 36.

bhūṣ mit *abhi* °Intens. Pass. H 19, 23 (*abhibubhūṣyamāṇa*). — Mit *sam* Kaus. = °*saṃbhāvayitum, saṃtoṣayitum*, S I, 246, 15 (Ko.).

°*bhūṣaṇīkṛta* used as an ornament, Harṣac. 114, 16.

°*bhūṣaṇībhū* einen Schmuck bilden, S I, 565, 14 v. u. (Ko.).

[*bhūsara* Rasas. 220[b] Druckfehler für *bhūsura*.]

°*bhūsuparvan* m. Fürst, Śuk. t. o. 48 [p. 55, 25].

°*Bhṛgakaccha* S I, 180, 11 v. u. (Ko.) wohl verdruckt für *Bhṛgu*°.

bhṛ́gu ṚV. 4, 16, 20; 10, 39, 14 vielleicht Wagner. — 4. Abhang, auch Daśak. Pūrvap. 4.

bhṛṅga m. *liederlicher Gesell, Galan, H XXVII, 28; Śrīk. XIII, 52; XIV, 18. 22.

bhṛṅgaka m. auch N. pr. eines Mannes, Festgr. 16, 37.

bhṛṅgarāja m. *sort of large bee, Vās. 260, 3.

bhṛṅgarola Vāsav. 261, 2. Auch Biene und ein best. Vogel, Dharaṇi ebenda.

°*bhṛṅgāksī* Adj. f. bienenäugig (wegen der Farbe oder wegen der Beweglichkeit?), Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 3[a].

°*bhṛṅgāragrāhin* m., pitcher-carrier, Harṣac. 196, 11.

Bhṛṅgiriṭi auch Śrīk. 23, 18.

bhṛtikarmakara m. Lohnarbeiter, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 23, 7.

bhṛtikā f. Löhnung, Lohn, Divyāvad. 303, 30.

°*bhṛśaraya* Adj. ungestüm, Kir. XVIII, 5.

bhṛśasvid Adj. stark schwitzend, Śiś. 6, 61.

bhṛśāy(ate) auch S II, 53, 3.

°*bhekapluta* eine Art Courbette, Kauṭ. 134, 9.

°*bhedagraha* m. die Annahme (Empfindung) eines Unterschiedes, Śṛṅgt. 132[d].

bhedanīya 1. Nom. abstr. °*tā* f., Hem. Par. 1, 371.

bheruṇḍa, vgl. Hertel's Pañcatantra (1914) p. 316, v. 4; Charpentier zu Uttarādhy. p. 295. [Z.]

bhela *Adj., dumm, S II, 342, 17.

bhelaka : vgl. Mṛcch. 123, 21 ?. [Z.]

bheṣaja n. *Wasser, S II, 215, 3 v. u. (Ko.).

bhaikṣākula (!) n. ein Haus, in dem Almosen gereicht werden, Divyāvad. 263, 2.

**bhaikṣuka* lies m. (sc. *āsrama*) das 4. Lebensstadium, das des Bettlers, Mahāvy. 150, 4.

Bhaímasena m. Patron. Maitr. S. 4, 6, 6 (88, 8).

Bhairavaprādurbhāvanāṭaka n. Titel eines Schauspiels, JRAS. 1876, S. 28.

°*bhairavamudrā*. eine best. mudrā des Yoga, Praty. Hṛd. 28, 5. [B.]

°*bhairavīyamudrā* = vor., Praty. Hṛd. 42, 6. [B.]

bhoga m. °= *vistāra* in *anaṅgabhoga*, S I, 91, 3.

2. *bhoga* 1. i) deren acht, Ind. Antiq. 4, 276, a [57]; vgl. 278, b, N. 1.

°*bhogakṣamā* = *ratakṣamā* (s. d.), Śṛṅgt. 32, 12.

Bhogaṃkarā f., *Bhogamālinī* f. und *Bhogavatī* f. N. pr. verschiedener *dikkanyā*, Pārśvarv. 3, 73.

bhoganātha lies Brotherr, Ernährer.

°*bhogabhūti* f. Genußmittel, S I, 206, 10 (*bhogabhūtīnāṃ karpūrakastūrikācandanādisaṃpadāṃ*).

bhogabhūmi f. S I, 205, 4 ? [Ko.: *kurubhūmi*!]; 206, 9.

Bhogamālinī s. *Bhogaṃkarā*.

bhogalābha 2. lies: der durch Benutzung eines Pfandes erzielte Gewinn und vgl. Bṛhaspati in Vivādar. 9. 13.

Bhogavatī Name der Stadt °Ahipurī, S II, 206, 3.

Bhogavatī s. *Bhogaṃkarā*.

°*bhogahaṃsa* m. zahmer Schwan, S II, 226, 8 (Ko.).

°*bhogāṅka* Subst. m. eine Spur vom Liebesgenuß, Daśar. IV, 60[a].

bhogāyatana n. °Leib, S I, 563, 6.
°*bhogāvali* f. [pw °*lī*] Preislied, Śrīk. XVI, 1.
°*bhogāvalīpāṭhin* m. Barde, S I, 399, 4.
bhogāvāsa (adj. Komp. f. *ā*) Schlafgemach, Vāsav. 51, 2.
°*bhogāvāsaka* m. Harem, V 290.
**bhogika* auch: Oberhaupt eines Dorfes, Zach. Beitr.
bhogin m. °= *kāmuka*, S II, 11, 3; °= *īśvara* (reicher Herr), H XXXI, 57; XXXIII, 43; Harṣac. 212, 5 (= König).
bhoginī f. *eine nicht geweihte Gemahlin eines Fürsten, Prabandh. 71, 4 v. u.; 105, 5.
Bhogipurī f. die Stadt der nāga, Dharmaśarm. 1, 62.
°*bhogirāja* m. = Śeṣa, Śrīk. XXIV, 29.
bhogīndra m. °= Kāmadeva und Beiname *Ananta's (= Śeṣa), S I, 595, 2.
bhojana Adj. (f. *ī*) auch gefräßig, R. ed. Bomb. 4, 41, 26.
°*bhojanabhaṭa* m. Soldat beim Essen = Maulheld, S I, 423, 11 v. u. (Ko.).
°*bhojanavant* Adj. mit Speisen versehen, Yudh. 1, 61.
bhojanīya insbes. eine Speise, die man nicht zu kauen braucht, Divyāvad. 297, 10 ff.
1. *bhojya* 1. f) dessen Speise jemand (Gen.) genießen darf, MBh. 13, 135, 1 ff.
bhoskāra m. die Art und Weise der Anrede, Divyāvad. 485, 7.
bhauma Kauś. 38, 12 Bez. des Liedes AV. 12, 1.
°*bhauva* Adj. zu *bhū*, Erde, H XLIII, 322 [= Sohn der Erde].
bhauvāyaná auf *bhú* zurückgeführt, Maitr. S. 2, 7, 19 (103, 15).
1. *bhraṃś* mit *apa* stürzen. *apabhraśya* Daśak. (1883) 165, 7. Med. (°*bhraṃśanta*) etwa verfehlen, um etwas kommen, Maitr. S. 4, 6, 4 (83, 6).
**bhrakuṭi* f. Brauenrunzeln, S I, 46, 1; 47, 14 v. u. (Ko.).
bhram mit *anu* nachlaufen, nachgehen, Jātakam. 31; 32, 8.
bhrama °cloister (oder „a conduit"), Prabandh. 219, 3 (in *sabhrama*). Vgl. Tawney, S. 135, Anm. 1.
°*bhramakarman* n. Drehwerk, Arbeit mit der Drehscheibe, Kuṭṭ. 124.
bhramaṇa n. °eine Art Coitus, E 593. 594 (D).
°*bhramaṇikā* Schlendern? S II, 313, 26.
bhramara *lover, °curl on the forehead, Vās. 40, 1.
bhramara m. = *bhramaṃ rātīti bhramaraḥ khalaḥ* [pw *Mädchenjäger], Yudh. 2, 45.
bhramaraka m. °eine Art Coitus, V 163.
Bhramaraketu m. N. pr. eines rākṣasa, Uttamac. 31 ff.
bhramarāy(*ate*) eine Biene darstellen, Subhāṣitāv. 1994; Jātakam. 28, 9.
°*bhramavant* Adj. = *bhramayukta*, Yudh. 2, 34.
bhrami f. 1. Drehung auch Śrīk. 18, 2. — S I, 144, 3 nach dem Ko. °n.
°*bhramila* (n. nach dem Ko.) Diskus, S I, 144, 3; 558, 10 v. u. (Ko.); 585, 9 v. u. (Ko.).
bhramī f. = *brahmi* 1., Haravijaya 4, 21.
bhrastā f. = *bhastrā* Schlauch, Āpast. Śr. 13, 9, 8.
°*bhrasya* = *adhaḥpātin*, S I, 599, 9.
Bhrājiṣṇu m. °N. eines antevāsin, S II, 319, 25/6.
°*bhrājiṣṇutva* n. [pw °*tā*] Glanz, Śrīk. XXIV, 21.
bhrātṛvyadevatyá (f. *ā*), so betont TBr. 2, 2, 6, 4.
bhrātṛvyāpanutti f. Verscheuchung des Gegners, TS. 6, 3, 8, 4; 6, 4, 4.
bhrātṛvyābhibhūti f. Abwendung des Gegners, TS. 2, 6, 1, 5; 5, 6, 2, 1.
bhrānta n. °eine Art Kuß, Y 108.
°*bhrāntibhāj* Adj. irrtümlich haltend für ..., Kaṃs. V, 42[a].
bhrāmaka *magnet, °seducer, °victor, Vās. 198, 1.
bhrāmara n. °eine Art Coitus, E 569 (R). 578 (A).
bhrāmaraka m. °eine Art Coitus, E 559 (K).
bhrāmarī °Almosengang? S I, 50, 13 v. u. (Ko.). *viṣvāṇārthaṃ munīnaṃ bhrāmarīnimittam.* — *Rundtanz, S II, 228, 11 v. u. (Ko.).
bhrāṣṭra *n. °Herd [Ko.: *pāvakasthāna*], Śrīk. X, 61.
**bhrukuṃsa* m. ein Schauspieler in weiblichem Anzuge, Pārijātam. II, 46[c].
°*bhruvañcita* n. movements of the brows, Harṣac. 234, 5.
bhrūkuṃsa Dharmaśarm. 16, 4.
**bhrūkuṭi* f. das Runzeln der Brauen, Kathāk. IV, 44.
**bhrūkuṭika* am Ende eines adj. Komp. = *bhrūkuṭi*, Mahāvy. 126, 56.
bhrūṇa, zu diesem und den [im pw] folgenden Kompp. vgl. Bühler, WZKM 2, 182 ff.
°*bhrūbhedana* n., Verziehen der Brauen, ein Mittel zur Aufrichtung der kuṇḍalinī und damit zur Erlösung, Praty. Hṛd. 43, 3. [B.]
[*bhreṣ,*] *bhreṣita* °= *dūṣita*, Viṣṇubh. I, 5[c].

M

°*ma* Adj. störend, H XLIII, 244 [in °*somama* = *kratuvighātin*]. — m. *Śiva, Vās. 224, 3.
2. *ma* 2. vgl. 4. *mā*.
makara 2. f. *ī* a) auch Śrīk. 8, 47 u. ö.
makaraketana auch H 17, 30.
makaraketu m. °Meer, H XXII, 44; XXVI, 81; Śrīk. XIII, 43.
°*makaradantaka* m. ein best. Mal bei Pferden, H XXX, 62 [Ko.: *makaradantāś ca kuṇḍalākṛtayaḥ svastikāḥ*].
makaradhvaja m. Ozean, Haravijaya 8, 15. — 4. N. pr. eines Fürsten auch S I, 431, 7.
makaranda °Zuckerrohr, Padyac. VI, 21[c] (in *Māraḥ kodaṇḍayaṣṭer makarandayaṣṭer* [= *ikṣudaṇḍarūpadhanurlatāyāḥ*] *apūrvamaurvīm akarod dvirephaiḥ*).
°*makaramandira* n. Meer, H XLV, 25.
**makaramukha* 1. = *makarākāradhārin*. — 2. = *jalanirgamanadvāra*. — 3. = *jānūrdhvāvayava*, Zach. Beitr. (Harṣac. 25, 13; 80, 13). — Vgl. Prākṛt *mayaramuha*, Kumārapālacarita 4, 27. [Z.]
°*makaralakṣman* m. = Kāma, Śrīk. VII, 26.

°*makaravasati* = Ozean, Sūryaś. 78[a].
°*makarasadman* n. Meer, H XLI, 58.
**makarāṅka* m. Meer und Liebesgott, H XXIV, 21.
°*makarāvacūla* m. Liebesgott, H XXVII, 33.
makarikā auch S II, 21, 7. — Auch: eine makara-ähnliche Figur, Kād. 240, 5 (391, 12).
makuṭa Divyāvad. 411, 12; Uttarar. III, 18[c] ed. Lakṣmaṇasūri.
Makuṭabandhana n. N. pr. eines Heiligtums, Divyāvad. 201, 6. 15.
**makkola* m. Kreide, H XVII, 96 (Ko.); XL, 27 (Ko.).
°*makhabhuj* m. Gott, Manm. III, 13[d]; Śrīk. XVII, 44 (Ko.); Pārvat.
makhamathana lies Vernichtung.
°*makhalih* m. Gott, Śrīk. XXII, 44.
°*Magadhasundarī*, N. einer Hetäre, S II, 304, 27.
**mañk* schmücken, H XXII, 30 (*mañkita*).
°*mañkaḍa* m. = *markaṭa*? Prabandh. 62, 1.
mañkubhūta beschämt, aus dem Felde geschlagen, Mahāvy. 245, 717. Fälschlich *madgu*° Divyāvad. 633, 24; 635, 7.
mañkha m. Barde, Śrīk. XXIV, 44; H 28, 34; Harṣac. 223, 17; (1936) 424, 9.
mañkhāy(ate) Barde sein, Śrīk. I, 56.
mañga (nach dem Ko. *m.) °= *prāsāda*, S I, 289, 6. Vgl. *tamañga*.
mañgala (m.? n.?) °Topfscherbe, S I, 459, 1.
Mañgala m. °ein Fürst von Bengalen, S I, 431, 4.
mañgalakalaśa m. ein festlicher Topf, Gītag. 12, 18.
mañgalagṛha Freudentempel, Mālatīm. (ed. Bomb.) 165, 2.
°*mañgalapālikā* f. ein Gefäß zum Auflegen glückbringender Zweige (beim Einzug in das Haus), Padyac. IV, 74[d].
°*mañgalamālā* Festkranz, H XXXV, 23 (Ko.).
°*mañgalamālikā* dass., H XL, 30; XLIV, 31.
°*mañgalaśṛṅga* bei Festen verwendete Wasserspritze, Padyac. VII, 54[c]. S. auch *maṇiśṛṅga* und *śṛṅga*.
°*mañgalasraj* f. Festkranz, H XXXV, 23; XLIV, 52.
mañgalecchā f. Segenswunsch, Dat. so v. a. fausti ominis causa, Maitr. S. 3, 8, 10 (109, 12), wo nach Roth *adhatta ma*° zu trennen ist.
mañgalyànāman Adj. v. l. für *mā*°, Maitr. S. 4, 4, 6.
**mañgalyārhā*, lies 5, 56.
mañgula n. = *pāpa*, Ind. St. 16, 80. — (Vgl. Pāiyalacchī 243; Hem. Deś. 6, 145. Pāli *maṅgura*?) [Z.]
majj mit *ā*, *āmagna* ganz versunken, auch H 30, 29. — Mit °*abhini* versinken, Kaṃs. III, 8[d] (v. l. °*adhini*); Viṣṇubh. IV, 2[b] (mit *abhito nimajj* erklärt).
°*majjanada* Adj. das Untertauchen ermöglichend, Yudh. 7, 103; zugleich m. ein aus Mark [°*majja* = *majjā*!] gebildeter Teich.
°*majjananiveśa* m. Badehaus, Muk. 54, 10.
majmán, so zu lesen st. *majmána*.
°*mañcapṛṣṭha* Adj. oben plattformartig (?), Kauṭ. 51, 3 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 66, Anm. 5.
**mañcipattra* Rājan. 10, 175.
°*mañcuka* = *mañcaka*, Laube (=Warte, auf der der Feldhüter sitzt), S I, 391, 5.
mañjaray(ati) mit Blütensträußen verzieren, Vāsav. 232, 1.
mañjarita Damayantīk. 203. 255; Kuṭṭanīmata 6. [Śṛṅgārasarv. 2, Z. 8.]
**mañjikā* °eine Pflanze, S I, 515, 7 v. u. (Ko.; pw „Hure").
°*Mañjiṣṭhādeśa* m. = Cola, S I, 469, 11 v. u. (Ko.).
mañjulī Adv. mit *kṛ* reizend —, lieblich machen, Dharmaśarm. 9, 75.
**Mañjuśrībuddhakṣetraguṇavyūha* m. Titel eines buddh. Werkes, Mahāvy. 65, 66.
**Mañjuśrīvihāra* m. desgl., ebenda 65, 44.
°*mañjū* ? E 817 (A).
°*maṭaha* gering, arm, S II, 233, 2.
maṭūṣikā, *maḍūṣikā* oder *maṇḍūṣikā* f. Āpast. Gṛhy. 3, 11; Baudh. Gṛhy. Pariś. auf verschiedene Weise erklärt. Vgl. *nadhūṣikā* = *svalpadehā* Vaijayantī, bhūmik., brāhmaṇādhy. 51. [Beiträge zur indischen Erotik[1] 621 ff.]
°*maṭhapati* m. = *gṛhastha*, S II, 207, 15 v. u. (Ko.). Im Texte (207, 2) steht aber *grāhakamaṭhapattrisanāthā*, was der Ko. das eine Mal in *grāhakamaṭha-pattrin*, das andere Mal in *grāhaka-maṭhapati* (!!) auflöst.
maṭhara m. der Vorsteher eines maṭha, Peterson zu Subhāṣitāv. 2767.
°*maṭhibhaṭṭa* m. Rechtsgelehrter, Sam. II, 41.
°*maḍanmaḍ(iti)* onomat. vom Brechen des Baumes, S I, 500, 5.
°*maḍamaḍayate* onomat. vom Brechen eines Baumes, S I, 500, 9 v. u. (Ko.).
maḍūṣikā s. oben unter *maṭūṣikā*.
maḍḍuka v. l. für *maṇḍuka*, Trommel und Schildgriff, Zach. Beitr.
°*Maṇalūrupura* n. N. einer Stadt, Śṛṅgt. 114[b].
maṇi *f. Perle, Juwel, Yudh. 8, 90. — m. *Handgelenk? E 576 (A). — °= *kaustubha*, H XXX, 68. — *Wassertopf, Hertel, ZDMG 67, 123 ff. [Z.]
°*maṇikambu* m. mit Juwelen besetztes Muschelarmband, H XL, 46 [Ko.: *maṇivalaya*].
°*Maṇikundala* m., N. eines nabhaścara, S II, 311, 21. — f. *-ā* N. einer Fürstin, S II, 368, 2.
maṇikusuma °n. mit Edelsteinen gestickte Blume, S I, 595, 9.
Maṇigarbha m. N. pr. eines Parkes, Divyāvad. 315, 23.
maṇicīra n. wohl ein mit Edelsteinen verziertes Gewand, MBh. 2, 52, 36.
maṇita n. z. B. auch Śrīk. 15, 28; Śṛṅgbh. 26[b].
maṇitulākoṭi f. ein Fußring aus Edelsteinen, Caṇḍīś. 44.
maṇidvīpa m. 1. *die Haube der Schlange Ananta. — 2. N. pr. einer mythischen Insel.
°*maṇidhātu* Edelsteinerz = roher Edelstein, Kaut. 83, 8 v. u.
**-maṇinda* m. etwa Knecht oder Aufseher. *go*°, *aśva*° Kāś. zu P. 6, 2, 66.
°*maṇipiñjara* n. mit Edelsteinen besetzter Käfig, S II, 29, 3.
°*maṇipradīpikā* mit Edelsteinen besetztes Lämpchen, S II, 30, 4.
**maṇibhū* f. mit Juwelen ausgelegter Boden, Kalāv. I, 2.

maṇimadhya °Adj. mit einem Edelstein in der Mitte (Perlenschnur), Kauṭ. 76, 10. 11. 13.

°*Maṇimantaka* Adj. vom Berge M. stammend, Kauṭ. 77, 13. °*manthaka* zu lesen? Vgl. J. J. Meyer, S. 110, Anm. 6.

maṇimālā *eine Art Zahnmal, V 126. 127; E 502 (R).

Maṇimālā, °N. einer Fürstin, S II, 310, 23/4.

maṇiratnasuvarṇin Adj. Edelsteine und Gold enthaltend, R. ed. Bomb. 3, 43, 32.

maṇirāga Kauṭ. 36, 3 °Färben (d. h. Verfälschung?) von Edelsteinen? J. J. Meyer 44, 20 wohl nicht richtig.

°*maṇiruc* Adj. = *śuklakṛṣṇaraktatejas*, S I, 296, 3.

maṇivarman n. ein Talisman von Edelsteinen, Divyāvad. 546, 14 ff.

°*maṇiśukti* f. Perlmuschel, H XXII, 33; mit Juwelen besetzte Trinkschale, XXVIII, 51.

maṇiśṛṅga m. °mit Juwelen besetzte Wasserspritze, Padyac. VII, 43ª. — S. auch *śṛṅga* und *maṅgalaśṛṅga*.

°*maṇisopānaka* n. eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 14.

°*maṇisnigdha* Adj. glatt wie ein Edelstein, Kauṭ. 80, 7 v. u.

°*maṇisnigdhodakavāna* n. „Juwelenglattwassergewebe", Kauṭ. 80, 6 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 114, Anm. 4.

maṇī f. *Handgelenk, Śṛṅgārasarv. 91ª.

**maṇīcaka* n. °Blüte, Padyac. VI, 16ª. (pw hat *maṇīvaka* *n. Blume.)

maṇḍ mit *vi* Kaus. schmücken, Śrīk. 1, 23.

maṇḍaka Aśvav. 39, 6 wohl nur fehlerhaft für *maṇḍūka*.

°*maṇḍanaka* ornament (on a horse), Harṣac. 65, 7. — = *āyānam*, chariot (or ornament?), Harṣac. 234, 20.

°*maṇḍanāyamāna* als Schmuck dienend, Unm. 1, 3 v. u.

°*maṇḍaṇībhū* einen Schmuck bilden, S I, 89, 1 (Ko. liest 89, 14 *maṇḍalī*°); 565, 3.

maṇḍapikā Damayantīk. 196. Zollhaus, Bühler in Festgr. 19. — °*shrine*, Prabandh. 123, 1.

maṇḍay(ate) *Med. °schmücken (pw: sich schmücken), Ko. zu Yudh. 5, 8 (*yaṃ Gandhamādanaṃ Badarī . . . rājayate maṇḍayate*).

maṇḍala 3. a) Vāsav. 74, 1.

maṇḍala m. Hund, S I, 12, 5; 434, 3; II, 184, 5. — *n. eine Art Nägelmal, V 120; E 487 (P).

maṇḍalaka m. Kreis, Divyāvad. 345, 22; 333, 18. — n. °eine Art Nägelmal, E 487 (K, R, A).

°*maṇḍalakartrī* E 903, Anm. 1 (K) = dem folgenden.

°*maṇḍalakārikā* V 366 = *gṛdhrī*? [Y: *yā maṇḍalena pānīye saṃghaśo bhramanti*; also eine Art Gyrinus, Taumelkäfer?].

°*maṇḍalacitra* Adj. rundfleckig, Kauṭ. 78, 13.

maṇḍalatva n. Runde, Rundung, Śiś. 18, 9.

maṇḍalabandha m. das Bilden einer Rundung, Śiś. 20, 48.

**maṇḍalamāḍa* (so zu lesen) m. Pavillon, Mahāvy. 226, 43. °*vāṭa* Divyāvad. 288, 15. *maṇḍavāṭa* 268, 15.

maṇḍalay(ati) wirbeln, Kir. 16, 44.

maṇḍalāgra [nach dem Ko. *n.], krummer Säbel [Ko. *khaḍga*], H XL, 43.

maṇḍalādhīśa m. °Fürst im nicht unmittelbar benachbarten Lande, S I, 391, 9.

maṇḍalāsana Adj. im Kreise sitzend, Śiś. 12, 38.

[*maṇḍalika* m. S I, 182, 4 (pw: „fehlerhaft für *māṇḍalika*").]

maṇḍalī (f. *ī) °N. einer Stadt, Prabandh. 43, 7.

°*maṇḍalīka* m. Prabandh. 242, 3 falsch für *māṇḍalika* (governor of a province).

maṇḍalīśa oder °*leśa* m. Herr der Ringe und zugleich: Beherrscher eines Landes, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 159 nach der Lesart *nūpura*°*valita*.

maṇḍaleśvara m. °provincial governor, Prabandh. 203, 8 v. u.

maṇḍīlaka m. eine Art Gebäck, Divyāvad. 258, 9 ff.

maṇḍuka auch: eine Art Trommel, Zach. Beitr.

maṇḍūka und °*kī* f. Sohle des Pferdehufes, Aśvav. 39, 6. 11. — *n. eine Art Coitus, E 594 (D).

°*Maṇḍūkaparvata* m. N. eines Gebirges, S I, 588, 5 v. u. (Ko.; *Maṇḍuka*° gedruckt).

maṇḍūkikā °eine Art Spiel, Y 210.

maṇḍūṣikā s. oben unter *maṭūṣikā*.

mataṅga m. °eine Cyperus-Art, E 836 (P).

°*mataṅgagandhā* = *nāgagandhā*, E 863 (P).

°*mataṅgajānana* m. = Gaṇeśa, Śrīk. XXI, 6.

Mataṅgasarasa m. N. pr. eines Sees, R. ed. Bomb. 3, 75, 14.

matajña Adj. jemandes (Gen.) Absichten kennend, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 27.

°*matimattā* Verständigkeit, Yudh. 6, 56.

matisaciva m. Teilnehmer an Beratungen, Jātakam. 10.

Matisāgara m. N. pr. eines Mannes, Campaka 146; eines Ministers, Prabandh. 285, 1 v. u.

matkuṇa m. *Elefant ohne Stoßzähne, Govardh. 15; Yudh. 7, 16 (Ko.); Kauṭ. 136, 9 v. u. — 1. a) c) Nom. abstr. °*tva* n., Śiś. 19, 71.

mattakāśinī °Subst., H XVII, 49. 81; XXIX, 46; XLVI, 28.

°*Mattakokilā* N. einer Hetäre, Śṛṅgbh. 18, 6.

mattavāraṇa *m. Gitter, H XXVIII, 90 (Ko.); XLIV, 35 [hier mit *catuṣkikā* erklärt].

°*matyanta* m. = *buddhiniścaya*, Yudh. 1, 20.

matsarā *fly, Vās. 72, 2.

°*matsarita* eifersüchtig, S I, 94, 3.

°*matsaritā* Neid, S II, 39, 9.

matsarin m. Feind, Haravijaya 9, 10.

matsarī s. *mutsarī*.

°*matsyagandhi(n)* Adj. nach Fischen riechend, Kauṭ. 78, 3/4.

°*matsyaputṛikā* a sort of bird, Vās. 287, 3.

°*matsyabandhaka* m. [pw °*bandha*] Fischer, Kauṭ. 126, 5.

°*matsyavedha* m. Fischer, S I, 109, 8 v. u. (Ko.).

°*matsyavedhin* m. Fischer, S II, 216, 6 v. u. (Ko.); 218, 1.

1. *math* mit *prod* stark zusetzen, bezwingen, Divyāvad. 599, 2. — Mit *pari* reiben (Holz zur Feuererzeugung), Jātakam. 21, 26.
1. *mad* mit *ud, unmādita* trunken gemacht = °zum Aufblühen gebracht, S I, 35, 2. — Mit °*anupra* (nach einem gegebenen Beispiele) gleichfalls lässig sein, Kauṭ. 37, 7.
4. *mad* mit *nis* Kaus. (*nirmādayati*) abwaschen, Mahāvy. 263, 75; Divyāvad. 53, 18; 185, 21; 343, 1.

°*madakaraṭin* m. brünstiger Elefant, Śṛṅgt. 15, 9; Śrīk. X, 50.
°*madakuñjara* m. brunstvoller Elefant, Muk. 214[b].
°*madagaja* m. brünstiger Elefant, S I, 220, 9; 394, 6; Śrīk. XXIII, 53.
°*madagandhavaha* m. = *madajanakavāyu*, Padyac. IX, 64[a].
°*madagandhi* m. = *bakula*, S I, 104, 13 (Ko.); 369, 4 v. u. (Ko.).
madajala n. °Sekret der Vulva, E 342 (R).
°*mададurdina* Adj. = *madajalavarṣaṇaṃ yeṣāṃ tair dviradair gajaiḥ*, Uttarar. V, 5[d].
madana m. 2. a) Dharmaśarm. 11, 55. *Biene, Śuk. t. o. Einl. [p. 5, 32]. — *Datura metel Roxb., Vās. 87, 2.
**madanaka* m. n. Stechapfel? Wachs? E 879 (P).
°*Madanakandalī*, Eigenname, S II, 286, 13.
°*madanakāraka* (n.?) Stimulans? S I, 281, 4.
°*madanakodrava* eine zur Vergiftung gebrauchte schlechte Getreideart, Kauṭ. 207, 16/17; 409, 8. 19; 410, 8. 11. 18. (Meyer p. 41, Anm. 2.)
madanagṛha n. °Vulva, Śārṅg. 3101.
°*madanacchattra* n. Vulva, E 221 (A). 878 (A).
°*madanajala* n. Sekret der Vulva, E 224 (R).
°*madanatoya* n. Sekret in der Vulva, E 215 (R).
°*Madanadamayantikā* Name einer Zofe, S II, 141, 4.
°*Madanadveṣin* m. = Śiva, Śṛṅgārasarv. 142[b].
°*madananivāsa* m. Vulva, E 340 (R).
madanapaṭṭikā f. [pw „vielleicht Wachstafel“] Prabandh. 97, 10. 3 v. u. übersetzt Tawney S. 59, Z. 2 und 7 ohne Bedenken mit „tablet of wax“. Dīnānātha hat die Glosse: *meṇapaṭṭīti lokoktau.*
°*madanaprakāśa* m. ein Parfüm, E 836 (P).
°*Madanamañjarikā* Name einer Dienerin, S II, 216, 4.
°*madanayoga* Giftmixtur, Kauṭ. S. Meyer's Übers., p. 41, Anm. 2.
°*madanarasa* Giftmixtur, Kauṭ. S. Meyer's Übers., p. 41, Anm. 2.
°*Madanamadavinoda* Name eines Gartens, S I, 527, 7.
°*madanamandira* n. Vulva, E 876 (R). Belegt aus Dhūrtasamāgama in der Māgadhī-Form *maaṇamandila* ed. Cappeller p. 15, Z. 13 = Lassen p. 93, Z. 13, der die Stelle wohl nicht verstanden hat.
°*madanarandhra* n. Vulva, E 342 (R).
Madanavinoda m. Name °eines vimāna, S II, 231, 4.
°*Madanavilāsa* m. Name eines Schlafgemaches, S II, 141, 1.
madanaśalākā 1. oder 2., Vāsav. 106, 4.
°*madanasadana* n. Vulva, E 224, 342 (R). 414 (A). 737. 922 (R).
°*madanasadman* n. Vulva, E 408 (R).
**madanasārikā* eine Art Predigerkrähe, V 210; Y 212.
°*madanasthāna* n. Vulva, E 232 (P).
**madanāṅkuśa* m. Fingernagel, S I, 566, 3; Penis, E 163. 211 (A). 919 (P); °Name eines Liebeszaubers, E 906 (R).
°*madanāgāra* n. Vulva, E 413 (A).
°*madanasyanda* m. Sekret der Vulva, E 165. 213 (A).
Madanā *f. °Eigenname, S I, 350, 3.
**madanātrapatra* n. Vulva, E 343. 583. 879. 886 (P). 923 (R).
°*madanāmbu* n. Sekret der Vulva, E 215 (R).
°*madanāmbhas* n. Sperma, E 866 (A).
°*Madanārṇava* m. Name eines Königs von Daśārṇa, S II, 153, 3.
**madanālaya* m. Vulva, E 242 (A). 408 (R). 413 (A).
°*Madanāvarodha* m. = Rati, Śrīk. XX, 17.
°*madanāvāsa* m. Vulva, E 216 (A).
madantikā °eine best. Pflanze, E 819 (P).
madapaṭu Z. 2 lies: singend.
°*madapuruṣa* m. = *rākṣasa*, S I, 28, 4; 490, 1.
°*madayant* Adj. intoxicated, Vās. 213, 3.
madavāraṇa m. ein toller Elefant, Śrīk. 3, 52.
madavāri n. °Sekret der Vulva, E 342 (A).
°*madahastin* m. brünstiger Elefant, Padyac. III, 40[d].
°*madābala* Rasas. 52[d] Elefant?
madāmbu n. Brunstsaft (des Elefanten), Śiś. 12, 47. 60; 17, 38. — = *kastūrikājala* und zugleich Brunstsaft des Elefanten, Padyac. III, 40[c].
madāmbhas n. dass., Śiś. 17, 68.
**madāra* m. °Smaragd, H V, 77 [Ko.: *marakatabheda*]; XV, 12. — Ob *masāra* zu lesen? [Z.]
madālasa 2. a) auch N. pr. einer Tochter des rākṣasa Bhramaraketu, Uttamac. 93.
°*madāvala* m. Elefant, Padyac. II, 43[a]; (in °*digantamadāvalendra*); V, 42[a]; IX, 37[b].
°*madāvaśeṣa* m. der Zustand nach dem Rausche, Kir. IX, 77.
°*Madirākṣī* Name einer Königin von Magadha, S II, 153, 3.
°*madīyatva* n. mein Besitz, Rasas. 39[b].
madodaka n. = *madāmbu*, Śiś. 17, 37.
madguka m. = *madgu* 1., R. ed. Bomb. 3, 56, 20.
madgubhūta s. oben unter *mañku.*
°*madyakāma* Adj. Rauschtrank liebend, Kauṭ. 34, 8.
°*madyapatā* Abstr. zu *madyapa*, S II, 242, 8 v. u. (Ko.).
°*madyapāyin* m. Schnapstrinker, S I, 84, 14 v. u. (Ko.); 423, 10 (Ko.); II, 138, 2 v. u. (Ko.); 330, 11.
madyamaya Adj. in berauschenden Getränken bestehend, Jātakam. 8, 6.
°*madyībhū*, zu Schnaps werden, S II, 327, 15.
°*Madraja* m. = Śalya, Yudh. 8, 7.
°*Madreśa* m. Fürst der Madra = Śalya, Yudh. 8, 20.
madvat, lies Adv.
madhu m. E 855 (P). 883 (R). *Bassia latifolia? *Jonesia asoka? *Süßholz? 4. n. h) Pl. Bez. bestimmter anuvāka, Vasiṣṭha 22, 9.

madhuka m. *Bassia latifolia, S I, 106, 4. — *eine Art Barde, S I, 328, 1.

madhukośa 1. n. Honigwabe, Komm. zu Āpast. Śr. 6, 31, 5.

madhukroḍa Honigkrapfen, Kauś. 8, 17 (Anm. 11). [pw Caraka 189, 23].

°*madhugandhin* Adj. von Blütenhonig duftend, Uttarar. II, 18[a].

madhugluntha, lies: Honigwabe.

madhucchattra [m.] ein best. Baum, Vāsav. 44, 3; 261, 2. — n. Bienenstock, Dharmaśarm. 14, 22. [voll Honig, S I, 389, 8.]

°*madhujāla* Kuṭṭ. 699?

°*Madhujit* m. = Viṣṇu, H XXXV, 60.

**madhutaru* m. Zuckerrohr, Komm. zu Vāsav. 287.

madhutṛṇa Vāsav. 287, 1.

°*madhudruma* m. Mangobaum, Karṇas. II, 24[c].

°*Madhudveṣaṇa* m. dass., Viṣṇubh. VI, 6[b].

°*Madhudveṣin* m. = Viṣṇu, Viṣṇubh. V, 30[a].

°*Madhunāśana* m. = Hari, Viṣṇubh. III, 8[b].

Madhunihan Adj. Beiw. Viṣṇu's, MBh. 3, 18, 24.

madhupa m. °Schnapstrinker, S II, 138, 11.

[*madhupa*,] °f. ī weibl. Biene, Govardh. 14, 537. 646; Prabandh. 98, 9. [Ich möchte hier darauf hinweisen, daß es streng genommen ein zoologischer Irrtum ist, wenn die honigsammelnden Bienen als Masculina figurieren; denn sie sind bekanntlich neutrius generis, was die Inder freilich noch nicht wußten.]

madhupāyin m. Biene, Haravijaya 3, 68. 70. [Śrīk. 6, 49; 13, 30; 14, 2. 17 (Ko.).]

°*Madhupiṅgala* m., N. eines Prinzen, S II, 350, 26.

°*madhupī* f. Biene, s. *madhupa*.

°*madhupulaka* m. Bienenstock, S I, 389, 3 v. u. (Ko.).

°*madhumukha* Adj. honigsüß redend, Dhanika in seiner Strophe zu Daśar. IV, 60 (S. 129, Z. 1 v. u.).

madhura m. *Melasse, Śuk. t. s. 78, 3.

°*madhuradṛś* f. die Schönäugige, S I, 129, 1.

°*Madhuravāṇī* N. einer Hetäre, Śṛṅgt. 20, 11.

°*Madhurākṣa* m. Eigenname, Rasas. 38, 3.

Madhuripu Śiś. 6, 23.

madhuriman m. auch Śrīk. 24, 38.

°*madhurekṣaṇā* die Schönäugige, S II, 59, 8.

°*Madhureṣa* m. = Madhuripu, Gopāl. 102, 11.

°*madhuliha* m. Biene, S I, 369, 6; 535, 4.

madhuvāra Śiś. 10, 14. — m. Sg. Kir. 9, 53. 57; Dharmaśarm. 15, 10. 19.

°*madhuśibha* n. Honigkrapfen, Kauś. 29, 28.

°*madhuśīrṣikā* f. eine Art Gebäck, Gopāl. 65, 21.

°*madhuśriya* vernal beauty, Vās. 139, 1.

°*madhuṣyandin* dropping honey, Harṣac. 92, 10.

madhūcchiṣṭa, lies Wachs statt Honig.

madhūttha n. auch Meth, Vijñ. zu Yājñ. 3, 253 f.

madhūdaśvita n. Buttermilch mit Honig oder süße Milch mit Wasser, Kauś. 31.

madhūdvāpa m. Pl. (?) Kauś. 29.

madhūlī *Blütenstaub, Śṛṅgārasarv. 13[b]. — °Süße? Kaṃs. III, 30[b] (*adharamadhūlīmohitāśeṣaviśvaḥ*).

°*madhūṣikā* Variante zu *madūṣikā*, E 632 Anm.

madhyakṣāmā von schmächtiger Taille, S I, 613, 13 (Ko.).

°*madhyanāyaka* m. central gem in a necklace, Harṣac. 9, 10.

madhyapāta auch: das in die Mitte von (Gen.) Fallen, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 30, 7.

°*madhyapuṣpa* (m.) = *mucukunda*, S I, 103, 6 (Ko.).

°*madhyabhū* f. Leibesmitte, H XXVII, 13.

madhyama, f. *ā* auch *Mitternacht, Zach. Beitr. — n. Mittelmäßigkeit, Defekt, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 3, 65.

madhyamā f. die Mittlere; im Kaśm. Śiv. °die dritte Erscheinungsform der *parā*, die Vermittlerin zwischen *paśyantī* und *vaikharī vāc* (s. d.), Praty. Hṛd. 27, 8. [B.]

°*madhyamadarśana* n. neutrale Ansicht, H XXXII, 20.

madhyamaparṇa auch Gobh. 4, 4, 26.

°*Madhyamarāṣṭraka* Adj. aus dem Lande M. (in Kośala) stammend, Kauṭ. 77, 12.

madhyamasvara Adj. mit mittlerem Tone —, nicht zu hoch und nicht zu gesenkt gesprochen, R. ed. Bomb. 4, 3, 31.

madhyamā, „die mittlere (*vāc*)", im Kaśm. Ś. die 3. Erscheinungsform der *parā*, Vermittlerin zwischen *paśyantī* und *vaikharī* (s. d.), Praty. Hṛd. 27, 8 [B].

madhyamāṅguli m. Mittelfinger, V 209 [in °*grahaṇa*, ein best. Spiel].

madhyameṣṭhá Adj. = °*ṣṭhā*, Maitr. S. 3, 3, 10 (44, 4).

madhyameṣṭhéya = *madhyamasthā*, Maitr. S. 2, 12, 5 (149, 3).

madhyavivekin Adj. von mittlerer Unterscheidungskraft, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 3, 79; Mahādeva zu 3, 78 f.

madhyastha *m. = Yama, S I, 250, 3.

madhyādhidevaná n. der mittlere Teil des Spielplatzes, Maitr. S. 1, 6, 11 (204, 1).

madhyāhna °Pentapetes phoenicea, S I, 251, 11 v. u. (Ko.).

°*madhyedinam* Adv. am Tage, Śrīk. XVII, 64.

°*madhyenabhas* Adv. mitten am Himmel, Śrīk. VI, 56; Padyac. I, 21[c].

°*madhyepatham* Adv. unterwegs, Śuk. t. o. 19 [p. 32, 25].

°*madhyemārgam* unterwegs, Śuk. t. o. 40 [p. 48, 28].

madhye'likam Adv. an der Stirn, Śrīk. XVI, 37.

°*madhyevahni* Adv. ins Feuer, Viṣṇubh. VII, 12[b].

madhyevārdhi Adv. im Meere, Hem. Par. 2, 9.

madhyeśmaśānam Adv. auf der Leichenstätte, Svapnac. 1, 55.

°*Madhvarāti* m. Madhu-Feind = Viṣṇu, Viṣṇubh. I, 14[d].

madhvṛc f. Pl. Bez. bestimmter Hymnen, Vasiṣṭha 28, 13.

[*man*,] *manita* °= *pūjita* (*mana arcane ktāntaḥ*), Viṣṇubh. III, 31[b]. — Mit *anu*, *anumata* m. Geliebter, Śiś. 6, 65. — Kaus. nachgeben, Rücksicht nehmen, Jātakam. 22, 53. — Mit *samanu* Kaus. dass. 22; 22, 73. — Mit *saṃprod*,

saṃplomnāya Āpast. Śr. 8, 16, 6 ohne Zweifel fehlerhaft. Vielleicht *saṃpronmlāpya* zu lesen. Hiraṇy. Śr. hat nach Hillebrandt statt dessen *saṃśliṣya*. — Mit *prati* Kaus. wieder ehren, jemandem (Akk.) vergelten mit (Instr.), Jātakam. 10, 8.

manana n. auch: Ehrenbezeugung, Sāy. zu ṚV. 1, 165, 4.

mananavant Adj. mit Ehrenbezeugungen verbunden, Sāy. zu ṚV. 1, 165, 2.

mananīya Adj. schätzenswert, Sāy. zu ṚV. 1, 165, 13. 15.

manaḥśūka n. Skrupel, Sorge, Divyāvad. 257, 12.

manas 1. *mano vai yajñiyaṃ yajuḥ*, MBh. 3, 313, 54.

manasijabṛsī f. der Mond, Alaṃkārav. 66, a.

manaskāravidhi m. Andachtsübung, Jātakam. 21.

manasvinī Adj. f. °= *māninī*, Padyac. VI, 13c. 15c.

**manaḥsaṃcetanāhāra* m. eine der vier Arten von Nahrung (in materiellem und geistigem Sinne), Mahāvy. 118.

manaḥsamṛddhi f. innere Zufriedenheit, Bhāg. P. 4, 9, 36.

manaḥsukha n. Herzenslust, Bhāg. P. 9, 18, 51.

°*manāgapika* = *manāgbhava*, S II, 90, 1.

manāyate (°Medium), S II, 264, 8.

**maniṣṭhakā* (!) f. der kleine Finger, Mahāvy. 189, 53.

°*manujeśa* m. Fürst, König, Yudh. 4, 11.

manuṣá (?) Maitr. S. 1, 6, 5 (93, 13); 4, 2, 1 (21, 11).

manuṣya m., °a mortal being, Pūrṇabh. 186, 8.

°*manuṣyaga* Adj. auf die Menschen bezüglich, H XLII, 44 [in °*amanuṣyaga*].

manuṣyadharman m. Bein. Kubera's, auch H 42, 44 (Ko.); S I, 503, 10 v. u. (Ko.). — So v. a. Menschenkind, Jātakam. 20, 18.

manuṣyanāmá m. Pl. Bez. bestimmter Sprüche, Taitt. Ār. 5, 7, 2; Komm. zu Āpast. Śr. 15, 9, 4.

manuṣyanāmán n. menschlicher —, irdischer Name, Taitt. Ār. 5, 7, 1.

manuṣyayāna n. Sänfte, Palankin, MBh. 7, 186, 4.

manuṣyaśṛṅga n. Menschenhorn, so v. a. Unding, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 52.

manuṣyahārin m. Menschenräuber, Bṛhaspati in Vivādar. 317.

Manoja m. °= *Pradyumna*, S I, 243, 2.

°*Manojakuñjara* m. Name eines Barden, S I, 327, 5.

°*manojageha* n. Vulva, E 879 (P).

°*manojanīra* n. Sperma, E 868 (P).

**manojalpa* m. Phantasiebild, Einbildung, Mahāvy. 109, 34.

[*manojava*,] f. *ā* eine best. Zauberkraft, Divyāvad. 53, 22.

°*manojavāri* n. Sekret der Vulva, E 342 (A).

manojña m. °Geliebter, H XVIII, 100.

manota m. = *manotā* 1., Zitat im Komm. zu Āpast. Śr. 14, 7, 6.

°*manodhinātha* m. Herzensgebieter, Kir. VIII, 18.

°*manobhavagṛha* n. Vulva, E 417 (P). 423 (S).

**manobhavāgāra* n. Vulva, E 343 (P).

°*Manobhavāri* m. Feind des Liebesgottes (Bein. Buddha's), Padyac. IX, 44b.

°*Manorathasārathi* m. Name eines Ministers, S II, 82, 1.

manorama m. °Geliebter, H XVII, 66; XXI, 44. 46.

manorāga m. Leidenschaft, Mālatīm. (ed. Bomb.) 81, 6.

°*manoharaṇīyatā* = *ādeyamūrtitā*, S I, 257, 1.

°*manohṛt* Adj. das Leben raubend und: das Herz erfreuend, Śiś. 19, 109; letzteres auch Karṇas. IV, 6c.

mantu m. Groll, Śrīk. II, 53; V, 39; VII, 30; XIV, 57.

°*mantumattva* n. = *sāparādhatā*, Viṣṇubh. VI, 11a.

mantumant Adj. °= *sāparādha*, Viṣṇubh. VII, 30c.

mantra m. im Kaśm. Śiv. als Pl. °eine Klasse höherer Wesen, die unter der Führung von Anantabhaṭṭāraka (s. d.) auf einer bestimmten Stufe des Weltprozesses als Erkenntnissubjekte (*pramātar*) fungieren, Praty. Hṛd. 7, 9. [B.]

°*mantraniṣadyā* = *mantraśālā*, S I, 383, 9.

°*mantrabhedaka* eine Beratung verratend, S I, 375, 12 (Ko.).

°*mantrabhedin* Adj. der einen Ratschlag verrät, Kauṭ. 26, 14.

mantramaheśvara m. im Kasm. Śiv. als Pl. eine Klasse höherer Wesen, die unter der Führung Sadāśiva's (s. d.) auf einer bestimmten Stufe des Weltprozesses als Erkenntnissubjekte (*pramātar*) fungieren, Praty. Hṛd. 7, 3. [B.]

2. *mantravarṇa* Adj. (f. *ī*) spruchartig, Bhāg. P. 5, 24, 30.

mantravaśī mit *kṛ* durch einen Zauberspruch bemeistern, Hem. Par. 1, 190.

°*mantraśālā* Beratungshalle, S I, 375, 1; 383, 2 v. u. (Ko.).

°*mantrādhikārin* m. Minister, S I, 394, 9.

°*mantrāvasara* Prabandh. 84, 7 v. u. *mantra ceremony*. Vgl. Tawney, S. 49, Anm. 2.

mantreśvara m. im Kaśm. Śiv. als Pl. °eine Klasse höherer Wesen, die unter der Führung Īśvarabhaṭṭāraka's auf einer bestimmten Stufe des Weltprozesses als Erkenntnissubjekte (*pramātar*) fungieren, Praty. Hṛd. 7, 7. [B.]

mantha m. °eine Art Coitus, E 569 (R).

manthaka m. °Butterer, Kauṭ. 128, 8 v. u.

manthana n. °eine Art Coitus, V 162; E 568 (K).

°*manthariman* m. Langsamkeit, S I, 337, 3.

manthaśaila, Vikramāṅkac. 11, 40.

**manthānaka* m. °Butterstößel, S I, 462, 4 (in °*manthānakācala* m. = Meru).

°*manthānācala* m. = *manthānādri*, S II, 246, 25.

°*manthānikā* Butterstößel, S I, 398, 1 v. u. (Ko.).

manthinī *Butterfaß (in °*dadhimanthinī*), S II, 216, 14 (Ko.).

°*manthura* Adj. = *mandagāmin*, S I, 247, 6.

manda Adj. °= *pracura*, S II, 223, 1 (Ko. 16); °Bez. einer Art Pferde, H XL, 35 [Ko.: *tatra mandamṛgākhyās tu turagā lakṣaṇānvitāḥ*].

°*mandacakṣus* Adj. kurzsichtig, S II, 325, 26.

°*mandadyut* Adj. von nur mäßigem Glanze, S I, 576, 4.

mandaprāṇaviceṣṭita auch MBh. 5, 193, 17.

mandabala Adj. von geringer Kraft, MBh. 1, 31, 9.

°*mandabhāgavant* Adj. unglückselig, S II, 46, 3.

°*mandamud* Adj. = *pracuraharṣa*, S I, 201, 9. — = *harṣarahita*, S I, 571, 6.

mandayitar Nom. ag. Erfreuer, Sāy. zu ṚV. 1, 165, 15.

mandara *Adj. = *bahala*, Padyac. II, 49[c].

mandavibhraṃśa Adj. leicht ablösend, — abführend.

mandaviveka Adj. von geringer Unterscheidungskraft, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 3, 80.

mandavivekin Adj. dass., derselbe und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 3, 79.

mandavisarpiṇī °Laus [pw Name einer Laus], S II, 89, 9.

°*mandaspandībhū* wenig Regung zeigen, S II, 230, 4.

°*mandākinīpravāhāy* resemble the Mandākinī torrent, Harṣac. 66, 10.

mandākṣa m. oder n. zu große Nachsicht, Harṣac. 18, 5 (62, 6).

°*mandākṣita* beschämt, S I, 337, 4.

mandāra m. *eine weiße Varietät von Calotropis gigantea, S I, 276, 11 (Ko.); 385, 6 v. u. (Ko.).

mandāraka m. °Eigenname, Śṛṅgbh. 7, 2.

°*mandita* [3. *mad*] verzögert, verlangsamt, S I, 536, 1.

°*manditi* m. = *rājan*, S II, 157, 2.

mandin °verlangsamend (= die Hitze nehmend), S I, 577, 1.

mandiman m. Langsamkeit, Vāsav. 47, 2; 75, 1; 165, 3. [Amit. VI, 8.] — °= *prācurya*, S I, 337, 1.

mandira n. °Titel eines Werkes, Śrīk. XXV, 57.

mandīra (nach dem Ko. *n.) °Riemen am Butterstößel, S I, 398, 6. — m. °= *manthānadhāraṇakaṭaka*, H XXVII, 15; XXXI, 48 (= *manthānasya cakrakam*); XLVI, 26. — Vgl. Schol. zu Hem. Abhidhānac. 1023 *mandīraṃ deśyāṃ*; Hem. Deś. 6, 141; Komm. zu Hem. Uṇ. 422. [Z.]

manduraka n. eine Art Matratze, Mahāvy. 280, 25; Divyāvad. 19, 23.

°*mandeśa* Adj. einen lässigen Fürsten habend, von einem lässigen Fürsten beherrscht, Yudh. 1, 55.

Mandodarī, N. einer °Amme, S II, 351, 13.

manmatha m. *Feronia elephantum, S I, 96, 6 v. u. (Ko.) — °eine Art Coitus, E 589 (S) [l. *mānmatha*?].

°*manmathakalaha* m. = Coitus, S I, 103, 5.

°*manmathakeli* Liebesspiel (= Coitus), Rasas. 49, 11 v. u.

°*manmathacchatra* n. ein Organ in der Vulva, E 342 (R, A).

°*manmathajala* n. Sekret der Vulva, E 170. 413 (A). 916 (P).

°*Manmathajit* m. = Śiva, Śrīk. XX, 16.

°*Manmathamathana* m., N. eines Heiligen, S II, 230, 3.

°*manmathamandira* n. Vulva, E 413. 454 (A). 879 (P).

°*Manmathamāthakṛt* m. = Śiva, Śrīk. XIX, 40.

manmathavant Adj. verliebt, R. ed. Bomb. 4, 28, 13. [H 20, 40.]

°*Manmathavinoda* m., N. eines Königs in Magadha, S I, 153, 3.

°*manmathasadman* n. Vulva, E 876. 922 (R).

°*manmathāgāra* n. Vulva, E 408 (R).

manyu m. 6. Opfer, Damayantīk. 66. [Yudh. 2, 38; Śrīk. 20, 30.]

mamattara MBh. 5, 48, 37 nach Nīlak. = *balavattara*. Statt *mamattare* liest aber ed. Vardh. *madantare* und ed. Calc. *sahottaraḥ*.

°*mamamaya* = *ahaṃkāramaya*, H XLIII, 230.

°*mamāri* m. dünkelhafter Feind, H XLIII, 355.

°*mamāsa* Adj. = *nirabhimāna*; H XLIII, 244 [*mamety ahaṃkāras tam asyantīti mamāsā nirabhimānās*].

°*Mammāṇīya* Adj. als N. eines Steinbruchs, Prabandh. 219, 6 v. u. Vgl. *Ummāṇī* (in den Nachträgen unten).

maya m. *Kamel ,S I, 144, 1; 524, 3. — °= *ādityopajīvin* (eine Sekte), S II, 112, 9.

mayakā Instr. = *mayā*, Bhadrab. 2, 49; Viṣṇubh. IV, 11[a].

mayūra m. °eine Art Trab, Kauṭ. 134, 11. J. J. Meyer will S. 214, Anm. 2 *māyūra* lesen.

[*mayūraka*,] f. °*rikā* Pfauhenne, Damayantīk. 101.

°*mayūrapatiketana* m. = Skanda, H VII, 24.

°*mayūrapattrāy* resemble a peacock's feathers, Harṣac. 232, 3.

°*mayūrapada* n. eine Art Nägelmal, H XXVII, 70.

°*mayūrapada* „Pfauengestell", Kauṭ. 104, 11. Vgl. J. J. Meyer, S. 160, 3.

**mayūrapadaka* n. eine Art Nägelmal, V 117. 120; E 489 (K, R).

°*mayūrapāda* m. eine Art Nägelmal, E 489 (A).

°*mayūrapitta* a pigment, Harṣac. 260, 14.

°*mayūravāhinī* mit Pfauen fahrend (= Sarasvatī), S I, 51, 2 v. u. (Ko.).

Mayūrākṣa m. N. pr. eines Lehrers, M. Müller, Ren. 299, N. 2.

**mayūrāṅki* f. ein best. Edelstein, Mahāvy. 235, 27.

Mayūrikā f. °Eigenname, Śṛṅgt. 54, 13.

1. *mar* mit *abhi*, °*mṛta* umstorben, d. i. vor dessen Augen die Verwandten der Reihe nach hinsterben, in dessen Familie eine Reihe von Todesfällen vorgekommen ist, Āpast. Gṛhy. 23, 10. Ebenso Āpast. Śr. 9, 12, 4.

Marakata °N. eines Teiches, Muk. 47, 6.

°*maraḍaśṛṅgī*, eine best. Pflanze (= *lakṣmī*), S II, 195, 9 (Ko.).

°*Maravā* Name eines Landes, S I, 574, 9 v. u. (Ko.).

marāla 2. a) Nom. abstr. °*tā* f., Hem. Par. 1, 392.

Marālikā °N. einer Gärtnerin, Muk. 18, 3 v. u.

marālī *f. S I, 249, 4.

°*marālīy(ate)* die Rolle eines haṃsa spielen, Viṣṇubh. VI, 30[b] in *līlāmarālīyatām*.

marīcikā °kleiner Strahl, Śṛṅgārasarv. p. 6, Z. 7 v. u.; 36[a]; 100[c].

maru H V, 96 °*rajatabhūmir marur iti kecit* (Ko.).

°*maruccara* m. = *deva*, S I, 597, 7.

marujuṣ m. Wüstenbewohner, Alaṃkāras. 32, b.

maruta m. wohl °der Kriegsgott, Mgs II, 15, 6ᵍ.

marutāṅka m. ein best. Tier, Svapnac. 2, 18.

°*marutsravantī* f. Götterfluß, Padyac. I, 22ᵈ.

°*Marudevi* f. metrisch für °*devī*, Prabandh. 152, 5.

maruddvīpavatī f. Bein. der Gaṅgā, Dharmaśarm. 1, 31.

°*marudbhava* m. Beiname des Bhīmasena, S II, 194, 5.

**marudbhavā* eine best. Pflanze, S II, 194, 5? Ko. löst auf *marudbhavo* und erklärt das mit *vātotpattiḥ*.

°*marunmārga* m. Himmel, Amit. XII, 13.

°*marubaka* = *maruvaka*, S I, 532, 4/5.

**marubhū* f. °Wüste, S I, 69, 2.

Marumaṇḍala n. N. pr. eines Landes, Uttamac. 8, S. 305, N. 7.

°*marumarīci* m. Luftspiegelung, S I, 66, 2; 86, 3.

**marumarīcikā* f. Luftspiegelung, Mahāvy. 139, 7. [S I, 419, 2.]

maruvaka m. *Majoran? (Ko.: *sugandhapattra*), S I, 105, 5. — Vās. 135, 1 „probably *Ocimum basilicum“ und „*crane from the district of Maru“.

°*Maruvṛddha* m. N. eines Astrologen, Prabandh. 246, 6 v. u.

markaṭa m. *Spinne, Govardh. 322.

markaṭī °Spinne, S II, 224, 11 (Ko.).

markaḍikā f. Spinne, Komm. zu Damayantīk. 176. Vgl. *markaṭaka* 1. b).

marga Āpast. Gṛhy. 20, 12 fehlerhaft für *mārga*.

1. *marj* mit *anu* entlang abwischen, Divyāvad. 387, 7. — Mit °*prod* Śrīk. XIII, 50 [*pronmṛjyamāna* = *galita*]. — Mit *saṃpari* ab-, wegwischen, Divyāvad. 295, 8; 296, 23.

martyī Adv. mit *bhū*, ein Sterblicher —, ein Mensch werden, Hem. Par. 2, 415. 419.

[*mard*,] *mṛdnīyāt* mit intrans. Bed., Subhāṣitāv. 55.

mardana n., °Dreschen des Getreides, S I, 16, 5 v. u. (Ko.).

marmaghātin Adj. edle Körperteile verwundend, Bṣhaspati in Vivādar. 373.

marman n. *= *rahasya*, secret, Vās. 112, 1.

marmara °= *aṅgārībhūta*, S I, 19, 2. — °trocken, dürr, S I, 67, 1; H XLIII, 355 (= *rūkṣa*).

°*marmarita* made desert, Harṣac. 52, 11.

**marmābhighāta* Prabandh. 299, 2/3 = *narmokti* „cutting sarcasm“.

marmāvidh Adj. gefährliche Stellen durchbohrend, stark verletzend (°Pfeile), Karṇas. IV, 4ᵈ.

maryādābandha m. das in den Schranken Halten, Divyāvad. 29, 26.

maryās als Partikel = *eva*, Pischel, Ved. Studien 1, 61 ff. Maitr. S. 3, 9, 3 (134, 2); 4, 8, 2 (109, 4) nach der richtigen Lesart *bahur maryā*.

marś mit *pravi*, °*mṛṣṭa* = *spṛṣṭa*, Haravijaya 12, 49.

**mal* [*dhāraṇe*] Śrīk. XII, 97 (Ko.).

mala 2. *f. *malā* Flacourtia cataphracta, Ratirahasya XV, 60.

malaka (n.?) °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.).

°*malakuthā* = *malapaṭṭī*, blankets or overalls? Harṣac. 238, 14.

°*malagrāhin* Adj. Schmutz leicht annehmend, Kauṭ. 93, 7.

malana n. 2. Haravijaya 6, 197; 7, 17. 26. 59; 14, 6; 28, 11; 34, 3; Harṣac. 54, 1; 107, 4; Vāsav. 139, 1. [Z.] — °rolling upon, toying with, pounding, Harṣac. 102, 13; 107, 4.

malanā = *utpuṃsanā*, Vall. zu Śiś. 10, 110 nach Hultzsch. [Muß heißen 19, 110 (Z.).]

malamāsa m. „Schmutzmonat“ [nicht mit pw „Schaltmonat“] Kauṭ. 108, 3 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 167, Anm. 4.

malay reiben, Haravijaya 7, 8. Vgl. *mal*.

malaya °love, °moon, Vās. 224, 3.

°*Malayagupta* m. Eigenname, Śṛṅgbh. 6, 12.

malayaruha m. Sandelbaum, Śrīk. 7, 15; 11, 14.

°*malayaviṭapin* m. Śrīk. VI, 73.

°*malayavīrudh* f. Sandelbaum, Śrīk. VI, 67.

°*malayāpana* n. = *pāpanāśana*, Viṣṇubh. III, 27ᵇ.

°*malita* s. *caraṇamalita*.

malimluc 2. lies: Āpast. Śr. 14, 25, 11.

**maliṣṭhā* Adj. f. °beschmutzt, Yudh. 7, 19.

°*malūṣikā* Variante zu *śucidūṣiṭā*, E 625.

malotsarga m. Entleerung des Leibes, auch S I, 511, 1.

malla 1. m. e) Trinkgefäß, Divyāvad. 171, 27. — *Adj., gut, vorzüglich, S II, 348, 24; Śrīk. X, 49 (= *samartha*).

mallaka m. Gefäß, Divyāvad. 171, 18 ff.

Mallakūṭa N. pr. eines Dorfes, Harṣac. 39, 19.

mallanāga m. °= *gajaviśeṣa*, Vās. 89, 1.

**mallāriṣṭā* f. eine best. Pflanze, Rājan. 10, 168.

mallikā *Lampengestell, Śrīk. XII, 43; XVI, 51. — °N. einer Hetäre, Muk. 41, 4 etc.

mallikākṣa auch: ein weißer Fleck am Auge eines Pferdes, in *sa*°.

Mallikārjuna m. auch N. eines °Fürsten von Koṅkaṇ, Prabandh. 201, 8.

maśakatā f. Abstr. zu *maśaka*, Bremse, Fliege, Prabandh. 167, 7 v. u.

**maṣidhāna* n. Tintenfaß, Śrīk. VI, 51 (Ko.).

maṣībhāṇḍa n. Tintenfaß auch Śrīk. 6, 51; 10, 19.

°*maṣīvarṇa* Adj. tintenfarbig, S I, 169, 6 v. u. (Ko.).

**masikā* Nyctanthes arbor tristis, E 225 (S).

**masī* Nyctanthes arbor tristis, E 835 (P).

2. *masī* Adv. mit *bhū* sich schwarz färben, Śiś. 20, 63.

masūraka °Adj. linsenförmig, Kauṭ. 76, 1.

masūrikā °Kissen, Śrīk. XV, 44 (Ko.).

°*masṛṇīkṛta* geglättet, Muk. 60ᶜ; Śṛṅgt. 167ᵇ.

°*masyañjana* n. = *kajjalam*, S II, 215, 15 v. u. (Ko.).

1. *maha* 2. nach Hillebrandt *mahar*.

°*Mahanikā* f. N. einer Prinzessin, Prabandh. 33, 6.

mahattama, °same as guru, an elderly relative, Pūrṇabh. 106, 1.

mahattamapada Adj. eine hohe Stellung einnehmend, Divyāvad. 247, 4.

[*mahattaraka*,] 2. f. °*rikā* Kammerjungfer, auch V 251.

mahadāśā Daśak. 18, 16 nach Bühler hopes of (obtaining) liberation.

mahadgata Adj. groß, ansehnlich, Divyāvad. 227, 4.

[*mahant*,] *mahatas* Abl. von größerem Wert (Gegensatz *hīnatas*), Vasiṣṭha 2, 37.

maháye, so zu betonen.

maharddhika *hehr, herrlich, Mahāvy. 15, 17 (*evaṃ maharddhikā* zu lesen).

maharddhimant Adj. auch: sehr kostbar, MBh. 7, 127, 17.

mahalla ein Älterer, Divyāvad. 329, 1 ff.

mahallaka m. *ein best. Vergehen, wenn nämlich ein Mönch ohne gehörige Erlaubnis ein großes Kloster für sich baut, Mahāvy. 258, 7.

mahaviśva m. eine best. Personifikation, Śāṅkh. Gṛhy. 3, 5. Vgl. *viśvamaha*.

mahasvásara n. die große Stätte, Śat. Br. 4, 3, 5, 20; Āpast. Śr. 13, 10, 1. Nach Weber ist *mahasvasarasya* in Śat. Br. *maháḥ svásarasya*; vgl. Kāty. Śr. 10, 4, 13.

mahā, Nomin. *máhā(ḥ)* Śat. Br. 14, 7, 2, 23; Kaṭhop. 1, 24. An der ersten Stelle liest eine gute Hdschr. *mahāṃ dhruvaḥ*, und so wird wohl auch an der anderen Stelle *mahāṃ bhūmau* zu lesen sein.

°*mahākacchavardhana* n. Name einer religiösen Begehung, Kauṭ. 191, 9.

mahākarkaru s. oben *karkaru*.

°*mahākāmeśvara* m. ein Stimulans, E 849 (A).

°*mahākālahṛdaya* name of a mantra, Harṣac. 119, 15.

°*mahākāvyāy* ein Kunstgedicht darstellen, H XLIII, 87 (°*yitam*).

°*mahākṛpālutā* tiefes Mitleiden, S I, 407, 6.

Mahāketu °Subst. m. Eigenname, Rasas. 40, 13.

Mahākṣapaṇaka m. N. pr. eines Lexikographen, Zach. in der Einl. zu Śāśvata X.

°*mahāgrahagrāha* m., = *piśāca*, S I, 45, 1.

mahāgrāma m. Pl. N. pr. eines Volkes, R. ed. Bomb. 4, 40, 23.

Mahācandra m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 318, 18 ff.

°*mahājaṅghā* [oder °*jaṅgha*?] S I, 446, 9? [*mahājaṅghāghrātacittasya strībhogamahātṛṣṇāvāsitahṛdayasya*.]

Mahājajñu m. N. pr. eines mythischen Lehrers, Baudh. 3, 9, 21.

mahājapá m. eine best. Personifikation, Maitr. S. 2, 9, 1 (120, 12).

°*mahāṭopa* Adj., ungestüm, S I, 526, 2 v. u. (Ko.).

mahātapasvin m. °great ascetic, Vās. 281, 2.

**mahādūta* m., °= *saṃdhivigrahin*, S I, 468, 4 v. u. (Ko.).

Mahādevāhata Adj. von Mahādeva getroffen, Maitr. S. 3, 6, 10 (74, 1).

mahādeha °Subst. m. S II, 194, 1 ?.

**mahādhvaja* m., °eine Art Opfer, S II, 212, 8.

**mahānaṭa* m. Bein. Śiva's, Naiṣ. 22, 7 [Z.]; Vāsav. 181, 3. — Vgl. Zach. Beitr. 68.

2. *mahānada* zu streichen, da Āpast. 1, 27, 1 *māhānada* zu lesen ist.

°*māhānasikī*, Köchin, S I, 151, 2.

mahānidra °Adj. in tiefen Schlaf versunken, Yudh. 5, 16.

**mahānidrā* = Tod, S II, 328, 17.

°*mahāniveśa* Adj. umfänglich, Kir. IV, 8.

mahāniśītha (n.) °tiefe Nacht, Śṛṅgārasarv. 31ª.

mahānuśaṃsaka Adj. von großem Nutzen seiend, Divyāvad. 200, 14.

mahānūpa Adj. große Sümpfe habend, R. Gorr. 2, 92, 13.

mahānta Haravijaya 43, 333. [Z.]

°*mahāndhya* n., völlige Blindheit, S II, 65, 9.

°*mahāpañcapātakin*, einer, der die fünf Todsünden begeht, S II, 136, 6.

°*Mahāpatākā* N. einer Hetäre, Rasas. 40, 8.

mahāpanthaka, Divyāvad. 485, 3 ff.

°*mahāpariṣad* f. S II, 347, 3 ?

mahāpṛthivī f. die große Erde. Nom. abstr. °*tva* n., Sāṃkhyapr. 87, 2.

mahāpraṇāda, Divyāvad. 56, 17 ff.

mahāprabandha m. ein großes literarisches Werk, M. Müller, Ren. 314.

mahāpreta m. ein großer Verstorbener, — Geist. *Brahmā Viṣṇuś ca Rudras ca Īśvaraś ca Mahāśivaḥ | ete pañca mahāpretā bhūtādhipatayo matāḥ* || Zitat aus Rudrayāmala beim Schol. zu Ānandal. 94 nach Aufrecht.

mahābalā *Sida cordifolia und S. rhombifolia, E 849 (A).

°*mahābisī* f. eine Art Fell, Kauṭ. 79, 8. 9.

2. *mahābodhi* 2. Jātakam. 23.

°*mahābhara* Adj. wuchtig, Kir. XIV, 40.

2. *mahābhāgya* Adj. überaus glücklich. Nom. abstr. °*tā* f. Daśak. 17, 20.

**mahābhūmika* Adj.? Mahāvy. 109, 35.

Mahābhairava °n. N. eines Tempels, S I, 145, 5.

°*mahāmaṇḍanāyita* zu einem großen Schmuck geworden, Rasas. 3, 12.

mahāmaṇḍala m., °eine Art Schlange, S I, 462, 1.

°*mahāmātrīya* Adj. Kauṭ., 58, 11 für Kriminalfälle bestimmt? Vgl. J. J. Meyer, S. 78, Anm. 4.

°*mahāmāna*, groß, S I, 208, 11 v. u. (Ko.).

mahāmuni m. = °Jahnu, Harṣac. 44, 2. — = °Vasiṣṭha, Harṣac. 134, 8.

°*mahāmunitā* Abstr. S II, 315, 1.

**mahāmūṣaka* m. Ratte, Kalāv. II, 19.

°*mahāyaśaskatva* n. große Berühmtheit, Rasas. 153ᶜ.

mahāyāgika m. Pl. eine best. Schule des Sāmaveda, Divyāvad. 632, 24. 26.

Mahārāṣṭravariṣṭhabhāṣāmaya Adj. in der Sprache der Mahratten, der vorzüglichsten der Sprachen, abgefaßt, Ind. St. 15, 188.

Mahāruṇa m. N. pr. eines Berges, R. ed. Bomb. 4, 37, 7.

mahārohi m. eine große Gazellenart, R. ed. Bomb. 3, 68, 32.

Mahāryasiddhānta m. Titel eines astron. Werkes, M. Müller, Ren. 319, N. 2.

mahālalāṭa Adj. eine große Stirn habend, R. 3, 55, 4.

°*mahāvagāha* Adj. sich tief hinein erstreckend, S II, 319, 19.

mahāvātasamūha m. Sturmwind, MBh. 7, 3, 1.

mahāvātika Kād. p. 287, 12. [Z.]

mahāvirāva Adj. (f. *ā*) laut schreiend, — tosend.

°*mahāvṛtta* n., ein best. Metrum, S I, 133, 4.

mahāvratika, richtiger wohl *māhā°*, wie mehrere Hdschrr. des Śāṅkh. Śr. lesen.

mahāvrīhi, TS. 1, 8, 10, 1.

mahāśalkalin Adj. großschuppig (Fisch), Kull. zu M. 3, 272.

mahāśāntī f. metrisch = *°śānti* 1., Varāh. Bṛh. S. 46, 81.

mahāśrotriya m. ein großer Theologe, Chānd. Up. 5, 11, 1; Bhāg. P. 5, 4, 12.

Mahāśvetā f. N. pr. einer Göttin, Harṣac. 39, 3. Nach Einigen = *ravisthadevatā*.

mahāsattva n. °= *mahāsāhasa*, S I, 190, 3.

mahāsabhā f. eine große Halle (wo gespeist wird), Kathās. 45, 227.

mahāsama m. Pl. eine best. Schule des Sāmaveda, Divyāvad. 632, 23. 26.

°mahāsarit f. = Sindhu, Śrīk. III, 24.

°mahāsāttvika n. = *prasannatāyuktatva*, S II, 238, 2.

°mahāsādhanika m. a great champion, Prabandh. 260, 5/4 v. u.

mahāsubhikṣa n. ein großer Überfluß an Lebensmitteln, sehr gute Zeit. Pl. Rājat. 5, 116.

°mahāsurā f. eine Art Likör, Kauṭ. 121, 5.

mahāsthāna n. °audience hall, Harṣac. 192, 2.

**Mahāsmṛtyupasthāna* n. Titel eines buddh. sūtra, Mahāvy. 65, 77.

mahāsvapna m. der große Traum, Sāṃkhyapr. 108, 11.

mahāhatamanda Adj. in großer Not erfolgt, Divyāvad. 443, 16 (*°tapamanda* geschr.).

mahāhava m. ein großes Opfer, Śiś. 19, 54.

°mahitatama Adj. = *atiprāśasta*, Yudh. 2, 38.

mahilá Adj. = *malhá*, Maitr. S. 4, 4, 9 (60, 20).

mahilā 1. Kuṭṭanīm. 179. 182.

mahiṣá, so zu akzentuieren.

**mahiṣadhvaja* m. = Yama, H XXXVII, 37.

**mahiṣavāhana* m. = Yama, S II, 187, 9.

Mahiṣāsuramardinī, lies Durgā.

mahiṣita Adj. in einen Büffel verwandelt, Caṇḍiś. 52. 67. 74. 101.

**mahiṣīpāla* m. Büffelhirt, Prabandh. S. 9, 1. 6.

mahītalavisarpin m. ein Erdenwaller, Hariv. 12085.

°mahīduhitṛ f. = Sītā, Śṛṅgt. 1[d].

°mahībhṛttva n. das Wesen eines Gebirges und eines Königs, H XLIII, 175.

°mahendrakārmuka Regenbogen, Padyac. V, 19[b].

°mahendrasindhu f. so v. a. Gaṅgā, Padyac. I, 17[d]; 21[c].

°Mahendrasūnu m. = Arjuna, Kir. III, 30; XIII, 1.

maheśa [m.?] °eine Pflanze [Asclepias gigantea?] E 886 (P).

maheśākhya großartig, ansehnlich. Kompar. *°tara* (*caitya*), Divyāvad. 243, 8 ff.

maheśitar m. Beiname °Viṣṇu's, Viṣṇubh. II, 47[a].

maheṣudhi auch MBh. 1, 225, 22. 32.

mahokṣa m. auch S II, 90, 13 v. u. (Ko.); 358, 9.

mahodyama m. ein best. kalpa bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 37.

°mahopakāra Adj. sehr nützlich, Kauṭ. 112, 7.

**mahaujaska* Adj. großmächtig, Kir. XI, 63.

1. *mā* mit Praes. damit nicht, R. Gorr. 1, 65, 21. *purā mā* mit Praes. so v. a. sonst, andernfalls, 3, 68, 44. *mā gantum arhasi* metrisch statt *na gan°*, 2, 116, 5.

3. *mā* 15. *mitá* neben *sáṃmita* Maitr. S. 2, 11, 1 (140, 4). — Mit *ā* 1. bilden, hervorbringen, ṚV. 3, 38, 7. — 2. herbeischaffen, ṚV. 10, 56, 2. — Mit *pra*, *pramita* m. °ein Toter, S I, 150, 2. — Desid. sich über etwas (Akk.) eine richtige Vorstellung zu bilden wünschen, Bhāmatī 616, 9. — Mit *sam*, *sáṃmita*, Maitr. S. 2, 11, 1 (140, 4).

Mā °= Lakṣmī, S I, 53, 5 v. u. (Ko.); Vās. 122, 5. — *mā* = Lakṣmī in *mālava* Prabandhacintāmaṇi 190, 3; Kielhorn in EI 6, 246, N. 12. — Sollte nicht *māpatya* bei Böhtlingk als *mā* + *apatya* zu fassen, d. h. *mā* hier = Lakṣmī sein? [Z.]

māṃsa °Fruchtfleisch, Kauṭ. 136, 1 v. u.

°māṃsakāra m. Fleischer, S II, 98, 3 v. u. (Ko.).

māṃsalatā °thickness, fullness, Viddh. 97, 1.

°māṃsalay to make stout or strong, Vās. 177, 3; Padyac. III, 36[b].

°māṃsalīkṛ to thicken, Viddh. 24, 9.

°māmsavarṇa Adj. fleischfarben, Kauṭ. 78, 4 v. u.

māṃsāda °Subst. m. = *rākṣasa*, Yudh. 1, 54.

māṃsodana Āpast. Gṛhy. 22, 5.

Māgadha °n. die Sprache von Magadha, Daśar. II, 65[b].

māgadhī *= *pippalī* (Piper longum), S II, 194, 3. — °eine Art Schnaps, S II, 358, 5.

°māghyapuṣpa (m.) Jasminum grandiflorum oder pubescens, S I, 575, 14 v. u. (Ko.); 577, 14 (Ko.).

māṅgalikya Adj. = *māṅgalika* 1. b), Alaṃkārar. 14, b; Alaṃkārav. 205, b.

māṅgalya n. °Glück, Sam. IV, 84.

°Māṅgū m. N. eines kṣatriya, Prabandh. 179, 8.

[*°māñjiṣṭa* S I, 532, 6 und 3 v. u. (Ko.) l. *māñjiṣṭha*.]

°māñjū E 848, 849 (A) ?.

°māṭhapatya n., the state or dignity of prior of a monastery, Pūrṇabh. 136, 4.

māṭhara m. der Vorsteher eines maṭha, Peterson zu Subhāṣitāv. 2767.

°māṭhāpatya n. das Amt des Klostervorstehers, Prabandh. 44, 9 v. u.

**māḍhī* °= Harnisch [pw *māṭhī*], H XL, 20 (Ko.). 21. 26. — Vgl. Hem. Deś. p. 228, 12. [Z.]

māṇavaka m. ein Perlenschmuck aus *20 Schnuren, Kauṭ. 76, 9.

°māṇikkakāra m. Juwelenhändler, Śuk. t. o. 32 [p. 42, 10].

māṇikya n. °= *ratna*, S I, 5, 16 (Ko.); 21, 3; 76, 3 v. u. (Ko.); 100, 1 v. u. (Ko.) etc.

°māṇikyakambu m. mit Rubinen besetztes Muschelarmband, H XL, 61.

°māṇikyavṛkṣāy resemble a ruby tree, Harṣac. 66, 10.

Māṇḍavya m. Pl. eine best. Schule der Bahvṛca, Divyāvad. 632, 18 ff.

mātaṅga m. *Ficus religiosa, E 840 (P). 861 (A).

°mātaṅgabalā = *nāgabalā*, E 854. 862 (P).

*mātaṅgavedi oder *°vedī f. = vā-raṇḍaka 2. b) H. an. 4, 32; Med. k. 202.

*Mātaṅgikā Eigenname, Vās. 231, 3.

mātaṅgī °eine Art nāyikā, E 406 (P).

mātar 8. Z. 2 lies: Manen.

*mātaripuruṣa m. = feiger Prahler, S II, 233, 2 [Ko. erklärt mit mātṛmaithuna (s. d.)].

māti *ein best. Körperteil, Mahāvy. 189, 71.

mātula m. 1. a) ein Älterer so angeredet, Divyāvad. 500, 4. — Esel [°nicht als Anrede!], Śuk. t. o. 10 [p. 22, 25].

mātuliṅga m. R. ed. Bomb. 4, 1, 77.

°mātulīya, dem Mutterbruder gehörig, S II, 49, 13 v. u. (Ko.).

°mātuluṅgagandhi Adj. wie Zitrone riechend, Kauṭ. 78, 2 v. u.

mātṛkā °= kṛtakamātā, V 315. — H. an. 3, 81. Vgl. Zach. Beitr.

Mātṛkula, Mātṛdāsa und Mātṛviṣṇu m. N. pr. verschiedener Männer, M. Müller, Ren. 314, N. 1.

mātṛgrāma *Frauenzimmer überh., Mahāvy. 261, 69.

mātṛnandana m. °= karañjavṛkṣa, S II, 197, 1.

Mātṛdāsa und Mātṛviṣṇu s. oben unter Mātṛkula.

°mātṛmaithuna m., Mutterschänder, S II, 233, 8 v. u. (Ko.); s. mātaripuruṣa.

*mātṛśāsita Adj. dumm, einfältig, Viṣṇubh. V, 36b.

*mātṛṣvasrīya Adj. der Mutterschwester gehörig, Śuk. t. o. 19 [p. 32, 33; 33, 2].

°mātṛṣvasreyī der Mutterschwester Tochter, Muk. 41, 4 [pw hat °ṣvaseyī].

mātrā °eine Art Strophe, S I, 177, 6; 182, 8.

mātrācyutaka n. °Bez. einer Strophenform; Beispiel H XLVIII, 21.

mātrādhika Adj. ein wenig mehr als (Abl.), Dharmaśarm. 1, 11.

mātrāsaṃsargá m. das Verbundensein der Teile, Śat. Br. 14, 7, 3, 15.

mātrika 1. vielleicht ist mṛgamātṛkāḥ die richtige Lesart.

mātsya Adj. °vom Stamme der Matsya, Yudh. 6, 61 (in °mātsyapa m., Fürst von Matsya); 62 (°mātsyeśvara).

°mātsyapuṭa m. eine Art Coitus, E 593 (D).

°mātsyabandha m. eine Art Coitus, E 596 (D).

°māthin quirlend, H XLIII, 34.

mādaka 1. Nom. abstr. °tā f., Komm. zu Kap. 3, 22.

°mādya Adj. auf madya bezüglich, davon kommend, Sam. II, 39.

°Mādhavadatta m. Eigenname, Śṛṅgbh. 15, 12/13.

mādhavī f. Pārijātam. II, 40c nach Lakṣmaṇasūri °= vasantotsava.

mādhukarī *f. Gopāl. 134, 5.

mādhūka n. eine Art Meth, Vijñ. zu Yājñ. 3, 253 f.

mādhyamika Haravijaya 32, 20. [Z.]

mādhvīka °m. = Madhunāmā daityaḥ, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka fol. 6b.

mādhvīka n. °Blütensaft, Padyac. V, 50b.

°mādhvīkir Adj. Süße streuend (Worte), Śṛṅgt. 87a.

°mādhvīmuc Adj. Süße träufelnd (Gesang, Stimme), Śṛṅgt. 82c; 98c.

°mānakāma Adj. ehrgeizig, Kauṭ. 25, 3.

°Mānadhanaṃjaya m., N. eines Dichters, S I, 417, 10.

mānabhaṅga m. °Betrug beim Messen, H XIII, 35.

°mānarajju Meßschnur, Padyac. V, 22c.

mānavant = °ahaṃkārin, proud, Harṣac. 252, 7.

°mānavyāji f. Vergütungsgebühr bei Verwendung falscher Maße, Kauṭ. 98, 11.

°mānasavasati m. = Kāma, Kuṭṭ. 20.

mānasāra m. °das Mark (= der innerste Kern) des Stolzes, S I, 433, 8.

°mānasīka Adj., imaginär, S II, 62, 15 wohl verdruckt für mānasika.

mānastokīya n. das mit mā nas toke beginnende Lied, Baudh. 3, 2, 9.

°mānasrāva m. Einbuße beim Messen (von Flüssigkeiten), Kauṭ. 105, 6 v. u.

°mānādhyakṣa m. Aufseher über die Längenmaße, Kauṭ. 106, 2.

*mānāpya n. zeitliche (sechstägige) Degradation eines Mönches, Mahāvy. 265, 14. mūla°, wie diese ursprünglich verhängt wurde, 15. mūlāpakarma°, gemildert, 16.

mānāsa Adj. den Hochmut vertreibend, Śiś. 19, 33.

mānika S I, 298, 6. 8 (Ko.) ?.

mānitā f. Stolz, Kir. 14, 13; 15, 21.

mānuṣyaka *multitude of men, Vās. 222, 1.

°mānonnatatā f. high spirit, Prabandh. 294, 7 v. u.

°mānobhava Adj. auf den Liebesgott bezüglich, Unm. 23d (madhuvratā ... mānobhavaṃ mantram udīrayanti).

māndurika m. Stallmeister auch Śuk. t. o. 17 (p. 31, Z. 19. 20).

°māndurīya Adj. im Stall gehalten (Affe), Subhadr. 10, 11.

°māndyabhāj = jaḍasvabhāva, S I, 275, 3.

°māpa (n.?) Hohlmaß, S II, 368, 19. 20.

māpaka °Subst. m. der wägen und messen läßt, Kauṭ. 97, 12.

°mābhīda Adj. Sicherheit gewährend, Kir. XV, 20.

māma m. Onkel (°nicht im Vokativ, sondern Nominativ), S I, 426, 8.

°māmīya Adj. dem Mutterbruder gehörig, S II, 49, 4.

°māyaka m. der wägt und mißt, Kauṭ. 97, 12.

māyā f. (und māya) auch Bez. der Silbe hrīm, Sarvad. 171, 6 nach Cowell.

*māyākāra m., °=Türhüter, S II, 192, 7.

°māyācārin m. Gaukler, S II, 301, 16.

°māyādakṣa Adj. in Betrügereien erfahren, Yudh. 3, 65.

°māyāpramātar m. im Kaśm. Śiv. das Erkenntnissubjekt des unreinen Weges (aśuddhādhvan) der Sphäre der Beschränkung, das die pralayākala's und sakala's (s. d.) umfaßt, Praty. Hṛd. 13, 12. 13. [B.]

māyābalavant Adj. über die Macht eines Zaubers verfügend, R. 7, 29, 26.

°māyāmuni m., falscher Heiliger, S II, 303, 20.

°māyāyuddha n., ein Kämpfen in trügerischer Gestalt, S I, 562, 5 v. u. (Ko.).

māyāvidhijña Adj. in Zauberkünsten erfahren, Divyāvad. 32, 37.

°māyāśakti f. im Kaśm. Śiv. = māyā, das 31. der 36 tattvāni, das allgemein beschränkende Prinzip, Praty. Hṛd. 10, 2; 13, 14. [B.]

°*māyitva* n. = *māyitā*, S I, 208, 9 (Ko.).

māyin °= *mināti hinasti tacchīlaḥ*, H XLIII, 230.

māyīya Adj. von der Māyā herrührend, Haravijaya 12, 67 f. [Komm. zu 6, 132]; zur māyā gehörig, Praty. Hṛd. 21, 13. [B.]

°*māyīyamala* n. im Kaśm. Śiv. das 2. der 3 malāni, in der Bekörperung der Seele bestehend, Praty. Hṛd. 15, 9. [B.]

māyūra n. °eine Gangart des Pferdes, H XL, 34 (Ko.); °eine Art Coitus, E 593 (D).

°*māyūravyajanāyamāna* Adj. die Rolle eines Fächers aus Pfauenfedern spielend, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 110.

**māyūravratin* m. Anhänger einer best. Sekte, Mahāvy. 178, 24.

°*māyūrāṅghrika* n. eine Art Nägelmal, E 417 (P).

°*māyeriṇī* Herrin des Blendwerks, Śuk. t. o. 12 [p. 26, 3].

°*mār* Adj. tötend, vernichtend, Kir. XV, 52.

māraṇa 1. a) Maitr. S. 2, 2, 10 (23, 9).

°*Māradatta* m., N. eines Königs, S I, 25, 8; 135, 2 etc. [Variante °*Māridatta*.]

°*māradruh* m. = Śiva, Śrīk. IX, 56.

°*mārāgāra* m. Vulva, E 409 (R).

°*Mārāvarodha* m. = Rati, Śrīk. V, 9.

**māri* f. das Töten, Prabandh. 243, 7 etc.

mārīca °Adj. zu *marīci*, H XXXI, 60.

°*mārutaja* m. Bein. Bhīmasena's, Yudh. 5, 11.

°*mārutabhū* m. = Bhīma, Yudh. 8, 81.

°*mārutasuta* m. = Bein. Bhīmasena's, Yudh. 5, 21.

mārkaṭa °Subst. ein best. Gift, Kauṭ. 100, 10.

mārkaṭa °eine Art Coitus, E 576 (A). 593 (D).

°*mārkaṭika* n. eine Art Coitus, E 568 (R).

2. *mārga* m. Pl. = *vādyasya tāḍanabhedāḥ*, Haravijaya 2, 19. Vgl. 2. i). — 1. f. *ī*, *mārgī tanuḥ* die Gestalt einer Gazelle, R. ed. Bomb. 3, 59, 26. — [n.?] °eine Art Coitus, E 593 (D).

mārgaṇa 2. m. a) auch H 9, 58.

°*Mārgaṇamalla* m., N. eines Barden, S I, 602, 3.

°*mārgadūṣaka* m. Wegelagerer, Dhanika zu Daśar. II, 5[a] (= p, 47, Z. 4 ed. Parab).

**mārgadeśika* m. Wegweiser, Mahāvy. 19, 22; 138, 2; 223.

**mārgapariṇāyaka* m. dass., ebenda 19, 89.

°*mārgabhūmi* f., Wegspur, S II, 147, 10.

°*mārgamuṇḍana* n., Scheren des Kopfes in der Weise, daß ein Haarstreifen erhalten bleibt, S I, 555, 4; S II, 356, 24.

°*mārgavṛkṣa* m. Baum am Wege? E 827 (A).

mārgaśobhā f. Reinhaltung eines Weges, Divyāvad. 513, 9.

**mārgākhyāyin* m. Wegweiser, Mahāvy. 19, 93.

°*mārgāyuka* Adj., zur Jagd tauglich, S II, 186, 7; Kauṭ. 49, 11; 138, 5/6.

°*mārgevastu* n., Reisebedarf, S II, 182, 7 v. u. (Ko.).

mārjaka °Subst. m. Reiniger, Auskehrer, Kauṭ. 97, 12.

mārjana n. oder °*nā* f. auch: das Bestreichen des Trommelfells mit Asche oder Schlamm, Śiś. 6, 31.

mārjanā Haravijaya 17, 81; 18, 91. [Z.]

°*mārjanīya* Adj., zur Reinigung bestimmt, S I, 323, 6: *mārjanīyaṃ deśaṃ hastapadaprakṣālanocitaṃ sthānaṃ samāśritya gatvā*.

mārjāra °eine Art Coitus, E 593 (D).

°*mārjārakrīḍitaka* n. eine Art Coitus, E 556 (K).

°*mārjāralatitaka* n. eine Art Coitus, V 143.

°*mārjārākṣa* Adj. dem Auge einer Katze (an Farbe) gleich, Kauṭ. 77, 15.

mārtaṇḍīya Adj. auch Sūryaś. 76[d].

Mārttika m. °= Droṇa, Govardh. 664.

mārtya °Adj. menschlich, S II, 391, 14.

°*mārdaṅgī* Trommelschlägerin, H XVIII, 28 [pw hat nur **mārdaṅga*].

mārdalika m. Trommelschläger, S. S. S. 182. 183.

mārṣṭi f. *Einreibung, S II, 348, 27; Y 34.

māla n. *Wald in der Nähe des Dorfes, Kauṭ. 172, 5.

mālaka m. °Nest, S I, 102, 15 v. u. (Ko.); 248, 13 v. u. (Ko.); II, 10, 7 v. u. (Ko.); 173, 11 (Ko.). — n. °= *āvāsa* I, 121, 12 (Ko.).

°*mālakūpa* Brunnen eines Caṇḍāla, S I, 451, 2.

mālatikā °Jasminum grandiflorum, E 870 (R).

mālaya °= Lakṣmīgṛha, red lotus, Vās. 23, 2.

Mālavabhadra m. N. pr. eines Dichters, SWA 106, 482.

mālavī, °eine Bewohnerin von Mālava, S II, 187, 1.

mālā °Schal, Govardh. 603.

°*mālākārin* m., Kranzwinder, S II, 18, 8 (Ko.).

mālādhāra m. = *mālādhara* 2. a), Divyāvad. 218, 8 ff.

°*mālukā* Kauṭ. 91, 3 v. u. ?

**mālukācchada* m. ein best. Baum, Zach. Beitr.

māludhāna 1. ein best. Tier, aber wohl nicht eine Schlangenart, Harṣac. (1936) 479, 7. Vgl. *māndhāla* usw.

mālūra (nach dem Ko. °n.), die Frucht der Aegle marmelos, S I, 405, 1; 551, 4.

°*Māleyaka* Adj. aus Mālā stammend, Kauṭ. 76, 4 v. u. (Ed. Mysore 1919 hat *Mauleyaka*) 78, 7. Vgl. J. J. Meyer, S. 108, Anm. 8; 111, Anm. 5.

mālya n. *Blume, S I, 504, 3.

°*mālyati* die Rolle eines Kranzes spielen, Bhānudatta, Alaṃkāratilaka I, 1; III, 31.

māṣa 2. auch ohne *akṛṣṭāḥ*, R. ed. Bomb. 3, 35, 15. 30.

māṣaka n. °Kupfermünze im Werte eines *māṣa*, Kauṭ. 84, 5.

**māṣaprati* Adv. Pat. zu P. 2, 1, 9.

māṣīṇa Harṣac. (1936) 443, 1.

**māsatama* Adj., ganzmonatlich, S II, 350, 1.

°*māsalābha* Monatsration, Kauṭ. 132, 5.

°*māsavṛddhi* f. Monatszins, Kauṭ. 174, 2.

māsiśrāddha Āpast. Gṛhy. 21, 1; 22, 12.

°*māsottaram* Adv. mit jedem folgenden Monat, Kauṭ. 132, 4 v. u.

māsopavāsin Adj. einen Monat hindurch fastend, MBh. 12, 303, 18. [S II, 301, 19 °Subst. m.] — *māsopavāsinī* *= *tāpasī*, S I, 448, 10 v. u. (Ko.). pw „*ein Frauenzimmer, das einen Monat hindurch fastet".

māhānada, s. oben unter 2. *mahānada*.

°*māhānasika* m. Koch, S II, 86, 6.
māhāvratika s. oben unter *mahā*°.
°*Māhica* m. = Māheca, Prabandh. 47, 1.
māhiṣa 3. n. Frauengemach, JAOS. Proc. 1883, Oct. VIII.
Māhiṣaka °Adj. aus dem Lande Māhiṣa stammend, Kauṭ. II, 11 (81, 5).
°*Māheca* m. Eigenname, Prabandh. 46, 8 v. u.
māhendra m. ein best. kalpa bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 37.
Māhendra Adj. °vom Berge Mahendra stammend, Kauṭ. 75, 2 v. u.
°*māhendrajvara* eine best. Art Fieber, Prabandh. 136, 7 v. u.
°*māhendravijñāna* n. = *indrajāla*, S II, 57, 9.
māheya 3. f. *ī* Kuh, auch S I, 457, 1.
1. *mi* mit *pari*, rings einschlagen, Āpast. Śr. 11, 7, 7. — Mit *sam*, *saṃmita* fertig gebaut, Āpast. Gṛhy. 17, 6.
miñj mit **ud*, *unmiñjita* n. das nach oben Verziehen, Mahāvy. 133. 244. — Mit **ni*, °*miñjita* n. das nach unten Verziehen, ebenda. — Mit *sam* zusammen-, einziehen (den Arm), Divyāvad. 473, 6.
miñjā vgl. oben unter *jijñāsthi*.
°*miṇṭha* m. Elefantentreiber, S I, 70, 2.
1. *mitá* s. unter 3. *mā*.
°*mitadrava* m. Pferd, S I, 465, 1.
mitadru *m. °Pferd, S I, 314, 2.
°*mitaṃdru* m., Pferd, S I, 144, 1.
mitaṃpaca °= *alpanirmātar*, Śrīk. VI, 40.
°*mitara* Adj. geringen Lohn bringend, Viṣṇubh. III, 6[c] (*mitaṃ svalpaṃ rānti dadati te mitarās tair alpasvargādiphaladair ... makhair ...*).
[*mitra* 2.,] f. *mitrā* Āpast. Gṛhy. 3, 11 nach dem Komm. viele Freunde habend oder Freundin. [V p. 193; Beiträge zur ind. Erotik[1], S. 620. 622. 624.]
mitradrúh Maitr. S. 4, 3, 4 (43, 12).
mitradheya n. °Freund, Mahavīr. ed. Aiyar p. 8, Z. 7.
mitrámahas, so zu akzentuieren.
mitramukha Adj. wie ein Freund (bloß) redend (nicht in Wirklichkeit ein Freund seiend), MBh. 8, 39, 11.
Mitravinda m. N. eines °Tanzlehrers, Śṛṅgt. 31, 3 etc.
°*mitrāy(ate)* zum Freunde werden, Viṣṇubh. V, 29[c].
°*mitrīṇa* (Subst. m. ?) S II, 319, 8 ?
mithaḥkṛtya etwa: eine gegenseitige Verpflichtung, MBh. 1, 204, 4.
mithaḥsamaya m. gegenseitiges Übereinkommen, Śāk. 65. 3. Statt dessen °*samavāya* ed. Pischel 101, 2.
°*mithunacara* Adj. (Subst. m.) paarweise wandelnd (= *cakravāka*), S I, 247, 6; II, 5, 7; 147, 5; 208, 3.
mithunáyoni Adj. aus Paarung hervorgegangen, Maitr. S. 1, 10, 7 (147, 17).
°*mithunotsava* Hochzeitsfest, Pārijātam. II, 30[b].
°*mithovirodhin* Adj. sich gegenseitig bekämpfend, Kir. X, 37.
°*mithyādṛś* m. Irrlehrer, falscher Philosoph, S II, 270, 14; 281, 10; Prabandh. 107, 6 v. u.
mithyādṛṣṭi °Adj., S I, 7, 16 (Ko.).
mithyāpratyaya m. und *mithyābhimāna* m. falsche Auffassung, Wahn, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 59.
mithyāliṅgadhara Adj. falsche Abzeichen tragend, nicht das seiend, was der Schein besagt, Verz. d. Oxf. H. 58, b, 34.
mithyāvikalpa m. falscher Verdacht, Jātakam. 9.
°*mithyāvṛtta* Adj. verkehrt wandelnd, Kauṭ. 161, 3.
°*Mithyāśukla* m. Eigenname, Laṭ. II, 9[a].
mithyāhāravihārin Adj. verkehrte Nahrung zu sich nehmend und verkehrten Vergnügungen nachgehend, Suśr. 1, 252, 21.
mindā f. auch Bez. der Sprüche *yán ma ātmáno mindābhūt* und *púnar agníś cákṣur adāt* (TS. 3, 2, 5, 4), Āpast. Śr. 13, 17, 8.
mimanthiṣu Kir. 12, 14.
**Mirā* °N. eines Landes, nach dem der Likör *maireya* benannt ist, S I, 542, 10 (Ko.).
°*milāpaka* m. = *samavāya*, S I, 209, 9 v. u. (Ko.).
[*milgunī* S II, 200, 1 v. u. (Ko.) verdruckt für **gulminī* (s. d.).]
°*miśradharma* Adj. = *madhyastha*, S I, 7, 15 v. u. (Ko.).
miṣ 2. **spardhāyām*, Viṣṇubh. II, 40[c] (*miṣati spṛhayati*).
miṣ + °*abhyud* aufstrahlen, H XL, 22.
miṣṭatā auch S I, 190, 11 v. u. (Ko.).
mih mit °*adhi* bepissen (= beschlafen), Kauṭ. 146, 9 v. u.; 234, 5 v. u.
mihikā *mist, Harṣac. 92, 9.
mihira m. *Wolke, S I, 544, 6.
°*mihirasuta* m. = Yama, Śrīk. XXIII, 16.
°*mīṭha* m. Elefantenwärter, S II, 45, 15 (Ko.).
[*mīdhvaṃs* 3.,] f. *mīḍhuṣī* Bein. der Devī, Gattin des Īśāna, Āpast. Gṛhy. 20, 2.
°*mīnakaṇṭaka* n. Fischgräte, Laṭ. 9, 3 v. u. (im Prakrit).
**mīnaketana* m. = Liebesgott, Rasas. 44, 1.
mīnaketu m. auch H 15, 49; Śrīk. 7, 22.
°*mīnadṛś* f. eine fischäugige Schöne, Padyac. V, 5[c] (*mīnāv iva dṛśau yasyāḥ sā*).
mīnadhvaja m. auch Śrīk. 25, 61.
mīnamatsya m. Du. die Fische im Tierkreise, M. Müller, Ren. 323.
°*mīnavilocanā* f. eine fischäugige Schöne, Padyac. IV, 15[b]. Vgl. *mīnadṛś*.
°*mīnāṅka* m. = Kāma, Śrīk. VI, 73; XII, 25 [hier auch = Meer].
mīnāri m. Fischer, Jātakam. 6, 26.
°*mīnāvacūla* m. = Kāma, Śrīk. V, 48.
mīmāṃsitavya Adj. zu prüfen, zu erwägen, Jātakam. 8.
mīl mit *ā* Kaus. *caitanyam* das Herz verschließen, so v. a. ganz in Beschlag nehmen, Mahāvīrac. 29, 16.
**mu* 6. °die Silbe *mu*, Rasikarañjana 13 (in *mukundam amum* = *murahitaṃ mukundam arthāt kundam*).
°*muka* [m.] eine best. Pflanze, E 917 (P).
Mukuṭatāḍitaka n. Titel eines Schauspiels des Bāṇa, Komm. zu Damayantīk. 227.
°*mukuṭita* diademartig geschmückt, S I, 105, 4 v. u. (Ko.).
°*mukuṭīkṛta* zum Diadem gemacht, S I, 50, 10 v. u. (Ko.); II, 178, 9 v. u. (Ko.).
mukura °n. Spiegel, S I, 353, 11 v. u. (Ko.).
°*mukuranda* Spiegel, S I, 344, 3.
mukurandībhū als Spiegel dienen, S II, 316, 26.
mukurāy(ate) zum Spiegel werden, Dharmaśarm. 17, 25.

°*mukurībhūta* Adj. als Spiegel dienend, Gopāl. 61, 30.

°*mukurunda* Spiegel, S I, 251, 4.

°*mukurundīkṛta* zum Spiegel gemacht, S II, 261, 6.

mukula m. °eine Art Coitus, E 593. 597 (D). — n. °Haarwirbel beim Pferde, S I, 310, 7.

°*mukulatva* n. das Geschlossensein (wie eine Knospe), S I, 510, 10 v. u. (Ko.).

°*mukulana* (n.) Schließen (der Augen), Karṇas. II, 21[c].

mukulay(ati) °zum Knospen bringen, Śṛṅgbh. 80[a] (*mukulayati pulakam aṅge*).

°*mukulastanī* eine Frau mit knospenförmigen Brüsten, Muk. 197[b].

**mukulikā* und **mukhaghaṇṭikā* f. das zum Einschläfern eines Kindes angewandte Summen, Komm. zu Vāsav. 168.

°*mukulībhū* sich knospenartig schließen, Muk. 28[b].

mukta °Geschoß, Vās. 89, 1.

°*muktagalam* Adv. aus vollem Halse, Harṣac. 277, 5.

muktanidra Adj. °aufgeblüht, H XXII, 8.

°*muktabandha* (m.) eine Art Jasmin, S I, 587, 7 v. u. (Ko.).

muktabandhana (m.) °= *mallikā*, S I, 266, 8 v. u. (Ko.); 369, 3 v. u. (Ko.); 507, 6 v. u. (Ko.).

°*muktavadha* (m.) desgl., S I, 546, 12 (Ko.).

°*muktākṣavaṭa* Rosenkranz aus Perlen, Padyac. VIII, 14[c].

°*muktāccha* Adj. rein wie eine Perle, Uttarar. VI, 27[a].

**muktāpralamba* (nach dem Ko. °n.) Perlenschnur, S I, 344, 2.

°*muktāphalaka* n. Perle, ...

°*muktāphalita* mit Perlen besetzt, S I, 56, 2/3; 99, 3; 246, 4.

°*muktāphalībhūta* turned into a pearl, Harṣac. 281, 19.

muktābharaṇa Adj. mit einem Schmuck von Perlen versehen und zugleich: des Schmuckes bar. Nom. abstr. °*tā* f. Subhāṣitāv. 1527.

muktāmaya °free from disease, Vās. 35, 2.

°*muktāsara* m. Perlenschnur, Śrīk. XXI, 41. 50 (Ko.); Padyac. I, 64; IV, 18[a].

**muktāsphoṭa* m. Perlenmuschel, S I, 58, 9 (Ko.; könnte auch **muktāsphoṭā* sein!); 94, 1 v. u. (Ko.); 314, 7 v. u. (Ko.; oder °*ṭā*); 321, 10 (Ko.; desgl.); II, 23, 15 v. u. (Ko.); Muk. 51, 11.

°*muktāsphoṭaka* Perlenmuschel, S I, 311, 12 (Ko.).

°*muktāhārāy(ate)* die Rolle der Perlenschnur spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 62.

muktikā auch eine best. Pflanze, Antyeṣṭik. und AV. Paddh. zu Kauś. 82, 26.

°*muktigāmin* Adj. der Erlösung gewärtig, S II, 230, 15 (Ko.).

°*muktibhāj* m. der Erlösung teilhaftig = *yogin*, Sūryaś. 73[b].

°*muktopahāra* m. ein Geschenk in Form von Perlen, Padyac. VII, 35[d].

°*muktauṣṭhatā* das Hängenlassen der Lippe (*adharaṃ dīrghaṃ kṛtvā*), S II, 103, 9.

mukha der bloße Schein von etwas. *bhrātṛ* °Adj. R 4, 9, 11 = *bhrātṛrūpin*. Am Ende eines adj. Komp. ähnlich, zu vergleichen mit, Jātakam. 6, 9. — 1. a) *niṣedhamukhena* in negativer Weise, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 3, 22. — *mukha* (pw VII, 368) vgl. *strīmukha* Hem. Par. 7, 53 (Pantoffelheld, ZDMG 62, 369); *mitramukha* Daśak. (ed. Bomb. 1898) p. 95, 4 = BSS X, p. 58, 21). [Z.]

mukha n. °Geschwulst (oder Wunde?), Kauṭ. 195, 12.

°*mukhakośāḥ* = *mukhayuktāḥ kośā ye liṅge paridīyante*, „covering for the liṅga image"? Harṣac. 111, 6. [Ist wohl sicher ein *apadravya*, wie sie Kāmasūtra VII, 2 beschrieben werden. Wenn sie hier „inlaid with bits of precious gems" sind, so erklärt sich das leicht daraus, daß es sich ja um Weihgeschenke handelt.]

mukhaghaṇṭikā s. unter *mukulikā*.

mukhacchada Gesichts-, Augenbinde, Kir. 17, 45.

mukhacchadatā (°Abstr.), H XLII, 11.

mukhatuṇḍaka Mund, Divyāvad. 387, 7.

°*mukhadhātu* m. = *sindūra*, Śrīk. XXIII, 36.

**mukhapuṣpaka* n. eine Art Schmuck, Mahāvy. 237, 50.

**mukhapoñchana* (d. i. °*proñchana*) n. Mundwisch, Mahāvy. 273, 13 (°*pocchana* gedr.).

mukhaprekṣa Adj. dessen Blick auf jemandes Gesicht gerichtet ist, alles jemandem an den Augen ablesend, MBh. 3, 233, 6; 15, 17, 4.

°*mukhaprekṣaṇī* Dienerin, Śrīk. VIII, 50 (Ko.).

**mukhaphullaka* n. eine Art Schmuck, Mahāvy. 237, 49.

mukhabandha m. °Gesichtsbinde [ein Schmuck für Elefanten], Govardh. 198.

°*mukhabādha* m. Mundhemmung = das mundtot Machen, Prabandh. 206, 4.

[*mukhara*,] f. °*rā* eine Art Schmuck, Mahāvy. 239, 15.

°*mukharata* n. fellatio, E 590 (S).

mukharatā °fellatrix, Kād. 6. 17.

mukharāga °Gesichtsausdruck, Gaṅgādharabhaṭṭa zu Hāla II, 88 der ed. Kāvyamālā.

°*mukharomarāji* f. Braue, H XX, 65.

mukhalāṅgala, Haravijaya 12, 47.

mukhavarṇa m. Gesichtsfarbe.

°*mukhavardhana* n. t. t. aus der *hastiśikṣā*, S I, 495, 5.

**mukhavāsana*, lies m. st. n.

°*mukhavināma* m. Gähnen, S II, 87, 16 (Ko.).

mukhavairasya n. schlechter Geschmack im Munde, Suśr. 1, 192, 21.

mukhasaṃdaṃśa m. Freßzange, Suśr. 2, 257, 8. 19; 258, 1. 2. 7.

mukhādāna Adj. mit dem Munde fassend, Maitr. S. 4, 5, 7 (73, 7).

mukhānila m. auch Śrīk. 9, 5.

°*mukhāvayavatā* condition of portion of face, Harṣac. 81, 15.

°*mukhāvaraṇa* n. Schleier, Harṣac. 109, 6.

mukhendubimba n. Antlitzmond-[scheibe], 314, 21.

mukhotkīrṇa, so zu lesen st. *ma*°.

Mugdhadvīpa m. N. pr. einer Insel, Uttamac. 26, S. 288, N. 6.

°*mugdhamukhī* f. eine Schönantlitzige, Śrīk. XV, 36.

°*Mugdhāṅganākelikutūhala* m. N. eines Dichters, S I, 422, 8.

1. *muc* 12. jemand (Gen.) entwischen, Jātakam. 20; 21, 11; 22. — Mit *pra* auch: sich losmachen von (Gen.), entgehen, R. ed. Bomb. 3, 66, 11. *pramukta* frei von (Abl.), Mahāvy. 19, 47. — Mit *vi*, °*mukta* jemand (Gen.) entkommen, Jātakam. 21. 23. — Mit *pratisam*, °*saṃmukta* erlöst, von einem peinlichen Zustande befreit, R. ed. Bomb. 4, 59, 5.

mucakunda (m.) Pterospermum suberifolium, S I, 102, 5.

mucilinda m. eine best. Pflanze, R. ed. Bomb. 4, 1, 81 v. l.

muñjājyābalbajamaya Adj. (f. ī), aus Saccharum munjia, aus einer Bogensehne und aus Eleusine indica gemacht, Viṣṇus. 27, 18 (°*mayyo* zu lesen).

Muñjāla m. auch N. eines °Königs, Prabandh. 38, 6 v. u.; °eines Ministers, Prabandh. 133, 6; °eines Privatsekretärs, Prabandh. 253, 4.

°*muñjībandhana* n. ein Bestandteil des *upanayanam*, S I, 236, 11 v. u. (Ko.).

[*muṭ*] °*moṭayitvā* S I, 258, 2 v. u. (Ko.). — °*moṭita* = *vakrīkṛta*, S I, 528, 13 v. u. (Ko.).

muṭa Bündel, Divyāvad. 501, 28. Vgl. *moṭa*.

muṭṭa m. von unbekannter Bedeutung, Subhāṣitāv. 2352.

muṇḍa (*m.) °Schädel, S I, 149, 10 v. u. (Ko.); 150, 12 (Ko.); Govardh. V; Śrīk. V, 27 (Ko.).

muṇḍaka Adj. = *muṇḍa* 1. a), Divyāvad. 13, 15.

°*muṇḍakadvāra* Adj. Kauṭ. 54, 2 nach J. J. Meyer (p. 72, Z. 4) mit einem eisernen Tor versehen.

Muṇḍana m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Śiva's, Kāśīkh. 66, 31.

muṇḍaneśa m. Bein. Śiva's, Kāśīkh. 66, 32.

muṇḍamālā °a forehead wrap or wreath, Harṣac. 24, 8; 82, 13; 109, 1; 123, 12; 161, 9; 167, 16.

°*muṇḍamālikā* dass., Harṣac. 68, 17; 145, 13; 189, 15; 226, 15.

**muṇḍaśayanāsanavārika* m. ein best. Klosterbeamter, Mahāvy. 274, 19.

°*muṇḍaharmya* n. Kauṭ. 54, 2 vgl. J. J. Meyer, S. 72, Anm. 3.

muṇḍikā *f. eine best. Pflanze, S I, 405, 5.

°*muṇḍīkahlārā* eine Pflanze (= *tapasvinī*), S II, 195, 13 (Ko.).

°*muṇḍīkṛta* zum Kahlkopfe gemacht, S II, 252, 20.

°*Muṇḍīra* m. N. eines Pāṇḍu-Königs, S II, 153, 4.

mutsarī f. eine best. Stellung der rechten Hand beim Abschießen des Pfeiles, Śārṅg. Paddh. Dhanurveda 83. 87 [86! = 1797. 1800, aber beide Male *matsarī* gedruckt].

1. *mud* mit *sam* einträchtig sein, Divyāvad. 28, 27. — Kaus. erfreuen, R. ed. Bomb. 4, 1, 86. — Mit *pratisam* (Akk.) jemand freundlich begrüßen, Jātakam. 31; Divyāvad. 117, 1; 439, 15; 455, 8.

mud °aufblühen, S II, 28, 5 (*modamāna*). — °*mumudiṣ* to be about to expand, Harṣac. 16, 10. — °*mumudiṣamāṇa* aufblühen wollend, S II, 355, 17. — + *ā* °to rejoice exceedingly, Vās. 215, 1.

2. *mud* 5. in einer buddh. Inschrift (*yeṣāṃ mudvibhavaḥ paraḥ paramudaḥ svapne 'pi nābhūt tanau*) nach E. Hultzsch.

°*mudaśru* n. Freudentränen, Padyac. V, 50ᵇ.

mudita n. eine best. *siddhi*, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 3, 44.

mudgabhuj, Haravijaya 5, 87.

°*Mudgaraprahāra* m. N. eines Soldaten, S I, 556, 8.

°*mudgarin* Adj. bearing a mudgara, Harṣac. 127, 19.

°*Mudgalabhaṭṭa* m. Eigenname, Muk. 22, 2 v. u.

°*mudgavarṇa* Adj. von der Farbe von Phaseolus mungo, Kauṭ. 86, 2 v. u.; 88, 1 v. u.

mudray mit °*abhi*, kennzeichnen, Padyac. VI, 10ᵃ. — Mit *ud* entstehen lassen, Dharmaśarm. 7, 67; 8, 38; 12, 38; 17, 82. — Mit °*pra* besiegeln (= begrenzen), Rasas. 3, 12.

mudrā Finger- und Handstellung °beim Schauspiel, Rasas. 221ᵇ.

°*mudrākārin* Adj. ein Siegel anlegend, schließend (den Mund), Prabandh. 205, 3 v. u.

°*mudrādhyakṣa* m. Stempel- und Paßaufseher, Kauṭ. 60, 1; 140, 16.

°*mudrīkṛta* Adj. zum Merkzeichen gemacht, Gopāl. 104, 26.

°*mudhāmuni* m. falscher Heiliger, S II, 298, 18.

muni 1. b) Nom. abstr. °*tā* f. Kir. 6, 19; 12, 28. — °Ardea nivea, S II, 206, 4; *Agati grandiflorum, E 906 (R); *Mangifera indica, Vās. 136, 2.

Munigāthā f. Pl. Titel eines buddh. heiligen Textes, Divyāvad. 20, 24; 35, 1. Auch in einer Aśoka-Inschrift.

°*Munigupta* m. N. eines Heiligen, S II, 339, 9.

°*munitva* n. Stellung als Heiliger, Padyac. II, 21ᶜ.

°*Munidevācārya* m. N. eines Jaina, Prabandh. 171, 7.

**munidruma* m. Agati grandiflora, S II, 11, 1.

muninātha = Sugata, Buddha, Harṣac. 288, 20. [Z.]

°*Munimanoharamekhala* m. N. eines Berges, S I, 132, 2.

°*muyuṣṭa* eine Körnerfrucht, S I, 577, 9 (Ko.).

muraja m. °eine Art Coitus, E 593 (D).

°*Murajetar* m. = Kṛṣṇa, Yudh. 2, 80.

[*murala*,] f. *ī Flöte, Kaṃs. III, 28ᵈ. 29ᵈ; Gopāl. 44, 25; 83, 34 etc. — °Eigenname, Muk. 30, 1; 103ᵈ [oder mit pw *f. Flöte].

°*muralikā* f. Flöte, Gopāl. 96, 24; 97, 20; 118, 29.

**Murahan* m. Bein. Kṛṣṇa's, Yudh. 7, 121.

°*Murārāti* m. = Murāri (Viṣṇu), Sūryaś. 92ᵈ; Viṣṇubh. V, 34ᵃ.

**murucikā* f.? Mahāvy. 273, 47.

°*muruṇḍā* (Variante zu *vimuṇḍā*) E 625.

°*muśala* = *musala*, S II, 231, 8 (in °*pramāṇa* = *atisthūla*); 247, 6.

°*muśalya* = *musalya*, mit der Keule zu erschlagen, S II, 341, 7.

**muṣitasmṛtitā* f. Schwund des Gedächtnisses, Vergeßlichkeit, Mahāvy. 9, 3; 104, 55.

muṣṭāmuṣṭi Adv. auch S II, 328, 26.

muṣṭi °proper name of an asura, Harṣac. 118, 13.

muṣṭigraha m. das Umklammern mit der Hand, Haravijaya 4, 30; 9, 56.

muṣṭighātam Absol. mit *han* mit den Fäusten dreinschlagen, Śiś. 18, 12.

**muṣṭidyūta* n. ein best. Spiel, V 209.

muṣṭiṃdhaya Adj. Padyac. II, 42[d] kann nicht „*an der Faust saugend" heißen, sondern etwa „°sich ins Fäustchen lachend": Ko. erklärt ... *yad bāhuvīryaṃ tasya muṣṭim dhayatīti tādṛśāya; vināśakāyety arthaḥ.*

musala m. n. °eine Art Coitus, E 593 (D).

°*musalabandha* m. Bez. einer Strophenform, H XLIII, 156.

°*musalayaṣṭi* eine Art Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 9.

**musuntikā* f.? Mahāvy. 245, 667.

°*musṛṇṭhi* (oder *-ī*) eine Art Waffe, Kauṭ. 54, 6. Vgl. J. J. Meyer, S. 73, Anm. 2.

mustā f. °eine Giftpflanze; Kauṭ. 100, 9.

Muhūrtabhuvanonmārtaṇḍa m. Titel eines Werkes, M. Müller, Ren. 300.

mūka m. Tropf, Dummkopf, Kalāv. III, 11.

°*mūkaka* m. Frosch, S II, 208, 9.

°*mūkamūṣā* f. „stummer Schmelztiegel", Kauṭ. 91, 4. Vgl. J. J. Meyer, S. 133, Anm. 1.

mūkita Adj. verstummt, Damayantīk. 262. [H 44, 65.]

mūṭa Divyāvad. 524, 16. *mūḍha* fehlerhaft 332, 5. Vgl. *moṭa.*

mūḍha vgl. *mūṭa.*

mūḍhagarbha °Adj. „in sich selber getrübt" (J. J. Meyer, S. 118, 12), Kauṭ. 82, 5 v. u. — In der Medizin bedeutet das Wort „Foetus in verkehrter Lage"; Jolly, Medizin § 47.

°*mūḍhatāvant* Adj. verwirrt, S II, 302, 5.

°*mūḍhavāta* widriger Wind, Kauṭ. 126, 10 v. u.

°*mūḍhīkṛ* in Verlegenheit bringen, S I, 466, 14 (Ko.).

°*mūḍhībhū* in Verlegenheit geraten, S I, 206, 6.

mūrch mit *adhi* s. *anadhimūrchita* oben. — Mit *vi*, °*mūrchita* betäubt, ganz hin, Divyāvad. 454, 30.

°*mūrchāgṛhīta* fallen in a faint, Vās. 156, 3.

°*mūrchin* = *mūrchati vṛddhiṃ gacchati ity evaṃśīlaḥ*, S II, 178, 6.

°*mūrtisaṃcara* Adj. in leibhaftiger Gestalt auftretend, Uttarar. VI, 10[b]; Mahāvīr. I, 10[b].

Mūrdhagata m. N. pr. eines Weltherrschers, Mahāvy. 180, 6; Divyāvad. 210, 19 ff.

mūrdhasaṃhitá Adj. (f. *ā*) am Kopfe angefügt, Śat. Br. 13, 8, 3, 9.

mūrdhāgata n. ein best. Zustand der Ekstase, Divyāvad. 79, 28.

mūlaka 5. f. °*likā* Zauberwurzel, S I, 163, 15 v. u.

mūlakārikā °Wurzelzauberin, V 234.

°*Mūlanāyaka* m. a title of Ādinātha or Ṛṣabha, Prabandh. 231, 6; 264, 10. Vgl. Tawney, S. 142, Anm. 4.

**mūlaparivāsa* m. der ursprüngliche Termin der *parivāsa* genannten Strafe, Mahāvy. 265, 12.

mūlapuruṣa m. „Stammhalter" Padyac. IX, 24 (Ko.) °Ahnherr (*kulakūṭasthaḥ*).

mūlaprati s. *prati* f.

°*mūlaphalaka* Fußbodenbrett, Śṛṅgt. 44, 2 v. u.

mūlabandha m. °= *prathamotthāna* (vom Staube gesagt), S I, 584, 1.

°*mūlastambha* main prop, Harṣac. śl. 1.

mūlahara Adj. °das Kapital verschleudernd, Kauṭ. 69, 5. 6.

**mūlāṭī* = *dadhimūlam*, S I, 406, 3; Kauṭ. 77, 4 v. u. in °*puṣpakavarṇa.*

**mūlāpakarṣaparivāsa* m. die *parivāsa* genannte Strafe verkürzt, Mahāvy. 265, 13.

°*mūlānvaya* m. = *mantrin*, S I, 230, 7.

mūlika m. auch: Wurzelverkäufer, Nārada (a.) 2, 1, 182. Nach Anderen *mūlaṃ vipralambhas tatkāri.*

**mūlī* °Wurzel, S I, 171, 3 v. u. (Ko.).

°*Mūleśvara* m. N. eines Tempels, Prabandh. 43, 8.

mūṣikā f. *Schmelztiegel, Padyac. VIII, 31[c].

Mūṣikāhairaṇyika m. Spitzname eines Mannes, Divyāvad. 501, 3 ff.

°*mṛg* + *vi* ? Harṣac. 238, 2.

mṛgaketana m. der Mond, Alaṃkārav. 66, a.

mṛgacakra n. eine best. Kunst, Divyāvad. 630, 20.

°*mṛgacakṣus* f. eine Gazellenäugige, H V, 40; Śrīk. XIII, 6; XIV, 9; XIX, 17.

°*mṛgaceṣṭita* n. Verhalten der Gazelle (= Flucht), S I, 569, 2.

°*mṛgatantu* wild animal's sinews? Harṣac. 256, 9.

mṛgatīrtha Z. 2 lies: des Savana.

**mṛgadaṃśa* m. Hund, S II, 186, 5.

**mṛgadhūrta* m. Schakal, S I, 439, 8; Śuk. t. s. 128, 11; 129, 3. 12; t. o. 10, 53. 54 [p. 22, 31; 59, 22. 30; 60, 16].

°*mṛganābhī* Moschus, Śrīk. VIII, 47.

°*mṛgabandha* m. Falle, S II, 179, 6.

°*mṛgabandhana* n. desgl., S II, 179, 2 v. u. (Ko.).

°*mṛgabandhanī* [pw **mṛgabandhinī*] desgl., S II, 220, 11 v. u. (Ko.).

°*mṛgayākāma* Adj. die Jagd liebend, Kauṭ. 34, 10.

°*mṛgaroman* Adj. (oder n.) aus dem Haar von Waldtieren hergestellt(e Zeuge), Kauṭ. 80, 8 v. u.

°*mṛgavañcaka* m. Schakal, Śuk. t. o. 10 [p. 23, 12].

°*Mṛgavega* m. N. eines Helden, S II, 304, 27.

°*mṛgavyā* [pw n.] Jagd, H XLI, 29.

mṛgaśapha m. Hirschhuf, Maitr. S. 3, 1, 4 (5, 11); 2, 5 (23, 2).

°*Mṛgaśarman* m. ein Ṛṣi, S I, 483, 2.

°*mṛgaśāvacakṣus* f. = *mṛgaśāvākṣī*, H XXIV, 38.

°*mṛgaśāvavilocanā* eine Rehkalbäugige, Muk. 35[a].

°*mṛgaśiśudṛś* f. eine Gazellenlammäugige, Zitat bei Dhanika zu Daśar. II, 29 (S. 63, Z. 8).

°*Mṛgasena* m. N. eines Fischers, S II, 337, 18.

mṛgākṣī = **triyāmā*, Sam. IV, 28.

°*mṛgāṅkacūḍāmaṇi m.* = Śiva, H XXX, 4.

°*mṛgāṅkamukuṭa* m. = Śiva, H XXXIV, 23.

mṛgāṅkamauli m. auch Śrīk. 21, 34.

°*mṛgāṅkaśakalābharaṇa* m. = Śiva, H XXXVI, 60.

mṛgādanī °= *lubdhakabhāryā*, S II, 200, 7.

°*mṛgāyate* zur Gazelle werden (= wie eine Gazelle fliehen), S I, 110, 9; 490, 5 (*mṛgāyita*); 586, 4 (desgl. = Flucht).

mṛgāramātar f. Bein. einer Frau, Divyāvad. 77, 27; 466, 24.

mṛgāruvrata (nicht *mṛgāra*°) n. eine best. Begehung des *brahmacārin*, AV. Paddh. zu Kauś. 57.

°*mṛgāvacūla* m. Mond, Śrīk. XI, 71; XVI, 50.

mṛgī *eine Art nāyikā, V 74; E 211 (K, A). 212 (P). 213 (A). 345 (R). 347. 348 (P). 555 (K).

°*mṛgīkṣaṇā* eine Gazellenäugige, S I, 619, 4.

mṛgya zu suchen, so v. a. selten, Jātakam. 13, 42.

mṛḍīcī f. ein kleines Stück, Kauś. 47, 46.

mṛṇāla 1. °*sūtra* n. Kumāras. 1, 40; 3, 49; Śiś. 3, 3.

Mṛṇālavatī f. °N. der Schwester Tailapa's, Prabandh. 59, 5. 9.

mṛṇālavallī f. Lotusranke, Haravijaya 12, 19. 36.

[*mṛṇālin*,] 2. f. °*nī* auch H 21, 11.

mṛtaka °Schädel, S I, 381, 7 v. u. (Ko.)? Oder zu lesen *kapāle mṛtakakaroṭyāṃ* statt *kapāle mṛtake karoṭyāṃ*?

°*mṛtakāgni* m. Scheiterhaufen, S I, 84, 9 v. u. (Ko.); 116, 6 v. u. (Ko.); 119, 12 v. u. (Ko.); 254, 9 (Ko.); II, 160, 8 (Ko.).

°*Mṛtaṇḍā* die Mutter des Sonnengottes, S I, 52, 15 v. u. (Ko.).

mṛtabhāva m. ein eingetretener Tod, Todesfall, Vasiṣṭha 2, 49.

°*mṛtāgni* m. Scheiterhaufen, S I, 116, 9 v. u. (Ko.).

°*mṛtābhra* ? E 848 (A).

°*mṛtāyas* n. ? E 850.

°*mṛtpiṇḍīkṛta* zum Lehmkloße gemacht, zermalmt, S I, 32, 10/9 v. u. (Ko.).

**mṛtyuphala* n. fruit of the Trichosanthes palmata Roxb., or the Musa sapientum Willd., Vās. 91, 3.

mṛd + °*vinis* H XVI, 73 [*vinirmṛdita* = *mathita*].

mṛd °zermalmend, H XLIV, 33. 53.

mṛditakukṣika Adj. mit *dāva* N. pr. eines Waldes, Divyāvad. 274, 15.

°*mṛdudaṇḍa* Adj. so v. a. milde regierend, Kauṭ. 9, 9.

mṛdubhāva m. °Orgasmus, E 408 (R).

mṛdumadhya Adj. (f. *ā*) als Bez. einer best. *kṣānti*, Divyāvad. 271, 13.

°*mṛdūkaraṇa* n. das Erweichen, S II, 61, 5.

°*mṛdūkṛ* erweichen (das Herz), S I, 141, 14 (Ko.); Harṣac. 196, 7.

mṛṣāmuni m. falscher Heiliger, S II, 303, 24.

1. *mṛṣodya* n. auch S II, 72, 1; 355, 23.

°*mṛṣṭatva* n. die Süße, S II, 58, 8 v. u. (Ko.).

mekala Bein. des Vindhya, Haravijaya 3, 48; 9, 79. [47, 10.]

°*mekhalati* die Rolle des Gürtels spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka III, 31.

mekhalā *Hüfte, S I, 37, 2 (in *mekhalākalāpa* = *jaghanoparisthitavastroccaya*); *flank of a mountain, Harṣac. 80, 17.

°*mekhalāpatha* m. Hüfte, V 121.

°*mekhalāsthāna* n. = *guhyam* (*pudenda*), S II, 59, 3.

°*mekhalīy*(*ati*) die Rolle des Gürtels spielend, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 106.

megha m. *Cyperus rotundus, E 919 (P). — Auch N. pr. eines Berges, R. ed. Bomb. 4, 42, 35.

°*meghaka*, f. *meghikā* = *megha* im Komp. mit *kaḥ svārthe*, H XXXVII, 16.

°*Meghakūṭapaṭṭana* n. N. einer Stadt, S II, 296, 26.

meghanāda m. *Amaranthus polygonioides oder *Butea frondosa, E 823 (A).

Meghanīla m. N. pr. eines Gaṇa des Śiva, Haravijaya 7, 7.

°*meghaputtalikā*, weibl. Bildsäulen im Badezimmer, aus deren Brüsten Wasser fließt, S I, 531, 6 v. u. (Ko.).

1. **meghapuṣpa* 2. nicht Hagel, sondern eine best. Heilpflanze, Zach. Beitr. — 3. *nādeya* = *vetasa* die richtige Lesart ebenda.

°*meghamandira* n. = *yantradhārāgṛha*, S I, 205, 7 v. u. (Ko.); vgl. 527, 8 (Ko.).

°*meghamārga* m. Luftraum, Padyac. X, 8[d].

megharāva S II, 194, 3 nach dem Ko. °= *mayūra*; pw „ein best. Wasservogel".

°*meghavarṣāmandira* n. = *yantradhārāgṛha*, S I, 63, 8 v. u. (Ko.).

°*meghasamaya* m. Wolken-, Regenzeit, H XLVIII, 141.

mecaka m. *Wolke, H XXXV, 31.

mecakagala m. Pfau und Bein. Śiva's, Haravijaya 2, 53.

°*mecakatva* n. Schwärze, S I, 207, 4 v. u. (Ko.).

°*mecakamaṇi* m. = *kṛṣṇaratna*, S I, 539, 5; 604, 2.

mecakita, das Sternchen davor zu streichen. — = *karburīkṛta*, S I, 103, 4; 159, 1; II, 178, 2.

meṭha 1. Harṣac. (1936) 443, 12.

°*meḍūka* [oder *meḍūkā*] Wand, S I, 38, 4 v. u. (Ko.).

Meṇṭha 2. N. pr. eines Dichters, Śrīk. 2, 53.

meṇḍya (?) Bhadrab. 4, 18.

me(*ṇ*)*ḍha* = *hastipaka*, vgl. Harṣac. 230, 12; 236, 8 (= *jāgarika*, *hastijāgarika*); Hem. Deś. 6, 138. [Z.]

meda °n. Penis, S I, 294, 14 (Ko.).

medaka m. °Schmierer, Einfetter? Kauṭ. 115, 3 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 177, Anm. 4.

Medapāṭa N. pr. eines Landes, Uttamac. 7, 363. S. 305, N. 7.

°*medasvita* fett gemacht, verstärkt? Rasas. 102[c].

medinī °= *mlecchastrī*, S II, 236, 1.

°*medinīdhra* m. Berg, S II, 296, 25.

medhayú, vgl. Pischel, Vedische Studien I, 103.

Medhārudra: ZDMG 73, 190, Anm. 1; 36, 379, Anm. 2; JRAS 1905, 541 f.; Rudraṭa, Kāvyāl. I, 2, Komm. [Z.]

medhāvika Adj. verständig, klug, Jātakam. 12.

medhī ein best. Teil eines *stūpa*, Divyāvad. 244, 9.

°*medhūlaka* m. Gehirn, Kauś. 11, 16.

meni, vgl. Geldner in Festgr. 31 ff.

°*Menikā* = *Menakā*, S I, 321, 9 v. u. (Ko.) wohl nur Druckfehler.

meraka 1. Divyāvad. 19, 22.

**Merukadambaka* Zach. Beitr.

°*melanā* f. = *melana* n., Praty. Hṛd. 20, 4. [B.]

melanduka (so!), Mahāvy. 273, 18. [Z.]

°*Melyāṭī* S II, 419, 12 ein Land?

mehana n. Harnröhre [°auch der Frau?] Y 74, Z. 12; 89, Z. 2 v. u.

Maitrabala m. N. pr. eines Mannes, Jātakam. 8. In der Unterschrift *Maitrībala.* = *maitraṃ balaṃ yasya*, d. h. °Buddha, Padyac. II, 17[d].

maitrāy(ati) wohlwollend gesinnt sein, Divyāvad. 105, 17.
Maitrāvaruṇacamasīya Adj. in der Schale des Maitrāvaruṇa befindlich, Āpast. Śr. 12, 16, 11.
maitrīpāramitā f. die höchste Stufe des Wohlwollens.
Maitrībala s. oben unter *Maitrabala.*
maitrīmaya Adj. auch Jātakam. p. 2, 16.
°*maitrīy* to be friendly, Harṣac. 247, 14.
°*maitrīstha* = *mitratvasahita*, S I, 421, 11.
maitreyikā *f. Kampf zwischen Freunden, S II, 343, 13.
maithuna °m. Schwager, S I, 77, 2 v. u. (Ko.).
°*maithunaka* m. = *narmabandhu*, S I, 609, 14 (Ko.).
maithunika m. °Schwager, S I, 403, 5.
**maithunābhāṣaṇa* n. eine auf Beischlaf anspielende Unterhaltung, Mahāvy. 258, 3.
mailavrata (!) n. eine best. Begehung des brahmacārin, AV. Paddh. zu Kauś. 57.
°*maileyaka* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 8.
moka S II, 294, 21? (*mokaLakṣmīkaṭākṣa*°).
mokṣa m. °Ehescheidung, Kauṭ. 155, 15. 17 (auch in °*amokṣa* 155, 18).
mokṣaṇa 3. f. *ī* die Zauberkunst, jemand zu befreien, Hem. Par. 2, 182.
mokṣavārttika Adj. auf die Erlösung bedacht, MBh. 12, 320, 174.
°*mokṣavid* Adj. des Befreiens kundig, Yudh. 6, 16.
°*mogara* = *vicakila*, S I, 101, 15 v. u. (Ko.).
°*mogaraka* (m.) eine Art Jasmin, S I, 529, 10 (Ko.); 532, 13 v. u. (Ko.); 535, 11 (Ko.).
moghahāsin Adj. in den Tag hinein lachend, Kāṭh. 25, 6.
moghāy(ate) zwecklos werden, nichts mehr zu bedeuten haben, Alaṃkārav. 205, b; Alaṃkārar. 14, b.
moca m. Musa sapientum, S I, 528, 3 [pw „wohl auch M. s."].
mocana n. *Anlegen (in *agni*°), S II, 136, 1 v. u. (Ko.).
°*mocayitrī* f. Nom. ag. Kaus., Prabandh. 132, 5.
°*mocoṭa* eine Art Kleidungsstück, Sam. VIII, 56.
moṭa = *muṭa*, *māṭa* Bündel, Divyāvad. 5, 8.
Moṭapallī f. N. pr. eines am Meere gelegenen Landes, Uttamac. 161. 189. 334. 344.
moṭamāna n. eine best. siddhi, Anir. und Mahād. zu Sāṃkhyas. 3, 44.
moḍita s. *goṇḍita.*
°*Moḍherapura* n. N. einer Stadt, Prabandh. 255, 9 v. u.
**mora* m. Pfau, S II, 342, 6. — Vgl. Zach. Beitr.
°*mohanagṛha* n. Liebeslustgemach, Kauṭ. 40, 4.
°*mohalatā* Datura alba, E 906 (R).
°*mohāpanoda* Adj. die (geistige) Ohnmacht behebend, Padyac. IX, 43[a].
**maukali* m. Rabe, Uttarar. II, 29[b] ed. Lakṣmaṇasūri.
mauktikamaya Adj. (f. *ī*) aus Perlen bestehend, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 3, 6.
mauktikasara m. Perlenschnur, Damayantīk. 187; Uttarac. I, 38[c].
mauñja 3. [*ī*] auch Gürtel überh., Viṣṇus. 27, 18; 28, 40. *mauñji*° (metrisch) 28, 37.
maudgalīya, so zu lesen statt *maudgalyīya*; vgl. P. 6, 4, 151.
**maudrika* m. Verfertiger von mudrā, Mahāvy. 186, 40.
maunīndra Adj. von *munīndra*, Divyāvad. 490, 14. 16.
°*maunyā* = *sthāpanam* (?), S I, 485, 1.
**maurajika* m. Trommelschläger, Pārijātam. I, 21[d].
maurvikā f. Sehne °des Bogens des Liebesgottes, Padyac. VI, 33[a].
maula m. Pl. Eingeborene, die später ausgewandert sind, Bṛhaspati in Vivādar. 213.
°*maulapuruṣa* m. angeerbter Diener, Kauṭ. 44, 13.
mauli 2. c) Kir. 12, 42; 17, 8; Damayantīk. 174.
°*maulikī* Wurzelzauberin, E 743 (R).
°*Mauleyaka* Adj. s. *Māleyaka.*
°*mauṣa* ? S II, 347, 1 [*ananyasāmānyasāhasālayamoṣamauṣadhiṣaṇānidhir*].
°*mausalabandha* m. eine Art Coitus, E 597 (D).
mauhūrtika 2. m. a) Astrolog auch Śrīk. 12, 39.
mrakṣya wohl Gefühl, Divyāvad. 622, 12.
**mradiṣṭa* softest, very soft, Vās. 169, 4.
mlānatva n. das Verwelktsein, R. ed. Bomb. 3, 74, 27.
mlāniman m. das Verwelktsein, Verwelken, Vāsav. 48, 3.
°*mlānīkṛta* zum Verwelken gebracht, S I, 210, 12 (Ko.).
[*mlich* + °*pari* S II, 341, 20/1 *parimliṣṭa* = abgewischt, verdruckt für *parimṛṣṭa*.]
**mliṣṭa* unverständlich, Śrīk. XIV, 6.

Y

[*ya,*] *yat khalu jānīyāḥ* so v. a. beliebe zu erfahren, mit deiner Erlaubnis, Divyāvad. 111, 25; 156, 8. *yan nu* mit der 1. Potent. laß mich, ich möchte, Lalit. 109, 15 (*yan nv aham asya* zu lesen); Divyāvad. 283, 5. *yad vā tad vā* gleichviel was, das erste beste, 499, 17; 548, 11.
ya [°am Ende eines Komp.] gehend = reitend, H XLIII, 252.
yaka Pron. rel. auch H 18, 24.
2. *yakṣa*, streiche „*hotaryakṣa* und".
yakṣakardama m. auch S I, 234, 1 v. u. (Ko.); II, 28, 2.
°*yakṣapālita* ? *mad*, Harṣac. 236, 3.
°*yakṣapuruṣa* m. Hund, S II, 188, 1.
yakṣabali m. ein Streuopfer an die yakṣa, eine best. Hochzeitszeremonie, Komm. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.
yajamāna 2. *yájamānaloka* (!) Maitr. S. 1, 4, 5 (53, 5).
yajamānāyatanā n. der Standort des Opferers, Maitr. S. 3, 3, 2 (33, 16).
**yakṣarātri* f. ein best. Festtag, V 55. 235; Sarasv. V, 95.

yaj + °*vi* ganz besonders verehren, H XLVI, 64.

yájuruttama Adj. mit *yajus* endend, Maitr. S. 3, 1, 1 (2, 1).

yajñatanū, füge am Ende hinzu: — b) bestimmter Backsteine.

yajñátā f. Nom. abstr. zu *yajña*, Opfer, Maitr. S. 1, 10, 15 (155, 4). 17 (157, 16).

Yajñadattā *f. N. der Frau eines purohita, S II, 309, 12.

yajñádugdha Adj. vom Opfer ausgemelkt, TS. 1, 7, 1, 1.

yajñapuruṣāsáṃmita (!) Adj. Maitr. S. 3, 1, 2 (3, 3). 7 (9, 8).

yajñamenī, vgl. Geldner in Festgr. 32 f.

yajñavibhraṃśa m. das Mißraten eines Opfers, Āpast. Śr. 14, 32, 5.

yajñavibhraṣṭa, Nom. abstr. °*tva* n., Komm. zu Āpast. Śr. 9, 4, 5.

°*gajñāvikṣepin* m. eine best. dämon. Gottheit, Mgs II, 14, 29 (°*kṣepa* v. l.).

yat Kaus. vgl. Roth, ZDMG 41, 676. — Mit *anvā* sich bei etwas beteiligen, Śāṅkh. Br. 23, 5.

yata (*n.) das Lenken des Elefanten mit dem Fuße, S I, 394, 6; 500, 7 (hier aber mit *ārohaka* = Reiter erklärt).

°*yatana* n. Bemühung, H XLIII, 330.

yatarátra Adv. an welchem der beiden Orte, Maitr. S. 4, 2, 6 (27, 17).

°*yati* f. Bezähmung, Amit. XIX, 8; XXIX, 26.

°*yativid* Adj. = *layapravṛttiniyamajña*, Pārijātam. II, 40[b].

yatkiṃcanakāritā f. Übereilung, Jātakam. 20.

**yatkiṃciccāraka* m. ein Diener für allerlei, Mahāvy. 274, 6.

°*yatkṛtya* Adj. was zu tun ist, Prabandh. 264, 5 (in *yatkṛtyādeśenaiva* „with orders directing me what to do").

yat satyam s. unter *satya*.

yatharṣi Adv. je nach der Zahl der ṛṣi, Āpast. Gṛhy. 16, 6.

[*yathā,*] *yathāpi tad* wie zu erwarten, natürlich, Divyāvad. 213, 24; 462, 3. *yathāpi* dass., 84, 10. *yathāpi nāma* gleichwie, 501, 8; Mahāvy. 225, 71.

yathākulam Adv. je nach der Familie, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

°*yathāgatakam* Adv. je nach den Umständen, Kauṭ. 47, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 60, Anm. 1.

yathājanapadam Adv. je nach dem Lande, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

°*yathādarśanasaṃbhavam* Adv. in jedem eintretenden Falle, S II, 329, 1.

yathādoṣam Adv. je nach dem Schaden, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 30, 5.

yathādhikāra° je nach dem Amte, je nach der Stellung, Jātakam. 10.

yathānāma, so zu lesen statt *yāthanāma*.

°*yathānibandham* Adv. nach Anweisung, S I, 549, 4.

°*yathāpad* Adv. = *āpadaṃ vipadam anatikramya*, Yudh. 1, 56.

yathāpuṃsam Adv. je nach dem Manne, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

yathāpaurāṇa Adj. wie früher seiend, in dem früheren Zustande, Jātakam. 8.

yathāpratijñam Adv. dem Versprechen gemäß, MBh. 3, 304, 1.

yathāprastāvam Adv. bei erster schicklicher Gelegenheit, Jātakam. 26. 32.

yathāprāśu Adv. möglichst schnell, Āpast. Śr. 7, 13, 3.

yathābhiniviṣṭa Adj. wozu sich jeder bekannt hat, Jātakam. 23.

**yathābhūtadarśin* Adj. die Sachen so ansehend, wie sie sind, Mahāvy. 81, 7.

°*yathāyathakatha* Adj. = *satyavacanakathanaśīla*, S I, 465, 4.

°*yathāyaṣṭi* Adv. mit dem ersten besten Knüppel, S II, 328, 26.

°*yathārthavant* Adj. angemessen, Unm. 17[b].

°*yathārthavādin* Adj. zuverlässig, Prabandh. 304, 8.

yathāvasaram Adv. °zufällig, Prabandh. 64, 7 v. u.

yathāvidhi °Adj. Daśar. 4, 25.

yathāśobham Adv. so daß es ein gutes Aussehen hat, Hemādri 1, 378, 21.

yathāsaṃkalpam Adv. nach Wunsch, MBh. 1, 96, 23.

yathāsūtram Adv. dem sūtra gemäß, Baudh. 3, 1, 13.

yathāstri Adv. je nach der Frau, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 15.

°*yathāhastam* Adv. je nach der Größe (J. J. Meyer, S. 219, 2), Kauṭ. 137, 6.

yathaikadivasam Adv. als wenn es nur ein Tag wäre (gewesen wäre), MBh. 1, 72, 9.

yathocchritam, so zu lesen.

yathoḍham Adv. in der Reihenfolge, wie sie herbeigeführt wurden, Āpast. Gṛhy. 20, 4.

yathopacāram Adv. wie es die Höflichkeit erfordert, Jātakam. 20.

[°*yathopapadam* S II, 76, 9 verdruckt für °*pādam*.]

yathopapādin Adj. der erste beste, Kauś. 138, 2.

°*yathopayoṣam* Adv. = °*joṣam*, Gopāl. 126, 25.

[*yad,*] *yac ca — yac ca* sowohl ... als auch, Divyāvad. 77, 7.

yadaśanīya n. alles Eßbare, Āpast. Śr. 2, 3, 12; Āpast. Gṛhy. 19, 2.

[*yadi,*] *yadi nāma* mit Potent. ob wohl je, Jātakam. 23, 5.

yadīya Adj. wem gehörig, cuius (rel.).

°*Yadupa* m. 1. Beschützer der Yadu's, Bein. des Kṛṣṇa, Yudh. 3, 32. — 2. Fürst der Yadu's, Yudh. 3, 75.

°*Yadūttama* m. = Kṛṣṇa, Viṣṇubh. IV, 6[a]; 19[a].

°*yadūsa* m. = *paṭṭiśa*, S I, 465, 9 (Ko.).

yadṛccha Adj. (f. *ā*) zufällig, Āpast. 1, 14, 5.

yadṛcchābhijña m. ein zufälliger Zeuge, Nārada (a.) 2, 1, 150.

yadbhaviṣyatā °Abstr., S II, 345, 26.

yadbhūyasā Instr. Adv. größtenteils, Divyāvad. 50, 12; 80, 4; 419, 18.

**yadbhūyaskārin* Adj. etwas dem größten Teile nach verrichtend, Mahāvy. 84, 3.

yantar 5. zu streichen; vgl. ZDMG 39, 526.

yantu in *suyántu*.

yantra n. °= *samūha*, S I, 49, 6.

yantraka °*desk*, Harṣac. 95, 4.

yantragṛha n. Folterkammer, Divyāvad. 380, 15. *jantu*° 418, 1 fehlerhaft. — °Badehaus, S I, 538, 2.

°*yantrajaladhara* m. künstliche Wolke, (= Douche), S I, 530, 1.

yantraṇa °feather-guard on an arrow, *protection, Vās. 136, 3.

yantradṛḍha Adj. fest verriegelt (Tür), Mṛcch. 48, 5.

× yaṣṭi necklace Kaut. 2. 11. 29

°*yantraḍolā* f. kunstvolle Schaukel, Padyac. VI, 18ª (in *vibhramayantraḍolām āropya = vibhramāya yantryate iti yantrāṃ baddhāṃ*(!) *ḍolāṃ preṅkholikām*).

°*yantradhārāgāra* = °*gṛha*, S I, 541, 4/5.

Yantrapattra n. Titel eines Werkes, Festgr. 55.

°*yantraputrikā* automatische Figur, S II, 37, 3.

°*yantravyajanaputrikā* eine automatische Figur, die Wind zufächelt, S I, 205, 6.

°*yantrastri*, S I, 532, 2 eine weibliche Figur, die aus ihren verschiedenen Körperteilen Sandelwasser fließen läßt.

yantrita °earnest, zealous? Harṣac. 255, 6.

yabh futuere auch Dināl.-Śuk. 23, 18.

yam mit *vyā*, *vyāyata* °ohne Querfalten, S I, 292, 2. — Mit *upani* befestigen (?), Jātakam. 11. — Mit *parini* genau bestimmen (eine Zeit), Vivādar. 93, 1. — Mit *pratini*, °*yata* vielleicht feststehend, unveränderlich, Jātakam. 21. — Mit *abhisam* Med. fester anziehen (den Gürtel), Jātakam. 9.

yama m. °Zügeln (des Pferdes), H XLIV, 64.

yama m. Du. °= Nakula und Sahadeva, Kir. I, 36.

yamaka m. °eine Art Galopp, Kauṭ. 134, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 3.

Yamakaśālavana n. N. pr. einer Örtlichkeit, Divyāvad. 208, 25 ff.

yamatā °Zwillingspaar, S I, 135, 16 (Ko.).

yamadaṃṣṭrā °eine best. Waffe, S I, 145, 15 v. u. (Ko.).

°*yamadolā* swing of death or Yama, Harṣac. 183, 19.

yamala *n. Paar, S I, 156, 7. — f. °*lī* ein best. Kleidungsstück oder ein Paar Kleidungsstücke, Divyāvad. 276, 11.

yamalaka *Zwilling, Mahāvy. 188, 33.

°*yamalakartarī* eine Art Schlag, Y 153.

°*yamalatā* Zwillingsschaft, S II, 263, 16.

°*yamalakapattra* friendly letter, Prabandh. 264, 6.

**yamalapattraka* m. = *kāñcanāra*, S I, 106, 9 (Ko.).

°*yamalapatra* (n.) a league of friendship, Prabandh. 71, 4 v. u.; 156, 2 v. u. (letter of alliance).

°*yamalaśaṅkha* twin conch, Prabandh. 170, 4.

yamaloká Maitr. S. 2, 5, 11 (63, 12).

yamavrata auch: eine best. Begehung des brahmacārin, AV. Paddh. zu Kauś. 57.

Yamasvasar [natürlich f., nicht m., wie pw hat!] 1. auch Yudh. 2, 61.

yamitrī Nom. ag. f. etwa: Zusammenhalterin, Āpast. Śr. 14, 33, 2.

°*Yamunapura* n. N. einer Stadt, S I, 465, 10 v. u. (Ko.); 568, 14 (Ko.).

Yavana m. °= *Khurāśanadeśas tasya svāmy api*, S I, 567, 7 (Ko. 568, 7).

yavaśasya (°*sasya*?) eine Getreideart, Divyāvad. 230, 20.

yavasa Adj. °*skill*, Vās. 77, 2.

**yavāgūcāraka* m. der für die Reisbrühe sorgende Klosterbruder, Mahāvy. 274, 3.

1. *yavya* 2. b) Pl. N. pr. eines ṛṣi-Geschlechtes.

yavyā f. auch = 1. *yavya* 2. a), TS. 7, 4, 20, 1.

**yaśaḥpaṭaha* [pw Pauke] °N. eines Elefanten, Prabandh. 143, 7 v. u.

°*Yaśodhvaja* m. N. eines Fürsten von Pāṭaliputra, S II, 302, 18. — N. eines Heiligen, S II, 343, 11.

°*Yaśobandhu* m. N. eines Fürsten, S II, 89, 15 v. u. (Ko.).

°*Yaśobandhura* m. N. eines Fürsten, S I, 458, 9 v. u. (Ko.).

°*Yaśomati* m. N. eines Fürsten, S I, 135, 1; II, 180, 6.

°*Yaśorgha* m. desgl., S I, 210, 3; 458, 9 v. u. (Ko.); II, 262, 26.

yaṣṭimadhuka Komm. zu Āpast. Śr. 15, 3, 16. [Caraka IV, 8, 20.]

°*yaṣṭīrada* Adj. mit stangenförmigen Stoßzähnen, S I, 301, 7.

°*yaṣṭyupavāhya* Adj. mit einem Stocke lenkbar (Elefant), Kauṭ. 138, 5.

[*yas* mit *ā*,] *āyasta* °sprungbereit (Löwe), Kir. XVI, 50.

1. *yā* Kaus. unterhalten, aufziehen, Divyāvad. 499, 1; sich wohlbefinden, 93, 6; 150, 16; 196, 18; 471, 4. — Mit *vyati*, °*yāta* = *vyatikramya gataḥ*, R. ed. Bomb. 3, 69, 4. — Mit *abhi* fahren über (Akk.), Āpast. Gṛhy. 5, 24. — Mit *ā* Kaus. erziehen, Divyāvad. 499, 9. — Mit *pari* den Umlauf vollbringen, Jātakam. 10, 29. — Mit *pra* zu Werke gehen, verfahren, Jātakam. 20, 33. — Mit *abhipra* aufbrechen, eine Reise antreten von (Abl.), 24; von einer Stelle zur anderen sich schwingen, 27, 10.

°*yāganāga* m. Opferelefant, S I, 288, 7; 291, 7 v. u. (Ko.).

**yāgamaya* Adj. in Opfern bestehend, Mahāvy. 140, 12.

°*yāgahastin* m. Opferelefant, S I, 304, 15 (Ko); 331, 9 (Ko.).

°*yāgāvani* f. Opferstätte, S I, 347, 2.

°*yāgeśvara* m., Lord of sacrifice, i. e. gold (apparently a slang expression like *brahmahṛdaya*), Pūrṇabh. 25, 15.

yāc + *anu*, °zurückverlangen, Sam. IV, 53.

°*yācakatvavant* = *dainyavant*, S I, 420, 11 (Ko.).

yācitaka 1. Adj. auch S II, 67, 6.

yāja °= *Hara* [*ijyata iti yājo Haras*], H XLIII, 98.

°*Yājñavalkyavāddhali* m. N. eines Autors über Elefanten, S I, 291, 1.

yāta n., *das Lenken des Elefanten mit dem Haken, S I, 394, 6.

yātaka n. in *ratha*° weiter unten.

°*yātrāvetana* Fahrtmiete, Kauṭ. 126, 7.

yātrika m. s. *tīrthayātrika*.

Yādavaprakāśa m. N. pr. eines Lehrers, M. Müller, Ren. 360, N. 3.

yādonātha m. *Meer, Amit. XVIII, 14.

yānaka n. Kauṭ. 101, 7 v. u. °ein best. Kriegsgerät? S. *saṃghāṭī*!

°*yānabhāgaka* (v. l. °*bhāṭaka*) Schiffsmiete, Kauṭ. 99, 8.

yānayātrā f. Seereise, Divyāvad. 503, 19 (°*pātra* am Ende eines adj. Komp. gedr.).

**yānī* Adv. mit *kṛ* sich etwas geläufig machen, Mahāvy. 126, 69.

yāpana n. *Lebensunterhalt, Y 44. 238.

yāpana n. *Verjagen, Viṣṇubh. III, 27ᵇ (in *mala*° = *pāpanāśana*).

yāpanīya Adj. Kompar. °*tara* besser, Divyāvad. 110, 2.

[*yāpya* = *nindya*, S II, 233, 1 s. pw!]

°*yāpyatā* derision, Harṣac. 14, 12.
yāpyayāna, Dharmaśarm. 20, 28.
°*yāmagajatā* die Stellung als Wachtelefant, Śrīk. XVII, 65.
°*yāmapaṭahatva* n. die Rolle der Trommel, mit der die Nachtwachen angegeben werden, H XXXV, 24.
yāmavatī auch Muk. p. 55, Z. 2 v. u.
yāmaśruta und *yāmahū* vgl. Pischel, Ved. Studien I, 98.
yāmika Adj. °auf die Nachtwache bezüglich, Kuṭṭ. 612.
yāmika m. °Astrolog, Prabandh. 246, 6 v. u.
°*yāmikatva* n. Wächterdienst, Śrīk. VI, 74.
°*yāmitakena* Śṛṅgbh. 8, 13 eine best. Bühnenanweisung.
yāminī °= *niśā* (Pflanze), E 879 (P).
yāminīpriyatama, so zu lesen statt °*pritama*. [Auch Śrīk. 10, 55.]
yāminīvirahin Adj. in der Nacht getrennt. *vihaga* = *cakravāka*, Kir. 9, 13. 30.
yāminīśa m. der Mond, Dharmaśarm. 2, 79; 7, 2.
°*yāmunīya* Adj. von der Yamunā stammend, Gopāl. 143, 3.
°*yāvakīya* Adj. zu *yāvaka*, Lackfarbe, H XVIII, 8.
°*yāvatkālika* Adj. nur zeitweilig daseiend, Kauṭ. 132, 3.
yāvatpriya Adj. in welchem Maße lieb, Maitr. S. 1, 6, 3 (90, 10).
yāvatsaṃpātam Adv. so lange es geht, Chānd. Up. 5, 10, 5.
yāvadantya Adj. lebenslänglich, MBh. 8, 40, 24.
°*yāvadarāti* Adv. nach jedem Feinde einzeln (abgeschossen), Kir. XIV, 56.
yāvaddehabhāvin Adj. so lange während wie der Körper, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 66; 6, 54.
[*yāvant*,] *yāvac ca ... yāvac ca ... antarāt* zwischen ... und ..., Divyāvad. 93, 24; 386, 10. *yāvat* mit Dat. bis zu, bis auf, 2, 24; 523, 15.
yāvasika °Adj. Grünfutter bekommend, Kauṭ. 137, 7 (in *kṣīrayāvasiko vikkaḥ*). — Subst. m. (Elefanten-) Fütterer, Kauṭ. 138, 4 v. u.
°*Yāśodharīya* Adj. auf Y. bezüglich, S II, 419, 26.
yāṣṭīka °Subst. m. Türhüter, S I, 372, 3.
yukta m. °Beamter, Kauṭ. 59, 4.
yuktikṛta Adj. erworben (Gegensatz *sahaja*), Caraka 63, 9.
yugacarman n. ein Leder (Kissen) am Joch, MBh. 8, 34, 29.
yugadhāra wohl °das Joch haltend (von einer Person gesagt), Mgs I, 10, 4.
yugadhur f. Jochzapfen, Āpast. Śr. 3, 8, 4.
yugaṃdhara °Schulter, S I, 284, 2; *m. Deichsel, Śrīk. XXII, 49 (Ko.).
Yugapradhānasvarūpa n. und °*pradhānapaṭṭāvalīsūtra* n. Titel eines Werkes, Festgr. 54.
°*yugalikā* f. Paar, Prabandh. 136, 4. 6. 7; 237, 5 (a couple of posts).
°*yugalī* f. Paar, Śṛṅgt. 172[a].
°*yugavāhana* Adj. zweispännig gewöhnt (Büffel), Kauṭ. 129, 3/4.
°*yugaviṅgana* n. s. *piṅgana*.
°*yugā* (f.) S II, 368, 26 ?.
yugāntara n. °eine vier hasta lange Strecke, S I, 136, 7.
°*yugekṣaṇa* (Adj. oder Subst. m.) nur ein yuga weit blickend, Amit. XXVII, 10.
yúgmadayujá (!) Adj. Du. paarig und unpaarig, Maitr. S. 3, 4, 2 (46, 12).
°*yugmapada* n. eine Art Coitus, E 568 (R). 576 (A).
1. *yuj* mit *anu* °zurückfordern (ein von Fremden benutztes Haus), Kauṭ. 190, 19. — Mit *pratyabhi* eine Gegenklage erheben (°Simpl.), Kauṭ. 149, 8 v. u. — Mit *atyupa* zu sehr gebrauchen, Caraka 256, 19. — Mit *nis*, *niryukta* R. ed. Bomb. 3, 69, 39 wohl fehlerhaft für *nirmukta* freigekommen von (Instr.), so v. a. mit Aufopferung von. — Mit *pra* 16. Med. mit Lok. der Person, Jātakam. 29, 17. — Mit *atipra* zu sehr gebrauchen, Caraka 256, 11. — Mit **visaṃpra*, °*yukta* frei von (Instr.), Mahāvy. 19, 48. — Mit *pratisam*, °*yukta* in Verbindung stehend mit, Bezug habend auf, Jātakam. 12. 21. 28; Mahāvy. 109, 65.
°*yujjit*, im Kampfe siegend, H XLIII, 98.
°*yudda* Adj. Kampf gewährend, H XLIII, 361.
yuddhakṣmā f. Kampfplatz, Caṇḍiś. 85.
°*yuddhabhāj* m. Mitkämpfer, H XLV, 55.
yuddhayogya Adj. kriegstauglich. Nom. abstr. °*tā* f., R. 1, 22, 2.
yuddhavyatikrama m. Verletzung der Regeln des Kampfes, Hariv. 4705.
yuddhasāra Adj. in Verbindung mit *vākya* so v. a. von Kampflust strotzend, kriegerisch, herausfordernd, MBh. 7, 156, 13.
°*yudbhū* f. Schlachtfeld, H XLVI, 74.
1. *yudh* Akt. schlagen (von Wellen), Maitr. S. 4, 4, 1 (50, 3). Vgl. Pat. zu P. 3, 1, 85. — Mit °*adhi*, scharf bekämpfen, H XLIII, 284. — + *vyā*, S I, 32, 3 *vyāyodhita* °= *vividhaṃ yuddhaṃ kārita*.
°*yuyutsutā* Kampfeslust, H XLVIII, 129. [Ist vielleicht °*adhiyuyutsutayā* zu lesen?]
yuvati f. *Gelbwurz, E 838 (R). 914. 921 (P).
°*yuvatikulaguru* m. = Kāma, Śrīk. XI, 22.
yuvatī *Gelbwurz, E 906 (R). 920 (A). 921 (P).
yuvan 1. auch von Tieren gebraucht. *bhallūka*° ein junger Bär, Mālatīm. (ed. Bomb.) 304, 1.
yuvarāja 3. und *yuvarājadivākara*, lies Saduktik. statt Sarasvatīk.
°*yūkāmadhya* m. Mitte einer Laus (als Längenmaß), Kauṭ. 106, 5.
°*Yūkāvihāra* m. „Lausetempel", Prabandh. 232, 9. 6 v. u.
°*yūthakarma* n. Gewöhnung (des Elefanten) daran, fremde Elefantenherden anzugreifen, Kauṭ. 138, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 220, Anm. 4.
yūthabandha m. Rudel, R. ed. Bomb. 3, 11, 4.
°*yūh* mit *sam* überziehen, Kauṭ. 88, 4 (*saṃyūhayet*); 90, 4 v. u. (*saṃyūhyam*); 92, 3 v. u. (*saṃyūhya*).
°*yeya* Adj. wonach man gehen muß, Kir. XV, 5. = *yātavya* (= Feind), H XLIII, 90. 98. 284; = *yoginām abhigamya*, H XLIII, 230; = *śraddhayābhigamya*, H XLIII, 252. 309.
yoktavyà, so zu betonen.
°*yogadhara* m. Asket, S II, 310, 4.
°*yogadhūma* Zauber- oder Giftrauch, Kauṭ. 388, 17. Vgl. Meyer's Übers., p. 41, Anm. 2.

°*yogapaṭa* ascetic cloth, Prabandh. 171, 8.

yogapaṭṭa m. °„Tarnkappe“, Manm. 646, 3. 7.

°*yogapāna* n. Gifttrank „drugged liquor“), Kauṭ. 34, 8. — S. Meyer's Übers., p. 41, Anm. 2.

°*yogapuruṣa* m. Agent, Kauṭ. 45, 7.

yogarddhirūpavant Adj. in der Gestalt des verkörperten vollkommenen yoga. MBh. 3, 300, 9.

°*yogavaracakṣus* m. = *yogīśvara*, S I, 240, 8.

°*yogasurā* vergifteter Rauschtrank, Kauṭ. 211, 12; 212, 5. S. Meyer's Übers., p. 41, Anm. 2.

°*yogāgni* m. Giftfeuer, Zauberfeuer, Kauṭ. 388, 17. Vgl. Meyer's Übers., p. 41, Anm. 2.

2. *yogācāra* = *yogin*, Mahāvy. 85, 1.

yogāñjana °Giftsalbe, Kauṭ. 225, 18. S. Meyer's Übers., p. 41, Anm. 2.

°*yogānuvidhāyin* Adj. geeignet zur Verbindung (mit anderen Stoffen), Kauṭ. 79, 3.

yogin °skilful, cunning, Pūrṇabh. 154, 5.

°*yogimarkaṭa* m. der Affe eines Zauberers, Prabandh. 210, 8/9 (sprichwörtlich für einen Menschen, der allen Leuten Verbeugungen macht).

yogodvahana n. Unterstützung (mit Nahrung und Kleidern), Divyāvad. 87, 24; 172, 28; 312, 19; 498, 27.

°*yojanī* (f. auf °ī!) Prabandh. 56, 2 in *dvādaśayojanīm* = eine Strecke von 12 yojana's.

yodhya °Subst. m. Feind, H XLIII, 284.

yonitás Adv. aus dem Stalle, Maitr. S. 4, 2, 11 (34, 18).

yonisaṃkaṭa n. so v. a. Wiedergeburt, MBh. 3, 84, 95.

°*yoma* S II, 299, 12 (in °*kamaṇḍaluyoma-mudrāṅkitakaracatuṣṭayam*).

°*yoṣitkulaguru* m. = Kāma, Śrīk. XV, 49.

**yauktika* m. Spaßmacher, Manm. 636, 5 [in der Prakrit-Form *juttia*].

°*yautavadaṇḍa* m. Wagebalken, S I, 155, 3 v. u. (Ko.).

Yaudheya m. °N. eines Landstrichs, S I, 12, 3.

yauvana n. °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.).

R

ra 1. auch: verleihend, bewirkend, Śiś. 19, 3. 23.

ra *m. Feuer? H XLIII, 120.

°*raṃrama* Adj. sich lebhaft ergötzend? H XLIII, 355.

raṃhi, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 106.

raktakamalinī f. eine Gruppe von roten Lotusblüten [soll wohl heißen: rotblühenden Lotussen], Vāsav. 173, 2.

**raktakāla* °Adj. rotschwarz, Kauṭ. 78, 5.

**raktatuṇḍa* m. Papagei, S I, 99, 15 (Ko.); II, 198, 1.

raktapaṭṭamaya Adj. aus rotem Zeuge verfertigt, Vāsav. 172, 6 v. l.

°*raktapīta* Adj. rotgelb, Kauṭ. 78, 3 v. u.

°*raktapītaka* Adj. rotgelb, Kaut. 85, 3/2 v. u.

raktabhāva °Subst. m. = *anuraktatā* und zugleich Röte, S II, 144, 9.

°*raktamaṇi* m. Rubin, S I, 365, 1 v. u. (Ko.).

°*raktamaṇiparvata* m. = *udayācala*, S I, 246, 6 (Ko.).

raktamaṇḍalatā °state of having a red disk; °state of possessing devoted adherents, Vās. 230, 3.

raktamaṇḍalatā f. in verschiedenen Bedeutungen, Vāsav. 230, 3.

°*raktasruti* f. Blutfluß (= Abortus), E 896 (R).

°*raktākṛṣṭi* f. Blutentziehung, Aderlaß, Laṭ. I, 21[b].

raktākṣa m. °Büffel, S I, 144, 12 (Ko.); II, 185, 2; 187, 8. — Nom. abstr. °*tā* f. Dharmaśarm. 4, 30.

raktākṣī °Büffelkuh, S I, 216, 4 v. u. (Ko.).

**raktāmlāna* m. roter Kugelamaranth, S I, 528, 3 v. u. (Ko.).

raktāśaya = *uras*, Bhāvapr. (Hdschr.) 16, b nach Aufrecht.

rakti f. *Reiz, Lieblichkeit, Pārijātam. II, 40[b]. Lakṣmaṇasūri erklärt mit *rañjanaguṇa*.

1. *rakṣ* mit *samanu* in Acht nehmen, hüten, Divyāvad. 104, 13; 105, 18.

°*rakṣastaru* m. ? E 875 (P).

rakṣā *Asche, S I, 380, 3 v. u. (Ko.); 423, 15 (Ko.).

rakṣāpratisara m. oder °*rā* f. Schutzamulett, MBh. 3, 309, 4.

rakṣāsarṣapa Rājat. 3, 338; Harṣac. 148, 6. [Z.]

rakṣāsūtra n. Tragband, Haravijaya 5, 25.

rakṣijana m. Polizei, Jātakam. 10, 20.

rakṣohan 2. a) lies: Bez. des anuvāka AV. 8, 3, 4.

rag mit *ā* Kaus. (vgl. *ārāgay* oben) befriedigen, zufriedenstellen, Divyāvad. 131, 5; 133, 20; 192, 16; 233, 20. — teilhaftig werden, bekommen, 173, 4. 29; 236, 10. — vollziehen, vollbringen, 302, 20.

Raghukāra, vgl. Gaüḍavaho 800; ZDMG 36, 366, 5. [Z.]

Raghūdvaha m. auch H 48, 90.

°*raṅkā* S I, 257, 11 v. u. (Ko.)? [*nīcaistaraṃ sthānaṃ raṅkānarakādikaṃ padaṃ nayati prāpayati.*] — = *dīnā*, Govardh. 96.

raṅkuka m. eine Art Antilope, Śrīk. I, 47.

raṅga m. Viṣṇubh. II, 18[d] °= *krīḍā* (Liebesspiel).

raṅg(ati) auch Amit. 6, 16.

raṅgamaṇḍapa °painted vestibule, Prabandh. 231, 5 v. u.

°*raṅgavali* S II, 24, 5; 28, 5 [= *nānāvarṇacūrṇaracitamaṇḍanaviśeṣa*]; 247, 11.

raṅgavalli f. °= *catuṣka*, S I, 350, 2 (*raṅgavallipradāneṣu catuṣkapūraṇeṣu dakṣasva śighrā bhava*).

**raṅgaśālā* Schauspielhaus, Tanzsaal, Śṛṅgbh. 51[c].

°*raṅgasthalī* f. Tanzsaal, Padyac. VII, 29[p].

Raṅgā f. N. pr. eines Flusses, Divyāvad. 451, 1 ff.; 456, 19.

°*raṅgājīvaka* m. Maler, S I, 521, 13 v. u. (Ko.).
raṅgāvali f. eine Reihe von Tribünen, Dharmaśarm. 16, 85; 17, 2. — S I, 133, 6 = *catuṣkārcana*; 369, 4 = *catuṣkapūraṇa*.
raṅgin Adj. °sich tummelnd (?), Kir. VI, 6.
°*raṅgī* mit *bhū* als Tanzplatz dienen, Viṣṇubh. VIII, 25[b].
rac mit *pravi* verfertigen, Caṇḍiś. 96.
°*racchaka* ? S II, 419, 8 [*tasmai vivekiṣu na yacchati racchakāya ko nāma lekhakaśikhāmaṇināmadheyam*].
raj (Kaus. 3), *rajita* angelockt (Wild), Śiś. 6, 9.
rajani f. °= *haridrā* (Curcuma longa), S I, 79, 3; 104, 3; II, 267, 11.
rajanikṛt m. der Mond, Caṇḍiś. 10. [Śrīk. 16, 56.]
°*rajanijala* n. Tau, H XXVIII, 25.
°*rajaninātha* m. Mond, Karṇas. III, 9[b].
°*rajanipati* m. Mond, Śrīk. XI, 21; XVII, 35.
°*rajanipayas* n. der Tau, Śrīk. XVI, 6; H XXIX, 15. 42.
°*rajanibhartar* m. Mond, Śrīk. XII, 8.
°*rajanibhujaṃga* m. Mond, Śrīk. XII, 74.
°*rajanimukha* n. Abend, S II, 247, 16/17.
°*rajanirasa* m. = *haridrā* (Curcuma longa), S I, 422, 7.
°*rajanivadana* n. = *pūrvarātra*, S I, 516, 4.
°*rajanivallabha* m. Mond, Śrīk. X, 45.
rajanī °Beiwort der Glücksgöttin, Mgs II, 13, 6[d].
°*rajanīkāmuka* m. = Mond, Viṣṇubh. V, 1[b].
**rajanījala* n. Tau, Reif, H XX, 78.
°*rajanīparivṛḍha* m. Mond, Karṇas. 43, 3.
rajanībhujaṃga m. der Mond, Śrīk. 1, 23.
°*rajanīvilāsin* m. Mond, Śrīk. X, 33.
rajastúr, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 123.
rajasvala *m. Büffel, S I, 144, 12 (Ko.).
rajoharaṇa Weber, Verz. II, Index; Śiksāsamuccaya p. 35, 8; Hem. Par. 8, 76; 12, 129. 130; Prabandhacintāmaṇi p. 206, 6 (ZDMG 70, 219). [Z.] Kauś. 13, 11 °Regen.
°*rajjav(ati)* zum Seile werden, Viṣṇubh. V, 29[d].
rajjukriyā f. Seilerarbeit, Seilerei, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 8, 12.
rajjudhāna n. die Stelle am Halse eines Haustieres, an der das Bindeseil befestigt wird, Kauś. 44, 23.
°*rajjumāna* n. Strickmaß (= 84 aṅgula), Kauṭ. 106, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 164, Anm. 2.
°*rajjuvartaka* m. Strickdreher, Kauṭ. 115, 3 v. u.
rajjuvartana n. das Drehen von Stricken, Jātakam. 8.
rajjū so v. a. Landvermessung, Kauṭ. 60, 6.
°*rajjūvartaka* m. Seiler, Kauṭ. 115, 4.
1. *rañj* Z. 1, lies *rṛñjáti*.
°*raṭi* f. Geschrei, Lärm, H XIII, 33.
raṇa m. *Laut, H XLIII, 59.
°*raṇakṛtin* Adj. = *saṃgrāmakarmaṇi kuśalaḥ*, Yudh. 8, 54.
raṇakṣmā f. Kampfplatz, Caṇḍiś. 99.
raṇakhala Schlachtfeld, Vāsav. 295, 2.
°*raṇadakṣa* Adj. schlachtenkundig und zugleich: mit knarrender Achse, Yudh. 7, 116.
raṇadali ? Haravijaya 46, 62. [Z.]
°*raṇadharaṇī* Kampfplatz, Schlachtfeld, Śṛṅgt. 24[d].
°*raṇanarman* Kampfspiel, Yudh. 7, 50.
raṇaraṇa °Getön, Geklingel etc., Sam. III, 21.
raṇaraṇaka der Liebesgott, JAS. Beng. 1917, p. 169; Mālatīm. I, Schlußvers. [Z.]
raṇaraṇaka *n. Sehnsucht, H XVII, 76 (Ko.); S II, 314, 7.
°*raṇaraṇika* Wehmut, Śṛṅgt. 9, 1.
raṇarasikatā (°Abstr.) Kampflust, Prabandh. 266, 3 v. u.
°*raṇavīra* m. Kriegsheld, S I, 179, 1.
raṇaśīrṣa n. Vordertreffen, R. 6, 33, 4.
°*raṇātkaraṇa* n. = *raṇatkāra*, Uttarar. VI, 1[a] ed. Lakṣmaṇasūri.
°*raṇiti* f. Geklingel, Rasas. 95[a].
°*raṇḍātva* n. Witwenschaft, S I, 317, 5 v. u. (Ko.).
°*ratakṣamā* ein Mädchen, welches den coitus duldet (als *prauḍhā*), Śṛṅgt. 125[a].
**rataguru* m. Gatte, H XVII, 32. 55.
**ratagṛha* n. °Schlafgemach, H V, 11 [pw ‚vulva' nach Galanos].
°*ratajala* n. Sekret der Vulva, E 165 (R); Śārṅg. 3104.
°*ratadrāva* m. Sekret der Vulva, Śārṅg. 3099.
°*ratanīra* n. Sekret der Vulva, Śārṅg. 3096.
°*ratasalila* n. Sekret der Vulva, Śārṅg. 3102.
°*ratākṣamā* ein Mädchen, welches den coitus noch nicht duldet (als *mugdhā*), Śṛṅgt. 125[a].
°*ratāmbu* n. Sekret der Vulva, E 224 (R).
°*Ratikamitar* m. = Kāma, Śrīk. VII, 3; XII, 77.
°*Ratikānta* m. = Kāma, Śrīk. XI, 44; XIII, 28.
°*ratikaitavya* n. Liebesspiel, S II, 360, 10.
°*raticaturavikira* m. = *pārāpata*, S I, 35, 6.
°*ratidūtikā* f. Liebesbotin, Padyac. VI, 28[b].
°*Ratinātha* = Kāma, Śrīk. XIV, 13.
°*ratinilaya* m. = Vulva, E 877. 934 (R).
°*Ratipariṇetar* m. = Kāma, Śrīk. VII, 1.
Ratipriya *m. = Kāma, Śrīk. III, 8.
ratipriyā °Hetäre? oder Eigenname? Śuk. t. o. 55 [p. 60, 25. 27. 29. 33. 35. 36; 61, 4].
ratibandhu m. Geliebter, Gatte, Śiś. 11, 52.
°*Ratibhartar* m. = Kāma, Śrīk. XI, 5.
°*ratimalla* m. Athlet in der Liebe, E 847 (R).
°*ratimallatā* Athletentum in der Liebe, E 846 (R).
Ratiramaṇa m. auch Śrīk. 7, 42.
ratirahasya n. °= *saṃbhogakrīḍā*, S I, 375, 2.
**Ratirāgā* f. N. pr. einer tantra-Gottheit, Mahāvy. 197, 56.
°*rativāsa* m. Schlafgemach, E 736 (K).
°*rativeśman* n. Schlafgemach, H XXVII, 86.
°*rativyatyaya* m. Coitus inversus, Śrīk. XV, 44.
°*ratisalila* n. Sekret der Vulva, E 212 (R).
°*Ratīśitar* Herr der Rati = Liebesgott, Viṣṇubh. II, 13[a].
ratnakarṇikā f. Ohrring mit Juwelen, Divyāvad. 481, 25.

°*ratnakambu* m. = *maṇivalaya*, H XXII, 13; XXVII, 108.
°*Ratnagupta* m. Eigenname, Muk. 15, 2 v. u.
Ratnacūḍa m. N. eines °viṭa, Śṛṅgt. 29, 11.
°*ratnacchāya* n. Edelsteinschimmer, H XLI, 56 [*‚chāyā bāhulye' iti napuṃsakatvam*, sagt der Ko.].
°*ratnadhi* m. Meer, H XXVIII, 119.
°*ratnaparīkṣakatā* f. discernment of gems, Prabandh. 172, 5 v. u.
°*ratnapuṣpa* n. mit Edelsteinen gestickte Blume, S I, 595, 3 v. u. (Ko.).
°*ratnapradīpikā*, mit Edelsteinen besetztes Lämpchen, S II, 30, 3 v. u. (Ko.).
Ratnamālā °N. einer Stadt, Prabandh. 280, 3.
ratnaratna n. die Perle der Perlen, Daśak. 20, 6.
ratnavant 3. a), Haravijaya 11, 43.
ratnarāśi m. *Ozean, H ...; Harṣac. 207, 10.
°*ratnavallī* Ohrgehänge aus Edelsteinen, S I, 196, 3.
Ratnaśikhaṇḍa m. °ein Gipfel des Himālaya, S II, 364, 12/13.
°*Ratnaśikhaṇḍin* m. N. eines Vidyādhara-Fürsten, S II, 232, 7.
ratnasānu auch H 11, 76.
ratnasū *f. = Erde, Padyac. V, 20[c].
ratnākara 4. d) Pl. N. pr. eines Volkes, MBh. 2, 50, 21.
Ratnādinandin (d. i. *Ratnanandin*) m. N. pr. eines Muni, Bhadrab. 4, 173.
ratnādri m. °= Meru, H XLVI, 81.
°*Ratnāpīḍa* m. N. eines Türhüters, Kaṃs. 30, 10 etc.
ratnāy(*ate*) Juwelen —, Perlen gleichen, Jātakam. 15, 14. [H 47, 133.]
°*ratyambu* n. Sekret der Vulva, E 225. 414 (A).
rathaka m. Wägelchen, Jātakam. 9, 70.
rathakaṭyā auch H 40, 42; S I, 340, 2.
°*rathacaraṇapāṇi* m. ein Beiname Viṣṇu's, S II, 194, 5.
°*rathacaraṇāhvaya* m. = *cakravāka*, H XXIX, 17.
rathatúr, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 123 f.
rathadhuryá, Nom. abstr. °*tā* f., Jātakam. 9.
°*Rathanemi* m. N. eines digambarācārya, S I, 109, 5.
rathayātaka n. Instr. so v. a. zu Wagen, Bühler, Rep. LXXXVII, 8 in einer szenischen Bemerkung.
rathavat Adv. wie ein Wagenrad, TBr. 3, 7, 10, 6 (*rathavṛt* gedr.).
rathavāhana, vgl. Roth in Festgr. 95 ff.
rathaśakti auch MBh. 7, 125, 28; 9, 10, 38; 12, 4, 18.
ráthaspaṣṭa, so zu lesen statt *rása*°.
rathāgra n. Vorderteil eines Wagens, MBh. 8, 89, 65.
rathāgratas Adv. vorn am Wagen, MBh. 8, 86, 23.
rathāṅgá 1. n. b), Maitr. S. 3, 6, 9 (73, 13). — 2. m. a) auch Śrīk. 10, 46.
rathāṅgapāṇi auch H 11, 63.
rathoḍupa Wagenkasten, capsus, MBh. 7, 146, 34.
°*rathyāpuruṣa* m. ein beliebiger Mann von der Straße, S II, 120, 8 v. u. (Ko.).
°*radaja* n. Zahnmal, E 508 (K).
°*radanayuddha* n. Wettspiel im Beißen, Y 112.
**radanin* m. Elefant, S I, 498, 7 (in °*diśāradanin*); S II, 240, 2 (in °*vinodaradanin*); H XLII, 46.
°*radavāsas* n. Lippe, S I, 62, 10 (Ko.).
°*radi* m. Elefant, S II, 22, 4. [Text und Ko. haben °*radīnām*!]
**radin* m. desgl., S II, 15, 1.
[*radh*] *raddha* °gekocht, zubereitet, S I, 404, 7.
radhrá und °*túr*, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 124 ff.
1. *ran* mit **pra*, *praraṇita* erschallend, Mahāvy. 151. — Mit **saṃpra*, °*raṇita* dass., ebenda.
rantar °m. °= *maithunakāraka*, S I, 510, 3.
rantavya °Subst. n. Scherz, Kir. XV, 8.
°*rantumanas* Adj. willig, der Liebe zu pflegen, Kir. IX, 1.
randhana 2. n. b) auch S I, 361, 1 v. u. (Ko.).
°*randhanī* f. Köchin, Prabandh. 103, 4.
°*randhrāy*(*ate*) ein Mangel sein, Śrīk. XII, 61 [*randhrāyamāṇa*].
rap °winseln, heulen (vom Hunde gesagt), Mgs II, 1, 14.
[*rabh*,] *ārabhya* Absol. auch so v. a. in Bezug auf, über, Jātakam. 26, 27.
**rabhasā* Verlangen, H XXX, 42.
[*ram*] Des. °*riraṃsamāna*, S II, 311, 2. — [*ram* mit *upā*,] *upārata* °zurückgekehrt, Kir. IV, 10. — Mit *vyupa* °gänzlich aufhören, S I, 497, 4. — Mit *prativi*, abstehen —, ablassen von (Abl.), Divyāvad. 11, 23; 302, 8; 585, 18.
°*ramakatva* n. Wohlgefühl, Kir. XV, 27.
ramaṇa n. auch: das Herbeilocken (des Wildes), P. 6, 4, 24, Vārtt. 3; Śiś. 6, 9. — *Hinterbacke, Amit. VI, 10; E 418 (P).
Ramaṇaka n. N. pr. einer Stadt, Divyāvad. 599, 5. 24; 603, 6.
°*ramaṇarata* n. coitus inversus, S I, 101, 2.
°*ramaṇasthala* n. Liebeslust-Erhöhung, Anhöhe der weiblichen Scham, Sam. IV, 59.
ramaṇīya 1. lieblich. Nom. abstr. vom Kompar. °*taratva* n. Jātakam. Einl. 2.
ramā f. (u. *rama*) Sarvad. 171, 6 Bez. der Silbe *śrīm* nach Cowell.
°*Ramāvara* m. = Lakṣmīpati, Viṣṇubh. III, 14[d]; 24[d]; IV, 30[a].
°*rambhaṇa* n. Gebrüll, Gopāl. 48, 11.
°*rambhāpriya* eine Art Coitus, E 594 (D).
rambhita °n. Gebrüll der Kuh, S II, 11, 7.
°*ramyetara* Adj. anders als schön, = *atiduḥkhada*, Viṣṇubh. I, 13[a/b].
rayidhāraṇa °Stechapfel? Kauś. 28, 3.
rayidhāraṇapiṇḍa m. Erdkloß, Kauś. 28, 3.
°*ralī* = *goṣṭhī*, H XVII, 110; XLIII, 30. 120.
°*ralla* m. Gazelle, H XLIII, 120.
°*rallikā* wollene Decke, S I, 368, 2.
ravikara m. °Sonnenstrahl, S II, 179, 1.
**ravikānta* m. Sonnenstein, S II, 245, 10.
ravija auch Patron. Yama's, Subhāṣitāv. 3179. [Śrīk. V, 49; VII, 24. 32; XII, 32; XXII, 39.]
**ravita* n. Übereilung, Mahāvy. 9, 2.
°*ravibandhu* m. Beiname Buddha's, Padyac. IX, 74[a].
ravimaṇi m. auch Śrīk. 16, 26.
°*raviripu* m. = Rāhu, S II, 325, 24.
°*ravisūnu* m. = Karṇa, Yudh. 8, 24.
raśanasaṃmita auch Āpast. Śr. 14, 6, 10.
1. *raśanā* Strahl, Śāṅkh. Br. 7, 4.

°*raśitāśin* Adj. schon durch den Lärm verzehrend oder tötend, Kir. XV, 23.

[*ras* mit *anu*,] *anurasita* °n. Widerhall, Uttarar. II, 21[b]. — Mit *vi* °= *śatakhaṇḍībhū*, S I, 599, 8.

ras °brüllend? H XLIII, 120.

°*rasakaraṇa* n. Einschmelzen, S I, 457, 3 v. u. (Ko.).

°*rasakāyika* Adj. flüssig, Amit. XX, 10.

rasatva n. Abstr. zu °1. u) Stimmung, Dhanika zu Daśar. IV, 36 (S. 117, Z. 2 v. u.; 118, Z. 3).

rasada Adj. = *rasaṃ saṃdhirūpaṃ dadāti tādṛśaḥ*, Yudh. 6, 101.

rasada m. nach J. J. Meyer °Giftmischer, Kauṭ. 18, 8.

°*rasaparivṛḍha* m. = Kāma, Śrīk. VI, 60.

°*rasapāka* Kaut. 81, 6 v. u. die Kunst, Erze zu schmelzen? Vgl. J. J. Meyer, S. 116, Anm. 3.

°*rasapārthiva* m. = Kāma, Śrīk. VI, 4; XV, 18.

rasabhedin Adj. von mannigfachem Geschmack, MBh. 6, 7, 22.

**rasarasāgratā* f. Mahāvy. 17, 10 und *rasarasāgravant* Adj. Lalit. 120, 19 f. Vgl. Lotus de la b. l. 566 f.

rasarāja m. °= Kāma, Śrīk. XI, 2; °= *śṛṅgāra*, Śrīk. VIII, 50. [Maṅkha 746.]

rasavatī °Köchin, S I, 151, 14 (Ko.).

°*rasavatīpāka* m. Koch, S II, 86, 8 v. u. (Ko.).

rásavant Z. 6, lies Anarghar.

°*rasavāhinī* S II, 354, 26? [°*khaṇḍanam eva me daṇḍaḥ*.]

rasaviddha Adj. durch Goldtinktur erzeugtes (?) Gold, Kauṭ. 85, 5/4 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 122, Anm. 2.

rasaharaṇa n. das Auf-, Aussaugen des Saftes, Nir. 2, 20; 3, 16; 11, 5.

rasāpuṣ m. Biene, Śrīk. 3, 58. S. *rasāyus*.

°*Rasāyanasiddhi* m. N. eines Koches, S II, 86, 6.

rasāyanī °Verkäuferin von Liebeselixieren, Darpad. III, 46.

°*rasāyamāna* schmackhaft werdend, H XVI, 69; (Blumen-)Saft darstellend, H L, 18.

°*rasāyus* m. Biene, H XXVIII, 30; XXIX, 14. 31; Śrīk. III, 58; VI, 55. [pw schreibt im letzten Nachtrag *rasāpuṣ* und gibt als Beleg Śrīkaṇṭh. VII, 58. Hier steht die Form *rasāyuṣāṃ*; sie geht natürlich auf *rasa* + *āyus* [*Speise] zurück. Daher ist auch Kathākautukam, Einl. p. VI, *rasāyu* in *rasāyus* zu verbessern.] — Vgl. *rasāu*, Hem. Deś. 7, 2. [Z.]

rasāla m. *Zuckerrohr, S I, 103, 10 v. u. (Ko.).

rasālā ? S I, 515, 7 (Ko. = *mañjikā*); II, 79, 3 (= *bharjikā, śikhariṇī*, „Stippmilch").

°*rasālikā* f. eine Art Speise, Gopāl. 56, 20.

rasika n. °Wasser, S II, 197, 3.

°*rasottara* Adj. (f. *ā*) wo der Fruchtsaft vorschmeckt, Kauṭ. 121, 5.

rah *aufgeben, S I, 429, 4; II, 184, 1; 282, 2. — °verweilen, S I, 484, 4 v. u. (Ko.; *raha. tiṣṭha*); *rahita* = *sthita* I, 113, 8 v. u. (Ko.).

°*rahaḥprāṅgaṇa* n. so v. a. Schlafgemach, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 15.

rahas n. *Coitus, V 88.

rahastas Adv. aus der Einsamkeit, Haravijaya 5, 54.

°*rahitatā* = *rahitatva*, S I, 208, 13 (Ko.).

rahomānin Adj. sich verborgen wähnend, Jātakam. 12, 14.

°*rahovṛtta* (?) geheimes Trachten, Kir. XI, 56.

rā + °*ā* H XLIII, 45 (*ārarau* = *jagrāha*).

rā (am Ende eines Komp.) °= *rāti dadāti yā*, H V, 135; XLIII, 278.

rākā *ein eben mannbar gewordenes Mädchen, S II, 196, 3; V 193.

rākā doppelsinnig (?), Śambhu, Rājendrakarṇapūra 22. [Z.]

°*rākākalānidhi* m. Vollmond, Padyac. VI, 26[c/d].

°*rākṣasavṛkṣa* m. E 890 (P) ?.

rāga m. im Kaśm. Śiv. das 28. der 36 tattvāni, resp. der 3. kañcuka, das Prinzip der Beschränkung bez. Interesse, Praty. Hṛd. 16, 5; 22, 6. [B.]

°*rāgatā* a musical mode; affection, Vās. 128, 1.

°*rāgadīpana* n. eine Art Kuß, V 112.

°*rāgadrava* m. Farbstoff, S II, 14, 12 (Ko. = *kusumbha*).

°*rāgadhṛt* Neigung hegend, S I, 426, 5.

°*rāgarāja* m. = Kāma, Śrīk. VI, 47. 58.

°*rāgahṛdayatā* = *rasikatā*, S II, 241, 14 (Ko.).

rāgitā °redness, Vās. 129, 1.

°*rāgīkṛta* gerötet, S I, 588, 15 (Ko.); II, 14, 10 v. u. (Ko.).

rāgh °Adj. tüchtig, Kir. XV, 20.

1. *rāj* mit *pra* jemand (Akk.) prangend erscheinen, ṚV. 8, 6, 26.

°*rājaḍoḍikā* = *jīvantī*, S I, 516, 7 v. u. (Ko.).

°*rājadviṣṭa* n. feindseliges Handeln gegenüber dem Könige, Kauṭ. 157, 1.

°*rājadharmya* Adj. dem König gebührend, zufallend (*dravyam*), Kauṭ. 190, 2.

1. *rājan* als Bez. der Zahl sechszehn, Verz. d. Oxf. H. 172, b, 20. — 1. a) *α*) R. ed. Bomb. 1, 14, 6. — *= *yakṣa* [Ko. = *gaṇa*], H VII, 37.

°*rājanakṣatra* n. = *yasmin nakṣatre rājño janma babhūva*, S II, 100, 9.

rājanvant auch Śrīk. 4, 13; Śṛṅgārasarv. 161[c].

rājapaṭṭikā vgl. ZDMG 69, 298. [Z.]

°*rājapathīkṛ* stadtbekannt machen, S I, 435, 7.

rājapāṭikā f. (royal circuit) auch Prabandh. 13, 6 v. u.; 24, 4 etc.

1. *rājaputra* 1. a) Nom. abstr. °*tā* f., MBh. 13, 118, 12. 17.

Rājaputra m. °Name eines Autors über Elefanten, S I, 291, 1.

**rājaphala* n. = *madanaphala* [bewirkt Erbrechen], S I, 285, 10 (Ko.).

rājamārgī Adv. mit *kṛ* zu einer Hauptstraße machen, Jātakam. 1.

°*rājay(ate)* = **maṇḍayate* (°schmücken), Yudh. 5, 8.

rājarambhā auch Muk. 48, 9.

°*rājarāddhānta* m. = *nīti*, S I, 91, 8 v. u. (Ko.); 236, 4; 394, 8.

°*rājaroga* m. Schwindsucht, S I, 67, 15 (Ko.); 534, 12 v. u. (Ko.).

rājalakṣaṇa lies n. statt m.

°*rājavarṣa* n. Königsjahr, Kauṭ. 60, 3 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 83, Anm. 1.

°*rājavījitā* royal descent, Harṣac. 187, 24.

°*rājavṛkṣatā* die Würde eines rājavṛkṣa, S II, 177, 14 v. u. (Ko.).

°*rājaśreṣṭhin* m. „Hoflieferant“ (ein tīrtha), S I, 91, 6 v. u. (Ko.); 216, 7 v. u. (Ko.).

rājasa (n.) passionateness, Vās. 203, 1.

rājahaṃsa m. *ein ausgezeichneter Fürst, H XVI, 40; XLIII, 261; Padyac. I, 36[c].

rājahaṃsāy(ate) = *rājahaṃsīy*, Vāgbhaṭa 4, 51.

rājahāra m. °das vom Könige (aus der Kasse) Entnommene, Kauṭ. 61, 4.

rājadana m. *Mimusops kanki, S I, 96, 6.

rājādhīna lies m. statt n.

rājārha *n. Agallochum, S I, 206, 6 v. u. (Ko.; Genus aber nicht zu bestimmen).

rājāvavāda m. eine Predigt für den Fürsten, Jātakam. 10. 27.

**Rājāvavādaka* n. Titel eines buddh. Werkes, Mahāvy. 65, 105.

rājikā *Streifen, Reihe, H XXIX, 8.

rājin auch Adj. glänzend, Śiś. 19, 112.

Rājīmatī f. N. pr. einer Frau. °*parityāga* m. Titel eines Werkes, Alaṃkārat. 8, a.

°*rājīvant* Adj. gestreift, Kauṭ. 82, 7 (in *nīla*°).

°*rājyacintākārin* m. = oberster Minister, Vizeregent, Prabandh. 250, 5.

**rāṭi* f. Kampf, Amit. XXV, 15.

rāḍhā *Schönheit, S I, 214, 2.

rāṇaka m. °König, Prabandh. 157, 8.

rāṇḍīra s. unter *āṇḍīra*.

rātā Adj. f. Āpast. Gṛhy. 3, 11 auf verschiedene Weise gedeutet. = *vihāriṇī*, Vaijayantī, bhūmik., brāhmaṇādhy. 52 nach Winternitz. [Vgl. Beiträge zur ind. Erotik[1], S. 620. 622. 631. 632.]

rāti m. Angehöriger, Freund, Āpast. Gṛhy. 12, 14.

°*rātricarita* m. Nachtwächter, Śuk. t. o. 43 [p. 51, 4].

rātricāra m. = *rātricaryā* 1., Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 38.

°*rātridruh* m. Sonne, Śrīk. XVI, 19.

rātriṃdivasa Tag und Nacht, Divyāvad. 124, 20.

°*rātripati* m. Mond, Śrīk. IV, 50 (Ko.).

°*rātriprāṇeśvara* m. Mond, Śrīk. XII, 72.

°*rātribhojin* m. nächtlicher Herumtreiber, S I, 83, 4 (Ko.).

rātriṃmanya für Nacht geltend, Śrīk. IV, 12.

rātriṃmanya sich für Nacht haltend, Śrīk. 4, 12.

°*rātrirāja* m. Mond, Śrīk. VI, 50; X, 33. 49 (Ko.); XI, 18 (Ko.). 20. 59; XII, 66; XX, 8.

°*rātrivallabha* m. Mond, Śrīk. X, 38.

rātraubhava Adj. in der Nacht stattfindend, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 3, 9.

1. *rādh* mit *ā* Kaus. befolgen, vollführen, Jātakam. 18, 5. — Mit *sam* Kaus. Wohlgefallen —, Beifall bezeugen, zujauchzen, 15, 22. 23. 25; 25, 22. 31. — Mit *abhisam* Kaus. dass., 2. 5. 15. 33.

**rādhana* n. Gewinnung, Y 36.

rādhā f. °= *samarāvasthiti* (pw „*eine best. Stellung beim Bogenschießen“), Pārijātam. I, 3[c], eine Art Schuß, Pr. P. 32. Vgl. *rādha* 2. d). — Prabandhacintāmaṇi p. 79, 13; Alaṃkāratilaka p. 27, 8. [Z.]

rādhācakra *Stellung beim Schießen, Govardh. 234.

°*Rādhāvara* m. Rādhā's Freier (= Kṛṣṇa), Viṣṇubh. IV, 26[d].

°*rādhāvedha* eine best. Kunst des Bogenschützen, Prabandh. 79, 3. Vgl. Tawney, S. 45, Anm. 2.

Rādheya m. Metron. Bhīṣma's.

**rābhasika* ungestüm, S II, 151, 3.

rābhasikatā f. Ungestüm, Kād. (1883) 331, 6. [Y 158, Z. 11.]

Rāmakāyaṇa (°*na* gedr.) m. Patron., Maitr. S. 4, 2, 10 (33, 14).

°*Rāmanāyaka* m. = Rāmanātha, Gopāl. 46, 10.

rāmaṇīyaka (nach dem Ko. *Adj.), S I, 344, 5 [10].

rāmaṇyaka n. Lieblichkeit, Schönheit, R. ed. Bomb. 3, 15, 5.

°*Rāmadattā* N. einer Fürstin, S II, 345, 4; einer Hetäre II, 347, 13.

°*Rāmamaya* Adj. aus Rāma bestehend, Uttarar. p. 34, Z. 2 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*Rāmasāt* mit *kṛ* (den Geist) auf Rāma (= Kṛṣṇa) richten, Viṣṇubh. II, 34[a].

°*rārāṣṭi* Rasas. 1[a].

°*rārāsa* Adj. = *atyarthaṃ dīpta*, H XLIII, 155.

**rāla* m. °Shorea robusta (der Baum; pw: das Harz), S I, 96, 7 (Ko.).

°*rālaka* (nach dem Ko. m.) = *kaṅgu*, S I, 406, 1.

°*rāvaḍī* Dreckfutter, Śuk. t. s. 111, 7.

°*Rāvaṇaśāka* m. = Fleisch, S II, 98, 7.

°*rāvali* Gopāl. 140, 35 („waarsch. plaatsnaam“).

°*rāvutta* m. = *rājaputra*, Śuk. t. o. 19. 35 [p. 32, 18; 45, 23. 25. 26. 27. 28. 35].

rāśī f. metrisch für *rāśi*, R. ed. Bomb. 1, 53, 12.

°*Rāśvānadeśa* m. = Persien, S II, 96, 13 (Ko.).

rāṣṭrabhṛt 2. a) Bez. der Sprüche TS. 3, 4, 7, Āpast. Gṛhy. 2, 7.

rāsa m. *Laut, Wort, Geschrei, Gebrüll, H V, 78. 110; XLIII, 102. 146. 155. 160. 214; XLVIII, [37?]. 55. 72. 78.

rāsaka m. °= *mṛgaviśeṣa*, H XVII, 108.

°*rāsakamaṇḍala* triangular group of dancers, Harṣac. 144, 11.

rāsabha °eine Art Coitus, Śuk. t. s. 167, 3.

°*rāsabhīya* Adj. zu *rāsabha*, Esel, H XXXIX, 48.

°*rāsalāsya* Hirtentanzspiel, Gopāl. 43, 13; 144, 22.

rāserasa (so zu lesen?) vgl. Harṣac. 53, letzte Zeile. [Z.]

Rāhuśatru m. der Mond, R. 2, 114, 3.

Rāhavīya Adj. auch H 14, 5.

[1. *ri*,] *riṇa* bekümmert, traurig, Dharmaśarm. 8, 8. [S I, 620, 13 = *śrānta*.] — Mit *ni*, vgl. Geldner, Ved. Studien I, 117.

riktī mit *kṛ* leer machen, Haravijaya 2, 4.

**riṅgaṇa* n. = *riṅkhaṇa* (das Herumkriechen eines Kindes), Kaṃs. II, 6[b].

°*riṅgiṇī* = *kaṇṭakārikā*, S I, 405, 15 v. u. (Ko.).

ric, **riñcati* Mahāvy. 130, 6. — Mit *ud*, *udrikta* S I, 66, 5 nach dem Ko. °= *adhikampita*.

°*riñcholikā* f. Reihe [„*riñcholī paṅktir āvalī*“, *iti Trikāṇḍaśeṣaḥ*], Padyac. II, 15[b].

riñcholī Trik. II, 4, 1 (richtige Lesart) Karṇasundarī p. 42. *riñcholikā* Padyacūḍāmaṇi II, 15; Hīrasaubhāgya XV, 47. [Z.]

ridvidhi m. Kap. S. v. l. für *hinvidhi* Maitr. S. 1, 9, 1 (131, 8).

ripav(ati) zum Feinde werden, Subhāṣitāv. 3128.

ripu = °*sapatnī*, cowife, Vās. 199, 2.

ripukāla m. der Todesgott für die Feinde, Jātakam. 10, 6.

°*ripumant* Adj. von Feinden umgeben, Yudh. 3, 79.

ribh bedeutet TS. 7, 1, 1, 3 (vgl. Maitr. S. 1, 8, 2 [117, 8. 9] und Ait. Br. 1, 25, 15; 6, 32, 8) glänzen; vgl. Ind. St. 16, 32.

ribh, rebhamāṇa brüllend (Kuh), MBh. 4, 53, 25. Vgl. *rebh.*

[*riś* mit *vi.*] *viriṣṭa* gehört eher zu *riṣ.*

riśādas nach Aufrecht = *ariśādas*, sehr hervorragend.

riṣ mit *vi*, °*riṣyati* sich verletzen, Kauś. 59, 28; 72, 30.

**rī* f. H XLIII, 59 °= *śleso maitrī* (Ko.); = *gati*, XLIII, [120?] 248; XLVI, 64.

rīḍhā = *avajñā* oder *prahāra*, Haravijaya 8, 26; 13, 33. [46, 50.] — = °*helā* [im Komp. = ‚spielend'] H 31, 16. — = *prahāra*, H 48, 50.

rīti 3. *śakṛdrīti* Āpast. Gṛhy. 9, 3.

**rīrī* gelbes Messing, S I, 581, 15 v. u. (Ko.)?

1. *ru* mit *ā* mit Geschrei usw. erfüllen, Jātakam. 21, 7.

3. *ru* mit *vi*, °*ruta* etwa zerschlagen, Jātakam. 29, 38.

ruṃṣ (vgl. *rūṣ*), *ruṃṣita* bestäubt, bestreut, beschmiert, Kir. 1, 34. — Mit *adhi*, °*ruṃṣita* dass., ebenda 10, 46. — Mit *prati*, °*ruṃṣita*, dass., Anarghar. 3, 51.

**Rukmiṇīharaṇa* n. der Raub der R., Titel einer Erzählung, Mahāvy. 245.

rucaka m. °= *maṇiviśeṣa*, H XXIII, 15; XXVII, 50 [hier eine Art Zahnmal?].

ruci f. °= *samyagdarśana*, S I, 276, 5.

°*rucimant* Adj. = *kāntimant*, Yudh. 8, 50. — Gefallen findend, S I, 41, 15 v. u. (Ko.).

1. *ruj, rugṇa* °krank, S I, 511, 14 v. u. (Ko.). — Mit *abhi* versehren, verletzen, Jātakam. 10, 29; 22, 72; 25, 6. — Mit °*vyā* ganz zerbrechen, H 45, 3.

°*ruñjā* ein Musikinstrument, S I, 582, 1.

°*ruñjita* n. Löwengebrüll, H XXXVIII, 66; XL, 48; XLIII, 81. — Vgl. *ruṃjaï* = *ruvaï*, Hem. Prākr. 4, 57; Kumārapālacarita 6, 38. [Z.]

1. *rud*, **ruṇṇa* tränend, Mahāvy. 245. — Mit *abhi*, °*rudita* jammernd, Jātakam. 20.

rud °Subst. = *śabda*, Yudh. 2, 49 [nach dem Ko.; im Texte steht aber *bhṛṅgānavamarutaḥ*].

**rudantikā* ein best. Strauch, E 906 (R) = ed. Benares 1912, 14, 27.

Rudantī N. pr. eines Flusses, Divyāvad. 451, 4. 8; 456, 19 (*Rudakṣī* gedr.). — = dem vorigen, Ratirahasya 15, 119. 128. 129.

rudra und *rudrávartani*, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 55 ff. *rudra* 3. a) Damayantīk. 84.

°*Rudrakalā* f. Prabandh. 47, 7 eine best. Zauberkunst Rudra's? Tawney S. 27 „a portion of Rudra".

°*rudrabhūmi* f. Leichenacker, Śuk. t. o. 42 [p. 50, 7].

rudrākṣamālā auch Śrīk. 4, 56; Śuk.

°*Rudrāditya* m. N. eines Ministers, Prabandh. 55, 1 v. u.

rudrāvāsa Kāśīkh. 26, 4.

Rudrī Adv. mit *bhū* zu Rudra werden, Haravijaya 1, 35.

2. *rudh* 14. *priyaṃ jñātiṃ rundhyāt*, Āpast. Śr. 8, 6, 22. — Mit *samupa* ganz einnehmen, — bewältigen, — überwältigen, Jātakam. 9. 26. — Mit *prativi* aufstehen, sich empören, Divyāvad. 445, 24.

°*rudhiratā* das Blutigsein, S I, 586, 10 (Ko.).

rudhiramaya Adj. (f. *ī*) blutig, Anarghar. 7, 5.

Rumaṇa m. N. pr. eines Affen, R. ed. Bomb. 4, 39, 27.

Rumā f. N. pr. einer Örtlichkeit, Sarasvatīk. 1, 49; Kāśīkh. 18, 62.

rurutsā f. der Wunsch zu hemmen, Haravijaya 9, 55.

°*rurumāram* Adv. wie man eine Gazelle tötet, H XLIII, 355.

1. *ruh* mit *ā*, *ārūḍha* ausgerissen, ausgezogen (!), Divyāvad. 84, 10. — Mit *vyupa* Kaus. °*ropita* versetzt (Baum), Caraka 368, 4. — Mit *vi*, °*rūḍha* ausgewachsen, so v. a. entwickelt, Jātakam. 31. — Mit °*vini*, S II, 227, 1 *vinirūḍha* = *nirgata*. — mit °*adhivi*, H XXXIX, 10 [*adhiviropita* gespannt]. — Mit °*pravi* wachsen, S I, 320, 6.

rūkṣaka Adj. (f. *rūkṣikā*) = *rūkṣa* 1. Von einer Speise gesagt Divyāvad. 87, 1; 89, 3.

rūkṣaṇa n. °= *avaguṇṭhana*, S I, 398, 12 (Ko.) vom Scheuern der Halskette.

rūkṣay verunglimpfen, beleidigen, erbittern. *rūkṣitatva* n. Jātakam. 23, 7.

rūkṣasvaram Adv. mit rauher, unheimlicher Stimme, Mṛcch. 143, 13.

°*rūḍhagranthi* Adj. (eine Wunde,) bei der die Schwellung geheilt ist, Uttarar. II, 26c.

rūpa 1. n. °Name einer gewissen Steuer, Kauṭ. 193, 1. 4. — °Prägestempel, Kalāv. 9, 56. — 2. m. c) Pl. N. pr. eines Volkes, MBh. 2, 50, 21. — °= *mṛga*, H XVI, 76; XXXI, 24 (= *mṛgaviśeṣa*); XXXVIII, 64; XLI, 29 (= *mṛga*); Vās. 144, 2; 246, 4 = **paśu*, wild beast. — Vgl. auch Meyer, Hindu Tales p. 127, Anm. 6; Haravijaya 31, 60 (*mṛgarūpa*); 17, 107 (Komm.); Trik. (ed. Bomb.) 118 (Vierfüßler). [Z.] — = *granthāvṛtti*: Bühler, Indian Studies III, p. 13 f.; Pischel, Schattenspiel p. 9 f.; BSB. 1906, 490 f.; 1919, 750 ff. 760 f. [Z.]

rūpaka (n.?) °= *mṛgārbhaka*, H XVII, 107.

°*rūpada* ? S II, 341, 23.

°*rūpadarśaka* m. Münzenprüfer, Kaut. 58, 2 v. u.; 69, 4 v. u.; 84, 7.

rūpay 2. Kir. 8, 26.

Rūpāvata m. N. pr. eines Prinzen, Divyāvad. 474, 6 ff. — °*tī* f. N. pr. einer Frau, 471, 5 ff.

**rūpika* n. °Einzelsteuer, Formalgebühr, Kauṭ. 60, 14; 84, 9. Vgl. J. J. Meyer, S. 82, Anm. 4 und 120, Anm. 4.

Rūpiṇa m. N. pr. eines Sohnes des Ajamīḍha, MBh. 1, 94, 32. 34.

rūpin 2. zu streichen.

°*rūpyadhātu* Silbererz, Kaut. 82, 6 v. u.

°*rūpyamāṣaka* m. Silberböhnchen (ein best. Gewicht), Kauṭ. 103, 6.

°*rūpyarūpa* n. Silbergeld, Kauṭ. 84, 3.

rūṣ mit °*pari*, Gopāl. 64, 12. — Mit °*vi* bestäuben, H XXIX, 33 [*virūṣita*].

rekhā °eine Art Nägelmal, V 117; E 488 (K, A).

°*rekhāṅkita* Adj. marked out with a line, Prabandh. 174, 5 v. u.

°*rekhāyita* eine Linie bildend, Śṛṅgt. 12, 3 v. u. (*nirantararekhāyitavalayapadalāñchitapṛthulāṃsaḥ*).

recaka *Adj. °ein Schatzhaus leerend, S I, 417, 5 v. u. (Ko.). — 2. m. c) = *bhramaṇa*, Haravijaya 2, 29. 39. [17, 77; Śrīk. 23, 53 (Ko.)].

recita 3. n. auch S I, 501, 1 v. u. (Ko.).

reṇulakṣman m. Wind, Haravijaya 8, 11.

°*retaścyuti* f. Ejakulation [von der Frau gesagt], E 885 (A). 886. 887 (P).

°*retaḥpravāha* m. Ejakulation [von der Frau gesagt], E 886 (P).

retas n. Sperma [°von der Frau gesagt], E 883 (R).

reto'vasikta Adj. mit Samen begossen; so heißen die vom Fleisch durch andere Tiere getöteter Tiere lebenden Eremiten, Baudh. 3, 3, 4. 6.

rebhin, lies: brüllend st. erschallen machend.

**rerihāṇa* m. °Büffel, S I, 605, 7.

revatī die göttlichen Mütter, Hem. Par. VII, 15. [Z.]

**Revatīgraha* m. ein best. Krankheitsdämon, Mahāvy. 212, 12.

°*Revatīpati* m. = *Balabhadra*, S II, 171, 4.

°*reśin* m. = *siṃhaka*, H XLIII, 45.

°*raiṇava* Adj. von *reṇu*, Harṣac. 53, 9.

raiṇukeya Anarghar. 4, 56.

roka *n. Loch, S I, 122, 13 (Ko.).

rocaka m. °„Glänzendmacher", Kauṭ. 94, 5 (vgl. J. J. Meyer, S. 149, Anm. 5.)

97, 10 (°*yantra*, Vorrichtung zum Polieren).

rocanī °Mühle, Kauṭ. 97, 10; 102, 8; 166, 5 v. u. °*dṛṣad* Mühlstein. Vgl. J. J. Meyer, S. 145, Anm. 5 und 263, Anm. 3.

[*rodana* °Reis, S I, 401, 16 v. u. (Ko.) Druckfehler für *odana*. Man lese *dīdivibhir odanaiḥ* statt *dīdivibhī rodanaiḥ*.]

rodhas n. °Luftraum, S I, 339, 5.

rodhasvatī °Fluß, Govardh. 627.

2. *ropa* m. 2. Pfeil auch H 17, 9.

°*romanthay* [pw *romanthāy*] wiederkäuen, Rasas. 139[d].

romavibheda m. = *romaharṣa*, Kir. 9, 46.

romasaṃvejana das Sträuben der Haare, Suśr. 1, 155, 18.

romasūcī f. Stachel des Stachelschweins, Haarnadel, Har. zu Āpast. Gṛhy. 14, 3.

romālī f. 1. auch Muk. 136[b]. 239[b].

rora °arm, frei von, H XLIII, 3. 45. 59. 248. — m. °Bettler, Prabandh. 74, 7 v. u. — n. °= *abhāva*, Śrīk. VI, 13. — Z. verweist auf ZDMG 62, 367. 369.

°*rorujā* = *atyarthaṃ vyathakatvam*, H XLIII, 270.

°*roruha* Adj. stark entwickelt, H XLIII, 274.

rola m. °Kampf, H 43, 120. — Hem. Deś. 7, 15 (= *kalaha* und *rava*); Kumārapālacarita 5, 76 (= *kolāhala*). [Z.]

rolamba Haravijaya 29, 54; Hem. Deś. 7, 2; IF 35, 262. [Z.]

roṣaka Adj. zornig, zornige Worte ausstoßend, Divyāvad. 38, 9.

°*roṣāṇita* Adj. auf dem Probiersteine gerieben, Padyac. 3, 47[b] (*roṣāṇitāni*, in Klammern *rauṣāṇitāni*). Ko.: *roṣāṇo nikaṣopalaḥ*; *„roṣāṇas tu ghṛṣir ghṛṣvo hemādinikaṣāśmani" iti Vaijayantī, tatra ghṛṣṭāni rauṣāṇāni, tathā kṛtāni rauṣāṇitāni*; *karotiṇyantāt karmaṇi ktaḥ*; *śāṇaghṛṣṭānīty arthaḥ*.

Rohaka m. °N. eines Ministers des Bhoja, Prabandh. 64, 8.

Rohiṇīramaṇa 2. Mond auch Śrīk. 10, 39.

**rohiṇīvallabha* m. Mond, Śrīk. X, 39 (Ko.); Viddh. 1, 2.

rohita n. *Safran, E 870 (R).

rohitarūpā n. die rote Farbe, Maitr. S. 3, 7, 4 (79, 5).

Rohitākṣa m. Name eines °Fisches, S II, 214, 3.

rohitāśva m. *Feuer, Kir. XVI, 54.

raukṣacitta Adj. von roher Gesinnung, Divyāvad. 471, 11.

raudrākṣa Adj. aus Galaeocarpus ganitrus gemacht, Anarghar. 4, 27.

°*raudrīkṛta* grausig gemacht, S I, 75, 5 v. u. (Ko.); II, 199, 6 v. u. (Ko.).

L

la °ergreifend (= besitzend), H V, 4.

lakāra 3. euphemistisch für *liṅga* penis, Subhāṣitāv. 2401.

Lakṣa m. °= *Lākṣāka*, Prabandh. 46, 10.

°*lakṣaṇagrantha* m. Grammatik, H XLIII, 329.

lakṣaṇasaṃniveśa m. Brandmarkung, Spr. 6295.

°*lakṣaṇādhyakṣa* m. Münzwardein, Kauṭ. 60, 1; 84, 3.

°*Lakṣaṇāvatī* f. N. einer Stadt in Gauḍa, Prabandh. 289, 7 v. u.

°*lakṣadīpa* m. eine Lampe, die ein lakh (= 100 000) bedeutet, Prabandh. 176, 4.

°*Lakṣarāja* m. N. eines Fürsten, Prabandh. 243, 6 v. u.

lakṣaṇya m. Zeichendeuter, Divyāvad. 474, 27.

°*lakṣadhā* hunderttausendfach, S I, 409, 12 v. u. (Ko.).

°*lakṣabhaṭa* 100 000 Soldaten gewachsen, S I, 36, 4 v. u. (Ko.); 147, 6 v. u. (Ko.); 186, 8 v. u. (Ko.); 242, 12 (Ko.); 257, 3 v. u. (Ko.) etc.

lakṣabhūta am Ende eines Komp. ausgesetzt, unterworfen, Jātakam. 18, 17.

lakṣay mit *abhi*, °*lakṣita* auch: erprobt, R. ed. Bomb. 4, 41, 1; ausgezeichnet, Jātakam. 7. 18. 28, 42. Nom. abstr. °*tva* n. 7. — Mit *samabhi*, °*lakṣita* ganz ausgezeichnet, 3, 15. — Mit *ā* erzielen, erreichen, 20. — Mit °*samud* deutlich sichtbar werden, S II, 290, 5.

°*lakṣīkṛti* f. das zum Ziele Nehmen, Śṛṅgārasarv. 27[c].

°*lakṣmaṇa* = *lakṣmaṇā* [Pflanze]? E 891 (A).

lakṣmaṇakuṇḍaka, so zu lesen.

°*Lakṣmaṇāgraja* m. = Śatrughna, H XXIX, 50.

Lakṣmaṇāditya m. N. pr. eines Dichters, SWA 106, 482.

lakṣmaṇya 1. a) Āpast. Gṛhy. 6, 5.

°*Lakṣmījāni* m. Viṣṇu, Viṣṇubh. VI, 33[a].

lakṣmīnārāyaṇa 2. füge m. vor N. pr. hinzu.

Lakṣmīnivāsa m. °= Viṣṇu, Viṣṇubh. IV, 32[a].

°*Lakṣmībhartar* m. = Hari, Viṣṇubh. V, 21[a].

°*lakṣmībhṛt* Adj. die Lakṣmī und zugleich Schönheit besitzend, H XXX, 38; XLIV, 27.

°*Lakṣmīmati* f. N. einer Königin von Campā, S II, 291, 18.

°*Lakṣmīmatī* N. einer Königin von Hastināgapura, S II, 318, 25.

°*Lakṣmīvara* m. = Viṣṇu, Viṣṇubh. IV, 41ᵃ.

°*lagana* ? S I, 214, 16 (Ko.): *rājñāṃ sevāsamaya utsavalaganakālas.*

laguḍa (nach dem Ko. °n.) Knüttel, S II, 217, 10.

**lagnaka* m. Bürge, Govardh. 354 (Ko.). — Vgl. Rājat. 8, 3070? [Z.]

laghuka Adj. = *laghu* 1. n), Haravijaya 10, 39.

°*laghujanman* Adj. jung (d. h. jünger), S II, 318, 25.

°*laghuputra* m. der jüngere Sohn, Prabandh. 246, 2.

°*laghubhaginītva* n. Stellung als jüngere Schwester, S I, 135, 10 v. u. (Ko.).

**laghusamudīraṇa* Adj. leicht in Bewegung geratend. Nom. abstr. °*tva* n. Beweglichkeit (des Körpers), Vyutp. 57.

laghūtthānatā körperliche Rüstigkeit, Mahāvy. 244; Divyāvad. 156, 19.

°*Laṅkāsad* Adj. Laṅkā bewohnend, Mahāvīr. IV, 38ᵇ.

laṅg mit *ati* lahmen, Aśvav. 32, 3. 4. — Vgl. *liṅgita.*

laṅga m. Lahmheit, Aśvav. 32, 19. 20.

laṅgin Adj. lahm, Aśvav. 32, 10.

laṅgh (Med.) °*sāmarthye*, S I, 350, 5/6. — Mit *ati* Kaus. auch: hinüberspringen über (Akk.), Daśak. 85, 4. — Mit *prod* °überwinden, Śrīk. 16, 35. — Kaus. = *ud* 1., Dharmaśarm. 16, 67. — übertreten, zuwiderhandeln, Divyāvad. 596, 24. — Mit °*pravi* weit überschreiten, H 15, 46.

laṅghana °m. Kurbette, Kauṭ. 134, 2. 10. Vgl. *valgana.*

°*lajjāsthāna* n. Schamgegend, S II, 42, 7.

lañcā (Geschenk) auch Prabandh. 197, 7 v. u.

°*lañcāluñca* m. S I, 437, 7 in °*niśācaraḥ* = *utkoṭatroṭaṇe rākṣasaḥ* (?). — Vgl. *luñcāluñca*! = *utkoṭagrāhaka* (?) S II, 104, 1. [Variante zur ersten Stelle *lambāluñca*, Ko. *lambālucā* (so!).]

°*lañculuñcana* (oder °*nā*?) S II, 319, 1 ?.

**lañjikā* Hure, S I, 417, 5; = *dāsī*, S II, 223, 6.

**laṭaka* m. schlechter Mensch, Laṭ. 2, 12.

laṭabha 2. f. *ā* auch Śrīk. 6, 36 (Ko.).

laṭaha auch S I, 113, 7.

°*laṭumpaka* Sam. VIII, 56.

laḍ, laḍati auch: zärtlich tun, schmeicheln (von einem Hunde gesagt), Alaṃkārar. 61, b. Vgl. *lal.* — *laḍita* sich hin und her bewegend, Jātakam. 32, 32; Haravijaya 1, 54. — Mit *upa* Kaus. (°*lāḍayati*) = *lal* mit *upa*, Divyāvad. 114, 26; 503, 9. — Mit °*vi*, °*viladita* = *vilalita*, Śrīk. 5, 9.

Laḍahacandra m. N. pr. eines Dichters, ZDMG 36, 557.

laḍita °n. = *vikṣepa*, Śrīk. VI, 16.

laḍḍu n. Padyāvalī 117.

laḍḍuka m. n. eine Art Gebäck [Apte: ‚a round ball of sugar, wheat or rice-flour, ghee, and spices'], Pūrṇabh. 81, 14; Y 325 (hier Variante *laḍuka*).

°*laṇṭhā* ? S I, 347, 9 (Ko). Vgl. *luñcāluñca.*

laṇḍa (*liṇḍa*, *leṇḍa*) WZKM 8, 328; ZDMG 46, 609 Anm.; Kauś. p. LVI (*lėṇḍikā*). [Z.]

lata im Komp. metrisch für *latā*, Haravijaya 11, 22.

latānta (nach dem Ko. *n.) Blüte, S I, 97, 1; 246, 2; 588, 4 (10 v. u. Ko.); II, 3, 9 v. u. (Ko.).

latāy(ate) einer Schlingpflanze gleichen, Rudraṭālaṃkāraṭ. 132, b.

°*latāpratāna* m. = *vallīmaṇḍapa*, S I, 201, 2.

latālaya = *latāgṛha* (°allgemein gebraucht; pw „einer Eule"), S I, 33, 4.

**latāveṣṭana* n. Umarmung, S II, 36, 2.

latāveṣṭita n. °eine Art Umarmung, E 432 (P). 437 (K). 438 (R).

lap + *ud*, °herausschwatzen, Kuṭṭ. 122. — to whisper, Viddh. 18, 1. — *ullapita* °n. = *śabditam*, S I, 102, 3. — Mit *upa* Kaus. aufheitern, Jātakam. 19, 18.

°*lapa* Kaut. 117, 9 v. u. lies *lava* °Schnitt- und Pflückpflanzen. Vgl. J. J. Meyer, S. 182, Anm. 1.

lapana n. Mund auch S II, 348, 10.

**lapanā* f. etwa Geklatsch, Mahāvy. 127, 53.

°*lapitar* Nom. ag. = *vaktar* oder *adhītar*, Yudh. 8, 102.

°*labdhajanman* Adj. geboren, entstanden, Kir. V, 43.

labdhasaṃhāra (Divyāvad. 282, 11) und °*saṃbhāra* (ebenda 54, 2) Adj. zusammengebracht, zustande gekommen.

labdhātiśaya Adj. in den Besitz übernatürlicher Kräfte gelangt, Sāṃkhyas. 1, 91; 4, 24; Aniruddha zu 1, 95.

labh mit *prati*, **pratilabdha* so v. a. teilhaftig geworden, Mahāvy. 30, 6. 33. 245, 575.

lampāka 1., Damayantīk. 119.

lampāka *Adj. Pārijātam. p. 16, Z. 9 v. u. in *ullekhalampākena* (= *abhūtakalpanācatureṇa*) *vacasā.*

lamba m. ? S I, 401, 8 (Ko.: *utkoṭo lambo*). — f. *lambī* ein blühender Zweig, Haravijaya 5, 87.

lambaka n. °eine Art Coitus, E 593, 594 (D).

°*lambajāla* n. eine lange Kette, S I, 398, 3.

lambana Harṣac. 236, 9 (= *gardabhadāsa*); vgl. *lambamāna* 230, 9 (= *gardabhadāsa* Komm.; oder auch = *vaṇijāṃ karmakaraḥ*). [Z.]

°*lambamāna* m. donkey boy or trader's servant, Harṣac. 230, 9.

lambarā °f. eine Art Umhängetuch, Kauṭ. II, 11 (p. 80, 11).

lambastanī °= *ciñcā*, S II, 197, 2.

°*lambāluñcana* (?) S I, 43, 1 v. u. (Ko.): *ahitakāriṇo lambā*(?)*luñcanakarā lokās.* Vgl. *lañcāluñca.*

laya m. Lust an etwas, Haravijaya 2, 53.

laya °house, Vās. 224, 3.

layana n. S I, 134, 1 °= *śilotkīrṇagṛha* (pw hat „Zelle"). — I, 316, 3 ?.

lard, lardayati aufladen, Divyāvad. 5, 22; 334, 19.

lal + °*samud*, jump, shake the body up, Pūrṇabh. 87, 19.

**lala* °Adj. = *savilāsa*, H XLIII, 120; glänzend, Kir. XV, 5.

lalāṭaka 2. a) Śrīk. 3, 1. 42.
lalāṭaṃtapa Adj. auch S I, 137, 7 v. u. (Ko.); II, 298, 2.
°*lalāṭī* f. Stirn, Pārijātam. I, 21[b].
Lalita m. °N. eines Prinzen, S II, 289, 24.
°*lalitatā* = *ramyatvam*, H XLIII, 136.
°*Lalitāpati* m. = Śiva, S I, 78, 5 (in °*śaila* = Kailāsa).
Lalitoka m. N. pr. eines Dichters, ZDMG 36, 557.
°*lallaka* S II, 370, 16 ?. [*ṣaṣṭyāḥ kṣites tṛtīye 'smiṃl lallake duḥkhamallake.*]
[*lavaṅga,*] f. *ī* ein Frauenname, Damayantīk. 247.
lavaṅgaka *n. Gewürznelke, E 839 (A).
°*lavaṇamṛḍīcī* glatter Kiesel, Kauś. 47, 46.
°*lavaṇavīthikā* ein Spiel, V 209.
°*Lavaṇasāhaprasāda* m. N. eines Regenten, Prabandh. 250, 6.
°*lavaṇahaṭa* m. ein Spiel, Y 209. [Ich hatte ZDMG 71, S. 37 *lavaṇahaṭṭa* vermutet; die neue Ausgabe des Kāmasūtram (von Dāmodar Lāl, Benares 1912) liest p. 202 *lavaṇahāra.*]
lavaṇākara m. °Ozean? Daśar. IV, 34.
lavaṇārṇava m. Salzmeer, Śrīk. XII, 45.
lavaṇiman m. °Salzigkeit, S I, 192, 3 v. u. (Ko.).
lavali metrisch für *lavalī* (Averrhoa acida), Muk. 178[a]. [pw zitiert *Viddhaśāla*°.]
lavalī °Sandelbaum [pw Averrhoa acida] S I, 96, 4; 575, 4. — °= *latā*, H XXXVIII, 15; XLIII, 316.
las + °*adhi* Śrīk. XIX, 57 *adhilasat* = *ullasat*. — Mit *ud*, *ullasita* auch so v. a. aus der Scheide gezogen, Śiś. 6, 51. — Mit *upa* Yudh. 5, 95 (Part. Praes. °Med.; pw „nur *upalasant*“).
laspūjani = °*nī*, Kāty. Śr. 8, 4, 21.
°*laharikā* kleine Welle, S I, 536, 3; II, 13, 2.
°*laharita* = *taraṃgita*, S II, 30, 13 v. u. (Ko.).
lākṣika Adj. auch H 41, 54. — °Lackfarbe, H XLI, 54 (Ko.); XLII, 28 [im Komp. *navalākṣika*].
°*Lākhāka* m. N. eines Königs, Prabandh. 45, 4 v. u.
°*lāghavakaraṇa* n. = *tiraskārakaraṇa*, S I, 239, 1.
lāghavika Adj. °leicht auszubeuten, Kauṭ. 83, 1 v. u.
°*Lāṅgalagarala* m. Name eines Soldaten, S I, 559, 5.
lāṅgalin m. *Kokosnußbaum, S I, 103, 3 v. u. (Ko.).
lāṅgalinī *f. °Kokosnußbaum, S I, 515, 6 v. u. (Ko.).
lāṅgūlika °Adj. geschwänzt, S I, 277, 4 v. u. (Ko.).
lāṅgūlinī °= *praśastapucchā*, H XXX, 26.
°*lājaka* [n.] die Wurzel von Andropogon muricatus, E 826 (R).
lāñci eine best. Pflanze, Dharmaśarm. 3, 30.
lāñchanāy(*ate*) zum Kennzeichen werden, Damayantīk. 178.
**lāḍika* m. Knabe, Mahāvy. 191, 4. [Y 82, Z. 1 v. u.; 114, Z. 12 steht *lāḍīka.*]
lāḍuka Gurke, Harṣac. 93, 5 (Komm.); 258, 6 (Komm.). [Z.]
lāntava m. ein best. kalpa bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 68. 74.
°*Lāntavana* n. N. eines kalpa, S II, 418, 13.
°*lāpa* m. = *ālāpa* (Benennung, Name, Rede, Worte), Yudh. 3, 99; 8, 70.
lāmpaṭya n. Begierde, Damayantīk. 168.
lāya Haravijaya 43, 148. [Z.]
lālāṭa °aus der Stirn bestehend, H XVIII, 95 [*lālāṭabhitti*].
lālāṭika *m. °Diener, S I, 164, 5 (Ko. 155, 9 v. u.). — °n. eine Art Umarmung, E 432 (P). 448 (R). 449 (A, P).
°*lālāsūtra* n. Spinnenfaden, S II, 224, 11 (Ko.).
°*lālikā* end of the bit, Harṣac. 26, 2.
lālin Adj. Yudh. 2, 77 mit *snehavant* erklärt.
°*lāvaṇasindhu* Salzmeer, Padyac. X, 17[d].
lāvaṇasaindhava Adj. (f. *ī*) °zum Salzmeere gehörig, Viṣṇubh. V, 31[b] (°*saindhavīṣu laharīṣv āpadyatāṃ nihnavaḥ*).
Lāvaṇyavatī f. (unter °*vant*) auch Titel eines Werkes, SWA 106, 480.
°*Lāṣāka* m. Prabandh. 46, 6 = Lākhāka.
lāsaka m. *Pfau, Vās. 55, 1. — pulse broth, Harṣac. 256, 11. — *lāsikā* °Tänzerin, S I, 401, 4.
°*lāsin* flashing, Harṣac. 72, 12.
likh °Intens. *lelikhīti*, S I, 559, 10. — Mit *ud* wegwischen auch S I, 238, 5. — Mit *pari* Kauś. 26, 43 und sonst nach Dārila zerreiben.
°*liṅgadhārin* m. Phallus-Träger, Prabandh. 258, 5.
°*liṅgabheda* m. Abschneiden des Penis, S II, 224, 4.
liṅgika und *liṅgita* n. Lahmheit, Aśvav. 32, 34. 11. 15. Wohl nur fehlerhaft für *laṅgita.*
°*liṅgopajīvin* m. vom Phallus(-Dienst) lebend, Prabandh. 257, 2/1 v. u. (Tawney, S. 160 „those who lived by carrying liṅgas“); 258, 10; S II, 405, 12.
[°*liñjikā* S II, 346, 17 Hure verdruckt für *lañjikā*!]
lip mit *prati* zuschmieren, festschmieren, Komm. zu Āpast. Śr. 14, 26, 2.
lipika m. Schreiber, Divyāvad. 293, 5.
°*lipikāriṇī* Schreibrohr, S I, 101, 4 v. u. (Ko.).
°*limpin* verdunkelnd, S I, 539, 6.
°*lilaṅghiṣu* zu überschreiten wünschend, Amit. II, 16.
1. *lih* mit *ava*, *avalīḍha* (vom Feuer) beleckt = °verbrannt, Kir. XIII, 11. — Mit *ni*, °*nilīḍha* aufgeleckt, so v. a. ergriffen —, übermannt von (Schlaf), Daśak. 5, 15.
°*lihaṇikā* f. Schriftstüsk, Prabandh. 41, 5.
1. *lī* mit *apa*, *apalīna* °versteckt, Kir. IX, 11. — Mit *vyapa* verschwinden, Haravijaya 2, 24. °*līna* vergangen, 6, 140. [50, 5.]
**lī* f. = *śleṣa*; s. *līva.*
līḍha = *śamita*, Śrīk. 17, 44. [Z.]
līna °eine Art Coitus, E 593 (D).
Līlā °N. eines Arztes, Prabandh. 134, 3 v. u.
°*līlāmarālīy*(*ate*) = *līlāhaṃsavad ācarati*, Viṣṇubh. VI, 30[b].
līlāyita 2. n. a) Spiel auch S II, 311, 17.
°*līlāsadana* n. Lusthaus, Śrīk. XXIV, 4.
°*līlāsana* n. eine Art Coitus, E 589, 590 (S).
°*līva* Adj. = *liyaṃ paraiḥ saha śleṣaṃ vāti gacchati yaḥ*, H XLIII, 316.

°*luṅkh* berühren, H XLIII, 219. — + °*abhi* brennen, H XVII, 62 [*abhiluṅkhitā* = *jvalitā*]. — Mit *ā*, H XVIII, 48 [*āluṅkhita* = *spṛṣṭa*]; XX, 43 (desgl.). — Vgl. *āluṅkhiya* berührt Pāïyalacchī 85; Hem. Prākr. 4, 182. [Z.]

luñc mit *pra* Med. sich ablösen, ausgehen (von Haaren gesagt), Caraka 400, 23.

luñcālunca ? S I, 444, 3 [Ko. *lañcāluñce* (so!) = *yaṣṭimāṃsabhakṣaṇa*]. — Vgl. *lañcāluñca*!

°*luñchi* = *guluñcha*, S I, 244, 1 v. u. (Ko.).

1. *luṭh* Simpl. °= *loṭhayati* (ausplündern), Viṣṇubh. IV, 26ᵇ. — 3. = 1. a), Dharmaś. 1, 54. — Mit °*ni* hinkollern, S I, 74, 3 v. u. (Ko.; hier steht *niluṇṭhantaḥ*!). Man lese *nirluṭhantaḥ*; vgl. 1, 75, 9 v. u. — II, 190, 8 *niloṭhitaḥ* (die Treppe) hinabgeworfen.

°*luṇṭa* raubend [oder **luṇṭā*, das Rauben?] S I, 582, 1.

°*luṇṭana* n. Abpflücken, S II, 177, 6.

luṇṭāka m. 1. auch S I, 423, 6. — ZDMG 65, 28. 46. [Z.]

luṇṭākatā (°Abstr.) S I, 440, 1.

luṇṭh mit *ud* plündern, Damayantīk. 168. — °to search thoroughly in order to plunder, Pūrṇabh. 120, 7.

luṇṭhaka Dieb, Räuber, Harṣac. 236, 9. [Z.]

luṇṭhi das Abreißen (von Blumen), Śrīk. 8, 17; vgl. 16, 36. [Z.]

°*luṇṭhin* raubend, S II, 15, 2.

1. *lup* mit *vyava* abstreifen, ablegen, Haravijaya 6, 97. — Mit *ud* *aufnehmen (in die Gemeinde), Mahāvy. 268, 12.

luptakeśikaṭāṭī ? S I, 86, 5 (Ko.): *avatānakālāyasatalikākṛtikhalatimastakadeśa avatānā adhomukhā yā kālāyasasya lohasya talikā kaṭāhikā tadākṛtyā tadākāreṇa khalatyā luptakeśikaṭāṭyā upalakṣito mastakadeśaḥ ... yasya ... tasya saṃbodhanaṃ.*

°*luptajīvita* Adj. des Lebens beraubt, Padyac. VI, 35ᶜ.

°*luptavyavāya* Adj. nicht mehr zum Geschlechtsverkehr fähig, Kauṭ. 48, 8.

lubh + *upapra* S II, 64, 5 °*upapralobhya*.

°*lumbi* (f.?) Blütenbüschel, S I, 540, 9 v. u. (Ko.).

lul mit *vyā* in *vyālolana*. — Mit *pari* sich hin und her bewegen, Gop. 84, 14. — Kaus. hin und her bewegen, Kir. 8, 33. — Mit *vi*, °*vilulat*, Gopāl. 101, 6. *vilolant* sich hin und her bewegend, Damayantīk. 220.

lulāya Büffel, Haravijaya 43, 148; Hīrasaubhāgya 10, 54; Śrīk. 21, 42. [Z.]

Lulāyaketu m. N. pr. eines Gaṇa des Śiva, Haravijaya 7, 21. — = °Yama, Viṣṇubh. II, 7ᵇ.

lulullara ? Karṇasundarī p. 11, 2. [Z.] — *lulullarehiṃ bolehiṃ* = *madhurair vacanaiḥ*.

°*lulūṣā* f. der Wunsch abzuschneiden, Yudh. 8, 40.

**lū* abschneidend, vernichtend, H XLIII, 19 [in °*asulū* = *asūṃl lunāti yaḥ sa tathoktaḥ*], 120.

°*Lūṇapāla* m. N. eines Kriegers, Prabandh. 261, 3. 6 v. u. — °*pāleśvaraprāsāda*, 261, 6/5 v. u.

°*Lūṇiga* m. N. eines Ministers, Prabandh. 255, 1 v. u.; 259, 5.

[°*lūtākṛt* m. Spinne, H ... nach dem Ko.: *lūtākṛto jālakārasyeti tu ṣaṣṭhīṃ kecid ācakhyuḥ*. Zuerst erklärt er: *lūtākṛto jālakāraracitaḥ*.]

°*lūtiroga* disease of leprosy, Prabandh. 47, 7. Vgl. Tawney, S. 28, Anm. 1.

**lūni* f. Abschneiden, H XIII, 36.

lūha 1. Divyāvad. 13, 27; 81, 26; 425, 13; 427, 14.

lekha 1. m. d) auch H 32, 15. — °= *paṇḍita*, Śrīk. III, 62.

lekhaka n. Schreiben, geschriebene Botschaft, Subhāṣitāv. 608.

[*lekhana*,] 2. f. *ī* a) Schreibrohr auch Śrīk. 11, 43; 25, 28.

lekhapattra (°m.) = °*tāḍataru* (Weinpalme), S II, 197, 1.

lekhaśālā f. Schreibschule und zugleich °hall of gods, Prabandh. 171, 5.

°*lekhasamānāyaka* m. Briefüberbringer, S I, 549, 6 v. u. (Ko.).

lekhā °eine Art Nägelmal, V 120; E 488 (R).

**lekhāy* H XVI, 13 (*lekhāyamāna*).

°*lekhāvaśeṣī* mit *bhū* bis auf einen Strich verschwunden sein, Zitat bei Dhanika zu Daśar. II, 40ᵃ (S. 69, Z. 6).

°*lekhīkar* form into a streak, Harṣac. 283, 4.

leṇḍikā f. = *leṇḍa*. Pl. Darīla zu Kauś. 48, 32.

°*lepikāra* m. = *śilpin*, S II, 140, 8 v. u. (Ko.).

°*lepīkar* make into an unguent, Harṣac. 271, 15.

leśaśas Adv. in Stücke (schneiden), R. ed. Bomb. 3, 56, 25.

leśika = *janaparicāraka*, Harṣac. 236, 9. Kale in seinen Notes zum Harṣac. II p. 50 erklärt das Wort mit „a rider of an elephant". — = *ghāsika*, Harṣac. 229, 1. Vgl. auch 72, 13. [Z.]

°*lesika* m. = **lesaka*, S II, 45, 3; 86, 6 v. u. (Ko.).

°*laikuca* Adj. (f. *ī*) vom likuca stammend, Kauṭ. 81, 1.

**laiśika* n. das Vergehen eines Mönches, wenn er, einen falschen Schein benutzend, seinen Mitbruder eines argen Versehens zeiht, Mahāvy. 258, 9.

lok mit *ava* Kaus. jemand zum Abschied grüßen, Divyāvad. 4, 26; 128, 2; 281, 17; 331, 18; 439, 22; 446, 18; 511, 10; 524, 12. — Mit *vyava* Kaus. ringsum beschauen, besichtigen, Divyāvad. 437, 5. — Mit **samud* Kaus. hinblicken auf, Mahāvy. 245. — Mit *prati*, °*lokita* R. ed. Bomb. 4, 61, 13 wohl fehlerhaft für *pravilokita*. — Mit °*abhivi* hinschauen, H XLII, 31.

lokakāmyā f. Menschenliebe, MBh. 3, 307, 14.

°*lokajananī* die Mutter der Welt, Bein. der Lakṣmī, Rasas. 28ᵇ.

lokapakti weltlicher Lohn, Jātakam. 10, 35.

lokaparo'kṣa Adj. vor der Welt verborgen, MBh. 1, 74, 122.

lokaprakāśa °Adj. = *lokaprasiddha*, Yudh. 4, 88.

lokamātar f. auch Rasas. 237ᵈ.

°*lokavittva* n. Weltenkennerschaft, S I, 621, 5; II, 407, 7.

lokasaṃvṛtti f. ein richtiges Benehmen in der Welt, Divyāvad. 547, 26.

lokasāraṅga m. Bein. Viṣṇu's, MBh. 13, 149, 97.

lokādhipateya n. ein der öffentlichen Meinung angepaßtes Betragen, Jātakam. 12.

°*lokāntarībhūta* gone to another world, Harṣac. 219, 2.
lokāloka 2. m. auch Śrīk. 20, 10.
°*lokālokācala* m. Auf- und Untergangsberg, S II, 79, 1.
°*loca* m. Haarausrupfen, S I, 86, 13. 14 (Ko.); 288, 6 v. u. (Ko.). — Einer der mūlaguṇa's der Jainas, S I, 92, 13 v. u. (Ko.).
°*locanaroman* n. Wimper, S I, 58, 7 (Ko.).
°*locanavant* = *cakṣuṣmant*, S I, 406, 4 v. u. (Ko.).
loṭana n. °= *dhūlana*, S I, 60, 11 (Ko.).
°*loṭhanatā* = *parāvṛttiśīlatvam*, H XVI, 31.
°*loṭhanatva* n. das Sichherumwälzen, H XLIX, 40.
loḍana n. °Flachwerden (vom Meere), S I, 599, 3 v. u. (Ko.). — °Umrühren, H XIII, 60.
°*loṇī* Oxalis pusilla? E 849 (A).
**lodhraka* m. Symplocos racemosa, E 824, 883 (Ratirahasya ed. Benares 15, 95).
°*lobhiṣṭhatā* Gier, S II, 243, 6 v. u. (Ko.).
lomaśa Adj. °mit Federn versehen (*kunta*), Yudh. 5, 2.
**lomāśikā* f. das Weibchen des Schakals oder Fuchses, Varāh. Bṛh. S. 90, 2.
lola °bewegend, H XXX, 24.
lolana n. das sich hin und her Bewegen, Dharmaśarm. 7, 63; Damayantīk. 167.
°*lolamba* m. = *rolamba*, Biene (*ralayor aikyāt*), Yudh. 2, 84; Śṛṅgt. 172[d].
°*lolāy*(*ate*) sich hin und her bewegen, Kuṭṭ. 457.
°*lolika* Adj. lüstern, Kuṭṭ. 731.
lolita °eine Art Coitus, E 593 (D).
°*lolin* bewegend, H XLIII, 176 [*lolayati parān palāyayatīti lolī*].
°*lolībhāva* m. Begehren, S II, 230, 5 v. u. (Ko.) in *ekalolībhāva*.
**loluva* Adj. vom Intens. von *lū* [Ko. erklärt mit °*lolūyitar*], H XLIII, 316.
loṣṭāy(*ate*) einen Erdkloß darstellen, nicht mehr wert sein als ein Erdkloß, Alaṃkāraś. 28, b, 8.
lohakarṇa zu streichen; vgl. oben *adhīlohākarṇī*.
°*lohakarmānta* Metallwerkstätte, Kauṭ. 97, 7.
°(*loha*)*kavaca* Eisenpanzer, Kauṭ. 102, 9.
°*lohakānta* m. Magnetstein, H XIX, 30 (Ko.).
°*lohakāntamaṇi* m. Magnetstein, H XIX, 30.
lohakārī °die Frau eines Grobschmiedes, S I, 414, 12 v. u. (Ko.).
lohacāraka m. eine best. Hölle, M. (Jolly) 4, 90.
°*lohajālikā* f. „Eisennetzchen", eine Art Panzer, Kauṭ. 102, 9 (°*cālikā* gedruckt; vgl. J. J. Meyer, S. 156, Anm. 6).
lohadāraka, richtiger *lohacāraka*.
°(*loha*)*paṭṭa* „Eisenplattenkleid", Kauṭ. 102, 9. Vgl. J. J. Meyer, S. 156, Anm. 5.
lohabhāraka v. l. für *lohacāraka*.
**lohamala* n. Eisenrost, S II, 44, 10 v. u. (Ko.).
**lohala* undeutlich, S I, 102, 3; 247, 6; II, 355, 27.
lohalekhya Adj. durch Eisen ritzbar, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 5, 27.
lohitaka (nach dem Ko. *m.) Rubin, H XL, 20; Śrīk. XII, 40 (Ko.). — °ein best. Edelstein (pw Rubin), Kauṭ. 77, 7.
**lohitakṛtsna* n. eine der zehn *kṛtsna* genannten mystischen Übungen, Mahāvy. 72, 3.
lohitagātra m. Bein. Skanda's, AV. Pariś. 20, 4.
°*lohitamaṇi* m. Rubin, Śrīk. XIII, 12.
lóhitasāraṅga, so zu betonen.
°*lohitahṛt* Adj. Blut entziehend, Yudh. 8, 48.
lohitākṣa (m.) °ein wertloser Stein?, Pūrṇabhadra I, 67[a].
lohitāy Akt. Śāṅkh. Br. 7, 4. [Śrīk. 19, 6.]
lohitāśva m. Feuer, Kir. 16, 54.
°*lohitīkar* redden, Harṣac. 245, 4.
laukākṣa, Divyāvad. 632, 23.
°*laukāntika* m. = *muni*, S I, 247, 11 (Ko.).
°*lauhitaka* [m.?] Rubin, Śrīk. XIV, 50; XVIII, 26.
lauhitīka m. Bergkristall, Haravijaya 1, 25. [Śrīk. 4, 24; XII, 69.]

V

1. *va* nur scheinbar Mālav. (ed. Boll.) 40, da hier *pṛcchateva* zu verbinden ist.
vaṃśa m. °= *pradhāvabhūmi* (Rennbahn), S I, 501, 5.
vaṃśaka 2. a) Subhāṣitaratnabhāṇḍāgāra 27, 12 nach Aufrecht.
vaṃśaghaṭikā f. ein best. Kinderspiel, Divyāvad. 475, 19.
vaṃśaja Adj. °referring, belonging to his family, inflicted upon his family, Pūrṇabh. 279, 17.
°*vaṃśajalatā* = *mauktikasīmā*, Śrīk. XIII, 42.
vaṃśanāḍī °Flöte aus Rohr, H XXVII, 48.
°*vaṃśanālikā* Wasserleitungsrohr, S I, 39, 5 v. u. (Ko.).
°*vaṃśapañjara* m. = *valabhī*, S I, 342, 8 (Ko.); 605, 12 v. u. (Ko.).
°*vaṃśavīṇā* eine Art Laute, S I, 582, 14 (Ko.).
°*vaṃśavṛkṣa* m. als Erklärung von *vīraṇa*, S I, 390, 11 (Ko.).
°*vaṃśarāga* Adj. bambusfarbig, Kauṭ. 76, 2 v. u.
vaṃśastūpa m. der obere Balken eines Hauses (der das Dach trägt), Sud. zu Āpast. Gṛhy. 17, 5.
Vaṃśodbheda N. pr. eines tīrtha, Matsyap. 22, 25.
vaktṛtva n. = *vaktṛtā*, Kṣem. 1, 26.
°*vaktrakuharāyita* s. bei *kuharāyita*.
°*vaktratara* Adj. äußerst redegewandt, Kalāv. V, 38.
°*vaktrapāṇi* f. H XVII, 89 [*nāṭyavṛttivibhāgāya vaktrapāṇir vidhīyate*, Ko.].
°*vaktrasaṃyoga* n. Kuß, S I, 338, 8 v. u. (Ko.).
**vakrakaṇṭaka* °Angelhaken, S I, 456, 13 v. u. (Ko.): *matsyaḥ galāhāre vakrakaṇṭakamāṃsabhakṣaṇe sādaro bhavati*.
°*vakṣojavaktra* n. Brustwarze, S I, 611, 5.

vakṣomaṇi m. °ein best. Mal (*uraḥstho lakṣaṇaviśeṣaḥ*), H 44, 10.

vaṅka °Adj. krumm, uneben, Yudh. 2, 59.

Vaṅga m. N. pr. eines Berges, Jātakam. 9.

Vaṅgāla m. °Name eines Landes, S I, 431, 4.

°*Vaṅgīmaṇḍala* n. das Land Bengalen, S II, 95, 10.

vaṅgerikā f. Körbchen, Daśak. (1883) 66, 16. Vgl. die v. l. zu 70, 17 bei Bühler.

1. *vac* mit *paripra* bedeutet: jemandem (Akk.) mit einer Mitteilung zuvorkommen; s. JAOS, Proc. Oct. 1885, XXVI f. — Mit *vi* Kaus. murren, klagen, ungehalten sein, Mahāvy. 132, 16. Statt dessen *vipācayati* 281, 158.

°*vacanī* ein Beiwort der Glücksgöttin, Mgs II, 13, 6[e].

vacasvin Adj. beredt auch H 10, 13.

°*vacodevatā* = Sarasvatī, Śrīk. XXV, 143. 147.

°*vacodevī* = Sarasvatī, Śrīk. II, 58; XXV, 22.

vacohara m. Bote auch S I, 187, 2 v. u. (Ko.).

°*vacohāsya* das Wortkomische, Dhanika zu Daśar. II, 49 (S. 72, Z. 5).

vajra m. *Euphorbia antiquorum? E 858 (K). 867 (P). 907 (R). An letzter Stelle steht *vajrodakam*, was Kāñcīnātha (p. 177 der ed. Benares 1912) mit *svamūtram* erklärt (?!). — Auch N. pr. eines Berges, R. ed. Bomb. 4, 42, 25.

°*vajrakaṇa* m. H XXXII, 65?

**vajrakandaka* m. Euphorbia neriifolia oder antiquorum, V 370.

°*Vajrakumāra* m. N. eines Prinzen, S II, 311, 4.

°*vajragulaka* n. = *āyudhabheda*, Śrīk. XI, 1.

°*vajradharaṇa* n. ein best. Gewicht (= 20 Reiskörner), Kauṭ. 103, 8.

vajradhṛk Adj. den Donnerkeil tragend, MBh. 13, 40, 29.

vajrapātāyita Adj. wie ein Donnerkeil niederfallend, Pārśvan. 4, 155.

Vajraprabha m. °N. eines daitya, H XXXIV, 34; XLVIII, 38. 76.

Vajrabāhu m. N. eines °daitya, H XXXIV, 15; XXXVII, 1; XLVIII, 54.

vajramuṣṭi f. auch: eine best. Stellung der Hand beim Abschießen eines Pfeiles, Śārṅg. Paddh. Dhanurveda 83. 85 [= 1797. 1799]. — eine harte Faust oder eine best. Waffe, Haravijaya 11, 15. 33. 39. 42. [48, 83.] — m. N. pr. eines Gaṇa des Śiva, ebenda 7, 10; eines °Ringkämpfers, Śṛṅgt. 37, 10.

°*vajralakṣaṇa* Adj. durch den Donnerkeil gekennzeichnet = *devendra*, Mahāvīr. V, 31[a].

**vajravallī* Heliotropium indicum, V 369; E 863, Anm. 4 (P).

vajrasūcī 1. auch H 40, 49.

°*vajrasnuhī* eine Art Euphorbia, V 366.

vajrāṅga m. °= Hanūmat, Kuval. I, 121 (Ko.).

°*Vajrānala* m. N. eines daitya, H XXXIV, 36.

°*vajrāyudhagopa* m. = *indragopa*, Padyac. V, 21[c].

vajrāsana n. °= *vajrasya kṣepaḥ*, H XLIII, 297.

**vajrī* Euphorbia antiquorum, E 818 (A). 820 (P). 859 (R). 866 (A). 906 (R).

°*vajrodaka* n. Wasser so wertvoll wie ein Diamant, Prabandh. 180, 2.

vañc Kaus. auch: bewahren vor (Abl.), Kāśīkh. 7, 71. — Mit *vi*, °*vañcita* betrogen, angeführt, Matsyap. 42, 203.

vañjula m. *Jonesia asoka, S I, 529, 7 (Ko.); (II, 210, 3 *vañjulavallī latāviśeṣaḥ*).

[*vaṭ* + °*nis*] *nirvāṭya* = *nirvāsya*, S I, 454, 15 (Ko.).

vaṭa Schnur s. *muktākṣavaṭa*.

°*vaṭadala* [n.?] = **vaṭapattra*? E 824 (R); vgl. 825, Anm. 1.

°*vaṭadhānikā* f. das Samenkörnchen des Feigenbaumes, Praty. Hṛd. 9, 7. [B.]

°*Vaṭapadraka* N. einer Ortschaft (oder Landes?), Prabandh. 231, 6.

vaṭapraroha s. *praroha*.

**vaṭavarṇa* m. = *tilakabheda*, H XLIII, 12.

vaṭhara = *jaḍa*, Harṣac. 288, 21; = *mūrkha*, ibid. 236, 9. — S. *baṭhara*.

vaḍavā °eine Art nāyikā, V 74; E 211 (K). 214 (R, A). 345 (R). 347 (P). 555 (K).

°*Vaḍasara* N. eines Dorfes, Prabandh. 143, 2 v. u.

°*Vaḍhīyāra* (m.) N. eines Bezirkes in Gujarāt, Prabandh. 31, 9.

vaṇa °N. eines Baumes, Prabandh. 31, 6 v. u.

°*vaṇikpati* m. Großkaufmann, S II, 302, 25.

°*vaṇigākāra* Adj. als Kaufmann verkleidet, Prabandh. 183, 5.

°*vaṇigmātra* m. ein gewöhnlicher Kaufmann, Prabandh. 175, 7.

vaṇija °n. ein astrol. karaṇa, S I, 318, 9 v. u. (Ko.).

°*vaṇijāraka* m. Kaufmann, Śuk. t. o. 62, 9; Pūrṇabh. 73, 14. [Vgl. Marāṭhī *vaṇjārī*! Jacobi vergleicht Guzerātī *vaṇajāro*, ‚a travelling merchant who carries for sale goods in a caravan'.]

vaṇṭha unverheiratet, Harṣac. 236, 9; vgl. Hem. Deś. 7, 83. [Z.]

vataṃsita Adj. = *avataṃsita*, Haravijaya 3, 36.

°*vataṃsīkṛta* = *mukuṭīkṛta*, S II, 178, 5.

°*vattura* Kauṭ. 121, 6 lies *pattūra* (Achyranthes triandra).

Vatsamitrā f. N. pr. einer dikkumārī, Pārśvan. 3, 73.

°*vatsarūpaka* m. small calf, Harṣac. 255, 5.

vatsala Subst. °= Essen, S I, 402, 6 [in °*vatsalavatsala* = *bhojanapriya*].

Vatsya m. Pl. R. ed. Bomb. 2, 52, 101 nach dem Komm. = *Vatsadeśaḥ*.

vad mit *visam* Kaus. °verwirren, verdächtig machen (einen Prozeß), Kauṭ. 177, 5.

°*vadanaka* n. Gesichtchen, S I, 235, 6.

°*vadanayuddha* n. ein Wettspiel beim Küssen, Y 112.

vadānya nach dem Ko. *freundlich redend, S I, 334, 3 (*vadānyāḥ priyavāgdānaśīlās*).

**vadāvada* Adj. geschwätzig, Rasas. 153[c].

°*vadula* S II, 355, 26? (... *ity ālāpavadule ... samucchalati ... paricchadakolāhale*).

vadhaka zu töten beabsichtigend, Jātakam. 25.

vadhakṣama Adj. den Tod verdienend, MBh. 7, 198, 48.

°*vadhaprāpta* Adj. dem Tode verfallen, Daśar. III, 75[b].

°*vadhāvadha* m. (Sing.!) Tötung und Zermalmung, Kauṭ. 138, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 220, Anm. 4.

vadhāśaṅka n. (Bṛh. Ār. Up. 4, 1, 31; vgl. P. 6, 2, 21) und °*kā* f. (Śat. Br. 14, 6, 10, 3) Besorgnis vor dem Tode.

vadhūṭikā °Weibchen des haṃsa, S I, 70, 13 v. u. (Ko.).

vadhūdhana n. das Separatvermögen einer Frau, Har. zu Āpast. Gṛhy. 7, 1.

°*vadhūy(ate)* wie ein Weib handeln, H XLVI, 66.

vadhūvāsas n. Brauthemd, Āpast. Gṛhy. 9, 11.

**vadhyaghātaka* m. Henker, Scharfrichter, Mahāvy. 186, 166.

vadhyapaṭa m. Armesünderkleid, das rote Gewand des Hinzurichtenden, Śrīk. 3, 26.

vána, vgl. Geldner, Ved. Studien I, 114. — 4. f. *vanī* Wald, Dickicht auch Śṛṅgārasarv. p. 6, Z. 7 v. u.; Muk. 88[d].

vanaga °Adj. im Walde befindlich, Yudh. 5, 4.

°*vanagṛṣṭi* Waldsaum? Kauṭ. 46, 1. Vgl. J. J. Meyer S. 58, Anm. 4.

vanagocara m. °Affe, H XIII, 25.

°*vanagrāmaka* n. forest village settlement, Harṣac. 258, 7.

vanaja n. °Blume [allgemein gesagt], Yudh. 2, 76.

vanajāyata Adj. (f. *ā*) lang und einer blauen Lotusblüte gleichend, Subhāṣitāv. 1222.

°*vanajekṣaṇā* f. eine Lotusäugige, Śrīk. XV, 27.

°*vanadhunī* Waldfluß, Yudh. 1, 76.

vanana n. Zuneigung, Kauś. 41, 18. — das Wehen, S I, 540, 13 v. u. (Ko.).

vanapālikā (°f.) Waldhüterin, Muk. 57, 4.

vanapriya 1. a), Pārv. 591, 30.

vanapriyā °f. kokila-Weibchen, Padyac. VII, 5[b] [pw **vanapriya* m. Padyac. IX, 63[b]].

°*vanamānuṣa* m. Orang-utang? Harṣac. 244, 3.

**vanarāja* m. °N. eines Jaina, Prabandh. 32, 3.

°*vanarekhā* Waldstreifen, Muk. 177[b]; 239[b].

vanaśvan m. °Wolf, Ko. zu Yudh. 3, 5 als Erklärung von *vṛka*, was hier Wolf bedeutet, da der Schakal gleich darauf genannt wird.

vanasad m. Waldbewohner, Kir. 15, 10.

°*vanāyamāna* einem Walde gleichend, H XI, 38.

°*vanāvani* f. Waldbezirk, Yudh. 1, 49.

°*vanāvāsa* m. das Wohnen im Walde, Yudh. 2, 14.

vanāśa Adj. MBh. 13, 14, 124 nach Nīlak. von Wasser lebend.

vanitāy(ate) einem Weibe gleichen, sich wie ein Weib benehmen, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 3, 23. 82.

vanīpaka m. = *vanīyaka*, Jātakam. 18; Divyāvad. 414, 18. *vanīyaka* 83, 19. Vgl. Pāli *vanibbaka*. [S I, 18, 2; (= *abrāhmaṇabhaṭṭa*, *stutipāṭhaka*) 210, 3; 250, 5 etc.]

vanecara [m.?] °eine Pflanze? E 836 (P).

°*vaneja* Lotus, S I, 243, 4.

vanesad m. Waldbewohner, Kir. 14, 30.

vanaugha m. 1. Wassermenge auch H 30, 60.

vandana n. °= *tilaka*, S I, 127, 7 [pw f.]; 331, 10 v. u. (Ko.); II, 243, 9. — °= *saṃgama*, S II, 6, 2.

**vandanamālā* Girlande, S I, 37, 10 v. u. (Ko.); 48, 12 v. u. (Ko.); 204, 5 v. u. (Ko.); 369, 14 (Ko.); II, 24, 5 (*candana*° gedruckt; so auch im Ko. zu der Stelle); H XXVIII, 59 (Ko.); XXX, 93; Harṣac. 234, 4; 248, 20; Kād. 71, 2.

°*vandanasraj* f. Girlande, S I, 369, 2.

vandārutā °Abstr., S II, 418, 11.

°*vandyatva* n. venerableness, Harṣac. 134, 11; 266, 20.

vanyā °Park [pw *ein großer Wald], Muk. 176[b] (in *puravanyā*, Stadtpark).

**vanyopodakī* (so zu lesen statt °*pādakī*), Rājan. 7, 138.

1. *vap* mit *pra*, Āpast. Gṛhy. 10, 6.

°*vapatra* n. (oder Adjektiv?) urbares Land, S I, 16, 5.

vapā *Fett, S I, 508, 12 (Ko.).

°*vapīha* m. = *cātaka*, S I, 571, 5 v. u. (Ko.) Druckfehler für **vappīha*? Vgl. *bappīha*!

°*vapuṣṭā* = *śarīratvam*, Yudh. 3, 43 [der Text hat °*vapuṣṭhā* = *vapuṣi tiṣṭhatīti vapuṣṭhā*, doch vgl. dazu die Anm. 2!].

vapuṣmattā f. Schönheit, Divyāvad. 44, 22.

2. *vaptar* m. 2., Dharmaśarm. 9, 1. 28. [S I, 43, 3; 240, 4 v. u. (Ko.); II, 124, 6 v. u. (Ko.).]

vapra 1. f) Feld, Dharmaśarm. 16, 71. [S I, 16, 1.]

°*vaprānata* Adj. zur Erde geneigt, Kir. XVII, 13.

vaprāvanī f. bebautes Land, Dharmaśarm. 5, 87.

1. *vam* mit *ud* mit intransit. Bed. = *utsarp*, Kir. 9, 27. — Mit °*abhyud* ausspeien, H XVIII, 50. — + °*prod*, S I, 158, 5 (*prodvāntā* = *ūrdhvam ucchalita*). — + °*samud* ausspeien, H XLV, 14.

vamathu 3. auch Śrīk. 21, 8; 24, 26; H 29, 50.

°*Vayajaladeva* m. N. eines Türhüters, Prabandh. 249, 8.

°*Vayajalladeva* m. N. eines Jaina-Schülers, Prabandh. 45, 4/5.

vayasyaka °n. freundschaftliches Verhältnis, Kuṭṭ. 671.

°*vayotīta* Adj. bejahrt, Kir. XI, 2.

vayodhas S II, 348, 20 °Subst. n. Frische, Jugend?

1. *var* mit *pari*, °*vṛta* R. ed. Bomb. 3, 71, 34 fehlerhaft für *parivṛtta*.

2. *var* mit *ava* erwählen, vorziehen, MBh. 8, 28, 24. — Mit *ud*, °*udvārita* = *ucchiṣṭa*, S I, 128, 10 v. u. (Ko.) — Mit *pra* Kaus. 2. beschenken, bedenken mit (Instr.), Divyāvad. 116, 17; 283, 5. — Mit *saṃpra* Kaus. (°*vārayati*) bedienen (mit Speisen), 285, 5 ff.; 310, 22.

3. *vara* am Ende eines Komp. auch so v. a. fürstlich. *turaga*° Jātakam. 25. *ratha*° 26. 32. *śayanīya*° 28.

varaka m. *Phaseolus trilobus, Kauṭ. 95, 10.

°*varakāra* s. *parakāra*.

varaghaṇṭa m. Bein. Skanda's, AV. Pariś. 20, 4.

varaṭā E 876 (R) *Safflorsamen? *Wespe? Ein Ms. liest *varaṭī* (Wespe), die gedruckte Ausgabe *caraṭī*.

varaṇasraj f. auch H 42, 12.

varaṇḍaka m. °= *agraviṭaṅka*,. S I, 598, 3 v. u. (Ko.). — Die Bedeutung „Menge“ im pw ist zu streichen. Im Viśvakośa wird *v.* so erklärt: *varaṇḍakas tu mātaṅgavedyāṃ yauvanakaṇṭake | saṃvartule.* [Z.]

varatā °= *uttaṃsatvam*, H XXXI, 23.

varatrā *Elefantengurt, Harṣac. 229, 10.

varadatta Adj. = *dattavara*, R. 7, 36, 26.

varadarāja m. °König der Freigebigen, Padyac. II, 43[d].

°*varadāyin* Wunsch gewährend, S II, 49, 7 v. u. (Ko.).

°*varamanuṣyatā* chivalrousness, Harṣac. 190, 15; 212, 6.

varara Adj. Wünsche gewährend, Śiś. 19, 100.

varalabdha Adj. = *labdhavara*, R. 7, 5, 1; 10, 38; 11, 1.

°*varavaragamana* n. ? Rasas. 103[d].

2. *varāṅga* 1. in *varāṅgarūpopeta* Ak. 3, 1, 12 ist *varāṅga* wohl Elefant. — 2. a) Divyāvad. 527, 27. *°*bala* n. Mahāvy. 252, 4.

**varāṅgaka* n. °Vulva, E 413 (A).

varāṅganā Frauenperle, Sam. IV, 91. — °Hetäre, Kuṭṭ. 835.

**varāṅgarūpin* m. so v. a. ein großer Held, Mahāvy. 182, 3.

°*varāṅgā* = *bhambhā*, S I, 581, 15 v. u. (Ko.).

varāṭaka m. °= *rajju*, rope, Harṣac. 83, 3.

varārohā Subst. °eine Frau mit schönen Hüften, Śṛṅgārasarv. 41[a].

varārdhya Āpast. Gṛhy. 21, 9 fehlerhaft für *avarārdhya*.

varāhakarṇa Kauṭ. 101, 2 v. u. °eine Art Wurfspeer. Vgl. J. J. Meyer, S. 155, Anm. 7.

°*varāhaghāta* m. eine Art Coitus, V 162; E 558 (K).

°*varāhaghātaka* [n.?] eine Art Coitus, E 569 (R).

°*varāhaghṛṣṭaka* n. eine Art Coitus, V 143.

°*varāhacarvitaka* n. eine Art Zahnmal, V 128; E 506 (K).

°*Varāhabhaṭṭa* m. Eigenname, Muk. 34, 1 v. u.

°*varāhavairin* m. = Hund, S II, 188, 3.

°*varivasitavya* zu bedienen, Śuk. t. o. 15 [p. 29, 19].

Variṣṭhaka (°Subst.) m. Name eines Mannes, S I, 400, 5. — °= *kṣetrapāla* (?), S II, 158, 5.

[*varuḍa*,] f. *ī* Vijñ. zu Yājñ. 3, 265 f.

varuṇameṇi, vgl. Geldner in Festgr. 31.

Varuṇālaya m. auch H 30, 24.

varūthaka am Ende eines adj. Komp. in *saptadhātu*°.

varūthavatī f. Heer, Haravijaya 8, 34. 36; 11, 17.

°*varkara* m. = *barkara* *Scherz, S II, 23, 9 v. u. (Ko.). — *Bock, S II, 219, 1.

°*varkaraka* m. Junges, Zicklein, S II, 184, 5. [pw hat *barkara*!]

°*varkarikā* = *āsphoṭitam*, S II, 217, 9 (Ko.).

varga m. °Häufung (beim Stil), Kauṭ. 72, 6; 75, 7.

°*varcaḥsadana* n. Abtritt, Amit. XXXI, 22.

varcaḥsthāna, Kātyāyana in Vivādar. 219.

°*varcogṛha* n. Abtritt, Amit. X, 2.

**varcomārga* m. After, Mahāvy. 281.

varj mit *pra* auch: jemand ins Verderben bringen, Śāṅkh. Br. 5, 6.

varṇa m. °eine Art Strophe, S I, 177, 3; 182, 5. — Nach dem Ko. °n. Ruhm, S I, 219, 1 (Ko. 14).

varṇaka m. °Sandelbaum, H XLIII, 12. — *n. Salbe, S I, 150, 4. Auripigment, Y 237. °Sandel, H XIII, 81.

varṇaka n. °farbige Wolldecke, Kauṭ. 80, 6.

varṇakadāru n. Sandelholz, Haravijaya 9, 73.

°*varṇakara* m. = *vilepana* (t. t. aus der hastiśikṣā), S I, 495, 6.

°*varṇakavi* m. descriptive poet, Harṣac. 47, 7; Vṛndāvanakāvya 9 bei Eggeling, Catal. p. 1477[b]. [Z.]

varṇay mit *vi*, vgl. *vivarṇay* weiter unten. — Mit *sam* 2. anpreisen, Jātakam. 10. — Mit *anusam* billigen, beistimmen, Divyāvad. 196, 3; 263, 10.

°*varṇasaṃkīrṇatā* Vermischung von Farben und zugleich von Kasten, S II, 247, 14.

varṇātmaka Adj. artikuliert (Laut) auch Śuk. t. o. 59 (= p. 63, 25).

varṇikā *f. Gold, Kalāv. IX, 7.

varṇin °Buchstaben besitzend, S I, 475, 8.

°*varṇottara* Adj. (Subst. m.) der Kaste nach höher stehend, Kauṭ. 56, 5.

varṇyate °= *varṇayati* S I, 192, 10.

vart mit *ati* 1. e) *ativṛtta* übertroffen, in Schatten gestellt, MBh. 1, 83, 28. — Mit *antar* Kaus. zugesellen, Mālatīm. (ed. Bomb.) 324, 7. — Mit °*parā* turn aside, Harṣac. 280, 11. — Mit *ud* Kaus. 6. Divyāvad. 12, 21; 36, 6. — Mit *prod*, *prodvṛtta* umgestürzt, gekentert, Dharmaśarm. 14, 10; Zitat aus Udāttarāghava bei Dhanika zu Daśar. III, 3 = S. 79, Z. 7 v. u. (*prodvṛtta* übermütig). — Mit *pratisaṃni* zurückkehren, R. ed. Bomb. 4, 28, 32. — Mit *pari*, °*vṛtta* (so zu lesen), der durchwandert hat (mit Akk.), R. 3, 71, 34. — Mit *vipari* °sich abspielen, Dhanika zu Daśar. IV, 1 (S. 97, Z. 6). — Mit *saṃpari* Kaus. ringen (die Hände), Divyāvad. 263, 13.

varta und v. l. *varti* = *mūtrabila*, Dārila zu Kauś. 25, 16.

vartana 4. l) *alaktaka*° so v. a. das Bestreichen —, Färben mit Lack, Kir. 10, 42. — °das Umdrehen (eines pflügenden Tieres) am Ende des Ackers, Kauṭ. 130, 1 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 207, Anm. 2, der *parivartana* hat.

vartanā f. = *vartana* 4. a) Haravijaya 2, 25. — °Geste, H 17, 96.

vartanī *= *vartana* n. [Ko. *vṛtti*], H XXXV, 46. — Pfad, Vāmana ed. Cappeller p. 2, 2. [Z.] — °Straßenzoll, Kauṭ. 60, 6; 99, 2; 111, 8 v. u. etc.

varti = *gairikādigulikā* und *mārga*, Haravijaya 12, 30.

varti f. °= *srotas*, H XLIV, 5.

**vartuli* eine Bohnenart, Mahāvy. 228. Vgl. *vartula* 2.

vardālikā f. Divyāvad. 500, 20 fehlerhaft für *vār*°.

vardhamānaka m. °eine Art Galopp, Kauṭ. 134, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 213. Anm. 3.

vardhāpanaka ZDMG 65, 459, Anm. 2. [Z.]

°*vardhāpanikā* f. gute Nachrichten, Prabandh. 150, 2 v. u.; 211, 3.

vardhiṣṇu Adj. auch Śrīk. 19, 66.

°*varpaṭaka* = *varāka*, S II, 128, 6 v. u. (Ko.)

varmay Saduktik. 2, 309. — *varmay(ati)* °als Panzer benutzen, Dhanika zu Daśar. II, 11[a] (S. 51, Z. 11 ed. Parab). — Mit *sam* jemandem (Akk.) einen Panzer —, eine Rüstung anlegen, P. 3, 1, 25 Sch.; Vop. 21, 17; sich panzern, Śrīk. 21, 3. — In übertragener Bed. Subhāṣitar. 18, 27.

°*varyatā* f. oberste Stellung, Prabandh. 277, 1.

**varvūra*, vgl. oben *babbula* ff.

varṣakārī Adj. f. Āpast. Gṛhy. 3, 11; Baudh. Gṛhy. Pariś. verschiedentlich erklärt; = *sravatpāṇipādā*, Vaijayantī, *bhūmik.*, *brāhmaṇādhy.* 52 nach Winternitz. [Vgl. Beiträge zur indischen Erotik[1], S. 620. 622. 631. 632; V 193. v. l. *varṣakarī*, Beiträge S. 624. 625.]

°*varṣamāna* n. Regenmesser, Kauṭ. 58, 15.

°*varṣavardha* Adj. jährlich wachsend, Kuval. II, 13.

°*varṣavāraṇa* n. Schutzmittel gegen Regen, Kauṭ. 80, 9.

varṣasahasrá Śat. Br. 14, 6, 8, 10.

varṣasahasraka 1. n. Jahrtausend, Hariv. 531. — 2. Adj. tausend Jahre lebend, — während, MBh. 12, 29, 55; ed. Calc. 13, 1316 (v. l. °*srika*); Pañcar. 1, 3, 14.

varṣasahasrika Adj. (f. *ī*) tausend Jahre während, MBh. 13, 18, 20.

varṣasahasrin Adj. tausend Jahre alt, — werdend, MBh. 12, 29, 55; 14, 90, 60.

varṣasahasrīya Adj., dass., MBh. 3, 183, 68.

°*varṣā* Variante zu *varṣakarī* (s. d.), E 625.

Varṣākāra m. N. pr. eines Brahmanen, Divyāvad. 545, 8.

varṣārātra m. auch S II, 194, 2.

°*varṣāsrāvin* Adj. nur in der Regenzeit strömend, — schiffbar (Fluß), Kauṭ 126, 3 v. u.

varṣikāmeṣṭi (f.?) ein best. Opfer, S II, 90, 7.

varṣopanāyikā f. Eintritt in die Regenzeit (wo die Mönche nicht mehr im Lande umherwandern dürfen), Mahāvy. 266; Divyāvad. 18, 10; 489, 10.

val mit *ā* °Kaus. umkehren lassen, Yudh. 6, 34 (*āvalaya*). — Mit °*vyā* sich hin- und herbewegen, Daśāv. X, 38. — Mit °*ud*, *udvalita* = *darśita*, S II, 15, 3. — Mit °*pra*, S II, 311, 19 *pravalita?* — Mit *vi*, *vivalita* = *viniḥsṛta*, Haravijaya 7, 31.

°*valakatva* n.? S II, 179, 10 (Ko.).

°*valakṣa* [= *balakṣa*] S I, 370, 4, Govardh. 260; Śrīk. I, 21; XXII, 24.

°*valakṣatā* weiße Farbe, S II, 13, 6.

°*valagna* = *avalagna* (Taille), Śṛṅgt. 121[c]; Śṛṅgārasarv. 20, 6.

valanā = *valana* 1. a), Haravijaya 2, 31; = *patanotpatane*, Śrīk. XII, 49.

valabhi f. S I, 34, 3 (°*valabhayaḥ paṭalādhāravaṃśapattrāṇi*); 101, 4 (°*paṭalādhāro vaṃśapañjaro valabhir ucyate*).

°*valabhīkṛta* aufgehäuft, Amit. II, 15.

valabhīniveśa m. Söllergemach, Dharmaśarm. 1, 76.

valaya (nach dem Ko. m.) °Menge, H XXX, 75. — n. °ein *apadravya*, V 368 [s. Übersetzung, III. Aufl., p. 475, Anm. 2]. — m. n. °Hof („*courtyard*"), Kauṭ. 172, 16.

°*valayati* die Rolle des Armbandes spielen, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka III, 31.

-*valayitar* Nom. ag. rings umfassend, Dharmaś. 1, 86.

valayin Adj. °kreisförmig, H XLIX, 22.

°*valāna* = *valana*, das Zutagetreten, S I, 467, 1: *khaḍgā nistriṃśās teṣāṃ valanavisāriṇī ucchalanaprasaraṇaśīlā yā dhārā agrabhāgas* etc.

°*Valāri* m. = Indra, Padyac. IX, 40[a] in °Valārikārmuka, Regenbogen.

°*valikriyā* das Stirnrunzeln, Kir. VIII, 52.

**valitaka* m. ein best. Schmuck, Mahāvy. 237, 32.

valibha Adj. auch H 17, 27.

°*valibhuj*, S I, 102, 11 (Ko.) lies *balibhuj*.

**valimukha* m. Affe, H IV, 38.

valīka 2. a) Kauś. 24, 12.

valkala m. Pe. eine best. Schule der Bahvṛca, Divyāvad. 632, 18 f. Vgl. *bāṣkala*. — *n. Cassia-Rinde, Y 54.

valgana °m. Galopp, Kauṭ. 134, 2. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 2, der aus dem Folgenden *mārgaḥ* ergänzt. — n. °Schwingen (des Dreizacks), S I, 47, 5.

**valganā* f.? Mahāvy. 245, 1151.

valgita °eine Art Coitus, E 593 (D).

valgu m. *Ziege? H L, 23.

**valguja* m. eine Pflanze, V 369.

**valgujā* eine Pflanze, V 370.

valgunāda Adj. lieblich singend (Vogel), R. 1, 30, 16.

°*valguli* f. metrisch für *valgulī*? E 934 (R).

valgulikā 2. Damayantīk. 173.

°*valbha* Essen, Amit. IX, 16. — Haimadhātupārāyaṇa 1, 773. Vgl. Hīrasaubhāgya 13, 153. [Z.].

**valmīkabhū* m. = Vālmīki, Govardh. XXX.

valla m. S II, 298, 19? (*aciravalle talle*).

vallaka m. ein best. Seeungeheuer Divyāvad. 105, 27. — °eine Hülsenfrucht, S I, 405, 5. — °eine Art Laute, S I, 582, 15 (Ko.).

°*vallana* (n.?) S II, 263, 15? [*piṣṭatāmracūlasyālambhanavallanābhyām.*]

vallabhaka m. ein best. Seeungeheuer, Divyāvad. 108, 4.

°*vallabhapāla* m. marshal or groom, Harṣac. 230, 1.

vallabhapālaka, vgl. Śiś. 5, 56; Harṣac. 230, 1. [Z.]

°*vallariveṣṭita* n. eine Art Umarmung, E 438 (A, P).

vallarī ein best. musikalisches Instrument, Divyāvad. 315, 12.

vallarīkatā (°Abstr. zu *vallarīka*), H XXIV, 36.

°*vallava* H XLIII, 316 = *ballava*, Kuhhirt.

°*vallavī* f. = *ballavī* (Hirtin), Viṣṇubh. I, 37[c].

vallikā °Fessel S I, 30, 5; 500, 4.

vallikī f. ein best. musikalisches Instrument, Divyāvad. 108, 4.

°*vallikya* n. Rankenfrucht, J. J. Meyer, S. 172, Anm. 3.

°*vallīgṛha* n. = *latāmaṇḍapa* S I, 529, 14 (Ko.).

°*vallībandha* m. eine Art Coitus, E 593, 596 (D).

vallūra °n. [nach dem Ko.] °frisches Fleisch, S I, 49, 5. *m. (oder °n.) trockenes Fleisch, S I, 121, 7.

°*vava* n. ein astrol. *karaṇa*, S I, 318, 9 v. u. (Ko.)

°*vavvūla* m. Acacia arabica, Śuk. t. s. 57, 3. 8.

[*vaś* + °*pra*] *pravāśayitavya*, S II, 342, 17. Druckfehler für °*vāsa*°.

vaś, uśanti °erleuchten? Amit. VII, 1.

vaśa = °ähnlich, S I, 253, 4.

°*vaśayitar* m. ruler, Harṣac. 96, 12.

°*vaśavartana* folgsam, S II, 243, 2.

1. *vaśā* 4., Baudh. 2, 4, 10.

vaśika Adj. leer auch S I, 119, 2.

[*vaśīkaraṇa*,] °*mantra* m. Jātakam. 12, 2.

vaśendriya Adj. der seine Sinne in der Gewalt hat. Nom. abstr. °*tva* n. R. ed. Bomb 3, 9, 8.

°*vaśopanayana* n. das zur Botmäßigkeit bringen, Kauṭ. 9, 6.

°*vaśyavāc* Adj. dem das Wort mühelos zu Gebote steht, Mahāvīr. I, 4ª.

vaṣaṭkṛta °= *āhutīkṛta*, S I, 114, 9 v. u. (Ko.)

2. *vas* mit *vi*, Aor. *vyavāṭ*, Maitr. S. 3, 4, 9 (57, 5). Vgl. AV. 8, 1, 21. — Mit *abhivi*, Āpast. Śr. 14, 23, 12.

5. *vaṣ* Aor. *avāksam* (so alle Hdschrr. nach Aufrecht), Ait. Br. 1, 28, 16 im Wortspiel mit *vāk* statt *avātsam* (so Haug). 2. mit Akk. des Weibes, MBh. 13, 4, 10. — Mit *vi* 6. a) lies = 5. b) und füge Vasiṣṭha 27, 17 hinzu. — Mit *pari* °über Nacht bleiben, Kauṭ. 172, 9/10. (pw hat diese Bedeutung nur bei *paryuṣita*.)

vasatí, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 49. — *vásati* Śat. Br. 14, 9, 1, 5.

°*vasatikā* Häuschen, S I, 24, 1 v. u. (Ko.)

vasatīvari = °*rī*, Kāty. Śr. 8, 9, 7; 9, 3, 21; 12, 4, 2; 13, 4, 28; 14, 1, 13.

°*vasantaghoṣa* m. der indische Kuckuck, Padyac. VII, 7ᵈ. (pw hat **vasantaghoṣin*.)

°*Vasantamati* f. Name einer Königin, S II, 153, 1.

°*Vasantalīlā* f. ein Frauenname, Pārijātam. p. 11, Z. 9 v. u. etc.

°*vasantavallī* = *mādhavī*, S I, 587, 4 v. u. (Ko.); 591, 8 v. u. (Ko.)

vasantaśākhin m. der Mangobaum, Dharmaśarm. 12, 45.

°*vasahikā* f. an aggregate of buildings, including a temple and monastery, Prabandh. 43, 4; 138, 4 (Tawney S. 25, Anm. 1; 82, Anm. 7.)

vasā °eine unfruchtbare Kuh, S II, 186, 2. — °Mark [in °*vasādhvan*] m. Knochen, H XLIII, 96.

°*vasāda* m. Fettesser = Rākṣasa, Yudh. 7, 130.

°*vasāsavaseva* m. Schakal, H XLIII, 294.

°*Vasiṣṭhapreyasī* der Stern *arundhatī*, E 562 (K).

°*Vasudevagupta* m. N. eines Mannes, Śṛṅgt. 11, 11.

°*vasudhāpa* m. Erdenbeschützer, Fürst, Yudh. 1, 76.

°*vasudhābhuj* m. Erdengenießer = Fürst, Prabandh. 263, 5 v. u.

°*vasudhāmavant* Adj. reich an Geld und Glanz, Yudh. 1, 6.

vasudhāvilāsin m. = *bhūpati*, Śrīk. III, 18.

°*vasuṃdharāruha* m. Baum, Amit. XII, 24.

vasumati °Adj. = *vasur devaviśeṣas tadvan matir yasya saḥ*, Yudh. 3, 103.

°*Vasumatītilaka* m. Name eines Elefanten, S I, 495, 1; eines Pavillons, S II, 140, 9.

°*vasumatīsura* m. = Brahmane, Rasas. 30, 5.

°*Vasuvardhana* m. ein König v. Campā, S II, 291, 18.

°*vasuvarṣa* m. Schatzmeister, S II, 85, 9.

°*vasuvasati* f. Himmel, S I, 196, 8.

°*Vasuviśvāvasu* m. N. eines Fürsten von Svastimatī, S II, 353, 4/5.

**vastukṛta* Adj. etwa: geübt, gepflegt, Mahāvy. 126.

°*vastumuṇḍa* verdruckt für *bastamuṇḍa* s. *chagalagala*.

°*vasturūpaka* kind of figured cloth, Harṣac. 159 (Ko.)

vastuśūnyatā (°Abstr.) f. Mangel an Realität, Dhanika zu Daśar. IV, 2 (S. 97, Z. 9 v. u.).

vastusthiti f. Instr. so n. a. in Wirklichkeit, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 7; Dhanika zu Daśar. II, 5ª (S. 46, Z. 1 v. u.; 47, Z. 14).

°*vastūtthāna* m. = °*tthāpana*, Daśar. II, 57ª. — °n. (*pw* f.) Bez. eines Teiles der *ārabhaṭī*, Daśar. II, 59ª; Sāhityad. VI, 133ᵇ. 134ᵇ (p. 310 ed. Bombay 1902).

vastya Śiś. (neuere Ausgabe) 13, 63. Vgl. *pastya*.

**vastragṛha* n. Zelt, S I, 56, 7 (Ko.) in *ekasthambha*° = *kuṭī*.

vastray + °*apa* entkleiden, H XLIV, 68.

vastravidyā Divyāvad. 630, 22 fehlerhaft für *vāstu*°.

1. *vah* Kaus. treiben, betreiben (ein Geschäft), Divyāvad. 14, 20. — Mit *ati*, Kaus. Sam. I, 23 [*ativāhya padavīm*; pw „nur *ativāhita*“]. — Mit *abhi* tragen, so v. a. haben, Kir. 16, 39. — Mit *samud* Kaus. in die Höhe heben, R. ed. Bomb. 4, 28, 39. — Mit *prati* entgegenhandeln (einem Befehle, Akk.), Divyāvad. 178, 11.

vahana m. °Wagen, Mgs I, 10, 7.

**vahanta* m. Wind, Rasas. 19ᵇ.

vahikā f. °account-book, Prabandh. 14, 11 v. u.; 66, 3 v. u.; 67, 5/4 v. u. (in °*dharmavahikā* charity accounts).

°*vahitrapātra* n. ein als Floß (= Schwimmgürtel) dienendes Gefäß, S II, 363, 2.

vahni m. auch N. pr. eines Affen, R. ed. Bomb. 4, 39, 37.

Vahnigarbha m. ein best. Gaṇa Śiva's, Haravijaya 10, 11.

vahnicaya m. Herd, Kātyāyana in Vivādar. 219.

°*vahnicūrṇa* n. Funke, H VII, 29.

**Vahniśikha* °m. N. eines *daitya*, H XXXIV, 17.

°*vahnisāda* m. = *bubhukṣānāśa* S I, 518, 7.

vahnisthāna n. Herd, Kātyāyana in Vivādaratn. 220.

vahnīy(*ate*) zu Feuer werden, Damayantīk. 161.

[2. *vā* + °*ni* sich erquicken, Yudh 1, 52 (*nivavur*; muß aber aus metrischen Gründen *nirvavur* heißen.)] Mit °*vini* anwehen, S I, 78, 3. — Mit *pra*, vgl. *saṃvatsarapravāta*.

3. *vā* mit *apa*, *apavāta* hinkränkelnd, Kauś. 31, 6. — Mit *ā* vertrocknen, austrocknen, S I, 48, 3 (*āvāna*); 60, 13 (Ko.; desgl.); 109, 1 (desgl.); Sūryaś. 37ª.

5. *vā* Kaus. *vāpayate* weben lassen, Divyāvad. 231, 8 ff. — Mit °*upapra* S II, 368, 22 (*upaprotavyam*).

vā, vāti °gehen, H 48, 3. 11?

**vāṃśika* m. flute-player, Harṣac. 47, 13.

Vākpati m. °= Viṣṇumūrtyantara, Śrīk. XX, 23.

vākpūta Adj. durch die Rede geläutert, Maitr. S. 4, 5, 5 (70, 16).

vākyadhṛk Adj. einen Auftrag von jemand (Gen.) habend, R. 7, 103, 5.

°*vākyapaṇya* Barde? S II, 405, 11.

°*vākyaprabandhīkṛ* in Worte fassen, S II, 29, 9 v. u. (Ko.)

°*vākyavid* m. Mīmāṃsa philosopher, Harṣac. 87, 1.

vāksāra Kraft der Rede, Beredsamkeit, Varāh. Bṛh. S. S. 4, Z. 18. 19.

°*vākṣa*[*mitvam avighnāya*] *na klībatvam amṛtyave* S II, 391, 16?

°*vāksaṅga* m. Stocken der Rede, Kauṭ. 43, 4 v. u.

°*Vāgarāja* m. N. eines *sāmanta* S II, 419, 15.

°*vāgātman* Adj. aus Worten bestehend, Uttarar. p. 44, Z. 3 ed. Lakṣmaṇasūri.

vāgurikā °f. eine Art Fangnetz, Padyac. VII, 46[d].

°*vāgjīva* m. Barde, S I, 582, 14 v. u. (Ko.)

°*vāgjīvana* m. Spaßmacher, Kauṭ. 194, 4. — Barde, S I, 299, 3; 422, 10; 589, 14 (Ko.); 597, 2 v. u. (Ko.); II, 138, 10; Kauṭ. 21, 3 ete.

°*vāgjīvin* m. Barde, S I, 602, 3.

°*vāgviṣayībhūta* Adj. im Bereich der Worte befindlich, so v. a. so nahe, daß man mit ihm reden kann, Uttarar. p. 36, Z. 8 ed. Lakṣmaṇasūri.

**Vāṅgaka* °Adj. aus Vaṅga stammend, Kauṭ. 80, 7 v. u.; 81, 5.

°*vāṅgulījāla*? S II, 190, 4 [Ko. erklärt mit *pūgaphalādiprasavaka*].

°*vācaṃyama* °Schweigen (in °*vācaṃyamakriya* schweigend) S I, 376, 6.

°*vācaṃyamatā* Schweigen, S I, 166, 6·

vācālanā, so zu lesen st. *vācalanā*.

°*vācāliman* m. Geschwätzigkeit, S I, 100, 3.

°*vācālīkṛta*, geschwätzig gemacht, S I, 580, 6 v. u. (Ko.)

vāja 1. m. k) auch Yudh. 7, 38.

vājá, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 45 ff.

vājita °= *upta*, S I, 16, 7 v. u. (Ko.)

vājin Adj. mit Federn versehen und: sich bewegend, Śiś. 19, 62.

vājinīvant, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 9 ff.

vājibhūmi f. Gestüt, Kir. 13, 55.

vājirāja m. °= Garuḍa, S I, 308, 5.

°*Vājivinodamakaranda* m. Name eines Barden, S I, 311, 2.

°*vājyārūḍha* n. eine Art Coitus, E 556 (K.)

vāṭi ein eingehegter Platz in *paśu*° Kātyāyana in Vivādar. 241.

°*vāḍavaka* n. eine Art Coitus, V 138. 139; E 555, 559 (K). 567 (R).

vāṇa Adj. °rauschend, Kir. XV, 10. — m. °Geräusch, Kir. XV, 50.

**vāṇi* f. Rede, Śrīk. II, 53.

°*vāṇin* Adj. = *bāṇin*, Yudh. 7, 74.

vāṇinī f. *Tänzerin, Padyac. VII, 59[a].

**vātakhuḍa* blister, Harṣac. 271, 8.

°*vātadūtī* eine Art Botin, V 282. 286.

vātapramī *eine Antilopenart (*vāyudevatāvāhanamṛga*), S II, 179, 4.

vātamaṇḍalī, vgl. °*maṇḍala*, Jātakam I, p. 72 am Ende. [Z.]

°*Vātarāja* m. N. f. für Garuḍa, S II, 286, 12.

°*vātaretas* m. eine Art Impotenter, Nārada 12, 13.

°*vātalatā* = *unmāda*, S I, 281, 11 v. u. (Ko.)

Vātavyādhi m. °N. eines Autors, Kauṭ. 14, 8.

°*vātasūnu* m. = Bhīmasena, Yudh. 4, 31.

Vātātmaja auch Patron. Bhīmasena's, MBh. 5, 162, 5.

°*vātāpatya* = Hanumat, Yudh. 5, 23.

°*Vātāpiripu* m. = Agastya, S I, 82, 2 [°*diganta* = Süden].

**vātāri* m. Ricinus communis, S I, 126, 2 v. u. (Ko.)

°*vātāśana* m. Schlange, Rasas. Epilog 9[d].

vātika 1. d) gegen den Wind (als humor) dienend, Caraka 87, 2. — In der Bed. 2. a) auch MBh. 7, 160, 45.

vatūlībhrama m. Wirbelwind, Damayantīk. 182.

°*vātyāvarta* Sturmwirbel = Wirbelsturm, Zyklon, Prabandh. 35, 8 v. u.; 299, 10 v. u.

°*Vātsaka* Adj. aus dem Lande Vatsa stammend, Kauṭ. II, 11 (81, 5).

vātsaṃbandhavid Adj. Maitr. S. 3, 6, 4 (64, 18, 19). Vgl. *vātsabandha*°.

vāda m. *acchāvākasya vādaḥ* Āśv. Śr. 5, 3, 17 nach dem Komm. = *yasmin deśa āsīno 'cchāvākaḥ „acchāvāka vadasva" ity ukto vadati sa deśaḥ.*

-*vādada* Adj. wetteifernd mit, Śiś. 19, 27.

vādanamāruta zu streichen.

°*vāditā* das Streiten, S II 106, 4. — Lehre, S II, 272, 4.

°*vāditva* n. das Streiten, S II, 106, 12 v. u. (Ko.)

vādin m. Disputant als *Bez. Buddha's, Mahāvy. 1, 71. **vādisiṃha* m. desgl., 39.

°*vādībha* m. controversial elephant, Prabandh. 162, 6 v. u.

vādervādi S II, 317, 15? [*sarvajñasyāpi vadervādeḥ purastātparigṛhītavidyānavadyā eva.*]

°*Vāddhali* m. s. Yājñavalkya°.

°*vādyakāra* m. = *vādyaśilpajña*, Padyac. X, 11[c].

°*vādhika* (n.?) Tötungsbuße, Kauṭ. 122, 8.

°*vādhrī* Lederriemen S I, 122, 4.

1. **vāna* n. das Wehen, S I, 540, 3.

°*vānacitra* Adj. bunt gewebt, Kauṭ. 80, 4.

vānaradhvaja m. Bein. Arjuna's, MBh. 8, 56, 91.

°*vānari* f. metrisch für *vānarī* (Carpopogon pruriens), E 856 (P).

°*vānalaṭī* f. Kauṭ. 167, 3 Dach? Vgl. J. J. Meyer, S. 264, Anm. 5.

vāntāda m. *Hund, S II, 188, 4 (s. folg.)

°*vāntādagaṇin* m. Hundewärter, S II, 188, 4.

**vāntī* Adv. mit *kṛ* ausspeien, so v. a. aufgeben, entsagen, Mahāvy. 130.

**vāntībhāva* m. das Aufgegebensein, ebenda.

vānya Adj. (f. *ā*) = *vanya, silvestris*, Baudh. 3, 2, 18.

vāpana, śarīra°? Daśak. (1883) 161, 8.

°*vāmacakṣus* f. eine Schönäugige, Śrīk. X, 39; XIV, 14.

Vāmadevarathá m. Vāmadeva's Wagen, Maitr. S. 2, 1, 11 (13, 3).

vāmana m. °= *madanavṛkṣa* (*bhuktaṃ sat vamanaṃ kārayati vāmano mada-*

navṛkṣas), S II, 196, 2. — n. °Ausleerung, Ausschöpfung (eines Teiches), Kauṭ. 169, 20.

[*vāmanaka*,] °*nikā* Zwergin, Damayantīk. 246.

vāmanībhū zum Zwerge werden = °sich niederducken, Rasas. 60, 2 v. u.

2. *vāmabhrū* f. auch Muk. 141[d].

vāmaśīla, f. *ā*, spröde, Mālatīm. (ed. Bomb.) 274, 7.

vāmārambha Adj. widerspenstig, Mālatīm. (ed. Bomb.) 146, 6.

°*Vāmilā* ein Fluß, S I, 186, 11 (Ko.)

2 *vāmya* n. Verkehrtheit auch Govardh. 42. 204. — °Lieblichkeit; schöne, gute Dinge, Ergötzlichkeit, Kuṭṭ. 732.

**vāpi* f. Teig, Padyac. VII, 23[b].

vāma m. *Liebesgott, Pārijātam. I, 2[a].

vāmana n. °Ausfließenlassen (eines Wasserreservoirs), Kauṭ. 169, 1 v. u.

°*vāmanīy*(*ati*) zum Zwerge werden, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 130 (Wortspiel mit Vāmana).

**vāmanetrā* f. eine Schönäugige, Padyac. II, 4[b].

°*Vāmarāśi* m. N. eines Brahmanen, Prabandh. 234, 10.

°*vāmavilocanā* f. eine Schönäugige, Padyac. I, 63[d].

°*vāmāṅga* n. = *savyabāhu*, Pārijātam. I, 2[a].

°*vāmālakā* f. eine Schönlockige, Padyac. VII, 6[b]; IX, 3[a] (in *vāra*°); X, 52[d].

°*Vāyaṭīya* N. eines Jaina-Tempels, Prabandh. 137, 4.

°*Vāyaḍīya* Adj. aus Vāyaḍa stammend, Prabandh. 258, 1.

**vāyanaka* n. eine Art Backwerk, S I, 330, 7.

vāyanakriyā f. Weberarbeit, das Weben, Har. zu Āpast. Gṛhy. 10, 10.

°*vāyasādhvī* Solanum indicum [pw. *vāyasāhvā*] S I, 512, 3 v. u. (Ko.)

**vāyukṛtsna* n. eine der zehn *kṛtsna* genannten mystischen Übungen, Mahāvy. 72.

°*vāyukoṇa* m. Nordosten, S I, 65, 11 (Ko.)

vāyuja Adj. °Bein. Bhīma's, Yudh. 6, 16; 8, 43. 52.

°*vāyunandana* m. Bein. Bhīmasena's, Yudh. 5, 28.

°*vāyutanaya* m. = Bhīma, Yudh. 8, 79.

°*vāyuvṛkṣa* m. Boswellia thurifera, S I, 249, 7 v. u. (Ko.)

°*vāyusuta* m. = Bhīma, Yudh. 8, 50.

vāyvadhika Adj. gichtbrüchig, Divyāvad. 540, 25 (*vāyvā*° gedr.).

°*vārakāntā* Hetäre, Muk. 60, 11.

°*vārajīva* m. = *bandin* Barde, S I, 230, 14 (Ko.)

°*vārajīvana* m. Barde, S I, 232, 11 (Ko.)

1. *vāraṇá*, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 100 ff. — *Panzer, H XLVIII, 51.

°*vāraṇada* Adj. Abwehr schaffend, Yudh. 8, 48.

°*vāraṇabūsā* Musa sapientum, S I, 541, 9 [pw **vāraṇabusā*].

°*vāraṇavusā* (pw. **vāraṇabusā*) Musa sapientum, S I, 101, 9 (Ko.)

°*vāranitambavatī* = Hetäre, Muk. 48, 12.

°*vārapālijvara* m. eine Art periodisches Fieber, Govardh. 46.

°*vāramṛgīdṛś* f. = Hetäre, Śṛṅgt. 55[a].

°*vāraramбhoru* [oder °*rū*?] Subst. f. = Hetäre, Śṛṅgārasarv. p. 12, Z. 7 v. o.

vārarāmā f. Hetäre, Kuṭṭanīm. 20.

**vāralā* Gans S I, 54, 4 (hier = *paramātmahaṃsabhāryā*); 70, 4; 243, 4; 345, 2 etc.

**Vāralā* °Name der Gattin Haṃsa's, S I, 168, 6.

vāravanitā °= *vārāṃ* (*pānīyānām*) *avaniḥ* (*bhūmis tasyās*) *tā* (*lakṣmīḥ śobhā*) S I, 41, 3.

°*vāravarṇikā*(*pūrvam*) Prabandh. 261, 4?

°*vāravāmadṛś* f. = Hetäre, Govardh. 56.

°*vāravāmālakā* f. = Hetäre, Padyac. IX, 3[a].

°*vārasudṛś* f. = Hetäre, Śṛṅgt. 35, 13.

**vārasundarī* Hetäre, Śṛṅgt. 27, 5 v. u.

**vārastrī* Hetäre, Śṛṅgt. 106[d].

°*vārastraiṇa* n. eine Schaar von Hetären, Śṛṅgt. 32[d]; 34[a]; Muk. 89[d].

°*vārākara* m. Meer, Padyac. I, 42[c]. 72[a]; VIII, 42[c].

vārāha °eine Art Trab, Kauṭ. 134, 11.

Vārāhī f. N. °eines Dorfes, Prabandh. 177, 2.

°*Vārāhīya* Adj. aus Vārāhī stammend, Prabandh. 177, 1 v. u.

°*Vārāhīsaṃhitā* = Varāhamihira's Bṛhatsaṃhitā, Prabandh. 306, 3.

1. *vāri* n. *eine Art Andropogon, E 921 (P). Vgl. Dārila zu Kauś. 19, 12; — °= nairmalya, Śrīk. XXII, 42.

2. *vāri* 1. *vārī* das Seil, mit dem Elefanten angebunden werden, Dharmaśarm. 7, 61.

°*vārikāṅka* Adj. eine Art Trab, Kauṭ. 134, 11. Vgl. J. J. Meyer, S. 214, Anm. 2, der *vāridhvāṅkṣa* liest.

°*vārikrīḍitaka* n. eine Art Coitus, V 144.

°*vārigaja* m. eine Art Krokodil oder Dugong [malaischer Name für Halicore cetacea Ill., ein zur Familie der Seekühe gehörendes Tier], Śrīk. XII, 44.

°*vārigata* Adj. (ein Elefant,) mit dem man in und durch das Wasser gehen kann, Kauṭ. 137, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 220, Anm. 2.

°*vārigati* f. Śrīk. V, 13 = *Gaṅgā* und *gajabandhanam*.

vārigarbha m. Wolke, Haravijaya 8, 43.

°*vārijadṛś* f. eine Lotusäugige, Muk. 17[b]; 108[c].

°*vārijanetra* Adj. lotusäugig, Bein. Kṛṣṇa's, Yudh. 3, 109. — f. *ā*, Yudh. 5, 79.

vārijākṣa, °f. *ī*, Padyac. VII, 20[b].

**vāritra*, n. Observanz dessen, was verboten ist, Mahāvy. 84, 23.

vāridhāra (m. oder n.?) °= *vāridhārā*, Śrīk. 22, 42 (in *adhikhaḍgamaṇḍalīvāridhāram*, was der Ko. mit *khaḍgamaṇḍalīvāridhāraṃ khaḍgadhārānairmalyaṃ tatsaṃmukhaṃ* erklärt. *atiśayoktyā kavayo jalaśabdena khaḍyadhārānairmalyavyavahāriṇaḥ*, fügt er hinzu.

vārin am Ende eines adj. Komp. von *vāri*, Wasser, R. ed. Bomb. 4, 41, 17. — Auch in °*tṛṣṇāvārin*, durstlöschend, Viṣṇubh. VII, 15[a].

vārimuc 2. m. auch H 38, 7.

vārira m. Wolke, Śiś. 19, 100.

vāriruha n. auch Muk. 228[d].

vārivāraṇa °n. Damm, S I, 537, 1 v. u. (Ko.)

**vārivāsa* m. °Meer S I, 221, 1.

vārivāha 2. m. a) Regenwolke auch Śrīk. 20, 12.

váruka Adj. mit Akk. erwählend, Maitr. S. 4, 2, 1 (22, 4).
vāruṇī °Wasser, Vās. 267, 1.
°*vāruṇīvāta* m. Westwind, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 66 (fol. 27ª meines Manuskriptes).
°*vārgati* f. Lauf des Wassers, S II, 325, 4.
vārghaṭīyantracakra n. Schöpfrad, Dharmaśarm. 8, 29.
vārttāka n. °die Pflanze (pw die Frucht), S I, 405, 6 v. u. (Ko.; *vārtāka* gedruckt).
vārttāvaśeṣita Adj. von dem nur die Sage übrig geblieben ist, so v. a. längst untergegangen, Pārv. 590, 5.
°*vārttībhūta* Adj. become mere talk, Harṣac. 171, 4.
vārdālikā f. Regenwetter, Regentag, Divyāvad. 500, 20 (*vardā*° gedruckt).
vārddha (n.) °Greisenalter, S I, 284, 8 v. u. (Ko.; *vārdha* gedruckt).
°*vārddhikā* eine Frau von über 55 Jahren, E 380 (D).
°*vārddhīṇasa* m. Nashorn, S II, 200, 12 v. u. (Ko.)
°*vārdhakineya* Śṛṅgt. 8, 5 Zimmermannssohn?
vārdhi m. Meer auch Amit. 12, 15.
°*vārdhīṇasa* m. Rhinozeros, S II, 128, 2. f. (*ī*) II, 151, 5 v. u. (Ko.)
váryavṛta, Maitr. S. 1, 8, 4 (120, 15).
vārṣmaṇa Kauś. 23, 7 vielleicht ein in der Krone (vom Blitz) getroffener Baum.
vāla n.? S I, 516, 7: *vālaṃ niṣpāvakasālanaṃ parahasitam eva na tu śuṣkam* (Ko. 10 v. u.)
vālaka m. n. °Ohrring, Samayam. VII, 14.
vālatuṣá m.? Maitr. S. 4, 2, 14 (37, 10).
[°*vālapatra* S II, 226, 9 v. u. (Ko.) s. *bālapattra*].
°*vālapāśa* ear ornament, Harṣac. 232, 1.
**Vālavāya* m. N. eines Berges, H V, 39 (Ko.); XVI, 25 (Ko.); XXXVI, 10 (Ko.)
°*Vālāka* m. N. einer Landschaft, Prabandh. 176, 6 v. u.
vālāha und °*ka* m. s. oben unter *bālāha* und °*ka*.
vālī °Welle, S II, 209, 5.
vāluka *n. = *elavāluka*, V 369.
°*vālukādvīpa* n. Sandbank, S II, 198, 3 v. u. (Ko.); 213, 7 v. u. (Ko.)
vālūkā f. metrisch für *vālukā*, Sand, R. ed. Bomb. 3, 73, 12.
°*vāleyaka* m. Esel [pw hat *bāleya*], S II, 186, 3, 349, 1.
vāśā f. eine best. Pflanze, Kauś. 8, 16.
vāśī f. °eine Art Liane, Kauṭ. 100, 4.
°*vāṣpīha* m. = *vappīha*, S II, 352, 11.
°*vāsakasajjitā* eine Art *nāyikā*, Bhāvat. XXII, 199.
vāsateya 2. °*yī* Nacht auch H 28, 55.
°*vāsaneyī*, Nacht S II, 46, 2.
vāsantī *Gaertnera racemosa, S I, 106, 12 (Ko.)
Vāsantī N. °einer adligen Frau, Śṛṅgt. 7, 8.
vāsabhavana n. auch H 13, 23. — Harṣac. 140, 6 [Z.]
Vāsavagrāma m. N. pr. eines Dorfes, Divyāvad. 1, 3. °*ka* m. 10, 19.
°*vāsavant* Adj. seine Wohnung habend, wohnend, Yudh. 6, 4.
°*Vāsavāji* mit Vāsava kämpfend, H XLIII, 94.
**vāsavāvāsa* m. = Himmel, Śrīk. XX, 6.
°*vāsavīyāvāsa* m. Götterwohnung = Himmel, S I, 348, 1.
[°*vāsitam* gekrächzt, S II, 162, 7 l. *vāśitam*.]
°*vāsitaka* n. Auftragen (mit Hilfe von Sand und Zinnober), Kauṭ. 90, 4 v. u.
°*vāsinī* = Gattin, S I, 160, 15 (Ko.); 406, 3.
vāstuka Kauṭ. 40, 2 °= *vāstuvidyā* oder °Kenner der Baukunst?
vāstupaśya Bez. eines best. *brāhmaṇa*, JAOS 11, CXLV.
°*vāstula* m. (Ko. °*vāstūla* n.) ein Gemüse, S I, 516, 7 (Ko. 7 v. u. *vāstūlaṃ śākanāyakam*).
3. *vāh*, **vāhita* entfernt, zunichte gemacht, Mahāvy. 19, 70; 130, 8. Das Pāli spricht für *bāh*.
°*vāhakeli* Wagensport, Prabandh. 38, 3 v. u.
°*vāhaṭikā* f. Prabandh. 114, 5 v. u. (in *savāhaṭika* Adj.) und 3 v. u. nach Tawney, S. 70, Anm. 3 = Gujarāti *vāṭī* „which has the following meanings: 1. saucerform vessel of metal; 2. a half of a cocoanut-shell; anything hollow like a cup."
°*vāhadviṣ* m. Büffel, S II, 199, 11 (Ko.); Śrīk. XX, 20.
°*vāhanakoṣṭha* m. Pferdestall, Kauṭ. 169, 12.
vāhanā f. Heer, Śiś. 19, 33 nach Vall.
°*vāharikā* = *ālānasthambha*, S I, 30, 6.
°*vāhavālī* f. = *vāhakeli*, Prabandh. 129, 8 v. u.
vāhā °f. Arm. S I, 192, 1. — Kauṭ. 108, 2 und 1 v. u. Trächtigkeit? Vgl. J. J. Meyer, S. 167, Anm. 4.
vāhāvalī f. wohl = *vāhyāvalī*, Ind. St. 15, 296.
1. **vāhika* m. Überbringer, in *lekha*° Divyāvad. 258, 13. — Karren, H 45, 40.
vāhikā f. °Reihenfolge, das Nacheinander, Kir. XV, 25.
vāhinī °= Gaṅgā, H XLIII, 32.
°*vāhinīnātha* m. Ozean, Harṣac. 246, 18.
°*vāhinīnāyaka* m. Ozean, Harṣac. 134, 5; 211, 19.
°*vāhinībhartṛ* m. Heerführer und zugleich Meer, Pārijātam. II, 37ᵇ.
vāhinīśa m. °= *jaladhi*, H XI, 50.
°*vāhirikā* = *vāharikā*, S II, 248, 21.
vāhīkā (verschieden erklärt), Harṣac. 236, 2.
vāhyālī Haravijaya 45, 38 (vgl. *vaihālī* pw.?). Im Pākrit *vāhiyāli* (Jacobi, Ausgew. Erz., Index; Kielhorn, EI 6, 250, n. 5). [Z.]
vi = *vividha* (am Anfang eines Komp.), H XLIII, 102.
°*viṃśatikulī* f. eine Gruppe von 20 Familien, Kauṭ. 143, 1 v. u.
vika n. *Biestmilch, S I, 401, 4 v. u. (Ko.)
vikara °= *śukra*, the planet Venus, Vās. 64, 3.
°*vikacatā* das Blühen, S I, 180, 5/4 v. u. (Ko.)
vikaṭa Adj. f. Āpast. Gṛhy. 3, 11; Baudh. Gṛhy. Pariś. = *vikaṭajaṅghā* oder *vistīrṇajaṅghā* Komm. = *vistīrṇajānu Vaijay., bhūmik., brāhmaṇādhy.* 47 nach Winternitz. [Vgl. Beiträge zur indischen Erotik[1], S. 620. 621. 624. 625. 631; V 193.]
**vikaṭaka* Adj. an einer best. Deformität leidend, Mahāvy. 271, 58.
vikaṭākṣa °= *vicitrakaṭākṣa* H XXI, 55.
2. *vikaṭī* m. *kṛ* auch H 50, 73.

°*vikatthanīya* Adj. rühmenswert, Kir. VIII, 34.
°*vikathā* unschöne Unterhaltung, S II, 334, 7.
**vikara* m. = *bhūvivara*, Komm. zu TS. 7, 4, 13, 1.
vikarāla 2. f. N. pr. einer Hetäre, Kuṭṭanīm. 25f.
°*vikartarita* benagt, S II, 43, 2; 241, 1 (= *viśeṣeṇa khaṇḍita*).
vikaryà Adj. (f. *à*), in Erdgruben befindlich (nach dem Komm.), TS. 7, 4, 13, 1.
vikarṣa 2. *yajña*° Śāṅkh. Br. 4, 1.
vikalaṅka, Nom. abstr. °*tā* f., Haravijaya 3, 65.
vikalpa Adj. °= *akalpa*, unfähig, Amit. II, 20. — *vikalpa* °am Anfang eines Komp. bedeutet gleichsam, anscheinend, eine Art von: *vikalpakāñcī*, *vikalpatūṇīra*, Padyac. VII, 13d. 2b. — Im Kaśm. Ś. m. °der Denkakt, durch den die Einzelseele im Widerspruch zur Wahrheit die Einzelobjekte voneinander unterscheidet, die einen im Gegensatz zu den anderen, mit sich selbst in Beziehung setzt und dadurch das Selbst beschränkt, Praty. Hṛd. 11, 7; Par. Sār. 33, 3. 5. [B].
**vikasana* n. Aufblühen, S I, 357, 9 (Ko.); II, 176, 1 v. u. (Ko.). — °Öffnen (der Augen), H XXVIII, 100.
°*vikārakṛt* Adj. Veränderungen hervorrufend, Daśar. II, 34a.
°*vikārmuka* Adj. ohne Bogen, Kir. XVII, 53.
vikāśa m. °die Luft (= *ākāśa*), Kir. XV, 52. — das °Aufblühenlassen, S I, 233, 3 v. u. (Ko.)
vikāśaka °(Lotusse) zum Aufblühen bringend, S I, 554, 14 (Ko.)
**vikīraṇa* m. Calotropis gigantea, S II, 195, 13 v. u. (Ko.)
°*vikuṭṭana* n. knocking together (of the feet), Harṣac. 143, 17.
°*Vikumbha* m. N. eines *daitya*, H XXXIV, 7.
**vikurvaṇa* n. das Sichverwandeln; °*bala* n. Mahāvy. 26.
vikurvita m. Sg. Divyāvad. 269, 7.
vikṛti = *pralāpa*, Komm. zu Haravijaya 7, 28. — = *madyādi* (im pw nicht richtig!), Prabandhacintāmaṇi p. 233, 7. (Hem. Yog. III, 6 ff.?). Vgl. Zachariae, Beiträge S. 87. [Z.]
°*vikocatva* n. = *vikāsa* (Aufblühen), S I, 200, 12 (Ko.). L. *vikośatva* oder *vikacatva*?
°*vikośīkṛta* zum Aufblühen gebracht, S I, 35, 15 (Ko.)
**vikka* m. Elefantenkalb, Kauṭ. 136, 9 v. u. (v. l. °*bikka*.)
vikrama m. °eine Art Coitus, E 593 (D). — °eine Schrittart des Pferdes, Kauṭ. 134, 5 v. u. 4 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 215, Anm. 3.
vikramāditya Z. 3 lies 56 v.
°*vikramaikarasatā* devotion to heroism, Harṣac. 190, 13.
°*vikrayakārin* Adj. verkaufend, Prabandh. 175, 7.
vikrayin Kauṭ. 145, 10 nach J. J. Meyer, S. 232, Anm. 2 in °*avakrayin* (Mieter) zu verändern.
vikrodha Adj. frei von Zorn, Āpast. Gṛhy. 23, 2.
viklitti f. das Feuchtwerden, Vāgbh. 52, 9.
**vikṣiptaka* n. ein Leichnam, der zerrissen wird, Mahāvy. 52.
°*vikṣiptatā* das Hingestreutsein, S I, 555, 14 (Ko.)
vikṣipti Daśarūpa (ed. Bibl. Ind.) p. 77, 7 v. u.; Komm. zu Gaüḍavaho 341. [Z.]
vikṣepa m. nach Bühler camp [so Harṣac. 107, 9], cantonment, Ind. Antiq. 17, 183. Hierher vielleicht **vikṣepādhipati* Mahāvy. 186, 18. — °= kara, tax, Harṣac. 64, 13. — °in Einzelposten gebuchte Gesamtabgabe, Kauṭ. 67, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 94, Anm. 7. — Ausstreuen so v. a. °in den Handel bringen, Kauṭ. 98, 1.
°*vikṣobhakaṭa* m. [Ko. hat °*kaṭaka* m.] = *śroṇiphalaka*, S I, 293, 3.
vikṣobhaṇa *heftige Bewegung, Mahāvy. 245, 55.
°*vikhaṇḍana* n. Baumwollkratze, S II, 224, 13 (Ko.). — Zerfleischen, H XXVII, 51.
**vikhāditaka* n. ein Leichnam, der von den Tieren gefressen wird, Mahāvy. 52.
vigata °auf dem Vogel (= Garuḍa) befindlich (= Hari), H XLIII, 102.
vigama m. °= *vināśa* S I, 229, 6; 254, 8.
vigarhaṇīya Adj. zu tadeln, tadelnswert, Jātakam. 23, 50.
vigarhā f. Tadel, ebenda 23, 52.
vigāha °das Tauchen, Kir. VIII, 47.
°*vigāhana* n. (Ko. = *mardana*), Dreschen des Getreides S I, 16, 7.
°*viguṇṭhana* n. Verhüllen, H XL, 46.
°*vigṛhyavāda* m. Disputation, Polemik, S II, 247, 14.
vigopaka etc., ZDMG 65, 470. [Z.]
vigra Adj. *nasenlos s. *Vigraharāja*.
°*vigrahadaṇḍa* m. = *kāyakleśa*, S I, 91, 1.
Vigraharāja m. N. eines Fürsten, wird Prabandh. 230, 3 mit *vigro vigatanāsika evaṃ Harājau Rudra-Nārāyaṇau kṛtau* [*yena sa tathoktaḥ*] erklärt!
vigrahin Adj. °having a form or body, Harṣac. 82, 6.
vigrahin m. °Feind, Yudh. 1, 41.
vigrīva Adj. (f. *ā*) Śṛṅgt. 26, 3 v. u. sicher: dem der Hals durchgehauen ist (*anena khaḍgena vigrīvām eva* [*tvāṃ*] *vidhāsyāmi*).
°*vighanarāgā* = *vinaṣṭo ghanasya meghasya rāgo yasyāḥ* und *viśeṣeṇa ghanaḥ pracuro rāgo yasyāḥ*, S I, 572, 3.
vighāta das Fehlschlagen, Mißlingen, Jātakam. 8. 9, 9; 31, 12. 17.
°*vighnavighna* Adj. Hemmungen hemmend, S II, 312, 6.
vighasa m. n. °Fressen [pw Fraß], Śrīk. XXIII, 11.
°*vighnadviṣ* m. = Gaṇeśa, Śrīk. XXIV, 42.
°*vighnanāśana* m. = Gaṇeśa, Śuk. t. o. 6 [p. 20, 10].
°*vighnavidviṣ* m. = Gaṇeśa, Śrīk. XXIII, 15.
°*viṅgana* s. *piṅgana*.
°*vic* + *pra* Kaus. to scatter, waste (money), Pūrṇabh. 3, 10.
vicakila [n.?] *Jasmin? Śrīk. VI, 70.
vicayana n. °= *anukaraṇa*, Śrīk. VII, 64.
vicakra ohne Diskus, Caṇḍīś. 21.
**vicakṣuṣkaraṇa* n. das Abgeneigtmachen, Mahāvy. 126.
°*vicāracaturmukha* m. the Brahman of discrimination, Prabandh. 243, 3.
vicikitsanā °f. (pw. n.), S II, 294, 6.

°*vicikrīṣu* zu verkaufen wünschend, S II, 131, 9/10.
°*Vicittavīrya* m. = *Vicitravīrya*, H XXXIV, 48.
**Vicitrabhūṣaṇa* m. N. pr. eines *kiṃnara*, Mahāvy. 173, 4.
**Vicitramauliśrīcūḍa* m. N. pr. eines Fürsten, Mahāvy. 172, 7.
°*vicitravarṇīkṛta* gesprenkelt, S I, 466, 3 v. u. (Ko.)
**Vicitrālaṃkārasvara* m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 174, 8.
°*vicitrīkṛta* mannigfach gestaltet, Śṛṅgt. 1, 4 v. u.
°*vicinta* Adj. sorglos, gedankenlos, Kuṭṭ. 345.
°*vicumbana* (n.) Abküssen, H XXV, 34.
°*vicetīkaraṇa* n. das Bewußtlosmachen, S I, 163, 15 (Ko.)
°*viceṣṭin* regungslos, S I, 60, 5.
°*vicchādaka* H XXX, 64 [*vicchādakāḥ saṃhatībhavantaḥ prasaranto vā*, Ko.]
[2. *vicchāyay*,] *vicchāyita* erblaßt, Damayantīk. 263.
°*vicchinnapiṇḍa* Adj. bei dem die Totenopfer aufhören, d. h. weiter als im vierten Grade verwandt, Kauṭ. 160, 6.
vicchinnaśarapātatva n. das Unterbrochensein —, Nichtvorhandensein sein der Pfeilschußweite, so v. a. allzugroße Annäherung der Kämpfenden, MBh. 7, 108, 14.
°*vicchoka* (m.?) = *vilāsa*, Getändel, S II, 34, 12 v. u. (Ko.)
[*vij* + *vi* °aussondern, H XIII, 66 [*vivinajmi* K., Druckfehler für *vivinacmi*?]
vijaya m. °= Besiegung (Fangen) der Vögel, S I, 416, 6. — °eine Art Coitus, E 593 (D). — °*antarikṣanagaraviśeṣa*, S I, 19, 6.
**vijayakuñjara* m. = *gajayūthanātha*, S I, 352, 1.
°*Vijayajaitrāyudha* m. Name eines Barden, S I, 597, 9.
°*Vijayamakaradhvaja* m. Name eines Elefanten, S II, 42, 4/5.
°*Vijayavardhana* m. Name eines Generals, S I, 568, 5.
°*Vijayavainateya* m. Name eines Pferdes, S I, 311, 2.
°*Vijayaśekhara* m. Name eines Elefanten, S I, 495, 4; II, 317, 17.
vijayasenā °siegreiches Heer, S II, 246, 20.
vijayā *Terminalia chebula, S II, 194, 4.
Vijayāṅkā f. N. pr. einer Dichterin, ZDMG 41, 493.
Vijayārdha m. N. pr. eines Berges, Dharmaśarm. 1, 42; 9, 67. [S II, 227, 6.]
vijarjara Adj. °hart bedrängt, aufgewühlt (vom Wasser beim Baden gesagt), H XXXII, 117.
°*vijarjarita* sehr hart mitgenommen, H XXI, 15.
°*vijava* Yudh. 1, 75 (in *sadvijavapuṣaḥ* = *satāṃ sādhūnāṃ vijavaṃ viśiṣṭaṃ vegam atyauddhatyaṃ puṣṇanti tādṛśāḥ*).
vijāti m. °niedrige Menschen und zugleich °*viśiṣṭa* + *jāti* (Jasmin), S I, 40, 4.
vijijñāpayiṣā f. die Absicht zu lehren, Śaṃkara zu Vedānta 123, 10. [S I, 30, 2.]
vijihīrṣā f. der Wunsch, spazieren zu gehen, Kir. 8, 1.
vijihma Adj. auch H 21, 18.
vijṛmbha m. °= *pravṛtti* (von der Sonne), S I, 184, 1.
vijṛmbhaṇa n. °Betätigung, S I, 41, 4; 539, 4 (= °*prasaraṇa*).
**vijṛmbhā* f. das Gähnen, Mahāvy. 189, 131.
vijṛmbhi °Adv. = *sphuṭam*, Yudh. 3, 111 [*vijṛmbhi jalpatā* zu lesen statt *vijṛmbhijalpatā*].
°*vijṛmbhitaka* n. eine Art Coitus, V 136. 137.
°*vijṛmbhitatā* Entfaltung, Manifestation, Śṛṅgt. 52, 5.
vijñapti *das Zuerkennen, Geben, Mahāvy. 101.
vijñaptikā f. °Mitteilung, Prabandh. 143, 10 (in *guptavijñaptikayā* = *secretly*); 211, 3 (etwa „Brief").
vijñātasthālī f. wohl ein gewöhnlicher, in bekannter Weise hergestellter Topf, Maitr. S. 4, 6, 4 (84, 19).
**vijñānakṛtsna* n. eine der zehn *kṛtsna* genannten mystischen Übungen, Mahāvy. 72.
**vijñānanā* (eher *vijānanā*) f. das Verstehen, Begreifen, Mahāvy. 245, 1156.
°*vijñānākala* m. im Kaśm. Śiv. die Einzelseele, die sich durch Erkenntnis der Organa (*kalā*) entledigt hat; der Begriff umfaßt die drei *pramātar*-Klassen der *mantramaheśvarās*, *mantreśvarās* und *mantrās* (s. d.); von den drei *malāni* haftet ihr nur noch *āṇavamala* an: Praty. Hṛd. 7, 11; 12, 5. [B.]
°*vijñānākalatā* f. N. abstr. vom vorigen, Praty. Hṛd. 12, 5. [B.]
**vijñānāhāra* m. geistige Nahrung, Mahāvy. 118.
vijñāpanīya *geeignet zu unterrichten, Mahāvy. 20.
°*vijñāyaka* m. Kenner, S I, 397, 13 (Ko.); in °*avijñāyaka* s. d.
viñjolī zu streichen! (Z.]
°*viṭakavīṭikā* pile of areca-nuts in a certain shape, Harṣac. 143, 16.
viṭaṅka °Taubenschlag (nach dem Ko.), Padyac. VI, 39[d]; °Sitzstange für Vögel, S I, 20, 1 (nach dem Ko. *m.). — Gipfel, Zinne, H 20, 15; 28, 49.
°*viṭanaṭī* f. leichtsinnige Tänzerin, Prabandh. 296, 6 v. u.
viṭapi metrisch für *viṭapin*, Baum. *viṭapīnām* R. ed. Bomb. 3, 42, 22; *viṭapīn mālyadhāriṇaḥ* zu lesen 73, 20.
°*viṭapijanus* Adj. von den Bäumen stammend, Śṛṅgbh. 66[a].
viṭapin m. S I, 30, 5 °Haus?? [*viṭapināṃ gṛhāṇām* Ko. Aber „Baum" paßt viel besser!]
°*viṭapeṭaka* m. n.? S I, 262, 9 (*viṭapeṭakaṃ śatru avaskandho militaṃ ekatrībhūtaṃ vartate*); 423, 2 (*viṭānāṃ peṭako dhāṭī yasya*).
°*viṭavanitā* f. ein leichtsinniges Weib, Prabandh. 296, 6.
°*viṭaśekhara* m. Śṛṅgbh. 14. 4 Eigenname oder abgefeimter Lebemann?
°*viṭādhipatibandha* m. eine Art Coitus, E 594 (D).
**viṭkhadira* m. = arimedas, S II, 195, 8 v. u. (Ko.)
viṭsūkara m. = *viḍvarāha* Mit. zu Yājñ. 3, 290 f.
**viṭhapana* n. Mahāvy. 245, 827 prākritisch für *viṣṭhāpana*.
**viḍagandha* °= *visra*, S I, 123, 9 v. u. (Ko.)
viḍamba m. °Nachahmung, H XLV, 51.

viḍambaka m. Spaßmacher, Jātakam. 19, 31.
viḍambakatva n. Nom. abstr. zu *viḍambaka* 1., Haravijaya 4, 4.
°*Viḍūratha* m. N. eines Fürsten, Kauṭ. 41, 14.
viṇṭaka (*viṃṭaka*) nach Fritze fehlerhaft für *viṭaṅka* (*viṭaṃka*).
°*viṇṭikā* = *valaya*, S I, 360, 11 (Ko.)
**vitaṇḍana* n. Krittelei, Mahāvy. 261, 11.
°*vitaṇḍāvant* Adj. reich an Chikanen, Viṣṇubh. VII, 14c.
vitata *n. = *vāditra*, Y 34.
vitathī Adv. mit *kṛ* unwahr machen, so v. a. entfernen, verscheuchen, Dharmaśarm. 5, 24.
°*vitandra* unermüdlich, S I 269, 5; 362, 7 (schlaflos, nicht faul).
vitamaska, Nom. abstr. °*tā* f. Klarheit des Geistes, Jātakam. 31, 31.
vitarka m. Vorhaben, Jātakam. 6, 18. Pl. Bez. der fünf Hauptsünden, Yogas. 2, 33 f.; bestimmter Yogin, 1, 19; Komm. zu 17.
vitardikā Haravijaya 30, 87.
°*vitardita* n. eine Art Coitus, E 576 (A).
vitāna 1. a) leer von, Haravijaya 5, 104.
vitānībhūta niedergeschlagen, entmutigt, Jātakam. 13. 28.
°*vitāpa* m. große Hitze, S I, 546, 8.
vitāla m. falscher Takt, Damayantīk. 144.
°*vitīrṇi* (f.) das Überweisen, Verhelfen zu etwas? S II, 416, 19.
vitkoṭikā (!) f. ein best. Kinderspiel, Divyāvad. 475, 18.
vittarakṣin m. ein reicher Mann, MBh. 12, 320, 143.
vitrastaka Adj. ein wenig erschrocken, R. ed. Bomb. 3, 52, 40.
vid mit *ā* Kaus. °ablegen? (*vastrāṇy āvedya tyaktvā*), Yudh. 1, 91.
vidaṃśa das Beißen, Kir. 9, 57.
vidagdha °libertine, Vās. 128, 1.
**vidagdhaka* n. ein Leichnam, der verbrannt wird, Mahāvy. 52.
°*Vidagdhamugdha* m. Name eines Dichters, S I, 416, 5.
°*vidama* Adj. sich nicht beherrschend, Yudh. 7, 71.
°*Vidara* ein Ort in Karṇāta, S I, 189, 11 (Ko.)
vidarbha m. das Innere, Haravijaya 7, 62. — N. °eines *daitya*, H 34, 21.
vidala n. *Korb aus Rohr, Y 12.
vidāya 2. Brahmavaiv. P. 3, 17, 2; 34, 23 nach Aufrecht.
[*vidāra* m. °= kovidāra s. *vidārin!*]
vidārin Adj. °reich an *vidāra-* (°= *kovidāra-*) Bäumen, H XXXI, 28.
vidāhin °Subst. n. = *ajīrṇa*, S I, 519, 5.
°*vididaṃkṣu* beißen wollend, H XLVII, 163.
vidu *m. = *kumbhayor madhyabhāyaḥ*, H XLIV, 10.
°*viduṣa* m. Gelehrter, S II, 352, 14.
°*viduṣvin* reich an Gelehrten, S I, 481, 1.
vidūraja n. Haravijaya 5, 81.
vidūratara °ganz nahe, S I, 20, 2.
vidūrita °= *nikaṭīkṛta*, S I, 41, 1.
°*vidūrīkaraṇa* n. das Wegschaffen, S I, 254, 9 v. u. (Ko.)
°*vidūṣikā* = *sutā tv ajīvavatsāyā māturyā*, Vaij. 86, 53.
°*vidṛśīna* blind? S II, 388, 26.
Videhajā f. Bein. der Sītā, R. ed. Bomb. 4, 43, 61.
vidoṣa °Adj. fehlerlos, Rasas. 225a.
°*viddhaka* n. eine Art Umarmung, V 97; E 431 (K, P).
°*viddhā* eine Art Schlag, V 152; E 525 (K).
vidyā (= *aśuddhavidyā*, Gegensatz *śuddhavidyā*), im Kaśm. Śiv. das 29. der 36 *tattvāni*, resp. der 4. *Kañcuka*, das Prinzip der Beschränkung bez. Wissen, Praty. Hṛd. 16, 5; 22, 6. [B.]
°*vidyāgṛha* n. Schulhaus, Padyac. VII, 2a.
°*vidyātva* n. die Rolle als Wissenschaft, Kauṭ. I, 2 (p. 6, 16).
°*vidyādevatā* = *yoginī*, S I, 400, 12 (Ko.)
vidyādhara °receptable of wisdom, Vās. 14, 3.
°*Vidyānavadya* m. Name eine *upāsaka*, S II, 131, 1.
°*vidyāprabodha* m. = *vidyādhara*? Gopāl. 142, 17.
°*Vidyāmahodadhi* m. Name eines Ministers, S I, 379, 3.
vidyāvadhū °= *vidyādharī*, S I, 593, 5.
°*vidyāśālā* f. Schulhaus, Padyac. VII, 2 (Ko.).
vidyāsthāna n. Wissenszweig auch Jātakam. p. 2, 5 (hier sind es deren 18!).
vidyunmaṇḍalavant Adj. blitzbekränzt (Wolke), R. ed. Bomb. 3, 35, 10.
vidyunmālin m. °Wolke, Śrīk. XVII, 61.
vidyunmukha °Adj.? S I, 277, 4 v. u. (Ko.)
vidyeśvara m. °*mantra* im Sinne des Kaśm. Śiv. (s. d.), Par. Sār. 43, 2. [B.]
°*vidrāvaka* Adj. vernichtend, Manm. 432, 10.
vidruma °verschiedene [*vi* = *vividha*] Bäume oder Bäume mit Vögeln [*vi* = *pakṣin*], S I, 13, 5. — °eine Art Zahnmal, E 503 (P).
°*vidrumavarṇa* korallenfarbig, S II, 6, 11 (Ko.)
**vidha* = *prakāra*, S I, 7, 13 v. u. (Ko.)
vidhāna 3. l) °*piṇḍa*, Haravijaya 8, 3.
°*vidhāpācaka* m. Futterkocher, Kauṭ. 133, 7 v. u.; 138, 5 v. u.
vidhāraṇa 1. f. *ī* scheidend, die Grenze bildend, Vasiṣṭha 1, 15.
vidhi m. *Zeit? Pārvat. I, 1.
°*vidhijā* f. = der Fluß Sarasvatī, Kaṃs. IV, 2d.
°*vidhitā* f. = *daivatvam*, Viṣṇubh. IV, 22b.
°*vidhitsu* tun wollend, S I, 410, 1.
°*vidhīyamānatva* n. Stellung als Prädikat des Hauptgedankens, Dhvanyāloka p. 167, Z. 2/3.
°*vidhudha* m. Mondträger (= Śiva), H XLIII, 234.
°*vidhunita* = *vyathita*, Śrīk. XVII, 64.
vidhura °= *sadṛśa* S I, 124, 9.
°*vidhūpala* m. Mondstein, S I, 183, 6.
vidhūsara Adj. staubfarbig, grau, Bhaṭṭ. 10, 33. [H 14, 11.]
°*vidhūsarita* ganz grau gemacht, S I, 583, 6; H XXIII, 54; XL, 58.
vidhenāman s. *hinvidhenāman*.
vidheyatā f. 2. auch Kalāvil. 3, 4.
°*vidhyāpita* = *śītalatāṃ nīta*, S I, 109, 7.
°*vidhvastātva* n. = *vaidhavya*, S I, 317, 6 v. u. (Ko.)
vinata 3. f. Āpast. Gṛhy. 3, 11; Baudh. Gṛhy. Pariś. ein Mädchen mit krummen Gliedern oder eine Bucklige (Komm.). [Vgl. Beiträge zur ind. Erotik[1], S. 620. 621. 623. 625; V 193.]
vinataka, Divyāvad. 217, 3 ff.

°*Vinatātanaya* m. = Garuḍa, H XXXV, 33.
°*Vinatānandana* m. = Aruṇa, Sūryaś. 55[d].
[*vinaya,*] *krodha*° Zügelung des Zornes, Jātakam. 31.
vinayana n. °das Entfernen S II, 56, 10.
°*vinayapariṣvajā* = *vinayavatī*, S II, 243, 4.
**Vinayavibhaṅga* m. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65.
[*vinayavṛto* Viṣṇubh. VI, 32[d] ist Druckfehler für °*vato* = °*yuktān*.]
vināḍa wohl = *vināṭa*, Schlauch, Baudh. 1, 14, 9.
vinābhāva m. Trennung von (°*pārśvāt*), R. ed. Bomb. 3, 56, 13.
vināyaka Adj. *= *anātha*, Dināl. I, 4. — m. = **vīnāṃ pakṣināṃ nāyakaḥ garuḍādiḥ*, S II, 175, 7; Rasas. Epilog 8[b]. — *Hindernis, H XLIV, 1. — *= Buddha, Padyac. IX, 42[b].
vināvāsa m. das Verweilen an einem Orte ohne die geliebte Person, R. ed. Bomb. 4, 1, 41.
vinikaṣaṇa n. das Zerkratzen, Daśar. 160, 12.
°*vinikuṭṭana* n. Behauen, H XXXIII, 15; XXXIX, 15.
viniketa Adj. ohne feste Wohnstätte, Kāśīkh. 16, 73.
°*viniketana* n. Wohnung, H XLVII, 146.
°*vinikriyā* Verletzung, S II, 334, 18.
°*vinighṛṣṭi* f. Reiben, E 435 (K).
vinidrāy(*ate*) aufwachen, sich öffnen [Blüte], Damayantīk. 79.
vinipāta m. *Fall (= Fallen), S II, 247, 8; H XLVIII, 122 °Fallen (eines Hiebes); °das zu Falle Bringen, Padyac. II, 44[b].
vinipātana n. das zur Fehlgeburt Bringen, Haravijaya 7, 51.
°*vinipīḍana* n. heftiges Drücken, S II, 330, 13.
**vinibandha* m. das Hängen an etwas, Mahāvy. 110, 9.
°*vinibandhana* n. Aufstellen, Schaffen, H XLIII, 87; XLVII, 90.
vinimīlana das Schließen (der Augen), Dharmaśarm. 12, 10.
°*vinimīlikā* f. Schließen (der Augen), Kaṃs. II, 23[b].
°*vinimudra* Adj. entsiegelt, Kuṭṭ. 502.
vinimeṣaṇa n. = *vinimeṣa*, Kir. 12, 25.
°*viniyāti* f. das Umherwandern(machen), S II, 58, 7.
vinirodha Adj. unbeeinflußt, untätig, Haravijaya 6, 120.
vinirodhin Adj. hemmend, ebenda 10, 15.
°*vinirgamana* n. = *vinirgama*, Śrīk. XVIII, 5.
°*vinirgala* Adj. H XXXV, 49? dem Sinne nach = *nirargala*. Kurzform für °*vinirargala*? Vgl. *śikaraṇa* = *śīkarakaraṇa*!
vinirmiti f. auch S II, 326, 3.
vinirmitsu Adj. mit Akk. schaffen wollend, Sarasvatīk. 1, 60 = Kāvyapr. 362, 8.
°*vinirmūlita* ganz entwurzelt, S I, 217, 2.
°*vinirvāha* m. Lohn, S I, 437, 9.
vinivartana n. °= *paścātkaraṇa* (t. t. aus der *hastiśikṣā*), S I, 495, 6.
vinivarti f. das Aufhören, Divyāvad. 393, 25.
viniveśa m. °Wohnung? S II, 293, 15.
viniveśana das Niedersetzen, Dharmaśarm. 13, 3; das Befestigen, Einprägen, Komm. zu Yogas. 1, 28.
°*viniveśika* Niederlassung, Kolonie, S II, 183, 5.
viniśvasita n. Aushauch, Jātakam. 22.
viniṣedha Navasāhas. 18, 43. [Z.]
viniṣkraya m. Vergeltung, Dharmaśarm. 4, 46.
°*Vinītāpura* n. Name einer Stadt (in Kausala), S I, 470, 15 (Ko.)
vinīti f. °Mangel an *nīti*, Amit. XVII, 1. — °Bildung, Sam. II, 105.
**vinīlaka* n. ein blau gewordener Leichnam, Mahāvy. 52.
vinīvaraṇa Adj. frei von allen Hemmnissen des frommen Wandels, Mahāvy. 19; Divyāvad. 616, 27; 617, 2.
°*vinuti* f. Lobpreisung, Saug. 55[c].
vineya 2. streiche buddh. und füge hinzu Sahṛdayāloka 244, a.
vinoda °n. Vergnügen, Genuß, S I, 5, 14 v. u. (Ko.)
°*Vinodakalahaṃsikā* Name einer Zofe, S II, 141, 4 [Ko. hat °*haṃsī*].
vinodana n. °Vertreibung, S II, 16, 6.
°*vinodaradanin* m. zahmer Elefant (*krīḍāgaja*), S II, 240, 2.
°*vinodaradi* (!) m. = *krīḍāgaja*, S II, 22, 4 (°*radin* zu lesen!).
Vindhya m. N. °eines *asura*, H XXXIV, 27.
Vindhyāri m. Bein. Agastya's, Kāśīkh. 73, 17. 59.
°*vinyāsīkṛta* hingesetzt, angebracht, S I, 361, 9 (Ko.)
vip mit *ava*, Kauś. 58, 1.
vipakṣa Adj. entgegenwirkend, Jātakam. 26, 19. — m. °Monat, S II, 219, 4 (l. *dvipakṣa*?). — °= Kalindācala, H XIV, 26.
°*vipaṅka* ohne Schlamm, S I, 572, 1.
°*vipañcana* n. = *vistāra*, Śrīk. V, 40.
vipañcanaka (v. l. °*pañcamaka*) m. = *vipañcika*, Divyāvad. 548, 22.
vipañcika m. Seher, Weissager, ebenda 319, 14; 391, 5; 475, 5. Vgl. *vai*°.
vipaṇi °m. = *vipaṇin* (Kaufmann), Śuk. t. o. 34. 64 (p. 19, 2; 43, 27; 66, 19).
°*vipaṇiramaṇī* f. Hetäre, Prabandh. 313, 1.
vipatkara Adj. (f. *ī*) Unheil bringend und f. N. pr. einer Göttin (Tārā), Haravijaya 9, 13.
vipatti m. °trefflicher Fußsoldat, Kir. XV, 16.
**vipadumaka* n. ein von Würmern angefressener Leichnam, Mahāvy. 52.
vipadma Adj. der Lotusblüten beraubt, Jātakam. 2, 29.
°*vipayas* Adj. wasserleer, Kir. VII, 16.
°*viparivartin* Adj. mit *antar*, im Innern sich abspielend (von seelischen Vorgängen gebraucht), Dhanika zu Daśar. II, 33 (S. 64, Z. 11).
°*viparītabandha* m. Coitus inversus, E 577 (A).
°*viparītarūpa* Coitus inversus, E 585 (P).
viparṇa Adj. Har. zu Āpast. Gṛhy. 13, 16 nach Winternitz fehlerhaft für *dviparṇa* zweiblätterig.
°*viparyasti* f. Verkehrtheit, S II, 322, 16.
°*viparyāsana* n. S II, 357, 19 Umstürzung?
°*vipallava* Adj. leafless, Harṣac. 18, 8.
Vipāka m. °N. eines *daitya*, H XLVIII, 129.
°*vipākabhūman* (Konjektur) n. Vollreife, Padyac. V, 53[a].
vipāṭha m. °schlechte Lesart, H XLIII, 93.

vipura Adj. keinen Wohnort —, keine Stätte habend. *vipurī* Adv. mit *bhū* um seine Wohnstätte kommen. °*bhāva* m. Vāyu-P. 1, 4, 39.

vipulaka Adj. °= *vicitrā pulā gativiśeṣo yeṣām*, °= *vividharomantha* und °= *vipulaṃ kaṃ śiro yeṣām*, H XL, 37.

°*vipuladṛś* f. = *dīrghākṣī*, Śrīk. XIII, 3.

[*vipulībhāva*,] °*vaṃ* a. a. O. fehlerhaft für *vipurībhāvāt*; vgl. unter *vipura*.

°*vipulekṣaṇā* f. eine Großäugige, Padyac. IV, 43[d].

Vipūjana m. N. pr. eines Mannes, Maitr. S. 3, 1, 3 (3, 20); 4, 6, 2 (79, 18).

**vipūyaka* n. ein in Verwesung übergegangener Leichnam, Mahāvy. 52.

°*vipūraṇa* n. völlige Erfüllung, H L, 18.

°*viprcchā* Erwägung, S II, 48, 3 v. u. (Ko.)

**viprṣṭhī* Adv. mit *bhū* niedergeschlagen werden, Mahāvy. 245, 865. Richtig *vipiṣṭī*; vgl. *prṣṭhī* oben.

°*viprakartar* m. Schädiger, H XXXII, 101.

°*viprakārṣin* S II, 377, 5 unterscheidend?

°*viprakṛṣṭataḥ* von weitem, S I, 504, 9 v. u. (Ko.)

viprajana 2. fehlerhaft für *vipūjana*.

°*vipratika* m. = *vailakṣya*, S I, 466, 8 v. u. (Ko.).

vipratipatti Argwohn gegen (Lok.), Jātakam. 25, 13; feindselige Gesinnung und Behandlung, 11.

vipratisāravant Adj. von Reue erfüllt, Jātakam. 4, 17.

**vipratīsāra* = *vipratisāra*, Reue, Y 26. 273.

vipratyanīka lies: feindlich.

vipradharṣa s. *ati*°.

viprayoga m. °= *viśiṣṭā śaraprayuktiḥ*, H XIX, 67.

°*vipramoṣa* m. völlige Täuschung, H XXVI, 54; XXVII, 115.

vipraloka m. Vogelsteller, Damayantīk. 34.

vipralopin Adj. raubend, so v. a. abpflückend, Jātakam. 27.

**vipravādana* n.? Mahāvy. 281, 229.

vipravāsa *das Vergehen eines Mönches, wenn er sein Gewand weggibt, Mahāvy. 260.

°*viprasūna* n. Blume, S II, 316, 23.

°*viprāṇa* Adj. (f. *ā*) entseelt, Yudh. 1, 24.

°*viprāṇānta* Adj. = *vigataḥ prāṇānām anto yasya sa tādṛśam; jīvantam evety arthaḥ*, Yudh. 8, 90.

°*viprīti* f. Haß, S I, 442, 6.

viplava auch Schändung des Veda durch unzeitiges Studium, Mit. zu Yājñ. 3, 289 f.

viplavāṭṭahāsa m. schadenfrohes Gelächter, Dharmaśarm. 16, 15.

viplāvaka = °*vighnakārin*, S I, 281, 11 (*lokaviplāvikāyāḥ vighnakāriṇyāḥ*).

viplāvana n. das Tadeln, Heruntermachen, Mit. zu Yājñ. 3, 289 f.

°*viplutabandha* m. eine Art Coitus, E 593 (D).

vipluṣ 1. m. R. ed. Bomb. 4, 11, 49.

viphala °= *naṣṭa*, S I, 246, 1; °ohne Spitze (Pfeil), Padyac. X, 39[b].

viphalay °nutzlos machen, S I, 200, 2 (*viphalita* = *niṣphalīkṛta*); II, 24, 1.

°*vibādha* [m.? n.?] Schädigung, Amit. XX, 25.

°*vibudhadhunī* der Götterstrom, = die Gaṅgā, Sūryaś. 66[c].

vibbokinī s. *bibbokinī*.

°*vibhaktapitṛdravya* Adj. das väterliche Erbe schon geteilt habend, Kauṭ. 160, 8.

vibhakti f. °Schmuck? Sam. II, 70.

vibhaṅgi f. = *bhaṅgi* 6., Dharmaśarm. 12, 58.

**vibhajana* n. Sonderung, Unterscheidung, Mahāvy. 223.

°*vibhā* Adj. f. = *vividhakāntir yasyāḥ*, H V, 140.

vibhāga °Anteil des Königs (an Einnahmen etc.), Kauṭ. 85, 2.

vibhāgī Adv. mit *kṛ* auch S I, 213, 4 v. u. (Ko.); 251, 14 v. u. (Ko.).

vibhāṇḍaka °(Goldarbeiter)waren, Kauṭ. 93, 9.

°*vibhāvarījala* n. der Tau, H XXIX, 14.

°*vibhāvitatā* das Sichtbarwerden (der Sterne), Yudh. 2, 93.

vibhās f. Glanz, Kir. 9, 9. — °Adj. = *vigatā bhā dīptir yasya sa tādṛśaḥ*, Yudh. 5, 57; 7, 143.

vibhīṣaṇa m. so v. a. Mißgeburt, MBh. 6, 3, 2.

vibhu m. *Bez. Buddha's, Mahāvy. 1.

°*vibhuj* Adj. genießend, Prabandh. 316, 6 v. u.

**vibhūta* m. eine best. hohe Zahl, Mahāvy. 249.

°*vibhūṣ* Adj. without ornament, Harṣac. 198, 10.

vibhūṣā 2. Kir. 9, 44.

vibhūṣita 1. Adj. s. unter 2. *bhūṣ* mit *vi*. — 2. n. Schmuck, R. ed. Bomb. 4, 30, 40.

vibhrama m. °= *bhrūkṣepa* (nach dem Ko.) S I, 104, 1. 2; 113, 2; 198, 5; 207, 4. — °Umherfliegen der Vögel, S I, 216, 3.

vibhramavatī f. Mädchen, Haravijaya 11, 41.

°*vibhraṣṭatā* Verwirrung (vom Haar gesagt), Rasas. 181[a].

vibhrānti °Adv. flammend, Sūryaś. 33[d].

1. *vimati* Irrtum, Caṇḍīś. 19.

°*vimadībhū* brunstfrei werden, H XXXVII, 46.

vimadhyabhāva m. Mittelmäßigkeit, Jātakam. 23, 11.

vimadhyama Adj. mittelmäßig, ebenda 19, 28.

vimana (metrisch) Adj. = *vimanas* 1. c), R. ed. Bomb. 4, 30, 40.

vimanāy auch Pārv. 579, 7.

°*vimanībhū* erzürnt werden, Rasas. 59, 9 v. u.

vimanthana n. das Quirlen, R. ed. Bomb. 4, 58, 13.

°*vimardasaha* Adj. sich zerreiben lassend, Kauṭ. 78, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 111, Anm. 9.

°*vimarditaka* n. eine Art Coitus, E 568, (R).

vimarśavant Adj. nachdenkend, im Zweifel seiend, Jātakam. 13.

vimala 3. d) *β*) lies: eine der zehn Bodhisattva-Stufen bei den Buddhisten, JRAS 8, 4.

vimalakirīṭahāravant Adj. mit einem fleckenlosen Diadem und Perlenschmuck versehen, R. 7, 15, 41.

vimāṃsī Adv. mit *kṛ*, des Fleisches berauben, Jātakam. 29, 26.

vimātavya Adj. umzutauschen gegen (Instr.), Vasiṣṭha 2, 37.

vimāna etwa Hain, Jātakam. 28, 6. 9. 28. 29. 31, 4; Divyāvad. 399, 18.

°*vimānanī* Geringschätzung, S II, 414, 17 Druckfehler für °*nā*.

vimārgaṇa n. das Aufsuchen, Kir. 14, 9.
Vimukha m. °N. einer dämonischen Gottheit, Mgs II, 14, 29.
°*vimuṇḍā* V 193? = *bṛhallalāṭā* Y.
vimudra Adj. (f. *ā*) aufgeschlossen, sich in reicher Fülle zeigend, Vikramāṅkac. 4, 52. — *aufgeblüht, Śrīk. III, 52; XIII, 50.
vimṛdvant Adj. (f. °*dvatī*) dem Indra Vimṛdh gehörig, Śāṅkh. Br. 4, 1.
viyaccara °Subst. m. = *vidyādhara*, S I, 567, 12 (Ko.); II, 231, 12 (Ko.)
viyatpatha m. der Luftraum, Dharmaśarm. 1, 11.
°*viyadāpagā* Himmels-Gaṅgā, S I, 14, 3.
°*viyadgāmin* m. = *vidyādhara*, S I, 476, 14 v. u. (Ko.). — f. S I, 78, 8 v. u. (Ko.)
°*viyadvihāriṇī* = *vidyādharī*, S I, 19, 2.
**viyātiman* m. Dreistigkeit, H XXVII, 89.
viyukta Adj. °mit *vi* verbunden, Prabandh. 156, 4 v. u.
viyugala Adj. nicht zusammenpassend, Damayantīk. 147.
°*viyutabandha* m. eine Art Coitus, E 593 (D).
°*viyogabhāj* Adj. der Trennung (vom Gatten) teilhaftig, getrennt, Padyac. V, 39c.
viracana °n. = *viracanā*, I, 289, 14 (Ko.)
**Virajastejaḥsvara* m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 174.
virajī Adv. mit *kṛ* auch Rasas. 10, 8.
°*virantar* N. ag. = *viśrāmayukta*, Yudh. 8, 82.
viralita °= *calita* (entwichen), Śrīk. VII, 61.
°*viralīkaraṇa* n. Zerzausen (des Haares), S I, 188, 3/2 v. u. (Ko.)
°*viralībhū* wenig werden, S II, 79, 6; Harṣac. 90, 7; 195, 10 (become rare).
**viraletara* Adj. dicht, Viṣṇubh. VI, 8b.
°*virasāla* m. = *rājamāṣa* (*Dolichos catjang*), S I, 404, 5.
virasī Adv. mit *bhū* den Reiz verlieren, zum Ekel werden, Jātakam. 19, 27.
viraha m. °ein Baum, S I, 591, 1.
°*virahaka* (m.) N. eines Baumes, Prabandh. 201, 1.
°*virahitā* Trennung vom Geliebten, Yudh. 7, 90.
virahī Adv. mit *kṛ* trennen von (Instr.), R. ed. Bomb. 4, 1, 101.
°*virāgatva* n. = *vairāgya*, S II, 86, 15 v. u. (Ko.)
virāgin Adj. °ohne Röte, d. h. der roten Schminke (auf den Lippen) entbehrend, Śṛṅgt. 130c.
virāj *m. Bez. Buddha's, Mahāvy. 1.
virādhana n. *Schädigung, Amit. IX, 9.
virādhya Adj. zu verlieren, worum man kommen soll, Jātakam. 20.
virāma °absence of Rāma, Vās. 22, 1.
°*virāmavant* zu Ende gehend, Muk. 55, 2 v. u.
°*virāsana* n. Hemmung, S I, 73, 14 (Ko.)
°*virukṣa* = *virūkṣa*, S I, 116, 8.
viruda m. n. °Ehrenname, Śuk. t. o. 61 [p. 65, 1]; Śṛṅgsarv. 136b.
°*viruddhacarita* Adj. feindselig handelnd, Mahāvīrac. II, 9b.
virūḍhaka °Adj. angekeimt, S I, 512, 7.
**virūḍhi* f. das Emporkeimen, Mahāvy 245.
virūpa Adj. °umgearbeitet, Kauṭ. 93, 2. 9. Vgl. J. J. Meyer, S. 136, Anm. 3.
virūpa n. °Häßlichkeit s. *virūpavant*.
°*virūpacakṣus* m. = Śiva, Kir. XIV, 26.
°*virūpavant* Adj. häßlich, Prabandh. 76, 6.
virephas Adj. = *virepas* tadellos, Haravijaya 5, 103.
°*vireya* m. = *hrada*, S I, 68, 1. pw hat **virepha* Fluß, und die Herausgeber haben p. 68 die Anmerkung: *virepho nadamātre iti Śabdārthacintāmaṇiḥ*.
°*viroca* m. = *virocana* (Sonne), S II, 321, 14.
virocana m. *Feuer, S I, 65, 2.
**virolita* Adj. etwa zerrüttelt, zerzaust, Mahāv. 223, 264. Vielleicht aus *vilolita* entstanden.
°*vilakṣita* abashed, Harṣac. 170, 5.
°*vilakṣmīkṛta* um die Schönheit gebracht, S II, 316, 23/4.
°*vilaṅga* (m.) eine best. Pflanze, Kauṭ. 121, 2. 7; 423, 1 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 188, Anm. 1.
vilapana n. auch = *ghṛtādimala*, Mit. zu Yājñ. 3, 290 f.
vilaya m. °= *viśiṣṭo layaḥ*, S II, 247, 17.
vilaya m. im Kaśm. Śiv. °das 4. der 5 kṛtyāni (s. d.) Śiva's; die Verhüllung des Alls in der Phase der Weltenruhe, Praty. Hṛd. 22, 16; 25, 11. [B.]
°*vilayakāritā* f. N. abstr. vom folg., Praty. Hṛd. 23, 15. [B.]
°*vilayakārin* Adj. im Kaśm. Śiv. die Verhüllung des Alls (*vilaya*, s. d.) bewirkend, Praty. Hṛd. 23, 15. [B.]
°*vilavaṇa* n. verfälschtes Salz, Kauṭ. 84, 2 v. u.
vilasad s. *bilasad*.
°*vilasīkṛ* Śṛṅgārasarv. 105c verdruckt für *virasī*° oder *viralīkṛ*?
vilāta °m. = *bhilla*, S II, 198, 6.
[°*vilāyaṃ* S II, 366, 11 Druckfehler für *vilayaṃ*.]
vilāyita Śrīk. XX, 45 zum Verschwinden gebracht [*lī* + *vi*].
vilāsagṛha n. auch Muk. p. 11, Z. 4.
°*vilāsahaṃsa* m. zahmer Schwan, S II, 226, 1.
°*vilāsācala* m. = *krīḍāparvata*, S II, 181, 2.
°*vilāsijana* m. die Lebewelt, Śṛṅgt. 13, 11; 146d.
vilāsin (*bilāsin*) m. *Schlange, Subhāṣitāv. 1400; Kuṭṭanīm. 18; Vāsav. 115, 3 [Z.]
°*Vilāsinīlocanakajjala* m. Name eines Dichters, S I, 423, 5.
°*vilāsinīharidrā* eine Art Curcuma, S I, 79, 10 v. u. (Ko.)
°*vilīnāṅga* m. = *sārasa*, S I, 248, 12 (Ko.)
**vilekhin* Adj. ritzend (°mit den Nägeln), Śṛṅgt. 124c.
vilepa m. Berühren, Govardh. 397.
**vilepikā* Reisgrütze, Śuk. t. o. 46 [p. 53, 29. 32; 54, 3. 5. 7. 9. 12].
°*vilokayant* solitary, Vās. 207, 1.
°*vilocanāmbhas* n. Träne, Śrīk. XII, 25.
°*viloṭhana* n. rolling about, Harṣac. 105, 13.
°*vilopakatva* m. Zunichtemachen, S I, 172, 11 (Ko.); 173, 10 (Ko.)
vilopin °wegschaffend, S II, 29, 5.
vilomatā f. Haarlosigkeit und zugleich Verkehrtheit, Dharmaś. 2, 40.
°*vilolacakṣus* f. eine Bewegtäugige, Śrīk. XIV, 38. 45.
°*vilolatva* n. unstäte Bewegung, Karṇas. II, 36a.
°*viloladṛṣṭi* f. eine Bewegtäugige, Padyac. V, 18b.

**vilohitaka* n. ein rot angelaufener Leichnam, Mahāvy. 52.

viva Adj. auch H 43, 3. 234.

°*vivadiṣā* f. *vaktum icchā*, Viṣṇubh. VII, 14c. Der Ko. erwähnt die v. l. *vividiṣā*.

vivade Inf. mit *yā* sich an das Streiten machen, Śāṅkh. Śr. 14, 29, 1 (vgl. Corrigg. und Wortindex). Die Lesart sehr unsicher.

vivara m. n. °Unterwelt, H XLVI, 56 [wenn man nicht *avivara* lesen will!]

°*vivarīkṛta* Adj. geöffnet, bloßgestellt? Gopāl. 94, 19.

vivaresad Adj. dazwischen befindlich, Kir. 13, 23.

vivarṇatā f. Farblosigkeit und zugleich eine niedrige Lebensstellung, Dharmaśarm. 2, 25.

vivarṇay(ati) der Farbe berauben, Jātakam. 5, 13. Vgl. *varṇay* mit *vi*.

vivarṇayitavya Adj. zu mißbilligen, Divyāvad. 263, 13.

**vivartakalpa* m. eine Periode der Welterneuerung, Mahāvy. 253.

vivartanā f. = *vivartana* 2. b), Haravijaya 8, 3.? Mahāvy. 53. — Verwandlung, Śrīk. V, 45.

°*vivalanā* = *spanda*, Śrīk. V, 49.

°*vivalgana* n. Flattern, H XL, 41.

vivaśa °= *sadṛśa*, S I, 115, 1.

°*vivaśay(ati)* willenlos machen, Śṛṅgt. 33d.

vívāc, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 34ff.

Vivādapariccheda m. Titel eines Werkes, Festpr. 46.

vivāhasthāna n. der Hochzeitsplatz (vor dem Hause), Har. zu Āpast. Gṛhy. 3, 5.

vivāhāgni m. das Hochzeitsfeuer, Har. zu Āpast. Gṛhy. 6, 10.

°*vividhātmaka* verschiedenartig, S II, 309, 1.

°*viviśvant* Adj. einzutreten wünschend, Yudh. 5, 58.

vivīta °n. Weideplatz, Kauṭ. 49, 7.

vivṛtti f. das Auseinandergehen, Sichöffnen, Kir. 7, 14; Umdrehung 12. — °Ertrag von Grundstücken, Bodenrente, in °*vikraye*, Kauṭ. 187, 15 sale of the means of livelihood, i. e. lands."

vivedana Adj. empfindungslos. Nom. abstr. °*tā* f. Yudh. 7, 11.

°*viveṣṭana* n. = *valana*, H XIX, 33; Samayam. 6, 28.

°*vivraṇayiṣo* s. *vraṇ*.

°*vivvokinī* s. *bibbokinī*.

1. *viś* mit *pra* Kaus. *ahaṃ dārakaṃ praveśitā* so v. a. ich bin mit einem Knaben schwanger, Divyāvad. 541, 28. °abernten lassen, Kauṭ. 118, 10. — Mit *manas* seine Gedanken richten auf (Lok.), R. ed. Bomb. 3, 68, 38.

°*viśaṃsana* n. Weltuntergang, S I, 73, 1.

[°*viśaprasūna* S I, 194, 9 v. u. (Ko.); 228, 16 (Ko.) l. *bisa*°.]

viśara m. °= *visara* (Menge), S II, 305, 17.

Viśākhadatta. Über sein Zeitalter s. Jacobi, WZKM 2, 212ff.

viśākhikā = *khanitrikā*, Harṣac. 115, 8. Das Sternchen im pw vor *kha*° kann gestrichen werden. [Z.]

**viśāta* Adj.? Mahāvy. 99.

viśāradiman, Haravijaya 10, 15.

Viśāla m. °a certain Bodhisattva, Harṣac. 110, 2.

°*viśālanayanā* f. eine Großäugige, Padyac. II, 10c.

Viśālākṣa m. S I, 453, 5 °N. eines Dichters; I, 471, 5 *nītiśāstrakartṛviśeṣa*.

°*viśikhavṛtti* m. = Liebesgott? S II, 332, 26/7.

°*viśikhāsana* n. Bogen, H XLVI, 8.

°*viśiṣṭaka* = *viśiṣṭa*, S II, 369, 10.

°*viśiṣṭi* f. = *ājñā*, S II, 56, 9 v. u. (Ko.)

[°*viśilatā* S II, 260, 17 Druckfehler für *viśālatā*.]

**viśuddhasvaranirghoṣā* f. eine best. *dhāraṇī*, Mahāvy. 25.

°*viśṛṅkhalībhū* der Fessel ledig werden, Śṛṅgārasarv. p. 10, Z. 2 v. o.

Viśeṣaka m. N. pr. eines Landes, Damayantīk. 21.

°*viśeṣadṛśya* Adj. besonders ansehnlich, so v. a. *atimanohara*, Padyac. IV, 25c.

viśeṣavādin m. ein Anhänger des Vaiśeṣika-Systems, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 92.

viśoṇita Adj. blutlos, Jātakam. 8, 23.

°*viśopaka* m. eine best. Münze, Prabandh. 172, 4.

viśrambhavant Adj. vertrauensvoll und ruhig, keine Unsicherheit empfindend, Jātakam. 23, 5.

viśrambhitavya n. impers. zu vertrauen jemand (Lok.), ebenda 25, 12.

viśrambhin Adj. etwa °sich anschmiegend, Pārijātam. II, 45b.

°*viśrāṇa* S I, 160, 2 v. u. (Ko.) verdruckt für *viśrāṇana*?

°*viśrāṇaka* = *dāyaka*, S I, 389, 8 v. u. (Ko.)

°*viśrāṇita* = *pratipādita*, Śrīk. II, 43 [MW distributed, bestowed].

viśrāntimant Adj. sich behaglich fühlend, Śrīk. 2, 13.

viśramaṇa n. das Ausruhenlassen, Dārila zu Kauś. 16, 25.

°*viśrāmadhāman* n. = *nivāsagṛha*, S I, 353, 2.

°*viśrāmaviṣṭara* n. Ruheplatz, S II, 240, 4.

°*viśrāmin* sich betätigend, S I, 373, 1.

Viśruta = Bhavabhūti im pw sehr zweifelhaft. [Z.]

°*viśrutatā* Berühmtsein, S I, 184, 10 v. u. (Ko.)

°*viśrutatva* n. Berühmtsein, S I, 215, 14/13 v. u. (Ko.)

**viśvakadru* m. Hund, S I, 115, 5; II, 192, 6.

°*viśvakadrū* m. Hund, S II, 186, 7.

viśvadṛśvan alles sehend, S I, 3, 1.

°*viśvadyuti* m. Sonne, S I, 155, 1.

°*viśvadruh* Adj. das All bedrohend, Kaṃs. IV, 13d.

°*Viśvabhūti* m. N. eines Priesters, S II, 351, 14.

°*viśvaṃbharatā* = *sarvalokapoṣaṇatā*, S II, 238, 3.

°*viśvaṃbharādhara* m. Gebirge, S I, 246, 3.

°*viśvaṃbharāpati* m. Fürst, S II, 353, 12.

°*viśvaṃbharābhṛt* m. König und Gebirge, S I, 217, 1; 221, 1 (Gebirge).

viśvaṃbhari f. die Erde, Dharmaśarm. 18, 22.

°*viśvaṃbhareśa* m. Herrscher, S I, 204, 2.

°*viśvaṃbhareśvara* m. Herrscher, S I, 91, 1.

Viśvarūpa m. °Eigenname, S II, 283, 20.

°*Viśvala* m. N. eines Königs, Prabandh. 229, 5 v. u. = *viśvaṃ lāti* (he takes the whole world) oder = *vir iva śvalati* (he flies like a bird).

°*viśvastātva* n. Witwenschaft, S I, 317, 6 v. u. (Ko.)
°*viśvākāra* Adj. Beiw. von Rudra, Yudh. 8, 57.
°*viśvākṛti* Adj. = *viśvarūpa*, H XVI, 71.
°*Viśvānuloma* m. N. des Sohnes eines *purohita*, S II, 283, 21/2.
°*viśvāpin* Adj. überall hindringend? H XLVIII, 38.
Viśvāmitra m. N. des Sohnes eines °*purohita*, S II, 283, 20/1.
°*Viśvāvaloka* m. desgl., S II, 283, 21.
Viśvāvasu m. °desgl., S II, 283, 21.
viśvāsa °Adj. ohne Atem, Prabandh. 295, 7 v. u. Vgl. Tawney, S. 185, Anm. 5.
°*viśvāsagamana* n. das Vertrauenfassen, Kauṭ. 30, 14.
Viśvāsaghātaka °Subst. Eigenname, Laṭ. 16, 12 etc.
viśvāsaghātin °Subst. ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 153, Anm. 9.
viśvāsamaya Adj. (f. ī) in gutem Vertrauen bestehend, Jātakam. 22, 69.
[*viṣ* + *pari*] °*pariviṣita* aufgetragen (von Speisen), S I, 379, 1 v. u. (Ko.)
viṣa n. Wasser °= *chāyāviśeṣa*, H XLII, 3.
viṣaktatva n. das Beschäftigtsein mit (Lok.), MBh. 7, 188, 8.
°*viṣakti* f. Haften, Amit. V, 3.
°*viṣagrāha* m. Giftschlange, Kauṭ. 48, 2 v. u.
viṣadhara m. nach dem Ko. °= Śeṣa, S I, 185, 9.
°*viṣadharadamana* m. = Garuḍa und Kṛṣṇa, Sūryaś. 47[a].
1. *viṣapuṣpa* n. 2. *Blüte der blauen Wasserrose, Buddhacarita 8, 55.
°*viṣamakara* m. Feuer, S I, 421, 10.
°*viṣamakusumaviśikha* m. = Kāma, Govardh. 327.
viṣamakriya Adj. einer ungleichen Kur unterliegend. Nom. abstr. °*tva* n.
**viṣamacchada* m. Alstonia scholaris, Kir. X, 39; S I, 38, 15 v. u. (Ko.).
°*viṣamatā* S II, 247, 12 = *viśeṣeṇa* samatā.
viṣamadṛṣṭi Adj. schielend, Komm. zu Āpast. Gṛhy. 3, 11.
**viṣamanayana* m. = Śiva, Kir. XIV, 65; Śrīk. VII, 3.
**viṣamanetra* = Śiva, S I, 179, 6.
°*viṣamaruci* m. Sonne, S II, 368, 25/26.
°*viṣamaroci* m. Feuer, S I, 440, 4.
°*viṣamalocana* m. = Śiva, S I, 53, 3 (in *aviṣamalocana* = *akrūradṛṣṭi* und kein Śiva).
**viṣamaviśikha* m. = Kāma, Śuk. t. o. Einl. [p. 7, 6; 10, 18]; E 326 (A); Govardh. III.
viṣamavyāptika Adj. ein Beispiel einseitiger ständiger Begleitung abgebend, Aniruddha und Mahādeva zu zu Sāṃkhyas. 5, 29.
°*viṣamāśva* m. eine ungleiche Zahl Pferde führend, Tribhuvanapāla zu Sūryaś. 48[d].
viṣamekṣaṇa m. auch Śṛṅgt. 40, 8 v. u.
°*viṣayajuṣ* Adj. = *viṣayasevāpara*, Viṣṇubh. VI, 30[a].
°*viṣayatāḍita* Adj. verbrannt, Prabandh. 238, 4.
viṣaheti m. Schlange, Haravijaya 5, 103.
viṣāṇin 2. m. a) Elefant auch H 43, 10.
viṣāsahivrata n. eine best. Begehung des *brahmacārin*, AV. Paddh. zu Kauś. 57.
viṣūcīnāgra Adj. mit den Spitzen nach allen Richtungen auseinander gehend, Āpast. Gṛhy. 17, 9.
viṣkanttar Nom. ag. hin- und herhüpfend, Bhaṭṭ. 9, 64.
viṣkábhe Dat. Inf. zu *skabh* mit *vi*, ṚV. 8, 89 (100), 12.
viṣkambhaṇa n. 1. *Versperrung, Hindernis, Mahāvy. 130. — 2. ein Mittel zum Aufsperren, Jātakam. 34; Divyāvad. 375, 10. 18.
Viṣkambhaparvata m. N. pr. eines mythischen Berges, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.
**viṣkila* m. Falke, Śuk. t. o. 48 [p. 55, 26].
°*viṣṭarīkṛta* als Sitz verwendet, S II, 310, 11.
viṣṭā f. Schlinge, Divyāvad. 274, 22.
°*viṣṭikarmakara* Frondienste leistend resp. Frondiener, S II, 256, 15.
viṣṭyakarṇī Adj. f.? Maitr. S. 4, 2, 9 (32, 4).
°*viṣṇutaru* m. S II, 368, 16 ein best. Baum.
Viṣṇvanuṣṭhita, st. dessen *Viṣṇvanusthita* TS. 2, 4, 12, 3.
°*viṣphārīkṛta* Adj. weit geöffnet (Auge), Padyac. IX, 44[a].
**viṣya* zu vergiften, S II, 341, 7.
viṣvagvṛtti Adj. überallhin sich verbreitend, Mālatim. (ed. Bomb.) 159, 3.
[*viṣvadrīciloke* S I, 65, 1. 8. 9 zu trennen *viṣvadrīci* loke; aber II, 10, 3. 14 *viṣvadrīcibhuvaneṣu*?].
**viṣvāṇa* m. Essen, S I, 134, 6; II, 295, 5.
**visaṃyoga* m. das Sichlosmachen von den weltlichen Banden, Mahāvy. 116. 130.
[*visaṃvādana*,] *pratijñā*° das Nichthalten eines Gelöbnisses, Jātakam. 31.
°*visaṃvidha* Adj. widersprechend, Śuk. t. o. 52 [p. 59, 1].
°*visaṃsthā* Wanken, unsichere Stellung, Kuṭṭ. 571.
visaṃsthula, vgl. Zachariae in Bezzenb. Beitr. 11, 320 ff.
visabhāga Adj. keinen Anteil habend. Nom. abstr. °*tā* f. Haravijaya 6, 57 f.
°*visaṃbhrama* m. völlige Bestürzung, H XXXIII, 10.
visara m. *Ausbreitung, S I, 21, 16 (Ko.)
°*visaras* n. künstlicher See, Kauṭ. 126, 2. Vgl. J. J. Meyer, S. 197, Anm. 3.
visarga 17. das Ende des jährlichen Sonnenlaufes, Caraka 37, 6.
visarjana n. *das Beantworten einer Frage, Mahāvy. 245, 188; °Auswischen (einer Zeichnung), Prabandh. 305, 9 v. u. 7 v. u. Vgl. Tawney, S. 192, Anm. 5.
visarjayitar Nom. ag. fahren lassend, aufgebend, Jātakam. 23, 63.
°*visādhvasa* unbesorgt, H XXXI, 36.
visāra m. *Fisch, Śuk. t. o. 8. 12 (p. 21, 12; 24, 24].
**visārana* n. = *pariṣkaraṇa*, Govardh. 231.
°*visārin* m. Fisch, Śuk. t. o. 7 [p. 20, 14].
visṛmara Adj. auch Śrīk. 9, 15; Śuk. t. o. 5 (= p. 17, Z. 22).
visṛṣṭa n. = *visarga* 16., Kātantra 3, 8, 2.
°*visṛṣṭapeṣṭa* = bhavana [bhuvana?], S I, 412, 8.
visṛṣṭi f. *emissio seminis, Y 14. 77; E 350 (A). 351 (K, R, A). 352 (R).
°*vista* (= *vyākula*, S I, 358, 6 v. u. (Ko.)
vistarī Adv. mit *kṛ* verbreiten, Divyāvad. 379, 10.

vistāra m. °ein t. t. der Musik, H XXVI, 86 (Ko.); XXXII, 18.
vistāraṇa n. °Schenken, S I, 389, 13 v. u. (Ko.)
°*vistāravant* widespread, far-reaching, Harṣac. 127, 21.
vistīrṇatā = *vipulatā* und *audārya*, Haravijaya 9, 4.
°*vistīrṇatva* n. Breite, S I, 192, 12 v. u. (Ko.)
°*vistṛta* n. = *vistāra*, S I, 186, 2.
vispanda = *ceṣṭā*, Bewegung usw., Jātakam. 26, 40.
vispandita n. das Zappeln, Jātakam. 15.
vispaṣṭatā f. Deutlichkeit, Verständlichkeit, Sāh. D. 199, 18.
visphāraṇa n. das Ausbreiten (der Flügel), Jātakam. 34.
visphuraṇa das Zucken (des Blitzes), Haravijaya 9, 22.
visphurita 1. Adj. s. unter *sphur* mit *vi*. — 2. n. das Zucken (des Blitzes), Jātakam. 22.
visphuliṅgā f. Funken, Haravijaya 8, 18.
visphoṭana n. °Schütteln, Kuṭṭ. 669; °Beseitigung, S II, 33, 9 (Ko.).
°*visphoṭavant* Adj. voller Beulen, H XXXVI, 54.
vismayanīya Adj. auch H 47, 23.
°*Vismayalatā* N. einer Hetäre, Rasas. 46, 10 v. u.
vismāpin Adj. = *vismāpana* 1., Haravijaya 8, 35 (zu verbessern).
°*vismāyin* Adj. H XVI, 64; XXXVIII, 29. Druckfehler für *vismāpin*?
vismṛta 1. Adj. s. u. *smar* mit *vi*. — 2. *m. Bein. Bhavabhūti's, Trik. 2, 7, 27.
vismeratā auch H 31, 47.
visraṃsikā, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 8, 10.
visragandhi 1. Kād. (1883) 34, 1 (67, 2).
°*visrambhaṇīyatā* Vertrauenswürdigkeit, Śṛṅgt. 52, 6.
visrava Erguß, ausfließende Feuchtigkeit, Jātakam. 24.
visrasā f. auch H 5, 134; S I, 80, 5 v. u. (Ko.).
visrāvaṇa n. „Abzapfung“ (°= eine betrügerische Manipulation des Goldarbeiters), Kauṭ. 90, 3 v. u.
°*visrāvin* Adj. streaming forth, Harṣac. 175, 12.
°*visvādutā* = *virasatā*, H XXX, 54 (Ko.). 60 (Ko.) = *arasatvam*.
vihaṅgikā f. *Schulterjoch, Prabandh. 160, 2 v. u.
vihaṃgikā °Vogelweibchen, S II, 171, 4.
°*vihaṃgī* Vogelweibchen, S II, 365, 25.
vihasita 1. Adj. s. u. 2. *has* mit *vi*. — 2. n. a) das Lachen. — b) wohlklingendes Lachen (bei den Rhetorikern). — c) *kaum hörbares Lachen.
vihastatā auch H 48, 120.
°*vihastamanas* Adj. ratlos, Prabandh. 161, 6.
°*vihastay* verwirren, Manm. III, 10[b] [*vihastayan*].
vihāpita 1. Adj. Part. von 2. *hā* mit *vi* Kaus. — 2. n. Gabe, Geschenk.
°*vihāyaka* m. Krähe, S II, 41, 14 v. u. (Ko.)
°*vihāyaścara* m. *vidyādhara*, S I, 17, 5. — f. (ī), S II, 311, 24 (*virahāyaścarī* gedruckt).
**vihāyasāgāmin* Adj. durch die Luft zu fliegen vermögend, Mahāvy. 126.
°*vihāyoga* Adj. im Luftraum wandelnd, Yudh. 6, 136.
°*vihāyogama* m. = *vidyādhara*, S II, 233, 1.
°*vihāyovihāra* m. = *vidyādhara*, S II, 315, 15.
vihāra m. °= *viśiṣṭamauktikamālā*, S I, 216, 1.
vihāradāsa °m. Lustsklave, Śṛṅgt. 58, 2 [pw. °*dāsī* „Klosterdienerin“].
°*vihāradevī* = *gṛhadevatā*, S I, 196, 2.
°*vihāradharā* Spielplatz, S I, 526, 4.
°*vihārapakṣin* m. zum Vergnügen gehaltener Vogel, Kauṭ. 122, 7/6 v. u.
°*vihārabhāj* Adj. sich ergehend, sich belustigend, Padyac. VII, 22[b].
vihārabhūmi Weide, Kir. 4, 31.
°*vihāravāpikā* f. Lustteich, Padyac. IX, 41[b].
vihita °den Vögeln willkommen, S II, 207, 1.
°*vihitavidheya* = *kṛtakṛtya*, Kir. XVI, 62.
vihuṇḍana vgl. *huṇḍana*.
°*vihvalīkṛta* agonized, Harṣac. 193, 5.
vihvāruka Adj. strauchelnd, fallend, Maitr. S. 4, 5, 5 (71, 5).
vī *m. = *'gamana* H XLVIII, 3 [in *vivīvaḥ* = *viśiṣṭena gamanena vāti gacchati yaḥ*?].
°*vīcikā* kleine Welle, S I, 124, 7.
vīcitaraṃganyāya m. die Art und Weise, wie sich die wellige Bewegung ausbreitet, Mahādeva zu Sāṃkhyas. 5, 103.
°*vīcimant* m. Meer, H XLIII, 293.
°*vīcimatī* Fluß, H XXX, 81.
vīṭaka 1. n. auch Śrīk. 15, 7. — °ein Ohrschmuck? Kuṭṭ. 65.
°*vīṭī* Betelprieme, Śṛṅgārasarv. 62[c]; 93[c]; Śṛṅgt. 153[c].
vīṇāpaṇavatūṇavant Adj. mit einer Laute, einer Trommel und einer Flöte versehen, R. 7, 23, 4, 39.
°*vīṇāvarta* (m.) eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.)
**vīṇāvādana* n. °Lautenspiel [pw. „Plectron“] S II, 230, 12 (Ko.)
°*vīṇonnīti* f.? Manm. I, 11[c].
vīta °= *viśeṣeṇa gata*, H XLIII, 371.
**vītatṛṣṇa* Adj. frei von allen Begierden, Mahāvy. 126.
**vītarāgabhūmi* f. eine der sieben *śrāvaka*-Stufen; Mahāvy. 50.
vītārci oder °*s* Adj. nicht mehr flammend, Āpast. Śr. 2, 19, 11.
**vīti* m. Pferd, S I, 186, 9 v. u. (Ko.)
vīthi f. °eine Gangart des Pferdes, H XL, 34.
vīthī °Milchstraße [Ko.: *surasaritpravāha*], H XLIII, 78.
vīdhra *Adj. rein, hell, klar, Padyac. I, 32[a]; S II, 296, 25.
vīra m. °eine Art Coitus, E 594 (D).
[*vīra*,] f. *vīrā* als f. zu 1. a), Śat. Br. 14, 9, 4, 27.
°*vīrakṣetrasaṃbhavatva* n. noble birth, Harṣac. 204, 16.
°*vīrajanatva* n. Heldenhaftigkeit, Prabandh. 251, 4.
vīrajánana Adj. Männer erzeugend, Maitr. S. 4, 3, 7 (45, 20 f.).
vīraṇa (nach dem Ko. °m.) = *vaṃśavṛkṣa*, S, I, 390, 2.
vīratara *arrow, Vās. 112, 1. Vgl. Zachariae, Beiträge 76.
1. *vīrānātha* m. °der Erste unter den Helden. Abstr. °*tā* f. Prabandh. 299, 1.
**vīrapāṇa* n. Heldentrank, Saug. 81[b].
°*vīraprasavā* Adj. f. einen Helden

gebärend, Uttarac. ed. Lakṣmaṇasūri, S. 11, Z. 3.

°*vīrabandhu* m. erbärmlicher Held (vgl. *brahmabandhu!*), Mahāvīr. ed. Aiyar, p. 219, Z. 6.

°*Vīrabhairava* m. Name eines *cārvāka*, S I, 44, 3.

°*Vīramati* f. N. einer Königin, S II, 283, 25.

°*vīraṃmanyatā* das Bewußtsein, ein Held zu sein, Yudh. 7, 80 (Ko.).

°*Vīraśrīvibhramadarpaṇa* m. Name eines Schwertes, S I, 163, 5.

vīrasthá Adj. beim Manne bleibend, Maitr. S. 4, 3, 6 (45, 6).

vīrāyita n. °coitus inversus, Śṛṅgārasarv. 38[d]; p. 20, Z. 3 v. u.; Śṛṅgbh. 63[d]; Muk. 35[a]; Śṛṅgt. 39[d].

vīrāśaṃsana Schlachtfeld überh., Śiś. 19, 79. v. l. *vairā*°.

°*vīryasruti* f. emissio seminis, E 867 (P).

°*vīryastambha* m. Hemmung der Ejakulation, S I, 85, 11 v. u. (Ko.); E 869 (S).

°*vīvadhin* m. = *dhartar*, H XLIII, 234.

°*vīhāra* metrisch für *vihāra* (Belustigung) E 869 (S).

°*vudvāṇḍa* m. = *kañcukin*, S II, 28, 9 (Ko.) [verdruckt für *buddhāṇḍa*?]

**vṛkadaṃśa* m. °cruel monster (pw. „Hund"; es handelt sich aber um eine Katze!), Prabandh. 185, 2 v. u.

°*Vṛkodarī* Name einer Königin in Daśārṇa, S II, 153, 2.

°*vṛkṣanārī* = *ciñcā*? S II, 197, 13 v. u. (Ko.)

°*vṛkṣādhirūḍha* n. eine Art Umarmung, E 439 (K, R). 440 (A, B); Śrīk. VIII, 41 (Ko.).

vṛkṣādhirūḍhaka, Haravijaya 5, 33.

°*vṛkṣārūḍhaka* n. eine Art Umarmung, E 432 (P).

**vṛkṣotpala* m. Pterospermum acerifolium, S II, 6, 2; 364, 12. — °n. die Blüte davon, S II, 6, 12 v. u. (Ko.)

vṛjina *m. lock of hair, Harṣac. 181, 2.

vṛtta °Stahl, Kauṭ. 100, 4 v. u.

°*vṛttapucchā* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 11).

vṛttasvādhyāyavant Adj. einen guten Lebenswandel führend und dem Veda-Studium obliegend, Bṛhaspati in Vivādaratn. 331.

vṛtti f. °Rundung, S I, 192, 3. — °= *āvarta* (Haarwirbel) s. *aṅgajavṛtti*.

°*vṛttikāma* Adj. Lebensunterhalt begehrend, Kauṭ. 18, 15.

°*vṛttīkṛtya* krümmend, Rasas. 115[c].

vṛtra m. *Finsternis, Viṣṇubh. IV, 37[c].

°*Vṛtrārāti* m. Viṣṇu, H XLVI, 58.

vṛthā, vgl. Geldner, Ved. Studien I, 115 ff.

vṛthādāna n. ein unnützes Geschenk, M. 8, 159; Yājñ. 2, 47.

vṛddhayuvatī f. ein altes Weib als Kupplerin, Divyāvad. 254, 22; Hebamme, 483, 25.

vṛddhānta, Mahāvy. 270; Divyāvad. 43, 26; 85, 21; 180, 17; 306, 17.

°*vṛddhāvasyandin* m. = Indra, S I, 81, 4. S. *avasyandin*.

vṛntāka n. °die Pflanze (pw. die Frucht), S I, 405, 6 v. u. (Ko.); 516, 7.

°*vṛndāṭavī* f. = *vṛndāvana*, Gopāl. 95, 17.

°*Vṛndādevī* f. = Rādhā, Gopāl. 67, 25.

vṛndārikāvana n. = *vanamālā*? S I, 589, 2 v. u. (Ko.)

vṛśa m. ein best. kleines Tier, Maitr. S. 4, 8, 1 (107, 16). Die anderen *saṃhitās* haben *vṛṣa* und *yévāṣa*.

°*vṛścikabandha* m. eine Art Coitus, E 593 (D).

vṛṣa m. *Maus oder Ratte S II, 204, 2. — *Wasser, Amit. XXII, 11.

°*vṛṣakapidhvaja* m. Du. = Śiva und Arjuna, Kir. XVIII, 10.

vṛṣaga m. Bein. Śiva's, Caṇḍiś. 75.

°*vṛṣaghāta* m. eine Art Coitus, E 558 (K).

vṛṣabha m. °eine Art *nāyaka*, E 163 (A). 164 (P). 168 (A). 169 (S). 346 (A). — *eine best. Knolle, E 894 (P).

**vṛṣabhagati* m. = °Arjuna, Kir. XVIII, 16.

°*vṛṣabhabandha* m. eine Art Coitus, E 593, 595 (D).

vṛṣabhā? Variante zu *ṛṣabhā*, E 623.

vṛṣamodinī Adj. den Gatten erfreuend, Maitr. S. 4, 3, 5 (44, 17).

°*vṛṣarājaketu* m. = Śiva, H XXXIV, 55; XLVIII, 116.

Vṛṣasena m. °N. eines *daitya*, H XLIII, 147.

°*vṛṣāghāta* m. eine Art Coitus, V 162. 163.

vṛṣikā Divyāvad. 40, 10; 550, 16 fehlerhaft für *bṛsikā*.

°*vṛsīdaṇḍa* m. S II, 296, 10 [zu trennen °*vṛsī* (= *bṛṣī*) *daṇḍaḥ*.

vṛṣṭi f. eine best. *tuṣṭi* im Sāṃkhya, Vācaspatimiśra zu *kārikā* 50; Vijñānabhikṣu, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 3, 43.

vṛṣṇika m. °Widder, S II, 184, 6.

vṛṣya *m. Phaseolus radiatus, S I, 514, 2 v. u. (Ko.). [Der Form nach könnte es auch f. sein; dafür ist im pw jene Bedeutung nicht erwähnt.] II, 180, 11 (Ko.)

**vekaṭa* m. *maṇikāra*, S I, 238, 12.

°*vekaṭika* m. = *vai*°, S I, 434, 2 v. u. (Ko.)

vegadaṇḍa m. auch H 43, 151.

°*vegabhāj* Adj. eilig, Yudh. 5, 12.

°*veḍambara* n. Urwald, S II, 220, 15 v. u. (Ko.)

°*veḍavana* n. S I, 527, 1 v. u. (Ko.) Sandelwald?

°*veḍikā* = *kṣudranaukā*, S II, 217, 1.

veṇikā °eine Art Coitus, E 575 (A).

°*veṇibandha* m. eine Art Coitus, E 593 (D).

veṇī °row, Harṣac. 22, 5.

°*veṇīkṛta* in eine Flechte gebunden, Rasas. 213[c].

°*veṇudārita* n. eine Art Coitus, E 404 (R). 556 (K).

°*veṇudāritaka* n. eine Art Coitus, V 140.

veṇuvana 2. Divyāvad. 143, 1; 262, 7; 298, 24.

°*veṇuvidārita* n. eine Art Coitus, E 575 (A).

°*veṇuvidāritaka* n. eine Art Coitus, E 567 (R).

°*vetanopagrāhika* Adj. um Lohn übernommen, Kauṭ. 128, 11. 6 v. u.

°*vetālīya* Adj. Vetāla-artig, Prabandh. 162, 3 v. u.

vetra n. Tau, Divyāvad. 230, 3.

**vetradaṇḍika* (gedr. *caitra*°) m. Stabträger, Türsteher, Mahāvy. 186, 65.

Vetranadī f. N. pr. eines Flusses, Divyāvad. 451, 1 ff.; 456, 19 ff.

vetrabhṛt m. Türsteher, Dharmaśarm. 17, 80.

°*vetrāṅkā* Flöte? Śṛṅgt. 153[a].

°*vetrāyamāṇa* Adj. als Türhüter dienend, Sūryaś. 11[c].

vedaka °Subst. m. Ankläger, Kauṭ. 149, 1.
**vedaṇḍa* m. Elefant, S I, 291, 4; 376, 9.
°*vedavedin* m. Vedakenner, Sūryaś. 89c.
°*vedavaivadhika* m. Veda-Träger (ironisch = *jaḍabrāhmaṇa*), S I, 558, 6.
°*vedāntavādin* m. Anhänger des V., S II, 269, 23.
Vedāyana s. oben unter *Baidāyana*.
vedikā °Nachttischchen? V 45.
vedya (°n?) °Ziel, S I, 330, 14 v. u. (Ko.) verdruckt für *vedhya*?
2. *vedha* auch eine best. Krankheit des Pferdes, Aśvav. 24, 6. 13. *kīṭa*° 25, 1.
vedhana n. °das Durchdringen (einer Substanz durch die andere), Kauṭ. 82, 10.
°*vedhanāgra* Adj. mit scharfer Spitze verwundend, Kauṭ. 54, 7? Vgl. J. J. Meyer, S. 73, Anm. 4.
°*vedhavidhāyinī*? S II, 155, 9 (*ve*° *ghaṇṭakikā mastake ghaṭṭanena kuṭyate mukhe tu pāṣāṇādiko mukhabhaṅgaṃ karoti*).
°*Verama* m. ein Fürst im Dekkhan, S I, 187, 8.
veri Kauṭ. 102, 9 v. u. s. *peṭī*.
°*velācalakulāyate* = *velācalakulam ivācarati* S I, 3, 4.
velāvana n. °= *vyantaranivāsa*, S I, 221, 1.
velāvilāsinī f. Hetäre, Damayantīk. 28. 256.
vell mit *ud* sich hin und her bewegen, auch Śrīk. 4, 56. — Mit °*prod*, Uttarar. V, 1b (*prodvellat* = *ujjṛmbhamāṇa*) ed. Lakṣmaṇasūri. — Mit *sam* auch H 45, 44.
vellaka (n.?) °eine Legierung (halb Silber und halb Eisen), Kauṭ. 91, 2.
°*vellanā* das Wogen, H XXXVIII, 14.
**vellahala* Adj. °= *sukumāra*, H XXIV, 45; XXVII, 53. — Vgl. Hem. Deś. 7, 96; Gaüḍavaho 732; Hāla 599. [Z.]
°*vellika* m. Knabe, S II, 198, 6.
vellita *n. °das Wogen des Schilfrohrs, S I, 192, 2.
vellitaka °eine giftige Knolle, Kauṭ. 100, 9.
°*veśavāṭa* Hetärenviertel, Śṛṅgt. 13, 11; 12 v. u.
°*veśavīthikā* Bordellgäßchen, Śṛṅgāraśarv. p. 12, Z. 12 v. o.
°*veśmanīra* n. = *gṛhāmbu*, E 887 (P).
veśya 3. c) Hurenwirtschaft, Divyāvad. 14, 20.
[*veśyāpati* m. Prabandh. 286, 3 v. u. mit Tawney, S. 180, Anm. 3 in *vaśyāpati* „husband of a docile and obedient wife" zu verbessern.]
°*veṣakāraka* m. maker of costumes, Prabandh. 181, 2.
°*veṣaparāvarta* Kleidertausch = Anlegen anderer Kleider, Prabandh. 192, 6 v. u.
°*veṣaparivarta* m. Wechseln der Kleider = Verkleiden, Dhanika zu Daśar. I, 20a (S. 7, Z. 4).
°*veṣamuni* m. Asket der Tracht nach, S II, 297, 20.
[*veṣṭ* mit °*adhi*,] °*adhiveṣṭita* Adj. umschlungen, Kir. XII, 22.
veṣṭanā °f. Umschlingung, H XLVI, 42 (Ko.)
veṣṭita *n. eine Art Coitus, E 567 (R). 575 (A).
veṣṭitaka n. °eine Art Coitus, V 138. 139; E 555 (K). 590 (S).
vesarī f. Maultierweibchen, Divyāvad. 211.
vaikakṣaka n. °*vaikakṣyaka*, S II, 41, 8 v. u. (Ko.)
vaikakṣya = *vaikakṣaka*, Jātakam. 19, 23.
vaikakṣyaka n. auch H 16, 2.
vaikaṭika Haravijaya 28, 15; Harṣac. 210, 17. [Z.]
°*Vaikartani* m. = Karṇa, Yudh. 8, 98.
vaikalyatā f. = *vaikalya* 1., R. ed. Bomb. 4, 60, 18 (*vaikalpatā* gedr.).
°*vaikuṇṭhatā* Stumpfheit, Śrīk. XX, 49.
°*Vaikuṇṭhamati* m. Name eines Mannes, S II, 158, 5.
°*vaikṛnta* eine Art unedles Metall, Kauṭ. 100, 4 v. u.
°*vaikṛntakadhātu* Kauṭ. 83, 10? Vgl. J. J. Meyer, S. 119, Anm. 3.
vaikharī f. im Kaśm. Śiv. °die 4. Erscheinungsform der *parā* (s. d.), der empirische Sprachlaut, Utpala's Ṭīkā zu Śivadṛṣṭi 2, 7. [B.]
vaicittya n. auch Daśar. IV, 80 (p. 137).
vaijayantī Kauṭ. 138, 7 v. u. °ein best. Schmuck des Elefanten? Vgl. J. J. Meyer, S. 222, Anm. 2.
**vaijñānika* Adj. kenntnisreich, Saug. 6d.
vaiṇava n. *eine Art Gold (vom Flusse oder Berge Veṇu), Kauṭ. 85, 5 v. u.
vaiṇavika, Damayantīk. 82.
vaitaṃsika m. *Fleischer, Govardh. 100.
vaitaṃsikāy(ate) den Versucher machen, Jātakam. 28, 30.
vaitaṇḍika [3.: so im pw VII; mir unverständlich!] Komm. zu Haravijaya 12, 73 [Śrīk. 6, 12; Pārvat. 5, 23b].
**vaitanika* Adj. auch Bodhicaryāvatāra 5, 69.
Vaitahotrá m. Patron., Maitr. S. 4, 2, 6. Vielleicht *Vaiti*° zu lesen.
vaitānya n. Niedergeschlagenheit, Verzagtheit, Jātakam. 25. 31, 20.
vaituṣika m. Bez. bestimmter Eremiten, Baudh. 3, 3, 3. 7.
°*vaitra* Adj. aus *vetra*-Rohr(-Fasern), Kauṭ. 115, 6 (ed. Mysore 1919).
vaidagdhī = *bhaṅgī*, Haravijaya 18, 29 (Komm.). [Z.]
vaidagdhya n. °helles Brennen, Govardh. 298.
vaiduṣī Śrīk. III, 43 Anschein; XXV, 54; XXV, 115 Gelehrsamkeit.
vaidehaka m. Kaufmann, S II, 291, 19. — Vgl. O. Stein, Megasthenes und Kauṭilya, S. 146, n. 5. [Z.]
°*Vaidyavidyāvilāsa* m. Name eines Arztes, S I, 521, 9.
vaidyuddhatī zu lesen statt *vaidyudvatī*.
°*vaidharaṇa* n. Entschädigungsgebühr, Kauṭ. 84, 3 v. u.; 98, 10 etc. Vgl. J. J. Meyer, S. 147, Anm. 5.
vaidheyatā f. = *vidheyatā*, Abhängigkeit, das in der Gewalt Stehen von (im (Komp. vorangehend), Daśak. (1883) 162, 8. 9.
°*vaidhrya* n. — *śuklatā*, S I, 105, 2.
Vaina 1. Adj. (f. *ā*) zu *Vena* in Beziehung stehend, Śāṅkh. Br. 16, 3. — 2. m. Patron. Pṛthi's, Sāy. zu ṚV. 1, 112, 15.
vainayika Adj. *zu kriegerischen Übungen dienend, Kauṭ. 139, 2 v. u.
°*vainidrya* n. Schlaflosigkeit, Śrīk. XXV, 22 (Ko.).

vaibhava °Adj. = *vittasaṃbandhin*, H XLIII, 322.

°*vaibhākara* Adj. (f. *ī*), von der Sonne stammend, Sūryaś. 33[c].

vaibhātika Adj. auch S II, 245, 6.

vaibhāvara Adj. nächtlich, Haravijaya 1, 27. [20, 35.]

**vaibhūtika* etwa allgemein, landläufig, Mahāvy. 245, 1073.

vaimānikī f. = °*apsaras*, Pārijātam. II, 50[a].

vaimūḍhaka n. Männertanz in weiblicher Kleidung, Mālatīm. ed. Bombay S. 228f. in den Noten.

°*vaiyañjana* Adj. (f. *ī*) konsonantisch, Viṣṇubh. VI, 30[d].

vaiyātya n. auch H 18, 59.

vaiyāvṛtya, Divyāvad. 54, 16; 347, 2. — °*kara* Mahāvy. 270.

vaiyyāvṛtyakara m. °Detailverkäufer, Zwischenhändler, Kauṭ. 179, 12. [pw schreibt °*vṛttya*°.]

°*vaiyyāvṛtyavikraya* m. Detailverkauf, Zwischenhandel, Kauṭ. 179, 12.

vaira n. auch Mannbuße, Wehrgeld, Tāṇḍya-Br. 16, 1, 12 nach Roth, ZDMG 41, 673ff.

°*vairañca* Adj. = *Virañcasaṃbandhin*, Sūryaś. 40[b].

vairadeya, vgl. Roth, ZDMG 41, 673f.

vairambha 1. Adj. = °*ka*, Divyāvad. 105, 26. — 2. m. N. pr. eines Ozeans, ebenda.

vairambhaka Adj. in Verbindung mit *vāyu* Pl. Bez. bestimmter Winde, ebenda 90, 24; 103, 24.

vairayātana, vgl. Roth, ZDMG 41, 675f.

vairaśuddhi, lies = *vairaviśuddhi* statt dass.

vairāśaṃsana n. Schlachtfeld, Śiś. 19, 79, v. l. für *vīrā*°.

vairiñca Adj. auch H 48, 48.

vaivadhika °m. Hausierer, S II, 348, 17 [in *veda*°; pw kennt nur f.] n. = °*tārodyasamūha* (?) II, 171, 4.

°*Vaivarṇika* Adj. aus Vivarṇa (?), Kauṭ. 78, 1.

vaiśasa n. °= *viṣāda*, *kheda*, Śrīk. XIX, 46; XXI, 8; XXII, 30; XXIII, 51.

vaiśākha Adj. °= *Kumārasaṃbandhin*, H XLVI, 50.

vaiśvalopa °alles Unheilvolle verwischend, Kauś. 17, 30.

°*vaiśvānarakarma* n. = *agnipraveśa*, S I, 19, 2.

vaiśvānarīya n. Du. Kauś. 31, 5 Bez. der *sūkta* AV. 6, 35f.

**vaisāriṇa* m. Fisch, S II, 338, 7. — °f. (*ī*) Manm. I, 27[a].

°*vaihāyaka* von *vihāyaka* stammend, S II, 41, 4.

°*vaihāyika* (*samaya*) = *kāraṭaka*, S II, 192, 8.

**vaihāsika* m. Spaßmacher, V 142.

Vokkāṇa Sg. N. pr. einer Örtlichkeit, Divyāvad. 580, 5.

°*vogha* S II, 351, 26 [*cāmpeyamañjarīsaurabhapayaḥpānalubdhavoghastanaṃdhayeṣu puṣpaṃdhayeṣv iva militeṣu ... mahīśvareṣu.*]

°*voṭa*? S II, 296, 9 in *bharmibhasmajaṭāvoṭayogapaṭṭakaṭāsanam.*

°*Vosa* m. Name eines Dichters, S II, 113, 7.

°*vya* Hülle, Panzer, Kir. XV, 25.

vyaktadarśana Adj. zur richtigen Erkenntnis gelangt, R. ed. Bomb. 4, 18, 61.

vyaktay(ati) offenbaren, Dharmaśarm. 3, 42; 8, 43.

vyaktīkaraṇa das zur Klarheit Bringen, Jātakam. 12.

°*vyaktetarīkṛta* undeutlich gemacht, H XXVI, 73.

°*vyagriman* m. = *vyagratvam*, Śrīk. VI, 66.

°*vyajanaputrikā* s. *yantra*°.

°*vyajanāyamāna* Adj. die Rolle eines Fächers spielend, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka V, 110 (in *māyūra*°, d. R. ei. F. aus Pfauenfedern sp.).

vyañjana *so v. a. der Buchstabe im Gegensatz zu *artha*, Mahāvy. 74. — m. *= *vāditrakarman*, H 26, 86 (Ko.), wozu *Z.* Nāgānanda 1, 14 zitiert und auf Bhāratīyanāṭyaś. 29, 52 verweist. — n. °= *dhātuviśeṣa*, H 40, 39. — *Fächer, S II, 29, 5; 12 v. u. (Ko.).

vyatikara Verwechslung, so v. a. täuschende Ähnlichkeit, Jātakam. 14, 20. — Vorfall, Gelegenheit, Damayantīk. 84. 111. 154. 193. 242. 245. 249. 261. 263.

vyatikarita Adj. auch S I, 94, 1.

°*vyatikrāntavant* vorübergegangen, S II, 260, 14.

°*vyaticalana* n. Rasas. Epilog 2[b]?

°*vyatipativratā* sehr gattentreu, S I, 222, 16 (Ko.)

°*vyatilaṅghana* n. Grenzüberschreitung, Amit. XXXI, 92.

vyatiṣaṅgin auch H 47, 168.

°*vyatyasana* (n.) = *bheda*, Yudh. 2, 13.

°*vyatyāsana* n. = *parasparakṣepaṇa*, S I, 560, 3.

vyath mit *abhi* aus der Fassung kommen, R. ed. Bomb. 3, 69, 37.

vyathana n. das Quälen, Dharmaśarm. 4, 41.

°*vyathāmant* Adj. voller Unbehagen, Yudh. 7, 133.

vyadh + *ā* s. *āviddha* und *avidh*. — Mit *ud* hinaufschleudern, in die Höhe werfen, Āpast. Gṛhy. 19, 7 (*udvidhyet* zu lesen). — Mit *prati* °eichen, Kauṭ. 105, 15 (in °*apratividdha* nicht geeicht).

vyadhikaraṇa Adj. °ohne Substrat, Śrīk. XXIII, 40. — 2. n. a) auch Śrīk. 23, 40.

vyadhva m. falscher Weg, Viṣṇubh. VIII, 14[d].

vyantara n. °Dickicht, Kauṭ. 158, 9 in *vyantare* mitten in einem Walde.

**vyantī* Adv. mit *kṛ* fern halten, beseitigen, Mahāvy. 245. — *°*bhāva* m. das Beseitigtsein, 245, 1259.

vyapatrāpya(!) n. Schüchternheit, Divyāvad. 255, 17.

°*vyapohana* n. Beseitigung, Śuk. t. o. 29 [p. 40, 12].

vyabhicāravant Adj. sich umhertreibend, Baudh. 1, 21, 20.

vyabhicāritā f. °die Stellung als *vyabhicāribhāva*, Dhanika zu Daśar. III, 34[a] (S. 89, Z. 10 v. u.).

3. und 4. *vyay* mit * zu versehen.

vyayakaraṇa °n. disbursement office, Prabandh. 49, 9 v. u.

°*vyayagrāhin* Adj. Auslagen verursachend (eigentlich: verschlingend), Kauṭ. 117, 8.

**vyarpaṇā* f.? Mahāvy. 245, 1022.

vyalīka Verstoß gegen (im Komp. vorangehend), Jātakam. 9, 10.

vyavagrāham Absol. gesondert, jeden besonders, Śāṅkh. Br. 3, 3; Śr. 18, 9, 6.

**vyavacārayitavya* Adj. etwa: zu betrachten, zu erwägen, Mahāvy. 245, 1051.

vyavacchid f. Begrenzung, Haravijaya 6, 28.
vyavadāna, Divyāvad. 616, 23.
vyavadhi m. auch H 41, 19.
vyavalokana n. das in Augenschein nehmen, Divyāvad. 435, 22.
vyavasarga wohl *Entsagung, Mahāvy. 140.
vyavasthā °= *vīnāṃ pakṣiṇāṃ sthitiḥ*, H XXX, 75.
Vyavahāracintāmaṇi m. Titel eines Werkes, Festgr. 46.
vyavahāradraṣṭar m. Schlichter einer Rechtssache, Rechtsprecher, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 23, 2.
vyavahāram Absol. abwechselnd, Kāṭh. 28, 2.
Vyavahārasāra Titel eines Werkes, Festgr. 46.
vyavahṛt Wandel, Tun und Treiben, Haravijaya 6, 13.
vyavahriyamāṇatva n. das Bezeichnetwerden, Kusum. 18, 12.
vyaṣṭakā Āpast. Gṛhy. 21, 10 nach dem Komm. die dunkle Monatshälfte.
vyasana n. °= *vividha* + *asana* (= *kṣepaṇa*), S I, 40, 3.
°*Vyasanākara* m. Eigenname, Laṭ. 4, 4 v. u.
vyasanī Adv. mit *kṛ* als Laster ansehen, — stempeln, Jātakam. 9, 10.
°*vyastatva* n. = *vyasana* (Übelstand), Sūryaś. 18[a].
**vyastikā* f. Instr. mit gespreizten Beinen oder Armen, Mahāvy. 263, 20. (*no vya*° zu lesen). **°kṛta* Adj. in solcher Stellung seiend, 86.
vyākartar Erklärer, Divyāvad. 620, 19.
vyākarṣaṇa n. das Anziehen, Anlocken, Kuṭṭanīm. 48.
vyākūta etwa Schmerz, Damayantīk. 264.
vyākṛti f. °Grammatik, Rasas. Epilog 14[a].
vyākṣepa m. °= *vyāpāra*, H XVIII, 28.
°*vyāghātin* Adj. verhindernd, zunichte machend, s. *saṁketa*°.
vyāghraketu MBh. 8, 56, 44.
°*vyāghraghātinī* Tigertöterin, Śuk. t. o. 54 [p. 60, 14].
°*vyāghraturā* Tigertöterin, Śuk. t. o. 53 [p. 59, 28].
vyāghranakha n. *eine Art Nägelmal, V 120; E 489 (K).
°*vyāghrapallī* eine Art *tṛṇakuṭī*, Harṣac. 230, 12. — Thomas vergleicht Vyāghrapallika, name of a village (vgl. JRAS 1899, p. 505). [Z.]
°*Vyāghrapallī*(*ya*) m. Beiname eines Ministers, Prabandh. 250, 5. Vgl. Tawney, S. 154, Anm. 7.
°*vyāghramāriṇī* Tigertöterin, Śuk. t. o. 52 (p. 58, 30].
°*vyāghramārī* Tigertöterin, Śuk. t. o. 53 [p. 59, 15].
vyāghramukha °Adj. ein Tigergesicht habend, S I, 277, 4 v. u. (Ko.)
°*vyāghrahantrī* Tigertöterin, Śuk. t. o. 52. 53. 54 [p. 58, 31. 33; 59, 9. 22; 60, 12].
°*vyāghrāvaskandhana* n. eine Art Coitus, V 143; E 556 (K).
°*vyājajña* Adj. = *vyājaṃ jānāti iti vyājajñaḥ*, Yudh. 5, 75 (*strīvṛnde vyājajñe*).
vyājī °f. Name einer gewissen Steuer, Vergütungsgebühr, Kauṭ. 61, 14; 84, 9.
°*vyājī* Adv. mit *bhū* als Vertuschung dienen, Padyac. IV, 43[d].
°*vyājṛmbha* m. = *prasara*, S I, 162, 5.
vyātyukṣī f. auch H 18, 45.
°*vyāditsā* der Wunsch zu nehmen, H XVII, 54. 78.
**vyādhāma* (nach dem Ko. °n.; pw m.) Indra's Donnerkeil, Viṣṇubh. VII, 30[d] in °*vyādhāmapāṇi* m. = Indra.
vyādhi m. *Costus, E 835 (A). 879 (P). 920 (A). 921 (P).
**vyādhmātaka* n. ein aufgeschwollener Leichnam, Mahāvy. 52.
°*vyānata* eine Art Coitus, E 568 (R). 577 (A).
°*vyānataka* n. eine Art Coitus, E 574 (A).
°*vyāpa* S II, 268, 11?
vyāpannacitta Adj. böswillig, Divyāvad. 301, 24.
°*vyāpahāsī* Gespött, S II, 253, 15.
vyāpāra °n. = *ceṣṭitam*, S I, 606, 13 (Ko.) wohl Druckfehler.
vyāpārin Adj. °geschäftig (Ko.: *lasat*), H XXXI, 31.
vyāpāta m. Āpast. Śr. 14, 22, 13 von unklarer Bedeutung.
°*vyāpṛt*? S II, 97, 6 v. u. (Ko.): *vijṛmbhitāni vyāpṛtprasarāḥ*.
°*vyāpṛtatā* occupation, Harṣac. 179, 8.
vyāpṛti f. auch Śrīk. 25, 103.
vyābādha m. Krankheit, Divyāvad. 424, 24 (*vyāvādha* gedruckt).
vyābhāṣaṇa n. Art und Weise zu reden, R. ed. Bomb. 4, 2, 24.
vyābhāṣita n. dass., ebenda 27.
°*vyāmohaka* Adj. betörend, Gopāl. 141, 33.
°*vyāyataka* n. eine Art Coitus, E 585 (P).
vyāyoga Adj. °= *vīnāṃ pakṣiṇām āyogaḥ saṃbandho yatra*, H XVII, 107.
**vyāroṣa* m. Groll, Padyac. X, 38[d]; Govardh. 521.
°*Vyālikā* N. einer Kupplerin, S II, 293, 13.
vyālī °= *duṣṭhahastinī*, S II, 51, 3.
°*vyāvarṇana* n. Schilderung, S I, 531, 3 v. u. (Ko); II, 277, 1.
°*vyāvalgana* n. Taumeln, Śrīk. XIV, 63.
vyāvahāsī f. auch H 18, 61.
°*vyāśākula* = *kṛpaṇa*, Amit. XII, 4.
°*vyāśrayatva* n. das Fehlen eines Substrates (für die erotische Stimmung), Daśar. ed. Parab. IV, 67[b].
°*vyāṣiddhā* s. *sidh*.
°*vyāsaṅgin* Adj. Śṛṅgbh. 19[b] ?
**vyāseka* m.? Mahāvy. 245, 1132.
°*vyāstāra* m. = *vistārakaraṇa*, t. t. aus der *hastiśikṣā*, S I, 495, 5.
vyāhati f. °Schmälerung [in °*avyāhati* ungeschmälert], H XXXII, 61.
vyāhāra m. °Stimme, Vortrag, Śrīk. XXV, 143.
vyāhṛta 1. Adj. s. u. 1. *har* mit *vyā*. — 2. n. a) das Sprechen, Reden, Rede 166, 1. — b) die unartikulierte tierische Sprache, Gesang usw., 238, 15.
**vyutkrāntakasamāpatti* f. ein best. Zustand der Konzentration, Mahāvy. 68.
vyutthāna n. (Gegensatz: *samādhi*), im Kaśm. Śiv. °der Zustand des der gewöhnlichen Tätigkeit der Welt ergebenen Menschen, Praty. Hṛd. 36, 16; 46, 1. [B.]
vyuddhāram Absol. einzeln herausnehmend, Āśv. Gṛhy. 1, 10, 11.
vyupapatti f. Wiedergeburt, Divyāvad. 2, 1.
vyuṣṭa *n. Tagesanbruch, Kathāk. VI, 79.
°*vyūḍhatva* n. Breite, H XLIII, 9.
°*vyeya* = *viśeṣeṇa eya*, H XLIII, 182.
vyoman °m. Himmel, Śuk. t. s. 133, 10.

°*vyomapada* [n.?] eine Art Coitus, E 574 (A). 584 (P).

**vyomayāna* n. Götterwagen, S I, 32, 16 (Ko.); 96, 11 v. u. (Ko.); 583, 14 (Ko.); II, 231, 12 v. u. (Ko.)

°*vyomāpagā* Himmelsfluß, Śṛṅgbh. 81ª.

vraj mit *pra* Kaus. 2. *pravrājita* Divyāvad. 236, 27. — Mit *anupra* nach einem Andern das häusliche Leben aufgeben, um ein asketisches zu beginnen, Divyāvad. 61, 17; Jātakam. 19. 21.

vrajana n. das °Laufen, Rennen (des Rosses), Mgs. II, 15, 6ᵍ.

°*vrajapāla* m. Kuhhirt, S I, 56, 3; II, 186, 4.

°*vrajavāsin* m. Hürdenbewohner, so v. a. Hirt, Kaṃs. 19, 4; 20, 8.

vraṇ + °*vi* schwer verwunden, H XLIX, 26 [*vivraṇayiṣo* verdruckt für °*yiṣor* (*dviṣatāṃ vapūṃṣi*)].

vraṇabhṛt Adj. verwundet, Śiś. 6, 59.

vraṇayukta Adj. verwundet. Nom. abstr. °*tva* n. R. ed. Bomb. 4, 61, 2.

°*vratabandha* Anlegung der heiligen Schnur, Śuk. t. o. Einl. [p. 4, 3].

vratasamāyana (d. i. °*samāpana*) n. Bez. der Zeremonie *samāvartana*, Daśa K. nach Bloomfield.

°*vratāpa* Adj. = *tapobhiḥsulabha*, H V, 136.

1. *vraśc*, Partic. *vṛścita*, Dārila zu Kauś. 47, 28.

vrāta °n. Schaar, Yudh. 6, 22.

vrīḍa m. auch Śrīk. 17, 65.

vrīḍita 1. Adj. s. unter *vrīd*. — 2. n. Scham, Verlegenheit, Kir. 9, 67.

°*vrīlā* = *vrīḍā*, Śṛṅgbh. 2, 2 (in *vrīlākara*, beschämend).

**vrīhika* S I, 459, 4 v. u. (Ko.)? ... *kaveḥ vṛtticchedaḥ vrīhikoddālanaṃ saṃjātaṃ*.

vrīhiyava, Śat. Br. 14, 9, 3, 22 ist wohl die Betonung *vrīhíyávāḥ* anzunehmen.

vruḍ, **vruḍati* versinken, S I, 268, 13 (Ko.; *brūḍati* gedruckt). S. auch *bruḍ*.

vlī mit *vyava* welk zusammenfallen, Maitr. S. 4, 8, 1 (108, 5).

Ś

°*śa* °zertrümmernd, Zerstörer, s. *jagatīśa*.

°*śaṃyeya* Adj. = *śreyortham abhigamya*, H XLIII, 309.

śaṃs mit *ava*, Kauś. 50, 8.

śaṃsivaṃs Adj. verkündend, R. ed. Bomb. 2, 19, 35.

1. *śak* 5. *na śakitaṃ tena* impers., R. Gorr. 1, 45, 48.

śakaṭa m. (mit?) °Arm, S I, 106, 15 v. u. (Ko.)

Śakaṭa N. pr. eines von Kṛṣṇa erschlagenen *asura*, auch Govardh. 119.

**śakaṭi* f. S II, 346, 8? [*paṭaccaracelacīrīnicitāṅgaśakaṭiḥ*; pw „Karren, Wagen" paßt nicht recht!]

°*Śakaḍāla* m. N. eines Ministers (= *Śakaṭāla*), Prabandh. 306, 9 v. u.

śakadhūma Kauś. 8, 17; 50, 5 ein Priester, der aus dem Dunste des Mistes wahrsagt.

śakalita auch S II, 308, 20.

śakalin m. Fisch, Haravijaya 5, 101. — S II, 222, 3? (Ko. erklärt aber das *analāvalagnaśakalinam* des Textes mit *aṅgārapuñjoparidhṛtamāṃsam*).

śakalīkṛti f. Zerstückelung, Haravijaya 8, 47.

Śakasthāna, l. *Ζακαστηνη*.

śakuna °festal song, Vās. 144, 1.

°*śakunāgāra* omen-house, Prabandh. 281, 7.

°*śakunāvāsa* m. Vogelnest, S II, 247, 17.

śakunti m. Vogel auch S II, 364, 14.

°*śakunteśvara* m. = Garuḍa, S II, 315, 7.

śakura = *dānta*, Harṣac. 199, 8 [Z.]

°*śakuli* (oder *śakulin*?) S II, 247, 1; 337, 26 Fisch? — f. eine Art Gebäck [Ko.: *tilamiśrabhakṣyaviśeṣaḥ*], S I, 512, 9. — = *gṛhacaṭikā* oder °*śārikā*, Harṣac. 201, 4.

**śakṛtkari* m. Kalb, S II, 185, 1.

°*śakoṭa*? [Ko. hat *śakaṭa*] = Arm, S I, 106, 2; II, 300, 20.

śakti f. Speer [vedisch!] Manm. 639, 3.

[*śakti* °Schenkel, S II, 32, 9 (Ko.) verdruckt für *sakthi*.]

°*Śaktikārtikeya* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 7.

°*śaktitattva* n. im Kaśm. Śiv. das 35. der 36 tattvāni, das Prinzip der von Paramaśiva in Wirklichkeit nicht verschiedenen, seinen immanenten Aspekt darstellenden Schöpfermacht. [B.]

°*śaktitva* n. N. abstr. zu *śakti*, Praty. Hṛd. 5, 10. [B.]

°*śaktipāta* m. der Fall, das Sichherabsenken der Macht; im Kaśm. Śiv. der Gnadenakt, in dem die *parā śakti* (s. d.) sich auf die Seele herabsenkt und von ihr Besitz ergreift, Praty. Hṛd. 1, 6; 19, 5; Par. Sār. 27, 5. [B.]

°*śaktibandha* m. Bez. einer Strophenform, H XLIII, 152.

śakra m. **Wrightia antidysenterica*, S II, 242, 1 v. u. (Ko.). E 820 P fraglich; vielleicht *Terminalia arjuna?

śakracāpa, Subhāṣitāv. 1802.

°*Śakratanūja* m. = Arjuna, Yudh. 7, 65.

**Śakranandana* m. = Arjuna, Yudh. 7, 124.

°*Śakrabhū* m. = Arjuna, Yudh. 7, 63.

**śakraśarāsana* n. Regenbogen, H III, 50.

**śakraśiras* n. Ameisenhaufen, S II, 203, 4.

°*śakrārcā* ein Spiel, Sarasv. V, 95.

śakla *Adj. = *priyaṃvada* in °*aśakla* = *paruṣa*, H XXXV, 5.

śaṅk mit *abhivi* H XLII, 46 [*abhiviśaṅkya*; pw hat nur °*śaṅkin*]. — Mit *pari*, °*śaṅkyate mayi* es wird von mir erwartet, man hält mich dessen für fähig, Jātakam. 14, 1.

°*śaṅkana* (n.) Befürchtung, S I, 364, 11 (Ko.)

śaṃkara [m.?] °Asclepias gigantea? E 884 (A). 886 (P).

Śaṃkara auch Bein. Skanda's, AV. Pariś. 20, 6.

Śaṃkaranṛtyaraṅgadeśa m. Leichenstätte, Daśak. (1883) 146, 11.

śaṃkarapriya eine Art Coitus, E 594 (D).

°*śaṅkābhaṅga* Prabandh. 281, 3 v. u. mit *mālamūtratyāga* glossiert.

°*śaṅkāvaha* Adj. die Vermutung nahelegend, Śṛṅgt. 133ᵈ.

śaṅkin °= *śaṅkā upamā vidyate yasya*, S II, 17, 2.

śaṅkudhāna n. das Loch in einem Felle, durch welches ein Pflock gesteckt wird, um es beim Ausbreiten zu befestigen, Kauś. 26, 16.

°*Śaṅkuśārdūla* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 7.

śaṅkha m. auch ein best. Kinderdämon, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 18, 3.

°*śaṅkhagalā* = *kambukaṇṭhī*, Śrīk. XVI, 8 (Ko.)

**Śaṅkhanaka* m. °Name eines Spähers, S I, 400, 4.

śaṅkhanābhī f. eine Art Kraut, Divyāvad. 104, 10.

°*śaṅkhabandha* m. eine Art Coitus, E 593, 597 (D).

°*śaṅkhamuktāgrāhin* m. Perlenfischer (J. J. Meyer, S. 198, 1 „Muschel- und Perlenfischer"), Kauṭ. 126, 8.

śaṅkhavalaya auch V 321, Z. 10.

**śaṅkhaśuktikā* f. = *śuktikā*, Mahāvy. 236.

**śaṅkhasvara* Mahāvy. 278 wohl verstümmelt für *saṃkasvara* = *saṃkasuka*.

°*Śaṅkhāṅkuśa* m. Name eines Elefantenbändigers, S I, 495, 7.

śaṅkhin 1. c) von dem Kinderdämon Śaṅkha besessen, Āpast. Gṛhy. 18, 3.

**Śacīśa* m. Beiname Indra's. °Abstr. °*tā* Viṣṇubh. III, 35[d].

**śañc* mit °*ā* aufhängen, befestigen, Gopāl. 119, 17.

**śaṭ viśaraṇe*, S I, 117, 7 v. u. (Ko.; *śaṭitvā*) 1, 122, 12 (Ko.; *śaṭita* = *jīrṇa*); 124, 14 (Ko.) etc.

°*śaṭhapratiśaṭhanyāya* die Maxime „Wurst wider Wurst", S II, 145, 8 (*śukapicchaluñcanastrīśiromuṇḍanaprakāra*).

śaṭhabuddhi, Nom. abstr. °*tā* f., R. ed. Bomb. 4, 3, 2.

°*śaṇḍa* (m.) S II, 340, 7 °= *ṣaṇḍa* (Stier)?

śat mit °*pari*, ringsum abschlagen, Kauṭ. 92, 9 v. u.

2. *śatakoṭi* 2. Dharmaśarm. 18, 8.

°*śatakratucāpa* m. Regenbogen, H XXX, 88.

°*Śatakratuvikrama* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 7.

°*śatakhaṇḍakaraṇa* n. Zerstückeln, S I, 279, 1 v. u. (Ko.) (l. °*khaṇḍī*°?).

°*śatakhaṇḍatva* n. das Zerstückeltsein, S I, 73, 3 v. u. (Ko.)

°*śatakhaṇḍīkaraṇa* n. das Zerstückeln, S I, 164, 12 (Ko.)

°*śatakhaṇḍīkṛ* zerstückeln, S I, 48, 9 v. u. (Ko.); 57, 4 v. u. (Ko.); 186, 8 v. u. (Ko.) etc.

°*śatakhaṇḍībhavat* = *śīryat*, S I, 515, 15 v. u. (Ko.); 586, 2 v. u. (Ko.; = *sphuṭat*).

°*śataguṇīkṛta* Adj. verhundertfacht, Śṛṅgārasarv. p. 34, Z. 2 v. u.

śatacaraṇā f. Tausendfuß, Komm. zu Āpast. Gṛhy. 23, 3.

śatadāna, vgl. Roth, ZDMG 41, 672 ff.

°*Śatadundubhi* m. N. eines *asura*, H XVI, 38; XXXIV, 6. 43.

śatana n. = *śātana*, das Abschneiden, Divyāvad. 180, 23; 281, 30.

2. *śatapattra* 2. c) hierher vielleicht Jātakam. 34.

śatapattrī *f. eine Rosenart, S I, 105, 4 [°*patrī* gedruckt].

[°*śataparyā dūrvā*-Gras verdruckt für °*parvā*, S I, 283, 10/11 (Ko.).]

śataparvā **dūrvā*-Gras, S I, 333, 7 (Ko.); 528, 15 (Ko.).

**śataparvikā* weißes *dūrvā*-Gras, Śrīk. XII, 62 (Ko.).

śatapātin Adj.? MBh. 2, 51, 25.

Śatabala m. N. pr. eines Affen, R. ed. Bomb. 4, 43, 1.

°*Śatamakhānuja* m. = Viṣṇu, H XXXVI, 26.

°*Śatamakhībhāva* m. = Indratvam, Viṣṇubh. V, 29[b].

°*Śatamanyukāṣṭhā* f. Indra's Himmelsgegend (= Osten), Padyac. VIII, 26[c].

°*śatamanyutā* = *śatāparādhatā* und *Indratā*, H XVII, 83.

°*Śatamanyudiśā* f. Osten, Padyac. IX, 23[b].

**śatamūlī* Asparagus racemosus, E 869 (S).

śatayajvan m. Bein. Indra's, Kir. 6, 29.

°*śataraśmi* Adj. hundertstrahlig, Mgs. I, 19, 4; II, 14, 31.

**śatavedhin* °hundertfach schaffend, Kalāv. IX, 8.

śatáśala, Maitr. S. 2, 4, 1 (38, 8).

śataśalāka, f. (!) *ā*, Sonnenschirm, Divyāvad. 573, 20.

°*śataśākhatā* f. = °*tva*, Prabandh. 173, 9.

°*śataśikhara* Adj. hundertgipflig. = *atyadhika*, Govardh. 389.

°*śatāṃśada* Adj. den 100. Teil gewährend, Viṣṇubh. III, 33[c].

śatāṅga m. Muk. 48, 7 *Kriegswagen? °Reisewagen, Śuk. t. o. 4 [p. 16, 32]

Śatānanda m. *= Brahman, S I, 325, 1.

°*Śatānandapura* n. N. einer Stadt, Prabandh. 304, 4.

śatāra ein best. *kalpa* bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 68.

śatāśri °n. Donnerkeil [in °*śatāśripāṇi* m. = Indra], H XV, 32.

śatédhma, Maitr. S. 1, 10, 12 (152, 3).

**śatvarī* falsche Lesart. Es steckt *niṣadvarī* darin. [Z.]

°*śada* m. Kämpfer, H XLIII, 256 [*śīyante parān avasādayantīti śadā yodhāḥ*].

°*śadin* Adj. = *yodhavant*, H XLIII, 256.

°*śanaiścarabhrātar* m. Bruder des Saturn (= Yama), Viṣṇubh. II, 6[c/d].

°*Śaṃtanuja* m. = Bhīṣma, Yudh. 3, 39.

°*śaṃdadat* = *śreyaskara*, H XLIII, 256.

śap mit *abhi* (mit einem Zauberspruch) beschwören, Jātakam. 16, 9.

śapatha °n. Fluch, Kathāk. VII, 31.

°*śapharadhvaja* m. Liebesgott, Padyac. II, 42[c].

śapharuka (nach dem Ko. °n.) H 29, 44. Z. zitiert noch Harṣac. 143, 14; 164, 14.

**śabarakanda* m. Batate, V 369.

śabarikā f. ein Śabara-Weib, Damayantīk. 265.

śabarī Adv. mit *bhū* zu einem Śabara werden, Haravijaya 1, 57.

śabalita Rudraṭa, Śṛṅgārat 1, 159 ist wohl °*maṇḍaleśavalita* zu lesen.

śabaliman m. auch H 39, 31.

°*śabdakartarī* eine Art Schlag, Y 153.

°*śabdagarjitā* (?!) S 98, 11 (Ko.): *bhramaryas tāsāṃ nikurambeṇa āḍambareṇa āṭopatayā śabdagarjitayā vā cumbyamānaḥ* . . .

**śabdagraha* m. Ohr, S I, 46, 7 (Ko.); 89, 2 v. u. (Ko.); 113, 12 v. u. (Ko.) etc.

**śabdaprāś*, so zu lesen st. °*prāch*; vgl. P. 6, 4, 19.

°*śabdasphoṭana* n. Knistern, Kauṭ. 43, 4.

°*śabdānubandhin* Adj. nachklingend, H XL, 46.

°*śabdāla* geschwätzig, S I, 248, 3; Lärm schlagend, S II, 346, 23.
°*śabdaitihya* n. = *vyākaraṇaśāstra*, S I, 236, 2.
1. *śam* mit *ni* erlöschen, Dharmaśarm. 13, 41.
śama m. °ein best. Längenmaß (= 24 *aṅgula*), Kauṭ. 106, 9 v. u.
°*śamada* Adj. (f. *ā*) beruhigend, Yudh. 3, 106; 6, 110.
śamanasthala n. E 508 (K) = Mund? [pw *śamana* *Kauen.]
śámayitṛkā f. Beruhigerin, Maitr. S. 3, 1, 6 (8, 11).
śamiroha = Śiva sehr zweifelhaft. Trik. I, 1, 44 (ed. Bomb. 47) ist wohl zu trennen *ca śamiro haḥ* (auch *ha* ist ein Name des Śiva). Aber eine gute v. l. ist *śaśidharo haḥ*. [Z.]
**śampā* Blitz, Padyac. II, 5[a]; Kaṃs. II, 13[b]; IV, 39[a]. Haravijaya 9, 23. [41, 54.] Blitz und Gürtel, ebenda 5, 23.
°*śamphalī* = *dūtī*, S II, 51, 13 v. u. (Ko.)
°*śaṃphallī* Kupplerin, S II, 293, 14.
śambara: für die Bedeutungen *matsyabheda* und *eṇabheda* zitiert der Komm. zu Hem. Anek. 3, 600 die Stelle Hem. Yog. 3, 67. [Z.]
°*Śambarabhid* m. = Liebesgott, Śṛṅgt. 171[d].
°*Śambaravairin* m. Bein. des Liebesgottes, Śṛṅgbh. 83[d].
°*Śambaraśāna* m. ein Name des Liebesgottes, Śṛṅgbh. 29[b]; 86[b]; Śṛṅgt. 47, 14; 135[d].
Śambarāri m. auch Śṛṅgārasarv. 18[a].
**śambalī* Kupplerin, Śuk. t. s. 63, 10.
śambhalī °= *dāsī*, S II. 188, 7.
śambhu m. *eine Art Asclepias, E 866, 884 (A). — *= Viṣṇu, H XLIII, 292.
°*Śambhuśikharin* m. = Kailāsa, S II, 30, 5/6.
śayanapālikā f. Hüterin des (fürstlichen) Bettes, Jātakam. 28.
°*śayanāgāra* n. Schlafgemach, Śṛṅgārasarv. p. 15, Z. 3 v. u.
**śayanāsanavārika* m. ein best. Klosterbeamter, Mahāvy. 274.
śayanī mit *kṛ* auch H 36, 33.
śayālu *m. Boa, S II, 214, 2 (15 Ko.)
śayyākāla m. Schlafenszeit, Āpast. Gṛhy. 9, 6.
°*śarakuralī* S II, 259, 17 Köcher?
śaraccandrāy(ate) dem Herbstmonde gleichen, Rudraṭālaṃkāraṭ. 131[b].
śaraṇa °refugee, Vās. 260, 1; Prabandh. 93, 2.
śaratkāntimaya Adj. (f. *ī*) von der Anmut des Herbstes, Jātakam. 30, 30.
śarada °Adj. Pfeile abschießend auf, Yudh. 4, 48.
**śarapuṅkhā* Galega purpurea, E 864 (Ratirahasya 15, 20. 22). 869 (S).
°*śaraphara* (m.), S II, 315, 7 ein best. Wappentier?
śarabandha m. °Bez. einer Strophenform, H XLIII, 300.
°*śarabhakrīḍita* eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 6. Vgl. J. J. Meyer, S 213, Anm. 5.
°*śarabhapluta* eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 7. Vgl. J. J. Meyer, l. c.
śarabhā Adj. f. Āpast. Gṛhy. 3, 11; Baudh. Gṛhy. Pariś. verschiedentlich gedeutet. *sarabhā* = *viśīrṇāṅgī*, Vaij., *bhūmik.*, *brāhmaṇādhy.* 51 nach Winternitz. [Beiträge zur ind. Erotik[1], S. 620. 621. 631. 632.]
**śarabhū* m. = Kumāra, Śrīk. XXI, 5.
°*śaramāsuta* m. Hund, S II, 187, 8.
°*śaravyīkṛta* zum Ziele genommen, S II, 222, 1; 355, 20.
śarāri m. auch N. pr. eines Affen, R. ed. Bomb. 4, 41, 3.
śarāvatī 3. zu streichen; vgl. Mahāvy. 193.
śarāru Adj. auch S I, 158, 4 v. u. (Ko.).
arāvā pa MBh. 6, 90, 61 bedeutet wohl °Köcher. So übersetzt J. J. Meyer Kauṭ. 138, 7 v. u. (S. 222, 10).
°*śarāsicāpin* Adj. mit Pfeilen, Schwert und Bogen bewaffnet, Yudh. 4, 52.
śarīra m. °Penis, E 166, 167, 169, 171 (S).
°*śarīrakaṇṭaka* m. Körperhaar, S II, 202, 1 v. u. (Ko.). °*kaṇṭhaka* gedruckt!
°*śarīrakāṣṭha* m. = *śarīrayaṣṭi*, S I, 39, 7 v. u. (Ko.)
śarīradeśá m. eine Gegend des Körpers, Körperteil, Śat. Br. 14, 7, 2, 3.
śarīrareṣaṇa n. das am Leibe Schadennehmen, Krankheit und Tod, Āpast. Gṛhy. 23, 9.
śarīrākāra m. = *śarīrākṛti*, Mālatīm. (ed. Bomb.) 334, 4.
śarmavarmagaṇa m. ein best. *gaṇa* von Sprüchen im AV., Ath. Pariś. 34, 14; Ath. Paddhati usw.
Śarmin m. N. pr. eines *ṛṣi*, MBh. 13, 68, 6. 24.
śáryā, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 106.
°*śarvarīkuṭumba* m. = Mond, Śrīk. XXI, 1.
°*śarvaiśin* = *Rudramatānusārin*, S I, 275, 6.
śal mit *ud*, *ucchalita* gehoben, begeistert, Kuṭṭanīm. 168.
śala m. °ein best. Längenmaß (= 24 *aṅgula*), Kauṭ. 106, 9 v. u.
śalakaṭaṅkata m. Bein. Skanda's, AV. Pariś. 20, 4.
śalala *m. Stachelschwein, Harṣac. 55, 2.
°*śalalin* m. Stachelschwein, S II, 200, 8 v. u. (Ko.)
śalāka m. *mina-bird, Vās. 55, 1.
°*salākānyāsa* das Einstecken eines Stäbchens (in ein Buch zum Zwecke des Orakelns oder aus ähnlichen Gründen), Prabandh. 86, 9. Vgl. Tawney, S. 50, Anm. 6.
°*śalākāpratigrāhaka* m. Spanergreifer (ein Mann, der das Korn beim Messen glatt streicht), Kauṭ. 97, 12. Vgl. J. J. Meyer, S. 146, Anm. 5.
śalākāvṛtti n. [f.?] Bez. einer best. Hungersnot, Divyāvad. 131, 21 f.; 132, 3. 4.
śalālu = *śalāṭu* 1., Āpast. Gṛhy. 14, 3; 16, 6.
śalka n. °Sägemehl, Śrīk. VI, 21.
śalmalī [pw mit ?] *Salmalia malabarica*, Śuk. t. o. 56 [p. 61, 15].
śalya 1. a) auch: die Tülle der Pfeilspitze. — n. °Knochen, S I, 82, 3; 114, 10.
°*śalyabāla* m. = *sapuṅkhabāṇa*, S I, 312, 2.
śalyay(ati) auch S II, 62, 1.
°*śalyasaṅga* mit einem Knochen gezeichnet (Caṇḍāla-Brunnen), S I, 415, 11.
śalyāy(ate) zu einem Dorn werden, Haravijaya 10, 31. [16, 46.]
śalyībhavati °= *phalatāṃ pratipadyate*, H IX, 59.

°*śavadvāra* Leichentor, Kauṭ. 145, 3 v. u.
°*śavaśīla* m. von Leichen lebende Wesen, S I, 131, 9.
śaśa = *lodhravṛkṣa* oder *mṛdulomaka*, Kād. (1883), 19, 17.
°*śaśakapluta* [n.] eine Art Nägelmal, E 490 (K).
śaśakarṇa m. °Mensch mit Ohren wie ein Hase, S I, 277 5 v. u. (Ko.)
°*śaśadaṃśa* m. = *vyāghrādi*, H XLIII, 256 (Ko.)
°*śaśadharakalāmauli* m. = Śiva, L, 89 [*śaśi*° gedruckt!].
°*śaśadharamaṇi* m. = *candrakānta*, H XXVIII, 49.
°*śaśadharamauli* m. = Śiva, Kir. XVIII, 46; H 41, 18.
°*śaśapluta* n. eine Art Nägelmal, H XXVII, 70; E 490 (R). 491 (A).
**śaśaplutaka* n. eine Art Nägelmal, V 117. 121; E 491 (A).
°*śaśabhṛnmaṇi* m. = *candrakānta*, H XXIV, 37.
**śaśarajas* n. ein best. Größenmaß, Mahāvy 251.
°*śaśalakṣmabhṛt* m., Mond, H XXXIV, 12.
°*śaśalakṣmamauli* m. = Śiva, H XXXV, 13.
°*śaśaśāśin* m. Hasen bespringend, Löwe, H XLIII, 75.
°*śaśāṅkakalāvacūla* m. = Śiva, H L, 63.
°*śaśāṅkakalāvataṃsa* m. = Śiva, H XL, 10.
śaśāṅkakānta m. °Mondstein, S I, 19, 11 (Ko.); Śrīk. VIII, 12 (Ko.); XII, 30.
°*śaśāṅkamauli* m. = Śiva, H XL, 1.
°*śaśāṅkaśakalābharaṇa* m. = Śiva, H XXXIII, 3; XLVII, 35.
**śaśādana* m. ein Raubvogel, S I, 115, 2 v. u. (Ko.); 414, 2 v. u. (Ko.)
°*śaśikalāṅkita* m. Śiva, H L, 31.
°*śaśikalābharaṇa* m. = Śiva, Kir. XVIII, 7.
°*śaśikalāśikha* m. Śiva, Śrīk. XXI, 47.
°*śaśikeśa* m. = *candramauli*, H XLIII, 41.
°*śaśikhaṇḍamauli* m. = Śiva, H XXXVIII, 86; L, 41.
°*śaśidaṃśa* m. = Rāhu, H XLIII, 256.
śaśidhara m. °= Śiva, H XXIX, 31.
śaśimaṇi m. Mondstein, Śrīk. X, 47.
°*śaśimukuṭa* m. = Śiva, Śrīk. XVII, 30.
°*śaśiruc* f. eine Frau, schön wie der Mond, H XXVI, 66.
śaśilekhā °= *sīmantadeśe muktāmayo vibhūṣāviśeṣaḥ*, H XXIII, 37.
°*śaśiśiras* m. = Śiva, Śrīk. XXIII, 20.
°*śaśīra* m. = *śaśinam īrayati nyakkarotīti śaśīro Rāhus*, H XLIII, 45.
°*śaṣkulīkarṇa* m. ein Mensch mit irgendwie deformierten Ohren, S I, 277, 5 v. u. (Ko.)
śasta eine Art Gürtel (Harṣacarita), vgl. Johansson, JF. 14, 336, Anm. [Z.]
śastragrāhavant Adj. Waffen als Seeungeheuer habend (*nadī*), R. 7, 28, 42.
°*śastragrāhin* Adj. Waffen führend, Uttarar. V, 33ᶜ.
°*śastraśikhin* m. das Feuer in Gestalt der Waffen, Uttarar. VI, 16ᵈ.
°*śastrasajja* Adj. kampfbereit, Prabandh. 199, 8.
°*śastrahasta* m. ein Bewaffneter, Kauṭ. 45, 5.
śastrājīva m. °Kriegshandwerk, Kauṭ. 7, 16.
°*śastrita* Adj. Kauṭ. 16, 2 (in *aśastrita* unbewehrt).
1. *śā* mit *ā* Z. 2 lies Lok. statt Instr.
°*śāṃśipa* Adj. von *śiṃśipā*, S II, 70, 11 v. u. (Ko.)
°*śākaṭikā* Marketenderin? E 624.
śākadīkṣā f. s. unter *dīkṣā* 2. und füge MBh. 13, 7, 16 hinzu.
śākamṛṣa eine best. Pflanze, Kauś. 33, 14. v. l. *sāka*° und *śākavṛṣa*.
Śākala Adj. °vom Lande Śakala stammend, Kauṭ. 78, 10.
śākala m. auch ein best. Amulet, Kauś. 27, 5.
śākinī Śṛṅgt. 10, 7 v. u.?
śākunikāyinī f. Vogelhändlerin, Divyāvad. 530, 6.
°*śākulā* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (77, 11).
Śākyavardha n. N. pr. eines Tempels, Divyāvad. 391, 1.
śākhā Jahr, Śrīk. 1, 42.
śākhānala? H VIII, 17 [*śākhāḥ śūkāḥ*].
°*śākhikā* f. kleiner Zweig, Padyac. V, 18ᵈ (in *kara*° = Finger).
°*śākhodakadhāra* Zweige resp. Wasser (= gefäß) in der Hand haltend, Mgs. I, 10, 4.
śāṅkhika m. 1. oder 2. [im pw*] auch Samayam. 7, 32.
[*śāṭaka*,] f. °*ṭikā* Obergewand, Divyāvad. 83, 22.
śāṭī dass., ebenda 463, 8.
°*śāḍala* = *śādvala* (Rasenfläche), Prabandh. 174, 8.
śāḍava = *ṣāḍava* 2., Haravijaya 5, 93. [26, 84 (Ko.)].
śāṇa °n. Schleifstein S II, 202, 5; 2 v. u. (Ko.); 203, 9 v. u. (Ko.).
°*śāta* m. knave or robber, Harṣac. 236, 9; 238, 1.
°*śātamakha* Adj. (f. *ī*) zu Śatamakha (= Indra) in Beziehung stehend, Padyac. IV, 26ᵈ (in *śātamakhī diśā* = Osten).
śātodara Adj. auch Sṛṅgārasarv. 71ᶜ (°*rī*).
śātrava 2. m. Feind auch H 48, 67. Könnte aber auch zu 3. *n. b) gehören. Dieses Śrīk. 19, 44.
śāntalābha Adj. keine Zinsen mehr tragend, Bṛhaspati in Vivādaratn. 47.
Śāntivā f. N. pr. einer Gottheit, Kauś. 39, 9.
śābara *Adj. zu Śabara, H XVIII, 84 (*śābarī*).
śāmyaprāśa m. ein best. Opfer, Divyāvad. 634, 7. 11.
śāmyavākā f. eine best. Pflanze, Kauś. 8, 16.
°*śāyana* Adj. zu *śayana*, H XXVI, 92.
śāyayitavya Adj. schlafen zu lassen. *dīrgham* so v. a. dem ewigen Schlafe zu übergeben, zum Tode befördern, Bālar. 222, 10.
Śārada m. °N. eines Räubers, S II, 328, 18.
°*śāradakarman* n. Gewöhnung (des Elefanten) an das Neue, Kauṭ. 138, 6? Vgl. J. J. Meyer, S. 221, Anm. 2.
śāradabhūruh m. Alstonia scholaris, Dharmaśarm. 11, 51.
°*śāradavṛkṣa* m. Alstonia scholaris, S I, 38, 15 v. u. (Ko.)
**śāradika* Adj. herbstlich [„nur in best. Verbindungen", pw.], Padyac. IV, 8ᵈ (*naradevakanyā ... samādade cārutaraṃ dukūlaṃ candrātapaṃ śāradikeva rātriḥ*); V, 46ᵃ (*śāradikaiḥ payodharair*).

*śirogṛha n. Zimmer auf dem Hausdache, Śṛṅgt. 16, 4 v. u.; S I, 96, 11 v. u. (Ko.)
°śirobhāra Adj. mit einer Last auf dem Kopfe, Kauṭ. 127, 9 v. u.
°śiromi? Kopfschmerz? Mgs. II, 1, 10.
śiroveṣṭana Harṣac. 23, 10. [Z.]
*śiro'sthi n. Schädel, Padyac. VIII, 46 (Ko.).
śila *n. Ähre, H XXXIX, 5 (Ko.).
śilā Hagel, Harṣac. 31, 2? [Z.]
*śilākusuma n. °die Storaxblüte, Kir. XII, 50.
*śilātmaja n. °Erdharz? E 834 (A).
°Śilādatanaya m. = Nandin, H XXXVI, 48; XXXVII, 42.
°Śilādasūnu m. = Nandin, H XL, 20; Śrīk. XVIII, 51.
Śilādhara m. N. pr. von Himavant's Kämmerer, Pārv. 604, 7 ff.
śilāpaṭṭaka m. auch Kalāvil. 9, 55.
śilāputra „Statue", Aniruddha zu Sāṃkhyasūtravṛtti VI, 3.4; Bṛhatkathāmañjarī I, 60. Vgl. °putrikā Damayantīk. 185, 14? [Z.]
°śilāpravālaka m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 9.
*śilāsāra n. °Schwert, Kathāk. XIII, 99 (pw. Eisen).
śilīmukha 2. m. b) Biene, auch Śrīk. 5, 29.
°śilpakṛt m. Schöpfer, Śrīk. IV, 16.
śilpasthāna n. Kunstfertigkeit, Divyāvad. 58, 23; 100, 10; 212, 10.
°śilpina m. = prakṛtipuruṣa, S I, 403, 10 v. u. (Ko.)
°śilpotkarṣa m. Meisterstück, Zitat bei Dhanika zu Daśar. II, 29 (S. 63, Z. 11).
°Śivagupta m. N. eines Muni, S II, 339, 8.
Śivatattva n. im Kaśm. Śiv. °das 36., höchste tattva. [B.]
śivatāti 2. Heil, Rettung, Jātakam. 32, 24.
śivapathikā Beinhaus, Śikṣāsamuccaya 211, 9. Pāli sīvathikā. Pavolini, Giornale 17, 326, n. 1; 18, 366, n.; Morris, Transactions 9th Congress I, 479. [Z.]
śivapriya *m. Stechapfel, S II, 196, 5 (Ko.). — *n. (nach dem Ko.) ein best. Baum, S II, 195, 5 (im Ko. 4/3 v. u.)
°Śivabhaṭṭāraka m. im Kaśm. Śiv. das universale Subjekt auf der Stufe des śaktitattva (s. d.), Praty. Hṛd. 2, 8; 8, 3; 10, 6. [B.]
Śivabhūti m. Name eines °purohita, S II, 101, 8; eines °Schülers II, 352, 13.
°Śivaśāsana n. Śivaïsmus, H XLVII, 125.
°Śivaśiromaṇi m. = Mond, Muk. 256b.
*śivākṣa n. die Beere von Elaeocarpus ganitrus, E 915 (A).
°śivāphala n. = sitāmalakam, S I, 518, 10 (Ko.)
°śivībhūta Adj. segensreich geworden, S II, 324, 22.
śiṣ mit °ni Kaus. = niḥśeṣay, Gopāl. 80, 18.
°śiśirakarakirīṭa m. = Śiva, H L, 82.
°śiśiragiri m. = Himālaya, S I, 17, 2; 470, 2; 523, 2; II, 246, 25; 300, 12.
°śiśiratviṣ m., Mond, H IV, 41; XXV, 19.
śiśiradīdhiti m. °Kampfer, E 919 (P).
°śiśirabhānu m. Mond, Muk. 29b.
°śiśirabhās m. Mond, H III, 20.
°śiśiramahas m. Mond, Govardh. 66.
°śiśiraraśmi m. Mond, H I, 34; VI, 177; XX, 46; XXX, 74; Harṣac. 248, 3.
°śiśiraruci m. Mond, Śrīk. XII, 76.
°śiśiraśikharabhṛt m. = Himālaya, S I, 78, 4.
°śiśiraśaila = Himālaya, S I, 39, 2.
°śiśirāṃśubhṛt = Śiva, H XV, 67.
°śiśirāy to be cool, Harṣac. 247, 26.
°śiśumāratā Dasein als ś., S II, 214, 6.
°śiśumāratva n. desgl., S II, 214, 7 v. u.
°śiśusū = janavatsalā, H XLIII, 75.
śī mit anu °Simpl. = Kaus. in bhartāraṃ anyayā saha śayānam anuśayīta (Kauṭ. 155, 8) und dviṣatstriyam ekām anuśayīta (Kauṭ. 155, 11) sich hinlegen lassen, wohnen lassen.
śī °vernichtend, H XLIII, 45.
°śīkaraṇa n. = śīkarakaraṇa, H XXXI, 23.
°śīkavallī f. eine Art Liane, Kauṭ. 100, 4. v. l. śokavallī.
°śīghravāhana Adj. auf schnellen Tieren reitend, Kauṭ. 141, 10.
śīta n. eine Art Segel, Jātakam. 14. Das mahrattische śīḷ spräche für śīṭa. — śītā auch N. pr. einer Dichterin, Festgr. 92 ff.
°śītajyotis m. Mond, Amit. VI, 19.
°śītatviṣ m. Mond, H XXII, 40.
śītabhīta Adj. sich vor Kälte fürchtend (eine große Sünde bei Brahmanen), MBh. 7, 73, 39.
*śītabhīru m. = mallikā, S I, 105, 11 v. u. (Ko.)
śītamarīci m. 1. Mond auch H 16, 47.
°śītamarīcimauli m. = Śiva, H XLVIII, 96.
°śītarakṣā f. Wolldecke, Prabandh. 83, 5 v. u., 106, 5/6.
°śītaraśmimauli m. = Śiva, H XL, 18.
śītaruci m. Mond auch Śrīk. 5, 39; H 20, 27.
śītarocis m. auch H 14, 30.
śītavana 2. lies: in Magadha und vgl. Divyāvad. 264, 16. 23; 268, 8 ff.
°śītavṛṣṭi m. einen kühlen Regen von sich gebend (= Mondstein), Kauṭ. 77, 2.
śītasparśa, lies m. statt n.
śītāṃśubhāj, ein nakṣatra, Caṇḍiś. 94.
°śītāṃśumauli m. = Śiva, H XL, 44.
°śītāṃśūpala m. Mondstein, E 407 (R).
°śītābhīśu m. Mond, H XLI, 64.
°śītālutva n. Empfindlichkeit gegen Kälte, H XVIII, 26.
°śītetarāṃśu m. = Sonne, Sūryas. 56a.
°Śītodakīya n. vom Flusse Śītodakā stammend, Kauṭ. 78, 9.
śītkṛta n. auch Samayam. 7, 17; Śrīk. 10, 29.
°śīdhavya Adj. zu śīdhu, Harṣac. 256, 14.
śībhara Adj. (f. ā) = śīphara, reizend, Haravijaya 5, 65; Jātakam. 18, 22, 82; 31, 34.
°śīrṇatā das Morschsein, S I, 73, 4.
śīrṣaka n. °eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 5.
śīrṣatrāṇa n. Kopfschutz, Helm, MBh. 11, 18, 18.
°śīlakā ? S II, 27, 14 v. u. (Ko.: samāgamavilambinī melāpakaśīlakā.)
śīlana n. °Anziehen, Tragen (eines Gewandes), Daśāv. IX, 70.
*śīlamaya Adj. in einem reinen Charakter und Wandel bestehend, Mahāvy. 93.
śīlay mit anu sich mit etwas bekannt machen, Damayantīk. 110. 182.
*śīlavrata n. zur Schau getragene Frömmigkeit, Mahāvy. 104.

°*śīlikā* etwas gern tuend, E 760 (A).
°*śīlitā* Charakter, Rasas. 188[d].
°*śīlīroga* smallpox, Prabandh. 49, 5.
śuka m. auch N. pr. eines Fürsten der Gandharva, R. ed. Bomb. 4, 41, 43. — n. *eine best. Pflanze, E 864 (S).
°*Śukadeśa* m. = Kīra, S I, 470, 1.
**Śukanāśa* m. °= Agastya, S I, 237, 1.
°*śukapattrarāga* Adj. von der Farbe des Papageiengefieders, Kauṭ. 76, 1 v. u.
°*śukapāla* m. Papageienwärter, S I, 351, 4.
°*śukabhāṣiṇī* Papageienabrichterin, Muk. 42, 2 v. u.
°*Śukasaṃvāda* m. Titel eines Textes, Prabandh. 94, 5.
°*śukin* Adj. = *krīḍāśukabhṛt*, H XLIII, 41.
°*śukticūrṇaka* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 9.
°*śuktya* Adj. mit Tamarindensaft begossen, Kauś. 12, 8.
śukra m. ein best. *kalpa* bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 68.
śukra n. Sperma °der Frau, E 887 (P).
°*śukrapulaka* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 10.
°*śukramocanatā* Ejakulation, S I, 220, 1 v. u. (Ko.)
**śukravisṛṣṭi* f. Onanie, Mahāvy. 258.
śukrottara m. ein best. *kalpa* bei den Jaina, Dharmaśarm. 21, 68.
°*śuklagarutmant* m. = *haṃsa*, S I, 571, 12 (Ko.)
śukladruma m. R. ed. Bomb. 3, 75, 23 nach dem Komm. Symplocos racemosa.
°*śuklavarṣa* n. emissio seminis (von der Frau gesagt), E 886 (P).
**śuklavidarśanā* f. eine best. Stufe des *śrāvaka*, Mahāvy. 50.
śuci 2. m. d) auch Śrīk. 7, 30 (mit *āṣāḍha* erklärt).
°*śucicchada* m. = *haṃsa*, S II, 176, 2.
°*śucidūṣitā* ? V 193.
°*śucipakṣa* m. = *haṃsa* und zugleich helle Monatshälfte, S I, 571, 1.
°*śuciruci* m. Mond, S I, 253, 4.
śucyadakṣa Adj. (f. *ī*) wohl = *śucyakṣa*, Maitr. S. 3, 7, 4 (78, 12).
śuṇṭhī auch Śrīk. 25, 98 (Ko.).
°*Śuṇḍavāla* N. eines Dorfes, Laṭ. 21, 3 v. u.
**śuṇḍāla* m. Elefant, S I, 112, 3; 251, 3; 305, 4; 579, 8; II, 306, 19 etc.
śuṇḍinī (°f.) die Frau eines Schnapsbrenners, Rasas. 55[a].
°*śutaśuta onomatop.* vom Ausstoßen des Atems, Manm. IV, 24[a].
śuddhadanta aus reinem Elfenbein bestehend, MBh. 2, 51, 16.
**śuddhapratibhāsa* m. und **śuddhasāra* m. ein best. *samādhi*, Mahāvy. 21.
°*śuddhabodha* m. = *śuddhavidyā*, Praty. Hṛd. 7, 11. [B.]
°*śuddharakta* Adj. unvermischt rot, Kauṭ. 80, 4.
°*śuddhavidyā* f. (Gegensatz: *aśuddha*°), die reine Erkenntnis; im Kaśm. Śiv. das 32. der 36 *tattvāni*, das Prinzip der unbeschränkten Erkenntnis. [B.]
°*śuddhādhvan* m. der reine Weg; im Kaśm. Śiv. die Sphäre der 5 höchsten *tattvāni* (von *śuddhavidyā* bis *śiva*), der Prinzipien des unbeschränkten Subjekt-Objekts, Praty. Hṛd. 12, 9. [B.]
°*śuddhetarādhvan* m. der vom reinen verschiedene (= unreine) Weg; im Kaśm. Śiv. die Sphäre der 31 niedrigeren *tattvāni* (von der *māyā* bis zur Erde), der Prinzipien des beschränkten Subjekt-Objekts, Praty. Hṛd. 23, 3. [B.]
°*śuddhopavāhya* Adj. von einem Unbewehrten lenkbar (Elefant), Kauṭ. 138, 5. Vgl. J. J. Meyer, S. 221, Anm. 1.
śudh + °*ud* Kaus. läutern, Manm. IV, 12[c].
°*śunakapāla* m. Aufseher über die Hunde am königl. Hofe, S II, 188, 9 (Ko.)
°*śunakavṛtti* f. Hundeleben = Dienst, S I, 140, 9 (Ko.)
°*śundhi* Mgs I, 21, 7. 14 rein (schmuck, schön, prächtig)?
śundhyu 1. auch rein —, unbelästigt von (Gen.).
°*śubhaṃyuj* = *śobhana*, S I, 309, 6.
°*Śubhakeśin* m. N. eines Königs von Karṇāṭa, Prabandh. 131, 9 v. u.
**Śubhagarbha* m. N. pr. eines Bodhisattva, Mahāvy. 23.
°*śubhagraha* günstiger Planet, Glücksstern, Muk. 50, 9 v. u.
Śubhacandra m. Name °des Verfassers Jñānārṇava, S II, 93, 4 v. u. (Ko.)
śubhadarśa Adj. = *śubhadarśana*, R. ed. Bomb. 3, 75, 30.
°*śubhadveṣitā* Mißgunst, S II, 39, 1 v. u. (Ko.)
°*śubhaloha* n. = *kālāyasa*, H XL, 25.
°*śubhavant* Adj. etwa heilbringend (*kalyāṇayukta* Ko.), Viṣṇubh. III, 13[d].
°*śubhray(ati)* weiß färben, S I, 169, 10.
°*śumph* mit *pari* Gopāl. 85, 35 (*kutaḥ kapaṭena vacaḥ pariśumphasi*).
śurúdh, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 32 ff.; 50 ff.
**śulkaśālā* f. Zollhaus, Kauṭ. 109, 2 v. u.
°*śulkādāyin* m. Zolleinnehmer, Kauṭ. 110, 1.
°*śulkādhyakṣa* m. Zollaufseher, Kauṭ. 109, 3 v. u.
śulba n. *Kupfer, H XXVI, 51 (Ko.); Śrīk. X, 13 (Ko.; hier *śulva* geschrieben); °Erzader? Kauṭ. 81, 6 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 116, Anm. 2.
°*śuśira* = *suṣira*, S I, 581, 15 v. u. (Ko.)
Śuśumāragiri m. N. pr. einer Örtlichkeit. °*rīya* und °*rīyaka* m. dort wohnend, Divyāvad. 178, 23.
suṣira °hollow part of *vīṇā*, Harṣac. 222, 8.
suṣmavant °Subst. m. feuriger Krieger, H XLII, 23.
°*śūkaramukha* mit dem Gesichte des Schweines, S I, 277, 5 v. u. (Ko.)
°*śūkā* (*f.) Mitleid, H XLIII, 41 (Ko.)
°*śūtkārin* Adj. sausend, H L, 31.
°*śūtkṛta* n. = *śūtkāra*, H XXXI, 2.
°*śūtkṛti* f. Zischen, Sausen, H XLVI, 3 (Ko.)
śūnyapakṣa m. = *sūnyavāda*, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 46.
°*śūnyapramātar* m. das Erkenntnissubjekt der Leere; im Kaśm. Śiv. eine Bez. der *pralayākala's* (s. d.), insofern ihr Objekt sich im Zustande der Auflösung befindet, Praty. Hṛd. 7, 14. [B.]
°*śūnyapramātṛtā* f. N. abstr. vom vorigen, Praty. Hṛd. 12, 10. [B.]
°*śūnyabhū* f. die Sphäre der Leere, des (empirischen) Nichts, Praty. Hṛd. 17, 11. [B.]
śūnyavāda m. °neutrale Ansicht, H XXXII, 20 (Ko. Erklärung von °*madhyamadarśanam*).

°*śūnyahṛdayatā* Bewußtlosigkeit, S II, 52, 1.

°*śūnyahṛdayatva* n. dass., Harṣac. 168, 1.

śūr °*śūrayati* [pw **śūr, śūrayate*], *vikrāmati yaḥ*, H XLIII, 383. — *śuśūre* auch H 48, 76 (hier Passivum).

**śūra* m. Sonne, Śrīk. XXIV, 21. 37.

**śūraṃgama* m. 1. ein best. *samādhi*, Mahāvy. 21. 30. — 2. N. pr. eines Bodhisattva, ebenda 23.

**Śūraṃgamasamādhinirdeśa* m. Titel eines *sūtra*, ebenda 65.

°*Śūraśiromaṇi* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 8.

°*śūrin* — *vikrānta*, H XLIII, 45 [Ko.: *śūrayati sādhv iti śūrī vikrāntaḥ*. pw **śūray śūrayate vikrāntau*.]

°*Śūrpakaśāsana* m. der Śūrpaka-Züchtiger, so v. a. Liebesgott, Padyac. VI, 23ᵇ.

**Śūrpakārāti* m. Liebesgott, S I, 41, 4.

[*śūla*,] 3. f. *ā* Hetäre, Kuṭṭanīm. 19.

°*śūlakara* m. = Śiva, Śrīk. XX, 46.

°*śūlacita* n. eine Art Coitus, E 567 (R).

°*śūlabandha* m. Bez. einer Strophenform, H XLIII, 232.

śūlā = *veśyā* doch wohl ein Prākrit-Wort; vgl. Hem. Deś. 8, 41; Hāla 64? Kuṭṭanīm. 68. 773 (°*pala*). 19 (wo doppelsinnig). [Z.] — S. *śūla*.

°*śūlākṣapati* m. = Yama, S II, 216, 2.

°*śūlācitaka* n. eine Art Coitus, V 140; E 556 (K).

°*śūlāy* to be pierced, Harṣac. 151, 5.

°*śūlāyudha* m. = Śiva, H XXXVII, 55; XLV, 4.

śṛṅga n. Wasserspritze auch Padyac. I, 37ᵇ; V, 25ᶜ; VII, 32ᵇ. 43ᵃ. S. auch *maṅgala*° und *maṇiśṛṅga*.

°*śṛṅgataru* m. ein Baum, S II, 206, 14 v. u. (Ko.)

śṛṅgāṭaka °eine best. Schutzvorrichtung beim Festungsbau, Kauṭ. 53, 1. [pw *a door.]

°*śṛṅgārakārikā* Kammerzofe, S II, 141, 13 v. u. (Ko.)

°*śṛṅgārabandhu* m. Mond, Śrīk. XI, 65.

śṛṅgāramaṇḍapa °= *līlāmaṇḍapa*, Padyac. II, 7ᵃ.

°*śṛṅgāray*(*ati*) verschönen, Prabandh. 103, 5/4 v. u.

**śṛṅgārayoni* m. der Liebesgott, Padyac. IV, 23ᶜ; VIII, 28ᶜ.

°*śṛṅgāravīthikā* Liebesgäßchen, Śṛṅgārasarv. p. 12, Z. 9 v. o.

°*śṛṅgārasamāgama* m. = *alaṃkaraṇakāla*, S I, 318, 1.

°*Śṛṅgārasāra* m. Eigenname, Rasas. 168ᵇ.

°*śṛṅgārahāra* m. charming necklace, Prabandh. 162, 7 v. u.

Śṛṅgārā f. N. pr. einer Frau, Festgr. 18.

śṛṅgārita Adj. auch Śrīk. 9, 54.

°*śṛṅgibera* = *śṛṅgavera*, Ingwer, Kauṭ. 95, 2.

°*Śṛṅgiśuktija* Adj. (Gold) aus (dem Goldlande?) Ś., Kauṭ. 85, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 122, Anm. 2.

śṛṅgī °= *kuraṅgī*, S I, 431, 10 (Ko.)

°*śṛṇi* = *sṛṇi* 1., S I, 214, 15 v. u. (Ko.)

śekhara m. °Wipfel, Govardh. 349.

°*śekharatva* n. die Eigenschaft als Scheiteljuwel, Sūryaś. 8ᶜ.

śekharāy(*ate*) zu einem Kranze werden, Damayantīk. 178.

°*śekharika* ? S II, 69, 7 v. u. (Ko.): *apāmārgayavāgūr iva śekharikabījam iva pracaṭikeva*.

**śephāli* f. Vitex negundo, S I, 575, 2.

°*śephālitā* S I, 576, 7 (l. *śephālikā*? Ko.: *śephālitām atiśītām*).

śephālī ist in der Strophe *sakhi sa vijito vīṇāvādyaiḥ* (Daśar. p. 60 ed. Parab) sicher Nyctanthes arbor tristis, da nur dieser Baum zur Situation paßt. Vgl. Roxburgh, Flora Indica, I, 87.

śebala [pw *śevala*] Adj. schleimig und zugleich *n. Blyxa octandra, H XL, 22.

śemuṣīka auch S II, 290, 23.

śevala *n. Blyxa octandra, Śrīk. XVIII, 54; Harṣac. 172, 20.

śevāla 1., Dharmaśarm. 1, 27. [Darpadalana 4, 3.]

°*śeṣabhojana* n. Verzehren der Speisereste, Kauṭ. 7, 20.

°*Śeṣaśayana* Adj. Beiname Hari's, Viṣṇubh. VIII, 16ᵃ.

śeṣā °= *āśīrvāda*, S I, 416, 8.

śaitya n. °= *śitatā*, Śrīk. XII, 70. 91 (Ko.); XVIII, 53.

śaibya °eine Art Hülsenfrucht, Kauṭ. 95, 8 v. u. (v. l. *śaibhya*, *śaimbya*). Vgl. J. J. Meyer, S. 142, Anm. 5. — 103, 7 (n. als Gewicht).

Śairīṣaka N. pr. einer Örtlichkeit, Divyāvad. 399, 18.

śaila wohl °Fels- oder Berggeist, Mgs II, 12, 17. — f. *ā* N. pr. einer Nonne, Divyāvad. 552, 18 ff.; 575, 29.

śailagāthā f. Pl. Titel einer Liedersammlung, Divyāvad. 20, 23.

°*śailabhū* f. = Pārvatī, Śrīk. VII, 3; XVI, 1.

°*śailātmajā* = Pārvatī, H II, 6. 63.

śailābha Adj. bergähnlich, berghoch, MBh. 13, 156, 17; R. 6, 46, 30.

°*śailālin* m. actor, Harṣac. 47, 15.

Śaiva m. = Kumāra, H XLIII, 33.

Śaivala *m. N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 167.

°*śaivalavarṇa* Adj. von der Farbe der Blyxa octandra, Kauṭ. 78, 10.

°*śaivali* (f.) Blyxa octandra, S I, 615, 10.

śaivalinī *f. Fluß, S II, 338, 6; Padyac. IV, 19ᵈ (in °*suraśaivalinī* = Gaṅgā); 21ᵈ.

°*Śaiveya* m. = Neminātha, Prabandh. 257, 5.

°*śaiśirya* n. Kühle, S I, 531, 5; Śrīk. XI, 49 (Ko.)

°*śokavallī* s. *śīkavallī*.

śokāgāra Boudoir, Divyāvad. 287, 13.

śokānuśoka n. Kummer auf Kummer, ununterbrochener Kummer, R. ed. Bomb. 3, 63, 3.

°*śokālu* kummervoll, S I, 494, 1.

śoci f. auch S II, 359, 3.

[*śoṇ*,] *śuśoṇa* auch Śrīk. 10, 17.

°*śoṇamaṇi* m. Rubin, S I, 123, 7; H XIII, 2; XXII, 34; XXVI, 6; Śrīk. X, 8.

°*śoṇamāṇikya* n. Rubin, H XXXII, 51.

°*śoṇayaṣṭī* eine Pflanze, E 823 (A, P).

°*śoṇāmlāna* m. = *kurabaka*, S I, 99, 13 v. u. (Ko.); 535, 13 (Ko.)

śoṇāśman m. Vikramāṅkac. 12, 21. [H 31, 18; Śrīk. 3, 5.]

śoṇita °Adj. reddened, Harṣac. 145, 1.

śoṇopala, Dharmaśarm. 10, 44.

**śodha* m. Reinigung, Y 303.

śodhana m. °teacher, Vās. 209, 2.

°*Śobhanadeva* m. N. eines Architekten, Prabandh. 259, 3 v. u.

śobhāy(*ate*) auch S I, 618, 15 v. u.

°*śobhāvant* Adj. glänzend, Yudh. 8, 33.

śoṣaka (°m., alleinstehend), S I, 210, 12 v. u. (Ko.)

śoṣyantī Āpast. Gṛhy. 14, 14 auf verschiedene Weise erklärt. Richtig *soṣyantī*.

**śauktikeya* n. Perle, S I, 57, 7; 295, 9 (Ko.); 313, 8 (Ko.)

°*śaucopakaraṇa* n. = *kamaṇḍalu*, S I, 403, 15 v. u. (Ko.)

°*śauṭhya* [n.] ? Śuk. t. o. 6 [p. 19, 18].

Śauddhodani m. auch S I, 157, 6.

°*śauna* n. eine Art Coitus, V 143; E 556 (K). 569 (R). 578 (A).

°*śaunaka* n. eine Art Coitus, E 593 (D).

°*śauryaśālitā* heroic character, Harṣac. 242, 23.

śaulka °Adj. kaufrechtlich, Mgs I, 7, 11.

ścyut, ścyotāti 1. auch H 4, 16.

śyā mit *ā, āśyāna* 2. b) ein wenig ausgetrocknet, Kir. 16, 10. [S I, 49, 1.]

°*śyānatā* f. N. abstr. zu *śyāna*, trocken geworden, Praty. Hṛd. 9, 3; 47, 12. [B.]

śyāma m. *the Indian cuckoo, Pūrṇabh. 180, 13. („Perhaps some distinct species of this bird is intended in our passage, as the kokila is mentioned before in the same compound".)

Śyāmalā f. °N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22ª.

śyāmalikā *f. °Geier, S I, 116, 15 (Ko.); 145, 12 v. u. (Ko.)

śyāmaliman m. auch Śrīk. 1, 29.

°*śyāmavarṇīkṛta* schwarz gefärbt, S I, 69, 14 v. u. (Ko.)

śyāmā Nacht, Kalāv. I, 33 [pw nur in °*cara*].

śyāmāka 2. a) Divyāvad. 575, 25 ff.

°*śyāmābhujaṃga* m. Mond, Śrīk. XX, 58.

Śyāmārya m. N. pr. eines Jaina-Patriarchen, Festgr. 55.

Śyāmāvatī f. ein Frauenname, Divyāvad. 529, 15 ff.; 575, 25 ff.

°*śyāmāśman* m. Sapphir, H IV, 41.

°*śyāmikā* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 11).

°*śyāmībhāva* m. das Dunkelwerden, Yudh. 2, 94.

śyena °eine best. dämonische Gottheit, Mgs II, 14, 29.

1. *śyenapāta* m. ein best. Kunststück der Gaukler, Daśak. (1883) 168, 4.

°*śra* Adj. = *śṛṇāti hinasti yaḥ*, H XLIII, 383.

śraṇ mit *vi* Kaus. auch H 47, 14.

śrad 4. glauben, Divyāvad. 16, 26; 337, 15 f.

śraddhādeya n. Vertrauen, Divyāvad. 336, 27; 337, 3; 464, 19; 571, 6; 572, 18. Auch *śrā*° und *śraddhadeya* gedruckt.

**śraddhānusārin* Adj. Bez. eines *śrāvaka* in einem best. Stadium seiner Entwicklung, Mahāvy. 46.

śraddhāpana n. ein Mittel, Vertrauen zu erwecken, Jātakam. 1, 28.

**Śraddhābalādhāna* n. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65.

śraddhālu Adj. (out of religious zeal), °Abstr. °*tā*, Prabandh. 192, 7.

°*śraddhālutā* Verlangen, S I, 58, 16 (Ko.)

**śraddhāvimukta* Adj. Bez. eines *śrāvaka* in einem best. Stadium seiner Entwicklung, Mahāvy. 46.

**śraddheya* Adj. wohl in °aktivem Sinne: gläubig, Zutrauen schenkend („acceptors"), Kauṭ. 147, 15.

śraddheyatā f. Glaubwürdigkeit, Jātakam. 20, 16; 22, 5; 31, 29.

1. *śram* mit *ni* Kaus. *kānicit padāni gṛhān niśrāmayati* als Erklärung von *prapādayati*, Dārila zu Kauś. 28, 15.

śrama m. °euphemistisch für Coitus, S II, 76, 6.

śramaṇa m. *N. pr. eines Schlangendämons, Mahāvy. 168.

śramaṇoddeśa m. = *śrāmaṇera*, Divyāvad. 160, 6. °*ṇoddeśikā* f. ebenda.

°*śramada* Adj. Ermüdung bringend, Yudh. 7, 53.

°*śramanīra* n. Schweiß, Śrīk. VII, 65.

°*śramasalila* n. Schweiß, H XXII, 103; Śrīk. XXIII, 34.

°*śramāmbhas* n. Schweiß, H X, 27; Śrīk. XV, 26.

śrambh (*srambh*) mit *pra* *Pass. zur Ruhe kommen, Mahāvy. 81. *°*srabhya* 53. °*srabdha* 19, 85; 81; Divyāvad. 48, 10. — Mit *pratipra* aufhören machen, ebenda 494, 22; 549, 10. Pass. aufhören, enden, 68, 3; 138, 10; 568, 15. °*srabdha* 265, 23. **karmāvaraṇa*° mit verstelltem Partic., Mahāvy. 30, 40.

°*śrayin* annehmend, S I, 610, 4.

śravaṇa m. = *śramaṇa*, wandering Digambara ascetic, Pūrṇabh. 103, 24.

°*śravaṇaka* m. dass., Pūrṇabh. 102, 24; 103, 4; 107, 16.

°*śravaṇagatatva* n. = *śrutidāna*, S 238, 1.

[*śravaṇagocaratā*] °mit *pra-yā* = sterben, S I, 266, 7.

°*śravaṇatāḍana* n. das Schlagen mit den Ohren, S I, 584, 10 v. u. (Ko.)

śravaṇamaya Adj. aus Ohren bestehend, Ohren seiend. Nom. abstr. °*tā* f. Dharmaśarm. 14, 83.

°*śravaṇaveṣṭana* n. = *karṇakuṇḍala*, S I, 150, 14 (Ko.)

śravas *Ohr, Vās. 150, 1.

1. *śrā* mit *adhi* kochen. °*śrāya* Jātakam. 7.

°*śrāk* = **srāk*, eiligst, schnell, Prabandh. 124, 4 v. u.

śrāmaṇeraka m. = *śrāmaṇera*, Divyāvad. 342, 27. — *f. °*rikā* Mahāvy. 270.

śrāyasa *Adj. = *śreyaskara*, S II, 70, 5.

śrāva °eine best. Pflanze, E 849 (A).

1. *śri* mit *ni* *Halt finden an (Akk.) Mahāvy. 244, 105 (°*vīṃ niśrāya sāma*° zu lesen). — **niśrita* = *āśrita* 40. — Mit *saṃni*, °*śrita* in jemandes Schutz stehend, jemand (Gen.) ergeben, Divyāvad. 94, 11; 101, 10; sich befindend in (Lok.), 230, 23. — Mit *nis, niḥśritya* sich anlehnend an, sich stützend auf (Akk.), Jātakam. 27, 23; in der Nähe von (Akk.), 27.

śriv s. *sriv*.

śrī f. vgl. Pischel, Ved. Studien I, 53 ff.

[*śrī*: Eigennamen in Verbindung damit suche man unter ihren Anfangsbuchstaben, falls man sie hier vermißt.]

°*Śrīkaṭanaka* Adj. von Śr. stammend, Kauṭ. 77, 12.

śrīkhaṇḍaśaila m. auch Gītag. I, 47.

°*śrīkhaṇḍādri* m. = Malaya, Śrīk. VI, 65.

°*śrīchattrakarī* Sonnenschirm, S I, 464, 13 v. u. (Ko.; °*chatra*° gedruckt: *ātapatrāṇi śrīchatrakaryas.*)

śrīdruma m. Kād. (1883) 19, 18; vgl. die Anmm.

°*Śrīnāyaka* m. = Viṣṇu, Śrīk. XX, 42.

*śrīparṇikā eine Pflanze; Gmelina arborea? E 840 (P).
°Śrīpuñja m. N. eines Königs, Prabandh. 282, 3 v. u.
*śrīpuṣpa n. Gewürznelke, E 897 (R).
śrībhara Naiṣ. 5, 17. 23 vgl. śībhara, śīphara bei Böhtlingk. [Z.]
°Śrībhūti m. N. eines purohita, S II, 345, 6.
śrīmukha °n. Instr. with his own royal mouth, Prabandh. 205, 3 etc.
°Śrīmunigupta m. ein Büßer, S II, 296, 24.
°śrīra Adj. schön, herrlich, Kuṭṭ. 542.
śrīvatsa m. °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.)
°śrīvatsalakṣman = Viṣṇu, Viṣṇubh. VI, 32ª; VII, 30ᵇ.
śrīvatsalāñchana m.*Beiname Viṣṇu's, Ko. zu Viṣṇubh. VI, 32ª.
°Śrīvarman m. Name eines Fürsten, S I, 324, 5.
śrīvṛkṣa m. °= aśoka, S I, 369, 3 v. u. (Ko.)
°Śrīśāla n. Name eines goṣṭha, S II, 184, 4.
°śrīsaṃgha the members of the Jaina community, Prabandh. 13, 5 v. u.
[1. śru,] śuśrāva mit pass. Bed., R. 7, 27, 23. — Mit upa geloben, Jātakam. 31. — Mit prati „antworten" hinzuzufügen.
1. śrut Laut, Ton, Haravijaya 7, 40.
*śrutamaya Adj. (f. ī) in Gelehrsamkeit bestehend, Mahāvy. 75.
°Śrutasāgara m. N. eines Heiligen, S II, 318, 24.
[śruti f. °= Fließen, S I, 615, 4 verdruckt für sruti.]
°śrutikavitar m. = Brahman, Śrīk. XVII, 46.
°śrutidāna n. Hinhorchen, S II, 238, 8 (Ko.)
°śrutidhṛti m. = Brahman, S I, 476, 5.
°śrutipāśa m. = karṇapālī, H XXI, 18.
°śrutimukuṭa = upaniṣad, Viṣṇubh. V, 34ª.
°śrutyanta m. Ende der Śruti = die Upaniṣads, Praty. Hṛd. 17, 9. [B.]
°śrutyantavid m. Kenner des śrutyanta (s. vor.), Praty. Hṛd. 17, 9. [B.]
śreṇika Adj. °hervorragend? S II, 304, 21.
°śreṇībhū eine Reihe bilden, Śṛṅgt. 32ᵇ. [pw hat nur °bhūta.]
°śreṇīsiṃha m. der Löwe (d. i. der Beste) in der Zunft (der Krieger), Yudh. 7, 36.
śreyas n. = dharma, Śuk. t. o. p. 3, 22; Amit. XIII, 14.
śrévuka s. srévuka.
°śreṣṭhi m. = śreṣṭhin, Śuk. t. s. 65, 10.
śreṣṭhin ein best. hoher Kriegsmann, Jātakam. 20.
°Śraigarbhi m. Sohn des Śrīgarbha, Śrīk. XXV, 53.
*Śraiṇya m. Bein. Bimbisāra's, Mahāvy. 184.
śroṇī Mitte, Dharmaśarm. 1, 84.
°śroṇīsadman n. Vulva, Amit. VI, 25.
śrotar m. °Zeuge, Kauṭ. 147, 14; 171, 2; 183, 5.
śrotraśuktipuṭa m. auch Śrīk. 25, 119.
°Śrotriyakitava m. Name eines Spaßmachers, S I, 399, 4.
ślakṣṇa m. N. pr. eines Berges, Divyāvad. 107, 1 ff. — f. ā N. pr. eines Flusses, 107, 4. 6.
°ślakṣṇaparṇī eine Pflanze, V 370.
°ślathabhū, Adj. dem die Erde(nlast) erleichtert ist, S I, 504, 8.
ślāghā Gefallen an etwas, Jātakam. 10, 18.
ślāghita °eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.
ślāghin = śālin 1. b), Jātakam. 10; 19, 3; 22.
[śliṣ mit sam,] saṃśliṣṭa Bez. einer Art von Pfeilen, die in einem ehrlichen Kampfe nicht gebraucht werden dürfen, MBh. 7, 189, 12.
śleṣa 1. a) lies: das Haften.
śleṣmāntaka, Mit. zu Yājñ. 3, 290 f.
°ślokabandha Instr. in Form eines śloka, Prabandh. 14, 10 v. u.
śvaka m. Wolf, Damayantīk. 231.
śvaganin m. auch S II, 220, 4.
śvagraha, Āpast. Gṛhy. 18, 1.
śvadaṃṣṭrā °eine best. Schutzvorrichtung beim Festungsbau, Kauṭ. 53, 1.
śval, *śvall, *śvalati (āśugamane) Prabandh. 229, 3 v. u. S. Viśvala.
2. śvavṛtti auch so v. a. Speichellecker, Mit. zu Yājñ. 3, 289 f.
1. śvas mit abhini seufzen, Jātakam. 14. — Mit °paryud stark aufleuchten, H XLIV, 39; Śrīk. XIII, 43 [paryucchvasan = sphuran].
śvā + °samud, Harṣac. 181, 18 (samucchūna swollen). — Mit °pari, pariśūnam aufgetrieben, geschwollen will J. J. Meyer, S. 192, Anm. 1 statt parisūnam Kauṭ. 123, 1 lesen.
śvāgaṇika, Mit. zu Yājñ. 3, 289 f.
śvāvidha m. = śvāvidh, R. ed. Bomb. 4, 17, 39. Es könnte übrigens śvāvidhaḥ auch Pl. sein.
°śvitray to make leperous, Vās. 184, 4 (śvitrita).
śvitropakāśa nach dem Komm. weiß um die Augenwinkel.
*śvetagarut m. Gans, S I, 58, 1 v. u. (Ko.); 60, 15 (Ko.); 571, 9 v. u. (Ko.; Erklärung zu rājahaṃsa).
*śvetacchada = haṃsa, S I, 314, 9 (Ko.)
°śvetatā whiteness, Viddh. 109, 2.
°śvetatāra n. Weißsilber, Kauṭ. 88, 5 v. u. 4 v. u.
*śvetapiṅgala m. Löwe, S II, 186, 7.
°śvetaprāya Adj. vorherrschend weiß, Kauṭ. 79, 9.
°śvetabhaṅga Adj. mit weißer Bruchstelle, Kauṭ. 88, 10.
°śvetabhikṣu Pūrṇabh. 181, 22. „Jacobi informs me that this word is not an equivalent of śvetāmbara, and that in the Samarāiccakahā a paṇḍarabhikkhu is mentioned whose principal vrata seems to have been to avoid all the products of the cow".
°śvetamāna = śveṭīkurvāṇa, S I, 308, 5.
*śvetarakta hellrot, S I, 365, 10 v. u. (Ko.)
°śvetaraktatva n. hellrote Farbe, S I, 543, 8 (Ko.)
°śvetaraktīkṛta blaßrot gemacht, S I, 104, 12 (Ko.); 364, 1 v. u. (Ko.); II, 176, 9 v. u. (Ko.).
śvetavarṇā f. Kreide, Divyāvad. 263, 9.
°śvetasurā f. Weißlikör, Kauṭ. 121, 4. 11. Vgl. J. J. Meyer, S. 188, Anm. 3.
°śvetāśman m. Kristall, Śrīk. IV, 20.
śvetāsthi n. eine best. Art von Hungersnot, Divyāvad. 131, 21; 132, 3.
śvetikā Maṅkha 210; Komm. zu 233; Komm. zu Harṣac. 65 (varāṭikāḥ śvetikāḥ); Samayam. 8, 80. [Z.]
°śvetīkṛ weiß machen, S I, 308, 5 v. u. (Ko.)
śvetópakāśa Adj. (f. ā) = śvitropakāśa, Maitr. S. 3, 7, 4 (78, 12).

Ṣ

°*Ṣajaka* m. Name eines Barden, S II, 138, 10.

ṣaṭka m. °=*phalaka* (Brett)? S I, 595, 5 v. u. (Ko.)

ṣaṭkhaṇḍa Adj. aus sechs Teilen bestehend, Dharmaśarm. 1, 42. [S I, 190, 1 v. u. (Ko.); 196, 7.]

°*ṣaṭṭarkīrasa*? Śrīk. XXV, 134.

ṣaṭpada m. °= *viṭa* (Lebemann), H III, 9.

**ṣaṭpadātithi* m. = *campaka*, S I, 35, 5.

°*ṣaṭpadma* (n.?) eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.)

°*ṣaṭpāṣāṇaka* n. ein Spiel, V 209.

ṣaṭprajña: *ṣaṭprajñāḥ prātiveśmikāḥ sahṛdayā ucyante*, Abhinavagupta zu Dhvanyāloka 303, a nach Pischel. — m. °= *viṭa*, S I, 442, 1.

**ṣaḍaṅgasamanvāgata* Adj. mit den sechs Haupterfordernissen versehen, Mahāvy. 19.

ṣaḍaṅghri m. auch H 21, 5.

°*ṣaḍantara* n. Platz für 6 Mann, Kauṭ. 139, 3 v. u.

ṣaḍabhijñāṭa Adj. die sechs *abhijñā* besitzend, Divyāvad. 131, 4.

ṣaḍaratni, MBh. 1, 167, 25.

°*ṣaḍāsya* m. = *Skanda*, Amit. XXVI, 18.

°*ṣaḍāhuta* s. *ṣāḍāhuta*.

°*ṣaḍīkṣaṇa* m. Fisch, Amit. V, 2.

°*ṣaḍhānya* = *yāvanāla*, S I, 404, 8 v. u. (Ko.); 406, 13 v. u. (Ko.)

ṣaḍbindu *m. ein Insekt, E 934 (A).

°*ṣaḍbhakṣaṇa* n. Weiden, S I, 216, 3 v. u. (Ko.)

ṣaḍvargika Adj. einer Gruppe von sechs angehörend, Divyāvad. 329, 19.

ṣaḍvargīya Adj. dass., ebenda 306, 28; 489, 20.

**ṣaḍvārgika* Mahāvy. 281, 55 wohl nur fehlerhaft für *ṣaḍvargika*.

**ṣaḍvārṣikamaha* m. ein best. Fest, Mahāvy. 229.

°*ṣaṣṭitamīdṛśa* ? S II, 131, 6.

°*ṣaṣṭimṛttikā* ? E 382 (D).

°*ṣāḍāhuta* (neben *ṣaḍ*°) eine best. Zeremonie, Mgs II, 18, 1. 4.

ṣāḍguṇya n. 2. auch Śrīk. 6, 4.

°*Ṣāḍguṇyaprastāva* m. Titel eines Werkes, S II, 100, 8.

°*ṣāṇmāsī* f. ein Zeitraum von sechs Monaten, Prabandh. 102, 8 v. u.; 245, 1 (*ṣaṇmāsī*); 311, 7 (desgl.).

°*ṣāṇmukha* Adj. Kumāra gehörig, Śrīk. XVI, 44.

°*ṣāṣṭika* Prabandh. 309, 5 Druckfehler für *ṣāṣṭika* (in 60 Tagen reifend).

°*ṣiṅga* m. [pw. hat *ṣiḍga*; so S I, 103, 2!] = *viṭa*, S II, 118, 10; 174, 3.

°*Ṣodhāvaśyaka* Prabandh. 233, 3?

°*ṣṭā* krach! S I, 559, 9 (*ṣṭākṛta*).

S

sa (f. *sā*) °vernichtend H XLIII, 3 [in *asusa* = *prāṇāntakārin*]. 75 [in *sāśasā* = *sāśā jayābhilāṣiṇas tān syaty antaṃ nayatīti sāśasā*]. 88 [in *kāyasā* = *kāyān syati paryantaṃ nayati*]. 96; XLVIII, 3? — °= *vinaṣṭa*, H XLIII, 328 [in *sābhaḥ* = *syatīti sā vinaṣṭā abhā aśrīr yasya*]. — m. *lord, Vās. 296, 4.

saṃyati f. Askese, Kuṭṭanīm. 53. [Harṣac. 135, 7.]

°*Saṃyamadhara* m. Name eines Heiligen, S I, 288, 5.

saṃyamana n. °eine Art Coitus, E 567 (R). 576 (A).

saṃyamanin m. Lenker, Divyāvad. 60, 15.

saṃyamin *m. Büßer, S II, 268, 23.

saṃyātī Part. Präs. f. mit *nau* °Meerschiff, Kauṭ. 126, 7 v. u.

saṃyāna n.° Drauflosmarschieren, Kauṭ. 138, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 220, Anm. 4.

saṃyukta °mit *saṃ* verbunden, Prabandh. 156, 3 v. u.

saṃyuga n. 2. Kampf auch H 13, 38.

°*saṃyugya* angeschirrt, S II, 139, 8 v. u. (Ko.)

°*saṃyutabandha* m. eine Art Coitus, E 593 (D).

°*saṃyūhya* (n.) überzogene (=plattierte) Arbeit, Kauṭ. 93, 1.

saṃyoga °presence of mind, Harṣac. 236, 11 (in *gatasaṃyoga* = *utpannacittakṣobha*).

saṃyojana alles, was an die Welt bindet, Divyāvad. 533, 25; 553, 24; Mahāvy. 109.

saṃrambhavant Adj. zornig, Haravijaya 9, 13.

saṃrambhitā f. Erregung, Zorn, Haravijaya 9, 12.

saṃrādhana das Zujauchzen, Beifallbezeugung, Jātakam. 31, 35.

saṃrodha °Ausschließung (von der Thronfolge), Kauṭ. 35, 6.

**saṃlaptaka* Adj. leutselig, Mahāvy. 135.

°*saṃlāpin* Adj. sich unterhaltend, spielend? Gopāl. 132, 29 (in *vīṇāsaṃlāpinī*).

**saṃlekha* m. strenge Enthaltsamkeit, Mahāvy. 245.

saṃlekhanā (vgl. *sallekhanā*) Hīrasaubhāgyakāvya 17, 122. *saṃlehanā* Ind. Stud. 17, 489. Vgl. SBE XXII, 74, n. 3. [Z.]

°*saṃvatsarottara* Adj. immer um ein Jahr vermehrt, Kauṭ. 158, 4/3 v. u.

saṃvanana n. °= *saṃkrānti*, Śrīk. IX, 40.

saṃvara °Wasser und zugleich °*śṛṅgataru*, S II, 206, 4.

saṃvargaṇa n. das Ansichziehen, Gewinnen (von Freunden), Daśak. (1883) 162, 1. — °arranging of visitors, Harṣac. 157, 5.

saṃvarṇana das Preisen, Loben, Jātakam. 17, 9.

saṃvarta 1. b) ein junges, noch zusammengerolltes Blütenblatt, Āpast. Gṛhy. 9, 10.

saṃvartaka m. °Schwanzgegend, S I, 294, 1.

**saṃvartakalpa* m. eine Periode des Weltuntergangs, Mahāvy. 253.

saṃvartana n. °Sichwenden, Kauṭ. 138, 1? Vgl. J. J. Meyer, S. 220, Anm. 4.

**saṃvartanī* f. Weltuntergang. *tejaḥ*° W. durch Feuer, Mahāvy. 253, 68; *ap*° W. durch Wasser, 69; *vāyu*° durch Wind, 70.

saṃvalana n. °= *saṃkocana*, tight wrapping, Harṣac. 25, 11.

saṃvasatha m. Haus, Kāśīkh. 30, 52.
saṃvāda 4. Rechtshandel, Prozeß, Āpast. Gṛhy. 22, 19.
saṃvāditā f. Ähnlichkeit, Haravijaya 1, 21; 7, 26; 12, 77; 13, 34.
saṃvāhaka m. auch H 13, 23.
saṃvāhana n. *conveying a load, Harṣac. 236, 11.
saṃvijñāna n. durch *avyutpannaṃ prātipadikam* erklärt Mahābh. 3, 436, Z. 11 f. 24.
saṃvidhitsu Adj. zu tun —, zu machen bestrebt, Haravijaya 9, 31.
saṃvibhāgī Adv. mit *kṛ* gleich teilen, Damayantīk 263.
°*saṃvīṇa* = *pravīṇa*, S II, 319, 4.
°*saṃvīṇatā* = *pravīṇatā*, S I, 481, 1; II, 150, 7 (= *samīcīnatvam*); 304, 24; 351, 13.
saṃvṛti f. °= *vyavahāra* (Übereinkunft) S I, 457, 5.
saṃvejanīya Adj. geeignet das Gemüt heftig aufzuregen, Jātakam. 19.
saṃveśana n. das Eingehen in, Śaṃkara zu Vedānta 139, 7. 12.
saṃvyāna n. *das Verhüllen, Śṛṅgbh. 3, 12.
°*saṃśabdāyamāna* = *gīyamāna*, S I, 96, 2 v. u. (Ko.)
saṃśīti f. auch Śrīk. 23, 39.
saṃśrāvaṇa Hemādri 3, a, 974, 5 fehlerhaft für *saṃsrāvaṇa*.
saṃsīdana n. das Sinken, Divyāvad. 229, 23.
saṃsevana das Aufsuchen, Umgehen mit jemand (Gen.), Jātakam. 23, 63.
saṃskāravant *einen Eindruck empfangend, Mahāvy. 208.
saṃskṛtamaya Adj. aus Sanskrit bestehend, Kāśīkh. 20, 103.
°*saṃstambhaka* m. einer der hemmt, zum Aufhören bringt, Saug. 24[b].
**saṃstutaka* Adj. leutselig, Mahāvy. 135.
saṃstha 1. f. tot, Kāśīkh. 30, 12.
saṃstha m. °seßhafter Späher (pw nur *Späher), Kauṭ. 21, 5. 6.
saṃsthā f. nach J. J. Meyer °Sammelstelle, Zentrale, Kauṭ. 19, 18.
saṃsthāna n. °Konsistenz, Dichte, Härte? Kauṭ. 77, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 109, Anm. 2.
°*saṃsthitavat* gestorben, S I 118, 5.
saṃsnāna n. gehöriges Baden, Kāśīkh. 26, 117.
saṃsneha, so zu lesen statt *saṃsreha*.
°*saṃsphuraṇa* H XXVII, 47 verdruckt für *saphuraṇa* (zuckend)?
**saṃspheṭa* m. Kampf, H XXXVII, 57.
saṃsphoṭa 2., Haravijaya 11, 37.
saṃsrāvaṇa n. Hemādri 3, a, 974, 5 nach dem Komm. das Ausspeien. *saṃśrāvaṇa* gedr.
°*saṃhatakeśa* Adj. Mgs I, 1, 2 (*saṃhatāḥ klṛptāḥ keṣā yasyeti. yadvā saṃhatā saṃgatā jaṭībhūtā keśā yasyeti*).
saṃhanavant Adj. kräftig gebaut, Jātakam. 25.
°*saṃhartṛtā* f. N. abstr. von *saṃhartar*, Praty. Hṛd. 23, 14. [B.]
°*saṃhārabhāj* Adj. des zu Ende Gehens teilhaftig werdend, schwindend, Sūryaś. 9[b].
°*saṃhāraśarvarī* Weltuntergangsnacht, S I, 151, 12 (Ko.)
°*saṃhvaya* das Zusammenrufen, S I, 118, 7.
°*sakañcukin* m. Schlange, S II, 170, 5.
°*sakaṭukakṣyā* Adj. f. mit betrügerischen Wagschalen versehen (Wage), Kauṭ. 90, 2 v. u. J. J. Meyer liest dafür *śakaṭakakṣyā* und nimmt *śakaṭa* = *kapaṭa* unter Hinweis auf 364, 9; 369, 9; 375, 10. Vgl. seine Anm. 4, S. 132.
sakapaṭa °Adj. = *māyāvin*, S II, 145, 12 v. u. (Ko.)
°*sakarṇajāha* Adj. bis zur Ohrwurzel reichend, H L, 53.
°*sakarṇapallava* Adj. having twigs about the ears, Harṣac. 145, 13.
°*sakardama* schlammig, S II, 217, 9 v. u. (Ko.)
sakalapāṭha m. das Zitieren des ganzen Spruches, Komm. zu Kāty. Śr. 25, 7, 38; Dārila zu Kauś.
sakalay(ati) ergänzen, vervollständigen, Haravijaya 5, 115.
°*sakalarasabhṛt* m. Mond, Amit. VI, 19.
°*sakalartucakravartin* m. Frühling, Śrīk. VII, 17.
°*sakalīkaraṇa* n. Fertigstellung etc., S II, 289, 18.
°*sakallola* hochwogend, S II, 83, 1.
sakāṣṭam Dharmaśarm. 7, 3.
°*sakāṇḍa* mit Pfeilen versehen, S II, 220, 2.
sakāyikā (v. l. *saṃ*°) f. ein best. Kinderspiel, Divyāvad. 475, 19.
°*sakārmuka* Adj. mit einem Bogen bewaffnet, Yudh. 7, 78.
°*sakāsūka* m. Speerträger, H XLIII, 310.
°*sakiṃcana* = *sadhana*, S I, 419, 8.
°*sakuṭī* Pferdestall, S II, 53, 2/3.
°*sakṛt* Pūrṇabh. 56, 12, wrong spelling of our author for *śakṛt* (pun with *asakṛt*).
°*sakṛtprasū* m. Krähe, S I, 115, 2.
sakṛdabhiṣuta Adj. einmal gepreßt, TS. 6, 6, 10, 1.
sakautuka Adj. voller Erwartung (= aufblühend) und zugleich °mit dem Hochzeitsamulett geschmückt, Padyac. VIII, 35[d].
Saktuprastheśvara n. N. pr. eines Liṅga, Kāśīkh. 65, 15.
sakvaṇa Adj. klingend, Dharmaśarm. 15, 79.
sakhaḍga Adj. ein Schwert tragend, Mṛcch. 112, 20.
sakhaṇḍa Adj. im Gegensatz zu *akhaṇḍa*, Nyāyāk. unter *upādhi*.
2. **sakhila* Adj. freundlich, Mahāvy. 20.
°*sakhīkṛta* made a friend, Harṣac. 38, 10.
sakheda °Adj., S I, 62, 2.
sagandha °verwandt [nach pw. nur im Prakrit zu belegen], S II, 119, 5; 322, 9.
°*sagandhatva* n. der Besitz gleichen Geruches (= Abstammung von derselben Herde, Familie oder Art), Kauṭ. 14, 6.
°*sagandharva* mit Pferden (resp. Gandharven) versehen, S I, 12, 6.
sagulika Adj. °mit kugelförmigen Körnchen versehen, Kauṭ. 82, 9.
°*saguha* Adj. reich an Höhlen und: mit Guha zusammen, H XLIII, 239.
sagraha vom Dämon ergriffen, verfinstert (Mond), R. 7, 44, 15.
°*saghanatva* n. Dichtheit, S I, 75, 12 v. u. (Ko.)
saghṛṇa zartfühlend, Jātakam. 31, 78; Skrupel empfindend, 11, 18.
saṃkaṭa m. °eine Art Coitus, E 589 (S).
**saṃkathya* = *sāṃ*°, Mahāvy. 245.
°*saṃkarṇana* n. Anhören, S II, 142, 10 (Ko.)
°*saṃkarṣaṇī* H XLVII, 55?

**saṃkalitin* °m. astrologer, calculator, Harṣac. 141, 10.

saṃkāyikā s. *sakāyikā*.

saṃkila „Feuerbrand“ zweifelhaft; v. l. *śuṣkala*. [Z.]

saṃkīrṇatā °Menschengedränge, S I, 320, 5 v. u. (Ko.); °Wagengedränge, S I, 583, 14 (Ko.)

saṃkucita °verzwickt, Śuk. t. o. 26. 29 [p. 38, 17; 40, 1].

°*saṃkubja* Adj. Harṣac. 260, 7.

saṃkula (n.) °Überhäufung (des Marktes mit Waren), Kauṭ. 98, 8.

°*saṃketavyāghātin* Adj. wider eine Verabredung handelnd, Prabandh. 11, 1 v. u.

saṃkoca m. °Verlegenheit, Śuk. t. o. 1. 18. 43. 49 [p. 13, 19; 32, 1; 50, 27; 55, 35].

saṃkocanā (nach dem Ko. °f.) H XX, 30.

°*saṃkocabhāj* Adj. sich schließend (Blume), Padyac. VIII, 10ᵇ.

saṃkrandana 2. m. a) auch Śrīk. 25, 25; H 45, 54.

saṃkrama 1. m. f. Brücke, Govardh. 135.

saṃkramaṇakā f. Galerie, Divyāvad. 220, 22; 221, 19.

°*saṃkrāntaka* n. eine Art Umarmung und Kuß, V 114; E 473 (K).

saṃkrānti f. °Abbild, Śrīk. IV, 52.

saṃkrāmaṇī f. eine Art Zauber, Divyāvad. 636, 27.

°*saṃkrīḍana* n. = *śabda* (of a gate), Harṣac. 89, 18.

saṃkrīḍita n. Gerassel, Kir. 16, 8.

saṃkṣepa m. °Gesamtabgabe, Kauṭ. 67, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 94, Anm. 7.

°*saṅkha* = *śaṅkha* Muschel (im Yamaka; *śasayor aikyāt*), Yudh. 7, 12.

saṃkhya 4. n. Schlacht auch Śrīk. 18, 56.

°*saṃkhyātīta* unzählig, S II, 186, 2.

°*saṃkhyāpaka* Adj. making up a number, Harṣac. 228, 7.

°*saṃkhyāyaka* m. Rechnungsführer, Kauṭ. 46, 10; 69, 4 v. u.

Saṅgá N. pr. eines Mannes, Maitr. S. 3, 1, 9 (12, 11).

°*saṃgadiṣṇu* ? Śuk. t. o. 9 [p. 22, 13].

°*saṃgantar* zusammentreffend, S II, 350, 14.

°*saṅgabhāj* Adj. der Berührung teilhaftig, Padyac. VI, 27ᵃ.

Saṃgameśa n. N. pr. eines Liṅga, Kāśikh. 61, 6.

Saṃgameśvara 2. n. N. pr. eines Liṅga, Kāśikh. 70, 77.

saṃgara m. °eine Art Coitus, V 167. 170.

°*saṃgarbha* m. Mitte, S I, 483, 2.

°*Saṅgāpura* n. Name einer Stadt in Cola, S I, 188, 13 (Ko.)

°*saṅgitā* völlige Hingabe, S II, 392, 24.

saṅgin Adj. °anhaltend (= *anubandhin*), Kir. XIV, 59.

saṃgīti f. *Unterhaltung, S II, 352, 18.

°*saṃgṛhiṇī* f. unchaste woman (*bhogārthaṃ rakṣitā veśyādistrī*), Prabandh. 294, 4 v. u.

saṃgraha m., °ein Ort, zu dem zehn Dörfer gehören, S I, 88, 6. — °Kürzung? Kalāv. V, 13.

saṃgrahaṇī f. °Hetäre, Prabandh. 173, 2 v. u.

°*Saṃgrāmavisara* m. Eigenname, Laṭ. 4, 7 v. u.

saṃgrāha m. *Griff am °Messer, S I, 467, 13 v. u. (Ko.)

saṃgrāhaka am Ende eines Komp. *an sich ziehend, Mahāvy. 29, 7.

°*saṃglāpana* n. = *śarīrasya tapobhiḥ kṛśīkaraṇam*, S I, 114, 3.

saṃghaṭṭa °a race, Harṣac. 65, 3; 230, 12.

°*saṃghatitthi* [pw *saṃghatitha*] zahlreich, S II, 186, 1.

°*saṃghabhṛta* m. Arbeitergenossenschaft oder Arbeiter einer Genossenschaft („guilds of workmen or workmen employed by companies“), Kauṭ. 185, 11. 16.

**saṃghabheda* m. Zwietrachtstiftung in der Bruderschaft, Mahāvy. 258.

**saṃghabhedaka* Adj. Zwietracht in der Bruderschaft stiftend, Mahāvy. 271.

saṃghāṭa S II, 43, 2 ? (*unduravikartaritasaṃghāṭataṭatulitobhayadaśanavasanaṃ: undurair mūṣikaiḥ vikartarite vividhakaraṭite ye saṃghāṭataṭe carṇakūpakakaṇau tābhyāṃ tulite ubhaye dve api daśanavasane oṣṭhau yasya sa tathā tam.*) — Etwa Koffer, Kiste, Divyāvad. 14, 25; 16, 26.

°*saṃghāṭaka* n. eine Art Coitus, V 143; E 557 (K). 569 (R).

**Saṃghāṭasūtra* n. Titel eines *sūtra*, Mahāvy. 65.

saṃghāṭī f. °ein *apadravya*, V 368. — °ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 7 v. u. Vielleicht mit dem darauf folgenden *yānaka* zu einem Begriff zu verbinden; vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 1 und 2.

Saṃghātaparvata m. N. pr. zweier Berge in der Hölle, die sich öffnen und wieder schließen, Jātakam. 19, 28.

saṃghātya °n. Zusammenfügen (eine best. Kunst des Goldarbeiters), Kauṭ. 90, 4 v. u.; 91, 9. 7 v. u.

°*sacandanatilaka* Adj. having forehead marks of sandal, Harṣac. 145, 13.

sacamatkāram Adv. °= *helāsahitam*, Padyac. VI, 28ᵈ.

°*sacāṭu* Adv. = *mithyāstutisahitam*, S I, 619, 7.

°*sacāṭukam* Adv. unter freundlichem Zureden, Padyac. VI, 19ᵈ.

°*sacitraka* reich an Tigern oder Panthern und zugleich = *āścaryajanaka*, S II, 194, 2.

sacet (buddh. Sanskrit) wenn, Trik. III, 4, 3; Mahāvy. 225, 38. [Z.]

°*sacetaka* = *ātmajñānavant* und *harītakīvṛkṣasahita* [**cetakī* Terminalia chebula], S II, 171, 2.

°*sacetanī* mit *bhū* lebendig werden, Prabandh. 287, 5 v. u.

sacchāya Adj. 3. auch Śrīk. 12, 62.

°*sacchidra* Var. Bṛh. S. 3, 29.

sajapa m. Bez. bestimmter Einsiedler, R. ed. Bomb. 3, 6, 4.

sajīvatā 1. auch H 27, 47.

°*sajṛmbhaṇa* Adj. aufgeblüht, Muk. 28ᵈ.

°*sajjanatā* goodness, Harṣac. 274, 16.

°*sajjin* bewirkend, S I, 74, 3.

saṃcaya (nach dem Ko. °n.) t. t. aus der *hastiśikṣā*, S I, 495, 5.

**saṃcaritra* n. Kuppelei, Mahāvy. 258.

saṃcalana n. Daśar. 123, Z. 8 v. u. °Ineinanderlaufen [Erklärung von *saṃbheda* = Kontakt].

saṃcāra m. °herumziehender Spion, Kauṭ. 20, 11.

saṃcāra °„Schiebung“, Kauṭ. 69, 14.

saṃcāraka (m. ?) °Passage, Prabandh. 84, 9.

saṃcāraka m. °a roving spy, Harṣac. 40, 8.

saṃcāraṇa n. das Überbringen (einer Botschaft), Jātakam. 23. — °Auflegen (kühlender Lotusfasern), S II, 264, 24.

saṃcāravyādhi m. eine best. (wohl ansteckende) Krankheit, Mahāvy. 284.

saṃcārikā *f. Botin, S I, 151, 12 (Ko.); 359, 4 v. u. (Ko.); II, 19, 2; 356, 12; H XV, 68; XXV, 41.

saṃcārin Adj. °= *vyabhicācin*, Daśar. IV, 46[b].

°*saṃcumbana* n. Abküssen, E 412 (A).

°*saṃcetukāma* Adj. zu sammeln wünschend, Padyac. VI, 8[c].

saṃcodanā = *saṃcodana*, Jātakam. 20.

saṃchidā f. Vernichtung, Kāśīkh. 68, 79.

sañj 3. *sajjase* = *sajjayasi* (von 2. *sajjay*), R. ed. Bomb. 4, 66, 7. — Mit *abhi*, °*ṣakta* *grimmig, Mahāvy. 146. — Mit *ud* °Kaus. S I, 556, 8 (*utsañjayan* = *ullāsayan*) eine Waffe spielen lassen. — Mit *vi*, °*ṣakta* am Ende eines Komp. zusammenhängend —, verbunden mit, Jātakam. 10, 33. — Mit *sam* 1. c) lies *saṃsasajjatuḥ*.

°*saṃyātatilakā* (*avasthā*) ein Stadium der Brunst beim Elefanten, S I, 495, 1.

°*saṃjīna* Gürtel, S I, 342, 10 (Ko.)

**saṃjñānanā* eher *saṃjā*°) f. Bewußtsein, Mahāvy. 245, 1157. Vgl. *vijñānanā*.

°*saṃjvarin* Adj. fevered, Harṣac. 39, 10; 276, 12.

°*saṭaṅka* Adj. = *saśobha*, H XXVIII, 49.

°*saṃṭaṅkita* n. Prabandh. 163, 1 v. u. in *uktisaṃṭaṅkitaiḥ* „with phrases composed of ...“.

°*saṇa* S II, 368, 25 = *śaṇa*, Hanf?

°*satulā* Harṣac. 231, 10? (*ardhajaṅghikā ity, anye ardhajaṅghalety āhuḥ*).

satṛṣṇa *Adj. begierig, S II, 86, 10.

°*satkajātiya* (?) Adj. excellent, Prabandh. 256, 3.

°*satkarmin* Adj. = *sadācāra*, Śrīk. XXV, 66.

satkāyadṛṣṭi f. die ketzerische Ansicht, daß es eine Individualität gebe, Mahāvy. 104. 208; Divyāvad. 46, 25.

satkāryasiddhānta m. = *satkāryavāda* (s. unter *satkārya*), Sāṃkhyapr. 84, 6; 85, 7.

°*sattalikā* eine Art Teppich oder Decke, Kauṭ. II, 11 (p. 80, 12).

sattā °presence, Pūrṇabh. 121, 6 (in *chinnaratnasattāsaṃśayaḥ*).

°*sattramaṇḍapa* m. = *dānaśālā*, S II, 174, 5/6.

°*sattrasālā* Hospiz, S I, 199, 1 v. u. (Ko.); II, 218, 13 v. u. (Ko.)

sattrāgāra (als °Ehrenname), Prabandh. 242, 4.

sattrāgāra Opferhalle, Jātakam. 10.

sattrin m. Lockspitzel (J. J. Meyer: „Hinterhältler“), Kauṭ. 16, 9 etc.

sattvavant, so zu lesen statt *sattvant*.

°*sattvavihita* Adj. angeboren, natürlich, Kir. XII, 39.

satpatha °Adj. auf dem rechten Wege wandelnd, S I, 572, 6. — Subst. m. °= *ākāśa*, S I, 572, 6; Padyac. IX, 65[a].

satpathīna Adj. auf dem rechten Wege wandelnd, Kāśīkh. 58, 167.

°*satpada* treffliche Stellung, S I, 238, 2.

**satpaśu* m. Opfertier, Kir. XIV, 38.

satpātra n. °guter Topf, S I, 413, 5.

°*satpuruṣatā* = *saujanya*, S I, 209, 8 (Ko.)

satya 1. Z. 11 *yat satyam* auch R. ed. Bomb. 3, 59, 3.

°*Satyaghoṣa* m. ein *purohita* (= Śrībhūti), S II, 345, 6.

satyaṃkāra m. Handgeld auch Śuk. t. s. 35 (p. 109, 7; 110, 1).

°*satyabhaṇiti* Adj. Wahres redend, E 919 [P].

satyavasu m. Bez. einer Gruppe der *viśve devās*, Saṃsk. K. 30, b, 7.

satvaca Adj. = *satvakka* und *satvac*, Kāśīkh. 35, 79.

satyavāc m. *= *yati*, S I, 394, 4.

°*satyārthatāṃ nī* = *saphalay*, S II, 205, 12 (Ko.). — *prāpayan* = *satyatāṃ nayan*, S II, 225, 10 v. u. (Ko.)

**satram* zusammen, S I, 477, 9; II, 307, 23 (*sattram* gedruckt).

°*satvaraṇa* Adj. = *saha tvaraṇena śighratarasaṃpādanena vartate yaḥ*, Yudh. 4, 33.

1. *sad* mit *atyā* Kaus. auch: jemandem (Akk.) zu nahe kommen, R. ed. Bomb. 3, 37, 17. — Kauṭ. 11, 17. — Mit *ud* Kaus. 3., Āpast. Gṛhy, 12, 7. — Mit *anūpa* Kaus. streiche das Wort Komm. — Mit *abhipra*, °*sanna* günstig gestimmt, Mahāvy. 255; Jātakam. 3. — Mit *samabhipra* Kaus. ganz günstig stimmen, Jātakam. 5. 12. — Mit *vipra*, °*sanna* *ganz klar, durchsichtig, Mahāvy. 245, 887. — Mit *sam* Kaus. zu Boden strecken, niederwerfen, Jātakam. 32, 33. — Mit *pratyā* °wieder gnädig gestimmt werden, Muk. 123[a]. — Mit *samā* °to uphold, Vās. 12, 1 (*samāsādita* = *uddhṛta*).

sadaka unenthülstes Korn auch S II, 401, 5.

sadant Adj. Zähne habend, seine Z. behaltend. Nom. abstr. *sadattva* n. Maitr. S. 1, 8, 5 (121, 20) *sadattvāya* zu vermuten statt *yádattvāya*.

sadaṃpuṣpā nach Dārila = *trisaṃdhyā*.

sadambha heuchlerisch und zugleich: mit gutem Wasser versehen, Kāśīkh. 24, 8.

°*sadayatā* f. Mitleiden, Viṣṇubh. I, 28[d] (*sadayatayā* zu lesen).

sadaya 1. Nom. abstr. °*tva* n. Jātakam. 26.

sadara °Adj. furchtsam, feige, Kir. XV, 27.

°*sadastra* Adj. = *śobhanāyuddha* und zugleich = *sadāṃsi sabhās trāyate rakṣati yaḥ*, H XLVI, 9.

sadasya ein zum gelehrten Hofkreis Gehöriger, Jātakam. 23.

sadāgama in der Bed. 1. und zugleich Wind (*sadā* + *gama*), Dharmaśarm. 12, 44.

sadāna °zerspalten (Ko.: *sakhaṇḍana*), S I, 503, 2.

sadāpa Adj. mit gutem Wasser versehen, Kāśīkh. 5, 18.

**sadāprasravaṇī* Adj. f. wohl: stets die menses habend, Mahāvy. 271.

Sadāmattaka n. N. pr. einer Stadt, Divyāvad. 601, 27.

sadāmudita n. eine best. *siddhi*, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 3, 44.

°*sadārāma* goodly garden, Vās. 295, 6.

°*sadārāva* Adj. geräuschvoll (*san ārāvaḥ siṃhanādo yeṣu te*), Yudh. 5, 52.

°*sadāru* Adj. voller Bäume, Yudh. 5, 52 (*saha dāruṇā devadārvādinā vartate yat tan vanam*).

°*sadāśivatattva* n. im Kaśm. Śiv. das 34. der 36 *tattvāni*, eines der 5 Prinzipien des unbeschränkten Subjekt-Objekts, Praty. Hṛd. 7, 1. [B.]

°*sadāśivabhaṭṭāraka* m. im Kaśm. Śiv. das Haupt der *mantramaheśvarās* (s. d,), Praty. Hṛd. 7, 3. [B.]

sadāha °Adj. = *sāntastāpa*, Yudh. 4, 2.
°*sadupala* m. Edelstein, H XVII, 88.
°*sadurga* reich an schwierigem Gelände und zugleich mit Durgā vereint, S II, 171, 3.
sadṛśa Adj. °gleichmäßig (= *ekarūpa*), Kir. XVI, 22.
°*sadṛśātmatā* Ähnlichkeit, H XLII, 8.
sadeha Adj. mit einem Körper versehen, Kāśīkh. 10, 107; 64, 105.
°*sadainya* = *akiṃcitkara*, S I, 585, 6.
sado'jira n. Vorhof, Kāśīkh. 19, 41; 43, 23.
sadopavāsin Adj. stets fastend, MBh. 13, 93, 10.
°*saddhāsa* Adj. = *san śobhanaḥ svacchaḥ hāso yasya sa tādṛk*, Yudh. 6, 14.
saddhī Adj. weise, Kāśīkh. 32, 58.
°*sadbandhu* ? Manm. II, 4[d].
°*sadbuddhi* Adj. klug, S I, 414, 7 v. u. (Ko.)
sadbhāva m. °Fülle, S I, 180, 2.
sadyaḥkṛttota Adj. an einem und demselben Tage gesponnen und gewebt, Āpast. Gṛhy. 10, 10.
°*sadyastana* Adj. frisch, Śṛṅgārasarv. 38[b].
sadravya R. 7, 18, 34 nach dem Komm. goldfarbig.
sadrūpatva n. Realität, Sāṃkhyapr. 61, 10.
°*sadvāṇinī* = *dūtī*, Śrīk. II, 53.
°*sadvṛttatā* goodness, Harṣac. 267, 1.
°*sadveṣa* Adj. schön gekleidet, Yudh. 7, 108 [zugleich: *saha dveṣeṇa vartate yaḥ*].
°*sadhairya* Adj. fest, Daśar. II, 11[b].
**sana* m. das Klappen der Elefantenohren, Amit. X, 21.
sanaya Adj. °= *nyāyayukta*, S I, 421, 6.
°*sanalada* Adj. reich an Narde, Kir. V, 25.
sanātha °aufgeblüht, S I, 35, 4.
sanāthīkṛ °(einen Wagen) besteigen, S II, 249, 14.
°*sanāda* Adj. = *saśabda*, S I, 46, 5.
°*sanikāram* Adv. in schimpflicher Weise, S II, 283, 24; 370, 9.
°*sanimitta* Adj. begründet, Śṛṅgārasarv. p. 8, Z. 1.
°*sanīḍabhāj* Adj. in der Nähe befindlich, Padyac. I, 16[c].
sant 6. b) *satkṛtya* mit gehöriger Aufmerksamkeit, andachtsvoll, Jātakam. 1. 2. 9. 11. 24. 25. 31, 70; sorgfältig, eifrig, 2. **satkārin* Adj. Mahāvy. 98.
°*saṃtamasībhū* wie dichte Finsternis wirken, H XLIV, 57.
°*saṃtarpa* m. Erquickung, S I, 182, 1.
°*saṃtāḍita* n. eine Art Schlag, E 513 (P).
Saṃtānaka m. °Eigenname, Muk. 29, 4; 30, 7.
saṃtānika n. °eine Art Schlag, E 512 (A).
°*saṃtāpaka* Hitze verursachend, S II, 147, 9 (°*tāpikā*).
°*saṃtāpatā* grief, Vās. 165, 3.
saṃtṛdya Adj. durch Zapfen oder Riegel zu verbinden, Āpast. Śr. 11, 13, 2.
°*saṃtoṣitva* n. Genügsamkeit, S I, 218, 15 v. u. (Ko.)
saṃdaṃśa m. °eine Art Coitus, V 163; E 559 (K).
°*saṃdaṃśana* = *saṃdaṃśa* 6., Kauṭ. 115, 1 (in *aṅguṣṭha*° = Daumen und Zeigefinger).
saṃdaṃśikā °eine Art Schlag, V 152; E 525 (K).
saṃdarbhavant Adj. ein kunstvolles Gefüge habend, Haravijaya 11, 33.
saṃdaṣṭaka (n.) °ein *gītadoṣa*, H XXVI, 84 (Ko.)
°*saṃdaṣṭayamaka* n. Bez. einer Strophenform, H XLIII, 21. 198.
saṃdānita Adj. auch Y 157, 12 v. u.; Śrīk. 7, 56; H 20, 33.
°*saṃdāmita* aufgebunden, durchflochten, S I, 532, 3.
saṃdāyin Adj. auch Rasas. 56, 4 v. u.
°*saṃdigdhatā* f. = °*tva* (Zweifelhaftigkeit, Ungewißheit), Prabandh. 194, 3.
saṃdṛṣṭika Divyāvad. 426, 10 fehlerhaft für *sāṃ*°.
°*saṃdeśapattra* n. Brief, Padyac. IV, 2[d], 4[b].
°*saṃdehakārin* Adj. Zweifel verursachend, Prabandh. 307, 6/7.
°*saṃdehadhṛt* Adj. Mahāvīr. III, 35[a] ed. Aiyar. Lakṣmaṇasūri und pw haben °*bhṛt*.
°*saṃdravaṇa* n. das in Verlust Geraten, S II, 346, 7.
saṃdhay mit *anu* auch fügen, bestimmen. *bhāvi karmānusaṃdhayet* (*vidhiḥ*), Kāśīkh. 13, 95.
saṃdhāna n. das Wahrnehmen, Damayantīk. 222.
°*saṃdhāva* = *paścād anudravaṇa*, Yudh. 6, 147. — Adj. = *samyak dhāvaḥ ... dhāvanaṃ yasya saḥ*, Yudh. 7, 100.
°*saṃdhāvant* Adj. der ein Gelübde getan hat, Yudh. 7, 100.
saṃdhi °„Fugentag", Kauṭ. 135, 9 (in *kṛṣṇa*°). Vgl. J. J. Meyer, S. 216, Anm. 3.
saṃdhicchedana n. Einbruch, Mṛcch. 52, 5.
saṃdhinī °= *garbhiṇī satī vṛṣabheṇākrāntā gauḥ*, S II, 186, 2.
°*saṃdhivigrahin* m. Minister über Krieg und Frieden, S I, 470, 5. 7.
°*saṃdhukṣin* anfachend, S I, 36, 2.
saṃdhyā *Grenze, Darpad. V, 10.
saṃdhyābali m. *a bull let loose, Harṣac. 111, 4.
saṃdhyārāga *sort of redness, red lead, Vās. 58, 4.
sanna Adj. °vollendet, erledigt, Kauṭ. 185, 18. 20.
°*sannatā* Gleichgültigkeit, S II, 363, 19.
°*sannaśrotra* taub, S I, 486, 1 [im Texte verdruckt °*śrota*].
°*sannābhi* Adj. f. = *satī śobhanā nimnā nābhir yasyāḥ sā*, Yudh. 5, 107.
°*saṃnāminī* Adj. f. sich zu leicht herabsenkend (Wage), Kauṭ. 90, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 132, Anm. 2.
°*saṃnāśa* m. = *saṃyak nāśa*, Yudh. 4, 45.
°*saṃnāhavant* Adj. zum Kampfe gerüstet, Yudh. 1, 92.
°*saṃnikāya* S I, 289, 13 (Ko.: *abhiṣekamaṇḍapaṃ saṃnikāyaṃ gṛham*).
saṃnikāśay(ati) kundtun, Kir. 13, 35.
saṃnidhānin Adj. etwa: Güter sammelnd, Divyāvad. 556, 4.
**saṃnidhikāra* m. das für sich beiseitebringen (von Speisen), Mahāvy. 245. 260 (zu verbessern).
°*sanniputra* m.? S I, 399, 7.
°*saṃnihitīkṛta* = *saṃnidhāpita*, H XXXV, 22.
°*sannemi* Adj. mit einem schönen Radkranze versehen, Yudh. 6, 131.
°*sanneha* Adj. = *sannā nitarāṃ śāntā īhā ceṣṭā yasya*, Yudh. 6, 15.
-*saṃnodana* Adj. vertreibend, Kāśīkh. 4, 46.

sanmāna °Adj. = *śobhanaparimāṇa*, H XXXII, 23.
°*sapaṃsa* Adj. vernichtend, H XLIII, 290.
2. *sapakṣa* Adj. 2. mit Federn versehen (vom °Speere gesagt), Yudh. 5, 2.
°*sapaṅkti* ähnlich, Śrīk. XI, 48.
°*Sapatnapuradhūmaketu* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 9.
sapatni f. = 1. *sapatnī*, R. ed. Bomb. 2, 8, 26.
°*saparibhāṇḍa* Adj. mit einer Einfassung versehen, Kauṭ. 91, 1 v. u.
°*saparivāha* Adj. mit einem Flutgraben versehen, Kauṭ. 51, 14.
saparṣatka Adj. samt dem Hofkreise, Jātakam. 22.
°*Sapādalakṣīya* Adj. aus dem Gebiete Sapādalakṣa stammend, Prabandh. 40, 2.
°*sapāpa* m. Sünder, H XLIII, 290.
°*sapāriplava* zuckend, S II, 35, 1.
1. *sapīti* f. auch Śrīk. 14, 23; H 19, 34.
saputrajñātibāndhava Adj. nebst Söhnen, Angehörigen und Verwandten, Nārada in Vivādaratn. 337.
°*sapūrvatā* = *sarvalokaprasiddhatā*, S I, 8, 2.
sapṛṣata Adj. von Regen begleitet, MBh. 7, 196, 1.
sapṛṣṭhī Adj. mit *bhū*, Divyāvad. 326, 9. Vgl. *pṛṣṭhī*.
saptaka n. °= *ṣaḍjādisaptasvaravarga*. Pārijātam. II, 40[b].
**saptakṛdbhavaparama* Adj. Bez. eines *śrāvaka* in einem best. Stadium seiner Entwicklung, Mahāvy. 46.
saptatantu 2. m. Opfer auch Śrīk. 24, 25; S II, 357, 18.
°*saptatala* siebenstöckig, S II, 29, 7; 302, 25.
°*saptadhāsthitatva* n. eine best. Eigenschaft des Elefanten, S I, 298, 1 (vgl. Ko. dazu I, 298, 15).
saptapattra m. die Sonne, Haravijaya 5, 53.
saptabhūmi f. R. ed. Bomb. 4, 12, 3 nach dem Komm. = *rasātala*, wie Gorr. hat. Vgl. 4, 12, 9.
°*saptamadhātu* m. = Sperma, S II, 65, 14 (Ko.)
°*saptamuñja* Adj. aus sieben Schilfgräsern (Binsen?) geflochten, Mgs I, 1, 2.
saptaviṃśatiśata n. Pl. hundertundsiebenzwanzig, Śāṅkh. Br. 11, 7.
°*saptavyañjanabandha* m., Bez. einer Strophenform, H XLVIII, 13.
saptaśata 2. b) richtig nach Aufrecht *saptaśatīvyākhyā guptavatī*.
saptasapti 2. m. Sonne auch H 48, 98.
Saptasāgara n. N. pr. eines Liṅga, Kāśīkh. 33, 136.
saptahaya m. die Sonne, Kāśīkh. 9, 79.
°*saptāṃśu* m. Feuer, S I, 442, 1.
°*saptāratni* Adj. sieben Ellen hoch (Elefant), Kauṭ. 137, 5.
saptāśva 2., Kāśīkh. 46, 2; 49, 76; 51, 45.
°*saptāhika* Adj. sieben Tage regnend, Kauṭ. 116, 10.
°*saprakāśa* klar, S II, 58, 3. — Adv. offen II, 365, 6.
**sapratigha* Adj. einen Gegensatz habend, Mahāvy. 101.
sapratibhaya Adj. gefährlich, unsicher. Nom. abstr. °*tā*, Jātakam. 22.
°*sapratyañca* gespannt (vom Bogen gesagt), S I, 293, 3 v. u. (Ko.)
saprapañca °= *vakroktyādisahita*, full of innuendo, Vās. 195, 1.
saprabha Adj. (°allein stehend!) glänzend, Kauṭ. 83, 8 v. u.
sapramoda °Adj. aufgeblüht, S I, 571, 1.
saprastāra Adj. ausgedehnt, H XLIII, 179 [im pw ohne Angabe der Bedeutung].
°*saprahāra* Adj. verwundet, H XX, 15 (Ko.)
°*saprīti* = *prītivant*, S I, 570, 6.
saphala Adj. °mit einer Spitze versehen (Pfeil), Padyac. X, 39[a].
saphalatā f. = *saphalatva*, Kāśīkh. 46, 11.
saphalīkaraṇa n. das Erfolgreichmachen, Kāśīkh. 61, 237.
sabandha Adj. durch ein Pfand gesichert (Darlehen), Vyāsa in Vivādaratn. 7.
°*sabījaka* Adj. = *sabīja*, S II, 391, 25.
sabrahmaka *mit Einschluß der Welt Brahman's, Mahāvy. 245.
°*sabrahmacāritā* = *samānadharmatā*, S I, 92, 3.
2. *sabhāga* *gemein, gemeinschaftlich, Mahāvy. 109; übereinstimmend, entsprechend, Jātakam. 23, 58.
1. *sabhājana* n. auch S I, 288, 4; Kathāk. 6, 99; 10, 67.
sabhājya Adj. zu ehren, zu preisen von (Gen.), R. ed. Bomb. 4, 8, 4.
°*sabhānugraha* Adj. der die Sonne und die Planeten trägt (Himmel), Yudh. 4, 86.
°*sabhāpatī* mit *kṛ* zum Vorsitzenden einer Versammlung machen, Prabandh. 273, 7.
°*sabhāra* Adj. eine Last tragend, Kauṭ. 127, 10 v. u.
°*Sabhārāṣṭraka* Adj. aus dem Lande S. stammend, Kauṭ. 77, 12.
°*sabhāvāsin* m. Mitglied einer Versammlung, Zuschauer, resp. Zuhörer, Rasas. 200[d]; 56, 4 v. u.
°*sabhās* Adj. glänzend, H XLIII, 236; Yudh. 3, 56; 5, 69. 89.
°*Sabhāsali* m. Eigenname, Laṭ. 4, 6.
°*sabhīka* Adj. furchtsam, H XXXIX, 41 [in *asabhīkā* = *saha bhayena yā na vartate*].
°*sabhīti* Adj. erschrocken, H XXXIX, 51.
°*sabhuja* Adj. mit Krümmungen versehen (m. Schlange), Kuṭṭ. 636.
°*sabhoga* reich an Genüssen, S I, 548, 5.
°*sabhrama* Adj. s. oben *bhrama*.
°*samakoṭika* Adj. gleicheckig, Kauṭ. 77, 3 v. u.
samakriya auch: einer gleichen Kur unterliegend. Nom. abstr. °*tva* n.
**samagandha* Adj. von gleichem Geruch, Mahāvy. 101; (beim Verbrennen) gleichmäßig riechend, Kauṭ. 78, 15.
°*samagrahāṇa* n. eine Art Kuß, Y 107. 108.
samacitta, *Nom. abstr. °*tā* f., Mahāvy. 170.
°*samaceṣṭin* in gleicher Weise tätig, S I, 382, 9.
°*samajanman* = ähnlich, S I, 192, 7.
samajñā Trik. 534 ed. Bomb. (III, 2, 12 ed. Calc.: *samantāt*). Vgl. *samājñā*, Pāli samaññā, und Senart zu Mahāvastu I, 566. 625. [Z.]
samājñana 1. lies: sich zusammenfügend.
°*samaṇi* Adj. juwelenbesetzt, H I, 14.

°*samatala* n. eine Art Schlag, E 512 (R, A). 519, 522 (R).

°*samatalaka* n. eine Art Schlag, V 147; Y 151; E 522 (K).

samatikrama *vollständiges Hinwegkommen über etwas, Mahāvy. 68. 70.

2. *samadana* 2. auch S II, 171, 2.

°*samadās* Adj. = *samadān sābhimānān asyati yaḥ*, H XLIII, 276.

°*samadehatā* körperliche Ähnlichkeit, H XLII, 50.

°*samadvandva* Adj. symmetrisch, Kauṭ. 89, 7.

samadhiṣṭhāna n. das Verweilen, Residieren, Kāśīkh. 62, 46.

°*samadhurā* die gleiche Deichsel (= Ähnlichkeit), Rasas. 45, 3 (*gaganakusumaśaśaśṛṅgayoḥ samadhurām ālambate*).

°*samadhyāsin* verweilend, S I, 62, 4.

°*samanorātha* = *utkaṇṭhita*, S I, 583, 4 v. u. (Ko.; *su*° gedruckt.)

samantabhadra Adj. allseitig gut, Haravijaya 12, 21.

°*samantabhadraka* n. eine Art Decke aus Schafwolle, Kauṭ. II, 11 (80, 7).

samandhakārī Adv. mit *kṛ* in Finsternis hüllen, so v. a. unpassierbar machen, Kir. 14, 39.

samanmatha Adj. verliebt auch H 49, 40.

samanvaya übereinstimmende Bedeutung, Śaṃkara zu Vedānta 1, 1, 4.

**samanveṣaṇa* n. das Suchen, Mahāvy. 245.

samapaṭavāsa m. wohl = *samagandhaka*, Ruyyaka, Sahṛdayalīlā 2, 14.

°*samapāṇi* m. eine Art Handstellung beim Lautenspiel, H XXVI, 86 (Ko.)

samapāda [n.?] °eine Art Coitus, E 574 (A). 583 (P).

°*samapradhāna* Adj. gleichwertig, Dhanika zu Daśar. IV, 34 (= ed. Parab p. 116, Z. 12). — N. abstr. °*tva* n. Gleichwertigkeit, Dhanika zu Daśar. IV, 34 (= ed. Parab p. 115, Z. 10).

°*samaprādhānya* n. Gleichwertigkeit, Dhanika zu Daśar. IV, 34 (= ed. Parab p. 116, Z. 8).

°*samabhāgatā* Gleichberechtigung, S II, 148, 9 v. u. (Ko.)

°*samabhisaraṇa* n. Liebesbesuch, Govardh. 395 (Ko.)

samabhyāsa m. Übung, Studium, Kāśīkh. 32, 122.

°*samabhyunnati* f. = *ucchrāya* und *udaya*, Sūryaś. 93ᵃ.

°*samama* Adj. = *sābhimāna*, H XLVI, 5.

°*samayadīpaka* m. eine Art Mönch, S II, 406, 21.

°*samayabandha* m. vertragsmäßiges Gebundensein, Śṛṅgārasarv. p. 15, Z. 6 v. o.

°*samayin* Adj. eine Verabredung habend, Śṛṅgt. 223ᵇ. — m. eine Art Mönch, S II, 406, 21.

°*samarati* f. eine Art Coitus, E 593, 594 (D).

°*samaraśauṇḍatā* delight in battle, Harṣac. 190, 11.

samarasa Adj. Gleiches empfindend. Nom. abstr. °*tva* n. Kāśīkh. 41, 126.

°*Samarasiṃhaprabhāva* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 9.

samarasīkaraṇa n. das Verursachen, daß man Gleiches empfindet, Kāśīkh. 30, 7ö.

°*samarāga* Adj. von gleichmäßiger Färbung, Kauṭ. 89, 7.

°*samarāgin* Adj. gleichmäßig Farbe annehmend (Probierstein), Kauṭ. 86, 1 v. u.

°*samarut*, windig, S I, 577, 5.

samarcaka Adj. verehrend, Kāśīkh. 86, 95.

samarcā f. Verehrung, Kāśīkh. 32, 157; 70, 14.

°*samarthasthāna* n. = *āśramasthāna*, S II, 195, 2.

°*samarthīkaraṇa* n. = *poṣaṇa*, *pratipālana*, S I, 72, 16 (Ko.)

°*samava* m. Eber, S I, 487, 2.

samavartin 2. m. = Yama, auch Śrīk. 5, 21; Amit. 5, 5.

°*samavaśaraṇa* n. = °*saraṇa*, S II, 301, 12.

**samavasarga* m.? Mahāvy. 245.

samavasaraṇa n. °= *nivāsa*, S I, 320, 15 (Ko.)

°*samavasrāva* Adj. mit einem Abfluß, Mgs II, 11, 3.

-*samavāyika* Adj. in Zusammenhang stehend mit, Saṃsk. K. 173, b, 1.

samavāyin m. Gefährte, Partner, Bṛhaspati in Vivādaratn. 113.

samavṛtta Adj. °= *samānācāra*, S I, 183, 5.

°*samavetanā* f. Lohn (*bhṛti*), Yudh. 5, 76.

samavyāptika Adj. ein Beispiel beiderseitiger ständiger Begleitung abgebend, Aniruddha und Mahādeva zu Sāṃkhyas. 5, 29.

samaśas lies: in gleiche Teile (zerteilen).

°*samasaptaka* [n.?] eine best. Konstellation, Śrīk. XXI, 36.

°*samastamaya* Adj. alles umfassend, Yudh. 6, 144.

samastas = *ajñānāt* ? S II, 166, 9.

°*samasyākāraka* m. *ardhakāvyakavi*, S I, 365, 15 (Ko.)

samahas Adj. = °*saha mahasā tejasā vartate yaḥ*, Yudh. 2, 89 [pw: v. l. für *sumahas* herrlich].

°*samahasta* [n.?] eine Art Haarzausen, E 510 (P).

°*samahastaka* n. eine Art Haarzausen, E 509 (A).

°*samahiman* Adj. = *saha mahimnā vartate yaḥ*, Yudh. 3, 48; 4, 66; 5, 88.

samā °= *lavaṇākara*, S I, 406, 1.

°*samāṃśatā* Gleichberechtigung, S II, 148, 5.

samāṃśabhāgin Adj. zu gleichen Teilen teilend, Bṛhaspati in Vivādaratn. 480.

**samāṃsamīnā* (°Subst.) eine Kuh, die jedes Jahr kalbt, S II, 186, 1.

°*samākrānti* f. Angriff, Pārvat.

samāgati f. °Vereinigung [vgl. pw], S I, 110, 6 in *kṛtasamāgati* = *ālingita*.

°*samāgamin* Adj. zusammenkommend? S II, 314, 9.

°*samācaraṇa* m. Verfahren, Regel? Śṛṅgt. 15, 11.

°*samājīva* Adj. gleich gute Lebensbedingungen bietend, Kauṭ. 55, 3.

**samādānika* Adj. von *samādāna*, Mahāvy. 245, 1071.

samādhi eine best. Haltung, Stellung (des Halses), Kir. 16, 21.

°*samādhimaraṇa* n. a death of deep spiritual abstraction, Prabandh. 245, 7 v. u.

1. *samāna* 1. g), das * vor *varṇabhid* ist zu streichen. [Z.]

samāna °= *ahaṃkārin*, H XLIII, 264. 375.

samānakartṛtva n. Gleichheit der Subjekte, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 13, 16.

°*samānajātitā* kinship, Harṣac. 59, 5.
samānajñātitvamaya Adj. (f. *ī*) auf Gleichheit des Geschlechts beruhend, Jātakam. 27, 16.
°*samānatīrthya* m. Bewohner des gleichen Wallfahrtsortes (= *ekatīrthin* der Smṛtis), Kauṭ. 191, 7.
samānádhiṣṇya Z. 2 lies 12, 3, 5, 2.
samānápātra Adj. denselben Becher habend, Maitr. S. 4, 7, 1 (94, 1).
°*samānamana* n. gebührende Verbeugung, Yudh. 6, 103.
°*samānaśīlatā* similarity of character, Harṣac. 59, 7.
samānābhihāra m. Untermengung zwischen Gleichem, Sāṃkhyakār. 7.
°*samānāyaka* m. Überbringer, S I, 549, 6 v. u. (Ko.)
°*samānīka* (n.) Kampf, S I, 163, 4.
**samāya* Adj. °trugvoll, H XLIII, 134. 166; XLVI, 13. — °*saṃmukham āgata*, H XLVI, 13.
samāyoga m. °combination? Harṣac. 231, 10. — °a levee or mobilization? Harṣac. 232, 10; 240, 7.
**samāraka* Adj. mit Einschluß der Welt Māra's, Mahāvy. 245.
°*samārakṣaka* m. sorgsamer Wächter, S II, 22, 5.
°*samārakṣaṇa* n. sorgsames Bewachen, S I, 323, 5.
°*samāracana* n. Besorgung, Verschaffung, Prabandh. 204, 1 v. u.; 320, 7 v. u.; 322, 1.
samāritā, S I, 101, 4 v. u. (Ko.)? (*yamitā ghaṭitā nakhalunā samāritā yā nakhalekhanī*).
°*samāroha* m. Besteigung, Sam. VIII, 7.
°*samālambana* n. Gopāl. 66, 12.
**samālī* „Blumenstrauß" zu streichen. [Z.]
samāloka (°Adj.) ähnlich, S II, 201, 1.
samāvartin Adj. in das väterliche Haus zurückkehrend, Saṃsk. K. 29, b, 6.
samāveśa m. im Kaśm. Śiv. °die erlösende Erkenntnis der Identität von Allseele und Einzelseele und zugleich von Subjekt und Objekt, Praty. Hṛd. 1, 6; 45, 16. [B.]
samāveśana n. 1. das Hineintreten, in Besitz nehmen, Saṃsk. K. 53, b, 11. — 2. Beilager, Āpast. Gṛhy. 8, 10. 13.
°*samāśākhā* Monat, S II, 214, 9; 319, 22; 365, 15 (hier m.!)
samāsanna °n. das in der Nähe befindliche, die Nähe, Kuṭṭ. 729.
°*samāstaraṇa* n. Streulager, Kuṭṭ. 842.
samit f. Kampf auch H 8, 45.
samitha (nach dem Ko. °m.) °Mehl, S I, 519, 5.
samidha °Weizen? S I, 516, 1.
°*samin* m. = *sarveśvara*, H XLIII, 227.
samira Wind, Hīrasaubhāgya 6, 3; 15, 13; vgl. ibid. p. 250, note; 754, note. [Z.]
samī mit *kṛ* gleichmachen, so v. a. vertilgen, zunichte machen, Jātakam. 23, 18. — Mit *bhū* zunichte werden, vergehen, ebenda 23, 12.
samīka 1. n. Kampf auch Śrīk. 18, 24.
°*samīkaśiras* n. Vordertreffen, H XLVIII, 137.
°*samīkṣāsiddhānta* n. = *sāṃkhyaśāstra*, S II, 170, 5.
°*samīcikṣu* = *samīkṣitum icchat*, S I, 410, 5.
samīpa am Ende eines Komp. °= besitzend, bedacht auf, S II, 297, 2.
°*samīpavṛtti* in der Nähe befindlich, S I, 151, 10.
°*samīpaśoka* = *āsannaśuc*, S I, 562, 7 v. u. (Ko.)
samīpasaptamī f. der Vokativ in der Bedeutung „in der Nähe von", Sud. zu Āpast. Gṛhy. 14, 6.
**samīpībhū* nahe sein, S II, 46, 6 v. u. (Ko.)
°*samīraṇā* f. ein Organ in der Vulva, E 343 (P).
°*samīrapatha* m. = *ākāśa*, S I, 52, 4.
°*samīramārga* m. = Himmel, S II, 319, 26.
°*samīrasūnu* m. = *Bhīmasena*, Saug. 7[d].
°*samīrāśana* m. Schlange, Amit. XVII, 22.
samucca Adj. hoch, Kāśīkh. 37, 65.
samuccāra m. das Aussprechen, Kāśīkh.
°*samuccela* Adj. = *uccalitam, udgatam*, Padyac. I, 36[d].
samucchrāya m. °Feimen (Diemen), Kauṭ. 118, 6 v. u.
samujjihīrṣu Adj. heraufzuziehen —, heraufzuschaffen wünschend, Kir. 14, 40.
°*samujjṛmbhaṇa* n. Aufrichten (des *penis* beim Affen), Muk. 155[b].
°*samuñja* Adj. mit Schilfgräsern versehen, Mgs. I, 11, 8.
°*samuṭṭaṅkana* n. = *saṃpādana*, Śrīk. X, 44.
°*samuṇḍamālika* Adj. having garlands, Harṣac. 145, 13.
samutkaṭa Adj. hoch, erhaben, Kāśīkh. 62, 109. Am Ende eines Komp. reichlich versehen mit, Jātakam. 17, 6.
samutkampin Adj. erzitternd, Jātakam. 26, 14.
samutkṣepa Pl. MBh. 8, 90, 17.
samuttuṅga Adj. auch Śṛṅgārasarv. p. 12.
**samutthāpaka* Adj. erweckend, erregend, Mahāvy. 207.
samutpatiṣṇu Adj., = dem folg., Haravijaya 12, 45.
samutpipatiṣu Adj. sich erheben wollend, Kir. 6, 15.
°*samutplava* steigende Flut, (große) Flut, Daśāv. I, 39.
°*samutsāraka* m. chamberlain, Harṣac. 133, 2.
°*samutsāraṇa* n. driving out of the way, Harṣac. 78, 9; 233, 11.
1. *samud* Adj. erfreut auch Yudh. 1, 67.
°*samudagra* Adj. = *samyag udagra*, Yudh. 1, 93; 4, 67 (mit *mahat* erklärt). — sehr lang, Muk. 45, 6.
°*samudayin* Adj. vereinigt mit, besitzend, Śuk. t. o. 42 [p. 50, 11].
samudāgama Mahāvy. 245, 438. [Z.]
samudānayana n. das Herbeischaffen, Jātakam. 10.
samudānītatva n. das Vollbrachtsein, Jātakam. 1.
samudānetavya Adj. herbeizuschaffen, Divyāvad. 455, 23. 25.
samuditvara Adj. aufgehend, Kāśīkh. 5, 74; 20, 79.
samudga m. °eine Art Coitus, E 568 (R).
samudgaka n. °Bez. einer Strophenform, H V, 134.
°*samudgamaka* n. = *śapharuka*, H XXIX, 44 (Ko.) verdruckt für *samudgaka*?
samudgayamaka n. auch H 48, 41.
samudghāta *Vernichtung, Vertilgung, Mahāvy. 82.

samuddyoga H XXXI, 33 (Ko.) Druckfehler für *samudyoga*.

samudra Adj. °verschlossen, H XXXII, 4. — °Mit einem Paß versehen, Kauṭ. 140, 18.

°*Samudrakaṇṭha* N. einer Ortschaft? Prabandh. 256, 4/5.

**samudrakalekhaka* Adj. mit best. ungünstigen Zeichen versehen, Mahāvy. 271, 143. Wohl *sā*° zu lesen.

**samudrakāntā* Fluß, Śrīk. III, 20.

**saṃudragṛha* n. Badehaus, V 291, 4; öfters bei Bhāsa. — Vgl. *samuddahara*, Pischel, BB. 6, 101. *samuddageha*, Mālavik. (ed. Bollensen) 58, 7. 10; 64, 6; 65, 7. [Z.]

°*samudragṛhaka* n. H XXXII, 4 (Ko.: *dīrghikālaṃkṛtaveśmanaḥ saṃjñā*).

**samudranavanīta* n. Mond, S I, 63, 14 v. u. (Ko.)

°*samudrarāja* m. s. v. a. Milchmeer, Padyac. II, 22°.

[2. *samudrānta*,] f. *ā* die Erde, MBh. 7, 198, 55.

°*samudrīya* zum Meere gehörig, S I, 325, 1.

samunnayana n. vom °Hochziehen der Brauen gesagt, Daśar. IV, 20^{b}.

samunnidra Adj. weit geöffnet (Auge), Dharmaśarm. 10, 4.

samupanayana n. das Herbeiführen, Dharmaśarm. 6, 53.

°*samupādāna* n. das Ergreifen, Śṛṅgt. 138^{a}.

samupārūḍha Adj. °erweitert, verbessert (Gebäude), Kauṭ. 170, 4.

°*samupodvalita* = *ativṛddhiṃ nīta*, H XXIV, 35.

°*samullāsana* n. = *vikasa*, Śrīk. XII, 70; = *sphuraṇa*, Śrīk. XXV, 151.

**samūra* m. eine Antilopenart, H XIX, 32.

°*samūruka* m. = *samūru*, kind of deer, Harṣac. 243, 10.

samūlakāṣam auch S I, 73, 9 v. u. (Ko.); 217, 5 v. u. (Ko.).

samūha °n. Menge, S I, 317, 6 v. u. (Ko.)

°*samodam* Adv. behaglich, Rasas. 61, 9 v. u.

°*samauṣṭha* n. eine Art Kuß, E 476 (A, P).

saṃpad Gleichsetzung von Ähnlichem, Śaṃkara zu Vedānta 68, 2.

saṃpanna °sweet thing, milk, Pūrṇabh. 255, 5 (pw. *saṃpannakṣīrā*, wohlschmeckende Milch gebend).

°*saṃparāyadharā* Schlachtfeld, S II, 243, 7.

saṃparivarta m. = *parivarta* 5., Dharmaśarm. 15, 56.

°*saṃparkakārin* Adj. geschlechtliche Berührung vornehmend, — vorgenommen habend, Prabandh. 272, 6 v. u.

°*saṃpāṭana* n. Zusammenfalten, S II, 11, 14 (Ko.)

saṃpātaka Adj. von *saṃpāta* 7., Saṃsk. K. 75, b, 2.

°*saṃpātika* ein best. Dämon, Mgs II, 12, 17.

saṃpātāyāta Adj. ohne ersichtlichen Zweck hineingeraten, Sāṃkhyapr. 89, 6 v. u.; Aniruddha zu Sāṃkhyas. 1, 12; 2, 12.

°*saṃpātya* durch Auffliegen zu erreichen, S I, 14, 5.

saṃpuṭa m. °eine Art Coitus, V 137. 138. 162 [n.]; Y 163 [n.]; E 558 (K). 569 (R). 576 (A). 584 (P). — °eine Art Kuß, E 466 (R, A, P).

saṃpuṭaka n. °eine Art Coitus, V 138; Y 76. 138; E 555 (K). 536 (R). 589 (S). — °eine Art Kuß, V 111; E 466 (K).

°*saṃpuṭayamaka* n. Bez. einer Strophenform, H XLVIII, 128.

saṃpuṭikā f. °Art Hose, Kauṭ. II, 11 (p. 80, 11).

saṃpuṣka Adj. Āpast. Gṛhy. 18, 11 nach dem Komm. = *akṣata*, ungemahlen. Vielleicht fehlerhaft für *saṃśuṣka*.

°*saṃpeṣaṇa* n. Stampfen, S I, 340, 12 v. u. (Ko.)

°*saṃprakopa* m. = *kopātiśaya*, Uttarar. V, 3^{a} ed. Lakṣmaṇasūri (v. l. *sainyakāya*.)

**saṃprakhyāna* n. Mahāvy. 133.

saṃprajanya (!) n. volles Bewußtsein, Divyāvad. 654, 27; 655, 3.

**saṃprajāna* (!) dass., Mahāvy. 281.

saṃprajñātayogin m. ein *yogin*, der sich noch im Zustande des Bewußtseins befindet, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 50.

saṃprajñātāvasthā f. dieser Zustand eines *yogin*, ebenda.

saṃpratigraha m. gute Aufnahme, Vorliebe für jemand, Jātakam. 7.

saṃpratibhāsa m. kombinierende Vorstellung, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 5, 99.

°*saṃprathara* m. Beratung? Śuk. t. o. 15 [p. 29, 26].

°*saṃpradānakālika* Adj. zur Zeit der Übergabe bestehend (Preis), Kauṭ. 179, 15.

**saṃprayuktaka* Adj. mitwirkend, Mahāvy. 114.

**saṃprayogin* m. Partner in der Liebe, Y 17.

saṃpravādana n. das zu gleicher Zeit Ertönenlassen, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 2, 14.

saṃpraharṣaṇa n. *das Aufmuntern, Mahāvy. 245 °*ṇā* f. dass., Jātakam. 7.

saṃprahāra °a wrong Sanskritization of Prākṛt *saṃpahāra*, Skt. °*saṃpradhāra* (for *saṃpradhāraṇa* or °*nā*), deliberation, Pūrṇabh. 166, 2; 184, 5.

saṃprānta m. völliges Ende, Kāśīkh. 64, 72.

saṃpriyatā f. das Liebersein als (Abl.), Kir. 17, 4.

°*saṃpriyatva* n. Liebenswürdigkeit im Umgang, Kauṭ. 15, 12.

°*saṃpreṣyā* Dienerin, Śṛṅgārasarv. p. 21, Z. 3 v. u. — Sollte *tavaiṣāhaṃ preṣyā* zu lesen sein?

saṃplava °Verschwommenheit (als Mangel eines Schriftstücks), Kauṭ. 75, 2, 7.

saṃbandhikatva n. das Zusammenhängen, Saṃsk. K. 27, b, 10; 214, b, 6.

saṃbādha 1. c), Āśv. Gṛhy. 23, 3; Y p. 101, Z. 5 v. u.

saṃbādhā °f. Menschengedränge, S I, 320, 5 v. u. (Ko.)

°*saṃbādhi* (m.?) = *vṛkṣaprakāṇḍa*, S I, 588, 8 v. u. (Ko.; fehlt im Texte!)

saṃbīja n. allgemeiner Same, Kāśīkh. 44, 26.

saṃbhaja (?) Dārila zu Kauś. 41, 18.

°*saṃbhañjana* n. das Brechen (eines Gelübdes), S I, 81, 13 (Ko.)

saṃbharaṇa n. °= *saṃsmaraṇa*, H XXXVIII, 41. — Vgl. Gaüḍavaho 288; Pischel, Gramm. d. Prakr. § 313, p. 217. [Z.]

°*sambhalī* = *śambhalī*, S II, 197, 2; 405, 11.

°*saṃbhavatva* n. origin, Harṣac. 281, 23.

°*saṃbhārikī* f. eine Art Likör, Kauṭ. 121, 5.
°*saṃbhālana* n. Ko. zu Viṣṇubh. VII, 16 (s. *sārā*).
°*saṃbhālana* n. *smaraṇa*, S I, 250, 1; 440, 7; II, 180, 7; 322, 10.
saṃbhāvanā °Erhaltung, Beschützung, S I, 74, 1.
saṃbhinnapralāpa m. sinnloses Geschwätz, Mahāvy. 92; Divyāvad. 302, 8. — °*pralāpika* Adj. Unsinn redend, 301, 24.
°*saṃbhinnamadamaryādā* ein Stadium der Brunst beim Elefanten, S I, 495, 4.
**saṃbhinnavyañjanā* f. eine Art Hermaphrodit, Mahāvy. 271. *°*na* n. diese Deformität, 284.
°*saṃbhūyasamutthātar* m. Mitunternehmer, Partner, Kauṭ. 185, 16.
saṃbhṛti Menge, Haravijaya 2, 62.
saṃmiti f. °= *avakāśa*, S I, 293, 4 v. u. (Ko.)
saṃmukha Adj. auch: passend, den Umständen angemessen, Lalit. 464, 6; 466, 4. — °Subst. n. eine Art Coitus, Y 142.
**saṃmukhavinaya* m. etwa: ein Verweis unter vier Augen, Mahāvy. 264.
°*saṃmūrchaka* lähmend, S I, 145, 9 (Ko.; *san*° gedruckt).
°*saṃmocana* n. Gopāl. 80, 33.
saṃmodagandha m. Wohlgeruch, Jātakam. 21.
**saṃmodanīya* Adj. freundlich, Mahāvy. 145.
°*saṃmohanā* Name einer Pille, E 917 (P).
**samyakkarmānta* m. ein ordentlicher Beruf, Mahāvy. 44.
samyaktvamithyātvasarvasaṃgrasana m. ein best. *samādhi*, Mahāvy. 21.
**samyagājñā* f. richtiges Verständnis, Mahāvy. 48.
samyagvṛtti f. richtiges, taktvolles Benehmen, MBh. 3, 303, 21.
sayuj 1. Kāśīkh. 13, 83.
sar, **sarita* fließend (Stimme), Mahāvy. 20. — Kaus. °zum Liebesbesuche einladen, Daśar. II, 27[b]. — Mit **ati*, *nātisaret*? Mahāvy. 245, 619. — Mit *vyati* Kaus. wechseln (die Rede), Divyāvad. 70, 11; 75, 23; 156, 20; 619, 2. — Mit *vyanu* °eifrig nachlaufen, H XLII, 19. — Mit *abhi* Kaus. überfließen machen, erfüllen, Jātakam. 15. 27, 17. — Mit *pratyava*, °*sṛta* wieder fortgegangen, Divyāvad. 235, 27. — Mit *abhipra*, °*sṛta* herbeigeströmt, Jātakam. 15. — Kaus. entgegenstrecken, ebenda 9. — Mit *vyapasam* durchwandern (verschiedene Existenzen), Divyāvad. 200, 10.
1. *sará* 1. a) Aufrecht vermutet VS. 22, 2 *saraghā rapantī*.
sara °(Perlen)schnur, Padyac. I, 64[a].
sara m. °= *hāra*, S I, 106, 3. — °= *samūha*, H V, 135. — °Fußsoldat, H XLIII, 155.
sara s. *kusumasara!*
saraka m. n. c) der Genuß von Arak etc. auch Y p. 51, Z. 12.
saraghā f. 1. Biene auch S II, 116, 14 (Ko.)
sarajasa 1. a) Nom. abstr. °*tā* f. Kir. 10, 20.
°*saraṇika* als Weg habend, S II, 29, 6.
**saraṇḍa* m. S II, 368, 25? [pw Vogel.]
°*saratna* Adj. mit Juwelen besetzt, Zitat bei Dhanika zu Daśar. IV, 75 (S. 137, Z. 7).
sarabhā s. *śarabhā*.
saramā *Hündin, Mgs. II, 1, 14.
sarala °= *kuṭila*, S I, 248, 1.
sarava °Adj. lärmend, Yudh. 7, 78; S I, 615, 6.
sarasa Adj. °= *saśabda* (schwirrend, vom Pfeile gesagt), Yudh. 8, 61.
°*sarasay*(*ati*) reizend erscheinen, Muk. 87[b].
°*sarasara* Geklingel, Gerassel etc., Sam. VI, 34.
°*sarasijajanman* m. = Brahman, Śrīk. XVII, 33.
°*sarasijanetra* Adj. = Kṛṣṇa, Yudh. 2, 115.
°*sarasijabhartar* m. Sonne, Śrīk. VII, 38.
°*sarasita* Adj. schallend, rauschend (Wasser), Yudh. 5, 31 (*saha rasitena śabdena vartate yat tādṛśaṃ toyam*).
°*sarasiruhajanman* m. = Brahman, Kir. XII, 35.
Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa n. N. °eines Tempels, Prabandh. 94, 8/9.
°*Sarasvatītuḍaga* m. Name eines Dichters, S I, 452, 7.
°*Sarasvatīdrohin* m. S.-Schänder, S I, 11, 2.
°*Sarasvatīvāhana* m. Pfau, S II, 143, 2 v. u. (Ko.)
sarasvant 2. m. c) Meer auch Śrīk. III, 3.
sarahasya Adj. °geheimnisvoll (Waffe), Uttarac. p. 14, Z. 11; 42, Z. 2; 164, Z. 11 ed. Lakṣmaṇasūri; Mahāvīr. ed. Aiyar p. 34, Z. 7.
[*sarājaka*,] f. °*jikā* Jātakam. 26.
°*sarāma* Adj. samt Rāma, Kaṃs. IV, 18[d].
°*sarāla* = *aparyanta*, S I, 475, 6.
°*sariṇī* = *kulyā*, S I, 150, 11 v. u. (Ko.)
saritsurañgā f. Wasserarm, Damayantīk. 210.
°*saritsūnu* m. Bein. Bhīṣma's, Yudh. 7, 1.
saridadhipati m. Meer auch Śrīk. XIX, 54.
°*saridbhujaṃga* m. Meer, Śrīk. XII, 55.
saridvarā *Bezeichnung der Gaṅgā, S II, 212, 4.
sarisrut f. = *surā*, Haravijaya 9, 46.
sarīḍham Adv. mit Geringachtung auch H 50, 78.
sarīsṛpa m. °Schlange (pw nur „kriechendes Tier"], S II, 204, 4 [I, 145, 13 v. u. Ko. ein höhlenbewohnendes Tier].
saruj Adj. 2. krank auch H 43, 81.
sarūpin Adj. gleichgestaltig, Kāśīkh. 17, 99; 44, 36.
°*sarojajanman* m. = Brahman, Padyac. IV, 80[c].
sarojanayana °m. = Kṛṣṇa, Yudh. 8, 80.
°*sarojanābhi* m. = Kṛṣṇa, Yudh. 1, 90.
**sarojanman* n. Lotusblüte, H XLV, 51.
°*sarojabandhu* m. Sonne, H XIX, 4
°*sarojamukhī* eine Lotusgesichtige, Śrīk. XII, 8.
°*sarojasuhṛd* m. = Sonne, S II, 340, 23.
°*sarojākara* m. Lotusteich, Śrīk. IX, 49.
°*sarojākṣī* f. eine Lotusäugige, Padyac. V, 6[a].
°*sarojinīkānta* m. Mond, Bhānudatta's Alaṃkāratilaka I, 17 (= fol. 4[b] meines Manuskriptes).
**saroruh* n. Lotusblume, Śrīk. IV, 3.
saroruhadṛś m. °Arjuna, Kir. VI, 12.

sargakālīna Adj. zur Zeit der Schöpfung, Sāṃkhyapr. 106, 12.

sarj mit *vyava* 5. Jātakam. 7, 9. — Mit *prod* wegschleudern, wegschenken, Divyāvad. 587, 7. — Mit *pratini* aufgeben, Mahāvy. 130; Divyāvad. 275, 8. Richtig *pratinis*. — Mit *pratinis* dass., ebenda 44, 17. — Mit **prativini* fehlerhaft für *prativinis* und = *pratinis*, Mahāvy. 130. — Mit *vi* (Fragen)lösen, beantworten, Divyāvad. 162, 20.

sarja m. *Terminalia tomentosa? S 543, 3 (Ko. erklärt mit *aśana* [= *asana*]!).

**sarjaka* m. Terminalia tomentosa, S II, 171, 14 v. u. (Ko.); V 369 (?).

°*sarjanaka* n. Peitsche, S I, 214, 6 v. u. (Ko.)

sarp mit *ava* °überall umhergehen, S I, 345, 1 [*ava* = *samantāt*]. — Mit *ud* Kaus. *utsarpita*? Divyāvad. 23, 11 ff.

°*sarpagrāha* m. Schlangenfänger, Kauṭ. 115, 3 v. u. (*sarva*° ed. Mysore 1909 wohl nur Druckfehler).

°*sarpadhāraka* m. Schlangenbändiger, S I, 436, 13 (Ko.)

sarpavṛścikaromavant Adj. dessen Haare Schlangen und Skorpione sind, R. 7, 23, 1, 74.

°*sarpaveṇī* f. Megh. 18 (ed. Krishnamachariar, Srirangam 1909). Die Vidyullatā sagt: *sarpaveṇī nāma mecakaruciḥ kaścit padārthaḥ sarpasadṛśākāraḥ ... kāminīkeśabandhaviśeṣo vā ... sarpaveṇīti kṛṣṇabhujaṃgabhogamaṇḍalam iti kecit.*

sarpāy(ate) einer Schlange gleichen, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 85.

Sarpāsyā f. N. pr. einer *yoginī*, Kāśīkh. 45, 39.

sarpin 2. a), Kāśīkh. 50, 13. 26.

[*sarva*,] *sarveṇa sarvam* Adv. vollständig, ganz und gar, Divyāvad. 144, 1; 270, 11; 502, 22.

°*Sarvakalā* f. N. einer Königin, Pārijātam. I, 11^{b}; II, 37^{c}.

°*sarvakāraṇatva* n. N. abstr. zu *sarvakāraṇa* (alles bewirkend), Praty. Hṛd. 5, 10. [B.]

sarvakṣitipatitva n. Weltherrschaft, Jātakam. 8, 51.

sarvagata m. °*spy*, Harṣac. 40, 7.

sarvaṃkaṣa °Subst. °m. = Yama, S I, 142, 6.

°*sarvajaṭa* Adj. wohl einen ganzen Zopf tragend, Mgs. I, 2, 6.

°*Sarvajanānandana* n. N. eines Lusthaines, S II, 316, 18.

sarvajīvin °= *sarvair jīvyate upajīvyate yaḥ* und °*sarvaprāṇisahita*, S I, 14, 4.

sarvajña m. *ein Buddha, Padyac. II, 1^{c} (in *sarvajñatāvasara* = °*Buddhabhāvasya avasaraḥ anukūlakālaḥ*). — 2. c) Kāśīkh. 15, 28; 23, 26. — °*sūnu* m. Patron. Skanda, 59, 2. — *sarvajñārdhaśarīriṇī* Bein. der Umā, Kāśīkh. 65, 33.

sarvajñajñānin Adj. sich für allwissend haltend, Divyāvad. 145, 23.

sarvajñamānin Adj. dass., ebenda 143, 10.

sarvajñīya Adj. von *sarvajña* 1. Komm. zu Kaṇāda S. 357, Z. 15.

**sarvatathāgatadharmavāṅniṣprapañcajñānamudrā* f. eine best. Fingerstellung, Mahāvy. 197, 77; *°*gataprajñājñāna*° desgl. 73; *°*gatabandhanajñāna*° desgl. 79; *°*gatavajrābhiṣekajñāna*° desgl. 72; *°*gataviśvakarmajñāna*° desgl. 76; *°*gatasaṃtoṣaṇī* f. eine best. Tantra-Gottheit, 83; *°*gatasamājādhiṣṭhānajñānamudrā* f. eine best. Fingerstellung 71; *°*gatasuratasukhā* f. eine best. Tantra-Gottheit 80; *°*gatākarṣaṇī* desgl. 81; *°*gatānurāgaṇajñānamudrā* f. eine best. Fingerstellung, 68; *°*gatānurāgaṇī* f. eine best. Tantra-Gottheit, 82; *°*gatāśāparipūraṇajñānamudrā* f. eine best. Fingerstellung 70.

Sárvati m. N. pr. eines Mannes, Maitr. S. 3, 4, 6 (51, 20).

Sarvatīrtheśvara n. N. pr. eines Liṅga in Benares, Kāśīkh. 33, 134.

sarvatodhāra Adj. nach allen Richtungen eine Schneide habend, MBh. 8, 17, 5.

°*sarvatobhadra* (n.?) eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.). — °ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 7 v. u.

°*sarvatomukhabandha* m. eine Art Coitus, E 593 (D).

sarvatraga Adj. °an alle gerichtet (Sendschreiben), Kauṭ. 73, 7; 74, 6.

sarvadeśīya auch: in allen Ländern befindlich, Kāśīkh. 66, 109.

**sarvadharmapraveśamudra* m. (so zu lesen) Mahāvy. 21, 12; *°*dharmamudra* m. (so zu lesen) 7; *°*dharmasamatājñānamudrā* f. eine best. Fingerstellung, 197, 67; *°*dharmasamavasaraṇasāgaramudra* m. ein best. *samādhi*, 21, 22; *°*dharmātikramaṇa* m. desgl. 83; *°*dharmāpravṛttinirdeśa* m. Titel eines Werkes, 65, 37; *°*dharmodgata* m. ein best. *samādhi*, 21, 6.

°*sarvadhāra* allseitig geschärft, S I, 50, 11 (Ko.)

**sarvapātrīṇa* °= *kaulādiyogya*, S I, 406, 4.

sarvapṛṣṭha 2. *sarvaprṣṭhāhavīṃṣi*, Śāṅkh. Śr. 9, 26, 4.

°*sarvaprāṇam* Adv. aus Leibeskräften, V 102; E 445 (K).

sarvabhṛt Adj. alles erhaltend, Bhag. 13, 14.

**sarvamāramaṇḍalavidhvaṃsanajñānamudrā* f. eine best. Fingerstellung, Mahāvy. 197, 78.

**sarvarodhavirodhasaṃpraśamana* m. ein best. *smādhi*, Mahāvy. 21, 101.

°*sarvavant* Adj. alles enthaltend, Mgs. II, 14, 30.

°*sarvaviśvāsitā* confidingness, Harṣac. 221, 16.

**Sarvavaidalyasaṃgraha* m. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65.

**Sarvavyūharatisvabhāvanayasaṃdarśana* m. N. pr. eines Gandharva-Fürsten, Mahāvy. 170.

sarvasaṃgraha Adj. im Besitz von allem seiend, R. ed. Bomb. 1, 6, 1.

°*sarvasamayaka* (n.?) Zutritt zu allen Zeiten, Prabandh. 205, 3.

°*sarvāṅgamardana* n. eine Art Coitus, E 594 (D).

°*sarvāmātya* sämtliche Angehörige, Gesinde, Mgs II, 10, 4; 16, 4.

sarvābhayaṃkara Adj. allen Sicherheit gewährend, R. ed. Bomb. 4, 22, 30.

sarvābhiśaṅkin, Nom. abstr. °*kitva* n. MBh. 7, 185, 27.

sarvāmaratva n. absolute Unsterblichkeit, R. 7, 30, 9.

sarvāvasara °general assembly, Prabandh. 10,7 v.u.; 64,10. (Tawney verweist auf Urdū dīwān-i-'āmm resp. darbār-i-'āmm.)

Sarvāvasara °Name eines *sabhāmaṇḍapa*, S II, 71, 8.

sarvāvastha °Adj. alle möglichen Stellungen (inter coitum) einnehmend, Amaru 65d.

°*sarvāśa* alles verzehrend, S I, 440, 4.

salagnaka Adj. durch einen Bürgen gesichert (Darlehen), Vyāsa in Vivādaratn. 7.

°*salapū* (f.) Ficus oppositifolia, S II, 143, 8 v. u. (Ko.)

°*salaya* Adj. taktmäßig (oder: kokett) bewegt, Kaṃs. IV, 31d.

salila n. °= *chāyāviśeṣa*, H XXXIV, 56; °Glanz, Śrīk. XVII, 61.

°*salilaturaga* m. ein fabelhaftes Wassertier, Śrīk. IX, 41.

°*salilatūlikā* ein Ruhebett im Wasser, S I, 529, 6.

°*saliladhi* m. Meer, S I, 187, 1.

salilanidhi m. 1. Meer auch Yudh. 5, 33.

salilamuc m. Wolke auch Śrīk. 20, 65.

salileśvara m. Bein. Varuṇa's, MBh. 3, 308, 12. [H 31, 34.]

sallayá Śat. Br. 14, 7, 1, 19 (auch Bṛh. Ār. Up.) ungewöhnliche Assimilation für *saṃlaya*.

°*sallekhanā* = *saṃlekhanā*, Amit. XXXI, 63. — EI III, 185. 207; V, 152 note 1; Hīrasaubhāgya 17, 122 (Komm.); vgl. Śikṣāsamuccaya p. 127, n. 2. [Z.]

sava m. °= *snāna*, H V, 135.

°*savanagṛha* n. Badezimmer, S I, 507, 4.

°*savanalih* m. ein Gott, Śrīk. XVII, 44.

°*savabhuj* m. Opfergenießer = Gott, Viṣṇubh. VIII, 21d.

°*savapus* Adj. verkörpert, Kir. X, 43.

savara 1. m. = *śabara* 2. a), Dharmaśarm. 16, 63.

°*Savaraka* m. Eigenname, S I, 403, 5.

°*savarkaram* = *saparihāsam*, S II, 25, 14 v. u. (Ko.)

savarṇa m. °= *sa pūrvānubhūto varṇaḥ kāntiḥ*, Govardh. 342.

savāsa Adj. mit Wohlgeruch erfüllt, Jātakam. 22, 15.

°*savikāsa* Adj. zur Entfaltung —, zum Ausbruch gekommen (Zorn), Yudh. 1, 63. — = *vistīrṇa*, H XXXI, 28; XLVII, 42.

°*savin* Adj. reich an Opfern, H XLIII, 292.

°*savibhrama* Adj. = *samānaśobha*, Uttarar. VI, 4d ed. Lakṣmaṇasūri.

°*savirāma* Adj. (f. *ā*) aufhörend, Yudh. 2, 86.

°*savisara* Adj. hervorströmend, H XLVI, 56.

savṛtta Adj. (f. *ā*) einen guten Wandel führend, R. ed. Bomb. 3, 58, 9.

savṛṣaṇa Adj. (f. *ā*) Āpast. Gṛhy. 14, 10 nach dem Komm. mit zwei Früchten in Gestalt von Testikeln versehen.

°*savendu* S I, 516, 13 (Ko.)? *paṭolaṃ savenduvyañjanam*.

savyasācin Adj. auch Śrīk. 7, 40.

savyottāna Adj. die linke Hand mit der inneren Fläche nach oben haltend, Śāṅkh. Śr. 5, 8, 5.

saśarkara Adj. °körnig, Kauṭ. 77, 5.

saśikhara Adj. bewipfelt (Baum), R. ed. Bomb. 4, 1, 4.

saśibira Adj. mit seinem Heerlager, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 2, 26.

°*sasaṃyati* Adv. = *niyamaṃ kṛtvā*, H XLIII, 375.

°*sasaṃbādham* dicht angedrängt, S II, 34, 1.

sasaṃbhramam Adv. °*hastily*, Harṣac. 141, 5.

sasāṃnāyyaka Adj. mit der Spende *sāṃnāyya*, Komm. zu Kāty. Śr. 302, 5.

sasārtha Adj. (f. *ā*) auch: vollgeladen (Schiff), R. ed. Bomb. 4, 16, 24.

°*sasiram* Adj. etwa: aus vollem Halse [Ko.: *kaṇṭhanādīḥ pūrayitvā*], H XLIII, 214.

**sasīman* °in den Grenzen bleibend, S I, 570, 8 (Ko.)

°*sasīsa* Adj. mit Blei verbunden, Kauṭ. 82, 8 v. u.

sasoma °= *candrasahita* und zugleich *harītakīvṛkṣasahita*, S II, 196, 3.

°*sasauṣṭhavam* Adv. — *vyaktavacanaṃ yathā bhavaty evam*, S I, 551, 3.

1. *sasya* auch so v. a. Ernte. *śyāmākasasye*, Śāṅkh. Br. 4, 12; *vrīhisasye, yavasasye*, 14.

°*sasyaniṣpatti* f. gute Ernte, Kauṭ. 174, 8.

°*sasyanda* m. ein Organ in der Vulva, E 342 (A).

sahakaraṇa n. das Verrichten zu gleicher Zeit, Saṃsk. K. 54, a, 1.

°*sahakārasurā* f. Mangolikör, Kauṭ. 121, 5.

°*sahakrīḍita* Adj. mit dem man (als Kind) zusammen gespielt hat. Abstr. °*tva* n. Kauṭ. 13, 11.

°*sahagrāhin* m. Mitschuldner, Teilhaber an einem Darlehen, Kauṭ. 63, 5; 174, 19.

sahajanman °m. Bruder, S I, 154, 3.

°*sahati* Adj. = *saha śatruhiṃsayā vartate yaḥ*, H XLIII, 228.

sahadevā *= *balā* (Sida cordifolia), S II, 194, 5.

sahanivāsitā f. das Zusammenwohnen mit (Instr.), Mālatīm. (ed. Bomb.) 332, 4.

sahanṛtya n. gemeinsamer Tanz, Gītag. 1, 43.

sahapāṃsukrīḍita Adj. auch S II, 354, 17.

sahabhūmi, lies 16, 15, 20.

°*saharābhasya* Adj. ungestüm [*saha rābhasyena sāhasena vartate yaḥ sa tādṛk*], Yudh. 4, 5.

°*saharita* Adj. etwas grün gefärbt, Kauṭ. 87, 1.

°*sahasaṃbhūti* Adj. gleichzeitig mitentstanden, S II, 367, 6.

°*Sahasrakūṭa* n. Name eines Palastes, S II, 246.

°*sahasragaṇanāvant* nach Tausenden zählend, S I, 223, 10 (Ko.)

°*sahasratviṣ* m. = Sonne, Sūryaś. 17d.

**sahasradaṃṣṭrin*, mit tausend Zähnen, S I, 67, 2 v.u. (Ko.). — m. eine Art Wels I, 144, 10 v. u. (Ko.)

sahasrapoṣapúṣi (!) Adj. Maitr. S. 1, 5, 10 (79, 5. 6).

°*sahasrabhaṭa* 1000 Soldaten gewachsen, S I, 36, 4 v. u. (Ko.); 147, 6 v. u. (Ko.); 186, 9 v. u. (Ko.); 242, 12 (Ko.); 257, 3 v. u. (Ko.) etc.

sahasrabhānu °Subst. m. die Sonne, Padyac. III, 10a.

sahasrabhuja m. °= Arjuna Kārtavīrya, Gopāl. 88, 16.

°*sahasramarīci* m. Sonne, Kir. IX, 4; H 19, 14; 36, 24.

°*Sahasramāya* m. N. eines *daitya*, H XXXIV, 45; XLVI, 54.

sahasraruc m. die Sonne, Haravijaya 7, 24. [19, 22; 47, 8.]

°*Sahasraliṅgasarovara*, N. eines heiligen Teiches, Prabandh. 131, 7/8.

**sahasravedhin* °tausendfachschaffend, Kalāv. IX, 8.

sahásraśala Maitr. S. 2, 4, 1 (38, 8).

sahásredhma tausend Scheite, Maitr. S. 1, 10, 12 (152, 4).

sahādhyāyin Kauṭ. 40, 9 °= Verschwörer? Vgl. J. J. Meyer 50, Anm. 2.

sahāya am Ende eines Komp. gemein mit, Jātakam. 22, 80.

°*sahārava* Adj. erklingend, H XLVI, 17.

sahārthanāśa Adj. gleichgültig gegen Vorteil und Verlust, — Glück und Unglück, Kir. 14, 8.

sahāsa Adj. °aufgeblüht, H XLVI, 62.

°*sahāsya* Adj. komisch gefärbt, Daśar. II, 52[b].

sahita °= *hitakārin*, H XLIII, 226.

sahima auch: kalt (Wind), R. ed. Bomb. 4, 28, 15.

sahṛdaya Adj. °intelligent, Harṣac. 145, 11.

sahṛdayatva n. (°Abstr.) herzliches Verhalten, Dhanika zu Daśar. II, 7[a] (S. 49, Z. 1/2; 5 v. u.)

sahelaka m. S II, 214, 13. 14 (Ko.)? — °liederlicher Gesell, H XXVII, 28 (Ko.)

sahotpatti °Adj. S I, 192, 5 v. u. (Ko.)

sahodana Adj. mit Reis, Āpast. Gṛhy. 20, 5.

sahya 2. m. N. pr. eines Berges auch H 30, 43.

°*Sahyatanayā* = Kāverī, Śṛṅgārasarv. 147[a].

**sāṃyamanika* Adj. = *sāṃyamana*, Mahāvy. 281, 217.

°*sāṃvaryā* S II, 358, 22?

sāṃvyavahārika Adj. °zu einer Gilde gehörig (Kaufleute), Kauṭ. 180, 1.

sāṃśa Adj. aus Teilen bestehend, Sāṃkhyapr. 106, 2.

°*sāṃśu* Adj. glänzend, H XLIII, 75.

°*sāṃsa* Adj. mit Schultern versehen, in °*susāṃsa* (s. d.)

sāṃsārika °Subst. Pl. „Weltkinder", Genußmenschen, Padyac. VI, 33[c].

**sākṣātkartavya* Adj. zur Anschauung zu bringen, Mahāvy. 64.

**sākhilya* n. Freundlichkeit, Mahāvy. 245.

**Sāgaranāgarājaparipṛcchā* f. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65, 32.

°*sāgaramala* n. os sepiae, S I, 524, 11 v. u. (Ko.)

°*sāgaraśāyin* = *Nārāyaṇa*, Vās. 13, 1.

sāgarāpāṅga Adj. (f. *ī*) vom Meere begrenzt (die Erde), MBh. 1, 73, 29.

sāgarāy(ate) das Meer darstellen, Prāṇābharaṇa 48 nach Aufrecht.

°*sāgarīya* Adj. zu *sāgara*, H XLIII, 143.

°*sāgaska* Adj. eines Vergehens schuldig, H XVII, 91.

°*sāṃkaṭya* n. = *saṃkīrṇatā*, Śrīk. XVI, 41.

°*sāṃkarikī* = *puruṣadūṣitā*, V 193.

sāṃkārikā Adj. f. Āpast. Gṛhy. 3, 11; Baudh. Gṛhy. Pariś., verschiedentlich gedeutet. [Beiträge zur indischen Erotik[1], 620. 621. 631. 632.]

**sāṃkāśikā* Adj. f. = *pitrādigṛheṣv agnyādidāyinī*, Vaijayantī, bhūmik., brāhmaṇādhy. 52 nach Winternitz. [Beiträge zur ind. Erotik[1], p. 632.]

sāṃkāśiná Maitr. S. 3, 8, 9 (108, 15).

°*sāṅkurībhūta* Adj. mit jungen Schößlingen bedeckt = jugendfrisch? Gopāl. 92, 29; vgl. 98, 7.

°*Sāṅgaṇa* m. N. eines Prinzen, Prabandh. 251, 3.

sāṅgada Adj. nebst (dem Affen) Aṅgada, R. ed. Bomb. 4, 25, 1.

sāṅgarāga Adj. gesalbt, geschminkt, R. ed. Bomb. 4, 1, 60.

°*sācivyatva* n. = *sācivya*, S I, 431, 10 v. u. (Ko.)

sāñjana Adj. °mit Antimon verbunden, Kauṭ. 82, 8 v. u.

°*sātana* n. eine Art Sandel, Kauṭ. 78, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 110, Anm. 10.

Sātāgiri m. N. pr. eines *yakṣa*, Jātakam. 19, 35.

°*sātāna* = *savistāra*, S I, 277, 10.

°*sātina* (m) eine Rohrart, Kauṭ. 100, 3.

°*sātinā* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 19).

sātisāra Adj. sündhaft, schuldig, Divyāvad. 330, 1.

°*sāttvikatva* n. = *prasādalakṣaṇatva*, S II, 236, 7.

sādh mit °*vi* sich verschaffen, Prabandh. 200, 3.

sādhaka m. Zauberer, Haravijaya 20, 28; Stein zu Rājat. 6, 12. [Z.]

sādhana Penis, Vāmana Kāvy. p. 16, 7 ed. Cappeller. [Z.]

2. *sādhanī* mit *kṛ* als Mittel zu (Lok.) verwenden, Jātakam. 24, 12.

sādhāraṇa °ein Elefant von best. Eigenschaften, S I, 291, 6 [vgl. Ko. 1 v. u.]

°*sādhikya* n. = *saha ādhibhir ... vartate yas tadbhāvena sahitam*, Śrīk. XVII, 37.

sādhyāhāra Adj. mit einer Ergänzung, Sud. zu Āpast. Gṛhy. 6, 12.

sānatkumāra n. Pl. eine best. Klasse von Göttern, Dharmaśarm. 8, 6.

sānurāga Adj. auch °rot gefärbt, Padyac. VIII, 39[b].

sānuṣaṅga °Adj. eine ganze Reihe bildend, Uttarar. ed. Lakṣmaṇasūri p. 197, Z. 4.

sānusāra °= *taṭagata*, S I, 603, 6.

°*sānūkatā* = *anyena sadṛśatvam* und *sahānūkaiḥ śubhair lakṣaṇaiḥ vartante* [im Texte steht *sānūkatāṃ vidadhato*], H XL, 35.

**sāntarottara* n. das Vergehen eines Mönches, wenn er sich mehr als ein Unter- und Oberkleid schenken läßt, Mahāvy. 260.

°*Sāntū* m. N. eines Ministers, Prabandh. 136, 5 v. u.; 138, 2.

sāndra (nach dem Ko. °m.) °= *vilepanaviśeṣa*, S II, 28, 3.

°*sāndrita* = *nibiḍībhūta*, S I, 230, 8; = *sthūlita* 246, 3.

sāṃnahanika Adj. auch Padyac. X, 3[b].

sāṃnahya n. °ein Teil der Elefantendressur, S I, 487, 10 v. u. (Ko.); 488, 12 (Ko.)

°*sāṃnāhya* Adj. zum Kriegsdienst gehörig, Kauṭ. 133, 2 v. u.; H 40, 34 (Ko.).

°*sāṃnāhya* m. Kriegselefant, Kauṭ. 96, 4.

sāṃnihitya n. nächste Nähe, das in nächster Nähe Befindliche, Saṃsk. K. 60, a, 2.

sānvaya öffentlich, Kātyāyana in Vivādaratn. 287.

sāpatnaka n. °Vielweiberei, Y p. 242, 2 8 v. u.

sāpatya Adj. °samt seinem Sohne, Yudh. 6, 62.

sāpavādam Adv. vorwurfsvoll, Mālatīm. (ed. Bomb.) 326, 4.

°*sāpasāra* Adj. fähig sich (von einem Verdachte) zu entlasten, Kauṭ. 90, 9.

sāpīḍa Adj. einen Wasserfall aus sich entlassend, R. ed. Bomb. 4, 16, 22. Richtig wohl *sotpīḍa*.

sāptapadīna n. Freundschaft, auch Śrīk. 6, 44.

°*sābandha* Adj. = *saha śarīrasāvadhānatvena vartate yaḥ sa tādṛśaḥ*, Yudh. 6, 127.

sābhayadakṣiṇam Adv. mit Gewährung von Sicherheit, Jātakam. 22, 17.

sābhiśaṅka Adj. mißtrauisch, Jātakam. 31.

**sābhisaṃskāraparinirvāyin* Adj. Bez. einer Art von *anāgāmin*, Mahāvy. 46.

sāmakṣa n. das Voraugensein, Maitr. S. 3, 6, 1 (60, 9). Vgl. *sāmakṣya*, *sāmyakṣa*.

sāmajatva n. °Abstr. zu *sāmaja*, Elefant, H XLIII, 179.

sāmada Adj. die s. schützend, H XLIII, 228.

sāmadharmārthanītimant Adj. liebevoll, gerecht, nützlich und klug (Rede), R. ed. Bomb. 4, 29, 8. Vgl. *sasāmadharmārthasamāhita* 4, 30, 19.

°*sāmantya* n. Statthalterposten, Manm. I, 15[b].

°*sāmapara* = *mṛdubhāṣin*, S II, 106, 7.

sāmayika zeitweilig, Sāṃkhyapr. 81, 1.

°*sāmarasena* Adj. = *saha amarasenayā devasenayā vartate yaḥ sa tādṛśaḥ* (Indras), Yudh. 4, 90.

°*sāmarasya* n. [zu *samarasa*], Śrīk. II, 38 (Ko.); V, 45; VIII, 32; XII, 48; XIV, 28. 53. 57; XV, 29. 33; XX, 38.

°*Sāmala* m. N. eines Elefantentreibers („mahout"), Prabandh. 143, 6 v. u.; 198, 1.

sāmātyaka Adj. = *sāmātya* 2., R. ed. Bomb. 4, 60, 16.

sāmāyika Adj. °herkömmlich, der Gelegenheit entsprechend, S II, 315, 4/5.

sāmigandharvá Maitr. S. 3, 7, 3 (77, 14) und 8 (87, 2). Nach den Hdschrr. ist *sāmi ga*° herzustellen. *sāmí muṣ* vorwegstehlen.

sāmidheni° = °*nī*, Kāty. Śr. 5, 8, 33.

sāmidhenī f. Brennholz auch H 47, 120.

sāmīcī *Anständigkeit, Ordentlichkeit, Höflichkeit, Mahāvy. 48. 97. *°*karaṇīya* Adj. ordentlich zu begrüßen, 97.

sāmīcīnya n. Angemessenheit, Pādāravindaś. 32.

°*sāmutthāyaka* [oder °*yika*] Adj. nach J. J. Meyer S. 61, Z. 13/14 „zu gegenseitiger Hilfe gegründet", Kauṭ. 48, 10; 317, 11; 324, 9.

*sāmudraka**n. Chiromantie, S II, 352, 14.

Sāmudrika m. °N. eines Brahmanen, Rasas. 8, 1.

sāmudrika (n.) distinguishing marks, Prabandh. 83, 3/2 v. u.; 252, 1.

°*sāmūra* n. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 16).

°*sāmūlī* f. eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 16).

°*sāmedhika* Adj. Glück verleihend, Kauṭ. 19, 7. Vgl. J. J. Meyer's Anm. 3, S. 18. S I, 400, 1?

sāmodam °Adv. duftend, S I, 228, 2.

sāmodbhava Dharmaśarm. 10, 50.

°*sāmyadharma* m. = Coitus, S I, 518, 6.

°*sāmyabhāj* gleichend, S I, 333, 3.

°*sāmyuktitas* mit halber Aussprache, S I, 235, 6 v. u. (Ko.)

sāyaka Schwert, Kāvyaprakāśa p. 141, 2. [Z.]

sāyamaśaná n. Abendessen, Maitr. S. 3, 6, 6 (67, 3).

sāra Adj. zunichte machend, Pūrṇabh. 164, 12. — °geschickt (*aticatura*), S I, 289, 2. — °= *saha araiḥ śṛṅgair vartate yaḥ*, H V, 2. — E 817 (A)?

sāra [m. n.] °= *ayobheda*, H V, 2. — °Wertgegenstand, Kauṭ. 180, 20. — °Potentialität, Praty. Hṛd. 7, 10. [B.]

Sāraka m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 437, 12. 15.

°*sārakucā* = *pīvaronnatastanī*, S I, 448, 3.

°*sārakeli* f. Brettspiel, S II, 191, 4 (l. *śāra*°).

sāraṅga m. *Elefant, S I, 349, 3.

°*sāraṅgaketu* m. Mond, Śrīk. X, 42.

sāraṅgatva n. °Nom. abstr. = die Gestalt einer Antilope, Yudh. 5, 62.

°*sāraṅgadṛś* f. eine Gazellenäugige, Śrīk. XXI, 13.

°*sāraṅgalakṣman* m. Mond, Śrīk. XII, 69.

°*Sāraṅgikā* N. der Tochter eines Brahmanen, Śṛṅgt. 13, 4 v. u.

sāratara 1. Z. 3 lies °*tā* f.

**sārava* Adj. vom Flusse Sarayū stammend, Viṣṇubh. II, 24[c].

**sārava* Adj. = °*śabdasahita*, Yudh. 1, 84; 2, 109; 7, 42; H 43, 174. 216.

sārasa m. °= *ripu*, H XLIII, 88 [*sāraṃ syantīti sārasā ripavaḥ*]; XLVIII, 15.

sārasa [n.] = °*saraḥsamūha*, H V, 2.

°*sārasadṛś* f. eine Lotusäugige, Muk. 30[a].

sārasana n. 1. Gürtel, auch S I, 150, 6.

°*sārasanāy*(*ate*) zum Gürtel werden, Śrīk. XII, 48 [°*yamāna*].

sārasikā °N. einer Hetäre, Rasas. 8, 1 etc. — das Weibchen der Ardea sibirica, auch Muk. 30, 10 v. u.

°*Sārastanīkaitavakautuka* m. Name eines Dichters, S I, 424, 6.

°*sārasvatatva* n. Dichtkunst, Śrīk. XXV, 136.

°*sārasvatatā* Dichtkunst, Śrīk. VI, 14.

sārā Pflege, Sorge, ZDMG 65, 467, Anm. — °= *samādhānaṃ, saṃbhālanam*, Viṣṇubh. VII, 16[c].

°*sārāsa* Adj. = *saśabda*, H V, 72.

°*sārāsam* Adv. = *saha ārāsena huṃkāreṇa — rāsṛ śabde — vartate yasmin karmaṇi tathā*, Yudh. 5, 54.

°*sāriṇi* f. Kanal, S I, 615, 4 (metrisch für *sāriṇī*).

sārita n. °eine Art Coitus, E 556 (K). 567 (R).

sārin Subst. (m.) °Fluß, S II, 325, 4.

°*sāripāsakrīḍā* eine Art Schachspiel, S II, 242, 13 (Ko.)

sāriprāsakrīḍā eine Art Brettspiel, S II, 191, 12 v. u. (Ko.)

sārī *= *sārikā*, E 744 (R).

°*sāroda* Adj. (f. *ā*) weinend, Yudh. 6, 96. 104.

sārka mit der Sonne und °mit Calotropis gigantea versehen, S II, 195, 4.

sārtarava Adj. kläglich jammernd, R. ed. Bomb. 4, 18, 51.

°*sārthapārthiva* m. Herr der Karawane, S II, 225, 3.

°*sārthādhīśa* m. Herr der Karawane, S II, 225, 14 v. u. (Ko.)

°*sārthapramāṇa* m. Pl. ganze Karawanen? Kauṭ. 127, 7. Vgl. J. J. Meyer, S. 199, Anm. 3.

°*sārtharamaṇī* „Scharenliebchen", Freudenmädchen, Kalāv. IX, 67.

*sārthavāha**=Bodhisattva, Mahāvy. 22.

sārdhaṃvihārin Adj. mit seinem Lehrer zusammenwohnend (ein Mönch), Divyāvad. 18, 17; 299, 6; 489, 16. — **sārdha°* Mahāvy. 281.

°sārdhayāma Gopāl. 142, 3 Eigenname?

°sārdhuka (m.) S II, 249, 21 ein best. Baum? [Vielleicht *°sādhuka*, Nauclea cadamba, zu lesen?]

°sārpabandha m. eine Art Coitus, E 593, 596 (D).

sārvasurabhi Adj. von allen Wohlgerüchen duftend, Āpast. Gṛhy. 12, 8. Man hätte *sarva°* erwartet.

sāla m. °Baum, H V, 103 [*sālās taravas taruviśeṣā vā*).

°sālaktakapada Adj. einen Fußabdruck von Lackfarbe tragend, Amaru 65b.

sālana? S I, 516, 10 v. u. (Ko.)

°sālanaka ? S I, 405, 5.

°sālasya Adj. languid, Harṣac. 32, 5.

°sālāta Adj. mit einem Feuerbrande versehen, Yudh. 3, 101.

°Sāligavasahikā N. eines Tempels, Prabandh. 232, 4 v. u.

°sālūra m. = *śālūra*, S I, 144, 2.

**sālopa* Adj. mit einem Bissen versehen (Mund), Mahāvy. 263.

sālva Āpast, Gṛhy. 14, 5.

°sāvakhyam = *sāsūyam*, S I, 556, 3.

**sāvadānam* Adv. ohne Unterbrechung, Mahāvy. 263.

Sāvitra m. *Sonne, S I, 466, 1 (könnte hier aber auch Adj. sein!)

°sāśa Adj. = *sahāśayā vidyate yaḥ*, Yudh. 1, 17; H 43, 75.

°sāśam Adv. voller Hoffnung, Muk. 53, 13.

sāśaṃsa °Adj. leidenschaftlich, Kir. V, 23.

°sāśīḥ Adj. segensreich, H XLIII, 75.

°sāsa = *saśarāsana*, H XLIII, 290. 294; [XLVIII, 3?]

°sāsin Adj. von Bogenschützen umgeben, H XLVIII, 3?

sāsrava Adj. °= *kleśaiḥ saha vartate yaḥ*, H XLVI, 56. Da *āsrava* den Einfluß der Außenwelt auf den Menschen bezeichnet, läßt sich obige Deutung des Ko. leicht gewinnen, zumal es sich an unserer Stelle um einen *tryakṣara* handelt, wo man nicht so ängstlich sein darf!

sāha m. °das Ertragen, Yudh. 4, 39.

°sāhasya Adj. = *sahasi mārgaśīrṣe bhavaḥ*, Yudh. 2, 58.

**sāhasracūḍika* Adj. mit *lokadhātu* Bez. einer best. Welt, Mahāvy. 153.

°sāhāyyadāyikā = *vayasyā*, S I, 123, 5 v. u. [Ko.)

siṃha m. auch ein best. mythischer Vogel, R. ed. Bomb. 4, 42, 16 f.

°Siṃhakīrti m. N. eines Fürsten, S II, 319, 5.

°siṃhanādavant Adj. das Schlachtgeschrei ausstoßend, Yudh. 7, 42.

°siṃhanikā (v. l. *saṃhatikā*, *saṃhanikā*), Kauṭ. 93, 4 v. u.; an Stelle von Steuern verrichtete Arbeit.

siṃhamukha *Adj. ein Löwengesicht habend, S I, 277, 5 v. u. (Ko.)

°siṃhamudrā f. Flaggenbild in Form eines Löwen, Padyac. I, 14a.

Siṃhalī (°f.) eine Frau aus Siṃhala, S I, 34, 1.

**siṃhavāhinī* = *Bhavānī*, S II, 187, 9.

**siṃhasaṃhanana* Adj. = *siṃhasyeva saṃhananaṃ śarīraṃ yasya saḥ*, Padyac. IX, 2b.

°siṃhāyata [*°yita* ?] eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 7.

siṃhāsana n. °Aufenthaltsort von Löwen, S I, 84, 4.

siṃhikā °Löwin, S II, 204, 5. — °= *natajānu*, Vaij. 86, 47.

°Siṃhikāsuta m. = Rāhu, H XIV, 19; Śrīk. XXII, 15.

°siṃhinī Speichel, S II, 222, 6 v. u. (Ko.)

Siṃhī *= *Siṃhikā* [in *°Siṃhīsuta* m. = Rāhu] H XIII, 73; XV, 65; XXXIV, 12; XXXVII, 9.

sikkaka Palanquin (?), Prabandhacintāmaṇi 151, 3. — Topf, Mironow, Dharmaparīkṣā p. 8. — *sikkā* Schnur, Tokiwai, Studien zum Sumāgadhāvadāna, S. 6; Charpentier, Kl. Beiträge zur indo-iran. Mythologie (1911), S. 20, Anm. 9. [Z.]

sikkā s. unter *sikkaka*.

°siktaka Adj. getropft, Kauṭ. 76, 2. Vgl. J. J. Meyer, S. 107, Anm. 3.

°sikvaka (Druckfehler für *sikkaka*?) prakritisch für *śikyaka* („palanquin"), Prabandh. 106, 7 v. u. 6 v. u. 5 v. u.; 151, 3.

sigvāta m. Wind vom Saume eines Kleides, Āpast. Gṛhy. 9, 3.

[1. *sic*,] *siñcáti* zu betonen. — Mit *ni* jemandem (Lok.) (einen Fehler) anheften, Jātakam. 23, 32.

°siñcita Adj. (vom Präsensstamm gebildet!) Gopāl. 114, 12.

siñj (= *śiñj*), Gopāl. 45, 38; 75, 8; 144, 14.

°siñjana n. Geklirr, Gopāl. 135, 10.

siñjāśvattha und *siñjāstha* vielleicht fehlerhaft für *mi°*; vgl. oben unter *jijñāsthi*.

°siñjinī = *śiñjinī* (Gürtel), S I, 547, 10 v. u. (Ko.); (Bogensehne), S I, 555, 3 v. u. (Ko.)

sita n. *weiße Farbe, S II, 13, 4.

sitakara m. Mond auch Rasas. 27b.

°sitakokila [m.] eine Pflanze, E 866 (A).

**sitacchada* m. = *haṃsa*, Padyac. V, 18a. 36b. 39a; Kir. IV, 30; Śrīk. VII, 64. — Zitat bei Maṅka 389 unter *chada*; Hem. Par. 6, 11. [Z.]

°sitataru m. Kampferbaum, S I, 595, 8.

sitaturaga m. Bein. Arjuna's, Kir. 10, 35, 41.

°sitatva bondage, Vās. 197, 1.

°sitadyuti Adj. weiß-, hell glänzend, Viṣṇubh. III, 35a.

°sitadyuti m. Mond, Śrīk. IV, 6.

°sitapika [m.] eine Pflanze, E 866 (A).

°sitabhānu [m.] Calotropis gigantea alba, E 912 (P).

**sitamāṣa* m. Dolichos catjang, E 854 (P).

°sitaravi [m.] Calotropis gigantea alba, E 906 (R).

°sitavasana m. = *śvetāmbara*, Prabandh. 138, 6.

sitavājin m. Bein. Arjuna's, Kir. 6, 9.

°sitavihaga m. = *haṃsa*, Śrīk. IX, 16.

°sitaśilā f. wohl Bergkristall, Kaṃs. VI, 30b.

°sitaśūka = *śitaśūka*, S I, 574, 2 v. u. (Ko.); 612, 15 v. u. (Ko.)

sitā Zucker auch S I, 516, 3.

°sitāmalaka (nach dem Ko. n.) = *śivāphalam*, S I, 578, 1.

°sitāy(ate) zu Zucker werden, Gopāl. 70, 25.

°sitāsitasarit f. die Gaṅgā und Yamunā in Prayāga, Muk. 47, 5/6.

sitīvāra Kauś. 39, 6 °Marsilea quadrifolia [pw: „eine best. Pflanze"].

°*sitetararatna* n. Sapphir, H XXXV, 29.
°*siddhacūrṇa* Zauberpulver, Muk. 50, 6 v. u.
Siddhanandin m. N. pr. eines Grammatikers, Festgr. 52.
siddhapuruṣa m. Zauberer, °Abstr. °*tā*, Prabandh. 308, 7 v. u.
°*siddhamantrāy*(*ate*) als Zauberspruch wirken, Rasas. 26, 1.
°*siddhamūlikā* eine Frau, die mit Wurzeln Zauberei treibt, Muk. 173[d].
siddhayoga °Adj. having an infallible magic, Harṣac. 26, 13.
1. *siddharasa* m. °Zaubertrank, Prabandh. 276, 2.
siddharāja m. °König der Zauberer, Prabandh. 182, 5/4 v. u. (Wortspiel mit *Siddharāja*).
°*siddhaveṣa* m. Zaubergewand, Prabandh. 183, 4 v. u.
°*siddhasādhyatā* das Beweisen von bereits Bekanntem, S II, 256, 6.
**siddhasindhu* f. = Gaṅgā, Śrīk. V, 10.
°*Siddhādeśa* m. Name eines Astrologen, S I, 316, 4.
°*siddhāmantraṇa* n. das Ansprechen [eines künftigen Ereignisses] als bereits eingetreten, Daśar. I, 47[b].
°*siddhāya* m. S I, 427, 4 Anteil? Ko. erklärt mit *bhāgadeya* (= °*dheya*?).
**Siddhāyikā* Name einer Gottheit, S I, 107, 1.
siddhi f. *eine Pflanze, E 864 (S). — °= *pāka*, digestion, Harṣac. 133, 8.
[*siddh* mit *vgā* zurückweisen,] °*vyāsiddhā*, Prabandh. 227, 8.
sindūra *sort of tree, Vās. 247, 2.
sindūrita auch S II, 355, 18.
°*sindūryamāṇa* mennigrot gefärbt werdend, S I, 247, 4.
°*sindhutaru* [m.] E 828 (P)?
sindhupati m. °Meer, H XLII, 40.
sindhupati m. °= Jayadratha, Yudh. 7, 80.
sindhura m. Elefant auch Govardh. 15. 198.
°*sindhuradviṣ* m. = Löwe, S I, 524, 1.
°*sindhurava* Adj. wie das Meer donnernd, Yudh. 7, 76.
°*sindhuravadhū* f. Elefantenkuh, S I, 279 7.
°*sindhurānana* m. = Gaṇeśa, Muk. 1[b].
silisilika m. Harz, Dārila zu Kauś. 18, 36.
°*sivantī* = *śatapattrī*, S I, 105, 7 v. u. (Ko.)
siṣādhayiṣā der Wunsch, auszuführen, Śuk. t. o. 47 [p. 55, 1]. — die Absicht etwas zu °erreichen, Rasas. 29, 3 v. u.
sisaṃgrāmayiṣu Adj. auch H 43, 183. 299.
°*sisādhayiṣitā* die Absicht, zu beweisen, Kuval. I, 120 (Ko.)
°*sisīrṣu* Adj. eilen wollend, Śuk. t. o. 50 [p. 56, 32].
sītā f. °das königliche Ackergut (J. J. Meyer 81, 9), Kauṭ. 60, 5; 93, 5 v. u.; 3 v. u.
°*sītādhyakṣa* m. Aufseher der königlichen Domänen, Kauṭ. 94, 9 v. u.; 115, 10 etc.
°*sītāpaṭa* m. eine Art Wimpel, H XL, 41.
°*sītka* [m.?] der Laut *sīt*, E 408, 437 (R). 438 (A). 736 (R).
°*sītkṛti* f. = *śītkṛti*, H XXIX, 60.
°*sīdhura* = *sīdhu*, Gopāl. 120, 9.
°*Sīndhala* m. N. eines Prinzen, Prabandh. 55, 7.
°*sīma* eine Pflanze, E 834 (A).
sīmantita auch Śrīk. 1, 5.
sīmantinī f. °ein Strauch oder Baum, Gopāl. 125, 7.
°*sīmāgṛha* n. Grenzhaus, Kauṭ. 53, 10.
sīmāpahārin m. °wer sich Grenzgebiet gewaltsam aneignet, Kauṭ. 168, 19.
sīra 2. c) Prāyaścittamayūkha nach Aufrecht.
**sīrapāṇi* m. = Balarāma, H XXXVII, 24; XXXVIII, 46; XLIII, 305; Kir. IV, 38; Gopāl. 82, 34.
Sīla °m. N. eines Gauklers, Prabandh. 245, 3 v. u.
°*Sīlana* m. N. eines *kautukin* (jester), Prabandh. 184, 9 (7 v. u. steht *Sīlaṇa*).
°*sīsadhātu* Bleierz, Kauṭ. 83, 6/7.
**sīsapattra* n. Blei, V 369, Z. 2.
**sīsapattra*(*ka*) Blei, Kuṭṭ. 65.
su mit °*ava* beigießen, Kauṭ. 94, 3 v. u.
suūti, so zu betonen.
°*sukarmabhāj* Adj. = *puṇyakarman*, S II, 96, 3.
°*sukutūhala* neugierig resp. staunenerregend, S II, 246, 19.
°*Sukuntalā* Frauenname, Śṛṅgt. 22, 6.
sukumāra *sort of plant (?), Vās. 120, 3.
°*sukumārikābhigraha* (*labdhavratādeśa*) Pūrṇabh. 258, 25. Perhaps: having received the advice of a promise to take the vow (of chastity) in his youth ... *sukumārikābhigraha* is perhaps a technical expression.
Suketu m. °= Śiva, H XLIII, 305.
Sukeśī f. N. pr. einer *surāṅganā*, auch S II, 292, 18.
°*sukośa* mit schönem Penis (Elefant), S I, 492, 5.
°*sukhakrīḍā* Lustspiel (= Coitus), S II, 215, 9 v. u. (Ko.)
°*sukhagrahaṇa* Adj. leicht zu erlernen, Kauṭ. I, 1 (p. 6, 3).
sukhaduḥkhasuhṛd f. ein Freund im Glück und Unglück, Mṛcch. 55, 10.
°*sukhabhakṣikā* f. Leckerei, confectionery, Prabandh. 200, 3.
°*sukhama* = *suṣama* (prächtig), Viṣṇubh. III, 17[d] (im *yamaka*: *tava karotu karo 'tulavikramo 'tisukhamaḥ sukham acyuta sarvadā*).
sukhay °intransitiv (= *sukhāy*?) Harṣac. 140, 15. — Mit °*upa* erfreuen, Kir. XVIII, 20.
sukhavīsāna n.? S I, 516, 8 v. u. (Ko): *kāravellaṃ kaṭillakavyañjanam; sukhavīsānam ity arthaḥ*.
°*sukhasādhin* = *anāyāsena kartavyam*, S II, 80, 6.
**sukhasukha* Instr. ganz gern, very comfortably, Prabandh. 179, 5.
**sukhasuptikā* süßer Schlaf, Śrīk. III, 69.
°*sukhasparśana* Adj. angenehm zu fühlen, Kauṭ. 78, 12.
sukhārtha m. °einer, der leicht zu Gelde kommt oder: °einer, dessen Zweck das Vergnügen [=Liebesgenuß] ist, Daśar. II, 22[a].
°*sukhāvastha* Adj. in guten Verhältnissen lebend, vermögend, Kauṭ. 157, 15; 159, 3.
°*sukhāsanavāhin* m. Sänftenträger, Prabandh. 135, 3/2 v. u.
°*sukhībhūta* beglückt, S I, 274, 15 v. u. (Ko.)
**sukhopadhāna* n. = *upakaraṇa*, Mahāvy. 233.
°*suganita* Adj. well calculated, Harṣac. 226, 6.

sugata 2. a) Nom. abstr. °*tva* n. Jātakam. Einl. 2.
°*Sugatakīrti* m. N. eines Śākya, S II, 249, 21.
°*sugatāgama* m. die Lehre der Buddhisten, S I, 12, 6.
sugandha eine Pflanze, V 369; E 881 (K).
°*sugandhatā* Wohlgeruch, S II, 83, 14 (Ko.)
°*sugandhapattra* (m.) = *maruvaka*, S I, 105, 5 v. u. (Ko.); 105, 4 v. u. (Ko.) = *damana*.
sugandhay(ati) auch H 29, 43.
°*sugandhavāha* bearing perfume; goodly breeze, Vās. 147, 3.
sugandhi eine Pflanze, E 933 (R).
°*sugandhikūrpa* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 9.
°*sugandhīkaraṇa* n. das Parfümieren, S I, 338, 3 v. u.
°*sugarbhā* Adj. eine schöne Leibesfrucht tragend, S II, 259, 25.
°*sugāha* Adj. = *sulabha*, Yudh. 4, 71.
suguru m. ein guter *guru*, Festgr. 58.
sugrīṣma m. °*vasanta*, H XVII, 48 [pw „ein schöner Sommer"].
sugrīṣma(ka) Frühling, Haravijaya, 17, 48. 112; 24, 16. Der von Alaka zu 17, 48 zitierte *prayoga* stammt aus Bhāmaha: vgl. Komm. zu Hem. Deś. 8, 39. [Z.]
sughoṣaka ein best. musikalisches Instrument, Divyāvad. 315, 11.
Sucaritā (*f.) °N. pr. einer Parkwärterin, Śṛṅgt. 50, 10 v. u.
°*sucaritin* Adj. einen guten Wandel führend, Mgs I, 7, 1.
sucetas Adj. °vergnügt, H V, 86.
°*Sujanajīvita* m. Name eines Dichters, S I, 422, 3.
°*suṇṭhi* S I, 519, 15 v. u. (Ko.) eine Art Pfeffer?
°*Suṇḍivāla* N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 5.
°*sutatā* f. Sohnschaft, Padyac. II, 53ª.
°*sutamas* n. dichte Finsternis, Yudh. 7, 91.
°*sutaras* Adj. schnell [*su śobhanaṃ taro vego yasya saḥ*], Yudh. 6, 130.
°*sutavat* Adv. as a son, Harṣac. 182, 20.
°*sutānta* Adj. sehr ermüdet, Yudh. 5, 53.
°*sutāpa* m. Kasteiung, Yudh. 1, 16.
sutyaja Adj. auch H 17, 108.
°*sutrāmatā* f. Abstr. zu *sutrāman* = Indra, Viṣṇubh. V, 2ᵇ.
Sudatta m. Name eines °Königs von Kaliṅga, S II, 236, 2; 248, 14.
**Sudarśanaprītikara* m. N. pr. eines Kiṃnara-Fürsten, Mahāvy. 173.
°*sudarśanaheti* Adj. Bein. Kṛṣṇa's, Yudh. 6, 86.
sudarśanā *Cocculus tomentosus, S II, 194, 5.
sudāya Maṅkha 238 (Komm.). 601 (Komm.); Harṣac. 157 (Komm.: *yautakaṃ sudāyaḥ*). 164 (Komm. desgl.). [Z.]
°*suduḥkhayati* sehr unglücklich machen, S I, 261, 6.
sudurācāra Adj. überaus schlecht gesittet, Bhag. 9, 30.
sudurgraha Adj. sehr schwer zu erfassen, — erkennen, Kir. 14, 1.
sudurdharṣa Adj. dem man nicht in die Nähe kommen darf, MBh. 1, 71, 24.
°*sudṛḍham* Adv. strongly, Harṣac. 128, 9.
°*sudharmatā* f. = *śobhanācaraṇatva*, Viṣṇubh. III, 35ᶜ.
sudhā °m. guter Beschützer, Kir. XV, 45.
°*sudhākaragrāvan* m. Mondstein, Śrīk. X, 2.
°*sudhākiraṇa* m. Mond, Padyac. II, 42ª.
°*sudhākumbha* m. Kalktopf, S II, 15, 1.
°*sudhākumbhāy(ate)* zum Nektarkrug werden, S I, 213, 4.
°*sudhāgabhasti* m. Mond, Śrīk. XI, 73.
sudhānidhi m. *Mond, Śrīk. XII, 78.
sudhāndhas m. ein Gott auch Śrīk. 17, 25; 23, 26.
°*sudhāpa* m. Nektartrinker = Gott, Yudh. 1, 76.
°*sudhāpayodhi* m. Nektarmeer, S I, 71, 13.
°*sudhābdhi* m. Milchmeer, S I, 352, 8.
°*sudhābhānu* m. = Mond, Yudh. 4, 78; E 562 (K).
sudhāmayūkha m. der Mond, Haravijaya 10, 3.
°*sudhāmarīci* m. Mond, Padyac. I, 5ª; VII, 10ª.
°*sudhāmbhodhi* m. Milchmeer, S I, 424, 7.
°*sudhārṇavatva* n. das Nektarmeersein, Śrīk. XII, 45 (Ko.)
°*sudhālih* m. Gott, Śrīk. XIX, 27.
°*sudhāvidha* Adj. nektargleich, Viṣṇubh. II, 32ª.
°*sudhāśana* m. Gott, S II, 418, 1.
°*sudhāsrut* m. Mond, H XX, 47.
°*sudhodadhitva* n. das Nektarmeersein, Śrīk. XII, 45.
°*sudhopala* n. Mondstein, S I, 342, 7.
Sunandaka m. ein best. *gaṇa* Śiva's, Haravijaya 7, 22.
sunarda Adj. munter brüllend, Parāśara 2, 4 (S. 428).
sunāsīra m. 2. Bein. Indra's, auch S I, 78, 2. Vgl. pw unter *śu*°.
°*sunimitta* n. good omen, Harṣac. 227, 8.
°*sunimīlitakā* ein Spiel, V 209.
2. *sunīti* Adj. °= *nītimant*, Komm. zu Yudh. 6, 86.
°*Sundaradatta* m. Eigenname, Rasas. 168ᶜ.
°*sundarīkar* to make pleasant, Harṣac. 240, 2.
°*Sundareśa* m. = Śiva, Śṛṅgt. 1, 3 v. u.
**supariṇata* Adj. gut entwickelt, schön gebildet, Mahāvy. 18, 71; 245, 999.
**suparyavadāta* Adj. sehr blank, — rein, Mahāvy. 30.
°*suparvadviṣ* m. = *daitya*, Śrīk. XIX, 60.
suparvan Gott, Navasāhas. 17, 34; EI IV, 2. [Z.]
°*suparvavāhinī* = Gaṅgā, Śrīk. XXI, 12.
°*suparvāṅganā* f. Götterfrau = Apsaras, Karṇas. I, 1ᶜ.
°*supād* Adj. schönfüßig, H XLIII, 290.
supoṣa *leicht zu unterhalten, so v. a. anspruchslos. Nom. abstr. °*tā* f. Mahāvy. 126.
2. *supta* Adj. schöne Haarflechten habend, Kād. 41, 14 (74, 4). Vgl. Peterson zu Subhāṣitāv. 97.
°*suptapralāpa* Reden im Schlafe, Kauṭ. 26, 18.
**supraticchanna* Adj. vollständig vom Gewande bedeckt, Mahāvy. 263.
**supratipanna* Adj. einen guten, frommen Wandel führend, Mahāvy. 48.
**supratividdha* Adj. gut getroffen. *dṛṣṭyā* so v. a. durchschaut, Mahāvy. 127. 142.
supratiṣṭha m. °Spucknapf, S II, 190, 2.
°*supratīkāra* Adj. eine gute Abwehr bewirkend, Yudh. 7, 60.

°*Suprabhasūri* m. N. eines Heiligen, S II, 310, 20.

**supravedita* Adj. gut verkündet, Mahāvy. 63.

supravrajita, lies: gehörig Mönch geworden, Mahāvy. 48.

°*supraśasya* Adj. sehr rühmlich. Im Sinne eines Komparativs (=*praśastatara*) Viṣṇubh. IV, 20[d].

Subandhu °f. N. der Tochter eines *śreṣṭhin*, S II, 338, 24.

°*Subalatanayā* = Gāndhārī (Gemahlin des Dhṛtarāṣṭra), Yudh. 1, 30.

subhaga °wenig genießend (Elefant), S I, 299, 21 (*alpāhāreṇa yas tṛptaḥ subhagaḥ sa gajottamaḥ*).

°*Subhagakandarpa* (m.) Name eines Palastes, S II, 189, 2.

subhagaṃbhāvuka Adj. reizend werdend, auch Rasas. 219[a].

°*Subhaṭaghaṭāprākāra* m. Name eines Soldaten, S I, 563, 9.

subhaṭatā (°Abstr.) Tapferkeit, Prabandh. 143, 3/2 v. u.

°*subhaṭatva* n. Heldentum, S II, 236, 10 v. u. (Ko.)

°*Subhaṭasauhārda* m. Name eines Barden, S I, 399, 4.

subhara *= *supoṣa*. Davon Nom. abstr. °*tā* f., Mahāvy. 126.

subhāvita *gut geübt, Mahāvy. 69.

°*Subhāṣitavarṣa* m. Name eines Barden, S II, 85, 9.

°*subhūṣa* schön geschmückt, S I, 333, 5.

suma n. Blume auch Rasas. 42[b].

°*Sumañjarī* N. einer Fürstin, S II, 360, 22.

sumaṇi m. °schöner Edelstein, so v. a. *kaustubha*, Viṣṇubh. VIII, 27[c].

°*sumanaḥśīlimukha* m. = Kāma, Śrīk. XIV, 10.

°*sumanastā* f. Abstr. zu *sumanas*, wohlgemut, Viṣṇubh. VIII, 7[d].

°*sumanastva* n. Heiterkeit, Rasas. 13, 13.

**sumanāy(ate)* Padyac. X, 36[a] in °*yamānāḥ = sumanasaḥ puṣpāṇīva manasvina iva cācarantaḥ*.

sumanī Adv. 1. mit *kṛ* erfreuen auch Rasas. 13, 2. — 2. mit *bhū* froh werden auch H 34, 57.

sumanomaya Adj. aus Blumen bestehend und: fromm geartet, Śrīk. 3, 31.

°*sumānuṣa* n. = *dāmpatya*, Uttararāmac. I, 39.

°*sumālaka* Adj. einen schönen Kranz tragend, H XLIII, 222.

sumukha *= *paṇḍita*, learned, wise, Vās. 34, 1.

Sumūrti m. ein best. *gaṇa* Śiva's, Haravijaya 7, 16.

suméka, vgl. Windisch in Festgr. 114 f.

sumnā 2. lies n. statt m.

°*suyudh* Adj. gut kämpfend, H XLIII, 90.

°*surakā* = *surā*, Kauṭ. 121, 5 v. u.

°*surakāmavatī* Subst. = *apsaras*, H XXIII, 3.

suragiri m. (= Meru) auch H 38, 62.

°*suragopa* m. = *indragopa* (Coccinelle), S I, 543, 3; E 934 (R).

°*suragopaka* m. = *indragopaka* (Coccinelle), Padyac. V, 53[d].

°*suratapayas* n. Sekret der Vulva, E 220 (R).

surataru m. °Pinus deodara, E 906, 936 (R).

°*Surataviläsa* m. Name eines Königs in Sūrasena, S II, 153, 2.

°*suratāmbu* n. Sekret der Vulva, E 214 (R).

°*suratāyamāna* zum Liebesgenuß werdend, H XLV, 43.

°*suratāvasānika* am Ende des Coitus benutzt, S II, 29, 3.

°*Suratrāṇa* m. N. eines Fürsten (= *Sulṭān*), Prabandh. 263, 9 v. u; 264, 2. 3.

°*suradāra* m. Pl. die Apsarasen, Kir. IX, 34.

°*suradevin* ein best. Dämon? Mgs II, 18, 2 f.

suradruma m. °Pinus deodara, E 921 (P).

°*suradruh* m. = *asura*, H XLIII, 64. 142. 157. 271; Śrīk. XX, 34; XXIII, 3.

°*suranātha* m. = Indra, H XXX, 51.

°*suranārī* = *apsaras*, H XV, 44.

suranirjhariṇī f. die himmlische Gaṅgā, Haravijaya 1, 11. [2, 57]; Padyac. II, 30[c].

°*surapatitanaya* m. = Arjuna, Kir. X, 52.

°*surapatisūnu* m. = Arjuna, Kir. X, 1. 20.

°*surapada* n. = Himmel, Yudh. 5, 1.

°*suraparivṛḍha* m. = Indra, Śrīk. XXIV, 41.

°*suraparṇi*, S I, 529, 11 (Ko.) = *atimuktaka*.

surapādapa m. ein Götterbaum auch S 1, 196, 9.

surapura so v. a. Himmel. Akk. mit *upagam* sterben, Jātakam. 31.

°*surapreyasī* = *apsaras*, Śrīk. X, 49.

°*suraphalagrahi* m. = *kalpavṛkṣa*, S I, 283, 1.

surabhi m. Frühling auch S I, 514, 1.

°*surabhila* Adj. wohlriechend, Rasas. 144[a]; 159[a]; Śṛṅgt. 32[c]; 53, 2.

surayoṣit f. auch H 42, 12.

surarṣabha m. Bein. *Indra's, Yudh. 4, 86.

**suralatā* [pw: eine best. Pflanze] °= Wunschbaum, Padyac. X, 37[d].

°*suralokanārī* = *apsaras*, H XLIX, 40.

suravara m. Yudh. 7, 104 = °Śambhu.

°*suravāraṇa* m. Götterelefant, S II, 245, 8.

suravāhinī °= *devasenā*, S II, 176, 2.

°*suravidviṣ* m. = *asura*, H XLIII, 110; Śrīk. XXIII, 29.

°*suravirodhin* m. = *daitya*, Śrīk. XXI, 49.

°*suravīrudh* f. = *kalpalatā*, Śrīk. XXV, 17.

°*suraśarāsana* n. Regenbogen, H XXIII, 36.

°*suraśikharin* m. Götterberg = Meru, 41[c]; 69[c].

°*suraśiloccaya* m. = Meru, S II, 170, 2.

°*suraśaila* m. = Meru, S II, 246, 26.

°*suraśaivalinī* = Gaṅgā, Padyac. IV, 19[d].

surasa [m. *Harz von Gossampinus Rumphii oder n. *Myrrhe? Nicht zu entscheiden!] E 836 (P). 847 (R).

°*surasaja* n. Süßigkeit? Amit. XVII, 17.

°*surasattva* Adj. das Wesen —, die Kraft von Göttern besitzend, Yudh. 6, 37. 80.

°*surasatva* n. *su śobhano raso raṇaraso yasya tasya bhāvas tattvam*, Yudh. 6, 38.

surasadman °Götterwagen, Kir. XVIII, 19.

°*surasindhunandana* m. = Gāṅgeya, Śrīk. XXI, 7. 15.

surasundarī °sort of fish, Vās. 42, 3.

°*surasurabhi* [f.] = *kāmadhenu*, S II, 185, 8.
°*surasyandinī* Himmels-Gaṅgā, H XVII, 114.
surasravantī f. die himmlische Gaṅgā, Haravijaya 9, 21. [46, 1; Śrīk. 1, 7.]
°*surāga* Adj. schön von Farbe und Glut, Kauṭ. 88, 7.
°*surācala* m. Götterberg (= Meru), S II, 227, 5 v. u. (Ko.)
°*surādhīśvara* m. Oberherr der Götter = Indra, Padyac. I, 48ᵈ.
°*surānokaha* m. = *kalpavṛkṣa*, S II, 229, 5.
°*surārivairin* m. = Viṣṇu, Śrīk. XXI, 51.
surālaya m. *= Sumeru, S I, 352, 2 v. u. (Ko.)
surāsamudra, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.
°*surāhita* m. Götterfeind, H VII, 61; XXXIV, 55.
Sureṇu *m. N. pr. eines Fürsten der Urzeit, Mahāvy. 180.
°*surendrayantar* m. Indra's Wagenlenker (Mātali), Yudh. 4, 85.
°*surendrāyudha* n. = Regenbogen, Padyac. V, 25ᵇ.
°*surebha* „laut trompetend" und „Götterelefant", Kir. XV, 16. Letzteres auch S I, 363, 2 (= Airāvaṇa).
°*suropajīvin* Adj. von den Göttern (*sura*) oder vom Schnaps (*surā*) lebend = Theologe resp. Säufer, Kaṃs. I, 41ᵇ.
°*sulabhaka* m. ein best. Edelstein, Kauṭ. 77, 7.
Sulasā °f. N. einer Prinzessin, S II, 350, 24.
suvarṇa m. °hohe Kaste (Ko.: *rājakulam*), S I, 53, 3.
suvarṇaka Adj. golden, Haravijaya 6, 32.
**suvarṇagiri* m. °= Meru, H XLIV, 27.
°*suvarṇacandana* goldfarbiger Sandel, Prabandh. 106, 3/2 v. u.
°*suvarṇadhātu* Golderz, Kauṭ. 82, 10.
°*suvarṇapāka* Goldkochen = Goldmacherei, Kauṭ. 36, 3. Vgl. Meyer p. 44, Anm. 5.
°*suvarṇaśaila* m. = Meru, Padyac. IV, 31ᵈ.
°*suvarṇasānu* m. = Meru, H XLVIII, 53.
suvasanta(ka) Kāmasūtra 362, 6. [Sarasvatīk. 334, 8. [Z.]
°*Suvākyamūrti*, m. N. eines Fürsten, S II, 311, 20.
°*suvijñāta* Adj. einer, der die richtige Einsicht besitzt, Kauṭ. 9, 9.
suvidhi °Adj. = *saccaritrātman*, S I, 260, 8. — = *sānukūla*, S I, 420, 1.
°*suviparyaya* m. rechter Wechsel, S I, 261, 7.
suvivartita Adj. hübsch rund, Lalit. 121, 2.
suvivṛtá, lies *suvivṛ't* und vgl. Aufrecht in Festgr. 3.
°*suviṣādin* Adj. sehr bestürzt, Yudh. 8, 91.
°*suvṛsī* f. Sitz, Yudh. 1, 91.
°*suveṇī* eine Frau mit schöner Haarflechte, Muk. 241ᵇ [in Māhārāṣṭrī].
**suvyākhyāta* Adj. wohlerklärt, Mahāvy. 138.
[*suvrata*,] f. *ā* N. pr. einer Fürstin, Dharmaśarm. 2, 35.
**Suvratasvara* m. N. pr. eines *asura*, Mahāvy. 171.
suvratā °eine Kuh, die gut milcht, S II, 186, 2.
suśakuna good omen, Harṣac. 234, 2.
°*suśakunībhū* ein gutes Vogelzeichen sein, Rasas. 22, 2 v. u.; 61, 9.
Suśarmacandra m. N. pr. eines Fürsten, Festgr. 16.
Suśarmanagara n. und *Suśarmapura* n. N. pr. einer Stadt, Festgr. 16.
**suśīma* Adj. °leicht zugänglich? Kauś. 24, 13.
**suśukla* Adj. sehr weiß, Mahāvy. 17.
**suśodhita* Adj. schön gereinigt, Mahāvy. 226.
°*suṣumā* = *suṣamā* (Pracht), Śṛṅgāraśarv. 42ᶜ.
suṣumnā °Sonnenstrahl, Śrīk. XIV, 42 (Ko.)
**suṣṭhutā* f. Wohlergehen, Mahāvy. 255.
susaṃvṛtta schön rund, Mahāvy. 17; Lalit. 120, 20.
susaṃdhi m. °Bündnis, S I, 91, 12 (Ko.)
°*susamagratā* glückliche Vollendung, S II, 419, 26.
susamāpta *gut vollendet, Mahāvy. 84. 126.
**susamārabdha* Adj. wohl: energisch im Unternehmen, Mahāvy. 30, 42; 84. 126.
°*susāṃsa* Adj. = *suṣṭhu sahāṃsābhyāṃ vartate*, H XLIII, 3.
susikta *gut begossen, Mahāvy. 226.
[*susīma*,] f. *ā* N. pr. einer Stadt, Dharmaśarm. 4, 13.
susvāda °Subst. Wohlgeschmack, Viṣṇubh. VII, 21ᶜ.
°*suhastikā* a small shovel, small spade, or, small pickaxe, Pūrṇabh. 140, 22; 142, 1.
°*suhitī* mit *kṛ* vollständig sättigen, Prabandh. 193, 4 v. u.; 232, 7. — Mit *bhū* vollständig gesättigt werden, ebenda 195, 8.
°*suhutāśana* m. Feuer, Śrīk. XXIII, 38.
suhemanta °Adj. einen guten Winter habend, Mgs II, 7, 4.
sū [°am Ende eines Komp.] in Bewegung setzend, H XLIII, 75. 90. 214 [ausstoßend, in *rāsasū*]. 244 [erzeugend]. 290 [verstoßend]; XLVI, 56.
°*sūkaraghṛṣṭaka* n. eine Art Coitus, E 556 (K).
sūkarikā f. °ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 8.
°*sūktidevī* = Sarasvatī, Śrīk. XXV, 43.
°*sūkṣmaṇa* (n.), S II, 318, 20? [*sakalajanasamakṣam asūkṣmasūkṣmaṇapūrvakaṃ nirvāsitaḥ*.]
sūkṣmadṛṣṭi Adj. scharfsichtig, von feinem Verstande, Kāśikh. 13, 116.
°*sūkṣmamukha* Adj. fein gespritzt, S I, 297, 5/6.
[*sūca*,] f. *ā* Andeutung, Jātakam. 23, 8.
sūcaka m. *Schauspieldirektor, Gopāl. 76, 33.
[*sūcibhedya*] Vgl. Ko. zu Yudh. 2, 95: *bhedye sūcyantena sthite tamasy adrayo 'pi sūcyante na.*
**Sūciroman* m. °N. eines *daitya*, H XXXIV, 47; XLIII, 144.
°*Sūciloman* m. N. eines *daitya*, H XLIII, 233.
sūcīvānakarman, so zu lesen statt *sūci*°. Der Pl. befremdet.
sūtagrāmaṇī m. Pl. Stallmeister und Vorsteher von Gemeinden, Śat. Br. 3, 4, 1, 7. 8; 13, 2, 2, 18; 4, 2, 5; 5, 2, 7; 14, 7, 1, 43 f.
°*sūtarasa* [m?] Quecksilber, Amit. XIII, 5.
°*sūtātmaja* m. = Karṇa, Yudh. 8, 66.

°*sūtikākūpa* m. Schuppen für Wöchnerinnen, Kauṭ. 166, 7.
°*sūtikāsadma* n. Wochenstube, S I, 226, 7.
°*sūtka* n. der Laut *sūt*, E 516, 517 (R).
°*sūtkar* to make the sound *sūt*, Harṣac. 217, 2.
sūtkāra der Rüssellaut des Elefanten, Dharmaśarm. 6, 45. [S I, 31, 3; 524, 1.]
°*sūtkārin* Adj. making the sound *sūt*, Harṣac. 208, 2.
sūtra ein best. Baum, Divyāvad. 315, 20.
sūtra·*m. *string*, Pūrṇabh. 39, 22 f.
°*sūtrakaṅkaṭa* Fadenharnisch, Kauṭ. 102, 9 (so zu lesen statt *sūtrakaṃ karkaṭa*; vgl. J. J. Meyer, S. 156, Anm. 5).
°*sūtragrāhaka* m. Zügelhalter, (Reitknecht, Kutscher), Kauṭ. 133, 7 v. u.; 135, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 212, Anm. 2 und 215, Anm. 7.
°*sūtradhārāyamāṇa* = *sūtradhāra ivācaran*, Sūryaś. 50[b].
°*sūtrapāta* m. das Anlegen der Meßschnur, S I, 342, 7; II, 362, 13; H II, 37; Śrīk. VI, 41. [s. pw unter *sūtra*! MW „applying the measuring line".]
°*sūtrapātāyamāna* als s. dienend, H XXXIV, 62.
sūtrabhṛt m. °Maurer, Architekt, Prabandh. 95, 4; 119, 2 v. u.
sūtray mit *sam*, *saṃsūtrita* stimmend, passend, Dharmaśarm. 2, 78.
°*sūtravāna* n. das Weben mit Schnüren, d. h. die Herstellung von aufgereihten Gehängen, Halsschnuren, Gürteln etc., Kauṭ. 87, 3 v. u.
°*sūtraśālā* f. Webehaus, Spinnerei, Kauṭ. 114, 6 v. u.
°*sūtrāyamāṇa* Rasas. 103[d]?
°*sūtrāropaṇa* n. Anlegen der Meßschnur, S I, 343, 9 (Ko.)
sūtrikā °Schnur, Sam. II, 73.
sūtrota Adj. auf eine Schnur aufgereiht, Āpast. Gṛhy. 12, 8.
sūda, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 72 ff.
°*sūdanta* Adj. = *su śobhana udantaḥ kīrtirūpo yasya*, Yudh. 1, 32.
sūdayā f. eine best. Pflanze, Divyāvad. 455, 23.
°*sūdgata* = *suṣṭhu atiśayena udgataḥ prādurbhūtaḥ*, S I, 293, 5.
sūna 4. n. a) Blüte auch H 21, 32.
°*sūnamada* Adj. = *sutarām ūno mado garvo yasya saḥ*, Yudh. 5, 28.
sūnā Z. 6 lies Messer statt Wasser.
°*sūnākṛt* m. Schlachter, S I, 415, 7; II, 130, 8.
°*Sūnāsūkta* m. Name eines Barden, S I, 599, 1.
sūnu m. *Sonne, Gopāl. 144, 15.
sūnutā f. Sohnschaft auch S I, 135, 2.
sūpakāra m. Koch auch S II, 222, 14 v. u. (Ko.)
°*sūparakroḍin* eine best. dämonische Gottheit, Mgs II, 14, 29.
°*sūpaśāstra* n. Kochbuch, Kochkunst, S II, 222, 4.
**sūpasaṃpanna* Adj. gehörig zum Mönche geweiht, Mahāvy. 48.
°*sūpasthalam* Adv. recht hoch, Mgs I, 22, 13.
°*sūmī* f. S II, 348, 12?
°*sūryagrāvan* m. Sonnenstein, Śrīk. IV, 44.
sūryantī f. v. l. für *tūryantī*, Āpast. Gṛhy. 14, 14.
**sūryamaṇi* m. Sonnenstein, S I, 251, 4.
sūryamaṇḍala n. °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 8 v. u. (Ko.)
**sūryāśman* m. Sonnenstein, S I, 183, 7; 432, 4.
°*sūryopala* m. Sonnenstein, H XII, 78.
°*Sūhava* (so!) N. einer Frau, Prabandh. 292, 8 v. u.; 294, 5 v. u.
**sṛkka* n. Mundwinkel, S I, 463, 7 (könnte im Texte auch zu *sṛkkan* gehören!); Y 127, Z. 3 v. u.; Harṣac. 65, 2; 114, 10 (horse's muzzle).
sṛgāla °coward, Vās. 29, 2.
sṛṇi 1. Haken zum Antreiben des Elefanten, auch H 48, 34. — 2. *m. a) Mond, Manm. IV, 7[c].
**sṛṇikā* Speichel, S II, 222, 6 v. u. (Ko.)
sṛtvarī *f. Mutter Erde, Mgs II, 7, 1[b].
sṛpātī °Buch, S II, 11, 2; 247, 13.
°*Sṛprā* N. eines Flusses, S II, 337, 20.
°*sṛṣṭikartar* m. Schöpfer = Brahman, S I, 592, 12 (Ko.) 23, 10 (Ko.); II, 19, 4/3 v. u. (Ko.); 101, 9 v. u. (Ko.)
°*sekasāraṇi* f. Bewässerungsgraben, S II, 206, 1.
°*sejavālī* f. Sänfte, Prabandh. 177, 4.
°*Seḍī* f. N. eines Flusses, Prabandh. 310, 2.
°*setucchid* Adj. ein Grenzzeichen zerstörend, Kauṭ. 168, 1 v. u.
setubandha m. °Gebäude, Kauṭ. 166, 2; 168, 4; 169, 15; 170, 1.
°*seturūpa* n. ein Gebäude religiösen Charakters, Kauṭ. 170, 19. Vgl. *dharmasetu*.
°*senādhipatya* n. = *senāpatitva*, S I, 431, 2.
°*senāpatitā* f. Feldherrnwürde, Yudh. 7, 32.
°*senābhakta* n. Proviant für das Heer, Kauṭ. 93, 2 v. u.
sephālī s. *śephālī*.
seya Adj. °= *avasādanīya* [°*neya* ist Druckfehler!], H XLIII, 90.
°*seraka* m. ein best. Tier, Kauṭ. 100, 7 v. u.
°*seribhī* (pw. **sairibhī*) Büffelkuh, S I, 399, 6.
°*selabhṛt* m. Prabandh. 264, 4 übersetzt Tawney, S. 165, 2 mit *javelin-bearer*.
sella Pfeil, Prabandhacintāmaṇi 33, 7; Hem. Deś. 8, 57; Kumārapālacarita, Index; EI VI, 28, n. 1. [Z.]
°*sellabhṛt* m. arrow-bearer, Prabandh. 33, 7. Vgl. Tawney S. 18, Anm. 3.
°*sevaḍa* m. Asket, Prabandh. 234, 5 v. u. 2/1 v. u. S. Tawney, S. 144, Anm. 4.
°*sevadhi* = *śevadhi* (Schatz), Prabandh. 137, 5 v. u.
sevāvilāsinī f. Dienerin, Damayantīk. 250.
°*seśa* Adj. = *salokapāla*, H XLIII, 75.
°*sehula*, °*sehulī*? S II, 202, 12/11 v. u. (Ko.) *tatra vane paruṣatarutanuprṣatyāṃ sehulyāṃ tathāvidhenaiva paruṣatarutanunā prṣatenaiva sehulena garbhāvāsaviṣayatāṃ nītaḥ*.
**saiṃhika* m. = Rāhu, Kuṭṭ. 109.
saiṃhikeya m. °Löwe, H XXXI, 29.
°*saiddhāntavaiśeṣika* m. Anhänger des S.-V., S II, 269, 10.
Saināpatya °Adj. Skanda gehörig, Kauṭ. 56, 2.
°*saindhavikā* f. Steinsalz, Kauṭ. 88, 8. 7 v. u.
°*saimika* m. Grenzbewohner, Kauṭ. 50, 5.
sairandhrī °eine Art Laute, H XXVI, 87 (Ko.)
**sairika* m. ploughman, Harṣac. 257, 1.

sairibha 1. m. a) Büffel auch H 47, 149. — °n. eine Art Coitus, E 569 (R). 578 (A).

°*saivāla* = *śaivāla*, S I, 612, 14 (Ko.)

**socchraya* hoch, S I, 187, 3.

°*sottālam* Adj. ungestüm, S I, 340, 16 (Ko.); II, 42, 3. [I, 495, 5 Adj.]

°*sotsarga* = *sotsāha*, S I, 544, 5.

°*sodaratva* n. Stellung als Bruder, S I, 218, 16 (Ko.)

°*sodaryatā* Abstr. zu *sodara*, H XXXI, 13.

°*soddyota* klar, S II, 58, 14 (Ko.); *sodyota* gedruckt.

°*soddhava* = *sagarva*, S I, 120, 5.

sopadrava Adj. bemittelt, vermögend, Bṛhaspati in Vivādaratn. 64.

sopadhāna Adj. auch: mit einer Einfassung versehen (Edelstein), Āpast. Gṛhy. 12, 8.

sopānaka n. °eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 14.

°*Sopārapura* n. N. einer Stadt, S II, 310, 3.

°*sobhājana* (nach dem Ko. m.) = *śigru*, S I, 405, 4. Man lese *śobhāñjana*.

2. *soma* Adj. = *sa* + *Umā*, Ind. Spr.[2] 6457; Śārṅgadharap. 753; Subhāṣitāv. 552. [Z.]

somapāyin Soma-Trinker auch S II, 348, 14.

°*somama* Adj. = *kratuvighātin*, H XLIII, 244 [*somaṃ mīnanti somamāḥ kratuvighātinas*].

[*somavikrayin*] Maitr. S ist °*krayint somaṃ* zu lesen.

°*somahāsa* m. = *candrahāsa* (Schwert), Rasas. Epilog 4[c].

°*somāpyāna* Adj. mit zunehmendem Monde (*pakṣa*), Kauṭ. 108, 10 v. u.

somāyana n. eine best. Kasteiung, Vijñ. zu Yājñ. 3, 265 f. 289 f. Vgl. *cāndrāyaṇa*.

°*somārdhadhārin* m. = Śiva, S II, 254, 8.

°*somārdhabhṛt* m. = Śiva, Śrīk. XX, 45.

°*somārdhaśiromaṇi* m. = Śiva, Śrīk. XXI, 42.

°*somāvacūla* m. = Śiva, Śrīk. XX, 30.

°*somāvacchedana* Adj. mit abnehmendem Monde (*pakṣa*), Kauṭ. 108, 9 v. u.

°*Solāka* m. N. eines Musikers, Prabandh. 200, 1.

°*Sohaḍa* m. N. eines Königs von Mālava, Prabandh. 249, 3 v. u.

saukaraka n. °eine Art Coitus, E 577 (A).

°*saukhasuptika* m. ein Diener, der sich erkundigt, ob der Schlaf angenehm gewesen ist, Śrīk. XVI, 12.

saugandhika m. *Händler mit Wohlgerüchen, S II, 18, 2; 207, 2.

°*saucittya* n. Wohlwollen, S II, 315, 27; 316, 4 [°*citya* gedruckt].

saujanya n. auch Śuk. t. o. 63 (= p. 66, Z. 3).

°*sauḍīra* Adj. = *śauṭīra* männlich stolz, S II, 409, 14.

°*sautrāma* relating to Sutrāman (Indra), Vās. 288, 8.

sautrāmaṇi m. 1. auch S II, 328, 4.

sautrāmaṇī f. °Osten (ohne *diś*!), Karṇas. I, 6[a].

saudha °weiße Farbe, S I, 184, 1 (in *saudhakumbha* = *śvetadravyadravaghaṭa*); II, 197, 1 °= *sudhāyāḥ samūhaḥ*.

°*saudh*(*ati*) (weiß) wie Stuck werden, S I, 479, 2.

**Saudhātaki* m. Patron. von Sudhātar, Uttarar. p. 101, Z. 3 ed. Lakṣmaṇasūri.

saudhāy(*ate*) zu Nektar werden, Pādāravindaś. 6.

Saunīteya m. Metron. Dhruva's, Kāśikh. 19, 10. 51.

°*saupatya* n. der Besitz eines guten Gatten, Manm. IV, 29[a].

°*sauparṇaka* Adj. von Garuḍa stammend, Manm. III, 31[c].

saupratīka Adj. von einem Elefanten. *kuṇapa* n. Parāśarasaṃhitā 11 nach Aufrecht.

°*saubhaṭya* n. = *śaurya*, S I, 162, 4 v. u. (Ko.); 177, 6 v. u. Ko.); 179, 11 v. u. (Ko.); 307, 8 v. u. (Ko.) II, 241, 9 v. u. (Ko.)

°*Saubhadrohin* Bein. Kṛṣṇa's, Yudh. 3, 112.

Saubhāgyaratnākara m. N. eines °Halsschmuckes, S II, 290, 1.

**saubhika* m. Gaukler, Kauṭ. 125, 9.

°*saumitikā* f. eine Art Decke aus Schafwolle, Kauṭ. II, 11 (80, 6).

saumya °eine Art Coitus, E 575 (A).

saumyadhātu m. °Sperma, S II, 219, 3.

saura [n.] °= *surasamūha*, H V, 72.

°*Saurabhi* m. = *Saurabheya*? Manm. I, 27[b].

°*saurabhyagarbha* m. Name einer Salbe, E 834 (A). 836 (P).

Saurāṣṭrī °eine Frau aus Surāṣṭra, S I, 34, 2.

°*saurūpya* n. Schönheit, S II, 351, 10.

°*saulkikeya* [pw. **śaulkikeya* m.] ein best. vegetabilisches Gift, S II, 263, 15.

°*sauvarga* Adj. himmlisch, Śṛṅgt. 15, 13 v. u.

°*sauvarcasa* Adj. feurig, glänzend? Mgs I, 2, 12.

**Sauvarṇakuḍyaka* Adj. aus Suvarṇakuḍya (in Assam?) stammend, Kauṭ. 78, 2 v. u.; 80, 13/14.

°*sauvavant* Adj. des eignen Besitzes sich freuend? H XLIII, 294 [*svasyātmana idaṃ sauvaṃ nijaṃ sainyādi tat praśastam asyāsti*].

**sauvastika* m. Hauspriester, Prabandh. 84, 8 v. u.; S I, 452, 10; Kaṃs. 16, 9; II, 7[c] allgemein gesagt (*gopānāṃ sauvastiko brāhmaṇaḥ* = *svastikṛt. purohita iti yāvat*).

sauvastika n. = *svastyayana*, Mahāvy. 137.

sauvidalla m. auch Śrīk. 1, 43.

sauvidallaka = *sauvidalla*, Dharmaśarm. 9, 23.

sauvīraka Kauṭ. 94, 2 v. u. entweder m. *Zizyphus jujuba oder n. °die Frucht davon. Vgl. J. J. Meyer, S. 141, Anm. 8.

°*sauṣadha* Adj. mit Pflanzen dekoriert, Mgs I, 14, 6.

sauṣupta auch Adj. (f. *ā*) in Verbindung mit *daśā* so v. a. tiefer Schlaf, Kāśikh. 34, 42.

°*sauṣṭhavaṃmanya* Adj. sich für tüchtig haltend, Śrīk. VI, 46.

**sausnātikī* eine Dienerin, die sich nach dem guten Erfolge des Bades erkundigt, Kathāk. II, 47.

skand mit **anupra* mit Gewalt sich eindrängen, Mahāvy. 261. 281.

skanda Adj. eine Samenergießung habend, Śūlap. Prāyaśc. nach Aufrecht.

skandha 1. m. f) Menge, auch S II, 345, 24.

°*skandhakeśa* m. Mähne, S I, 339, 14 v. u. (Ko.)

°*skandhagata* Adj. (ein Elefant,) dem man sich auf den Rücken setzen darf, Kauṭ. 137, 2 v. u.

°*skandhagada* m. Schwindsucht? S II, 363, 18.

skandhaja Āpast. Śr. 1, 2, 38; Āpast. Gṛhy. 11, 16.

°*skandhapraroha* m. Schultersproß = Arm, Śuk. t. o. 18 [p. 32, 13].

°*skandhabandha* m. Stamm bis zu den Zweigen, S I, 171, 4.

skandhamāra (?) Haravijaya 43, 297. [Z.]

skandhāvāra m. *Heer, Prabandh. 42, 2 v. u.; S I, 451, 7 v. u. (Ko.); H V, 75 (Ko.).

skandhī Adv. mit *kṛ* über die Schulter hängen, Damayantīk. 148.

°*skāraṇa* S I, 591, 1 Freund? (*cetobhavaskāraṇaḥ kāmāgnisahakārī.*)

skhal °überlaufen. (von Teichen), S I, 616, 3. — °straucheln machen? S II, 62, 2 (*skhalanti* verdruckt für *skhalayanti*?) — Mit °*ni*, sammeln, anhäufen, Kuṭṭ. 378 (*niskhalita*).

°*skhalinatā* = *śukramocanatā* und *khaṇḍana*, S I, 220, 9.

°*stanadāyikā* Amme, S I, 227, 4 v. u. (Ko.)

°*stanadāyinī* Amme, S I, 234, 14 (Ko.)

stanaṃdha Adj. = *stanaṃdhaya*, Brahmav. P. 2, 36, 66 nach Aufrecht.

stanavatī f. Weib, Haravijaya 3, 23. 36.

°*stanāliṅgana* n. eine Art Umarmung, V 102; E 448 (R).

stabakay(ati) auch Śrīk. 7, 11.

stabakāy(ate) zu einem Blütenbüschel werden, Haravijaya 11, 28.

**stabdharoman* m. Eber, Govardh. 532.

**stabha* m. Ziegenbock, S I, 150, 7.

stamba m. °= *taṭa* (in *stanastamba* = *kucataṭa*; pw *Berg), S I, 338, 1.

stamba °Dickicht, Kauṭ. 51, 4.

stambhaka m. wohl *Säule, Mahāvy. 226, 91. — f. *stambhikā* Stuhlbein, Damayantīk. 243.

°*stambhagata* Adj. (ein Elefant), der sich ruhig anbinden läßt, Kauṭ. 137, 2 v. u.

stambhanaka °Subst. N. eines *tīrtha*, Prabandh. 275, 1; 311, 4.

°*stambhanaṭa* m. eine Art Gaukler oder Equilibrist, Śṛṅgārasarv. 130[a].

°*stambhananaṭa* m. eine Art Gaukler oder Equilibrist, Śṛṅgārasarv. p. 32, Z. 10 v. u.

°*stambhasevaka* m. = Faulpelz, Śuk. t. o. Einl. [p. 5, 26.]

°*stambhāy(ate)* als Pfosten dienen, einen Pfosten darstellen, Kaṃs. 9, 10/11.

stambhikā °= *stambhopari laghustambhas* S I, 18, 4; 37, 2; 126, 1; 370, 3; II, 30, 1.

stambhin °von Erstarrrung erfaßt, Kuṭṭ. 98.

1. *star* °intransitiv, Harṣac. 234, 10. — Mit *vyava* darüber hinbreiten, Āpast. Gṛhy. 5, 23. — Mit **pratyā*, °*stṛta* ausgebreitet, Mahāvy. 223.

[1. *stava*,] *stavāni vividhāni*, Matsya-P. 17, 28 (37).

stavaka °= *stotar*, H I, 1 [wegen des Wortspiels *stabaka* gedruckt].

stavara = *vastrabheda*, Mahāvy. 232, 29; Harṣac. 159, 1; 231, 12.

stavaraka eine Art Zeug, Harṣac. 159, 1; 231, 12; Mahāvy. 232, 29. [Z.]

°*stastamasta* (?) m. = *bhaṭṭa*, S II, 132, 12.

°*stāviṣī* S II, 290, 1? [*Kuśāgrapuraparameśvarasyāgramahiṣyāḥ stāviṣyāḥ saubhāgyaratnākaraṃ nāma kaṇṭhālaṃkāram.*]

°*stimitāy(ate)* unbeweglich werden, S II, 9, 2/3 (°*yamāna*).

°*stutipāṭha* m. Barde, S II, 383, 21.

°*stutraka* ? S I, 245, 3 v. u. (Ko.) *vīranareśvaraḥ stutrakavīro nṛpaḥ.*

stuva Pferdestirn, Haravijaya 40, 34. [Z.]

stūpatā °Abstr., S II, 369, 12.

°*stūpikā* kleiner Balken? Rasas. 63[d].

**steyasaṃvāsika* m. einer, der sich als angeblicher Mönch eingeschlichen hat, Mahāvy. 271.

[°*stehitam* = *praṇayinam*, S I, 475, 15 (Ko.) verdruckt für *snehinam.*]

stokaka m. = *cātaka* auch H 7, 58.

°*stokīkṛta* klein gemacht, S I, 339, 13 v. u. (Ko.)

stobha m. °= *udreka*, Yudh. 2, 29; 3, 30 [*anugrahastobha* = *kṛpādhikyam*]. — *ceṣṭāvighāta*, Damayantīk. 42.

stoma 6. genauer: Mietzins, -geld, Vivādaratn. 168, 2 ff. Statt Āpast. Śr. ist Āpast. zu lesen.

styāna 3. *= *snigdha* (= *ghanībhūta*), Veṇīs. I, 20 ed. Lakṣmaṇasūri, Cennanagara 1901; ed. Grill I, 21.

°*strasā* Ader, S I, 124, 14 (Ko.). Vgl. *snasā.*

strīpadhāna Adj. °wo Frauen die Hauptrolle spielen (*nāṭikā*). °*tva* n. Dhaṁika zu Daśar. III, 45[a] (S. 91, Z. 9 v. u.).

°*strīmelaka* m. Kuppler, H XV, 44 (Ko.)

°*strīsamākhyā* f. Bezeichnung mit einem Femininum, Dhanika zu Daśar. III, 45[a] (S. 91, Z. 9 v. u.).

°*strīsarga* m. Frauenschaar, Śṛṅgt. 47, 9.

sthagikā Betelbüchse, Pūrṇabh. 69, 12. S. das folgende.

**sthagī* f. Betelbüchse, Prabandh. 82, 7 v. u. in °*sthagīdhara* m. betelbox bearer, und 83, 2 in °*sthagīvāhaka* (dass.).

sthaṇḍilatā °Abstr., S II, 369, 8.

[°*sthapateya* (n.) Vermögen, S II, 339, 5/6 *svāpateya* zu lesen.]

°*sthapanikā* (*rtham* als) Depositum, Prabandh. 177, 4/5 (v. l. *sthā*°).

**sthapuṭita* = *nimnonnatīkṛta*, S I, 577, 4; H XL, 25 (= *viṣamīkṛta*); XLV, 55; höckrig gemacht, Śṛṅgbh. 67[a].

sthalacārin Adj. = °*cara*. Nom. abstr. °*ritā* f. Kāśīkh. 79, 20.

°*sthalajalaja* (m.?) = *sthalakamala*, S I, 64, 1.

°*sthalajāta* auf dem Festlande lebend, S I, 145, 14 v. u. (Ko.)

°*sthalapati* m. = *sthānapāla*, Sam. VII, 34.

**sthalapadminī* Hibiscus mutabilis, Unm. 8, 6 v. u.; 8, 4 v. u.

sthalay(ati) zum Festland machen, Subhāṣitāv. 2287.

sthalavetasa m. Calamus rotang, Mallin. zu Megh. 14 nach Aufrecht. [Im Texte steht *nicula*, was Vallabha mit *vetasa*, die Vidyullatā mit *vimalasalilabahulatayā satatataruṇavetasataruviśeṣa*

erklärt; Stenzler: Barringtonia acutangula.]

Sthaleśvara n. N. pr. Örtlichkeit, Kāśīkh. 69, 83.

**sthavi* Frucht (in *sthavistabaka* = *phalaguccha*) S I, 199, 4.

sthavira (n.) °das Alter, S II, 76, 8 (Zitat aus Kāmasūtra p. 11, wo aber *sthāvire* steht).

sthavirāy(ate) altern (vor der Zeit), Bhāvapr. 46, a nach Aufrecht.

Sthavirāvalīcarita n. Titel eines Werkes, Festgr. 68.

sthā mit *paryava*, °*sthita* böse, Divyāvad. 185, 29. — Mit *vyud*, glücklich heimkehren, ebenda 35, 22. — *vyutthita* im Kaśm. Śiv. °der der gewöhnlichen Welttätigkeit ergebene Mensch (Gegensatz: *yogin*), Praty. Hṛd. 14, 2. [B.]

sthāṇu Adj. fest, Caṇḍiś. 101. — m. °= *candanaccheda*, Śrīk. IV, 45.

sthānaka °m., S I, 48, 1 v. u. (Ko.) als Erklärung zu *pañcāṅgula* (s. d.) — 2. n. a), Damayantīk. 200. — 2. f), Dharmaśarm. 18, 21. [S 1, 4, 13 Ko.]

sthānaka n. °Sack (*goṇī*), Prabandh. 172, 1 v. u.; 173, 2.

°*sthānapuruṣa* m. Pl. representatives, Prabandh. 76, 2/3; 108, 4/3 v. u. („Perhaps it might be translated 'consul'", Tawney, S. 66, Anm. 3.) 294, 2 v. u.

sthānika *m. Kreisvorsteher, Kauṭ. 46, 2 v. u.; 142, 7 v. u.

sthānīya *n. Stadt, Kauṭ. 171, 8. — (nach dem Ko. *n.) = *aṣṭaśatagrāmapratibaddhaṃ nagaraviśeṣaḥ*, S I, 88, 6. — Kauṭ. 147; 171, 8; ZDMG. 67, 92 N. 2. [Z.]

sthāpaka m. im Kaśm. Śiv. °Śiva als Vollzieher der *sthiti* (Beständigkeit oder Erhaltung des Alls), Weltphase zwischen *sṛṣṭi* und *saṃhāra*, Praty. Hṛd. 23, 15. [B.]

°*sthāpakatā* f. N. abstr. zum vor., Praty. Hṛd. 23, 15. [B.]

°*sthāpateya* n. Geld, S I, 371, 7 v. u. (Ko.)

sthāpatya *m. Haremswächter, S I, 351, 8 v. u. (Ko.); 371, 16 (Ko.); II, 170, 4 v. u. (Ko.); 190, 7 v. u. (Ko.)

sthāpanā f. °Aufstellen (eines Götterbildnisses), Prabandh. 310, 8 v. u.

°*sthāpanikā* f. Depositum, Prabandh. 177, 8 (v. l. *stha*°).

sthāpya °n. Mitgift, Kauṭ. 155, 7; 158, 4.

sthāman °Adj. = *sthira*, Sūryaś. 51[d].

sthāyaka 2., Yama in Hemādri 3, 1, 776.

°*sthālikā* = *jayaghaṇṭā*, S I, 582, 10 (Ko.)

°*sthālya* auf hochgelegenem Boden gedeihend, Kauṭ. 117, 8 v. u.

sthāvaraka °Adj. alt, Harṣac. 235, 18.

°*sthāvarikā* E 625 Variante zu *sāṃkarikī*.

°*sthāsa* = *sthāsaka* 2., Anyoktimuktālatā 95. [Z.]

sthāsaka *m. = *tilaka*, Śrīk. IV, 5; X, 24.

°*sthitabhojana* im Stehen essend, II, 114, 4. — Subst. n. Essen im Stehen, S I, 92, 12 v. u. (Ko.)

°*sthitayantra* n. aufgestelltes (d. h. unbewegliches) Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 6 v. u. (Gegensatz: *calayantra*.)

°*sthitāsu* lebendig, S I, 428, 10.

sthiti f. im Kaśm. Śiv. °der Punkt, an dem die philosophische Spekulation auf ihrem Wege immer weiter geführter Abstraktion zum „Stehen" kommt; das Primäre, Prinzip, Praty. Hṛd. 16, 12. [B.]

°*sthitikarman* n. das Sichaufstellen, Rasas. 30[b].

°*sthitibhojana* n. Essen im Stehen, S S II, 282, 1 [besser *sthita*°].

°*sthitibhojitā* dass., S II, 281, 9 [besser *sthita*°].

°*sthirakīrti* Adj. von begründetem Ruhme, glorreich, Kir. XV, 7.

sthiratā f. °feste Abmachung, Prabandh. 267, 2 v. u.

sthirā f. *die Erde, Prabandh. 262, 8.

sthula Haravijaya 17, 65 v. l. [Z.]

sthūṇā = *sūrmī*, Śikṣāsamuccaya p. 149, 3. [Z.]

°*sthūṇikā* Stämmchen, S I, 595, 6 v. u. (Ko.)

**sthūlabhittikatā* f.? Mahāvy. 85.

**sthūlamukha* Adj. dickmäulig, Samay. 6, 32.

sthūlaśāṭaka, vgl. Childers s. v. *thūla*. [Z.]

sthūlābhyūrṇa, S I, 517, 15 v. u. (Ko.)?

°*sthūlekṣaṇa* S I, 493, 6 = *asūkṣmabuddhi* und *sthūlaṃ vastu paśyati sūkṣmaṃ na paśyati yaḥ*.

stheman m. °Platz, Stelle, E 500, 502 (K).

°*snasā*, Ader, S I, 129, 12; 559, 2 v. u. (Ko.); II, 69, 3.

[*snā* + °*nis*] °*niḥsnāta*, S II, 375, 8/9 = *niṣṇāta* (kundig). — Mit *pra* Kaus. °benetzen, Kir. XVII, 8.

°*snānabhūmikā* Badezimmer, Śuk. t. o. 69 [p. 67, 36].

°*snānālaya* Badehaus, Muk. 185[a].

°*snāpanā*, S II, 382, 22 Druckfehler f. *snāpanam*.

°*snigdhapītaka* Adj. glänzend gelb, Kauṭ. 79, 2.

snih Kaus. °mit Liebe erfüllen, S II, 64, 6.

[*snu* mit °*upa*,] *upasnuta* flüssig gemacht, erweicht, Kir. I, 18. — Mit *pari* träufeln, mehren, Kir. 3, 7.

°*snuti* f. das Fließen, Gopāl. 110, 5.

°*snehanisyandin* Adj. Uttarar. III, 23[c] = *prītipravahaṇaśīlā* [*dṛṣṭiḥ*] und zugleich: Milch strömen lassend [*dugdhakulyā*].

°*snehātmaka* Adj. aus Liebe bestehend (und zugleich: geschmeidig), Uttarar. V, 17[b].

°*snehitva* n. = *praṇayitā*, S I, 203, 5 v. u. (Ko.)

°*spanditaka* n. das Zucken, Pārijātam. p. 18, Z. 4 v. u. (in *dakṣiṇākṣispanditakenādhṛtim abhinīya*).

°*spardhin* wetteifernd = vergleichbar, S I, 57, 7; 79, 2.

sparśa nach Jacobi im Nyāya und Vaiśeṣika nur Temperatur.

sparśana *m. Wind, S I, 548, 6 v. u. (Ko.)

**sparśamaṇi* m. Stein der Weisen, Alaṃkāratilaka V, 34 (fol. 24[a] meiner Handschrift).

°*sparśaviṣa* Adj. durch Berührung vergiftend, S II, 58, 8. — Subst. n. ein Gift, das durch Berühren tötet, S I, 551, 1.

**sparśavihāra* m. ein angenehmes Dasein, Mahāvy. 255.

°*spaṣṭākūtam* Adv. mit deutlichem Vortrag, Rasas. 220[d].

°*spṛktalā* f. eine Waffe, Kauṭ. 101, 4 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 12.

spṛṣṭaka 2. *śarīra*° Anarghyar. (ed. Calc.) nach 5, 2.
°*spṛhayantīvrata* n. ein Spiel, V 56 Anm.
**spṛhayālutā* Begehren, S I, 58, 1; 408, 2; II, 241, 6.
spraṣṭavya *n. Gefühl, Mahāvy. 101. 106 f.
sphaṭika m. °Kampfer, S I, 254, 8.
sphaṭikaśikharin m. = Kailāsa, auch Śrīk. 7, 1.
°*sphaṭikācala* m. = Kailāsa, H XLII, 44.
°*sphaṭikātmaka* Adj. aus Bergkristallen [nach dem Ko. °aus Sonnensteinen] bestehend, Padyac. VIII, 2c.
°*sphaṭikādri* m. = Kailāsa, Śrīk. I, 54; III, 34; XXI, 14.
**sphaṭikāśman* m. Bergkristall, H XLIV, 55; Kalāv. III, 17; Śrīk. IV, 10. 33. 57; VII, 48; XI, 7; XIII, 2; XIV, 11.
sphar *durchdringen, sich verbreiten über (Akk.), Mahāvy. 69 (*spharitvā* zu lesen). — Mit °*ava* Kaus. schwellen machen, S II, 23, 1. — Mit *pari* Kaus. *ganz erfüllen, Mahāvy. 85.
spharaṇa *Durchdringung, Mahāvy. 245.
**spharitra* n. ein best. Instrument, Mahāvy. 233.
°*sphātīkṛ* festlegen, vermachen (Eigentum), Kauṭ. 153, 1.
sphāra m. °Menge, S I, 39, 5. — *= *sphoṭaka* (on chowries), Harsac. 160, 22.
°*sphārin* mehrend, S I, 55, 5; 575, 3.
°*sphārīkṛ* mehren, S I, 572, 11 v. u. (Ko.)
**sphiṭ* vernichten, Śuk. t. s. 30, 6. — *spheṭita* = *vyādhūta*, S I, 202, 7 (Ko.); 520, 12 v. u. (Ko.); 245, 7 (Ko. = *uñchita*; Variante *śeṭita*) 249, 7 v. u. (Ko.; *spheṭyamāna* = *apanīyamāna*); 385, 13 v. u. (Ko.; *spheṭayitvā* beseitigend). — Mit °*ā* S I, 508, 4 v. u. (Ko.; *āspheṭita* = *virata*).
°*sphīti* f. Wachstum, S I, 246, 1.
sphuṭ mit *pra*, Harṣac. 105, 3 (*praspho̱ṭita* = °*nīrājanīkṛta*, *blazing*); 229, 3 = °*vipūrita*, filled to bursting. — Mit °*saṃ* Kuṭṭ. 407 (*saṃsphuṭita*, aufgesprungen [Füße]).
sphuṭita °eine Art Coitus, E 575 (A).
sphurita °eine Art Kuß, E 458 (R, A, P).
°*sphuritaka* n. eine Art Kuß, V 107; E 458 (K).
°*sphuritiman* m. Funkeln, S I, 58, 3.
**sphula* n. Zelt, H XVII, 65.
Sphuliṅga m. (°Name) ein Fürst von Vaṅga, S I, 431, 6.
sphūrjathu m. 1. Donner auch Śrīk. 19, 12.
sphūrjāvant Adj. von Donner begleitet, auch H 43, 354.
°*sphūryati*, *sphūryat* = *sphurati*, *sphurat*, Gopāl. 125, 27; 134, 28.
°*spheṭana* (n.?) = *vinoda* (Verscheuchung), S I, 161, 11.
sphoṭaka °Adj. = vernichtend, beseitigend, S I, 402, 4 v. u. (Ko.); = die Ohren zersprengend (von unangenehmen Tönen), S II, 226, 4 v. u. (Ko.)
°*smayavatī* f. eine stolze Schöne, H XXVI, 72; Śrīk. VI, 31 (= *sasmaradarpā*).
smar mit *vi* °in Vergessenheit geraten, S I, 273, 2.
**smaragṛha* n. Vulva, E 228 (R). 412 (A). 736 (R).
°*smarageha* n. Vulva, Śārṅg. 3104.
°*smaracakra* m. eine Art Coitus, E 575 (A). 589 (S).
°*smarajala* n. Sekret der Vulva, E 228 (A). 342 (R).
°*Smarajit* m. = Śiva, Śrīk. XXIV, 36.
smaraṇabhū m. der Liebesgott, Haravijaya 5, 107. [17, 65.]
smarabhū Adj. von Liebe herrührend, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 43.
**smaramandira* n. Vulva, S I, 34, 6 v. u. (Ko.); 58, 14 v. u. (Ko.); 129, 4 v. u. (Ko.); 175, 1 v. u. (Ko.); 526, 13 (Ko.); II, 35, 4 etc.; Śārṅg. 3095; E 407 (R). 418 (P). 565 (R). 574, 878 (A). 883 (P).
Smaramuṣ m. Bein. Śiva's, Caṇḍiś. 50.
°*smarayantra* n. = Penis, E 566 (R); = Vulva, E 578 (A).
°*smarayantrageha* n. = Vulva, E 886 (P).
°*smararandhra* n. Vulva, E 566 (R).
°*Smararipu* m. Śiva, Śrīk. XXV, 152.
°*smaravāri* n. Sekret der Vulva, E 413 (A).
°*smaraveśman* n. Vulva, E 879 (P).
°*smarasadana* n. Vulva, E 876 (R).
°*smarasadman* n. Vulva, Y p. 78, Z. 2 (Zitat = Ratirahasya III, 8).
°*smarasalila* n. Sekret der Vulva, E 228 (R).
°*Smarasaumanasa* Name eines Gartens, S I, 107, 2.
**smarāgāra* n. Vulva, E 584, 875 (P). 876 (R). 878 (A).
°*smarāṅganā* Hetäre, Sam. VI, 5.
°*smarāmbu* n. Sekret der Vulva, E 170, 228 (R).
°*Smarārāti* = Śiva, Govardh. III.
Smarāri m. auch Śrīk. 20, 11.
°*smarālaya* m. Vulva, E 326, 414, 878 (A).
°*smarāvāsa* m. Vulva, Śārṅg. 3100.
°*smaśāna* = *śma*°, S II, 289, 16.
smāra m. °= *upatāpa*, Viṣṇubh. V, 7c.
**smārya* Adj. dessen man gedenken soll, S II, 362, 3.
smi mit °*āvi* Śṛṅgbh. 11b (*āvismita* gar stolz). — Mit °*pari* anlächeln? Śuk. t. o. 38 [p. 47, 6].
smita °n. das Aufblühen, H XXIX, 45.
°*smiti* f. Lächeln, S I, 191, 6.
smṛtijāta m. der Liebesgott, Dharmaśarm. 17, 66.
smṛtibhū m. der Liebesgott auch H 3, 24.
**smṛtivinaya* m. etwa ein Verweis, der darin besteht, daß man jemand an seine Pflichten erinnert, Mahāvy. 264.
smṛtyapramoṣa m. nie fehlende Besonnenheit, Jātakam. 1, 12.
smera °Subst. Lächeln, Gopāl. 43, 8; 60, 5 etc.
smeratā °Aufgeblühtsein, S II, 3, 2.
°*smeradṛś* f. eine Lächeläugige, Śrīk. I, 6.
syada m. *Geschwindigkeit, Sūryaś. 47b; S I, 311, 7; Amit. 16, 17; Śrīk. 21, 37. 39.
syanda m. °Leibesentleerung, S I, 509, 2.
syapeṭārikā f. eine Art Kinderspiel, Divyāvad. 475, 19.
°*Syādvādeśvara* m., S I, 236, 2.
°*srakkapāla* Pl. kranzförmig aufgereihte Schädel, Subhadr. 1b.
°*sragājīvin* m. Kranzwinder, S II, 18, 1.
srambh s. *śrambh*.
°*sravanmadhya* Adj. oder (Subst.?) aus seinem Kern eine Flüssigkeit her-

vorbringend (eine Art Edelstein), Kauṭ. 77, 2.

°*sraṣṭṛtā* f. = *sraṣṭṛtva*, Praty. Hṛd. 23, 13. [B.]

srastara °rug (of an elephant), Pūrṇabh. 185, 12. — °ein best. Gebäck (Brezel?), Mgs II, 6, 4[b].

srastaskandha Adj. mit gesenkten Schultern, so v. a. verlegen dastehend, Divyāvad. 633, 25.

**srasti* f. Erschlaffung, E 558 (K).

srā mit *pra*, °*srāpayati* schlechte Lesart für *prasrāvayati*.

sru mit *ava*, °*sruta* *mit sündlichen Lüsten behaftet, Mahāvy. 278. — Kaus. °„schieben", Kauṭ. 69, 11. 12. — Mit *pra* Akt. als Kot entlassen, Śāṅkh. Br. 2, 2 nach der besseren Lesart.

srutajala Adj. mit abgelaufenem Wasser, ausgetrocknet, Mṛcch. 26, 2.

sruti f. °Ejakulation bei der Frau, E 886 (P).

**srotasvatī* Fluß, Govardh. 593.

**srotoñjana* n. Antimon, E 838 (R).

**sroto'nugata* m. ein best. *samādhi*, Mahāvy. 21.

°*srotoyantra* n. Strommaschine (eine Art Pumpwerk), Kauṭ. 116, 3.

°*srotra* [n.?] Körperöffnung, Amit. VI, 20. 22; XXX, 10.

°*Srautasīya* Adj. vom Flusse °Srotasī stammend, Kauṭ. 75, 2 v. u.

°*svaṃsa* Adj. mit schönen (d. i. starken) Schultern versehen, Yudh. 7, 64.

svakaraṇa °Adj. (Subst. m.) berechtigte Person, Kauṭ. 148, 4 v. u.

svakaraṇa n. °Eigentumsbeweis, Kauṭ. 190, 1. 6.

**svakārtha* m. das eigene Interesse, Mahāvy. 48. 126.

svacaryā f. die eigene Natur, Śrīk. 2, 3.

°*Svacchaguccha* m. Eigenname, Muk. 67, 6.

°*svacchandacārin* ungezügelt wandelnd, S I, 42, 12 v. u. (Ko.)

°*svacchandācāra* m. ungebundenes Auftreten, S I, 42, 3.

°*svajanāy*(*ati*) zum Verwandten werden, Gopāl. 46, 8.

°*svajanīy*(*ati*) als Angehörigen betrachten, Amit. XX, 23.

svadeśa °aus demselben Lande stammend, S I, 385, 1.

[*svadhay*,] statt *svadhayāmakaḥ* Maitr. S. 1, 8, 4 (120, 19) ist nach Delbrück *svada*° zu lesen.

svan mit °*ud* sprechen, S I, 438, 3.

svanā ? s. *kaṇṭhabandhanasvanā*.

°*svapathu* ? S I, 405, 2 v. u. (Ko.; *svapathuprāpta* syn. von *sthūlabhūta*.)

1. *svapnasthāna* der Standort im Traume, Śat. Br. 14, 7, 1, 9.

°*svapratyaya* m. ehrenfester Bürger, Kauṭ. 144, 5. Vgl. J. J. Meyer, S. 230, Anm. 4. — Verwandter, Kauṭ. 186, 17.

°*svabala* Adj. = *suṣṭhu abalo balarahitas*, Yudh. 6, 27.

**svayaṃyāna* n. Angriff, Offensive, Mahāvy. 181.

svayaṃvaraṇa n. freie Wahl eines Gatten, auch S I, 593, 2.

°*svayaṃvaramālā* der Kranz bei der Gattenwahl, S I, 81, 2 v. u. (Ko.)

°*svayaṃvādin* Adj. frei aussagend, Kauṭ. 149, 10 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 239, Anm. 5.

svayaṃjāta Adj. °leiblicher Sohn, Kauṭ. 164, 11.

°*svayaṃdūtī* eine Art Botin, V 282. 284.

Svayaṃprabha m. °N. eines *gaṇa*, H XLVI, 12.

svayaṃbhū m. °= Śiva, H XII, 52.

°*Svayaṃbhūramaṇa* (m.?) N. eines Meeres, S II, 332, 6. 22.

°*svarada* Adj. Gebrüll ausstoßend (Elefant), Yudh. 7, 16.

°*svaraḍalā* = *svargastrī*, Śrīk. IX, 21.

°*svarānyatā* f. Veränderung der Sprache (vor Angst), Daśar. IV, 11[b].

svarita °in den Himmel gegangen, Yudh. 8, 99.

svaru m. *Donnerkeil, H XXXII, 26.

°*svargadruma* m. Wunschbaum, Kuval. I, 20 (Ko.)

°*svarganārī* = *apsaras*, H XXXVIII, 89; XLIII, 105.

°*svargayoṣit* f. = *apsaras*, H V, 134 (Ko.)

°*svargaveśyā* = *apsaras*, S I, 321, 8 v. u. (Ko.)

°*svargasarit* f. = Gaṅgā, S I, 597, 2.

°*svargasindhu* f. = Gaṅgā, S II, 247, 25.

°*svargāṅganā* = *apsaras*, S I, 595, 1.

svargāvāsa m. °Himmelsbewohner, S I, 208, 8.

°*svargebhameṇṭha* m. = Indra, S I, 597, 5.

°*svargesad* m. Gott, S I, 476, 1.

**svarṇajātī* eine Art Jasmin? E 827 (A).

°*svarṇatva* n. das Gold Sein, S II, 311, 9.

svarṇadī = Mandākinī, S I, 217, 2 v. u. (Ko.)

°*Svarṇabhūmi* f. Sumatra? Kauṭ. 79, 1/2.

°*svarṇavalayin* Adj. mit einem goldenen Armbande geschmückt, Śṛṅgārasarv. 44[d].

°*svarṇā* ? E 833 (A). 835 (P).

°*svarṇāṅgarāgita*, als goldfarbiger Puder verwendet, Śṛṅgārasarv. 15[a].

°*svarṇācala* m. = Meru, S I, 355, 2.

svardantin m. Himmelselefant, Dharmaśarm. 6, 34.

°*svardru* m. Wunschbaum, Kuval. I, 20.

°*svardruma* m. Wunschbaum, Kuval. I, 38.

°*svardruh* m. = *asura*, Śrīk. XXII, 3. 18.

°*svarnātha* m. = Indra, Śrīk. XXIV, 36.

°*svarnārī* f. Himmelsfrau = *apsaras*, Kaṃs. VI, 46[d].

°*svarbandistrī* = *apsaras*, Śrīk. XXIV, 20.

°*svarbandha* m. Fessel des Himmels, Kaṃs. VII, 1[c]; 25[b].

svarya ? S I, 486, 8.

°*svarlokasindhu* = Gaṅgā, Padyac. I, 30[d].

°*svarlolākṣī* = *apsaras*, Śrīk. XXIV, 5.

svarvant °der schnelle Renner, Roß, Mgs II, 15, 6[g].

°*svarvārayoṣā* = *apsaras*, Pārvat.

°*svarvāravanitā* Himmelshetäre, Apsaras, Śṛṅgārasarv. p. 35, Z. 7 v. o.

svarvāhinī f. = Gaṅgā auch Śrīk. 16, 35.

°*svalpabhida* Adj. sehr wenig verschieden, E 504 (K).

svalpasmṛti Adj. gedächtnisschwach, Mṛcch. 20, 8.

°*svavalepa* Adj. sehr stolz, dünkelhaft, Yudh. 6, 27.

svavāsinī f. auch S II, 308, 5.

°*svaśaya* Adj. das eigene Lager einnehmend, Mgs. II, 7, 4.

°*svastaraṃgiṇī* f. der Himmelsfluß (= Gaṅgā), Bhānudatta's Alaṃkāratilaka III, 21.

svastika m. e) das Kreuzen der Hände auf der Brust, auch Śṛṅgbh. 36[b]. — (n.) °eine Gangart des Pferdes, S I, 315, 7 v. u. (Ko.)

°*svastikabandha* m. eine Art Coitus, E 593, 595 (D).

svastinā Trik. III, 4, 3; Śikṣāsamuccaya 104, 11; 116, 2. Vgl. Pāli *sotthinā*. [Z.]

Svastimatī N. einer °Stadt, S II, 353, 4.

svasvāmisaṃbandha m. die zwischen Besitz und Besitzer bestehende Verbindung, Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 67. 69f.; Mahādeva zu 69.

svaḥsad m. ein Gott, auch Śrīk. 16, 5.

°*svaḥsvairiṇī* f. = Apsaras, Karṇas. IV, 19[d].

svākhyāta Adj. gut verkündet, Mahāvy. 63; Divyāvad.

°*svādayitar* m. der Genießende, Daśar. 124, Z. 10 v. o.

°*svāduka* Adj. süß, S I, 176, 6.

svāduṃkāram Absol. auch Manm. I, 24[b].

**svāduphala* °Adj. süße Früchte tragend, Kauṭ. 49, 10.

svādūdakasamudra m., Aniruddha zu Sāṃkhyas. 6, 52.

°*svādyatva* n. Schneckbarkeit = innerliches Erleben, Daśar. IV, 1[b].

°*svādhūta* eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 7/8. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.

svādhyāyin *m. Kaufmann, S II, 347, 3.

°*svānapara* Adj. auf das (Schlacht-) Geschrei bedacht, Yudh. 7, 126.

°*svāntaka* m. der eigne Todfeind, Prabandh. 250, 3 v. u.

°*svāntodbhava* m. Liebesgott, S I, 534, 1.

svāpateya n. Reichtum, auch S I, 91, 6 (Ko.).

°*svāpateśadiś* f. = Norden, S II, 301, 3 [°*svāpateyeśadiś* zu lesen].

svāpana 1. Adj. einschläfernd auch Yudh. 6, 51.

°*svāpara* Adj. schläfrig, Kuṭṭ. 501.

°*svābhāsa* Adj. herrlich strahlend, Kir. XV, 22.

svāmin m. Richter, Kauṭ. 177, 9.

°*svārāja* m. Himmelskönig, Manm. III, 31[d].

svārājya n. °Himmelskönigtum, Mahāvīr. ed. Aiyar p. 243, Z. 4; Manm. III, 15[d]; Śrīk. 17, 49; 23, 48.

°*svārādhya* Adj. gut —, leicht zu gewinnen, Kir. XI, 46.

°*svārgika* m. Himmelsbewohner, S I, 198, 15 v. u. (Ko.)

°*svāvāsinī* = *avidhavā strī*, S II, 185, 5.

svāsthya n. °natürlicher Zustand, Sam. VIII, 92.

°*svāhasthāna* n. Messergriff, S I, 467, 13 v. u. (Ko.)

°*svāhākuṭumba* m. = Agni, Śrīk. XX, 44.

°*svāhābhujaṃga* m. Feuer, Śrīk. VII, 47.

°*svāhāhṛdayeśvara* m. = Agni, Śrīk. XVI, 37.

°*svecchācaraṇa* n. ungebundenes Auftreten, S I, 42, 13 v. u. (Ko.)

°*svecchācāra* m. das Wandeln nach Herzenslust, S I, 40, 9 v. u. (Ko.)

°*svechāvārttā* zwanglose Unterhaltung, S I, 408, 11 (Ko.)

sveda °Brunst (?), Kuṭṭ. 396.

°*svedāmbhas* n. Schweißtropfen, Śrīk. XVIII, 45.

°*svairapracāram* Adv. in ungehemmter Ausbreitung, Padyac. X, 19[b].

H

haṃsa °slaying, °pure, Vās. 31, 1; 113, 1. — eine Art von Asketen, auch Rasikarañjana 36.

haṃsaka 2. Fußring Pādāravindaś. 27. — [S I, 399, 1; nach dem Ko. *m.]

haṃsatūlikā f. Gänseflaum, Damayantīk. 160. — °Federbett, S II, 30, 2/3; Ko. *prāstaraṇaviśeṣa* 12 v. u.

°*haṃsabandha* m. eine Art Coitus, E 593, 596 (D).

°*haṃsayūthāy* resemble flock of *haṃsās*, Harṣac. 66, 9.

°*haṃsalīlaka* n. eine Art Coitus, E 590 (S).

haṃsāy(*ate*) eine Gans darstellen, auch S I, 128, 7 (*haṃsāyitam*).

°*haṃsīy*(*ati*) weiß wie ein Schwan aussehen, Laṭ. I, 38[c].

hakkā f. °Zuruf an einen Elefanten, Prabandh. 198, 1 v. u. (*hakvayā* verdruckt für *hakkayā*). pw hat diese Bedeutung beim *m.

°*hakvita* Adj. angerufen, incited, Prabandh. 123, 9 v. u. verdruckt für *hakkita*.

°*Haggaülī* N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 5.

haṭa (für *haṭha*) auch S I, 562, 7 v. u. (Ko.).

**haṭṭavilāsinī* ein best. Parfüm, Laṭ. 29, 5. — °Hetäre, Govardh. 433.

°*haṭṭaśobhā* f. Illumination des Marktplatzes, Prabandh. 79, 5.

°*haṭhakaṭhina* Adj. sehr hart, Śrīk. XXIII, 18.

°*hathagaura* Adj. sehr gelb, Śrīk. XIII, 33.

°*haṭhadīrgha* Adj. sehr lang, Srīk. IX, 29.

°*Haḍivāḍi* N. eines Dorfes, Laṭ. 4, 8.

**haḍḍa* n. Knochen, S I, 117, 11 (Ko.); 120, 12 (Ko.); 161, 15 (Ko.); II, 44, 13 (Ko.)

°*haṇthā* Sam. II, 89 Topf?

°*hatajīva* m. = *hato naṣṭaś cāsau jīvaḥ hatajīvaḥ athavā hatā jīvā prāṇino yena*, S.

°*hatadaiva* Adj. = *hataṃ duṣṭaṃ daivaṃ śubhāśubhaṃ karma yasya saḥ*; *daivahata ity arthaḥ*, Yudh. 6, 65.

°*hatasaṃgati* = *mṛtasadṛśa*, S I, 129, 7.

hatastrīka Adj., der ein Weib getötet hat, Mṛcch. 131, 22.

°*hatāśman* m. gewöhnlicher Stein, S I, 432, 4.

hatottara Adj. die Antwort schuldig bleibend, Vakroktipañcāśikā 27 nach Aufrecht.

**hadana* n. Scheißen, S I, 509, 15 v. u. (Ko.)

hadda °Knochen, S I, 415, 3 v. u. (Ko.; Genus nicht bestimmbar).

han, Intens. **jeghnīyate*, Kaṃs. IV, 17[d] (*vijeghnīyatām*). — Mit *vyati*, *gegenseitig töten, H 43, 8. — Mit **samava*, aus dem Wege räumen, wegschaffen, Mahāvy. 126. — Mit °*āni*, vernichten,

H 50, 45. — Mit **nipra*, abschlagen, Śrīk. 18, 27; töten, Uttarar. V, 31[d] ed. Lakṣmaṇasūri.

han °gehen, S I, 351, 6.

hantakāra m. Almosen, auch Śrīk. 2, 26.

haya m. *eine Art *nāyaka*, E 164 (S). 171 (Rm). 345 (R). 346 (A). 347, 348 (P).

**hayagandhā* Physalis flexuosa, E 858 (K). 859 (R). 861 (A).

°*hayanaya* m. = *śālihotraśāstra*, S I, 237, 1.

°*hayanārī* = *aśvā* (eine Art *nāyikā*) E 347 (P).

hayamukha m. = °*kiṃnara*, Śrīk. XVI, 54.

°*hayamūrdhan* m. = Viṣṇu, Govardh. XV.

°*hayaripu* m. Nerium odorum, E 861 (A).

hayānana °m. = *kiṃnara*, Pārijātam. I, 9[a]. = Viṣṇu, Śrīk. XX, 23.

hayāroha m. Reiter zu Pferde, auch H 41, 19.

har mit *anu* nachtragen, hinterher tragen, Āpast. Gṛhy. 5, 13. — Mit *atyā* Kaus. °aus jemand (Akk.) übermäßig (viel Abgaben) herausholen, Kauṭ. 11, 14. — Mit *udā* °mit Beispielen belegen, S I, 110, 4 (*udāhṛta*); 110, 12 v. u. (Ko.: *udāharita*). — Mit °*prativyā* antworten, Harṣac. 29, 4. — Mit *pratyud* 3. *etwas Geliehenes wieder zurückerstatten. *apratyuddhārya* Absol. Mahāvy. 261. — Mit °*pravi* H 50, 53 vorrücken?

hara m. °Räuber, S I, 258, 8.

°*haragiray(ati)* (weiß) wie Hara's Berg (Kailāsa) werden, S I, 479, 1.

°*Haragiri* m. = Kailāsa I, 171, 4.

°*haraṇi* = *nāka* (Himmel), S I, 182, 3.

haraṇī °Subst. f. Rinnsal, Kauṭ. 117, 10.

°*Haraprabodha* m. N. eines *jaṭin*, S II, 249, 20.

haray(ati) als Löwe auftreten, Prāṇābharaṇa 49 nach Aufrecht.

°*Haraśiromaṇi* m. = Mond, Muk. 71, 9 v. u.

°*haraharā* = *sādhuvāda*, H XLIII, 274.

°*Harācala* m. = Kailāsa, S I, 17, 2; 593, 15 (Ko.)

°*harābha* Adj. = *Haravat ābhā dīptir yasya saḥ*, Yudh. 4, 5.

hari °dunkelfarbig, H XLIV, 9.

hari *Lichtstrahl, Kaṃs. IV, 39[d].

°*Harikaṃdhara* m. N. eines *daitya*, H XXXIV, 9.

°*harikesara* kind of plant, Harṣac. 262, 12.

harigopaka m. Coccinelle, auch H 3, 51.

haricandana (gelber Sandel) wird Padyac. IV, 33 mit *raktacandana* erklärt. [Letzteres ist aber kein Produkt des Sandelbaumes, sondern von Pterocarpus santalinus: vgl. Dutt, Materia Medica of the Hindus, Calcutta 1900, p. 224.] Der Zusammenhang scheint für die Erklärung zu sprechen: *varaś cakāśe haricandanārdro, bālātapātāmra ivodayādriḥ; dhātucchaṭāvicchuritaḥ karīva, saṃdhyāmahaḥsāndra ivāmṛtāṃśuḥ.*

hariṇa m. °= *sāriṇī* Kanal, Fluß, S I, 71, 9.

°*hariṇacakṣus* f. eine Gazellenäugige, Śrīk. VII, 24.

°*hariṇadṛś* f. eine Gazellenäugige, H XVII, 30.

°*hariṇapatnī* = *mṛgī* (eine Art *nāyikā*), E 347 (P).

°*hariṇaśiśudṛś* f. ein Mädchen mit Augen wie ein Gazellenlamm, Zitat bei Dhanika zu Daśar. II, 16[b] (S. 55, Z. 10).

°*hariṇāṅka* m. Mond, Śrīk. XI, 14.

°*hariṇāṅkana* m. Mond, Śrīk. XI, 18.

°*hariṇādhipati* m. Löwe, H XIII, 49.

hariṇāri m. Löwe auch H 4, 11.

°*hariṇikā* = *hariṇī* (deer), Harṣac. 182, 22.

hariṇī *eine Art *nāyikā*, E 211, 345 (R). 346 (A). 570 (R). 578 (A). 876, 877 (R).

hariṇīdṛś f. eine Gazellenäugige, auch H 27, 76.

harita °schwarz, S I, 570, 3.

°*Haritanaya* m. = Arjuna, Kir. X, 39; XII, 16.

°*haritamaṇi* m. Smaragd, S I, 38, 7 v. u. (Ko.); Manm. II, 11[c].

°*haritavāhavāhana* m. Sonnengott, S I, 85, 1.

°*haritaratna* n. Smaragd oder Türkis, S II, 259, 23.

haritahari m. die Sonne, Caṇḍiś. 8.

°*haritā*, die Tochter einer Ausgestoßenen, Vaij. 86, 49,

haritāśman [nach dem Ko. °m.] H XXXIX, 8.

°*haritiman* m. falbes Aussehen, Sūryaś. 47[c].

°*harituraṃgama* m. = Indra, Kir. XIII, 50. 71.

°*haridañcala* n. = *diganta*, Padyac. IX, 39[a]. 62[b].

°*haridratna* n. Smaragd, Śrīk. XIX, 55.

haridrā °eine best. Göttin, Mgs.

°*haridrita* gelb gefärbt, Śrīk. IX, 4.

harinmaṇi m. Smaragd auch Śrīk. 9, 51. — °Sapphir, Padyac. VIII, 5[c] (sinngemäß mit *nīlaratna* erklärt). Aber unverständlich ist mir, wenn VIII, 6[b] *haridaśva* mit *harito nīlāḥ aśvāḥ yasya saḥ* umschrieben wird.

harinmaṇimaya Adj. (f. *ī*) smaragden, Dharmaśarm. 3, 27.

°*haripada* n. = Luftraum, Śrīk. IV, 54.

°*harirohaṇa* (nach dem Ko. n.) = *haricandana*, S I, 364, 7; II, 81, 3.

°*hariṛirohiṇa* (n.?) dasselbe, S II, 245, 9.

°*harivikrama* m. eine Art Coitus, E 568 (R). 577 (A); Ragh. XIX, 25 (Mallin).

°*hariviṣṭara* m. n. = *siṃhāsana* (Thron), S I, 84, 6 v. u. (Ko.); 328, 9 v. u. (Ko.)

°*Hariścandrapurī* = Gandharvanagarī, S I, 228, 8.

Harisakha m. Bein. der Gandharva, Kir. 7, 27.

**Harisuta* m. = °Arjuna, Kir. X, 63.

°*Harisūnu* m. = Arjuna, Kir. X, 17. 38; XVII, 10.

°*Hariharit* north-east, Prabandh. 227, 2 v. u.

harṣ Kaus. °die Ohren bewegen (vom Elefanten gesagt), S I, 482, 8; 486, 8.

harṣa m. *ein best. Schmuck, Mahāvy. 237.

°*harṣada* Adj. Freude spendend, Śrīk. XXV, 133.

[°*harṣapaṭa* m. = *ānaṇḍadundubhi*, S I, 600, 15 (Ko.) verdruckt für °*harṣapaṭaha*.]

°*harṣapradāna* n. Geschenk, S II, 22, 15 (Ko.)

°*harṣalīlaka* n. eine Art Coitus, E 590 (D). — pw hat *harṣakīlaka*.

**hal* + °*ni*, S II, 244, 15 [*nihālayataḥ*] durchackern; 355, 22 [*nihālayāmi*].

hala m. °Freund, S I, 13, 4; 484, 5; 486, 6; 488, 4. — f. (*halā*) Freundin, S I, 601, 5 (Vok. *hale*); II, 223, 3 (desgl.); Śuk. t. s. 34, 7 (desgl.); Pūrṇabh. 148, 8 (desgl.). — n. (nach dem Ko.) °Sporn des Hahnes, S I, 296, 1 v. u. (Ko.)

hala n. Knochen und Pflug, Vakroktipañcāśikā 39 nach Aufrecht.

Halaka m. N. pr. eines Mannes, Divyāvad. 437, 12. 16; 442, 15 ff.; 453, 8.

°*halajīvika* m. Ackerbauer, S I, 13, 16 v. u. (Ko.)

halahalaka Sehnsucht, Harṣac. 278, 14; vgl. *halahala* und *haḍahaḍa* Hem. Deś. 8, 74 und *hallapphala* = *autsukya*, Kumārapālacarita 5, 74 [Z.]

°*halaheti* Adj. = Balabhadra (*halaṃ hetir āyudhaṃ yasya*), Viṣṇubh. VII, 35[a].

°*halājīva* m. Ackerbauer, S I, 13, 3 v. u. (Ko.); 15, 6 (Ko.); 56, 3/4.

hali m. [°alleinstehend; pw: in *śatahali*], S II, 317, 13.

**halipriyā* = *madirā*, Śrīk. XIV, 2. 31. 47; Maṅkha 662.

hale s. *hala*.

°*halopajīva* m. Ackerbauer, S I, 13, 15 (Ko.)

halla m. °alter Mann, S I, 227, 3.

**hallaka* n. eine rote Lotusblüte, Śṛṅgbh. 5, 2.

haviṣyabhakṣa Adj. Reis oder andere Körner essend. Nom. abstr. °*tā* f. Śāṅkh. Śr. 4, 15, 6.

°*havyagrāsin* m. Feuer, Yudh. 8, 70.

**havyāśana* m. Feuer, Śrīk. V, 32.

has + **vyati* gegenseitig belachen, H XVII, 47. — Mit °*sam* Kaus. Gopāl. 69, 24.

hasakṛt Adj. Lachen erregend, Rudraṭa, Śṛṅgārat. 1, 1.

hasanā, *haskartár* und *háskṛta*, vgl. Pischel, Ved. Studien I, 111 f.

°*hasanikā* = *sevā*, S I, 334, 1 v. u. (Ko.)

hasantikā (Kohlenbecken) Śrīk. 3, 29. [6, 15.]

hasantī Bhojaprabandha (ed. Bomb. 1896), Vers 301. [Z.]

hastaka Bratspieß, Harṣac. 237, 7. [Z.]

**hastagrāham* °bei der Hand fassend, [°ohne *grah*] S I, 555, 6.

hastagrāham Adv. °handgreiflich, in flagranti, Śṛṅgārasarv. p. 15, Z. 8 v. u.

°*hastagrāhya* Subst. Erfassen mit der Hand, S I, 312, 12 (Ko.)

°*hastadīpikā* Handlaternchen, Śrīk. X, 27; XXII, 32 (Ko.)

°*hastapāśa* m. beautiful hand, Harṣac. 75, 11.

°*hastavācanika* n. Śrīk. X, 7 (Ko.) = *dharmahasta*.

°*hastavādya* (n.) = *ātodya*, S I, 334, 12 (Ko.)

hastavāma Harṣac. 71, 5. [Z.]

°*hastaśākhā* Finger, H XXIII, 24.

**hastasaṃlagnikā* f. Instr. mit zusammengelegten Händen, Mahāvy. 263.

**hastasaṃdhunakam* Adv. mit Schütteln der Hände, Mahāvy. 263.

°*hastāyata* Adj. ein *hasta* lang, Kauṭ. 79, 7 v. u.

**hastāvalehakam* Adv. die Hände ableckend, Mahāvy. 263.

Hastikakṣa und °*kakṣya* *n. Titel eines Werkes, Mahāvy. 65.

hastikarṇa m. Elefantenohr = °eine Art Schild, Kauṭ. 102, 9 v. u. (*hastika* gedruckt).

hastikā °f. Elefantenkuh, S I, 249, 8 (Ko.)

°*hasticchavika* Adj. (rauh und hart) wie Elefantenhaut, Kauṭ. 87, 1.

hastin m. °= Vināyaka, H XLIII, 339.

°*Hastināgapura* n. N. einer Stadt, S II, 283, 26; 318, 22/3.

**hastiparṇī* eine Pflanze, Caraka IV, 8, 39.

°*hastirodhin* m. Elefantenlenker, H XLVI, 23.

°*hastivadhū* = *hastinī* (eine Art *nāyikā*), E 348 (P). 405 (A).

°*hastivāraka* eine Art Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 10.

°*hastivāhā* s. *vāhā*.

°*hastīkṛ* die Hand legen auf . . ., Gopāl. 56, 2.

°*hastīkṛta* = *svīkṛta*, H XXIII, 58; Harṣac. 174, 6.

°*hastyadhyakṣa* m. Elefantenaufseher, Kauṭ. 135, 5 v. u. 4 v. u.

2. *hā* mit *viprati*, °*hīna* frei von . . . (im Komp. vorangehend), Divyāvad. 95, 18. — Mit *abhivi* verlassen, Kir. 10, 1. [Yudh. 2, 90.]

°*hākāra* m. Weheruf, Yudh. 3, 44.

°*hākaṣṭa* n. cry of grief, Harṣac. 179, 16; 195, 11.

hāṭaka °eine Art Waffe, Kauṭ. 101, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 155, Anm. 4.

hāṭaka m. °Zins, Abgabe in *nauka*°, Kauṭ. 126, 5; in *nau*°, Kauṭ. 126, 8.

°*hāṭakādri* m. Goldberg, Sūryaś. 82[d].

°*Hānumata* Adj. dem Hanumat gehörig, Yudh. 5, 28.

Hāra m. °Name eines Dichters, S I, 454, 5.

3. *hāra* (von Hara) Adj. dem Śiva gehörend, Damayantīk. 178.

°*hārapada* n. der Platz für die Perlenkette, so v. a. Hals, Yudh. 5, 6.

°*hāraphalaka* n. Perle, Śrīk. XV, 44.

hārayaṣṭi f. Perlenschnur auch S I, 532, 4.

°*hāralatāphala* n. Perlenschnur, Śrīk. XV, 23.

°*Hāravant* m. N. eines *gaṇa*, H XLVI, 17.

**hārahūra* n. ein best. berauschendes Getränk, S II, 328, 7.

°*hārahūraka* n. eine Art Wein, Kauṭ. 120, 5 v. u.; Srīk. XIV, 5. 21.

hārā (*f. nach dem Ko.) °Menge, S S I, 175, 3 (176, 10 Ko.)

°*hārāva* m. Weheschrei, S II, 160, 4.

hārikaṇṭha *with a sweet note; *handsome neck, Vās. 149, 4.

hāriṇa n. °eine Art Coitus, E 585 (P).

°*hāridaśva* Adj. der Sonne gehörig, Sūryaś. 7[d].

hāridra Adj. °gelbwurzfarbig (Gold), Kauṭ. 86, 9.

hārin Adj. 6. raubend, so v. a. übertreffend, auch Śārṅgadharap. 3414[b] (zitiert von Dhanika zu Daśar. IV, 16[a]).

°*hārī* Adj. = *dūṣitā*, Vaij. 86, 48.

hārī *Perle? S II, 400, 25 [in *lokatrayāmbujasaraḥ pravihārihāri*].

°*hārīkṛta* Adj. zur Perlenschnur gemacht, Śṛṅgārasarv. 15[c]; H 35, 39.

hālahala n. ein best. Gift auch Śrīk. 7, 24; H 24, 42.

°*hālāpa* m. = *hā iti ya ālāpaḥ*, Yudh. 3, 48.

hālāhala °Branntwein und Pflug, H XLIII, 305.

hāva m. = °Spielerei (vom Manne gesagt), Yudh. 7, 111 (in *bhujaṃgasamahāvalayam* = *bhujaṃgasamaḥ sar-*

pasadṛśaḥ . . . hāvalayaḥ vilāsaleśo yasya sa tādṛśam). — Vgl. auch *ahāvalava*.

°*hāsati* Scherz treiben? Alaṃkārati-laka III, 31.

hāsana °Subst. n. das zum Aufblühen Bringen, Padyac. IX, 80ᵃ.

°*hāsāy(ate)* das Lächeln sein, Śrīk. XII, 56.

hāstika n. eine Menge Elefanten, auch Śrīk. 22, 34.

°*hāstikaḍbandha* m. eine Art Coitus, E 593, 595 (D).

hāsya n. °eine Art Coitus, E 594 (D).

1. *hi* mit *anupra*, °*hita* abgeschossen, Kir. 17, 33.

hiṅkriyā (*hiṣkriyā* gedr.) f. das Ausstoßen des Lautes *hiṅ*, Haravijaya 6, 33.

°*hiñc* + *vini* H XVII, 70? [*vibbokāñcitavinihiñcitottamāṅgā*].

hiñjīra m. °= *nūpura*, S I, 78, 6; 106, 5 v. u. (Ko.); 359, 6 v. u. (Ko.); II, 41, 16 (Ko.)

°*hiñjīraka* n. Fußreifen, S I, 617, 10.

[*hiṇḍ*,] °*hiṇḍase*, S I, 350, 4; °*hiṇḍamāna* umherfliegend, Kaṃs. III, 16ᵃ; V, 13ᵃ; S II, 313, 17.

**hiṇḍana* n. das Umherwandern, Y p. 31, Z. 10.

°*hiṇḍanaka* m. einer, der umherwandert, Y p. 58, Z. 5.

°*hiṇḍolā* Śṛṅgbh. 12, 1/2 v. u. Schaukel?

°*hitatā* = *sādhutā*, S II, 145, 10 v. u. (Ko.)

°*hitada* Adj. Heil verleihend, Yudh. 4, 15.

himakara m. 1. Mond auch Śrīk. 12, 84 (Ko.). — 2. *Kampfer, Muk. 231ᵇ.

°*himamahas* m. Mond, Śrīk. VII, 2.

°*himarocis* m. Mond, Manm. I, 4ᶜ.

**himavālukā* Kampfer S I, 39, 11 (Ko.)

°*himaśilāśarkarā* H XXV, 40 zerstoßenes Eis?

**Himādrijā* °= Pārvatī, H XLVI, 6 [in °*Himādrijāpati* = Śiva].

°*himānin* snowy, Vās. 23, 2.

°*himānīnilaya* m. = Himālaya, Manm. IV, 19ᵈ.

°*himāpāta* m. Schneefall [in °*ahimāpāta*, s. d.], H XXIV, 38.

himāy(ate) Schnee darstellen, Prāṇābharaṇa 48 nach Aufrecht.

°*himetaradīdhiti* m. Sonne, H XXVIII, 95.

°*hiraṇmayādri* m. Meru, H XLIV, 53.

hiraṇya angeblich = 1. Gold, 2. *varāṭa*, I. Spr. 4484ᵈ nach Mahendra zu Hem. Anek. 3, 225. [Z.]

Hiraṇyanemi °Subst. m. N. eines *daitya*, H XXXIV, 22.

°*hiraṇyaprākārā* Adj. f. einen Schutzwall von Gold besitzend, Mgs. II, 13, 6ᵇ.

Hiruka m. N. pr. = Hiru, Divyāvad. 575, 25 f.

hīna Kauṭ. 90, 6 (in *varṇahīne* und *pramāṇahīne*) °Subst. n. Ausfall, Minderwertigkeit.

hīnakarman °Subst. n. Übung (eines Elefanten) in dem, worin er minderwertig ist, Kauṭ. 138, 6.

°*hīnāma*, ei, ach [*āścaryasaṃbhāvanayoḥ*] H V, 111.

hīra m. S I, 455, 3 ? in *tvacisārahīraḥ* (*tvaci*° *vaṃśaśalākānakhādau kṣubdhā satī sukhenāsituṃ na dadāti*).

°*hīrabera* Kauṭ. 117, 9 v. u. = *hera* (Gelbwurz) und **vera* (Safran oder Eierpflanze)? Vgl. J. J. Meyer, S. 182, Anm. 2.

hīrā *Gmelina arborea, E 852 (A).

°*hīhīhīkṛta* n. Zuruf an Kühe (?), Kaṃs. III, 25ᵃ.

huṃkāra m. °das Yahen, Śuk. t. o. 10 [p. 23, 4].

°*huṃkāraṇa* n. das Yahen, Śuk. t. o. 10 [p. 23, 10].

°*huṃkārin* Adj. murrend, H XX, 74.

°*huṃkṛ* yahen, Śuk. t. o. 11 [p. 24, 9].

huṃkṛti f. °das Yahen, Śuk. t. o. 10 [p. 23, 6].

°*hutaprīti* m. [Opfer-]Feuer, S II, 359, 17.

°*hutavāha* m. Feuer, S I, 116, 8.

°*hutāndhas* m. Agni, S I, 250, 3.

°*hutāśanatā* condition of fire, Harṣac. 200, 14.

°*hutāśanaviśuddhi* f. Feuerprobe (eine Art Gottesurteil), Uttarac. p. 13, Z. 10 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*hudukā* große Trommel [pw *huḍukkā*], S I, 581, 15 v. u. (Ko.)

**hul* schlagen, E 922 (R).

hula m. °= *meṣa*, S I, 403, 1. — °= *prahāraviśeṣa*, H XLIII, 304. — °eine Art Coitus, V 162; E 558 (K).

°*hulamukha* Adj. mit messerartiger Spitze, Kauṭ. 101, 1 v. u.

hulahulī, vgl. Mṛcch. 127, 5. [Z.]

hūti f. 2. Name auch Śrīk. 9, 23.

hṛṇīy(ate) *sich schämen, Mahāvīr. I, 51ᵈ ed. Lakṣmaṇasūri.

°*hṛtacchavi* Adj. des Glanzes beraubt, Yudh. 7, 21.

°*hṛtottara* Adj. zum Schweigen gebracht, Kir. XVII, 43.

°*hṛdambuja* n. = *hṛtpaṅkaja*, Padyac. IV, 27ᵈ.

hṛdayaṃgama °= *manasa udvegajanana*, S I, 128, 5.

°*hṛdayasthala* n. = *vakṣas*, S I, 309, 13 (Ko.) etc.

hṛdayasthalī f. Brust, Dharmaśarm. 17, 76.

**hṛdayālu* = *caturacetas, suhṛdaya*, S I, 332, 3.

°*hṛdarumtuda* Adj. das Herz wie einen Topf zerschlagend, Śuk. t. o. 4 [p. 17, 1].

°*hṛdyāṃśu* m. Mond, S I, 241, 3.

°*hṛllekhā* Name eines Zauberspruches, E 922 (R).

**heṭha* m. etwa „Ausbund" ? S I, 556, 9 (in *sakaladurācāralokaheṭha*); II, 233, 1 = *bādhākara*.

°*hetakāra* ? S II, 175, 5 v. u. (Ko.)

heti m. Flamme, auch Śrīk. 24, 11.

°*hetiśālā* Rüstkammer, H XVII, 112.

°*hetuphala* n. Du. Ursache und Wirkung, Kir. XVIII, 35.

hetuyukta Adj. wohlbegründet, MBh. 3, 301, 14.

hemakakṣa °having a golden appartment (?) Vās. 295, 6.

°*Hemakhaṇḍa* m. N. der Stätte, wo Hemacandra's Leichnam verbrannt wurde, Prabandh. 245, 7.

Hemacitra n. N. pr. einer mythischen Stadt, Vāyu-P. 1, 41, 62.

°*Hemaḍa* m. = Hemacandra, Prabandh. 234, 5 v. u. 1 v. u.

**hemapuṣpaka* m. Michelia champaka, S I, 106, 8 (Ko.); 528, 1 v. u. (Ko.)

Hemāṅgī °Frauenname, Śṛṅgt. 4, 12.

hemāṇḍaka n. = *hemāṇḍa*, Dharmaśarm. 1, 60; 7, 11.

hemāy(ate) zu Gold werden, Haravijaya 5, 96.

hemna, hemnā. Weber vermutet *hemra, hemrā.*

**heraka* m. Späher, S I, 139, 12 v. u. (Ko.)

°*Herambaguru* m. = Mahādeva, S I, 77, 5.

**herika* m. Späher, S II, 137, 14 v. u. (Ko.)

[*hel* mit *ava,*] *avahelita* verspottet, so v. a. übertroffen auch S I, 540, 4.

hevāka Navasāhas. 6, 25; Vikramāṅkadevacarita 18, 101. [Z.]

hevākinī Adj. f. °= *rāgasaṃvardhinī,* Pārijātam. I, 5[b].

heṣ und *héṣasvant,* vgl. Pischel, Ved. Studien I, 45 ff.

heṣita n. Gewieher auch H 44, 51.

1. *haimana* 1. Adj. winterlich, auch S I, 576, 3.

°*Haimanya* (m.?) die Gegend am Himālaya, Kauṭ. 116, 2.

haimavata m. °eine best. dämonische Gottheit, Mgs II, 14, 29. — *ein best. vegetabilisches Gift, Kauṭ. 100, 10.

Hautāśani m. Patron. Skanda's, auch H 40, 23.

°*hrasvīkṛ* klein machen, S I, 297, 15 (Ko.)

°*hrasvībhū* klein werden, S I, 68, 13 (Ko.); 149, 5 v. u. (Ko.)

hrād mit °*ā* = *āhlād,* Gopāl. 69, 32.

hrāda °Adj. von *hrada* (Teich), Yudh. 8, 75.

°*hrādīya* Adj. von einem See stammend, Kauṭ. 75, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 107, Anm. 1.

hrāsana n. °t. t. aus der *hastiśikṣā,* S I, 495, 6.

1. *hrī,* Maitr. S. 1, 9, 8 (139, 17).

hlād + *ā* erfrischen, Rasas. 34[a] (°*āhlanna*).

Nachtrag.

°*aṃśubhartṛ* m. Sonne, Kir. XV, 49.

**aṃsabhāra* m. Schulterlast, Kauṭ. 111, 6 v. u.

°*aṃsavāripatha* Du. eine Straße für Lastträger und eine zu Wasser, Kauṭ. 51, 10.

**aṃsasthala* n. Schulter, Kir. XVI, 30.

°*akaṇṭakin* Adj. dornenlos, Kauṭ. 49, 10.

akara °Subst. keine Steuer, Prabandh. 252, 4 v. u. (Abl. = without taxation).

°*akarada* m. Nichtsteuerzahler, Kauṭ. 142, 8.

°*akānti* f. Unschönheit (als Mangel eines Schriftstücks), Kauṭ. 75, 2. 3.

°*akāryakāritā* f. Abstr. zu °*kārin*, das Ausführen unerlaubter Handlungen, Prabandh. 110, 5 v. u.

°*akuka* Adj. nicht greifen könnend, Kir. XV, 18.

°*akulasphīti* f. Nichtgedeihen der Familie, Viṣṇubh. V, 21[b].

°*akṛtaśulka* Adj. unverzollt, Kauṭ. 110, 1 v. u.; 111, 6.

°*akṛpa* Adj. erbarmungslos, Prabandh. 299, 5 v. u.

°*aklama* Adj. unermüdet, unermüdlich, Kir. XIV, 57; XVIII, 13.

akṣaṇa m. n. °Unzeit, Sperre, Kauṭ. 146, 2. 10. Vgl. J. J. Meyer, S. 233, Anm. 2.

°*akṣatāy*(*ate*) die Rolle des unenthülsten Kornes spielen, Prabandh. 298, 6.

°*akṣatriya* Adj. keine Helden besitzend, Uttarar. p. 130, Z. 8 ed. Lakṣmaṇasūri.

aksaya °m. = *ahiṃsā*, Padyac. X, 34[d].

°*akṣaracchedinī* f. Radiermesser, Prabandh. S. 9, 5 (v. l.).

°*akṣavaṭa* Rosenkranz s. *muktākṣa*°.

°*akṣaśālā* f. Edelmetallschmiede, Kauṭ. 85, 10. 12.

°*akṣasraj* f. Rosenkranz, Viṣṇubh. I, 2[a].

°*akṣibhāj* Adj. die Rolle der Augen spielend, Subhadr. 1[c].

**akṣība* n. Meersalz, Kauṭ. 40, 13.

°*akṣepaṇīya* Adj. = *anirākaraṇīya*, Padyac. III, 54[c].

°*akṣobhita* Adj. unerschüttert, Padyac. X, 41[d].

agaja Adj. auf Bergen geboren (Elefant) auch Kir. I, 36[b].

°*agaṇa* Pl. keine Scharen, Kir. XV, 8.

°*agatvara* Adj. unvergänglich, Prabandh. 267, 6.

°*agadaṃkārin* m. Arzt, Prabandh. 315, 6 v. u.

°*agarīyaṃs* Adj. würdelos, Kir. II, 14.

**agaru* m. n. auch Kauṭ. 78, 13.

°*agarukāla* Adj. schwarz wie Aloeholz, Kauṭ. 78, 7.

°*agādhatā* f. Tiefe, Nichtseichtsein, Padyac. V, 51[c].

agocara °= Brahman, Kir. XVII, 11.

°*agniśuddhi* f. Gottesurteil durch Feuerprobe, Uttarac. I, 6.

agniṣṭha °n. Feuerpfanne, Kauṭ. 93, 6.

°*agnisaṃyoga* m. Kauṭ. 54, 8 eine Vorrichtung, Feuer unter die Feinde zu schleudern?

°*agnisaha* Adj. schön (d. h. leicht) brennend, Kauṭ. 78, 15.

°*agrāmya* Adj. nicht bäuerisch, fein, anständig, Dhanika zu Daśar. II, 48[b] (S. 71, Z. 1 v. u.).

agrāhya Adj. °(ein Elefant,) der nicht gefangen werden darf, Kauṭ. 136, 8 v. u.

°*agresarīkṛta* Adj. an die Spitze gestellt, Gopāl. 60, 29.

°*aghopaghāta* Adj. schuldtilgend, Kir. XI, 80.

°*aṅkacarman* n. Fell mit Brandmarke, Kauṭ. 128, 4 v. u.; 130, 8.

°*aṅgapālī* f. Umarmung, Padyac. V, 43[d].

°*aṅkurīkṛta* Adj. zum Sprossen gebracht, Gopāl. 131, 17.

°*aṅkolasāra* (v. l. *aṅkolla*°) Quintessenz von Alangium hexapetalum, Kauṭ. 100, 10.

°*aṅganākulaguru* m. = Liebesgott, Karṇas. II, 10[a].

°*aṅgalekhaka* m. Privatsekretär, Prabandh. 253, 4/5.

°*aṅgasevā* f. persönlicher Dienst, Prabandh. 293, 7/6 v. u.

°*aṅgāla* = *aṅgāra* (Kohle), Prabandh. 81, 1.

°*acalādhipa* m. = Himālaya, Kir. V, 17.

°*ajanman* Adj. ungeboren, Kir. XI, 70.

°*Ajabindu* m. N. eines Königs von Sauvīra, Kauṭ. 11, 14.

°*ajinacitra* Adj. bunt wie Antilopenfell, Kauṭ. 79, 5 v. u.

°*ajihāsu* Adj. nicht zu verlassen wünschend, Prabandh. 131, 6/5 v. u.

°*ajīrṇabhāj* Adj. an Indigestion leidend, Prabandh. 240, 2.

°*ajeyatā* f. Unbesiegbarkeit, Prabandh. 47, 3.

°*añcitatara* Adj. erhöht, stark, heftig, Kir. XV, 53.

°*añjanamūlaka* m. ein best. Edelstein, Kauṭ. 77, 7.

°*añjanavarṇa* Adj. kollyriumfarbig, Kauṭ. 79, 3 v. u.

°*Aṇahilla* m. N. eines Mannes, Prabandh. 33, 3 v. u.

°*aṇidvāra* n. Seitentor, Kauṭ. 53, 3 v. u.

aṇḍa °= *brahmāṇḍa*, Padyac. I, 39[b]; X, 11[d].

°*atikarṣaṇa* n. starkes Abpflügen, Kauṭ. 171, 8.

°*atikāruṇika* Adj. überaus mitleidig, Kir. XVIII, 22.

aticāra m. *vorzeitiger Eintritt eines Planeten in ein anderes Sternbild, Prabandh. 305, 1 v. u.

°*atidyuti* Adj. sehr glänzend, Viṣṇubh. III, 22[d] (im Sinne eines Komparativs).

°*atipātana* n. Versäumnis (in *kālāti*°), Kauṭ. 89, 2/1 v. u.; 114, 2 v. u.

°*atipūra* m. heftiger Erguß, Uttarar. III, 23[a].

°*atibhṛta* Adj. überfüllt, Kir. V, 20.

°*atimeghamārga* Adj. über den Wolkenpfad hinausragend, Padyac. I, 10[a].

°*ativayas* n. hohes Alter, Gopāl. 67, 31.

°*atiśravaṇa* n. = *atikramaṇa*, Viṣṇubh. VIII, 35[d].

°*atisukhama* Adj. = *atisuṣama* (überaus prächtig) vgl. *sukhama*.

atisvapna °Adj. sehr schläfrig, Kauṭ. 144, 4 v. u.

atīrtha °ein Ort, wo keine (regelrechte) Überfahrt ist, Kauṭ. 126, 1 v. u.; 128, 3.

atīrtha n. °eine Stelle, wo keine Furt ist, Kauṭ. 139, 3.

°*atṛptibhāj* Adj. keine Befriedigung findend, Padyac. IV, 65[d].

°*atyāvega* m. große Aufregung, Kaṃs. 37, 9.

°*adaṇḍakara* Adj. frei von Bußen und Abgaben, Kauṭ. 46, 8.

°*adaśana* Adj. zahnlos, Kaṃs. IV, 5[c].

°*adāyādaka* Adj. wofür kein Erbe da ist. n. Kauṭ. 161, 5 v. u.

adāsī (°f.) keine „gekaufte Frau", Kāuṭ. 146, 9 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 235, Anm. 1.

°*adivya* Adj. nicht göttlich, irdisch, Mahāvīr. ed. Aiyar VII, 7[b].

°*adevamātṛka* Adj. so v. a. künstlich bewässert, Kir. I, 17.

°*adeśaja* Adj. aus fremden Ländern stammend, Prabandh. 84, 6 v. u.

°*adoṣavant* Adj. schuldlos, Prabandh. 93, 2.

**advayavādin* m. Beiname Buddha's, Padyac. IX, 75[b].

adhamarṇatā °Abstr. f. das Verschuldetsein, Prabandh. 320, 3 v. u.

°*adhaścikīrṣu* Adj. eager to defeat, Prabandh. 119, 5 v. u.

°*adhikaṇṭham* Adv. an den Hals, Uttarac. I, 34[b].

°*adhikaraṇī* f. Amboß oder Ofen? Kauṭ. 93, 4; 210, 5/6.

°*adhijagati* Adv. auf Erden, Viṣṇubh. I, 4[a].

°*adhijyī* mit *kṛ* die Sehne (des Bogens) aufziehen, so v. a. den Bogen spannen, Prabandh. 36, 1 v. u.

°*adhipayodhi* Adv. im Ozeane, in den Ozean, Kaṃs. III, 13[a].

°*adhibhavāṭavi* Adv. im Urwalde der Existenzen, Viṣṇubh. III, 16[a].

**adhibhū* m. Herr, Gebieter, Padyac. VIII, 29[b] in °*tārādhibhū* = Mond.

°*adhirajani* Adv. in der Nacht, Kaṃs. IV, 29[a]; V, 43[a].

°*adhivanam* Adv. nach dem Walde zu, Kaṃs. III, 9[a].

°*adhivāsacūrṇaka* sehr wohlriechender Puder, Padyac. V, 41[c] in °*bhramam* = *adhivāsānām adhikavāsanāyutānāṃ cūrṇānāṃ bhramam*.

°*adhihṛdayam* Adv. im Herzen, Viṣṇubh. I, 8[a].

adhodeśa m. °Hölle, Viṣṇubh. VII, 15[c].

adhvmukha °Subst. n. gesenktes Antlitz, Daśar. IV, 24[b].

°*adhvagaveṣa* Adj. im Wanderkleide, Uttarar. p. 39, Z. 4 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*adhvarabhuj* m. Opfergenießer = Gott, Viṣṇubh. VIII, 7[a].

°*anaṃśada* Adj. nicht beisteuernd, Kauṭ. 173, 7.

°*anaṅgaśāli* Adj. wo der Liebesgott die Rolle des Reises spielt, Padyac. I, 58[a].

°*anativartana* n. Nichtverletzen, Nichtzuwiderhandeln, Kaṃs. VI, 17[a] (*anani*° gedruckt).

°*anadhvan* m. Irrweg = böser Wandel, Kaṃs. VII, 24[b].

°*ananyadohī* Adj. f. eine Kuh, die sich von keinem andern (als dem einen) melken läßt, Kauṭ. 128, 2 v. u.

°*ananyayoni* m. Liebesgott, Padyac. VI, 22[a]; VII, 2[b]. 11[c].

ananyā Adj. f. °keinem anderen (Manne) gehörend, Kauṭ. 11, 2.

°*anapasāra* Adj. unfähig, sich (von einem Verdachte) zu entlasten, Kauṭ. 90, 10.

°*anapetakālam* Adv. ohne Verzug, Kir. VI, 30.

°*anabhiyoga* m. keine Anklageberechtigung, Kauṭ. 98, 6 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 148, Anm. 2.

°*anabhiyojakatva* n. kein Umwerben (des Mannes seitens der Frau), Dhanika zu Daśar. II, 17[b] (S. 56, Z. 15).

°*anabhyarṇa* Adj. nahe, Viṣṇubh. VI, 21[a].

°*anarcā* f. Mißachtung, Prabandh. 258, 9.

°*anarthasaṃyoga* m. Umgang mit Taugenichtsen, Kauṭ. 12, 12.

°*analada* Adj. gluttilgend, Kir. V, 25.

°*anavagīta* Adj. = *garhāvarjita*, Uttarar. II, 2[b].

anavagraha °ungezügelt, Kauṭ. 28, 8.

°*anavatāraṇa* n. das Nichteinsammeln (fälliger Gelder), Kauṭ. 66, 1.

°*anavadyarāga* Adj.? Kauṭ. 76, 3 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 108, Anm. 10.

°*ąnavadyavarṇa* Adj. von tadellos roter Farbe? Kauṭ. 76, 18; 78, 8; 82, 8 (hier safranfarbig).

°*Anavamā* f. N. eines Flusses, Padyac. IX, 13[b].

°*anavasāda* Heil, Wohlfahrt, Kir. XVIII, 47.

°*anahaṃkṛtatva* n. Freisein vom Ichbewußtsein, Uneigennützigkeit, Dhanika zu Daśar. II, 5 (S. 47, Z. 14).

°*anākarṇitatayā* (Instr.) = *anākarṇitakena* (tuend, als ob man nichts gehört hätte), Prabandh. 161, 1 v. u.

2. *anākāśa* Adj. °nicht aus der Luft stammend, Prabandh. 317, 7. 10.

°*anādiniṣṭha* Adj. ohne Anfang und Ende, Kir. XVIII, 40.

°*anāmṛśant* Adj. nicht berührend, Kir. XVII, 33.

°*anāyativyaya* Adj. verschwendend, ohne Einnahmen zu haben, Kauṭ. 119, 7 v. u.

°*anāyukta* Adj. unbefugt, Kauṭ. 87, 8.

°*anālokanīyatā* f. Unmöglichkeit der Annäherung, Prabandh. 289, 1 v. u. Tawney, S. 182, Anm. 2 liest °*anākalanīyatā*.

°*anāveditatva* n. das Nichtausgedrücktwerden, Dhanika zu Daśar. IV, 36 (S. 118, Z. 1).

°*anāvedin* Adj. sich nicht anmeldend, Saug. 24, 10 v. u.

°*anigūḍham* Adv. nicht versteckt, offen, Kir. XII, 37.

°*anindhana* Adj. ohne Brennholz, d. h. von selbst brennend (Feuer), Kir. XVI, 49.

°*anibhṛti* f. Unruhe, Saug. 42[b].

°*anirṇayana* n. Nichtausfuhr, Kauṭ. 119, 5.

°*aniṣkāsinī* Adj. f. nicht aus dem Hause gehend, Kauṭ. 114, 8 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 176, Anm. 2.

°*anisṛṣṭopajīvin* Adj. der ohne Erlaubnis von (Bergbau, Salzgewinnung) lebt, Kauṭ. 83, 3 v. u.; 84, 2 v. u.

°*ani*[*ḥ*]*srāvin* Adj. nicht hinausrinnen lassend, Kauṭ. 26, 9.

**anīkastha* m. Elefantenabrichter, Kauṭ. 46, 2 v. u.; 135, 2 v. u.

anīśvara m. °einer, der kein Fürst ist, Kauṭ. 71, 4.

anīśvara °Subst. m. kein Meister (in seinem Fache), Kauṭ. 163, 5. Könnte auch Adj. sein: °keinen Meister unter sich habend.

anukalam Adv. °Sekunde für Sekunde? oder: an allen Elementen des Körpers? Kaṃs. IV, 33[b].

°*anujanus* Adv. = *pratijanma*, Viṣṇubh. I, 11[a]; III, 2[a].

°*anujānumadhyam* Adv. zwischen den Knieen, Kir. XII, 22.

°*anujīvisātkṛta* Adj. den Dienern verliehen, Kir. I, 14.

anudaka °Subst. (n.) wasserlose Gegend, Kauṭ. 141, 7.

°*anupadika* Adj. auf dem Fuße folgend; Truppen, die verfolgen sollen, Prabandh. 83, 4/5.

°*anupaskāra* Adj. ungekünstelt, Kir. XI, 38.

anumā f. °als dramatisches Element, Daśar. I, 40[a].

°*anuhemavapram* Adv. längs des goldenen Abhanges, Kir. VI, 8.

°*anūrdhvatā* f. Erniedrigung, Kir. XVII, 47.

anūṣman °Subst. Nichtglut. Loc. wo keine Glut vorhanden ist, Kaṃs. 18, 10 v. u.

°*anṛ* m. (Nom. *anā*) kein Mann, Kir. XV, 14.

anṛṇa Adj. °schuldenfrei, Prabandh. 14, 3 v. u. (f. °*ī*).

°*anekamārga* Adj. (f. *ā*) vielpfadig, Kir. XVII. 52.

°*anekamukha* Adj. vervielheitlicht, Kauṭ. 119, 4.

°*anekamukhya* Adj. zersplittert, Kauṭ. 57, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 76, Anm. 6.

°*anekaśikha* Adj. vielflammig, Kir. XVIII, 38.

°*anekasthatva* n. Verschiedenheit der Örtlichkeit, Kauṭ. 15, 15.

°*anaujaskatā* Energielosigkeit, Dhanika zu Daśar. IV, 14[b].

anta *lieblich, Padyac. I, 56[d]. 73[b].

°*antaḥkalaṅka* Adj. = *antaḥ madhye kalaṅkaḥ yasmin tat*, Padyac. I, 65[d].

°*antaḥprasyandin* Adj. im Innern rinnend, Kauṭ. 81, 1 v. u.

antara Adj. °äußerlich, Padyac. V, 15[a]. [„*antaraḥ paridhānīye bāhye svīye 'ntarātmani*“, iti Vaijayantī.]

°*antarikā* f. Zwischenraum, Kauṭ. 166, 3 v. u. 1 v. u.

**antarīpa* n. Insel, Prabandh. 305, 5.

antargiri °Adv. in den Bergen, Kir. I, 34[b].

antarnakha Adj. °wobei die Nägel eingebogen sind (*muṣṭi*), Kauṭ. 121, 9.

°*antarmānasa* n. = *antaḥkaraṇa*, Padyac. VI. 45[c].

°*antyārādhana* n. final act of faith, Prabandh. 218, 6; 244, 1 v. u. Vgl. Tawney, S. 134, Anm. 5, wo das Wort als f. erscheint.

**andū* f. Fußkette (des Elefanten), Kaṃs. VI, 11[a].

**andhaṃkaraṇa* Adj. °dunkel machend, Padyac. VIII, 16[d]. (pw blind machend.)

°*anyathātmaka* Adj. = *mithyāsvarūpa*, Viṣṇubh. II, 4[b].

°*anyūnātiriktatā* f. das nicht zu wenig und nicht zuviel, Kauṭ. 71, 15.

°*anvayavāsin* Adj. einen ererbten Sitz bewohnend, Prabandh. 78, 6.

°*apakartana* n. Abschneiden, Mahāvīr. ed. Aiyar III, 19[a]. Lakṣmaṇasūri hat *avakartanam*.

°*apakṛt* Adj. schädigend, Mahāvīr. IV, 7[a].

apakṛtya °Adj. = *apakārya*, Mahāvīr. IV, 7[a].

°*apaklama* Adj. frei von Belästigung, Pārijātam. II, 73[b].

°*apakṣapāta* Unparteilichkeit, gleiches Verhalten (gegenüber mehreren Frauen), Dhanika zu Daśar. II, 7[b] (S. 50, Z. 3).

apacaya °(Blumen-) Pflücken, Padyac. VII, 15[b].

°*apatyakṛtikā* f. Adoptivtochter, Uttarac. I, 4.

apathyakārin Adj. °einer, der ungesunde Dinge anwenden will, Kauṭ. 144, 10 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 231, Anm. 1.

°*apaneyiman* m. Abfall, Kauṭ. 89, 5. Vgl. J. J. Meyer, S. 129, Anm. 4.

°*apapātagata* Adj. (ein Elefant) der einen Absturz hinuntergeht, Kauṭ. 137, 2/1 v. u. (l. *avapāta*°).

°*aparamātṛka* m. Stiefbruder, Prabandh. 251, 3.

°*apareta* Adj. nicht tot, Prabandh. 282, 4 v. u.

°*apalakṣaṇa* n. inauspicious mark, Prabandh. 12, 5.

°*apavartaka* m. eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 14.

°*apaśada* = *apasada* (der Schlechteste unter ...), Padyac. IX, 83[b].

°*apasāraka* m. eine Bezeichnung für *bhiṅgisī* (s. d.), „der da wegfließen macht“, Kauṭ. 80, 9.

°*apasaurabha* Adj. duftlos geworden, Padyac. VIII, 9[c].

°*apāṅgay*(*ati*) mit einem Seitenblick ansehen, Padyac. II, 33[c].

**apāṭava* n. Unwohlsein, Prabandh. 20, 3 v. u.; 120, 4 v. u.

°*apām adhīśa* m. Oberherr der Gewässer = Ozean, Padyac. II, 47[d].

°*apāyanitya* Adj. immer auf Abwegen wandelnd, Kauṭ. 34, 1 v. u.

apāra °eine Stelle, wo kein Ausfluß ist, Kauṭ. 170, 10.

apāśrayavant Adj. °abhängig (d. h. nicht geschäftsfähig), Kauṭ. 148, 9.

°*apitṛdravya* Adj. wer vom Vater noch kein Vermögen bekommen hat, Kauṭ. 160, 8.

°*apuṇḍarīka* Adj. ohne Lotusblumen und zugleich: ohne Tiger, Padyac. V, 19[d].

°*apuṇya* Adj. unselig, unlauter (= *amaṅgalarūpa*), Uttarar. I, 43[a].

°*apṛthagāśraya* Adj. = *ananyagatika*, Uttarar. I, 45[b]. (Ghāṭe liest °*āśaya* = *abhinnacitta*).

°*apetaśaṅkam* Adv. ohne Bedenken, Zitat zu Daśar. II, 16[a] (S. 54 Z. 14 v. u.).

°*apratimalla* Adj. irresistible, Prabandh. 187, 6/7.

°*apratirāgin* Adj. für Abfärbung unempfindlich, Kauṭ. 87, 2.
°*apratividdha* Adj. nicht geeicht, Kauṭ. 105, 15.
°*apratividdhi* Adj. wogegen nicht anzukämpfen ist (= *pratikāraśūnya*), Uttarar. III, 44[d].
apratihata °eine Art Schild, Kauṭ. 102, 8 v. u.
°*aprabhūṣṇu* Adj. unfähig, Prabandh. 86, 4.
°*apraveśana* n. das Nichthineinlegen (von Ergänzungen in den königlichen Schatz), Kauṭ. 66, 1.
aprākṛta Adj. °nicht gewöhnlich, Mahāvīrac. I, 3[a].
°*aprāptaka* Adj. noch nicht zum Abschluß gelangt, d. h. unvollkommen, unrein (Gold), Kauṭ. 85, 1 v. u.
°*aprāptavyavahāra* Adj. noch unmündig, Kauṭ. 48, 3; 161, 4.
°*abdhiśaya* m. = Viṣṇu, Padyac. X, 3[d].
°*abhayavana* n. Freiwald (Wildasyl), Kauṭ. 122, 2. 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 190, Anm. 2.
abhava °Erlösung, Kir. XII, 30.
abhāga °Subst. m. unrichtiger Körperteil, Kauṭ. 139, 2 (*abhāge ghātaḥ*).
abhigraha m. °Gelübde, Prabandh. 211, 10 v. u.; 217, 4 v. u.
abhineya °Gebärdenspiel, Kir. X, 41.
**abhiyāti* m. Feind, Viṣṇubh. III, 18[a].
°*abhirūpadāyaka* Adj. angemessene Einkünfte abwerfend, Kauṭ. 46, 8/9.
°*abhivīkṣā* f. ängstliches Sichumsehen, Daśar. IV, 11[b].
°*ahisaṃdhīyamānatva* n. die Verübung eines Anschlages, Dhanika zu Daśar. I, 40[b] (S. 22, Z. 11 v. u.).
°*abhisabham* Adv. in der Versammlung, vor dem Publikum, Kaṃs. I, 14[d].
°*abhisṛtvarī* Adj. f. zum Liebesbesuch eilend, Padyac. VI, 28[c].
°*abhūmidhara* m. die Erde nicht tragend, Padyac. X, 25[c].
abhṛta m. °ein nicht fest angestellter Arbeiter, Kauṭ. 140, 2 (Gegensatz *bhṛta*).
°*abhyarṇajuṣ* Adj. in der Nähe befindlich, Padyac. VII, 46[a].
°*abhyavapatti* f. Ergebung, Kauṭ. 72, 10; 73, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 103, Anm. 1.
**abhyāgārika* °m. Diener des Hauses, Kauṭ. 42, 2. 11.
°*abhyāśajuṣ* Adj. in der Nähe befindlich, Padyac. VI, 41[d].
°*abhyukṣa* Bespritzen, Padyac. V, 25[d].
°*abhyujjvalana* n. allseitiges Aufflammen, Padyac. III, 14[c].
°*abhyudayika* Adj. glückverheißend, Prabandh. 134, 1.
°*abhravilāyam* Adv. wie eine Wolke verschwindet, Kir. XI, 79.
°*abhrasarit* f. = Gaṅgā, Padyac. VII, 47[c].
°*amandarāga* Adj. tiefrot, Padyac. VIII, 1[a].
°*amarabhartṛ* m. = Indra, Kir. VI, 47.
°*amarayoṣit* f. = *apsaras*, Padyac. IX, 9[a].
amarādri m. *Beiname des Sumeru, Padyac. II, 27[d].
amāna °Adj. unermeßlich, Prabandh. 85, 1 v. u.; 273, 6; 318, 3.
°*amārikāri*(*pañcakula*) m. the officer, whose business it was to see that no harm was done to living creatures, Prabandh. 232, 9 v. u.
amudra °ungestempelt, Kauṭ. 110, 4 (hier Subst.); °ohne Paß, ebenda 127, 11; 141, 1.
°*amūrkha* Adj. (Subst.) nicht töricht, kein Dummkopf, Prabandh. 277, 6 v. u.
°*amṛtakaramukhī* f. eine Mondantlitzige, Viṣṇubh. I, 37[c].
°*amṛtabhānu* m. Mond, Padyac. IV, 82[a].
**amṛtabhuj* m. ein Gott, Mahāvīr. II, 2[a].
°*amṛtamarīci* m. Mond, Karṇas. IV, 1[d].
°*amṛtavant* Adj. der Erlösung teilhaftig, Viṣṇubh. VI, 35[a].
°*amṛtavarṣin* Adj. Nektar regnen lassend, Prabandh. 298, 10.
°*amṛtāṃśuka* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 109, Anm. 5.
**amṛtāśana* m. ein Gott, Padyac. I, 48[b].
°*amṛtodaka* n. water of immortality, Prabandh. 179, 4/3 v. u.; 180, 3.
°*amṛdu* Adj. hart, fest, Kir. XVIII, 2.
°*amokṣa* m. keine (Möglichkeit der) Ehescheidung, Kauṭ. 155, 1 v. u.
°*amokṣya* Adj. nicht geschieden werden könnend, Kauṭ. 155, 6 v. u.
ambarīṣa °eine Art Schutzvorrichtung beim Festungsbau, Kauṭ. 53, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 69, Anm. 4.
ambaṣṭha m. °Elefantentreiber, Kaṃs. VI, 9[c].
**ambujanman* n. Taglotusblüte, Viṣṇubh. IV, 35[a].
°*ambujalocanā* f. eine Lotusäugige, Padyac. VII, 55[c].
°*ambhojabandhu* m. Sonne, Kaṃs. IV, 22[d].
°*ambhojarāga* Adj. lotusfarbig, Padyac. II, 21[b].
°*ambhojinīpati* m. = Sonne, Padyac. X, 21[c].
°*ambhojinīvallabha* m. Sonne, Kaṃs. I, 9[d].
°*ambhoruhalocanā* f. eine Lotusäugige, Padyac. VII, 54[b].
°*ambhoruhākṛti* Adj. wie ein Lotus gestaltet, Padyac. II, 28[a].
°*ambhoruhākṣī* f. eine Lotusäugige, Padyac. IV, 17[b].
°*amlaśīdhu* „Sauerlikör“, Kauṭ. 121, 5 v. u.
°*ayatātmatā* f. = *ajitendriyatvam*, Viṣṇubh. III, 28[d].
°*ayatnavat* Adj. mühelos = ungekünstelt? Daśar. III, 76[c]. (Haas übersetzt es adverbiell mit „without effort“).
°*ayuktakārin* Adj. unpassend handelnd, Dhanika zu Daśar. III, 73[b] (S. 96, Z. 5).
°*ayuktakṛt* Adj. unpassend handelnd, Daśar. III, 73[b].
°*ayugacakṣus* m. = Śiva, Kir. XVIII, 6.
°*ayugalocana* m. = Śiva, Kir. XV, 50.
**ayugmacchada* m. Alstonia scholaris, Kir. I, 16.
°*ayugmabāṇa* m. der Liebesgott, Padyac. VII, 20[c].
°*ayeya* Adj. wonach man nicht zu gehen braucht, Kir. XV, 5.
°*ayonijanman* Adj. keinem Mutterleibe entsprossen, Mahāvīr. I, 30[a].
ara *n. Radspeiche, Padyac. III, 48 (Ko.).
°*araṇyasad* m. Waldbewohner, Uttarar. p. 149, Z. 1 ed. Lakṣmaṇasūri.
arasa °Subst. m. kein *rasa* (= Stimmung). Abstr. °*tā* Dhanika zu Daśar. IV, 36 (S. 117, Z. 1 v. u.).

°*arājapaṇya* m. ein Händler, der Waren vertreibt, die nicht des Königs sind, Kauṭ. 121, 6 v. u.

°*arāma* Adj. keinen Rāma mehr habend, Mahāvīr. III, 24[c].

aruj Adj. °frei von Krankheit, Prabandh. 316, 8; 317, 4.

°*aruṇamaṇī* f. Rubin, Kaṃs. V, 42[b].

**arkabandhu* m. = Buddha, Padyac. I, 1[d] (*sūryavaṃśotpanna iti prasiddhyā tasya* [*Buddhasya*] *arkabandhutvam*); IX, 74 (Ko.).

°*arkabhū* Adj. (Konjektur der Herausgeber) von der Sonne stammend, Viṣṇubh. IV, 37[d]. Text und Ko. haben *anyabhū*, was keinen Sinn gibt.

°*arjunakīrti* Adj. glänzenden Ruhm besitzend, „whose reputation was unblemished", Prabandh. 285, 10.

°*Arjunāgraja* m. = Bhīma, Kir. II, 54.

°*arjunīy*(*ati*) wertlos wie Gras werden, Viṣṇubh. II, 12[a].

arthakrama m. °Gedankengang, Disposition, Kauṭ. 71, 9.

°*arthacara* Adj. mit (jemandes) Geld hantierend, Kauṭ. 70, 4.

°*arthasaṃyoga* m. das Verschaffen irdischer Vorteile, Kauṭ. 12, 9.

°*ardhakavi* m. eine halbe Strophe dichtend, Prabandh. 104, 8 etc.

°*ardhakākaṇī* f. eine best. Kupfermünze, Kauṭ. 84, 6.

ardhaguccha m. ein Perlenschmuck aus *24 Schnuren, Kauṭ. 76, 9.

ardhacandraka °Adj. halbmondförmig, Kauṭ. 76, 1.

°*ardhacandracūḍa* m. = Śiva, Prabandh. 211, 7 v. u.

°*ardhanākula* eine Art Trab, Kauṭ. 134, 11.

°*ardhabāhu* ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 6 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 5.

°*ardhamayūra* eine Art Trab, Kauṭ. 134, 11. J. J. Meyer will S. 214, Anm. 2 °*māyūra* lesen.

ardhamāṇavaka m. ein Perlenschmuck von °10 Schnuren, Kauṭ. 76, 10.

°*ardhamāṣaka* n. Kupfermünze im Werte eines halben *māṣa*, Kauṭ. 84, 6.

°*ardhavārāha* eine Art Trab, Kauṭ. 134, 9 v. u.

°*ardhaśulka* Adj. halb zollfrei, Kauṭ. 126, 9 v. u.

°*ardhaśuṣka* Adj. halb trocken (d. h. angefeuchtet), Kauṭ. 133, 3.

°*ardhasītikā* (f.?) Kauṭ. 116, 3 v. u. die den Acker um die Hälfte des Ertrages anbauen; vgl. J. J. Meyer, S. 180, Anm. 1.

°*ardhasuvāsinī* f. = *idānīm eva bhartrā saha saṃgatety arthaḥ*, Pārijātam. II, 45[c].

°*Ardhāṣṭama* N. eines Bezirkes, Prabandh. 207, 2 v. u.

°*ardhāsikā* f. die Hälfte des Sitzes, Padyac. I, 76[a].

°*ardhāhāra* m. Lok. mitten beim Essen, Prabandh. 179, 3 v. u.

arbha m. °Tierjunges, Viṣṇubh. VI, 28[b].

°*Arhaccūḍāmaṇi* Titel eines Jaina-Textes, Prabandh. 94, 6 v. u.

alaṃkriyā f. °Schmuckstück, Padyac. IV, 24[b]; 35[a].

**Alakādhipa* m. = Kubera, Kir. III, 59.

°*alitaruṇī* f. Bienenschöne (*bhramarī*), Viṣṇubh. I, 19[d].

alūna Adj. °nicht abgeschnitten, Padyac. V, 10[b].

°*aleśaija* Adj. starr, Kir. XV, 18.

alocana Adj. °unsichtbar, Kir. XV, 50.

°*avakarakūpikā* f. Müllgrube, Prabandh. 293, 1 v. u.

°*avakīrṇitā* f. Abstr. zu *avakīrṇin*, der sein Gelübde gebrochen hat, Prabandh. 171, 2.

°*avakuṇḍalita* Adj. = *valayīkṛta*, Padyac. X, 7[c].

**avakeśin* °Subst. m. unfruchtbarer Baum, Viṣṇubh. II, 19[c].

°*avakrayin* m. Mieter s. *vikrayin*. Kauṭ. 167, 10 ist statt *avakrayaṇaṃ* mit ed. Mysore 1919 °*yiṇaṃ* zu lesen.

avakṣepa m. °Abfall(haufen), Kauṭ. 93, 4.

°*avakṣepasopāna* hinablaßbare Leiter oder Treppe, Kauṭ. 52, 6.

avagīta Adj. °getadelt, Kir. II, 7.

°*avaguṇṭha* (nach dem Ko. m.) Schleier, Padyac. II, 5[d]; V, 44[d].

°*avaghāṭaka* n. eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 5.

°*avacañcū* (?) Schnabel, Padyac. IV, 71[a].

1. *avacana* n. °das Nichtaussprechen, Dhanika zu Daśar. II, 42[a]; III, 62[a] (S. 70, Z. 8; 94, Z. 10).

avacanīya Adj. °nicht zu tadeln. °*tā* f. = *anindyatva*, Uttarac. I, 5.

°*avacāya* Abpflücken, Padyac. II, 6[a].

°*avacchedana* n. Ausschneiden, Kauṭ. 92, 10. 6 v. u.

°*avacchedana* n. Abnahme (des Mondes) s. *somāvacchedana*.

°*avatara* = *avatāra* (Wiedergeburt), Viṣṇubh. III, 3[d]; IV, 6[c].

avatāraṇa n. °Hereinkommenmachen, Einsammeln (fälliger Gelder), Kauṭ. 66, 1 (in °*anavatāraṇa*).

°*avadhibhūdhara* m. Grenzgebirge = *lokāloka*, Padyac. IX, 36[a].

°*avadhvaṃsana* n. Abschlagen, Kauṭ. 91, 1 v. u.; 92, 6.

°*avanāha* Kaṃs. VI, 9[d]?

°*avanīpa* m. Erdherrscher, Fürst, Prabandh. 197, 3.

°*avaneyiman* m. s. *apa*°.

avant °Herrscher, Kir. V, 27.

°*avandhyakopa* Adj. nicht ohnmächtig zürnend, Kir. I, 33[a].

avayāna (= °Ende) Kauṭ. 135, 11 Druckfehler für *avasāna*, wie ed. 1919 hat.

°*avarga* [s. *varga*] m. Nichthäufung. Lok. wo keine Häufung am Platze ist, Kauṭ. 75, 7. — °*kriyā* f. Verwendung der Nichthäufung, ebenda.

°*avalepya* n. Überdecken (eine best. Kunst des Goldarbeiters), Kauṭ. 90, 4 v. u.; 91, 9.

avasara °shrine, Prabandh. 122, 5. 8. — = °*sarvāvasara* (s. d.), ebenda 184, 9.

°*avasāyaka* Adj. vernichtend, tödlich, Kir. XV, 37.

avastāra m. °Fälschung, Kaut. 65, 2 v. u.; 66, 5. Vgl. J. J. Meyer, S. 93, Anm. 2.

avahelanā (Geringschätzung) Prabandh. 287, 2. [pw. nur als Konjektur zu Spr. 7043.]

°*avāṅmukhīna* Adj. das Antlitz neigend, Padyac. V, 54[b].

°*avikraya* m. kein Verkauf (= Verkaufsverbot), Kauṭ. 113, 6.

avigāna °Subst. Dhanika zu Daśar. IV, 36 (= S. 118, Z. 12) Instr. so v. a. anerkanntermaßen.

avigīta Adj. °= *anavadya*, Padyac. VI, 18[b].

avigraha °Adj. körperlos, Kir. XVIII, 33.

°*avicchedītva* n. das Unterbrechen,

Dhanika zu Daśar. IV, 36 (S. 117, Z. 7 v. u.).

°*avinata* Adj. nicht geneigt, hoch, Kir. XV, 23.

°*avinītatā* Abstr. unkluge Handlungsweise, Prabandh. 59, 1.

°*avipakṣa* Adj. ohne Nebenbuhler, unvergleichlich, Kir. VI, 40.

°*avipatti* Adj. unvergänglich, Kir. III, 15; unbesiegbar, Kir. XV, 16.

°*aviparyāsita* Adj. = *aprāptavaiparītya*, Uttarar. II, 2[c].

avipratipatti f. °das nicht nach allen Seiten Losstürzen, Kauṭ. 11, 8.

°*avibhāvanīyatā* f. Unbemerkbarkeit, Unsichtbarkeit, Kir. XIV, 52.

°*avimṛśya* Adj. nicht zu bezweifeln, Kir. VI, 44.

°*avirāgin* Adj. Farben- und Duftkraft nicht verlierend, Kauṭ. 78, 12. Vgl. J. J. Meyer, S. 111, Anm. 7.

avihita Adj. °nicht gemacht (= ungekünstelt), Uttarar. VI, 24[a].

°*avairitva* n. verträgliche Gemütsart, Kauṭ. 15, 12.

°*aśaṭhatā* Abstr. Aufrichtigkeit, Prabandh. 235, 5.

°*aśastrita* Adj. unbewehrt, Kauṭ. 16, 2.

°*aśulka* Adj. zollfrei, Kauṭ. 126, 6 v. u.

°*aśeṣitakriya* Adj. nichts zu tun übrig lassend, Kir. I, 20.

°*Aśokagrāmika* Adj. von Aśokagrāma stammend, Kauṭ. 78, 4 v. u.

°*aśokatā* f. Abstr. Kummerlosigkeit und zugleich Existenz als *aśoka*-Baum, Padyac. VII, 12[d].

°*aśyāna* Adj. nicht knollend (J. J. Meyer, S. 111, Anm. 7), Kauṭ. 78, 11.

1. *aśruti* f. 3. °das Nichthören, Uttarar. p. 81, Z. 3 ed. Lakṣmaṇasūri (*aśrutim abhinīya*).

°*aśvadamaka* m. Pferdebändiger, Kauṭ. 46, 1 v. u.

Aśvapati N. °eines Landes? Prabandh. 277, 5 v. u.

°*aśvavāhā* s. *vāhā*.

aśvīya n. °Pferdeschaar, Padyac. X, 23[c]. 25[a].

aṣṭaka Kauṭ. 91, 10; 92, 2 °Harz (oder Lack)?

°*aṣṭabhāgika* Adj. ein Achtel, Kauṭ. 84, 9.

°*Aṣṭāpada* (*prāsāda*) m. N. eines Tempels, Prabandh. 257, 7 v. u. (308, 2 v. u. ist *Aṣṭāpada* N. eines *tīrtha*).

°*aṣṭāratni* Adj. acht Ellen hoch (Elefant), Kauṭ. 137, 5.

[2. *as* mit *vyud*,] *vyudasya* °= *varjayitvā*, abgesehen von, ohne (Akk.), Kir. XVI, 20.

asaṃvidāna Adj. °unwissend, Kir. XVIII, 42.

°*asagandha* Adj. nicht den gleichen Geruch besitzend (= der Art nach fremd), Kauṭ. 14, 7.

1. *asaṅga* m. das nicht abhängig sein (von: Instr.), das nicht aufgehalten werden, Kauṭ. 115, 4 v. u.

°*asadācāra* improper conduct, Prabandh. 257, 1 v. u.

°*asamānarṣi* Adj. nicht von denselben Vorfahren väterlicher Seite stammend, Kauṭ. 7, 19. Vgl. J. Meyer, p. 3, Anm. 1.

°*asaṃcārin* Adj. nichts mitnehmend, Kauṭ. 119, 9. Vgl. J. J. Meyer, S. 185, Anm. 5.

1. *asaṃpāta* m. °Nichtaufhäufung (von Waren), Kauṭ. 119, 5.

°*asaṃpātin* Adj. nicht zusammen herumlaufend, Kauṭ. 145, 7.

°*asaṃbandhin* Adj. ohne Anhang (Verwandte), Kauṭ. 20, 2.

°*asitetarabhās* m. der Mond, Kir. IX, 20.

°*asibhṛt* Adj. ein Schwert tragend, Kaṃs. VI, 29[a].

°*asutara* Adj. nicht leicht zu überschreiten, Viṣṇubh. III, 7[d] (*janmavan na sutaraṃ* im Texte; Ko. hat aber *janmavann asutaraṃ* gelesen).

°*asurakṣya* Adj. schwer zu hüten, Kir. XIII, 52.

°*asaukhya* n. Unheil, Viṣṇubh. VII, 12[d].

**astambha* m. °das Freisein von Aufgeblasenheit, Kauṭ. 15, 11.

°*astasaṃkhyam* Adv. ohne Zahl, Kir. XVI, 16.

°*asthibīja* n. Steinfrucht, Kauṭ. 117, 5 v. u.

asra n. *Blut, Padyac. I, 33[b].

°*astrapāraga* Adj. mit den Waffen gut vertraut, Mahāvīr. IV, 2[a].

°*asparśanīya* Adj. den man (wegen seiner Verworfenheit) nicht anrühren darf oder mag, Uttarar. S. 35, Z. 6 ed. Lakṣmaṇasūri.

**asvaka* °Subst. m. Feind, Kir. XV, 25.

°*ahipṛṣṭha* eine best. Schutzvorrichtung beim Festungsbau, Kauṭ. 52, 1 v. u.

°*ahimakara* m. Sonne, Kaṃs. III, 11[a].

°*ahimaruc* m. Sonne, Kaṃs. III, 10[b].

†*ahimaruci* m. Sonne auch Prabandh. 170, 2 v. u.

ahetu °Adj. ohne Motiv erfolgend = spontan, Uttarar. V, 17[a].

ākaṇṭhakuṇḍakam Kauṭ. 97, 3 falsch für *kaṇakuṇḍakam*.

°*ākampin* Adj. etwas zitternd, Uttarar. III, 41[b] ed. Lakṣmaṇasūri.

°*ākarika* (n.) Bergwerkserzeugnis, Kauṭ. 83, 4 v. u. nach J. J. Meyer, S. 119, 19 und Anm. 5.

ākarin Adj. °minenreich (?), Kir. V, 7.

°*ākarṇānta* Adj. bis zum Rande der Ohren reichend (Auge), Gopāl. 95, 28; 117, 33.

°*ākānin* Adj. entflammend, aufregend, Kir. XV, 25.

°*ākāśakaṇḍūyana* n. Jucken des Himmels (sprichwörtlich von vergeblicher Mühe), Viṣṇubh. VI, 8[d].

°*ākāśasarit* f. = Gaṅgā, Kir. XVI, 55.

°*ākāśasindhu* Himmels-Gaṅgā, Padyac. II, 27[c].

°*ākekarākṣī* f. eine Schöne mit etwas schielenden Augen (d. h. eine, die Seitenblicke wirft), Karṇas. III, 28[d].

°*Ākevālīyā* f. N. eines Dorfes, Prabandh. 268, 7 v. u.

ākṣepa m. °Ausroden, Prabandh. 201, 1. — pw hat unter 1. „Aufwerfen, Aufreißen (der Erde durch den Pflug)". — °Setzen (der Füße), Kaṃs. IV, 6[b] (*caraṇākṣepaṃ samātanvate*).

°*ākhyāyaka* m. = *vārttāhara*, Uttarar. p. 136, Z. 11 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*āgataka* n. das (von einem Fremden) Stammende, Kauṭ. 44, 10.

°*ācandratāram* Adj. so lange Mond und Sterne bestehen, Viṣṇubh. V, 14[d].

ācaraṇa °Adj. richtig gehend (Elefant), Kauṭ. 138, 4? Vgl. J. J. Meyer, S. 221, Anm. 1.

°*ācāmla* n. the eating of dry food simply moistened or boiled in water, Prabandh. 311, 8. Vgl. Tawney, S. 196, Anm. 4.

°*ājyagandhi* Adj. = *ājyasya gandho*

leśo yasmin sa tathoktaḥ (Opferfeuer), Mahāvīr. ed. Aiyar p. 208, Z. 5.

**Āñjaneya* m. Metron. Hanumant's, Saug. 15, 1 v. u.

āṭavika m. °Waldgraf, Oberwaldhauptmann (J. J. Meyer), Kauṭ. 16, 11; 20, 14.

°*āṇidvāra* Seitentür, Kauṭ. 166, 1 v. u.

°*āṇiharmya* n. Eckhaus, Kauṭ. 53, 11. Vgl. J. J. Meyer 70, Anm. 2.

°*ātaṅkita* Adj. beunruhigt, Gopāl. 76, 28. Kann auch °*taṅkita* sein.

°*ātas* = *atas*, Mahāvīr. III, 43[c].

ātivāhaka (°*hika*) °n. Geleitgebühr, Kauṭ. 99, 2.

ativahika °Subst. n. Geleitsgebühr, Kauṭ. 128, 1.

ātmanīna °eigenes Wohl, Kir. XIII, 69.

°*ātmarakṣitaka* n. Maßregeln für den Schutz, Kauṭ. 42, 9.

ātmasaṃpanna Adj. mit persönlichen Vorzügen ausgestattet, Kauṭ. 34, 16. [pw nur *anātma*°.]

°*ātmīyīkṛta* Adj. angeeignet, Prabandh. 10, 7 v. u.

°*ādarśatā* f. Rolle des Spiegels, Padyac. I, 15[c].

°*āditala* das untere Stockwerk, Kauṭ. 53, 10.

°*ādibhikṣu* m. = *bhikṣuśreṣṭha*, Padyac. IX, 35[a]; X, 45[a].

ādīnava m. *Fehler, Viṣṇubh. I, 27[d].

ādyūna Adj. °dickbäuchig, Kir. XI, 5.

ādhānagatika Adj. etwa: trotz Beladung mit allem Möglichen vorwärtsgehend (Elefant), Kauṭ. 138, 5. Vgl. J. J. Meyer, S. 221, Anm. 1.

°*ādhānavatī* Adj. f. schwanger, Prabandh. 304, 5 v. u.

°*ādhidviṣ* Adj. schmerztilgend, Kir. III, 39.

°*ānandanāndīka* Adj. wo Freudengebete stattfinden, Uttarac. p. 4, Z. 3 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*ānugrāhika* Adj. eine Vergünstigung genießend, Kauṭ. 110, 2 v. u. — Subst. (n.) Vergünstigung, Kauṭ. 113, 4.

**ānupadika* Adj. auf dem Fuße folgend, Prabandh. 192, 4 v. u.; 286, 4; 294, 8 v. u.

°*ānupadikībhāva* m. das (einem geschlagenen Feinde) auf den Fersen Sitzen, Prabandh. 302, 7 v. u.

°*ānuṣaṅgin* Adj. unmittelbar folgend, Prabandh. 105, 5.

ānūpa Adj. Kauṭ. 50, 1 °am Meeresufer gelegen (J. J. Meyer, S. 63, Z. 17).

**ānaiśvarya* n. = *anaiśvarya* (*asāmarthya*), Viṣṇubh. V, 21[b], wo *janmināṃ ānaiśvaryam arāti*° statt *janmināṃ mānai*° zu lesen ist.

°*Āntarapatya* (ed. Mysore 1919 °*vatya*) Kauṭ. 79, 1 nach J. J. Meyer S. 112, 8 „vom Flusse Antaravatī" stammend.

āp mit °*udava*, erreichen, überziehen, Kir. IX, 11.

**āpaṇika* 2. m. a) (Handelsmann), 58, 1 v. u.; V, 40[c].

**āpamityaka* n. pw: „durch Tausch erhalten"; Kauṭ. 93, 5 v. u.; 94, 4 eine Art Requisition. Vgl. J. J. Meyer, S. 139, Anm. 4.

°*Āparāntaka* Adj. aus Aparānta stammend, Kauṭ. II, 11 (81, 5).

°*āpāṇḍiman* m. Blässe, Pārijātam. II, 37[d].

āpāda °= *saṃpādana* (Ausführung), Padyac. IX, 45[a].

**āpūpika* °m. Kuchenverkäufer, Kauṭ. 97, 8.

°*āpṛcchana* n. Abschiednehmen, Prabandh. 22, 2.

**āpracchana* n. das Lebewohlsagen, Padyac. VIII, 4[c].

°*ābadhya* n. „das Anzubindende, Angelegte" (= Schmuck), Kauṭ. 152, 4.

°*Ābhaḍa* m. N. eines Kaufmanns, Prabandh. 172, 2/3.

°*ābhavam* Adv. von Geburt an, Prabandh. 11, 6 v. u.

°*ābhigāmi*(*ka*) Adj. Dhanika zu Daśar. III, 22[b] (S. 88, Z. 1).

°*ābhiyānika* Adj. zum Angriff geeignet (*ratha*), Kauṭ. 139, 2 v. u.

**āmanasya* n. Leid, Pein, Prabandh. 268, 2/3; Viṣṇubh. II, 9[c] (= *prasavajanitaṃ duḥkham*).

°*Āmiga* m. N. eines *purodhas*, Prabandh. 205, 5.

°*āmūlacūḍam* Adv. von der Wurzel bis zum Wipfel, Padyac. VI, 15[a].

āmodin Adj. wohlriechend (°am Anfang eines Komp.), Padyac. IV, 19[b].

°*Āmbaḍa* m. N. eines Ministers, Prabandh. 201, 9 v. u.

°*Āmbhīya* Adj. Anhänger des Āmbhi, Kauṭ. 33, 1 v. u.

°*āmragandhi*(*n*) Adj. wie Mango riechend, Kauṭ. 78, 4.

°*Āmrabhaṭa* m. N. eines Mannes, Prabandh. 218, 4 etc.

°*āmramātra* Adj. wie eine Mango-Frucht groß, Uttarar. IV, 26[c].

°*āmreḍana* n. Wiederholung, Saug. 99[d].

°*āyamāna* n. Meßart des königlichen Einkommens, Kauṭ. 104, 6 v. u.

°*āyamānī* f. „Einkommenmesserin", „Königswage", Kauṭ. 104, 6.

**āyallaka* n. Sehnsucht, Neugierde, Prabandh. 82, 1/2; 182, 3.

°*āyāmaśālin* Adj. = *vistṛta*, Padyac. II, 11[a].

āyukta Adj. °mit *ā* verbunden, Prabandh. 156, 4 v. u.

āyudhīya °Subst. (n.) Leistungen für das Heer, Kauṭ. 142, 1.

°*āyudheśvara* m. Waffenherr (= Zeughausaufseher), Kauṭ. 102, 3 v. u.

°*ārabdhar* m. der (ein Werk) in Angriff nimmt, Kauṭ. 27, 8.

°*ārādhaka* m. Verehrer, Prabandh. 34, 1 v. u.

°*ārādhanā* *f. Prabandh. 218, 9/10 = *antyārādhanā* (final act of faith).

°*ārecin* Adj. leerend, lichtend, Kir. XV, 38.

°*Ārohaja* Adj. von Āroha (im Himālaya) stammend, Kauṭ. 79, 11.

ārdrahāsa Adj. sanft lächelnd, Padyac. IV, 17[b].

°*ārdrībhūta* Adj. weich gestimmt, Gopāl. 99, 21.

°*ārdhavāstuka* Adj. die Hälfte der Baufläche messend, Kauṭ. 53, 12.

°*Ālakandaka* Adj. aus Ālakanda, Kauṭ. 78, 1.

**āliṅga* m. °N. eines Töpfers, Prabandh. 192, 7 v. u. (233, 5 v. u. N. eines alten *pradhānapuruṣa*.]

°*Ālima* m. Eigenname (= ʿālim), Prabandh. 263, 8 v. u.

°*ālīḍhapluta* Adj. eine Art Galopp, Kauṭ. 134, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 3.

°*ālekhyarūpa* n. painted figure, Prabandh. 287, 5 v. u.

āvarjanā °f. das Geneigtmachen, Prabandh. 184, 5/6; 209, 8 v. u.

°*Āvaśyakavandanāniryukti* f. Titel eines Jaina-Werkes, Prabandh. 258, 4 v. u.

āvis Adv. °am Anfang eines Komp. = *āvirbhūta*; vgl. z. B. pw *āvirmūla*. Padyac. X, 53[c].

āvṛtti f. °Abkehr, Flucht, Kir. XV, 11.

°*āvegavant* Adj. aufgeregt, Padyac. X, 1[b].

āvedaka °Subst. m. der Verklagte, Kauṭ. 149, 1/2.

°*āveśanin* m. Werkstattgeselle, Kauṭ. 89, 4 v. u.

°*Āśarāja* m. N. eines Ministers, Prabandh. 251, 3 v. u.

°*āśānta* = *diganta*, Padyac. III, 22[b].

°*Āśāpallī* f. N. einer Ortschaft, Prabandh. 134, 5.

°*āśāmbara* m. = *digambara*-Mönch, Prabandh. 295, 4.

°*Āśāmbilī* f. N. eines Dorfes, Prabandh. 176, 2 v. u.

°*āśiṣa* = *āśis*, Prabandh. 269, 6.

**āśī* (Nom. *āśīḥ*) Schlangenzahn, Ko. zu Viṣṇubh. VII, 33[c]. Im Texte steht aber *viṣayaviṣayutāśīḥkhaṇḍane*.

°*āśugrantha* Adj. flink im schriftlichen Ausdruck, Kauṭ. 71, 1.

**āsa* Bogen, Kir. XV, 5.

°*āsannakārya* n. persönlicher Dienst, Kauṭ. 17, 9.

°*āsannabhāj* Adj. in der Nähe befindlich, Padyac. I, 20[c].

°*āsannī* mit *kṛ* Gopāl. 56, 14.

**āsikā* f. das Sitzen(bleiben), Saug. 8, 14.

āsitavya n. °das Verweilen, Kir. XVII, 42.

āsecana n. °*abhiṣeka* (Begießen mit Wasser bei der Königsweihe), Padyac. III, 62[c].

°*āstaraka* m. Lagerbereiter, Kauṭ. 21, 1.

°*āsthānika* Adj. zur Audienzhalle gehörig, Padyac. VII, 58[d].

°*āsphāṭima* eine Art Waffe, Kauṭ. 101, 4 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 13.

°*āsyapaṅkti* Schädelkranz, Kir. XVIII, 32.

°*āsyavāsya* Gopāl. 71, 8. 10 (vgl. 71, 16).

āharaṇa °herbeiführend, bewirkend, Kir. XVIII, 8.

°*āhā* (Lok. *āhi*) heimsuchend, zusetzend, Kir. XV, 25.

°*Āhicchatraka* Adj. (pw °*trika*) aus dem Lande A. stammend, Kauṭ. 77, 8.

°*āhitaka* Adj. (als Sklave) verpfändet, Kauṭ. 47, 3 v. u.; 148, 8 v. u.

[*i* mit *vi*,] *vīta* °aufgegangen, gelockert, Kir. VIII, 51.

°*ikṣudhanvan* m. = Madana, Padyac. V, 23[c].

°*iddhaśāsana* Adj. strenge gebietend, Kir. I, 22.

°*Indirāpati* m. = Viṣṇu-Kṛṣṇa, Gopāl. 124, 25.

indīvarākṣa m. °= Kṛṣṇa, Kaṃs. III, 9[d].

**indrakośa* m. Plattform (J. J. Meyer, S. 67, 9 „Balkon"; vgl. auch Anm. 6), Kauṭ. 52, 10.

°*indramaṇi* m. = *indranīlamaṇi* (Saphir), Uttarar. VI, 17[a].

°*Indravānaka* Adj. von I. stammend, Kauṭ. 77, 13.

°*Indrasūnu* m. = Arjuna, Kir. III, 37; XIII, 31; XVII, 61.

°*ilāpāla* m. Erdherrscher, Prabandh. 273, 1.

°*iṣṭaguṇa* Adj. für Vorzüge empfänglich, Kir. II, 5.

**ī* f. = Lakṣmī, Kir. XV, 45.

[*īkṣ* mit *abhivi*,] *abhivīkṣita* °anzuschauen begonnen habend (*ādikarmaṇi kartari ktaḥ*), Padyac. IX, 43[a].

°*īḍyataratā* f. größere Rühmlichkeit (als: Abl.), Viṣṇubh. II, 34[d].

°*īribha* m. Gopāl. 78, 4 Eigenname?

°*uktatattva* Adj. = *tattvajña*, Viṣṇubh. VI, 35[c].

uktipratyuktikā f. = *uktiś ca pratyuktiś ca yasyāṃ kriyāyāṃ sā*, Mahāvīr. ed. Aiyar p. 152, Z. 6.

°*ugradhāman* Adj. von grausiger Kraft, Kir. XVI, 48.

°*ugraraṃhas* Adj. von gewaltiger Schnelligkeit, Kir. XIV, 59.

ucitī f. fromme Pflicht, Prabandh. 257, 7.

°*uccadhī* Adj. hochgemut, edelgesinnt, Prabandh. 302, 4.

°*uccairvāda* m. Ruhmrederei, Uttarar. p. 151, Z. 9 ed. Lakṣmaṇasūri.

°*ucchulka* Adj. zollfrei, Kauṭ. 111, 4 etc.

uñch mit °*ni* loben, Prabandh. 39, 2.

uñch mit °*saṃpra* abwischen, Gopāl. 93, 1.

°*Uñjhā* f. N. eines Dorfes, Prabandh. 178, 2.

uṭaja °eine Rohrart, Kauṭ. 100, 3.

uta °überaus (= *atyartham*), Kir. XV, 22.

°*utkaṭāy*(*ate*) reichlich versehen —, voll —, erregt sein, Prabandh. 181, 3 v. u. (°*yamāna*).

utkaṃdhara Adj. °= *adhika*, Pārijātam. II, 41[a].

utkara m. °Aufhäufung (beim Messen), Kauṭ. 94, 9.

°*utkarṇikā* s. *utkīrṇikā*.

°*utkīrṇikā* Adj. f. ausgehöhlt (Wage), Kauṭ. 90, 2 v. u. (v. l. *utkarṇikā*). Vgl. J. J. Meyer, S. 132, Anm. 4.

°*utkrośaka* m. = *utkrośa* (Meeradler), Kauṭ. 122, 8 v. u.

°*uttamāgāra* obere Stock, — Gemach, Kauṭ. 53, 12.

°*uttarakartṛ* m. Antwortgeber, Prabandh. 177, 4 v. u.

uttarapaścima Adj. °Nord zu West, Kauṭ. 55, 15.

uttarapūrva Adj. °Nord zu Ost, Kauṭ. 55, 15/16.

uttaray mit °*sam* Gopāl. 79, 21.

°*uttarādhyakṣa* m. Unteraufseher, Kauṭ. 69, 4 v. u. 2 v. u.

°*utthāpanikā* f. the soldiers charge, Prabandh. 198, 8.

°*utpakva* Adj. stinkend? Kauṭ. 43, 11. Vgl. J. J. Meyer, 54, Anm. 9.

°*utpathika* s. *pathikotpathika*.

°*utpalagandhi* Adj. wie blauer Lotus duftend, Kauṭ. 78, 3 v. u.

utpalavarṇa °Adj. von der Farbe des blauen Lotus, Kauṭ. 76, 2 v. u.

°*utpāṭima* eine Art Kriegsgerät, vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 14 (zu Kauṭ. 101, 4).

°*utpādika* Adj. = *utpādaka* (herbeiführend), Kauṭ. 61, 1 v. u.; 62, 3.

**utpuccha* Adj. den Schwanz in die Höhe streckend. °Adv. Kaṃs. IV, 27[c].

**utpucchay*(*ate*) den Schwanz in die Höhe heben, Kaṃs. III, 20[c].

utsaṅga m. °Übersteuer" (was bei festlichen Gelegenheiten gegeben wird), Kauṭ. 93, 2 v. u.

°*utsavajuṣ* Adj. = *kutūhalin*, Pārijātam. II, 50[a].

°*utsecaka* m. Ausschöpfer (auf dem Schiffe), Kauṭ. 126, 5 v. u.

Uda m. °N. eines Kaufmanns, Prabandh. 136, 2 v. u.

°*udakaparicāraka* m. der Diener, der Wasser zu besorgen hat, Kauṭ. 21, 1.

°*udakavarṇa* Adj. wasserfarbig, Kauṭ. 76, 2 v. u.

°*udañjara* Wasserschöpfgefäß, Kauṭ. 166, 6/5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 263, Anm. 3.

°*udapānaka* Wassergrube (eine Art Schutzvorrichtung beim Festungsbau), Kauṭ. 53, 1.

°*Udayaprabhadeva* m. N. eines Jaina, Prabandh. 171, 4.

°*Udayamati* f. N. einer Königin, Prabandh. 131, 7.

°*udarīkṛ* Gopāl. 120, 17?

udāraka m. °Edelhirse, Kauṭ. 95, 5 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 143, Anm. 4.

°*udgrāhaṇaka* (v. l. °*ṇika*) Eintreiben von Tribut, Prabandh. 33, 7.

°*udgrāhita* n. proceeds of the taxes, Prabandh. 159, 5 v. u. 1 v. u; 160, 2.

°*udgrīvikā* f. Gopāl. 118, 25.

°*udghāṭima* eine Art Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 4 v. u. (*auddhāṭima* gedruckt). Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 14.

uddaṇḍam °Adv. = *balādhikyena*, Pārijātam. I, 20[a].

uddeśa °n. Platz, Stätte s. *pānoddeśa*.

uddhara °Adj. hochhebend, tragend, Viṣṇubh. III, 18[c].

°*uddhūma*(*keśa*) Adj. with smoke streaming up (like hair), Prabandh. 48, 9 v. u.

°*udbhāṇḍīkṛta* Adj. Kauṭ. 127, 8/9; 144, 4 v. u. übermäßig aufgeregt? Vgl. J. J. Meyer, S. 199, Anm. 3 und 231, Anm. 2.

°*udbhedaja* Adj. aus Quellen (oder salzhaltiger Erde) gewonnen (Salz), Kauṭ. 94, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 141, Anm. 4.

udbhedana n. °Aufreißen, Zerfleischen, Kaṃs. V, 17[a].

°*udyacchilīndhra* Adj. Kaṃs. IV, 32[a] = *utsilindhra* (s. d. oben).

°*udyatadaṇḍa* Adj. den Stab (= das Zeichen der Regierungsgewalt) erhoben haltend, Kauṭ. 9, 4/5.

°*udvelatā* f. Abstr. das über die Ufer (und zugleich: über die Schranken) Treten, Padyac. VII, 34[b].

unmanībhū °sich bekümmern (= grämen), Kir. III, 39.

°*unmukhīna* Adj. = *unmukha*, Padyac. II, 40[c]. Zweifelhafte Lesart!

°*unmṛjā* f. = *uttejana*, Padyac. VIII, 6[c].

upakaṇṭha n. *Carrière des Pferdes, Kauṭ. 134, 4 v. u.

°*upakaṇṭhī* Adj. f. „mit einem Nebenhals ausgestattet“ (Wage), Kauṭ. 90, 2 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 132, Anm. 4.

°*upagaṅgam* Adv. an der Gaṅgā, Kir. VII, 26.

°*upajava* m. leichter Trab, Kauṭ. 134, 4 v. u.

upanidhāna n. °das (sich) zur Verfügung Stellen, Kauṭ. 74, 10. 3 v. u.

°*upapātika* Adj. schädigend, Kauṭ. 47, 6/7. ed. 1919 hat °*ghātika*.

°*upabhojana* n. Nießbrauch, Kauṭ. 66, 8.

upayukta °m. Unterbeamter, Kauṭ. 59, 4.

°*uparibhāvin* Adj. bevorstehend, Padyac. II, 21[c].

°*upamekhalam* Adv. am Rande, Kir. VII, 23.

upavāsa m. °Dorfgenosse, Kauṭ. 171, 2 v. u.

**upavicāra* m. °Anfangstrainierung, Kauṭ. 137, 1 v. u.; 138, 2. 6. 7.

upaveṇuka m. °eine Art Galopp, Kauṭ. 134, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 3.

upaśākhā f. in Verbindung mit *śākhā* °Nebenzweig, Prabandh. 47, 5 v. u.

°*upaśākhin* m. in der Nähe (des Ufers) stehender Baum, Padyac. IX, 41[b] (im Komp. °*śākhika*).

upaśāla m. °Umfriedigung, Kauṭ. 172, 4.

°*upaśilā* f. kleiner Felsblock, Prabandh. 116, 2 v. u.

upaśīrṣaka n. °eine Art Perlenschnur, Kauṭ. 76, 5.

°*upaślokaka* n. Instr. in praise of, Prabandh. 148, 10; 170, 7/6 v. u.

°*upaskandanapāḍukā* eine Art Schutzvorrichtung beim Festungsbau, Kauṭ. 53, 1. Vgl. J. J. Meyer, S. 69, Anm. 3.

upasthāna n. °„Hinzutritt“ (als eine besondere Form von Einnahmen), 93, 4 v. u.; 94, 10.

upasthāna n. °Ruhigstehen, Kauṭ. 138, 1. Vgl. J. J. Meyer, 220, Anm. 4.

°*upāṃśubhūmi* f. a retired part (of the council-house), Prabandh. 287, 7.

upāvartana n. °Raum zur Erholung, Kauṭ. 132, 6. Vgl. J. J. Meyer, S. 209, Anm. 6.

°*ubhayatorātram* Adv. von Mitternacht nach beiden Seiten hin gerechnet, Kauṭ. 146, 1.

°*Ummāṇī* N. eines Steinbruchs, Prabandh. 264, 9. Vgl. *Mammāṇīya* und Tawney, S. 165, Anm. 1.

°*urajaka* Subst. Kauṭ. 52, 3? Vgl. J. J. Meyer, S. 66, Anm. 8.

urasya °eine Art Courbette, Kauṭ. 134, 9. Vgl. J. J. Meyer, S. 214, Anm. 1.

°*urudhṛti* Adj. von großer Standhaftigkeit, Kir. XII, 5.

°*ullāsaka* Adj. zum Glänzen bringend, so v. u. entzückend (mit Gen.), Padyac. IV, 29[c] (*ullāsikām-ānandayitrīm-lokavilocanānām udvāhabhūṣām urarīcakāra*).

°*uśīragandhi* Adj. wie *uśīra* riechend, Kauṭ. 78, 14.

°*uśīravarṇa* Adj. *uśīra*-farbig, Kauṭ. 79, 1.

**uṣarbudha* m. Feuer, Subhadr. 1[c].

°*uṣṭragrīvī* f. eine Art Waffe oder °Adj. f. kameelhalsig? Kauṭ. 54, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 73, Anm. 5.

°*uṣṇabhānu* m. Sonne, Padyac. VIII, 3[b].

°*uṣṇasaha* Adj. der Hitze (der Haut) widerstehend, Kauṭ. 78, 12. Oder vielleicht „sich erhitzen lassend“? Vgl. J. J. Meyer, S. 111, Anm. 9.

°*ūrdhvacaya* Adj. emporgeschichtet, Kauṭ. 51, 3 v. u. Vgl. aber J. J. Meyer, S. 66, Anm. 5.

ūrdhvabāhu °Subst. ein best. Kriegsgerät, Kauṭ. 101, 6 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 154, Anm. 5.

°*ūrmimārga* m. eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 6.

**ūṣmāy*(*ate*) dampfen, Pārijātam. p. 13, Z. 2 v. u. (im Prakrit).

[*ūh* mit *ud*,] *udūḍha* °emporragend hoch, Kir. XIV, 31.

°*ṛtugāmitva* n. Beischlaf zur Zeit des *ṛtu*, Kauṭ. 7, 19.

°*ṛtusukha* Adj. der Jahreszeit angemessene Bequemlichkeiten habend, Kauṭ. 119, 2 v. u.

°*ekakriyāpatha* Adj. nur einer Ausbildungsart zugänglich (Elefant), Kauṭ. 138, 7.

**ekagūru* m. °der einzige Lehrer, Padyac. IX, 33[a].

°*ekapādapluta* eine Art Courbette, Kauṭ. 134, 9. Vgl. J. J. Meyer, S. 214, Anm. 1.

°*ekapragraha* m. die einzige Stütze (des Reiches), Kauṭ. 16, 11.

°*ekapluta* eine Art Courbette, Kauṭ. 134, 9. v. l. *eṇapluta*; vgl. J. J. Meyer, S. 214, Anm. 1.

°*ekabandhu* m. der einzige (beste) Freund, Padyac. V, 62[a].

°*ekarakṣa* Adj. Kauṭ. 138, 7 mit *āyamya* nur mit Gewalt in Hut zu halten. Vgl. J. J. Meyer, S. 221, Anm. 3.

ekavākya n. °übereinstimmende Aussage, Kauṭ. 21, 11.

°*ekaśīrṣaka* Adj. mit einer Hauptperle (in der Mitte), Kauṭ. 76, 11.

°*ekāṃśuka* n. einfädiges Gewebe, Kauṭ. 80, 4 v. u.

°*ekākara* m. = *mukhyakhani* (Hauptfundstätte), Padyac. VIII, 42[d].

°*ekādaśātman* Adj. elf Wesensarten besitzend, Kaṃs. 14, 4 v. u.

ekāntara °Subst. n. Platz für einen Mann, Kauṭ. 139, 3 v. u.

ekārṇava °Adj. einen einzigen See bildend, Prabandh. 150, 2 v. u.

ej mit °*ni* wanken von (Abl.), Kir. XV, 22.

°*aikapuruṣika* Adj. nur einem einzigen Manne gehörig, so v. a. persönliches Eigentum, Kauṭ. 47, 1.

airāvatī f. *Blitz, Padyac. IX, 9[a].

**oghīkṛta* Adj. aufgehäuft, Padyac. VI, 11[a].

°*auttaraparvataka* Adj. vom Nordgebirge (Himālaya) stammend, Kauṭ. 79, 2. 5.

autthānika Adj. °dem Aufstehen des Elefanten zugehörig, Kauṭ. 136, 10.

autpattika Adj. °außerordentlich (Gegensatz *prākṛta*), Kauṭ. 119, 1 v. u. für *autpātika*?

**audanika* °Subst. m. Reismushändler, Kauṭ. 97, 8; 144, 9. 2 v. u. Könnte auch **odanika* (°Subst. m. Reismushändler) sein.

°*auddhāṭima* s. *udghāṭima*.

°*audra* Adj. von der Fischotter stammend, Kauṭ. 79, 1 v. u.

°*aupakārika* Adj. (f. *ī*) wohltätig, segensreich, Kauṭ. 7, 13; 8, 17.

°*aupagrāhika* n. eine Aufmerksamkeit, um Wohlwollen zu erwecken, Kauṭ. 114, 10.

°*aupaghātika* Adj. schädigend, Kauṭ. 98, 7.

aupacārika °Subst. m. (Elefanten-) Bediener, Kauṭ. 138, 5 v. u.

°*aupaniṣadika* Adj. aus Geheimmitteln bestehend, Kauṭ. 102, 5 v. u.

aupapādika Kauṭ. 16, 12? Vgl. J. J. Meyers Übersetzung, S. 15, Anm. 5.

°*aupavāhyaka* Adj. dem Reit- und Zugtiere zukommend, Kauṭ. 133, 2 v. u.

°*aupaśāyika* m. Schlafdiener, Kauṭ. 138, 4 v. u.

°*aupasthāyika* m. (Elefanten-) Wärter, Kauṭ. 138, 4 v. u.

°*aupāyanika* Adj. aus Geschenken herrührend, „Audienzgeschenke", Kauṭ. 35, 16; 61, 11; 93, 2 v. u.; 111, 2 [hier *aupayānika*]. Vgl. J. J. Meyer, p. 44, Anm. 1.

aurabhra m. °Schafhirt? Kauṭ. 94, 5. Vgl. J. J. Meyer, S. 139, Anm. 6.

**aurabhraka* °Adj. Kauṭ. 33, 3 mit *bhayam* „Furcht von Schafen". Vgl. J. J. Meyer, p. 40, Anm. 1. Die ed. Mysore 1919 hat übrigens *aurabhragaṃ bhayam*.

auṣadha n. °Pflanzennahrungsmittel (aus dem Walde), Kauṭ. 100, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 151, Anm. 5.

kaṃsa m. ein best. °Längenmaß, Kauṭ. 106, 6 v. u.

°*Kaṃsadhvaṃsakṛt* m. = Hari, Viṣṇubh. V, 4[d].

**Kaṃsahan* m. = Viṣṇu, Viṣṇubh. II, 18[a].

**Kaṃsārāti* m. = Viṣṇu, Viṣṇubh. VII, 16[a].

°*kakṣyākarma* n. Gewöhnung (des Elefanten) an den Gurt, Kauṭ. 138, 2.

°*Kaṅkaraula* m. ein Name für Vayajalladeva, Prabandh. 45, 9 v. u.

°*kaṅguṇī* f. = *kaṅgunī* (*Fennich), Prabandh. 103, 6.

°*kacagrahaṇī* f. „Krallenseil", Kauṭ. 145, 3. Vgl. J. J. Meyer, S. 231, Anm. 6.

°*kaccolaka* „saucer", Prabandh. 99, 2 v. u.

°*kaṭakabandha* etwa Heeresbedarf [Tawney: all necessary forces] Prabandh. 217, 6. pw. *kaṭaka* *Armee, Heer.

°*kaṭavānaka* n. ein Umschlagtuch, Kauṭ. 80, 11.

†°*kaṭāhikā* [so zu lesen!] auch Prabandh. 247, 9 (hier ein zur Hinrichtung bestimmter großer Kessel mit kochendem Wasser).

°*kaṭuśarkarā* f. Kauṭ. 92, 1? Vgl. J. J. Meyer, S. 134, Anm. 5.

°*kaḍakaḍa* onomatop. Kaṃs. 62, 7 v. u.

kaḍaṅkara °Stengel-, Zweigenwerk, Kauṭ. 137, 4. Vgl. J. J. Meyer, S. 218, Anm. 3.

kaṇa °= maṇi, Viṣṇubh. VI, 1[b] in *muktilakṣmīlasanmuktāhārakaṇā(ḥ)*.

°*kaṇakuṇḍaka* n. Kleie und Spelsen, Kauṭ. 96, 2 v. u.

°*kaṇaśīkara* Adj. Sprühregen spendend, Kauṭ. 116, 10.

°*kaṇṭakapratisara* Stachelgeflecht (Stacheldraht), Kauṭ. 52, 1 v. u.

°*kaṇṭakabhallūka* Kauṭ. 100, 3 eine Rohrart (oder zwei: *kaṇṭaka* und *bhallūka*)? Vgl. J. J. Meyer, S. 151, Anm. 2.

°*kaṇṭakaśodhana* n. Strafrechtspflege, Kauṭ. 17, 6; Strafgericht, 90, 10.

°*Kaṇṭelīyā(pāṣāṇa)* Prabandh. 256, 3? Tawney, S. 159, 9 hat „Kaṇṭhelīya stone".

°*kaṇṭhatrāṇa* „Halsberge" (eine Art Panzer), Kauṭ. 102, 10.

°*kaṇṭhāvagraha* choking in the throat, Prabandh. 169, 4.

°*Kaṇṭheśvarī* f. N. einer Göttin, Prabandh. 35, 1.

kaṇḍolī *f. °Rohrkorb, Kauṭ. 97, 11.

kadalī f. °eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 11).

°*Kanakacakṣus* m. = Hiraṇyākṣa, Viṣṇubh. III, 38[c].

kandarpakeli m. °= *surata*, Pārijātam. I, 25[c].

°*kandalana* (n.) Sprossen, Wachsen, Prabandh. 170, 8.

°*kanyāprasavinī* Adj. f. nur Mädchen gebärend, Kauṭ. 153, 9 v. u.

kapālapāṇi °Subst. = Rudra, Padyac. VIII, 46[d].

°*kapipluta* eine Art Courbette, Kauṭ. 134, 9.

°*Kapilakoṭi* N. einer Stadt, Prabandh. 46, 8.

°*kapivṛṣaṇāsya* Adj. mit einem Gesicht wie der Hodensack eines Affen, Prabandh. 89, 5 v. u. — Tawney S. 53, Anm. 1 sagt: „I do not understand the meaning of kapivṛṣaṇa".

**kapotapālikā* f. Taubenschlag, Padyac. VI, 39 (Ko.) als Erklärung von *viṭaṅka*.

kamana *m. °Geliebter, Viṣṇubh. I, 22[c]; IV, 18[d].

°*kamaladalākṣī* Adj. f. lotusblütenblattäugig, Viṣṇubh. I, 2[d].

°*kamalāśraya* Adj. auf einem Lotus ruhend und zugleich: eine Stätte der Glücksgöttin (*kamala* resp. *Kamalā* + *āśraya*), Prabandh. 148, 7 v. u.

°*kamalinīsūtra* n. Lotuswurzelfaser, Prabandh. 104, 5.

°*kambikā* f. [pw **kambi*] Löffel, Prabandh. 173, 1/2.

°*kambhāri* (f.) Kaṃs. V, 14[b] metrisch für **kambhārī*, Gmelina arborea.

kar mit *adhi* °= *svīkṛ*, Kir. I, 43.

karaka *m. Schale der Kokosnuß, Prabandh. 114, 7 v. u.

°*karaṭukamukha* n. Reiherschnabel, Kauṭ. 91, 4. Vgl. J. J. Meyer, S. 133, Anm. 3 (v. l. *karaṭaka*°, Krähenschnabel).

°*karaṇacakra* n. Organkreis; generelle Bezeichnung der vier Kreise der *khecarī*, *gocarī*, *dikcarī* und *bhūcarī*, Praty. Hṛd. 42, 4 [B].

°*karaṇamudrā* f. Amtssiegel, Prabandh. 218, 1 v. u.

°*karaṇeśvarī* f. Herrin der Organe; im Kaśm. Śiv. generelle Bezeichnung der 4 Haupterscheinungsformen der höchsten *śakti* als *khecarī*, *gocarī*, *dikcarī* und *bhucarī*, von denen sich jede ihrerseits durch einen Kreis von *śaktis* in absteigender Folge manifestiert, Praty. Hṛd. 35, 4 [B].

°*karaṇḍay(ati)* Subhadr. 33[d]? (*kāṇḍair eva karaṇḍayañ jagad idaṃ bālām akāṇḍe 'harat.*)

°*karapāta* Ausstrecken der Hand (nach: Lok.), Viṣṇubh. I, 27[b].

°*karapratikara* m. Hand gegen Hand-Übernahme (von Vieh), Kauṭ. 128, 11. 3 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 202, Anm. 1.

**karamba* m. Brei, Prabandh. 193, 4 v. u.; 232, 7.

°*Karambavihāra* m. „Breitempel", Prabandh. 232, 8.

°*karavaḍī* f. = *karatalayugalayojanā*, Prabandh. S. 8, 1. 3.

Karāla m. N. °eines Königs von Videha, Kauṭ. 11, 12.

°*Karṇameru* m. N. eines Tempels, Prabandh. 134, 8 v. u.; 175, 6; 176, 2. Vgl. Tawney, S. 80, Anm. 5.

°*Karṇasāgara* N. eines Teiches, Prabandh. 134, 9.

°*karṇākarṇīkṛtya* Gopāl. 83, 21.

°*Karṇāvatī* f. N. einer Stadt, Prabandh. 134, 10; 137, 3; 209, 7.

°*Karṇeśvara* m. N. eines Gottes, Prabandh. 134, 9.

°*kartaka* Adj. löcherig, Kauṭ. 76, 1.

kartar m. °Bürovorsteher, Kauṭ. 68, 5.

°*karpūrārātrika* n. the ceremony of waving lights in front of the idol with camphor incense, Prabandh. 214, 5.

°*karmaccheda* Veruntreuung in einem Geschäfte, Kauṭ. 63, 6.

°*karmaniṣadyā* f. Werkstätte, Kauṭ. 55, 8/9.

°*karmaśaṅkita* Adj. voll argwöhnischer Scheu vor der Arbeit (Elefant), Kauṭ. 138, 7/8.

°*karmasāra* m. N. eines *chattradhara*? Prabandh. 289, 9.

°*karmasthāya* m. Vollendung (eines Tempelbaus), Prabandh. 150, 9/10 etc.

karmānta °Verarbeitungswerkstätte, Kauṭ. 17, 10.

karṣaṇa n. °Abpflügen, Kauṭ. 171, 9.

°*karṣika* Adj. ein *karṣa* wiegend, Kauṭ. 120, 1 v. u. (in *pañcakarṣika*).

°*kalaṅkaśṛṅgāra* Adj. als Zierde einen Fleck tragend (Mond), Prabandh. 105, 7.

°*Kalaviṇi* N. eines Flusses, Prabandh. 202, 1.

°*Kalahapañcānana* m. N. eines Elefanten, Prabandh. 198, 3.

°*kalāguru* m. teacher of arts, Prabandh. 308, 6 v. u.

kalāpaka m. *ein Strick, der um den Hals eines Elefanten geschlungen wird, Prabandh. 198, 6.

**kalāyapuṣpaka* Adj. *kalāya*-blütenfarbig, Kauṭ. 77, 1.

°*kalāsikā* f. = *kalaśa* (urn-shaped finial of a spire), Prabandh. 149, 5 v. u.

°*Kalindajā* f. = Yamunā, Gopāl. 65, 31.

kalpaka m. *Barbier, Kauṭ. 21, 1.

kalyāṇakaṭaka °royal residence? Prabandh. 31, 5/6. Tawney, S. 16, Anm. 1, vergleicht es mit *urdū mu'allā*.

°*kallolamālin* m. = Ozean, Viṣṇubh. VII, 29[b].

°*kallolinīkāmuka* m. = Meer, Viṣṇubh. VI, 21[d].

†*kavacay(ati)* Karṇas. III, 29[b] (in *kavacayatu vipañcīpañcamaḥ śrotrayugmam*)?

kavāṭa °eine Art Schild, Kauṭ. 102, 9/8 v. u.

kavitā f. °Erzeugnis der Dichtkunst, Strophe, Prabandh. 164, 4.

°*kaśāmra* m. Kauṭ. 100, 1/2 ein best. Baum (oder zwei verschiedene Bäume: *kaśa* und *āmra*?). Vgl. J. J. Meyer, S. 151, Anm. 1.

°*kāṃsyakāraka* m. [pw °*kāra*] Glockengießer, Prabandh. 172, 3.

°*kākaṇika* Adj. im Werte von einer *kākaṇī*, Kauṭ. 90, 4.

**kākaṇī* f. eine best. Kupfermünze, Kauṭ. 84, 6.

°*kākanāśam* Adv. (mit *naś*) wie eine Krähe eilig fliehend, Prabandh. 192, 6 v. u.

°*kākapadaka* „Krähenfuß", Karṇas. III, 26[c].

°*Kākara* N. eines Dorfes, Prabandh. 32, 10.

°*kākalikā* f. lieblicher Gesang (der Vögel), Kaṃs. V, 13[b].

°*Kākū* m. N. eines Mannes, Prabandh. 275, 3.

°*kāṅka* Adj. reiherartig, eine Art des Trabes, Kauṭ. 134, 11.

kāca °Mittel zum Betrügen, Kauṭ. 93, 6.

°*kācakarman* n. Fassen von Edelsteinen (?), Kauṭ. 87, 1 v. u.

°*kāṇḍacchedana* m. Kauṭ. 102, 7 eine Art eiserner Keil? Vgl. J. J. Meyer, S. 156, Anm. 3.

°*kāṇḍabīja* (m.?) eine Pflanze, die durch Stecklinge vermehrt wird, Kauṭ. 117, 5 v. u.

°*kātarākṣī* Adj. f. = *kātare adhīre akṣiṇī yasyāḥ sā*, Padyac. X, 47ᶜ.

°*Kāntanāvaka* Adj. von Kāntanāva stammend, Kauṭ. 79, 5.

kāntāraka (°n.) °ein Geschäftsunternehmen, das durch Waldwildnis führt, Kauṭ. 174, 4.

°*Kāntīya* Adj. aus der Stadt Kāntī stammend, Prabandh. 309, 5 v. u.

°*Kāntīrarāṣṭraka* Adj. s. *Kāśmakarāṣṭraka*.

°*Kānha* m. N. eines Kaufmanns, Prabandh. 231, 7.

°*Kānhaḍadeva* m. Eigenname, Prabandh. 195, 6.

**kāpaṭya* n. Betrügerei, Kaṃs. VI, 14ᵇ.

°*kāmakāraṇīya* Adj. worüber man frei verfügen kann, Kauṭ. 153, 3.

°*kāmaṇḍaluka* Adj. wasserkrugförmig, Kauṭ. 76, 2.

kāmuka m. °well-wisher, Prabandh. 275, 6 v. u.

kāmbala Prabandh. 206, 6 wohl nur Druckfehler für *kambala* (Wolldecke).

°*kāmbuka* Adj. vom Berge Kambu, Kauṭ. 86, 5.

**Kāmbojaka* Adj. aus Kamboja stammend, Kauṭ. 133, 4 v. u.

°*kāyabhāj* m. = *śarīrin, prāṇin*, Viṣṇubh. I, 37ᵈ; VI, 35ᵃ.

°*kāyabhāra* Adj. mit einer Last auf den Schultern, Kauṭ. 127, 9 v. u.

kāraṇika m. °Kanzleibeamter, -vorsteher, Kauṭ. 64, 8.

°*kārāgṛhīta* Adj. = *bandīkṛta*, Padyac. X, 29 (Ko.).

°*kārāniketa* Gefängnis, Prabandh. 78, 2.

°*kārāpaka* m. der erbauen läßt, Prabandh. 260, 3.

°*kāruṇyavant* Adj. mitleidig. Abstr. °*vattva* n. Viṣṇubh. VI, 33ᵈ.

Kārdamika Adj. °vom Flusse °Kardamā stammend, Kauṭ. 75, 2 v. u.

kārpāsika °Subst. n. Baumwollenzeug, Kauṭ. II, 11 (81, 6).

°*kārmaṇaka* (n.) Bezauberung, Prabandh. 173, 1 v. u.; 174, 1.

°*kārmāntika* m. Oberaufseher über die Verarbeitungswerkstätten, Kauṭ. 20, 13/14.

°*kārmārika* Adj. vom Schmiede hergestellt, Kauṭ. 54, 7.

kārmika m. °Arbeiter, Unterbeamter, Kauṭ. 48, 1 v. u.; 64, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 62, Anm. 2.

°*kālacitra* Adj. schwarzbunt, Kauṭ. 78, 9.

kālatā f. °die Rolle des Todesgottes, Kaṃs. 61, 1 v. u. (*kālatayā pariṇamamāno* zum Todesgotte heranreifend).

°*kālatāmra* Adj. schwarzkupfrig, Kauṭ. 78, 3.

°*kālapattraka* n. beschwärztes Blatt (Papier), Kauṭ. 75, 3.

°*kālaparvataka* Adj. vom Berge Kālaparvata stammend, Kauṭ. 78, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 111, Anm. 6.

°*kālarūpa* Adj. dem Todesgotte ähnlich, Prabandh. 260, 4 v. u.

°*kālasnigdha* Adj. schwarzölig aussehend, Kauṭ. 78, 9.

°*Kālākṣī* f. N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22ᶜ.

kālikā f. °eine Pelzart, Kauṭ. II, 11 (79, 11).

Kāliṅgaka °= *Kāliṅga* *eine best. giftige Pflanze, Kauṭ. 100, 10.

Kālī f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22ᶜ.

°*kālīnāga* m. = *Kāliyanāga*, Gopāl. 66, 20.

kāleyaka °m. ein wohlriechendes Öl, Kauṭ. 79, 1.

°*Kāśahrada* N. einer Stadt in Gujarat, Prabandh. 56, 9.

°*Kāśmakarāṣṭraka* Adj. von K. stammend, Kauṭ. 77, 12 (v. l. *Kāntīra*°).

°*kāśmīrīrasa* Saffran, Gopāl. 136, 3.

°*kāṣṭhākara* m. = Himmel, Kaṃs. III, 13ᶜ.

°*kāṣṭhāy*(*ate*) stocksteif werden, Gopāl. 53, 9.

†°*kāsara* m. Büffel auch Viṣṇubh. VI, 29ᵇ.

**kiṭika* (oder °*kiṭikā*?) °eine Art Schild, Kauṭ. 102, 8 v. u.

**kiraṇamālin* m. Sonne, Kaṃs. 3, 11 v. u.

°*kirātatikta* ein bitterer Enzian, Kauṭ. 95, 2.

kiri *Wildschwein in *pratikiri* (s. d.).

kilāṭa °Molken, Kauṭ. 130, 7 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 206, Anm. 3.

°*kisaliya* (m.!) Karṇas. II, 21ᵇ = *kisalaya*. Nur Druckfehler?

†*kīrtana* (Denkmal) auch Prabandh. 160, 8 v. u.

Kīrti f. °N. der Mutter Rādhā's, Gopāl. 115, 19 etc.

Kīrtirāja m. °N. eines Paramāra-Königs, Prabandh. 45, 3 v. u.

°*kuñjaraupavāhya* Adj. sich nach Elefantenart reiten lassend, Kauṭ. 138, 4.

°*kuṭīrakṣaka* m. Stallwächter, Kauṭ. 138, 4 v. u. (138, 3 v. u. steht °*kuṭīrakṣa*.)

kuṭṭaka m. °einer der (z. B. Reis zum Zwecke der Enthülsung) stampft, Kauṭ. 94, 5; 97, 10. (°*yantra*, Vorrichtung zum Stampfen.)

kuṭṭanī f. °eine Vorrichtung zum Reisstampfen, Kauṭ. 166, 5 v. u.

°*kuṭṭāka* m. Schreiner (nach J. J. Meyer, S. 177, 16; vgl. Anm. 4), Kauṭ. 115, 3 v. u.

°*kuṭhārāy*(*ate*) als Axt dienen, wie eine Axt wirken, Kaṃs. VI, 5ᵈ.

kuṭhārī (*f.) Axt, Kauṭ. 54, 5.

°*Kuḍaṅgeśvara* m. N. einer Gottheit, Prabandh. 194, 4 v. u.

°*kuḍumba* m. ein best. Maß oder Gewicht, Kauṭ. 96, 8 v. u. etc. — „Anwartschaft", Kauṭ. 123, 10. 11.

**kuṇa* (pw „Fruchtzeit") °reife Frucht, Viṣṇubh. VI, 17ᵃ (in *cūtakuṇa* = *pakvāmra*).

kuṇḍalikā f. °an astrological diagram, Prabandh. 276, 4 v. u.

**kutupa* m. kleiner Ölschlauch, Prabandh. 179, 7 v. u. (Tawney: oil-bottle).

**kunīti* f. schlechtes Betragen, Prabandh. 93, 2.

°*kuntalita* Adj. von Locken umgeben, Gopāl. 123, 29.

°*kupyagṛha* n. Rohstoffhaus, Kauṭ. 55, 9.

**kumudasuhṛd* m. Mond, Karṇas. II, 42ᵇ.

°*kumpaka* Fläschchen, Phiole, Prabandh. 315, 10. 5 v. u. [Darf man damit das Münster'sche „Kümpken" zusammenstellen?]

°*kupyādhyakṣa* m. Aufseher der Walderzeugnisse, Kauṭ. 99, 5 v. u.

°*kupyopajīvin* m. der von den Walderzeugnissen lebt = Aufseher über die W., Kauṭ. 101, 2.

°*kubhrāmi* Adj. Kauṭ. 77, 3 v. u.? Vgl. J. J. Meyer, S. 110, Anm. 7.

kumārī °wagerechter Balken, Kauṭ. 136, 2. Vgl. J. J. Meyer, S. 217, Anm. 2.

°*kumbhākukṣika* Adj. wie ein Krug ausgebaucht, Kauṭ. 51, 3 v. u.

°*kuraṅgakadṛś* f. eine Gazellenäugige, Karṇas. II, 14[a].

**kurumba* °Adj. orangenrot, Kauṭ. 83, 9.

kuśa °ein best. Baum, Kauṭ. 95, 1 v. u. J. J. Meyer, S. 143, Anm. 7 verweist auf 414, 9; 415, 19 [lies: 9]; 419, 1.

°*kuśikyā* Adj. f. mit fehlerhafter Wagschalenschnur versehen (Wage), Kauṭ. 90, 2 v. u.

**kuṣṭhagandhi* °Adj. wie Costus speciosus riechend, Kauṭ. 79, 1.

°*kuhunā* f. Trug, Betrügerei, Viṣṇubh. VII, 35[b] wohl nur Druckfehler für **kuhanā*.

°*kūṭamudrā* f. gefälschter Stempel, Kauṭ. 110, 5. Vielleicht eher als m. oder n. zu fassen: „Waare mit gefälschtem Stempel."] 141, 2.

°*kūṭāvapāta* Fanggrube, Kauṭ. 52, 1 v. u.

kūpikā f. °Grube, Prabandh. 293, 1 v. u. (in °*avakarakūpikā* Müllgrube).

kūrdana n. *Spiel (= Getändel etc.), Viṣṇubh. VII, 11[b].

kūrpa m. °eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 8.

**kūrpasa* m. Küraß, Kauṭ. 102, 10.

°*kūrmaka* Adj. schildkrötenförmig, Kauṭ. 76, 1.

°*kṛtakarṇika* Adj. mit Flecken wie Lotussamenkapseln (?), Kauṭ. 79, 5 v. u.

°*kṛtaśulka* Adj. verzollt, Kauṭ. 111, 6.

kṛtāśaṃsa Adj. °verlangend (nach: Lok.), Viṣṇubh. VI, 22[a].

°*kṛtivid* Adj. = *kṛtajña* (dankbar), Viṣṇubh. VII, 30[c].

°*kṛtyetara* Adj. = *akṛtya*, Viṣṇubh. II, 51[b].

°*kṛṣitantra* Ackerbaulehre, Kauṭ. 115, 9 v. u.

°*kelimant* Adj. sich ergötzend, Viṣṇubh. VIII, 32[a].

°*kevalabhṛt* m. = *kevalin* 2. (ein Jaina-Heiliger), Prabandh. 171, 4 v. u.

keśakāra m. °Haarpfleger, Kauṭ. 135, 1.

°*kairaveśa* m. Mond, Karṇas. III, 29[d].

°*kokilasaṃcārin* eine Art Courbette, Kauṭ. 134, 9.

°*Kocharabā* f. N. einer Göttin, Prabandh. 134, 6. Vgl. Tawney, S. 80, Anm. 3, der übrigens *Kocharaba* schreibt.

°*koṭivedharasa* all-powerful elixir, Prabandh. 310, 7/8.

°*koṭhamaṇḍalacitra* Adj. bunt von runden Flecken wie bei Ausschlag, Kauṭ. 79, 6 v. u. — Über *koṭha* vgl. Jolly, Medizin, S. 101.

°*Kośākāraparvataka* Adj. vom Gebirge Kośākāra stammend, Kauṭ. 78, 8. v. l. *Kau*°.

°*kośādhipa* m. Schatzmeister, Prabandh. 240, 7 v. u.

°*kośīdhānya* = *kośa*° (Hülsenfrucht), Kauṭ. 117, 6 v. u.

°*Kauṅkaṇaka* m. der (Fürst) von Koṅkaṇ, Prabandh. 77, 2 v. u.

°*Kauṅkuṇadeśīya* Adj. aus dem Koṅkaṇ stammend, Prabandh. 201, 8.

Kauṭa Adj. von Koṭī (an der Malabar-Küste) stammend, Kauṭ. 76, 4 v. u.

kautukin °m. *jester*, Prabandh. 184, 10. 7 v. u.; 245, 3 v. u.

°*Kaumudacandra* Adj. Kumudacandra gehörig, Prabandh. 164, 3.

Kauleya Adj. °vom Flusse °Kulā stammend, Kauṭ. 75, 3 v. u.

°*kauṣṭheyaka* n. „Kornkammersteuer", Kauṭ. 93, 1 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 138, Anm, 2.

°*kramamudrā* f. eine best. *mudrā* des Yoga, Praty. Hṛd. 46, 12; 47, 2. [B.]

kramuka (doch wohl °n.) °Betelnuß, Kauṭ. 121, 2.

°*krayima* n. das durch Kauf (und Verkauf) Erzeugte, Eingekommene, Kauṭ. 93, 5 v. u.; 94, 1.

krimitāna Seidenzeug, Kauṭ. 112, 4 v. u.; 114, 9.

°*kriyāvipanna* Adj. für die Ausbildung verloren (Elefant), Kauṭ. 138, 9.

°*krīḍāśuka* m. zahmer Papagei, Prabandh. 13, 10 v. u.

kruś mit °*prati* ein Angebot machen, Kauṭ. 168, 10.

°*kreṅkita* n. = *kreṅkāra*, Karṇas. III, 9[c].

°*kroṣṭṛka* (oder -*ā*) eine Giftpflanze, Kauṭ. 100, 10. Vgl. J. J. Meyer, S. 152, Anm. 9.

kliṣṭa °eine Art Zeltergalopp, Kauṭ. 134, 8. Vgl. J. J. Meyer, S. 213, Anm. 5.

°*kliṣṭaghātam* Adv. unter Quälereien tötend, Kauṭ. 122, 1 v. u.

°*kṣatta* (f. *ā*) eine best. Mischkaste, Kauṭ. 165, 4. 10.

°*kṣayāhan* = *kṣayāha* (überschüssiger lunarer Tag), Prabandh. 174, 4.

kṣāra °Glasedelstein? Kauṭ. 84, 9 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 121, Anm. 2.

°*kṣīrapaka* m. eine Art Edelstein, Kauṭ. 77, 9.

kṣudraka n. °Kleinarbeit, Kauṭ. 87, 5 v. u. 2 v. u.

°*kṣurapramālā* f. Kauṭ. 138, 7 ein Halsschmuck des Elefanten? Vgl. J. J. Meyer, S. 222, Anm. 2.

kṣullaka m. °Knabe, Prabandh. 273, 9 v. u.

kṣetrapati m. genius loci, Prabandh. 318, 5/6. Vgl. Tawney, S. 201, Anm. 2.

°*kṣetrādhipati* m. genius loci, Prabandh. 268, 1; 319, 4. Vgl. Tawney, S. 167, Anm. 2.

kṣetrin °= *śarīravant*, Viṣṇubh. VI, 3[b].

kṣepaṇa °m. Einsetzen, Fassen von Edelsteinen, Kauṭ. 87, 5 v. u. 4 v. u.

°*kṣemarātri* f. eine friedlich verlaufende Nacht, Kauṭ. 144, 6 v. u.

°*kṣoṇīpa* m. Fürst, Kaṃs. VII, 21[c].

°*ksvelā* f. = **kṣveḍā* (Schlachtgeschrei), Saug. 6, 6.

°*khacaya* m. die Gesamtheit der Sinnesorgane (*khānām indriyāṇāṃ cayaḥ samūhaḥ*), Viṣṇubh. III, 9[b].

khaṇḍapraśasti °fragmentary inscription, Prabandh, 99, 8 v. u.

°*khaṇḍaphulla* Adj. angelweit geöffnet (?), Kauṭ. 166, 1 v. u. Vgl. J. J. Meyer, S. 264, Anm. 2.

°*khaṇḍasaṃghātya* Adj. aus (verschiedenfarbigen) Stücken zusammengefügt, Kauṭ. 80, 4/5.

°*khattaka* passage of the door, Prabandh. 96, 3. Vgl. Tawney, S. 211 (*khaṭṭaka*).

**khanī* f. Steinbruch, Prabandh. 219, 6 v. u.

°*khanyadhyakṣa* m. Aufseher über die Edelsteinfundgruben, Kauṭ. 84, 9 v. u.

khalli °bald head, Prabandh. 234, 5 v. u.

°*khātapauruṣa* n. Mannshöhe beim Graben in der Erde (= 84 *aṅgula*), Kauṭ. 106, 2 v. u.

**khātra* °unterirdischer Gang, Prabandh. 32, 10 (°*pātana*); 67, 9 (°*pāta*).

**khiṅga* m. Wüstling, Prabandh. 249, 2.

°*khilatā* f. = *vyarthatva*, Kaṃs. I, 39[d].

khecarī f. im Kaśm. Śiv. °die erste der 4 *karaṇeśvarī's*, Herrin des Erkenntnissubjekts, Praty. Hṛd. 29, 2. [B.]

°*khecarīcakra* n. der Kreis der *khecarī*, die Gruppe der *śakti's* des Erkenntnissubjekts, Praty. Hṛd. 29, 6. [B.]

Kheḍa N. einer Ortschaft (*mahāsthāna*), Prabandh. 272, 3.

°*gaganagāminī* Adj. f. auf das Fliegen durch die Lüfte bezüglich (*vidyā*), Prabandh. 308, 5 v. u.

Gaṅgā f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[b].

gaṇin °f. *-ī* Jaina-Lehrerin (Tawney: „abbess"), Prabandh. 32, 2.

gaṇḍa m. °= *tapodhana*, Prabandh. 212, 4 v. u.; 233, 2.

gaṇḍikā f. °Holzblock, Kauṭ. 86, 3.

gata n. °Hingehen (wohin: Lok.), Viṣṇubh. II, 26[a].

°*gatagara* Adj. frei von Gift, Viṣṇubh. VI, 27[d] (*gatatarā* gedruckt).

[*gatatarā* Viṣṇubh. VI, 27[d] Druckfehler für *gatagarā* (s. d.).]

°*gandhasukha* Adj. angenehm von Geruch, Kauṭ. 78, 11.

°*gambhīriman* m. Tiefe, Prabandh. 258, 5.

°*gartāpūrī* mit *kṛ* so v. a. lebendig begraben, Prabandh. 281, 5 v. u. 2/1 v. u.

°*gardabhadanta* Adj. mit Eselzähnen versehen, Prabandh. 89, 6 v. u.

garbhadhāraṇa n. Prabandh. 117, 1 v. u. °delaying the birth (Tawney, S. 72).

°*garbhastambha* das Verzögern der Entbindung (durch Zaubermittel), Prabandh. 117, 3 v. u.

**gavedhu* Kauṭ. 102, 2 Coix barbata, aber nach J. J. Meyer, S. 156, Anm. 1 hier °Sida retusa. (ed. Mysore 1919 hat °*gavethu*.)

gavedhuka (v. l. *gavethuka*) Kauṭ. 100, 5 = °Sida retusa? Vgl. J. J. Meyer, S. 151, Anm. 4.

°*Gāḍarāraghaṭṭa* N. eines Ghāṭ's, Prabandh. 249, 7 v. u.

Gāyatrī f. °N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22[b].

**gārbhiṇa* n. °trächtige Tiere, Saug. 24[a].

°*giṇiginat* onomat. von einer schnüffelnden Aussprache, Prabandh. 234, 6 v. u.

°*Giridhārin* m. N. eines Fürsten, Kaṃs. I, 13[d].

°*giriśāgāra* = *śmaśāna*, Prabandh. 153, 2 v. u. Vgl. Tawney, S. 92, Anm. 5.

°*Gītarasikā* f. N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22[b].

°*guptavṛttyā* Instr. f. in a secret way, disguised, Prabandh. 173, 6; 178, 4/5.

°*guptaveṣa* Adj. verkleidet. Abstr. °*tā* f. Prabandh. 163, 8 v. u.

°*guptisthāna* n. Schutzgebiet, Kauṭ. 123, 4.

gumph mit °*anu* durchflechten, umwinden, Viṣṇubh. IV, 39[b] (°*gumphita* = *yukta*).

gurūdara °Subst. royal pavilion, Prabandh. 41, 1 v. u.; 42, 5 etc.

°*gūḍhājīva* Adj. heimlichen Lebensunterhalt habend, Kauṭ. 125, 10.

°*gūḍhājīvin* Adj. einer, der einen geheimen Lebensunterhalt hat, Kauṭ. 148, 6.

°*goṇḍita* Adj. Prabandh. 135, 7 v. u. broken down in health. v. l. *moḍita* (**mud pramardane*) = *rugṇa*.

gotrajā °Subst. f. family goddess, Prabandh. 40, 9; 41, 2.

Godāvarī f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[b].

°*Gonaśa* m. N. eines *yakṣa* (nach Tawney, S. 127), Prabandh. 208, 2/3.

gopa m. *Aufseher über mehrere Dörfer („Revieraufseher"), Kauṭ. 142, 3.

gopālaka m. °(Feld)hüter? Kauṭ. 118, 4 (nach ed. Mysore 1919). Vgl. J. J. Meyer, S. 183, Anm. 3. — °Pfleger (von Gärten etc.), ebenda 127, 2 (199, Anm. 2).

gomatī °Du. = *vāgbuddhī*, Viṣṇubh. II, 24[b].

Gomatī f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[b].

°*goliṅga* Adj. mit Rindern bespannt, Kauṭ. 127, 6 v. u.

goṣṭhika °Subst. m. Gemeindemitglied, Prabandh. 259, 8.

Gaurī f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[b].

°*grahagati* der (das Schicksal eines Menschen bestimmende) Lauf der Planeten, Prabandh. 85, 9 v. u.

grahatā f. °*grāhitvam* (Aufnehmen eines Lautes mit dem Ohr), Viṣṇubh. IV, 21[a].

°*graiveyakarma* n. Gewöhnung (des Elefanten) an die Halskette, Kauṭ. 138, 3.

ghaṭ, Intens. °*jāghaṭīti* möglich sein, Prabandh. 299, 6.

°*ghaṭaśatāy(ate)* so viel wie hundert Töpfe voll sein, Prabandh. 180, 4.

°*ghaṭāy(ate)* so viel wie ein Topfvoll sein, Prabandh. 179, 1 v. u. (v. l. °*ghaṭaśatāyate*).

ghaṭikā f. °ein best. Hohlmaß, Kauṭ. 105, 3 v. u.

°*ghaṭikāgṛha* n. Glockenturm, Prabandh. 49, 9/8 v. u.

gharaṭṭa °whetstone [pw „Handmühle"], Prabandh. 242, 2.

ghargharaka °Glocke, Prabandh. 172, 3.

ghāṭa (m.) °Ghāṭ, Prabandh. 33, 11; 120, 3 v. u. — °passage, Prabandh. 259, 2 v. u.

ghātuka °Subst. m. Mörder, Prabandh. 196, 4.

**ghur* fürchterlich schreien, Kaṃs. II, 24[c].

°*Caülādevī* f. N. einer Hetäre, Prabandh. 191, 3.

°*Caüliṅga* m. N. eines Kornak, Prabandh. 197, 2 v. u.

cakra °circulus vitiosus, Prabandh. 163, 2 v. u.

cakrabhramam °Adv. im Kreise herum, Prabandh. 163, 4 v. u.

caṇḍabhānu m. °Sonne, Subhadr. 32[b].

°*caṇḍuka* m. Ball, zusammengeballte Masse, Prabandh. 169, 6.

°*catuḥsarika* vierfache Girlande, Prabandh. 321, 4. 9. Vgl. Tawney, The Kathákoça, S. 233.

°*catvāriṃśatkulī* f., eine Gruppe von 40 Familien, Kauṭ. 143, 1 v. u.

Candanī f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[a].

Candrāvalī f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[a].

Candrikā f. N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[a].

°*Camarikā* f. N. einer Kuh, Kaṃs. III, 22[a].

Campā N. °einer Kuh, Kaṃs. III, 22[a].

carc (tadeln) °Pass. Prabandh. 258, 7 (*carcyate*).

†°*carmacakṣus* Adj. auch Karṇas. S. 24, 11 (in der Śaurasenī-Form. *cammacakkhū*).

†°*carmacakṣus* Subst. n. das irdische Auge („mortal eye", Tawney), Prabandh. 215, 4.

°*calatprabhuj* Adj. im Gehen essend, Prabandh. 316, 5 v. u.

**caladala* m. Ficus religiosa, Kaṃs. V, 14[c].

°*calācalatā* f. Unstätheit, Prabandh. 287, 4/5.

°*Cāṅgadeva* m. N. eines Mannes, Prabandh. 208, 3.

°*cāturyatā* f. Gewandtheit, Prabandh. 154, 9 v. u.

°*Cādiga* m. N. eines Kaufmanns, Prabandh. 207, 1 v. u. (v. l. *Cāviga*.)

°*Cāmuṇḍarāja* m. N. eines Prinzen, Prabandh. 251, 3.

°*cārarātri* f. „Freinacht" (wo „die Leute frei herumschwärmen dürfen", J. J. Meyer, S. 234, Anm. 2), Kauṭ. 146, 8.

°*Cāviga* m. N. eines Kaufmanns, Prabandh. 208, 7/6 v. u. 6 v. u.; 209, 9 (v. l. *Cādiga*).

°*Cāhaḍa* m. N. eines Ministers, Prabandh. 251, 10.

°*cittaṃ cittam* = *vicintya vicintya*, Viṣṇubh. 37[b]. Ko. hat aber *cetaṃ cetam*.

°*cittaraṅga* m. = *manaḥprīti* (*citta* + *raṅga*) und zugleich = *jñānasya ūrmiḥ* (*cit* + *taraṅga*) Viṣṇubh. IV, 3[d] resp. 3[c].

°*citrakasiddhi* f. magical picture, Prabandh. 276, 3 v. u.

°*citrakārin* Adj. Staunen erregend, wundervoll, Prabandh. 313, 4.

°*citrapadāti* f. painted soldier, Prabandh. 287, 9.

°*cintāyikatva* n. Amt als Fürsorger, Prabandh. 275, 2.

°*culukanīya* Adj. zu schlürfen, Kaṃs. III, 7[b].

culukay auch Kaṃs. III, 29[b].

°*culhī* f. = *cullī* (Ofen), Prabandh. 276, 8.

°*cetaṃ cetam* s. *cittaṃ cittam*.

°*cetanācetanika* Adj. mit oder ohne Überlegung verursacht (*rātridoṣa*), Kauṭ. 146, 7 v. u.

°*caityaśalākā* „champion caitya", Prabandh. 259, 10/11.

°*chattraśilā* f. umbrella-rock (= Ujjayanta), Prabandh. 238, 5 v. u. (°*śīlā* gedruckt); 239, 1.

°*chalaghātin* Adj. aus einem Hinterhalt losschlagend, Prabandh. 298, 4 v. u.

jagadīśitar m. Beiname °Hari's, Viṣṇubh. V, 2[c].

°*jaṅghāgra* (n.?) alles was Beine hat, „Kopfzahl", Kauṭ. 142, 3 v. u.

°*janakṛśa* Adj. (f. *ā*) scant of people, Prabandh. 227, 3 v. u.

°*janibhṛt* m. = *prāṇin*, Viṣṇubh. II, 41[b].

°*Jayataladevī* f. Frauenname, Prabandh. 266, 1/2.

°*jaradgavī* f. alte Kuh, Prabandh. 319, 9.

°*jalajanetra* Adj. lotusäugig, Viṣṇubh. III, 20[c] (Subst. m.).

java m. °eine best. Gangart des Pferdes, Kauṭ. 134, 4 v. u.

javana m. *Pferd, Prabandh. 286, 4.

°*Jahnujā* f. = Gaṅgā, Kaṃs. IV, 2[d] in *jahnudyumaṇividhijāsaṃgama iva*.

jāṅgulī (f. auf **ī*) s. folg.

°*jāṅgulīvid* m. Giftkundiger, Kauṭ. 135, 2 (v. l. *jāṅgalīvid*.)

°*Jānakījāni* m. = Rāma, Viṣṇubh. I, 7[d].

°*Jābālipura* n. N. einer Stadt, Prabandh. 259, 5 v. u.

**jāmeya* m. Schwestersohn, Prabandh. 273, 9 v. u.; Viṣṇubh. V, 13[b].

jāyu °n. (pw *m.) Arznei, Viṣṇubh. VII, 18[b]; VIII, 12[c].

°*jitakāśitā* f. Siegesbewußtsein, Prabandh. 294, 8 (Instr. = im Triumphe).

°*jīrṇabhuj* Adj. who eats what he can digest, Prabandh. 316, 5 v. u.

joṣa °n. (pw m.) Glück, Zufriedenheit, Viṣṇubh. VIII, 21[a].

**jñāteya* n. Verwandtschaft, Kaṃs. 78, 1.

†**jyotiriṅgaṇa* m. auch Kaṃs. III, 19[b].

°*jyotiṣkendra* m. a chief of the Jyotiṣka gods, Prabandh. 252, 3/4. Vgl. Tawney, S. 156, Anm. 1.

°*jhaṇajhaṇat* klirrend, Karṇas. I, 24[b].

°*Jholikāvihāra* cradle-temple, Prabandh. 238, 2/3.

°*ṭaṃkāray*(*ati*) erklingen lassen (die Sehne des Bogens), Subhadr. 14, 11 v. u.

°*ḍampha* (oder -*ā*?) eine Art Musikinstrument, Kaṃs. III, 23[b].

°*ḍhaṅkaśālā* f. Münzstätte, Prabandh. 282, 3.

[**tapanatanaya* m.,] f. *ā* = Yamunā, Kaṃs. 46, 10.

°*taraṇitanayā* f. = Yamunā, Kaṃs. IV, 28[a] etc.

°*taraṇitanūjā* = Yamunā, Kaṃs. III, 14[a].

°*tarṇakapāla* m. Kälberhirt, Viṣṇubh. VI, 27[b].

tāpikā *f. Kochtopf, Prabandh. 276, 8.

°*tārādhipāsyā* Adj. f. = *candramukhī* Viṣṇubh. VI, 38[c].

°*tālāpacāra* m. Tänzer, Kauṭ. 158, 9 v. u. [pw hat °*cara*.]

°*tigmatviṣ* m. Sonne, Saug. 58[a].

°*tirojanapada* m. Ausländer, Kauṭ. 141, 3.

tīrtha *Menstruation, Kauṭ. 153, 4 v. u.

°*tuhinagirinandinī* f. = Pārvatī, Kaṃs. 2, 5.

°*Tṛṇāvartaka* m. = °*varta* (N. eines *daitya*), Kaṃs. II, 9[b].

°*tṛṣṇāvārin* Adj. den Durst löschend, Viṣṇubh. VII, 15[a].

°*Toḍara* m. N. eines Fürsten, Kaṃs. I, 13[b]. Verdruckt für *Ṭoḍara*.

°*tridiva*(*ti*) zum Himmel werden, Viṣṇubh. V, 29[b].

tripadī f. °eine Strecke von drei Fuß, Kauṭ. 166, 2 v. u.

**tvatka* = *tvat* am Anfang eines Komp. Viṣṇubh. V, 32[d] in °*tvatkapitṛka* Adj. dich zum Vater habend. — °alleinstehend, Saug. 79[d] (*vīra tvatke bhuje 'smin vasatu ... jayaśrīḥ*).

°*Danutanuja* m. = Dānava, Viṣṇubh. VI, 7[b].

°*dalatā* f. Abstr. zu *dala* (Blatt), Viṣṇubh. III, 26[c].

°*daśamitā* f. Abstr. zu *daśamin*, Viṣṇubh. III, 8[d] (*daśamitāśamitā tanur aṅginām* zu lesen).

°*Daśāsyatā* f. Abstr. zu Daśāsya (= Rāvaṇa), Viṣṇubh. V, 26[a].

°*Daśāsyārāti* m. = Rāma (d. h. Viṣṇu), Viṣṇubh. VII, 33[b].

°*dāvapāvaka* m. Waldbrand, Viṣṇubh. VII, 17[c]. 18[a].

°*dāsa(ti)* zum Sklaven werden, Viṣṇubh. V, 29[d].

°*dūradūṣaṇa* Adj. = *dūre dūṣaṇaṃ yasya* (*dūṣaṇahīna*), Viṣṇubh. II, 32[d].

°*dṛgaṃśa* m. Seitenblick, Viṣṇubh. I, 33[b]; VI, 7[d].

°*Devakītanaya* m. = Hari. Abstr. °*tā* Viṣṇubh. V, 10[a].

°*prātipakṣya* n. Abstr. zu *pratipakṣa*, Praty. Hṛd. 32, 9. [B.]

---

† bezeichnet Wörter, die oben bereits aufgeführt sind.

In Dramen wird Prosa nach Seite und Zeile, Strophen nach Akt und Nummer zitiert. Wo die Strophen durchgezählt sind, z. B. Saug., fällt die Aktnummer weg.

Schlusswort.

Während des Druckes habe ich noch folgende Texte gelesen und die lexikalische Ausbeute in meine Nachträge eingefügt:

Uttarar(āmacaritam) ed. Ghāṭe, Nagpur 1895; ed. Lakṣmaṇasūri, Kumbhakoṇa 1900 und ed. Aiyar, Bombay 1903.

Kaṃs(avadha) ed. Nirṇayasāgara-Press, Bombay 1888. (Kāvyamālā Nr. 6.)

Karṇas(undarī) ed. Kāvyamālā Nr. 7, Bombay 1888.

Kir(ātārjunīyam), Cappeller's Verzeichnis in seiner Übersetzung (Harvard Oriental Series, Vol. 15, S. 183—189).

Kauṭ(ilīyam Arthaśāstram ed. Mysore 1909) an der Hand der Ubersetzung von J. J. Meyer. Benutzt bis S. 173 des Sanskrittextes.

Gopāl(akelicandrikā) ed. W. Caland, Amsterdam 1917. Wörterverzeichnis S. 151—152.

Daśar(ūpa) ed. Parab, Bombay 1897. (Bei der letzten Durchsicht des Ms. meiner deutschen Übersetzung habe ich noch eine ganze Anzahl Vokabeln gefunden, die im pw fehlen.)

Padyac(ūḍāmaṇi) ed. Madras 1921.

Pārijātam(añjarī) ed. Hultzsch, Leipzig 1907.

Prabandh(acintāmaṇi) ed. Dīnānātha, Bombay 1888. „Tawney" bezeichnet seine englische Übersetzung, Calcutta 1901.

Bhānudatta's Alaṃkāratilakam, Abschrift eines Ms. aus Islampurkar's Besitz. Vgl. Festschrift Jacobi.

Mahāvīr(acaritam) ed. Aiyar, Bombay 1901 und ed. Lakṣmaṇasūri, new edition, Madras 1904.

Viṣṇubh(aktikalpalatā) ed. Kāvyamālā Nr. 31, Bombay 1892.

Subhadr(āharaṇa) ed. Kāvyamālā Nr. 9, Bombay 1888.

Saug(andhikāharaṇam) ed. Kāvyamālā Nr. 74, Bombay 1902.

Meine Zusätze zu Böhtlingk (neue Belege) stehen meist in [ ].

Trotz meines doch wohl deutlichen Vorwortes habe ich gleich beim Erscheinen der ersten Lieferung erfahren müssen, daß ich mißverstanden worden bin. Ich betone daher hier noch einmal, daß ich nur dasjenige Material habe bieten wollen und können, was ich gerade auf Lager hatte, als der Druck beginnen sollte. Die Vedica waren damals bei mir gar nicht vertreten, und es war mir auch nicht möglich, hier noch Abhilfe zu schaffen, da der sich freundlichst anbietende Helfer in der Not schließlich seine Zusage doch nicht zu halten vermochte und die Kürze der Zeit es verbot, z. B. auch nur Simon's Index zum Kāṭhakam oder den von Caland zum Baudhāyanaśrautasūtra zu verarbeiten, den mir dieser Gelehrte (nebst seinen Arbeiten zum Vādhūlasūtra und zur Taittirīyasaṃhitā) in liebenswürdigster Weise zusandte. Wie zeitraubend meine Arbeit gewesen ist, kann sich eben nur derjenige vorstellen, der selber auf diesem dornenvollen Wege gewandelt ist. Mußte ich doch auch bei

ganz geläufigen Vokabeln immer erst im pw nachschlagen — bisweilen an vier Stellen! — und so hat denn der jetzt so beliebte Arbeitstag von acht Stunden bei mir seit Jahren seine beseeligende Wirksamkeit nicht ausgeübt. Item, wer gerecht urteilt, d. h. das ultra posse nemo obligatur auf meinen Fall richtig anwendet, wird mir erlauben, im Rahmen des mir möglich Gewesenen zu sagen:

abhivarṣati yo 'nupālayan vidhibījāni vivekavāriṇā,
sa sadā phalaśālinīṃ kriyāṃ śaradaṃ loka ivādhitiṣṭhati.

Um aber zu beweisen, daß ich alles, was ich habe, im Dienste der guten Sache bis auf den letzten Groschen hergebe, fügte ich hier noch Nachträge zu den Nachträgen bei; Nova, die ich während des Druckes fand, aber nicht mehr einschalten konnte, weil die betreffenden Bogen bereits abgesetzt waren. Nun sehe ich ja im Geiste das verständnisvolle Schmunzeln der Kollegen resp. ihr zorniges Runzeln der Brauen ob dieser Beeinträchtigung der bequemen Handhabung vorliegenden Buches. Aber mögen sie doch diese Zugabe einfach als eine Materialsammlung betrachten, die vorläufig niemand zu benutzen braucht, wenn Ärgernis daran genommen wird: erst der Herausgeber eines neuen pw mag es tun. Wenn er nur recht bald käme! Einstweilen aber halte ich meine Nachträge nicht für „überflüssig", und wer es tut, diesem *sādhu* rufe ich mutatis mutandis mit Dhanaṃjaya zu: *tasmai namaḥ svāduparāṅmukhāya!*

Münster W., August 1928.

Richard Schmidt.